Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE ROMA
8
33 L
10

M

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

¶ Beati et venerabilis Simonis de Cassia: sacri ordinis eremitarũ Aurelij Augustini: eximij et preclarissimi quõdã professoris: de religione christiana: summa et vigilanti industria nuper diligenti admodum castigatione pluribus a mendis purgatũ: aureũ opus: Euangeliorũ ordine ante inuiso pene angelicam cõtinens elucidationẽ: tã cõcionantibus q̃z contẽplantibus ac om̃ibus christifidelibus ad conscientiarũ serenã illustrationem: nõ minus necessarium q̃z cõmodatissimũ.

¶ Repertoriũ bifariã ordinatũ eorũ que in toto opere cõtinentur.

ANNO M. D. XVII.

BIBLIOT. COLLEGII SS. BLASII
P A

ANDREAS HARTMANNI ARGENTINVS, PIO LECTORI S.

Ipsa re liquet innumeros, uel inscitia, uel quauis incuria eorum qui castigandorum librorũ pro suorũ libidine animorũ prouincia potiunt̃, succreuisse errores, atq; in dies passim exoriri. Necnõ & id nõnunq̃(ut uerũ fatear) tenaci æris parsimonia bibliographorum accidere uidemus, ne modico dispendio exemplaria prius exactiori limæ, q̃ pressorio prælo submittantur, obstante. Sunt prohdolor plæriq; tam sacra auri fame il lecti, ut potius rei pecuniariæ, q̃ literariæ consulant, pluris pendentes aurum fluxibile, q̃ literarum studium nunq̃ intermoriturũ. Quapropter ad quæq; imprimenda, etiã quæ obliterari satius esset, q̃ per omneis orbis parteis diuulgari, temere ac inconsulto se accingunt, modo fœnoris emolumentum sperent, crumenãq; refartiant. Quo fit, ut egregia, excellentissima illa transcribendorum uoluminũ peritia, nobis mortalibus, præsertim Germanis a Deo opt. max. pro amplissimo beneficio cõcessa, hodie in publicam omniũ iacturam uergat. Huius quippe impressoriæ artis abusu sepicule euenit, ut tenuia tyrunculorum ingenia, aut falsa pro ueris, obscœna pro castis, capessant & imbibant, aut errorum scaturie, quibus libri nostro æuo inficiuntur, absterriti, ab eorundem lectione prorsus desciscant, ac demũ literis quibusuis infesti gymnasia repudiant. Præterea nõnullos scio (quod in primis stomachũ mouet) ad exemplũ Aesopicæ corniculæ se uenditare plumis, qui Herculeis laboribus seipsos uel cæteros, uelut muli (ut aiũt) scabentes se mutuo, librorũ mendas omnifariã obelo dispunxisse, simulatq; asterisco cũcta illustrasse, in illorum fronte inflato calamo præfantur, ceu Gordianum nodum, ut Alexander ille Magnus, Sphingisq; ænigma perplexum, ut Oedipus, sua industria soluerint, plenis buccis gloriantes, qui protinus apiculũ in toto opere nec legere, nec tentauerint elimare. Vbi si qua recte, concinne & adamussim fuerint aliorũ ope excusa, suæ solertiæ adscribi gestiunt, absonum ac omne erratũ in calchographũ impingentes. Ecce uersuta, uafra, & cachinno digna huiusmodi uersipelliũ purgatio. At de his uberius prosequi, epistolicus character uetat. Porro nostra Basilea inclyta Germaniæ ciuitas (ut ad id quod uolui reuertar) tanto præ cæteris, dignioribus effertur laudibus, quanto ipsa in castigatis omnigenæ literaturæ impressionibus existit excellentior. Ex qua quidem noster iam prodit Simon Cassianus, pluribus a mendis nostra quãtulacũq; opera uindicatus, qui hactenus squalidus, mutilus & saucius puluerulentis in bibliothecis latitabat, nunc nitidus, integer & curatus in lucẽ exit, id quod & prioris impressionis ad illam collatio satis superq; testabitur. Errata tamẽ leuicula, siqua inter legendum fortassis me inscio obrepserint, laboris arduitas, temporisq; angustia facillime excusabunt. Quantũ profecto quatuor exciperent præla singulis diebus, solus legere ac emendare astringebar, nullius uel subsidiaria opera fretus, nisi q; scripturæ sacræ authoritatũ marginarias annotationes interdũ in prototypo suis insertas locis inuenerim. Tuum igitur est, candide lector, hoc in amœnissimo euangelicorum florũ horto oblectari, a Simone nostro magnis uigilijs, miroq; ordine plãtato, ut casianam christianissimorũ morũ & theoricæ deuotionis fragrantiã redolens, Christi bonus odor, cum Paulo illo Tharsensi, in æternam uitam efficiaris. Vale, ex ædibus Adæ Petri, ciuis Basileiensis, optimarum literarum patroni uigilantissimi. Anno restitutæ salutis. M. D. XVII. Ad Cal. Aprilis.

Digitized by Google

PRAECLARISSIMO DEI VERBI SEMINATORI patri Theobaldo, F. Stephanus de Ratisbona Salutem.

PROPTER SIMONIS CASIANI AVRELIAnæ eremitarum familiæ, nō minus egregio morum amictu & uitæ sanctimonia spectatissimi, ꝙ solidissima & uatidica doctrina uehementissimi ac efficacissimi sua tempestate diuinorū eloquiorum fuzioris, pater Theobalde concionator facundissime, temporū uetustate in desuetudinem atq; abdita dilapsi, artificiosissimum laborē, nō sine continentissimis uigilijs & anxissimis studijs, in autoritatum quotatiōe, in lucidissimi adiunctiōe repertorij luculenter peractū, quantum tibi non modo nostra religio, cui in singulare cedit decus, uerum omnium uerbi dei declamatorum & fidelium obligatur caterua, haud dignis a quouis dici potest præconijs. Reuera non minus laudis perpetuiq; decoris, ꝙ olim Curtius animo & sanguine excellens, aut Decij generosi rempublicam uiribus destitutam, suis deuotionibus recuperantes, perindeq; Gedeon habræus (ut Iudicum octauo patet) de truculento delectam gentem Madian iugo eripiens, uel Ioseph sua ferme diuina prouidentia ab imminenti Aegyptios cauens penuria, apud quosq; peritos tibi uendicasti. Quis enim doctorum, nullius tamē laudē obfuscando, nostro Simone ethologo clarissimo, suis elogijs uehementius, exactius mores informat, facinora refellit, uirtutum palmites inserit, sensualitatem & exteriorem rationi subijcit hominem, auget deuotionem, diuino nutrit charitatem fomite? Et nō secus ac medicinalis casia ordinatissimarum eruditionum ad æternitatis aditum redolentissimos reliquit odores. Quis benedictis saluatoris nostri gestis, quibus se formantes adoptatam consecuntur salutem, tā animasticas ꝙ etiā corporeas christiani hominis actiōes adamussius adaptauit? Quis deniq; charitatissimæ incarnatiōis mysterium, unicum saluberrimæ passionis antidotum, sententiosius, doctius, deuotius, luctuosius tradidit? Paulus Euganeus non sine honore debito nominandus, suo æuo omnium theologorum fere & philosophorum princeps, Egidium Romanū illuminatissimum, beatumq; theologum, ac omnimodæ scientiæ eruditissimum uirum, quodam singulari diuino bonitatis munere e cœlo nobis datū memorat. Id quippe de eudoxo Simone nostro haud ab re autumari sane debet, qui scelerū acerrimus detestator, angelicis & ferme diuinis dicterijs, obscœnis mūdi illecebris item periclitanter seductos, affectuosissime ad ętheream euocat beatitatē. Cui rei astipulari uidetur ubiq; de eo famatum & illustre miraculum. Adolescēs corā crucifixi imagine uerenter, ut solebat, genua flectēs, formosissimum puerum, calicem gestantem aureum astare, ac sibi arridere cernit, his uerbis exhortās, Puer munde mecū de calice bibe. Quo gustato inexpertæ dulcedinis suauitate absorptus, socijs id quoq; gustādum porrigi postulat. Hinc in singulare sanctitatis suæ præsagium tali glorificatur oraculo, Si totum ebibisses, uniuersum mundū aduocasses. De huius cœlestis calicis gustu, eo pacto uerissimus Christi imitator effectus, eiusdem mirificissima gesta ordine a nullo ante tentato doctore, in unum congessit aceruum, qui nuper tua in luçe redactus ope, & de doctrina christiana ab eo appellatus est. Cęterū de patientia, symboli expositione, speculo crucis, spiritualium disciplina, seraphica cusit opuscula. Epistolas insuper christianissimis refertas sententijs, Florentinis & Senensibus, necnō aliis priuatis & magnis personis direxit, quarum una ad totum populum Florentinum tempore inundationis Arni fluuij, magnam partem urbis diluuiantis, in operis fronte additur. Dono non minus prophetiæ gloriosus, multa euentura prædixit. Claruit tem

pore Caroli quarti. Tu igitur amplissime pater, iamiam (ut ita dicam) sermonũ in politissimis profundissimisq; sentẽtijs, diu a multis tuis auditoribus quæsitum, in palam exhibens ærarium, teq; ualidissimum spiritualis structuræ uiuũ Simonis nostri imitans simulachrũ, architectorem. Salu: atq; uale Franciscinæ familiæ in nostra Germania præcipuum specimen, tui Stephani Sutoris de Ratisbona, omnium Augustinianorum minimi, in orationibus memor &c.

P. STEPHANO SVTORINO, ORDINIS EREMITARUM professo, uerbi diuini Viennæ præconi, sacræq; theologiæ lectori. F. BENEDICTVS CHELIDONIVS.

SIMON eremitis patribus decus utile, uitam
Christi qui panxit rite salutiferam.
Recte & qui patria CASIANVS, odore beati
Q, spiret casias largius eloquij.
Iure tibi colitur STEPHANE amplexate tenorem
Ordinis & sophiæ (non sine laude) parem.
Consilijsq; tuis meliori excuditur ære,
Præsto sit ut semper quem decet usq; legi.
Vtpote quo lecto mentes reparantur inertes,
Et lector mores induit ingenuos.
Christus quandoquidem nobis exemplar haberi
Se uoluit, cuius doctor hic acta docet.

Digitized by Google

VENERABILIS FRATRIS SIMONIS DE CASsia ad cunctum populum Florentinũ, tempore inundationis fluuij Arni, diluuiantis magnam partem ciuitatis, EPISTOLA.

VNIVERSIS FLORENTINIS CVIVSCVNque status, conditionis & gradus, frater Simon & respirare in deo, uinci a uero, contentari de iusto, & de necessitate uirtutem nec non peccati poenam in uirtutis & iusticiæ arma transferre. Est effusio lachrymarum, & narrationis materia ubiq; panditur dolorosa, & prodigiosa omnibus demonstratur. Quia italicus incipit deflorari, & secũdum gloriam eius multiplicatur ignominia eius, ut quantum glorificauerit se Florentia, & in delitijs fuit, tantũ ei paretur tormentum & luctus, & uilior fiat omnibus, quoniam super ciuitates alias gloriam præferebat, & redigatur in ima, quæ in superiora propria iactantia ferebatur, & sub omnipotenti manu conculcata subiaceat, quam manus humana humiliare non potuit. Audite audite omnes, & nolite auertere aures a clamoribus ueritatis, sed cõuertite, ut peiores possitis euadere cruciatus. Ad naturalem diuinũq; ordinem iusticiæ pertinet, ut peccata omnino non fiant, aut cum iusticia contempta perpetrata constiterint, q; nullatenus prætereant impunita, & si non ab homine, certe a deo procedat iusta punitio, ut naturalis diuinusq; ordo non pertranseat inseruatus, & si non manifesta peccatorẽ uel peccatores poena plectatur, in uindictam peracta mala conscientiã uexant, cum lumine iusticiæ peccatores peccando priuantur, etiam si dolores non sequantur, qui plectendis corporibus animisq; seruantur. Necnon exardescit dominus ultionum, naturalem iusticiæ ordinem seruari iubẽs, perturbari uetans in aperta supplicia, ut cognoscant se homines peccatores esse, ac deum super homines iusto iudicio superferri, nec regi casu fortuito creatura rationalis, ad quam non merito eius, sed sua benignitate diuinitatẽ essentialiter copulauit, & ut multi terreantur, exẽplo plerorum pleriq; corrigantur, fit multotiens, & ut e coelo natum fiat iudicium ultionum'. Peccatũ peccauit Florentia, propter quod instabilis facta est, sæueq; punita manifestam pertulit ultionem, & quæ frequenter diuersorũ hostiũ sustinuit impetus, & ibi semper incubuit ubi est uisa succũbere, nec aduersus eam ex toto præualuit inimicus, nunc ab imbribus de coelo lapsis madefacta sordescit, & muri qui non patuissent arietibus, pluuijs patuerunt, & domus quæ lapides machinarum inconcussæ tulissent, prostratæ iacent guttulis pluuiarũ, & quæ exterorũ totiens pertulit rabiem, & ubi est deficere credita, inde sumpsit augmentum, nunc detrimentum patitur impetu fluuiorũ, & quod improbus prædo nõ rapuit, decurrens aqua destruxit, reddiditq; inutile quod utile sperabatur. Et hoc propter peccata uestra, quæ longo tempore manserant impunita, dũ uobis misericordia, quæ punit impios, uerteretur ut sua benignitate ad poenitentiã uocaret. Vos autem thesaurizastis cor impoenitẽs, & iram dei pro benignitate suo tempore messuistis. Sed manus dei a uindicta retracta est, sed ad hoc extenta super floridos peccatores. Cogitauit dominus dissipare muros pulchritudinis uestræ, contererеq; superbiam eleuatam, mandauitq; nubibus desuper, & ianuas coeli aperuit, & uentos aqueos produxit de thesauris suis, ut percuteret in Florentia primogenitam uanitatem, ad eius imperiũ cum impetu aquæ de montibus descenderũt, torrentes ex conuallibus uelociter defluxerunt, inundauerũt aquæ multiplices super terram, irruerunt repente & subito super ciuitatem alti cordis, obicemq; non habuit, scutum protegens tenere non potuit, adiutorium nõ inuenit, in prouidentia defecit, perijt a sapientibus consilium, ut ipsa liberaretur de manibus ualidæ tempestatis. Vbi sunt Florentia terreni domini, amici tui, in quibus habebas fiduciam? Surgãt & opitulentur uobis, & in tanta necessitate uos protegant. Vbi Caroli tui? nonne solum re

ges Siciliȩ, quos tua beluina partialitate fœdaſti? Vbi Robertus ſuperſtes, quē ſimili
fœdatione nutriſti? Vbi dux eius genitus, quē ob tuā defenſionem uſq; ad te ſtipēdijs
conduxiſti? Vbi lombardi nobiles, dei eccleſiæq; rebelles, quoꝝ aliqui in campo tali-
ter conflixerunt, tuis ditari ſpolijs aſpirantes? Cum quibus te maculaſti fœderibus, ut
reſiſtere poſſes dominis, eorumq; uitare dominia, uenientibus de partibus aquilonis,
& ut Legarti lombardi tyrannidem poſſis effugere, ſociaſti uexilla uexillis, & milites
tuos eoꝝ militibus aggregaſti, unde conflictū pertulit gens, quæ nomine eccleſiæ mi
litauit. Et tu nomen perdidiſti magnificum, quo ſolebas pro eccleſia ſub Petri uexil-
lo fideliter militare. Quamobrem Chriſti uicarij pateris indignationem merito non
placandam. Vbi rex nouus partes ingreſſus Apuliȩ, quem ut tuis uitiares malitijs, for
tibuſq; coniungeres, legatoꝝ multitudine præueniſti? Vbi omnes amici tui? ueniant
& occurrant, militent & defendant, rogent & interueniant, mitigent & auertant iram
domini dei tui. Vbi aurum & argentum tuū, quod diuerſis mundi partibus, auaritia
auriga, duce ſuperbia, labore remige, uanitate flante, timore comite, periculo ſequēte
uſq; infra tua mœnia conduxiſti? Sed unum hoꝝ foras proijcietur, alteꝝ uero ſterqui
linium erit, nec te liberare ualebunt in die furoris domini. Cuius oculus & furor non
parcit in die uindictæ, nec pro redemptione accipit dona plurima. Poſuit te dominus
omni populo in deriſum. Et qui oderunt te, lætantur ſuper te: qui diligūt, derident te:
qui audiunt, iudicant te: qui uident, ſubſannant te. Ita ut omnes loquantur ore & cor-
de, dicētes: Vindicauit dominus orbem terraꝝ de malitia florentina. Qua infecti ſunt
eccleſiæ pontifices, terræ deturpati ſunt reges, & oēs finitimi atq; remoti uitiati ſunt
homines. Diſpoſuit nempe cœleſtis altitudo cōſilij, omniū hominum licet non ſimul
humiliare ſuperbiam, ſubneruare inuidiam, confundere irā, deſtruere auaritiam, era-
dicare luxuriam, ſuffocare gulam, humanam inquietare quietem, abnegare ab omni-
bus dilectam uanitatem. Merito igitur uerſus Florentiam ſuū omnipotens uertit furo
rem, & ſuper eā calicē indignationis effudit. Quæ in ſuos ciues extitit impia, ſine cau-
ſa conſtituendo rebelles, qui erant ciuitatis optimi defenſores, eoꝝ bona locando in-
dignis, atq; depopulatiōe uaſtando, priuatis dare uxoribus natæ neceſſitate confectis
uirginibus potius coactis meretricari penuria q̃ honeſta monaſteria ingredi, aut legi
tima coniugia copulari. Et quod magis accendit celum altiſſimū, nō poteſt in crudeli
ciuitate uerbum proferri diuinum, ut tales indulgentias aſſequantur, inuitentur ad ue
niam, innocētibus reſtituantur bona pro paruulis, ut qui eoꝝ bona tenent, tenere nō
ualeant, ſed impie teneantur, donec de medio tollantur, de medio a diabolo præfoca-
ti. Et qui odio & ira exarſerunt in eos, eoꝝ continentia ſatientur, inopia reficiantur,
miſeria. Et tunc credant pacifice uiuere, cū in eis pietas moritur, cōtra eos non intelli-
gentes circunſpectionē dei, ad quē ſpectat iudicium ultionis, uindicta retributionis,
ut cū non ſperatur, retributionē, ultionē effundat, cū nō creditur, uindictā retribuat.
Auaritiam auxiſti uſuris, artium falſitate uallaſti, roboraſti rapinis, furtis multiplicibus
dilataſti, exercuiſti dolis, uerbis mendacibus & periurijs perpetraſti. Et cū ſic parca ex
pendis in conuiuijs, prodiga in effuſione ſanguinis, libera in ſubuentionibus neceſſa-
rijs, in elemoſynis parca. Hæc eſt illa fera peſſima, quæ dolis armata inuidiæ, contra na
turæ ordinem, infidelium humanitatē, beſtiarum more, omen occiſionis, effuſionis, ut
filius patricida, ſimiliter & matricida, frater fratricida, conſanguineus conſanguinici-
da, amicus amicida, homo homicida, cupiditate poſſidendi non debita, tollendi nō ſua
in te innūerus ſit repertus. Hȩc eſt quæ tuos ſuffocauit clericos, ut magis propter pecu
niam, q̃ propter partem domini tondeātur, & ut multi in Chriſti patrimoniū admittā
tur, ſubijciuntur inuite, atq; ſponte ſe diſciplinæ ſubijciūt litterali. Monachos in te fœ
dauit innumeros, qui ea quorum contēptu fuerint monachi, ſemper quærūt, pauperta
tis religioſos infecit, ut tanta ſit improbitas quæſtuandi ut lingua deficeret in narrādo.
Qui ædificijs pandunt quā ferūt in corde ſuperbiā, ore querulo, ſed potius quæſtuoſo
pandunt auaritiam, quā corde profundiſſimo & inſatiabili conceperūt, beatificantes

Digitized by Google

prædicationibus usurarios, extollentes uerbis perfidos mercatores, cõmendantes ty-
rannos & nobiles, qui apud eos sarcophagos constituunt, quærũt sua quæ eis tribu-
unt, creditoribus non satisfactis, & cæteris pauperibus defraudatis. Hi sunt qui præ-
dicant pro fauore, absoluunt pro munere, ligant pro re, canũt in excelsis pro pecunia
sceleris. Hi sunt Florentia sacerdotes tui falsi, q̃plures prædicatores tui, qui te beatam
dicebant, laudum præconijs extollebant, & ipsi falsitate decepti non aperiebant igno
miniam tuam. Hæc est quæ iusticiam & dei in te fecit iura peruerti, ut quæstiones ad
uocatorũ malicia prorogentur in longũ. Et quæ mẽsis terminari posset circulo, termi-
nare spaciũ anni quærat, ad eliciendã pecuniã & clientulorum pauperum, ad euacuandã
crumenam tabelliones tuos multiplices deuastauit, falsaq; instrumenta exarata legũ-
tur, ut alijs semel, alijs bis detur ius non debitũ plus petendi. Hæc est quæ testari plu-
res patres non permisit, testamenta mutauit, & post mortẽ loqui fecit multotiens inte
status, notariorum, proximorum, testiũ malicia subintrante. Medicos tuos impios ars cõ
demnat, qui aliorum languoribus satiantur, affectantibus infirmitatibus, ita ut eis pe
ritia medicinæ occasio sit ruinæ. Hæc est quæ fidem moresq; eius te fecit relinquere, nõ
in deo, sed in mundo sperare, charitatẽ perdere, currusq; quatuor uirtutũ cardinaliũ in
te subneruauit. Hæc est quæ christũ omnino cõtẽnere te fecit, sacramenta male tracta
re, necnon & diuinorum præceptorum te constituit contẽptricẽ, spiritussancti te fraudauit
muneribus, æternas beatitudines a tuæ mentis conspectibus aboleuit. Sed habet in me
dio tui aliquem equũ diuina potentia, qui superposita onera deportat ad mare, ut un-
de exeunt tua negocia reuertantur. Et gabellæ constituti prohibitos pauperes oppri-
mentes, iura ecclesiæ offendentes, prædia, uineæ, horti, nemora, prata, domus, officinæ
cameræ uel aulæ, laquearia, fenestræ, fundamenta, tecta, parietes, lecti, ceruicalia, cor-
tinæ, tapeta, coopertoria, uestes, mensæ, tabulæ, cutelli, urcei, cyphi, paropsides, inciso
ria, focelaria, camini, gradatores, picturæ, sedilia, & si qua sunt talium in ciuitate, extra
ciuitatem clamant, & dicũt & ostendunt, non ipsa nos, sed usura & uanitas fecit nos.
Heu heu deturpamur a uanitate utentiũ, ob quã in materia creata non fuimus, & ue-
lut gentiliũ idola adoramur, propter quod in esse ab omnium authore producta nõ su
mus. Fœminæ tuæ adulteræ sunt, & si non adulterantur lectulos maritorum, a naturæ
adulterio non desistunt. Quarum aliquæ relicto decore fœmineo, uirorum appetentes effi
giem, attonsæ sunt, comã, uestes histrionicas sunt indutæ, ut garsiones ex habitu poti⁹
q̃ fœminæ uideantur. Aliquæ capita stercore uermium perornantes, cum capillis alie-
nis proprios fulcientes, tegenda detegunt, & non prodenda produnt. Magistræ perdi
tionis de se natis existunt, gestus, mores, habitus, uestes, oculos, linguã, supercilia, tẽ
pora, hulã, colliũ, pectus, mammillas, compositum gradũ, pedes, & omnia membra, &
si qua sunt taliũ, procaci audacia perniciosoq; conatu peruertunt, ut omnino clament
luxuriã, indicent impudicitiã, prædicent carnalitatẽ, cõmoueant honestatẽ, confun-
dant iuuentutem, & emortuã suscitent in hominibus senectutem, & in religiosis reli-
gionem usq; ad perniciẽ persequebantur. Et illa uilior quæ non peior, illa gratior quæ
in peiora fuerit peractura. Iustificauit tuus sexus fœmineus iniquitates omnium muli
erum, ut in tantã prauitatẽ creuerint corda peruersa, & ostenderint corda distrouersa,
ut deum irritauerint in cœlis, et tu Florentia iram eius pro eis acciperes de excelsis. Et
si oĩs alia a ciuitate Florẽtia defecisset iniquitas, ut insons a deo pœnã nõ mereretur,
tantarum & tam innumerabilium fœminarum uanitas improba astabat altissimo, ut
nõ solum tẽporale, sed æqua lance pensata iusticiæ, ad se potius æternã cõtraherent ul
tionem. Et in medio tui fuit qui publice Florentiam dignã diluuio iudicauit, propter
multipliciũ fœminarum multiplicationem, & lasciuiæ uanitatem. Sed nec mirum est, cũ
una mater omnium Eua totũ genus humanũ damnationi astruxit propter propriam
uoluntatẽ. Sed nõdũ manus abbreuiata persistit altissimi, sed magis dilatata, ut puniat
Florẽtiã, quæ nõ puniuit gestus & mores meretriciũ, in quib⁹ doctæ sunt adulterare na
turam finitimæ mulieres. Quid in plura dilabitur sermo literis exaratus, ut uelim scri

pro pandere malitiam florentinam, ad quam declarandam serie literarꝝ dorsa elephā-
tum ferre nequirēt uolumina describenda? Nam maior iniquitas tua est, ꝙ aquarum
inundatio existit super terram. Cessauerũt quidem flumina impetuose labentia, pro-
hibitæ sunt pluuiæ de cœlo, aquæ sunt diminutæ cum impetu de montibus descenden
tes, pene sunt desiccati torrentes de uallibus. Sed adhuc decurrunt Babylonica flumi
na, & iniquitatum torrentes semper fluunt, & inualuerunt super altitudinem turrium
& murorꝝ, ut non deficiat ex pœna suscepta de tuis plateis usura & dolus. Nec intelli
gas uindictam, ut debita pœna corrigaris, & sponte humilieris, quæ inuita damna pa
teris & ultionem. Facta es quasi polluta mēstruis in medio nationũ. Et contra te cla-
mat inflicta iusticia, repleta es luto densissimo per plateas, quæ cœno detestabili pec-
catorum in anima replebaris. Et terrena querebaris, flumina deduxerũt in medio tui,
habitacula ceciderunt, in quibus prius animæ collapsę iacebant in fecibus peccatorꝝ.
Sed adhuc uæ tibi ciuitas deflorata, quia prius ad cementa & lapides subijciens hume
ros, ut domos reconstruas desolatas, quasi ut tuas animas per pœnitentiam suscites de
multitudine uitiorꝝ. Madefacta sunt mercimonia tua turbinibꝰ uel turbidis aqs, quæ
prius falsitatibus nefarijs infecta pallebant. Diruptæ sunt in te tres numero pōtes tui,
ex quibus mutuus cursus ciuiũ decurrebat, ut mōstretur signo uisibili, quia Christus
pontifex, qui nobis de cruce pontē fecit ad uitam, de tuis moribus cadebat. Et creatrix
trinitas erat dirupta in tuis cordibus sceleratis, ut non esset cōmunicationis transitus
uos expectantiũ ciuiũ supernorum. Vinũ tuũ mixtum est aqua, quæ prius iusticiæ ui-
num laruali pollutione fœdasti. Ciues tui præfocati sunt aquis, quos prius in malorꝝ
locum profundissimum dimersisti. O o tibi Florētia dicitur, quæ te præterijt iniqui-
tas? quam maliciam non hausisti? quæ lucra nefaria non tentasti? quæ indicibilia nō
commisisti? Merito igitur cũ deus uoluit terrā aquis rigare, pauesces sub undarꝝ for
midine situata. Et te a cũctis progerminibus terrę pluuia terrebit, ne aquæ sup te simi
li diluuio inualescant. Nec tantus amor pluuiæ pro fœcunditate terrarum, uinearꝝ
ubertate residebit in animo, quin etiam amorem sedem timoris maiestas in mente nō
habeat, ne de terræ superbia delectaris, ut uelut monstrum in orbe terrarum maneas.
Cũ amoris pariter & timoris colaphos sustinebis, faciant te tremere semper futura to
nitrua, quæ sunt aquarum præsagia futurarum. Et cum cœli lampades excandescent,
pauor erit & luctus, cũ deus more solito coruscabit, stridebũt dentibus omnes, & præ
timore fient squalidæ facies uirginales. Et cum dominus operiet cœlũ nubibus, ut pa
ret terræ pluuiam, cum solis iubar eripiet ex aere densato caligine, luminaris splendor
ob aliquā tenebrositatē obibit, cœliq; stellas nō poteris intueri, uelut amēs agoniam
timidam patieris, ut infra tua męnia cũ securitate nunꝙ aliquis dormiat soporatus. Iu
ste in tuo æuo sic timorata mardesces, quæ ut deum timeres in suo penitus non hausi-
sti merito, aqua tegeris, quæ sicut aquam iniquitatē bibere non cessasti. Sed uelut ab
aliquo exorsus principio, defleo quod defles, plango quod plangis, sed dispari causa,
dispari cultu, dispari fine. Defles sane cæca Florentia. Dāna irrecuperabilium rerum
non deploras, non plangis pericula peccatorꝝ, animarum damnationem non prospi-
cis. Super destructione uirtutum inuisibilium non anxiaris, angustiam nō pateris, su
per disciplinā Christi tui, nec de tuis sceleribus a te fit cōuersio tua, ut ad deum pro in-
dulgentia conuertaris. Exurge exurge igitur Florentia, quæ bibisti calicē iræ dei, sed
nec ad feces usq;. Sed adhuc restat tibi mors uentura ciuiũ tuorꝝ ex corrupto aeris ele-
mēto, quæ de sua incorruptione ingratissime lætabaris, eo ꝙ humanæ pacis tranquil
litate cum leta frueris, in securitatem uanissimam cōuertisti, terræ peregrinationē pro
patria dilexisti, salutem corporũ ad usum disposuisti pessimum uitiorꝝ, bonorũ afflu-
entiam necessitate relicta in uoluptatis uoragine destruxisti. Pulchritudinē persona-
rum amabilium utriusq; sexus seruire fecisti luxuriæ, ut ex corruptis animis elatione
polluta pro placito unusquisq; eligeret, aut uxorē delectationis causa potius ꝙ respe
ctu couiugij, aut pellicem, aut adulteram deo cōtemptā sanctione mandati. Et tantus

erat facierum comptarum lasciuijs aspectus ,& occursus illippium oculorum ; ut hu-
manę propagationis aperta secreta uiderentur, ex corruptis moribus in aperto. Cuius
rei causa originali mundo non pepercit altissimus, mirabili diluuio illum delẽs, ut illũ
iterum propagaret, solũ octo hominibus reseruatis. Quod diluuiũ in te pro parte reui
xit Florentia, ꝙuis immerito tibi remanserint milia personarum. Sed nec est insirmata
manus domini, sed usq; adhuc in iudicium ultionis extenta. Exurge igitur Florentia,
& leua cor tuum accepta malicia, ut salua fias in miserationibus sempiternis. Sustine
irã Iudæ in conualle iniquitatis tuæ uias, & scito quid feceris, ut dominũ ad iracundiã
prouocares, & dicas in corde tuo, Quid feci semp̃, ꝙ iniuste me dñs cõtriuit? Sed cla
ma in altitudine cordis tui uoces certas ore profundo : Iustus es dñe in oẽs gentes, &
rectum iudicium tuum fecisti descendere super nos. Peccauimus de tanta Florentia,
iniuste egimus, iniquitatem fecimus domine in omnem iustitiam tuam. Sed tu dñe
non obliuiscaris, nec auertas faciẽ tuã a nobis. Sed declinare ad dñm a facie tẽpestatis
nõ prodest ab iniquitate descẽdentis, nisi maliciæ causa de medio auferat, dñm ad ira
cundiam prouocantis. Corrige igitur iniquitates tibi obiectas in facie, reuoca disper-
sos per orbem filios tuos, non qui te propria uoluntate deliquerunt negocia inquirẽ
tes, sed quos tu beluina, immo diabolica crudelitate pepulisti. Restitue bona plangẽ
tibus uiduis, cõiugatis, & cæteris. Redde prædia quæ tulisti, aufer bona quæ uelut in-
dignis locasti agricolis, & iustis possessoribus illa trade, quos tua fecisti feritate rebel
les. Non credas malis consultoribus tuis, qui te in hac impietate confiscant, ut ipsi bo
na possideant depulsorꝝ, quorꝝ clamor in conspectu intrauit altissimi, deoq; sabaoth
aures ualide propulsauit. Corrige tuarum fœminarꝝ improbam uanitatem, firma per
statuta, sanci per populi tui optima consilia, ut stercus uermium deponatur de capi-
tibus mulierum, ut incedãt uelato capite, si sunt tuæ fœminæ christianæ, ut non extẽ
dant humeros, pectus, similiter mamillas, tuis legibus religentur, ut non sint attonsæ
comam iuuenculæ, ut nutriant crines statutis immutabilibus arceantur. Hoc potius
debuisti legibus refrenare Florẽtia in honorẽ Christi tui, firma statutis, ut se possibili-
tas offert, decentia exigit, honestas requirit, altissimus quęrit, honorem & cultum dei
quæ tuis statutis deũ totiens offendisti, penitus metu legis multum arceatur audacia,
quæ dei timore postposito non arcetur. Quia nisi tu improba debite corrigaris, hæc
damna quæ pateris, tibi dico initia esse peiorũ, ideo penitus & maiorum, ut relinqua-
ris deserta, uelut ciuitas quæ uastitate hostili crudeliter deuastatur. Sane in omnibus
ad quæ potest obuiare cõmunitas, quæ dominum prouocent ad uindictam, facere nõ
dormitet, quæ ad placendum non retardet, antiquas uirtutũ releuare domunculas fe
stinet, quę festinat ut dominus qui percussit, ipse sanet. Et quod hũana potentia nõ po
tuit, sapientia ignorauit, bonitas non habuit, usus non inuenit, natura defecit impe-
tu subito tẽpestatis, ipse deus suppleat miseratus. Qui si placatus a uobis extiterit, aut
prohibebit, aut se faciet obicem ad torrẽtes, Per oĩa benedictus deus in secula. Amen.

In sequentē operis indicem cōpendiosa prenotatio.

IN repertorio sequēti signant euangelia euangelistarum per annū de tēpore et de sanctis/et capitula eorundē. Signantur etiā in eo numeri librorū et capitulorum de gestis saluatoris: in quibus habentur expositiones euangeliorum siue tractatus/ eisdem euangelijs vel eorundē materie congruentes. Pro cuius euidentiori intellectu sciendū q in locis hoc in repertorio designatis non semper ponuntur verba euāgeliste descripti/sed aut eiusdē aut vnius aliorum/ qui eadē vel vicina scripserūt. Verbi gratia: Euangelium de festo sancti Andree: Ambulans Jesus etc. sm Mattheum/in hoc libro nō inuenitur. Cuius ratio hec esse videtur: quia sm aliquos doctores in hoc euangelio et in euangelio dominice quinte post pentecosten/scilicet: Cum turbe irruerēt ad Jesum etc. sm Lucam/vna et eadem vocatio aliquorum apostolorū describitur. Quod autem autor huius libri istius opinionis fuerit / videtur probabile ex eo q vltimam clausulam lectionis predicte sm Mattheum et Marcum/ scilicet q Jacobus et Joannes relictis retibus et patre suo zebedeo in naui cum mercennarijs secuti sunt eum/statim subnexuit huic lectioni sm Lucam. Quapropter vtraq lectio sub eisdē numeris hic signata est. Notandum etiā q in capitulis in repertorio signatis non semper statim tractatur de euangelio signato/ sed aliquando alia premittuntur: nec semper euangelice lectionis textus tractando continuat/sed alio textu aliquādo interposito differtur. Quorum tamen aliqua: licet particule quedam textus quorundam euangeliorum vel aliquid eis congruens in eis tractetur: propter breuitatem suam in repertorio non sunt signata. Similiter in locis signatis non semper in tractādo seruatur ordo verborum lectionis euangelice: sed aliquando ponitur ordo preposterus. Que omnia diligēti lectori faciliter patebunt: maxime cū verba euangelij quādo primo ponuntur/vel grossiori charactere descripta sint/vel hoc signo ⌊ interclusa. Et quia euangelica lectio non semper integraliter in vno capitulo tractat: sz aliquando tantum quedam pars eius/ vel etiā parua clausula: Et similiter quia aliqua nō solū semel/sed bis vel sepius in diuersis locis tractantur: ideo etiā talia in hoc indice circa euangelium per se signata sunt: in quibus talis ordo seruatur: vt quod in lectiōe euāgelica prius ponitur/ primo signetur: q̄uis in ordine libri postponatur. Quando etiā in euāgelio vel materia in repertorio signatis pluribus capitulis continuis tractatur: tunc numero sibi asscripto additum est/ etc. Quando vero de euangelio nusq̄ in libro tractatur: tunc ei zifra o assignatur. Si tamē particula aliqua de eo tractet: illa prope euangelium per se signatur.

Repertorium siue index euangeliorū per anni circulū. Et primo de tempore.

¶ Dominica prima

aduentus. Cum appropinquasset hierosolimis. Matthei.xxi.libro.iiij.capi.viij.
De ascensu aialiū moraliter. li.iiij . ca.viij.
Feria quarta. Venit Joānes baptista. Matthei.iij.in parte. li.iij.ca.i
Penitentiam agite prout est verbū christi ibidem.li.ix.ca.vij.
Feria sexta. Dicebat ioānes ad turbas. Luce.iij.li.iij.capitulo.i.
Genimina viperarum quis ostēdet vobis. ibidem.li.viij.ca.xi. etc. et iiij.ca.
Itē de eodem. Prout est verbum Christi. libro.vij.ca.xiiij.
¶ Dominica secunda. Erūt signa in sole et luna. Luce.xxi.o
Videte ficulneam et omnes arbores.ibidē li.vi.ca.xxvij
Feria quarta. Initiū euāgelij etc. Ecce mitto angelū. Marci.i.li.iij.ca.iij.
Vox clamantis in deserto.ibidē. li.iij.ca.i.
Fuit Joannes in deserto baptizans et predicans.ibidē infra.li.iij. ca.i.
Feria sexta. Amen dico vobis nō surrexit. Matthei.xi.li.iij.ca.iij.
¶ Dominica tertia. Cū audisset Joannes in vinculis. Matthei.xi.li.iij. ca.iij.
Quid existis in desertū videre? Arundinē ibidem .li.iij.ca.ij.
Feria quarta. Missus est Gabriel angelus Luce.i.li.ij.ca.i. etc.
Feria sexta. Exurgens Maria abijt in mōtana. Luce.i.li.ij.ca.xij. etc.
Quatuor temporū. De eodē.li.iij.ca.i.
Fecit potentiam in brachio suo. Et deposuit.li.viij.ca.iij.
Sabbato. Anno quintodecimo imperij tiberij. Luce.iij.li.iij.ca.i.

Vox clamātis in deserto.ibidem.li.iij.ca.i.
¶ Dñica quarta. Miserūt iudęi ab hieroso lymis. Joannis.i.li.iij. ca.i.
¶ In vigilia natiuitatis. Cū esset desponsa ta mater iesu maria. Mat.i.li.ij.ca.xiij.&c.
In gallicantu. Exijt edictū a cesare Augu sto. Lucę.ij.li.i.ca.iij.&c.
De eodem.li.ij.ca.xix.
In aurora. Pastores loquebantur ad inui cem. Lucę.ij.li.i.ca.ix.
Maria aūt cōseruabat oīa vba hęc.ibidē. libro. ij.ca.xx.
Ad summā missam. In principio erat ver/ bū. Joan.i.li.i.ca.i.&c.
Et lux in tenebris lucet.ibi.li.vij.ca.xxxvi.
Fuit hō missus a deo cui no.ibidē.li.iij.ca.i
Stephani protomarty. Dicebat iesus tur/ bis iudeorum & prin. Mat.xxiij.li.viij.ca.37
Quotiens volui congregare filios tu. ibi/ dem.li.vij.ca.xxxij.
¶ Joannis euangelistę. Dixit iesus Petro: Sequere me. Joan.xxi.li.xiiij.ca.i.
Innocentum. Angelus dñi apparuit in sō mnis. Mat.ij.li.ij.ca. xxij.
¶ Dñica infra octauas nati. Erant Joseph et Maria mirantes. Lu.ij.li.ij.ca. xxi.
Circūcisionis. Postq consummati sunt di es octo. Lu.secundo.li.ij ca.xvi. ca.x.li.i.
¶ In vigilia epiphanię. Defuncta herode/ ecce angelus. Mat.ij.li.ij.ca.xxiij.
In die sancto. Cū natus esset iesus in beth leem iudę. Mat.ij.li.i.ca.xi.&c.
Item de eodem.li.viij.ca.iiij.&c.
¶ Dñica infra octauas.epipha. Vidit ioan nes iesum venientē ad se. Joā.i.li.iij.ca.i.
In octaua epipha. Venit iesus a galilea in iordanē. Mat.iij.li.iij.ca.i.
Item de eodē.li.i.ca.xviij.
Sine modo: Sic enim decet nos implere, ibidem.li.ix.ca.iij.
Itē de baptismo christo moralr.li.iiij.ca.iij
¶ Dñica prima post epipha. Cū factus eēt iesus annorum du. Lu.ij.li.i.ca.xvij.
Item de eodem.li.ij.ca.xxiiij.
Item de eodem.li.ix.ca.i.&c.
Itē de eodē:et de obedientia.li.iiij.ca.i.
Item de eodem.li.iiij.ca.ix.
De sapientia dei.li.i.ca.xxiij.
Feria quarta. Cū audisset iesus q ioannes traditus esset. Mat.iiij.li.iiij.ca. vij.
Pęnitentiā agite.verba christi.ibidē. li.ix.
Feria sexta. Joannes testimoniū (ca.vij. perhibebat. Joan.i.o
Qui post me venturus est/ante me factus. ibidem.li.tertio.ca.i.
¶ Dñica secunda. Nuptię factę sunt in cha na galileę. Joan.secundo.li.v. ca.i.
Vinum nō habent.ibidē.li.secūdo.ca.xxv.
Feria quarta. Egressus iesus venit in patri am. Marci.vi.li.ix.ca.x.
Feria sexta. Cū venisset iesus in templum. Mat.xxi.li.xiij.ca.i.
¶ Dñica tertia. Cum descendisset iesus de monte. Mat.viij.li.v.ca.xi.&c.
De descensu iesu in montibus.li.ca.ix.
De voluntate dei.li.i.ca. xxiiij.
Cū aūt introisset capharnaū.ibi.li.v.ca.xij
Feria quarta. Circūibat iesus totam galile am. Mat.iiij.li.v.ca.x.et.xxi.
Feria sexta. Venit ad iesum leprosus. Mar ci.i.li.v.ca.xi.
De voluntate dei.li.i.ca.xxiiij.
¶ Dñica vacante. Ascendente iesu, in naui culam. Mat.octauo.li.v.ca.ij.
Item de eodem.li.quarto.ca.ix.
Salua nos &c. Quid timidi estis modice. ibidem.li.octauo.ca.xxxv.
De ascensu iesu in nauiculā.li.iiij.ca.vij.
¶ Dñica in.lxx. Simile est regnū cęlorū pa trisfamilias. Mat.xx.li.vi.ca.xxi.
Feria quarta. Circūibat iesus ciuita. Mat thei.ix.li.v.ca.xxi.
Messis qdē multa sm Joan. iiij.lib.ix.ca.
Feria sexta. Egressus iesus ibat per (xviij. galileā. Mar.ix.li.ix.ca.xxxvij.
Item de eodem.li.ix.ca.xl.
Quid in via tractabatis.ibi. lib.ix. ca.xlij.
¶ Dñica in.lx. Cū turba &c. Exijt qui semi/ nat. Lucę.viij.li.vi.ca.ij.
Feria quarta. Qui nō est mecū. Mat.xij.li. Ideo dico vobis: Omne pec/ (ix.ca.xliij. catū et blas.ibidem.li.viij.ca.xxij.&c.
Aut facite arborem bonam et fruct. ibidem infra.li.vij.ca.xxiiij.
Feria sexta. Dissere nobis parabolam ziza/ niorum. Mat.xiij.li.vi.ca.iij.
¶ Dñica in.l. Assumpsit iesus. Ecce ascen/ dimus. Lucę.xviij.li.ix.ca.xxxvij.
De eodem.li.ix.ca.xl.
De ascensu dñi in hierusalē.ibidē.li.iiij.ca. Factū est autem cū appropinquaret (viij. hierico.ibidem.li.v.ca.xxxij.
In capite ieiunij. Cū ieiunatis nolite fieri. Matthęi.vi.li.x.ca.xxxvi.&c.
De hypocrisi.li.viij.ca.xxxvij.
Feria quinta. Cū introisset iesus capharna um. Mat.viij.li.v.ca.xij.vt supra.
Feria sexta. Audistis quia dictum est: dili/ ges. Mat.v.li.x.ca.xxiij.&c.
Sabbato. Cum sero esset factum/erat na/ uis. Marci.vi.li.v.ca.xxxiiij.
Itē de eodem.li.iiij.ca.ix.
Confidite/ego sum:nolite timere. ibidem. libro.octauo.ca.xxxv.
De ascensu iesu in nauiculā.li.iiij.ca. vij.
¶ Dñica in.xl. Ductus ē iesus i deser.a spi/

ritu. Mat.quarto.li.iiij.ca.iiij.ꝛc.
Nō in solo pane viuit hō.ibi.li.ix.ca.iiij.ꝛc
De eodem.li.viij.ca.xiij
Feria secunda. Cuz venerit filius hominis in ma. Mat.xxv.li.xi.ca.lv.
Feria tertia. Cū intrasset iesus Hierosolymā. Mat.xxi.li.xiij.ca.i.
Feria quarta. Accesserunt ꝛc. Magister volumus a te. Mat.xij.li.viij.ca.xxvij.ꝛc.
Ecce mater tua et fratres tui foris stant. infra.li.ij.ca.xxvi.
Feria quinta. Si vos manseritis in sermone. Jo.viij.li.xi.ca.xxxviij.ꝛc.
Uos ex patre dia.estis.ibid.li.viij.ca.xxxi.
Si veritatē dico vobis.ibi.infra.li.viij.ca.xxxij.
Feria sexta. Erat dies festus iudeorum. Jo.quinto.li.v.ca.xvij.
Sabbato. Assumpsit iesus Petrū/Jacobū ꝛ Joannē. Mat.xvij.li.iiij.ca.vij.
¶ Dñica secunda. Egressus iesus de Genezareth. Mat.xv.li.v.ca.xxiij.
Feria secūda. Ego vado ꝛ queretis me. Joannis.viij.li.xi.ca.xxxvi.
Si em̄ nō credideritis/qz ego suz.ibi.li.viij.ca.xxxij.
Feria tertia. Sup cathedrā moysi sederunt. Mat.xxiij.li.viij.ca.xxxvij.
Feria quarta. Ascendēs iesus ꝛc. Ecce ascēdimus. Mat.xx.li.ix.ca.xxvij.
De eodem.li.ix.ca.xl.
De ascensu iesu in hierusalē.li.iiij.ca.viij.
Potestis bibere calicē quē ego bibiturus sum.ibidē.li.vij.ca.xxix.
De eodem.li.viij.ca.xxxvij.
Qui voluerit inter vos primus esse.ibi.infra.li.ix.ca.xlij.
Feria quinta. Homo quidā erat diues q indu. Lu.xvi.li.vi.ca.xij.
Contra diuites.li.viij.ca.xv.
Feria sexta. Homo erat paterfamilias qui plantauit. Mat.xxi.li.vi.ca.xxiij.
Sabbato. Homo qdaz habuit duos filios Luce.xv.li.vi.ca.xvi.
Itē de eodem.li.octauo.ca.xl.
¶ Dñica tertia in.xl. Erat iesus eijciens demonium. Lu.xi.li.v.ca.xxiij.
Cū imundus spūs exierit.ibi.li.viij.ca.xxix
Feria secunda. Dixerūt pha.ꝛc. Quāta audiuimus. Lu.iiij.li.ix.ca.xij.ꝛc.
De eodē.li.octauo.ca.xiiij.
Et eiecerūt illū extra ciui.ibi.li.iiij.ca.vij.
Feria tertia. Respiciēs ꝛc. Si peccauerit in te. Mat.xviij.li.ix.ca.xliiij.
Feria quarta. Accesserunt ꝛc. Quare discipuli tui. Mat.xv.li.viij.ca.xxxvij.
De eodem.li.xi.ca.xxi.
Feria quinta. Surgens iesus de synagoga. Luce quarto.li.v.ca.ix.ꝛc.
Feria sexta. Venit iesus in ciuitatē samarie Joannis quarto.li.xi.ca.i.ꝛc.
De eodem.li.quarto.ca.ix.
Sabbato. Perrexit iesus in montem oliueti. Jo.octauo.li.xi.ca.xxxiij.
De eodem.li.quarto.ca.xi.
De ascensu iesu in montē oli.li.iiij.ca.viij.
¶ Dñica quarta in.xl. Abijt iesus trans mare galilee. Jo.vi.li.v.ca.iij.
Cū pasturus turbā iesus ascēdit in montē.li.iiij.ca.vij.
Feria secunda. Prope erat pascha iudeorum. Joan.secundo.li.viij.ca.xxxvij.ꝛc
Soluite templū hoc.ibidē.li.vij.ca.xxxiij.
Feria tertia. Jā die festo mediante. Joannis.vij.li.xi.ca.xxvij.ꝛc.
Feria quarta. Preteriens iesus vidit hominem cecum. Jo.ix.li.v.ca.xxxiij.
Quādiu in mundo sum/lux mundi.ibidē.libro.septimo.ca.xxxvi.
Feria quinta. Pater meus vsq modo operatur. Joan.v.li.xi.ca.xxxv.
Feria sexta. Erat quidā languens lazarus. Joannis.xi.li.v.ca.xv.
Sabbato. Ego suz lux mūdi. Jo.viij.li.xi.ca.xxxv.
De eodē.li.vij.ca.xxxvi.
¶ Dñica in passione. Quis ex vobis arguet me de. Jo.octauo.li.xi.ca.xl.
De eodem.li.viij.ca.xxxij.
Feria secunda. Miserūt principes et pharisei mini. Jo.vij.li.xi.ca.xxx.ꝛc.
Feria tertia. Ambulabat iesus in galilea.ioannis.vij.li.xi.ca.xxiiij.ꝛc.
Feria quarta. Facta sunt encenia in Hiero. Joan.x.li.xi.ca.xliiij.ꝛc.
Loquor vobis et nō creditis mihi. Opera.ibidem.li.viij.ca.xxxij.
Sed vos non creditis mihi:qz non estis ex ouibus.ibidē.infra.li.vij.ca.xiij.
Feria quinta. Rogabat iesum quidam phariseus. Lu.vij.li.ix.ca.xxix.ꝛc.
De eodem.li.octauo.ca.xl.
Qualiter se habuit iesus inuitat' ad cō.li.iiij.ca.x.
Feria sexta. Collegerunt pontifices et pharisei. Jo.xi.li.xi.ca.xlv.
Sabbato. Subleuatis iesus oculis in celū. Joan.xvij.li.xij.ca.xvi.ꝛc.
¶ Dñica palmarū. Scitis quia post triduū pascha fiet. Mat.xxvi.li.xiij.ꝛc.
Cū esset iesus in bethania.ibi.li.ix.c.xxxiiij
Et hymno dicto exierunt in montē oliuarum.ibidem.infra.li.xij.ca.vi.
Feria secunda. Ante sex dies pasche venit iesus. Joan.xij.li.ix.ca.xxxiij.
Cogitauerunt autē principes sacerdotū vt lazarū inter.li.xi.ca.xlvi.ꝛc.
Nisi granū fru.cadēs in ter.ibi.li.vij.ca.39.
Dum lucem habetis/credite in lucē.ibidē.infra.li.vij.ca.xxxvi.
Feria tertia. Erat pascha ꝛ azyma ꝛc. Marci.xiiij.

ci.xiiij.libro.xiij.ca.iij.&c.
Et cum esset Bethanię in domo Simonis ibidem.li.ix.ca.xxiiij.
Et hymno dicto exierunt in montem oliuarum.ibidem.infra.li.xij.ca.vi.
Feria quarta.Appropinquabat dies festus azymorum.Lucę.xxij.li.xiij.ca.iij.&c.
Simon ecce sathanas expetiuit.ibidem..libro.vij.capitulo.xliij.
Qui non habet/vendat tunicā suā et emat gladium.li.vij.ca.xliij.
Et egressus ibat s̄m consuetudinem.ibidē.infra.li.vij.ca.vi.
De latrone.li.viij.ca.xl.
In cena domini.Ante diem festum paschę.Joannis.xiij.li.xiij.ca.v.
In parasceue.Egressus ē Jesus cū discipulis suis trās tor.Joan.xviij.li.iij.ca.viij.
Stabat iuxta crucem Jesu mater eius.Joannis.xix.li.ij.ca.xxvij.
De miraculis in passione domini monstratis.libro.v.ca.vij.
De ascēsu iesu in crucē moralr.li.iiij.ca.viij
In vigilia paschę.Vesperę aūt sabati q̄ lucessit.Matthei.xxviij.li.xiiij.ca.i.
¶ In die sancto.Maria magdalena et maria.Marci.xvi.li.xiiij.ca.i.
Feria secunda.Duo ex discipulis iesu.Lucę.xxiiij.li.xiiij.ca.i.
Feria tertia.Stetit iesus in medio discipulorum.Lucę.xxiiij.li.xiiij.ca.i.
Feria quarta.Manifestauit se iesus discipulis suis.Joannis.xxi.li.xiiij.ca.i.
Feria quinta.Maria stabat ad monumentū.Joannis.xx.li.xiiij.ca.i.
Feria sexta.Undecim discipuli abierūt in galileā.Matthei.xxviij.li.xiiij.ca.i
Sabbato.Una sabbati maria magdalena Joannis.xx.li.xiiij.ca.i.
¶ Dominica p̄ma post paschę.Cū sero eēt die illa vna sabbati.Joan.xx.li.xiiij.ca.i.
Feria quarta.Exierūt mulieres cito de monu.Matthei.xxviij.li.xiiij.ca.i.
Et ecce occurrit illis iesus dicēs:Auete.ibidem.li.xiiij.ca.i.
Feria sexta.Surgēs iesus mane.Mar.xvi.libro.xiiij.ca.i.
Et illi audiētes q2 viueret.ibidē.li.xiiij.ca.i
Post hęc aūt duobus ex eis ambulantib⁹.ibidem.infra.li.xiiij.ca.i.
¶ Dn̄ica secunda.Ego sum pastor bonus.Joannis.x.li.vij.ca.xxxviij.
De eodem.li.vij.ca.xviij.
Feria quarta.Una sabbati valde diluculo Lucę.xxiiij.li.xiiij.ca.i.
Feria sexta.Accesserunt &c.Quare nos et pharisei.Matthei.ix.li.vij.ca.xv.&c.
¶ Dominica tertia.Modicū z iā nō videbitis me.Joan.xvi.li.xij.ca.xliij.
De parabola mulieris in partu tristiciā habentis.li.vi.ca.xxxiiij.
Feria quarta.Facta est questio ex discipulis Joannis.Joan.iij.li.iij.ca.i.
Qui habet sponsam sponsus est.ibidem.libro.vij.ca.xxxv.
Feria sexta.Ego lux in mundum veni.Joannis.xij.li.ix.ca.l.&c.
De eodem.li.vij.ca.xxxvi.
¶ Dn̄ica quarta.Vado ad eū qui me misit Joan.xvi.li.xij.ca.xiij.
Feria q̄rta.Subleuatis Jesus &c.pater sancte.Joan.xvij.li.xij.ca.xvij.&c.
Feria sexta.Filioli adhuc modicū vobiscū.Joannis.xiij.o
¶ Dn̄ica quinta.Amen dico vobis si quid petieritis.Joan.xvi.li.xij.ca.xv.
In rogationibus.Quis vestrū habēs amicum.Lucę.xi.li.vi.ca.i
Petite z accipietis &c.ibidē.li.xij.ca.xv.
De orationis instantia.li.vi.ca.xxvi.
In vigilia ascensionis.Subleuatis &c.Pater venit hora.Joan.xvij.li.xij.ca.xvi.
In die sancto.Recumbentibus vndecim discipulis.Marci.xvi.li.xiiij.ca.i.
Feria quarta et sexta.Ecce mitto promissū patris.Lucę.xxiiij.lib.xiiij.ca.i.
¶ Dominica infra octauas.Cū venerit paracletus.Joan.xv.li.xij.ca.xij.
Feria sexta.Si māseritis in me z verba mea in vobis.Joan.xv.li.xij.ca.viij.&c.
In vigilia pentecostes.Si diligitis me mādata mea seruate.Joan.xiiij.li.xij.ca.iij.
¶ In die sancto.Si quis diligit me/sermonem meū.Joan.xiiij.li.xij.ca.iiij.
Feria secunda.Sic deus dilexit mundū vt filium.Joan.iij.li.xi.ca.vi.
Lux venit in mundū z dilexerunt &c.ibidē libro.vij.ca.xxxvi.
Feria tertia.Amen amē dico vobis:qui nō intrat per ostiū.Joan.x.li.viij.ca.xxxij.
Oues vocem eius audiunt &c.ibidē.libro vij.capitulo.xviij.
Ego sum ostium ouium &c.vbi supra.li.xij
Feria quarta.Nemo pōt venire ad me nisi pater.Joan.vi.li.xi.ca.xv.&c (ca.xxxvij.
Feria quinta.Conuocatis iesus duodecim Lucę.ix.li.ix.ca.xviij.&c.
Feria sexta.Factū est in vno dierū et Jesus sedebat.Lucę.v.li.v.ca.xvij.
Homo remittuntur tibi peccata.ibidē&c.libro.viij.ca.xxxvi.et li.v.ca.xvij.
Sabbato.Surgens iesus de synagoga.Lucę.iiij.li.v.ca.ix.
¶ In octaua pentecostes.Erat hō ex phariseis Nicodemus.Joan.iij.li.xi.ca.vi.
Sicut Moyses exaltauit serpentem.ibidē.

libro.viij.capitulo.xxxiiij.
In octaua trinitatis. Cum venerit paraclitus. Joan.xv.li.xij.ca.xij.
In festo sacramenti. Caro mea vere est cib⁹ Joannis.vi.li.xi.ca.xvij.
De mysterio corporis & sanguinis domini. li.i.ca.xx.nō ex textu nisi de cena dñi.
¶ Dñica prima post pentecosten. Homo qdā erat diues q̄ indu. Lu.xvi. li.vi. ca.xij.
Cōtra diuites doctrina.li.viij.ca.xv.
De auaricia doctrina.li.viij.ca.l.
Feria quarta. Nolite putare quia veni soluere legem. Matthei.v.li.x.ca.xvi.
Feria sexta. Impossibile est vt non veniāt scandala. Luce.xvij.li.vij.ca.xxv.
Si peccauerit frater tuus.ibidem . libro.ix. capitulo.xliiij.
Si habueritis fidē sicut &c. Luce.xvij. De eodem li.vi.ca.iiij.
¶ Dñica secunda. Homo quidam fecit cenam magnū. Lu.xiiij.li.vi.ca.xix.
Feria quarta. Egrediente Jesu de hierico. Matthei.xx.li.v.ca.xxxij.
Feria sexta. Cum venisset iesus in templuz. Matthei.xxi.li.xiij.ca.i.
¶ Dñica tertia. Erant appropinquātes ad iesum. Luce.xv.li.vi.ca.xiiij.&c.
De oue cētesima et drachma decima moraliter.li.vi.ca.xiiij.&c.
Feria quarta. Esto consentiens aduersario tuo. Matthei.v.li.vi.ca.xxxi.
De eodem.li.x.ca.xviij.&c.
Si oculus tuus dexter.ibidē.li.vij.ca.v.
Feria sexta. Cum introisset iesus hierosolymā. Marci.xi.li.v.ca.vi.
De eodem.libro.ix.ca.xlix.
Item de eodem.li.xiij.ca.i.
¶ Dominica quarta. Estote misericordes. Luce.vi.li.x.ca.xliiij.&c.
De misericordia dei.li.i.ca.xxvi.
Nunquid potest cecus cecum ducere.ibidem.li.xi.ca.xxij.
Non est discipulus super magistruz. ibidē infra.li.ix.ca.xxij.
De sīlitudine festuce et trabis.li.ix.ca.ix.
Feria quarta. Accesserunt quidā phariseorum ad iesum. Luce.xiij.o
Hierusalem hierusalem que occidis.ibidē. libro.viij.ca.xxxvij.
Quotiens volui cōgregare. ibidem.infra. libro.vij.ca.xxxij.
Feria sexta. Exurgens Jesus venit in fines iudee. Marci.x.li.x.ca.xx.
¶ Dominica quinta. Dū turbe irruerēt ad Jesum. Luce.v.li.ix.ca.xv.
De ascensu Jesu ad nauiculā.li.iiij.ca. vij.
Feria quarta. Surgens iesus abijt in fines Tyri. Marci.vij.li.v.ca.xxiiij.
Feria sexta. Cū videritis nubē orientē. Luce.duodecimo.o
Cum vadis cum aduersario tuo.&c.ibidē. li.vi.ca.xxxi.
De eodem.li.x.ca.xviij.
De penitentia quā predicauit ioannes baptista.libro.iij.ca.i
Itē de penitētia quā Christus predicauit. libro.ix.capitulo.vij.
¶ Dñica sexta. Nisi abūdauerit iusticia vestra. Matthei.v.li.x.ca.xvij.
Qui irascit fratri suo.ibidē. li.viij. ca.xvij.
De vitio ire.li.viij.ca.xlvij.
Feria quarta. Cū egressus esset iesus in viā precurrens quidā. Mar.x.li.ix.ca.xlvi.
Feria sexta. Uenit iesus in regionē Gerasenorū. Marci.v.li.v.ca.xvi.
¶ Dñica septima. Dū turba multa esset cū Jesu. Marci.viij. li.v.ca.iiij.
Feria quarta. Accesserunt ad Jesum pharisei et sadu. Mat.xvi.li.xi.ca.lij.
De fermento.li.vi.ca.v.
Feria sexta. Abijt Jesus in sabbato per sata. Matthei.xij.li.xi.ca.v
¶ Dñica octaua. Attēdite a falsis prophe. Mat.vij.li.vij.ca.xij.&c. et li.x.ca.xlviij.
De eodem.li.x.ca.xlviij.
Feria quarta. Dixit ioannes ad iesuz: Magister vidimus. Mar.ix.li.ix.ca.xliij.
Feria sexta. Ue vobis scribe pharisei.matthei.xxiij.li.viij.ca.xxxvij.
De hypocrisi.li.viij.ca.xxxvij.
¶ Dñica nona. Homo quidā erat diues q̄ habebat villicū. Lu.xvi.li.vi.ca. xiij.
Feria quarta. Qui fidelis est i minimo. Luce.xvi. o
Nemo pōt duobus dominis seruire. Luce. xvi.li.x.ca.xxxix.
Audiebant aūt hec omnia pharisei q̄ erant auari.ibidē.li.viij.ca.xxx.
De auaricia.li.viij.ca.l.
Feria sexta. Rogabat iesum quidā phariseus vt pranderet. Lu.xi.li.viij.ca.xxxvij.
Ue vobis qui estis vt monumenta. vbi supra.li.vij.ca.xxx.
¶ Dñica decima. Cum appropinquaret Jesus hierusalē videns. Lu.xix.o
Et ingressus in templum cepit eijcere. ibidem.libro.xiij.capitulo.i.
Feria quarta. Cū videritis circūdari ab exercitu hierusalem. Lu.xxi.o
Feria sexta. Attendite vobis ne grauentur corda ve. Lu.xxi.li.vi.ca.xix.
Vigilate orātes oī tpe. ibidē.li.vi.ca.xxx
¶ Dñica vndecima. Dixit iesus ad quosdā duo homines. Lu.xviij.li.vi. ca.xxv.
De superbia.li.ca.xlv.
De vana gloria. li.viij.ca.xlvi.

Feria quarta. Exierunt pharisei et ceperūt conquirere. Mar. viij. li. viij. ca. xxvij.
De fermento. li. vi. ca. v.
Et veniunt Bethsaida et adducunt ei rc. ibidem. li. v. ca. xxvi.
Feria sexta. Omni cui multum datum est. Lu. xij. li. vi. ca. xxx
Ignē veni mittere rc. li. ix. ca. xxiiij.
¶ Dominica duodecima. Exiens Jesus de finibus tyri. Mar. vij. li. v. ca. xxv.
Feria quarta. Transeunte iesu secuti sunt eū duo ceci. Mat. ix. li. v. ca. xx. rc.
Feria sexta. Cepit iesus exprobrari ciuitatibus. Mat. xi. li. viij. ca. xx.
¶ Dñica tertiadecima. Beati oculi qui vidēt que vos videtis. Lu. x. li. vi. ca. x.
Diliges dñm deum tuum. li. xi. ca. liij.
De hoie qui incidit in latrones. li. vi. ca. x.
De eodem. li. viij. ca. xxxviij. rc.
Feria quarta. Abeuntes pharisei consiliuz faciebant. Mar. xij. li. xi. ca. li. rc.
Arundinem quassatā non confringet. vbi supra. li. vij. ca. xxxiij.
Feria sexta. Ibat Jesus per ciuitates et castella docens. Lu. xiij. li. v. ca. xxi.
Contendite intrare per angustam portam. ibidem. li. x. ca. xlvij.
Venit ab oriente et occidente. ibidem. infra. libro. v. ca. xij.
Et ecce sunt nouissimi primi. ibidem. infra libro sexto. ca. xxi.
¶ Dñica q̄rtadecima. Dū iret iesus in hierusalem / trāsibat per. Lu. xvij. li. v. ca. xxxi
Feria quarta. Conuenientes apostoli ad iesum. Marci. vi. li. iiij. ca. vij.
Misertus est super eos: qr erant sicut oues rc. ibidem. li. v. ca. xxi.
Feria sexta. Iter faciebat Jesus per ciuitates et castella. Lu. viij. li. ix. ca. xxxij.
¶ Dñica. xv. Nemo pōt duobus dñis seruire. Mat. vi. li. x. ca. xxxix. rc.
Respicite volatilia celi. vbi supra. li. vij. ca.
Feria quarta. Audistis qr dictū est (vij. rc. antiquis. Nō piurabis. mat. v. li. x. ca. xxi.
Feria sexta. Factum est in vna dierū docente iesu. Lu. xx. li. xi. ca. l.
¶ Dñica. xvi. Ibat iesus in ciuitatem q̄ vocatur Naym. Lu. vij. li. ca. xij. v.
Feria quarta. Maior inter natos mulierū propheta. Lu. vij. li. iij. ca. iij.
Feria sexta. Venit iesus in bethsaida et addu. Mar. viij. li. v. ca. xxvi.
¶ Dñica. xvij. Dum intraret iesus in domū cuiusdā prin. Lu. xiiij. li. v. ca. xxx.
Si licet sabbato curare. ibidē. li. v. ca. xx.
De pabola ad inuitatos. ibidē. li. vi. ca. 18.
Qualiter se habuit Christus inuitatus ad conuiuia. li. iiij. ca. x.
Feria quarta quatuor temporum. Respondens vnus de turba: Magister attuli filiū. Mar. ix. li. v. ca. xxviij.
Feria sexta. Misereor turbe: quia triduo. Mat. xv. li. v. ca. iiij.
Sabbato. Arborem fici habebat quidam. Lu. xiij. li. vi. ca. xxxij.
De sanatiōe mlieris curue. ibi. li. v. ca. xxix.
¶ Dñica. xviij. Accesserūt rc. Magister qd est mandatū. Mat. xxij. li. xi. ca. liij. rc.
Feria quarta. Sile factū est regnū celorum homini q̄ semi. bo. se. Mat. xiij. li. vi. ca. iij
Feria sexta. Simile est regnū celorū grano sinapis. Mat. xiij. li. vi. ca. iiij. rc.
¶ Dñica. xix. Ascendens iesus in nauiculā. Mat. ix. li. v. ca. xvij.
De ascensu iesu in nauiculā. li. iiij. ca. vij.
Cōfide fili / remittūtur tibi peccata tua. ibidem. li. viij. ca. xxxvi.
Feria quarta. Dissere nobis parabolam zizaniorum. Mat. xiij. li. vi. ca. iij.
Feria sexta. Interrogatus iesus a discipulis. Marci. xiij.
¶ Dñica. xx. Simile factū est regnum celorū homini regi q̄ fecit nup. mat. xxij. li. vi.
Feria quarta. Cū facis prandiū (ca. xxiiij. aut cenā. Lu. xiiij. li. vi. ca. xviij.
Feria sexta. Beati eritis cum vos oderint. Lu. vi. li. x. ca. xij.
Ve vobis diuitibus. ibidē. li. viij. ca. xv.
Diligite inimicos vestros. ibi. li. x. ca. xxiij.
Omni petēti te tribue. ibi. infra. li. x. ca. xxij
¶ Dñica. xxi. Erat quidam regulus. Joannis. iiij. li. v. ca. xviij.
Feria quarta. Factum est vt intraret iesus. Luce. vi. li. v. ca. xxij.
Feria sexta. Cum venisset iesus in domum Petri. Mat. viij. li. v. ca. ix. rc.
¶ Dñica. xxij. Sile est factū regnū celorum homini regi q̄ voluit ra. mat. xviij. li. vi. ca
Feria quarta. Videte qd audia- (pi. xvij. tis. In qua mēsura. Mar. iiij. li. x. ca. xliij.
Qui habet dabitur illi. ibidem. li. vi. ca. ij.
De semine. ibidem. infra. li. vi. ca. iij.
Feria sexta. Cuz preteriret iesus / vidit leui. Marci. ij. li. ix. ca. xvij.
¶ Dñica vacans. Abeuntes pharisei consilium inierunt. Mat. xxij. li. xi. ca. li.
¶ Dñica. xxiij. Cum subleuasset oculos Jesus. Jo. vi. li. v. ca. iij.
Feria quarta. Ite ecce ego mitto vos. Luce. decimo. li. viij. ca. xix.
De eodem euangelio. li. ix. ca. xx. rc.
Feria sexta. Vigilate et orate: nescitis eñ. Marci. xiij. li. vi. ca. xxx.
¶ In dedicatione ecclesie. Egressus Jesus pambulabat hierico. Lu. xix. li. ix. c. xlviij.
In dedicatione altaris. Nō est arbor bona

q̄ facit fructus ma. Lu. vi. li. vij. ca. xiij. &c.
Ex abundantia cordis os loquitur. ibidez. libro octauo. ca. xxv. &c.
Bonus homo de bono thesauro cor. ibidē infra. li. viij. ca. xxv. &c.
Om̄is qui audit verba mea hec/ et facit ea. ibidem. infra. li. x. ca. xlix.
Omnis qui audit verba mea hec/ et non facit. ibidem. infra. li. viij. ca. xviij. et. xlix.

De sanctis tam in speciali q̄ in cōmuni.

¶ In vigilia Andree. Stabat iesus et ex discipulis eius duo. Jo. i. li. iij. ca. i.
Rabbi vbi habitas. Venite et videte. ibidem. li. ix. ca. octauo. &c.
In die sancto. Ambulans iesus iuxta mare galilee. Mat. iiij. li. ix. ca. xv.
Barbare virginis. Simile est regnū celorū decē virginibus. Mat. xxv. li. vi. ca. xxviij
De eodem. li. vi. ca. xxxiij.
Nicolai episcopi. Sint lumbi vestri precincti. Lu. xij. li. vi. ca. xxx.
¶ Conceptiōis Marie. Liber generationis iesu christi. Mat. i. li. i. ca. v.
Lucie virginis. Simile est regnū celorū thesauro. Mat. xiij. li. vi. ca. vi. &c.
¶ In vigilia Thome. Misit iesus duodecim discipulos. Mat. x. li. ix. ca. xviij.
In die sancto. Thomas vnus ex duodecim. Joannis. xx. li. xiiij. ca. i.
Syluestri pape. Homo quidam peregre proficiscens. Mat. xxv. li. vi. ca. xxix.
Pontiani martyris. Si q̄s vult venire post me. Mat. xvi. li. ix. ca. xxxix.
Marcelli pape. Vigilate q2 nescitis q̄ hora. Mat. xxiiij. li. vi. ca. xxx.
Prisce virginis. Simile est regnū celorum thesauro. Mat. xiij. li. vi. ca. vi. &c.
Fabiani & Sebastiani. Descendēs iesus de monte. Lu. vi. li. iiij. ca. ix.
Beati pauperes. ibidem. li. x. ca. liij. &c.
Agnetis virgi. Simile est regnum celorum decē virginibus. Mat. xxv. li. vi. ca. xxviij
De eodem. li. vi. ca. xxxiij.
Vincentij martyris. Nisi granū frumēti cadens in terrā. Jo. xij. li. xi. ca. xlvij.
De eodem. li. vij. ca. xxxix.
In conuersione sancti Pauli. Ecce nos reliquimus oia et se. Mat. xix. li. ix. ca. xlvij
Octaua Agnetis. Simile est regnum celorū thesauro. Mat. xiij. li. vi. ca. vi. &c.
Jgnatij marty. Homo quidā nobilis. Luce. xix. li. vi. ca. xxix.
Omni habenti dabi. ibidē. li. vi. ca. ij.
Brigide virginis. Simile est regnum celorū decē virgini. Mat. xxv. li. vi. ca. xxviij.
¶ In purificatione beate marie. Postq̄ impleti sunt dies purga. Lu. ii. li. ij. ca. xxi.
De eodem. li. i. ca. xvi.
Blasij episcopi. Si quis venit ad me. Luce. xiiij. li. vi. ca. xx.
Agathe martyris. Simile est regnū celorū decē virgini. Mat. xxv. lib. vi. ca. xxviij.
Valentini marty. Si quis vult post me venire. Mat. xvi. li. ix. ca. xxxix.
In cathedra Petri. Venit Jesus in partes cesaree phi. Mat. xvi. lib. ix. ca. xxxv.
¶ In vigilia Mathie. Designauit dn̄s Jesus et alios septē. Lu. x. li. ix. ca. xxvi.
Messis quidem multa operarij pauci. ibidem. li. ix. ca. xviij. &c.
Ecce ego mitto vos. ibidē. infra. li. ix. ca. xx
In die sancto. Misit iesus duodecim discipulos. Mat. x. li. ix. ca. xviij.
Gregorij pape. Vos estis sal ter. Matthei quinto. li. vij. ca. i. &c.
De eodem li. octauo. ca. xvi.
Item de eodem. li. x. ca. xiiij.
Benedicti abbatis. Ecce nos reliquimus omnia. Mat. xix. li. ix. ca. xlvij.
¶ In annunciatione dn̄ica. Missus est angelus Gabriel. Lu. i. li. ij. ca. i. &c.
Ambrosij epi. Vos estis sal terre. Matth. quinto. li. viij. ca. xviij.
De eodem. li. vij. ca. xvi.
Item de eodem. li. x. ca. xiiij.
Post pascha de eodem. Ego sum vitis vera. Jo. xv. li. xij. ca. vij. &c.
De eodem. li. vij. ca. xlv.
Tiburtij et Valeriani. Hoc est preceptum meum. Joan. xv. li. xij. ca. x.
Georgij marty. Ego sum vitis vera. Joannis. xv. li. xij. ca. vij. &c.
De eodem. li. vij. ca. xlv.
Marci euangeliste. Designauit dominus et alios. Lu. decimo. li. ix. ca. xxvi.
Messis quidē multa. ibi. li. ix. ca. xviij. &c.
Ecce ego mitto vos. ibi. infra. li. ix. ca. xx.
Vitalis marty. Ego sum vitis vera. Joannis. xv. li. xij. ca. vij. &c.
De eodem. li. vij. ca. xlv.
¶ Philippi et Jacobi. Nō turbetur cor vestrum. Jo. xiiij. li. xij. ca. i. &c.
Ego sum via. ibidem. li. vij. ca. xliiij.
Inuentionis sancte crucis. Erat homo ex phariseis Nicode. Joan. iij. li. xi. ca. vi.
Sicut Moyses exaltauit serpentem in deserto. ibidem. li. vij. ca. xxxiiij.
Joannis ante portā latinā. Dixit iesus Petro: Sequere me. Joan. xxi. li. xiiij. ca. i.
Guironis episcopi. Ego suz vitis vera. Joannis. xv. li. xij. ca. vij. &c.

Singulis martyris. Conuocata turba iesus cũ discipulis. Mat. viij. li. ix. ca. xxxix.
Gordiani et Epima. Uidens iesus turbas ascendit. Mat. v. li. x. ca. i. &c.
De ascensu iesu in montẽ vt daret superni regni doctrinã. li. iiij. ca. vij.
Nerei et Achillei. Hec mando vobis vt diligatis. Joan. xv. li. xij. ca. xi.
Seruatij episcopi. In hoc clarificatus ẽ pater meus. Joan. xv. li. xij. ca. ix.
Potentianę virgi. Simile est regnũ cęlorũ thesauro. Mat. xiij. li. vi. ca. vi. &c.
Urbani papę. Uigilate q2 nescitis. Matthei. xxiiij. li. vi. ca. xxx.
Petronellę virginis. Simile est regnũ cęlorũ thesauro. Mat. xiij. li. vi. ca. vi. &c.
Marcellini et Petri. Cũ audientis prelia et seditiones. Lu. xxi. o.
Persequentur tradentes in synagogis &c. ibidem. li. ix. ca. xx. et. xxi.
Bonifacij et sociorũ eius. Uidẽs iesus turbas ascendit. Mat. v. li. x. ca. i. &c.
Primi & Feliciani. De ascẽsu iesu in montẽ vt daret supni regni doctrinã. li. iiij. ca. vij
Uidens iesus turbas. vt supra.
Barnabę apli. Designauit dñs iesus & alios. Lu. x. li. ix. ca. xxvi.
Messis quidẽ multa. ibi. li. ix. ca. xviij. &c.
Ecce ego mitto vos. ibidem. li. ix. ca. xx.
Odulfi confessoris. Uigilate quia nescitis Mat. xxiiij. li. vi. ca. xxx.
Uiti et Modesti. Nolite arbitrari. Mat. x libro. nono. ca. xxiiij. &c.
De eodem. li. viij. ca. xx.
Marci et Marcelli. Attendite a fermento Lu. xij. li. ix. ca. xxiij.
De fermento. li. vi. ca. v.
Nonne quinq3 passeres veneunt dipondio ibidem. li. vij. ca. xix.
Dico autẽ vobis amicis meis ne terreamini. ibidẽ. li. viij. ca. xxi.
Geruasij et Prothasij. Ecce ego mitto vos Mat. x. li. ix. ca. xx.
De eodem. li. vij. ca. xviij.
Decẽ miliũ mart. Uidẽs iesus turbas ascẽdit in mon. Mat. v. li. x. ca. i. &c.
De ascensu iesu in montem vt daret superni regni doctri. li. iiij. ca. vij.
¶ In vigilia Joannis baptistę. Fuit in diebus regis herodis. Lu. i. li. iij. ca. i.
De incredulitate zacharię. li. viij. ca. ij.
In die sancto. Helizabet impletũ est tempus. Lu. i. li. iij. ca. i.
Lebuini confes. Sint lumbi vestri precincti: Lu. xij. li. vi. ca. xxx.
Joannis et Pauli. Attendite a fermento. Lu. xij. li. ix. ca. xxiij.
De fermento. li. vi. ca. v.
Nonne quinq3 passeres veneũt dipondio. ibidem. li. vij. ca. xix.
Dico autem vobis amicis meis ne terreamini. ibidem. li. viij. ca. xxi.
¶ In vigilia Petri et Pauli. Simon ioannis diligis me. Jo. xxi. li. xiiij. ca. i.
In die sancto. Uenit iesus in ptes cesareę philippi. Mat. xvi. li. ix. ca. xxxv. &c.
In cõmemoratione sancti pauli. Ecce nos reliquimus omnia. Mat. xix. li. ix. ca. xlvij.
¶ Uisitationis marię. Exurgẽs maria abiit in montana. Lu. i. li. ij. ca. xij.
De eodem. li. ij. ca. i.
Fecit potentiã in brachio suo. Et deposuit li. viij. ca. iij.
Translationis san. thomę. Thomas vnus ex duodecim. Jo. xx. li. xiiij. ca. i.
Translationis sancti Martini. Sint lumbi vestri precincti. Lu. xij. li. vi. ca. xxx
In octaua Petri et Pauli. Jussit Jesus discipulos suos ascendere. Matthei. xiiij libro. v. ca. xxxiiij.
De eodem. li. iiij. ca. ix.
Item de eodem. li. iiij. ca. vij.
Habete fiduciã. Ego sum. li. viij. ca. xxxv.
De ascensu iesu in nauiculam. li. iiij. ca. vij.
Septem fratrum. Loquẽte iesu ad turbas. Mat. xij. li. ij. ca. xxvi.
Cõmemoratio sancti Benedicti. Ecce nos reliquimus oĩa. Mat. xix. li. ix. ca. xlvij.
¶ Margarethę virginis. Simile est regnũ cęlorum decem virginibus. Matthei. vicesimoquinto. li. vi. ca. xxviij
De eodem li. vi. ca. xxxiij.
Diuisionis aplorum. Euntes in mundum vniuersum. Mar. xvi. li. xiiij. ca. i.
Friderici epi. Nisi granũ fru. Joã. xij. li. vij (ca. xxxix.
De eodem. li. xi. ca. xlvij.
Praxedis virginis. Simile est regnũ cęlorũ decẽ virgi. Mat. xxv. li. vi. ca. xxviij.
De eodem. li. vi. ca. xxxiij.
¶ Marię magdalenę. Rogabat Jesũ quidam phariseus. Lu. vij. li. ix. ca. xix. &c.
De eodem. li. viij. ca. xl.
Qualiter se habuit Christus inuitatus ad conuiuia. li. iiij. ca. x.
Appollinaris marty. Homo quidã nobilis. Lu. xix. li. vi. ca. xxix.
¶ In vigilia Jacobi. Misit Jesus duodecim discipulos. Mat. x. li. ix. ca. xviij.
In die sancto. Accessit ad iesum mater filiorum. Mat. xx. li. viij. ca. xxvij.
Potestis bibere calicẽ quem ego bibiturus sum. ibidem. li. vij. ca. xxix.
Quicũq3 voluerit inter vos. ibi. li. ix. ca. xliij
Christophori marty. Si quis vult post me venire. Mat. xvi. li. ix. ca. xxxix.
Panthaleonis. Si qs vult post me venire.

Matthei.xvi.li.ix.ca.xxxix.
Felicis & Simplicij. Sint lumbi vestri pre/
cincti. Lu.xij.li.vi.ca.xxx.
Abdon et Sennes. Descendēs iesus de mō
te. Lu.vi.li.iiij.ca.ix.
Beati pauperes.ibidem.li.x.ca.iiij.&c.
Ad vincula Petri. Venit iesus in partes ce
saree. Mat.xvi.li.ix.ca.xxxv.&c.
Stephani pape. Homo quidā nobilis. Lu.
xix.li.vi.ca.xxix.
Inuentionis sancti stephani. Ecce ego mit/
to ad vos pphetas. Mat.xxiij.li.viij.ca.
Quotiens volui congregare.ibi/ (xxxvij.
dem.libro septimo.ca.xxxij.
Sixti pape. Ecce ego mitto vos. Matthei
decimo.li.ix.ca.xx.
De eodem.li.vij.ca.xviij.
Ciriaci et so.eius. Nihil opertū quod non
reueletur. Mat.x.li.ix.ca.xxij.
Nolite timere eos qui occidūt corpus.ibi/
dem.li.viij.ca.xxi.
Nōne duo passeres asse vene.ibid.li.vij.ca.
In vigilia Laurentij. Si quis vult (xix.
post me venire. Mat.xvi.li.ix.ca.xxxix.
In die sctō. Nisi granū frumē. Jo.xij.li.xi
De eodem.li.vij.ca.xxxix. (ca.xlvij.
Tiburtij marty. Nemo accendit lucernā.
Lu.xi.li.vij.ca.iiij.&.vi.
De eodem li.viij.ca.xvi.
Lucerna corporis tui ē oculus.ibi.li.x.ca.38.
Ipoliti et so.eius. Attendite a fermento. vt
supra. Joannis et Pauli.
¶ In vigilia assumptionis. Extollens vo/
cem quedā mulier. Lu.xi.o.
In die sancto. Intrauit Jesus in quoddā
castellum. Lu.x.li.ix.ca.xxxiij.
De obsequio exhibito christo a mulieribꝰ.
li.ix.ca.xxxij.
In octaua sancti Laurentij. Nisi granum
frumen. vt supra in festo eius.
Agapiti marty. Si quis vult post me veni/
re. Mat.xvi.li.ix.ca.xxxix.
Bernardi abbatis. Ecce nos reliqmus oīa
Mat.xix.li.ix.ca.xlvij.
In octaua assumptiōis. vt supra in die sctō
¶ In vigilia Bartholomei. Misit iesus du
odecim discipulos. Mat.x.li.ix.ca.xviij.
In die sancto. Hoc est preceptum meū. Jo
annis.xv.li.xij.ca.x.
Gregorij episcopi. Vigilate quia nescitis.
Matthei.xxiiij.li.vi.ca.xxx.
Augustini episcopi. Vos estis sal ter. mat/
thei.v.li.vij.ca.i.&c.
De eodem.li.viij.ca.xvi.
Item de eodē.li.x.ca.xiiij.&c.
In decollatione san. Joannis. Misit hero
des ac tenuit ioānē. Mar.vi.li.iij.ca.ij.&c
Et cū dies opportunus acci.ibi.li.iij.ca.iij
De conuiuio herodis & saltatione.
li.octauo.ca.tricesimoquarto.
De iuramento. ibidem.infra.
Felicis et Adaucti. Sedente iesu supra mō
tem. Mat.xxiij.li.ix.ca.liiij.
Egidij abbatis. Ecce nos reliquimus oīa.
Mat.xix.li.ix.ca.xlvij.
¶ Natiuitatis beate Marie. Liber genera
tionis iesu christi. Mat.i.li.i.ca.v.
Gorgonij marty. Si quis vult post me ve/
nire. Mat.xvi.li.ix.ca.xxxix.
Prothi et Jacincti. Cū persequentur vos.
Mat.decimo.li.nono.ca.xxi.
¶ Exaltatiōis sancte crucis. Erat homo ex
phariseis nicodemꝰ. Joan.iij.li.xi.ca.vi.
Sicut moyses exaltauit serpentem.ibidem
li.vij.ca.tricesimoquarto.
In octaua natiui.marie. vt supra in festo.
Lucie & Geminiani. Attendite a fermento.
vt supra Joannis & Pauli.
Lamberti episcopi. Nihil opertū. vt supra
Ciriaci et sociorū eius.
¶ In vigilia Matthei. Vidit Jesus publi
canum. Lu.v.li.nono.ca.xvij.
In die sancto. Dū transiret iesus vidit ho/
minē. Mat.nono.li.nono.ca.xvij.
De misericordia dei.li.i.ca.xxvi.
Mauricij et sociorū eius. Cū audieritis p̄/
lia. Lu.xxi.o.
Persequnt tradētes in synagogis.li.ix.c.xx.
Cosme et Damiani. Descendens Jesus de
monte. Lu.vi.li.iiij.ca.ix.
Beati pauperes. ibidē.li.nono.ca.iiij.&c.
Michaelis archangeli. Accesserūt ad iesū
dis.eiꝰ dicen. Quis pu.&c. Mat.xviij.li.ix
De eodē euangelio. li.xij.ca.xv. (ca.xlij.
Qz si oculus tuꝰ dexter &c.ibidē.li.x.ca.xix
Hieronymi presbyteri. Vos estis sal terre.
vt supra Augustini episcopi.
Remigij et aliorū. Facta est cōtentio inter
discipulos. Lu.xxij.li.nono.ca.xlij.
Leodegarij marty. Nihil opertū quod nō
reuelabitur. Mat.x.li.nono.ca.xxij.
Nonne duo passeres asse veneunt.ibidem
libro septimo.ca.xix.
Nolite timere eos qui corpus occi. ibidē.
infra.li.octauo.ca.xxi.
Francisci confesso. et Marci pape. Homo
quidā peregre. vt supra.
De seruo qui talentum fodit & abscōdit in
terrā.li.sexto.ca.tricesimotertio.
Dionysij et sociorū eius. Descēdens Jesus
de monte. Lu.vi.li.iiij.ca.ix.
Beati pauperes.ibidē.li.x.ca.iiij.&c.
Gereonis et victoris. Vidēs iesus turbas
ascendit in montē. Mat.v.li.x.ca.i.
Calixti pape. Hō quidā peregre. vt supra.
Galli abbs. Ecce nos reliqmus oīa. Mat/

thei.xix.libro.ix.ca.xlvij.
Lucę euangelistę. Designauit dominus iesus et alios. Lucę.x.li.ix.ca.xxvi
Messis quidem multa.ibidẽ.li.ix.ca.xviij.
Ecce ego mitto vos.ibidẽ. li.ix. ca.xx.
Undecim miliũ virginũ. Simile ẽ regnũ de cẽ ṽginibꝰ. Mat.xxv.vt infra Catherinę.
Seuerini episcopi. Sint lumbi vestri ꝑcincti. Lucę.xij.li.vi.ca.xxx.
Crispini et Crispiniani. Ecce ego mitto vos. Matthei.x.li.ix.ca.xx.
De eodem.li.vij.ca.xviij.
¶ In vigilia Simonis et Judę. Ego sum vitis vera. Joan.xv.li.xij. ca. vij.⁊c.
In die sancto. Hęc mando vobis. Joannis.xv.li.xij.ca.xi.
¶ In vigilia oim sctõrum. Eleuatis Jesus ocul' ⁊c. Beati pauperes. Lu.vi.li.x.ca.iiij
In die sancto. Uidẽs iesus turbas ascẽdit. Matthei.v.li.[illegible].ca.i.⁊c.
De ascensu iesu in montẽ ⁊c.li.iiij.ca.vij.
In cõmemoratiõe animarũ. Cũ venerit filius hois in maiestate. Mat.xxv.li.xi.ca.lv
Uuillibrordi episcopi. Sint lumbi vestri ꝑcincti. Lu.xij.li.vi.ca.xxx.
Quatuor coronatorũ. Descendẽs iesus de monte. Lu.vi.li.iiij.ca.ix.
Beati pauperes.ibidem.li.x.ca.iiij.⁊c.
Theodori martyris. Nolite arbitra. Matthei.x.li.ix.ca.xliiij.⁊c.
De eodem.li.viij.ca.xxi.
¶ In vigilia martini. Uigilate q: nescitis. Matthei.xxiiij.li.sexto.ca. tricesimo.
In die sancto. Sint lumbi vestri ꝑcincti.lucę.duodecimo.li.vi.ca.xxx.
Lebuini confessor'. Homo quidã peregre. Mat.xxv.li.vi. ca.xxxix.
De seruo qui talentum fodit ⁊c. ibidem. li. sexto.ca.tricesimotertio.
Briccij episcopi. Nemo accendit lucernã. Lucę.xi. li. vij.ca.iiij.et vi.
De eodem.li.octauo.ca.xviij.
In octaua Martini. Sint lumbi vestri pręcincti. Lu.xij.li.vi.ca.xxx.
Helizabet viduę. Sedente iesu cõtra gazophylacium. Mar.xij.li.ix.ca.xlij.
Cecilię virginis. Simile est regnũ celorum decẽ virginibus. Mat.xxv.li.vi.ca.xxviij
De eodem. libro.vi.ca.xxxiij.
Clementis papę. De ascensu iesu in hierusalem.li.quarto.ca.octauo.
Homo qdã nobilis. Lu.xix.li.vi.ca.xxix.
Qui enĩ habet/dabif ei.ibidẽ.li.vi.ca.ij.
Crysogoni marty. Conuocata turba iesus cum discipulis. Mar.viij.li. ix.ca. xxxix.
¶ Catherinę virginis. Simile est regnũ celorũ decẽ virgi. Mat.xxv. li.vi. ca. xxviij.
De eodem libro sexto.ca.xxxiij.
Lini papę. Homo quidam nobil'. Lucę decimonono.li.vi.ca. xxix.
Qui enim habet/dabitur ei.li.vi.ca.ij.

De sanctis in cõi.

¶ In vigilia apostoli. Misit iesus duodecim discipulos. Mat.x.li.ix.ca.xviij.
In die sancto. Hoc est pręceptũ meum. Joannis.xv.li.xij.ca.x.
Ego sum vitis vera. Jo.xv.li.xij.ca.vij.⁊c
Hęc mando vobis. Joan.xv.li.xij.ca.xi.
Designauit dominus Jesus et alios. Lucę decimo.li.ix.ca.xxvi.
Messis qdẽ multa.ibidẽ.li.ix.ca. xviij. ⁊c.
Ecce ego mitto vos.ibidẽ.li.ix.ca.xx.
In quãcũq3 domũ intraueritis.li.ix.ca. xix
Ecce nos reliquimus omnia. Matthei decimonono.li.ix.ca.xlvij.
¶ De vno martyre non pontifice. Nisi granũ frumenti mor.fu. Jo.xij.li.xi.ca.xlvij.
De eodem.li.vi.ca.xxxix.
Nihil opertũ quod non reuelabitur. Matthei.x.li.ix.ca.xxiij.
Nolite timere eos qui occidunt cor. ibidẽ. li.octauo.ca.xxi.
Nonne duo passeres asse veneunt.ibidem libro septimo.ca.xix.
Si quis vult post me venire. Matthei decimosexto.li.ix.ca.tricesimonono.
Attendite a fermento. Lu.xij.li.ix. ca.xxiij.
Nonne quinq3 passeres veneũt dipondeo. ibidem.li.vij. ca.xix.
¶ Et pontifice. Conuocata turba iesus cũ discipulis. Mar.octauo.li.ix.ca. xxxix.
Homo quidã nobilis.vt infra de vno cõfessore et pontifice.
¶ De martyribus. Cum audieritis prelia ⁊ seditiones. Lucę.xxi.o
Persequentur tradentes in synagogis.lib. nono.capitulo.xx.
Sedente iesu supra montem. Matthei vicesimotertio.li.ix.ca.liiij.
Nolite arbitrari. Mat.x.li.c a.xxiiij.⁊c.
De eodem.li.viij.ca.xxi .
Uidens Jesus turbas ascendit. Matthei. quinto.li.x.ca.i.⁊c.
De ascensu iesu in montẽ⁊c.li.iiij.ca. vij.
Descẽdẽs iesus de mõte. Lu. vi.li .iiij.ca.ix.
Beati pauperes ⁊c.li.x. ca.iiij.⁊c.
Ecce ego mitto vos. Mat.x.li.ix.ca.xx.
De eodem.li.vij.ca.xviij.
¶ De vno confessore nõ pontifice. Homo quidam peregre.vt infra.

¶ De confessore et pontifice. Homo quidā peregre. Mat.xxv.li.vi.ca.xxix.
De seruo qui talentuz fodit in terra.libro sexto.ca.tricesimotertio.
¶ De vno confessore et pontifice. Uigilate quia nescitis. Mat.xxiiij.li.vi.ca.xxx.
Sint lumbi vestri precincti. Luce.xij.lib. sexto.ca.tricesimo.
Nemo accendit lucernaz.Luce vndecimo libro septimo.ca.quarto et sexto.
De eodem. li.viij.ca.xvi.
Lucerna corporis tui est oculus tuus. ibidem.li.x.ca.xxxviij.
Homo quidā nobilis.Lu.xix.li.vi.ca.xxix.
Qui enī habet dabitur ei.Luce decimonono.libro.vi.ca.ij.
Uos estis sal terre. Mat.v.li.vij.ca.i.&c.
De eodem. li.octauo .ca.xvi.
Item de eodem. li.x.ca. xiiij.&c.
Si quis venit ad me/et non odit.Luce decimoquarto.li.vi.ca.xx.
¶ De confessoribus.Sint lumbi vestri precincti.Luce duodecimo.li.vi.ca.xxx.
¶ De virginibus. Simile est regnum celorum thesauro. Mat.xiij.li.vi.ca.vi.&c.
Simile est regnum celorum decem virginibus.vt supra Catherine.
¶ De sancta trinitate.Cum venerit paraclitus.Joan.xv.li.xij.ca.xij.
De venerabili sacramento.Caro mea vere est cibus.Joan.vi.li.xi.ca.xvij.
De mysterio corporis & sanguinis domini libro.i.ca.xx.
De sancto spiritu.Cū venerit paraclet⁹.Joannis.xv.li.xij.ca.xij.
De sancta cruce.Ascendens Jesus hierosolymā. Mat.xx.li.ix.ca.xxxvij.
¶ De beata virgine in aduētu. Missus est angelus Gabriel.Lu.i.li.ij.ca.i.
Post natiuitatē. Pastores loquebant̄ ad inuicem. Lu.ij.li.i.ca.ix.
Maria conseruabat omnia verba hec. lib. secundo.ca.vicesimo.
Post purificationē et pentecosten. Extollens vocem quedam mulier. Beatus venter &c.Luce vndecimo.o.
Tempore paschali. Stabant iuxta crucem iesu. Joan.xix.li.ij.ca.xxvij.
De eodem. li.xiij.ca.xij.
¶ Tempore tribulationis.Amen amen dico vobis:quia plorabitis. Joannis decimosexto.li.duodecimo.ca.xiiij.
De parabola mulieris in partu dolentis. libro sexto.ca.tricesimoquarto.
¶ Pro peccatis.Petite et dabit̄ vobis.Luce vndecimo.li.vi.ca.i.
Petite et accipietis.li.x.ca.xlv.
¶ De instantia orationis.li.vi.ca.xxvi
Pro infirmis.Cū introisset iesus capharnaum. Mat.octauo.li.v.ca.xij.
Pro pace.Petite et dabitur vobis. vt supra pro peccatis.
Contra pestilentiam.Surgens iesus de synagoga.Lu.quarto.li.v.ca.ix.&c.
¶ In exequijs defunctorum.Dixit Martha ad iesum.Joan.xi.li.v.ca.xv.
In cōmemoratione defunctorū.Sicut enī pater suscitat mortuos. Joannis quinto. libro vndecimo.ca.septimo.
Amen amen dico vobis:quia venit hora & nunc est. Joan.v.li.ix.ca.viij.
Omne quod dat mihi pater/ad me veniet. Joannis sexto.li.xi.ca.xiij.

Finis

Materiarū per capitula annotatio

Materiarū principa

lium per singulorum librorum capitula cōpēdiosa annotatio/ seu repertoriū: quo facilius totius operis sententię (quę profecto deuotionis et morū fragrantiā redolent) lectori studioso occurrant.

¶ Primus liber qui

est de mysterio verbi increati/ facti incarnati: sequentia iuxta capitulorum ordinē continet.

Ca. 1 De verbo increato: ſm ꝙ Joānis primo ponitur: In principio erat verbū.
2 De verbo incarnato/ vbi ꝛ quando: et de anima Christi.
3 De natiuitate saluatoris ex purissima virgine.
4 De descriptiōe orbis ꝛ ortu saluatoris.
5 De genealogia saluatoris ſm Matthęum et Lucam.
6 De inuolutione pannorum nati saluatoris/ in presepioq̈ reclinati.
7 De vigilia pastorum et euangelistarū eorū/ atq̈ hymno angelico.
8 De signo pastoribus dato ad puerum inueniendum.
9 De transito pastorum vsq̈ Bethleem et de inuentione pueri Jesu.
10 De circumcisione pueri Jesu/ et nominis impositione.
11 De ortu nouę stellę in ortu saluatoris
12 De trib⁹ magis noui syderis ductu ab oriente venientibus in hierusalem.
13 De turbatione Herodis regis et hierosolimę ciuitatis in auditu noui regis
14 De recessu magorum ab hierusalē vsq̈ in Bethleem.
15 De adoratione ꝛ oblatione magorū.
16 De pueri Jesu p̄sentatione in templū.
17 De iesu iam duodecim annorum in tēplo gestis.
18 De baptismo Christi.
19 De mysterio totius vitę Christi Jesu post baptismum.
20 De mysterio corpis et sanguinis saluatoris.
21 De mysterio fidei catholice.
22 De omnipotentia dei.
23 De sapientia dei.
24 De voluntate dei.
25 De iusticia dei.
26 De misericordia dei.
27 De beneficijs dei.

Secundus liber de

immaculata virgine Maria/ et eius processu.

1 De mysterio numeri senarij: et ꝙ in sexto mense mittitur angelus ad virginem in ciuitatem Nazareth.
2 De benedictione virginis edita p angelum.
3 De turbatione virginis propter verborum nouitatem.
4 De verbis angeli ad virginem Mariam ne timeret.
5 De dignitate prolis ad patrem.
6 De dignitate prolis et anteritate.
7 De inquisitione virginis ad angelum inquirentis/ quomodo fiet istud?
8 De responsione angeli ad virginē vbi aperit modum.
9 De sterilis scꝫ Helizabet exēplo/ vt virgo Maria det fidem.
10 De consensu virginis.
11 De instantanea incarnatione post assensum virginis.
12 De visitatione virginis ad Helizabet.
13 De oraculo Helizabet ad virginem.
14 De cantico virginis/ scꝫ magnificat.
15 De mora virginis apud Helizabet.
16 De virgine ex spiritusancto pregnante inuenta.
17 De dubitatione Joseph/ quam angelus remouet.
18 De virginis traductione a Joseph.
19 De tempore et loco partus virginei.
20 De conseruatione verborum quę de filio dicebantur.
21 De purificatione ꝛ prolis oblatione.
22 De fuga v̄ginis cū puero in egyptū.
23 De reditu virginis cum puero in Judęam.
24 De anxietate virginis in quesitiōe pueri Jesu perditi.
25 De nuptijs in Chana galilęę/ quib⁹ interfuit virgo.
26 De requisitione virginis/ quę filij sui p̄sentiam requirebat foris stando.
27 De cōpassione virginis/ ꝛ statione circa crucem.

Tertius liber de pa

rentibus et ortu atq̈ processu pręcursoris.

1 De incarnatione Joannis/ et causa.
2 De pertinaci odio in Joannem.

Quartus liber de vita Christi.

1 De vita Christi in generali.
2 De occulta vita Jesu.
3 De baptismo Christo moraliter.
4 De deserto iesu atq; morali vita deser (ti.
5 De diuersa et multiplici tentatiõe.
6 De origine tentationis.
7 De ascensu in montem.
8 De diuersis ascensionibus.
9 De descensu saluatoris de monte.
10 De cõuiuijs quibus interfuit saluator
11 De patientia dñi ad peccatores.

Quintus liber de miraculis saluatoris.

1 De miraculo aquę in vinũ conuersę.
2 De tempestate in mari orta/christo dormiente in naui.
3 De miraculo quinq; panũ et duorũ piscium.
4 De multiplicatione septem panum.
5 De miraculo inuenti stateris.
6 De miraculo ficulneę subito arefactę.
7 De miraculis in passiõe dñi mõstratis.
8 De miraculo hominis spiritum immũdum habentis.
9 De sanatione socrus Simonis Petri febricitantis.
10 De sanatione infirmorũ languidorꝫ.
11 De leproso quem sanauit Jesus in descensu montis.
12 De curatiõe pueri Centurionis.
13 De suscitatiõe filij viduę adolescentis
14 De suscitatiõe filię archisynagogi.
15 De suscitatione Lazari quatriduani.
16 De electiõe demonis cui nomẽ Legio
17 De curatione paralytici depositi ante pedes Jesu.
18 De sanatione filij reguli.
19 De sanatione hemorrhoyssę.
20 De illuminatione duorũ cęcorum.
21 De muto demonium habente.
22 De curatione hoĩs manũ aridã hñtis.
23 De curatione demoniaci cęci/et muti.
24 De curatione filię Chananeę a demo (nio.
25 De curatione multorũ infirmorum: et de surdo et muto.
26 De cęco illuminato ex duplici impositione manus in Bethzaida.
27 De curatiõe paralytici in piscina ꝓba (tica
28 De curatione lunatici et muti spiritum immundum habentis.
29 De curatione mulieris curuę.
30 De sanatione hydropici.
31 De mundatione decẽ leprosorum.
32 De illuminatione duorum cęcorũ ꝓpe Hiericho vel vnius cęci.
33 De curatione cęci nati.
34 De ambulatione saluatoris et Petri supra mare.

Sextus liber de parabolis saluatoris.

Quid sit parabola/in prologo.
1 De parabola orandi et impetrandi.
2 De parabola seminantis et de diuersitate seminis.
3 De parabola tritici et zizaniorum.
4 De parabola sinapis.
5 De parabola fermenti.
6 De parabola thesauri absconditi.
7 De parabola margaritę preciosę.
8 De parabola sagenę.
9 De parabola de scriba doctorum in regno celorum.
10 De parabola hominis incidentis in latrones qui despoliauerunt eum.
11 De parabola diuitis peruerse cogitantis ad improuidam sollicitudinem.
12 De parabola diuitis epulantis et Lazari pauperis.
13 De pabola diuitꝭ et villico iniq̃tatis.
14 De parabola ouis perditę et reinuẽtę.
15 De parabola dragmę ꝑditę et inuentę.
16 De parabola filij prodigi.
17 De parabola hominis regis qui voluit rationẽ ponere cũ seruis suis.
18 De parabola hominis ad nuptias inuitati/vt recũbat in nouissimo loco: et de pabola de pauperibus inuitãdis.
19 De pabola cenę magnę: et de inuitatꝭ.
20 De duabus parabolis ad fieri Christi discipulum.
21 De pabola opariorũ in vineã missorꝫ.
22 De parabola duorum filiorum in vineam missorum.
23 De pabola vineę locatę malꝭ agricolꝭ.
24 De pabola regis q̃ fecit nuptias filio
25 De pabola pharisei in se cõfidẽ (suotis cęterosq; spernẽtis: et d publicano.
26 De parabola quõ oportet semp orare.
27 De parabola ficulneę ad dinoscentiaꝫ futurorum.
28 De parabola decem virginum prudẽtium et fatuarum.
29 De parabola decẽ talẽtorꝫ seu mnarũ.
30 De parabola sermonum vigilantiũ et

dispensatoris prudentis ⁊ fidelis.
31 De parabola de consentiendo aduer/sario/dū secum in via est.
32 De parabola infructuosę arboris.
33 De parabolis tribus proxime positis epilogus.
34 De parabola mulieris parturientis et tristiciam habentis.

Septimus liber de similitudinibus a saluatore positis et assumptis.

1 De similitudine salis
2 De similitudine lucis.
3 De similitudine ciuitatis.
4 De similitudine lucernę.
5 De sīlitudine dextri oculi dextręq; ma(nus.
6 De sīlitudine oculi ad lucernā.
7 De similitudine volatilium cęli.
8 De similitudine liliorum agri.
9 De similitudine festucę ⁊ trabis.
10 De sīlitudine ne sancta canibus dent.
11 De similitudine ne margaritę añ por/cos spargantur.
12 De similitudine falsorum prophetarū ad lupos rapaces.
13 De sīlitudine arboris ad bonos et ma los homines.
14 De similitudine audientiū verba chri sti ⁊ non facientium.
15 De sīlitudine spōsi ⁊ spōsę ad christū.
16 De similitudine pāni rudis et veteris.
17 De similitudine de vino nouo in vas nouum mittendo.
18 De similitudine ouiū et pastoris Chri sti ad discipulos suos.
19 De similitudine passerum.
20 De similitudine arundinis.
21 De similitudine fulguris cadentis in terram de cęlo.
22 De similitudine iugi leuis et oneris suauis.
23 De similitudine arundinis et lini.
24 De similitudine arborum ⁊ viperarū.
25 De similitudine mole asinarię.
26 De sīlitudine pedis/manus/oculi eru(endorū.
27 De similitudine paruulo⁊.
28 De similitudine cameli per portā an/gustam/quę acus dicitur.
29 De sīlitudine passionis dñi ad calicē.
30 De similitudine hypocritarū ad sepul chra dealbata.
31 De sīlitudine hypocrita⁊ ad serpētes.
32 De similitudine gallinę/cui se christus comparat.
33 De sīlitudine christi ad templum.
34 De similitudine serpentis quam moy ses exaltauit in deserto.
35 De similitudine christi ad sponsum/⁊ ecclesię ad sponsam.
36 De sīlitudine lucis: Ego sū lux mūdi.
37 De similitudine ostij: Ego sū ostiū.
38 De sīlitudine christi ad pastorē: Ego sum pastor.
39 De similitudine grani sementis caden tis in terram.
40 De similitudine fulguris ad Christi aduentum.
41 De similitudine cadaueris: vbicunq; fuerit corpus/cōgregabūt ⁊ aquilę.
42 De similitudine de tentatione ad cri brationem.
43 De similitudine temporaliū ad tuni/cam: ⁊ verbi dei ad gladium
44 De similitudine christi: Ego sum via.
45 De similitudine christi: Ego su⁊ vitis et pater meus agricola.

Octauus liber de vitijs cōtra quę christus loquitur.

1 De vitijs in generali/quę solūmodo in euangelio reprehenduntur.
2 De incredulitate.
3 De superbia.
4 De odio.
5 De vana gloria.
6 De choreis.
7 De fornicatione.
8 De incestu.
9 De derisione.
10 De inani gloria.
11 De similitudine bonorū operum.
12 De confidentia mala.
13 De tentatione.
14 De curiositate.
15 De diuitijs.
16 De infatuato sale.
17 De ira et iuramento.
18 De non facientibus verbu⁊ dei/sed so lum audientibus.
19 De recusantibus verbum dei.
20 De cōminatione ciuitatibus factis q̄ non receperūt verbū dei.
21 De humano timore.
22 De pctō irremissibili in spm̄sanctum.
23 De verbo blasphemię.
24 De peccatis in spiritumsanctum.
25 De bono cordis thesauro.
26 De verbo ocioso.
27 De generatione praua et adultera si/gnum querente.
28 De non facientibus pęnitentiā: cum

quibus in iudicio surgent Niniuitę.
29 De recidiuantibus/ et gratiam dei in vacuum recipientibus.
30 De vēdentibus sanā doctrinam.
31 De faciētibus opa diaboli huius sunt et filij.
32 De incredulitate et duricia iudęorū.
33 De zizania et discordia fidei et morum.
34 De conuiuio Herodis.
35 De modicitate fidei.
36 De malis cogitationibus.
37 De supersticiosa iudęorū obseruatiōe scz nō lotis manibus manducare.
38 De processu peccatoris et de reuersione eius ad deum.
39 De vulneribus peccatoris ab hierusalem in hierico descendentis.
40 De filio prodigo reuertētis ad patrē.
41 De corruptela peccati.
42 De peccato originali.
43 De peccato veniali.
44 De septē vitijs capitalibus.
45 De superbia.
46 De inani gloria.
47 De ira.
48 De inuidia.
49 De acidia.
50 De auaricia.
51 De gula.
52 De luxuria.

Nonus liber de virtuosis et pro virtute sermonibus domini saluatoris.

1 De altitudine/ sufficientia/ et de vtilitate verborum christi.
2 De responsis christi in tēplo factis/ cū esset duodecim annorum.
3 De pfecta iusticia quā christus adimpleuit.
4 De responsis Christi in tentatione factis ipsi sathane.
5 De secundo vbo in tentatione.
6 De tertio verbo in tentatione.
7 De inuitatione ad penitentiam/ et ad credulitatem euangelij.
8 De prima vocatione discipulorum.
9 De vocatiōe philippi et Nathanaelis.
10 De lectione Esaię/ quaz christus legit in synagoga.
11 De doctrina christi/ quam audientes mirabantur.
12 Quare christus negauit facere miracula petentibus.
13 De doctrina christi quare mali respuunt eam.
14 De potestate sermonis Jesu.
15 De ascensu christi ī nauē simonis/ vbi de nauicula docebat.
16 De sequela dñi in trib[9] hominibus.
17 De vocatione Matthęi.
18 De nominatiōe duodecim apłorum.
19 De forma hospitandi data duodecim apostolis.
20 De pdictiōe eoz q̄ apłi passuri erāt.
21 De cōcessione fugę tpe psecutionis.
22 De consyderatione maioris discat inferior patienter pati.
23 De prędicatione euangelij sine timore annunciandi.
24 De missione gladij in hunc mundum et non pacis.
25 De receptione christi in suorum discipulorum persona.
26 De designatione et missiōe .lxxij. discipuloz.
27 De confessione laudis vbi christus dicit/ confiteor.
28 De vocatiōe dñi ad iugū suaue.
29 De conuiuio vbi Magdalena peccata sua abluit.
30 De murmuratione pharisęi aduersus mulierem.
31 De sententia remissionis pro Magdalena facta.
32 De ministerio mulierū christo facto.
33 De ministerio Marthę et quiete Magdalenę.
34 De ministerio Marthę in cena facto in domo Simonis leprosi.
35 De interrogatione christi: quē dicunt homines esse filium hominis.
36 De collatione clauiū facta Petro.
37 De prohibitione facta discipulis/ ne dicerent ipsum esse christum.
38 De aduersatione Petri ad passionem christi.
39 De sequela christi per viam crucis et pditionis animę.
40 De prenunciatione passionis christi.
41 Quō christ[9] didrachma iussit solui.
42 De inquisitione discipulorum quis eorum esset maior.
43 De missione Joannis ad christum interrogantis / tu quis es.
44 De correctione fraterna.
45 De paruulis oblatis iesu/ quorum est regnum cęlorum.
46 De interrogatiōe principis: magister quid faciēdo.
47 De interrogatione Petri: ecce nos reliquimus oīa: quid ergo nobis erit.
48 De zacheo.
49 De ficulnea subito arefacta.
50 De prophetia incredulitatis iudęo/

51 De causa q̃ iudicantur hoies videlicet qr spernũt christũ ꝛ sermonẽ eius.
52 De vidua duo minuta in gaçophylacium mittente.
53 De prophetia iesu de destructione hierusalem.
54 De signis destructionis hierusalem.

Decimus liber de sermone domini in monte.

1 Uidens iesus turbas ascẽdit in mõtẽ.
2 De sessione iesu et accessu discipulorũ
3 De apertione oris christi.
4 De paupertate spiritus.
5 De mititate.
6 De luctu.
7 De esurie iusticię.
8 De misericordia.
9 De cordis mundicia.
10 De pace beatitudinis.
11 De persecutione propter iusticiam.
12 De maledictione et persecutione sustinenda propter christum.
13 Finis omniũ bonorũ agendorum est beatitudo.
14 De eo q apli dicunt sal/lux/ciuitas.
15 Ostendenda sunt bona exẽpla vt glorificetur deus.
16 Non veni soluere legẽ aut prophetas.
17 Nisi abundauerit iusticia vestra plus q̃ scribarum.
18 De mechia: quę non solum fit corpore sed et corde.
19 De libello repudij.
20 De consensu aduersarij.
21 De iuramento.
22 De pęna talionis.
23 De dilectione inimicorum.
24 De iusticia propter deũ solũ facienda
25 De recta intentione.
26 De forma orandi.
27 De oratione dominica.
28 Sanctificetur nomen tuum.
29 Adueniat regnum tuum.
30 Fiat voluntas tua.
31 Panem nostrum.
32 Dimitte nobis.
33 Et ne nos inducas.
34 Sed libera nos a malo.
35 Si dimiseritis hominibus peccata.
36 De recta intentione ieiunandi.
37 De thesauricatiõe in cęlo ꝛ nõ in terra
38 Ex qualitate intentionis iudicantur opera nostra.
39 De eo q nemo potest duobus dominis seruire.
40 De superflua solicitudine excludẽda
41 De eo q primum querendum est regnum dei.
42 De misericordia proximis impendẽda.
43 De iudicio temerario.
44 De eo q spiritualia beneficia nõ sint peruersis communicanda.
45 De securitate et fiducia impetrandi.
46 De lege naturali seruãda inter homines.
47 De angusta et lata via.
78 De cautela a falsitatibus hominũ et modo cognoscendi.
49 De auditoribus et factoribus verborum christi.
50 De admiratione turbarum super sermonem christi in monte.

Undecimus liber de disputationibus et disceptationibus domini.

1 De disputatiõe christi cum muliere samaritana.
2 De adoratione in spiritu et veritate.
3 De samaritanę regressu in ciuitatem.
4 De carne et sanguine christi.
5 De fractione sabbati quando discipuli spicas fricabant.
6 De disputatione iesu cum nicodemo.
7 Patris et filij opera sunt indiuidua.
8 Potest iesus mortuos suscitare.
9 De testimonio Joannis de iesu qui et a seipso nihil facit.
01 De eo q iudęi iesuz in nomine patris venientem non receperunt.
11 De accusatione iudęorum a Moyse apud deum patrem non a Christo: quia iudęi christũ nõ receperunt.
12 De operandi cibo: qui non perijt/sed permanet.
13 De voluntate patris quam filius fatetur se adimplere.
14 De murmuratione iudęorũ de eo q iesus dixit: Ego sum panis viuus.
15 De eo q dixit: Qui credit in me/habet vitam ęternam.
16 De iudęorum litigatione.
17 De cibo carnis christi et sanguinis et sumpto ſm fidem.
18 De sermone quem locutus est iesus: ꝛ visus est durus.

19 De discipulis recedẽtibus propter huiusmodi sermonem.
20 De discipulis solum Christum eligentibus/ceteris contemptis.
21 De mundicia spiritus et corporis.
22 De eo quod scribit: Populus hic labijs me honorat.
23 De eo qđ coinquinat hominem.
24 De ambulatione iesu in galileã: quia volebant eum iudei interficere.
25 Quomodo fratres iesu non credebãt in eum.
26 De occulto iesu ascensu in herusalẽ.
27 De doctina iesu vnde sit.
28 De solutione legis Mosaice per iudeos facta.
29 De iudeorum disceptatione de Jesu si esset christus.
30 De eo q̃ miserunt principes vt adducerent iesum.
31 De eo qđ iesus clamauit/inuitãs sitientes ad aque viue potum.
32 De dissensiõe inť iudeos facta de iesu.
33 De disceptatione iudeorum cum ministri eum non comprehendissent.
34 De adultera in adulterio cõprehensa.
35 De disceptatione iudeorum de eo qđ iesus dixerat: Ego sum lux mundi.
36 Jesus prenunciat iudeos in peccatis morituros.
37 De responsione iesu dicẽtis: Ego sum principium/qui et loquor vobis.
38 De vero discipulatu.
39 De ꝓbatiõe q̃ iudei sunt filij diaboli.
40 De credenda veritate quam christus afferebat.
41 De sermone christi seruato quomodo liberat a morte.
42 De comparatione iesu ad Abraã fm̃ eternitatem.
43 De lapidatione Jesu.
44 De testimonio operꝫ iesu q̃ sit christꝰ
45 De consilio pontificum super morteꝫ Jesu.
46 De cogitatione iudeorum vt Lazarus interficeretur.
47 De gentilibus querentibus iesum videre.
48 De turbatione passionis quam christus assumpsit.
49 De iudicio mundi per crucem.
50 De potestate iesu i qua tãta faciebat.
51 De tributo reddendo cesari.
52 De muliere septem virorum/et resurrectione mortuorum.
53 De comparatione mandatoruꝫ quod maius sit in lege.
54 Cuius filius sit christus.
55 De extremo iudicio.

Duodecimus liber

de sermone domini post cenam.

1 De consolatione discipulorũ turbatorum: et de recessu christi.
2 De cognitione patris ex filio/et econuerso.
3 De probata christi dilectione ex missione paracleti.
4 De manifestatione christi et mansiõe trinitatis apud electos.
5 De repellenda turbatione et causa.
6 De imitatione loci christi suiq; collegij designatione.
7 In christo et ex christo sunt oẽs christiani/sine quo nõ fructificant.
8 De mãsione christi in nobis.
9 De glorificatione patris ex nostris bonis operibus.
10 De singulari dilectionis precepto/et eius amicitia.
11 De mundi aduersitate pacienter sustinenda.
12 De testificatione spiritussancti de christo apostolis fienda.
13 De recessu Jesu vtili ab apostolis et missione spiritus arguentis.
14 De modicitate temporis quo Christus videndus erat.
15 De certa exauditione petitionis: et qđ petendum sit.
16 De oratione iesu sup clarificatiõe sua.
17 De oratione iesu qua petit vnitatem discipulorum.
18 De oratione iesu qua petit sanctificationem et confirmationẽ discipulorũ.
19 De postulatione beatitudinis pro discipulis et alijs credituris.

Tertiusdecimus liber

de passione domini: in quo ponitur historia passionis non fm̃ capitula distincta: similiter et vltime cene vsq; ad sepelitionẽ christi.

Quartusdecimus liber

de resurrectiõe saluatoris: nec per capitula distinctus/sicut et nec precedens: sed continet totã historiã ipsius resurrectionis

Quintusdecimus liber de iusticia christiana et vera amicitia.

1 De iusticia parentū erga filios.
2 De iusticia filiorū erga parentes.
3 De iusticia inter coniugatos.
4 De iusticia fratrū et propinquorum et amicorum.
5 De iusticia vitricorū et nouercarum.
6 De amicitia.
7 De ira que excludit iusticiam.
8 De infidelitate.
9 De acidia.
10 De feritate et crudelitate.
11 De diligentibus terrena.
12 De apostasia.
13 De malis consiliarijs.
14 De multiplibus consiliarijs.
15 De vitiosis.
16 Similitudo est causa dilectionis.
17 De simulatoribus.
18 De emulis.
19 Testimonia noue legis.
20 De pma vena seu riuulo amicitie christiane.
21 De secunda vena seu riuulo.
22 De tertio riuulo.
23 De quarto riuulo.

Liber de iusto iure

dominij et morib⁹ dominandi: cuius capitula continuantur ad precedentia.

24 Q iusta ratio dñandi varie mundo diffusa/nō est ex hoībus/sꝫ ex deo.
25 Q vera ratio dominij in solo deo:non accessorio/sed eterno iure consistit.
26 Q culpa inequalitatē dominij et subiectionis in hominibus procurauit.
27 Q mundus originalis nisi deū nō habuit aliā iudicantē potestatem.
28 Q ab eo tempore quo Noe ingressus est in arcā/iustus fuit dominus hominum supra terram.
29 Q Nemroth primus vsurpauit iniustū dominiū/tpe q̄ diuisum est labiū.
30 Q in omnibus preterq̄ȝ in filijs Sem in q̄bus mansit originalis lingua/defecit originalis iusticia: vnde iniusta facta sunt regna.
31 De tempore ante diluuium nemini q̄ȝ Moysi credēdū et de dispari tempore triplici.
32 Q potentia et scientia regiminis nisi deo sint subdite/equo iure ꝯdēnant.
33 Q a tempore Abrae vsq̄ȝ ad moysen preterq̄ȝ in circumcisis non fuit ratio iusta dominandi.
34 Q ratio veri regiminis eloisttua: iniusti vero anthropologica est et nefida.
35 De habitatione hominum/et prima distinctione regnorum.
36 Interpositio de nominibus regionū/et ciuitatum/montium/et flumium indistincte.
37 Inuincibile argumentū est nō esse verā iusticiā a quibus iubetur per deuȝ diuortium/ex quo sumitur et insurgit distinctio populorum.
38 Q ex allocutione diuina et circūcisione apposita/cōprehendit in Abraam et sibi applicitis iuste iusticia: in alijs vero regnis iniusticia reprobata.
39 In quibus fuit iusticia vel non/a motuo Abraam vsq̄ȝ ad Moysen.
40 Quo iure fuit dominiū equū a moyse vsq̄ȝ ad Saul in ꝑplo dei/et nō alibi.
41 Q deus primū regem populo suo primo dissuadens ne vellet dedit.
42 Quales debeant esse reges/Moysen ante instruxit dominus.
43 Probatur documentis veram regendi iusticiā gentibus defuisse.
44 Rationibus astruitur quibus possit/cū nō possit in regnis esse iusticia.
45 Eterno fine non constituto modica si qua fuit/reputat bonitas nationū.
46 Author concludit.

Finis

Digitized by

Liber venerabilis

fratris Simonis de Casia/ ordinis fratrũ eremitaruz sancti Augustini super totum corpus euãgeliorum. Quẽ librũ incepit ad instantiam et petitionẽ sui charissimi amici domini Thomę de Rorsinis legũdoctoris de Florentia/anno domini. M.CCC.XXXVIII. die sexta/mẽsis septẽbris/apud almã vrbẽ. Sed ibidẽ anno domini. M.CCC.XLVII. in vigilia ascensionis dominice infirmat9: et sequenti anno/die secũda februarij defunctus: nec ipsum librũ relegere et ordinare/vel corrigẽda corrigere/si qua essent: nec in aliquib9 tractatibus et capitulis huius libri perficienda perficere potuit vel cõplere.

Prologus primus generalis in libros de gestis domini saluatoris.

A Bono et supbono creatore omĩum deo sumentes exordiũ/per ipsum medium ad ipsum finẽ omĩum venientes: super sibi placitis intẽdamus vt expleto vite presentis termino/in ipso presentium placitũ quiescamus: qui hominẽ creauit ad imaginẽ et similitudinẽ suam: non ꝯm corpus/sed ꝯm animã: sed et corpus creauit: cui vniuit et animã. Idcirco ꝯm animã per inuisibiles actiones ꝛ inuisibilia placita seruiamus: quia hoc exigit a nobis: non suo/sed nostro cõmodo: quoniã nostrorũ bonorũ ipse nõ indiget: et in seipso/ex seipso et per se ipsum perfectus existens: a nobis/ pro nobis ꝑfectiones in anima et corpore sua benignitate reqrit. Ideo mihi libuit /timeo ne superbe: sꝫ vtinã ex charitate ad deuotarũ animarũ et simpliciũ/et ad aliã vitã suspirantium eruditionem ordinare anime et corꝑis christianas atꝗ christiferas actiones: vt ex cõformitate ad christũ christianitatis caput prehabita in terris/ agat christiana vita: quã ipse christus de celo ad terras descendens fecit et docuit omnib9 faciendam. Sed quoniã anima dignior corpore: primo sua/secũdo corporis agenda ponem9. Anima nãꝗ vt inuisibili experimẽto probamus/ fideꝗ tenemus: trina potentia seu virtute partitur: scilicet intelligentia/memoria atꝗ voluntate. Igitur primo christianice seu christiana excitatione perficiemus intelligentiã: secundo memoriã: tertio voluntatẽ: deinde totã christianam corporalẽ actionẽ. Et ne opus nimia seu tediosa prolixitate labatur: non curabimus cõtraria heretica ponere seu refellere: sed tantuꝫ que sunt vtilia et necessaria ad salutẽ asserere: vt hec salutaris doctrina magis affirmãdo que ad ipsam proprie pertinent/procedat in ordine ꝙ negando seu refellendo contraria. Nam breuis est affirmatiua doctrina: negatiua vero ꝓcedit in longũ. Et si contingat ꝙ perficiẽdo intelligentiã de memoria inculcatio fieret: aut ꝑficiendo vtrũꝗ de necessitate dicendi annecteretur volũtas: seu quomodolibet doctrinali ordine misceretur: non sit legenti horrori si ordo impositus nõ seruatur: aut si vna potentiarum anime alteri preferatur in prosecutione ꝙ fuerit in prefatione preposita: siue de ipsis tra[illegible] coniunctim: cũ premissum sit tractare diuisim. Cũ principaliter nostre intentionis existat: primo interiorẽ hominẽ in christiana vita et doctrina perficere. Secundo exteriorẽ in christianicis agibilibus coaptare: in quibus prestante altissimo/intermissus seruabitur ordo:

Prologus secundus:

M Vlti multa locuti sunt in euãgelio: aliqui in vno sensu: aliꝗ plus in alio: aliꝗ in vtroꝗ. Ego nouissime vigilãs simplicitati euãgelice studui in modo tractandi deuitare antiquos: qui tantũ vnius euangelistarũ scriptionem differere curauerũt: sicut fuit eis in placito: et modernos ꝗ euãgelistarum inscriptionem ad declarandũ pro libito assumentes dimiserunt: ꝛ in questionibus veritatẽ et puritatem euangelicã posuerunt: vt sepe videatur ab illa simplici euangelij intelligentia fuisse recessus. Ego autẽ quasi nouissime adueniens apostolicũ/dictum veritus: ne sicut serpens seduxit Euã astutia sua: ita ne corrumpantur sensus nostri a simplicitate que est in christo iesu: disposui iuxta simpliciorem atꝗ minoribus vtiliorẽ intelligentiã/totum corpus euangelicũ declarare. In quo negocio ꝑstante altissimo iste seruabitur ordo.

¶ Titulus primi libri.

Quoniã igitur factorũ et fiendorũ causa prior est verbum increatũ: Ideo primus liber est de mysterijs verbi increati/facti/incarnati:

¶ Titulus secundi libri.

Sed quoniã ad incarnationẽ primarie virgo quedã ꝑparata est: Et ideo secũdus liber est de virgine matre atꝗ gestis eius ꝯm euãgeliũ.

¶ Titulus tertij libri.

Voluit aũt verbũ increatũ/factũ/incarnatũ habere precursorẽ. Ob hoc tertius liber est de parentibus et ortu atꝗ ꝓcessu precursoris.

¶ Titulus quarti libri.

Natus autem filius dei qui et verbū se mundo notum fieri appetēs, tenuit in seipso vite morumq̧ censuram. Ideo quartus liber appellatur de vita domini saluatoris.

¶ Titulus quinti libri.

Ad alios aūt se multipliciter habuit in factis τ verbis: Proinde quintus liber dicit de miraculis.

¶ Titulus sexti libri.

Verbis etiam variis similitudinariis, parabolicis τ simplicibus usus est. Idcirco sextus liber est de similitudinibus.

¶ Titulus septimi libri.

Septimum de parabolis posui.

¶ Titulus octaui libri.

In simplici doctrina quandoq̧ vitia reprehendit: et autoribus cōminatus est. Quandoq̧ virtutes laudauit: τ factoribꝰ vitā aliā repromisit. Inde octauū cōtra vitia ſm euangeliū notaui:

¶ Titulus noni libri.

Nonū de virtuosis verbis inscripsi ſm euāgelium.

¶ Titulus. X. XI. XII. librorū.

Et cū contra vitia seu pro virtutibus loqueretur: aliquādo specialem edidit ad discipulos, et ad turbas omnes, et omnis conditionis aduenientes sermonē: quandoq̧ per disputationē et disceptationē: quandoq̧ ad solos discipulos locutus est: maxime ante sue captionis horam: τ vere dici potest testamentū dilectionis. Quā obrē decimū librum verborum montanorum: vndecimū disceptationū: duodecimū testamentum dilectiōis: id est, libri testamenti finalis institui ſm euangelium.

¶ Titulus tredecimi libri.

Et quia verbū increatū, factū, incarnatum post actiones iustas et optima verba: per portā mortis voluit egredi de mundo, qui per portā ꝟginitatis intrauit: τ multa pati voluit: Tredecimū de passione dñi vocaui ſm euangelium.

¶ Titulus decimiquarti libri.

Verum quia non potuit a morte detineri: τ resurrexit: et locutꝰ est: et ascendit: et spiritūsanctū misit: q̄ omnia gloriā arguunt: quartūdecimū de morali gloria insigniui ſm euangelium.

¶ Titulus decimiquinti libri.

Et quidem eo q̄ oīa per verbū facta sunt et fienda que restant: et homo propter homines factus est: et ad fines debitos omnia perducit, sicut et fecit. Ideo quintumdecimū librum de fine hominum consignaui.

¶ Prologorū et titulorū finis.

¶ Celeberrimi doctoris Simonis de Cassia liber primus: de verbo increato pro nobis in tempore incarnato, secundū Ioannē solum. Capitulum I

Ipse orationis ordo deposcit: vt post factum magnum cognitū, precedētia et cōcomitantia τ sequētia inquirantur. Nullū vero ab eterno maius factū, q̄ verbū caro factum. Et cum in principio fecisset deus ex nihilo celū et terram: excedit tamen q̄ eius filius incarnatus fuit: extra opus adhuc eternus artifex erat: in factione autē huiuscemodi p̄ veram vnionē vnū sunt artifex τ artificiū eius. Inuestigandū quidē fide, non ratione: credulitate non sensu: quid contemplandū in verbo carne facto. Si tēpus inquiritur, occurrit eternitas. In principio erat verbum. In principio: Joan. i. ante quod nihil quod ante omnia subsistebat: a quo cuncta in suis rationibus peruenerunt. In principio non cōprehensibili ab homine puro: vt eternitas credat ex dicto. Nec hoc verbū situatū erat in loco: τ modus essendi eiꝰ segregatus ab omnibus erat. Et verbum erat apud deum: non appositiue, aut aliq̄ diuersitate subsistendi: quoniam erat idē quod ille apud quē erat. Et deus erat verbū. Et talis essendi modus non temporalis extitit, s3 eternus. Hoc erat in principio apud deum. Artifex erat ab eterno verbum: nō tamen extra seipsum illuxit aut innotuit ab eterno. Nihil erat enim in aliquo participās ipsum Quoniā omnia per ipsum facta sunt: vt nihil in spiritualibus atq̧ corporalibus, nihil in visibilibus atq̧ inuisibilibꝰ excludat quod ipse non fecerit: et in magnis et in paruis, et in his que de merito primorū parentū aduersant delicate tenerrimeq̧ nature. Quoniā nature sine ipso factum est nihil. Si clausula punctabitur hic: excluditur, abrogatur atq̧ negat oīs alius creator: quia esse non potest nisi vnus. Et hoc dictū negatiuum, ante dictū affirmatiuum roborat. Nā cum dicatur: Omnia per ipsum facta sunt: ergo creator vnus. Et sine ipso factū est nihil: igitur nullus alius. Peccatū τ oīe malū ab eius factione depellitur: quia omne malū est positiue nihil: etiā nihil aliud subsistentiā habet preterq̄ quod ipse creauit. Si vero ista sententia siue clausula vltra progredietur ad punctum: vt sic proferatur: Et sine ipso factū est nihil quod factum est: prestabit aliū intellectū: vt omne quod factū est, in preadiacentē nihilitatis materiā tenderet, nisi ipse conseruaret. Nam ea

dem dei sapientia: qua cūcta ex nihilo facta sunt
ne redeant in nihilū gubernātur: redirent quidē
nisi tuerētur. Si primā punctationē sequimur:
pspicuū est q omnia q facta sunt in ipso/ ab eter
no viuebant: vt aliter nō produxerit/ nisi prout
ab eterno producenda cōspexit. Et illa imago
cunctarū rerū in ipso habebat vitā anteq dedu
ceretur ad esse. Quod factū est in ipso
vita erat: videlicet in diuina mente/ nō extra.
Si secundā: eque aptior sensus est. In ipso vita
erat/ immortalis videlicet et eterna: omnis vite
Ps. 35. origo: qm apud te est fons vite: Psalmista dicit
Hec quidē vita erat lux hominū: nō pe-
corū aut quorūcunq irrationabilium seu insen
sibilium corporū: sed hominū factorū ad ima-
ginē et similitudinē eius: q alibi videnda nō vide
rūt/ preterq in ista luce natiuitatis eterne. Lux
ista tenebras fugat: nō se miscet cunctis/ neq cō
prehēditur ab eis. Immaculabile porro est oē
quod dei est. Et tenebre infidelitatis/ aut igno-
rantie/ aut iniquitatis illā nō apprehendunt: sed
aut fugant ab illa luce/ aut nō sumunt incogni-
te/ aut multantur q non recipiūt illā. Et lux
in tenebris lucet: et tenebre eā nō cō
prehenderūt. Si lux lucet in tenebris/ ergo
fugate sunt. Nā si tenebre/ quō lux lucet in eis?
Si lux lucet/ quō tenebre? immo non tenebre/ idō
nō cōprehenderunt vt essent tenebre cū lucēte
diuina luce: quia fugate sunt: cū sup eas lux diui
ne vite atq claritatis influxit: de tenebris infide
litatis/ idolatrie/ ignorantie/ prauēq vite verba
talia sonuerūt: Sed ad testimoniū lucis missus
est Joannes: non q ipse lux esset: qm vna erat
lux vera q illuminat omnē hominē
venientē in hūc mundū. Nō omnē ho-
minē illuminat/ vt oēs illuminati sint: sed omnis
qui illuminatus sunt/ ab ista luce circūfulsus est:
Ne autē crederetur verbū increatū extra mun-
dū sepositū: neq in mundo inclusum: nec mun-
dus esse creatōis aut dominationis alterius: ad
iectū est: In mundo erat: et mūdus p
ipsum factus est. Erat in mundo vt rex in
regno suo/ nō situatus aut circūscriptus in lo-
co intus et extra implens et cōtinēs. Et hic mū
dus factus p ipsum/ vt iā assertum est: omnia p
ipsum facta sunt. Aut erat in mundo/ in arche-
typo quidē: et mundus p ipsuz factus
est: per ipsum maior et minor: insensibilis/ et ir
rationalis atq rationalis. Sed rationalis argu
itur: qz mundus eū non cognouit: cui
videlicet data erat potētia cognoscendi: etsi nō
ex natura/ saltē ex fidei gratia. Et si venit: nō in
aliena venit/ sed in propria creatōis imagine et
amoris act i populi peculiaris. In ppria ve
nit: et sui eū nō receperūt. Omnia sunt
sua. Oēs sui sunt: sed illi maxime volūtate et ele
ctione sunt sui/ q pacto circūcisionis et legis ob
seruande eius populus secretus ab oibus aliis
nationibus idolatrantibus facti. Sed qui rece
perunt eū fide/ spe/ charitate/ imitatione possibi
li: ab ipo autoritatē maximā acceperūt: q nul-
la maior/ nulla dignior et vtilior et delectabilior
potuit cōferri mortalib9/ vt in diuinā filiationez
transiret. Quotquot aūt receperūt eū
dedit eis potestatem filios dei fieri
his qui credūt in nomine eius. Un9
dūtaxat est naturaliter etern9 filius dei: pter quē
in illa filiatione fieri omnino impossibile factuz
est. Adoptio filios facit non cunctos hoies/ sed
credentes in nomine videlicet ipsius verbi incre
ati. Hec filiatio nulla carnis traduce agitur: nec
propagat damnata siue correcta humana ppa
gine: nullo semine carnis mundo si dici fas est/
aut immundo vt est/ sed gratia diuina traducit.
Ex quo sequitur: Qui nō ex sanguinib9
neq ex volūtate viri neq ex volūta
te carnis/ sed ex deo nati sunt. Qui sci
licet filii q filiationis diuine p adoptionē et gra-
tiam potestatē a domino acceperunt/ nō sunt ex
coagulatione sanguinis: in quā semen generati
uum per nouē dies versum manet. Neq ex san
guinib9 videlicet ex peccatis: ex quibus libera-
ri Psalmista poscebat/ dicēs: Libera me de san Ps. 50.
guinibus deus deus salutis mee. Neq ex vo-
lūtate viri/ scilicet hominis masculi. Neq ex vo
lūtate carnis/ scilicet mulieris: q cōmuni volun
tate insimul coeuntes fiūt vnū ad generandum
carnē vnā: animā vero nullā: sicut scriptum est:
Et erunt duo in carne vna. Neq ex volūtate vi Gen. 2.
ri: vt rationis voluntas in hac parte aliqd ope
rando cōsentiat: Neq ex voluntate carnis/ scili
cet sensualitatis: vt aliqd subiacendo aut cōsen
tiendo efficiat. Totū quod in hac filiatione agi
tur/ noscitur esse diuinū: qz ex deo est ista natiui
tas. Sed ex deo nati sunt: vt sm aposto Rom. 8.
lū sim9 heredes dei: coheredes aūt christi. Etiā
nō iure successionis naturalis legis siue cōsue-
tudinis: Sed prout gratia est filiatio: sic ex ipsa
filiis diuina tribuatur hereditas: vt omnis qui
gloriatur/ non in seipso/ sed de bonis omnibus 2. Corin. 10.
in domino glorietur.

¶ Qualiter incarnatū sit verbuz/ et vbi/ et quādo. Et q anima christi ex natura nō est nobilior ceteris animabus/ sed similis. Ca. II

Sed hoc verbū increatū p quod omnia
facta sunt/ ex quo nobis tanta bona p
uenerūt/ se fecit pro nobis incarnatū: vt
sibi essemus in humanitate fratres/ q nequiue-
ramus in deitate. Ac etiā essemus in eterna bea
titudine coheredes: q facti sumus in humanita
te fratres. Proinde et verbū caro factuz
est: et habitauit in nobis. Hoc intende Joan. 1.
bat Aquilinus euangelista differere: ad hoc inui
tare mortales ad imaginē dei factos. Hoc sua-
dere credendū/ scilicet pro nobis verbū caro fa
ctum. Ideo tā alte ante pnotuit: edisserēs vt po
tuit quando erat/ quomodo erat/ et qui erat: qua
li eternitate cōstabat/ qualis artifex esset: quod
quantum/ quale opus effecerat: quid in ipo erat
et quod in ipso erat/ quid aliis erat/ quidue pre-
stabat/ vbi erat incircūscripte: quo descendere

dignatus erat anteꝗ̄ a summis/ineffabilibus et incomprehensibilibus ad huiusmodi ⁊ tam ima descenderet: asserens verbum dei eternū/ in tpe caro factum: non tamē in carnē mutatū: nec cū aliqua mixtione/seu cum cōfusione naturarum. Sed quando caro factū? Annis solaribus ab origine mundi quinqꝫ milibus centum sexagintaseptem. Ubi caro factū? In ciuitate nazareth: in regione iudeorū: in virginali aula. Quibus actoribus/quibusue ministris? Patre mittente: spū sancto superueniente: filio descendente: angelo nunciante: maria cōsentiente: in cuiꝰ vtero/virginaliqꝫ thalamo verbū increatū/verbū eternū/ verbum apud patrem/verbū in patre/verbū de patre/verbū cum patre/verbū ineffabile/ verbū incōprehensibile/verbū incircūscriptibile/caro factū est: vt habitaret in nobis. Factum caro de carne/factū in carne/factū inter carnē/factū infra carnē/factū preter carnē/factū contra carnē. Illo instanti factum/ quo Maria virgo angelo nuncianti respondit: Ecce ancilla dñi: fiat mihi sm verbū tuū: fiat in me verbū increatū/ penitꝰ incarnatū sm verbum tuum/quod insonuit auribus meis: vt verbum dei eternū/carnē humanā assumeret in visceribus meis. Ecce verbū cōceptum ad verbū diuinū/ad angelicū: ac si angelo diceret: fiat in me verbum eternū/ iuxta tuū verbum prolatum. Cōuenerunt itaqꝫ in vnū in illo thalamo virginali creator ⁊ creatura/ factor et factura/deus ⁊ hō/redēptor ⁊ redemptus/ captiuitas ⁊ redemptio/precium ⁊ emptum/ amor et amatus/mors ⁊ vita/nobilitas ⁊ abiectio/diues ⁊ paup/iudex iustus ⁊ iuste dānatus/liberans et liberandus. Mutata sunt nature iura: vna ē mater et virgo: vnus deus ⁊ hō: in vnū cōuenerunt eternū ⁊ tpale/antiquū ⁊ nouū. Substātia in tribus distincta personis: substātia spiritalis in tribus creata potentijs: substantia corporalis ex q̄tuor elementis vnā effecere psonā: sicut tres diuine persone habent vnam substantiam. Inuisibiliter ineffabiliter/ incognoscibiliter/ incomprehensibiliter ista incarnatio celebrata est: supra naturam/supra vsum supra scientiam angelicam ⁊ humanam atqꝫ sathanicam/supra ordinem/supra modum omniū explicabilium/ ratione/lingua/scriptura. Credi potest ꝙ verbum caro factum est: et ꝙ pro nobis incarnatū est: quomodo latet omnem intelligentiam/latet etiam illius theotocon que thalamitauit. Ecce ad tempus eternum coniunctum / inseparabili vnione vnitum: vt ad eternitatem temporalitas transferatur. Uita que semper erat/mortalitati se contraxit: non vt maneret mortalis/ sed vt ad vitaꝫ omnino imortalem esset accessus ab hominibꝰ necessario morituris. Induta nostre cōfusionē miserie beata misericordia dei: vt ab ipa liberati/eterna beatitudine potiremur. Nobilior tamē facta est humana natura in eo ꝙ a verbo eterno assumpta: ꝙ beatificata erit: ꝙ in vno nobilitas/ in altero felicitas attendatur. Magnus aūt theologus magis studuit infigere mētibus hominū nobilitatem q̄ ipsam felicitatem: cum ad Hebreos ait: Nusq̄ angelos apprehēdit: sed semē abrae. Et alibi: Factus est ex semine dauid sm carnem: quam angeli sic venerantur in superis: vt omnimodo conseruos dicant homines/qui morātur in terris: cum nō acceptauerint Joannis reuerentiā/quādo vnus angelus dixit: Uide ne feceris: conseruus eīn tuus sum ⁊ fratrū tuoꝝ. Attendant homines mortales/q̄ alte humana natura sublimata est in assumente verbo: vt etiam supergressa sit angelicam dignitatē/ ⁊ potestatē diuine filiationis acceperit: vt in filium pauper ignobilis et extraneꝰ sit prouectus. Dignissima quidem facta humana natura: non tamē vilefacta diuina. Ineffabilis ista dilectio que vnionem fecit. Etenim propriū amoris/vnionē facere atqꝫ intrinsecationē. Appetit enim amans intrinsecationē cum amato/et participiū suijpsius inferre. Amator eternus et omniū hominū deus/ diuine amat omne quod sui amoris susceptibile fecit. Quod ideo creauit non existens: et tale vt ipse posset in eius participium deuenire: qui soluꝫ ab eterno ad seipsum existens fecit aliquid extra se ad quod posset participatiue existere: cōsignans illud imagine atqꝫ similitudine sua: vt cum vnum fecisset amatū: separatum alterū/alterum ex duobus constare voluisset: vtrūqꝫ tamen ab eo defecit ad quod factū erat: vnū in parte/alterū in toto: se ab alta dignitate deijciens. Ad cadētes separatas substantias non est equaliter porrecta diuina liberans manus: eo demerito quo semetipse nullo suggerente exciderunt. Ad totū deperditum in protoplasto diuina manꝰ ineffabili misericordie modo liberatura puenit: assumēs illud indiuisibili ⁊ inseparabili vniōe: vt vna psona assumens ⁊ assumptū diceret ⁊ esset: Et exulans a rege ⁊ a regno/non solū in regnū haberet regredi libertatē: sed vna veste/vna sede/vna potestate cum rege frueretur. Et qui iudicandꝰ erat/indulto dato atqꝫ suscepto factus est iudiciarie potestatis: vt homines filius hoīs iudicaret. Equidem etsi filius dei dictus est factusqꝫ filius hoīs non traduce carnis/sed ex carne traducta: sed et sanctificata in vtero: ⁊ iterū sanctificata post vterum: carne tegebatur simile peccatrici: nil gerente de damnata propagine: omnis membrorū lineatio ilico facta est: q̄uis corporis mole naturę processu nature creuisset. Anima creata nouiter ⁊ cum crearet infusa simul ⁊ vnita verbo: vt nulla interpositio aut mora tēporis affuerit: sed eodem instanti/eodē momento/eadēqꝫ subitatione vnio triplex extiterit cū anime creatione: videlicet deitatis ad animā ⁊ carnis ad animā/ ⁊ deitatis ad carnē: vt neutrum precederet in aliquo alterum. Nec ipsa creatio anime de nouo precederet infusionem in corpore: nec vnionem deitatis quāq̄ iure creationis/alterius nature non fuerit anima christi q̄ rationales anime ceterorū. Sed et plurimi: ex quibus aliquem noui mihi sic asserenti declamatorie ad populum/eodē actu publice aduersantem: ꝙ ex natura anima christi anig

Luce.1. — Hebreo.2. — Rom.1. — Apo.19.et.22.

mas ceteras per omnia excedebat. Si hi quot
⁊ quot sunt: cum ex fide teneant creationẽ anime
christi non ꝓcedere vnionẽ ad verbũ ⁊ infusio-
nem in carne seu vnionẽ: labuntur in quendam
impietatis errorem: vt velint christi animã etiã
ex natura sup ceteras attollere: nõ discernẽtes
quid anima illa christi nobilitatis habuit ex na-
tura cũ ceteris: ⁊ quid ex vnione ad verbũ ma-
gnificentie singularis. Iter videt deuiũ / quod
graditur: quoniã sicut nõ accepit nobiliorẽ ex
natura cõdita carnẽ: quãq̃ sanctificata a corru
ptela cõtracta: sic nec alterius nature animã: cũ
voluerit ꝑ omnia assimilari fratribus suis / dun
taxat excepto pctõ. Quod si aliter esset / similis
non fuisset. Nec animã aut corpus de celo aut
aliunde attulit: nec carnẽ creauit de nouo / sed
assumpsit ex antiquo. Nec animã in natura vo-
luit habere dissimilẽ: sꝫ eiusdẽ qualitatis ⁊ equa
litatis assumpsit: sicut primã creauit ad suã simi
litudinẽ ⁊ imaginẽ. Ac ꝑ hoc prout erat hũana
natura in duob⁹ cõstituta / in aĩa et corpe absq̃
cõtagiõe cõtracta: sic a verbo assũpta est: nõ in
aliquo depressa / seu in aliquo sublimata: preter
ꝙ ꝑ assumptionẽ cum qua erat cũ diabolo cer-
taturus: cui fecisset iniuriã / aut decipulam para
uisset: si potentia / non iusticia certare cũ illo vo
luisset: si ei obiecisset alterius aut nobilioris na-
ture formã / nisi quã decepit: iure christ⁹ certare
voluit / non potestate. Alioquin nec expediebat
ad pugnã naturã humanã assumere: cũ sola vo
luntate humanũ genus a diabolo eripere potu
isset: absq̃ ꝙ incarnaret / ꝙ nasceret / ꝙ tot et ta
lia pateret / ⁊ ꝙ sic turpiter necaret. Arcere vo-
luntate sua poterat oẽm sathanicã potestateꝫ.
Qui etiã retundendus erat in supbia sua / cũ in-
surgeret aduersus hominẽ: ꝙ tam vilis ex cor-
pore / tam in anima variabilis. Ad cuius cõfusio
nẽ ⁊ hoĩs exaltationẽ humana natura vt cõdi-
ta fuit / sic assumpta est: nõ aucta excellenti⁹ ex
creationis initijs: vt non amplius insurgat dia
bolus aduersus infirmitatẽ nostrã: cum verbo
cognoscit assumptã / non aliunde nobilificataꝫ
atq̃ susceptã. Non enim (vt supra diximus) de
celo eduxit: sed in vtero virginali corpus hũa-
ne carnis accepit: neq̃ illã animam portauit de
celo / sed simul et eodẽ instanti nouiter creatam
simul cũ carne sibi vniuit in vtero: nil amplius
habentẽ ex nature nobilitate ab animabus ce-
teris: ꝙuis illico plus habuit ex gratia vnionis.
Sed in hoc intellectus hũanus obruit: vt equa
litatẽ nature omniũ animarũ et increate non vi
deat: sed aliquã differẽtiã ponat: cũ tã fuit celer-
rima / subita et instantanea vnio triũ substantia
rum antiqui et noui: vt ex tpe nulla rõne ab vni
one ipsa creatio anime discernatur.

¶ De natiuitate domini saluatoris secundum Lucam. Capitulũ. III.

Inclusa deitas in vtero virginali: nõ cir-
cumscripta / quin alibi tota: nec in cõpo-
sitione / sed in vnione: non in depressiõe /
sed in assumptione: non ꝙ natura naturam as-
sumpsit / neq̃ persona personã: sed persona na-
turam / in qua credat facta vnio naturarũ. Ex-
pectabat cõmune tempus cõcessum conceptis
ex semine: quo ꝑfecto ex aula illa virginali ꝓce-
deret / peteretq̃ publicum: ne illa ꝑsona ex assu-
mente ⁊ assumpto iã facta / infra materna visce-
ra ꝑamplius lantaret: finis apponendus erat: ꝓ
pter quẽ verbuꝫ caro factum est. Nasci volens
naturali ordine detulit / quem in tpe ⁊ modo na
scendi retinuit: illud ad nobilitatem nature atq̃
totius mysterij addẽs / ꝙ claustra virginalia in-
uiolata nascendo seruauit. Iã decurrentib⁹ no
uẽ mensib⁹ ab incarnationis seu cõceptiõis ho
ra qñ nasceret: multa huic natiuitati cõueniẽtia
⁊ decentia in simul cõuenerũt: in designatione
facti / atq̃ in cõmendatione mysterij. Ne autem
extra veritatẽ euãgelicã euagari videamur: ꝓter
missis historijs aliunde cõpositis / etiã veris: so-
lum quod est irreprobabile / interam⁹. Nam eo
tpe quo christus mũdo ꝫm ꝙ verbũ caro factũ
erat / nasci voluit: Exijt edictum a cesare Luce.2
Augusto / vt describeretur vniuer-
sus orbis. In vnã monarchiã mundus de-
uenerat: si vnius monarche precepto / vniuer-
sus describi poterat. Et pacatũ tenebat orbem
terrarũ / qui omniũ hominũ quot essent ꝗrebat
habere noticiã. De supbia processit cesaris scꝫ
Octauiani rhomani imperatoris: qui frena or-
bis tenens / scire studuit quot homines suo im-
perio subdebãtur: qui ad rempublicã / iusticiam
pacẽq̃ vbiq̃ seruandã in vniuerso quadraginta
quatuor statuit militũ legiões. Bonus hic erat
ad regimen orbis: sed descriptio de animo ela-
to processit. Non tñ legimus tpaliẽ punitũ hũc
impatorẽ idolatrã ⁊ paganũ: sicut dauid / q̃ simi 2.Re.24
le facere in suo regno presumpsit: in quẽ de⁹ po
testate data ⁊ accepta vindicando deseuit. Qm̃
deus pater omnipotẽs / apud quẽ sunt omnia iu
ra regnorũ / hoc ad mysterij filij sui / quẽ pro no
bis incarnari mãdauit ⁊ nasci / dignitatẽ: ⁊ futu
rorũ ꝑsagiũ fieri prouidẽtia sũma ꝑmisit. Siqui
dẽ hic futurus erat monarcha in assumpta hu
manitate: vnus impaturus omnibus: vnus non
solũ mortalibus / sed etiã supnis substantijs. Nã
in assumpto cunctis spiritibus ꝓest. Et hic ẽ de
quo iã merito ꝓphetatum erat: Erit vnus rex Ezech.37.
omnibus imperãs. Et alibi: Et congregabunt Osee.1
filij iuda ⁊ filij israel pariter: ⁊ ponent sibi caput
vnũ. Filij iuda ⁊ israel ꝑ allegoriã ad ecclesiã ca
tholicam pertinẽt. Et iterũ: In die illo erit do- Zach.14
minus vnus: ⁊ erit nomẽ eius vnum. Itaq̃ sub
vno temporali monarcha temporaliter regnã-
te / vnus eternus monarcha mũdo nasci digna
tus est: eterne / iuste / vbiq̃ / in celo ⁊ in terra: an-
gelis ⁊ hominibus dominãs: nõ ad suã / sed ad
subiectorũ dũtaxat vtilitatem edicta proponẽs:
vt ex eo cognoscatur ꝑfectissimus ⁊ summus ꝑ
omnia ⁊ sup omnia dominus: non ꝙ seruo / sed
quia ipso penitus indiget seruus. Qui non indi
get inuestigatione aut descriptione ministrorũ
calculando scire subiectos: quoniã angelorum

ꝛ hominũ/bonorũ atq̃ malorum sibi soli est co-
Ps.46 gnitus certus numerus. Qui etiam nouit multi
tudinẽ stellarũ: ꝛ oĩbus eis nomina vocat. Nec
ignorat numerũ capillorum ꝛ foliorũ/arborũ et
animaliũ atq̃ ferarũ: ꝛ arenam maris ipse dinu-
Sap.11 merat: Et omnia prout fecit/sic ꝛ mẽte gerit in
numero/pondere ꝛ mensura: ꝛ qui filiorum no
mina scripserat iam in celis: iuxta quod dixit:
Mat.5 Gaudete et exultate: quoniã nomina vestra scri
pta sunt in celis. Et non solum christus in eo ꝙ
sit super omnes/futurus erat: in populo iudeo-
rum prefiguratus ꝛ prophetatus erat: sed etiã
de ipso in populo gentiliũ prophetie atq̃ presa-
gia sunt inuenta. Ecce sub vno Augusto cesare
orbem describi iubente: qui bello/armis/tyrãni-
de acquisiuit imperium: mundo ẜm carnẽ nascit
dei filius: qui auxit virtutibus hunc inferiorem
orbem: beatitudinibus ẜo incõprehensibilibus
atq̃ ineffabilibus superiorem excellentissime de
corauit. Cesar vnus magnus/mundo nouus: q
per suam excellentiã ab omnibus segregatus et
cesus: ꝛ cõmilitones suos ab omnib⁹ visibilib⁹
voluit esse cesos: et per abdicatum amorẽ segre
gari mandauit: ceu pulchra cesarie cõptus apo
stolorum/discipulorũ/atq̃ cunctorũ fideliũ: qm̃
Apoca.1 caput eius et capilli erant candidi/ tanq̃ lana al
ba et tanq̃ nix: q̃uis et sponsa eius hunc impe-
Canti.5. ratorem sponsum suum aliter circa eum affecta
denunciet/dicens: Caput eius aurum optimũ:
come eius sicut elate palmarum/nigre quasi cor
uus. Quod cum cetera dicta conueniant: tamẽ
inter albedinem et nigredinez distare videt: sed
in mysterio congruit: eo ꝙ albedo ad mundiciã
et puritatẽ/nigredo ad penitentiã et ad miseriã
nostri incolatus pertineat. Qui anteq̃ in orbe i
carne fieret/ipsum fecit: quia mundus per ipsuz
factus est. Ipsumq̃ describit: q2 cuncta cogno
scit. Nec tyrãnide vnq̃/aut quomõlibet vsurpa
to dominio: sed eum pater heredem constituit
vniuersorum/per quem fecit ꝛ secula: qui cuz sit
filius/et heres per deum.

¶ Descriptio orbis: locus natiuita tis; egressus de vtero virginali.

Capitulum IIII

Lu.2. Hec descriptio prima facta est
a preside syrie cirino. Hic pre-
ses in prouincia syrie a cesare et a sena
tu vrbis cõstitutus erat: tũc ille denuo
edictũ descriptionis accipiens: nõ authoritate
sua/sed authoritate imperatorie maiestatis age
bat. In qua descriptione hec sũma requirebat:
vt numerus oĩm hoĩm haberet: et imperatori Au
gusto et senatui rhomano notus esset: ad osten
tandũ vel ostendendũ quãta gloria/ et quãta hu
mana laude rhomanus populus attollẽdus eẽt
q propria libertate sibi omnẽ orbem subiecerat.
Fertur ꝙ tunc in vrbe Rhoma nonagies tri-
cẽties milia hoĩm et octuaginta milia amplius:
exceptis senibus ineptis ad militiã et mulierib⁹
et paruulis: in etatẽ armigerã reperta sunt. Sed
vt descriptio hec seriosius fieret: ibant oẽs
vt pfiterẽtur singuli in suã ciuitatẽ.
Joseph aũt spõsus marie virginis/ex precepto
ꝛ reuelatione angeli/ amoto timore atq̃ suspitio
ne de cõceptione virginea dũxerat eã in domũ
suã: nõ intuitu cõsummãdi matrimonij per car-
nalẽ copulã: cũ nec agnouerit eã: sed ad conue-
niendũ/habitandũ/ꝛ cõmunendũ/ꝛ ad custodien
dũ eã. Qui cũ esset nazareth/volẽs parere decre
to cesaris/qui vniuersum premebat orbẽ: ex cu-
ius etiã ordinatione atq̃ rhomani senatus ꝑ fa-
milias ꝛ trib⁹ seu genealogias fiebat descriptio:
q̃obrem eos q erant in alijs ciuitatibus/ oporte
bat ad illam ciuitatẽ tpe huius descriptionis cũ
censu redire: in qua ex antiquo sua genealogia
ꝑamplius seruabatur. Proinde: Ascẽdit et
Joseph a galilea de ciuitate Naza-
reth/in iudeã ciuitatẽ dauid/que vo
catur bethleem: eo ꝙ esset de domo
et familia dauid: vt pfiteretur cum
maria despõsata sibi vxore pregnã-
te. Nõ liberantur a decretis ꝛ ab exactionibus
imperatoris seculi/parẽtes dñi saluatoris: nec a
deo/nec ab hoĩbus eximuntur ob aliquod insi-
gne virtutis. Nec adhuc tẽpus aduenerat/ vt ꝑ
hãc exceptionẽ mysteriũ hoc diuinũ ꝛ occultuz
clarescerer: cũ christus iã perfecte factus etatis/
in multis miraculis clarus/voluit exactionib⁹ ce
saris ꝑ petrũ dari tributũ ad scandalũ deuitcen Matt.17
dũ. Voluit oĩno christus ab ipso natiuitatis sue
exordio subiacere legibus tãq̃ hõ: ne videretur
rempublicã cõturbare voluisse/ qui venerat ad
melius reparare corruptum: insinuãs ꝙ iuste re
gnũ gratũ habet: ꝛ oĩa sibi sanctio est accepta/
q in pace atq̃ in iusticia rempublicã seruat. Nec
aduersari debẽt potestati eque regenti quicũq̃
mortales: cũ ei subiacere voluerit in humilitate
deus. Et oĩs potestas a dño deo est: ꝛ q potesta Rom.13
ti resistit/diuine ordinatiõi resistit. Igit ascẽdit
ioseph a nazareth: vbi cõceptio celebrata est/et
incarnatio verbi dei: ꝛ venit bethleẽ ciuitatem
dauid/vbi erat celebranda natiuitas. Presagi-
unt mysteriũ atq̃ cõueniunt christi futuris acti-
onibus iste due ciuitates/nazareth ꝛ bethleem:
si ipsarũ significationes ꝛ prouinciarũ/ vbi site
sunt/in exquisitã speculationez deueniãt: vt nec
alibi concipi/nec alibi nasci debuerit q̃ vt est.
Erat aũt hõ de familia dauid ꝛ de tribu iuda: ex
qua ẜm carnẽ christi est facta traductio/ẜm re-
promissionẽ quã fecit: De fructu ventris tui po Ps.131
nã super sedẽ tuã: vt domus ad progeniẽ/ fami-
lia ad familiaritatẽ morũ ꝛ vite referatur. Pro-
fectus ascenderat iuxta edictũ cesareum/ descri
pta progenie/descripto noĩe/descripta ciuitate
datoq̃ cẽsu: pregnãs tñ maria erat/vicinaq̃ par
tui: cuius ioseph sic sollicitã gerebat custodiaz:
vt postq̃ illã iussu angeli in cõtuberniũ duxerit:
nec eã dimiserit/ducens illã secũ sibi desponsa-
tã/non cognitã. Que improuisa venit/de tẽpore
partus nõ cogitãs: diuine directioni ꝛ guberna
tiõi oĩa derelinq̃ns: cũ diuina operatiõe/nõ hu-
mana/cõcepisset: nihil secũ deferẽs/q edita pro-

les in cultu educatiõis inquirit. Similiter & spõsus ioseph improuide venit: Nõ eñi ascendens bethleẽ vt pareret ibi mariã secũ duxit: sed vt profiteretur/ascendit. Diuine quidẽ factũ est vt illã duceret: & vt ibi nescia tẽporis/vicina partui peperisset. Unde: Factũ est aũt cum essent ibi: impleti sunt dies vt pareret. Et peperit filiũ suũ primogenitũ. Uenerant ioseph & maria bethleem: nec infra ciuitatẽ fuerant hospitati/ob multitudinẽ eorũ q̃ aduenerant: sed in quoddã epidochiũ seu diuersoriũ extra ipsam/in quo paupes diuertebant. Urgebat qdẽ hos sic hospitari paupertas: magis aũt diuina dispositio sic agebat/ propter mysteriũ & presagiũ futuror. In quo tpe/in quo loco impleti sunt dies virginei partus: ignorati tamen a custode virginitatis & ab ipsa virgine paritura: soli deo cogniti. Et peperit filium suũ primogenitũ. Signata locutio a spũscto edita: peperit filiũ suũ sez virginis parientis/ nõ ioseph putatiui p̃ris: vt duorũ parẽtũ traduce carnis non sit filius/sed vnius: quanq̃ eterni patris ab eterno filius sit eternus. Primogenitũ: nõ ordine posteriori/ vt haberet sequentẽ quẽ nunq̃ habuit: sed ordine anteriori: quẽ null⁹ ex vtero virginali nascẽdo precessit. Peperit virgo virũ: viri nec vsa consortio: Imo femina deũ ineffabili modo. Nam ille de⁹ qui virginis vterũ ingressus est/non satus: egressus est sua virtute: sua potestate/nõ humana lege: supraq̃ oẽm humanã cõprehensionẽ eius celebratus est partus: nõ natus ptãte parientis/nõ nature impetu quo decursis nouẽ mẽsibus fetũ vi ex vtero natura depellit: vbi doloribus angitur pariẽs: tristiciaq̃ tenet cũ illã venit in horã: vt maiorib⁹ cõfodiat penarũ aculeis cuz parit/q̃ fuerit refecta delectationibus cũ concepit. Nec violentia ille partus emissus est: vt lege nature non se potuerit amplius intra materna viscera continere/si voluisset: qui naturã oĩbus rebus inditam volũtate sua in omnibus superabat: & potuisset virgineum claustrũ incolere per multa tẽpora nõ turbatũ. Qui q̃uis in illo carnẽ assumeret/non destiut esse quod ab eterno erat: qui voluntate/nõ necessitate oĩa fecit: hecq̃ faciebat q̃ sic p mortalibus nasceretur: factusq̃ absq̃ peccato mortalis: non vt semper esset mortalis/sed vt mortales ad vitã proueheret ex mortuis: vt & mortalis competeret morte multatis atq̃ multãdis: et natus mundo & in mundo cõditor eius. Nec duarum personarũ est celebrata natiuitas/sed vnius: q̃uis duarũ naturarũ ex vtero virginali sit celebratus egressus: quarũ vnius tñ in cõcipiẽdo in eũdẽ vterũ sit factus ingressus. Nõ enim humana natura in illũ vterũ est ingressa per semen: sicut protoplasto traducta propagat: nec alia lege immissionis exterioris christus vt homo est satus in virgine: sed ex ipsa virtute spũssancti caro ministrata est. Natura vere diuina i assumente verbo suo ineffabili mõdo duntaxat in vterũ virginalẽ/humilẽ fecit ingressum: ex triũ substantiarũ vnione perfecto expectato tẽpore/in cõmuni nature ordine deus & homo p virgineã portam nasci dignatus est: inde incipiens esse docibilis/quo cepit esse visibilis: natus inter omnia/naturatẽ omnibus certis legib⁹ ordinans: & ordine nouo natus/humanũ gen⁹ ad nouam nationẽ prestruxit. Et clare factũ est quod olim sertũ erat in humana natura et post peccatũ: vt in illa mũdo visibilis dei filius appareret: & in eadẽ plagata carne superinducta sanctificatione demũ medicina reperta est. Excedit ingenij humani similiter & eloquij facultatẽ/ q̃ nõ satus in virgine/sed ea lege qua non satus nec natus agnoscit: sed diuina virtute fieri creditur omne quod agitur. Taciturnitate potius opus esset q̃ disertione verborum: vbi a grandi materia intellectus humanus obruitur: etiam & angelic⁹ superatur. Quid eñi est q̃ fari gestit hõ mortalis: nisi q̃ in tempore venit eternitas/immensitas in mensurã/creator in creaturã/ infigurabilis in figurã/inenarrabilis in sermonez/ inexplicabilis in linguã/incircũscriptibilis in locũ/inuisibilis in visionẽ/inaudibilis in sonuz/inolfactibilis in odoratũ/ingustabilis in cibũ/impalpabilis in tactũ/dñs in seruitutez/imperator in vile obsequiũ/libertas in mancipium/liberator in precium/expeditus in cõpedes/sanitas in egritudinẽ/satietas in famẽ/fons in sitim/continens in contentũ: artifex ingrederetur opificiũ suum: longitudo in breuitatẽ/latitudo in angustum/sublimitas in imũ/nobilitas in ignobilitatẽ/gloria in cõfusionẽ: vt ista sit in isto ineffabiliter nato cõsisterẽt: nec vnũ opprimeret ex altero/nec alterũ ex reliquo pelleret: donec humane redẽptiõis cõsũmato mysterio oĩ penali deposito i carne duntaxat glorioss resurgeret/ celosq̃ penetraret. Quid ẽ quod ctedẽdũ: nisi q̃ eo malo se dei filius induit/quo nos exuere nitebatur excepto pctõ: a quo etiã nos exuẽs nõ assũpsit. Et progauit magnũ insigne hoibus. Fact⁹ est hõ/vt homies deos faceret: nõ natura/sed grã similitudine nõ substãtia: q̃ caro fact⁹ in vtero in hãc lucẽ ex illo pcessit ipse lux incõprehensibilis creatorq̃ lucis. Et in assũptis minorat⁹ a creaturis suis atq̃ suppositis: illis in aliq̃b⁹ eq̃lis: i vtroq̃ assũptor minor fact⁹ ab ãgelis: iuxta illã Dauidicã sniam: Minuisti eũ paulomin⁹ ab angelis. In altero ab elemẽtat⁹ ex elemẽtis/edit⁹ sub celo/sub stellis atq̃ planetis: q̃ oia ex nihilo in esse pduxit: vt illo p assũptũ iponeret vnde venit: & ex illo suscitaret quo ipẽ descẽdit: Suscitãs de terra inopẽ: & de stercore erigẽs pauperẽ. Et nõ solũ esset assũptũ vt vna eẽt psona: sz singlos se crediturs sibi similes i assũpta natura. Equs eqdẽ apparuit: qm̃ seipm exinaniuit/formaz serui accipiẽs: in siltudie hoim fact⁹/& habitu inuent⁹ vt hõ. In cui⁹ natiuitatis hora digna fari appuerit: vt pariẽs obtegeret a nube: nec vlli cognita/neq̃ visa dũ peret: nullo pgrauata dolore nec fatigata penis/aut i aliq̃ ibecillis: sit pariẽtis sic & obstetricis sola gessit officiũ: null socitata cõ

Ps. 8

Ps. 112

Phil. 2

pācibus: nullis fulta pedissequis: vt pio errore
multi autumauerūt. Sic bethleē venit: sic stetit
sic pepit: sic oībꝰ pūata copijs: sicut paup mulier
paupis carpētarij vxor incole se habēs: ⁊ in epi
dochio icognite ꝯstituta. Que ilico surgēs/ edi
tū partū anteꝙ̄ tāgeret adorauit: primo prima/ i
pfunde humilitatis abysso/ genuflexo/ pcliuo
corpe sup terrā: deinde letabunda pariter ⁊ tre
mebūda/ suspenso in admiratione anio/ cepit in
manibus prolē: suscepit ad genua: peregit non
dū experta oīe obsequiū noui partꝰ. Sed hoc
omnē animū fidelē in abyssum tante humilita-
tis cōsyderando demergit: vt nil esset pparatuꝫ
ad tanti regis exortū. Et comparatio aliorū na
scentiū in tanta cura parentū et assistentiū/ ⁊ eo
rū que requirunt ad proles procerū primo susci
piendas ex vtero matrū: plus ostēdit quāta fue
rit carentia oīm in ortu saluatoris. Qm̄ ⁊ nascē
do mōstrauit mundi contemptū: cū inops/ ege-
nus ⁊ pauper ingredit cūctorū creator existēs.
Baiulat sola solum: ⁊ monas monadē portat.
Fert a puella puer/ deꝰ a femina/ creator a crea
tura. Lactat ab vbere vbertas infinita: et a ne-
scia plis alēde/ ipsa sūma sapientia gubernatur.

¶ Genealogia christi texitur: secun-
dū Mattheū et Lucā. Capi. V.

Ex quibus aūt iste primogenitꝰ virginis
vnigenitus dei sm carnem originē tra
xerit/ euangeliste declarāt. Unus breui
ori serie descendendo: ab eo incipiens qui pri-
mo repromissionem de ipso nascituro recepit:
alter a putatiuo patre/ calculans vsq̄ ad deū pa
trē ascendendo puenit: q̄ hunc vnigenitū misit.
Non aūt ociose describitur genealogia saluato
ris: ne crederet aliunde natus ꝙ̄ ex his patribꝰ
qui cultum vnius dei nūc tenuerūt: et appellati
sunt populus sanctꝰ dei. Adhuc etiā nemo hesi-
tet/ aut perperā iudicet si aliq̄ peccatores et pec
catrices in saluatoris generatione ponunt: qm̄
p peccatoribꝰ ipse carnē assūpserat. Nec pctm̄
originale ex traduce carnis ptractū/ ad eū in ma
terna carne sanctificata seu purgata peruenit.
Cuius genealogiā sic mattheus seruādo descri
Mat.1. bit: Liber generatiōis iesu christi fi-
lij dauid/ filij abraā. Prepostera locutio
ē. Nā prior abraā/ posterior dauid: sed christo i
genealogia vicinior. Et dū pdicaret iesus/ mira
culaq̄ faceret: dauid filius acclamatꝰ est. Et Jo
seph pater putatiuus eius (vt supra dissertū est)
erat de domo ⁊ familia dauid. Et tēpore dauid
erat distinctio tribuū iā facta ex filijs iacob: que
nondū erat tēporibꝰ abrae. Quāobrē primo po
situs est dauid tanꝙ̄ insignior in genealogia: q2
rex: q2 de tribu iuda/ ex qua christus carnis tra
duce descendit: quia ad ipsum de christo repro
missio facta est. Et tn̄ in vita sua christꝰ eius fili-
us dictus et primior sibi: qui etiā dauid filiꝰ mul
tis interpositis fuit abrae. Proinde mattheꝰ he
breus scribens in hebreo/ sic cōtexuit: Liber ge
nerationis iesu christi filij dauid: scꝫ lōga tradu
ce carnis multis iterpositis: filij abraā. Hoc aūt

refert ad dauid/ vt filiꝰ dicat abrae: aut ad chri-
stū/ vt filius dicatur duorū ppter repromissionē
eis pcipue factā. Uterq̄ sensus ꝯgruit veritati.
Abraā genuit isaac: isaac aūt genu
it iacob. Jacob aūt genuit iudam et
fratres eius. Judas aūt genuit phares et za
rā de thamar: phares aūt genuit esrom. Esrom
aūt genuit arā: arā aūt genuit aminadab. Ami-
dab aūt genuit naasson: naasson aūt genuit sal
mō. Salmō aūt genuit booz de rachab. Booz
aūt genuit obed ex ruth: obed aūt genuit iesse:
Jesse aūt genuit dauid regē: dauid aūt rex ge-
nuit salomonē ex ea q̄ fuit vrie. Salomō aūt ge
nuit roboā: roboā aūt genuit abiā. Abia aūt ge
nuit asa: asa aūt genuit iosaphat. Josaphat aūt
genuit iorā: iorā aūt genuit oziā: ozias āt genuit
ioathā: ioathā āt genuit achaz: achaz aut genu
it ezechiā. Ezechias āt genuit manassen: manas
ses aūt genuit ammō. Ammon aūt genuit iosi-
am: iosias aūt genuit iechoniā et fratres eius i
transmigratione babylonis. Et post trāsmigra
tionē babylōis/ iechonias genuit salathiel. Sa
lathiel aūt genuit zorobabel: zorobabel aūt ge-
nuit abiud: abiud aūt genuit eliachim: eliachim
autē genuit azor. Azor autē genuit zadoch: za
doch autē genuit achym. Achym aūt genuit eli
ud/ eliud aūt genuit eleazar. Eleazar aūt genuit
matthan: matthā aūt genuit iacob. Jacob aūt
genuit ioseph virū marie. De qua natus est ie-
sus qui vocatur christus] Ecce a quibꝰ patribꝰ
christus ē natus i carne. Perspicuū est christū
ex iustis et ex pctōribus traxisse carnis originē
nō tn̄ ita iustis vt nō idigerēt misericordia: nec
tn̄ ita pctōribus quin cōuerti possent per indul-
gentiā. Oēs ergo generationes ab Abraā vsq̄
ad dauid generationes quatuordecim: a dauid
vsq̄ ad trāsmigrationē babylonis generatiōes
q̄tuordecim: et a trāsmigratiōe babylonis vsq̄
ad christū generatiōes q̄tuordecim. Et oēs ge
nerationes ab abraā vsq̄ ad christū generatio
nes q̄draginta due erāt. Christi autē generatio
sic erat/ ꝙ mater eius despōsata fuit ioseph filio
istius iacob. Que anteꝙ̄ cognita: nūꝙ̄ tn̄ cogno
scēda: a deo per nunciātē angelū pdicta ē. Que
assensum prebēs/ ex spūsancto virgo concepit:
virgo decursis decē mensibus/ filiū dei i carne
assumpta peperit. Et sic natus est tali genealo-
gia/ vt ptractū est. Et qm̄ triplex est christi nati-
uitas: vna eterna de patre eterno omnino ineffa
bilis: alia tpalis ex carne qua natus est in terris
tertia sacramētalis qua natus ē sacramētis: id-
circo alius euāgelista aliter ascendēdo vsq̄ ad
deū eius schema christū cōtexuit: id ratus/ qm̄
ex carne ipse processit ad nos. Ex natiuitate vo
spūs in elemētis sacramētaliter edita/ nos acces
sum celebramus ad deū. Hinc scriptuꝫ est ilico
post baptismū vocēq̄ paternā. Et ipse ie- Luce.3.
sus erat incipiens quasi annorū tri
gīta: vt putabatur filiꝰ ioseph: q̄ fuit
heli: q̄ fuit mathat: q̄ fuit leui: q̄ fuit melchi: qui
fuit ianne: q̄ fuit ioseph: q̄ fuit mathathie: qui

fuit amos: qui fuit naum: q̇ fuit hesli: q̇ fuit nagge: qui fuit maath: qui fuit mathathie: qui fuit semei: qui fuit iosech: qui fuit iuda: q̇ fuit ioanna: qui fuit resa: qui fuit zorobabel: qui fuit salathiel: qui fuit neri: qui fuit melchi: qui fuit addi: qui fuit cosan: qui fuit helmodan: qui fuit her: qui fuit iesu: q̇ fuit heliezer: qui fuit iorem: qui fuit mathat: qui fuit leui: qui fuit symeon: qui fuit iuda: q̇ fuit ioseph: qui fuit iona: q̇ fuit eliachim: qui fuit melcha: qui fuit menna: qui fuit mathata: qui fuit nathan: qui fuit dauid: qui fuit iesse: qui fuit obeth: qui fuit booz: qui fuit salmon: q̇ fuit naazon: qui fuit aminadab: qui fuit aram: q̇ fuit esrom: qui fuit phares: qui fuit iude: qui fuit iacob: qui fuit isaac: qui fuit abrae: qui fuit thare: qui fuit nachor: qui fuit seruch: q̇ fuit ragau: qui fuit phalech: qui fuit heber: qui fuit sale: qui fuit chaynan: qui fuit arphaxat: qui fuit sem: qui fuit noe: qui fuit lamech: qui fuit mathusale: qui fuit enoch: qui fuit iareth: qui fuit malaleel: q̇ fuit chaynan: qui fuit enos: qui fuit seth: qui fuit adam: qui fuit dei.]

Q; natus iesus pannis a matre inuoluitur: et ĩ presepio reclinatur: secundũ Lucam solum. Capi. VI

Signanter euangelista p̱ spiritũsanctuz expressit: q̧ virgo mater alias mulieres in partu sibi obsecundãtes nõ habuit: (Luce. 2.) cũ solũ de ipsa singulariter dicat: q̧ pãnis eũ inuoluit: et reclinauit eũ ĩ presepio: q2 nõ erat ei locus in diuersorio. Inuoluit pãnis oĩa explicãs explicatus: et fasciis stringitur platonicus infinitus. Et qui latas celi plagas elementorũq; campos creans ampliauit: paruulis linteolis fasciatur. Pater verbum explicat: ꝛ mater carnis inuoluit. Nud9 ex terra pduꝯ hõ primus: nudusq; nõ perfusus pudore manebat: quousq; peccãdo ex rubore pallesceret. (Gen. 3.) Et erubescens pizomata ficus accepit: deinde de paradiso depulso dñs deus tunicas pelliceas fecit. Equidẽ sed nec iste ob illaz aut similẽ causam pannis operiẽtibus nuditatẽ inuolut9 est: sed ob defectũ nature sibi inculpabilẽ quem assũpsit/ vt similis esset p̱ oĩa fratrib9 suis: et ad tegumentũ damnose verecũdie/ quã humanum genus incurrerat. Et vilitate pannorũ tecta est illa supba nobilitas/ quã ex suggestiõe sathanica desyderauit adã. Et absterse sunt nostrorũ peccatorũ feces: necnõ et condemnate sũt pompe indumentorũ ex fastu mortaliũ: cũ rex etern9 rex omniũ seculorũ vilibus tegumentis inuolui tur: que (vt pie creditur) nec preparata erant ꝓuisione parentũ: sed aut erant illi panniculi ex velamẽtis virgineis/ aut forte mutuatis. Ac p̱ hoc in vtroq; paupertas ꝛ vilitas innuit: in eo q̧ sic in paupertie natus est/ ꝛ vilitate opertus est. Initiauit caput ecclesie christus viã nouã in his bonis que mundus abhorret: ꝛ dilexit que mũd9 odio habuit: extorsum faciẽs/ natus ab his tamius q̧s magnus effectus predicaturus erat fuisse introitum ad regna celorũ. Cepit ab ea hora/ qua mũdo apparere voluit/ prius facere q̄ docere altissimã paupertatẽ rerũ omniũ abdicationẽ: vt ei nõ essent panni nisi viles: nõ sua/ sed aliena edes: nõ amicorũ/ non cõsanguineorũ/ non conducti stabuli determinati hospitis: sed loci vagi atq; cõmunis: vt non crederet natus alicui prius: sed cõmunis omnibus factus: ꝛ totũ diceretur esse diuinũ/ vbi nihil apparebat humanũ. Reclinat in presepio procer: ponitur in stabulo animaliũ irrationabilium rector: iacet in feno factor eius imo dñs eius fenũ factus: quia omnis caro fenum. Reclinat in presepium filiũ virgo mater/ vere pariendi nescia temporis. Etenĩ q̄uis pauper prouidisset de domo ꝛ de his que ad huiuscemodi ministeria requiruntur/ si prescia extitisset. Sed omnia fiunt in contẽptu carnis: in contemptu visibiliũ rerũ: in designatione nascentis qualis ꝛ vnde sit: in cuius ortu nihil mũdiale refulget. Totũ diuina dispositione agitur: propellitur humana prouisio. Arguunt oĩa ista deum non hominẽ purũ/ q̄uis verum. Quis videt introitus tanti regis in hanc vmbratilẽ vitam: ingrediturq; per insolitam portam: quam natura non fecit apertam/ humana opatio semp̱ tenuit clausam. Ingressus eius nullis humanis magnificentijs fultus est: clandestine inopinateq; factus: nemine dei filium in vtero virginali pretubicinãte/ vt regibus seculi: q̄uis de proximo atq; remoto precesserint oracula ꝛ preconia ꝓphetarũ. Sed nullus hanc virginẽ suam matrẽ in vtero suo gestasse dei filiũ dum grauida ferebat/ agnouit: sola ipsa que gerebat excepta: ꝛ matre precursoris/ ꝛ precursore in vtero exultante qui clausus in vtero similiter agnouit. Non de terris/ sed de celis declaratus est: quoniã ipse solus de celo celestis. Omnia vilia/ oĩa penalia/ omnia humilia pro nobis assumpta ꝛ tolerata sunt: vt in ipso/ ꝛ per ipsum/ ꝛ ex ipso essent cuncta nobis meliori conditione donanda. Et q̄nto magis fuerunt humana ꝛ mũdana ꝛ secularia cuncta remota: tanto prestantius diuina credẽda sunt astitisse. Prerogata ẽ spes diuini amphitheatri ad diuinitatẽ spectãdã: cũ ipsa se p̱misit in p̄sepio reclinare: vbi eterni pabuli sub pollicitatione annonã accepimus: nõ q2 iumẽtorũ fenũ/ sed p̱ hominib9 positus ꝛ inuent9 est christus. Infans iacebat: sed vagiens: vt infãs peccatũ primi hoĩs dialogice locutiõis excluderet: ꝛ vagitus eius nos a miseris planctib9 liberaret. Nõ erat ei ali9 in diuersorio locus: vbi p̱terq̄ in p̄sepio poneret. In angustũ venerat/ q̇ latitudines celorũ ꝛ vasta terrarũ fecit. Et venerat lucrari pro hoĩb9 locũ: ꝛ ascẽsurus erat ĩ celũ/ vt electis suis pararet optimũ locũ. Et nũc mire nato nõ est loc9 in diuersorio: nõ capit deũ regio nostra: nec ei in mũdo locus apt9 ad manendũ. Et quẽ celi ꝛ terra nõ capiunt/ in p̄sepio reclinat: igit loc9 erat ei p̄sepiũ. Corpus ei9 assũptũ locabile q̇dẽ ꝛ locũ exigebat ad situ. Quõ ergo locus/ ꝛ nõ locus? Non erat ei p̄ inopia mũdi alius commodior in diuersorio/ vbi multi

diuerterant. Terrena quidē spacia numerosita
te cōsortū angustant: et aptiora sepe ꝓoccupan
tur a potioribus: vilia vero sunt relicta paupe-
ribus: et ipse paupertates seruaturus ꝛ ꝑdica-
turus aduenerat. Altiori sensu exactū verbū ali
ud intelligibile prestat. Non erat ei locus in di
uersorio: quia incircūscriptibilis deus est: sed
reclinatur in ꝑsepio puer homo. Non erat ei
locus in diuersorio aptior sibi in designatio-
nem futurarum actionum eius locus presepij
vero magis. Nam comestibilis panis in come
stione futurus: necubi locatur aptius ꝙ in mē
sa famelicis antepositus: vt accipiant ꝛ come-
dant, esuriemqꝫ depellant. Conficiebat homi-
nes seua fames: qui ratione defessa velut bru-
ta animalia facti erāt: q̄ ad ꝑsepia vt annonā ca
piant, sepe ligantur: ante quos puer Jesus co-
mestibilis in fide: cuius caro vere est cibꝰ: cuiꝰ
sanguis vere est potus: in ꝑsepio reclinatus est.
Nō defuit deo locus, cuius est oīs locus: ꝙuis
nusꝙ locetur in loco. Nō defuisset puero locꝰ
sed locus non erat ei in diuersorio: qm̄ futuris
mysterijs in presepio locus aptior sibi erat. Ni
hil q̄dē preter causam multā et manifestā ab ip
so et ꝑ ipsum ꝛ in ipso dei filio humanato factū
esse credatur: vt eorū gesta per que apparuerūt
abiecta, causa penitus abiecta non fuit.

¶ De vigilia pastorū et euāgelizati one, eqꝛūqꝫ hymno in natiuitate Jesu secūdū Lucā solum. Ca VII

Vigilant pastores bono nascituro pa-
stori: q̄ de seipso protulit cū esset adul
Joan.10. tus: Ego sum pastor bonus. Pasto-
res animaliū pastori angelorū ꝛ animarū excu-
bias celebrāt. Custodi hominū ipsi nascenti, cū
sint ouiū custodes, vices nocturnas agunt. Et
ad insinuandū q̄s est iste qui nascit: ad demon
strandū presagijs in ipsa natiuitate saluatoris:
quid in ipsa ecclesia sit futurū in studio acq̄ren
de salutis. Nā introducendus erat alius pasto
ratus ordo: et alta inuisibilis spūalis ordināda
pastura in vberrimis montibus diuinorū sacra
mentorū atqꝫ virtutū: vt in ratione fidei om̄i cō
sūmato mysterio pastorali pastores boni ꝛ gre
ges sub eterno pastore in montibus eterne glo
Luce.2 rie pascerentur. Hinc est quod dicitur: Et pa
stores erāt in eadē regiōe vigilātes
et custodientes vigilias noctis su-
pra gregē suū. Actio cōsona veritati ꝛ hu-
manū officiū diuinis alludēs: ꝙ pastores in qua
christus natus est regione vigilarent: nō ob ali
ud noctis vigilias transigentes, nisi vt custodi
rent ex mercede cōmissum aut ꝓprium gregē:
ne oberrarent oues: ne lupus raperet atqꝫ disp
geret: vt quod languet aut hebet, confoueatur
vt in caulis seruarentur: vt debita hora proui-
deretur de pastu. Ad hoc vigilia, ad hoc custo-
dia figitur supra gregē. Eadē imagine rationa
bilis pastor sup rationabili grege inuigilat atqꝫ
firmat custodiā: ꝛ a custodia ꝛ vigilia sup irrati
onabilia typus trahitur: quo rationabiles atqꝫ
fideles oues a pastoribus gubernentur. Nō vi
gilabant hi pastores sup noua natiuitate reue-
lata: nec diuina humane, aut hūana diuine de-
clarari cogitabāt. Nō alta sapientes, nō tūc ꝓ-
phetias impleri de dei filio expectabāt: sed viue
bant in simplicitate cordis: i puritate legis agē
tes sollicite officiū cure pastoralis: q̄ sic in lege
vixerūt vt primi christi noticiā exceptis parēte
et Joseph, in terris habuere meruerūt: vt q2 bo
ni erāt bonitate virtutis ꝛ circūcisionis ꝛ obser
uatiōis legalis, mererent christū habere in no-
ticiam cū ceteris bonis. Quia pastores in desi-
gnatiōe mysterij singulariter de dei verbo reue
latū est illis. Hoc eīn ꝑcipue bonū habuit Mo
ysaice legis obseruantia simplex atqꝫ possibilis
vt futuri Christi in fide noticia obseruatoribus
prestaretur: et demonstraretur ecclesia in ortu
capitis q̄liter esset i bene mēbris dispositis vsqꝫ
ad finē seculi regnatura. Simplex deus in car-
ne natus, nō cū carne cōpositꝰ, mēte simplicibꝰ
primo innotescere voluit: qm̄ cū simplicibꝰ ser-
mocinatio eius et nō multiplicatus intellectus
fidei subditur citius atqꝫ facilius. Nec dei filiū
mundo decuit primo predicari ꝑ aliquos sapi-
entes siue potentes, sed per plebeos atqꝫ pasto
res: ne humanis actionibus diuina inuoluisse
crederentur. Inculta est corpore atqꝫ agrestis
vita pastoribus: ꝛ inculte natus se notū fecit in
cultis: astruēs q̄bus expedit ꝑdicatio ꝛ reuela-
tio diuinorū. Hinc Et ecce angelus dn̄i
stetit iuxta illos: et claritas dei cir-
cūfulsit illos. Aduenit angelꝰ dn̄i emissus
celitus ad terras hūani incolatꝰ: ad ima de su-
peris: ad hoīes ex diuinis: āgelus ex officio nū
ciandi dn̄i: ne Luciferiana potestate mitti cre-
deret. Sed cū oēs spūs rōnabiles seu separate
substantie ꝑmanētes ꝛ apostatici dei sint: ꝛ ipsi
us potestati subdant: quid est quod de isto ꝑci
pue dicit angelus dn̄i: Nihil ꝑfecto aliud dice-
rim: nisi ꝙ ille Gabriel q̄ nūciauit precursorē: q̄
missus est ad virginē dei matrē, huius mirenati
nunciare conceptionē atqꝫ natiuitatē: ipse sit q̄
nunc ad denunciandū ꝑdictorū effectū et salua
torem omniū natū, iuxta ipsos pastores assistit.
Aut dicitur dn̄i velut nuncius qui solū domini-
ca venerat nunciare. Et claritas dei circūfulsit
illos. Depellitur et tacetur claritas creati solis
cuius lumen est in potestate diei, nō noctis: sed
solus deus hanc noctem sicut diem illuminat:
cuius claritas perstringit ex omni parte pasto
res in corpore similiter ꝛ in corde irradians: vt
nō paruipenderent factū quod tam insolitū vi-
debatur: nec crederetur fuisse ociosū quod tā
to declarabatur lumine claritatis. Lumē mani
festatur ex lumine: ꝛ a luce clara noctis tenebre
depellūt: ꝛ filij dei et hoīs noua natiuitas ex no
ua claritate noctis innotuit. Qm̄ mūdꝰ innouā
dus erat doctrinis, sacramētis atqꝫ decretis
tanti ꝛ magni regis in clara facta nocte nascē
tis: et pellēde tenebre idolatrie cūctarūqꝫ praui
tatū a corde credētiū erāt: ꝑ eū q̄ vera lux ē illumi

nans oēm hominē in hunc mundū vtiq₃ venien
tē: que cū sit increata/nata mundo/a creata luce
depromitur propter insolitam nouitatem sua/
collustratione insolitos videre deterrente pasto
res. Et timuerūt timore magno. Ma
gnus timor ex magno paruos hos pastores in/
uasit: obstupescunt humana/cum diuina clare/
scunt: et paruus hominis animus superatur a
magnis: et aspiciens inferiora ex subita actione
magna pauescunt. Sed cito auellitur timor q̄ di
spensatiue ad aliquid magnum insinuandū im/
mittitur: presertim cum a substantiis ꝛ supernis
actionibus venit. Diuina prouidentia precūt se
pe tristia/vt gaudiosa sequantur. Propterea se
quitur. Et dixit illis angelus: Nolite
timere. Siue ex assistentia celici seu angelici
spiritus in aliqua visibili assumpta forma stātis
iuxta illos: siue ex claritate circūfulgēte ipsos ti
mor obuenerit: ab angelo loquente remouetur:
subiiciente causam leticie non querule: cum ait:
Ecce enim euāgelizo vobis gaudiū
magnū/quod erit omni populo: q₂
natus est vobis hodie saluator mū
di qui ē christus dn̄s/ in ciuitate da
uid. Gaudiū humana natura in ipsa creatiōe
accepit: cū ad dei similitudinē et ad imaginē fa/
cta est. Et ad vsum corporeū in Eden tenuit mā
sionē/omnibus fulta bonis/ oēm creaturā exce/
dens/preter substantiā separate creatā posita in
illa felicitate paradisi: vbi nil erat aduersum sub
pollicitatione melioris/si mansisset in illis. Sed
statim iniit pro voluntaria culpa suppliciū: et ver
sum est in luctū gaudium eius. Nunc in gaudiū
redit ipsa corrupta ꝛ immulcrata natura in nati
uitate saluatoris: quod euāgelizat preco ille cele
stis/asserēs magnū ad propellendum magnum
pastorū illorum timorē. Magnū ex magnitudi/
ne infinita nascentis ex integritate pariētis: ma
gnū pro virtute: magnū pro nouitate: magnum
pro omni salute: magnū pro eterna beatitudine
magnū pro incōprehensibilitate. Declarat an/
gelus vnde magnū: quia natus est vobis hodie
saluator. Pastoribus territis et timidis ex visis
insolitis quasi singularibus cōmune bonū ange
lus euangelizat eis: pro eis edisserens natiuitatē
domini saluatoris. Ecce gaudiū dicit: vnde cau
setur: q₂ saluator natus est nobis. Nulla gaudii
materia potior/q̄ de magna periclitatione sal/
uatio. Etiā ex hoc magnū: quia magna et certa
damnatio/magnā ex magno liberationē acce/
pit. Quā natiuitatē eiusq₃ causam leticie pastori
bus factā angelus aperit: nō ꝙ duntaxat natus
sit ipse pastoribꝰ/eorū sit de natiuitate dn̄i oīe
gaudiū: cū ipse nō assumpserit incarnando pso
nā/sed et in cōmune naturam humanā: et Esaie
Esaie. 9. vaticiniū pro omnibus intelligitur: Paruulus
natus est nobis: et filius datus est nobis. Sed
quia ipsi velut primitie nascentis ecclesie myste
rium hoc a seculo absconditū/ in tempore reue
latū/cōpletū in plenitudine tēporis/pro se ꝛ oīb
bus subsequis audierunt. Ecce vnde gaudium
propter nascentis officiū: q₂ saluator. Ecce desi
gnat ex nomine ille qui nascitur: quia christus
dominus. Christus ad hominē: dominus ad de
um oīpotentē refertur. Christus: id est/ vnctus
quia reges et sacerdotes in lege veteri vngebā/
tur. De quo per insigne dicitur: Vnxit te domi Ps. 44.
nus deus tuus oleo leticie pre consortibus tuis
Et dominꝰ deus ille est qui natus est. Igitur
ex nascendi circumstantiis/in tuo animo ne vi/
lescat. In ciuitate Dauid: sc₃ Bethle
em: in qua natus fuerat multo ante Dauid: qui
de ipso repromissionē accepit. De fructu vētris Ps. 131.
tui ponā super sedē tuā. Quod ad Salomonem
in carne ad christū in figura seruabatur. Et ipse
Dauid etiā christū in gestis et verbis suis pluri
mis figurauit. Nec Bethleem q̄uis modica ob
humilitatē ad nascendū electa excludebat a my
sterio saluatoris: cū ipsa interpretatiue dicitur
domus panis: ꝛ ipse mirenatus in ea sit panis vi
uus qui de celo descendit. Nō tn̄ ex toto perspi
cuū est/an hoc ꝙ dicitur: qui est christus domi/
nus/sint verba euangelizantis angeli aut scribē
tis euāgeliste. Sed quō se habeat ordo gestorū
huius mirenati duplex nomen ex euangelio cla
ruit: scilicet Jesus: id est/saluator: et Christus/q̄
dicitur vnctus. Sed amplius pie credulitati cō
sonat: q₂ ille idē angelus qui Marie dixit/vt vo
caret eū Jesum: nunc pastoribus declarat eū es
se Christū: ne ipsi et ceteri aliū Messiam expectā
do fallantur. Ecce cōpleta est prophetia ꝓphe/
te/dicentis in persona totius humane nature:
Ego aūt in domino gaudebo: ꝛ exultabo in deo Abacuk. 3.
iesu meo. Jesus dicitur hebraice/latine saluator
qui pro omnibus natus est. Et psalmista dicit:
Cōuertisti planctū meū in gaudiū mihi. Plan/ Ps. 29.
ctus perseuerans ab Adā vsq₃ in presens/de me
rito eius in gaudiū dominice natiuitatis cōuer/
sus est: quod angelus pastoribus euangelizat.
Unde alia maior aut similis gaudendi ratio pro
uenire hominibꝰ potuit/q̄ ꝙ dei filius homo fi
eret inter homines ipsos suo merito saluaturꝰ?
Ac per hoc nō ociose incarnatus atq₃ natus est
inter homines factus homo: sed vt saluaret ab
omnibus periculis in excelsis: Nec hūc mirena
tū ab re pastoribus angelus nūciauit: sed vt que
reretur/quesitus inueniret. Nā ipse quidē mox
vt voluit nasci/voluit ex fide cognosci: voluit in
quiri/ te inueniri ab in simplicitate querētibus.
Et vt credatur atq₃ queratur/angelus altitonat
vt inuentus agnoscatur/nō ex altis/ nō ex diui/
nis/nō ex magnis/ sed ex humanis et imis ipm
designat dicens: Et hoc vobis signum
Inuenietis infantē pannis inuolu
tū/et positū in presepio. Datur signum
de Jesu ꝙ nō in apparatu et cultu regio mundū
intrauit: q₂ infans a nō fando dictus est: existēs
mutus/qui aliis dedit linguā: nō voluens diser/
te suā/qui omnibus loquentibus dat loquelam:
Et mirū supra modū videre verbū mutū inuo/
lutū a matre vilibus pannis: vt ex omnibus pau
pertas ipsa clarescat.

¶ Cur in pannis inuolutio et in presepe reclinatio pastoribus pro signo datur: Canitur ab angelis/gloria in altissimis deo. Capitulum VIII

Quae est ista euangelizatio angelica: vt ad signandū iesum christū dominum inuolutū pannis reclinatū in presepio clamet? Sunt ne ista tria/infantia/ pannorū inuolutio/et situatio in presepio/perfecte signātia saluatorem? Cur pro signo tanti signati aliquid celeste nō dedit? Cur nō induxit in signum illius noctis insolitā claritatem? Cur ei locutionē pro fide nō dedit? Cur nō aliquod magnū insigne pro signo monstrauit? Inueniūtur alta data signa in manu Moysi et Aaron et Helie ⁊ Helizei et multorū prophetarū: vt eorum dicta ⁊ facta crederentur. Quāobrē pro tanto domino vt in cognitionē veniat/designādo tam vilia signa sunt inducta: vt inuolutus pannis/et positus in presepio saluator omniū crederetur? Erant ne pastores tam menti alte subiecti/ vt tā ex vili signo eum crederent omniū saluatorem? Potius autē ex signo dato debuit patuisse contemptui. Uerū quia nihil potuisset inueniri hoc grande mysteriū/ scilicet dei filium hominē factū inter homines pro saluandis hominibus natum: diuine signare deficiens/ima pro signandis diuinis assumpsit: eo videlicet pretextu quod neque inueniebatur aliud diuinum angelicum siue humanū/celeste siue terrestre cōpetens et pro signo sufficiēs ad ea signa se contulit ostendenda/que ostenderent deū ab humanis rebus liberum existentē. Et vt sciretur quod nō venerat in potestate/sed in infirmitate carnis et contemptu visibiliū genus liberare humanum: necnō et ingressum et egressum a mundo voluit concordare: vt in paupertate natus/in illa etiā moreretur. Et cum ipso predicante signa de sua magnificentia et in miraculis quereretur: aliud quam Jone signū pro sua morte et sepultura nō dedit. Equidē consona sunt signa: quia natus: quia mortuus et sepultus: in natiuitate inuentus est infans: ⁊ corā Pilato siluit ita vt miraretur preses. Signum Jone pro sua morte ⁊ sepultura imaginē quandā cū signo dato in natiuitate per angelū habet. Nam sicut natus inuolutus est pannis: sic mortuus syndone inuolutus est/prout mos erat iudeis sepelire. Et sicut reclinatus est et positus in alieno presepio: sic positus ē in alieno sepulchro. Et sicut per quadraginta dies virgo exclusa a templo in puerperio stetit: sic per quadraginta horas mors eius verificata est. Nec etiā aliter credamus hūc Gabrielē angelum aliter perfecisse diuina iussa quam ab ipso iubente accepit: nec ipsum aliter designasse quam ipse signandus edixit: quia sic precepit vt voluit: sic voluit vt decuit: sic decuit vt ab eterno extitit ordinatū atque preuisum. Cuius rei querere rationē nihil aliud dixerim quam velle inuestigare superbe infinitā et irreprehensibilē et debite agentē omnia domini voluntatem. Que cum inuestigari a mortalibus nequit; in aliquo errare non potest: que laudanda semper ab hominibus de omnibus est: nō discutienda per quare: fortassis signū dabatur vt inuentus cognosceretur: cū nullus vnquam natus sic extitisset expositus. Non ideo datū vt fides huiuscemodi nati infunderetur pastoribus: cum nulla signa sufficiētia sint ad fidē: quā solus deus infundit sua beneficentia largitatis/nō merito capientis. Nō enim angelus predicabat aut infundebat fidem sed predicabat credenda etiā speranda et diligē da per illā. Uerum quia homines nō hymnizabāt huic clandestine atque incognite nato: multitudo celestis militie ipsum cognoscēs/ hymnizabat: et fiunt in laudibus familiares hominibus in terris quos in celis sperant habere cōciues. Et ne credatur vnius duntaxat huic mirenato angelus astitisse cum precone: primo nouitatem actā pro hominibus super terram/ celestium ciuium/separatarum substantiarū/diuinorū spirituū in formatis vocibus ex assumptis corporibus multitudo consonat. **Et subito facta est cum angelo multitudo militie celestis laudantiū deū et dicentiū: Gloria in altissimis deo: et in terra pax hominibus bone volūtatis.** Sine intercapedine temporis cum angelo euangelizante deum/celestis militie multitudo collaudat. Et confestim quod mirenatus declaratus fuit ab angelo pastoribus: insonante per vocē sibi militia celestis alludit in testimonium dati preconij: vt nō solum in ore vnius/sed in ore plurium ex celo dicentium testimoniū verū fiat. Et in excellentiam noui partus: quia peperit virgo mater: nec nō in illā ineffabilē humilitatē laus illa tēdebat/ qua deus homo factus voluit mūdo nasci. Mirabatur celestis illa militia ducē suum talibus armis indutum ad nouum congressum cadentiū angelorum. Et deficiens intelligere/laudat vocibus quod miratur. Mos tamen est assistentium militū/regē laudare sibique applaudere schemate nouo vestitum. Militia quidē in ipsa natiuitate celestis apparuit: ⁊ humanis auribus vocibus assumptis intonuit que duci suo semper immaculate in supernis assistit ⁊ ipsum descendentē ad terras sequitur: nō querēs quo eat infallibilis et eternus dux: sed sequēs quo iuerit cū aduersis parata bellare. Et ne crederetur iste mirenatus homo duntaxat de terra terrenus/sed de celo celestis: ideo eū militia celestis laudibus effert. Que idcirco militia celestis dicitur: quia infatigibiliter pro hominibus terrenis militāt/ vt possint esse celestes simulque cōciues. In quorum similitudinē in plenitudine temporū/ducē suum factū agnoscunt: qui eos in principio creationis ad imaginē suā et similitudinē fecit: vt nunc versa vice quod dedit assumpserit. Et hymnizat diserte illa superna militia/ edisserens quid obuenit: quia gloria in altissimis deo: et in terra pax hominibus bone voluntatis. Nō gloria noua deo quod ab eterno incōmutabiliter atque inuariabiliter gloriosus extitit: neque ab imis gloria infer-

sit in summis: sed ex noua natiuitate verbi sui
ab hominibus amplius glorificādus ē atq̧ lau-
dādus. Peramplius quidē q2 p nobis verbū ca
ro factū est: q̄ q2 nos fecit ex nihilo: ꝛ in esse pro
duxit. Et ex innouatione facta per verbū / etiā q̄
blasphemabant: qui idolatrabāt: ad glorifican-
dū et laudandū deū conuertenſ: sicut Esaias de
Esa.43. dño ait: Ecce ego facio noua: et nūc orientur: ꝛ
cognoscetis ea. Ponam in deserto viā / et in via
flumina: ꝛ glorificabit me bestia agri / dracones
et struthiones: Quia dedi i deserto aquas / ꝛ flu
mina in inuio: vt darē populo meo potū electo
meo. Populū meū formaui mihi: laudez meam
narrabit. Hec oīa referunſ ad verbū incarnatū
et ad populum christianuz. Ipsum est nouū: q2
nouum fecit dñs super terrā. Ipse christus via
ipse flumen / ipse aqua / ipse potus. Cetera quidē
ad populū collectum de gentibus. Seu etiā q̄a
gloria erat hominibus in altissimis coraz deo:
pax quidē solum bonā voluntatē habētib9: q̄m
Esa.48.et.57 non est pax impijs / dicit dñs deus. Ad impieta-
tem tendit bona voluntate carere: quia nihil ad
pietatem prestantius in hominibus inuenit.

¶ De transitu pastorū vsq̧ bethleē et inuentione iesu: et de primis epiphanijs: secundū Lucā solū. Ca. IX

VErum q2 non ab re angelica voce de-
claratum est: q̄ qui natus est / saluator
est et dñs seculoꝝ: sed vt quereretſ: et in
dicatus est per signū / vt inuentus cognosceretſ:
opportunū erat ex debita et honesta decentia:
vt hi qui hoc celeste oraculū audierant / quia ad
querendū illum in animo moti / simpliciter et in
Luce.2. corpore mouerētur. Unde: **Et factū est vt
discesserunt ab eis angeli in celum:
pastores loquebātur ad iuicē: Trāseamus vsq̧ bethleez: et videamus
hoc verbū quod factū est: quod dominus fecit et ostēdit nobis.** Perspi-
cuū est angelos in celo existētes / ad deitatis cō-
spectū ad sequendū ducem ipsoꝝ velut milites
infra nostra inferiora descēdisse: cum pacta euā
gelizatione de mire nato / ꝛ hymno dicto / in ce-
luz vnde venerant fecere regressum. Pastores
autē ammirantes in aīo de tanta oraculi nouita
te / atq̧ de mysterio delectati: ad inuicem confe
runt: quid agendū pponunt: et condicūt q̄ non
ociose hoc eis extitit indicatū et manifestatum
tam ab eterno secretū: et q̄ arguendi essent at-
q̧ mulctandi / si hanc negligēter quererēt noui-
tatē. Deliberant transitū ab eo loco quo erant:
vsq̧ quo saluatoris eis est enunciata natiuitas
visendi causa verbū eternū: quod erat in tpe ca-
ro factū: et per angelū eis ostensum. Et serian-
do verba post angeloꝝ discessum: vt nec eos vi
derent in assumptis corporib9: neq̧ audirēt in
vocibus: pastores ad inuicem sunt locuti: expri
mentes ex cōmuni deliberatione quid agendū:
dicentes scz: Trāseam9 vsq̧ bethleem: ne cuncte
mur amplius / ne nostra mora possit esse aliqua
frustratio: et videam9 et agnoscamus hoc ver-
bum quod ab angelo factū est nobis: seu verbū
scz mysteriū antefactū: seu negociū quod factuz
est. Luce clarius liquet / q̄ fidē inhesitantē ange
lo euangelizāti dederant: cū dicunt quod factū
est / q̄ solus dñs fecit: ab alio nō factum / neq̧ fa
ctibile. Et ostendit nobis: angelo scz docente
per fidē. Ostendit omnipotens deus pater ver
bum ab eterno: nō factū / sed genitum: per quod
omnia facta sunt: inter ipsa oīa caro factum: in
angelica seu celica voce pastoribus: vt magni
cōsilij angelus ab angelis / celestis a celestibus:
bonus naturaliter / pastor bonus in effectu fu-
turus: vigilans super salutē generis humani / vi
gilantibus pastoribus monstrareſ: vt a maiori-
bus ꝛ superioribus / scz ab angelis: pastoribus
a pastoribus ad subiectos pdeat in hac vita no
ticia diuinoꝝ: donec euacueſ omīs ordo et oīs
principatus: et ipse deus homo sit oīa i omni
bus. Simplex et affectuosa cōsueuit esse et de-
bet vita pastoꝝ circa subditas oues ꝛ aīalia / qui
bus habent puidere de pastu: et pietatis cultuz
offerre deo de fetibus / quos ex ouiū fecundita
te suscipiūt. Et qui desuper spectator est omniū
respicit super ipsos: vt simul cū muneribus gra
tos accipiat. Sic quidem primus omnium pastor Gen.4.
corde innocens atq̧ manu: et in vtroq̧ iustus
in ipsa infantia seculi omnipotentē deuz hono-
rabat: cui per omnia gratus: a fraterna inuidia
interemptus est. E regione itaq̧ in ipsa renoua
tione seculi extitit vindicatū: cum verbū caro fa
ctum sub celo / primo pastoribus est ostensum.
Multa quidem reponunſ in diuinis volumini-
bus gesta pastoꝝ / attestantia huic mysterio: q̄
dei filius incarnatus ipsis pastoribus est osten
sus: vt nō sit ambiguū recte sapientibus pasto-
ribus animarū / recte viuentib9 / p se atq̧ p sub
iectis omībus a deo supra humanū sensum mul
ta monstrari: et ipsorum iusto ministerio agi et
gubernari decentius ecclesiā sanctam dei. Nā
Moyses in interioribus deserti pascens com- Exo.3.
missum gregem / deum vidit in flamma ignis in
rubo: et audiuit documenta / qualiter oppressū
populū ab egyptiaca seruitute liberaret. Et de 1.Reg.16.
post fetātes dauid accept9 a deo rex iudaici po Ps.77.
puli factus est. Et pphetatuz extitit: Dabo vo Hiere.3.
bis pastores iuxta cor meū. Cōgruum eñ erat
vt daturus pastores in populo iuxta cor tuū: q̄
ad tale presagium primo vigilantibus pastori-
bus pmo ostenderet filiū suū. **Qui venerūt
festinātes: et inuenerūt mariā et iosephb / et infantē positū i presepio.** Ur
gebat celeste preconiū corpore festinare pasto
res: qui ex credulitate festina in animo ad pse-
pium iā vsq̧ peruenerunt: ꝛ eo pedib9 amplius
festinabāt / quo fides āgelicis dictis accesserat
q̄ esset qui erat. Spes exercerat p salute: chari-
tas stimulo p dignatione illoꝝ animos agi a-
bat. Equidem vsq̧quaq̧ assolitū est velocius
agi p corporis effectus / quod agendū i animo
maior vrget affectus. Raro quidem corpus fe
stinat: nisi aliqua mentis affectio festinare cō-

pellat. Nescit amor tarde moueri cum deserit: presertim cũ diuinũ apponitur ad amandũ. Et ipsa tarditas ad querendũ nullius aut modici amoris argumentum existit. Etenim hi qui cor suũ in terrenis thesauris ꝛ rebus perfunctorijs posuerunt: cum queq̃ preciosa relatione cognouerint dono posse ꝯsequi siue cõmertio: data fide/posita spe/amore adiecto: expellunt omnem a corporeis actionibus tarditatẽ: desudãt ꝛ ambulant: laborant et pergunt: ingruunt pericula et transuadunt: in interminatione sunt ṽbera/ plage/expoliatiões ꝛ carceres: minat mare naufragiũ: insidet ĩ itineribus predo: ꝛ crudelis bestia dente venenoq̃ sepe impetit: nec ab his cupidi animus deterret/ne limẽ domus exeat: ne cũ iter inceperit/ repedare disponat. Afficit sepe fame: conficitur sepe ineptitudine hospitandi: socios patitur importunos: ab ipsis plerũq̃ decipitur atq̃ necatur: interdũ ꝓ hominib⁹ hõ consortia bestiarũ/et multotiens int alioꝝ tormenta reoꝝ: et inueniendi cupiditas festinare p huiuscemodi pericula cogit. Quanto quidem esset ocyus pro diuinis muneribus festinandũ vbi talia pericula non obsistunt. Et si aliquando factis aliqua molesta illata seu assumpta extiterunt ĩ corpore: altissima dei premia in remuneratiõe affuerunt. Monet animos vere credẽtiũ festinare ad veras virtutes earũq̃ actiões/ cum audierunt ad presepiũ festinare pastores. Presepiũ et fenum in quibus christus infans adhuc iacuit/sunt ipsa fides et humilitas/ ceterarũq̃ fasciculi virtutũ. Non cunctentur qui de celo agenda didicerunt: sed festinent ne ex tardo molimine arguantur. Etenĩ omnino de celo nobis loquentem aduertimus: quoniã de celo celestis est Christus. Et si qua hominibus sm̃ euangeliũ eius alia lingua fatur: de celo loqui credẽda est. *Prouer. 9.* Scriptum porro est: Doce iustum: et festinabit accipere. Justi isti pastores erant/qui de celo docti festinauerunt accipere quod docebãtur. *Hebre. 4.* Festinemus ergo inquit apostolus/ingredi in illam requiem: vt ne in idipsũ quis incidat incredulitatis exemplũ. Per virtutis ianuam/ non aliunde ad eternam requiẽ introitur. *Gen. 18.* Et Abraam festinauit in preparatione ad obsequiũ hospitum: cũ sibi diuina sedẽti ad ostium tabernaculi sui apparere ceperũt. **Videntes aũt cognouerunt de verbo quod dictũ erat illis de puero hoc.** Videntes oculorũ corporeoꝝ intuitu puerũ inuolutum/in presepio reclinatum/ mariã matrẽ pauperem/in nullo terrena pompa fulgentẽ: et Joseph q̃ senẽ vtriusq̃ custodem: cognouerũt per fidem in corde a deo infusam: q̃ hic erat ille puer ĩfans saluator seculi/de quo eis sermo ab angelis factus erat. Quid ṽo plus habuit ista cognitio: quia viderunt ab illa: quia in voce angeli audierunt: quodãmodo animus mouet: cum vtraq̃ sit in fide. Quoniam si non credidissent/non venissent. Igitur primo cognouerũt per fidem. Cum autem venerunt et viderũt/cognouerunt. Que cognitio si supra id quod humanũ erat omnino ferebatur/etiam erat per fidem. Non eñ oculo corporis deus videbatur in carne: sed pastorũ prima cognitio per fidem erat in verbo angelico vsq̃ ad datum signum: videlicet q̃ infans pannis inuolutus esset/et in presepio reclinatus. Cũ autem viderũt signum quod supra rerũ ordinem erat: etiam et signatum cognouerunt de verbo dicto illis ab angelo: non de ṽbo increato facto incarnato nuperrime mire nato. Et si quod preter signũ datum in ipso signo et signato diuinũ aliquid cognouerunt: quod pie credendũ est: cũ deus nõ eis miserit angelum euãgelizare dũtaxat signũ sed signatum: per fidem tamen/non per speciẽ fuit illa cognitio: scilicet q̃ verbum increatum esset incarnatum: ꝛ q̃ hic puer natus esset in salutem cunctoꝝ. Hoc eñ erat omne verbũ quod dictum est eis de puero hoc: qui sic natus esset saluator christus dñs in ciuitate dauid: ꝛ q̃ esset pannis inuolutus ꝛ in presepio positus. Proinde anteq̃ peruenirent dum euangelicam euangelizationem audirent/crediderunt q̃ natus esset saluator: sed sub dato signo. Cum vero peruenerunt ꝛ inuenerũt/cognouerũt de omni verbo dicto de signato sub signo et de signo in signato. Cognouerũt signum visibile: quia reuolutus inclinatus erat: addiderũt ꝛ credendo cognouerũt signatũ q̃ esset saluator dñs christus q̃ oculo non conspicitur/sed fide tenetur. Et pastores inspectis ab angelo dictis/nõ scãdalizati in tãta despectiõe/sed ampliꝰ in fide roborati/ceperũt feruenter ꝑdicare marie in puerperio existenti/Joseph custodiẽti/ ꝛ cũctis astantibus de ciuitate/illam claritatem quam viderant et illam euangelizationẽ de puero ꝛ angelicos hymnos/vt aure intenta ꝑceperãt: ita vt oẽs sup̃ sensum pariter mirarent. **Nã et oẽs qui audierũt/mirati sunt et de ipsis/que dicta erãt a pastoribus ad ipsos.** Mirabant propter insolita in rusticitate pastoꝝ: qui ad hanc venerant vrbanitatem verborum vt celestia predicarent. Mirabantur/quia non intelligebant non intellectum/sed clausum admirationem in mentibus hominum facit. **Maria autẽ cõseruabat omnia verba hec conferẽs in corde suo.** Non mirabatur velut altiori cognitione plena: sed conferebat in corde dicta pastorum: q̃ pulchre q̃ apte alludebãt ei que sine corruptione conceperat ꝛ pepererat virgo mater. Atsi erat aliter a ceteris in admiratione suspẽsa ꝛ intẽta gestis ꝛ dictis: in fide tñ vt mater existẽs. **Et reuersi sũt pastores glorificantes et laudãtes deũ in oĩbus que audierant et viderant: sicut dictum est ad illos.** Reuertebant pastores ad ꝓpria ꝛ ad solita ꝯuersi ꝛ auersi. Cõuersi ad infantẽ deũ: auersi a stulticia ꝛ a ꝑuaricatiõe iudeoꝝ. Habuit eñ iesus hoc potestatiue ꝓpriũ/ex intuitu solũ simplicium etiam ad meliora corda mutare. Ideo reuertuntur glorificantes

et laudantes deũ verũ/ de deo vero modo nato mũdo monstrato: qꝛ om̄ia que audierãt et viderant/ vera erãt: qm̄ sicut audierunt/ sic et viderãt. Nec plus aut melius põt hominũ humana fragilitas ex datis ⁊ acceptis a deo magnis et paruis: ꝙ corda/ ora/ opera in dei gloriã laudẽq; cõuertere. Nec adest nobis facultas potior ꝟ credendo vicẽ/ ꝙ de omnib⁹ glorificare et laudare olim creatorẽ. Cuius in hac natiuitate verbi incarnati prime incipiunt epiphanie. Nã incarnat⁹ non apparuit: nec manifestum se fecit: sꝫ totum copulans in vtero virginali. Natus vero innotuit primo virgini matri ꝙ deus et homo erat: ꝑ clausam portã egressus de templo corporis sui. Et om̄ibus ciuib⁹ supernis extitit manifestus: qui cũ in voce vnius euangelizante/ in multitudine hymnizante/ vigilantibus pastorib⁹ reuelatus est: qui quesierũt/ inuenerunt: et viderũt/ et glorificauerunt deũ. Ab eo ꝙ mundi creatio cepit/ dei epiphanie ceperunt: cũ tale tantumq; opus declarauit artificẽ. Sed nõ illis intendimus: sed eis dũtaxat ꝙ in carne mundo natus manifestus apparuit: et semꝑ de superis declaratus est: qꝛ nõ de deorsum/ sed de supernis erat: cui superna oĩa obsecundabãt. Et qm̄ in sua deitate mortalibus ab om̄ibus manifestus esse nõ poterat: carne obtectus est velut sol in suo pleno fulgore radians reuerberat per valide oculos intuentiũ: vt tã luce valida nõ figant: sed interdũ nube quadã exili obtegit/ qua mediante conspicit: Et sic deus sue imagini volẽs innotescere: sub vmbra carnis se posuit: hoc i illa faciens/ vt ad manifestationẽ sui sine velamie veniatur. Et spissetũs alios in admiratione suspẽdit:
Psal. 143. ita vt act⁹ ab eo diceret: Dñe quid ẽ hõ/ qꝛ innotuisti ei: aut filius hoĩs qꝛ reputas eũ? Stupens super eo ꝙ deus talibus epiphanijs suijpsius intenderet: ꝙ appareret in carne visibilis: ⁊ ꝙ vellet ab hominibus sciri/ queri ⁊ inueniri.

¶ De circũcisione et declaratiõe nominis christi saluatoris: et de secundis epiphanijs: secundũ Lucam solum. Capitulum X

Circũcidit incorporeus/ sed carne vestitus: et ineffabilis noiatur. Cepit fundi sanguis innoxius ex deo christo: nõ ex forma dei/ sed ex forma serui. Et incognit⁹ vocat ex noie: neq; non satus/ sed satus circũcidenti cultro subiacere tenebatur. Vocatione quidẽ nõ imitatione paterna a christo suscepta ẽ. Etenim ipsa nõ fuit ex lege/ sed ex patribus. Cui⁹ exer
Gen. 17 cito: primus extitit abraam: qui ad distinctionẽ a gentibus alijs: et in fedus ad deũ illã accepit/ non ad iustificationẽ in vitam eternã. Et facta est in porta ꝓpagationis humane: in qua pctm̄ quod est pena peccati/ scriptũ extitit ab ipso adã: vt noscat qui ad hanc vitã satus ingreditur/ qualiter debeat viuere: cũ ex porta circũcisa traducitur. Hoc firmũ documẽtũ illis debuit esse ꝗ circũcidebant hebrei: nobis autẽ figura: cũ christ⁹ illã accipiens abstulit: aliorꝫ modo cõmutãs in illam que agitur cordis. Quam ideo christus accepit: ad confirmandã ꝓmissionẽ factã abrae/ illico post edictũ circũcisionis. Sic em̄ ait apostolus: Dico em̄ iesum christũ ministrum fuisse cir Rom. 15.
cũcisionis propter veritatẽ dei/ ad confirmandas ꝓmissiones patrũ: que scꝫ erant de ipso christo futuro/ et gloria eius sempiterna. Nec nõ et testimoniũ assumpte carnis perualidũ fuit: ꝙ i octaua die circumcisus est/ fususq; sanguis: ꝙ verum humanũ corpus/ non phantasticũ habuit. Et ipse suscipiens testificatus est/ ꝙ a deo data patribus erat: nunc terminãda nobiliori permutatione per ipsum: vt nõ habeat vnde causetur fidelis in christo de duricia cultri/ et tolerando dolore. Altitudo quidem fidei credendoꝝ leuia corporalia fecit. Ex altissimis est fides christianorꝫ: cũ humana siue diuina de christo credũtur: immo quo viliora eo altior fides: cuꝫ ea que sibi nõ videtur competere: quia deus tanꝙ homo perfecit. Dignum protinus est cum spiritualia intendunt/ ꝙ corporalia remittãtur. Igit fides infusa cordi de omnibus actionib⁹ saluatoris: dura in leuia/ ⁊ leuia in leuioribus/ ⁊ leuiora in leuissimis i corpore ꝑmutauit. Nemo igit velut fascinatus repetat circũcisionem: postꝙ abstulit ille qui dedit: in se suscipiens vt subseq̄ non subirent: quoniam omnes fideles in illo circũcisi sunt: caput em̄ illam pro omnibus suis mẽbris accepit. Sufficiens est quidẽ tale caput agere cuncta pro corpore sibi insepate coniuncto. Octau⁹ etiã dies circũcisionis octauũ diem illum denunciat: qui non erit de septem/ sed penitus extra septem: quo veri fideles erunt ab omnibus impertinentibus et materialibus circum
cisi/ durissimo tamen cultro mortis: que sanctis Ps. 115.
preciosa in conspectu domini fit pons per quaꝫ transitur in patriã/ eternamq; vitam/ et in libertatem glorie filiorum dei. Sic eniꝫ euangelicus testis eloquitur: Et postꝙ consummati sunt dies octo/ vt circũcideretur puer. Consũmati octo dies a die natiuitatis: ecce ꝙ eternus ex tẽpore mensuratur: quia creatura inter creatã factus est: et tangitur manibus hominũ homo deus: et manuducitur et reuoluit/ et giratur in latera: et durus cultellus applicatur ad diuinam carnem/ seruato cõmuni circumcidendi more in conspectu pluriuꝫ superstite matre: vt veritas humana clarescceret: ⁊ om̄is suspició tolleretur. Intacta quidẽ extitit impassibilis illa diuina natura: et vere passa/ vere passibilis: vt cõfodiẽs dolor ad gemitũ cõmoueret infantuluꝫ: vt moris est/ turbat ex dolore illa etas octo dierum. Aliter extra sensum humanũ fuisset creditus ille puer/ et potius magia ꝙ hõ verus: si non doluisset: si non ostẽdisset ex ploratu dolorem: vt vnio quidem naturaꝝ semꝑ inseparata mansit/ vtraq; natura manente in ꝓprietatibus suis. Circũciditur in carne deitas incircũcisa: que simplicissima existẽs nihil habet addẽdũ neq; demendũ/ aut quomodolibet decidendũ: solũ ens quod habet habẽs quod est. Illa

vero circūcisa caro seu circūcisus homo sic mā-
sit in signato vt accepit in signo. Nā ab oībus
materialibus rebus ꝛ tempalibus curis ꝛ his q̄
habent possessorē cum seculo conformare vsq
ad regressum ad celos/christus segregatus in-
cessit: ꝛ hoc erat circūcisionis signatū in christo
ꝛ in corpe mystico sancto suo. Signum autem
erat ipsa circūcisio quā accepit corpi suo/quod
est ecclesia: daturus eā in expoliatione corpis
carnis/ad exhibendū illam sibi mundā ꝛ imma-
culatā in conspectu suo/vt digna fieret sociari in
supernis cū substantijs sepatis auferendam: ne
amplius fieret in corpore carnis huius/sed in re
nouatione mentis ꝛ spūs. Mos quidem erat vt
circūcisione peracta/circūcisus puer ad paren-
tum ꝛ cognatoꝝ placitum intitularet ex nomine
quo pter effigiem ꝛ ornatum corporis distincte
homines cognoscunt. Proinde vocatuꝫ est
nomen eius Jesus. Quod vocatum
est ab angelo priusq̄ in vtero conci
peretur. Nomen nō imponit ab angelo: fue-
rat ante pdictum ab actione fienda/nō facta. Ex
officio et opere nomen est: relatiuū quidem ad
eos qui saluant. Magna quidem ingerit huma-
nis cordibus de noīe tali leticia: qr tā in magnis
et varijs periculis existētibus saluator de celis
aduenerit: ꝛ sic vocari voluit pur saluaturus ad
venerat. Propriū est nomē ipsi mire nato: quo-
niam solū sibi ppriū est posse saluare. Substan-
tiuum est: quia verā ꝛ beatā substantiā facit. Ap
pellatiuū est: qr ad saluationem oēs appellat. Ad
iectiuū est: adiecit quidem multa super naturam
conditam. Cōmune est: cōmuniter oībus factus
est iesus. Indeclinabile est: attn̄ p nobis decli-
natur. Et inuariabile cum sit p casus: ex effectu-
bus variat. Si pmum rectum casum accipimus
per eum nomina saluādoꝝ scripta sunt in celis.
Si secundū: per eū vocamur ad veram refectio
Mat. xi nem. Ipse quidem dixit: Venite ad me omnes
qui laboratis et onerati estis: ꝛ reficiam vos. Si
Jacobi. i. pmum obliquū: p ipsum pater volūtarie genuit
nos verbo veritatis/vt simus initiū aliquod cre
Jo. xiij. ature eius. Si secundum: omnia sibi dedit pater
Mat. xxviij. in manus. Et est sibi omnis potestas in celo ꝛ in
Ro. viij terra. Et omnia nobis cum ipso pater deus do-
nauit. Si tertium: accusatos damnat/quos ipse
excusare nō potest. Excusat aūt coram patre ac
cusatos penitentes. Si quartū: aufert a suis ele-
ctis omnem tribulationē. Figure simplicis est:
qr simplex omnino est deus. Cōposite: quia ho-
mo ex quatuor elementis: ex duobus/ex anima
ꝛ corpore atq cōpositione membroꝝ. Singula-
ris numeri est: qr solus vnus deus vnus est chri
stus. Pluraficat vero pluralitate bonoꝝ: ꝛ quia
vnius corporis caput in pluralitate membrorū:
Generis masculini: quia masculini sexus. Femi
nini: qr de femina natus. Neutri: neutram bonā
vitam seruantibus. Cōmunis: cōmunitatem in
omnibus diligens. Promiscui: vtrūq sexū ser-
uare disponens. Omnis: omniū creator ꝛ domi
nator existens. Primitiue speciei: quia vt deus a
nullo deriuat. Deriuatiue: qr vt filius a patre ge
nerat: qr vt homo ab ipso creat. Declaratur no-
men illius eo tempe quo nihil noīat lingua car-
nis: ꝛ mutus existit p adā/q ex data sibi ex deo
facūdia omībus nomen imposuit/sicut scriptuꝫ
est: Omē quod vocauit adā anime viuētis/ipsuꝫ Gen. ii
est nomen eius. Longe ante pfiguratū extitit in
ioseph de noīe saluatoris: cuius pharao cū po- Gen. xli.
pulo egyptiaco vertit nomen: ꝛ vocauit lingua
egyptiaca saluatorē mūdi. Jesus autē saluator
dicit. Sic enī et angelus euangelizat: qr natus Luce. ii.
est hodie saluator mūdi. Et in Josue: cuius no-
men vulgatū fuit in omni terra: Nā fuit dn̄s cuꝫ Josue. vi.
iosue: ꝛ nomen eius vulgatum est in omni terra.
Et deus pater cū filio ait: Nomen meum vbiq
vulgatū est: qr ipse saluator omniū est. Et spon-
sa de ipso longe ante pdixerat: Oleū effusum no Canti. i.
men tuū. Effusum per generalē atq vniuersaleꝫ
noticiā. Effusum vt oleum per leticiā: qr ipse no
minatus oleo leticie vnctus est. Effusum p mise
ricordiā: qr oībus miseratus aduenit. Et de da-
uid ad noīs iesu psagium/q sit vulgatū atq dif-
fusum/scriptū est: Diuulgatuꝫ est nomen dauid i. para. xiv.
in vniuersis regionibus. Et ipse dauid pphetī-
ce de hoc noīe ait: Dn̄e dn̄s noster q̄ admirabi- Ps. viii
le est nomen tuū in vniuersa terra. Hoc nomen
potestatis atq officij: quia saluare pōt et saluat.
Laudare nominatū monuit atq cstituit. Sic et
psalmista dicit: Secundū nomen tuū sic et laus Ps. xlvii
tua. Nomini laus addēda ꝛ adequāda est. Quid
igit laude dignius q̄ ille qui solus saluare a peri
culis pōt/ꝛ vult ipsius dūtaxat bonitate: non ta-
men aliquo merito saluādoꝝ. De cuius cfessio-
ne laudis adiectū est: Cōfitebor nomini tuo: qm̄ Psal. liii
bonū est. Cōfessio laudis bono nomini dāda est
Bonū autē est nomen quod spem salutis credē
tibus dedit. Et alibi: Laudate pueri dn̄m: laude- Psal. cxii.
te nomen dn̄i. Et a solis ortu vsq ad occasum/
laudabile nomen dn̄i. Et rursus: Laudabo no- Eccle. vli.
men tuū assidue Hoc quidem nomen sup omne
nomen p laude ꝛ p effectu. Sic enī ait aposto-
lus: Dedit illi nomen quod est sup omē nomen: Phil. ii.
vt in nomine dn̄i iesu omne genu flectat: celesti-
um/terrestriū ꝛ infernoꝝ. Et in actibus aposto-
rum: Preter hoc nō est aliud nomen datū ho- Actuū. iv.
minibus in quo oporteat saluos fieri. Et ipsi di-
scipuli saluatoris non solū verbo/sed facto in tri
bulationibus ꝛ morte ipsum nomen vtiq lauda
uerūt: qm̄ ibant apostoli gaudentes a cōspectu
csilij: qm̄ digni habiti sunt p nomine iesu contu Actuū. v.
meliam pati. Morale quid astruit ipsa circumci
sio ꝛ nominis declaratio: cum post natum dn̄m
pfert nomini saluatoris/quod ante conceptionē
angelus nominauerat. Vel qr ipsa nominis ap
pellatio cum leticia pariter intulit ꝛ timorem: cū
omnes ipse saluator saluos esse voluerit potuis-
setq saluare: non tn̄ omnes eius actione saluan
tur: sed spūales circūcisos salus ipsa consequit:
ideo circūcisio saluatori nomini pꝛogat. Est autē
esseq debet fidelibus christi nō manufacta car-
nis/sed circūcisio spūalis: vt sequat effectus no

saluatoris: de qua in Deuteronomio scri
circũcidite ꝑpuciũ cordis vestri: et ceruicez
am ne induretis amplius. Et rursum: Cir-
et dñs deus tuus cor tuũ et cor seminis tui:
igas dñm deũ tuum in toto corde tuo et in
nima tua. Cor quidem circũcidendum est:
in ipso duricia in credendo: neq; impeni-
post peccatum et ab omni malo et imperti
affectu: vt solus deus et dñs sup omnia di
Et apostolus ad Corinthios: Circũcisio
ꝑpucium nihil est: sed obseruatio manda-
ri. Et alibi: Circũcisi estis non circũcisio-
anufacta in expoliatione corporis carnis:
circũcisione christi. Ecce signata circũci-
ce veritas vmbre ꝑterite. Ecce translatio
nis carnis ad spm̃. Ecce circũcisio spũalis
rcũcisos saluat virtus nominis saluatoris
vocaꝛ iesus: qui omnes saluari volẽs et sa-
is: non tñ saluat nisi spũales circumcisos.
ꝑteriti circũcisi patres salui facti fuissent
ctato aduentu saluatoris ex obseruato fe-
date circũcisionis in ꝑpucio carnis/ nisi ve
habuissent circũcisionem in interiori ꝑpu-
ordis. Declaratio vero iam impositi nomi
hoc ostendit in mẽbris/ vt per omnia virtus
tiani nois inclarescat: quis mẽbra eius nõ
nꝛ nomine iesuano/ aut latina lingua nomi
luatoris. Attamen hoc mentibus hominũ
et esse ꝓximum/ nõ adesse virtutẽ nominis sal
oris: nisi nomen vnctiõis corde/ verbo et ope
rit custoditum: aut porrecta venia ꝑ deli-
Patent autem et clarescũt secunde epipha-
oñs saluatoris: cũ in circũcisione apparuerit
no verus in homine declarato/ ꝙ sit vere de
qui solus saluare in perpetuũ potest: de sup
nomen: desuper insinuatũ est per angelũ ad
ginem: nunc nomen datum eidẽ a deo quod
super omne nomen/ declaratũ est apud oẽs:
per supernũ nomẽ epiphaniatus est.

De ortu noue stelle in ortu salua- ris: in cuius apparitione credẽdo m nouitas excitatur. Et de tertiis iphaniis: secundum Matthaeum ium. Capitulum XI

A D noue supersubstantialis/ inuisibilis
insituate/ increate creatricis in carne
assumpta: nouiterq; apparentis stelle/
ccessibilisq; lucis manifestatione: stella noue
inositatis/ insoliti gressus/ inaudite directio
apparuit: vt a celestibus supercelestis sub ce
n terris editus designeꝛ: vt eius membra fu-
a felicia in ortu noui syderis excitentur. Que
orientali regione ꝑmicando apparens osten
ꝙ ille qui natus est/ oriens est nomen eius: et
occidentem vadẽs/ ꝙ omnia mala occisurus
t occisus. Et contra occidentez culpam siue
culã occidendã et occidentales tenebras de
llẽdas illuxerat: peramplius illustratura hu-
ne mẽtis meridiẽ/ et calefactura septentrionẽ
ex situ mire natũ monstrabat esse celestem.
ue mire facta oculos intuentum ꝓuocauit: et
animos in admiratione suspendit: in ꝓfundã cõ
syderationẽ intrusit: fidez ꝓstitit intellectui: vt in
nouo signo magnũ signatũ crederet: et non esse
cunctanduz huiuscemodi velociter inuestigare
signatũ. Erexit in superis spem/ ex supernis ap-
parens. Inflãmauit affectũ nouitas claritatis il
lius: q2 deus charitas erat dñs eius. Perstrin-
xit exterius oculos noui syderis lux: et interius il
luxit per fidẽ: vt tres sapiẽtes oriẽtales cõmoue
ret in peregre/ vt quererent eum qui se venerat
ostendere requisitũ. Mysteriũ quidẽ magnum
est ꝙ stellam stella demonstrabat. Precesserat
longe ante hominis ꝓphetia dicẽs: Orieꝛ stel- Num.24
la ex iacob. Que non de alio ꝙ ex deo erat: ex il
lius lumbis multis generationibus intermedi-
is ꝯm carnẽ/ per carnem traducta: ad cuius or-
tum expleto matutino stella noue claritatis ap
paruit. Nec nõ a stellis adũbrato mysterio isti9
stelle deifice fideles consignati erant: dũ abrae
multitudo per ipsum propaganda monstratur.
Cui a dño dictum est: Suspice celũ/ et numera Gen.15
stellas si potes. Et dixit ei: Sic erit semen tuũ:
quod de semine fidelium christi ꝓnunciatũ est:
qui designabãꝛ in stellis. Et nouitate stelle oriẽ
talis admonentur in deifera stella stelle futuri
celestes. Sic et moyses multitudinẽ populi nu-
merare nesciens/ cõsignauit dicẽs: Dñs deus Deu.1
noster multiplicauit vos: et estis hodie sicut stel
le celi plurimi. Et alibi: Gloria celi/ species ẽ stel Eccl.43
larum. Et ipse stella suas cõstellas agnoscit: iu-
xta quod scriptum est: Qui numerat multitudi Ps.146
nem stellarum: et omnibus eis nomina vocat.
Nõ loquebatur stella ista et admouebatur: nec
signum existens nominabat signatũ: motu con
trario mouebatur a planetis: neq; motu firma-
menti mouebatur cum ceteris. Ipsa segregata
singulari distinctione a cunctis existens/ segre-
gatum a cunctis ostendebat deum et dominum
iesum christum: quis hominẽ segregata bonita
te omnes bonos et oĩa bona excedẽte. Et mi-
rum quidem et ꝯtemplandum ꝙ iudei scz pasto-
res qui signa petebant/ signis magnis assoliti
erant: rationalem legem habebant: acceperũt
euangelizationem in voce euangelica de excel-
sis: signum autem in imis ꝙ infans esset inuolu
tus in pannis. Gentiles vero naturalibus scien-
tiis et mathematicis intendentes/ stellam nõ lo
quentem viderunt/ et animo et corpe moti sunt:
hoc in animo ꝑintelligẽtes/ ꝙ singularitas stel
le/ singularitas esset signi: ad designandũ singu
larem et incõprehensibilẽ excellentiã designati:
Attamen vox angelica/ stella noua. Illa pastori
bus/ ista magis: illa in oriente/ ista in meridie: fe
req; in occidente de mire nato attruere fidem:
Et vt ad puer venireꝛ/ audientiũ et videntiũ cor
da et corpa cõmouerũt: Sed iudeis pastoribus
signũ et signatũ extitit ipse de celo euangeliza-
tus infans/ pannis inuolutus/ et in ꝑsepio posi-
tus: gentilibus vero magis stella solũ extitit/ non
signatũ. Magnã ꝯsyderationẽ magni mysterii
ratione vtentibus intulit: ꝙ sic varie/ sic differẽ

ter mystice iesus in ortu suo iudeis atq3 gentilibus intimatus est: et q eadem hora qua christus natus est/ vox angelica pastoribus in iudea fieret: et stella noua magis in oriente visibiliter appareret. Et qui propiores erāt deo ex federe circūcisiōis/ obseruātia legis/ ex latrie cultu: citius ppinqui⁹ atq3 festinius inuenerūt: qui aūt remotiores fuerūt a diuinis federib⁹/ tardius accesserunt: omnes vero de celo susceperunt indiciū. Nec refert quibus ducibus quisq3 ambulet atq3 ducat/ dūmodo veniatur ad christū. Octo autē stellas in mysterio istoꝝ magorū reperimus differēter & mystice se habētes: que quasi quadā in vmbra colligūtur: collecte vero sanis intellectibus se ostendūt in quadā inuisibili claritate. Nā stellam videbant sydus nouitatis: stellam habebant fidē veritatis: stellā sequebātur ducē claritatis: stellam querebant regē equitatis: stellā inuenerunt pueꝝ humanitatis: stellā cognouerūt archimatrē virginitatis: stellā adorauerunt verbū dei patris: stelle obtulerunt amatori paupertatis. Sed stella visa signū dirigens ad signatū: que cū sequentes magos ad eū perduxisset/ euanuit. Non enī ad aliud nouiter facta erat: nisi vt celeste signū terrenos hoīes ad regē mire natū et celestē perduceret/ pcedendo sequentes: et per ipsum tertie epiphanie fierent dūi saluatoris. Nā prime per angelos facte erant ea nocte qua eū peperit virgo mater: in circūcisione secūde. Que ideo statim euanuit peracto ministerio ne crederetur vna de ceteris: quarū numer⁹ nūq̄ a prima pductione auctus aut diminutus est. Et ne si mansisset/ credita fuisset sup christū habere decretū: put de constellationib⁹ mathematici opinant. Ipsam quidē deus creādo denuo apparere fecit: et apparendo creauit. Cui⁹ apparitio ad vtilitatē hominū facta est: vt mundo in carne nouiter apparentē ostenderēt. Sed nec mansit in specie aliarum: sicut illa columba que descendit super baptizatū iesum: et ille ignite/ illeq3 lingue in quibus misit apostolis spiritūsanctum: desinētes omnino esse post pactū officiū. Nam tertie epiphanie saluatoris omnium facte sunt per editā nuperrime stellā: vt si in circūcisione apparuit q̄d humanū/ hic cognoscat totū eē diuinū: si ibi velut homo de terra/ hic tot⁹ de celo: et in noua pductione syderis appareat potentia pueri vagientis. Quod si oīa sunt horrori velut una in imis stella demōstrat quid sit iste in summis: et quid operari possit in terris.

¶ Qr magi noui syderis ductu/ ab oriente hierusalem veniunt: et interrogant/ et enunciabant: secundū Mattheum solum. Capi. XII

Mat. 2 Cum natus esset iesus in bethleem iude in diebus herodis regis: ecce magi ab oriēte venerunt Hierosolymam/ dicentes: Ubi est qui natus est rex iudeoꝝ? Uidimus enim stellam eius in oriēte: et venimus adorare eum. Descripta est per tempus et locū alma natiuitas: que sub octauiano cesare augusto/ orbi dominante vniuerso terrarum: et sub Herode iudeorū rege: non de iudeis/ sed de gentilibus facta est: nunc ad sequentia dissertaturus sermo deriuatur Nouiter mire natus ilico vniuersū cōmouet orbē: et supcelestes virtutes ad sui testimoniū attrahit de supnis. Et in isto ethere habitabili vicino telluri/ signū noui syderis claruit: quod sine sono vocis/ et pter articulatū sermonē mētes sapientū mūdi pmutauit: et ad incertū locū certa peregrinatiōe disposuit. Unde cū statim natus esset iesus in modica et fere incognita ciuitate/ i diebus regū: sub quoꝝ imperio/ eorūq3 decreto mūdi gesta nouitatesq3 insolite apparentes/ in libris annalibus annotabantur/ ad tradendum memorie posterorū: vt futura de Jesu pdicatio p apostolos i orbe terrarū/ apud futuros inimicos nominis christi in eorū libris quoddam testimoniū reperiret. Ac per hoc spūssancti ordinatione factū est: vt euangeliste alta christi mysteria sub quib⁹ principibus regnātibus erāt facta describerēt. Unde nato Jesu sub huiuscemodi regimine principū: ecce magi ab oriēte venerunt. Supplemento ad historiā opus ē: vt cōtexatur in dicendo rectus ordo gestoꝝ. Erant in regione aliqua orietalis plage tres viri nobiles: parui tamē reges: magi a sapientia sic dicti more quodā loquendi: vt quos nos sapiētes dicimus/ magi alibi appellētur/ mathematice sciētie intendentes. Qui nesciū futuri mysterij reuelandi: sed p consyderatione syderū: quoꝝ decreto putabant omnia ista inferiora dispōni: simul puidentia diuina conuenerant/ de dispositione celestiū corporū inuicē colloquētes. Et cū animo in cōtemplatione suspenso: et oculis quantū humanitatis patiebatur exiguitas/ intuerentur in celos seu in planetarū orbes: si ex motibus eorum sub mansione signorum aliquid noui futuri capere potuissent: & vn⁹ alteri scientiā put nouerat/ eructabat. Et cū contemplarent stellarū veterē legē/ solitūq3 cursum/ & antiquū decretū: mox ex nihilo apparuit sydus nouum: vt eis et posteris scientia prestaretur/ iesum non esse natum sub decreto stellarum: pro quo stella noua claruit ad obsequium. Quam magi intuentes/ & sollertes in animo: redierunt introrsū/ velut attoniti et stupentes in apparitione superne claritatis. Et videntes ipsam ab alijs stellis singulari lege discretā: quo nec ab eorum aspectibus se tollebat: nec erat in firmamento/ nec in aliquo planetarum circulo: sub grossam etiā igneam spheram in aere stantē: tremulam/ velut moueri dispositā: excepto sole oībus alijs in claritate prelatā: & forsan humanā effigiē nuperrime nati pueri ostendentē: et iterum ab introrsū in verba prorūperunt adinuicem dicentes: vt penitus mouerentur ad inquirēdū id quod signū insolitū demōstrabat: et regem aliquē existimauerunt mire natum in aliqua mūdi parte: qui p stellam nouā declarabat in ethere. Uolentesq3

scere quisnam esset: si ab eis inueniretur
strũ eũ p terrena dona tentare: non pre
ses in donis magnitudinẽ z preciositatez/
ũ significationẽ. Nam solitum erat hũa
ientibus rerũ significatiõibus dare fidẽ:
brẽ aurum/thus z myrrhã in suis dona
tulerunt: assumptis compẽdijs opportu
um dispositione debita in pegrinatiõe co
sup regionarijs animalibus vecti: clarissi
elle ducatu hierusalẽ vsq venerunt: quia ci
regia/sacerdotalis/ pphetalis erat: famo
tẽplo/ex numerositate ciuium z pdecessorz
n: quis tunc in deditionẽ rhomanorũ ve
/eorum imperio regeretur. Vulgatũ por
t atq famosum/ q in iudea z hierusalẽ re
abantur a deo in vnctione sacerdotum et
tione pphetarum. Unde non immerito
erunt de mire nato in tãta ciuitate fuisse
dũ: non tamẽ q aliquis rex preteritus in
n talibus indicijs vt puer iesus extitit de
s. Quã ciuitatem ingressi/secundo anio/
lingua/sine timore de rege mire nato in
r pcunctari: non autumantes displicere
ibus z habitantibus ciuibus: sed cõgau
cum eis/quos de mire nato gaudere pu
/tanq de glorioso domino: qui regnum
stitueret z eriperet a tyrannide rhoma
/dicentes: **Ubi est qui natus est/**
deorum: Ad accusationẽ iudeorũ est
um aduentus z interrogatio: quia ibi de
udeis/non rhomanis: z pluris estimant
spectu dei iudeorum populũ q rhoma
qui orbem vniuersum alte premebãt: cũ
deos credunt mire natum regem: non
omanos maiores impio/aut apud ali
ones. Cui populo ingrato ve/qui suam
tem non agnouit: qui ab omnibus nati
ei populus dicebatur: eo q circũcisionẽ
ceperit: z legem in monte/z reges i re
sacerdotes ad offerendum/prophetas
a videndũ. Quem nunc magi cũ sic in
nt/prehonorant per propriam linguã:
e ante vidicerant: aut per interpretes/
cum ducebant. Qui cum interrogarent
re sic quererent: vnde de iudeorũ rege
icerant/cum ipsi ignorarent: ilico testi
ntulerunt: **Uidimus stellã eius**
nte. Sed cum omnes stelle sunt eius/
unc singulariter ista stella dicitur eius:
a gerebat eius imaginẽ: aut quia signũ
t z indiciũ: ad cuius ducatum ipsi veni
um vo ab eis amplius quereretur/ qre
t/quare quererent: addiderunt gauden
venimus adorare eum. vti di
hesitanter: Dicite nobis de vestro mi
rege: quoniam non ad iniuriam queri
venimus adorare eum. Alia iterroga
atur in deum. Quoniã qui vbiq est/qui
est. Interrogatio z responsio ab ipsis
on capiunt autoribus. Non adierant
mo regẽ: sed plebeos seu quoscũq pri

mõ viderant/interrogabãt. Noui ex effigie/no
ui ex vestib9/ex vbis/ex moribus: noui ex nouis
admirationẽ magnã ciuib9 intulerũt. Ex solito
more referẽdi a subditis pncipib9 nouitatẽ/vbũ
interrogationis huiuscemodi puenit ad regẽ.

De turbatione herodis regis et hierosolyme ciuitatis in auditu noui regis: secũdũ Matt. solũ. Ca. XIII

Turbant rex z hierosolyme ciues i no Mat. 2.
uitate vbo: nondum certi si plena rei
veritas subsequat. Grande mysteriuz
psagiebat ista turbatio: q rex de gẽtib9 maior/z
famosior turbat ciuitas de iudeis. Turbata iam
erat in intellectu gentilitas/sculptilibus subdita
z ante pstrata lapidibus: z idola z demones ve
nerata: z solũ intenta presentibus: qd vo futuz
esset post hanc vmbraticã vitã/q ab eius cõtẽ
platione desierat: z velut amissura dignitatem/
quã sub cultu idolatrie retinebat/iã in suis prin
cipibus turbabatur: z amans terrenã dignita
tem/ pauescit ne potẽtia supioris amittat. Sem
per aũt erat ppuciatis circũcisio carnis odiosa/
Idcirco paganus iudeũ natum regem horre
bat: ne forte iudeus fieret pagano superior: cui
iam iudeus ceperat subiacere. Timebat autẽ ne
iterum cesarem rhomanũq senatum offende
ret/si regem nouũ permisisset insurgere: sibiq
timebat ex proprijs/si ortu noui regis potestate
ipsa regia priuaretur. Necnon z ipsa hierosoly
ma turbabatur eo prisco demerito/quo reges
pprie gentis perdiderat z pphetas. Lex in ob
seruatione viluerat: inualuerat auaricia z ido
latria z iniusticia/homicidiũ/furtum z rapina: z
omnis violatio bonitatis et iniquitatis tyran
nis increuerat. Iam pro parte didicerat mores
gentiũ: iam a diuinis mandatis recesserat: z lu
xuria publica erat in precio: z vanitas mulierũ
semetipsas diabolo mancipauerat: z virorũ ani
mas pdabatur. Mala huiuscemodi prophete
predixerant et reprehenderant: z aduersus sa
cerdotes z reges signis/ portentis/verbis acer
rimis insultabant: vt secaret Esaias: Hieremi
as in carcere poneretur: ceteri pphete damna
z ɔuitia paterent. Quod si qs pphetias ipsorũ
pphetarũ legeret: non ignorat quãta mala sup
hierusalẽ viderint in moribus/z a pprijs vitijs
ɔturbatã. Et quoniã amabat malã et terrenam
pfunctoriamq pacẽ/regem ex celo signatuz in
animo phorrebat: magis ɔtenta incircumcisis
idolatris z alienigenis subijci/q a rege misso ce
litus gubernari. Graue proinus z egrũ erat et
detestabile/q rex herodes natus z nutritus gẽ
tiliter de celesti dño turbabat: sed pamplius in
cõparabiliter atq detestabiliter graue/q hiero
solyma cũ rege idolatra z pagano turbata senti
ebat: cui sacerdotalis dignitas z sciẽtia ppheta
lis nõ pfuit vt auerteret a malis. Ve q2 erat de
monstrãda in abyssali malo degere gentilitas/z
populus iudeorũ ab omni virtute deficere: nec
non z gentilitas erat a celestibus vatib9 inuitã
da/z in parte credtura propensius: vt cult9 ido

latrie verteret in latriam: et ostendenda erat va-
nitas iudeorũ/ et legalis iusticia deprimẽda: q̃ nõ
custodita pamplius cõstituit peccatores: custo-
dita vero neminẽ iustum fecit/ vt solũ in fide iesu
esse iusticia crederetur: ideo in aduentu sũmi re-
gis magniqꝫ sacerdotis iudaismus et gentilitas
cõturbant: ille cõmutandus/ista ad meliora vo-
canda. Non enim talis passio affuisset/si cogno
uissent causam mire nati: et quid in carne deus ho
mo factus operaturus aduenerat. Et sensualitas
homini affecta patentibus et sensualibus rebus
priuari timens: in aduentu celestis potestatis ta
bescit. Hinc est quod scriptum est: **Audiẽs
autem herodes rex turbatus est/ et
omnis hierosolyma cum illo.** Audi-
uit rex q̃ ex inquisitione magorũ per hierosoly-
mã ferebat de ortu noui regis: et omnis hiero-
solyma/scꝫ omnis populus hierosolymitanus ex
hoc cũ rege cõturbatus est: nõ affecti amore gẽ
tilis regiminis aut psonalis honoris quo graua
ri potius q̃ releuari putabant: sed timentes pn-
cipis celestis regnum/quo regulariter et ad iusti
ciam cogerentur: nõ in ea perniciosa libertate q̃
impuniti mores liberi vagabantur. Et precaue
re cupiens rex ne in iudea et hierusalem regnũ
mutaretur: credidit versutia sua/consilio plurĩũ
hominũ diuinũ turbare consiliũ. **Et congre-
gans omnes principes sacerdotũ
et scribas popli/ et sciscitabatur ab
eis vbi christus nasceretur.** Cõgregat
sacerdotes et doctores legis ciuitatis hierusalẽ:
neminẽ de gentibus ad hoc cõsiliũ vocat: quia
non habebat rex gentiũ/sed iudeorũ: cuius si ven
turus erat apud sacerdotes et scribas/ex lege at-
qꝫ prophetis debebat esse noticia. Necnõ et sci-
re in dolo volens/si huic inquisitioni cõgaude-
bãt: magis delectati in futuro eis desup rege/q̃
in ipso quem habebant a cesare: inquirebat ab
eis vbi christus nasceret. Nõ fuit verbum hero
dis nominare sic apertissime christũ: sed euãge-
lista sic posuit. Ipse autẽ interrogauit sicut per
ciuitatem ferebat de rege iudeorũ: aut fortasse si
cut audierat a iudeis de ab eis expectato messia
**At illi dixerunt: In bethleẽ iude: si-
Mich. 5 cut scriptũ est p pphetã dicentẽ: Et
tu bethleẽ terra iuda nequaq̃ mini
ma es in principibus iuda. Ex te enĩ
exiet dux qui regat populũ meũ is-
rael.** Validũ est testimoniũ de dei filio/q̃ sm
carnẽ mundo nasciturus erat: qm̃ est ab inimi-
cis et ab ipsis legisperitis/qui legẽ et prophetas
sepius lectitabant: cum ipsi iã de ipso turbati lo
cũ natiuitatis ostẽdũt: nõ eorũ peritia prophetã-
di/sed sancti pteriti prophete vaticiniũ recitan-
tes. Et a seipsis sunt accusati et cõdẽnati: a ne-
mine vero excusati et liberati: prophetarũ et pro-
phetantẽ locũ et prophetiã in cotione consona
voce/nemine dissidẽte/sub herode rege publice
asserẽtes. Ostẽdũt iudei ducẽ/quẽ natum timue
rũt. Magnũ factũ sed noluerũt: q̃ dux recti erat
itineris: vt sequẽtes viã regia graderent/quous
qꝫ in superna cõscẽderẽt. Nec eos disposuit ad
bellũ/q̃ armis et effusiõe sanguinis agitat. Ipse
pax omnĩũ propellens cruentũ bellũ: pro q̃ pace
quousqꝫ obtineret/semper esset bellandũ: sed oĩ
no bella inuisibilia posuisset iudeis sicut posuit
seqntibus ceteris: vt cũ vitijs vsqꝫ ad extremũ
exitũ bellaret. Ecce ostendũt corã herode ex
dicto prophetico israelitici populi regem: quẽ
corã pilato inualescẽtibus vocibus negauerũt
dicentes: Nõ habemus regẽ nisi cesarẽ. Sed Joh. 19.
qstione pulsat animus/cur istã tam verissimam
prophetiã inqsiti ab herode protulerint: an ad
placitũ sciscitantis: an vt ipse iam natũ conare
tur extinguere: an in magorũ directionẽ: an vt
qreret ad obedientiã vel ad mortẽ: nec ipsi pa-
ti vellent super se virtutẽ regnare celestẽ. Quo
quo aũt modo illorũ intẽtio proferẽdi huiusmo
di vaticiniũ fuerit/verũ de iesu testimoniũ pro-
tulerunt: et semetipsos inexcusabilẽ dãnauerũt
intelligentes prophetã: nec inficiari valẽtes ve
ritatẽ inclusaꝫ: etiã cũ rege turbato turbati sem
per et peramplius/quousqꝫ in illũ vere credide
rũt pturbandi. **Tunc herodes clam vo
catis magis diligẽter didicit ab eis
tẽpus stelle que apparuit eis.** Amplius
tremefactus herodes ex prophetia in ptione a
legisperitis recitata q̃ interrogatiõe magorũ:
qr magi dũtaxat interrogauerũt: iudei vero diui
nũ oraculum protulerũt: vt esset oĩno possibile
atqꝫ credibile fieri/regem iudeorũ nasci: de quo
magi de partibus oriẽtis interrogãtes et inqrẽ
tes aduenerãt. Proinde clam eos vocat vt in
terroget studiosius: et ipsi clandestine securius
ad inqsita respondeãt. Et qsiuit scire ab eis tẽ-
pus quo stella eis apparuerat: apprehẽdere sa
tagẽs nati regis etatẽ: vt sciret qd sibi pro per-
sona/qd vero pro patria esset agendũ. Non aũt
sano animo sibi et patrie prouidebat. Proui-
disset qdẽ si se et patriã suo imperio subdidisset
Et vsutus a simplicibus in fide tẽpus stelle didi-
cit/ vt qsiuit: et eis aperuit quod in psilio iudeo-
rũ inuenit: videlicet q̃ in bethleẽ iude rex iudeo
rũ nasciturus eẽt. **Et mittẽs illos in beth-
leẽ dixit: Ite et interrogate diligen-
ter de puero. Et cum inueneritis/re
nũciate mihi: vt et ego veniẽs ado-
rẽ eũ.** Dirigit herodes magos in bethleẽ put
a scribis et pncipibus sacerdotũ acceperat/velut hu
ius regis natiuitatis locũ: suadet eis diligentiã
inqrendi/ne mõ aliquo falleret. Sed nec ad ma
gorũ deuotionẽ cõplendã/sed ad suã seuitiã exer
cendã eos ad diligentẽ inqsitionẽ monendo p-
strinxit. Puer vocat eũ cõputãs tẽpus stelle vt
accepit a magis: sm q̃ vltra illius nõ ferebatur
etas. Postulat renunciari inuentum /falsam la
triam spondens: vti vos iuis ad adorandum si
inueneritis: oro referte vt et ego vestra orãdõe
phabita eque adorem eũ. Simulabat herodes
diuinũ pficere cultũ/q̃ in aĩo parabat exitiũ: vt et
ipse idolatra cũ vere latrijs se miscebat dũtaxat
verbo: vt facto conceptã iniquitatẽ pficeret. Si

incognito rege iam plurimoru͂ me͂tes
quid cum manifeste iudicatur? ad
deus noster manifeste scilicet ad iu
veniet: deus noster et non silebit: ita vt
at omnis oculus ⁊ qui eum pupuge
terret homines illa puericia in cunabu
iens/⁊ inuolutus in fascijs/⁊ in presepio
ans: ⁊ virginea vbera lambens: vt iam ex
ordia sciant/quanta sit potestate donan
uanto sublimandus imperio: quanto ter
essurus impios: quanto munere remune
s pios.

e recessu magorum a hierusale͂
ad mire nati pueri pandochiu͂
erunt: secundum Mattheum
. Capitulum XIIII

historiaz rei geste inspicimus/ essent
hi merito arguendi qui habe͂tes duca
tum diuinum/consilium quesierunt hu
t si a nouo sydere ducebantur: cuius du
s hierosolyma͂ puenerunt: non erat cu͂
 q vsq ad puerum pduxisset: quam ob
is tam in partibus remotis apparuit.
na prouidentia mysteriu͂ ad futura ma
batur: quod ecclesia sancta tenet/q ol
e incedere volentibus viam dei quous
natur ad christum/in mente debet esse
. Nam sepe sunt superne reuelationes
t apparitiones ⁊ dulcedines intellectu͂
s ⁊ sensum hominu͂ excedentes: sunt ⁊
e ab inferioribus ascendentes: que ple
ent similitudine͂ cum supernis: vt iste p
atur: vt homo recipiens sepe fallatur:
cretores rari/plurimi ideo decepti. Et
ra sacra/cuius iudicio quales fuerint
atur: sunt ⁊ sacramenta: sunt virtutes:
eriorum regimina/⁊ obedientia sancta.
ia sunt in hierusale͂ ex adumbrato my
/ pphetia/ sacrame͂ta/virtutes/obedie͂
et templu͂ sup omnia sanctum dei scz
ifera fides/⁊ visio pacis ⁊ hierusalem:
at ad signatum/si in signo regnat he
ominu͂ corrupta ciuilitas: cu͂ in signa
tas ⁊ honestas: cum quibus existenti
sale͂ eoru͂ que aliunde aduenisset/opor
ncordia͂. Igitur neq reuelationibus/
s ⁊ apparitionibus credendu͂ est: neq
le dulcedines: si discrepant a lege/ a
/ab eua͂gelio/a sacramentis/a virtuti
/ab obedientia: etiam a qua͂talibet de
stensione clarescerent. Ac p hoc ma
o mysterio/relicta stella de supis/hie
ingrediunt habere colloqiu͂ cu͂ iu le
ne suscepissent decepti falsa p veris.
nam subsequentu͂ sic gestum esse cre
recellit atq precedit sacraruz autho
urarum ⁊ fidelis ipsarum ratio cause si
exemplu͂: ⁊ appare͂s quomodolibet
ni. Etiam(vt audacter loquar) ipse
eus nec talia operaret/vt veritate͂ sc
ripturaru͂. Nam nouitas non modi

ca erat/q noua stella magis in partibus orie͂tis apparuit in signum mire nati regis. Attame͂ no͂ sic apparuit vt de signato non esset prophetica veritas in scripturis. Sic ⁊ magi post signu͂ de celo datum inquirentes meruerunt audire vaticinium prophetarum. **Qui cuz audissent regem/abierunt**: scz versus bethleem/ ad quam directi era͂t: non ex stella/qua͂ hierusale͂ ingrediendo dimiserant: sed ex prophetia/quam a scribis audiuit herodes. Et apte factuz est/ vt stella eos ingredientes in hierusalem no͂ sequeretur: quam ipsi ab oriente fuerant ante secuti: ne peruerteretur ordo ducendi: vt ide͂ esset dux ⁊ ductus/preuius ⁊ sequens. Nec alternant cuz hominibus diuina decreta/donec compleantur: ⁊ vt post preuisum signu͂ de rege mire nato aperiretur veritas scripturarum: necnon abolenda erant signa a iudeis: qui semper signa petunt: vt ipsi compulsi necessitate prophetiarum veritatem inquirerent. Aut forte nec digni erant videre nouam stellam homines perducente͂ ad verbum carnem factum: quod no͂ credentes crucis patibulo affixerunt: pro quo sol antiquus obscuratus est. Et si vidissent hierosolymite noui syderis signum/in eum ex nouitate intende͂tes: non expressissent vaticinium pphetantis: cum nec rex herodes intendisset co͂gregare iudeos: nec ipsi ad discutiendum vocati in contione͂ venissent: aut reprehe͂sione quadam dixissent: Si ducem habetis diuinu͂/vt quid queritis humanum? Si ducem celestem/vt quid terrenu͂ inquiritis? Necnon ⁊ ista summa occultationis stelle illa prouidentia diuina/que nemine͂ fallit: vt ipsi magi hierusalem ingrederentur/⁊ quererent et inuenirent: vnde pamplius firmarentur ta͂q͂ nouitij ⁊ ex gentibus nouelle plantationes. Sed cum magi hierusalem egrederentur: **et ecce stella͂ quam viderant in oriente/ antecedebat eos vsq dum venie͂s staret supra vbi erat puer.** Preit eos celestis illa claritas: que illis primo in partibus orie͂tis apparuit: que in hierusalem preuium iter faciens/sed expectans eos/solitum peregit officium: reuera et de facto ad bethle͂e͂ preuiu͂ faciens quam ipsi audierant ab herode: vt non solu͂ ciuitatem/sed etiam pandochialem locum vbi puer erat/ostenderet: ⁊ staret super eum locu͂ authoritate illius qui eam de nouo fecit oriri: ⁊ superioris indicij ad eum qui de superis ad infima nostra venit. Et staret immobilis velut no͂ progressura pamplius: sed defectura pacto sui ducatus officio. Que cu͂ no͂ fuisset creata cu͂ ceteris die q͂rta creationis: in nihil vnde sumpta reuersa e͂. **Vide͂tes au͂t stella͂ magi/ gauisi su͂t gaudio magno valde.** Videru͂t stella͂ magi: et recognouerunt eande͂ esse quam in oriente primo conspexerant: quam vsq illuc preuiam fuera͂t subsecuti. Et gauisi sunt in visione illius/ qua͂ hierusalem ingredientes pdidisse crediderant: Sed gaudio magno: eo q in hierusale͂ scripturam prophetica͂ cum signo celesti ad signatum

regem consonā inuenerūt: vt prouocati a signo erudiri a prophetali vaticinio ad pagendum latrie cultū et obsequiū munerū securius gauderētur. Ualde protinus sunt gauisi: q etiā post documēta prophetarū p ora scribarū a ducatu nō desijt: vt signum in illa ostensum confirmaret a vaticinio prophetarū: iterū confirmaret a signo dum ipsa vt prius ducatus peregit obsequium. Nam de celo datum est vaticiniū ad prophetā: et de celo ad magos signū preuiū est porrectū: Et prophete et scribe et magi vtiq homines de terra terreni fuerunt: vaticiniū et signū fuere celestia: vt in natiuitate tanti regis oīa vero cōcentu cōueniant: et hunc mire natum puerū celestia et terrestria venerentur.

¶ De psecutione magorū vsq ad puerū mire natum: et adoratione et oblatiōe quā faciunt: secūdū Matthęum solum. Ca. XV

Matt. 2 Prosequunt magi stellam preuiā: et perueniunt ad optatū locum: pro quo tanto labore sudauerunt. Et signum stat super signatum: non lingua / sed gestu loquens et docens: Dimittite ammodo signū: ingredimini ad signatū. Si signo amplius delectati / priuabimini visione signati. Omne signū exceditur a signato. Signū propter signatū: nō aūt signatū propter signū. Aduertant magi quid agendum: Non enim secuti fuerant signum preuium propter semetipsum: sed vt ducerent ad signatum. Plus intelligebant in animo q ostenderetur i signo. Auertunt a stella oculos corporis: intrāt pandochium. Et statim viso signato signū stelle disparuit. Hinc est quod dicitur: Et intrātes domum inuenerunt puerum cū Maria matre eius. Matt. 2. Ingrediuntur magi pandochium / suppellectili nulla instructum / humanis copijs et rebus familiaribus ex oīm parte priuatum. Et animo religiosi: mente puri / fide firmi / ex signo desuper dato / eis vsq illuc preuio facto / ex vaticinio hierosolyme inuento: nō perturbantur: non scandalizantur q nihil inueniunt: nihil vident aptum regie maiestati. Et cū regem quererent iudeorum / inueniunt puerum impotem fandi: seruata serie temporis in augmento molis corporalis: quanq potestate loqui potuisset post vterum tertiodecimo die a die natiuitatis: sicut Joānes exultauit in vtero sue matris. Sed qui ordinem inordinatis daturus aduenerat / in seipso ante seruauit. Inuenerunt puerum cum maria matre eius: a qua nec auertentes aspectum / cognouerūt iuuenculam morum ordinatione grandeuam / sapientem / prouidam / apte verecundam atq modestam: pauperem / et in ipsa paupertate letantem. Dei tamen prouidentia factum est / vt tunc deesset ioseph: vt non a magis sicut a pastoribus cum puero et Maria fuisset inuentus. Nam Joseph erat cognitus in iudea tanq maritus marie: non autem in orientem fama eius peruenerat. Et edificantur magi a puero: quem non solum ex signo / sed etiam ex omni lineamento corporis indicant elegantem: cui in aliquo natura non defuit. Edificantur in matre pueri: quā velut celicolam autumant: cuius animus non inclinetur ad terram: cuius mens fixa maneat in supernis: et studiū sit ad curam edite noue prolis: quam mente / corpore ac muneribus venerātur. Et procidentes adorauerunt eū Quem primo illa que genuit / adorauit: adorauerunt angeli: adorauerunt pastores: et nunc quarto magi ante ipsum procidentes adorant. Incipiunt ab oriente mysteria: vt in carne dei filius adoretur: quoniam qui suscitauit ab oriente iustum / vocauit eum vt sequeretur se. Sic Esaias ait: Ipse suscitauit in signo: vocauit in fide orientis populum ad sequelam. Esa. 41 Orientis enim populus est omne hominum genus: quoniā in oriente multiplicari ceperunt homines super terram. Et ibi peccauit Adam: a qua plaga ventum est ad christum: vt homies iustificentur in fide. Adorant reges regem regum et dominū dominantium: flectant genua mundi sapientes ante puerum paruulū: vt omnis mundi sapientia ante christi simplicitatē incuruetur. Sed pro multis paucbat apostolus / dicens: Timeo ne sicut serpens seduxit euam astutia sua: ita ne corrumpantur sensus vestri a simplicitate / que est i christo iesu. 2. Co. 11. Adorant mathematici puerum: non latrum a stellis / sed tanq stellarum dominum et factorem: vt renunciare mathematicorum iudicijs videantur: asserentium omnia inferiora / etiam mores / ortus et fines ex decreto pendere stellarum: cum ipsi geniculant ante puerum. Hoc quidem potissime in adoratione huiusmodi mystice agebatur: in eo q adoratores hi erant reges / sapientes / diuites / orientales / et nūero tres: q omnia mundi regimina / omnia dominia / omnis iusticia / omnis sapientia / omnes diuitie / omnis sub celo in hominibus claritas / omnes anime virtutes / memoria / ratio et voluntas / ad incarnatum dei filium referantur: et adorent / et venerentur: quoniam sicut sine ipso increato factum est nihil: sic sine incarnato proderit nihil. Nemo autem cunctetur istos puerum iesum aliter q adoratione latrie adorasse: non enim bonus dominus eis in melioribus defuit. Nam sicut prestitit verum signum: sic veram fidem infudit in animo ad signatum. Frustra quidem a tam remotis partibus tanto fuissent pducti studio: nisi eos in pura fide solidasset: qua eum in illa puericia / in illa forma serui / in illa carne mortali / in illis cunabulis / in illis vilibus fascijs / in illo pādochio desolato adorassent verbū eternū / verbū incarnatū / verbū increatū: sed pro nobis carō factū et vniuersorū dn̄m: cui deberet omis honor et omnis gloria in secula seculorū. Sed quē animo pio colunt / flexo corpore venerant / etiā muneribus profitent. Et apertis thesauris suis obtulerunt aurum / thus et myrrhā. Matt. 2. Mystica sūt hec i designatiōe adorati: qs / q̄lis / q̄ntusq existat: et i designatiōe vere

christum/quid ei in spiritualib⁹ dona
sit: et in quibus significatis sua vota
nt: non discutienda p singula/sed pspi
gnimis relinquenda. Sed nec christus
nibus ista suscepit: put multorum erro
as credit: qui nil amplius de seipso eis
t φ puer tredecim dierum ostendere vi
ous posset: ne ipsi pdidissent meritum/ si
nt experimentū: et si mos superasset eta
lam mos et etas in ipso taliter extiterūt/
illo distare viderentur. Sed pia mater
aupercula/in peregre posita/donaria il
cepit ad fidem piam offerentiū in designa
ueri/in designatione mysterij paucis ver
dens vicem/confirmans fidem. Et po
sset trahendum ad vitium φ ad aliquid
am: si puer tredecim dierum manus ex
t ad munera: forte quia capesso ex de
ellarū aut magia/et non sit puer homo.
dem ex omibus visis et gestis magi cre
it omnia esse diuina: vbi p omnia huma
erant. Et cum omnia iuxta vota vidis
no p amplius φ crederent et sperarent:
m bonus dominus sperantibus in eum
querenti illum meliora eis tribuit φ ac
et potiora φ posset puebi spes huma
o auro fidē: p thure spem: pro myrrha
antem ab immundicijs et a corruptione
tem. Et qui deduxit in signo remisso: in
ō humano/sed angelico reduxit. Nā cū
r se quererent reuersione pposita/q̄ via
patriam repedandū: herodi fidem dicē
seruandā: desup a domino p angelū ad
f: ac p hoc responso accepto in
is ne redirent ad herodem/ p
viam reuersi sunt in regio
uam. Non spoponderant herodi sibi
are inuenta: quāφ ipse postulasset. Et si
dissent/a superiori domino absoluūtur:
e cum in fraudē fuerit facta postulatio.
ponsio fieret ad male aut frauduléter pe
est seruanda. Supponit em̄ sponsio pe
iustam/licitā. In omi autē causa supior
suū inferiorē in authoritate subiectum/a
nibus sub ipso factis iuridice liberare.
utem super omnia dominus/in somno
sum dedit p angelum suū/ne redirent ad
m: liberans eos a dubio de agendis/et a
impijssimi herodis. Qui p aliam viā non
stelle reuersi sunt in regionē suam. Re
d cōuersi ad dominū omniū deum: quē
e adorauerunt pueri. Reuersi/sed auersi
i seculi vanitate/ab omni supstitiosa sciē
niā cognouerunt in puero fatū nullum
tellarū: ac esse per doctrinā docentē sim
gradiēdū. Et φuis gressu corporis aliā
venerant/repedando ad patriā incessis
longe alia via qua venerant motu mētis
pria sunt reuersi. Nam venerūt in fide si
ersi sunt in fide signati. Venerūt mathe
reuersi sunt in fide catholici. Venerūt va
gi: reuersi sunt religiosi. Regio illorum erat ori
entalis plaga: ciuitas vbi nati et aliti erant subri
cetur. Oriens quidem omniū hominū: in cuius
regionem oportet reuerti/cum p fidē cognoue
rimus christum: est illa prima et immaculata cre
atio rationalis anime: que facta est ad imaginē
et similitudinē dei: lumen/cuius vultus signatur
super illam. Nec mihi ex aliqua parte lucet: si vi
dere mores velim: vt reuersionem a peccato tā
gam in eternam patriam: quoniā isti nō sunt re
uersi a peccato/sed a christo quē venerant ado
rare: potius autem credendi cum venerunt ad
christum/reuersi reliquisse peccatum. Proinde
prefigitur forma: vt ab oriente condite nostre
nature veniam⁹ ad cognitionē gratie: a qua nō
deserentes/sed nobiscū ferentes: prout christū
portauerunt in mente/ relinquētes in corpore:
reuertamur iterum ad orientem nature cōdite:
sed p aliam viam: scilicet p imitationem operuz
christi: quam cōdita natura non habuit/ quous
φ dei filius carnem assumpsit. Et alia est via na
ture: qua quisφ verum et bonum querit. Alia est
via gratie: qua inuenit. Est oriens deo deus pa
ter: a quo venitur ad christum filium: a quo iterz
p viam crucis reuersio fit ad patrem.

¶ De latione pueri iesu ad templū: vbi sūt epiphanie quarte celebrate: secundum Lucam solū. Ca. XVI.

Defertur ad templum puer in presepio iam adoratus a magis: vt in tēplo cognosceretur ab ipsis iudeis. Custodita est lex in latione eius voluntate/ nō necessitate: ne iam puer a solutiōe legis inciperet. Et iterum per tempus computatur eternus: dum cōpletis quadraginta diebus est latus in templū: quod ante per Salomonem factum/ et diruptū/ et iterum reedificatum est: et ad eam imaginem quod nullum abhorreat corruptum atφ desertum/si reintegratum est: etiam si illa prima facti operis pulchritudo perdatur. Irrecuperabilis quidem est illa prima innocentia/si perditur: φuis possint alia ornamenta superapponi. Non enim Esdras et Neemias vt templum primo fecit Salomon/refecerunt: neφ fuit in illo copia illa auri/vt Salomon posuit: et multa que habuit illa nobilis edes. Attamen ita refectum est/vt domus dei diceretur et orationis et obsecrationis/et propiciationis pro populo: et angelus tutus illud fuit. Et in illo apparuit zacharie: et multa signa in illo celebrata sunt: etiam post exterminium primum cum extitit reparatum. Igitur spes magna prerogata est ab iniquitate destructis: si nouerunt restaurare seipsos. Hinc et puer Jesus/qui ab eterno verbum deus nostram humanitatem non abhorruit: quam fedauit Adam. Etenim quia reparationi apta erat: quam et ipse reparauit. Apparet igitur in templo puer Jesus quis qualisφ sit: cum infans nihil aliud φ infantiam monstrans: ab vtroφ sexu et etatis grandeue testimonio/ φ plus φ homo erat accepit. Symeon/ Anna vidua Lu.2.

spiritu prophetico contestantur: sicut alibi declaratum est. Et q̄uis humana lingua ⁊ corruptibilis/ magna ⁊ mirabilia de ipso pronunciet: desuper est qui cordibus infundit hoc quod loquitur lingua carnis: vt etiā in templo epiphaniatus existat per linguas/ per spiritūsanctū domini eruditas: vt illa de hoc puero loquerētur/ quorū nemo nisi per spūsanctū potuit habere noticiam.

¶ De quintis epiphanijs: quas de seipso duodēnis factus fecit iesus secundū Lucā solum. Ca. XVII.

Noluit p̄ omnia latere christus in puerili etate/ an͞q ad illam que dicitur adolescentia perueniret: quin aliquid de seipso supra illā etatē ostenderet/ ⁊ quod plus in ipso q̄ in cūctis suis coetaneis erat: ⁊ notus puer fieret apud scribas ⁊ pontifices templi ob aliquid insigne virtutis: ne cum perfecte fuisset etatis: quis est hic/ velut esset incognitus/ sibi obijci potuisset.
Lu. 2. Factus duodēnis veniēs cum parentibus in templum in hierusalem: ipsis ignorantibus remansit in ciuitate. Accessit ad templū audiens/ interrogans: ita vt oēs mirarent etatē pro sciētia/ ⁊ scientiā in etate/ ⁊ cōpositos mores/ ⁊ oēs sui consistentiā/ nihil habentē impertinēs: ⁊ p̄hibentē talia quod p̄ oia virtus superaret etatē: vt merito credi posset excessum ab hominibus habuisse diuinū: vt etiam non solū hi alij astantes/ sed mater que illum genuerat miraret. Cui querēti quare sic fecerat/ clara voce disseruit: quod nō ioseph/ sed patrē habebat deū: ⁊ a seipso q̄uis corpore degeret in terris/ velut a superno supne semp existente sup omnē intelligentiā ⁊ lucē inaccessibilem inhabitante/ quod dei esset filius declaratus est: sicque in templo epiphaniatus. Gestorū series ⁊ vtilitas alibi tacte sunt.

¶ De baptismo Iesu et sextis epiphanijs: secundū Mattheū/ Marcum/ Lucā et Ioannē. Ca. XVIII

Baptizatur a ioanne iesus in iordane: non indigus ad ipsum/ sed ad nos pro quibus ipse voluit indigere atque agere: velut si necessitate premeretur/ sicque nostra egit vt sua: quia ipse caput omnium nostrum: si quid exorauit ad patrem pro nobis/ acsi ipse illam indigentiā pateret. Qui cum aquis immergitur vti esset peccator: quem nullū potuit maculare peccatū: apparuit ex voce paterna quis ⁊ qualis esset: spiritussanctus in columbina specie/ in visione atque
Matt. 3 attestatione Ioannis. Sic enim oēs euangeli-
Marci. 1 ste tradunt.
Lu. 3. Joā. 1. Baptizatus autē iesus cōfestim ascendit de aqua: et ecce apti sunt celi: et vidit spiritū dei descendentē sicut columbā/ et venientē supra se. Et ecce vox de celo dicēs: Hic est filius meus dilectus: in quo mihi cōplacui. Dicta vero ceterorū euangelistarum huic consona veritate respōdent: ideo nō ponunt. Ecce igitur sanctificaturus aquas in illis intingitur/ non purgandus. Et mirabiliori modo a ceteris quod sic dei filius epiphaniatus est in etate virili/ magnis agonibus ⁊ operationibus apta: vt diuine credat fieri omne quod agitur: cum ipse velit cum hostibus inuisibilibus ⁊ visibilibus habere congressum: patris legationem perficere: destruere legem tartaream: diabolicam superare tyrannidē: soluere sanguinis precium: pro captiuis fabricare gradus sue ascēsionis in celos: vt supra illos inferat/ quos in doctrina/ moribus ⁊ vita poterat habere sequaces: vt nulla sit hesitatio inter homies/ quod iste sit dei filius factus homo: quē pater voce ppria manifestat: ⁊ spūssanctus in assumpta protunc dūtaxat columbina specie protestatur.

¶ De mysterio totius vite Christi post baptismū: et qualiter epiphaniatus est: secundū omnes euangelistas indeterminate. Ca. XIX

Baptisatus iesus ascendit de aqua iordanis/ ad maiora se tollens: vt virtus sequatur ad virtutem: ⁊ bonus meliora nectātur: ⁊ morum disciplina pstruat in omnibus actionibus ⁊ sermonibus eius: vt sequamur vestigia ipsius. Non amplius agi potest q̄ posse fieri christiformē: difformitas vero trahit in mortē. Deus erat: poterat ferre auxilium. Homo erat: omnibus prestitit exemplū: vt quemadmodū ipse ambulauit/ ⁊ nos debemus ambulare. In omnibus actionibus eius se verum deum ⁊ hominē verū esse mōstrauit: nec vana natura in aliquo ab altera est confusa: cum suis pprietatibus semper manentibus iesus fecit humana diuine/ ⁊ diuina humane. In duplici forma operatus est: in forma domini/ ⁊ in forma serui. Distincte quidem sunt huiuscemodi actiones: quarum ad aliquas inuitamur ad adorandum ⁊ venerandū: ad aliquas p imitatione vocamur. Quod actū est per dūi formā/ nō est imitabile: neque ad hoc inuitatio facta est. Quod vero fecit in forma serui: si nō p omnia/ p plura imitabile prouocamur ad illud: nam nō quia deus/ sed quia homo dedit ⁊ reliquit exemplū. Et sic p difformes actiones manifestatus est: nō quod vna forma preter q̄ in operibus potuisset videri ⁊ agnosci: in altera vero visus ⁊ cōuersatus est ⁊ agnitus homo: nō operans sibi/ sed nobis: preintendēs notū fieri his p quibus assumpserat actiones vt crederent: et iusticia pro premio daret in fide credētibus. Et faciebat potestatiue vnde de perditione liberaremur: ⁊ saluaremur in excelsis ad eius visionē eternam: quobrem aliq̄diu carne vestitus stetit in terris. Qui locus in aquis illico deserta pene- Mat. 4.
trauit: dedicans se totum altissimo: subtrahens Marci. 1
se a seculo inuoluenti: nō sibi timens aut cauēs: Luce. 4.
existens incorruptibilis ab omni quod maculare mores hominū potest: sed sequentibus prestrinxit viuendi formam: quod cauta sit cōuersatio eorum qui purgationē acceperunt veterum delictorum: in quocūque sit ordinata purgatio: vbi esuriuit homo/ et tentatus est homo. Et sic manifestatus in forma serui: in forma vero dūi dedit

...o tentatori conflictum. Inde egressus
...uit diuina humane: et legens in synago-
...prophetatum erat de ipso prophetiã im
...fecit: et semetipsum manifestauit, vt in
...peretur. Super naturã facta miracula de
...erunt deum, increpatum equor vndosũ
... per obedientiã: et expulsi ab obsessis cor
...ous demones, confitentes q erat christus
... dei viui: et petrus a deo patre doctus, sic cõ
...s est. Et iter pater declarauit in monte, di-
... Hic est filius meus dilectus, in quo mihi
...cui. Et in templo: Clarificaui, et iterũ clari-
...o. Et doctrina in verbis eterne vite, dimis
...ccatorum, cognitio cordiũ humanorum,
...turorũ, et similia: manifestauerunt in cor
...dentiũ esse deuz. Cetera vero quia fugit: qr
...tus est: qr esuriuit, comedit et bibit et dor-
...achrymas fudit: tristatus et pauefactus,
...s et ligatus, ductus et opprobriat⁹ et ver
...s est: damnatus ad mortẽ: sicq et mortu
...epultus est: totum exprimit formaz serui.
...ia in inter opprobria: et dum viliter est in
...us illa forma seruilis, etiam potestas do
...ilis forme innotuit: quaz prodit cognitio
...oris, prostratio hostium, obscuratio so-
...re tremor, scissio veli templaris, diuisio sa
..., et monumentorum apertio. Ac per hoc vt
...retur: vt in ipso speraret: vt amaretur: vt
...rediretur: vt eum homo sue salutis ama-
...taret: sic in vtraq forma totiẽs epipha-
...c cepit. Proinde incredulis certa dãna-
...edentibus negligentibus nulla saluatio:
...ine suffugiũ excusationis adimitur.

...e mysterio corporis et sangui-
...ñi saluatoris: vbi nulla epipha
...ed celata potestas: secundum
...tthe ũ, Marcum, Lucã. Ca. XX

...R ocessu incõprehẽsibili egit eternum
... et increatum verbũ. Per ipm omia fa
... cta sunt: et ipse sua potestate incarnatũ
...: et in verbo eructuato docuit humanas
...s agenda, et speranda, et diligenda, et odi
... Donauit sanitates: suscitauit mortuos: et
...nes expulit ab obsessis: Et seipsum aliter,
...num in verbo suo fecit: transsubstantians
...a et mortalia in corpus et sanguinẽ suuz:
...nt hoibus in aia cibus et potus: vt iaz in
...o vite psentis pararet mẽsa peculiari po-
...ei: nõ in fomentũ corporis, sed mẽtis: nõ
..., sed vt ania nutriret: et vna mensa ho-
...t angelorum: si non in eodem loco, saltez in
... cibo: vsq dũ esset oia in oibus deus: et
... retur ois ordo et ois pncipatus: et spes
...retur hoibus pueniendi ad deũ, et fruen-
...: cũ in hac vita deitate in rebus transsub-
...tis in corpus cibantur et potant. Reces
...a nobis reliquit legẽ, sm quã ageremus:
...s, sm quas viueremus: pacem, in qua cu
...emur: sacramenta, qbus mundaremur: et
...n velut obsidem, pignus et arram sub sti
...one solẽni: vt pollicitationẽ firmã tenere-

mus ad eternã beatitudinem capessendã: vt an-
geli diligerent, et custodirent feruentius: time-
rent horrendius inuisibiles hostes: dum vtriq
conspicerent nos tertios inter eos, apud quos
sunt tam alta dona deposita. Non sumus ange
li: possumus et peccare: et subiacemus penalita
tibus: et in valle miserie habitamus. Nõ sumus
demones: possumus enim et errata corrigere,
et penitentiã agere pro erratis. Ab illis angeli
sunt liberi: in istis sunt demões obstinati. Nos
q inter eos medij positi sumus: nec liberi vt an-
geli: nec vt demones obstinati. Uniri cũ creatu
ra volens, angelos non apprehendit: demones
abhorruit: vt esset homo inter hoies: et vnionẽ
naturarũ fecit. Et nunc suũ corpus illi nature a
qua sumpsit corpus, in duplici specie reliquit: in
sinuans dignitatem dilectionemq ad homies:
quasi iã vicem reddens: vt illi nature que dedit
ei assumenti corpus, et relinqueret suũ corpus:
ita relinquens quod ferens: sic ferens quod oĩ-
no relinquẽs: vt quod tenemus, iam sit in celo:
et quod est in celo, et nos inhesitanter in terra
teneamus. Sed debitores sumus magni depo-
siti: emphitheotecari nõ possumus: saltem ĩma
culati custodiamus. Aduertendũ esse pspicacissi
me dixerim peculiaris populi dei dignitatẽ chri
stianorum, nõ iudeorum. Alie nationes fecerunt sibi
deos suos, quos colerent: quos pro suis votis
orarent: populus electus dei non sibi deũ fecit,
sed ab eterno existentem deũ credidit. Nunc au
tem in nouissimo ptãtem accepit sacramẽtaliter
facere quem posset orare, atq cultu latrie ado-
rare. Sed in virtute verbi eius facit ille, cuius
interest ex ordine, sacramentale christi corpus
efficere transsubstãtiando naturas. Attamen p
mus huius mysterij actor extitit ille christ⁹ vni
genitus dei filius: q res quas natura solita et so
lito et in solitis pduxit, artis peritia sic eduxit: ĩ
corpus suũ et sanguinem mirabili potestate cõ-
uertit. Actio porro laudabilis: modus incõpre-
hensibilis: finis desyderabilis. Precesserat ex
nihilo creatio vniuersi, et vnio spirituũ et cor-
porum creatorum. Precesserat vnio dispariũ natu-
rarum creatricis et create: spũs increati, ad spũm
rationalem creatum et ad corpus creatum. Fa
cta erat vnio extremorum: et in hoc quasi descen
sus celebratus est: cũ semetipsuz exinaniuit, for
mã serui accipiens. Et acceptũ vtiq magnifica
tũ est: nõ aũt in natura mutatũ. Sic et accipiens
p oia mansit in suis eternis. In isto aũt myste-
rio neq descensio, neq assumptio, neq vnio fa
cta est: sed pũersio substantie in substantiã: nõ
in substantiã deitatis, sed assũpti corpis. Quod
qũuis inseparabiliter deitati vniretur: sicut ĩ vni
one nulla est naturarum pmixtio, neq pfusio, neq
additio ad alterã naturã: et neutra natura pam
plius quod habet natura existens: vna vt incre
ata, altera vt creata: sic pũersio non est facta in
deitatis substantiã: nihilq sibi addi, aut aliquid
ab ea demi põt: sed assumpti corpis: ita vt sub-
stantia in aliã trãseat in potestate verbi: et trãseũ

ris substantie ꝓprietates/seu q̄ dicuntur accidē
tia maneant: substantia eis debita non manēte
vt erat: neq̃ transeant cū substantia transeūte:
vt sint illius in quā facta est cōuersio. Sequunt
quidem substantiā quātitas ⁊ qualitas: vt quod
substātia caret/quantū vel quale non sit. Quod
ꝟo substantiā habet/quantū vel quale habeat
cōpetentia sibi iure indite sibi nature. Non enī
sermo est de his que apponūtur ex arte: aut ali-
ter euentu ꝓueniūt. Igitur transsubstantiatiōe
facta ꝑ verbū/in transsubstantiato quātitas et
qualitas/aut aliq̄d accidens nō querantur: que
ꝑexiterunt ⁊ fuerūt. Sed si querēda sunt hec/
in illa querantur in qua facta est mutatio: et tūc
non querantur/nec inuenientur esse substantie
transeuntis: q꞉ desijt quod fuit: nec substantie
permanentis: cū in illam non sint conuersa acci
dentia: sed dūtaxat ipsa panis ⁊ vini substantia.
Frustra ⁊ supuacue a vere fidelibus querit de
his que relicta sunt obijcibilia sensibus: cū sub-
stantia non subsit amplius eis. Et vt me non
fallat error: aptius dixerim ꝙ accidētia in sacra-
mento appareant potius ꝙ̄ existant: de sub eis
omnino remota ꝑexistente substātia. Magnus
⁊ sapiens ergo dn̄s/⁊ laudabilis in opibus eius:
q̄ sic ꝓuidit homini/quem creauit.

¶ De mysterio fidei catholice. Capitulum XXI

Altissima virtus q̄ deus est/obumbrauit
creature hūane: fidez videlicet vmbrā
faciens/sub qua hois oculus requie-
scit: ⁊ velut aspersus nebulis ignorantie/ pulue-
re carnis respersus/in terrā defixus / innixusq̃
solū intelligentie naturali: respicit in altissimam
virtutē/nobis se ꝑ fidem vmbrā contēperantez:
vt per ipsam possimus intelligere illa que huma
na ratione negatū est apphendere: sicut i Esaia
Esa.7. scriptum est: Nisi credideritis/non intelligetis.
Qua credulitate seu fide primū erigamur i deū
omniū conditorē/visibiliū ⁊ inuisibilium: nec ali
q̄d extra se habens quālibet entitatē/nisi ab ipo
⁊ nec sine ipso creatū: q꞉ omnia ꝑ ipm facta sūt
entitatē habentia: ⁊ sine ipso factū est nihil: pec
catū aūt entitatē non habens: qui creauit ⁊ an-
gelos/substantias videlicet separatas: celsi glo
rie/stellarum firmamentum/et stellas. Elemen-
ta distinxit: elementata sensibilia et insensibilia
fecit: postremam creaturam rationalem homi-
nem ad imaginem ⁊ similitudinem suā faciens:
quem in mundū velut in regnum omnibus pa-
tronatum introduxit in regem: eius subijciens
ditioni omnia corruptibilia/sensibilia et insensi
Psal.8. bilia: sicut scriptum est: Omnia subiecisti sub pe
dibus eius. Qui non velut indigmus operis sui
omnia creauit ex nihilo: quia spiritus dn̄i/ scili-
cet voluntas eius ferebatur super aquas nostre
productionis: non sub aquis alicuius necessita
tis: quoniā in deo nulla necessitas/neq̃ indigē-
tia: sed liber atq̃ liber/et ex amore puro fecit q̄
voluit in celo et in terra/ et in mari et in omni-
bus abyssis: omnia bona valde cōponēs: vt cō-
municaret seipsum bonis rationabilib⁹/a se so-
lū per amorē creatis/angelis et hominib⁹: quia
nō erant quos bearet/⁊ quib⁹ innotesceret: ni-
si ante creasset: ⁊ mansisset incognitus/ nisi sibi
soli: ⁊ imparticipatus/nisi a seipso: si creaturam
talem non fecisset: que ipsum per intellectū ⁊ fi
dem cognosceret: ⁊ in amore per eternā fruitio-
nē participaret. Cetera vero creata seorsum ab
istis ad vsum mentis per consyderationē/⁊ cor
poris per sustentationē ad vniuersi pulchritu-
dinē facta credunt. Et ideo nō sunt equalia: q꞉
si essent omnia equalia: nō essent oīa nec vni
uersi pulchritudo perfecta/⁊ velut nō indigen-
tia: sed pia voluntate ita non alieno auxilio fe-
cit qui fecit: quia nullus ante ipsum/nullus cum
ipso/nullus post ipsum in opere creationis ꝯsti
tit/ꝯstat ꝯstabitq̃ subsidia. Etiā dominat oīi-
bus: ⁊ regit omnia sine motu: presidet oībus
sine situ: presens est omnibus sine loco: et inti-
matur magis cuilibet creature ꝙ̄ sibijpsi creatu
ra intimet. Et mensure tēpoꝝ/horarū et dierū/
hebdomadarū/mensiū ⁊ annoꝝ longe sunt ab
ipso. Accidētia vlla non recipit: nomia de eo di
cta nihil sibi addunt/aut imponunt: nec alter ex
altero redditur simplici nature deitatis: cui ni-
hil addi vel minui potest. Ineffabilis est deus:
saltem eo modo quo ineffabilis dicitur: ineffa-
bilis non est. Excedit intellectum angelicū ⁊ hu
manum incōphensione: quia incomprehensi-
bilis est: affectū omniū creaturaꝝ in bonitate:
quia nullus amor equatur bonitati eius aman-
do: vt diligatur quantum sua requirit bonitas:
nec in huius vite tenebris/nec in partibus supe
ris. Non narrat eum ad plenum scriptura legi-
bilis: nec lingua volubilis explicat quid sit de⁹.
Sensus corpalis nunq̄ percipit: q꞉ incorpore⁹
est. Etsi ex tpe verbū caro factū est: nihil in dei-
tate mutatū est: vt nec etiā i illo corpore deitas
sensibus percipi posset: nec in cena et sacramē-
to deus mandens deitatē cōpressit: nec gustus
percepit: nec oculus vidit: nec olfactus olfecit:
nec auris audiuit: nec tactus respersit nec im-
passionata carne assumpta/deitatem vnitā atti
gerunt quomodolibet passiones. Nec dolores
⁊ tristicie anime christi dei affecerunt in aliquo
deitatē. Unus est i substātia: trinus est in perso-
nis. Nec vnitas substātie personarū trinitatem
excludit: nec personarū trinitas substātie vnita-
tem discreta seu continua quātitate multiplicat.
Nec inducātur exēplares ꝓbationes in elucidā
do predicta/et non probata: et omnib⁹ fides in
suo maneat robore: premiūq̃ magis crescat in
pura credulitate: sed solum sufficiat ꝙ diuerso-
rū vna forma/in qua diuersa creata conueniūt:
et nexus vnus et durans perpetuus creatorum
arguit vnitatem: et eē cuiuslibet rei forma ⁊ vti-
litas seu bonitas pronunciat trinitatem. Nam
esse rei cuiuslibet patrem creatorem enunciat:
forma qua distinguitur a ceteris /sapientiā filij
clamat: vtilitas seu bonitas cuiuslibet rei spiri-
tussancti bonitatē eloquit. Et pater a nullo: fi-

...us a patre solo: spiritussanctus proce... atre atq filio. Nec maior pater filio aut ...o: nec filius spūsancto aut patre maior ... spūssanct⁹ maior patre solo/ aut filio so... ...quia cuiusq persona maior aut minor ē ...: nec due maiores aut minores vna per ...sistunt. In deitate nulla prioritas: nul... ...steritas inuenit ex trinitate personarum. ...litas in eternitate/ in impassibilitate/ in ...tate/ in immortalitate/ in increabilitate: in ...tia/ sapientia/ et bonitate reperit in eis.

De omnipotētia dei. Ca. XXII

Bonus est inquā ducatus fidei: qui sub omnipotentia dei dicens/ de ipsa nos facit recta sentire qua credimus. Et cū ... ista ita sint/ ꝙ non potest deus nisi bona ...quodlibet minimū inconueniens impossi...em dici in deo. Et si ſm prophetam dici... ...on est malum in ciuitate quod deus non ... permissiue/ non potestatiue qui legit/ in... ...t. Igitur ita est vere omnipotēs: ꝙ nō po... ...quid male facere/ cogitare aut loqui: nec ...enales: vt metuere/ dolere/ tristari/ tede... ...ire/ sitire/ calere/ frigescere: aut quomo... ...t pati aut mori: nec facere ꝙ sit et nō: pre... ...preteritum et futurum sint idem: nec fa... ...aiorem se vel alium/ vel aliquid finitū in ...nq substantia/ visibili aut inuisibili/ sensi... ...t insensibili: nec actus corporales: vt co... ...e aut bibere/ ambulare/ sedere/ dormire/ ...similia. Si qua enim corporeitas in toto ...to et a toto creatore omnium remouen... ...ipso et per ipsum et a seipso: excepto ꝙ ta... ...ire potest extra seipsum: nec tamen de se... ...uia non solū corporalia/ sed etiam spūalia ...e deo tanꝙ ex materia/ sed a deo tanꝙ a ...na et efficiente omniū causa credunt crea... ...n autē in scriptura sacra leguntur verba ...corporeos designātia: nō est intelligendū ...s corporaliter fecerit: sed qm̄ scriptura lo... ...tur existentibus in corpore/ p sensus cor... ...s: nō frustra datos/ sed ad hec percipiēda ...imodo ordinatos: percipiētib⁹ potissime ...tua narrātibus: aure audientibus in erem... ...ue si corporalia non sunt considerātibus ...orporea ꝛ ex corporea natura genitis. Idō ...scriptura nullius loquendi generis verba ...o vitauit: dūtaxat omnipotentiā in supera... ...ndeficientem/ inculpabilē/ irrephensibilem ...arent: et sapientiā infallibilē/ incōprehen... ...n/ omnia comprehendentē: inintelligibilē ...intelligentē: ꝛ pterita et futura vt psentia/ ...tia presenter psentia cognoscētē: inuaria... ...omnia variata et varianda variantē pro... ...arent: bonitatē incōparabilē/ indeficientē: ...a superexcedentē/ oīa implentē/ omnia re... ...tem: imptur babilē/ impermutabilē: ꝛ his si ...enarrarent. Horū siquidē declaratio vo... ...n magnū requireret. Nomina vero si qua ...quibus nominatur deus/ noīa dispositio... ...nt: sed nullū reperit nomen eū totaliter ex-primens/ manifestans aut declarās. Sed nomē substantiale ei innotuit Moysi/ cum diceret ei: Ego sū qui sum. Cetera vō agnominationū et *Exo. 3.* dispositionū sunt nomina: p nulla et i nullis cre atorem reddētia variatū/ neq possibile variari. In hoc igit maxime omīpotens credēdus ē: ꝙ male agere/ seu in aliquo deficere nō potest. Po test vero deus omnia ꝯueniētia omībus modis qꝛ potest pducere non esse in esse per creationē multiplicare per ppagationē: de incōpleto com pletum facere: vnū in aliud mutare. vt panem ꝛ vinum in christi carnem et sanguinē transsub stantiare. Et de omnipotentia fuit/ ꝙ potuit sic incarnari et nasci. Apparuit dei omnipotētia in mūdi preteritis: qꝛ res creauit ex nihilo. Appa ruit in medio: qꝛ creata verterentur in nihilū/ ni si sua potentia contineret. Apparebit in fine: qꝛ corpora summa celeritate suscitabit.

De sapientia dei. Ca. XXIII

Claritas fidei nostre ad cognoscendā claritatem supreme sapientie nos inui tat: de qua christianitate ista tenēda sūt: ꝙ sapientia dei limpidissime cognoscit omnia/ bona et mala/ preterita/ presentia et futura: actu alia/ possibilia/ et incomprehensibilia nobis/ et infinita: nec diuersificatur in seipsa: licet diuer sa nomina sortiatur. Inquantum est cognosci tiua omniū possibilium/ dicitur scientia siue co gnitio. Inquantum cognoscitiua omnium que in mundo sunt/ dicitur visio. Inquantū cogno scitiua omniū que bene fiunt/ dicit approbatio: Inquantū cognoscitiua eorū que damnāda sūt dicitur reprobatio. Inquantū cognoscitiua fu turorū/ dicitur prescientia siue preuisio. Inquan tum cognoscitiua eorū que ab ipso fienda sunt/ dicitur dispositio. Inquantū cognoscitiua eo rū que premianda sunt/ dicit predestinatio. Et nō solū cognoscitiua omniū/ sed ratio cognoscē di. Cognoscit contingentia infallibiliter: muta bilia immutabiliter: futura presenter: tpalia eter naliter: dependentia independenter: creata in create: cogitanda et cogitata/ et finem omniū nouit: saluandorū et damnādorū numerum in fallibilē infallibiliter cognoscit. Cognoscit nu merū/ pōdus/ mēsurā/ quantitatē/ qualitatē oīm rerum. Huic sapientie nō deperit tempus: nec latet locus: nō subterfugit act⁹: patet oīs intelle ctus: nullus est effectus occultus.

De voluntate. Ca. XXIIII

Datū est fidei christiane attingere inac cessa/ et inuisa comprehendere: ꝛ abs q meritis est donū fidei: cum qua et ex qua et per quam nobis diuina volūtas inno tuit. Que primo a seipsa libera est/ ꝛ in seipsa/ et per seipsam: quam ad aliquid peragēdū aut vo lendum nō pepulerunt extrinsece seu extranee cause: nec diuersa volita diuersificant volunta tem. Que sic est efficax/ vt nullo modo possit im pediri: sic recta/ vt nullo modo possit obliqua ri: sic sapiēs/ vt nullo modo possit errare: sic bo na/ vt nullo modo possit maculari. Que causā

est omniũ factorum et fiendorum prima et summa/ et rationabilis/et ineffabilis / et iustissima causa visibiliũ et inuisibiliũ/per iussionẽ et p permissionẽ: cui volũtati nẽo resistere põt. Sepe ioseph frẽs suos de sua vẽditiõe ne timerẽt confortãs
Gen.45. ait: Nolite timere: non dei possumus resistere voluntati. Hester.xiij. habetur dum oraret: Domine in ditione tua cuncta sunt posita: et nõ est qui tue possit resistere voluntati. Et si peccatur contra voluntatem dei: nõ tamen resistit volũtati dei. Non em̃ peccaretur/nisi ipse permitteret: nõ pmitteret/nisi vellet: nec vellet nisi quod iustũ est. Aliq̃ em̃ iustissima et occultissima causa est apud ipsum/non perscrutabilis nobis: qua ipse peccata fieri omnino permittit. Cuius voluntatis causa nullo modo est querenda: cũ ipsa sit omniũ causa infinite comprehensionis: que a finita ratione creature comprehẽdẽda non est. Et tantũ scire pro hac parte sufficiat/ q iniquitas apud deum non est: nec iniquiter/ sed iustissime vult que vult. Cui voluntati attribuerunt sancti proprios bonos actus: vt iacob cũ exquireretur a patre isaac: cur tam cito cibos sibi placitos inuenisset: respondit: Volũtas dei fuit/vt cito mihi occurreret quod volebam. Et Joseph cum venditus esset a fratribus/delatusq; in egyptũ: factusq; egypti dñs per Pharaonem ad prouidendum populo in annis sterilitatis: mirãtibus et pauentibus fratribus dixit: Non vestro consilio/sed dei volũtate huc missus fui. Et Dauid in psalmo confitetur in bonis diuina voluntate
Psal.72. deductũ/dicens: Tenuisti manũ dextere tue: et in voluntate tua deduxisti me. Sed meli9 iudicaui/ omissa pfunditate considerationis ei9 de ipsa: put supra nos fert edicere: qua pfecta i nobis et a nobis/salutẽ consequimur: non impleta a nobis/iuxta eq̃ssimã exigẽtiã eius iuste damnamur. Unde put fertur in nobis et super nos/ad eternã salutẽ theoria et actu per vniuersã fidez inuitat: quod ipse vnigenitus eius i assũpta car-
Joan.6. ne pclamat: Hec est volũtas patris mei q̃ misit me: vt oĩs qui videt filiũ et credit in eũ/ habeat vitã eternã. Hinc et apostolus ad Timotheum
1.Tim.2. scribens ait: Vult deus oĩes homines saluos fieri: et ad agnitionẽ veritatis peruenire. Quod dictum sane intellectũ/mentis dubia remouet: cum humana presumptio semp de diuina volũtate causet/dicens: Si vult oẽs hoĩes saluos fieri: quare non omnes salui fiunt: cum ait apostolus: Voluntati eius quis resistet? Sed interpositionis soluit argumenta presumptionis. Non em̃ ita vult vt nolentes saluentur: nam diuina voluntas liberum non aufert/ quod dedit creature arbitrium: nec necessitat aut violentat aliquem ad salutem. Repugnat omnino bonitati diuine/q in homine sit ad bonum et ad malum arbitrium liberum: et cum tali libertate cogatur ad bonum: et necessitate bonus iusta premia non nanciscitur: nec deus largitur hominibus quod angelis nõ concessit: qui libertatẽ arbitrij recipiẽtes a deo/p libertatẽ se mutuo diuiserũt: quorum aliqui adheserunt diuine bonitati p liberã voluntatẽ: in ipsa statim adhesione cõfirmationẽ recipiẽtes in gratia p suscepta gloria: reliqui ad seipsos cõuersi/de seipsis i seipsis delectati/ad eorum creatorẽ inuidi et superbi/ per liberã voluntatẽ recesserũt a deo: damnationem eternã suscipientes in pena. Et q̃ per suã liberã volũtatẽ/nõ necessitate oĩa pdidit: ita p nostrã liberã volũtatẽ/nõ necessitate bonos gratia/beatos i gloria querit. Sue igitur potestatis et voluntatis est dare: nostre vo est recipere voluntatis. Huic volũtati assentientes sanctificantur: qz sm apostolũ: Hec est volũtas dei/sanctificatio vestra: vt abstineatis a fornicatione: sanctificatio videlicet per virtutes deo placẽtes: abstinentia a fornicatione: ab omni pfecto re preter deũ/et absq; deo placente. Ab hac dissentientes penas iustissimas susceperũt: christo testãte/qui ait: Seruus qui scit voluntatẽ dñi sui/et non fa- Luce.12.
cit/plagis vapulabit multis. Proinde orare docuit dei fieri voluntatẽ: quã sancti patres et zelũ dei habẽtes/mutuo facere affectabãt. Scribebãt machabei ad eos quos credebãt legis fideles zelatores: Det vobis deus cor omnib9: vt cola- 2.Machab.
tis eũ: et faciatis eius voluntatẽ i corde magno et animo volenti. Adaperiat cor vestrũ in lege sua/et in preceptis suis: et faciat pacẽ. Unde q̃ legis verborũ efficaciã. q voluntatẽ dei epistolantes/appetũt fieri corde magno. Quid em̃ est cor magnum: nisi cui preter deũ nihil est magnum? Quid enim est cor magnũ: nisi q mundo se preferens/despicit mundum magnũ? Quid enim est cor magnum: nisi vbi per dilectionẽ laudabilis nimis/ et sapientie innumerabilis habitat dñs magnus? Quid enim est cor magnũ: nisi q omnia sensibilia estimata magna/cõparata i corde ad veritatem/reputat parua? Quid est cor magnũ: nisi q corpus paruũ deserit seipsum/excolit magnũ? Quid est cor magnũ: nisi q ad maiora se ordinat: et ad maxima per virtutes inuisibiles se abscondit? Nec aliud etiã est animus volens: nisi q nõ violentatus/sed ex toto libẽs exequitur quod iubetur. Quid aliud oratur cũ dicitur/q aperiat cor vestrum in lege sua: nisi voluntas vestra in volũtate sua perficiẽda illustretur? Nam lex dei voluntas eius nota ẽ. Quid est/faciat pacem: nisi quia nunq̃ pacem habebimus/nisi eius voluntatẽ inculpate faciam9?

¶ De iusticia dei. Capi. XXV

Exuperat fides rationes humanas: atq; supergreditur planũ rationis iudiciũ/ intelligentie humane aspectũ: dubietatis tenebras fugat: et trahit hominũ mentes ab iniustis et impijs querelis: que aduersus iusticiã dei et misericordiã ab insipiẽtibus sepe pcedũt: si n̄ frenabiles ipsa loricet. Quoniã ergo enarrant scripture iusticiã et misericordiã dei: de quibus titubat vt plurimũ human9 animus/nisi esset fidei scuto protect9: igit sub pregente fide has duas vias inuestigando humiliter incedamus. Ait em̃ Dauid: Uniuerse vie Ps.24.

sericordia ⁊ veritas. Et alibi dicit: Mi-
sericordiam ⁊ iudiciū cantabo tibi dñe. Sed p
iusticia dei quid tenendū sit/ christiani
animus. Iustus est dñs (ait psalmista) et
in iudiciū eius. Et alibi: Iustus dñs ⁊ iu
dilexit. Nec est iustus eo modo quo nos
iusti. Superexcedit iusticia sua oēs iusticiā:
a oīm est origo: ⁊ rephēsiōe caret: q: nihil
hēsiōe agit. Inflexibilis est ⁊ immutabilis ⁊
ia: q: si q̄d est i deo/ deus est: iō iusticia dei
est. Sed dirigitur sup nos velut solaris
us: nec est q̄ se abscondat a calore eius: nec
effugere possit gladiū eius: que aut paten
ut latenter operatur. Sed dum patet/ eru
timorē adducit: ⁊ dū latet/ animos in ad
ationē suspēdit: quia sepe ignoratur ab ho
bus quod deus iustiter facit. Thron⁹ dei/
sticia dei. Nam thronus idē est quod se
Et in psalmo legitur: Iusticia ⁊ iudiciū/
ectio sedis eius. Et thronus angelicus ve
diciaria/ imo iusticiaria virtus semp assi
e quo throno sm q in apocalypsi/ ioānes
disse testatur/ pcedebant fulgura/ voces et
rua. Fulgura nāq ictus celestes subiti et
uisi sunt: q̄ fulgura pcesserant de iusticia
rono dei velut eius subite actiones. Pri
n angelis: qui statim post conceptā super
e celo eiecti sunt: de qbus subita punitis
nc iusticie inquit Petrus: Deus angelis
antibus non pepercit: sed rudentib⁹ infer
tractos in tartarū tradidit in iudiciū cru
os reseruari: q: nulla interposita mora/ di
ex iusticia susceperunt retributionis mer
: ⁊ sine spacio peccatū secuta est pena. Et
imos parentes fulgurauit diuina iusticia:
atim nudi a paradisi delitiis pellerētur: qui
datū tam facile contēpserunt. Et si non sta
ctualiter ⁊ in corpore fulguris impetus p
post delictū: subito tamen pforat in occul
ū lumine veritatis/ necnō ⁊ vitate aīa pec
do priuatur. Quod impellitur/ noscitur fie
decus culpe sine decore iusticie. Nec tam
to lapis peccati cōstruitur: qn magis subi
n peccantē de nube iusticie fulgur punitio
pcedendo pcutiat: conscientiā crucians: in
ulto virtutes debilitans: in secretis imagi
dei/ ad quā facti in anima sumus/ turpās ma
s nō manifestis/ impalatis: inimicos deo et
gelis faciens: demonibus amicos cōstituēs:
uans ipsam gratia: dissocians a superna glo
: bonorum omniū imparticipē reddēs: ⁊ in
ni ciuē ascribens. Nā iste sunt occulte subi
s interdicte/ pcedentes more fulguris de iu
a dei: absq eo q corpus manifesta pena ple
atur. Rursus atq subtilius pspectet sub fi
cōtemplans humana omniū mens: pro qua
m altissima/ benigna ⁊ pia discretioue frenat
uina iusticia: ne in peccātes tam subito fulgu
punitionis emittat. Nā si oēs peccātes subi
pcussione puniret: impius crederet cōditor
nniū/ ipos ad penitentiā non expectans. Sed

quia benignus ⁊ misericors est/ sm prophetā: Iohel.2.
⁊ prestabilis sup malicia: non vult mortē pecca
toris/ sed vt puertatur ⁊ viuat: ideo pius pater
statim dissimulat. Et Apostolus ad Romanos
scribens/ arguensq non reuertentes peccato
res dicit: An diuitias bonitatis illius ⁊ patiētie Ro.2.
⁊ longanimitatis ptemnis? ignorans quoniam
benignitas dei ad penitentiā te adducit: scz ex
pectando ne feriat p peccatis. Et p obduratis
statim apls subdit: Secundū durciā aūt tuā et
cor impenitens/ thesaurizas tibi iram in die ire
⁊ reuelationis iusti iudicij dei. Differt siqdē alia
pia causa in peccatores ilico fulgurare sagittā:
vt ex peccatoribus sumat iustos ppagatos ex
semine/ renatos ex fide. Nā habet ecclesia p in
supna gloria inserendos: quoꝝ patres peccato
res infern⁹ tenet ⁊ tenebit detrusos. Procedit
vlterius diuina piaq discretio mitigando iusti
ciam/ ne statim pcutiat malos mundi rectores:
quorū mala meruerunt penas eternas: ⁊ in ipos
subditos existentes legalis iusticia desevisse: ad
hoc bene regant alios/ seipsos male atq impu
ne regentes. Multi nāq male recti/ bene alios
rexerunt: incorrecti correxerunt: inordinati or
dinauerūt: impuniti alios iustissime punierūt: ⁊
tutauerūt rempublicā dño rerū omniū inimici.
Et malus transit vt plurimū impunitus: cuius
malicia meritorie pficit/ exercetur pficiturq in
stus. Necnō plerūq in pharetra sua sagitta vl
ciscitiua conuertit: vt impetat in platos/ aut in
aliquos ecclesiastica dignitate/ aut scripturarū
claritate fulgentes: quoꝝ opa infera iuste petūt
cū p eos sit in subditis directio ad supna. Mul
totiens ⁊ infallibiliter plati/ sacerdotes/ docto
res/ declamatores ad populū aliq: sed non oēs
quos iuste sententia expectat ad supernā glori
am/ authoritate sacramentoꝝ/ administratione/
pdicatione: diuina supposita gratia/ plurimos
transmiserunt: in seipsis ⁊ pprijs meritis dāna
tionem eternā infallibiliter acquirentes. Vult
enim deus ex omni hominū genere ad tempus
peccatoribus parcere: vt ex eis velut ex quadā
materia durante semp habeat/ in qbus formas
christiane vite atq puersatiōis inducat: aut de
ipsis quomodolibet malis aliqd vtilitatis pro
suis puersis eliciat. Et si nunc fulgurātis iusti
cie actio oēs subito ⁊ manifeste impeteret: non
remaneret i finali extremoq iudicio quod feri
ret. Procedunt voces de throno iusticie post
fulgura declarate atq notissime admonitiōes
vt vnusquisq se caueat/ ne inueniat quod puni
at. Amat enim diuina bonitas magis parcere
q̄ ferire. Ideo premittuntur cautele debite vo
ces: vt sibi deputet q̄ punitur: non de deo que
rulet qui contēpsit. Nōne hec vox processit ex
adam/ cum in paradiso collocaretur: Ex omni Gen.2.
ligno paradisi comede: dixit dñs ad adā: de li
gno autem sciētie boni ⁊ mali ne comedas. In
quacūq enim die comederis ex eo/ morte mori
eris. Cui ergo nisi sibi deputabit adam/ q: pe
nam iusticie pertulit: qui vocem premonitiōis

iusticie contempsit? Silr Cain ꝓmonitionis si-
ue premonentis iusti voce affat⁹ est dñs dicēs/
Gen.4. cū inuidia in fratrē armauerit cor eius: Quare
iratus es: et cur cōcidit facies tua? Nonne si be-
ne egeris/recipies? Si autē male: statim in fori-
bus peccatū aderit. Cui ergo imponet nisi sibi
homicidiū et debitā sibi penā: qui deū contem-
psit/ꝛ fratrē iterfecit? Accessit a throno dei vox
iusticie per moysen decies verbis et signis vsq
pharaonē. Aduersus quē causabit ꝙ decies pu
nit⁹ rex erat/eiusq exercitus submersus: nisi q
ppl'm dei non dimisit: nisi perualide quem tene
bat captiuū: et in moyse diuinū contempsit ꝑce
ptū? Nonne vox tonātis iusticie fuit: ne peccan-
tes auertamur ab ipso: quā per moysen ī deute
Deute.32. ronomio emisit/dicens: Videte ꝙ ego sim solus
et non sit alius deus ꝑter me: ego occidā/ ꝛ ego
viuere faciā: pcutiā/ꝛ ego sanabo: et nō est q̄ de
manu mea possit eruere. Si acuero vt fulgur
gladiū meū/et arripuerint iudiciū manus mee:
reddā vltionem hostibus meis: et his qui ode-
rūt me/retribuā. Inebriabo sagittas meas san-
guine: et gladius meus deuorabit carnes. Idē
Psal.7. et per dauid clamat: Nisi cōuersi fueritis/gladi
um suū vibrabit: arcū suū tetendit/et parauit il-
lū. Et ī eo parauit vasa mortis/scʒ homines pec
catores: sagittas suas ardentibus effecit. Et in
Mat.18 euāgelio: Nisi conuersi fueritis: et efficiamini si
cut paruuli. non intrabitis in regnū celoꝝ. Et
Luce.13. alibi: Nisi penitentiā egeritis/ omnes peribitis
Que sūt he voces/nisi ꝓcedentes a throno iu-
sticie dei: q̄ sūt he voces/nisi cōminatōes/ꝑmoni
tiones/admonitiōes: ne auertamur a deo/vnia-
mur deo? Quot voces premonētes/etiā ve cō-
minātes ī diuina scptura reperiūt: deficeret ī enar
rādo temp⁹ potius q̄ scptura. Quibus ergo pre
terq̄ ipsis imputabunt mali/et puniti/obstina-
ti et inconuersi: q̄ tot audiūt voces premonitr?
Procedūt etiā voces a nolato sepius throno:
id ē certissime rationis sup manifestis iusticijs
atq iudicijs/nostre mentis caligātibus ocul' oc
cultatis. Nā erit plerūq manifesta punitio: cu-
ius ratio sepe latet: q puniti hois culpa non pa
tet: ꝙ si culpa esset in patulo: mens non esset ī li
tigioso iudicio: nec quereretur quare tātū esset
punitus/ si cognitus fuisset malignus. Facili-
ter nāq quiescit humana sententia/cum notuʒ
reum punit. Sed videt atq credit iustum seu in
nocentem sollicitari flagellis: ipsa nō cessat pe-
nitus a querelis cū ipso aut sine ipso. Sed quā-
tum se nostre mentis intelligentia feret: facia-
mus de vocibus rationes: vt mens hominum
accusando deum quiescat: et summā iusticiam
summa diligentia diligat/ veneretur atq perti-
meat. Affligntur plerūq boni cum malis/ aut
sine malis: quia male dissimulatur a peccato-
ribus arguendis/ab ignaris docendis/a disco-
lis monendis/ab improbis obiurgandis/ab er
rantibus corrigendis: aut cum tedet laboris:
aut quia verecundia detinemur: aut inimiciti-
as ex hoc ꝓuenire causamur: aut ne in tempora

libus quomodolibet noceāt: ne non habita im
pediamur acquirere: aut habita ꝑhorrem⁹ amit-
tere. Et q talibus parcimus: iuste hanc amarā
patimur vitā: quā dulcem in alijs nolumus con
tristare. Quod si forte ad corrigēdū ꝓpt captā
dū tempus in suo tempore corrigendi fiat dila-
tio: non malignitatis/sed charitatis operi ascri
batur: dū tamen tempus veniens non pretere-
at a correptione vacuū/quod ad hoc fuerat ex-
pectatū. Quod si ꝑterit/non iniuste flagellat: ꝙ
sic preterire q̄ potuit/non corrigendo permisit.
Nec tamen ab huiusmodi culpa noscit eē liber/
qui prelatus non est: aut super alijs societate ac
necessitudine coniūgitur/si suo modo nō arguit
quod peccatur. Iure igitur pariter puniuntur
cum eis qui societate delectati/ socios nō argu
unt in delictis. Alia vero flagelloꝝ causa subne-
ctitur: cū aliqualis amor vite huius regnat ad-
huc in eis qui boni sunt. Et licet non agāt cum
malis similem malam vitam: diligunt ꝑfecto ca
ducā. Adiungitur causa diuine percussionis vti
lior: cū deus hūc mundū tot repleuerit miserijs
atq molestijs: vt etiā qui boni sunt /inuoluātur
in eis: vt argumentū sit nolle laborare aut pati
ꝓ mundo: qui amicis et inimicis in deficiendo
et inferendo aduersa illudit. Probationis no-
stre mentis ad deū causa feriuntur plerīq: vt in
ipsa passione an magis deū/an magis tꝑalia di-
ligamus appareat: et sibi animus inotescat pa-
tiendo probatus/qui non patiēdo extiterat im-
probatus: et tonsionibus qualis est seipsum co
gnoscat/qui ante sibi incognitus erat. Quomō
si tribulatio non esset ad bonos/vir iustus dice
re poterit: Probasti cor meū et visitasti nocte: Psal.16.
igne me examinasti: et non est inuēta in me ini-
quitas: et ꝓpter verba labiorū tuorū ego custo-
diui vias duras. Et neglecta et multis et a mul
tis et ꝓ multis disciplina verberum aduocanit:
vt durioribus arceatur/qui leuibus non dedit
assensū. Oportebat etiā mundū erudiri per bo
nos: et ipsos in mundo isto instrui: vt paterētur
magna et exquisita tormenta propter Christū:
qui tanta priusq̄ boni essent: aut per cōparatio-
nem qui adhuc mali sunt: patiuntur propter au
ruʒ. Et gratiā oportebit preferri nature maiori
preconio verberum: cum in natura et propter
ipsius dulcedinem multi non effugerūt verbe-
ra flagelloꝝ. Et necnon superna et ineffabilis
eternaq vita suos athletas talibus examinati
onib⁹ volebat exactos: per cōparationē ad istā
que suos vexationum non habebat ignaros: et
confunderentur hui⁹ seculi dilectores: qui gra-
tulabantur pro aliqua re perfunctoria sustinu-
isse penā: cū viderent bonos pro alia paratos
perdere vitam. Et arcenda penitus erat posses-
sorum ꝛ non habitorum humana cupiditas: vt
deficiēte facultate sanctior fieret ipsa volūtas:
que nunq̄ fieret nisi adesset ipsa paupertas. Et
si inter ipsa tormenta non habet quispiā quid
amittat: saltē confiteatur paupertatē/ꝛ christū
qui vapulat. Subrogātur cause plurime supra-

...pius pium videns afflictũ/ laudet se... diuinũ iudiciũ. Nec impius aut quilibet ...quomodolibet alienus / adulationib9 ...ferat ad deũ: si christi serui nulla paterẽt ...nia: si florerẽt & exultarẽt gaudijs inter ...i prospera amena: sed pbata virtute abdi...uis9 passionis christo erat vniendus / qui ...est virtus. Adhuc aũt ipsa diuine iusticie ...as libentius hic ꝙ alibi suos tribulationi ...purgat: & si nõ ad totũ/ saltẽ ex ipsis minuit ...penas. Merito etiã laudãdus erat deus & ...christ9 de9 in sctis suis: q̃ multis penis in...atis pluribusq; illatis / magis elegerũt seipsos ...ꝙ deũ negare: aut i penis l modico mur... : vt deũ eoꝝ & oim dñm eẽ ꝯfiterent l aduer...uem mali etiam moribus & verbis recipro ...periculo negauerunt in prosperis. Notari ...pe differentijs oportebat presentis vite ꝑ ...ẽ ciues pariter & superne: q2 hec suos q̃rit ...os / & a tribulationibus alienos: illa vero ...os despectos & tribulationibus implica...emũ ꝑ mortẽ i superis inferendos. Nam ...ui dei nihil paterent aduersi: multi ei9 ser...ent / non ob aliam causam nisi vt pericula ...rent. Et nescio in quo electoꝝ & reprobo...eruorum dei & demonũ in moribus esset ...itas / si oibus cõis eẽt amenitas: nullaq; ...diuersitas. Necnõ & exẽplo ꝟtualis vite ...ur: ꝙ recẽtes & vsui apte animaliũ carnes ...ueniente fetore / sale condiunt: ne scate...rmibus: multo magis boni / ne in virtuti...io marceant / aguntur aduersitatib9. Et ...ibus his iusticia dei reprehendi non po...ia iuste si reprehenderet iusticia / vera nõ ...am cũ iustus iniuste ab homine patit / in ...deo ad patiendũ ꝑmittitur: sed de occul...cia eius procedit aliquid / cuius non inno...usa: sed nec quia innotuit iusticia vni9 dei ...Juste igitur fecisse in talibus diuinam iu...i debemus credere: Quis & mens nostra ...ossit ꝑcipere. Quid de abortiuis viuis et ...tis: quid de infantibus inter christianos ...q̃ nondũ regnaturi sunt ꝑ baptismũ: quo...unitio est ꝑ diuinũ regimen & descensus ...bũ? Quid de eoꝝ penis / quas languescen...tiuntur dum infirmantur: cum nihil actu ...erũt vnde mereantur? Nec etiã more ad...m eruditionẽ suscipiunt dũ patiuntur: ꝙ ...dent / admirent / & terreant. Quid de his q̃ ...adulti / nunꝙ habuerunt rationis vsuz: sed ...amentes vixerunt: & quod sustinẽt / nõ me...t? Quid de his ad lucem vite deductis: in ...natura defecit in multis: aut supra ordinẽ ...iperfecit in membris? Qui ordo licet deui...naturante iusticia. Quid de infantibus a ...sq; aut qualitercũq; innocẽtibus: & si nõ ...ginali peccato / saltem ex actuali & cogita...uia cum impijs peccatoribus ꝑpinq̃s aut ...remotis: quia aut terremotu / aut excidio / ...depopulatione / aut ab igne vrente / aut ab ...inundanti per maria seu torrizãte per flu-

mina super carceres: & quecũq; picula pariterq; sunt passi: qui moribus & animo semper fuerũt diuisi: aut cõsyderatis paruulis nunꝙ vniti: q̃d de huiusmodi oportet dicere aut declarare: nisi ad diuina volumina cum humilitate recurrere? Ait certe scriptura: Judicia dei abyssus multa: Ps. 35
q2 sicut abyssus multa vorago est impenetrabilis: sic iudicioꝝ iusticie dei / ratio ẽ imperscrutabilis. Que vox de throno procedẽs iusticie / sernabit animos hominũ / in diuersitate tantarũlibet actionũ: cum iustus iustã causam in iudicio agens succumbit: & iniustus ꝑ iusticiam ꝑpter litigium vocatam iusticiã obtinebit: in quo discrimine iudei se protegunt: quia dei filiũ interfecerunt / dicentes: Nos legem habemus: & ſm legem debet mori: quia filiuz dei se fecit. Euadit Joã.19.
plerũq; fur debitum sibi laqueũ: & iustus & innocens traditur ad suspendium. Comprehẽditur qui nõ peccauit: & q̃ peccauit / patuit tuta fuga. Preualet homicida: & occidit tutor vite. Spoliatur vestiens nudos: & de velleribus nudi vestitur expolians pauperẽ. Pauper hospitis mẽditur domus: & predonũ habitacula intacta manebunt. Grandine seu hostiliter paupis destruitur vinea: crepat vehes / & vinũ effundit. Dissipatur plerũq; cisterna eius qui sitiẽtibus ꝑpinabat: nec talia eueniũt qui hominũ sanguinẽ bibunt. Carceratur q̃ soluit & visitat compeditos & q̃ tales carcerat / liber abibit. A deo aut ab homine infirmabitur fouens infirmos: & infirmãs sanos sospes erit. Arcebit fame famelicos pascere volens: preripientis vitaz impinguabitur ager: & horreum plenuz erit. Natus & nutritus in infidelitate plerũq; baptisma suscipiet: baptizatus ꝟo negabit moribus christũ. Male ichoans adipiscetur bonũ finem: & bene inchoãs cõfundetur. Alius querit ocia & implicat inuitus: & alius repellitur ab actu voluntarie implicat9. Alius dum defendit / offenditur: & alius defẽditur dum offendit: alius periclitatur fame: alius euomit saturitate: alius sitit: alius ebrius est: alius diues & subsannabit pauperes: alius pauper vix fouet seipsum. Alius orbus liberis censabit heredibus alienis: alius circũfultus natis vix alimentabit eosdem. Alius innocẽs & ignarus in aliena torquebitur causa: & qui deliquit / a tortoribus erit liber. Alius nil mali conscius / vt nocens inuenitur: in tortionibus erit: fortassisq; morietur: cui ꝑ quo torq̃tur / astabit ridens: aut ne capiatur / q̃ret securã viã euadẽdi. Amatoris reipublice publicabuntur bona: possidebit illa correptor populi. Quis talia dinumerare posset? Multiplicantur talia sup arenam maris / capitisq; capillos. Quõ igitur cessabim9a q̃relis? Quomõ exclamabimus ad deum? Quis quietabit animas nostras? Quis amplexabitur iusticiam in suis effectibus tã diuersam? nisi cũ Apostolo dicamus: O altitudo sapientie & scientie dei / ꝙ Ro.11.
incomprehensibilia sunt iudicia eius / & inuestigabiles vie eius. Aut quis cognouit sensũ dñi? Aut quis consiliarius eius fuit? Quis es tu ho-

Esa.29. mo vt respōdeas deo? Nunquid potest vas di-
cere actori suo: en me figule cur me fecisti sic?
aut opus factori suo: non intelligis. Sed hic so-
lum est adoranda diuina iusticia: quia hoꝝ non
modo/sed in futuro erit scientia: qm̄ iusticia dei
deus est: ⁊ deus infinitus totaliter est: quē com
prehendere humana fragilitas nō potest. Deo
aūt demus iustam iusticiā: nobis aūt ignoran-
tiā tribuamus. Sicq̄ quiescamus a talium dis-
cussione: si coram deo esse volumus sine offen-
sione. Temerarius est seruus/qui totam secre-
torum dn̄i voluntatē exhaurire festinat. Et su-
perbissimū est nobis sub celo querere/quod su-
per celū reseruatum est scire. ¶ Recnō ⁊ a se-
pius fato throno tonitrua terrentia ꝓcedūt: q̄
hominū animos concutiunt/conturbāt: admi-
rari faciūt ⁊ pauere. Sed que sint ista tonitrua
tam tremende super nos sonantia / videamus.
Tonitruū ꝑsonat auribus nostri cordis: cū ni-
si baptismi sacramento renatus saluus esse nō
possit: ꝙ tanta multitudo infideliū non baptiza
Johe.2. ta perit. Sed qm̄ scriptum est: Omnis q̄ inuo-
cauerit nomen dn̄i/fide scilicet ⁊ opere: saluus
Ro.10 erit. Et apostolus dicit: Quomodo inuocabūt
eū in quē non crediderūt? Quō credent ei queꝫ
non audierunt? Quō audient sine predicante?
Quomodo p̄dicabunt nisi mittanł? Ex quibus
sane verbis excusari videntur si non inuocant:
quia non credunt: si nō credunt/ qꝛ nō audiūt:
si non audiunt/qꝛ eis non est predicatum. Pre-
dicatores v̄o non excusantur: quia nec a deo/
nec ab ecclesia pleno ⁊ conuenienti studio missi
sunt. Quod humana ratio atq̄ iusticia diuina/
rationem ⁊ iusticiā non intelligens/cōqueritur
dicens: O si p̄dicatum esset eis/forte crederēt/
⁊ inuocarent/⁊ salui fierent. Et si sonus ⁊ pre-
dicatio apostolorū exiuit in omnē terram: et si
miracula facientes fuerunt per omnē mūdi pla-
gam: forte non omnes crediderunt: forte ꝙ ver
borum semina non remanserunt. Et multa p̄te
rierunt tempora: vt sint tradita memorie q̄ fue
rant ex fide. Quod si modo forte per predicatio
nem impetrerenł/forte cōuerterenł. Et cū nullꝰ
possit venire ad christū/nisi trahatur a patre:
quare nō trahunł ad christum/ad quē facti sūt:
vt nō descēdāt in infernū/ꝓpł quē facti nō sūt:
cum nullum deus pater creet ad penam: Quis
omnes non ꝑcipiant gloriā? Et si credituri nō
essent vt venirent ad veniam: angitur nunc ani
mus iusticia tali. Cur ergo deus creat tantam
multitudinē/in eternū demonibus sociandam?
Nūne ergo iniquitas apud deum? Absit. Et de
infidelium paruulis questionis nos aura con-
turbat: vt si adulti qualificati vitijs/donum fi-
dei non merentur: quare eorum damnanł par-
uuli/q̄ non peccauerūt? Sed non inter christia
norum paruulos viuos morientes ante regene
rationē/⁊ infideliū paruulos decedentes meri-
torum distinctio: cum sit equa vtrorūq̄ condi-
tio. Quia sicut ex christiano non nascitur chri-
stianus: ita ex infideli vt infidelis est/non nasci
tur infidelis: Quis ex primorum parentum p-
pagata ꝓpagine nascitur quisq̄ cū macula pec
cati originalis: his solum exceptis q̄ sanctifi-
cationem in vtero sp̄ussancti gratia susceperūt
aut suscepturi sūt. Sed ne huiusmodi tonitrui
questio trahatur in longum: decens esset vt eā
possibilis responsio terminaret: sed non est
possibilis responsio questioni cuius ignota est
ratio: nihilominus cum fide/humilitatis deuo
tione/cum charitate: non ad plenū/sed scintilla
riter aliquid declaremus. Cum deus sit summe
iustus/summe optimus/summe sapiens/ sūme
misericors/summe potens: omnia irreprehensi
bilia facit: sed humana presumptio se vltra suū
terminū extendens/diuina opera reprehēdit.
Nam cum deus sit summe iustus/ nihil iniustū
facit: sed omne quod facit/eo ipso iustū est quo
ipse facit: quia nihil seipso/⁊ a seipso/⁊ ꝑ seipsuꝫ
est iustum: vt deus extra seipsuꝫ inueniat aliq̄d
iustum: ⁊ illud opereł quod faciat iustum: sed a
factione dei iusta sunt facta dei. Et cū nihil ſm
Job/in terra sine causa subrogabitur: igił cau Job.5
sa nobis ignota cur sic procedit ex deo iusticia
iusta. Cū sit summe optimus/bonū opał absq̄
admixtione contrarij: cum sit summe sapiēs/nō
errat in opere: cum sit summe misericors/ nihil
facit impie: cū sit summe potens/ordinē vniuer
si/pulchritudinē iusticie/ magnitudinē imperij
sui dehonestari per aliquod iniustum nō sinit.
Et intantū hec omnipotenter custodit: vt ea q̄
fiunt ab hominibus peccando deformia: cum
eis ordo vniuersi seruatus permaneat: iusticie
pulchritudo nō turpeat: ⁊ imperij magnitudo
in sua honestate subsistat. Juste igitur infide-
les sic in infidelitate moriuntur: qꝛ soli deo no-
ta est causa ꝙ non reuocantur. Et cum questio
fuisset excogitata verbis/⁊ scriptis ventilata ꝑ
multos: cur deus non ante p̄uiderit generi hu-
mano: vt filiū suū citius mitteret: in quo ip̄m sal
uare disposuerat: responsio statim esset irroga
ta. Quia ſm apostolū/nondum venerat plenitu Gal.4
do temporis: nondū mūdus ad ipsum recipien
dū fuerat aptatus: nondū homo lapsus se pro
bauerat/per seipsum non posse resurgere: si sta
tim affuisset releuans manus. Nonduꝫ tantus
dn̄s ſm decentiam fuerat proclamatus: nondū
pena culpe cōparabatur: nondū eijciēdus erat
princeps huius mundi/cui se voluntarie manci
pauerat: ꝓpter quod iuste diabolus eum tāto
cursu tēporis detinebat. Et pctm̄ in lege natu-
re meruit/vt deus filiū suū differret: a quo pec-
cato nulla hoīs adulta ratio ꝑ ignorantiā excu
sationem valeret habere. Que lex scp̄ture ori-
ginali mūdo insonuit in finē: ⁊ mūdus ille cōtra
legem nature peccando/dignas penas sustinu
it. Nam si originalis mūdus excusari potuisset:
iniuste deus tā crudeliter castigasset. Que lex a
tēpe noe vsq̄ ad moysen nisi lex nature insiste-
bat hoībus: ꝯtra quā legē in pluribus ⁊ a pluri
bus offensus est deꝰ? Quaꝝ r̄isionum efficacia
satis cōpetit cū supradicta q̄stione/q̄ de infideli

entilata p aliquos fuit. Et certissime tenē
nullum infidelē/nullamq3 infideliū multi
ē nō vocari/nisi causa iustissima: nullū vo
isi diuina misericordia. Et magnū siquidē
ruū de dei pcedit iusticia: q de christi passi
causa salutis est omniū/prius damnatus
las ex iusticia q petrus saluatus ex miseri
a. Et penaliter sedens in crucis throno l
ustissimus iudex sententiā misericordie ex
s expressit: cum latroni dixit: Hodie mecū
n paradiso. Justissime vitricis sentētiā ta
o pfecit: cum aliū reseruauit eterno suppli
Conitruū magnā admirationē incutiēs/de
usticie tonat: cum post susceptam dignissi
christi fidem statim hereses surrexerunt:
d statim soluitur/ si ad apostolū recurrat:
it: Oportet hereses esse: vt qui pbati sunt/
festi fiant in nobis. Oportebat ecclesiā im
ari p fidei sectas: vt appareret ei9 sana do
a: q dogmata puersa queq3 confundit. Et he
orum impugnatio mōstrat in ecclesia/q sit
s z vera doctrina. Cur autē tanta difficulta
nto periculo hominū/sanguine tanto fuso/
diuersitate moriendi/fides christi mundū
terit: animus hominū sub tanto tonitruo
urbat. O si cōsyderamus qd in seipso ca
ostrū christus fecerit: nō turbabimur qd i
bris suis in posterū egerit. Nā ipse caput
rum noluit in potentia orbem transforma
rrarū: qui nō in multitudine graui z forti/s3
irginē ingressus est mundū: non regias so
tes/non ciuitates munitas accepit: nō re
pparatu apparuit: sed vilis z paup ab ho
bus reputatus. Qui proximus passiōi sub
omnē visibilē potentiā: semetipsum volun
tradens in manibus peccatorū. Et petro
ana vtēti potentia/prius pie increpato/ po
ixit: An nō possum rogare patrē meum/et
xhibebit mihi modo plus q duodecim le
es angelorū? Quō ergo implebunt scriptu
ophetarum? Quia sic oportet fieri. Et p oia
alefactor tractat9/in se mortis accepit sen
ā indilate traditam factioni: z p mortē dele
ortem: z chirographū decreti quod erat
nos z diabolū/tollens de medio deletum
um cruce: z redemit in sanguine: q solo ver
nmo velle poterat liberare. Que igitur fuit
sticia: vt innocens p nocentibus tradere
ffligeretur iustus p iniquo? Sed cum non
iustū q christus sic patereť: iustū tamē fuit
abolus pter audaciā plus petendi ab eo
o nihil habebat/id quod tenebat/ amitte
Unde ipse saluator pdixerat ante mortē su
quod est in sua morte pfectū. Nunc iudiciū
undi: nunc princeps huius mūdi eijcietur
s pter iniusticiā plus volēdi. Propterea
n ipse saluator dixit: Uenit enim princeps
di huius: z in me nō habet quicq. Igitur q
itellige. Si caput in humilitate ingressus
uō aliter q p humilitatē pdicabit z annun
ur crediturus z nō crediturus: nisi p vilita

tē ingressus/siue p stulticiā crucis: quā sic appel
lat reprobus mūdus? Quō p sapientiā aut ma
gnificentiā/aut quamcūq3 sublimitatē: nisi p cō
traria mūdo pdicabit christus? Propterea in
quit ad Corinthios Paulus: Nos predicamus i.Co.i.
christū crucifixum: iudeis qdem scandalū/genti
bus aūt stulticiam: ipsis aūt vocatis iudeis atq3
grecis christum dei virtutē atq3 sapientiā: quia
quod stultū est dei/sapientius est hoibus: quod
infirmū est dei/fortius est hoibus. Uidete eni3
vocationē vestrā fratres: q2 nō multi sapientes
fm carnē/nō multi potentes/nō multi nobiles:
sed q stulta sunt mūdi/elegit deus vt confundat
sapientes. Et infirma mūdi elegit deus/ vt cōfun
dat fortia: z ignobilia mūdi z cōtemptibilia ele
git deus/z ea q non sūt: vt ea q sunt destrueret:
vt nō gloriet omnis caro in cōspectu eius. Ui
de igitur z cōsydera p quā iusticie porta3 deus
voluit ingredi ad mentem humanā. Infallibili
ter ordo diuine iusticie reqrebat: vt christi vir
ginalis natiuitas z immaculata/p virgines im
maculatos pdicaretur: vt eius doctrina supra
vsum p hoies insolitos doceretur: vt passio sua
ineffabilis p passiones ineffabiles notaretur: vt
mors vnius omniū eternā mortē ex seipsa de
struens/p mortē plurium cognosceretur: z san
guis christi p oibus fusus/hominu3 sanguine
cōpensaret. Nec christi fides aliter in orbe ter
rarū introducenda erat/q fuerit p verum deu3
z hominē introducta. Inualidior fuisset fides:
nisi hoim cruore/z tyrannorū fuisset consecra
ta terrore. Nec expediebat omniū regi regum/
vt statim ex fide reciperetur: z virtus fidei non
pbaretur. Et q2 introducebat in orbē terrarū:
quod vsus nō habuit: natura nesciuit: rō igno
rabat: p intellectū mens nō capiebat humana:
rōnis ordo poscebat: vt p inusitata/ p nature cō
traria/p rōni humane nō consona/p incomphē
sibilia intellectui/christus z eius fides declara
retur. Expediebat oīno fm dispositione3 sūme
iusticie/vt mors morti christi testimonium da
ret: vt q mortuū pdicabant per mortem destru
xisse mortē/z attulisse vitā: q p tali mortuo mo
rerentur: z experirentur mortē ignominiosam/
quam a christo pdicabant susceptam: z q pate
rentur p passo/quem sic passum volebāt ab ho
minibus credi: z q sanguinē funderent huma
nū/q ad credendū inuitabant mundū fusum fu
isse sanguinē in cruce diuinū. Et qm in nouā vi
tam p christū transformandus erat mūdus: id
fieri oportebat p nouū moriendi genus. Euan
geliū nāq3 christi docuit mundū quod ignora
bat: persuasit ei quod nolebat: cōpulit credere
z amare crucē z mortē/quā ipe mundus horre
bat. Quō ergo reciperet tanta nouitas: nisi fu
isset in pmitiuis christiferis tāta patiendi volun
tas/z actualit tāta penalitas? Jure igit fm di
uine iusticie ineffabilē rōnē sicq3 actū est: euāge
liū pdicatū: regnū dei ānūciatū: christ9 adorat9
fides suscepta: vita christiana pro eterno regnō
pacta: idola destructa: z vni deo exhibita latria:

Tonitruat de sede iusticie/quod nimis hūanas
cōmouet mentes: cur christianitas a christo nō
ꝓtegitur: ꝙ plerūqꝫ ab ipsis infidelibus ꝓpulsa
tur: vt innumerabiliū hominū mortes/ciuitatuꝫ
desolationes euenerūt. Cur ⁊ in seipsa christia-
nitas se lacessit: vt regnū insurgat aduersus re-
gnum: gens ꝯtra gentē: ciuitas ꝯtra ciuitatem:
ꝓgenies aduersus ꝓgeniē: homo aduersus ho
minē? Cur discissa partialitatibus guelfinis et
gibellinis/vocabulis friuolis ꝑ diabolū intro-
ductis? Cur partita ecclesia i imperialib⁹? Que
bellandi causa: que certādi ratio: cum christia-
nis bellare non cōpetat: nisi ꝓ fide christi/⁊ mo
rib⁹ fidei/aut ꝓ eterno regno? Ad q̇d huiusmo-
di seua bella/feroces hominū turme? Ad q̇d te-
lis ex aduerso se impetunt? Cur hoīm actiones
ad crudelē mortē se pacto constituūt? Ad q̇d tri
stem dum moriuntur homines/dant sonitū tu-
be? Ad quid buccina distincte ꝓclamitat/ vt vi-
uentes ad mortē conueniāt? Ad quid sonit⁹ or-
ganorū ⁊ vniuersi generis musicoꝝ: dum in bel
la homines infeliciter moriuntur? Et que inuē-
ta fuerunt ad gaudia/in sceleratissimis funerib⁹
audiuntur. Concurrūt de vniuersis ꝑtibus stre
nui bellatores: ⁊ ad occidendū a quibus lesi nō
sunt/stipem infelicē recipiunt: ⁊ grigia damno-
sa sectantur. Que occidendi suasio? Quis finis
ledendi? Que iusticia inter hoīes vētilata? Que
consultorū ⁊ in consiliis regnoꝝ ⁊ ciuitatū pro-
ponentiū/ ꝓclamantiu guerras/⁊ partita facien
tiū: vt innocentibus inferant violentias? Nam
aut ambe partes ex aduerso cōstitute/ habebūt
iusticiā ⁊ bellandi licitam causam: quod est im-
possibile/ꝙ ꝓ vna re a duobus constitutis bel-
letur iuste: aut ambo impetu feruntur ad belliū/
iusticia ⁊ ratione carentes: quod sepe cōtingit:
aut vnius causa tuitionis aut defensiōis/erit iu
stissima/⁊ alterius lesionis ⁊ insultatiōis erit in-
iustissima causa: quod verius ⁊ plurimū ⁊ in plu
rib⁹ euenit. Quomodolibet se habeat ordo rei
omniū iniuste pugnātiū: qui si certaminis impe-
tu moriuntur/est ſm fidem manifesta dānatio:
quia odio iniustissimo circūuenti/dum volebāt
occidere/occiduntur nulla correptione preuen
ti. Que est ergo ista diuina iusticia: vt sic ad se in
uicem se effodiant christiani: sic vt in istis bellis
ad inferni profunda descendunt? Sed absqꝫ eo
quod dn̄s in euangelio ꝑnunciauerit/debere ta
lia mundi finem ⁊ iudiciū ꝑuenire: dicens disci-
Lu.21 pulis suis: Cū audieritis ꝑlia ⁊ seditiones/noli-
te terreri: oportet primū hec fieri: sed nondum
statim finis: Surget gens contra gentem/ ⁊ re-
gnū aduersus regnum: alia responsionis causa
suboritur: si dignitas ⁊ sublimitas fidei et vite
christiane pensetur: ⁊ diaboli christiani nomis
inimici/ subtilissima indignatiōe odiū/ inuidia
⁊ astutia in christianos ꝑ oīa ꝑsciatur: ⁊ quieta
bitur mens in tali tonitruo: ⁊ immēsas gratias
referet deo. Nā sublimitas ⁊ dignitas fidei trā
scendunt humanū oīmode intellectū: inferunt
agibiles suos in supernū regnū: ⁊ christianice

christianicis ꝑ vnigenitū dei filiū repromittit
equalitas angeloꝝ: sicut Mattheus ⁊ lucas re- Matth.22.
ferunt dn̄m dixisse/cū de resurrectione questio Mar.12.
haberetur: Erratis nescientes scripturas. In Lu.20
resurrectione neqꝫ nubent/neqꝫ nubentur: sed
sunt sicut angeli dei in celo. Et angeli custodes
nostri sunt. Et ideo deo mandante custodiūt:
vt custodiri ab eis cū eis seruent/si habent ali-
q̇d simile: vel acq̇rant/si vident ipsos oīno ca-
rere: non solū que gratie/sed etiā in his q̇ sunt
glorie. Necnon ⁊ dignitas vite ac fidei christi-
ane solū sociat angelis/aut equat: sed diuidit a
demonibus/⁊ ab infidelibus separat: ⁊ reponit
in celo terrenos/i supͥmis partibus imos: clau
dit infernū: aperit celum. Cui dignitati ac eius
virtutibus demones inuidentes: ne ipsorū lo-
ca in supͥnis ꝑdita capiamus/ac equalia possi-
deamus: aut ne nos intremus/vnde casum ipso
rū ex fide cognoscimus: scientes ꝙ nisi ꝑ virtu-
tes passionis christiqꝫ meritū/superna nō capi-
mus: furorē potentie/deceptionē maligne pru
dentie/ꝑuersitatē malicie in nobis ⁊ aduersum
nos sollicitare/imo excitare non cessant. Nam
excitant aduersus nos pleriqꝫ infideliū ferita-
tem: vt eorū vexationibus occupati/nō respi-
ciamus in authorē vite/cōsummationē iesū et
passionē eius. Ad cuius respectū apostolus ad
Hebreos loquēs/amātissime nos hortatur di-
cens: Deponentes omne pondus ⁊ circūstans Hebreo.12
nos peccatū/ꝑ patientiā curramus ad ꝓpositū
nobis certamē: aspicientes in authorē fidei et
ꝯsummatorē iesum: q̇ ꝓposito sibi gaudio susti
nuit crucē/omni cōfusione ꝯtēpta. Recogitate
eū q̇ talē sustinuit a peccatoribus ꝯtradictionē
aduersus semetipsuꝫ: vt nō fatigemini animis
vestris deficientes. Sed ne hoc fiat/ ꝑ infide-
les quādoqꝫ impediūt demones/friuole dicen-
tes: Bonū est ab infidelibus excitari: aut ipsos
sollicitare vt armis pugnemus ad inuicē: q̇z nō
peccamus si occidimus: ⁊ si occidimur/corripi
mur: licet ista nō sit intētio demonū. Quādoqꝫ
ista penitus omittamus: reuertētes ad ea q̇ inter
seipsos christiani ꝑagunt mala. Nā christiani
tatis virtutes altissime sunt: charitas/pax/hu-
militas/veritas/castitas/ paupertas/ abstinen-
tia/oratio sursum ducens/penitentia deo recō
cilians/⁊ sacramentū christi corpis purgās: ad
uersus quas furie infernales insurgūt: volētes
si possent abolere ꝑ totū aut impedire/ne produ
cantur ad actum: ꝙ a subtili mentis acumine
ac experimento cognoscūt per ipsas ⁊ cuꝫ ipsis
nos regna captare celestia: vnde ipsi miserabili
ter corruerūt. Quibus virtutibus infideles ca
rentes/plerūqꝫ demones nō impugnāt: nos cō
turbantes/⁊ ipsos pacatos dimittūt: q̇z in eis
nullas virtutes agnoscūt/q̇bus ad supͥna feran-
tur/gratiam ꝓmerentes: non credentes i chri-
stū: sine quo nō/ꝑ quem virtus habet ⁊ meritū:
⁊ meritū reddit possessorē ad deū aptitatqꝫ ad
regnū. Sed q̇z vident christianos his pollere
virtutibus: vt destruāt charitatē/cōmouēt hom

nō animos in alicui⁹ rei amorē illicitū: vt quod debet esse cōmune/sit ꝓpriū: ⁊ sit meū quod debet esse tuū: ⁊ versa vice ꝑagit: ⁊ quod sit istius/ quod debet esse alterius: nascentur rixe/ discordie/odia/ꝯuitia/opprobria/lites/contentiones/ schismata/inuidie/secte/maledictiones: ⁊ similia. His subortis pessimis causis/⁊ charitas effugiet de cordibus christianis: ac ꝑ hec ꝓcedetur ad bella: iniuste acies mouebūtur: propulsabunt̄ aliorum indebite fines: pax que bellare nō nouit/longinquā appetet regionem. Et q꞉ vna pars aliā oīno supare cōtendit: fugabit̄ humilitas/q̄ hoīm animos equat: veritas tollit̄ de medio/cū insidijs ⁊ falsitatibus quis querit efficere quod nō erat a ṽitate ꝑmissum. Corrūpet̄ castitas morū/ex societate corrupta: qm̄ huiusmodi facinora querūt: q꞉ cū virtute integritas non bellatur. Corrumpetur ⁊ castitas animoꝝ ex inordinato affectu: plerūq꞉ castitas corpoꝝ turpitudinis damna portabit: q꞉ malū trahit ad malū/qui factor est eius. Et deuictis hostibus luxuriabitur ꝑniciosa licentia: q̄ sibi obicē non videbit: stuprabit ad placitū virgines: viduis nō parcet honestis: si pulchras esse cōspexerit/incestuabit: plerūq꞉ nuptas adulterabitur/ ꝓ nihilo reputans opprobria maritoꝝ. Aufugiet paupertas ab his q̄ alienis ditari sunt spolijs. In spoliatis aūt nō merebitur paupertas inuolūtaria: q꞉ nūq̄ est vera/nisi fuerit leta. Abstinentia repudiabit̄: q꞉ nullū locū habebit parsimonia ciboꝝ/vbi ad bellandū exq̄ritur ferocitas corporum. Silebit oratio inter armoꝝ strepitus: ⁊ cū ipsa tendat ī deū: nō verbis/sed mentis intuitu. Quō ergo fiet sancta aut grata erit oratio/cuius mēs nihil aliud q̄ mala in ꝓximo meditatur? Penitentia recōciliatiua nō erit: q꞉ nō penitet p̄teritoꝝ qui animo ⁊ corꝑe mala malis accumulat: ⁊ ad proximoꝝ peiora ꝯstruit̄. Non erit cōmunio veri corporis christi: vbi mēbra eius ad ꝑditionem aut spoliationē seu depressionē cōueniant. Cōmunionē oportet habere cū ꝓximo/q̄ vult dignus fieri sacramēto: nec purgabit a delictis continue delinquentē: sed si q̄s indigne interꝑtaret accipere: penā ⁊ iudiciū s̄m apostolū/nō christi gratiā māducaret. Luce clarius patet quare demones magis christianitatē q̄ alias gentes exagitant: vt virtutes christiferas tollant: aut eorum actus impediant: vt finaliter nobis claudat̄ celū/quod ipsi ad cadēdū patulū habuerūt: ⁊ aperiatur infernus/ quē ipsi cū suis cōplicibus in fine mūdi eternaliter inremotis repagulis habebūt firmiter clausum. Et q꞉ iudei merito patiuntur seruitutē/dispersionē/inclusionē: q꞉ cōtempserūt christū p̄dicantē/ morientē: iustius hec mala nos ꝯturbāt: q꞉ per ꝑditos mores cōtemnimus ipsum in celo regnantē. Et proscindamur in nobis discisi a christo: diuidamur ī nobis diuisi a deo: cōfodiamur ferro: q̄ quātū in nobis est/peccantes nostris adhuc christū in cruce configimus: q̄ hactenus ꝓ nostris peccatis extitit corpore crucifixus.

De misericordia dei. Ca. XXVI

Fides diuina ꝑquirit: et eo virtuosior est animus/quo q̄sita ꝑ fidem ab inuestigatione rationis absoluit. Nec aliter sentit de diuinis/nisi ꝓut sentiēdū veritas summa mādauit. Et multi ad dei misericordiā indebite animū subleuāt: idcirco de ipsa est fide christianica disserendū: nō humana presumptione tentādū. Misericordia dei iusticia dei est: q꞉ ip̄m misereri iusticia est. Et iustū est sūmū ⁊ verū deū esse misericordia plenū: vt ex plenitudine sua misericordia dei plena sit omnis terra: quod psalmista canit: Misericordia dei plena est terra. Ps.32. Sed aliū prestat legentibus intellectū/cū dicit̄ charitas dei/benignitas dei/ pietas dei/largitas dei/⁊ his similia: aliū cū dicitur misericordia. Nā misericordia ideo sic appellata est: q꞉ miseriā nostrā respicit: aut iam habitā/vt auferat: aut futurā ꝑuenit/vt non veniat. Que nr̄a miseria vel erit culpabilis vel penalis: aut sp̄ualis vel corporalis. Culpabilis miseria primo fuit in angelis que nō est dei misericordiā cōsecuta: quia illoꝝ natura semel fuit vertibilis/vt a deo auersi nunq̄ ad ip̄m verterentur ꝯuersi/vt essent dei misericordiā cōsecuti: q̄ licet respiciat auersum/nunq̄ datur nisi ad ꝯuersum. Et statim post culpe miseriā secuta est miserabilis pena/nunq̄ misericordiā cōsecutura: quia non ad penitentiā reuersura. Eadem miseria fuit in parentibus primis: ⁊ iusticie merito secuta est in nascentibus ceteris: et sup quā diffusa est dei misericordia: q꞉ secuta ē peccatoris penitentia/⁊ penalis ad tēpus vindicta: ꝓ eo q̄ reuertibilis ad deū fuit humana natura: ⁊ liberata est humana fragilitas a culpa ⁊ et̄na pena. Nā sua misericordia ꝓpiciat⁹ ē deus ꝑ vnigenitū suū oībus iniq̄tatibus nostris: ⁊ sanauit oēs infirmitates nostras: ⁊ redemit de interitu vitā nostrā: nō auro ⁊ argēto/sed sanguine ꝓprio: iuxta Esaie ꝓpheticū dictū: Gratis Esa.52 venundati estis: ⁊ sine p̄cio redimemini. Et in p̄ma canonica sua Petr⁹ inq̄t: Scientes q̄ non 1.Pe.1 corruptibilibus auro ⁊ argento redempti estis de vana vestra cōuersatione paterne traditionis: sed precioso sanguine quasi agni incōtaminati ⁊ īmaculati christi iesu: p̄cogniti quidē ante mundi cōstitutionē: manifestati aūt nouissimis t̄pibus ꝓpter vos/q̄ ꝑ ip̄m fideles estis. Et cū ipse deus ꝑ sanguinē nos redimeret/a paternis ⁊ ꝓprijs debitis solueret: contra originale pct̄m ablutiuū baptismatis instituit sacramentū. Et q꞉ s̄m apostolū ad Hebreos/ impossibi- Hebreo.6 le actū est peccantē post baptismū/ꝑ ip̄m posse recōciliari ⁊ reformari: sacra sunt alia instituta vt ip̄is mediātib⁹ reformemur/mūdemur/ acceptabiles fiamus/in gr̄a placeamus/gloriā acq̄ramus: q̄ statim abolita culpa ꝑ p̄niam/auferetur pena ꝑ mi̅ficordiā. Et lʒ pena relinq̄t̄ purgatoria: de ineffabili misericordia dei ē q̄ iuxta merita nō dat̄ et̄na: q꞉ iuxta Dauid sn̄iam/misator ⁊ mi̅ficors dn̄s/lōganimis/⁊ multū miseri- Ps.102.

tors. Non in ppetuū/quia misericors est/irascetur: neqʒ in eternum cōminabitur: quia crudelis non est. Non sm peccata nostra fecit nobis: qꝛ inferna ⁊ puationē sui meruimus. Neqʒ sm iniquitates nostras retribuit nobis: quas innumerabiles fecimus: et ipse penitentibus non retribuit mala iratus. Quoniā sm altitudinem celi a terra corroborauit misericordiā suam sup timētes se: quia ipse celū est/nos terra sumus: ipse deus verus/nos homies puri sumus: ipse iustus/nos peccatores existimus. Idcirco suā seruās bonitatē eternā et indeficientem: quantum ipse superexaltatur a terra nostre iniquitatis/intātum miseretur nobis sue gratia pietatis: vt tamē misericordia firmetur tm̄ super eū timentes: vt nō psumant dei timore carentes/et ad penitentiam nō reuertentes. Et quantū distat ortus ab occidente/longe facit a nobis iniqtates nostras: vt tātū iniqtates nostre si penitētiā susceperint/longe sint a nobis pena dimissa: quoꝝ occidēs seu occasus est culpa cōmissa: quantū ipsius cōceptio/natalis et vita/mos/doctrina/passio et sepultura sint sine admissa penit⁹ culpa. Et quō

Ps. 102. miseretur pater filioꝝ/misertus est dn̄s timentibus se: quoniā ipse cognouit figmentū nostrū. Similitudinē paterne dilectionis in filiū induxit sermo dauidicus ad timētes. Pater nāqʒ naturali amore fertur in filiū: vt misereatur sibi p offensionibus eius. Qui licet peccet/paternaʒ dilectionē nō extinguit in patre: quin velit filio prodigo cū reuertitur/misereri. Sic fons dilectionis/et pater misericordiarū/et totius consolationis deus naturali amore misericordiā exhibet timentibus eū/et ex penitētia petentibus illum: quia misericordia dei ab eterno ⁊ vsqʒ in eternū sup timentes eū: quoniā ipse cognouit figmētū fragilitatis nostre: qui ex nulla nr̄a virtute sustineri valemus/nisi sua misericordia solidemur. Hinc ⁊ sapientia clamat: Gratia dei ⁊ misericordia est in sanctos eius: et respectus i electos illius. Et alibi: Tu aūt deus naturalit̄ suauis et verus es/patiens/et in misericordia disponens oīa. Et miseretur oībus sibi volētibus misereri: nō superbia/sed humili volūtate. Multi eñi volunt misericordiā/retinēdo pctī miseriā et orant misereri: sed nolūt emēdari. Superbia maxima est petere misericordiā/et in vitijs velle manere. Magna est nostra miseria: cum sumus in culpa mentis ex volito/aut in culpa corporis ex actu puerso. Magna/cū expetita patitur aīa penā: et corpus resoluitur in terrā/resuscitandū in multis: nō ad gloriā/ sed ad gehennam. Magna miśia spūalis/cū aīa ignorat aut peccat. Magna corpalis/cuʒ tot penalitatibus corpus ipsum subiaceat. Propterea clamabat

Sap. 4. (margin, beside "mur. Hinc")

Sap. 15 (margin, beside "ctos illius")

Ps. 50. Dauid: Miserere mei deus sm magnā misericordiam tuam. Quia vbi magna est miseria/ opus est magna misericordia. Igit̄ ipsa misericordia (vt prefatum est) aut remouet inherentem miseriam/aut preuenit ad futurā. Et ex ipsa misericordia detinemur ne cadamus; cadentib⁹ manus datur vt resurgamus. Ipsa nos adiuuat/ vt vincamus: ipsa nos saluat/ne pereamus: ipsa expectat dulciter/cum redire tardamus: ipsa porrigit manū/dum petimus: aperit/cum pulsam⁹: inuenit ipsa bonū quod querimus: reuocat/ cum erramus: vlcisci dissimulat/cum peccamus: suscipit hilariter/cum redimus: emollit cor ad penitentiā: cito dimittit offensam ⁊ peccatū: factā non tenet iniuriam: dat largiter gratiam: multiplicat datā: seruat multiplicatā. Miris ⁊ occultis modis deus ex misericordia impedit/ne fiat peccatū: dat aduersa/vt purget pctum. Largit̄ prospera/vt ad amorem prouocet: dat sacramētum/vt meritū cumulet: dat precepta/vt donet premia: pfert gratiā/vt faciam⁹ illa. Ex ipsa oīm deus pater punit citra ꝯdignum: non solum in hoc mundo/sed ⁊ in inferno. Et plerūqʒ pctōrē quem non preuidit ad gratiā reuersuruʒ/citiore preuenit morte: ne diu viuendo peccata multiplicet: quoꝝ multiplicatiōe sua pena ꝯcresceret. Dat supra petitū: premiat supra meritū: remunerat supra speratū. O ꝙ multiplex ⁊ magna ē misericordia dei: non multiplicans nec maiorē faciens deum. O ꝙ bene q̄ ad ipsam refugiunt. O ꝙ male qui non bene vtuntur: cum in pctis multis iaceant sub respectu eius. Plures peccāt ptextu illius: et volunt diu egrotare in pctis sub spe misericordie affuture: cū nollent in corpore chronice pati penas sub expectatione sanitatis venture. O ꝙ multi expetunt miśicordiā: ⁊ ipsa expectata venit: sed expectātes nō inuenit: aut suo tpe imparatos inuenit. Quid autē de iustis dicā: Non indigēt misericordia? Sed inspice diligenter ꝙ indigent. Si sacre scripture textū perquiras/cito ipsos indigere misericordia innotescet. Indq̄t Esaias: Oēs iusticie nostre quasi pānus menstruate. Uide igitur q̄d meremur ex iusticia nostra sine misericordia: cū taʒ sit vilis nostra iusticia reputata. Ipse saluator noster iusticie ꝯfidentiā destruens dicit: Cū oīa bene feceritis: fecistis quod debuistis: dicite/serui inutiles sumus. Et apostolus: Non sunt ꝯdigne passiones huius tpis ad futurā gloriā/que reuelabit̄ i nobis. Et ad Titū scribens iterū dicit: Non ex opibus iusticie q̄ fecimus nos/aut facimus/ seu faciemus: sed sm suā misericordiā saluos nos fecit. Et ad Philippenses iterū de seipō nō iustificato neqʒ iustificando p iusticiā legis sue/ sʒ per iusticiā fidei ex misericordia dei dicit: Ut inueniar in illo non habens meā iusticiā/que in lege ē: sed illam q̄ ex fide est iesu christi: q̄ ex deo est iusticia in fide ad cognoscendū illū/⁊ virtutem resurrectionis eius/⁊ societatē passionū illius: ꝯfiguratus morti eius. Que oīa misericordiā/non iusticiā nostrā clamāt. Quod ⁊ nos dicere possumus de iusticia noue legis: quā si vsqʒ ad apicē minimū ⁊ iota nullū ptermissum seruaremus vitā non mereremur eternā: neqʒ opa nr̄a causa essent salutis: sed nostris opibus existentibus bonis/misericordia dei salutē ⁊ ad salutē operatur in nobis. Et idē apostolus dicit de seipso ad

Esa. 64 (margin, beside "Indq̄t Esaias")

Lu. 17 (margin, beside "Cū oīa bene feceri-")

Roṁ. 8. (margin, beside "Non sunt ꝯdigne")

Tit. 3. (margin, beside "Non ex")

Phil. 3 (margin, beside "Ut inueni-")

1.Co.4 Corinthios: Nihil mihi cōscius sum: sed in hoc
iustificatus non sum / sez vt vitam eternā mere-
Roma.9 ar. Et ad Romanos ꝑ omnibus dicit: Non est
volentis neq3 currentis / sed miserentis est dei.
Quid em̄ est / non est volentis: nisi quia non suf-
ficit desyderiū / non affectus / non volūtas quan
tumcūq3 excessiua salutis? Quid est / neq3 currē-
tis? Id est / quantūcunq3 bene operantis opus.
Quia non sufficit Abel iusticia sua: non enoch
mūdicia sua: non Noe rectitudo sua: nō Abrae
obedientia sua: non isaac diligentia sua: non ia-
cob patiētia sua: non ioseph tribulatio sua: nō
moysi mititas sua: non aaron sacerdotalis puri
tas sua: non iosue fortitudo sua: non caleph vir
tus sua: non samueli dedicatio sua: nō dauid sal
uauit similitudo sui cordis ad deū / nec peniten-
tia post peccatū: non saluauit salomonē sapien-
tia sua / et studiu3 in diuinis / nec penitentia post
peccatū: non heliam saluū fecit zelus: nō ezechi
am fletus: non iosiā destructio idolorū / et diui-
ni reordinatio cultus: non ꝓphetas eoꝝ aucto-
ritas: non machabeorū martyriū ipsos introdu
xit in regnū: nec iusticia zacharie vxorisq3 sue sal
uos illos fecit: nec symeonē senem expectatio:
non longa castitas et oratio templaris vidue:
non ioannis sanctificatio vterina / et ꝑ veritate
pena suscepta: non innocentes innocentia mar
tyrū: non latronē sua confessio introduxit in ce-
lum. Idcirco dicit / neq3 currētis: sed misericor-
dia dei miserentis saluauit cū huiusmodi operi-
bus bonis quemcūq3 saluatū. Sed fortasse mu
tabitur in talibus sententijs animus: habēs vn-
de excusationē conficiat / dicens: Nondum chri
stus erat mortuus: nondū resurrexerat a mor
tuis: nondū ascenderat in celū ipse qui dixerat
Joan.3 Nemo ascendit in celū: nisi filius hominis qui ē
in celo: supple ascenderit prius. Confiteor quia
ita est: bene dicitur / quia verū est. Sed declara
tio sermonu3 dei et scripture illuminat mentes
ignaras: paruulis veritatis intellectū infundit.
Nam eadem sententia Pauli simpla ⁊ vna ma-
net ad post mortē et ascensionē christi futuros /
sicut predecessores tenebat inclusos. Nam sa-
ne verum est: quia nondū crucifixus fuerat mor
tis morte destructor: nondū sanguinis precii
erat solutū: nondum vectes fracti fuerāt infer-
nales: nondū de limbo sancti educti: nondum
patuerat celū: nondu3 christus loca paraturus
ascenderat. Sed his a christo pactis / miserāte
deo / comitantibus operib9 bonis / ascensionē
christi precedētes / ipsum preascendentē sequū-
tur: cum ipso sedente ad patris dexteram quie-
scentes. Sed in quo factum sequentes ⁊ poste-
ros ad ascensionem / audeo inferre sententiā:
vt sanctificatā ⁊ sine peccato viuentē / sanctā san
cti sanctorū matrem nō excludamus: sed dice-
mus ipsam saluari: quia sanctificata ē: quia ma-
ter christi facta est: quia humilis: q2 virgo: quia
omnib9 ornata virtutibus extitit. Et q̄uis cre-
damus virginē dei matrē a peccatorū vinculis
liberā: non tamen credimus ipsam sine dei mi-
sericordia et ꝓprijs virtutibus iustificatā / celo
q3 insertā. Absit: neq3 ipsius bene currentis / sed
dei miserentis extitit q̄ salua fuit. Et sic absol-
uimus / a suis operibus non saluari dei matrē
post filij sui ascensionē celestia regna petentē /
nisi per deū miserentem. Quid dicem9 de apo-
stolis ⁊ martyribus / quid de virginibus ⁊ con-
fessoribus: quid de ceteris iustis? Quid de par-
uulis qui nihil merent: ⁊ in aliena fide captan-
tur: qui post christi ascensionem salui facti sūt?
Multoꝝ quorū merito patrocinari querit ec-
clesia: ipsosq3 veneratur digna honorificētia: ⁊
quoꝝ honore construxit ⁊ templa: nisi quia nō
suffecerunt opera iusta: vt eos saluaret solum
ipsorū iusticia / sed dei misericordia? Ideo ne-
q3 volentis neq3 currentis: sed q̄ quis saluus fit
dei est miserentis. Fecimus quod debuimus:
de sup nos delapsa v̄tute: serui tm̄ inutiles sum9.
Nam si salus ex iusticia bonorū operum esset:
frustra christus crucifixus est: ⁊ gratia nō esset
gratia / si saluaret nostra iusticia. Misericor-
dia dei nō esset misericordia / quā ꝑ iustis ⁊ pec
catoribus cōtinue querit a deo ecclesia. Ipsam
igitur inuocemus: ipsam queramus: ad eius cu
riam a sententia diuine iusticie appellem9: ipsi
subdamur: sub eius alis q̄escamus ⁊ dicamus /
Tre.3 Misericordie dn̄i q2 nō sumus cōsumpti: nec
defecerūt aut deficiēt miserationes eius: q̄ mi-
sereri non deficiēs: dedit nobis vnigenitū suū:
1.Co.1 qui sm̄ aplm̄ factus est nobis a deo sapientia
⁊ iusticia ⁊ sanctificatio ⁊ redēptio: vt nō in no
bis sim9 ꝯfidentes / sed i ipso. Sol est misericor
dia dei: q̄ radios sup vniuersos effundit: nā ipse
omniū ꝑ suo modo miseret. Misericordia dn̄i
sup angelos: misericordia dn̄i sup homies bo-
nos ⁊ malos: misericordia dn̄i sup viros ⁊ mu
lieres: sup iuuenes ⁊ senes: sup fortes ⁊ debiles:
sup sapiētes ⁊ insipientes: super nobiles ⁊ igno
biles: super diuites ⁊ pauperes: sup reges et po
pulos: super p̄ncipes et p̄uincias: super p̄latos ⁊
subditos: super doctores et discipulos: sup vigi
lātes ⁊ dormiētes: super ambulātes ⁊ q̄escētes:
super artifices et inertes: super piugatos et mo-
nachos: super cenobitas et anachoritas.

¶ De diuinis beneficijs. Ca. XXVII

GRatāter grata ⁊ gratis dei bn̄ficia ad
nostrā reuocant memoriā. Que licet
penes nos ex effectu sortiant diuersa
vocabula: vnū tm̄ sunt i mente diuina. Que bn̄fi
cia ideo dicunt / q2 nobis gratis diuia bn̄ficētia
elargit. Nam cu3 non eramus / deduxit in esse.
Quid ei dedim9 nō entes vt daret esse? Gratis
ergo dedit essentie bonū: cū et multa bona cō-
feret in poster. Et tale nostrū esse differentiauit
ab omnib9 sub celo: tm̄ entibus / ꝯferēdo vitā: a vi
uentib9 solū / ꝯferēdo sensū: a sentiētib9 solū / cō
ferendo rationē: a multis rōnē habentib9 / ꝯferē
do fidē: et a multis fidelib9 / aliquos p bonā ope
rationē: Quod donū singulare dei est / posse bn̄
operari. Ut breuiter aliq̄ bn̄ficia nota hāt: ex q̄-
bus deo aīa grās agat: vt gratā se deo faciat: q̄

hec legit/intelligat q̄ creati sumus ad imaginē t similitudinē dei: nō sm corpus/sed sm aiam. In quo. bñficio excedimus in dignitate/nobilitate/virtute celū/solē/lunā t stellas/ q̄tuor elemēta: t oia elemēta corpea/viuentia t nō viuētia: qr oia facta sunt ꝓpter nos/non ꝓpter ea nos facti. Et ipsa facta est aia imortalis/arbitrio libera: imꝑfecta q̄tū ad virtutes: ꝑfecta q̄tuz ad potētias naturales: scz memoriā/ q̄ cōprehēdit ꝓterita/ꝑsentia t futura: q̄tū ad intelligentiā/ q̄ cognoscit deū supra se/se i se/angelos iuxta se: q̄cq̄d aliud celi t ṫre ambitu ꝓtinet/itra se. Intelligit tñ cū discursu q̄ sibi cōcessa sūt itelligere intelligit bona t mala/iusta t iniusta/ corpalia t spūalia. Perfecta etiā ꝑ liberā voluntatē/suā ꝑtātem ad quodcūq̄ voluerit inclinationē conuertibilē t reconuertibilē ad bonū t ad maluz: capax virtutis et vitij: susceptibilis pene vel p̄mij: ꝑfectibilis in virtutibus: caret pondere/figura/colore: eo magna quo capax est eternitatis: eo recta quo appetēs est bonitatis: eo btā quo ꝑticeps est deitatis. Pōt accipe t accipiunt multe signaculū fidei/gratiam spūsctī/fieri sponsa christi/vocari ꝑ adoptionē filia dei. Et in his nullū nostrū ꝓcessit meritū/vt daret huiusmodi beneficiū. Nascimur more bestiaruz: possumus accipere celū: t cōsortiū expectam⁹ angelorū. Et nō solū hec: dedit etiā posse nos diligere ipsum. Et tāte capacitatis fecit: vt repleri aut ꝓtētari nō possit aia nisi ꝑ ipm. Dedit hec oia: ꝓmisit celestia: ꝓrogauit maiora: immo dedit t maxima: vt q̄d det vltra t excellenti⁹ nō habeat: cū ꝑ nimiā charitatem q̄ dilexit nos ab eterno pr oim deus misit filiū suū: vt ipm habeamus in nostra natura similē/quem in sua dissimilē nesciebam⁹: vt habeamus doctorez actu t theoria in doctrina supna: non hereamus in terrena: vt habeamus in cibū t potū: quē q̄ māducat t bibit/viuet in eternū. Et morientem habemus in preciū: qr nos vnde possemus soluere/carebamus. Et resurgentē ascendentēq̄ in celū habemus in p̄miū: q̄ tota est merces et retributio meritorū. Quid eñ in oibus his p̄misit hūana fragilitas meriti? Quid obtulit obsequij? Nōne nos deus ꝑuenit creando/preuenit amando/ꝑuenit beneficia ineffabilia cōferēdo/ꝑuenit redimendo? Nōne hec oia inuitātia sūt ad amorem: cōstringētia vt gratiarū reddamus possibilem actionem? Unde bona est beneficiorū memoria: ne simus ingrati: sed ad repēdēdū debita ꝓmpti. Nā ingratitudo recepta perdit: ꝓmissa non recipit: ductū gratie infūdende intercidit. Facit declinare penitus a pctīs/ beneficiorū dei iugis memoria. Et q̄ consyderat q̄re dederit/insistit opibus bonis. Oia nāq̄ q̄ nobis a deo data noscuntur/nos ad deū quasi q̄busdā funibus trahunt: sicut ꝑ Osee ꝓphetam
Osee. xi. dicitur: In funiculis adam trahā eos: t in vinculis charitatis. Funiculi adam sunt beneficia q̄ contulit parentibus primis. Uincula charitatis sunt beneficia q̄ contulit nascentibus ceteris. Non offendit benefactorē memor beneficiorū: qr beneficia nature quisq̄ consyderat animo t actu/non peccat: qr ipm malū ingratitudo contra nature beneficiū militat: necnon et dabit bonis opibus operā/si quare deus tāta nobis contulit consyderat causam: qr nullū donū deus dedit aduersus seipsum. Et dono dei modo vtitur/gratis contra voluntatē dei: si ad eius honorem oia nō ordinauerit: ad cuius honorē oia sunt collata. Utilis est igit̄ beneficiorum dei memoria.

¶ Libri primi de mysterijs verbi increati/facti incarnati/finis.

¶ Liber secundus de virgine Maria eiusq̄ ꝓcessu: Et de his q̄ in ipsa et ꝑ ipsam ꝓ nostra redēptiōe gesta sunt/vsq̄ quo spūssanctus apostolis missus est. Capitulum I

Vita omniū t cōditor deus/datā hominibus nolens deserere vitā: quā ꝑ mulierem antiq̄tus hostis auferre conatus ē: t primo abstulit creatricē vitā/q̄ dederat vitā: Ante oia eñ in malorū exordio a deo q̄ est vita separatio facta est: demū vita insufflata mortis p̄miū sumpsit. Oblatio mortē inferentiū prime porrecta est mulieri: ex q̄ ois est dānata ꝓpago t ꝑpetuata dānatio: quousq̄ ꝑ altitudinē diuine ꝓuidētie sueq̄ benignitatis tpe p̄finito adesset nouiter mūdo ꝓducta mulier: cui vite ꝓcessi imo ipa vita possit offerri. Que cū ab eterno p̄destinata/ꝓmissa/p̄figurata/ ꝓphetata fuisset: ꝓpe finē seculorū nascitura nūciat ab angelo: t ex vtroq̄ sterili parente cōcipit: in ꝓpagatiōe ipsa dānatione seruata/q̄ originaliter procedit infectio. Aniat ordine seruato nature: sed ilico scificatur. Nascitur ex originali purgata ꝓtagio: t in ipa p̄mo natura hūana reuersa est in puritatē: in q̄ primus factus est ꝓtoplastus. Naturalibus crescit augmētis: educat pie ꝑut decebat futurā dei spōsam filijq̄ matrē. Offertur in templo ꝑ legē: spōsatur scō viro. Qua nōdū ab ipo traducta in cōtuberniū/ipo nesciēte: ipsaq̄ vacāte diuinis q̄bus solita erat itēdere: die q̄ mulier prima cōdita est/sic t ꝓceptū diuinū ꝓterijt: accedēte ad ipam diabolo in serpēte horrendo celebrato dialogo decepta est: decursis ab ipis ꝓtoplastis sm quosdā q̄nq̄ milibus q̄ngentis septē annis: sm alios q̄nq̄ milibus ducentis vigintiseptem: sm alios q̄nq̄ mili bus nonaginta octo: ad celebrādū nouū cōmerciū diuinisq̄ mysterijs/ad exordiendā redēptionē ꝑdite libertatis/ad cōsulendū de vita cū femina: qr cū ipsa de morte fuerat in dolo ꝑuisum: missus est angelus ad mariā. Sic eñ lucas assertionē facit dicens:
In mēse aūt sexto missus est gabriel angelus a deo in ciuitatē galilee/cui nomē nazareth/ ad virginez Lu. i

desponsatam viro/cui nomē erat io
seph de domo dauid: et nomē virgi
nis maria. In mēse sexto a cōceptione ioan
nis: p cuius mirabilē conceptionē ex sterili atq
sene quodāmodo astruenda erat fides in virgi-
ne: p cuius vocē etiā mūdo christus primo nun-
Gen.1. ciandus erat. Sexto die creatus est hō: q eodē
die deliquit. Sexto die creatura mixta sub celo
cōfabulationē diuinā habuit/ et funestā: duplicē
siquidē primā/ precepti et argutionis pterimissit: al-
terā deceptionis dūtaxat. Sexto die cōpletus ē
mūdus: celebratus est esus: etiā in speciebus ope
rari cessauit omps. Sexto die nuditas laudabi-
lis mutauit speciē et ruborē: qsierunt subterfuge
re aut se abscondere delinquentes. Sexto die
sunt reqsiti ad vesperā: et celebrata exilia labori-
osa: et lignū custoditur. Sexto die post rebellio
nē ad deū/ilico et caro aduersus animā rebella-
uit. Sexto die imago creatoris sumpsit ex lapsu
similitudinem pecoris: naufragari virginitas cepit
nobile nature decus: et libidinosa facta est ppa-
gatio hūani generis/ q fuisset ex castis: et corru
pta/ q fuisset ex integris: et p honestate verecun
dia pnuba successit. Et vt pstringā/ fons indefi
ciēs olim malorum vbiq deriuādus ppetuo die se-
xto exortus est. Sexto die quasi nescio vnde/ ca
stramentari ceperūt in tam orbe pulcherrimo
conturmatim et globatim cuncta mala corpo-
rea: et turbe fantasmatū in cordibus hoim sim
pliciter castra posuerūt: vitia cōtra naturā cru-
deles acies direxerūt. Alterari ceperūt in cōpo
sitis elemēta: penalitates ppe ad agonē agmina
festinarūt: plia/ seditiones/ homicidia/ fraudes
sua fixere tētoria: terremotus/ tēpestates/ pesti-
lentie: omneq molestū/ horrendū atq tremēdū
hostilis ptra hominem obsidio venerūt. Sexto
die inhiauit infernus: et tristia cum spiritibus
apostaticis facta sunt federa: qr diuina sunt fra
cta: et hō demonibus repromissus est ad penale
cōsortiū/ amittē pdens diuinū. Limbus paratus ē
et alius limbus: et ois mense dolorose ipo die se
xto ad miserabiliter puitandū pparatio facta ē.
Sexto die sub celo prima leticia exorta est: quia
exultauit rōnalis creatura cū dño cognoscens
dñm. Nō enī in qnq pactis diebus aliqd crea-
tū legimus/ quod leticiā i dño accepisset/ atq ipz
exultādo cognosceret. Neq celū et terra/ neq
lux/ neq ignis/ aer/ aq: neq sydera celi/ aut ger-
minātia terre: nō volucres celi/ nō natantia ma-
ris/ nō quadrupedia/ nō reptātia sup terrā/ gau-
dia de dño susceperunt: neq illis collatum fuit
interne posse gaudere. In sexto die sub celo p-
ma gaudia sunt exorta: et e vestigio et e regione
prime atq secunde tristicie habuerunt initium:
Volucres celi et pisces maris/ q pambulāt semi
tas maris: bestie terre/ atq vniuersa pecora ...
pl/timori facta sunt homi: q sub eius imperio fa
cta erant: et ab ipsorum viribus corporis hō mino
ratus est: qbus i eisdē supior factus erat. Quid
in plura defluimus? Eximia bona et mala sub
celo in die sexto sunt condita: illa a deo/ ista ab
homine cū operante diabolo introducta. Ve-
rūtamē dei sapientia edens et calculans tempo
ra/ et ad ordinis concentū cuncta deducēs: in
mense sexto non put annus cōstruitur reuolu-
tione solaris orbis: sed prout tēpus incepit no
stre redēptionis a cōceptione ioannis iam ela-
psa parte tēporis. Erat in tēpe sexte etatis sexto
die: quō multis reuolutis anni circulis/ eodem
die quo primus homo conditus est: missus est
angelus ad virginē incorruptā: vt in vno quod
sibi offerebatur sempiterno dei verbo: in gratia
q euanuerat in natura: puincia galilee et ciuitas
nazaree mysterio psius cōueniunt. Iam appa
ruerat et p multa tēpora rotata fuerat rota vna:
erat addenda rota alia: vt rota esset in medio
rote. Galilea enī rota interptatur. Rota vete-
ris testamenti dum rota erat/ multos in orbe iu
stos effecit/ multosq pscripsit: non tamē iustos
regno celorum pficere potuit: alioqn supflua fuis-
set passio saluatoris. Addenda erat et rota me
liore orbe volubilis: cuius volubilitate iustifica
rentur p ola peccatores: et regni celorum pmissio
certa daretur credentibus: et transmigratio in
dubitata parabatur ad aliā vitam. Proinde ad
futurorum bonorum psagium decebat hanc vir-
ginē/ in qua tam alta mysteria condebātur/ pro-
uinciā incolere galileam: vt illo flagremus amo
re transmigrandi ab ista misera vita in aliā vi-
tam. Flos qui ascensurus de radice iesse/ in flo
re nunciandus erat. Et similiter virgultum co-
rā deo in alta protendendū/ ad dñandū olm na
tionū vsi pcederent vera sceptra dominantiū:
initiādum erat in figuratiuo virgulto. Et sum-
ma sanctitas a qua et per quam omis sanctitas
et consecratio bonorum omniū: ex quo conse-
crandi erant homines in vir... /in sacramētis/
et in omni statu gratie: in sanctitate et consecra
tione prenuncianda erat. Ecce prouincia/ ecce
ciuitas/ ecce virgo simplex/ pura/ recta/ timens
et diligens deum: recedens ab omi malo/ adhe-
rens bono: inimica vitijs/ amica virtutibus an
gelicis: spiritibus similis: singulariter electa: ni
hil relicto ad pficiendam eam: parata in his lo
cis/ in qbus erat aptitudo ad celebrandū diui-
na sponsalia. Humana siquidem iam celebrata
erant: quia eam ioseph iustus acceperat/ quā in
templo sponsauerat: sed necdū eam cognoue-
rat. Cognouerat ipsam mente/ nō carne: amore
casto/ nō amore corrupto. Sed spōsata erat ad
euadendū terros et ad sigillandum ora oblogu
tiū iudeorum/ imo cunctarum nationū: ne quod nasci
turū erat de spū sancto/ stuprali turpitudini ap-
propriaretur. Vir iustus erat ex lege/ iustus ex
fide/ iustus ex moribus: ioseph nomen eius cui
sponsata erat. Nomen augmenti erat virgina-
li sponso/ sibi cōgruum magisq mysterio: quo-
niam omnia erant augmentanda per gratiam:
et mundi detrimenta iam ad incrementa reuol
uebantur. De domo dauid propagine seruata
descenderat: vt regalis dignitas pro regimine
sancto virtutis adesset. Et q nihil peruage/ ni-

hil precipitio/nihil irregulate: sed oῖa sub ter
minato regimine agebantur/que spectabant ad
redemptionē hominū captiuorum. Et ad dire
ctiuū vite hominū factū ē: ꝙ de regali ꝟtutū de
scēderat ꝓgenie/ꝗ spōsalia presumpserit ī ma
riam. Non in illam dixerim que fuit dn̄i carnis
mater: quia hoc dūtaxat erat: sed in illam ꝗ sur
sum est omniū mater nostra. Necnon et manu
fortis dicebatur dauid: vt fortitudo sit in ani
mo ⁊ moribus hominū: qui supernā vitā ⁊ eter
nam sponsam ꝓoccupare contendunt. Aptius
tamen hec ꝓgenies terminatur in christum: vt
ipse sit regia excellensq́ʒ maiestas: ipse manufor
tis: ipse decorus/multumq́ʒ desyderabilis: ipse
bonorū augmentū. In ipsoq́ʒ figurata proge
nies carnis per virtutem in ꝟitate transfundit.
Nomen ꝟo virginis maria. Quod sibi cōgruit
⁊ mysterio. Insigne nomen in paucis preterꝗ̄
Exo.15. in sorore moysi ꝓcesserat: ꝗ hāc tympanizādo
signauit. Decebat em̄ vt ex ꝓprio nomīe tanto
mysterio aptaret. Etenim filiꝰ nomē habuit cō
petēs actiōibus eius. Sic ⁊ matrē talē habere
voluit: vt intrinseca ⁊ extrinseca/nomē ⁊ gesta in
vnum cōcentum concurrerēt: in vnūʒ conflata/
vnum ens virtutis immaculatū efficerēt: vnum
vas ederetur/in quo reponerentur omnia diui
na mysteria. Sed angelus est qui mittitur nun
ciare ineffabile sacramentū: nec decebat homi
nem talia nunciare: quoniā omnis homo men
dax. Et si missus non a seipso loqueretur: veruʒ
equidē: sed primo contagio penitus oēs obno
xij subiacebant patriarche similiter et ꝓphete.
Et si magne virtutis viri velut corpore: non vir
gines non cōpetebant virgini. Et hominū cau
sa tractabatur: cuiꝰ ipsi ꝓsenche fieri pro nullo
pacto debebant. Sanctificari prius aliquis po
tuisset in vtero: ⁊ deinceps ad virginē delatum
fieri affirmauerim: sed nec ꝓter semen cōcipien
dus extra nature vsum/ꝑ cōceptos ex semīe de
buit in sua conceptione nunciari: quāq̄ natus ⁊
passus ⁊ resuscitatus sit ꝑ conceptos ex semine
ꝓdicatus. Sed diuersa erant mysteria: illud sic
⁊ istud sic decentiam habuit. Unde regis erat
nouus aduentus/inde debebat esse precedens
legatus. De celo tunc prior eius expectabatur
aduentus: igitur oīno celestis debebat esse ꝓ
currens/qui etiam nullis criminibus teneretur
obnoxius. Et ex nomine/ex ordine/ex omnibꝰ
ad legationem suam cōgruentiā habet: pro eo
ꝙ ad virginē mittitur omnino impollutā. Vir
go scilicʒ in vtroq́ʒ homīe decus nature portās
existens quod facta erat: fulcita optime in natu
ra/peramplius ex gratia. Una vni apta/sola so
li: nō multiplicans affectum neq́ʒ opus: nō cor
pus nisi ab vno/⁊ eundem vnū. Virginea enim
virtus/deitatis prima imago. Unus siquidem
solus est deus: nequiens facere alium deū. Sed
si pater gignit filium: idem cū patre filius. Per
sonalis enim distinctio/deitatis substantiā non
distinguit. Virginitas quidem germane se habet
ad deum: seipsa vnā existens. Virgo primitiuū

femine nomen. Appellauit enim adam sue natu Gen.2
re primam cōsortem virago: eo ꝙ de viro sum
pta esset: sed syncopato verbo remansit hoc ꝙ
dicimus virgo: que est secunda pulchritudo hu
mane nature: vt prima ꝙ sit/secūda ꝙ virgo cō
sistit. Virgo ꝓinus est depurata natura/im
maculata mens: incorrupta per libidineʒ caro:
affectio vnica: sanctitatis studiū: tota deditina
deitatis: sanctuarium spiritussancti: immorta
lis actio: theoria laudabilis: honestas alliciens
supra naturā sensus: pugna propugnans: soluʒ
ex celo sperans auxilium: cum senserit ingruere
bellum: auxiliarij sui sunt ignei spiritus: splēdo
res superni luciferi. Sed diuina virgo/filia pa
tris eterni/mater eterni filij/habitaculum spiri
tussancti: plus habet in occultis suis/ꝗ̄ capiat
hominū mens/ꝗ̄ possit sermo proficere/ꝗ̄ scri
bi membranis: quam sibi totam coaptauit il
le qui condidit: ad nil aliud ꝗ̄ ad diuina pre
struens/vt dei mater esset ⁊ filia. Moribus ex
terioribus signabatur mirifice: vt nec quidem
motꝰ corporis exorbitaret a iudicio rationis.
Tota in se formosa erat: ⁊ tota in virtutibus et
actiōibus forma. Exemplar eterni exemplaris:
exemplar vt nil artificio celestis mysterij exercē
dorum morum: capessende vite atq́ʒ agende in
ueniretur: quod non redderetur compossibile
atq́ʒ aptum in edificio ascensionis in celum.
Uitium nihil in ipsa vendicabat: virtus regna
bat in pace: non habebat quid expugnaret: nec
marcebat virtus eius hoste sopito. Uiuifice vir
tutes infusionem fundentes potius ꝗ̄ acquisi
tione adherebant ei: vt preter illam internam
intuitionem qua deitas videbit quod sic est: cō
munem siquidem quempiam in virtute insignē
excederet viatorem. Disponentes ꝟo singula
res atq́ʒ cōmunes hominū mores ad id/ proti
nus erant ei: quoad melius esse non possent:
nec quisꝗ̄ ad magis arduum potuisset illas intē
dere. In illum finem aptitate pronius erant/
propter quē omnia fiunt/aut fieri desinunt: qui
ad finem alium non constituitur. Prudētibus
enim cunctis ipsa prudentior: dum species om
nibus id solum elegit/quo melius inueniri neq̄t
precauens quicquid esse potuit minimū ad offē
sam: adinueniens quicquid per rationem ⁊ vir
tutem inhesitanter placet. Iusticia ex omni sui
perfectione assistebat: dum tota se reddidit ei a
quo tota in subiecto natura ꝓcessit: et ei super
omnem viatorem operata est gratia quam acce
pit: ex qua existens quod erat/in vacuū nō tenu
it minimā sui partem. Fortis omnia vincens/a
nulloq́ʒ victa: nec aīo hebes: ad opꝰ decēs ipel
lebat ⁊ corpꝰ. Nūꝗ̄ mēte fracta ex magnis rerū
euētibꝰ: ī fide magnanimis: in illa oībꝰ deficiēti
bꝰ nō defecit. Hoc solū/sʒ sacrū ⁊ irreꝓhēsibile
habuit imbecille/ꝙ in passione morteq́ʒ filij do
loris gladio diuerberata est. Fuisset enim seue
re mentis/non fortis: non fieri illius altissimi fi
lij cōsociā passioni. Et audacter dixerim: ipsam
pre ceteris decebat acriori dolore perfodi: hoc

etiam amplioris cognitionis ⁊ excessiui amoris
ratio suadebat. Regula modestie tenebatur: vt
nihil plus sibi/nec minus in omnib⁹ ꝙ iuris or
do poscebat/adesset. Exemplo eius alias i san
ctimonia virgines alloquamur: ostendentes
quas esse oporteat: que nuncios ex celo suscipi
unt: que diuinas reuelationes inquirunt: ꝗ cir-
ca se gratulantur angelos militare: que consor
tium/alloquiū/auxilium appetunt ciuium sup-
norū: que non carne/sed spiritu volūt fieri chri-
sti matres. Non est ꝑ omnia imitabilis ista vir-
go: vt nulla deinceps sit aut secundetur ad tam
alta deputanda mysteria. In donis superoga-
tionis nulla similis sibi fiat in his ꝗ gratificāt.
Et si manet imitabilis/non tamē equa propor
tione possibilis: cum ⁊ suaꝝ virtutū/meritis an-
geloꝝ vicerit dignitatē: quoꝝ prerogatiua me-
ritorū non solū ex acceptis: sed etiā ex his ꝗ re
pendit/extrabat. Sed sint saltē hanc virginē se-
ctatrices in ꝓuincia galilea: habitēt in ciuitate
ꝗ dicit nazarea: vt rotentur ad euangelicā ro-
tā. Sed sm̄ ꝙ quatuor rote euangelice eleuant/
sic ⁊ ipse pariter eleuentur ad altitudinē virtu-
tū/ad spem supernoꝝ: ⁊ illa mente sedula ꝯtem
plentur/que rote euangelice cōtemplari docue
runt. Non enim vera extat quecūq alia cōtēpla
tio mentis/si ex euangelio exordita non fuerit.
Stent cum stantibus/vt vltra euangeliū nō ꝓ-
cedant. Nil aliud sapiant: nil plus in moribus
addant: ⁊ cū euntibus vadant: quoniā spūs vi-
te agende similiter ⁊ significande penitus est i
rotis. Querant trāsmigrationē virgines/virgi
nē virginū imitantes: vt in nullo visibili virgina
lis liget affect⁹. Nil diligat quod castissimi spō
si dilectionē impediet: nec ꝗrat diligi a quo de-
ceat separari/ꝗ non possit beare. Et si rota cuꝫ
voluitur/tangit ꝙ quisq̄s diligat proximū sicut
semetipsum: quis virginem nō diligentem pro
ximū excusabit? Nemo siq̄dem. Sed cōmunem
neminē ꝓprie diligat. Affectus nāq cōmuniter
diligēs nemini alligatur: eo ꝙ oēs diligit/ab oi-
bus liber manet. Trāsmigrationibus intendē-
tes non grauantur ponderibus. Virgines ga-
lilei nihil terrenū querunt. Animalia sunt pēna-
ta: deuitant viscaria terrenorum: ne penne vir-
tutū ac desyderioꝝ impediātur ex visco. Pau-
pertas eis in ꝑcio est: ⁊ eo amplius quo ex ipsa
maior approximatio fit ad sponsum: qui paupe
res requirit: sed diuites non repellit. Verūtamē
virgo pauper ꝓpius accedit ad crucē/nuda re
bus tēporalibus. Virgo nudam crucē astringit
ardentius: ⁊ tanto illius arboris fructus gustat
sapidius/quo sibi fructū terrenaꝝ arboꝝ inter-
dixit. Conuenit dicatis deo virginibus ciuita-
tem nazareth incolere ꝓpter florem campi/⁊ li
lium ꝯualliū dn̄m omniū christū: ad florendum
ꝑ eū ⁊ iuxta eū ad aliaꝫ vitā: quoniā in ista nihil
manet aut floret/quod in vespere non decidat
⁊ arescat vel marcescat: ⁊ sub virgulto directio
nis eius fieri: qm̄ virga directionis/virga regni
eius. Exorbitauerūt angeli ꝗ nō steterūt sub vir
ga directionis eius: ⁊ ꝓtoplasti obmiserunt se-
mitas eq̄tatis. Alia quecūq virga ꝑcutit/sed nō
dirigit. Virga vero eius anteq̄ ꝑcutiat/dirigit: ⁊
dirigendo ꝑcutit/⁊ ꝑcutiendo in viam rectā de
ducit. Virga eius virtutis est virga: imo ipse vir
tus ⁊ virga quā ex sion misit omnipotens dn̄s
oibus dominari ad directionē patrie/nō ad ty-
rannidem vie. Cōsecratio ⁊ sanctitas sunt in ci
uitate nazareth: quā incolit virgo dauidica/im
mo virgo diuina: que ꝑficiunt virgines hui⁹ vir-
ginis sectatrices: ⁊ omnē animā celestia suspi-
rantē ⁊ cōtendentē captare: quod ⁊ in virtute ꝑ
fectū/quod ꝯsecratio ⁊ sanctitas ex seipsis ꝑturi
unt. Sed nec ꝯsecratio sine sanctitate: nec san-
ctitas sine cōsecratione. Cōsecratio aūt est cuꝫ
aliquid ad dei cultū ex oibus suis partibus ordi
natur. Sed melior ꝯsecratio templi viui ꝙ mor
tui: cū homo ex omni se ordinatur ⁊ offertur ad
deū: nihil retinens ad seipsum/nec se conuertēs
ad alium vsuꝫ. Fas enim nō est vasa dicata deo
in alios vsus inuertere. Punitus fuit ꝓnnus
balthasar: quia vasa templi ad cōmunē mēsam
adducta fecit: vt cū eis biberent ꝯuiuantes. Nul
lum maius sacrilegiū reperimus: nisi cuꝫ quis
semetipsum iam ex fide atq sacramentis sanctū
se abstulerit a sacrosanctoꝝ/ad deteriora con
uersus. Ex sacrilegio interdum anathema iter
hoies incurrit: ⁊ ꝑter restitutionē ablate ꝯsum
pteq rei ꝑ penitentiā indulgentia inuenit. Con
secratus vero deo ad alia reuolutus/nisi ad dere
licta reuersus/ nullam misericordiam cōsequit.
Sed nunq̄d dicata virgo/deinde stuprata: quo
quo mō in id quod reliquit/faciat aliquando re
gressum? Nullo modo dixerim. Est enim virgi
nitas si ꝑditur/ irrecuꝑabile bonū. Poterit si-
q̄dem penitens misericordiā ꝯsequi: nō autē co
ronam asseq̄ virginalē: neq illud cantare can-
ticū/quod solū centū quadragintaquatuor mili
bus corā agno cantare conceditur. Statimq
cōsecrandi sanctitas iungit: quia eoipso q̄s san
ctus efficitur/ꝙ dn̄o consecratur. Sed nec vir-
go sancta/q̄r virgo: sed q̄r dedicata deo. Et cū
sanctus aliquis factus aut sancta/siue aliq̄d san
ctum/vlterius violare non licet: sicut non vult a
deo disperdi. Hinc enim apostolus ait: Tēplū 1.Cor.3
dei sanctū est/quod estis vos. Si quis violaue
rit templū dei/disperdet illū deus. Non tamē il-
lam appellauerim sanctitatē ea que vulgo dici-
mus miracula ꝑfecisse: sed sup naturā ꝑ gratiā
in vita ⁊ affectibus atq moribus fidei. He sūt
igitur regiones/hec ciuitas/quas virgines de-
bent excolere: quas inhabitare debent ꝗ diui-
nas theorias inquirunt: ⁊ volunt fieri bonoruꝫ
atq perfectorum hominū sectatores. **Et in-
gressus angelus ad eam dixit: Aue
gratia plena/dominus tecum: bene
dicta tu in mulieribus.** Aduocat a deo
in illa coitione intellectualium substantiarum
singularis spiritus administratorius dei fac⁹:
⁊ nulla meditatione corporalium vocum sibi se
creta panduntur. Exponitur sibi virgo: ꝗ quis

suis virtutib⁹ iā in celestibus cognita: non tñ
ad thalamizandū vnigenitum dei filiū: clausum
hoc mysteriū ab eterno preuisūa cognitione
oīm angeloꝝ. Et q̄uis deitatē oēs angeli ce-
lestes intuerentur: hoc ab eis inapprehensibile
stabat quousq̄ deus pater voluit reuelare. Insi-
nuatur ad creaturā creator velle assūptiue ꝓce-
dere: non ad spūalem/ sed ad compositā. Et in-
gressus summi opificis suū denūciatur ad opus
⁊ tempus miserendi eius/ quando ꝑnimū vene-
rat tempus: datur determinata legatio q̄ incō-
ꝑhensibilis virginali claudetur in aluo: ⁊ vt eaꝫ
salutet almifice/ seriose docet. Stupet auditor:
mirātur oēs insimul hierarchie celestes: q̄ ad
huiusmodi legationē nūcius celestis egreditur/
quē ilico est secutura diuina maiestas. Suspen-
duntur illorū altis cōsyderationibus mentes: q̄
deus ad hominē/ immortalis ad mortalē/ incor-
poreus ad corpus/ inuisibilis ad visibilem/ sim-
plex ⁊ incomposit⁹ ad cōpositā creaturā/ infini-
tus habitator ad finitā edē/ ad peregrinationē
vbiq̄ existens/ ad miseriā temporis eterne bea-
tus velit accedere. Plus in admirationib⁹ au-
get: cū voluntas omnia possit repente ꝑficere/
q̄ deus in carne velit fieri actiosus. Hac lega-
tionis insinuatione intellectuali/ paranymph⁹
ille celestis in forma suscepta properauit ad ter-
ras/ tūc in superiori hemisperio nocturnalib⁹
tenebris occupatas: ⁊ insolito lumine splendēs
a tabernaculo virginis tenebras abstulit/ et in-
eius irradiauit: ne ipse phātasma fortassis a vgi-
ne crederet: ⁊ ne quod sibi explicatur⁹ aduene-
nerat/ verteretur in dubiū non ꝯspecto legato.
Ingressus angelus ad eā. In conclaui erat vir-
go/ nec tunc lecto cubabat: non eam excitauit a
somno depssā: vigilantē inuenit: deditā lectiōi/
aut orationi vacantē. Nox appendebat ex me-
dio: nec adhuc tenella virgo sua mēbra in q̄ete
collegerat. Nec ꝑdocta huiuscemodi prestola-
batur ipsa legatū. Nec ī ista fide viuebat/ velut
dei cito futura mat: q̄q̄ ex spūsctō potuisset ad-
uertere quampiā virginē dei matrē esse futurā:
nō tamē velut humilis/ et in hoc a spiritusancto
limitata/ de seipsa rem altissimaꝫ huiuscemodi
presumebat. Ecce ingressus est angelus nullo
aperto ostio/ nullo dimoto repagulo/ nullis se-
ris ex aliquo defirmatis: ad honestū cubiculū/
ad virginale reclinatoriū/ ad pudice studiū. Ni-
hil obstabat glorificate atq̄ spūali substātie: cor-
pus quod assūpsit similiter introduxit. Aliquā
enī formā corporis iuxta mandatū dn̄i angelū
credimus assumpsisse: in quo sonantibus voci-
bus in auribus alme virginis loqueretur. Ecce
in ꝯclaui creature due insignes assistunt/ ange-
lus ⁊ maria: in maiori vero ꝯclaui terrestris cu-
rie paradisi/ diabolus ⁊ eua. Precessit dialo-
gus vnde sunt mala oīa subsecuta: nunc incipit
vnde oīa bona ꝓuenīūt. Magnus angelus/ ma-
gnaq̄ maria. Maior angelus/ maiorq̄ Maria:
Magnus et magna: q: vterq̄ vt creatura rōna-
lis esset accepit. Maior angelus in natura: ma-
ior maria ex gratia: que in terris existens visita-
uerat internis speculatiōibus angelos in celis:
nūc ab ipsis ꝑsonaliter visitatur in terris. Cele-
stis ⁊ terrestris celestē superans/ in modico loci
spacio cōuenerūt: de pace dei/ de ineffabilibus ⁊
diuinis mysterijs/ de reparatione hūani generis
absq̄ interp̄tibus tractaturi. Nō sic locuturus
erat angelus/ vt non intelligeretur. Nō sic igna-
ra erat virgo vt non intelligeret. Quis ibi tabel-
lio: vt vtriusq̄ dicta notaret/ cōmendaretq̄ stilo
ad memoriā posterorū? Quod si Lucas scripsit
ꝑsens ibi non fuit. Qui dicendorū testes? Quo
decernente iste dialogus ꝯdebatur? Quis inter-
rogationum et responsionum iustus iudex? O
si quis astitisset appositis auribus ad verba ca-
ptanda: q̄ta potuisset exultatione iocundari: cū
ad virginē angelus orsus est dicens: Aue gra-
tia plena. Ecce in ꝑtoriolo virgineo agebantur
nostre salutis mysteria. Ecce dicebantur in oc-
culto que in publico differenda erāt. Et que ty-
rannorū non erant silenda terrore/ clamdestine
atq̄ nocturnis silentijs ferebantur. Ecce cele-
stis virginitas terrestrem virginitatem alloqui-
tur: superna imam/ spūalis vtrāq̄ scilicet spūs et
carnis affatur. Exultate qui creditis: gaudete
qui cognoscitis: qm̄ missus est angelus ab om-
nipotente deo ad mariaꝫ virginem. Ingressus
ad desponsatam/ loquitur angelus ad mariam:
Aue gratia plena. Non apprehensus an-
gelus/ neq̄ apprehēdēdus: quia nunq̄ deus an-
gelos apprehendit ad naturarū vnionem: sed se-
men abrae. Quam in qua erat apprehendēdum
alloquitur/ dicens: **Aue gratia plena.** Ap-
paruerūt angeli agar/ abrae/ iacob/ moysi/ iosue/
gedeoni/ multisq̄ ꝓphetis/ p multisq̄ mysterijs:
non aūt totius hūani generis nūciauere salutē:
nisi cū galileā virginem alloquuntur: quorū sin-
gularit destinatus dicit: Aue gratia plena. Om-
nia plena sunt suis ꝯtentis: put natura vacuum
aliquid esse non sinit. Et multa ꝯcertatio est in
rebus anteq̄ possit vacuum statui: aut si arte fu-
erit aliquando statutum/ ipsa natura non pati-
tur. Proinde oīa capabilia esse plena cernūtur
et vbi plenitudo vnius rei adesse cognoscitur/
alterius remouetur. Alia siquidem est plenitudo
nature/ alia gratie: neutra tamen alteram exclu-
dit: alteram altera semꝑ admittit. Precellit aūt
gratia oīno naturā: ⁊ eius plenitudo ꝑfectionē
habet: quam decebat deificā virgineꝫ: ⁊ ex hoc
angelus inquit: Aue gratia plena. Domus regē
peregrinantē hospitatura expectās/ annona re-
gi apta debet oīno cōpleri: alioquin rex ab epā-
dochio declinaret. Rex eternus deus/ futurus
peregrinus i terra/ pmū intrare decreuerat ho-
spitiū virginale: ⁊ ne preteriret defectu delectā-
tium regiam maiestatem/ omnibus regi placitis
virgo ꝑfusa ē: ꝓpter quod angelus ad eā: **Aue
gratia plena.** Multa siquidē sunt quare vir-
ginem oportebat gratia oīno repleri: sed salu-
tatio de celo ꝑmittitur. Non a seipso angelus sa-
lutare presumēs: sed officium ex parte mittētis

exequitur: excludens omne ve/proferendo virgi-
ni aue. Preter cōditionē hoc verbū fuit ad vir-
ginē: quoniā prius omnē radicē iniq̄tatis abie-
cerat. Ad ceteros aūt apposita est conditio: vt
si excluderēt ꝓpter quod eternum ve infligitur/
cum aue oīno manebunt. Omnis salutatio aut
salutis enunciatio tristiciā remouet/adnectens
quod potest esse leticia/tacite aut expresse: duo
hec oīs vera salutatio ꝑintendit. Sicut in dece
ptione prime mulieris satagebat diabolus sibi
omnē auferre leticiā auferendo deum: quo dere
licto penam oēm inducebat: sic angelus salutā-
do mariam excludit omnē tristiciā/ꝛ diuinā leti
tiam administrans. Et sicut ille malignus blan
de hostis/seuere amicus non solum illos ꝑmos
protoplastos his malis/sed omnē sobolem ꝓpa-
gandā ex eis disponebat inuoluere: quod et fe-
cit: ꝓuidens acutate intelligentie sue/ ꝙ ex eis
ꝑ traducē innumerabilis hominū vtriusq̄ sex⁹
erat ꝓpagāda propago: sic gabriel angelus nō
dumtaxat virgini pro seipsa/sed ipsam salutan
do totius mundi simul cum illa nūciat adesse sa
lutem: ꝛ eterne tristicie fiendam depulsionem.
Minatur dn̄s per ꝓphetas suos ob iustas cau
sas hominibus ve: q̄bus remotis ꝑ omnibus
Esa. 1 marie indicitur aue. Ve genti peccatrici/popu-
lo graui iniq̄tate/semini nequā/filijs sceleratis.
Gens peccatrix que semꝑ in fluxu mali peccare
nō desinit. Populus aut homo quilibet iniq̄ta
te grauis/q̄ maiora mala peccando superappo
nit. Semen nequā sunt q̄ malos imitantur: a q̄-
bus velut semina seminantur: ꝛ in alios etiā se-
mina iniq̄tatis diffundunt. Scelerati autē filij
sunt in seipsis absq̄ pudore peccantes: quibus
vite dn̄s eternū ve ꝑmittit. Quibus malis abie
ctis/ad meliora cōuersis videtur virgini pro eis
dici aue. Peccauerat hierusalē contra dn̄m lo
quens/ꝛ adinuentiones faciens in peccatis: et
ex cognitione peccabat: ꝛ peccatum suū iactan
Esa. 3 ter extulerat. Cui statim dicitur: Ve anime eoꝝ:
quoniā sunt reddita eis mala. Noli ergo exerce
re linguā tuam contra dn̄m: nō querat adinuen
tiones in peccatis/cū cognitio peccati arguit:
oīno de vita non efferas quod te deliquisse co-
gnoueris: ꝛ tuis auribus intonabitur aue. In-
Ibidē quit etiā: Ve impio in malum: retributio manu
um eius fiat eis. Impius est q̄ deum in veritate
non colit/ad religionē contrariā affectu ꝛ ope-
re colligatus: cui eternum ve repromittit: cū di
uina dictante iusticia/malū agēs retributionē
manuū suarū in vltione suscipiat. Sic etiā Job
Job. 10 asserit de seipso: Si impius fuero/ve mihi est.
Ad religionem vero pietatis conuersus/aue alla
tum virgini sortietur. Interminabilis ambitio
in humanis rebus/ꝛ insatiabilis appetitus ad
eternum ve: cōtraria vero applicant ad aue. Scri
Esa. 5 ptum est enim: Ve q̄ cōiungitis domum ad do
mū/ꝛ agrum agro copulatis. Nimis ambit qui
aptitudinē nature aut artis velit sub suo domi-
nio copulare. Ex aptitudine nāq̄ nature om̄es
cōiuncti sunt agri: nō terre moles discontinuat
in parte: nisi ꝙ maria mediterranea in eius su-
perficie rōne ꝓfundarū vallium/que receptacu-
la sunt aquarū/interponi videntur. In abyssa-
libus vero ꝑtibus terra non interdicitur. Et q̄ꝙ
terra vna/moles vna/cōtinuatio vna/diuersita
tem multiplicē sortitur ex dn̄is: tamē vnitas ē
naturalis elementi. Domificatio est ex arte/ma
teriē ꝑparante natura. Et oīs domus in ciuita-
tibus ꝛ inhabitationibus/ alteri ꝑ vsus cōmo-
ditate respondet. Vellent aūt multa/imo cūcta
improbi appetētes oīa simul iungere dominio
suo/ ꝓut sunt ex natura ꝛ ex arte cōiuncta. His
iuste ve. Charitatē vero diligentibus castū aue.
Multi sunt q̄ ebrietatē sectantur: nō dūtaxat vi
ni/sed amoris ꝑuertentis affectum: q̄bus ꝑ Esa
iam eternum etiā ve dn̄s cōminatur/dicēs: Ve Esa. 5
q̄ mane cōsurgitis ad ebrietatē sectandā. Ebrie
tas protinus est vbicūq̄ abijcitur/aut nō serue-
tur ordinata mensura: quā ꝑtermittentes ordi-
nantur ad ve: q̄ vero illam in oībus seruant/dis
ponuntur ad aue. Omnis iniq̄tatis actor/reus
est coram deo. Iniq̄tas autem est statute cogni
tione veritatis ꝛ boni/fuga optimi ꝛ sponta-
nea cōtrariorum electio. Contra quos ꝑ Esaiā Ibidē
dicitur: Ve qui trahitis iniquitatē in funicu-
lis vanitatis: ꝛ sicut vinculum plaustri pecca-
tum. Trahitur iniquitas in funiculis/cū addū
tur peccata peccatis. Vanitas aūt cū animus
per inania diffunditur/funiculorum facit ipsa
cōtextum. Peccatū vero in vinculati plaustri
similitudinē ducitur: cū ex ꝯstitutis male ver-
gentibus rotis/parte posteriori eleuata/ante-
riori depressa/peccator homo detrahitur. Qui
vero ad contrariū trahendo se prestruit/ disso
ciabitur a ve: ꝛ quod ꝑ omnibus virgo alma ꝑ
cepit/coniungetur ad aue. Peruertentes iudi
cium/ꝑuertentur a deo. Contra quos ꝑ Esaiā
dn̄s eternum ve cōminatur: Ve qui dicitis bo Esa. 5
num malum/ꝛ malū bonū: ponentes tenebras
lucem/ꝛ lucem tenebras: ponentes amarū dul-
ce/ꝛ dulce amarum. In quo amplius peruerti
posset iudiciū rōnis: ꝙ quod est naturaliter bo
nū/aut ex eo quo bonū eterna bonitas esse de-
creuit: in malū quod substātia ꝛ positiōe caret/
iudicādo conuertere: aut malū oī bonitati ad-
uersū/ i bonitatē male decernēdo trāsferre: At-
tribuere tenebris habitū lucis/ꝛ luci horridi-
tatē tenebraꝝ iferre/subuerse noscitur iudiciū
rationis. Gust⁹ infect⁹ remota excusatione cē
seretur: si amaꝝ dulce/aut dulce amarū oīno iu
dicaret. Ac ꝑ hoc bonū dicūt malū/q̄ in aliquo
iudicāt ꝑfeīn oīm deū q̄ de sua ꝓuidentia mur
murant: q̄ cum iuste punit/ei seuitiā/sibiq̄ in-
nocētiā tribuūt: q̄ abyssū iudicioꝝ ei⁹ non itel
ligētes/ꝛ iꝑrouidū aut acceptorē ꝑsonarū opi-
nātur: q̄ sparsas sup hoies penalitates/q̄b⁹ pos
sint ad meliora conuerti/reꝑhēdūt: q̄ flagellis
ei⁹ ꝑhs aut iustis detrahūt: q̄ misicordiā ꝛ pa-
tientiā ei⁹ i peccatores/ꝛ in his malis q̄ conti
nue fiūt ꝯfundūt. Tenebras vero lucē ponunt/lu
cēq̄ tenebras: cū mendaciū in veritatē/ verita-

tem in mendaciū transferre conant̄: cū quod ha
bet imaginem tenebrarū/luce vestiūt: et quod est
ad similitudinē lucis/tenebrositate obuelare cō
tendūt. Amarū vero dulce fore ꝓdicāt: cum vite
huius amaritudine velut a dulcedine pascūtur
illecti. Dulce amarū dicūt: cum abdicationē tem
poralium rerū/cum spūale studium abominent̄
decepti. Quibus iuste donabitur ve. Conuer-
sis ad contraria/merito et in perpetuum ꝓsta-
bitur quod ꝓ oibus marie dicitur aue. Sapien-
1.Corin.1. tia huius mundi stulticia est apud deum: ⁊ pru-
dentia carnis mors est. Et plerīq sapiētes sunt/
vt faciant mala: bn̄ aūt facere nescierunt. Non
querit aūt deus huiuscemodi sapientes: sed eis
Esa.5. eternam miseriam cōminatur dicens: Ue qui sa
pientes estis in oculis vestris/et coram vobis-
metipsis prudētes. Sapientes in oculis suis sūt
qui in his que cupiūt siue agūt/non iudiciū veri
tatis/non sententiam aliorū recte viuentium: sed
ꝓpriam regulationē attendūt: et vsq adeo sibi
placentes/et cōsentanei sibi sunt: vt in nullo eis
contradici posse videatur. Ut suam sapientiam
inferant/asserunt esse stulticiā sapientiam cete-
rorū. Nec exquirūt a doctoribus honesta consi
lia: oblata respuunt: nō credentes extra seipsos
in aliis sapientiā inueniri: magis autem sapien-
tes in ꝓpriis oculis esse videntur ⁊ prudētes in
semetipsis: qui spreta omni vtilitate cōmuni et
ꝓximi/ꝓuatis cōmodis student: omnē industri-
am quam possident a natura: quā didicerant ex
vsu: quam ex aliis tradentibus ꝑceperūt: spretis
ceteris ad se conuertūt: et actione dumtaxat re
ciproca sibi ꝓuident in futurum. Erit istis nisi
resipiscant/ꝓtinus vndiq ve: resipiscētibus ve
ro adiicitur aue. Amat in omnibus consistenti-
am iusticie: ꝑ quam omnia pacata consistūt: nul
le insurgūt in animo ex moribus passiones/nō
questiones forinsece: respublica in pace quiescit
non deflet damna miser/quod aduersus eum ꝓ-
ualuit male causans: non lachrymabitur quispi
am de ꝑuerso iudicio. Eos aūt qui ob causaȝ or
dinem iusticie ꝑuerterunt/debita pena ꝯsequi-
Esa.5. tur. Nam scriptura dicit: Ue qui iustificatis im-
pium ꝓ muneribus: et iusticiaȝ iusti aufertis ab
eo. Ad regiminis sceptra tenentes factū est ver
bum istud: quorū est exercere iusticiam/illamq
distribuere/auferre siue conferre. Sed cum ip-
sa in obliquitate se porrigat ad ꝓmium siue sup
plicium ſm exigentiam meritoruȝ: sepe quibus
incumbit in illa ex autoritate decernere: ex mu
neribus ꝑuersi/ꝑuertunt et tribuunt eius censu
ram/cui aduersatur ipsa iusticia: et quem ipsa cō
demnat/ipsi absoluunt: et fit impius iustus/ qui
reus est ipsa iusticia decernente: a iudicio egre-
ditur liber iniquus: vbi remanet innocens con
demnatus. Eque malum dixerim/impium iusti-
ficare in iudicio submissione munerū: et a iusto
debitā sibi auferre iusticiam. Suggreditur aūt
si hec adderet̄ iniqtas: ꝙ impio deliberato/iu-
stus traderet̄ exitio. Nā quanꝙ malū sit impium
iustū dicere/⁊ iusto auferre iusticiā: excedit aūt
omnino si iustus ⁊ innocēs punientur. Differt enī
ꝑ omnē modū: nō subuenire iusto de sibi cōpe-
tēti iusticia/⁊ ipsam ꝑ iniusticiā ledere: cū aliud
sit nō inferre iuuamē/aliud inferre iacturā. Iu-
ste iniusticiā ꝑuertētibus apponitur ve: ꝓ ipsa
vere laborātibus virgini oblatuȝ est aue. Quid
aūt in moribus hominū dānosius inueniri pos
sit/ꝙ iniquitatē firmare ꝑ leges? Nā quis rector
fasces portabit/si ſm legē iniquos sennat insub
iectos? Unde respublica sumet argumentū: an-
cta quō stabit/si ex iniquis legibus ꝓsidentium
erit ꝓlata censura? Si exorbitatio ex legib9 est:
exorbitantes quō reducentur ad equum? Unde
arcebuntur vagi hominum mores? Fiet omni-
no iudicium: autoritatē habebit iniquitas: nun-
ꝙ equa erit retributio meritorū. Malus malus
erit: deplorabit damna ⁊ exilia iustus: innocens
discriminibus subiacebit. Confusa erit humana
conditio: ad vitia nemo obex: ad vītutes nullus
adiutor. Erūt pauꝑes emolumenta crassantiū:
ab eis iusticie iudiciū ꝓcul erit. Oppressi recla-
mare non poterunt. Uim patientur humiles: in
quirentes pacem improbe vexabuntur: vidue ꝑ-
da fient: pupillorū substantia in direptionē erit.
Quamobrem per Esaiam dominus dicit: Ue Esa.10
qui condunt leges iniquas/⁊ scribentes iniusti
ciā. Scripserunt vt opprimerēt in iudicio pau-
peres: ⁊ vim facerent cause humiliū populi mei:
vt essent vidue preda eorum/et pupillos dirripe-
rent. Clarent ista ⁊ expositione non indigent: ⁊
ꝑ eos contra quos ꝑ ꝓphetam dominus loque
bat̄/futuros similes arguebat: quod si ad cōtra-
riam relabitur partem/ꝓ ve donabit̄ aue. Mul-
ta ve in sacra scriptura reperimus/ac varias ma-
ledictiones: habent tamen suppositis ex malis
actibus rōnes: q̄ singula hic annectere/fastidio
esset opus. Ideo tīn ista posuerim: vt aue quod
ab angelo nūciatū est virgini/ꝑmo remotionē
eius quod ve īportat insinuat. Attn̄ sic vt id ꝓpē
quod infert̄/ab effectibus ⁊ actibus hominū ex-
cludat̄. Ex hoc loquēdi genere ad alia cūcta q̄ in
veteri ⁊ nouo testamēto/sub q̄cūq cōminatiōe
aut interminatiōe reperiunt̄/potest esse aptitudo
⁊ habilitas differendi.

¶ Benedictio virginis edita per angelum. Capitulum II

Quod aūt ista salutatio tā mirifica ex ce
lo ad vīginē ꝑ angelū in ꝯclaui delata:
nō solū alme vīgini/sed oīuȝ indicet es
se salutē: nomē futuri filij manifestat. Et ꝓseqūs
angelus sue legatiōis officiū/salutās nomē vīgi
nis reticet: ab eo quod pl9 in eo erat denoīans/
dicēs: Gratia plena. Uīderat ei oīpotēs q̄ Luce.1
delegauerat eū/q̄ ⁊ q̄lis eēt hec vīgo: ⁊ q̄bus co-
piis ditata ꝯsisteret: cū omniū abiecta copia re-
rū solum polleret plenitudine gratiarū. Rex na-
turalium fulgor pallet/compositus plenitudini
diuinorū charismatū. Erant siquidē in virgine
grē superogate: ad quas nulla sua merita potuis
sent accedere: sȝ solū accepit bonitate donātis:
q̄ sic eā replere ab eterno decreuit/vt ad theo-

toconiū decentiſſime aptarēt. Ipſa vero ex ac
ceptis omni virtute ſe gratificauit ad omnium
deū patrē: ⁊ omnimode grā plena ſalutatᷣ ab iſto ce
licola ꝗ ad terrā miſſus/ad eā tā feſtine deſcēde
rat. Dominus tecū. Sic ꝗdem o virgo eſt:
nulla plenitudo grē tibi amplior ꝯſiſtere poteſt
Ois lingua deinceps balbutit/cū in tuam nunc
laudē: venerari te ſilentio decētius eſſet. Si dñs
eſt tecū: ⁊ cum ipſe in oībus rōnibus ſit: diſpari
tamē eſſendi modo: tecū tñ intrinſecacius ⁊ di
ligentius adeſt: vt ꝑter vnionē quā in thalamo
ventris tui celebrauit cū hūana natura/cū nul
la creatura dñs colligatius aſtringatur: vt nec
ſolum ad ſeipſam ſit gratia plena: ſed vt refun
dat in ceteros exigentes: ⁊ detur in illa intelligi
ꝙ plenitudinem gratie futura chriſtianitas poſ
ſit accipe: que numeroſitate ſingulari virgini ꝓ
ferenda erat. Etenī ad totam chriſtianitatē or
dinabatur quod fiebat in virgine. Sicut vna ꝓ
ma virago non ꝓ ſeipſa tantū/ſed ꝓ omnibus
plenitudinē culpe ſuſcepit: nec vt dumtaxat cū
hac virgine dñs deus eſſet: ſed ex ꝓſagio mon
ſtraretur ꝗtum ad futurā fidelium plebem dñs
potuiſſet aſtringi. Et bñdicta tu in mulieribus
dicta eſt/propter id ad quod ordinata eſt: et ob
hoc ꝙ ipſa ſe totam tradidit in placitum eam de
ſuꝑ elegentis. Neqꝫ iſta bñdictio ſibi ſoli ꝓpter
eam ſolam applicata eſt: ſed vt in ea omniū bñ
dicendoꝝ ⁊ vocatoꝝ in extremo iudicio ad per
cipienda regna celeſtia/ſimiliter ⁊ eterna bene
dictio ante celebraretur/enunciata ꝑ angelum/
de numero angeloꝝ: in quoꝝ ſimilitudinem bea
titudinis electi ſunt transferendi. Non benedi
citur ſuꝑ homines/ne filium diceretur excede
re: magis aūt in diſtinctionem ſexus iſta in mu
lieribus bñdicitur: qm̄ chriſtus in viris/ipſa in
mulieribus: ⁊ viri ⁊ mulieres in ipſis in benedi
ctionibus celeſtibus bñdicantur: quanꝙ ex ipſo
chriſto benedictio in omnes homines ſua pie
tate ꝓueniat:

¶ Heſitat tacite virgo turbata/noui
tatē verborū cogitās. Ca. III

Que cum audiſſet/ turbata eſt
in ſermōe eius: et cogitabat
qualis eſſet iſta ſalutatio. Cō
flauit in vnum hec verba virgo in animo ſuo: ⁊
quod dicebatur per angelum/ſibi peregrinū et
inſolitum videbatur: maxime cum ſe tam humi
lem reputaret: et ſupra id quod exiſtimabat de
ſe/huiuſcemodi ſalutationem eſſe cognoſceret.
Percepit auribus quod angelus ꝓferebat in
voce. Corde cogitabat quod audiendo ꝯcepe
rat/qualis eſſet iſta ſalutatio celeſtina/ l terriſqꝫ
peregrina. Cogitabat mittentem: ſimiliter ⁊ le
gatum in ſuis fulgoribus ꝓceſſibus et ſermoni
bus orenotabat. Et cum in animo verba ſaluta
tionis diſtingueret: ſeꝑabatur ab eis/et eoꝝ am
plitudine vincebatur. Heſitabat ſecū loquens:
et in tanto ſermone angeli turbabatur. Nō tur
babatur dolens: non aliquid male patiens: non
ſtomachans angelum: non abhorrens verbū:
nō vllis malis paſſionibus mota: ſed velut igno
rans admiranſqꝫ ſalutationis huiuſcemodi no
uitatem. Ignorantia enī admirationem et tur
bationem ſemꝑ cōſueuit inducere: velut quis in
animo turbaretur/non intelligendo quod legit:
ſeu que repente accidit nouitatem in animo nō
aduertit: aut non apprehendēdo quod ab alijs
audit. Ex pietate turbatio iſta erat: nō ex inde
bita paſſione. Improuiſus aduētus celicole/in
ſolita ſalutatio magnum myſterium continens/
non repentina compꝛhenſio agendoꝝ/turbatio
nem piam atqꝫ prudentem adduxit: ⁊ virginalē
animum pauidum fecit. Ex his argumento fa
ctum eſt: ꝙ virgo ꝗuis plena ſpū/ſe matrē dei
feram ignorabat: alias turbationem ex ſermone
angelico in animo non ſenſiſſet: quā nec turba
tam/aut vllo modo pauidam ex angelica ꝓſen
tia ſcriptura cōmemoret/velut viſionibus ange
licis aſſuetam/et eoꝝ ſingulariter fultam cuſto
dijs. Dumtaxat ex ſermone angelico virgo ad
miratiue turbata eſt: cogitationem ſuū non in
aliud ꝗ in qualitatē ſalutationis immittēs. Qua
lis erat iſta ſalutatio/remouens ve culpe/ſimili
ter ⁊ pene: inferens plenitudinem gratie: cui alti
tudo glorie ſubſequa facta eſt? Qualis iſta ſalu
tatio: que creatorē creature/deū homini/immor
talem mortali/beatū miſero cōnectebat? Que in
ſalutatione altior qualitas ꝗ dicere: dñs tecum?
Qualis iſta ſalutatio: que omne maledictum an
tiquum expulit/et omnē bñdictionem induxit?
Nō improuide virgo cogitabat qualis eſſet iſta
ſalutatio celica/hec annūciatio tam ſuꝑma. Nō
dabat angelo virgo reſponſum: nec hūano mo
re faceta vocem reſalutando repēdit: aut velut
familiaris ex priſtina ꝯſuetudine illi celicole/ aut
verecunda cenſura modeſtie: magis autem di
xerim occupata in ꝯſyderatiōe dictoꝝ: ſicqꝫ tur
bata reticebat. Mos etiam appoſitus deo dedi
catis virginibus eſt: vt plus audiant ꝗ loquantᷣ:
nec ꝓferant ad incerta ſermonem: interrogate
reſponſum ſuſpendant: niſi ꝓus quod offertᷣ in
telligant. Admirationi audientium ex raritate lo
quendi eſſe debet ſermo virgineus. Hinc vir
go alma ꝓus vult intelligere ꝗ quid loquatur: ⁊
ante diſcere ꝗ reſpondeat. Idcirco admiratur
et cogitat: turbatur et deliberat: audit et reſer
uat: et omnia tacite ſecum confert/et conferen
do timet: non penam preſentem ſiue futurā: ſed
ignorans timebat: timens turbabatur: quā ſic
ꝓnoſcens angelus agitari ſalutatam taꝫ eximie
declarationem adnexit.

¶ Remouet angelus timorem a vir
gine: quam gratiā inuenerit apud
deū inſinuans. Capitulum IIII

Ne timeas maria: inueniſti enī
gratiā apud deū. In declaratiōe
nomen virginis exprimitur: quod in pri
ma ſalutatione tacebatur. Nam ꝓus ꝗ angelus
experiretur ꝗd humilitatis eēt in virgine: cū ad
theotocomium noſceret aſſumptā: ex eo ꝙ ab om
nipotēti deo in legationē acceperat: velut alte

virginē ipse indignior nominare ipsā verit⁹ est: etiam pretendēs grave plenitudinē qua potior erat: vt supra pretulimus. Nunc vero ipsā considerans verbor̄ novitate timentē/dubietatis timore turbatā: statim ad ꝓpellendū dubiū ꝛ timorē/ipsam iterum allocutus est dicens: Ne timeas maria. Frustra timore cōcuteris/ quā deus ex alto salutat. Cur alma virgo times? Suggrederis animo conditionem celestiū spirituum quot ꝛ in humana natura ꝓducti sunt/tu sane ꝑcellis. De celo tibi ministratur salus: ꝛ ꝑ omnibus tibi offertur: non ad turbationē animi tui non ad incutiendam timoris passionē. De celo descendi: sed vt hec tollētur de cordibus hominū: ꝛ si que peiores fuerint passiones in causa tua ꝛ omniū/te primo adorsus sum. Quā sacrosanctus ꝓcessus angeli: qui turbatā virginē atq verbor̄ novitate timentē sic confortat/ sic docte removet eius animi passiones/ dicens: Ne timeas maria: invenisti enī gratiā apud deū. Ecce concipies in vtero et paries filiū: et vocabis nomē eius iesum. Hic erit magnus: et filius altissimi vocabitur. In altiora virginis animū cū declarare nititur angelus/ ex admiratione suspendit: ꝙ virgo que in domo domini se reputabat abiectam/apud deū huiusce modi gratiā inveniret: vt cōciperet filiū quē sibi videret in humanitate subiectū/ pendentem ad vbera/aliorum more vagientē: quem non solū ꝯceptura similiter ꝛ paritura erat ad propriā filiationē atq maternitatē/ sed totius humani generis salvationē. Quāobrē ꝑ effectu futuro angelus nomen nunciando predicit. Et vocabis nomen eius iesū: quod ab alio euāgelista expressū est. Ipse em̄ saluū faciet populuz suum a peccatis eor̄. Sed quomodo hec serena virgo gratiā apud deū invenit: cū invenire nil aliud sit nisi cū homo venit in id quod querit/ aut quasi cū ad eum venit? Non hanc gratiā virgo querebat: non prestiterat studiū dei filio maternari: non oraverat: non ieiunaverat: non se affecerat vigilijs: non ad huiuscemodi contemplationē noctes ducebat insomnes: nil offerebat ex voto/ vt hanc gratiā inveniret. Que inquā mulier a seculo presumpsisset hoc inquirere: vt vndecūq ꝯcipere aut parere potuisset hoiem hoim salvatorē? Que inqnam sancta virgo ab humilitatis terminis excessisset: vt in alto preces porrigeret/ vt filij altissimi esset mater? Nō minor fuisset hec supbia ꝙ illa luciferiana/ que altissimo similis fieri satagebat. Ac ꝑ hoc si non quesiuit/ quomodo invenit? An preter intentionem fuit inventio? Sed quis invenit quod non intendit? ꝛ si forte vsu loquēdi multa inveniri dicantur que non exquirūtur: omnino ab inventione est aliena ꝓprietas/cū ad inventionē penitus inquisitio preferatur. Nā si quispiā invenit lapidem preciosum/quē non cognouerit: si salutiferam herbā/ cuius virtutē ipse ignorat: si egrotans obuiū habuit medicū/quem ad suā sanitatem multo labore quesierat: quem solū audiuit ex noīe: faciē eius intuens nō cognouerit: quomodo dixeris invenire: cū in cognitionē neuter istor̄ venerit: nec ad animā hor̄/ lapidis/ herbe/medici venerat plena cognitio? Unde igitur hāc invenit gratiā nō quesitā/ aū quā nulla ratione cognouerat? Veruntamen in hoc nec more humano facienda est disserio: quoniā cum ab eterno divina maiestas disposuerit hanc gratiam generi humano conferre: vt esset vnio naturarū/divine scilicet ꝛ humane/in vna electa virgine celebranda: in qua verbum caro fieret: ad habitandum in nobis/similiter ꝛ nobiscum: ad redimendum nos/ad moriendū ī carne pro nobis: inventa est vna virgo ex alto/ divinis muneribus fulta: vt tali esset apta commercio: que non invenit gratiā quā nō querebat: sed omnes creaturas ꝛ alias virgines suis meritis trāscendendi hec gratia oblata est. Querebat humanū genus redemptoris gratiā: nā valide ꝑmebatur ab hoste: vita debellabat a morte: affligebat pena naturā: nondū gratia redemptionis advenerat: nūc dicitur invenisse vna virgo hāc gratiā/quam querebat damnata ꝓpago: ex qua singulari sanctificationis muliere libera facta est: que gratiā non invenit qꝛ ipsā in seipsa quesiuit: sed qꝛ sibi ꝑ omnibus digne ad hoc dicate de⁹ obtulit/ideo invenit. Ecce cōcipies in vtero et paries filiū. Subiicet adhuc mod⁹/quousq virgo deposcat. Et vocabis eū iesum. Non tu nomē impones: nō nomē ex genere/sed ex eventu. Non ex placito cuiuscūq/sed ab effectu quē ipse cōpleturus est. Impositū erat angelo anteꝙ de celo descenderat: cū legationem a deo accepisset ad virginem: ꝙ tale nomen autoritate paterna imponeret eterno dei filio/nuper in carne ꝑ hominib⁹ nascituro. Invariabile autem est quod discernit pater eternus. Hic erit magnus. Hic superflua est omnis verborum disserio/ si de huius magnitudine disseratur. Quid de huius magnitudine dici potest: cum sit omnimode infinitus: quia est eternus filius dei? Et ꝙuis ex assumpta forma sit homo: est etiam infinite virtutis copulatus per omnia deitati. Non enim de mole corporis angelus contendit edicere: que non excessit cōmunem hominum formā: cuius quantitatē multi precelluere gigantes: sed de illa magnitudine que omnino ineffabilis est. Nam magnus dominus et laudabilis nimis: et magnitudinis eius non est finis. Psal. 144

¶ De dignitate prolis ex patre. Capitulum V

Et fili⁹ altissimi vocabitur. Nō vocaret nisi esset: tamē esset si nō vocaretur. Porro res excedēs sensū hoim/ similiter ꝛ angelorum: vt filius altissimi et filius hominis esset in filiatione cōmunis: nō tamen in natura filiationis. Nam alia est filiatio que invenit in natura deitatis: alia que ī humanitate sit virtute traducis. Illa eterna sine corruptio-

ne atq3 multiplicatione substantie: vt idem in
substantia sit filius q̄ τ pater: idem cū patre fili
us/filioq3 cū patre: ista ṽo temporalis cū corru
ptione: q̄uis corruptio depelleretur a virgine.
Ista cū multiplicatione substantie: vt alius sit
parens/alius filius. Alter in substantia q̄ gene-
rat/alter qui generatur: vt preter id quod hab3
relatio substantialiter fiat oīno diuisio. Et nūc
indicitur/q̄ dei τ hoīs vnus ꝑsonaliter filius sit
cōmunis. Et si virginē angelus alloqueretur di
cens: Uirgo ne timeas: nā ex inuenta grā quez
es conceptura similiter τ paritura/non erit fili-
us atq3 dicetur homis imi/nō serui/non proce
ris humani siue terreni: sed vocabitur filius al-
tissimi. Nec ita dicetur filius tuus/q̄uis ſm car
nem ex te cōceptus τ natus: quin ꝓut est ab eter
no filius altissimi: sic a vere credentibus appel-
letur in tēpore. Ac per hoc vnus filius est dei si
militer τ marie.

De dignitate ꝓlis et anteritate. Capitulum VI

Lu.1. ET dabit ei dn̄s deus sedē da
uid patris eius: et regnabit ī
domo iacob in eternū: et re-
gni eius non erit finis. Ad formā serui
angelus verba cōuertit: ad ostendendū quantū
potuit illa forma subuehi: postq̄ edisserit quan
tum altissimi forma potuit inclinari. Sed vn-
de pater dauid/nisi ex forma serui? Nam in for-
Ps.109 ma dei ꝑ spiritum/dn̄m eum vocat/inquiēs: Di
xit dn̄s dn̄o meo: sede a dextris meis. Quā scri
pturā cum a iudeis quid eis videretur de chri-
sto/exquireret: respondentibus quia dauid: sal-
uator obiecit/quia dauid christū sane dominu3
ante vocauerat: sed hoc ſm formā dei/quam iu
dei nō intelligentes in christo/ dūtaxat dauid
filium appellabāt. Et vere sic erat ex carne quā
de virgine traxit. Proinde angelus dauid eius
nominat patrē: non illa ꝓpinquitate aut effusio
ne seminis/qua practicatur in carne: sed ratiōe
deducte ꝓpaginis/qua q̄s pater generis dicit
ex longa traduce. Ac ꝑ hoc promissionē facta3
dauid de christo angelus nunciat iam adesse:
cū eum eius nominat patrē/ cuius sibi dominus
daturus est sedem. Et omne ambiguū ꝓcul re-
pellitur: quoniā ex dauid descendit: atq3 per ma
riam genitus est ex carne. Sedes aūt dauid re-
gis data est christo/in eo q̄ homo erat: vt ipse
sit rex regum/dn̄s dominantiū. Sedes est iudi-
ciarie potestatis: vt ex typo dauid qui iudicaret
omnē populū circūcisionis/pater omne iudici-
um filio suo dedit: τ potestatē plenarie dedit ei
iudiciū facere: quia filius homis est. Nec nō ea
in hominibus iustis in hac vita degentibus/ a
deo filio suo christo traditur sedes: quoniā aīa
iusti/sedes est sapientie. Porro regnū eius cū
domo iacob/sc3 cum eis q̄ mundū istū in mali-
gno positū/virtute gratie supplantauerunt/erit
in eternū: nō erit finis rōne infiniti regis τ bea-
titudinis interminabilis. Quā altis ꝓmissioni
bus virgo allicitur: vt dictis angelicis ꝑstet as

sensumq̄ magnis cōmerciis sit adorsio: q̄ ma-
gna humilitate diuinitas: q̄ altitudine magna
hūilitas sit censenda: vt trahatur ad id quod in
ꝑcio humane redēptionis offertur: vt q̄ ꝯcipiē
dus atq3 pariendus ꝑdicitur/effectu τ nomine
sit saluator. Infinitus sit magnitudine: filius q2
est/vocetur altissimi. Sup sellam sessurus sit iu
diciarie potestatis/τ regnaturus in eternum in
domo iacob: sup illos filios quos dū moreret ī
egypto/morti vicinus dans benedictionem eni
gmatice manifestat. Bipartitur aūt regnū eter-
num sicut in hoc seculo tēporale/atq3 sicut i ec-
clesia mysticū. Et quāq̄ dicat apl̄s/ q̄ christus Ephe.5.
diligit ecclesiā non habentē maculā neq3 rugā:
sed in hac vita macula est τ ruga. Quoniam ad
ecclesiā dei pertinēt oēs baptizati: nō tamē oēs
facti sunt salui/omnes credenda credētes etia3
si mali: vt in arca noe coruus τ columba/ ho-
mines τ aīalia. Et in vna ecclesia boni τ mali/
q̄uis credentes incessanter reperiuntur: quo-
niā in ecclesia est fides vna: τ e regione ipsa ea-
dem potest esse mortua: de qua dicitur: Fides Jaco.2.
sine opibus mortua est. Proinde si christus sic
ecclesiam diligit absq3 macula τ ruga: hoc ē vt
ita sit: non q2 sic ipsa tota cōsistit: aut aliā eccle-
siam suā ipse non diligat: sup quam christus in
hoc ꝑcursu temporis regnat etiā sup omnes q̄
cōtra eius ecclesiam diuiduntur. Itaq3 sup oēs
beatos τ reprobos equa τ vna potestate regna
bit: beatifice super bonos: horrende atq3 terri-
biliter sup malos: tā eterne q̄ eternus est deus:
vt infinitati finitas nulla succedat. Ista dauidi
ce sedis donatio ad formā serui refertur: nullius
nouella honoris accessio ad formā agitur. Nec
de nouo regnum accepit eternum eterna dei for
ma: q̄uis creaturā sup quam regnaret/ex tēpo-
re fecerat: non ad augmentū honoris τ cōmo-
di sui/sed profectum cōdite creature. Proinde
si creatura est ex tempore/regnū est ex eternita
te: sed ad homis formā/ eterni regni traiicitur
ipsa largitio. De impio huiuscemodi atq3 du-
rabilitate tradēdis homini christo/sacre scriptu-
re veteres ꝑdixerunt. Nā in figura dictū dum
saltē legimus: Ipse erit mihi in filiū: τ ego ero il 1.Pa.17
li in patrē: firmaboq3 soliū regni sup isrl̄ in eter
nū. Nō spectat hoc nisi ad formā seruilē: ipse erit
mihi in filiū: qm̄ ex forma dei semꝑ cū p̄re filius:
Et in psalmo septuagesimoprimo/q̄ scribit ad
salomonē: τ in psalmo octogesimooctauo/ qui
scribitur intellectus ethim israelite: enigmati-
cis ṽbis plenissime sunt differta. Nec nō spūs ꝑ
Esaiā hoc etiā sub clariori enigmate mōstrauit
de ipo q̄ ꝯcipiēdus τ in mundo nasciturus erat.
Paruulus enī natus est nobis: τ filius datus ē Esa.9.
nobis: τ factus est p̄ncipatus sup humerū eius. Uo
cabit nomē eius admirabilis/cōsiliarius/deus
fortis/p̄r futuri seculi/p̄nceps pacis. Multipli-
cabitur eius imperiū: τ pacis nō erit finis. Sup
soliū dauid τ sup regnū eius sedebit: vt ꝯfirmet
illud τ corroboret i iudicio τ iusticia/amodo τ
vsq3 i sempiternū. Tāta luce ista se intellectibus

offerunt/ꝙ amplior declaratio potius obuelaret. Ac per omnia supradicta corpore absentes/ spũ presentes/hanc almã virginẽ theotocam alloquamur. Placet ne tibi virgo legatus sacrosanctus celicola? Nõne altipendis mittentem? Nam deũs eternus est. Nõne tibi salutatio est in voto? Noua est: sed ad nouitatẽ vite. Peregrina est: sed pro patria sempiterna. Insolita ẽ: sed ꝑ ꝯsuetudine gratie ꝯsequende. Nõne ablatiua dolorum/ et collatiua bonorum? Nõne copias habet gratie sursum agentis? Nõne dominum tecum offert? Nõne te subleuat in benedictionibus super merita mulierum? Quid igitur in tanto sermone turbaris? Quid cogitas qualis salutatio sit/q̃ nihil habet aduersi? An ignoras quãta munera secum defert: ꝙ sunt ineffabilia dona q̃ ꝯtinet? Ecce tibi angelus cogitanti aut hesitãti/ et turbate in eius sermone respondet. Hortatur ne metuas vel timeas: nã frustra te illa passio molestabat. An ne tibi placet: quia gratiã inuenisti apud oim creatorẽ: nõ ad teipsam tantũ vertẽdã/sed ad omnẽ tibi nature ꝯsortem? Ea virgo non tibi prestat ineffabilis delectationis augmenta/ꝙ ꝯceptura sis in aluo: paritura etiã vtero impolluto filium/effectu et nomine saluatorem infinite magnũ/altissimi filium/sessurum in sella dauidica/regnaturum sup oia in eternitate deitatis: cuius regni non erit finis? Nonne ista omnia tibi sunt grata virgo? Respondit itaqꝫ: Sunt vtiqꝫ ꝑ oia grata: nihilqꝫ detestor: nihilqꝫ abhorreo: supra esse/ supra cognitionem/ supra visum/supra sensum sunt que ab angelo nunciãte percepi. Et cũ oia sint in placito: dũtaxat mihi modus detegitur.

¶ Cum omnia virgini sunt in placito: modum conceptionis et partus exquirit. Capitulum VII

Notinus iure virgini oia grata erant merito siquidem: qm̃ nunq̃ ante fuerũt tam alta cõmercia/ neqꝫ futura succedent. Et alte censura silentij agebatur: cuiꝫ vsqꝫ ad inq̃sitionẽ modi virgo non loquitur: sed di-
Lu.i xit maria ad angelum: Quomõ fiet istud: quoniam virum non cognosco? Uirginitati videbatur tam virgo dicata: cũ modum ꝯceptionis et partus inquirit: acsi per oia plene ad sua vota respondeant. In modo hesitatio tantũ erat: cũ sibi esset virginitas ex natura/placeret ex gratia: ex spiritusancto quo plena erat agnosceret ꝙ magnis et eximijs esset ditãda muneribus: et illa placere studuerat creatori. Nouerat ex scientia qua dotata erat ex visu humano/ex mulierum damnata ꝓpagine: ꝙ nõ esset cõceptio sine corruptione/sine infuso semine: non portatio sine grauedine: nec partus sine dolore: etiã ꝙ absqꝫ viro a primis parentibus deinceps non fuerat celebrata cõceptio. Et quanq̃ virgo tam sancta in huiuscemodi speculationibus animũ non versaret/diuinis semp theorijs intenta: non tamẽ hec subterfugiebant scientiã eius/ꝙ illa pter ista in decursu ꝓpagationis humane non fuerant. Et ipsa virum nõ cognouerat ex ꝯiunctione: neqꝫ cognoscitura erat ex voluntate. Nã quãq̃ ioseph desponsata esset eam nõn tamẽ ipsam secũ ad habitandũ traduxerat: aut sibi carne copulandus erat. Nec obstat virginẽ viro vere ꝯsensisse assensum: cum aliter vera desponsatio nõ fuisset: sed nec carne ꝯiungẽdi erant: quoniã vterqꝫ vtiqꝫ virginitatis amator: vterqꝫ seruaturus illã deo ꝓmiserat: vterqꝫ subiacens diuinis directionibus/et expectans decreta diuina: nec de illis duobus ꝯiugibus est vt de ceteris asserendũ: singulariter q̃ppe diuinitus agebantur. Nec in matrimonio horũ et omniũ virginũ derogatio apponatur: ꝙ si nõ intersit corruptio carnis/nõ sit veritas cõiugalis: q̃n vt audacter affirmẽ/eo matrimonium dignius atqꝫ honestius est censendũ/ quo maior castitas ipm̃ fouet. Quod si semp habenat atqꝫ gubernat deo dicata virginitas: nihil habꝫ vnde causetur: magis autẽ vnde diuinis muneribus fulciatur. Hinc virgo incõcusse tenẽs virginitatis ꝓpositũ: manẽtibus in suo placito angelicis dictis/modũ ꝯceptionis et partus inquirit/dicẽs: Quõ fiet istud: quoniã virũ non cognosco? Acsi pter id quod ipsa seruare firmauerit/aliud sapientia diuina decreuerit. Uirgo siquidem sum: virginitas mihi placet: altipendo eã: ꝓ ea defendenda tormẽta subirem: virũ non cognoui: cognoscere non decreui: meipsam virginẽ obsecraui altissimo: ex illa credo ineffabilia dona sortiri: de ipsa mihi spiritussanctus illuxit: dei ex oĩ me facta sũ. Quid igitur angele de me ordinauit altissimus? Fiet istud cũ viro/an pter virũ? A te dicta meo grata facta sunt animo: et tacite mecũ versans pauesco. Edissere modũ quẽ possim mente ꝯsyderando reuoluere: an velut expositũ gratius accedat. Nulla per me tibi erit diffinita responsio/nisi claruerit modus factionis. Quã succincta virgo verbis: ꝙ in responsione prudens: vt nihil de expositis expetat: animũ et verba trãsfert ad ordinẽ fiendorum: vt plene formet ad inquisita responsum. Cõnectenda sunt omnia prius: si facta modis/si factis modi cõueniunt. Ex his q̃ppe clarefacta ratio/ea que nouit respondenda pronunciat.

¶ Aperit angelus modũ: vt animũ virginis alliciat ad consensum. Capitulum VIII

Respondens autem angelus Lu.i
dixit ei: Spũssanctus superueniet i te: et virtus altissimi obumbrabit tibi. Jam aderat spũsanct9: nec cunctandũ est cũ superuenturus pdicit. Si vero quod dicit/refertur ad locum: vt desup spũssanctus venire diceret: non aliquem fallat opinio: quoniã spũssanct9 nõ mouet de loco/vt vadat relictis spacijs ad aliũ locũ: sed spũssanctus iaꝫ astiterat sibi: cũ eã sanctificauit in vtero: purgãs ab illo cõtagio/quo tota humana ꝓpago cum traducebat ex ꝯcepto semine/tenebatur obno-

tia: t purgationē dūtaxat fecerat virginis. Ne scimus an in illa se in sū accelerauerit: vt ipsi⁹ anima p̄ter sanctificationē illustraretur ampliori lumine: sicut fecit postmodū in sui filij precursore: q̄ vltra id q̄ sanctificatus fuerat/ existens in ventre vndū sterili/ exultauit ad gestatū dei filium in vtero virginali. Pie tamē credendū sanctior q̄ ad similiter cōtingentia hec t ampliora illa fecisset. Sed nec spiritussanctus operat̄ in anima: nec alicui precipuā gratiam cōcedit in casum: nec ad p̄phetiam/ ad omnē cōsolationem/ ad p̄uectū p̄fectionis/ ad miracula spiritumsanctū sibi credimus defuisse: Quis quod spiritu p̄phetico cognouerat/ stilo non cōmendauerit: nec sibi obuenerit opportunitas miracl'a faciēdi. Sp̄s autē sanctus qui nunc supuēturus in virgine dicitur/ non refertur ad virginē/ sed ad filij conceptionē: que acta non est virtute iniecti seminis/ sed spiritussancti in ea superuenientis. Proinde omnis aduentus spiritussancti vsq̄ ad superuentionem eius fit ad virginem sanctificandam/ purificandam/ t ad diuina mysteria coaptandam. Hoc autē quod superuenire dicitur/ ad conceptionē filij referatur: que spiritussancti operatione/ non alia facta est: vt cum modū cōceptionis t partus ab angelo virgo perquireret: vt alliciatur/ vt assentiat: p̄pelletur corruptio: libido non aderit: eodē modo semp se habebit virginitas: addetur tamē tā digna/ imo diuina fecunditas: ad modū insinuandū spiritui sancto tribuit actionē: cuius est propellere vitia: conseruare virtutes: separare repēte supra id quod sperare potest mortalis infirmitas: ac si ab angelo virgini diceretur: Omnia dicta sunt delectantia mentē: solū modus hesitationē adduxerat. In velamento tibi erat: edissero p̄ut a mittente suscepi: assensum p̄stare nō differas. Modus nihil habet humanū: ex diuinis est totus: esse nequiret honestior in natura gratior nullus. Ex spiritusancto est modus: efficit mox t p̄ter molestiā agit: erit ipse pro semine: cōgregabit ad se purissima corporis tui: subministrabit creatura materiā. Coagulatio carnis subito t ex nihilo aīa creata t creatrix deitas/ videlicet verbū patris illico simul erūt. Inexplicabili tēporis breuitate in te creabitur homo nouus/ dei t tuus filius. Hoc efficiet i te superueniens spiritussanctus. Non exquiras huiuscemodi rationē: miraculū enim est nō simile in seculis tēpoꝝ. Singularitatē in oībus habet/ nō causam. Ipsa eīn dei voluntas incōp̄hensibilis est causa. Sed q̄obrem nimia charitas: p̄pter quā deus diligens humanā naturā/ p̄me p̄uaricationi parentū totā subiacentē/ obnoxiam: in te t p̄ te mittit filiū suū in terris: vt mediator dei t hoīm hō christus iesus/ tuus futur⁹ filius/ p̄ eterna recōciliatione se offerēs intercedat. Sit oīno modus in placito: qm̄ t virtus altissimi obumbrabit tibi. Nō ex hoc q̄ obūbrare virtus altissimi dicit̄/ in mentē audientiū aliqd obscuritatis obueniat. Nihil eīn vmbrositatis esse pōt/ vbi lux eterna refulget: ideo p̄pe in carne lux ista veniebat/ vt oēm hoīem appropinquare volentē suis fulgoribus illustraret. Sed hec virtutis altissimi obūbratio ad tectionē traijcitur: vt a virtute illa sup̄na tota virgo tegatur: vt nihil sit in aīa eius t corpe/ quod nō obtegatur diuina virtute. Ad defensionē t munitionē ab oībus ɔtrarijs obūbratio illa p̄mittitur: vt caro virginis dona nature nō perdat. Qm̄ ex natura etiā ex corruptis oīs nascit̄ virgo: vt cōcipiēdo t pariēdo: t deinceps ita inuariata in carne p̄maneat/ sicut ex materno ventre nascēdo p̄seuerat: t sic vndiq̄ munita consistat ab illa obūbratione/ vt sibi nihil in virtutibus desit: expugnās oīa/ inexpugnabilis ipsa p̄ oīa. Et sicut in alijs supra p̄tulimus: aliqua virgo nō solū ad seipsam/ sed etiā p̄ nobis ipsa suscepit: Quis q̄dam sic appropriate ad eā sint facta/ vt nec modo debet alicui alteri possint eē cōmunia: t ita sūt mysterialia/ vt nūq̄ possent esse moralia: nec p̄ similitudinē in mores traijci: nisi rei geste veritas mutata: q̄ in tropologicis locutiōibus oīno seruāda est. Nā eo ipso q̄ veritas historialis in suo vigore non stabit: sensus tropicus inde sumptus friuolus erit: ex eo q̄ ex imitatiōe historie capit̄: Quis in se sine trāssumptione bona multa cōtineat. Aliud eni est bona moralia quecūq̄ irrelatiue dicere: aliud in relatione gestoꝝ. Inculpabile primū: culpabile oīno secundū: si nō stabit historie veritas: ex qua tropicus sumit̄. Quoniā oportet sm̄ censurā diuine p̄uidētie in exponēdis sacris scripturis/ ex eis sumpta moralia cōmēsurari penitus cū eisdē. Hoc siqdē p̄ tāto diximus: vt eoꝝ q̄ de virgine ad virginem dicta sunt/ aliqua sibi tantū/ aliqua possint ad nos sine historie p̄iudicio tropica locutione cōuerti. Nā virtutis obumbratio sacra ad virginē p̄ cōceptione filij/ ad nos deriuanda est in omni p̄tectione sp̄ualis auxilij: vt ab alta virtute obumbremur ad obtectionē/ ad defensionē/ ad munitionē: sicut obumbrata virgo extitit ad dei conceptionē. Etenim hec oīa christus nobis est factus: vt sub vmbra alaꝝ suaꝝ p̄tegamur/ a facie impioꝝ: q̄ prius affligere conantur. Et sub vmbra diuinaꝝ alarū speremus: donec transeat illa iniq̄tas/ qua nostroꝝ affectuū t moꝝ oīs eq̄tas cōturbata est. Sumus in bello cōtinuo: nec inimici n̄ri ex parte aliqua sunt pacati. Impugnat nos ex omniuerso sathan. Et cū in suis agonibus esset dauid/ in se nostrā imaginem p̄ferens: velut gratias agens d̄no dicebat: Obumbrasti sup̄ caput meū in die belli: vt ereptio ab inimicis aut de illis reportata victoria/ nisi obumbratione diuine virtutis/ penitus non fuisset. Nec nos de inuisibilibus hostibus nisi obumbraret nobis virtus altissimi/ felicem possemus habere victoriam. Altissimi nāq̄ virtus sathan cōteret sub pedibus n̄ris: vt tropheantes de hostibus/ in castris triūphalibus eius eterna btitudine coronemur. Proinde p̄rogatum est virgini p̄ conceptione filij dei/ quod nobis

Ps. 139

ꝑ auxilio fuerat alte donandũ. Sed ꝑnt angeli verba virginẽ exhortantur ex superuentione spiritussancti/ex obumbratione virtutis altissimi adijcitur de nascituro. Ideoq̃ quod nascetur ex te sanctũ/ vocabitur filius Dei. Equidẽ impossibile oĩno est/vt ex spũsancto ꝛ ex virtute altissimi aliud q̃ quod sanctum est nascatur: sed hoc quod ex virgine / vocabit̃ filius dei. Supra vocãdus altissimi filius dict⁹ est: nunc aũt filius dei. Dissonantia hec verborum dissonantiã in rei veritate non facit. Idez altissimus ꝛ deus. Non tibi pudori sit virgo: q̃ cum deo patre filium vnũ habeas: qui tecum ex tua integritate/non ex corruptione participare disposuit. Nec ad opprobrium tue virginitatis concipietur atq̃ nascetur. Cum ṽo coalescet: cum in noticia hominũ venerit quod ex te natus est: cum appellaberis mater: fortassis hesitas de opinione hominũ falsa: q̃ mater virgo in ṽitate consistens/inter corruptas matres a cõiter iudicãtibus deputeris. Sed speculare altius virgo: q̃d tibi de opinione vbi apte veritas claret? Nemo rectius incessit/q̃ opinionibus deseruiuit. Gaudiũ apud se possidere nõ valuit certans in opinionibus hominũ viuere. Veritas hec est/q̃ virgo ꝛ mater es. An te amplius molestabit falsa opinio/q̃ sis mater cõmunis: q̃ rei ṽitas/q̃ virgo ꝛ mater existis? An ignoras q̃m veritas huiusmodi apud electos manebit ex fide: falsitas apud reprobos ex opinione cõmuni? Quoniã preterq̃ tu/nulla fuit aut erit virgo mater. Non ergo mireris si vulgare iudiciũ cũ singulari veritate certabit. Longa experientia ꝑ incredulis est vsus ratio ꝛ corrupta natura. Quid igitur ad te alma virgo ꝑtinet de iudicio reproboꝝ? Ad electos deriuatur mysteriũ: q̃ tui filij ex adoptione fratres erunt: q̃bus cum ipso tu oĩbus pia mater. Cum cõplebitur mysteriũ/ quod in te pater adorsus est: cũ inualuerit fides hoĩm/quã in cordibus operabitur: q̃ hoc in te oꝑatus est spũs; diceris virgo mater: ꝛ fili⁹ tu⁹ dicetur filius dei: quẽ aliter nõ decebat q̃ de virgine nasci. Proinde tue virginitatis derogatio redundabit in filiũ: q̃ alte vlciscens/ ꝑpetuabit in eternis doloribus ꝯtumaces. Si ṽo alia opinio q̃ erat in hoĩbus/te confodit: q̃ sponsus q̃ te non tetigit: q̃ nihil oꝑatus est ad conceptũ: altissimi filij reputabitur pater: excusatio tua in exordio isto erit: quousq̃ futura fides hominibus clarescat: qua sponsus a paternitate pellet̃: cui⁹ tu sola es ex carne virgo mater: ꝛ deus eternus solus ẽ pater. Euanescãt igitur ista ex tua mẽte virgo: electi a filio tuo vt sunt in te ṽa gesta credent: venerabunt̃ te pro his: ꝑceu has tibi ponent/vt intercedas ad filium: post quẽ singulare subsidiũ atq̃ refugiũ oĩbus facta es. Cuz ṽo totius seculi cõsummato mysterio iudiciũ clarũ erit: ꝛ electi ꝛ reprobi matrẽ virginem te cognoscent. Illi ad gaudium eternum/isti ṽo ad supplicium sempiternũ: q2 increduli existentes/aut creduli ꝑuerse agentes/sub tuum presidium cõfugere correctis moribus nescierunt.

¶ Ut virgo credat se posse cũ integritate cõcipere/senẽ et sterilẽ introducit. Capitulum IX

Ad faciliorẽ credulitatẽ virginẽ inducendã/grauida sterilis ꝛ senex in exemplum inducit̃: Et ecce helisabet Lu.i
cognata tua: et ipsa concepit filium in senectute sua. Et hic mẽsis est sextus illi q̃ vocatur sterilis: q2 nõ erit impossibile apud deũ omne verbũ. Quibus ꝑlocutionibus angelicis helisabet deuenerit in cõceptũ/supra declaratũ est. Que virgini ad fidẽ astruẽdã offertur: cui cognata erat ex eadẽ parentela descendens: que filiũ in senectute cõcepit/renitente lege nature. Quod senex ꝛ sterilis erat/miraculũ porro fuit: vbi natura destitit/aut nõ poterat oꝑari: via credẽdi virgini mõstratur habilior/q̃ ꝛ miraculose poterit ipsa concipe: sicut senex ꝛ sterilis ante cõcepit. Non tamẽ in sterili ꝛ virgini agitur eq̃ portione miraculũ: quoniã si miraculũ est/ quoniã sterilis cõcepit: nõ tamẽ ꝑter senẽ: non sine carnis corruptiõe ꝑhabita: nõ sine grauedine. Neq̃ vno momento in sterili cõceptio ꝛ animatio facta est: nõ in momẽto corporis lineamẽta cõpleta sunt: nõ partus sine dolore/ neq̃ ianua clausa. Hec siq̃dem oĩa in virgine cõceptionis ꝛ partus miracula ꝑfecerunt. Sed satis erat angelo virgini potuisse monstrare/ vt dictis eius animũ inclinaret: q̃ supra naturã in sene ꝛ sterili potuisset esse cõceptio. Ualent nãq̃ preterita vt futura credantur. Et vnũ incredibile aut difficiliter factũ/aliud arguit posse fieri. Et sextus mensis erat a conceptione sterilis/vsq̃ in illam horã qua virgo exquirebatur ab angelo ad cõceptum diuine prolis. Ad rationẽ ṽo/q̃ ex veritate diuina est: que ex authoritate diuina est: q̃ ꝛ responsum cõtradictionis nõ patitur: virginẽ angel⁹ includit: q2 nõ erit impossibile apud deũ omne verbũ. Si nihil apud deũ est impossibile: nec sterilis ꝯceptus/ nec virginis virgine⁹ cõceptus ꝛ partus. Quod enim potuit/voluit: quod voluit/hoc effecit: nihil ꝑter indecẽs sibi ex impossibilitate repugnat. Et in hac fide ipsa nutrita fuerat/q̃ deus erat omnipotẽs: nec habebat vnde de potentia diuina nutaret/si hoc crediderat deum velle. Ad quod figure precedẽtes/similiter ꝛ prophetie sibi testimonio erant: q̃ hoc eternus deus ꝛ omnipotẽs facere dignabatur. Nuperrime vero ad ostendendã iã diuinam fieri voluntatem nuncius celestis astabat: cõmonefaciens virginem/ sibiq̃ suadens per veritatem altissimi/vt diuine voluntati sine tarditate assentiat. Ecce omnis cõpleta est nuncij superni delegatio: facta est salutatio: ꝑcul pulsus est hesitationis timor: declarat⁹ est modus/quo possunt diuina humanis / et diuinis humana coniungi: insolubilis ratio apposita est: quoniã nihil erit impossibile apud deũ: nihil restat fieri ex parte legati vt verbum caro

bat: solum superest vt respondens virgo tā alte legationi prestet assensum. O si homines hunc dialogum agnouissent. O si tempus ⁊ locꝰ tūc foret / quādo ad quē potuisset esse accessus. O si diuulgatū scienter in mundi partibus ante fuisset. O si adam cū omni sua ꝓgenie ab ipso vsqꝫ ad ipsas penaliter / inculpabiliter propagata sciuisset. O si cū omnibus patribus / cū qbus tenebatur inclusus / ad secretum cubiculum virginis cuꝫ corporibus aut in animabus potuisset accedere. O si eua ⁊ sena mater cum cunctis in partus dolore damnatis / sciens que ab angelo cum virgine de se longe genita agerent / obtinuisset licentiā ꝓdeundi. Accessissent protinus oēs ꝓuolute ante cubiculū eius: ꝓsenchas homines porrexissent: dantes in alta voces: ꝓfundentes deorsum lachrymas: singultibꝰ atqꝫ gemitibus nō parcentes: exposuissent miseriam q̄ premebant: mala que incurrerāt ex prima olim matre. Quomodo subiugabātur a mortis imperio: ⁊ eos tyrānis diabolica includebat: q̄diu extiterant ab amenis sedibus exules / q̄diuqꝫ futuri. Quō erit spes oīs redēptionis adempta: ꝓterq̄ in eo ꝙ angelus exigebat: ⁊ ꝙ clausa erat vite via: repagulata erāt vndiqꝫ regna celestia. Inimicitie firme stabāt cōtracte in ꝓtoplastis: deus ab homine offensus erat / a nulloqꝫ placatus. Celestis exercitus terrenas acies abhorrebat: exterminassetqꝫ castra: nisi qꝫ retinebat ab eo q̄ disponebat eruere. Totales cohortes hostiliter in hoīes priuatis auxiliarijs seuiebant. Quasi cōfusis vocibus hec virgini disseruisset humana cōditio: vt sicut rex omniū / decorē huius virginis ad redemptionē humani generis exquirebat: sic ipa in hanc obedientiā suū animū inclinaret. Uim fortassis fecissent tabernaculi postibus / ⁊ dulcē insultū virgini: ne differret apologiā facere alloquenti: quoniā ꝑ eā hec penalia remouenda erant. Omne pondus certaminis supꝫ eā vertebatur. In responsum eius incumbebat omniū hominū salus: ⁊ tollende ꝑ eius adorsum inimicitie ad creatorē ⁊ ad ciues supcelestes: ꝑanus erant ꝑ eā bona mortua / rediuiua futura: ⁊ ab eterno disposita / in tempore ꝑ peccatū dilata reordinabātur in priscū. Merito vice necessitatis illā natura humana compulisset ꝓseuchis humilibus: vt pro causa omniū / que agebatur cū ea in secreto cubili sub eterna sanctione / ad deū se totā omni exceptione deiecta transferret. Sed q̄uis non essent q̄ procliue huic virgini supplicarent: etiā sua causa illi celicole assentire cogebat: quoniam nec sanctificatio vterina eximebat a limbo: nec infra celestia ꝑmortuā transtulisset: nisi per suū assensum duarum naturarū in suo aluo fuisset celebrata cōiunctio. Ratio flagitabat ⁊ cognitio / quam ex deo acceperat: vt esset prima ⁊ palmaris virgo prudentior: cui datū erat / vt sibi ⁊ omni humano generi ꝓuideret. Nā cum multe filie cōgregarent diuitias: ipsa sola supergressa est vniuersas: ⁊ in diuitijs sapientie cunctas excedens: sibi ⁊ omnibus cōsulens: a seipsa suasa prudēter / et ab angelo: q̄ tam docte ex diuinis ꝓmissionibꝰ ⁊ operationibus ipsam ad expectatā responsionē induxerat: que oīno erat infinitis pendenda muneribus / ⁊ nulli cōparanda sermoni: quā virgo angelo prestolanti / pia humilitate / sine ꝯtradictione / sui ⁊ omniū miserata perfecit / dicens.

¶ Assensus virginis in humilitate fundatus. Capitulum. X

Ecce ancilla dñi / fiat mihi secūdū verbū tuū. In ꝓfunda se deiecit. Que inuitabatur ad alta et ad dominatum / in ancillatum animum conuertit ⁊ corpus: cū respondit: Ecce ancilla dñi / scilicet sui ⁊ omniū. Nihil sibi virgo retinuit: totā se posuit in diuino famulatu. Noluit ipsa de seipa decernere: cū audisset factū / intellexissetqꝫ modū preterq̄ obedientiā / nō amplius habuit q̄d possit obijcere: qbꝰ se ad sua vota relatis optabat sibi fieri: ⁊ in ea oīa celebrari secundū angelicū dictum: Fiat mihi ſm verbū tuū: vt cōcipiā et pariam iesum / infinite magnū / ⁊ vocatum altissimi filiū / sedentē supꝫ sedem dauid / regnantem in domo israel in eternū: cuius regni etiā nō sit finis. Sed nec aliās virgo dedisset assensum: nisi verbū angeli ꝑ omnia seruaret: nisi sibi ſm verbum angeli expositū / ex parte omnipotentis fieret ꝯceptus ⁊ partus. Dixerim non esse hic aliquid questionibus huiuscemodi differendum: cum virgo totā se dedit in voluntatē dñi. Nec sibi ad decentiā prudentie imputatum fuisset: si aliter q̄ inquisita ⁊ clarefacta in facto ⁊ mō protulisset ipsa ⁊ responsum: ꝓpheticos enim dialogos in alia nō debebat cōclusione terminari. Apprime nāqꝫ in omni dialogo agitur / si ſm ꝓposita ⁊ quesita formatur respōsio: ab eo videlicet qui finalem apologiam habet respondere: quod prudentissima omniū virgo sane ꝑfecit.

¶ Subita et instātanea incarnatio illico post assensum virginis subsecuta est. Caplm XI

Ad quam cōplendā mox superuenit spiritussanctus: obumbrauit virtus altissimi: coagulati sunt ex virgine ꝓ mole carnis purissimi sanguines: affuit deitas / scilicꝫ verbū patris eterni: anima ex nihilo creata infusa est: ⁊ factus est ꝑ omnia ꝑfectus vnus nouus homo ab illo instanti: viator ⁊ cōprehēsor / beatus ⁊ miser / mortalis ⁊ imortalis / moriturus ⁊ nō moriturus / omnia sciens / omnia ꝓspiciēs: ꝓterita / presentia ⁊ futura equa cognitione cōplectens: talis conceptus / qualis ⁊ natus: talis in vtero / qualis dum obuersaretur in seculo: qualis in vtero / talis in patibulo: qualis in vtero / talis ⁊ in celo: qualis nunc / talis tunc: vt excepta mole corporis que per incremēta temporum creuit / per omnia siquidem esset equa perfectio. Nec obstant penalitates assumpte / passiones illate / tolerata mors: quam assumpsit voluntarius / non tolerauit inuitus. Exquisiuit a puella virgine omniū miserans pater / quod tūc

miserendi erat et venerat tempus: volens per assensum eius omnibus misereri. Et per alloquium factum virgini, celestis nuncius executus est. Diuinis theorijs alma virgo consensit: et emisso sermone vitalis obedientie, sine vlla intercapedine temporis, ineffabili atque incomprehensibili celeritate repente concepit: et verbum in ea caro factum est, vt deinceps habitaret in nobis ineffabilis. Et miranda conceptio: vbi per auriculam ingresso verbo angelico, per os emisso verbo virgineo, spiritusancto insensibiliter operante, verbo dei eterno non per sensus ingresso, ipsa supercastissime facta est et inseparabilis vnio naturarum: vt ex vna parte deitas in simplo, ex alia humanitas in duplo, in simul conuenirent: vt simplum et duplum nulla ratione soluerentur. Et duplum quod semel in diuortio factum erat reuniendum inseparabiliter et eterno. Nondum discesserat angelus repetiturus superna: et hec ineffabilis conceptio ex toto perfecta est. At vbi omnis eius est completa legatio: discessit ab illa angelus: non relationem acturus: omnia enim nouerat qui illum legauerat: sed discessit: quia cognouerat effectum superuenientis et obumbrantis virtutis, et completam conceptionem, et totius deitatis adesse presentiam. Quid amplius facturus erat, vbi sciebat virginem ex omni se in mysteria diuina migrasse? Non eum decebat in inferioribus vltra morari, postquam iussa superna perfecerat: et aduenerat ad virginalem aulam, cuius fuerat ipse precursor. Sed nec discessit quin ampliori reuerentia illam veneraretur, quam salutando fuerat veneratus: quoniam quod in illa prenunciabat futurum, nouerat iam completum: et deitatem cuius legatus extiterat, virgineo iam adorabat in aluo: illa suprema latria qua diuini spiritus deum adorant in superis, gabriel angelus veneratus est in vtero virginis. Et discessit, maiori cedens qui venerat: insinuans esse completum secretum eternum, a seculis absconsum tunc in virgine maria: non tamen relinquens custodiam eius: si custos eius erat, sicut annunciator tanti mysterij.

Ascensus virginis post conceptionem, vt senem et sterilem inspiceret grauescentem. Ca. XII

Et cum operationem diuine virtutis, et conceptionem ineffabilem iam in ipsa nouisset, ad exemplum sibi positum ab angelo de cognata visenda: visura se contulit: non velut in dictis angelicis hesitans. Maiora iam in ipsa celebrata cognouerat: sed vt miraculum miraculo coniungeret: nouitatem nouitati sociaret: et veneratur in sterili diuina mysteria, que suum conceptum paritura erant. Spiritu enim prophetico multa virgo nouerat: et illam sterilem gestare preconem, cuius ipsa deferebat iudicem. In magno autem mysterio: quoniam lex et euangelium in magnis montibus hypantare inuicem se debebant. Proinde Exurgens autem maria in diebus illis, abijt in montana cum festinatione in ciuitatem

Lu. 1

iuda: et intrauit in domum zacharie et salutauit helisabet. Festinat Maria montana conscendere: non voluntate vagandi, aut ad curiositatem oculorum in montibus dilatandam: sed ad illam dirarat ciuitatem in domum ingreditur: vbi noui prophete, suique filij precursoris nouerat esse matrem: seruans humilitatem, sterilem matrem mater virgo preueniens: et illum naturalem humilem morem, quo a iunioribus est antiquioribus deferendum. Pie tamen crediderim: quod si sterilis cognouisset de virgine quod angelo nunciante virgo cognouit de sterili: velut altioribus muneribus dotatam, in visitatione virginem sterilis preuenisset: nisi quia potuisset ocyus ambulare iunior. Attamen protinus sterilis non illam expectasset in domo: potius obuiam processisset. Sed cognouit ex presentia visitantis, quod ante non nouerat. Magna nobis documenta exhibentur in ista visitatione, quam virgo sterili exhibet: ad seruandam humilitatem, ad visendum a quocunque, in quocunque inuenta fuerint semina sanctitatis: in quo relucent diuina mysteria: in quo deus operatur super nature virtutem: vbi plus gratia quam natura refulget. Magna est contemplatio creaturarum magnarum, celi atque stellarum. Magna consyderatio elementorum et elementatorum ex eis. Magna speculatio processus naturalis ordinis, eiusque pulchritudinis: et elimatio inde nascitur ad maiora: vt ex contemplatione creature creator possit agnosci. Sed maior est meditatio, speculari opus diuine gratie, sanctitatem animarum, morumque grauitatem, sapientiam diuinorum, habitum virtutis in anima que nature operationes transcendunt. Sancta itaque pergit ad sanctam: et que maiori sanctitate resplendet: humilioribus atque ardentioribus moribus agitur. Sepe quidem maioris virtutis signum est actio. Non paruus est fructus etiam cum electi in hac vita symbolum faciunt. Intrat igitur virgo in domum zacharie: a quo domus possessio dignus dicebatur: et salutauit helisabet cognatam suam: non quia cognata: non enim cure virgini erat familiarem se prestare secundum carnem cognatis: que iam cognita et cognata celestibus spiritibus facta erat, et totius deitatis hospitium: auulsus erat ab amicis secundum carnem: amor eius solum agebatur ad deum spiritu: quo permota salutauit helisabeth: quia in ipsa spiritussancti operationes factas agnouerat. Salutauit siquidem: sed nescimus quibus verbis. Fortassis vt mos erat salutare iudeis. Magis autem fuit adiectum: quoniam tanquam sterilem atque senem diuine atque miraculose operationis officinam virgo humilis salutauit: velut si omnibus qui bene vixerunt in lege sterili atque sene, nunc per eam salus adueniat que salutat. Responsio siquidem helisabet, quam in ante exposito libro pretulimus, ad hoc concidentiam facit: admirans quod ad eam mater domini saluatoris accesserit: et in spiritu facta dixit ad virginem: Benedicta tu in mulieribus; et benedictus fructus ventris

tui. Cū benedictione angelica helisabet ī hac
parte consentit/ꝙ super omnes mulieres bene/
dicta consistat. Sed ipsa sterilis/nunc grauida
plus adiecit: cū fructū in virgine diuinū existe/
re precognouit/benedicens eum: quoniam di/
uina fruitio per illū sanctis in eterna patria dā/
da erat. Et benedictus fructus ventris tui. Cla/
ret illa hora/qua virgo verbū obedientie protu/
lit/cōcepisse: cū statim ascenderit ꝛ manserit mē/
sibus tribus cum helisabet: que fructum vētris
eius spiritu ꝓphetico bñdixit: ꝛ ipsa virgo par/
tum sterilis expectauit. A die siquidē conceptio/
nis virginis vsqꝫ ad partū sterilis/ tres nume/
ro menses sunt.

Oraculū helisabet ad virginē mariā: ad quā helisabeth reuersa est.

Capitulum XIII

Lu.1 ET btā es q̄ credidisti: quoniā
ꝑficientur in te q̄ dicta sunt ti/
bi a domino. Beata virgo ab he/
lisabet predicatur/ex eo ꝙ credidit angelo nun/
cianti. Spiritu reuelante nouerat ꝙ diuina re/
cepisset alloquia: que credens ad seipsam ꝛ pro
omnibus saluandis beata erat. Sed querendū
nobis est: cum angelus dixerit benedictā/ ꝛ he/
lisabet benedictā ꝛ beatā: quid interest inter be/
nedictam ꝛ beatā/seu benedictū ꝛ beatū? Sed
aliud benedicere deū: aliud benedici a deo: ali/
ud benedici ab hominib⁹. Benedicere deū est
in omnibus que in mundo fiunt/sibi attribuere
bonitatē: nobis autem maliciā vel defectū: vt
in camino ignis ardentis fecerunt tres pueri.
Dan. iij. Benedici a deo est: cum ipse reb⁹ om/
nibus tribuit propriā bonitatē: quā nos natu/
ralē vocamus: ꝛ cū omnibus in his que agunt
aut volunt/tribuit prosperari: sicut Job primo
ca. sathan dño de iob inferebat/dicens: Operi/
bus manuū ei⁹ benedixisti. Ac si diceret: Nec
mirū si iob timeret deum: quoniā bonitatē ꝛ ꝓ/
speritatē tribuisti operib⁹ manuū eius. Et ali/
Job.42 bi: Benedixit deus vltimis iob. Cum autē die
sexto deus crearet primos homines: benedixit
eis bonitatē dans/datā insinuans sup omēs su/
Gen.2 percelestes creaturas. Similiter ꝛ diei septimo
benedixit singulariter/quietis bonitatē illi tri/
buens. Sic etiam benedicere dicit: cum omēs
gētes in christo suo filio bñdixit: ac singulis be/
nedicit/vt possint adipisci salutē. Omnibus q̄
bñdicuntur in christo/illa bonitas tribuit: qua
illa salus tribuatur/quā ipse acq̄siuit in sangui/
ne. Ab hominibus vero benedici est: cum gesta
hominū reuocantur in laudabilē rerum partē:
aut cum ex his que a deo donantur/datarij be/
nedicti vocantur. Ac per hoc si benedictio vir/
ginis ꝙ ab angelo ꝛ ab helisabet benedicta in
mulieribus predicatur/a deo protinus sic erat:
vt illam ei dñs bonitatē conferret/ qua sibi sup
omnes posset placere/ac dei filiū generare: ab
hominibus etiā talis erat benedictionibus ex/
tollēda: vt nihil in ea ꝛ ex ea in alterā rex partē/
q̄ in virtutū bonitatē possit inflecti: vt ex ventre
ipsius ille benedictus q̄ venit in noīe dñi/afflue/
ret sup oēs. Beata siquidē ꝑdicabat viatrix exi/
stens: qꝛ crediderat angelicis dictis: ꝛ qꝛ in ipsa
dicta ꝑficienda erāt. Virtutis erat existētis in
anīo ista beatitudo: vt nil posset repugnare fu/
turis: nec ipsa in mente habebat aliq̄d impaca/
tū. Beatitudo est sic virtutibus adijci/ vt nihil
aduersum eax impediat actionē: ad quā beati/
tudo interminabilis seq̄tur: cū sit assumptio ī su/
perna. Inquit igit helisabet: Beata q̄ credidi/
sti: qm̄ ꝑficient in te q̄ dicta sunt tibi a dño/ scꝫ
angelo nunciante.

Canticū marie corā helisabet.

Capitulum XIIII

ET ait maria: Magnificat aīa Lu.1
mea dñm. Nō magnificat virgo de/
um/vt ipm̄ magnum efficiat: a quo ipsa
etiā magna facta est: sed sic cū anīa marie cōsp/
derat/vt quod vult efficiat: ꝛ quod in re parua/
magna possit efficere: ad magna vero ea que sūt
exigua/subleuare. Magnificabat anīa virginis
dñm/cū laudabat dñm īterne/atqꝫ ꝯtēplabat ꝙ
magnalia in se ancilla ꝑfecerat: ꝛ ad infinuta/
tem eius deficiens/ab illa magnitudine vince/
batur. Et propter magna q̄ statuit in re parua:
Exultauit spūs meus in deo saluta/
ri meo. Exultauit spūs virginis: qꝛ in ea sup/
uenerat spūssāctus: q̄ docuit eā: fecundauit eā
virginē seruauit intactā. Ex his nempe q̄ a spū
sancto suscepit/exultauit spūs eius in deo salu/
tari suo: in filio videlicet quē gestabat in vtero.
Nō sic suo/quin etiā omniū. Sup quē symeon
ꝓphetauit/cū natū portauit ad tēplū: Quia vi/ Lu.2.
derunt oculi mei salutare tuū: quod parasti an/
te faciē oīm populoꝝ. Quare exultauit? Quia
respexit humilitatē ancille sue: ecce
enim ex hoc beatā me dicent oēs ge/
nerationes. Ad quā veritatē virgo se ꝯtulit
vnde a dño respecta est aduertamus. Quia re/
spexit humilitatē ancille sue. Virgo hec noue/
rat/q̄d gratā corā dño ipsam potuisset efficere:
Quod cū reppērisset: cunctis visibilib⁹ preter/
missis/sibi ascuit in voce. Non ꝓpinquitatē ge/
neris/nō pulchritudinē corporis/non artis addi/
tamēta/nō eloquentiā/nō humanā prudētiam/
nō diuitias: nō cetera taliū/vt a deo respiceret
enunciat: necnō ꝛ q̄ maiora sunt reticet: nō san/
ctificationē in vtero/nō virginitatē in placito/
nō orationē/nō ꝯtēplationē/nō sensuū custodi/
am. Alias oēs silet ipsa virtutes: dumtaxat sibi
de humilitate blandit: ꝙ illā in ipsa pre omnib⁹
vernātibus bonis intuitus esset altissim⁹. Apte
porro: quoniā a cōtraria fenestra eius se prima
mulier cū omni sua ꝓle de arce bonitatis deie/
cerat. Et inde lucifer de altissimis sedib⁹ ad pal/
lidas sedes cū suis sequacibus potenter eiectus
est. Mirū in modū nō prodit fidē: subticet spē:
nō nominat supexcedentē oīa charitatē. Cūcte
virtutes in silentio facte sunt: ꝓ hūilitate solū
se respectā a domino gloriat. Quia respexit hu/
militatē ancille sue. Nō ab re: nā cū hūilitatē al/

pit illā obedientiā oīm ⁊ oīs eius quod erat do-
minauit: qua inexceptuate creatura deo subijci
tur: qua oēm voluntatē/intentionē ⁊ affectionē
⁊ actionē transfert in eum: nihil sibi ꝑ humane
cōplacentie voto reseruans. Preit enim dicata
obedientia deo cūctas virtutes/graditurq̨ cuȝ
oibus. Nā quō quis crederet/nisi obediret vo-
canti ⁊ ꝑdicāti: ⁊ captiuaret omnē intellectū in
obsequiū fidei? Nā quō quis speraret/nisi obe-
diret? Quō quis diligeret diligenter diligenda:
nisi vellet ex obedientia iubentis mādata ꝑfice-
re? Unde ipsoꝝ digna obseruatio/nisi ex obedi
entia digna? Uñ inuisibiles theorie in alta ten-
dentes? Unde honeste atq̨ fructifere hominū
actiones: nisi ex illa humilitate ꝑfunda/q̄ hoim
animus fit subditus deo: factus obediēs in ma
lis tolerandis etiā vsq̨ ad mortē: in cauēdis vi-
tijs sine termino in bonis agendis: quousq̨ dū
viuit possit esse ascensio? Est enim humilitas il
la prima nature libertas: qua hō libere sine im-
pedimēta poterat superioris cōplere mādata iu-
bentis. Est humilitas illa prima creature subie
ctio ad diuine agentē: quā virgo habēs loq̄tur
ꝑfidenter: Quia respexit humilitatē ancille sue:
vt in illā videlicet diuine atq̨ humane possit ꝑfi
cere quod ab eterno nō decreuerat. **Ecce eni
ex hoc beatā me dicent oēs genera-
tiones.** Frustra beataȝ diceret/nisi esset: sed
vnde beatā? Quia huiuscemodi humilitatē pos
sedit. Unde beata: nisi q̄ in ea dominus ineffa
bilia opatus est: cum in illa eternū dei verbū sit
in plenitudine tꝑis caro factū? Unde spūs vir-
ginis etiā exultauit. **Quia fecit mihi ma-
gna qui potēs est: et sanctum nomē
eius.** Multa magna ꝑtracta sunt/q̄ in illa do-
minus opatus est: quoꝝ nō exq̄renda est a mor
talibus ratio: cū in his magnis que supra sensū
⁊ apprehensionē hoim opatur/q̄ potuit et vo-
luit/illa ratio sit palmaris. Hinc virgo decātat:
qui potens est. Ideo mihi magna fecit: q̄ oipo
tens est: ⁊ q̄ sanctū nomē eius. Quid hic ad fa-
ctionē magnaliū sanctitas? Quid sanctitas in
nomine/cū in ꝑsona taceatur? Quis ordo loq̄n
di? Nulla est vera potentia/ si sanctitate caret:
nec ꝑter illā magna pōt efficere. Ueritas poten
tie id exquirat/vt sibi sanctitas sit germana. Et
factoꝝ magnaliū est/ vt sanctitate resplendeāt.
Reprehensibilis est oino potentia/ nec lauda-
bilis actus: si sanctitas non assistit. Est igitur
sanctitas illa infallibilis veritatis atq̨ iusticie
regula: que affectū ⁊ intentionē etiā in modico
exorbitare atq̨ pigrescere oino non sinit: q̄ vi-
res interiores ⁊ exteriores exercet/vt omne ꝑ
grediatur in fas: que sic cuncta disponit/vt nul
la possint improbitate causari. Sanctitas autē
in deo/deus est. Est enim deus oē quod ha-
bet. Sed cum deus ad creaturas suo ineffabili
modo aliq̄d operando ꝯtrahitur: sanctitas de
ipso eo sensu dicitur quo stabiliter/vtiliter/irre
prehensibiliter/laudabiliter atq̨ mirabilr ope
ratur. Cōpetit igitur sanctitas ad factionē ma
gnorum. Et cum nomen dicitur sanctū/ ad no
ticiam refertur: ⁊ ad effectum nostre salutis:
quoniam iesus appellabitur nomen eius. No-
mina etiam que fm linguam hebream atq̨ gre-
cam habet/ omnia sanctitatem insinuant. Nec
hic sumpsimus differenda nisi hoc paululum:
ne canticum virginis indiscussum preterisse vi
deamur. **Et misericordia eius a proge
nie in progenies timentibus eum.**
Nō solū sibi a deo magna facta mater virgo cō
memorat: sed vt oib⁹ timētib⁹ eū a ꝑgenie ꝑmi
hois/ꝑ oēs ꝑgenies filioꝝ hoim/dei misericor
dia magnifice sit ꝑstanda. Una siquidē fuit ho-
minū prima ꝑgenies: que deinceps in multas
ꝑgenies est diffusa. Et ab oi alia ꝑgenie distin
cta erat ꝑgenies iudeoꝝ/ dūtaxat vnius dei cul
tū tenentiū: q̄bus primo credita sunt eloq̄a dei.
Et ad israeliticas oues primo dei filius missus Mat.15.
erat: vt eis prius/deinde oibus misereref. Naȝ
ꝑ Osee dominus dicit: quod etiā aps̄ ad Ro- Osee.4 Ro.9
manos cōmemorat: Et vocabo nō plebē meaȝ
plebē meā: ⁊ nō dilectā meā dilectā meā: ⁊ nō mi
sericordiā cōsecutā/misericordiā cōsecutā. Et
alibi: Cōclusit enim dñs oia in incredulitate: vt Ro.11.
oim misereatur. Et in sapiētia scriptū est: Mi- Sap.11.
sereris oim domine: q̄m oia potes: ⁊ dissimu-
las peccata hoim ꝑpter penitentiam. Diligis
enim oia que sunt: ⁊ nihil odisti eoꝝ que fecisti.
Cantat virgo adesse dei misericordiā omni ꝑ-
geniei: sed timētibus eū. Nihil excluditur a mise
ricordia dei: nisi qui dei misericordiā ꝑ impeni
tentiā exclusit. Sed nec ita misericors/vt iudici
um nō faciat: nec ita iustus/vt misericordiā ex-
cludat. Cōpetentibus enim cōpetētia facit. Et
dauid ꝑspiciens decantat dicens: Misericor Ps.100
diā ⁊ iudiciū cantabo tibi domine. Sic ⁊ virgo
mater post misericordiā subiunxit dicens: **Fe-
cit potētiā in brachio suo: dispersit
superbos mente cordis sui.** Uulgaris
vsus loquēdi hoc habet: quod cum aliquid ma-
gnum quis fecit in hostem/vt virtus referatur
in brachiuȝ. Sed non sunt hec verba virginea
immo ⁊ spiritusancto deprompta: non excludē
da in angustū: alte lateq̨ diffundi possunt. Bra
chium quod virgo cōmemorat/in quo deus su
am potentiam fecit eterni patris: eternus est fi-
lius/in corpore virginis filius factus: vnde illū
extollit quem gestabat in vtero. Quod autem
brachium eius sit vnigenitus ab eterno filius
eius/nunc in tempore caro factus: ex mire fa-
ctis atq̨ facturis sacra scriptura cōmemorat.
Nam prima tympanistria ad presagium protu
lit/que nunc secunda decantat: Irruat super Exo.15.
eos formido et pauor in magnitudine brachij
tui. Aduersus egyptios illo in tempore soror
moysi et aaron intēdebat ex verbis cantici ei⁹.
Preuidebat aūt in mysterio quod nunc maria
ꝟgo recitat de filio ei⁹. Nā in magnitudine di
uine potentie super egyptios formido ⁊ pauor
irruit: sicut i illo trāsitu maris gesta manifestāt
vt egyptius suffocat. In magnitudine ꝟo chri

sti super vniuersum orbem terrarum pauor ir-
ruit et formido: cum in ortu eius trepidauerunt
reges et geniculauerūt. Alij ne perderent mun-
di regnū/pauoribus flagellati sunt. In die mor-
tis eius totus mundus expauit: resurgens ter-
ruit inimicos. In subsequis eius in timore cō-
cussit reges terre: aut idolatricum populū om-
nino idola et phana demoliendo/terrendo tur-
bauit. Dominus cum Iob vellet reprimere/di-
Iob.40. xit: Et si habes brachium sicut deus. Brachi-
um dei/eius est filius: eternus ex patre/tempora-
lis ex matre. Quod brachium aut Iob aut ne-
mo hominum habet/vt magna sicut deus pos-
sit efficere. Magna in isto brachio virgo deū
fecisse decantat: quod Dauid ante preuiderat
Psal.76. dicens: Redemisti in brachio tuo populū tuū/
filios iacob et ioseph. In quo redemit populū/
nisi in filio suo? Quid igitur brachium eius/ni-
si humanatus filius eius? Que hac magnitudi-
ne maior/ꝙ redimere populum diabolo subiu-
gatum/criminibus abstractum/per filium cru-
ce suspensum? Redemit igitur in brachio po-
pulum omnium nationum: filios iacob/aut fili-
os circūcisionis: ꝛ filios ioseph/videlicet genti-
les ꝓ eo ꝙ nati sunt in egypto. Filij ioseph filij
sunt augmenti: qui ꝑtinent ex significatione ad
alias nationes: cum magis ex eis ꝙ̄ ex iudeis sit
ecclesia dilatata. Fecit igit̄ potētiā in brachio
suo: cū in ipo creauerit celū ꝛ terrā. Fecit potē-
tiā in brachio suo: cū dispsit supbos mente cor-
Psal.88. dis sui. Et ī psalmo scptū est: Tu hūliasti sicut
vulneratū supbū: in brachio ꝟtutis tue dispsisti
inimicos tuos. Qui aūt inimici dei/nisi demo-
nes supbi: ac etiā hoīes ꝗ ei⁹ mādata ꝯtēnūt: ꝗ
eius impiū paruipēdūt? Demones dispsit eripi-
endo predam: superbos autem homines humi-
liat aut damnat. Hoc est brachiū quod spcias
scilicet animas electorum legit: brachium quod
omnibus dominatur: brachium quod difficili-
ter per fidem et mortem ꝛ sanguinem ꝛ in mul-
tis miraculis reuelatum est. Ad iudicium etiā
iusticie sue ꝑtinet ꝛ quod sequitur. **Deposu-
it potentes de sede: et exaltauit hu-
miles.** Neqꝫ nouum est hoc virginis verbū:
longe ante predictum est: necnon ꝛ experientia
claret. Ad dei iusticiam pertinet deponere ad
ima qui nequiter sublimia tenuerunt: ꝛ exaltare
humiles tenentes virtutem/dum abiecti vide-
Iob.5. bantur. Hinc in Iob scriptum est: Qui ponit
humiles in sublimi: ꝛ merentes erigit sospita-
te. Pro humilibus quidem dicta sunt hec: pro
depositione vero superborū potentum/ꝛ exal-
tatione humilium clarius in sapientia legitur:
Eccli.10. Sedes ducum superborū destruxit dominus: ꝛ
sedere fecit mites ꝓ eis. Radices gentium su-
perbarū arefecit deus: ꝛ plantauit humiles ex
ipsis gentibus. Si ꝑ allegoriam vellemus discu-
tere: depositio iudeorū ꝛ gentium exaltatio in-
telligitur. In moribus etiam talia fieri sepe vi-
demus. Cum vero finis vite hominis venerit:
rota voluetur rationis humane infra rotam di-

uine iusticie: vt ſm virtutes/non ſm opiniones
hominum merita tribuantur. Et in euangelio
saluator plerūqꝫ verba huiuscemodi iterauit:
Omnis qui se exaltat/humiliabitur: et omnis ꝗ Mat.23.
se humiliat/exaltabitur. Perseuerat adhuc in Lu.14
verbis iusticie virgo mater: et illā explicat alio Luce.18.
loquendi genere. Infert equidem: **Esurien-
tes impleuit bonis: et diuites di-
misit inanes.** Nondum natus erat Chri-
stus: et mater gestās eum/predicabat que ipse
predicaturus erat. Nam factus adultus/ape-
riens in monte os suum dixit: Beati qui esuri- Mat.5.
unt et sitiunt iusticiam: quoniam ipsi saturabū-
tur. De ista esurie virgo preloquebatur: nō de
illa que dicitur panis et vini. Defectum esuries
portat: et prout certat cum corpore/vacuitas
eius est. Sed oportet etiam omnino lege natu-
re vacuum impleri: natura enim ipsa vacuum
abhorret. Sed terrenis vacui/celestibus reple-
būtur: insaturati suapte perfunctorijs/comple-
buntur eternis. Esuries animati corporis est
impatiens appetitus eorum/que possunt ſm
naturam sustentare naturam. Esuries autem
anime rationalis est deuenire in verum ꝛ opti-
mum. Cum vero anime rationali fuerit addita
gratia: in ampliora tendit esuries: vt etiam im-
patienter appetat liberari a vitijs/inherere vir-
tutibus: et penis intentatis et morte appete-
re non desistat: et semper subiaceat laboribus
quousqꝫ obtineat. Post istam vero beatitudi-
nem esuriens/quam virtutibus repositam cre-
dit. Huiuscemodi esurientes qui potens est im-
pleuit bonis: ꝛ diuites dimisit inanes. Diuites
scilicet in terrenis: qui non in deo/non in virtu-
tibus/sed in seipsis diuites sunt. Consona in
psalmis verba precesserant his que nunc virgo
decantat. Diuites eguerunt ꝛ esurierunt: inqui- Ps.33.
rentes autem deum non minuentur omni bo-
no. Inquirere dominum/ad esuriem anime ra-
tionalis refertur: que cum fuerit gratia predita/
ipsum impatiēter desyderat. Diuites vero mū-
di egebunt/ꝛ esurient/ꝛ dimittentur inanes. Et
alibi. Animam esurientem satiauit bonis. Me- Psal.106
rito aīa bona incessanter desyderās/bonis re-
pleta est. Quod semꝑ facit ille ꝗ potēs est: ꝗ etiā
nouit ꝙ̄to desyderio ad ꝟtutes anima eleuetur.
Hinc etiā dicit̄: Qui dat escā esurientibus. Escā Psal.145.
virtutū/que aīas alit: ꝛ escā sui corpis ꝛ sangui-
nis/quam omnibus fidelibus ꝑparauit: in ostē-
sionem amoris ineffabilis/quo diligit nos: ꝛ in
tutelā a malis purgationē criminū: in terrorē spi-
rituum nobis aduersantiū ad salutē. Sed diui-
tes seculi/existimātes maiores diuitias opes ꝛ bo-
na pfunctoria egypti ꝙ̄ improperiū christi/om-
nino dimisit inanes. Et hoc habet ꝓpriū boni-
tas/ꝟtus ꝛ sapia: ꝙ post esum iterū esuries seq̄-
tur: ꝛ gustata desyderium reaccendūt. Sic ꝑ sa-
pientiā dicit̄: Qui edūt me/adhuc esuriēt: ꝛ qui Eccli.24.
bibūt me/adhuc sitiēt. In argumētū inherētis
ꝟtutis ista verba depremunt̄: ꝙ āplior bonorū
gustatorꝫ esuries illa iā adesse demōstrat. Argūtur

in anima esse virtutem ad ipsam desyderium pamplius inardescens. Hos esurientes bonis implet largitas eius qui cuncta potest: inanitate remanente apud diuites insatiabiles/quorum anima terrenis satiari nō potest. Post decreta iusticie/mater misericordie ad misericordiam dei canticum suum iterū reconuertit. Suscepit israel puerum suum/recordatus misericordie sue. Pro populo suo hic singulariter loquitur: q̄ populum israeliticū quasi puerum ab eo p̄ multa erudimenta nutritum: velut misericordie recordatus: cuius vnq̄ obliuisci non potuit: nunc saluare dignatur: suscipiens illum in humeris eius: crucem portans p̄ peccatis illius. Sicut locutus est ad patres nostros abraam: quibus facturus talia repromisit. Et semini eius vsq̄ in finem seculi: quod saluare disposuit. Ecce compleuit maria canticum suum/plenum laude/actionibusq̄ gratiarum: dei misericordiam et iusticiam plene demonstrans.

De mora Marie cum Helisabet. Capitulum XV

Luce.1 Mansit autem maria cum illa quasi mensibus tribus: et reuersa est in domū suam. Magna fuit in primo congressu istarū prophetissarum mirabilium verborū celebrata collatio: nec ilico in presentiarū corporū est secutus abscessus. Grata est enim ista societas duarū excellentium mulierū: que diuinis refecte muneribus/fetibus grauidate/delatrices operū spūssancti: quanq̄ disparitur: vt alteram altera p̄ omnia excederet non excessa: vt in superna verbis et affectibus inhiabant: et dignum suaueq̄ duxerant insimul ad tempus contubernium facere: vt diuinū adinuicem possint habere colloquium: quarum mens nihil disputare nouerat de terrenis/que dona celestia in anima et corpore congestabāt. Quid et q̄tum eis credimus affuisse gaudij: dum de diuinis sole confabularentur: dum referebant q̄ non proprijs meritis/sed ex diuina gratia talium fetuum facte fuerant portatrices: tam magnorum filiorū se pnoscerent esse matres: tam hospitum magnorum hospitia: qui non ab hospitijs/sed ab ipsis hospitia firmabantur. Nesciebant diuortiari ab inuicem/quas amor celestis coniunxerat. Senex non repellebat iuuenculā: neq̄ suam remittebat in domum. Magis vero illam tanq̄ deum gestantem hortabatur ad moram: alte ditari considerans/dum dei filium in virgine suo retineret hospitio. Nec virgo libens discedebat a sene: quā festinanter animo visendi accesserat: et quousq̄ videret natum/quē miraculose audierat ab ipsa sterili fuisse cōceptum/quem sui filij nouerat pcursorem. Non tam cito dimittenda bonorū consortia/vbi possibilitas est morandi. Nō leuitate animi recedendū est ab his/in quibus vere virtus adesse cognoscit. Hoc enim est examē virtuosorum: libēter syningiū facere/separi cū tedio. Si discēdū est aliqd a puritate fulgētibus: nō p̄tinuo apphēdunt cūcta: nec subito ad pceptionē veniūt recte agentium mores: et pseuerare apud virtutis compotes est iusticie vita/et mos incondēnabilis iudicatur. Coartanī ad melius vnius ad alterum reflexo exemplo: cū insimul conueniunt virtutum celestium sectatores: et vnus ab alio plus addiscit. Specula sunt vnius ad alterum/cū insimul conueniūt regere cupientes: vt vnus in altero videat quid sibi in actione deficiat: et q̄tum possit decorari virtutibus plus agnoscat. Nō q̄ iste talibus indigerent: vna plena omniū gratiarū: altera gratiā habens: sed vt posteris in actionibus huiuscemodi pfecte agendi pberēt exemplum. Et optime sedulitatis est finem pstolari ceptorū. Hinc virgo expectat pcursorē filij nasciturū. Quo nato/et exhibito sue honestatis officio: didicit et cognouit partū cōmunis corruptionis/partum sterilis: vt pamplius exultaret in partu virginitatis: quo expedito p̄ omnia/completis tribus mensibus/repedaret ad domum.

Q̄r virgo anteq̄ cohabitaret cum ioseph/inuenta est ab ipso pregnās ex spūsancto. Capitulū XVI

Quecum esset desponsata ipsa maria mater ioseph. anteq̄ cōuenirent/inuenta est in vtero habens de spiritusancto. Math.1 Supra diximus angelum ad desponsatam virginem missum: et desponsationis causas paucas adnexi-mus. Sed decens erat vt desponsata esset/non cognita/virgo paritura deum: que anteq̄ conuenirent illa scilicet et ioseph: non in copula carnali/sed habitatione comuni: et ab ipso ioseph inuenta est in vtero habens de spiritusancto. Ecce sponsus transiuit in testem: cui aptius erat testificari de sponsa suscepta: quoniam virgo erat: quam ipse non tetigerat/non cognouerat. Sic eam inuenit ioseph habentem fetum in vtero: non de alio/sed de spiritusancto: et hoc anteq̄ simul conuenirent: quoniam nō statim desponsatam traduxit ipsam in domum ioseph. Iterum angelus mysterium maioris desponsationis exequitur. Quo pfecto maria mōtana conscendit: vbi cum helisabet mansit mēsibus tribus: deinde reuertens in domum/ab ipso grauida per spiritumsanctum inuenta est: non experientia tactus: sed quia illam cognouit ex exterioribus gestis: q̄ aliquid gestabat in vtero: et squalidabatur facies virginis/et attenuabatur in carne. Cognitio vero helisabet per exultantem in suo vtero filium/in illis tribus mensibus iam ad iustum peruenerat. Vel forte ipse ascenderat ad mōtana/sciturus quid sua sponsa ibi ageret: et visitaturus affinitatem est. Unde patuit data fide dictis/quod virtute spiritussancti habebat in vtero. Dubio tamen suspendebatur ioseph. Nec credendus est tante virginis sponsus/tāte virginitatis custos et testis/exclusus a scientia diuinorum: q̄uis in il-

lox cognitionē paulatiue deuenerit: moderante
Mat.1 spūsancto/ et angelo reuelante. **Joseph autē vir eius cū esset iustus: et nollet eā traducere: voluit occulte dimittere eam.** Justus ex lege/ iustus ex bona volūtate/ iustus ex bona opatione: et si nihil aliud ad testimonium sue iusticie: q virgo/ q virginis matris sponsus/ q christi nutritius est electus/ additamentum facit. Et nolebat eam traducere/ velut pplexus/ nesciens quid futurū esset. Nam ppositū virginitatis erat in eo: et mariam credebat virginē: sed ipso nescio grauidatam: q uis si res postulasset de illa differere/ sermo dubius erat. Nam si dixisset illam virginē et grauidam/ sicut erat: videbatur insolitū et incredibile. Si virginem et non grauidam: alterū horū vertebatur omnino mendacium. Si neutrū edixisset de illa: vtrūqꝫ subiacebat obnoxium falsitati. Proinde in re tam dubia deuitabat iudiciū: testimonium pferre nolebat. Meditabatur fugam: et occulte illam dimittere disponebat. Et hoc quidem quia iustus erat: cupiens seruare iusticiā: vt non pferret hesitanter quod p certo nō nouerat: ratus meliorem partem secedere q p re dubia deuenire in causam. Sancta enī puritas agitabat eum: nō aliqua sinistra suspitio de maria. Non enī pmittebat deus tantū sponsum/ senem fidelem/ de matre sua iniqua meditari. Alias nec iustus merito dici posset. Obliqua enī et incerta suspitio contra primū/ iniusticiam non iusticiam arguit. Sed supra intellectum suum attollebantur gesta que in virgine videbatur aduertere: q obrē occulte illā dimittere cogitabat. Quō occulte? Nemini ppalaturus sui secessus causam: sic occulte/ vt a nemine sciri posset vt qd et quo iret. Nolebat enī aliqd cōferre cū aliquo de maria: ipsaꝫ diuine dispositiōi cōmittēs: quousqꝫ huius rei veritas aliter elucesceret/ absentiā meditatus. Expeditioris ꝓximus est ꝯsilij explicari q dubijs implicari.
Mat.1 **Hec illo cogitāte: Ecce angelus domini in somnis apparuit ei dicēs: Joseph fili dauid noli timere accipere mariam coniugem tuam. Quod enim de ea natuꝫ est/ de spiritusancto est.** Argumēto palmari factū est/ q nulla suspitione iniqua ioseph ad virginem mouebatur: quoniam ei p angelū dn̄s in sua pplexitate desup et de celo subuenit. Nō enī in sacris voluminibus inuenimus/ q dn̄s iniquis atqꝫ nequiter cogitātibus/ et fingentibus nequia et dubia cōtra ꝓximū/ q spūssancti opationes occultas et secretas/ et secreta mysteria semp a seculis reuelaret. Dum in animo ioseph pia pplexitas insideret: apparuit ei angelus dn̄i: bonus siquidē et non malus: verificans eum/ et non eludens: certificans/ non in ampliorem hesitationē deducens: qui eum blando refundit alloquio: incognito tn̄/ cū in somnis mouefaceret eum. Cui apparuit in illa certitudine visionis/ quā sibi joseph indubitate credere potuisset: vt quāqꝫ a somno sensus illius tenerent oppressi: non tn̄ somniaret vt somnijs fidem daret: quoniā qui credit somnijs/ ex toto reprobus est. Sed spiritu eius iaꝫ in extasi facto/ angelus ad hoc deputatus a deo/ diuina mysteria facta in sponsa virgine declarauit: quē preter annunciatorē alium esse nō credimus. Hic cū aperit spūssancti mysteria: marie sponsum hesitantē ex nomine et progenie vocat dicēs: Joseph fili dauid: vt nomen p mysterio et virtute dicatur: quoniā omnia erāt augmentāda per iesum. Ex progenie dauid: vt de tribu descendēs regia in virga ferrea decreto paterno regeret orbē vniuersum. Sed quid? Cum ioseph pater non fuerit saluatoris: cū nihil sibi concipiēdo contulerit: nempe de virgine tollitur dubiū: seruatur honesta consuetudo scripturarū: cū filij denominātur a patribus. Et si nihil cōtulit ioseph in carne saluatoris: ita vt per eū iesus nō possit dici de domo regis dauid. Nec virgo ex qua carnē assumpsit/ nihil contulit vt esset rex regū et dominus dominantiū. Significatiōes et imagines ista sunt: vt quia descendit de progenie dauid/ habeat diuinū regnum: sed quia dei est filius/ catholicum habet imperium.

¶ Remouet angelus dubium a Joseph: edisserens vnde concepit virgo: et quis sit ipse conceptus.

Capitulum XVII

Post remouet angelus timorem dubij: quo tenebatur/ et qui eum retinebat: ne Mariam coniugem suam ad secuꝫ contubernandū acciperet: quoniā quod ignorabat vnde maria omnino intacta conceptum haberet/ ex spiritusācto protinus est. Nā quod in ea natū est/ de spiritusancto est. Nondū natus ex vtero iesus/ et iā vtero natus dicitur: vt conceptio tam noua dicatur natiuitas: ad illā conceptionē que fit ex feminea virgine remouendam: vt conceptio et natiuitas eius equaliter pro mirabilibus attollantur. Quid paritura erat virgo iam audierat: sed necdū nouerat ipse ioseph. Proinde angelus apte subiecit. **Pariet autem filium: et vocabis nomen eius iesum. Ipse enim saluum faciet populum suum a peccatis eorū.** Mat.1 De hoc nomine virgini angelus supra predixerat: nunc iterum notificans sponso ioseph adiecit effectum. Ipse enī saluum faciet populū suū a peccatis eorū. Horrenda/ sed iusta dānatio: qm̄ non salui fient qui non sunt de populo dei. Quem aūt appellauit deus populum suum/ nisi populū circūcisum: vt spūali circūcisione se cernat qui de populo dei satagit nūerari? Sed qs populus dei/ nisi qui flagellatus est in egypto? Flagellis erudiri oportet qui vult esse in populo dei. Populus dei est qui dimisit spirituales et obscuram egyptiacam regionem: qui effugit seruituteꝫ inuisibilis pharaonis: qui cessauit ab opere laterū: nec terrena igne auaricie solidat: qui sequitur moysen et aaron/ legem et sacerdotiū/ doctrinam et gratiā/ euangeliū et sacramēta

qui transit mare seculi sicco vestigio: ne pedes
animarũ intingant mala doctrina ⁊ luto tempo
ralium rerũ: qui mũdi discrimina transit illesus:
qui videt egyptios malarũ delectationum in li
tore suffocatos: qui ꝑ deserta sequitur christuȝ:
qui ꝑuenit ad montẽ diuine legis / quã sub polli
citatione seruandi accepit. Populus ergo dei
custodiẽs mãdata dei / sabbata dei / cerimonias
dei. Proinde huic a dñó dictũ est / facta enume
Leui.26 ratione pactoꝝ. Uosq; eritis populus mihi: ego
dñs deus vester. Hinc moyses in sua expositio
Deute.4. ne cõmemorat: Uos auteȝ tulit dñs ⁊ eduxit de
fornace ferrea egypti vt haberet populum here
ditariũ. De hoc eodem populo etiam moyses:
Deu.7 Te elegit dñs deus tuus / vt sis illi populus pe
culiaris: de cunctis populis qui sunt sup terraȝ.
Igitur populus dei est qui ꝓmpto animo eius
Deute.26. mandata custodit. Sic rursum scriptum est: Et
dñs elegit te hodie vt sis ei populus peculiaris
sicut locutus est tibi / vt custodias omnia ꝓce
pta eius. Et sine intercisione verborũ de sua sa
lute sequitur: Et faciet te excelsiorẽ cũctis genti
bus: quas creauit in laudẽ ⁊ nomen ⁊ gloriaȝ: vt
sis populus dñi dei tui: sicut locutus est. Ecce
populus dei dictus electusq; ꝓpter custodiam
mandatorũ eius: ecce salus: vt sup omnes nõ in
hac vita / sed in alia fiat excelsus. Omnia siquidẽ
in figura ꝯtingebãt illis: vt nõ terrena / sed cele
stis celsitudo credat. Sepe dei populuȝ in terra
flagellatũ / ⁊ afflictũ / ⁊ subactum recolimus. Nec
aliquẽ moueat celsitudo terrena populi christia
ni: qm̃ nõ omnes salui fient: sed illa po christia
ni populi excellentior in salute cognoscitur / que
hic magis subacta iacuit. Interrogemus mar
tyres ⁊ pauperes: ⁊ respondebũt nobis. Quam
igitur signanter angelus locutus est: Ipse eñi
saluum faciet populuȝ suum a peccatis eorum:
Ac per hoc credentes saluari condemnabun
tur / si non sunt de populo dei: de cuius nume
ro aliter q̃ p virtutẽ nemo potest esse ꝯscript9.
Hinc etiã Moyses per nomina filiorum iacob
populũ hunc benedicendo in figura conclusit:
Deute.33 Beatus es tu israel: quis similis tui popule qui
saluaris in domino? Qui a virgine gestabatur /
vnde esset ignorante ioseph: ipse saluum faciet
omnẽ populum suũ a peccatis eorum. Sed an
gelica verba in admirationẽ traijciunt. Si po
pulus dei / quomodo peccator: cum a peccatis
primo saluus fiendus est? Si peccator / quomõ
populus dei? populus est dei: peccator est po
puli. Saluabit populum suũ a peccato suo: nõ
merito populi / sed eo merito quo dignatus est
nasci et mori. Sed si in populo dei non possit
esse conscriptio / nisi per virtutẽ: a quib9 pecca
tis saluandus / vbi assistit ⁊ virtus? Prima nẽ
pe salus est a criminib9 introductione virtutũ:
quã iesus in populo qui suus esse satagit / opera
tur. Alia ṽo cũ in superna producit. Multi ex
pectant a domino saluari / dicentes q2 sui sunt:
quoꝝ facta e regione consistũt. De quibus per
moysen in cãtico suo quod edidit paulo ante q̃

morereur / perspicacibus animis declaratũ est.
Hoc autẽ totum factũ est / vt adim Mat.1.
pleretur quod dictũ est per prophe
tam dicentẽ: Ecce virgo ĩ vtero ha Esa.7
bebit: et pariet filiũ: et vocabitur no
men eius emanuel: quod est inter
pretatũ / nobiscũ deus. Sepe diximus ⁊
dũ cõtinget / similiter edicemus: ꝓphetias nõ
esse causas eorum que in carne christus imple
uit: sed q2 sic impleturus erat / ipsas ante ꝓmisit.
Hec ꝓphetia quã mattheus allegat / ĩ libro scribi
tur Esaie. Et ex hoc soluitur obiectio iudeorũ
dicentiũ: q̃ de virgine nõ debebat intelligi: cũ
in hebreo scriptũ sit alma / ⁊ nõ virgo: qm̃ euan
gelista mattheus ꝑ virgine christi matre ĩ sua
editione cũ scriberet euangelium / introduxit.
Ostẽderat spũssãctus Esaie ꝓphete: cũ achaz Ibidẽ
nollet signũ petere in ꝓfundũ aut in excelsum:
quod dñs in signũ liberationis populi sui da
ret mundo: virginẽ pariturã nõ purũ hominẽ /
sed deũ ⁊ hominẽ: vt esset nobiscũ de9. Hoc no
men quo vocãdus erat expressit: q2 vocabitur
nomẽ eius emanuel: quod dicitur a nobis / no
biscũ deus: deus ĩ se caro factus nobiscũ: eque
cũ omnibus est in humana natura / ꝓut illã as
sumpsit: que nisi vna nõ est: dispariter autem in
virtute nobiscũ fit: ⁊ in gloria maxima differẽ
tia erit / prout exigunt nostra merita / nõ natura.
Studendũ est igit̃ rationib9 / nõ virib9 satagen
dũ esse cũ illo qui vult esse nobiscũ: sine quibus
totũ est quod est: sine quo nos nihil aut miseri
sumus. Preanticipauit ipse nobis sociũ fieri:
et omnibus modis factus est socius / excepta
societate peccati: vt etiam penarum nostrarum
et malorum a quibus nos exonerare querebat
voluntarie oneratus est. Querit vicẽ: tenemur
illam omnino rependere: et simus socij eius / cõ
municantes passionibus eius. Ad hanc socie
tatem apostolus satagens actu perfecit / idipsũ
cõmonefaciens nobis. Uerumtamen existimo Philip.3.
omnia detrimentũ esse / propter eminentẽ scien
tiam Jesu christi domini nostri: per quẽ om
nia detrimentũ feci / et arbitror vt stercora: vt
christũ lucrifaciam: et inueniar in illo: non ha
bens meam iusticiã que in lege est: sed illã que
ex fide est Jesu christi: que ex deo est iusticia /
in fide ad cognoscendũ illum / ⁊ virtutẽ resurre
ctionis eius / ⁊ societatem passionis eius: confi
guratus morti eius ꝑ omnia. His verbis apo
stolus cũ christo se velle esse denunciat: vt alibi
sic christum secum esse cognouerit: quod au
dacter asserunt: An experimentũ queritis ei9 qui 2.Corin.13
in me loquitur christus? Permaxime Christus
in paulo / et in christo paulus erat: cũ ipse loque
retur / christũ affirmabat audacter in ipso fuis
se locutũ: Palmarẽ vero huiuscemodi symbo
li rationẽ / in canonica sua Joannes edocuit di
cens: Deus charitas est: et qui manet in cha 1.Jo.4.
ritate / in deo manet / ⁊ deus in eo. Grata ꝓphe
tia / ⁊ gratior adimpletio: vt virgo sic pariat quod
nobiscum sit deus.

¶ Declaratus ioseph ab angelo/virginem ad contubernium accepit. Capitulum XVIII

Mat. 1. Exurgens autem ioseph a somno/fecit sicut precepit ei angelus: et accepit mariam coniugem suam. Et non cognouit eam donec peperit filium suum primogenitum. A dulci somno surrexit ioseph: in quo angelica documenta perceperat. Et perfecit tanq̃ precep̃tum id quod sibi fuerat declaratũ. Accepit nãq; mariam ꝯiugem suam: vtiq; spũsancto cõprobatam atq; fecundatam: in cõmunẽ habitationẽ ⁊ ꝯtubernium honestum. Quam cognoscẽs ex nomine/ex sanctitate/atq; ipsam factam habitaculum dei sup terram: tactu/approximatiõe corporis/nec aliquo motu matrimonij ꝯsummãdi p copulam carnis cognoscebat eam. Etenĩ virgo insigne hoc habuit: cum esset pulcherrima mulierũ: q nec a viro/nec ab aliquo ipsam aspiciente/in carnis copula honeste aut turpiter põtuit concupisci. Et sic ioseph nõ cognoscebat: presertim sciens q matrimoniũ ⁊ seminalis virtutis bonum/quod est proles/de celo in vterum eius ꝓdierat: donec pareret filiũ suũ p̃mogenitũ. Nec deinceps cognoscituruset erat: q̃ꝛ partus virginis non erat terminus cognoscendi/quo pacto esset ioseph liberior licentia in mariã: sed erat terminus cognoscendi dei filiũ sup terram/quo iã cognito esset in reuerentiã omnibus virgineus aluus seruandus in ꝑpetuum castus: ex quo verbũ caro factũ ꝓdijt: nec esse posset accessus ad illã v̾gineã portã: ex qua egrediens deus hõ/ipsamq; sanctificãs reliqt intactã: postea velut ante in ꝑpetuũ clausam.

¶ Quo tẽpe/quo loco pepit filiũ suũ virgo mater. Capitulum XIX

Luce. 2. Et cũ edictũ egrederetur ab augusto cesare de orbis descriptione: ioseph q̃ traduxerat mariã ex angelico dicto ad cõtubernandũ secũ: ascendit a galilea ciuitate nazareth in bethleem/cum maria desponsata sibi vxore pregnãte. Factum est autem cum essent ibi/impleti sunt dies vt pareret. Et peperit filium suum primogenitum: et pannis eum inuoluit et reclinauit eum in presepio: quia non erat ei locus in diuersorio. Nõ hoc in loco ꝓ christi natiuitate differẽda/sed ꝓ marie gestis intendimus. Accepit ioseph secum habitare/atq; custodire mariam. Ideo secum ducit/dum ad ꝓfitendum sub cesare bethleem ascendit: ignarus tamen q virgo sic esset proxima partui. Similiter et ipsa non cognouerat tempus: quoniam sicut preter legem susceperat fetum: sic nesciebat si naturali ordine nouem mensibus calculatis/esset editura partum. Et cum gestasset in vtero molem illius diuini ineffabilisq; conceptus: pondera vẽtris in alijs pregnantibus solita ignorabat. Ferebatur enĩ leuiter a quo portabat. Diuina dispensatio ꝓtinus fuit/q virgo ascenderet cum ioseph in ciuitatem bethleem: vt accepta societate laudabili ꝓphetatum mysterium erat implendum: q virgo in bethleem pareret: ex qua dux recturus populum israeliticum egressurus erat: non necessitate ꝓphetica/sed ordinatione diuina. Non venerunt p̃uisi vt ibi virgo pareret: sed casu magni fastus velut compulsi/q mundus in hominibus viuentibus describebatur. Alte in hoc contemplari docemur/quod totum erat diuinum quod in virgine agebatur: vt nec ipsa in his que agebantur in ea/esset cõscia futurorũ. Cuius tẽpore orbis totius descriptionis celebratus est partus: qui sine tabellionibus describentibus et absq; p̃teritis vrgentibus vno intuitu p̃scos p̃sentes nouerat et futuros. Nec esse poterat latendi locus a cognitione eius. Et peperit filium suuz primogenitum. Non tamen secundogenitum/aut deinceps filium habitura: sed eo sensu sic dictum legimus q p̃mogenitus aut vnigenitus ꝓferatur. Et pannis eum inuoluit: vilibus siquidem. Erat enĩ virgo pauper et in peregre constituta/carpentario indigno coniugata: ope modica fouebatur. Reclinauit in presepio filium: cum sibi non esset cum ceteris diuitibus locus. Aspice mundi reginam incedentem peregre ducatu vnius hominis/ꝯ̃uis iusti senis. Sola edidit ex vtero filium: nulla pedissequa/nulla cognata/nulla femina secum. Ipsa diligentius se coaptat ad partum: veruntamen doloribus non preuenta: nullis agitata molestijs: angustijs nullis artata: obstetricum officia ibi penitus non fuerunt. Ipsa primo emissum partum in terra iacentem adorauit p̃maria super terram. Ipsa cum ꝓprijs manibus de terra in gremium et super genua sustulit: ipsa sola paupercula suis pannis inuoluit: ipsa deficiente cunabulo in presepio reclinauit. Hec omnia virginis paupertatem exaggerant: etiam christi/qui alio ineffabili ordine dicendus est pauper. Apta paupercula apte christo facta est virgo mater: vt pauperem in terris genitricem haberet: qui cum esset omnium diues/egenus ꝓ omnibus factus est.

¶ Conseruabat virgo mater que de filio dicebantur. Capitulũ XX

Et cum de digno digna dicerentur ab angel' atq; pastoribus: maria conside rabat omnia verba hec conferens in corde suo. Lu. 2. Attẽte audiebat maria que de nouo partu suo mirabili dicebãtur: et conseruabat omnia/ne a memoria laberentur: Non auditrix surda neq; immemor auditorum: sed conseruabat delectantia interiorem sensum: quoniam auditio diuinorum est pastus suauis interiorum. Audit ab angelis maria/omnium magistra virtutum: ⁊ velut a sapientioribus verba deprompta custodit. Audit a pastoribus: ⁊ ipsorũ velut maxima suscipit documẽta: retinet ⁊ ꝓseruat: humilitatez suam protestatur.

q audit ab eis quibus est ipsa superior: et affe-
ctū mouet in prolē: cū omnia que de ipsa noui-
ter dicebātur/ex delectatione captū animi reti-
nebat/ꝯferens in corde suo. Nō cū ioseph/non
cū aliqua creatura/noua ⁊ insolita verba virgo
ꝯferebat. Nemo sibi aderat tam solers mente/
tam viuax eloquio/ad collationē auditoꝝ suffi-
ciens. Fit sepe collatio duorum inter duos aut
plures: aut ad inueniendā concordiā eorū que
dicunt: aut ad percipiendā doctrinā: aut ad in
quirendā possibilē actionem: sed in corde suo
ꝯferebat: vbi nullus nisi solus deus inspector.
Et ꝯferebat angelorū verba/similiter ⁊ pastoꝝ
si concētū facerent ⁊ symphoniā. Cōferebat in
corde suo/pleno diuino spiritu: in corde vbi ve
ritas interlucet: vbi tacita inquisitio plus inue-
nit ꝙ clamosa. Quid enī est conferre ī corde: ni
si eorū que audiūtur/per rationē aut ꝑ fidē no-
ticiā inuenire? Quid est conferre ī corde: nisi stu
diosa meditatio mentis in ducatu rationis vel
fidei/veritatē rerū potissimū inuestigās? Et se-
ipso prius est facienda collatio/si dicta sunt du
bia: si recte capi aut fide ꝑsit ab homine comꝑ
hendi: si quid habent impertinēs/vel inhone-
stum/propriū vel annexū/consulēs siue iubens/
mysticū vel morale/tēporale siue perpetuū/diui
nū siue humanū/indifferens siue relatū. Confer
Luce.11 uemus igitur verba: qꝛ beati qui audiūt verbū
dei ⁊ custodiunt illud. Illud audisse non suffi-
cit/si audita ex memoria elabūtur: maxime que
de agenda vita tradūtur/⁊ de canone credēdo-
rum. Et ꝯseruatio diuinorū verborum dilectio-
nem habet ad christū. Sic enī ipse testatus est:
Io.14 Qui habet verba mea ⁊ seruat ea/hic est qui me
diligit. Consyderemus in cordibus nostris: qꝛ
virgo conferebat in corde suo. Exemplo noue
virginis matris animemur: vt interna mēte my
steria meditemur: vt fide nos viuificent: spe eri-
gant: dilectione pascāt. Conferamus in corde
que de verbo eterno dei eterne tēporaliterqꝫ di
Ioh.1 cuntur. Nā eterne: ī principio erat verbū: ⁊ ver-
bum erat apud deū: ⁊ deus erat verbum. Siqui
dem temporaliter: ꝙ hoc idē verbum caro fa-
Philipp.2 ctum est: ⁊ habitauit in nobis. Hic christus ie-
sus qui cū in forma dei esset/ non rapinā arbi-
tratus est esse se equalē deo: sed semetipsum exi-
naniuit formā serui accipiens: ī similitudinē ho
minū factus/⁊ habitu inuētus vt homo. Confe
ramus dei dignationē ⁊ hominis dignitatem:
dei humilitatē ⁊ hominis exaltationē: quantū
potuit altitudo diuina inclinari/⁊ humana in-
firmitas prouehi: vt illa istā susciperet: ista ve-
ro susciperetur in illa: vt de⁹ homo/ ⁊ vtiqꝫ ho-
mo fieret deus. Si conferam⁹/ exultabimus et
amabimus: ⁊ apponetur cōfidētia: ne aliqua de
speratione frāgamur. Et iterū hanc sententiā
Luce.2 de maria matre dn̄i Lucas cōmemorat: cum in
duodecim annis filiū in medio doctorū reinue
nisset in templo: que sic vt prima differūt: nisi ꝙ
maioribus contēplationibus ⁊ pijs suspitioni-
bus est apposita virgo mater: cum audiuit a fi
lio: ꝙ in his que patris erant/eum esse decebat:
De qua re differenda restat alius locus.

¶ De purificatione et oblatiōe pro lis et hypanti. Capitulū XXI

Cum vero cōpleti essent dies Lu.2.
purgationis eius: scꝫ quadrage-
narius dierū numerus a partu eius: cū
filio ascendit in templū: seruans legem que legi
non subiacebat/ ꝓ eo ꝙ semen hoīs non susce-
perat ad conceptū: sed spūsancto agebatur: vt
hanc ꝯsuetudinē obseruaret: ne in primordio
christi nascentis ꝑ legē vt contumax haberet:
⁊ in suis initijs iesum portauit in templū: ī quo
docturus erat gentē perfidā iudeoꝝ: vt sic eū
suscipiamus in tēplo cordis nostri/sicut est ob
latus a matre: nec velimus eū supra fidē in ma-
iori agnitione suscipere/ꝙ ꝙ humanat⁹ est de-
latus ad templū. Et adhuc paruulus impotēs
fandi/admonet quales nos ad eū oporteat fieri
scꝫ malicia paruuli: si secū ī eterno volumus tē-
plo versari. Defert mater eum velut oblationē
nouā ꝓ omnibus mūdi criminibus expiādis: ⁊
ꝓ ipso pie obtulit munera paupertatis: insinuās ꝑ
sentibus atqꝫ posteris: ꝙ mundi diuitias non
habebat: ⁊ ꝙ nec in magnis muneribus placa-
tur oīm rerū conditor: sed in affectibus ⁊ in vir-
tutibus magnis/quibus virgo fulgebat. Non
ad quantā ordinationē legis/sed quāto affectu
legem implere posset/virgo tentabat. Et altiꝰ
quidē atqꝫ secretū: ꝙ cum oblatione que primus
est eterna ⁊ incorruptibilis/ tꝑalia et corrupti-
bilia offerūtur: scꝫ par turturum/seu pullus ge
minus columbarū. Sed hoc est quod typicus
sensus habet: vt cū ipso bona nostra sociata fi-
ant/factaqꝫ valeant. Et nihil reprobationi sub-
iaceat quod cū christo venit in templū: nil repu
dietur christo sociatum. Ad nostre spei auxesim
factū agnouimus: ꝙ expulsioni non dantur que
sibi christus associat: nec ex aliqua deformitate
ꝓpelletur/quod cū christo ⁊ ꝓ christo offertur
in templū. Sed nec excludamus castū sponsum
a sponsa castissima: cū christū ad templū manu-
factū ambo portarent: ⁊ non subiecti legi legis
iussa ꝑficerent: qm̄ ꝓ quo huiuscemodi agebā
tur/legē non venerat soluere/sed adimplere. Io
seph ergo/putatiuus pater ex carne: maria vir-
ginior/vera mater in carne: iesum deducunt cū
illis significationibus oblationū: vt gemētes ꝑ
voces/contēplatiui ꝑ pennas simus. Et potior
ecclesia ꝙ christi vicarius: nam ille moritur: ista
in suis directionibus remanet. Remansit spon-
sa virgo post mortē ꝟginis sponsi: ⁊ ecclesia oī-
bus mortuis ꝑsidentibus simpla manet. Et eti-
am si diu morte ꝑsulis remaneret acephala: non
ipsa in fide deficeret. Sed ad aduentum christi
pueri sm̄ legē/non ex lege ad templū et delatorū
parentū iustorū obuiationes fiūt. Non enī chri
sto exitur obuiā aliter ꝙ in templo. Et in templo
fidei sibi obuiā fieri ⁊ sibi occurrere cum adue-
nit/iusticia est. Quā apostolus nō legis/ad Phi
lippenses scribens/gloriatur habere dicēs: Ut Philip.3

inueniar in illo: nō habens meā iusticiā q̄ in le-
ge est: sed illā q̄ ex fide est christi iesu: que ex deo
est iusticia in fide. Per iusticiā eñ fidei salui fa-
cti sunt patres: nō legis/q̄ ad pfectū neminē du
xit. Unde symeon ꝛ anna christo veniēti occur-
runt: q̄ vt sisteret domino scribat. Ad hominē
nō ad deū ista sistentia ptinebat. Ab eterno eñ
semp cū patre filius. Sicut scriptū est in
Exo.34. lege dñi: Quia oē masculinū adape
riens vuluā/sanctū dño vocabitur.
Magnū sacramentū ꝓrogat signata distincta
locutio: vt masculinū primogenitū/non femini
nū domino sisteret: qm̄ omne quod virile ꝛ for-
te ꝛ firmū esse cognoscit/est domino ꝯsecrādū:
quod ꝟo est ꝯtrarie actionis/domino in suo tē
plo deferre nō ꝯuenit. Nam ꝛ lex domini sic de-
sanxit: quā ꝑ eo ꝙ eterna est/imutari nō licet: et
hostia p eandē domini legē offerenda est. Non
enim offertur aut seruitur deo/aut colitur arbi
trio nostre voluntatis/aut iudicio electionis et
directionis humane: sed decreto sue legis eter-
ne. Et ecce hō erat i hierusalē/ cui no-
men symeon: et homo iste iustus et
timoratus/expectans consolationē
israel. Erat in hierusalē obuiaturus christo: q̄
visio pacis dicitur: nō tamē pax: qm̄ in hac vi-
ta nullus viuit in pace/vndiqꝫ sonantib⁹ bellor̄
fragoribus. Et si parcitur interdū a bellis ho-
minū: nō tamē parcit a bellis diaboli atqꝫ vitio
rū: nec q̄ iusti sunt/in pace oīmoda viuūt: etiā si
nō turbato aīo ꝓpulsant. Habent ꝓpri⁹ iusti
si nō manifesta/saltē occulta certamina: cū qui
bus intra se ꝯfligant: ꝛ si nō a vitijs/tamē ꝑ cōser
uatione virtutis. Sed bene sunt in visione pa-
cis: qꝛ cognoscūt quale sit bonū/ad quod tpali
ter suspirant eternū. Erat itaqꝫ symeon in visio
ne pacis: qꝛ p spm̄ christū verā pacem agnouit.
Ephe.2. Nā vt ait aplus: ipse est pax vera/q̄ fecit vtraqꝫ
vnū. Mansio optima in visione pacis: quoniā
ingruente bello/mēs pace delectata deficit. Et
cū insultus aduersi ꝯueniūt: aīa videt pacem.
Nulla religiosa ꝛ honesta est habitatio preter
pacē. In qua vir obediēs habitat: nā ꝑter obe-
dientiā nō habitat in pace. Hoc enim prenotat
vocabulū symeonis/si p interpretationē transfer-
tur. Et hō iustus iste erat/q̄ viuebat ex fide: quo
Ro.1. niā iustus ex fide viuit. Et timoratus erat: qꝛ vt
Eccli.1. scriptū legitur: q̄ sine timore est/nō poterit iusti
ficari. Et nō ꝓpriā/sed totius populi expecta-
bat salutē. Preferebat cōmune bonū ꝓprio: ve
lut qui p iusticiā nouerat meliora decernere. Et
spūssanctus erat in eo/ad sanctificādū ꝛ ad do-
cendū futura. Et que ventura erant/ipse mon-
strabat: a quo in aīo suo absqꝫ testimonio alie
no responsum acceperat: nō visur̄ se mortē/nisi
prius videret christū dñi. Non solet dare respō
sum/nisi aliquid interroganti. Et ab eo respon-
sum dicitur quod inq̄renti repēditur. Sed vbi
symeon interrogauerit/aut quō a spūsancto fla
gitauerit/ignoramus. Sed incunctanter asseri
mus: ꝙ de christo ꝓphetias intelligens eo spū

q̄ in ipso erat/orauit ostio clauso in secreto lo
ci: magis ꝟo in cubiculo cordis: vt nō sentiret
corpis mortē/ nisi videret in corpe oīum vitam
christū. Expectans huiuscemodi non ab hoīe/
nō ab angelo/sed a spūsancto p occultā infusio
nē accepit responsum: nō visurū se mortē in cor
pore/nisi videret vitā in carne. In magnā con-
templationē traijcitur animus: si homo iste spū
sancto monstrante in aīa sua christi sacramēta
videbat: cur carneis oculis videre exiuit: cur sic
videre respōsum accepit: cur sic adimpletū quo-
tidie lectitamus ꝛ credimus: maxime cū oculis
carnis ꝑterꝙ christi carnē nō potuisset aspice-
re? Non enim erat oculis subiecta incarnata di
uinitas: nec vita q̄ christus est/poterat corrupti
bili visu videri. Quid igitur est ꝙ illa visiōe in-
trinseca nō cōtent⁹/forinsecā expectabat? Plus
enim est mēte ꝙ corpe quippiā cōspexisse. Men
te veritas nō oculis est facta visibilis: nec besti
as excedimus ꝛ volucres ꝛ serpentes in visione
corporea: sed qꝛ mente decernimus aspecta per
corpus. Si tā symeon totū mente videbat quod
aspicere gliscebat in corpore: attamē et spiritu
venit in templū/scꝫ quo plenus erat. Et iustus
ꝛ timoratus/hoc est spiratus ad christi sciendū
aduentū in tēplo sibi obuiā factus. Ecce iustus
obuiat iustificatori ꝛ portitorib⁹ eius: ꝛ i tēplo
cōueniunt infans in carne verbū/ꝛ gestātes in
carne deū. Et iust⁹ hinc obuiat trinitati. Quid
Maria nisi fides? Quid ioseph nisi spes? Quid
christus delicatus nisi charitas? Procedit a fi
de ꝛ spe vera charitas/velut a patre ꝛ filio spiri
tussanctus. Quid senex iste iustus/nisi oīs cho-
rus iustor̄: qui ad ecclesiā sanctā venit/ has vir
tutes aīo ꝛ in actionibus suscepturus? Ac per
hoc datur intelligi q̄d senex iste spiritu videns/
corpore videre satagebat: cōformitatē operū
exteriorū ad diuinas virtutes volebat offerre.
Et genus humanū peccato veterascens/purū
in puro puero fieri annuebat: ꝛ christiformita-
tē in corpore hoīm fieri erat oīno ꝓsegiū. Pro
inde omni cōpleta cōsuetudine legis ꝑ christo
ipse symeon/nō tēpli sacerdos accepit eum
in vlnas suas/et benedixit deū. Non
erat illud sacerdotū/tenere in manib⁹ christū:
qꝛ p iusticiā legis credebāt ꝯferri salutē: quā eti
am nō impleuerāt: sed alius de hierusalē veniēs
ipm accepit/trāslationē templi ꝛ sacerdotij ꝛ sy
nagoge ꝑnunciās. Senex erat: antiquior genti
litas ꝙ synagoga: q̄ christū synagoga reprobā-
te suscepit. Et bene sunt impleta vota petentis:
q̄ de seculo erumnoso exire nolebat/ nisi prius
videret seculi cōditorē atqꝫ reparatorē: ꝛ horre
bat mortē/nisi spes infallibilis ꝓstaretur de vi-
ta: ꝑ qua cōquirēda ꝛ tenenda oēm fortitudinis
actionē exposuit. Et eo typo quo eū symeon ac-
cepit in vlnas/fecit ꝛ facit ecclia/ꝛ in membris
suis vsqꝫ in finē seculi est factura: ꝛ benedictura
deū in donis suis: quor̄ nullū altius ꝙ ꝙ filium
dederit terris/ vt terrenos redderet celis. Ni-
hil tā obligat hoīem ad reddendā possibilē vi-

ctũ ad eius seruanda mandata: ꝙ ꝙ seipsm deꝰ
hoibꝰ tradidit humanatũ. Proinde cũ alia nõ
possimus rependere: benedictio ꝛ laus de ore
atq; corde hoim nõ recedat: iuxta ꝓpheticũ di
Ps. 33. ctum: Benedicã dñm in oĩ tpe: semꝑ laus eius
in ore meo. Et benedicẽs ꝓrumpit in canticũ:
Lu. 2. **Nunc dimittis seruũ tuũ dñe secun
dũ verbũ tuũ in pace.** Uiso ꝛ tacto chri-
sto/in pace dimittitur seruꝰ dei: magis contẽ
platiua mentis ꝙ corporis visione gauisus. Di
mittitur in pace ſm verbũ/scʒ resurrectionis:
quod a spũsancto susceperat/ꝓmittente infalli
biliter visionẽ. Fidelis enim deus in ṽbis suis
semꝑ efficit quod ꝓmittit: si ꝓmissarius sua ius
sa custodit. Dimittit in pace seruũ suũ: nõ idolo
rũ/aut quorũlibet vitiorum/seu rerũ tpaliũ seruũ:
nec eũ q tpalibus dñis seruit in peccatis: aut euʒ q
in licitis actionibus infideliter seruit: sed seruũ
suũ: qui voluntatẽ eius nouit ꝛ facit: q nihil fa-
ciendũ omittit: q vnũ ꝓ alio nõ postponit: q cũ
oĩa benefecerit/se inutilẽ sentit: ꝛ nihil se fecisse
iudicat: pensans altitudinẽ ꝑceptoris/ꝛ sui defi
cientiã seruientis: q nõ ꝯtẽnit ad verbũ: nil gra-
ue iudicãs quod iubetur: cui nullum ꝑceptũ dis
plicet: q dñi placitum suũ facit: q etsi non possit
plene ꝑficere quod iubetur: nõ ad impossibilita
tẽ ꝑcepti/aut indiscretionẽ dñi hoc asscribit: sʒ
suo defectui deputat quod non fecit. Et hic est
seruus dñi/quẽ dñs dimittit in pace. Sed quid
est ꝙ hic senex nõ videbatur sibi de hoc seculo
migrare cũ pace: nisi christũ dominũ talit aspe-
xisset? Nõne ꝛ ceteri sancti patres mortui sunt
in pace? Nõne ꝛ ceteri ꝓphete domini/quanq;
aliq fuissent crudeli morte ꝑempti? Sed quõ ad
dei regnũ spectabãt/si cũ pace mortui non fuis
sent? An iste pacẽ dicebat mori/morte nõ ab ali
is irrogata? Quid iste tantus senex asscribebat
ad pacẽ? Id ꝑfecto dixerim: ꝙ alij longa expe-
ctatione viderunt in fide atq; spe. certissime te-
nebãt ꝙ sic futurũ erat: incerti penitus erãt quã
do maiestas diuine ꝑficeret. Et hinc certi ex fi-
de/securi de spe/incerti de tpe/ante hũc senem
pr̃es ceteri decesserũt: iste ṽo de tpe certus/ vi-
tã finiuit in pace. Et pie credendũ est ꝙ ꝑter id
quod christus puerulus/imo infantulus in eiꝰ
brachijs requieuerit: ꝙ in eius mente aliqd diui-
nũ ꝛ arcanũ ostenderit: vnde se fatebat in pace
dimitti. Sed si q hanc gratiã sortiri cupimꝰ/ha
bitemus in hierusalẽ: qm̃ nõ cõmouebitur ieter
nũ q habitat in hierusalẽ. Ueniamus in tẽplum
in domũ scʒ orõnis ꝛ obsecrationis ꝛ laudis/in
ꝯtẽplationẽ diuinorum: qm̃ tẽplum a ꝯtẽplãdo re-
perimus: ꝛ in locũ mysteriorum christi. Et suscipi
amus manibꝰ puritatem: excutiẽtes illas ab oĩ
ope malo: vt nobis fiãt actiua que nouimus di-
gna fieri. Magis aũt ipe causam subrogat q̃re
sit dimissus in pace. **Quia viderunt ocu
li mei salutare tuũ.** Que viderunt illiꝰ se-
nis oculi? Carnem/nõ deitatẽ christi. Sed mẽ-
te itellexit/ꝙ ipse penitus erat salus dei/ab eter
no cunctis mortalibus hominibus preparata.
Unde sequitur: **Quod parasti ante faci
em omniũ populorũ.** Uere ante faciẽ po
suit/nõ a tergo: vt illam aspiciamus/illamq; co-
gnoscamus in anteriori ꝑficiẽtes: nõ retrouer-
tentes ad ea que ꝓ melioribus antepositis ab-
dicauimꝰ. **Et lumen ad reuelationẽ gẽ
tium: et gloriam plebis tue israel.** Lu-
men illuminans positũ ante conspectus homi-
nũ: vt si nõ recte ambulatur/ non asscribatur lu
mini: sed errare volenti/ ꝛ oculos claudenti ad
splendorẽ eius: quod reuelat gentes ambulan-
tes in tenebris: quoniã gentiũ populꝰ q ambu-
labat in tenebris/vidit lucẽ magnã: ꝛ sedẽtibus
in regiõe vmbre mortis/lux orta est eis. Et glo Esa. 9.
ria erit israelitice plebi: cũ in fine seculi isrl̃ sal-
uus erit. Necnõ lumẽ est ad gentes/scʒ ad ho-
mines peccatores: vt de tenebris reuertantur
ad lucẽ. Et ad israeliticos scʒ iustos: vt non ab
errent a luce: sed in ipsa interius splendente ꝑfi
ciant. Hac cõditione omnibus christus est lu-
mẽ: vt peccator tenebrosus lumẽ veritatis aspi-
ciat/detestatus tenebras ꝑ lumẽ: ꝛ iustꝰ in lumi-
ne palmate ꝑficiat: delectatus lumine/effugiẽs
tenebras. **Et erant pater eius et mater** Lu. 2.
**mirantes sup his que dicebãtur de
illo.** Sup his admiratio fit que sensum ꝛ intel
lectũ hominũ oĩno transcendunt: ꝛ quorum veri-
tas intellectui nõ equatur: nec ad illã intellectꝰ
sua virtute ascendit. Sup omne quod humanũ
est/symeonis verba tonabant: vt etiam paren-
tes eius in admirationẽ leticia plenam induce
rent. Et quãq; pia mater spiritũ symeonis exce
deret: ꝛ pre cunctis mortalibus plura videret
atq; sentiret de filio: attamẽ non desinebat ad-
mirari ꝙ sic eũ senex iste cognouerat: sicq; alte
de ipso ꝓnunciabat. **Et benedixit illis sy-
meon:** scʒ duobus parentibus/aut tribus cũ
filio: nõ velut supior authoritatẽ habẽs: sed ve-
lut deuotus gratias agens. **Et dixit ad ma
riam matrẽ eius:** nõ ad patrẽ ioseph: quia
nõ tanta dilectione velut mater ferebat in chri-
stũ. Aut q2 spiritu ꝑnouerat ante christi passio-
nẽ esse moriturũ: nec illi penose cruci cũ matre
debere assistere. Solã ergo matrẽ in hoc vatici
nio alloquitur: q crucis futura erat discipula: ꝛ
sui filij ꝑ oĩa cõsocia passiõi. Quid enim hic se-
nex de filio ad hanc iuuenculã matrẽ virginẽ
dixerit audiamus. **Ecce positus est hic in
ruinã et in resurrectionẽ multorum
in israel: et in signũ cui cõtradicetur**
Lenis tristia miscet: supremis ima cõnectit: et
duci bellum parat: ꝛ glorie ignominiã coniun-
git: ꝛ que sunt dei ꝛ hominis cantat: ꝛ simul vir-
tutis ꝛ infirmitatis prosequitur actiones: ꝛ for
mã dei ꝛ hominis/domini ꝛ serui adesse simul i
vna christi persona declarat: vt sic cõnectãtur
que ad formã deitatis/ꝛ que ad formã humani-
tatis/ordine debito tribuuntur. Salutare ꝛ lu-
men omniũ gentium/ꝛ gloria populorum/ diui
nitatis est forme. Et ꝙ ruinam infidelium atq;
non credentium/ꝛ aliorum delinquentiũ ꝛ pec-

tamē facīat: ⁊ resurrectionē in his q̄ vere cre-
diderunt/⁊ conuersi ad deū fuerint operet: etiā
forme attribuitur deitatis. Quod ꝟo signū sit
cōtradictū/humanitatis est forma. Et ꝙ signū
fuit est hominis ⁊ nō dei. Semꝑ enim signum si
gnato noscitur minus. Et quoniā virgo in paſ-
ſione filij velut pungēti gladio erat fodiēda do-
lore: humanū totū esse insinuat: ꝙ hic puer cru-
deliter ⁊ innocenter moriturus erat: adiecit eīn
Et tuā ipsius animā ꝑtransibit gla-
dius: vt reuelentur ex multis cordi-
bus cogitationes. Vide quanto amoris
vinculo matrē ligauit cum filio/ filiumq̧ cum
matre: vt animā matris/animā filij esse denun-
ciet: nō in vna substantia/sed in dilectione oīno
indiuidua. Et vere anima matris aīa filij erat
prout omnes anime sunt: sed ipsa tanto ligati-
or/quanto in eius amore feruentior est reperta
⁊ pre cunctis decorius ornata virtutibus. Aut
alia sit relatio seu verboꝝ cōnexio: Et tuā aīam
gladius ipsius ꝑtransibit. Sed quomodo ꝟba
cōnectāt ur/sentētia vna elicit̄: videlicet vt ani
ma virginis matris in passiōe filij doloris gla-
dio foderetur. Aliter esse nō poterat/nec debe-
bat: vt tam alte digneq̧ dilectus/ sine diligētis
dolore acutissimo sic amare moreretur. Nec ad
matris imꝑfectionē cedit/ꝙ humanitus doluit
tam acute pro filio: quoniā ꝑ omni homine in-
nocenter ⁊ iniuste morti tradito/hec pia virgo
doluisset: sed maxime pro ipo dolere debuit: ex
qua carnē in qua pateret̄/eduxerat: Et apte vi-
debat se in passiōe filij sui redimi: que nec aliter
potuisset ⁊ ipsa saluari. Nam ⁊ ipa ꝑius imma
culata/in passione filij sui nihilominꝰ in causa/
⁊ hoc summe ad dolorē eius faciebat augesim:
vt etiā excederet ex dolore martyrū passiones.
Quod aūt adijcitur: vt reuelētur ex multis cor-
dibus cogitationes. vt credentiū ⁊ nō creden-
tiū/iustorum atq̧ iniquoꝝ/ diligentiū ⁊ odiētiū
futura sit nota ꝯditio. Passio enim christi dis
cretauit reprobos ⁊ electos. Ecce quomō bea-
tus symeon allocutus est virginē: qualia ꝓphe-
tauit de prole: vt post prospera ilico aduersa cō
necteret/⁊ dulcibus amara sociaret: vt discamꝰ
in filio ⁊ in matre inter ipsa inculpate transire:
Audi que virgo mater audit in templo: et cum
ipsa symeonis de christo ausculta presagia: et
mirare in cōtemplationē animū dirigētis: ⁊ hu
militatē agnosce marie: q̄ nō velut mūdi regina
⁊ eterni regis mater/sed vt discipula accipit ꝟ-
ba senis: nō stomachans verbum: nō dedignās
auditum: equanimiter leta ⁊ tristia recipit: vere-
cunda facie/moribus compta: obmissa enim re
sponsione atq̧ repensione verborū: vt peroga
ret omnibus audiende veritatis formā: ⁊ virgi-
nibus loquendi auferat audaciā. Et vt incōtra
dicte audiant̄ ꝟba q̄ de christo dicunt̄: ipa ⁊ pu
tatiuus pater silenter oracula diuina suscipiūt:
⁊ animo constans/seruansq̧ in lingua censurā
non mutata facie in auditis de sua ꝓle magnis
⁊ seuis passionibus: ⁊ ꝙ sit doloris gladio fodiē
da: eandem cōsistentiā ꝯseruauit: vt nec leta de
letis/nec tristis de tristibus videretur. Et ꝓsta-
ta fide dictis disputationē ⁊ causaꝝ inquisitio-
nem abiecit: nam vere intellectis aut creditis q̄
dicuntur/suꝑuacue cōtendit auditor: ⁊ magnā
criminis notā habet velle disputare de certis.
Sed si bona virgo audisti: cur gratias nō repē-
dis? Si ꝟo indigna/cur hunc senē non arguis?
Spectat ad celicolā virginē in omnibus lingue
seruare modestiā: nec in laudes ⁊ verborū blan
dimēta prorumpere: nec arguere seniores. Et
quoniā ab omni etate/⁊ similiter sexu christus
erat testimonia suscepturus: qui hoīes vtriusq̧
etatis ⁊ sexus saluaturus erat: anna longo tēpo
re vidua supueniit spū plena: de iesu altissime lo-
quebatur: causas sui aduentus exponens expe-
ctantibus redemptionē populi israel: quā ipse
ꝑfecturus aduenerat. Et insonuerūt hec verba
virgineis auribus: vt iam in templo in his q̄ ipa
sentiebat de filio/inuenisset vtriusq̧ sexus ho-
mines in veritate ꝯcordes. Resonant in tēplo
apte ꝓphetie/cōcordes de christo voces: ⁊ pre
terq̄ in dei tēplo/nō inuenitur iste ꝯcentus. Et
vnū est dei templū/patres veteres cōtinēs ⁊ mo
dernos. Vna est omniū veroꝝ fideliū eccl̄ia: eo
rum scȝ qui de christo equaliter sentiunt. Vna
fides veteꝝ ⁊ nouorū: vna spes oīm saluandoꝝ:
q̄uis pro iusta ⁊ ordinatissima distributione tē
porū fuerint sacramenta diuersa. Nec mirum ꝙ
in tēplo veteres ⁊ annosi clamāt ⁊ ꝓphetant/ ⁊
iuuēcula virgo tacet: quoniā testamentū vetus
plus extitit in verbo q̄ in facto: nouuȝ ꝟo plus
facto q̄ verbo. Et silentio/nō verbis ꝓstatur fi-
des dictis: ⁊ corde/nō lingua ꝓphetie recipiunt̄
in fide: sed in moribus viuendi forma ꝓrogatur
hominibus. In sene forma ꝑfecte iusticie/boni
desyderijq̧ cōmunis: in anna forma sancte vi-
duitatis ⁊ castitatis ꝓscribitur his qui post nu-
ptias vitā celebrē tenere decreuerint. Hec a vi
ro in iuuenili etate soluta/monogamiam vsq̧-
quaq̧ seruauit. Quod ⁊ apl̄s in posteꝝ tradidit
in consiliū: Soluta es a viro/noli querere virū. 1.Co.7
Sed nō oīs vidua vere vidua: sed q̄ ꝑ christo
castitatē custodit. Et hec honoranda si expe-
dit/vt alimētis ecclesie ipsa pascatur: vt ad Ti- 1.Tim.5.
motheū scribit apl̄s. Nō est christi vidua/nisi vi
due huius tā antique formā accipiat/ vt nō dis
cedat a tēplo. Et cū phas nō sit mulieribꝰ i ma-
nufactis ecclesijs semper consistere: non tamē
recedat cor de templo sacre doctrine: nec animo
cōmunitatē vere credentiū intermittat: ne dis-
crepet ab ecclesia: extra quā veri sacrificij ⁊ bo-
ni alicuius digni ꝓmio nō est locus. Non viuat Ibidē
deliciose: q: vidua in delicijs viuens mortua ē:
sed ieiunijs ⁊ abstinentijs corpus afficiat: ne de
liciate viuēs in libidinē expumet: ⁊ philocapta
viuat turpiter etiam preter virum. Refrenāda
sunt omnino ieiunijs incētiua libidinis: nec suf-
ficit pulla vestis si exculta caro nitescit: si ex ci-
bo crassescit: si ex nimio potu somnescit. Nō sit
vaga discursibus: sed obsecrationibꝰ ⁊ oratio-

nibus crebris insistat: nõ seruiat mũdo / sed do-
mino: nõ vbera / sed sterilia ꝓferat: sed eius sint
de deo ⁊ de virtute sermones: ⁊ aliqd expediẽs
loquaẜ his qui secũ in christifera virtute parti-
cipant. Necnõ ⁊ huius vidue nomẽ ⁊ genealo-
gia si in interpretationẽ deueniant / ꝑut in euã-
gelio scribitur: mores viduis debitos ꝑamplius
Lu.2. cõmendabunt. Inquit enim: Et erat anna
ꝓphetissa filia phanuel de tribu a-
ser. Et hec ꝓcesserat in diebus mul-
tis: et vixerat cum viro suo septẽ an
nis a virginitate sua: et hec vidua
erat vsq ad ãnos octogintaqtuor.
Optimã quadrã hec vidua in annis viduitatis
ꝑfecerat: vt solida ex om̃i sua parte persisteret.
Et octies decẽ ãni / ꝓcepta decẽ pro octaua ve-
re seruasse insinuant. Et quatuor reliqui deco-
re quatuor moraliũ virtutũ esse prefultã: magis
ꝗ̃o ad rotas quatuor euãgelij preparatã. Que
nõ discedebat de templo: in honesto loco consi
stens: quoniã decet eligere viduas habitacula
honestatis: ⁊ que sua corpora virtute castitatis
ascribunt / ibi habitare ꝑtigant / vbi testes deui-
tare non possunt. Confert ad custodiam castita
tis / vbi humani deuitari non possunt aspectus:
maxime illorum qui decentiam templi habent.
Surrepit sepe importuna tentatio delinquẽdi
vbi nullus timetur aspiciens. Nec deserẽda sũt
loca / q̃ cõferunt ad officium sanctitatis. Ieiu
nijs et obsecrationibus seruiẽs do-
mino die ac nocte. In loco dicato deo / ꝑ
ter que dei sunt / oĩno fiẽda nõ sunt: quoniã do-
Ps.92 mũ dei decet penitus sanctitudo. Ve autẽ eis /
qui domũ orõnis in secularia facta conuertũt.
Virtutibus seruitur / ⁊ nõ mechanicis actioni-
bus dño: sed impretermisse / scʒ die ac nocte: vt
nõ dies diuino seruitio / nox ꝗ̃o somnolẽtie tri-
buatur. Nec noctes ꝓ deo ducanẜ insomnes:
dies ꝗ̃o in ocio culpato aut maculate ꝑtrãseãt.
Necnõ in die ꝓsperitatis / ⁊ nocte cuiuscũq ad
Ps.1. uersitatis seruiendũ est dño. Et beatus est vir
qui in lege meditatur die ac nocte. Et hec ip-
sa hora superueniens cõfitebatur do-
mino. Superuenit hora qua christus aduenit:
cum quo in templo cõuenit. Quo aũt ⁊ quomõ
superuenit / si nõ discedebat de templo? Dum sy-
meon virginem alloquebatur / aduenit: ⁊ ad de
stinatũ locum templi in quo fiebat primogeni-
torum oblatio / superuenit: ⁊ frustra tam diu fuis-
set obseruata in templo / si cum iesu non conue-
nisset in ede. Nulla preteritoꝝ patrũ sanctitas /
nulla eorum virtus / nulla obseruatio legis ces-
sisset ad meritũ / nisi ꝑuenisset ad christum: neq
vnius confessio suffecisset / nisi christo dareẜ cõ
fessionis honor. Et oĩa mortua opa prisca erãt
nisi reuixissent in christo. Superuenit igitur anꝰ
ista debita hora: qm̃ ante illam venisset incas-
sum: qꝛ scriptũ est: Vanũ est vobis ante lucẽ sur
Ps.126. gere. Vanũ porro cũctis viuẽtibꝰ factũ erat / an
lucẽ que est christus / boni aliqd peregisse: post
venisse protinus ignauie asscribereẜ. Cepit bo

ra cõuenire posse cũ christo / ab eo tẽpore quo i
mundo incarnatus apparuit: ⁊ vsq ad seculi ter
minũ ꝑdurabit. Post mortẽ ꝗ̃o hec hora in su
is gradibus finẽ sortietur interminũ: vt qui cũ
christo in hac hora / in hoc templo non conue-
nerint: post mortẽ conuenire nullatenꝰ possint.
Et cũ omnes habeant horã: ve qui ꝑdiderit cõ
ueniendi horã cũ christo: qui omnẽ semꝑ para-
tus est ad horã / quando ad ipsum redire decer
nimus. Et cõfitebatur dño / scʒ offerens ei in tẽ
plo sacrificium laudis: quod deũ honorat / vbi
ostenditur salutare dei. Hinc ꝑ ꝓphetam dñs
dicit: Sacrificium laudis honorificabit me: ⁊ il Ps.49
lic iter quo ostendam illi salutare dei. Confite-
bantur dño completa fuisse in christo / que ipsa
prophetico spiritu ꝑnouerat: q̃ legerat de pro-
phetis: ⁊ omnia mysteria legis. Et eo spũ quo
prophetissa erat / officium euãgelizandi assum-
pserat: vt de puero iesu oblato in templo loque
retur cũ expectantibus redemptionẽ isrl̃: ꝙ ipse
puer erat tunc delatus ad templũ: ꝙ votũ datũ
erat expectantibus: ꝙ erant cõpleta vota iusto
rũ / ⁊ adimpleta iusta desyderia patrũ: ⁊ ꝙ inde-
fesse puer iste currebat nõ quietusꝰ: nisi ꝑ mor-
tem ⁊ sanguinẽ omniũ faceret in cruce redem-
ptionẽ. Optima cuiuscũq locutio / cũ solum de
salute tractatur: nam nil tam mortalibus est sic
expediens. Optima predicatio / cum diffidẽtia
remouetur: spes profutura promittitur. Huius
cemodi erant templaris vidue sermones: ⁊ an-
teq̃ euangeliũ condereẜ / euangeliũ ꝑdicabat: ꝓ-
phetissa enim erat: ⁊ eius spiritus ꝑamplius ex-
citatus est ad noticiã futurorũ / cũ christum con
spexit in templo. Adimplere protinus venit bo
na: nõ soluere atq terminare habentibus am-
pliora. Hec oĩa virgo mater audiuit in templo:
admirãs verba / letabatur in prole. Gaudio mi
scebat tristiciã: neutrũ ex altero ꝑmutabat: sci-
ens filium esse deũ / et suã imaginẽ esse redẽptu-
rũ. Ex omni verbo euge multiplicia resultabãt:
sed propter mortẽ et sanguinem dolor et tristi
cia fodiebant: neutro ex altero terminato / nisi
resurrectionis ꝑacta victoria. Nouerat hec oĩa
virgo / etiã si nõ venisset ad templũ: sed fides ad
posteros facta est solidior / et ipsa virgo deuo-
tior: cum collatio celebraẜ in templo. Paratur
omnibus forma scientibus: vt quanta sciendo-
rum appareat certitudo: atq docendarum rex
videatur certa scientia: quod expedit in ecclesia
et cũ ecclesia orthodoxa exemplariter atq colla
tiue cõferre. Nec quisq confidat etiam si desu-
per spiritus gratia illucescere videatur: nam cũ
apostolus decadẽ vnã cõtinue ꝑdicasset: ne in- Gal.1.
uacnũ cucurrisse videretur: cũ his qui predica-
bant hierosolymis / euangeliũ cõtulit: quẽq̃ nil
aliud q̃ id quod ipse a deo acceperat / sibi contu
lissent. Omnis heresis procul ꝓpellitur: oĩs ab
rogatur disceptatio: schisma intrare non siniẜ:
vbi tenetur concordia scripturarũ: vbi omnes
in templo cõueniunt. Omnẽ formã sciẽdi atq
addiscendi et viuendi / ad soliditatẽ virtutum et

instar actionū nobis virgo prestruxit: veniēs purificari ad templū: audiens a senioribus diuinas theorias in templo velut discipula diuinorū. Grata sibi oīa erant: et ipsa grata gratis assistit. Omnibusq; pfectis iuxta censurā legis/ reuersi sunt in galileā in ciuitatē nazareth: vnde ascenderat in bethleem: vbi preuenta partu p dies quadraginta stetit: quousq; purificari venit in templū in ciuitatē hierlm.

ℭ De fuga virginis cū puero i egyptum. Capitulum XXII

Mat. 2. Post que decreto patris altissimi/ reuelatione angeli: regū timore malorū ne pdant teneram prolē: fugere cogitur: peregrinari cōpellitur in extraneas nationes. Nec sua titubat fides/ q alta in templo de ipsa ple audierit/ q ilico datur in fugam: nec sua credulitas minoratur ad filium/ qn sit altissimi: q nis terreni regis edicto superno decernat vita re tyrannidem. Agnoscebat sup eo diuinā prouidentiā: et q in eo quod de se matre susceperat ordinabatur ad fugam: non in eo quod de celis aduenerat. Et iam incipiebat cudi acutus doloris gladius: cū iam cito noua sua teneraq; proles cogeretur regū timore quos terrebat/ puincias egyptiacas incolere. Et mirū in hoc infante tenello/ q terrens terrebatur: et territus plus terrebat: qui ob hoc fugiebat/ quia ab ipso terrebatur herodes. Itaq; celebratur fuga p prole/ que fugiebat ex matre: ac mater p filio damna exilij sustinebat. Uadit in peregre angelorū dn̄a: et superna ciuis ciuibus sociata supnis/ originali relicta patria/ querit extraneū incolatum. Sed nulla patria sibi erat ad propriam: cui preterq virtus nihil erat ad propriū: et nihil habere omnino sibi vendicabat in pprium. Nec aliquam regionem sibi cōputabat extraneā: q solum habitabat in regione virtutū. Que patria extranea esse potest ppriā nō habenti? Que aliena patria qui mundū nō diligit: qui oēm in hac vita incolatū dicit exiliū: qui incessanter ad supna suspirat: qui cū sapientia contuberniū fecit? Que potest esse horenda puincia/ cui de sensibilibus nihil placet? Que grata/ cui viuere pena est? Que ppria/ vbi manere nō sinitur? Sed quibus hec virgo mater inexperta cōuersandi iuuencula/ humanis fulciatur auxilijs: quibusue pedissequis/ aut famulorū copia socief: qb9 vecta currib9 aut eqs: qb9 ornata schematib9 vadat i pegre: q apicē euāgelicū scrutaris aduerte. Ut paupis carpētarij vxor paupercula icedebat: ipso solo ɔtēta comite p cura: et ut familiaris et i testimonū honestatis/ et nutrimēto plis. Ecce regina mundi egyptiacas ingreditur ciuitates/ nullo humano comitata fastu: sed nec pedissequā vnā legimus habuisse: incognita mūdo/ ignorata in populo: quā si q erat cognouisset egypt9/ apparatu et magnis copijs occurrisset. Conducit hospitiū carpentarius: introducit matrē cū prole fugientē. Cōgregat suppellectilē modicā ad fouendā matrē et prolē: artis carpentarie instrumenta producit. Incipit inquirere si ex illa possit captare modicā stipem: denunciat se i arte peritū. Explorat si quis ad ligna bipennibus et dolabris habet opus: facturum se dicit placide p mercede: vt sustētet virginē matrē: vt posset alere prolem. Necnō ob id etiā huiuscemodi artis se actuosum insinuat: vt euadendi fulcimenta ex illa cōquireret: ne ociosus aut in fraudem alicuius videref ad illam prouinciā accessisse. Non tamē vt abraam saram pmonuit iste Gen. 12. mariā: vt diceret se ipsius esse sororē: veritus pter eius pulchritudinē mortem/ si se fateretur vxorem: que specie sua et pulchritudine sua sarā et rebeccam supauit. Nec ipsa sublata est in domo alicui9 egyptij regis/ vt sara in domo pharaonis: sciebat enim q melius q sara custodiebatur ab angelo: a quo sepe ipsa responsa acceperat. Et talē gratiā in matre virgine deus posuit: vt nec pter eius excedentē pulchritudinē potuisset ab aliquo ob imūdiciā cōcupisci. Nouerat hoc ioseph experimento sui: qui nunq ex ipsa carnis tentationē psenserat/ q̄uis secū pariter habitaret. Stat in egypto puerula mater cū puero: nec procedit in publicū: nō verita hominū fraude: sed custodiens honestatē/ formaz prestans iuuenibus/ qualiter cōstantes in peregre cōuersentur. Net/ suit/ laborat q; manibus: et querit sic cōpendia vite. Nullas vicinales visitat edes. Fit nota omnibus p modestiā magis q si ingrederetur limina vicinorū. Admirationi fit oībus: sermo diffunditur q in egypto similis mulier nunq fuit. Trahit oēs in sui ɔsyderationē pter insitā honestatē: que velut magnes ad se ferrū secreto tractu vere trahens/ omnes ad sui admirationē trahebat. Subdita viro/ intenta p filio/ et in suis quieta negocijs se positaz in peregre letabatur: abiectui faciens quicqd de patria potuisset esse amenū. A nexibus soluta: quibus fere omnes humanus nectit amor. Nō incipit aliquando tintillare virū/ si iā repatriandi tēpus adesset: Nō pferens qd delectabile reliquisset in patria: nec qd amplius cū cognatis reuersu possidere potuisset. Non subinfert pegrinationis incōmoda: que cito solent in patriā reuocare pegrinos: sed quid pater eternus decernat/ expectat. Non cōturbat virū velut insolens: nō ifestat more mulierū/ multa requirens: nō querulaf: tantū intenta supius/ vt iussionibus diuinis obediat.

ℭ De reditu virginis cum puero in iudeam. Capitulū XXIII

Mat. 2. Itaq; angelus iterū eius virū affaf in somnis: vt redeat in iudeā. Non alloquif eā de cura viandi: ne videref mulieri supra virum pstare velle ducatū. Nec omniū agēdorū noticia sibi refulsit in animo: quāq sup homines plus nouisset: vt innotesceret nemini vim eius cōmisisse/ sed sibi reseruasse de filio. Nō decens erat q plena esset in terris noticia mysteriorum/ que filio pater ab eterno decreuerat: et vt in futura ecclesia seruaretur ista censura: vt

nō viri a mulieribus/ sed mulieres a viris agen dorum documenta susciperent. Reuertit in iudeam cū prole: sed adhuc ipsa cū viro timorib⁹ angitur. Regnante archelao p patre suo herode defuncto: ex angelica admonitione ipsa z vir suus nō vadunt in iudeā: sed secedunt in galileam in ciuitatē nazareth: vbi cōsensu suo in ventre dei filius fuerat incarnatus. Et eandem sue vite moruq; cēsurā sicut in peregre in patria retinebat: nec exultauit amplius in patria/ q̄ in peregre letata fuisset. Nō enim variabat in animo p loca/ p tpa: vbiq; eandē consistentiam seruans: tota intenta p filio: q̄ apud eam deus existens/ vt puer sub cura materna constitutus degebat.

Qr virgo mater in duodecimo etatis filij anno perdens eū alloquitur inuentum. Capl'm XXIIII

Lu.2. Quem in duodenis annis deducens in templū/ ad tēp⁹ obmisit: p quo velut impatiens ad absentiam eius/ inter cognatos z notos dei filiū queritabat. Anxia semper erat mater p filio: z absentia modica prodibat in longū: nec a questione desistens/ ipsa cū viro redit in templū: vbi repperit eū alte agentez in medio senioꝝ atq; doctoꝝ. Stupet in ꝓle mater: z exultat ad prouentū eius. Nō impedit verba doctorū: sermonibus filij sedulū prestat auditum: diligens z admirans/ ꝯsyderās z exultās: sed dato fine verbis pia mater pie alloquitur filium/ ex honore ꝓferens virū/ dicens: **Fili/ q̄d fecisti nobis sic? Ecce pater tuus et ego dolentes querebamus te.** Maternali authoritate vsa est virgo/ cum dei filiū filiū suū appellauit: nō in deitatē/ sed in humanitatē ꝓsumens: q̄uis vnus sit dei filius z marie. Non potuit amplius ꝯtinere affectū: cū in verba excessiui amoris erumpit. Nō aliunde ipsuz denominās: nisi q ipse sit filius/ ipsa mater. Stupor z gaudiū humanis mentibus ministratur: q virgo mater dei filiū nomine filiandis appellat. Omnis amoris signū in isto verbo superatur/ fili. Lingua in amore manifestare plus nequit dicēs/ fili. Nihil ex amore breuius/ nihil efficacius ad proferendū q̄ cū dicit/ fili. Tota cōmouentur viscera matrū/ cum prolē nomine filiali denominant. Nulla loquendi copia pl⁹ apposuit/ q̄ filiale nomē. Diffundit anima matris in filiū: quē videt de suis puris humoribus generatū. Amat ꝯtin⁹ pre cūctis filiū mater: a quo pre ceteris se nouit amari. Sed nec virgo mater p cōparationē ad alios hunc filium diligebat: ꝓter quē alium nō habebat: sed ipsa pre cūctis diligebatur ab ipso/ ab eterno electa mater. Prestatur nobis magna securitas/ cū virgo sic filiū natum alloquitur: cū talis filius sic se patitur nominari sine federe nostro: quoniam est frater nr̄. Quid fecisti nobis sic? Non increpat mater: nec hoc increpationis est verbū: sed querit causam cur se ab eis distraxerit. Defert humilis virgo viro: quē in loquendo ꝓponit/ se q ꝓposterat: vt sepe de ipsa dixim⁹: q̄m olim bonoꝝ moꝝ atq; vꝉtutū est norma: vt discāt mulieres suis deferre maritis: z nō solū in alijs/ sz etiā in loquēdo ꝓferre. Dolorē virgo ꝓtestatur: nō inquirendo filiū: sed passa sollicitudinē z laborē/ scz nō reperiēs p voto quesitū. Nō fit dolor in actionib⁹ pijs/ etiā si laborare ꝯtingat: sed cū iusta z pia desyderia defraudātur: quācq̄ si ꝓseuerāt/ differri possunt/ fraudari nō possunt. Dolor vbicūq; in corpibus adest/ bone nature testimoniū est. Nā bonum est q natura dolet: q̄uis posset esse malū ꝓpter quod dolet. In animab⁹ aūt dolor aut bone aut male volūtatis ē testis. Nā dolor p amisso bono/ p malo cōmisso/ pro nō habēdo quod habendū est/ bonā voluntatē insinuat: sic a cōtrarijs dolor fallacē arguit voluntatē. Bonus erat virginis dolor: quia q̄rēs iesum inter cognatos z notos/ non inueniebat amissum. Ex virtute dolet q̄ ob peccata cōteritur: q̄ agitur impatiētia quousq; bonū vel eque quod amisit/ inueniat: quousq; possideat / sine quo se nō existimat felicē. Sed mirū q̄ppe q nūq̄ matrē virginē legimus iesum christū ꝓterq̄ hic/ filiali vocabulo nominasse. Ad magnū mysterium res ipsa reducit/ q reinuētus christus a matre virgine fili⁹ appellat: vt sit spes nostra solidior: q velut piam matrem impossibile sit a pio filio derelinq̄: sic q̄ cuz pie z pure dilexerint christū/ impossibile ꝯtin⁹ est ad inferna demergi. Et vehementius est gaudiū cū reinuenit deperditū: quod anteq̄ pderetur/ quasi nō curabatur: vt velut maiori fiducia mater ꝓsumat in filium/ q ad extremū nō ꝓmiserit cōtristari. Querant ex hac ꝓrogata materia virgines cū virgine matre filium: etem̄ ipse magis est virginitatis filius q̄ virginis: cuius oēs sibi dicare virgines possunt esse ꝑticipes: sed non inter cognatos z notos s̄m carnē: q: in carne supra carnē ē christus: nō traductus ex semine/ sed diuina vꝉtute. Nō nouerunt hi q̄ s̄m carnē viuunt: q̄ solū q̄ terrena sunt sapiunt: nutriri christo/ sed mūdo: nō illā ornare p dei filio/ sed p hominis filio fucare criminaliter didicerunt. Nō imortali spōso cōsecrant: sed mortali sepe ad ꝑditionē adijciunt: z p mortalib⁹ nuptijs magna impendūt munera: longo tpe parta dispergunt: exhauriūt crumenas: accipiūt sepe sub fenore: q̄ habēt chariora suppignorāt: vt tradāt vꝉgines seruituti hominū: vt diiūgāt matrimonia dissoluēda ꝑ mortē. Et ex his q̄ nō ꝓuisa ꝓueniūt/ si possent vellē retractare iā factū: vt christi sint/ etiā secum habitare nō sinūt. Nō q mrīmoniū dixerim criminosum: sed illū p oēm modū ꝓfero/ vbi p christo seruat integritas. Igit virgines cognatos z notos s̄m carnē dimittite/ si christum cupitis inuenire. Redite ad tēplū aīe vestre/ vbi christ⁹ inhabitat: non extra vos inq̄sitio sit de christo: intra vos citi⁹ inuenit. Sed non carne matres: spū m̄res spōsesq; fieri potestis. Et r̄nsiōe pacta **descēdit iesus cū ill' nazareth: et erat subdit⁹ ill'.** Pro vꝉgine matre sumpsim⁹ dis-

A.i.ca.17. fecundum: Nam in hac parte de christo alibi dis
ferum est. Ecce habet virgo mater subditum/
quē vniuersitas dñm habet: ⁊ virtutū omniū ce
lestium cunctorūq3 regem exercituum superno
rum/in humanitate virgo mater suis lorizat ha
benis: ⁊ pfertur virgo filio/in eo ꝙ ei se subijcit:
⁊ eius facta est abbatissa/qui oīa fecit. Eum gu
bernat/qui sua sapiētia formā ⁊ differētias om
nibus dedit. Eum dirigit humanatū/cuius bo
nitate ne in nihilū redeāt/oīa ꝯseruātur/⁊ dep
dita restaurant. Erāt eñ in illa etate puerili om
nes thesauri sapientie absconditi: nec sibi ali
qñ scientia creuit ex tpe. Proinde mentē in alta
suspendit/ꝙ eum subditū sic vna virgo possedit.
Magna virginibus ē dignitas ꝓrogata: ꝙ chri
stus duobus virginibus factus est subditus: vt
nouerint hoc sacramentū hoīes: ꝙ illorū3 chri
stus complet vota: desyderia pficit: q se puritati
⁊ mūdicie tradiderīt. Et spes magna facta est
amātibus celibē vitā/ꝙ ta eis sit christus in alia
patria familiaritate donādus: q duobus castis
in hac vita fact⁹ est subditus. Quali ꝙtoq3 stu
dio/ꝙto syncero affectu virgo mater tēdebat in
ꝓlem: cui subditus in hūanitate dei filius fact⁹
erat: qua sollicitudine agebatur in illum: quis
enarrare psumat: cum videret ipsum ad se ꝓcli
uum: nil puerile gerentē: expectantē tpa pfini
ta ꝓ implenda volūtate paterna: in quem mat
solum ferebat pietatis officia: ⁊ illam curam ad
natum/ad quā deputataz se nouerat. Nec in eū
credatur psumpsisse blanditijs: aut eū gestibus
palpasse cōmunibus ⁊ humanis: vt assolent ma
tres que amore feruēt ad filios. Sed ꝙuis se ma
trem in humanitate cognosceret: tamen qꝛ de
us erat/in omnibus se fatebatur ancillam: stu
pensq3 ꝙ in terris erat socia persone deifere: at
q3 ꝙ simul cū homine deo sibi cōtuberniū erat.
Non suppetebant merita/quibus sibi tanta ne
cessitudo erat ad filium. Suspēdebatur animo
in aspectu eius: et semper in contemplationib⁹
erat/videns apud se diuinā degere maiestatē: ⁊
introrsus mirabatur vehementer: non compre
hendens deū: quē in humanitate habebat sub
iectū. Porro defecisset in se: nisi quia nouerat
illam eternā ⁊ infallibilē prouidentiā latere in fi
lio: qua nil agebat impertinēs: et ꝙ sine myste
rio nō loqbat neq3 tacebat. Erat ꝓfusus amor
eius in prolē: ⁊ nihil ad seipsam virgo: sed tota
erat ad filiū: ⁊ amplius ferebatur in eū qꝛ deus/
ꝙ quia filius: qꝛ iesus/ꝙ quia natus: ampli⁹ cō
munitate nature/ꝙ quia illa caro ex ꝓprio ven
tre. Tota in rationibus ⁊ virtutib⁹ erat: nec vin
cebatur affectu carnis/quā spiritus infuderat
Nec animus eius festinabat ad prolis augmen
tum: prenoscens ꝙ illa humanitate oīa ꝓgre
diebantur diuine. Non interrogationibus agi
tabat eū: velut curiosa parens sepe facit ad filiū
quid fecerit/aut quid sit facturus interrogans:
tacens intendebat in eū: et in silentio audiens
si quippiā aliqñ loqueretur: Seruabat ad ipsū3
pudorem virgineū: ⁊ verecundie moderamina
firmā censura tenebat: nullo impertinenti ver
bo/nullo gestu/nullo motu/neq3 visu/ preterꝙ
sub censura spūssancti fiebat ad eū. Erat eñ in
psentia maiestatis diuine: quā effugere nullus
potest: sed aliter ꝙ omnes ipsa sentiebat: ⁊ sup
hoc diuini filij verebatur aspectū: quē secū cor
poraliter habitantē habebat. Nil agebat argu
tione dignū: nihil sibi placebat de seculo: non
implicabat mēs eius: solū ꝯtēta de filio: cui ali
unde delectatio nulla erat: nulla placita venie
bāt. Huic matri ꝟgini oīa filius erat: hic amor
eius: hic solamē eius: hic desyderiū eius: hic ꝯtē
platio eius: hic qstus eius: hic sollicitudo eius
hic beatitudo eius. Extra filiū nihil se hr̄e noue
rat: oīa virgo mater possidebat in filio: ⁊ in om
nibus diues erat in illo. Intēdite ꝟgines ⁊ regi
ne ꝟginū coaptate mores: oīs vester ornat⁹ inte
rior christus existat/⁊ tota iocūditas: ⁊ ad ipsū3
exēplo virginis matris inculpate vestros mo
res dirigite: in illo facte diuites/cui corpus et
animā dedicastis.

Ꞇ Qr virgo mater nuptijs interfuit: et obedire oēs suo filio verbo predocuit. Capitulum XXV

In nuptijs acsi paranympha seu ꝓnuba Joan.2
foret/se inuenit virgo mater: non velut
apta cōnuuio: sed apta mysterio: phono
rās sua psentia nuptias: qm̄ ex nuptijs nata erat
Nō eligēs illas ex aīo: qꝛ ipsa mater virgo. Nec
qꝛ tāto dedicata ꝟginitatis decore videret abh
cere ꝯiugatas: qm̄ ⁊ ꝓ ꝯiugatis talis filius sibi
erat. Cui nihil videbat indignū/quod de diuino
ꝓcesserat sacramēto: ⁊ diuina ꝓuidētia ꝯiugiu3
nouerat ordinatu3: quanꝙ ex christianismo seu
ex paganismo sint ordinata coniugia: acsi nec
ex gratia/nec ex circūcisione/aut ex ꝓputio cō
iugia sunt instructa. Solū ꝙ tali sacramento in
indiuiduis ꝓpagaret hūanitas: ⁊ homini viro
simile adiutoriū esset ad ꝓlem: nō libertate vagā
di ⁊ appetēdi: sed debita certitudinis lege: ne si
esset in cōiunctione maris ⁊ femine voluptas
effrenis/multa sequeretur: sicut in libro de chri
stiana iusticia monstratū est. Nā coniugiū non
ob hoc institutū est: qꝛ christianitas ē: neq3 qꝛ
circūcisio/neq3 qꝛ ꝓpucium. Ante hec omnia/⁊
ante ꝓpucij discretionem coniugiū nouimus in
stitutū: quod tam diu ꝓcelebre mundo fuit quo
usq3 cepit clarere virginitas: cuius serenissima
conseruatrix nuptias non abhorruit: cum inter
bona ipsarum ex ipsis nascatur virginitas: que
nō solum ex licito coitu/sed ex turpi ꝯcubitu ipa
vtero grauidato descendit. Non tñ de concu
piscentia ⁊ libidine/que regnat in mēbris: s3 de
bono nature/quod cōditor iste creauit. Stabat
virgo in nuptijs nō oblectata cōuiuio/sed soci
ata filio: cui amore indiuiduo iungebat: cuius
nō satiabatur aspectu: cuius velut inoblite me
morie verba captabat: ⁊ alte cōsyderabat quid
illa diuinitas humane opabatur in terris. Et ꝓ
magno sacramento in nuptijs assistit filio in
opportuno tpe intercessura ꝓ nuptijs: cū defece

vini videlicet interne leticie atq superne consolationis adesset. Nam deficiente illo materiali vino mater ad supplendum defectum pia securitate intercessit ad filium: id quod minus erat/aut quod deficiebat enuncians: ut ipse qui erat omnipotens illico que voluisset facturus: nulla temporis intermissa capedine liberaret ab illa opportunitate conuiuas: sponsi reuelans inopiam: verecundiam propulsans quibus confundebantur nuptiarum autores. Nouerat virgo mater omnem creaturam subiacere defectui: expugnari ab inopia: debitam non habere leticiam: turpissimis subiacere pudoribus: et confundi ex defectu veri boni: dum in presentiorijs nuptijs letaretur. Quamobrem intercessit ad filium/dicens: Vinum non habent. Non faciens ipsum memorem/qui omnia nouerat: sed interpellans locuta est: acsi ad eam cura omnium pertineret. Et omnium hominum aduocatam se sciens/que pro omnibus creatoris cunctorum facta fuerat virgo mater: officium aduocationis et pie auxiliatricis assumpsit: cum videret inopiam: que nec rogata prouenit: acsi opus non sit ipsam precibus excitare: que omnes oculum sue pietatis direxit in nos: presciens indigentiam nostram: et se cunctorum omnium matrem pietatis agnoscens: sollicita pro filijs irrequisita etiam ad diuinum filium intercessit. Non expectat sedula mater et propensa in filios/quod clamoribus excitetur: cum eos cognouerit subiacere defectui: ab amore inherente fortius viget in illorum reuelationem intendere. Amplius angit quempiam diligentem internus amor/quam persecutio forinseca. Compellit omnino vehemens amor in occultis exire in publicum: cum dilectus minus habet: aut si eum aduersa perturbant: et deducit in officia sensus: vt ferant opem ei quem amor fecit obiectum. Hinc virgo mater interne commota/prorupit in verbum: vt prestaretur iocunditas hominibus: quos amabat: quos indigere cognouerat. Nihil reboans in auribus corporis eius a deo commouisset: sicut inuisus amor. Si hoc non rogata perfecit/quid rogata perficiet? Si hoc viatrix existens/quid cum regnat in patria? Si hoc apud filium morti temporali subiectum: quid cum mortem superauit: carnem immortalem reuocauit a tumulo: collocauit in celo: paternam sedet ad dexteram tenens totius et omnis regionis et potestatis imperium. Prerogat in terris quod sit pro nobis in celo factura. Et magna sibi erat de filio inserta fiducia: vt nullis prosenchis interiectis/patefacta rei carentia/se a filio credebat audiri. Nouerat benignitatem eius amplius se velle infundi quam suscipi posse: seu quam auderent opportuni gratia postulare. Sed recompingit filius verbum matris: non iratus ad eam/aut indignatione factus: sed docens illam pariter et astantes: si quo iure virgo presumpsisset in eum/dicens: Quid mihi et tibi mulier? Nondum venit hora mea. Non appellauit matrem ex carne: qui tantum virtutes in hominibus querit. Ac si dicere voluisset: quid tu mihi es ad condenda miracula? Nihil. Quid a te in supernaturalibus habeo? Nihil. Quid a te seorsum a communi natura? Nihil. Quod a te habeo/non splendet miraculis: sed subiectum opprobrijs est. Nondum venit hora mea in qua daturus sum generi humano leticiam. Nondum venit hora mea: vt ostendam quod deus sum: quod non sum quiuis fuerim in te. Que verba velut maximi sacramenti virgo mater accepit/ad sui documentum atque cunctorum: et in profunda humilitate degens/interna pace e potita: sciens in certitudine mentis sue quod nihil nisi sanctum et iustum ex ore filij laberetur. Optima discipula filij virgo mater: verba que videbantur in conceptu astantium resonare repulsam/in humilitate audiuit: pro doctrina recepit: cur hec diceret/a filio non exigit. Habet hoc proprium mens perfectibus anxia/humilitatis ornata decore: sine contradictione cogitationis atque verborum subijcere animum veritati: etiam si videatur nostris volitis atque sensibus aduersari. Proinde virgo mater sic leniter increpata/maiorem fiduciam sumpsit in filio: non quia filius carnis erat: sed quia deus indeficiens virtus aduenerat ad indigentes: ad ministros verba conuertit: in certitudine facta quod summa bonitas in necessarijs non deesset. Inquit eis: Quodcunque dixerit vobis facite. Per obedientiam eos preparat ad gratiam capessendam. Nihil sic propter gratiam dei meretur atque suscepit/quam decretis obtemperare diuinis. Inexceptuate premonet virgo mater: vt omnne quod infinita sapientia precipit/faciamus. Nihil est exceptuandum a preceptis dominicis: Irreprehensibilia quidem sunt omnia/impossibilia nulla. Unde nouit sapientiam filij virgo que genuit: et indigentiam hominum non ignorat: quam nisi per obedientiam releuandam aliter non decernit. Lucerna mentium omnium humanarum est deifera virgo: que per factionem omnium mandatorum nos parat ad filium: si calamitates volumus a nobis excludere deprimentes. Et sua mititate nos instruit/cum non disceptat cum filio: quales diuinorum verborum esse debeant auditores. Et prestat nobis de seipsa fiduciam: cum a se mota intercessit. Dat sanam doctrinam: cum obedire perdocuit/dicens: Quodcunque dixerit vobis facite. Uidebitis mirabilia/si obtemperabitis huic: qui velut homo in hac mensa recubit: qui super omnem creaturam mensam vberem in omnibus alte tenet. Qui humane ad humanas nuptias inuitatus: si eius iussa complebitis: diuine ad diuinas et ineffabiles nuptias inuitabit. Preuia existente matre ad rogandum pro eternis nuptijs: que pro temporalibus non requisita etiam intercessit: facilior spes erigitur in superna posse conscendere ad nuptias veri et immaculati agni: qui pro nobis per virginem in ista inferiora descendit. Nec ob aliud filij eterni temporaliter facta est virgo mater: per quam eius et nos sumus fratres: nisi vt interpellet beatum filium pro fratribus eius miseris/eterne stantem pro caducis/iustum pro iniquis/deum pro hominibus/verum filium pro filijs adoptatis.

Quomodo virgo mater filij requirebat presentiam: cuius non ferebat absentiam. Capitulum XXVI

Arte diligens dilecti egre absentiam sustinet: et percunctatur reparare presentiam: cum in ista quietem/in illa turbationem

expimēto pſenſerit. Et infirmitas eſt patiēter ſe
bñ in abſentia optimoꝝ: ꝟtus aūt reqſiſſe ꝑpē
ſiue. Hinc ꝟgo mat filij reqrebat pſentiā: vānū
nimiū rata ſi diu patereť / ſine quo bñ eſſe nō po
terat. Quod euāgeliſta refert denūciatū eſſe ſal
Mat.12 uatori. Ecce mater tua et frēs tui foris
ſtāt / querētes loqui tibi. Nemini niſi fi
lio ꝟginis amor inhęſerat: nihil aūt amare didi
cerat ꝙ ꝟtutē. Nec ſpūſſctūs in illā ſua opatiōe
deſcendēs / aliquē terrenū amorē abegit ex ea: ꝙ
in ſanctificatiōe occulta puſꝙ ꝑdiret in partuz /
purgationē originalis culpe ſuſcepit ⁊ tutamē.
Neſcit viles amores īducere. Nec erat hūanis
amoribus apta: quā ſpūſſctūs amoribꝰ diuinis
aptauerat. Solita ſolū diligere quē diuine con
cepat atqꝫ genuerat: alio nō vinculabať amore:
vnici eius dilectiōe ꝯtēta. Preterꝙ amare ne
ſciebat: ꝑuari nolēs ad modicū qn reqreret fili
um: ſemp alloquijs inſatiata manēs. Miſer eſt
animus homiz ineptis amoribus deditꝰ: quos
⁊ ꝯſuetudīe ſepe reqrit: ⁊ difficulter diuelliť hu
iuſcemodi colligatus. Nulla vincula corpa ma
gis nectūt ꝙ animi ꝑmitiui amores / ſiue hone
ſti ſiue inhoneſti extitāt: a qbus ſolui habēt mor
tis imaginē / i his q honeſtate carēt ⁊ turpitudi
nē habent: quos velut deceptas aues laqus / ſic
illos amoris hamus iuaſit: a quo raro qs ſoluiť
niſi āplioris dilectiōis vehemētia: ſiue hūana ſi
ue diuina dilectio illa ꝯſtiterit. In his vero qui
chriſti charitate nectunť: ſi palmaris fuerit: ne
qꝫ blādimēta / neqꝫ tormēta / neqꝫ ſi q ſunt q ha
bent aſpeꝛ ſenſum / dulces eꝰ nexus ſoluere po
tuerūt. Et ipſa terribilis mors potius ꝙ a chri
ſto / a corpe aīaz ſepauit. Hinc apłs ad Roma
Ro.8. nos ait. Quis nos ſepabit a charitate chriſti?
Et cū multa enūeraſſet: nihil quod ſepare poſ
ſet inuenit. Quā bonū vt a ꝑmeuo aīa ꝑmitias
honeſti amoris depaſcat: illo ſe imbuat: cū illo
pariter coaleſcat: vt ex vſu amor iuſtus in natu
re potentiā tranſeat. Quo aſſolita ꝟgo / ab alijs
actiōibus vacās: iura honeſtiſſime dilectionis
exequiť: reqrens iuſte dilectum: nō tātū q: ſuus
filius erat ex carne / ꝙ q: dei erat ex deitate. Ta
lis vniuſcuiuſqꝫ amor / quale amoris obiectum.
Diuinum erat in quo amor virginis ferebatur:
pura in purum / mūda in mundū / caſta in caſtū /
virgo in virginem / humilis in humilē / prudens
in ſapientiā / paupercuł in pauperē / virtuoſa in
virtutez ignitis amoribus agebatur. Et opibꝰ
oſtendebat quibus interiꝰ ignibꝰ eſtuabat: a qui
bus ſucceſa / motibus corporis prodibat in pu
blicum: que conſueuerat ſemper tenere ſecretū:
nihil in reprehenſione arbitrans dignuz in re
quirendo virtutem. Fiat interdū in exteriora
proceſſus: ſi ꝙ domi vtilitas ponor: ſi neceſſi
tas exigit: ſi charitas vera cōpellit: ſi fructu
oſior poteſt eſſe peruentio ad requirendū chri
ſtum. Non tempus / non locus / non natura / nō
generoſitas / non etas / non ſexus / non religio
poteſt eſſe pudori. Honeſtus eſt ille diſcurſus /
qui debitum peruenit in finem: tū finis omniū

chriſtus: ad quē omnis religioſa feſtinat inten
tio. Nō verebatur chriſtifera ⁊ chriſtola virgo
chriſtū expectare p foribuſ: ⁊ inter multitudinē
diſciplinabilē exhibere formā: vna ſup ceteros
equanimiter tñ auditura chriſtū cū ceteris aſſi
ſtebat: ⁊ inter auditores humiles ipſa i humili
tate ꝑcliuior: nec auſa i filiū vt eū autoritate ma
terna depoſceret: ſed ꝑfunde ſubdita ſilēter ſta
bat ad verbū: cedēs doctrine publice ꝓ publi
ca vtilitate / potiꝰ ꝙ vellet ſibi filiū reducere in
priuatū. Nō violauit diuinā doctrinā: quā ipſa
toto hauſtu pectoris dulciſone capiebat: potiꝰ
abſtrahebať i verbis ad ſanitatē verberātibus
animos: quoꝝ doctorē ſupra naturā ipſa genue
rat. Nec ipſa dixit quod ille iudeꝰ ꝓtulit / ꝙ ei lo
qui vellet: ſed aut chriſtū increpare ſatagēs / ꝙ
ex paupcula natus eſſet / etiā alta docēs: aut hu
mane diſcretus ad matrē / autumās ipſaz aſſiſte
re p foribus pſtolātem vt filio loqueretur. Sed
ipſe aut dolos aduertens / aut alte decernēs: ma
ternitatē ſpūs carni ꝑpoſuit. Nō aūt dedigna
ta mater in hoc iudicio: qſi ſe denegataz agno
ſcēs / ſeu poſtpoſitā matrē carnis ei matri q p di
uinū ſpm efficiť: qnimmo altius verba chriſti in
telligēs / ſe cognouit duplicē matrē: carnis vide
licet: q: vere ſic erat: ⁊ ſpūs ſup oēs aīas: qm ꝑ
amplius dei voluntatē ipſa ꝑfecerat: que plene
ꝑfecta iuxta ſententiā ſaluatoris / eam animam
que fecerit / efficit chriſti matrē. In qua mater
nitate ꝑfectius virgo ꝑfecit / ꝙ in illa que ſoluz
eſt carnis: magiſqꝫ in illa grata facta filio / ꝙ in
illa p quā ipſum geſtauit in aluo: natuz nutriuit
in gremio: poſuit in cunabulo.

¶ Qꝫ virgo fuit filij conſocia paſſioni: et cōpaſſiue et contemplatiuē aſſitit cruci. Capitulum XXVII

Silet de ꝟgine alma euāgelicus textus
quouſqꝫ ad aſſiſtentiam crucis: quāuis
pie credatur / velut diſcipula filij pri
ma / inter primam illam diſcipulorum ⁊ diſcipu
larum modicam turbam ſemper magiſtro filio
aſtitiſſe: conuerſantemqꝫ cuz eo prout decebat
cum dei humanato filio conuerſari: poſtpoſi
ta omni autoritate materna / tacite ſub eo de
gens admirans ⁊ laudans mirabiles actiones
eius: non inquirens cauſam actionum eius: in
dubitata fide ad eum exiſtens ꝙ omnia diuine
atqꝫ inculpate / voluntate non coactione / no
ſtra non ſua re in aſſumpta humanitate facie
bat. Nullum ſibi ad eū auſum vendicabat / quia
in carne filius: ſed ꝑfunde reuerebatur / quia in
hūana natura deus: ⁊ optime nouerat iura hu
mani feminis / quibus ipſum nec ipſa concepe
rat: ⁊ iura virtutis altiſſimi / qua in aluo geſta
uerat / incorrupta enixa fuerat. Quamobrem di
uina iura mente adorabat: nihil ex his vendi
cabat in ꝓprium: ſicut corrupta mater quan
dam autoritatem habet in filium: quia femina
corrupta ſuſcepit: quia graueſcuit: quia pon
dera ſenſit: quia clanguit / quia cum dolore par
turiuit: quia moleſtiā plurimaz tulit / velut mole

flũ lactãs: qꝛ somnos ꝑdidit ad iprobos clamo-
res puuli: qꝛ vigilias multas exercuit/ excubãs
ne lederet ad cunas. Ista ꝛ silia ꝓ filio nõ sen-
erat vgo mater/ quẽ sciebat esse dei filiũ: ꝛ si hu
manatũ/ tñ diuinus angelicis ꝛ spiritibus custo
ditũ. Uere ꝓprius mater erat: sꝫ lege altiore illu
strior: ad quã quicqd est nature/ quicqd est hu-
mane potẽtie/ quicqd inuisibilis vtutis atqꝫ visi
bilis/ nõ potuisset attingere: nisi se diuinitas in-
clinasset. Huic subdit vgo mater: nihil sibi ap-
propriãs ex carne de filio: in nullo audẽs in eũ:
nisi ꝙ ante ↄceptũ ꝛ partũ ꝛ post partũ sibi an-
cilla subsistat: vt hec disparitas sit sua vtus: sit ei9
gloriatio in filio: sit ptãs: hec sibi sint iura ma-
terna. Id vnde grata facta deo: mater facta fi-
lio. Attñ quanꝙ vginis gesta cũ filio silẽtio mul
ta ꝑtereãt: magnoꝝ moꝝ magnicꝫ mysterij sunt
credẽda: ꝙ vsqꝫ ad expirationẽ filij pendẽtis in
cruce subdita doctrine/ ↄformis verbis dedita
moribus: tandẽ ↄsocia passioni: quã christus in
cruce pendẽs/ ipsam virginẽ cuidã vgini disci-
pulo cõmẽdauit: indicendo nouã filiationẽ atqꝫ
maternitatẽ: nõ alterãdo naturam: sed ꝑferẽdo
gratiã: cuius noua ꝓcessio agebatur sub cruce.
Sic qppe cũ cõmendatio facta est/ euãgelista
Joan. 19 describit. Stabant autẽ iuxta crucez iesu mater
eius: ꝛ cetera. Comitata fuerat filium virgo ma
ter: ꝛ tota facta erat ↄsocia passioni: alta mẽte cõ
tractans eas quibus se subiecerat filius passio-
nes/ plus spũ indiuisa ꝙ corpe. Illa scꝫ hora se
comitem tremebundã/ nimiũqꝫ dolentem: se cũ
illa turba occidentali que vocibus christũ mor
ti iudicauerat/ tradidit sicut decuit moderami-
na spũsancti: quanꝙ in illa turba esset quedam
mulierũ naturalis humanitas: ex qua compassi
one quadam animo fodiebant: in consyderatio
ne iusti ꝛ adiudicati iuuenis/ curantis infirmos
carũ/ ꝛ instruentis animos inpertitos/ neminẽ
qꝫ ledentis. Necnõ ꝛ illa sententia suspecta fere
omnibus erat: cum illoꝝ inuidia in causa fue-
rit/ nõ christi culpa. Et conspicabant virginez/
non vt virginẽ: sed vt honestã/ modestã/ paup-
culãqꝫ matrẽ: non fultaz cognatoꝝ auxilio/ sed
vnico mirabili pilati sententia iam priuatam.
Et ꝓfundis agitata doloribus cũctis id quod
erat incognita/ cum tristibus tristior: ꝛ cum le-
tis ꝑuata leticia: sequebat aspiciens crudele spe
ctaculũ/ crudelius ꝛ spectura: affectiori aio intẽ
dens in hũc innocentẽ ꝛ iustũ qꝛ dei filius/ ꝙ qꝛ
filius: cũ sciret ex luce fidei/ ꝙ nec patiebat/ nec
erat passura deitas passiões/ nec subitura mor-
tẽ. Et cũ illa societate partim honesta/ partim
qꝫ funesta/ in nullo iusta/ incedens: semꝑ oculis
cordis ꝛ corpis intendens in filium: ꝑuenit ad
locũ supplicij destinatũ: intuitura seueritatẽ de
cretã sup illam carnem quam ex spũsancto ge-
nuerat. Multa contemplabilia fidelibus cosy-
derationibus obijciũtur: si mens fidelium nite-
retur pie ꝑquirere quid ex tãto crudore filij age
retur in matre. Uidit nãqꝫ affigi patibulo: ꝛ sup
clauos audiuit valide mallari: ꝛ post erectum
patibulũ mesta ꝛ flebilis astabat ipsa cruci. Hic
euangelista consocius verba resumit: de cruci
formitate virginis dicens: Stabant autez iuxta
crucẽ iesu mater eius. Ad quid mater iesu iuxta
crucem eius? Insolitus mulieribus mos ꝙ fi-
lioꝝ sequantur corpora damnatoꝝ: quis ipsis
assistant sedulo/ si in domibus et lectis ꝓprijs
moriantur. Uitant humane matres videre cru
delia exitia filioꝝ: ꝛ atrocẽ ab atrocibus illatã
mortem spicari repudiant: ꝛ fere sustinere pos-
sunt ipsos inter manus ꝓpas alas exalare. Si
erat in hac matre crudelitas: aberat ab ipsa ma
terna compassio: non aderat humanitas. Que
mentis fortitudo? Que animi virtus? Que in-
terna constantia? Quid ista statio iuxta crucẽ?
Que mater secuta filium ad truncationem ca-
pitis/ mutilationem membrorum/ ad effossio-
nem oculorum/ ad incendium: ad si qua crude-
liter per asperum sensum et tenerũ sensum/ iu-
ste vel iniuste hominibus a potentioribus iudi
ciaria seu autoritate tyrannica inferuntur? Ra
ram vel nullam dixerim. Et hec virgo mater vi
dere filij supplicia non veretur: quibus nec se-
ipsam potuisset auertere vsqꝫ ad crucem filium
prosecuta. Intonabant auribus eius mallei fe-
rientes/ confodiẽtes clauos immaculatam car
nem ꝛ virgineum tenerumqꝫ cor eius alte per-
cutiebant. Et clamorem intercessionis ei9 quo
pro crucifixoribus interpellabat ad patrẽ/ sus-
penso animo audiebat: admirans crudelitatẽ ꝛ
incomprehensibilem benignitatẽ filij patiẽtis.
Portionem vestimentoꝝ eius/ ꝛ sortem desup
missam ipsa conspexit: contemplans quid age-
retur: preautumans quid futurum. Sed magis
intenta christi passionibus: ex earũ confixa do-
loribus/ nihilo pendebat ꝛ vestes: nec aliquid
de filij rebus repetebat in sortem/ ad suã susten-
tandã pauperiem/ more matrum bona repeten-
tium filioꝝ. Aspiciebat in filiũ impendentem ꝓ
hominibus vitã: multo magis ꝛ vestes: que ad
futura signanda mysteria sunt diuisa: ꝛ incõsu-
tilis magne fidei ꝛ charitatis ꝓ integritatis my
sterio indiuisa ex sorte venit in sortẽ. Nõ stabat
virgo mater ociosa intelligentia/ sed cõtempla-
tione altissima iuxta crucem: doloris confodiẽ-
da gladio: ex precacto Symeonis vaticinio per
mortem atrocem: ꝛ mirabatur compatiens: et
cõpatiebatur admirans in filium dei et suum:
decreta paterna tam seue in illa carne ꝑ mini-
stros mortis impensa. Et letabatur dolens/ et
letabunda dolebat/ ꝙ offerebatur sacrificiũ ve-
spertinum in saluationẽ sui/ et in redemptionẽ
omnium nationum: quo placabatur iratus: qa
non pecoris/ sed iusti sanguis immolabatur in
noxius: et precium soluebatur in illo ligno diui
num: quo genus liberabatur humanũ. Et ipsa
se in illa cruce iuxta quam stabat/ redimi ꝛ libe-
rari sentiebat: prenoscens et gaudẽs ꝙ sic erat
et ꝙ ante illum sanguinem fusum premortui/
cum ceteris descendisset ad limbum. Altecꝫ do
lebat contemplãs cruciatũ et cruci: ꝙ de carne

ipsius erat redemptio eius. Ad cumulum doloris vergebat: q de carne quam ipse contulerat filio: eius liberatio per mortem et sanguinē procedebat. Et post illas dignationes qua in vtero sanctificata: qua electa virgo mater sine dolore pariens: qua nutritus ab illa: obligatam amplius cognoscebat: q per mortem sui nati saluabatur in cruce. Proximus equidem illa crux virgini matri necessaria fuit: et si non ad abolenda peccata/ a quib9 mundabatur ex vtero: saltem vt illi sicut saluandis ceteris clauis esset ad regnum: que Esaie vaticinio super humerum filij danda erat. Unde proxima cruci stabat: non amore arboris sed dilectione pendentis: velut prima discipula huius hominis cruciati/ et magistra sequentium: vt stent iuxta crucem: ex qua salus animarum/ et peccatorum occasus/ et inferni clausura/ et apertio celi: non iuxta mundi delitias/ et delectantia sensum: que subuertunt mentes mortalium: et a christo auertunt: et tandem ad inferna demergunt. Cruci debet assistere omnis vita mortalium: postq finiuit per crucem immortalis: p nobis factus mortalis: non vt maneret mortalis: sed vt mortalis fieret immortalis. Et cōmorari cum virgine iuxta crucem in altitudine contemplationis ipsa charitas docet: suadet veritas: necessitas omnino cōpellit. Rependenda gratitudo nos trahit: vt cōtemplemur qnte dignitatis homo extiterit: qui deum imitari potuit: talibus inimicitijs non soluendis nisi per crucem intereuntem. Quantum deo peccatum displicuit: q magni ponderis fuerit: vt pro illo per dei filiū deueniretur ad crucem. Quam homo fuerit dilectus: vt requireret per crucem. Que dignatio/ que humilitas/ que charitas ineffabilis: vt voluntarie dei filius in carne p nobis pateretur crucem. Et q omnis alius moriendi modus deuitatus est: cum multi essent: dumtaxat voluit subire crucē. Que lex/ que iusticia iustum p iniusto/ sanctum pro iniquo iudicauit ad crucē? Stat iuxta crucem virgo Christi mater: quia etiā iuxta vetitam arborem stetit: non verita penas futuras si tangeret. Illa vero intuita posteriores glorias/ si qspiam in illam ascenderet: contemplatur et nos cum illa. Quid sibi vult tale signum in fine appositum euangelio sancto christi: nisi q euangelica doctrina hoc docet: vt vita sequentium christum agatur in cruce: terminetur in cruce/ decidente delectantia sensum pp̄ter superna excedentia sensum. Intuebatur animo quomodo supernaturali ordine christianis de cruce perennis delectatio nascitur: de opprobrio eius honor immensus: et de cruce tantum necatur corpus/ corporis et anime vita vitalis exoritur. Uicinabatur virgo arbori decore fructus eius: qui non naturali ordine/ sed superna virtute in illa erat insertus. Stabat iuxta crucem: cum qua et nos pariter assistamus. Adhuc enim in virtute stat: quāq illud lignum ex monte caluarie sit defixū que licet pene vocabulum teneat: necnon hominem exteriorem conturbat et sepe interimat: pie tamen tolerata delet culpam: gratiam auget: paratq amatoribus suis gloriam tortura eius. Sed nec ob hoc diligenda quia torquet et necat: cum nec ex natura seu lege aliqua sit indicium; vt tortores et tortorū instrumenta querantur vt torqueant: sed vt iniecta patienter tolerētur: quia si p pietate/ supernam gloriā parant. Stemus iuxtā crucem velut iuxta apothecam aromatum: ex qua vulneribus nostris vera medicina defluxit. Et velut iuxta lucem: qua fulgente in mentibus hominum/ nunq ambulatur in tenebris. Uelut iuxta fontem: in quo abluti sumus: quo inundante potamur. Uelut sub vmbra: sub qua requiescere potest malis ardoribus estuatus. Stemus iuxta crucem corpore similiter et mente: immo magis mente q corpore. Solus quidē christus stetit in cruce: sed deiformiter: intacta deitate/ et anima imperturbata circa ledentes/ et sine delicto et peccato: non viator solum/ sed comprehensor existens: non spe premij vt mercede promissa pateretur: sed quia hominum creatorū supernaturaliter erat amator: vt moriendo vitam mortuis omnino tribueret. Uirgo et ecclesia orthodoxa stare noscitur non in cruce/ sed iuxta crucem: et suas penas cruciatus et merita illi approximat: in ea fide qua reformamur ad gratiam: et p christo animamur ad penas. Stat iuxta crucem altigena virgo mater/ ad intuendum vnde fecit exortu; nam ex duobus lignis: vno contempto scilicet vitali: altero scilicet scibili contra inhibitionem tacto: ipsa velut ex duabus amaris radicibus produxit. Nec alia genimina fecere crucem: in qua christus penaliter et diuine stetit: iuxta quā virgo mat stetit: nisi negligere debitū/ et opari prohibitum. Necnon vt iuxta virtutis exercende imaginem ipsa stetit. Quadrifaria enim virtus et comprehensio optimi in illa consistit: sublimitatis/ longitudinis/ latitudinis et profundi: que dimensiones dum indagare comprehēduntur/ iuxta crucis virtutem non ociose consistitur: prolixe dissertiones existentes inexquisite pretereunt. Igitur facta per omnia christiformis et cruciformis: stat diligens et diligenter iuxta crucem: auditura loquentem filiū verba doctrine atq gratie septiformis: et nouam gratie filiationem/ dum audit: Mulier/ nō mater: ecce filius tuus: et velut alij assignata: Ecce mater tua. Et hinc de virgine scriptura sacra silet: q̄q multa deduci possent in priam narrationem: vsq quod expectabat cum ceteris apostolis spiritumsanctum/ quo plena iā erat: qui in eam iterum superuenerat: qui eam solā diuinis mysterijs aptauerat: ab humanis ineptās: ipsam super angelos celo parans.

¶ Libri secundi de virgine Maria finis.

¶ Liber tertius/de parentibus et ortu atq3 pcessu precursoris Ca. I

Lu. i. Fuit in diebus herodis regis iudee sacerdos quidam nomine zacharias/de vice Abia. Et vxor eius de filiabus aaron: et nomen eius helisabet Erant aut iusti ambo ante deū: incedentes in omnibus mādatis et iustificatiōibus domini sine querela. Ut ad christū τ ad gesta eius τ verba veniat: put a spūsancto acceperūt euāgeliste: narrationis ordinē ptulerūt. Et qm sanctussanctorū ipse christus qui venerat: pco sanctus pmittendus erat: non solū laudabilis ppria/sed etiam sanctitate parentū: qui nec etiā origine incognitus esse debebat/illū annunciaturus qui oīa nouit: quē nihil latet: qui oībus volentibus venerat sui dare noticiā. Quāobrem Lucas incipit a fama parentū domini pcursoris: notans illos p tēpora terreni regis maxime gentilis: quia iā iudea regibus pprij generis pūata erat. Et chronicandū fuit sub illis regibus de gestis domini saluatoris/eiusq3 pcursoris: quorū facta inter gentiles Romanoꝝ decreto in libris annalibus magno studio scribebant: vt certissima gestoꝝ memoria ex tēpore pfinito posteris traderetur. Et quedā pcogabat congruitas τ animatio: vt euāgeliū pdicandū ocyus a gentilibus reciperetur quoꝝ regnātibus regibus illa incarnati verbi condebatur historia: τ illucescebat superna doctrina. Fuit igitur zacharias sacerdos iustus ex nomine: iustus ex officio: iustus ex vice familie de qua erat: quoꝝ interpretatio nominū congruit mysterio pcursoris: Sed nec ex vno parente dūtaxat pcursor tanti regis cōmēdandus erat: nisi τ adderetur alterius fama notabilis: nā et vxor sacerdotis pcursorisq3 mater de primo affutura/erat de filiabus aaron: cui9 nomen etiā ipsam extollebat: que helizabet vocabatur. Bene originaria pgenies precursori cedebat in famam: magis vō moralis vita parentum: quoniam erant iusti ambo ante deum/incedentes in omnibus mandatis τ iustificationibus dñi sine querela. Bonitas parentum precursorē attollebat laudibus nasciturū: sed ipsis tantū retorquebatur in premiū. Non eñ quorumcūq3 sanctitas in alios ad meritū glorie transfunditur/ nisi dūtaxat sanctitas christi: que meritū est omniū: sine qua etiam nil meretur sanctitas singuloꝝ. Siquidē ambo iusti erant: nō vt vnius ab alterius pgrederetur iusticia: nec q alter ad alterū iusticie causa esset q̃uis vnus alteri ad iusticiam possit prestare iuuamen. Sed ipsi mutua voluntate in illa conuenerant/facti sancta cōuentione cōcordes: vt neuter vellet q ad bonitatē alterum impediret: vterq3 alteri prestaret quod virtutis posset esse cōpendiū. Hec est eñ omniū vera societas/ veraq3 sodaliū amicitia/τ optima conuersatio ceteroꝝ: vt in iusticia illa sectanda cōueniāt: qua recisa de medio/turpis est omnis cōuersatio hominū: feda est dilectio animoꝝ: τ amicoꝝ amicitia in damnationē venit. Ipsa eñ est que reprehensione caret. Sed neq3 bonū esset/si soli ocijs hominū deseruiret: nisi ante deū incedant in placito sancto suo/ qui eius splendoribus vestiūtur. Proinde subsequitur: Ante deum incedentes in omnibus mandatis et iustificationibus sine querela. Ecce totū quod habet perfecta iusticia: ecce i quo versatur iusta hominū vita/hic prefigit: hic est incessus eius. Uie cetere sunt distorte: cūcti ad inferos incessus hominū penetrāt: nisi per iusticiā diuina mandata seruentur: nisi ante deum suo placito/nō humano in mandatis omnibus incedatur. Unū enim aut plura seruasse nō sufficit/si cetera vel minimū negligātur: quoniam qui in vno offenderit/factus est omniū reꝰ: et exceptionē aliquā diuina mandata non sustinent. Addebatur autē q in omnibus iustificationibus dirigebātur. Iustificationes dñi sunt omnia que a delictis retrahūt/virtutibusq3 coaptant: in quibus recte conuersantē oportet incedere. His porro mandatis talibusq3 iustificationibus agebatur Dauid/cū sepe dicebat: In Ps. 118. mandatis tuis exercebor: et considerabo vias tuas. In iustificationibus tuis meditabor: nō obliuiscar sermones tuos. Optimū exercitiū dñi mandatoꝝ/viasq3 ɔsyderare diuinas: que ptinus ad nos sunt misericordia et τ veritas. Infinita protinus est consyderatio viarū dei: nullaq3 contēplatio mortalibus aptior/q mente in ipsis intēdere: cū misericordia hominē retinet ne labatur: reuocatq3 labentē: erigit spe lapsum: qua omne aspexit genus humanum: qua deductus ipse plasmator ad plasma: qua q̃ erat immortalis/se mortalitate vestiuit: τ in veritate fieri speculatorē/cultus est deitatis. Etenim ipsa docet/dirigit/conducit τ introducit in potiora q a quibus est exclusus adā: q2 omnis homo mendax: nisi ex diuina volūtate fiat per omnia verax. Et vnicuiq3 sua mentitur iniquitas: nisi veritas diuina illam excludat: qua p nobis in foribus assistēte iudicij/nō est vnde causetur aduersus animā nostrā: que omnino in obscura loca detrudit/cū sibi reppererit aduersantē. Quāobrem alio loco dauid ipse pdixerat: Mi Ps. 100. sericordiā τ iudiciū cantabo tibi dñe. In iustificationibus vō domini meditari se dicebat psalmista: in quibus hi iusti coniuges incedebant: in quibus omnis humane mētis actio est dicanda: quoniā in omnibus frustratur studiū mentium humanarū: preterq cū iustificationes domini meditātur. Hoc eñ omnis sedulo meditando agat/vt iustificatus existat. Uera sui cognitio/τ debita confessio peccatoꝝ: τ cū intunsione interni pectoris deū inuocādo ppiciādo indi

gnū oīno se reputare celestibus: neqꝫ ꝓsumpte appropinquare diuinis/ sed humiliter: nō desperate longe fieri ab eisdem obice inspecto peccati: iustificatū hominē fecit. His enim regulationibus publicanus euangelicus a phariseo iustificatus descendit in sue cōsciennie atqꝫ ecclesie sancte domū. His meditationibus act⁹/ sermonū dñi non fiat imemor: etenim ⁊ ipsi iustificant ⁊ mundant: saluatore dicente: Uos mūdi estis ꝓpter sermonē quē locutus sū vobis. In ipsis siquidē consistit iustificatio animaꝝ. In his ꝑcursoris genitores corā domino incedebāt: vt etiam nulla in eoꝝ operibus posset esse querela. Optima queqꝫ virtus siue hominū vita/ cū sic graditur corā deo: vt etiā hominibus nō paret materiā querulandi: ⁊ sic se cōtinet infra tēperantie gremiū/ vt nihil vnde iure calumniā patiatur efficiat: cuius iniuste possint facta q̄qꝫ bona hominū a male iudicantibus reprehēdi. Sed nec timenda est iniusta querela: vbi querele iuste nō prestatur occasio. **Sed his duobus sic iustis nō erat filius: eo q̄ eēt helisabet sterilis: et ambo processissent in diebus suis.** Potuisset esse ante filius zacharie si ei vxor fecunda/ nō sterilis astitisset: quoniā nō ipse/ sed vxor de sterilitate causatur. Nā animus hominis semꝑ apt⁹ esset fructus educere: nisi caro sterilis repugnaret. Sꝫ ꝓcesserant ambo iā in diebus suis: ⁊ vnus propter sterilitatē ⁊ ꝑmortuā senectutē/ alter ob senectutē filijs priuarent. Ecce vni etas ⁊ sterilitas/ alteri tantū in causa noscitur etas: quod sepe in moribus hominū agitur: vt qui sterili vite in iuuētute se sociat: nisi speciali munere gratie/ bonū nō possit agere cū senescit. **Sed factum est in altero istoꝝ bonoꝝ: cū sacerdotio fungeretur zacharias i ordine vicis sue ante deū: secūdum cōsuetudinē sacerdotij sorte exijt/ vt incensum poneret: ingressus in templū dñi: et oīs multitudo popli erat orans foris.** Sacerdotio fūgebat zacharias: quia sacerdotiū veteris testamenti erat neqꝫ vsqꝫ in finē secli duraturū: ante finē debitū post seculum accepturū. Hoc tamē erat bonū disponens ad melius: quod secundū ordinē agebat. Nam qui ordinē obmisit in rebus/ optatum sibi finem ademit: seruatus autē ordinaticios in mēsa refectionis discumbere fecit. Nō anteriorandus aut ꝑposterandus est ordo: sed exercēdum est mysteriū etiā ministeriū/ cū in sua vice ordine disponente vnūquēqꝫ cōtingit. Ante deum sacerdotiū est in suo ordine ministrandū: non eni flamines paganoꝝ ante deum verū/ sed ante deos quos finxerant/ ministrabant. Et quicūqꝫ ex sacerdotio humana fulcimenta cōquirit/ aī deum suo sacerdotio nō fungitur: sed aī id quod ex illo affectu sectatur. Ue qui ante homines et propter lucra sectanda/ nō ante deū sacerdotio fungitur: vtilius porro esset ligonibus q̄ sacerdotio captare stipēdia. In retrouerso aspectu ⁊ inobliquato penit⁹ ad mercedes/ sacris oportet insistere: cuius altaribus fideliter seruiētes/ iuste cōsequi possint necessariā vite stipem. Ante deum ⁊ ꝓpter deū: vt ipse sacerdotalis mysterij premiū fiat: ⁊ huiuscemodi etiā et cuncta sūt exercenda mysteria. **Secundū consuetudinē sacerdotij sorte exijt/ vt incensum poneret.** Traditio erat hominū ex antiqua ꝯsuetudine introducta: vt sorte sacerdos thurificaret pro populo: sed submittuntur electiones ⁊ humana iudicia/ cū in agendis sortes obueniunt: quaꝝ q̄ sit approbatio in cōspectu altissimi/ diffinire nō possumus. **Et zacharia i gredienti templū/ multitudo populi foris erat.** Nō enim vulgaribus pandenda sunt secreta mysteria: ⁊ imperitia vulgaris a noticia occultoꝝ excluditur: vt amplius vereatur que minus agnouit: ⁊ ne diuina vilescant apud indoctos. Audiant moralia populi/ extraqꝫ maneant: scripturarū secreta rimentur sedulo sacerdotes: plura ⁊ speculabilia oportet scire docentē q̄ populū audientē. Hoc tamē populus addat: vt iuuet orationibus sacerdotē: auxilietur precibus ꝑdicantē. Non est populi cōficere sacramenta/ neqꝫ cognoscere: sed credere q̄ aguntur. Nō est ex authoritate/ sed ex participio accedere ad altare: neqꝫ ipsoꝝ est scripturarū inquirere altissimos intellectus. Orent dūtaxat ⁊ iūgant orōnes eoꝝ precibus sacerdotū: ⁊ ꝑcamina doctrinalibus addant. Et dū hora est acceptabilis incensi/ populus nō discurrat: sed oret extra videlicet illud quod apprehendere neqt. Nō tamē expedit in ecclie nouitate secludi corpore ab edibus vbi diuina mysteria celebrantur: sed in hoc tātū extra fieri/ ne in eis pl⁹ deo decernēte ꝑsumat. Oret siquidē corde: veneretur corpore: lingua laudet. Cū aūt zacharias ageret quod sibi ex officio cōpetebat/ ⁊ ex sorte ꝑuenerat: ⁊ populus suo modo clamaret orationibus in auribus dñi sabaoth hora incēsi: **apparuit enim ei angelus dñi stans a dextris altaris incēsi. Et zacharias turbatus est videns: et timor irruit super eum.** Hora incensi apparuit angelus ⁊ cū extra popul⁹ moraretur in laudib⁹: vt ostēderet omnipotens fiduciāqꝫ prestaret: q̄ orationem humilē nō respuit sacerdotum: sed acceptat etiā ꝑcamina populoꝝ: maxime autem cū vtroꝝqꝫ in iustis petitionibus ⁊ in humili spiritu facta est cōnexio. Forma vo apparitionis talis fuit/ qualē decebat eū q̄ alloqui venerat sacerdotē: qualemqꝫ sacerdos tolerare potuisset. Ecce prima supernorum spirituum apparitio: q̄ nostre salutis intrauit exordiū: ex qua supra speratum exauditū se zacharias agnouit: ⁊ popul⁹ sup petitum consequi poterat libertatem. A dextris apparuit altaris incensi: quoniā oīa erant in meliora mutanda: ⁊ a dextris ponendi erant omnes credentes ea que ipse nūciaturus aduenerat. Stabat siquidem a dextris/ non discurrebat: quoniā futurum sacerdotiū non erat am

Lu.18 · Joā.15 · Lu.1

pñtis nutabundum: et stabilitas firma donādā
erat his qui de leua in dexterā vocabūtur. Sed
zacharias ex repentina visione turbatur: quo-
niā turbādū erat sacerdotiū et omne ministeriū
iudeorum/illucescente christifera veritate: quā ex
scriptura sic repente aduenire non nouerat: ne
q; cognoscebat q; essent oīa tanta nouitate do
nanda. Ac etiam sensu alio turbabatur: qm̄ ad
insolita et que supra ipsam sunt/cū repente pue
nerint: subito expauescit hūanitas: neq; zacha-
rias his visionibus assuetus erat. Semper cor
dā et sensus hominū/quousq; intelligant super-
na/nouitate terrentur: ppter quod cū vidisset
zacharias/timor irruit sup eū. Presagium enim
erat: quoniā oēs terruit: et sup omnē orbē timor
magnus incubuit: cū magni consilij angelus ap-
paruit. Sed nec culpabilis huiuscemodi timor
fuit/aut de pena peccati: cū ordo peminēne in-
sit creaturis exposcat: vt minor a potiori/cū
subito et improuise aderit/terreat. Necnon in-
culpabiliter agitur: cū ipsa natura secū ferat/vn
de ab insolitis expauescat. Bonorum tamē spiri-
tuū cū ad solamen apparuerint semp pprium est
cōfortare pauentes: sed cōtraria est oīno cōdi-
tio aduersorum. Proinde dicit ad illū ange-
lus: Ne timeas zacharia: quoniā ex-
audita ē deprecatio tua. Et vxor tua
pariet tibi filium: et vocabis nomē
eius ioannē. Mirū prorsus quoniā zacha-
rias p filio illo tunc nō fuerat deprecatus: cū
iam desperasset pro sterilitate vxoris/ac etiā ex
vtriusq; assistentia senectutis: cū angelus in pa
riendo filio nunciat exauditū. Salutē quidē suā
et populi tunc sciscitabatur a dño: pro peccatis
proprijs et populi incensa porrexerat: quid est
quod in filio eius deprecatio exaudita perhibe
tur? Sed nec hesitatio corda conturbet: qm̄ fi-
deles ad vtilitatē exaudiuntur potius q̄ ad vo-
tum: et aliter q̄ petatur diuina prouidentia petē
tibus prestat auxiliū: vt cū sacerdos et populus
postularent a dño libertatē: hanc orationem de
celo exaudiuit altissimus: et p angelū precem nū
ciauit admissam: eo videlicet ordine/q; preco p-
mo nasciturus erat: nō in quo populi salus eēt:
nō qui liberaturus: nō in quo ponenda esset ho
minū spes: sed qui precederet predicando/cla-
mando necessario venturū illius et omniū salua
torē. Sed pcursori nomen nō homo/sed celica
virtus imposuit/cū dixit: Et vocabis nomē eius
ioannē. Cōgruum enim erat vt nomen a celesti
bus sumeret/q ad tanta mysteria parabat: nec
omne nomē/sed gratie: que sola christo desup
venienti animos preparat: et tali receptui quan-
tum phas noscitur/dignos facit. Et subintu-
lit angelus quid conferret iusti ortus. Et erit
tibi gaudiū et exultatio: et multi in
natiuitate eius gaudebunt. Patri p-
mittitur gaudere in filio: quoniā gloria est pris
filius sapiens: magis aūt filius virtutibus ful-
gens. Sed nec cōmune bonū vnius ditarat de
bet esse leticia/sed etiam plurimorum. Et tāto bo-
num melius/quanto diffusius: et tanto minora-
tur/quanto ad priuatum redigitur. Unde mul-
ti in natiuitate eius gaudebunt. Gaudiū et exul-
tatio parentibus in eius origine parabat: gau-
dium multis eius natiuitas fuerat illatura. Nil
enim hominibus tam deberet esse ad gaudium
q̄ cum ex voluntate aut ex carne vxorio iure in
virtute subiecta/gratiam pariāt: et q; ex eis fru-
ctus egrediatur acceptus: maxime cum vite hu
ius appropinq̄t occasus. Sed nemo a deo mit-
titur ad vnius tantū auxiliū siue gaudiū: qn eti-
am ex eo efficiat quod bonum possit esse mul-
torū. Gauisuri siquidē multi erant in natiuitate
ipsius: nō ex eo q; nasciturus erat: sed in his p-
pter que missus fuerat. Sic enim alius euange-
lista testatur: Fuit homo missus a deo: Joh.1.
cui nomē erat ioannes. Hic venit in
testimoniū: vt testimonium perhibe
ret de lumine. Stabat presens seculū igno
rantie peccatorumq; tenebris obuolutum: quas
cum assunt/vnusquisq; festinat pro posse depel
lere: et dum patienti aderit impossibilitas remo
uendi: vtiq; magno gaudio exultaret/si remoue
re valentis nunciaretur aduentus. Hinc patri
et pluribus nascituri pcursoris exultatio et gau-
dium presto erat: quoniā in testimonium missus
erat luminis sempiterni: non tamen ipse lumen
potestatiue fontale aut lux originalis existens:
sed vt oēs qui sedebant in regione vmbre mor-
tis/magis autem in pessimis tenebris/ per ipm
crederent indefectibilē lucem. Porro lux ipse
nō erat: vt gaudiū et exultatio ex ipso tanq̄ a ra-
dice pcederent: sed vt testimonium perhiberet
de lumine: quod seipso/in seipso/ p seipsum/et
ad alios velut lux vera diffunditur: illuminans
in hunc mundū omnē hominē venientē: obte-
nebrans diligentē: obscurans quēpiam mane-
re volentē. Igitur in hac vita vmbratica viuen
tibus/preterq̄ de ortu gratie/de nullo fit gaudi
um. Et in tenebris ignorantie peccatorūq; se-
dentes non letentur: nisi cum lux affutura nun
ciatur. Etenim Tobias dicebat: Quale gaudi- Tobie.5
um est mihi qui in tenebris sedeo/et lumē celi nō
video? Non est nec hominibus esse debet ex ali-
quo gaudium: nisi cum gratia et virtus in aīa
ceperit vigere. Proinde multis erit in eius
natiuitate iocunditas: quoniā eterne lucis affu
ture verissimū testimonium erit. Radius est lucis
qui lucem annunciat. Habet suam aurora lucē
que sequentis lucis est preuia: et eo amplius in
clarescit/quo ppinquius lux illam insequitur.
Propterea celestis nuncius subiūgebat dicēs
Erit enim magnus coram domino. Lu.1.
Parum fuisset esse magnū/nisi coram dño: im
mo nec magnus nunciaretur/nisi esset corā di-
uino conspectu. Porro magnus futurus erat
fama/preconio/vita/fuga seculi / collatione ba-
ptismi/animi cōstantia mitis: quod plus est/sub-
limitate virtutis. Apud deum nulla pensat ma-
gnitudo: nisi que de virtute grandescit: et q̄ in-
uisibiliter in fastigijs suis attollitur. Soli dño

nota est magnitudo virtutis: qui nō fallitur in sciendis. Homines vo sepe falluntur: cū plus in homines autumant ꝙ virtutis inhereat: aut quod minus ꝙ ipsa desistat. Beatus igitur qui coram dn̄o in virtute magnus agnoscitur/ maxime cum existit: nō huic oberunt derogatiões mortaliū: nec erit necessaria fama viuentium: quod de ipso fit in opinionibus hominum/ sibi nō cedit in causam: nec sibi cure fuerint cū despicitur. Habet vnde cūcta despiciat: habet vnde cuncta cōtemnat: habet vnde desyderia cōpleantur: qui corā domino magn⁹ existit. Dia que infra creatorē in omni alio magnitudinis genere magna dici possunt/ huic magnitudini ꝓtinus incōparabilia sunt: non huic magnitudo celi equabitur: nō giganteoꝝ aut excelsorum ⁊ sensibiliū corpoꝝ: nō scientie/ aut pecunie/ seu imperij magnitudo: nō chiliadica ⁊ bina vel trina etas: nō locorū immēsa magnitudo: nō quorumcūq; corruptibiliū bonorum magna cōgeries cōponetur virtutis magnitudini corā deo. Non potuit amplius precursor nondū natus extolli/ ꝙ vt corā domino magnus esset. Quaz magnitudinem per comparationem ad ceteros magnos/ iudex quem precurrebat/ prenunciaturus erat atq; dicturus: Inter natos mulierū nō surrexit maior ioanne baptista. Festinādum igitur est ꝓtinus ſm illam dignā embolaz magnū fieri: atq; in virtute: sine qua oīs ē paruus/ ⁊ fiet penitus pusillus abiectus: ⁊ quāꝙ in eadē magnitudine fieri equa portione nō possumus: nihilominus vnusquisq; se coartet: ne deses remaneat quo posset esse ꝓuectus. Ecce iaz in parte angelus magnitudinē nasciturī ꝑcursoris denunciat dicens: Uinū et siceram non bibet. Scimus in corpore ab huiuscemodi abstinuisse ioannē: ⁊ qui deserta fere a cunabulis adijt/ corporis renunciasse delitijs. Magis autē atq; prestantius a se abiecisse significata mala ꝑ vinū: ⁊ abdicasse figurata ꝑ siceraz: vt nulla ei ebrietas humani amoris adesset: nulla concupiscentia leticie temporalis: nulla hilaritas mundane dulcedinis cor eius vel in modico ꝓpulsaret: cū alia inuisibilis magnitudo qua replendus erat/ istā excluderet. Quoniaz et spiritusctō replebitur ex vtero matris sue. Quod apostoli iam etate ꝑfecti/ vocati a domino/ exercitati cuz christo/ instructi salutaribus disciplinis/ supnaturalia speculati/ quinquagenario resurrectiōis dn̄ice die habuerunt: iste nondū natus obtinuit. Nec de ipsis apostolis amplius fertur: nisi ꝙ repleti sunt spiritusancto. Illi in cōclaui: iste in vtero. Illi cuz linguis: iste iam existens elinguis. Illi cū sonitu: iste nondū aurium officio fungens. Illi cum igne: iste adhuc maternis visceribus inuolut⁹/ illorum calore confotus. Hec est protinus incōparabilis in hominib⁹ magnitudo: cui quecūq; alia oīno subijcitur: cum quis spiritussancti plenitudinē habet. Uide aliā officij magnitudinem: ⁊ ad quid repletio spiritussancti vel agnosce. Quia multos filiorū israel cōuertet ad dominū deū ipsorū. Erat opportunū mundo/ vt auersi cōuerterentur ad dominū: ⁊ medius interponendus erat: nā ꝑseuerās auersio in inferna detrudit. Duo igitur mediatores aduenturi erant: vnus qui corda filiorū israel ꝯuerteret ad christum/ deū ⁊ dn̄m omniū nationum: ⁊ alius qui reconciliaret ad patrem. Proinde ioannes mediator erat: ⁊ corda hominū prout in ipso erat cōuersurus ad christū: christus vo recōciliaturus ad patrē omniū deum. Rectus vsq;quo ꝓcessus: ꝙ primo gratia homines disponat ad christū: christus vo alia ⁊ maiori mediationis lege ad deū/ ad se cōuersos plene cōciliet. Igitur nullus in hac vita ꝑsumptione degat: quoniā nisi gratia primo ad christū reduxerit hominē/ ipse nunꝙ recōciliabit ad patrem. Hoc de helia longe ante ꝓphetatum fuerat: Et ipse ioannes precedet ante illū in spiritu et virtute helie: vt cōuertat corda patrū in filios/ et incredulos ad prudentiam iustoruz. Quē precedet ioānes? Christum. In quo spiritu? In qua virtute? Helie. Textus immo nunctians angelus videtur asserere: sed adhibendus est cautior intellectus: quoniā vnus spūs tam ille qui dicitur anima/ non transit in alterū: nec ille qui infunditur homine medio/ in quoꝙ trāsfertur. Et ioannes ex vtero repletus spūsancto nūciabatur: absq; illo ꝙ in eo spiritus effunderetur helie. Uirtus enim vnius nō potest esse alterius: nec iure hereditario a decedente homie derelinqui: ꝙuis multi possint diuini spūs ⁊ vnius virtutis esse participes. Terrenarū possessionum potest heres institui/ non virtutū: ⁊ nullus efficitur qualis qualitate ꝑmortui. Sed hoc ad similitudinē trahitur date ꝓportionis: vt in ea mensura spūs atq; virtutis ꝑeat ioannes christum/ in qua helias precessit/ speratur iterumq; venturus. Sed quid facturus preco redemptoris? Quid fecisse scribitur preco iudicis? Cōuertere scz corda patrum in filios. Sed quis pater tam ferus/ qui cor ad filium de se natum nō habeat vsq;quo cōuersum? Filij quidē sunt oēs qui renouantur in gratia noui testamenti. Patres sunt qui ꝑcesserunt/ illi tantūmodo applicandi: qui dn̄o inexceptuate placuerunt. De quibus vtrisq; psalmista: Pro patribus tuis nati Psal. 44. sunt tibi filij. Pro patribus veteris testamēti/ noui testamenti filij sunt exorti. Corda igit̄ patrum ad filios cōuertenda sunt: vt illa credam⁹ que illi crediderunt: speremus que sperauerūt: diligamus que dilexerunt: ⁊ creatori placeam⁹ illa synceritate cordis/ qua ipsi placuerunt: inhesitanter incedentes ad omne imperiū sanctissimū eius. Nā oēs patres sub nube fuerunt: ⁊ oēs mare transierunt: et omnes in moysi baptizati sunt in nube ⁊ in mari: ⁊ oēs eandē escam spiritualē manducauerūt: ⁊ oēs eundē potum spūalem biberūt: imobili fide/ incōcussa spe: nec sibi ipsis in laboribus et actionibus pepercerunt.

Quid aūt in fide fecerint: quātaq; cōstantia ꝓ-
diti fuerint patres veteris testamenti: quorum
corda in filios noui testamenti / ioannes scilicet
gratia noua data cōuersurus erat: qui epistolā
Hebreo.10. Pauli ad Hebreos ad plenū legerit / oīno intel
liget: ab illa scz parte qua hortatur ad patiētiā /
dicens: Patientia enim vobis necessaria est: vt
ꝙ quasi ꝑ tantā nubem testiū eos quib⁹ scripse-
Hebreo.12. rit / dixit cōfirmatos. Ideoq; ⁊ nos tantā habē
tes impositā nubē testium / deponentes oē pon
dus ⁊ circūstans nos peccatū: ꝑ patientiā cur-
ramus ad propositū nobis certamen: aspicien-
tes in authorem fidei ⁊ cōsummatorē iesuz. Ec
ce corda patrum: ecce fides ipsorum: ecce actio
nes venientes de soliditate cordiū: que conuer
tenda sunt in animos filioꝝ: que tunc conuersa
feruntur in filios / cū filij hisdem directionibus
aguntur in nouo testamento quibus illi in vete
ri agebantur. Fuit enim ipsoꝝ vna credulitas
expectantiū christū / que ⁊ nouoꝝ filioꝝ qui eum
ꝓcessisse iam credunt. Nec a vero absonat intel
lectus: vt gratia id efficiat ꝙ qui priores sunt /
eos qui minorant / tanꝙ filios sacra pietate gu-
bernent. Satis aūt catholice veritati se sociat:
ꝙ patres authoritate ad filios intuitu gratie i-
clinent. Nulla dissonantia in ecclesia turpior:
nulla damnosior possit esse scissura: ꝙ si patres
in spūalibus ꝓsidentes / filios subditos suos nō
ducerent regia via: nō instituerent sacra doctri
na: seu si se nō ꝓberent sancte imitatiōis exem-
plū: si nō reuocarent erroneos: si nō solidarent
infirmos: si pusillanimes nō cōfortarent: si nō
corriperent inquietos: si nō cōpaterent egenti-
bus: si indigentibus nō subuenirēt: si nō tracta
rent singulos affectu paterno: si amor rect⁹ nō
traheret ad corda filioꝝ. Sed hoc bonū suadet
gratia: hoc fieri ipsa sollicitat: quā signat ꝓcur-
sor / quā ioānes in oī sua imagine ꝓfigurat: qui
etiā cōuersurus nunciabat ab angelo incredu-
los ad prudentiā iustoꝝ. Omnis incredulus in-
Psal.13 sipiens est: ⁊ oīs insipiens incredulus est. Quo
niā dixit insipiens in corde suo / nō est de⁹. Vn
insipiēs? Quia incredulus: dicēs in corde suo:
quia nō est deus oīm creator / atq; in humanita
te redemptor: Et ꝙ nō est ille q̇ humanatus hu
milia gessit / docuit / ⁊ miracula operatus est: q̇
sic humiliatus est / vt tanta opprobria pateret:
vt crucem tandē mortēq; subiret. Eque autē in-
credulus: nisi quia insipiens in insipientia sua ꝑ
sistens / nolens humiliari ad credendū. Nā insi-
pientia ostendit incredulitatē: incredulitas ꝟo
pandit insipientē. Sed est gratie mysteriū: vt in
credulos ducat ad prudentiā iustoꝝ. Proinde
cognoscat vnusquisq; incredulitatē insipienti-
am / immo stulticiā esse: cui iustoꝝ prudentia ex
aduerso obijcitur. Proinde relicta incredulita-
te in sapientiā atq; intelligētiā ꝑuenitur: Esaia
dicente: Nisi credideritis / nō intelligetis. Qui
nō credit / nō intelligit: q̇ nō intelligit / insipiens
est / aut sapiens esse nō pōt. Iustoꝝ aūt pruden-
tia credulitas vera est: quoniā iustus ex fide vi-
uit. Unde viuit iustus? Ex eo ꝙ credit. Que iu-
sti vita? Ipsa est sapientia. Porro id agit gra-
tia / vt ad iustorū prudentiā veniat. Verūtamen
si discutimus / est prudentia paganorū: qui non
iusti: quū ceruices idolis inclinabāt. Est ⁊ mun
danorū: que teste apostolo / stulticia est apud de 1.Co.1
um: Est ⁊ carnaliū: quo etiam tradente dicitur: Ro.8
Prudentia carnis mors est. Est ⁊ secularium: se-
cularia queq; sectantiū: de q̇bus saluator cōpa-
ratiue disseruit: Dico vobis: quia filij huius se Lu.16
culi prudentiores filijs lucis in generatione sua
sunt. Et filij agar exquisierūt prudentiā que de
terra est. Iustoꝝ ꝟo prudentia illa est que in di-
uinis prouidū facit: iuxta quē intellectū loque-
batur Dauid: Sup inimicos meos prudentem Psal.118
me fecisti mandato tuo: q2 in eternū mihi est. Il
le qui christi est amicus / inimicos habet inuisi-
biles terros: qui omnibus inimicant christi ser
uis / nullo interpossibili feciali ad patrē: qui sup
oēs sunt atrocissimi / penis insatiabiles: ⁊ quod
nefandi⁹ est / omnifarie deceptores: fulgētes
adhuc īgenij subtilissimi claritate: imagine ple
rūq; virtutū fucantes mala que suggerunt: vt i-
uadāt hostilius: hostilius sepe cedūt: q̇ aut tra-
hunt in baratrū vitioꝝ: aut extollunt: aut cōtri-
stant: aut fallunt in actiōe virtutū. Sed satis fa-
ctus est prudens sup huiuscemodi inimicos / q̇
eos potuit ꝓcauere: q̇ eorum laqueos deuitauit.
Prope modū excessit adaz: qui supra inimicos
inuisibiles factus est prudens: quorū fortitudo
ꝑualida / sapientia nō obtusa. Sed nemo fit pru-
dens nisi mandato dnī: nō q2 mādat / sed obser-
uando quod iubet. Inimicus mundus: inimi-
ca caro: inimica nouerca natura: inimici hoīs
domestici eius. Perstat prudētia: stultus est q̇
ad hoꝝ inuoecliuauit insidias. Ab ipsis illesum
existere prudentia coronabilis est. Siquidem
mandato dnī hec prudentia dirigit: prudentēq;
facit authorē: hec eniē initiū prudentie est iusto
rū. Plena ꝟo est theoria ⁊ actu virtutib⁹ peror
nari: maxime illis q̇ aīam reuiuiscere faciunt a
morte infidelitatis ⁊ a mortuis curis vite laben
tis / eijcientes possessorē in eū q̇ ꝑ mortē libera-
uit a morte. Hec ꝓrimus est iustoꝝ prudētia: vt
ab omni dissoluat visibili: ad inuisibilē deuz / in
carnē visibilē factum suū cōtubernalē inducat:
ꝓpter quē stultū mundo fieri apex est prudētie.
Quid igit hac dissertione angelus intendebat?
cū ioannē dicebat ad prudentiā iustoꝝ incredu
los ꝯuersurū: nisi prudentiā illā edicere cū acti
one preconis: que omnē aliā stulticiaz appellat:
Humana prudētia vsq; quo trāscendit: cū cruci
fixum stultū / crucē stulticiaz / sequaces crucifixi
terrena sapientes dixerunt esse vesanos. Sed
quod stultum est dei / sapientius est hominib⁹.
Ad quam stulticiam gratia ⁊ intelligentia veri-
tatis q̇ in ioanne signatur / inuitat: vt in hoc ista
conueniant: vt populus in conspectu dei fiat in
veritate perfectus. Quod angelus subsequen-
ter adduxit / dicens: Parare domino ple
bem perfectam. Nullus perfectus est po-

pulus: Concio nulla recta. Omnis cõgregatio publica res hebescit: nisi omniũ dño sit parata: in illa ꝑfectione distaxat qua ꝓpter christum maioribus prestatur sancta obedientia: consulitur ꝓpense minoribus: vt exigit indigentia sub neniatur: qua tollantur iniurie: qua fides vera est vades: qua iusticia est cõmunis: qua nulli venditur quod sibi de iure debetur: qua ꝓpulsatur iniquitas: qua innocẽtia nõ succumbit: qua regnũ nõ tenet nequitia: qua honore inuicẽ homines se preueniũt: qua plus attollit sanctitas ꝙ scientia: qua virtutes verbis ⁊ eloquentijs ꝓferunẗ: qua populus cõgregatur in nomine dñi: qua diuine virtuti condita ciuitas cõmẽdatur: qua nihil statuitur legibus quod diuinã legem effugiat: qua plus morũ ꝙ meritorũ caueẗ ꝑditio: qua cor vnũ ⁊ anima vna plebeorũ olim est in dño: qua nõ in hoc mũdo aut in seipsa tãtũ: sed in christo dño gloriatur: qua nil ad ꝓfectuȝ vendicatur: nilq₃ ad defectum euenisse causaẗ: preterꝙ in ratione virtutis: qua ꝓpter illã nõ timetur vulgare iudiciũ: qua deridetur exempta machera: mine vt inania / tormẽta velut somnia estimantur: qua verũ nõ terrore siletur: qua est omniũ quod singulorũ: ⁊ singulis offerẗ in cõmune deductũ: qua intendiẗ vt numerositate virtutũ popul⁹ augeaẗ. Sed que celestis celestiũq₃ nũcius arcanorũ terreno sacerdoti nũciabat / ꝑoptime sibi placuere: sed suã ⁊ vxoris ꝓcogitãs senectutẽ / posse fieri hesitauit: ꝓpterea dubitanter exquisiuit ab angelo. Cui dixit zacharias: Quomodo? Vñ hoc sciam? Ego enim sum senex: et vxor mea ꝓcessit in diebus suis. Humana sapiẽs / rationes ꝓtendebat humanas: cũ supra naturã penitus nõ aspiceret: quã in seipso ⁊ in vxore ad cõditionem ꝓlis defecisse causatur. Sed supra nature virtutẽ ex sterili atq₃ sene nasciturus erat ioãnes: quoniã nõ de lumbis nature / sed de virtute sup̃ne potentie virtus ⁊ gratia ipsa procedit. Sepe quoq₃ in hominibus agitur: vt sp̃us inueterauerit in terra nõ sua: ⁊ caro ꝓcesserit in delectationib⁹ suis: ꝙobrem difficile videaẗ posse gratiã ꝓmereri. Sed optimus arcanorũ ⁊ impositorũ dissertor nõ sua / sed posse fieri asserit virtute mittentis: cũ dicit: Ego sum gabriel qui asto ante dñm: et missus sum loqui ad te / et hec tibi euangelizare. Non sua voluntate aut authoritate angelus se venisse dicebat: cũ suã assistentiã esse dixerit ante deum ad iocundã fruitionẽ / ⁊ ad obedientiã exequendã: nec se venisse / sed missum fuisse dicit / vt loqueretur zacharie in templo a dextris altaris incensi: ⁊ euangelizare / id est talia bona non sperata / nõ petita nũciare sibi. Pretulit ad certitudinẽ respõdendo angelus suũ nomẽ / q̃ dei fortitudo interpretaẗ: vt id efficiat diuina potẽtia / nõ virtus angelica: Et questioni ex hesitatione ꝓposite: vt quod dicebatur / vnde fieri posset agnosceret: ꝓ signo future rei ⁊ ꝓ multatione icreduli taciturnitas ẽ adiecta. Et eris tacens et nõ poteris loqui vsq₃ in diẽ illum quo hec fiant: pro eo ꝙ nõ credidisti verbis meis / que implebuntur in tempore suo. Quoniã oĩa tempus habent / que suis dispositionibus currunt / vniuersa sub sole: aliũ locũ dissertionis habet incredulitatis ista multatio. Sed vera taciturnitas cõpetebat / quousq₃ ꝓnunciatus ioãnes ab angelo nasceretur: quoniã imponendũ erat synagoge silentiũ: ⁊ legis cerimonie abolẽde: cũ noua mundo figura gratia parabatur. Magis autem esse vetus testamentũ tacendo cõstãbat: quousq₃ noui testamenti gratia desuꝑ illuxisset: aperuissetq₃ labia elinguium: ⁊ disertas faceret linguas mutoꝝ. Siluisse dicitur loquens nõ exauditus: ⁊ qui postulãrã nõ obtinet / ac si tacuisset. Nã clamor moysaice legis / omnis exclamatio ꝓphetarũ / tota precãtio veteris sacerdotij / oĩs bestiarũ oblatio / taciturnitas quedam erat: cũ vsq₃ in id temp⁹ dñs inexorabilis extitisset: ⁊ nubẽ opposuisset / ne transiret oratio peccatorum. Nec nõ ⁊ iustorũ precamina repulsia bãtur ad glorã: quousq₃ plenitudo temporis aduenisset: in quo signanter sacerdos multaretur silentio: quia nõ erat ille summus sacerdos / q̃ semel ꝑ ꝓpriũ sanguinẽ intratur⁹ erat in interiora velaminis: ꝑ quẽ erat soluenda captiuitas peccatorum: danda remissio adoptionis: prestãda libertas: ⁊ sup̃ne patrie petitio admittenda. Nõ erat illud sacrificiũ occisi pecoris offerẽdũ in ꝓcium: sed sanguis christi / clamaturus de terra ꝓ omnibus exaudiendus in cruce. Intrãte veritate noui testamenti / merito taciturnitate sacerdotiũ erat plectendũ: quasi semꝑ in silentio ꝑmansisset: donec mundo pateretur q̃ i lachrymis ⁊ clamore valido ꝓ sua reuerentia exaudiretur in cruce. Et vnũ esset sacerdos et hostia / eternus vterq₃: vno clamore vterq₃ ꝓ eternis exaudit⁹ eterne. Interea erat populus expectans zachariam: et mirabatur ꝙ tardaret ipse in templo. Laudabilis mos est tãdiu expectare sacerdotẽ / ꝙdiu sacrificare ꝑficiat: vt sit ꝑseuerantia vtrorũq₃. Sed miratur populus diuinorũ nescius arcanorũ: cuȝ moram facit qui diuinas suscipit theorias. Et egressus nõ poterat loqui ad illos. In tẽplo multatus / egressus extra nõ loquitur: vt virtus alia ꝙ humana credaẗ astitisse in templo: cõplens silentio veterẽ sacerdotem: in quo scȝ christus nouus noua docẽns / sup̃na ꝓmulgans / reprobandus erãt / ac si tacuisset / aut si fuisset locutus inania. Egressus extra nõ loquiẗ / penã possidens quã accepit: quasi populo innueretur ꝙ sacerdotũ oratio ad exhaurienda peccata inualida extitisset: ⁊ ꝙ ad nouũ aliũ se pararent / cũ a veteri nõ potuissent habere respõsuȝ: ⁊ desperatiõ indicebatur / cum a muto doctrina non posset egredi / neq₃ consilium. Sed spes ex aduerso constabat: vt in se rediret populus meditans quomodo sperare posset in aliũ. Et cognouerunt ꝙ visionem vidisset i

templo. Cognouerunt ꝙ vidisset: sed ignorauerunt quid viderat: vt reparentur introrsus in meditatione spiritus/ꝙ a ꝯditione templi nūꝙ simile extitisset: qui velut rudes terrenis adhuc implicati/nesciebant ex partus eximia cogitare: nec se transferre in altitudinē sciendorum. Sed illis innuens permansit mutus. Aliorum membrorum signo ⁊ motu notū fecit: vt populus a templo recederet/nec amplius expectaret: quoniā ipsi pro sua vice incensa posuerat: et ꝙ ipse impotens loqui erat. Nam quanꝙ lingua differens muta consistat: tamē multis alijs signis atqꝫ figuris testamenti veteris cūcta mysteria recessum innuebant a templo: ne amplius redemptio expectaretur ab illo: ⁊ ꝙ in spiritu ⁊ veritate locus orationis ⁊ exauditionis futur⁹ omnino erat: ⁊ ꝙ omni posito incenso veteris testamenti protinus erat christus. **Et factum est vt impleti sunt dies officij eius/ abijt in domū suam.** Redeat vnusquisqꝫ ad seipsum: vacet vtilitatibus ꝓprijs: ocio non marcescat/ qui est amotus a publicis. Post hos autem dies vxoris corpore fungens/nō excitatus ardore libidinis/ sed promisse mot⁹ desyderio prolis: vxor eius helisabet casta mente/ non corporis excitata libidine/immissione seminis in originali culpa concepit: quam spiritussanctus paulo post anima infusa corpori penit⁹ expiauit: vt gabrielis verificaret ꝓmissum: quoniam spiritusancto adhuc existens in vtero replendus erat. Et occultabat se helisabet mensibus quinqꝫ: pudicitia repressa senili: eo ꝙ in senectute aufugisset sterilitas: ⁊ transacta iuuentute adesset fecunditas. Bonus est pudor: sed non operibus creatoris. Bonus est pudor/scilicet quo culpa cauetur: non quo virtutis opus obtunditur. Laudabilis erubescentia: que ita refrenat ne procedatur in nimiū: ne in id quod non expedit/declinetur: ne id quod est impertinens/in actionem deueniat. Sed nec quisqꝫ debet erubescere a superiori impositā actionē: aut quod est miraculi seu bene ꝯstitute nature. Nec quisꝙ plus sibi in honestate tribuere/ ꝙ decreuerit iusti amoris authoritas. Plus debito sibi arrogat/qui in seipso magis cauet insolitam ꝙ domini facilem actionem. Habebat siquidē talis occultatio aliquid humani respectus: ⁊ porrigebat audientium risus/ꝙ steriles ⁊ senes carnalibus actionibus se dedissent. Timebat adhuc infamiam: ⁊ famā amabat humanā: cum se se quinqꝫ mensibus occultauit: tacite secum conferens/dicens: **Quia sic fecit mihi dn̄s/ in diebus quibus respexit auferre opprobrium meum inter homines.** Vir mutus effectus vxori quod viderat ⁊ audierat in templo/nunciare non poterat: idcirco helisabet talibus suspitionibus laborabat: a quo si audiuisset mysterium/ non talibus angustijs angeretur/aut perplexitatibus titubaret. Sed quid est quod dicit: quia sic fecit mihi domin⁹? Sic vt in senectute atqꝫ sterilis existens cōciperet: vt duo nature ordine penitus obuiarēt/ne cōceptio fieret: sed in his que supra naturam facta noscuntur: siquidem reputatur quod concepit etate grandeua ⁊ sterilitati subiecta. Sꝫ hoc ad maius credendum prerogabatur mysteriū: quoniam virgo erat conceptura pariter ⁊ paritura omniū salutare. Sed fecit hoc quando disposuit illi auferre opprobrium inter homines. Opprobrium inter homines infecūditas erat: sed non apud deum damnabatur opprobrio: cum non sit in hominis potestate/sed in domini voluntate posse concipere. Sterilitas atqꝫ fecunditas solum a creatore dependent. Proinde multa velut opprobriū in conceptu sunt hominū: que apud deū defectuū nota carent. Sed cum deus hoc voluit remouere opprobriū/sterili dedit ipse conceptum: que virgini virginū ad faciliorem credulitatem ab angelo eodē infertur: dum sibi saluatorem omniū concepture atqꝫ pariture nunciatur. Quam cum se quinqꝫ mensibus occultaret: maria ab angelo nunciatam in sexto mense detexit/cum montana conscendit. **Et intrauit domū zacharie/ et salutauit helisabet. Et factum est vt audiuit salutationē marie helisabet exultauit infās in vtero eius. Et repleta spiritusancto helisabet/ exclamauit voce magna et dixit: Benedicta tu inter mulieres: et bn̄dict⁹ fructus ventris tui. Et vnde hoc mihi vt veniat mater dn̄i mei ad me? Ecce enim vt facta est vox salutationis tue in aurib⁹ meis/exultauit infans in gaudio in vtero meo.** Non hic aliqͩ sumpsimus differendū ꝓ parte marie/sed ꝓ mysterijs ꝓcursoris ⁊ matris. Detegit helisabet ne amplius delitescat/cū maria virgo illā visitatura ꝓcessit: cū hec mirabilia i eis nō fecerit natura/sed dei discreta potētia: ꝙ sterilis ⁊ senex preconē/⁊ ꝙ virgo sine semine ꝯceperit iudicē. In illa mirū ꝙ senex ⁊ sterilis: in illa mirandū ꝙ fecunda/sed ꝓter virtutē seminis. Sed salutatur helisabet iam onerata ꝓcone a virgine/q̄ saluatorem sine ponderositate gestabat: vt salus a nouis mysterijs referatur ad priscos: ⁊ per virtutem noui conceptus vetera liberentur. Antiquior mundo fuerat helisabet ꝙ maria: ⁊ ioannes christum in conceptione precesserat: sed salus processit a lege noua per hominem nouum in eos qui precesserant ad salutem predestinatos. Qua salutatione percepta/ conceptus sexti mensis agnouit mysterium: dum exultat in vtero anteꝙ nascatur: et officium peragit ad quod erat: et gaudio adoratur/ cum voce non possit edicere. Impotens fandi exultatione dominum profitetur: nondum percepto visu lucis corporee/etiam in carne velatam inuisibilem lucem mundo aduenisse cognouit: ⁊ occultus occultum/seruus dominum/miles regem/preco iudicem/precursor postsequum imperatorem sine sensuum argumento preuidit ꝓ

propriū fecit in eo sensum diuina potentia/
quem sic ante nemo habuerat ex natura. Uide
quanta simul ex omni parte conueniunt: vt tan
ta mirabilia oriūtur. Hinc helizabet/ inde ma-
ria gratia plena: hinc vxor sacerdotis/sed ab eo
caste cognita: hinc vxor fabri/ ab illo intacta:
hinc senex/inde iuuencula: hinc sterilis/ inde fe
cūda: hinc sanctificati parens/inde sanctisan-
ctorum mater: hinc iustoruz filius/inde ab eter-
no ex deo patre progenitus: hinc saluatus/ in-
de salus; hinc creatus/inde creator duplici car
ne velatus. Proinde ad exultationem Ioānis
prophetica virtus adnectitur: cum Helizabet
continuo spiritusancto repletur: quo concita-
ta prorumpit in vocem magnā affectu/magnā
nouitate mysterij/magnā studio disserēdi/ ma-
gnam vtilitate credendi/magnā cōsyderatione
sui: quia mater pueri hominis: magnā existima-
tione matris omniū redemptoris ad eā venien
tis: magnā protinus ex veritate/quā spiritu di
ctante prenūciat. Ait enim: Benedicta tu inter
mulieres: ⁊ benedictus fruct⁹ ventris tui. Sed
nec vt maior/q̄uis antiquior helizabet Marie
benedicit: quaz ex spiritusancto matrē dn̄i esse
cognouit. Non ex autoritate illi dedit benedi-
ctionem/ acsi esset illi aliquo iure prelata: nec p
phetat futurū quod mente conspicit factū: sed
extollit laudibus virginem: eo q̄ benedicta pri-
us a domino extiterit quez gestabat: quo virgi
naliter grauida erat: non benedictione cōmu-
ni/sed illa que omnes excessit penitus mulieres
Ac etiaz fructum quē absconse virgo gestabat/
agnouit. Cui nec etiā benedictionē inferens be
nedicit: sed enūciat quod sibi spūssanctus ostē-
dit. Non autem benedicit fructū ex arbore: sed
arborem ex benedicto fructu asserit benedictā.
Ecce due arbores fructuose/noua poma feren-
tes in fructib⁹: vt vna gratiā/ altera ferret gra-
tie largitorē. Sed vnius benedictior suauiorqz
fructus/⁊ vsqzquaqz profusior: in quo erat oīm
salus: per quem solum omniū humanorum fru-
ctus esset acceptus: preter quē omniū esset ine-
ptus. Et secum mirans helizabet/quasi mentis
pateretur excessum: quia regina mundi ipsā vi-
sitatura conscenderat/etiaz clamando adiecit:
Unde hoc mihi/ vt mat̄ dn̄i mei veniat ad me.
asserens ea que infans quem gestabat in vtero/
exultando p̄fecerat/propter fidē marie: q2 cre-
didit denuncians esse beatā/ vnde perficiant̄ i
illa ea que p̄ficiēda restabāt: hinc p̄phetico spū
helizabet iaz facta pariter ⁊ futura nunciabat.

**Que cū impletum esset tempus pa-
riendi/peperit filium. Et audierunt
vicini et cognati eius/quia magnifi-
cauit deus misericordiā suam cū il-
la: et congratulabantur ei.** In lege ve
teri velut ioannes in vētre/gratia ⁊ veritatis in
telligētia claudebatur: reuelāda tamē in tp̄e suo
In cuius completione mysterij iā plena dieb⁹/
ioannē peperit helizabet. Hoc etiā cōtingit in
moribus hominū: vt sepe bona mēte concipiāt
sed nō semper tempus agendi: cum vo dispo-
nēte altissimo tempus affuerit/cōcepta in animo
virtus p̄cedit in actum. Non paruū est bonū/
cum concipientibus virtus aderit pariēdi. Nā
concepisse quid proderit/ si partus defecerit.
Nec em̄ boni agendi sufficit desyderiū: nisi cuz
possit/succedat effectus. Filium/non filiam pe
perit: vt tam pro mysterio q̄ p̄ agende vite stu-
dio cognoscam⁹ quantū sacra scriptura demon
strat/nunq̄ angelo reuelante/ neqz supra natu
ram in conceptu mirabili feminā esse cōceptā/
aut p̄disse de partu: sed semp̄ predicente virtute
superna p̄ceptus fuisse mirabiles: ⁊ part⁹ fuisse
viriles: vt non effeminate/sed fortes fiāt homi-
nū actiones. Nec ex hoc velut reprobata tenea
tur natura feminea: sed i significatione p̄batur attol
litur. **Et audierūt vicini et cognati ei⁹
q2 magnificauit domin⁹ misericor-
diā suam cū illa: et cōgratulabātur
ei.** Uere sic gesta sunt hec: siquidem fama noui
ortus diffunditur: q2 p̄ omnē orbē diffundenda
erat fama maioris: quē ioānes ordinatis dispo-
sitionibus p̄cedebat. Et quod cōmune nascitur
bonū/ ubiqz reboatur: vt fiat participiū ama
toribus bonitatis: et cognoscantur ex publico
hominū affectus: qui letantur ad gratiam: ⁊ cū
fructus iusticie prodeunt: nam iusta parēs iu-
stum fructum p̄duxit. Sed vicini sunt ⁊ cogna-
ti qui audiunt: hi etiā qui letantur. Expedit siq-
dem p̄pinquū fieri vite sanctoꝝ et iusticie con-
uersatione: et velut generis propinquitate con-
iungi: si volumus audire mirabiles/ac etiam sa-
lutiferas nouitates: et congratulari his quib⁹
deus sua magnalia cōferre disposuit. Nec cre-
datur de⁹ denuo suā magnificare misericordiā
que semper vtiqz magna ē: sed cū helisabet tūc
magnā ostendit dando p̄ceptū: educēdo ad par
tum cuius vuluam ante cōcluserat. Miris mo
dis agit in hominibus diuina potentia: vel cuz
peccatores miserando conuertit: aut cuz iustos
in altiora opera p̄uehit: ⁊ vbiqz misericordia ma
gna: donis diuinis nostris meritis non equa-
tis. Et pars est superne vite aliorū prosperitati-
bus colletari: ⁊ congratulari eis quibus alludit
diuina potestas. Hinc videt̄ inuidia trāsmigras-
se ac in extremum p̄fecisse: suppressum odium:
vera charitas illuxisse. Hinc in beatitudinis cō
finia secessisse: vbi nō est cōgratulatio de p̄ue-
ctibus proximorū. Nā quod est vnius leta festi-
uitas/dicit̄ omniū: ⁊ quod est omniū/esse nosci
tur singulorū. Eia inq̄ bono examine positi no
scuntur/qui aliorū virtutibus ⁊ b̄n̄ficijs gratulā
tur. Habet in se q̄sqz p̄fecto quod in alijs amat
nec virtute priuat̄ qui in veritate diligit virtuo-
sos. **Et factum est in die octauo vene
runt circūcidere pueruz: et vocabāt
eum nomine patris sui zachariam.**
Circumcisio diei octaui que non ex lege/sed ex
patribus erat/includebat mysteriū: scilicet a q̄-
bus mali in octaua resurrectōis futura sit plebs
fidelū circūcisa. In mortali hoīuz vita castita-

tem & continentiā notat ex mēbro: necnon abdicationem placiti & decisionē superflui. Quod autem eum nomine paterno vocabant/ deferebāt origini naturali & dignitati paterne fm cōsuetudinem multarum nationum: q primogenitus nomine paterno censetur. Sed quoniā iam natura defecerat in parentibus/ vt per nature legem venire potuisset ad ortū: magis vero gratia presta batur: decens non erat vt nomen sortiretur paternum/ neqꝫ alicuius cognati. Proinde mater eius respondit dicens: Nequaqꝫ: sed vocabitur ioānes. Adhuc helisabet spiritussancti virtute pphetabat: immo a spiritu didicit/ quod non didicerat a marito. Non ipsa in tēplo audierat de noīe precursoris: nec maritus mutus existens poterat nūciare: sed hoc sciebat superna reuelante virtute q sic iā diffinitū erat/ vt ioannes filius eius vocaretur: quod nomen non erat ab hoībus inuentum: sed ab eterno preuisum/ & per angelū tēpore cōgruo reuelatū. Etenī sepe nouimus sacras scripturas acute scrutantes/ noīa multis cōpetere ratione bonitatis atqꝫ mysterij: ac etiā sic a primeuo fuisse imposita/ in pluribusqꝫ mutata: quod in posterū rerū mōstrauit euentus. Cū aūt pphetica mater sic filiū vocari assereret: cognati ex humana consuetudine responderūt/ ignorantes gratiā tali consuetudine non teneri/ dicētes: Quia nemo est in cognatiōe tua qui vocetur hoc nomine. Igitur magis congruū erat vt nomen nō habitū haberetur/ q in alio repeteret quo quis antea censebat. Et ꝓpterea verū erat/ q in cognatiōe carnali tantū existens nomen a celestibus non accepit. Nam cognationē carnalibus fieri expedit adeptione gratie/ non extinctione nature: in cognatiōe spirituali cognatum esse virtutibus qui priuilegia nominum querit: quoniā non fm nomen quod ab hominibus imponitur/ ascribimur in libro viuentiū: sed fm nomen quod sortimur in cognatione virtutū. Sed hi cognati ex carne/ mōdum supra ipsam facti: Innuebant patri eius quem vellet vocari eum. Innuebant patri eius vt ipse innueret: quoniā adhuc mutus. Innuebant cui iure nature maior erat potestas in filio: vt ipse dissereret quo noīe natus filius vocaret: nō ꝓteri quod sua mater dixerat. Qui voce puatus/ signo aliquo postulans pugillarē/ scripsit dicens: Joannes est nomen eius. Scripsit in pugillari/ in aliqua scilicet tabella que infra manū portabilis erat: ipsorū more qui notare ad firmiorem memoriā aliqua consueuerūt. Sed nec ipse scribendo nomē imposuit: sed quod ab angelo audierat in tēplo/ reserauit. Joannes est nomen eius. Ac si aperte dicat: Non sibi mater/ non ego potior parēs huic nomē imponimus: sed hoc est penitus nomen eius. Nos sibi non damus: vosqꝫ cognati more solito in alijs nato huic nomen non imponetis: habet nomen: tenet nomen: de celis non de terris est nomen. Frustra de huic imponendo vocabulo litigatis: quod de superis est sanctum/ humanis iudicijs non transfertur: velle q transferri criminis damnabilis notā habet. Igitur Joannes est nomen eius. Ad quam scripturā nomen huiuscemodi differentem/ mirati sunt vniuersi. Quare mirati? Nouitate gestorū: que illorū nō penetrabat acutas intellectus. Nouum enī atqꝫ incognitū semper consueuit homines in admirationem adducere. Sed maior admirationis occasio subdebat. Quia apertū est ilico os eius: et loquebatur benedicens deum. Videte mirū: corde annotate quod geritur. Predixerat angelus zachariā voce priuandū quousqꝫ hoc quod dixerat compleretur: sed iā completū erat/ quoniā natus erat: cur igitur in natiuitate aut in ipso ortu Joannis os zacharie non fuit apertū: sed vsqꝫ in octaua die dilatū? Quia nascendo noscebat quia filius: in nomīe vero eius mysterium pandebatur: cuius nati dignitas attollebatur ex mysterio plus q q nat⁹ esset homo. Et ex hoc non credimus zachariam mutitate punitum/ eo q incredulus esset de filio: sed q ad tantū pararetur mysteriū/ hesitauit. Proinde filio nascente lingua nō soluitur: sed declarato ioannis noīe in octauo die os increduli aperitur. Ecce potestas celici noīs: vt quod hesitatio claudit/ ipsa resoluit. Et ab eo liberatus est pater ꝑ quo multatus extiterat: vt quod est causa culpe/ sit venie: quod pene/ sit premij: si in partem contrariam transferatur. O magnū nomen: quod patri vocē/ conciuē ciuibus/ vicinum conuicaneis/ populo sacerdotem/ vxori virū ꝑ vsum loquele restituit. Et magno factū est hoc presagio futurorū: qm sola gratia linguas hominū facit in veritate disertas: sola gratia miracula opat: sola gra est ꝑula saluatoris: sine q plectimur: qua inherēte liberamur. Sꝫ hū die octauo quo puer circūcidit: quo eꝫ nomē venit in publicū: senis hoīs veterisqꝫ sacerdotij lingua resoluit: cū muta fuerit oīs antiqua conditio/ & ministratio veteris testamenti: cuius os & lingua in aduētu noui hoīs/ in ortu noue lucis/ reconciliātisqꝫ gre/ mox resonet in laudē. Et hoc fuit testamēti tota pfectiō: qm prefigurauerat christum: que resolutis vocibus & magnis laudū pconijs resonabat benedicens deū: q: fecit nobiscū misericordiā suā. Factus est autem timor super omnes vicinos: et super omnia montana iudee diuulgebantur omnia verba hec. Timor terrens incutit cū stupēdā clarescit: q aut terret incredulos/ aut cōmouet ad credēdū: sꝫ ꝑungit vicinos corpe/ vt pliūs mēte virtutibus vicinent. Semp enī timor qui de mirādis virtutibus exit/ ad veritatē intelligendam virtutemqꝫ peragendaꝫ inuitat. Et fit timor super omnia montana iudee: quoniā omne quod altū in mundo credit/ virtus diuina deterret & timere facit dū clangit. Sed nec credat timor immissus: magis aūt ex consyderatione mirandorū exortus: quoniā filius ex vete-

ranis vltra naturalē virtutē ꝑdiderat: qm̄ nomen ab angelo/ nō ab hoīe acceꝑat: in cuius virtute solutū erat lingue vinculū senis hoīs/ iam octo diebus ꝛ nouem mensibus mutescentis. Hec in admirationē homines induxerunt: hec fecerūt pio timore pauētes: qm̄ ista tam insolita ꝑ montana iudee ꝛ ꝑ loca vicina vulgabātur: ꝛ fecerūt homines redire introrsus ad conspicuā considerationem gestoꝝ. Nam et posuerunt omnes qui audierant in corde suo/ dicentes: Quis putas puer iste erit? Etenim manus domini erat cum illo. Quid posuerunt in corde suo? Ea que audierant. Quare? Ut considerarēt: vt memoriter tenentes qui viuere possent/ mirabilem rerum expectarent euentum. Ea que diuinis theorijs audiuimus/ omnino sunt in corde ponēda. Etenim cor nostrum sic creatum est/ vt sit i terra quoddam armarium atq₃ repositorium diuinoꝝ. Ponenda sunt in corde sancta mysteria verbaq₃ diuina: vt credamus ꝛ diligamus: vt in illis sedulo meditemur: ꝛ ex eis fiat directio gressuū nostroꝝ: ne a vero deuiantes in aspera incidamus. Psal. 118. Etenim hoc sensu propheta dicebat: In corde meo abscondi eloquia tua: vt non peccem tibi.

Et hi de Joanne verba huiuscemodi audientes posuerunt in corde: vt intra se dicerent/ aut foris loquēdo cōdicerent: Quis putas puer iste erit? Admiratiue loquebātur rerum nescientes euentum: existimantes tamen ex ipso atq₃ sperātes magnum euenire ꝓuentū: qm̄ manus domini/ virtus scilicet dei/ potestas altissimi erat cū illo in operatione futuri mysterij ꝛ operatione tanti miraculi: paterni oris in suo nomine resoluti. Et zacharias pater eius impletus ē spiritusancto: et prophetauit dicēs: Benedictus dominus deus israel: quia visitauit et fecit redemptionē plebis sue. Multa ꝛ excedentia sensum sunt donata parentibus in huius virtute nascentis: vt helisabet ꝛ zacharias spiritusancto replerētur: repleti vero in verba ꝓphetica ꝓrumperēt. Nam pater mutitate depulsa/ spiritu afflatus/ in altitudinem ꝓphetie verba depromit: a laude atq₃ benedictione incipiens creatoris: Bñdictus dominus deus israel. Non dij gentiū: sed ille os/tarat quem populus israeliticus a ꝑncipio sue institutionis coluerat. Et quanq₃ esset deus et dominus omnium nationum: deus israel tantū latrio cultu erat: in quo multa miranda profecerat ab eo quo eum disposuit educere de egypto: quem insuper visitauit: et fecit redēptionē illius per vnigenitum filium eius. Uisitauit sepe dominus plebem suam: sed adhuc redemptionem non fecerat. Sed nunc zacharias ex certitudine quam habebat/ verbis expressit vt factū. Et benedixit: quia benedictus est ab eterno. Benedixit eum qui in celestibus benedixit: cuius benedicti omnes electi. Benedixit q̄ omnibus benedicit. Quia visitauit: a creatione hominis vsq₃ in plenū visitare nō desijt: plebem suā: quā etiā ꝓprio sanguine in cruce redemit. Et visitationē protin⁹ nostre opportunitati cōnexit. Nam post peccatū illico visitauit Adam/ dicens: vbi es? vt ad semetipsū penitendo rediret: qui iussum contemnendo/ a seipso ac etiam a deo discerpserat. Uisitauit cain ante actum criminis quod operari decreuerat/ ne ꝑficeret: visitauit post scel⁹ vt peniteret. Uisitauit Noe vt a diluuio eripiendus intēderet: post diluuiū quomodo viueret. Abraā/ isaac ꝛ iacob sepe sepius: necnon ꝛ eorū vxores ꝑ angelos ꝛ oracula/ ꝑ non speratos conceptus: docēdo/ reuelando. Necnō moysen in deserto ꝑ rubum. Et populum in egypto: pharaonem ꝑ moysen ꝛ aaron: demū ipsum ꝛ egyptum ꝑ validas ꝛ mirabiles plagas. Sepe populū in deserto: gedeonem/ sampsonem: annam in conceptu: heli per reprehensionem/ ꝛ alterius sacerdotij predicendo successionē. Samuel dirigēdo quid ageret: dauid/ salomonem: plurimosq₃ reges. Prophetas per spiritūsanctū: ꝛ populos in clamoribus prophetarū. In plenitudine quoq₃ temporū: zachariā per angelū ipsum/ ꝛ vxorem eius ꝑ nouum filium. Et omnem populum vniuersumq₃ mundum per redemptorē omniū christū/ eternū dei filiū/ in tēpore filiū hoīs factū/ misericorditer visitauit. Proinde zacharias a mutitate iam liberatus/ spiritusancto repletus exclamabat: Benedictus dominus deus israel: quia visitauit ꝛ fecit redemptionē plebis sue. Quod etiam dauid longe ante predixerat. Redēptionē Ps. 110. misit dñs populo suo: mandauit ineternū testamentum suum. Hoc idem saluator cum predicaret asseruit/ dicens: Filius hominis nō venit ministrari/ sed ministrare: ꝛ dare animā suam redēptionē ꝑ multis. Mat. 20. Et apostolus ad Corinthios iam factum exclamat/ dicens de dei filio: q̄ facta sit nobis ab ipso nostra redemptio. 1. Corin. 1. Et alibi: In quo habem⁹ redemptionē per sanguinem eius. Ephe. 1. Et ad Timotheū de huiuscemodi fide instruxit. Unus em̄ deus/ vnus mediator 1. Timo. 2. dei ꝛ hominū hō christus iesus: q̄ dedit redemptionem semetipsum ꝓ nobis. Qui introiuit semel in sancta/ eterna redemptiōe inuēta. Et erexit cornu salutis nobis in domo dauid pueri sui. Erectū esse cornu salutis in domo dauid asserit zacharias: et nouo loquēdi genere monstrat adesse salutē. Et velamentū est i narratione verboꝝ: quod statim auferetur cū trāsimus in christū. Cornu quasi os est: et discreta origine ab alijs ossib⁹ ꝓcedere ꝑspicuū est: qm̄ cetera corio ꝛ carne velātur: cornu vo carnem excedit: preter coriū ꝛ supra corium se protendit: ꝛ alicui animali preter q̄ i capite nō apparet. Arma sunt animaliū cornua in capitib⁹ orta. Cornu signatur regia potestas quoniā in veteri testamento oleo quo vngebantur reges/ ferebatur in cornu: iuxta quod dictū est samueli/ cū reprobatus esset saul: Imple cornu tuum oleo: ꝛ mittam te ad Isai bethleemitē 1. Reg. 16. prouidi enim in filijs eius mihi regem. Quod

samuel vsqquaqꝫ perfecit. Proinde cornu ere-
ctū in domo Dauid/est regia christi potestas:
qui ſm carnem de lumbis dauid scriptura tra-
dente/genealogia diligēter inspecta(vt Mat
thens et Lucas cōmemorant)mūdo natus ap-
paruit. Erecta est christi potestas: quoniā om-
nis depressa erat potentia iudeorū:quibꝰ omīs
spes salutis erat adempta/ nisi redderetur per
christum:et omnis humana potestas male per
fundata vitijs subiacebat: ꝙꝙ etiam humano
fastu romana esset diffusa per orbem. Nulla pi
sus est erecta potestas: nisi erigatur super vi-
tia:nisi ad celestia subleuetur. Nempe depressa
erit omnis potestas in moribus nequiter sub-
iecta demonibus:post hanc vitam suis inclu-
denda carceribus. Que regalis hominum/que
imperialis potestas mortalium: que nec seipsā
neqꝫ subditos poterat a potestate tartarea libe
rare? Sed christo vt dei filio:ꝗuis esset ab eter-
no summa potestas:in plenitudine ꝓo tempo-
rum erecta dicitur in domo Dauid:ex cuiꝰ se-
mine per incorruptam virginem factus est ho
mo ſm carnem: antiqua promissione nunc tra-
Psal. 88. dita veritati:cum sibi legimus: Et ponam in se-
Ibidem. culum seculi semen eius. Et iterum: Semel iu-
raui in sancto meo si dauid mentiar: semē eius
in eternum manebit. Et alibi dictum inueni-
Psal. 131 mus:De fructu ventris tui ponaꝫ super sedem
tuam: O ꝙ erectum cornu salutis nostre: cum
semen Dauid in filio dei sedeat super sedem al-
ti omnipotentis dei. Omnifarie cornu salutis
nostre erectum dicitur:cum dei filius dauidi-
ca carne vestitus/ celos penetrauerit: super-
na conscenderit:⁊ a dextris sedeat altissimi dei
Et velut cornu excedit carnem ⁊ coriū/ sic chri
stus terrā excessit omneqꝫ celum: cui a patre in
celo ⁊ in terra omnis est collata potestas. Hoc
Anna ꝓphetico spiritu longe ante preuiderat/
1. Reg. 2 dicens: Dominꝰ dabit imperiū regi suo:⁊ sub-
limabit cornu christi sui. Erectū est cornu:sub-
limatum est cornu. Salutem dat Christus in
suo cornu:liberat a demonibꝰ in suo cornu. Nā
⁊ Dauid ante preuidit/quod nunc zacharias in
ortu filij de christo nondum nato prophetauit/
Psal. 17. dicens: Protector meus et cornu salutis mee.
Protector est christus ab omnibus incursan-
tibus malis:et omnibus sperantibus in euꝫ est
cornu salutis/ et in eo merito subueniens no-
bis/ quo de lumbis ſm carnem descendit: in
qua passus/mortuus/sanguineꝫ fudit: resurgēs
a mortuis superna conscendit. Hoc per dauid
deus pater ante predixerat: cuꝫ introducturus
esset filium in orbem terrarum ad confringen-
dum omnia cornua superborum: ꝙ cornu eius
esset erigendum/ et super omnia exaltandum.
Psal. 74. Et omnia cornua peccatorum confringam: et
exaltabuntur cornua iusti. Nemo iustus inter
homines//nisi qui peccare non potuit. Et ꝙꝙ
multi dicantur iusti:non tamen proprio/sed isti
us iusti merito sunt facti participes: cuius exal
tata sunt cornua/videlicet crucis: que prophe-
ta dicente fuerunt in manibus: in quibus stat Abacuk 3
abscondita fortitudo illius. Et vt ad aliud lo-
quendi genus me transferam: christiana pote-
stas in cornu natura signatur. De carne cornu
consurgit: sed carnem omnino esse negamus.
Qui cornu nunc vtitur in carne viuens/ super
carnē faciꝰ agnoscitur. Cornu vtitur ꝗ a carnali
bus vitijs omnino recessit: qui in virtute solida
tus/non mollescit terrenis delicijs:qui munduꝫ
ventilat a seipso excutiens:qui repugnat impu-
gnantibus:qui cornupetit inuisibiles demonū
potestates:qui velut cornu sustinet aereas po-
testates:qui carnem per omnia superat:qui tē-
poralium rerum pellem per omnia suppeditare
cōtendit: qui manet impassibilis ad forinsecas
actiones. Etenim cornu in his impassibilis di
citur esse nature: vt neqꝫ pluuiam/neqꝫ aeris se-
renitatem/neqꝫ aeris qualemcūqꝫ ꝓ tempore in-
temperiem expauescat:ꝗuis et bestiarū pili hac
impassibilitate potiantur: sed carent ꝟtute qua
possint violenter aut vltro aduersa depellere.
Dicam cuiqꝫ ꝙ ei sit bene: si existens in carne
ipsam excessit: degens in corpore/ ipsaꝫ supera
uit: corporali pondere pressus/ spiritualiter vi-
xit: in terrenis habitans/in celestibus mēte cō-
uersatus est. Sed hoc cornu non insurgit a na
tura corrupta: non a nobis radicatur in capite
erectum est nobis in domo dauid pueri sui/ser
ui dei/famuli dei: scilicet in christo/ ⁊ eiusqꝫ do
mo/in ecclesia sancta eius: vbi est omnis sancti
tas eius. Domus christi ecclesia christi. Extra
illam nemini erectū est cornu salutis. Nulli sa-
lus qui de ipso non erit. Domus christi/domꝰ
virtutū/domusqꝫ donorū: vbi nobis erecta sūt
cornua. Nam ⁊ ioannes vidit agnum tanꝗ oc- Apoc. 4
cisūm: in cuius capite cornua septem. Cornua
septem/virtutes septem: dona septem/ beatitu-
dines septem: quibus omne ad salutem nobis
oppositum impugnemus: non in nostra/ sed in
agni virtute: qui tollit peccata mūdi: vt nō con-
demnetur/ sed saluetur mūdꝰ per ipsū. Sicut
locutus est ꝑ os sanctorū: qui a secu
lo sunt prophetarū eius. Nō ꝗsi de no
uo ꝑ eū ꝓphetatū hoc loqͥtur zacharias: sed as
serit multifarie antedictū per ora prophetarū:
Et vt fides dictis indubitanter accōmodetur/
sanctos fuisse testatur: non autem a seipsis mis-
sos/sed ab ipso deo directos: quoniam multi ꝓ
phetauerunt non missi: non vera/sed falsa pre-
dicentes in seipsis decepti. Sed sancti prophe
te/ ab eo seculo christi aduentum incipienti-
tes predicere/in quo deo patri placuit reuela-
re. Nā Moyses scripsit quid ante se de christi
visitatione: ⁊ qua incarnatio eius atqꝫ natiuitas
⁊ omnis eius conuersatio apprehēditur: extite
rit prenunciatū: quid ve sibi fuerit scire cōmis-
sum. Scripsit nēpe ꝙ fluuius egrediebatur de lo- Gen. 2.
co voluptatis ad irrigandum paradisū: christū
videlicet in illo egressu commemorans: quem
misit pater ad visitandum hoc seculū. Et Abra Gen. 12.
am descendit in Egyptum/vt peregrinaretur

ibi. Unigenitus dei ex paterno precepto descen-
dit/quasi peregrinus visitare hunc mundum.
Gen.21 Et visitauit dominus saram sicut promiserat: et
impleuit que locutus est. Concepit et peperit fi-
lium in senectute sua. Uisitando autem saram/
synagogam in futuro visitaturus erat. Que cū
senescens deficeret/concepit in virgine filium:
et mundo edidit almum partum. Hoc idem ia-
Gen.49 cob iudam filium benedicens prophetauit: Non
auferetur sceptrum de iuda/neq3 dux de femo-
re eius donec veniat qui mittendus est: et ipse
erit expectatio gentium. Clara est in his prophe-
tia: q christus prophetabatur mittendus/q nunc
missus iudeorum populum et gentium visitauit.
Et impletum est in christo quod moyses a deo
Exo.3 poposcit dicens: Obsecro domine/mitte quem
missurus es. Ipse primus de quo zacharias lo-
quitur/erat mittendus: hicq3 missus omnem po
pulum visitaturus apparuit. Et Balaam sub
nomine stelle ad illuminationem orbis iesu3 mū
dum visitaturum/in ipso nasciturum ostendit:
et velut virgam correctionis et directionis et ple
Num.24 ne dominationis asseruit. Orietur stella ex Ja-
cob: et consurget virga ex israel. Stella ex Ja
cob christus est: ex ipso per dauid ordinata/et
non pretermissa propagine: vsq3 etiam virginee
coniuges peccatorum ignorantie tenebras fu-
gaturus apparuit. Et virga iusticie in mani-
bus eius: ad dirigendos bonos in viam eius:
perimendosq3 ineuitabiliter rebelles sermoni-
bus eius. Multa sunt testimonia prophetarum/
per quorū os locutus est deus: que si per singu
la vellemus disserere/longa volumina ederen-
tur. Sed vt breuiter absq3 alia declaratione per
stringā: ad affirmationem eius quod de christo
protulit zacharias/etiā dauid locutus est dicēs:
Ps.2 Dixit domin9 ad me: filius meus es tu: ego ho-
Psal.71 die genui te. Quia descendit sicut pluuia in vel-
Psal.84 lus. Et ipse veritas existens de terra orta est:
quia vt homo natus est in sionitico populo. Et
Psal.97 lux orta est. Et notum fecit dominus salutare
Ps.110 suum. Et redemptione3 misit dominus populo
Psal.111 suo. Et exortū est in tenebris lumen rectis cor-
Psal.17 de. Et dei filius celos inclinauit et descēdit. Et
Psal.143 emisit manum suam de alto altissimus deus: cū
filium manifestauit in carne: ad ostendendam
sue virtutis potentiam: ad conferendum bona
bonis/et supplicia digna dignis. Et Esaias suo
modo testimonia dedit: que fuerunt prophetie
Esa.1 penitus futurorum. Nisi dominus reliquisset no
Esa.2 bis semen/quasi zodoma fuissemus. Et erit in
nouissimis diebus mons domus domini/pre-
paratus in verticem montium. Et confluent ad
Esa.5 eum omnes gentes. Idem: Apprehendent se-
Esa.7 ptem mulieres virum vnum. Et alibi: Ecce vir
go concipiet et pariet filium: et vocabitur nomē
Esa.9 eius emanuel. Idem: Paruulus natus est no-
bis: et filius datus est nobis. Et que sequuntur
quod intenditur exprimunt. Et alibi vt factū
Esa.16 iam agnoscamus: Emitte agnum domine do-
minatorem terre: de petra deserti ad monte3 fi-

lie sion. Et Hieremias: Nouu3 fecit dominus Hiere.31
super terram: et mulier circūdabit virum. Da-
niel: Lapis precisus est de monte sine manib9. Dan.2
Quid enim iuuat omnes prophetas percurre-
re? Ac etia3 omnes prophetias suis modis ob-
uelatas reperire difficillimū esset. Sed hoc ne-
mini diuinas scripturas scrutāti in dubiū ve-
niat: q omnes veri prophete/ sicut zacharias in
suo cantico protulit/de visitatione domini ve
re atq3 mystice sunt locuti. Et salutē erexit sci Lu.1
licet nobis: ex inimicis nostris: et de ma
nu omniū qui oderūt nos. Erectu3 est
cornu: sed nec frustra: quoniā in ipso nobis ere
cta est salus ab inimicis nostris inuisibilib9: ne
vltra violēter animas raperēt: ne iustas aīas
patrū amplius detinerent. Ipse saluat de ma-
nu implacabiliter odientium. Ipse cornupetit
omnes homines/suos electos cornu persecutio
nis et superbie impetētes. Erectū est cornu salu-
tis: Ad faciendā misericordiā cū pa-
trib9 nostris: et memorari testamen
ti sui sancti. Temp9 erat miserendi: quia ve-
nit tempus quo sancti patres excluderentur a
potestate tartarea: quo preda sanctorum ab in-
iustis raptoribus tolleretur. Erat ammodo ce
lebranda misericordia cum antiquo patre adā
qui fletibus et penis culpam ad posse diluerat:
Necnon et cum misera prole sua: quam a para-
disi sedibus/a diuina gratia per inobedientiā
propriam fecerat exulare. Danda erat noe mi-
sericordia: qui euadendi spe pro reparationis hu
mane munimine centenariam arcam constru-
xit: a quo condita sunt seculi testamenta. Faci-
enda erat cum omnibus patribus misericordia
qui fidem veram/obedientiam promptā domi-
no seruauerunt. Et cum omnibus sanctis pro
phetis: qui vera hec futura predixerūt: et pro veri
tate ludibria et mortes et vincula passi sunt. Di-
lata erat misericordia/non ablata: prorogata/
non denegata. Sed nunc canit pre gaudio zacha
rias: quoniam deus visitauit et fecit redempti-
onem: et cornu salutis erexit: ad faciendam mise
ricordiam cu3 patribus nostris: et memorari te-
stamenti sui sancti. Testamentum sanctum est
promissio futurorum/promissio filij sui sancti
sanctorum/et firma pollicitatio supernorum: cu
ius memoratus est cum plenitudo temporis ve
nit. Hec iam in figura expertus erat Dauid: Me- Ps.118
mor esto verbi tui seruo tuo: in quo mihi spem
dedisti. Spes diuinorum dumtaxat datur ex
verbo. Nunquā aliter spes in diuinis/preterq̄
ex verbis innascitur. In humanis aute3 ex ver-
bis que adinuicem homines pollicitando con-
ferunt: aut ex consuetudine nature: qua semina
ex seminibus/fructus ex arboribus capiuntur:
Proinde Dauid spem tenebat ex verbo: cuius
memorem pollicitatorem dominum esse querit:
Sed est testamentum sanctum/et est testamentū
sancti sui. Testamentum sanctum vetus est: in-
tra quod si nobiscum incedit/nihil aliud immo
minus q̄ patres nostri suscipiemus. Sed inqt

Psal. 73. dauid: Respice in testamentum tuum: In eum videlicet quod disposuit p filiū sanctū suum: cuius zacharias dicit dn̄m memorari. Etiā Hieremias longe ante de testamento huiuscemodi
Hiere. 31. pphetauit. Ecce dies veniunt dicit dn̄s: et feriā domui israel et domui iuda pactū nouū (alias testamentū nouū) Nō sm̄ pactū quod pepigi cum patribus vestris: in die qua apprehendi manū/ vt educerem eos de terra egypti. Et que sequūtur/ in hac declaratione conueniūt. Nouum pactum nouūq3 testamentū non est sicut ex quo in hereditatem pterq3 temporalia nō cedebāt: sed est quo morte testatoris cōfirmato/ celestis atq3 superna cōfertur hereditas: non quo terrena salus corporalisq3 sanitas/ sed quo eterna spūalisq3 psperitas cōfertur. Testamentū sanctū sanguinem habet hircorū/ vitulorū et aliorū animalium. Testamentū sui sancti sanguinem pprium habet filij dei. Neq3 salus erat in sanguine animalium/ nec liberatio captiuorū: sed in sanguine testamenti sancti dei: put per alium zachariā p
Zacha. 9. phetā fuerat ante pdictum. Tu quoq3 in sanguine testamenti tui emisisti vinctos tuos de lacu in quo erat aqua. Qui sanguis ante passionē impassibiliter datur discipulis: quibus saluator di
Mat. 26. cit: Bibite ex hoc omnes. Hic ē sanguis meus noui testamenti: qui p vobis et p multis effundetur in remissionē peccatorū. Et ideo christ9 sui
Hebre. 9. noui sanctiq3 testamenti mediator existēs: quod cōfirmatur sine mortis intercessione: in redemptionem earū puaricationum que erant sub priore testamento: remissionē accipiāt omnes qui vocati et electi esse participes hereditatis eterne. Ubi eñ nouum testamentū est/ mors necesse est vt intercedat testatoris. Testamētū eñ in mortuis confirmatū est. Quod spū pphetico videbat zacharias dei memorari huiuscemodi testamenti: quod ab eterno disposuerat: p pphetas pmiserat: in quo salus: in cuius sanguine liberatio: in quo superna hereditas vocatis et electis tribuitur. Quod morte confirmandū ipse videbat: nosq3 in fide inhesitāte aspicimus cōfirma
Luc. 1. tum. De quo: **Iusiurandum iurauit ad abraam patrem nostrum daturum se nobis.** Quoniā in semine suo benedictionem constituit omnīū gentiū. **Ut sine timore de manu inimicorū nostrorū liberati/ seruiamus illi.** Porro nisi a demonum dominatu liberemur/ deo in veritate seruire nō possumus. Prius eñ a demōibus est habenda libertas: ante sunt soluenda vincula peccatorū: quibus voluntarie nosmetipsos innexnimus. Prius a carceribus oportet dimitti/ q̄ in istū deo famulatū exhibere possimus. **In sanctitate et iusticia corā ipso omnibus diebus nostris.** Quibus in timore ac misere viuimus super terrā. Ecce a quibus est habēda libertas. Ecce in quibus cōstituitur pietas. Libertas ab inimicis: euasio a peccatis. Pietas vero qua deo seruitur/ in sanctitate et iusticia plene cōsistit. Ad hec p moribus christi age

batur aduentus: vt liberaremur ab inimicis: et a criminū nexibus solueremur: vt sibi in sanctitate et iusticia diebus oībus seruiremus. Conectuntur tria hec adinuicē in ordine recte agendi: quorū vno deficiente/ moralis acceptaq3 latria non consistit. Primū liberari a maligno: secundū in iusticia et sanctitate seruire: tertiū sit oībus pseuerare diebus. Sed vbi spūs/ ibi sancta libertas. Et quoniā inimici semp impugnāt ideo saluator docuit nos quotidie dicere: Sed Mat. 6.
libera nos a malo. Et vt liberet/ ipse nobis factus est cornu. Fit libertas cum a visibilibus et corruptibilibus expeditur affectus: cum amor rerū non allicit: cū timor non inflectit ad nefas. Sibiq3 in sanctitate seruitur: cū supra sensum hominū agitur vita: cum affectiones in superna ascendūt: cū mores agūtur in omni directione virtutū. In iusticia porro altissimo famulamur cū dilectio est dignorū/ vsus et debitorū. Sed in his oībus pseuerātia opus est: sine q̄ nemo boni operis pmiū apprehendit. Et post hec conuertit ad puerū ppheta sermonē: et vates de vate vaticinium canit. Maior etate/ minor ministerio: de minore per tempus/ et maiore per gratiā exhibet pphetiam. **Et tu puer ppheta altissimi vocaberis: preibis enim ante faciem domini parare vias eius.** Acceperat zacharias in templo per oraculū ab angelo/ qualis esset iste futurus: et q3 preiturus esset dn̄m in spiritu et virtute helie: vnde hoc quod de puero nato die octaua dicit soluto vinculo lingue/ magis est patefactio suscepti oraculi q̄ canticū pphetie: q̄ q̄ ipse spiritu prophetico loqueretur: Puer vocādus erat Joannes: quam do hoc promebatur a patre/ q3 vocādus esset ppheta altissimi. Sed parū erat q3 vocādus erat nisi euidens et index ppheta fuisset. Qui etiam vt angelus dixit/ parare viā christo i cordibus hominū baptizando et predicando pūnt. Laudatur omnino preire/ ad honorem et preparationem dn̄i subsequentis. Uituperatur autē qui ppria directione pambulat. Subsequitur dominus quos ipse pmittit: et pdicatores qui viam christo parare omni virtute cōtendūt/ fonēdo postergat. Ad quid etiā preiturus ioānes? **Ad dandā scientiā salutis plebi eius/ in remissionē peccatorū eorū.** Plebs dei prime salutis scientiā non habebat/ et q3 quē futura erat/ iā latebat in vtero: et de longinquo ad huc expectabatur a plebe. Salus aūt prima tēdebat in remissionē omniū peccatorū: cuius tūc ioannes scientiā plebi dedit/ cum dixit: Ecce agnus dei: ecce qui tollit peccata mundi. Predicatorū officium et intentio in his que zacharias de puero vaticinatur aut edicit/ ostenditur preire christū: nō a seipsis/ sed missi ab ipso aut ab autoritatē habente. Preire ante faciem eius vt semper christi noticia subsequatur. Parare vias eius/ scilicet pdicare virtutes: quibus iter est quo ad homines veniat altissimus filius altissimi dei. Et vt dent auditoribus scientiā de

salute: vt ostendant plebi: nõ in qbus corporis sed in quibus anime salus vera consistit: vt instruãt populum in quibus sit tota remissio peccatorum. Quo aũt affectu fiat ipsa remissio/ad
Lu.1. huc vaticinãdo profert. **Per viscera misericordie dei nostri: in quibus visitauit nos oriens ex alto.** Per illa interiora sui cordis vitalia: sc3 amores inuisibiles misericordie sue: qbus motus ex alto veniẽs nos visitare dignatus est: vt in illa sua ineffabili ꝛ incõprehensibili dilectione/ peccatoꝝ hominib⁹ tribuatur remissio: qua incarnari/ nasci/ visitare/cõuersari/docere/pati mori ꝑ nobis voluit. Quibus visceribus/qua dilectione **Illuminare disposuit his qui in tenebris et in vmbra mortis sedẽt: ad dirigẽdos** etiam **pedes nostros in viam pacis.**
Esa.9. Hoc Esaias multo ꝑdixerat tempore: Popul⁹ gentiũ qui ambulabat in tenebris/ vidit lucem magnã: sedentibus in regione vmbre mortis/ lux orta est eis. Corporales tenebre ille sũt/ vbi omnis est priuatio lucis: eo⁹ siquidẽ absentia regnũ cõstituitur tenebrarũ. Quanꝙ nihil ponatur in rerum natura: tamẽ sic est ordo loquendi vt priuatione lucis tenebrarum possit esse cognitio. Ipse lucem apprehendere nunꝙ possunt/que per priuationẽ fiunt. Tunc fugantur a luce: qua recedente veniunt. In tenebris ṽo sedere nõ situaliter dicimus: situm enim ipse nõ faciũt: sed in locis vbi nulla est presentia lucis. Sed nec de his corporalibus tenebris / seu de corporali luce istorum ꝓphetarũ fuit intentio: sed de tenebris ignorãtie atq3 peccatorum/quibus anime inuoluuntur. In quibus sedebãt iudei ꝛ populi nationũ: ꝑ eo ꝙ in his positi erant sedẽtes: velut q̇ corꝑalib⁹ tenebris circumscripti/cum quo pergãt nesciũt: etiam inuiti sedendo quiescũt. Nec lux ista veritas iam orta fuerat: quam sequi possent/ne in tenebris ambularent. Que cũ exorta fuisset/ꝛ apparere cepisset:
Jo.8. in moribus ꝛ in verbo clamauit/dicẽs: Ego sum lux mundi: qui sequitur me/nõ ambulat in tenebris: sed habebit lumen vite: quam q̇ secuti sũt/ tenebras euaserũt: tam ex iudeis/ ꝙ ex populis
Esa.60. nationũ. Hinc etiam hierusalem dicebat: Surge illuminare hierusalem: quia venit lumẽ tuũ. Et post: Et ambulabũt gentes in lumine tuo. Ut zacharie vaticinium de illuminatione illoꝝ qui sedebãt in tenebris/nõ solu3 ad iudeos/sed etiam referatur ad gentes. Quod vero vmbrã mortis adiũgit/in quandã secretiorẽ cõsyderationem immittit. Est eñ mors/ꝛ esse dicitur vmbra mortis: ꝛ vt a corporalibus ad spũalia transeamus: in his differendi sumamus exordium. Mors est priuatio vite: aut separatio anime vitalis a corpore vitam habente: que a mordẽdo nomen accepit: aut quia nimis mordet: aut q3 morsum solũ facit in parte: nõ enim in toto cõposito mors potest habere dominiũ. Non de animalibus ratione carentibus/sed de hominibus loquimur/in quibus mors virtute precedẽtis doloris corpori sensum adimit: vnde anima ipsa recedit: in qua mors non potest amplius deseuire: vt illi sensum adimat/ꝛ ad nihilum redigat. Proinde mors in parte mordet: in morsu3 totum vendicare nõ potest. Umbra vero mortis est somnus siue dormitio: que ꝓprie dicitur mortis imago. Est etiam vmbra mortis omnis infirmitas/qua peruallide corpus opprimitur: quando extasis aut sensuũ alienatio inualescit. Nam sicut vmbra prout in corporibus agitur/ est aer carens sole: sic cum in hominibus dicitur/est quedam vita sine vsu rationis ꝛ sensuu3 corporis. Sic in spiritualibus repetimus mortem/ꝛ vmbrã mortis. Mors spiritualis anime cũ peccando separatur a deo: qui est omniũ vita: ꝛ cum eterne in inferno detruditur. Umbra ṽo huiuscemodi mortis est carẽtia vere cognitionis/carentia veritatis ꝛ fidei ꝛ lucis eterne. Fit vmbra in aere ab obiecto corꝑe luci: quo remoto aeris pars illa clarescit. Sic aliquid fit in animabus hominũ/quod superne atq3 interne luci obijcitur: vnde illa vmbra mortis generatur. Sed remoueri dum viuitur potest / quousq3 detrudantur anime in infernũ/omne quod luci opponitur vt vmbra generetur. Hinc zacharias differendo fatur: Illuminare his qui in tenebris ꝛ vmbra mortis sedent: ad dirigendos pedes nostros in viã pacis. Claret de corporali luce ac corporalibus tenebris non prelocutum zachariam/sed de spũalib⁹: vt tenebris huiuscemodi ia3 depulsis/vmbra mortis abiecta/ pedes nostri affectus pariter ꝛ intellectus / pacis dirigantur in viam: illius scilicet quã mũdus ignorat: quia carens alijs conferre non potest: sed in illam que superat omnẽ sensum: quã proximus passioni suis discipulis christ⁹ dereliqt. Deinde redit euangelista in declarationẽ ꝑcursoris: ob quem supra posita sunt cõtexta/dicẽs:
Puer autem crescebat: sc3 mole sui corporis: **et confortabatur spiritu**/ sc3 sancto: quo ex vtero plenus erat. **Qui accessit ad desertum: in quo moratus est vsq3 in diem ostensionis sue ad israel.** Lu.1
Tempus accessionis scriptura non explicat: sed a puerilibus annis desertum incoluisse credendus est: ꝛ loca quesiuisse custodie remotionis cõsistentie/apta cõtemplationi/oratiõi cõgruentia ꝛ amica meroribus: vbi tam diu stetit diuinis reuelationibus vacans/ꝛ ex omni se diuinis theorijs intendens: quousq3 mãdato domini ad israel in opere sacri mysterij monstraretur. **Et habebat vestimentum de pilis camelorum: et zonam pelliceam circa lumbos eius. Esca autem eius erãt locuste et mel syluestre.** Mar.1
Agrestis erat vita ioannis: neq3 delitijs aliquando legimus studuisse: qui ex teneris annis deserticola factus est. Qui contempta carnis mollicie / hispida veste ac riposa indutus est/de pilis scilic3 camelorum. Decens vestimentũ cuilibet christiano: vt vanitate careat; vt nõ pascat oculos

intuentium: vt sit sine nota lascivie: vt carnem
delicate non tegat: vt signet huius vite contem
ptū: vt vilitati et abiectioni cōueniat: necessitati
non voluptati cōmensuratum. Maxime autē
ei competit vestis inculta/ qui superna catego-
rizat: qui catechizat indoctos: qui ad contionē
profert rudimenta salutis: zona vero pellicea cir
ca lumbos ex aduerso confundit baltheos su-
perborum: qui etiā in zonis vanitatē ostēdunt:
et in cingulis extollentiam pandūt: et que prohi-
biturus erat quē precurrebat/ in se carendo dā
Lu.9. nauit. Quoniam saluator dicit: Nolite portare
aurum neq argentū in zonis vestris. Cibus eius
non esca electa/ sed vage locuste: vt etiam bene
famelicis comedere sit horrori. Syluestre mel
illud erat quod ex syluestribus apibus cōdeba-
tur: non hominū studio/ aut apparatu recepta-
culorum: sed prout in cōcauitatibus arborū his
auiculis natura dictabat. Igitur admirādo cō
syderate hunc puerum adolescentē/ quanta ine
dia corporali continuo laborabat: qui christū imi
tabatur: ante quē factus erat: quē vita et predicati
one preibat. Paternas edes abhorrens/ deser-
tum horridū cepit incolere: parentū alludimen-
ta deuitans/ diuinis directionibus agebat: co-
gnationē omnē dimisit/ in proprijs laribus dere-
linquens. In deserto celū pro tecto suscepit: cui
ad impressiones aereas penitus obex non erat.
Familiaritas hominū nō eū vinculauit in secu-
lo: sed in deserto bestijs domesticus erat: nō le
cto recubuit: nō opertorijs vsus est: sed guber-
nationi diuine totus expositus subiacebat. Ac-
curatio ciborum/ sollicitudo rerū/ cōpassio cor-
poris/ a suo animo et moribus exulabat. O ama-
bilis et admirabilis adolescēs/ spiritu pleno/ san
ctitate in vtero immaculate cōstans: que te tra
iecit necessitas in desertum? Quid te aduersuz
te tam rigiduz fecit? Que te culpa premebat: vt
ad illam abstergendā tot passionibus subdere-
ris? Multa tibi iā erat de te mittente noticia: pro
quo cūcta sic aspernabaris. Porro suspirabas
indubitata fide in aliā vitā: pro qua istā sic parui-
pendebas. Erat tibi pro stercore mūdus: cui re
pudij libellū tam subito intulisti. In mēbris ad-
huc rebellionē nō senseras: et ipsa quasi ab infā
tia cruciatibus mancipasti: tibi nullā alimoniaz
carni delectabilē prestās. Suspenso in celo spes
humane vite viluerat. Noueras certe mysteriū
tuum/ ad quod predestinatus atq missus eras.
Proinde te seruabas in desertis imaculatū: vt
purus purissimo occurreres venienti: cuius pro-
pheta altissimi dicebaris: et qui debebas aquis in-
tingere saluatorē/ ne te macula cōtingeret pre-
cauisti. Ad cōtēplandū hunc iuuenē sacra euan
gelij scriptura offert omnibus sectatoribus veri
tatis/ christianeq virtutis: vt sit forma viuendi
valentioribus in christi amore: atq forma hūili
tatis his qui ad tam ardua manū mittere nequi-
uerunt: aut velut tepidi noluerunt. Qui ab ipsis
primordijs quibus etas hominū absq admini-
culo itinerare potest/ habitator deserti factus est
hirsuta veste vtens: qua magis caro pungeretur
ad tactum/ quam ad solamen acciperet. Insolitus
cibus et asper/ et potus amnis erat. Et hoc is quod
non peccauerat: qui a spiritusancto ablutus erat
in aluo. Quid autem ex isto sumendo normam/
facere deberent hi qui peccauerunt? Qui tam
diu hec in desertis agebat/ quousq in iussu do-
mini mūdo ad mysteria cōplēda patesceret: nō
tamē vite agrestis mutata censura. Tempus ve
ro manifestationis euangelista seriosa narrati-
one descripsit/ dicens: Anno quintodeci- Lu.3.
mo imperij Tyberij cesaris: procu-
rante pontio pilato iudeā: tetrarcha
aūt galilee herode: philippo autem
fratre eius tetrarcha ituree et tracho
nitidis regiōis: et lysania abilenes
tetrarcha: sub principibus sacerdotū
anna et caipha: factū est verbū dn̄i
super ioannem zacharie filiū in de-
serto. Quia hic fuit missus a deo. Hic venit i Ioh.1
testimoniū/ vt testimoniū perhiberet de lumie: vt
omnes crederent per illum. Non erat ille lux: sed
vt testimoniū perhiberet de lumine. Et venit Lu.3
in omnē regionē iordanis. Descriptio
temporis ad euidentiā est factorum/ similiter et
fiendorū. Habet etiā inclusum mysteriū: mores
vero intendimus/ nisi per violentiā non contine-
ret. Manifestatio tamē precursoris se fideliū ob-
tutibus magis offert: que nisi per mandatū dei
facta nō esset: ad omniū valentiū verba profer-
re exemplū: ne preter mandatū dn̄i foris loquen
do procedant. Tumiditas est velle notum fieri: et
per virtutē prodire in publicū/ non parue teme
ritatis: nisi desuper iussio veniat et directio/ vbi se-
mina diuina iaciātur. Virtus in necessitate est
cuilibet ad seipsum: verbū vero ad alios habet
opportunitatē: non tamē ex propria volūtate/ sed
ex alterius directione: sed vbi volūtas et necessi
tas pari modo aut dispari quandoq cōcertāt:
necessitas preualeat/ nō voluntas. Hic vero fuit
missus a deo: et venit in testimoniū eterni lumi-
nis quod mundo apparuerat: vt de ipso perhibe-
ret testimoniū eorum que visurus erat. Et vere
agnus dei erat: qui mundi venerat auferre pec-
cata. Et testimoniū erat daturus superuenien-
tis spiritus in specie columbina/ et paterne vo-
cis que intonuit super eum. Proinde tot vir-
tutibus preditus erat ioannes: et a teneris annis
disponente dn̄o deserticola factus erat: vt ocyus
reciperet testimoniuz eius de christo a populo
iudeorum. Lux vero fontalis ioannes nō erat:
nec sua virtute refulgens: quanquam plurimū par-
ticiparet de lumine: sed christus cui testimoniū
dabat/ erat lux vera: non alterius participio/ sed
suo ortu proprio et eterno. Venit igitur ius
su domini in omnem regionem ior-
danis: in quo christum intincturus
erat: predicans baptismū peniten-
tie in remissionem peccatorū. Et vt
penitentiam agerent: quoniam ap-
propinquabat regnum celorū. Hec

siquidem verba de penitentia saluator etiam di
xit: que iam sunt disserta per modicum. Sed di
uersitas videtur in verbis: cum vnus referat di
xisse ioannem/agite penitentiā: alius dicere vi
deatur/predicans baptismū penitentie in remis
sionem peccatorum. Etiam ex euangelio plene
colligim⁹/q ipse personaliter baptizabat. Da
bat ioannes baptismū in preciū baptismi chri
sti/quem predicabat: non tamen baptismus io
annis poterat peccata diluere. Expediebat eū
suos intinctos baptismo christi ablui: vt seq̄
retur remissio pctorū: Disponebat porro io
annes verbo illos/qui baptismo christi abluen
di erant: actu vero etiam corpora preparabat.
Baptismū vero christi et penitentiam predicabat
in remissionē peccatorum: nam baptismus penitē
tiā includit. penitentia vero ad baptismū perdu
cit: vt nemo ad baptismū accedat/nisi primo pe
niteat: penitētia nō valeat/nisi aqua perfundat.
Et verbum interne factum super ioannem/dum
morabatur in deserto solitarie: ipsum ilico in
struxit/vt virtutem dandam elementis per ver
bum prolatum agnosceret: nec salus hominib⁹
esset nisi corporalis esset intinctio: que per vir
tutē inditam verbo inuisibiliter animas lauat:
his dūtaxat exceptis/qui in sanguine aut flami
ne abluuntur. Duo protinus ad initiandū ho
mines ad aliam vitā p̄dicabat ioannes/penitē
tiam et baptismū: penitentiā scz et recessum a vi
tijs/ab erroribus/ab infidelitatibus: quib⁹ ho
mines tenebātur: et ablutionē/qua ab huiusmo
di contagijs lauarent initiati ad actionē virtu
tum. Sic enim Petrus dicebat his qui timue
Act.2. runt/querentes de euadendo consiliū: Penitē
tiam inquit agite: et baptizet vnusquisq; vestrū
in nomine iesu christi/in remissionē peccatorū
vestrorum. Hec predicatio semper in necessita
te consistit: etiā his q ab originali contagio sūt
abluti/si alijs cōtagijs sunt infecti: vt videlicet
penitentiā agant/et iterū baptizentur: nō tamen
Hebr.6. rebaptizentur: quoniā vt ait Aposto.: Impos
sibile est eos qui semel illuminati sunt: gustaue
runt etiā donū celeste: et participes facti sūt spi
ritussancti: gustauerunt nihilominus bonū dei
verbū: virtutesq; futuri seculi: et prolapsi sunt: re
nouari rursus ad penitentiā: renouari scilicz ba
ptismo: quo culpa dūtaxat originalis deletur/et
omne crimen quo intingendus illa hora esset in
fectus. Sed a posterioribus vitijs postillā pri
mā ablutionē/nō est renouatio per eandem. Atta
men sunt alia baptismata/in quibus reabluitur
qui resorduit/cum penitentiā egerit. Omnia si
quidē sacramenta/excepto propagationis huma
ne/ablutoria sunt/baptismi sunt. Virtutes etiā
lauatoria sunt: quibus lauari possunt hi/qui p̄
mā ablutionē posterioribus peccatorum macu
lis fedauerunt. Confirmatur autem predicatio
ioannis vaticinio Esaie/cum dicitur: Sicut
scriptum est in libris sermonū esaie
Esa.40. prophete: Ois vallis implebitur: et
omnis mōs et collis humiliabitur,
Et erunt praua in directa/et aspera
in vias planas. Impletio vallium/exalta
tio est humiliū. Humiliatio montiū et collium/
depressio est superborum Qui deposuit poten Lu.1.
tes de sede: et exaltauit humiles. Et alibi: Ois Lu.14
qui se exaltat/humiliabitur: et qui se humiliat/ex
altabitur. Et Jacobus apostolus: Superbis Jaco.4.
deus resistit: humilibus autem dat gratiam. Et
Esaie textus sic continet: Omnis vallis exalta
bitur. Hec siquidem per aduentū domini/et per
operationem christi hominibus prouenire de
nunciat. Et erunt praua in directa/et aspera in
vias planas. Et videbit ois caro salutare dei.
Obliquati erant homines/et praui facti erant:
nec erat in eis rectitudinem reperire: cum syna
goga recesserit ab obseruātia preceptorū: et cul
tibus idolorum erat dicata gentilitas: q̄uis in
populo iudeorum pauci reperirentur adhuc ze
lum legis habentes. Et incessanter homies in
prauitate cordis sui ambulabant: nec erat q ad
veritatem dirigeret: neq; qui ad rectitudinē ho
mines reuocaret. Altitonabat Joannes illam
mundo aduenisse iusticiā: que prauū reuocaret
ad rectum/et asperū sua virtute molliret. Nā qd
prauū et asperum sit in rebus/ipsa euidentia do
cet: et loquendi cōsuetudo demonstrat. In mo
ribus alius se obijcit intellectus. Nam prauus
est omnis qui ex vsu longo et cōsuetudine mala
didicit male agere: rectitudinē rationis et iusti
cie in animo et moribus pretermittens. Corrigi
tur autem per iusticiā: quoniā ipsa est que de pra
uo rectum facit: siue iusticia fidei/que prauos per
incredulitatē dirigit. siue moralis/que homies
in perditis moribus deprauatos ad recta facien
da reducit. Prauus est peruersus ab aliquo vitio
intantū/vt intentionē pariter et actionem in se
ipso peruertit. Prauus est omnis qui se obsti
nate tuetur in malo: et aduersus quod est bonū
obdurate consistit. Asper est autem omnis qui
inequalitatē habet: et qui est dissuauis eloquio
et conuersatione molestus: qui aspernatur salu
tis monita: et plus rigide increpat eum iustissime
increpantes/q̄ fuerit increpatus. Erunt igitur
praua indirecta/et aspera in vias planas: cum
peruersi per iusticiam dirigentur: et iniqui ambu
labunt vias et semitas equitatis. Et videbit Lu.3
omnis caro salutare dei. Salutare dei
est dei filius ostensus in carne. Aliter ocul⁹ car
neus videre nō potuisset/nisi esset ab eo nostra
suscepta natura. Sed omnis caro rationalis
hominis/nō irrationalis animalis: omnis ca
ro iudei et greci: quoniā carnis nomie in hoc
loco signatus est homo. Sic et in Genesi legit:
Omnis caro corruperat viam suam. Nō enim Gen.6
deus de carne animaliū irrationabilium dicit:
quoniam eorum merito deus non disposuerat
diluuium inducere super terram: q peccare aut
aliquid in virtute agere recte non poterāt. Sed
propter peccata hominum volebat deus mun
dum vniuersaliter baptizare: vt aperte totū di
ceretur: omnis caro/id est omnis homo corru

perat viam suam. Sic et aperte totum in isto dicto prophetico quod allegat Joannes/accipitur: ut omnis caro/id est omnis homo videat salutare dei: scilicet humanatū filium dei. Et quāq̄ in hac vita singulariter eum omnis homo non viderat: attamen si vnus dūtaxat vidisset/ recte dici potest q̄ omnis vidit: cum nec sunt plus homo omnes homines q̄ vnus homo. Etiā si dū vixit/ab hominibus non est visus: videbit ab omnibus dum veniet iudicaturus: non tamen in deitate sua/sed humanitate suscepta: iuxta illam sententiā qua dicitur:
Apoca. 1 Videbit eum omnis oculus: et qui eū pupugerunt. In hoc q̄ Joannes de Esaia testimoniū ptulit/ q̄ videbit ōis caro salutare dei: quedam questiuncula me constringit: videlicet q̄ hoc non sequit ad id/quod primo allegauit. Nam cū dicitur: erūt praua in directa/et aspera in vias planas: statim sequit: Et reuelabitur gloria domini: et videbit omnis caro pariter quod os domini locutū ē. Et hoc quidem dicitur: cum hierusalem esset in babylone futura captiuitas: ne desperatione hierosolyma frangeretur. Quod autē in euāgelio cōmuniter scribitur/etiā ex Esaia sumptū est: sed multis mysteriis interpositis pro illo tempore quo populus in egyptum descendit/ assyriorum calumniā passus. Nō tamē omnibus verbis q̄bus in euangelio scribitur: sic enī illa scriptura
Esaie 40 dicit: Et videbunt omnes fines terre salutare dei nostri. Sed est sane cōcordia concentusq̄ verbor: si cōnexio sententiarum et causa intellectu pspicaci colligitur. Verūtamē vt sententiarum ɔcordiā possimus agnoscere/prius verborum dissonantiā videamus. In Esaia scribitur Et videbit omnis caro quod os domini pariter locutū est. Idem Esaias dicit: Videbūt oēs fines terre salutare dei nostri. In euāgelio aūt Videbit omnis caro salutare dei. Quod sequitur cōtinuo ad id quod Joannes allegat/scz q̄ os domini pariter locutū est: idē est quod salutare dei: hoc enī os domini locutū fuerat/q̄ in plenitudine tempor volūit ipse deus mūdo reuelare. Iuxta quā sententiā etiā symeon senex
Luc. 2 benedicēs dominū dixit: Quia viderūt ocli mei salutare tuū: quod parasti ante faciē omniū populorū. Quod dicit ōis caro idē est q̄ omnes fines terre/scilicet homines qui sunt in omnibus finibus terre: sensum verbor/ nō seriē accepit aut Joannes allegans/aūt euāgelista scribēs: De visione vere fidei atq̄ glorie nō est p̄ singula disserendū.
Matth. 3 Tunc exibat ad eum hierosolyma/et omnis iudea/et omnis regio circa iordanem: et baptizabātur in iordane ab eo/cōfitentes peccata sua. Ecce predicatio ioannis sortiebatur effectū: quia penitentiā agebant/cōfitentes peccata sua. Et querebant remissionē/cum baptisma susciperent. Et iam late dispersa erat fama ioannis: cum solū in regione iordanis existens/nō solū illa regio: sed etiam de hierosolyma et de iudea vt predicationem audirent/et baptisma susciperent/ pperabant: peccata etiā cōfitentes. Sed hec omnia dispositiones erāt ad christum: et ad illam sacramentorū formā/ que post spiritum sanctū tradita est ecclesie orthodoxe. Nam predicatio ioannis quanq̄ ex omnibus vera esset: attamen ad condendum euangelium disponebat baptismus eius ad eum quem christus daturus erat. Confessio vero turbarum distincta non erat: vt singuli singulariter peccata ioanni confiterentur: velut ecclesia spiritusancto predita/tradidit omnibus fidelibus in preceptum: vt si delinquūt recepto baptismate/ ad illam veniant iterum abluendi. Et nec ioānes huiusmodi cōfessioni potuisset intendere: cum turbarum multitudine vallaretur. Sed audientes predicationē eius cōpungebantur et confitebantur publice in legis peccasse iusticiā: nō in iusticiam fidei/quā nondū susceperant: cū christus adhuc predicare atq̄ palam fieri nō fuisset exorsus. Videns autem multos phariseorum et saduceorum venientes ad baptismū suū/dixit eis: Progenies siue genimina viperarum/ quis demonstrabit seu ostēdet vobis fugere a ventura ira? Pharisei sunt qui ob aliquid insigne foris ostensum/magis religiosi a ceterisq̄ diuisi videbantur. Saducei etiam iusticiam quā non habebant/pretendebāt: negantes resurrectionē/abrenunciantes pphetas: tm̄ quinq̄ libros moysi recipientes: et asserunt animas cū corporibus interire. Qui an recto zelo an fallaci venerunt ad baptisma ioannis/non immerito dubitat: ex eo q̄ ioannes eos tam audacter argueret/dicens. Progenies seu genimina viperarum. Diuersitas est vocabulorum/ non sententie: quoniā pgenies et genimina idē in significato et effectu rei cōueniūt. Quare autem hos appellauerit filios serpentis/est querēdum: ne nos posteri in hanc nequitiā veniamus: aut si venimus/abscedamus: q̄uis hoc pluribus sit dissertum. Filii autē serpentis qui pessimos et fraudilogos imitantur: qui terrena sectātur: quoniā terra illius est cibus/qui anfractuose pcedunt: qui humanā habent prudentiā: nō diuinam/non celestē: sed omnino terrenā. Proinde ioannes sic eos arguendo cōfundit: imo ne in posterum cōfundant/in cōsyderationē cautelorum immisit. Quis demonstrabit aut ostendet vobis fugere a ventura ira? Parum enim vobis ad me pro baptismo venisse/nisi vobis melius pvideatis in futurū. Si ostēsum est vobis vt ad me purificandi veniretis: si tremuistis ad verbū meū: si vos qui sapientes et iusti videbamini ab aliis similiter et in oculis vestris/humiliastis animas vestras: vt vos in aqua intingere patiamini: vobis oīno nō pderit: nisi vt ab ira ventura fugiatis/ab aliquo ostendat. Quis ergo ostendet vobis si ficte venistis: si animo cōtemnitis/quod ope diligere demōstratis: q̄ cum multitudine turbar curritis: si fidē seqmini plebeior: ne discordantes ab eis etiā iniqui habe-

remini: qui queritis iusti videri: vobis non cedit in psperitatem nisi futurū iudiciū caueatis: a quo sententialiter et eternaliter nō inuolui quis mōstrabit vobis? Sed quia penitentiā pdicaui/cōpuncti estis: nisi penitētie veritatē intus agatis/ nō sufficit vobis exteri⁹ abluī. Sed facite fructus dignos penitentie. In hoc protinus ostēdetur vobis fugere a vētura ira. Prudens et pia pdicatoris pditio/cū audacter de vitijs arguerit auditores: vt ilico curā adhibeat: vt statim opponat remedia: ne peccatores desperatione frangātur. Opportune predicatori hec debet adesse prudētia: cum viua voce ventura mala et eterna fuit cōminatus: vt sine intercapedine tēporis inferat de cauendo scientiā. In foueā desperationis cōtinue animus caderet: ineuitabiliter ire se credēs in eternū supplicium/si nullum posset esse remediū. Aut deus iudicaret impi⁹/si ineuitabiliter supplicia peccatoribus statuisset. Porro nunq̄ esset dei misericordia pdicāda/si vitari neumodolibet posset decernētis iusticie pena. At q2 sciebat ioannes dei esse iusticiā simul et misericordiā: nouerat etiam mundo nō defuere peccatores: et p penitentiā posse indulgentiā reportare: ac p penitentie dignos fructus venturā irā faciliter deuitare. Sāctus pdicator nō odit hoīes: q̄uis opportune et importune arguat de peccatis: immo si peccatores mordaciter pungit: in eo tamen q̄ sunt homines diligit. Proinde statim ad argutionē scelerum annectit remediū agēdorum. Facite ergo fruct⁹ dignos penitētie. Multi multa hic dixerunt/cum vellent fructus dignos penitētie declarare. Aliqui comice/aliqui plure: vtriq3 tamē optime differētes. Ego vero nescio qualiter sum traiectus in aliū ordinē differendi. Supra Joānes dixerat: Penitentiā agite: appropinq̄t enim regnū celorū. Similiter et christus hāc eādē sententiā ptulit/cū pdicare cepisset: addentes quid ad penitentiā subsequatur: baptismū3 sc3 et credulitatē euangelij/et regnū celorum in premiū penitentiū. Nunc vero Joānes aliter orsus/p deuitanda ira ventura fructus penitētie adiecit: acsi aliud esset penitētia/ aliud fructus ei⁹. Sed cū sepe penitentiā diffineamus/ ad psens tantū de fructibus eius disseramus. Ois quippe virtus pprios habet fructus: quorum primus est idē fecisse quod est. Nā primus fruct⁹ fidei est credere/spei sperare/charitatis diligere/ humilitatis humiliari/obediētie obedire: sic q̄dem est de omnibus virtutibus reperire. Nec primū fructū virtus extra seipsam habet: ad seipsam p actū eius fructificādo reflectit. Sicut et in artibus reperit: vt artis nautice nauigare primus sit fructus: lucrū vero quod ex nauigatiōe venit/ nō est fructus artis/sed hominis nauigātis. Et medicinalis artis fructus sit sanitatē inducere: lucrū vero fruct⁹ est medici/nō medicine. In sensibus etiā hominū/fruct⁹ visus est videre: quāq̄ sit alia hominis vidētis intētio: sic et in ceteris sensibus fructus est ppria obiecta sensisse. Primus igit penitētie fructus est in veritate penitere: fructus itaq3 dignus sc3 cōueniēs est penitētie: vt in veritate in animo fiat. Veritas igit penitētie omne placitum / paruū siue magnum/ mūdane delectationis excludit: et tā viā iniquitatis q̄ mortē corporis plus abhorret. Hui⁹ fructus visus sibi est indignior q̄ in veritate vidisse cui si omnis corporis moles in quo est deprimeretur/si ibi nō esset periculum: dum ipse posset in sua veritate cōsistere. Primus fructus et amor naturalis omniū rerum est in pprio esse posse manere. Porro fructus penitētie cū sit penitentiā sc3 cognitionē peccati et damni auersionis diuine/dolorem male actorum/odium iniquitatis/ cautelā omnimodā futurorum veraciter int⁹ in animo suscepisse: ista in veritate pficiet: cōtraria queq3 deuitans: nihil q̄ sic nō esse amplius ptimescens. Et cum pterq̄ de peccato nō sit in hominibus penitētia indita: et pterq̄ peccatū nihil sit penitētia dignum: expedit vt digne alterum altera cōpensetur. Dignum siquidē peccatū penitentia: et ipsa peccato digne debetur. Erit igit penitētie dignus alius fructus: cum ipsa equabit delictum/aut quod pperam est cōmissum. Dignior autē/si omnino superaret. Sed hoc omnino me in sciētia pterit/q̄ aliqua penitētia posset superare peccatum: cum sit infinitum: p eo q̄ infinito deo displicuit. Audacter dixerim: si potuisset homo delicta et peccata p penitentiā superare gratis fuisset crucifixio saluatoris. Sed q2 homo p penitentiā peccatū superare nō potuit: nec posset etiā si mala omnia in vnū cōflata paterentur: ideo infinitus deus p assumptā carnē p oibus in cruce penitentiā egit. Equari autē penitētia possit: vt tantus esset dolor animi/quanta fuit delectatio cōmissi peccati: et equa futurorum cautela: sicut fuit plapsio in cōmissis. Digne peniter/dignusq3 dicitur penitētie fructus: cū ipsa dolendo equat ad crimē. Alium fructū penitentie dignum attentius iudicaui: si virtutis amor preualuerit amori quē quis habuit in his quibus ante peccauit: et delectatio bonitatis delectationē nequā exuperet: et tantū ad id quod nefas est odium degeneret/quanta extitit delectatio in q̄b⁹ anima culpate delectata iacebat. Nec nō p abstinentiā licitorum fructus dign⁹ penitētie agitur: cum quis abstinet ab his quibus ante peccatum libere absq3 culpa vti potuisset. Apostolus autem in ministerium iusticie fructū dignum iusticie posuit: cum de liberatis a peccato loqueret/dicēs: Humanū dico propter infirmitatē carnis vestre. Sicut enim exhibuistis membra vestra seruire inmundicie et iniquitati ad iniquitatē: ita et nūc exhibete mēbra vestra seruire iusticie in sanctificatione3. Hec enim est opportunitas apostolice sentētie: vt sicut membra hominis que accōmodata sūt anime/vt sint instrumēta virtutū: que aīa nequā semp conuertit ad actionē culpabilē vitiosam: cum vero p penitentiā resipiscit: ita conuertat in obsequium diuine iusticie/sicut iniquitati per

Lu. 3 Ro. 6

Quid aūt in fide fecerint: quātaq; cōstantia p-
diti fuerint patres veteris testamenti: quorum
corda in filios noui testamenti ioannes scilicz
gratia noua data cōuersurus erat: qui epistolā
Hebreo.10. Pauli ad Hebreos ad plenū legerit/oīno intel
liget: ab illa scz parte qua hortatur ad patiētiā/
dicens: Patientia enim vobis necessaria est: vt
q; quasi p tantā nubem testiū eos quib⁹ scripse-
Hebreo.12. rit/dixit cōfirmatos. Ideoq; ⁊ nos tantā habē
tes impositā nubē testium/deponentes oē pon
dus ⁊ circūstans nos peccatū: p patientiā cur-
ramus ad propositū nobis certamen: aspicien-
tes in authorem fidei ⁊ cōsummatorē iesu3. Ec
ce corda patrum: ecce fides ipsorum: ecce actio
nes venientes de soliditate cordiū: que conuer
tenda sunt in animos filiorū: que tunc conuersa
feruntur in filios/cū filij hisdem directionibus
aguntur in nouo testamento quibus illi in vete
ri agebantur. Fuit enim ipsorū vna credulitas
expectantiū christū/que ⁊ nouorū filiorū qui eum
pcessisse iam credunt. Nec a vero absonat intel
lectus: vt gratia id efficiat q qui priores sunt/
eos qui minorant/tanq filios sacra pietate gu
bernent. Satis aūt catholice veritati se sociat:
q patres authoritate ad filios intuitu gratie i-
clinent. Nulla dissonantia in ecclesia turpior:
nulla damnosior possit esse scissura: q si patres
in spūalibus psidentes/filios subditos suos nō
ducerent regia via: nō instituerent sacra doctri
na: seu si se nō pberent sancte imitatiōis exem-
plū: si nō reuocarent erroneos: si nō solidarent
infirmos: si pusillanimes nō cōfortarent: si nō
corriperent inquietos: si nō cōpaterent egenti-
bus: si indigentibus nō subuenirēt: si nō tracta
rent singulos affectu paterno: si amor rect⁹ nō
traheret ad corda filiorū. Sed hoc bonū suadet
gratia: hoc fieri ipsa sollicitat: quā signat pcur-
sor/quā ioānes in oī sua imagine pfigurat: qui
etiā cōuersurus nunciabat ab angelo incredu-
los ad prudentiā iustorū. Omnis incredulus in-
Psal.13 sipiens est: ⁊ oīs insipiens incredulus est. Quo
niā dixit insipiens in corde suo/nō est de⁹. Vn
insipiēs? Quia incredulus: dicēs in corde suo:
quia nō est deus oīm creator/atq; in humanita
te redemptor: Et q nō est ille q humanatus hu
milia gessit/docuit/⁊ miracula operatus est: q
sic humiliatus est/vt tanta opprobria pateret:
vt crucem tandē mortēq; subiret. Eque autē in-
credulus: nisi quia insipiens in insipientia sua p
sistens/nolens humiliari ad credendū. Nā insi-
pientia ostendit incredulitatē: incredulitas vo
pandit insipientē. Sed est gratie mysteriū: vt in
credulos ducat ad prudentiā iustorū. Proinde
cognoscat vnusquisq; incredulitatē insipienti-
am/immo stulticiā esse: cui iustorū prudentia ex
aduerso obijcitur. Proinde relicta incredulita-
te in sapientiā atq; intelligētiā puenitur: Esaia
dicente: Nisi credideritis/nō intelligetis. Qui
nō credit/nō intelligit: q nō intelligit/insipiens
est/aut sapiens esse nō pōt. Iustorū aūt pruden-
tia credulitas vera est: quoniā iustus ex fide vi-
uit. Unde viuit iustus? Ex eo q credit. Que iu-
sti vita? Ipsa est sapientia. Porro id agit gra-
tia/vt ad iustorū prudentiā veniat. Verūtamen
si discurrimus/est prudentia paganorū: qui non
iusti: qm ceruices idolis inclinabāt. Est ⁊ mun
danorū: que teste apostolo/stulticia est apud de 1.Co.1
um. Est ⁊ carnaliū: quo etiam tradente dicitur: Ro.8
Prudentia carnis mors est. Est ⁊ seculariū: se-
cularia queq; sectantiū: de qbus saluator cōpa-
ratiue disseruit: Dico vobis: quia filij huius se Lu.16
culi prudentiores filijs lucis in generatione sua
sunt. Et filij agar exquisierūt prudentiā que de
terra est. Iustorū vo prudentia illa est que in di-
uinis prouidū facit: iuxta quē intellectū loque-
batur Dauid: Sup inimicos meos prudentem Psal.118
me fecisti mandato tuo: qr in eternū mihi est. Il
le qui christi est amicus/inimicos habet inuisi-
biles tetros: qui omnibus inimicant christi ser
uis/nullo interpossibili feciali ad patrē: qui sup
oēs sunt atrocissimi/penis insatiabiles: ⁊ quod
nefandi⁹ est/omnifarie deceptores: fulgētes
adhuc igenij subtilissimi claritate: imagine ple
rūq; virtutū fucantes mala que suggerunt: vt i-
uadāt hostilius: hostilius sepe cedūt: q aut tra-
hunt in baratrū vitiorū: aut extollunt: aut cōtri-
stant: aut fallunt in actiōe virtutū. Sed satis fa-
ctus est prudens sup huiuscemodi inimicos/ q
eos potuit pcauere: q eorum laqueos deuitauit.
Prope modū excessit adā: qui supra inimicos
inuisibiles factus est prudens: quorū fortitudo
pualida/sapientia nō obtusa. Sed nemo fit pru-
dens nisi mandato dñi: nō qr mādat/sed obser-
uando quod iubet. Inimicus mundus: inimi-
ca caro: inimica nouerca natura: inimici hoīs
domestici eius. Perstat prudētia: stultus est q
ad hoc uindeclinauit insidias. Ab ipsis illesum
existere prudentia coronabilis est. Siquidem
mandato dñi hec prudentia dirigit: prudentēq;
facit authorē: hec eīn initiū prudentie est iusto
rū. Plena vo est theoria ⁊ actu virtutib⁹ peror
nari: maxime illis q aīam reuiuiscere faciunt a
morte infidelitatis ⁊ a mortuis curis vite laben
tis/eijcientes possessorē in eū q p mortē libera-
uit a morte. Hec pmus est iustorū prudētia: vt
ab omni dissoluat visibili: ad inuisibilē deum/ ut
carnē visibilē factum suū cōtubernalē inducat:
ppter quē stultū mundo fieri apex est prudētie.
Quid igit hac dissertione angelus intendebat?
cū ioannē dicebat ad prudentiā iustorū incredu
los cōuersurū: nisi prudentiā illā edicere cū acti
one precomis: que omnē aliā stulticiā appellat?
Humana prudētia vsq;quo trāscendit: cū cruci
fixum stultū/crucē stulticiā/sequaces crucifixi
terrena sapientes dixerunt esse vesanos. Sed
quod stultum est dei/sapientius est hominib⁹.
Ad quam stulticiam gratia ⁊ intelligentia veri
tatis q in ioanne signatur/inuitat: vt in hoc ista
conueniant: vt populus in conspectu dei fiat in
veritate perfectus. Quod angelus subsequen-
ter adduxit/dicens: Parare domino ple
bem perfectam. Nullus perfectus est po-

pulus: Concio nulla recta. Omnis cõgregatio
publica res hebescit: nisi omniũ dño sit para-
ta: in illa pfectione dñs apparet qua pter christum
maioribus prestatur sancta obedientia: consuli
tur ppense minoribus: vt exigit indigentia sub
uenitur: qua tollantur iniurie: qua fides vera est
vades: qua iusticia est cõmunis: qua nulli ven-
ditur quod sibi de iure debetur: qua ppulsatur
iniquitas: qua innocẽtia nõ succumbit: qua re-
gnũ nõ tenet nequitia: qua honore inuicẽ homi
nes se preueniũt: qua plus attollit sanctitas ꝙ
scientia: qua virtutes verbis ⁊ eloquentijs pfe-
runt: qua populus cõgregatur in nomine dñi:
qua diuine virtuti condita ciuitas cõmẽdatur:
qua nihil statuitur legibus quod diuinã legem
effugiat: qua plus morũ ꝙ meritorũ cauet pdi-
tio: qua cor vnũ ⁊ anima vna plebeorũ oium est
in dño: qua nõ in hoc mũdo aut in seipsa tãtũ
sed in christo dño gloriatur: qua nil ad pfectuz
vendicatur: nilqz ad defectum euenisse causat
preterꝙ in ratione virtutis: qua ppter illã nõ ti-
metur vulgare iudiciũ: qua deridetur exempta
machera: mine vt inania, tormẽta velut somnia
estimantur: qua verũ nõ terrore siletur: qua est
omniũ quod singulorũ: ⁊ singulis offert in cõ-
mune deductũ: qua intendit vt numerositate vir
tutũ popul9 augeat. Sed que celestis celestiũqz
nũcius arcanorũ terreno sacerdoti nũciabat, p-
optime sibi placuere: sed suã ⁊ vxoris pcogitãs
senectutẽ, posse fieri hesitauit: ppterea dubitan
ter exquisiuit ab angelo. **Cui dixit zachari
as: Quomodo? Uñ hoc sciam? Ego
enim sum senex: et vxor mea pcessit
in diebus suis.** Humana sapiẽs, rationes
ptendebat humanas: cũ supra naturã penitus
nõ aspiceret: quã in seipso ⁊ in vxore ad cõditi-
onem plis defecisse causatur. Sed supra natu-
re virtutẽ ex sterili atqz sene nasciturus erat ioã
nes: quoniã nõ de lumbis nature, sed de virtu-
te supne potentie virtus ⁊ gratia ipsa procedit.
Sepe quoqz in hominibus agitur: vt ipsũs inue
terauerit in terra nõ sua: ⁊ caro pcesserit in de-
lectationib9 suis: ꝙobrem difficile videat posse
gratiã pmereri. Sed optimus arcanorũ ⁊ im-
positorũ dissertor nõ sua, sed posse fieri asserit
virtute mittentis: cũ dicit: **Ego sum gabri
el qui asto ante dñm: et missus sum
loqui ad te, et hec tibi euangelizare.**
Non sua voluntate aut authoritate angelus se
venisse dicebat: cũ suã assistentiã esse dixerit an
deum ad iocundã fruitionẽ, ⁊ ad obedientiã ex-
equendã: nec se venisse, sed missum fuisse dicit,
vt loqueretur zacharie in templo a dextris alta
ris incensi: ⁊ euangelizare, id est talia bona non
sperata, nõ petita nũciare sibi. Pretulit ad cer
titudinẽ respõdendo angelus suũ nomẽ, q dei
fortitudo interpretat: vt id efficiat diuina potẽ
tia, nõ virtus angelica: Et questioni ex hesitati-
one pposite: vt quod dicebatur, vnde fieri pos-
set agnosceret: p signo future rei ⁊ p multatio-
ne icreduli taciturnitas ẽ adiecta. **Et eris ta
cens et nõ poteris loqui vsqz in diẽ
illum quo hec fiant: pro eo ꝙ nõ cre
didisti verbis meis, que implebun-
tur in tempore suo.** Quoniã oia tempus
habent, que suis dispõsitionibus currunt, vni-
uersa sub sole: aliuni locũ dissertionis habet in-
credulitatis ista multatio. Sed vera taciturni-
tas cõpetebat, quousqz pnunciatus ioãnes ab
angelo nasceretur: quoniã imponendũ erat sy-
nagoge silentiũ: ⁊ legis cerimonie abolẽde: cũ
noua mundo figura gratia parabatur. Magis
autem esse vetus testamentũ tacendo cõstabat:
quousqz noui testamenti gratia desup illuxisset:
aperuissetqz labia elinguium: ⁊ disertas faceret
linguas mutorꝫ. Siluisse dicitur loquens nõ ex-
auditus: ⁊ qui postulata nõ obtinet, ac si tacuis-
set. Nã clamor moysaice legis, omnis exclama-
tio pphetarũ, tota precatio veteris sacerdotij,
ois bestiarũ oblatio, taciturnitas quedam erat
cũ vsqz in id temp9 dñs inexorabilis extitisset: ⁊
nubẽ opposuisset, ne transiret oratio peccato-
rum. Necnõ ⁊ iustorũ precamina repudiabãtur
ad gloriã: quousqz plenitudo temporis aduenis
set: in quo signanter sacerdos multaretur silen-
tio: quia nõ erat ille summus sacerdos, q semel
p pprium sanguinẽ intratur9 erat in interiora ve
laminis: p quẽ erat soluenda captiuitas pecca-
torum: danda remissio adoptionis: prestãda li
bertas: ⁊ supne patrie petitio admittenda. Nõ
erat illud sacrificiũ occisi pecoris offerẽdũ in p
cium: sed sanguis christi, clamaturus de terra
p omnibus exaudiendus in cruce. Intrãte ve
ritate noui testamenti, merito taciturnitate sa-
cerdotiũ erat plectẽdũ: quasi semp in silentio
pmansisset: donec mundo pateretur q i lachry
mis ⁊ clamore valido p sua reuerentia exaudi-
retur in cruce. Et vnũ esset sacerdos et hostia,
eternus vterqz: vno clamore vterqz p eternis
exaudi9 eterne. **Interea erat populus
expectans zachariam: et mirabatur
ꝙ tardaret ipse in templo.** Laudabilis
mos est tãdiu expectare sacerdotẽ, ꝙdiu sacrifi
care pficiat: vt sit pseuerantia vtrorũqz. Sed mi
ratur populus diuinorũ nescius arcanorũ: cuz
moram facit qui diuinas suscipit theorias. **Et
egressus nõ poterat loqui ad illos.**
In tẽplo multatus, egressus extra nõ loquitur:
vt virtus alia ꝙ humana credat astitisse in tem
plo: cõplens silentio veterẽ sacerdotem: in quo
scz christus nouus noua docens, supna pmul-
gans, reprobandus erat, ac si tacuisset, aut si fu
isset locutus inania. Egressus extra nõ loquit,
penã possidens quã accepit: quasi populo innu
eretur ꝙ sacerdotiũ oratio ad exhaurienda pec-
cata inualida extitisset: ⁊ ꝙ ad nouũ aliũ se para
rent, cũ a veteri nõ potuissent habere responsuz:
⁊ desperatio indicebatur, cum a muto doctri-
na non posset egredi, neqz consilium. Sed spes
ex aduerso constabat: vt in se rediret populus
meditans quomodo sperare posset in aliũ. **Et
cognouerunt ꝙ visionem vidisset i**

templo. Cognouerunt ꝙ vidisset: sed ignora
uerunt quid viderat: vt reparentur introrsus in
meditatione spiritus/ꝙ a ꝯditione templi nūꝗ̄
simile extitisset: qui velut rudes terrenis adhuc
implicati/nesciebant ex partus eximia cogitare:
nec se transferre in altitudinē fiendorum. Sed
illis innuens permansit mutus. Aliorum mem-
brorum signo ⁊ motu notū fecit: vt populus a
templo recederet/nec amplius expectaret: quo-
niā ipsi pro sua vice incensa posuerat: et ꝙ ipse
impotens loqui erat. Nam quanꝗ̄ lingua disse
rens muta consistat: tamē multis alijs signis at
ꝗ figuris testamenti veteris cūcta mysteria re
cessum innuebant a templo: ne amplius redem
ptio expectaretur ab illo: ⁊ ꝙ in spiritu ⁊ verita
te locus orationis ⁊ exauditionis futurꝰ omni
no erat: ⁊ ꝙ omni posito incenso veteris testa-
menti protinus erat christus. Et factum
est vt impleti sunt dies officij eius/
abijt in domū suam. Redeat vnusquisꝗ
ad seipsum: vacet vtilitatibus ꝓprijs: ocio non
marcescat/qui est amotus a publicis. Post
hos autem dies vxoris corpore fungens/nō ex
citatus ardore libidinis/sed promisse motꝰ de-
syderio prolis: vxor eius helisabet casta mente/
non corporis excitata libidine/immissione semi
nis in originali culpa concepit: quam spiritus-
sanctus paulo post anima infusa corpori penitꝰ
expiauit: vt gabrielis verificaret ꝓmissum: quo
niam spiritusancto adhuc existens in vtero re
plendus erat. Et occultabat se helisabet mensi-
bus quinꝗ: pudicitia repressa senili: eo ꝙ in se-
nectute aufugisset sterilitas: ⁊ transacta iuuen-
tute adesset fecunditas. Bonus est pudor: sed
non operibus creatoris. Bonus est pudor/sci
licet quo culpa cauetur: non quo virtutis opus
obtunditur. Laudabilis erubescentia: que ita
refrenat ne procedatur in nimiū: ne in id quod
non expedit/declinetur: ne id quod est imperti
nens/in actionem deueniat. Sed nec quisꝗ de
bet erubescere a superiori impositā actionē: aut
quod est miraculi seu bene ꝯstitute nature. Nec
quisꝗ̄ plus sibi in honestate tribuere/ꝗ̄ decre-
uerit iusti amoris authoritas. Plus debito sibi
arrogat/qui in seipso magis cauet insolitam ꝗ̄
domini facilem actionem. Habebat siquidē ta-
lis occultatio aliquid humani respectus: ⁊ por-
rigebat audientium risus/ꝙ steriles ⁊ senes car
nalibus actionibus se dedissent. Timebat ad-
huc infamiam: ⁊ famā amabat humanā: cum se
se quinꝗ mensibus occultauit: tacite secum cō-
ferens/dicens: Quia sic fecit mihi dñs/
in diebus quibus respexit auferre
opprobrium meum inter homines.
Vir mutus effectus vxori quod viderat ⁊ audie
rat in templo/nunciare non poterat: idcirco he
lisabet talibus suspitionibus laborabat: a quo
si audiuisset mysterium/ non talibus angustijs
angeretur/aut perplexitatibus titubaret. Sed
quid est quod dicit: quia sic fecit mihi dominꝰ?
Sic vt in senectute atꝗ sterilis existens cōcipe

ret: vt duo nature ordine penitus obuiarēt/ne
cōceptio fieret: sed in his que supra naturam fa
cta noscuntur: siquidem reputatur quod conce
pit etate grandeua ⁊ sterilitati subiecta. Sꝫ hoc
ad maius credendum prerogabatur mysteriū:
quoniam virgo erat conceptura pariter ⁊ pari
tura omniū salutare. Sed fecit hoc quando dis
posuit illi auferre opprobrium inter homines.
Opprobrium inter homines infecūditas erat:
sed non apud deum damnabatur opprobrio:
cum non sit in hominis potestate/sed in domi-
ni voluntate posse concipere. Sterilitas atꝗ fe
cunditas solum a creatore dependent. Proin-
de multa velut opprobriū in conceptu sunt ho
minū: que apud deū defectuū nota carent. Sed
cum deus hoc voluit remouere opprobriū/ste-
rili dedit ipse conceptum: que virgini virginū
ad faciliorem credulitatem ab angelo eodē in-
fertur: dum sibi saluatorem omniū concepture
atꝗ pariture nunciatur. Quam cum se quinꝗ
mensibus occultaret: maria ab angelo nuncia
tam in sexto mense detexit/cum montana con-
scendit. Et intrauit domū zacharie/ et
salutauit helisabet. Et factum est vt
audiuit salutationē marie helisabet
exultauit infās in vtero eius. Et re-
pleta spiritusancto helisabet/ excla-
mauit voce magna et dixit: Benedi-
cta tu inter mulieres: et bñdictꝰ fru
ctus ventris tui. Et vnde hoc mihi
vt veniat mater dñi mei ad me? Ec-
ce enim vt facta est vox salutationis
tue in auribꝰ meis/exultauit infans
in gaudio in vtero meo. Non hic aliqđ
sumpsimus disserendū ꝓ parte marie/sed ꝓ my
sterijs ꝑcursoris ⁊ matris. Detegit helisabet
ne amplius delitescat/cū maria virgo illā visita
tura ꝓcessit: cū hec mirabilia i eis nō fecerit na-
tura/sed dei discreta potētia: ꝙ sterilis ⁊ senex
preconē/⁊ ꝙ virgo sine semine ꝯceperit iudicē.
In illa mirū ꝙ senex ⁊ sterilis: in illa mirandū
ꝙ fecunda/sed ꝑter virtutē seminis. Sed saluta
tur helisabet iam onerata ꝑcone a virgine/ꝗ̄ sal
uatorem sine ponderositate gestabat: vt salus a
nouis mysterijs referatur ad priscos: ⁊ per vir-
tutem noui conceptus vetera liberentur: Anti-
quior mundo fuerat helisabet ꝗ̄ maria: ⁊ ioan-
nes christum in conceptione precesserat: sed sa
lus processit a lege noua per hominem nouum
in eos qui precesserant ad salutem predestina-
tos. Qua salutatione percepta/ conceptus se-
xti mensis agnouit mysterium: dum exultat in
vtero anteꝗ̄ nascatur: et officium peragit ad
quod erat: et gaudio adoritur/ cum voce non
possit edicere. Impotens fandi exultatione do
minum profitetur: nondum percepto vsu lu-
cis corporee/etiam in carne velatam inuisibi-
lem lucem mundo aduenisse cognouit: ⁊ occul-
tus occultum/seruus dominum/miles regem/
preco iudicem/precursor postsequum impera-
torem sine sensuum argumento preuidit; et

propriū fecit in eo sensum diuina potentia/
quem sic ante nemo habuerat ex natura. Uide
quanta simul ex omni parte conueniunt: vt tan
ta mirabilia oriūtur. Hinc helizabet/ inde ma/
ria gratia plena: hinc vxor sacerdotis/ sed ab eo
caste cognita: hinc vxor fabri/ ab illo intacta:
hinc senex/ inde iuuencula: hinc sterilis/ inde fe
cūda: hinc sanctificati parens/ inde sanctisan/
ctorum mater: hinc iustoru3 filius/ inde ab eter/
no ex deo patre progenitus: hinc saluatus/ in/
de salus; hinc creatus/ inde creator duplici car
ne velatus. Proinde ad exultationem Joānis
prophetica virtus adnectitur: cum Helizabet
continuo spiritusancto repletur: quo concita/
ta prorumpit in vocem magnā affectu/ magnā
nouitate mysterij/ magnā studio disserēdi/ ma/
gnam vtilitate credendi/ magnā cōsyderatione
sui: quia mater pueri hominis: magnā existima/
tione matris omniū redemptoris ad eā venien
tis: magnā protinus ex veritate/ quā spiritu di
ctante prenūciat. Ait enim: Benedicta tu inter
mulieres: ⁊ benedictus fruct⁹ ventris tui. Sed
nec vt maior/ q̄uis antiquior helizabet Marie
benedicit: qua3 ex spiritusancto matrē dn̄i esse
cognouit. Non ex autoritate illi dedit benedi/
ctionem/ acsi esset illi aliquo iure prelata: nec ꝓ
phetat futurū quod mente conspicit factū: sed
extollit laudibus virginem: eo q̄ benedicta pri/
us a domino extiterit que3 gestabat: quo virgi
naliter grauida erat: non benedictione cōmu/
ni/ sed illa que omnes excessit penitus mulieres
Hic etia3 fructum quē absconse virgo gestabat/
agnouit. Cu nec etiā benedictionē inferens be
nedicit: sed enūciat quod sibi spūssanctus ostē/
dit. Non autem benedicit fructū ex arbore: sed
arborem ex benedicto fructu asserit benedictā.
Ecce due arbores fructuose/ noua poma feren/
tes in fructib⁹: vt vna gratiā/ altera ferret gra/
tie largitorē. Sed vnius benedictior suauiorq3
fructus/ ⁊ vsq3quaq3 profusior: in quo erat oim
salus: per quem solum omniū humanorum fru/
ctus esset acceptus: preter quē omniū esset ine/
ptus. Et secum mirans helizabet/ quasi mentis
pateretur excessum: quia regina mundi ipsā vi/
sitatura conscenderat/ etia3 clamando adiecit:
Unde hoc mihi/ vt mat̄ dn̄i mei veniat ad me.
asserens ea que infans quem gestabat in vtero/
exultando ꝑfecerat/ propter fidē marie: q2 cre/
didit denuncians esse beatā/ vnde perficiant̄ i
illa ea que ꝑficiēda restabāt: hinc ꝓphetico spū
helizabet ia3 facta pariter ⁊ futura nunciabat.

**Que cū impletum esset tempus pa/
riendi/ peperit filium. Et audierunt
vicini et cognati eius/ quia magnifi/
cauit deus misericordiā suam cū il/
la: et congratulabantur ei.** In lege ve
teri velut ioannes in vētre/ gratia ⁊ veritatis in
telligētia claudebatur: reuelāda tamē in tp̄e suo
In cuius completione mysterij iā plena dieb⁹/
ioannē peperit helizabet. Hoc etiā cōtingit in
moribus hominū: vt sepe bona mēte concipiāt
sed nō semper tempus agendi: cum h̄o dispon̄ē/
te altissimo tempus affuerit/ cōcepta in animo
virtus ꝓcedit in actum. Non paruū est bonū/
cum concipientibus virtus aderit pariēdi. Nā
concepisse quid proderit/ si partus defecerit?
Nec eī boni agendi sufficit desyderiū: nisi cu3
possit/ succedat effectus. Filium/ non filiam pe
perit: vt tam pro mysterio q̄ ꝓ agende vite stu/
dio cognoscam⁹ quantū sacra scriptura demon
strat/ nunq̄ angelo reuelante/ neq3 supra natu
ram in conceptu mirabili feminā esse cōceptā/
aut ꝓdisse de partu: sed semꝑ predicente virtute
superna ꝯceptus fuisse mirabiles: ⁊ part⁹ fuisse
viriles: vt non effeminate/ sed fortes fiāt homi/
nū actiones. Nec ex hoc velut reprobata tenea
tur natura feminea: sed i significatione pl⁹ attol
litur. **Et audierūt vicini et cognati ei⁹
q2 magnificauit domin⁹ misericor/
diā suam cū illa: et cōgratulabātur
ei.** Uere sic gesta sunt hec: siquidem fama noui
ortus diffunditur: q2 ꝑ omnē orbē diffundenda
erat fama maioris: quē ioānes ordinariis dispo/
sitionibus ꝓcedebat. Et quod cōmune nascitur
bonū/ ⁊ vbiq3 reboatur: vt fiat participiū ama
toribus bonitatis: et cognoscantur ex publico/
hominū affectus: qui letantur ad gratiam: ⁊ cū
fructus iusticie prodeunt: nam iusta parēs iu/
stum fructum ꝓduxit. Sed vicini sunt ⁊ cogna/
ti qui audiunt: hi etiā qui letantur. Expedit siq̄/
dem ꝓpinquū fieri vite sanctoꝝ et iusticie con/
uersatione: et velut generis propinquitate con/
iungi: si volumus audire mirabiles/ ac etiam sa
lutiferas nouitates: et congratulari his quib⁹
deus sua magnalia cōferre disposuit. Nec cre/
datur de⁹ denuo suā magnificare misericordiā:
que semper vtiq3 magna ē: sed cū helisabet tūc
magnā ostendit dando ꝯceptū: educēdo ad par
tum cuius vuluam ante cōcluserat. Miris mo
dis agit in hominibus diuina potentia: vel cu3
peccatores miserando conuertit: aut cu3 iustos
in altiora opera ꝓuehit: ⁊ vbiq3 misericordia ma
bna: donis diuinis nostris meritis non equa/
tis. Et pars est superne vite aliorū prosperitati/
bus colletari: ⁊ congratulari eis quibus alludit
diuina potestas. Hinc videt̄ inuidia trāsmigras
se ac in extremum ꝓfecisse: suppressum odium:
vera charitas illuxisse. Hinc in beatitudinis cō
finia secessisse: vbi nō est cōgratulatio de ꝓue/
ctibus proximorū. Nā quod est vnius leta festi/
uitas/ dicit̄ omniū: ⁊ quod est omniū/ esse nosci
tur singulorū. Eia inq̄ bono examine positi no
scuntur/ qui aliorū virtutibus ⁊ bn̄ficijs gratulā
tur. Habet in se q̄sq3 ꝓfecto quod in alijs amat
nec virtute priuat̄ qui in veritate diligit virtuo/
sos. **Et factum est in die octauo vene
runt circūcidere pueru3: et vocabāt
eum nomine patris sui zachariam.**
Circumcisio diei octaui que non ex lege/ sed ex
patribus erat/ includebat mysteriū: scilicet a q̄/
bus mat̄ in octaua resurrectōis futura sit plebs
fidelū circūcisa. In mortali hoiu3 vita castiga/

tem ⁊ continentiā notat ex mēbro: necnon abdicationem placiti ⁊ decisionē superflui. Quod autem eum nomine paterno vocabant/ deferebāt origini naturali ⁊ dignitati paterne sm cōsuetudinem multarum nationum: ꝙ primogenitus nomine paterno censetur. Sed quoniā iam natura defecerat in parentibus/ vt per nature legem venire potuisset ad ortū: magis vero gratia prestabatur: decens non erat vt nomen sortiretur paternum/ neqꝫ alicuius cognati. Proinde **mater eius respondit dicens: Nequaqꝫ: sed vocabitur ioānes.** Adhuc helisabet spiritussancti virtute pphetabat: immo a spiritu didicit/ quod non didicerat a marito. Non ipsa in tēplo audierat de noīe precursoris: nec maritus mutus existens poterat nūciare: sed hoc sciebat superna reuelante virtute ꝙ sic iā diffinitū erat/ vt ioannes filius eius vocaretur: quod nomen non erat ab hoībus inuentum: sed ab eterno premissum/ ⁊ per angelū tēpore cōgruo reuelatū. Etenī sepe nouimus sacras scripturas acute scrutantes/ noīa multis cōpetere ratione bonitatis atqꝫ mysteriꝫ: ac etiā sic a primeuo fuisse imposita/ in pluribusqꝫ mutata: quod in posterū rerū mōstrauit euentus. Cū aūt pphetica mater sic filiū vocari assereret: cognati ex hūana consuetudine responderūt/ ignorantes gratiā tali consuetudine non teneri/ dicētes: **Quia nemo est in cognatiōe tua qui vocetur hoc nomine.** Igitur magis congruū erat vt nomen nō habitū haberetur/ ꝙ̄ in alio repereret quo quis antea censebat. Et ꝗppe verū erat/ ꝙ̄ in cognatione carnali tantū existens nomen a celestibus non accepit. Quam cognationē carnalibus fieri expedit adeptione gratie/ non extinctione nature: in cognatiōe spirituali cognatum esse virtutibus qui priuilegia nominum querit: quoniā non sm nomen quod ab hominibus imponitur/ ascribimur in libro viuentiū: sed sm nomen quod sortimur in cognatione virtutū. Sed hi cognati ex carne/ mōdum supra ipsam facti: **Innuebant patri eius quem vellet vocari eum.** Innuebant patri eius vt ipse innueret: quoniā adhuc mutus. Innuebant cui iure nature maior erat potestas in filio: vt ipse disfereret quo noīe natus filius vocaret: nō ꝓ̄teriti quod sua mater edixerat. Qui voce ꝓuatus/ signo aliquo postulans pugillarē/ scripsit dicens: **Joannes est nomen eius.** Scripsit in pugillari/ in aliquā scilicet tabella que infra manū portabilis erat: ipsorū more qui notare ad firmiorem memoriā aliqua consueuerūt. Sed nec ipse scribendo nomē imposuit: sed quod ab angelo audierat in tēplo/ reserauit. Joannes est nomen eius. Ac si aperte dicat: Non sibi mater/ non ego potior parēs huic nomē imponimus: sed hoc est penitus nomen eius. Nos sibi non damus: vosqꝫ cognati more solito in a[illegible]s nato huic nomen non imponeris: habet nomen: tenet nomen: de celis non de terris est nomen. Frustra de huic imponen-

do vocabulo litigatis: quod de superis est sancitum/ humanis iudicijs non transfertur: velleqꝫ transferri criminis damnabilis notā habet. Igitur **Joannes est nomen eius.** Ad quam scripturā nomen huiuscemodi disferentem/ **mirati sunt vniuersi.** Quare mirati? Nouitate gestorū: que illorū nō penetrabat acuitas intellectus. Nouum enī atqꝫ incognitū semper consueuit homines in admirationem adducere. Sed maior admirationis occasio subdebat. **Quia apertū est ilico os eius: et loquebatur benedicens deum.** Videte mirū: corde annotate quod geritur. Predixerat angelus zachariā voce priuandū quousqꝫ hoc quod dixerat compleretur: sed iā completū erat/ quoniā natus erat: cur igitur in natiuitate aut in ipso ortu Joannis os zacharie non fuit apertū: sed vsqꝫ in octaua die dilatū? Quia nascendo noscebat qūia filius: in nomīe vero eius mysterium pandebatur: cuius nati dignitas attollebatur ex mysterio plus ꝙ̄ ꝙ nat⁹ esset homo. Et ex hoc non credimus zachariam mutitate punitum/ eo ꝙ incredulus esset de filio: sed ꝙ ad tantū pararetur mysteriū/ hesitauit. Proinde filio nascente lingua nō soluitur: sed declarato ioannis noīe in octauo die os increduli aperitur. Ecce potestas celici noīs: vt quod hesitatio claudit/ ipsa resoluit. Et ab eo liberatus est pater ꝑ quo multatus extiterat: vt quod est causa culpe/ sit venie: quod pene/ sit premij: si in partem contrariam transferatur. O magnū nomen: quod patri vocē/ conciuē ciuibus/ vicinum conuicaneis/ populo sacerdotem/ vxori virū/ ꝑ vsum loquele restituit. Et magno factū est hoc presagio futurorū: qm̄ sola gratia linguas hominū facit in veritate disertas: sola gratia miracula opat̄: sola gr̄a est ꝑuia saluatoris: sine q̄ plectimur: qua inherēte liberamur. Sꝫ hū die octauo quo puer circūcidit̄: quo e⁹ nomē venit in publicū: senis hoīs veterisqꝫ sacerdotij lingua resoluit: cū mu͞ta fuerit oīs antiqua conditio/ ⁊ ministratio veteris testamenti: cuius os ⁊ lingua in aduētu noui hoīs/ in ortu noue lucis/ reconciliationisqꝫ gr̄e/ mox resonet in laudē. Et hoc fuit testamēti tota ꝓfectio: qm̄ prefigurauerat christum: que resolutis vocibus ⁊ magnis laudū ꝓconijs resonabat benedicens deū: q2 fecit nobiscū misericordiā suaꝫ. **Factus est autem timor super omnes vicinos: et super omnia montana iudee diuulgebantur omnia verba hec.** Timor terrenus incutit̄ cū supna claresc̄it: q̄ aut terret incredulos/ aut cōmōuet ad credēduꝫ: sꝫ ꝯtingit vicinos corꝑe/ vt plus mēte virtutibus vicinent. Semꝑ enī timor qui de mirādis virtutibus exit/ ad veritatē intelligendam virtutemqꝫ peragendaꝫ inuitat. Et fit timor super omnia montana iudee: quoniā omne quod altū in mundo credit̄/ virtus diuina deterret ⁊ timere facit dū clangit. Sed nec credat̄ timor immissus: magis aūt ex consyderatione mirandorū exortus: quoniā filius ex vete-

ranis vltra naturalē virtutē ꝓdierat: qm̄ nomen
ab angelo/ nō ab hoīe acceperat: in cuius virtute
solutū erat lingue vinculū senis hoīs/ nam octo
diebus ⁊ nouem mensibus mutescentis. Hec in
admirationē homines induxerunt: hec fecerūt
pio timore pauētes: qm̄ ista tam insolita ꝑ mon
tana iudee/ ⁊ ꝑ loca vicina vulgabātur: ⁊ fecerūt
homines redire introrsus ad conspicuā consy
derationem gestorū. **Nam et posuerunt
omnes qui audierant in corde suo/
dicentes: Quis putas puer iste erit?
Etenim manus domini erat cum il
lo.** Quid posuerunt in corde suo? Ea que audie
rant. Quare? Ut consyderarēt: vt memoriter te
nentes qui viuere possent/ mirabilem rerum ex
pectarent euentum. Ea que diuinis theorijs au
dinimus/ omnino sunt in corde ponēda. Etenī
cor nostrum sic creatum est/ vt sit i terra quod
dam armarium atq; repositorium diuinorū. Po
nenda sunt in corde sancta mysteria verbaq; di
uina: vt credamus ⁊ diligamus: vt in illis sedu
lo meditemur: ⁊ ex eis fiat directio gressuū no
strorū: ne a vero deuiantes/ in aspera incidamus
Psal. 118. Etenī hoc sensu propheta dicebat: In corde
meo abscondi eloquia tua: vt non peccem tibi.
Et hi de Joanne verba huiuscemodi audien
tes posuerunt in corde: vt intra se dicerent/ aut
foris loquēdo cōdicerent: Quis putas puer iste
erit? Admiratiue loquebātur rerum nescientes
euentum: existimantes tamen ex ipso atq; sperā
tes magnum euenire ꝓuentū: qm̄ manus dom
ni/ virtus scilicet dei/ potestas altissimi erat cū
illo in operatione futuri mysterij ⁊ operatione tanti
miraculi: paterni oris in suo nomine resoluti.
**Et zacharias pater eius impletus ē
spiritusancto: et prophetauit dicēs:
Benedictus dominus deus israel:
quia visitauit et fecit redemptionē
plebis sue.** Multa ⁊ excedentia sensum sunt
donata parentibus in huius virtute nascentis:
vt helisabet ⁊ zacharias spiritusancto replerē
tur: repleti vero in verba ꝓphetica ꝓrumperēt.
Nam pater mutitate depulsa/ spiritu afflatus/ in
altitudinem ꝓphetie verba depromit: a laude at
q; benedictione incipiens creatoris: Bndictus
dominus deus israel. Non dij gentiū: sed ille dū
taxat quem populus israeliticus a pncipio sue
institutionis coluerat. Et quanq̄ esset deus et
dominus omnium nationum: deus israel tamē
latrio cultu erat: in quo multa miranda profece
rat ab eo quo eum disposuit educere de egy
pto: quem insuper visitauit: et fecit redēptionē
illius per vnigenitum filium eius. Uisitauit se
pe dominus plebem suam: sed adhuc redempti
onem non fecerat. Sed nunc zacharias ex cer
titudine quam habebat/ verbis expressit vt fa
ctū. Et benedixit: quia benedictus est ab eter
no. Benedixit eum qui in celestibus benedi
xit: cuius benedicti omnes electi. Benedixit q
omnibus benedicit. **Quia visitauit:** a crea
tione hominis vsq; in p̄sens visitare nō desijt

plebem suā: quā etiā ꝓprio sanguine in cru
ce redemit. Et visitationē protinus nostre oppor
tunitati cōnexit. Nam post peccatū ilico visi
tauit Adam/ dicens: vbi es? vt ad semetipsū pe
nitendo rediret: qui iussum contemnendo/ a se
ipso ac etiam a deo discerpserat. Uisitauit cain
ante actum criminis quod operari decreuerat/
ne ꝑficeret: visitauit post scelus vt peniteret. Ui
sitauit Noe vt a diluuio eripiendus intēderet:
post diluuiū quomodo viueret. Abraā/ isaac ⁊
iacob sepe sepius: necnon ⁊ eorū vxores ꝑ ange
los ⁊ oracula/ ꝑ non speratos ɔceptus: docēdo/
reuelando. Necnō moysen in deserto ꝑ rubum.
Et populum in egypto: pharaonem ꝑ moysen
⁊ aaron: demū ipsum ⁊ egyptum ꝑ validas ⁊ mi
rabiles plagas. Sepe populū in deserto: gedeo
nem/ sampsonem: annam in conceptu: heli per
reprehensionem/ ⁊ alterius sacerdotij predicen
do successionē. Samuel dirigēdo quid ageret:
dauid/ salomonem: plurimosq; reges. Prophe
tas per spiritūsanctū: ⁊ populos in clamoribus
prophetarū. In plenitudine quoq; temporū:
zachariā per angelū ipsum/ ⁊ vxorem eius ꝑ no
uum filium. Et omnem populum vniuersumq;
mundum per redemptorē omniū christū/ eter
nū dei filiū/ in tēpore filiū hoīs factū/ misericor
diter visitauit. Proinde zacharias a mutitate
iam liberatus/ spiritusancto repletus exclama
bat: Benedictus dominus deus israel: quia vi
sitauit ⁊ fecit redemptionē plebis sue. Quod eti
am dauid longe ante predixerat. Redēptionē Ps. 110.
misit dn̄s populo suo: mandauit in eternū te
stamentum suum. Hoc idem saluator cum pre
dicaret assertuit/ dicens: Filius hominis nō ve Mat. 20.
nit ministrari/ sed ministrare: ⁊ dare animā su
am redēptionē ꝓ multis. Et apostolus ad Co
rinthios iam factum exclamat/ dicens de dei fi
lio: q facta sit nobis ab ipso nostra redemptio. 1. Corin. 1.
Et alibi: In quo habemus redemptionē per san Ephe. 1.
guinem eius. Et ad Timotheū de huiuscemo
di fide instruxit. Unus enī deus/ vnus media 1. Timo. 2.
tor dei ⁊ hominū hō christus iesus: q dedit re
demptionem semetipsum ꝓ nobis. Qui intro
iuit semel in sancta/ eterna redemptiōe inuēta.
**Et erexit cornu salutis nobis in do
mo dauid pueri sui.** Erectū esse cornu sa
lutis in domo dauid asserit zacharias: et nouo
loquēdi genere monstrat adesse salutē. Et vela
mentū est i narratione verborū: quod statim au
feretur cū trāsimus in christū. Cornu quasi os
est: et discreta origine ab alijs ossibus ꝓcedere ꝑ
spicuū est: qm̄ cetera corio ⁊ carne velātur: cor
nu solū carnem excedit: preter coriū ⁊ supra co
rium se protendit: ⁊ alicui animali preterq̄ i ca
pite nō apparet. Arma sunt animaliū cornua
in capitibus orta. Cornu signatur regia potestas
quoniā in veteri testamento oleo quo vngeban
tur reges/ ferebatur in cornu: iuxta quod dictū
est samueli/ cū reprobatus esset saul: Imple cor 1. Regū. 16.
nu tuum oleo: ⁊ mittam te ad Isai bethleemitē
prouidi enim in filijs eius mihi regem. Quod

samuel vsqquaqz perfecit. Proinde cornu erectū in domo Dauid/est regia christi potestas: qui s̄m carnem de lumbis dauid scriptura tradente/genealogia diligēter inspecta(vt Mattheus et Lucas cōmemorant)mūdo natus apparuit. Erecta est christi potestas: quoniā omnis depressa erat potentia iudeorū:quib⁹ omnis spes salutis erat adempta/ nisi redderetur per christum:et omnis humana potestas male pes fundata vitijs subiacebat: q̄uis etiam humano fastu romana esset diffusa per orbem. Nulla prius est erecta potestas: nisi erigatur super vitia:nisi ad celestia subleuetur. Nempe depressa erit omnis potestas in moribus nequiter subiecta demonibus:post hanc vitam suis includenda carceribus. Que regalis hominum/que imperialis potestas mortalium: que nec seipsā neqz subditos poterat a potestate tartarea liberare? Sed christo vt dei filio:q̄uis esset ab eterno summa potestas:in plenitudine tēporum erecta dicitur in domo Dauid:ex cui⁹ semine per incorruptam virginem factus est homo s̄m carnem: antiqua promissione nunc tradita veritati:cum sibi legimus: Et ponam in seculum seculi semen eius. Et iterum: Semel iuraui in sancto meo si dauid mentiar: semē eius in eternum manebit. Et alibi dictum inuenimus: De fructu ventris tui ponaz super sedem tuam: O q̄ erectum cornu salutis nostre: cum semen Dauid in filio dei sedeat super sedem alti omnipotentis dei. Omnifarie cornu salutis nostre erectum dicitur: cum dei filius dauidica carne vestitus/ celos penetrauerit: superna conscenderit:ꝛ a dextris sedeat altissimi dei Et velut cornu excedit carnem ꝛ coriū/ sic christus terrā excessit omneqz celum: cui a patre in celo ꝛ in terra omnis est collata potestas. Hoc Anna ꝓphetico spiritu longe ante preuiderat/ dicens: Domin⁹ dabit imperiū regi suo:ꝛ sublimabit cornu christi sui. Erectū est cornu:sublimatum est cornu. Salutem dat Christus in suo cornu:liberat a demonib⁹ in suo cornu. Nā ꝛ Dauid ante preuidit/quod nunc zacharias in ortu filij de christo nondum nato prophetauit/ dicens: Protector meus et cornu salutis mee. Protector est christus ab omnibus incursantibus malis:et omnibus sperantibus in euz est cornu salutis/ et in eo merito subueniens nobis/ quo de lumbis s̄m carnem descendit: in qua passus/mortuus/sanguinez fudit: resurgēs a mortuis superna conscendit. Hoc per dauid deus pater ante predixerat: cuz introducturus esset filium in orbem terrarum ad confringendum omnia cornua superborum: q̄ cornu eius esset erigendum/ et super omnia exaltandum. Et omnia cornua peccatorum confringam: et exaltabuntur cornua iusti. Nemo iustus inter homines/ nisi qui peccare non potuit. Et q̄uis multi dicantur iusti:non tamen proprio/sed isti us iusti merito sunt facti participes: cuius exaltata sunt cornua/videlicet crucis:que propheta dicente fuerunt in manibus: in quibus stat abscondita fortitudo illius. Et vt ad aliud loquendi genus me transferam: christiana potestas in cornu natura signatur. De carne cornu consurgit: sed carnem omnino esse negamus. Qui cornu nunc vtitur in carne viuens/ super carnē faci⁹ agnoscitur. Cornu vtitur q̄ a carnalibus vitijs omnino recessit: qui in virtute solidatus/non mollescit terrenis delicijs:qui mundū ventilat a seipso excutiens:qui repugnat impugnantibus:qui cornupetit inuisibiles demonū potestates:qui velut cornu sustinet aereas potestates:qui carnem per omnia superat:qui tēporalium rerum pellem per omnia suppeditare cōtendit: qui manet impassibilis ad forinsecas actiones. Etenim cornu in his impassibilis dicitur esse nature: vt neqz pluuiam/neqz aeris serenitatem/neqz aeris qualemcūqz ꝓ tempore intemperiem expauescat:q̄uis et bestiarū pili hac impassibilitate potiantur:sed carent v̄tute qua possint violenter aut vltro aduersa depellere. Dicam cuiqz q̄ ei sit bene: si existens in carne ipsam excessit:degens in corpore/ ipsaz superauit:corporali pondere pressus/ spiritualiter vixit:in terrenis habitans/in celestibus mēte cōuersatus est. Sed hoc cornu non insurgit a natura corrupta:non a nobis radicatur in capite erectum est nobis in domo dauid pueri sui/serui dei/famuli dei: scilicet in christo/ ꝛ eiusqz domo/in ecclesia sancta eius: vbi est omnis sanctitas eius. Domus christi ecclesia christi. Extra illam nemini erectū est cornu salutis. Nulli salus qui de ipso non erit. Domus christi/dom⁹ virtutū/domusqz donorū: vbi nobis erecta sūt cornua. Nam ꝛ ioannes vidit agnum tanq̄ occisum:in cuius capite cornua septem. Cornua septem/virtutes septem: dona septem/ beatitudines septem:quibus omne ad salutem nobis oppositum impugnemus: non in nostra/ sed in agni virtute:qui tollit peccata mūdi: vt nō condemnetur/ sed saluetur mūd⁹ per ipsū. Sicut locutus est per os sanctorū: qui a seculo sunt prophetarū eius. Nō q̄si de nouo ꝑ eū ꝓphetatū hoc loq̄tur zacharias: sed asserit multifarie antedictū per ora prophetarū: Et vt fides dictis indubitanter accōmodetur/ sanctos fuisse testatur: non autem a seipsis missos/sed ab ipso deo directos:quoniam multi ꝓphetauerunt non missi:non vera/sed falsa predicentes in seipsis decepti. Sed sancti prophete/ ab eo seculo christi aduentum incipientes predicere/in quo deo patri placuit reuelare. Nā Moyses scripsit quid ante se de christi visitatione:ꝛ qua incarnatio eius atqz natiuitas ꝛ omnis eius conuersatio apprehēditur: extiterit prenunciatū: quid ve sibi fuerit scire cōmissum. Scripsit nēpe q̄ fluuius egrediebat de loco voluptatis ad irrigandum paradisū: christū videlicet in illo egressu commemorans: quem misit pater ad visitandum hoc seculū. Et Abraam descendit in Egyptum/vt peregrinaretur

Marginal notes: Psal. 88. — Ibidem. — Psal. 131 — 1. Reg. 2 — Psal. 17. — Psal. 74. — Abacuk. 3 — Apoca. 5. — Gen. 2. — Gen. 12.

ibi. Unigenitus dei ex paterno precepto descen-
dit/quasi peregrinus visitare hunc mundum.
Gen.21 Et visitauit dominus saram sicut promiserat: et
impleuit que locutus est. Concepit et peperit fi-
lium in senectute sua. Uisitando autem saram/
synagogam in futuro visitaturus erat. Que cu͂
senescens deficeret/concepit in virgine filium:
et mundo edidit almum partum. Hoc idem ia-
Gen.49. cob iudam filium benedicens prophetauit: Non
auferetur sceptrum de iuda/neqȝ dux de femo-
re eius donec veniat qui mittendus est: et ipse
erit expectatio gentium. Clara est in his prophe-
ta: quod christus prophetabatur mittendus/qui nunc
missus iudeorum populum et gentium visitauit.
Et impletum est in christo quod moyses a deo
Exo.3. poposcit dicens: Obsecro domine/mitte quem
missurus es. Ipse primus de quo zacharias lo-
quitur/erat mittendus: hicqȝ missus omnem po
pulum visitaturus apparuit. Et Balaam sub
nomine stelle ad illuminationem orbis iesum mu͂
dum visitaturum/in ipso nasciturum ostendit:
et velut virgam correctionis et directionis et ple
Num.24 ne dominationis asseruit. Orietur stella ex Ja
cob: et consurget virga ex israel. Stella ex Ja
cob christus est: ex ipso per dauid ordinata/et
non pretermissa propagine: vsqȝ etiam virginee
coniuges peccatorum ignorantie tenebras fu-
gaturus apparuit. Et virga iusticie in mani-
bus eius: ad dirigendos bonos in viam eius:
perimendosqȝ ineuitabiliter rebelles sermoni-
bus eius. Multa sunt testimonia prophetarum/
per quoru͂ os locutus est deus: que si per singu
la vellemus disserere/longa volumina ederen-
tur. Sed vt breuiter absqȝ alia declaratione per
stringa͂: ad affirmationem eius quod de christo
protulit zacharias/etia͂ dauid locutus est dice͂s:
Ps.2 Dixit domin⁹ ad me: filius meus es tu: ego ho-
Psal.71 die genui te. Quia descendit sicut pluuia in vel
Psal.84 lus. Et ipse veritas existens de terra orta est:
quia vt homo natus est in sionitico populo. Et
Psal.97. lux orta est. Et notum fecit dominus salutare
Ps.110 suum. Et redemptionem misit dominus populo
Psal.111. suo. Et exortu͂ est in tenebris lumen rectis cor-
Psal.17. de. Et dei filius celos inclinauit et descendit. Et
Psal.143 emisit manum suam de alto altissimus deus: cu͂
filium manifestauit in carne: ad ostendendam
sue virtutis potentiam: ad conferendum bona
bonis/et supplicia digna dignis. Et Esaias suo
modo testimonia dedit: que fuerunt prophetie
Esa.1. penitus futurorum. Nisi dominus reliquisset no
Esa.2. bis semen/quasi zodoma fuissemus. Et erit in
nouissimis diebus mons domus domini/pre-
paratus in verticem montium. Et confluent ad
Esa.5 eum omnes gentes. Idem: Apprehendent se-
Esa.7. ptem mulieres virum vnum. Et alibi: Ecce vir
go concipiet et pariet filium: et vocabitur nome͂
Esa.9. eius emanuel. Idem: Paruulus natus est no-
bis: et filius datus est nobis. Et que sequuntur
quod intenditur exprimunt. Et alibi vt factu͂
Esa.16 iam agnoscamus: Emitte agnum domine do-
minatorem terre: de petra deserti ad montem fi-

lie sion. Et Hieremias: Nouum fecit dominus Hiere.31
super terram: et mulier circu͂dabit virum. Da- Dan.2.
niel: Lapis precisus est de monte sine manib⁹.
Quid enim iuuat omnes prophetas percurre-
re? Ac etiam omnes prophetias suis modis ob-
uelatas reperire difficillimu͂ esset. Sed hoc ne-
mini diuinas scripturas scrutanti in dubiu͂ ve-
niat: quod omnes veri prophete/sicut zacharias in
suo cantico protulit/de visitatione domini ve
re atqȝ mystice sunt locuti. Et salute͂ erexit sci Luc.1
licet nobis: ex inimicis nostris: et de ma
nu omniu͂ qui oderu͂t nos. Erectum est
cornu: sed nec frustra: quonia͂ in ipso nobis ere
cta est salus ab inimicis nostris inuisibilib⁹: ne
vltra violeter animas raperent: ne iustas animas
patru͂ amplius detinerent. Ipse saluat de ma-
nu implacabiliter odientium. Ipse cornupetit
omnes homines/suos electos cornu persecutio
nis et superbie imperete͂s. Erectu͂ est cornu salu-
tis: Ad facienda͂ misericordia͂ cu͂ pa-
trib⁹ nostris: et memorari testamen
ti sui sancti. Temp⁹ erat miserendi: quia ve-
nit tempus quo sancti patres excluderentur a
potestate tartarea: quo preda sanctorum ab in-
iustis raptoribus tolleretur. Erat ammodo ce
lebranda misericordia cum antiquo patre ada͂
qui fletibus et penis culpam ad posse diluerat/
Necnon et cum misera prole sua: quam a para-
disi sedibus/a diuina gratia per inobedientia͂
propriam fecerat exulare. Danda erat noe mi-
sericordia: qui euadendi spe pro reparationis hu
mane munimine centenariam arcam constru-
xit: a quo condita sunt seculi testamenta. Faci-
enda erat cum omnibus patribus misericordia
qui fidem veram/obedientiam prompta͂ domi-
no seruauerunt. Et cum omnibus sanctis pro
phetis: qui vera hec futura predixeru͂t: et pro veri
tate ludibria et mortes et vincula passi sunt. Di-
lata erat misericordia/non ablata: prorogata/
non denegata. Sed nunc canit pre gaudio zacha
rias: quoniam deus visitauit et fecit redempti-
onem: et cornu salutis erexit: ad faciendam mise
ricordiam cum patribus nostris: et memorari te-
stamenti sui sancti. Testamentum sanctum est
promissio futurorum/promissio filii sui sancti
sanctorum/et firma pollicitatio supernorum: cu
ius memoratus est cum plenitudo temporis ve͂
nit. Hec iam in figura expetiuerat Dauid: Me- Ps.118
mor esto verbi tui seruo tuo: in quo mihi spem
dedisti. Spes diuinorum dumtaxat datur ex
verbo. Nunqua͂ aliter spes in diuinis/preterqua͂
ex verbis innascitur. In humanis autem ex ver-
bis que adinuicem homines pollicitando con-
feruntur: aut ex consuetudine nature: qua semina
ex seminibus/fructus ex arboribus capiuntur:
Proinde Dauid spem tenebat ex verbo: cuius
memorem pollicitatorem dominum esse querit:
Sed est testamentum sanctum/et est testamentu͂
sancti sui. Testamentum sanctum vetus est: in-
fra quod si nobiscum incedit/nihil aliud immo
minus quam patres nostri suscipiemus. Sed inquit

Psal. 73. dauid: Respice in testamentum tuum: In eum
videlicet quod disposuit ꝑ filiū sanctū suum: cu
ius zacharias dicit dn̄m memorari. Etiā Hie
remias longe ante de testamento huiuscemodi
Hiere. 31. ꝓphetauit. Ecce dies veniunt dicit dn̄s: ⁊ feriā
domui israel ⁊ domui iuda pactū nouū (alias te
stamentū nouū) Nō ſm pactū quod pepigi cuz
patribus vestris: in die qua apprehendi manū/
vt educerem eos de terra egypti. Et que sequū
tur/in hac declaratione conueniūt. Nouum pa
ctum nouūqꝫ testamentū non est sicut ex quo in
hereditatem ꝓterꝙ temporalia nō cedebāt: sed
est quo morte testatoris cōfirmato/celestis atqꝫ
superna cōfertur hereditas: non quo terrena sa
lus corporalisqꝫ sanitas/ sed quo eterna spūalisqꝫ
ꝓsperitas cōfertur. Testamentū sanctū sangui
nem habet hircoꝝ/vituloꝝ ⁊ alioꝝ animalium.
Testamentū sui sancti sanguinem ꝓprium ha
bet filiꝫ dei. Neqꝫ salus erat in sanguine anima
lium/nec liberatio captiuoꝝ: sed in sanguine te
stamenti sancti dei: put per alium zachariā ꝓ
Zacha. 9. phetā fuerat ante ꝑdictum. Tu quoqꝫ in sangui
ne testamenti sui emisisti vinctos tuos de lacu
in quo erat aqua. Qui sanguis ante passionē im
passibiliter datur discipulis: quibus saluator di
Mat. 26. cit: Bibite ex hoc omnes. Hic ē sanguis meus
noui testamenti: qui ꝓ vobis ⁊ ꝓ multis effunde
tur in remissionē peccatorū. Et ideo christ⁹ sui
Hebre. 9. noui sanctiqꝫ testamenti mediator existēs: quod
cōfirmatur sue mortis intercessione: in redem
tionem earū ꝑuaricationum que erant sub priore
testamento: remissionē accipiāt omnes qui vo
cati ⁊ electi esse participes hereditatis eterne.
Ubi em̄ nouum testamentū est/mors necesse est
vt intercedat testatoris. Testamētū em̄ in mor
tuis confirmatū est. Quod spū ꝓphetico vide
bat zacharias dei memorari huiuscemodi testa
menti: quod ab eterno disposuerat: ꝑ ꝓphetas
ꝓmiserat: in quo salus: in cuius sanguine libera
tio: in quo superna hereditas vocatis ⁊ electis
tribuitur. Quod morte confirmandū ipse vide
bat: nosqꝫ in fide inhesitāte aspicimus cōfirma
Luc. 1. tum. De quo: Iusiurandum iurauit ad
abraam patrem nostrum daturum
se nobis. Quoniā in semine suo benedictio
nem constituit omniū gentiū. Ut sine timo
re de manu inimicorū nostrorū libe
rati/seruiamus illi. Porro nisi a demo
num dominatu liberemur/deo in veritate serui
re nō possumus. Prius em̄ a demōibus est ha
benda libertas: ante sunt soluenda vincula pec
catorū: quibus voluntarie nosmetipsos innexi
mus. Prius a carceribus oportet dimitti/ꝙ in
stū deo famulatū exhibere possumus. In san
ctitate et iusticia corā ipso omnibus
diebus nostris. Quibus in timore ac mise
re viuimus super terrā. Ecce a quibus est habē
da libertas. Ecce in quibus cōstituitur pietas.
Libertas ab inimicis: euasio a peccatis. Pie
tas vero qua deo seruitur/in sanctitate ⁊ iusti
cia plene cōsistit. Ad hec ꝓ moribus christi age
batur aduentus: vt liberaremur ab inimicis: ⁊
a criminū nexibus solueremur: vt sibi in sancti
tate ⁊ iusticia diebus oībus seruiremus. Cōne
ctuntur tria hec adinuicē in ordine recte agen
di: quorū vno deficiente/moralis acceptaqꝫ la
tria non consistit. Primū liberari a maligno: se
cundū in iusticia ⁊ sanctitate seruire: tertiuz sit
oībus ꝑseuerare diebus. Sed vbi spūs/ibi san
cta libertas. Et quoniā inimici sempꝫ impugnāt
ideo saluator docuit nos quotidie dicere: Sed Mat. 6.
libera nos a malo. Et vt liberet/ipse nobis fa
ctus est cornu. Fit libertas cuz a visibilibus ⁊
corruptibilibus expeditur affectus: cum amor
rerū non allicit: cū timor non inflectit ad nefas.
Sibiqꝫ in sanctitate seruitur: cū supra sensum
hominū agitur vita: cuz affectiones in superna
ascendūt: cū mores agūtur in omni directione
virtutū. In iusticia porro altissimo famulamur
cū dilectio est dignorū/vsus ⁊ debitorū. Sed in
his oībus ꝑseuerātia opus est: sine ꝙ nemo bo
ni operis ꝓmiū apprehendit. Et post hec con
uertit ad puerū ꝓpheta sermonē: ⁊ vates de va
te vaticinium canit. Maior etate/minor ministe
rio: de minore per tempus/⁊ maiore per gratiā
exhibet ꝓphetiam. Et tu puer ꝓpheta al
tissimi vocaberis: preibis enim ante
faciem domini parare vias eius. Ac
ceperat zacharias in templo per oraculū ab an
gelo/qualis esset iste futurus: et ꝙ preitur⁹ esset
dn̄m in spiritu et virtute helie: vnde hoc quod
de puero nato die octaua dicit soluto vinculo
lingue/magis est patefactio suscepti oraculi ꝙ
canticū ꝓphetie: ꝙꝙ ipse spiritu prophetico lo
queretur: Puer vocādus erat Ioannes: quan
do hoc promebatur a patre/ꝙ vocādus esset ꝓ
pheta altissimi. Sed parū erat ꝙ vocādus erat
nisi euidens ⁊ index ꝓpheta fuisset. Qui etiaz
vt angelus dixit/parare viā christo ī cordibus
hominū baptizando ⁊ predicando ꝓiuit. Lau
datur omnino preire/ad honorem ⁊ preparatio
nem dn̄i subsequentis. Uituperatur autē qui ꝓ
pria directione ꝓambulat. Subsequitur domi
nus quos ipse ꝓmittit: et ꝑdicatores qui viam
christo parare omni virtute cōtendūt/ sonē do
postergat. Ad quid etiā preiturus ioānes? Ad
dandā scientiā salutis plebi eius/ in
remissionē peccatorū eorū. Plebs dei
ꝓprime salutis scientiā non habebat/ ⁊ ꝑ quē fu
tura erat/iā latebat in vtero: ⁊ de longinquo ad
huc expectabatur a plebe. Salus aūt prima tē
debat in remissionē omniū peccatoꝝ: cuius tūc
ioannes scientiā plebi dedit/ cum dixit: Ecce
agnus dei: ecce qui tollit peccata mundi. Pre
dicatorū officium ⁊ intentio in his que zacha
rias de puero vaticinatur aut edicit/ostenditur
preire christū: nō a seipsis/sed missi ab ipso aut
ab autoritatē habente. Preire ante faciem eius
vt semper christi noticia subsequatur. Parare
vias eius/scilicet ꝑdicare virtutes: quibus iter
est quo ad homines veniat altissimus filius al
tissimi dei. Et vt dent auditoribus scientiā de

salute: vt ostendant plebi: nō in qbus corporis
sed in quibus anime salus vera consistit: vt in-
struāt populum in quibus sit tota remissio pec-
catorum. Quo aūt affectu fiat ipsa remissio/ad
Lu.1. huc vaticinādo profert. Per viscera mi-
sericordie dei nostri: in quibus visi-
tauit nos oriens ex alto. Per illa interi
ora sui cordis vitalia: scz amores inuisibiles mi
sericordie sue: qbus motus ex alto veniēs nos
visitare dignatus est: vt in illa sua ineffabili & in-
cōprehensibili dilectione/ peccatorꝫ hominibꝰ
tribuatur remissio: qua incarnari/ nasci/ visita-
re/cōuersari/docere/pati mori ꝑ nobis voluit.
Quibus visceribus/qua dilectione Illumi-
nare disposuit his qui in tenebris et in
vmbra mortis sedēt: ad dirigēdos
etiam pedes nostros in viam pacis.
Esa.9. Hoc Esaias multo ꝑdixerat tempore: Populꝰ
gentiū qui ambulabat in tenebris/ vidit lucem
magnā: sedentibus in regione vmbre mortis/
lux orta est eis. Corporales tenebre ille sūt/ vbi
omnis est priuatio lucis: eꝰ siquidē absentia re-
gnū cōstituitur tenebrarū. Quanꝗ nihil pona-
tur in rerum natura: tamē sic est ordo loquendi
vt priuatione lucis tenebrarum possit esse co-
gnitio. Ipse lucem apprehendere nunꝗ pos-
sunt/que per priuationē fiunt. Tunc fugantur
a luce: qua recedente veniunt. In tenebris ꝟo
sedere nō situaliter dicimus: situm enim ipe nō
faciūt: sed in locis vbi nulla est presentia lucis.
Sed nec de his corporalibus tenebris / seu de
corporali luce istorum ꝓphetarū fuit intentio:
sed de tenebris ignorātie atqz peccatorum/qui
bus anime inuoluuntur. In quibus sedebāt iu-
dei & populi nationū: ꝑ eo ꝙ in his positi erant
sedētes: velut q̄ corꝑalibꝰ tenebris circumscri-
pti/cum quo pergāt nesciūt: etiam inuiti seden-
do quiescūt. Nec lux ista veritas iam orta fue-
rat: quam sequi possent/ne in tenebris ambula-
rent. Que cū exorta fuisset/& apparere cepisset:
Joh.8. in moribus & in verbo clamauit/dicēs: Ego sūz
lux mundi: qui sequitur me/nō ambulat in tene-
bris: sed habebit lumen vite: quam q̄ secuti sūt/
tenebras euaserūt: tam ex iudeis/ ꝙ ex populis
Esa.60. nationū. Hinc etiam hierusalem dicebat: Sur
ge illuminare hierusalem: quia venit lumē tuū.
Et post: Et ambulabūt gentes in lumine tuo.
Ut zacharie vaticinium de illuminatione illorꝫ
qui sedebāt in tenebris/nō solūz ad iudeos/sed
etiam referatur ad gentes. Quod vero vmbrā
mortis adiūgit/in quandā secretiorē cōsydera-
tionem innuit. Est enī mors/& esse dicitur vm-
bra mortis: & vt a corporalibus ad spūalia trans
eamus: in his differendi sumamus exordium.
Mors est priuatio vite: aut separatio anime vi
talis a corpore vitam habente: que a mordēdo
nomen accepit: aut quia nimis mordet: aut qr
morsum solū facit in parte: nō enim in toto cō-
posito mors potest habere dominiū. Non de
animalibus ratione carentibus/sed de homini
bus loquimur: in quibus mors virtute precedē
tis doloris corpori sensum adimit: vnde anima
ipsa recedit: in qua mors non potest ampliꝰ de
seuire: vt illi sensum adimat/& ad nihilum redi-
gat. Proinde mors in parte mordet: in morsūqz
totum vendicare nō potest. Umbra vero mor-
tis est somnus siue dormitio: que ꝓpterea dicitur
mortis imago. Est etiam vmbra mortis omnis
infirmitas/qua peruallide corpus opprimitur:
quando extasis aut sensuū alienatio inualescit.
Nam sicut vmbra prout in corporibus agitur/
est aer carens sole: sic cum in hominibus dici-
tur/est quedam vita sine vsu rationis & sensuūz
corporis. Sic in spiritualibus reperimus mor-
tem/& vmbrā mortis. Mors spiritualis anime
cū peccando separatur a deo: qui est omniū vi
ta: & cum eterne in inferno detruditur. Umbra
ꝟo huiuscemodi mortis est carētia vere cogni
tionis/carentia veritatis & fidei & lucis eterne.
Fit vmbra in aere ab obiecto corꝑe luci: quo
remoto aeris pars illa clarescit. Sic aliquid fit
in animabus hominū/quod superne atqz inter
ne luci obijcitur: vnde illa vmbra mortis gene-
ratur. Sed remoueri dum viuitur potest / quo-
usqz detrudantur anime in infernū/omne quod
luci opponitur vt vmbra generetur. Hinc za-
charias differendo fatur: Illuminare his qui
in tenebris & vmbra mortis sedent: ad dirigen-
dos pedes nostros in viā pacis. Claret de cor-
porali luce ac corporalibus tenebris non prelo
qui zachariam/sed de spūalibꝰ: vt tenebris hu-
iuscemodi iaz depulsis/vmbra mortis abiecta/
pedes nostri affectus pariter & intellectus / pa-
cis dirigantur in viam: illius scilicet quā mūdus
ignorat: quia carens alijs conferre non potest:
sed in illam que superat omnē sensum: quā pro-
ximus passioni suis discipulis christꝰ dereliqt.
Deinde redit euangelista in declarationē ꝓcur
soris: ob quem supra posita sunt cōtexta/dicēs:
Puer autem crescebat: scz mole sui cor Lu.1
poris: et confortabatur spiritu/ scz san-
cto: quo ex vtero plenus erat. Qui accessit
ad desertum: in quo moratus est vs
qz in diem ostensionis sue ad isra-
el. Tempus accessionis scriptura non expli-
cat: sed a puerilibus annis desertum incoluisse
credendus est: & loca quesiuisse custodie remoti
oris cōsistentie/apta cōtemplationi/oratiōi cō
gruentia & amica meroribus: vbi tam diu stetit
diuinis reuelationibus vacans/& ex omni se di-
uinis theorijs intendens: quousqz mādato do-
mini ad israel in opere sacri mysterij monstra-
retur. Et habebat vestimentum de pi Mar.1
lis camelorum: et zonam pelliceam
circa lumbos eius. Esca autez eius
erāt locuste et mel syluestre. Agrestis
erat vita ioannis: neqz delitijs aliquando legi-
mus studuisse: qui ex teneris annis deserticola
factus est. Qui contempta carnis mollicie / hi-
spida veste ac rigosa indutus est/de pilis scilicz
camelorum. Decens vestimentū cuilibet chri-
stiano: vt vanitate careat; vt nō pascat oculos

intuentium: vt sit sine nota lasciuie: vt carniem
delicate non tegat: vt signet huius vite contem
ptum: vt vilitati et abiectioni conueniat: necessitati
non voluptati commensuratum. Maxime autem
ei competit vestis inculta/qui superna catego-
rizat: qui catechizat indoctos: qui ad contionem
profert rudimenta salutis: zona vero pellicea cir
ca lumbos ex aduerso confundit baltheos su-
perborum: qui etiam in zonis vanitatem ostendunt:
et in cingulis extollentiam pandunt: et que prohi-
biturus erat quem precurrebat/in se carendo dam
Lu.9. nauit. Quoniam saluator dicit: Nolite portare
aurum neque argentum in zonis vestris. Cibus eius
non esca electa/sed vage locuste: vt etiam bene
famelicis comedere sit horrori. Syluestre mel
illud erat quod ex syluestribus apibus condeba-
tur: non hominum studio/aut apparatu recepta-
culorum: sed prout in concauitatibus arborum his
auiculis natura dictabat. Igitur admirando con
syderate hunc puerum adolescentem/quanta ine
dia corporali continuo laborabat: qui christum imi
tabatur: ante quem factus erat: quem vita et predicati
one preibat. Paternas edes abhorrens/deser-
tum horridum cepit incolere: parentum alludimen
ta deuitans/diuinis directionibus agebat: co-
gnationem omnem dimisit/in proprijs laribus dere-
linquens. In deserto celum pro tecto suscepit: cui
ad impressiones aereas penitus obex non erat.
Familiaritas hominum non eum vinculauit in secu-
lo: sed in deserto bestijs domesticus erat: non le
cto recubuit: non opertorijs vsus est: sed guber-
nationi diuine totus expositus subiacebat. Ac-
curatio ciborum/sollicitudo rerum/compassio cor-
poris/a suo animo et moribus exulabat. O ama-
bilis et admirabilis adolescens/spiritu pleno/san
ctitate in vtero immaculate constans: que te tra
xit necessitas in desertum? Quid te aduersum
te tam rigidum fecit? Que te culpa premebat: vt
ad illam abstergendam tot passionibus subdere-
ris? Multa tibi iam erat de te mittente noticia: pro
quo cuncta sic aspernabaris. Porro suspirabas
indubitata fide in aliam vitam: pro qua istam sic parui-
pendebas. Erat tibi pro stercore mundus: cui re
pudij libellum tam subito intulisti. In membris ad-
huc rebellionem non senseras: et ipsa quasi ab infan
tia cruciatibus mancipasti: tibi nullam alimoniam
carni delectabilem prestans. Suspenso in celo spes
humane vite viluerat. Noueras certe mysterium
tuum/ad quod predestinatus atque missus eras.
Proinde te seruabas in desertis immaculatum: vt
purus purissimo occurreres venienti: cuius pro-
pheta altissimi dicebaris: et qui debebas aquis in-
tingere saluatorem/ne te macula contingeret pre-
cauisti. Ad contemplandum hunc iuuenem sacra euan
gelij scriptura offert omnibus sectatoribus veri
tatis/christianeque virtutis: vt sit forma viuendi
valentioribus in christi amore: atque forma humili
tatis his qui ad tam ardua manum mittere neque-
uerunt: aut velut tepidi noluerunt. Qui ab ipsis
primordijs quibus etas hominum absque admini-
culo itinerare potest/habitator deserti factus est

hirsuta veste vtens: qua magis caro pungeretur
ad tactum/quam ad solamen acciperet. Insolitus
cibus et asper/et potus amnis erat. Et hoc is qui
non peccauerat: qui a spiritusancto ablutus erat
in aluo. Quid autem ex isto sumendo normam/
facere deberent hi qui peccauerunt? Qui tam
diu hec in desertis agebat/quousque in iussu do-
mini mundo ad mysteria complenda patesceret: non
tamen vite agrestis mutata censura. Tempus ve
ro manifestationis euangelista seriosa narrati
one descripsit/dicens: Anno quintodeci- Lu.3.
mo imperij Tyberij cesaris: procu-
rante pontio pilato iudeam: tetrarcha
aut galilee herode: philippo autem
fratre eius tetrarcha ituree et tracho
nitidis regionis: et lysania abilenes
tetrarcha: sub principibus sacerdotum
anna et caipha: factum est verbum domini
super ioannem zacharie filium in de-
serto. Quia hic fuit missus a deo. Hic venit in Joh.1.
testimonium/vt testimonium perhiberet de lumine: vt
omnes crederent per illum. Non erat ille lux: sed
vt testimonium perhiberet de lumine. Et venit Lu.3.
in omnem regionem iordanis. Descriptio
temporis ad euidentiam est factorum/similiter et
fiendorum. Habet etiam inclusum mysterium: mores
vero intendimus/nisi per violentiam non contine-
ret. Manifestatio tamen precursoris se fidelium ob-
tutibus magis offert: que nisi per mandatum dei
facta non esset: ad omnium valentium verba profer-
re exemplum: ne preter mandatum domini foris loquentes
do procedant. Tumiditas est velle notum fieri: et
per virtutem prodire in publicum/non parue teme
ritatis: nisi desuper missio veniat et directio/vbi se-
mina diuina iaciantur. Virtus in necessitate est
cuilibet ad seipsum: verbum vero ad alios habet
opportunitatem: non tamen ex propria voluntate/sed
ex alterius directione: sed vbi voluntas et necessi
tas pari modo aut dispari quandoque concertant:
necessitas preualeat/non voluntas. Hic vero fuit
missus a deo: et venit in testimonium eterni lumi-
nis quod mundo apparuerat: vt de ipso perhibe-
ret testimonium eorum que visurus erat. Et vere
agnus dei erat: qui mundi venerat auferre pec-
cata. Et testimonium erat daturus superuenien-
tis spiritus in specie columbina/et paterne vo-
cis que intonuit super eum. Proinde tot vir-
tutibus preditus erat ioannes: et a teneris annis
disponente domino deserticola factus erat: vt ocyus
reciperet testimonium eius de christo a populo
iudeorum. Lux vero fontalis ioannes non erat:
nec sua virtute refulgens: quamquam plurimum par-
ticiparet de lumine: sed christus cui testimonium
dabat/erat lux vera: non alterius participio/sed
suo ortu proprio et eterno. Venit igitur ius
su domini in omnem regionem ior-
danis: in quo christum intincturus
erat: predicans baptismum peniten-
tie in remissionem peccatorum. Et vt
penitentiam agerent: quoniam ap-
propinquabat regnum celorum. Hec

siquidem verba de penitentia saluator etiam di
xit: que iam sunt disserta per modicum. Sed di
uersitas videtur in verbis: cum vnus referat di
xisse ioannem/ agite penitentiã: alius dicere vi
deatur/ predicans baptismũ penitentie in remis
sionem peccatorum. Etiam ex euangelio plene
colligimus/ q ipse personaliter baptizabat. Da
bat ioannes baptismũ in preuiũ baptismi chri
sti/ quem predicabat: non tamen baptismus io
annis poterat peccata diluere. Expediebat eũ
suos intinctos baptismo christi ablui: vt seq̃
retur remissio petõrũ. Disponebat porro io
annes verbo illos/ qui baptismo christi abluen
di erant: actu vero etiam corpora preparabat.
Baptismũ vero christi ⁊ penitentiam predicabat
in remissionẽ peccatorum: nam baptismus penitẽ
tiã includit. penitentia vero ad baptismũ perdu
cit: vt nemo ad baptismũ accedat/ nisi p̃mo pe
niteat: penitẽtia nõ valeat/ nisi aqua perfundat.
Et verbum interne factum super ioannem/ dũ
morabatur in deserto solitarie: ipsum ilico in
struxit/ vt virtutem dandam clementis per ver
bum prolatum agnosceret: nec salus hominib⁹
esset nisi corporalis esset intinctio: que per vir
tutẽ inditam verbo inuisibiliter animas lauat:
his dũtaxat exceptis/ qui in sanguine aut flami
ne abluuntur. Duo protinus ad imitandũ ho
mines ad aliam vitã p̃dicabat ioannes/ penitẽ
tiam ⁊ baptismũ: penitentiã sc3 ⁊ recessum a vi
tijs/ ab erroribus/ ab infidelitatibus: quib⁹ ho
mines tenebãtur: ⁊ ablutionẽ/ qua ab huiusmo
di contagijs lauarent̃ initiati ad actionẽ virtu
tum. Sic enim Petrus dicebat his qui timue
Act.2. runt/ querentes de euadendo consiliũ: Penitẽ
tiam inquit agite: ⁊ baptizet̃ vnusquisq3 vestrũ
in nomine iesu christi/ in remissionẽ peccatorũ
vestrorum. Hec predicatio semper in necessita
te consistit: etiã his q̃ ab originali contagio sũt
abluti/ si aliis cõtagijs sunt infecti: vt videlicet
penitentiã agant/ ⁊ iterũ baptizentur: nõ tamen
Hebr.6. rebaptizentur: quoniã vt ait Apostolus: Impos
sibile est eos qui semel illuminati sunt: gustaue
runt etiã donũ celeste: ⁊ participes facti sũt spi
ritussancti: gustauerunt nihilominus bonũ dei
verbũ: virtutesq3 futuri seculi: ⁊ prolapsi sunt: re
nouari rursus ad penitentiã: renouari scilic3 ba
ptismo: quo culpa dũtaxat originalis deletur/ ⁊
omne crimen quo intingendus illa hora esset i
fectus. Sed a posterioribus vitijs post illã pri
mã ablutionẽ/ nõ est renouatio p eandem. Atta
men sunt alia baptismata/ in quibus reabluitur
qui resorduit/ cum penitentiã egerit. Omnia si
quidẽ sacramenta/ excepto ppagationis huma
ne/ ablutoria sunt/ baptismi sunt. Uirtutes etiã
lauatoria sunt: quibus lauari possunt hi/ qui p̃
mã ablutionẽ posterioribus peccatorum macu
lis fedauerunt. Confirmatur autem predicatio
ioannis vaticinio Esaie/ cum dicitur: Sicut
scriptum est in libris sermonũ esaie
Esa.40. pphete: Omnis vallis implebitur: et
omnis mõs et collis humiliabitur.
Et erunt praua in directa/ et aspera
in vias planas. Impletio vallium/ exalta
tio est humiliũ. Humiliatio montiũ ⁊ collium/
depressio est superborum. Qui deposuit poten Lu.1.
tes de sede: ⁊ exaltauit humiles. Et alibi: Omnis Lu.14
qui se exaltat/ humiliabitur: ⁊ qui se humiliat/ ex
altabitur. Et Jacobus apostolus: Superbis Jaco.4.
deus resistit: humilibus autem dat gratiam. Et
Esaie textus sic continet: Omnis vallis exalta
bitur. Hec siquidem per aduentũ domini/ ⁊ per
operationem christi hominibus prouenire de
nunciat. Et erunt praua in directa/ ⁊ aspera in
vias planas. Et videbit ois caro salutare dei.
Obliquati erant homines/ ⁊ praui facti erant:
nec erat in eis rectitudinem reperire: cum syna
goga recesserit ab obseruãtia preceptorum: ⁊ cul
tibus idolorum erat dicata gentilitas: ꝗuis in
populo iudeorum pauci reperirentur adhuc ze
lum legis habentes. Et incessanter homĩes in
prauitate cordis sui ambulabant: nec erat q̃ ad
veritatem dirigeret: neq3 qui ad rectitudinẽ ho
mines reuocaret. Altitonabat Joannes illam
mundo aduenisse iusticiã: que prauũ reuocaret
ad rectum/ ⁊ asperũ sua virtute molliret. Nã q̃d
prauũ ⁊ asperum sit in rebus/ ipsa euidentia do
cet: ⁊ loquendi cõsuetudo demonstrat. In mo
ribus alius se obijcit intellectus. Nam prauus
est omnis qui ex vsu longo ⁊ cõsuetudine mala
didicit male agere: rectitudinẽ rationis ⁊ iusti
cie in animo ⁊ moribus pretermittens. Corrigi
tur autem per iusticiã: quoniã ipsa est que de pra
uo rectum facit: siue iusticia fidei/ que prauos p
incredulitatẽ dirigit. siue moralis/ que homĩes
in perditis moribus deprauatos ad recta faciẽ
da reducit. Prauus est puersus ab aliquo vitio
intantũ/ vt intentionẽ pariter ⁊ actionem in se
ipso peruertit. Prauus est omnis qui se obsti
nate tuetur in malo: ⁊ aduersus quod est bonũ
obdurate consistit. Asper est autem omnis qui
inequalitatẽ habet: ⁊ qui est dissiuanis eloquio
⁊ conuersatione molestus: qui aspernatur salu
tis monita: ⁊ plus rigide increpat eum iustissime
increpantes/ q̃ fuerit increpatus. Erunt igitur
praua in directa/ ⁊ aspera in vias planas: cum
puersi per iusticiam dirigentur: ⁊ iniqui ambu
labunt vias ⁊ semitas equitatis. Et videbit Lu.3
omnis caro salutare dei. Salutare dei
est dei filius ostensus in carne. Aliter ocul⁹ car
neus videre nõ potuisset/ nisi esset ab eo nostra
suscepta natura. Sed omnis caro rationalis
hominis/ nõ irrationalis animalis: omnis ca
ro iudei ⁊ greci: quoniã carnis nomĩe in hoc
loco signatus est homo. Sic ⁊ in Genesi legit̃:
Omnis caro corruperat viam suam. Nõ enim Gen.6
deus de carne animaliũ irrationabilium dicit:
quoniam eorum merito deus non disposuerat
diluuium inducere super terram: q̃ peccare aut
aliquid in virtute agere recte non poterãt. Sed
propter peccata hominum volebat deus mun
dum vniuersaliter baptizare: vt aperte totũ di
ceretur: omnis caro/ id est omnis homo corrũ

perat viam suam. Sic ⁊ aperte totum in dicto
prophetico quod allegat Joannes/accipitur:
vt omnis caro/id est omnis homo videat salu-
tare dei: scilicet humanatū filium dei. Et quāꝗ
in hac vita singulariter eum omnis homo non
viderat: attamen si vnus dūtaxat vidisset/ recte
dici potest ꝙ omnis vidit: cum nec sunt plꝰ ho
mo omnes homines ꝙ vnus homo. Etiā si dū
vixit/ab hominibus non est visus: videbiꝭ ab
omnibus dum veniet iudicaturus: non tamen
in deitate sua/sed humanitate suscepta: iuxta il-
Apoca.1 lam sententiā qua dicitur: Uidebit eum omnis
oculus: ⁊ qui eū pupugerunt. In hoc ꝙ Joan-
nes de Esaia testimoniū ꝓtulit/ ꝙ videbit oīs
caro salutare dei: quedam questiuncula me con
stringit: videlicet ꝙ hoc non sequiꝭ ad id/quod
primo allegauit. Nam cū dicitur: erūt praua in
directa/⁊ aspera in vias planas: statim sequiꝭ:
Et reuelabitur gloria domini: ⁊ videbit omnis
caro pariter quod os domini locutū ē. Et hoc
quidem dicitur: cum hierusalem esset in baby-
lone futura captiuitas: ne desperatione hiero-
solyma frangeretur. Quod autē in euāgelio cō
muniter scribitur/etiā ex Esaia sumptū est: sed
multis mysterijs interpositis pro illo tempore
quo populus in egyptum descendit/ assyriorū
calumniā passus. Nō tamē omnibus verbis q̄-
bus in euangelio scribitur: sic eñ illa scriptura
Esa.40. dicit: Et videbunt omnes fines terre salutare
dei nostri. Sed est sane cōcordia concentusq̧
verborū: si cōnexio sententiarum ⁊ causa intelle
ctu ꝑspicaci colligitur. Uerūtamē vt sententia-
rum ꝯcordiā possimus agnoscere/prius verbo
rum dissonantiā videamus. In Esaia scribitur
Et videbit omnis caro quod os domini pari-
ter locutū est. Idem Esaias dicit: Uidebūt oēs
fines terre salutare dei nostri. In euāgelio aiꝭ
Uidebit omnis caro salutare dei. Quod sequi
tur cōtinuo ad id quod Joannes allegat/scꝫ ꝙ
os domini pariter locutū est: idē est quod salu-
tare dei: hoc eñ os domini locutū fuerat/ꝙ in
plenitudine temporū voluit ipse deus mūdo re-
uelare. Iuxta quā sententiā etiā symeon senex
Luc.2. benedicēs dominū dixit: Quia viderūt ocli mei
salutare tuū: quod parasti ante faciē omniū po
pulorū. Quod dicit oīs caro idē est ꝙ omnes fi
nes terre/scilicet homines qui sunt in omnibꝰ
finibus terre: sensum verborū/ nō seriē accepit
aut Joannes allegans/auꝭ euāgelista scribēs.
De visione vere fidei atq̧ glorie nō est ꝑ singu
Matth.3. la disserendū. Tunc exibat ad eum hie-
rosolyma/et omnis iudea/et omnis
regio circa iordanem: et baptizabā-
tur in iordane ab eo/cōfitentes pec-
cata sua. Ecce predicatio ioannis sortieba-
tur effectū: quia penitentiā agebant/cōfitentes
peccata sua. Et querebant remissionē/cum ba-
ptisma susciperent. Et iam late dispersa erat fa
ma ioannis: cum solū in regione iordanis exi-
stens/nō solū illa regio: sed etiam de hierosoly
ma ⁊ de iudea vt predicationem audirent/⁊ ba
ptisma susciperent/ ꝓperabant: peccata etiā cō-
fitentes. Sed hec omnia dispositiones erāt ad
christum: ⁊ ad illam sacramentorū formam/ que
post spiritum sanctū tradita est ecclesie orthodo
xe. Nam predicatio ioannis quanꝗ ex omnibꝰ
vera esset: attamen ad condendum euangelium
disponebat baptismus eius ad eum quem chri
stus daturus erat. Confessio vero turbarum di
stincta non erat: vt singuli singulariter peccata
ioanni confiterentur: velut ecclesia spiritusan-
cto predita/tradidit omnibus fidelibus in pre-
ceptum: vt si delinquūt recepto baptismate/ ad
illam veniant iterum abluendi. Et nec ioānes
huiusmodi cōfessioni potuisset intendere: cum
turbarum multitudine vallaretur. Sed audien
tes predicationē eius cōpungebantur ⁊ confite
bantur publice in legis peccasse iusticiā: nō in
iusticiam fidei/quā nondū susceperant: cū chri-
stus adhuc predicare atq̧ palam fieri nō fuisset
exorsus. Uidens autem multos pha-
riseorum et saduceorum venientes
ad baptismū suū/dixit eis: Proge-
nies siue genimina viperarum/ quis
demonstrabit seu ostēdet vobis fu-
gere a ventura ira? Pharisei sunt qui ob
aliquid insigne foris ostensum/magis religiosi
a ceterisq̧ diuisi videbantur. Saducei etiam iu
sticiam quā non habebant/pretendebāt: negan
tes resurrectionē/abrenunciantes ꝓphetis: tm̄
quinq̧ libros moysi recipientes: ⁊ asserunt ani
mas cū corporibus interire. Utrum recto zelo
an fallaci venerunt ad baptisma ioannis / non
immerito dubitaꝭ: ex eo ꝙ ioannes eos tam au-
dacter argueret/dicens. Progenies seu geni-
mina viperarum. Diuersitas est vocabulorum/
non sententie: quoniā ꝓgenies ⁊ genimina idē
in significato ⁊ effectu rei cōueniūt. Quare au-
tem hos appellauerit filios serpentis/est querē-
dum: ne nos posteri in hanc nequitiā veniamꝰ:
aut si venimus/abscedamus: quis hoc pluribꝰ
sit dissertum. Filij autē serpentis qui pessimos
⁊ fraudilogos imitantur: qui terrena sectātur:
quoniā terra illius est cibus/qui anfractuose ꝓ
cedunt: qui humanā habent prudentiā: nō di-
uinam/non celestē: sed omnino terrenā. Proin
de ioannes sic eos arguendo cōfundit: imo ne
in posterum cōfundanꝭ/in cōsyderationē cautē-
dorum imisit. Quis demonstrabit aut ostendet
vobis fugere a ventura ira? Parum enim vo-
bis ad me pro baptismo venisse/nisi vobis me-
lius ꝓuideatis in futurū. Si ostēsum est vobis
vt ad me purificandi veniretis: si tremuistis ad
verbū meū: si vos qui sapientes ⁊ iusti videba-
mini ab alijs similiter ⁊ in oculis vestris/humi-
liastis animas vestras: vt vos in aqua intinge
rem patiamini: vobis oīno nō ꝓderit: nisi vt ab
ira ventura fugiatis/ab aliquo ostendaꝭ. Quis
ergo ostendet vobis si ficte venistis: si animo cō-
temnitis/quod ope diligere demōstratis: ꝙ cum
multitudine turbarum curritis: si fidē sequimini ple
beiorum: ne discordantes ab eis etiā iniqui habe-

remini: qui queritis iusti videri: vobis non cedit in pspeꝝ/ nisi futurū iudiciū caueatis: a quo sententialiter ⁊ eternaliter nō inuolui quis mōstrabit vobis? Sed quia penitentiā pdicaui/ cōpuncti estis: nisi penitētie veritatē intus agatis/ nō sufficit vobis exteri⁹ ablui. Sed facite fructus dignos penitentie. Lu. 3 In hoc protinus ostēdetur vobis fugere a ventura ira. Prudens ⁊ pia pdicatoris cōditio/ cū audacter de vitijs arguerit auditores: vt ilico curā adhibeat: vt statim opponat remedia: ne peccatores desperatione frangātur. Opportune predicatori hec debet adesse prudētia: cum viua voce ventura mala ⁊ eterna fuit cōminatus: vt sine intercapedine tēporis inferat de cauendo scientiā. In foueā desperationis cōtinue animus caderet: ineuitabiliter ire se credēs in eternū supplicium/ si nullum posset esse remediū. Aut deus iudicaret impi⁹/ si ineuitabiliter supplicia peccatoribus statuisset. Porro nunq̄ esset dei misericordia pdicāda/ si vitari neumodolibet posset decernētis iusticie pena. At q2 sciebat ioannes dei esse iusticiā simul ⁊ misericordiā: nouerat etiam mundo nō defuere peccatores: ⁊ p penitentiā posse indulgentiā reportare: ac p penitentie dignos fructus venturā iraz faciliter deuitare. Sāctus pdicator nō odit hoies: quis opportune ⁊ importune arguat de peccatis: immo si peccatores mordaciter pungit: in eo tamen q̄ sunt homines diligit. Proinde statim ad argutionē sceleꝝ annectit remediū agēdoꝝ. Facite ergo fruct⁹ dignos penitētie. Multi multa hic dixerunt/ cum vellent fructus dignos penitētie declarare. Aliqui comice/ aliqui plixe: vtriq̄ tamē optime disserētes. Ego vero nescio qualiter sum traiectus in aliū ordinē disserendi. Supra Joānes dixerat: Penitentiā agite: appropinq̄t enim regnū celoꝝ. Similiter ⁊ christus hāc eādē sententiā ptulit/ cū pdicare cepisset: addentes quid ad penitentiā subsequatur: baptismuz sc3 ⁊ credulitatē euangelij/ ⁊ regnū celoꝝ in premiū penitentiū. Nunc vero Joānes aliter orsus/ p deuitanda ira ventura fructus penitētie adiecit: acsi aliud esset penitētia/ aliud fructus ei⁹. Sed cū sepe penitentiā diffineamus/ ad psens tantū de fructibus eius disseramus. Ois quippe virtus pprios habet fructus: quoꝝ primus est idē fecisse quod est. Nā primus fruct⁹ fidei est credere/ spei sperare/ charitatis diligere/ humilitatis humiliari/ obediētie obedire: sic ꝙdez est de omnibus virtutibus reperire. Nec primū fructū virtus extra seipsam habet: ad seipsam p actū eius fructificādo reflectit. Sicut ⁊ in artibus reperit: vt artis nautice nauigare primus sit fructus: lucrū vero quod ex nauigatiōe venit/ nō est fructus artis/ sed hominis nauigātis. Et medicinalis artis fructus sit sanitatē inducere: lucrū vero fruct⁹ est medici/ nō medicine. In sensibus etiā hominū/ fruct⁹ visus est videre: quāq̄ sit alia homis vidētis intētio: sic ⁊ in ceteris sensibus fructus est ppria obiecta sensisse. Primus igit penitētie fructus est in veritate penitere: fructus itaq̄ dignus sc3 cōueniēs est penitētie: vt in veritate in animo fiat. Veritas igit penitētie omne placitum/ paruū siue magnum/ mūdane delectationis excludit: ⁊ tā viā iniqtatis q̄ mortē corporis plus abhorret. Nul⁹ fructus visus sibi est indignior q̄ in veritate vidisse cui si omnis corporis moles in quo est deperet/ sibi nō esset periculum: dum ipse posset in sua veritate cōsistere. Primus fructus ⁊ amor naturalis omniū reꝝ est in pprio esse posse manere. Porro fructus penitētie cū sit penitentiā sc3 cognitionē peccati ⁊ damni auersionis diuine/ dolorem male actorum/ odium iniquitatis/ cautelā omnimodā futuroꝝ veraciter int⁹ in animo suscepisse: ista in veritate pficiet: cōtraria queq̄ deuitans: nihil q̄ sic nō esse amplius ptimescens. Et cum pterq̄ de peccato nō sit in hominibus penitētia indita: ⁊ pterq̄ peccatū nihil sit penitētia dignum: expedit vt digne alteꝝ altera cōpensetur. Dignum siquidē peccatū penitentia: ⁊ ipsa peccato digne debetur. Erit igit penitētie dignus alius fructus: cum ipsa equabit delictum/ aut quod pperam est cōmissum. Dignior autē/ si omnino superaret. Sed hoc omnino me in sciētia pterit/ q̄ aliqua penitētia posset superare peccatum: cum sit infinitum: p eo q̄ infinito deo displicuit. Audacter dixerim: si potuisset homo delicta ⁊ peccata p penitentiā superare gratis fuisset crucifixio saluatoris. Sed q2 homo p penitentiā peccatū supare nō potuit: nec posset etiā si mala omnia in vnū cōflata pateretur: ideo infinitus deus p assumptā carnē p oibus in cruce penitentiā egit. Equari autē penitētia possit: vt tantus esset dolor animi/ quanta fuit delectatio cōmissi peccati: ⁊ equa futuroꝝ cautela: sicut fuit plapsio in cōmissis. Digne penitet/ dignusq̄ dicitur penitētie fructus: cū ipsa dolendo equat ad crimē. Alium fructū penitentie dignum attentius iudicani: si virtutis amor pualuerit amori quē quis habuit in his quibus ante peccauit: et delectatio bonitatis delectationē nequā exuperet: ⁊ tantū ad id quod nefas est odium degeneret/ quanta extitit delectatio in q̄b⁹ anima culpate delectata iacebat. Nec nō p abstinentiā licitorum fructus dign⁹ penitētie agitur: cum quis abstinet ab his quibus ante peccatum libere absq̄ culpa vti potuisset. Apostolus autem in ministerium iusticie fructū dignum iusticie posuit: cum de liberatis a peccato loqueret/ dicēs: Humanū dico pro- Ro. 6
pter infirmitatē carnis vestre. Sicut enim exhibuistis membra vestra seruire imundicie ⁊ iniquitati ad iniquitatē: ita ⁊ nūc exhibete mēbra vestra seruire iusticie in sanctificationez. Hec enī est opportunitas apostolice sentētie: vt sicut membra hominis que accōmodata sūt anime/ vt sint instrumēta virtutū: que aīa nequā semp conuertit ad actionē culpabilē vitiorū: cum vero p penitentiā resipiscit: ita conuertat in obsequium diuine iusticie/ sicut iniquitati per

omnia mancipauit. Nec impossibilitatē alleget
sectando iusticiam/valitudinē habens operan
do nequitiā: vt ſm mēsurā humanitatis fiat: ne
minor sit valitudo membrorū obsequendo iusti
cie ꝙ fuerat obtēperando nequitie. Hic proti
nus est vltimus penitentie dignus fructus: cū
actio in executione virtutis atqȝ iusticie/ iniqta
tis equabit actioni. Sed qui male agendo vete
rauit: cuius omnino membra tabescunt: animo
tamē ⁊ opere a peccato resilit: quid faciet cū
non possit membra sua tam valide operibꝰ exhi
bere iusticie/sicut in iniquitatis obsequiū ante
cōstituit: ⁊ denarium diurnū sicut aurorarius/
ita ⁊ vespertinus accepit? Responderim quo
niā quod membra nō possunt/a positore agonū
in actionibus nō exigit: ⁊ diues affectus operū
supplet omnino defectus. Uerūtamē quoniam
multi credunt sibi deberi veniā bonitate parē
tum: cōtinuo excludit Joannes/dicēs: Ne ce
peritis dicere: patrē habemus abra
am. Quia sicut nec iniqtas/ita nec iusticia de
riuatur in filios: ⁊ sua quequ merita pro premio
siue supplicio/nō alia seu paterna hominibꝰ in
diuino examine respondebunt. Nam sicut filꝰ
non portabit iniquitatē patris: sic nec paterna
iusticia fulcietur. Anima que peccauerit/ipsa mo
rietur: vt iusticie vnius in aliū nō possit esse trans
fusio. Nemo igitur cōfidat in predecessoris iu
sticia/si sibi dominatur iniquitas. Nemo sibi de
sanctitate alterius blādiatur/nisi ⁊ ipse velit se
in virtutibus exercere. Ut incunctāter affirmē:
nec christi misericordia ⁊ omne meritum eius/
ac etiam totius sue sancte ecclesie/ opem pos
sit hominibus ferre/nisi ab iniquitatibus resi
piscant: ⁊ quantum pmittitur/ dignos penitentie
fructus agant. Decreuit ab eterno diuina iusti
cia: vt voluntarie male agentibus ⁊ impeniten
tibus merita nulla subueniant. Proinde ioan
nes hanc ꝓsumptionē interimit/vt filijs merita
paterna subuenirāt: quoniā filij abrae non com
putantur in semine/sed in fide ac imitatiōe morū
Matth.3. ⁊ directiōe virtutū. Dico enim vobis: qr
Lu.3. potēs est deus de lapidibus istis su
scitare filios abrae. Qui ſm repromissio
nē sibi factā nō sunt traduce carnis/sed infusio
ne virtutis. Ac ꝑ hoc vndecūqȝ homines ad fi
dem christi veniant/sunt filij abrae. Nā zacheꝰ
qui gentilis erat/nec de populo circūciso fuit
natus: a christo in domo sua recumbēte/appel
latus est filius abrae: pro eo ꝙ fidē abrae imita
batur. Hanc etiā ꝯcertationē apostolus ad Ga
Gal.3 lathas aperte disseruit: Abraā credidit deo: et
reputatū est illi ad iusticiā. Cognoscite ergo: qr
qui ex fide sunt/hi sunt filij abrae. Prouidens
autē scriptura: quia ex fide iustificat gentes de
us: ꝓnunciauit abrae: Quia bñdicentur in te oēs
gentes. Igitur qui ex fide sunt/benedicentur cū
fideli abraam: cuius filij ſm Joannis baptiste
sententiā/possent de lapidibus/imo de quibus
cūqȝ creatis a domino suscitari. Sed intēdebat
Joannes his verbis in eos qui de gentilibꝰ ad
erant: ⁊ idolatrico cultu lapides adorabāt: qui
credentes in christum facti sunt filij abrae: cum
fidem quam abraam tenuit/sunt professi. Non
poterant iustificari pharisei ⁊ saducei ex operi
bus legis: nec abrae merita eis prodesse potuis
sent: nisi fidem abrae ostensam in christo/animo
⁊ moribus profiterentur. Et transfertur in oēs
gētes omnesqȝ iudeos/quod ioānes aduersus
phariseos protulit ⁊ saduceos. Gentiles vero
qui a ioāne lapides appellati sunt: sic ⁊ aposto
lus ad Galathas subsequenter ad predicta di
cit/qui gentiles ⁊ greci fuerant: Omnes enim Ibidē
filij dei estis/qui christū induistis. Non est iude
us neqȝ grecus/neqȝ seruus neqȝ liber: non est
masculus neqȝ femina: omnes enim vos vnum
estis in christo iesu. Si ergo vos vnum estis in
christo iesu. Si autem vos christi/ ergo abrae
semē estis: ſm promissionē heredes. Uerbū au
tem ioānis de suscitatione filiorum abrae/ enū
ciatiuum erat diuine potentie: necnō ⁊ prophe
ticum: quoniā sic in posterum factum est: vt or
thodoxa ecclesia christi vbi sunt ſm repromis
sionem ⁊ fidem filij abrae/de gentibus sit colle
cta. Nullus igitur dona diuina desperet: nullꝰ
causetur de potentia saluatoris: quoniā si non
repugnabit: ꝙuis vt lapis appareat durus ⁊ in
sensibilis: si diuine vocationi subiacebit: vt la
pis pmittet se manuduci ad formā fidei et cete
rarum virtutum inuisibiliter inducēdam: susci
tabitur in filium dei: quia quod impossibile vi
detur hoibꝰ/diuine subiacet potestati. Et ideo
dicit Joānes: Facite fructus dignos penitē
tie. Ne ceperitis dicere: patrem habemus abra
am: credentes in eius saluari iusticia: eius fideȝ
penitus nō habentes. Quoniā iam secu Mat.3
ris ad radicez posita est. Omnis er
go arbor non faciens fructū bonū/
excidetur et in ignem mittetur. Simi
litudo est ſm quā ioannes loquitur: nō per pro
prietatē. Unde sicut securis ad radicem steri
lis arboris iudicio domini ponitur/vt excidatur
ad combustionē ignis: sic sententia diuine iu
sticie ad voluntatē hominis posita est: vt homo
sterilis excidatur de congregatione verorū fi
delium electorum: eternis ignibus incōsumpti
biliter mancipandus. Ad radicem siquidē: quo
niam omnis virtus arboris est principaliter a
radice: qua euulsa protensio arboris non subsi
stit: nec fructus germinare amplius potest. Il
lud ꝓpter quod homo fructificat/ipsa est ei vo
luntas: que sic est in homine/sicut radix est in ar
bore. Igitur merito sentētia diuine iusticie poni
tur ad voluntatē: qr nemo ex eo ꝙ male egit: sed
ex eo ꝙ male voluit/quo fructificare in virtuti
bus ꝑ beatitudine noluit/iudicatur. Quod vo iā
dicit/tēpus insinuat: sed ab eterno fuit diuina iu
sticia. Tūc vo dicitur posita/cū creatura illiꝰ ca
pax ꝑdita est: vt bene agens pmiaretur/⁊ puniretur
delinquēs. Magis de primo videtur ioānes assi
stere/in christum distarpat intendēs: quia pater
omne iudiciū dedit filio: ⁊ potestatē dedit ei iu-

dicium facere: quia filius hominis est: q̄ bonas preseruet arbores: ad meliora cōmutans: steriles vero ignibus tradat. Ad cuius verbum expauefacte sunt turbe: incipientes querere copiā euadendi. Nam sequitur. Et interrogabāt turbe dicentes: Quid ergo faciem⁹? Si dei verbum in veritate a concionatore processit: si vere ad audientium corda peruenit: primus timorem incussit. Timor vero cautelā a periculis fecit inquirere. Signū euidentissimū est pfectus verbi: timor ꝛ cōpunctio audientiu3: qm̄ statim se conferūt: vnde eterna possint cauere pericula: Euidentius aūt esset si ad actionem virtutum se per omnia dedicarent: qm̄ initiū timoris est velle culpā succidere: vnde homo torquetur: mediū vero eius id velle pficere vnde quiescat: tota eius pfectio cum abscesserit: sedemq3 omnimodā mala reliquerit charitati. Querunt ergo turbe quomodo possint diuinā securim effugere: ne velut sterilis arbor mittantur in ignē: dicentes: Quid ergo faciemus? Solerti ꝛ torrenti verbo ioannes locutus est: ad quod etia3 est solertissime vigilandum. Nam non dixit ioānes securim positam ad radicē arboris malos fructus vtiq3 pducentis: sed quia bonos non pduxit: sit p ignibus euellenda. Quid ergo de his qui operati sunt iniquitatē: qui tyrannidem exercuerunt: qui bella finitimis perperā intulerūt: qui minus potētes debacchati sūt: qui pauperes ꝛ innocētes indebite vexauerunt: qui diuites facti sunt spolijs alienis: ꝛ vt perstringam: qui sunt ceteris sceleribus ꝛ criminibus irretiti. Nempe a minoribus factus ē ascensus ad penā: vt si is qui bona non fecerit: cibus ignis efficiatur: quid fiet his qui omni contēpta diuina lege domino peccauerūt? Sed turbe tantū audiētes a ioāne de nō faciēdo bonū positā vltionē: vt in illā non veniant: quid sit faciēdum inqrūt. Iuxta quod quesitū eruditio est ioānis. Qui respondēs dicebat illis: Qui habet duas tunicas: det non habenti: et qui habet escas: similiter faciat. Nō dat hic de non faciēdo malo cautelā: sed de bñfaciēdo doctrinam: qm̄ ad bñfaciendū actio iniquitatis excluditur: tanq̄ bonū nō possit pcedere ab iniquo. Et si bonū interdū pficit opus: iniquo facienti nō cedit in meritū. Hinc btūs Esaias cū populū instrueret: prius mundationē a sceleribus ꝛ detē a vitijs posuit: q̄ intulisset de bñfaciēdo scientiam dicens: Manus vestre plene sunt sanguine: lauamini: mundi estote: auferte malū cogitationum vestrarū ab oculis meis: quiescite agere pperse: discite bñfacere. Sic ioannes quasi iam anathematizasset p verbum ab hominibus viciatuum: de ope subuētionis ad proximū protulit disciplinam. Qui habet duas tunicas: det non habēti: in remediū scelerū iam factoru3. Et qui habet escas: similiter faciat. Hoc nēpe consilium dederat Daniel regi chaldeorū vt sibi super peccatis suis indulgētia pstaretur: dicens: Quāobrē consiliū meū o rex placeat tibi: ꝛ peccata

Luce.3

Esa.1

Dan.4

tua elemosynis redime: ꝛ iniqtates tuas in misericordias pauperū. S3 nec ioānes p indiscretionē aut p difficultatē iubet turbis elemosynas elargiri: cū de eo quod supest: mādat fieri compēdia indigētiū: ꝛ de superexcrescētiā habētibus nō habētibus fieri supplemētū. Nulla erit excusatio iā fulcins: si nō fouēt de supfluis indigentes. Charitatē ꝛ compassionē ad pximū in verbis suis includebat ioannes: ꝛ effugere futura3 sentētiam p subuētionē proximi fieri posse monstrauit: quoniā charitas ad proximū adesse insinuat charitatē ad deum. Et charitas que operit multitudinē peccatorū: sine qua nemo iustus: cum qua omnis manet securus. Huic alius ioānes quasi simili sententia correspondet: licet cōmunem videantur inducere: Qui habet substantiam huius mundi: ꝛ viderit fratrem suum necessitatem habere: ꝛ clauserit viscera sua ab eo: quomodo charitas dei manet in eo? Ac si charitas dei non manet in homine: quomodo sibi ab incidēti securi ꝛ ab intrusione gehēne potest esse suffragium? Quāobrē quod consulit pcursor: exequatur auditor: ꝛ si non de necessario: salte3 de supfluo indigētibus tribuat. Venerūt autem et publicani vt baptisarentur: et dixerunt ad ipsum: Magister quid faciemus? Uirtute plenus erat sermo ioannis: huiuscemodi hoīes ad se trahēs: vt publicani q̄ erāt ab imperatore in publicis exactiōibus pstituti: p remedio salutis accederēt. Quibus ioānes nō dānās officiū: dat exigēdi cēsurā: cu3 dixit ad eos: Nihil amplius q̄3 quod cōstitutum est faciatis. Hoc nomē non maculam portat: s3 a publio scipione romano consule: qui ad exactionationē huiuscemodi primo hoīes posuit: initiū sumpsit: ac etiā quia talis exactio in vtilitatē reipublice vertebat: vñ publicanum nomē in posterū inoleuit. Non damnat ioannes exactiones principū: cum fiscalē interdum exigunt p cōmuni vtilitate pecuniam. Et principibus mundi expedit rēpublicam in tranquillitate tueri: ꝛ p euētuum varietate in prouisionibus ꝛ agēdis fiscum regium semp decet esse refertum: velut fons in se cōntinens originalis aque abundantiam: qui diuersis riuulis ad diuersa loca deriuatur. Sed hi quibus est exigere constitutum: nihil amplius exigant q̄ quod prima dictauit autoritas. Nec suo cōsilio suasit ioannes publicanis a republice actione recedere: sed ipsam exercere s̄m iusticiam constitutā. Indiget gubernatione principum ꝛ legū constitutione mundus: ne malorum insurgat improbitas: insurgens preualeat: ne succumbat innocētia non defensa: ne impie pturbetur bene ciuitas constituta: ne hominū mores impunita iniquitate procedant: ex quo fit oppoztuna exactio fiscalium rerum: dum transit vera ꝛ iusta intentio ꝛ actio exigētium: ne publica exercētes officia pessimētur rōne puati. Nā hec est recta ordinatio quorūcūq3 hoīu3: vt iuste pficiāt ad quod sunt p publicā iusticiā instituti. Interroga

1.Jo.3

Luce.3

Luce.3 **Interrogabant autē eum milites dicētes: Quid faciemus et nos? Et ait illis: Neminē concutiatis/neq₃ calumniā faciatis. Contēti estote stipēdijs vestris.** Nō abrogat ioānes militiā que reipublice seruit: sed illā non tanq̄ malū vituperās/quid in illa sit cauendū edocuit. Nam bonū est sub iusto principe militare/iuste bella mouēte/atq₃ ꝓpulsante improbitatē hoīm: vt in pace agatur vita bonorū. Bonū est militare: vt tuta maneat imbecillitas: ne ipsā opprimat fera validitas. Feliciter militaꝶ/ꝛ iuste arma mouenꝶ cōtra eos q̄ vexant hoīm pacē: qui cōtra quietos crudescūt ad necē: magis laudabiliter militaꝶ/ vbi pro fide bellū indiciꝶ. Porro expedit ſm rei euētus necessario militare/ maxime sub iusto duce iustam causam tuente: ita dūtaxat vt nullus concutiaꝶ iniuste sub velamine iuste militie: nec inferantur damna eis quibus militia debuit esse ꝓtectio. Et si non protegi debuerūt/ aut nō indigerunt: tamē ex ipa nō debēt eos reportare: ne velint ditari alienis emolimētis: sed contēti maneant stipēdijs ꝯstitutis. Indignū enī est et oīno in moribus intolerabile: vt iusticie fautores fiant grassando predones: ꝛ reipublice cura illico destruitur/cum militaris ordo grassatur. Et inemendabiliter mala nocent/cū tutor predo efficitur: cum miles per improbitatē accipit que per probitatē defendere debuit/ ne ab hostib⁹ tollerentur. Perperam protinus cum damno q₃ tenetur gladius militaris: cum ordinatur ad emulos: debacchatur in suos. Proinde Joannes milites admonet/ vt neminem aliquo modo concutiant: cū ad hoc constituti sint/ne indebite ab alijs concutianꝶ: ne inferāt calumniā/ cū debeāt ꝓpellere illatores. Sint contenti constitutis stipendijs: Que vt imperator daret/ ab hominibus defendendis accepit. Et publicani cōstituti ad exigendū insinuāt/quod ad fiscū implendū p militibus exhauriendum exigebāt Non ergo fas est/vt qui constitutū censum dedit in obsequium reipublice/iterum exigēdo vexetur a milite facto predone. Atq₃ videꝶ esse iusta militia: cū ioannes nō reprehenderit milites: sed tm̄ dissuaserit quod in militia tribui posset ad crimen. Sed vtiq₃ iusta/immo necessaria extunc: vt lex exorsa diuinitus: nō dico tm̄ mosaicam aut euangelicam: sed cum lege nature militia sociatur. Nam lege originalis iusticie licitum est ꝑuersos homines ꝓpulsare: ac resistere illis qui bella pacificis ꝛ innocētib⁹ indicere tētauerunt. Et q̄q̄ saluator tolerare sine repensione vicissitudinis dixerit mala que posset inferre quicūq₃ alijs vellet esse molestus/vt nō repetat autoritate sua ille qui patitur: tamē voluit vt per rectores reipublice iniquitas hoīm arceatur: nā nec fuisset necessariū militare/nisi homo aliū hominē vi opprimere pretētasset. Et sicut lex mosaica omnisq₃ aliā lex ꝓpter ꝑuaricatores posita est: ita ꝓpter reprimēdū infestos debuit esse militia. Nam deus ꝑ suos angelos semper militat aduersus malos: ꝛ boni cōtra superbos in celo victricē militiā ꝑfecerūt. Et abraam postq̄ promissionem terre chananeorū accepit/ ꝛ cum esset dei electus: pro defensione oppressorum innocentium militauit: ordinās ad expeditiones suas trecentos decem ꝛ octo vernaculos: cum quibus ordinatis in bellum/irruit super reges qui alios per rapinā potenter oppresserāt: ꝛ reduxit predā: ꝛ retraxit spolia: restituit spoliatis: nec preter victum quippiā plus accepit. Gen.14. Dedit tn̄ victimas melchisedech sacerdoti dei: ꝛ ipse ab eo accepit benedictionem: ꝛ panē ꝛ vinum in figuram futuri mysterij. Nihilominus tamen illi intunc sibi fuit licita ratio militādi: reprimēdo improbos/tuendo quietos. Militauit moyses cū interfecit egyptum: qui iniuste opprimebat hebreum. Militauit in eremo: cum aduersum se videbat iniusta bella consurgere. Militauerūt ducesq₃ militādo fuerūt iosue/gedeō/barach/sampson/iepte/samuel/dauid: multiq₃ reges veteris testamenti: quos recte incessisse dicimus/ꝛ saluos esse fide tenemus. Militauerūt machabei: militauerūt etiā iuste q̄ multi ꝑncipes ꝛ populi christiani/in honorem dei ꝛ zelo legis: amore virtutis/odio iniquitatis: ad coercendum humanā audaciā/ad tuendā innocentiā: ꝛ vt sedareꝶ respublica: ꝛ scipio esset omnibus vera iusticia. Et quanq̄ multi fungantur militie nomine: illorū tantū est vera militia qui aduersus peruersa ꝛ turpia bella mouent: ceterorū vero non est militia: sed aut violenta predatio quod iuris est alieni: aut indignati animi odiosa vindicta.

Luce.3 **Existimante populo et cogitātibus omnibus in cordibus suis de ioāne/ne forte ipse esset christus: miserunt iudei a hierosolymis sacerdotes et leuitas ad eum/vt interrogarent eum: Tu quis es?** Jo.1 Pia ſ₃ nō vera erat ista existimatio populi de Joāne: q̄ taliter seipsum in virtute mōstrabat. Sic ꝑdicabat veritatē atq₃ iusticiā: vt nondū innotesceret christus/quod sic non immerito credereꝶ. Sed hec existimatio in eorū iudiciū vertebaꝶ: q̄ cognitionē ꝑ fidem de christo venturo habebant quē iam in ioanne venisse credebant. Et nimirū ipsoꝝ damnatio cumulaꝶ: cū tāta esset existimatio de Joanne/vt christus esse credereꝶ: q̄ ei de christo vera dicenti nulla ratione credebant. Sic vnusquisq₃ quantum sibi permittitur/bonus sit virtutis amator: non vt de ipso bonitatis fama peruolitet: sed ne infamia curat omnino deuitet. Si vero fama virtutem excesserit: caueat ne super id quod est rapiatur. Nam et Joannes se infra claustra humilitatis tenebat: cu₃ plus q̄ esset de ipso crederetur: nec presumebat rapere quod sibi imperitum vulgus videbatur offerre. Si autem sopito virtutis nomine infamia quandoq₃ tabesceret: constantia opus est: ne virtus elidaꝶ in animo: ꝛ ne animus atteratur ꝑ infamiā deꝑssa virtute: quē neq₃ fama bonos/nec infamia potuit facere cri

minosos. Et iustus index meritorūqz librator/ non ſm famā aut infamiā/ sed ſm veritatē virtutis ⁊ vitij hoīes iudicabit. Proinde quid ioannes interrogatus a leuitis ⁊ sacerdotibus respōderit audiatis. Et confessus est et nō negauit: confessus est/ qz non sum ego christus. Optimi serui est ⁊ cuiuscūqz legati sibi non appropriare quod nouit esse dñi sui: et si quippiā offerret/ dare repudiū. Nemo vt stultus supra seipsum opinione hominuz rapiat: si nouit sibi oīno deesse quod credit. Spectat ad mentis constantiā/ existimatione magna hominū nō extolli: etiā si adesset quod fama vulgariū clamat/ intra humilitatis ⁊ vilitatis claustra se famosus includat. Ecce ioannes diuina nō rapit: oblata respuit: quod nouit esse christi/ non arrogat sibi. Suspendunt patibulis qui temporalia diripiunt: qui domino inuito aliena contrectant: quid aūt erit eis qui diuina rapiūt: qui diuinos honores inquirūt: qui etiā impertinenter oblatos nō respuunt? Formā prestruxit ioānes: ne quisqꝫ supra id quod est rapiat. Et iterum

Ma.1 interrogant euz: Helias es tu? Qui dicit: Non sum. Predixerat angelus zacharie qꝫ ioannes Jesum in spiritu helie preiturus erat: non tamen qꝫ personaliter ioānes

Mat.11 esset helias. Saluator etiam protestatus est: Et si vultis recipere eum/ ipse est helias qui venturus est. Ac per hoc si vera est sententia dñi saluatoris qꝫ ipse sit helias: quomodo stabit responsio precursoris: non sum helias? Sed ipsa verba sacre scripture perconsyderata propensius ipsorum dubia soluunt. Dicit nāqz iesus de ioanne: ipse est helias qui venturus est. Quomodo ioānes qui iam venerat/ fuit helias qui venturus erat: nisi quia ioannes qui iam venerat/ re non erat helias: sed spiritum habebat eius qui iam tempore regum venerat/ ⁊ ante iudicium iterum venturus erat. Firmam igitur tenet ioannes veritatis censuram: qꝫ neqz christus/ neqz sit helias in

Joan.1 sinuās. Iterum interrogant: Propheta es tu? Qui respondit: Non. Propheta helias erat: quē esse se denegat. Quid igitur an sit propheta vlterius interrogatur? Respondetur: Erat propheta helias: ⁊ singulos tamen habebat incessus: ⁊ more ioannis deserta incoluit: aut ioannes imitando heliam/ in desertis quasi ab infantia solitudinaliter habitauit. Posteros nāqz prophetas sic peregisse nō legimus: Quamobrem si nō est christus aut helias: an sit aliquis ex priscis prophetis inquirit. Et hoc quoqz denegat: quia dūtaxat presens propheta existens/ aliquis ex priscis esse nō poterat: qui nedū propheta/ sed plus qꝫ propheta fuisse cōmendabat a christo. Dixerunt enim ei: scilicet hi qui missi fuerant: Quis ergo es? vt responsum demus his qui miserūt nos: Quid dicis de teipso? Ait

Esa.40 Ego vox clamantis in deserto: dirigite viam domino: sicut dixit esaias propheta. Hoc quod de Esaia inducit/ predixerat turbis: sed nūc seriose interrogatus/ replicat sacerdotibus ⁊ leuitis. Aliter rei geste veritas/ ⁊ series verborū ioannis ordine recto contexi nō possent. Ego vero initiū verborum Esaie hic differendū distuli: pro eo qꝫ nuncijs iudeorū dederat in responsū. Turbis vero nō interrogātibus quis esset/ gratis aperuit ad quid ipse venisset. Uerūtamē turbis/ sacerdotibus atqz leuitis ostēdit sue legationis ⁊ officij veritatē: nil supra id quod erat insinuās. Ego vox: nō mea dicēdi auctoritate/ sed habilitate loquēdi. Ego vox illius dumtaxat in deserto clamātis/ christi videlicet qui de proximo in deserto mundo clamaturus erat. Uox non semetipsaz format: nec sua virtute inuenit verba differenda: sed aliūde virtus est vnde vox ipsa formatur. Non a seipso ioānes erat sed ab eo qui est/ et qui erat/ et qui venturus est. Joannes verba differenda nō inuenerat: quia vox erat: cuius officiuz est verba iam in animo inuenta depromere/ nō inuenire. Erat vox dearticulata Joannes: non vllius animalis: que ſm naturam a deo eis insitam voces inarticulatas emittūt. Sed diserte pronūciabat ad quod missus erat: vt voce premissa verbi concepti in animo intelligentia sequeretur. Erat porro ad hoc vox omniū prophetarum quasi vehiculum quo Christus per fidem in animas hominū ferretur. An forte ad seipsum referebatur: qui in deserto clamabat presens Christum ad corda hominum cito venturū: vt serie debita subsequatur: Dirigite viam domino. Non est in hominū potestate dirigere viā dño: etenī directa est ab eterno. Si Christus est via: sic illam viam dixerim dirigendam/ per quam christi fides ingreditur: hec siquidem est nulla voluntas: que tunc dirigitur/ cum ad credere velle inclinat: ⁊ suo imperio in obsequium fidei vinculat intellectum. Obliqua protinus erat via hominum voluntatis: cū id querebat quod deuiabat ab hominum conditore: quod tandem vrgebat in penam: cum in diuersa concupiscibilia inhiabat: et semper plura esuriens velut impasta manebat. Obliquabatur voluntas hominum a peruersa et erronea intelligentia veritatis: cū pro deo idola coleret: cum hi qui diuina scripta receperāt/ prophetasqꝫ habebāt: et in illis venturū christū non intelligebant: a veris auersi/ ad falsa conuersi: exclusi ab eternis/ temporalibus inuoluti: priuati virtutibus/ vitijs irretiti. Quam viam tunc homines direxerunt: cum fide/ theoria et actu se conuerterunt ad christū. Nō autem quis abhorreat qꝫ viam dirigendam dixerim voluntatem: quoniā internarū virium ipsa est imperatrix: quāquā non sit ipsa directrix: sed vera ratio ipsam ad recte concupiscenda deducit. Uerūtamen magis voluntas cogit rationē vt recta perquirat: vt credenda intelligētia credat: qꝫ ipse possint augere voluntatē/ vt se ab eo quod bene aut male velit auertat. Sepe quippe volūtas appetit quod ratio denegat: ⁊ quod ratio protulit/ ipsa refugit: nec intelligentia po-

tes quippiã crederet:si volũtas noluerit assenti-
re:igit directio volũtatis est directio vie domi-
ni. Et qui missi fuerant/erãt ex phari-
seis. Quibus aderat ex inuidia curiositas inq-
rendi:non tñ ex volũtate credẽdi. Proinde sic
ad improbationis argumẽta conuertũt. Et in-
terrogauerũt eum et dixerũt: Quid
ergo baptizas:si non es christus/ne
q3 helias/neq3 propheta? Bona interro
gatio in veritate rei:sed dolo animi tenebãtur:
qm nullus ablutionẽ põt dare alat[illegible]/neq3 sa
cramẽta diuina pferre:nisi autoritatẽ habeat p
priã vel cõmissam. Propria in christo:cõmissa
in helia siue ppheta. Due sunt ptinus ecclesie
claues:potestas in helia/sciẽtia in ppheta. He-
3.Reg.17. lias potestate tradita celũ clausit:ideoq3 aperuit
4.Reg.1. sup duos quinquagenarios iustã vltionẽ3 indu-
4.Reg.5 xit. Heliseus vero ppheta leprã cognouit ali-
ter non curãdam q̃ in baptismo iordanis:om-
nesq3 alij veri dei pphete discernendi inter bo-
num et malũ scientiã habuerũt. Porro inexcu-
sabiles sunt iudei/de christo ignorantiã allegã-
tes:nã si christũ non credidissent esse venturũ/
habiturũq3 sup crimina hominũ potestatẽ/atq3
sacramẽta ex autoritate debere pferre:ioãni pri
mus nõ dixissent:quid ergo baptizas/si tu nõ es
christus?tanq̃ si christo hoc agendi adesset ple
na potestas. Verũtamen hic arguũtur omnes
qui nõ cõcessam accipiũt potestatem. Proinde
ioannes acsi iusta fuisset:quanq̃ ex inuidia:q̃q̃
ex ignorãtia rescuipens iterata interrogatio nũ
ciorũ:apologeticũ fecit. Unde respõdit eis ioã-
Ioan.1. nes dicẽs: Ego baptizo in aqua in peni
tentia:medius autem vestrum stetit
quem vos nescitis. Ipse est qui post
me venturus est:qui ante me factus
est:et fortior me est:cuius non sũ3 di
gnus calciamenta portare/aut pro-
cumbens corrigiam calciamentorũ
eius soluere. Ipse vos baptizabit in
spiritusancto et igne. Cuius ventila-
brum in manu sua:et purgabit areã
suam. Qm nunciũ nouerant similiter et omnis
synagoga iudeorũ q̃ solus deus põt pctã dilue-
re:pamplius aũt nouerat et ioãnes:idcirco non
in remissionẽ pctõr/sed in penitentiã in aqua se
asserit baptizare. Christus vero quẽ ipsi nescie
bant:qui inter iudeos natus erat:qui mediatu-
rus inter deum et hominem venerat:baptizabit
in spũsancto/in quo remissio concedit peccato
rum:necnõ et in igne charitatis/que similiter ha
bet operire pctã. Hoc non puri hois/sed solius
christi est dei et hominis/spiritũsanctũ posse cõ
ferre:et hãc charitatis virtutem in cordibus ho
minum operari. Abnegat ioãnes sibi nihil arro
gasse diuinum:in christum solũ retulit iura sua:
quem ad se superlata comparatione describit.
Ipse est qui post me venturus est. Acsi diceret:
Preco sum:sequit ipse iudex:vox sum ego:ver
bum est. Prius est verbum conceptum/q̃ vox
enũcians verbum:precedit tamen vox verbũ

ad alios declaratur3. Ipse ante me factus
est. Quomodo factus per quem omnia facta
sunt? Non deitate factus/qui sit ens ante omnia
secula deus:carne non ante factus:cum sexto
mense post ioannẽm fuerit conceptus iste:sed
ante me factus etiam vt homo/ad maiora my-
steria ordinatus. Greca nãq3 editio ante pro co
ram dicit:acsi in conspectu ioannis omnia de
christo sine nube clarescãt. Ante me factus/po-
testate scilicet beneficia conferendi:et ad soluẽ-
da vincula peccatorũ:ad confringendũ regna
tartarea:et vt electos suos ponebat in super-
na. Unde Ioãnes adiecit: Et fortior me est. Mat.3 Lu.3. Marci.1
Non erat ista cõpositio deitatis:cum inter deu3
et hominẽm comparatio aboletur:sed hominis
et hominis erat:qz christo homini omnis erat
donata potestas:quam vt deus ab eterno habe
bat. Non erat ioannes illo fortior/qui fortis ar
mati potuisset introire hospitium3 ac eius vasa di
ripe. Christus vero fortior illo erat:qui forti de-
bebat indicere bellum:sibiq3 inferre conflictũ:
vasa diripe:ipsumq3 sua potestate ligare:ac co
fortior quo passus vicit:moriens superauit:se-
pultus ppria virtute surrexit:et terrenũ corpus
non aliena/sed ppria virtute in celi supiora sub
uexit. Indignitas vero calciamenta portandi
aut soluendi corrigiam/per quandã serui simili-
tudinem ad humilitatem refertur. Nam porta-
re calciamenta in obsequium dominorũ/et cor-
rigiã soluere intervilia seruitia deputat:quanq̃
et nobilis seruus posset hoc agere humili amo-
re inclinatus ad dominũ. Quã similitudine3 ad
seipsum reprimendum/cum tanta fama ipsũm
extolleret/ioãnes assumpsit. Verũtamẽ hic mul
ti multa dixerũt:que tacentes nostra descripsi-
mus. Equidem ex hoc in se standi et non ascen-
dẽdi vnde casus horrendus eueniat/omnibus
forma monstratur:vt q̃to quis p famã ab alijs
reputatur/tanto magis se ad ima deijciat. Et p
similitudinem humanarũ actionum habitũ hu
militatis insinuat:vt ab exterioribus ad interio
ra capessendo virtutes fiat accessus. In chri-
stum vero iudiciariã retulit autoritatem:p eo q̃
pater omne iudiciũ dedit filio. Unde subiũgit:
Cuius ventilabrum in manu eius:et Lu.3
purgabit aream suam. Etiã ad ostendẽ-
dem autoritatem/similitudinem eorũ que ab ho
minibus agunt accepit. Cõsuetudo artificialis
messoribus est:cum messis delata in aream fue
rit/varijs tonsionibus cedere:aut animalia sup
inducere ad terendum:deinde accipe ventila-
bra/vt granũ cũ paleis et aristis in area eleuent:
ad experientiam insufflationis venti/paleas extra
areã deferẽtis rõne leuitatis:grano rõne graui
tatis in areã retundente. Quo typo christus su-
am mundabit ecclesiã:iustis granibus ex fide p
plenitudinẽ gratie tribuens pmia merito/con
gregans in suum supernum horreũ:et gratia va
cuis conferens tormenta penarũ. Proinde se-
quitur: Et congregabit triticu3 in hor
reum suum:paleas autem con.bu-

ret igne inextinguibili. De iudicio extre
mo ꝓximus locutus est: cum de messe ventilata si
militudinem posuit: ⁊ ignē inextinguibilem ad-
iecit dānandis. Et merito ꝑ venti similitudinez
adijcitur pena: qm̄ circūlati sunt hi cum vento
doctrine/sanā doctrinā animo ⁊ moribus ꝯtē-
nentes. Et nec inuenti sunt in fide stabiles: nec
in oꝑe efficaces a vanitatibus ⁊ cupiditatibus
mundi: velut palee aride a ventis validis agita-
ti: q̄bus erit inextinguibilis ignis: qꝛ ipsis viuē-
tibus ignis male ꝯcupiscentie nō defecit. Naz
anima calida quasi ignis ardēs: ⁊ non extingue
tur donec aliq̄d degluttat. Mixta est bonis et
malis area christi dei: nec apparet quanta ele-
ctis sit tribuēda felicitas/aut impijs seua dam-
natio. Mixta sūt grana cū paleis: mutua ē ꝯuer
satio vtrorūqꝫ: q̄ ad suꝑna gaudia/⁊ q̄ spectant
ad regna tartarea. Protinꝰ vltimū vētilabrū ex
pectat: q̄uis i ol decedēte a vita/causa sua eq̄ssi
me vētilet. Multa q̄dē ⁊ alia euāgelizabat popu
lo: q̄ntapat que possent in credulitatē illius quē
ꝑcedebat inducere. Omnis ꝓximus sermo ioā
nis intendebat in christū: ad quē cōuertere nite
Joan. 1. bat corda populoꝝ. Hec facta sunt in be-
thania trans iordanem: vbi erat ioā
nes baptizans. Nō in illa que ꝓpe hierusa
lem erat. In vtraqꝫ tamen obediētia designat:
que mortē facit ⁊ vitaz. Nā ꝓpe vnā celebratur
baptismus: vbi baptizatus moritur ⁊ resurgit:
in altera etiā mortuus christi potētia resurrexit.
Mat. 3. Tunc venit iesus a nazareth galilee
in iordanem ad ioannem: vt baptiza
retur ab eo. Joannes autez prohibe
bat eum/dicens: Ego a te debeo ba-
ptizari: et tu venis ad me. Gesta ꝑcurso
ris/nō saluatoris sumpsimus differenda: q̄ vir
tutez sibi humilitatis insertā in oībus seruat: ⁊
pia contētione alloquitur christū/ꝙ non sit ba-
ptizandus ab eo: qm̄ quotquot ioānes baptiza-
bat/ad christi baptismum disponebat: ⁊ ipse ba-
ptizando peccata tollebat: christum baptizare
iudicauit incongruum: qui suo baptismo laua
re venerat peccata cunctorū. Et viceuersa ra-
tus est fieri/ꝙ ipse ab eo deberet potius baptiza
ri. Nouerat ioannes ꝙ in baptismo peccata la-
uantur: qui quanq̄ sanctificatus esset in vtero:
non se ab eis/sed christum asserebat immunem;
Proinde contēdit ꝙ non christus ab eo/sed ip
se a christo debet baptisma suscipe. Sed ne ioā
nes aliqua macula fedebatur ab illa sanctifi-
catione quam accepit in vtero: que aquarū im-
mersiōe deberet abstergi: omnino negauerim.
Nam si omnia scelera cōmisisset/non erat iteruz
baptizandus: quem in materno vtero ab origi-
nali cōtagio abluerat spiritussanctus: nec vltra
conceditur aquarū sacramētalis immersio/vbi
per spiritūsanctū culpa originalis est tersa: quia
pro illa dumtaxat noscitur instituta. Et velut
non iteratur baptismus: sic non cōceditur vbi
primo modo abluit spiritus. Quid igitur est ꝙ
ioannes cum saluatori contendit/dicens: Ego
a te debeo baptizari: et tu venis ad me: Porro
ioannes in christi sanguine intendebat: preno-
scens se descensurum ad inferos/ibiqꝫ mansu-
rū: nisi ad superos christi passio reuocaret. Un
de quanq̄ ioannes immunis dici potuisset a ta
li contagio/quod per baptisma ablui nō habet:
non tamen potuisset in superna conscendere: ni
si christi passio: qua hūani generis peccata do-
nantur: cuius merito conceditur regnum celo-
rum: ⁊ mors ⁊ resurrectio ⁊ ascēsio precessisset.
Audeam in christi virginem matrem: que om-
ni prerogatiua donorū atqꝫ virtutū excedebat
ioannem: ꝙ nec illa etiaz si premortua translata
fuisset ad superos/nisi filij sui tam seua morte ꝑ
uenta. Non abs re ioannes cum christo contē
dit/ꝙ ab ipso debeat baptizari: qui iaz a spiritu
baptizatus erat: sed nec sic ꝙ sine christi sangui
ne omniū peccata tergente/traijci potuisset in
regnū. Uerūtamen sic decernentē iesuz/nō am
plius reluctans ioannes aquis immersit. Et vi
dit spiritūsanctū in columba: ⁊ audiuit vocē pa
ternam: ⁊ totius trinitatis accepit christum ba-
ptizando noticiā. Magnus ioannes totius tri
nitatis minister/imo totius deitatis amicus: q̄
patrē deum audiuit in voce: filium deum bapti
zauit in carne: spiritūsanctū deū aspexit in colū
bina specie: nec aliud q̄ vnum deum in substan-
tia/⁊ trinum in personis credidit: ⁊ opera trini
tatis esse omnino indiuisa cognouit. Et cū chri
stus in desertum abisset: ioannes sue legatiōis
agebat officia: nec recedebat a regione iorda-
nis baptizās ⁊ ꝑdicans: vt etiā expectaret chri
stum a deserto regressūz: qui quadrageno exple
to ieiunio/⁊ diaboli peracto cōflictu/inde disce
dens ꝑexit iterū ad ioannē. Quez ioānes vidēs
ad se venientē/his qui secuz astabant ait: Ecce Joan. 1.
agnus dei: ecce qui tollit pctā mun-
di. Omnem causam christi aduentus ioannes
suis auditoribus apit: qm̄ venit tollere nostra
peccata. Sed agnus est dei/agnitor dei ⁊ oīuz
que sunt ⁊ que fiunt/bonoꝝ atqꝫ maloꝝ: et ni-
hil est quod suam agnitionē effugiat. Agnus dei
agnitus a deo: et cui pater dixit: Hic est filiꝰ me
us dilectus. Agnus dei/mansuetus dei. Agnus
innocens. Agnus inter lupos/ in breui occiden
dus a lupis. Credamus cū priscis ꝓphetis ꝯcor
diā habuisse ioannē: et vnū spiritum ꝓpheticuz
suscepisse. Nam vt agnū quē mō digito demon-
strabat/ꝓphete ꝑdixerunt esse venturū: rogātes
et affuturum. Inquit em̄ Esaias: Habitabit lu Esa. 11
pus cum agno. Insolitum est lupū cū agno vel-
le habitare/quē festinat occidere: sed agnus dei
de quo sic ꝓphetabatur/hoc habuit ꝓpriū: vt cū
ipso voluerint habitare lupi rapaces. Nōne lu-
pus rapax saulus cum agno isto habitauit in ce
lo: cum arcana diuina conspexit? Nōne habita-
uit cum agno dei: ꝑ quo sibi mundus crucifixꝰ
est/ipseqꝫ mundo? Nōne cū ipso habitauerunt
multi lupi rapaces/diuinos rapiētes honores
cū rapacitate deposita/ facti sūt agni cū agno/
habitātes cuz ipso? Quotquot em̄ que sua sunt

querũt/lupi rapaces sunt: sed cũ resipiscunt ad
bona cõuersi/facti agni nouelli cõtubernant in
virtutibus cũ agno dei: demũ habitãtes eterne
cũ eo in altioribus partibus celi. Nunc eundez
Esa.16 Esaias expetebat venturũ dicẽs: Emitte agnuz
dñe dominatorẽ terre/de petra deserti ad mon
tẽ filie sion. Agnina masuetudine diaboli super-
bia ꝓpulsanda erat: ne videret potentia solum
hũane nature vicisse victorẽ. Quasi ad excusati-
onẽ suã assumeret callidus hostis: ꝙ non equo
certamine esset deuictus: sed superioris violẽ-
tia suscepisset conflictũ: contra quem vt agnus
emissus est dei filius inire certamen: qui euz vi
cit passus: ⁊ peccata tulit occisus. Ecce agnus
dei similitudine/nõ ꝓprietate: qui quasi agnus
corã tondente obmutuit: vt cũ sibi auferret vi-
ta/ipse a nobis auferat nostra peccata. Hũc eũ-
dem agnũ siue ip̄m christũ in similitudine agni
multis enigmatibus alius aspexit ioãnes. Sic
Apoca.5. enĩ inqt: Et vidi: ⁊ ecce in medio throni ⁊ quat-
tuor animaliũ/⁊ in medio seniorꝝ agnuz stantem
tanq̄ occisum: ⁊ habentẽ cornua septem/⁊ ocu-
los septẽ: qui sunt septẽ spiritus dei missi in om
nem terraz. In medio stabat agnus tanq̄ occi
sus: quia q̄uis resurrexit/tanq̄ occisus stat cum
merito mortis vsq; ad finẽ seculi/ ꝓ oibus q̄ vnã
fidẽ de christo tenuerunt. Animalia vero ad euã
gelicos viros: seniores ad eos qui in originali
dũtaxat iusticia: siue in circũcisione siue in lege
mosaica decesserunt: omniũ sane istoruz agnus
occisus peccatã i se purgatur⁹ accepit: quẽ ioãnes
baptista intẽdens digito indicauit. Et cornua
septẽ videbat habere/vniuersalem videlicet po-
testatẽ ad repugnãdas omnes aduersarias po-
testates. Et oculos septez vniuerse visionis: vt
eius scientiã nihil possit effugere. Qui spiritus
dei dicuntur improhibiles atq; inuisibiles ad
agenda: necnon ⁊ septẽ dona spiritus: q̄ vt mun
dus possit accipere/ipse meruit agnus: qui ec-
Apoca.19. cleſiã orthodoxã accepit vxorẽ. Et nuptie agni
venerunt: ⁊ vxor eius ꝑparauit se: quã cooperu-
it byssino splendido ⁊ candido: quod nequaq̄ fe
cisset/nisi prius eius peccata lauanda in suo san-
guine abstulisset/vt iustificari a dño mereretur.
Quod idẽ ioannes secutus adiunxit: Byssinuz
enĩ iustificationes sanctorũ sunt. Et ipse agnus
huius mundi ꝯsummato mysterio/lucerna eius
erit in gloria eterne claritatis. Sed magno stu-
dio precauendũ est ne qui nunc ipse agnus est
oibus mãsuetus/in fine seculi fiat iratus. Quod
ioannes preuidit cũ diceret quosdã rogaturos
mõtes ⁊ colles: vt sub eis ab ira agni in illo tre
mẽdo examine abscõdant. Ecce agnus dei. Ad
intellectũ nostrũ demonstratio ista refert. Qui
peccata tollit: inuitatio peccatorũ est: ⁊ omnes
vocant ad veniã: vt ad agnuz hunc veniant/qui
ab oibus põt hoies exonerare peccatis. Cui ne
credat abiectus/altius testimoniũ subintulit ip
Joan.1. se ioãnes dicẽs: Hic est de quo dixi: Qui
post me venit/ante me factus est: qr
prior me erat: et ego nesciebam eum

Sed vt manifestaretur in israel/pro
pterea veni in aqua baptizans. Quod
dixit de prioritate/iã expositũ est. Sed hec de
christo ignorãtia ioannis non ex oibus pẽdet:
quẽ adhuc existens in vtero spiritusancto doce
te cognouerat esse filiũ dei. Sz spiritussanctus
moderat sua mysteria in ꝓphetis: vt simul om-
nia nõ intelligãt: sed successiue percipienda pci
piãt. Et q̄uis ꝓphete fuerint ⁊ videntes/non
semꝑ ꝓphetauerũt atq; viderũt: sed cũ spiritus-
sanctus desuꝑ eorũ animos interius illustra-
bat. Quod Heliseus de seipso manifestat: q̄ cũ
esset ꝓpheta/etiam aliqua deus sibi celauerat.
Nã cũ sunamitis illa hospita eius ꝓ morte filij
accessisset ad eũ: teneretq; pedes eius: ⁊ seruus
ꝓphete illã amouere niteretur: heliseus ait: Di- 4.Regū.4.
mitte illã: anima eius in amaritudine est: ⁊ dñs
celauit a me: ⁊ non indicauit mihi. Erat in ama
ritudine anima illius ꝓ morte filij sui: quã mor-
tẽ ꝓpheta ignorabat: nec spũssanctus sibi reue
lauerat: nisi sunamitis illa ꝓdidisset. Ad humili
tatẽ est ꝓphetarũ ꝙ nõ oia noscant: maxima est
ꝓuidentia dei ꝙ non semꝑ eos afflat. Et plura
credimus q̄ ꝓphete possint agnoscere. Reue-
lat autẽ ꝓ loco ⁊ tẽpore/necessitate aut vtilitate:
sicut ad Corinthios apostolus dicit: Dis mani 1.Cor.12.
festatio spũs datur ad vtilitatẽ. Ita ioãnes ba-
ptista sciebat ⁊ nesciebat: sciebat porro quod
iã ꝑceperat ex vtero: ne ꝙ sciebat q̄ iesus ad tãta
mysteria pararetur: ⁊ ꝙ ad populos nationum
eius esset deriuãda redemptio: ⁊ ꝙ in aqua ipse
deberet culpã originalez diluere. Porro supra
sensum hominũ erat/nec credibile videbatur q̄
subiectio fidelis ⁊ immersio in fluxibili elemen-
to culpã originalẽ abstergeret. Sed ideo tãtum
venit in aqua baptizans/vt manifestaret in isra-
el: ad quẽ dũtaxat populũ christũ datũ esse cre-
debat. Cõnectit euãgelista ordinẽ dictorũ: vt te-
stimoniorũ ioannis series habeat. Et testimo Joan.1.
niũ perhibuit ioannes/dicẽs: Quia
vidi spiritum descendẽtem quasi co
lumbam de celo: et mansit super eũ.
Et ego nesciebam eum: sed qui misit
me baptizare in aqua/ille mihi dixit:
Super quem videris spiritum de-
scendentem et manentem super eũ/
hic est qui baptizat in spiritusancto.
Et ego vidi et testimoniũ perhibui:
quia hic est filius dei. Clara sunt hec ex
alio euãgelista: ꝙ spũssanctus super christuz in
specie colũbina descendit: quẽ ioannes se asse-
rebat ad aliqua ignorare: nisi ille cuius verbuz
in deserto factũ est super eũ/sibi interius illuxis-
set: ⁊ diceret ꝙ qui tãta testimonia ex celo susci-
peret/erat filius dei: qui in virtute spũssancti ve
nerat baptizare: peccata tollere: veniã peccato-
ribus dare. Asserit se vidisse ioãnes non tantuz
oculo corporis speciẽ columbinã: ⁊ aure capitis
vocẽ audisse paternã: sed fideli mẽtis intuitu cõ
spexisse testimoniũ quod reddebat de filio dei.
Stabat ioãnes ad cõtemplandũ de christo. Vñ

altera die iterū stabat ioannes/et ex
discipulis eius duo: et respiciēs ie-
sum ambulantē ait: Ecce agnus dei
Testis ꝛ testarius cōueniebāt: vt ille daret / ille
acciperet testimoniū: vt fieret ioanne relicto in
maior sequela post christū: ad quod omnibus vi
ribus nitebat. Et volebat despici ꝓpter hono
rem christi/salutēq credentiū: quā ipse cōferre
nō poterat. Ex omni se preco iste tēdebat in iu
dicē: ꝛ omnē gloriā ꝛ honorē tanq̄ regi seculo-
rum christo dn̄o tribuebat: suis suadens disci-
pulis/vt in christi discipulatū festine trāsirēt.
Pedagogū se dicebat/ suos subsequos in se-
quelam christi traijciens: ꝓinde repetebat de
agno dei: quod ꝛ factū est. Nam cū audissent
duo ex discipulis ioannis iesum loquentē: ioan
ne relicto in christi sequelā cōtinuo sunt cōuer-
si: vt figura in veritatē/vmbra in claritatē/vox
in intellectū verbi/preco in iudicē/seruꝰ in do-
minū/via in terminū/nauis in portum: ꝛ si qua
sensu ꝑcipi/intellectu cōspici possunt/in christū
nos plene traijciant. Ad hec quidē nititur oīs
series diuinarū scripturarū/patriarcharum ge
sta/similiter ꝛ oracula ꝓphetarum: si qua cate-
goria in theorijs: si qua exēplaria vt ad eum ve
niamus/impellant. Peracto iā anno ꝑdicatio
nis christi: nec ioāne a ꝑdicatiōe cessante: nec
desistente a baptismate accedentiū: ꝛ vtroq ba
ptizante: christo ꝑ apl̄os/ioanne ꝑ seipsum: chri
sto authoritate plena/ioanne authoritate pre-
uia: a discipulis de vtroq questio exorta est.

Joh. 3. Erat aūt ioānes baptizās in ennon
iuxta salim: q2 aque multe erāt illic.
Et veniebant et baptizabātur. Nō-
dū enim missus fuerat in carcerē io
annes. Facta est ergo questio ex di-
scipulis ioānis cū iudeis de purifi-
catione. Et venerunt ad ioānē et di
xerunt ei: Rabbi qui erat tecū trās
iordanē/cui testimoniū perhibuisti:
ecce hic baptizat/et omnes veniunt
ad eū. Baptizabat adhuc ioānes i baptismo
quo primo ceperat: sed nō baptismo christi: ꝙ-
uis christus iam ꝑ annū predicauerit: ꝛ bapti-
zauerit ꝑ manus discipulorū eos qui credebāt:
quia nondū ex toto innotuerat veritas/ vt vm-
bra cessaret: magis aūt q2 nec ꝑcursoris irritā-
dum erat officiū/quousq in carne degisset: qui
animas disponeret ꝑdicatione verbi/ ꝛ baptis-
mū penitentie ad baptismū ꝛ credulitatem chri
sti. Magnū enim adminiculū ioannes erat ad
christum: dum ipsum cōstanter id quod erat as
sereret: quāq̄ christus aliter potuisset hominū
corda disponere. Locus autē cōgruebat myste
rio: quia ibi multe aque erant. Sic enim ennon
interpretat. Semꝑ enim aptitudo loci ꝛ tp̄is cō
ptāda virtutibꝰ. Solertius etiā locū euāgelista
disseruit: q iuxta salim erat oppidū ꝛ trans ior-
danē: vbi melchisedech sacerdos dei sūmi lōge
ante regnauerat: q panē ꝛ vinū abrae a cede re-
gum reuertēti obtulit: ꝛ ab ipso decimas obla-
tas accepit: vt ꝛ sacramēta in vnū cōuenire cre
dant: ꝛ expedire oīa in salutē: ꝛ veteres figure
detecteq ve. itates ad seinuicē verisimilice cōue-
niant. Et copiosa se offert loquendi materia: si
quis vellet differere quod in se mysterij habeat
quod vbi ꝑcessit figura corꝑis ꝛ sanguinis chri
sti/ꝛ benedictio sacerdotis/ꝛ decimarum obla
tio: baptisma penitētie celebret. Quod aūt euā
gelista de ioanne asserit/ꝙ nondū missus fuerat
in carcerē: valet ad ordinē rei geste: vt sciat q2
nec primo anno ꝑdicatiōis christi ioānes mā-
cipatus est carceri: ꝛ ꝙ christi facta ꝛ dicta pre
cesserunt multa ioannē inclusum. Post cuiꝰ in-
clusionē mattheus/marcus ꝛ lucas vident chri
sti ꝑdicationē ꝛ aperta gesta velle cōtexere: pre
termittentes que ante facta sunt. Facta q̄stio
ex discipulis cū iudeis/de curiositate atq incre
dulitate atq fortassis ex calumnia procedebat:
quoniā aliqui ꝑferebant purificationē scz ioan
nis esse meliorē: taliter se tuētes ꝙ ioānes chri-
stū baptizauerat: aliqui baptismū christi: q2 ipse
plures baptizabat. Et multi ex discipulis ꝛ tur
bis relicto ioanne christū sequebant: etiā a ioā-
ne dimissi: q2 ipse oēs mittebat ad baptismum
christi. Infirmitatis etiā erat ista cōtentio: ꝛ ar
gumentū obliuionis/aut nō conspecti testimo-
nij de christo exhibiti a ioanne: magis autē nō
intellecte veritatis: nā vbicūq nō est firma veri
tatis adhesio/semꝑ questio ꝛ cōtentio et hesita
tio locū habent. Sed optimū est in moribꝰ ho-
minū ꝛ laudanda ꝓuisio: ꝙ in subortis questio-
nibus qui potest illas decidere inquiratur: ꝛ ꝙ
habentes dubia/veniant ad eum q certā scit ꝛ
valet ꝓferre sententiā. Discipuli languentes in
pugnis verborū: veniant ad magistrum. in opi-
nionibus cōcertantes ad iudicē veritatis: Ac-
cedant ꝑ cōparationem spūalia ventilantes: se
subijciant melius decernēti. Venerunt ergo ad
ioannē tanq̄ ad magistrū: q huiuscemodi que-
stionē decideret: ꝛ imponeret silentiū his q mi-
nus debite sentiebant. Et dixerunt ei/scz titulū
questionis: Rabbi/qui erat tecū trans iordanē
cui testimonium ꝑhibuisti: ecce hic baptizat/et
oēs veniunt ad eum. Quod hoc videtur innue-
re: Cuius vestrū est melior purificatio: an bapti
smus tuus/q eum baptizasti: ꝛ testimoniū ei ꝑ-
hibuisti: an illius q a te baptizatus est: ꝛ a te te-
stimoniū accepit: cum vterq vestrū baptizet: sz
oēs veniunt ad eū: Soluta ꝓtinus questio ipsa
fuisset/si ꝓlato testimonio credidissent. Igit in
credulitas questionū ꝛ oīm spūaliū malorū est
causa. Sed in hoc quod querit/aut discipulorū
ioannis aut iudeorū animi fatigant: vt alteri in
christum/alteri velint impingere in ioannem.
Quod si discipuli ab inuidia cōmouentur: si iu
dei a seniori malicia detinent. Sed nec creden
dum ꝙ tantus preco/tantus sanctus/tā magni
adorator mysterij/ discipulos retinere voluis-
set hesitantes de christo: cum ipse totus eēt ad
christum: omnesq vellent confestim in ipsum
traijcere. Sed querentibus ꝛ quesitis respondit

Joh.3 Joannes et dixit: Nō potest homo acci-
pere quicq̄: nisi fuerit ei datum de
celo. Quasi dicat: Melior ē purificatio chri-
sti: quia baptismus eius effectiuus est remissio
nis peccatorum. Ego autē homo sum: nihil a me
ipso habens/nisi prout ab ipso accepi: sed non
accepi vt possim baptizando peccata remitte-
re/sed baptismū in penitentiā predicare. Nec
quisq̄ potest aliq̄d virtutis in seipso aut in alio
efficere: nisi ei desup fuerit facta tributio. Licz
enim ad seipsum ioannes hanc voluerit refer-
re sententiā: ad omnes tamē equa portione re-
spondet: q̄ homo nō potest accipere quicq̄/ni-
si fuerit ei datum de celo. Hinc apostolus ait:
Ro.4. Quid habes quod nō accepisti? Si autē acce-
pisti: quid gloriaris quasi nō acceperis? Et Ja-
Jaco.1 cobus dicit: Omne datum optimū/et omne do-
num perfectū/desursum est descendens a patre
luminū. Nihil enim preter iniquitatē et negligē-
tiam homo habet ex proprijs. Nemo sibi vir-
tutem: nemo sibi laudabilē appropriet actionē.
Nullus arroget propria authoritati q̄ possit i
alium aliquid boni trāsfundere: dūtaxat ex deo
si qua sunt expeditiōis optime capiunt. Admi-
nistrant plurimi sacramenta/ put corporaliter
et in rebus visibilibus paguntur: effectus autez
eorum/q̄ ita sint/q̄ alios mundent atq̄ sanctifi-
cent/ex celo descendit. Abnegat oino ioannes
q̄ nihil est aut habet a seipso. Asserit q̄ quicq̄d
habet/accepit. Cōfitet christum esse pprie po-
testatis: q̄ ipse ab eterno ē quod est: et quod ha-
bet/habuit: et q̄ ab alio nō accepit/ scz ex forma
dei: quoniā ex forma serui confitet etiam ipse a
patre omnia accepisse. Etiam ipsos q̄ venerāt
responsionē super questionē positam accepturi
Joh.3 allegat in testes dicens: Ipsi vos mihi te
stimoniū phibebitis quod dixerim:
Non sum ego christus: sed quoniaz
missus sum ante illum. Hec ideo intulit
quia ipsis nunc nouiter interrogantibus a pn-
cipio idem de christo dixerat/de quo presenter
pcurrit: et q̄ nunq̄ variatum est testimoniū pre-
cursoris. Proinde quod audistis audite: quod
dixi dico: nec retracto dictum: quia verum est
q̄ protuli testimoniū: vos ipsi testimoniū perhi-
betis testimonio quod phibui: quia dico quod
dixi: nec a meipso/sed ab eo vt dicerem sic ac-
cepi. Non potest homo quicq̄ accipere/nisi fu-
erit ei datum de celo. Semp ioannes se christū
esse negauit: semp asseruit se ipsius esse preco-
nem: et ante illum missum ad viam christo i cor-
dibus hominū pparandū. Firmā tenet ioānes
doctrinā: eo q̄ se verum dixisse cognoscat. Sem-
per eius sunt vniformia verba: neq̄ obliquat a
recto. Idem animo a principio quo exorsus est
exultare in vtero/et in pdicatione publica fuit:
ex quo eius erat inuariatū verbū. Multa sit euā
gelizatoribus cura: vt taliter ordinent/ne nitan
tur mutare decretum: nec sit oportunū alijs do-
ctrinis mētes imbuere reprobatis exordijs. Et
si addendum est expentu temporis ad doctrinā:
talis sit initians q̄ illam reprobare non liceat.
Huiusmodi enim decet esse theoricum verbū/
vt etiam intentata morte in suo robore teneat:
quāq̄ male dictum semper sit corrigendū; sed
sic assistat doctori prouisio/vt ea proferat q̄ ite
rum inquisitus affirmare non pudeat. Solidi-
tas enim doctrine cum inuariata consistit/sta-
bilimentum est credentium: que ꝗ pellis ē ser-
pentine/induxit errorem. Hinc ꝗ cum Joan
nes reaffirmaret quod añ pdixerat: scz q̄d chri-
stus erat: quid ipse non erat: etiam q̄d erat: nūc
se a christo alia nuncupatione designat/ dicens:
Qui habet sponsā/sponsus est. Ami
cus autem spōsi qui stat et audit eū/
gaudio gaudet propter vocem spō-
si. Jam condebatur ecclesia sumens initia in
iudeis: sed in gentibus dilatanda. Et hec spon
sa christi erat: nulli alteri ante desponsata/nec i
posterum desponsanda. De qua Paulus ait: De 1.Co.11.
spondi vos vni viro: virginem castam exhibe-
re christo. Cuius dūtaxat christus est sponsus:
electi ꝗ ceteri sunt amici: q̄uis ioannes hoc
nomē amici sibi singulariter vendicauerit. Dif
fert sponsus ab amico: nam sponsus spōsaz ha
bet cum qua thalamizat: quā comit et protegit:
amicus aut pnubus aut in nuptijs minister assi
stit. Amicus erat ioannes: et vt in sponsam chri
sti omnis iudea/omnis natio crederet/ vt pnu-
bus satagebat. Stat amicus sponsi et sponse: q̄r
vnius sine altero nō posset esse amicus: et audit
sponsum loquentē ad sponsam/et similiter ad se
ipsum: Et gaudio gaudet propter vocem spon
si. Vox sponsi vox argutionis est: ne sponsa se-
metipsam ignoret: ne vilis existat: vt semetipsaz
ad quid sit ordinata conspiciat. Unde in Canti
cis dicitur: Si ignoras te o pulchra inter mulie Can.1.
res: egredere et abi post vestigia gregum: et pa-
sce hedos iuxta tabernacula pastorum. Equitatui
meo i curribus pharaonis assimilaui te amica
mea. Uelut si sponsus ecclesiam animāq̄ alloq
tur: Pulchra es decore imaginis et similitudi-
nis/ad quā facta es: pulchra decore nature/quo
multis supior facta es: pulchra decore legis et
gratie. Si hanc pulchritudinē tu ignoras/ma-
xime illam legis et gratie et mundationis in san
guine sponsi tui: egredere a me: vade post vesti
gia gregum/illarum videlicet nationū que ani-
maliter viuunt: et pasce tui corporis sensus in-
tra tabernacula pastorum: qui pascunt carnali-
ter et idolatrice suos greges. Neq̄ preceptum
p hanc vocem sponsus dedisse credatur: vt spō
se sue a seipso mandet egressum: vt insequat ve-
stigia nationum: sed vilitatem in quam deueni-
re digna facta est/ante predicit: si suam pulchri-
tudinem nō agnoscit. Alio enim sensu vox ista
sponsi ad aures sponse insonare videt: vt si pul
chritudinem contemplationis ignorat/seruitu-
tem exerceat actionum. Ipsa vero ad hoc fa-
cta est. Et ex hac imagine innotescit: vt amica ve-
ra sit in equitatu angelico ad submergēdū car-
nis exercitum pharaonis. Hec sit virtus eccle-

stastica: hoc habeat quelibet anima christiana: vt gratia sponsi fauente/angelico fulta presidio/ mare seculi secure transeat: illesa consistat: et in eodem egyptios innisibiles videat suffocatos. Iterum vox sponsi que facit gaudere ioānem/
Cā.1. ad pulchritudinē sponse proclamitat: Ecce tu pulchra es amica mea: ecce tu pulchra: ocli tui columbarum. Si amica/pulchra: si pulchra/igitur ꝛ amica. Non est sponsa pulchra/nisi que fuerit sui sponsi amica. Et si amica/nunq̄ erit nō pulchra. Hec est ecclesie atq3 animarū omnium pulchritudo/ vt amica sit christi: ex illa eius amicitia/perfecta pulchritudo progreditur. Proinde non est pulchra nisi amica: non est amica nisi pulchra: ꝛ pulchrescendo amicatur/amicādo pulchrescit: quod in hoc fit/si simplex fuerit intentio nostre mentis. Unde sequitur: Oculi tui columbarum. In quo sponsus a sponsa per internam vocem ꝛ p̄ prolationē in sono aspectus simplices requisiuit. Vox sponsi ad sponsā/ad se inter agones ꝛ turbinem cōparantis illam:
Cā.2 Ego flos campi ꝛ lilium cōuallium. Sicut liliū inter spinas/sic amica mea inter filias. Notum facit spōsus inter quos habitat: ne inter quos habitat/sponsa languescat. Aperit quantū ipsa precedit alias filias: sicut liliū spinas. Vox spōsi ad quietem sponse: Adiuro vos filie hierusalem per capreas ceruosq3 camporū: ne suscitetis neq3 euigilare faciatis dilectam/quoadusq3 ipsa velit. Vox sponsi ad exercitiū sanctū sponse: quoniā tempus benefaciendi dedit ei sponsus: ne segniter transeat/sponsam inuitat: Surge propera amica mea/columba mea/formosa mea. Verba ista sunt insertarū virtutum faciles actiones. Flores apparuerunt in terra nostra: qui tempore hyemis ꝛ inundationis imbrium apparere nequibant: inceperunt siquidem sancta desyderia p̄ superis apparere. Tempus putationis aduenit: quo peccata ꝛ actiōes impertinētes/velut a vite infructuosi palmites/ab ecclesia decidantur. Vox sponsi inuitantis sponsam ad passionem suā: ꝛ affectantis fidē eius in experientia/ꝛ vocē in oratione atq3 doctrina: Surge amica mea/sponsa mea: ꝛ veni columba mea/in foraminibus petre/in cauerna macerie. Ostende mihi faciē tuā: sonet vox tua in auribꝰ meis. Vox enim tua dulcis: ꝛ facies tua decora. Foramina petre plage sunt corporis: cauerna macerie apertio est lateris: facies fidei p̄bata noticia: vox oratio/gratiarūactio ꝛ impensa doctrina. Vox sponsi ad declarationē sponse:
Cā.4 Quā pulchra es amica mea. Et que sequuntur p̄lurimam habentia dissertionē/vox spōsi ad spōsam velut ad cognatam ex similitudine carnis. Vox sponsi inuitantis ipsam ad regulam ꝛ cō-
Cā.5 syderationē gestorum: Ueni in hortū meum soror mea sponsa: messui myrrham meā cum aromatibus meis. Comedi fauū cum melle meo: bibi vinum meū cum lacte meo: Vox spōsi ad spōsam multiplex est/inenarrabilis pronus. Veruntamē omne quod ipsam erudit/quod monet/

quod dirigit in superna/ quod allicit per promissa/quod terret ne labatur: vox est sponsi: ad quam ioannes exultat: ꝛ in passiōe pro christo letatur. Habebat alios amicos christus: q̄ sic gaudere didicerant. Inquit enim saluator olim christus: Vos amici mei estis/si feceritis q̄ ego p̄cipio vobis. Joā.15 Ecce amicitia verorum amicorū ad sponsum. Ecce gaudium amicorū/quod didicerunt a sponso. Et ibi: Ibant apostoli gau- Act.5. dentes a conspectu consilij: quoniā digni habiti sunt pro nomine iesu contumeliā pati. Simꝰ amici sponsi: ꝛ gaudeamus ad vocem eiꝰ. Amicitia sponsi/eius aduersariorum inimicitias habet annexas: neq3 fieri potest amicitia vera sine odio vero. Equa portione amicitia in aliū/ꝛ inimicitie in eius aduersarium peraguntur. Si diligimus christum/odio habeamus ꝛ mundum: etenim mundus eū nō cognouit: mundus ip̄m crucifixit. Odiamus peccatū: pro quo crucifixꝰ est. Odiamus diabolū: qui aduersum eum semper cōtumaci ceruice extollitur. Quomodo q̄s diabolū odit: si eius suggestionibus acq̄escat? Si amici fuerimus sponsi: nō indigebimꝰ aduocatis. Per ipsum verus amicus ad regē habet accessum: imo ꝛ amicus fit mediator ad ceteros. Non indiget amicus quopiā/vt pro ipso interpellet ad principē. Ipse suam exponit causam: ipse loquitur in auribus regis: ipse leta facie egreditur exauditus. Faciamus ergo precepta eius/ꝛ erimus amici eius: in hoc omnē amicitie sue regulam diffiniuit. Et precepta eiꝰ grauia nō sunt: honesta sūt: dulcia sunt. Hinc scriptura dicit: Quā dulcia faucibus meis eloquia Psal.118 tua: super mel ori meo. Et statim sequit̄ q̄ hec eloquia sunt mandata. A mandatis tuis intellexi: propterea odiui oēm viam iniquitatis. Gaudeamus ad vocem eius: que notā facit voluntatē eius. In hoc sit gaudiū verorū fideliū/ noscere dn̄i voluntatē: vt deducant in actionem/quā inexcusate cognouimus per sponsi christi domini nostri vocem. Proinde asit ioannes christum sponsum/ecclesiam sponsam/se amicū spōsi appellauit: ne ipse crederetur sponsus/ q̄ erat amicus: ne ipse caput/qui erat membrū: ne ipse fundamentū/qui lapis in parietibꝰ erat: ne ipse dominus/qui erat seruus: ne ipse redemptor/q̄ erat redemptus: ne ipse christꝰ/qui erat homo purus: ne plebs oberraret/credendo falsa pro veris. Etenim veri precones hoc precipuū habeant: ne currat opinio falsa: ne subintret mala doctrina: ne in fide atq3 moribꝰ eius obrepat.

In hoc gaudium meum impletū est Joā.3.

Gaudiū ioannis in hoc impletū erat: ꝛ q̄ christus erat sponsus/ꝛ ipse verus amicus. Satis sibi sufficere computabat gratiam/quam de celo susceperat: videlicet q̄ christum baptizaret: ꝛ amicus eius ageret vt paranymphus: ꝛ q̄ audiret vocem eius. Permaxime autem gaudebat de eo quod seq̄nter adiungit: Illū oportet crescere: me autem minui. Quamuis plurimi hoc exponunt/q̄ iesus esset exaltan

dus in cruce: ioannes autẽ in capite mutilandus: ordinẽ temporis submittentes: in signum ꝙ christus natus esset luce crescente: die vero decrescente ioannes. Sed ad aliud me hui⁹ verbi sensus attollit. Quoniã fama ioannis fuerat ample profusa/ etiam vt famã christi iam initiãtis excederet: vt eum christũ esse populus existimaret. Sed christus ex fama illum incipiebat excedere: cum de virtutis excessu non sit opus disserere. Quãobrem minuebatur fama ioãnis qui christus estimabatur a populo: cũ christus moribus ⁊ doctrina ⁊ virtute miraculorum apparuisset in plebe. Odor fame christi omnẽ excedebat odorem: ⁊ si qua bone fame fuissent/ ad cõparationẽ fame eius merito vilescebant. Et quanꝙ vterqꝫ fuerit magne: christus tamen excessit. Et cum vterqꝫ demoniũ habere diceret: alter vite cõmunis/ manducans ⁊ bibens: alter vite artioris: vt non manducaret neqꝫ biberet cõmunibus ⁊ humanis vsibus deputata: sed locustas melqꝫ syluestre: tamen christus de cuius virtute disserere sermo minueret potius ꝙ probasset/ in fama omnẽ hominẽ ab initio mũdi cuiuscuiqꝫ virtutis excessit: vt preter id quod fuerit filius dei: ex eo ꝙ sic natus est/ sicqꝫ declaratus/ sic cõuersatus/ sic locutus/ sicqꝫ operat⁹/ sic passus ⁊ mortuus ⁊ sepultus: omnes virtute fama qꝫ precessit. Et si vtroqꝫ viuente in fama ⁊ virtute diuideretur opinio: tamẽ ioãne mortuo christus superstitit/ insolita mundo faciens. Joanne moriente omnis nouitas siluit: christo moriente omnis terra contremuit: sol palluit: scissa sunt saxa: monumenta reserata: vt ex his confi-
Mat.27 teretur paganus centurio: Vere filius dei erat iste. Figuram legis gestabat ioannes: que omnino erat christi gratia superanda. Pedagogus erat ioannes: vincendus erat authoritate magistri. Adueniente iudice preco non clamat. Cũ sedet in throno maiestas: succumbunt que paruerunt. Signo imperiali apparẽte in castris/ subregulorũ ⁊ militũ signa minorantur. Omnis vmbra veritate apparente defugit. Subnectit ioannes rationabiles differẽtias eius ad christũ: vt fides de christo vera subsistat: ⁊ de ipso supra id quod est/ opinio nulla consistat. **Qui desursum venit**/ ⁊ carnem assumpsit: q̃ merito **est super omnes**: non solum super homines/ qui in terris degunt: sed etiam super angelos/ qui in celis consistunt. Ac si aperte diceret: Ego de deorsum sum/ ex humano semine natus: ille dei fili⁹ desursum venit: ⁊ spiritusancto conceptus: qui cum super omnes sit/ etiam sup
Joh.3. me penitus est. **Qui de terra est/ de terra loquitur: et qui de celo venit/ sup omnes est.** Conclausulant verba ista: vt expressior sententia capiatur. De terra se asserit esse ioannes/ de terrenisqꝫ loqui: quanꝙ nõ terrena diligeret neqꝫ sectaret: neqꝫ de ipsis more hominũ loqueretur: sed dicit se esse de terra: qꝛ ex corruptibili semine natus: licet recti fuerant sui parentes. Sed qui de celo venit/ non sic cõceptus: pater eius nullo modo in terrenis: non temporalis/ sed ab eterno deus: ꝙuis puerpera esset ex cõmuni humana carne: non tamẽ in illam introiuit in semine. Natus est/ non satus: ⁊ mater virgo remansit. Joannes autem satus ⁊ natus: in vtroqꝫ parente nulla corporis virginitate seruata. De terra loquebatur ioãnes eo iure quo erat de terra: nec loqui aliter potuisset nisi accepisset de celo. Supra dixit enim: nõ potest homo accipere quicꝙ/ nisi fuerit ei datum de celo: proinde in eo ꝙ de terra erat ioannes/ loquebatur de terra: sed quoniaꝫ accepit dona de celo: vt luce clari⁹ patet: de christo altissime disserebat. Sed qui de celo venit/ super om̃es est potestate subsistendi ⁊ propria virtute loq̃ndi: ⁊ super me est: qui quod suꝫ/ quod ago/ quod loquor: ab ipso accepi/ qui ab aliquo nihil accepit. **Et quod vidit et quod audiuit/ hoc testatur: et testimonium eius nemo accipit. Qui accepit testimoniũ ei⁹/ signauit qꝛ deus verax est.** Alta pfert de christo ioannes: per omnia se ab ipo minorans/ omnesqꝫ satagens ad eius fidem ꝯuertere: cum christum dicat illa loqui atqꝫ testificari que vidit ab eterno apud patrem: que audiuit a patre: cuius ipse eternus est filius. Sed testimoniũ eius nemo accipit/ regnãte adhuc duricia incredulitatis. Erat enim christi testimonium aduersus hoc seculum/ vt cõtemneretur: aduersus idolatriam/ vt abijceretur: cõtra peccatum/ ne cõmitteretur: contra legis imperfectionem/ vt induceret vite euangelice nouitatem. Erat testimoniũ omnino testificans aliud regnum: asserens vnum ⁊ omnipotenẽ deum: q̃ pro omnibus mortuis in peccatis/ viuũ in morte tradidit filiuꝫ. Sed hoc testimoniũ contemnebatur: nec accipiebatur ab his qui mũdo ex animo copulati erant. Erat testimoniũ christi etiam testificans de seipo ꝙ erat filius dei: et in hoc veruꝫ erat testimoniũ eius: quia dũtaxat dicebat que vidit apud patrem/ ⁊ quod ab eterno audiuit a patre: ꝙobrem testimoniũ christi erat testimoniũ dei. Sed ve non accipiẽtibus testimoniũ eius: ve contemnentib⁹: etenim in districto examine testimonio christi carebunt: nullo alio prebente remediuꝫ. Sed qui accipit signũ fidei/ certum in corde suscepit/ quoniã deus verax est. Solidat peramplius ioannes christi testimoniũ esse verum: quia vere christus missus a deo: qui alia non loquitur/ nisi quod ab eterno audiuit ab ipso. **Quem enim misit deus/ verba dei loquitur.** Equidem verba dei preterꝙ vera esse non possunt. Mentiri veritas nequit: ⁊ deus fallere nullo modo potest. Super omnes angelos ⁊ omnẽ creaturam ioãnes prefert christum in acceptione donorum: nec eum cum aliqua creatura metitur. Attollit eum verbo: re autem ipsum non poterat. Erat enim ab eterno deus/ etiam vt homo sup om̃ia constitutus. Sed dicit ipsum a patre super ceteros donoruꝫ prerogatiua tractari. **Nõ enim**

ad mensuram dat deus spiritũ. Cun-
ctis dignis accipere dei dona pater distribuit
ad mensuram/ scilicet donationis eius ꝛ ſm ca
pacitatem eorum qui diuinis donis ornantur:
sed christo pater non dedit spiritum ad mensu-
ram: cui totam infudit spiritussancti gratiam:
qui non solum hec aut illa spiritussancti dona/
sed ipsum spiritumsanctũ vsq3quaq3 suscepit.
**Quoniam pater diligit filiũ: et om-
nia dedit in manu eius.** De hoc idẽ ipse
Mat.11 filius asserebat: Omnia mihi tradita sunt a pa
Joh.13 tre meo. Et alibi: Sciens quoniã omnia sibi de
Mat.28 dit pater in manus. Et alibi: Data est mihi om
nis potestas ĩ celo ꝛ in terra. Sed qd est quod
ioannes dicit de christo: Pater diligit filiũ: ni
si eterna illa dilectione qua separari nõ possũt:
quia vnũ sunt: ꝛ quia per omnia in eis extat eq̃-
litas/ vbi nullꝰ ab altero vlla minoritas. Quid
est ꝙ omnia dedit in manus: nisi quia nihil est
quod habeat pater/ quod non habeat etiam et
filius: excepto ꝙ ipse genitus/ ille ingenitus est.
Propterea cũ omnia filius habeat sicut et pa-
Joh.3 ter/ adiunctum est: **Qui credit in filiũ/ ha
bet vitam eternam. Qui autem in-
credulus est filio/ non videbit vitã:
sed ira dei manet super eum.** Habet
vitam eternã qui credit in filiũ: quia omnia de-
dit pater in manus eius: vt etiam illã posset con
ferre credentibus. Sed si habet credulitas vi-
tam eternã: fides ꝛ visio nulla ratione differũt.
Non autẽ hoc cõmoueat auditorẽ: quoniã vi-
ta eterna est in fide atq3 visione. In fide: sicut
Joh.17 scriptũ est: Hec est vita eterna/ vt cognoscãt te
verum deũ ꝛ quẽ misisti iesum christum: videli-
cet cognoscant per fidẽ/ quousq3 vnusquisq3 co
gnoscatur/ sicut ꝛ ipse cognitus est per explici-
tam visionẽ. Et tanta est adhesio fidei christia-
ne: vt spe gaudeat acsi possideat/ ꝛ actu habeat
etiã quod expectat. Et fide viuens anima tam
diu in spe vitã supernam inhesitanter possidet:
donec fide spe abolitis/ possessio credita ꝛ spe-
rata in veritate atq3 in eternitate mansura suc-
Hebre.10 cedat. Sine fide impossibile est placere deo: et
sine fide vita non possidetur eterna. Hinc ad
incredulos seua/ sed iusta sententia deriuatur:
Qui autẽ incredulus est/ non videbit vitã: sed
ira dei manet super eũ. Fides quippe tẽporalis
est ꝛ eterna. Tẽporalis: quia in tẽpore agiť/ do-
nec visio ipsa succedat. Eterna vero: quia eter-
na sunt que credit: que cũ in premiũ vitam eter
nã/ imo ipsum authorẽ habeat: diuinã irã in vl-
tionẽ eternã incredulitas portat. Credere in fi-
lium habet vitã eternã: non credere filio iram
eternã: nã ira dei non est cũ tẽporaliter punit:
sed cũ damnat eterne. Differentia tamen casu-
aliũ dictionũ ad differendũ aliquid parat. Nã
credere in filiũ dixit ad credulos: non credere
filio ad incredulos retulit: quoniã nemo credit
in filiũ/ qui prius non crediderit filio: sed multi
credunt filio/ qui in filiũ non crediderunt. Pre
est omnino credere filio id quod est in filiũ cre-
dere. Nam credere filio est omnẽ eius credẽdo
suscepisse doctrinã: in filiũ credere est omnez in
eum tradidisse amorẽ omnẽq3 virtutẽ/ necnõ ꝛ
virtutis possibilẽ actionẽ. Diligere recte cupi-
ens addiscat quid diligendũ: agere iuste volen
tẽ oportet prius instrui quid agendũ: deinde se
quitur dilectio recta ꝛ actio inobliquata. Non
ergo dixit/ qui nõ credit in filiũ: sed qui nõ cre-
dit filio: sicut pro credulis loquens non dixit/
qui credit filio: sed qui credit in filiũ: quoniã nõ
sufficit ad salutẽ credere filio in ꝓmulgatione
doctrine: nisi credatur in filiũ tanꝗ in finẽ oim
omnẽ amorẽ ꝛ intentionẽ ꝛ actionẽ ꝛ oĩa vi-
sibilia ꝛ inuisibilia referendo. Sed sufficit ad ꝑ
ditionẽ non credere filio/ absq3 quod in filiũ nõ
referatur credulitas. Quãobrẽ dixit: Qui credit
in filiũ/ habet vitã eternã: qui autẽ incredulus
est filio/ vita priuabitur ꝛ merebitur irã. De pa
tre nulla fit a ioanne dissertio: quoniã oẽs iu-
dei credunt omniũ deũ patrẽ: qui vnitatẽ diui-
ne substantie in tribus personis/ aut tres esse
vnã substantiã per fidẽ intelligere nõ valẽtes:
tuentes suis assertionibꝰ vnitatẽ creatoris/ ge-
nuisse filiũ negant: ꝛ spiritussancti processionez
oĩno non sustinent. Quibꝰ assistit subsequa in
credulitas: ꝙ in mundũ hunc venerit: ꝙ carnez
assũpserit: ꝙ sit visibiliter inter hoĩes conuersa
tus: ꝙ sit passus/ mortuus ꝛ sepultus: in quo ro
bur nostre fidei nostreq3 salutis vsq3quaq3 con
sistit. Proinde ioannes sic de filio asserit cũ iu
deis.

¶ De incarceratione ioãnis et cau-
sa: secũdum Mattheum/ Marcum
et Lucam. Capitulũ II

VEre iustus iusteq3 verax timori non Mat.14.
subiacet: nec terretur ex aliquo quin Mar.6.
impudentiã arguat tyrannorũ: ꝛ pro Lu.3.
veritate atq3 iusticia nihilopendit corporis sui
vitam: ꝛ quod iniquũ/ saltem argutione non si-
nit inultũ. Peruenerat ad aures ioannis/ q̃uis
nõ cõuersaretur sedulo in edibus regis: ꝙ he-
rodes galilee tetrarcha scelus nephariũ cõmit-
tebat: videlicet ꝙ fratris sui vxorez sibi fecerat
concubinã: ꝛ cõtra honestatis iusticiã frater-
nũ thorum fedauerat. Consensus vtiq3 malefi-
de vxoris affuerat: qui omnẽ amorẽ viri trãstu
lerat in fratrẽ: cuius philocapta odiebat ex ani
mo eũ qui herodi iustũ diuortium suadebat: et
quo criminosior/ quo ardentior in amore fune-
sto: quo inimicitior ꝑ iusticiã arguenti: quo euz
habebat exosum quẽ debebat diligere: quo pa-
ti nõ poterat medicũ qui sanabat: quo fecit in-
cludi ne posset audire: ne loqueretur herodi: a
quo nolebat bene seiungi: cũ quo volebat inho
neste se cõiungi. Talibus nãq3 processibus illa
rum malicia graditur/ in quibus sic ardet tã in-
nestus amor. Sed etiam in hoc plus herodis
excessit iniquitas preter id quod ioannem de-
dit exitio: qui si honestatis iusticia vituperasset
in alia muliere zelare/ protinꝰ debuit in fratris
vxore: qui si thoros omniũ ex libidine reuelasset

set saltem fraterni debuit esse tutor. Apud quez cōmendatio ad custodiā fiet vxoris/si frater fratris dehonestat vxorē? Apud quē talium rerū fides: si frater decipit: si germanus reijcit fidē: et si vterinus honestū nō seruat amorē? Fit in herode pamphilus auresis ex crimine: quia iste vir/ illa mulier: iste absciderat/illa cōsenserat: iste iusticie minister si huiuscemodi turpitudinē in quocūq3 sibi subdito repperisset/ex officio debuisset vlcisci: ac ꝑ hoc cōparatus ad subditos in facinore ipē sceleratior existat. In omnibus enim sceleratius a suis subditis peccat/qui cōmittit ex male agendi libidine/quod in alio punire debuisset ex authoritate iusticie. In simili quidē crimine princeps ꝛ subdit⁹ in ordine diuine iusticie semꝑ ad paria nō tenenť: aliquādo princeps/aliquando subditus plus excedit. Tamē ad rei geste ordinē veniamus: cū illa suppletione ꝟbor/quā etiam textus euangelicus pretermittit. Herodes audita fama ioānis euz ad se accersiri fecit/audiēdi ꝛ videndi auiditate cōmotus. Ad quē ioannes nō frustrāter accessit: sed suadēs ei q̄ iuste vite sunt/ꝛ maxime q̄ ad ꝑncipē in republica ꝑtinebant. Quē libēter audiebat herodes: ꝛ ꝑter theosebiam multa bona in humanis moribus faciebat: nō tamen digna et decentia regno dei. Nulla siquidē bona conueniunt illi regno dei/q̄ in fide christi nō fiūt. Dissuadebat sibi facin⁹: quod non solū lex data/sed ipsa naturalis iusticia repꝛhendit: ꝛ cōsuetudo ꝛ mores hominū maxime detestanť: quē herodes male suasus ab amore pelliceo detrusit. Et mirū ꝙ eum audiebat in bonis: sed in cauendo scelere includebat. Mos enim est quorundam hominū reprobor: vt aliquos pacifice audiant ꝓ quibusdā humanis bonis operibus exercendis: in cauēdis autē criminibus aures auertāt: ꝛ quod nequ⁹/herodē imitātes affligāt. Hinc euāgelista ꝓclamat: Ipse enim herodes misit ac tenuit ioannem et vinxit eū in carcerem: propter herodiadem vxorez philippi fratris sui: quia duxerat eam. Dicebat enim Ioannes herodi: Non licet tibi habere coniugem fratris tui. Facere quod non licet/omno peccatū est: facere quod licet/nullam habet mercedē/nullumq3 crimē: facere quod ꝟitas iubet vel consulit/culpa caret: virtutis est actio: vitatq3 gehennā/ꝛ nanciscit̃ gloriā. Nō licebat herodi vxorē fratris sui habere: immo nullius: neq3 cū aliqua fornicari: vti ꝟo sua licebat: ꝛ accipere si carebat: sed vxorē ꝓximi necdū habere/nec etiam cōcupiscere licet: diuino ꝓhibente mandato: Non desyderabis vxorē proximi tui. Et de vxore fraterna expressa ꝓhibitio facta est: Turpitudinē vxoris fratris tui nō reuelabis: quia turpitudo fratris tui est. Nescio q̄d maioris criminis habeat cōcumbere cū sorore ꝙ̄ cum fratris vxore: cum vir ꝛ vxor sint dicente domino caro vna. Sed vnde arguebat ioannes herodem? Si dixerim/ex nō licito legis: herodes rhomanus ꝛ paganus erat: dei legē nō nouerat: christi euangeliū nōdū audierat. Qua igit̃ ratione prohibente vel lege ioannes herodē arguebat: qui lege diuina carebat? Erat q̄ppe preter hoc quo ipsum audebat arguere/ipsa naturalis iusticia: qua h oc facinus omnib⁹ hominibus inhibetur. Et leges persarū atq3 medorum/grecorum ꝛ rhomanorum hoc magnis decretis cauerunt: ne quis alterius vxorē inuadat. Et ipsa ratio aperte suadet/ꝙ homines in magis ꝓximis maiorē custodiant honestatez: ꝛ quod herodi nō licet/nemini licet. Nec licet ecclesiastico viro iusticiam secularem vxorem iam factam fratris secularis accipere: nec principi seculari licet iurisditionē ecclesiastici principis in aliquo vendicare: ꝙ si proprijs huiuscemodi principes cōtentarentur vxoribus / non tot stragibus christiani populi quaterent̃. Usurpatio ꝓtinus iuris alieni bella in mūdo cōmouit: publicam iusticiam in priuatam tyrannidē vertit: ꝛ ordinem recte viuendi tradidit confusioni: ꝛ nihil rectum agitur: inquietanť hominū mores: cum per iniquitatē vsurpať atq3 trāsfertur equitas dominādi. Excepto quod a natura condita sumpsimus/nihil tam iuris est hominū ꝙ̄ propria vxor: quoniam cum viro efficitur vna caro. Et cuiuscūq3 necessitudinis separatio sit facilior ꝙ̄ vxoris: vt ita vir sibi vēdicet ex diuina lege corpus vxoris: sicq3 vxor in viro ius sui corporis nāciscať: vt neuter sui/sed alter alterius habeat potestatē. Hoc aperta sententia Paulus ad Corinthios clamat/dicens: Mulier sui corporis potestatē nō habet: sed vir. Similiter autē ꝛ vir potestatē sui corporis non habet: sed mulier. Ac per hoc in hac vxore philippi quā herodes incestuosus fratri abstulerat/omne ius homini proprie competens/quocunq3 iusticie titlo significari arbitror: quod nemini licet alteri auferre: nec quod sic abstulit/retinere.

Deut. 5 — Leui. 18. — 1. Co. 7

De pertinaci odio herodiadis in Joannem. Capitulum III

Sed herodias insidiabatur illi: et volebat occidere eū: nec poterat. Impatiēs est mulier amor ꝛ sibi insidiari metuēs/semꝑ insidias machinatur: ꝛ nolēs separari a quo ligatur amore venereo: qui hoc arguebat/venabatur ad mortem: quoniam nō est nequitia suꝑ nequitiam mulieris. Et quantum diligit/tantū odit aduersum: necnō ꝛ odium dilectionis est signum. Animaduertendum igitur quantū herodias esse in incestuoso adulterio diligebat: que ioannē hui⁹ sceleris argutorem venabatur ad mortem. Nihil in hominibus nequius: nihil ad damnationez procliuius/ꝙ̄ odire ad mortem scelerum argutores. Quid in infirmo magis infirmū/ꝙ̄ medici necem inquirere: qui querit omnino sanare? Contra quos ꝑ prophetam dicit̃: Odio habuerunt in porta corripientē: ꝛ loquentem ꝑfecte abominati sunt. Habet hoc proprium anima deprauata: vt ad vltimum odiat/qui suis nefa

Mar. 6 — Eccli. 25 — Amos. 5.

rijs placitis obicē conatur opponere. Perni-
ciosa libertate gaudere exoptat. In se ceca/ ne
minē sui sceleris vellet esse videntē. Nō sufficit
egisse quod omnino noscit nefas/ nisi velit ex-
tinguere veritatē. Quod autē affectus damna-
tus in effectū non venit: nō penitētia/ sed impo
tentia fecit. Hinc euangelista dicit: Et volebat
eū occidere: nec poterat. Herodes enim
metuebat ioannē: sciens eū virū iu-
stum et sanctū: et custodiebat eum.
Et audito eo multa faciebat: et libē
ter eū audiebat. Hec omnia que herodes
de ioāne nouerat/ crimē eius atq3 fraterne vxo-
ris exaggerant: tum q2 nec ꝓpter sanctum ⁊ iu
stum se auerterūt: tum q2 ipsum tam nequiter
tradiderunt exitio. Nō in veritate timebat ioā-
nē: sed melius sibi si timuisset dominum in ioā-
ne: quoniam timor domini expellit peccatum:
⁊ timor domini custodia legū. Promius auer-
tisset iudiciu3 a ꝑditiōe ioannis/ si vere timuis
set dominum in ioāne. Nec ꝓfuit: quia sciebat
eum virum iustum ⁊ sanctum: nisi dilexisset in
ipso iusticiam ⁊ sanctitatem. Nec satis est in or
dine recte agendi scire viros iustos ⁊ sanctos/
⁊ nosse iusticiam ⁊ sanctitatem: nisi amore ani-
mus contrahatur. Animus sanctis viris amo-
re contractus imitationē adnexit. Dilecta san
ctitas atq3 iusticia mutauit in melius animum
diligentis: mutato animo/ ilico est mutatio in
opere subsecuta. Nouimus enī sanctos: noui-
mus multos iustos: scim⁹ quid sit iusticia: nec
quid sit sanctitas ignoramus: sed quid hec sciē
tia prodest? Profecto ad demerita plus accre
scit: nisi accedat dilectio cognoscētis: nisi sub
sequatur actio diligentis. Quid vtilitatis acce
debat herodi/ ꝙ audiendo ioannē multa bona
faciebat: si facinus eius si qua bn̄ faceret supa
bat? Nō est corruptela in iusticia iusti dei: vt ex
aliquibus bonis malum adesse cōcedat. Nisi re
cedatur a peccato/ quod generat mortem: bo-
na que fiunt/ non prosunt ad vitā. Nō prodest
egisse iusticie opa/ si ad male agendū adhuc su
spirat affectus. Ad nihilū valet operū bonorū
nouella plātatio: nisi malorū prius fiat eradi-
catio veteru3. Quid cōferebat herodi ꝙ mul-
ta faciebat audito ioāne: cum de quo ab eo ar-
guebatur/ nō recedebat? Bona que faciebat/
malo facinore ꝯfundebat. Facinus quod ꝑpe
trabat/ bonis illis operib⁹ nō delebat. Nullis
enī bonis peccata delenē: nisi prior penitētia ⁊
eoꝝ abdicatio antecedat. Voluntarie semꝑ pec
cantibus nulla bona facta subueniūt. Nemo
sibi de bonis operibus blandiaē/ si ad ꝓhibi-
ta sponte ꝓlabitur. Et ꝙ herodes libenter eu3
audiebat/ ascribendum est derisioni potius ꝙ̄
virtuti: cū non resipiscebat a vitio. Similes sūt
libenter audientibus cātilenas et fabulas poe-
tarum/ homines audientes verba iustorum et
predicationes veritatis: si pedes non auertunt
ab itineribus prauitatis. Auditio vera sermo-
num domini veritatis atq3 iusticie/ potius ha-
bet emendā criminū ꝑfectūq3 virtutū. Libēs
auditio docētis iusticiā: si ex humili et cōtrito
corde ꝓcedit/ desyderia facit alia/ et mutat ho-
minū mores. Sed nihil hec oīa pro ioanne ꝗn
detineret in vinculis: in quibus cum au
disset opa christi: mittens duos de
discipulis suis/ ait illi: Tu es qui vē Mat. 11
turus es/ an alium expectamus?
Nō hesitabat ioannes de christo: ad quē exul-
tauit in vtero: quem baptizauit in flumine: suꝑ
quem testimonia diuina suscepit esse filiū dei:
de quo ipse testificatus est: quia erat agn⁹ dei/
qui tollere venerat peccata mūdi: sed curā age
bat discipulorum suorū: quos (vt sepe diximus)
omni studio remittebat ad christum: vt ipsi ab
ipso audirent: ipsi viderent quid christus do-
cebat/ quid agebat/ quid ex his comprehende-
re poterat: vt ipsi ex ipso ꝑter doctrinā ioānis/
in christo crederent deitatē et redēptionē esse:
quā misit dn̄s populo suo: nec aliū crederent/
nisi eum quem ipse eis predicauerat. Quod cū
venissent ad eum viri/ dixerunt: Jo Lu. 7.
annes baptista misit nos ad te/ di-
cens: Tu es qui venturus es/ an
alium expectamus? Attamen hec inqui-
sitio/ si christus est venturus/ an alius expecte
tur: non ad primū aduentū iam factū pertinet:
nec enim poterat pertinere: nec ad secundum:
quē adhuc multa mysteria ⁊ tempora precede-
bant: anteꝙ̄ veniat illa extrema ⁊ tremenda om
nibus dies: in qua tremende mundum omnem
iudicaturus adueniet. S3 ex respōsione inquisi
ti saluatoris colligiē intentio inqrētis: quā ipse
christus plenissime cōphēdit. Respondēs Mat. 11
q3 iesus ait: Euntes renunciate ioā- Lu. 7.
ni que audistis et vidistis. Et ex his
etiā q̄ sequunē/ claret de aduētu christi ad mor
tē inquisiuisse ioānem: p quo saluator scādalu3
non in ioāne/ s3 in alijs ꝑcauebat: adijciēs beati
tudinē his q̄ in aduētu eius ad mortē/ scādalu3
in animo non paterenē: ratum ex hoc faciēs/ ꝙ
non alius redemptor/ sed omnino ad mortē ip
se erat venturus. Magnum est in his allegori-
arum pelagus: quod non ingredientes/ ad dis
sertionem aliam veniamus. Joānes natura ho
mo constitutus in vinculis: genus humanū in
compedibus peccatorū. Quilibet etiā existens
in vinculis sceleru3/ herodiana sustinet vincu
la. Pellicea gloria fere omnes inuoluit: vt facili
or sit abdicatio rerum/ ꝙ̄ inquisite glorie vel ob
late. Certat cū omnibus ⁊ in omnibus fallacis
glorie demon: ⁊ omnes querit includere: ⁊ oēm
nisi habentem paracletu3 vinculat. Velut hic
mundus habet subiectas materias gloriādi: ⁊
fastuosus animus ex his que nature sunt aut ex
arte/ hanc auram vanam imbibit. Nam ⁊ scri-
ptura dicit: Qui confidunt in virtute sua/ ⁊ in Psal. 48.
multitudine diuitiarū suaꝝ gloriant. Multi dā-
nabiliori audacia gloriant/ cu3 ꝑfecerit ea que
veritas atq3 iusticia vetat: de quibus p Salo-
monem diciē: Letanē cum malefecerint: ⁊ exul-

Prouer. 2. tant in rebus pessimis. Propriū est reproborū
exultare cū iniquitatē pfecerint. Contra quos
ipse Dauid in libro psalmoꝝ ꝓclamat dicens:
Psal. 51. Quid gloriaris in malicia/qui potēs es iniqui
tate? Potēs iniquitatē pficere/semꝑ gloriat̄ cū
efficit quod pperam molitur. Omniū eñ mo
liētium aliquid agere/gloriari propriū est cum
efficiunt. His que sunt bona vel mala/hoc ex
ceptionē non patitur: Quis inaniter gloriari ꝛ
de bonis/transeat in peccatum. Et etiā qui iu
stus est/in ratiōe situs sine petō possit quoqꝫ glo
riari. Quis eñ nō gaudeat effecisse votū? Quis
eñ non exultet pfecisse cupita? Quis non glo
rietur conceptum in animo deduxisse in actuꝫ?
Et hierusalē ꝑ ꝓphetam dominus cōminan
Hiere. 11. do arguit: eo ꝙ gloriata fuisset in malis. Nun
quid carnes sancte auferēt a te malicias tuas/
in quibus gloriata es? Sꝫ quod nūc ad hierusa
lē dicitur/ad animam reprobam iure refertur:
que in malicijs gloriat̄: quas extera sanctitudo
non aufert: nisi dei misericordia ꝛ interna peni
tudo subueniāt. Igit̄ si pfecisse iniquitatē in re
probis gloriā parit: quid in alijs ꝓsperis que
sepe vidētur specimē damnate glorie nō habe
re? Nihil eñ est fere quod ex seculo nequam ar
rideat/quod non ministret fomentum glorian
di: vt quod damnabilius est/ex his quibus su
pernā homo nanciscit̄/humana captat̄. Sed
nec quis potest in huiusmodi compedibus taꝫ
clamdestine detineri: quin ad eum rumor ope
ruꝫ christi ꝑueniat: ex quo excitatur animus vt
inquirat. Qui duos discipulos dirigit/vt vide
ant ꝛ interrogent. Hi discipuli nemini adulto
desunt: vel omnibus semper assistunt: etiam in
peccatorum ergastulo positum comitantur: vt
semper homo habeat quos transmittat. Expe
dit omnem hominem noscere quid agendum:
quid vero diligēdum: ꝛ a quo scienda veritas: a
quo felicitas postulanda: quē ad imitandum in
quirere: in quo spes animi sit ponēda. Hi sunt
discipuli/scilicet intellectus ꝛ affectus: quibus
omnis homo nisi omnino insaniat/sociatur: cū
quibus etiam apprehenditur ista expediens
disciplina. Proinde īclusus in carceribus pec
catoꝝ huiuscemodi discipulos mittat ad chri
stum. Ab ipso quid agēdum/quidve diligēdum
apte cognoscitur. Ipse veritatem infallibilem
docet. Ipse solus beatitudinis est largitor. Ip
se semetipsum vite agende inobliquabile dedit
exēplum. In ipso dumtaxat spes hominum so
lidetur. Igitur exēplo innocentis incarcerati:
nos qui vinculis peccatorum detinemur: hos
duos discipulos mittamus ad christum: audiē
tes doctrinam eius: ꝛ vidētes mirabilia pote
statis eius: ad imitandū eum in moribus: ꝛ pas
sionibus in anima ꝛ vita crucifigi cuꝫ ipso: om
nem spem ꝛ intētionem ꝓijcientes in eum: qm̄
ipsi est cura de nobis. In vinculis non inuite/
sed sponte q̄ nobis ipsi fecimus/existimus: ꝛ de
tinemur ab improbitate malefice placētis volū
tatis: ꝛ a cōsuetudine praua funes peccatoꝝ ex

mora ꝛ ex multitudine componētes: mittamus
ad christū: ꝛ respōsum eius intētis cordis auri
bus audiētes. Eūtes renūciate ioāni que audi
stis ab ore meo: qui q̄ audiui ab eterno deo vi
uo ꝛ vero patre meo/hec loquor vobis: Et re
nūciate q̄ audistis miracula supra naturaꝫ/in
tellectū ꝛ visum: inuitantia vos ꝛ omnē hominē
ad indulgētiam peccatoꝝ: qm̄ qui corpora cu
rat/ꝑamplius alas sanare disposuit: ꝛ ad spem
sup̄ne patrie omnē animum cōmonentia facit.
In ipsa autem hora curauit multos Lu. 7.
a languoribus et plagis et spiritib⁹
malis: et cecis multis donauit vi
sum. Et respondens dixit illis: Eun
tes renunciate ioanni que vidistis
et audistis. Quia ceci vident: claudi
ambulant: leprosi mundantur: sur
di audiunt: mortui resurgunt: pau
peres euangelizantur. Calidior est lin
gua operum q̄ verboꝝ: ꝛ efficacior respōsio in
ostētatione virtutis/q̄ in ꝓlatione sermonis.
Hec omnia corporaliter agebantur a christo/
scilicet curationes huiuscemodi infirmitatuꝫ:
ꝛ paupertas erat in ꝓcio/cum beati pauꝑes dice
rētur: que spūalis effectuū erāt etiā imagines: ꝙ
spūs mali non ꝑ naturam/sed ꝑ maliciā abige
bātur ab anima: cui resistendi nulla potestas/
nisi ꝑ mediatoris gratiam ꝓstaret̄. Inuidi sunt
ꝛ reprobi/et aduersus corpus: magis vero ad
uersus animam furiebant. Quod mentis ceci
tas siue ignorantia pelleretur: ꝛ tollebatur clau
dicatio fidei ꝛ dilectionis in vtrāqꝫ partem: vt
esset ambulatio recta in via veritatis: absterge
bat̄ contagiosus morbus: vt exclusi a sanoruꝫ
conuersatione/sanati readmitterentur ad illā:
fugabat̄ anime inobediētia: vt mēte surdi reci
piētes auditū/interiore aure ꝑciperēt verba li
bri vite ad agendam vitam ꝓ vita: ꝛ subiuga
tur inuisibile mortis imperium: cum excluditur
illa lethalis infirmitas que anime ossua graua
bat officia: ꝛ sepabat a vita omnium deo: apud
quē fons omnis bone beateqꝫ vite. Ad alta fe
rebat̄ olim abiecta paupertas: ꝛ in sublime tolle
bat̄ odibile bonū: non odibile dixerim ab his
qui nouerūt: sꝫ ab his q̄ nō cognouerūt illā. Ha
bet nūc eulogiā paupertas: habet ꝛ optimam ca
tegoriā: habet christi euangeliū in officio ꝓdi
candi: ꝛ euangeliū in ipsam ꝓcipuam habet: nō
dumtaxat visibilium rerum/sed etiam inuisibi
lis voluntatis. Ista ioānis nuncij audiuerunt:
ista erant renunciāda ioanni: ista nostris nun
cijs pateāt. Sed statim adiecit. Beatus qui
non fuerat scandalizatus in me. Ad
euitādum diffidētiam que ratiōe passionis pos
set insurgere: ad robur fidei/ad augmentū me
riti eius: post enumerationem illorum mirabi
lium/in declinationē scandali/beatitudinē sal
uator opposuit: magnū aliq̄d ꝓrogās/si nō hesi
tare aut offendere ī fide beatitudinē gignat: re
gē in opprobrijs ꝯstitutū/a dignitate inherēte
nō credere excidisse: nec ab eo deficere tanq̄ si

exinanitus esset/ꝑfecte adherētiū militū est. Et
ꝓpter ea que regiā dignitatē non decēt: in que
rex ob liberationē populi voluntarius se deie-
cit: in ipso nō scādalizari/acsi inuite pateretur:
nec ab eius visione recedere/indubitate atq3
constātis fidei noscit. Proinde nūc christū vi
dere supnaturalit supnaturalia operantē: nunc
ex natura ꝓut si esset in culpa/cū culpabilibus
patientē: ⁊ mortē subire/q̇ mortuos reduxit ad
vitā: ⁊ tradi sepulchro/qui quadriduanū reuo-
cauit a tumulo: qui opabat vt deus/ab hac vi-
ta egredi vt homo multatus: ad scandaluz mē-
tes hominū disponebat: vt offenderēt in lapidē
fundamentalē ⁊ angularē/nisi fides solida resti
tisset. Quamobrē qui scandaluz nō suscipit/est
beatus/beatiorq3 futurus. Omne studiū fideliū
enitat in fide solidari/⁊ ꝑteritorū exēplis ⁊ ar-
gumētorū factoꝝ mirabiliū. Orationibus ⁊ om
ni ꝓsecucha postulet a fidei fundatore/vt in ani
mo inconcussa consistat: ne tēpore agitationis
sathanice: nec cū aduersitatis est regnū: nec cū
iniquitas dominat: nec cū vidētur cuncta sub-
uerti: scandalū offensionis obueniat: ne inuale-
scat hesitatio: ne diffidētia subrepat: ne inqui-
rat ratio naturalis: nec sensibilis experiētia ex
pectet: sed solū eius ratio naturali ratione defi
ciēs teneat: cuius meritū qui condidit illam/cū
aliarū virtutū merita trutinat/plus appendit.
Illis autem abeuntibus cepit Jesus
ad turbas dicere de ioanne: Quid
existis in desertum videre? Arundi-
nem vento agitatam? Sed quid exi
stis videre? Hominem mollibus ve-
stitum? Ecce qui in veste preciosa sūt
et in delitijs/et mollibus vestiūtur/
in domibus regum sunt. Preconē ve-
rum verus iudex exaltat: ⁊ regis verbum effert
laudibus ꝑcursorem: vt vnus cōmendetur ex
altero: mutuum testimoniū ex alterna laude cla
rescat. Nam laus preconis redundat in iudi-
cem: ⁊ fama precursoris cedit in regem: ⁊ iudi-
cis atq3 regis gloria optima exaltatio est mini
stri. Hinc laus Joannis adijcitur christo: ⁊
christi gloria extollit Joannē. Et quoniam de-
tinebatur ipse captiuus: nec crederetur ob cul-
pam: saluator ipsum declarat. O ꝙ optimum
esset in his qui patiuntur iniuste: non suam/nō
hominum/sed excusationem expectare super-
nam: que cum hic defuerit: non ad fructum pa
tientis infamiam/sed ad profectum audientiuz
retorquetur. Cum vero ad extremum examen
differtur: eo magis erit gloriosior excusatio su
mi iudicis/quo hic fuerit abiectior conditio pa
tientis. Veruntamen hic saluator ꝑcursorem
suum alte ꝑdicādo suspendit/cū dicit: Quid
existis in desertum videre? Arundi-
nē vento agitatam? Per negationē con-
trarij saluator asserit bonū quod de ioāne intē-
dit: illā scilicet spūssācti fortitudinē: qua homo
nō cedit in alterā partē: velut arūdo/q̄ agitat a
vento: in quam partem aura impulerit se con-
uertens: quoniam qui vere constantiam ha-
bet: nec ab aura blanditiarum oblate fame seu
laudis humane/non terroris atq3 minarū/ nō
etiam intentata morte ab eo quod est veritatis
atq3 virtutis/diuertitur. Non cessit Joannes
magne opinioni/etiā iam creditus ꝙ esset chri
stus: non cessit herodis terrori/qn ab eo argue-
retur incestus. Semper eodē modo se habet
quē fidei constātia fouet. Alumnus virtutis ab
vtero/semper ipsius seruabat cēsurā. Nō ima-
ginem eius colebat: sed ipsā in sua veritate ge-
stabat. Arundo siquidē preter id ꝙ mouetur le
uiter/plus ꝙ existat ostēdit: cū interius vacua/
exterius quid solidi videt ostēdere: ac designēt
illud malū pestiferū quod vocatur hypocrisis:
quā summe ioannes in verbis et moribus deui
tabat. Peramplius christus ioānis insinuat bo
nitatē: vt exclusis ab eo vitijs incōstantie/fill?
⁊ dānate hypocrisis: etiā molliciei vitiū et cu
riositatis et supfluitatis auertit dicēs: Quid
existis videre? Hominem mollibus ve Lu.7.
stitū? Abnegādo vitiū christus ad turbas loq̄
tur de ioāne: Ecce qui in veste preciosa
sunt et i delicijs/et mollibus vestiū
tur/i domibus regū sūt. Non damnat
christus extollēdo ioannē/in omnibus hominibus
ꝑciosas vestes atq3 delicias et mollia vestimē-
ta: vbi temꝑantia vtentes habenet: vbi status
⁊ conditio in designatione fiant: vbi cogit om
nino ipsa necessitas. Status procerum mundi
exigit etiam in ꝑciosis vestibus designari. Et
delitiari potest assistente modestia/is qui circū
datus est delitijs ⁊ mollibus vti indigēs. Neq3
regum domos vituperat: nec ipsos reges condē
nat: eo ꝙ homines huiuscemodi eorum repe-
riantur tuti in aulis: quibus mundus in suo re
gimine opus habet: quibus non extantibus/
respublica protinus ab improbis turbaretur.
Sed Joannē iam ꝑfectionis virtutuz in vtero
professorē ex huiuscemodi abdicari de laudibus
extulit: non tamen eos qui talis vocationis non
fuerāt reprobauit. Plura in professoribus vir
tutis si facerent/ascribuntur ad vitium: que in
non profitentibus velut crimina indulgētiam
non inquirunt. Ad altitudinē virtutum astrin-
gebatur ioannes: quē in vtero spiritussanctus
sua virtute ꝑfuderat. Proinde christus clare-
faciebat turbis ipsum suam seruasse in virtute
cēsuram: ostendens ꝙ nihil habebat in vita cō
mune cum his qui adhuc seculo seruiebant: s3
ꝙ singulariter, gradiebatur in omni protecti-
one virtutum: vt etiam ꝓ veritate captiuus/se-
uum expectaret exitiū. Veruntamē hec q̄ salua-
tor abnegat a ioāne: non tanꝙ vitiū habeāt ex
natura: s3 velut ledētia quod ē modestie/quod ē
honestatis/quod ē humilitatis/quod ē ꝯtēpla-
tiōis/excludat. Sz quid existis videre?
Prophetam? Etiā dico vobis: plus
ꝙ ꝓphetā. Bonū ē exire ad vidēdū vidētē:
meret eni vadens plus ipse videre. Nulla pere-
grinatio deberet esse in causa ratiōe distantie;

nullus labor opponi: nulle graues expēse ad vi
dēdum in quo fulget veritas sanctitatis: a so-
lis ortu vsq̧ ad occasum esset pro dietecula re-
ptandum. Non oberrat ad vidētem pergēs:
τ sibi credens cuncta tuta disponens: sed vi-
denti non credere/ cedit in reprobum sensum:
3.Regū.22 velut Saul qui non credidit Samueli. Et rex
iuda τ israel cum non credidissent Michee ve
ra vidēti: magis autem falsa vidētibus: recepe-
runt ab hostibus omnino conflictuꝫ. Et multi
turpiter corruerūt in veteri testamēto/ vera vi
dētibus non credētes. Et regnū iudeorū oīno
defecit: quia veris pphetis non pstabatur fi-
4.Regū.18. des. Et sub salmanasar israelis filij traditi sūt
4.Regū vlt. in captiuitatē. Et sub nabuchodonosor regnū
iude in rege suo morte pbrosa pempto turpē
finē accepit. Et hierusalē capta est: q mēdaci-
bus magis q̄ veris pphetis fuit tributa credu
litas. Proinde quid pderat q exibāt videre io
annē pphetā: τ plusq̄ pphetā: si sibi non crede
bant vera dicēti de christo? Ad exaggerationē
peccati populi iudeorū christus ioannē tā alte
cōmēdare videt: cuius veritati fuerūt ex toto
rebelles. Nā p beatuꝫ Job de reprobis dicit:
Job.24. Et ipsi fuerūt rebelles lumini. Quod recte cō-
petit populo iudeorū: qui cōtumaci aīo rebella
bat luminose veritati: quam de christo ioānes
plusq̄ vidēs asserebat. Si multitudo sapiētum
sanitas ē orbis terrarū: egritudo siquidē erit
eorū nō adherere cōsilijs/ qbus psuit oībꝰ cre-
didisse. Ex his eñ sunt deuitata picula: τ aucta
sunt regna. Nulli aūt sapiētiores q̄ q nō solum
hūano/ sꝫ etiā diuino spū fuere vidētes. Et cuꝫ
vidēs eximius acqeuisset pblemati vidētis/ re-
2.Regū.12. cognouit facinus. Cū vero dixisset/ peccaui: ili-
co audiuit: Transtulit deus peccatū tuuꝫ a te.
Mulieres acceperunt filios in vteris pprijs/
de qbus iam desperauerūt: quia crediderūt p-
3.Reg.17. phetis: τ iterū ex mortis impio receperunt. Vi
due sareptane multiplicata sunt bona: qm acqe
uit vidēti: vt nec farina de hydria nec oleum de
ficeret de lecytho: vt hoc typo traijciat in gra-
tiam/ q nunq̄ spiritualis annona deficiet his q
4.Reg.4. sanctis vidētibus crediderūt. Et vidua suis cre
ditoribus ex maritali debito obligata/ p multi-
plicationē olei debitum soluit: τ sibi filijsq̧ viuē
di stipes remāsit in reliquo. Ab oībus obliga-
tionibus liberat sermo ppheticus: ab omni-
bus custodit sermo diuinus: si velut hamus ca
piet primo captus. Frustra pstant aures ad ver
bum ppheticum: incassum audiunt verba do-
ctorū: ad pditionē operum aspiciunt sancti. Ad
quid itur ad eos: si eorū monita p salute ptēni-
mus: si fidē eoꝝ veris sermōibus nō pstamus?
Quid profuerat populo iudeorum vidisse seu
audiuisse ioannē? Quid existimatio alta que de
ipso in populo ferebatur: si non ibant ad queꝫ
ipse mittebat: si non sequebantur quem ipse pre
dicando preibat? Sed vnde plus q̄ propheta
ioannes? Esse pphetā ambiguitas nulla mole
stat: plusq̄ pphetā esse dissertionē inquirit. Sed

vbi deficeret pbādi autoritas ipsum alios ex-
cessisse pphetas: ad palmarem euidētiam facit
ipsa infragabilis sententia saluatoris: nos autē
non aliam inquiramus: tantū q christus posu-
it subnectētes. Hic est enim de quo scri
ptum est: Ecce ego mitto angelum Malach.3.
meum ante faciem tuam: qui prepa
rabit viam tuam ante te. Ad nullū pter
q̄ ad ioannē christū legimus sermones deriuas
se pphericos: neq̧ p aliquo pterq̄ p ipso pro-
phetā repimus signāter expssam: q̄uis de cor-
pore christi mystico plurimas lectitemus. Hāc
eñ applicate de ioāne fuisse platā inficiari nō
possumus: cū qui olim multifarie patribus in Hebre.1.
pphetis: nūc nouissime loqret in filio: in quo
facta sunt secula: in quo thesauri oīs sciētie ab-
scōditi sunt: qui nūc epistolat quod oli pphetī
ce dici fecerat de ioāne: ac si pater ad filiū vni-
genitū loqret: qui vēturus erat nostrā naturaꝫ
suscipe. Ne tuus fili aduētus impatus atq̧ im-
prouisus esse videat: ecce ego mitto angelum
meum ante faciē tuā. Angelus eterni patris di
cit esse ioannes: terrenus siquidē/ nō celestis.
Multa p omnē modum differētia est inter ter-
renos angelos τ celestes. Nam supne virtutes
siue angelice potestates spūs sūt natura/ ex of
ficio angeli: terreni vero compositi sunt: q̄uis
ex officio angelizēt. Et quanq̄ angeli celestes
atq̧ terreni omnes sint dei patris: hanc Ma-
lachie pphetiam saluator retulit in ioannē: qm
sic de christo pphetatum fuerat p eo q sic fu-
turum erat. Et interpretatio diuinarū scriptu-
rarum ad neminē decētius atq̧ verius spectati
q̄ ad ipsaruꝫ infallibilē conditorē: qui est filius
dei/ eterne genita sapientia dei: qui angelum
eius asserit esse Joannem/ et sue vie proximum
pparatorem. Et vnde plusq̄ propheta ioannes
est dictus: cum nullum prophetam scriptura p
phetarum angelum dixerit: nullus viaꝫ christo
tam de proximo ppararerit: nullus ipsum tam
manifeste esse dei filium a voce patris audiue-
rit: nullus ipsum preterq̄ ioannes aduenisse tā
signanter ostenderit. Sed q̄uis ad altitudinē
tanti mysterij nō omnis premittatur vt ange-
lus: tamen hoc quisq̧ sibi potest in vita τ mori
bus vendicare: vt viam Christo venienti ppa-
ret. Querit eñ christus ingredi ad cor nostrū:
sicut scriptū est: Ego sto ad ostium τ pulso. Si Apoca.3.
quis audierit vocem meā: et aperuerit mihi ia
nuam: introibo ad illum: et cenabo cum illo/ et
ipse mecuꝫ. Stat christus vt deus: et vt homo
pulsat ad ostiū cordis nostri. Si qs obediēter
audierit vocē eius cōmonefaciētē/ vocantē in
viam rectā/ pollicentē et patriam: et aperuerit
parando christo viam/ omnē quippe intentio-
nē et voluntatē aperiendo directioni eius: ipse
vero per hanc viam sibi substratā veniet: et in
troibit sibi libere patefacta ianua voluntatis.
Cenabitq̧ nobiscum in mensa virtutuꝫ et gra
tie: vt nos cum illo in mensa eterne beatitu-
dinis epulemur. Porro angelus dei est/ qui

delectatione rerum visibiliu3 non afficitur: qui legationē quam a deo in fide suscepit ipseq3 ꝑmisit exequitur. Angelus dei qui diligit igniter inextinguibiliter: ⁊ ardet innocue igne superno: quoniam deus ignis ē: qui sapit ⁊ intelligit omnis noctis ignorantie depulsa caligine: qui thronum iusticie in suo animo christo parat: qui sibi ex omnibus per rationis iudicium dominatur: qui potenter arcet aduersarias potestates: qui principium omnium agēdorum in deo constituit vt in ipso finiatur: qui mirabiliter ⁊ supra naturam viuit in seipso: qui delectatur in secretis diuinorum operum: qui semetipsum nouit seruare immaculatū. Peramplius autē christus addidit de Joanne/ verum iuramēto testificans: Amē dico vobis: Inter natos mulierum non surrexit maior Joanne baptista. Qui autem minor est in regno celorum/ maior est illo. Non se inclusit saluator in sua prolatione sermonis: vt in hac maioritate de ipso comparatio fieret cu3 ioanne. Matrē virginē vero exclusit: cum duntaxat de hominibus/ non de feminis loq̄retur. Adhuc tamē pro ceteris ambiguitas esset: nisi adderetur officium/ quod dicitur esse baptista: quod ꝑterq̄ sibi nemini datū fuit. Ex his/ ex multisq3 iam ꝑmissis dictu3 noscitur vnde inter natos mulierum nullus Joanne baptista maior: Et si nihil eorum que dicta sunt/ in argumētum venirēt probāde maioritatis: palmaris ratio est assertio saluatoris: qui ꝑter id quod ex euangelio sumptum est/ aliquid arduum in virtute ꝑ ceteris in ipso cognouit: vnde ꝑ ceteris ꝑtulit. Sibi soli cognite sunt omnium hominum mētes: ⁊ virtute inuisibiliter fulgētes solus ipse cognogit: qui nō ex eo quod exterius agitur/ homines approbat: aut alios alijs ꝑfert: sed ex eo quod interius splendet. Nec me fallit deludens opinio: sed veritas in me lucet: quoniam ad omnia exteriora gesta ioannis sibi opponuntur consimiles. Quod si ex exterioribus cōmendatus est: cōmendarētur ⁊ ceteri. Nam ⁊ si sanctificatus in vtero: ⁊ hieremias. Si exultauit in vtero: hoc quia in eo diuina virtute acceleratus ē sensus: sed nec sanctificatio aut exultatio proprij merita fuit seu gratificantis virtutis/ sed accepte gratis. Si desertum quasi ex fascijs habitauit: hoc vere plus accedit ad meritum proprium: verū tamē si non inuenimus quempiam ex tam tenella etate incoluisse deserta: inuenimus equidem plurimos habitasse in illis per tempora longiora. Si predicationem inspicimus: excessit illum Paulus ⁊ quilibet alius apostolus: qui diutius ⁊ diffusius sub maioribus terroribus mundo perdito clamauerunt. Si quia in baptismo tetigit christum: ⁊ sacerdotes sepius in sacramēto ministrant/ non alium nisi eundem ipsum quē ioannes lymphis intinxit. Sed tāto sacerdotes atq3 sumentes ab illo differentius: quanto immortalem isti/ mortalem vero ille aqua perfudit. Neq3 autem ex tactu corporis Joannes sanctificatus est peramplius/ nisi fuisset mente propinquior: quoniam ⁊ multi christum alias tetigerunt. Si vocē audiuit paternam: ⁊ tres apostoli cum christo existētes in monte similiter audiuerunt. Si pro argutione incestus in captiuitate detentus: ⁊ alij q̄plurimi pro argutione scelerum/ pro damnatione idolatrie/ pro predicanda fide senius detenti sunt. Si vero decollatus: innumerabiles inuenimus seuiora ⁊ diuturniora pertulisse tormenta: ⁊ per asperiorem sensum perdidisse corporis sensum. Quid igitur q̄ Joannes natis mulierum prefertur? An ex exterioribus gestis sic eum preferebat saluator? Porro preter ea que dicta sunt/ aliquid insigne virtutis in animo Joannes ferebat: vnde illum christus alijs preferebat. Excessus virtutum ab excessiua charitate cōsurgit: quare missus Joannes super alios ferebatur. Etenim virgo mater a multis sanctis minoratur: que tamen inuiso meritorum pondere homines transcendit ⁊ angelos: ⁊ vicit vtrorumq3 in merito ⁊ gloria dignitatem. Attamen vt nec videamur derogare Joanni/ aut ipsum extollere vltra fas: verba saluatoris ꝓm q̄ ferre videntur/ humiliter indagemus. Tutius est enim minorare/ aut non sic exaltare Joannem: q̄ de verbis saluatoris aliquid sentire indignum. Nam vigilantibus verbis ipse saluator vsus est. Non enim dixit: inter natos mulierum non surrexit equalis/ sed maior: vt intelligatur q̄ nullus ipsum excessit: non q̄ ipse omnes precellerit: vt nemini super eum tribueretur maioritas: nec sibi inequalitas omnino donaretur. Et qui minor est in regno celoru3/ maior est illo. Ipse christus interdum minor reputatus est. An quia omnium dominus/ omnium factus est seruus: ioanne penitus maior erat? Videtur etiam mihi q̄ in humilitatē christus dominus intēdebat: quoniam sic reputatus ioannes q̄ esset christus/ infra humilitatis claustra se tenuit: ⁊ inde maior quo humilior. Quia omnis qui se humiliat exaltabit: ⁊ qui profundius descēderit/ ascendet excelsius. Et qui in regno celoꝝ esset in humilitate minor esset ioanne maior. Si vero comparationē viatorum ⁊ beatorū accipimus: quisq3 minor beatus excedit quēuis maximū viatorē. Igit̄ occultis ⁊ inuisis virtutibus magis q̄ actibus exterioribus studeamus: humilitate fundemur: charitate firmemur: vt non participes cōmēdationis/ sed beatitudinis simus potius cum ioanne. Et mundo non modica a diebus ioannis baptiste exorta est nouitas: vt ipse magni mysterij sit initium: ⁊ ipse sit terminus magnarū antiquitatū: q̄obrem plus in fama cōmendationis attollit̄. A diebus autem Joannis baptiste vsq3 nunc regnum celorum vim patitur: et violenti rapiunt illud. Oēs enī ꝓphete et lex/ vsq3 ad ioānē ꝓphetauerūt. Et si vultis recipe eū: ipse est helias qui vēturus ē. Qui habet aures audiēdi/ audiat. Nō intelligunt dicos

Mat.11 Luce.7 [margin, beside "Amē dico vobis: Inter natos mulierum…"]

Mat.11 [margin, beside "A diebus autem Joannis baptiste…"]

ioannis omnes quos viuendo accepit: sed hi a quibus predicare atq baptizare diuino verbo sacro super eum exorsus est: quia pauci nec magnum complevere triennium. Sed ab his diebus predicationis atq baptismatis vim sustinuit regnum celorum: vt non addatur extranea expositio: sed quam saluator adiecit: et violenti rapiunt illud: vt sic regnum celorum vim patitur: quia violenti rapiunt illud: illi duntaxat qui sibi violentiam faciunt resculpendo proprium spiritum: vincendo prauam consuetudinis legem: in obsequium Christi intellectus altitudinem subiugantes/ dissoluta siue coercita lege membrorum: que stat in membris nostris: que captiuat in lege peccati ex demeritis nostris: cum delectati legi dei/ etiam legi mentis nostre. Huiuscemodi violentia non modica est: qua quis in seipso deuictus/ capiat regna celorum. Non enim delicijs atq amenitatibus perfunctorijs superna regna capiuntur: sed sudoribus et agonibus/ in expugnatione vitiorum et acquisitione virtutum. Non enim delicata palpatione: sed laboribus vitium superatur. Nec accedit hominibus virtus varijs agonibus non quesita: neq dominis coronatur in castris: qui legitime contra omne aduersum nō confixerint in certamine: aut regi etiam post laborem laboriosam nō exhibuerit seruitutem. Periclitantur ocijs christiani: sed fauente gratia et agone christiano saluantur. Violentia hec a diebus Joannis sumpsit exordium: non quod ante nō fuerint apti plurimi regno dei: et pro illo fortiter certauerint: sed a Joanne primo nominatum est regnum celorum: et ipse gentibus ad eum exeuntibus predicauit: vnde regnum celorum cepit in violentia fieri: vt desyderium eius violentaret animos hominum: vt pro illo prompte congrediendo decertarent esse victores. Sed vsq nunc modicum erat tempus/ si nunc fuisset et terminus: sed habebat eum inclusum omnino similiter et deinceps/ quousq mundi mysterium consumet. Omnes enim prophete et lex vsq ad Joannem prophetauerunt. Porro omnes prophetie quas prophete veraces predixerunt vsq ad Joannem in velamine tenebantur/ in enigmate ipsis prophetis predicentibus affutura: Joanne absq omni enigmate predicante: cum esset medius veteris et noui testamenti/ finis veteris/ nouiq initium: quod alio sensu Christus finis existat. Lex autem cerimonialis vsq ad Joannem etiam perdurauit: mandatorum vero lege cum euangelio permanente. A ioannis tempore cerimonie legales ceperunt cessare: intacta manente lege viticea. Quoniam christus non venit legem soluere/ sed adimplere: vt cerimonie commutentur in melius: viticeus vero legis seruetur intactus. Quasi etiam prope historiam videtur hic intellectus includi/ si vsq ad ioannem lex et prophete: et de his que de christo erant intelligendum est: quoniam cum ioannes christum iam venisse predicaret: superuacuum erat/ vt amplius prophetaretur de christo: in quem omnis scriptura tendebat. Quoniam vero populus iudeorum: quis tepide diligebat Heliam: et ipsum magno studio attollebant: suorum gestorum/ et sue translationis in paradisum durante memoria: idcirco vallans fama virtuteq ioannem/ ipsum transtulit in heliam/ dicens: Et si vultis recipere eum/ ipse est helias qui venturus est. Non helias erat distinctione persone: sicut interrogantibus sacerdotibus et leuitis ioannes se supra negauerat: sed in virtute atq mysterio vere helias erat. O qualis est similitudo virtutum: vt earum efficacia/ ipsarumq preconio sanctus vnus transferatur in alterum nō aliqua mutatione/ sed ipsarum similitudine.

Per quiddam vero vtriusq testamenti concordia in his verbis expressa est: quoniam id nouum exprimit quod vetus in figura retinuit. Et ioannes est helias: quia id continet gratia noui testamenti/ quod prophetia veteris longe ante predixerat. Acsi aperte diceret turbis: Si recipere vultis hanc noui testamenti gratiam: nō cunctemini: quoniam sic est prout vetus testamentum habuit in occultis: et sic sunt patres veteris testamenti sicut et noui: nam ioannes est helias: quia noui testamenti gratia etiam patres veteres circumfulsit: et impleuit prophetia videntes. Non enim aliunde facti sunt patres et prophete preteriti: nisi ex eo quod ioannes credit et sperat/ amat et predicat. Ac per hoc si vultis eum recipere/ ipse est helias: et si nō persona: vna tamen amborum est gratia. Nam et si omnes ab adam vsq ad christum qui salui facti sunt: et qui ad spem salutis detinebantur in limbo: persona quidem non sunt cum post christum saluefactis: eadem tamen gratia omnes saluauit. Et quoniam hec mystica quidem sunt/ magnum importantia intellectum: ilico saluator adiecit: Qui habet aures audiendi/ audiat: videlicet qui audit/ intelligat. Quod vero ad improperium protulit iudeorum austeritatem vite ioannis/ quod non manducauit neq bibit: de communibus intelligendum est. Cuius vite austeritatem supra pretulimus: vt hic differere non peramplius sit opus

Hec quidem dicta sunt a christo de ioanne adhuc in carcere posituto: de quo male decernebat herodes. Nam et cum dies opportunus Marci. 6.
accidisset: herodes natalis sui cenam Mat. 14.
fecit principibus et tribunis et primis galilee. Dies opportunus non erat neque necessitate/ sed voluntatis vanitate: quia natalis diem continuis honorabat. Melius sibi fuisset si diem mortis gestasset in animo. Non nouerat iste sapientiam salomonis: gentilis enim erat: quam si nouisset ex animo/ festum omnino declinasset infaustum. Melior est dies mortis die natiuita- Eccle. 7.
tis. Et melius est ire ad domum luctus/ quam ad domum conuiuij. Vtiq ista conueniunt conuiuatori atq conuiuis: quod honestiorem atq modestiorem ordinat vitam quam natiuitatis mortis memoria: immo dies natiuitatis dissoluit hominum mores: dies mortis in memoria factus habebat. Ve qui huius mundi cum leticia conspexerunt annis

multiplicatis ingressum / obliuioni tradentes
egressum: vter qз turpis ꝛ miserijs plen⁹: ille ad
tēporalitatē fit: sed iste ad eternitatē miseraз vel
beatā. Et ad domū luctuosam accedere ad pro
uidentiā cedit: ꝛ prestat vbi luctus est mortis/
accedenti cautelā: nā in illa finis cunctorū ad-
monet hominū: ꝛ viuens cogitat quid futuruз
sit. Sed quid in domo funesti conuiuij factū sit
tu prudens lector aduerte. Impudica saltatio/
impudicius aspectus: improuisa iuratio/ ꝓmis-
sio nequā seruata: in malū adhibita fides: iudi-
cata nequiter innocentia: decollatus est iustus:
ꝛ in iudicio incest⁹ inuoluit: ꝛ ex omni typo dei
gratia est damnata. Ipse quippe ioānes ex suo
nomine granā sonat. Nam cuз introisset
filia ipsius herodiadis: et saltasset ī
medio triclinio: et placuisset herodi
simulqз recumbentibus: rex ait pu-
elle: Pete a me quod vis/ et dabo ti
bi. Et iurauit illi: quia quicquid pe-
tieris/ dabo tibi: licet dimidiū regni
mei. Amor vanitatis ꝛ pompatice glīe in con
uiuijs locum habet. ꝛ omnes ad sui trahit aspe-
ctum. Et saltat contortis membris: qꝛ nihil re
ctum in mūdi vanitatibus est. Et arte ludicra
inflectit ꝛ reflectit/ inclinat ꝛ eleuat corpus: et
omnia mēbra monstrizant: vt etiam ipa natura
corporis ꝛ membroꝝ ꝑuersa videat ad ꝑflagiū
scelerisqз mundi vanitas ꝛ luxuria nature ordi-
nē ex omni parte ꝑuertunt. Saltat in medio tri
clinio sena puella/ filia vipere viperella. Tricli-
niū cenaculū triū lectoꝝ erat. Mos talis quo-
rundā antiquorū fuit: vt vbi refectio/ ibi etiam
ad pompā ostenderent ꝛ lecti. In cui⁹ medio
ista saltando cōuiuarum corda demulcet: ludi-
crans in medio/ vt ab oībus videat: vt omniū
ꝯstringat aspectus. Uirtus ꝛ vitiū mediū con-
sueuere tenere: virtus ad fortitudinē ꝛ duratio
nē: vitiū vt plures inuoluat ad fraudē. Placuit
herodi ꝛ simul recumbentibus. Placent mala
malis/ iniqua iniquis/ impudica impudicis/ in-
honesta inhonestis/ ludibria incōpositis/ illici-
ta effrenatis/ similiterqз varia vanis. Et omnia
silentio fiunt: vt turpe currat liberius. Aspect⁹
in turpem actū defigitur: vt male agens agen-
do nequius inualescat. Lethale silētiū/ vbi non
arguunt improbe hominū actiones: crimē ad
inferna preponderans/ cū in placito facte sūt.
Fere inexpiabile malū/ cū iniquitas premiū su
mit. Nā rex ait puelle: Pete a me quid vis/ ꝛ da
bo tibi. Uilescit regius honor/ cū dona ex acti
bus improbis pollicet: ꝛ ꝓpellit iusticiā/ cū mu
nera tribuit criminosis: necnō actiones scelerū
ꝓmptiores reddit ad nefas: ꝛ delinquentibus
ceteris tribuit incentiuū. Ue danti pro turpi-
bus munera: ve qui de turpitudine premiū ca-
ptant. In vtroqз protinus est improbanda et
vituperanda conditio eius qui largitur ꝛ acci-
pit: cū turpis actio est ob quā. Et quanto vberi
or est ex turpibus pollicitatio munerum: tanto
amplius succumbit gratia pollicentis. Et catē
tiam sane circūspectionis insinuat / qui totum
se ponit in optione petentis: vt illud velit ostī-
no largiri: nō quod ratio sana desanxit: sed pe-
titurus iustū aut iniustū decreuerit. Nō potuit
insimius vilescere/ q̄ qꝫ dona sua in optione pu
elle posuerit. Sed nedum puelle/ imo nec ꝑue-
cte matrone: quoniā ex antiqua pessimatiōe sen
sus muliebris fuit improbus ad petendū: vt il-
lud dixerit honestum/ quod aduocauit in placi
tū. Uerūtamē nulli viuenti etiā si virtutibus ful
gere videat/ interminata ꝛ inexceptuata polli-
citatio fiat/ nisi sub censura iusticie: quoniā oīs
homo mendax: ꝛ omnes que sua sunt querunt/
postposito libramine honestatis. In omī polli
citatione libera seu interpellatione ꝑuenta/ hec
palmaris est ratio: vt sine macula veritatis atqз
iusticie pollicitationes fiant/ petita concedan-
tur. Uelut alienus ab honesto ꝓmittebat hero
des quicquid puella petiuisset / ilico se daturū
etiā si dimidiū regni sui. O vtinā illa oculū suuз
postulasset/ siue linguā aut mēbrorū aliquod: et
ipse seruasset iuramēti virtutē/ ꝓut statuit in io
anne: Utinā dimidiū regni sui/ aut filij aut ami-
ci sui postulasset exitiū: vtinā a sua matre diuor-
tiū: ꝑfecto decreuisset potius subiacere periu-
rio/ q̄ huiuscemodi seruare ꝓmissa. Facile ser-
uant pollicitationes ab improbis: quibus pro-
pria ꝑsona nō ledit/ neqз minuit parta substan-
tia. Attamē sapiēs nihil ꝓmittit incaute: nihil
affirmabit fidei iuramēto/ nisi quod fas nega-
re nō erit. Et si lapsus verbo cōtra fas quippiā
affirmauerit: nō ipm reuocare pudebit. Decer-
net potius in partē iusticie se trāsferre / q̄ verax
appellari ex turpibus. In omnibus verbis ꝛ fa
ctis nihil debet esse pudori si detractio fiat: dū
seruet iusticia publice honestatis: contra quā
nulla promissio/ nulla obueniat aliquando iura
tio: quod si fit/ ilico detrita nō stabit. Penitē-
tia incauti sermonis laudabilis antq̄ sequat effe
ctus: executio ꝟo vergit in crimen: ꝛ sepe in id
quod possibilē non habet emendā: et fortassis
omnino inexpiabile: q̄uis omnia sint expiabilia
penes deum. Hinc ꝑfecto beatus q̄ non fuerit Eccli.14
lapsus verbo ex ore suo. Et qui moderatur ser-
mones suos/ prudentissimus est: vt prius limaз
petant ꝟba q̄ linguā. Ethnicus erat herodes:
per quid tamen iurauerit/ ignorat. Sed ꝑ deos
deasqз mo●erat iurare ethomanis. Legem iste
nō nouerat/ qua cohiberet. Impetu ferebat: et
indiscrete ꝑter necessitatem nō inq̄situs/ incau
tū ꝑstitit iuramentū. Sed erant omnia ꝑcipitio
ꝛ cuncta videnl honesta in cōuiuijs peccatoꝝ.
Rex a seipso defecerat: regno priuari dignus/
qui seipsum non nouerat gubernare. Et eo li-
berior currit iniquitas / cum nemo principem
presumat arguere. Ubi deus nō timetur a regi
bus/ cum homines subditos habeant/ audaci⁹
peccant. Et tanto ꝑniciosius/ quanto magis as
sistit impunitas. Et hec est in gubernatione po
pulorum extrema miseria: cum iniqui tenent iu
diciariā potestatem. Et ipsius excluditur equi-

tas: ⁊ deplorat expulsa iusticia: cum oēs in ma-
lo cōsentiunt sceptra tenentibus: aut offende-
re timentes principū faciē/ neq; in ꝓclam / neq;
in publico ipsos ab iniquitate consulendo seu
dissuadēdo diuertunt. Et iustum putatur quod
agitur vbi ꝟitas tacet: vbi contra nefas silet ar
gutor: vbi ꝯtra ꝑuersa decreta nullus insurgit:
vbi pro innocentia nullus est tutor: vbi ad lcau
ta dicta prudentia ipsa succumbit. Sed audita
sub regio iuramento pollicitatione/ puella neq;
ter prudens matrem consulit quid petendum.
Mar.6 Que cū exisset/ dixit matri sue: quid
petā? Et illa dixit: Caput ioannis ba
ptiste. Et cum introisset statim cum
festinatione ad regē/ petiuit dicens:
Uolo vt protinus des mihi ī disco
caput ioannis baptiste. Una duntaxat
hic seruabaꝛ honestas: q̄uis eam turpasset cru
delitas: ꝙ mulieres non erant cum hominibus
pariter cōuiuantes. Nam puella exijt ab infau-
sto triclinio/ vadens ad aliam edem/ ceu cecam
consultans matrē/ quid subitanea pollicitatio-
ne regi petitura foret. Utinam pueriliter peti-
uisset: ⁊ nō consuluisset matrem viperā filia vi-
perina: que venerea detenta dulcedine nihilo-
pendit honores: aurum ⁊ argentū execrata est.
Non cogitauit nobilē sponsum pro filia: nec si-
bi ꝓuidere curans in posterū: vt assolet mater-
nus affectus. Omnē deiecit petitionē honestā:
ad quippiam vtile suus nō suspirauit affectus:
Uerita ne incestuosis amplexibus priuareꝛ ar
gutione ioannis: de amputatione capitis ipsi⁹
seua mater seue filie dedit conciliū. Steterat in
insidijs leena crudelis: ⁊ apto sibi tempore ꝓsi-
luit in predam: caput expectans/ ne lingua ve-
ridica suis placitis amplius aduersantia loque
reꝛ. Usq; quo progredi potest crudelitas mulie
rum aduertite: aspicite qua causa efficiunꝛ ipse
crudeles. Etenī vt amabiles ac tractabiles / ac
dissolute in lasciuijs maneant/ ad argutores vs
q; ad necē animose crudescunt. Quibus blandi
cijs/ quibus ꝓmissionibus aut interminationi-
bus mater filiā fuerit allocuta/ nō est per singu-
la disserendū: sed totā se in petitione dedit: asse
rens hanc suoꝝ suā summā bonoꝝ: nihilq; in re
bus sibi posse melius ꝓuenire/ q̄ vt caput ioan
nis expeteret. His itaq; suasionibus monita/ se
ne matri existens obediens/ nō reluctans: nō il-
lam in aliquo recōpingens: non sibi ad meliora
prouidens: indignationē verita maternam: aut
aliter quoquomodo delusa: reintrauit triclinū/
festinans ad regē: ⁊ vt ꝓtinus caput ioānis ba-
ptiste in disco dareꝛ exposcit. Ecce funesta pe-
titio: ecce postulatio muliebris: ecce petitio ste-
rilis: ecce petitio sanguinis innocentis: ex qua
nil aliud satiatur/ q̄ odiosus mulieris affectus.
Et cōtristat⁹ est rex propter iusiurā-
dum: et propter simul discumbētes
noluit eam contristare. Sed misso
spiculatore precepit afferre caput io
annis in disco; et decollauit eum in

carcere. Contristatus est rex: sed nō ad peni-
tentiā: ad quā si accepisset tristiciā/ dolēs de iu-
ramēto/ cauisset ab homicidio. Ut quid impie contri
stans herodes? Si q; male iurasti: muta decre-
tū: ⁊ tristicie siccabiꝛ radix. Si bonū iurasti/ q̄d
ergo tristaris? Quare vultū tuū cōfundis in tā-
to cōuiuio? Sed simulatiōis malū ad alta se por
rigit/ cū inuoluit ꝓncipes mūdi. Simulata erat
herodis tristicia. Non enim in aliquo angebaꝛ
implere petitā hominis mortem: neq; derogabat
regie dignitati detractare iusiurandū: quod dū
taxat ad honestas petitiones innectit: cui⁹ pol
licitationē puella male ꝓmonita cōuertit in ne-
cem. Sed hec ꝑuersitas agiꝛ a ꝑuersis: vt sepe
de quo interius gaudēt/ cū sit nefas/ exteri⁹ fin-
gant adesse dolorē: de quo dolēt cū aderit cau-
sa cōtraria ꝓtestenꝛ adesse leticiā. Nec est q̄p-
piam rectū in simulatoribus inuenire. Contra
quos ī Job scriptū legim⁹: Simulatores ⁊ cal- Job.36
lidi ꝓuocant irā dei. Merito igiꝛ dei vltionem
sup se simulatores inducunt: q̄ diuino spreto iu
dicio hominibus placere querentes: aut infamiā
vitare cupientes: oīa recte ꝑuertunt: vt ab ipso
iusto iudicio reprobanꝛ q̄ in agendis humanū
iudiciū verenꝛ potius q̄ diuinū. Et mirū in mo
dū ꝙ cōtristare puellā noluit contristatus: cum
mos sit eoꝝ quoꝝ animos tristicia possidet/ alios
cōtristare: vt socios habeāt huiusmodi passio-
nis: aut modico ponderare cū viderint cōtrista
tos. Sed non ex magnanimitate animi/ aut ex
aliqua virtute: sed ex simulatione hoc ꝓuenerat
in herode: vt falso ꝓtestatus tristiciā/ nollet pu
ellam inducere ad similē passionem. Hec repro
ba fuit vsq;quaq; cōpassio. Que id ꝓtinus egit
vt ne cōtristareꝛ male petēs/ interfectus est ino
cens. Uerūtamē si de cōpassione ad veritā dam
ꝓximi tristiciā in herodis aīo agebaꝛ: potius
debuit cōpati ne nullius mali cōscius tradereꝛ
exitio/ q̄ vt exitialis petitio donaretur. In hac
imagine oīs humana ꝓpago damnationē acce
pit: quoniā adam euam male suadentem noluit
cōtristare: que cōtra dn̄i ꝓceptum ipsum inuita
bat ad esum. Comedit de vetito pomo: vn̄ oīs
humana ꝓpago multaꝛ. Crudelitas est/ nō cō-
passio: malignitas/ nō benignitas: insipiētia/ nō
cautela: cū male postulatū cōcediꝛ. Censura ꝓ-
tinus ista in oībus similibus locū tenet. Nō cō
patiunꝛ parentes diligentes rōnabiliter ꝓlem:
si aliq̄d a filijs queriꝛ quod eoꝝ destruat seu mi
nuat bonū. Alioq̄n seuirēt: nō amarēt vtiq; na-
tos. Medicus infirmo impie cōpatereꝛ/ si sibi
responderet ad votum: Et magister indiscipli-
nato discipulo/ si ab ipso correptionis auerte-
ret manū: aut si vagatiōis postulationē admit-
teret. Et deus omniū virtus/ in quo sunt singu-
le regule agendoꝝ/ iratus male postulata cōce-
dit/ que denegat miseratus. Forma male com
passiuoꝝ herodes: q̄ in male petitis noluit con
tristare petentem. Sed misso spiculato-
re precepit afferri caput eius ī disco
vt daretur puelle. Que cum accepiꝛ

ret/detulit matri sue. Multa hic materia tragedie/si quis vellet disserere. Et hic allegoriarũ vorago/si quis penetrare decerneret. **Quo audito venerũt discipuli eius et tulerũt corpus eius: et posuerũt illud in monumento.** Partitio nõ modica facta est de ioanne. Nã anima iuit ad limbũ: et eum quẽ baptizauerat/illis patribus expectãtibus nunciauit: quandã cõferens de suo aduẽtu leticiã: cũ viderẽt ille anime breuiter a tenebris extrahende de lacu/animã eius q̃ viderat/q̃ tetigerat ipsorũ et omniũ redemptorẽ tã carne vestitũ/p̃dicantẽ resurrectionẽ/morti vicinum vt mortuos liberaret. Ipsa ioãnis aĩa ad illa ima descendẽs: in q̃bus erat contio tã nobilium captiuoꝝ/sed cito redimendorũ: gaudiũ eis prestitit: et spem illorũ roborauit temporis breuitate. Uerba ꝟo ioãnis remanserũt in cordibus fidelium auditoꝝ ad accedendũ ad christũ: cui⁹ dũtaxat fuerat ipse p̃cursor: et a multis repulsa/fructum quempiã nõ fecerunt. Caput ꝟo ablatum est in disco: et deductũ est in ludibriũ/et ad cõplementũ odij feminaꝝ. Precisum a trunco caput christus creditus p̃ter corpus: quasi nõ haberet ecclesiã sibi virtute fidei adherentẽ: et cognitio rõnis p̃ter actionẽ in ludibrio facta est. Delatum in cõuiuijs caput/et demũ traditũ lubricãti/rationẽ oĩno delitijs et lasciuijs deditã arguit. Corp⁹ in monumẽto positũ p̃ter caput/edisserit sine ratione omnẽ sepultã atq; deperditam actionẽ. Faciunt hoc ioannis discipuli dũtaxat in magistro ad officiũ pietatis: ad posteros ꝟo deriuant opus instructionis: vt exhibeam⁹ sanctorum corporibus charitatis obsequia/ et reuerentiã sanctitati: et vt cognoscamus esse velut sepulta oĩa p̃ter caput. Nam vbi acephalitas est/imago est humatorum.

¶ Libri tertij de parentibus et ortu atq; processu precursoris finis.

¶ Liber quartus de vita domini saluatoris. De vita eius in generali. Capitulum I

OMnis doctrina que de morib⁹ datur/aut est affirmatiua vel negatiua. Affirmatiua nempe doctrina positiue loquitur et negatiue: nã affirmando ponit agẽdum. Et quia vno posito remouet contrariuz: etiam negat quod in christianis morib⁹ noscit non agendum: vt via quã ipsa demonstrat/semper sit recta: omnis ꝟo alia indirecta. Que aũt negando incedit/prohibet vitia: que tamẽ sint ad agendum necessaria demonstrat. Idcirco postq̃ alteram alibi posuimus: hic de affirmatiua doctrina solũmodo disseramus: quaꝫ s̃m euangelium aut christus in se personaliter gessit: aut simpliciter docuit: aut puerbialiter disseruit: aut per aliquorum miraculoruz insignia ostendere voluit. Ac per hoc ipsam voluit esse vniuersalem/ omnibus cõmunicabilẽ/ omnib⁹ coaptabilẽ: omnibus fecit cõmunẽ et coaptabilem: vt in ea recipiantur imperatores et reges/ principes et omnes proceres: qui voluerint euãgelij subdere colla iugo: vt absq; mutatione iuste dignitatis/euangelice participes possint eẽ virtutis. Recipit ipsa iudeos: recipit paganos: recipit idolorũ cultores: dignitate seruata/ electa malicia. Non damnat iura coniugij: statuz continentie fouet: extollit pre his in culmine virginitatem. Gremio molliori cõplectitur debiles: artiori recipit fortes: blanditur nobilibus: et ignobilibus dat audaciã viuendi. Sapientes non abijcit: insipientes non repellit. Non renuit dños: et sub suo tugurio recipit seruos. Diuites non dedignat: cõgratulatur paupibus: nec seruis in sua opatione discernit. Formosos vocat: diminutos alloquit: et nihil est nisi peccatũ et vitiũ quod secernat. Non locus/non ciuitas/ nõ orientalis/nõ australis/nõ occidentalis/nõ aquilonaris plaga in cõspectu eius personã aliquando distinxit: q2 nulla est acceptio p̃sonarũ apud deũ: neq; in euangelio sancto eius. Ac etiam neminẽ p̃ sua virtute atq; capacitate virtutis euangelice facit exortem: sicut ad Galathas et ad Colossenses testat apostolus: In christo Gal. 3.
nõ est masculus/neq; femina: iudeus / gentilis/ Col. 3.
neq; grecus: circũcisio/neq; preputiũ: seruus/ neq; liber: barbarus/neq; scytha: sed omnia in oĩbus christus. Necnõ ista quadrifarie ostẽsa doctrina/incipientib⁹ parua/ puectioribus magna/ puectis alta videt: et aliquos lacte/aliquos pane/et aliquos solido cibo pascit. Ludit ipsa cũ secularibus: loquit cũ renunciãtibus seculo. Uia plana est tardioribus: collis est volẽtibus alta cõscendere: sublimibus animis efficit mõs olympus. Ciuile cum ciuibus est euãgeliũ: rempublicam cõmunitatẽ diligẽtes regere docet. Cũ se religantibus se religat: egredit ad nemora cũ pergẽtibus: et anachoretis participiũ sui prestat. Nõ respuit doctrina euãgelica quẽpiã nec accipit ex aliquo nisi ex virtute personã: vt eius acceptio nõ sit ad quod deus cõdidit/et saluator redemit: sed ad virtutẽ/cui se p̃sona min⁹ vel amplius mãcipauit. Nihil in hominib⁹ alienũ est ab euãgelica vita/nisi quod vitij portat infamiã: q̃uis oẽs vitiosos ipsa recipiat/si voluntarie atq; actiue vitij reliquerint notã. Cadunt sub euãgelio si qua sunt naturalia rõnis: non repelluntur ab eo artium nouitates: nõ damnant ab eo diuersi hominũ mores. Hec solum nõ p̃tinent ad euãgelicã vitã/que rõnis non possunt esse participes propter rõnis carentiã et infimã vilitatẽ: cum et euãgelium summa sit rõ in agendis. Nec angeli propter nature sublimitatem: qui nunq̃ hic peregrini/semper degentes in superis: acsi aliquando ad inferiora dimissi: nõ vt

mereant̃ ſm euangeliū: ſed vt pro nobis aut cō
tra nos perficiant diuinū preceptum. Tantum
recipit euangeliū homines in dupla viuentes
ſubſtantia: vt nec corpus abſqꝫ anima/neqꝫ ani
ma ſine corpore in vita euangelica per actiōis
meritū ſit poſſibile fieri: Quis ex euangelio ſeqꝫ
tur pena vel gloria/cum oportebit a vita iſta di
mitti: ſane ꝙ homines vtriuſqꝫ ſexus tantū reci
pit euangeliū: vt nihil in hominibus ſit ab eo
ſeorſum: niſi quod virtuti ⁊ rationi cognoſcatur
eſſe aduerſum/aut vitio mācipatū. Sed gratā
ter recipit ſemꝑ a vitio emancipatū: vt firmiter
teneat̃ atqꝫ credat̃ nulla virt⁹ nature: nulla vir
tus aut opus originalis iuſticie: nulla virt⁹ aut
opus legis moſaice: nulla virtus aut opus mo
ralitatis/ſapientie/cōſuetudinis ſuperinducte
poſſe chriſti euangelio atqꝫ vite morali euāge
lij ꝯuenire: niſi cū credulitate indubitata ⁊ amo
re omniū/que in chriſti euangelio continentur.
Quibus credendis tāta humilitate ſubijciatur
animus: vt neqꝫ inertiā rationis aut queſtionis
litigium querat. Non ſatagat aliunde intellige
re quod eſt reſeruatum oculo fidei/⁊ fidei puri
tati. Sed noueris primo quid ſit euangeliū: cui
oportet colla ſubmittere: ⁊ ſine quo alicui non
eſt ſalus. Euangeliū eſt verbi incarnati hiſtoria
diuine humaneqꝫ oſtenſa in chriſto ⁊ in chriſti
ꝑſona. Euangeliū eſt verbum breuiatum quod
fecit dn̄s ſuper terrā: confirmatū opibus ad fa
ciendum: validius operibus/declaratū miracu
lis/velatū parabolis. Euāgeliū eſt lex eterna tē
poraliter ꝓmulgata: diuine voluntatis oſtēſio:
reformatio deformate imaginis: inuiſibilium
amor: viſibilium ſanctū odium: terror demonū:
clauſura inferni: ſupnaturalis operatio: paradi
ſi porta: angeloꝝ actus: ſupcorporalium cantile
na: ſanctificatio ſenſuū: mundicia cordis: domi
niū mundi: anime ſpeculum: rationis luminarie
ſplendidiſſimū: ſol inuiſibiliter lucens: ſcientia
incorruptibiliū: ſupnaturaliū documentum: te
ſtamētū virtutis ⁊ gratie: hereditas pacis: chi
rographum ꝓmiſſionis eterne: pulchritudo ſu
perinducta in natura: ſupexcedens decor: ve
nuſtas morum: mos omniū morū forma: forti
tudo ſupꝫ naturā: temperantia extra vſum: iuſti
cia ſupꝫ leges: ꝓuidentia ſupꝫ homines/temp⁹/
corpus/locum ⁊ modū: ſcientia inapprehenſibi
lis ab homine puro: apprehenſibilis ſoluꝫ his
qui ſibijpſis renunciant/⁊ ea in quibus degūt:
ſyllogiſtica ⁊ ſophiſtica diſputatione nō vtens:
fide apprehendit̃: ſpe tenet̃: charitate moraliza
tur: atqꝫ actu ꝑficit̃: in ratiōe/nō in ſenſibus lu
cet. Segregata ſapientia ꝑ ſeipſam ſufficiēs ad
optimi ⁊ ꝑfecti cōprehenſionē. Cuius vitā aſpi
cientes in bonoꝝ actore ieſu: incipiemus ab eo
tēpore quo cōmuniter hominum etas virtutis
⁊ vitij incipit eſſe capax/ſcꝫ ab ānis duodecim:
Quis ipſe ab inſtanti conceptionis viator ⁊ cō
prehenſor perfectus ⁊ ꝑfecte ꝑſtiterit: ſed per
corꝑis molem/mutationes etatum ꝓpter ſimi
litudinem carnis nobis ſimilis factus perpeti

voluit. Et multa ſunt ante duodecim annos/⁊
in ipſis duodecim ānis/⁊ poſt ipſos duodecim
annos facta in ipo: facta ꝑ ipm: oſtenſa ꝓpter
ipm: que niſi diſtortiſſimo ſenſu ad mores con
trahi nō valerent: cuius diſtortionis a ſpiritu
ſancto licentiā nō habemus. Sed quoniam illa
puerilis adhuc ⁊ tenera etas duodennis īcipit
aſſentire rationi: ⁊ ſuadibilis ex cognitione ad
bonū: ⁊ ad malū diſſuadibilis: demereri poteſt
incipere atqꝫ mereri: maxime cum in pueris ra
tionis acceleratus eſt ſenſus. Idcirco ſaluator
in illa etate ad informandū hominū mores/pre
ter excedentia noſtrum intellectū/ pretulit atqꝫ
oſtendit quid inſigne virtutis: ab ea obedientia
exordium faciens/in qua primus homo eſt con
ſtitutus. Ad quā primo ligatus/ cum qua primo
cōtubernatus/creatorū omniū accepit noticiā
⁊ eorum ſubiectionē ad nutū: ſi ad cōditorem fi
deliter primo ipe ſeruaſſet: quā ꝑ male volunta
tis audaciā frangens/ꝓiectus eſt de ameniſſi
mo loco in hanc miſeriā/cū culpis ⁊ penis ſuis
⁊ ſuorum omniū poſterorū. Nec inuenimus ſal
uatorē ante duodenarios annos aliquid feciſſe
aut dixiſſe: velut qui ſm altiſſimā ꝓuidentiam
volebat videri agi/nō agere: nec ꝓtuliſſe verbū
cōceptum in luce ſue rationis/ꝑ reſonantē vo
cem ⁊ dearticulatā inter labia oris ante temp⁹
quod in cōmuniter natis atqꝫ viuentib⁹ capax
rationis adam habuit obediētiā: quā nec ꝑdita
ratione cōtempſit. Oſtendens ſe chriſtus eſſe
rationis capacem/in tempore cōgruo ⁊ in hu
manitate verbo declarauit opereqꝫ ꝑfecit. Ipa
eſt enim virtutū omniū prima virtus: ꝑ quā infi
delis venit ad fidem: ⁊ fidelis obedit in fide: vt
omnino prior ſit obedientia fidei: deinde obedi
entia in fide: vt ꝓma ſine ꝓbatione fidei firme
credat: alia in fide ſm ratiōes fidei opa fidei fa
ciat. Ipa ꝑeunte a deo nulla poteſt eſſe auerſio
potius ꝗ̄ eo in auerſis ſit recōuerſio. Cuius ino
bedientia emula/in cordibus hominū regnum
tenens imperat auerſionē: ꝓhibet cōuerſionē.
Quā obedientiā ſaluator oſtendit verbo ratio
nis ⁊ effectu opis: cū parentibus ſe querentib⁹
reſpōdit: Quid eſt quod me quereba Lu.2
tis: Neſciebatis quia in his que pa
tris mei ſunt oportet me eſſe. Et de
ſcendit cū illis nazareth: et erat ſub
ditus illis. Vide tempus rationis ⁊ verbū
rationis expreſſum: iam aperte inſinuās quod
velabatur in carne. Magnū verbū altiſſime ra
tionis/qui nouit ꝑficere vota patris. Magna
obedientia eſt cum velut patrem ꝓteſtabatur
eternū ⁊ inuiſibilē: cuius ſe talem filiū aſſerebat
cui ab eterno genitus nō vt minor obediebat.
Et per carnis aſſumptionē minor factus/ non
in deitate mutat⁹: in carne perficiebat ab eter
no preuiſa. Iſta autem obedientia nō obmiſſa/
parentibus carnalibus in carne non carnaliter
obediuit: cum deſcendit cum illis nazareth/
ſubditus factus illis: vt fas ſit atqꝫ neceſſe mor
talibus atqꝫ corruptibilibus directionib⁹ obe

dire: propter immortalitatē et incorruptibilem directionē. Semen omniū malorū propria voluntas: obedientia vero rostrizauit illud. Radix fuit crucis christi volūtas sensualis: sed placita obedientia penitus desiccauit eam. Nō machina ligni christo causa pene fuit: sed prohibita voluntas in parentibus primis: obedientia vero suffocauit eam in multis nascentibus ceteris. Qui nouit obedientiā/ nouit portam virtutum: ipsius ignarus regni/ vitiorū est ciuis. Intellectualē paradisum inhabitat eius indutus pallio: cōtemnens vero nudatus maledictiones penales accepit. Ipsa ꝑdita tulit exilium: procul dubio repatriat obedientia vera. Si ab inobedientia sunt mala inuisibilia et visibilia simul exorta: certum est obedientiā bonorū omniū esse germen. Depopulata est celū inobediētia: obedientia vero remittit ad sedes. Confirmationem acceperant inuisibiles spirit⁹ inuisibiliter obedientes: et in corporalibus assistenti nemini patet lapsus. Caret timore verus obediens: nec ex pudore cōmissi mentis facies squalidat corpora inuisibiliū inspectare: imo nec facies corporis corā oculo carnis. Inobediens factus timens arguitoris vocem: et nudatus honoris amictu/ latibulum querit. Non sentit vitiorum sentes huius collega virtutis: discollegatus ab ea/ in anima et corpore tribulos sentit et spinas. Omnis inobediens circūcluditur a diabolo in mari proiectus inundantiū voluntatum: recognoscens per obedientiam deū euomitur. Nunq̄ cum diabolo participium habet obediens: ab ipsa diuisus sodalis est eius. Lux et tenebre simul esse nō possūt: multo minus obedientia et vitiū. Via recta obedientia: omnes alie ad inferos penetrāt. In cuius lucem si aspirauerit infidelis relinquens errores/ venit in fidem fidelis factus animal subiugale. Si fidelis in ipsam prosperit: obediuit mandatis: in nullo cōtumax ad clamorem eius: inuisibilibus inuisibiliter/ et moribus eius visibiliter se coaptans. Si vero intimā claritatem lucis eius agnouerit: vt lucifer eius fieret/ ex toto reliquit seipsū: multo magis et que propter se ipsum in bonis nature accepit. Qui sibi et suis libellum repudij scripsit/ huic potuit esse cōformis. Ligatus sibi et materijs/ nō appropinquauit ad ei⁹ intelligibilē claritatē. Fecit ista obedientia remota cenobia: vt sine tumultu ei⁹ tuba celica sentiretur: vt pararent ad bellum sub duce iubente cenobitici certatores. Et ipsa perstrepente in auribus/ de cōgressionibus visibilibus/ corporali carne/ placido mūdo/ et inuisibilibus reportarent triumphū: ac etiam palmiferi occurrerent regi regū. Subdidit ista spūalib⁹ ducibus et tēporalibus multorum hominū animos:
1. Pe. 1 qui sm Petri sententiā/ castificarunt animas suas in obedientia charitatis/ nō timore necessitatis. Quā q̄ sine cōtradictione perfecerit: ab exactione diuina in exitu anime ab hac vita exiuit liber: preceptore cum iudice remanēte in lite. Nō exigetur rō de libera volūtate/ quā ex toto in manib⁹ ducis renunciauit obediēs: vt nollet iura placiti/ sed mādati. Nō exquiret de sensuum motu/ q̄ eos nō mouit aut variauit propria volūtate/ nisi ad iubētis imperiū: excepto motu vegetabilis vite: q̄ obedientie legibus subiacere nō nouit. Quō ergo exquiret de donis qui abrenunciauit eisdē: q̄ dona nō cōuertit in placitum suū: sed in largitoris obsequiū/ ad superioris preceptū: vt in elemētis et elemētatis: ita deuitaret sensualē et voluntariū vsum: vt preter legē positā et directionis iudiciū/ nihil sua voluntate frueretur? Magna videtur dementia renunciare cōcessis: et sibi auferre in eis vtensilia iura: ego autē dico summā sapientiā/ totū se atq̄ foris posita tota in eum q̄ fecit et cōdidit/ per obedientiā reconuertere. Nec quisq̄ melius quid agere potest/ q̄ vt ei se cōmittat q̄ eū cōdidit: atq̄ male agere nō potest. Omne nāq̄ opificiū melius sub moderamine cōseruatur artificis: q̄ si per se quiescit aut agit in omni quod placet: et mouetur in omne quod potest. Iste solū nouit et potest seruare causatū q̄ tenet/ nouit et causas et principatū in terminis: cuius potentie solū oia subduntur principia: et cōponentia seruare cōposita: sine cuius authoritate cōponentia nō cōponuntur: imo ipso non gubernāte oia soluerentur et relaberentur in pristinā de qua sunt ex nihilo in nō dubitatā materiam: quod sicut de visibilibus/ ita de inuisibilib⁹ est sentire. Beata igitur abrenūciatio cuiuslibet domini atq̄ iuris in manibus obedientie: per quā oia cōseruantur in esse: atq̄ proficiunt in ipsa per amplius et perfectius q̄ acceperint in natura: Igitur liber ab omni exactione abibit in regnū: q̄ subiugauit obedientie oia dona cōcessa: necnō et omne donū nature fecit instrumētū virtutis: et quod natura et necessitas exigebāt/ inexhausibili thesauro virtutis inrepetite persoluit. Quandā multiplicationē cetere patiuntur virtutes: obedientia vero monadē fecit: vt solū vnū quod est obedire/ sit officij eius. Noui multiplicari hominū volūtates: et sepe cognoui ad volita infallibilem impossibilitatē: solus obediēs perfecit q̄ voluit. Nihil enim aliud volebat nisi obedire: quod nemini denegatur. Etiam si nō esset q̄ vocaliter preciperet: semper tamē obedit et meretur q̄ huius virtutis in animo precognouit officiū. Nō enim ad mala nisi deuitando/ sed ad bona eius inclinatur aspectus. Quāuis multi sanctorū dixerint sine discretione oportere obedire istius sancte mancipiū: sed intellexerim tales intellexisse precipientes penitus esse sanctos: nō exercitantes exercitandos nisi ad meliora: quibus incontradicibilis obedientia deberetur. Necnō intellexerim in subditis submissā a deo infinitā rōnē atq̄ fidē et charitatē: q̄ luce clari⁹ videt mala. Ergo discernet subditus iussa maioris? Minime. Sed abrenunciabit homo veritati/ fidei/ charitati: que ad istius singularem obedientiam adduxerunt? Multo minus. Quia si vt animalia ductori nō contradicentia obedire debent: animalia tamē esse non debent: cum extra rationem veritatis

τ fidei τ charitatē obedientis obedientia vera esse nō possit: q̄uis sine precipientis virtute vera obediētia esse penitus possit: dum faciat humiliter obediens bonus bonū/quod p̄cepit qui prelatus est malus. Etenim obedientia nō a p̄cipiente/sed ab obediente dicit̄: sicut preceptū non ab obediente/sed a precipiente causatur. Nempe omnis obedientia christiana fundatur in euangelio: cui nulla repugnare debet obedientia sp̄ualis: nec aliq̄ ordinatio regularis: nec forma vlla viuendi. Quod euangeliū obediētia fidei p̄cipit: vnde ad hanc singularē obediētiā deuenitur: quod nō est in chartis/sed in virtute rationis: τ nullū peccatū minimū aut magnū p̄cipiendo aut obediendo includit. Igitur vbi peccatū minimū aut magnū adesse certe cognoscitur: p̄cipienti nemini obediat̄. Ubi vero indifferens est aut virtus quod precipit̄: tantū distet discretio precepti aut cōtradictio ab obediente/quantū distat ortus ab occidente: vt si nō querit mortis occasum/nō discernat tale preceptum. Quod τ fecit ipse saluator: q̄ obediuit iniquis absq̧ peccato. Nam stetit corā principib⁹ sacerdotū: stetit ante presidem: velut obediens vsq̧ ad mortē. Quod fecerunt q̄plures martyres obedientes paganis/mundi tyrānis/imperatoribus cultoribus idolorū: quousq̧ ad peccatū trahere tentauerunt. Ubi aūt de peccato egrediebat̄ edictum: obedientiā deo/inobediētiam huiusmodi dn̄is porrexerunt. Nec obediētia dici potest/que facinoroso p̄cepto inclinat opere aut corde ceruicē: magis v̄o vbi hoc cōtingat/nihil dico in morib⁹ sanctius q̄ tali obedientie pro obedientia repugnare. Ac etiam si expediat verbera τ flagella suscipere: nec intētatam mortē in aliquo formidare: dicta ac verba pamplius/imo necesse sit omnino suscipere In scholis obedientie nō docent̄ exceptiones regule: rerū/locorū/temporū τ sociorū replicationes nō audiunt̄: ppellunt̄ allegationes: appellationes nō admittunt̄. Ubi fiunt aut resonant ista: studiū est puerorū studentiū p̄ clamorem: τ ranarū est rumor non distinguentiū voces. Accepit aliquando obedientia velut q̄dam seuera regina in animo subditi dijudicationis sceptrum: τ ante auditū ab ore iubentis preceptum/omnē sensum τ intellectū τ voluntatem τ rationem adiudicauit morti: τ ne fieret reluctatio/velle volebat τ posse carere: vt quod expectabatur a duce/fieret sine querela/τ in silentio cordis τ oris. Quatuor fecerunt monstra: natura τ ars/τ iniquitas τ obedientia. Mōstra obedientie mirant̄ angeli: tremunt demones: rapiuntur sup̄ sydera firmamenti. Monstrū est viuus τ mortuus simul τ semel: monstrū est tacēs τ loquens/sedens τ ambulans/gaudens τ plorans/deficiens τ p̄ficiens/dormiēs τ vigilās/suus τ non suus. Titubauit interdū obediens: vnde in talibus minimis rebus meritū: iter dixit: forte oratio plus valeret: τ multū p̄ficit in animo de genere virtutis. Et illuxit desuper in mente. Uerum obedientie meritum non consistit in eo quod agitur aut toleratur exterius: s; in eo quod interius abnegatur. Ubi v̄o est potissima virtus/ibi τ potissimū meritum. Potissima virtus est propter deum abnegata volūtas que nō maior in magnis/τ minor in paruis est. Nec numerantur aut ponderant̄ ab agonista positore/quanta τ quot sunt a quibus volūtas dissoluitur: sed quātus est affectus qui ligabatur. Consueuit ad horam in magnis minus/τ i paruis ligari peramplius. Uidi possidentem mille τ alium habentem centum: magis ligabat̄ affectus illius in centeno q̄ in mille alterius. Uoluntarie ambo reliquerūt: si numerum aspicis/plus millenarius: si affectum/plus centenari⁹ dereliquit. Igitur τ in minimis obedire tanto fit authori gratius/quanto magis abnegat̄ etiam in bono animi appetitus. Occurrerunt sibdem vni simul due virtutes: que mutuo se generant: vt vna nascatur ex altera: τ altera nascatur ex vna: τ vnaqueq̧ agonistā inuitabat ad actū: scilicet humilitas τ obedientia. Petrus q̄dem assentiuit humilitati: omnino absonū iudicans ab illa maiestate lauari: τ pro humilitate i eternum sanciuit. Insistit obedientia ex aduerso: et eum celestibus priuat muneribus/si non obediat mirifice operanti: quoniā voluntas p̄iactat in directionem humilitatis: sed alterius inobedientia monstrabatur voluntas. Mutat humilitas vultum atq̧ iudicium: τ aliter alloquit̄ quē ante deiectat/dicens: Et hoc proprium meum est obedire. Fit igitur obedientia fit: τ humilitas: sed aliter q̄ fuerat ab agonista p̄uisum. Sequi voluntatem in sensualibus omnino est bestiale. Qui bestialitati obedit/eidē est subdit⁹: diuortiatus ab habentibus rationem/fact⁹ pecorum cenobita. Qui obedit adinuente malicie atq̧ procaci/diaboli factus est monach⁹. Qui bonitati se dicit velle subijci/directionē p̄prias imitatus: sibi preceptor est factus et subditus. Qui dicit: legē noui: nō indigeo directore. Et Paulus didicit a christo euangeliū: τ post bea- Act. 9.
tificam visionem missus est ad ananiā/vt eum doceret quid oporteret facere. Negat humilitatem/qui non vult subijci p̄ doctrina. Nā ananias interpretat̄ ouis: cui mittit̄ lupus rapax/intellectus videlicet: oia se p̄ intellectū deuorare credens: sed plus nouit humilitas q̄ ꝯfidentia. Eiidem Paulus post longā τ annorū predica- Gal. 2.
tionē euangelij/quod p̄ reuelationē didicerat/dignatus est cum apostolis collationē facere: non ad tentationē τ probationem/sed ad obedientiam τ correptionem si aliquid cōtulissent. Qui sibi factus est etiam in bonis iubens τ iussus/cecus est: sine duce viā desyderat: sed ignorat. Ebrius est talis: domū in animo repetit: s; nescit madefactus a vino/quo tramite reuertatur: τ credens recte incedere pedib⁹ cespitat: et animo τ corpe impetit in parietem. Propriep̄priū est obediētie sancte potius in modicis τ paucis bonis i p̄te certitudis se tueri/q̄ fluctu-

dire in magnis. Non habet obedientia dubitandi aduerbium: semper in affirmatiuam cedit certorum bonorum partem. Longe factū est ab obedientia certificari in seipsa/et dirigi a seipsa: incunctāter vult amare atq odire/loqui atq operari: quod fiet aut p certā rationē et doctrinā/aut p fidē et charitatē firmissimas ad pastorē. Posset deus omnē viā certificare de suis placitis per occultas reuelatiōes/absq q homini homo subderet: sed humilitas et charitas frustra essent in ordine virtutū. Nam humilitas est maxime obediētis: pcipiētis vero fontalis est charitas. Obediens solū ad oculū ioculator est/qui membra cōtorquet ad sonū lyre. Depictor est imaginū/et sculptor figurarū/aut statuarum conditor: qui obedientiā solum perfecit corpore. Multa sunt animalia in magnis dominorum suorū perficientia voluntatem: et tales sunt qui actu exteriori quantūcunq essentialiter perficiūt iussa maiorū. Omnis em̄ virtus ratiōalis est ad intellectū relata: corporis autem virtutis actus visibilis est ad corpus relatus/prout a corpore fit: ad rationē/prout ab ipsa disponitur. Obedientia vero in ratione fundat: et primo peragit in inuisibili sensu: ac per hoc tūc erit vera/cū intus mutat mētis affectū: vt placitum vertatur in non placitum: et non placitū/placitum fiat: amor in odiū/odium in amorē: velle in nolle/nolle in velle: delectatio in penam/pena in delectationē ad iubētis imperiū: immo cognita superioris voluntate per signa certa et inuisibili et īpassibili mutatione transferat. Nihil iuris sui habet obediens: totū tradidit em̄ presidenti. Qui nō mutatur in intimis: aut nō dedit/aut retractauit iura pcessa. Si nō dedit/proditor est: et reuertet in caput suū/quem se dedisse fatebatur. Si vero retractauit oblata/sacrilegus est: reaccepit nāq de altari virtutis quod non erat suū. Naz iure donationis ac etiaz venditionis p supernis omnē alteri tradiderat voluntatē: et omnē corporis aptitudinē τ consistentiā cuz voluntate alienauerat velut fundum instructum: nec est amplius ad se qui semel se alteri dedicauit. Emūtur et venduntur mancipia iure perpetuo: nec sunt sue potestatis/nisi manumittant a dominis. Neminem vero dominus omniū manumisit qui sibi se donauit in voto: aut pro altis premijs se vendidit virtutibus altis: quis velimus nolimus/sui summis iuris: creauit em̄ nos atq redemit. Qui vero animo paratur ad iubentis inuisibilem formā: et sine passione ipsam recipere obedit: totus est dei/etiam si non respondeat corpis valitudo. Verus enim virtutis affectus/corporis excūsat atq supplet defectus: sed nō reconuertitur: vt corpis actus/mētis excuset aut suppleat aliquādo defectus. Ubi autē ista duo simul cōueniūt: ex duabus substantijs vnum virum cognosce perfectū. Sed hi q adhuc in hac celesti virtute cū passionib' certant/vellent deuicisse aut deuīcere passiōes: sed nequeunt: immo semp et sepe ipsarum patiunt insultum: τ quandā desidiā in animo perferunt: cū nō possunt repellere ab animo que oderūt: aut ipsi virtuti exercende aduersantur. Sed dicimus q aliud est tēpus belli/aliud pacis: que non possunt eadē sententia diffiniri: sed euenit aliquando q in tempore belli maiora gagia conquirunt/q sopitis hostibus in tēpore pacis: sepe fit τ econuerso/sm differentiā agonum τ agonistarū. Nulla em̄ virtus in veritate clarescit: nisi oppositū aut retrahens seu impediens patiatur: nō in succumbentia/sed i pugna. Si quis autem est ille: liberam volūtatem τ affectum inspiciat: τ deo relinquat prouidentiam passionū: τ fructum finalis euētus τ quare a deo ista permissio/nulla ratione cōsyderet. Omniū em̄ virtus aliquid habet aduersum/aliquid consentaneū/aliquid retrahens/aliquid prohibens: cū quo cōtinua pugna cōgreditur: sic em̄ vt inclarescat necessariū ē. Habet virtus fornacē: habet τ refrigeriuz: in vno probatur: in altero requiescit: τ habet agonez quo currat ad brauiū/τ nanciscatur coronas. Accessit aliquando tristicia: et peruenit ad animū obedientis: τ conficiebat eū pter dissuauitatem mentis/τ operis sterilitatem: τ dijudicabat in animo presidentem/velut importunū et ignorantem expedientia: sed tacebat ore pficiens opus/non amore precepti: sed sibi timens notam aut querelam si reluctasset: et negociū suū perambulabat in tenebris. Ignorabat em̄ astutias demonū: qui sepe mentē faciunt dissuauē/vt ex tedio retardent obedientis cursū: nec videbat q neq sterilitas iniūcti/operis/neq importunitas aut ignorantia presidētis adimit meritū subiugalis virtutis. Qui pcipientē iudicauit: terrā sursum/celum vero deorsum vertit: τ eodē instanti factus est iudex τ reus/dñs τ seruus. Obediuit quis insipide patri temporaliter eū veritus/τ collegarū pborrescens discrimen: pacem quesiuit iste in terris: sed nō bone voluntatis: gloria vero sibi ex hoc nō erit in excelsis. Dis em̄ aspectus virtutis tendit primo in primā τ increatā virtutē: et nō deo propter homines/sed hominibus propter deū obedientia τ concordia debeat. Obedire ad oculū carnis/carnis meritū habet: obedire ad oculū spiritus/supercelestia premia captat. Supinatur semper vere obediētis oculus: contrarij vero statutus ad terram. Tristicia in obediētia pseuerās/subiectū priuat a premijs: interpolata vero reaccēdit veraciter obedientie mancipatū: velut aqua proiecta pmodicū i ignē/a flatu folliū agitatū. Turbatio in obedientia queratur per causas: et ita dijudicetur. Sed Dauid omnino dicebat: Paratus sum: non fui: non ero. τ non sum turbatus: vt custodiā mandata tua. Psal. cxviii. Semper obediētia p verba dicit/τ agitur de presenti: non em̄ cōputat aliquid se fecisse temporis oblita pteriti: futuruz nō spondet: fecerat nempe semel: ad psens tē.

pus asciscitur actus eius. Omnes enim virtutes
suo modo merentur. Qui vero semel ad stipitē
eius intellectum ligauit ꝛ asinum: nunq̄ cadit
a merito dormiens ꝛ vigilans/sedens ꝛ ambu-
lans/laborans ꝛ quiescens/comedens ꝛ absti-
nens/orans ꝛ legens: semꝑ cumulat ꝑmia/pro
pter ꝓmptitudinē ꝑme oblationis ꝛ firmate fi
dei ad iubentē. Genus est spūalis fenoris mu-
tuata omni pecunia sub vsuris: ꝛ si nunq̄ expē
datur/accrescit ad mutuantem. Locatum ani-
mal etiaꝫ si quiescat/lucratur domino q̄ fuit in
federe: firmatus obediens etiam si concutitur
tentationibus aut quiescit immotus/volunta-
te meretur. Est obedientia ex parte virtutis: est
ex parte obedientis: est ex parte iubentis: est ex
parte ipsam ꝑmo instituentis. In virtutum de
scripta catalogo animi est libertas/ securitas
conscientie/non aberrans ratio/terminata ꝛ si
ne questione intelligentia: impleta voluntas si
ne pondere plena: sine nocte dies: lux tenebras
fugans: responsio subita questionibus diaboli
mundi ꝛ aduersantiū hominū: inquisitio cui re-
sponderi non potest: responsio que replicatio-
nes non suscipit: quia nō possunt inferri: pactio
inuisibilis: ꝑfecta origīalis iusticia/debitū red-
dens ꝛ actualiter exigēs: iusticia legis ꝛ gratie:
inuisa satisfactio: expiatio anime: ꝑfecta paupꝑ-
tas: pulchritudo ꝛ ordo nature: ꝯseruatio enti-
um: releuatio inclinatorū: restauratio perdito-
rum: ꝛ ad deum ꝛ ad hominem ꝑsidentem iusta
ꝛ plena cōformitas: inexceptuata dispositio ad
contraria sensus. Obedientia est donatio sem
per exacta: ꝛ cum reddit/plus exigitur: magis
vero se amplius porrigens: ꝛ ipsa vere absolu-
ta est ab omni quod exigi potest. Conuentum
atq̄ congregationem inuisibilem omnes fece-
re virtutes: in medio statuentes paruulam atq̄
puellam obedientiam: ꝛ veritas surgens in me
dio inuisibiliter in sensu inuisibili ab omnibus
perquisiuit: Habetis ne aliquid querele aduer-
sum hanc deiectaꝫ? Et responderūt: Nequaq̄.
Immo ipsa velut famula cum sit ꝑmiceria/nos
omnes honorat: in omī loco ꝛ tēpore atq̄ ope-
re nos veretur: nostras ꝑficit voluntates: letifi
cat congregationē nostram. Et mirū quod im-
partite nostra nobis simul tribuit iura. Ipsam
dicimus omnino innocentē: imo nobis nostra
tributa inculpate reddentem: a nostris absolui
mus debitis: dicentes liberam debere regnum
liberū introire. Similiter fecerunt ꝛ demones
aduersus obedientiam querentes testimonia:
non inuenerūt ipsam in aliquo suis legibus sub
iacere: sed omnino rebellē. Et nihil eoꝝ iuris
inuenientes aquilij velut impij maledixerūt: atq̄
damnauerunt ab ipsorū regno: disponētes cō-
tra eā bella crudelia: quia ipsa ipsorū fines actu
intrepido semꝑ pulsat. Ex obedientis autē par
te vita est imperturbabilis: applicatio vni inap-
plicabilis: alteri adhesio inconuulsibilis: mos
irreꝑhensibilis: actus iustus: ponderatū opus:
peruigil oculus: auris non obtusa: circūcisus mo

dus: paratū animal ad omnia onera sine discre-
tione ferēda: rota versa ꝛ reuersa semꝑ circa idē
centrū: ꝗeta milicia nō quiescēs: mirificus agō:
impauiditas mortis: ꝯsyderatus motus: impas
sio sensuū: deiectio corꝑis: tediuꝫ ꝗetis: leticia
laboris ꝛ inquisitio. Obediens verum damnū
suū existimat silentiū patris: ꝛ nihil se fecisse ar
bitratur/agitatus a ꝓmptitudine mētis. Colle
gam non querit in opere cōmisso: timens par-
titionē meriti sicut ꝛ rei: agitatur a sancta emu-
latione. Vellet enī preferri ad opera laboriosa
ꝛ vilia propter primum ꝑmium huius virtutis:
quod sicut in alijs virtutibus est fecisse. In se-
cundum vero non figit aspectum propter certi
tudinem bonitatis in animo prefixe de summo
ꝛ iusto deo: qui nullius boni detinet premium.
Est sine sanguine fuso martyr/qui lete portat
obedientie pondus. Plectratum semꝑ instru-
mentum est/ꝛ esse cupit obediens: vt semꝑ re-
sonet dominicā cantilenam. Rex ꝛ seruus obe
diens bonus: qui suo superiori incontradicte
subijcitur: ꝛ inferiora sibi possidet ipse subie-
cta. Semel ꝛ iterum obediuerunt omnia viuen
tia homini propter obedientiam seruatam ad
deum. Mutabant in egypto speciem creatu-
re: producebantur ꝛ veniebant ꝛ redibant ad
imperium hominis. Ethera dabant quasi grā
dines lapides: ꝛ ostendebant obedientiam obe
dienti. Stetisse sol legitur contra sue legis cur- Josue.10
sum obediente deo voci hominis: vt monstra
retur dominus subdito propter bonum obedi
entie obedire. Obediuit helie ignis: quia ipse 4.Reg.1.
domino obediuit: ꝛ in non reuertētes fecit in-
cendium: quia erat homo dei: ꝛ non suus/sibi
scilicet viuēs. Tu poteris de celo aduectare ignē
in consumptionē tuorum peccatorum ꝛ super-
borum motuum. Prohibebat imbres de celo
ꝛ educebat/ꝛ tu obediens poteris prohibere
lachrymas/ꝛ earum imbrem velle producere.
Coruі sibi subditi erant: etiam demones subijci
untur vere subiectis: vt eorum malo ministerio
ꝑ resistentiam mereamur panem vitalis doctri
ne ꝛ spiritualis alimenti: vespere vero in fine se
culorum resurrectionem carnis gloriosam ac-
cipiemus. Et magnus monachus Athanasius
centum demones habuisse legitur quadragin
ta annis ad tentationem: quos post resistenti-
am tanti temporis habuit ad obedientiam et
subiectionē: ꝛ precepto eius/trecentorum mo-
nachorum fecerunt cenobium cum omnibus
officinis/educētes aquam ꝑ aqueductus alon-
ge: reuitantes etiam monachos quos ipse vole-
bat habere consocios sine intermissione: do-
nec cum eo ꝑgerent morituri/magis vero mo-
rituri. Igiī in obediente obediētia recuperatio
est prime iurisditionis date creature rationa-
li. Dū ꝑficit iussuꝫ obediēs terret demōes: fulmi
nat in inferno: tremere facit oēs aereas terras
q̄ ꝑtātes: ꝛ sibi asciscit lucidas inuidie liuore
carentes. Quod simile appetat simile/natura ꝛ
ars mos fecit ꝛ gratia. Igiī qualis obediēs ta-

les sunt complices quesiti aut voluntarie acce
dentes. Huic virtuti omne vitium insidiatur
et argumentũ: quoniã omnium ipsa est inter-
emptrix: nihil ascribit ad impossibilitatẽ. Obe
diẽs omnia sperat posse pficere iussa: nouit enĩ
ista virtutem miraculose operari supra natu-
ram et artem: quam sententiã si vellẽ armare
peractis exemplis/ad inceptum sermonẽ tar-
de conclusio sequeretur. Obedientia obedien
tis est quodammodo doctrina precipientis:
pro eo qꝑ oportet obedientem omnes latebras
anime sue/atq; omnes tentationes placentes
⁊ nõ placẽtes: ⁊ si qua contingẽtia circa seipsũ
in vtroq; sensu suo manifestare directori: vt ex
hoc pcipiat qd iniũgere/qd vero ꝓhibere ha-
beat in subiecto: aut quã cautelã quãve medelã
expediat opponere: ĩ qbus laxare aut retinere
frena: non enĩ omnes duces p spm̃ nouerũt om
nẽ consistentiã subiectoꝝ. Qui vero se abscõdit
dirigẽti/tenet infra viscera damnationis mor-
tẽ. Est obediẽtia ex parte pcipiẽtis. Ipsa est ex
quisitio debiti vt psidens exquirat debita iura:
ne remaneat exactor ⁊ exactus in debito inuisi
bili obligatus. Est ars imposita diuersis pficiẽ
da opibus atq; laboribus/ diuersa lucra susci-
piẽs/nullis exhaurienda expẽsis. Probatio est
athletarũ ⁊ subita tuba/ vt pparatio fiat ad bel-
lum: impositio non electa: progatio contrarij
ad voluntatem subiecti/iussio non quesita/me-
dicina pter intentionem infirmi/impulsio ⁊ re-
tractio non reqsito illo qui sic agit. Sessor pro
suo modulo frenat ⁊ calcaribus vrget equum:
vt nec sue fortitudini/aut impetuositati consen
tiat/aut parcat segnicies desolate. Moderatur
auriga equos quadrigã trahẽtes: ⁊ nunc tar-
dius/nũc velocius angit. Sic qui presidet pm
pititudini subiectorum/non semper frena rela-
xat ⁊ stimulat tarditatem: et virtutum currum
trahentes non lorizat ad placitum. Quotiens
enĩ qui preest subditorum preelectam perficit
voluntatem: aliquam margaritam cadere facit
de corona: nisi preuenisset quod ipse disposue-
rat firmare mandato. Non permutebat Sa-
lomon ad edificationem templi aliquem magi-
strorum in eorum sapiẽtia laborare/sed ĩ sua: ip
se sciebat peroptime quomodo debebant do-
lata coniũgi: nec qui preest/ permittat proprie
sapientie opera fieri a subiectis: suum est diffi-
nire fienda. Quotquot suis subditis nouerunt
atq; dilexerunt inuisibiles conciliare coronas:
contra ipsorum voluntates ex aduerso fece-
runt ascensum. Obedientia prout imponitur
ab arcbote/antidotum probatum est/porrectũ
contra venena serpentis: sed qui experimento
non didicit obedientiam/sepe incaute precipi-
et: sed fides obedientis librabit vtrumq;. Du-
rum est qꝑ sciat equitare/ nesciens ambulare.
Docere vero quod quis non didicit/aut pre-
sumptio/aut stulticia seu paracletus est. Nem-
pe absq; dubio non a verbo aut a libro/sed ab
experientia ipsarum aut infusione comprehen

dunt pfecte virtutes: ⁊ si de christo dicit: ex his
que passus est didicit obedientiam: quod sequi
tur tacebo. Igitur ad huius directionem per-
fectam eum qui precipit /oportebit sancte hu-
ius gustasse dulcedinem: ⁊ per longa tempo-
ra tractus per montana ⁊ plana huius virtu-
tis: non sterilia/sed fructifera imperare subie-
ctis: ⁊ diuersos diuersis agones iponere: atq;
variare sonum sm tempora regiones/conuer-
sationes/aptitudines ⁊ loca huius intellectua-
lis musice instrumenti. Ac per hoc ex parte iu-
bentis ipsa obedientia est quidam oculus in-
sopitus ad cognoscendã opportunam varieta
tem: et renouatio moris et ordinis atq; legis/
sm subiectorũ expedientiam magis bonam,
Est etiam inflexibilis iusticia: ne cadat a rigo
re qui precipit/etiam contradictus: nec aliquo
tentus tedio/ reponat in pharetra obedien-
tie sagittas. Nunqꝫ sileat obedientie guberna-
cula tenens / nisi cum ipsa operibus clamat:
cum vero ipse rex silet/ dux spiritualis incla-
mitet. Sed nec segniter dixerim: vt post be-
ne operantes exhortando ad melius etiã sem-
per clamet. Clamat dux belli post impauidos
certatores/vt promptiores reddat ad emulos.
Ad optime remigantes nauis gubernator si-
bilos crebros emittit/⁊ validas voces: vt etiã
apparere faciat negligentes ex huiuscemodi
importunitate clamandi. Prefectus operum
non solum negligentibus insultat clamori-
bus: sed etiam exhortatur actiuos. Obedien-
tia est preuisio agendorum/ discretio vitando-
rum: apponit prima si qua dirigenda sũt in
celum: secernit secunda omnia mergentia in
infernum. Si conditionalis non est obedien-
tia subiectorum/ sed libera et libere dedicata
in omnem ⁊ propter omnem profectum presi-
dentium: obedientia quam dicemus manda-
tum erit in omne bonum virtutum. Ac per hoc
fides post primam fidem: spes post primã spẽ
charitas/humilitas/paupertas/castitas/iusticia/
temperantia/prudentia/fortitudo saltẽ animi
ieiunium/oratio/psalmodie/misse/discipline/p
strationes/abstinentia/patiẽtia/mortis memo-
ria/obliuio iniuriarũ/ pax/ꝯcordia/ maturitas/
mãsuetudo/mititas/silẽtiũ/statio/qes/sensuũ cu
stodia/pegrinatio/puatio/ꝯfidẽtia/timoris ex-
pulsio/serenitas mẽtis/mollis responsio atq; lo
cutio/vigilia/hospitalitas/penalitas: ⁊ vt dice-
re audeam/ ipsa pciosa mors sub obedientia ca
dũt. Has omnes ⁊ similes numerari difficiles
mandabit animarũ diligẽs pastor/omni puisio
ne phabita. Conditionata obediẽtia nõ abne-
gauit p omnia voluntatẽ: nec se totã tradidit ro
te: sed fecit partes ⁊ partes rerũ /locorũ ⁊ tẽpo
rum: de qua nullus nobis ad presens est sermo.
Secernens obedientia omnia secernit que ad
regnum pertinent tenebrarum. Primo quidẽ
archos istã dirigere volens/lucis virtutẽ assu
mat: vt eqliter se cõmunicet in subiectos/vt lux
in subiecta corpa sui luminis susceptiua. Nã

luce nō fit corporū eque acceptio: Quis cor-
porum differentia multa fit ad ipsi⁹ suscepti-
onē: vt corpora diaphana et trāsparentia: que
magis ipsā irradiātē suscipiūt ꝙ cetera: quod
nō ꝓuenit ab equa irradiatione lucis/ sed ab
impositione suscipiētis corpis. Erit igiť presi-
dens lucis imitator intentus: vt equaliter cō-
municet animis ꝛ moribus subiectorū. Et eo
plus ꝑmittat se illabi vni ꝙ alteri: quo subdito-
rū cognouerit mentes et corpa magis ad suā
obedientiā aptari. Nec se retrahet lux a ligno
quod eā nisi superficialiter nō recipit: et solum
irradiabit crystallum: ꝙ eam superficialiter et
in intimis suscipit. Et quoniam lucis est secer-
nere a se tenebras ac fugare: hanc imitat⁹ aīa-
rū dux: omnes tenebras spūales et inuisibiles:
necnō vt ita fatear/ et palpabiles ex morib⁹ fu-
gabit de regno ducat⁹ eius. Et primo quidē ꝓ-
priū amorē velut proditorē sancti cenobij con-
demnabit. Amorē autē specialiter colligatum
vnius ad alterū/ maxime palam factū ex signa-
tis moribus/ eradicabit velut pessimā pestem.
Etenī applicatus amor ad vnū/ ceterorū est cō-
demnatio atq; accusatio pro defectu. Si enim
prepollentia virtutis maiorē mereat dilectio-
nē/ annuimus: sed refrenabit si virtuosus est/
qui ex virtute diligitur/ improuidum dilecto-
rem: qui se reddit notabilē ex cōuersatione sin-
gulari atq; speciali ad oīa. Uirtutis et chri-
stianitatis amor/ si palliū induit veritatis: mē-
se agit: signa nō querit: maxime ne astantiū of-
fendat aspectū. Igiť omnes alios accusabit ꝛ
cōdemnabit/ etiā si virtuosus: quia nō alij vir-
tuosi quibus tantus nō est adhibitus amor: at-
q; ab eis retractus: vni vero accōmodatus.
Et cōmunitatē fraudare muneribus ordina-
tis ad corporis vitā/ damnabile sit: multo ma-
gis amore appropriato decipere/ detestabile
amplius est. Ex colligato eñ amore atq; ꝯuer-
satione lites/ defensiones/ applausiones/ excu-
sationes/ ꝓmotiones/ recōmendationes oriū-
tur: et suspitiones et indagationes male: qnq;
odia/ obiurgationes et cōuitia: que oīa velut
ramos venenatos/ et ipsorū primā radicē/ mu-
crone obediētie atq; iusticie oportet abscidere
velut ledētia et inficiētia quod cōmune nosci-
bonū. Ac ꝑ hoc vt breui verbo edisserim: in ꝑ-
cipiente obedientia est cōseruatio iusta ordi-
nis: quo nō turbato/ irreꝑhēsibilia sunt oīa:
quo turbato/ merito reꝑhēdūť q reꝑhēdūť oīa:
Omnis eñ reꝑhensio et argutio morū ab in-
termissione ordinis sumpsit exordiū. Ordo eñ
omne vitiū excludit: quia nullū vitiū ordo reci-
pit: nec esse potest vbi ordo cōsistit. Omne igi-
tur vitium ordini est aduersum. Sedebit pla-
ne qui ꝑsidet in solio iusticie/ ad firmandū cō-
tra vitia per obedientiā irremota decreta: ne
ordo nature/ morum atq; gratie in aliquo con-
Prouer. 20 turbetur. Hinc Salomon ait: Rex qui sedet in
solio iudicij/ dissipat omne malū intuitu suo.
Malum ledens quod cōmune noscitur bonū:
et omnē perturbauit rempublicam: cum vnus-
quisq; facit quod libet. Hoc primo prima/ in ce-
lo/ in terrestri paradiso/ in originali mundo vt
scribitur: quia omnis caro corruperat viā suā. Gen. 6.
Et in tempore quo populus dei deprauabať
per id quod i libro Iudicū legiť: In diebus il- Iudicū. 17
lis nō erat rex i israel: sed vnusquisq; quod sibi
rectū videbatur/ hoc faciebat. Faciebat vnus-
quisq; quod rectū sibi: non quod rectū ordini
atq; iusticie videbatur. Exterminādū est hoc
malū/ quantū se possibilitas efficit: non solum
de segregatis cenobijs/ sed de omnibus limiti-
bus christianis per obedientiā presidentis: vt
sm Apostolū/ omnia ordinate fiant in nobis. 1. Co. 14.
Propriū vero crescit in natura velut putrida
tabes: et maliū inficiens omnē animam cui ad-
heret. Deus non dedit alicui ꝓpriū in suo vni-
uerso: quod vult omnibus esse cōmune. Hoc ve-
ro propriū appellaui/ quod specierum esse cre-
atarum in ordine differēdi dicit: vt risibile ho-
minis: crocitare corui: quod surgit ab ipsa in-
cunte natura: seu propter quod inhonestū de-
uitatur/ et custoditur honestū: vt ꝓpria sit vxor
ne fiat turpitudo cōmunis: siue quod a virtute
seminaria transductione producit: vt ita vnus
filius tm̄ proprius sit duorum/ ꝙ nullo mo-
do fieri possit plurium. Seruatur hoc etiam in
animalibus et plantis. Aut proprius virtutis
actus: cū quis hoc bonū facit quod nemo ali-
us facit: Quis simile faciat/ aut facere possit.
Necnon propriū dixerim iniquitatis ocium/
vnde in agēte generatur peccatū: quod ita est
vnius/ ꝙ nullo modo alterius. Nam si mille
hominū voluntates ac manus ad homicidi-
um vnius conuenirent: ita quod vni⁹ est propri-
um in deordinatione voluntatis et manualis
iniectionis/ nullius alterius esse nequit: Quis
malum cōmuniter fieri possit. Fertur quidā no-
mine Joannes sancte vite/ degens et habitās
in remotis partibus a cōmuni hominum ha-
bitatione: de suis facultatibus irretente mini-
strans petentibus ostia domus sue: que nec
viatoribus clausa erant: ꝛ multis sudoribus in
arte laboriosa culture terrestris cōquirebat ꝓ-
prie/ vnde posset petentibus plene cōferre. Ad
quem casu viandi venerunt vno die quidā dis-
currētes habitu religiosi: ꝛ verbis et moribus
idē profitebanť: ꝛ indigētia vrgente hospitati
sunt apud eū: et vt fieri assolet/ cū curiosis que-
stionibus ꝓpulsarūt: inter cetera pferētes: Ho-
mo dei bona sunt que facis: ꝙ laboras: ꝙ de tu-
is facultatibus transeūtibus irretente mini-
stras: sed hec ꝓpria sunt: dom⁹/ suppellectilia/
prediū/ atq; iuga boū. Dimitte ista omnia: ꝛ vi-
ue absq; proprio. Qui simplex existens: et nihil
in animo propriū possidens: magne sapientie
dedit responsum: Uere fratres ignorāter vixi
vsq; ad hanc diē. Non me credebā ꝓpriū possi-
dere: cū personā et res omnibus indigētibus
voluerim et fecerim esse cōmunē: nec vnꝙ alio
meo potui in hoīb⁹ cognoscere ꝓpriū nisi pec-

cītū. Illi aūt stupētes ad responsionē verbi ta-
cuerūt. Et vere ꝓpriū creature rōnalis est ꝑim
quitatē posse peccare: quod ceteris spēbus. vo
tatis nō pōt esse cōmune. Propriū vero quod
ab auaricia sumpsit initiū/ꝑ iustas leges ad de
uitandū peiora/sepe defensum ab origine mun
di vsqꝫ in hāc horā ordinē ꝑturbauit: quod ab
omni ꝓfessore virtutis ꝑ obedientiā est arcen-
dū: vt nō solū in magnis rebus/sꝫ etiā in modi-
cis ꝓprius nō ꝑmittat̄ vsus. Et incūctāter in
oībus in qbus potest seruari cōmunitas/ser-
uet̄ nulla ꝓprietas. Consueuit nēpe nō solū at-
tributa ꝓprietas/sed diutinus vsus sibi vēdica
re in ꝓpriū quod accepit: ꝛ afficit̄ passibiliter
animus: vt si priuat̄/remaneat inquietus: ꝛ ad
uersus eū sepe oculū strabonizat/cui videatur
adesse quod tenuit: ꝛ suspitionē plerūqꝫ imagi-
nat̄: vt fiat suasione alterius quod de pastoris
prouidentia sana ꝓcedit. Non ꝑmittet doctor
omnino alicuius animā ad rem aliquā colliga
ri: sed etiam vestes ꝛ calciamēta mutabit vni-
us ad alterū: nisi corporum inequalitas contra
dicat. Instrumenta vero artū competētia cō-
petentibus ꝓsidis iudicio erogent̄: vt scriptor
cuius manui cōpetit pēna/calamus: quod sibi
nec est ad aliud manus apta: atramentariū in
vsu suscipiet: ꝛ ligo ꝛ vomer ei qui argiculturā
nouit. Non erit bonū instrumentoꝝ vnius ad
alterum facienda conuersio: vt non aliter nisi
ſm artis peritiā instrumēta peritis in vsū opis
cōcedant̄. Inuigilabit sedulus ductor spūalis
exercitus: vt ab oībus nociuis abstineāt oēs q
in agone spūali contendūt: ꝛ inflexibili obedien
tie virga minabitur ꝛ ꝑcutiet omniū colla. Ex-
quiret impterniisse sub cēsura ipsius obediētie
ab vno vitā alterius: vt quod ꝑ reuelationē aut
ꝑ spm̄ non nouit/ꝑ inuestigationē vnius ꝛ plu-
rium clādestinam possit inuenire que sit morbi
da pecus: quā aut sanabit pastoralibus instru-
mentis ꝛ cataplasmatibus necessariis; aut si
plaga insanabilis adest: aut sepabit omnino a
grege: ne aliquam aliā in speciali maculet: aut
totum corrumpat ouile. Si obedientie primū
institutorē inspicimus: obedientia inuestigatio
in sublime nos trahit/vt nec ad plenum posset
intelligi. Et ad ostendendū quod dicit̄/nō suffi
ciet lingua cordi: cū deus summe bonus eter-
naliter existens/infinite ꝯcognit⁹: ꝑ eo quod ab
eterno creatura non fuit sine cognitiōis capax:
sed ipse ſm altitudinem infinite sapiētie sicut cū
voluit creaturā creauit: cui sua benignitate in
notuit. Et primo quidem ordine atqꝫ dignitate
angelicam: cui non ꝑ verba sonātia/sed ꝑ intel-
lectualē ostensionē illuxit: se insinuans eius cre
atorem ꝛ deum ꝛ dominum: exigēs intellectua-
lem obedientiam: non ad suam/sed ad illius fir
mādā beatitudinē: ꝛ creaturā rationalē atqꝫ cō-
positam ꝓduxit in esse: cui longe aliter se insinu
auit creatorē ꝛ dominum: ꝛ obedientiā in vtro
qꝫ compositorum exegit quodam transitu ꝛ re-
spectu iterū retransitu: ac si deus homini lo-
queret̄: Creo aūt creaui te: vide transitū vt obe
dias mihi: vide retransitū vt beatus fias. Itē
vide retransitū nō in te/sed in me. Uide finalē
ꝛ itē post ꝑmā ꝛ itē retransitū ꝛ respectū. Et
cū oīa deus simul aut indistincte crearet: scri-
pture tn̄ sacre distincta locutio commemorat:
quod in omni quod ꝓduxit/deus in creādo ꝛ ꝓ
ducēdo nō dn̄s nominat̄: cū vero ad hominem
creandū venit̄/deus ꝛ dominus dicat̄: vt ob in
signe monstret̄ nullius alterius creature ratio
nalis voluisse scripturā/ꝙuis esset dn̄s/appella
re: sed tantū hoīs: cuius ꝓprie ꝓpriū est sub ce
lo rationabilē obedientiā recipe: ꝑ intellectū si
bi coniugari affectu ꝛ actu efficere: ab eo qui
collo eius suū iugū imposuit/potentiā accepit.
Est siquidem obedientia institutio eterni legis
ꝛ volūtatis tēporalis exactio/ firmata dei sen-
tentia/irremota iusticia/inuariatū iudiciū/irre
ꝓhensibilis iussio/honestū ꝓceptum/vtile mā-
datū/ rationabile imperium/regio quietis/ex-
pectatio in termino/conseruatio creature/tur-
ris fortitudinis/ars securitatis/currus dei: lu-
na nocturna/sol meridianus: arca noe liberās
a diluuio: arca federis sup quam requiescit glo
ria inuisibilis dei. Et vt ex multis breui verbo
ꝑstringā: obedientia est tota pulchritudo actua
lis rationalis creature. Obedientia est iusticia
in conspectu tribunalis diuini/diuinas ab eo
exigens ꝑmissiones. Diuina em̄ bonitas de-
dit creature rationali speculū ꝛ argumentum
quo acceptam pulchritudinē inuisibiliter ꝛ visi
biliter in moribus conseruaret/hoc est obediē-
tiam. Nam nulla maior in creatura visibilis pul
chritudo ꝙ vt ipsa consistat ante factorē: ꝛ cre
atoris ꝛ creature mutuus sit aspectus: melius
in eo quod pulchrum est sibi ꝛ aptū/ꝛ quod de-
forme aut ineptum/ꝙ in seipsa conspiciēs: hoc
obedientia facit/a deo mentis faciem nō auer
tens. Et ꝙuis ipse omnes respiciat: inobedien
tes vero ipsum non respiciunt/ab ipso faciem
auertentes. De quibus ꝑ ꝓphetam dicitur: Et Zach. 7
nihil voluerunt attendere: scilicet que manda-
bantur: ꝛ verterunt scapulam recedentes: vel
ſm aliam litteram/recesserunt retro ꝛ aures su-
as aggrauauerunt ne audirent: ꝛ cor suum po-
suerunt adamantem ne audirent legem. Spe-
culum anime sine dubio deus est: qui saltē per
scripture obedientiam/nostris oculis se oppo
nit: in quod sedule aspiciētes seruatur pulchri
tudo nature: necnon ꝛ gratie superinducit̄ or-
namentum. Nam quam pulchritudinem queli
bet creatura singillatim atqꝫ coniunctim habe
re potest in ordine vniuersi: ꝙ vt id agat quod
sibi ꝓceptum atqꝫ impositū est: ꝛ illū obtineat
finem ad quem ordinata est. Ipsa nobis plan-
tarum ꝛ arborum atqꝫ omnium rerum natura
demonstrat: cōsyderantibus rationalem ꝛ in
tellectualem vniuersi pulchritudinem/non ocu
lorum tantum obiectionem. Que nam pulchri
tudo maior potest esse cuiuslibet arboris: ꝙ vt
illos producat fructus quos sibi prima natu-

tã quã deus est/indidit in natura creata/ que
successu procedit. Et si aliquando insita susci-
pit alterius arboris et producit: quis insertus
sit surculus per manũ artificis: quod suscipit
et ꝓducit: magis est pulchritudo nature q̃ ar-
tis: nam cuiusuis arboris id est fructus et fi-
nis. Que maior pulchritudo cuiuslibet anima-
lis/auis et piscis: q̃ vt id efficiant aut partici-
pant ex eis ad quod deus in natura produxit?
Nulla maior oculorũ pulchritudo decernitur
esse q̃ visus. Pulchritudo enĩ oculorum non
quantitas et lippitudo/ color et figura / sed vi-
sus: ad hoc enĩ oculum ipsa natura produxit.
Pulchritudo vero auris nulla maior auditu:
et narium q̃ olfactus: palati q̃ gustus: lingue
q̃ diserta loquela: manuũ q̃ tactus: et similiũ
similia est diffinire. Que nam maior pulchri-
tudo lucis q̃ vt luceat: et omniũ elementorũ/
q̃ vt eorum propria seruent: et finem debitũ
sortiantur? Hec omnia si qua dixerim/aut sen-
su/aut ratione carent: sed ad rationalis homi
nis pulchritudinẽ reuertamur. Que maior ho
minis pulchritudo/ q̃ vt obediat deo? Certe di
xerim nullã. Hoc est quod Salomõ in fine sue
Eccle.12. cõcionationis testat/dicẽs: Faciẽdi plures li-
bros nõ est finis. Time deũ ⁊ mãdata eius ob-
serua: hoc est ois homo: id est ad hoc creatus
est ois homo: ⁊ ex hoc finẽ suũ sortit omnis ho
mo. Si singillatim quẽpiã ꝯsyderas: hec est to
ta pulchritudo eius: vt coraꝫ ꝑmat inturbabili
pulchritudine semꝑ assistat: ⁊ pulchritudo cre-
ata corã increata ꝑmaneat: ⁊ causatũ causã nul
la ratione dimittat: Si cũ alijs quempiam con
templeris: obedientie pulchritudo tanto erit
validior/ quanto quis cum alijs q̃ singulatim
est melior. Ista federis arca durante ꝑ deser-
tum ⁊ nemora portata/in castris sita/ꝑ mansi-
ones cũ ipsa subactis hostibus/mundo diru-
pto in subuersione hierico: patriã promissio-
nis nõ terrenã/ sed celestẽ in curia et ante tri-
bunal diuine iusticie iuste quodãmodo possu-
mus postulare. Ipse nãq̃ ad huiusmodi virtu-
tẽ se pacto ligauit: et pollicitatiões ei fecit eter
Esa.1. nas: iuxta quod Esaias dicit: Si volueritis et
audieritis me: bona terre comedetis. Et Pro
Prouer.21. uerbiorũ dicit: Vir obediens loquet victoriã:
Nullus de victoria poterit disputare ꝓ christi
ana militia/nisi supna coaptauerit: sed vir obe
diens/ seipsum mundũq̃ deuincens/ palmife-
ram victoriã loquetur. In superis luce clarius
patet obedientiã quandã esse iusticiã: cũ qua in
uerecũda facie stare poterimus ante dñm ad ꝓ
missa petẽda: dei misericordiã ꝑstãte audaciã:
ꝓ iusticia inferẽtes fidã obediẽtiã. Et in Deu
teronomio post multas optiones ⁊ causas sub
Deu.30. iungit: Elige ergo vitã: vt ⁊ tu viuas in sempi
ternũ: ⁊ diligas dñm deũ tuũ: atq̃ obedias voci
eius illiq̃ adhereas. Ipse est enĩ vita tua ⁊ lon
gitudo dierũ tuorũ: vt habitas in terra ꝓ qua
iurauit patribus tuis abraam/isaac/⁊ iacob vt
daret eã illis. Ecce ꝙ sub iuramẽto vere obedi
entibus ꝓmissa est terra celestis. Sed ne quis
in animo q̃rularet ꝙ de terra ꝓmissionis intel
ligit: respondet ꝙ omnia in figura ꝯtingebãt
illis. Et nec abraã ⁊ isaac ⁊ iacob possederũt ter
raꝫ ꝓmissionis: neq̃ in illa vita fuit alicui aut
erit in sempiternũ. Nec in mundo isto alicubi
est longitudo dierũ: ⁊ nemini deus in hac regi
one vmbre mortis ita est vita/ vt anime a corpo
ribus non dissoluant ꝑ mortẽ: ⁊ corpora resol
uant in cinerẽ. Perparũ quid innotuit quid ex
ꝑte instituẽtis dei obediẽtia sit: ſ; adhuc suspi-
ce oculo mẽtis: ⁊ ad altiora porrige visum. Fe
cit deus creaturã absq̃ vlla macula: ⁊ vellet ip-
sam manere absq̃ vlla querela: ⁊ qm̃ angeli nõ
sunt stabiles ꝑ naturã: multominus ⁊ homines
qui habitãt suꝑ terrã. Et mobile in mobili ha-
bens immobilitatẽ habẽdo sortit. Igit statuit
deus obedientiã homini/ vt vita sit sine quere-
la: ⁊ ipsa sola vita est obedientia/imo creatura
viuẽs sine inferẽda querela. Nã de quo reprehen
di potest/qui summo creatori obedit? Quã ad-
uersus eũ quis habebit querelã/qui diuinis le-
gibus seruit? Erit immaculatuꝫ opus artificis/
cũ ꝑficit voluntatẽ actoris: ⁊ absoluet a legibus
motus adherẽs ei qui nunq̃ est motus. Ut re-
ferã obedientiã in amorẽ: imo dico obedienti-
am ⁊ charitatẽ ꝓut ab ipso deo primo instituit
nulla rõne differre. Naꝫ amor amato obsequit
⁊ subijcit: ⁊ tãto subijcit verius/ q̃to amat ardẽ
tius: ⁊ inheret strictius cuꝫ obedit attẽtius. Ut
quomodo obedientiã vltimo dicã: obediẽtia insti
tuta est charitas: que negligentiã ignorat/incul
pate obedit: possibilia omnia suscipit cui nihil
impossibile imponit: virtutes oẽs disponit que
iugũ suauiter portat: inheret tenaciter: suscipit
affectus immobilitatẽ/nesciẽs variari: ꝑ multa
diligẽs vnũ: q̃uis multa ꝑficiat ꝓpter vnũ: ⁊ di
uersa iniuncta reputat vnũ: ⁊ diuersos ꝑcepto
res que dei sunt ꝑcipiẽtes/existimat dñm vnum
⁊ omnia reducit in vnuꝫ: ⁊ passiones innũeras
vnã reputat ꝓpter vnũ: desyderia coaceruat in
vnũ: homini vni vel pluribus se subijcit ꝓpter
vnũ: ꝑcepta decẽ aut duo reducit in vnuꝫ: quia
obedire solũ esse dicit suũ officiũ in vnuꝫ: quia
vna est cũ vno: vna cum vno: vt ineternũ fruat
vno/ ⁊ omnibus beatis vno. Ad cuius amplio-
rẽ dissertionẽ ꝓ nostra forma viuendi qualiter
sit facta christi obediẽtia/oculo fidei videam9.

Descendit cuꝫ illis iesus nazareth: Luce.2.
et erat subditus illis. Descẽsus ẽ in obe-
dientia: nã nisi animus ad ima descendat/om-
nino reluctabit obediẽs. Hic descẽsus ab arte
mentis fit: ab omni altitudine cordis: ab omni
timore mẽtis: ab omni iudicio elatiõis: ab om-
ni ꝓposito cõtradictionis: ⁊ ab omni reputati-
one ꝓprie cognitionis. Usq̃quo erit descen-
sus? Nazareth ẽ terminus. Ecclesia christi mo
nasteriũ: eccl'ia christi cenobiũ: ecclesia christi
collegiũ: vbi christus dei filius/ab omni mũdo
visibili monachus abdicatus/incomꝑhensibi
li obedientiã agit. Sed decebat locus actioni;

decebat psone obediētī. Nazareth flos ē. Flo-
rida i odorib9/ florida i aspectib9 debet eē obe
diētia. Flos medꝰē inter gēmā⁊ fructū. Prece
det gēma florē: sequit florē fruct9. Gēma desy-
deriū est siue volūtas ordinate viuēdi ad ꝯspe-
ctū dei: flos ꝟo irrephensibilis est ⁊ delectabi-
lis in virtutibus vita. Fructus in quē flos desi-
Eccl.7 net/ vita eterna. Et philocapta spōsa videre af-
fectabat: si vinee scȝ anime gēmis desyderioꝝ
bonoꝝ tumide/ in bonis operibus atq; virtuti
bus floruissent: ⁊ si q̄ fructus ex virtutū flo꞉ib9
carperent. Vere flos est obedientia: in virtutū
floribus agit: in fructum infallibiliter desinens
quod ē supez regnū. Nazareth est ꝟgultū: ⁊ si-
ne virga correptionis ⁊ discipline obediētia p-
Prouer.13. fecte nō agitur. Qui parcit virge/ odit filiū: di-
cit scriptura de carnali filio: verum sic experien
tia docet de spirituali filio atq; patre. Luce cla
rius patet q̄ pater spūalis nō corrigens subdi-
tū/ vsq; ad eternā mortē odit eū. Huiuscemodi
odiū carnalis patris in filiū sepe tēporalia siue
corporalia damna cōcausat: sed spūalis patris
negligentia corrigendi que odiū dicit/ ad gehē
nā cōpendiū facit. Sit ergo in nazareth obedi-
entia: ⁊ accipiat q̄ ꝑest/ omnino virgultū: ⁊ corri
gat quē assumpsit in filiū. Sanctitas interpreta
tur nazareth: sanctitas certe a sāguinis tractu-
ra sumpsit initiū. Et sanctus sanguine tinct9 di
cit: vt vsq; ad sanguinē impretermisse oporteat
obedire: nā ⁊ christus in nazareth subditus/ fa-
ctus est obediens vsq; ad mortē/ ⁊ omnem san-
guinis effusionē. Appellat ꝯsecratio nazareth.
Cōsecratio est alienatio rei ad deū. Cōsecratus
est ⁊ esse debet deo verus obediens: ⁊ ad nil ali-
ud debet ꝑostendere aptitudinē nisi ad ea q̄ dei
sunt: velut vas soliū diuinis cultibus cōsecratū.
Sed qui erant huic monacho/ huic forme obe
dientie ꝑsidentes: q̄bus subditus erat q̄ omniū
dn̄s erat? Maria ⁊ ioseph/ veritas ⁊ charitas.
His ducibus ⁊ his prelatis sine intermissione
obediamus. Si qui autē ꝑcipiunt/ mariā illumi
nationē/ ioseph augmentū a suis laterib9 habe-
ant: ⁊ ꝑter veritatē ⁊ charitatē subiectis nullo
modo precipiāt: ⁊ ꝑter ipsas subditus alia scire
nō doceant neq; cogant.

De occulta vita iesu. Ca. II

Inter cetera que menti vitā iesu cōsyde-
ranti attestant ad miraculū: atq; in con
templatione suspendiū est occultatio vi-
te sue: non tamē ꝑsone ꝑ decē ⁊ octo annos iu-
giter celebrata: de qua nullus quatuor euange-
listarū aliquid retulit: q̄ occultatio atq; silentiū
magnū nobis innuit agendoꝝ morū mysteriū.
Deitas in hūanitate celata erat ⁊ occulta ocu-
lis: ⁊ ab oībus ꝑter q̄ a fidelib9 intellectib9: que
quod nō videbant credebant: ⁊ quod ratiōe nō
percipiebant/ fidei tradebant. Iste siquidē de9
homo submisit deitatē atq; virtutē isto in tem-
pore: vt nec ꝑ opera mira crederetur deus: nec
per alia exercitia probitatē atq; virtutem habe
re crederetur: vt ex suis gestibus aliquos trahe
ret in admirationē: aliquos in stuporē: aliquos
in consyderationē: aliquos in derisionem. Co-
gnoscebatur ab hominibus nazarenis: q꞉ nec
celabatur persona: nec alius crederetur q̄ cre-
di volebat/ si apparuisset extemplo. Credi sane
volebat deus homo inter homines ꝯuersatus
vt homo: peccati macula procul pulsa: cum car
ne tamē similiter peccatrice. Erat sane stupen
dum hominē iuuenē videre pre ceteris insignē:
moribus grauē: incedentem honesto ⁊ placito
vultu/ proclinis oculis/ retractis manibus: ser
monē rarum habentē/ ⁊ nihil impertinēs in ser-
mone: loquebatur voce submissa/ omni ꝓiecto
clamore: disertissimus in verbo existēs: vestit9
modeste/ nihil perperā in vestibus habens: cō-
mensurate pedes mouens/ quiescens ad tēpus:
vt nulla leuitas notaretur in motu: egregiā cor
poris formā habens/ qualis nunq̄ apparuit in
natura: nō giganteā aut remissaȝ: sed talē/ qualē
habere decebat: qui omnia fecit in pondere et
numero ⁊ mensura: qui nec reprehendi debeat
nec iuste poterat in omnibus que sunt a mori-
bus/ aut insurgūt ab ipsa natura: nec s̄m physo
nomiā de moribus hominū/ ⁊ interiora per ex-
teriora falso iudicantes illi homini deo ex defe
ctu nature aliquid posset asscribi: nullam tamē
humanā atq; mundanā aptitudinē ostendebat:
prout assolet etas illa. Erat enim aptus reb9 di
uinis: imo totus diuinus erat: q̄uis ex dono na
ture indicia multa susciperet/ q̄ iure omnibus
aptus esset. Et mirum erat credere/ q̄ pauper-
culis duobus talis filius esset natus: indicabat
magis dignitati regie cōuenire/ q̄ ioseph atq;
marie. Sed quinimo. Ignorabant enim arca-
na. Ex alio aūt insurgebant detractionis indi-
cia: ⁊ habebat ignauus sepe reputatus ⁊ stult9:
vbi iam clarere incipit humilitas magna eius.
Hic non studebat militie: nec satagebat ꝓ cor-
poris virtute pandenda: vt se minus fortez/ aut
magis inter suos coeuos ostenderet. Et si laces
situs interdum iniuria/ nō manu aut lingua re-
spondebat alicui vocem: vnde fugax ⁊ pusillani
mis habitus est. Artem nullā discebat/ vnde ca
pteret necessaria vite: sed aut maternis aut pa-
ternis lucris/ ⁊ interdum questu/ vita frugali et
parta humiliter fouebatur. Etenī comedebat
⁊ bibebat ⁊ dirigebat ⁊ emittebat vt homo: ni-
hil quia deus simulatū agens. Alienus erat a cō
uiuijs: spectacula nulla videbat. In feminā nō
figebat oculū nec animū fixum: nō ad suā expe-
dientem cautelā: nam deus ⁊ homo erat: sed ne
notaretur propter secuturum ⁊ apertum myste
rium. Illa pulchritudo appeti nō poterat ab vl
la muliere: magis vero alios eius sanctificabat
aspectus: nec propter eximiā effigiem eius ali-
cui exorta est aliquando tentatio: venerat enim
depellere/ non excitare. Pecuniā nō ferebat: ꝓ
cul fecerat largitatez iuuenū: nec enim habebat
vnde minus autē decebat deificos mores. Fre
quentabat synagogam iudeoꝝ more: statutis
autem temporibus veniebat in templū. Cogno

sceebatur et persona: et virtute omnibus occul-
tus erat: nō enim aduenerat hora innotescēdi.
Literas nullas didicit suorũ more coeuorum:
vt etiā post tempus diceref: quomodo hic lite
ras scit/cũ nō didicerit? Ostēdebat sine doctri
na viuendi normā: ꝛ regulationē omniũ sensuũ
supra omnē sensum. Operari erat oratio ꝛ sub-
leuatio ineffabilis. Tota deifica erat vita eius:
hoc solũ retinēs in humanis/ꝙ mutatiōes era-
tum perpeti voluit: ꝛ augmentũ corꝑalis mo-
lis vsqꝫ ad terminũ ordinatissime quantitatis/ꝛ
veritatē humanitatis ostendere per cibos ꝛ po
tus ꝛ egestiones et somnos. Almifice almifica
operans incōꝑhensibiliter ab omnibus: etiaꝫ
ab his/quibus ex humilitate subijciebaf: vt ipsi
mirarentur ꝛ obstupescerent super gestis eius:
fide indubitata tenentes ꝙ nō fallebat neqꝫ fal
lebatur in opib⁹ ei⁹. Erat extra omniũ visus et
mores: ꝙ tanto tempore occultauit semetipsuꝫ
mundo ꝛ virtutē insertam. Sed in omnibus ge
stis eius cōponebat sequentiũ et adherentium
mores: vt viuamus occulte in cōspectu ei⁹: cui
nihil potest esse occultũ. Nec queramus palaꝫ
fieri mundo: qui reuelationē expectamus glorie
inuisibiliũ angeloꝝ: ꝗ non ex visis corporeo sen
su/sed inuisibiliter altissimo placuerunt. Time
re in hominũ fama fascinationē mentis osten-
dit: extra notũ fieri recessus est a mente. Qui re-
cessit a mente/oblitus est imaginis quā accepit:
ꝛ paruipēdit quod excellebat in eo: ꝛ lucē ꝓ te-
nebris cōmutauit. Occulta vita priuatio vane
glorie: qui vero fieri voluit sponte notus/eam
accepit vxorē. In latibulis degens ventos nō
timuit: in montibus positus damna ventorum
plerūqꝫ portauit. Monstrata oculis vita pre-
anticipauit famā: fama prelata virtutibus per-
uertit ordinē sanctitatis. Oportet seruũ dei ol
studio famā virtutibus vincere. Monstrat⁹ di
gito cōcutietur in corde: quo concusso turbabi
tur requies. Non est sapientis/sed stulti viue-
re opinate. Ad veritatē oportet ambulare cre-
dentes: semꝑ in insidijs sunt latrones: spoliabi
tur vestibus vestitus incidens in eos. Diffici-
le fit alienũ fieri ab omni consorte nature: ꝫ cō
sortium sepe diuortiauit a deo. Periculosa est
cōgressio certare cũ laudibus: vincere virtuti-
bus famā/agonizatio est verorũ. Non viuit si-
bi/quod nequius est: nec christo/qui dominica-
uit in cordibus aliorũ. Viuere in deiecta prudē
tia redemptio est a contrarijs/ꝛ augmentũ con
templationis. Impossibile fit ꝙ omnes habeant
corꝑale secretũ: sed mētis oportet ꝑparare vela
mē: exteriores tenebre atqꝫ penales exteriora ꝗ-
rētib⁹ asciscuntur. Confidunt multi non cadere
in ostensione virtutis: sed si aliquādo ita cedit/
admiror: nō dans tamē de ostensiōe preceptũ:
magis ꝟo asseuerans tutius esse secretum: igif
omnia celabunf. Responderim: Oportet solũ
necessitatē/nō voluntatē ad ostensionē in cau-
sa supponere. Ad occultandā vitam similiter ꝛ
virtutē/adinuenta est peregrinatio ꝛ solitudo
deserti. Sed ignorantes multi ꝑegrinatiōis di-
rectionē/in illa naufragiũ ꝑtulerunt: et ostensi-
one inherētis boni ciues effecti: vbi debuerāt
esse peregrini. Perrexerunt ꝙplures ad interi-
ora deserti/agentes ignotā hominibus vitam:
scientes celestibus ciuibus esse notam. Multi
ꝟo aliter occultari nō valentes/fatuitatē mori
bus ostenderunt: christiferā meditantes sapiē-
tiam. Aliqui per silentiũ abnuerunt substantiā
celestiũ morũ: erat enim eis ꝛ omnibus esse de-
bet gloria vite agende testimoniũ conscientie.
Quāuis dirigaf a dño virtutis ostensio: vt ope
ra nostra corā homib⁹ luceant: ad eos tamen
directus est sermo: quos nō solũ sibi/sed etiam
alijs omnino viuere oportebit qui sunt in cul-
mine dignitatis aut officij constituti. Occulta
ergo christianitas manifestata ꝑ tēpus anima-
bus nostris insinuat/nō deuenire in publicum
ante tempus a dño ꝑfinitum: qꝛ oīa temp⁹ ha-
bent: suisqꝫ dispositiōibus currūt vniuersa sub
sole. Hoc enim ꝛ ioannes baptista fecit: qui nō Lu.3.
dimisit desertũ: veniens in omnē regionē iorda
nis: quousqꝫ suꝑ eũ verbũ dñi fieret in deserto.
Maxime ꝟo sic deiecta prudentia et potentia
operũ ꝛ sermonũ christi cauere hominũ cōpla-
centiā docet: vt nihil propter eorũ placitũ fiat.
Ac etiā veritas est silenda: ne fine proferaf quo
placeaf hoībus. Et iuuenes ad interiora trans
mittit atqꝫ secreta quos facile gloria vana delu
dit: ꝛ a quibus saltem si nō querif/si offerf/diffi
cile deuitaf. Et regulaf vita hominũ inter ho-
mines/quō viuant in ostensione ꝑsone sine de-
nudatione virtutis. Nō omnis est fieri corpo-
re nemorosuꝫ/ꝛ a turbis remotũ fieri per reces
sum: sed omniũ est se coaptantiũ ad virtutē ab-
scondite operari/ꝛ hominũ deuitare cōspectũ.
Et si aliquando surrepat propter aliorum vtile
ad imitationis exemplum velle videri: ꝛ omni-
no a xenodochie iaculis se loricatũ/ꝛ scuto bo-
ne voluntatis protectum se videat: nō damno
quod intendit: sed de portu prosiliuit in pelag⁹
ꝛ exposuit se pelagalibus ventis/qui firmato pe
de pergebat. Bona ꝛ magna sunt lucra cũ na-
uibus: securiora dixerim que non sunt exposi-
ta ventis excitantibus vndas/submergētes su
is fluctibus naues. Acquirere aīas exemplo ꝛ
doctrina omniũ regi christo/magni est meriti/
sed nō ꝓfessionis omniũ: acquirere seipm tota ē
ꝛ omniũ christiana ꝓfessio. Quod est necessita
tis/preferf electionibus voluntarijs: ꝛ ad quod
obligamur ad rationē reddendā in examine iu-
dicis infallibilis/oportet ꝑintendere/ꝙ quod ꝓ
pria directione suscipitur. De se per se oporte-
bit reddere rationē: de alijs autem nisi qui alio
rum per dominum obedientiā susceperunt: aut ipsi
voluntarie acceperunt. Occultus erat origina-
li mundo noe/ꝙ tanta insigniretur virtute: atqꝫ
per artificium eius apud eum omniũ delendoꝝ
seruaretur vitale semen: sed cum placuit ei cui
omne quod placet iustũ est/post quingētos an-
nos toti mundo voluit palam fieri: ꝛ in cente-

no nauali edificij tempore toti mundo per re-
lationē factus est notus. Et post deletū ex dilu
uio mundū/centū adhuc annis superuixit orbi
vt sicut notus fuerat veteribus iam deletis:ita
fieret nascentibus nouis: qui vtiqꝫ peccasset / si
curā a domino impositā nō sumpsisset. Nescie-
batur quāte virtutis esset abraā/nisi a domino
fuisset ante vocatus: ⁊ in eo facta prima distin-
ctio per circūcisionē in sanguine populi/ꝑ vnū
dei cultum domino placituri. Latebat virtus in
ioseph/quousqꝫ deus sibi temp⁹ ⁊ opportunita
tē preparauit exercende virtutis. Ignorabatur
ab hominibus moyses in occulta virtute: nec
erat singulariter notus aaron: sed deus ostēdit
eos suo poplo flagellato/⁊ pharaoni ⁊ toti egy
pto/⁊ multis populis nationū: ⁊ magnificauit
in cōspectu regū: qui domino fuissent rebelles/
si ꝓpsi gubernacula ꝑtinaciter recusassent. Io-
sue occultus erat: ⁊ verum in eo virtus foret du
calis/preciuum iam nō erat: notificatus est a deo
moysi: per deum ⁊ moysen notificatus est isra-
eli/ ⁊ quos debellauit aduersis. Pastor adole-
scens erat dauid/⁊ sequebaꝭ fetantes: nulla fa-
ma clamabat de illo pro virtute regali: ⁊ a dño
est ostensus ꝙ erat homo ſm cor suū: ⁊ vniuer-
so israeli factus est rex ⁊ prelatus. Deliquisset
si nō acceptasset ordinationē dei. Proinde si q̄
mittunꝭ a deo in aliorum salutē/aut hominib⁹
mittendi habentibus potestatē: seu nescio qui
charitate aut ꝑsumptione aliorū curam suscipi
unt recta intentiōe ad deum/exemplo ⁊ doctri-
na subditis innotescant: secretū placēdi magis
domino in anima reseruantes. Velle ṽo ad ex-
teriora ꝓpter inherentē virtutē per proprie vo
luntatis placitū notū fieri/priuauit ꝓprijs mu-
Esa. 6. neribus ipsam virtutē: ꝙuis Esaias videns do
mini voluntatē ꝓpter obedientiam dixerit: do-
Exo. 3. mine mitte me. Moyses recusabat allegās lin
Hiere. 1. gue defectū. Hieremias aūt omnino factus hu
milis animo recusabat/dicens: A a a/ecce domi
ne nescio loqui. Inter charitatē que nos incli-
nat ad vtile proximi: ⁊ voluntatē que ꝑsumptuo
se aut virtuose ad palā fieri agitat: ⁊ humilitatē
que refrenat: tutius dixerim superioris aut ali-
cuius iure mandātis expectare decretū: ꝙ per
seipsum quomodolibet agitatū/exire in publi-
cum: nisi certum esset interius a deo positū ver
bum:

De baptismo christi mo- raliter. Capitulū III

Factum aliud mirabile ad credendū dif
ficile: cū enarraꝭ ꝙ summa puritas mo
re impurorū se fluxibili subijceret elemē
to: etenim nihil habebat purgabile: imo purga
tionem venerat facere peccatorū. Sed ꝑtermis
so ꝙ sanctificauit aquas: nec ab eis more suc-
cessorū ablutus est: ꝙ instituit sacramentū: ꝙ ꝑ
omnia voluit similari fratrib⁹ suis/excepto pec
cato: quid nobis tam humilis actio monefaciat
audiamus/ad informationē agende vite in mo
ribus christianis. Si tota ⁊ tote ꝑfecta ⁊ supna
turalis mundicia quasi peccato teneretꝭ obno-
xia/baptizari ⁊ lauari voluit: sordibus baptisma
nō effugiat: ꝙuis christ⁹ ad se nil retulerit agē-
dorum: sed nos aut instruxit ad salutē ope atqꝫ
sermone aut potestate perfecit. Tinctus igitur Mat. 3
est aquis saluator in etate ꝑfecta/iam tricesimū Mar. 1
annū attingens: omnē sequentē ipsum exēplo ad Lu. 3.
subiectionē necessarie purgationis inuitans: q̄ Ioā. 1.
primo ⁊ potissime necessaria luridis est: siue cō
traxerint aut commiserint quod deturpat: nec
possunt suscipere ornamenta virtutū/nisi abie-
cerint q̄ a sordibus detinenꝭ. Purgatio ṽo vir
tutē nullatenus cōfert/sed disponit: gloriam nō
prestat in cōsortio beatoꝝ. Misericordie dei est
nō purgationis atqꝫ virtutis: nihil cōdignū est
ad gloriā expectatam. Nā dare propter infirmi
tates hominibus purgationes/nō est inducere
sanitatē: sed preparatio ad eandē. Loculū infi-
xum defigere nō fuit sanatio vulneris/sed remo
tio ꝓhibētis. Alia enī oportebat apponere me-
dicamenta ꝓ reconiungenda carne/que diuisa
erat ex telo. Abrasio tabule nō fecit imaginem
multicolorē: sed ad colorū susceptionem apta-
uit. Nec nouacula scripturā fecit in charta/ cū
nouaculator cū ipsa radebat: alijs instrumētis
opus erat ad faciendā imaginē ⁊ scripturā. Di-
xerim hec dūtaxat de purgatione que sacramē
tis agiꝭ: circa quā nostra nō versaꝭ intētio: sed
alia est purgatio/ cui subijci cogitur qui prime
puritati expectat ascisci. Virtus omnis pur-
gationē cōtrarij facit: cui nihil nisi vitiū aduer-
satur: que sue bonitatis effectū ad corpora non
extendit. Non enim habet ipsa cōtactum vt tan
gat aut tangatur a corpore: inuisibilis ad inuisi
bile fit actio eius: que si aderit tota/totū purga-
bit aduersum: si ṽo de aduerso remanserit qp-
piam/virtus ꝑfecte nō aderit. Totus ⁊ primus
aspectus virtutis est ad abolitionē aduersi: ali-
ter nāqꝫ suū regnum in anima nō stabiliret. Et
sempꝫ innitetꝭ sua potentia/vt cōtrariū totū adi
mat: quod si nō fecerit/ fit implacabile imo im-
pacisci bile bellum. Si aūt vitio porrexerit ipsa
conflictū/stabilietꝭ proculdubio regnū eius pro
pter impediētis abiectionē: cū eius secūd⁹ aspe
ctus sit esse quod est /⁊ vbi debet et quomodo:
vt statim exurgat in actum ꝓpter omnium beati
ficum finē. Nec pro tanto erit purgatio/ si pur-
getur animus ab auaricia/⁊ turpetur fece luxu-
rie: aut si ab hac mundabiꝭ quispiam: ⁊ in domi
nandi libidine volupteꝭ: aut si dominandi fue-
rit abiecta libido /et detineaꝭ a voragine gule:
Igitur deus per se operam virtutis vitia queqꝫ
purgat: purgatorium cuius dulcissimū est/⁊ nihil
sentit amari: cui tamdiu debemus esse subiecti
quousqꝫ virtus dici possit non purgatorie/ sed
anime iam purgate. Concertant fullones/que-
usqꝫ maculas tergant: cōcertāt dealbantes: cō-
certant nitidantes: vt impuritates depellant re-
rum suis officijs subiectaꝝ: nec est pax eis quo-
usqꝫ insit nitiditas vel albedo: aut illa puritas/
quam exquirit subiecta materia/seu disponit au.

thoꝛ inducere. Sic etiā virtus in animabus no-
ſtris ipſa concertat. Igiť pꝛimū vniuerſale pur
gans/pꝛimū abluens inuiſibilis virtus eſt: aut
omniū authoꝛ per eam. Eximius ꝓphetarū cō
traxerat maculā: purgationē animo ⁊ verbo in
Psal.50. facto querebat/dicens: Amplius laua me ab ini
quitate mea: ⁊ a peccato meo mūda me. Si am
plius querebat / iam in aliquo lotus erat foꝛte
per contritionē cōmiſſi ſceleris: ſed amplius la
uari optabat/quas requirebat virtutes. Laua-
toꝛiū enim virtutū ad pꝛopoꝛtionē viſionis in
ducit: ⁊ mundať quis a peccato in virtutū bal-
neo requieſcens. Quotquot lauationes in ve-
teri teſtamento hominū in cerimonijs delinqn
tium veſtiū/vaſoꝛum imundiciarū/animaliū of-
ferendoꝝ/lauationes figurabant inuiſibiliū vir
tutū: quia omnia in figura cōtingebant illis. Et
4.Re.5 naaman ſyro dictū eſt/vt lauareť ſepties in ioꝛ
dane. Joꝛdanis ſane riuus eſt iudicij. Septena
virtute in riuo iudicij eſt lauandū. Riuus nāqꝫ
fluit: ⁊ fluuius etiā iudicioꝝ interpꝛetatur ioꝛda-
nis. Judiciū vō fluens ratio diſcurrēs. Ut me-
lioꝛ aūt addatur intellectus/fluuius iudicioꝛum
eſt multitudo iudicioꝝ dei: diſcurrēs ab initio
mundi vſqꝫ ad finē ꝑ omnia mundi climata: vt
numerari nequeat/nec intelligi: ſed maxime dei
pia iudicia ipſa ſunt virtutes: in quibus fedatus
abluiť: ⁊ omnis peccatoꝝ turpitudo lauať. Et
vere nomē iudicioꝝ virtutes habere feruntur: qꝛ
ſicut per iudicia iuſtus ⁊ reus diſcernunť/cōſti
tuti ante tribunal: ſic pꝛofecto virtutes abſol-
uunt/imo abluunt a criminibus in eis firmiter
ſe lauantē: ⁊ damnationi aſſcribunt/qui earum
Dan.13 thermas ignoꝛat. Poꝛro Daniel interptať iu-
diciū dei: qui abſoluit ſuſannā ſe lauantē a fal-
ſo crimine: ſacerdotes vō nepharios damnati-
oni pꝛoſcripſit. Et in iudicioꝝ taliū flumo ſepti
es lotus/mundatus eſt a lepꝛa: ⁊ ab omni turpi
tudine inuiſibili liber erit/qui ſe lauerit talibus
aquis. Pꝛoinde ſaluatoꝛ a perfecta etate inci-
piens/facturus mirabilia ⁊ vtilia mūdo: ad no
ſtram infoꝛmationē petiuit ante ioꝛdanem: do-
cens nos ad omnia purgabilia humiliter apti
tari. Defecatos nos eſſe opoꝛtet celeſtia regna
petentes ⁊ mundos/qui pꝛimā mundiciā inſpi
Mat.5 cere cōcupiſcimus: ipſa dicente: Beati mūdo
coꝛde: quoniā ipſi deū videbunt. Purgatio nē-
pe peragiť per ea que habent aſperū ſenſum: vt
per ignē aut limam ferrū ſeu omne metallū: ſic
ſepe hominū vita per tribulationē purgatur ⁊
penam. Purgatio enim ꝓpꝛie diciť impertinē-
tis aut ledentis abſterſio. Purgauit igiť igno-
minia impertinentes aut ledētes honoꝛes: pau
pertas diuitias: abſtinētia delitias: vigilia ſom
nos: perſecutio quietes: tribulatio conſolatio-
nes: flagella carnis libidines: cohibitio ſenſuū
ipſoꝛū illicitas voluptates. Mala igitur coꝛpo
ralia que in hoc ſeculo patimur: aut ſunt imme
diate a deo: aut voluntarie queruntur: aut inferū-
tur ab hominibus: aut a demonibus irrogaň:
aut a defectu nature inſurgunt: ſed nō omnia ⁊
ſemper inſtrumenta purgationis exiſtūt. Ma-
la autē que deus immittit/eos nō purgant qui
ſenſualiter delectationes querentes tota inten
tione ipſis malis repugnant. Nam pharao de-
cem plagis a deo immiſſis/nō ſolum purgatus
nō fuit: ſed induratus magis ipſe pmanſit. Et ſi
gnum eſt repꝛobationis/qui ex flagellis nō pur
gati dureſcunt: de quibus ꝑ Hieremiā dicitur
Hiere.6 Fruſtra cōflauit cōflatoꝛ: malitie eoꝝ non ſunt
cōſumpte. Argentū repꝛobū vocate eos: qꝛ do-
minus pꝛoiecit illos. Omnipotens conflat ho
minē quē creauit: quia ꝑ ignē tribulationis atqꝫ
per verba doctrine in vnū vult redigere/quem
diſperſum in multa cognouit: ⁊ purgare q̄ ſe ꝓ-
pꝛia voluntate infecit. Sed ſepe tribulationis
ignis ardet/nō purgat: ⁊ doctrina ſuſcipitur/⁊
non emendat: nō defectu agentis/ſed pueꝛſita-
te patientis. Econtra electi quo magis affligū-
tur/eo magis purgaň: de quoꝝ numero ſe da-
Psal.17 uid fatebatur eſſe/dicens: Diſciplina tua coꝛre
xit me in finem: diſciplina tua ipſa me docebit.
Tunc diſciplina coꝛrigit/cū quod ledit animā
aut ad ipſam nō pertinet/abſtergit. Tunc coꝛri
git atqꝫ purgat/cū ſub ipſa humiliter aīa omia
tolerat: eſtimans ad ſe diuinā fieri atqꝫ inclina
ri pietatē: cū per flagella in hac vita ſuſcipit pur
gationē. Melius nāqꝫ hic fit tempoꝛalibus ad
purgationē macerari moleſtijs/q̄ ſupplicijs de
putari eternis. Purgat docēdo dei diſciplina
quos diuina pꝛouidentia in ſuperna pꝛenoue-
rit inferendos. Ideo ꝓpheta ſecurus adiūgit:
Diſciplina tua ipſa me docebit. Qui doceť/ante
patebať ignoꝛantiā: a qua purgať ꝑ illatam do
ctrinam. Purgat doctoꝛ in ſcholis diſcipulos
quos nouit ignaros: ⁊ ipſe animus addiſcentis
cognoſcit/cū ſe videt purgari a tenebris ignoꝛā
tie ꝑ lucē ſane doctrine. Sic diſciplina diuino-
rum flagelloꝝ hic erudit: vt finem optimū quē
optamus/pacē ⁊ quietē quā volumus: nō in mū
do iſto ſic flagellato/ſed alibi queramus. Pur-
gationē certe maximā accepit in animo: qui di-
uerſitatē regionū vmbre moꝛtis ⁊ vite aſpexit
atqꝫ cognouit: ⁊ odiens tenebras ſuſpirauit in
lucem. Paſſiones electe eo ipſo nō purgāt/quo
ꝓ terrenis cōmodis toleraň: ſi autē ꝓ eternis
ſuſtinenť/contrarioꝝ adijciunt purgationē. Ab
hominibus aut a demonibꝰ mala irrogata nō
mundant eos qui patiētia carent: ⁊ licet aliqua
videanť auferre que nō ſunt neceſſaria ſiue cō-
ferentia vite: nō pꝛo tāto purgatio ſequiť: quia
ira ⁊ odium in animo perdentiū reſeruantur: ⁊
vbi vitium remanet/purgatio facta nō eſt: pur-
gabit vō ſi patientia nō ficta tolerantur illata.
Malum a natura coꝛrupta inſurgens/q̄uis re
frenet a multis: purgatione ſalutifera purgat a
nullis: ſi donū dei non exiſtimat ille qui ſentit:
purgaret ſane ſi conditoꝛis ⁊ patientis cōcoꝛs
eſſet vna voluntas. Pꝛoinde fruſtra conflat cō
flatoꝛ per ignem tribulationis/aut per doctri-
nam veritatis: que dirigit/minatur atqꝫ ꝓmit-
tit: ſi hominū malitie atqꝫ nequitie non conſu

muntur. Sed velut argentum quod in cōflatorio non purgatur/dicitur reprobū: sic qui ꝑ doctrinam sacram/ et tribulationē a deo immissā aut ꝑmissam nō corriguntur/reprobant. Nullum sane reprobationis signum certius ꝙ purgatorijs per deum ordinatis nolle purgari. Id ꝓfecto quod saluator agit et loquit/hoc intēdit vt a malis purgemur: et fin eius iusticiā nostra
Malach. 3 opa faciamus. Hinc ꝑ Malachiā ꝓphetā dicitur: Ipse est quasi ignis conflans et quasi herba fullonū. Et sedebit conflans et emundās argentum: et purgabit filios leui: et colabit eos ꝗsi aurum et quasi argentū: et erunt domino offerētes sacrificia in iusticia. Nam sacrificia in christiana iusticia offerre nō potest qui ab immunditijs voluntarijs purgatus nō est: sed qui non purgant/argentū reprobū vocant. Ideo per
Hiere. 6. Hieremiā dicit: quia dominꝰ ꝓiecit illos. Sed bonos deus nō ꝓijcit/ꝓ quibus sup̄na ꝑparauit: sed reprobatio est causa ꝓiectionis: et proiectio est testimoniū reprobationis. Igitur dū in hac vmbrosa vita ꝑsistimus/oīs rei purgatiuam intellectualiter virtutē habenti: humiliter colla subdamus: ne talis reprobatio veniat cui approbatio nulla succedat: exemplo iesu dulcis et humilis: qui se subdidit velut purgatorijs amicis.

¶ De deserto iesu atq morali vita deserti. Capitulum IIII

Mat. 4 Mar. 1 Lu. 4 Christus post aquas abijt in desertum/ a spiritusancto ductus: vt et a ꝓpria voluntate que spiritus vehens hominem est/incipit innotescere qui mā serat in virtute occultus. Sed videnda sunt insignia probitatis: et innotescentie mirabiles actiōes. Quid enī est quod ad quē nullus in celo et in terra existimatus est: cū palā fieri voluit aquas petijt: post ꝗs desertum per denarium quater ductū habitaturus intrauit? Sunt ne ista insignia magni regis: sunt ista que decebat primo in probitate ꝑ agere regē regū subiecti? Istud firmū teneamus in corde: vt nulla ima oratio eius derogauerit magnitudini eius: sed eo quelibet eiꝰ actio magna fuit/quo ipsam mundi dnis et saluator exercuit. Uerūtamē quia nō agimus de robore corporum/atq virilitate membrorū: in quibus nobis plurime bestie atq animalia ꝑferuntur: sed de inuisibilibus virtutibus: que regnant in sedibus animorū: et disponunt et ordinant mores corporū. Proinde ad virtutū insignia nostra verbula deriuamus. Prima igit virtutis insignia in quolibet possessore virtutū sunt ad seipsum: et omnis virtutis actus primo reciprocatur ꝙ transeat: se primo subiectum perficit proinde ꝙ derinet in alium. Sterilis enim esset virtus habenti: si nō sibi ꝓpagaretur ad alios: ac per hoc opus grāde virtutis in seipso posse humiliari. Et si quispiā sibi subiecerit barbaras nationes: nihil fecisse dixerim sibi stans elatus in animo. Et si amenitate verborū diserta lingua perornata doctrina humiliauerit audientes: nihil ad eum referam vtile nisi mentis fuerit humilitate delectus. Magnum ergo virtutis in christo preconium: cum se indignum velut egētem subdidit aquis. Et cū inter cetera data nature humane hoc sit precipuum delectabile/sue speciei delectari consimili: ac sue nature semꝑ secum habere consortem: habent enim animalia similibus copulari: tamen preter ab eis cognitam rationē: ꝗuis hoc exigat ratio ipa nature: homo autem cum cognita ratione in ratiōe nature. Proinde homines personaliter deuitare/appellauerim quid insigne virtutis: et abstinentie magne hac consolatione priuari et segregatim fieri ab hominibus: vt cōtemplationis oculus imprepedite dirigat atq attentiꝰ in authorem/altiorem partem dixerim occulte virtutis. Segregatur profecto dominus noster Jesus christus/author superne glorie/moralis vite dux atq magister: et relinquens homines in locum secedit desertum. Uere desertus ab hominibus in desertum vadit: deserens homines loca deserta petit. Sed quid nobis christi mora deserti aperiat intendamus: ꝗuis nō omniū sit habitare solitudinē atq posse: nam si possibile omnibus fieret/desertū ciuitas esset. Quasi desertum accepit adam delectabilem paradisum: in quo ꝗdiu desertus mansit/a similitudine speciei delectauit authorem: solam sibi consolationē in animo reaccipiens: et angelorum quos mente nouerat/cum quibus se sociādum agnouerat: creaturas ceteras ratione carentes ad vsum acceperat atq dominiū: et māsit de deo dilectus ꝗdiu stetit humana societate desertꝰ. Ubi vero humana societas affuit: quod sequit taceatur. Bonū est igitur solum ab hominibꝰ fieri: societatē in animo gerere creatoris/ et incorruptibilium ciuiū supernorum. Sociatū vero humane hūanis si non semꝑ/sepe vidi delusum. Lachryme nostre acceptabile sacrificiū sunt altissimo: que ꝓfundius et acceptius inueniuntur in locis solitarijs meroribꝰ aptis. Legitur in libro Genesis/ꝙ anan filius sebeon cū Gen. 36
pasceret asinos sui patris in solitudine/ inuenit aquas calidas. Anan vero iste qui pascit asinos patris in solitudine/est qui asinos bestiales scilicet motus et quinq corporis sensus in solitudine pascit: eos ab amenitatibus ciuitatum humane conuersationis auertens: ne illiciantur: et a creatore omniū auertātur et domino. Timebat enim dauid propter peccata sua dei auersionem: ꝗuis suam faciem auerti peteret a peccatis. Sed cū in deserto quis pascit sensus suos ab amenis auersos: et motus animales retinet in deserto: inuenit aqs calidas/lachrymas deo acceptas: in corde igne charitatis decoctas. Si autem huius patris aut filij nomina interꝑtarentur/eandē sententiā moraliter resonarent. Uellent cōmuniter homines inuenire vite refugium in mortis articulo constituti: et gaudiū sit maius ꝙ ante cum inuenerint. Joseph nāq Gen. 37
filius iacob ex subortis causis odio suis erat fra

tribus suis: in quorū manus cū in patris absen
tia deuenisset/ab aliquibus eorū est adducatꝰ ad
mortē: ꝛ vix aliquo eorum renitente mortis eua
sit imperiū: cui cisterna que in solitudine fossa
erat absqȝ aqua/vite remediū fuit. Quippe mun
dus multos spiritualiter occideret: qui ꝑpter
fragilitatē nō habent potentiā resistēdi: q̄bus
expedit ꝑpter infirmitatē p̄eligere fugā: ꝛ p̄ijci
voluntarie pro refugio iuste vite in solitudinis
cisternam. Cisterna sine aqua est nostre vite se
cretū/carens piculo submergente. Defossa em̄
erat. Consyderatio sepulture multos auertit a
malo. Sed erat in solitudine. Desertus siq̄dem
locus vitam secretā habet sine abundantia re
rum: que signantur in aqua. Nam si abūdaret de
sertum: nō desertū/sed delitie dicerentur. Et mor
tis ꝛ sepulture memoria ꝑ deuitatione malorū
magis sedulo agitur in deserto: quod signat in
terra defossa cisterna. Uide dominum solum ob
aspectum terre defosse pro sepeliendo cadaue
re resculptū ex dolore in corde/auersum a ma
lo/mutasse pristinos mores. Indubitanter qui
libet teneatqȝ si cisternā id est sepulturā in ter
ra defossam: in qua cōmuniter humana corpo
ra resoluenda clauduntur/indeposite per memo
riā secū ferret: ꝛ cōsyderatione intenta ingrede
retur in illā anteqȝ insensibiliter inficeretur in ipa
cadauer/eterne damnationis deuitaret exitiū.
Sed inter obstrepentes hominū voces et tur
bas talis memoria defuit: cuius p̄sentie causa
locus desertus existit. Inter cetera preter vlti
mā dei visionē/que in hac vita nimie appetantur
aliqui virtute pollētes dei aliqualē visionē/no
ticiam/cōsolationē/reuelationē/certā allocutio
nē pro certitudine vite agende desyderant: sed
Exo.3. moyses cum ingrederetur ad interiora deserti/vi
dit dominū in rubo velut ignē inflammantē: cō
solationē accepit in animo/quā ante nunqȝ legi
tur suscepisse: noticiā habuit diuinorū: ꝛ reuelati
onē secretorū dei: ꝛ alloquiū eiꝰ de his ad q̄ a deo
p̄ordinatus erat. Non viderat dominū in egy
pto: neqȝ per subiectā creaturā audiuerat vocē
eius. Desertus enim locus diuinis est oraculis
aptus: nec assistunt stolidi laudatores/qui suis
laudibus bona nostra dispergant. Et orare in
recuruate volentē oportet esse inuisum: imo et
a turba remotū: vt nō cogitet hominū tintilla
tiones ad cellam ꝑ incōmoditate adeundi: nec
ipse persistat intentus/ne a ꝑximo expectetur: ex
cepto eo qui obediētie patris in solitudine sub
est: qui ad ipsius imperiū tenetur ab actuali orati
one recedere. Aliter autē expectans ꝛ expecta
tus quietem ꝛ inrecuruatā orationē raro fudit
aliquando. Querunt mūdi principes atqȝ oēs
qui gerunt in orbe terrarū aliquā prefecturam
habere suos vernaculos/expeditos ministros
in eorum obsequio explicatos: implicitos vero
seruos in alijs paruipēdūt: plerūqȝ de suis ha
bitationibus procul pellunt. Fas enim non est
domini seruū/preterqȝ in domini seruitio impli
cari. Populus autem dei a pharaone i egypto
pro suo seruitio implicabatur. Uoluit ergo do
minus populū suū explicari ab egyptiaco serui
tio: ꝛ ad sacrificandū sibi fieri liberum in deser
to. Proinde misit dominꝰ moysen ꝛ aaron ad Exo.5.
pharaonē: vt dimitteret populum suū/vt sacrifi
caret ei in deserto: vbi expeditior erat qȝ in egy
pto: ꝛ in solitudine sacrificabit habilius qȝ in ci
uitatibus residens. Et solerti mente intuendū
est quod est sacrificium/quod a nobis a deo ex
quiritur: ꝛ expeditiꝰ redditur in deserto. Qua
mores eligimus: literalia sacrificia ꝛ israelitici
populi dimittamus. Sacrificium dixerim esse
quod sanctitatē in anima aut in moribꝰ sonat/
seu sacrum anime aut corporis factū. Proinde
omne quod deo redditur acceptum/sacrificiuȝ
est. Nihilominus tamē oportet singulari differ
tione intendere. Sacrificium deo gratum Da
uid in psalmo explicat: cum ad sacrificādū oēs
inuitat/dicens: Sacrificate sacrificium iusticie Psal.4
ꝛ sperate in domino. Sacrificiū iusticie vniuer
sale in virtutibus noscitur esse bonū: vt redda
mus deo bonū omne quod possumus/ꝛ sibi cō
uenire cognouimus. Ex hoc nāqȝ dicto nullū
excluditur bonū quod non sit deo reddendum/
aut dilectione anime aut opere corporali: q̄uis
omnia bona nō sint omnibus apta: magis vero
nec ab omnibus singulis sint exacta. Nam ma
trimonij bonū nō exigitur a professione celebis
vite. Recōuertitur certe quod dicitur. Nec ele
mosyne bonū ab eo qui a se oīa sequestrauit.
Et sepe cōditiones ꝛ status impediunt: ꝛ sexꝰ
diuersitas nō cōsentit. Ualitudo ꝛ infirmitas ꝛ
his similia contradicunt: vt nō omnibus acti
ue conueniant: sed non obsistunt: qn omne bo
num regi superno gratum/s̄m aptitudinem/ꝓ
fessionē ꝛ decentiā in se atqȝ in omnibus diliga
tur: q̄uis omne bonū non reddatur deo actu cor
poris: nec sit reddendū a singulis. Erit igitur sa
crificium iusticie/quod sacrificabitur domino:
omnē suam cōsistentiam anime ꝛ corporis vsi
bus mancipasse diuinis: vt totum se dedicet in
eius seruitio a quo id esse quod habet accepit:
ꝛ solum vacare deiferum est sacrificiū perfecte
iusticie: quod maxime peragitur in deserto: ad
quem locū omnipotens suū populū ad sacrifici
um inuitabat. Lectio/meditatio/itellectualis seu
vocalis oratio: ꝯtemplatio/inquisitio sui: custo
dia sui: silētiū profundū: quies mentis: fragilis
vita: carnis maceratio: abstinentia nociuoruȝ
agon rectus: que omnia sacrificia sunt iusticie:
quod in deserto magis imprepedite peragi
tur. Sed nemo credat qȝ a nobis in christia
nam vitam vocatis/sacrificium mactati peco
ris exquirat aut effusi sanguinis/neqȝ rei visibi
lis sine sacrificio mentis. Unde per psalmistā
dicitur: Non in sacrificijs arguā te. Non acci Psal.49
piam de domo tua vitulos: neqȝ de gregibꝰ tu
is hircos: neqȝ māducabo carnes taurorū: aut
sanguinē hircorū potabo. Acsi diis ꝑ ꝓphetā di
cat aperte: Nō sunt ista sacrificia que requiro.
Iā enim dauid intendebat in nouā vitam: ꝛ ex

miũ sacrificium cognoscebat. Subdit eñ: Im-
mola deo sacrificiũ laudis. ꝛ redde altissimo vo-
ta tua. Et paulopost secutus adiũxit: Sacrifi-
ciũ laudis honorificabit me: ꝛ illic iter quo ostẽ-
dã illi salutare dei. Laudis vero sacrificiũ ẽ ip-
sa gratiarũactio de acceptis. Laudis sacrifici-
um est in aduersitatibus ꝛ ꝓsꝑitatibus laudare
Psal. 33 dñm. Dicebat saue ipse David: Bñdicaꝫ dñm
in omni tempe: semꝑ laus eius in ore meo: vt si
patiar: si affligar: si maledicar: si reprobus ha-
bear: si oĩa mũdi mala ↄtra me ↄsẽnt: ĩ vnũ sem-
per laus eius in corde atq̃ ore meo. Si mihi af-
fint ꝓsꝑa cũcta: semꝑ laus eius erit in animo: ꝛ
nec lingua tacebit. Hinc ꝛ dominus ꝑ ꝓphetã
Esa. 48. dicebat: Infrenabo te laude mea. Qui frenum
gestat in ore/ ꝓgreditur ꝛ sistitur: dextratur ꝛ si-
nistratur: gyratur ꝛ voluitur ductu eius. Ac per
hoc sacrificium laudis immolat/ qui de omni-
bus ꝛ in loco ꝛ tempe dñm laudat. Hinc etiam
Ps. 145. psalmista dicebat: Lauda anima mea dominũ:
laudabo dominum in vita mea: psallã deo meo
q̃diu fuero. Necnon in occultis iudicijs eius/
sacrificium laudis tenemur offerre: naꝫ q̃to ip-
se operatur occultius/ tanto sapientius. Eccle-
Eccl. 15. siastici eñ dicitur: Sapientie domini astabit
laus. Et ab omnibus creaturis laus diuina ex-
quiritur: quod vltimi psalmi dauid insinuant.
Offert etiam sacrificium laudis/ qui de dei ꝓ-
uidentia in nullo remurmurat. Et hoc est sacri-
ficium laudis quod deum honorificat: cum in
omnibus dei potentiã/ sapientiaꝫ ꝛ bonitatem
Psal. 49 adoramus atq̃ laudamus. Proinde illic ẽ iter
ad salutare dei. Diuisa eñ laus aĩo gestatore di-
gesta/ oꝑe acta ꝑducit ad salutare dei. Que tan-
to studiosior in solitudine agitur: q̃to ↄsistẽtia
hominis a nemine impeditur. Est ꝛ sacrificiuꝫ
quod maxime conuenit offerre his qui delique-
runt ꝛ qui non seruauerũt pacta diuina: nec ali-
ud munus occisi pecoris/ seu frugũ ꝛ arboris/
siue signati numismatis ita placat deũ offensũ:
quod ꝛ dauid ꝓ se obtulit in remediũ adulterij
Psal. 50 ꝓditionis ꝛ homicidij. Inquit eñ: Sacrificiũ
deo spiritus contribulatus: cor contritũ et hu-
miliatũ deus non despicies. Quomodo erit sa-
crificiũ deo spiritus ↄtribulatus: cum alia scri-
Prouer. 17 ptura dicat: animus gaudens etatẽ floridam fa-
cit: spiritus tristis desiccat ossa? Reprobatur a
deo tristicia spiritus: sed nõ omnis tristicia bo-
na: nec omnis tristicia mala. Spiritus tñ con-
tribulatus est voluntas eo sensu dolẽs/ quo de-
lectata fuit in malo: vt tãdiu quotidie tribulet/
donec dolor cõmissi criminis ad equalitatem
ꝑueniat aut excedat ꝑuerse delectationis: vt tã-
ta vel excedens tribulatio fiat in anima/ quãta
delectatio fuit in culpa. Et alibi ꝓpheta dice-
Psal. 142 bat: Anxiatus ẽ in me spiritus meus: in me tur-
batum est cor meum. Anxietas spiritus est tri-
sticia ꝓ peccatis: ꝛ turbatio cordis ꝓ fractione
diuinorũ pactorũ. Nihil est suꝑ quo sit inducẽ-
da tristicia ꝛ anxietas nisi suꝑ peccatũ: ꝛ in nul-
lo cadere debet turbatio/ nisi cum offendimus

creatorẽ. Istis remotis omnia recta manẽt: ne-
q̃ suꝑest quod fleatur: sed anxiari ꝓ malo com-
misso vtiq̃ bonũ est. Sequitur eñ exaltatio suꝑ
christum: hoc dicebat David: Duꝫ anxiaretur Psal. 60.
cor meũ/ in petra exaltasti me. Secundũ apłm:
Petra autem erat christus. Ad hoc vero sacri- 1. Corin. 10
ficium offerendum exquiritur sepe desertũ: naꝫ
innumera multitudo loca semper quesiuit ap-
ta meroribus: nec querere desistunt qui ꝓpter
delicta ꝛ peccata tribulari sedulo querunt. Ha-
bet enĩ sepe mũdus leticias suas: quas obijcit
volẽtibus ꝓ peccatis ꝛ diuinis offensionibus
ↄtristari: nec suis implicationibus ꝑmittit ali-
quem ad se ingredi: vt introrsus sue mesticie ra-
tionabiles causas inueniat: cũ vnusquisq̃ non
solũ dei offensor/ sed etiam qui videt iustus/ do-
lendi causas possideat: dispari tñ rõne atq̃ in-
tentiõe penitus inequali: peccator q̃ offendit:
iustus quia offendere potest: ꝛ ꝓlongatur eius
cũ periculo incolatus: ꝛ habitat semꝑ cedar cũ
filijs hismaelis. Ac ꝑ hoc omniũ creator et do-
minus peculiarẽ populũ in manu moysi ꝛ aarõ
vt sibi sacrificaret voluit inducere in desertum/
commonefaciẽs nos vt sacrificia spũalia offe-
ramus: ꝛ in p̃finito tempe hũanatus per actus
nos docens deserti est incola factus. Sed nec
in talibus laudamus ita desertum: vt alijs viuẽ-
di modis christianis quomodolibet deroge-
mus posse perfici per virtutẽ: sed deserti cõmo-
ditates ꝓ diuersitate temporũ atq̃ locorũ ↄdi-
tionis hominum atq̃ virorũ edicimus. Bonũ
igit̃ est desertũ: sed habet et pugnas: habet si-
militer et victorias: ꝛ orationibus vincitur po-
tius q̃ ensibus amalech: habet serpẽtes innu-
meros morsibus mortẽ inferẽtes: habet et ser-
pentẽ eneũ solo aspectu sanantẽ patientes: ha-
bet amaras aquas: habet quod dulcorat: habet
aduersa: habet ꝛ ꝓpitia. Sed ve hodie: q̃ spe-
ciosa deserti cõbussit ignis. Ubi dei ppl's in de-
serto? Ubi helias? Ubi heliseus? Ubi discipuli
ꝓphetarũ? Ubi ioãnes baptista: qui desertum
ab infantia tenerrimus habitauit? Ubi deserti
egypti habitatores? Ubi thebaide? Ubi sichie?
Ubi mõtis nitrie? Ubi montis syrie? Ubi ray-
chu? Ubi armenie? Ubi altioris grecie? Sed ve
huic generatiõi: quia deserta sunt ab hominibus
facta deserta: ꝛ q̃ remãserũt sunt delitiarũ loca
sensuali desertat̃ vita: nec vt assolet/ vita homi-
num monachorũ aspera ꝛ agrestis. Deuitãt cul-
tores christi loca deserta/ que sunt amica mero-
ribus: ꝛ facti sunt quasi ciues in medio ciuita-
tũ: ꝛ facta est cum secularibus tãta ciuilitas vt
plerũq̃ turpetur honestas. Sed ad dñm iesum
incolã deserti factum oculus interior dirigat̃:
ꝛ multo intuitu ipm absentem tanq̃ p̃sentem se-
dulo contemplemur: et moueat̃ affectibus ani-
ma: contrahat̃ merore atq̃ turbetur: suspenda-
tur in admiratiõe/ cum christum intueat̃ in de-
serto. Stulticia est sapiẽtibus mũdi/ derisio de-
licatis/ incredulis fabula q̃ christ9 steterit ĩ de-
serto. Quid eñ est videre iuuenẽ delicatum/ im-

maculatum: et absq; peccato esse cum bestijs in
deserto? Quid faciebat rex regum et dominus
dominantium: factus incola in deserto: huma-
na consolatione priuatus: squalida facie ab in-
edia et ieiunio cruciatus? Non secum patrem/
non matrem/ non aliquem habens in illo deser
to sodalem: sed angelorum non carebat consortio
qui hominum consortia deuitabat. Non foue-
batur vt homo: supra hominū naturā agebat.
Carebat lectulo: nec puluinar supponebat di-
uino capiti humanitus quiescenti. Sedile et nō
erat ei. Terra vero stratū erat et sella: non ope-
riebatur nocturno tempore pannis. Carebat tu-
gurio: nullā habebat ediculā: nec aliquo tecto
tegebatur ab intēperie aeris. Hyems nēpe fri
goribus algens erat: cum in deserto squalido
versabatur. Locus deserti aut arboribus infron
dosis ꝓditus erat: prohibebat certe hyems in
plantis viriditatem atq; amenitatem foliorū:
aut totus squalidus erat locus: aut bipartitus
erat: vt sibi esset quedā peregrinandi varietas
in deserto: Habitaculum fecisse non legimus
vbi stetissent firmi penitus pedes eius: et omni-
no sibi penam dabat locus et tempus: cū a quin
ta ianuarij die vsq; ad quartamdecimam febru
arij in deserto fuerit mora eius: quod tempus
aut imbribus aut est frigoribus aptū. Nihil ve
ro ad remedium de ciuitatibus tulit: aut quicq;
postulauit a matre: pauperes enī erant. Paup
accessit: pauperq; moratus: nec igne aliquādo
calefactus est. Ubi mūdi reges? Ubi quos am
bit multitudo populorū? Ubi delicati? Veniāt
et contemplentur omnium regē ab animalibus
sociatum/ et humana dignitate pallentem. Quid
faciebat hic singularis homo/ singulariter viuēs
singulariter degens? Orabat ne quotidie? No-
ctes ducebat insomnes. Legebat? Nō enī por-
tauerat codices thesauris sapiētie plenus. Cō
templabat incessanter: erat mens in suspēse fixa
celo. Plorabat interdum: ludebat forte cū be-
stijs: nouerat enī eas: et vocare venissent/ obedi
uissent: hoc enī primus homo in delicato deserto
suscepit in dono. Quid ergo faciebat tam no-
bilis heros: omnino irreprehensibilis in moribus
et actibus suis? Non enī poterat errare nec no-
uerat. Quid igitur faciebat? Forte dormiebat
interdum. Quid faciebat qui nō prebebat homi-
nibus tunc exemplum: quia nec ab hominibus
videbatur: sed videbatur ab angelis quibus nō
oportebat tēporalia exēpla virtutis inferre. Be-
stie exēplificari non nouerant. Quid faciebat?
Temerariū est diffinire quod celici notarij nō
scripserūt: sed illud faciebat quod facere dece-
bat hominē diuinū/ humana diuine/ diuina huma-
ne operantē: nihilq; sine causa et rōne aut steri-
liter agentē. Et acta eius intellecta sine igno-
rāta digna sunt adorari: et eo magis quo nō pos
sunt inuestigari. Sed incunctāter credamus q
in oībus agebat et intendebat salutē omniū no-
strū per exemplū/ documentū/ et per affectū: ostenden-
dens prius debere hominem esse sub ipsius q al-

terius: et ante ad seipsum q ad aliū fieri: et per ora-
tionem et contemplationē querere quod debet
docere: quod et monstrat aptitudo deserti. Sed
q nec visitauit quispiam hominum dominū ie-
sum: hoc maximum testimonium erat: quia nō-
dum notus erat: nondum discipulos fecerat: vi
sitassent enī eum atq; requisissent. Sed pia ma-
ter eius cur sustinebat absentiam eius? Noue-
rat ipsa filij voluntatem et eius infallibilē actio-
nē: et amodo subijcienda erat in regimine filio:
quem vsq; modo more humano habuerat ipsa
subiectum: et cognoscebat in eo eternum ꝓposi
tum voluntatis pro saluatione humani generis/
quantū permittebat sibi cognoscere quem porta
uit in ergastulo mortis et lactauit mamillis: et
nunc morabatur in deserto cum bestijs/ carēs
potibus atq; cibis. Sed beatus qui te fideliter
in charitate visitasset: et attulisset de nature bo-
nis que tu deus factus homo creasti: et tua fuis
set allocutione potitus. Verūtamen nemo attu
lit sibi cibum/ nec aliūde venire fecit. Jeiuna Mat. 4
uit enim quadraginta diebus et no
ctibus: postea esuriuit. Jeiuniū christi
pena est sui corporis: sed totius hūani generis ē
refectio: et sibi est ad suppliciū: nobis ad benefi
ciū. Jeiuniū christi suū est et nostrū: suū per actua-
lem penā corporis: nostrū per exemplū: nostrū per do
ctrinam: nostrū per dietam que fiebat in capite pro
liberatione mēbrorum: Christus est caput nostrū:
nosq; mēbra eius. Si aūt per exemplū nostrū est
ieiuniū: almifico prerogato exemplo primus ieiu
nemus. Et cū multa viderim atq; legerim de ie
iunio diffinita: sermo angustabitur parū quid de
ipso edicere volēs. Jeiuniū est virginitas instru
mentorū vocis: vt purior emittatur oratio: et mun-
dior sit psalmodia et sermo aliquid postulās an
te deū. Jeiuniū est vētris tenuitas: quo attenua
to adest in orando aut legendo libertas. Jeiu-
nium est euigilatio et solertia sensuū: est et libe-
ratio q̄dā a fantasmatibus malis. Jeiuniū ap-
plicauit mēti q̄sita: et serenauit supra mentē diui
na meditari volentē: et subiecit membra corporis
rationi: cuius veritas et acceptio in rōne funda
tur. Nā ieiuniū sociatū vitio cruciat et ficticiat
nō meretur: suppliciū habet certū/ premiū nullum.
Virtus et vitiū semper habēt diuortiū. Impius ie
iunās alam torquet et corpus: auarus ieiunās fa
cit furtum: iracūdus vero copulatur eisdē. Hypocri-
taliter abstinēs cibis et diuinis mūeribus pari-
ter se priuauit: et fit oīno duplici cōtritione cōtri-
tus: vt in anima ledatur et corpore. Jeiuniū corporis
nō est virtus: sed actus est virtutis. Quid corpore
agitur/ nō est virtus: sed actus ab ipsa procedēs. Vir
tus enī generās temperantia est: sed hoc est fieri
etiam in moribus paganorū. In christianis ve
ro etiā ieiunium corporis non est virtus mentis:
sed virtutis actus per corpus mōstratus. Virtus
ieiunij nō in corpore: sed in aīa vere persistit. Erit
igitur ieiuniū de christianis actus charitatis q̄
fertur in deū. Nā hō ex charitate diligit deū: q̄ si
vltra progreditur/ plus diligit q seipsum: multo magis

facta ꝓpter seipsum despiciet: ꝓinde despiciet
escas ꝓpter deum/ vt non videat ad eas affici
ꝓpter deū excepto sustentamēto nature: quod
omnibus inculpate cōcedit qui creator est om
nium. Igitur ieiunium probatio est amoris ad
deum in abstinentia delectabilium ciborū pro-
pter deum: quia nec a cibis abstinendum est ve
lut a re dānata in natura: quia nulla natura ma
la: nec a re damnata per culpam: quia quod vir
tutem non recipit/ nec vitiū potest admittere.
1. Timo. 4. Et apłus dicit/ ꝙ nihil ꝓhibitū est quod cum
gratiarū actione percipitur. Sed abstinētia fi-
et a bono creato ꝓpter bonū increatum: cū di-
uinum cognoscitur placitū. Igitur ieiuniū que
dā ꝓbatio est potioris amoris in deū/ minoris
ad escas: et ipsū est signū negati amoris ad cor
pus ꝓpriū ꝓpter christum: et cōpassio tanta dif
federata cum corpe christum acquisiuit in fede
re. Nisi vero tanta corporis amicitia et compas-
sio dissoluant: et inuisibilibus cōpassionibus et
diuinis muneribus priuabitur anima/ et forte
celestibus cum a corpe dissoluetur. Nec ꝑ hoc
agatur aut tale fiat ieiunium/ vt infirmitas aut
debilitas in corpe subsequatur: maxime in di-
uino seruitio inexceptuate mancipatis. Nō eñ
deus fecit hominē debilē/ sed fortē: et qualē fe-
cit talē voluit ꝑmanere: vt fortis esset in animo
virilis in corpe ad operandū diuina mandata.
Christianū ergo ieiunium semꝑ tenebit modū
ne ieiunans deficiat et ne comedens effluat. Ie
iunans cum ledit/ multipliciter ꝓbet seipsum:
nec ꝑmis debilitatibus cedet et secundis et ter
tijs. Habent eñ demones plerūqꝫ debilitare
abstinētes: vt pusillanimes fiāt: et nutriāt plus
debito corpa/ que noluerūt ex ieiunio infirmari:
et fiet colluuio et illusio ex sumptione ciborum.
Plerūqꝫ vero ieiunantes patiunt in nocte aut
somnis plurimas turpitudines: et ascribentur
debilitati nature/ vt fiat reciduū ad escam. Cū
vero diuersa diuersimode corporꝫ experiētia fa
cta fuerit: serenius iudicabit de seipso qui pati
tur: aut aliū discretiorē inquiret. Nō omniū ie-
iunia sunt equalia nec eiusdē meriti apud deū:
nec in ieiunio pensatur abstinentia/ sed passio
ieiunantis. Et diuersitatē possident hūana cor
pora: sicut diuersitatē habent ligna/ lapides et
metalla: quorꝫ aliqua mollioris/ aliā vero sunt
materie durioris. Ieiunās sepe lapideus in ora
tione/ post cibū vero lachrymas videt effunde-
re: quod aut deceptio est maligni aut passio col
ligata. Ieiuniū extitit multis ꝑparatio gule: cū
effusus in escā effundit cū resoluit. Iracūdus
videbit quis anteꝙ edat: post alitū corpis seda
bit ire ꝓcella: sed certe ꝙ hic nō accepit mētis
dominiū ex virtute. Bonum est ieiunium a de
licatis: bonū ab accuratis: bonū a ꝑciosis: sed
melius a sumptuosis et delectabilibus et ab inflā
mātibus corpus. Ieiunauit quis ab hmōi: sed
vilioribus cibis ex multitudine oppressit ani-
me sensum. Multi studuerūt vincere ꝑ ieiuniū
passiones gule: sed ꝓpter indiscretionē ꝑdide-

rūt orationis fauū: magis vero fructū. Expedit
oīno vt agon a maioribus et ꝓ maioribus virtu
tibus dirigat: et ex altioribus capteīmus ꝑmia ꝙ
optamus. Quia verꝫ est ieiuniū non esse virtu-
tē/ sed actū ipsius: magna discretiōe nēpe opus
est: ne sensibilis virtutis actus inuisibilē virtu-
tē mentis impediat. Si dieta expedit corpi hu-
mano in infirmitate fatiscenti/ vt a noxijs caue-
at: multomagis et anime cum opprimit a varie
tate ciborꝫ. Nam melius et tutius esset agoniste
fideli qui gule libellū repudij dedit/ aliquo ci-
bo ꝙuis delicato refici/ ꝙ rustico satiari obnu-
bilante animū: aut talē molestiā inferēte/ vt me-
dicis expediret intēdere: aut ab oratione seu cō
templatione cessare. Aurum cōmutauit in plū-
bum qui virtutē molestauit in aliquo propter
actū: sed ꝑmo seipsum in certo examine ponat/
si molestia sit a cibo aut a maligno. Cōsueuerūt
eñ maligni multā molestiam immittere post ci
bū: vt cibi duricia seu indigestibilis materia nō
ipse accuset ur. Durū ꝓfecto erit cognoscere
an a cibo an a demonio fiat: veruntñ dabit deꝰ
suis paruulis et fidelibus intellectū/ aut ꝑ aliuꝫ
aut ꝑ seipsū. Ubi agoniste fideles hypocrisim
et simulationē et cōplacentiā et oīne figmētuꝫ fi-
cticiū incitauerūt in animo: ꝙuis tentent iteruꝫ
ab eisdem: certum fiat ꝙ in oībus aut a domi-
no aut ab aliquo directore ſm deum et dei timo
rem dabitur claritas in agendis: et serenabun-
tur mentes que in omni fide se domino subdi-
derunt: et obtulerunt inrepetite omnē mentis et
corpis consistentiā saluatori. Si mensura cibo
rum pensabitur in ieiunio/ sequetur confusio si
corporꝫ valitudo et dispositio/ erit directio. Naꝫ
quis ex modico cibo statim reficit: et fastiditus
est stomachus: nec gracilatur et corpus. Alius
vero multā sumit cibi quantitatē: nec reficitur:
nec stomachus nauseat/ sed amplius appetit et
corpus arescit. Igit in ieiunio non quātitas ci
bi/ sed corporꝫ est cōsyderanda conditio. Spiri-
tus et caro ꝑ similitudinē sitularū aguntur: qua
rum si vna descendit/ altera sursum fertur: si al-
tera sursum/ reliqua petit omnino deorsuꝫ: et mi
rum ꝙ corpale depssum spirituale faciat sursuꝫ
ferri. Tenuitas corpis ex ieiunio decēter assum
pta tenuē sensum causauit in anima. Pondus
suꝑ pondus impositū onerifero animali/ sepe il-
lud incuruauit ad terraꝫ: et sarcina suꝑ sarcinas
animalia robusta confregit. Corpus nostrum
pondus est anime horrende ponderans suꝑ il-
lam. Sapiētia dicit: Corpus quod corrūpitur Sap. 9.
aggrauat animā. Escarū autē appositio iterum
aggrauauit: vt sub escis et corpe sepe aīa in sua
virtute frangatur. Ieiuniū vero non apposuit
onera/ sed exonerauit imposita: nā aut extenua-
uit corpus/ aut non ꝑmisit pinguescere. Indu-
xerūt sepe somnum epule atqꝫ ieiunium: sed ab
illo tardius et grauius/ ab isto citius et leuius eui
giletur. Cura corpis ꝓpter deum relicta/ in cu-
ram anime infleɾit autorē: et corpus sustētauit
sepe aliter ꝙ ꝑ cibuꝫ. Alia enim est cura nature

alia voluptatis: illa permittitur etiã quibuscũq; abstinentibus: quia natura modicis contentatur/ nec accuratis intendit: illa dissuadetur: quia recedit attentius a prima rerũ natura/ sm quam originalis mundus vixit: nec delitijs prestauit studium neq; curam. Ieiunium quotidianum pportionatum complexioni laudatur a sanctis: violentum vero ꝛ interpositũ sepe dãnatur. Semp dandum est in quolibet homine quod appetit complexio naturalis/ non quod appetit voluntas carnis. Sed cum esurit atq; sititur/ et corp⁹ incipit agitari: difficile discernetur an naturalis seu voluptatiuus sit appetitus. Non enĩ est ieiunium institutum contra naturam conditam/ sed ad refrenanduz corruptam: ꝛ ne multitudo escaruz inualescat supra debitum ordinem: quia dum querimus reficere ventrem/ sepe inficimus mentem. Igitur abstinentia stabit quousq; tolerari potest sine detrimento nature atq; impedimento exercitationũ sanctarũ visibilium ꝛ inuisibilium: ad quas omnis verus agonista debito diuino ligatur. Est ieiunium a multitudine ciborũ: non autẽ a numerositate comedendi: ꝛ bonum est: est ieiuniũ a numero horarũ siue dierum/ sed non a copia rerum: ꝛ etiam bonum est: sed si vtrũq; pagitur incorrupta manente natura/ beatificant agentem.
Gen.3. Stetit ieiunus in paradiso adaz: comedẽs vero passus est exiliũ: non q rem malam comederit/ sed quia pter obedientiam comedit. Ieiunauit ꝛ a carnibus originalis mũdus: nihilominus pter luxuriam est deletus: igit non valẽt ieiunia criminosis.
Exo.12. Farinã tantũmodo abstulerũt ab egyptijs israelis filij: carnẽ ꝛ vinũ ꝛ si qua lacticinia non legitur abstulisse. Ibant
Exo.17 enĩ in desertum. Ad ipsorũ situm soluz est aqua
Nume.20. de petra educta: ꝛ ad duodecim fontes aquarũ
Exo.15. non vegetes vini peruenerunt in helym: vt re
Ibidem ficerẽt qui sitim patiebãtur. Inuenerunt semel aquas amaras: ꝛ dulcorate sunt ligno. Si amara est potio aque: ligno crucis dulcificat. Non est ieiuniũ absq; ratione. Quotquot vero ieiunauerũt/ aut supposuerũt causas/ aut acceperũt aut posuerũt finẽ: nõ enĩ agendũ hoc opus est si
Judicũ.20. ne pcunte aut sequẽte causa laudabili. Ieiunauerunt filij israel in vno die quo receperunt a beniamitis conflictũ vsq; ad vesperã: primo p dolore pflictus q acciderat: ꝛ p multitudine interfectorũ: ꝛ qꝛ credebãt iuste agere/ volentes vindicare tantũ scelus: vt ex multitudine pcũbẽtiũ mulier moreret. Mirabant q tã felices habebãt hostes: qui debebãt iusta vltione puniri: quasi p ieiuniũ a dño expectarẽt decretũ quid in hac causa foret agendũ. Ieiuna et tu si cõflictũ sustines ab inuisibili hoste: nã nõ fortitudine corporis/ sed debilitate vincit. Ieiuna q si penitentiã agens/ ꝛ dolẽs de virtutib⁹ interfectis in aĩa inuisibiliter: ꝛ visibiliter aptis moribus desolatis i numero magno/ nõ puo. Ieiuna: ꝛ a malicia purga teipsũ. Ieiuna vt virtute christifera hostes deuincas: quos corporũ ferocitate/ atq; armorũ industria nõ vales deuincere. Filij israel cũ arguerent a samuele/ q ado 1.Reg.7.
rauerãt deos alienos/ baalim ꝛ astaroth: ꝛ vellet eos pgregare in masphath/ ad docẽdũ eos dñi bona: pactũ facientes cũ dño de nõ adorãdo idola: ꝛ pfessi sunt se peccatores: ꝛ ieiunauerũt ob penitentiã: aut p amorẽ subiectũ indebite ad creaturas/ ꝛ p suscipiẽda doctrina. Sẽsus epulis nõ oppssus facile suscipit documẽta virtutũ. Et viri iabes ieiunauerunt septẽ diebus p sepultura saul. Et p mortuis i fide christiana portãda est corpis pena: vt eorũ aĩe a pena releuent in charitate christi/ cõmunicatiõe facta dolorũ. Silr Dauid et qui cũ eo erãt/ ie 2.Reg.1.
iunauerunt vsq; ad vesperã sup mortẽ Saulis cũ audirent cõmunicantes secũ in penis: quia credebant in fide/ in alia vita passurũ: vt certũ in fide teneamus/ animas glorificãdas releuari a penis/ pter penas viuorũ p ipsis in charitate toleratas. Nec obstat q saul fuerit reprobatus: qꝛ nõ est viuoruz ferre certa iudicia sup absolutos acta: hoc solũ nouit altissimus. Nõ enĩ debemus penitus officia charitatis ipẽdere p his q nobiscũ equale sortiri sũt sacramentũ: nisi cũ eius negatione decesserit. Et p filio 2.Reg.12.
infirmo ieiunauit dauid/ volẽs eũ a morte auertere: qui p peccato paterno morti pphete iudicio tradebat: quãuis nequiuerit. Procul dubio ieiunia mũda magne sunt pces i cõspectu dñi ad obtinendũ quod petit: vt si nõ ad placituz/ saltẽ ad vtile q petit/ exaudiat. Achab rex isra 3.Reg.21.
el cũ argueret ab Helia ppheta de scelere pacto in naboth iesraelite: ꝛ sanguis ei lãbẽdus esset a canib⁹ in eodẽ loco/ vbi naboth fuerat lapidatus: statim scidit vestimẽta sua: ꝛ operuit cilitio carnẽ: ꝛ ieiunauit: ꝛ dormiuit i sacco: ꝛ ambulauit demisso capite: a quo pter humilitatẽ suã trãslatũ est peccatũ suũ/ ꝛ in filio reseruatũ ad puniendũ: vt ieiuniũ numeretur inter opa/ ex qbus vindicta dei differt/ aut ex toto aufert. Neemias audiẽs destructionẽ et captiui Neem.1.
tatẽ hierusalẽ/ ieiunauit ꝛ orauit. Ieiuniũ meritoriũ et acceptũ orationi sociauit: insinuans ad inclinandũ diuinã maiestatẽ precibus nostris/ animã in oratione contritã fieri oportere. Corpus vero affligi ieiunijs declarauit Judith vi Judith.8.
dua: que erat elegãtis pulchritudinis: ꝛ ieiunabat omnibus dieb⁹ vite sue/ pter sabbata ꝛ neomenias/ ꝛ festa domus israel. Ista vero pretermittebat: nõ pter gulã ꝛ relaxationẽ: sed propter familiã/ cui se cõmunicabat in cõsolatiõe atq; participatione sui tempore festiuitatũ: ac etiã rõne cognatorũ ꝛ coniũctorũ: si ad eã visitandi gratia in tali tẽpore accessissent: in alijs vero tẽporibus ieiunij non relaxabat censurã: vt domaret iuuentutẽ: refrenaret pulchritudinẽ: honoraret ieiunio castitatẽ. Est etenĩ ieiuniũ castigatio iuuẽtutis/ pallor pulchritudinis ꝛ castitatis honor atq; fomẽtũ. Hester pmonita oppido vt ingrederet ad regẽ Assuerũ/ virũ Hester.4.
suuz timuit: nec propter firmatũ decretum au-

sa erat ad eũ ingredi ꝑ liberatiõe totius sue gẽ
tis: nisi ꝑmo oibus iudeis q̃ erãt in Susis/per
dies tres indixisset ieiuniũ/ipsa similiter cũ an-
cillis suis ieiunaturã ꝑmittẽs: post que ingres-
sum ꝑsumpsit ad regẽ: ⁊ totius sue gẽtis libera-
tionẽ obtinuit/inimico iudeorũ ad patibulũ ẽ
regione damnato. Triduum ieiunium certũ est
ꝙ corpus attenuat/sensum euigilat. Triduum
magis ieiuniũ appellari quod in cultum trini-
tatis admittitur: ⁊ vbi cor/lingua ⁊ actus a no-
ciuis ⁊ ad rem non ptinẽtibus abstinent. Ieiu
nium indixerat Hester liberandis: ⁊ ipsa libera
rẽ cupiens ieiunabat: vt placaret deus: vt incli
naretur deus ad miseriam hominũ ꝓpter afflic-
tionem corporũ: ⁊ compateret his qui sibi nõ
compatiebant. Omnipotẽtis benignitas con
sueuit compati sibi non compassiuis. Ubi ho-
minum compassio cessat/ad seipsos diuina sub
sequit: dumtaxat ꝙ ꝓpter deũ incõpassio fiat.
Est eñ ieiuniũ incompassio quedã corporum:
dum alimẽta ꝑ tẽpore subtrahunt: aut nõ dan
tur q̃ a voragine gule appetunt. Nouerat He-
ster corda principũ in manu domini: et ad q̃ſe
vult illa inclinat: igitur volens inclinare in suã
petitionẽ principẽ temporalẽ ⁊ terrenũ/prius stu
duit ꝑ ieiunium inclinare celestem atq̧ eternũ.
Porro in oibus tribulationibus a quibus ani
ma desyderat liberare/oportet dei auxiliũ in-
uocare: sed eũ prius placare ieiuniorũ muneri-
bus. Signũ est ieiunium contriti spũs et hu-
miliati cordis: ad quod deus respicit: ⁊ sm̃ mul
tiplicationes dolorũ in anima et corpe deus a
2. Paral. 20. nobis periculosas auertit erũnas. Iosaphat
vero rex iuda cum videret aduersum se multorũ
hostium ⁊ potentiũ bella consurgere: timore ꝑ
territus/totum se contulit ad rogandũ deum:
sed primo predicauit ieiunium vniuerso iuda.
Credebat per ieiunium placare deum/et peri-
cula inimicorũ effugere: magis vero spiritu co-
gnoscebat orationis ꝑambulũ ⁊ ꝑuium esse ie-
iuniũ. Nam ieiunium corpis dispositio est men
talis atq̧ vocalis orationis: qua rogatur atq̧
placat omnipotẽs/necnon ⁊ impolluta lingua
laudatur. Labia vero crapulis dissoluta dispẽ-
sam laudẽ ⁊ orationem domino decantauerũt.
Mat. 7. Et q̃uis quod i os intrat sm̃ sentẽtiã saluatoris
nõ coinquinat animã: nihilominus multitudo
escarũ atq̧ varietas et vini potentia opprimit
sensum: vt fumo vaporantiã ciborũ magis cor
dis intẽtio sit onerata q̃ ornata laus atq̧ ora-
1. Esdre. 8 tio. Esdras cũ esset in babylone/obtenta licẽ
tia de redeundo in hierusalẽ: congregatis ꝑnci
palibus familiarum et familijs: accepta multi-
tudine auri et argenti ꝑ donarijs ad honorem
et decorẽ templi: anteq̃ caperet iter/seu repeda
re cepisset/ꝑmo indixit ieiuniũ dicẽs: Predica
ui ibi ieiuniũ iuxta fluuiũ hana: vt affligeremur
corã dño deo nostro: ⁊ peteremus ab eo viã re-
ctã nobis ⁊ filijs nostris ⁊ vniuerse substãtie no
stre. Erubui eñ petere regis auxiliũ ⁊ eq̃tes/q̃
defenderẽt nos ab inimico in via: quia dixera-
mus regi: Manus dei est sup omnes q̃ querũt
eũ in bonitate: ⁊ imperiũ eius ⁊ fortitudo eius
⁊ furor sup oẽs qui delinquũt illũ: ieiunauimus
aũt ⁊ rogauimus dominũ nostrũ ꝑ hoc: ⁊ eue-
nit nobis ꝓspere. Uide hominẽ humiliter al-
ta sapientem: qui magis confidebat in afflictio
ne carnis q̃ in auxilio regis: magis in ieiunio ⁊
maceratione corporũ q̃ in apparatu militum.
Patenter igitur dicit qua ratione predicaue-
rat ieiunium: vt affligerentur coram domino ⁊
ꝓpter dominũ: nouerat altissima fide afflictis
ꝓpter dominum ⁊ coram ipso/non ad gloriam
hominũ/ eius auxiliũ non deesse. Amat eñ di
uina bonitas sibi nõ parẽtibus parcere: ⁊ diffi-
sis de humano auxilio suũ impendere: idcirco
noluerunt a rege tutelam neq̧ subsidium confi
dentes solum in domino ꝓpter ieiunium. Un-
de ꝑ experientiam fidem facit verbis dicẽs: Et
euenit nobis prospere magis ꝓpter ieiuniũ q̃
si a rege habuissemus copiam militũ: quia in
ieiunio nobis ꝓpicium fecimus omniũ verum
⁊ summũ deũ: ꝓpter quẽ erubescendũ satis est
in omni re auxilium mendicare humanũ. Hũc
cruciatum quare deus voluerit in hominibus
fieri humanus intuitus non videbit: nisi ꝑ fidẽ
supra seipsum animus noster fiat. Fecit omni-
potens deus omnia in ordine ad seipsum: vt a
quo creata sũt omnia/ad eũ ordinata manerẽt
sed ꝓpinque ꝓpinquissime/remote atq̧ remo
tissime: sed sub celesti ordine sermo noster intẽ
dit. Omnia que sub celo sunt/his differẽtijs di
stinguitur: ⁊ his ordinibus ordinãt: donec in
creatorem ꝑ creaturam sibi maxime ꝓximã ve-
niatur. Habet hic mũdus entia multa: quibus
solum id quod sunt/et omni alio addito carent:
quorũ aliqua sunt ad vsum humanorũ corporũ
⁊ bestiarũ: similiter ⁊ dissimiliter in sustentatio
ne anime cũ corpe: imo corpus cũ anima rõna
li aut vegetabili: ⁊ ista nullo modo ad seipsa/sz
ad aliud sunt ordinata. Que tñ veniũt in vsum
corporũ ⁊ que nõ veniũt/ad consyderationẽ de
bent fieri animorũ: ⁊ in oibus laudet magnificẽ
tia creatoris. Sensibilia irrationabilia similit
mũdus habet/que solũ entibus ꝑponunt: quo-
rum aliqua veniũt in vsum humanorũ corporũ
⁊ ipsorũ similiter ⁊ dissimiliter: ista vero talia ex
periẽtia plus q̃ eloquẽtia docet. Et sunt multo
plura que in vsum corporũ nulla ratione deue-
niunt: imo plura que corpa humana interimũt:
sed in consyderatione animarũ nostrarum fiunt
vt etiã in his laudetur potentia creatoris: que
oia facta ⁊ ordiata sũt in vsũ vtriusq̧ hois: nec
ordinata sunt immediate neq̧ ꝓpinque ad deũ:
sed remote atq̧ remotissime in ordine dignita
tis ⁊ ꝑticipationis diuine. Corpus vero huma
nũ ad animã ordinat ⁊ ipso aĩa in suis sensibus
vtit: sed corpus anima non vtit: nec ad corpus
tanq̃ ad suum equale aut inferius anima ordi-
nat: que corpibus omnibus supfert nobilitate
seu dignitate nature. Anima igit solũ ⁊ immedia
te atq̧ ꝓpinquissime ad deũ ordinat. Proinde

habes φ oīa inferiora nō solum situ corpis aut
in virtute ꝯsyderatiōis vt laudet̄ bonitas crea
toris: anima vero dūtaxat ordinat̄ ad deum: vt
dū est in via/ipsum contēplet̄/amet: ⁊ rōne/intel
lectu/memoria/volūtate atq̃ moribus querat.
Quod vt melius ipsa pficiat/noluit effundi per
escā: ⁊ in inq̄sitione diuersorū appetibilium/gu
stuq̃ delectabiliū: ne in his occupata p fouēdo
delectabiliter corpe auerteret̄ a creatore. Ipsa
cibis non alitur: detrimētum aut incremētū nō
suscipit: valitudinē aut infirmitatē ex cibis non
recipit. Cibus anime veritas ⁊ amor. Corpus
vero corpalibus cibis crescit atq̃ decrescit/in-
ualescit ⁊ tabet: sed modicis nutrit̄/gubernatur
atq̃ fouet̄ ad sui conseruationē ⁊ ad anime li-
bertatē: quā corp⁹ vltra modū vegetū atq̃ fotū
necesse sit vt impediat: ex quo anima sustinebit
a creatore auersionē: aut nō faciet sibi debitam
hesionē: ⁊ his qualificata contagijs indurabit̄
quasi lapis. Corpus vero tēperate nec exquisite
nutritū nō inferet molestiā anime/qua infra ip-
sum iacet inclusa: nec ipsa suis intēta curis va-
cabit steriliter in se ferēs causam qua creatori
⁊ eius theorijs assistat. Fructus autē ieiunij ⁊
huius cruciatus declarat/quāta ipsum oporte
at diligētia custodiri. Sāctos igit̄ patres mēte
Exo.24. interrogemus ⁊ respondebūt nobis. Moyses
4.Reg.2. ieiunus accepit legē ⁊ diuinū alloquiū: helias
Dan. vltimo. raptus est in paradisum: Daniel conclusit ora
leonū: ⁊ ieiunus homo a ieiunis leonibus ho-
norat̄. Experiētia vero agonistarū verorū in an-
tibus intellectualibus magis clamat: declarās
ieiunij bonitatē: magis vero tutā opportunita-
tē. Adiungebat̄ ieiunio mētalis ⁊ corpalis vigi
lia: ⁊ ad vtrūq̃ ieiuniū pstat fomentū. Et quis
non legat̄ explicite quid in deserto fecerit chri
stus: tñ credendū est φ agebat vt homo diuin⁹
exemplū omniū factus. Vigilabat christus cor
pore: q2 nec habebat oppressum epulis sensum.
Et oculis intēdebat in celum/suspirans in sup-
nas amenitates: ad quas introducturus erat si
bi fide/spe/charitate coherētes: aspiciēs super
num nidū/quē turtur factus p nobis iuenerat
ad reponendū pullos quos ab eterno pordina
uerit suos. Et magnū tribuit nobis documen-
tū vigilia saluatoris: ne noster oculus male so-
piat̄: ⁊ irretrouersibiliter pterеat tempus accō-
modatū ad lucra supna. Vigilauit christus car
nis oculis in conspectu dñi: ante cuius cōspe-
ctum vigilabat iugū iniquitatū nostrarū. Tamē
Tren.1. tabiliter eī pdixerat Hieremias: Vigilauit iu
gum iniquitatū nostrarū. Iugū a iungēdo dud
saltem dicit̄. Iugū iniquitatis est anime ⁊ cor
poris deliberata consensio in peccatū: diabolo
subdita/iniquitati subiecta. Vigilabat iugū ini
quitatis: quia diabolus affectū ⁊ rationē vinxe
rat ad arandū ⁊ sulcandum terrā corpis nostri
vomere ptinacie ad pagendū malū: sulcis mala-
rum ⁊ variarū actionū delectantiū pter deum.
Cōtra quod christus anima ⁊ corpe vigilatu-
rus aduenerat/vt vigilia vigilia destrueret̄. Iu

gum iniquitatis vigilabat: cū homo iniquitati
voluntarie subdutus non dormit: nisi malū pfi-
ciat quod mēte cōcepit. Contra quod iugū chri
stus se non dormitaturū obiecerat. Vigilemus
nos: si vita omniū vigilauit p nobis. Suscipi-
amus in hac parte potius vigilandi exemplum
φ discussionis officiū. Vigilia corpis vltra φ
ieiuniū attenuauit eū. Quod ⁊ sapiētia loquit̄:
Vigilia honestatis tabefaciet carnē. Desicca- Eccl.31.
uit plerūq̃ prurientē humorē: ⁊ sordidationes
sathane similiter ⁊ carnis auertit. Insopit⁹ ocu
lus exercitauit corpus: ⁊ ad diuinas actiōes or
dinauit eundē. Vigilia status ante peccatū: nō
eñ somnus ante peccatū obrepsisset in holes.
Assimilat vigilia supernis ciuibus: indormiti-
cij porro sunt. Corpori quandā dedit aptitudi-
nē spūs: magis vero morē. Possidēt absq̃ du-
bio incorporei oculū insōpitū. Mortis habent
similitudinē mēbra sopoꝛis in tempore. Vigilia
vero resurrectio est mēbroꝝ: et oēs sensus dis-
ponit ad obiecta. Gaudiū est videre summi ar
tificis opa: vidit vigilās oculus: igit̄ ⁊ mētis est
facta dispersio. Sz ⁊ multi congregauerūt mē-
tē: ⁊ ab exterioribus ad interiora a visibili ad in
uisibilia pcesserūt. Vigilia corporis exercita-
tio mētis. Aggrauatū sepe corpus intrusā ani
mā in seipso p somnū oppressit. Non agit̄ in vi
ris agonistis vigilia ppter corpus: sed vt in vi
gili corpore interior sensus magis inuigilet. Ca-
ret anima suo impio in corpore dormiēti: sensi
bus oībus imperat dū corpus inuigilat. Sunt
virtutes absq̃ merito corpore dormiēte: exer-
citant̄ vero in anima cū illa in corpore non op-
primit̄. Diuinas theorias atq̃ theophanias
anima oculo sopito nō sentit: ⁊ si sentire videt̄:
aut sine merito/aut illusiones plerūq̃ demonū
sunt. A similitudine mortis fecit diuortiū qui
studuit vigilare: ⁊ sociū se fecit nō dormiēti vi-
te. Magna fuit hoībus consolatio videre mun
di lucē atq̃ ornatū/⁊ regum atq̃ pcerum maie
statē. Superexcedit poīno icōparabiliter: cū ani
ma nocte vigilans acuto ⁊ intellectuali ⁊ fideli
oculo aspicit intelligibilē lucē/superiorē decorē
⁊ omniū regē regū cū assistētibus substātijs se-
paratis irreuelata facie cōtēplatur: quis nō in-
tueat̄ in lympido. Vigilans vicit naturā corru
ptam: ⁊ supnaturalia sortiet̄ assuefactus diui-
nis. Damnū existimauit modicū somnū ppter
illorū carentiā. Nocturne vigilans exinaniuit
seipsum: ⁊ omnē rationē perditorū ⁊ acquisito-
rum exegit: ⁊ ante gradū ⁊ retrogradū sui ago-
nis cognouit. Somno deditus nihil horū fe-
cit: anima laborauit inuanū. Ingressum habu
it in pfundū abyssalis mali/qui decretam ⁊ fru
ctuosam exegit vigiliam: ⁊ pauefactus reuigila-
uit ad dominū ⁊ satagebat de malo liberari: de
syderās cū clamoribus anxiati spūs ⁊ turbati
cordis: dicebatq̃ ore: magis vero corde clama
bat. Ne auertas faciē tuam a me: ⁊ similis ero Ps.142.
descendētibus in lacū: quē vigilādo mēte cōspe
xerat. Vigilia custodia ē cordis. Qui cor custo-

[Ani]ma custodit intellectualē vitā. Proinde scriptu-
Prouer.4. ra dicit: Omni custodia serua cor tuū: qm̄ ab
ipso vita pcedit. Stabit vigilans intellectualit̄
in porta cordis: et omnē cogitationē insurgentē
ab intra: ingredientē p obiectas sensuū forinse
cas qualitates et subortas actiones examiabit
discutiet: scire volens vnde venit: qua venit: qd
defert: quo ve tendit: et secū dū rationē nō natu
re aut voluntatis/ sed fidei et charitatis cōcedet
aut phibebit egressuz: similiter obstabit aut p-
mittit ingressum. Nō omēs aues nidificare de-
bent in abdito cordis nostri: nec oēs sunt phi
bēde. Turtur et columba/ passer solitarius nō
phibēt nidificare volētes. Symbolice loquor
qui legit intelligat. Vigilet ratio sedula in por
ta cordis: nec sine ratione alicui pmittit egres-
sum siue ingressum. Nullū enī castrū oportet
tanta diligētia custodiri. Castrametati sunt vn
diqz inimici/ pariter et amici: et intus sūt ad eos-
dē inimici/ similiter et amici: et similes ad consi
miles sperāt habere colloquiū: vt tradatur ca-
strū i manibꝫ exterorū/ interorꝫ amicitia id agē
te. Est i nobis cōdita natura/ ratio et diuia ima-
go: que ad virtutes extra castrametātes/ inuisi-
bilē et indissolubilē ex vtraqz natura pulchram
amicitiā habēt: et collegari se appetūt ad agen-
da diuina. Custos vero porte egressū et igressū
bis eque pmittet. Non enī istorū erit alloquiū:
nisi ad placitū conditoris et ad castri tutelā. At
etiā est in nobis natura corrupta: et plerūqz cō-
suetudo antiqua malorꝫ/ et ipsorꝫ memoria: que
vitijs et rebus corruptibilibus sūt amice. Fiat
igit̄ discretio nō sopita/ ne pmittat egressū. Vo
lunt enī egredi: vt laruales vitiorū multitudīes
introducāt cū ducibus tenebrarū. Tu vero vi-
gila/ portāqz claude maledicis: pdere cūcta vo
lunt: et funditus subuertere castrū: vt conditori
et redēptori locus nō remaneat ad manenduz.
Vigila expectans/ si vocaris intellectuali voce
aut quid dicat̄ aduerte. Ante omniū conditorē
nefas est insensibiliter somno premi. Nec i ser
uis corā dominis patitur ordo iusticie: forte qꝫ
tibi loquetur deus et non homo: quē sepe ho-
1.Reg.3. mo vigilando expectat. Jacebat in tabernacu
lo dn̄i Samuel cū Heli/ se credens ab illo vo-
catū: sed tertio vigilans inquit: Loquere domi
ne: quia audit seruus tuus: et nota est ad euz in
multis diuina voluntas. Vigila et tu oculo
Psal.84. lo cū Samuele et cū Dauid dicēs: Audiā quid
loquatur in me dominus: quoniā loquetur pa-
cem in plebē suaz. Et ad hanc vigiliā solitudi-
nis/ vt anime aptius dominus eloquatur/ dice
Osee.2. cebat p prophetā: Ducā eā in solitudinē: et lo-
quar ad cor eius dū vigilat intente/ qui querit
aut debet audire diuina. Qui vigilare nō didi-
cit/ difficile potuit vere compungi: nec suā in-
uestigare interiorē cōsistentiā: nec exteriori ap-
posuit aptum modū. Habet tumultus innume
ros lux diurna: et spargere magis qꝫ congre-
gare suū est propriuz. Silent in nocte rationa-
les rumores: qui magis distrahunt mentez/ q
omnes ferarū et auium voces. Et in tenebris
quilibet recolligit̄ ad seipsū. Proinde noctur-
na vigilia i tenebris anime lucet. Tenebre cor-
porales lucē menti superinducunt: et scrutatur
quiete anima legē dei: seipsā aspicit stantibus
tenebris super terrā: ac veritatis cōspector in
die sibi tenebras fecit: et vt perspicacius intue-
retur mente in illā/ in magnis splēdoribus cor
poris oculos clausit luci. Vagatio visibi sen-
sus vagare sepe animā fecit: qui non vagat̄ nisi
mediāte luce/ orbe vero tenebris obuoluto: nec
vagatur anima sui causa: sed hoc cecus quili-
bet habet in die: sed auribus sentit ipse rumo-
res. Ergo bone sūt tenebre: qꝛ in tenebris cor-
poris oculo nō videt̄: siletur vt plurimū: que ma-
xime sunt causa inuestigatiōis anime/ tenebre
scilicet et silētiū. Contrariū vero faciūt lux et ru
mor. Porte nāqz sunt horū pceptibiles sensus
p quas multa ingrediunt̄ ad mētē. Ac per hoc
nox ale fecit aurorā/ tenebre meridiē: vt cōspi-
ceret intellectualē orbem diuinorū bonorū/ va
rijs et inenarrabilibus redimitū. Silentiū ve-
ro anime renouauit/ imo roborauit audituz in
auditione arcanorū. Et in nocte confessio di-
uine laudis et proprij criminis ad deū peragi-
tur: hoc asserebat dicens: Media nocte surge- Psal.118.
bā/ mente pariter et corpore/ ad cōfitendū tibi.
Intellectualia prata pambulāt̄ in tenebris cor
poris: et per vias equitatis eo tēpore rectius mēs
percurrit: et tacentibus hominibus loquit̄ de
us. Ipsis nō auditis/ audiunt̄ corporis voce ca
rētes lucidi et laruales: hi vt erudiāt et cōsolē-
tur: illi vt terreāt et cōtristēt. Necnō et pietisqꝫ
redēptor p partes innotuit. Quod dico/ nō om
nibus dico: sed in re vigilias exequētibus pro-
pter intellectuale et incorruptibile bonū: nō p-
pter bonū corporis corruptibile. Vigilāt artifi
ces: vigilāt studētes: vigilāt latrones: vigilant
in insidijs milites: ad quos nullus noster ē ser-
mo: dū nō ppellunt somnū ppter olim creatorē:
sed vt venentur in mari cordis vitia siue virtu
tes. Viderunt bonū vigilie qꝫ plures: et noctem
verterunt in diē: vt impedite sisterent corā
dn̄o. Vidit bonū vigilie Paulus: qui ad mul- 1.Cori.6.
tas vigilias hortabat̄. Vidit et Petrus: sed in 1.Pe.4.
oratione vigilare iubebat. Viderunt eremico-
le: qui magis celicole dici possent: quorꝫ pluri-
mi stabāt in vigilijs p totā noctē. Vidit Doro-
theus: q ab adulta etate nocte atqꝫ die dormire
nolebat: q semel somno oppressus/ dormiuit i
ceno: expgefactus somno diabolo dixit: Si p-
suadebis somnū angelis/ persuadebis et mihi.
Qui deinceps nō dormiuit nisi sōno mortis ipse
vigilās ad diuina. Tēpus breue infallibiliter ē.
Ve q somno pterire pmittūt: nisi quod nō pos-
sunt negare nature improbe exactrici: cui pbi-
ter est negandū. Amator somni/ receptaculū il-
lusionū. Qui somnū odit/ a phātasijs i modico
liber erit. In charta perditarꝫ expēsarū tēpora
somni scribe. Ad fiscales introitꝰ districtas po
ne vigilias. Qui nouit vigilare/ nouit orare: et

rā quē deus est/indidit in natura creata/ que
successu procedit. Et si aliquando insita susci-
pit alterius arboris et producit: quis insertus
sit surculus per manū artificis: quod suscipit
et ꝓducit: magis est pulchritudo nature ꝙ ar-
tis: nam cuiusliiis arboris id est fructus et fi-
nis. Que maior pulchritudo cuiuslibet anima-
lis/auis et piscis: ꝙ vt id efficiant aut partici-
pant ex eis ad quod deus in natura produxit?
Nulla maior oculorū pulchritudo decernitur
esse ꝙ visus. Pulchritudo eñ oculorum non
quantitas et lippitudo/ color et figura / sed vi-
sus: ad hoc eñ oculum ipsa natura produxit.
Pulchritudo vero auris nulla maior auditu:
et narium ꝙ olfactus: palati ꝙ gustus: lingue
ꝙ diserta loquela: manuū ꝙ tactus: et similiꝫ
similia est diffinire. Que nam maior pulchri-
tudo lucis ꝙ vt luceat: et omniū elementorꝫ/
ꝙ vt eorum propria seruent: et finem debituꝫ
sortiantur? Hec omnia si qua dixerim/aut sen-
su/aut ratione carent: sed ad rationalis homi
nis pulchritudinē reuertamur. Que maior ho
minis pulchritudo/ꝙ vt obediat deo? Certe di
xerim nullā. Hoc est quod Salomō in fine sue
Eccle.12. cōcionationis testat̄/dicēs: Faciēdi plures li-
bros nō est finis. Time deū ⁊ mādata eius ob-
serua: hoc est oīs homo: id est ad hoc creatus
est oīs homo: ⁊ ex hoc finē suū sortit̄ omnis ho
mo. Si singillatim quēpiā ꝯsyderas: hec est to
ta pulchritudo eius: vt coraꝫ ꝑmat inturbabili
pulchritudine sēꝑ assistat: ⁊ pulchritudo cre-
ata corā increata ꝑmaneat: ⁊ causatū causā nul
la ratione dimittat. Si cū aliis quempiam con
templeris: obedientie pulchritudo tanto erit
validior/quanto quis cum aliis ꝙ singulariter
est melior. Ista federis arca durante ꝑ deser-
tum ⁊ nemora portata/in castris sita/ꝑ mansi-
ones cū ipsa subactis hostibus/mundo diru-
pto in subuersione hierico: patriā promissio-
nis nō terrenā/ sed celestē in curia et ante tri-
bunal diuine iusticie iuste quodāmodo possu-
mus postulare. Ipse nāqꝫ ad huiusmodi virtu-
tē se pacto ligauit: et pollicitatiōes ei fecit eter
Esa.1. nas: iuxta quod Esaias dicit: Si volueritis et
audieritis me: bona terre comedetis. Et Pro
Prouer.21. uerbiorū dicit̄: Uir obediens loquet̄ victoriā:
Nullus de victoria poterit disputare ꝑ christi
ana militia/nisi sursum coaptauerit: sed vir obe
diens/ seipsum mundūqꝫ deuincens/ palmife-
ram victoriā loquetur. In superis luce clarius
patet obedientiā quandā esse iusticiā: cū qua in
uerecūda facie stare poterimus ante dñm ad ꝓ
missa petēda: dei misericordiā ꝓstāte audaciā:
ꝓ iusticia inferētes fidā obediētiā. Et in Deu
teronomio post multas optiones ⁊ causas sub
Deu.30. iungit̄: Elige ergo vitā: vt ⁊ tu viuas in sempi
ternū: ⁊ diligas dñm deū tuū: atqꝫ obedias voci
eius illiqꝫ adhereas. Ipse est eñ vita tua ⁊ lon
gitudo dieruꝫ tuorū: vt habitas in terra ꝓ qua
iurauit patribus tuis abraam/isaac/⁊ iacob vt
daret eā illis. Ecce ꝙ sub iuramēto vere obedi
entibus ꝓmissa est terra celestis. Sed ne quis
in animo ꝗrularet ꝙ de terra ꝓmissionis intel-
ligit̄: respondet̄ ꝙ omnia in figura ꝯtingebāt
illis. Et nec abraā ⁊ isaac ⁊ iacob possederūt ter
raꝫ ꝓmissionis: neqꝫ in illa vita fuit alicui aut
erit in sempiternū. Nec in mundo isto alicubi
est longitudo dierū: ⁊ nemini deus in hac regi
one vmbre mortis ita est vita/vt anime a corpo
ribus non dissoluant̄ ꝑ mortē: ⁊ corpora resol-
uant̄ in cinerē. Perparū quid innotuit quid ex
ꝑte instituētis dei obediētia sit: ſꝫ adhuc suspi-
ce oculo mētis: ⁊ ad altiora porrige visum. Fe
cit deus creaturā absqꝫ vlla macula: ⁊ vellet ip-
sam manere absqꝫ vlla querela: ⁊ qm̄ angeli nō
sunt stabiles ꝑ naturā: multominus ⁊ homines
qui habitāt suꝑ terrā. Et mobile in mobili ha-
bens immobilitatē habēdo sortit̄. Igit̄ statuit
deus obedientiā homini/vt vita sit sine quere-
la: ⁊ ipsa sola vita est obedientia/imo creature
viuēs sine inferēda querela. Nā de quo rephen
di potest/qui summo creatori obedit? Quā ad-
uersus eū quis habebit querelā/qui diuinis le-
gibus seruit? Erit immaculatuꝫ opus artificis/
cū ꝑficit voluntatē actoris: ⁊ absoluet̄ a legibus
motus adherēs ei qui nunꝙ est motus. Ut re-
ferā obedientiā in amorē: imo dico obedienti-
am ⁊ charitatē ꝓut ab ipso deo primo instituit̄
nulla rōne differre. Naꝫ amor amato obsequit̄
⁊ subiicit̄: ⁊ tāto subiicit̄ verius/ꝙto amat ardē
tius: ⁊ inheret strictius cuꝫ obedit attētius. Ut
ꝗnodo obedientiā vltimo dicā: obediētia insti
tuta est charitas: que negligentiā ignorat/incul
pate obedit: possibilia omnia suscipit cui nihil
impossibile imponit̄: virtutes oēs disponit que
iugū suauiter portat: inheret tenaciter: suscipit
affectus immobilitatē/nesciēs variari: ꝑ multa
diligēs vnū: ꝙuis multa ꝑficiat ꝓpter vnū: ⁊ di
uersa iniuncta reputat vnū: ⁊ diuersos ꝓcepto
res que dei sunt ꝓcipiētes/existimat dñm vnum
⁊ omnia reducit in vnuꝫ: ⁊ passiones innumeras
vnā reputat ꝓpter vnū: desyderia coaceruat in
vnū: homini vni vel pluribus se subiicit ꝓpter
vnū: ꝓcepta decē aut duo reducit in vnuꝫ: quia
obedire solū esse dicit suū officiū in vnuꝫ: quia
vna est cū vno: vna cum vno: vt in eternū fruat̄
vno/⁊ omnibus beatis vno. Ad cuius amplio-
rē dissertionē ꝓ nostra forma viuendi qualiter
sit facta christi obediētia/oculo fidei videamꝰ.

Descendit cuꝫ illis iesus nazareth: et erat subditus illis. Luce.2

Descēsus ē in obe-
dientia: nā nisi animus ad ima descendat/om-
nino reluctabit obediēs. Hic descēsus ab arte
mentis fit: ab omni altitudine cordis: ab omni
timore mētis: ab omni iudicio elatiōis: ab om-
ni ꝓposito cōtradictionis: ⁊ ab omni reputati-
one ꝓprie cognitionis. Usqꝫ quo erit descen-
sus? Nazareth ē terminus. Ecclesia christi mo
nasteriū: ecclesia christi cenobiū: ecclesia christi
collegiū: vbi christus dei filius/ab omni mūdo
visibili monachus abdicatus/incomꝓhensibi
lē obedientiā agit. Sed decebat locus actioni:

decebat psone obediētie. Nazareth flos ē. Florida ī odorib9/ florida ī aspectib9 debet eē obediētia. Flos mediꝰ ē inter gēmā τ fructū. Precedet gēma florē: sequit florē fruct9. Gēma desyderiū est siue volūtas ordinate viuēdi añ ɔspectū dei: flos ꝟo irrephensibilis est τ delectabilis in virtutibus vita. Fructus in quē flos desi-
Cañ.7 net/ vita eterna. Et philo capta spōsa videre affectabat: si vinee scȝ anime gēmis desyderiorū bonorū tumide/ in bonis operibus atq͡ʒ virtutibus floruissent: τ si q̄ fructus ex virtutū florib9 carperent. Uere flos est obedientia: in virtutū floribus agit: in fructum infallibiliter desinens quod ē supeꝝ regnū. Nazareth est ꝟgultū: τ sine virga correptionis τ discipline obediētia p-
Prouer.13. fecte nō agitur. Qui parcit virge/ odit filiū: dicit scriptura de carnali filio: verum sic experientia docet de spirituali filio atq͡ʒ patre. Luce clarius patet ꝙ pater spūalis nō corrigens subditū/ vsq͡ʒ ad eternā mortē odit eū. Huiuscemodi odiū carnalis patris in filiū sepe tēporalia siue corporalia damna cōcausat: sed spūalis patris negligentia corrigendi que odiū dicit/ ad gehēnā cōpendiū facit. Sit ergo in nazareth obedientia: τ accipiat q̄ ꝑest/ omnino virgultū: τ corrigat quē assumpsit in filiū. Sanctitas interpretatur nazareth: sanctitas certe a sāguinis tractura sumpsit initiū. Et sanctus sanguine tinct9 dicit: vt vsq͡ʒ ad sanguinē inpretermisse oporteat obedire: nā τ christus in nazareth subditus/ factus est obediens vsq͡ʒ ad mortē/ τ omnem sanguinis effusionē. Appellat ɔsecratio nazareth. Cōsecratio est alienatio rei ad deū. Cōsecratus est τ esse debet deo verus obediens: τ ad nil aliud debet ꝑostendere aptitudinē nisi ad ea q̄ dei sunt: velut vas solū diuinis cultibus cōsecratū. Sed qui erant huic monacho/ huic forme obedientie ꝑsidentes: q̄bus subditus erat q̄ omniū dñs erat? Maria τ ioseph/ veritas τ charitas. His ducibus τ his prelatis sine intermissione obediamus. Si qui autē ꝑcipiunt/ mariā illuminationē/ ioseph augmentū a suis laterib9 habeant: τ ꝑter veritatē τ charitatē subiectis nullo modo precipiāt: τ ꝑter ipsas subditus alia scire nō doceant neq͡ʒ cogant.

¶ De occulta vita iesu. Ca. II

Inter cetera que menti vitā iesu cōsyderanti attestant ad miraculū: atq͡ʒ in contemplatione suspendiū est occultatio vite sue: non tamē psone p decē τ octo annos iugiter celebrata: de qua nullus quatuor euangelistarū aliquid retulit: q̄ occultatio atq͡ʒ silentiū magnū nobis innuit agendoꝝ morū mysteriū. Deitas in hūanitate celata erat τ occulta oculis: τ ab oībus ꝑterq͡ʒ a fidelib9 intellectib9: que quod nō videbant credebant: τ quod ratiōe nō percipiebant/ fidei tradebant. Iste siquidē de9 homo submisit deitatē atq͡ʒ virtutē isto in tempore: vt nec p opera mira crederetur deus: nec per alia exercitia probitatē atq͡ʒ virtutem habere crederetur: vt ex suis gestibus aliquos traheret in admirationē: aliquos in stuporē: aliquos in consyderationē: aliquos in derisionem. Cognoscebatur ab hominibus nazarenis: q2 nec celabatur persona: nec alius crederetur ꝙ credi volebat/ si apparuisset extemplo. Credi sane volebat deus homo inter homines ɔuersatus vt homo: peccati macula procul pulsa: cum carne tamē similiter peccatrice. Erat sane stupendum hominē iuuenē videre pre ceteris insignē: moribus grauē: incedentem honesto τ placito vultu/ procliuis oculis/ retractis manibus: sermonē rarum habentē/ τ nihil impertinēs in sermone: loquebatur voce submissa/ omni ꝓiecto clamore: disertissimus in verbo existēs: vestit9 modeste/ nihil perperā in vestibus habens: cōmensurate pedes mouens/ quiescens ad tēpus: vt nulla leuitas notaretur in motu: egregiā corporis formā habens/ qualis nunq͡ʒ apparuit in natura: nō giganteā aut remissaȝ: sed talē/ qualē habere decebat: qui omnia fecit in pondere et numero τ mensura: qui nec reprehendi debeat nec iuste poterat in omnibus que sunt a moribus/ aut insurgūt ab ipsa natura: nec ſm physonomiā de moribus hominū/ τ interiora per exteriora falso iudicantes illi homini deo ex defectu nature aliquid posset ascribi: nullam tamē humanā atq͡ʒ mundanā aptitudinē ostendebat: prout assolet etas illa. Erat enim aptus reb9 diuinis: imo totus diuinus erat: q̄uis ex dono nature indicia multa susciperet/ ꝙ iure omnibus aptus esset. Et mirum erat credere/ ꝙ paupercculis duobus talis filius esset natus: iudicabat magis dignitati regie cōuenire/ ꝙ ioseph atq͡ʒ marie. Sed quinimo. Ignorabant enim arcana. Ex alio aūt insurgebant detractionis indicia: τ habebat ignauus sepe reputatus τ stult9: vbi iam clarere incipit humilitas magna eius. Hic non studebat militie: nec satagebat p corporis virtute pandenda: vt se minus fortez/ aut magis inter suos coeuos ostenderet. Et si lacessitus interdum iniuria/ nō manu aut lingua respondebat alicui vocem: vnde fugax τ pusillanimis habitus est. Artem nullā discebat/ vnde compararet necessaria vite: sed aut maternis aut paternis lucris/ τ interdum questu/ vita frugali et parta humiliter fouebatur. Etenī comedebat τ bibebat τ dirigebat τ emittebat vt homo: nihil quia deus simulatū agens. Alienus erat a cōniuijs: spectacula nulla videbat. In feminā nō figebat oculū nec animū fixum: nō ad suā expedientem cautelā: nam deus τ homo erat: sed ne notaretur propter secuturum τ apertum mysterium. Illa pulchritudo appeti nō poterat ab vlla muliere: magis vero alios eius sanctificabat aspectus: nec propter eximiā effigiem eius alicui exorta est aliquando tentatio: venerat enim depellere/ non excitare. Pecuniā nō ferebat: p cul fecerat largitatez iuuenū: nec enim habebat vnde minus autē decebat deificos mores. Frequentabat synagogam indecoruȝ more: statutis autem temporibus veniebat in templū. Cogno-

scebatur ex persona: ex virtute omnibus occul-
tus erat: nō enim aduenerat hora innotescēdi.
Literas nullas didicit suorū more coeuorum:
vt etiā post tempus diceref: quomodo hic lite
ras scit/cū nō didicerit? Ostēdebat sine doctri
na viuendi normā: ⁊ regulationē omniū sensuū
supra omnē sensum. Operari erat oratio ⁊ sub-
leuatio ineffabilis. Tota deifica erat vita eius:
hoc solū retinēs in humanis/ꝙ mutatiōes eta-
tum perpeti voluit: ⁊ augmentū corpalis mo-
lis vsqꝫ ad terminū ordinatissime quantitatis/⁊
veritatē humanitatis ostendere per cibos ⁊ po
tus ⁊ egestiones et somnos. Almifice almifica
operans incōprehensibiliter ab omnibus: etiaꝫ
ab his/quibus ex humilitate subijciebaf: vt ipsi
mirarentur ⁊ obstupescerent super gestis eius:
fide indubitata tenentes ꝙ nō fallebat neqꝫ fal
lebatur in opib⁹ ei⁹. Erat extra omniū vsus et
mores: ꝙ tanto tempore occultauit semetipsuꝫ
mundo ⁊ virtutē insertam. Sed in omnibus ge
stis eius cōponebat sequentiū et adherentium
mores: vt viuamus occulte in cōspectu ei⁹: cui
nihil potest esse occultū. Nec queramus palaꝫ
fieri mundo: qui reuelationē expectamus glorie
inuisibiliū angelorꝫ: q̄ non ex visis corporeo sen
su/sed inuisibiliter altissimo placuerunt. Time
re in hominū fama fascinationē mentis osten-
dit: extra notū fieri recessus est a mente. Qui re-
cessit a mente/oblitus est imaginis quā accepit:
⁊ paruipēdit quod excellebat in eo: ⁊ lucē ꝓ te-
nebris cōmutauit. Occulta vita priuatio vane
glorie: qui vero fieri voluit sponte notus/eam
accepit vxorē. In latibulis degens ventos nō
timuit: in montibus positus damna ventorum
plerūqꝫ portauit. Monstrata oculis vita pre-
anticipauit famā: fama prelata virtutibus per-
uertit ordinē sanctitatis. Oportet seruū dei oī
studio famā virtutibus vincere. Monstrat⁹ di
gito cōcutietur in corde: quo concusso turbabi
tur requies. Non est sapientis/ sed stulti viue-
re opinate. Ad veritatē oportet ambulare cre-
dentes: semꝑ in insidijs sunt latrones: spoliabi
tur vestibus vestitus incidens in eos. Diffici-
le fit alienū fieri ab omni consorte nature: sꝫ cō
sortium sepe diuortiauit a deo. Periculosa est
cōgressio certare cū laudibus: vincere virtuti-
bus famā/agonizatio est verorū. Non viuit si-
bi/quod nequius est: nec christo/qui domifica-
uit in cordibus aliorū. Viuere in deiecta prudē
tia redemptio est a contrarijs/⁊ augmentū con
templationis. Impossibile fit ꝙ omnes habeant
corpale secretū: sed mētis oportet pparare vela
mē: exteriores tenebre atqꝫ penales exteriora q̄-
rētib⁹ asciscuntur. Confidunt multi non cadere
in ostensione virtutis: sed si aliquādo ita cedit/
admirorꝫ nō dans tamē de ostensiōe preceptū:
magis ꝟo asseuerans tutius esse secretum: igif
omnia celabunf. Responderim: Oportet solū
necessitatē/nō voluntatē ad ostensionē in cau-
sis supponere. Ad occultandā vitam similiter ⁊
virtutē/adinuenta est peregrinatio ⁊ solitudo
deserti. Sed ignorantes multi ꝑegrinatiōis di-
rectionē/in illa naufragiū ꝑtulerunt: ex ostensi-
one inherētis boni ciues effecti: vbi debuerāt
esse peregrini. Perrexerunt q̄plures ad interi-
ora deserti/agentes ignotā hominibus vitam:
scientes celestibus ciuibus esse notam. Multi
ꝟo aliter occultari nō valentes/fatuitatē mori
bus ostenderunt: christiferā meditantes sapiē-
tiam. Aliqui per silentiū abnuerunt substantiā
celestiū morū: erat enim eis ⁊ omnibus esse de-
bet gloria vite agende testimoniū conscientie.
Quāuis dirigaf a dño virtutis ostensio: vt ope
ra nostra corā hominib⁹ luceant: ad eos tamen
directus est sermo: quos nō solū sibi/ sed etiam
alijs omnino viuere oportebit qui sunt in cul-
mine dignitatis aut officij constituti. Occulta
ergo christianitas manifestata ꝑ tēpus anima-
bus nostris insinuat/nō deuenire in publicum
ante tempus a dño ꝓfinitum: qꝛ oīa temp⁹ ha-
bent: suisqꝫ dispositiōibus currūt vniuersa sub
sole. Hoc enim ⁊ ioannes baptista fecit: qui nō Lu.3.
dimisit desertū: veniens in omnē regionē iorda
nis: quousqꝫ suꝑ eū verbū dñi fieret in deserto.
Maxime ꝟo sic deiecta prudentia et potentia
operū ⁊ sermonū christi cauere hominū cōpla-
centiā docet: vt nihil propter eorū placitū fiat.
Ac etiā veritas est silenda: ne fine proferaf quo
placeaf hoībus. Et iuuenes ad interiora trans
mittit atqꝫ secreta quos facile gloria vana delu
dit: ⁊ a quibus saltem si nō querif/si offerf/diffi
cile deuitaf. Et regulaf vita hominū inter ho-
mines/quō viuant in ostensione ꝑsone sine de-
nudatione virtutis. Nō omnis est fieri corpo-
re nemorosuꝫ/ ⁊ a turbis remotū fieri per reces
sum: sed omniū est se coaptantiū ad virtutē ab-
scondite operari/⁊ hominū deuitare cōspectū.
Et si aliquando surrepat propter aliorum vtile
ad imitationis exemplum velle videri: ⁊ omni-
no a xenodochie iaculis se loricatū/⁊ scuto bo-
ne voluntatis protectum se videat: nō damno
quod intendit: sed de portu prosiliuit in pelag⁹
⁊ exposuit se pelagalibus ventis/qui firmato pe
de pergebat. Bona ⁊ magna sunt lucra cū na-
uibus: securiora dixerim que non sunt exposi-
ta ventis excitantibus vndas/submergētes su
is fluctibus naues. Acquirere aīas exemplo ⁊
doctrina omniū regi christo/magni est meriti/
sed nō ꝓfessionis omniū: acquirere seip̄m tota ē
⁊ omniū christiana ꝓfessio. Quod est necessita
tis/preferf electionibus voluntarijs: ⁊ ad quod
obligamur ad rationē reddendā in examine iu-
dicis infallibilis/oportet ꝓintendere/ꝙ quod ꝓ-
pria directione suscipitur. De se per se oporte-
bit reddere rationē: de alijs autem nisi qui alio
rum per domini obedientiā susceperunt: aut ipsi
voluntarie acceperunt. Occultus erat origina-
li mundo noe/ ꝙ tanta insigniretur virtute: atqꝫ
per artificium eius apud eum omniū delendorꝫ
seruaretur vitale semen: sed cum placuit ei cui
omne quod placet iustū est/post quingētos an-
nos toti mundo voluit palam fieri: ⁊ in cente-

no nauahs edificij tempore toti mundo per re-
latione factus est notus. Et post deletũ ex dilu
uio mundũ/centũ adhuc annis superuixit orbi
vt sicut notus fuerat veteribus iam deletis:ita
fieret nascentibus nouis: qui vtiq peccasset / si
curã a domino impositã nõ sumpsisset. Nescie-
batur quãte virtutis esset abraã/nisi a domino
fuisset ante vocatus: et in eo facta prima distin-
ctio per circũcisionẽ in sanguine populi/p vnĩ
dei cultum domino placituri. Latebat virtus in
ioseph/quousq deus sibi temp9 et opportunita
tẽ preparauit exercende virtutis. Ignorabatur
ab hominibus moyses in occulta virtute: nec
erat singulariter notus aaron: sed deus ostẽdit
eos suo poplo flagellato/ et pharaoni et toti egy
pto/ et multis populis nationũ: et magnificauit
in cõspectu regũ: qui domino fuissent rebelles/
si ppli gubernacula pertinaciter recusassent. Jo-
sue occultus erat: et verum in eo virtus foret du
calis/preuium iam nõ erat: notificatus est a deo
moysi: per deum et moysen notificatus est isra-
eli/ et quos debellauit aduersis. Pastor adole-
scens erat dauid/ et sequebat fetantes: nulla fa-
ma clamabat de illo pro virtute regali: et a dño
est ostensus q erat homo sm cor suũ: et vniuer-
so israeli factus est rex et prelatus. Deliquisset
si nõ acceptasset ordinationẽ dei. Proinde si q
mittunt a deo in aliorum salutẽ/aut hominib9
mittendi habentibus potestatẽ: seu nescio qui
charitate aut psumptione aliorũ curam suscipi
unt recta intentiõe ad deum/exemplo et doctri-
na subditis innotescant: secretũ placẽdi magis
domino in anima reseruantes. Velle vero ad ex-
teriora ppter inherentẽ virtutẽ per proprie vo
luntatis placitũ notũ fieri/priuauit pprijs mu-
Esa.6. neribus ipsam virtutẽ: quis Esaias videns do
mini voluntatẽ ppter obedientiam dixerit: do-
Exo.3. mine mitte me. Moyses recusabat allegãs lin
Hiere.1. gue defectũ. Hieremias aũt omnino factus hu
milis animo recusabat/dicens: A a a/ecce domi
ne nescio loqui. Inter charitatẽ que nos incli-
nat ad vtile proximi: et voluntatẽ que psumptuo
se aut virtuose ad palã fieri agitat: et humilitatẽ
que refrenat: tutius dixerim superioris aut ali-
cuius iure mandãtis expectare decretũ: q per
seipsum quomodolibet agitatũ/exire in publi-
cum: nisi certum esset interius a deo positũ ver
bum.

De baptismo christi mo- raliter. Capitulũ III

FActum aliud mirabile ad credendũ dif
ficile: cũ enarrat q summa puritas mo
re impurorũ se fluxibili subijceret elemẽ
to: etenim nihil habebat purgabile: imo purga
tionem venerat facere peccatorũ. Sed pretermis
so q sanctificauit aquas: nec ab eis more suc-
cessorũ ablutus est: q instituit sacramentũ: q p
omnia voluit similari fratrib9 suis/excepto pec
cato: quid nobis tam humilis actio monefaciat
audiamus/ad informationẽ agende vite in mo
ribus christianis. Si tota et tote pfecta et supna
turalis mundicia quasi peccato teneret obno-
xia/baptizari et lauari voluit: sordibus baptisma
nõ effugiat: quis christ9 ad se nil retulerit agẽ-
dorum: sed nos aut instruxit ad salutẽ ope atq
sermone aut potestate perfecit. Tinctus igitur Mat.3
est aquis saluator in etate pfecta/iam tricesimũ Mar.1
annũ attingens: omnẽ sequentẽ ipm exẽplo ad Lu.3.
subiectionẽ necessarie purgationis inuitans: q Joã.1.
primo et potissime necessaria luridis est: siue cõ
traxerint aut commiserint quod deturpat: nec
possunt suscipere ornamenta virtutũ/nisi abie-
cerint q a sordibus detinent. Purgatio vero vir
tutẽ nullatenus cõfert/sed disponit: gloriam nõ
prestat in cõsortio beatorũ. Misericordie dei est
nõ purgationis atq virtutis: nihil cõdignũ est
ad gloriã expectatam. Nã dare propter infirmi
tates hominibus purgationes/nõ est inducere
sanitatẽ: sed preparatio ad eandẽ. Loculũ infi-
xum defigere nõ fuit sanatio vulneris/sed remo
tio phibẽtis. Alia eñ oportebat apponere me-
dicamenta p reconiungenda carne/que diuisa
erat ex telo. Abrasio tabule nõ fecit imaginem
multicolorẽ: sed ad colorũ susceptionem apta-
uit. Nec nouacula scripturã fecit in charta/ cũ
nouaculator cũ ipsa radebat: alijs instrumẽtis
opus erat ad faciendã imaginẽ et scripturã. Di-
xerim hec distraxat de purgatione que sacramẽ
tis agit: circa quã nostra nõ versat intẽtio: sed
alia est purgatio/ cui subijci cogitur qui prime
puritati expectat ascisci. Virtus omnis pur-
gationẽ cõtrarij facit: cui nihil nisi vitiũ aduer-
satur: que sue bonitatis effectũ ad corpora non
extendit. Non enim habet ipsa cõtactum vt tan
gat aut tangatur a corpore: inuisibilis ad inuisi
bile fit actio eius: que si aderit tota/totũ purga-
bit aduersum: si vero de aduerso remanserit q̃p-
piam/virtus pfecte nõ aderit. Totus et primus
aspectus virtutis est ad abolitionẽ aduersi: ali-
ter nãq suũ regnum in anima nõ stabiliret. Et
semp innitet sua potentia/vt cõtrariũ totũ adi
mat: quod si nõ fecerit/ fit implacabile imo im-
pacificibile bellum. Si aũt vitio porrexerit ipsa
conflictũ/stabiliet proculdubio regnũ eius pro
pter impedientis abiectionẽ: cũ eius secũd9 aspe
ctus sit esse quod est/ et vbi debet et quomodo:
vt statim exurgat in actum ppter omniũ beati-
ficum finẽ. Nec pro tanto erit purgatio/ si pur-
getur animus ab auaricia/ et turpetur fece luxu-
rie: aut si ab hac mundabit quispiam: et in domi
nandi libidine voluptet: aut si dominandi fue-
rit abiecta libido/et detineat a voragine gule:
Igitur deus per se opam virtutis vitia queq
purgat: purgatoriũ cuius dulcissimũ est/ et nihil
sentit amari: cui tamdiu debemus esse subiecti
quousq virtus dici possit non purgatorie/ sed
anime iam purgate. Concertant fullones/que-
usq maculas tergant: cõcertãt dealbantes: cõ-
certant nitidantes: vt impuritates depellant re-
rum suis officijs subiectarũ: nec est pax eis quo-
usq nitet nitiditas vel albedo: aut illa puritas/
quam exquirit subiecta materia/seu disponit au

thor inducere. Sic etiã virtus in animabus no-
stris ipsa concertat. Igit primũ vniuersale pur
gans/primũ abluens inuisibilis virtus est: aut
omniũ author per eam. Eximius pphetarũ cõ
traxerat maculã: purgationẽ animo et verbo in
Psal. 50. facto querebat/dicens: Amplius laua me ab ini
quitate mea: et a peccato meo mũda me. Si am-
plius querebat / iam in aliquo lotus erat forte
per contritionẽ cõmissi sceleris: sed amplius la
uari optabat/quas requirebat virtutes. Laua-
toriũ enim virtutũ ad proportionẽ visionis in
ducit: et mundat quis a peccato in virtutũ bal-
neo requiescens. Quotquot lauationes in ve-
teri testamento hominũ in cerimonijs delinqn
tium vestiũ/vasorum immundiciarũ/animaliũ of-
ferendorũ/lauationes figurabant inuisibiliũ vir
tutũ: quia omnia in figura cõtingebant illis. Et
4. Re. 5 naaman syro dictũ est/vt lauaret septies in ior
dane. Iordanis sane riuus est iudicij. Septena
virtute in riuo iudicij est lauandũ. Riuus nãq
fluit: et fluuius etiã iudiciorũ interpretatur iorda-
nis. Iudiciũ vero fluens ratio discurrẽs. Ut me-
lior aũt addatur intellectus/fluuius iudiciorum
est multitudo iudiciorũ dei: discurrẽs ab initio
mundi vsq ad finẽ p omnia mundi climata: vt
numerari nequeat/nec intelligi: sed maxime dei
pia iudicia ipsa sunt virtutes: in quibus fedatus
abluitur: et omnis peccatorũ turpitudo lauatur. Et
vere nomẽ iudiciorũ virtutes habere feruntur: qr
sicut per iudicia iustus et reus discernuntur/cõsti
tuti ante tribunal: sic profecto virtutes absol-
uunt/imo abluunt a criminibus in eis firmiter
se lauantẽ: et damnationi ascribunt/qui earum
Dan. 13 thermas ignorat. Porro Daniel interptatur iu-
diciũ dei: qui absoluit susannã se lauantẽ a fal-
so crimine: sacerdotes vero nepharios damnati-
oni proscripsit. Et in iudiciorũ taliũ flumio septi
es lotus/mundatus est a lepra: et ab omni turpi
tudine inuisibili liber erit/qui se lauerit talibus
aquis. Proinde saluator a perfecta etate inci-
piens/facturus mirabilia et vtilia mũdo: ad no
stram informationẽ petiuit aute iordanem: do-
cens nos ad omnia purgabilia humiliter apti
tari. Defecatos nos esse oportet celestia regna
petentes et mundos/qui primã mundiciã inspi
Mat. 5 cere cõcupiscimus: ipsa dicente: Beati mũdo
corde: quoniã ipsi deũ videbunt. Purgatio nẽ-
pe peragitur per ea que habent asperũ sensum: vt
per ignẽ aut limam ferrũ seu omne metallũ: sic
sepe hominũ vita per tribulationẽ purgatur et
penam. Purgatio enim pprie dicitur impertinẽ-
tis aut ledentis abstersio. Purgauit igitur igno-
minia impertinentes aut ledẽtes honores: pau
pertas diuitias: abstinẽtia delitias: vigilia som
nos: persecutio quietes: tribulatio consolatio-
nes: flagella carnis libidines: cohibitio sensuũ
ipsorũ illicitas voluptates. Mala igitur corpo
ralia que in hoc seculo patimur: aut sunt imme
diate a deo: aut voluntarie querunt: aut inferũ-
tur ab hominibus: aut a demonibus irrogant:
aut a defectu nature insurgunt: sed nõ omnia et

semper instrumenta purgationis existũt. Ma-
la autẽ que deus immittit/eos nõ purgant qui
sensualiter delectationes querentes tota inten
tione ipsis malis repugnant. Nam pharao de
cem plagis a deo immissis/nõ solum purgatus
nõ fuit: sed induratus magis ipse pmansit. Et si
gnum est reprobationis/qui ex flagellis nõ pur
gati durescunt: de quibus p Hieremiã dicitur
Frustra cõflauit cõflator: malitie eorũ non sunt Hiere. 6
cõsumpte. Argentũ reprobũ vocate eos: qr do-
minus proiecit illos. Omnipotens conflat ho
minẽ quẽ creauit: quia p ignẽ tribulationis atq
per verba doctrine in vnũ vult redigere/quem
dispersum in multa cognouit: et purgare q se p-
pria voluntate infecit. Sed sepe tribulationis
ignis ardet/nõ purgat: et doctrina suscipitur/et
non emendat: nõ defectu agentis/sed puersita-
te patientis. Econtra electi quo magis affligũ-
tur/eo magis purgantur: de quorũ numero se da-
uid fatebatur esse/dicens: Disciplina tua corre Psal. 17
xit me in finem: disciplina tua ipsa me docebit.
Tunc disciplina corrigit/cũ quod ledit animaz
aut ad ipsam nõ pertinet/abstergit. Tunc corri
git atq purgat/cũ sub ipsa humiliter aia omnia
tolerat: estimans ad se diuinã fieri atq inclina
ri pietatẽ: cũ per flagella in hac vita suscipit pur
gationẽ. Melius nãq hic fit temporalibus ad
purgationẽ macerari molestijs/q suppliciis de
putari eternis. Purgat docẽdo dei disciplina
quos diuina prouidentia in superna preuene-
rit inferendos. Ideo ppheta securus adiũgit:
Disciplina tua ipsa me docebit. Qui docetur/ante
patebat ignorantiã: a qua purgatur pillatam do
ctrinam. Purgat doctor in scholis discipulos
quos nouit ignaros: et ipse animus addiscentis
cognoscit/cũ se videt purgari a tenebris ignorã
tie p lucẽ sane doctrine. Sic disciplina diuino-
rum flagellorũ hic erudit: vt finem optimũ quẽ
optamus/pacẽ et quietẽ quã volumus: nõ in mũ
do isto sic flagellato/sed alibi queramus. Pur-
gationẽ certe maximã accepit in animo: qui di-
uersitatẽ regionũ vmbre mortis et vite aspexit
atq cognouit: et odiens tenebras suspirauit in
lucem. Passiones electe eo ipso nõ purgãt/quo
p terrenis cõmodis tolerantur: si autẽ p eternis
sustinentur/contrariorũ adijciunt purgationẽ. Ab
hominibus aut a demonibus mala irrogata nõ
mundant eos qui patiẽtia carent: et licet aliqua
videantur auferre que nõ sunt necessaria siue cõ-
ferentia vite: nõ pro tãto purgatio sequitur: quia
ira et odium in animo perdentiũ reseruantur: et
vbi vitium remanet/purgatio facta nõ est: pur-
gabit vero si patientia nõ ficta tolerantur illata.
Malum a natura corrupta insurgens/q̃uis re
frenet a multis: purgatione salutifera purgat a
nullis: si donũ dei non existimat ille qui sentit:
purgaret sane si conditoris et patientis cõcors
esset vna voluntas. Proinde frustra conflat cõ
flator per ignem tribulationis/aut per doctri-
nam veritatis: que dirigit/minatur atq pmit-
tit: si hominũ malitie atq nequitie non consu

muntur. Sed velut argentum quod in cõflato-
rio non purgatur/dicitur reprobũ: sic qui p̄ do
ctrinam sacram/et tribulationẽ a deo immissã
aut p̄missam nõ corriguntur/reprobant̄. Nul-
lum sane reprobationis signum certius/q̄ pur
gatorijs per deum ordinatis nolle purgari. Id
p̄fecto quod saluator agit et loquit̄/hoc intẽdit
vt a malis purgemur: et s̄m eius iusticiã nostra
Malach.3 opa faciamus. Hinc p̄ Malachiã p̄phetã dici-
tur: Ipse est quasi ignis conflans et quasi her-
ba fullonũ. Et sedebit conflans et emundãs ar-
gentum: et purgabit filios leui: et colabit eos q̄si
aurum et quasi argentũ: et erunt domino offerẽ-
tes sacrificia in iusticia. Nam sacrificia in chri-
stiana iusticia offerre nõ potest qui ab immun-
dicijs voluntarijs purgatus nõ est: sed qui non
purgant̄/argentũ reprobũ vocant̄. Ideo per
Hiere.6. Hieremiã dicit̄: quia dominus p̄iecit illos. Sed
bonos deus nõ p̄iicit/p̄ quibus signa p̄para-
uit: sed reprobatio est causa p̄iectionis: et proie
ctio est testimoniũ reprobationis. Igitur dũ in
hac vmbrosa vita p̄sistimus/om̃is rei purgati-
uam intellectualiter virtutẽ habenti: humiliter
colla subdamus: ne talis reprobatio veniat cui
approbatio nulla succedat̄: exemplo iesu dul-
cis et humilis: qui se subdidit velut purgatorijs
amicis.

De deserto iesu atq̄ morali vita deserti. Capitulum IIII

Mat.4 Christus post aquas abijt in desertum/
Mar.1 a spiritusancto ductus: vt et a p̄pria vo
Lu.4. luntate que spiritus vehens hominem
est/incipit inotescere qui mãserat in virtute oc-
cultus. Sed videnda sunt insignia probitatis:
et innotescentie mirabiles actiões. Quid enĩ est
quod ad quẽ nullus in celo et in terra existima-
tus est: cũ palã fieri voluit aquas petijt: post q̄s
desertum per denarium quater ductũ habita-
turus intrauit? Sunt ne ista insignia magni re-
gis: sunt ista que decebat primo in probitate p̄
agere regẽ regũ subijci? Istud firmũ teneamus
in corde: vt nulla ima oratio eius derogauerit
magnitudini eius: sed eo quelibet eius actio ma-
gna fuit/quo ipsam mundi dn̄s et saluator exer-
cuit. Uerũtamẽ quia nõ agimus de robore cor-
porum/atq̄ virilitate membrorũ: in quibus no-
bis plurime bestie atq̄ animalia p̄feruntur: sed
de inuisibilibus virtutibus: que regnant in sedi-
bus animorũ: et disponunt et ordinant mores cor
porũ. Proinde ad virtutũ insignia nostra ver
bula deriuamus. Prima igit̄ virtutis insignia
in quolibet possessore virtutũ sunt ad seipsum:
et omnis virtutis actus primo reciprocatur q̄
transeat: se primo subiectum perficit proinde
q̄ deriuet̄ in alium. Sterilis enim esset virtus
habenti: si nõ sibi p̄pagaretur ad alios: ac per
hoc opus grãde virtutis in seipso posse humi-
liari. Et si quispiã sibi subiecerit barbaras na-
tiones: nihil fecisse dixerim sibi stans elatus in
animo. Et si amenitate verborũ diserta lingua
perornata doctrina humiliauerit audientes: ni
hil ad eum referam vtile nisi mentis fuerit hu-
militate deiectus. Magnum ergo virtutis in
christo preconium: cum se indignum velut egẽ
tem subdidit aquis. Et cũ inter cetera data na-
ture humane hoc sit precipuum delectabile/sue
speciei delectari consimili: ac sue nature semp̄
secum habere consortem: habent enim anima-
lia similibus copulari: tamen preter ab eis co-
gnitam rationẽ: q̄uis hoc erigat ratio ipsa natu
re: homo autem cum cognita ratione in ratiõe
nature. Proinde homines personaliter deuitã
re/appellauerim quid insigne virtutis: et absti-
nentie magne hac consolatione priuari et segre
gatim fieri ab hominibus: vt cõtemplationis
oculus imprepedite dirigat̄ atq̄ attentus in au-
thorem/altiorem partem dixerim occulte virtu
tis. Segregatur profecto dominus noster Je-
sus christus/author superne glorie/moralis vi
te dux atq̄ magister: et relinquens homines in
locum secedit desertum. Uere desertus ab ho-
minibus in desertum vadit: deserens homines
loca deserta petit. Sed quid nobis christi mo-
ra deserti aperiat intendamus: q̄uis nõ omniũ
sit habitare solitudinẽ atq̄ posse: nam si possi-
bile omnibus fieret/desertũ ciuitas esset. Qua-
si desertum accepit adam delectabilem paradi
sum: in quo q̄diu desertus mansit/a similitudi-
ne speciei delectauit authorem: solam sibi con
solationẽ in animo reaccipiens: et angelorum
quos mente nouerat/cum quibus se sociãdum
agnouerat: creaturas ceteras ratione carentes
aduersum acceperat atq̄ dominiũ: et mãsit de deo
dilectus q̄diu stetit humana societate desertus.
Ubi vero humana societas affuit: quod sequit̄,
taceatur. Bonũ est igitur solum ab hominibus
fieri: societatẽ in animo gerere creatoris/ et in-
corruptibilium ciuiũ supernorum. Societatũ ve
ro humane hũanis si non semp̄/sepe vidi delu-
sum. Lachryme nostre acceptabile sacrificiũ
sunt altissimo: que p̄fundius et acceptius inue-
niuntur in locis solitarijs meroribus aptis. Le-
gitur in libro Genesis/q̄ anan filius sebeon cũ Gen.36
pasceret asinos sui patris in solitudine/ inuenit
aquas calidas. Anan ergo iste qui pascit asinos
patris in solitudine/est qui asinos bestiales sci
licet motus et quinq̄ corporis sensus in solitu-
dine pascit: eos ab amenitatibus ciuitatum hu
mane conuersationis auertens: ne illiciantur:
et a creatore omniũ auertãtur et domino. Time-
bat enim dauid propter peccata sua dei auersio
nem: q̄uis suam faciem auerti peteret a pecca-
tis. Sed cũ in deserto quis pascit sensus suos
ab amenis auersos: et motus animales retinet
in deserto: inuenit aq̄s calidas/lachrymas deo
acceptas: in corde igne charitatis decoctas.
Si autem huius patris aut filij nomina interp̄-
tarentur/eandẽ sententiã moraliter resonarent.
Uellent cõmuniter homines, inuenire vite re-
fugium in mortis articulo constituti: et gaudiũ
sit maius q̄ ante cum inuenerint. Joseph nãq̄ Gen.37
filius iacob ex suborta causis odiosus erat fra

tribus suis: in quorũ manus cũ in patris absen
tia deuenisset/ab aliquibus eorũ est adducat ad
mortẽ: ꝛ vix aliquo eorum renitente mortis eua
sit imperiũ: cui cisterna que in solitudine fossa
erat absq; aqua/vite remediũ fuit. Quippe mun
dus multos spiritualiter occideret: qui ꝑpter
fragilitatẽ nõ habent potentiã resistẽdi: q̃bus
expedit ꝑpter infirmitatẽ ꝑeligere fugã: ꝛ ꝓici
voluntarie pro refugio iuste vite in solitudinis
cisternam. Cisterna sine aqua est nostre vite se
cretũ/carens ꝑiculo submergente. Defossa eñ
erat. Consyderatio sepulture multos auertit a
malo. Sed erat in solitudine. Desertus siq̃dem
locus vitam secretã habet sine abundantia re
rum: que signant in aqua. Nam si abũdaret de
sertum: nõ desertũ/sed delitie dicerẽt. Et mor
tis ꝛ sepulture memoria ꝑ deuitatione malorũ
magis sedulo agitur in deserto: quod signat in
terra defossa cisterna. Vide hominẽ solum ob
aspectum terre defosse pro sepeliendo cadaue
re resculptũ ex dolore in corde/auersum a ma
lo/mutasse pristinos mores. Indubitanter qui
libet teneat/ꝙ si cisternã id est sepulturã in ter
ra defossam: in qua cõmuniter humana corpo
ra resoluenda claudunt/indeposite per memo
riã secũ ferret: ꝛ cõsyderatione intenta ingrede
ret in illã anteꝙ insensibiliter inficeretur in ipa
cadauer/eterne damnationis deuitaret exitũ.
Sed inter obstrepentes hominũ voces et tur
bas talis memoria defuit: cuius ꝑsentie causa
locus desertus existit. Inter cetera preter vlti
mã dei visionẽ/que in hac vita nimie appetant
aliqui virtute pollẽtes dei aliqualẽ visionẽ/no
ticiam/cõsolationẽ/reuelationẽ/certã allocutio
nẽ pro certitudine vite agende desyderant: sed
Exo.3. moyses cum ingrederet ad interiora deserti/vi
dit dominũ in rubo velut ignẽ inflammantẽ: cõ
solationẽ accepit in animo/quã ante nunꝙ legi
tur suscepisse: noticiã habuit diuinorũ: ꝛ reuelati
onẽ secretorũ dei: ꝛ alloquiũ eiꝰ de his ad q̃ a deo
ꝑordinatus erat. Non viderat dominũ in egy
pto: neq; per subiectã creaturã audiuerat vocẽ
eius. Desertus enim locus diuinis est oraculis
aptus: nec assistunt stolidi laudatores/qui suis
laudibus bona nostra dispergant. Et orare in
recuruate volentẽ oportet esse inuisum: imo tã
a turba remotũ: vt nõ cogitet hominũ tintilla
tiones ad cellam ꝑ incõmoditate adeundi: nec
ipse persistat intentus/ne a ꝑximo expectet: ex
cepto eo qui obediẽtie patris in solitudine sub
est: qui ad ipsius imperiũ tenet ab actuali orati
one recedere. Aliter autẽ expectans ꝛ expecta
tus quietem ꝛ inrecuruatã orationẽ raro fudit
aliquando. Querunt mũdi principes atq; oẽs
qui gerunt in orbe terrarũ aliquã prefecturam
habere suos vernaculos/expeditos ministros
in eorum obsequio explicatos: implicitos vero
seruos in alijs paruipẽdũt: plerũq; de suis ha
bitationibus procul pellunt. Fas enim non est
domini seruũ/preterꝙ in domini seruitio impli
cari. Populus autem dei a pharaone i egypto
pro suo seruitio implicabatur. Voluit ergo do
minus populũ suũ explicari ab egyptiaco serui
tio: ꝛ ad sacrificandũ sibi fieri liberum in deser
to. Proinde misit dominꝰ moysen ꝛ aaron ad Exo.5.
pharaonẽ: vt dimitteret populum suũ/vt sacrifi
caret ei in deserto: vbi expeditior erat ꝙ in egy
pto: ꝛ in solitudine sacrificabit habilius ꝙ in ci
uitatibus residens. Et solerti mente intuendũ
est quod est sacrificium/quod a nobis a deo ex
quiritur: ꝛ expeditiꝰ redditur in deserto. Quia
mores eligimus: literalia sacrificia ꝛ israelitici
populi dimittamus. Sacrificium dixerim esse
quod sanctitatẽ in anima aut in moribꝰ sonat/
seu sacrum anime aut corporis factũ. Proinde
omne quod deo redditur acceptum/sacrificiuꝫ
est. Nihilominus tamẽ oportet singulari diffe
rentie intendere. Sacrificium deo gratum Da
uid in psalmo explicat: cum ad sacrificãdũ oẽs
inuitat/dicens: Sacrificate sacrificium iusticie Psal.4.
ꝛ sperate in domino. Sacrificiũ iusticie vniuer
sale in virtutibus noscitur esse bonũ: vt redda
mus deo bonũ omne quod possumus/ꝛ sibi cõ
uenire cognouimus. Ex hoc nãq; dicto nullũ
excluditur bonũ quod non sit deo reddendum/
aut dilectione anime aut opere corporali: Quis
omnia bona nõ sint omnibus apta: magis vero
nec ab omnibus singulis sint exacta. Nam ma
trimonij bonũ nõ exigitur a professione celebis
vite. Recõuertitur certe quod dicitur. Nec ele
mosyne bonũ ab eo qui a se omĩa sequestrauit.
Et sepe cõditiones ꝛ status impediunt: ꝛ sexꝰ
diuersitas nõ cõsentit. Valitudo ꝛ infirmitas ꝛ
his similia contradicunt: vt nõ omnibus acti
ue conueniant: sed non obsistunt: q̃n omne bo
num regi superno gratum/ſm aptitudinem/ꝑ
fessionẽ ꝛ decentiã in se atq; in omnibus diliga
tur: Quis omne bonũ non reddat deo actu cor
poris: nec sit reddendũ a singulis. Erit igit sa
crificium iusticie/quod sacrificabitur domino:
omnẽ suam cõsistentiam anime ꝛ corporis vsi
bus mancipasse diuinis: vt totum se dedicet in
eius seruitio a quo id esse quod habet accepit:
ꝛ solum vacare deiferum est sacrificiũ perfecte
iusticie: quod maxime peragitur in deserto: ad
quem locũ omnipotens suũ populũ ad sacrifici
um inuitabat. Lectio/meditatio/itellectualis seu
vocalis oratio: ꝯtemplatio/inquisitio sui: custo
dia sui: silẽtiũ profundũ: quies mentis: fragilis
vita: carnis maceratio: abstinentia nociuorũ
agon rectus: que omnia sacrificia sunt iusticie:
quod in deserto magis imprepedite peragi
tur. Sed nemo credat ꝙ a nobis in christia
nam vitam vocatis/sacrificium mactati peco
ris exquirat aut effusi sanguinis/neq; rei visibi
lis sine sacrificio mentis. Unde per psalmistã
dicitur: Non in sacrificijs arguã te. Non acci Psal.49
piam de domo tua vitulos: neq; de gregibꝰ tu
is hircos: neq; mãducabo carnes taurorũ: aut
sanguinẽ hircorũ potabo. Acsi dñs ꝑ ꝓphetã di
cat aperte: Nõ sunt ista sacrificia que requiro.
Iã enim dauid intendebat in nouã vitam: ꝛ exi

miſū ſacrificium cognoſcebat. Subdit eñ: Im-
mola deo ſacrificiū laudis. ⁊ redde altiſſimo vo
ta tua. Et paulopoſt ſecutus adiūxit: Sacrifi-
ciū laudis honorificabit me: ⁊ illic iter quo oſtē
dā illi ſalutare dei. Laudis vero ſacrificiū ē ip-
ſa gratiarūactio de acceptis. Laudis ſacrifici-
um eſt in aduerſitatibus ⁊ ꝓſpitatibus laudare
Pſal.33 dñm. Dicebat ſane ipſe Dauid: Bñdicā dñm
in omni tempe: ſemꝑ laus eius in ore meo: vt ſi
patiar: ſi affligar: ſi maledicar: ſi reprobus ha-
bear: ſi oīa mūdi mala ꝯtra me ꝯſlent: ī vnū ſem
per laus eius in corde atq3 ore meo. Si mihi aſ
ſint ꝓſpa cūcta: ſemꝑ laus eius erit in animo: ⁊
nec lingua tacebit. Hinc ⁊ dominus ꝑ ꝓphetā
Eſa.48. dicebat: Infrenabo te laude mea. Qui frenum
geſtat in ore/ ꝓgreditur ⁊ ſiſtitur: dextratur ⁊ ſi-
niſtratur: gyratur ⁊ voluitur ductu eius. Ac per
hoc ſacrificium laudis immolat/ qui de omni-
bus ⁊ in loco ⁊ tempe dñm laudat. Hinc etiam
P ſ.145. pſalmiſta dicebat: Lauda anima mea dominū:
laudabo dominum in vita mea: pſallā deo meo
ꝗdiu fuero. Necnon in occultis iudicijs eius/
ſacrificium laudis tenemur offerre: naʒ ꝗto ip
ſe operatur occultius/ tanto ſapientius. Eccle
Eccli.15. ſiaſtici eñ dicitur: Sapientie domini aſtabit
laus. Et ab omnibus creaturis laus diuina ex
quiritur: quod vltimi pſalmi dauid inſinuant.
Offert etiam ſacrificium laudis/ qui de dei ꝓ-
uidentia in nullo remurmurat. Et hoc eſt ſacri
ficium laudis quod deum honorificat: cum in
omnibus dei potentiā/ ſapientiaʒ ⁊ bonitatem
Pſal.49 adoramus atq3 laudamus. Proinde illic ē iter
ad ſalutare dei. Diuiſa eñ laus alo geſta/ ore di-
geſta/ ope acta ꝑducit ad ſalutare dei. Que tan
to ſtudioſior in ſolitudine agitur: ꝗto ꝯſiſtētia
hominus a nemine impeditur. Eſt ⁊ ſacrificiuʒ
quod maxime conuenit offerre his qui delique
runt ⁊ qui non ſeruauerūt pacta diuina: nec ali
ud munus occiſi pecoris/ ſeu frugū ⁊ arboris/
ſiue ſignati numiſmatis ita placat deū offenſū:
quod ⁊ dauid ꝓ ſe obtulit in remediū adulterij
Pſal.50 ꝓditionis ⁊ homicidij. Inquit eñ: Sacrificiū
deo ſpiritus contribulatus: cor contritū et hu-
miliatū deus non deſpicies. Quomodo erit ſa
crificiū deo ſpiritus ꝯtribulatus: cum alia ſcri-
Prouer.17 ptura dicat: animus gaudens etatē floridam fa
cit: ſpiritus triſtis deſiccat oſſa? Reprobatur a
deo triſticia ſpiritus: ſed nō omnis triſticia bo
na: nec omnis triſticia mala. Spiritus tñ con-
tribulatus eſt voluntas eo ſenſu dolēs/ quo de-
lectata fuit in malo: vt tādiu quotidie tribulet/
donec dolor cōmiſſi criminis ad equalitatem
ꝑueniat aut excedat ꝑuerſe delectationis: vt tā-
ta vel excedens tribulatio fiat in anima/ quāta
delectatio fuit in culpa. Et alibi ꝓpheta dice-
Pſal.142 bat: Anxiatus ē in me ſpiritus meus: in me tur
batum eſt cor meum. Anxietas ſpiritus eſt tri-
ſticia ꝓ peccatis: ⁊ turbatio cordis ꝓ fractione
diuinorū pactorū. Nihil eſt ſuꝑ quo ſit inducē-
da triſticia ⁊ anxietas niſi ſuꝑ peccatū: ⁊ in nul
lo cadere debet turbatio/ niſi cum offendimus

creatorē. Iſtis remotis omnia recta manēt: ne-
q3 ſupeſt quod fleatur: ſed anxiari ꝓ malo com
miſſo vtiq3 bonū eſt. Sequitur eñ exaltatio ſuꝑ
chriſtum: hoc dicebat Dauid: Duʒ anxiaretur Pſal.60.
cor meū in petra exaltaſti me. Secundū apſm:
Petra autem erat chriſtus. Ad hoc vero ſacri- 1.Corin.10
ficium offerendum exquiritur ſepe deſertū: naʒ
innumera multitudo loca ſemper queſiuit ap-
ta meroribus: nec querere deſiſtunt qui ꝓpter
delicta ⁊ peccata tribulari ſedulo querunt. Ha
bet etiā ſepe mūdus leticias ſuas: quas obijcit
volētibus ꝓ peccatis ⁊ diuinis offenſionibus
ꝯtriſtari: nec ſuis implicationibus ꝑmittit ali-
quem ad ſe ingredi: vt introrſus ſue meſticie ra
tionabiles cauſas inueniat: cū vnuſquiſq3 non
ſolū dei offenſor/ ſed etiam qui videt iuſtus/ do
lendi cauſas poſſideat: diſpari tñ rōne atq3 in-
tentiōe penitus inequali: peccator q2 offendit:
iuſtus quia offendere poteſt: ⁊ ꝓlongatur eius
cū periculo incolatus: ⁊ habitat ſemꝑ cedar cū
filijs hiſmaelis. Ac ꝑ hoc omniū creator et do
minus peculiarē populū in manu moyſi ⁊ aarō
vt ſibi ſacrificaret voluit inducere in deſertum/
commonefaciēs nos vt ſacrificia ſpūalia offe-
ramus: ⁊ in ꝓfinito tempe hūanatus per actus
nos docens deſerti eſt incola factus. Sed nec
in talibus laudamus ita deſertum: vt alijs viuē
di modis chriſtianis quomodolibet deroge-
mus poſſe perfici per virtutē: ſed deſerti cōmo-
ditates ꝓ diuerſitate temporū atq3 locorū ꝯdi-
tionis hominum atq3 virorū edicimus. Bonū
igit eſt deſertū: ſed habet et pugnas: habet ſi-
militer et victorias: ⁊ orationibus vincitur po-
tius ꝙ enſibus amalech: habet ſerpētes innu-
meros morſibus mortē inferētes: habet et ſer-
pentē eneū ſolo aſpectu ſanantē patientes: ha-
bet amaras aquas: habet quod dulcorat: habet
aduerſa: habet ⁊ ꝓpitia. Sed ve hodie: q2 ſpe-
cioſa deſerti cōbuſſit ignis. Ubi dei ppſs in de
ſerto? Ubi helias? Ubi heliſeus? Ubi diſcipuli
ꝓphetarū? Ubi ioānes baptiſta: qui deſertum
ab infantia tenerrimus habitauit? Ubi deſerti
egypti habitatores? Ubi thebaide? Ubi ſichie?
Ubi mōtis nitrie? Ubi montis ſyrie? Ubi rax-
chu? Ubi armenie? Ubi altioris grecie? Sed ve
huic generatiōi: quia deſerta ſunt ad hominibus
facta deſerta: ⁊ ꝗ remāſerūt ſunt delitiarū loca
ſenſuali deſeruit vita: nec vt aſſolet/ vita homi-
num monachorū aſpera ⁊ agreſtis. Deuitāt cul
tores chriſti loca deſerta/ que ſunt amica mero
ribus: ⁊ facti ſunt quaſi ciues in medio ciuita-
tū: ⁊ facta eſt cum ſecularibus tāta ciuilitas vt
plerūq3 turpetur honeſtas. Sed ad dñm ieſum
incolā deſerti factum oculus interior dirigat:
⁊ multo intuitu ipm abſentem tanꝗ ꝓſentem ſe
dulo contemplemur: et moueat affectibus ani
ma: contrahat merore atq3 turbetur: ſuſpenda
tur in admiratiōe/ cum chriſtum intueat in de-
ſerto. Stulticia eſt ſapiētibus mūdi/ deriſio de-
licatis/ incredulis fabula ꝙ chriſtꝰ ſteterit ī de-
ſerto. Quid eñ eſt videre iuuenē delicatum/ im-

maculatum: ⁊ absq; peccato esse cum bestijs in
deserto? Quid faciebat rex regum ⁊ dominus
dominantium: factus incola in deserto: huma-
na consolatione priuatus: squalida facie ab in-
edia ⁊ ieiunio cruciatus? Non secum patrem/
non matrem/non aliquem habens in illo deser
to sodalem: sed angelorum non carebat consortio
qui hominum consortia deuitabat. Non foue-
batur vt homo: supra hominũ naturã agebat.
Carebat lectulo: nec puluinar supponebat di-
uino capiti humanitus quiescenti. Sedile ⁊ nõ
erat ei. Terra vero stratũ erat ⁊ sella: non ope-
riebatur nocturno tempore pannis. Carebat tu-
gurio: nullã habebat ediculaz: nec aliquo tecto
tegebatur ab intẽperie aeris. Hyems nẽpe fri
goribus algens erat: cum in deserto squalido
versabatur. Locus deserti aut arboribus infron
dosis proditus erat: prohibebat certe hyems in
plantis viriditatem atq; amenitatem foliorum:
aut totus squalidus erat locus: aut bipartitus
erat: vt sibi esset quedã peregrinandi varietas
in deserto: Habitaculum fecisse non legimus
vbi stetissent firmi penitus pedes eius: ⁊ omni-
no sibi penam dabat locus ⁊ tempus: cũ a quin
ta ianuarij die vsq; ad quartamdecimam febru
arij in deserto fuerit mora eius: quod tempus
aut imbribus aut est frigoribus aptũ. Nihil ve
ro ad remedium de ciuitatibus tulit: aut quicq̃
postulauit a matre: pauperes enim erant. Paup
accessit: pauperq; moratus: nec igne aliquãdo
calefactus est. Ubi mũdi reges? Ubi quos am
bit multitudo populorũ? Ubi delicati? Veniãt
⁊ contemplentur omnium regẽ ab animalibus
sociatum/⁊ humana dignitate pallentem. Quid
faciebat hic singularis homo/singulariter viuẽs
singulariter degens? Orabat ne quotidie? No-
ctes ducebat insomnes. Legebat? Nõ enim por-
tauerat codices thesauris sapiẽtie plenus. Cõ
templabat incessanter: erat mens in suspẽse fixa
celo. Plorabat interdum: ludebat forte cũ be-
stijs: nouerat enim eas: ⁊ vocate venissent/obedi
uissent: hoc enim primus homo in delicato deserto
suscepit in dono. Quid ergo faciebat tam no-
bilis heros: omnino irreprehensibilis in moribus
⁊ actibus suis? Non enim poterat errare nec no-
uerat. Quid igitur faciebat? Forte dormiebat
interdum. Quid faciebat qui nõ prebebat homi-
nibus tunc exemplum: quia nec ab hominibus
videbatur: sed videbatur ab angelis quibus nõ
oportebat tẽporalia exẽpla virtutis inferre. Be-
stie exẽplificari non nouerant. Quid faciebat?
Temerariũ est diffinire quod celici notarij nõ
scripserũt: sed illud faciebat quod facere dece-
bat hominẽ diuinũ/hũana diuine/diuina hũa-
ne operantẽ: nihilq; sine causa ⁊ rõne aut steri-
liter agentẽ. Et acta eius intellecta siue igno-
rata digna sunt adorari: ⁊ eo magis quo nõ pos
sunt inuestigari. Sed incunctãter credamus q̃
in oĩbus agebat ⁊ intendebat salutẽ omniũ no-
strũ per exemplũ/documentũ/⁊ per affectũ: osten-
dens prius debere hominem esse superius q̃ al-

terius: ⁊ ante ad seipsum q̃ ad aliũ fieri: ⁊ per ora-
tionem ⁊ contemplationẽ querere quod debet
docere: quod ⁊ monstrat aptitudo deserti. Sed
q̃ nec visitauit quispiam hominum dominũ ie-
sum: hoc maximum testimonium erat: quia nõ-
dum notus erat: nondum discipulos fecerat: vi
sitassent enim eum atq; requisissent. Sed pia ma-
ter eius cur sustinebat absentiam eius? Noue-
rat ipsa filij voluntatem ⁊ eius infallibilẽ actio-
nẽ: ⁊ amodo subijcienda erat in regimine filio:
quem vsq; modo more humano habuerat ipsa
subiectum: ⁊ cognoscebat in eo eternum propositum
voluntatis pro saluatione humani generis/
quantũ permittebat sibi cognoscere quem porta
uit in ergastulo mortis ⁊ lactauit mamillis: et
nunc morabatur in deserto cum bestijs/ carẽs
potibus atq; cibis. Sed beatus qui te fideliter
in charitate visitasset: ⁊ attulisset de nature bo-
nis que tu deus factus homo creasti: ⁊ tua fuis
set allocutione potitus. Verũtamen nemo attu
lit sibi cibum/nec aliũde venire fecit. Ieiuna Mat. 4
uit enim quadraginta diebus et no
ctibus: postea esuriuit. Ieiuniũ christi
pena est sui corporis: sed totius hũani generis ẽ
refectio: ⁊ sibi est ad suppliciũ: nobis ad benefi
ciũ. Ieiuniũ christi suũ est ⁊ nostrũ: suũ per actua-
lem penã corporis: nostrũ per exemplũ: nostrũ per do
ctrinam: nostrũ per dietaz que fiebat in capite pro
liberatione mẽbrorum: Christus est caput nostrũ:
nosq; mẽbra eius. Si autẽ per exemplũ nostrũ est
ieiuniũ: almifico prerogato exemplo primus ieiu
nemus. Et cũ multa viderim atq; legerim de ie
iunio diffinita: sermo angustabitur parũ quid de
ipso edicere volẽs. Ieiuniũ est virginitas instru
mentorũ vocis: vt purior emittatur oratio: ⁊ mun-
dior sit psalmodia ⁊ sermo aliquid postulãs an
te deũ. Ieiuniũ est vẽtris tenuitas: quo attenua
to adest in orando aut legendo libertas. Ieiu-
nium est euigilatio ⁊ solertia sensuũ: est ⁊ libe-
ratio quedã a fantasmatibus malis. Ieiuniũ ap-
plicauit mẽti q̃sita: ⁊ serenauit supra mentẽ diui
na meditari volentẽ: ⁊ subiecit membra corporis
rationi: cuius veritas ⁊ acceptio in rõne funda
tur. Nã ieiuniũ sociatũ vitio cruciat ⁊ sicnciat
nõ meretur: suppliciũ habet certũ/premiũ nullum.
Virtus ⁊ vitiũ semper habẽt diuortiũ. Impius ie
iunãs alaz torquet ⁊ corpus: auarus ieiunãs fa
cit furtum: iracũdus vero copulatur eisdẽ. Hypocri-
taliter abstinẽs cibis ⁊ diuinis mũeribus pari-
ter se priuauit: ⁊ fit oĩno duplici cõtritione cõtri-
tus: vt in anima ledatur ⁊ corpore. Ieiuniũ corporis
nõ est virtus: sed actus est virtutis. Quid corpore
agitur/nõ est virtus: sed actus ab ipsa procedẽs. Vir
tus enim generãs temperantia est: sed hoc est fieri
etiam in moribus paganorũ. In christianis ve
ro etiã ieiunium corporis non est virtus mentis:
sed virtutis actus per corpus mõstratus. Virtus
ieiunij nõ in corpore: sed in aĩa vere persistit. Erit
igitur ieiunium de christianis actus charitatis q̃
fertur in deũ. Nã hõ ex charitate diligit deũ: q̃ si
vltra progreditur/plus diligit q̃ seipsum: multomagis

facta ꝓpter seipsum despiciet: ꝑinde despiciet
escas ꝓpter deum/ vt non videaꝶ ad eas affici
ꝓpter deū excepto sustentamēto nature: quod
omnibus inculpate cōcedit qui creator est om
nium. Igitur ieiunium probatio est amoris ad
deum in abstinentia delectabilium ciborū pro-
pter deum: quia nec a cibis abstinendum est ve
lut a re dānata in natura: quia nulla natura ma
la: nec a re damnata per culpam: quia quod vir
tutem non recipit/ nec vitiū potest admittere.
1.Timo.4 Et aplus dicit/ ꝙ nihil ꝓhibitū est quod cum
gratiarūactione percipitur. Sed abstinētia fi-
et a bono creato ꝓpter bonū increatum: cū di-
uinum cognoscitur placitū. Igitur ieiuniū que
dā ꝓbatio est potioris amoris in deū/ minoris
ad escas: ⁊ ipsū est signū negati amoris ad cor
pus ꝓpriū ꝓpter christum: ⁊ cōpassio tanta dis
federata cum corꝑe christum acquisiuit in fede
re. Nisi vero tanta corꝑis amicitia ⁊ compas-
sio dissoluanꝶ: ⁊ inuisibilibus cōpassionibus ⁊
diuinis muneribus priuabitur anima/ et forte
celestibus cum a corꝑe dissoluetur. Nec ꝑ hoc
agatur aut tale fiat ieiunium/ vt infirmitas aut
debilitas in corꝑe subsequatur: maxime in di-
uino seruitio inexceptuate mancipatis. Nō eñ
deus fecit hominē debilē/ sed fortē: et qualē fe-
cit talēvoluit ꝑmanere: vt fortis esset in animo
virilis in corꝑe ad operandū diuina mandata.
Christianū ergo ieiunium semꝑ tenebit modū
ne ieiunans deficiat ⁊ ne comedens effluat. Ie
iunans cum lediꝶ/ multipliciter ꝓbet seipsum:
nec ꝑmis debilitatibus cedet ⁊ secundis ⁊ ter
cijs. Habent eñ demones plerūqꝫ debilitare
abstinētes: vt pusillanimes fiāt: ⁊ nutriāt plus
debito corꝑa/ que noluerūt ex ieiunio infirmari:
⁊ fiet collusio ⁊ illusio ex sumptione ciborum.
Plerūqꝫ vero ieiunantes patienꝶ in nocte aut
somnis plurimas turpitudines: ⁊ ascribentur
debilitati nature/ vt fiat reciduū ad escam. Cū
vero diuersa diuersimode corꝑorū experiētia fa
cta fuerit: serenius iudicabit de seipso qui pati
tur: aut aliū discretiorē inquiret. Nō omniū ie-
iunia sunt equalia nec eiusdē meriti apud deū:
nec in ieiunio pensatur abstinentia/ sed passio
ieiunantis. Et diuersitatē possident hūana cor
pora: sicut diuersitatē habent ligna/ lapides et
metalla: quorū aliqua mollioris/ aliq̄ vero sunt
materie durioris. Ieiunās sepe lapideus in ora
tione/ post cibū vero lachrymas videꝶ effunde-
re: quod aut deceptio est maligni aut passio col
ligata. Ieiuniū existit multis ꝑparatio gule: cū
effusius in escā effundiꝶ cū resoluiꝶ. Iracūdus
videbiꝶ quis anteꝗ̄ edat: post alitū corꝑis seda
biꝶ ire ꝓcella: sed certe ꝙ hic nō accepit mētis
dominiū ex virtute. Bonum est ieiunium a de
licatis: bonū ab accuratis: bonū a ꝓciosis: sed
melius a sumptuosis ⁊ delectabilibus⁊ ab inflā
mātibus corpus. Ieiunauit quis ab hmōi: sed
vilioribus cibis et multitudine oppressit ani-
me sensum. Multi studuerūt vincere ꝑ ieiuniū
passiones gule: sed ꝓpter indiscretionē ꝑdide-
rūt orationis fauū: magis vero fructū. Expedit
oīno vt agon a maioribus ⁊ ꝓ maioribus virtu
tibus dirigaꝶ: ⁊ ex altioribus capiemus ꝑmia ꝗ̄
optamus. Quia verū est ieiuniū non esse virtu-
tē/ sed actū ipsius: magna discretiōe nēpe opus
est: ne sensibilis virtutis actus inuisibilē virtu-
tē mentis impediat. Si dieta expedit corꝑi hu-
mano in infirmitate fatiscenti/ vt a noxijs caue-
at: multomagis ⁊ anime cum opprimiꝶ a varie
tate ciborū. Nam melius ⁊ tutius esset agoniste
fideli qui gule libellū repudij dedit/ aliquo ci-
bo ꝗ̄uis delicato refici/ ꝗ̄ rustico satiari obnu-
bilante animū: aut talē molestiā inferēte/ vt me-
dicis expediret intēdere: aut ab oratione seu cō
templatione cessare. Aurum cōmutauit in plū-
bum qui virtutē molestauit in aliquo propter
actū: sed ꝑmo seipsum in certo examine ponat/
si molestia sit a cibo aut a maligno. Cōsueuerūt
eñ maligni multā molestiam īmittere post ci
bū: vt cibi duricia seu indigestibilis materia nō
ipse accusetur. Durū ꝑfecto erit cognoscere
an a cibo an a demonio fiat: veruntñ dabit de⁹
suis paruulis ⁊ fidelibus intellectū/ aut ꝑ aliū
aut ꝑ seipsū. Ubi agoniste fideles hypocrisim
⁊ simulationē ⁊ cōplacentiā ⁊ oē figmētū fi-
ctiōis incitauerūt in animo: ꝗ̄uis tenteꝶ iterū
ab eisdem: certum fiat ꝙ in oībus aut a domi-
no aut ab aliquo directore ꝭm deum ⁊ dei timo
rem dabitur claritas in agendis: ⁊ serenabun-
tur mentes que in omni fide se domino subdi-
derunt: ⁊ obtulerunt inrepetite omnē mentis ⁊
corꝑis consistentiā saluatori. Si mensura cibo
rum pensabitur in ieiunio/ sequetur confusio si
corꝑorū valitudo ⁊ dispositio/ erit directio. Nā
quis ex modico cibo statim reficiꝶ: ⁊ fastiditus
est stomachus: nec gracilatur ⁊ corpus. Alius
vero multā sumit cibi quantitatē: nec reficitur:
nec stomachus nauseat/ sed amplius appetit et
corpus arescit. Igiꝶ in ieiunio non quātitas ci
bi/ sed corꝑorū est cōsyderanda conditio. Spiri-
tus ⁊ caro ꝑ similitudinē sitularū aguntur: qua
rum si vna descendit/ altera sursum fertur: si al-
tera sursum/ reliqua petit omnino deorsū: ⁊ mi
rum ꝙ corꝑale deꝑssum spirituale faciat sursū
ferri. Tenuitas corꝑis ex ieiunio decēter assum
pta tenuē sensum causauit in anima. Pondus
suꝑ pondus impositū onerifero animali/ sepe il-
lud incuruauit ad terrā: ⁊ sarcina suꝑ sarcinas
animalia robusta confregit. Corpus nostrum
pondus est anime horrende ponderans suꝑ il-
lam. Sapiētia dicit: Corpus quod corrūpitur Sap.9.
aggrauat animā. Escarū autē appositio iterum
aggrauauit: vt sub escis et corꝑe sepe aīa in sua
virtute frangatur. Ieiuniū vero non apposuit
onera/ sed exonerauit imposita: nā aut extenua-
uit corpus/ aut non ꝑmisit pinguescere. Indu-
xerūt sepe somnum epule atqꝫ ieiunium: sed ab
illo tardius⁊ grauius/ ab isto citius ⁊ leuius eui
giletur. Cura corꝑis ꝓpter deum relicta/ in cu-
ram anime inflexit autorē: et corpus sustētauit
sepe aliter ꝗ̄ ꝑ cibū. Alia enim est cura natu;ci

alia voluptatis: illa permittitur etiã quibuscũq3 abstinentibus: quia natura modicis contentatur/nec accuratis intendit: illa dissuadetur: quia recedit attentius a prima rerũ natura/sm quam originalis mundus vixit: nec delitijs prestauit studium neq3 curam. Jeiunium quotidianum pporționatum complexioni laudatur a sanctis: violentum vero et interpositũ sepe dãnatur. Semp dandum est in quolibet homine quod appetit complexio naturalis/non quod appetit voluntas carnis. Sed cum esurit atq3 sititur/ et corp9 incipit agitari: difficile discernetur an naturalis seu voluptatiuus sit appetitus. Non eñ est ieiunium institutum contra naturam conditam/sed ad refrenandũ corruptam: et ne multitudo escarũ inualescat supra debitum ordinem: quia dum querimus reficere ventrem/sepe inficimus mentem. Igitur abstinentia stabit quousq3 tolerari potest sine detrimento nature atq3 impedimento exercitationũ sanctar3 visibilium et inuisibilium: ad quas omnis verus agonista debito diuino ligatur. Est ieiunium a multitudine ciborũ: non autẽ a numerositate comedendi: et bonum est: est ieiuniũ a numero horarũ siue dierum/sed non a copia rerum: et etiam bonum est: sed si vtrũq3 geritur incorrupta manente natura/beatificant agen

Gen.3. tem. Stetit ieiunus in paradiso ada3: comedẽs vero passus est exiliũ: non q rem malam comederit/sed quia pter obedientiam comedit. Jeiunauit et a carnibus originalis mũdus: nihilo minus ppter luxuriam est deletus: igit non va

Exo.12. lẽt ieiunia criminosis. Farinã tantũmodo abstulerũt ab egyptijs israelis filij: carnẽ et vinũ et si qua lacticinia non legitur abstulisse. Ibant

Exo.17 Nume. 20. Exo.15. eñ in desertum. Ad ipsorũ situm solũ est aqua de petra educta: et ad duodecim fontes aquarũ non vegetes vini peruenerunt in helym: vt re

Ibidem ficerẽt qui sitim patiebãtur. Inuenerunt semel aquas amaras: et dulcorate sunt ligno. Si amara est potio aque: ligno crucis dulcificat. Non est ieiuniũ absq3 ratione. Quotquot vero ieiunauerũt/aut supposuerũt causas/aut acceperũt aut posuerũt finẽ: nõ eñ agendũ hoc opus est si

Judicũ.20. ne preunte aut sequẽte causa laudabili. Jeiunauerunt filij israel in vno die quo receperunt a beniamitis conflictũ vsq3 ad vesperã: primo p dolore pflictus q acciderat: et p multitudine interfector3: et qr credebãt iuste agere/ volentes vindicare tantũ scelus: vt ex multitudine pcũbẽtiũ mulier moreret. Mirabant q tã felices habebãt hostes: qui debebãt iusta vltione puniri: quasi p ieiuniũ a dño expectarẽt decretũ quid in hac causa foret agendũ. Jeiuna et tu si cõflictũ sustines ab inuisibili hoste: nã nõ fortitudine corporis/sed debilitate vincit. Jeiuna qsi penitentiã agens/et dolẽs de virtutib9 interfectis in aĩa inuisibiliter: et visibiliter aptis moribus desolatis i numero magno/ nõ puo. Jeiuna: et a malicia purga teipsũ. Jeiuna vt virtute christifera hostes deuincas: quos corporũ ferocitate/atq3 armorũ industria nõ vales deuin

cere. Filij israel cũ arguerent a samuele/q ado 1.Regũ.7.
rauerãt deos alienos/baalim et astaroth: et vellet eos pgregare in masphath/ ad docẽdũ eos dñi bona: pactũ facientes cũ dño de nõ adorãdo idola: et pfessi sunt se peccatores: et ieiunauerũt ob penitentiã: aut p amorẽ subiectũ indebite ad creaturas/et p suscipiẽda doctrina. Sẽsus epulis nõ oppssus facile suscipit documẽta virtutũ. Et viri iabes ieiunauerunt septẽ diebus p sepultura saul. Et p mortuis i fide christiana portãda est corpis pena: vt eorũ aĩe a pena releuent in charitate christi/ cõmunicatiõe

facta dolorũ. Silr Dauid et qui cũ eo erãt/ ie 2.Regũ.1.
iunauerunt vsq3 ad vesperã sup morte Saulis cũ audirent cõmunicantes secũ in penis: quia credebant in fide/in alia vita passurũ: vt certũ in fide teneamus/animas glorificãdas releuari a penis/ pter penas viuorũ p ipsis in charitate toleratas. Nec obstat q saul fuerit reprobatus: qr nõ est viuorũ ferre certa iudicia sup absolutos acta: hoc solũ nouit altissimus. Nõ eñ debemus penitus officia charitatis ipẽdere p his q nobiscũ equale sortiti sũt sacramen

tũ: nisi cũ eius negatione decesserit. Et p filio 2.Regũ.12.
infirmo ieiunauit dauid/ volẽs eũ a morte auertere: qui p peccato paterno morti pphete iudicio tradebat: sed nequiuerit. Procul dubio ieiunia mũda magne sunt preces i cõspectu dñi ad obtinendũ quod petit: vt si nõ ad placitu3/

saltẽ ad vtile q petit/exaudiat. Achab rex isra 3.Regũ.21.
el cũ argueret ab Helia ppheta de scelere pacto in naboth iesraelite: et sanguis eĩ lãbẽdus esset a canib9 in eodẽ loco/vbi naboth fuerat lapidatus: statim scidit vestimẽta sua: et operuit cilitio carnẽ: et ieiunauit: et dormiuit i sacco: et ambulauit demisso capite: a quo ppter humilitatẽ suã trãslatũ est peccatũ suũ/et in filio reseruatũ ad puniendũ: vt ieiuniũ numeretur inter opa/ ex qbus vindicta dei differt/aut ex toto au

fert. Neemias audiẽs destructionẽ et captiui Neem.1.
tatẽ hierusalẽ/ieiunauit et orauit. Jeiuniũ meritoriũ et acceptũ orationi sociauit: insinuans ad inclinandũ diuinã maiestatẽ precibus nostris/ animã in oratione contritã fieri oportere. Cor

pus vero affligi ieiunijs declarauit Judith vi Judith.8.
dua: que erat elegãtis pulchritudinis: et ieiunabat omnibus dieb9 vite sue/pter sabbata et neomenias/et festa domus israel. Ista vero preter mittebat: nõ ppter gulã et relaxationẽ: sed propter familiã/cui se cõmunicabat in cõsolatiõe atq3 participatione sui tempore festiuitatũ: ac etiã rõne cognatorũ et coniunctorũ: si ad eã visitandi gratia in tali tẽpore accessissent: in alijs vero tẽporibus ieiuniũ non relaxabat censurã: vt domaret iuuentutẽ: refrenaret pulchritudinẽ: honoraret ieiunio castitatẽ. Est etenĩ ieiuniũ castigatio iuuẽtutis/pallor pulchritudinis

et castitatis honor atq3 fomẽtũ. Hester pmoni Hester.4.
ta oppido vt ingrederet ad regẽ Assuerũ/ virũ suũ timuit: nec propter firmatũ decretum au

sa erat ad eũ ingredi ꝑ liberatiõe totius sue gẽ
tis: nisi ꝑmo oibus iudeis q̃ erãt in Susis/per
dies tres indixisset ieiuniũ/ipsa similiter cũ an-
cillis suis ieiunaturã ꝓmittẽs: post que ingres-
sum ꝑsumpsit ad regẽ: et totius sue gẽtis libera-
tionẽ obtinuit/inimico iudeorũ ad patibulũ e
regione damnato. Triduum ieiunium certũ est
ꝙ corpus attenuat/sensum euigilat. Triduum
magis ieiuniũ appellari quod in cultum trini-
tatis admittitur: et vbi cor/lingua et actus a no-
cinis et ad rem non ptinẽtibus abstinent. Ieiu
nium indixerat Hester liberandis: et ipsa libera
rẽ cupiens ieiunabat: vt placaret deus: vt incli
naretur deus ad miseriam hominũ ꝓpter affli-
ctionem corporũ: et compateret his qui sibi nõ
compatiebant. Omnipotẽtis benignitas con
sueuit compati sibi non compassiuis. Ubi ho-
minum compassio cessat/ad seipsos diuina sub
sequit: dumtaxat ꝙ ꝓpter deũ incõpassio fiat.
Est eñ ieiuniũ incompassio quedã corporum:
dum alimẽta ꝓ tẽpore subtrahunt: aut nõ dan
tur q̃ a voragine gule appetunt. Nouerat He-
ster corda principũ in manu domini: et ad q̃ re
vult illa inclinat: igitur volens inclinare in suã
petitionẽ principẽ temporalẽ et terrenũ/ꝑus stu
duit ꝑ ieiunium inclinare celestem atq̃ eternũ.
Porro in oibus tribulationibus a quibus ani
ma desyderat liberare/oportet dei auxilium in-
uocare: sed eũ prius placare ieiuniorũ muneri-
bus. Signũ est ieiunium contriti spũs et hu-
miliati cordis: ad quod deus respicit: et sm̃ mul
tiplicationes dolorũ in anima et corpe deus a
1. Paral. 20. nobis periculosas auertit erũnas. Iosaphat
vero rex iuda cum videret aduersum se multorũ
hostium et potentiũ bella consurgere: timore ꝑ
territus/totum se contulit ad rogandũ deum:
sed primo predicauit ieiunium vniuerso iuda.
Credebat per ieiunium placare deum/et peri-
cula inimicorũ effugere: magis vero spiritu co-
gnoscebat orationis ꝑambulũ et ꝑuium esse ie-
iuniũ. Nam ieiunium corpis dispositio est men
talis atq̃ vocalis orationis: qua rogatur atq̃
placat omnipotẽs/necnon et impolluta lingua
laudatur. Labia vero crapulis dissoluta disp-
sam laudẽ et orationem domino decantauerũt.
Mat. 7. Et ꝗuis quod i os intrat sm̃ sentẽtiã saluatoris
nõ coinquinat animã: nihilominus multitudo
escarũ atq̃ varietas et vini potentia opprimit
sensum: vt fumo vaporantiã ciborũ magis cor
dis intẽtio sit onerata ꝙ ornata laus atq̃ ora-
1. Esdre. 8 tio. Esdras cũ esset in babylone/obtenta licẽ
tia de redeundo in hierusalẽ: congregatis ꝑnci
palibus familiarum et familijs: accepta multi-
tudine auri et argenti ꝑ donarijs ad honorem
et decorẽ templi: anteꝙ caperet iter/seu repeda
re cepisset/ꝑmo indixit ieiuniũ dicẽs: Predica
ui ibi ieiuniũ iuxta fluuiũ haua: vt affligeremur
corã dño deo nostro: et peteremus ab eo viã re-
ctã nobis et filijs nostris et vniuerse substãtie no
stre. Erubui eñ petere regis auxiliũ et eq̃tes/q̃
defenderẽt nos ab inimico in via: quia dixera-
mus regi: Manus dei est sup omnes q̃ querũt
eũ in bonitate: et imperiũ eius et fortitudo eius
et furor sup oẽs qui delinquũt illũ: ieiunauimus
aũt et rogauimus dominũ nostrũ ꝑ hoc: et eue-
nit nobis ꝓspere. Uide hominẽ humiliter al-
ta sapientem: qui magis confidebat in afflictio
ne carnis ꝙ in auxilio regis: magis in ieiunio et
maceratione corporũ ꝙ in apparatu militum.
Patenter igitur dicit qua ratione predicaue-
rat ieiunium: vt affligerentur coram domino et
ꝓpter dominũ: nouerat altissima fide afflictis
ꝓpter dominum et coram ipso/non ad gloriam
hominũ/ eius auxiliũ non deesse. Amat eñ di
uina bonitas sibi nõ parcẽtibus parcere: et diffi-
sis de humano auxilio suũ impendere: idcirco
noluerunt a rege tutelam neq̃ subsidium confi
dentes solum in domino ꝓpter ieiunium. Un-
de ꝑ experientiam fidem facit verbis dicẽs: Et
euenit nobis prospere magis ꝓpter ieiuniũ ꝙ
si a rege habuissemus copiam militũ: quia in
ieiunio nobis ꝓpicium fecimus omniũ verum
et summũ deũ: ꝓpter quẽ erubescendũ satis est
in omni re auxilium mendicare humanũ. Hũc
cruciatum quare deus voluerit in hominibus
fieri humanus intuitus non videbit: nisi ꝑ fidẽ
supra seipsum animus noster fiat. Fecit omni-
potens deus omnia in ordine ad seipsum: vt a
quo creata sũt omnia/ad eũ ordinata manerẽt
sed ꝓpinque ꝓpinquissime/remote atq̃ remo
tissime: sed sub celesti ordine sermo noster intẽ
dit. Omnia que sub celo sunt/his differẽtijs di
stinguitur: et his ordinibus ordinãt: donec in
creatorem ꝑ creaturam sibi maxime ꝓximã ve-
niatur. Habet hic mũdus entia multa: quibus
solum id quod sunt/et omni alio addito carent:
quorũ aliqua sunt ad vsum humanorũ corporũ
et bestiarũ: similiter et dissimiliter in sustentatio
ne anime cũ corpe: imo corpus cũ anima rõna
li aut vegetabili: et ista nullo modo ad seipsa/sꝫ
ad aliud sunt ordinata. Que tñ veniũt in vsum
corporũ et que nõ veniũt/ad consyderationẽ de
bent fieri animorũ: et in oibus laudet magnificẽ
tia creatoris. Sensibilia irrationabilia similiẽ
mũdus habet/que solũ entibus ꝑponunt: quo-
rum aliqua veniũt in vsum humanorũ corporũ
et ipsorũ similiter et dissimiliter: ista vero talia ex
periẽtia plus ꝙ eloquẽtia docet. Et sunt multo
plura que in vsum corporũ nulla ratione deue-
niunt: imo plura que corpa humana interimũt:
sed in consyderatione animarũ nostrarum fiunt
vt etiã in his laudetur potentia creatoris: que
oia facta et ordiata sũt in vsũ vtriusq̃ hois: nec
ordinata sunt immediate neq̃ ꝓpinque ad deũ:
sed remote atq̃ remotissime in ordine dignita
tis et pticipationis diuine. Corpus vero huma
nũ ad animã ordinat et ipso aia in suis sensibus
vtit: sed corpus anima non vtit: nec ad corpus
tanꝙ ad suum equale aut inferius anima ordi-
nat: que corpibus omnibus supfert nobilitate
seu dignitate nature. Anima igit solũ et imedia
te atq̃ ꝓpinquissime ad deũ ordinat. Proinde

habes ꝙ oīa inferiora nō solum situ corporis aut
in virtute ꝯsyderatiōis vt laudet bonitas crea
toris: anima vero dūtaxat ordinat ad deum: vt
dū est in via/ipsum contēplet/amet: ⁊ rōne/intel
lectu/memoria/volūtate atq₃ moribus querat.
Quod vt melius ipsa ꝑficiat/noluit effundi per
escā: ⁊ in inq̄sitione diuersorū appetibilium/gu
stuq₃ delectabiliū: ne in his occupata ꝓ fouēdo
delectabiliter corpe auerteret a creatore. Ipsa
cibis non alitur: detrimētum aut incremētū nō
suscipit: valitudinē aut infirmitatē ex cibis non
recipit. Cibus anime veritas ⁊ amor. Corpus
vero corpalibus cibis crescit atq₃ decrescit/in
ualescit ⁊ tabet: sed modicis nutrit/gubernatur
atq₃ fouet ad sui conseruationē ⁊ ad anime li
bertatē: quā corp⁹ vltra modū vegetū atq₃ fotū
necesse sit vt impediat: ex quo anima sustinebit
a creatore auersionē: aut nō faciet sibi debitam
desionē: ⁊ his qualificata contagijs indurabit
quasi lapis. Corpus vero tēperate nec exquisite
nutritū nō inferet molestiā anime/qua infra ip
sum iacet inclusa: nec ipsa suis intēta curis va
cabit steriliter in se ferēs causam qua creatori
⁊ eius theorijs assistat. Fructus autē ieiunij ⁊
huius cruciatus declarat/quāta ipsum oporte
at diligētia custodiri. Sāctos igit patres mēte
Exo.24. interrogemus ⁊ respondebūt nobis. Moyses
4.Reg.2. ieiunus accepit legē ⁊ diuinū alloquiū: helias
Dañ. vltimo. raptus est in paradisum: Daniel conclusit ora
leonū: ⁊ ieiunus homo a ieiunis leonibus ho
noratur. Experiētia vero agonistarū verorū in au
ribus intellectualibus magis clamat: declarās
ieiunij bonitatē: magis vero tutā opportunita
tē. Adiungebat ieiunio mētalis ⁊ corpalis vigi
lia: ⁊ ad vtrūq₃ ieiuniū ꝑstat fomentū. Et ꝙuis
non legat explicite quid in deserto fecerit chri
stus: tn̄ credendū est ꝙ agebat vt homo diuin⁹
exemplū omniū factus. Vigilabat christus cor
pore: qꝛ nec habebat oppressum epulis sensum.
Et oculis intēdebat in celum/suspirans in sup
nas amenitates: ad quas introducturus erat si
bi fide/spe/charitate coherētes: aspiciēs super
num nidū/quē turtur factus ꝓ nobis inuenerat
ad reponendū pullos quos ab eterno ꝑordina
uerit suos. Et magnū tribuit nobis documen
tū vigilia saluatoris: ne noster oculus male so
piat: ⁊ irretrouersibiliter ꝑtereat tempus accō
modatū ad lucra sup̄na. Vigilauit christus car
nis oculis in conspectu dn̄i: ante cuius cōspe
Treñ.1. ctum vigilabat iugū iniquitatū nostrarū. Tamē
tabiliter eni ꝑdixerat Hieremias: Vigilauit iu
gum iniquitatū nostrarū. Iugū a iungēdo duo
saltem dicit. Iugū iniquitatis est anime ⁊ cor
poris deliberata consensio in peccatū: diabolo
subdita/iniquitati subiecta. Vigilabat iugū ini
quitatis: quia diabolus affectū ⁊ rationē vinxe
rat ad arandū ⁊ sulcandum terrā corporis nostri
vomere ꝑtinacie ad pagendū malū: sulcis mala
rum ⁊ variarū actionū delectantiū ꝑter deum.
Cōtra quod christus anima ⁊ corpe vigilatu
rus aduenerat/vt vigilia vigilia destrueret. Iu
gum iniquitatis vigilabat: cū homo iniquitati
voluntarie subditus non dormit: nisi malū ꝑfi
ciat quod mēte cōcepit. Contra quod iugū chri
stus se non dormitaturū obiecerat. Vigilemus
nos: si vita omniū vigilauit ꝓ nobis. Suscipi
amus in hac parte potius vigilandi exemplum
ꝙ discussionis officiū. Vigilia corporis vltra ꝙ
ieiuniū attenuauit eū. Quod ⁊ sapiētia loquit:
Eccl.31. Vigilia honestatis tabefaciet carnē. Desicca
uit plerūq₃ prurientē humorē: ⁊ sordidationes
sathane similiter ⁊ carnis auertit. Insopit⁹ ocu
lus exercitauit corpus: ⁊ ad diuinas actiōes or
dinauit eundē. Vigilia status ante peccatū: nō
eni somnus ante peccatū obrepsisset in hoīes.
Assimilat vigilia supernis ciuibus: indormiti
cij porro sunt. Corpori quandā dedit aptitudi
nē spūs: magis vero morē. Possidēt absq₃ du
bio incorporei oculū insōpitū. Mortis habent
similitudinē mēbra sopor̄is in tempore. Vigilia
vero resurrectio est mēbrorū: et oēs sensus dis
posuit ad obiecta. Gaudiū est videre summi ar
tificis opa: vidit vigilās oculus: igit ⁊ mētis est
facta dispersio. Sꝫ ⁊ multi congregauerūt mē
tē: ⁊ ab exterioribus ad interiora a visibili ad in
uisibilia ꝓcesserūt. Vigilia corporis exercita
tio mētis. Aggrauatū sepe corpus intrusā ani
mā in seipso ꝑ somnū oppressit. Non agit in vi
ris agonistis vigilia ꝓpter corpus: sed vt in vi
gili corpore interior sensus magis inuigilet. Ca
ret anima suo impio in corpore dormiēti: sensi
bus oībus imperat dū corpus inuigilat. Sunt
virtutes absq₃ merito corpore dormiēte: exer
citant vero in anima cū illa in corpore non op
primit. Diuinas theorias atq₃ theophanias
anima oculo sopito nō sentit: ⁊ si sentire videt:
aut sine merito/aut illusiones plerūq₃ demonū
sunt. A similitudine mortis fecit diuortiū qui
studuit vigilare: ⁊ sociū se fecit nō dormiēti vi
te. Magna fuit hoībus consolatio videre mun
di lucē atq₃ ornatū/⁊ regum atq₃ ꝓcerum maie
statē. Superexcedit ꝑ oīno icōparabiliter: cū ani
ma nocte vigilans acuto ⁊ intellectuali ⁊ fideli
oculo aspicit intelligibilē lucē/superiorē decorē
⁊ omniū regē regū cū assistētibus substātijs se
paratis irreuelata facie cōtēplatur: ꝙuis nō in
tueat in lympido. Vigilans vicit naturā corru
ptam: ⁊ supnaturalia sortiet assuefactus diui
nis. Damnū existimauit modicū somnū ꝓpter
illorū carentiā. Nocturne vigilans exinaniuit
seipsum: ⁊ omnē rationē perditorū ⁊ acquisito
rum exegit: ⁊ ante gradū ⁊ retrogradū sui ago
nis cognouit. Somno deditus nihil horū fe
cit: anima laborauit inuanū. Ingressum habu
it in ꝓfundū abyssalis mali/qui decretam ⁊ fru
ctuosam exegit vigiliam: ⁊ pauefactus reuigila
uit ad dominū ⁊ satagebat de malo liberari: de
syderās cū clamoribus anxiati spūs ⁊ turbati
cordis: dicebatq₃ ore: magis vero corde clama
bat. Ne auertas faciē tuam a me: ⁊ similis ero Ps.142.
descendētibus in lacū: quē vigilādo mēte cōspe
xerat. Vigilia custodia ē cordis. Qui cor custo-

custodit intellectualē vitā. Proinde scriptu-
Prouer.4. ra dicit: Omni custodia serua cor tuuz: qm̄ ab
ipso vita ꝓcedit. Stabit vigilans intellectualit
in porta cordis: ⁊ omnē cogitationē insurgentē
ab interiori ingredientē ꝑ obiectas sensuū forinse
cas qualitates et suborias actiones examiabit
discutiet: scire volens vnde venit: qua venit: qd
defert: quo ve tendit: ⁊ secū dū rationē nō natu
re aut volūtatis/ sed fidei ⁊ charitatis cōcedet
aut ꝓhibebit egressuz: similiter obstabit aut ꝑ
mittit ingressum. Nō oēs aues nidificare de-
bent in abdito cordis nostri: nec oēs sunt ꝓhi
bēde. Turtur et columba/ passer solitarius nō
ꝓhibēt nidificare volētes. Symbolice loquor
qui legit intelligat. Vigilet ratio sedula in por
ta cordis: nec sine ratione alicui ꝑmittit egres-
sum sine ingressum. Nulluz eīn castrū oportet
tanta diligētia custodiri. Castrametati sunt vn
diq inimici/ pariter ⁊ amici: ⁊ intus sūt ad eos-
dē inimici/ similiter et amici: et similes ad confi
niles sperāt habere colloquiū: vt tradatur ca-
strū i manibꝰ exterorū/ interoꝝ amicitia id agē-
te. Est i nobis cōdita natura/ ratio: diuia ima-
go: que ad virtutes extra castrametātes/ inuisi-
bilē ⁊ indissolubilē ex vtraq natura pulchram
amicitiā habēt: ⁊ collegari se appetūt ad agen-
da diuina. Custos vero porte egressū ⁊ igressū
his eque ꝑmittet. Non eīn istorū erit alloquiū:
nisi ad placitū conditoris ⁊ ad castri tutelā. At
etiā est in nobis natura corrupta: et plerūq cō-
suetudo antiqua maloꝝ/ et ipsoꝝ memoria: que
vitijs ⁊ rebus corruptibilibus sūt amice. Fiat
igit̄ discretio nō sopita/ ne ꝑmittat egressū. Vo
lunt eīn egredi: vt laruales vitiorū multitudīes
introducāt cū ducibus tenebrarū. Tu vero vi-
gila/ portāq claude maledicis: ꝑdere cūcta vo
lunt: ⁊ funditus subuertere castrū: vt conditori
et redēptori locus nō remaneat ad manenduz.
Vigila expectans/ si vocaris intellectuali voce
aut quid dicat̄ aduerte. Ante omniū conditorē
nefas est insensibiliter somno ꝑmi. Nec i ser
uis corā dominis patitur ordo iusticie: forte q
sibi loquetur deus et non homo: quē sepe ho-
1. Reg. 3. mo vigilando expectat. Jacebat in tabernacu
lo dñi Samuel cū Heli/ se credens ab illo vo-
catū: sed tertio vigilans inquit: Loquere domi
ne: quia audit seruus tuus: et nota est ad euz in
multis diuina voluntas. Vigila et tu oīm ocu-
Psal. 84. lo cū Samuele et cū Dauid dicēs: Audiā quid
loquatur in me dominus: quoniā loquetur pa-
cem in plebē suaz. Et ad hanc vigiliā solitudi-
nis/ vt anime aptius dominus eloquatur/ dice
Osee. 2 cebat ꝑ prophetā: Ducā eā in solitudinē: et lo-
quar ad cor eius dū vigilat intente/ qui querit
aut debet audire diuina. Qui vigilare nō didi-
cit/ difficile potuit vere compungi: nec suā in-
uestigare interiorē cōsistentiā: nec exteriori ap-
posuit aptum modū: Habet tumultus innume
ros lux diurna: et spargere magis q congre-
gare suū est propriuz. Silent in nocte rationa-
les rumores: qui magis distrahunt mentez/ q
omnes ferarū et auium voces. Et in tenebris
quilibet recolligit̄ ad seipsū. Proinde noctur-
na vigilia i tenebris anime lucet. Tenebre cor-
porales lucē menti superinducunt: et scrutatur
quiete anima legē dei: seipsā aspicit stantibus
tenebris super terrā: ac veritatis cōspector in
die sibi tenebras fecit: et vt perspicacius intue-
retur mente in illā/ in magnis splēdoribus cor
poris oculos clausit luci. Vagatio visibi sen-
sus vagare sepe animā fecit: qui non vagat̄ nisi
mediāte luce/ orbe vero tenebris obuoluto: nec
vagatur anima sui causa: sed hoc cecus quili-
bet habet in die: sed auribus sentit ipse rumo-
res. Ergo bone sūt tenebre: q2 in tenebris cor-
poris oculo nō videt̄: siletur vt plurimū: que ma-
xime sunt causa inuestigatiōis anime/ tenebre
scilicet et silētiū. Contrariū vero facit lux et ru
mor. Porte nāq sunt horū ꝑceptibiles sensus
ꝑ quas multa ingrediunt̄ ad mētē. Ac per hoc
nox aie fecit aurorā/ tenebre meridiē: vt cōspi-
ceret intellectualē orbem diuinorū bonorū/ va
rijs et inenarrabilibus redimitū. Silentiū ve-
ro anime renouauit/ imo roborauit audituz in
auditione arcanorū. Et in nocte confessio di-
uine laudis et proprij criminis ad deū peragi-
tur: hoc asserebat dicens: Media nocte surge- Psal. 118.
bā/ mente pariter ⁊ corpore/ ad cōfitendū tibi.
Intellectualia prata ꝑambulāt̄ in tenebris cor
poris: ⁊ per vias equitatis eo tēpore rectius mēs
percurrit: et tacentibus hominibus loquit̄ de
us. Ipsis nō auditis/ audiunt̄ corporis voce ca
rētes lucidi et laruales: hi vt erudiāt et cōsolē-
tur: illi vt terreāt et cōtristēt. Necnō et plerisq
redēptor ꝑ partes innotuit. Quod dico/ nō om
nibus dico: sed in re vigilias exequētibus pro-
pter intellectuale ⁊ incorruptibile bonū: nō ꝓ
pter bonū corporis corruptibile. Vigilāt artifi
ces: vigilāt studētes: vigilāt latrones: vigilant
in insidijs milites: ad quos nullus noster ē ser-
mo: dū nō ꝓpellunt somnū ꝓpter diuū creatorē:
sed vt vellentur in mari cordis vitia sine virtu
tes. Viderunt bonū vigilie q plures: ⁊ noctem
verterunt in diē: vt imprepedite sisterent corā
dño. Vidit bonū vigilie Paulus: qui ad mul- 2. Corin. 6.
tas vigilias hortabat̄. Vidit ⁊ Petrus: sed in 1. Pe. 4.
oratione vigilare iubebat. Viderunt eremico-
le: qui magis celicole dici possent: quoꝝ pluri-
mi stabāt in vigilijs ꝑ totā noctē. Vidit Doro-
theus: q ab adulta etate nocte atq die dormire
nolebat: q semel somno oppressus/ dormiuit i
ceno: expgefactus somno diabolo dixit: Si ꝑ-
suadebis somnū angelis/ persuadebis et mihi.
Qui deinceps nō dormiunt nisi sōno mortis ipsi
vigilās ad diuina. Tēpus breue infallibiliter ē.
Ve q somno ꝓterire ꝑmittūt: nisi quod nō pos-
sunt negare nature improbe exactrici: cui ꝓhi-
ter est negandū. Amator somni /receptaculū il-
lusionū. Qui somnū odit/ a phātasijs i modico
liber erit. In charta perditaꝝ expēsarū tēpora
somni scribe. Ad fiscales introitꝰ districtas po
ne vigilias. Qui nouit vigilare/ nouit orare: et

oratione percutere inuisibiles inimicos: in quo-
Exo.14. rũ figura omnipotẽs deus in vigilia matutina
respexit supra castra egyptiorũ insequentiũ isra
elẽ: et omnes principes et robur Pharaonis
demersit in mari profundo. Aptũ tempus ve-
ris agonistis existit ad interficiendũ demones
et vitia vigilia matutina: nihilominus idone-
um illuminationibus nostre mentis. Hora enĩ
tali salutationẽ angelicã/ responsionẽ virgine-
am/conceptionẽ diuinã legimus celebratas: et
matutinali eadẽ hora qua conceptus est/salua
Lu.2 tor est natus. Cuius natiuitatẽ vigilãtes pasto-
res a separatis locis vidicerũt et audierũt incor
poreũ/ cantus atq; ineffabiles melodias: quia
semp angelis est congrua tã honesta vigilia ex
acta p regno superno: in quo ipsi nõ dormiũt.
Naturale ab eorũ creatiõe fuit angelis nõ dor
mire: nobis vero virtute prestat᷑ et gratia. Ea-
dem hora celebrata nouitas regni celestis: scz
resurrectio voluntarie morientis: potẽtia pro-
pria resurgẽtis: ad quorũ memoriã debet ama-
bilis/imo actual᷑ fieri vigilia matutina: vt act9
sit mẽtis discurrentis p amenitates inuisibiles
paradisi cũ quiete corporis/atq; debito exerci-
tio ppellenti somnolentiã iportunã. Astant enĩ
nequitis his tẽporibus tetri. Fide certissima te
nendũ est dominũ captũ p redẽptione hominũ
tota nocte illa non captasse soporẽ: sed in affli-
ctionibus et derisionibus irrogatis penaliter
cũ affectu magni operis vigilasse. Conformia
expedit fieri mẽbra cũ capite insopito. In luce
placida est vigilatio/in tenebris virtuosa: eorũ
videlicet qui p Christo et superis agonizãt: ce
terorum vero laboriosa vel turpis. Albedo ha
bet disgregare visũ: aggregare nigredo. Et vi
sus aĩe a luce patitur illud idẽ: qui ɔgregat᷑ in
tenebris siue nocte. Proinde omnipotens nõ
solũ in signũ magni facinoris/quo filius morie
bat᷑ in cruce: sed vt totius mundi omniũ hoim
mentes in admiratione atq; ɔtẽplatione suspẽ
Mat.27. deret: tenebras induxit in medijs splẽdoribus
super terrã: non solum iudeã/sed vniuersam: vt
aduerteret᷑ nõ esse sine magno mysterio/ quod
tam insolitum videbatur. Nõ fecit tunc tene-
bras: vt more solito homines dormitarent: sed
vt nõ vagantibus oculis ingrederẽtur ad men
tes. Fecit nunc noctẽ/nõ ad nocenduz vñ nox
appellat᷑: sed ad meditandũ ppinquis atq; re-
motis. Proinde p omnia mundi climata illa
obscuritas fuit in libris annalibus/ac tempoꝝ
gesta continẽtibus annotata. Et cũ apostolo-
rũ et cõdiscipulorũ christi pdicatio per terrarũ
crebresceret orbẽ: ex illa obscuritate multoruz
claruerunt mentes: cũ in predicatione ipsorum
concordiã facti agnoscerẽt pariter et verborũ
Actuũ.17. De quorũ numero fuit Dionysius ariopagita
vt ex apostolicarũ actionuz littera cõprehendi
põt: et fideles historie narrãt. Igit᷑ nõ fecit de9
illas tenebras vt tenebre diu essent: cũ scriptura
euãgelica recitat confestim fuisse remotas: sed
adeo fecit/vt in posterũ generarẽt hoibus clari

tatẽ. Non est nox vt noceat/sed vt psit ad vitã.
Nõ est nox vt semp ipsã hõ dormiendo ptrãse-
at: sed vt quietus nõ sit suspẽsus: nõ vidẽs cor-
poralia/ spũalia contemplet᷑: nõ vidẽs terrena
intueat᷑ celestia: nõ videns homines/ cũ ange-
lis chorũ faciat: immotis pedibus/affectibus
gradiatur: quib9 solũ ignitis atq; irreuerbera-
tis appropinquat᷑ ad deũ. Ac p hoc bone sunt
tenebre corpales: si in eis lux eterna conqritur.
Bona nox et fallit regula diriuantiuz: qr ipsa
prestat aptitudinẽ contemplãdi. Et ɔtemplari
opus christi erat ĩ deserto. Nõ est scripta litte-
ris ɔtẽplatio eius: sed scripta est in tabul᷑ iusti
cordis/et in mẽbranulis fidei. Talia ɔtẽplaba-
tur qualia decebat filiũ dei et hominis ɔtẽpla
ri. Nõ pigritemur accedere ad desertuz: si non
corpe/saltẽ mente: ad cõtemplandũ diuina tpe
noctis/similiter et diei. Aut diẽ p diuinis quiete
agendis vertamus in noctẽ: aut ipsum altis cõ
templationibus/mediocribus et infimis transi
gam9. Altas dixerim trinitatẽ/et que circa ipsã
sunt: prout se fideliter et inuestigatione potest
noster animus ipsius adiutorio sursuz ferre ac
etiã assistẽtes intellectuales substãtias cũ ipa:
mediocres que nos sunt/et circa nos sunt bo-
na nature et gratie: infimas ipsos dãnatos et ini
quitatũ fasciculos deprimẽtes. Uigilia oratio-
nẽ eduxit in lucẽ. Nã si veri oratores sm christi
sententiã sunt in spiritu: qr deus est spũs: et ta- Jo.4.
les querit nõ in monte vel templo: in nocte apti
or spũs: in die aptius corpus. Et iesus ductus Mat.4.
est in desertũ a spiritu vt in spiritu oraret: spiri
tu viueret: spũ ambularet: ad sui verã imitatio
nẽ cetera mẽbra trahẽs: vt in desertũ eam9 du
cti a spiritu. Uigilemus spiritu: viuamus spiri Ro.18
tu: ambulemus spũ: et desyderia carnis nõ pfici
amus: ne a somno turpit᷑ imergamur. Sed ha-
bet nocturna vigilia timores nocturnos: simi-
liter habet et gladios. In cãticis dicit᷑: Uniu Can.3
cuiuscũq; ensis sup femur suũ propter timores
nocturnos. Timores nocturni a demonib9 im
mittunt᷑: vt aut homo nõ surgat: aut pauefact9
consociũ querat: qui ad securitatẽ erit remedi
um: impedimentũ tamẽ erit diuinorũ cultuũ ob
reuerentiã innotescendi/aut reuerentiã contur
bandi: aut sustinebit illusiones phantasmatũ:
strepitusq; corporũ sentire sibi videbit᷑: inhorri
ditas capilloꝝ sepe fiet: clamor ɔfusus interdũ
distincta vox audietur: impulsiones corporum
q; cõtactus sentientur/qui a spiritib9 fieri phi-
bentur: et illusiones ipsorũ dormientes etiam
sentiemus: et multa similia cum his sepe fient.
Nouerũt enĩ maligni tempus nocturnũ aptis-
simũ diuinis theorijs: quod conãtur eripere p
somnũ/aut in vigilia ɔturbare: qr in matutino
interficiebat Dauid omnes petõres terre. Dis Psal.100
ponebat sane in nocte iudicia: quia rex erat: vt
malefici et iniq nõ viuerent sup terrã. Sed orã
dũ est: et in quiete noctis mẽs humana consydẽ
ret/quomodo vita propellet: reuocet virtutes
castiget mala peracta: et malum impunituz in

ipsa nō sinat. Contra demones peccatores la-
chrymis ꝛ obsecrationibus interpellāt ad do-
Psal. 62. minū. Et idē dauid dicebat: In matutinis me-
ditabor ī te: q2 fuisti adiutor meus. Ex quibus
irritant demōes: excitātur furie infernales ad
nocturnos inferenduꝫ sepe timores. Sed sunt
gladij cōtra ipsos tenēdi oīno indeposite su-
per femur. Ensis suꝑ femur iudiciū diuinū: ad
quod ineuitabiliter imus omnes: si ꝑ fragilita
tē anime nostre timore superemur. Interroga
uit quidā discipulus factus in magno desyde-
rio vigilandi ꝓ cultu christifero/ quendā erudi
tū et peritū in placitis moribus senem/ dicens:
Quomō possū bene vigilare ꝛ orare de nocte?
Et intendebat querēs aliquid corꝑale ꝓ argu-
mēto suscipere. Et ait ad eū senex: Timor diui-
ni iudicij si fuerit ineuulsibiliter tuo cordi pre-
fixus: paululū dormies: modicū dormitabis: vi
gilabis vtiqꝫ atqꝫ orabis: ꝛ velut pestem fugies
grauē somnū. Ad quē discipulus: Credebam te
pater mihi corꝑis adhibere dietā siue medelā.
Ad quē senex: Experimento didici nihil face-
re taꝫ animū vigilē/ ꝛ carnē suspirare altitudine
soporis immersā: ꝙ timor ineuitabilis iudicij/
ꝛ districte atqꝫ insubterfugibilis examiationis
Igit timores nocturni diuinis timoribꝰ repri-
munt: necnō si veritate virtutū christi quē coli
mus/ scuto ꝓtegimur: nō timebimꝰ a timoribus
Psal. 90. nocturnis. Scriptura dicit: Scuto circūdabit
te veritas eius: nō timebis a timore nocturno
Sane christi veritas a demonū liberat falsita-
tibus. Falsa sunt oīno phātasmata: ꝛ ab ini-
tio mēdax mēdacijs decipit. Intentio est mali
gni: vt tēpus nocturnū atqꝫ diurnū sine fructu
pertrāseat. Nocturnū ipsi diurnū ꝯturbandū
hominibus derelinquūt: ꝛ quod crudele audi-
tu: ꝙ viris solitarijs remotis a vexationibus
hominū/ plerīqꝫ cū luce variauerunt eorū men
tes: et curuatā orationē et tepidā cōtemplatio-
nē fecerunt: ꝙuis non ex toto dimiserunt. Le-
gi quendā noctis et tenebrarū corporaliū vti-
litatē aspexisse: qui de materiali sole lachryma-
biliter querebat: eo ꝙ imaterialis solis abstu-
lisset solamē. Fures cū furant odiūt lumē solis
omnēqꝫ lucē abhorrent: ꝛ cū apparuerit/ existi-
mant mortis vmbrā: norunt eni ad eorū opera
lucē fieri oīno impedimentū. Celestes nempe
fures diuinorū charismatū atqꝫ secretorꝫ/ ad
eorū agenda mysteria tanꝙ impedimentū con-
demnauerunt lucem: verūtamen nō oderunt.
Nihil tamen odio habendū in ordine vniuer-
si: prout a diuina prouidentia ordinat. Ergo
nulla dormitio vtinā fieri posset/ innocua rema
nente natura. Sed nō ad delectationē/ sꝫ ad ne
cessitatē ineuitabilē capiat sopor: ꝛ locꝰ vel dor
mitioni recipiēs corpus ad requiē/ nō retinens
dormiendi suauitatem. Dormierūt sane multi
modico somno: quorꝫ excitatio nō fuit gyratio
in aliā partē corporis/ sed egressio a loco dor-
mitionis. Aliqui erecti stantes captauerūt so-
pores. Aliqui sedētes in cella/ somni modicum
participiū habuerūt. Aliqui post cōmunē orati
onē ꝛ ꝯtemplationē/ egressi sunt ī lectiōis gra-
dū: ꝛ liber tm̄ eorū facies suscipiebat: ꝛ idē sem
per erat dormitionis ꝛ lectionis locus. Aliq cō
miserūt directoris iudicio: et nihil amplius ad
diderūt. Aliqui nunꝙ preterierūt iudiciū discre
tionis: nihil dantes aut detrahentes ꝺm men-
surā infirme aut valide materiei. Hos securio-
res dixerim: sꝫ de mille difficile sit monadē re
perire. Diuerse sunt vigilie et vigilantiū actꝰ:
sicut intensio et remissio in amoribus diuinis ꝛ
timoribus agitur. Eximius prophetarꝫ dixit
sue vigilie typū: Uigilaui: et factus sū sicut pas Psal. 101.
ser solitarius in tecto. Alia scriptura dicit/ ī pa
rietinis. Uigilat rex sui corporis/ qui pro Chri-
sto suscepit agonē more auicule solitarie. Sed
vbi agitur vigilia? In tecto. Tectū anime cor-
pus nostrū est: quo dormiente/ anima oppressi-
onē patitur: et in suis directionibus nō est libe
ra: ipso ꝟo vigilante/ anime sue iura subueniūt
Tectū charitas est: q2 charitas operit multitu 1. Pe. 4.
dinē peccatorꝫ. In amore feruido vigilanduꝫ
est. Et beatitudinē dicebat dauid peccata sic te
cta: Beati quorū tecta sunt peccata. Tectū di- Psal. 31.
citur gog: in quo intelligit occulta diaboli tē
tatio. In quo tecto vigilandū est: ne diabolus
vitiū virtutū similitudinibus tegat: ꝛ nos ī fo-
ueā deceptionis immergat. Inuestigat hec vi
gilia solitaria: ꝛ sicut passer solitariꝰ sedulo in-
uigilet christianus: vt diaboli tectos possit in
telligere dolos. Uiglādū sane ī tecto est: quod
legit fuisse a deo mandatū/ ꝙ tectū tabernacu- Exo. 26.
li tegeret sagis cilicinis. Tabernaculū dn̄i est/
vbi dn̄i steterūt pedes: de quo etiam psalmista Psal. 131.
dicit: Introibimus in tabernaculū eius: ado-
rabimus ī loco vbi steterūt pedes eꝰ: quod ē ec
clesia: ꝛ vbi steterūt pedes dn̄i/ scꝫ christi humi
litas: quos pedes magdalena lachrymis lauit Lu. 7.
Apl'i eius predicatores: qui ꝑ mundū vniuersꝫ
eū predicando portauerūt: quos ꝓpe horā mor
tis Christus proprijs manibus lauit: vt mun-
diores et aptiores essent ad euangeliuꝫ predi-
candū: quorū pulchritudo anteꝙ esset: a spū sā-
cto accepit preconiū pulchritudinis atqꝫ lau-
dis. Uñ Esaias dicit: Quā pulchri supra mon- Esa. 52.
tes pedes annūciantis ꝛ ꝑdicantis pacē. Que
pulchritudo ad apl'os refert: qui supra monteꝫ
ecclesie positi/ pedes christi pacē annūciantis
atqꝫ faciētis in toto mūdo fuerunt. Pedes do-
mini affectus et intellectus christi: quibꝰ inter
nos ambulat vsqꝫ ad finē mūdi. Propterea ip-
se dicit: Ecce vobiscū sū vsqꝫ ad consūmatio- Mat. 28
nē seculi: q2 diligit nos: ꝛ opera dilectiōis im-
pendit: et intelligit nos/ ꝛ que circa nos sūt: vt
nihil sit absconditū ei. Tectū ꝟo huiꝰ taberna
culi est supeminēs charitas: que iterū operitur
sagis cilicinis: quia quāto ardentius ꝛ altiꝰ fi-
deles dilexerunt omniū deū ꝛ patrē ꝛ filiū eius
quē misit iesū christū: tanto asperioribus vesti-
bus tribulationū voluntarie sunt operti. In-
terroga martyres: interroga cōfessores: inter-

roga et virgines: et respondebunt tibi. De quo
Psal. 103. tecto etiā psalmista p ecclesia loquit: Extendēs
celū sicut pellē: qui tegis aquis superiora eius.
Celū est ecclesia: ad differentiā synagoge pcca-
cis atq terrene. Extensa est et dilatata est eccle
sia more pellis: vbi sunt scripta diuina myste-
ria. Superiora vero tecta sunt aquis: qui sunt su-
periores sancti/tribulationū/ angustiarū/ affli-
ctionū imbribus operti fuerūt. De quo chari-
tatis ecclesie tecto Saluator tribulationū tpe
Mat. 24. consulit nō descendere/dicens: Et qui in tecto
est/nō descendat tollere aliquid de domo sua.
Nu. 14. Et gloriā domini videbant filij israel super te-
ctū federis/dū erant in deserto solitudinis: vt
omnino more solitarij passeris nos oporteat vi
gilare in tecto/ si gloriā dñi queramus ɔtēpla-
ri. Et ita vigilemus in tecto: vt ne credam⁹ cō-
sortes fieri consolationū/nisi fuerimus et passi-
onū. Fiat igitur vigilia corpis: vt esse possit in
consyderatione horū vigilia mētis: quoniā ali
ter ꝙ in tecto ecclesie nō est salus. Et tribulati
onū sagis cilicinis assumptarū aut illatarum/
oportet operiri saluari volentē. Delicata i ad
ultis hominibus virtus nescio si pducit ad de
um. Silebat in deserto christus: nemini ore cor
poris loquebat. Pax ei ab hominibus loquaci
bus erat: prerogauit in se vtiliū rerū normā: et
silentij sui censura nos ad silēdū clamat. Pro
nobis christus omnia gessit: nō cogebat neces
sitate aliquid ad seipsū referre. Viator erat et
cōprehensor: sed nouerat bonū silentij et pacis
quod ante per suā sapientiā predictū fuerat ex
Esa. 30. propheta: In silentio et spe erit fortitudo ve-
stra. Erat cū bestijs: que sibi non loquebant: et
ignorabatur ab eis/nisi prout animalia consue
uerunt pprium dominū recognoscere/ quodam
eis indito instinctu naturali: velut eorum creato-
rē et dominū agnouissent: ea differentia cogno-
scēdi/qua differūt ab hoibus vtētib⁹ rōne. Fa-
ciebat hec in sapiētia christ⁹: et p sapientiā i de
serto cū bestijs morabat. Ad scholas deserti ve
niant ꝗ volūt noua sapiētia/ imo eterna sapiē-
tia edoceri: et illa scire ꝗ vulgaris mūdus igno
rat. Si quis sapiens esse cupit: hec agat et intel
ligat: et sapiēs erit/ In morib⁹ em̄ christi magis
actione ꝙ lectione quisq fit sapiēs. Si qs em̄
cui⁹ ratio vigeat/appetet magis silere ꝙ cū pro
cacibus loq: et cū insignitis ratione carētibus
vsu eius/nullo mō habebit alloquiū. Qui cum
paruulo loquit/oportet linguā organizare par
uuliter: et qui cū stulto/stultorum fingere verba.
Cū a ratione auersis loqui/similes expediet for
mare sermones. Ad que sapiēs nullo pacto ani
mū iclinabit: damnū existimabit inaniter emit
tere verbū: silebit potius: aut interdū cū irrati
onabilibus animalib⁹ et auibus aliquātali dele
ctatione vacabit. Etenī aues et animalia terre-
stria sm naturā agunt: et nihil reprehēsibile ha-
bēt. A ratione p peccatū auersi ɔtra naturā fa-
ciunt et loquunt: quorū consortiū maxime sapi-
piens deuitabit: et captabit potius cōsortia be-
stiarū. Delectabilius est omnino anime lucida
ratione vigenti/ cū sm naturā agentibus ani-
malibus stare: ꝗuis per rationē incognitus sit
ab eis: ꝙ cū hominibus a ratione distortis asci
sci: si p rationē nō est cognitus eis: aut si esse nō
potest ɔfabulatio rationis. Nā si sapientia di-
cit: vbi nō est audit⁹/nō effundas sermonē: mul Eccl. 32.
tomagis informat cū hominibus fatuis: sicut
equus et mulus/in quibus nō est intellectus: ne
habeas locutionē. In bestijs nō turpat natu-
ra. In huiuscemodi hominibus ratio natura-
lis confundit. Querat igitur qui sapiens est ra
malis hoibus oino secretū: et si aliquādo expe
dit/potius cū animalibus ꝙ cū sceleratis ho-
minib⁹ exhilarationis captet cōpendia. Ergo
vitabit omnino publicū sapiens. Deuitabit vt
sola necessitas apparere faciat in publico: vo-
luntas vero eū teneat in occulto: et sapiēs silebit
vsq ad tēpus. Sed post ieiuniū christus reuo-
cauit esuriē: quā alta virtute frenauerat. Ut cū
ieiunasset quadraginta dieb⁹ et no-
ctibus: postea esuriuit. Esuries ē que-
dā intestina adustio ex carentia cibi: cū stoma-
chus nō habet quod vrat/in semetipso esurit.
Sed hoc nobis magis veritatē humane natu-
re ostēdit et id quod christus p nobis gessit/ꝙ
mores. Proinde christiane mentes insurgāt: et
humanatū dei filiū ɔtemplētur in deserto iuue
nem egregie forme hoiem sine macula et pecca
to attenuari ieiunijs: squalidari palloribus: cū
bestijs ɔuersantē/orantē/vigilantē/tacentē/ne-
scio si lachrymātē: homo enī erat: et quod fecit
nā mir⁹ credit in occulto fecisse: vñ forte ꝙ i de
serto pro humana natura corā eterno patre la-
chrymis satisfecit. Videte pgressū istius homi-
nis in deserto. Ab omni corpis cura longe fa-
ctus erat: et quod plus est/demonijs se ad ten-
tandū exposuit: vt causā legitimā aduersus dia
bolū sumeret: si tentare psumeret inocentē: et
ad periculū et expoliationem diaboli cederet: si
cū christo initiaret iniuste ɔgressū: ac terrorē no
bis incuteret dei omnipotētis ɔsyderātib⁹ lar
ualē exercitū: in quo inuent⁹ est tāte audacie de
mon/qui psumpsit in christū. Cui⁹ cor formidi-
ne nō terrebitur/si audit a diabolo christū fuis
se tentatū? Prerogauit etiā patientie atq resi-
stendi exemplū: cū eius pgressū atq finē tenta-
tionis inspicim⁹. Sed qua ratiōe/quo tpe/ ꝗ ef-
figie/quo gestu ad eū tentator accesserit: prout
ipse ministrauerit/enodem⁹. Rationabit dia-
bolus est: et quantūcūq damnat⁹/bona nature
nō pdidit. Et subortis rōnibus ad christū tēta-
turus accessit in eremo. Luciferū vero p omni
bus acuitate splendentē credim⁹ hūc fuisse: de
cebat quoniā ab hominis prima creatione hō
similis/et tāte nouitatis atq virtutis mūdo vs
q in psens illud nō apparuerat: et terrebantur
demones nouitate degentis: quorum inuisibili et
mutua deliberatiōe omniū decreto iste presum
psit adire: rationib⁹ altissimis et incōprehēsibi-
lib⁹ incitat⁹. Nouit diabolus oim corporum mo-

tus actus: et nihil ei subterfugibile in corpori-
bus: et ab eo tpe quo abrae atq3 dauid facta est
repromissio de christo/cet⁹ demonū quod eue-
nit expauit: ꝛ semꝑ suspicat⁹ quod accidit. In-
telligebat eñ diabolus promissionē illā intel-
Esa.7. ligēdi claritate qua fulget. Et cum ad Esaiam
factus est sermo: ecce virgo vel alma concipiet
semꝑ territus mansit. Prophetias eni de chri
sto factas plenissime intelligebat: tēpus omni
no nō nouerat. Cum aūt cognouerūt demones
virginis intumescere corpus integritate serua
ta/obstupuerūt. Sciebat eni/ꝙ nec ioseph ad eā
nec alius fornicator accesserat: nec aliquid ore
sumpserat vnde corpus grauidali more tumes-
ceret: et tunc velut solertissimi ꝛ insopiti explo
ratores assistebant: vt rei euentū cognitione ꝑ-
ciperēt. Cum autē virgo peperit integritate ser
uata/eoꝝ intellectus omnino claudebatur: quia
preter naturā hoc esse indubitanter sciebāt: sed
factū intelligebant potentia creatoris/quā ipsi
sciunt firmiter infinitā. Cognouerūt puerū in-
gressum habere ad hāc mūdi miseriam per cō-
munem nature portā: ꝛ purū esse hominē puta
uerūt: sed porta ꝉ ingressu/in egressu/post egres
sum clausa manente/plus ꝙ hoīem crediderūt.
Audientes solitos infantiū vagitus hominem
purū esse dixerūt: ab angelis nouā et insolitam
cantilenā audientes addiderūt stupori. Locus
aliquid ostēdebat humanū: nouitas declarata
pastoribus aliquid ostendebat diuinū. Fascia-
tio cune/ablutio atq3 lactatio/circūcisio octaua
lis humanitatis erat iudiciū: ꝙ iesus vocaretur
pretendebat diuinū. Mora presepina erat hu
manitatis: sydus nouitatis effulgēs ducatū in-
solitū mundi regibus prebens/ipsorū adoratio
prona/oblatio mystica erat specimen deitatis.
Presentatio in tēplo cū oblationibus pauperꝫ
animos ad humana solū considerãda verge
bat: symeonis ꝛ anne verborū excessus ad diui-
Mat.2. na mittebat. Fuga in egyptū/purum hominem
demonstrauit: simulachroꝝ casus diuinū osten
dit autorem. Regressus in iudeā hominē desi-
gnauit: duodennis atq3 tēplaris inter doctores
Luce.2. standi audacia ꝓsagiunt excessuz. Parētū q̄stio
arguebat pro homine: ipsius respōsio patrem
ostēdebat diuinū. Descēsus nazareth atq3 sub
iectio/cōmunis forma viuendi/hūanitatis erat
assertio: parentū reuerētia/ stupor in vidēdo/lo
cutio mutua que de ipso sepius erat/ad diuina
scandebat. Omniū carētia vitiorum/corporis
motus ex omni ratiōe peractus/dominiū mem
broꝝ/reprehēsibilitas nulla/sanctitatis altissi-
Mat.3. me imaginē preferebat. Cū ad baptismū venit
mōstratus est vt homo peccator: cū vox pater-
na insonuit/cōfusi sunt in suis opinionibus de
mones: sed detenti ab ignorantia/estimauerūt
etiā virtuosum hominē filium dei posse clama
ri: quod scriptura sepe commemorat. Accessus
ad desertū ad hominē pertinet: abstinentia lon
ga sanctitatē atq3 altam virtutē insinuat. Esuri
es vero ad hūane nature defectū cogit regredi

cōtemplantē. His rationibus in seipsis ꝑ oēm
modū distantibus agitatus diabol⁹/ ad probā
dū quisnā esset nō potuit amplius differre con-
gressum. Volebat eñ scire quis esset: cū omniū
hoīm haberet ipse scientiā: ꝛ suo iuri totū gen⁹
mancipasset hūanū: q̄ uis dispar in hoībus eius
esset seua potestas: ꝛ mirabatur ꝙ euz saltem in
motu corporis nō poterat titillare: vt quid mo
dicū operaretur impertinens: ꝛ vsq3 ad corporis
ꝓter rationē motū nō poterat inclinare. Plus
erat stupendū ꝙ velut ad flāmantē ignē non au
debat approximationē facere/ ꝓter ipsam libe-
ram voluntatē. Nunc vero vnus ꝓuocatus ab
ipso ad ipsum tentator accessit/ volens etiā ma
culare si posset. Pena semꝑ renouat demonib⁹
et verecūdia quedā: si vident quempiā ex virtu-
te superna cōscendere vnde ipsi corruerūt: ꝛ eo
rū pena suscipit iure augmētum: cum inferiorē
partē virtute ꝓpellere cognoscūt/ quā ipsi na-
tura nobiliores procaciter abiecerūt. Et si ma
culare nō posset/querebat ipsius habere notici
am: vt si scḋm suspitionē deus erat / nullū sibi vi-
debat adesse remediū: si sanctus quod maxime
ꝓuidebat: nō tantū sibi timoris asscriberet: aut
de ꝑdenda captiuitate dubitaret. Sciebat ꝙ ne
mo sanctoꝝ aliquem sibi violenter abstulerat:
ipse vero sanctos veteris testamēti/ꝛ duces/ꝛ re
ges/ꝛ patriarchas/et ꝓphetas populi/licet nō
penaliter tenebat inclusos. Innumeros vero ex
omni populo penaliter/ nec ꝑ christū eruēdos
detinebat intrusos: hoc ꝑagere antiqua ꝛ pra-
ctica malitia satagens effigiē assumpsit/qualē
cognoscebat huic mysterio ꝯuenire. Dum eñ
tētati fuerunt primi parentes atq3 decepti/ ꝓ-
curatum fuit a diabolo in forma serpentis: qui
erat callidior cūctis animātibus/nō tamē cal-
lidior hoīe: homo vero alius nondū erat: quē
ad tētandū potuisset absumere: alterū per alte-
rum nō debebat primo congressu decipere: scꝫ
assumēdo vnius effigiē ad deceptionē alterius.
Cognoscebant se mutuo: ꝛ tertiū deinceps scie
bant hominē nō esse creatū: proinde facile ma-
chinamentū diaboli fuisset detectum. Sed tpe
quo diabolus christū tentaturus aduenit: orbis
terrarū pollebat multitudine hominū/ ꝛ famo
soꝝ in omni facultate doctrine. Adhuc autē et
philosophātes deserta petebāt et inhabitabāt
ad subtiliorē speculationē eoꝝ que volebant in
astris ꝛ rerū natura ꝯquirere. Proinde qui ac-
cessit/effigiē assumpsit humanā sub eo respectu
preeminētie qua homo aīalibus oībus antefer
tur. Et erat effigies nō veterani homīs decre-
pitea3 etatis/ne crederet delyrus: nō adolescē-
tis/ne sciolus aut inexpert⁹ haberet: sed effigi
em grādeui hoīs/mediocris etatis/ modestoꝝ
moꝝ/multe peritie/magne eloq̄ntie: qui nō sta
tim verbū tentationis emisit: sed velut tenta-
tor verba ꝓmisit/q̄ nullus euangelistaꝝ ponit:
et intantū in talib⁹ ꝓmissis sunt multa et varia
verba ꝓmissa: vt ex ꝑte diaboli ꝯditionalis lo-
cutio sequeretur: vt scire posset quod ꝑ eū potis-

fame querebat. Si filius dei es/dic vt la
pides isti panes fiant. Sz aũ verboꝝ de
clarationez tẽpus aduẽtus diabolici ꝑnotem⁹.
Peracto quadrigato ieiunio ex fame aduoca
ta quã diabolo innotescere voluit: ipse tentator
aduenit/cauẽs oĩno tẽpus nocturnũ/ne reputa
ret fantasma/vel fallax aut latibul⁹ predo. Di
urno siquidẽ tpe voluit inire cõgressum: preui
debat eñ eũ esse solertissimũ viroꝝ: et sciebat ꝙ
eũ nullũ adhuc poterat maculare defectũ: ⁊ om
ne peccatũ abstabat ab actibus eius: ⁊ timebat
rephendi ab ipo in astutia sua ꝑ sapientiã eius:
nec ad tentandũ multũ tẽpus apposuit: sed qua
si modico ꝑparatiuo fecit oĩe machinamẽtum
Gen.3. eius. Sicut primoꝝ parentum malesuasor breui
hora ꝑfecit exitũ: sic iste credidit hunc hominẽ
tentationis bello ↄfligere: sz reluctationẽ acce
pit: et protẽsa parũper mora/ sed tñ eodẽ die tri
nã tentationẽ ꝑfecit. Nec vt quidã male suspi
cãtur/ ante accesserat: aut accessit iterũ in deser
to: nec nisi trinã tentationẽ/ vt euangeliste tra
dunt ingessit. Sed mirũ atqȝ stupendũ hũc dia
logum/audire oẽm astutiã cum omni sapientia
cõuenisse: iniquitatẽ cum iusticia: machinatorẽ
mortis cũ largitore vite: proditorẽ cũ veritate:
damnatũ cum saluatore: belial ⁊ christum/inter
quos nulla est ↄuẽtio. Exploratiue diabolus lo
quit cum ↄditionẽ apposuit si. Huius ꝟo dialo
gi declaratio spectat/vbi de verbis agit salua
toris: expedit eñ ordinẽ seruare susceptũ. Susti
nuit tamen passionẽ dñs noster iesus christ⁹ per
patientiã: qua oẽs expedit in tentationib⁹ preor
nari. Profecto impatiẽtia in tentationibus est
ruina tentati: ꝗuis in id de quo tentat/nõ ruat.
Non expedit aiam tentationes impatienter su
scipere; Frangit sane impatiẽtia mẽtes: sed ve
lut agonẽ coronarũ cõciliatiuũ oportet ingredi
tentationis examen/⁊ cognoscere diuinã proui
dentiã ad nos inclinatã: vt inuisibiliter ab inui
sibilib⁹ hostib⁹ inculpate ꝓbati/probati ꝟo co
ronemur ĩ castris triũphalib⁹ magni regis. Ad
hibuit sapientiã in tentatiõe vincẽda saluator.
Etenĩ scriptura se tuebat dolis nõ esse ꝑstandũ
assensum. Ipsa quidẽ scriptura maxia pars est
tutele: si aĩa in illã ꝑfecte direxerit intuitũ/voto
se firmãs directionib⁹ eius: inuenit plene in il
1.Reg.24. la vnde oĩus tentatio resculpat. In dauid aũt
figurabat: qui stetit in deserto engaddi. Engad
di ocul⁹ tentationis interpretat. Oculatus erat
iesus aduersus diabolũ. Oculatuz oportet esse
tentatũ aduersus eũ qui tentat: vt ꝑspicaciter vi
deat vnde resistat: ne ipe velut cecus ad obiecta
succũbat. Sed attende ꝓfundissimã humilitatẽ
dñi saluatoris. Scripturarũ documẽto atqȝ do
ctrina/nõ potẽtia voluit reprimere tẽtatorẽ: ꝑmo
nefaciẽs nobis vt eodem schemate reluctemur
Resistẽtie peltã accipiens in nullo ꝑstauit assen
sum. Sed cũ paternũ honorẽ derogare diabol⁹
aspirasset/ vt adorationẽ soli deo cõpetentẽ ad
se ↄuertere niteret: digna ꝗ meruit fuit repulsi
one dãnat⁹. Quo depulso stati secutũ est mini
steriũ angeloꝝ: nobis oĩno ignorantib⁹ in quo
erat: nescim⁹ si corꝑaliter ad cibũ/aut aliqd ali
ud/aut spũaliter ministrabãt. Sed crediderim
in ministeriũ laudũ ⁊ glorificationũ ⁊ adoratio
nũ cõpetentiũ oĩm regi regũ pro triũpho duel
li quẽ de hoste tenebroso susceperat/ ad nostrã
animationẽ prerogatũ exemplũ: vt si demones
vincim⁹/socios ãgelos habeam⁹. Ac ꝑ hoc oĩm
doctor christus: q verã ⁊ infallibilẽ ⁊ sursum fe
rentẽ docet hoiem scientiã: ⁊ spũalis itinerati
onis in se/ꝑ se/a se/ ꝓpter se ponere gressus no
uit: in isto deserto nos instruit: ad quod ducatu
sctispũs vt hõ accessit: erudiens nos vt non hu
mano sensu/ac ꝓpria regulatiõe ad agẽda fera
mur: sed ad lumen ⁊ directionẽ spũsctĩ qui dat⁹
est multiplr ⁊ varie/differẽter ⁊ mystice vn⁹ ex
istens/diuersimode faciẽs: ⁊ extra mũdũ et oẽm
amenitatẽ ⁊ cõsolationẽ corpis ⁊ cõpassionẽ fie
ri veros sequaces docuit: cũ solus abijt in deser
tũ. In quo ꝑrogauit nobis exẽplũ orationũ/ vi
giliaꝝ/meditationũ/ↄtemplationũ/segregatio
num/pugnarũ: et ad tentationẽ preparauit suo
exẽplo volũtarios sectatores. Sed nostri capi
tis ⁊ victoriosissimi ducis tentatiõe inspecta: no
stras ꝓut fieri assolẽt parumꝑ inuestigatiõe in
fima ꝑscrutemur. Nẽpe lux fidei nostre vniuer
sa ꝑlustrat: ⁊ bona ⁊ mala ꝑquirit. Illa vt agat
ista vt caueat. Sz mala priusꝗ fiãt ꝑcedit plerũ
qȝ tẽtatio atqȝ deordinatio iterioris hoĩs: idcir
co mali mẽtalis aut actualis aditũ/initiũ/ ꝓces
sum ad cutãdũ christiana ↄsyderatiõe tãgam⁹.

De diuersa et multiplici tentatione. Capitulum V

Lux fidei vniuersa ꝑlustrat: ⁊ bona ⁊ ma
la ꝑquirit: vt agat ⁊ caueat. Sed qꝛ ma
la priusꝗ fiunt/precedit plerũqȝ tenta
tio ⁊ deordinatio interioris hoĩs: idcirco mali
mẽtalis ⁊ actualis aditũ ⁊ initiũ et ꝓcessum vt
euitemus/christiana ↄsyderatiõe tangam⁹. Ten
tatio euenit plerũqȝ nascentibus posteris: sicut
fuit in parentib⁹ primis: sed nõ est in ptãte no
stra cũ fit: nec põt esse nostre virtutis/ꝙ nõ fiat:
sed nostrũ est ꝑbere vel nõ ꝑstare ↄsensuz: ꝗ cũ
fit ⁊ resistit: nõ ad culpã ⁊ penã/ sed poti⁹ ascri
bit ad victoriã ⁊ coronã. Et qꝛ demõis est ten
tare/nostrũ est resistere: facit diabol⁹ quod in se
est: ⁊ nos quod nostꝝ est faciam⁹: qui ꝓpter suã
improbitatẽ ⁊ impudentiã tẽpus ad tentationẽ
vacuũ nõ ꝑtermittit: nisi vt pacẽ ꝑtendat: ⁊ secu
rius hoiem incautũ ex pace inuadit. Aut cũ quẽ
piã qualificauerit vitijs ⁊ supbia repleuerit: quẽ
tentare nõ oportebit: qꝛ ille seipsum tẽtat: seipm
impugnat: sibiipsi blandit in malũ: ipsemet sibi
laqueũ parat: seipsum ↄfodit: ꝑ seipsum ad cadẽ
dũ absqȝ impulsore sufficiẽs est/immo deficiẽs.
Sed post tentationẽ si nõ resistit/sequit cogita
tio cum aliqͣli decursu tpis: ꝗ leue pctm̃ est/aut
nullũ si cogitatio fit vt pctõ aduerset. Postmo
dũ sequit delectatio: ꝗ vel erit citra ↄsensũ: ⁊ tũc
erit vẽiale malũ: aut erit morosa etiã absqȝ con
sensu: cũ qs vult ĩ cogitationib⁹ carnalib⁹ dele

ctari/sed nõ ꝯsentire in actũ: ꝛ hec inter morta
lia deputãda: aut erit cũ ꝯsensu: ꝛ tũc erit pctm̃
mortale: si de his insurgit et ꝑficit̃ q̃ de suo ge-
nere mortalia sunt. Post ꝯsensũ vo deuenit̃ in
opus: si habilitas caderet/et tẽp⁹ et loc⁹. Ergo
peccatũ actuale in ordine tẽtationis originem
trahit a libera volũtate vniuscuiusq; ꝑ sugge-
stionẽ/delectationẽ/cõsensũ et opatiõnẽ: ſm il-
Jacobi.i. lud Jacobi: Unusquisq; tentat̃ a sua ꝯcupiscẽ
tia abstractus ꝛ illect⁹. Deinde cũ ꝯcupiscẽtia
carnis cõceperit/parit peccatũ: peccatũ aũt cũ
consummatũ fuerit/generat mortẽ. Nec etiam
hostis antiquus de aliquo vitio tẽtare desistit:
qui non dormit nisi supplãter: Et vices tenta-
tionũ variat multipliciter vt decipiat: ꝙ si nõ ĩ
omnibus/saltẽ in aliquo vincat. Tẽtat quippe
initiũ faciẽs: vt aut ꝑ auersionẽ a creatore ad in
fima ꝯuertamur: aut ꝑ ꝯuersiõẽ ad creaturã ad
eo q̃ nos ꝯdidit auertamur. Quod vero istoꝝ ꝑ
oriʒet aut posteriʒet ĩ aĩa/duꝝ ẽ diffinire. Nos
vero dicimus velut generationẽ et corruptio-
nẽ simul fieri circa idẽ: q꞉ si ꝯfinia vitioꝝ sunt
virtutes: virtutum aũt termini aliena vitia exi-
stũt: non ergo erit ab vno egressus/ q̃n ipso in
stãti ad alia fiet ingressus: nec fiet ingressus ad
alia/nisi ab alijs subit⁹ sit egressus. Sed si fidei
mysteriũ inducim⁹/q̃ dicũtur clari⁹ patẽt: q꞉ si-
cut in eo q̃ baptizat̃/de filio ire gratie ꝑficit̃ fili
us: eodemq; momento cũ filius efficitur gratie
ab ira paterna egreditur. Ac ꝑ hoc nõ est intel-
ligendũ: ꝙ si virtuosus act⁹ ex discretiõe aut ex
mãdato seu necessitate interduʒ intermittitur:
ꝙ virtus dilata ex animo relinq̃tur. Nec credẽ
dũ ꝙ ꝑ improuidã negligẽtiã seu tristiciã/aut ĩ-
cautelã ꝛ somnolẽtiã et siĩia/ seu ꝑ incuriã veni
aliũ pctõꝝ egrediat̃ q̃s a deo: ꝛ ad creaturã cõ-
uertat̃ ipso spreto: si virtus ꝛ amor ei⁹ teneat̃ in
animo. Progredit̃ vltra tentatio vt bonũ ali-
quid nõ fiat: quã repellit mortis festinãtis me-
moria: ꝑmpta sollicitudo bonoꝝ sctõꝝ/ nõ im-
pedit⁹ amor. Si succumbũt in istis improbi tẽ-
tatores/aliã inferũt acriorẽ: vt si bonũ q̃s face
re disponit: saltẽ minoris boni electio in agen-
do valescat/melioris electione abiecta: cui ve-
ra ꝛ sũma discretio aduersatur/ꝛ desyderiũ ma
ioris approximationis ad deũ oĩm regũ regẽ:
quod morali emulatiõe terrenos milites ad ter
renos reges videm⁹ insistere: vt vnusq̃sq; velit
esse ꝑpinq̃or. Quod cũ ĩ ista preualere nõ pos-
sint: suggerit̃ ex tẽtatione/vt bonũ fiat iudicio
ꝓprio/saniori ꝯsilio refutato: quã debellant ti-
mores aut obediẽtia charitatis: exẽpla sctõꝝ
vitã ĩ veritate agẽtiũ christianã: ꝯsiliaꝛ testimo
nia scripturaꝝ. Cũ vero agonista christifer⁹ ex
victoria suprafatũ agonẽ ꝑfecerit: ad inanẽ glo
riãꝛ sterilẽ laudẽ se ꝯuertũt inuisibiles tentato
res: ꝛ aptos actib⁹ suis inueniũt inuisibiles lau
datores: vt parta ĩ pelago/ĩ portu laudib⁹ mer-
gãt: ꝛ onustã ex sctis laborib⁹ nauẽ/beatificãdo
2.Corin.3. animã oĩa bñ fecisse ad ꝓfunda ꝑditiõis dedu-
cãt: quã apl̃i sentẽtia reprimit cũ dicit: Non su
mus sufficiẽtes cogitare aliq̃d ex nobis tãq̃ ex
nobis/multomin⁹ ꝛ facere: sʒ oĩs sufficiẽtia nr̃a
ex deo ẽ. Et saluatoris snĩa ꝯfũdit q̃ñ dicit: Cũ Lu.17.
oĩa bñ feceritis/dicite: serui inutiles sum⁹. Nec
nõ altitudo deiꝛ dignitas magnificẽtie sue: cui
suspirãdo seruim⁹: oĩno digne seruire nõ possu
mus: apud quẽ ſm Esaiã: velut pãn⁹ mẽstruate Esa.64.
sunt nostre reputate iusticie. Quõ eñ creatura
ex cõdigno rñdebit altissimo? Magnitudo au
tẽ ꝓmissiq; ꝑmij: q꞉ ſm apl̃m/nõ sunt condigne Ro.8
passiones hui⁹ tpis ad futurã gloriaʒ q̃ reuela-
bitur ĩ nobis: virtutũq; consyderata ꝓprietas
quã implere nequim⁹: a tali vana tẽtatiõe nos
liberauit: necnõ ad sanctoꝝ altissimoꝝ vita pro
specta te permittet extolli de ꝑfectione virtutũ
Hoꝝ eñ ꝯsyderatio sedula quãpiã aĩam in ter
minos nihilitatis ꝛ null⁹ opatiõis includit: vt
sibi nihil fecisse videat̃: ꝛ quod fecit/magis iniq̃
tas sibi q̃ꝫ equitas apparebit. Tentãt inq̃tũ si-
bi et nobis improbi demones de oĩ vitio spũa
li: vt ad quãdã infidelitatẽ seu dubietatẽ myste-
rioꝝ christi aĩam inducãt: scʒ incarnatiõis/ na-
tiuitatis/cõuersationis/passiõis/mortis/sepul-
ture/resurrectionis/ascẽsionis/ repromissionis
eterne: silr̃ sacramẽtoꝝ/maxime corpis Christi
dubiũ ĩferre conant̃: ĩmũdiciã ĩ christo ĩ virgi-
ne matre ĩportune plerũq; mẽti nostre suppo-
nũt: ad blasphemãdũ ĩducũt: ꝛ ĩcõueniẽtia plu
ra circa diuĩa phãtasticari faciũt mentẽ nostrã
ꝛ de spũali supbia ꝛ vana gl̃ia/et siĩibus mentẽ
nefarie colaphiʒãt: ꝛ de exteriorib⁹ vitijs a ten
tãdo ꝓpterea nõ quiescũt: de quib⁹ dearticula-
tim doctrinal̃ dabit̃ sermo. Sʒ q꞉ multotiẽs ꝑ
eoꝝ ĩprobitatẽ ꝯtinuã/varietatẽ tẽtationũ intã-
tũ mentẽ afficiũt: et aperiet̃ ĩ vitijs ꝑiculosa tẽ-
tatio: vt vicinã faciãt passioni/magis vero cui-
dã despationi: vt ipsemet discernere nesciat si
pctõ ex tẽtatione negauit aut ꝑstitit assensũ: id
circo tali ꝑplexitati dignũ duxi humiliter/ma-
gis vo fideliter subuenire. Cũ eñ tẽtatio agit̃
in quocũq; tentationis genere: siue trahat̃ per
ipsam cõtra diuina: siue ad humana et tẽpora-
lia tẽtatio ipsa descẽdat: si displicẽtia et amari-
tudo aduersus ea de quib⁹ tẽtatio agit̃/ ĩ corde
firmiter teneat̃: vt potius pena eligeret̃ q̃ꝫ ꝯsen
tiret̃: et mortis expectaretur suppliciũ/q̃ꝫ deue-
niretur in actũ: nihil adesse periculi/ nihil ma-
li causa timeat̃. Probat eñ nos deus: qui fide
lis est ſm Aplm̃: nec nos supra id quod possu- 1.Corin.10
mus tentari ꝑmittit: sed facit cũ tẽtatione pro-
uentũ. Nã nec quomodolibet tẽtari/sed assen-
tire peccatũ est. Proinde in quacunq; perple-
xitate propter vehementiã tentationũ persisti-
tur: nõ ad ipsã tentationẽ/aut suggesta ꝑ demo
nes: sed ad volũtatis rectitudinẽ et placitũ re-
currat̃: vt ipsa rectitudo seu ratio volũtatis pla
citũ liberamẽto seu equitatis examinet: vt scia-
tur que magis ĩ placito sũt/spũalia seu corpalia
virtutes vel vitia/diuĩa vl̃ hũana/ inuisibilia si-
ue visibilia/potiora vl̃ miora: vt si mẽs digniora
placido amore amplectit̃/ĩdigniora iusto iudi

cio dedignatur: in sanā partē deflectat iudiciū ne credatur adesse infernale peccatū: p eo q naturalis ordo iusticie/ legis et gratie a tētato maculā nō accepit. Si aūt indignior a indebito amor exstringit: puersoq iudicio potiora contemnit: in sinistrā partē declinet iudiciū: et peccatū adesse in foribus pstetur: q ordini triū legū maculā tentatus iniecit. Proinde multa intelligentia oportet intendere/ si hox cupim⁹ habere noticiā: sed neq possum⁹/ nisi de primis motibus illustremur: qui si a pura natura τ cōdita insurgūt/ peccatū nō iferūt: q neq a bona causa causatur τ malū: neq rcipiēdo p naturā et sensus/ obiectas extrinsecas qlitates peccatū admittim⁹: si naturalis ordo iusticie nō maculat: τ lex scripta phibēs inuiolata seruatur: τ desup infusa et data gratia custodit. Quis eñi videndo/ audiēdo/ gustādo/ olfaciendo/ tāgēdo loquēdo/ tacēdo/ descendo/ operādo/ cogitādo/ imaginādo naturaliter peccauit aliquādo: nisi q ordinē naturalis iusticie puertit: legē scptā nō custodiuit: et gratie fecit despectionē? Sed plerūq insurgūt in sensualitate a natura corrupta mot⁹ illiciti: qui si statim allidūtur ad petrā peccatū nō causant: cū nostre potestatis nō sit auertere ne insurgāt: sed cū insurrexerint/ ne pcedāt nostri est arbitrij potestatis: q si statim repressi nō fuerint a corrupta natura i sensualitate habentes initiū: etiā si nō pgrediat vlterius generāt veniale peccatū: q nō statim phibuit malū quod debuit phibere libere volūtatis dominiū: et saltem accedit aliquātilla delectatio et causatura/ vnde peioratur et vilificat anima sicut p accessū ad deū et delectationē in ipo/ melior facta fuisset atq nobilior: pcedētes vero vlteri⁹ nō repressi/ intātū grauamur i culpa/ inqtū nature legis et gratie ꝯfundit debit⁹ ordo.

Unde tentatio. Capitulū VI

A Patre misericordiarū/ gratiarū/ consolationū τ luminū omnia opportuna nobis ab ei⁹ eterno filio τ tpe fratre nostro docemur expetere/ vt etiā a tētatione custodiat. Non aūt est timēda tentatio/ sed casus in illā: nec orandū est contra ipsā ne eueniat/ sed ne decipiat aut inuoluat cū venerit. Ipse saluator qui docuit sic orare/ in seipso ante fuerat expertus tentationes sathanicas: factus iā in experiētia humanoꝝ/ quibus in carne succubuit: nunq autē animo superatus/ aut p molestiā mot⁹: excepto q p nobis assūpsit tristiciā. Preactū est in capite/ quod diffundēdū erat in corpa: vt fideles ei⁹ tētationis pōdera paterētur: nō ad subuersionē/ sed ad pbationē molestiosis agonis: vt post victoriā pciosior corona in certatoris capite poneret. Si vero tētatio ex vehemētia quēpiā subuertit: aut qi ne subuerteret/ humiliter nō fuit oratū: aut tal' supbia i aīa isidebat/ q p casū tētatiōis ppellēda erat. Multis quidē alta sapiētib⁹ τ de se psumētib⁹ inductio pmissiua in tētationē pfuit ad virtutē/ vt dirigeret i salutē. Sepe vero ipsa tētatio tētati deo merito cognito vel occulto deduxit i casū: τ casus i eternū suppliciū deduxit cadētē. Ac p hoc fili⁹ dei diuine atq humane boies docēs edixit a pře petere: nō ne tētemur/ sed ne i tentationis baratrū demergamur. Inductio in tētationē quā petim⁹ deuitare/ est i illū malū seu mali finē deuēire: put iprob⁹ tētator itēdit. Est aūt diffor mib⁹ et difformit sepe aut aliqn imissa tētatio: nō tñ ois est iductio deuitāda: sed illi⁹ q ex pncipio et medio et fine pperā agit. Nā tētat de⁹ vt pbet virtutē/ pbatāq coronet: vt tētauit abraam i fide/ spe/ charitate: cū offerre iuberet filiū i vno mōtiū sibi ostēso i sacrificio mortuū. Intēdebat qdē de⁹ nō aliqd mali/ sed i ipso pbare virtutes fide: q cū isaac eēt fili⁹ repromissiōis: i quo multipliciū erat futurū gētiū: nō est mente aut verbo aduersat⁹ offerre illū iuxta mādatū: nec hesitauit quō multiplicatio gētiū oriretur. Cōtraria porro erāt q ex isaac multiplicarētur gētes: et q i monte mortu⁹ litaret. Nec obstat q i semine quod erat christ⁹/ i figura talia dicebant: qn de⁹ voluerit abraā i fide tētare: ita et i spe pter celestia capessenda ꝯtēptu terrestriū in charitate cū filiū in quē tot⁹ paternus amor diffundit/ diuine iussioni postposuit/ ampli⁹ diligēs deū. Ac p hoc cū de⁹ tētat/ nō est petēdū ne i illā fiat inductio: cū tētet ad pbationē virtutis sicut scriptū est: Si surrexerit in medio tui pro- Deut. 13.
phetes: aut qui somniū vidisse se dicat: et pdixerit signū atq portentū: et euenerit quod locutus est: et dixerit tibi: Eam⁹ τ seqmur deos alienos quos ignoras/ τ seruiamus eis: nō audies verba prophetis illius aut somniatoris: q tentat vos dominus deus vester: vt palā fiat vtrū diligitis eū aut nō/ in toto corde et in tota anima vestra. Nunq ad perperā agere vel sentire tentauit aut tentat amator oīm de⁹: quod iacobi christi apls asseuerat: pmittēs in tentatione beatitudinē sufferētis. Beat⁹ vir q suffert tēta- Jacob. 1.
tionē: qm cū pbat⁹ fuerit/ accipiet coronā vite: quā repromisit de⁹ diligētib⁹ se. Nemo eñ cū tētat dicat/ q a deo tētatur: de⁹ eñ intētator maloꝝ est: ipse eñ neminē tentat/ videlicet ad subuersionē. Unusquisq eñ tentatur a sua concupiscentia abstract⁹ τ illectus. Itaq contra inductionem in tentationē proprie cōcupiscentie coram eterno patre perseuerandū est cōtra sathanā: de q scriptū est: Nolite fraudare inui- 1. Cor. 7.
cem: sed reuertimini in idipsū: ne tentet vos sathanas pter incontinentiā vestrā. Et Petr⁹ annanie dixit: Cur tētauit sathanas cor tuū mē- Actu. 5.
tiri te spūisācto/ et fraudari de pcio agri? Huic quidē contra casuz in tentationē huiuscemodi orandū est. Nō autē pmittit deus tētari aliquē 1. Corin. 10.
supra posse in supna: qm nō coronabit nisi qui 2. Tim. 2.
legitime certauerit: certamē vero sine tentationū bello non geritur.

De vocatione discipuloꝝ: et precipitatione domini Jesu i nazareth et de ascensu in montem. Capitulum VII

Mat.3. Peracta mora desertiet pugna et victoria saluatoris Jesu in virtute spiritussancti: in cuius ducatu accesserat atq; intrauerat desertū: egressus est de deserto et venit in galileā: et vocauit discipulos quos elegerat: ante quorū conspectū factur⁹ erat atq; dicturus: vt omnibus post mortē ei⁹ et ascensionē testificarētur in orbe terrarū se vidisse et audiuisse que fecerat et dixerat. Jesus fili⁹ dei p nobis in assumpta carne docebat et predicabat in synagogis galilee. Cū vero docuisset in nazareth: ibi prima iniuria et euangelio collecta extitit ppulsa⁹. Nam eiectus est extra ciuitatē: et ad precipitandū eū ductus est supra montē. Ipse vero transiens per mediū illorū ibat. Exemplo saluator patientiā docet: et tāto maiorē quāto a ppinquis et notis et pprijs ciuib⁹ iniuria irrogatur: aduersus quos iesus non verbis aut actionib⁹ repugnauit: sed declinando eorū auertit furorē. Nā aduersus īpetuosos ptēdere verbis/est excitare furorē et irā: q̄ forte qesceret/magis excitata repēsis. Posit⁹ ignis agitatus a flatu/erūpit in flāmā: et sepe inemēdabile facit incendiū. Ire ignis in corde viri a flatu alioꝝ verboꝝ cōmotus psiliet in malū. Proinde omnino meli⁹ est silentiū: quod et saluator fecit: q̄ nunq̄ fuit nisi necessitate locut⁹. Nō solū prudentē virū decet nō ptendere verbis: sed se subtrahere ab aspectu irati: vt sibi medearis et tibi: sibi ne plabat in aīe malū: tibi pp̄ter partiale piculū. Ad hoc etiā refert: q̄ audita captione ioānis/relīqt nazareth: et secessit ī galileā ī capharnaū maritimā/in finib⁹ terre zabulon et neptalim. In quo magno sacramēto moꝝ nos docuit: q̄ excitata psecutiōe/si qs inuolui timet fugiat: dūmō fidei piculū nō relinqt. Et pꝛogauit exemplū eoꝝ q̄ dictur⁹ erat apl̄is: si psecuti vos fuerint ī vna ciuitate/fugite ī aliā: quod ipse nō timore/sed exemplo prefecit. Et cū pp̄ter miraculoꝝ multitudinē et doctrine suauitatē a turbaꝝ multitudine circūdaret: iteꝝ deserti cultor reabijt ī desertū: vt etiā post vtilitatē primorū in id quod orationis ptēplationis est/fiat nō īpedit⁹ regressus. Bonū enī est/imo expediens agoniste pito/redire ad seipsū/et frui seipo: et intēdere ipreoccupato aīo ī diuina: et expetere a deo q̄ ad ducatū et pfectū expediāt primoꝝ: et quos instruxit ī psentiaꝝ doctrina/iuuet orōne secreta vt capiāt: et verba diuina nō effundātur incassū. Oratorē expedit esse bū docere volētē: nec expedit sepe videre quos docet: aut nimia familiaritate pstringi/ne doctrina vilescat Rar⁹ fiat nō ex supbia/sed ex dispēsatōe ob causā amplioris pfect⁹. Sed ve mihi et plurib⁹: q̄ vnū cū auditorib⁹ facti sum⁹: vt ex nimia pticipatione ad eos aufugerit reuerentia: puersa sit introducta securitas: et habita sit vil altissima christi doctrina: vt euāgeliū quod est diuinū/ex isto pticipio tā frequēti videat humanū. Deserti⁹ enī loc⁹ et in doctrina vberiores attulit fructus. Norma ergo sit nobis quod fecit doctor iesus. Nā ex fuga desyderiū audientiū auxit: vt vsq; ad desertū turbe venirent ad requirendū. Optimū esset ad doctrinā reqri. Presūptio est se ingerere nō quesitus. Et vbi doctor reqrit/auiditas ē audientiū siue turbaꝝ: Cū audientes querunt/psumptio est doctoꝝ: Et q̄ semp volūt docere/volūt semp ignorātes habere. Sed iteꝝ tertio relictis turbis/abijt ī desertū/et orabat. Aīa quieta semp loca quieta reqrit: et orōnis auida secedit a turbis. Que deo vacare disponit/nisi necessitate nunq̄ publicū qrit. Aues bestie/pisces iterāt vias ad loca: ī quib⁹ ex solito escas aptas inueniūt: et aīe theocolevbi orōnes impeditas mētales atq; vocales emittūt Pastus aīe irrecuruata oratio. Sepe de⁹ de celo supnaturaliter aīas pascit. Assuefacte aues ad escāe/egrediunt ad eā/et ad aīe oratiōis cibū. Proinde adhuc in montē ascendit: et erat pnoctās ī orōne dei. Ascēsus in montē eleuatio a terrenis/et approximatio mētis ad deū: q̄uis oīs approximatio ad deū/nō in virtute ascēdētis fit/sed descēdētis benignitate pagit. Ascēdebat moyses in montē: s; nec vltra poterat pgredi. Sed deus suo mō p subiectā creaturā descēdebat: et mutuo fiebat alloquiū et tractatio diuinoꝝ. Prefinitus est aīe terminus pgressionis sue: vltra quē nō ē conari. De⁹ vero pportionat nobis. Ipse descēdit vltra quē terminū anima nequit ascēdere: p id quod a natura suscepit: aut p id quod a natura acqsiuit. Quātū aūt deus et vsq; quo possit aīmā trahere/nemo nouit nisi q̄ trahit. Ascēsus mōtis/ab impedimētis est elōgatio. Ascensus mōtis/segregata ī altitudine vita. Ascēsus mōtis/suplat⁹ ī virtutib⁹ mos. Ascēsus mōtis/ gradatio ad potiora. Ascēsus mōtis/diminutio pōdeꝛū: artant enī ī cacumīe mōtes. Ascēsus mōtis/supra seipsū fieri. Ascēsus mōtis causā supponit: pricipiū enī lucis pmagis q̄ ī vallib⁹ datur. Salomō dicit: Tripliciter sol exurēs montes: ī recessu aurore/meridie atq; vespe. Valles ī meridie atq; sero nō habēt. Si qs ī montē itellectualē/statū sc; virtutis ascenderit: a veritate illuminabitur ī pncipio/medio atq; fine: vt etiā omniū actuum suoꝝ omnē consistentiā videat. Oratur melius in monte ab equalitate valliū siue planicierū eleuato/q̄ cū cōmunitate multoꝝ. Proinde Jesus in monte pnoctabat in oratione dei. Multi ad orandū pernoctāt: sed nō pagūt orationē dei. Si quis in oratione aliud q̄ ipsū quē oramus deū postulauit: nō fecit orationē dei/sed ei⁹ quod voluit pter deū. Oratio dei agit absq; medio. Per seipsū accessit q̄ deū orauit. Accessit quis ad principē/et frequētauit ianuas eius: orās vt p eo interpellaret ad regē. Alius sumpsit audaciā: clamauit pre foribus: vrgebat eum necessitas: nec apposuit mediū: nō credebat q̄ alius vt erat/ explicaret desyderiū ei⁹. Bona est oratio ad angelos: nulla melior q̄ que īmediate fertur in deū. Oratio ad

Marginal notes: Luc.4. (beside "cta extitit ppulsa⁹"); Mat.4. (beside "ale piculū. Ad hoc etiā refert"); Mat.10. (beside "uit exemplū eoꝝ"); Eccl.43. (beside "tes: ī recessu aurore")

deū indeterminata est: magis vero indistincta. Nihil omnino habet determinare atq̃ distinguere / imediate deū orans i altitudine virtutis ⁊ cordis. Nihil ab eo petēdū / nisi quod ab eterno dare pnouerit. Et q̄q̄ in orōne dñica multa determinata ⁊ distincta scriptura cōmemoret sicut in vocibus cātat ecclia: etiā referēda sunt omnino in voluntatē eius: plura eni nouit q̄ dixerit. Intellectualiter orans in mōte intelligētie / septē orōnis verba reflexit in vnū: et oīa extra illa reuocauit ad vnū: ad effectū scʒ inculpatū volūtatis ei⁹. Ista ē oratio christi: nec aliter inuenim⁹ sua cōclusisse pcamina. Intellectualē orās participiū cū angelꝭ habet hō. Angeli vero nō variant in volitis: hoc volūt: hoc petūt / quod noscūt velle oīa iuste volentē. Pernox in orōne dei christus erat vt hō. In mōte positus id agebat quod hoīs erat excelsi: nihil ad terrena recuruatū habēs. Hō erat: et extra hominē exteriorē erat oratio. Nō enim orabat ex forma visibili / sed inuisibili: cui⁹ ad alaʒ comparet corp⁹. Nec orabat ex altissimo extremo ⁊ ineffabili / quod deus erat: sed ex medio: quod alam habebat mediator: et ex medio pficiebat orōnē / q̄ in oībus et ex oībus erat dei. Nostra igit inuisibilꝭ ⁊ insensibilꝭ interior sit in oīb⁹ dei existēs: vt ab ipso gratiā orādi accipiētes / oremus ipsū: petamus ipsū: ex ipso / in ipso ⁊ ppter ipsū: ⁊ decētia ipsi cū ipso: vt dei sit oratio: q̄a ab ipso ē virtus: ipse interpellat: ipse sit bonuʒ quod petit. Et hoc ē ineffabile atq̃ inuisibile sacramentū: vt q̄ rogat / seipsū velit dare rogāti. Porro q̄ oī loco ⁊ tpe / intētione / sermone et ope deo fuerit couinct⁹: pnoctauit i mōte ⁊ orōne dei: qm̄ q̄ ex his omnib⁹ adheret deo / vnus spūs cū deo / solū q̄ dei sūt orare vult. Amotū atq̃ voluntatū ɔiūctio / expulsio ē diuersorū atq̃ ɔtrariorū: vbi horū facta ē exulatio: quod ē dei volūtatis / est ⁊ hoīs: quod ē hoīs / filij ē dei. Et facta ē tota vigilia in orōne dei. Et cū audiret herodes famā iesu: ipse vero sciens: fecit secessuʒ iterū in desertum bethsaida. Frequētabat desertū Jesus: verbū et ɔuersationē ab hominibus interdū auertēs: nobis exemplificās q̄d agendū. Respiratio mētis ē solitudo deserti: vbi ɔgregant dispsiones inuisibilis israel. Et frequens christi repetitio q̄ sit bonū solitariū fieri ostēdit: quod Marcus hoc idē verbis pspicacioris⁹ refert p altiori mysterio agendorū. Et cū nunciatū fuisset iesu de morte ioānis atq̃ sepultura: dixit apostolis nūciātib⁹ Uenite seorsū in desertū locū: et requiescite pusillū. Seorsat suos aplos christus mente et moribus a mūdanis. Seorsuʒ ab hoībus omnib⁹ ɔceptus ⁊ nat⁹ est: quis hō super oēs homines erat: et discipulos suos inuitat ad viuendū a cōmuniter male viuentib⁹ omnino seorsum: Seorsū non in domibus ciuitatū: nō in domibus regū: non in aulis proceruʒ mundi: non in mensis: nō in muratis palacijs / cū obliquatis fenestris / et laquearijs cypressinis: nō in domibus estiualibus / aut hyemalibus cameris. Sed quo? Seorsū in desertū videlicet locum. Cultores oportebat esse primo deserti: ac eius amenitate illecti / et speciositate decori: qui mūdi amenitatibus videbāt predicare cōtraria / et male decoro mundo in perniciē animarū: ad ipsarū salutē obuiaturi erant vita / moribus et doctrina per spiritūsancti audaciā ex aduerso. Despectos corpe / riposa veste / illota facie / inculta cesarie / cultores deserti / contēptores mūdi esse decebat q̄ delicioso mūdo preuisi erāt / in altitudine fidei atq̃ virtutū dare tempore prefinito conflictū. Non expedit hominē primo amicuʒ fieri eius quē aperte debellare disponit: nec decet retinere que pphanare intēdit. Nullus ita desipiens domuʒ habitaret / quā ruine conspiceret esse vicinā: aut ipse libenter disponeret ad ruinaʒ. Aduersaturi erant apostoli toti mūdo: vnde nō incolas mūdi / sed deserti accolas primo eē decebat. Sed ad maiorem admirationē omniū subuehit: cuʒ saluator adiecit: et requiescite pusillū. Ubi requies? In deserto. Ubi pax? In deserto. Ubi tranquillitas? In deserto. Ubi abscōsio a contradictione hominū? In deserto? Ubi refugium a maledictione linguarū? In deserto. Ubi quiescit petulans oculus? Ubi auris ab ineptis clamoribus pausat? In deserto. Ubi aeris quiescit flabellū? In deserto. Ubi gust⁹ nō sollicitus reddit? In deserto. Ubi varia ⁊ sterilis ambulatio cessat? In deserto. Ubi hō cuʒ seipso potest habere colloquiū? In deserto. Requiescamus ergo nos inuitante domino pausillū in deserto. Requiescere in deserto / cessare ab impertinētibus actionibus mūdi est: ⁊ quietē possidere in animo / in omnibus abdicationibus eius: ⁊ gratiā hominū perdere: ascribere impturbabilē pacē: et abdicatū fieri ab occasiōibus malis: et ab his quib⁹ sensualitas amicatur atq̃ delectabiliter pter necessitatē fouet est quies sancta deserti. Quiescere pri⁹ volebat dei filius in deserto: vt aplos quos in inquieto mūdo missurus erat inuitaret ad requiē. Cōueniens penitus erat: vt expimēto sentirēt q̄ bona foret quies rationalis anime: q̄ dulcis contēplatio diuinorū: q̄ iocundū secretū ab hominibus et a mundi negocijs fieri: qui a mundo disponebantur auellere suis amenitatib⁹ amenatos. Nec christus eos preter se misit ad requiescendū pusillū in deserto: sed ad ipsam quietē simul cū ipso vocauit. Non eīn esset sine Christo quies debita in deserto: cū ipso vero vbiq̃ noscitur quies. Non locus asper / nō hispidus lectus / nō marina procella / nō terremotus / nō aura corrumpēs / nō subito fulmē / nō exemplo contrariū inquietudinē dabit / si anima cū Christo quiescit. Cū christo quiescere i deserto / terminatio est amoris. Et adiurant a sponso cuncta / vt q̄escat dilecta quousq̃ ipsa velit. Fluctuat oīs amor / nisi q̄escat in christo. In tēpestati-

Marci. 6.

Ibidem

bus sunt desyderia/nisi terminent in ipso. Quo
cūqȝ se aīa verterit/pūgentes sentit aculeos: la
borat pedibus fossis: spineā portat coronā: ter
rores semp in auribus eius: in pace insidias pa
titur: omnis regio generat sibi tempestatem/
nisi cum Christo requieuerit in deserto. De
sertum quietis cum Christo intellige: cum in
ter ipsum et animā nullus admiscetur extra
neus: nec ad aliquid afficitur anima/nisi ad
quod mouerit assentire qui ad secū quiescēdū
Mar.6. inuitat. Iterū cōpellit transfretare discipulos
Mat.14 post refectionē quinqȝ panū turba dimissa ascē
dit in montē solus orare. Ascēsus montis inui
sibilē dicit profectū et ardinitatem boni: non vt
christus virtutibus cresceret: nā ab instāti pcepti
onis diuinorū charismatū habuit plenitudinē:
sed nobis pandebat iter solus ascendēs. Vere
solus erat: nullus ei similis erat in celo et in
terra. Singularis erat: nō enī pcesserat eius ex
emplū/neqȝ ratio factorū eius. In turbis solus
erat: in solitudine solus erat: in omnibus ope
ribus solus erat ppter ineffabiles ratiōes. In
vita solus erat. Propheta hoc ex sua psona di
Psal.140. xerat: Singulariter sum ego donec trāseā. In
passione et morte solus ad effectū eius p quo pa
tiebat penas et mortē. Ipse ēo p prophetam
Esa.63 de seipso predixerat: Torcular calcaui solus.
In celo solus est: nō a societate assistentiū/sed
nobilitate regnandi: nūc in morte pro nobis in
remediū et exemplū solus orās erat: sed nec in
omnibus his a patre et spiritusancto solū esse
intelligas. Huius ascensus causam Joannes
euangelista presupponit: cū post miraculū qn
qȝ panū noster Jesus ad rapiendū eum turbā
esse venturā: vt ipsū faceret super se regē. Sed
in hac declaratione: obmisso qȝ rex erat regū
et dominus dominantiū: quod etiā aliter eorū
mentes auertere poterat/ etiā aliter declinare
Ad prerogandū nobis deuitationis et melio
ris electionis exemplū: iterū fugit in montem
solus: insinuans nobis meliorē fore altitudi
nē solitarie ptemplationis: et nō prepedite va
cationis ad deū: qȝ regale solū ascendere at
qȝ regnare cū multis: et fieri turbidū inter tur
bines: et inter inquietudines non quietū. Que
runt homines potētiā: sed nulla maior in hac
vita qȝ per contemplationē et vacationē expe
1.Corin.6 ditā ad deū sibi adherere. Nā q̄ adheret deo/
vnus spiritus est cū eo. Et quid est quod posse
debeat et nō possit: qui adheret ei qui omnia
potest. Multitudinē querūt homines/ et circū
dari a turba/in obsequiū et fauorē/et in prote
ctionē ab aduersis: sed qȝuis inuisibiliter/cir
cūdantur tamē ab angelorū exercitu: qui adhe
rent creatori domino et angelorū. Ipse deus
pfecto est/cui assistunt milia miliū: et decies cē
tena milia ministrāt ei: et adherētibus ei ad ob
sequiū expediēs/ et ad protectionē a malis. Se
niculant homines regibus: et angeli honorāt
quos expectant conciues: et christū verentur/
et mysticū corpus eius/et singulatim oīa mē

bra eius. Sapiētia opus est populis velle pfes
se: et ipsa ornatū fieri est optima virtus: sed nul
la pspicacior qȝ p ptēplationē placitaȝ assistere
creatori. In id enī tendit ois vere sapiētie pul
chritudo: et nititur ois effectus/vt ipso p spe
culationē mentis et contemplationē et amorē
fruat in via: quousqȝ fruatur eternaliter in su
perna patria. Et si sano mētis intuitu ptuemur
incarnati verbi mirabiles actiones: sp eligere
docuit quod plus vtilitatis nobis posset pfer
re: et impetrare p oratiōis gratiā/ quod nō pce
dit p naturā. Fugit igitur in montē Jesus: hu
manā gloriā/ dignitatē terrenam declinās: vt
homo diuinis theorijs solū vacans: preponēs
omnibus visibilibus interlucentē et theoricā
sapientiā: quod et Salomon in libro sapientie
clamat: et suo exemplo inuitans animos/dicēs
Optaui/et datus est mihi sensus: inuocaui/ et Sap.7.
venit in me spūs sapiētie: et pposui illā regnis et
sedibus: et diuitias nihil esse duxi in cōparatione
illius. Nec cōparaui illi lapidē pciosū: quoniā
omne aurū in cōparatione illius arena exigua
est: et tanqȝ lutū estimabitur argentū in conspe
ctu illius. Super salutē et speciē dilexi illam: et
proposui pro luce habere illā: quoniā inextin
guibile est lumen illius. Venerunt autē mihi
omnia bona pariter cū illa: et innumerabilis ho
nestas p manus illius: et letatus sū in omnibus
quoniā antecedebat me ista sapiētia: et ignora
bā quoniā horū omniū mater est: quā sine ficti
one didici: et sine inuidia cōmunico bonis illius
et honestatē nō abscōdo. Infinitus enī thesaurus
est hominibus: quo q̄ vsi sunt/facti sūt pticipes ami
citie dei. Optare atqȝ inuocare ad orōnē ptinēt:
q̄ premiū est ad sapientiā ptēplatiōis/ seu ad sa
porē eius: vbi gustat intellectus infallibilē verita
tē: affectus ineffabilē atqȝ inexplicabilē dulce
dinē: vbi aīa dignū iudicat mori amori: regna/
dignitates/diuitie/lapides pciosi/qlibet clari
tas mūdana qntūlibet solida/ aurū/ qlibet alia
sapiētia/argentū eloquētie/salus corpis et pul
chritudo nihil ad eā: quoniā ipsa inuisibiliter
et inextinguibiliter lucet: oia bona pfert: seruat
honoris statū supra id quod numerari possit:
bonorū omniū mater: thesaurus vsu exhaurit
nunqȝ: quo amici efficimur oim regi regū.
Si q̄ oim creator pduxit in esse/ consarcētur in
vnū: posse dei amicū fieri/plus splēdescit. Ex
hoc saluator terrena deuitās/ ad capessēda di
uina fugit in montē solus orās. Perspicaciori
mentis intuitu ista cōuenientes sunt quidā pfici
entiū et ascendentium gradus: non qȝ alij non
sint/ sed isti sic ordinātur. Primus anime gra
dus atqȝ status: cū in dei via incipit ambulare
inferiorū et corporaliū omniū est supgressio et
dominatio: vt anima regnet/regatqȝ inferiora
sua. Et qui carnem et omnē corporis motū le
ge iusticie rexerit/regnum habet et tenet: extra
quod nullū maius virtute: qȝuis quātitatis lon
gior et latior possit esse diffusio: et pponit ista
sapiētia regnis. Secūdus ē qes interioris ho

minis: in qua sedet anima in sede infallibilis
rationis: circumuallata ne cadat: nec inquietu-
dinē patit̄ ab amoribus terris. Tertius est cū
ascēderit altius: ꝛ virtutū copiā obtinuerit: et
amoris corporeis / solū virtutes et thesauros
aperiet diuitiaꝝ. Quart⁹ est claritas hois vtri
usqꝫ: vt intus ꝛ extra sit clarus ascēsor: ꝛ solidi
tas sit in vita: ꝛ p̄ciositas supra id quod cōmu-
niter agit̄ / res ꝑlēdeat: ꝛ lapis angularis sit in
omnib⁹ imitationis exemplū. Quint⁹ est infrā
gibilis patiētia / ꝛ impassibilitas animi acq̄si-
ta p̄ tūsiones / sudores atqꝫ labores ī omni for-
nace tribulatiōis ꝛ amoris ꝛ subtractionis di
uinoꝝ charismatū: vt non desinat agere quod
incepit / q̄ ascēsionē ī corde disposuit. Sext⁹ est
claritas diuini eloquij / ꝛ sonus ptinēs ꝛ excita
tio mētis / ꝛ solertia nō ꝑpedita: cū argentea tu
ba clamat ad ꝯgregationē omniū virtutū / ad
bellū inuisibile / ad inuisibilia cōminans / ad di-
uinas festiuitates: que in sensū carnis nō veni
unt: maxime vt ꝑmutationes nō fiant corpoꝝ ꝛ
locoꝝ ꝛ directionū: nisi sonitu et clamore elo
quij / aut infusi p̄cepti siue cōsilij. Hec quidē ī fi
gura in tubis argēteis veteris testamenti age
bant̄: q̄ diuino p̄cepto buccine sūt facte in di-
rectione vere actionis ꝛ ocij sancti. Septimus
ꝓcuratio aliene salutis. Octauus morū inuisi-
biliū ꝛ visibiliū pulchritudo: vt nihil appare-
at aut existat rep̄hensibile: ascendentiqꝫ videat̄
ꝓprio studio aliquid addere iā nō posse: vt vir
tus nihil habeat / neqꝫ purgabile inueniat: q̄-
uis sentiat hostes īsidiātes: aduersus quos oc
culta lucra nō desunt: ꝛ tūc tota erit speciosissi-
ma charissima. Sed ad hoc q̄s idone⁹? Altior
tamē est nonus: quē omnib⁹ gliscēs ex animo ꝓ
ferebat: de quo nullus mihi sermo. Ibi perdit̄
quicq̄d est humanū: quicq̄d cōprehēsibilis rati
onis: vt nullus possit esse in exteriorib⁹ sermo:
nec cū talis excessus cessauerit / ostēsoꝝ pōt esse
ostēsio. Prim⁹ est ī regnis: secūdus ī sedib⁹: ter
tius in diuitijs: quartus ī lapide: q̄ntus ī auro:
sextus in argēto: vt nō attēdat̄ metalli nobili-
tas / sed significatio: septim⁹ in salute: octauus
in specie: nonus ī sapiētia: ex cui⁹ thesauro ꝑfe-
cte ꝯstituit̄ amicitia creatoris. Quā sapientiā /
q̄ ineffabilē atqꝫ incōꝑabilē amicitiā statuit: nō
incōgrue ꝓcessū incarnate sapiētie appellam⁹:
ante quē q̄q̄ multos ex scriptura veteri amicos
dei nouerimus: fruitionē vero nullos habuisse
cognouimus. Persequere ꝛ imitare si vales: et
ascende in montē solus orare. Solū oportet eē
affectū in sup̄na ꝯscendere volentē: ꝛ ab omni-
bus materialibus denudatū. Materie visibi-
les animā oppresserūt: et caligauerunt oculos
eius: denudatus ab his animus aspexit in lucē
Solus erit affect⁹ / qui sibi nihil t̄pale ꝯsociat.
Tēporalitas importune se veris eternis oppo-
suit: ꝛ recuruauit sepe ad solita mentē. Solus q̄
corpis curā omnino delicatā negauit. Sol⁹ cui
nulla passibilis assistit affectio. Solus q̄ omni
ꝓpinquāti libellū repudij dedit. Solus q̄ ho-
minū visitationē in honoꝝ ascripsit ad damnū
volens ab optimis ꝓ melioribus relaxari. So-
lus qui se incomitabilē et visis ꝛ secretis mori-
bus fecit. Solus quē mūdus suis fulgoribus
nō irradiat. Solus qui nihil verbo / morib⁹ ge-
stat quod mūdus possit diligere. Solus q̄ nul-
lū ad se animis moribus trahit. Solus q̄ oēs
deuitauit implicationis causā. Proinde solus
orat ꝛ incipit: q̄ñ vult / mediat ꝛ finit: nihil ī ora-
tione phorrēs nisi demonū insult⁹: q꞉ huic vir
tuti instātissime aduersant̄: sciūt eni illā q̄ꝫ ꝑ-
necare obstātia. Et nullius ostiarij atqꝫ custo-
dis indigeret licētia: cū eterni regis petit vide-
re conspectū: sed solus sic factus / etiā demones
nō timebit. Nō eni inueniunt / ad q̄d illā recur
rāt: que ab omnib⁹ sp̄uali gladio se diuisit. Ad
ipsorū ꝯtemplationē ꝛ vacationē animā trahe-
re demones tētauerūt. Cognoscūt eni quanta
sit eorū horribilitas: ꝛ q̄ amore et ꝯtēplatione
hoim nō sunt digni. Et fidē nostrā sciūt / qua
ipsos existimamus abiectos: ꝛ q̄ ꝯtra ipsos int
pellamus ad dn̄m. Sed plerūqꝫ trāsfigurāt se
vt ait Apl's / in angelos lucis: et ꝑsupponunt si- 2.Co.11.
mulatū bonū: vt orantē aiam a veris auertant:
vt quod alia ꝓbitate ꝑficere nequeūt / falsitate
ꝑficiāt. Uerūtamē eo merito quo quis solū fe-
cit affectū: vt nihil aliud velit amare itellectū:
vt nihil aliud velit intelligere p̄ter christū / et q̄
sunt eius: memoriā ad solū honesta conuertit:
moresqꝫ cōsecrauit oīm regi regū: demonū de
ceptiones euadet omnino: nec irruent in eū illo-
rū terraliū doli: ꝓpulsabūt vndiqꝫ: varijs ex-
plorationibus tentabūt ingressū: sed ꝯsecrate
inuisibiles dn̄o edes ab alijs inuisibilibus lu-
cidis indormitata custodia ꝓtegunt̄: ne ꝓphani
ingrediant̄ in sancta sanctoꝝ dei. Ascendit
etiā Iesus in montē / daturus sup̄ni regni do-
ctrinā. Multa de monte videntur: et valles et
plana subijciunt̄ oculis eorū qui morant̄ ī mō-
tibus. Multa oportet scire docentē: nec vita in
fima cōperit sup̄na docenti. Deridet̄ sepe alta
doctrina ex infima vita: nec expedit docere in-
curuantia / sed sursum ferentia mentē: Nō autē
ꝓtrahātur vltra q̄ possit auditorū intelligētia
ꝑuenire. Sedebat iesus docens. Quietā animā
decet habere doctorē: nec in fastu ꝓpinare do-
ctrinā / sꝫ humilē humilib⁹: dicim⁹ ꝛ ꝓportiona-
tū fieri cū auditoribus necesse sit eū qui docet
Sedebat nobis excepto pctō / in omnibus accō
modatus. Sedebat velut expectās eos qui nō-
dū ascēderāt. Et sane docēs expectet nō corpa
sꝫ tardiores mētes: nec suspēdat ad nō intelligi
bilia holes. Sedebat: q꞉ doctrina de q̄ete anie
effūdebat̄. Nunq̄ vere q̄escit in suis virib⁹ aīa:
nisi ad euangelicā doctrinā conspiret: ista eni
doctrina dat quietē viaticā et eternam. Sede-
bat cū sedētibus: q꞉ veritatis studiū agere ne-
quesit nisi vtcūqꝫ quieti. Et in aīabus audienti
um querebat inuisibiles sedes. Et ipsa sapien-
tia sedebat cū ignaris hominib⁹. Predixerat
de sapiētia Salomon: Et delicie mee esse cum Prouer.8

Pro.3 filijs hoim. Et alibi: Cū simplicibus sermocina
tio eius. Et sapientia querebat in anima homi
nū per iusticiā factū thronū: quia anima iusti se
des est sapientie. Tota diuinitas erat in illo ho
mine/qui sedebat in monte. Beati assistētes su
perna docenti: scȝ in montibus virtutis ⁊ alti
tudinis vite. Pasturus turbas ascendit in mō
tem. Spūalis esca in montibus est. Hoc mori
bus hominū attendebat iesus mentes a terre
nis ad supna sustollere: hoc actu ⁊ theoria sem
per agebat/dū sepe petebat altitudines mōtiū:
sed pascit in montibꝰ turbas: vt ad iteriora di
rigat sectatores. Viuit corpus ex anima: sed ani
ma ex corpore nō viuit: imo liberior sine corpo
re viuit: ⁊ habet oino viuere preter eū: corpꝰ vero
minime preter ipsam. Supra corpus ⁊ plus oino
ꝙ corpꝰ est/quod ipm viuere facit. Aliunde non
habet vñ viuat: nisi ex eo quod gestat/aut quod
infra ipm singulari ordinatione includit. Hoc
ipm aia est ꝗ a nullo visibili atqȝ corruptibili ca
ptat vitam: magis vero grauamē reportat: hinc
Sap.9 ꝑ salomonē dicit: Corpꝰ quod corrūpit/aggra
uat animā: Proinde aliunde aia suscipit vita
lē annonā: nō ab inferiori/nō ab equali: sȝ ab eo
quod supra ipsam/ꝑ oia ⁊ in oibus est. Et repe
ritur in monte ipsaꝝ animaꝝ pastura: ad quam
saluator expectat: ⁊ expectatas pascit modo in
effabili turbas. Mons iste deitas est/scriptura
est/virtus est/ecclesia est in supna patria. Ascen
dat igit anima de planitie ⁊ latitudine visibiliuȝ
in montē: ⁊ ibi pascat in locis vberrimis: bibat
aquā de fonte supne vite: ⁊ semꝑ inhiet in super
na fluenta: ⁊ accipiat escam opportunā in tēpo
re opportuno: ⁊ cōtempletur diuinā potētiā: cui
modus subueniendi nō deest: neqȝ facultas infi
nita cōsolandi eos/ꝗ eū patrē cōsolatiōis ⁊ mi
sericordiaꝝ vocant. Ve animabus in imis stā
tibus ima petentibus/que ad montes nō leuāt
oculos: vnde venit auxiliū nostrū. Sursum ex
pedit cor habere: nō elatione/ sed humili mētis
intuitu: nec animus relabatur in ima/ꝗ repromis
Mat.17. siones accepit eternas. Alio quidē tēpore ꝑ ex
cessum montis fecit ascensum cū tribus assum
ptis discipulis. Transfigurationē celebrauit in
monte: in qua quid modicum diuine maiestatis
apparuit: quod ab infirmis aspectibus etiā to
lerari nō potuit. De quo ascensu sermo nō mo
dicꝰ nec faciliter explicabilis exurgit: fangās
ex difficultate dicentē: audientē vero excitans ⁊
gradatim theorizans in supna cōscendere via
tico gradu: dū in tremendo atqȝ incerto agone
cōtendimus: donec ad illā specularē ⁊ visioneȝ
ineffabilē veniamus. In qua transfiguratiōe ni
hil morale conspicio/nisi ascensum: hoc enim
mysterium anagogiā potius clamat: Quis qua
dam violentia littere ⁊ mysterij posset trahi ad
mores hominū informandos: vt sicut christus
transfiguratꝰ est/ita nos ad ambulandū in no
uitate vite virtutibꝰ ⁊ moribus trāsfiguremur.
Repugnat tamē paradisi societas: ⁊ de limbo
venientis aspectus: ⁊ petri desyderium cum ta
bernacula disposuit/ ⁊ ibi vult esse: Agonizare
amplius renuit proximorū oblitus: sibi ⁊ quoqȝ
montanarijs in posterū prouidebat. Nubes enī
recusat moralia. Vox vero paterna obedientiam
sanctā dicit. Terror discipuloꝝ infirmitatē hu
manā ad diuina toleranda insinuat. Sȝ ista trāf
figuratio allectio quedā est/⁊ esca supnaturalis
in illa humanitate ostensa parumꝑ/magisqȝ ve
lata: qua capiant rationales aues: nō dāno aut
periculo moriendi/sed necessitate beate viuēdi.
Trāsfiguratio illa fuit excitatio illa desyderij ve
lociter in supna cōscendere: vt semꝑ petat ho
mo mortalis in gremio imortalitatis transfun
di. Inuitabat iesus in illa transfiguratione ter
renos ad celestia: mortales ad imortalia: homi
nes ad diuina: agonizantes ad requiē: laboran
tes ad quietē: ad patriā peregrinos: ad refugiū
miseros: ⁊ ad cōtemplationē altissimā mētes ho
minū suspendebat. Hoc etiā agebat ille deꝰ ho
mo: deus in se/homo pro nobis in transfigura
tione ineffabili quā ostendit: vt de cordibus il
lorum discipulorū ⁊ ceterorū ⁊ sectatorū in po
sterum/scandalū/timor crucis/opprobriorū et
mortis firmiter tolleret: cū in verbo dei viderēt
carnē assumptā tanta felicitate donādā: ⁊ quod
terrenū erat posse tanta claritate splendescere.
Ostendebat in tempore quod futurū erat eter
nū: ⁊ quod nō erat ab humanitatis natura/ supꝰ
naturaliter monstrabatur. Excessus erat supra
id quod humanitatis est: ⁊ visibili signo/imo in
veritate signati pandebat humanitas deitati se
fore coniunctā. Sed hec que in tam alta nos ꝑ
uehunt obmittamus/moribus intēdētes. Ascē
sor celi ⁊ auxiliator noster est: ipse nobis ad ascē
sum prestet auxiliū: vt ipsum sequamur in mon
tē intime claritatis: ad quē ipse ascendens inui
tat psalmista/dicens: Quis ascendet in mōtem Psal.23
dñi? Quasi rarus sit ab hominibus qui ascēdat.
Sed quis ascensus? Qui ascendendi gradus?
Quis ascensor in retro gradus? Recedamus a
corpore: recedamus a cōsuetudine sensuū: pate
bit ascensus. Verbū est tamē corpori cōpetēs/
cū de inferioribꝰ ad supiora ꝓgredit: sed ad in
uisibilia hominis referamus: nā verus ascendēs
ascensiones in corde disposuit. Creatus enī ho
mo est/vt ꝑ id quo alijs prefert inuisibiliter i su
periora ꝯscendat. Corpore nāqȝ sibi animalia ꝑ
ferunt: potissime volatilia pēnata/ꝗ virtute pen
narū in aera subleuant: vt ferat aquila vsqȝ ad
spherā ignis posse se tollere: quod hūanis cor
poribus denegat: quousqȝ eis glorificatio irro
gat. Proinde aliquid est in nobis quo illa excel
limus: vnde noster fiat ascēsus. Ascendit hois
intellectus ad seipsum: vt si quomodo potest se
ipsum intelligat: vbi gradum figens intelligen
tie quodam oculo respicit in subiecta: vt que si
bi nullo modo equant/agnoscat. Que cū agno
uerit/gloriat in sede altitudinis: a qua penali
ter deijcit/si humiliter non recognoscit autho
rem: atqȝ retulerit gratias ei/ qui eum in tanta
celsitudine collocauit. Ibi persistēs coequalita

intuetur:ad que non ascensus/sed pambulatio
est. Per equalia neq3 ascensus neq3 descensus
peragit:supra ipsu3 necessario ponit/ad quod
ipsius fiat ascensus. Uirtus nempe supra intel
lectum hois est:ad quã conet intellect⁹ ascen
dere:⁊ semp intellectui superfert:⁊ acuitatẽ ei⁹
effugit:neq3 ad apicem huius montis peruenit
aliquando:vt eũ sibi subijceret intellectus:⁊ sub
iaceret pedibus eius. Comitatus a fide appro-
pinquauit interdũ. In veritatis montẽ si subijt
intellectus/ab erroribus ⁊ fantasmatibus liber
fuit:⁊ detexit demonũ falsitates/⁊ que circa sen
sum illusiones ab eis fiunt. Altissimus enim est
nec recepit aereas sc3 terrales imp̃ssiones. Qui
fixit tabernacula in altitudine veritatis/cogno-
uit serenitatẽ dilectiõis a caligine libidinis: nec
eum latuit scatebra sensualis:⁊ animalis inno-
tuit inclinatio:⁊ ad que impetu carnis/ aut im-
petu spirit⁹ inducimur. Ex huius altitudine vi-
demus per infimas rerũ valles decurrentia flu-
mina in mare damnationis:q̃ sunt amores flu-
xibiles:qui stabiles instabili deo non sunt:⁊ ve-
lut olympus subiectas habet pluuias/⁊ aereas
tempestates:et nubes carnis ⁊ labentiũ rerum
hinc ascendenti nõ impediunt lumẽ solis iusti-
cie:itellectualiter eni supstituar⁹ est eis. Existẽs
in mõte/viarum rectitudinẽ ⁊ obliquitatẽ aspe-
xit in subiecta planitie: vt si descendens vrgere
tur ad ambulandũ/cautior esset in eis. Cõstitu-
tus in monte veritatis/vias actionis nostre co
gnouit obliquas ⁊ rectas:⁊ in prudentia fact⁹
est in opportunis actionibus propter regnum.
Qui montẽ altiorẽ cõscenderit: ortum solis et
occasum in orizonte suo nouit melius prenota-
re. Qui ad montẽ veritatis puenit ex animo de
intellectuali sole fecit hoc idẽ: sed frustra intel-
lectus quocũq3 ducatu in tam alta se tollit/ nisi
eum comitet affectus. Euanescit bonorum co
gnitio/nisi vires amor accedat. Comitet inquã
affectus intellectũ ad illa bona q̃ ascendẽdo no
uerit:q̃uis plura ⁊ efficacius possit affectus di
ligere/q̃ plene intelligere intellect⁹. Purificat
semp cognitionem amor:⁊ q̃uis nõ diligat vt
bonũ nisi p̃cognitum: verus tamẽ sepe diligit
q̃ noscat:⁊ interdum minus/ aliquando nihil.
Terminatus est intellectus vsq3quo possit ascẽ
dere: finitus enim est. Supra naturã autẽ mul-
ti ad ascensum inuisibilẽ sunt vocati: pphete si
quidem ⁊ quibus illuxit claritas spiritussancti.
Nõ tamẽ curiositate ascendendũ est aliqua in-
Exo.19 telligendi virtute: nã in Exodo dicit: Bestia q̃
tetigerit montẽ/lapidabit. Bestialis ⁊ aialis
est intellectus/ lapidariq3 dignus: si aliquid di
uinũ curiose aut violenter intelligere p̃sumpse
Prouer.25 rit. Et Prouerbior libro dicit: Scrutator ma
iestatis opprimet a gloria. Ecclesiasticus etia3
nõ tacuit prohibere ne intellectus suos velit
Eccl.3. excedere terminos/dicẽs: Altiora te ne quesie-
ris. Satagat semp tamẽ vt in suis viribus non
remaneat ociosus: magis ṽo ne ascendẽdo cu-
riosus fiat siue superbus. Damnabilius est eni

curiose atq3 superbe inquirere/q̃ intellectũ ha-
bere remissum: q̃uis hoc sit malũ. Ascendet sa-
ne intellectus hominis atq3 affect⁹ cõserta ma-
nu ad inuicẽ: vt vnus alterũ nõ dimittat: velut
college/qui naturali amore ab eorũ ineunte pu-
erili etate iuncti in domo vna atq3 aliti sũt: quo
rũ sit primus ascẽsus: vt a plano nature ad mõ-
tem gratie subeant:⁊ ibi expolient veteri veste
peccatorũ ⁊ malarũ cõsuetudinũ. Et alio gra-
du ascendendo proficiant a visibilibus ad inui-
sibilia: a corporalibus ad sp̃ualia cõscendẽtes.
Cõcito gradu adhuc progrediẽtes a causis re-
curuantibus ac irretientibus/ad illas q̃ pficiẽ
di prestant subsidiũ ascendãt. Deinde fiat ascẽ
sus de virtute in virtutẽ: vt semp intellect⁹ atq3
affectus ad potiora festinent. Retardatio bo-
rũ vbi potest esse profectus/nõ est mora/ sed ca
sus:⁊ tanto recuruant ad infima/quanto ad al-
tiora eorum posset esse ascensus. Sed ad eũ ter-
minũ dum militamus/sit omnino studiũ ⁊ festi-
natio ascendẽdi: vt omniũ etiam sui ppter deũ
obliuiscatur affectus:⁊ nihil aliud preter ip̃m
scire appetat intellectus. Nec curet si in deũ to-
tus transiuit affectus/ad proximos paratũ fie-
ri: nisi quando eum licentiauerit/qui ad seipsum
tenebat abstractũ. Non enim sunt diu durabi-
les mentis excessus: quãdo nubes permittit in
terponi ad seipsum ⁊ ad proximos/iusta lege re
uertatur affectus: sapienter ab implicatiõe se
tuens/ne laqueo hereat: cũ ad id in quo ante fu
erat/iterũ fuerit reuocatus. Intellect⁹ in ip̃m
ascendere nõ potest vt capiat: sed in aliquid il-
lorum que ipsius sunt. Fidelis existens totum
credat intelligere nequiẽs: nec aliunde velit sa
piens fieri/nisi ex eo qui omnẽ sapientiã tribuit
ad mensuram. Omnia diligenda dilexit affect⁹
si totus ⁊ tote in omniũ ascendit authorẽ. Oia
nouit similiter intellectus: si solũ diuinis theo
rijs vacabat. Melius in dei sapientia homo et
angelus omnia nouit: q̃ si ad seipsos ⁊ ad ex-
tra posita reflectant. Ascensus initiũ/ cõsuetu-
do a sensibus recedendi: magis ṽo replicatio
anime a relationibus ministror eius. Inuisibi-
liter enim graditur/qui a visibilibus non tenet.
Mediũ eius ẽ gradi absq3 memoria relictoru3
graduũ: vt nõ quod peractũ est de itinere mon-
tis/sed quod restat solũ intueat ascensor cu3 fe
stinantia: quod transeat in preteritũ: quod aspi
cit futurum:⁊ cessantibus his duobus solũ sit
gaudiũ de p̃senti. Sed impossibile sit q̃ creatu-
ra preteritũ non habeat ⁊ futurũ: sed cui assistit
deus tũ habet presens: quod preterire nõ po-
test/ quod anime futurũ ostendit. Ad p̃sentiã in
uitabilẽ potest adducere finis ascensionis quie
ta libertas cum dominio incontradicto omniũ
inferiorum. Et huiusmodi finis experimentu3
est reacquisiti dominij: quod in protoplasto per
didimus. Finis ascensionis libertas nõ solum
ab inferioribus/sed in superioribus deambula-
tio libera in conspectu illius qui tibi permisit
ascensum:⁊ progredi ⁊ sisti in aula inuisibilis ⁊

imperturbabilis pacis: prout haberi decreuit i
agonistica vita ille qui quādo vult ⁊ qbus vult
⁊ quomodo vult / nouit termiare agones homi
nis vt riusq; atq; processus. Ascensorē v̄o opor
tet fieri morib⁹ innocentē: puritatē animi pos
sidere constantiā mentis / ne feratur in vana: do
lis omnibus priuari ad proximū. Hec quatuor
Psal. 23. breui sententia conflauit Dauid / dicens: Quis
ascendet in montem domini: aut quis stabit in
loco sancto eius? Et per respōsum accepit: In
nocens manibus ⁊ mundo corde: qui non acce
pit in vano animā suam: nec iurauit in dolo p
ximo suo. Ascensionis typus his qui cōtēdunt
subuehi a terrenis / sit aquila: que interdū sphe
ram ignis ascendendo attingit. Deus ignis cō
sumens est: nō ardens nocue / sed dulciter vrēs
vsq; ad quem anime potest celebrari ascēsus ve
Psal. 63. hiculo fidei ⁊ amoris. Sz accedet homo ad cor
altum / ⁊ exaltabitur deus: vt nō intelligat com
prehensio posse fieri deitatis: neq; vsq; ad dei
substantiā animā trabea carnis indutam posse
1. Tim. 6. pertingere: lucē enim sm apostolū habitat in
accessibilē: q̄uis multa supra id quod intelligi
mus / possit operari diuinitas. Proinde ascen
sus peruenit ad aliquid secretorū / videlicet cor
secretū. Cor secretum deus nō est: sed aliqd eo
rum que circa ipsum sunt. Uerūtamen aliter ex
ordientes videbimus citius cōsistentiā inuisibi
lis ascensionis. Cor altum est dogmatū altitu
do / scripturarūq; pfunditas. Accessit homo ad
cor altum / scilicet ad altitudinē dogmatum: ac
cessit ad profunditatē scripturarū. Sed exalta
tus est deus: nam supra id quod dogmatū alti
tudo demonstrat / ⁊ scripturarū profunditas lo
quitur: exaltatus est a mentib⁹ deus. Cor altuz /
profundū iudicioꝝ dei: cor altum / altitudo mise
ricordie dei. Ad hec accessit homo: ⁊ amplius
eleuatus est deus. Cor altum / secretū sacramen
torū: ad hoc accessit homo / ⁊ exaltatus est de⁹.
Cor altum est omne quod supra se aspicit i vir
tutibus ⁊ sanctus intellectus: accessit homo / ex
altatus per omnia deus. Cor altum oratio: cor
altum meditatio: cor altū cōtemplatio. Accessit
ad omnia hec pro modulo suo in virtutib⁹ ho
mo: ⁊ exaltatus est sup omnē intelligentiā de⁹.
Incomprehensibilis est deus: etiam si vsq; ad
ipsum fiat inuisibilis ⁊ mētalis ascēsus. Et quā
to magis animus p inuisibiles virtutis ⁊ cōtem
plationis gradus ascendit / tanto magis exalta
tur deus: non de nouo: quia mutabilis non est:
sed hoc ascensoribus magis apparet. Uidit qs
a longe montē quantū magnū: ⁊ ad ipsum faci
lem existimauit ascensum. Accessit propius: al
tior apparuit de prope q̄ de lōge. Si stella que
dam fixa ⁊ omnino immobilis in parte celi ori
entali situaretur / quā pspicere posses in partib⁹
occidentis: quasi per equale zenith tui capitis
videretur: nec oculos ad eius aspectum opor
teret ad superius circumferri / aut obliquari: nec
caput agitari ad apritudinem visionis: solum
versa facie, apertisq; oculis quasi linealiter vi
sus intueretur. Sol etiam cum orit: ⁊ in orizon
te vsq; quē visus protendit oculoꝝ: ex eq̄li pla
nicie radioꝝ resultat in oculis existentium in la
teribus occidentis: ⁊ per eandē planiciē reuide
tur. Qui si diuina potentia firmaretur: mouere
turq; quispiam de oppositis partibus ad am
bulandū linealiter versus stellam aut solē: quan
to magis appropinquatio fieret / tāto magis vi
deretur stella vel sol in altiora sustolli: cum in se
imutabilitatē omnino seruarēt. Sic humanis
mentibus appropinquantibus p occultos ascē
sionis gradus ad deum / altius exaltatus appa
ret. Ipsa enim veritas ostendit de prope quod
a longe impossibile fuerat omnino videre. Su
perni nāq; ciues qui mūdo in isto iam peregri
ni fuerunt / illam exaltationē exaltati⁹ q̄ hic con
templari fuerant cōtemplant. Sententia oīno
infallibilis manet: q accedet homo ad cor altū
⁊ exaltabit deus. Cor altuz / incarnatio vbi est /
natiuitas / educatio / conuersatio / passio / mors /
sepultura christi est. Accessit ad hec homo / ⁊ in
omnibus exaltatū repperit deum: tam vt in his
nō esset minorata diuinitas: neq; ab intellectu
hominū cum humanitate apprehēsa foret vni
ta maiestas. Accedat homo ad cor altum: ⁊ sup
exaltabit deus. Cor altū altitudo humane intel
ligentie dicit / ⁊ tradite rationis. Cor bestiarū /
cor est: sed altū nō est: nō enim potest in superio
ra cogitando subtolli. Angeli cor nō habēt: sūt
nāq; intelligentie separate. Cor altum solū ho
minis est. Accessit homo ad cor altū. Ascendit
ad seipsum: ascendit in superiora intelligētie at
q; rationis. Ascendit ad cor altum / eleuatū natu
raliter super omnia supercelestia. Sed in corde
alto altas disposuit ascensiones: vt in illud al
tius ascēderet / supra quo nihil altius est quod
oīmode pmineret. Et per gradus pprios vnus
quisq; fecit ascensum. Non enim omnibus vna
scala ⁊ gradatio prefigitur ascendendi. Alius q
dem sic: alius v̄o sic. Non est volentiū ascende
re / gradus ascensionis eligere: sed eius solū est
ostendere ascensionis iter / qui de celo descen
dens in terris recte viuendi atq; ambulandi fa
ctus est iter. Doctrinā ascensionis velle firma
re oib⁹ p oīa similē tale nosceret: acsi quis omnes
vias qbus mundus iste ambulando pagit / vel
let coartare in vnū: cū latiores sint spūales spi
ritualiter pagrabiles campi / q̄ terra que pedib⁹
hominū ⁊ bestiaꝝ subiecta calcat. Ascēsus ani
maliū / ascēsus est supra naturā corporaliū atq;
carnaliū motionū. Habet rationalis homo id
quod ascendit / quod est / quod in ipso pcellit: ha
bet sup quod ascēdat: quod est corporeitas ala
ta vetus asina: ⁊ appetit lasciuū / scz indomitum
pullū eius: habet ad quod ascēdat: quod ē dn̄s
gratie ⁊ virtutū ⁊ rex glorie / atq; vniuersorum
dn̄s. Nō aūt rō infra montes carnales inclusa
tenebit: aut ascendet aut reuelabit sup eas. Si
tenebit inclusa: aut deflectere infra carnales et
corporeas voluptates / ⁊ ab eis se pessundari p
mittet: nec celebrabit super ascensum: nihil est

quod hois bonitatis ascribas: aut enim possis
veꝝ hoiem iuste censeri. Nā vt oibus hoib⁹ ve
lut vni loquar/ inquā: Quid gloriaris hō ratiōe
deflexa/ si sup tuū eē corporeū/ ⁊ sup ei⁹ obiectū
appetibile/ imo sup appetitū carnis ꝓpriū ascē
dere neglexisti? Cū figura ⁊ nomie hoim de nu
mero te censeo bestiaꝝ: necnon infra multas te
decerno expssum. Nā si corpus habes/ habent
⁊ lapides: si crescis/ crescunt ⁊ arbores: si ma
gnus es/ maiores sunt equi/ elephantes/ ⁊ gran
dia cete: si fortis es/ fortiores sunt leones: si ve
lox es/ velociores sunt pardi: si pulcher es/ pul
chriores sunt pauones: si vocē habes/ nunqd
maiorē vt tauri? nunqd clariorē vt canes? nun
quid dulciorē vt philomena? Si visum habes
nunqd acutiorē vt aqla: que irreuerberatis ocu
lis solis radios cōtuet? Nunqd penetrabiliorē
vt linceus: q multa suo visu obstātia penetrat?
Si ceteros sensus habes: ⁊ aialia multa bru
ta. Si prouidus es in tēpora: ⁊ formice. Si sa
piens in domicilijs cōstruendis: ⁊ aues aeree.
Si desyderiū cōseruādi te habes: ⁊ conche ma
rine. Si insudas ingenio artib⁹: apes et multa
taliū nō excedis. Si filios generas: ⁊ terrena ⁊
aquatica multitudo animaliū atqȝ pisciū/ dñi p̄
cepto terrā mareqȝ ornant. Si colores varios:
naturā penit⁹ non adequas. Si loquela lingue
diserta de articulata voce te alijs preferes: ⁊ asel
lam balae diserte legimus fuisse locutam. Et
Gen. 3. serpentem primis parentibus legimus disertū
ptulisse sermonē/ virtute diaboli organizatū: ⁊
multe aues aliqualē hominū didicerunt loque
lā. Sed inquies nec cōtinuare potuisse p tēpo
ra: vel multa verba valuisse pferre. Sed si ifra
bestias redactus es/ nec ascendisti corporeā en
titatē atqȝ voluntatē: eo magis dico te miseruȝ/
quo p tuā loquelā tuū patet opprobriū. Si cor
pus habes erectū: sȝ nec in altū eleuat vt aues.
Profecto nihil est quod a bestijs atqȝ auibus/
aut ab alijs entibus eximat: nisi ratio que potest
ascendere virtute ꝓpria sup corpus/ ac eius re
gere ascendens desup appetitū: magis autē cū
sibi adiuncta fuerit gratia christiana. Si autē
ratio sup appetitū sensualem ascenderit: velut a
pondere libere/ poterit ad sua supiora conscen
dere. Sed iste ascensus sessionē accepit. Sedit
eñ more homis equitātis sup aialia christus.
Ascēde ⁊ sede supior fact⁹: rege in quiete quod
noueris tibi esse subiectum/ ⁊ tua potestate re
gendū. Ut molliter sedeas/ interpone apostolo
rum vestes: ipsoꝝ exēpla te sedentē docebunt: ⁊
circūquaqȝ assistēt ad directionē indiscretissi
mi animalis. Ipsoꝝ doctrina nō pmittet erro
bitationē fieri. Erūt laudes/ voces/ palme atqȝ
oliue in signū victorie atqȝ pacis. Nullus enim
dignus est laude vel palma q p̄mo de seipso nō
fecit plene triumphū/ ⁊ subactū corpus tenuit
rationi. Supasse barbaros ⁊ indomitas gētes
magis ē vituperij q̄ honoris: si qs a sensualita
te vincit. Maior vō de hoste aliquo nō potest
esse victoria/ q̄ de seipso reportasse triumphuȝ.

Ascēdit sepe in nauiculā christ⁹: ⁊ multa myste
ria est in nauicula opatus: sed solum videamus
ascēsum mysterijs ptermissis. Trāsit vado mo
dicū flumē: excedens vō p pontē: mare vō p na
uē. Marina est opatio nauis: a qua delectus io
nas deuorat a ceto: in qua in generali diluuio
olim vitalium specieꝝ reseruata est vita. Instru
mentū est quo secretū sulcat elementū: ⁊ accedi
tur ad diuisas atqȝ remotissimas regiones. Do
mus est in qua stat absqȝ stabili fundamento: ⁊
agitata vento aut remigandi arte mouet. Non
ꝓpter pagendā stabilē terrā/ sed ꝓpter fluidam
aquā est adinuēta. Ars est qua mare trāsit. Ma
re ꝓcellosus ⁊ amarus est mūdus. Proinde ar
tē trāseundi p mūdi discrimina cōcedam⁹. Ars
viuendi caute atqȝ irrephensibiliter sup terraȝ
nobilissima est/ ⁊ perueniendi ad portū. Hoc eñ
poptant q nauigant: vt ad cupitū portū perue
niant: ⁊ tota peritia nautica id intendit/ vt i por
tum salutis deueniat. Ars artiū est euadere pos
se/ cū turbine atqȝ tēpestatibus mūdus incipit
inhorrescere. Ars artiū est onustā spūalib⁹ mer
cibus nauē liberare de pelago: ⁊ a piratis visibi
libus ⁊ inuisibilibus euasisse magna est peritia
nauigandi. Uita enim nostra quoddā nauigiū
est: vndiqȝ a reumatib⁹ ⁊ reuolutionib⁹ ⁊ tēpe
statib⁹ agitat. Multi eñ scopuli sūt in pelago
hui⁹ mūdi: in quos sepe incidit nauis incauta:
⁊ ꝓpter improuidentiā ꝓrete naufragiū patit.
Christiana fides est christiane vite nauigium:
que sola tranquillitate turbat: ⁊ agitationibus
citius venit in portū: nec nisi a nauigāte potest
pati naufragia seu ꝯtrariū ventū. Omne malū
nauis rōnalis ab interioribus ei⁹ insurgit. Ni
hil enim demergit hominē in pelago mūdi hu
ius: nisi quod ab eius voluntate ꝓcedit. Fides
nauis est: q christū habet agilē ascensorē: q ab
arietantibus ꝓcellis cōcuti pōt/ submergi mini
me. Cuius gubernator pater/ ꝓreta filius: ven
tus vela implens sanct⁹ quoqȝ spūs: velū chari
tas: arbor spes: vict⁹ diuinū verbuȝ. Nauis est
dom⁹ virtutū/ fabricata in campo nature seu i
altitudine gratie ex tabulis dolatis atqȝ conte
xtis ⁊ leuigatis: deductis in cōpositiōe ad regu
lā terrenā: ⁊ stabili fundamēto carēs: nihil enim
in terris stabile habet virtus. Ad spūale cōposi
tū suo modo debēt oēs cōuenire virtutes: quo
nauigabim⁹ mare magnū: plenū magnis demo
nib⁹/ quoꝝ nō est numerus. Ipm eñ nauigium
nos liberat/ ne abyssalia pfūda petam⁹. Quod
q nō ascendit/ nō ptransiuit ad requiē: aut si ten
tauit icedere isto relicto nauigio/ cū marini ver
tices submerserūt. Operationes multas ad placi
tū creatoris ⁊ ad tutelā/ a nō quiescentibus vn
dis oportet facere in aqs multis cū nauib⁹ chri
stiane virtutis: ⁊ eo mirabiliores/ quo a multis
aqs peccatoꝝ fluxibiliū rex euasimus: eo clario
res/ quo abyssum nō petiuim⁹/ quasi lapis: et a
vehemētia aquaꝝ multarū more plumbi nō de
scēdim⁹ in ꝓfundū: vt beatiores appaream⁹ cū
angelis in excelsis: quo pclara virtutū opa feci

mus in aq̄s inundātibꝰ ad ꝯtraria multis. Na-
Scd.7 uis noe altior fiebat nimietate aquaꝝ: ꝛ eleuata
est sup oēs montes/qui erāt sub vniuerso celo.
Apta em̄ erat sic supferri. In aquis crescentibꝰ
extollebaꝛ in altū. Et illiꝰ nauis mirabilis opa-
tio fiebat in aquis multis. Et tu vallē ascende
virtutis. Adhuc sunt/ꝛ vsq͛ ad finē seculi erūt
aque peccatoꝝ/tētationū/tribulationū/reꝝ flu
xibilium super terram: te si non ascenderis sub
mergentes.

¶ De diuersis ascēsionibꝰ. Ca. VIII

IN hierusalē ascēdit iesus. In pacē fit to
talis ascēsio eiꝰ. Pax erat ꝛ ad hierusalē
pacis visionē ascēdebat: hoc em̄ ipse erat
ad quod ascēdebat. Sed trahit nos post se: nos
q͛ curramꝰ in suaue olentes sctissimos mores
eiꝰ: ꝛ ascendamꝰ ad pacem. Sed q̄d pax? Quid
ascensus eius? Quid ascensionis fructꝰ? Mul-
tiplex cū sit pax: nō ad oēm dirigendꝰ ascēsus.
Aliqua eni est q̄ vtilius in discordiā vertereꝛ: vi
delicet aie ad corpꝰ/ꝛ hoim iniquoꝝ q̄ ad mala
patrāda pacis federa tenēt: ꝛ male concorditer
sentiūt ꝯtra regulas veritatis: aut agentiū con
tra iusticiā iusti moris. Pax cū vitijs atq͛ pctis
iustꝰ vertereꝛ in bellū. Pax vͦo ad quā est ordi-
nandꝰ ascensus: prima est corpis ad aiam/non
aie ad corpꝰ. Expedit oino nō aiam corpori cō
descendere in federibꝰ iniuste pacis: sed corpꝰ
cū aia in lege deifera cōcordare. Nō eni est pax
si iustꝰ ꝯcordiā cū iniquo habeat: q͛ eoipso iustꝰ
iniquꝰ efficiꝛ/si cū iniquo pacis federe colliga
tur. Proinde nō aia corpori ꝯdescendat in fe-
toribꝰ ꝛ aialitatibꝰ atq͛ sensualitatibꝰ eius: sed
corpꝰ a potestatiua virtute aie subtrahaꝛ ꝛ diri
gaꝛ rōnalibꝰ directionibꝰ eiꝰ. Nō celebraꝛ pax
inter corpꝰ ꝛ aiam/velut inter equales ꝛ equa-
liter rōnem habētes: sed eo mō/quo inter sesso-
rē ꝛ equū ꝯcordia equitandi pagiꝛ. Non sessor
ab equo/sed equꝰ a sessore dirigiꝛ/lorizatur atq͛
calcaribꝰ purgeꝛ: ꝛ tunc agiꝛ pax cū dirigenti
manu se cōmodat et lorizanti se donat/in de-
xterā vel in sinistrā: etsi expedit/faciē reconuer-
tit ad tergū: ꝛ repetit sepe iter p quod semel in-
cesserat: non deuitat montiū ꝛ colliū altitudinē
planiciē neq͛ valles: cenū ingrediꝛ atq͛ trāsua-
dabile flumē: neq͛ pauefactꝰ retardat incessuꝫ:
calcaribꝰ vrgētibꝰ non resistit: ꝛ se totū colligit
ad imperiū insidētis. Sic cū corpꝰ dirigi se p-
mittit ab aia/lorizari atq͛ vagari p oēm simili-
tudinē qua equꝰ a sessore deduciꝛ. Erit igiꝛ pax
corpis atq͛ aie ordinata subiectio corporis ad
aiam ipm in rōne ducentē: ad quā pacē est ordi
nandꝰ ꝛ pficiendꝰ ascensus. Alia siq̄dez pax est
ipsiꝰ cōsistentia spūalis/scꝫ intellectualis aie: q̄
agiꝛ in agonistica vita ꝛ militia spūali/cū appe
tiꝛ quod aiam pficit: nec queriꝛ quod deijcit in
defectū. Pax aie rōnalis est imptur babilis vo-
lūtas ꝛ rō eoꝝ q̄ a cōditore aguntꝛ. Pax aie pur
gatio affectus/ ꝛ intelligentia nō curiosa. Alia
pax est ad ꝓximū. Pax vͦo ad ꝓximū est i acti-
onibꝰ ꝛ passionibꝰ nulla querela. Pax ad deuꝫ

dū in isto mūdo tot picnlis militamꝰ: est ex oī-
bus ꝓmpta ꝛ inexceptuata susceptio atq͛ obe-
dientia eoꝝ que in diuina lege mādanꝛ/vsq͛ ad
sanguinē penas quaslibet atq͛ mortē. Ad hanc
pacē oim in hac vita degentiū debet festinare
intentio/ꝛ ꝓperare ascensus. Quotiens cūq͛ ve
ro dñs noster iesus christꝰ ascendebat hierusa
lē/ingrediebaꝛ in templū: naꝫ in pace solida est
orōnis ꝛ postulatiōis ꝛ exauditiōis ꝛ ꝯtēplatio-
nis locus. Et v͛itatē doctrine magis ꝛ melius
orādo q̄ legendo intellexerūt hoies sancti dei.
In hierusalē erat templū. In pace sunt oia di-
uina mysteria ꝛ reuelatiōes ꝛ cherubin scienti-
arū/et gloria et ꝓpiciatio ꝓ pctis/et ablutiōes
a sordibꝰ. Ad pacē istā ascendamꝰ/istāq͛ secte-
mur: et deꝰ pacis erit oino nobiscuꝫ. Montis
oliuaꝝ ascensum etiā fecit diuinꝰ montanꝰ: qui
a montibꝰ eternis illuminat omnē animā illu-
minari dignā: vt semp ad ascensum aias ꝓuo-
caret: quas ad hoc creauit/vt nō remanerēt in
imis: sed vt collocarenꝛ in supioribꝰ supernis.
Ad luminis fomentū p hunc ascensum nos sal
uator inuitat. Nō est oleū lumē/sed ipsiꝰ fomen
tū. Oleū discretio est: habet eni condire multa
cibaria ꝛ dissuauia in suauitatem ꝯuertere. Dis
cretio cōdimentū agende vite est atq͛ morum
expedientiū ad salutē. Oleuꝫ mitescere aspera
plura facit. Loquendi suauitas multos duros
fecit a feritate cessare: oleuꝫ nempe suauitatem
lingue importat. Oleū oībꝰ liquoribꝰ supnatat
ac etiā eis nisi artificiosis argumentis penitus
nō misceꝛ. Supinfusum supnatat. Si sup ipsum
liquor alius infundaꝛ/oleū supnatat: sua eni na
tura nō patiꝛ alijs liquoribꝰ cōmisceri pma cō-
iunctiōe. Aia vͦo sue nature altitudinē seruās
ꝛ intellectualē leuitatē quā a deo in creatiōe ac
cepit: cū terrenis aliquā cōmixtionē non sortiꝛ:
dānoso argumento talibꝰ se imisceꝛ. Oliua viri
ditatē in folijs seruat: ꝛ foliū verboꝝ tuoꝝ non
cadat in vanū/neq͛ defluat in pditionem. Oli-
ua signū est victorie atq͛ noue leticie. Innouā
tur in nobis quotidie demonū bella: ꝛ pugne vi
tioꝝ iterꝰ nō quiescunt. Exterius vͦo mūdus ꝛ
hoies pstrepētes aduersus aiam inire certami-
na nō desistūt: ꝛ inter occultā luctā ꝛ pugnā ap
tam fere licet aie respirare. Sed ad mōtem oli-
ueti p christū ascendentem inuitamur ascende
re: vt p signa victorie victoriā de occultis hosti
bus faciamꝰ: ꝛ de palā nobiscū cōgredientibus
ad inferendū inuisibilia dāna signum/imo effe
ctū victorie reportemꝰ: nō ad corpa velut inimi-
cis carnis dantes cōflictū: sed a malis suasioni
bus oino inculpatā tutelā ad castra christi fere
militie reportātes. In signū pacis primo ramꝰ Scd.8.
oliue ab aue pacifica noe ferꝛ reportatus ad ve
sperā: vt ostendereꝛ q̄ dei deseuiens ira quieue
rat: qui omnē viuētem animā deleuerat sup ter-
rā: his dūtaxat exceptis q̄ in arca noetica sūt re
perte. Igiꝛ oliua signum noscitur pacis. Pro-
inde festina cum christo in montem ascendere
oliueti: vt in virtutibus spiritualibus ex talibꝰ

similitudinẽ sumptis degas. Ascẽdit animalis iesus inter allegorica mores cudẽs: vt sup oẽm animalitatẽ rõnis imꝑio ⁊ loro regiminis ascẽdamus. Ascendit crucẽ iesus voluntarie/nõ inuitus: ꝑficiens vituperio suo nostrũ honorem ignominia gloriã: pena beatitudinẽ: morte vitam: in ordine vite agẽde ad oĩa humanitati cõtraria suos animans sectatores. Non creditur a vulgarib⁹ ꝙ sit ascensus/sed descensus ad penam: sed veritas christiana magnũ credit ascẽsum posse pro passo ꝓ nobis voluntarie pati: Habet voluntarius ascensus ad ꝑuisam penã mirabilẽ actionẽ: fit enim supra se seipso penitus maior qui voluntarie affligit penis. Habet ꝓfecto asperꝫ sensum: quẽ nostra tenella natura semꝑ reputauit aduersum. Contrarijs penalib⁹ ⁊ afflictiuis naturã se tradere/victorẽ sue nature se monstra: ⁊ seipsum calcat seipso supior: ⁊ vicit oĩnino domesticũ hostẽ: cum quo dormit ⁊ pabulat: cũ quo pergit ⁊ sistit: cum quo quiescit ⁊ loquit: qui portat atꝙ portat: qui nisi per mortẽ nullis diuidit ⁊ medijs: quem deuincere maiorẽ ꝙ innumeros extra se vicisse dixi victoriã. Maioritatẽ insignẽ habet talis ascẽsus: nõ transitiua/sed cõparatione reciproca: ⁊ tãto digniorẽ/quanto primo secum verus ⁊ christifer agonista duellat: quo se primo deuicto nihil inuincibile manet. Quid enim est quod non vincat qui se volũtarie obijcit penis/si expedit: aut libens expectat/si eum tortor inquirit? A nemine potest deuinci qui est a seipso virtuose deuictus. Non vincit eum pena: quam libens amplectit. Non deijcit eum dolor: cui appetit subiacere. Non tortor cũ necantib⁹ instrumentis: qui secũ cõcordat in votis: nã querit tortor percutere: ille desyderat tolerare. Si ille occidere/ille anhelat exire. Si ille corp⁹ ꝑimere: ille corpus relinquere. Si tortor vult ꝙ amplius non viuat in mundo: ille ꝟo semꝑ optat libertatem a mundo. Non terrent tyrannoꝝ terrore ꝗ inter animã ⁊ corpus gladiũ inimicitie posuerũt. Habet ascensus spontaneus factus ad crucez promptitudinẽ exquisite virtutis. Promptitudo virtutis penit⁹ illa est/ꝗ marcescere ocio timet: que semꝑ affectat habere cũ inimico congressum: quietẽ ignauiã dicit/⁊ non probari torporẽ. Coronari renuit sine bello: viuere in delicijs refugit: semper parata reddere. Nihil excepiuat in euentib⁹. Nouitatem euentuũ estimat quid antiquũ: ꝓuiderat enim ante/seꝙ parauerat ad esse futurũ. Animosior reddit post labores: cũ opportunitas certaminis adest/nõ dicit expecta. Nihil promptitudo virtutis imperatũ habet. Arma sibi non desunt. Semꝑ habet vbi quas appetit possit perpeti penas: aut vnde soluat quod cupit debitũ mortis. Promptitudo virtutis suppliciũ deputat: si quod suũ est/ non fecit: etsi omnes nõ posuit in experiẽtia vires. Igit voluntarie christus ascendens in crucem virtutis/promptitudinẽ ꝓmonstrauit ⁊ animauit ad ascensum veridicos sectatores. Ascensus crucis omnẽ complectitur ignominiã: erat enĩ tunc tẽporis turpius supplicij genus: vt in seꝗla christi quispiã factus in ignominijs non expauesceret malũ pudoris: nec absterreret metu horribilis cruciatus: cuꝫ sic ꝓcessisse inspiceret caput omniũ nostrũ. Supra naturam est gradus ascendisse penarum: ⁊ sensui nostro repugnant/cũ tam acriter cũ ipso duellant: sed hoc fecit ⁊ facit in sanctis gratia/non natura. Nec enim ꝑ naturã superna captabimus: supra naturam ergo fieri expedit qui corde anĩo inhiant in superna. Non aũt est ad omne quod cruciat ascendendũ: multi enim absꝙ merito feruntur esse cruciatus. Habet enim diabolus mũdus visibiles cruces suas: ad quas ascẽsus/ad infernum descensus peragit: vt pena/nõ gloria subsequat ad penã. Quod cõtrariũ in sctis christiferis agit: vt post penaꝫ gloria subsequat. Crux est cum aliquid appetit ⁊ nõ habet: aut si habet non ita ꝑfecte vt querit. Ascendit anim⁹ stimulo sancto punctus ad inuisibilẽ crucẽ: ⁊ desyderabat virtutẽ legitime in anĩo possidere: nec enĩ poterat sicut volebat: ⁊ hoc cruciatus erat illi. Volebat enĩ orationẽ inrecuruatã possidere: intentatã ab imũdicijs castitatẽ: humilitatẽ ieuulsibilẽ ⁊ immotã patientiã habere querebat. Et sicut ignis aut quodlibet elementũ ſm suas ꝓprietates habet: sic querit animus habere virtutes/⁊ applicare ad opus/sicut applicant instrumenta fabrilia seu cataplasmata super vulnus: sed nec iuxta votũ subsequat effect⁹: ⁊ hoc cruxꝫ erat interioris hoĩs. Meritũ tamen habet desyderiũ sanctũ: etiã si non sequatur ex toto quod queritur: dũmodo de negligentia nostra animus non causetur. Querit anima iuxta diuinũ ꝓceptum/deũ tota ⁊ tote diligere: proximũ aũt iuxta mensurã suã a dño ꝓfinitã: sed nequit implere oĩno indefectibiliter quod precipitur: ⁊ cruciat cruciatus: nihilominus est tamen virtuosus ascensus. Ascendere voluit itellect⁹ ⁊ intelligere: quod aũt querebat/aut ex toto aut ex parte habebat velamẽ. In cruce configit intellectus/si nõ plene intelligat: asperi⁹ affigit/si oĩnino nihil intelligat: sed nõ demeritũ/ imo meritũ habet/si ignorat vt credat. Actualiter ad penas corporales ab alijs irrogandas ascẽdere si nõ est meritus/ ad supbiam posset asscribi: eque aũt ad tentationẽ dei/ nisi a spũ fuisset ꝓmonitus: sed hũc retardo ascensum/interiorẽ asserens debere semꝑ esse paratũ. Ascẽdamus tamẽ crucẽ electiuã penaꝝ: vt vnusquisꝙ propomodũ corã deo in eius aram se mactet. Ascẽdamus crucẽ improperioꝝ ⁊ subsannationũ: ⁊ omnẽ acerbitatẽ ⁊ derisionẽ ⁊ potionẽ amarã sustineamus. Neꝙ ascensus glorie celebrabit: nisi prius ascensus hui⁹ crucis versatilis celebret. Nõ cõsyderemus materiã crucis: quã corpaliter ⁊ penaliter christ⁹ ascendit: lignea enĩ fuit: nõ figurã: tria solũ brachia habuit/excepto triumphali titulo supposito: ꝗuis hodie non sine mysterio brachijs quatuor figuret: sꝫ penã quã

Mat. 16 ascendēs sustinuit. Nec sine causa pnūciauerat ante saluator: Qui vult venire post me: abneget semetipm̄ ⁊ tollat crucē ⁊ sequat me. Precessit q̄ nō abhorruit p nobis sustinere acerbissimas penas: te vero ad hūc expectat ascēsū. Si appetis imitari iesum ad suū penalē ascēsū deinde ad celestē gloriā te vocantē, abnega temetipm: sc3 illā perimas volūtatem q̄ repudiat sensibilib⁹ aspis: ⁊ q̄ puari renuit affectatis. Abnega temetipm in flumie diuini amoris: in gurgite humilitatis: tibimet dona libelli repudij. Noli velle tu⁹ esse vel fieri: tua ptāte nō gaudeas: accede p fidē cū humilitate ad crucē. Crux palma est: fruct⁹ habet amenos: licet sit asp ascē-

Canti. 7 sus. Inde spōsa legitima: Ascendā ad palmā et apphendā fruct⁹ eius. Iuxta truncū aut stipitē assistēs nō accipiebat fructus, nisi ascendisset. Nō marcescūt fructus eius in arbore: neq3 decidūt. Nō agitant a vēto: neq3 cadūt. Semp in cruce sunt fructus: ascendētes solūmō pcipiūt: Ascendētes oportet denudari ⁊ nudos nudam ascēdere crucē, ad nudū in ipa pendentē. Crux aliter intellectualibus oculis apparebit. Crux generalis est virtus: magis vero crux psūmatio

Io. 19 est virtutū. Et in ipa clamatū est: cōsūmatū est. Ascēsus crucis disponet in corde humilitatis: que appetit passionib⁹ fieri oīno psortē. In corde legitimi amoris disponatur ascensio crucis. Profecto vsq3 ad mortē amatum sociat verus amor: ⁊ cū psūmato indefesse oīa psūmante appetit psūmari. Amor id habet abiectū quod hō nō abiecit mēte atq3 corpe p amato. Vellet cūcti in cruciatibus verus amor: q̄ uis in causa nō possit. Ascēsus crucis ē erectio a terrenis. Ascēsus crucis initiū, mediū, et pfectio paupertatis. Nihil habet intellectualis crucis ascēsor: ⁊ nō curat si diuidant inter hoīes bona mūdi ⁊ q̄ de iure videnk sua: solū suū reputat opa facere aut fecisse virtutis: etiā si sup sortē bona sua in alios qsq3 puenīat, nō sentit in aīo passiōes. Solū hec passio in aīo figit quousq3 pficiatur diuina voluntas: ⁊ tota virtutis iusticia cōpleatur. Tūc em̄ ab hoīe fit cōpleta iusticia, cū nihil nouit q̄d interius aut exterius addat p potentiam neq3 p voluntatē. Plura em̄ pōt velle volūtas q̄ hō possit efficere. Proinde nudū oportet fieri ascēsorē ⁊ impassibilē aīo ad pdita ⁊ ad illas q̄s patit passiōes, ac etiā ad penar ministros. Impassibilit pēdet in penis in aīo christus: excepto q p nobis dolet: sed nō de penis in aīa dolet. Amor suus isupabilis nō pmittebat aīaz dolere de penis. Nos vero crucē impassibiliter ascēdamus: vt ad oīa materialia nō sit aut ipassibilis sit affectio. Qui ad ipassibilitatē puenit reaccepit in aīo diuinā ⁊ claraz imaginem atq3 virtutē: nō corpis, sed aīe impassibilitatē pnunctio. Alioqn si corpus istā in hoc mūdo sortiret pmio martyr puaret, quod in eo psiliat atq3 reponit: q2 natura passibilis sustinet aspera sensū vt ex eo in plerisq3 martyrib⁹ a corpe aīa patere exiliū. Impassibilitas aīe sola est sub celo libertas. Impassibilitas aīe q̄dā ipsius intransmutabilitas ē: vt in honore ⁊ ignominijs: in bñdictiōibus ⁊ maledictionibus: in opprobrijs ⁊ laudib⁹: in dolorib⁹ corpis atq3 sanitatib⁹: in dilectionib⁹ ⁊ odijs ⁊ alijs irrogatis vicissitudinibus obūbratiōnē atq3 trāsmutatiōnē neq3 varietatē ipa suscipiat p studiū grē, nō ptāte nature: quod soli⁹ dei est. Studebit aīa in retardatis viribus ad hāc virtutē ascēdere: vt etiā aduersus ea q̄ a natura insurgūt passibiliter impassibilis maneat. Et aduersus diabolū oportet in istā arborē ascēdere: aduersus quē occultā ⁊ indeficiētē luctaz habemus. Christus nāq3 de tetris exercitibus triū: hauit in semetipo: in effectū nostre redēptionis ⁊ imitationis exemplū: p manū affixā cruci, nō ad repcutiendū extensam: in nullo motus in aīa. Impassibilitas aīe firmiter noscit situata: si oīno ad vita petētia ingredi manet imobilis. Impassibilitas cōsummatio est virtutū naturaliū atq3 p gratiā acquisitarum: vt in nullo cedat vitijs vel aduersis: nec lassitudinem patitur in actione virtutum: nec ipsam expedit quiescere: quia libertatez sortitur: sed omnem exercitare virtutem fm̄ inherentez ipsar pprietatem, et varietatem tempor et locorum et assistentium hominum atq3 rerum et insurgentium motionum in anima, et immissionum factarū ab angelis aut a suprema virtute. Per compatiōnē ipsum ascendentē oportet inspicere: vt sciamus q̄ntum nobis ad verum ascēsum desit: ⁊ sine retardatiōe accedam⁹ ad quod agendū pponitur nobis. Sic em̄ apostolus ad

Hebreos scribit: Deponētes omne pondus ⁊ circumstans nos peccatum: p patientiaz curramus ad ppositum nobis certamen: aspiciētes in autorem fidei et consummatorem iesum: qui pposito sibi gaudio sustinuit crucem omni cōfusione contempta. Recogitate igit eum qui talem sustinuit a peccatoribus contradictionem vt nō fatigemini animis vestris deficientes: nōdum em̄ vsq3 ad sanguinez restitistis aduersus peccatū repugnantes. Verbo multa cōplectenti apostolus locutus est dicēs: Deponētes omne pondus. Pondus est lex nō deponēda. Pōdus timor nō deponendus. Pondus amor nō deponēdus. Quid ē quod dicit, deponētes omne pondus vt curramus ad certamen? Multa sunt pōdera, s3 bona ⁊ mala: hoc vero ad id refertur quod ad Corinthios scribit aplūs: Omnis em̄ qui in agone contendit, ab omnibus se abstinet. Si ab omnibus: ergo a contendēdo: ergo ab eqtādo. Quomodo ab omnibus se abstinet? scilicet que impedimentū pstant ad contentiōnē que agitur in agone. Hic autez omne pōdus monemur deponere: nō illud quo virtuose anima ponderatur, sed quo aīa impedit pōdus deponendū est. Pondus cōtractū, scilicet originale peccatū: quod nisi abluatur, demerget ad infernū. Pōdus natura corrupta. Pōdus est amor inficiens et infectus. Pondus anime est omne visibile et corruptibile: quia cor-

pus quod corrũpit/aggrauat aiam:et deprimit
terrena inhabitatio sensum multa cogitantē.
Sȝ nec deponendũ corpus/nisi cũ ꝑ ineuitabi
le mortis impetũ a corꝑe aia segregat: depoñen
dum tñ pondus est accurate sollicitudinis. Oẽs
aie vocant ad sabbatũ virtutis: vt ad sabbatuȝ
eterne beatitudinis ꝑueniãt. Sabbatizãtes ꝓ-
hibent portare depmẽtia põdera ⁊ onera: que
Hier.17 aiaȝ a diuinis impediũt. Hieremias dicit: Si
aũt nõ audieritis me vt sãctificetis diẽ sabbati
⁊ ne portetis onus: ⁊ ne inferatis ꝑ portas hie-
rusalẽ in die sabbati: succendã ignem in portis
eius: ⁊ deuorabit portas hierlm: ⁊ nõ extinguet.
Pctm̃ vero circumstans oportet deponere: vt
curramus ad certamẽ quod nobis a sctõꝝ ago
nũ positore christo iesu in cruce nobis ꝓponit:
vt inspiciamus fidẽ quã nobis ꝑ crucẽ fecit. Ex
fide nãq christifere crucis pena maloꝝ ꝯuersa
est in arma virtutũ: ⁊ quod est iniqui suppliciũ
in veri agoniste meritũ est cõuersum. Et quod
fuit pena primi hoĩs delinquẽtis/triũphus effi
cit certatoris ꝓ christo hoĩs subsequẽtis. Et
mors suã seruãdo vocabulo ⁊ actiõe maliciam
pie tolerata gloriã acq̃rit eternã. Et si q̃d sen-
sui delicato noscit horridũ: si ꝓ christo penda
tur/nãciscit ꝓmiũ. Assumpte ꝑ voluntatẽ affli-
ctiones in corꝑe atq irrogate ab improbis/cõ
secrant ad gloriã ꝑ fidei meritũ sancte crucis:
Etiã ipa mors q̃ tãto studio ab huꝰ vite dilecto
ribus deuitat/ꝓ christo suscepta consecrat ad
ꝓmiũ: quis cũ tãto dolore hominũ adimat sen
sum. Fecit eñ nobis hanc in cruce fidẽ ille ie-
sus: qui ꝓ nobis sustinuit mortẽ. Nec ista sensi-
bus ꝑcipienda seu comꝓhendẽda rõnibus sub
iacent/nisi huius fidei auctorẽ potius vero au-
ctaȝ ab ipso fidem aspiciamus. Ipsa eñ fides
hoc gratie priuilegiũ a christo suscepit: vt oĩa
mala penalia dum viuit/transferre possit in ar-
ma virtutis. Et si qua humane vite ꝓpter aspe
rũ sensum/aut ꝑ priuationẽ delectatiõis noscũ-
tur aduersa: põtes ⁊ vie fiãt ad eternã vitã ꝓ fi-
dei auctore suscepta. Appropinquemus in alti
tudinem nostre mentis ad crucẽ: et aspiciamus
ꝯsummatorẽ iesum. In illa facta est ꝯsumptio
ꝑfecta nostre redemptionis/in nullo sortita de
fectũ. Sanguis eñ diuinus in illa effusus est: ⁊
solutum est debitum quo tenebamur obnoxij.
Nec consummationẽ fecit illa virtutũ: sȝ velut
signum siue sigillũ instrumento atq chirogra-
pho vite sue atq doctrine in cõsummatã ꝑfecti
onem apposuit: ⁊ ꝑ signũ monstrate sunt in illa
in animo habite atq dilecte virtutes ⁊ excessus
amoris ad creaturã de horrendis ꝑiculis eruẽ
dam. Omnis hominũ natio in crucis est ꝯsum
mata mysterio. Ad spem supne vite cõmota est
qm̃ ꝓpter eternã vitã temꝑalibus ꝯcedendam
temꝑalẽ mortẽ tolerauit eternꝰ. Proinde spes
omniũ nostrũ de altissimis est defixa radicibꝰ:
ostensa est ꝑ mortẽ charitas. Ad ipaȝ vero ascẽ
dere volentes inuitamur ad crucẽ: pẽdet eñ ibi
reprẽhionẽ ab oĩbus q̃rẽs. Ois humilitas depi-

cta est in tabula sctẽ crucis: nulla deest in cru-
ce imago virtutis: imo nulla deest ṽtutũ ꝓprie
tas ṽtutũq ꝑfectio. Etenĩ ibi iexceptuata pau-
pertas reꝝ/amicoꝝ ⁊ hũane potẽtie: inexceptua
ta patiẽtia. Nulla q̃rela ibi audit: nisi oratiões
ad patrẽ/⁊ bñdictiões ꝓ maledictiõibus. Inex
ceptuatã maloꝝ ⁊ ignominiaꝝ susceptio: inex-
ceptuata expositio corꝑis ⁊ aie ad opprobria: I-
exceptuata abstinẽtia ⁊ afflictio gustus: inexce-
ptuata castigatio corꝑis: inexceptuata castitas:
inexceptuata vilitas atq deiectio. Uere ꝯsum-
mator bonoꝝ iesus oẽȝ virtutẽ ꝯsũmauit. Ascẽ
damus ad istas passiones/videlicet cõsũmatas
a christo ṽtutes: nec ascendẽdo vnq̃ nobis de
erit ascẽsus: semꝑ superit quo ascendamus fide.
Ascendamꝰ amore: ⁊ imitari velimꝰ in passioni-
bus/in ostensis exẽplo virtutibꝰ eũ a quo peti-
mus coronari. Uolens attingere palmiferꝝ cul-
men/istã arborẽ ascendere nõ deuitet. Aspicien
tibꝰ hec claret ĩpassibilitas. Ipa eñ est inexce-
ptuata virtus ⁊ inexceptuata dispositio: ad om
ne applicabile aĩo ⁊ corꝑe ꝑ virtutem. Ipa est
q̃ nihil determinatũ aut ꝓpositũ habet ab bene
agere atq ꝓ iusticia pati: intẽdit eñ bonis: gau
det ꝓ iusticia ⁊ passionibꝰ oĩbus. In aula ĩpassi
bilitatis nihil est triste: ṽtutes letificãtes nõ de
sunt: nec ingrediunt ꝯturbantia mala. Inexce-
ptuate se ꝓtegit a magnis atq a vitijs ꝑuis et
vsq ad sanguinẽ/imo vsq ad mortẽ includen-
dã: repugnãs aduersus vitia resistentiã facit: et
nõ patit ex ꝓbitate certãdi q sibi ascribat igna
uia. Querit ista ꝓbissima virtus semꝑ in agoni
bus esse. Agonizare vero q̃etem suã dicit et pa-
cem. Ut vero triũphãdo possit inire certamen
q̃rit sepe ducem cui se inexceptuate supponit in
directionibꝰ eius: suspensa semꝑ ad tubã exci-
tationis eius/ĩpassibiliter suscipit onus belli.
Ipsa nempe nunq̃ adueniet: nisi recesserit ab
hoĩe suus hostis. Impassibilis hostis eiꝰ est ꝓ
prius amor ꝯfederatus corꝑi ꝑ amorem. Etiã
hãc vmbrosam ꝑpaꝝ diligens vitã: aut tenuit
appetens viuere in cordibus alioruȝ/nunq̃ ad
istã virtutem ꝑueniet. Discõpassionatꝰ ad cor-
pus corꝑis ꝑicula nõ timebit: exponit eñ eum
velut syluestrẽ bestiã ad affligentia mala. Non
dicitur aliq̃d ꝑdere q̃ nõ dolet de ꝑditis: nec di
cendus est pati ꝑiculũ qui ꝓmpto animo inci-
dit in illud. Abhorrens vitã nõ patietur a mor
te. Cui eñ inimica est vita seu in amore ipsa non
est/mors est amica. Nemo enim se dicit pati ab
amico/si sibi seruit in placitis. Cupiebat dissol Philip.1
ui apls ⁊ esse cũ christo. Dissoluens ergo mors
sibi erat amica: q2 sibi seruiebat in placito. Fer
tur quidã magnus agonista tyranno minanti
⁊ volenti eũ ista vita priuare/ tale dedisse respõ
sum: Tu solus ad mea vota concordas: et gra-
tias tibi ago innumeras: quia me ab iniquis do
minis absolutum restitues iustissimo regi re-
gum. Qui non afficitur ad hanc vitam/impos-
sibile dico affici ad aliquid vitiose quo vita ista
fulcitur. Proinde nõ patiet si aliq̃d adimatur.

Qui vbo in cordib⁹ alioꝝ residere nō appetit: nō
patieꝛ ex nota porrecta: neq₃ curabit cōspicuū
in aliquo fieri: nec ꝓuatus amicis ꝑ decisionē ꝛ
mortē/passionē in aīo patieꝛ ꝛ vbo in aliquo cō
tra deū. Impassibilitas nō est ex carētia sensus
vt ē in illis reb⁹ q̄ oī vita ꝛ sensu ꝓuanꝛ. Nec est
in temerarijs q̄ ex ipa temeritate ꝓsumūt. Nec
illā tētamus in via quā in supna patria supni ꝑ
beatitudinē possidebūt ciues: ſ₃ illā q̄ nascitur
aut gigniꝛ de ꝓdominānte rōne. Predominans
ratio q̄ rōnabiliꝛ iubet oīa fieri/sepe non patiꝛ
aut afficiꝛ vitiose: aut ꝑuenit de lōginquo virtu
tū studio multis gemitib⁹ ꝛ intimis desiderijs
ꝛ orōnib⁹ habito ꝑ diuinā grāz irrogatā. Nūq̄
impassibilitas a natura soluz habet insurgere:
donū eñ est celitus in hoie. Qui habet diffusā
grāz a deo in aīa ꝛ potētijs eius/ꝓponit sibi ali
quid eternū impassibilitatē q̄rens: quo auctus
postponit trāsitoriū cruciatum: ꝓponit celeste
vt postponat terrenū: ꝓponit diuinū vt postpo
nat hūanū. Sustinet quod inferꝛ: ꝯtēnit si ꝯtē-
niꝛ atq₃ deijciꝛ/q̄ gaudiū ineffabile anteposuit
Uilis est oīs pena vbi pura ꝛ libera cōscientia
gaudet. Cōtemniꝛ oīs cōfusio/vbi menti ꝓpo-
niꝛ gaudiū virtutis ꝛ veritas eternitatis. Re-
cogitemus eū qui cōsummationē fecit bonorū
omniū ꝑ crucē: quā ascēdamus in alleuiationez
fatigationū aduenientiū: ꝛ oīno nō deficiemus.
Impassibilitatē animi ostendit abraā/ꝛ omni-
modā carentiā vitiose affectionis: cū ꝓmptitu
dinē ostēdit sine animi passione ad filiū immo-
landū audito diuino impio: cui nec verbo nec
aīo reluctauit. Qui carere absq₃ dolore pōt his
que cōiter ꝛ naturaliter diliguntꝛ: ad impassibi-
litatē crucis cepit ascēsum. Qui vero ꝑ legiti-
ma ꝛ insolubilia federa noue sapie in vxorez su-
scepte sup materna morte ꝯsolaꝛ/scz sup ꝓuati-
one a deo facta seu ꝑmissa eoꝝ q̄ a natura insur
gūt/solū nouis ꝛ intellectualibus amplexib⁹ de
lectatus: altiorē ascendit gradū: quod isaac legi
tur fecisse/cū rebecce amplexibus fuisset astri-
ctus. Interꝓtaꝛ eñ multa patientia: aut q̄ mul
tum accepit. Multa patientia solū ibi est vbi ve
ra impassibilitas ē: ꝛ vbi multa patiētia regnat
multā sapiaz adesse nullatenus ambigatur. Et
multa recipit q̄ multa summo ꝛ indefectibili lar
gitori dedit. Multa deo reddit impassibilita-
tis virtus: q̄ nondū multa/ſ₃ pluriora suscipit
a deo/ꝛ sepe sensum excedētia: vsq₃quo ꝯsūma-
tio amoris iesu impensi atq₃ repensi fecit in via
vltimā impassibilitatē: ꝛ nullā nisi patrialez ex-
pectat. Est eñ ipa ꝓpter impassibilē nō inuite
ſ₃ volūtarie patientē virtus in aīa/ꝛ actio in cor
pore cōsummata. Beatitudo est ꝛ gloria subce
lestis in agonistis agonizātibus ꝓpter christū.
Et gloriose degit in valle miserie. Ipa est felici
tas interioris paradisi/eandē rehabens imagi
nē quā accepit: vltra istā nō nom nisi gloriosuz
ꝛ eternū sperare triumphū. Si conceptio cessa
ret a locutiōibus veritatis: ꝛ oculi rōnis et fi-
dei absq₃ vmbra respicerēt: oīno viderēt ipaz ꝛ
ꝑfectā charitatē nō aliter nisi solis differre no-
minibus. Et cōueniūt sine differētia in ꝑfectio
ne certātis in stadio: quo curriꝛ ad brauiū sup-
ne vocatiōis. Aspiciamus ꝛ ascēdamus totis vi
rib⁹ innitētes īpassibiles fieri: ꝛ fiet oīno nō no-
stro merito/ſ₃ diuino dono: vt vsq₃ ad id cele-
breꝛ imꝓtermisse agonizātis ascēsus/a quo ꝓ-
toplasti incepit occasus: excepta morte quam
expimur: quā ille si stetisset nō fuisset expertus.
Ascēsus crucis ad hāc ascēdere oīno iuuat. Sz
claudiꝛ huius intelligētie altitudo discolis ve-
lut coruscatio instantanea incomꝓhēsibiliter
quid ostendēs: apiꝛ in euāgelio ꝑ fidē ꝛ agones
imitatis gradiētibus irrecōuerse iter virtutum.
Claret velut aurore distinctio a ꝓcedēte termi-
no noctis: veris ꝛ studiosis inq̄sitoribus occul
te veritatis velut meridiana lux inotescit: q̄ ascē
sus impassibilitatis ē etiā ascēsus crucis. Hec
siquidē de cruce ꝓtulimus ꝓpter christi ꝯtinuā
dū ascensum in nostrū exemplū: ſ₃ alibi crucis
mysteriū differendū seruamus.

De descēsu saluatoris. Ca. IX

Ascendit iesus in celos: vbi nisi violē
to sensu moralitas nō ꝑstruiꝛ. Glorio-
sus surrexit: ꝛ gloriosus ascēdit. Glo-
riosa resurrectio ꝛ ascensio finis est moꝝ. My-
sterium altum est/nō exacta moralitas. Conati
sunt tamen plurimi hanc reducere ad mores:
non contradicens q̄ bene diciꝛ et vulgares pie
informat: distorqueꝛ dum mores huiusmodi in
effabilia mysteria deuitat. Sicut ascendit sic ꝛ
celebrauit descensus: qui aut suā ineffabilē hu-
militatem ꝛ dignationem ꝓpter nos insinuat/
aut cōformitatē/aut exēplares in nobis ꝛ puris
simas actiones: vt ꝓpe modū exequamur ꝓut
ipse ꝓrogauit exemplū: q̄uis habuerit absq₃ in-
uisibili bello virtutes ab omni labe purgatas/si
militer ꝛ subiectissimas virtutibus corpis acti-
ones: q̄n̄ tentari voluerit ꝛ ꝑpeti penalitates: ꝛ
ꝓ sensualitate in ꝓfunda oratione deposuerit
argumenta. Descendit iesus vt supra ꝓrogaui-
mus/nazareth: in exemplūz omnis deiectionis
inuisibilis atq₃ visibilis hominis: ꝑ obedien-
tia que reducit in patriaz exequenda. Ipe nāq₃
alibi dixit: Descendi de celo non vt meam faci Jo. 6
am/ſ₃ voluntatem eius qui misit me. Primus
verus ꝛ mētis descensus in id tendit vt non vo
luntatem nostrā/ſ₃ volūtatem illius qui nos in
hunc mundū misit/incontradicte faciam⁹. Nō
eñ nisi vt ad supna reuocet destinauit. Et eoꝝ
siquidem qui dirigūt autoritate atq₃ scientia in
superna/oportet velut vicem gerentium ꝓmi pa
tris voluntatem exequi: ſm directionem almi-
ficam sursum ferentis virtutis. Qui nō descen-
dere nouit voluntarie ab omni cacumine men-
tis et ꝓprie directionis: nunq̄ appropinqua-
uit ad aliquem virtutū ascensionis gradūz. Nō
in angustū includo virtutes: sic theorizans om
nibus existentibus in mundo ꝛ extra mundum
fieri volētib⁹ atq₃ in veritate factis extra ipm
loquor: q̄ nisi quis descenderit ab eo quod est

p naturā corruptā/aut p volūtatē ppriā: nunc ascēder p gradus fabricatos p gratiā diuināqꝫ iusticiā. Preꝫ has duas artes altissimas fabricauerit q sibi videntur iusti: vnaꝫ videlicet ppre iratiōis: aliā vo pprie regulatiōis. Alij pmā ꝛ nō reliquā: alij reliquā ꝛ nō pmā: alij pmā ꝛ reliquā. Reputatio difficilit repmit: atqꝫ ab arte deijcit q ascēderit. Ab arte vo ppe regulatiōis neminē vidi descēdere. Facilior fit ascensus q ab arce ppe regulatiōis descēsus. Tractauimꝰ autē hec vbi de vitijs egimus. Sed descēdere ab his oportet iustificari volentē. Descēsio vo iesu de mōtibus ad planiciē in exhibitiōe sua facta turbis ꝛ infirmis nō valētibus alta cōscēdere/seu detētis a desidia ascēdēdi: ꝯstruit humillimos bonoꝫ mores: eoꝝ videlicet q diuinas suscepertīt illustratiōes/aut gustauerūt celestia ꝛ ineffabilia bona: descēdētes ad eos q inuoluūtur in turbis ꝛ detinent ab infirmitatibꝰ spūalibus: quos iuuare cupiūt ex charitate diffusa in eoꝝ cordibus: vt velint oēs dirigere ad patreꝫ luminū: cuius charitatē cognoscētes supnaturaliter/supintelligibilit/ꝛ eternalit diffundi i nos p captu fidei/sup oēꝫ rōnalē creaturā: ꝛ intuentes p fidē voluntatē eius q vult oēs homies saluos fieri/ꝛ ad agnitionē veritatis venire: conātur eripe de opibus tenebraꝝ: ꝛ cōicāt infirmitatibus infirmoꝝ: ꝛ oībus oīa fiūt/vt oēs lucrifaciāt ppter eū q nobis oīa factus est vt oēs lucrifaceret: ꝛ pprias ꝯsolatiōes dimittūt: ꝛ recusant semp morari in mōtibus ꝯtēplatiōis ꝛ diuine vbertatis ppter releuādos pximos: quos iacere norūt et habitare in vallibus nebulosis. Cognoscūt sane necessitateꝫ descendēdi ppter pximos: magis vero ppter seipsos: ppter diuinā iusticiā q in auribus omniū hominū rōne vtentiū clamat: Qui suos inferi ores non adiuuat/nec ipse a sublimioribus ptātibus adiuuetur. Et q manū nō porrexerit adiacētes/nec ipse super se sentiet omnipotentis manū releuantem atqꝫ trahentē. Proinde necesse fit quādoqꝫ descendere ad conseruos/etiam consyderatiōe cōmunis glorie possidēde. Respectu eterne glorie pximo acquirende/deuitādeqꝫ penarum eternitatis: quicquid esse potest contemplationis/suspēsionis mentis/dulcedinis ineffabilis: si im tempe agitur/securissime obmittatur. Tutius atqꝫ gratius relinquit quodcūqꝫ p functorū bonum p deuitādo malo eterno atqꝫ suscipiendo bono eterno etiam in pximo/q teneatur dulciter in seipso. Descēsus ineffabilis dei est cum ad consyderationem factorum nostrorū bonorū siue malorū/semetipsum indinat: licet ipse omnia in semetipso imutabiliter faciat: sed creata natura mutabilis opera diuina in se mutabiliter suscipit. Ut vero in descēsionibus edificemus mores: p prata scripture sacre aliquantulū decurramus. Cū peccasset adā ad eū diuina potētia in voce descendit: interrogās vbi erat. Uere q̄dā dignatio descensionis erat/cū creator creaturā de actiōibus suis exquireret: ꝛ inuitabat ad cōfitendū: quod fecerat vt parceret si ꝯfiteret humiliter: puniret si negaret pcaciter: aut cōmissum malū supbe ostenderet: quod ꝛ factū est. In quo docti sumꝰ vt humiliter descēdamꝰ ad delinquentiuꝫ delicta/ad exigēdū humilit culpā: vt corrigamꝰ atqꝫ parcamus/aut cū misericordia puniamꝰ. Etenī deus ad ista descēdēs nō deleuit vt potuit: sꝫ puniuit vt voluit peccatricē naturam. Descēdit in voce delapsa de celo/ad pcauendū de cain pcogitatū malū: ꝛ iterū ad exigendā ꝯfessionē humileꝫ vt pstaret debitā veniā. Immediatorie in suis mōtibꝰ habitat q pōt in pximo pcauere delicta: vt etiā si nouit quod in se ē faciat/q sepe pmonitus ipse nō caueat. Saluasti eīn vt p Ezechielē dicit/aiaꝫ tuā: etiā si pmonitus pximus delinquēdo pdidit suā. Multū supbe ascēdit/q si potest nō reuocat aut tētat dispositū ad ruinaꝫ: ne in penā intromittat eternā: magis vero ne diuinā offendat iusticiā. Na si quispiā in altissimis mōtibus degēs/qlicūqꝫ oculo ꝯspiceret carnalē patrē a quo offendi debere: velut fulmē descēderet: paternā deuitaret aut impediret offensam/assumptos labores ꝛ q̄tē pditā nō abhorrēs. Male patnas oues custodiret in mōtibus ex pcepto patno/si suā nō deuitaret cum posset iniuriā/dū ꝯspiceret esse vicinam. Excedit sane oēꝫ impēsum atqꝫ impendendū honorē/iniuriā deuitare paternā. Nā ipsam sustinere quā posses auertere/oēꝫ excedit iniuriā: pter quā turpe male agitatꝰ/ferres: ꝛ oēꝫ ꝯfundit honoris impēsionē iniuria tolerata. Quāto magis p etno pre sunt vicissitudines assumēde: vt nūc in mōtibꝰ/nūc ad valles fiat descēsus/si pōt caueri ne offendat lingua. Penitus erat dei descēsio ad cain: ne pceptū faciꝰ ꝑpetraret. Tu quoqꝫ descēde vsqꝫ ad pctōꝝ ꝯuallē: ꝛ auerte si potes iniuriā dei: ꝛ si tale malū intēdit/dānū remoue pximi. Quō ergo diligit deū etiaꝫ si sibi ꝛ multis alijs seruiat: si pōt ꝛ eiꝰ iniuriā nō auertit. Sicut ad reuocandū cain post fratricidiū/in voce interrogatiōis ad cōpūgendū ipm iterꝫ descendit amator bonoꝫ deꝰ. Hoc idē parabola insinuat q descēdēs pastor de montibus/in illis nonagintanonē relinquēs/pereuntē vnā descēdit in vallibꝰ q̄rere: oīno innuēs vt hi q supiores sunt autoritate/doctrina/vita/ad eos q inferiorant descēdāt: iuxta quod fieri pōt cōicabile int eos ad pcauēdū malū/ꝛ ad reuocādū post actū. Cū holuꝫ supbia p manufactā turri tētaret in supna ꝯscēdere: vbi pmo velut pmogenita mors fuerat ipa deiecta: ad illā repmēdā postmodū cōfundēdā suo mō ineffabili celebrauit deꝰ ipsum descēsum. Inqt eīn scriptura: Descēdit autem dñs vt videret ciuitatē ꝛ turri quā edificabāt filij adā. Hic eīn descēsus ad mores relatꝰ certitudinē discussiōis maloꝝ pnūciat: vt malū corrigēduꝫ aut puniēdū nō sit in opiniōe/sꝫ in certitudine. Sicut fecit cum dixit: Clamor sodomoꝝ multiplicatꝰ est: descendā ꝛ videbo vtꝝ ope cōpleuerint/an nō ita est vt sciā. Humiliter ꝛ p-

Gen.4 Ezechie.3 Lu.15 Gen.11

uide in ol foro iudicij ad certã sciaz maloꝝ que agunt/descẽdat ille q̃ pest: ne quomodolibet in cautã inferat vltionẽ: aut corrigẽdo pereat delinquentẽ ⁊ notet infamia: vel pena puniet innocentẽ. Et cũ videret ab ope nõ cessare supbos: ad impediẽdũ ⁊ vlciscẽdũ vt scriptura refert/iterato descẽdit dicẽs: Venite igit ⁊ descẽdam⁹ et ꝯfundamus ibi linguã illoꝝ: vt nõ audiat vnusq̃sq; vocẽ pximi sui: quod ⁊ factũ est. Ecce diuina descẽsio ad impediendũ: ne tantũ pcedat/q̃tũ fuerat ante pmissum. Prouidentie noscit esse descẽsio/ne mala incepta pgrediant in ãplius: misericordie descẽsio ista pnoscit: ne malũ initiatũ vltra pcedat: ne iudex aliquez inueniat in quẽ puniẽdo deseuiat. Descẽsus iste iusticie fuisse nõ ambigit: cũ mala iuste punit intẽtio/etiam si opatio nõ succedat: nec eni isti vt intendebãt ascẽdere in celũ. Justicie fuit ista descẽsio: vt mala insimul ꝯspirãtes ꝯfusio seq̃ret. Juste igit fit vt qui ad mala patrãda conuenerũt: quod vt ne perficiãt diuidant. Magna etenĩ est diuisio: vbi quod dicitur ab vno/ab alio non intelligitur. Quod si aliter fieri nequit: separent corpore atq; locis qui ad mala fuerũt voluntate atq; actione ꝯcordes. Proinde quorum interest/ex his formã descẽsionis assumãt. Ad liberandũ a malo subiectos/oportet oĩno descẽdere in aliquo culmine ꝯstitutos: exẽplo ꝯditoris qui oẽs vult liberare quos ꝯdidit. Jnquit certe vt Exodi legit: Vidi afflictionẽ populi mei in egypto: ⁊ clamorẽ eius audiui. Et subdit: Descendi liberare eũ de manib⁹ egyptioꝝ. Humili dignatione descendat in aliqua celsitudine ꝯstitutus ad eos qui a diabolo ⁊ tenebroso vitioꝝ populo affligunt: ad eripiendũ eos de manibus eorũ. Et his gradibus atq; modis fiat descẽsus q̃bus opportune liberet male detẽtus: doctrina suasiõe/remedio/virga/minis/⁊ his q̃ reqrit dispositio detẽtoꝝ. Ac p hoc si p christi descẽsum nostris moribus formã damus: tota christi vita descẽsio ẽ p hũilitatis/vilitatis/despectiõis/paupertatis/penalitatis gradus ⁊ p liberationis viã: quousq; inferna descẽdẽdo penetraret: ⁊ inde solũ miscordie dignos extraheret. Descendam⁹ p hos gradus. Descẽdam⁹ de solio iniq̃tatis. Descẽdam⁹ ꝯsyderatiõe atq; dolore in mala q̃ fecimus/⁊ in q̃s meruimus penas. Descendamus in infernũ viuẽtes: capientes exinde ad mala cauẽda timorẽ atq; terrorẽ: ne descendamus illuc moriẽtes habẽtes vitã sine fine penalẽ. Descẽsus christi ad inferos nõ habet mores sicut ascẽsus ad celos. Libuit inre post ascẽsum descẽsum apponere: p eo q̃ oẽs ex natura corrupta sum⁹ in imis: nec nobis põt esse virtutis descẽsus/nisi p gratiã ad virtutẽ fiat pmo ascensus: q̃uis ad actualia pctã pcliuior põt esse descẽsus. Sunt deambulatiões laboriose iesu/pter ascẽsus atq; descẽsus: ex q̃bus fatigatus sedebat sup fontẽ/cũ hora esset quasi sexta. Pro forma serui dicitur: fatigatus erat ⁊ q̃ sedebat. Forma dei oĩno infatigabilis ⁊ impassibilis ẽ. Ex hoc innuit q̃d suscepit p nobis: ⁊ quo amore ꝯiũgit nobis si fatigat infatigabilis. Ex quo ostẽdit hereditarios mores nobis ex actione sua relictos: vt in laborib⁹ ⁊ fatigatiõib⁹ agam⁹ hãc vmbraticã vitã. Adã de loco q̃etis iuste expulsus merito in loco miseri hui⁹ incolatus/cuz tota sua ple fuit passus exiliũ: vt nec solutum p nobis pciũ ad pãdisi menia reuocaret. Sz nec ad huĩc q̃etis locũ venit nos saluator requirere/sed ad locũ miserie atq; pene: vt vna esset pena/nõ culpa redẽptoris ⁊ redẽpti. Et qui tradidit hoĩes in exiliũ/cũ illis exiliũ pateret: ⁊ vindicta iustissima peroĩs esset/iniustũ supplicium redẽptoris. Ac p hoc capitis fatigatio mẽbra fatigare iuste cõpellit: vt nec velimus q̃escere vbi ipse voluit laborare. Sed si requies in via interdum anteq̃ deueniat ad terminum queritur: sic fiat p quiete sessio sup fontẽ. Sed sicut phibitũ est desperare: sic psumere phibet. Sicut nemo pnia diuina desperare pcogiter: sic nec sibi de misericordia blãdiat. Presumpserũt multi habitãtes in voragine occulte deceptiõis/dicẽtes: Ad q̃d necessarij sunt labores: ad q̃d abstinentie atq; oẽs corpis afflictiones: ad q̃d cõferuntur talia? Spũs est eni deus: ⁊ in spũ adorari vult ⁊ amari. Si adoramus atq; amamus in spũ/quid nobis agendũ remanebit in posterum? Vana sunt q̃ fiunt ⁊ ludibria puerorũ/aut nouitioꝝ steriles passiones. Sed nõ aduerterunt aliã saluatoris sententiã dicentẽ: Qui mihi ministrat/me sequat. Et aliam: Si quis vult venire post me: abneget semetipsuz ⁊ tollat crucem suam ⁊ sequat me. Et Petrus dicit: Christus passus est p nobis: vobis relinquens exemplũ vt sequamur vestigia eius. Et Paulus ait: Exeamus extra castra/improperiũ eius portãtes. Et Joãnes in canonica sua dicit: Qui dicit se in christo manere/debet sicut ipse ãbulauit ⁊ ipse ãbulare. Et oportet oĩno q̃ vita christi iesu manifestet in vestra carne mortali. Et ad Galathas apls loquit: Mihi autem absit gloriari/nisi in cruce dñi nostri iesu christi: per quẽ mihi mũdus crucifixus ẽ ⁊ ego mũdo. Nec vnigenit⁹ dei filius p nobis in tpe fact⁹ hõ voluit q̃ sufficeret q̃ nos diligebat: etiã aliter q̃ p penas ⁊ mortẽ redimere poterat: nisi p corporalia signa ostẽderet ac sustineret penas ⁊ crudelissimã mortẽ. Quo modo/quo pacto inficiabimur nõ expedire corpis passiones atq; labores si mẽbra debẽt capiti nostro in moribus ꝯformari: si fatigatiões atq; labores sustinuit q̃ nos poterat absq; his oĩbus liberare? Nã si vnguẽtum capitis descẽdit in barbã: sit ⁊ sanguinez capitis barba suscipiat. Et si speram⁹ in corpe beatificari: expedit sm decentiam iuris q̃ tolleremus in corpe passiones/q̃uis ad gloriam nõ sint sufficientes. Jnquit eni apls: Non sunt cõdigne passiones huius tẽporis ad futurã gliaz que reuelabit in nobis. Et in actibus aploꝝ legitur: q̃ p multas tribulatiões oportet intrare in regnũ dei. Et Jacob⁹ in canonica sua dicit:

Exo. 3. Mat. 16 1. Pe. 2. Hebr. 13. 1. Jo. 2. Gal. 6 Ro. 8

Jaco.1 Om̄e gaudiū existimate frēs: cū in tētatiōes va
rias incideritis. Et petrus ait: Cōicātes chri
sti passionibus gaudete. Ad idē refertur quod
ap̄ls dixerat Corinthijs. j. Sciētes q̄m sicut so
cij passionū estis: sic τ resurrectionis eritis. Et
si corpus suū castigabat ap̄ls: nunq̄ de non ca-
stigādo p̄sumat in posterū christianus adult⁹.
Statuit diuina iusticia in hoīe certāte coronas
sed nō coronabit/nisi legitime certauerit. Si-
cut em̄ nec in via/sic nec in patria eiusdē natu-
re fiēt corpus τ aīa: τ vnicuiq̄ stabit merces p-
pria p̄parata. Si nō reqrunt ad supernū regnū
corporei labores atq̄ dolores: stulte crucifixus
est christus: q̄ erat imptinens operatus: τ egit
a seipso τ in seipso: q̄ fecit preter iusticiam τ rō
nis seu iustā necessitatē: τ deliq̄t si nō expediē-
tia seu superflua fecit: quod credere nefas fides
catholica dicit: asserēs nihil nisi p̄pter iusticiā
τ rōnē atq̄ debitā exigentiā christū eduxisse in
actū. Stulti fuerūt apostoli/martyres τ ceteri
sancti: qui tot laboribus τ sudoribus τ fatigati
onibus/passionibus insudarūt: vt captarēt re-
gna celestia: si opa corpalia τ exercitia labori-
sa nō exquirunt in adultis ad regnum. Ad indi-
gnationē dei sibi blandiunt talia machinātes:
quod amātibus solū in aīo τ altissimis ɔtēpla-
tiōibus insistētibus nō expediāt opa laboriosa.
Nā nullus maior christo: nullus maior virgie:
nullus maior eo q̄ quasi ex fascijs incola est fa-
ctus deserti: nullus posterior maior apostolis
qui corpa in ieiunijs/laboribus/abstinentijs τ
sudoribus mactauerūt. Et expedit oīno aīo et
corpe fieri christiformē: nā ipse animo τ corpe
factus est homiformis/silr τ peniformis. Et si
subrogant sue passionis argumentum: q̄ ideo
christus sustinuit ne nos pateremur: imo ipse
sustinuit vt τ nos imitaremur. Nec credenduz
est q̄ a tēpalibus penis eruēdis laboraret eter-
nus in tpe/sed p eternis. Nec mutatus est chri
stus: aut aliā legē dedit: aut aliud euangeliū con
didit: sz q̄ heri τ ille nūc τ ipse in secula seculoꝝ:
τ euāgeliū eius τ euangelici mores durabūt im
mutabiliter: quousq̄ finali sentētia vita omniū
Jo.4. hominū terminet. Fatigatus est dn̄s Jesus ex
itinere: fatigemur τ nos itineribus mentis. Ex
nihilo venimus τ in id tēdimus/nisi conditor si
steret. Naturā infecimus: onera ipsius corru-
ptionis portamus: frequentamus pctōꝝ τ deli-
ctorū vias. Jura nostra scripta sunt in inferno
illuc pgimus motu nostro cū antiq̄s peccatori-
bus sociandi. Lubrica τ lubricata sunt vestigia
nostra: nihil deo dignū/nihil rectū agimus: am
bulamus vias difficiles: viā dn̄i ignoramus: nō
incedimus iter rectū/sed tenebrosas vias: infa-
mes sunt gressus nostri: puerse sunt vie nostre:
nec vite semitas ambulamus. Hec τ plura indi
cibilia mala sunt in nobis. Fatigemur igit tali
bus ɔsyderatiōibus in intimis nostris: fatige-
mur in quibuscūq̄ virtuosis. Fatigemur in se-
dulis memoratiōibus eorū que nobis diuīa bo
nitas cōtulit τ pmisit: τ infinitorū malorū a qui
bus nos misericorditer eruit: τ ad locū inevita
bilis iudicij mēs fatigata incessanter accedat.
Fatiget τ corpus saluatoris p posse corporea
imitādo vestigia. Job p se ac p nobis animan Job.23.
dis dicebat: Vestigia eius secutus ē pes me⁹.
Cū vero in via interdū quiescere volumus/se-
deamus hora sexta sic sup fontē. Fons iste si-
ue puteus abundātia est τ pfunditas terrenorū
fons iste emanatio delectationū est: fons iste p
funditas naturaliū τ scientiaꝝ humanaꝝ: fons
iste emanatio veterū scripturarū atq̄ cerimoni
arū est: quarū omniū bibitio sitim nō aufert/sz
multiplicat. Sed samaritana ierat iterum atq̄ Jo.4.
iterū haurire: cui fontis defectuz declarat ipse
saluator. Oīs qui biberit ex hac aq̄/sitiet iterū.
Sup quē fontē oportet supsedere/nō subiacere
Nō subijciat defectibilibus amor: nō em̄ quie-
scet subactus atq̄ agitatus calcaribus equus:
supsedens vero quiescit τ fert. Aut res nos de-
ferūt/aut ipsas deferimus: si deferūt/in adiuto
rio sunt: si deferimus/corpa τ corda grauāt. Su
per legē τ pphetas/sup cerimonias τ histori-
as veteris testamēti p intellectū fidei quiesca-
mus. Oīa em̄ expectabāt supsedentē iesuz. Si
qua sunt pfunda τ alta veteris testamēti/supse-
det dn̄s iesus: ad quē si accesseris/pfunditas le
gis antique subiacebit intelligētie fidei. Nā si- Exo.34.
cut velamē erat in facie moysi vt in eā filij israel
aspicere firme nō possent: sic τ nūc in cordibus
omniū: sed cū a quibuscūq̄ transit ad christuz
aufert velamē. Nihil ad salutē expediens latet
in veteri lege: sed christus in illa cum corpe seu
mystico intelligit figuratus/silr τ pphetatus.
Simili modo τ puteus altus est cui supsedet τ
christus cū corpe suo mystico: cuius q̄libet sin-
gularis fidelis fideliter mēbrū est. Quiescamus
in ambulatiōibus nostre mētis sup puteuz scri-
pturarū p fidē in hora sexta etate sic quota scili
cet: in qua diuina sunt reuelata mysteria. Supse
deamus ad puteū omniū naturaliū inuestigati
onū. Gratia penitus supsedere facit: p̄fert ipsa
nature: subijcit gratie creatura τ sua varietate
decurrēs natura. Puteus altus est/τ ab oībus
tote oīno impscrutabilis: fons est indecise su-
as varias fundēs aquas. Supsedendū est: nec
amplius hauriēda est de naturarum pfundissi-
mis aqua. Christus certe nō hausit: nec samari
tane suis verbis pmisit haurire: sed reliquit hy
driā ɔcupiscentiā τ volūtatē: quas ex ipsa solēt
implere q̄ ab huiuscemodi ɔquisitiōe vexant: sz
euacuat hydria ɔcupiscētie τ volūtatis: τ semp
reuertunt ad idē. Fons iste mihi aliud nō ostē
dit nisi om̄e a vero esse deficiēs: nec pficiēs quē
piā in salutē. Quod insinuat q̄ christus nō hau
sit/nec samaritanā pmisit haurire: sufficientem
aliā pollicitus aquā. Quippe virtuose q̄escit q̄
nō haurit imptinēs atq̄ defectus: sedēs corpe:
mēte vero in sublimia τ pfunda ɔsyderāda per
ambulās. Ambulabat iesus τ ibat p ciuitates et
castella theoria τ actu mores ordinās ad p̄sen-
tes/silr τ ad futuros quos p̄uidebat esse seq̄ces

in nullo sibi parcēs: p nobis omnia factus: nō
vsus vehiculis aut equis. Nunq̄ in suis itineri
bus legimus equitasse iesum: Excepto q in de
signatione mysterij ⁊ ostendēde humilitatis p
futuris successoribus eius in authoritate regi
minis/⁊ p sequacibus eius in imitatione virtu
Mat. 20 tis/semel ascendit asinā ⁊ pullū eiꝰ. Sed pꝓh do
lor q humilis asinus factus est superbissimus
equus. Apostoloꝝ vestimenta q̄bus suppositis
asinino dorso dn̄s ⁊ saluator supsedit/facta sūt
eburnee selle/similiter deaurate ornateq̄ mar
garitis: funis canabeus quo ligabat/ ducebat/
lorizabat animal subiugale/in sericas cessit ha
benas: ⁊ asininū caput versum est in equinū: et
auro vndiq̄ fulget: ⁊ sub dentibꝰ voluit in circu
lis. Dependebāt pedes iesu circa latera subiu
galis: nec in aliquo preterq̄ in elemēto leui ae
ris in solidi se figebant. Et laboriosa est atq̄ pe
nalis equitatio pedibus in aliquo nō firmatis.
Sed ve iterū atq̄ iterū q stupide facte sunt i ocu
lis intuentiū radiantes ad sustentationē pedū:
⁊ ad ostendendā in minimis vtentiū vanitatē.
Virga qua excitabat pigritia subiugalis/trāsi
uit in calcaria deaurata: q̄bꝰ a quiescente pede
delator equus vrget: ne laboret manus virgaꝫ
agitando p aera. Abhorruit ista saluator: ⁊ suis
moribꝰ iustissimis in posteris dissuasit: abre
nunciās materiei visibili auri ⁊ argenti: vt etiā
vnde posset emere nō haberet. Usus est aliquā
do nauigio sup vndas marinas/ potens oīno
aliter ⁊ subito trāsfretare: sed voluit similis ap
parere p oīa fratribus suis: ⁊ peccatorum flui
das aquas docuit ptrāsire. Ambulauit interdū
fixo vestigio siccoq̄ pede absq̄ nauigio sup ma
re: vt glorificationē corpis ostenderet: quā ab
instanti cōceptionis sue ipse possedit/sicut eter
noꝝ supgloriosius ⁊ sup omnē creaturā cōprehē
sor existēs: q̄uis voluerit p nobis incedere vt
viator. In qua etiā ambulatione fidelibꝰ menti
bus id ostendit/quantū virtus fidei ⁊ gratie su
perferat ipsi nature. Nā habet p fidē ⁊ gratiaꝫ
quod nature qua viuimꝰ oīno negat/eo merito
quo corrupta: q̄uis si manens in eo q condita
hoc donū cū ceteris pditis habuisset humiliter
ignoremus. Sed hec pficiens extitit a suis di
scipulis ⁊ cōnautis existimatus fantasma. Fan
tasma eñ est apparitio incorporee rei sub figu
ra corporea. Fantasma est apparitio vmbrosa
sub indistincta ⁊ incōprehensa figura. Fānta
sma est apparitio q̄ fit sensibꝰ cōturbatis timo
re aut aliqua passione. Fātasma est oīne vanū
quod videmus in somnis. Fantasma fit demo
nū illusione circa hoīs exteriorē sensum. Fā
tasma est aliq̄d existimatuꝫ aliud q̄ id quod est/
ex difficultate aut ex ignorantia discernendi.
Fantasma est quod inducit alicui ex aliquo ap
parēti/nō aūt existēti ex improuiso timorē. Fā
tasma imaginatiōis vanitas. Sed in nocte chri
stus in adiutoriū veniēs daturꝰ requiē fatiga
tis/securitateꝫ timentibꝰ/credit esse fantasma.
Regnat adhuc hec pessima existimatio sup ter
rā. Existimāt fantasma iudei oīa mysteria chri
sti: hoc pagani/hoc philosophi naturales et i
possibilia ⁊ quedam delyramēta credūt christi
hūiles actiōes: ⁊ velut fantasma fictum christi
mysteria/vitā ⁊ doctrinā existimāt fictiones. As
sentiūt aūt his grauiori delicto atq̄ pctō chri
stianoꝝ pfidi pctōres: q̄ si credunt interdū chri
sti mysteria: fantasmantibꝰ eiꝰ mores attribuunt
pauperē p christo fieri: castratū esse pꝓpter re
gna celestia: viuere in deiecta prudētia: vilesce
re coram hominibꝰ: castigare corpus/⁊ reduce
re in anime seruitutē: insistere vigilijs: orationi
bus intendere: querere solitudines: patienter p
peti passiones: illatas iniurias quieto animo to
lerare: alienū fieri a parentibus/ cognatis et no
tis. Adhuc dicūt esse fantasma: ⁊ fantasticos/
imo vesanos reputant taliū sectatores. Quadā
humana ratione mouebant qui tpe illo noctis
existimauerūt corpus christi esse fantasma: iu
dicantes solide impressioni cedere debere flu
xibile atq̄ transparens elementum: nec cogita
bant q in homine corpulento virtus esset tan
te agilitatis: vt nō mersus/sed rectus supnata
ret aquis: nec suspicabant aquas solidas fieri
posse subtus humanos pedes. Hominē ꝟo il
lum in quo erat oīs plenitudo diuinitatis/etiaꝫ
corporaliter nō credebāt illo in tpe supra mare
firmare vestigia: quousq̄ ad eos saluator confi
dēne dixerit sermonē/declarantē se esse q̄ erat.
Quē vtrū ipse esset petrus experientiā petijt vt
ambularet solide sup aquas: q̄ ad imperium de
scendit in mare defluctuante nauicula. Confi
dēs pgebat: dubitans mergebat. Quo liberato
de fluctibꝰ christus ascendit in nauē: ⁊ fluctuan
tia siluerūt. Ubi nāq̄ in gratia efficit/nihil do
minat aduersi/vt reuocet a portu salutis. Et se
cura est nauigatio/vbi connauta est dn̄s. Ipse
dominat potestati maris: ⁊ motū fluctuū eiꝰ mi
tigare in ppetuum pōt. Circa quā deambulatio
nē dn̄i saluatoris noteīꝰ ⁊ horā. Erat q̄ppe q̄r
ta vigilia noctis. Quid sit vigilia corpalis atq̄
spūalis/supra definisse me memini. Sed nox in
sacro eloquio sepe accipitur p pctō: iuxta illud
apl̄i: Qui dormiūt/nocte dormiūt: ⁊ q̄ ebrij sūt 1. Thes. 5.
nocte ebrij sunt. Et cūq̄ diuideret obumbrato
mysterio lucē a tenebris/virtutē scꝫ a pctis: ap
pellauit tenebras noctē. Et suo vocabulo id in
sinuat/videlicet pctm̄. A nocendo nox penitus
dicit: q viatoribꝰ nocet. Nihil eñi adeo viatori
bꝰ ad supna/vt peccatū intulit nocumēta. Non
eñi pctōr antiquus atq̄ inuisibilis hostis/sicut
peccatū viatoribꝰ nocet. Cuiꝰ noctis opace q̄
tuor sūt vigilie. Prima circa q̄litatē eiꝰ: q̄ ma
gno aīo ⁊ affectu sit in actū ab agēte deductū:
q̄tū in pꝓimū fecerit lesiōis: quāte ꝟo pꝓhibiti
onis extiterit quāteq̄ duritiōis. Multa eñi sūt
augmentātia q̄litatē pctī: q̄ pluris dissertiōis nō
sunt. Circa quā prima vigilia fit autoꝝ malo
rū: secūda circa nouitatē eius: tertia circa enor
mitatē eiꝰ: quarta circa displicentiā eiꝰ. Cū eñi
peccatū incipit displicere: ⁊ dn̄s incipit appa

rere datur⁹ mentib⁹ tranq̄llitatē a ventis ꝓhi-
bentib⁹ deuenire in portū. Displicētia pctī dei
cōplacentiā ꝓuocauit: ⁊ maluȝ quod displicet
penitentiā generat. Penitētia ṽo expectat i mi
sericordia regnū celoꝝ: quod ſm euāgelij sentē
tiā appropinquat. Ultima ꝑfecto est q̄rta isti
male noctis vigilia: vt in nos veniat vera displi
cētia pctōꝝ: q̄ deū mereꝛ in piā atq̝ misericor-
Ezechie.20 dē noticiā. Unū p Ezechielē dicit: Recordabi-
mini viaꝝ vestraꝝ ⁊ oīm sceleꝝ vestroꝝ/ q̄b⁹ pol
luti estis in eis: ⁊ displicebitis vobis in conspe-
ctu vestro i oīb⁹ malicijs vestris quas fecistis.
Et scietis q᷑ ego dn̄s: cū benefecero vobis pro
pter nomē meū. Ecce quarta vigilia/ in qua est
sedulo vigilandū: vt nobis nr̄a mala displiceāt:
q̄ displiceāt nobis creatoris beneficā facit ha-
bere scientiā. Nox est diabolus: nox est mūd⁹:
nox est vita p̄sens: nox synagoga: nox lex anti-
qua: nox tribulatio: que quaternas habet vigili
as. Sed qm̄ hic p nostris informādis morib⁹
viā tractandā sumpsim⁹ saluatoris/ haꝝ disser-
tōes intermittim⁹: q̄uis hec pauca dixerimus/
ne horā apparitiōis ei⁹ p forma moꝝ p̄terisse vi
Mar.4 deamur. Dormiuit etiaȝ saluator sup ceruical:
nō velut p̄actus a somno. Dn̄abat in oībus cor
pori suo: nec ei somnus nisi ꝑmissus/ imo voca-
tus obrepserat. Sed dormitio illa suo mō nota
uit ei⁹ nobis similitudinē in natura: ⁊ visus ē ca
ptare quietē: vt fragilib⁹ ⁊ infirmis daret auda-
ciā q̄escendi/ si necessitas exegisset. Dormitio il
la in naui aliq̄d ostēdit insigne virtutis: non so
lū in ip̄o q̄ sūma est virtus: sed in his/ quos suis
actib⁹ saluator ad recte viuendum informat: vt
ad tantam ꝑfectā ꝑfectionē q̄s possit euenire
aut studeat euenire: vt eū inquieta nō inquietēt/
⁊ ꝑicula nō pauefaciāt: neq̝ reuocēt a q̄ete aut
tranq̄llitate christifere pacis. Inquietum erat
mare: dormiebatq̝ saluator. Arietabāt ex omni
ꝑte ꝓcelle/ ⁊ dn̄s dormiebat. Irruebāt in naui
culā venti/ ⁊ dn̄s dormiebat. Proinde si in pa-
ce ip̄si⁹ obdormiuisti atq̝ obdormies/ oīno in
ꝑturbationib⁹ req̄esces. Nec tribulatio/ nec an
gustia/ neq̝ algor/ neq̝ penuria: ⁊ si quod malū
possibile deuentū: nō te diuidēt a quiete: quā es
in christo ⁊ cum christo ⁊ ꝑ christo ⁊ de christo
sortit⁹. Dormitio christi est cū ꝑmittit experiri
sequaces sui: cui⁹ animi/ cuiusve potētie/ cuius
ve sciētie/ cui⁹ ꝓmptitudinis sint cuiusve virtu
tis: vt cū seip̄os cognouerint a virtute deficere:
de seipsis humiliter diffidētes recurrāt in eum/
de quo nemo male diffidit aliquādo: q̄ cōfiden
tib⁹ in eo nunq̄ defuit: ⁊ sperātib⁹ in eo nunq̄
defecit. Quo circa excitat⁹ corp̄e/ q̄ aīo vigila-
bat/ postulatū impendit auxiliū: ventos ꝓhibēs
imꝑio ṽbi sui. Imꝑatio facta ventis ne nauicu
lam quā ip̄e ascēderat ꝯturbarēt: ad ecclesiā re-
lata catholicā maxima mysteria nūciat. Ad sin-
gulares hoīm mores aliā dat materiā disseren-
di: ip̄os claudēdos sumpsimus/ ip̄osq̝ ꝑtracte
mus. Uentus est inuisibilis flatus/ sed oīno sen
sibilis. Uent⁹ est inuisibilis impet⁹/ obstantia

q̄q̝ plura subuertens: quod Iob historialiter Job.1
clamat de vento/ q̄ irruit a regione deserti: q̄ cō
cussit quatuor angulos dom⁹/ ip̄samq̝ subuer-
tit. Uentus est q̄dā tēpestas aeris/ de corde ter
re ꝓueniēs. Uent⁹ est inuisibilis motor: visibi-
les motiōes in aqua ⁊ in leuib⁹ corꝑib⁹ faciens.
Uentus est sp̄us insensibilis ⁊ irrōnalis. Uen-
tus a vehendo dict⁹: q᷑ vehit in mare naues/ et
corꝑa mouet leuia sup terrā. Sp̄ualis vent⁹ est
demonū inuisibilis impetus atq̝ insufflatio in
aīa: vt nō quo ip̄sa q̄q̝ velit/ sed quo nō velit im
pellat. Uent⁹ aīe dicit̄ p̄dominās vanitas: ven-
tus aīe impulsio ad ꝯtraria: vent⁹ aīe ad malū
cōmotio subita/ nō p̄uisa. Uent⁹ sepe puluerem
de terra in oculis excitat: nec vnde venerit aut
quo ierit inueniꝛ: sic sepe diabolus insufflauit
puluerē terrenoꝝ. Uenti a saluatore ꝓhibiti/ in
uisibiles sunt in aīa tēpestates: aut a diabolo
excitate: aut de terra carnis nostre infecta pro-
grediētes: aut a mūdo aut a malis cōsultorib⁹
insufflate: quas nemo nisi saluator secreta pote
state a foribus nostre mentis auertit. Uita ho-
minis ventus est/ Iob dicente: Memento mei Job.7
deus: q᷑ vent⁹ est vita mea. Qui subiacet impe-
rio saluatoris: vt nullius hoīs vita p̄ter eius ꝓ
uidentiā ⁊ imꝑiū remittaꝛ in minus: aut ꝓten
daꝛ in ampli⁹. Uentus est vita hoīs: q᷑ velut vē
tus nō reliquit in suo motu vestigiū: nec vita ho
minū post recessum. Uentus nullo pōt in aere
obstaculo impediri/ q̄n aeris spacia queq̝ per-
currat: nec refrenari pōt hoīm vita q̄n vergat
in mortē. Posset tamē/ q̄uis nō faciat ip̄se sal-
uator/ q̄n oēs veniāt in mortē iustissimā condē-
nationē: cui adest potestas imēsa: hunc ventum
quē dicimus vitā/ potest de thesauris suis iteꝝ
reuocare: quod in generali resurrectiōe indubi
tata fide ꝑficiet. Uentus est vita nostra/ ip̄sa q̄-
dē aīa/ cui⁹ p̄sentia viuit: ⁊ corpus rōnalis est vē
tus ⁊ inuisibilis ab aspectu corporaliū oculoꝝ:
q̄ velut vent⁹ corꝑa/ sic ip̄a corpus cui est inclu
sa/ agitat ⁊ impellat. Et sicut ventoꝝ ignoratur
origo/ ⁊ in quē desinat terminus: sic aīaꝝ igno-
ramus originē: excepto q̄ credim⁹ q̄ cū corpo-
rib⁹ infunduntꝛ/ de nihilo ꝓcreanꝛ: ⁊ ip̄saꝝ ter-
minus nisi quantū fide credim⁹ sit ignot⁹. Istis
ventis q̄b⁹ iste mūdus ꝑagiꝛ ⁊ cōmoueꝛ/ salua-
tor imꝑat in secreto: ⁊ ex apto euāgelio p̄cepta
iusta diuulgat. Uentus est mors/ q̄ cū ꝛredine ⁊
dolōre oēs inuoluit. De quo p Iob dicit/ cum Job.27
de malo diuite loquereꝛ: Tollet eū vent⁹ vrens
⁊ auferet: ⁊ velut turbo rapiet euȝ de loco suo.
Mors ip̄a ventus inuisibilis est horrēdā acti-
onē/ imo p̄uaricationē faciēs cū corꝑe sensibili
vita priuat: cui⁹ nullus apparet aspectus: velut
cū corꝑa cōmonet vent⁹: facit tn̄ aspeꝛ sensum:
corꝑa ip̄a cū vitali natura ꝯfligit/ vt delectabilē
interimat sensum: velut cū ventus agitat corpo
ra p validū ⁊ inuisibilē/ sed sensibilē impulsum:
cui⁹ mortis solus saluator habet imperiū. Cla-
ues mortis ⁊ inferni/ in apocalypsi ostēdit ioan
ni se habere saluator. Uenti sunt inuisibiles ho

minũ amores atq timores. De q̃bus per Job
Job.28 dicit: Qui fecit ventis pondus. Venti q̃ sic sensi-
bilia corpa mouent/oino sunt impõderabiles:
sic τ inuisibiles alaꝝ affectiões. Sed q̃ creator
est omniũ cognitor τ saluator/nouit infallibili-
ter ponderare. Pondus q̃dẽ oim rerũ est illud/
quo res ferunt sursum vel deorsum natura vel
arte: aut quo res p̃ualent aut deualent in cõpa-
tiõe aut estimatiõe. Ipse fecit ventis pondus/q̃
lãce sue iusticie trutinat merita τ demerita sub-
iectoꝝ: q̃ amoris vigore aut palidatiõe proue-
niũt. Ipe fecit τ nouit quantũ mereať amor di-
uinus: quantũ tolereť humanꝰ: τ quantũ deme-
reať carnalis atq mũdanus: q̃ etiã timoribus
p̃ simile fecit τ pondus. Ipe fecit τ nouit quãtũ
sursum ferant amores põdere suo in diuina si-
ne supna: quantũ vo in ima mergant: quãtum
accedant ad spũalia τ virtutes: quantũ ad cor-
poralia τ vitia succedant: quantũ ad desi/quan
tũ ad p̃rimũ ferueant. Nemo suos aut alicuiꝰ
nouit ponderare amores: vnusq̃sq se aliq̃d di-
ligere nouit: quantum vo diligat aut ponderet
amor oino nõ nouit. Scimus nos diligere de-
um: sed ipsius amoris ignoramꝰ pfecto mensu
rã. Quãuis dolor τ sollicitudo quodãmodo põ
dera sunt amoris: cũ vnusq̃sq pari mõ doleat/
quo aliquid amauit amissum: ac etiã sollicitudi-
ne agiteť agendi τ pquirendi/quo dilexit aliq̃d
facere vel habere. Hec em ponderant amores
honestos τ inhonestos/diuinos siue humanos
q̃ pondera deꝰ amoribꝰ iustis posuit: vt quantũ
diligiť bonũ/tantũ defleať amissum aut nõ ha-
bitũ inquirať. Sollicitudo nãq agendi quod
iuste debeť ponderauit amorẽ: ipo ponderatore
Joh.14. dicente: Si diligitis me/mandata mea seruate.
Et q̃ diligit me/sermonẽ meũ seruabit. Timo-
res vo equa lance cũ amoribꝰ ponderãť. Nãq
timoribꝰ cautele atq obedientie pondera sunt
apposita: vt quantũ vnusquisq timet separari
ab oim conditore/atq in inferno detrudi: tan-
tũ caueat separãtia mala: quod in mũdo crimi-
nosi nõ faciũt. Nõ cauet latro furta/nec ꝑhor-
ret patibula: nõ cauet homicidia: nec truncatio
nẽ capitis odit: nõ cauet falsa cõmittere: nec p-
pter hoc ignis cauet incendiũ. Nõ cauet hõ se-
ditionẽ: nec timet a ciuitate p̃p̃ria exulare. Nec
cauent improuidi homies pctã/diuidẽtia nos a
deo/τ in infernũ mergentia. Sic separationem
aut illã intrusionẽ afferunt se timere. Proinde
diuina iusticia timoribꝰ pondera cautele appo
suit: vt ita caueat sicut timet. Nã q̃ timet in ve
ritate dñm/declinabit a malo. Scriptura dicit
Prouer.14. Sapiens timet τ declinat a malo. Et alibi: Ti-
Ibidẽ.8 mor dñi odit malum. Et qui timet penas eter-
nas/nõ cõmittet trahẽtia mala. Vere timor do
mini custodia legũ. Põdus aliud timoris obe
Eccl.7 diẽtia est. Qui timet dñm (dicit scriptura) nihil
negligit. Põdus timoris obediẽtia iusta: vt nõ
obmittať sanctũ p̃ceptũ: τ quod scrõ mãdato su
sceptũ est/obediẽtia scrã pficiat. Propterea di-
Eccl.2 cit: Qui timetis dñm/credite illi: τ nõ euacuabi

tur merces vestra. Illi deo credũt/q̃ eius mãda
ta pficiũt. Et iterũ: Qui timetis dñm/diligite il- Eccl.2
lũ: τ illuminabunť corda vestra. Qui vo in veri-
tate diligit/obedit τ pficit iussa dilecti. Et iterũ:
Qui timẽt dñm/reqrunt q̃ placita sũt illi. Pro-
fecto illi diuina placita reqrunt: q̃ ei in his que
p sacra eloquia declarauit sibi placere/sine cõ-
tradictione obediũt. Hec siquidẽ pondera e re-
gione dñs amoribꝰ τ timoribꝰ posuit: velut illa
q̃ cõtra librãda numismata in trutina oppo-
nunť. Sed pspicacius claret/q pondera dignis
sima supposuit scz beneficia q sumus: τ q sic su
mus/τ q redẽpti suo sanguine sumꝰ: τ q etiam
eternoꝝ accepimꝰ repromissionẽ. Hec nempe
ita imposita sunt velut iugũ sup colla istoꝝ bo-
num: vt nihil in amore atq timore sit pondero-
sius τ leuiꝰ sentiẽdũ. Hoc iugũ saluator ipe su-
is sequacibus nitebať dulciter atq suauiter im
ponere: vt colla leniret/nõ frangerent. Dice-
bat enim: Tollite iugũ meũ sup vos. Iugũ em Mat.11
meũ suaue est: τ onus meũ leue. Suauia põde-
ra imposuit amori: leuia vo timori apposuit: vt
ex beneficijs susceptis atq pmissis amor totus
se cõuerteret in authorẽ: oẽm aũt honorẽ sibi ti-
mor inferret. Sunt τ venti videlicet diuine pu-
nitiões siue vindicte: que de occultis thesauris
dñi/scz de occultis iudicijs eiꝰ pducunť: de qui
bus psalmista dicit: Qui pducit ventos de the Psal.134
sauris suis: inuisibiles vindictas atq punitio-
nes: aut angelos tenebraꝝ/iusticie dei vltricis
executores: q̃bus ipe imperat/ne tantũ seuiãt/quã
tum puniendi merenť: τ angelos tenebraꝝ coer
cet/ne tantũ noceãt quantũ cupiũt. Venti agi-
tantes mẽtis nostre naniculã/q̃bus saluator im
perat τ coercet/sunt varia consilia siue doctri-
ne: q̃ sepe variant alam a veritatis fundamẽto:
mouentes vt gradiať p deuia/recta queq relin
quens. Ex hoc em Ecclesiastici dicit: Nõ ven- Eccl.5
tiles te in omnẽ ventũ: τ nõ eas in omnẽ viam.
Tanq̃ p̃priũ possessoruũ mens hominũ insta-
bilitatẽ possidet: τ sepe credit omni vento doctri-
ne: τ verbis ventosis sub specie boni plerũq p-
stat assensum: τ eo fit deuior quo pluribꝰ diuer-
sa loquentibꝰ credit. Circũferri rumoꝝ vento/
vicinũ pnũciat adesse mentis naufragiũ. Venti
sup terrã viarũ vestigia nõ relinquunt: sed post
ipsoꝝ pcessum ostendunť dãna que faciũt: era-
dicationes arboꝝ/subuersiones domoꝝ/equo-
ris tẽpestates/ex q̃bꝰ submergunť τ naues. Sic
sepe faciũt inuisibiles demones nõ relinquen-
tes odomas aut vestigia cũ incedũt: sꝫ in posteꝝ
sentiunť mala pessima que fecerũt. De q̃bus in
canonica iude apostoli dicit: cũ ipse de puersis
hominibꝰ loqueret: Nubes sine aqua que a vẽtis
circũferunť. Venti siquidẽ nubiũ sũt motores/
sed oino inuisibiles: vt res mota videať atq dis
cernať dũ moueť: sed penitus motorẽ nõ videat
humanus aspectus. Nubes igit sine aqua sunt
sine gratia pctores τ salutari doctrina contem
ptibiliter leues: qui ab inuisibilibꝰ demonibus
nunq̃ visis mouenť: quibꝰ solus saluator impe-

rat ne ſubmergāt ꝯcitatis tēpeſtatib⁹ aīe nauē
aut a ſalutarib⁹ mercimonijs faciant remane-
re inanē. Sunt venti vitales quatuor/a q̄b⁹ im
perio dn̄i venit viuificans ſpūs: ⁊ fecit reuiui-
ſcere oſſa q̄ vita carebāt: ſed neq̧ poſſunt venti
viuificantē ſpūm emittere/niſi acti ab imperio
ſūmi regis. Venti flatus ſunt: ſed quatuor ſpū-
ales venti flatū aliū ad vitā emittunt. Inſuffla
uit deus in adā/⁊ factus eſt in aīam viuentem.
Inſufflant venti ab imꝑio dn̄i: ⁊ emittunt ſpm̄
viuificantē. Hos ꝑuidebat Ezechiel/cum dice-
Ezech.37 bat: Hec dicit dn̄s deus: A quatuor ventis celi
veni ſpūs: ⁊ inſuffla ſuꝑ interfectos iſtos ⁊ re-
uiuiſcant. Celū ē celatū myſterium eccleſie ſiue
virtutū ⁊ beneficioꝝ dei. in cuius regionib⁹ ſūt
quatuor venti/a quib⁹ ſpūs viuificatiu⁹ egredit̄
⁊ inſufflat in animas interfectas a diabolo ⁊ re
uiuiſcunt: quoꝝ vnus eſt ſtudiū inquirendi ſe-
dulo creatorē. Licet em̄ oī viuenti querere verū
deū: ⁊ hoc nulla lex hoīm vnq̄ probibuit: q̄uis
chriſtū habere in deū verꝝ querere p̄imū eſt in
omni virtute: atq̧ oēm virtutē virtus iſta cōſo-
ciat: ⁊ quo prima campū ſpūalis agonis ingre-
dit̄: vltima remanet ⁊ nunq̄ egredit̄. Ipſa por
ro initiat/comitat̄/⁊ ſine fine finit. Igit̄ quere-
re veraciter verꝝ deū inuiſibilis ⁊ magna cōmo-
tio eſt ſpūalis venti: a quo ſpūs viuificās ꝓue-
nit. Cui ventus magne cōmotionis ſubſequit̄/
ſcꝫ fides: qua ſupra naturā ⁊ intellectū aīa cō-
mouet̄. Nā in hac vita deū querere aut inueni-
re aliter nō poſſum⁹/niſi nos impellat fidei vē-
tus. Ventus iſte nō eſt nature: q2 nec a natura
fides ipſa conſurgit: nec ab humano intellectu
inſurgit in nobis: vnde cōmotio fidei exiſtit oī-
no mirabilis. Spei ventus ſine tēpeſtate proce
dit de thalamo celati myſterij: ⁊ ab inferiorib⁹
ad ſuꝑiora quē agitat/ꝓuehit ⁊ impellit: vt reli-
cta felicitate terrena/oīno ſperet̄ eterna. Chari
tas ventus eſt ſuauiſſimus: ⁊ dulciter flat in ani
mas virtutibus aptas: ⁊ ꝓuehit ⁊ introducit in
portum iuſtiſſime atq̧ ſanctiſſime voluptatis:
nec infirmitatē generat: ſed quod ſanū eſt ipſa
ꝓducit. He nāq̧ quatuor virtutes inuiſibiles ⁊
diuine/ſolū habent hoīes in infidelitate atq̧ in
in peccatis mortuos viuificare. Cardinales ve
ro tm̄ habēt diſponere hominū bonos mores.
Nā ſi viuificare hoīes potuiſſent/arbitrare-
mur hominē poſſe iuſtificari preter fidē/ſpem
⁊ charitatē: ⁊ de multis philoſophis eſſet mini
me ambigendū: q̄ in quatuor virtutib⁹ erāt vſq̧
quaq̧ ſolertes: quod credere nefas eſt. Ab iſtis
quatuor ventis ſuaue mouentibus egredit̄ q̄-
dā diuina ⁊ inuiſibilis potentia/ſiue virtus/ſeu
incōprehenſibilis actio inuiſibiliter mouens: q̄
vocat̄ viuificans ſpūs: vt ab eo quod Ezechiel
ꝑſpiciebat ꝑ oſtēſam viſionē in corꝑe fieri/ſimi
litudo trahat̄ ad ſpūales ⁊ inuiſibiles que ſūt
in animabus ſepiſſime actiones. Unde igit̄ ani
ma ꝑ infidelitatē mortua reuiuiſcit: niſi cū inui-
ſibilis operatio iſtaꝝ virtutū ipſam reuiuiſcere
facit? Unde anime obrute ponderib⁹ peccatoꝝ
ad ſpūalē vitā redeunt: niſi cū ab iſtis virtutib⁹
mirifico flatu inuiſibiliter inſufflant̄? Unde a dia-
bolo diuerſimode interfecte gladijs operꝝ iniu-
ſtoꝝ vitā gratie ꝑditā recipiunt: niſi ab iſtis vē-
tis virtutū inſufflet̄ ſpūs: qui aīas mortuas ex
carentia gratie/ nō priuatas vita nature/redire
facit ad vitā que donat̄ ꝑ gratiā? Sed nec cre-
dat̄ ſpūs tertia trinitatis ꝑſona: ſed iſtis virtu-
tibus quedā ſecreta cōceſſa potentia. Hi venti
videlicet virtutes inuiſe mouentes atq̧ ſufflan
tes/hanc viuificantē potentiā nō emittunt: niſi
diuino imꝑio excitent̄. Proinde neceſſaria eſt
oratio ad ventoꝝ imperatorē: vt ipſe imꝑet ven
tis his/vt ſpm̄ viuificantē inſufflet in nos pec-
catoꝝ gladijs interfectos. Quatuor alios ven
tos celi pugnare in mari vidit balthaſar rex ba
bylonis in oſtenſa viſione. Pretermittentes tn̄
viſionis cōiecturā ⁊ ordinē rei geſte: vt ex con-
iectura inotuit: q2 geſta chriſti agimus/morib⁹
intendamus. Qm̄ p̄ter aerē nequeūt eſſe venti:
venti celi/venti aeris ſunt: nā ſupra aerē ī ſphe
ra ignis ⁊ deinde venti eſſe nō poſſunt: ſubter-
ranea ĩo penetrare non valent. Quod ſi aliq̄s
vapor interdū includit̄/cū exire ꝑ naturā in cō-
munē aerē cogit̄/terra cōcutit̄: nec ingrediunt̄
ꝓfunda ſecretioris elemēti: ſed tm̄ ſuꝑficiē agi
tationib⁹ vexāt. Celū igit̄ vnde ſunt venti/hūa
na mēs eſt: que velut aer corporeas ⁊ viſibiles
recipit impꝛſſiones: ſic ⁊ hoīm recipit inuiſibi-
les affectiōes. Et ſicut aer natura obſcurus eſt
nec a ſeipſo diluceſcere valet: ſed a corporibus
ſuperioꝝ orbiū atq̧ celoꝝ luminis beneficia ſu-
ſcipit: ſic mens hoīm ſedib⁹ terralib⁹ ſedet/ niſi
a ſuꝑioribus potentijs illuſtret̄. Hui⁹ vēti ſunt
quatuor affectiones in mūdo iſto aut in corde
hominū/velut in quodā mari magno pugnan-
tes: de q̄bus aliqui antiquoꝝ de virtutib⁹ ſub-
tiliſſimi tractatores ſententialiter diffinierūt ca
dere nō poſſe ſeu debere in aīo ſapiētis. Sed
nō aſpexerūt in gratiā chriſtianā: que aliter q̄
naturaliter ⁊ humane a nature radicib⁹ ſubuer
tit hūanas hoīm mentes: nō ꝙ naturā creatam
in aliud mutet/ſed aliter faciat affici atq̧ quie-
ſcere. Pugnāt quatuor venti/ſcꝫ gaudiū et do-
lor/ſpes ⁊ timor in corde hoīm: ⁊ cōtra diffini-
tionē ſapientū/aut nō ſinūt aīam eſſe felicē ſiue
quietā: aut illā in meliora cōpellunt. Nam ſi nō
gaudendū/ergo nulla ſunt bona p̄ſentia: ſi non
dolendū/nulla ſunt p̄ſentia mala: ſi non ſperan
dū/nulla bona futura: ſi nō timendū/nō poſſunt
ꝯtingere mala. Si ex his nullo mō eſt varian-
dus affectus: inuanū ſacra ſcriptura de his af-
fectionib⁹ in ſuis locis tantū eloquit̄. Nam gau
get ⁊ ad gaudiū p̄ſens inuitat̄ familia chriſti ſa
cro redēpta ſanguine/ab ipſa ſententia ſctā ei⁹:
Gaudete ⁊ exultate: qm̄ merces veſtra copioſa Mat.5
eſt in celis. Et q̄uis gaudiū nō ſit preſentib⁹ bo
nis: tamē preſenter gaudendum eſt de futuris.
Et licet gaudendū nō ſit de exterioꝛib⁹ bonis:
gaudendū penitus eſt de in anima celatis vir-
tutibus. Nec nō in tribulationib⁹ vult nos gau

Jaco.1 dere apls Jacob⁹/dicēs: Oē gaudiū existimate frēs cū i tētatiōes varias incideritis. Et Paulus apls i pñti gaudebat/cū dicebat: Gaudeo in tribulatiōib⁹ meis p vobis. Et i actib⁹ aploꝝ legit
Act.5. Ibāt apli gaudētes a ↄspectu ↄsilij: qm̄ digni habiti sūt p noīe iesu ↄtumeliā pati. Et de aīe puritate seu ꝟtute gaudēdū admonet sentētia salomo
Sap.8 nis. Nō hȝ amaritudinē cōuersatio eius/ neq̄ tediū cōuict⁹ illi⁹: sȝ leticiā ꝛ gaudiū: quod de sapiā q̄ ꝟior ē virtutis ↄfitet ista sniā. Hic eni audacter affirmo/ q̄ etiā de virtute agēdū: nō solū q̄r vitā lōgiorē auferat: sed etiā si cū vita ista oīs vita finiret.
Eccl.30 Et fili⁹ syrach dicit: Nō ē ablectatio sup cordis gaudiū/quod aliūde q̄ de puritate siue virtute in pñti euenire nō pōt. Hic icipiūt familie serē christi celeberrima cordis gaudia. Inq̄t eīn ad Phi
Phil.4 lippēses aplē: Gaudete i dño sp: iteꝝ dico gaude
Joh.20. te. In pñti gauisi sūt discipli viso dño. Et magi
Mat.2. q̄ sapiētes hūani erāt/ vidētes quā pdiderant stellā/ gauisi sūt gaudio magno valde. In pñti hec
Psal.31. scriptura loq̄t iustis: Letami i dño ꝛ exultate iu
Psal.4 sti: ꝛ gl'ami oēs recti corde. Et alibi: Dedisti leticiā in corde meo. Et iteꝝ: Letabit dauid cū audi
Psal.121 uit diuīa oracl'a/ dicēs: Letat⁹ sū i his q̄ dicta sūt mihi. Luce clari⁹ pȝ gaudiū adesse iustis de p̄sentib⁹ ꝟtutib⁹: ꝛ i pñti gaudere de pmissis celestib⁹. Silr ꝛ dolorib⁹ angit dei familia. Et etiā in sapiētissimis iustis aut vocatis vocabulo christianis dolor isedit: ꝛ affecit affectiōe dolor ipoꝝ rectissimas mētes. Doluit virgo diuīa/ eterni regis filia/ christi mr/ spūsscti spōsa: ꝛ cū suo viro ꝟ
Luc.2. bis de absentia filij ē ptestata dolorē/ dicēs: Fili quid fecisti nobis sic? ecce pater tuus et ego dolētes q̄rebam⁹ te. Silr symeon trāsuerberādo doloris gladio nūciauerat: quod ꝛ factū est tpe passiōis. Ipemet saluator virtutū author ꝛ forma affectionē doloris assūpsit: quā ꝛ
Joh.12 ꝟbis ptestat⁹ ē/ dicēs: Nūc aūt aīa mea turbata
Mat.26 est i memetipso. Et alibi: Tristis est aīa mea vsq̄
Job.16 ad mortē. Et Job dolorib⁹ replebat/ dicēs: Si locut⁹ fuero/ nō q̄escet dolor me⁹: ꝛ si tacuero/ ipse
Hiere.4 nō recedet a me. Et hieremias p hierlm dolorib⁹ afficiebat/ dicēs: Uētrē meū doleo: vētrē meū doleo. Nō eīn vētrē corpis/ sȝ mētis dicebat dolorib⁹ agitari. Nec itellexerūt verā sapiāȝ/ q̄ vētū doloris atq̄ tristicie anio sapiētis accidere posse aut debere negauerūt. Inq̄t eni scriptura diuīa:
Eccle.7. Cor sapiētū vbi tristicia: cor stultoꝝ vbi leticia. Etiā i pñti q̄ntalibet sapiētes mlti agūt dolores. In spe ꝟo olm viuētiū ꝛ vētū rōne tota vita pagit: nō solū p eternis/ sȝ etiā p tpalib⁹ ꝛ pfuturis bonis. In puectiōib⁹ ꝟo i virtute spes insidet aīo melioris/ scȝ itellectualis ꝟtutis: quod eīn ꝟtutis altitudinē cognouerūt/ sperauerūt boni existētes effici meliores. Ad spē ꝟo supioꝝ bonorū mores/ gesta ꝟoꝝ olm antiquoꝝ nos vocāt: iuitāt ppħetica dicta. Et oīs etas/ oīs natio p christū suosq̄ doctores ad spē eterne vite mutata ē.
Eccl.1 Refellit illos de timore ista sniā: Initiū sapie ti
Ibidē mor dñi. Et illa: Qui sine timore ē/ iustificari nō
Prouer.14 pōt. Et illa: Qui timet dñm/ declinat a malo. Et tutor ē sapiētissim⁹ pupilloꝝ sedulus timor. Nec

q̄s i holb⁹ pter cōsimatorē olm bonoꝝ iesuȝ ad tātā pfectionē i hac vita puenit: vt velut ductore post tergū seq̄nte/ cōmitāte a laterib⁹ timore sancto nō idigeret. Cōsueuerūt etiā alijs holb⁹ insinuari: leticia/ turbatō/ timor/ cupiditas. Sȝ de no
mib⁹ nō ꝟtit q̄stio: vbi ē in cognitiōe quod dicit. Gaudet familia christi de bonis opib⁹: de istis virtutib⁹ aīe: de pmissiōe supna: de pximoꝝ pfectu atq̄ virtute. Dolet atq̄ tristat si deficit i pfectu vite agēde: si decidit p negligētiā: si aliq̄ corruit p iprobā volūtatē: dolet de pximo/ si a ꝟtutib⁹ se auertit. Cōcupiscit aut sperat i bono pficere: aggregare iternas ꝟtutes: ipaꝝ effect⁹ clodere morib⁹: ↄcupiscit ꝛ sperat vitā eternā: ꝛ p primo filis cura crescit. Timet peccare: timet deficere: timet male placere: timet diuinū diuortiuȝ: expauescit ↄsortiū demonū: ꝛ filij timore sibi vetat ꝛ primū. Gaudet atq̄ letat de virtutib⁹: dolet atq̄ tristat de pcti miseria: sperat ꝛ cōcupiscit misicordiā: timet horrēdā christi iusticiā. Hi vē
ti pugnāt i mari magno cordis holm. Hi q̄tuor Dan.7
vētos ↄtrarios mūdi hñt ex aduerso: his solum christ⁹ impat ꝟbo sui pcepti. Ista q̄ pdicta ē impatio facta vētis/ magnū nobis i impio ꝛ i vētis inuit sacrm/ ex his q̄ posita sūt: ac etiā vt ex eis in ampliora trāsferat ↄsyderatio itelligētiū: sȝ maiora ↄsyderēt q̄ nec poni potuerūt. Hoc siq̄dē addat idagat lector: q̄ gaudiū/ dolor/ spes et timor tpaliū velut vēti turbinū i corde nfo intrāt: atq̄ cū suprapositis vsq̄ ad finē vite nre sine pace atq̄ sine itermissiōe cōpugnāt: q̄b⁹ solū altissim⁹ nouit impare atq̄ cōpescere. Quez pugna delectat exteri⁹/ nūq̄ noscit quō agat iteri⁹. Actionē q̄ndā atq̄ mirādā nri saluatoris pficgam⁹ mētib⁹ nostris: in eo q̄ ipe liber existēs/ imo dñs olm: tributa mūdi regib⁹ ad deuitāda scādala soluit: cui⁹ solutiōis ordinē causā ispiciam⁹. [Cū venisset Mat.17
iesus cū discipulis suis capharnaū: accesserūt hi q̄ p regib⁹ a romanis ipatorib⁹ cōstituti didrachma capiebāt ad petrū: ꝛ dixerūt ei: Magr vr nō soluit didrachma. Et ait petr⁹: Etiā. Et cū itrasset in domū puenit eū iesus/ dicēs: Quid tibi videt simō? Reges terre a q̄b⁹ accipiūt tributū vel cēsū: a filijs suis/ an ab alienis? Et ille dixit: Ab alienis. Dixit illi iesus: Ergo liberi sūt filij. Ut autē nō scādalizem⁹ eos/ vade ad mare ꝛ mitte hamū: ꝛ eū piscē q̄ pmo ascēderit/ tolle. Et apto ore ei⁹ i uenies staterē: illū da eis p me ꝛ te.] Censuū reipublice exactores credebant saluatorē in cōitate holm debere subijci terrenis regib⁹ i tributo: nihil aliud i eo q̄ holeȝ attendētes. Quod vtiq̄ saluator nr pnoscēs anticipauit petrū iterrogatū: q̄ de hac re iterrogatur⁹ erat ꝛ christū. Et determinatōe facta/ extitit didrachma solutū. Et filij terrenoꝝ regū liberi sūt a cēsib⁹: mlto magis eterni regis filij ꝛ familia ipi⁹ sibi ad seq̄lā vsq̄ ad morteȝ dicata: et is marie dȝ eē liber q̄ nihil possidet aut possidere intēdit quod iure aliquo sub terrenoꝝ dñio regū cadit. Sȝ christ⁹ voluit soluere: nō velut a iure solutiōis astrict⁹/ sȝ vt scādalū deuitaret: nō i se aut i discipulis/ sȝ i his q̄ cēsū ab holb⁹ exigebāt. Expedit ei saluatoris exēplo si q̄ possu

nu⁹ scādala i holb⁹ deuitare: quousq; ꝟitas vita
siue iusticia siue q̄cūq; virt⁹ vicinaret exilio. Aliq̄
istar aliq̄d dirimat/ scādalū iuste a diuia licētia p
mitti euenire. Nō ei aliā allegauit solutiōis cau
sā: nisi vt scādalū deuitaret i p̄rimo. Pro modi-
ca eīn re soluēda/dimittēda vel dāda seu offerēda:
q̄tūcūq; diuia iura nō cogāt: aut ꝯdite leges i iu
sticie moderamie nō astringāt: cū euēt⁹ rex eue-
nit/nō sūt argumēta defensiōis monēda: Tēpor
ꝟborūq; ꝑditio excesserit sepissime cēsū: ⁊ melius
pacē redimere q̄ litigare ꝑ re. Nec nouerūt oēs
libertatē iustor. Et cū exactorib⁹ reipublice hr̄e
litigiū/in p̄iudiciū ꝟtit litigātiū. Dēm eīn sibi vē
dicat rōnē/q̄ ꝑ republica loq̄t aut certat. Pote-
rat nāq; saluator supra homies deitatē allegare
de⁹ ꝑfecto erat/⁊ oim abdicationē iferre. Nihil
eīn hēbat neq; familia ei⁹ fide genita quod subia
ceret cēsib⁹ regū. Poterat ei se suosq; seq̄ces ab
oi exactiōe reddere i libertatē: s; voluit subiace-
re velut reipublice ac honeste iusticie non aduer
sus. Et cū soluere vellet/oino ꝑpriū peculiū vn̄
solueret nō hēbat. Hūanas artes ipe non fecit:
vn̄ pecuniā crumenaret atq; cumularet: terrenū
p̄rimoniū aut mām̄oniū nō hēbat. Mortu⁹ ei pſ
putatiu⁹ ioseph nihil sibi relinquēs hereditario
more: paup enim carpētari⁹ fuerat. Nec christ⁹
⁊ virgo legūt instrumēta carpētaria vēdidisse in
ꝑpriū/aut exposuisse cōmercio ꝑpter ipi⁹ deces-
sū. Mr̄ paupcula erat: ⁊ vitā acu ⁊ colo q̄sierat:
quousq; christ⁹ cepit euāgelizare sup̄na: ⁊ sue do
ctrine atq; imitatiōis q̄rere discipl'os. Extūc vi-
xit secūdū educatū filij atq; ducatū: nec ipa legit
dotis aliq̄d habuisse. Profecto christ⁹ paupes
possessibilib⁹ reb⁹ mobilib⁹ voluit hr̄e parētes:
falso ei p̄dicasset ꝯtēptū mūdi/ ⁊ argueret mūdi
diuites si abūdasset i cēsib⁹: ⁊ i dolo p̄dicasset su-
p̄na/terrenis opib⁹ fult⁹. Et forte q̄ tūc i illo col
legio aliq̄d hēbat de stipe largita īntuitu pietatis
Nō eīn asseuerat scriptura/q̄ sp̄ hr̄et iudas pecu
niā i loculis: q̄ q̄ dabāt/pauper expēdebant ad
vsū. Mos ꝑbatissim⁹ ē/q̄ q̄ de datis cōtribuunt/
nec aliūde hn̄t vn̄ tribuāt nisi dent: ⁊ cū vidēt pau
peres indigētes/largiri nō differūt/q̄ sp̄ non hn̄t
loculos plenos. Quod si sic volum⁹ opinari/ma
gis in ipietatē q̄ i pietate ꝟgit opinio. Si aūt ol-
no i tp̄e aliq̄d hēbat christi sctm̄ collegiū: noluit
ipe cōuertere i ꝑpriū vsū: ne subuētiōes pauper
defraudaret: ꝑ q̄b⁹ p̄mittebat oblata deferri: nec
expectare voluit ab amico/ne p̄fūctoria re ami-
cari alicui videret: aut cōfidētiā ondere de tpali
b⁹ ⁊ locupletib⁹ amicis: q̄ de diuitiar sūt mune-
re: nō de genere paupⁱtatis: q̄ ipe splēdebat: ⁊ ful-
gere voluit quos vere appellauit amicos. S; q̄m
ꝑpter legē hoim ⁊ cogētis rōnis tributū soluere
disponebat p̄ter legē ⁊ ordinem/q̄b⁹ diuitie atq;
numismata conq̄rūt: cēsualē staterē voluit repi-
ri: vt iueniret in ore marini piscis moneta imp̄ssa
stigmatib⁹ tribuenda ꝑ censu: vt saluator ait/da
eis ꝑ me ⁊ te. Pro seipo q̄re saluator voluit sol-
ui: ⁊ de discipulis alijs nullā mētionē fecit/sed de
petro. Pro seipso nēpe saluator solui voluit: ne
reipublice cōtrari⁹ videret; aut cōturbare publi-
cos bonos mores. Nō eīn spectat ad aliquē p̄u
dētē/ipos etiā i modico cōturbare. Placēt nēpe
christo mores publici/si sūt iusti: nec decebat eū
cōtētiōib⁹ deseruire in allegatiōe iuris sue altissi
me libertatis: cū etiā aliter potuisset frenare oīm
mētes ad credēdū quod erat ⁊ quod agebat. S;
cū mūdanis ⁊ puris hūanis hūanū voluit hr̄e i-
cessū: excepto quod diuie redemit: ⁊ supra hūani
tatē diffūdit i hoim corda grām ⁊ virtutē. Pro
petro vic; voluit q̄ solueret: ⁊ ꝑ tota familia sua
sc; aplor: sed petrū speciali⁹ noiauit velut p̄ordi
natū toti⁹ ꝟticē chori ⁊ protosignifer post chri
stū toti⁹ religiōis christiane sctē trinitatis cultri-
cis: cōfirmādū ꝟo ab ipo post ipi⁹ sctām resurre
ctionē: vt quod actū ē ꝑ petro/ꝑ toto christi col
legio factū fuisse credat. In huiuscemodi actiōe
toti⁹ nr̄e redēptiōis fulget mysteriū. Nam actor
christ⁹/piscis christ⁹/stater christ⁹: quo exhibito
liberamur a debito tartareo male tēti. Mare se-
culū/⁊ totaliū amaritudo ⁊ abūdantia passionū.
Petrus tota ecclesia orthodoxa. Sed mores in
hoc volumine p̄ordinauimus/non mysteria: id-
circo indiscussa remaneāt. Declaratio ꝟo inuēti
stateris i nūero miraculor poti⁹ ponenda cēset.

¶ Qualiter se habuit saluator inuitatus ad cōuiuia. Capl'm X

Legit christ⁹ accessisse ad ꝯuiuia iuitat⁹: Lu. 7 et 14
nō edēdi auiditate/s; ad ondēdā iopē vi-
tā: q̄uis nō oia ꝯuiuia ꝑpt sustētationē
inopū fiāt: s; ad voracitatē diuitū ⁊ cōuiuar/⁊ p̄-
textu mutue visiōis/⁊ i ostentatiōe vanissime lau
dis. S; christ⁹ opib⁹/domib⁹/larib⁹/domicilijs
ꝑprijs carēs/etiā i cōuiuijs vite sumebat cōpen-
dia: ea p̄citate/q̄ virtutū decebat autorē: ⁊ forma
viuēdi quā se holb⁹ i inferiorib⁹ fecerat hūana-
t⁹. Pretēdebat nāq; saluator se cōem ondere: ne
singularitate supbie notaret. Et q̄ i cōuiuijs se-
pe oculi edētiū familiari⁹ i alterutras facies dei
gūt: ⁊ q̄dā certa seriositate gest⁹ notāt et mores:
idcirco saluator ocul'taliū talr se obiecit: velut q̄
notari volebat de sua irrep̄hēsibili vita: nō inani
ter/s; ꝑ īuētiū bono. Et q̄ visibilr ⁊ ꝑbabilr co
medebat q̄ fātasma nō erat/sed ver⁹ hō erat: ⁊ ex
aspectu exteriori hūanis mēb⁹ ondebat: diuini
tatē ꝟo i his ⁊ alijs gestib⁹ reseruabat fidei. Pa
tiebat saluator atq; volebat q̄ eis suspicio de cor
dib⁹ hoim tolleret: nec aliud crederet/q̄ quod i
ꝟitate erat: vt mysteriū nr̄e redēptiōis atq; salu-
tis crederet i hoie diuie cōpletū: ex hoc de seipo
certitudinē s̄m decētiā inferebat. Ibat etiā diui
nus ad cōuiuia: ne crederet fugax: ⁊ quod hoim
q̄ aliq̄d videbāt/iudicaret deuitare cōspecti⁹. So
lēt eīn i cōuiuijs m̄lta cōq̄ri ⁊ tentari viror prudē
tia curiose silr ⁊ opportune. Hoc eīn saluator q̄-
rebat: vt nō ad subuersionē ⁊ hypocritalr/s; ꝟa-
cit q̄lis vita/ꝟbis/morib⁹ erat/ ab oib⁹ ꝑbaret:
vt ꝑbat⁹ nō reprobaret. Accidit sepe in cōuiuijs
m̄lta loq̄ndi materia: quā exigebat doctor nobil
vt doceret ignaros: ⁊ iusta ac necessaria q̄rētibus
atq; iterrogātib⁹ r̄nderet. In q̄b⁹ mēte magis q̄
corpe se pascebat: maxime apud eos ⁊ inter illos
quor corda erāt receptacula verbi sui. Et sump-

bat corpe cibū: ⁊ refūdebat ex ore suo in audiē-
tiū corda doctrinam: ⁊ nobiliora ꝙ accepat ero
gabat: spūalia ꝑ corpalib⁹ benigne repēdēs: si-
mulqꝫ cognoscēs ifinitū eē pmiū eū suscepisse hospi
tio. Et ꝑ corpale hospitiū ad cordis iteriora ꝑ fi
dē tētabat igressū. Uolebat eñ ab hoīb⁹ recipi
ꝑ fidē ⁊ diligi charitate: quā ipe pat⁹ erat diffun
dere i cordib⁹ vere credētiū. Hoc totū sibi solū
existimabat ad cibū volūtatē pfecisse patnā: ꝙ ta
lis erat vt oīs ꝙ videbat eū atqꝫ credebat / hēret
vitā etnā: ꝑ eo ꝙ ꝙ recipiebat eū a vera creduli
tate atqꝫ dilectōe / recipiebat pfez etnū: eū in tpē
ab etno pfinito mittētē. Et i hoc tāta familiari
tate inuitātib⁹ ⁊ cōuiuis ⁊ pctōrib⁹ ꝯdescēdit: vt
eū scribe ⁊ pharisei falsa suspitiōe notarēt / ꝙ cū
pctōrib⁹ mādūcaret ⁊ biberet acsi pctōr: qꝛ reci
piebat i ꝯsortio pctōres. Mos eñ ē ⁊ rō vsual:
vt hō suis ꝯsilib⁹ delectet. Sz altiori sensu ē de
rōne virtutis: vt boni nō turpet ꝯuersatiōe ma-
loꝝ: magis vō mali cōmutent in meli⁹ in ꝯuersa
tiōe bonoꝝ. De diuino iure oīno esse cognoscit ꝙ
ꝯstātior sit virt⁹ ꝙ bona est ⁊ bonū habet subie
ctū / quod ipsa sup naturā pficit ⁊ decorat: ꝙ vi-
tiū quod ē malū: ⁊ nisi i bono nō suscipit funda
mentū / quod ꝑ priuationem destruit atqꝫ turpat.
Proinde ꝙ bon⁹ ē natura ⁊ gfa / firmior esse de-
bet i cordie suo: ꝙ ꝙ natura bon⁹ ⁊ iniqtate tur-
pat⁹ in suo defectu. Igit de rōne veridica iclina
bilior ē iniqu⁹ ad bonū ꝙ bon⁹ ad malū: vñ moꝝ
mutatio subsequat ⁊ alteri⁹ exēploꝝ. Sz ꝙ ꝑ na-
turā oīno ad mala imutabil erat / cū pctōrib⁹ i-
maculose ꝯuersabat: vt velut magnes ferrū / sic
ipe in inuisibili sensu ad se traheret frigidos pctō
res: quos venerat saluare velut medicus subie-
ctos egrotos: sub ꝙ metaphora de se murmu-
Mat. 9. rātib⁹ saluator ipe rñdit: Nō ē op⁹ sanis medi-
cus / sz egrotis. Multa legim⁹ saluatorē in cōui
uijs docuisse / doctrie magis ꝙ cibis intēt⁹: insi-
nuās sctis viris ꝙd sit agēdū cū accesserit ad aga
pes deuotoꝝ: vt aut paupes accedāt in christi
paupertate ꝯformes: aut ptēdāt honestiorē causā
Cū aūt in locū refectōis deuenerit / nō eligāt ac
Lu. 14. cubit⁹ pmos aut secūdos: neqꝫ deinceps a psum
ptiōib⁹ agitari: neqꝫ postrēos a singularitate p
terri: ne ꝯtētiōib⁹ deseruiāt in ordine porādi aut
posteriorādi seipos aut quos noscūt fieri cōmē
sales: sz stēt sine cōtradictiōe diffinitiōib⁹ inuitā-
tis / aut ei⁹ ꝙ habet quotatiōes cōmuaꝝ dispone
re. Utraqꝫ ꝯtētio piculū parit: illa psumptionis
ista singularitatis ⁊ occulte elatiōis est germē.
Cū vero recūbūt / aut sileāt aut loquant vtilia.
Seruos dei oīno decet etiā in ꝯuiuijs si intesse
ꝯtigerit / aut silere aut pce loqꝫ: sz nec nisi ꝙ pos-
sint aiaꝝ andiētiū edificiū i morib⁹ facere. Hāc
eñ formā ptaxauit nobis ꝙ ē in oīb⁹ mirifornis
nec quēꝙ despiciendū docuit: qm oēs natura si
miles sum⁹: ꝙ ꝙ ignorem⁹ ꝙtū sim⁹ gfa differē-
tes / aut dissiles turpitudine vitioꝝ. Oēz vrbani
tatē in cōuiuijs saluator impermisse seruabat:
marie vō illā ꝙ inuitabat ad regna celoꝝ. Iure
suspēdebant intuētiū mētes in ꝯsyderatiōe vr-
banitatis ei⁹: vt inē cōuiuas recūbēs magis ad-
se ꝙ ad cibū eos inuitabat: quoꝝ aliꝙ amabilit
⁊ ex imitatiōe intrīseca facta mirifice ad eū tra-
hebant illecti: aliꝙ vō trahebant ad eū ex deifi
cis morib⁹: quos nō itelligētes / velut preuri ⁊ mur
muratores in neqtia remāserūt. Sz tñ ab vtrisqꝫ
laudabat virt⁹ altissima ⁊ vrbanitas saluatoris
velut solis claritas: ꝙ a sanis oculis atqꝫ egris
laudis pconiū recipit: ab illis sanis ꝙ delectāt
tirants claritate: ab ifirmis ꝙ coꝝ defectu tātūz
fulgorē sustinere nō pñt. Nō tñ ptereundū ē ꝙ Luce. 19.
ab aliꝙb⁹ inuitat⁹ apud aliquos se inuitauit ipe
saluator: ⁊ pueuit eos ꝙ forte fecissent: aut si nō
fecissent ex pusillanimitate / ꝯstauit audaciā: aut
si velut incurij aut improuidi / ꝓrogauit ⁊ viam.
Quod fecisse legim⁹ in zacheo. Multi nēpe in-
uitauerūt corpe saluatorē ⁊ apposuerūt ad esū de
cētia: ⁊ secū ad eandē mēsam in eodē scāno sede
rūt: cordis vō mēsa nō sibi / sz aduersarijs inuisi
bilib⁹ ⁊ visibilib⁹ aut indifferētib⁹ hoīb⁹ pabat.
Hui⁹ maximū ē argumentū: qꝛ detraxerūt: nec le
gim⁹ ab eo salutis suscepisse doctrinā. Incessā-
ter hodie in nrīs lethalib⁹ morib⁹ agit / vt ab ex
tra mēsa decētia faciam⁹: mēsa vō cordis alios
habeat assidētes / vt sepe sit dapifera ꝑ aduer-
sis. Sz ve ꝙ ad mēsam iteriorē nō introduxerūt
oīuz regū regē. In cubiculū spōsa spōsum itro- Cant. 8.
ducere festinabat: ⁊ poculū ex vino ꝯdito ⁊ mu
stū maloꝝ granatoꝝ ꝓmiserat se daturā: vt oēz
iusticiā op⁹ cū delectatiōe pficeret et sustineret
illatā ⁊ diligeret aīo cū sentiret: ac etiā oēz ordi-
nē ad sctōs martyres ⁊ vnionē ad oēs aīe vita
morib⁹ se disponebat acturā. Aliꝙ etiā inuitaue-
rūt corpe apto / sz aīo ꝓmptiore: vt leui / martha
magdalena / lazarus: ꝙ facti sūt discipuli ei⁹: vt
salui facti sūt cū eoꝝ finis aduenit. Gloriosū est
in actibus christianis aīo ⁊ corpe acceptū fieri
corā deo: ⁊ in corde pare virtutū acceptabilē et
dapiferā mēsam in ꝯspectu uidētis iteriora mē
tis. Sup illi⁹ cordis mēsam libenter saluator re-
cūbit: ꝙ nouit veracit dicere cū dauid: Paratū Psal. 107
cor meū de⁹ / patū cor meū: cātabo ⁊ psallā i glo
ria mea. Hāc ꝑtin⁹ ꝑparationē saluator scʒ mē
se cordis reqrit: vt solū cāt⁹ ⁊ exultatio sit i gl'ia
nr̄a / ꝙ est testimoniū ꝯscie nr̄e: nō in exteriori: ꝙ
quis delectat⁹ mittēdus est in tenebras exterio-
res. Aliā pparationē mēse cordis oportet appo
nere / ꝙ sit pfectiōi vicinior: quā ꝙdē dauid se ptē
debat hr̄e. Paratus sū ⁊ nō sū turbat⁹: vt cu- Ps. 118
stodiā mādata tua. Porro ad oīa bñplacita et
mādata dei manere imperturbatū / pfectiōis ē au-
gmentū: ⁊ in aula impassibilitatis habitāt imp
turbatiōis amici. Hāc pparationē exaudit oīpo
tēs: ipo dicēte dauid: Preparationē cordis eo- Psal. 9
rū audiuit auris tua. Sūt sepe nōnulli ꝙ corpo
reis actiōib⁹ sūt priuati / corpis pdomināte lāguo
re: aut vēditi corpe ꝑ necessitatis mercede: aut i
mācipia exeūtib⁹ mācipati: sz iugo alicui⁹ traditi
seruitutis ⁊ catena ꝯiugali ꝯstricti: ꝙ tñ ignito-
rū desyderioꝝ pauerūt in corde aīi diuinū ꝯspe-
ctū sacrā mēsam: ad quā deus recumbit placite:
quia magna est magnitudine affectus: cuāuis
ope tripedibus nō subsistat. Omnibus ratione

virtutib⁹ saluator pulsat ad ostiū iteri⁹ nře mētis vt igrediat̃ comedatq̧ nobiscū i mēsa virtutū: nosq̧ cū illo ex virtutib⁹ christiformib⁹ epulemur: vt ex cōuiuio virtutū ad cōuiuiū btitudinū veniat̃. Joānes i apocalypsi refert saluatorē sibi p̄ visionē dixisse: Ecce asto ad ostiū ꝛ pulso: si q̄s audierit vocē meā: ꝛ apuerit mihi ianuā, introibo ad illū: ꝛ cenabo cū illo ꝛ ille mecum. Adhuc apud nos nobilis ꝛ diuin⁹ heros puinsibilis i virtutib⁹ et sacrāl̃ i signis ꝛ reb⁹ pegrinat̃. Ue q̄ diu facit illū expectare ad ostiū: pamplī⁹ vbo eis qui oīno ei⁹ crebris pulsationib⁹ surduerūt: nec p̄stāt aditū regi regū. Qui eīm negāt eū: negabunt̃ ab eo. Qui nō recipiūt eū: non recipient̃ ab eo. Qui sibi mēsam saltez in corde nō parāt: cōuiuia eterna desperēt. Qui sacra repudiāt: inferni facti sunt ciues. Quid eīm pōt esse in virtutib⁹ sanctius: q̄ omniū redēptorē in mēsa virtutū habere cōuiuā? Qui semp adest cū parat̃: cū nihil recipit, sz impēdit. Hi q̄ oēm ad sacratā ꝛ inuisibilē mēsam inuitāt: iā occulte a diuina gratia sunt p̄ueti. Nō eīm potuissent in illū pauperē ꝛ egenū p̄ nobis intēdere: nisi eos suis inspirationib⁹ p̄uenisset. Sed qm̄ apud zacheū se nō inuitatus inuitat: excepto mysterio lingue p̄uentionē ad pctōres ostēdit. Sūt nāq̧ nōnulli quos pctōꝝ grauis sarcina p̄mit: torquet ꝯsciētia: cōglobatim occurrūt occulta pctā: ꝛ manifesta hostilē aciē ponūt: ꝯfundit pudor: ꝛ ex pusillanitate fidei ad saluatoris amicitiā asciscī posse desperāt: sz desyderio vigēt ꝛ captāt argumēta vidēdi, sz carēt audacia inuitādi. Hos saluator occulte sibi ꝛ manifeste p̄uenit p̄ inspirationes ꝛ viuas hoim voces, quas sacris sermonibus aptitauit: vt detur oībus audacie sancte signū q̄ peccator quorūlibet pctōꝝ mole grauatus aut delictoꝝ pōdere p̄ssus: si desyderio sancto viget: si q̄rit argumēta salutis, ne in dei amicitiā redire posse diffidat: vt etiā internum cū hoie velit habere conuiuiū. He sunt delicie saluatoris referēte scriptura: delicie mee esse cū filijs hoim in mēsa virtutū: vt pacto virtutū cōuiuio beatitudinū succedat in superis.

De patientia domini ad peccatrices. Capitulum XI

Legimus saluatorē vbo remisisse pctā ꝛ nullā adiecisse penā vltricē: sz futurorū cautelā quasi tota penitētia p̄teritorū in cautelā trāseat futuroꝝ: nec ꝯfessionē illorū scriptura cōmemorat, q̄b⁹ sūt dimissa pctā. Saluator omniū deus nō appēdit in lāce iusticie sue multitudinē tempis, sz dolores: idcirco ecclesia catholica quā ipse gubernat penitētiā penitentiū in arbitrio discreti sacerdotis iponit. Et hec est hois delinquētis verior penitentia doluisse de peccatis: ex equo delectationis verissima ꝛ p̄batissima est excessisse, quā solum nouit christus qui suscepit offensam. Et cū p̄teritoꝝ dolor p̄hibet cōmittere ampliora: in posteꝝ p̄cauere, de cōmissis dolere veracit̃ est certissimū signū. Proinde saluator cū hoc agebat dicebat: Vade ꝛ ampli⁹ iā noli peccare. Quod idē sonat cū Magdalene dixit: Vade in pace. Nullus sibi blādiat̃ de remissiōe p̄teritoꝝ si ad āpliora seu ad aliq̄ minima suspirat affectus: nec credat posse cauere futura, si p̄teritoꝝ figura p̄luserit aut nauseā in aīa non fecerint: velut corpa scatētia vermibus hominuz solēt inferre olfactibus. Nec p̄tereundū silētio cū vellet adductā in templo adulterā liberare, quod scribebat in terra. Mirandū vtiq̧ immo miraculum quod egit saluator. Jnclinabat se corā oculis: ꝛ ante pedes hominū iniquoꝝ cū digito tēpli tāgeret pauimentū. Pauimentū sane tēpli marmoreū erat: vt refert Paralipomenō historia: nec duricia marmoris ex natura cedit materiei molliori. Sz nō virtute carnis, neq̧ virtute lapidis, sz diuina saluator in illo pauimento scribebat: licet vsitato more loquēdi dicat̃ q̄ scribebat in terra. Miraculū certe iudicari poterat q̄ scribebat digito carnis in lapide marmoris. Quod vero scribebat scimus: q̄d aūt scribebat oīno nescimus. Declarandū vero miraculū in suo ordine reseruamus. Sz in oībus gestis suis saluator nostros p̄ordinat mores: vt dū quēpiā autoritate aut testimonio cogimur iudicare: si penitentiā verā agnoscimus, misericordiā iusticie p̄mittamus. Et q̄uis cōster de patrato scelere si cognoscit̃ penitētia, nō abnegat̃ misericordia: fallit tn̄ in regimine reipublice: quam misericordia periculis vulnerat, iusticia sanat. Prerogat̃ etiā oībus nobis forma: vt in liberatiōe rei etiā accusatiū ruborē cautissime deuitemus. Nō eīm saluator pctā ipsoꝝ obiecit in faciē: sz taliter dixit ꝛ scripsit: vt ꝯfiterent̃ exteri⁹ absq̧ quod interius verecūdiā paterent̃. Permaxime aūt saluator in illa scriptiōe agebat: vt eoꝝ corda ꝯtūderet q̄ nō amore iusticie aut p̄sone seu odio patrati sceleris, sz quadā dolositate cōmoti seuiūt in peccātes: quod nefariū ē oīno in ordine equitatis. Secus aūt est se ingerere in accusatiōe peccātis: secus a tribunali trahi. Si se igerit p̄ter liberꝫ amorē iusticie, oīno deliquit: si trahitur, veruz omnino non sileat. Vult etiā ꝛ insinuat infallibilis iudex: q̄ qui vult alios accusare a libera voluntate cōmotus, q̄ teneat innocentie sacramenta: p̄pterea ad pharīseos intulit ipse saluator: Si quis vestrum sine peccato est: p̄mū ille lapidē mittat. Et declināns ad terrā oculos, sine cōfusione notabili eis p̄mittebat egressum. Hos sapientiū ꝛ bonoruz viroꝝ est non respicere faciem iniquoꝝ in p̄mo cōgressu: ne cōfundi timētes efficiant̃ verbis et alo seniores: sed auertere faciē vt in seipsis ꝛ nō coram alijs erubescant: ꝛ cum in faciē nō respicitur, tergiuersandi occasio p̄rogat̃. Ad adulterā sua benignitate oculos leuās, quā homo nō condēnabat absoluit: ad hoc eīm venerat nō cōdemnare peccatores si fuerint penitētes. Amator omniū christus querit vnde possit hominibus donare peccata: ꝛ indulgentiā p̄stare querētibus. Et cum a iusticia fit appellatio a pctōribus ad aulā misericordie: aut oīa remittuntur: aut pie plectunt̃ qui facinora cōmiserūt. Ipse

Apoca. 3 · Prouer. 8 · Joh. 8 · Mar. 5 · Jo. 8

ꝑfecto ē aduocatus ⁊ iudex miris modis inqui
rens vnde absoluat qui ante tēpus inuētus est
reus: nec eum iudicem accipi nostra iniqtas fe
cit: aduocatū vero nostra necessitas: vtrūq3 tñ
pcti miseriā habet germen. Quod aūt bis scri
psit: a pcipiti sententia cautos voluit esse recto
res: ne cito ꝑferāt quā reuocare non possunt.
Dū ledat infamia seu cruciet pena sensibilis/ an
te discutiēda sunt iura q̄ sentētia ꝑferat: prius
ex certo possibili sciat q̄ ex ore iudicium ereat:
nā vita hominū p hominē nō refundit cū aufer
tur: nec sine stigmatibus resartit caro decisa.
Et abscisum mēbrū verā imaginē nō resumit.
Cū vero iudicaturus testes ⁊ accusatores inter
rogat: terret ⁊ monet ab improbis accusationi
bus improbos cessare actores. Pertinacissi
mū malū noscit corā deo/ contra quēpiā ꝑsiste
re sine causa iusticie improbitate nocendi. Et
his benignitatē dñi saluatoris agnoscamus: q
ad pcendū q̄ ad pcutiendū est oino ꝓclinior/ ni
si hoim ptinacia i seueritatē misicordiā vertat.

Libri quarti de vita dñi saluatoris finis.

Liber. V. de miraculis saluatoris

De miraculis factis i aqua. Ca. I

Expedire no
uit qui oīa nouit/ miracula fie
ri supra naturā/ supra vsum/ su
pra rationē/ supra mētis capa
citatē/ ⁊ omnē transcendentia
intellectu3/ q aliter nō capent
nisi p fidē: ⁊ vbi natura et ars
medicine deficiebat/ virtus diuina desup inno
tesceret. In qbus oibus alijs ꝑtermissis: qd vi
te agēde aut pcauēde in nostris christianis mo
ribus agit/ aut agere aut deuitare debeatur: ꝓ
ut dñs donabit aperiā. Presciendū tñ q exce
pto q miraculose natus est atq3 demonstratus/
ante egressum de deserto nullum miraculum fe
cisse sacri euangeliste tradiderūt. Completis in
etate christi vigintinouem annis/ tredecimq3 di
ebus: octauo idus Januarij baptizatus est. Et
tarditans molimina nesciens/ eodē die sub du
catu spiritussancti vt homo abijt in desertum:
vbi quadraginta diebus et totidem noctibus
indefescissis moram faciens: decimotertio calē
das Martij egressus est. Et pdicans p vniuer
Joh. 2 sam galileam in synagogis/ plateis/ vijs et do
mibus elegit apostolos atq3 discipulos: nullu3
miraculum illo primo anno pdicationis sue fa
ciens: quo reuoluto eodem die quo baptizatus
est/ primum signoꝝ suoꝝ fecit in aqua cum inui
tatus esset ad nuptias. Si rationē quereremus
in miraculis christi/ non essent miracula. Si ex
empla multa pcedentia haberemus in alia vir
tute q̄ diuina factoꝝ miraculoꝝ/ non essent sin
gularia: sed si qua facta nouimus ante christi
tempa/ diuina virtute facta oino credamus. Ue
runtamen de licentia spūssancti omnia christi
miracula punctaliter/ nec historiaꝝ serie ꝑter
missa/ ad christianos mores q̄ntū possumus cō
uertamus. Fert ⁊ ita credimus q saluator no
ster secreta ptāte aquā cōuertit in vinu3 ꝓpter
vini defectū ad supplementū nuptiaꝝ: ⁊ ad iocū
ditatē ⁊ leticiā conuiuaꝝ: ad ostendendā virtu
tē sue secrete potētie: vt latēs in hūanitate diui
nitas crederet. Pulsat animū nostrū siquidem
deus inuestigare pmittet: cur incepit ab aq̄ con
uertenda in vinū dñs iesus christus: siue cur a li
quoribus inchoauit. Multa sane mysteria legi
muꝰ dñm in aqua fecisse. In prima reꝝ creatio
ne dicit q spūs domini ferebat sup aquas: vt Gen. 1.
omnē reꝝ fluxibilē materiā intelligamus in aq̄s
sup quā fert dñi spūs: quia indigna est opatio
eius/ nec necessitatem esse aliquid pduxit. Sub
iacet rebus ipsa necessitas: ex qua si creator om
nium teneret/ non supferret spūs eius: sed sub
iaceret opatio eius. Nec amor eius subijcit re
bus: indignus est em̄: intellectus autem supuo
litat omnibus a se factis: nihil em̄ subterfugit
eum. Igit spiritus eius ferebat sup aquas: ad
id rationalem creaturam compellās: ne rebus
quibus ipsa nobilior/ immo dña constituta/ ve
lit male subijci p amorē. Consueuit em̄ amor ho
minū subijci rebus quas diligit: qui soli deo de
bet esse subiectus. Nec subijciat intellectus im
portunitate intelligendi: cū necessario subijcit
ex natura. Nō em̄ oīa ⁊ rōnes omniū creatorū
apprehendit intellectus hominū: ⁊ incassu3 co
natus est philosophoꝝ cetus: multa preteresiit
philosophātes: sed habemus vnde supferat/ sc3
fidē: cuiꝰ itellectꝰ creatis oibꝰ supfert. Nec mi
rū: fide nēpe ipe creator ꝯspicit q̄ ē sup oīa deꝰ.
Qui ergo puenit ad sūmū: ⁊ id quod inferius ē
excessit. Cōgregauit etiā aq̄s i locū vnū. Elemē
ta distrixit ab iuicē: s3 fluidas hoim mētes voluit
ꝯuenire in vnum/ in vnanimitate sc3 volūtatū:
ad vnū/ ꝓpter vnū ⁊ ꝓpt ordinatū ab eterno lo
cū vnū. S3 firmamētū diuisit aq̄s ab aq̄s/ supi
ores ab inferioribꝰ: vt virtꝰ firma diuideret fi
lios dei a filijs pditiōis. Et tu oēm tuā fluxibili
tatē ad vnū locū ordina: et p firmatā virtutē co
gnosce cum q̄bꝰ sis aggregādꝰ/ in supis aut in
imis locādꝰ. Aq̄s diluuij deleuit aīam viuā nō Gen. 7
existētē in arca: obediētiā oīs creature ad vindi
ctā maloꝝ ꝑsignās. Et mūdi originalis purga
tio facta est p aquā: vt q2 fluide ante hoim et filiꝛ
corpora fluebant ad malum: et oīs caro corru Gen. 6
perat viam suam: dignum iudicauit diuina iu
sticia vt a fluido paterentur elemento. Et quia
ꝑter domini voluntatem amor hominum subij
ciebatur rebus dilectis: ex quibus pcipiebat ab
usus: nō supferebat eis vt spūs dñi super aquas:
iure ipsis operiētibus orbē homines peccātes
subiecti: qui octauo numero ꝑsignatu/ octauam
eternitatis possidendam ostēdit eis qui nō me
rentur deleri. Similiter egypti aque cōuerse in Exo. 7
sanguinem/ diuinam vltionē ostendūt sup eos
qui cuncta creata conuerterunt in sanguinē pec
catoru3: de quibus Dauid dicebat: Libera me Psal. 50
de sanguinibus. Et aque cesserunt israelitis: ⁊ Exo. 14.

egyptios suffocauerit. Et q̄ creatis fluidis ma-
le nō vtunt̄: nō ferāt vltiōis penā. Qui vero ma
culose in eis degūt: dignā in illis ꝑferāt vltio-
nē. Diluuiū ⁊ egyptioꝝ submersio figurauerūt
baptismū: in quo delet̄ iniq̄tas ⁊ bonitas rema
Exo.15 net naturaꝝ. Inuēte sunt aq̄ amarissime in de-
serto: sꝫ sunt dulcorate ꝑ lignū. Multa sunt in
hoc squalido mūdo amara ⁊ aspe decertātia cō
tra teneꝝ sensum: sꝫ fecit dulciter tolerare aspe
crucis lignū. Et christi amor hoc egit in cordi-
bus veroꝝ fideliū: vt ꝓ voto suscipent̄ corꝑis
passiōes. Uere amor validi ligni mūdi huiꝰ in-
Sap.14 dulcauit amara. Et bn̄dicit̄ in veteri testamen-
to lignū ꝑ quod fiebat iusticia. Lignuꝫ ꝑ quod
facta tota iusticia nostra crux est: q̄ si adaptatur
his q̄ refugit sensus/volūtas amabilit̄ suscipit.
Necnō lignū ꝑ quod iusticia bn̄dictuꝫ mētibus
nostris insinuat iusticie sanctū opus: quod si so
lerter aspicimꝰ/nos pena vndiq̄ ꝑmit: siue no-
bis irroget̄ inuitis/siue cū illā libēter amplecti
mur: cū nulla sit digna ꝑhibitio ꝓ futuris aut
eqna recōpensatio ligni crucis. Proinde hu-
iuscemodi lignū ꝓstat dulcedinē nostris penis
⁊ dulcis fit tribulatio velut aq̄ labēs mūdi sine
Nūe.20 mora labētis. Productā de petra legimꝰ aquā
ꝑ virgā ad potandū ⁊ ad sedandū populū mur-
murantē: ⁊ deinde cōtradictionis aq̄ extitit ap-
pellata: q2 de christi latere aq̄ nostre salutis et
sapie sancte dei fluxit/ q̄ potaret̄ hūanū genus
quod murmurauerat aut murmuraturū erat in
penis. Nulla salubrior aq̄ ꝙ̄ q̄ defluxit ex latere:
nulla sapia melior ꝙ̄ christū noscere crucifixuꝫ.
Sꝫ hec aq̄ fuit educta ꝑ virgā: q2 infallibilis et
recta ⁊ inflexibilis iusticia dei suo secreto iudi-
cio ⁊ ineffabili mō puniuit quod nō peccauit in
filio: ⁊ ex peccato nocētis caro plectit̄ innocen
tis. Sed contradictionis nomen accepit: quia
si ex aqua ista salus multoꝝ/nō tn̄ omniū consti
tuit̄ cum christo: ab ipsa ineūte infantia vsq̄ ad
mūdi finē ab improbis infidelibus ⁊ male fideli
Lu.2. bus contradicet̄. Nā ꝙ̄uis symeō cecinisset al-
ta de christo/ꝙ̄ positus esset a deo[patre] in re-
surrectionē multoꝝ atq̄ ruinā: nihilominus et
in signū cui contradicet̄/adnexit. Et ab origine
mūdi nullius sciētie maiorē cōtradictionē audi
uimus ꝙ̄ sapie christiane: cui verbis et moribꝰ
contradicit̄ etiā ab his qui suo noie infulantur.
Exo.15 Peruenit populus in deserto in locum in quo
duodecim fontes erāt aquaꝝ: vbi refocillauerit
animas sciētes. Peregrinabat̄ genus hūanum
in adā expulsuꝫ a paradiso: vbi qui quadrifario
fonte iugiter rigabat̄: nec inuenit aquam in co-
pia sitis copiam auferentē: ꝑter illā sacrosanctā
doctrinā duodecim apostoloꝝ/qui mundū vni-
uersum mirifice rigauerūt. Aquaꝝ multa myste
ria facta cognouimus: quas si deus cōtinet/om
nia siccabunt̄: si vero emiserit/subuertēt terrā.
Job.12 Gratiā diuinā in his verbis intelligimus figu
ratā: que si ꝯtinet̄/omnia ꝓ ariditate sua deficiūt
⁊ siccant̄. Si vero de supis abūdāter emittitur
terra cordis nostri subuertit̄; vt dolēdo puniat
quod gaudēdo deliq̄t. Nobiles cōmutationes
in aq̄ factas esse ꝑnouimus/cuꝫ in illā trāsierit
circūcisionis aspirās: vt elementū sanctificet̄ ꝑ
verbū: ⁊ sensibile corpus insensibilē in corpore
atq̄ inuisibilē gratiā capiat: ⁊ fiat celestis qui ꝑ
corruptionē huic mūdo terrenꝰ apparuit. Non
resistit hoc elementū impssionibꝰ a durior aut
vehemētiori corꝑe factis: ⁊ tādiu tenet impssio-
nē/q̄diu supmanet impssum. Tales alas deus q̄
rit: vt suis deificis impssionibus nō resistāt nec
remoueāt: cū ipse sit semꝑ supsedere paratus: ⁊
gratie sue imobiliter situare. Insipida ⁊ frigi-
da ⁊ abscolor est aqua sic omniū ala: nisi saporē
sapie sue ⁊ calorē charitatis eius atq̄ colorē pul
chritudinis virtualis ipse qui creauit apponat.
Sic ⁊ lex mosaica erat: quā deus in euāgeliū sa
pidū ⁊ charitate plenū/⁊ optimi coloris sua po
testate cōuertit. Quocirca in mysterio ⁊ ꝓ no-
stris moribꝰ ordinādis christus in vinū cōuer-
tit insipidā ⁊ discolorā atq̄ frigidā aquā: vt effe-
ctū cognoscamꝰ virtutis eius inuisibiliter ope-
rātis in nobis/ꝑ id quod eū fecisse foris agno-
nimus. Necnō ⁊ ꝙ̄ tractabiles ⁊ cōuertibiles
ad sua iussa nos esse velit/ex hac cōmutatiōe de
mōstrat. Curiose atq̄ supbe scrutari non debe-
mus q̄re ab aqua miracula incepit saluator: sꝫ
laudare potētiā/⁊ volūtatē suā iustissimā vene-
rari. Ad ordinē vero rei geste vt nullus in eo ex
orbitet/s̄m lr̄aꝫ ꝑmitus veniamus: vt etiā in his
que ꝑcedūt ⁊ comitant̄ ⁊ sequunt̄ miraculum/re
gulā atq̄ formā nostroꝝ moꝝ/ꝓut possumus as
sumamus: ꝑtermittētes mysteria/ꝑterꝙ̄ vbi ad
mores nisi tactis mysterijs nō possemus aliter
ꝑtransire. Perfecta omni tentatiōe deserti atq̄
victoria/saluator egressus de deserto in galileā
cepit ꝑdicare/congregare discipulos/illos alli Mat.4
cere altitudine atq̄ nouitate doctrine. Neq̄ a
die sui baptismatis vsq̄ ad eundē dieꝫ reuoluto
anno miraculū aliquod fecit: qm̄ mutatio aq̄ in
vinū fuit initiū signoꝝ que fecit iesus. Nemo au
tē in hoc quod dico se fallat: qm̄ autoritas san
cte matris ecclesie longa cōsuetudine roborata
hoc asserere me cōpellit: que illud solū ꝙ̄uis nō
ꝑ scripturā declaratā in ꝯsuetudinē inuariabi-
lē ꝑfecto suscepit: quod a gestis ⁊ moribus apo
stoloꝝ christū in carne videntiū atq̄ discipulo
rū ipsa in suo ortu et inchoatiōe cognouit. Eo
igit̄ die quo saluator baptizatus est anno reuo-
luto/ecclesia infallibiliter hoc nobis tradēte fe
cit hoc miraculū initiū miraculoꝝ. Quod si ini
tiū/cetera sunt sequētia: q2 eodē die siue anni re-
uolutiōe baptizatus ⁊ miraculū aque fecit: cuꝫ
statim sp̄us eū expulerit in desertū: ⁊ de deserto
in galileā/vbi pluries ꝑdicans ⁊ egrediēs et re-
grediens: et vocatis discipulis (sicut referunt
alij euangeliste) tertio die ab illo quo Joannes
baptista respondit sacerdotibus ⁊ leuitis/missis
a hierosolymis a iudeis vt interrogarent eum
tu quis es. Nam anno illo primo ꝙ̄uis non inte-
gro ꝑdicauerunt christus et ioannes: qui testi-
ficabatur de christo que digna videbant̄: et su-

os discipulos in scholā christi mittebat: quem
Jo.1. etiā ostēdit discipulis suis dicēs: Ecce agnus dei
ecce q̄ tollit pctā mūdi. Nā christus post egres
sum in deserto/ioannē iterū visitauit pdicantē et
Jo.3. baptizātē. Discipuli etiā ioānis dixerūt ei: Rab
bi q̄ erat tecū trans iordanē cui testimoniū phi
Jo.4 buisti: ecce hic baptizat: et oēs veniūt ad eū. Et
pharisei audierūt q plures discipulos faciebat
et baptizabat iesus q̄ ioannes. Hec p tanto di
xerim: quia non sic legitur in Mattheo: statim
post egressum de deserto ioannes traditus est
in carcerem: post quam traditionē etiam chri
stus congregauit discipulos: corā qbus maxi
me illis quos apostolos nominauit/saluator sua
miracula fecit. Nā expediebat ordini et rōni vt
omnes apostoli congregati iā essent ad viden
dū christi miracula: que ipsi pdicaturi erant cō
trā gētibus et regibus mūdi: et p mortē et sangui
nem testificaturi p eis. Et cum omnē aggrega
tionem apostolorū primo anno pdicationis fe
cerit: luce clarius patet non fuisse ioannē voca
tum de nuptijs: in quibus aquam in vinum se
cundo anno sue pdicationis cōuertit. Nec quē
piam moueat q erat ibi mater iesu: vt velit cau
sam sue interfuitionis fuisse ioannē: plures eni
habebat ppinquos: quorū alicuius intuitu po
tuisset adesse: filiosqz zebedei iacobū et ioannez
de naui et piscatione/non de nuptijs legimus esse
Jo.2 vocatos. **Facte sunt igit nuptie in cha
na galilee.** Nuptiarū vocabulū quod quon
dam verecundiā et honestatē coniugij significa
bat: trāsiuit in epulas et in mēsas ornatas ciba
rijs. Nā nuptie ab obnuendo/id est cooperien
do vultū et caput antiqtus dicebant: nūc vero
eodē manēte vocabulo: neqz tā antiq̄ significa
tione mutata/sed alia significatiōe adiecta: ex
vsitato more loquēdi nuptie dicunt esse splēdi
di p nuptijs comestibilium apparatus. Nuptie
facte in chana galilee/zelotypū amorē/scz amo
ris feruorē inter christū et ecclesiaz signāt velut
inter spōsum et inter spōsam: vt vterqz p vtroqz
moreret amoris vehemētia insistēte: vt christus
p ipsa ecclesia moreret: et ipsa ecclesia orthodo
xa p ipso mūdo volūtarie moriat. Et in marty
ribus suis morte corpis crudeliter sit extincta
ex tyrānorū furore atqz terrore: q̄uis ipa vsqz ad
finē seculi sit militando mansura. Chana zelus
interptatur: qui zelus est vt placitā altissimo ha
beat voluntatem. Sed nō omnis zelus bonus.
Bonus pfecto est qui transmeare penitus ab
hoc mundo desyderat: aut cū homo trāsmeati
ceuiuit/nihil sibi appropriās de terrenis: non
certis māsionibus degēs/vita indefinita poti
tus: Nil certū gliscens pterq̄ animi virtutē: ni
hil certū expectans/nisi mortē et dei misericor
diā et iudiciū: et in oībus abiancijs exītibus ma
nēs incōturbatus: irretitus ab oībus pterq̄ ab
eo quod virtutē et dei bñplacitū resonat: mun
dū hūc visibiliter put sit possibiliter et inuisibi
liter: quia possibiliter pagrans. Hic ecclesie ce
lebrant nuptie: hic fidelis aīe thalami pparant.

Nam transmeatio mea/galilea interptatur: vt
vnusquisqz ex seipso ex hoc et in hoc mūdo trāſ
meare festinet: p sua volūtate videlicet/aut suo
declinando periculo. Nam p dei naturalem iu
sticiam vnusquisqz de suo dānabitur vitio: nō
de alieno. Et p misericordiam dei de sua lauda
bili actione saluabit: nō de alieno pfectu. Pro
inde in chana galilee/ id est in celo huiusmodi
amoris celebrātur animarū nuptie quibus salua
tor interfuit: maria existēte pnuba/fide scz chri
stifere veritatis. Nā dicitur: **Et erat mater
iesu ibi.** Suberat causa quare mater iesu erat
ibi. Rationabilis erat causa quare mundi regi
na ibi erat. Non eni credamus alicubi absqz ra
tionabili causa ipsam interfuisse. Agebatur eni
a spū dei velut filia dei/mater dei/spōsa dei: ni
hil impertinēs atqz supfluū in suis moribus appare
bat. At vbi postq̄ infuisse illis nuptijs credimus/
iustā esse credentes causam: ipsam aliter nō que
ramus. Non eni omnium actuum a nobis in
uestigāde sunt cause: magis vero que ex eis est
vtilitas capessenda. **Uocatus est autē ie
sus et discipuli eius ad nuptias.** Aut
velut paup: aut velut notus a spōso: aut ex cōfi
dētia parētele/ aut specialis noticie: aut sugge
stione matris factū est: que filij sui psentiā vbiqz
cupiebat. Melius aūt diuina dispositiōe factū
esse credamus: vt iesus ad nuptias hmōi voca
retur: ppter ea que mirabiliter sunt secuta. Qui
nō iustos/sed pctōres vocare venit ad peniten Luce.v
tiā: oēs ad fidē: oēs ad virtutes: omnes ad glo
riam: q̄uis nō oēs respondeāt: nunc ipse voca
tur ad nuptias: ad quas nō p pastu corporis/sed
p edulio mētis accessit. Beatus qui dñm chri
stum in suis vocat agendis. Et beati qui euz in
carnalibus nuptijs testez habere volūt atqz p
sentē. Blandiūtur et sibijpsis q̄plures/p eo q
saluator nuptijs voluit interesse: vt aut pnicio sa
licentia in matrimonio amplius q̄ expediat de
lectentur: aut vite celibi pferre audeāt vel equa
re. Sed aduertant qm̄ christus tota sanctitas
et sanctificatio est: non ergo p blandicios actus
honestas matrimonij deturpetur. Ad oēz ho
nestatē nuptias oportet cōuertere: si christum
velint habere in iudicē et in testez. Condemnat
et testificatur cōtra turpitudines et immūdicias
saluator omniū christus. Nā beatiores pfecto
essent nuptie si p christo vouerent castitatē: et
si nō omnimodā/saltē ad tempus illā interpone
rent redolentē. Nā q̄to magis cōmuni assensu
castitas inter virū mediat et vxorē: tāto amplius in
pspectu christi nuptie placite sūt. Pulchriores
atqz ditiores sūt nuptie castitate q̄ copia filiorū
Et q̄to hūana caro pia intentiōe ab āplexibus et
pcubitu remouet: tāto ad pmā illā creatiōis sue
pulchritudinē repropinquat. Et christiāitas q̄
illibata manēte intronizamur in supis efficit sā
ctior: quo hoīs hūanitas pactibus nō turpat.
Nec cure fiat hoībus si nō essent nuptie/aut ca
strarent ppter regna celorū/ppagationē hūani
generis defuturā: quia deficere nequit potētia

& sapia creatoris: qui omnia ex nihilo in esse produxit. Nec est hominū dei sapiaz & qualiter hominū successio fiat/ulla temeritate conquirere: sz nos exequi placitū volūtatis/nostre sit officiū volūtatis. Nec ad cōfirmationem siue renouationem voluit saluator nuptijs interesse. Nō inter illas defirmauerat aut sup eas induxerat vetustatem: cū ipse antiquaz habeant nouitatem. Ad nuptias quippe nihil nouū apposuit: q̄ virginitatem ex cōsilio noniter introduxit: & castitatem eis moribus et doctrina pfecit. Ac p hoc vocent omnes christum ad nuptias: vt aut eas ex toto castificent: aut nihil in eis agāt q̄ christiferaz deceat sanctitatem. Vocemus Jesum in opibus nostris: & ipsum reuereamur oīa inspicientem: vt venientem iudicem secura & leta conscientia videam⁹. Nec discipulos eius ab hac vocatione legimus intermissos. Nā vocat⁹ est iesus & discipuli eius. Decet sane ad ordinē atq3 pfectū vite agende: vt doctorem & discipulos/ ducē & milites ad exhortationē/similiter & exēplum mētis intuitu videamus: vt nobis forma viuendi ex agonū positore verisq3 sectatoribus luceat. Tu quis es ad mentē reuoca christum: & q̄ humiliatus apoxiatus icedat aduerte. Reuoca & discipulos eius: nō Aristotelis aut Platonis inutiliū doctrinarū: sed discipulos ab omni doctrina exclusos/mūdo mortuos/repudiantes omne visibile: ipsum solū irretrouersibiliter & possibiliter theorijs moribus & vita humiliter imitātes: solū diuinis dogmatibus intendētes. Non reuocemus ad mentē hominū negligentiū vitā: habet eni inducere pfecto segniciē: sed eoꝝ qui tarditatis & pigritie molimina nesciūt. Prestat nāq3 semp audaciā plus agendi: & sepe feruor vnius aut pluriū teporez vnius aut pluriū excitauit. Bonū oīno cū christo & discipulis recūbere in mensa virtutū. Uerūtamē edētibus qui recumbebāt/vinū deficere nunciatur
Joh.2 ei qui omnia pnouerat. **Et deficiēte vino/ dicit mater iesu ad eū: Uinū non habent.** Mirū cogitare vel dicere vbi sufficientia omniū astat/q vinum deficiat. Sed naturale defecit vt supnaturaliter factū apponeref: & supernaturaliter innotescere inciperet q̄ supra naturā & vsum ineffabilit natus est: & deterior ab euangelio mosaica lex vicinaref defectiōi/vt apponeref euangeliū nouū. In pte deficiente lege mosaica/deficiente vino hūane leticie apponendū erat vinū leticie spūalis: & ad defectum summus erat adueturus pfectus. Cum creatura volūtarie mūdo deficit/pfectus diuinus aduenit. Prenūcia defectus mater iesu erat. Almifica regina vere compatif oībus: & omniuz vellet remouere defectus: nisi dei hominū emula ptinacia e regione tentoria figeret. Et p oībus libens sumit interpellationis officiuz/si amota nostra pteruitate nō fuerit: aut si rogata humili & fida pce pfuerit. Allegat pnuba castissima in virginitate solis claritate lucidior/q vinum nō habent nuptie vel cōuiue: quia vel nō habēt vnde letenf: aut humanā leticiā ppria volūtate contemnūt: vt nolle habere ad nō habere reducatur. Uere omnes in hac vita degētes nō habent vnde gaudeāt: sed vnde mesticia satienf. Penalitatibus oībus corpis subiecti sumus: mors certissima in nō certo termino cōminaf: vndiq3 mala visibilia & inuisibilia seipsa cōglomerāt/obsident & includūt: cruciāt & affligūt: et omnis via pcludif euadendi: exceptis his qui p viā mundi asperā incedere statuerūt. Disponētem se ad futura picula ppter desū/clades puisa seu inopinata non ledit. Igif vnde letabitur tot castris & maloꝝ papilionibus circūseptus? Unde letabif inuisibilibus agitatus ab hostibus: quoꝝ castra mortales oculi nequeūt intueri: neq3 in illa iactare ledentia? Neq3 cū spūalibus oculis eoꝝ semp aduertere possumus totā fraudem: nec sentimus insidias/etiā cum fecerimus casuz. Que leticia/que iocūditas esse potest in valle miserie: vbi velut regina solū vbilibet tenens ipsa miseria omnia fere in suā deditionem ascripsit? Proculdubio cūcti carerent vnde in veritate letenf. Idcirco p nobis veritatem interpellans/velut p cōuiuis aut nuptijs alma maria dicit: Uinū nō habēt. Aut ipsaz humanā quantalibet pfunctoriā humanāq3 leticiam inherentē tenuiter a nobis volūtarie abdicamus: vt nostro merito dici possit q vinū huiusmodi non habemus: & nostre carētie redundantia illa succedat: que nō de creatura/sed de creatore pcedit. Quomodolibet igif pferatur ad creaturā referf vinū quod deficit: vt sequaf diuinū quod deficere nescit. Ad defectum vini refertur legis impossibilitas: que neminē iustificauit ex toto. Ad miraculosum vinū pstruitur euangeliū: cuius veritas obseruata introducit in regnū. Ad vini defectū ptinet omnis creature carentia: sed ad miraculosum spectat quicqd p equalitate non meritū diuina bonitate suscipimus. Ad hunc etiā vini defectuz ptinere pōt cū labentiū reꝝ defectū cuz ipsis vti possimus sustinemus: sperātes bonis altioribus munerari. Ad vinū bonū seruatū vsq3 adhuc/sequif glorie stabilitas eternoꝝ. Interius dictū istud trahentes in mores deficiēte vino: & vinuz non habent: alia se parat forma loquendi: vt vini defectus atq3 carētia sit a libera hois volūtate despicientis malis atq3 trāssumptis: que vinū bibitum supra modū facere psueuit. Legitur eni in
Esdra cū de vini fortitudine agereф: q vinuz seducit mentē. Seductio eni mētis est a superioribus ad ima plapsus: & sepatio a tramite veritatis & lumine rōnis. Unde p pphetā dicitur: 2.Esdre.4
Ephraim sicut colūba seducta nō habens cor. Osee.7.
Nā sepe huiusmodi auis ab altitudine aeris se dimittens/terris insidēs ppter escas & aquas/ ad exitiū capif. Sic homo q a diuinis theorijs ad ima plabif/ad exitium peccati atq3 inferni plerūq3 occulta pedica improuise tenetur. Et sepe nidificat vnde pulli auferunf. Seductio igitur mētis est ibi suos conatus apponere vbi

Eccl.14. operũ ꝑditio sequit᷑: quia scriptura dicit: Omne
opus corruptibile in fine deficiet: ⁊ q̄ illud ope
ratur/peribit cũ illo. Hinc vero malo deficere/
bonoꝝ successionē habet in premiũ. Necnõ vt
eadē refert scriptura: regis et orphani vinũ fa
cit mentē vanā. Nā plerũq; in populis regimi
nis sceptra tenentes/mundi vanitatē sectātur:
similiter ⁊ patre filij desolati: vt neq; conditio
status nobilis vel abiecta se velit et nouerit a
seculi vanitate tueri. Cõtra quos ꝓpheta san
Psal.4. ctus inclamitat: Filij hominum vsq;quo gra
ues corde: vt quid diligitis vanitatem/ et que
ritis mendaciũ? Profecto vanitas est bonoꝝ
spũaliũ atq; veroꝝ firma vacuitas. Proinde va
na dicit᷑ mēs que delectatur caducis: que affe
rũt sepe periculũ/nullũ vero remediũ. Vana ē
mens que virtutibus vacuā perā habet: ⁊ pſũ
Job.11. ctorio haustu penaliter ſamplius sitit. Et vir
vanus in superbiā erigit᷑: ⁊ quasi pullus onagri
liberũ se natũ putat. Iure in altũ vt euanescat
vt fum⁹/ homo ꝑ superbiā tollit᷑: cui⁹ animus
nõ reprimitur põdere iusto virtutũ: quā vacui
tatē facit seculi vinũ: cui⁹ habere defectũ suffi
ciētiā maximā appellaui. Et serui ac liberi/pau
peris ac diuitis ⁊ omnē mentē cõuertit i secu
ritatē et iocũditatē. Vbi humana securitas/ibi
cadit fragilitas: et quo securitas maior/ casus
vicinior atq; ꝓfundior. Nõ est securitas quie
scere inter hostes: neq; tutũ inter insidias cru
deliũ ambulare. Tremor et timor manēt super
nos contectos tenebris peccatoꝝ. Implacabi
les sunt inimici quos inuisibiliter patimur: ⁊ cõ
tra nos impaciscibile bellũ gerunt. Pessimũ
est esse securũ/vbi athlete christi maximi trepi
darũt. Et ingredienti terrā hostilē non securi
tas/sed timor ꝓ baculo subsidij op⁹ est. Inimi
cat᷑ nobis mũdus: preter cui⁹ terrā nemini pa
tet gressus. Et caro corꝑalis aīe aduersat᷑: quā
deponere nõ possum⁹ nisi ꝑ improuisā mortē.
Quis igitur hoim dormiet aliq̄n secur⁹ in ca
stro inimici mortaliter odiētis? Quis audact᷑
nudis pedibus incedet sup spinas? Quis secu
ritate noctabit in domo minātī ex oīni ꝑte rui
nā? Et ꝓcellis i mari sonātibus nõ securitas/ſꝫ
ignauia est dormire. Iocũdari aũt i loco fune
ris et tristicie/atq; in tp̄e flēdi/ebrietas est atq;
stulticia. In hec cadere vinũ seculi sepe fecit:
cuius carētia magis q̄ redũdantia est in laude.
Sed quod sequit᷑ ampli⁹ mala malis accumu
lat: et non meminit omnē iusticiā ⁊ debitũ. Qui
caret iusticia/ꝑ iusticiā puniet᷑. Et qui nõ red
dit debitũ/penarũ debitũ soluet. Obliuiscētis
iusticie obliuiscit᷑ deus. Et nõ soluentē deo de
bitũ/et ꝓmissum iustũ hominib⁹ ordinauit ad
rhõphea. Ebrietas aũt corruptibiliũ ⁊ amoris
male diffusi/obliuionē induxit iusticie: debitũ
q; negare creditoribus fecit et irritare ꝓmissa.
Hoc nõ bibere vinũ/dixi maximũ lucrũ. Nam
vt adiungit᷑/oīa ꝯcordia facit honesta: ⁊ nõ me
minit regē neq; magistratũ. Pereunt iudicia
rationis/cũ precordia vidētur. Honesta ꝓ eo q̄
multos ad malũ precipites/nõ deus aut timor
sed reuocauit honestas: nõ tamē illa christife
ra/sed humana: cũ nonnulli nõ timeāt turpes i
conspectu dei/sed in conspectu hominũ appa
rere. Cũ autē illa que honesta nõ sunt: tamē q̄a
cordis penetralia intrauerũt: pre affectu hone
sta vidētur: subruit᷑ ratio: perit iudicium: vera
honestas exilio tradit᷑: et malũ velut licitũ de
uenit in actũ. Necnon et precipiti audacia cõ
tēmnit᷑ iusticia tribunalis. Et docētiũ sana do
ctrina/et annullat᷑ reuerētia magistratuũ: vt se
pe memoria placitis intēta ista nõ recolat: aut
velut ceca in peccatorũ foueas ruat: Quis hic
vel alibi digna pena succedat: si non exemplo
saltē in tp̄e a dei ꝓuidētia ꝑfinito. Huius vini
defectus sufficientiā aliā sperat: ꝓcedit huius
modi ledens malũ: et omnia ꝑ talēta facit loq̄.
Qui ꝑ talenta loquit᷑/vertibilis est: ⁊ ad hoc se 2.Esdre.3.
donat quod largitor inquirit: vt nõ veritas ⁊ iu
sticia/sed placitũ sit in iure. Nõ meminit cũ bibe
rit/amiciciā vel fraternitatē. Execrabile malũ
vt pulchritudo hũani generis/et delectatio ra
tionis/que amicitia noscit᷑/vini potatiõe obli
uioni tradat᷑: et quos natura ex traduce vnio
nis ꝯiũxit/reijciat potatio falernalis. Sed nõ
post multũ sumũt gladios. Ecce ad quid ma
nũ vinũ sepe cõuertit: vt ad ledendũ atq; peri
mendũ nature consortē/ gladius ductilis assu
mat᷑: et hominē facit trāsire in beluā: cuꝫ ad sui
similē parat nocimēta naturā. Multe nāq; be
lue odiũt et interimũt hoies: quib⁹ truces ipsi
sunt siles. Ad hec mala secutus hmõi philoso
phator adiũgit: Et cũ a vino merserit atq; sur
rexerint: nõ meminerũt que gesserũt. Hoc eñ
in malis actibus vltimũ est maloꝝ/si obliuio se
quit᷑ male facti: q᷑ nec interuenit penitētia/ sed
sequit᷑ pena damnati. Quod vinũ amores secu
li merito appellaui. Vtinā nobis istud vinum
omnino deficiat: vt virgo virginũ ꝓ nobis ad
filiũ interpellat/et dicat deficiēte vino: Vinũ
nõ habēt: vt interpellādo ꝓ nobis obtineat: si
nõ habent vinũ/amorē videlicet secularē. Pro
inde quod noueris expedire. Illa terrenis va
cuata materijs/merito se repleri charismatib⁹
diuinis inijciat. Cui saluator omniũ christ⁹ nõ
aspe aut exprobratiue: vt littera sonare videt᷑: sꝫ
interrogādo respõdit: Quid mihi et tibi
mulier? nondũ venit hora mea. Luce
clarius patet omnibus christũ sapiēter ad iter
rogata dedisse respõsa vera/ nõ icõpacta. Que
igitur fuit petitio virginis/vt ista responsio se
queret᷑, Dicebat alma mater: Vinũ nõ habēt.
Respõdit deus homo: Quid mihi et tibi mu
lier? Veruꝫ virgo protulit: et Christus vere re
spondit. Pie virgo dixit: nec impie Christ⁹ edi
xit. Nõ errabat rariloqua virgo: nec Christus
aliq̄n ipsā exprobrauit in facie: vt coraꝫ omni
bus cõuiuis videretur habere calumniā. Sed
menti humiliter ducte per gratiā in atriũ scri
pturarũ/ ipsa ductrix intelligibilē dat splēdo
rem. Quid mihi et tibi mulier? Nulla ꝑmixtio

aut cômirtio naturarũ: vnio tñmodo est natu-
rarũ: cuius thalamus tu fuisti. Quid mihi et ti
bi? Quid mihi deo et homini/ et tibi homini so
li? Quid mihi creanti/ et tibi create materie?
Quid mihi eterno/ et tibi ex têpore enti? Equa
litatẽ denegat naturarũ: nô ipsã in denũciatiôe
sua exprobrat vel côtemnit. Si requiris vt fili-
um: nô est vnde fiat miraculũ: aut supra naturã
apponatur falernũ. Si requiris vt deũ: tu mulier
/ ego deus: nulla côuenitas naturarũ. Susce-
pi ex te hoc corruptibile corpus. Nondũ venit
hora mea: vt ipso corrupto p mortem/ humanũ
corruptũ restaurer gen9. Quod dixit/ nondũ ve
nit hora mea: vt hô loquebat/ qui p têpor mo-
mẽta deducit. Deus aũt tempor momẽta non
habet: eternus enĩ est. Si submisse interrogati
one reiecta pferf: aliã intelligendi formulã pa
rat. Quid mihi/ et tibi mulier. Quid mihi et ti
bi omnino in placito est. Quod ego volo/ et tu
vis. Sumus omnino volũtate côcordes. Sub
uenire volo/ et tu vis. Redimere volo: et tu hoc
affectas. Quod p salute cômuni facere volo/ tu
quoq nosti. Sed nondũ venit hora mea: tem-
pus scz prefinitũ a patre. Quod enĩ têpus pfini
uit missionis/ pfiniuit et mortis. Quod nôdũ ve
nit/ vt mortuos iusta morte/ iniusta morte letifi
cẽ: et querẽtibus vitã ex mea morte restituã. Ar-
gumentũ agendor/ et omnis actio christi i hoc
maxime vt horã debitã reddẽdis debitis expe-
ctemus. Quod autẽ christus matrẽ non expro-
brauerit/ ipsius sequẽs fiducia mãnifestat. Di-
cit mater eius ministris: Quodcunq
dixerit vobis/ facite. Nouerat ipsa volũ
tatẽ filij sui saluatoris: et q non pateretur deli-
ctor suor eclipsim/ qui venerat p oĩbus ecli-
psari. Proinde istruit et informat: vt merito sã
cte obediẽtie defect9 vini sufficiẽtia christi pri-
mus auferat. Ait enĩ pnuba sollicita: Quodcun
q dixerit vobis/ facite. Qm̃ i pceptis errare nô
nouit: vtilia pcipit: possibilia idicit/ et mãdat ho
nesta. Nihil ergo excludit doctrix virgo sctissi
ma. Quodcunq dixerit vobis facite. Sciebat
enĩ filii esse oĩno irrephẽsibile dictũ. Nihil rep
hẽsibile aut ipossibile dicere pôt. Si autẽ dixe-
rit aliqd irreprehẽsibile atq possibile/ fit eoipso
Gen.2. q dicit. Dicit possibile ade pceptũ: i cui9 preua
ricatione tãto graui9 sunt protoplasti puniti: qn-
to ipsius obseruantia honestior fuit atq facili
Gen.6 or. Dixit noe/ vt faceret centenariã ex tpe arcã:
ex omni quãtitate ptensã in tãto diluuio dura
turã: in qua saluaref genus creature rationalis et
irrationalis siue sensibilis: quod neq affectus te
dio/ neq labore supat9/ nec tpe lôgo deuict9: ne
q dictis aut minus incredulus/ nec difficulta-
te retract9: pfecerat oĩno quod accepat i mã-
Gen.12. dato. Dixit dñs ad Abraam atq mandauit/ vt
egrederef de terra sua: et egressus ẽ. Precepit
vt immolaret filiũ eius: et psto fact9 est. Et hinc
inde progredi iussus: nihil denegauit efficere/
manẽs incõturbatus. Nec turpe aut impossibi
bile rat9 quod esse diuinũ cognouerat. Isaac a

deo difficilia oracula non accepit: sed cũ vellet Gen.26.
tpe famis descẽdere in egyptũ: dicẽte domino
mansit in geraris/ ad oẽm obedientiam dispositus
tus pceptoris. Jacob in laborib9 fuit gratissi-
me obediens voci dñi: omni eiecta examinati-
tione precepti. Joseph occulto mãdato dei fra Gen.37.
tres suos apud patrem crimine infectos accu
sabat: eorũ odia paruipendẽs: factus in amore
virtutũ/ venũdaliter traditus in egyptum: poti- Gen.39
us voluit carceris tolerare pressuras/ et famam
pudicitie pdere/ q dilectã pdere pudicitiã: man
dato dñi parẽs/ palliũ p seruanda castitate reli
quit i manu egyptie meretricis. Moyses diui- Exo.3.
nas iussiones accepit: nihil e regione allegans
nisi pprĩã vilitatẽ: nec verit9 faciẽ pessimi Pha
raonis/ intrepid9 diuina iussa côpleuit: in nullo
hesitãs mira faciebat in virga. Mente côstãs
corpore diuisũ mare trãsiuit cũ ceteris. Jussus Exo.14.
montẽ ascendere loquebat cũ dño: a quo legem
dolatis accepit in tabulis: nihil agẽs preterq
ad imperiũ dñi: desertũ mansionibus calcula-
uit: castra ponẽs fm volũtatẽ dñi ostensã in si-
gno nubis. Nil impossibile/ nil imptinẽs in di-
uinis editioni h9 opponebat: iustũ et facile arbi
trans/ q de volũtate sũmi dñi processisset. Jo-
sue philofidelis diuina nô recusauit precepta:
nô expauit pericula: que côsueuerũt euẽtus ge-
nerare bellorũ. Ad ardua manũ mittẽs dux no
ue multitudinis/ orte in pegre in deserto/ iorda Josue.3.
nẽ se a suis supioribus velut in murũ firmũ aut
parietẽ equalẽ et immobilẽ colligentẽ/ ab inferi
oribus defluentẽ/ domino precipiẽte cũ oĩ ex-
ercitu transiuit sicco vestigio: subuertit terras
atq subegit. Interfecit reges: i deductionẽ de
duxit rebelles: pmissam terrã israelitis sorte di
uisit. Quod moyses cepit/ ipse pfecit dñi dictũ
in nullo cũctat9. Proinde nô ab re mater chri
sti ministris psuluit nuptiarũ: Quodcunq dixe-
rit vobis/ facite. Gedeon dictũ dñi rat9/ nô exi Judicu.7.
stimauit impossibile cũ trecẽtis viris plurimã
multitudinẽ debellare: centũ viginti milib9 ex
hostib9 cesis/ spolijsq susceptis. In pceptis al
tissimi nihil ad tandem difficile arbitratus: qq
esset i corpibus lassitudo labore debellãdi: scie-
bat enĩ deũ simul cũ precepto agendi virtutem
Multa fecit Samson precepto dñico: quo su Judic.16.
scepto/ mentaliter se cum hostibus interfecit.
Nam si non iussus mente fecisset: de nume-
ro fuisset factus homicidarum: non inter ele-
ctos eũ notaret apls. Etenĩ qui seipsum occidit/
hominem occidit: et homicida pctõr constituit: q
uis illo in tpe de inimicis vlcisci absq pctõ per
mitteret. Nec extinctionẽ vite sue i aliquo tre-
mefactus expauit: nã nihilopendit vitã/ quietẽ
corpis/ mortẽ: qui precepti virtutẽ et bonitatẽ di
uine precipiẽtis agnouit. Samuel dño ter vocã 1.Reg.3.
ti pmpta obediẽtia mẽtis/ sanctũ et possibile af
serebat esse mandatũ. Dauid multa oracula su
scepit a domino/ in laboribus existẽs a iuuẽtu-
te sua expugnatus sepe: inuicto aio diuina iussa
côplebat: patiẽter tolerãs inimicos: iterũ quos

etiā ꝓtulit quē genuerat: bellorū caumata equē
portans: fm cor dñi factus/ i nullo diuinis iuſ-
2. Regū. 11. sionib⁹ cōtradixit: excepto ꝙ peccauit adulte-
re: necē ꝑ bi militis constituēs/ incauto intuitu
initiāte materiā: ex quo fact⁹ hūilior/ deleuit cri
mē fontib⁹ lachrymaꝝ. Ipse em̄ cū virgine diui
na laudādo ꝑcepta/ de facti dē cōcordat: ⁊ aīat ī
Psal. 18. hac vita quolibet ministrātes. Inquit em̄: Lex
dñi imaculata cōuertēs aīas. Quis ergo adim
plere recuset suis operib⁹ immaculatā atq; ir-
reprehensibilē dñi legē? Quis cōtumax nō ꝑfi-
ciet ipsam/ ad deū aīas conuertentē/ a mundo
pestifero et diabolo pessimo auertentē? Nulla
quippe conuersio absq; auersione: auersio nul
la sine cōuersione pagit. Subiūgit Dauid cū
virgine matre dñi/ ad ipsius precepta nos ani-
Ibidē mās. Iusticie dñi recte letificātes corda: pre-
ceptū dñi lucidū illuminās oculos. Faciam⁹
igit virgine suadēte q̄cūq; dixerit: qm̄ iusta pre
cipit: et iusticie sue sunt mādata que ab ipso ꝓ-
cedūt. Iusticie vero dñi corda nostra letificāt
Cordis aūt leticiā omnes querūt: sed nulla ve-
rior in hac vita q̄ⁿ de iusticijs dñi euaporant.
Quē vero iusticie dñi nō letificāt/ eterne tristi-
cie dimittūt. Letificāt cum iuxta theotoconis
cōsiliū pagim⁹. Tūc sane cordib⁹ hoim est vera
leticia/ cū iusticie iusse cōplent. Obnubūt nos
ꝑfecto tenebre ignorātie: iacem⁹ ī tetris specu-
bus peccatoꝝ: in auernalibus obscuritatibus
inuolueremur/ nisi preceptū dñi lucidū ꝓdepel
lat. Affectat oīs euadere obscuritatē: lumē req
rit existēs in tenebris. Viator nocturn⁹ aut ma
le impegit: aut improuise incidit ī latrones: ex-
pectat lucē/ et bñ agere cupit. Tenebre sūt apte
malefactoribus. Qui tenebras refugit/ optatq;
lucē/ precepto se dñi subdat: nā preceptū dñi lu-
cidū illuminās oculos illos interiores q̄bus
inspicit veritas: nō illos exteriores quos cum
aīalib⁹ irrationalib⁹ noscimur habere cōes/ se-
pissime inferiores. Et seru⁹ dei/ minister dei/ mi
nister ī nuptijs: vbi vsq; ad finē seculi astat: pre
sentia christi custodit ea: q: ī custodiēdis illꝰ re-
tributio multa. Multa retributio sequitur/ vbi
ꝑaliter dñi precepta tenēti vita eterna tribuit.
Magno nostro merito Christi mater loquit:
Quodcūq; dixerit vobis facite. Multa cōsonā
tia sibi respōdet dauid ex scriptis: q̄ opib⁹ pre-
cepta diuina seruauit. Dixit dñs Salomoni/ vt
tēplū edificaret nomini e⁹: q̄ nullā recusās sol
licitudinē et laborē/ ī sapiētia sibi cōcessa miro
mō cōpleuit. Et q̄uis deliquerit: ꝓ diuinis ex-
plēdis mādatis alte sanxiuit. Scripta ei⁹ mul-
tis dissertionib⁹ atq; sermōib⁹ sonāt: quod dei-
fera virgo vno verbo disseruit: Quodcūq; di-
xerit vobis facite. Precepta varia et laborio-
sa helias accepit a dño/ et sustinentia famis q̄ⁿ
ꝓfund⁹ ī montib⁹ et cauernis: non verit⁹ facies
4. Re. 2. regū: ī paradiso recept⁹/ corpe alacer expectat
ꝑ sanguinē atq; mortē ꝓ christo iubēte verus te
stis et hostia fieri: ꝙ ꝑ obediētiā corda filioꝝ cō
uertet ad patres; vt non fiant anathema si fue-

rint obsequētes. Nouerit enī quid boni eueni-
at in futuro/ qui in presenti seculo diuina iussa
cōpleuerit. Heliseus factus in duplici spū eius Ibidem
diuina nō recusauit mādata: nec cor ei⁹ ꝓpter
cōminatores reges extabuit: diuinorū dictorū
virtutē consyderās/ sibi omne preceptū facile
videbat. Prophetā vero voci dñi nō obedien- 3. Re. 13
tē leo interfecit in via: nec sibi pepcit diuina iu
sticia ꝓ eo ꝙ alīs obediuerat/ cū in vno delīqt:
cū oīa sunt faciēda que iubet. Nā inexceptiua-
te theotoconissa dicit: Quodcūq; dixerit vobis
facite. Esaias nō requisitus aut iussus/ vltro se Esa. 6.
obtulit ad diuina imperia faciēda: vberē illoꝝ
factionis prenoscēs esse mercedē. Et ambula- Esa. 20.
uit nud⁹ et discalciatus: sicut ei dñs imperauerat
in signū atq; portentū eoꝝ que predicauerat at
q; futura erāt. Nuditatē regalē purpurā cogi-
tans: neq; frigus aut insolitā rē velut pudendā
suos añ oculos posuit. Nullus pudor in mori-
bus atq; rebus/ vbi fit diuina volūtas. Supb⁹ ē
miles q̄ ad regis edictū opponit opprobriū vl
honorē: aut cōsyderat qualis in horū altero sit
futurus. Nā tota subiecti gloria est iussum fe-
cisse mandatū/ etiā si a cōmunib⁹ morib⁹ singu
laritate discordet: totū opprobriū neglexisse.
Mors vero repugnat ꝑcaciter. Oēm actionē
excusat: et obtrectātiū liguas ligat iustū regis
edictū: multo magis omne quod inuerecundū
atq; turpe videt hoibus/ diuina sanctio tegit.
Depositio calcioꝝ equū parabat et ocreas iuſ
sa ex ꝓmptitudine facienti. Nihil dicere aut
facere recusauit obedientiā imponēti: quousq;
regis furioso impio serra lignea sectus interijt
mercedē iuste obediētie suo tempe recepturus.
Hieremias ad primā iussionē domini humilita
tē opposuit/ dicēs: A a a domine/ ecce nescio lo Hiere. 1.
qui: quia puer ego sū. Sz vbi firmā agnouit do-
mini voluntatē: a collo suo iugū tarditatis ex-
cussit: et vincula/ carceres/ puteū sustinuit et ca
tenas. Et nec tedio aut tristicia obediēdi affe-
ctus/ pagellas scissas atq; combustas iterū re-
parauit: spoliatus et reprobatus ⁊ lapidat⁹ est
imperiū dñi ꝓsecutus/ in nullo vitā appendēs/
ad obedientiam desup decernētis. Aspiciebat
em̄ per fidē quid contēptoribus diuinoꝝ man
datorū/ quid ve factoribus diuina iusticia clo-
dat: et quid in lance sue dijudicationis appen-
dat. Ezechiel ī multis obediēs/ a dño vētilatus Eze. 4
atq; ꝓbatus est: vt etiā cuilibet audienti horro
rē et nauseā faciat: cū iussus fuerit centū nona-
ginta dieb⁹ ad exprobrationē dom⁹ isrl dormi
re sup vnū lat⁹: et ad exprobratiōez dom⁹ iude
dormire incōuertibiliter quadraginta: et panē
se mixtū comedere opertū stercore hominū si-
ue boū. Et multa laborē insinuant et dolorē:
nec eū inuenimus in aliquo reluctantē: ⁊ vt pos
set iussa exequi/ nihil ascribebat horrori. Hoc
solū execrabile factū est dñi nō perfecisse man-
data: et ipsa nauseare lethalis est nausea. Dani
el fuit inter filios transmigrationis: et omnia
diuina decreta sibi facta cōpleuit: vt nec com-

Dan.1 quinaretur cibis regis: nõ veritus imperium/
deũ celi ad occidentẽ versus fenestris aptis ad
terrã ꝓclinis/in die tribꝰ vicibus adorabat. Et
inter leones cõiectꝰ mãsit illesus: et i nullo verti
tus humanã audaciã: bel idolũ babyloniorꝝ de
struxit. ꝛ draconẽ interfecit. Nihil ẽ formidabi
Osee.1. le/vbi dñs viget calcaribus preceptorum. Osee
de mandato dñi fornicariã accepit vxorẽ: et ni
bilopendit moysaicam legẽ talia ꝓhibentẽ: vbi
a dño firmũ mandatũ acceperat: et opprobria
hoim/ꝛ susurramẽta crudelia penitꝰ nõ expauit
nec quod a viris in vxoribꝰ abhorret/abhorru
it: nec pudicitiã que magis in eis q̃rit/ magni
pẽdit: nec turpari timuit cõuersatione peioris.
Nihil horꝝ ↄsyderans/ ꝑfecit mandatũ dñi iu
xta verbũ. Absit ꝙ opprobrij notam gerat/ vbi
mandat q̃ creator est oim. Et ois impudicicia
tollit/vbi precipit pudica iusticia: et castum est
oẽ quod ꝑcipit conditor castitatis. Et ꝑceptũ
nouũ a veteribꝰ preceptis absoluit: etiã si in eis
dẽ i aliquo videat aduersũ. Et fidelis executio
preceptorũ inter pericula tuet agentẽ: ꝛ ab im
Jone.2. mũdicijs preseruat intactũ. Jonas cuz dictum
dñi recusaret/pararetqꝫ fugã: fecit oriri horren
dã in equore tẽpestatẽ: sorte deprehẽsum/ i ma
ri ꝓiectũ belua marina suscepit: ꝛ quo nõ acces
sit voluntarius/inuitus euomit: vt luce clariꝰ pa
teat/omnibus sine vltione nõ fieri trãsgressio
nẽ dñi preceptorũ. Ubi autem Jonas se cogno
uit diuina virtute deductũ/quo sponte recusa
3.Reg.22 bat accedere: sollicite diuina iussa cõpleuit: nõ
hesitans preteriri nõ debere preceptũ cũ fuerit
positũ. Micheas ꝑsuasioni nũciorũ regis non
prestauit assensum: vt preter voluntatẽ dñi feli
citatẽ futurorũ bellorũ ꝓ regibus iuda et hieru
salẽ atqꝫ samarie/cũ ꝓphetis mendacibus pro
phetaret: ꝛ exprobratus/realapatus est: ꝛ vt ca
ptiuus detentus est: donec euetus bellorũ ver
bis suis certissimã fidẽ daret. Nã recognoscen
tis voluntatẽ diuinã ad peragendaz nulle homi
nũ mine debẽt animũ ꝑterrere. Omnes quidẽ
patriarche/sancti reges/ ꝓphete veraces/fidaz
obedientiã dño prestauerũt: tradentes dictis ꝙ
malũ diuina dicta ↄtemnere/aut nõ exeq̃ quod
iubet: ꝛ ꝙ bonũ sit dicta diuia cõplere verbis ꝛ
enigmatibus tradiderũt. Ecce quãta dicto the
otocoris alludunt: vt iuxta suã suasionẽ quod
cũqꝫ christus nobis dixerit/faciamus. Pluri
ma et alia testimonia: vt quodcũqꝫ nobis dixe
rit christus/faciamus: prolixitas quã ꝓ posse vi
tamus/non sinit admittere. Post christũ vero
quanta fide verbũ virginis suasiuũ similiter et
consultiuũ/aut testimonijs sit firmatũ: dicat et
clamet sãguis effusus ꝓ christo: innumere mar
tyrũ passiones in consyderatione reuelent: di
uersa et crudelissima supplicia nobis inclami
tẽt: quorꝫ atrocitate adimebat hoĩs sensus: ꝛ
sub diro mortis impio includebat christi ath
leta legitimꝰ: necnõ carceres et exilia insinuãt/
quanto sit agone certatũ: vt quod christus dixe
rat/seruaret. Jn enarrãdo lingue hominũ defe

cerũt atqꝫ deficiunt: ꝓ scripturaz stilo tradendo
memorie/ manus etiam scriptorum extabuerũt
Quot ꝛ quot fuerũt fide pleni/spe subuecti/cha
ritate feruẽtes: inexceptuate quod christꝰ dixe
rit acceperũt: ꝛ ꝙuis aĩo ꝛ corpe/ plus tñ aĩo ꝙ
corpe faciẽtes. Amoris eni vehemẽtia faciendi
excedebat oẽ quod in corpe penalit agebat.
Nõ solũ ad illorũ/sed ad futurorꝝ obedientiam
christo reddẽdã ipsiꝰ mater asseruit: Quodcũqꝫ
dixerit vobis/facite. Quod nõ multo post pat
in voce mirifica i trãsfiguratiõe mõtis ↄfirma
turꝰ erat: Hic est filiꝰ meꝰ dilectus: ipsũ audite. Mat.17
Ubi vero christi prenũcia/et sue cõscia volũta
tis obedientiã ministros docuerat: christꝰ sta
tim illã exegit opē: ad quã illa verbo illos indu
xerat/dicens: Jmplete hydrias aqua.
Hydrie lapidee ibi erãt sex secũdũ
purificationẽ iudeorũ. Declarat euan
gelista conditionẽ vasorũ et causã/et non absqꝫ
mysterio: vt in multã consyderationẽ audiẽtiũ
atqꝫ legentiũ mentes inducat. Hydria dicit ab
hydros quod est aqua: q̃ tñ ad cõtinentiã aq̃
deputate tenebant: et ministrorũ qui seruiebãt
in ministerio nuptiarũ. Multis nãqꝫ purifica
tionibus vtũtur iudei/dũtaxat in rebus corpo
reis sm legẽ atqꝫ suorũ antiquorꝝ traditionẽ: ꝙ
uis animas suas relinquãt in fecibus pctõrum.
Sex erant atqꝫ lapidee. Atq̃ nos q̃ christiano
noĩe insignimur/sex hydrias habemꝰ sm puri
ficationẽ nostrã continẽtes aquã misericordie
in ablutionẽ animarũ nostrarũ/et in absterſio
nẽ sordantiũ peccatorũ. Clamat ꝑfecto scriptu
ra veteris testamẽti: Date elemosynam: et ecce Luc.11
omnia mũda sunt vobis: Uocat saluator bene
dictos in regnũ/q̃ ex aqua misericordie sex lau
dabiliũ operũ spũaliter purificati sũt: velut cor
poraliter iudei ex aqua sex hydriarũ. Sex sunt
sacramenta in nuptijs ecclesie orthodoxe: q̃ vs
qꝫ ad summũ animas vsqꝫquaqꝫ purificãt: cõti
nentia inuisibilis et diuine gratie mundã aquã
qua peccator abluitur: qua delicta donãt: qua
sacerdos reum funibus turpitudinis irretitum
absoluit. Et munda efficit anima que per fidẽ
ex aqua est: quã Ezechiel ꝓpheta multo añ pre Eze.36
uidit/vaticinatus de gratia saluatoris: quaz in
sex sacramẽtis ipse saluator induxit: Effundã su
per vos aquã mundã: et mũdabimini ab omni
bus inquinamẽtis vestris/et ab vniuersis ido
lis vestris. Sacramẽtũ vero matrimonij aquã
ablutiuã non continet: ꝙuis in ipso incõtinẽs
a magnis criminibꝰ preseruet: de indulgentia
eni/nõ de ꝑcepto in nouo testamẽto ꝑmittitur.
Quod ad indulgentiã pertinet/magnã aut par
uulã notã criminis habet. Et ꝙuis hoc sacra
mentũ licitũ sit et iustũ/tñ sub ipso manentibus
magis idiget ablui ꝙ abstergat/ ꝓpter actꝰ im
ptinẽtes et blandos: qui fere a paucissimis vi
ris matrimonij gesta sectantibus euitant. Nec
nõ senarꝰ numerꝰ primã numeri ꝑfectionẽ in le
ua existẽns enũciat. Resultat eni ex suis equa
libus quotibus idẽ totũ/detrimentum nõ susci

piens vel augmentū. Prima nāq; ꝑfectio acti
ue vite: que in huiꝰ mūdi leua consistit/ est mūdū
fieri a pctis: ⁊ purificatū sedulo fieri a delictis.
Hec ꝯo ꝑfecta purificatio signat in aq̄ ꝯtenta
sex hydrijs. Secūda ꝑfectio ē virtutibꝰ inclare-
scere: q̄ vicesimū numerū habet octauū: quod
huiꝰ speculationis nō est. Deinde ꝑfecto nume
ro transit in dextrā. Sed ad cepta studia reuer
tamur. Lapidee erāt hydrie. Nō adobūbrato ꝫ
sed claro fideli mētis interlucet: ꝙ oīe mūdifi-
cans/ seu a q̄libet inuisibili ꝯtagione purificās
Et si q̄s quēpiā ꝑfectionis gradū ascēdit/ virtu
tē habet: ⁊ pedē interiorē posuit ī lapide angu-
lari: qui est christꝰ deus noster: a iudeis ꝑroba
tus: ab infidelibꝰ nō assumptꝰ: a christianis pes
simis reprobatꝰ. Ipse nēpe dicit lapis adiuto
rij: qꝛ oīe adiutoriū nostrū est ī noīe dñi. Pro
inde merito hydrie aquā gratie ꝯtinētes/ dicū-
tur fuisse lapidee/ christo lapidi angulari ꝯnexe
Si vero aquā illā sapientiā voluerimꝰ appella-
re: satis vicinꝰ est sensus. Qui christus lapis an
gularis oēs thesauros sapiētie in se ꝯtinēs: fa-
ctꝰ ē nobis a deo sapīa sūma. Hydriaꝝ vero ca
pacitatē euangelista nō tacuit: quā dū binarū
aut trinarū metretarū esse cōscripsit: disparem
prius dixit: sed alio sensu parē dixit et disparē.
Nā trinū a bino disparitate secernit. Et q̄ bi-
na sūt/ inter se paritatē habēt: ⁊ disparitatē que
disparia sūt: disparitatē/ vt in oīni christianorū
ꝯgregatiōe inueniat disparitas moꝝ siue virtu
tū. Et inter se multi pares sūt/ ad suos vero su-
periores impares: multi dispares altiori virtu
te pollētes ad suos īferiores nō pares: quod oē
nis eandē in materia rei aquā vasa ꝯtineāt: sed
disparia sunt: in aq̄ cōtēta disparē faciūt quāti
tatē. Nā binas metretas ille aīe solū capiūt: q̄
duo solū statuētes seruare ꝑcepta/ vt plus virtu
tis capiāt/ nō dilatant. Trinas metretas capiē
do recipiūt/ q̄ a mūdo se abdicāt: corpꝰ pulchre
faciūt castitate: volūtatibꝰ ꝓprijs oīno renūci-
ant/ supioꝝ directione cōtente. Iubet igit christus hydrias īplere aq̄: vt sacramēta videlicet
purificatiua virtute impleant: vt aīe abluant a
sordibus pctōꝝ: vt prima vite ꝑfectio habeat:
vt sapientiā habeamꝰ ipsius placitis/ ⁊ nostris
vtilitatibꝰ aptā. Quod ꝑ ministros agit/ sacer-
dotes insinuat: q̄ sacramēta verbis ⁊ diuia vir-
tute cōficiūt: et predicatores q̄ sapiētia euāgeli
ca docēdo aīas replēt. Unde ministri nuptiarū
christi dicta complentes/ vsq; ad summū aqua
hydrias impleuerunt. Uellet eñ oīm saluator
christus/ vt oīs aīa caperet quantū posset: ⁊ in-
tantū repleret virtutū moribꝰ ⁊ beatifica glīa/
ꝙ ampliꝰ impleri nō posset. Nā aīa hic viuens/
nō agnoscit quantū dilatari potuit ī captione
gratie siue virtutū/ aut quantū hic potuit a vi-
tijs deputari: videbit aūt exempta cū a corpe fu
erit/ et terralibus sedibus sita: eque dolebit de
hmōi negligētia vt de pena. In māsionibꝰ vero
recepta supnis/ sine dolore cognoscet vbi dolē-
dū esset/ nisi beata foret: et ꝑspicue intuebit ad
quas celsitudines fuisset a suo redēptore subla-
ta: si dū in hac tenebrosa vita degebat/ dilatas-
set seipsā ad capessendas gratiā ⁊ virtutes/ quā
tū ex eis desuꝑ saluator volebat infundere: qui
nūq̄ cessaret nisi aīa fastidiret. Lōge latior esse
posset nostre mētis capacitas q̄ credimus: sed
ipsā in angustū sinū colligimus/ cū ipsam intē-
dimus replere caducis: ⁊ illa in ipsam intrudi-
mus ad q̄ creata nō fuit. Nō aūt deꝰ replet ani-
mā iuxta capacitatē quā posset habere si vellet
sed iuxta illā quā ipsa remissa voluntate sibi fe
cit et habuit. Uerūtamen vsq; ad sūmū replete
sunt hydrie: vt oīno credamus oēm aīam re-
pleri ꝫm mēsurā donationis christi: vt ait apls Ephe. 4
Mensura vero donationis christi nō est ex pte
ipsius: qm̄ oīno immēsurabilis est: sed ex pte
aīe/ ꝓut ad recipiendū sua potentia diuinā vir-
tutē ⁊ gratiā se coaptat: quā aquā ī vinū mera-
cissimū sua potestate cōuertit/ absq; aliquo nu-
tu corpis et ꝓlatione verborū. Sua eñ semꝑ ē
effectiua volūtas: vt ad imperiū eius quod nō
est/ in esse deueniat: et entia suā speciē et ꝑmā na
turā mutēt ipo iubēte. Quod factū eo mētibus
hoīm plꝰ accrescit quo singularitate pollescit:
et mox et sine aliquo tēporis interuallo factum
cernit/ quod natura suis occultis successibꝰ ope
rat: dū humorē terre in vitē viridē traijcit: ex vi-
te in botros varios mittit: deinde arte homi-
nū accedente vinū eliquatur. Oīa miracula sal
uatoris ab ipso facta/ et a suis sequētibus poste
ris/ tanto altiori cōsyderatione attollūt rudes
hoīm mentes/ quanto rarius preter nature cur
sum facta legunt. Et deseruiēt remissa contem-
platione maiorū que quotidie fiunt: q̄ qꝛ cursu
et ordine nature agunt: nō interpolato succes-
su in animaduersione nostra pollescāt: ⁊ multo
maiora maioresq; mutatiōes inuisibiliter facta
recognoscimꝰ/ q̄ acta ī corpe lectitemꝰ. Fit mi
ris ⁊ occultis modis quotidie mutatio ī mētibꝰ
hoīm: que prefert mutationi aque in vinū. Ui
nū mire factū iussu dñi ad architriclinū defer-
tur: vt apte luceat quod actū est secreta virtute.
Honorē etiā deferri primatibꝰ monstrat: cū in
nuptijs architriclino ꝑmo iubet afferri. Archi-
triclinus erat cuius nutu et ordinatione oīa in
nuptijs agebant: et in primo mēsarū accubitu
recūbebat: qui nesciēs quod tacite gestū erat/
cū gustasset ꝓrupit in vocē: et quod ignorabat/
detexit: ⁊ extollebat vocibus vinū ꝓductionis
ignorata virtute. Meret semꝑ laudē quod bñ
gestū est: si originalis causa nō pateat. Nec ex-
pedit latētes causas quarūlibet rerū inq̄rere/ sꝫ
insitā laudare virtutē. Gustauit architriclinus
aquā vinū factū: cuiꝰ plus q̄ ex natura fuerit sen
tiēs bonitatē: velut admirās vocauit ⁊ sponsū.
Hoc sane in miraculis factis diuinitus est te-
nendū: ꝙ virtutē et operationē excessere nature
nō solum in eo ꝙ preter ipsam facta sunt/ sed in
eo ꝙ pluris bonitatis q̄ natura cōtulerit/ pos-
sederunt. Proinde architriclinus his verbis
sponsū alloquit. Oīs hō primū bonū

vinū ponit: Et cum inebriati fuerit
quod deterius ē affert. Tu autē ser
uasti bonum vinum vsq; adhuc. Sz
ordine nobilioꝛ ꝙ homo fecit oīa deus homo.
Versa est aq̄ squalida/frigida et insipida/ in vi
nū contrarijs dotibus fultū. Moysaica em̄ lex
psalmi et pphetie in euangeliū trāsierūt: ⁊ hūa
na natura insignioꝛi dono refulget/ quasi fue
rit añ clara. Vino nāq; verbi ꝑposterauit natu
rā dignitando. In leticiā versū est p misericoꝛ
diā: quod añ p iusticiā creatura humana dole
bat. In eternā leticiā omnia que sunt veroꝝ ec
clesie nuptialiū donātur preparāda. Factū est
absq; toꝛcularib⁹ vinū: vt etiā si nō coꝛpore pa
tiamur: fide tñ sumamus/participem⁹ ⁊ sangui
nem. Mētis dispositio que signabat in aqua
illā foꝛmā accepit quā redēptoꝛ inseruit. Et sa
pientia salutaris in cognitione diuinoꝝ/nouaz
nostre menti exultationē adduxit. Nulla facta
est pmutatio loci: nulla obuenit interpositio tē
poris: nullus ab extra positus est act⁹. Preter
oīa hec liquidū elementū quātitate atq; substā
tia semꝑ eodē modo se habens/diuersas quali
tates accepit. Argumēto magno nobis osten
sum est: vt simpla et eadē animaꝝ nostrarū na
tura cōsistēs/ semper parata pmaneat diuino
rū pmutationē recipere qualitatū: put aq̄ dū i
vinū verteret accepit. Vinū istud archtriclin⁹
laudat: qui nomine officij nō indiuiduato et p
prio insignitus princeps triū lectoꝛū dicitur.
Virtutes vero vbi anima velut in lecto requie
scit/tres sunt: et he dicunt chirurgice/selecte at
q; archoice: fides/spes atq; eximia charitas: I
quib⁹ cubās archtriclin⁹ est: q nō ex nole pprio
aut ex eo quod est/sed ex his virtutib⁹ vinū sus
cipit/gustat / bibit atq; discernit: ꝙ bonū sit oē
quod p gratiā ⁊ diuina virtute mutat: ⁊ opatio
nē gratie nouit superferri nature opationi: et ꝙ
p gratiā acquiramus quod p naturā pdidimus
vel caremus. Et his virtutibus archoicis mē
tibus hominū suauitas euāgelij claruit. Et ex
istis nō ex lege aut ex quadriuio virtutū moꝛes
hominū disponentiū iustificat homo. Quod
Apl's i plerisq; scripture sentētijs clamat. Quod
omnis homo primo bonū vinū ponit: et quod
sequit: hoc factū ē oꝛdine puri hoīs. Quod aūt
seruari dicit bonū i posteꝝ: oꝛdine diuino factū
esse cognoscit: qui melioꝛa semꝑ suo infallibili
oꝛdine posterauit: quousq; pueniam⁹ ad inuari
abilē finē glorie vel penarum. Bonū est ꝙ nos
creauit ad imaginē et silitudinē suā. Bonum
quod creauit: meli⁹ quod recreauit. Bona na
tura/melioꝛ gratia: Bona lex: euāgeliū vo sibi
pfert. Actiua vita bona/ sed melioꝛ ɔtēplatiua
q̄ sequit. Bona synagoga/ sed ecclesia pualet.
Bonū ē oīe quod i ecclia i cursu labētis tpis
agit: sed meli⁹ quod i eterna gloria futuꝝ spera
tur. Semꝑ em̄ oꝛdine christi dei vinū meli⁹ ser
uat vsq; adhuc: cui human⁹ oꝛdo e regione pce
dit. Oꝛdo cogitationū et viarum dei ab oꝛdine
humano rei veritate secludit. Inquit em̄ ipse
p Esaiā pphetā: Non em̄ cogitationes mee vt Esa. 55.
cogitationes vestre: neq; vie mee vt vie vestre/
dicit dominus. Sed sicut exaltant celi a terra:
sic exaltate sunt vie mee a vijs vestris: ⁊ cogita
tiones mee a cogitationib⁹ vestris. Que verba
omnino insinuāt diuersum esse diuinū oꝛdinē et
humanū: q̄uis ad effectū misericoꝛdie dei Esai
as ptulerit. Oꝛdo igitur diuine puidentie sem
per est melioꝛa seruare in posterū: sicut ex aste
ctibus hoīm et ex pfectu virtutū/semꝑ ad supe
rioꝛa ⁊ potioꝛa climatio. Hoc initiū signo
rū fecit iesus i chana galilee: Et ma
nifestauit gloriā suā: et crediderunt
in eū discipuli ei⁹. Sed hoc fuit initiū: mi
racula cetera subsequunt. Initiū in aq̄ in vinū
christi virtute cōuersa: vt hoc primū/⁊ tāq̄ vite
agēde initiū exigere videat aīas nostras ad me
lioꝛa cōuerti. Nā cōuerti ad deū et ad optima
queq; virtutū/derelictio est peccati/⁊ salutis ex
oꝛdiū. Signoꝝ noīe miracula designātur. Fa
ctū in chana galilee: vbi et nuptie: manifesta
uit gloriā suā: quia plus poterat deitate ꝙ ap
paret i hoīe: manifestās ex miraculo virtutē la
tētis deitatis in hoīe manifesto. Hui⁹ miraculi
fructus preter id quod in coꝛpe actū est / credu
litas discipuloꝛū fuit: quia quodāmodo iā cre
diderant cū vocati sequerētur: sed eoꝝ creduli
tas viso miraculo est facta validioꝛ. Nēpe chri
stus doctrinā verbalē et fidē ad quam populos
inuitabat/firmauit miraculis et opibus pprijs.
Hoc em̄ ptinus exquirit a nobis/ vt credamus
cū effectu operū: ppter quod pꝛerogat acta si
gnoꝝ: ⁊ vt credētes habeamus vitā eternam.
Sed nullus diuinā bonitatē lacescat in aliquo:
aut semetipsum fallaci admiratione suspendat
cur nūc talia miracula nō elucent: naz modica
nūc esset hominū vel ecclesie fides/si miraculis
augeretur. Et maioꝛa nūc inuisibiliter in aia
bus hominū fiunt/ꝙ tunc facta i coꝛpib⁹ agno
scamus: qm̄ quanto anima nobilioꝛ est coꝛpore
tanto quod in ipsa virtuose peragit/ꝙ quod in
coꝛpe plus excedit: Nec infantula seu edētula
est ecclesia: vt semꝑ sibi expediat miraculoꝝ la
cte nutriri. Creuit ipsa virtuosis augmētis: q si
coꝛpalia miracula nunq̄ exciperet: fide nō nu
tat: spe nō cōcutit: charitate nō deficit in hñ su
is coherētibus mēbris. Aliter nūc ꝙ p miracu
la euāgeliū christianoꝝ mentibus lucet: nec ec
clesia velut nouitia/miraculoꝛū coꝛpaliū reci
pit disciplinā: In anterioꝛa se pducit in fine fi
deliter fidelibus: et pficit fideli euāgelij cogni
tione atq; virtutū. Ac p hoc credamus opa in
sta fidei assistentia/ si miracula legim⁹ saluato
ris: qm̄ crediderunt in eū viso miraculo disci
puli eius: quos omnes añ verbo vocauerat: ma
xime quos apostolos nominauit: nūc miracu
lo illoꝛū fidem magis validā fecit.

¶ De tempestate in mari oꝛta Chri
sto doꝛmiēte i nauicula: ad imperiū
eius sedata: secundum Mattheum
Marcum et Lucam. Capi. II.

Miraculoꝝ inspectio biniū ordinis facit: vt aut sensibilia sensibilib9 et insensibilia insensibilibus ꝯiungātur: aut ordo factionis elucеat. Sēsibilia quidē miracula sunt) que in creatura vtroq; sensu sensibili facta noscuntur: ꝙ sensus exterior in meliora mutatū se videat: immo de sensibili malo insensibile bonū venisse/ꝛ interior sensus clara ratione cognoscat: siue quod animus se videat purificatū a vitijs/et virtutū fulgere splēdoribus. Insensibilia vero sunt/que in rebus sensu ꝛ rōne carentib9 fiunt. Ac ꝑ hoc miraculoꝝ nūcupatio sic emicet: vt oīe quod in creatura supra naturam ꝛ ꝓter naturā/rationē/vsum ꝛ artē agit/sensibile aut insensibile miraculū esse dicat: non respectu diuine virtutis qua mediāte agit/aut respectu eius a quo diuina virtus ad facienda miracula inuocat: ex his eñ semꝑ eodē modo sensibilia sunt: sꝫ ex parte illi9 in quo miraculū agitur/sensibile aut insensibile dicit: ꝗuis cōsyderatiōe videntiū omne miraculū sensibile vel cognoscibile iudicet. Sed in hoc parūper factionis ordinē obmittētes/ꝓut cepim9 insensibilia primo serie debita ꝑtractem9. De eo ꝙ saluator mare increpauit/recitatur ꝯm mattheū octauo marci q̄rto/luce octauo. Cū dñs saluator cū discipulis suis nauim ascēderet: [Mat. 8. Mar. 4. Luce. 8.] factꝰ est motus magnꝰ in mari/ita vt nauicula operiret fluctibus. Et erat ipse in puppi supra ceruical dormiens. Accedētes vero ad eū discipuli: excitauerūt eū/dicentes: Dñe nōne ad te ꝑtinet/q2 perim9? Tunc surgēs imꝑauit vētis ꝛ mari.] Alia litera: Cōminatꝰ est vētis/ et dixit mari: Tace obmutesce. Alia litera: Increpauit ventū et tēpestatē: et cessauit: et facta est trāquillitas. Et dixit eis: Quid timidi estis modice fidei? Alia lr̃a: Ubi est fides vestra? Hūc siquidē nauis ascensum i morib9 declarauim9 saluatoris: sed hic ꝓut ordo miraculoꝝ cōtexit aliter disserem9. Dūs christi ascensus factus in corꝑe/ad spūalē ascensum aīas ꝓuocat: sed ascēsus nauis suꝑlationē ꝛ transeundi suꝑ pericula illese/periciā mōstrat. Secretū elemētū est aqua domiciliū est pisciū ꝑ naturā inditā. Hoim autē sacramentū est itineris dubij ꝑ artem inuentā. Non eñ a natura hoies natant/discūt ꝛ trāsuadant ꝑ modū natandi ꝓhibēre labore: aut arte carpētaria condit quo mare perābulāt/seu trāseunt etiā manēte timore. Nā semꝑ inquietudo maris/ ꝛ vent9 vehemēs nauigātib9 minat naufragiū. Mare mūd9 est p̄sens: q̄ nunꝗ̄ plena pace quiescit: ꝗuis nūc leni9/nūc acrius suis fluctibus inhorrescat. Nauis est quodlibet artificiū spūal: quo inhorrescēs tēpestatib9 seculū pertransim9 ꝛ peruenim9 in portū: non illū ad quē ꝑueniunt naues seculi negocia deferētes/sed in illū vbi quies ꝛ sal9 eterna ꝯquirit. Non vna est oꝑatio nauis: nec differētia simpla. Primus siquidē stipatoriū sensibiliū ꝛ irrationabiliū ꝛ rationabiliū creatoꝝ fuit: ꝛ insensibilis venter cōtinēs insensibiliter sensibiliū ꝓpagines ꝓpaginabiles in futurū: que a primo ꝓtoplasto ꝑdierūt. Ipsa ꝯseruationis mater quā de9 velut maternū vterū ab egredientib9 filijs occultauit: vt velut ex ꝓhibitiōe nature i illā insensibilē/sicut insentientē matrē nō possit esse egressus: ꝛ in talib9 requiescit mōtib9/vt difficilis aut impossibilis possit esse accessus. Per hanc nō deueniebat in portū spacia ꝑagrando: neq; ꝑ mercedē rerū delatura fiebat: sed ꝯseruabat olm semina specierū: q̄ in principio distinctū habuerūt creationis initiū: nullis velis aut remis aquarū spacia ꝑmutabat. Solū attollebat se attollētibus aq̄s: ꝛ vagabat agitātib9 vndis: ꝓut diuina ꝓuidētia disponebat: donec in mōtib9 armenie req̄euit. [Gen. 8.] Hāc corꝑalr dñs noster adhuc incorpore9 nō ascēdit: sed de9 verus diuīe ꝓtexit. Hec siquidē distinguit ꝯtra oēs: ꝛ oēs ab ipsa clara differentia secernunt: ꝛ ipsoꝝ vsus ꝛ experiētia monstrat. Nauis vero quā christ9 ascēdit/pro negocijs filijs ceteris/ ꝑ mysterio vsq;quaq; dissimil: vt ex aptitatis virtutib9 domū sine fundamēto terreno ferentē ad celestia/mūdi equore trāsuadato ꝛ ꝓseruāte nos a fluctib9 cognoscam9: aut ecclesie sctē fidē: que sꝑ malis motib9 ꝛ varijs ꝯcussionibus quatit: ꝗuis deo gubernāte nō possit pati naufragiū: in q̄ christ9 dormit velut q̄escēs in domo virtutū/ꝛ in fide ecclesie quā fundauit. Illa nēpe dormitio fluctuū ꝑturbatarꝝ dormiētis securitatē insinuat: ꝛ nihilopēdere terrores mūdi varios ꝓostendit. Dormitio nō mortē/sed silitudinē mortis hꝫ: ꝛ velut mūdo mortuos expedit ꝑagere vitā istā. Et hūanitatis assūpte verꝝ testimoniū erat/ꝙ christ9 dormiebat i naui. Necnō ꝛ pro eo tpe quo fiebat illa dormitio/ad punctū ꝛ i modico derelinq̄ apl̄i videbant: vt ꝓbaret expimēto sensibili: ꝙ absq; christi adiutorio in mari lethifero hui9 mūdi submergimur a varietate fluctuū inuoluti: a vitiosa iuolutiōe ad inferiora penaꝝ in posterū descēdētes. Sed qui mal agunt/ꝑforant dolorib9 ꝛ timore: his vulneratis sagittis querūt auxilia vnde possunt: et vocib9 ꝓtestant infesta q̄ sentiūt. Proinde discipuli accedētes ad iesum: excitauerunt eū/dicētes: Dñe/nōne ad te ꝑtinet/q2 perim9? Scriptū est in psalmo de veteri ppl̄o multis flagellationib9 flagellato: Et [Ps. 106.] clamauerūt ad dñm cū tribularent: ꝛ de tribulationibus eoꝝ liberauit eos. Uexatio que vicinū hꝫ periculū/nescit moras innectere: ꝛ timor vexatū exagitat ne incurate quiescat: ꝛ ex hoc accedūt discipuli ad iesum. Illi tunc mēte pariter ꝛ corꝑe accesserūt: nobis autē nō corꝑe/sed mētalis atq; fidelis remāsit accessus. In naui erant mari vndiq; cingebant: alius null9 erat ad quē potuissent ꝑ ope recurrere. Nā extra domū fidei et virtutū nō est adiutoriū in nōīe dñi. Non poterāt in mare apostoli ꝑ tpe descēdere/cōminans ex oī parte naufragiū: ꝛ nemo ad inimicū ꝑ remedio refugiū facit. Iā mare inimicabat/minens naviculā operire fluctib9: si tenuissent so

lidā terrā/ derisissent marina picula. Qui fidei
τ virtutū sacramēta sumpserūt/ indixerūt mun-
do τ vitijs bellū: sed extra virtutes τ fidez nulla
sunt cōpendia euadēdi. Extra fidē τ virtutē oīa
minant aīe nostre naufragiū/τ facta hostilia:
pacis desperato mysterio. Existētes ī virtutib⁹
atq₃ fide hoꝝ necesse sit sentire ꝯtraria/τ esse in
bello aduersum aduersantia bonis. Sed q̄ fidei
τ virtutū domū inuisibilē nō intrauerūt/habue
runt in hac vita pacatos eoꝝ hostes quos post
modū sensere tortores. Ac ꝑ hoc cupidis infal-
libiliū τ delectabiliū eternoꝝ necnō factum est
potius nauē conscendere ad vtraq₃ bella dispo-
sitā: τ a diabolo τ a mūdo fieri non quietū: ꝙ ad
tēpus pati equatiē eterno turbine subsequēte.
Nauigiū vite nostre tranquillitate nō gaudet.
Quisq₃ turbari equatiei marine horret blādi-
cias: aut remis et sudoribus remigantium/aut
ventis agitātibus ꝑuenit in portum. Nō ergo
ascensus ad fidē terreat infideles: nec ascensus
ad virtutē terreat criminosos: nō incipiētes in
altiora cōscendere pauere faciat secutura tēpe-
stas: qm̄ his τ alijs piculis vita christiana pera
git/deducit τ probat: nec aliter ꝑueniet in que
Act.14. tis eterne portū: Nam ꝑ multas tribulationes
Rom.8. introire oportet regnū dei. Et apl's ait: Existi-
mo ꝙ nō sint cōdigne passiones huius tp̄is ad
futurā gloriā/que reuelabit in nobis. Et iaco-
Jaco.1. bus in canonica sua dicit: Omne gaudiū existi-
mate frēs cū in tentationes varias incideritis:
scientes qm̄ ꝓbatio fidei vestre patiētiam ope-
rat. Patientia ħo opus perfectū habet: vt sitis
perfecti τ integri in nullo deficiētes. Proinde
non timeat virtutis ascensus: a quo in gloriā fit
sublatio/etiā si oīa mundi mala in vnū ꝯflarētur
ad pugnā. Sed q₂ dn̄s refugiū factus est nobis
in oībus aduersantib⁹ nobis: dicunt apl'i: Dn̄e
nōne ad te ꝑtinet/q₂ perimus? Magne ꝓfundi
tatis τ diuine inclinationis est verbū/dn̄e nōne
ad te ꝑtinet q₂ perimus. Jmmo ad neminē per
tinet ꝑterꝙ ad te ꝑtinet si perim⁹. Tui eñ ex cre
atione sumus: tibi ergo perim⁹ si tui sum⁹. Ad
te solū liberare ꝑtinet/ ne peam⁹: et reassumere
de periculo si incurrim⁹. Vocasti nos in ꝓmissi
one tua/seqm̄ur te ī fide nostra: vocasti nos mi-
ris modis tuis/seqm̄ur te vestigijs nostris. Pa
trocinia mūdi dimisimus/et sub tua ꝓtectione
cōfugimus. Ergo ad te solū pertinet si perim⁹:
neq₃ aliū habem⁹ ad quē indubitata fide fugi-
mus. Aut ergo adiuua si ad te solū ꝑtinet/ne pe
reamus: aut ostēde si ad te nō pertinet/ad quem
recurram⁹. Excitauerūt discipuli tactib⁹aut cla
moribus christū. Faciliter excitat qui necessi-
tate nō dormit. Faciliter excitat cui⁹ clauditur
tm̄ ocul⁹ corporeus: mētis ħo insopit⁹ est ocu-
Cā.5. lus. Per salomonē fuerat ante ꝑdictū: Ego dor
mio: et cor meū vigilat. Dormire videt dn̄s eis
qui sibi dormiūt. Naz merito se oībus exhibet/
qualē merita cuiuscūꝙ requirunt. Vocib⁹vero
cordis τ amorib⁹ excitat/necnō clamorib⁹ inre
Ps.118. curuate orōnis. Dicebat eñ dauid: Clamaui in

toto corde/ exaudi me dn̄e. Jn toto corde cla-
mat excitatq₃ christū/ qui oēm intentionē in eū
dirigit atq₃ ꝯuertit. Tactu⁹ forte fuit excitat⁹
τ christ⁹: nāq₃ τ opa iusticie christū ad nos euī-
gilare fecerūt: τ intēdere sup tribulationib⁹no
stris vt liberaret ab eis. Multotiēs christū na
tū ascendisse cognouimus: sed nisi semel in illa
dormiuisse legim⁹: qm̄ multas opationes salua
tor diuina potētia in hūanitate velut ī artis in
strumēto fecit in seculo: sed tm̄ semel mortu⁹est
τ semel excitat⁹ sua potētia q̄ deus erat: velut a
sctōꝝ precib⁹ concitatus. Jn quoꝝ psona ꝓlo-
quebat dauid/dicens: Exurge quare obdormis Ps.43.
dn̄e: exurge ne repellas in finē. Et alibi: Exurge Ibidem
dn̄e adiuua nos τ libera nos ꝓpter nomē tuū.
Et velut quod petebat iā factū gratulatus dice
bat: Et excitat⁹ est tanꝙ dormiēs dn̄s: tanꝙ po Ps.77.
tens crapulat⁹a vino. Et in ipsius psona dauid
multo ante ꝑdixerat: Ego dormiui τ somnū ce Ps.3.
pi/τ exurrexi: q₂ dn̄s suscepit me. Nec vereor di
cere ꝙ dormire dicit tepidis: q₂ sollicitis si pre-
cib⁹ excitat/inuigilat. Tūc surgēs impauit ven
tis τ mari. Jmperat mari dn̄s maris/τ mitigat
mare: sine cui⁹impio aura mare nō excitat neq₃
ꝓcella molestat. Scriptura eñ dicit: Tu dn̄aris Ps.88.
ꝑtāti maris: motū aūt fluctuū eius tu mitigas.
Seculū presens diuersis ꝯcitat auris diuina ꝓ
uidentia ꝑmittente: sed nec quiescit ei⁹ horrēda
tempestas nisi dn̄o imperāte. Vndificat vndiq₃
seue mūdus: et qñq₃ christiferas naues cōcutit:
submergit aūt nunꝙ: sed ꝯcuti oīpotēs dispen-
satiue permisit. Submergunt plurime si deus
nauigantiū pctīs iratus ꝯcedit: sed imperiū dn̄i
seculi ferocitatē τ maloꝝ hoīm impietatē secre-
ta potestate refrenat: ne tm̄ noceat quantū affe
ctabat iniquitas. Alia vero litera dicit: Cōmi
natus est ventus et dixit mari: tace
obmutesce. Cōminatio est terror incussus
ex subsequēte pena: vt ipsa preuisa oīno male ar
ceat iniquitas. Cōminatio est ꝓhibitio ne fien-
di/addita multatione si fieret. Cōminare dūta-
xat pōt/qui post male actū iustā pōt inferre vin-
dictā. Cōminatio signo aut verbo pagit: facto
aūt nunꝙ. Signo indicit ne fiendū aliquo mē-
bro corporis/cū ostentatiōe instrumēti quo sit ple
ctenda improbitas: verbo aūt cū expssione veri
usq₃ infigit. Sensibilia rōnabilia τ irrationabi
lia cōminationē supioris/aut cuiuscūq₃ terrētis
agnoscūt: illa rōne: ista ħo instinctu nature/cō-
suetudine verboꝝ quib⁹solito acerbant. Jnsen
sibilia siquidē cōminationē non sentiūt: nec ꝑci
piunt aīo quid signo aut verbo dicat. Quid eñ
ergo est/ꝙ christus cōminatus est vētis: τ mari
dixit/obmutesce? Nā iuxta expientiā intelligen
tie literalē ita creatura creatori obedit/acsi rati
onali aīa intelligeret quod ꝓfert: qua inspecta
ꝓpensius altior sensus elicit. Nā vēti sunt vali
de hoīm tēpestates/mūdū velut mare vndiq₃ se
uis molestijs ꝯcitantiū: qui nullo supiore arcent
nisi cōminatione omniū dn̄i terreant. Sunt nā
q₃ nonnulli qui potestatiua iniquitate florentes

inter boies nō habētes quē vt superiorē timeāt inferūt aliis mala q̄ cogitant: ⁊ si habēt quē iuste reuereri debeāt: animi puersitate ꝓtendunt: maxie cū iniq̄tas male agēdi accepit facultatē: ⁊ velut ventorū flatus hūana ptāte recludi non possunt: sic eoꝝ vexatio nequit ab hoibus ꝓhiberi: quib⁹ solus dn̄s desuper cōminaf: vt aut a malis inferēdis resiliāt: aut iustā demū sustineant vltionem. Quod mare obmutescat ex dicto dn̄i saluatoris/ ad id referf: q̄ꝛ diuina ꝓuidentia/ nō humana virtute siue peritia interdū mūdus in parte vel in toto a vexatiōe quiescit. Alio loquēdi genere alius euāgelista christū dixisse asseruit/ dicens: Increpās ventū et tempestatē. Increpatio est rep̄hensio ad improbas actiones. Est etiā increpatio retunsio mali acti/ seu male dispositionis: ne ꝓcedat in actū. Increpatio est inclamatio ꝯtra ꝓhibentia debitā seu voluntariā actionē: que fit ꝓprie ad rationabiles creaturas: s₃ accōmodato vocabulo in nō rōnabiles ⁊ nō sensibiles scriptura sacra

Ps.105. sepe reflectit. Nā psalmista dicit: Increpauit mare rubrū ⁊ exiccatū est. Juxta literalē intelligentiā sic peractū credim⁹: vt deus in moyse seruo suo/ duce populi sui secreta potentia ⁊ creature obedientia manifesta q̄ mare increpauerit ⁊ in vtrāq₃ partē coartauerat aquas: vt ꝑ ꝑsus suus ex egypto egressus sicco vestigio ꝑtrāsiret. Hic vero mare increpat ⁊ quiescit: vt in pace apl'oꝝ

Nau.1. nauigiū fiat. Et alia scriptura: increpās mare ⁊ exiccās illud. Quod si preter mundū ⁊ ei⁹ horrēdas tēpestates p mare coꝛ humanū intelligere volum⁹: in quo christus ⁊ apl'oꝝ collegiū nauigat ꝑ fidē/ arbore spei/ charitatis velo ceterorūq₃ remis virtutū: nam aliter coꝛ nostꝝ q̄ his instrumēnis in hac vita christū ⁊ apl'os portare non pōt: non incōgrue cogitam⁹. Sp̄ūsctī licentia etiā in hāc interpretationē iuste venire corda scripturas querentiū sinit: q̄ nobis alia ꝑrogef forma loquendi. Nā quis impare pōt cordibus hoīm nisi deus? Quis mutare pōt hominū corda/ nisi qui ꝯdidit? Quis odiū ⁊ amorē recōuertere i alterutrū pōt/ aut ex eis ꝯferre/ nisi creatoꝛ oīm deus? Nam impatores aut terreni dn̄i cū impant multa fieri/ corda non mutant: quis mutata videanf/ cū eoꝝ iussa cōplenf: quod non fit ratione ꝑcipientis siue ꝑcepti cū faciunt: sed q̄ꝛ ois homo nisi alia virtutis fortitudine vigeat/ timet vel cupit sibi. Volūtas eñ hoīs libera facta fuit: vt a nemine ꝑterq̄ a deo ⁊ a seipso in aliquo mouerel. Solus eñ deus sup humana corda verū habet imperiū: vt illa mutare possit ab vno cōcepto in aliud. Et ipsa siquidē sunt libere motionis: nullo ꝑter deū cogente ad appetendū vel renuendū hoc vel illud. Et q̄uis humana corpa multis hoīm subdantur imperiis: corda tñ deus saltem ab hoīb⁹ querit: iuxta illā

Prouer.23. sententiā: Fili da mihi coꝛ tuū. Et multa experientia nouim⁹ sctōꝝ corpora multis a deo tyrānorū₃ vexationib⁹ derelicta: in quib⁹ ipse oīno reseruauit ⁊ corda: que ita ei⁹ impio subdebanf vt nihilopenderēt corpa/ in quibus tā seuissime torq̄banf. Cordi etiā cōminaf: q̄ꝛ ibi ratio ⁊ intelligentia sunt ⁊ ꝯcupiscētia ⁊ motus ire: ⁊ illa que reprimēda sunt ne coalescāt in eo ꝑ affectiones ⁊ placita ꝯtra voluntatē dn̄i creatoris: ⁊ ne impressa ꝑ intermiſatiōnē penarū progrediank in reprobū actū dei obediētia derelicta. Recnō ⁊ iure increpationes cordi hūano fiunt: cū sepe illa delectabiliter meditef/ que dei displicētiam generāt: ⁊ cōfundūt iusticiā si patrata cōsistant. Nōne coꝛ sepe cogitat q̄ sunt obiurgatione dignissima? Increpatio nāq₃ cū ad coꝛ hoīm dirigif/ est obiurgatio eoꝝ que cōtra iusticiā diligūtur ⁊ fiunt. Est etiā increpatio ꝑ expressionē verboꝝ facta reprobatio ei⁹ quod male credif/ aut erroneo intellectu percipif. Huiuscemodi mala q̄ in corde sepe ꝑueniant ⁊ orianf improuide: q̄ sepe celeriter nō increpata vel rep̄ssa in actum deueniāt: calculare digitis ⁊ resoluere ꝑ manus ⁊ arte nūerandi velle ꝑquirere: facili⁹ maris numeraf arena. Ex eni⁹ typo coꝛ humanū merito mare vocaf. Nā inuisibiliū cogitationū malaꝝ cordis ad arenā facta ꝑportione/ proculdubio arena succūberet. Volubilitatē nāꝑe ill⁹ nemo ꝑfecte cognouit/ nisi de⁹ qui ꝯdidit. De quo ꝓpheta dicit: Ego de⁹ scrutans corda. Increpat Hiere.17.
ergo de⁹ hoīm coꝛ: cū in alta ꝑter diuina statuta se tollit. Unde psalmista: Increpasti supbos: Ps.118.
maledicti q̄ declinant a mādatis tuis. Tota hominū supbia in hoc ꝑfigitur/ cū a mādatis eius declinaf. Et maledictio eterna apposita est superbis: q̄ diuis ꝯtemnūt parere mādatis. Hos dn̄s increpat cū repmit: aut cū eos obiurgādo ꝯuertit: aut cū penas addicit nō cōuersis. Si q̄ vero de mūdo velut de mari sup̄ dixim⁹: ad coꝛ hoīs coaptatis sentētiis referunf. S₃ increpatū insensibile mare/ factū increpatoꝛ obediens hoīes ꝓceptores iusta cōparatione cōdemnat: q̄ irrationalia ⁊ insensibilia sūmo ꝑceptoꝛi obediūt: ⁊ creatura rōnalis cognitōe insignita sua prauitate contēnit. Sed increpatio dn̄i sepe solet esse correptio: quā contēnere ꝑsumere nō debemus. Nā Job dicit: Beatus hō qui corripif Job.5.
a dn̄o. Increpationē ergo dn̄i ne reprobes: q̄ꝛ ipse vulnerat ⁊ medef: percutit ⁊ man⁹ eius sanabūt. Beatitudo quedā est corripi anteq̄ hō progrediaf in malum: aut cū progressus fuerit vt resiliat: quia eterni baratri claudif ostium: et seratio celestis ianue remouef. Et correptio increpationem significat: increpatio vero est ipsa correctio. Propter quod sequif: Increpationē ergo dn̄i ne reprobes: que tunc reprobari dicif/ cū sibi nō acquieuerit increpat⁹. Verūtamē dn̄o ꝑprio nō acquiescif propter vitā q̄ fedis moribus deturpaf: et ꝑpter acerbā penam/ que vitā torpentē insequif. Quod ꝑphetico sp̄ū ⁊ clara cognitione salomon vnūquēq₃ rationis capacē tanq̄ filiū ꝑdocebat: cū a muliere fallaci scꝫ a mūdi vanitate ac sensualitate ꝑpria cauere censebat/ dicēs: Fili si mihi nō credis/ vereoꝛ Prouer.5.
ne forte dicas: Cur detestatus sum disciplinā: ⁊

Prouer.5. increpationib9 non acquieuit cor meũ. Indici
bilia porro sunt mala que hic et alibi cruciabũt
increpationibus dñi ꝛ prudentiũ ↄtumacẽ. Est
etiã increpatio/cũ quis in corpore ꝓprio a dño
molestaꝛ. Proinde cum dictũ sit: increpationẽ
domini ne reprobes: ilico secutus adiunxit: qꝛ
ipse vulnerat ꝛ medeꝛ: percutit ꝛ man9 eius sa-
nabũt. Unde cũ quempiã vulnerib9 sauciat/per
turbat dolorib9/percussionib9 cedit/increpatio
domini est: quã absq̧ periculo nostro reproba-
re nõ licet. Quã ille reprobat qui aduersus dei
prouidentiã ꝛ iusticiã murmurat/et corꝑe cesus
maiores in aĩo patitur cruciatus. Et qꝛ non po
test remouere quod extra diuino iudicio pati-
tur: de diuĩa iusticia nõ letatus: in mẽte inuisis
doloribus perforaꝛ. Sed bene ꝑ salomonẽ con
Prouer.1. tra hos diciꝛ: Despexistis omne consiliũ meũ/ꝛ
increpationes meas neglexistis: ergo quoq̧ in
interitu vestro ridebo/ꝛ subsannabo vos cũ vo
bis quod timebatiꝛ aduenerit. Que ꝟba hoc so
nare videnꝛ: ꝙ qui negligunt increpationes di
uinoꝝ verborũ/hoĩumq̧ prudentiũ: cũ ipsi mala
que verebanꝛ ꝑtulerint/a dño derisui ꝛ subsan-
nationib9 habebunꝛ. Necnõ ad illos ista refer
tur sententia/qui etiã molestias corꝑis a dño ꝓ
increpationib9 irrogatas ꝑ odiũ ipsaꝝ cũ pati
unꝛ immurmurãt. Nam et per eundẽ salomonẽ
Prouer.15. diciꝛ: Qui increpatiões odit/morieꝛ. Quod de
oĩbus increpationib9 iustis ex verbis et factis
vera dei desanxit iusticia: vt ipsas odiẽs moriaꝛ
non tñ illa morte que cõis est bonis ꝛ malis: sꝫ
illa dũtaxat que debeꝛ reprobis. Et ipsas relin
quẽs/intellectu ꝛ morib9 errat. Hinc in prouer
Prouer.10. biis diciꝛ: Qui increpatiões relinquit errat. Et
ad ipsas in odio fact9/sapiẽtia vero priuat9: insi
piẽtie subiacebit. Et cũ absq̧ sapiẽtia ĩ hãc mi-
seriã veniam9: ad ipsam suspirare deberet oĩm
humanoꝝ intẽtio: saltem ad illã que ad supernã
vitã docet expediẽs. Sed nisi per disciplinã no
stra ignorãtia increpeꝛ/ sapiẽtia vera nõ capiꝛ.
Quãobrẽ ab insipientie tenebris obuelat9 in lu
cem sapiẽtie noster non aspirat aspect9: scriptu
Prouer.12. ra sacra dicente: Qui diligit disciplinã/diligit
sapientiã: qui aũt odit increpationes/insipiens
est. Ecce ꝙ dilectio discipline sapiẽtiã generat:
increpationũ autẽ odium insipientiã parit. Ex
quo aperte colligiꝛ/ꝙ increpatio est disciplina
per quã ad debitã sapientiã perueniꝛ: cui9 splen
dore prefulgẽs/inter sapiẽtes irreꝑhensibili au
Prouer.6. dacia residebit. Et hinc est quod diciꝛ: Auris q̃
audit increpatiões vite/in medio sapientiũ mo
rabiꝛ. Quod in morib9 hominũ quãta veritate
clarescat/ipsa experiẽtia magis clamat. Sꝫ ad
altiora me rapit secretior intellect9. Sapientes
viri sunt sup̃ni ciues: q̃ nunq̃ dño peccauerunt
siue ĩ hac vita vmbratica peregrini custodes in
nocentie: seu resipientes a delictis ꝛ a patratis
scelerib9 addita penitentia priusq̃ vita corꝑis
priuanꝛ. Sapiẽtes sunt qui reꝑhensibilia nulla
faciũt: ꝛ seruire sciũt verbo inuisibili hũanato:
in quoꝝ cõsortio hic residebit ex moribus/et cũ

beatitudine in supernis. Unum ꝟo relatiue di-
gnũ: non repulsa increpatio facit: quod difficile
in sanctis hoĩbus dixerim: ꝛ in nõ perfectis im
possibile fieri existimaui: ꝙ quis cor suũ posset
ex omnibus ꝛ ab oĩbus coartare. Sed scriptu-
ra sacra de increpationibus dicit: Qui autẽ ac Prouer.15.
quiescit increpationib9/possessor est cordis. Il-
le vero in veritate cor suũ possidet quod in nul
la diffundiꝛ praua/ꝛ recte omnia meditaꝛ. Me
rito igiꝛ nos velut mare arguit: si suo typo non
acquiescimus increpati. Si vero iuxta literam
ventũ ꝛ tempestatẽ dixerim9 increpatos: supra-
dicta nõ absonant: quin eo sensu quo dicta sunt
de mari/ad ventum ꝛ tempestatẽ valeant retor-
queri. Nam vẽtus est cõmotor inuisibilis aeris
quo primitus moto etiã corpora solida impelli
tur/ꝛ minus stabilia cõmouenꝛ. Sic vent9 aerẽ
nostre mentis exagitãs/ est inuisibilis demonũ
aura: ꝛ importuna cordis ꝛ non visa commotio:
aut irrationalis vexatio cordis: cuius sepe non
apprehendiꝛ causa: necnon ꝛ ab extra fit conci
tatio per improbitatẽ hominũ: cuius nõ est in-
uenire iustũ aut rationale vestigiuꝫ. Sed venti
moꝝ impreuise nulla ꝓrogata materia inter ho
mines male moti/etiã quietos ab extra pertur-
bant. Tẽpestas a tẽporis mutatione nomen ac-
cepit: cũ tempus insolitis ꝛ nociuis turbinib9
inhorrescit: quod accommodato vocabulo ad
illã tempestatẽ quã in animo patiuntur ꝛ iniqui
apte referꝛ: quã solus qui nouit abscondita cor-
dium/inebriat/prohibet ꝛ retondit: Similiter et
illã que temporũ lapsu ꝓuenit: cũ tempora suc-
cessione alternãtur: ꝛ nunc quieta ꝛ nũc inquie-
ta: nunc magis/nũc minus ſm illã ineffabilẽ dei
ꝓuidentiã: humana malicia capiẽte male agen-
di audaciã iudiceꝛ. Sed sub designatione cõ-
moti elementi declaratur hic seua tẽpestas: cum
alius euãgelista dicit: Increpauit ventũ Luc.8.
et tẽpestatẽ aque. Mole aque decurrentẽ
doctrinã sepe accepim9. Et in doctrinis variis
varie orte sunt pestes: infitientes in plurib9 ro
bur fidei: ꝛ labefactantes mores recte viuendi.
Hanc tẽpestatẽ christus solus abigit. Unde se
quiꝛ: Et facta est trãquillitas magna.
Modica tranqllitas ex imperiis hoĩm sequiꝛ:
magna vero sequiꝛ cũ imperat summ9 archos.
Nec quisq̧ quietẽ inuenisse se credat ordĩnis stu
dio/aut auxilio patronatus hũani/seu cõsortio
peritoꝝ: nisi sup̃nus hõ induxerit. Proinde ve
re secuta est magna trãquillitas/cũ christus in-
crepauit omne perturbãs: ꝛ saluauit in mari ad
se pertinẽtes. Tranquillitas magna in viatori-
bus sepe nosciꝛ: dũtaxat vero maxima ĩ beatis.
Magna profecto est que subiectũ habet aduer
sum: aut cũ virtute christi repugnare potest ad
uerso: vt etiã vndiq̧ insurgentib9 maloꝝ frago-
ribus/ipsa anĩa penitus nõ ledaꝛ: non scuto ꝓ-
tecto vitreo/sed diuino. Increpatio ꝟo christi
ad discipulos de modicitate fidei/ad tractatum
pertinet vitioꝝ. Porro homines mirati
sunt/ dicentes: Qualis est hic / quia

mare et venti obediũt ei? Homines miran
tur de diuinis operib⁹/q2 homines sunt: nō mira-
rent̃ si supra homines essent. Mirantur: q2 vt ho-
mines in christo diuinā virtutē ignorāt. Igno
rātia sepe admirationis est causa. Prouehit in
admirationē quod puenit insolite: atq; vbi nō
seruat̃ vsualis ordo nature: et quod supra illā et
potentiā hoīm fit in admirationē adducit. Cō-
tinue admirant̃ et deficit hūanitas in altissimis
operationib⁹ deitatis. Ipsa vero interrogatio
siue inq̄sitio inter seipsos/incōprehēsibilē sup
hoiem qualitatē insinuat. Qualis est hic? A qua
litate inherēte quales et tales hoies appellant̃.
Sȝ nihil deo inheret. Quod est et quod hȝ/sub
stantialiter est et habet: accidentia nulla recipit
substātia p oīa simplex. Si in ipso est quod ab
stracta seu ↄcreta locutiōe de ipso profert̃: sub
stantia sua est quod de deo abstractis et ↄcretis
vocabulis noīamus. Ac per hoc huic interro-
gationi respōsio terminata nō reddit̃: si ad deū
q̄litatis īterrogatio referat̃. Sed nec credam⁹
illos hoies impitos deū inquirēdo velle cōtin-
gere: hoiem videbāt/de quo admiratiue quere-
bant. Si qualis erat ad cui⁹ imperiū venti et ma
re subdebant̃/q̄si sub admiratione pfert̃: incō-
prehēsibilitas q̄litatis hui⁹ hoīs claret. Mos
eni indocte plebicule quod nō intelligit pl⁹ mi
rari: et put intus agit̃ foris eloqui. Si vo sub
interrogatione depromit̃/de qualitate inquirit̃
hoīs patētis: cū virtus nō adesse credat̃ in car-
ne dei latentis. Obedientia quippe maris atq;
ventorū hoies illos ad hanc admirationē atq;
questionē adduxerat: iubētis ignorata potētia/
seu in hoīe visa que pure noscit̃ esse diuina. Sȝ
quid respōsum fuerat scriptura nō explicat: nā
mutua interrogatio imperitorū/et oīmis eorū que-
stio manet insoluta. Questio atq; interrogatio
vicaria inter hoies sciolos vel indoctos per p
fessionem ignorātie/aut p taciturnitatē melius
soluit̃: et huiuscemodi questionib⁹ per huiusce-
modi aptius respondet̃. Sed si oēs ab origine
mundi peritos interrogationib⁹ de christo et
questionib⁹ adorirentur: qualis est hic hō chri-
stus explicare nō possent: et taciturnitas et laus
bonitatis essent in respōsionibus aptiores. Et
vt dialecticos euitem⁹: nō credam⁹ sub illo ver
bo qualis tm̄ qualitatē que de decē categorijs
est vna/illos plebeculos q̄siuisse. Astutias eni
dialecticas penitus ignorabant: sed simplici et
rudi more loquēdi querebāt quicq̄d posset talē
hoiem operantē talia diffinire. Sed ad hec re-
sponsor quis idoneus? Habem⁹ tn̄ hanc questi
onē sūr et responsionē a spūsancto p̄habitā in
canticis canticorū. Nam sub disciplina spūsan
cti velut ab ignorātibus/aut ab extra ecclesiam
catholicā positis/quesitū est enigmatice de chri
Cant. 5. sto sub hac forma verborū: Qualis est dilectus
ex dilecto o pulcherrima mulierū? Qualis est di
lectus ex dilecto o pulcherrima: q2 sic adiurasti
nos. Pulcherrima mulierū ecclesia catholica
est. Ipsa sola p altitudinē fidei qualis sit chri-
stus agnouit. Pulcherrima mulierū est illa fide
lis aīa: que olim terrenorū amore priuata/diuita-
tū virtutū decore prefulget. Seu pulcherrima
est ecclesia triūphans in supnis. Fit interroga
tio ab extra positis/aut a min⁹ doctis. Qualis
est dilectus tuus ex dilecto? Dilectus ex dilecto:
christus ex deo. Dilect⁹ est pater: dilect⁹ est fili
us. Dilectus ex dilecto: filius ex patre. Dilectus
est christ⁹: ac ab ipso noster diligēs diligit̃ ani-
mus. Dilect⁹ ex dilecto: christ⁹ dilectus ab aīo
ab ipso dilecto. Qui qualis sit inquirit̃: vt que-
stio cū diligente pleno aīo asciscatur. Qualis
est etc. Sed que nouit per fidē/respondet p veri
tatē. Dilectus me⁹ candidus et rubicūdus: ele-
ctus ex milib⁹. Caput eius aurū optimū. Secū-
dū aplm caput christi deus. Proinde si de sub- 1. Cor. 11.
stantia querit̃: deus est in hoīe latens: et homo
patens deitati vnitus existens. Si de qualitate:
deus in sua naturali qualitate nō aduēticia bo
nus/sapiēs/imortalis/fortis/oīpotēs/rex regū
et dn̄s dominantiū/totum bonū/summū bonū/
omne bonū omnibus pexistens. Cetere descri-
ptiones quas sponsa subnectit/ad sensus mysti
cos et tropologicos referunt̃. Hinc est cū que-
rit̃: qualis est hic cui mare et venti obediunt? pal
marie respondet̃: Iustus et verus oīpotens dn̄s
vniuersi ad ↄdemnationē oīm contumaciū/qui
ei obedire contēnunt: cui muta et insensibilia/et
flatiles aure subdunt̃: ad imperiū eius facētia
verbū illius. Et cōfusio noticie nostre cooperiet
nos: cū insensibilia nobis obediētib⁹ in ordine
obediētie pferent̃ que nature ordine posterant̃.

¶ De miraculo quinq; panū et duorum pisciū multiplicatorum: secūdū mattheū/marcū et ioannē Ca. III

Tertium miraculū quod i re insensibili
opatus est christ⁹: de quinq; panib⁹ or
deaceis/et duobus piscib⁹ fuit. Sed vt
aperti⁹ miraculū clareat/geste rei est ordo tex-
dus. Post curationē infirmi longi tpis ad pisci
nā/et longā concertationē verborū christi cū iu-
deis hierosolymis habitā: Ies⁹ abijt trās
mare galilee/quod ē tyberiadis. Et
sequebatur euȝ multitudo magna:
q2 videbāt signa que faciebat super
his qui infirmabātur. Ambulans iesus
mare circūiens galilee: circa quod erāt plurime
ciuitates: et sanabat egrotos/vt eēnt habiles ad
sequelā: nec possent de infirmitate causam excu
sationis innectere/si nō dn̄m sequerent̃. Ideo
ab infirmitatibus liberat vt sequant̃: nec sequi
christum possunt/qui ab infirmitatibus anime
detinent̃: nec sanari ab alio q̄ a christo. Prero
gat̃ igit̃ nō deesse sanitas: sed vt fiat sequela ei⁹
qui oēm animā volentē ducit p semitas equita
tis. Sed circa mare galilee et tyberiadis chri-
stus q̄rit habere sequelā. Prouincia siue regio
est galilea: sed tyberiadis ciuitas est: a tyberio
cesare noīat̃. Hec siq̄dē noīa ministerio et actio
ni cōueniūt. Nō dicit̃ galilea seu trāsmigratio:
tyberiadis vo vidēs testimoniū īterptat̃. Agrū

cõgregatio est in prouincia: subiacet ciuitati.
Transmeat huiꝰ mare iesus/ ⁊ eũ sequit᷑ multi-
tudo: vt desyderio in anteriora rotãdi/ a posteri
oribꝰ eleuandi/ ⁊ transmigrandi presens seculũ:
christũ sequẽdo animo ⁊ moribus festinemus vi-
dendo testimonia sancta eius: que testificantur
potentiã ⁊ bonitatẽ magnitudinis eius. Seque
bat᷑ eũ multitudo magna. In quo magna? In
numero/ aut virtute/ aut in potentia felicitatis
terrene. Nõ in virtute atq; potentia/ sed in nu-
mero forte magna. Sed nec magnã profecto ex
oĩbus dixerim si respicimus ducẽ: ad cuius du
catum omnis multitudo modica/ ⁊ magnitudo
paruescit. Ex alia inherente virtute magnã ap
pellare nõ possumꝰ: quoniã propter signa dñm
sequebat᷑. Esset vtiq; magna/ si ꝓpter eius do-
ctrinã mores ⁊ vitã ꝑeuntẽ ipsum secuta fuisset.
Nam quõ magna in fide turba illa fuit: que ꝓ-
pter signa facta sup infirmos dñm sequebatur
cũ non ꝓpter fideles/ sed propter infideles da-
ta signa noscamus? Erat ne magna indocta de
uotione? Sed nec deuotio sancta/ quã vera fides
nõ prestruit. More humano hic euãgelista dis
seruit: apud quẽ paruũ insolitũ dicitur sepe ma
gnũ. Et cũ esset iesus cũ discipulis su
is ĩ deserto loco bethsaide. vsq; ad quẽ
christũ turba secuta fuisset. Excepit eos et
loquebatur illis de regno dei. Beni
gne recipit christus oẽs ad se venientes: ⁊ multa
ꝓrogat vt sequamur: ⁊ dulcedine nõ fallaci al-
licit auditores: ⁊ ex doctrina demõstrat frustrã
dam nõ esse sequelam. Loquebat᷑ eñi illis de re
gno dei. Non interseruit euãgelista formã ver
borũ: qualiter de regno altissimo loquebat᷑: sed
pia fides nostris mẽtibus interlucet: ꝙ aut pro
mittẽdo/ aut astruẽdo viã cum illa gregaria mul
titudine de regno dei deus homo loqueret᷑. Et
qui curari indigebãt sanabat. Indigẽtibus ne
cessaria libere diuia largitas donat: sed q̃ egro
tat/ pre ceteris indiget sanitate: qua priuati ho-
mines ex abundantia ceterorũ doloribꝰ acriori
bus perforant᷑. Permodicũ ꝓdest vallari co-
pijs rerũ ⁊ carere seipso: qꝛ nec seipsum in pace
possidet qui egrotat. Et si ꝓpter corporum lan
guores in veritate sic esse decernimus/ ꝙ vehe-
mentius indiget sanari qui aĩe non fruit᷑ sospi-
tate: sed inuisibilibꝰ languoribus dolet atq; ta-
bescit. Sed presanat christus qui eũ secuti per
planiciẽ fuerant ⁊ quesierant in deserto: vt etiã
ad pabula montis ꝑficiat᷑ ascensus. Semp eñi
christus ad superiora hoĩm mentes per desyde
ria trahit: quousq; conferat quod infallibiliter
pollicet᷑. Sed dies iã ceperat declinare: illa vi-
delicet q̃ ortu solis exorit᷑/ ⁊ eius occasu finitur.
Non autẽ timendũ vbi lux erat mundi: quã qui
Mat.14. sequit᷑/ tenebras nescit. Abijt in montẽ ie-
Mar.6. sus: vbi sedebat cũ discipulis suis.
Luce.9. Expectabat eñi turbã: quã signis ⁊ verbis alle
Joh.6. xerat ad sequelã. Et acedentes duode-
cim dixerunt illi: Dimitte turbas/
vt euntes in castella villasq; que cir

ca sunt diuertãt/ vt inueniãt escas: qꝛ
qꝛ hic in loco deserto sumus. Presu-
munt discipuli in magistrũ/ in sapientẽ indocte
consilijs indigentes cõsulunt veritati. Et mo-
dice adhuc sunt fidei: cũ de cibo turbarũ angũ
tur existentes cũ christo: necnon male prouidẽt
turbis/ quas a christo segregare vel saltem ad
modicũ tentant sub specie pietatis. Sunt enim
hec imperita cõsilia: in que qui boni vidẽtur/ ex
ignorantia seu inaduertẽtia sepe cadũt/ vt sub
velamine boni aĩe dispergant᷑. Sed vnum est
castellum ⁊ vna villa: scꝫ sancta mater ecclesia:
cuius fundamentum actor ⁊ rector ⁊ pastor est
christus. In ipsa/ nõ extra ipsam in castellis et
villis hereticorũ/ philosophorũ/ sapientũ mũdi
atq; potentũ ⁊ diuitũ terrenorũ/ animarũ queren
de sunt escẽ: sed a christo/ qui in sancta ecclesia
corporalẽ et spiritualẽ oĩm curat annonã. Nec
pauorẽ ꝓ defectu vite corporalis incutiat soli-
tudo deserti: pauerat eñi in deserto celesti man
na multis annis populũ peregrinũ. Nam et si
oporteret/ tutius est cuꝫ christo extrale ieiuniũ
ꝙ ad votũ refici preter christũ. Non sunt timen
da ieiunia vbi pastor est vite: nec esuries corpo
ris propulsanda vbi pastus est verbi. Predictũ
porro fuerat: quia nõ in solo pane viuit homo/ Deute.8.
sed ex omni verbo quod ꝓcedit de ore dei. Nõ
dum nouerãt apostoli hãc in christo adesse po-
tentiã: nec viderant preter nature ordinẽ mul-
tiplicare victũ. Cũ ergo subleuasset ocu Joh.6
los iesus: et vidisset quia multitu-
do maxima venit ad eũ: dixit ad di-
scipulos suos: vt suppleat᷑ litera euange-
lij: Uos dixistis vt dimitterẽ turbas: iuxta ve-
strũ consiliũ nõ dimisi. Ecce turbe venisũt: vos
date illis mãducare. Sed diffidentibꝰ discipu-
lis atq; tacentibus: dixit iesus ad philip
pum: Unde ememus panes/ vt mã-
ducent hi? Ad philippum primo ꝓlatus est
sermo velut ad hominẽ qui erat patrialis: nam
erat a bethsaida illi monti vicina. Nec christus
velut ignarus interrogat: sed vt euangelista re
fert: Hoc autẽ dicebat tentans eum.
Ipse enĩ sciebat quid esset facturus.
Tentatio ꝓbatio est humane peritie: vt clareat
cũ qualibus sapiẽtibus mundũ ꝯuersurus chri-
stus ꝓgredit᷑. Non eñi more demonũ/ aut simi-
litudine hoĩm tentat christus. Intentator pe- Jaco.1.
nitus est ipse malorũ. Sed ꝓbauit philippi pru
dentiã/ sicut in veteri testamẽto probauit obedi
entiã abrae scriptura dicẽte: Tẽtauit aũt deus Gen.22.
abraam. Philippus vero rerũ agendarũ igna
rus improuise atq; incõsulte respondit: nõ coe
quans victũ hominũ quantitati. Ducento-
torũ denariorũ panes nõ sufficerẽt
eis: vt vnusquisqꝫ modicũ quid ac-
cipiat. Utrũ vero ista pecunia sic numerata
presto fuerit/ scriptura nõ refert: ꝙꝙ multi amo
re illecti pecunie/ velint illi sancto apostolorum
collegio de pecunia facere imposturã: vt illorũ
exẽplo in licitũ nitant᷑ ꝯuertere ꝓpriã auariciã:

tes se credāt a peccato immunes quo sanctos
in exēplū vite moralis inducūt. Et bonos sepe
infamāt/ne ipi soli deliqsse videant. Sed alioꝝ
turpitudine si adesset/turpitudo ꝓpria nō dele
tur. Uerūtamē si affuisset illa pecunia/ nil ade-
misset apostoloꝝ virtuti: libera enim mente su-
per terrena omnia ferebant. Unus autem
alius ex discipulis andreas / frater
simonis petri/dixit ad iesum: Est pu
er hic vnus qui hȝ quinqȝ panes or
deaceos et duos pisces: sȝ hec quid
sut inter tātos? Nec refert quod alꝰ euāge
lista dicit: At illi dixerūt: Non sunt no-
bis plus q̄ȝ quinqȝ panes et duo pi
sces: nisi eamus et emamus in oēm
turbā escas. Quia quod vnus dixit/oēs di-
xisse vident: ꝛ vsitato more multitudo sepe loq-
tur p vnū. Ait aūt ad discipl'os: Facite
hoīes discūbere/p cōuiuia quinqgenos:
ꝛ ita discūbere fecerūt oēs. Erat autē fenū
multū in loco. Discubuerūt ergo vi
ri nūero quinqȝ milia. Acceptis aūt
quinqȝ panibus et duobus piscibꝰ
respexit in celū: et gratias agens be
nedixit illis. Et fregit et distribuit di
scipulis suis: vt ponerent ante turbas q̄n-
tū volebant. Et manducauerūt oēs / et
saturati sunt. Dicit iesus discipulis
suis: Colligite q̄ supauerūt fragmē-
ta ne peant. Collegerūt ergo et imple-
uerūt duodecim cophinos fragmē
torū ex quinqȝ panibus ordeaceis
et duobus piscibꝰ: q̄ supfuerunt his
qui manducauerāt. Illi ergo homi-
nes cum vidissent quod fecerat si-
gnum/dicebāt: Quia hic est verus
propheta /qui venturus est in mun-
dum. Uere quis nō toti isti de signo transie-
runt ad signatū: vt videntes signū intelligerēt
supnaturalē authorē/ꝛ potētiā extra vsum ꝛ vir
tutē ostensam hominibus supra sensū. Et hec
est omniū miraculorū palmaris ratio: vt in co-
gnitionē factoris inducant: ꝛ ex hoc hominibꝰ
ipsa pandūtur. Ex signo dato ex homine quē
purū credebant/putauerūt prophetā. Ultra na
turam eos signū tale produxit: quoniā nō ex na
tura/sed ex infusa gratia data est hominibꝰ pro
phetia. Sed modica erat ista credulitas: q: nō
propheta magnus erat: porro ampla fuisset/ si
omniū atqȝ prophetarū credidissent factorem.
Sed quid est quod dicebat: quia venturus erat
qui omnino iam venerat? Et quia nō credebāt
totū q chꝛistus erat venturꝰ: forte ipsorū opi-
nio asserebat: An forte ad secundū aduentū isto
rum opinio ferebatur.

¶ De multiplicatione septē panum secundū Mattheū et Marcum. Capitulū IIII

Septem vero panū ꝛ paucorū pisciculo
rum multiplicatio a superiori miracu-
lo in virtute nō differt / nisi ex annexis
ꝛ numero: sed ordo gestoꝝ dicendi materiā da-
bit/ꝛ illustrabit gratia spūssctī. Turba mul Mat.15
ta erat cum iesu: nec habebant quid Mar.8
manducarent. Turba facile turbat: ꝛ tur-
ba impetu ꝛ clamoribus sepe fert: ꝛ raro q̄escit
nisi p ꝓuidū ducē: sed que sequebat iesum /tur-
bationis causa carebat. Nihil habet vnde tur-
betur/qui stare didicerit cū iesu: origo enī est ꝛ
fons indeficiens omnis consolationis ꝛ pacis.
Sed hoc nō habebant quid manducarēt: quia
nō ex ipso/sed ex nobis defectio est ꝛ carētia bo
noꝝ. Non habemus vnde viuamus/sed vn̄ mo
riamur ex nobis. Non habere similiter ꝛ defice
re de vno fōte procedit/scȝ materia nihili. Un̄
p creationē in esse deuenimus: sed creatoris est
seruare in esse quod fecit. Subsistere neq̄q̄ no-
stre noscit potestatis: defectiones nostrum est
pati/mederi est creatoris. Hinc iesus affectum
pandit apostolis siue discipulis animi miseren
tis. Unde conuocatis discipulis dixit
illis: Misereor sup turbam: q: ecce
iam triduo sustinent me: nec habēt
quod manducent. Pro cōsilio audiendo
discipulis enunciare videt: nō velut indigens/
sed vt magis redderent attenti ad ea q̄ facturꝰ
erat. Indicat animi sui misericordiam/qua mo
uet ad turbam: quia omniū miseret deus: nihil
eorū que fecit abhorrens. Et misericordie dn̄i Tren.3
q nō sumus cōsumpti: nec defecerunt miserati
ones eius. Cōsummeremur oīno in nihilū re-
uertentes/nisi ope diuine misericordie tenere-
mur: que nemini deficit/nisi homo prius defici
at. Nemini deficit omnino/nisi cōfidentibus in
seipso. Nemi deficit quod deficere nescit: quod
largitione nō minuit nec auget/nullū nouit ha
bere defectum. Inexhauribilis/imo ineuacua-
bilis est diuine misericordie vena: que nunq̄ in
copia nec in voluntate defecit. Plus abundat
q̄m possint oēs angeli ꝛ hoīes indigere. Supa
bundat etiam dantis voluntas: supra quā veli-
mus recipere. Nulla voluntas ad velle parati-
or q̄ ad cōferendū diuina: sed nō omnibus nisi
sustinentibus eū. Proinde adiecit: Quia ecce
iam triduo sustinent me: nec habent quod man
ducent. Uerū est q charitas omnia sustinet p-
pter deū: patientius vero ipm sustinet. Sed nec
cōfūdi possunt/q̄ dn̄m sustinuerūt. Ex hoc psal
mista dicit: Uniuersi qui sustinent te /nō cōfun- Psal.24
dent: q̄m est multe misericordie/ꝛ verax oīibꝰ
qui sperant in eū. Et iterū psalmista: Expecta Psal.26
dn̄m/viriliter age: confortet cor tuū ꝛ sustine do
minū. Exhortat veritas eos qui sperant vide-
re dn̄i bona in terra viuentiū: vt expectēt dn̄m:
nō effeminate seu molliter/sed ea que ad salutē
ptinēt agendo viriliter. Et cōfortet/ ne efficiat
desidia/neqȝ infirmet: magis vero sustineat do-
minū qui nō deest sustinentibꝰ eū. Naȝ siue ad
tolerantiā passionū/siue ad expectationē ꝓmis
soꝝ verbum sustinētie referat/in id redit vt susti
neamus omnia ꝓpter ipsum dn̄m ꝛ fidelē exo-
lutorem promissorū suoꝝ. Hec siquidē differen

ter et mystice/varie atq; moraliter exhortãs ecclesiasticus manifestat:cũ quempiã velut filiũ erudiret/dicens: Fili accedens ad seruitutẽ dei sta in iusticia et timore:et p̄para animã tuam ad tentationem. Deprime cor tuũ et sustine. Inclina autem tuam et excipe verba intellectus:et ne festines in tp̄e obductionis. Sustine sustentatiões dei. Coniungere deo et sustine:vt crescat in nouissimo vita tua. Om̄e quod applicitũ fuerit tibi accipe:et i dolore sustine. Et paulo post adiecit: Metuentes deũ sustinete misericordiam eius:et nõ deflectatis ab illo ne cadatis. Bonũ est timentib⁹ christũ sustinere misericordiã ei⁹: qm̄ ipse dicit: Misereor sup turbã:scz sup om̄es hoim nationes:etiã sup aiam vnã. Sed illi misericordiã nõ cõsequunt/q̄ eum sustinere noluerũt p̄mittentẽ:aut q̄ p̄pter eũ sustinere noluerunt p̄mentẽ p̄secutionẽ. Sed hanc turbe sustinentiã p triduũ factã cõmemorat:vt hec trinitas dierꝫ in alias trinitates mentes hoim cõsyderãdo traijciat:in creatricẽ scz q̄ deus est pr̄ et filius et sp̄ussanctus. Et in tertio die tridui christus misertus est turbe:qm̄ in sp̄usancto miseratio fit p̄ctorꝫ:et in sua virtute celebrat remissio pctõrꝫ. Et in illã trinitatẽ virtutũ in q̄ reuiuiscimus in pctis mortui cũ tertia itercesserit: fides/spes/charitas ista trinitas est. Et in charitate p̄fecto fit miseratio pctõꝫ:qm̄ charitas illorũ multitudinẽ opit. Nouerat saluator turbarꝫ indigentiã/cũ miserat⁹ dicebat: Nec habẽt quod mãducẽt. Nõ habẽt hoies vnde suas aias refocillent. Nec habẽt hoies in deserto hui⁹ mũdi alimoniã sp̄ualis alimẽti:nisi saluator ipse cõtribuat. O vtinã ãnexã humane nature inopiã cognoscerent vniuersi:q̄bus bonis priuati sumus:quanta prius q̄ christus miseret:quãta genus humanũ inedia premebat:erat horrida fames:saturitas nõ aderat vlla:exhalabãt plurimi aias suas oino a vitate impastas:et turbarꝫ multitudo eternũ patiebat exitiũ. Uenit qui cognoscebat originalẽ defectũ/se offerens ad sequendũ:vt misertus sequentib⁹ afferret sane remediũ. His dũtaxat q̄ deserentes aio mundum desertũ christũ in deserto sectarent. Nã turbaꝫ filiorꝫ israel in deserto in moyse sequentẽ deũ/et in columna ignis et nubis celesti alimẽto nutriuit. Et nunc miseret turbe/illũ in deserto seq̄ntis. Et dñs p hieremiã recõmemorat illud preteritũ/quod p̄phetia erat in futurꝫ. Et factũ est verbũ dñi ad hieremiã/dicẽs: Uade et clama in aurib⁹ hierlm/dicẽs: Hec dicit dñs: Recordatus sum tui/miserans adolescentiã tuã et charitatẽ despõsationis tue:qñ secuta es me in deserto/in terra q̄ nõ seminat. Hec ad hierlm dñs inferebat. Predicans turbis christus ostẽdit in corpali alimonia/quod defecit eccle in sp̄uali gratia. Preuidit pericula christus:q̄ possũt ex ieiunio bonorꝫ sp̄ualiũ hoibus p̄uenire:defectũ scz quo homo languescit in via. Proinde subiecit: Et si dimisero eos ieiunos in domum suã/deficient in via. Ieiuni a christo dimittit/q̄ sp̄uale nõ accipit alimentũ. Sed nõ ẽ parcitas dãtis:sed negligentia nõ accipiẽtis. Effundit/sed denegat iparatis. Nulla no noriora ieiunia/q̄ ab alimonijs christi secerni. Dimittunt ieiuni q̄plurimi redeũtes in domũ suam:cũ vnusquisq; p̄priũ placitũ sequit/christi gratia nõ refectus. Periculosum est ad p̄pria redire q̄rẽt/et sp̄ualiũ inedia expugnari. Etem̄ defectus aduenit cadendi siue sistendi:et quod magis flendũ/sepius oberrandi. Nõ cogit christus ad p̄pria corpis et actionũ tpaliũ non redire:sed sacrorꝫ gratia et mãdatorꝫ disciplina vult esse refectos:vt sacralis sit vita hoim sub regula mandatorꝫ. Etem̄ sic incedẽtes non deficiẽt in via:nõ cadent/quin releuent:nõ sistent/quin p̄ficiant:nõ oberrabũt/q̄n redeant. Domũ vo cunctorꝫ viuentiũ terrã matrẽ nascentiũ etiam appellaui:seu illã celestẽ patriã/in qua vult deus oẽs hoies saluos fieri:ad cui⁹ beatitudinẽ oim credentiũ tendit intentio. Uia q̄ gradiendũ est christus est/anteq̄ reuertamur ad terrã de qua sumpti sumus:et sine q̄ p̄uenire ad celestem patriã oino nõ possumus. In qua via defecerunt q̄ errauerũt a fide/aut q̄ nõ p̄uenerũt ad fidem: q̄ de christo plus aut min⁹ debito crediderunt: q̄ despexerũt que elegit:q̄ cõtempserũt que sustinuit:q̄ p oia eius euangelio nõ se subiecerũt: q̄ ea que despexit habere voluerũt: q̄ retrograde preterũt:aut q̄ ex negligẽtia remanserũt. Multi aũt recte p̄gentes dũ aspexerũt amena mũdi vlterius p̄gredi sunt obliti:sed nec hi q̄ p̄seueranter diuinis munerib⁹ sunt refecti. Quidã enim ex eis de longe venerũt. Propiores erant aut ei: debebant ad sequelã christi q̄ de lege dñi erant/q̄ gentiliter vixerant: sed p̄posteratũ ẽ:vt q̄ debebant esse p̄pinq̄ores/sĩt remotiores:et qui lõge erant/proximi facti sũt. Necnon et de longe ad christum veniunt/qui extiterunt maioribus criminibus irretiti/et in mundi delitijs atq; diuitijs plus affecti:quibus est celerius diuino edulio prouidendum:ne reuocati a pristinis in via satis deficiant. Dãt desperationis seu difficultatis consilium imperiti:veluti diuinam potentiam ignorantes. Et responderunt ei discipuli sui: Unde poterit istos quis hic saturare panibus in solitudine? Concordat hec examinata responsio cum illa/qua superius dictũ est Unde ememus panes vt manducent hi? Sed hanc protulit christ⁹/sciens omnino quod erat ipse facturus:illam protulerunt discipuli/virtutem christi domini non cogitantes. Naturalibus progressibus assueti nesciunt consyderate diuine virtutis potentiam preter ipsam naturam:quam ex toto sequentes illam ineffabilem vehementie gratiam non aspexerunt. Uere aũt nullus est qui possit panibus homines saturare in solitudine huius mũdi: semp em̄ post sumptũ cibũ comedẽdi debellat inedia:et saturatis iter resamescit. Nullus porro affectus hominũ habet satis nisi reficiat a gratia: cui⁹ nemo

penitus hoim est largitor: nisi factus hō cōditor et redemptor. **Qui interrogauit eos Quot panes habetis? Et dixerūt ei: Septem et pisciculos paucos. Et precepit turbe vt discumberent sup terrā. Et accipiens iesus septem panes et pisces: gratias agēs fregit et dedit discipulis suis vt apponerēt. Et discipuli dederunt poplo seu apposuerunt turbe: et māducauerunt et saturati sunt.** Cū christus legit interrogare/ nunꝙ velut ignorans interrogare credatur: sed more humano loquit: et familiarē se discipulis suis mōstrat: et vt clareat euidētiꝰ quod erat ipse facturus. Nouerat enim oīno quot panes habebant. Discubitus turbe sup terrā ordinatio est fideliū in ecclesia: vt vnusqsqꝫ in eo ad quod ordinatus est/ sacramētoꝝ gratiā sumat. Et ipsa humiliatio ad diuina et ad sacramenta q̄ fiunt penitus ex corruptibilibꝰ et terrenis: signat in discubitu sup terrā. Maxima ī hoc noscit humilitas hoim: cū se inclināt ex fide ad suscipienda elemēta: et gratiā nō videntes credūt esse sacramēta. Accepit septē panes et fregit/ et dedit discipulis vt apponerent. Septē sūt q̄ distribuit sacramēta. Sunt etiā septem dona spūs sancti: que hoibꝰ ꝑ sui dispositione atqꝫ capacitate partit ꝑ manus apostoloꝝ. Nā hominibꝰ a christo traditū est determinato mysterio: vt alios hoies in fide subiectos alimēto sacramētalis gratie atqꝫ diuinis sermonibus pascant: vt quorum erit vna beatitudo/ sit vna et mutua cōmunio inter eos. **Et habebāt pisciculos paucos: et ipse bñdixit et iussit apponi.** Pisciculoꝝ additio q̄ extrahunt ex aquis/ traijcit in dulcedinem/ que de amaritudine vite carpit: nā amare sunt aque maris/ et dulces pisces generant. Etsi dulces sunt/ aut fluunt/ aut cōmouent a vento: vt etiā tribulatio semper signet in aquis: cuius fructus est dulcis/ coniunctus ei vite que dicit sacramētalis. Et māducauerunt de miraculose ꝑductis: et saturati sunt. Profecto satur dicit refectus a gratia: Et depellit hispida fames/ cū christus ornat suis alimonijs mensam. Nemo nisi quem christus alit dicit saturatus. Neqꝫ fieri potest vt aīa satietatē accipiat ab his que inania sūt. Optima saturitas gratia: neqꝫ fastidit animā/ sed amplioribus et suauioribꝰ desyderijs angit. Corporis nempe satietas qñqꝫ nauseā generat: et refectꝰ languoribus vrget. **Et sustulerunt quod supauerat septē sportas. Erant autē qui manducauerunt quatuor milia hoim: et dimisit eos.** Sublate sporte de fragmētis appositoꝝ numero correspondent: etenim septē fuerunt panes. Et qꝛ reseruant id insinuāt: vt vsqꝫ in finē seculi eadē ꝑduret ministratio sacroꝝ. Sed neqꝫ septē panū atqꝫ septē sportaꝝ nūerꝰ equat nō calculare multiplicatiōi facte a diuina virtute: q̄ tāta multitudo refecta est. Nec vllus hoim dinūerare potuit/ neqꝫ scire/ in q̄ntū nūeꝝ deuenerit multiplicatio panū: nisi quod tantū rei affectꝰ inotuit: qꝛ oēs saturati sunt: qm̄ nō est mēsurabilis aut nūerabilis sensibiliter occulta sacroꝝ virtus/ q̄ aīas reficit: nec btitudo q̄ ꝑuenit. Nec alligat nūeris et mēsuris illa dulcedo tribulationis: q̄ signat ī pisciculis ex mari amaro carptis. Numerꝰ māducantiū claret/ vt inclarescat miraculū. Sed q̄dratura vltima siue maioris numeri soliditatē et firmitatē gratie/ magis ꝗ̄o eterne vite significat. In rebꝰ em̄ solidis q̄dra figura dicit firmari solidiꝰ. Et q̄drati sunt lapides iussu salomonis/ q̄ ponebant in fundamēto tēpli. Et opta sunt oīa in tēplo oꝑe quadro. **Et dimisit eos** scꝫ a se: vt liberi abirēt/ ne in via deficerēt. Non em̄ aufert christus ex ꝑceptis/ aut ex sacris/ aut ex q̄buscūqꝫ charismatibꝰ hoibꝰ libertatē: sꝫ iō talia ꝯfert/ ne deficiamꝰ/ ne īpediamur a sathana: vt liberi oꝑemur ꝑ supna libertate captāda.

De miraclo inuēti stateris: secundum Marcum tantum. Ca. V

Quoniā sicut ꝑspicua fideliū rō docet/ nō debeat dici miraculū quod posset deuenire nature tp̄e lōgo vel breui/ aut mysterio artis: etiā si nunꝙ penitus ꝓueniret: sꝫ illud dūtaxat ad quod vel artis nō esset aut posset esse conatus: idcirco quodāmō hesitauerim intentionē stateris in ore piscis inter miracula cōputari: qm̄ quodā artis mysterio id agi potuisset/ adiecta snīa dn̄i saluatoris. Nā stater casu quodā potuisset esse ꝓiectus: ꝗuis nō illo fine/ vt sic inueniret: sic etiā ꝑ tributo terrenis dn̄is solueret: aut quodā alio fortuito cecidisse: piscēqꝫ ꝯquirentē escas cū alijs vorandis voraciter assumpsisse: sciuisseqꝫ dn̄m saluatorē/ q̄ est oīm reꝝ cognitor. Silr et de ficulnea/ quā subito arefecit: q̄ longo tractu tp̄is ex natura siue opposita incisione/ aut quōlibet aliter arefieri potuisset. Sed ꝓ subita actiōe ꝑt̄t inter dn̄i miracula cōputari: quāꝗ̄ oīno in miraculis cōis ordo nature cōuenire nō debeat: neqꝫ hūana studia casualia vel ꝑuisa possint ꝓstare iuuamē/ mora interposita vel repente. Verūtn̄ qꝛ magno mysterio acta sunt ista: et morꝫ vt ab ore dn̄i processit imperiū/ rei obediētia mōstrauit effectū: decreui oīno inter miracula ꝑtractare. Cū natura siue ars potuisset diuersimode similia facere: nō tā eo mō quo facta sunt potuisset in eternū efficere. Vn̄ ꝗuis fiat ex miraculo quod habet natura/ et quod facit mira potētia: posset tn̄ ex natura diutine sortiri effectū. Et quod fit repente interdū fieri posset ex arte: verūtn̄ alijs instrumētis alijsqꝫ medijs diuersis originalibꝰ causis potentia q̄ miracula fiunt/ ꝗ̄ natura vel ars humana ꝓcedit. Proinde illa inuentio stateris in ore piscis miraculū fuit. Decēsqꝫ fuit vt eēt miraculū quod ad tantū mysteriū parabat: Nam cū determinaret cuꝫ petro liberos esse filios a solutiōe tributi: tn̄ scādalū deuitauit: iubens petrū ad mare accedere/ et primū piscē tollere ascēdentē: in cuiꝰ ore inuentū staterē regi terreno ꝑ Mat. 17

solueret: quod petrus dño iubente pfecit. Mare mūdus: piscis christ⁹ ex vndis eī vsquaquaqꝫ cōcussus. Stater preciū quo humanū gen⁹ nullo vigēte debito/sed gratuito ab hoste redemit. Quis em illū pparauit piscē/vt sic eū subita piscatione inueniret petrus: nisi ꝗ pparauerat ione aliū in quo reciperet illesus? Quis illū signatum staterem fecit reperiri: nisi qui homines nolebat male perire?

De miraculo subite arefactionis ficulnee: secundum Mattheum et Marcum. Capitulum VI

Similiter ꝛ illa subita siccatio ficulnee/ que in admirationē aspicientes traxit: etiam inter miracula cōputat. Nā scriptū est: Mane aūt reuertens in ciuitatē esuriit. Christi esuries erat ex volūtate: nō em illū illa inuite pmebat: nec pter voluntatem famis fatigabat inedia. Sed p esuriē corporis ab extra ostensam intrinsecā esuriē ostēdebat/ scꝫ synagoge: que in ficulnea iuxta quā mōstrauit esuriē/significabat arefienda subito: qꝛ christo vero cultori fructū virtutis ex longo iā tpe ipsa nō dederat: nec datura illis tpib⁹ parabat que petis pteritis/psentib⁹ atqꝫ futuris siccando ilico maledicebat in ficu: que aruit subito a dño maledicta: nō apposito igne/non ferro cedente/nō euulsa vento/nō defossa radicib⁹/non alio artis ingenio/sed solo verbo illā dñs arefecit: vt sic discipuli mirarent/dicētes: Quomō cōtinuo aruit? Et vt miraculū crederet pter solitū nature cursum: similia et maiora posse fieri a fidē inhesitantē habentibus saluator asseruit/dicēs: Amē dico vobis: si habueritis fidem et nō hesitaueritis: nō solū de ficulnea facietis: sꝫ si mōti huic diceretis: iacta te in mare/fiet. Et quāqꝫ hoc factum scriptura nulla cōmemoret: nō tamē credendū hāc defuisse fidei potestatē. Sed neqꝫ christus/aut hi ꝗ ab ipso potestatē faciendi miracula susceperūt/aliqñ experti sunt vtrū possent montem in mare iactare: vt vocarent ad fidē incredulos: vt darent infidelibus signa: vt miraculis moueret indocta gentilitas/que demonib⁹ illudebat: ꝛ confunderet hoim sapientia/que tm innitit in natura. Nil p ostentationē in miraculis apli effecerūt: sed ad vtilitatē videntiū: qm hec ptās que a spūsancto cōcedit/pterqꝫ ad vtilitatē nemini exhibet. Ac p hoc si nō inuenimus talia facta/inuenimus forte similia. Et si nunqꝫ aut nusqꝫ facta sciuntur/ tamen pro dubio fieri potuerūt: ꝛ si nūc non fiunt/fieri tm possunt. Et si nunqꝫ fierēt/fieri ptin⁹ possent: qm ordo miraculoꝝ sicut existit a diuina potentia/sic p diuinā pudentiā agit: vt in nullo preterqꝫ ad opportunitatē in agendo declinet. Quāobrem si nunc fieri miracula opportunitas flagitaret/habet in se virt⁹ nostre fidei vnde posset efficere: qꝫuis multi causent ꝙ miracula tam magna seu ita crebra non fiunt: ꝙ si fierent/sequeretur hominū miranda ꝛ opportuna conuersio. Quibus respondemus: ꝙ melius nouit diuina sapientia quid ꝛ quando opportunū sit homini/ꝗ homo cognoscat ꝗd sit vtile sibi: que si cognosceret inexhausta ꝛ indefessa dei bonitas deficere vtilitatib⁹ hominū omino nesciret. Alibi in hoc pstrinximus quare nō fiunt crebra miracula.

De miraculis in domini passione monstratis: secundum Mattheum Marcū/Lucā et Joānē. Ca. VII

Illa etiam meridiana solaris eclipsis ꝗ i plenissimo ꝛ i medio hemispherio christo moriētē humanos perstrinxit oculos ordinē miraculoꝝ omnino nō deserit: sed tanto magis auget miraculi dignitatē quo p vniuersum orbem ilico ꝛ in momento innotuit: vt sicut lucerna accēsa in domo subito per radios nō obstātos totam domū illuminat: ea ꝗdo celeritate qua extinguit/in omni parte dom⁹ tenebre diffundunt: siccum lumē mūdi visibilis scꝫ radius solis subito fuit extinctus: imo ipse sol in suo corpore obscuratus: totus sensibilis mūdus in omni sua parte obtenebratus est: vt nūc mundi sapientes ꝛ studentes in motibus sydeꝝ notarent esse miraculū/pter solitū nature cursum ꝛ consuetū eclipsationis modū: que nunqꝫ in sole agit/nisi cum inter solē ꝛ terrā in tota vel in parte luna interponit: ꝛ tunc librabat in inferiori hemispherio sub terra deorsū: sol ꝗdo i superiori hemispherio sup terrā in altiorib⁹ fue sphere partibus ferebat. Diuisio veli tēplaris a summo vsqꝫ deorsum/scissio saxoꝝ/apertio monumentoꝝ/ astruunt oīno miraculū: qm op⁹ nature nō fuit: nec ars humana vt hoc operet accessit. Terremotus ꝗdo qui nūc ꝛ in resurrectiōe cōterruit/etiā miraculū fuit: qm ꝗuis ex nature cursu interdū pueniat/etiā tā vehemens vt edificia sepe subuertat: nō tamē illo in tpe op⁹ nature fuit: sed natura in suis a dño requisita morienti ꝛ resurgenti christo seruiuit. Exitus aque atqꝫ sanguinis ex latere ad miraculum spectat: qm post mortē infrigidatumqꝫ corpus iure nature nec sanguinis aut aque potest esse decursus. Hec quoniā alibi aliter tractauim⁹/hic longe differere intermittimus: dūtaxat ad miraculorū in rebus insensibilibus patratoꝝ ordinē conuertens.

De curatione hominis spiritum immundū habentis: secundū Marcum et Lucam. Ca. VIII

Congruū fuit ꝛ irreprehensibiliter diuina formauit iusticia: vt ꝗ diuinitatē sibi cōcupiuit adesse preter illum ordinē quo benignitate sua visione disposuerat beatificare mortales: ꝙ demone repleret: ꝛ fieret hō immūdus p spūm immūdū: ꝗ verā immūdiciā in obediendo reliquit. Uerūtamē qꝛ diuina bonitas misereri nō desinit: nec ptinet in ira misericordias suas: filiū suū misit in terris: vt passiones humani generis in pthoplasto dānati: qꝫ singularib⁹ patiebat hoib⁹: qꝫ neqꝫ natura vel

ars poterant sua virtute curare: diuina ꝛ supna
turali atqꝫ superartificiali virtute depelleret: vt
ostenderet q̄d in aiabus facturus erat/ q̄ sic cor
pora resouebat. Et primo cepit a sexu virili/ qui
primo creat⁹ est: ꝛ ab expulsione demonis/ q̄ pri
Mar.1 mo hoiem in paradiso decepit. Unde cum
Lu.4. esset in synagoga capharnaū ciuita-
tis galilee/ etiā in illa erat hō in spiri-
tu immūdo aut habēs demoniū im
mundū: et exclamauit voce magna/
dicēs: Sine/ quid nobis et tibi iesu
nazarene? Uenisti ante tempus pde
re nos. Scio te qꝛ sis sanctus dei.
Quod hec infectio ad totā humanā naturā re-
feratur/ nō est ambigendū. Attamē homo habēs
demoniū immundū/ est oīs qui immūdis cogi-
tationib⁹ delectatur. Est aūt mentis immūdicia/
oīs delectatio preter deū. Sed in demonio hec
imūdicia possidetur/ cū ipe illā suadeat: ad hocqꝫ
conatur/ vt aīas a vera mūdicia q̄ deus est/ auer-
tens ad turpia retrouertat. Peruersa immūdi
cia idolatria fuit: ad quā induxit eos qui deum
ignorauerunt: vt inclinarentur in cultura idolorū
creaturā ꝓ creatore venerantes. Spurca ē oīs
anima/ diuinis honorib⁹ venerans creaturam.
Et immūdicia est incōtinētia genitaliū mēbro-
rum: ad quā spūs immūdus impellit: ꝛ sue inui-
de suasioni prestatus assensus rebellionem in il
lis fecit adesse: vt de nuditate ī natura laudabi-
li erubescerent. Et immūdus motus est gene-
ratus in carne: in ostensionē ꝙ demon nō natu-
ra/ sed ꝑ auersionē ab authore suo factus immū
dus/ in hanc imūdiciā genus humanū sua dece
ptione ꝑduxit. Querit oīs demon a dn̄o tenta
re ꝑmissus/ in illā imundiciā omnē quem tentat
inducere: in quā ipse deueniens a deo reproba-
tus est. Hic homo in synagoga erat. Siq̄dem
merito: qm̄ illa repudiabat christū: vt etiā vel-
lent ꝑ precipitiū morti tradere. Nam oīs cōgre
gatio demonū habet/ q̄ veritatis ꝛ iusticie ser-
monibus est aduersa: ꝛ quod in vno potissime
ostenditur/ signū erat etiā ceterorum. Uerūtamē ex
clamauit voce magna demon in homine quem
inuaserat/ nō in se. Carebat enim sua natura in-
strumentis/ q̄bus posset in vocē formare. Dice
bat audacter: Sine/ quid nobis ꝛ tibi iesu naza-
rene? Uenisti ante tempus torquere nos. Pessi
mus demon suā imundiciā cupiēs vbiqꝫ regna-
re: quā primis parentib⁹ ꝑsuasit: de christo que
rimoniā facit: quē vellet sinere ac ꝑtermittere
quod īcepit. Unde apto verbo exprimit/ vt chri
stus ab eorum vexatione q̄escat. Quid nobis ꝛc.
Patet demones ad malū esse cōcordes: et q̄ in
hoc nulla discordia diuiduntur: cū vnus nō pro
se tm̄/ sed ꝓ oīb⁹ querulatur: ꝛ necessario confite-
tur/ qm̄ christi ad eos nulla sit iusta conuentio:
hoc dūtaxat excepto/ ꝙ domin⁹ est eorum: ꝛ ꝙ suo
impio ꝑguntur. Notat iste demon ꝑ vocē iā ob-
sessi/ ꝙ iesus sit patria nazarenus: ꝛ quē synago
ga exhonorauerat/ iste tremēdo venerat: ꝛ cōfi
tetur eū eē magne potētie/ vt eos possit torquere:
quē pessima synagoga ꝑcipitio tradere ꝑtenta-
uit. Insinuat spūs immūd⁹ veri mūdatoris ad
uentū/ dicēs: Uenisti ante tēp⁹ torq̄re nos. Iā
demones torq̄bantur: ꝛ erant eorū ruina eternis
ignib⁹ mancipati: q̄d ergo est quod iste cōque-
ritur/ ꝙ ante tēp⁹ a christo torqueātur? An forte iste
demon erat de his/ q̄b⁹ iste aer plenus est? Sed
absqꝫ tortura etiā hi esse nō pn̄t: qm̄ eo ipso quo
de celo ceciderūt/ torti sunt. Ut autē hui⁹ verbi
vinculū absoluam⁹/ aduertite. Uelut insatiabi-
les ad malū ꝛ ad penas hoīb⁹ inferēdas tortu-
rā estimant: qꝛ pelluntur a corꝑibus hoīm: magis
aūt qꝛ christo vocante hoīes expelluntur a sedib⁹
aiarum. Et ꝙ eorum preda quā tot milib⁹ annis tenu
erant/ diripiēda in breui erat: ꝛ claudende porte
inferi/ ne amplius q̄s inuite factus preda descē
deret: hoc sibi ad torturam imanes torquebāt
Etiā in hoīb⁹ seuis plerisqꝫ cōtingit ꝙ ī seipsis
torquentur/ si alios torquere nō pn̄t. Hoc enī ha-
bet ꝓpriū obstinata crudelitas: vt penā patiatur/
si penā nō inferat. Ante tēp⁹ hoc inferri eis de-
plorant: qꝛ forte adhuc christū venire nō autu-
mabant: aut qꝛ nō credebant dei iusticiā esse cō
pletā: vt misereri iā hūano generi voluisset: exi-
stimantes fortasse ꝙ sicut ipsorum/ ita hoīm puni-
tio esset eterna. Dicebat etiā hic demon per os
hoīs quem vexabat: Scio te qꝛ sis sanctus dei.
Sciebat demon ꝓut sibi christus scire ꝑmise-
rat: ꝙ ipse sanct⁹ dei esset. Dant demones testi
moniū veritati: ꝛ inimici christi de ipso testifi-
cantur ꝙ sit sctūs dei: vt hoīes increduli cōfundā
tur: christo nō credētes vera dicēti ꝛ rara/ ꝛ mi-
raculis cōfirmanti suos sermones. Et incre-
pauit illū iesus: et cōminatus est ei/
dicēs: Obmutesce/ et exi de hoīe. In
crepauit audaciā demonis christus/ etiam vera
dicētis: ne ob hoc in venerationē hoīm veniat:
ne in mēdacijs sibi fides ꝓ veris ꝑstaretur in po-
sterum: ne ipse videatur laudibus demonū delectari.
Etiā hoīes suo modo increpandi sunt: cū in fa-
cie laudare ꝑsumpserint. Spectat ad hoīm bo-
nitatē/ cū inferuntur laudes publicas improba-
re: sed christ⁹ increpat ꝛ cōminatur ꝛ imponit si-
lentiū/ velut habēs sup eos ꝓpriū dn̄atum: quo
etiā ab hoīe iussit egressum tanq̄ ei q̄ nō ꝓpriū
domiciliū habitabat: tanq̄ ei q̄ rem inuaserat
alienā. Et obedientia creature statim ꝑficit diui
nū imperiū: quāq̄ deprauata/ sed impotens relu
ctari. Et discerpens eū spūs immun-
dus/ illum hoīem ꝓiecit in medium
scꝫ hominū in synagoga sedentiū. Et excla-
mans voce magna exiuit ab illo: ni-
hilqꝫ ei nocuit: qm̄ integra sp manet natu-
ra recedēte malicia: q̄ nec de bono secū pōt ꝓ-
piā ferre. Et mirati sunt oēs/ ita vt con
quirerent inter se/ dicētes: Quid nā
ē hoc? Que doctrīa hec noua? Quia
in ptāte et virtute spiritibus imun-
dis impat/ et obediunt ei. Mirantur quia
nō intelligūt diuinā virtutē: quā si intelligerēt/
ꝑtin⁹ nō mirarentur; qm̄ iure atqꝫ inexceptiuate

christo iesu subijcit oīs creatura. Sed nō solū
de patrato miraculo/verūetiā de doctrina que
eis noua videbat/ tremēdo admirant. Sed nec
mirū qꜫ ꝓtin⁹ noua erat/excludēs figuras/ vm-
bras ꝛ cerimonias iudaice vetustatis: ex q̄ mun
dus nouis erat reparandus sacris: nouis mori-
bus instruēdus. Protin⁹ nouus hō nouā affe-
rebat mūdo doctrinā: q̄ mūdus cōtemneret: q̄
p̄staret indulgētia feruēti: q̄ sup ꝯiugiū virgini-
tas ferebat: q̄ dignitatē celestē terrena vilitas
mercaret: q̄ p penas ꝛ opprobria hō posset in su
perna cōscēdere: q̄ in simplicitate fidei magis
q̄ in prudētia hūana ꝯsistit. Noua doctrina ini
tians vitā nouā ad necionē veteris hōis/ ꝛ ad in
duendū nouū hoiem q̄ s̄m deum est / suos ani-
mans dociles auditores. Tam v̄o arduorū ge-
stoꝝ christi fama diuulgabat in circūiacentes
regionis ciuitates.

¶ De sanatiōe socrus Petri febrici tantis: secundū Mattheū/ Marcū et Lucā. Capitulum IX

Facta est mulier ex latere viri soporati/
nō vigilantis: ne dei adiutor esse vide-
ret aut ꝯsiliator ad ea q̄ creator agebat
ꝛ vt sciētia magnificaret pamplius: post factio
nē cognoscēs ꝙ ex corpe suo sumpta erat. Ad p̄
sagiū etiā futuroꝝ: ꝙ ex latere dormiētis in cru-
ce p aquā ꝛ sanguinē christi orthodoxa ecclesia
formaret: q̄ ꝗuis cū eo de quo erat traducta/in
paradisi delitijs moraret: primo t̄n male suasio
nis insultū ꝑpessa est: nihil v̄o nisi seipsam/non
generis posteritatē lesisset: prioris creati homi-
nis assensu nō p̄stito. Igit eua non posteritati/
sed sibi piculo fuit. Hō aūt adam sibi ꝛ cuncte
ꝓpagationi sequēti traducē maculā ꝓpinauit.
Proinde adam cunctoꝝ hoim genearcha exi-
stēs/ ꝑditionis prima fuit occasio. Quamobrē
prius in viro/deinde in femina generis hūani
est curatio celebrata: cū post expulsionē īmundi
spūs a viro de synagoga cōsurgēs p sanando
Mat.8. Mar.1 Lu.4. accessit ad feminam: **cum surgens de sy-
nagoga introiuit in domum simo-
nis. Socrus autem simonis tene-
batur magnis febribus.** Marcus v̄o
sic dicit [**Et primus** egredientes de synago
ga/venerūt in domū simonis ꝛ andree cū iaco-
bo ꝛ ioanne. Recūbebat aūt socrus simonis fe
bricitans.] Sanato q̄ primo creatus fuerat ad
sanitatē ꝓcedit/q̄ primo seducta fuerat. Verū-
tamē hec mulier hic tacet ex noīe/ solū ex affini-
tatis necessitudine designat: qꜫ socrus erat si-
monis. Tria sunt officia: quoꝝ duo speciem ma
ternitatis habēt/sꜫ tertiū veritatē: socr⁹/ nouer
ca/ genitrix. Hec mulier q̄ patiebat/socr⁹ erat
qꜫ p filiā cū ipso societatē quandā cōtraxerat: q̄
patiebat validas febres. Si significata cōspici
mus/natura est hūana: Est etiā synagoga peni
tus iudeoꝝ/ q̄ ex febre patiebāt: sed nec hoc dis-
serere libet. Si v̄o discutim⁹ tropos/hec mlier
fides est: q̄ cū simone societatē p dilectionem fe-
cit: eteni dilectio filia est fidei. Et fides illa sal-

uat/ q̄ p dilectionē opat. Est igit fides socrus si
monis: sed magnas habet febres / cū semp im-
pugnet a demone. Quod ꝓprim⁹ passiōi petro
saluator ait: Ecce sathan expediuit te a me: vt Lu.22.
cribraret te sicut triticū. Patiebat febres/cum
si qs christū cōfiteret/extra synagogam fieret:
Passa est febres in oīb⁹ apl̄is ꝛ discipulis: cū
eo relicto fugierūt/denegantes eū velut hoiem
purum. In territorijs tyrannoꝝ ꝛ principū mū-
di patiebat magnis febrib⁹ cū vexatione: cū oēs
christū cōfitētes traderent exitio: ꝛ exilia hor-
ribilia paterent: cū cogerent cultū diuinū idolis
exhibere: nō faciētes ilico exponebant ad oīa
genera tormētoꝝ: ꝛ tandē sup eos mortis sentē-
tia dictabat. Erat tunc etiam fides vexata febri
bus/cū tot ꝑsecutionib⁹ agebant oīno fideles.
Sepe q̄ppe febricitabat in animo/ si p non visis
erāt tot ferenda tormēta. Febricitauit fides in
falsis assertionib⁹ hereticoꝝ: sed p dei gratiam
vtiqꜫ sanata est. Sed adhuc in moribus homi-
nū febres quotidianas patit: q̄m mores hoīm
fidei simonis nō cōueniūt: potius autē impro-
bissime aduersant: vt plerūqꜫ inspecta vita re-
gentiū/subditoꝝ fides fere deficiat. Et cum in
cōsyderationē veniūt sapientiū ꝛ docentiū mo-
res/imperitoꝝ fides a magnis febribus et du-
bijs agitat. Febricitare fidē facit in subditis/
cū in p̄sidentib⁹ vita regimini nō cōcordat: ꝛ p-
ualide cōcutit animū auditoꝝ/si cū doctrina nō
ꝯuenit vita doctoꝝ. Socrus simonis ipsa chri-
stianoꝝ generalis est virtus: que se hominib⁹
sociat/cū eius dilectio siue cognitio in spūali
matrimonio copulat: q̄ frequēter magnis febri
bus angit/cū indiscrete tenet/cū p̄termittit im
prouise/cū credit atqꜫ cognoscit: opib⁹ vere p-
uersis cōfundit/cū mūdi delectatiōes atqꜫ pec-
cata ex omni parte aduersus illā insurgūt: vt de
cumbēs lecto a febribus huiuscemodi agitata
surgere nō possit/neqꜫ ministrare christo suoqꜫ
collegio: nisi p christū expulsis febrib⁹ ip̄a sane
tur. Sed venit christus in domū simonis ꝛ an-
dree: q̄ obedientia est. Ecclesia est / vbi christo
apostoloꝝ p̄cibus supplicat: vt ei sanitatē resti-
tuat. Valent preces fideliū ad remissionē pecca
toꝝ: vt facilius ꝛ ocyus recedat a vitijs: non t̄n
valent ad cumulū p̄mioꝝ. Valent ad dei gratiā
ꝓmerendā: nō tamē ad gloriā plus adaugēdā.
Impetrauerūt sepe dei misericordiā alioꝝ p̄ca-
mina: sed beatitudinis nisi p merita ꝓpria nun
q̄ fuit auxesis. **Et rogauerunt illū p ea.
Stans sup illā eleuauit eā apprehen
sa manu/et imparauit febri: et cōtinuo
dimisit eā febris. Et illa cōtinuo sur-
gens/ministrabat illis.** Necessarie sunt
p̄ces v̄oꝝ fideliū adhuc existētiū i hac vita mor
tali: vt quod nō potest vnius indigentis facul-
tas/intercessione pluriū largiat: ꝛ quod minus
acceptus impetrare nō posset/potior in fide ac
amore cōiunctus obtineat. Ecce saluator volū
tarius ꝛ rogatus accessit. Vn̄ exaudibiliter ro-
gat⁹/qꜫ volūtarius: ideo volūtari⁹/qꜫ rogatus.

Frustra eñ rogaret/nisi de quo rogat vellet ef ficere: sed vult oẽs homies saluos fieri: vult oẽs sanare: vult oĩbus meliora ꝙ petãt ꝯferre. Accedit ꝛ stat. Accedit corpe: deitate stat. Accedit volũtate: stat vt quod rogatus erat efficiat. Stat sup illã infirmã intuẽs: ꝛ vt eã eleuet stareqꝫ faciat q̃ iacebat. Unde apprehẽsa manu eleuauit eam. Magna benignitas saluatoris ꝙ manum porrigit: manũqꝫ febricitantis apprehendit. Conferunt manus dei et hominis/saluatoris et saluandi/ redemptoris et redempti/ iusti dei ꝛ hominis peccatoris. Manus potẽtiam in plerisqꝫ scripture sententijs signat: iuxta quod Dauid spiritu ꝓphetico postulabat.

Psal.143. Emitte manum tuam de alto: eripe me et libera me de aquis multis/et de manu filioꝝ alienoꝝ. Ecce manus dei expetit cõtra hominũ manum: scꝫ vt dei potentia de potentia iniquoꝝ eripiat. Per manus etiã opera pagunt: iuxta quod de

Ps.118 dei manibus dicit: Manus tue dñe fecerũt me: ꝛ plasmauerũt me totum in circuitu. Et psalmista hanc sententiã replicat: Manus tue fecerũt me ꝛ plasmauerũt. Et in libro Sapie scribitur:

Sap.11 Nõ eñ impossibilis erat omnipotens manus tua: que creauit orbeꝫ terraꝝ ex materia inuisa.

Eccle.9. Sic et de manu hominuꝫ legit: Quodcũqꝫ põt manus tua instanter opare. Et Hieremias cuꝫ de retributiõe maloꝝ loq̃ret: iuxta opa manuũ

Tren.1 fieri ꝓcabat: aut sic nunciabat futurũ: Reddes eis vicẽ dñe iuxta opa manuuꝫ suaꝝ. Necnon et largitatẽ beneficioꝝ in scripturis manus sepe

Prouer.1 signãt: sicut in ꝓuerbijs Salomonis dicit: Extendi manũ meã: ꝛ nõ fuit qui aspiceret. Acsi deus ꝯquerẽs hoĩbus loqueret ꝙ multa beneficia ꝯtulerit: nec fuerit qui gratãter acciperet atqꝫ rependeret. Silr in hanc significationeꝫ manus hominis venit: quod Ecclesiasticus apte disse-

Eccli.4 ruit: Non sit velox manus tua ad accipiendum porrecta/ꝛ ad dandum collecta. Ecce potentia dei semꝑ valida: potentia hominis semꝑ infirma: nisi vna in alteram ꝓ releuatione conferat. Ex quo ꝑfulget sentẽtia saluatoris: Sine me nihil potestis facere. Opus dei semꝑ integrum: opus vero nostrũ ex omni ꝑte corruptum: nisi ꝑ consertionem diuini operis remascellet. Et beneficium dei si cũ eo quod homo potest efficere

Actuũ.3 iungit: nostrum vtiqꝫ reualescit. Et apprehẽsa manu et infirma quodam subleuata de lecto/in quo febricitans inquieta iacebat: febri mãdauit abscessum. Quãuis eñ homo releuet a delectatione reꝝ tempaliũ/in q̃bus velut corpus in lecto agitatus vndiqꝫ ꝑturbate cubabat: ꝙuis respirare videat: ꝙuis in supna suspiret: nõ tñ contractum vitium/non sathan infestans nisi ꝑ dñinum imperiũ a iam in vitijs qualificato recedit. Nam si omnis fuerit sublata occasio peccãdi in quocũqꝫ genere delinquendi nisi dñs iubeat/vitiũ nõ abscedit. Actus ꝛ occasio vitioꝝ plurimũqꝫ agunt exterius. Uitium autẽ cũ admissum fuerit/animã habet in sedem: a qua dumtaxat ꝑ dñm christuꝫ potest expelli. Proinde ipse imperat febri/vt dimittat illam quam penaliter molestabat: ipse imperat vitio vt recedat: nõ bone nature vt expellat: quia nec datum est alicui nature bone/vt potestatiue vitium cui se voluntarie tradidit possit expellere: ꝙuis fit ei permissum vt possit admittere. Ad cuius imperiuꝫ continuo hostilis febris febricitantem dimisit. Et respondens christi subite actioni/continuo surgens ministrabat illis: christo scꝫ sanatori eius ꝛ sanctis apostolis intercessoribus eius. Non ista beneficium ociose suscepit: nam recepta ilico sanitate contulit ad agenda: conspiciens fore necessitatem et decentiam christo pauperi ꝛ eius collegio ministrare. Non expectauit de ministratione ꝓceptũ: ꝙꝙ nõ sine ꝓcepto importuna febris abisset. Uidebat eñ christũ stipe humana egentẽ ꝛ pauperẽ/sup quẽ intendere beatitudo erat: videbat eũ carere famulis/pedissequos ꝛ pedissequas nõ habere: hospitia sibi nõ erant in mũdo: stabulũ nõ ꝯduxerat: videbat generum suũ omnia dimisisse/oẽsqꝫ apostolos ꝯtempsisse terrena/ꝛ contendentes occupare celestia: surgens ministrabat illis de facultatibus: ꝛ corpe circa obsequia se ꝑstabat. Optimũ in moribus est accepte gratie cooperari: et omne quod a deo accepimus/in dedicationem conuertere creatori: sicut ista sanitatẽ receptaꝫ in obsequium ilico statuit largitoris. Nihil erat ista mulier ad seipsam: velut alioꝝ intenta compendijs/ꝛ ꝑter solitum feminaꝝ morẽ: que cum ab infirmitatibus conualescũt/sibi de q̃eta mãsione corpis blandiunt. Sed nec ista in aliquo sibi de quiete blandiebat velut infirmitatis oblita: magis autem credendum ꝙ christus sibi ampliorẽ valitudinẽ moꝝ ꝛ miraculose sanãdo dederit/ꝙ tractu tempis ope medicine potuisset accipe: aut habebat ꝓusꝙ infirmata fuisset. Et in hoc q̃dã miraculoꝝ est claritas ꝙ repẽte fuerit: ꝙ melius ꝙ habuerat natura tribuitur. Potior est in oĩbus spũssancti potẽtia ꝙ natura. Bene igit ministrauit: qꝛ bñficiũ susceptum retorsit in largitorẽ. Sic igit surgendũ a lecto in quo male delectati iacuimus: ne torpeamus suscepta virtute: ne marcescat negligentia virtus/ne tẽpus ocio pereat: sic ministrandũ christo/sic sctõ collegio assistendum/vt ea q̃ placita nouimus faciamus. Sꝫ ad excusabilẽ intelligẽtiã ministerij exhibẽdi/generũ huius sanate socrus ꝓꝑẽsius audiamus. Uos aũt omnẽ curam subinferẽtes ministrate in fide virtutẽ/in virtute aũt scientiã: in scientia aũt abstinentiã/in abstinẽtia aũt patientiã/in patiẽtia aũt pietatẽ/in pietate aũt amorẽ fraternitatis/in amore fraternitatis charitatẽ. Hec eñ si nobiscũ assint ꝛ superent: nõ vacuos nec sine fructu nos ꝯstituẽt in dñi nostri iesu christi cognitione. Cui eñ nõ presto sunt hec/cecus est ꝛ manu tentans: obliuionẽ accipiens purgationis veterum suoꝝ delictoꝝ. Ecce ministerium gratũ ẽ necessitas ministrandi: hec sunt in quibus ministrau/duꝫ est bonoꝝ omniũ largitori. 2.Pe.1.

¶ De sanatione infirmoꝝ/langui-
doꝝ/energuminoꝝ: secundum
marcum et lucam. Ca. X

Mar. 1. Lu. 4. Vespe autē facto cum sol occi
disset: oēs q̄ habebāt infirmos/ ⁊ mul
tos demonia habētes ⁊ varijs lāguo
rib⁹/ducebāt illos ad eū. Et erat oīs ciuitas cō
gregata ad ianuā. At ille singulis man⁹ impo-
nēs curauit eos: vt adimpleret quod dictū est ꝑ
Esa. 53. Esaiā ꝓphetā dicentē: Ipse infirmitates nr̄as
accepit: ⁊ egrotatiōes nr̄as portauit. Curatiōez
infirmoꝝ ⁊ varie lāguentiū ⁊ energuminoꝝ/ꝑ tē
pus ⁊ locū ⁊ modū euāgeliste describūt. Vespe
facto/sole habēte iā occasuz/ oēs male habētes
ad dn̄m deferunt: vt ex hoc agnoscamus post
mortē/imo ꝑ ipaz christi mortē mūdo fuisse red
ditā sanitatē. Nec nō cū aduesperascit trena ꝓspi
tas: aut cuz hūana claritas obscurat in nobis/
tūc ē tēpus ꝑcipiēde salutis. His splēdētib⁹ de-
sup male se habētes ad christū nō veniūt. Quo-
usq̄ hūana claritas terrenos hoīes circumful
get: quousq̄ terrena ꝓspitas hoībus placet: ad
claꝝ illū vtiq̄ nō venit/q̄ celestē claritatē hoīb⁹
repromisit: nec diuina q̄rūt hūanis illecti: sʒ cū
ignominia facies hoīuz implet/tūc q̄rūt nomē
eius. Tūc eñ ignominia facies hoīuz ꝑfundit
cū viget in occasuz terrena felicitas. Tūc sic q̄-
dē ad eū ducunt infirmi: scʒ q̄ ꝓni sunt ad cadē
dū/fragiles ad resurgēdū. Infirmi sunt a q̄bus
vitioꝝ igressu oīs virt⁹ abscessit. Tenent varijs
lāguorib⁹ q̄ multiplicib⁹ amorib⁹ lāguēt. Nihil
a deo aīas hoīuz lāguidas facit/sicut multipli-
ciū reꝝ multiplicata dilectio. Demonia ꝓtin⁹
habēt quoꝝ ē desperata correctio: q̄ semꝑ super
biūt: q̄ demonia ꝑ ꝯtumacē inobedientiā imitā
tur. Et oīs ciuitas congregata est ad
ianuaz: In domo simonis adhuc erat iesus:
nec sanata socru statī discessit: expectabat enim
alios infirmos q̄bus cōferre volebat remedia
sanitatis. Et bñ in domo simonis erat/scʒ ī do-
mo obediētie: in qua sanat male febricitās: ante
cui⁹ ianuā multitudo ciuitatis expectat: vt sanet
infirmos ⁊ energuminos liberet: vt videat illa
signa q̄ ante nemo hoīuz fecerat. Beati q̄ ante
domū obediētie cōgregant. In obediētia chri-
stus erat vsq̄ ad mortez crucis. In obedientia
christi ꝓtoplasti inobediētia cōpēsat. Ad obe-
dientiā christi ⁊ ecclesie oportet accedere: si qui
volūt ꝯseq̄ de inuisibilibus vulneribus sanita-
tē. At ille singulis manus imponens
curabat omnes. Magnū secretū offert: q̄
christus posset oēs solo verbo aut volūtate cu-
rare: q̄ singulis manus imponebat. Vna ē dei
potētia/dei virtus/dei gratia q̄ oēs sanat: sʒ sin-
gulariter ⁊ singillatim imponit singulis: quia ꝓ
ꝓp̄ijs ⁊ singularibus infirmat q̄sq̄s pctīs: nec
omnes vno vitio languent: aut vna infirmitate
peccatoꝝ laborāt. Expedit vt singulis adhibe-
at medicamēta peccatis: ꝓtinus cū sicut īfirmi-
tatū corꝑaliū/sic ⁊ sp̄ualiū cura sit a contrarijs.
Nā aliter tumor mētis ex genere/aliter ex ere/ali
ter ꝯcupiscētia dominādi: aliter elatio spiritus:
aliter ꝓpria reputatio/aliter ꝑsumptio/alit̄ phi-
largyria/aliter xenodochia/alit̄ indignatio/ali
ter dedignatio/aliter furor/aliter negligētia/ali
ter incōpassio/aliter emulatio/aliter castrimar-
gia/aliter immūdicia mētis/aliter cū ex ipsa la-
psus est corꝑis/aliter appetitus/aliter appetit⁹
mali alterius/aliter cacocordiū/aliter cacouer-
biū/aliter cacogestiū. Oīa ista ⁊ his silia cura-
tionē diuersimode suscipiūt cū sanant. Nec om
niū est vna maloꝝ affectio: ⁊ si pluriū hoīuz es-
set: nō tñ omniū eq̄ intēdit. Sed ille quē latere
nihil potest: q̄ omnia desuꝑ spectat: q̄ librat ho
minū volūtates: q̄ nouit figmentū nostrū: q̄ oīa
mala trutinat in statera iusticie: q̄ nō fallit in
pōderibus singuloꝝ: q̄ pctā videt quō inhereāt
qua causa inhereant/q̄ tenaciter inhereant/ q̄
longa seu recēti ꝯsuetudine inhereant: q̄ habet
omniū medicaminū apothecā: singulis manus
imponit: oībus nō vnā/sed illā adhibēs medici
nam quā expedire ꝯspexerit: idcirco sanaturus
infirmos singulis manus imponit. Vbi etiā at-
tendit maxima dignatio saluatoris/ q̄ nō dedi-
gnat tangere creaturā ꝓpter admissam malici-
am. Et tangēdo refouet bonā naturā/cū expulit
quod illā infecerat: vt adimpleret quod dictuz
est ꝑ Esaiā ꝓphetā dicentē: Ipse infirmitates Esa. 53.
nostras accepit: ⁊ egrotationes nostras porta-
uit. Lōge ante ꝓphetauerat Esaias quod nunc
mattheus assumit ī testioniuz: scʒ q̄ iesus hoīuz
infirmitates accipit in noticiā vt argumēto me
dicine ꝓpellat: ⁊ egrotatiōes hominū portatu-
rus velut q̄ freneticū sustinet ⁊ quemlibet infir-
mū/volēs adhibere salutē. Portat christ⁹ egro-
tatiōes cū tolerat sepe cadentes: cū expectat vt
resipiscāt: cū ilico nō punit ꝓut iniq̄tas exigit.
Exibant autez demonia ꝑ impositio
nez manus christi a multis/claman
tia et dicentia: quia tu es filius dei.
Et increpans non sinebat ea loqui:
quia sciebāt ipsum esse christuz. Quia
expellebantur exibant: non voluntarius eoruz
erat egressus. Insatiabiles sunt in malo. Ste-
tisse ꝓtinus voluissent quousq̄ animas detra-
xissent ad loca tartarea. Et clamabant non per
ꝓprias voces: carent enim instrumentis qui-
bus vox diserta formatur: sed per voces illoruz
a quibus egrediebantur/quos inuite dimitte-
bāt. Et dicebant quia erat qui ea expellebat/fi-
lius dei. Hoc enim ideo conclamabant/mira-
bilem potentiam ⁊ ineuitabilem supra se sentiē-
tes: cui resistere nequibant. Et qm̄ sciebant q̄s
esset christus/scʒ dei filius: vt tacerent dn̄s in-
crepabat velut coꝝ dn̄s /velut deuitans huma-
nam iactantiā: quanq̄ nullum vitium christum
potuisset contingere. Et ne in posteꝝ deciperēt
mendacijs: cum assoliti fuerint cōnectere falsa
veris/ꝯsimiliter vera falsis. Maxime corā tur-
bis ⁊ indoctis demones arguit: ne crederēt in-
ter confessionē deitatis/pietatis in eis aliquid
remansisse. Etiā nolebat innotescere mundo ꝑ-

dicatione demonū: quibus apparebat vita/do-
ctrina ⁊ opatiōe miraculoꝝ. Maxime vero no-
bis salutare dogma ꝯstruit: ne supboꝝ ⁊ repro-
boꝝ bonū aliq̄ bona modica cum egerint acce
ptemus: ne videamur simul ⁊ mala horrida eoꝝ
accepisse dignant. Postremo ne quēpiā appro
bemus ꝑpter verā doctrinā/si vita nequā exti-
terit. Etem̄ demonia vera dicebāt: sed in oībus
reprobi erāt. Heu multoꝝ christianoꝝ miseran
da cōditio: q̄ sises demonijs facti sunt/christuꝫ
cōfitētes ⁊ vitā odiētes: sed vtinā non peiores.
Nā demones credūt et contremiscūt: ꝑuersi ve
ro sepe credūt et non verent:

De leproso queꝫ curauit iesus in descensu montis: secundū mattheum/marcum et lucam. Ca. XI

SUmma mundicia creaturā rationabi-
lem immundā esse nō patit: et in vtra-
q̄ substātia ipsam mūdaturus aduenit
ut ab originali et ab his contagijs que volūtate
contraxit/velit ipsa mūdari: q̄ꝙ hic oēs corpoꝝ
maculas nō abstergat: relinquens in electis su-
is in resurrectione generali penitus abstergen-
das. Et se dedit infirmis obuiū vt inueniri pos
sit ab eis ad ipsoꝝ curationē: a quacūq̄ infirmi
Mat.8. tate tenerent. Unde [cum descendisset ie
Mar.1 sus de monte et turbe eū sequerent: ec-
Lu.4. ce leprosus veniens adorabat eū dicēs: Dñe si
vis potes me mūdare.] Ecce occurrit homo ie
su ad nostra humilia descendēti: nō a noīe/sꝫ ab
infirmitate notescēs: q2 leprosus erat. Illo mor
bo laborās q̄ erat in ppl̄o anathema: cui nisi ꝑ
stipe viuēdi licitū in ciuitatem intrare nō erat
Quē lucas in vna ciuitate scribit ad dn̄m acces
sisse: nō tn̄ aduersat mattheo/q̄ ponit in mōtis
descēsu: q2 post illū descēsum hoc factū euāgeli
ca scriptura cōmēorat. Et adorabat eū: ꝑ quem
credidit ꝯseq̄ posse salutem. Cultu latrie adora
bat: in quo se purū hominē/christū vero deū et
hominē fatebat. Et ore ꝓfitet q̄ christi est po-
tenter effectiua voluntas: vt oīa que velit possit
efficere/cum dicit: Dñe si vis potes me munda-
re. Tamen velut dubius vtrū velit supponit cō
ditionē: quā ꝓtinus nō ꝑmisisset si sciuisset q̄ꝛo
amore sup hoīes ferebat: ⁊ si sui causam cogno
uisset aduētus: qm̄ nil aliud q̄ amor ad terrā eū
de celis eduxerat: nec ob aliud venerat q̄ mun-
dare infectos: vt omni ꝯtaminatiōe detersa in
supna possit inferre mūdatos: quod etiā nō so-
lū subisset. Sꝫ ignarus hic leprosus erat: an eū
dn̄s mūdare dignaret/cū ipse se sentirent indi-
gnū: ita verba sue petitiōis ⁊ affectiōis submis-
se ꝓmebat dicēs: Dñe si vis/potes me mūdare:
Si vult pōt: si pōt vult: sua volūtas sua potētia
est: nihil em̄ vult quod nō possit: et nihil facit in
uitus: ⁊ ordinatissima est oratio: nec habet quin
transeat oppositam nubem: si tn̄ quod dn̄s ve-
lit cōcedere petit: vt nec alia importunitate sa
tagat inflectere/cōcedere postulata volentē q̄
ad suā volūtatē referre quod petit. Petitio re-
lata in volūtate rogan nullas calūnias patit:
reprehensione caret: oībus licita est: si non ad-
mittit/iuste tamē porrigit. Sic petere oībus cō
cessum est: Dñe si vis/potes mihi quod q̄ro cō
ferre. Nec nō ⁊ in ore iure damnandoꝝ cōgrue
verbū sonat: Si vis/potes me liberare: quoniā
si deus decreuit/quod querit fiet: sin aūt/postu
latio tendit in vanū. Hoc em̄ mō mardocheus
ꝑ populo suo liberando ante dn̄m preces fun-
debat/dicens: Dñe rex omnipotēs/ in ditione Hest.13
tua cuncta sunt posita: ⁊ nō est qui possit resiste
re tue voluntati: si decreueris saluare israel/cō-
tinuo liberabimur. Jesus aūt vidēs q̄ in volū-
tatē eius referebat petitio: annuit sic humiliter
depcanti. Et extendēs manū iesus/teti
git eū dicens: Uolo. Mundare. Te
tigit eū q̄ ꝓhibebatur a lege: qm̄ ipse dn̄s legis
erat: nec sub lege mosaica tenebat. Et ꝓpter le
pram nō abhorrebat vt homo: qnā vt de9 crea
uerat ipse naturā. Extensio manus eius largi-
tatē beneficioꝝ iuste petentibus monstrat. Ta-
ctus ꝟo ad meliora est excitatio. Uult ⁊ ilico ef-
ficit/cū dicit: Mundare. Imperatiuū est ꝟbū.
Parent oīa imperio eius. Et cōfestim mū
data est lepra ei9. Recōuersa locutio non
ex veritate rei/sed ex vsu loquendi: qm̄ nullū ma
lū purgationē suscipit: caret substantiua positi
one: sed natura bona purgat a malo. Non em̄
illuminant tenebre: sed fugant a luce. Nō mun-
dat lepra. Nihil supra seipsam alteri9 mali ha-
bebat/a quo mūdaret: neq̄ malū alterius ē sub
strata substantia. Solū quod bonum est/malo
subijcit: quod bonum natura est/sine malo esse
posset: malū ꝟo preterq̄ in bono existere nō ha
bet. Quid ergo? Non mundat lepra/ sed lepro-
sus natura bonus mūdat a lepra: que ipsum in-
uaserat aut ad totā ꝑniciē/aut ad diminutioneꝫ
eius quod bonū erat: que nō a potestate nature
potuit eijci. Etenim in primordio si potuisset re
sistere/nō cōcessisset ingressum: nec ab alia pe-
ritia ꝓcul pulsa est: sed a cōditore nature degē-
te in carne iussa fecit abscessum. Et ait illi ie
sus: Uide nemini dixeris: sed vade
ostēde te sacerdoti: et offer munus
tu quod precepit Moyses in testi-
moniū illis. Prohibitio de nō publicando
miraculū: q̄uis videat in deuitatione vane glie
tēdere: nihilominus tn̄ ne insipiētib9 diuulgatio
diuinoꝝ ꝑ neophytos/aut quoquomō i virtute
nouitios fiat ꝓhibet. Sed istū dūtaxat ꝑus vo
luit ostēdi sacerdotib9: q̄ ꝑdicatiōis officiū assū
psisset. In quo forma ꝯstruit: ne q̄s ꝓpter sin-
gularē gratiā atq̄ priuatā ꝑdicare ꝑsumat/ nisi
quod ecclīa nouerit cōmune. Protinus nulla ꝑ
uata grā vniuersali ecclesie ꝑiudiciū: sed ei debꝫ
esse cōformis. Et zelo magno christus zelat ec-
clesiā ⁊ sacerdotiū cōstitutū: vult cū eis sua ꝑua
ta bñficia cōuenire/atq̄ suo testimonio appro-
bari: ne ante fiat ꝑdicatio priuatoꝝ/q̄ ostēsio sa
cerdoti. Et vult q̄ munus offerat in testimoniū
quod moyses ante mandauerat. Sacerdotale
munus in lege figura erat muneris grē: sꝫ quod

legis est auferk: quod gratie ē offerk. Etiam in hoc saluator legis mosaice reuerētiā pseruabat: ne in oībus soluēdo nō legē/sed cerimonias legis ab eius iniuria incepisse videreк.

De curatiōe pueri cēturionis: secūdū mattheū/lucā et ioānē. Ca. XII

Quāuis in curatiōe huius pueri p centurionis accessū aliter mattheus/alitк Lucas: q vnus per seipsum/alter per nūcios eū accessisse describat: curatio tamen ad quā euāgelica versaк intētio/vna esse monstraк/
Mat.8 anteq fidē centurionis expedit intueri. Cum
Lu.7. intrasset iesus capharnaum: acces-
Jo.4 sit ad eum centurio rogās euz et dixit: Puer meus iacet paralyticus ī domo: et male torquetur: Lucas vero dicit: Cēturionis cuiusdā seruus male habens erat moriturus: qui illi erat preciosus. Et cuz audisset de iesu/misit ad eum seniores iudeoruz: rogans vt veniret et sanaret seruū eius. At illi cum venissent ad iesum/rogabāt eum sollicite dicētes ei: qr dignus est vt hoc illi prestes. Diligit eni gentē nostrā: et synagogā ipse edificauit nobis. Varijs ꝛ typicis sensibus ista florescūt: sed moꝝ fructus magis carpe libet. Cēturio a pminētia centū militū dicebaк: sicut statutū erat a cesare augusto: vt vniuersus orbis seruareк in pace/q essent legiones cohortes ꝛ cēturie distribute. Romē officiū hoc ē/nō pticularis homis. Et psagium q misit aut venit ad christū: qr iā gentilis ppls erat vēturus ad illū: velut centenarius nūerus a leua transit in dexterā. Cui erat puer nō ab etate/sed a seruitute: vt alter euāgelista expressit. Et hic erat male habēs/qm paralyticus: ꝛ torquebaк ꝛ quasi moriturus erat. Et pciosus erat ei: scz gratiose seruiēs: ꝛ forte intellectu vigebat nō paruo: qm ac-
Prouer.14 ceptus est dño minister intelligēs. Seruus centurionis actiua est vita/q p supne vite dextralibus seruire deberet: sz male se habet cū paralysim patiк/que dissolutio est mēbroꝝ. Porro mores hominū vaganк incerti cū cōpage virtutuz in oībus dissoluti: cū vnusqsq in agēda ferк nō mādato iustissime legis/sed placito pessime voluntatis. Et nulla morū maior dissolutio q nō quod decet/sed quodlibet velle pficere. Torqbaк hominū vita cū infirma iacebat in lecto gentis hūane: que qūuis quies esse videaк/ anxius labor est: ꝛ ex omni pte calamitatibus plena: que in oībus frustrata tabescit/nisi vere p celestibꝰ seruiat. Afflictio spūs in oībus est: ꝛ tortura mētis ꝛ corpis oībus dñaк. Et moriturus erat: qm ex toto cūcta hominū actio tēdisset in mortē: nisi christus sua potenti misericordia liberasset. Preciosus est interdū seruꝰ dño suo: sic ꝛ actio que affuit de placito volūtatis. Nihil tā in hac vita hoībus gratiosum q hr̄e in placitis facilez actionē. Etiā seruꝰ palyticus iacēs/est cōis holo timor. Semp em̄ timor seruitutē habet. Seruitus quoqz timoris calcaribus angiк: nisi vbi libera charitas seruit: sed paralysim patiк cū dissoluiк. Et eternū ve scriptura cōminaк his qui in aīa dissoluunк. Inqt em̄: Ve dissolutis cor- Eccli.2
de. Corde porro dissoluiк q timens pdere quod delectat/cōmittit quod viciat: timēsqz penā corporis/dñis seruit iniqs. Corpus hominū prius aīal seruile est: sed paralysim sustinet cū virtus oībus dissolutū in pctoꝝ fecibus iacet. Sz cēturio q talē possidet seruū cernēsqz infirmuz/de alieno desitus auxilio/pmo mittit ad christū nō fastu supbie ad ipm venire dedignās/cum in eadē ciuitate tūc esset: sz qm cultor idoloꝝ erat/christi est veritus psentiā: melius ratus ad eū iudeoꝝ de quoꝝ pplo christus erat/mittere seniores rogaturos eū/vt seruū eius liberare dignareк. Qui veniētes rogamina posuerūt submittētes causam: quia dicebāt eū merito exaudiendū: qr diligebat gentē populi iudeoꝝ: ac etiā edificauerit synagogā. Iā vicinare cepat gentilitas cū populo iudeoꝝ: iā incipiebat grata societas: iā lex mosaica deriuabaк ad gētes. Iā tempus erat vt paganitas idolatra vnū deū crederet et eius filiū incarnatū p oracula pphetaꝝ. Quid em̄ est gentē iudeoꝝ diligere/synagogā edificare: nisi id velle diligere quod veri hebrei dilexerūt: quod lex p moysen data decernit: quod cōtinet deticēs q pphete de christo vēturo verissima pdixerūt? Hoc est gentē diligere iudeorum: hoc est em̄ cōstituere synagogā. Nō illā seuā/q seuiter christū mortis p scriptiōe dānauit. Nihil em̄ diligiк nisi sub rōne boni: qq sepe in dilectiōe hoīes fallanк. Pars est prudētie se non exhibere corā eo apud quē credit acceptū non fieri: pluris em̄ est eos pmittere quos nouerat esse acceptos/vt p quos ꝯseq gratiā ocyus sperat. In hoc em̄ sic pstruimur agere corā deo: vt nostrā indignitatē firmiter agnoscētes/ad intercedendū sanctos patrie/siūt ꝛ quos in via bonos credimus pmittamus. Iuuat incunctāter bonoꝝ oratio pmissoꝝ/seu oratio pmissa bonorū: maxime si in quo intercediк/inueniк aliq iusticia q submittaк in causa. Sed intercessoribus cēturionis saluator rñdit: Ego veniā et curabo eum. Et ibat cum illis. Quia semper christus iustis intercessoribus adest: ꝛ sequitur vt iusta vota pficiat. Et cum iā nō longe esset a domo: misit ad eum centurio amicos suos dicēs: Dñe noli vexari. Non eni dignus sum vt intres sub tectum meuz. Propter quod et ego meipsum nō sum dignum arbitratus vt venirē ad te. Sz tātuz dic verbuz: et sanabitur puer meus. Patet q centurio nō imposuerat senioribus iudeorū rogare dñm de aduentu: sed illi plus petiuerūt q ille condixerit. Postq em̄ fidē cēturio de saluatore concepit: semp eodem modo ipse retinuit q posset saluator seruum suum etiā in absentia liberare. Nam pnoscens ipsum sua benignitate vēturū/pmittit amicos: ne dominus ve-

nicñdo vexet: p eos cõfessus suã indignitatẽ & fidẽ quã de ipso cõceperat. Inquiũt em̃ nunq̃ acsi psonaliter cẽturio accessisset: & ore pprio loq̃retur: Dñe noli vexari. Nõ em̃ dign⁹ sum vt intres sub tectũ meũ. Nã & sic matthe⁹ videt̃ innuere: Accessit ad eũ cẽturio rogãs eũ. Sz quod p nũcios factũ est/p eũ factũ merito dicit̃. Sensum rei geste/nõ rẽ gestã matthe⁹ accepit: cũ maior fidei q̃ corporis sit accessus. Fide ptinus por accessit q̃ seniores psonaliter misit/sibi & amicos. Nõ em̃ illos misisset: nisi ante p fidẽ ad christũ habuisset accessum. Profitet̃ cẽturio suã indignitatẽ: q: gẽtilis erat idolorũq3 cultor: & nulla indignitas peior q̃ gẽtiliter viuere sicut gentil⁹ ẽ q̃ diuinis legibus nõ erudiri: q̃ vni⁹ dei creatoris nõ habere noticiã: & in hanc miseriã plabi vt simulacris adorãdo psterni. Sz nec iste centurio sue vilitatis cognitor extitisset/nisi aspexisset in veritatẽ: cuius lumẽ ostẽdit hoibus: quid sint natura/q̃d morib⁹/q̃d affectibus: quo vevigeãt intellectu: q̃d boni aut mali fecerint: q̃d vero in posterũ sit agendũ. Porro nemo gradũ in quo est cognoscit: nisi vbi non est eque cognoscat. Nemo se cognosceret in imo manere/nisi sũmũ añ vidisset: neq3 ĩ tenebris hitare nisi cognita luce. Oia seu p cõparonẽ aut p oppositũ ĩ noticiã veniũt: nã bõa p meliora/& hec p optia: mala p peiora/& hec p pessima: malũ p bonum/ nox p diẽ/tenebre p lucẽ/ĩfirmitas p sanitatẽ/mẽdaciũ p vitatẽ/vitiũ p vtutẽ/turpitudo p honestatẽ: & sic̃ silia hmõi agnoscũt̃. Dignita ẽ christi cẽturio nouerat: vnde se christo & sua psentia iudicabat indignũ. Dignus cẽturionis sermo quẽ ecclesia cũ corpus christi recipit/ante pmittit: in quo nostri vilitas & christi dignitas nũciat̃. Et p quandã compositionẽ sui ad christũ eius dignitatẽ disseruit dicens: Nam et ego homo sum sub potestate cõstitutus habẽs sub me milites. Et dico huic vade/ et vadit: et alio veni/ et venit: et seruo meo fac hoc/et facit. Attendamus huius minorate compatiõis pcessũ. Homo sum: & tu deus & homo es. Sub potestate cesaris sum: tu sub nullius redigeris potestate: tu oĩbus dominaris: tibi omnis creatura subĳcit̃. Habeo sub me milites: tu supnas virtutes hominesq3 terrestres. Mihi sunt ab impatore submissi: tibi oĩa naturali dominatu subdunt̃. Obediũt mihi quia volũt: tibi vero nihil repugnare valet. Dico huic vade/& vadit: & alio veni/et venit: Tibi oĩa p tua volũtate obediũt: vt nec expediat verba formare: nec instrumẽta cõmouere. Prompte obediũt mihi: q: sic decreuit imperatoris autoritas: qua nõ decernẽte non centurio/sed vnus de cõmilitonibus essem: tibi vero a teipso q: deus es/omniũ est vna insupabilisq3 ptãs. Et seruo meo fac hoc/et facit: & tibi omnis creatura sciẽs et nesciẽs subiecta deseruit. Sed q̃d sit inferendũ ex his verbis/euangeliste tanq̃ planũ habẽtes nõ exprimsit: hoc tñ loquẽdi ordine seq̃bat̃. Si mihi homini obediunt mihi cõmissi: multo magis tibi deo vero et homini vero famulabunt̃ ãgeli tui/discipuli quos elegisti: quod si q̃d imposueris/poterunt in tua virtute pficere. Siquidẽ amplius: si verbo mandabis absens: ilico paralytica ĩfirmitas a meo seruo recedit. Audiens autẽ hoc iesus miratus: et seq̃ntib⁹ se dixit: Amen dico vobis: nõ inueni tantã fidez in israel. Miratio de nouis et insolitis accidentibus est: q̃ supra id quod cõsuetudine nature vel morũ agit̃. Hec siquidẽ nõ cadit in eũ/apud quẽ nihil est nouũ nihilq3 insolitũ: sed more hominũ egit: vt de nouitate fidei quã in cẽturione ipse plãtauerat/se ostẽderet admirari. Protinus ipse fidẽ dederat: nec ab alio q̃ ab ipo põt inesse hoib⁹ vera fides. Nõ ergo vt largitor/sed vt auditor illi⁹ fidei mirabat̃: quã p cõparationẽ fidei israelitici ppli ptulit dicẽs: Amẽ dico vobis: nõ inueni tantã fidẽ in isrl̃. Nõ de singul̃ psonis q̃ in eũ veracit̃ crediderũt/credẽdus est dixisse saluator/sed de pplo iudeorũ: cum ipsi habuissent moysen & pphetas vnde potuissent ocyus credere. Cẽturio aũt ab oĩbus his alienus: vt audiuit de christo sermonẽ/adhibuit fidẽ: tantã videlicet vt crederet q̃ sicut verbo creata sũt oĩa qm̃ dixit & facta sunt: & ita verbo pc ss. & oĩa deperdita restaurare atq3 sanitatẽ male habẽtib⁹ reddere: necnõ & verebat̃ absentiã/cuius psentiam iudei pfidi ptemnebãt. Psal. 148.
Dico autẽ vobis q̃ multi ab oriẽte et occidente venient et recumbẽt cũ abraã/isaac et iacob in regno celorum. Filii autẽ regni huius eiicientur foras: et mittẽtur ĩ tenebras exteriores: ibi erit fletus et stridor dentium. Quod lõge fuerat ante pphetatũ/nũc saluator p fide isti⁹ gentilis cõmẽorat: acsi in eo fides gẽtiũ significaretur: q̃ de oĩbus ptibus in primo erãt crediture in christũ. Nã cũ p Esaiã cõsolaret̃ dñs populũ iudeorũ/appellãs eos semẽ iacob & israel: inter cetera hoc quoq3 dixit: Ab oriẽte adducã semẽ tuũ: & ab occidẽte cõgregabo te: dicã aq̃loni da & austro noli phibere. Magna cõcordia ẽ verborũ: maior sententiarũ. Magna cõsonãtia noui & veteris testamẽti: q̃q̃ illic figure/hic veritates appareãt: illic vmbre/hic serenitates: illic velamina/hic omnia nuda lucescãt. Nã a quatuor partibus mundi constituti sunt fideles ex gentibus. Ab oriente p lumen fidei: spes supernorũ in omnibus que noxia sunt/dedit occasũ. Esa. 43.
Aq̃lonaris tribulatio multos martyres fecit. Australis charitas opit pctã cõuersorũ et errores gẽtiliũ. Et recũbẽt cũ abraã & isaac & iacob in regno celorũ. Mẽsa est in ecclesia omniũ charismatum spũaliũ: sup quam recumbẽt qui oĩa que de christo sunt incunctãter credũt: eam fidẽ cum abraam/isaac & iacob tenentes quã habuerũt de christo futuro: quam vera fides nunc tenet de christo iam facto. Mensa est in celestib⁹ vbi recumbent cum abraam/isaac & iacob hi q̃ a quatuor mundi ptibus venient: illa credentes

que illi crediderunt/imitantes que illi fecerūt:
qm̄ filij patriarcharū nō in traduce carnis/ sed
in spū ⁊ fidei semine cōputant̄. Porro hi tres
aliquid insigne mysterij atq̧ virtutis habuerūt
quod ceteris ꝑtermissis soli nominant̄/ꝙ cum
eis in regno dei recubitus sit futurus. Equidē
abraā primus circūcisionē accepit distinctus a
Gen.27 ceteris populis: ad imperiū dei paternā domū
Gen.12 cognationē omnē derelinquēs: quo iubebat̄ in
ꝑegre ꝓfectus est/credēs ꝑ omnia deo: iustus ⁊
amicus dei appellatus est. Non diffidens de ꝓ
missione ꝓpagāde ꝓlis in filio/ipsum iubēti do
mino victimabat: isaac etiā fuit mirande vir-
tutis: qui iubēte dn̄o similiter ⁊ in ꝑegre factus
et multa sunt in ipso celebrata mysteria. Quid
de iacob dicā? in quo ab eo tempe quo adhuc i
materni corpis ergastulo claudebat̄ vsq̧quo di
em clausit extremū/nō defuerunt mysteria/non
Gen.49 magna ꝑsagia futuroꝝ/nō ꝓphetie. Qui mor-
ti vicinus bn̄dicens filios/vētura seculo ꝓphe
tauit. Si quis beresith plene discutiet/videbit
ipsoꝝ magna mysteria: necnō ⁊ cognoscet quid
imitatione ipsoꝝ in moribus sit agendum. In
abraā quoq̧ pater/in isaac filius/in iacob spūs
sanctus ostendit̄. In abraā fides/in isaac spes/
in iacob charitas designat̄. His tribus patri-
archis omnis status veroꝝ fideliū reperit̄: cū
quibus eoꝝ imitatores recumbēt in regno celo
rum: qui non carnis/sed filij sunt virtutis. Filij
aūt regni huius eijcient̄ in tenebras exteriores.
Hi sunt reprobi iudei qui filij sunt patriarchaꝝ
traduce carnis/nō imitatiōe virtutis. Filij sūt
regni huius: quia dūtaxat hec tempalia dilexe-
runt/ideo eijcient̄ in tenebras exteriores/sicut
in exterioribus delectati spūali delectatiōe ca-
rētes. In tenebras exteriores eijciunt̄ quicūq̧
intrinsecus priuati lumine veritatis/affecti cor
ruptibilibus ex diuina iusticia penas posit as
patiūt̄: vt nemini adijciat̄ exterior obscuritas/
nisi mētis afuerit cecitas: nullusq̧ crucietur exte
rius/nisi qui exterioribus mēte corruptus est:
non tn̄ corpe ꝑ modestiā vsus est vt inde q̄sq̧
luat suppliciū/vnde contēpta modestia quesi-
uit habere solatiū. Quāobrē ibi erit fletus ⁊ stri
dor dentiū. Fletus ꝓ tempali leticia: ⁊ quia no-
luerūt flere ꝑ fenestras mortis ingressuꝫ: qm̄ ge
met eterne qui tempaliter peccata non fleuit.
Stridor dentiū ꝓ his qui superbiūt ⁊ superbiē
do furiūt: ⁊ indebite innocētibus irascunt̄: et in
mūdo sonitū iactando se faciūt. Dabūt penali-
ter in inferno hi sonū dentiū: qm̄ in hoc seculo
culpabiliter seuierūt. Et dixit iesus cētu
rioni: Uade: et sicut tu credidisti fi-
at tibi. Sensum ita Mattheus exprimit: non
tamē totā seriē rei geste: cū centurio ꝑsonaliter
nō accesserit: ⁊ nuncijs tanq̄ sibi ꝑsenti dn̄s lo-
quebat̄ dicens/vade. Cui iuxto mensuram fidei
christus respondēs/seruū eius restituit sanita-
ti. Et sanatus ē puer illius ex illa ho-
ra. Et reuersi qui missi fuerant do-
mū/inuenerūt seruū qui languerat
sanū. Ex illa hora puer sanatus est qua chri-
stus dixit: sicut credidisti fiat tibi. Quē secundi
nūcij centurionis redeūtes inuenerūt sanum: q̄
dissuaserūt christo ne veniret in domū. Sed li-
bet in fidē huius cēturionis intēdere: qm̄ fides
initiū est materq̧ virtutū: sine qua deo placere
impossibile factū: qm̄ sine opibus mortua. Li-
bet in eius descriptionē considerationē imit-
tere: simultatim vero expedit ista conqrere. Fi
des de inuisibilibus ⁊ nō ꝓbabilibus argumē-
tis exorit̄ supra nature vsum ⁊ modū ⁊ omnem
consuetudinē/supra rationē ⁊ practicā ꝯstituit̄.
Hac cēturio motus accessit ad christū ꝓpius:
ꝙ sine ipsa corpe ita vt tangeret accessisset. Hec
illuminat hominē ad cognitionē suā: vt in veri
tate suā indignitatē agnoscat: cui omnino chri
sti non ꝓportionat̄ dignitas. Et spem generat
fides similiter ⁊ petendi ꝓmptitudinē ꝑstat: et
vtrūq̧ in centurione opata est. Pronūciat cen
turio quod habet esse cū hoībus in natura: et
quod sibi autoritate hūana cōcessit. Euge cui
ex virtute huius cognitionis adesset ꝓcessus.
Homo sum/dicit centurio: ergo mortalis. Nā
sic fact⁹ est homo: ⁊ ipse se ꝑ peccatū mortuū fe
cit. Homo ergo similitudo dei in illo erat: sic
eīm ad similitudinē factus. Hoꝝ consyderatio
timorē generat ⁊ cautelā a malis: cū assit homi
ni necessitas moriēdi: parit bonoꝝ custodiā ne
dignitatē quā in creatiōe accepit amittat. Nul-
la maior dignitas exemplaris ꝙ ꝙ ad similitu-
dinē dei factus sit homo: quā nō custodiēs pec
coribus similis factus est/demū demonibus so
ciandus. Hominē se dicebat centurio: ⁊ homi
nis deus est memor: quod admirans psalmista
ait: Quid est homo quod memor es eius? Per- Psal.8
amplius vero: quia homini deus innotuit. Do Psal.143.
mine q̄d est homo quia innotuisti ei: aut filius
hominis quia reputas eū? Et hominē de⁹ ma-
gnificat/consyderat/visitat ⁊ ꝓbat: quod Job
in se expertus asseruit: Quid est homo quia ma- Job.7
gnificas eū: aut quid apponis erga eū cor tuū?
Uisitas eū diluculo: ⁊ subito ꝓbas illum. Uilis
est homo qui morit̄. Nā quis est homo qui vi- Psal.88
uet ⁊ non videbit mortē? Quasi diceret/nullus:
quia miserias patit̄. Hinc Job: Homo natus Job.14.
de muliere/breui viuēs tempe/replet̄ multis mi
serijs. Qui quasi flos egredit̄ ⁊ cōterit̄: ⁊ nunq̄
in eodē statu ꝑmanet. Et breues dies hominis
sunt. Uilior cū se vitioꝝ seruū constituit. Uilior
est homo peccato/ꝙ cōditione nature. Ex alio
aūt ordine magne dignitatis est homo. Simi-
litudo ⁊ imago dei est: sortiri potest consortiuꝫ
angeloꝝ. Et deus factus est homo. Nō potest
vlterius hūanitas ꝓuehi/ꝙ se potent deitas in
clinari. Beatificari potest homo: ⁊ in repromis
sionē supna regna suscepit. Utinā ab homini-
bus agnosceret̄ quid est homo: ⁊ ꝑminētia quā
accepit sup aīalia seruaret̄ ⁊ expauesceret cul-
pam/ne deueniret in penā: magis aūt ne amitte
ret gloriā. Sub potestate hominis etiā hic ho-
mo cōstitutus erat quē timebat: ⁊ nos dei effu-

gere nō possumus dn̄atum: cui nobilius charitas ꝙ necessitas seruit. Nec nō ꝛ sup alios habere dn̄ium fatebat: vt haberet milites eūtes ꝛ venientes ꝛ operantē seruū. Miles vadēs / intellectus inq̄rens: miles rediēs / affectus diligēs: seruus operās / corpus est seruiēs. Beatus q̄ hāc militiā ꝛ dn̄atum rōnabiliter tenet: vt intellect⁹ inq̄rat nō que corpus / sed q̄ aīam optimā faciūt: ꝛ affectus veniat ab his q̄ male dilexit / ad illa q̄ rō vera inuenit: ꝛ corpus in illam transeat actionē: nō ꝙ caro spiritui dominet / sed ipi sub diuina lege pessundata iaceat. Fidei vero retributio iuxta mensurā ad oēs virtutes extendit: vt sicut illaꝝ cōpotes sumus / ita nostraꝝ iustaꝝ petitionū assequamur effectum.

¶ De suscitatione adolescentis: secundum Lucam. Ca. XIII

Ontalis vita iesus: q2 de⁹: ꝛ apud quē est fons vite: in ipsoq3 vita oīm ab eterno manet: nihil sibi morit / sibi oīa viuunt: ablaturus eternā mortē daturusq3 vitam / immortali assumpta carne mūdo subuenit. Et ostendēs se habere sup mortē imperiū: que non
Sap. 2 ex seipso / sed inuidia sathanica / patratione peccati in orbē terraꝝ intrauerat: ac etiā indefectibilis vite veꝝ eē datorē: mortuos in hac vita reuocauit ab inferis. Unde factuȝ est deinceps a
Luc. 7. curatione pueri centurionis / ibat iesus ī ciuitatem que vocatur naym. Et ibāt cum eo discipuli eius et turba copiosa. Quo ibat vbiq3 cōsistens? quo ibat oīa cōtinēs? quo ibat imobilis? quo ibat q̄ oīa poterat voluntate pficere? quo ibat q̄ oīa in p̄sentia tenet? quo ibat in oī loco effectiue p̄dominans? Et forma serui erat itio: pedib⁹ ostendēs se hominē veraciter factū / nec subiugalib⁹ vtens: ad vnā ciuitatē iens saluaturus oēs aduenerat: p̄noscēs accidēs affutuꝝ p quo ibat. Et ibāt cū eo discipuli eius. Nō philosophoꝝ / nō sapiētū s̄m carnē: sed dīlatauat eius q̄ supra humanā prudentiā dogmatizabat: sed in tanta simplicitate ꝙ sensus prudentiū s̄m carnem / corrūpebantur in illa. Semoti erāt a ceteris discipuli ei⁹: quia ipsum sequētes solū q̄ virtutis sursum ferentis ꝛ beatitudinis sunt addiscebant. Nō enī decebat alia docere iesum / nisi ea q̄ salutis existunt. Doctor ꝛ doctrina cōuenientes erant. Actu ꝛ theoria pficiebat salutē. Et optimus discipulatus nihil improbabile / nihil p cōtentionē / nihil inutile docet. Discipulus iesu etiam q̄ videtur abiectior / pfessores oēs excedit alterius facultatis. Et ibat cū eo turba copiosa: nō tm̄ numero / sed comitatu iesu: q̄ oīm visibiliū et inuisibiliū copiā habet. Et appropinquans porte ciuitatis corpore: mente iā erat. Et ecce defunctus efferebatur: q2 per se ambulare nō poterat: nec nouerat portitores. Turpabat porta ex portatiōe defuncti: ꝛ turpatus lectus in quo iacuerat / similiter ꝛ domus in qua ferebat: nec honor portatoribus erat. Omnia sunt horrori / omnia dedecori

vbi de morte causat: quā si ad aīam vocabulo mutuato transferimus / oīa sunt culpanda / vbi agit de pctō quod mortē aīe p̄mus esse cognoscimus. Nihil est laudabile in participantibus cū aīa peccatrice: nihil in corpe turpius morte. Ut aūt doctius loquar / nil turpius habet corpus solitū viuere nisi cū remanet p̄ter vitā: sic ꝛ aīa cū peccatū cōmiserit / pdideritq3 virtutem. Erat iste filius vnicus matris sue. Unus est homis affectus (ꝙuis plurificet in rebus) q̄ ad pbibita ire deliberans / ilico incurrit exitium. Ecce hypanti fuit vita ꝛ mors / salus ꝛ infirmitas / iustus ꝛ iniqu⁹: in porta insimul obuiauerunt ad magnā scientiam eoꝝ q̄ inuisibiliter agunt: qm̄ miris modis fit / vt saluator malis deliberationib⁹ hoīm obuiet: ne male cōcepta pgrediant in actū. Nam ꝛ balaam ꝛ saulo Num. 22
aperte obicē fecit: vt ille dei populū nō malediceret / ꝛ ne christicolas iste alligaret. Illū arguit p subiugalē: istū p vocē de celo terrentem. Act. 9
Et aliud mysteriū se offert ad p̄struendā doctrinā: ꝙ vidua occurrit christo / cū copia hoīm filium secuta defunctū delatū ad sepulturā. Uidua: sȝ honoranda / si vere vidua erat. Relicta siquidē a carnali viro p mortē / in spūales nuptias commutanda erat / christo desponsanda p fidē: que duo damna tolerabat / mariti ꝛ filij mortē. Quorū typo peccatrix aīa duobus spūalibus malis addicit: vt regentē intellectū amittat: ꝛ amorem ad pbibita sequat ipsa defunctū. Cū aderat copia ciuitatis / q̄ sequebat viduā: nō vt dolorē minuerēt / sed augerent. Multa quidē hoībus supetunt ad mala cōplenda: sed q̄ venerat obuiare piculis / fletū reuocauit in gaudiū. Quā viduam cum vidisset dn̄s / misericordia motus sup eam dixit illi: Noli flere. Homo christus erat / ꝛ corporaliter intuitus est viduā deplorantē: sed mente plus nouerat / ꝛ misericordia motus sup eā. Nō noua misericordia noui motus est mot⁹: ab eterno misericors / vt ab eterno deus est. Motus misericordie ad ostensionē refert. Ostendit ei vt hō: quoniā ab illa cordis affectione mouebat: ꝛ oībus misereri cupiens querebat / sup quos illā posset effundere. Sed oēs indigent: nō tamē oēs se p̄parāt ad illā suscipiendā. Oportet enī miseros se ad misericordiā p̄parare. Ois aūt q̄ misericordia indiget / miser est: ꝛ oēs indigent: igit oēs miseri sunt: sed nō oēs misericordiā ꝯsequunt. Sed huic sup quā misericordia motus est / dicit p̄mo Noli flere. Prohibet fletū / suscitatur⁹ mortuū: Mors quippe causa fletus erat. Et nihil fletus causa / ꝙ spiritualis mors: nihil plangenduȝ ab hominibus / ꝙ peccatū. Quid ciuitatū excidia? Quid exitia corporꝝ? Quid cum mundi hui⁹ mala vniuersa crebrescunt / si non incurrit in peccatum: acsi destruerentur ea que virtutib⁹ sunt inimica? Solum peccatū iustam habet materiā deplorandi. Sed quare saluator fletum prohibet: cum ex multis scripturis veteris testamenti fletum indixisse sciamus? Uult deus fletū fie-

ri p spũalibus malis: nõ aũt p corporalibus dam
nis. Sed si peccatricis aĩe ista vidua typum ha
bet/ cur reuocat a fletu? Merito ꝓpter p̃sentiã
saluatoris: q̃ etiam ex p̃teritis criminibus pro-
fundere lachrymas prohibet: et pie abstergit il-
las ab oculis hoĩm: cũ in eũ fit tota conuersio:
cũ ipse vult adesse ꝑ gratiam: cũ ad eius ꝓfectũ
incessanter accedit: cũ oĩm peccatorum est indul-
gentia irrogata. Et si ꝓhibet interdum doloris
lachrymas/ cũ omniũ peccatorum est facta remis
sio: amoris eq̃dẽ lachrymas non resculpsit. Fit
in vidua ilico christo iubẽte mesticiũ. Et ipse
accessit et tetigit loculũ. Hi autẽ qui
portabant steterunt. Corporaliter gesta sũt
hec/ et sensibilẽ historiã habent: sed ea in alium
sensum cõuertimus. Accessus christi iesu appro-
ximatio est in infirmitatibus nostris: maxime siq̃
dẽ cũ in peccato iacemus mortui/ ad eũ accede-
re nõ valentes: nisi prius ipse accedat ad nos.
Tangit loculũ: scilicet anime insensibilitatẽ in qua fe
rebat. Statim fit portatorum: qm̃ operante christo si
stunt fluida nostra: et ea q̃ portant hominem ad
humandũ in humo terrenorum. Portat corpus ex
quatuor elemẽtis ad mortẽ: et anima ex quatuor
affectionibus male ordinatis emoritur. Et ait
iesus: Adolescẽs tibi dico surge. Et
resedit qui fuerat mortuus. Nõ nomi
ne ꝓprio/ sed ex etate eũ nominãs ab inferis re
uocat: innuẽs ꝙ etas est aliq̃n in culpa. Feruet
in iuuenibus sanguis: et animositas cũ deprauã
tur ad oĩa/ est in eis: ad iram/ ad cedes/ ad mor
tes/ ad p̃dam/ ad lubricitatẽ. Res est infrunita
iuuentus: nisi a virtute aut terrore hoĩm fuerit
coercita. Protinus aliq̃d signandũ p̃struit/ cuius
iste defunctus reuocatus ad vitã ex etate nomi
nat. Imperiosum est dei verbũ: et quod p̃cipit/
statim fit: Quis posset oĩa sola volũtate perfice-
re. Et resedit q̃ fuerat mortuus. Ad sedem rõ-
nis et ad iudiciũ eius interne reuersus est: q̃ ob-
ruta ratione in sceleribus actu obruendus ve-
lut insensibilis ferebat. Prior enim actio spũa
liter suscitati est: vt reuertat ad sedẽ mentis/ ad
rõnis iudiciũ/ ad illã partẽ qua cunctis alijs ani
mantibus excelsior factus est: qua p̃ter illum qui
se p̃cellit/ nihil debet inquirere: ac redire in eũ
a quo rectitudinẽ rationis dimittendo recesse-
Esa.46 rat. Hinc ꝑ Esaiã dicit: Redite preuaricatores
ad cor. A quo recedẽtes hoĩes ꝑ lubrica vel va-
na vel dei(n)a pergunt. Resedit igit q̃ fuerat mor
tuus in sede rõnis. Iam nouerat quo pergebat
et quieuit ab actionibus prauis: interne audiẽs
Esa.1. vocẽ dñicam: Quiescite agere ꝑuerse. Solerti
verbo euangelista locutus est: quia q̃ ad male
agendũ ferebat in p̃ceps/ resedit ad dñicam vo
cẽ quietẽ mentis enuncians. Et cũ dñs dixerit
surge: nõ resurrexit totus in corpore/ sed resedit:
ad illã resurrectionẽ rõnis introrsus refert: vbi
est p̃mo ꝓlapsus: vbi primo ẽ resurrectio cele-
brãda: vbi primo ẽ male agẽtis q̃es. Cũ enĩ inte
rior homo sistitur a virtute/ ne vlterius prohibi
ta gliscat: exterior ꝑuerso declinat ab actu. Et

cepit loqui. Signum erat anime omĩno ad
corpus reuerse. Sic et cum peccator reuocatur
ad vitam/ incipit loqui: confiteri scilicet mala
que fecit: et gratias agere ꝙ existens diuine po-
testati rebellis toleratus est: expectatus est et
quesitus ad veniam: nõ derelictus in malis: nõ
ilico factus inimicus dei/ suam pertulit vltionẽ:
magis ꝙ erumpat in laudem/ ꝙ relaxatis vitijs
supernorum bonorum pollicitationem accepit. Post
hec matri restituitur deploranti. Nam et de-
dit illum matri sue. Quoniã materne pec
catoribus cõminat/ vt redeant et deplorent ad-
uersa. Conuersos recipit: dirigit recte agentes
sine quo nullus recte agere potest. Accepit au
tem omnes timor: et magnificabãt
deum/ dicentes: Quia propheta ma
gnus surrexit ĩ nobis: et quia deus
visitauit plebem suam. Timor iste admi-
rationis erat: etenim insolita intuebantur. Ma
gnificabant autem deum nõ effectu/ sed existi-
matione atq̃ verbo: quia ꝓpheta magnus et inso
litus resurrexit in seculo: et per eum deus visita
uit plebem suam. Magnus siquidem prophe-
ta dicebat. Eratq̃ maior q̃ diceretur/ imo maxi
mus omniũ: qui omnia videbat/ oĩa nouerat:
nihilq̃ subterfugit sapientiã eius: cui nõ est nu-
merus: a cuius ꝯspectu nullus peccat inultus.
Sed vtinã hoc mortales homines expauesce-
rent atq̃ meditarent/ cum deliberant perperã
agere: ꝙ si humanos deuitãt oculos/ istius aspe-
ctum deuitare nõ possunt: quoniã in omni loco
oculi dñi cõtemplant bonos et malos. Et si gie Pro.15.
zi helizei ꝓphete nõ potuit oculos effugere/ dũ 4.Re.5
contra voluntatem eius motus a concupiscen-
tia indebita plus habendi/ a naaman vestes et
munera extorsisset: quanto minus nos subter-
fugere poterimus male agentes/ oculos preter
obicem desuper cuncta cernentis. Nunquid q̃
alijs prophetiam prestat/ ipse priuabitur? Aut
qui finxit oculum/ non considerat? Nec pecca- Psal.93
tum prophete David prophetam potuit late- 2.Re.12
re nathan: qui per similitudinem ad eum repre
hẽsurus aduenit. Et pctm̃ saul factũ est cognitũ 1.Re.15
samueli. Terreant igit hoĩm corda: qm̃ ꝓpheta
magnus surrexit in nobis: quẽ nihil latere põt: q̃
oĩa eque presentia/ preterita et futura/ et preui-
dens bona et mala: sedulam actionem bonorum
et malorum deuitationem predicando suasit.
Quid excusationis iuste habere possis huma-
num genus: quid inquirere ad alium appellan-
dum ignoro: si dei filius in carne prophetat: si
euangelizat superna: si apud inferos intruden-
dos denunciat criminosos. Sed ecce retarda-
tio ex aduerso consurget: nam si propheta est
magnus/ cur sibi tota illa turba non credidit?
Cur non eum secuta est? Si timor eos appre-
hendit/ cur non mutauere vitam? Cur non sunt
ad meliora conuersi? Cognitio quam de pro-
pheta perceperant/ ipsorum est condemnatio.
Sicq̃ fit vt qui nouit cui possit adherere per
doctrine veritatem/ et negligit: ꝙ ipse sper-

nal ab eo quem nouit. Et agil sepe magno co-
gnoscentiū detrimento: vt solū verbis/nō imi-
tatione velint laudare recte docentē. Et q2 visi-
tauit dñs plebē suam. Profitebant isti se diui-
nam benignitatē agnoscere: q2 visitauerat dñs
populū suū: sed in hoc plus erat verbo℞ senten
tia q̄ ipso℞ cognitio. Non istam visitationem
in assumptione carnis a verbo factū esse crede
bant: nō ad dei verbū neq3 ad spiritūsanctū at-
tollit credulitas iudeo℞. Attamen vere sic erat/
q̄ dñs in filio humanato visitauerat plebē suā:
quā diximus omne humanū genus: quāq̄ singu
lariter ꝛ peculiariter credal populus iudeorū.
Sed nobis q̄ credimus/ꝛ hanc in baptismo su-
scipimus fidē/ꝑpetua ꝛ acerbiora debēt tormē-
ta si cōtempserimus visitātē: si diuine visitatiōi
nō coaptabit totus hō. Quid hac visitatiōe di
gnatus: vt altitudo diuina vbiq3 cōsistens/has
inferiores partes in humano habitu visitaret:
Phil. 2. q2 ꝛ habitus inter hoīes/ꝛ cū hoībus est inuen
tus vt hō. Uisitauit supnꝰ archiatrus egrotātē
in lecto terrene delectationis: quē mala cōsue-
tudo ꝑmebat. Et male secū ꝛ cū oībus vsus erat
ei: ꝛ inuenit in illo velut alteram factam naturā
ab illa quam dederat: q̄ sibi nō in substātia/sed
cōstabat ex moribus. Et tam longeui tpis erat
illa corruptio/q̄ ex omni parte fetebat: nec ade-
rat potentia resurgendi. Uisitās cū arciatricis
argumētis interdū nō agnitus/interdū agnitꝰ/
sed cōtēptus est. Erat aduersum sensui archia-
tricū studiū: sed eo laudabilius/quo plaga dam
nosior: ꝛ quo asperius/eo salubrius erat. Nihil
secū tulerat quod nō cōferret ꝑ omnia infirmā-
ti. In oībꝰ aūt q̄ cōtempserūt archiatricā acti-
onem/ad damnationē eternam egrotatio facta
est. In his siquidē qui se cōmiserunt diuine sa-
lutem hominū opanti/eterna est subsecuta. Ca
ptiuum visitauit in carcere: in omnibꝰ mēbris
cōpeditū inueniēs: illis sane cōpedibꝰ quibus
nō corpa/sed hominū ligant affectus: oīno iex
plicabiles/nisi visitās explicatos absoluat. Igi
tur ad visitantē catenas nos inuisibiliter deti-
nentes extendamus manus/ostendamus affe-
ctus: ꝛ omnē vinculationem pandamus ei. No
uit eīn etiā si occultabimus: sed ei voluntarie ꝑ
solutione fateamur. Sed nunquid visitare desi
stit? Nōne semp exercet visitationis officium?
Tunc exercuit cū ipse bibens mortis potum sa
nauit egrotū: cū ingressus in carcerē/cōmerci-
ans cū captiuo/miseratus vinculati paupis oī
alia ope carentis/ꝓ ipō pciū sanguinis soluit.
O q̄ bonū obuiare iesu/q̄ bonū cum ipso in hy
panti fieri. Flesticium factū est. Reuocatꝰ ab
inferis mortuus. Uidua viro carnis/spūales cū
christo in fide nuptias celebrauit. Nam eius di
scipula bene didascala facta est: ꝛ filꝰ eius secu
tus est ab inferis reuocantem. Uidentes opti-
mus timor inuasit. Iā vt ꝓpheta saluator agni
tus dei benignitatē ceperunt fateri q̄ visitaue-
rat plebem suam. Ex hoc circuitus/ꝑpter hoc
itinerarium nostre mentis esse omnino deberet
vt esset mutua ꝛ interna obuiatio inter christū
adhuc inter nos inuise ambulantē: ꝛ nos in hu
ius vite tenebris ambulantes/ꝛ suspirantes in
supnas edes: ad quas nisi ipse obuiet/nō potest
esse accessus: neq3 a tumulo praue ꝯsuetudinis
ꝛ obdurate malicie regressus. Nec possumꝰ ad
intima nostra reuerti: a quibus ꝑ inania sensati
ua obiecta discessimus in incerto lacu: nisi iesus
iens ꝑ vtilibus nostris occurrat.

De suscitatione filie iairi archisynagogi: secundum Mattheū/Marcum et Lucam. Ca. XIIII

Ita viuēs in seipsa vita/nec ab alio: vi
ta indefectibilis/vita imortalis/oīno
vita creauit in rebus creatis vitā: ꝛ vn
de in hominibꝰ ꝑpetuet ostendit: ꝛ interminatꝰ
est mortē quā nō fecit: vt amplius custodiretur
ꝛ amaret vita. Paululū durauit eius imperiū:
fraude immortalis maligni subintrauit mortis
imperiū. Regnauit quoq3 ab adā vsq3 ad chri-
stum/ꝛ a christo vsq3 ad seculū/illa que corpa-
lis est: nec destruenda ꝑ aliquē ante iudiciū. No
uissime aūt inimica destruet mors. Uita mortē
odit: mors in vitā seuit. Frustra quispiā fecia-
lis accederet/tractaturus cōcordiā inter ipsas:
solū altera/altera conflicta quiescere nouit. Nō
habebat creata misera vita/vnde posset illā ꝓ-
fligare de finibus/aut a suis dilectoribus ex to-
to depellere: nisi summa vita calamitose vite ꝑ-
staret auxiliū: quod ꝛ fecit: attamē mortali car-
ne vestita: ꝛ ꝑsequebal oīmode mortē/q̄ suū re-
gnum sathanica fraude inuasit. In cuius iudi-
cium iam morte pituros reuocabat ad vitā: vt
regnaret quod fecit: destrueret quod ipse nō fe
cit. Unde dn̄s ioannis discipulis responderet:
Et ecce venit vir cui nomen iairus: Mat. 9
et ipse princeps synagoge erat: et ac Mar. 5
cessit et cecidit ante pedes iesu/et ad Lu. 8
orauit: rogans eū vt intraret in do-
mū eius: quia filia vnica erat illi/ fe-
re annorum duodecim: et hec morie
batur. Aliꝰ euangelista: Quoniam filia
mea in extremis est. Sed veni impone manū
tuā sup eā: vt salua fiat/ꝛ viuat. Et ptigit cū iret
ꝛ sanaret in via hemorrhoissā/venit qdā ad pn
cipem synagoge/dicens: q2 mortua est filia tua:
Quid vltra vexas magrm? Aut noli vexa-
re illum. Sed sm aliū euangelistā: ipse tuc
accessit/sc3 iterū: et adorauit eū/dicens:
Dñe/filia mea mō defuncta est: sed veni impo-
ne manū tuā sup eam/ꝛ viuet. Jesus aūt audito
vbo quod dicebal ait archisynagogo sc3 pr̄
puelle: Noli timere. Crede tm̄ ꝛ salua erit
Et cū puenisset ad domū principis/nō pmisit in
troire secū quēq̄: nisi petrū/iacobū ꝛ ioannem
fratrem iacobi: ꝛ patrē ꝛ matrē puelle. Et cum
vidisset tibicines ꝛ turbā tumultuātē flentes ꝛ
eiulantes multū/dicebat ad eos: Recedite/noli
te flere: nō est mortua puella/sed dormit. Et de-
ridebant eum/scientes q̄ mortua esset. Ipse aūt
eiectis omnibus tenens manū puelle/ait: Ta-

bitha cumi: quod est interpretatū/tibi dico sur-
ge. Et reuersus est spiritus eius: et cōtinuo sur-
rexit et ambulabat. Et iussit illi dare manduca-
re. Et precepit ne alicui dicerent quod factum
erat.] Magna prefert in allegorijs occasio dis
serēdi: sed ab illis alia tropologia me auertit.
Multiformis gratia dei multipliciter homies
innotuit: operās sue virtutis antidota. Et ostē-
dit archisynagogi filia/cū eius precib⁹ et fide
de morte reuocat ad vitam. Jairus est cuius fi-
lia infirmat et moritur: et illuminatio siquidē in-
terpretat et officio insignis: quia princeps in sy
nagoga erat. Ex quo timor incutitur: vt neq3 lu-
men scientie neq3 dignitas sufficiūt ad tantam
anie infirmitatē: neq3 peccatorū ꝑlapsum decli-
nandū. Virtute opus est vt non peccemus: ha
benatio gratie facit vt nō deueniat in mortem.
Quid illuminatio qualitercūq3 mundalis/ cui nō
est illuminatio dn̄s? Sed qui vere illuminatus
Psal. 26. erat/dicebat: Dn̄s illuminatio mea. Nullius sci-
entie sermones illuminant/preter sermōes dn̄i.
Psal. 118 Inquit enim scriptura: Declaratio sermonum
tuorū illuminat: et intellectū dat paruulis. Non
enim declarati dn̄i sermones in aulo eius erāt:
idcirco infirmitas et mors in domū eius intra-
uerant. Quid alicui vnq3 profuit illuminatio/ꝑ-
terq3 in dn̄o? Nec enim diuinorū scientia profuit
salomoni/quin rueret procul pulsa virtute. Ve-
ra mentis illuminatio ꝑmus est virtutis: non
solū cognite/sed astantis. Illuminat sol hemi-
spheriū nostrū/dū in sphera sua agit sup terrā:
sequunt illico tenebre/cū fecit occasum: etiā lu-
minis noticia remanēte/que oīno tenebras nō
depellit. Sic nō vere virtus illuminat/nisi cum
astat in anima: et in ipsa videt debitas actiones.
Cū vero nostra volūtate illam ꝑpellente de fini-
bus velut ex eius occasu tenebre subsequunt: et
erit lumē nō lumē: lumē cognitionis/non lumē
accepti decoris: sed tenebre peccatorū q̄ nostrā
infirmant animā: cū vero densant/ operantur et
mortē. Porro cōtra alijs luminib⁹ q̄ diuinis/
q̄ virtutibus vere luciferis et seruatis maxima
hic inuectio tenderet: sed subsequens hic diu
sistere me nō finit. Principatus in hominibus
nunqd obsistit vt peccata nō faciat? Nō me fal
lit scriptura gentiliū: in qua repperi q̄ ꝑnceps
gentiū publice atq3 occulte turpiter peccaue-
rūt. Et quos humanꝰ aspectus et rumor reipu-
blice auertit a crimine/ clandestinū plus infe-
cit. Sed qd mihi de his lege dei carentibus dis
1. Re. 15 putare? Ad legitimos reuertamur. Princeps
saul a deoq3 ostensus in regē triipharie deliquit
vt ex toto ob sua demerita reprob⁹ haberetur.
2. Re. 11 Dauid etiā deliquit: nec ex eo q̄ a deo rex ordi
3. Re. 11 natus est/peccata preterijt. Salomon rex multi
pharie ꝑperam operat⁹ est. Omnesq3 reges iu-
da et samarie in sacris voluminib⁹ inueniuntur
criminib⁹ magnis obnoxij: nec a ꝑncipatu ha-
benati sunt: quoniā virtus non retinebat habe-
nas: ac ꝑ hoc principat⁹ et scientia desiera virtu
te a peccatis homines nō auertūt. Infirmata

est igit filia iairi archisynagogi: dilectio illa vi-
delicet q̄ generat. Hinc psalmista deplorabat:
Infirmata est in paupertate virtus mea. Virtus Psal. 30
siqdem in infirmitate defecit/cū dilectio bonorū
operū ob gratie carentiā deficit. Sed quousq3
facta sit in penis finalis intrusio/nō deest que-
rentib⁹ recursus ad auxilia: maxime ad diuina
vbi deficiunt humana. Proinde hic audita fa-
ma christi accessit ad christū: ꝑcidit ante illum:
fecit ꝑseuchas ꝑ infirmāte filia/ que vnica sibi
erat. Cōmonefactū est nobis christo humiles
ꝑces porrigere/cū vnica nostra dilectio infirma
tur: et expetere manū potentie sue superponi no
bis. Similiter enim liberari possunt qui spiritu
mētis egrotāt. Hec filia in extremis erat: vt ni
hil deesset ad mortē. Ad extremas iniquitates
interdū se dilectio peruersa protendit. Sed sūt
extrema vitiorū/sunt virtutū/vtraq3 ꝑiculosa: s3
vitiorū extremitas oīno inexcusabilis/oīno dā-
nabilis est. Virtus vero extrema se interdū excu-
satione tuet. Extremū in omni re dicimus/ vbi
nihil amplius est de ipsa. Vnde extremū est/vl-
tra quod nihil est eius ad quod refert. Proin-
de extrema vitiorū ꝑmus sunt ꝑgressiones ad
vltimū: vltra quod ex inordinata volūtate ne u
possit in vitio alterius ꝑgredi: q̄uis possit vitiū
multotiens iterari. Sunt plerīq3 q̄ volūtate de-
ordinata et rōne ꝑuersa vsq3 ad extrema peccato
rū deueniūt: vt nihil obmittāt in malis concu-
piscentijs/nihil in odio/nihil in vanitate/nihil
in supbia/nihil in arrogantia: et cū adest facul-
tas/actione cōsummāt. Extrema vero virtutum
aut reputatione sunt nota/cū qs opinat illarū
apicē attigisse: aut actione/cū ꝑ indiscretionem
ad actus extremos ledentes oīno naturā deue-
nit. Sic filia hominū dilectio sine volūtas aut
actio laborat vt plurimū in extremis: sicut ī in-
firmitate fatiscens cū est in extremis/ vicinus
est morti: ad quā extrema vite terminant. Sed
timēti deū bene erit in extremis: quoniā in illis Eccl. 1
extremis timore dei ꝑuertit/ conuertit. Nec de-
sperandū est de extremitatibus/si diuin⁹ timor
occurrat. Vbi vero dei timor nō fuerit/ periculo
sunt extrema. Hinc per sapientiam dicit: Extre Prouer. 14
ma gaudij luctus occupat. Et quanq3 hic intel-
ligantur extrema temporū/nihilominus intelligi
tur extremitas vitiorū: vt qui vsq3 ad extrema tē-
porum sine timore in gaudijs temporalib⁹ fuit/
a luctu interminabili teneat. Contra quos per Hiere. 12
Hieremiā dicit: Quia gladius dn̄i deuora
bit ab extremo terre vsq3 ad extremū eius. Alia
translatio: a termino vsq3 ad terminū. Qui sūt
hi qui tenuerūt extrema vitiorū/ex eīm extre-
mo vite temporū atq3 penarum desolent. Sed
nec illis philosophorū regulis inuoluamur: q̄-
bus extrema dicunt per eque a medio distātia:
seu que in medio aliquo conueniūt: seu q̄ natu
rā mediū sapiunt. Sed extrema omniū nouissi-
ma sunt eorum que adijci possunt: etiam ad vir-
tutem et ad dignitates et ad nobiles actiões. S3
in ista puella pro termino vite sumitur: in male

agentibus maloꝝ vltimitas. Moriebat ista duodēnis puella: nec christus ante mortez voluit subuenire: vt p reuocationē a morte attolleret miraculū/ et fides scientiuz pamplius firmaret. Igit a christi potentia nō retenta puella /mortis fecit occasum: et nūciatū archisynagogo ne vexaret vltra magistrū: acsi in eo nō esset potētia suscitandi. Desperat natura oīno seipsam: vt cū mors viuentē extinxerit/ q ipsa viuificare nō possit. Nec ex natura/nec ex vsu/nec ex ratione insurgit ista cognitio/ q p hoīem fit ab inferis reuocatio sup terrā. Christus reputabat hō: et si magister/ nō deus. Per oēs archisynagogi cōiunctos desperabat de vita. Monstrat hoc denūcians mortē: suadensq3 vt nō vexet magistꝝ. Sed insistit iairus opportune/ nō improbiter: fide subnixus/ nō hesitās. Accedit iterū in eadez fide/ adoratq3 simili latria: et annūcians sibi denūciatā mortē/ adhuc eius implorat aduentū et impositionē manus. Fide hic agit/ sed non plena: cū denūciat sibi mortē quā ipse iā nouerat: cū petit psentiā eius q eque potens est absens. Ad infirmitatem fidei sue intorquebatur q denūciabat/ q querebat aduentum. Remouet saluator dubiū fidei eius. Auget in animo fidem/ spondetq3 in fide nō hesitanti salutē. Nam ait archisynagogo: Noli timere: tātū crede et salua erit. Uidebat archisynagog9 timene: ne tātū valeret potētia saluatoris in mortua sicut in infirma valuisset. Nō bene nouerat: qm̄ dei potentia est in paruis rebus et in magnis /et in oībus equa. Remouet timorē sicut in vidua fletū. Hinc accipimus cōtingere posse timorez ex dubio fiendoꝝ: et differt ab aliis q ab arguta sapientia sunt vocati. Remouet hunc saluator: qm̄ nihil sibi pter incōueniēs impossibile. Noli timere. Acsi dicat: Oia mihi eque possibilia sunt. Crede tm̄ et salua erit. Non q fides duntaxat sua virtute saluet: nisi creditus saluator efficiat. Nihil potest efficere fides neq3 fidelis in his q supra naturā fiunt: nisi deus/ aut deus hō factor et facturus accedat. Sed ideo fides exqrit: quia solū fidelib9 iam factis aut vt fiant huiuscemodi supnaturalia sunt prestanda. Meritum fidei siue fide natus nihil in supnaturalib9 operat: sed ex his voluntarie motus oīpotens supnaturaliter opat. Proinde cū saluatori deo irremote assit omnipotētia opandi: ex pte indigentiū fides exquirit. Magnū munus fidei prerogatū est/ cū dicit: Crede tm̄/ et salua erit. Itaq3 dubietatis depulso timore/ suasa in homie fidenesus ad puellā exanimē facit ingressum. Inuenit tibicines: eos videlicet q musicalibus instrumētis vtebant in funerib9/ in sono lugubri/ cum lugubrib9 vocibus conciliatis. Mos em̄ tunc temporis in illis regionibus erat: vt ad puocādū luctum illis symphoniis in funeribus vterentur: sed a quibusdam tibiis appositis ori virtute flatus immissi/ super foramina nunc appositis digitis/ nunc remotis lamētabili sono sonantibus. Inuenit turbā tumultuantē p funere flentes et eiulantes multū p filia: quia erat vnica patri. Hi oēs sunt augentes in temporali damno dolorē. Hos saluator remouet dicēs: Recedite/ nolite flere: nō est mortua puella/ sed dormit. Si peccata plāxissent/ nō eis dn̄s indixisset recessum: nec auertisset et fletū. Mortua tamē puella erat/ dormiebatq3 sibi: vnde ab ignorantibus virtutē eius pariter derisus est. Nec mirū: nō enim amplius in eo q quod est hois cognoscebant. Derident pleriq3 in hoīe deū: nec in deo verū hoīem venerantur: Non em̄ intelligebant hi quo sensu dn̄s loqueret. Sed oēs christus eiicit derisores. Gerebāt enim isti p futuris pessimū typū: cū multi derisui fecerint vitam christi/ similiter et doctrinaz: in qua docet agenda vita/ similiter et speranda: ex qua ex velata fide cognoscit/ q a morte peccati reuocatio fit ad vitā. Eiicit eos christus q miserias alioꝝ deplorant: aduersus aūt pprias quasi beati cōsistunt. Et eiectis oībus: trib9 apostolis/ duob9 parentib9 stantibus cum christo mortuā puellā ipsam reuocauit ad vitā. Hi testes miraculi. Hos puella reuocata de morte aperiēs oculos primū debebat aspicere: nec alia obiecta prius opponenda erant reddite cognitioni. Authorē vite destructorēq3 mortis/ bona nature in parentib9/ bona gratie in apostolis reuisura: vt facta cōparatione cognosceret qliter viuendū foret/ et quibus amplius deferēdū. Acsi ad puellā suscitatā exhortatiuus et excitatiuus sermo diceret. Isti sunt o filia parentes tui p quos in hanc vitam miserā deuenisti: q te genuerūt mortalē ipsi mortales/ peccatis obnoxiā ipsi pctōres. Uolente deo naturali ordine infuso/ corruptibili semine te gignere potuerunt: sed te inuadentē infirmitatē acerbam prohibere nequiuerūt/ neq3 subsequā mortē. Cū iacuisti exanimis/ luctus erat nullūq3 iuuamē. Ecce vite factor et dator vocatus aduenit: tibi data manu in manu solo verbo te reuocauit ad vitam: Inspice igit eum: et si amatrix es vite/ datori vite subdaris. Ipse solus vite atq3 mortis habet imperiū. Nihil in hoc tibi tui pfuere parētes/ ad abigendam mortē et reuocare vitā. Inspice filia. Expulsi sunt tui nature carnis cōsortes: q te mortuā lamētabant steriliter. Consortes gratie tibi cū a morte reuocaris assistunt. Uide petrum: respice iacobū: cōtēplare ioannē: hi alumni sunt gratie: hi vitam veterē obmittētes trāsierunt in nouam: quoꝝ similitudine fit tua vita deinceps. Obliuiscere patrē tuū: matrē carnis nullo pacto sequaris. Supra naturaz suscitata supra naturā viuere ratio te cōpellit. Uide in petro cognitionē christianā: in iacobo christianū agonē et luctū: agnosce in ioanne coadunantez gratie inuitatis. Ista sunt qb9 āmodo te oportet insistere. Isti sunt quos saluator secū duxit: tuos vero ex natura parētes tecū inuenit: christi societati adhereas ad vitam denuo reuocata: paruipēdas ea q tibi ad vitā pdesse nequiuerant. Nā necessario factū est his q pctōꝝ reuocātur

a morte/mutare in melius vitam: et illis assistere
qui nō secundum naturā/sed secundum gratiam viuere statu-
erunt. Et cum talibus testibus accessisset vita
omniū christus ad corpus exanime/omnibus
aliis eiectis: tenens manū puelle illa significa-
tione qua socrus simonis sanando manū tenu-
erat/ait: Tabitha cumi: quod est inter
pretatū: puella tibi dico surge. Quod
in euāgelio interpretatū legimus/nobis aliter
interpretari nō licet. Directo verbo in puellam
excitata est: reuocata vt surgeret per gratiā/a de-
fectu in quē ceciderat per naturā. Mortuus omni
bus in peccatis dicitur: vt resurgant ab illis ma-
lis in que voluntarie ceciderunt. Audiuit ilico ver
bum spūs/qui corpus reliquerat. Ubi aūt et quam
longe a corpore ille spūs abierat/solus nouit qui
reuocauit. Sed vbicūque fuisset detentus ad ho
ram/audiuit dñicam vocē: sensit diuinā virtu-
tem: que vbique omnipotēs est/nihil habens ex
spaciis absens: et reuersus est spūs eius/et sur-
rexit continuo. Reuersus spūs ad corruptibile
corpus: et subito harmonia destituti corporis recō
ciliata est: et mortui et insensibiles sensus rediui
ui facti sunt. Eadem imagine hec operatio in ani
mā transit/cum reuocatur a malis. Et continuo
surrexit puella: vt actu exteriori appareat quod
intrinsecus actū est. Et ambulabat de virtute in
virtutē/progressum insinuans in his qui regressi
sunt [illegible] exitio peccatorum. Et iussit illi dare man-
ducare. Et post penitentiā peccatorum/post primā
resurrectionē/post virtutis exercitiū iubetur: vt sa
cramēta corporis et sanguinis christi apponantur.
Joh.6 Ipse qui iussit/alias dixit: Ego sum panis viuus qui
de celo descendi. Si quis mādūcauerit ex hoc pa
ne/viuet in eternū. Ideo anima reuocatur a christo
de morte ad vitā: vt beate viuat in eternum. Pa
nis aūt corpus est christi/tribuens illam vitam.
Proinde post virtutū exercitia iubetur apponi/
vt manducet anima ineptiis atque peruersis fessa la-
boribus/et viuat in eternum. Etiam incōprehen
sibile beneficiū: propter eternam vitam omnia chri-
stus operatur in nobis. Rectus siquidē progressus
in gratia/cū a morte peccati reuocandus est im
pius vt perueniat in salutem. Fiunt primo pseu-
che: apponit deus manū potentie sue: verbo im
perat: reuertitur spūs ad ergastulū vnde discesse
rat: scilicet anima redit in ordinem rationis: surgi-
tur ab omni peccato/ambulatur: fitque profectus
semper ad amplius: iubetur vt apponatur cibus
illarum rerum saltē in fide: sine quibus nemo po
tuit viuere in eternum: sicut saluator aperte mon
Joh.6. strauit/dicens: Amen amen dico vobis: nisi mā
ducaueritis carnē filii hominis/et biberitis eius
sanguinē: non habebitis vitā in vobis. Qui mā
ducauerit meam carnem/et biberit meū sangui-
nem/habet vitam eternā. Et precepit ne cui di-
cerent quod factum est. Opera predicabāt qui-
dem ipsum: non indigebat humanis relationi
bus predicari.

¶ De suscitatione lazari quatridua-
ni; secundū Joannē tantū. Ca. XV

Mortalis a deo factus est homo/non
mortuus: a quo auersus mortuus fieri
et vtrūque secutū est vt auerteretur et mo-
reretur: nec erat regressus ad posse nō mori/et ad
mori non posse. Preuaricatio edicti equissimi
hoc effecit: et editi parentes primi et omnis propa-
gatio subsequens ei: quod deus nō fecit soluere tribu
tum. Merito siquidem: quoniā qui quod deus no
luit/fecit: subiiciatur morti quā ipse nō fecit. Scri
ptura dicit quod deus mortē nō fecit. Et qui pretergre Sap.1
ditur quod deus vult/fiet ei quod ipse non vult.
Alia enim dicit scriptura: Nō vult deus mortem Ezechiel.18
peccatoris: sed vt conuertatur et viuat. Et si non
vult mortē quā meretur iuste peccator: multo mi-
nus nec volebat mortē eius qui non peccauerat.
Nulla mors de voluntate dei est: quoniam ipse omnis vi
ta/et ad se cōstituit omnem vitam. Sed qui sibiipsi pla
cet/sibique donatur: qui sibimet datus est/moritur: non
enim habet vnde de se plene viuere possit. Iu-
ra nihilitatis cōsistunt in homine: nō entitatis.
Ex nihilo enim in anima et corpore factus est hō:
sed in sua creatione de nihilo spiraculum vite
suscepit/vt fieret in animam viuentē: nō custodiēs
vitale pactū/in regionē mortis deiectus est: si-
bique subiectus/illam vitare nequit. Et necessitas
facta est de eo quod poterat esse volūtas: et nō re
leuatur ab illa depressus/nisi ab eo qui creauit ad vi
tam: qui vt nos ab illa liberaret/sibi factus est
subditus. Et quia homo moriebatur in humanitate
nobis factus consors/illam insecutus est: nō vt
nō amplius interimeret quousque hominū gene
ratio nō cessaret: sed vt non detineret in cinere
corpora que de puluere facta sunt: quāque anime reorū in
illa morte eterna que potius dicitur infelicissima vita
detineantur. Et presagiū fecit christus hō nobiscū in
his quos reuocauit ab inferis: quoniam solui pote-
rat per filiū dei et hominis imperiū mortis: licet susci-
tauerit velut iterum morituros/quousque generalis
resurrectio fiat mortuorum. Et oportebat quod dare
tur intelligi quis quisque hic cēt/qui aliā vitā daturus
aduenerat. Sed gēs stolida iudeorum/signorum ostē
sione nutrita/nō intēdebat in eū: nisi esse quod erat
signa faterentur. Proinde in maiora signa per christū
deuentū est/scilicet vt fetēs mortuus sua voce reuoca
retur ad vitā: quamuis plurimorum obstinata voluntas
etiā post signa in eū noluisset intuitū credulita-
tis defigere: sed hostiliter insequi velut mortis reum:
aduersus quā deitatis potētiā ostendebat. Sed qui
tāta ostēsione reuocatur ad vitā/his modis in mortē
deuenerat. Erat quidā lāguēs lazarus Joh.11
a bethania/de castello marie et mar-
the sororū eius. Raro quidē scriptura diuina vbi qui
dā posuit/propriū nomē adiecit: cū quidā absque ad-
iectione proprii nominis/aut aliquē inclytū aut indignū
propter facinora nolet: sed obmisso loquendi genere
quid in re gesta potissimū sit videamus. Lāguor mor
tē precedebat: ad quā inducēdā cū natura corporis
decertabat. Sic enim in vnoquoque corpore agitur: vt
aut lāguor intātū preualeat/vt mortē irroget: aut
natura lāguorē superet/mortēque deuitet. Hic typus
in omnia generatur: vt aut affectus malus qui languor est

ale/mortē pcti inferat cū ɔcertat: aut gr̄a vincat affectū prauū acrius depellat. Lāguebat hic lazarus lāguore vehemēti: ⁊ morti vicinabat ex ipso potiꝰꝙ̄ illū ex se impelleret: vt iaꝫ desperatio de salute sororꝫ assistentiū oios titillaret. Sꝫ vñ corpi lāguor adueniat/nobis physicari nō licet: magis vñ anima ipsa lāguescat. Ex vitio siqdeꝫ ex virtute aūt interdū aīa languet. Sepe neqꝫ vitiū neqꝫ virtus ipsam languere cōpescat: sꝫ cōmunis seu qdā applicata natura. Sꝫ put lāguor infirmitas est: languet aīa cū quod q̄rit nō inuenit: siue intelligere/siue possidere aliqd querat. Languet cū inuenerit/ si minꝰ ꝙ̄ crediderit bonum fuerit/aut aliqd incōmoditatis attulerit: etiā si sine repꝛehēsione dilexerit/sic languet: ⁊ si nō fert in sibi expediēs languet. Ois amor sine adeptiōe languet. Sed hec ad rē corruptibilem referunt̄: vitiosus est languor/si ad incorruptibilia virtus illū effecit. Ex neutro siqdē cū decentia non assistūt ⁊ insistūt ledentia: dūtaxat ꝙ ꝑ carētia vitij volūtati diuine volūtas hominū supponatur. Erat languens Lazarus languore mortali: vt ita inualesceret/vt halitus nō remaneret. Et vergebat ꝓtinus in occasum: vt homis extingueret vitam. Hoc ois infirmitas intendit in corpe: hoc peccati languor in aīa satagit: et languor ꝓlixior grauat medicū. Sic ꝑseuerans languor ab origine mūdi grauauit medicū christum: vt ipse medelam sumeret vnde languidus sanaret̄: vt pateret̄ in corpore malum: a quo in anima et corpore expiaret infirmuꝫ. Sed in bethania lazarus infirmabat̄: q̄ castellū erat marie et Marthe sororuꝫ eius. Ad noticiam facti euangelista ista cōmemorat/scilicet locum ⁊ cognationem. Totusqꝫ mūdus infirmitatis est locus: nec humana cognatio illam valet auertere: nam deus est qui percutit et qui sanat: ⁊ nec est qui seipsum aut aliuꝫ de manu sua possit eruere. **Maria autem erat que vnxit dominum vngento: et capillis capitis sui tergebat.** Uerba sunt euangeliste contexentis historiam: qui mariam dicit cum martha castelli Bethanie fuisse participem: quam etiā ex officio pietatis distinguit a ceteris: quoniā ⁊ plures erāt christi discipule que hoc nomine vocabant̄. Astabāt iste sorores plene mesticia lectulo infirmantis: verbis exhortabāt̄: vt bono fieret animo suadebant: vt moris est muliercularū piarū blandiri egrotis. Et cū aduerterēt ꝙ euidēter in ipso natura deficeret: nec ars archiatrica poterat afferre remediū: quid agēdū foret ꝑfecte insimul consultarūt: vt ei ꝑ nunciū intimarent q̄ iam multos infirmos sanauerat: ⁊ duos ad vitam reuocauerat a sepulchris. Melius eñ sibi dolentibus ⁊ fratri languēti ꝓuidere nō poterant: ꝙ̄ ad euꝫ recurrere q̄ supra naturam ⁊ artē pōt conferre subsidia. Et multa in piculis docet necessitas: mlta facit opportunitas cogitare: vt desperantes de humanis ad diuina se conferant. Nō tamen iste ab altitudine fidei cū miserūt ad christū velut ad ignorantez/scientiā dantes de infirmitate germani: magis aūt si eum scire credentes hesitabant ꝙ suis dilectoribus ad opportūa deficeret/qui diligentes se diligit: ⁊ ipse iam experimento ꝓbauerūt ꝙ amabat̄ a christo: ex eo ꝙ hospitiū apud eas quadam singularitate susceperat: ⁊ ꝙ marie indulserat peccata multa: ⁊ a qua se tāgi cōsensit: et in altera fluxum sanguinis desiccauit. Et inuenientes nuncium domesticū domus/q̄ iesum ex mutua visione cognosceret transmiserūt: legationem paruam in verbis/magnam in pondere imponentes. **Domine ecce quez amas infirmatur.** Iura ꝑmittūt amoris: cui nulla deneganda est iusta subuentio/cū dicūt: Ecce quem amas. Et ipsius sequunt̄ regulam qui multa non loquit̄: sed tm̄ vt cōstitutus est in ꝓsperis vel aduersis/notificat diligenti: qm̄ vere diligens nouit formare affectū ⁊ exhibere subsidiū ſm̄ contingentia in dilectū. Sed in his duabus sororibus duas vitas cognouerim: contemplatiuā videlicet ⁊ actiuā: que subuenire cupiūt homini egrotanti: mittētes amorem legatū ad christū omniū vitam: qui nostra mala impugnaturus aduenit. Aptius quidē orationem dixerim officio legationis insistere: que causas male aduenientes nouit exponere: atqꝫ aduersa indicare que patitur autor eius. Hec existēs in terris/celo se īserit. Cōstituta in imis/alta pulsat. Sibi non obsistunt interualla locorum. Nulla munimina sibi obicem faciūt. A lōge vt de ꝓpe loquitur. Hec velociter currit ad exponendum mala que patimur: ad denunciandum que nobis ex aduerso cōsurgūt. Et plena est scriptura veteris testamēti huiuscemodi testimonijs: ꝙ omnes sancti cuꝫ tribulationibus agebant̄/orationē dño ꝑmiserunt: nec q̊uem nūcium expeditiorem ad dñm mitterent/inuenerūt. Hec breuiter infestantia mala denunciat: Non ꝓsequit̄ dñm multiplicatione verborum in ictu ⁊ iaculate que ꝓtectorem nouit alloquitur: Dñe ecce quē amas /infirmat̄. Sꝫ mira sūt verba: magisqꝫ miranda sententia. Si amas o christe: quomodo ⁊ qualiter infirmat̄? Sinis ne tuos infirmari dilectos? Si infirmatur: vbi est quod amas? Nam a te nō diligi hec est penitus mortalis infirmitas: cū neminē diligis/nisi quē diligēdum agnoueris: neminem tua dilectione priues/nisi iuste decreueris. Nouerat dominus anteꝙ̄ sibi diceret̄/ꝙ lazarus infirmabat̄: ⁊ nihilominus ab alio nūciante suscepit. Similimodo cunctorꝫ miserias nouit: ⁊ ad repellendū expedit vt ei humiliter exponamus. Nam Dauid cū sepe orasset ad dominū/semꝑ suas miserias replicat: vt in psalmis pluribus legētibus claret. Populus dei cū orabat: etiaꝫ cūcta mala contra que interpellabat dominū/replicabat. Iob/tobias/esdras/neemias/cūctiqꝫ prophete/iudith/hester cū dñm ꝑcibꝰ exorabāt: illa molesta contra q̄ orōnibꝰ intēdebāt/explicādo ī mediū ꝓferebāt. Sic iste sorores corpe absentes/mēte ꝑsentes; adeūtes dñm ꝑ nūciū ipsū

molestiam anime indicabant. Non autem orabant voce vt veniret/sed mēte: ꝓferebāt tñ ꝙ ipsaꝝ animū aggrauabat. Ecce quem amas infirmaᷓ. Quid subnectendū fuisset: si verbis vlteri⁹ ꝓcessisset oratio: Ecce quē amas infirmaᷓ. Igitur aut eum sanitati restitue/nosq̄ʒ a doloribus exuas: aut si ꝓ melioribus decedere decreuisti/ sibi requiē nobisq̄ʒ patientiā ꝑsta. Eādē aliter. Ecce quē amas infirmaᷓ. Ergo quod melius ē decerne: ⁊ de oibus volūtas tua fiat: nosq̄ʒ tuaʒ semꝑ laudabimus bonitatē. Nunq̄ melius nostre terminanᷓ ꝓseuche/ q̄ vt referanᷓ in dn̄i voluntatē: vt in his q̄ decernit sibi nostra volūtas pacata subdaᷓ. **Audiens autē iesus dixit eis: Infirmitus hec nō est ad mortez: sed vt glorificetur filius dei per eam.** Ecce quare ꝑmisit infirmari quem amabat: quia nō ad mortē eternā/sed ad ꝓbationem virtutis/ad examinationē bonitatis. Ut etiaʒ in malis que patimur dei gloria relucescat: multis nos tētari varijs tribulatōibus finit. Attñ illa infirmitas ad mortē corpis erat: etem̄ ipsa secuta est: sed nō est apud eū qui fontalis est vita: sʒ nec ad mortē vt ꝓ eius impio ab ipsa irreuocabilē retineret: siue vt post illā tempalē corpis infirmitatē eterna mors in anima sequereᷓ. Sʒ vt glorificareᷓ filius dei ꝑ eā. Nō ad augmentū illius quam ab eterno possidebat: aut noua gloria qua caruit: sed apud discipulos eius ⁊ apud gentem incredulam iudeoꝝ/quam conabaᷓ signis ⁊ verbis ad sua rudimenta cōuertere: necnō apud futuros fideles vsq̄ʒ seculi finē qui christo tribuūt gloriam: cum eum audiūt ⁊ credunt supra naturā huiuscemodi fecisse mysteria. Nō autem in his que christus operabaᷓ/vnde glorificareᷓ ad seipsum velut ad indignū/aut humana delectatione affectum aliquid intorquebat: sed vestris vtilitatibus alte consultus sic agebat. Non suscipit incrementum filius dei: nec homines augent sibi gloriam: cuʒ ipsum ex mire factis extollūt aut laudibus predicāt. Inmitabilia ⁊ immutabilia omnia sunt in dei filio Sʒ sic agendū est nobis: vt euʒ glorificemus/si glorie eius volumus esse ꝑticipes. De nullo q̄dē signo siue ꝓdigio sic gloriam suam christus manifestari asseruit q̄ de isto: licet quoddam simile de ceco nato dixisse videreᷓ: scʒ vt ꝑter peccata ꝓpria ⁊ ꝓpinquoꝝ parentū ob id cecū fuisse natū: vt dei opa in illo manifestarenᷓ. Quoniam quatriduanus suscitādus erat: neminem christus tante diuturnitatis extinctū reuocauit ab iferis: nullū tā insignē virū atq̄ʒ magnis deploratū ante suā passioneʒ suscitauit a mortuis: vt spes etiā aliter vtilior ꝑstareᷓ q̄ posset ⁊ q̄tūcūq̄ʒ in peccatis diutinos ad iusticiam reuocare. **Diligebat autem iesus martham et sororem eius mariam et lazarum.** Hoc euāgelista denūciat: qui nouerat et mores eius ⁊ signa dilectionis eius que ad istos monstrauerat: apud quos elegerat iura hospitij sicut apud filios pacis: quos ⁊ arguit dn̄m dilexisse: quia ipse diligētes se diligit. Quid aūt grati⁹ inueniri possit ignoro q̄ a dn̄o esse dilectū: virtutē em̄ ꝑmonstrat inesse in dilecto: qm̄ ipm̄ nō ꝑsonaꝝ/sed virtutū credimus acceptorē: Et beatitudinē quandā insinuat: q̄ a creatore creatura/homo a deo/miser a btō/mortalis a vita diligaᷓ. Et si omnia q̄ sunt in optionē venirent: diligere deū ⁊ ab ipso diligi esset ꝑ ceteris eligendū. Nam vnū est ꝯsummate virtutis: alterū vero beatitudinis est. Si vero inter ista duo compositiua electio adueniret/diligere potius suaderem: qm̄ hoc magis ⁊ ꝑsertim expedit omni viuēti/ex electione nancisci quod sui est iuris et debiti ad agendū. Diligere quideʒ deū iusticia ipsa compellit/nostri est iuris atq̄ʒ virtutis: diligi vero a deo/sue dn̄itatat est potestatis. Amor ad deū est meriti/amor a deo est ꝑmij. Amor ad deū retributioneʒ acq̄rit: amor a deo retribuit. Et amor dei semꝑ retorqueᷓ in nostrum: noster aūt nō semꝑ retorqueᷓ in deum. Hec maxime a cūctis fere mortalibus ex dilectione appetunᷓ: scʒ diligere ⁊ amari. Et semꝑ q̄dam suspitio diligentiū animos vexat/ne minus q̄ diligant diliganᷓ: nō aūt ex suspitione laborant/ne plus diliganᷓ q̄ diligāt. In iure vero aut arte dilectionis solertes atq̄ʒ periti/semꝑ satagūt q̄ recipiant plus inferre. Interdū vero expti sunt q̄ iā transitiuo amore/nō retransitiuo alios dilexerūt. Et si hoc inter homines ⁊ homines quotidie agiᷓ: q̄to magis cunctoꝝ mortalium omnis deberet esse conatus: vt christuʒ diligerēt: vt ab ipso amarenᷓ. Sed nec expediret conari in secādū/si vere ꝑferaᷓ ⁊ ꝑmū: qm̄ diligebat iesus martham ⁊ mariam sororē eius ⁊ lazaꝝ: nō q2 hospites/nō quia nobiles/nō quia mulieres/nō quia vir insignis ⁊ prudens/non quia diuites: sed q2 suos cognouerat amatores. Optima ista trinitas quam christus dn̄s diligebat: quam si quis acute speculari tētabit/aliq̄d occulti mysterij supra sensuʒ humanū inueniet. **Ut ergo audiuit quia infirmabatur: tunc mansit in eodem loco duobus diebus.** Hec mora fuit vt in sua corpali absentia lazarus moreref: ⁊ quatriduanus fieret in sepulchro. **Deinde post hec dicit discipulis suis: Eamus in iudeā iterum. Dicunt ei discipuli: Rabbi nunc querebant tē iudei lapidari: et iterum vadis illuc.** Ordine sociali christus cuʒ suis discipulis agit cum hortatur/cum agenda predicit: nō eos potestatiue deducit. Et volebat ob Lazarum venire iterum in iudeam: a qua paulo ante discesserat. Sed terrentur discipuli pro seipsis: magis autem videntur zelum preferre magistri: allegantes iudeorum vesaniam/qui cum tentauerunt lapidare. Boni discipuli qui volunt preseruare magistrum/maxime docentem vtilia et sursum ferentem virtutem: et illa que non corpus in hac vita/sed que animam optimam faciunt. Pusillus iste grex erat sollicitus de pastore qui eos verbis vite pascebat: ne a iudeoꝝ

roma. 8.

Jo. 11

inuidia traderet exitio. Manipulus iste inermi
um militū pter ducē nō sperabat victoriam de
ꝯgressu: tūc qꝛ nō poterāt eū tueri armis/cona-
bant in fugā. Nolebāt orbari patre misericor-
diaꝝ ⁊ gře/q̄ naturales reliq̄rāt. Quoddā sil̄r re-
perit in veteri testamēto de zelo seruoꝝ ad do-
2.Reg.21 minū. Nā cū dauid egressus esset ad bellū con-
tra castra philistinoꝝ: q̄daꝫ de philisteis nisus
est signāter ꝑcutere dauid: q̄ abisai filio saruie
p̄sidio existēte euasit. Tūc iurauerūt viri dauid/
dicētes: Iā non egredieris nobiscū in bellū: ne
extinguas lucernā in israel. Prudēter atq; ꝓbi
ter decreuerūt viri dauid bellare bella eius p̄-
ter p̄sentiā eius: ne vt assolet euenire/ipse rex in-
teriret: quo capto vel mortuo bellatoribus non
est vltra vigor seu causa certandi. Et hoc est ꝓ
bata fidelitas seruoꝝ ad dn̄m: vt exponāt se pe-
riculis ꝓpter ipsum: et velint in laboribus esse
dn̄o quiescēte. Timebāt ne in israel lucerna ex-
tingueret: qm̄ ipse ordinatus a deo illū populū
regimine sue sapie gubernabat: ⁊ erat velut lu-
cernā in domo p̄stans oībus in quā actionē de
clinare ꝯueniat. Plus enim est in regno proui
dentia regis q̄ bellatoꝝ. Sic zelātes christum
discipuli/q̄uis modica fide cū credebāt q̄ pos-
set inuite mori: dissuadebāt vlterius cū impro-
bitate iudeoꝝ velle habere cōgressum. Excusa-
bat tn̄ pius amor in eis fidei paruitatē: qm̄ chri
stus nisi volūtarie pati nō potuit. Sed nec ad-
huc oīa nouerant christi mysteria: necdū aīabā
tur ad mortē: qm̄ nō adhuc sp̄us ille diuinus in
fulserat/qui ꝓ vera vita corporū fecit exponere
vitā. Inductiōe humili conat celestis dux de-
gens in terris suos cōmilitones quos elegerat
suā inducere ad sequelā: quia siue absterrerent
mortis metu in seipsis aut in celesti duce seq̄ re-
nitebant: Hinc saluator ad eos acsi dux ꝓ futu
ro bello ad suos animandos milites loqueret.
Respondit iesus: Nōne duodecim
sunt hore diei? Si quis ambulaue-
rit in die/non offendit: quia lucē hu-
ius mundi videt. Si quis litterā ⁊ nō sen-
sum aduertit: importuna videt responsio. Sed
nec alit eis christus apologizari debuit: nisi qꝛ
duodecim sunt hore diei: pro eo q̄ in eis facile
atq; tantundem hominem imitari contingit: ⁊
in successione tempoꝝ sepe fuit successio volun-
tatum ad mutationem agende nequitie vel vir
tutis: nihil existente stabile in hominibus sup
terram. Magis autem naturalis ordinis debi-
to sequelam exigere videbat: velut hore dieꝫ/sic
ipsum ad omnia sequerent. Quoniā si quis am-
bulauerit in die/nō offendit. Multi em̄ in die
ambulant ⁊ offendunt: quia lucem videre non
possunt/aut videre contemnūt. Claudere ad lu-
men oculos: impingere in obicem absq; duce
necessitas facta est. Si vero ad spiritualē actio-
nem referimus: vniuersitas omnium recte age
re volentium est in horis: que diem inobscura-
bilem christū sequi debet inexceptuate ad quas-
libet actiones. Ambulatio diurna offendiculū

nō suscipit: nocturna vō scandalū patit: ⁊ absq;
disceptatione seu obiectione verboꝝ in hoc nō
bis sufficiat christi patrona sentētia. Sensu al-
tiore ista pensantes/lux inuisibilis ⁊ rationalis
mūdi est rectus amor: nox vō amor obliquus.
Lux veritas/nox falsitas est: lux timor dei/ nox
timor mundi: in quo ambulans scandalum pas
sus est. Videte qualibus rōnibus atq; sermoni
bus hortat iesus suos discipulos ad sequelam
⁊ ad doctū ducem oīno statuit spectare tyrones
⁊ discipulos ad magistrum/seruos ad dn̄m. Et
post hec dicit eis: Lazarus amicus no-
ster dormit: sed vado vt a somno ex-
citem illum. More antiquo (sicut vetus scri
ptura narrat) dn̄s loquebat: vbi sepe dicitur de
mortuis/dormiuit cum patribus suis. Et psal-
mista dicit: Dormierunt somnū suū/⁊ nihil in- Psal.75
uenerūt: oēs viri diuitiaꝝ in manibus suis. Et i
libro Machabeorum legit de his q̄ cū pietate 2.Ma.12.
dormitionē acceperant: vt ex dormitiōe huius-
cemodi mors intelligat. Nec credat dominus lo
cutus fuisse iuxta intelligentiā lingue latine: vt
sibi dormiret ꝓpter potentiā suā faciliter susci-
tandū: sed vere mortuū asseruit. Quod apostoli
de somni dormitione intelligentes: cū dormire
sit cōmune morti atq; quieti: adiecerunt dicen-
tes: Domine si dormit/saluus erit. Sꝫ
occultā energiam dominus fuisse in lazaro hic
ostendit: cum suū ⁊ totius discipulatus eius ap-
pellat amicū/dicens: lazarus amicus noster. Ni-
hil amplius apud proceres mūdi inuenitur/q̄
ipsos habere amicos: etenim mediatores inter
amicos ad necessaria seu ad cōquirēda placita
nō existunt: ꝑcūctatur amicus/si ignorat amici
decētia: ⁊ si nouit/impendit. Oīpotens ⁊ oīa sci
ens est christus: beatus ergo cui extat amicus.
Virtutē ⁊ misericordiā possidet/q̄ christū ⁊ di-
scipulatū eius habet amicos. Et ad vitā agen-
dam nihil expeditius/imo nihil maius q̄ ama-
re christū/diligereq; doctrinā. Sed q̄ cōuentio
christi ad homīes/vt eos velit habere amicos?
Que dignatio est/q̄ subiectio est/q̄ appellatur
amicus? Non tamē hoīs ad deū esset ascēsus/
vt illo in amicitia frueret: nisi dignaret ipse ad
nostra infima inclinari. Nam moyses q̄ cū do-
mino velut cū amico loq̄bat/fiebatq; cōuersio:
ipse in mōte sinai ascēdebat/⁊ ad eū dn̄s descen
debat. Amicus ꝓ amico nō nouit in necessitate
recusare labores. Et ecce celestis amicus ꝓ terre
no se disponit ad itinera/dicēs: Eamus ite-
rū in iudeam: et reuersus vado/vt a
somno excitem eū. Insidens adhuc i cor
dibus discipuloꝝ terror seu zelus ad christum/
eos ad sequelā inclinari nō sinit: sed semꝑ cū spe
cie pietatis ꝯtendūt/dicētes: Dn̄e si dormit/sal
uus erit. Intelligebāt discipuli dormitiōis dū-
taxat alterā partē: sꝫ vt euāgelista exponit: Di-
xerat aūt iesus de morte eius. Illi autē
putauerūt q̄ de dormitiōe somni dice
ret. Nimis a iusticia subiectiōis sunt alieni/q̄
semꝑ cū dictatore cōtendūt: etiam si preferant

pietatē: si specie melioris boni/ si p̄textu periculi euadēdi/ si zelo dilectiōis accēsi: cū ex sepe latis verbis animū nouerint dirigētis. Tūc dixit eis iesus māifeste: Lazarus mortuus est: sed gaudeo ꝓpter vos vt credatis/ quoniam nō eram ibi. Aperit iesus quod ipsi nesciebant: ⁊ lazarū mortuum nūciat. Gaudiū vero christi ꝓpter apl'os id insinuat: vt ipsi credant eū oīno scire absentia vt p̄sentia: ⁊ nihil penitus esse quod suā scientiam fugiat. Nō eīm christus sua/ sed discipulorū vtilitate ꝯgaudet q̄ de firma christi credulitate nascit: vt nō aliter/ sed sicut est ita credat. Si presens fuisset: nil magni videret lazarū sciuisse defunctū. Excedit porro humanā scientiā q̄ absq̄ relatore absens agnouit. Nō eīm nunciū de morte sicut de infirmitate susceperat: ⁊ hoc adiecit vt credatis quoniam non erā ibi. In pauorē atq̄ cautelā hoc verbū corda discipulorū vertere debuit: si omniū secretorū p̄sentium ⁊ absentiū parē noticiā habet: vt etiā terrerent aliqd mali agere vel cogitare/ eius sciētiā vitare credētes. Quod male infelix iudas aduertit: q̄ in suis malefactis fortassis eius credebat declinare scientiā. Sed omne cor intelligebat ab illo: ⁊ eū nihil latere pōt. Et iā gaudium ꝓpter discipulos christo erat/ q̄ ex reuocatiōe illius a mortuis in fide amplius firmarent: quē forte ab eius sororib⁹ p̄scuchatus deuenire nō ꝯmisisset in mortē/ aut fieri quatriduanū. Semper tñ p maiori augumēto fidelium fuerūt gesta dñi saluatoris. Attñ cū hec dixisset et statuisset oīno resuscitare defunctū: calefecit corda tepētiū: et tabescētiū alios vigorauit: quod Thomas ostēdit cū alios affaret. Dicit ergo Thomas qui dicitur didymus ad discipulos: Eamus et nos et moriamur cum illo. Impossibile factum est deuinci a morte eū q̄ cū vita moreret: etem̄ christus ē vita. Ecce bonus cōmilito q̄ ad ꝓbitatem socios animat: et velut ignitus carbo alios extinctos nitit facere rediuiuos: ⁊ a mortis pauore iā factus extraneus alios inuitat ad mortē: dignum oīno ratus oēs milites si expedit mortē subire cum duce: maxime illā modicā cateruā post celestis ducis mortē vita iudicabat indignā. Propterea oēs hortat ad mortē si ipse mori decreuerit: acsi diceret: Quid nobis vita post ducē? Est ne preciosior vita omniū nostrū q̄ ducis ⁊ domini omniū? Quid eū seq̄ cūctamur si vult ad bella ꝓcedere: vbi nō nos ante p̄mittit: sed ipse primus vult habere ꝯgressum? Cur sibi adhesimus si seq̄ retardamur? Cur ei fidē dedimus: si terga vertimus sine bello? Magna nobis ascriberet ignauia si ipso iubēte nollemus p̄cedere nondū sequi dñm p̄euntē. Necnō inexpiabile dedecus est omniū militū etiā rege existēte in aula: si ad imperiū eius nollēt aduersus hostes arma mouere. Non est subiectorū ad quid eos velint exponere p̄sidētes. Etiā ad Thome eloquiū ꝑtinebat. Nōne oīa dimisimus ꝓpter istum: quem nō ꝓpter terrena/ sed ꝓpter celestia imitamur: quem nō purū hominē/ sed deū ⁊ hominē ꝯfitemur? Magna fidei ⁊ amoris adhesio erat i thoma: q̄ timori mortis repudium dederat: animabatq̄ socios huiuscemodi timorē abijcere. Sicut legimus in veteri testamēto/ secūdo Regū decimoquinto: cū ethai getheus regi Dauid suadēti vt remaneret in ciuitate: nec p̄sequeret eum p̄secutionē a filio sustinentē: noluit acquiescere: sed hoc fert dedisse respōsum: Uiuit dñs ⁊ viuit dñs meus rex: qm̄ in quocūq̄ loco fueris dñe mi rex/ siue in morte siue in vita: ibi erit seruus tuus. Et si ad terrenū dñm nosciť vsq̄ ad inclusionē mortis seruata fidelitas: quid ad omniū creatorē ⁊ dñm? In futurā martyrium cedem verbū istud etiā ferebat: qm̄ altitudine fidei/ feruore charitatis/ in mortē sua corpa ꝓpt dñm tradiderūt: ⁊ in dño mortui sunt: qm̄ beati mortui qui in dño moriunt. Et ꝓpter eum mortui sunt p̄mo ꝓprijs volūtatibus/ ⁊ his que mūdus suis dilectoribus offert: deinde in ꝓmptitudine spūs ad mortē corpa tradidert illi quos tyrānorū infidelis terror inuenit: q̄plures vero velut abdicati mūdo mortui/ mortē corporū nō ab alijs illatā/ sed ex diuina ꝓuidētia cū gaudio expectauerūt. Et nihil maius repertū est ex virtute in actionibus hominū: q̄ mori cū illo et in illo ⁊ ꝓpter illū/ qui ꝓ oībus mortuis in peccatis et in corpe morituris mortuus est ⁊ resurrexit. Dis/tutū feruor exhalauit cū dixit: Moriamur cū illo. Sed cū oēs mortis debito teneantur obnoxij: quid christo ex mori cū ipso tribuitur? In quo thomas credebat gratificari pamplius corā christo: cur ꝯdiscipulos inuitabat ad mortē/ ad quā impellunt omnes hoies ex natura? Dixerim ipsa p̄uētio temporis quo quis mortē possit deuitare/ ipsa moriēdi volūtas/ ipsa indifferentia moriendi/ desyderium conformitatis ad caput/ ⁊ ipsa christiformitas mereri homines gloriososq̄ martyres fecit. Et si illo in tūc cum christo apostoli nō sunt mortui/ nec tēpore passionis eius: in posterū vero mortem cū christo ⁊ in christo ꝓmptissime p̄soluerūt: non decubātes in lectis: sed tyrānorū terrore in verberibus ⁊ ludibrijs ⁊ in sanguine ꝯsecrati. Sz vt quid subintulit thomas: eamus ⁊ moriamur cum illo: cum ipse christus non de se morituro/ sed de lazaro suscitaturo loqueret? Ad timorem discipulorū verba ꝓtulit: qui memores p̄fidie iudeorū aduersus christum etiam ipsi affligi cū ipso metuebant. Sed cū feruor fidei in cordibus hominū inualescit: nihilopendit vita: deridens mine: vilipendunt terrores: furor tyrannorū ⁊ gemitus puerorū: verba terrentia vt clamor eorum: ministri scelerū vt manus infirmorū. Nihil eīm est ex inductionibus demonū/ ex inuētionibus hoīm/ ex genere suppliciorū/ quod feruorē fidei possit reprimere cū feruescit: aut charitatē extinguere cū ardescit. Uenit itaq̄ Jesus et inuenit eū quatuor dies in monumēto habentē. Motu corporis venit q̄ animo p̄sens erat: p̄sens

omninò qui instructurus erat. Inuenit quod scie
bat quod ipse nō ꝑdiderat. Nec nouū aut insoli-
tum sibi videbat̃ hoīs dissoluta cōpago: nec ad
vitā reuocatio impossibilis quatriduani cada-
ueris. Sed quatuor diebus voluit iacere huma
tum: vt dissoluti corꝑis vita recessisse ꝓbaret̃: ⁊
anima reuocata in thecā spectantiū astrueret fi
dem: ꝓstaret solamē afflictis: diuina gloria mō-
straret̃ in hoīe: ⁊ ꝑfidoꝝ oīno ↄfunderet̃ impro
bitas / cū sic mirifice reuocaret̃ quatriduanus
ad vitā. Pessima quadra ista cū pctōr ꝑ dies q̄-
tuor iacet inclusus: vt nihil desit ad maloꝝ effici
entiā / quousq; peccatū cū ↄsummatū fuerit ge-
neret mortē: illā videlicet que nō corpus anima /
sed animā vita ꝑuat. Et cū in octo cominationi
bus ⁊ improperijs ante factis / quas diuersis gē
Amos.1 tibus facit dn̄s ꝑ Amos ꝓphetā / sup q̄tuor sce-
leribus facturū cōuersionē se denegat: vt sciant
hoīes q̄ta sollicitudine oporteat custodiri / ne
quarti diei rota subiungat̃ ad culpam: vt ꝑmuꝫ
scelus sit delectatio mali: secundū cōsensus: ter-
tiū actio ꝑuersa: quartū impenitentia. Sic ⁊ hi
quatuor dies quos iste habet in monumēto / ea-
dem serie calculentur: vt velut in corꝑe mortuo
nulla est surgendi potestas / nisi virtus supna ꝑ-
fecerit: sic nulla valitudo recedendi a vitijs his
qui pctā in longā ↄsuetudinē traduxerūt: iacent
sub lapidea duricia tumulati: sed oīa sunt pos-
sibilia apud deuꝫ. **Erat autem bethania
iuxta hierusalem quasi stadijs quin-
decim.** Optima situatio huius castri: quia ꝓ-
pe hierusalem. Semꝑ eñi domus vere obedien
tie iuxta visionē pacis assistit. Nā si obediēs nō
videt in anima sua pacē: frustra obedientie sub-
iacet in animo ꝑturbatus. Et ad pacificam obe
dientiā potest fieri suscitatio in anima mortuo-
rum. Domus obedientie bethania / hierusalem
pacis visio interꝑtat̃: que q̄ndecim stadioꝝ spa
cio interiecto iungunt̃: vt in decem ꝓceptis / in
sensibus quinq; obediētia plena fiat. Aliter aūt
obedientia et visio pacis nō continuant̃ ad in-
uicem / nisi ꝑ huiuscemodi numeꝝ stadioꝝ. Sta-
dium quippe a stando dictum est: quia exortū a
magno Hercule habuit: qui centū vigintiq̄nq;
passibus vno anhelitu absq; respiratione curre
bat: sicq; stabat. **Multi autem ex iudeis
venerant ad mariam et marthaꝫ: vt
consolarentur eas de fratre suo.** Con
solatores onerosi sunt: qui nisi verbotenus non
possunt afferre iuuamen: ⁊ ꝓterq̄ lingua nō va-
lent inferre leticiā: nec causam remouere tristi-
cie. Nisi recōpensatio fiat de ꝑditis / nō ad ↄso-
lationē adducu / sed ad patientiā pōt induci ꝓua
tio amātis. In antidotis dūtaxat solet ↄsolatio
adhiberi. Ad desperate dimissa patientia opus
est. Que ↄsolatio his qui rem amatam irrecupe
rabiliter ꝑdiderūt? Quam consolationeꝫ super
mortuos possunt ꝓstare mortales? Plāgere si-
mul possunt in augmentū doloris: nō ipsius re-
mouere materiā. Ad omneꝫ reꝝ priuationem ꝑ
antidota potest ↄsolatio ꝑuenire: ꝓterq̄ in mor

te charoꝝ ⁊ ꝑditione membroꝝ. Nō habet hoc
humana potētia: vt vitalia possit afferre. Et vt
traijciamus in aliū sensum: que ↄsolatio his du
abus sororibus / scꝫ anime ⁊ carni sup affectum
mortuū in peccatis: sup sepultū interiorē homi
nem in terrenis: sup spiritū nostrū ↄsuetudina-
riuꝫ in delictis: sup cor impenitēs / thesaurizās
dei irā in die ire? Ad huiuscemodi funus neque
unt ↄsolari mortales: sed solus q̄ a tumulis va-
let reuocare sepultos: sicut ⁊ scriptū est: Conso Psal.93
latiōes tue / scꝫ dei nō hominū / letificauerūt ani
mā meam. Et apostolus ait: Bn̄dictus deus et 1.Corin.1
pater dn̄i nostri iesu christi: qui consolat̃ nos in
omni tribulatione nostra. Et deplorans ꝓphe Tren.1
ta hierusalē dicebat: Non est qui ↄsolet̃ eam ex
oībus charis eius. Nō est vera ↄsolatio mortu-
is in peccatis ab huius seculi charis: nisi verus
ↄsolator adueniat. Proinde martha consolato
res onerosos ⁊ hūane loquētes dimisit / cū chri-
sti nouit aduentū. **Martha autē cum au
diuit quia iesus venit / occurrit. Ma-
ria domi sedebat: quia nondum no-
uerat aduenisse iesum.** Etenī illa citius ꝓ
currisset. Dimittit martha domum: dimittit so-
rorem: dimittit cōsanguineos ⁊ amicos: dimit-
tit q̄ hūane venerāt ꝓstare solamina: ⁊ incōsulta
venit cū supiorē potētia ⁊ virtute aduenire co-
gnouit. Dimittunt̃ bona: cū meliora ꝑueniūt.
Et ima ꝓ summis / terrena ꝓ celestibus / hūa-
na ꝓ diuis dimittere ratio sic sana docet. Nec
sunt expetēda ↄsilia / vbi euidentia melioris ap-
paret. Et summa christus est causa / vt oīa fiant
repudio cū aduenit. Et hūana ↄsolatio desera-
tur / vt se ꝓmittit adesse diuina. Beatus igit̃ est
qui christo venienti festinus occurrit: nec nouit
tarda molimina in occursum de superis ꝓperā
ti. Et cū venisset / **dixit martha ad iesum:
Domine si fuisses hic / frater meus
non fuisset mortuus.** Infideliter ⁊ fideli-
ter / infirmiter ⁊ alte martha loquebat̃ cū dice-
bat: Dn̄e si fuisses hic. Ibi fuerat: sed ipsa nesci
ebat. Secundū hominē ꝑspiciebat in verbis / nō
ↄsyderans vbiq; ꝓsentiā deitatis. Forte dolor
hāc cōsyderationē ademerat: aut modica fides
intellectum ↄfuderat: vt non posset iesus nisi ꝓ-
sens destruere mortis imperium. Sꝫ fideliter ⁊
alte ꝓtulit q̄ mors ipso ꝓsente / ausum nō fecis-
set in fratre. Recte ꝓnunciauit: quia vbi vita ꝓ-
sens / mors ipsa defugit. Competit hoc verbum
oībus volūtate labentibus in peccata: que mor
teꝫ in aīa priusq̄ in corꝑe oꝑant̃. Domine si fu-
isses nobiscum / ꝓlapsi non fuissemus in mor-
tē. Protinus vbi christus animarum vita non
aderit: peccatum regnat in corpore: mors pes-
sundat eius animam ex toto. Sed non cause-
mus christum cuꝫ ipsius non habemus presen
tiam: nobis ascribamus maliciam / q̄ iniuste
christum deserētes iuste ab ipso deserimur: qui
nunq̄ deserit nisi deseratur. Attamen ad fortio-
ra fidei se martha conuertit: cuꝫ adiecit: **Sed
et nunc scio: quia quecunq; poposce-**

ris a deo/dabit tibi deus. Si purũ hominẽ credit: magne potentie magneqꝫ sanctitatis eũ autumauit apud deũ: ꝙ suoꝝ ꝑcaminũ interuẽtu frater reuocef ab inferis. Si vero deũ ꝛ hominẽ credit: in pte fides eius hebescit: ꝙ nisi porrigat ꝑces in alto/suscitare nõ possit: cũ nihil sit quod nequit pficere deus homo. Et ꝙ̄uis interdũ corã astãtibus ꝑces ad patrẽ porrexerit vt homo/nõ vt deus: fecit humilitate hominis/nõ necessitate potẽtie: vt asseueret orãdi morẽ, nõ indigentiã passus: etenĩ eque potentie vt pater est filius: nec ab illa minoratus in aliquo factus homo. Sed huic fidei iesus ad vota rñdet ꝛ desyderio deplorãtis/dicens: Resurget frater tuus. Nõ fuit pphetia/sꝫ pmissio vt lazarus sua potestate resurgeret: sed qr eũ paulopost suscitaturus erat. Dulce verbum animẽ: cuiꝫ pmitti resuscitãdus affectus. Sed martha nõ in ꝑsens/sed suã fidẽ traycit in futurũ cum dicit: Scio quia resurget in resurrectione in nouissimo die. Amor festinus possidendi quesitũ tardũ reputat quousqꝫ possideat: nec credit factũ fieri nisi completũ aspiciat: et causat intercapedine tempoꝝ pmittentẽ/nisi cõfestiꝫ votũ ꝯcesserit. At iesus nõ illã auertẽs a fide vltime resurrectiõis: agnosci cupidus q̃lis esset p quo facturus ilico erat: ad plenitudinẽ fidei se totũ ꝑrogãs/interrogando pucocat marthã. Ego sum resurrectio et vita. Qui credit in me/etiam si mortuus fuerit viuet. Et omnis qui viuit et credit in me non morietur in eternum. Credis hoc? Resurrectio ẽ christus p mortuis/vita p viuis: vt ad duplaꝫ resurrectionẽ nostrã p duplici morte q̃ regnat in nobis/ipsius simpla resurrectio referaf. Silr sit i virtutibus ꝛ beatitudinibus ipsa vita/dũtaxat in credulitate credẽtibus. Quãobrẽ interrogatur martha/si credit: nã nõ credẽtibus nõ est cõferenda beata resurrectio neqꝫ vita: ꝙ̄ꝙ etiã ad penam ampliorẽ sint etiam impij resurrecturi. Et bene christus nouerat si hoc martha crede-

Rom.10 bat. Sed si corde credif ad iusticiã: ore tamẽ fit confessio ad salutẽ. Ipse quidẽ fidem infundit: alias aũt nemo credit: verbũ cuius in auribus marthe sonans iusticiam fidei transfudebat in anima. Sic quoqꝫ verba credendoꝝ p doctores sonant in auribus audientiũ: sed solũ deus credulitatẽ immittit in cordibus. Proinde Martha sic pucocata rñdet: Ego credidi: quia tu es christus filius dei viui/ qui in hunc mundum venisti. Omne fidei mysterium martha cõplexa est/cũ in vna ꝑsona deum et hominẽ confitef: ꝛ filiũ nõ patrẽ/nõ spm̃ sanctũ asserit incarnatũ. Hominẽ ꝯfitef in christi vocabulo: qm̃ nõ deus/sꝫ hõ vnctus est: filiũ ꝛ deũ patrẽ viuũ ꝛ spm̃sctm̃ amorẽ: cũ ipsum fatef venisse in mundũ/non aliter hic visibilẽ ꝙ̄ p susceptã carnẽ. Ab ore vtriusqꝫ sexus hãc ꝯfessi-

Mat.16. onẽ christus dñs exq̃siuit: qñ Petrus interrogatus cũ ceteris/quẽ dicerẽt filiũ hoĩs: a pr̃e superno doctus rñdit: Ego dico qr tu es christus filius dei viui/q̃ in hunc mũdũ venisti. Et nũc a martha/quẽ equa ꝛ simili ꝯfessione fatef. Hec cõfessio meref nobis quicq̃d christus ogat i nobis: ꝛ ꝑter hanc cõfessionẽ oĩa sunt irrita vota mortaliũ. Et cum hec dixisset/ abijt et vocauit mariã sororem suã silentio dicens: Magister adest et vocat te. Non credamus marthã suo arbitrio a domino recessisse: ꝙ̄uis affectione sororis in anĩa teneref: quã sciebat anxiã visione magistri: sꝫ a christo recepisse innuitionẽ aut signũ vt ipsam accersisset: aliter mentita fuisset/dicens: Magister adest ꝛ vocat te. Etenĩ dñs ꝙ̄uis loqueref cũ martha: ꝛ illã suis inquisitionib⁹ ad cõfessionẽ vere fidei ptraxisset: ꝙ̄uis eã diligeret/ vt supra textus eloquif: nõ suis precib⁹ fratrẽ reuocabat a tumulo: plus meriti ꝛ virtutis aspiciẽs in maria/quã velut dilectã discipulam expectabat: necnõ quesita ob abstersa scelera videretur data ꝯtẽplui. Sed nec acceptorẽ ꝑsonarũ dñm iudicemus/huiuscemodi ꝛ omni labe carenteꝫ cũ fuerit ppensior ad mariã: sed maioꝝ virtutũ potius inspectorẽ: et eos q̃ peccauerũt materna charitate fouentẽ. Et cũ duas vitas i his duabus mulierib⁹ legam⁹ esse signatas/actiuam ꝛ alta meditantẽ: plus cõtemplatiue ꝙ̄ actiue donaturus est christus: cũ actiua sẽp prior occurrit: q̃ ad magna ꝯsyderãda mysteria iussa est vocare sororẽ/scꝫ speculationẽ internã: q̃ actioni quasi germane sociaf. Etenĩ in actionibus sensibilib⁹ solũmodo cõstituti/nõ possunt inspicere alta resurrectiõis mysteria: nisi reuertatur introrsum in illud secretũ/vbi sedes est sapientie/vbi est speculatio veritatis/vbi veritas ipsa refulget/vbi absqꝫ strepitu regnat veritatis imperiũ: ꝛ in silentio capiunf dogmata veritatis. Proinde martha silenter accersiuit ipsa sororẽ. Acsi diceret: Accessi ad dñm exponens miseriã: querẽs misericordiã: alta resurrectiõis mysteria ptentans. Sola repulsã patior: tecũ optata vota feram: nõ me q̃ potẽs est exaudit abs te: q̃ sine te vult accersiri: mecũ penitus venire festina: ipse te vocat vt venias. Vere sic est ꝙ nec sine iussu dñi actio speculationẽ habet in sociã: ꝛ nisi deus vocet/ipsa nõ venit. Supra sensuꝫ est hoĩm alta ꝯtẽplari. Sed cũ dicit: magister adest ꝛ vocat te: dei appropinq̃tionẽ insinuat factã electis eius: cui possibilitas hũana proxima fieri nequit/nisi per pri⁹ ipse nobis approximet. Fit dñs nobis presens/vt sibi possim⁹ esse nostra speculatione presentes: a quo nũꝙ̄ subterfugiendo aut quomodolibet aliter possum⁹ eẽ absentes. Adest profecto dñs omnibus inuocãtibus eum: in veritate vocans vt propius accedamus/velut ad magistrũ celestia ꝛ diuina docentem: qui magister verax est/viam dei in veritate docet: vt per eam inoblique gradientes/in id veniamus a quo ipse venit ad nos. Venerit iste magister instruere ignorantes: ꝛ viam vere sapientie atqꝫ immortalitatis monstrare morta-

Pro.4. libus. Sic enim p sapientiam dicit: Uiam sapiētie
mōstrabo tibi: et ducā te p semitas equitatis: q̄s
cū ingressus fueris/ nō coartabūt gressus tui:
et currēs non habebis offendiculū. Sed ve his
q̄ huic vocationi nō p̄stant auditū. Scriptū est
Pro.1 enim: Uocaui et renuistis: extendi manū/ et non
fuit q̄ aspiceret: despexistis omne cōsiliū meū/ et
increpationes meas neglexistis. Ego quoq; in
interitu vestro ridebo: et subsannabo/ cū vobis
quod timebatis aduenerit. Et multa siquidē q̄
ibi sequunt in vltionē eoꝝ q̄ vocationē summi
magistri despiciunt. Manet in erroribus q̄ non
audit vocantē diuine magistrū: ad cuius verba
interna p̄standa est auris. Corpalis enim licz in
sono a doctore verba suscipiat: quid sapiāt/ ipa
nō pcipit. Unde velut auris corporis martha in-
ternā ad magistrū tam alte docentē inuocat au
rem mentis: scz mariā/ q̄ domi remanserat non
dū mota: quia prius quod animale/ deinde quod
spūale est. Festinat auris mētis ad theorias di-
uinas: et abijcit tarda molimina cū supnū audie
rit adesse doctorem. **Hinc illa vt audiuit/
surrexit cito: et venit ad eum.** Cito sur
git quē dñs vocat: et male sedebat/ q̄ vocatus ci-
to surrexit: aut meliora nouit esse ad q̄ vocaba-
tur. Male sedet speculatio mentis domi terre
noꝝ: et cū consultoribus onerosis. Male sedet au
ris interior: si nō assurgit audire diuina/ solum
humanis illecta. Sed prefert oibus q̄ adest ipe
magister. Et maria solita erat videre iesum: in
cuius visione atq; eloquijs interne iocundabat
vt etiā ab omni actione corpus cōpesceret: que
cū priuabat ad tempus/ reddebat ardentior ad
videndū. Ad quē audiens aduenisse maxime q̄z
vocauerat/ concito gradu venit: stupēs q̄ eius
memoriā sic apud se seruasset magister. **Ma
ria ergo cū venisset vbi erat iesus: vi
dens eum cecidit ad pedes eius/ di-
cēs: Dñe si fuisses hic/ frater meus
non fuisset mortuus.** Bene cecidit ad il
los venerandos pedes: quos rigās lachrymis/
capillis tergens: supra quos oscula crebra defi-
gens/ pungens totius deuotionis vnguento re
missionē oim suoꝝ receperat peccatoꝝ: et voces
salutis audierat atq; pacis eterne. Procidit an
te pedes/ q̄ eā visitaturi aduenerant et suscitare
germanū: qui p ipsa laborauerant/ super quos
ipsa gradū praue actionis defixerat/ ne laberē
tur in peius: in q̄bus terminati fuerant gressus
iniq̄: in q̄bus inierat in sacramenta celestia. Ma
le stat in se: ad ruinā se parat/ qui stare in semet-
ipso disposuit. Angeli magni et primi hominis ca
sus edixerit q̄ piculosissime in se stat. Sed ceci
disse ante dñicos pedes obediētia pmpta/ hūi-
litate pfunda est resurrectionis initiū/ abolitio
casus/ imobilis firmatio/ situatio incōcussa/ debi
tum creature/ solutio debiti: quies itineris labo
riosi/ pstratio ad salutē humanitatis/ in deitate
humilis latria. Hec nec martha cecidit ad pe-
des iesu: q̄m minus venerat dilectū ois in amore
remissior: nec honorat honorandū nesciens si-
cut ille q̄ nouit. Excedebat martham in amore
maria: et de christo nouerat altiora: quanq̄ mar
tha oēm fidei altitudinē in christo confessa fuis
set. Sed primo aspectu nō pstrauit se ad pedes
forsan non tantū nouerat quantū duce christo
nouit in posterū. Sed si hoc traijciat in tropos
ania plus q̄ caro/ spūs q̄ corpus/ speculatio q̄
actio/ auris interna q̄ exterior plus diligit atq;
cognoscit: et oia diuina pfundius veneratur. Ta
lia/ sed nō tot maria vt martha fatur ad christū:
Dñe si fuisses hic/ frater meus nō fuisset mortu
us. Adhuc vt mos est mulieꝝ/ sensualiter loque
bant: et ab amore pprio exordiebant/ cū vtraq;
frater meus exprimeret: acsi nihil esset iesu: et an-
te mortē intimauerant: ecce quē amas infirma-
tur. Inspiciēda sunt huiuscemodi verba/ q̄ pusq̄
moreret erat amatus iesu nō frater noiatus: sed
mortuus dicit frater meus: nā vnaqueq; a pro
prio fodiebat dolore: q̄uis dolendi esset causa
cōmunis: velut in vno funere/ vbi multe sunt p-
sone pprio dolore plangentes. Sed vnum est
funus/ vna causa plangendi: scz q̄ decessit. Sed
q̄z viuens erat amatus iesu/ id dixerim: q̄m chri-
stus est vita: et q̄ recte viuūt/ sunt amati iesu: etiā
si aliq̄ spūaliter infirment. Mortui nō iesu: q̄z
deus mortē nō fecit: nec letat in pditione mo-
rientiū: et totū est hoim et nō dei/ q̄ in pctis mori
mur: q̄ corpalis vita morte concludit. **Jesus
ergo vt vidit eam plorantē/ et vidit
eos qui venerant cū ea plorātes: in-
fremuit spū: et turbauit semetipsum
et dixit: Ubi posuistis eum?** Totum se
christus in humana cōtraxit humane cōpatiēs
flentibus: factus est eis similis in doloribus absq;
pctō: nō tn̄ in causa doloris: volūtate ppria fre
mitū doloris insinuans. Et seipm turbauit/ ab
alijs impturbabilis et impturbatus existēs. Nō
eīm semetipm turbauit ironice: neq; dānū amis
se rei aut indigentiā seu aliq̄d inuoluntarie pas
sus: sed exhibuit se flentibus cōpassiuū/ ostēdens
q̄z hō verus erat: et vt deus hūc q̄triduanum su
scitaturus erat. Et pmōstrauit humana/ vt alte
crederet de hoie cū diuina succederēt. Interro
gat quod sciebat: vt ipsi pderēt mortuū/ quē ipe
faceret rediuiuū: et vt magis clarescerent astātiū
oculis quod abs dubio agebat: vt nō posset pa
rari calumnia/ q̄uis esset inuidia secutura. Inq̄
rit vbi posuistis eū: velut exigēs cōfessionē pa
tratoꝝ scelerꝝ. Nō eīm ignorat nostra facinora:
nec aliq̄d agētes subterfugere possumus eius sci-
tiam: sed ore vult a nobis manifestari que feci-
mus: vt agnoscamus in qualē miseriā peccādo
plabimur. Sic etiam exquisiuit adam/ cum fre
git obedientiam: Adam vbi es: quod ipse opti- Gen.3.
me nouerat: sed inuitabat eum ad confessionē
fracte obedientie: necnon vt agnosceret in quā
vilitatem deuenerat/ qui honoris sui fastigium
nesciuerat custodire. Sed hinc velut si diceret:
O mortales/ vbi mortuū posuistis: ex quo terre-
ri debetis: quia sicut ipse fuit quod estis/ sic eri
tis vosipsi quod est. Ubi posuistis eum qui vita

priuatus ambulare nō potuit? Ubi est nature cō
sors/genealogia cōiunctus: cōuersatiōe dome-
stic⁹/amicitia char⁹? O vtinā in cordib⁹ morta-
liū teneref/in qd mors cogit redire corp⁹: τ vbi
peccata tristē animā ponūt. Profecto dixerim
q hec ɔsyderatio a via iniq̄tatis multos auer-
teret. Sed velut esset inexplicabile malū dicūt:
Ueni et vide. Et lachrymat⁹ ē iesus
oñdēs mētis affectū/quanta cōpassione sup mi
seros hoīes ferebaf/pro q̄bus diuinas lachry-
mas fundit: que testimoniū sūt doloris τ amo-
ris inuisi. Sed animaduertendum est q̄d est q
rex seculoꝝ velut mestus illachrymat: τ creator
olim deus fusis lachrymis tristiciā ꝑstatur: et
deus hō rigatus aqua maxillis internū pandit
amorē: τ plangendo ꝑfert dolorē cōsolator da-
turus cito leticiā. Quid est quod hominibus si
militudine tanta se sociat: vt etiā cū plangenti-
bus plangat? Omne seculū inuitaf ad lachry-
mas/cū in valle lachrymaꝝ iesus genas τ ora ꝑ
fudit: cū dei filius lachrymaf humane/christus
homo diuine deplorat. Una ꝑtin⁹ illaꝝ lachry-
maꝝ ꝑ redemptiōe humani generis suffecisset
in preciū: si preciositas eius appenderef in sta-
thera iusticie: si fundendū sanguinē voluisset in
lachrymas cōmutare. Magis ista cōtemplati-
oni sunt tradenda q̄ scripto. Sed nec pretereat
q maria sociata venit/ quā sunt carnis ɔsolato
res secuti: τ q ad aduentū eius christus ꝑrupit
in lachrymas: quoniā cū anima mouef seu con-
tēplatio ad aliquid ꝑagendū/si qua sunt corpis
trahit secū: τ oīa fiunt admiratione eoꝝ que su-
pra sensum agunf in aīa. Et sup̄nus aspector
interiora nostra respicit magis q̄ ea que sensi-
bus exteriorib⁹ fiūt: τ ad motus interiores ipe
mouef/τ interne nobis se sociat: factus familia
ris votis internis: vt fere videaf vn⁹ ex nobis.
Nā ita christus exteriori gestu plorantib⁹ fact⁹
est similis: vt astantiū animos in admiratiōe su
spenderet: vt etiā ad inuicē loquerenf. Dixe-
rūt ergo iudei: Ecce quō amabat eū.
Unde ista ostensio amoris demonstrata ꝑ dolo
rē: nisi q fremens τ turbatus lachrymas fudit?
Quidā aūt ex ipsis: Non poterat hic
qui aperuit oclos ceci nati/facere vt
nō moreretur? Nam ipsa confessio iudeoꝝ
cōfundit eos/τ inexcusate accusat si nō credunt
in christū: cum sic fateanf q aperuit oculos ce-
ci nati: τ confiteanf de ipso miracula que null⁹
hominū fecit. Jam ipsi diuine potestatis in isto
argumenta conficiūt: vt si vnū supnaturale po-
tuit facere / q τ reliquū poterat. Sed bene po-
tuit ꝑseruare a morte/qui mortuū fecit iteꝝ redi
uiuū: attamen noluit vt eius potentia fieret oī-
no potentior. Si ad calumniā protulerant hec
verba iudei/q christi esset diminuta potentia:
q̄ vnū possit /alteꝝ nequit: apparebit ilico quā-
tū possit. Si ex animo ꝑtulerūt/iusta est ipsoruꝫ
confusio: iusta eos damnatio seua tenet: si con-
fitētur miraculum q authorem despiciūt/q̄ ad
christum fide nō venisūt. Jesus iterum fre
mēs in semetipso venit ad monumē-
tum. Ingemiuit actus saluator omniū chri-
stus: quibus ostendit amorem pariter τ dolorē
q̄bus assimilatus est nobis. Et iterat actiones
exhibitas ꝑpter nos: vt veritas ipsaꝝ magis i-
clareat. Erat autem spelunca: et lapis
erat suppositus ei. In saxis concauis sic
homo posit⁹ erat/τ saxo desuper premebaf: vt
ex omni parte cognoscamus duriciā peccato-
ris τ obstinatā vitam: quē inferi nō terruerunt
nō allexerūt supna: circūstantia nō eos induxe
rūt in dilectionē τ noticiā creatoris. Merito
data est peccatori sepultura cōsimilis ad caute
lam τ ꝑsagiū similiū futuroꝝ. Et totū humanuꝫ
gen⁹ in hoc mortuo intellexerim: quod inf lapi-
des idolatrie iacebat defossum: maxime genti-
lem populū/q̄ lapides sculptos sua religiōe co-
lebat. Ait iesus: Tollite lapidē. Lapis
supposit⁹ q̄ iubef auferri/duricia est cordis hu
mani: q̄ nisi ꝑcepto dñi auferaf/resuscitari non
potest mortu⁹ in peccatis: sicut scriptū est: In Job.38
silitudinē lapidis aque duranf/scꝫ voluptates
hominū: cū ad peiora semp decurrunt. Et a se-
ipso peccator est immobilis ad peccatū dimit-
tēdū capessendamq̄ virtutē: scriptura dicēte de
impijs: Fiant immobiles quasi lapis. Et quod Exo.15
impossibile dicif apud hoīes/possibile ē apud Mat.19
deū. Dicit ei martha: domine/iam fe-
tet: quatriduanus est. Hanc vocē domi
nus audire cupiebat: ad hoc venire distulerat/
vt audiret fetētē atq̄ quatriduanū in monumē-
to: vt resurrectio mirabilior sequeref. Sed veꝝ
ꝑnunciaf de mortuo q fetet/quod in cadaueri-
bus semꝑ cōtingit: vt etiā ad cadauera referaf
quod Esaias dicit: Et erit ꝑ suaui odore fetor: Esa.3
Nā q̄nto hūana corpa delicatius nutriunf/tan
to fetidius resoluunf. Et alibi de maliciosis in-
terfectis ꝑnūciat: Et de cadauerib⁹ ipsoꝝ ascē Esa.34
det fetor. Porro cunctandum non est/q ex cor
porib⁹ mortuoꝝ huiusmodi fetor ꝑueniat: nam
astantes charissimi abhorrent charissima cor-
pora mortuoꝝ: vt sepe nares cōprimant/ ne fe-
torem olfact⁹ suscipiat: τ cito humare festināt
ne fetor inficiat remanentes. Sed si fetor mor-
tuoꝝ in iniq̄tatib⁹ sentiref: cōuersatio mortaliū
omnino scinderef: nec esset aliqua necessitudo
aut copula seu amor innectens simul conuersa
ri cōsentientes. Sed fetor peccatoꝝ q̄ percipif
τ sentif est vtiq̄ mala fama τ detestabilis actio
τ exemplaris infectio ꝑximoꝝ: cū exemplo vni-
us perperam agentis multi corrūpanf. Nam τ
si verba Esaie traijcianf i aliū sensum/q ꝑ sua-
ui odore fetor adueniat: q̄d dixerim/q̄ q̄nto ma
gis q̄s ad seipm accurati⁹ viuit/tanto amplius
fetet ad ꝑximū: τ infectoꝝ in aīa maleviuēdi pe
stilētia inficiēs ꝑuagaf in plurimos: τ quatridu
anus hic est: vt supra ꝑdiximus. Sed oīs labis
hic aperif confessio: vt velut est q̄dra virtutū/sic
τ q̄dra vitiorum: vt contra prudentiam pro pru
dentia/cōtra iusticiam iniusticia/ɔtra fortitudi-
nē imbecillitas/cōtra temperantiā intēperātia

e regione cõsistat: ꝛ sic ꝑ effectũ maloꝝ quatri-
duanus denũciaꝛ assolitus in peris. Sed quia
martha vel timebat ne dñs sentiret fetorẽ aut
difficultatẽ: audiuit a dño: **Nõne dixi tibi:
quia si credideris/ videbis gloriam
dei.** Hoc est quod ante ꝑdixerat: Infirmitas
hec nõ est ad mortẽ: sed vt glorificeꝛ filius dei ꝑ
eam. Gloria dei ꝛ resurrectio mortuoꝝ non ad
seipm/ sed ad eos q̃ credunt ꝛ beate resurgunt.
Gloria dei potentia est eius quã nihil subterfu
gere põt: q̃ taliter nationi hominũ primo demõ
stranda erat. Porro credulitas ad oĩa bona in
cũctanter est ꝑuia: sine q̃ nemo in se atq3 in alio
videre potuit resurrectionẽ inuisibilẽ a pecca-
tis. Et in hac vita quedã nõ modica est gloria
eripi a criminibꝰ: resurgere a tumulis pctõꝝ.
Tulerunt ergo lapidem male grauantẽ
duricie ꝛ iniquitatẽ. Quĩ sicut in sua natura la
pis est grauis: sic in suo effectu est iniqtas gra-
uior. Hinc dauid formã cõuersi peccatoris acci
[Psal. 37] piens ait: Quõ iniqtates mee supgresse sunt ca
put meũ: ꝛ sicut onus graue grauate sunt super
me. Tolliꝛ lapis situate duricie/ cũ ꝑ ꝑdicatoꝝ
vocẽ auditor aut amore molliꝛ aut timore cõte
riꝛ: aut cũ ꝑdocta homis rõ peccatoris dedecꝰ
nouit/ ꝛ decus virtutis intelligit. **Iesus aũt
eleuatis sursum oculis dixit: Pater
gratias ago tibi: quoniã audisti me.**
Eleuat oculos sursum vt homo/ vnde cũcta bo
[Jaco. 1] na ꝑcedunt: sicut Jacobus dicit: Omne datũ
optimũ ꝛ omne donũ ꝑfectum desursum est. Et
q3 christus homo erat/ se missum a patre ꝛ oĩa
suscipere ab ipso lingua moribꝰ ꝑstatur: ad
hocq3 satagebat: vt sicut erat/ ita crederetꝛ. Et
formã petitionũ ꝑrogat/ cum supplices odas et
gratiarũactiones facit ad patrẽ. Legimus nãq3
saluatorẽ nostrũ pluries suos oculos leuasse in
[Joh. 6] celũ orando ad patrẽ: qñ multiplicauit q̃nq3 pa-
nes ꝛ duos pisces/ ad refectionẽ sequẽtiũ: sicut
tres euangeliste testanꝛ: vt quicquid fit sp̃ualis
alimẽti/ ꝛ etiam quo corꝑaliter viuimus/ habe-
[Mar. 7] mus a patre. Et qñ sanauit surdũ ꝛ mutũ/ suspi-
ciens in celũ ingemuit: vt recta obedientia ꝛ au
ditio veritatis ꝛ oris cõfessio ad salutẽ/ nõ aliũ-
de q̃ de celo ꝑueniat. Et cũ panẽ in sui corꝑis
substantiã secreta ptãte cõuertit (vt testaꝛ eccle
sia) oculos eleuauit in celũ: in designationẽ oc-
culte virtutis/ q̃ nõ aliunde q̃ de descendit: qua
vnũ corpus sumus cũ christo: qua ꝛ possimꝰ in
[Joh. 17] ipsa celoꝝ superna cõscendere. Et cum sui clari-
ficationẽ expetiit a patre/ oculos in celum leua
uit. Sic enim scriptũ est: Et subleuatis in celu3
oculis dixit: Pater venit hora/ clarifica filiũ tu-
um. Quid ad christũ verba ista cõueniunt/ subti
lemus retorquentes in mores: vt qui claritatẽ
appetũt/ nõ terrena postulent/ sed celestẽ: et non
ab hominibus/ sed a deo. Quid enim ꝓdest ad
tempus inter homines clarum fieri/ si a dño nõ
approbamur: si nõ sumus supernis aptati: si su-
perno lumine illustrati nõ sumus: si ab eterno
[Joh. 11] ꝛ celesti patre nõ discernimur? Et cum mortuũ
querit ad vitam/ etiã ad celos oculos erigit: quo
niam inde resurgendi virtus. Pro celo est re-
surrectio ordinata prima siue secunda. Et ne-
mo a sua iniquitate resurgit/ nisi mente feraꝛ in
celum. **Pater gratias ago tibi: quoni
am audisti me. Ego autem sciebam
quia semper me audis: sed ꝑpter po
pulum qui circũstat dixi: vt credant
quia tu me misisti.** Semetipsum declarat
cur gratias egerit: quia vt erat/ sic credi voluit.
Hoc enim optimũ omni nationi iesum credere
missum a deo ĩ nostra carne mortali/ sua ipassi
bili seruata natura. Et q̃ vere sit ipse filius dei:
cõmonefaciens omnibus q̃ in omni gratiarũ-
actione petitiones nostre innotescant apud de
um: ꝛ q̃ anteq̃ exaudiamur gratias referamus/
etiam si petitiones nostre cõtemptui traderen-
tur. Et si ante impetrationẽ docemur gratias ĩ
ferre: quid cum petitionũ nostraꝝ sortimur effe
ctum? **Hec cũ dixisset voce magna cla
mauit: Lazare veni foras.** Remoto la
pide lazarus ꝑut positus erat ab omnibus vi-
debaꝛ: ꝛ idcirco in ordine rei geste facta ẽ illa re-
motio: ne suscitandus alius q̃ lazarus credere-
tur. Nec de fantastico corꝑe potuisset illo ĩ tũc
esse cunctamen: quãq̃ plurimis argumẽtis pro-
bandus esset q̃ ipse resuscitatus q̃ fuerat mor-
tuus. Et cũ ita patesceret oculis intuentiũ/ vo-
ce magna vocatur egredi foras. Uoce magna
a magno. Uoce magna a magno effectu/ a ma-
gno mysterio: ꝑ magno miraculo: pro magno
auditu: ꝑ diuulgatiõe magna: ꝑ memoria ma-
gna. Uoce magna in hanc miserã vitam reuo-
cat mortuũ: q̃ pendens in cruce clamans voce [Lu. 23]
magna tradidit spm̃: quoniã eque magnus mo
riens sicut viuens. Magnus sup vitam: magꝰ
sup mortem: vtriusq3 tenens imperij potestatẽ.
Cũ magna vox ad aliquẽ vocandũ emittiꝛ: aut
nimis distat a vocante vocatus/ aut profun-
de soporatꝰ est: aut circa eũ aliq̃ alij soni perstre
punt: quos vocis magnitudine oporteat supe-
rari: aut a vocãte faciẽ habet auersam: aut intẽ-
te occupatus in aliquo seu aliqua surditate ta-
bescit. Hec quidẽ oĩa peccatoribus huius secu
li vsq3quaq3 cõueniunt: ad quos expedit vt vox
magna pꝰ in effectu q̃ in sono emittaꝛ. Nõ lõ-
ge distant a dño peccatores: sicut in Job scri-
ptum est: Uidi stultum firma radice/ ꝛ maledixi [Job. 5]
pulchritudini eius statim: longe fient filij eius a
salute. Stultus est firma radice/ qui mente de-
cepta in hac vita radicẽ sue voluntatis funda-
uit atq3 firmauit: cuius filij desyderia videlicet
atq3 opa longe sunt a salute: cũ solũ q̃ sunt terre
na sectanꝛ/ a salute oĩm que est christus elongã
tur. Et in psalmo diciꝛ: Longe a peccatoribus [Psal. 118]
salus: q3 iustificationes tuas non exquisierunt.
Etiã ꝑ Salomonẽ diciꝛ: Longe est dñs ab im- [Prouer. 15]
pijs. Sed nõ aliter impij sunt/ nisi q3 a deo elon
ganꝛ. Nã nõ deus ab hominibꝰ/ sed ab ipso ho
mines longe per impietatem effugiunt. Et de
hypocritis ꝛ fallacibus Esaias ꝑnunciat: Po [Esa. 29]

pulus hic labiis me honorat: cor aūt eoꝝ longe
Mat.15. est a me. Quod verbū cōtra scribas ꝛ pharise-
os dñs improperat. Et alibi p Esaiam dñs cla
Esa.46. mat: Audite me duro corde: qui longe estis a iu
sticia. Qui longe sunt a iusticia/longe sūt a chri
sto: qm̄ ipse factus est iusticia a deo. Proinde
opportune voce magna clamaꝛ ad eos/qui tam
longe in suis iniquitatib⁹ a dño recesserūt. Nā
nulla distantia maior ꝙ inter deū ꝛ homies pec
Jone.1 catores. Sopore graui dormiebat fugitiu⁹ dñi
ionas: ad quē excitandū in interiora nauis nau
te descenderūt. Profunde dormiūt/ꝗ dei obe-
dientiā velut ionas effugiunt. Et ascendūt na-
uem euntem in tharsis terrena gaudia explora
re tentantes. Tharsis enim exploratio gaudii
interpretatur. Ibiq; quiescunt: sed dormientes
Ephe.5 mortui sunt. De qbus apostolus ait: Exurge ꝗ
dormis: exurge a mortuis: ꝛ illuminabit te chri
stus. Si dormit/quomō exurget a mortuis? Si
a mortuis/quō dormit aut a dormitiōe resurgit:
nisi qꝛ est mors dormitio/quies videlicet in pec
catis? Sunt etiā nōnulli quoꝝ aures prurīētes
doctores requirunt: qui nō vera/sed placita lo
quanꝛ: a veritate auersi/vanitatib⁹ secli delecta
ti: ꝗ vocem suauē non audiunt/nisi in magnitu-
dine donoꝝ aut tormentoꝝ ineuitabiliū pferaꝛ.
2.Tim.4 De qbus p apostolū ad Timotheū dicꝛ: Erit
em̄ tempus cū sanā doctrinā nō sustinebūt: sed
ad sua desyderia coaceruabunt sibi magistros
prurientes auribus. A veritate qdē auditū auer
tent: ad fabulas aūt cōuertenꝛ. Aliqd male do-
ctrine pstrepit in auribus hominū/cū contem-
ptui habeꝛ sana doctrina: neq; ab auditoribus
sustineꝛ. Et ꝗ querunt magistros hūanis auri-
bus delectantes/vocē audire nolunt sensib⁹ ad
uersantē: ꝛ illecti vanitatib⁹ seculi/a ṽitate au-
ditū auertūt: ꝛ cōuertunꝛ ad fabulas impertinen-
tes: ad illas videlicet narrationes/ꝗ nec habēt
nec habere possunt aliquid deo dignum. Hos
sic supatos expedit magna voce supari. Facie
quidem auersam habent/ꝗ cōtumaci animo pa
cta diuina seruare cōtemnūt: de qbus p psalmi
Psal.77 stam dicꝛ: Auerterunt se ꝛ nō seruauerūt pactū
quēadmodū patres eoꝝ puersi sunt in arcū pra-
uum. Cōtemnūt pleriq; diuina seruare pmissa
pessimoꝝ viā animo ꝛ morib⁹ imitantes: ꝛ con
uertunꝛ in arcū prauū. Prauus est arcus/a quo
spicula recte nō pdeūt: ꝛ a quo in amicum velut
inimicū sagitta dirigiꝛ. Sed hec nō est arc⁹ pra
uitas/sed intendētis. Qui em̄ pcunt quē debet
ptegere/eū odit quē debet diligere. Et iusto in-
iusticiā parat/ꝛ damnandū impiū liberat a per-
ditione: velut iudei p qbus hec pphetata sunt
iustū christū tradentes exitio/barraban impiū
liberantes. Cōtra quos etiā p Hieremiā dñs lo
Hiere.2 quiꝛ: Et verterūt ad me terga ꝛ nō facies/ cum
docerē eos diluculo ꝛ erudirē: ꝛ nollent audire
me vt acciperēt disciplinā. Semp em̄ contuma-
ces ꝛ peruī faciē/scꝫ verā cognitionē a domio
auertūt: ꝛ terga vertūt/diuina dogmata audire
nolētes: de qb⁹ p aliū pphetā dicꝛ: Et noluerūt
attēdere: ꝛ verterūt scapulā recedētes: aures su Zacha.6
as aggrauauerūt ne audirēt. Et cor suū posue-
rūt vt adamātē ne audirēt legē. Proinde sic fa
ciem auersam habentib⁹ magna voce clamare
expedit: vt faciē ad dñm vertāt/terga reuertāt.
Et ꝗ occupanꝛ in nimia sollicitudine negocio
rū mūdi/magna voce indigenꝛ vt auellanꝛ: a ꝗ-
bus velut a vinculis irretiti sunt. Nam occupa
tio magna creata est oib⁹ hominib⁹/ꝛ iugū gra
ue sup filios adā: ꝛ a die exitus de ventre matris
eoꝝ vsq; in diē sepulture in matrē omniū. Sed
nec a deo creatā credamus occupationē ꝗ pec-
catū habet: sed ideo creatā/quia de nihilo exor-
tā: ꝗ nihil aliud est nisi quedā mentis distractio
ꝛ illaqueatio anime/suffocatio spūs: ꝗ illa ꝗ salu
tis sunt cogitare aut audire non sinu: ꝗ aut sub
specie necessitatis aut p curiositatē aut p dāna-
tā cupiditatē animū implicat. Hec super filios
ade / scꝫ sup homines peccatores velut iugum
graue pessundat: ab eo die quo nascimur quousq;
moriamur. Sed ideo criminosa: qꝛ voluntate
ppria cū illa ptrahimur: ac p hoc ad magnā oc
cupationē abigendā magna oportet voce cla-
mari. Porro pniciosa surditate tabescūt: nō ꝗ
nō audiunt aurib⁹ corpis/sed ꝗ mentis auribus
veritatē audire nō student: sed si aurib⁹ corpis
sermones pcipiunt/abiecta obedientia iussa nō
faciunt. Nulla surditas maior ꝙ inobedientia
designaꝛ: iuxta quod dicꝛ: In auditu auris ob Psal.17
edivit mihi. Et alibi: Audiā quid loquaꝛ i me do Psal.84
minus. Et samuel dño dicebat: Loquere dñe 1.Re.3
qꝛ audit seruus tuus. Ecōtra de reprobis dicꝛ:
Et nō audiuit populus meus vocē meā: ꝛ israel Psal.80
nō intendit mihi. Et de audientibus ꝛ non fa-
cientibus p Ezechielē dñs querulaꝛ. Audiunt Ezechiel.33
sermones ꝛ nō faciunt: in canticū oris sui ver-
tunt illos. Et p Esaiā de pniciosa surditate do
minus clamat: Quis surd⁹ nisi ad quē misi ser- Esa.42
mones meos? Igiꝛ in hoꝝ maloꝝ designatio-
nē voce magna christus clamauit ad lazarum:
hos em̄ criminosos magnis vocib⁹ expedit ex-
citare. Et siquidē vox magna cū pfunde deter-
ret: nisi cōuersi fueritis gladiū suū vibrauit/ar- Psal.7
cum suū tetendit ꝛ parauit illū. Et cū manda-
ta moysi diceret p cōtēptoribus statim adiecit:
Ego sum dñs de⁹ tuus fortis zelotes. Et i psal- Exo.20
mis claret aperte vox magna eius in cōminati-
onibus eius. Cōuertanꝛ peccatores in infernū Psal.9
oēs gentes ꝗ obliuiscunꝛ deū. Pluet sup pec- Psal.10
catores laqueos: ignis/sulphur/spūs pcellaꝝ.
Vox domini confringentis cedros. Tu vo de Psal.28
us deduces eos in puteum interitus. Et plena Psal.54
est scriptura in cōminationibus dñi: ex quibus
velut ex magna voce oportet peccatorem sepul
tum in vitiis reuocari. Magna in pmissiōibus
vox christi/cum penitentiā agentibus regna ce
lestia pmittunꝛ. Agite penitentiā: appropinqꝫt
enim regnum celorum. Vox magna contra vi-
tia magna: magna pro virtutib⁹ magnis. Vox
magna a magno: quia magnus dominus ꝛ lau
dabilis nimis: ꝛ magnitudinis eius nō est finis:

tam in penis ꝙ in beatitudinibꝰ magnis. Ueni
foras q̄ male infra vitia iacebas. Ueni foras in
lucem/q̄ tenebris obuolutus eras. Ueni foras
in publicū/q̄ occulto operabaris iniqua. Sem-
per occulta nōnulla vitia petunt. Ueni foras q̄
iacebas cōpeditus in carcere. Liquet de chri-
Esa.43. sto ꝓphetatū esse: Educ foras populū tecū: vt
ab omnibꝰ malis eductus q̄ sustinebat in car-
cere/palā publicā dei bonitatē aspiciat. **Et sta
tim prodijt qui fuerat mortuus.** Be-
ne statim ꝓdijt ad vocē magnā imperij magni.
Nam deus dedit ei vocem virtutis: vt qsi im-
perat/tanta velocitate creatura obediat: vt vix
ab obedientia discernat imperiū. **Ligatꝰ ma
nus et pedes institis: et facies eius
erat sudario ligata.** Omnia hec in mira-
culo augmentum efficiunt: ꝙ statim ꝓdijt mortuus
anima reuocata de occultis sedibus: ꝙ ligatis
ambulat: ꝙ velatis oculis venit in publicū: ꝙ fe
tor q̄ timebat abcessit. Quanta sunt ꝛ qualia in
cōmoda peccatorꝫ? Ligat manus/ne quippiam
boni faciat: ligant pedes/ne que sunt bona de-
syderet: pedes siquidē ad affectus ꝑtinent. Ue-
lat faciē/ne q̄ sunt agenda cognoscat. Ponitur
in tumulo: sepelit in sceleribus: vndiqꝫ lapide
clauditur: ex omniuerso in alio indurat: vt ex se
aliquid nequit: sed possibilia sunt oīa diuine po-
testati. **Dicit eis: Soluite eum: et sini
te abire.** Apostolis ꝛ discipulis dicit: ꝛ myste
riū absolutionis hic consecratū est. Nam pri-
mo christus peccatorem in animo suscitat: de-
inde sacerdotibꝰ traditur absoluendꝰ. Nā si ꝑ
mo nō suscitaret a christo in anima/sacerdota-
lis absolutio frustra ꝓdiret. Hinc ignorantia
oēs detinemur/an q̄ verbo sacerdotis absoluit
sit suscitatus a christo in anima: ꝙ si vtrumqꝫ in
idipsum cōuenit/nulla sit de absolutione cūcta
tio. Si alterꝫ seu neutrū defuerit/adhuc mortuꝰ
fetet ꝛ iacet in tumulo: Quis ex vera penitudi-
ne aīe christus sepe resuscitet: vbi absolutionē
sacerdotū impossibilitas adimit. Et libero ar-
bitrio redditur absolutus cum sinit: vt non ne
cessitate/sed voluntate libera se compescat a vi
tijs: ꝛ amator fiat possessorqꝫ virtutū. **Multi
ex his qui aderāt/viso miraculo cre
diderunt in christum.** Multi iuerunt ad
narrandū phariseis ꝛ scribis: vnde secutum est
perniciosum consilium: Collegerunt ergo pon
tifices ꝛc.

¶ De eiectione demonis cui nomē legio: secundum Mattheum/Marcum et Lucam. Capitulum XVI

Inimicis demonū christus nō nature q̄
spūs sunt: sed ipsorꝫ peruerse voluntati q̄
se a domino auerterūt: mūdo degens se
pe obuiam habuit suo secreto dispensationis
mysterio: quo eos ad seuenire cogebat: aut quia
christū euitare nō poterant tanq̄ eorꝫ dominū:
quem nondū in deitate/sed eciā nūc eos in hūa-
nitate terrentem sentiebāt. Nā cū peruenisset ad
terrā gerasenorꝫ/que est cōtra galileā ꝛ de naui
egressus esset ad terram **occurrit illi qui-** Mat.8.
dam vir spū immundo/qui habebat Mar.5.
demoniū. Jam temporibus multis ꝛ vesti- Lu.8
mento nō induebat: neqꝫ in domo manebat: sꝫ
nocte ꝛ die in monumentis erat. Et multis tem
poribꝰ demon arripiebat eū: ꝛ nemo poterat il
lū domare: ꝛ vinciebat catenis/ꝛ cōpedibus cu
stoditus: ꝛ ruptis vinculis agebat a demonijs
in deserto clamās ꝛ ꝑcidens se lapidibꝰ. Inter
rogauit aūt illū iesus: Quod tibi nomē est? At il
le dixit: Legio. Quia intrauerūt multa demōia
in eū. ¶ Ne plixior materia sit loquendi/ q̄d ser
mo literalis ꝛ allegoricus habeat sileat. Insi-
nuat ista legentibꝰ/quales homines demon ef
ficiat cū ceperit eos possidere: ac q̄ sunt demo-
niaci homines/cū ipsi sibiipsis facti demones:
quoniā nullus demon magis impugnat homi
nē ꝙ ipsemet: cū supbia sua i semetipso fuerit de
prauatꝰ. Eijcit vestimentū a seipso/cōcussus a
demone vel a se: vt illā habeat nuditatē quā ꝓ
toplasti ꝑ inobedientiā incurrerūt: gratia dei ex-
poliati/ꝛ a felicitate paradisi eiecti. Sed hāc nu
ditatē agitatione demonis factā/illā impuden-
tiā dixerim/qua homo peccare nō erubescit: iu
xta quem sensum hierusalē ꝑ ꝓphetā a dño in-
crepat: Frons meretricis mulieris facta est ti Hiere.3
bi: noluisti erubescere. Sepe q̄dem damnati ho
mines in tantā impudentiā veniūt: vt neqꝫ pro-
pter deū omniū inspectorē/quē latere nihil pōt:
nec ꝓpter angelū nostre custodie deputatū in-
tus in cōscientia: nec ꝓpter homines exterius
pudeat detestāda mala cōmittere: cū sepe homi
nes dei timore reiecto ne ab hoibꝰ erubescētiā
patiant/pperam agere reformidant. Sed cum
abiecerint pudoris habitū/in eā scelerationē de
ueniūt: vt in rebꝰ pessimis glorient. De q̄bus ꝑ
Salomonē dicit: Letant cū malefecerint: ꝛ ex- Prouer.2
ultant in rebus pessimis. Quid autē est non in-
dui vestimēto: nisi non frenari pudore/spoliari
decore nature/nudari gratia/exui honore indi-
te rōnis/ similē bestijs fieri: q̄ agūt oīa sine ru
bore. Nec iste manebat i domo/sꝫ in sancta ec
clesia dei: quā sanctitudo decet: nec infra con-
scientiā habitabat: ne ab ipsa interdum cōpun
geret ꝛ resiliret a malis. Fit ꝓtinus in peruer-
sis/vt ꝓpriam conscientiā magis effugiant q̄
iudiciariā potestatē. Sed habitabat in monu-
mentis/in opibus mortuis obuersatus/ nocte
ꝛ die: vt tenebrositas peccatorꝫ ꝛ penarū eum a
malo nō auerteret: neqꝫ dies veritatis ꝛ luminis
ad meliora cōuerteret. Erat aūt in monumētis
scꝫ mortuorꝫ imitatus exempla. Semp enī de-
prauatus homo sibi querit exēpla malorꝫ: vt li-
berius agat quod male disposuit: vt sibi socios
inuenisse videat: ne singularis appareat in pec
catis. Querit malus exempla malorꝫ/ qbꝰ possit
esse deterior: non bonorum/quibus posset resi-
liens a malis ad meliora conuerti. Erat in mo-
numentis: sed nec vnde dicta sunt monumēta
captabat. Et ad exaggerationē iniquitatis ma
lorum cedit/ꝙ sepulturas hominū cognoscen-

tes: socios ⁊ coeuos mori cōspicientes: necnō
sepe deferentes ad tumulos cadauera mortuo-
rum: nec sic aliquando compunguntur vt a ne
phandis operibus resipiscant. Hic vir multis
tēporibus ex diuturnitate temporis detentus a
demonibus erat: ⁊ multis temporibus videlicȝ
multis horis: sed interpolatis horis demon ar
ripiebat illum: quoniā multi sunt qui longa cō-
suetudine tempoꝝ a cōsuetudine sathanica de-
tinentur: sed fit intercapedo temporis / vt actu
semper ad mala nō defluant: sed nequaꝗ̄ in dis-
positione mala intercapedatur / vt multis horis
nō exagitet peruersa voluntas: ⁊ in effectū de-
ducatur mala facultas. O ꝗ̄ male iudicatur de
arrepticijs corpore: sed ꝗ̄ pessime iudicatur de
his qui mente continue a diabolo sunt arrepti.
Crudele spectaculū / videre hominem a diabo-
lo arreptum. Grande ludibriū ⁊ incomparabi-
le malum / videre hominē a seipso arreptū: immo
excepta natura ⁊ possibilitate penitēdi / ꝑ omia
demonē factum. Et clamans se lapidibus con-
cidebat. Verbo confuso ⁊ duris lesionibꝰ se ver
berat deprauatus. Ad cumulū mali meriti omi-
no accedit / ꝙ homo semetipsum confodiat. Ne
mo enim malus ab alio ꝗ̄ a seipso amplius ledi
tur. Et mira summi desponsatoris vindicta in
peruersis hominibus agitur: vt ex peccatis ilico
per penitentiam nō deletis semper in peiora la-
bantur: vnde crudeliter crucientur / ⁊ plectātur
pena mentis anteꝗ̄ dolores cum demonibus
subsequantur. Vinciebatur catenis scȝ legaliuȝ
preceptorum: ⁊ compedibus eterne promissio-
nis ligabatur / ne laberetur in malum. Semper
fuerunt apposita humano generi diuina prece
pta siue in originali iusticia / siue in lege scripta.
ne homo a deo dissiliens ꝑ peccata deflueret: q̄
quedam catene sunt animā inuisibiliter vincien
tes. Et compedes appositi sunt pedibus / scili-
cet affectibus nostris diuinaruȝ retributionū:
quoniā in custodiendis illis retributio multa.
Nunꝗ̄ deus gratis mandata dedit quibꝰ liga-
remur: vt non retributiones adijceret quibus
beatificaremur. Nec aliquando catenis eter-
ne damnationis nos terruit delinquentes: quin
⁊ compedibus custodiret alte retributionis iu
ste viuentes. Magna sunt ista quibus redima-
mur a malis / custodimur in bonis: quibus diru
ptis deprauatus a demonijs ad loca deserta ꝓ
pellitur: non vt penitentiā agens viuat solitarie
in deserto: siue vt aptius diuinis cōtemplatiō-
bus vacet: vt multos legimus sic fecisse: sed vt
liberius peccet / vt steriliter viuat / vt reprehen-
sorem nullo modo patiatur: vt deo relicto nec
hominū vereaꝫ aspectus. Sed potius ad ostē-
sionem eius quod patiaꝫ in deserto a demonijs
agebatur: vt desertus a deo deserens primo de
um / desertum demonū agitatiōe incoleret. Et
mira obstinatione in homine agitur / si catenas
⁊ vincula in vltione delinquentium apponan-
tur: ꝙ sic ille deprauatus animo contumaci di-
rumpit atqȝ contemnit. Et nemo poterat illuȝ

domare. Desperata peruersitas ⁊ obstinata cō
ditio / ⁊ inferior bestialitate ferali. Nam seuissi-
me bestie arte quadam placida sepe ab homini-
bus domantur: ⁊ ad manus hominū mansue-
scunt. Et homo iam in similitudine demonū fa
ctus: immo vt de iuda christus asseruit: nō spi-
rituali natura / sed animi prauitate in diabolum
cōmutatus: vt nullis terroribus nullisqȝ minis
nulla christifera doctrina valeat edomari. Sed
nemo domat quē deus despexit: neminē despi-
cit nisi qui diabolo factus est similis. Inter-
rogauit autem illum iesus: Quod ti
bi nomen est: Non interrogat nesciēs qui
oīa nouit: sed quia multa turba sequentiū fretꝰ
erat: innotescere voluit quanto malo isto ꝓme-
baꝫ: vt porrectum beneficiū amplius efferenꝫ:
⁊ notū fieret nō sup vnū demonē tm̄ gerere po
testatem / qui poterat expellere legionem. Cui
ille dixit: Legio. Quia intrauerunt
multa demonia in eū. Confundanꝫ q̄ di-
cunt demonia esse corporea: cum vna legio de-
monū vnū hominem inuasisset. Est enim legio
sex milia sexcenti sexaginta sex: vt per senarium
numerū millenarius / centenarius / denarꝰ mul
tiplicetur: ⁊ ipse in suis vnitatibus subsistet. Qui
numerus solus infra denariū ꝑfectus est: in su-
is equalibus partibus nil amplius vel minꝰ se
ipso resultās: vt ex omnibus malis genus hūa-
nū aduertamus fuisse cōpletū: quē demones in
sua deditione suscipiunt: aut quē ꝑter demōes
sua se quisqȝ volūtate deprauat. Quod ibi duo
in alio euangelista dicanꝫ: de vno in alijs tanꝗ̄
de famosiori fit mentio. Sed hi duo serui erāt
nimis: nō natura scilicet humana que seua non
est / sed crudelitate demonū. Inducunt ꝓmus
homines in seuitatē: vt nō solum in seipsis / sed
etiam in proximos operanꝫ iniquitatē. Vt ne
mo posset transire per viam illā. Ma
xima seuitate agitur / vt deprauati etiam bonis
prestent impedimenta virtutis: cum quibꝰ viaȝ
salutis ꝑagrare tentauerunt. Hoc est oīs in-
tentio demonū in seipsis ⁊ membris que possi-
dēt: vt per viam vere vite nullus incedat. Hoc
cū terroribus tyrannoꝝ / hoc cum pseudo predi
catoꝝ / hoc cum assiduitate tentationum effici-
unt: ⁊ alijs subtilioribus argumentis / que illis
ad scientiam nulla deficiunt. Qui exclama-
uerunt: Quid nobis et tibi iesu fili
dei. Venisti ante tempus torquere
nos. Vox est ꝙ nulla ꝯuentio christi ad beliaꝫ
sed est omnino christi autoritas sup eoȝ: a quo
ante tempus a demonibus expectatū conque-
runtur se tortos. Expectabant demones salua
torem venturum ex vaticinijs prophetaꝝ / ex sā-
ctis patribꝰ q̄ tenebanꝫ inclusi apud inferos: in
quos iuxta ipsoꝝ seuitiā penaliter deseuire nō
poterant: etiā quos vere nouerant post tempo-
rum spacia liberandos: sed tempus liberatiōis
ipsoꝝ ⁊ totius generis hūani ignorabāt. Pro-
inde velut de nimia tpis festinatiōe queruntꝫ / ꝙ
ante sic valide torquebanꝫ. Ad torturā ꝓmus

ipsoꝝ deputāt: cū inferre nō possunt hominibus demones. Et adiurauit scʒ iesum vnus illorū. Adiuro te per deum ne me torqueas. Confitebat̃ filiū dei esse: nihilominus tamen tanꝗ hominē adiurabat/ne torqueret̃ expulsione ab homine. Ac ꝑ hoc demones tacere non potuerunt: quin ꝯfiterent̃ vtrāqꝫ in christo naturam. Nā hic demoniacus adorauit vt deū/ ꝯfessus est filiū dei: nunc vero vt hominē adiurat ne torqueat: deum enī ꝑ deū neqꝫ ꝑ patreʒ filium diabolus adiuraret. Et cum eis mandasset egredi: alia rogamina submiserunt dicētes: Si eijcis nos hinc/mitte nos in porcos: nec nos expellas extra regionē: aut mitte in abyssum. Nollēt demōes separari ab hoībus: ꝗuis vniri nequeāt humane nature: sed nec ab eoꝝ vexatione cessare nec dimittere illā regionē seu ꝓuinciam siue animam quā norūt eoꝝ moribus aptā: quā suis vitijs imbuerūt: nec retrudi in abyssum ante multā damnationem hominum: vbi sunt in fine seculi perpetuo religandi. Et si ꝓpellunt̃ ab hominibus idolatria omnino abiecta ac errore depulso: ꝙ statim immūdos homines carnaliterqꝫ viuentes valeant possidere. Quod et factuʒ est: non ipsoꝝ merito exauditi: sed demerito immūde viuentiū ingredi eos ꝑmisit. Equidē erat ibi non longe magnus grex porcorū pascens: in quos permissione christi demones sunt igressi. At vbi hoc factum est/impetu vadens grex precipitatus est in mari. Magnus terror sup capita christianoꝝ positus est: ꝙ ab idoloꝝ cultura sunt liberi: ne ob carnalitatem ꝛ terrenorū immundiciā a demonibus possessi submergant̃ in mari damnationis eterne. Fit plerūqꝫ in hominibus vt vitiū pellat̃ a vitio: ꝛ si nō a depulso pena sequat̃/saltē a succedente succedat. Nā si pena non sequit̃ ex vitio: quod aut penitendo aut carendo deiecit: torquebat tñ pena ex ipso quod in anima suꝑuenit. Et mirū ꝗdē ꝙ hec legio creaturā rationalē suffocare non potuit: irrationalē vero in aquaꝝ ꝓfūdo submersit. Nec submersus grex porcoꝝ quia legio egressa fuit ab homine: sed quia in illū ingressa. Nec merito exauditi sunt demones: quoꝝ ꝗuis sit bona natura et permissio dei iusta: voluntas tñ semꝑ ad mala ꝓtendit̃. Sunt quidam qui temptant̃ nō subuersa ratione et conscientia incessanter repugnante. Sunt quidam in quibus omnis obruitur ratio: deprauatur conscientia: bestiarum more semꝑ ima respiciūt: velut porci carnaliuʒ volutabris delectantur. His ꝓcipitium iure ꝓprie deprauationis debet̃. Non autem sentiendum ꝙ ex libera ratione vnius alteri culpa seu pena ꝓueniat: ꝓprijs meritis atqꝫ demeritis super homines iusticia diuina decernit. Siquidem a legione demonum liber cōsedit ad pedes iesu virtutē deitatis in humanitate adorans: humiliatus ad obedientiam ꝓceptoꝝ christi: quiescēs sub eo velut refugio mortalibus ꝛ vitiosis omnibus constituto: vestitus ornamēto virtutum ꝛ gratie: sana mente refulgēs: vbi sanatiuaꝝ virtutū/fidei/spei/ charitatis trinitas demonibus expulsis quiescat. Proinde liber a vitijs/a demonibus alienus/ꝯsedit ante dñicos pedes: vestit̃ pudore peccādi: ꝛ mētis sanitate letat̃.

¶ De curatiōe paralytici depositi ꝑ tectū ante pedes iesu christi: secundū mattheū/marcū et lucam: Ca. XVII

Ob gratiā soli christo cognitā ipse palam factus mundo/ciuitatem capharnaum sepius visitauit: illam illustrans miraculis atqꝫ doctrinis: vt sua ex frequentia diceret̃: ꝛ nazareni sibi improperatiue dicerēt: Quanta audiuimus de te facta in capharnaum: fac et hic in patria tua. (Lu.4) In qua dū esset in vna domoꝝ ipsius ciuitatis: Et conuenerūt ad eum multi: ita vt nō caperent neqꝫ ad ianuam. Et loquebatur eis verbum. (Mar.2) Ubicūqꝫ christus aderat/fide attrahebat deuotos: ꝛ curiositas et occasio multos impellebat ad euʒ: ꝙ sepe in domibus cum doceret esset ad inuicē coartatio: nec aduenientiū locus capax. Et conuenerūt ad eū multi: ita vt non caperent neqꝫ ad ianuam: ꝛ loquebat̃ eis verbum. Sed cōmutato grāmaticorum vsu hic euāgelista seu interpres locutus est vt actum nominis transferret in verbum versa subintellecta vice. Sed neqꝫ ad ianuam tracti desyderio audiendi. Et ipse intrinsecis ꝛ extrinsecis loquebatur verbum. Et si non omnes diuine visionis/dei verbi tamen possunt esse participes. Et si non omnes aspiciunt: audire siquidem possunt. Multi ꝓtinus in domo cum domino: multi expectant ad ianuam. Baptizati et cathecumini dinoscuntur in his: contemplatiui et actiui/quieti et sollicitudinibus intendentes/penitentes et peruenire cupientes. Minor siquidem multitudo in domibus/semper cum domino assistit/ꝙ in planicie/ꝙ in montibus/ꝙ in templo/ꝙ in vijs: non tamen ex hoc virtutes conclusit in artum: vt quod vni aut pluribus ꝑ omnibus dixit. Sed non omnis multitudo sic properat propinquare Jesu: nec se infra septa parietum retinere/atqꝫ moribus claustralibus viuere/faciliori actiōe atqꝫ libera pluries sunt imitantes. Et cum protenderetur sermo diuinus: fides adduxit homines indigentes. Et venerunt ad eum ferentes paralyticum/qui a quatuor ferebatur. (Mat.9. Marci.2 Luce.5.) Impotentia est hominis sic infirmi qui baiulabatur ab alijs. Dissolutionem membrorum habet inferre infirmitas paralytica. Amplius anteʒ morum illa inuisibilis ꝙ ista designat. Sed defertur a quatuor ante archiatrum supra naturam et artem male habentes curantem. Quatuor sunt in corpore elementares qualitates: ignea/aerea/aquatica ꝛ terrea: quibus accōmodata similitudine anima insignit̃. Nam ex terra timor: quia ꝑ ceteris elemētis grauior terra. Pre cūctis affectiōibus timor aīaʒ grauat: ꝙ

nis et multi pōdus anime amorē afferāt: quibus nō e regione ꝯsisto. Sed timorē grauius et pam plius et acutius dixerim pōderare: in quo finis ꝑ dona descendēdo ꝯstituit: et ab ipo velut ab imo
Esa.11. ascendēdo incipit: sicut in Esaia scriptū est: In ꝯnumeratiōe donoꝝ ꝑ descēsum desinit in timorē: ꝑ ascēsum exordiū est ab ipso. Quiteste psal-
Psal.110. mista initiat ad sapientiā: qꝛ initiū sapientie timor domini. Et intellectus est bonus omnibus facientibus eum. Acsi sine timore verus esse nō possit sapiētie intellectus: velut pars vitalis panis apponit timor ei qui gradi voluerit viā no-
Eccl.15. uam: sicut scriptū est: Cibauit illū dñs pane vite et intellectus. Et sine intercessione cōnectitur: et aqua sapientie salutaris potauit illuz: vt timor sapiētie velut aque terra subdat. Sz nec dono-rum ꝯterendus ordo hic querit: sed tantū in illis quatuor delatoribus ipse pmus et infimus. Cui secūda mentis affectio aut affectuis qualitas supest: vt sapientia sit in voto ad timorē subsequens velut ad terram aqua. Et cū aderit sapientia intellecta in aqua claritatis: bonoꝝ ꝯtēplatio supuolitet velut aer superfert aque. Cui substantia ignei elementi supponit: ipsa videlicet charitas que oībus supcellit. De siqdē qualitates sunt paralytici, scilicet male ethici hominis delatrices: submittentes eū ante humanatū deū: vt ipsum sanet potentia deitatis. Mysterium ꝓtinus non mediocre ad consyderandum affert: ꝙ sup tectum ascendūt sub quo christus auditoribus dogmatizabat, iesu facti corpe superiores: quoniam ipse omnibus factus inferior, portans super se omnium nostroꝝ sarcinam
Esa.53 peccatoꝝ: cum deus posuerit in eo iniquitatem omnium nostrum: et vere languores nostros ipse tulit: et dolores nostros ipse portauit. Nā exēplo videmus oneriferū animal salino supposito subijci: nec tamen salinū ex natura deterius. Et tectū detegere occulta est manifestasse peccata: quibus detectis inuenit iesus, velut sacramentis in inferioribus partibus istis inclusus. Igne decoctas ex luto fictas remouere tegulas: vt ipsis remotis deorsuz submittat moribꝰ dissolutus ante ꝯspectum dñi saluatoris. Ex terra quippe fiūt tegule a tegēdo dicte: ex qbus super positis domibus dicit tectū: inferiores atqꝫ intraneas partes domus tegēs: Et decoquuntur igne: ne imbribus celo delapsis in lutū resoluātur. Tegule qdez tegentes christū igne decocte figure sunt et ꝓphetie de ipo ab ipo igne spūssācti solidate: qbus detectis deuenit ad christuz.
2.Corin.3. Nam et apls dicit: Cum transieris ad christuz auferet velamen. vt sit cōuersa locutio: Cum aufert velamen, transit ad christū. Et cum submissus esset paralyticus a delatoribus ante iesum: [vidēs iesus fidem illoꝝ dixit paralytico: Cōfide fili: remittunt tibi peccata tua]. Nō ꝑ peccatis remittendis: sed ꝑ sanitate corpis paralyticus inferebat. Sed christus semꝑ supbonus et meliora exhibet petentibus ꝙ rogatus: et ex fide inferentiū ꝑus sanauit animam ꝙ donasset corpi petitā sanitatē: vt ex peccatis cognoscere tur adesse illa turpis infirmitas ꝓpter quā aut patris: et vt ostenderet ꝑus animaꝝ ꝙ corpoꝝ qrēdam esse salutē. Sed opprimit sepe mentē tenet hominū sensus: vt cū conturbatus extiterit, prius sibi ꝙ anime qrat adesse medelā. Sed amator hominū christus conferendo docet quid in donis pmo sit ab ipso petendū: cū sanitati corporis sanitatem anime ptulit: et in remissionem peccatoꝝ. Necnon et potestatem suam ex hoc ostendere voluit populis et illis scribis et qui ad erant phariseis: vt subsecuta murmuratio manifestat. Nam et ecce quidā de scribis dicebant intra se: Hic blasphemat. Quis potest dimittere peccata, nisi solus deus? Optime iudicāt: quia nemo nisi deus peccata dimittit: sed a vera credulitate deficiūt: quia christū deū esse non credūt. Et nō credentes iuste decernūt ipsum appellādo blasphemū: esset enī si peccata dimitteret, nisi deus esset. Nā blasphemia maxime est in deū, si quispiā homo dei sibi arroget potentiā. Necnō cōparādo ad inuicē sue ptātis effectus, ꝑus ꝯstituit anime sanitatē. Proinde sequit: Et cuz vidisset iesus cogitationes eoꝝ: dixit eis: Ut quid cogitatis mala in cordibus vestris? Quid est facilius dicere: dimittūtur tibi peccata tua: an dicere: surge et ambula? Uidet cogitationes atqꝫ cognoscit anteꝙ ꝑ verba formentur: qꝛ omne cor intelligit ab illo: et malas cogitationes arguit anteꝙ exprimant: vt cognoscamus etiā mala cogitādo peccare. Sed nulla cogitatio peior ꝙ male sentire de christo. Attn facilius est dicere: dimittunt tibi peccata: ꝙ impotentez hominē mēbris oībus sui corpis dissolutum ab egritudine liberare. Et vnum hoꝝ visibiliter, et aliud inuisibiliter agitur: vnū in anima, aliud in corpore perpetrat. Sed vt credatis me in anima veram habere potentiam: etiam in rebus inuisibilibus inuisibilem potestatē: in corpore visibiliter ostendendo virtutē: Ait paralytico: Surge et tolle lectum tuū et vade in domum tuam. Et surrexit et abijt in domum suam. Ostendit signo visibili quod inuisibiliter potest: et difficilius est ꝙ homo quem purum me creditis, ab incurabili languore sine peritia medicorum sanet hominem: ꝙ ꝙ deus quem me nō creditis, peccata dimittit. Et vt credatis quia filius hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata: paralyticus iste sanus coram vobis astabit: vt me deum et hominem pariter esse credatis. Gestum in scriptura comperimus: vt ad credendum rem vere incredibilem res incredibilior prerogetur: et ad credendum id quod diuina virtute inuisibiliter agitur, miraculum vt supra naturam factum visibiliter antecedat. Inuitatoria quodāmodo sunt ad virtutem inuisibilē ostendendā, miracula que foris agunt. Si vero maius est quod in anima fit ꝙ in corpore

ꝑ eo ꝙ ipsa corpe melior: nihilominus magna introductio est ad potestatẽ filij hois credendã/ ad dimittẽda pctã hoibus sup terrã: id quod in corpe paralytico actũ est: qꝛ illud solius ẽ dei: cuius virtute sacramẽtales hoies etiã peccata dimittere videnł: istud vero solius hois videbał ab his q̃ eũ tantũ hominẽ existimabant. Et ista saluator in hoibus venabał: vt deus ⁊ homo inuisibilis ⁊ visibilis crederet. Ac ꝑ hoc inuisibilem inuisibilis sue potestatis effectũ in anima remittẽdo peccata: ⁊ sue inuise virtutis visibilẽ effectum monstrauit in corpe. Sed nec iussio huiuscemodi a mysterio vacat: ꝙ paralyticus iubetur surgere: grabatũ suũ tollere: in domũ suam ire. Male iacebat in hũanis atqꝫ tempalibus ⁊ terrenis q̃ a dño eterno surgere iubeł ⁊ grabatũ tollere: vt secũ ferret memoriam coꝝ in quibus egre delectatus est dei lege contempta. In domũ suam ire iubeł: vt septꝭ parietalibus legibus celestium mandatoꝝ/ fundatis in fidei fundamento/ desup tecto charitatis imposito/ firmatis portaꝝ seris ne ingrediał hostis: exeat q̃ dilexit: securus cõsistat: ⁊ amplius non vageł in latitudine seculariũ plateaꝝ. Quod cuꝫ fecisset cũ timore magno est admiratio ⁊ glorificatio in turbis vulgaribus subsecuta: quia supra vsum ⁊ rationẽ/ naturam ⁊ artẽ videbant homini potestatẽ diuinitus esse donatam. Homo dumtaxat existimabał christus ab his que vltra hominez ⁊ hominis naturam cogitare nõ nouerãt. Proinde velut si accepisset ex omni se potestatem a deo miracula faciendi: glorificauerũt dantẽ dominũ deũ: cũ ex hoibus talia faciendi nulla possit esse potestas. Indecens ꝑ parte videbatur quod ferebał in laudem: si christus existimabatur quod erat/ videlicet deus et homo: qꝛ deus pater deo filio nihil tempaliter contulit/ sꝫ eterne generauit. Sed si tm̃ credebał homo: magnificatio vtiqꝫ vera erat: quia miracula supra naturã facere a seipsa natura non obtinet: nec alicui vigore aut nature ordine noscił esse tributũ nã supra id quod experimento rei scił/ miraculãdi est concessa facultas.

¶ De sanatiõe filij reguli secundum iohannem tantũ. Ca. XVIII

Spes ⁊ refugium omnium christus factus est: in quem q̃ sperauit/ nunq̃ ɔfusus est: ad quem qui refugiũ fecit/ iusta petita ꝑ voto ⁊ ꝑ vtilitate reportauit. Qui ob hãc causã in hũc mundũ venit vt agnosceređ/ q̃rereł/ amareł: ⁊ ad ipsum ꝑ iustis desyderijs esset accessus. Omnibus omnia factus vt omnes lucrifaceret: paruos ⁊ magnos: subditos et reges: neminẽ volẽs sue misericordie manere expertem: nisi quẽ non vidit sane credentẽ. Ad quẽ cũ venisset in chana galilee vbi fecit aquã vinũ: indigens regulus ꝑ filio sanitate supplex accessit.
Jo. 4 Nã et erat quidã regulus cuius filiꝰ infirmabał capharnaũ. Hic cũ audisset ꝙ iesus adueniret a iudea in galileã: abijt ad eũ ⁊ rogabat eũ vt descẽderet ⁊ sanaret filiũ eius] Quãq̃ istud sit secundũ miraculum/ quod iesus in galilea fecit ⁊ secũdo debuerit pertractari: attamen alia ratio me coegit: vt ordine prepostero miracula dñica ptractarem. Erat regulus non paruus cognitione/ sed regno. Alte ꝑtinus nomẽ/ cũ accessit ad christũ. Nulla sapiẽtia potior/ ꝙ ad christum habere accessum. Non paruus fide/ sed numero subiectorũ. Fides em̃ cõmouit animũ eius/ vt ad christũ veniret: quãq̃ nõ esset ex omni parte perfecta. Cuiꝰ filius infirmabał capharnaũ. Amor eius egrotauerat in pinguedine mũdi. Ager quippe pinguedinis capharnaum interꝑtał. In abundantia temporalium rerũ habita vel quesita/ infirmał hominũ amor q̃ dũ habet abunde quod habendũ est temperate/ ipsa intẽperantia est egrotus. Si aũt nõ habet/ habere plus debito exoptans/ affligiť ⁊ angał. Ipsa rerũ temperantia in voto vel vsu sanitas est affectus. Immoderatus amor semper in laboribus est/ ⁊ languoribus cruciał. Obesitas corpis ipm magis grauat ꝙ leuiget: sic rerũ obesitas animũ curuat/ ⁊ sepe mentem auertit a deo: iuxta quod ꝑ moysen dictũ est: Incrassatus est dilectus ⁊ recalcitrauit: incrassatus/ impinguatus/ dilatatus. Dereliquit deũ factorez suũ: ⁊ recessit a deo salutari suo. Ecce pinguedinis malũ in pfunctorijs rebus. Incrassatus dilectus est populus electus/ aut qlibet hõ creatus. Sed cũ incrassatur recalcitrat diuinis mãdatis atqꝫ ꝑceptis/ ⁊ inobediens celestibꝰ disciplinis: ⁊ derelinquit suũ creatorẽ obesitate rerũ temporaliũ delectatus: ⁊ recedit ab eterna salute hic tẽporaliter appetens saluũ esse. Nulla vero maior infirmitas ꝙ ab eterna salute recedere/ ꝙ derelinquere longeqꝫ fieri ab omniũ salutari. Satis interꝑtatio loci cõpetit homini spiritualiter infirmanti. Proinde omniũ cõsyderatio assurgat/ vbi amor hominũ infirmał: ꝑcauens ne infirmeł. Sed ad quid quecũqꝫ in hoie alia sanitas/ vbi amor egrotat? Et in mũdi huiꝰ pinguedine terre isaac caligãs oculis filios benedixerit. Sed est pinguedo ecclesie: q̃ ɔsistit in abundantia diuinoꝝ charismatũ ⁊ virtutũ: que aiam lenit/ pungit ⁊ sanat. Et panis christi est pinguis/ regibus delitias ꝑbens. Et Esaias: Panis frugũ terre erit vberrimus et pinguis. Et Neemias iussit comedere pinguia. Que oia gratie pinguedinẽ in sacramẽtis ⁊ donis dñicis insinuãt: in qua sanał amor hoim/ non egrotat. Infirmał ꝑtinus in pinguedine labentiuz rerũ/ cũ in ipsis extolliť: ⁊ aduersus deũ ⁊ regione ɔcertat. De qua pinguedine armał impius: de quo in Job scribiť: Cucurrit aduersus deum erecto collo: ⁊ in pingui ceruice armatꝰ est. Que pinguedo nõ solũ in reꝝ opulẽtia constat/ sed in abũdanti supbia: q̃ se qsqꝫ peccando excusat: ⁊ se tueł multitudine peccantiũ: vt suũ paruũ aut nullũ videał sibi esse peccatũ. Pinguis enim ceruix est que abundantia reꝝ extollitur: valitudine corporis labiť in luxuriã: que se post peccatum excusando tueł: ante peccata cumu-

Deute. 32
Gen. 27
Gen. 49
Esa. 30.
Neemie. 8
Job. 15.

lãdo gloriaꝛ. Sepe pinguedo accipiꝛ ꝑ scíẽtia
terrenoꝝ alta sapientũ: de q̇bus ꝑ psalmistã di-
Psal.21. ciꝛ: Tauri pingues obsederũt me. In ꝑsona chri
sti spũ ꝓphetico loq̇baꝛ dauid: ꝙ scribe ⁊ pha-
risei ſm carnẽ alta sapientes circũdederũt dñm
christũ ad interemptionẽ. Quod ⁊ sepe nũc in ꝑ
uersis hoĩbus agiꝛ: vt terrena sapia inflati/ que
christi sunt doctrina moribusq̄ ꝯfundãt. In q̇-
bus pinguibus tenuitatẽ se dñs missuꝝ ꝑ Esaiã
Esa.10. cõminaꝛ dicẽs. Mittã in pinguibus tenuitatẽ:
vt infirmati ex defectu virtutis et tabe vitioꝝ
multatione diuine iusticie ꝑamplius infirmen-
tur. Mala q̄cũq̄ obesitas vnde infirmitas ori-
Psal.72. tur: ac ꝑ hoc oĩbus sic male ꝓhiberi diciꝛ: Pro
diit quasi ex adipe iniquitas eoꝝ: transierunt in
affectũ cordis. Sed regulus audiens aduẽtum
iesu accedit ad eũ. Regulus q̇dem intellectus
rationalis est cunctoꝝ ratione vtentiũ: q̇ rege-
re debet amorẽ tanq̃ filiũ imperitũ: ⁊ ab eo re-
mouere ledẽtia ⁊ sibi vtilia ꝓuidere. Nã philos
grece/ latine amor: vnde filius patris amor. In
tellect⁹ siquidẽ amoris generat. Nihil em̃ ama-
tur nisi cognitũ. Et ab intellectu ꝓcedit in ali-
quid diffusus amor: q̃uis amatiua virtus eque
vt intellectus insit hoĩbus a natura. Proinde
ista infirmitas est ex patre: cũ amor in aliud nõ
feraꝛ/ ꝑterq̃ in id quod ei superior intellect⁹ ve-
lut bonũ ostenderit. Nunq̃ errat amor aut infir
matur nisi ab intellectu deceptus: cũ ex se non
quid/ sed tantũ diligere nouit: cui multa nõ dili
genda/ sed ad diligendũ erroneus aut ꝑuersus
intellectus ostendit. Sed interdũ ad bona seu
ad meliora cõuersus querit a supiore sanitatẽ ꝓ
amore quẽ infirmauit: cũ ipse in languorẽ tm̃ de
ducere potuerit/ non sanare. Prius q̇dem expe-
dit sanari erroneum intellectum/ vt recte intel-
ligat: ⁊ tunc velut regulus optime intra regẽs
ꝓ huiuscemodi filio sanitatẽ inquirat ab eo q̇
quomodolibet potest sanare ꝑcussum. Et petit
regulus iste christi descensũ vt sanet filiũ suũ.
Forte corꝑaliter in loco erat a quo descensus
erat ad capharnaũ: sed sensus alius plus elu-
cet. Nõ põt esse nobis sanitas/ nisi ad nos virt⁹
diuina descẽdat: cũ ad ipsam in sua celsitudine
ꝯsistentẽ nõ possimus ascẽdere: q̃p̃ regulus ac
cesserit quo filius infirmus nequiuerit. Fit ꝓti
nus ꝙ intellectus in sublime virtutis ⁊ rex hu-
manaꝝ acuitate intelligẽtie atq̄ fidei velut qui
busdam pennis attollitur: ad que amor homi-
num rerũ visibiliũ pinguedine delectatus neq̇t
suo molimine subleuari. Optima necessariaq̄
ꝑsencia quatenus iesus quo infirmi iacemus
descendat: non necessitate videndi aut maioris
exhibendi effectus ratione p̄sentie/ sed nostra
opportunitate medendi: cum vbiq̄ absq̄ ꝙ cor
poris p̄sentiã p̄stet/ cũ voluerit sua effectiua vir-
tus infundiꝛ. Imꝑfectionem tamen fidei argue
bat in regulo: si credebat christũ plus p̄sentia-
liter q̃ in absentia posse cõferre salutis. Insta-
baꝛ audacter ⁊ supplex vt descenderet et sana-
ret. Cuius rei causam euangelista subinfert/ di-

cens: Incipiebat em̃ mori. Non potest inficia-
ri ꝙ ab eo quo inuidia diaboli mors intrauit in
orbem terraꝝ: ex ipso ꝙ quis incipit viuere/ inci
pit ⁊ mori: quia nihil non viuens tendit in mor-
tem: sed quod viuere potest ⁊ mori debet/ cũ vi-
uere ceperit ⁊ mori penitus incipit. Et affectus
aut animus noster qui sic factus est vt mori ex
natura non possit: tunc a vera vita inchoat mor
tem/ cum ab ipsa diuersus ad egena conuertit.
Tanto quisq̄ mortẽ incipit ꝑ miseriam atq̄ cul
pam: q̃to se ab ipsa summa vita diuertit: ⁊ quod
diciꝛ recõuertiꝛ. Jesus vero ad eũ dixit:
velut increpatiue loquens. Nisi signa et ꝓ-
digia videritis nõ creditis. Hoc ꝓ tã-
to saluator omniũ intulit: quia eu⁹ expetebat
p̄sentiã/ non credens ꝙ possit absenter efficere
quod p̄senter: cũ neq̄ maior ex p̄sentia/ neq̄ mi
nor ex absentia virtus ipsa consistat. Et ad de-
fectũ credentiũ scribiꝛ/ ad credendum signa et
ꝓdigia ꝑquirere. Non em̃ ex his fides: sed ipsa
ex fide. Nihilominus saluator supplens quod
ei deficiebat in fide: alteri⁹ quod ipse in fide nõ
meruerit/ sibi sua benignitate ꝓuidit dicẽs: Va
de filius tuus viuit: scꝫ ex virtute mea iã
sibi deficiente natura vt mori iam incipet: fuis-
setq̄ mortuus inualescẽte lãguore/ nisi reuocaſ
sem quod necat. Credidit vero sermoni
quem dixerat illi iesus: et ibat. Adau-
cta ⁊ huic fides in verbo dñi: vt simpliciter cre-
deret non amplius expetendo p̄sentiã. Nã ne-
mo sibi fidem ad plenum vendicare potest: nisi
deus dederit auxeritq̄. Nec solũ sermoni credi
dit: quia sic prolatus erat ſm virtutem diuinaꝫ
in eo qui dixerit: Et ibat plene fidelis: gauden-
tior de fide q̃ de liberata ꝓle. Jam eo descẽ
dente: quia sic regio sita erat [serui occurrẽt
ei dicẽtes: quia filius eius viueret.] Serui solli
citi circa filij languorem patrisq̄ dolorem nun
ciant filij conualescentiã: vt patris mesticia mi
tigetur. Optima seruoꝝ conditio/ cum domino
rũ satagũt remouere dolorem. Interroga-
bat autem horã ab eis in qua melius
habuerat: vt apponeret horam liberationis
⁊ ꝓlati a iesu sermonis: ad cognoscẽdum expe-
rimento sicut fide acceperat: an tantum diuina
virt⁹/ an natura seu archiatrica peritia filio sub
uenisset. Et dicebant ei serui ꝙ heri ho-
ra septima reliquit euꝫ febris. Tunc
aperte cognouit: quia illa hora erat
qua dixit ei iesus: filius tuus viuit.
Et virtuti diuine filij liberationẽ attribuit/ non
nature nec alicui humane subuentioni. Et cre-
didit ipse et domus eius tota: scilicet omnis fa
milia credendo transiuit ad christum etiaꝫ libe
ratus a febre: cum in se cognouisset diuinũ ope-
ratum esset archiatrũ/ non humanum. Libera-
tus a febre filius septima hora diei liberationẽ
humani affectus insinuat: ab inequalitate rerũ
temꝑaliũ estuatus/ aut infrigidatus a ꝑuerso ti-
more ꝓpter carentiã charitatis: febricitans si-
quidem aut nimio calore aut frigore torquente

verat. Septima hora hic filius relictus a febre in potestate verbi dñi: nō in terminatiōe sudoris aut argumēto nature/seu medicinalis peritie. Fecit saluator ineffabilis et archiatrus supra naturā cū hora labentis temporis suā cōueniente virtutē: vt etiā indigens illius opis agnosceret et agnitū fateret. Nec tamē alligatā diuinā potentiā hore septime autumnamus: acsi in alijs

Mat.20. potēter aliqd non effecerit. Etenim pmo mane et tertia et sexta et nona et vndecima sunt conducti

Jo.8. et missi operarij in vineā ad salutē. Et hora dilucu

Mat.27 li venit in templū. Et mane facto psentatus est psidi. Et tertia dānatus: et sexta crucifixus est. Et nona expirauit in cruce: et vndecima depositus inde: et vltima sepultus. Et matutinali resur

Mar.16 rexit. Et pmo mane apparuit marie magdale

Actuū.2 ne. Et hora tertia missus est spūssanctus ex alto. Et nulla dies et hora et momentum ptereunt: quin p nobis saluator aliqd boni fecerit. Proinde non contemnendus: cum signanter describitur numerus.

¶ De sanatione hemorrhoisse secūdū mattheū/marcū/et lucā. Ca. XIX

In alio loco de sanatiōe huius fuerat disserendū: cū puenit suscitatione puellaȝ. Nam cū iesus archisynagogū seqret/vt

Mat.9. filiam eius excitaret a morte: Ecce mulier

Marci.5 que fluxū sanguinis patiebatur an

Luce.8. nis duodecim: aut in profluuio sanguinis erat. Et fuerat multa perpessa a compluribus medicis: et erogauerat omnia sua: scȝ substantiā suam: nec quicq̄ pfecerat/sȝ magis deterius habebat: nec ab vllo potuit curari. Cum audisset de iesu: venit in turba retro et tetigit vestimentū eius. Dicebat intra se: Si tetigero tantū fimbriam vestimenti eius/salua ero. Et cōfestim siccatus ē fons sanguinis eius et cessauit fluxus: et sensit corpe q sanata esset a plaga. Et statim iesus cognoscens in semetipso virtutē que exierat de eo/cōuersus ad turbam aiebat: Quis tetigit vestimēta mea? Aut quis me tetigit? Negantibus aūt omnibus dixit petrus et qui cū illo erant: Preceptor turbe te comprimūt et affligūt: et tu dicis/quis me tetigit? Dicit eis: Tetigit me aliquis: nam et ego cognoui virtutem de me exijsse. Et circūspiciebant et viderūt mulierē que hoc fecerat. Videns aūt mulier q non latuit sciens quod factū esset/in se timēs et tremēs venit et pcidit ante pedes illius: et ob quam causam tetigerat eū/indicauit coram omni populo. Et quemadmodū cōfestim sanata est. At ipse dixit: Filia/fides tua te saluā fecit: vade i pace]

Patenter euangelica historia pandit: q cū christus ad archisynagogi filiam vocaret et iret: ista preuenit tot annis sanguinis fatigata pfluuio quot illa puella erat etatis: vt pter compatione̅ populi iudaici populū ad gentilem: quoꝝ tunc vnus infirmatus est/qsi alter diuina rudimenta suscepit: ad moralem sensum eruditiue animus fert: vt qto se prendit puritas/tanto se impuritas infirmet. Et p qto virtus existit in pcio/p tanto vilescat et vitiū: vt et qta illa extollit laudibus/tanto illud opprobrijs laceret. Necnon et virtute nascente vitiū e regione consurgat: aut in noticia lucescēte suo cōtrario: aut in pugna cū sua emula quam semp conat extinguere. Nō vacat a mysterio hoꝝ pportio tempoꝝ: vt quot vna etatis/tot altera in infirmitate annos habuit. Sed fluxus sanguinis infirmitas huius erat/in omne genus peccatoꝝ carnaliū sine intermissione seu decisione defluere: a qbus psalmista se liberari poscebat/dicēs: Libera me de Ps.50

sanguinibus. Et alius ppheta hoꝝ multiplicitatē videns dicebat: Sanguis sanguinē tetigit. Osee.4

Et qm p sanguinem signat peccatū: p sanguinem in veteri testamēto fiebat expiatio peccatoꝝ: et in nouo christus p ppriū sanguinem oēs sanguines nature hūane deleuit. Et infirmitatem huiuscemodi male patiēs/a nature auxilio a medicoꝝ argumētis diffisa: in qbus omnē substantiā fuderat p sanitate captanda: fide actuq accessit ad christū: qui pter naturā et artē refundebat bolbus sanitatē. Et q̄q put textus alloquit/re ista vera psliterint: spū qdem similia sepe fiūt: vt nihil natura psit/aut valeat quempiā retinere a vitijs: nec oratores aut sacerdotes/et qcūq causā apud deū hn viuēdi peritia sūt aut credunt adepti: in quos sepe p pseuchis fiendis ad deū tempalia bona multa fundunt: reuocare valeant a peccatis aut obtinere: si nō in fidei humilitate omni spe abiecta viuētiū/irretrouersibiliter veniat ad christū. Nō quod supuacuū dixerim impendere tempalē substantiā his quos dignos et egenos credimus: vt eoꝝ intercessio fiat ad deum: nec audire theoricos viros dū in veritate indigentibus theorizant et quoscūq doctores: et eis emolimenta terrena impēdere p mercede/suadente necessitate. Sed nec ista fluribilem animam curat: nisi p seipsam retro sua sequenda vestigia fidēter et humiliter accedat ad christum. Sed anima fit sepe deterior sub cura mortaliū etiam optimoꝝ: nisi corde deliberet actuq pficiat tangere fimbriam saluatoris: que fimbria christi mores enunciat: qui tacti non crediti tantum sanant. Est et vestimentum. Est et fimbria: id est extrema pars vestis ornatior atq pciosior ad decorem vesti consuta: quam in veteri testamento videbat summus sacerdos habere cum malis punicis atq tintinabulis interpositis alternatim: vt in christo sonum predicationis enunciet christi p fimbriam omnia tangi. Quis incarnationē eius atq natiuitatem illāq vnionē potuit et cetera christi mysteria p oia tangere atq explicare? Sed christi mores in carne gesti tangi poterūt quodāmodo ad sequelā: quia imitabiles si nō ad plenū/saltem in sua parte fuerūt. Jeiunare/orare/pdicare/pximo seruire/cōpati animo/subuenire ope fieri siquidē pōt: et patientē esse ad ledētē: humilē loco/tpe ac opportunitate et virtute: sic seipm

exhibere impossibilitate caret. Et cōtēplatiuū
ꝛ segregatū fieri a nō opportunis: ꝛ secedere in
desertū ꝛ in q̇etas ptes: ꝛ ob metū cedere impro
bitatib⁹ ꝛ improbis: fugā facere hūilē: necnon
doctos p eū mores facultas ex grā plene adest
ꝛ inexcusabilit̄ adultis. Et hec est fimbria chri
sti vestimēti q̄ a femina tangit̄ / mosagiā patien
te scꝫ ab ecclesia collecta de gentib⁹: ꝛ a q̄cūq̧
aīa tali vitio laborāte. Quā cū tetigisset / statim
siccatus est fons / seu cessauit fluxus sanguinis:
fons / q̄ fundebat: fluxus / q̄ fluebat: siccat⁹ est
vt nō funderet̄: flux⁹ / ne flueret sanguis scꝫ pctī
ab intimis ad actus exteriores turpiter defluē-
tis. Salutaris effectus optima ꝛ cōgrua p̄cedē-
tia in se habuit. Primo fidē audiuit. Nā ꝛ au
dit⁹ p verbū dei est. Deinde nō ociosa ex audi-
tu venit in turbā: nec singularis mansit / sed ve-
nit. Sequentiū atq̧ credentiū christū nemo si-
bi arroget q̄ absq̧ cōmunitate credētiū ꝛ com-
muni christianoꝝ fide: necnō ꝛ absq̧ seq̄la pos-
sibili: nō in singularitate moꝝ / sed in vera com-
munitate cū vnitate credentiū / q̄ salus aliunde
sibi pueniat. Accessit retro velut dn̄ica secutu-
ra vestigia: nō ante / ne pire videret̄ dn̄icam vo
luntatē. In semetipsa sane deliberat / q̄ ad vesti
mētoꝝ tactū sit ipsa receptura optatā sanitatē.
Vestimentū christi humana caro ab ipso susce
pta. Fimbria ornamentū moꝝ atq̧ gestoꝝ ei⁹.
Nā in sua carne oīm saluator ostēdit vrbanitatē
regni celoꝝ: ad quā sequendam inuitauit p̄ntes
Mat.16 atq̧ futuros audiētes / dicens: Qui vult venire
post me / abneget semetipm̄: ꝛ tollat crucē suam
Joh.8. ꝛ sequat̄ me. Et alibi: Ego sum lux mūdi: q̄ seq̄-
Joh.12 tur me / nō ambulat ī tenebris. Et alibi: Qui mi-
hi ministrat / me sequat̄. Sensit illa corpe q̄ sa-
nata esset a plaga. Nō pdibant diuina miracu-
la / etiā q̄ visibiliter ꝛ in corpe agebant̄ sine sensi
tiua cognitione illoꝝ q̄ recipiebant: quia quod
agebat̄ ī sēsu corpeo / sentiri necessariū erat cor
poris q̄litate mutata: ꝛ eq̄ sensibile corpus se sa
nū vt infirmū agnoscat. Nā velut pcipitur ocu
lis / cū lux depellit tenebras: sic cū dolorē ꝛ pas-
sionē malam sanitas fugat: sic ꝛ anima sentit le
uiationē a malis / cum sibi gratie infundit̄ sani-
tas. Et sicut ipsa mosagiā patiens sensit cū ces
sauit: sic ꝛ ille deus hō q̄ñ de se virtutem emisit.
Proīde ilico dixit: Tetigit me aliq̄s. Et igno-
rans petrus cum ceteris quā ob causam chri-
stus hoc dixerit / respondit: Preceptor / turbe te
comprimunt ꝛ affligunt: ꝛ tu dicis / quis me teti
git. Vere iesum turbe comprimebāt: quia de fa
cili turbantur ꝛ turbant: ꝛ ex peccatis turbarū
compressus interijt. Sed nec turbe firmato p-
posito tetigerunt / sperantes inde virtutem: sed
mulier vna sola ecclesia videlicet collecta de gē
tibus. Et sepe in his turbis que crediderūt / sin
gularis fidei feruor obtinet / que multitudo ne-
quiuit: maxime dum in turbis credentium non
Mat.9 sit semper vna seu equa necessitas. Nec habēt
opus medico sani: sed qui infirmitate detinen-
tur. Attamen ne illi negarent velut ignorantes

q̄ nec pposito tactus esset iesus: ex effectu vir-
tutis se tactū oīno denūciat: nolēs occultū ma-
nere quod tāta fide agebat̄ in femina ꝛ tāto my
sterio fiebat in rē: q̄q̄ ꝛ alibi sciamus dn̄m iu-
sisse sua occultari miracula. Sꝫ nec ipse legibus
moralibus alligat̄ / vt vniformiter semp faciat:
cū informiter nunq̄ incedat. **Et circumspicie-
bat videre mulierē que hoc fecerat.**
Videbat eñ illā: q̄m in omni loco oculi dn̄i con
tēplabant̄ bonos ꝛ malos. Sed in noticia astā-
tium ꝛ sequentiū turbarū illā venire cogebat: vt
fieret euidentior atq̧ certior fides scito miracu-
lo: ꝛ ꝯfirmaret̄ fides mulieris in amplius: ꝛ ap-
pellaret̄ in fide filia / que p legē segregatū habe-
bat: ꝛ ꝯfiteret̄ ore ad salutē / que corde credide-
rat ad iusticiā. Necnō ꝛ vt turbe cognoscerent
qualiter virtus diuine largitatis infunditur: vt
nō ore petita / sed corde vere credita concedat̄.
Et alte ꝯtemplari oportet q̄ virtus diffusa di-
uina semp supplius diffusiua / nūc singulariter
pnūciet̄ emissa: nisi quia cū semp diffundit̄ / nō
tñ semp operat̄: velut solaris lux obice interie-
cta / nō semp in obiecta refulget: nō defectu ir-
radiātis luminis / sed interiecti obicis. Sic et
virtus diuina semp ageret sup naturales effe-
ctus: si se obiecta suis infusionibus coaptarēt.
Proinde saluator asserit exijsse de se virtutem:
quia inuenit vbi absq̧ sathana suū operaret̄ ef-
fectū. Et ipse nouit qui sunt eius: ꝛ in quos ope
ratur sua virtus inuisibilis. **Videns igitur
mulier quia latere non poterat:** in cō
spectu omnia cognoscēns: **pcidit ante pe-
des eius:** timens ac tremens / ne velut indi-
gna tangens alte dignissimū christum / ꝯdem-
naret̄ ex lege aut ex temeritate: narrat rem co-
ram omnibus a se gestā: adiecit ꝛ causam / scꝫ re
cuperande salutis in fide tacti hominis: ꝛ q̄ sa
lutem optatam fuerat consecuta. Miratur tur
ba mulieris fidem: quam et saluator vt in illam
animet circumstantes / magis laudibus effert
cum filiam vocat in fide fundatam / et fidei at-
tribuit sanitatem. **Quia fides tua te sal-
uam fecit.** Non virtus tua / sed archiatri: nō
ego sine fide tua: sed fides tua scꝫ a te credita
virtus mea. Hominem quidem mortalem ocu-
lis aspexisti / non ab alijs in natura diuersuꝫ: sed
vltra hominē in illo credidisti virtutem. Quā-
obrem fides tua te saluam fecit. Sed quoni-
am nobilibus actionibus ꝛ strenuis alta pre-
mia conceduntur: nihil in actionibus inuisibi-
libus altius q̄ fidei directionibus regulari: ni-
hilq̧ desyderatius q̄ pace potiri: vt igitur fiat
retributio digna digne dicens: **Vade in pa
ce.** Sed nec pax ab hoste / nisi eo concordato
siue subacto: neq̧ pax cum ceteris / nisi ordine
custodito. Nec pax fideli anime: nisi succedat
visio dei. Ac per hoc vnde ista mulier quasi pro
premio fidei in pace dimittit̄: nisi quia deo gra-
ta facta p fidē / infirmitate depulsa recepit cor-
poris sanitatē. Et pax quidē corpis omniū sani
tas est mēbroꝝ / vt ex hoc ad nr̄a inuisibilia trāse-

amus: r tunc credat anie par/cū nulla erit infir-
mitas: cū omis que christus est/ aderit sanitas.

¶ De illuminatione duorū cecorum secūdū mattheū tantū. Ca. XX

A Multis immo fere ab olbus horren
da est corporis cecitas: qr non vident
visibilia dei/ per q̄ ad inuisibilia cōsy-
derantia human⁹ animus rapitur. Sed pleriq;
non dolent illā incurrisse: quia ex visis gradus
inuisibilibus ad inuisibilia contēplanda nō po
nitur: sed quia trāsitoria delectatio ista ex rerū
visione carpit. Sed interior cecitas flēda gam-
plius/ cum interior animus suo priuat lumine: vt
non videat illā ineffabilem pulchritudinē vni-
uersi: qua turbari nō potest diuinū imperiū/ vt
in aliquo reprehendi possit a p̄sumptione mor-
talium: nec illā ineffabilem diuinā prudentiam
qua omnia suis dispositionib⁹ inculpate decur
runt. Et q̄ solum rationalis creatura male vsa
libertate concessa/ rep̄hensibile atq; damnabile
fecit: nō fortuna/ non fatum/ nō syderū cursus/
nō diuina prescientia perperā agere rationalē
creaturā aliquādo coartauit. Nec illā diuinā
intuetur bonitatē puris animis semp esse p̄sen-
tem. Cessaret quippe audacia holm in deo r de
deo iaculare iudicia/ si mētalibus oculis inspi
ceret veritatem. Deflenda r corrigēda cecitas:
nō illius carentia visionis que hoibus r bestijs
noscitur esse cōmunis. Sed a christo multi cu-
rati sūt corporaliter ceci: vt eatur introrsus ad
poscendā illuminationē inuisibilium oculorum
inuisibiliter intuentium. Nam trāseunte iesu a
loco vbi archisynagogi filiā a morte leuauerat
Mat.9.ca.10 secuti sunt ei duo ceci/ clamantes et
dicētes: Miserere nostri fili dauid.
Ceci corpore iā mente videbant: quia in fide se
quebant illam lucem/ que illuminat omnē homi
nem venientē in hunc mundū. Melius videre
mente q̄ corpore: vt post vite vadatur authorē.
Nec mouet passibus anima/ sed affectib⁹: vt ex
lumine possit pergere quo nequit terreum cor-
pus/ aut aereum/ aut igneū: etiā quacūq; veloci-
tate aut agilitate dotatū. Implorāt misericor-
diam: nā a miseria premebantur: a qua liberari
querebant r exigunt a filio dauid: quoniā sic ie
sum audierāt nominari. Hec eni fides ex auditu
eis erat. Cum autē quandā domū salua
tor omniū intrasset: vt eis r alijs facilior esset
accessus: nam cōmode commodū in locis r tē-
poribus cōmoditatibus hominū semp se coap
tabat. Et accesserunt ad eū ceci ducatu
hominū corpore: fide duce accesserunt mente.
Et dixit eis iesus: Creditis quia hoc
possum facere vobis? Dicūt ei: vtiq;
dn̄e. Ob hanc causam iesus sic interrogat: qr
filium dauid vocauerāt si plus in ipso q̄ in cete
ris hoibus crederent: r si amplius in ipso q̄ de
cōmuni hominis filio existimarēt. Nam filius
dauid erat ex carne longa generationis interie
cta traduce: sed ex hoc sibi miraculari nō erat:
sed ex deitate/ quia filius dei erat. At illi fide in
maiora subiecti/ confitent eius potentiā diuinā
esse/ non humanā. Tunc saluator tetigit
oculos eorū/ dicens: Secundū fidē
vestrā fiat vobis. Tāgit oculos manu/ vi-
su carentes: vt confirmet eorum assertio: qr fili
um dauid ex carne vocabant: vt scirent eū verū
corpus habere impressione manus edita super
corpus. Et ex deitate aperit oculos referatos:
traijciens in fidē illam qua eū posse facere non
dubitabant. Et ad mensurā fidei reddendū lu-
men ipse premittit: vt nec peramplius credatur
consequi posse saluatoris omniū beneficia: nisi
q̄ntū fidei adheserit omnia receptura et diuine
opis indigna. Et aperti sunt oculi eorū:
insistente fide ad diuinū imperiū. Et volens
quodā modo latere christus/ aut fidem illorum
peramplius experiri: cōminatus est illis/
dicens: Uidete ne quis sciat. Et mirū
facit mentib⁹ huiuscemodi p̄hibitio/ ne sciant
sua miracula: cū hemorrhoissam ad cōfitendū
publice ipse cōpulit. Sed nec q̄s de alternatio-
ne preceptorū et omniū operū suorum verborū
aut cogitationū altricatione cōtendat: nouerit
iustis causis ipsum variasse edicta: vt nunc palā
fieri/ nunc occultū fieri ipse voluerit: nunc p̄hi-
bere que noluerit obseruari: nec vitāde laudis
prestare materiā: nunc ad vtilitatē credentium
velle laudari et vt deus agnosci. Illi autē ne
viderētur ingrati r condēnatione digni/ si rece-
pta beneficia siluissent: exeuntes ab eo r de do-
mo: diffamauerant eū in totā terram
illam. Diffamauerant quidē non vitio/ sed al-
mifica fama: qua supra hoies in suis actionibus
ferebat: cum eorū aperuit oculos: quos ostende
bant hominib⁹ ab eo solo tactu r verbo impe-
rioso esse illūinatos: quos paulo ante ipsi aspe
xerant cecos. Nec incurrerūt criminis notam
cōminationē domini nō verentes in notificati-
one gestorū: cū reddendi sunt laudabiles qui be
neficia dn̄i diuulgant: vt crescat audientiū pie-
tas: r fides multiplicet ipsa fideles. Optimū est
dona predicare diuina: r deo/ nō sibi attribuere
quod accepit: r alios inuitare ad fidē/ p̄uocare
ad spem/ animare ad amorē/ r contionē facere
vt diuinā veniatur in laudem.

¶ De muto et demonium habente: secundū mattheū tantū. Et de curatione multorum. Ca. XXI

Egressis autē illis: scz duobus ce- Mat.9.
cis: obtulerunt ei hoiem mutū
et demoniū habentem. Et eie
cto demone/ locut⁹ est mutus. Et mi
rate sunt turbe/ dicētes: Nunq; ap-
paruit sic in israel. Uere nunq̄ apparuit
talis in israel qui talia faceret/ aut posset: quia
nemo nisi vn⁹ homo deus. Alium mutū et cecū
et demoniū habentē infra habebimus: idcirco
hic silentio transeundū est. Et circuibat
iesus omnes ciuitates et castella: do
cens in synagogis eorū et predicās
euangeliū regni: et curans oēm lan

guorē et omnē infirmitatem. Nec oci-
ose/nec perdite christus agebat. Erat siquidē in
laboribus opportunꝰ: circuiens habitationes
mortalium ⁊ ciuitates ⁊ manufacta castella/ vt
eos ad celestē ciuitatē omnes inuitaret: quia ſm
Heb.13. apostolū non habemus hic manētem ciuitatē/
sed futurā inquirimus. Non declinabat pauci
ores ob multitudinē/ neqꝫ rusticos propter vr-
banitatē/ciuitates ⁊ castella perquirēs. Et in sy
nagogis in cōgregationibus quidē predicans
euangeliū regni: nō temporalis/sed eterni. Nā
cōplectens breui diffinitione sctm̄ euangelium
nihil aliud est/nisi diuersis theorijs vocatio ad
regnum eternū. Et curabat omnem languorē ⁊
infirmitatē: quia nullū malū per culpam in na-
tura condita introductū sue potētie resistebat.
Venerat eñ ipse naturā cōditam liberare a ma
lo culpabili ⁊ penali. **Uidens autē iesus
turbas/misertus est eis: qꝛ erāt ve-
xati iacentes sicut oues nō habētes
pastorē.** Miseretur/quia miserias hoim no-
uit: in eo ꝙ a demonibꝰ immune vexabanꝭ: vt de-
prauatis affectibꝰ ⁊ morbis viuant/quos secū
optant in penis habere cōsortes. Et vidit iacē-
tes inclinato animo ad terrena: sicut oues non
habētes pastorē: que pasci nesciunt in montibꝰ
altis virtutū ⁊ diuinorum sacramentorū: nec se
tueri a lupoꝝ infernalium morsibus/nō assistē-
te siue gubernante pastore. Sepe iacuerunt ho
mines in malis voluptatibꝰ prostrati/absqꝫ pa
store neglecti nō requirēte rationales oues: ple
runqꝫ vero in lupū conuerso subiectos deuorā-
tem ⁊ propulsantē ad mala. Sepeqꝫ bonus in-
uentus est pastor: ad cuius vocē excitationemqꝫ
male delectatus grex ouiū non surrexit.

¶ De curatione hoīs manū aridam habentis: secūdū mattheū/marcum et lucam. Capitulum XXII

In omni mēbro corporis humani huma
nam naturaꝫ notamus esse multā: illius
peccati merito quo ꝓtoplastus omes in
fecit: vt etiam manus in qua est hois actio: que
sibi ad operandū est tradita vt operaretur ⁊ cu
stodiret sibi cōmissum: etiā in subsequētibꝰ suis/
ꝗuis nō in cūctis ⁊ singulis etiā punita est: nō
solū siquidē ex punitiōe humane vitricisqꝫ iusti
cie/sed etiā punitione originalis iusticie preter
Mat.12. Mar.3. Luce.6. misse. Hinc in euāgelio legimus: ꝙ **cū iesus
intrasset in synagogā iudeorū: et ec
ce hō manum habēs aridā. Interro
gabant eū/dicentes: Si licet sabba-
to curare? Ut accusarent eū.** Sepe le-
gimus iesum synagogas intrasse iudeoꝝ: vt do
ceret legē ex lege: atqꝫ aperiret clausam intelli-
gentiā veteris leges: que intra literā et sensus
historicos tenebaꝭ. Et vt interrogans intelle-
ctus depelleret tarditatē: interrogatus in veri
tate apologiā daret: ⁊ per mira opa se monstra
ret in lege ꝓmissum verū esse messyam. Et ecce
homo a seipso/aut ab alijs introductus adueni
ens/manū aridā habens scꝫ dexterā. Arida ma
nus operationē sterilē aut nullā insinuat. Non
autē ariditas in scriptura sacra eque dānatur.
Gen.1. Etenim iussit aquas cōgregari ad locū vnum/
vt arida videreꝭ. Et aridam firmauerūt manus
eius. Apparitio aride vt desup ab ea defluat sen
sibile prorsus elementū ab ipsa in apparentia
fiat: velut cessante aqua causa humida/quid fru
ctificet arida terra demōstrat. Non arida omī
aque humore depulso: sed vt terre aridū elemen
tū in sua specie distincte vt factū est/appareret.
Sed arida manus ex illo preuaricationis actu in
multatione facta/quo tactū est vetitum pomū: ⁊
vnū habet nō debite actionis: qꝛ dextera ei ari
da erat. Dextera quippe manus operationē in-
sinuat ꝑ supernas/⁊ infallibiles actiones. Nam
in dextera nauigij missum rete capturam ma-
gnā ⁊ infallibilē fecit. Et cū sic iste aridus esset
adductus: oritur disputatio ad calumniā ex ani-
mo iudeorū: ex christo siquidē verā doctrinā: si
que noscitur verior obseruatio sabbatorū. In-
terrogant iudei christū: interrogat ipse iudeos:
Si licet sabbato curare? Illi vt accusent: ille vt
doceat ⁊ perficiat opus eius. **Et ait homini
qui habebat manū aridam: Surge
sta in medio. Et surgens stetit.** Sta-
tuitur in medio velut iudicādus/ aut absoluen-
dus/aut sanandus/vel in sua infirmitate dimit-
tendus. Inter iniquitatē ⁊ pietatē positus est:
inter falso iudicantes ⁊ recte discernentē con-
stitutus est. Interrogat pietas: interrogat veri-
tas: interrogat vera decernens: **si licet sab-
bato bene facere/an male: animā sal
uam facere/an perdere?** Et adiecit para
digma: **Quis erit ex vobis homo ꝗ**
habeat ouem vnam: ⁊ si ceciderit hec sabbatis
in foueam/nōne tenebit ⁊ leuabit eā: quanto ma
gis est homo melior oue? Itaqꝫ licet sabbatis
curare. At illi tacebant. Et circumspiciens eos
omēs cum ira cōtristatus super cecitatē cordis
eorum: tunc ait homini: Extende manū tuam.
Et extēdit/⁊ restituta est sanitati sicut altera.
Sabbatizare contigit iudeis in figura: nā non
est sabbatizandū ab operibus bonis/sed a ma-
lis. Et ex paradigmate conuincunꭓ iudei: quo-
niā cum suadet necessitas/ etiā corporaliter sibi
ipsis in rerū perditione subueniūt: quāto magis
faciēda sunt bona in hominibꝰ die sabbati: im-
pendēda indigentibꝰ opera charitatis. Nō sol-
uitur sabbatū ex operibus iustis ⁊ pijs: ex impē
sione bonoꝝ/⁊ reuelatione oppressorum/nec ex
auxilio miserorum. Et cōtristatus christus sup
hominū cecitatē/cuꝫ nolumus aut nequeamus
ex litera intelligentie carpere veritatē. Nam se
pe factam christo legimus de sabbato questio-
nem: cū miracula ipse plura operareꭓ in sabba
to. Et ipse quidē vigilanter de illo sua operaba-
tur miracula: vt questiōe iudeoꝝ exorta veritas
ex sua doctrina clarescere: quoniā sabbatū di-
es est quietis: ⁊ nemo sanus nisi quiescat: nemo
quiescat nisi ad ipsum ꝑueniat: nemo perueniet
nisi qui ab impedimētis oīno recessit. Sed ve-

rum sabbatū nostrū erit in requie supernoꝝ: vbi
depulsa erit oīs infirmitas: vbi ex omī parte sa
nitas plena erit. Sanat hunc dn̄s sabbato/ma
num aridā in bonitate naturali restituēs: vt pro
sabbato vite supne opera recta ꝛ cōpetētia ope
ret. Et si qua miracula fecit in sabbato/id astru
unt mētibus hoim: vt ea mēbra deperdita que
bonitate nature carebāt/que instrumenta virtu
tum esse nō poterant: restituta in illā pro eterno
sabbato inociose agūt debitas actiones.

¶ De curatiōe demōiaci ceci et muti: secūdū mattheū et lucā. Ca. XXIII

Inter oīa mala que naturaꝫ ex demerito
protoplastoꝝ occupauerūt tūc ꝛ hostiliter
inuaserūt hūanā: hoc horrendius ꝙ hō
possit a demōe possideri ꝛ vexari: nō solū in aīa
in qua demoniacoꝝ infinitus est numerus/sed
etiā in corpore vbi corporeus opprimit sensus.
Et ea iusticie vindicta sic est in hoie vindicatus
quo diuinitatē appetijt: vt demonijs etiā in cor
pore traderetur. Cecitas etiā ex vindicatio nire/
quo in vetitū ipsoꝝ est directus aspectus. Mu
titas vo: qm̄ habuerūt colloquiū cum serpente
in quo diabolus loquebat/ vt diuina obediētia
frangeret. Sed venerat christ⁹ ostendere hoib⁹
mala que iuste patiebant: et afferre medelā his
qui ad eū ꝯuertebant: vt etiā videntes animarē
tur ad fidē: ad cognoscendū in hoie deū/ in cre
atura creatorē/in mortali corpore immortalē: ꝛ
sup desperatis malis expellēdis diuinā adesse
Mat. 12. virtutē. Unde: Oblat⁹ est christo demo-
niū habēs/cecus et mut⁹. Et curauit
eum/ita vt loqueretur et videret. Lu
Luc. 11. cas tacet cecitatem/ꝛ sic inquit: [Erat iesus
eijciens demoniū/ꝛ illud erat mutū. Et cū
eiecisset demoniū/locutus est mutus: ꝛ admira
te sunt turbe.] Luce clarius ptꝫ: ꝙ sensus i isto
cōfundebat ex demone: quo eiecto vidit ꝛ locu
tus est: vt sepe in pditis morib⁹ hoim sic creda
mus ꝙ malicia sathane fiat i his q̄ sibi sises fa
cti sunt/ꝙ sensus natura vigiles opprimant: ut
cū hō videre possit sibi natura ꝓpinquū ꝛ audi
re sibi familiariter loqꝫ: et dicit sepe quod neqt.
Cui aliunde facultas nō defuit/nisi ex eo ꝙ a di
abolo detentus factus est similis. Oportet igit
ꝙ ante illā diabolicā similitudinē abrogem⁹/si
officijs sensuū cū proximis participare ꝯtendi-
mus. Necnō et demon cū serpēdo corda hoim
penetrauerit/ cecat oculos mētis/et obnubilat
interiorē aspectū: quo veritatē ꝛ virtutem in ra
tione/deū in fide aīa intuet. Et claudit aurem
obedientie/vt aīa cōtumax fiat: ꝛ horrendā mu
titatē inducit/ne laudet et glorificet in omnib⁹
deus: et ne ꝓximū ore suadendo ac dissuadēdo
iuuet: et ne seipsum ex forefactis accuset: marie
Rom. 10. ꝑtendens qꝛ corde credit ad iusticiam/ne ore
fiat ꝯfessio ad salutem. Sed nō eijcit demon ab
eo quē inuasit hūana potētia/ nisi potentioris
man⁹ adueniat. Proinde hic oblat⁹ est christo
qui demonū terror et dn̄s erat. Hinc christo se
offerat q̄ ab hoc nephādo impio detinet: cui se
potuit in dominiū tradere/ sꝫ nō sua ptāte libe-
rari. Diuina tn̄ prouidētia hoies ꝓtegit: ne ab
ipsis etiā cū inuaserint/libertas arbitrij auferā
tur. Non eīn tantū deseuire possunt in homies
quantū cupiūt: nā ꝛ rationē vellent auferre/ vir
tutē/silr ꝛ arbitrij libertatē: qua olno depta se
mel lapsus nō adijceret vt resurgat. Sed q̄diu
in hac vita sumus/ꝑdominātē in nobis iudicio
rōnis: redire ad christū adest plena ꝛ donata li
bertas. Igit ꝑsentare deo demoniū passus/aut
ꝯcupiscentie nō natura/sed volūtate puersa de
mon effectus: vt ipsum eijciat: teqꝫ sensib⁹ tuis
plene restituat. Quod cū in hoie factū esset: ꝛ vi
gor sensuū rediret ad sensus: stupor i turbis na
scit ꝛ est admiratio subsecuta. Sed nec mirum.
Mirū aūt esset/si nō mirarent: cū viderēt hoieꝫ
a diabolo possessum/ sensuū valitudine destitu
tum/in libertatē ꝛ sanitatē vltra humanā potē
tiam ꝓuehi. Nec christū supra hoieꝫ credebāt
attollī: ita vt dicerent: Nōne hic est filius
dauid? Ac si est fili⁹ dauid generatiōe tradu
cta/plusq̄ homo nō est: ꝛ propellere ab obsessis
corporib⁹ demones nō est in hoim ptāte. Sed
tn̄ turbe nō denegabāt hunc existimato tn̄ hoi
supra hoiem adesse virtutē: sed mirabant ꝛ stu
pebant: quoꝝ intellectus nō in alta ferebatur.
Sed hi q̄ a diabolo possidebant in aīa ampli
us ꝙ iste curat⁹ fuisset possessus in corpore/ scꝫ
pharisei/hoc audiētes dixerūt: Hic nō eijcit
demonia/nisi in beelzebub principe
demonioꝝ. Diabolici viri nō nisi diabolo
eoꝝ principi/eoꝝ que sūt tribuūt potestatē. Ete
nim suū dn̄m honorando ꝑuenit. Famosa est
historia vnde vocabulū beelzebub fuerat exor-
tum: et quādo brem attribut⁹ fuerit principatus:
quā hic interserere longū esset. Sꝫ ob hoc chri
sto hanc obijciebant nefandissimā authoritatē
vt execratus a pplo haberet: nō vt dei fili⁹/aut
ꝓpheta sctūs: cū sanctus helias ꝓpheta ocho 4. Reg. 1.
ziam regē dei mādato arguerit ꝛ corripuerit du
os quinquagenarios ad se missos: eo ꝙ miserit
ad consulendū beelzebub deū accaron: acsi nō
esset deus in israel: vt sic iste merito tradendus
esset exitio q̄ ad beelzebub/nō ad veꝝ deū habe
ret in sua opatione recursum. Sed improbat ie-
sus ꝙ ipsi iprobiter sint locuti: ꝛ eos sua respon
sione ꝯfutat. [Qui sciens cogitationes
eoꝝ/dixit eis: Omē regnū in seipsō diuisum/seu
cōtra seipsum diuisum/desolabit. Et oīs dom⁹
diuisa contra se nō stabit.] Meliora sunt hec ꝛ
hoim rationi experiētia vsqꝫquaqꝫ clarissima:
ꝙ diuisione interiecta ruine oīa mancipant. Et
quoquo mō ꝯnexa/diuisa deperēūt regna/ pu-
cie/ciuitates/dom⁹/familie/aut quocūqꝫ vincu
lo colligata: cū in discordiā venerint/interitū fa
ciunt. Ipsa quidē hominū ꝛ aīaliū corpora ex
hoc intereūt/ꝙ humores ex inequalitate ab in-
uicē diuidunt. Ac ꝑ hoc saluator cōtra istos in-
tendit: qꝛ regnū demonū per oīa vnitum est ad
malū. Nec sic in se noscit esse diuisum/ ꝙ hoib⁹
amicent: vt ptāte vnius alter ab hoie depellat:

sed cū in se discordiā habeant/a verissima pace auersi ad nostrā et in nostra dānatiōe nostroq; malo reperiuntur nullo discrepante pcordes: et inuariabile pseuerat regnū malignitatis ipsoꝝ. Proinde saluator infert: **Si sathanas sathanaz eijcit: et aduersus se diuisus est: quō ergo stabit regnū eius? Sed** regnū tenebrosum atq; sathanicū stat/et in sua ptinacia pseuerat: ergo sathan nō est diuisus. Si nō diuisus/ non eijcit ab hoīe in sua natura et in deprauatiōe consortē. Si nō eijcit sathanas sathanā: nec ego in noīe illius ab hoīe demoniuz depuli: sed in ea virtute qua mihi curuat omne genu. **Si ego in beelzebub eijcio demonia filij vestri i quo eijciūt? Ideo ipsi iudices vestri erunt.** Apostoli filij iudeoꝝ accepta ptāte eijciebant demōes: sed nec beelzebubine potētie attribuebāt: sic nec sibi attribuere debebāt huiōi nefariā potestatē. Proinde inter cetera q̄ apl̄i sunt iudicaturi in extremo iudicio: cū sedebunt sup sedes duodecim/iudicātes duodecim tribus israel: sup hoc desancientq; cū ipso christo pellendi demones acceperunt potestatē/q; ipse a sathana non accepit. Alioquin sequeret q; ipsi in potestate nepharia demōes expulissent: quod de apl̄is legim⁹ nūq̄ dictum. Porro **si in spū dei/ aut in digito dei/quod idem est/eijcio demonia: profecto puenit in vos regnū dei.** Christi responsione cōfracta opinione iudeoꝝ pessima regnū dei in mundū venisse testat: quia in virtute diuina/ scz in digito dei: cui magi pharao-
Exo.8. nis in egypto sua falsa miracula equare nequiuerunt in signo tertio tabescentes: qui etiā legē in tabulis lapideis scripsit/demones ab obsessis hoībus procul pellit. Nā ex subiecta similitudine fortioris ad fortē arguit/q; non a sathana eiectus est sathanas: sed ab eo qui sup oīa
Apo.19. regnat: qui est rex regū et dn̄s dominantiū: qui p carnē venit in hanc transitoriā vitā: querens in hoībus regnū: non quo magnificet regnās/sed quo rectus altius subleuetur: nō honore regnādi actus/sed vtilitate peccatoꝝ. Etenim ipsum
Joh.6. fugisse legimus/cum turbe ipsum vellent more
Joan.19. humano facere sibi regē: et regnum corā pilato se denegauit habere terrenum. Peruenit in homines dei regnū: cum demonū est retrusa potestas/vt quantū cupiūt nocere nō possunt: nec in iuite trahere ad loca tartarea/qui hui⁹ regis et regni euangelicā voluerint seruare iusticiam. Ac etiā quos improbiter detinebat/ipse rex dei regni liberatur⁹ aduenerat. Peruenit regnū dei cū ipse rex fortior christus superuenit ad diabolū fortē: ad destruendū imperiū eius/et ad diuertēdum hoīes a tyrannide illius: vt qui erant vasa ire/fierent vasa misericordie: et ipse regnaret super eos p misericordiā et gratiam/sup quos rex superbie diu regnauerat per iniquitatē et culpā: vt in neminē amplius possit iure tyrannico preterq̄ in eos q̄ libero arbitrio male vsi/ppria voluntate voluerint s. bi subdi obediētes immundissimis legibus eius: sp̄eta lege superuenientis nouiter regni dei. Regnū dei/vbi regnat deus per virtutē et gratiā. Regnū dei ecclesia sancta dei libertas a vitijs habitusq; virtutū. Regnū dei nō in cerimonijs/sed intra nos est. Regnū dei amor est eius. Regnū dei pmissio sancta et beatitudo eterna: quod hic pmittitur bonitate regis: hic acquirit gratia ipsius p nobis morientis: ibi percipit sui largitate donantis.

¶ De curatione filie chananee a demonio vexate: secundū Mattheū et marcum. Capitulū XXIIII

Distinctū in sexu genus humanuz editum: cuius prior vir/ deinde mater oīm eua eluxit: et ambo in phibitū cōsense-
runt appetentes fieri sicut eloim: supra id quod ab deo humana natura in esse p creatorē deuenerat. Et ppter illicitū appetitū rei superioris exarserunt in vetitū: vnde grauiter in eis est vltum: vt qui tūc solū rationē protoplastoꝝ vexauerat: nunc etiā vexat et corpa: non tñ desistens a vexationib⁹ substantie potioris/ prout cōcitare pōt et inuisibiliter vexare: nō solū firmiorem partē vt virum/ sed infirmiorē scz mulierem: vt
ipsa etiā q̄q̄ ab apostolo seducta in illa puaricatione dicat/non vir: tñ et ipsa in appetitu deitatis pariter cū viro deliquit: quo merito et sexus femine⁹ in passionē nefandi demonis deuenit.
[Nam cū secessisset iesus in partes
tyri et sidonis: et ingressus neminē voluit scire: sed non potuit latere. Et ecce mulier chananea gentilis syrophenissa genere: cuius filia habebat spiritū immundū: a finibus illis egressa: vt audiuit de eo/introiuit et pcidit ante pedes ei⁹ et clamabat/dicēs: Miserere mei dn̄e fili dauid: filia mea a demonio vexatur. Et rogabat eum/ vt demoniū eijceret a filia sua.] Anteq̄ curatio subsequat/pcedens ordo describitur. Secessus christi iesu in partes tyri et sidonis ciuitatū gētilium/cito futuram approximationē per apl̄os ad gentes insinuat: ac demōstrat iesum nō esse acceptorē populoꝝ et personaꝝ: et fidem cōmunicabilem factam iudeis atq; gentilibus. Et q; ad fidē nullorum valentior est: sed oībus potest esse equa cōuentio: per quā non distinguunt sexus/nō populi/ nō alique regiones: sed vna existēs oībus eodē modo potest esse cōis. Solis similitudinē habet: cuius lumē omnib⁹ eque diffundit: nisi prepediāt obstacula interiecta. Tyrus quidē et sidon ciuitates fuerunt gentiliū: de quib⁹ multa in sacra scriptura et i historijs enarrant. In quaꝝ partes christus secessit eq̄li amore affectus ad salutē gentiliū sicut et iudeoꝝ: vbi expertus est facilitatē in femina veniendi ad fidem: cū eis euangelium innotesceret regni dei. Et magnā aperuit sancte ptinacie viaz: cum sic illā mulierē pluries exprobrauit. **Et ingressus neminē voluit scire.** Mod⁹ est dicēdi: acsi noluisset sciri/se habuit: quod si penitus sic et fuisset oīno. **Sed nō potuit latere:** q2 noluit. Nec simulatio culpabilis: sed ostē

Margin notes (right column): Gen.3. (beside "runt appetentes"); 1.Ti.2. (beside "ipsa etiā"); Mat.15 (beside "Nam cū secessisset"); Mar.7. (beside "tyri et sidonis").

debat latebrā/vt in illa propensius quereret ex fide. Ad experientiā fidei cor gentiliū in quorū partes aduenerat/ latibulū huit: sicut & post resurrectionē lōgius ire. Et cū multi aduenissent ad eum tanq̄ domino ad nouum & eis insolitū hominē: de ista singulariter textus loquit/eo q̄ ex defectu ab ea depulso facta sit famosior. Et ecce mulier chananea: illā incolens patriā quā gens chananaica possedit: exorta ex tertio noe filio/scz cham: cui⁹ fili⁹ chanaan. Et syrophenissa inter syriam et phenicez puincias. Ex patria & ex sexu describit: ex nomine subticet: vt natura nō nomē existat in precio: et q̄ omnino credatur gentilibus inferēda gratia si ad fidē humiliari decreuerint: et q̄ patria nemini sit p̄iudiciosa/si ex oīm se asperxerit in salutem. Sed neq̄ demerita precedentiū subsequentib⁹ derogant: si ex toto corde puertantur ad dominū. Et ex iniquis proletarijs orit sepe qui renascit in fide p̄destinatus ad gloriā. Habebat ista filiā habentē spiritū immundū. Porro ista gentilitas rationē habebat immundam que agitatu demonū creaturā pro creatore colebat: & erat sub dominatu ipsorū: vt etiā omnē immundiciā mente deprauata/corruptis moribus sequeret: in quā immundiciā propter nefarium cultū gentilitatē traditam ad romanos testatur apostolus. Et alibi/q̄ desperātes semetipsos immūdicijs tradiderūt.

Rom. 1. Ephe. 4.

Et procidit ad ad pedes iesu. Descenderat hec de altitudine animi tumescentis. Se curuās ante dominicos pedes: cito erigenda per spem/si pseuerauerit in proseuchis. Sup sydera eleuat/qui ante christi pedes & humilitate atq̄ deuotione pcliuum se fecit. Ex fama non docta ista mulier venit ad christū in domū vbi existebat: & velut debitor fidei atq̄ deuotioni latere nō potuit: quia suam bonitatē petentibus & querentib⁹ negare non potest. Quō se negabit qui ad hoc creaturā rationalem fecit: vt se sibi cōmunicando donaret? Jam mēte in fide & actu corporeq̄ facta pcliua: vt ipso inclinato animā iam in fide pstratam ostenderet: et fateret gestu corporis renouationē interioris aspect⁹. Exclamat verbo dolentem animā verberante. Miserere mei domie fili dauid: filia mea male a demonio vexatur. Misera ad misericordiā recurrit de sua miseria liberari desyderans: ab eo petēs q̄ & largiri pōt. Misericordia nō peteret si non molestaret miseria: q̄ & si posset aliter pcul pelli/nec ipsa misericordia interpellaret. Miser primus est qui non habet quod vult: & q̄ habet quod vult se ledens: & qui non vult quod sibi pfert & expedit. Miser & q̄ non potest aduersa vltro depellere. In miseria erat mulier chananea: q: nec suo/ nec alicui⁹ hoīs argumento vexatā a demonio filiā poterat liberare. Multimode sunt miseri ope misericordie indigētes.

Judith. 9. Sācta iudith miserā se vocabat dicēs: Exaudi me dn̄e miserā deprecantē: aut ex humilitate pprios defectus cōspiciens: aut q: suam ciuitatē ab exercitu circundatam videbat: a quo nisi diuina potentia nulla erat copia euadēdi: & populum pspiciebat per oīa calamitosis fieri. Siue quia cogitabat aliquid factura supra virtutē femineam: ad cuius complementū in se non videat vires suas posse suppetere: proinde dominū proseuchis humilib⁹ exorabat. Aliā nouimus esse miseriam/que ab illusionib⁹ & carnis infirmitate nascitur illis resistere nō valentis. Quā dauid de seipso fatetur: Miser fact⁹ sum & curuatus sum vsq̄ in finem: tota die cōtristatus ingrediebar. Ps. 37. Huius miserie subnectit & causam. Quoniā lumbi mei impleti sunt illusionibus: & non est sanitas in carne mea. Et confusio non illa que fm sapientiā adducit gloriā: sed nature rationis/iusticie/ virtutis & moruz inserta facit miserā. Hinc scriptū est: Filia babylonis miseria. Ps. 136. Hinc & salomon: Miseros facit populos peccatū: Prouer. 14. vt ex hoc omne peccatū intelligamus afferre miseriam: vt vbi iusticia nō adiuuat/cōdemnat. Adijcitur proximus ad miseriam cui nō fauet iusticia: saltem q̄ derelicta nō fuerit: ac p hoc nemo est nisi miser. Nemo est qui aliqua nō tenetur miseria. Nemo est qui non indigeat ad misericordiam appellare. Hinc intrinsecus docta mulier chananea deficiens a iusticia/& alijs miserijs pessundata/portū misericordie per nauem fidei querit. Miserere mei domine fili dauid. Sic enim audierat christum vocari q̄ dauid filius diceretur. Exponit miseriam/ vt misericordiam prouocet: filia mea male a demonio vexatur. Ut q̄d male? Semper male quos potest demonium vexare. Sed nūquid aliquādo bene vexare quempiā volet? Minime sua intentione duntaxat/sed diuina prouidentia: que bene malis vtitur demonū malor hoim volūtatibus: que sunt secute corone. Clamat hoc martyrum exercitus: vexantibus demonijs/ tyrānor terrore & supplicijs cōsecratus. Hoc cenobitarū & anachoretar chorus non denegat. Hoc quorumcūq̄ electorum ordo ppensius confitetur: q̄ vexantibus demonijs sunt meliora sortiti. Et semp diuina prouidentia sathanicas vexationes ad pfectum suorum elector intorsit. Sed hec filia materno iudicio male a demonio vexabatur. Sic eni intetione sathanica / sed ad profectū vtriusq̄ bene vexata fuit. Nam desperata mater a cunctis q̄ non poterat suum pignus a demonio liberare venit ad saluatorē: prius ipsa in corde mundata per fidē ab errore gentiliū: & iam in anima sana p pignore instantius salutē exposcit. Que cum sortita fuisset: ambe in aīa libere a cultu auerse gentilium in christi familiā transierūt. Hoc agente vexatione demonū: a qua non poterant aliter liberari: venit mater ad christum. Bene vexauit demoniū huiusmodi filiā: nō sua volūtate/sed executa ope: vt a vexāte liberata sub christo sanata pficeret. Vexat quippe demoniū filias hominū/cum in vnoquoq̄ nititur exagitare amatiuā virtutē: vt suo motu feratur in vetito:

ꝛ ex reb⁹ licitis ꝑ amorē plus debito vinciatur. Uexat ꝛ aliā filiam/ scȝ intelligentiā: vt aut velit plus sape ꝙ oportet/ aut inuoluat errore. Uexat ꝛ aliam/ vt obiecta malicia ꝛ illata iniuria tenaciter in memoria teneant: vt aut velit vlcisci atrocius/ aut nolit benigne remittere. Inexplicabile quidē est/ quibus stimulis demon exagitat hoim voluntates. Sed est demonū vlciscēs Tobie.3. in eos qui perperā agunt: vt asmodeus in septē viros fare. Et est meridianū auertens a meridie claritatis: q̄ mundo in meridie obscurato ex morte saluatoris infulsit. Uexatio quidē nō cessat: vt hoīes auertant a memoria dn̄ice mortis. Etenim in meridie circa horā nonā expirauit. Attamen cū hec mulier sic ꝓ suo pignore ꝑcaret: saluator nō respondit ei verbū: ad fidē eius pamplius excitandā ꝛ ꝓbandā constantiā ꝛ patientiā. Et egressus est domū/ ad alia loca declinans. Quē mulier chananitidis etiā sequebat clamās post eū: ita vt etiā apostoli ꝓ ipsa intercederent. Et accedētes ad eū discipuli eius: rogabant eū/ dicentes: Dn̄e dimitte eā: q2 clamat post nos. Mouent humanitate discipuli: et pro ista misera rogant nescio si submissi. Magne fiducie animū parat intercessio electoꝝ. Euge q̄ promeruit intercessores habere apostolos. Sed nō oīs qui interpellat/ habet: nisi q̄ in virtutib⁹ ipsoꝝ est factus amicus: ꝛ vnius dn̄i adorat vestigia. Etenim iā ista meruerat aplos intercessores habere: q2 de finibus impioꝝ egressa pro misericordia venerat ad iesum. Cui dicunt vt exauditā dimittat: quia in fide post ipsos clamabat. Pro ecclesia colligenda de gentib⁹ ex ꝑlagio intercedere vident: que post ipsos orat ad dn̄m duris vocibus ꝛ sonis: ex vno spiritussancti flatu pro pressuris tolerandis/ vitijs reprimēdis atq3 obtinēdis ꝓmissionibus clamatura. Egre siquidē istius ecclesie militia tenderet: nisi haberet tā validos aduocatos: q̄ incessanter rogant/ vt dimittat in pace: vtputa in iustis petitionib⁹ exaudita. Et indiciū erat eoꝝ que sunt ꝓ ecclesia et qualibet aīa in celo facturi: qui sic in terra intercedūt ꝓ syrophenissa muliere: pro qua saluator detestās eā/ non videtur dedisse responsum. Ipse aūt respondēs ait: Non sum missus nisi ad oues que perierāt domus israel. Cōtestatio apl'i ad romanos eque ꝓ vtroq3 populo dei filiū in carne aduenisse declarat: quid est ꝙ nisi ad oues israel ꝑeuntes se missum esse denūciat: cū etiam nō sit acceptio ꝑsonaꝝ apud Roma.3. eū? Sed nōne oēs perierāt? Nōne oēs peccauerunt/ ꝛ egēt gratia dei? Equidē. Sed oues sunt q̄ non auerso studio peccauerūt illius electi populi ꝓpter cultū vnius dei: qui ob hanc causam debebat primo requiri. Deinde gentes: qm̄ ꝛ ꝓ ipsis moriturus aduenerat. Prioritas illius populi requirendo attendit propter vnius dei cultum: ꝛ ꝓpter primā cōmissionē diuinoꝝ eloquiorum: nō istius reprobatio si redire voluerit ꝓpter cultum varium idoloꝝ. At illa venit et adorauit eū/ dicēs: Dn̄e adiuua me. Ac si diceret: Intercessores amplius nolo: aduocatos plures nō preferā: non vident alioꝝ orationes sufficere: quot ꝛ quot sunt/ necessarij mihi non sunt. Eū querā: eū adibo: qui sine medio in meā pōt si vult miserando declinare miseriam: quē solū/ non idola vana ꝛ muta/ non aliā creaturam/ sed ipsū3 adoro deū hoīem sup terrā: a quo peto ceteris spretis auxilijs adiuuari. Dn̄e adiuua me. Signāter ad seipsam petit adiutoriū: q2 in filia sua velut in ꝑsona propria torquebat. Amor quidē natoꝝ ipsoꝝ dolorē traijcit in parētes. Cui saluator respondēs/ ait: Non est bonū sumere panē filiorū et dare canib⁹. Alibi ista similitudo disserta est. Sed panis filioꝝ est omne subsidiū quod debebatur vere credētib⁹/ illius filiationis merito quo potestatē accepimus filios dei fieri/ sane credētes Joan.1. in noīe ipsius: q2 non ex hoībus/ sed ex deo nati sunt. Et quod natū est ex deo/ vincit mundū. Et 1.Joan.5. hec est victoria q̄ vincit mundū: fides nostra q̄ ista mulier mundū vicerat/ supra mūdū iā facta ꝛ ab ipso christo sue fidei testimoniū laudis accepit. Sed multis argumētis concurrit christus fidē eius: in ꝑlagiū multiplicis ꝯcussiōis ecclesie subsecute: ac in ꝓbationē quorūcunq3 indigne petentiū: ne desistant petere si cōtinuo non accipiūt postulata. Et ad maius solide fidei experimentū cū canib⁹ ipsam cōponit: acsi ratiōe careret: aut illa male vteretur habens. Sed illa optimo tegumēto humilitatis se ꝓtegit: cū etiā catellis se sociat in cōsequendo beneficia dominoꝝ. At illa dixit: Etiā dn̄e. Nam et catelli edūt de micis que cadūt de mēsa dn̄orū suorū: et humiliorē conditionē se habere protestans: ꝙ etiā israelitici sint q̄si dn̄i sup gentiles in oībus potiores: velut habentes mēsam diuinoꝝ verboꝝ/ ꝛ mandatoꝝ dei ac diuinarū ꝓmissionū/ sanctis patrib⁹ ꝛ ꝓphetis diuinis oraculis iā factarū. Talē ergo q̄rit iesus: et suos oratores vult esse oīmode importunos. Humilis q̄ppe īportunitas sepe flectit animos duros. Et ꝑtinax miser ad exaudiēdū fecit primo negantē. Amat eñ deus in ꝑseuchis ad eū iugiter assistentes: vt nec ab implorādo deflectātur si nō acceperint vota. Uult oīpotens suas imagines a se creatas ꝛ ad se ordinatas sibi assistere: nō ilico tribuēs quod exigit/ ne facies auertant a facie. Nec vult turbari aut tepefieri orātē etiā exprobratū. Sepe nāq3 videtur ꝙ nostre petitiōis schedula in ꝯspectu dn̄i laniet: ꝛ ꝯfundat obsecrās: ꝛ si quid exaratū erat/ abrasum appareat: sed vlteri⁹ decernit ille q̄ oīm corda nouit ꝛ vtilitatib⁹ petentiū ꝓuidet: cū nō exaudit extemplo/ ꝓbat fidē si desipit: aut si exaudita vel nō/ sic se habeat. Experit patientiā si nō dedignat sustinēs in sua optiōe repulsam: si minuit amor ad pro tēpore denegantē. Si intramus in illud secretū altissime prouidētie sue: qua denegans exaudit ꝛ exaudiens denegat: tribuēs aufert: non tribuēs donans: agens causam nostrā

in nobis ex nobis: dū tamen omnino iusta peti-
tio sit a nobis. Nec solū ad iusticiā et humilita
tē postulās habet se inferre/nō decernere quo
modo aut qn̄ cōtribuat. Nouit p tēpore atq; lo
co bona data dare filijs: si per fidei synceritatē
que p dilectionē operat/sum⁹ filij ei⁹. Ad quā
filiationē prouocat chananeā/ cū dicit: Nō est
bonū sumere panē filiorū/ et dare canibus. Ac
si ipsa de filijs eius esset assequeret ocyus postu
lata: que se ob fidē/ob importunitatē/ob patien
tiā/ob humilitatē filiā dei fecit/ vt mereret a chri-
sto audire: O mulier magna est fides
tua: fiat tibi sicut vis. Et sanata est fi
lia ei⁹ ex illa hora. Ecce misera expetēs mi
sericordiā/misericordiā assecuta ē: qm̄ de salua
Psal. 11 tore scriptū est: Propter miseriā inopū et gemi
Psal. 76 tū pauperū nūc exurgā dicit dn̄s. Et alibi: Nū
quid obliuiscetur misereri deus: aut cōtinebit
in ira sua misericordias suas? Ecce laudatur fi
des: et alte attollit illa que ante totiens fuerat
exprobrata: ad misericordie ianuā validis cor-
dis crebrisq; clamorib⁹ pulsari oportet: nec in-
de recedere: nō intermittere/donec de pane fi-
liorū accipias. Semp ad gratiarū innumerabiliū
mensā sedet bonorū oim̄ creator atq; largitor.
Pete indigēs totiens quousq; acceperis: etiā
si nō accipias/ in omni vita tua humiliter po-
stulare nō cesses: nec amaro aīo fias si non lar
gitur: nō hesitans super bonitatē dn̄i et proui
dentiā eius: que in omnibus congruentiā rerū
facit: nā post mortē accipies altiora/ filit et coro
nā: eo q patiēs extiteris sup dilatione dn̄i. Sz
vide istius chananitidis magna fides? Quia
magnū quid in isto quē solū videbat hoiē/ cre
didit. Magna ex eo: q; pstitit exprobrata/ nec
pturbata. Magna: q; tūc sola gētilitatis egres
sa de finibus. Magna: q; nec postulauit pre-
sentiā: sed solū pondus quo premebat exposu-
it. Magna: quia sicut credidit/ sic sibi i sua mi-
seria est pmissū/ vt voluntatis sue sortiret effe-
ctū. Fiat tibi sicut ais. Bonū certe volebat si
ne admixtione cōtrarij/ scz filiā a demonio libe-
rari. Uelimus et nos bona: et prim⁹ exaudiemur
si non ad votū ilico/tamen ad ampliorē cumu-
lū bonorū. Et sanata est filia eius ex illa hora:
qua scz Saluator matri dixit: fiat tibi sicut vis.
Marcus aūt dicit: Uade: propter hunc
sermonē exijt demoniū a filia tua: p
pter sermonē humilitatis et fidei: q; catelli sub
mēsa comedūt de micis puerorū. Et cū abijsset
in domū suā: inuenit puellā iacentē supra lectū
et demoniū exijsse. Fatigauerat demon ingre-
diendo puellā/magis siquidē in vexando. Que
illo egresso/ quiescebat i lecto. Nō est qesale
a demonio agitate/ aut a stimul peccatorū: nisi
peccata exeāt. Tunc quidē anima sup cōscien-
tie lectū in pace quiescit: cū diuina virtute vo-
luntate consentiente/qua solū fieri neqt/ pec-
cata pelluntur. Uerant siquidē peccata cōsciē-
tiā: etiā si non sequatur multatio in corpore: cū
ratio suo priuatur iudicio: cū inter animā et de-
um parietē diuisionis mediū interponūt. Nam
et Esaias dicit: Nonne iniquitates vestre sunt Esa. 59.
que diuiserunt inter vos et deū? Cum deijciūt
ab innocentie arce: cū ad ima demergūt: cū so
ciant demonibus: cū excludūt a legibus regni
dei/atq; a sedibus paradisi.

¶ De curatione multorū infirmorū secundū Mattheū et Marcū. Sed de surdo et muto secundū Marcū tantum. Capitulum XXV

Et iterum exiēs de finibus ty Mar. 7
ri: venit per sidonē ad mare galilee/
inter medios fines decapoleos. Et ascē-
dens in montē/sedebat ibi. Et accesserunt ad
eum turbe multe: habentes secū mutos/ clau-
dos/cecos/debiles/et alios multos. Et proie-
cerunt eos ad pedes eius: et curauit eos: ita vt
turbe mirarentur: videntes mutos loquentes/
et claudos ambulantes/et cecos videntes: ma-
gnificabant deū israel. ¶ Curatio istorū diuinā
in homine arguit potestatē/ et offerentiū et sa-
natorum fidē: desperationemq; q ab alio cura
ri non poterant/nisi ab eo qui omniū habet im
periū. Et prestruxit vite agende ordinem: cum
post curationē sit alimenta largitus. Nā qui
vult suscipere alimenta celestia/primo expedit
liberū esse a vitijs: que affect⁹ huiuscemodi de
signant. Ad damnationē magis q meritum ce
deret/ impure ad pura christi accedere sacramen
ta: que in alto monte fidelis ecclesie tribuun-
tur. Ex septem enī panibus secuta refectio ad
septēformē bonorū ordinem existentiū in eccle-
sia reficientem dei filios spectat: perigēs liber
tatē a criminibus: et agrestem vitā ex designa-
tione turbarū/christū in montibus virtutū in-
ter arida loca querentiū. Sed Marc⁹ de vno
tm̄/circa quē christus propensius egit/exequit
dicens: Et adducunt ei surdū et mutū
et deprecabātur eū/ vt imponat illi
manū. Adducit surdus et mutus: q; nec ipse
audire poterat dei verbū/quo mot⁹ accederet:
nec loqui ad interrogandū quare turba hunc
hoiē sequeret. Uide multationes humani ge
neris/ ex peccato priorū in singularib⁹ psonis
inductas. Uide surditatē: sed i nullo damnosi-
or q in eo q quis audire nequeat dei legē origi
nalis iusticie/seu datā in monte scriptā digito
sacto. Et nec audire posse prophetas spūsctō
loquētes. Excedit in malo nō posse audire dei
filiū/verba vite p superna vita proferentē. Sed
hoc malū erat in aure cordis. Ue igit pampli-
us per omnē modum his qui ex cōtraria electi
one surditatē cordis auricule induxerūt. De q̄-
bus p prophetā dicitur: Posuerunt cor suum
adamantem/ne audirent. Et per psalmistā do-
minus conqueritur: Non audiuit populus me Psal. 80
us legē meā: nec intendit mihi. Et Salomō ait Prouer. 29.
Qui illusor est/ nō audit cū arguitur. Et alibi: Prouer. 28.
Qui declinant aurē ne audiant legē. Uolunta
ria enī surditas ad diuina est i culpa corporis
quidem preter voluntatē: aut ex vindicta/seu ex

aliquo occulto dei iudicio: iusto tamen: quo in homines sepe discernit: que non accrescit ad culpā/nisi cū maliciosa puenerit. Multi quidē ꝓpria iniquitate surdescūt: q̄ et venenatis serpentibus cōparant̄. De quibus ꝑ prophetā di
Psal. 57 citur: Alienati sunt peccatores a vulua: errauerūt ab vtero: locuti sūt falsa. Furor illis s̄m similitudinē serpētis/sicut aspidis surde obturātis aures suas. Alienant̄ pctōres a vulua/ q̄ ianua vētris est: id est a fide/que ianua est ad ecclesiā sanctā dei. Et errāt a vētre: id ē ab ecclesia: q̄ tot i se ꝯtinet secreta et occulta mysteria. Et necessario factū est vt ꝓferāt falsa. Nō ē veritas i his q̄ alienāt̄ a fide. Nā ⁊ filij alieni mētiti sūt mihi: filij inueterati sunt: ⁊ claudicauerunt a semitis suis. Et alieni cōtra dn̄m insurrexerūt. Verū fari nesciūt: sed falsitatib⁹ inuoluunt̄ hi q̄ ab eccl̄ia errauerūt. Fit i eis furor et indignatio: fit et cōtēpt⁹: vt more aspidis cū ceperit audire mersionē: vnā aurē terre figat: alterā cauda satagat obturare. Sic ⁊ errātes huiuscemodi pctōres ad verba diuine mersiōis ⁊ venefici: genus humanū et singulos homines peccatores supra omnē hominū sapiētiā incātans: aure vna rebus terrenis defixa: reliqua fine male actionis obtusa: oīno audire contemnūt: velut domus exasperās: que nec dn̄m nec ꝓphetā ei⁹ audire disposuit/ surdi voluntarie facti: ne fides proueniat ex auditu: q̄ est per verbū dei: erudiēs et saluās/et ad eterna deducens. Sibi denegāt salutē qui verbis ꝓhonorari nolūt: preter que nō saluant̄: q̄ aure cordis apposita cū instrumēto corꝑis audiuntur. Surdi principes sacerdotū/sacerdotes/scribe et pharisei: qui noluerāt̄ christū audire verba vite ꝓferentē/diligentes mundū presentē: quoniā verba vite eterne aduersant̄ trāsitorie vite. Nā signāda vita cū in dilectionē et delectationē venerit/vilescere facit omnē ꝑfunctoriā vitā: intēdens in vitā agendā ex tēpore/ vite delectabili omnino aduersam. Amor quidē vite decurrentis surditatē superinduxit: ne audirēt nunciatores euangelice vite. Surdos se fecerūt principes mundi: longo tractu temporis contemnētes audire christū: qui per ora humana diuinitus loquebat̄: et intantū instigāte diabolo seuierunt: vt crudelibus penis exitio traderent christi et eterne vite verba ꝓferētes. Hoc sanguis martyrū clamat: qui ꝓ predicatiōe regni eterni vbiq̄ predicat̄ effusus. Nōdū ista surditas ꝑ vniuersū orbē curata est. Redūdat etiā i multos: qui catechizatione verbi se fidei subiecerūt: sed auerterūt aures: ne morib⁹ tenerent quod fide iurauerūt. Sed ad mali cumulū merito accessit et mutitas: vt nec loqui possit/ qui prius nō percepit auribus veritatē. Erat em̄ et mut⁹. Multatus in lingua vtit̄ signis: ⁊ velut mimi manu indicāt quod displicet vel affectat Sed lingua sana ad explicāda cordis cōcepta nō sufficit: cū ipsa sola sit cordis verius instrumentū: quō manu intima cordis patefiēt? Sed male ethicus mutus est/qui deum non laudat: nec sibi gratias agit: nec proximū si potest ⁊ debet edificat: nec seipsum cū perperā agit/accusat. Et huic sic male acto turbe subueniūt: cū illum sic surdū non audientē verba diuine bonitatis: sic mutū/vt nec loqui possit: christo domino humanitate quadā visis miraculis alijs pro sanitate adduxerunt. Et deprecabant̄ eum vt imponat illi manū. Precantur turbe ꝓ muto: quia lingue carebat officio. Et illius cōmunitatis hoc habet imaginē/quam debent homines habere in natura: non solū in rebus extra corpora propria positis: que de iure diuino nemini cedunt in propriū: sed in corporibus ꝓprijs: vt cū quis aliqua membro deficit/ ab altero habente de mēbro simili adiuuetur: vt cecus ducatū habeat a vidente: lingua loquat̄ ꝓ muto: subueniat aride sana manus: deficiens pedibus deferatur a valido. Et cū sumus ex vna massa cōpacti: q̄uis sit quedā proprietas in personis: ex vna veritate nature sit valitudo membrorū in necessitate cōmunis. Et magno futurorū presagio sub christo res huiuscemodi agebantur: vt cōmunitas in veris fidelibus restaurēt̄ in gratia: que per iniquitatē in auariciā in propriū cesserat. Quod factum ostendunt christiana cenobia: vbi est cōmunitas rerum/similiter et membrorum. Ubi et egrotantibus qui sani sunt/ vt sibiip̄sis per sana membra subueniunt. Et hospitalia edita in subuentionem vbiq̄ in terris fideliū clamant patētibus ianuis: ꝙ hospitalarij res egētibus et sana mēbra exhibent pro infirmis. Deprecantur hi vt imponat manum: sed voluntas eius suffecisset aut verbū. Sācttitatē tm̄ consyderāt in ꝑsona: cuius tactu credunt ꝙ duplex huius pellatur infirmitas: sed necdū in christo potentiam deitatis audierunt. Habet autem quid occulti mysterij et moralis/ꝙ manus expetit̄ imponenda: vt eadē manus sit plasmans et libe-
rans. Manus tue domine fecerūt me et plas- Psal. 118
mauerunt me: veteri testamēto due magne tu- Job. 10.
be ꝓclamāt: Job similiter et Dauid. Et nō solū contēplatiua potentia/sed suis christus operibus nos saluauit. Et ipse operat̄ opa patris.
Et opus dedit illi pater vt perficeret. Et volū- Jo. 9
tas eius hec est/vt ꝑficiat opus ei⁹. Et opa nostra christi sunt operib⁹ coniūgēda: ⁊ man⁹ affigenda cruci expetit̄ ad impositionē. Nā ꝑ illā cruci affixā contrite sunt sathanice potestates: vt nostre damnationis chirographū ē deletū. [Et apprehendēs eū de turba seorsū misit digitos in auriculas eius: et expuens tetigit linguam eius. Et suspiciens in celū/ingemuit: et ait illi: Effeta: quod est adaperire. Seorsat a turba hunc sanandū domin⁹ ⁊ saluator nō humanā/sed diuinā pro sanitate datur⁹ medelam: quoniā sepe turbe nostrorū phātasmatū et patratorū malorū et rerum labentiū conglobatū/occurrunt anime ad deum redeunti: et perstrepūt valide i aurib⁹ cordis nostri: vt

nec possimus intelligere potiora. Proindꝰ me dendi archiatrus: qui primo sanandū retrahit a ꝓhibētibus sanitatē: deinde aufert argumenta recuperāde salutis. Sed huiꝰ curationis modus ꝓmouet infirmoꝝ aptitudinē ad salutem. Nā couertit illū saluator ad se/ vt facieruʒ mutuus esset aspectus: acsi ad noticiā iuitaret creatoris eius/ ad cuius imaginē factus est: vt cōsyderaret ꝙ super homines erat/ qui sibi in humanitate restituebat corporis sanitatē. Et sepe fixo intuitu causat amor: et cognito bñficia largiente: si nō diligebat/ saltē rependit amorē. Et inspectu faciei nostre quā condidit/ delectatur
Cant. 2. Quod ad ecclesiā dicit: Ostende mihi faciē tuam/ q: decora. Decus habet immēsuʒ cognitio saluatoris. Et ꝑ prophetā de cōtrario gestu conqueritur: Uerterunt ad me tergū/ et non faciē. Et
Hiere. 2 cū sic iste sanādus consisteret ante faciē saluatoris: misit digitos/ scʒ auriculares/ in auriculas eius: nō omnes/ sed minores vtriusqʒ manꝰ velut expurgās aures ab auditu malo/ ab iobedientia celestiū preceptorū. Nā sepe in scriptura ꝓ veritate obedientie aurē positā inuenimꝰ: sicut scriptū est de obediēte populo: In auditu auris obediunt mihi. Et expurgauit sinistrā: ne audiret vocē demonis/ vocē mūdi/ vocē carnis: Et vt audiret terrificū tonitruū eterni iudicij/ eterne damnationis: quo male agētibus dominus cōminatur. Expurgauit et dexterā vt audiret agenda: et ipsa fixa celo diuinis insisteret. **Et expuens tetigit linguā eius.** Magnū sacramentū in sputo: quo etiā et oculos ceci nati aperuit. Sapientia videlicet de superno capite defluens: ad directionē lingue/ ad eruditionē doctrine/ ad publicationē occultorū malorū/ ad odas/ ad gratiarūactiones referendas instruxit. Nec quidē mutus creatus est homo: sed cū instrumento quo loq̄ possit diserte. Nec voluit christus cor sufficere ad amorē ⁊ cōtemplationē: si possent suppetere corpis instrumenta in actione bonorū. Protinus et ipsū corporis organū instrumentū virtutū est: in quo deperditū membrū a culpa neglectus absoluitur: ⁊ viua subiacent/ si non perficiunt opus dei. Nihil sit ociosum in corpore/ quod virtutis potest esse mancipiū: Alioquin damnationē incurrimus: velut qui operatus nō fuerit in talētis acceptis. Idcirco suspexit saluator in celū: vnde in homines bona prouenirūt: quia omne datum optimū/ et omne donū perfectū de sursū est descendens a patre luminum. **Et ingemuit:** ꝓ miseria conditionis humane: ꝙ in adā sic oēs multati sumꝰ: ꝙ ex peccatis proprijs ampliori subiacemus: ꝙ mēbris debito iure nō vtimur: ꝙ instrumenta vitiorū querimus: ꝙ iste in duobus liber iterū poterat multiplicari/ si virtutū nō cōuertisset ad vsū. **Et ait: Effeta: quod est adaperire.** Uerbo mōstrauit potētiā: q: in sempiterno dei verbo cūcta creata sunt: ad quod ilico secutꝰ ē effectꝰ. **Nā et statim aperte sunt aures eius: et solutū ē vinculū lingue: et loquebatur recte.** Sic q̄ppe ꝓphetatū erat: ꝙ apturꝰ esset aures surdorū: et linguas mutoꝝ facturus disertas. Nō tñ necessitate ꝓphetie/ sed rōne subueniēdi hoīm indigentie ac diuine potētie ostendende hoc fecit. Maxime aūt vt supra fati sumꝰ; vt deꝑdita mēbra corpis reſerēt instrumēta virtutis. Quod et factū est cū sequitur: ꝙ et loquebatur recte. Quoniā nemo recte loqui potest instrumēto lingue nisi dictante virtute: sed nec testimoniū auditꝰ restituti ꝑsonuit sicut ⁊ lingue: cū aliter hoīem audire nō clareat/ nisi cū dictis assentit et dissentit: iussis obedit vel denegat: ad interrogata respondet/ vel nō audiens silet: vocatꝰ presto se asserit/ vel vt silētio tacitū se prebet. Audit ꝓtinus in regno virtutū oīs qui dicit: Loquere dñe: q: audit seruus tuus. Restitutas habet aures qui dicere potest: Audiā quid loquatur in me dominꝰ. **Et precepit ne cui diceret.** Sepe huiuscemodi prohibitionē in euangelio legimus: ⁊ eādē habet explanandi sentētiā: vt alibi factū est. **Quanto aūt eis precipiebat:** tanto magis plus ꝑdicabāt: et eo ampliꝰ mirabantur dicentes: Bene omnia fecit: ⁊ surdos fecit audire/ et mutos loqui. Bene omnia fecit: qui primā creationē aspiciēs cūcta que fecerat/ erant valde bona. Nescit ab ista potētia preterq̄ bonum egredi: sed ipsa creatura se traijcit in vitiū. Inexceptuata ē ista ꝓlatio/ ꝙ omnia bene fecit: sed verior est effectus/ ꝙ enāritata bene remascellauit ad pristina. Et solum eius est illa mala propellere/ que bonā naturā maculant voluntate hominuʒ consentiēte: aut ipso in sua prouidentia permittente. Bene oīa fecit: nō hominū merito/ sed sua bonitate: quā rebus a se creatis cōmunicabilē fecit. Sed laudant turbe atqʒ mirantur in hominibꝰ diuinaʒ ostensā virtutē: eo ꝙ surdis restitueret auditū/ mutisqʒ loquelam. Auditū scilicet illorum que sub hebraica litera/ que apud hebreos scribitur samech inscribuntur: que interpretatur adiutoriū sententiandi. In psalmo quippe: In eternū Psal. 118
domine permanet verbū tuum in celo. Igitur hoc verbum est audiendū: quod in eternū in suis promissionibus permanet et in celo: vbi omnia impretermisse suis vicibꝰ alternantur. Sub hac etiaʒ littera ex sua interpretatione dicitur in Prouerbijs: Sindonē fecit et vendidit: et cin- Prouer. vlti.
gulū tradidit chananeo. Audi surde post restitutionem auditus: ꝙ tu sis ipse auditurus post doctrinā verbi permanentis in celo. Sindonē facias/ scʒ candidationē operū tuorū: qua christum inuoluas in sepulchro ponendū: quia i pace factus est locus eius: qui tantū est in puritate intentionis operumqʒ nostroruʒ. Sindo ad candorē multo labore deducitur. Et cingulum tradidit chananeo. Christus deus chananeus est: quia zelotes. Et scriptū est: Ego suʒ deus Exo. 20.
zelotes: in castitate zelās animas quas redemi cui nostre mundicie traditū est cingulū: prout in euangelio exigit: Sint lūbi vestri precincti. Lu. 12

Et sub hac littera Hieremias terrorē indicio-
rū/et irā indignationū eius ad nos/audire sua-
Treni.3. det dicens: Operuisti in furore et pcussisti nos
occidisti et pepercisti: opposuisti tibi nubez ne
transeat oratio: eradicationē τ abiectionē po-
suisti me in medio populor. Et quid loquit mu
tus iā resumpta ptāte loquēdi? Ut si corde cre-
dit ad iusticiā: cōfessionē oris faciat ad salutē.

¶ De ceco illuminato/et duplici im positione manus in bethsaida: secu- dum Marcum tantū. Ca. XXVI

Mar.8. CUm venisset bethsaida/ addu-
cunt cecū: et rogabāt eū vt illū tange-
ret. Et apprehēsa manu ceci/ duxit eū
extra vicū. Et expuens in oculos ei9/impositis
manibus suis/interrogauit illū si aliquid vide
ret. Et aspiciēs ait: Uideo homines sicut arbo
res ambulātes]. Pius medicus et humilis di
gnationis est censendus: si nulla spe mercedis
visitat egrotantes/qui ad eū nequeunt habere
accessum. Preuenit dñs cecū cū venit ad vicū/
q̄ vallē penalis interpretatur: qua similitudine
preuenit omne genus humanū/in valle huius
miserie interclusum/ maxime morbo cecitatis
oppressum. Sed adducitur hic cecus natus du
catu videntiū. Etenī legis dei peritiā habētes/
ignorātes pduxerunt ad noticiā veritatis. Sed
nec tātū legendi aut audiendi siue docendi stu
dio quis instruit: sicut cū humilib9 pseuchis
supplicat ad deū. Et sepe doctores q̄uis nō no
uerint/magis orationib9 q̄ verbis pfecerūt in
populo: et verbū doctrine orationibus adiuue
runt. Proinde rogabāt vt illū tange
ret. Quotquot tactū aut corpalē psentiā exqui
sierunt: sanctitatē tm̄ in homine/ virtutēq̄ da-
tam desuper crediderunt: nō deū verū et homi-
nē in assumpta natura latentē: qui vbiq̄ simili-
ter potest: a quo cuncta equaliter sunt ppinqua
vel discant si distare ab illo fas esset aliqd di-
cere: nec opus est sibi aliquid agere gestu cor-
poris: q2 omnia pfecit solo imperio volūtatis.
Sed q2 homo diuina operat humane. Naz et
apprehensa manu ceci/duxit eum ex
tra vicū. Dux factus est cecorū lumē eternū
et manū porrigit: vt ex tactu cecus ducē secur9
subsequatur. Nouit discrimina viarū atq̄ vo-
ragines: in quibus posset cecus male duct9 in-
cidere. Nouit scopulos i quibus posset impin-
gere. Nouit τ diuerticula/in quibus posset er-
rare: idcirco via recta venit ad cecū. Christ9 est
via: secure ducit/neuter casur9 in foueā. In stu
porē et in admirationē omnis animus audiens
se deberet cōuertere/ q̄ christus factus est dux
ceci: et pedagogus eius qui p seipsū quo perge
Exo.14. ret/nesciebat. Duxit in nube atq̄ i igne popu-
lū de egypto velut de horrēdis tenebris: a qui-
bus nisi p eū nō erat egressus. Et de ipso dictū
Prouer.4. est: Ducā te p semitas equitatis: quas cū ingres
sus fueris/nō coartabunt gressus tui: τ currēs
nō habebis offendiculū. Ceci omēs sum9: hoc
duce pariter indigemus. Prestat ipse suā ma-
nū: porrigamus et nostrā. Et opa nostra infir-
ma suis altissimis operib9 cōiūgam9: neminem
nisi solū ipsuz sequētes. Nā ipse dñs solus dux Deute.32.
noster/scz israelitici populi tunc: et nō erat cum
eo deus alienus. Et in captiuitatē et i interitū
vadit/qui hu9 semitas non sectat. Et p pphetā
dicit: Populus enī duct9 est in captiuitatē: q2 Esa.5.
non habuit scientiā. In captiuitatē criminū et
vitiorū ire necessariū factū est: qui non habuit
scientiā quā ductor supern9 cecorū τ ignorātiū
ipse docuerit/ dux recte viationis: oēs ducens
in viā rectā qua itur inter sepimēta virtutū: si-
cut scriptū est: Et eduxit eos in viaz rectam: vt Psal.106.
irent in ciuitatē habitationis. Qui hunc ducē
reliquerit/semp ibit in pceps. Et p Hieremiā
dñs querulatur inter cetera mala que fecerat
populus eius/ q̄ ipsum reliquerunt ducē. Nun- Hiere.2.
quid non istud factū est tibi: q2 dereliquisti do-
minū deū tuū/eo tēpore quo ducebat te p viā?
Nunq̄ derelinqui pōt dux iste/nisi cū ducit per
viaz. Nam in patria beatitudini adherentes/
electi erunt: vbi derelinqui nec valent/nec po-
terunt. Reprobi vero tūc nolentes relinqui/re
linquentur: eo demerito quo hic dominū reli
querūt. Qualis huius ducatus ad cecū? Extra
vicū scz bethsaida: qui domus pecudū siue fru
gū abundantia/ et vallis penarū interptat. Ab
eterno beatis extra miseriā p misericordie ma
nū suos electos ducit: quam duplicē esse soluz
agnouimus/culparum atq̄ penarū: sed vna pe
nitus aliā precucurrit: nec secunda sequeretur
nisi prima preisset: qui a prima educitur/nō de-
ueniet in secundā: q̄q̄ multis penalitatib9 trā
sitorijs subiaceat caro mortalis/ etiam subitu-
ra mortis imperiū. Sed si rationi sequenti du-
cem adheserit: resurget i gloriā destructo mor-
tis imperio/nequaq̄ vlterius pessundāda. Exea
mus extra viā pecudū: vt nō simus sicut equus
et mulus/ quib9 nō est intellectus. Que maior
miseria hominū existentiū ad imaginē dei/ q̄
more pecudū viuere: vt super se fetentia onera
portēt/improbūq̄ sessorem ad nefas duris cal
caribus perurgentē? Exeamus sequentes du-
cem extra vicū frugū: mundi liquida relinquen
tes et abundantiā: que contra naturaz peccare
disposuit zodomitas. Exeamus extra vicū: in
quo penam meremur cumulatiōe culpar. Exe-
amus extra castra: portantes improperiū Chri
sti: quo Moyses egyptiacā gloriaz vilipendit.
Ducens extra vicū iesus hūc cecum
expuit in oculos eius. Per supernā sa-
pientiā/nostre mentis cecitatē illuminat. Non
est vera sapientia/ nisi que de christi capite de-
scendit. Et imposuit illi man9: vt homi-
nē se ostēderet. Et interrogat si aliqd videt. Be
ne ipse nouerat si videbat: sed in noticiā astan
tiū vult deuenire quod agit. Qui homies
velut arbores ambulātes se videre
respōdit. Non videbat pprīū/ sed cōmutatū
nō in re visa/ sed i suis oculis maculatis. Falsi
rerū estimatores de alijs extra se iudicant/ put

intus dictat cõcepta nequitia: et tales arbitrantur ceteros quales ipsi deprauati ꝯsistũt: et ipsi ad bona isensibiles/sic alios esse decernũt. Nõ erãt arbores homines quos videbat: nec vt arbores ambulant: cũ solu impulsu extrinseco arbores moueant. Sed in hominibꝰ nõ bñ vidẽtibus arborina similitudo regnabat: nõ i re visa erat illusio/sed in vidente: velut in aqua partim/et extra partim: remus aspectus, circa illã partẽ vbi situs diuersitas incipit videat fractꝰ/cũ ipse sit sanus: que falsitas nõ existit in remo sic sito/ sed in oculo sic deluso/ ꝑpter diuersos situs rei integre aliter decernere non valente. Sed cur sic homines in alia similitudine non vidit ꝙ i arboribꝰ: aliq̃d habet secreti mystery: cũ et postea videnͭ omnia recte. Precursor dñi totã humanã naturã arborẽ appellauit: quã et

Mat.5. dixit diuino subiacere iudicio. Jã ad radicẽ arboris securis posita est: velut iudicium christo datũ: enũcians ad succidẽdas arbores steriles igniq; tradẽdas: quoniã pater omne iudiciũ dedit filio. Et potestatẽ dedit ei iudiciũ facere: qa filius hominis est. Ipse autẽ saluator securim habens diuine iusticie/arboribꝰ hoies cõparauit

Mat.7. dicẽs: Ois arbor bona fructꝰ bonos facit: Mala aũt arbor fructꝰ malos facit. Sed fructꝰ malos faciens succisa mittetur in ignẽ. Nulla inuenitur arbor mala: bonitate naturarũ omnia bona sunt. Nã vidit deus cũcta que fecerat: et erant valde bona. Sola hominis volũtas mala est in causa/malorũ operũ fructꝰ ad extra deducẽs. Proinde hic illuminãdus videt in prima cura hoies velut arbores ambulare: quasi sub iudicio dei oẽs ineuitabiliter existere/iuxta fructũ manuũ nostrarum retributionẽ recepturos sed nõ definite quãto pmio bonos/ quãto supplicio reprobos esse donãdos. Uisio hec ꝑma terroris et timoris initiãtis est: ꝑ eo ꝙ omes diuino atq; tremẽdo iudicio subiacemꝰ. Expedit quidẽ hic primus aspectꝰ ad offerendã cautelã: ne velut steriles aut male fructificãtes arbores succisi tradamur in ignẽ. Necnõ et visio huiusmodi paternis seu ꝑtoplastinis delictis omnes homines subiacere decernit: ob causaꝫ ꝙ relictis cũctis paradisi arboribꝰ/ de interdicta dũtaxat arbore tetigerũt. Filij quideꝫ arboris interdicte dicunͭ oẽs qui semine corrupto ex ꝑmis parẽtibꝰ processerunt: ꝙuis multos liberet gratia quos infecit corrupta natura. **Deinde posuit iterũ manꝰ super oculos eiꝰ: et cepit videre: et restitutꝰ ẽ ita vt videret oĩa clare.** Curatur ille paulatim: nõ ob defectũ potentie/ sed ob mysteriũ. Secũda hec impositio manus qua videt oĩa clare: ad verã scientiã ꝑtinet/qua oĩa in suis consistentijs cognoscunͭ siue credunͭ: cũ nec temerarie aut supra moduꝫ de hominibus existimaͭ atq; creditur: nec de diuinis iudicijs aut misericordia hesitaͭ: cũ fugiẽda et appetẽda/nõ facienda et agenda pariter cognoscunͭ: et cũ sciͭ q̃liter est cõuersandũ in medio nationis praue. Et

misit illum in domum suam dicẽs: Uade in domum tuã: et si in vicum introieris/ nemini dixeris. Introrsus ille remittitur: vt nouerit speculando quid acceperit/ad q̃d obligetur ex acceptis. Optima et grata consyderatio est: etiã si repẽdere neq̃t: habere pre oculis bñficia creditoris/ maxime creatoris: qui nullis nostris valentibꝰ meritis/ expediẽtia nobis gratis et benigne ꝯcessit. Uadat in domũ suã illuminatus a dño: vt contempletur interne/ne forinseca querela prepediat: ne sensibꝰ occupatus corporeis/videat ex illo lumine quod diuine suscepit. Abdicatũ se a vulgaribus cõsortijs faciat/q luciferos splẽdores aspexit. Et si expedit in publicũ aliquãdo procedere: ne diffundatur animus in loquendo etiã bona qui gratiã habẽt: cũ omnes non deceat esse theologos/sed lugentes et gratos/ et penitentiã agere. Nec omnibus datũ est in alios celebrare salutẽ. Et ex opportunitate/nõ ex voluntate oportet esse sermonẽ. Ad animi tumorẽ spectat et fastũ ostẽdit loq̃ et erudire: si nõ mittaͭ superioris mãdato. Splẽdor illuminãs primo sit ad seipsum in quẽ diffusus est: nec deriueͭ in alios/nisi iubeat superioris autoritas / aut vrgeat necessitas: aut oĩno exigat charitas. Et forte ꝙ iste nõ erat de vico bethsaida: q primo inde foras educiͭ: deinde diciͭ: **Uade in domum tuã.** post hoc: **si vicuꝫ introieris.** Quo enĩ poterat domũ introire/ vicũq; nõ introire: si domus fuisset in vico.

De curatione vnius infirmi ad probaticam piscinam: secunduꝫ Joannem tantum. Capi. XXVII

Et cum quodã tempore esset dies festus iudeorũ/ascẽdit iesus hierosolymã. Erat aũt hierosolymis ꝑbatica Jo.5. piscina q̃ cognominaͭ hebraice bethsaida/q̃nq; porticꝰ habẽs. In his iacebat multitudo magna lãguentiũ/cecorũ/claudorũ/aridorum/ expectãtiũ aque motũ]. Crebro legimꝰ saluatorẽ interfuisse ex studio festiuitatibꝰ iudeorum: ad ostendendã virtutẽ/ ad inferendã doctrinã: non ad ostentationẽ vt humanã gloriã venaretur. Et sua benignitate se necessitatibus hoim inferebat/requisitus siue irrequisitus. Uenerat enĩ ꝑ male habentibus/quibus opus est medicꝰ/sed nõ pro sanis: quia neminem sanũ inuenit: neq; mercedeꝫ capturus in languidos intendebat: bonitate tm̃ ꝑpria ferebatur. Qui Hierusalem tempore festiuitatis ascendens: velut nihilopẽsus ab his qui sibi sane videbantur/terrenis festiuitatibus intendentes: ad male habẽtes / qui festiuitatibus vacare nõ poterãt/se cõuertit misericors/miseris factus hõ. Semꝑ christus illͭ se tradidit ad solamẽ/qui mundi solatia desperant: aut quos ipse mũdus abhorret: siuelint se in christi bona transferre: aut abijciẽtes voluntarie saltẽ corde seculũ: aut abiectos a mundo si ad gratiã deputãt ꝙ abiecti sunt/ dũtaxat christꝰ acceptat. Et hi solũ inter dei filios cõ-

putant͛: sicut in Sapiẽtia legit͛ ex vocib⁹ dam-
Sap. 5 natorũ: Nos insensati vitã illorũ estimabam⁹
insaniã / et finẽ illorũ sine honore. Ecce quo-
modo cõputati sunt inter filios dei: ꝛ inter san
ctos sors illorũ. Hos em̃ miseratus dominus
in hac vita / visitat ad piscinam que hierosoly
mis erat. Et ꝓbatica vocabat͛ ab officio / nõ a
ꝓprietate rei: quoniã ibi oues abluebant͛. Pi
scina dici cõsueuit ꝙ plena piscibus esset: sed
hec antiphrasitica locutio est: nã piscibus ipsa
carebat. Nõ em̃ vbi balnea ingia hoim / nata-
tile pisciũ agitur. Sed mysteriũ secretũ habet
hec piscina. Discussũ vero aliquid gratũ affert
Piscina congregatio aquarũ apparentiũ su-
pra terrã / desuꝑ descẽdentib⁹ imbribus cõgre-
gatarũ / aut ex occultis venis ꝓdeuntiũ / aut ex
vtrisqȝ. Gratia dei om̃ibus ꝑparata est hec q̃
Jacobi. 1 de celo descẽdit: qꝛ omne datũ optimũ / et om̃e
donũ perfectũ de sursũ est. Et hec publica et
nota cunctis sane credẽtibus ex occultis meri
tis / que nemo hominũ nouit: q̃ hierosolymis
est: que terra pacis habet imaginẽ. Gratia di-
uina siquidẽ nõ aliter aut alibi ꝙ in pace ꝯgre
gatur aut prestat͛ querẽtibus. Et fruct⁹ iusticie
2. Petri. 3. in pace seminat͛. Proinde Petrus: Satagite
ĩmaculati inueniri in pace. Sed si piscina ĩ hie
rusalẽ tunc notissima ciuitate: nũc abũdantia
gratiarũ in excellẽtissima christi pace: nec ĩ an
gustũ vel in occultũ inclusa est gratia: sed ha-
bet in publicũ / habet priuatũ: possibilis ad ha
bendũ in vnitate seu veritate querẽtibus / ĩpos-
sibilis diffidẽtibus. Multa est et vna est: mul-
ta ꝑ omnib⁹ / vna ꝑ singulis. Nã de habẽte pul
Hester. 15. chritudinẽ faciei dictũ est: Facies tua plena ẽ
gratiarũ: prout de deo habetur noticia fidei in
hac vita porrecta oĩs gratie plenitudo: vt nihil
desit volentibus in vlla gratia. Et de sapientia
Eccl. 24. dicit͛: In me omnis gratia vie et veritatis. Nõ
est filij dei gratia vllis coartata limitibus: cõ-
munis omnib⁹ volentibus est: in his maxime q̃
in appetitu hoim sunt / scȝ in vita ꝛ veritate gra
Ro. 5. ta satis. Et gratia vnius hois ĩ plures homi-
nes abundauit. Intantũ siquidẽ abũdauit: vt
omnes viuẽtes volentes ipsi⁹ possint esse par-
ticipes. Et sicut vnius intantũ abũdauit gratia
vt deriuari possit ad oẽs ipsius effect⁹ / sanans
inuisas hoim mentes: ita et vnitatis christifere
oportet tenere concentũ / qui satagit illã in ve-
ritate sortiri: sicut inter tot lãguidos vnius sa-
Ro. 5. natio manifestat. Et vbi supabũdauit delictũ /
supabũdauit et gratia. Sed delictũ in om̃es: ꝛ
Ad titum gratia ꝑ omnib⁹ facta est. Et gratia saluatoris
nostri dei omnib⁹ apparuit / erudiẽs nos. Non
em̃ solũ ꝓpter vnã gentẽ aut populũ / aut quem
piã singularẽ apparuit gratia christi / sed oib⁹
hoib⁹: qꝛ vult oẽs hoies saluos fieri ꝛ ad agni-
tionẽ veritatis venire. Gratie abũdantiã ista
presagiet piscina. Sed est in hierusalẽ: qꝛ in pa-
ce inuenit͛: quod est hois optimũ: nõ in illa vbi
est amaritudo amarissima: sed ĩ illa que datur
hoibus bone volũtatis. Lauabant͛ in ea oues

Vere quidẽ humiles nõ in alijs balneis preter
ꝙ in dei abluunt͛ gratia. Flumina babylonis ꝛ
egypti sunt oẽs aque preter gratiã saluatoris.
Et si qua videtur abluere / amplius turpãt: nisi
aqua hierusalẽ vbi abluũtur animalia mitia / in
dominicũ sacrificiũ offerenda. Atqȝ nõ incon-
grue bethsaida hebrace vocabat͛ / scȝ dom⁹ pe-
cudum: vt significatio rei signate congrueret.
Oues em̃ Jesus suos sequaces ꝛ auditores ap
pellat. Oues mee vocẽ meã audiũt: et sequunt͛ Jo. 10.
me. Cingebatur qnqȝ porticibus / quinqȝ iã de-
cursis mũdi etatibus: circũdata gratia / copijs
infirmoꝝ scȝ ipsa egentiũ erat: iacentiũ ĩ terre-
nis et peccatis ꝓprijs atqȝ delictis. Cecorũ per
ignorantiã veritatis. Claudorũ scȝ hesitantiũ
et claudicantiũ in duas partes an verũ deum /
vnũ vniuȝ: an idola seq̃ penitus debuisset: sicut
Helias ꝓpheta magnus idolatrãti populo in
optionẽ dedit. Vt quid claudicatis ĩ duas par 3. Reg. 18.
tes? Si deus est dñs / sequimini eũ: si aũt baal /
sequimini illũ. Multi hesitauerũt in fide vẽtu-
ri christi / et in cultu vni⁹ veri dei. Et cũ ipse ad-
uenit / mũdo se palã faciens: etiã claudicatũ est.
Alij quidẽ dicebãt / qꝛ bonus est: alij quia sedu- Jo. 7
ctor / et seducit turbas. Et adhuc claudicant ꝙ
plures fideles in fide christi iesu / impingentes
in vitã eius et doctrinã suã: aut additionibus
aut detractionib⁹ / aut sensualiter aut questua-
rie / aut fauorib⁹ delectati alit͛ sentiendi. Et ari
dorũ / qui habebant desiccata mẽbra: ꝙuis ad-
huc cõiuncta corꝑi: que de humore corꝑis non
habebãt: nec percipiebãt alimenta virtutũ: ve-
lut ramus desiccatus in arbore: ꝙuis nõ preci
sus: nihil tamen recipit de humore radicis / vt
pubescere possit ĩ flores / ꝓdire in folia: et aptos
fruct⁹ educere in vtilitatẽ aut delectationẽ ve-
scentiũ. Sicqȝ multoꝝ erat: modoqȝ regnat ari
da vita infideliũ: scȝ qui ꝙuis cũ credentibus
vnũ sint vnitate nature: ab effectu tamẽ inuisi-
bilis gratie sunt diuisi. Et quod ampliori me-
rore dolendũ: ꝙ plurimi fideles qui apparenter
tenere videtur vnitatẽ fidei: sed affectib⁹ ꝛ mo
ribus recidũtur: ꝛ pleriqȝ male sentiẽdi errori
bus sunt abscisi: vt humorẽ occulte gratie q̃ in
corꝑe viget ecclesie / nullo mõ percipiãt: vt fru
ctus dignos penitẽtie faciãt regnis celestibus
aptos. Et israelitici hoc in deserto ꝓfitebãtur /
dicẽtes: Anima nostra arida est. Arida erat aĩa Nu. 11
que in memoria tenebat egyptũ: ꝛ ea q̃ in egy-
pto reliquerãt. Arida est om̃is aĩa que delecta-
biliter tenet memoriã peccatorũ: et appetit ĩ te
nebras quas reliquit: et vellet appetere ignorã
tie incolatũ. Et ossibus aridis dicit͛ / vt audirẽt Eze. 37.
verbũ dñi. [Et expectabãt aque motũ
huiuscemodi multitudõ languentiũ: cuius mo
tus erat per angelũ: ex quo nisi vn⁹ sanari non
potuit: ille dũtaxat qui prior ocyus post motũ
descẽdisset.] Om̃is expectatio est futurorũ: et
maxime que differũtur. Et expectatio creature Ro. 8
reuelationẽ filiorũ dei expectat: que nondũ est /
sed futura est: et expectatio petitionũ nostrarũ

vt exaudiātur ab altissimo: quod desyderandū
Job.6. anxie/patienterqȝ si differtur. Hinc iob: Quis
det mihi vt veniat petitio mea: ⁊ quod expecto
tribuat mihi deus. Expectat ⁊ immutatio cun-
Job.14. ctoꝝ. Job: Cunctis dieb⁹ quibus nunc milito/
expecto donec veniat imutatio mea. Expectat
⁊ domin⁹ in sua plenitudine gratiarū: sed quo-
usqȝ veniat viriliter est agendū. Etenim hortat
Ps.26. dauid. Expecta dominū ⁊ viriliter age: confor-
Ps.36. tetur cor tuū ⁊ sustine dominū. Et iterum: Expe
Treno.3. cta dominū ⁊ custodi viā eius. Et alibi: Pars
mea domin⁹ dixit anima mea: propterea expe-
ctabo eū. Sed in omni expectatiōe bonoꝝ spe-
randorū patientia opus est. Hinc iacobus ait
sub similitudine in spe agricole: vt expectando
Jaco.5. patientiā habeamus. Patientes estote fratres
vsqȝ ad aduentū domini: ecce eñ agricola expe
ctat preciosum fructū terre/patiēter ferens. Et
dauid in expectatiōe sua exauditū se gloriatur.
Ps.39. Expectans expectaui dominū: ⁊ intendit mihi.
Et cum oratione dñi ⁊ bonorū eius expectatio
Ps.118. fiat. Aiebat eñ domino profunde orans: Non
cōfundas me ab expectatione mea. Expectabat
⁊ ista multitudo languentiū aque motū. Quem
motū non a seipsa/sed ab alia virtute: atqȝ angē
lus inuisus vise mouebat aquā. Patebat sensui
aque motus: ꝗuis motor inuisibilis esset. Mo-
uet magni cōsiliū angelus aquā/scȝ gratie: cum
corda hominū cōmouet ⁊ inuitat ad gratiā. Et
quoddā inuitatoriū erat ille motus/vt descēde-
retur in aquā. Mouetur quidē gratia/cuȝ ad se
indigentes inuitat. Non eñ homines ante mo-
uent ad illā: nisi prius gratia ad hoīes moueā-
tur. Preuenit eñ gratia omnē motuȝ cordis ad
illam: omnemqȝ bonam corporis actionē. Hinc
Joan.15. saluator ait: Sine me nihil potestis facere. Et
2.Cor.3. Apostolus: Non sumus sufficiētes aliquid co-
gitare ex nobis tanꝙ ex nobis: sed omīs suffici
1.Cor.15. entia nostra ex deo est. Et alibi: Gratia dei sum
id quod sum. Nam ipsa mota per angelum ma
gni consiliȷ̄/scȝ vnigenitū filium dei/saulum ad
seipsum ꝓmouit: vt preuētus a gratia operaret
in gratia: vt nihil bonum vellet/aut ageret/aut
esset nisi ex gratia. Quotidie siquidē agitur mo
tus gratie: sine intermissione querit sanare lan
guentes: in quinqȝ porticib⁹/id est in quinqȝ sen
sibus egre atqȝ infirmiter quiescentes. Mouet
aqua: descēdatur in eā: sequatur sanatio: receda
tur a porticibus: vt nō vltra quiescat in sensib⁹.
Brutale ꝓprius est in sensib⁹ quiescere: atqȝ su
pra naturā fiamus: quoniā ipsa supra naturam
est aspernatus corruptā naturā: non cōfundēs
sed adiuuans ꝯditam. Sed magnū sacramentū
ostendit/ꝙ tantūmodo sanabat vnus. Unitas
quidē hec in vnitatē traȷ̄citur fidei omniūqȝ vir
tutum: signatqȝ non duos/aut plures/ sed vnuȝ
conuentū verorum fidelium. Illam porro vni-
tatē vnius sanati vnitas ostēdit: preter quā esse
potest nemini salus: vt in vnam coeatur fidem
vnamqȝ charitatē/vnamqȝ catholicā ecclesiam
orthodoxā: vt cuncte virtutes ex vno ꝓdire cre-
dant: ⁊ ad vnū finem legis ⁊ prophetarū iesum
christū referantur: sub vni⁹ fide dei qui est trin⁹
in personis/vnus in substantia: quoniā de statu
canit fidelium: ꝙ bonum est/ꝙqȝ iocundū habi Ps.132.
tare fratres in vnū. Et deus habitare facit vni-
us moris in domo. Non habitat in vnum: neqȝ
in vnū concorditer cōuenitur: nisi habitatores
vnius moris extiterint. Unus est mos ecclesie:
vna est vrbanitas eius solū satagens in pugna.
Et cuȝ duo sunt oculi in capite multiqȝ capilli:
solum in vnitate sponsus pro amore a sponsa se
vulneratū esse fatet. Uulnerasti cor meū in vno Canti.4.
oculoꝝ tuoꝝ: et in vno crine colli tui. Duo sunt
oculi/dexter ⁊ sinister. Duo sunt itellectus/fidei
⁊ nature. In oculis fidei amoris vulnus factū.
Innumerabiles sunt capilli capitis et colli apud
nos: sed apud deū omnes numerati sunt: sed in
vno sponsus a sponsa gladio amoris cōfodit:
vt propter christū solum impassibilitas veniat.
Crinis quidē impassibilitatis habet indicium:
necnō ex vnitate ad aliam directionē trahimur
vt ab oībus dissilientes adhereamus deo. In-
quit eñ apostolus: Nam qui adheret deo/vnus 1.Co.6.
spiritus est cū eo. Sed conspicit ⁊ intēditur in
vno longeui tēporis egro triginta octo annoꝝ:
non ꝙ semꝑ ab initio infirmitatis iacuerit ad pi
scinam: sed tantū in eo fuerat perdurata infir-
mitas. Hic pre ceteris in infirmitate laborauē
rat: ⁊ omni humano destituebat auxilio: ad cu-
ram ꝑueniebat ab aliȷ̄s. Nemo sibi erat auxilio
ad descēsum: ⁊ inter miseros miserior erat. Si
tēpus infirmitatis attendit: genus humanū est
a diabolo in possessione scriptū: sed quoniā nō
omnes illi diuino imperio liberātur: populus
gentilis in illo signat cultu idolatrie iure ꝓscri
ptionis diabolo mancipatus. Potius autē dif
ferendo vehor in omnē hominē peccatorē: quē
sathanas diuturnitate tēporis possedit: multi-
plicatione criminū/magnitudine scelerū/iure
prescriptionis: cui nunꝙ fuit interdicta posses-
sio quin velit posse: possitqȝ velle venire ad gra
tiā: prout venit iste egrotus ad piscinā. Aggra-
uat hominū culpas tēporis longeuitas in pec-
cato. Et dominus per Hieremiā populū argu Hiere.2.
it de lōgeuitate temporis in peccatis. Nūquid
possit obliuisci virgo ornamēti sui: ⁊ sponsa fa-
scie pectoralis sue? Populus autē meus oblit⁹
est mei diebus innumeris. Nemo dei obliuisci-
tur nisi amore ꝓprio delectatus: ⁊ preter ipsius
legem ad creata visibilia ⁊ ad mundi gloriā de
lectatione se ligans: et hoc vtiqȝ malum est: sed
hoc grauius/ꝙ in diebus innumeris. Sed cum
paucitas dierum hominū sit cito finienda: quō
quis a deo verti potest diebus innumeris: nisi
ꝙ ꝗntum quis potuit/in iniꝗtate ꝑmāsit? Quod
vero iste hoīem non habuit: veritas facti est ꝙ
homo diuturne peccator hoīem non habet in-
nantē ad gratiā: ⁊ sanitatē a sua egritudine con
sequendā. Et ꝗuis ad hoc plurimū valeāt ora-
tiones sanctoꝝ: ipsis oīno se priuat peccator in
deficiens. Sed hoc sepe bonū etiā inuolūtarie

atqꝫ diuturne peccantib⁹ remanet/ꝙ sanari ex-
pectant: vere credētes infirmitates animarū esse
peccata nullasqꝫ maiores. Hunc sic longeuū in
firmū saluator alloquit̄: si sanari cupit interro
gans. Uis sanus fieri? Optime ipse noue-
rat: nec erat aliter autumandū: quoniā tantū ob
hanc causam venerat ad piscinā. Sed querit ie
sus si vult: vt ore ꝯfiteret̄ malū/quereretqꝫ salu
tē. Eademqꝫ imagine affatur in interiori sensu
quēlibet peccatorē: Uis sanus fieri? Quid ista
interrogatio sentire videt̄: nisi es ne infirmus
ore ꝓprio confitere peccatū? Affectas sanitatē:
odire te infirmitatē oportet. Odis illā: argumē
tis contrarijs ꝓsequaris. Uis sanus fieri? Pla
cet ne tibi sanitas? Ergo infirmitas displiceat:
immo sanitas magis placeat. Uis sanus fieri?
Potuit ne peccatū te priuare libere volūtatis
arbitrio? Potuit ne sathanas te in illud bara-
trum obstinationis viuentē immergere: vt tibi
malū displicere nō possit velleqꝫ iusticiam? Ma
gnum alte donū collatū est homini: vt liberum
arbitriū viuens etiā quātumcūqꝫ peccator non
possit amittere. Et displicentia mali reseruatur
in hoibus a natura: ꝛ boni ꝛ optimi appetitus:
ꝗꝗ ipsi per inenia placita deprauent̄. Sed in-
terrogatus infirmus nesciēs interrogantē/alle
gat impossibilitatē: priuatum se fatet̄ humano
auxilio: ꝛ a valentioribus preuenit̄ in cura. Ue
lut peccator iam mundū fastidiens/aspernatur̄
qꝫ facinora/sancte ecclesie meretur auxiliū ora-
tionesqꝫ sanctoꝝ. Sed nemini desperāda salus
si ex toto corde detestat̄ facinus: gliscitqꝫ salu-
tem. Ad quē saluator: Surge tolle graba
tū tu ꝫ et ambula. Et sustulit graba-
tum suū et ambulabat. Jacet aut sedet
cui de surgēdo mandat̄. Jacet qui cecidit ī pec-
catis. Sedet qui a pigritia detinet̄. Preceptū
datur diuturno ꝛ peccatori longeuo vt surgat:
si male se cecidisse cognouit. Nam si ceciderit
Eccle.xi. lignum ad austrum auaricie/luxurie/gule atqꝫ
ire: que faciūt animā estuare ꝑ caumate: ad aqui
lonem superbie: vbi lucifer disposuerat statue-
re sedē suam: aut inuidie/que frigidā animā fa-
cit: aut pigricie/que tepidā tenet: aut in frigidi-
tate mentis depellentē habitū motum ꝛ offici-
um charitatis: ꝛ ibi erit iacēs vbi ceciderit: nō
valens p se resurgere/vt valuit cadere: nisi iesu
ꝑceptoris potentia subleuetur. Etenī hic langui
dus trigintaocto annos ī infirmitate habebat:
nequiēs ab illa resurgere/nisi saluatoris susce-
pisset preceptū. At vbi factū est/surrexit conti-
nuo: et accepit grabatū/memoriā ꝛ confusionē
peccati sui/quā oīs peccator tenetur accipe secū
ferens: ꝛ ambulabat in sanitatis testimoniū: ex
ercitans corpus ꝛ mēbra: que olim tanto tēpo-
re tabuerant. Peccator interiori sanitate respi
rans/neqꝫ amplius ferias in spiritualib⁹ agat.
Ambulet/sed in lege dñi: ꝛ in ꝑceptis altissimi
ꝛ petat sue directionis viam liberatus a malo.
Ps.142. Nam et dauid: Notā fac mihi viā in qua ambu
lem: qꝛ ad te leuaui aiam meā. Fiet ꝓtinus erra
bundus nisi pri⁹ viā veritatis inuenerit: qm̄ nō
est in hoīe via eius: neqꝫ viri vt ambulet ꝛ diri-
gat gressus suos. Oīs conatus deo placere vo-
lentiū/recteqꝫ gradi/sunt esseqꝫ debet in electio Hiere.10.
ne viarū. Ambulat̄ securius/incedit̄ cautius: cū
electa fuerit via veritatis. Etenī dauid hoc ī se
ꝛ in ꝑsona bonorū fecisse demōstrat/dicēs: Uiā Ps.118.
veritatis elegi: iudicia tua nō solū oblitus. At-
tn̄ in via q̄ gradiendum est: duplex est directio.
Est q̄dē directio ab īdirecto: ꝛ directio ad dire-
ctū. Directio ab indirecto his verbis explicat̄
Uiā iniquitatis amoue a me: ꝛ de lege tua mise
rere mei. Et alibi: Ab oīni via mala ꝓhibui pe- Ibidem
des meos: vt custodiā testimonia tua. Una est
via iniq̄tatis ꝛ malitie ad ꝑditionē deducēs: sed
illa ꝑ fraudes: ista molit̄ in nefas. Nā est via q̄
videt̄ hoī recta: nouissima eius ducunt ad mor Prouer.14.
tem. Est autē directio ad directū. Sicqꝫ postu-
latur: Dirige in ꝯspectu tuo viam meā. Nemo Ps.5.
recte ambulat/nisi in cōspectu dei via hoīs di-
rigatur. Sed quis est qui etiā volēs eius possit
vitare conspectum? Quoniā in omni loco oculi Prouer.15.
domini ꝯtēplant̄ bonos ꝛ malos. Sed qui ani-
mo contumaci peperā agere cupit: diuinū vel-
let declinare conspectū: qui vero per iusticiā age
re nitit̄: in conspectu dei dirigi postulat: vt ſm
suum placitū gradiat̄. In spiritu ambulat/qui
in cōspectu dei ambulat. Et spiritu ambulate: ꝛ Gal.5.
desyderia carnis non ꝑficietis. Sabbato cele-
brata est hui⁹ īfirmi sanitas: qm̄ in sabbato eter
no cūcti electi etiā qui turpiter peccauerūt/per
acta penitētia sanabunt̄. Sed iudei verū sabba
tū non habētes/calumniā inferūt ꝙ hic graba-
tum suū in sabbato detulisset. Qui optime retu-
lit tollēdi authoritatē in sue sanitatis authorē:
velut si minora ꝑ maiora ꝓbare niteret̄/dicēs:
Qui me sanū fecit/ille mihi dixit: tol
le grabatū tuū et ambula. Acsi velit in-
tendere: Mai⁹ est infirmitatē trigintaocto an-
noꝝ spacio insistentē subito depellere/inducere
qꝫ salutē: ꝙ iubere grabatū tollere. Sed sibi obe
diuit infirmitas fugiens ꝛ veniens sanitas: nec
meū erat disserere de licētia sabbatina. Diu ta-
buit corp⁹ meū nō valēs ferre meipsum: nō ab
eo sanat⁹ supra artē ꝛ naturā/vt q̄d eius māda-
ta non faciam? Nō me sanauit obseruātia legis
sabbatiqꝫ custodia: sed hui⁹ hoīs virtus sanitati
me restituit. Et cū interrogaret̄ quis esset/ipm
nescire respōdit. Cui⁹ tantū ingratitudinē argu
it: ꝙ nō nouerat sue sanitatis archiatꝝ: ꝛ anteꝙ
actiōes redderet gratiarū. Sed forte ꝑterritus
nouitate facti/aut festinās ad iussum/aut ol-
no detētus de sanitatis leticia: nō curauit agno
scere beneficij largitorē. Sed saluator oīm chri
stus qui animaꝝ magis ꝙ corporū querebat sa-
lutē: ꝛ ꝑferebat vnā/vt donaret ꝛ alterā: declina
uit a turba cōstituta ī loco. Postea inuenit
eū iesus ī tēplo: et dixit illi: Ecce san⁹
fact⁹ es: iā noli peccare/ne deteri⁹ ti-
bi aliq̄d cōtigat. Fortassis ꝙ tēplū iste sa-
nat⁹ intrauerat ad orādū: ꝛ ad referēdū vni deo.

cui templū dicatū erat/gratiarūactiones q̄ sa-
nitatem receperat nondū credens in christum/
ipsumq̄ deū esse: in quo a saluatore inuentꝰ re-
cepturus in anima/ quod receperat in corpore sa
nitatē. Et bene magno mysterio extra templuz
corporis/in tēplo sanitas agitur mentis. Nam
cuncta visibilia ꝛ sensibilia corpori conferunt.
Sapientia/virtutes/ mādata/sacramēta eccle-
sie sancte que templū verū est dei: ad animarū in
structionē ipsarūq̄ salutē ordinata sunt. In op
timo loco pro futuro mysterio iste inuētus est a
iesu: q̄ si qui ad templū fidei nostre non veniunt
nō inueniantꝰ/vt nec inuenti in alia recipiant sa-
nitatē. Sed que in tēplo vbi inuētus est/nō sunt
presentis disseritiōis: iam differta sunt alibi. Ve-
rūtamē interminatio huic facta instruit ad sci-
entiā/incutit terrorē/parat q̄ cautelam: vt scia
mus ex peccatis penalia mala hoībus peruenire
nō solū in aīa/sed in corpore: nō solū in alia vi
ta/sed i ista. Terror quidē: qm̄ iudicium dei est
ſm veritatem. Nam deus vltionū dn̄s/vlciscēs
in eos q̄ peccauerūt. Ex quo cautela vere timē-
tibus oritꝰ: declinent mala/bonaq̄ faciāt: vt da-
Ps.118. uid post peccatū: Ab omni via mala phibui pe
des meos/vt custodiā verba tua. Sed cur eue-
nire deterius cōminatur? Nam dimissa sepe in
vltionē redeunt cū posteriora iūgūtur. Crimen
lese maiestatis semel dimissum redit ad penam/
cū agendo repetitꝰ. Et sepe in hominibꝰ cor im
penitens generat reiteratio dimissorū. Nihilo-
deterius in volūtarie peccantibꝰ post susceptā
de pristinis indulgentiam: q̄ si cordis duricia
subsequatꝰ: que dū assistit/ad penitētiam venire
nō sinit. Quo demerito induratū est cor phara-
onis: vt semper mala malis cumularet: ꝛ peiora
cōnecteret: senior in populo dei factus: vt etiam
neq̄ signa ꝛ prodigia magna ipsum ad peniten
tiā prouocarēt. Sed hic sanatꝰ a iesu vt eū agno-
uit ex fide/predicator factus est eius: ꝛ intrepi-
do animo abijt ad iudeos/et nūciauit eis: q̄ ie-
sus esset qui fecit eū sanum. Velut retributionis
munus offert confessionē/q̄ iesus sanare hoīes
possit: et cōfitetur eū coram hoībus ipsorū abie-
cto timore. Hoc precipuum inter cetera salua
tor a suis fidelibꝰ querit/vt eū confiteantur: cui
Mat.10. confessioni dona sublimia pollicetꝰ. Omnis qui
confitetꝰ me corā hominibꝰ/confitebor ꝛ ego eū
coram patre meo/qui est in celis. Et e regiōe di-
cit: Qui autē negauerit me corā hoībus: nega-
bo ꝛ ego eum coram patre meo/qui est in celis.
Nullum signū euidentius sanate anime: q̄ chri
stum vita/moribus/ore/hominū timore deposi
to/cum necesse fuerit confiteri.

De curatione lunatici/surdi et muti spiritū immundū habentis: secūdū mattheū/marcū et lucā. Ca. XXVIII

IRundus hostis humane nature in deū
semp vsq̄quaq̄ superbus/ alternatiōes
celestiū corporū obseruauit: insidias te-
tras in illis constituēs/vt eorū infamaret autho-
rem: velut qui malū in corporibus celi posuerit
vnde humana natura lederetꝰ: eo q̄ vicissitudi-
ne lunaris cōmutationis lunaticus diceretur.
Sed reuera nō sic: immo ipse malignꝰ exagitat
obseruādo lune cursum/ quo soli proxima vel lon
ginqua sumat defectū luminis vel augmentū: in
his cōmutationibꝰ lunaribus paramplius vexās/
vt simul cū creatura creator ipse culpetꝰ. Nam
vt tres euangeliste testantꝰ/vt ordo detur rei ge Mat.17.
ste preposterando hāc scripturā: quidā habe- Mar.9.
bat filiū lunaticū ea deceptione qua supra Luce.9.
dictū est: sed puer: et habebat spiritū im-
mundū. Et erat surdus et mutꝰ qui
vexaret eū/ vt sepe precipitaret eum in aquā/aut
in ignē: ꝛ elidebat eum: ꝛ spumare faciebat/ꝛ di
lacerare ꝛ stridere dētibꝰ ꝛ arescere. Omnia hec
ab infantia passus erat. Quem pater discipulis
christi attulit/vt curarent eū: qui nequiuerunt.
Sed diffidens pater de discipulis: de magistro
plus sperans: cū iesus venisset in turbā/accessit
ad eū: et genibus prouolutus orabat/dicens: Do
mine ꝛ magister attuli ad te filium meū lunati-
cum/ habentē spiritum mutū: et dixi discipulis
tuis vt curarent illū: ꝛ non potuerūt. Miserere
igitur filio meo/quia lunaticus est: ꝛ si quid po-
tes/adiuua nos misertus nostri. Et iesus ait illi
Et si potes credere: omnia possibilia sunt cre-
denti. Et cōtinuo exclamās cum lachrymis pa
ter pueri aiebat: Credo dn̄e: Adiuua increduli-
tatem meā. Tūc increpauit iesus discipulos/di-
cens: O generatio incredula et peruersa quousq̄
ero vobiscum: vsq̄quo patiar vos? Afferte illuz
ad me. Et attulerūt ei. Et cum vidisset illū/sta-
tim spiritus cōturbauit eū: ꝛ elisus in terrā vo-
lutabatur spumans. Et cōminatus est iesus spi
ritui immūdo/ꝛ increpauit eū/dicens illi: Sur-
de ꝛ mute spiritus ego tibi precipio/ exi ab eo ꝛ
amplius ne introeas in eū. Et exclamās multū
decerpens eum exiuit ab eo. Et factus est sicut
mortuus: ita vt multi dicerēt/quia mortuus est.
Iesus autē tenens manū eius/eleuauit eum. Et
surrexit puer. ¶ Qui adhuc peccare nō nouerat
tantaq̄ passus/ ex originali se multatū insinuat
Sed in ista ante colligitꝰ homo peccator: qui ex
primis rudimētis ꝛ ex suis primitijs se propria vo
luntate traijcit in alterā morum partē electiōe
mentis improba: quā corrigere nō curauit con
silio aut disciplina melioris etatis: sed velut in
frunitus sup equum/id est sup inhabenatū cor-
pus insedit: in id latus quo malꝰ feruor/seu car
nis impetus impellebat. Sed nec differendū q̄
lunaticus esset: ne videamur cū male credētibꝰ
infamare lunā/similiter ꝛ authorē. Sed preter-
missa opinione fallaci solū in id quod verū est/
intendamus: nō seruādo litere ordinē/sed rei se
riem. Puer hic habebat spiritū immundū. Et
hic iuuenibꝰ principalis hostis immūdicie spi-
ritus/ferens p lascuias voluptatū ꝛ lubrica cor
porum: cui difficilime resistitur: cuz ad carnē se
trahit tanq̄ sensualitatis amicū: qui blande in-
greditur dulcia venena diffundēs. Si vero ani
me disponit inferre certamē: aut maculat vnde

corpus: aut immūdicias idolatrie ꝛ erroꝝ insēminat: ꝛ surdū facit ad verbū per quod erudiri possit ad ea que dei sunt: vt vigore spiritus carnis illecebre superētur: mutū ad ꝑdendū latentia mala. Hic vexabat eū ne quiesceret. Inquietus est omnis malignus: nec quiescit nisi supplātet: ꝛ semꝑ facit eū quem possidet inquietū: suadēs impossibile, vt velit quiescere in his q̄ quieta esse non possunt. Et ad ꝑcipiciū aque ꝛ ignis ipse deducit. Pena sepe culpā ostendit ꝑteritā. Nā mala duo sunt ſm iob i inferno penalia/ scꝫ aq̄ ꝛ ignis: ſm illā sententiā: Transibūt ab aquis niuium ad calorē nimium. (Job.24.) Ex his penis colligitur culpa ꝑterita: vt aqua niuium ostēdat charitatis frigiditatē: calor nimius accensam cōcupiscentiam ad patranda mala ꝓhibita: in que ad cadendū impellitur diabolo mācipatus. **Et allidebatur.** Ad terrā peccator impellit/ cū curuatur ad ima. **Et spumat** in libidinē obesatus. **Et semetipsum dilacerat** cū nihil possit retinere vestimēti honesti. A nulla parte patitur aliquid habere integrū vel consutū. Dilacerat vestimēta qui destruit ornamēta nature ꝛ gratie indumēta: que operiūt turpitudinē quā incurrimus in adam: ꝛ illā quā peccātes ꝓpria voluntate ꝑtraximus. **Stridebat dentib⁹.** Et in inferno similis pena diuerberat: quia ibi erat fletus et stridor dentiū. **Et arescebat:** acsi esset sine humore spiritus vitam habentis. **Et ab ineunte sua etate iste talia passus erat:** velut qui a primeua etate sathane factus mancipiū: eius dirum imperiū non valens effugere: nisi a valentiori potētia factus liber esset. Hic porro puer apostolis oblat⁹ a patre: nec ab eis curationē accepit: cui⁹ causam si aliā inuestigare tentabimus/ preterꝙ que ab ipso cognitore causaꝝ posita est: presumptionis crimine arguemur: cū incredulitatis causaꝫ dūtaxat obiecerit. Et christo iterū a patre ꝑsentatus est cū postulatione misericordie/ si qua posset. Optima oratio cū christo dicit: si quid potes miserere mei. Sed huic in ipse typo loquitur oībus dicēs: [Si potes credere: omnia possibilia sunt credēti]. Asseritur ꝙ miracula potius fiant virtute credentis/ ꝙ potestate authoris: si oīa possibilia sunt credēti. Non enī saluator seipsum interrogat facientē ꝛ miraculoꝝ authorē: sed interrogat expetentē sibi per miraculū ꝛ supra naturam deficientib⁹ remedijs alijs ꝓuideri/ si debite crederet: preostendēs illā credulitatis potentiā/ que ante omnino ignota hominib⁹ erat: ꝙ omnia possibilia sunt credenti. Authoritas fidei christiane infinita est / si complectit oīa posse perficere. Potest duntaxat si velit/ credēs ſm rationē fidei. Non enī fides per omnia neqꝫ per singula respondit hominū volūtati/ nisi ratio fidei voluntatibus fidelibus assisterit. Sed huius pueri pater **cum lachrymis exclamauit/ dicens: Credo domine: adiuua incredulitatē meam.** Pretēdebat se habere fidem: sed si non plenam/ si in aliquo deficientē: si non equiparem ad expetitum: per eā in quem credebat/ poscebat adiuuari. Et recta existimatio sumet omnibus prestructa est: vt si aliqd possidet virtutis/ nō ad plenū ipsam possidere se credat: sed semꝑ autumet aliqd deesse: vnde querat perfici/ vnde postulet adiuuari. Et apostoli etiā petierunt dominū/ dicentes: Adauge nobis fidem. (Luce.17.) Aliud quidē est habere: aliud aliquid plenū possidere. Petendum nobis est virtutes ipsarumqꝫ augmentū: vt anime nostre depulsa oīm demonū fraude/ plena sit sanitas. Sed increpantur apostoli/ velut adhuc nō plene fideles. **O generatio incredula et peruersa quousqꝫ vobiscum ero: vsquequo vos patiar?** Hec increpatio non de indignatione ꝓcedit/ sed de cōpassione: nec saluator tedio affectū de mora cum apostolis se ostendit/ aut moleste ferentē: sed tarditatē anime illoꝝ abhorret: cum sic ipse cōuersaretur cū eis assidue: ac per omnia que ꝯgruunt argumēto id fecerit ꝙ in plenitudinē fidei deuenirent. **Et dixit: Afferte illum ad me** verū deū et hominē: qui a puris hoībus curari non potuit sine fide plenissima saluatoris. **Et attulerunt ei. Et cū vidisset illū/ statim spiritus cōturbauit eū.** Conturbat peramplius spiritus nequā cū expelli se cōspicit: ꝛ seuiora tentationū bella monet: ꝛ dum in anima seuire amplius nequit/ torquet ꝛ corp⁹. **Unde hic puer a spū elisus in terrā/ volutabatur spumans.** Porro sic agebat in corpe. Sed cū deseri se malignus agnoscit/ validius inclinat cor hominis ad terrena: reuoluēs in illis memoriā: quoꝝ amore vinculatus noluit dimittere: in quibus nouit diabolus homines tenacius possidere. Spumabat pre interno labore quem patiebat. Sed vitiū habet spuma ostendere: scꝫ lubricale hominū/ ꝛ putrida ꝛ incomposita verba que ꝓfert a diabolo agitatus. **Cui cōminatus** iesus increpans seuiciam eius: magis autem refrenās quem eiecit imperio verbi sui: **Spūs surde et mute:** hoc est: quia illum effecerat puerum/ vt nec audiret verbum quo disponeretur ad optimū: neqꝫ loqueretur quippiam g ratum. **Ego precipio tibi/ exi ab eo: et amplius nō introeas in illum.** Precepit egressum/ prohibuit reingressum. Nō est enim satis depulisse malitiam si repeteretur continuo. Signum euidens recepte sanitatis in vtroqꝫ homine: cum non infirmitas in corpore/ neqꝫ in anima ꝛ moribus nō reiteratur iniquitas. **Et exclamans multum discerpens eū/ exiuit ab eo.** Insatiabilis nocendi auiditas in demonib⁹ est. Ingredientes/ stantes ꝛ egredientes inferūt mala que possunt: vt hic puer ex pena quasi mortuus remaneret. Et vere sic agitur: qꝛ liberatus a diabolo mortuus est ꝛ viuus. Mortuus mundo ꝛ sibi/ ꝛ possessori nequā. Uiuit autē christo qui tenet manū liberati ab ipso: ꝛ eū eleuat vt surgat. Equidē a spiritualibus vitijs factus liber subleuari merēt.

et pristinis mortuus diuinã manum in suum adiutorium accipit resurrecturus ad virtutes/resurrecturus ad vitam. Post quã curationẽ accesserunt discipuli ad iesum secreto interrogantes eum. Et dixerunt ei: Quare et nos nõ potuimus eijcere illũ? Inepta interrogatio ꝛ presumptionis habens imaginem/scz quare nõ potuerint eijcere demonẽ. Hoc potius mirandum ꝛ interrogandum si potuissent: quis in posterũ similia multa fecerunt. Unde ipsi posse debuissent/ nisi ex eo qui omnia potest? Unde hoibus potẽtia super demones? Unde mirandum si homo non eijcit demonẽ/in eden electus a demone? A quo quis deuictus/huic ꝛ seruus addictus est. Quasi potestate tyrannica homo a sathana premebatur. Unde capti serui hereditario iure peccati/ quo aduersus capientẽ in bello recludentẽ in carcere posset esse depellendi potestas: nisi per altitudinem fidei filij de hominis facti/ et potentiã virtutis eius? Ipsa igitur fides occultã energiam habet: etiam agens insignia manifeste: que homines super homies facit/ ꝛ maiores seipsis constituit: que humanã excedens virtutem largitur inuise diuinam: vt etiã super demones sane fidelium hominum feratur imperiũ: qua nõ dũ apostoli apprime imbuti erant: vt eis respõdendo saluator ipse testatur. Nam dicit illis iesus: Propter incredulitatẽ vestram. Ecce incredulitas ademit eijciendi potentiã: qua demota scitur quid possit ꝑfecta credulitas. Amẽ quippe dico vobis: si habueritis fidẽ sicut granũ sinapis/ dicetis huic monti/trãsi: et transibit: et nihil ĩpossibile erit vobis. Non est ociosa similitudo grani sinapis ad virtutẽ fidei exprimendã: si discutiatur per singula: sed pretermissa dũtaxat in effectũ fidei speculemur. Non legimus apostolos aliquãdo montes amouisse per fidem: ꝙꝙ potuissent/si necessitas postulasset: cum ꝛ similia iã facta legerimus: sed in argumentũ virtutis fidei dictum est: cum bona omnia ꝛ decentia fieri possunt per fidẽ: ex eo ꝙ adiecit: qꝛ nihil impossibile erit vobis. Et supra dixit/ꝙ omnia sunt possibilia credenti. Uerumtamẽ quasdam alias virgas apposuit fidei/quibus sathanica potestas arceret: et morales virtutes docuit/ quib⁹ potestatiue depellit/scz orationem ꝛ ieiuniũ: cum adnexit. Hoc autẽ genus/scz demonum: non eijcitur nisi oratione et ieiunio. Non ꝙ ista preter fidẽ/sed fides cũ istis demonũ huiusmodi genus pellit. Quãta hic spiritus nequã huic puero fecerit supra iam diximus: a quibus liberari desyderans orationib⁹ vacet: domet se ieiunio/ vt in oratiõe animus se deo gratum exhibeat: accipiens documẽta superna: ꝛ plura mereatur accipere: cũ accepta cognouerit: cũ de acceptis gratiarum debitas reddiderit actiones: remote in cõclaui agens causam suã cum creatore suo: ante cuius conspectũ omnib⁹ curis depositis/cunctisqꝫ rebus abiectis se constituit assistricem. Ieiunio vero fiat mens ipsa solertior: non oppressa epulis/non grauata cibis. Et corpus moderamine apte frenetur: ne maculetur libidine/ne defluat in vetitũ/ne excedat in nimium/ ne obesitate supra rationis consistentiã inualescat.

¶ De sanatiõe mulieris curue: secũdũ lucã tantũ. Capitulũ XXIX

Uterqꝫ sexus ex diuina iusticia ꝓ paterna inobedientia diuersis penalitatib⁹ subiacebat: quẽ in multis curatur⁹ saluator aduenerat: et oẽ corporis vitiũ quadam imagine spirituale malũ existẽs in anima vnde labebatur in nequã opera ostendebat. [Et cũ esset iesus docens in synagoga iudeorum sabbatis: ecce mulier que habebat spiritum infirmitatis annis decem ꝛ octo: ꝛ erat inclinata/ nec omnino poterat sursum respicere. Quã cum videret iesus/ vocauit ad se: et ait illi: Mulier dimissa es ab infirmitate tua. Et imposuit illi manus: et cõfestim erecta est ꝛ glorificabat deum.] Digne muliebris sexus ĩfirmitates patitur: que seducta in preuaricatione fuit male suasa peiusqꝫ suadẽs. Etenim si sola deliquisset nec suasisset viro qui ꝛ steitisset/humana natura libera fuisset a malo. Radix quidẽ sana ramos similes produxisset. Non enĩ radix eua mulier: sed vir adam humane nature fuit exordiũ. Sed hec de qua euangelista loquitur/ habebat spiritum/scz immundũ: qui eã iusta dei permissione ligauerat: ꝛ sic inclinauerat corpus eius/ vt nec posset sursum aspicere: per annos decez ꝛ octo sic cõprimens eam. Non ingredientes allegoriarum pelagus/infirmitatẽ huius mulieris per imaginẽ quandam traijciamus in malos hominum mores: in quos sathanas cunctos libẽter intrudit. Uelut sibi placẽs antiquus hostis deiectus a superis/nollet aliquẽ in amorem supernorũ/aut ꝯtẽplationẽ/aut quantãlibet cognitionẽ venire: ne tandẽ illã possessurus ꝛ in illis beatificandus ascẽderet. Quãobrẽ se obicem facit impedimẽta procurat: recuruat ad terrena. Inclinatus autez affectus in nimiã curam carnis quã gestat: que terra grauissima est: que cũ in affectum terrenoꝝ transierit/aspectus supernoꝝ reprimitur ꝛ aboletur: aut nõ ingreditur in animã illa dulcedo celestis: cũ terra carnis in precium venerit. Deperit honestas in aĩa: cũ chara est facta caro terra. Illa imago ad quã fact⁹ est homo/inuitat ad alta: inuitat ad deũ: suadet semꝑ vt accepta illa dignitas cõseruetur hũana: ne infra bestias retrudat indignitas. Sed respexit illa terrã corporis sui cui colligat: et dilexit eam tanꝙ habitaculũ eius: timens dissolutionem: diligẽs in illa manere tanꝙ in optimo suo: ꝛ omnẽ oculum ꝛ aspectũ inflexit super eã: inuestigãs/aucupans vnde sana ꝛ vigorosa cõsisteret: nec aspexit meliora sua: nec sursum direxit aspectũ/ vbi est immortalitas: affectata in concupiscentiã sensibiliũ clinis: velut salomon qui ex ꝯcupiscentia mala inclinauit femora sua

Luce. 13.

mulieribꝰ: ipse sicut mulier mollis factꝰ. Quid
inclinata mulier ad terrā: nisi illos dixerimus q̄
figurātur in illa muliere aliena ⁊ extranea: que
mollit sermones suos: ⁊ reliquit ducē puberta-
tis sue: ⁊ pacti dei sui oblita / inclinata est ad in
feros domꝰ eiꝰ / ⁊ ad inferos semite ipsius. Mu
lier hec sensualitas ⁊ delectatio sensual' est: alie
na scȝ a bono conditionis sue atq̄ȝ bono virtu-
tis: magis alienās hominū mentes: vt nō vt cō-
diti sunt / viuant: sed ꝓut se in bestias moribus
transtulerūt. Hec mollit ex blandicijs sermōes
vt decipiat citius: ducem pubertatis sue abhor
rens. Dux pubertatis deus solus: dux alnoris
consilij ⁊ etatis deus ⁊ homo. Et pactū cōdicti
de actiōe laudabili tradidit immemorie / velut
ab alijs occupata constrictius. Sed qui volun-
tate inclināntur ad culpam / inuite inclinabūtur
ad penam: quoniā ⁊ inclinata est ad inferos do
mus eius. Imago adorationis ⁊ venerationis
est inclinatio / sed laude digna cuȝ adorat' deus:
Neemie. 8. sicut scriptū est: Incuruati sunt ⁊ adorauerunt
Gen. 17. deū. Et abraam ꝓnus adorauit deuȝ: ⁊ accepit
Gen. 33. a dn̄o pactum sempiternū. Et iacob adorauit se
ptiens pronus in terrā: ⁊ effugit indignationem
fratris. Sed vituperiū habent ⁊ penam qui ad
idola inclinātur. Nā ⁊ prophete nequā interfe
cti sunt / irridente illos helia in inuocatione do
mini super sacrificia: similiter et populꝰ qui ob
idolatriā ductus est in captiuitatē: quia non ha
buit veram scientiā. Et si propter aliq̄d insigne
virtutis quis dignus habetur / carēs reputatur
indignus. Ex toto ꝰo possidens ⁊ exercens vir
tuti ꝯtrariū condēnat'. Condēnabat' israeliticꝰ
3. Re. 19. ppl'us / qr genua curuabat ante baal: vt helias
ꝓpheta magnus / nō tamē omnia vidēs / diceret
solum se esse relictū qui baal nō adoraret. Sed
audiuit a domino / qui cūcta optime nouit: Reli
qui mihi septē milia viroꝝ in israel: qui nō cur-
uauerunt genua ante baal. Ex qua plane sentē-
tia vitium peramplius a virtute ꝯfundit': ⁊ ipsa
virtus laudatur ex vitio. Necesse est ꝓrimus vi
tiū vituperari a splendore virtutis: ⁊ ipsam splē
didius inclarescere dedecore vitiorū. Extollit
lux seipsam: ⁊ tenebrarum turpitudine validius
eius decor agnoscit': ⁊ sua propria consyderati-
one tenebre horrescūt: egrius ꝰo cum cōponū
tur ad lucem. Dixerim sane hanc mulierē incur
uatam ad terrā / omnem animā spem suam in ca
ducis et perfunctorijs defigentē: hanc terrenā
vitā amantē corde: de ipsa ore pleno loquentē: ⁊
oī actione querentē: vt pro hac terrna inclinati-
Hiere. 22. one ter diceret dominꝰ: Terra terra terra / audi
verbū domini. O qui terrā diligis / de terra lo-
queris: terra negociationē conquiris: audi ver
bum domini / ab istis te eximēs ⁊ ad celestia eri
gens. Sed quid est q̄ sursum nō valebat aspice-
re: nisi qr sperās in terrenis desperauerat de su-
pernis. Spes infimorū inclinat: supernorū de-
speratio erigi nō permittit. Spes supernorum
duntaxat est illa / que animas incuruatas facit
erectas. Et iniquitates supgresse hominū ratio
nes erigi nō concedūt. Quo typo alebat dauid:
Quoniā iniquitates mee supergresse sūt caput Ps. 37.
meū: ⁊ sicut onus graue grauate sunt super me.
Pondera supposita capitibus hominū sursum
aspicere prohibēt. Sic ⁊ iniquitates supgredi-
entes hominū mentes / velut grauissimū onus
cōprimēs et reprimēs atq̄ȝ grauans / aspiciendi
sursum adimunt facultatē: nisi diuina virtute ta
lia onera dissoluantur. Sic eñ per prophetam
preceptū est: Solue faciculos deprimētes. Fa- Esa. 58.
sciculi qui animas deprimūt / sunt multiplicata
delicta ⁊ concepte nequitie atq̄ȝ actualia mala /
in multis prohibitis aut in vno prohibito ite-
rata. Sed qui in vno offendit / factus est omni-
um reus: vt non solū ex diuersis / sed ex vno sepe
repetito cōgregantur ⁊ colligātur fasciculi de-
primentes. Nihil excludit mysterium annorum
numerus / quibus hec mulier curuabatur / scȝ de
cem ⁊ octo annoꝝ. Decem quidē diticeus est / q̄
pertinet ad vitam agendā: octo vero ad quietē
supernam pertinent: nō ex sabbato iudeoꝝ / sed
ex octaua fidelium: qui numerus vitā sperandā
presagiat: ac per hoc quicūq̄ȝ sunt in huius mu-
lieris imagine / hanc patiuntur infirmitatē per
decem ⁊ octo annos: nō agentes vitam agendā
diticiei: ⁊ sperandam regno dei desperātes om
nino. Hanc quidē mulierem iesus vocat ad se:
quia illa in se sanari non poterat: nec bene sibi
erat: ⁊ vt per eum bene sibi esset / dimisit illā ab
infirmitate sua. Curuatam animam ad terrena
quis erigit / nisi qui spem potest porrigere de su-
pernis. A bonis ⁊ ab his que bona vident' esti-
matione mortaliū nemo retrahitur / nisi melio-
ra in stipulationē prouenīāt. Quis eñ ab istis
terrenis abstrahere animū posset: nisi vero in-
tuitu supernoꝝ. Quis potuit ad celestia mentes
hominū subleuare: nisi qui de celo descēdit: cu-
ius in vtrisq̄ȝ ꝯsistit plena potestas / a patre om-
nium deo data in celo ⁊ in terra. Et post verbū
effectiuū etiā manus imposuit: non dedignans
fragilem sexum quē condiderat: nō abhorrens
creaturā propter culpā: non despiciēs quod cre-
auerat ad bonum eternū propter tēporale deli-
ctum: nec longā moram in peccatis hominū de
cernenti sic plerisq̄ȝ resistat. Sed vere auerse mē
tis a malo syncereq̄ȝ ad bonū cōuerse insinuat
cum ilico paretur iniunctis: prout cōfestim hec
erecta est ab infimis alta conspiciēs. Et glori-
ficabat deū: quoniā regi seculorū inuisibili soli
deo honor et gloria. Et si omne datū optimum
⁊ omne donū perfectū de sursum est descēdens
a patre luminū: nemo glorificandus / nisi solus
deus. Etiā in partem optimā hec mulier cessit:
cum glorificauit eū preter quē sanari non pote
rat: ⁊ reddidit censum / vltra quem alium nequi
mus impēdere nisi de moribꝰ glorificare deum:
Sed qui hanc curuatā mulierē erexit / oēs co-
natur erigere: suscitans de terra inopē / ⁊ de ster
core erigens pauperē. Erigit pauperē cui non
est adiutor / si erigi cupit. Pauperē dico rebus ⁊
negociis: pauperē patientē cui mundꝰ insultat:

pauperē spiritu/ pauperē humilē/ abiectū sibi: abiectū mūdo/omni reputatione carentē. Hūc de stercore cerimonie legalis: quaз Apostolus arbitrabaꝛ vt stercora: erigit de stercore terrenoꝝ/quo Tobias cecatꝰ est: de stercore carnis que animā inficit/erigit: ac etiā merētes erigit
Mat.5. sospitate: ꝙ beati qui lugēt: qm̄ ipsi consolabūtur. Omnis aūt disputatio et questio subsecuta/ꝙ in sabbato curauerat: inuidiā et hypocrisim iudeorum pretendit. Sed ꝙ in sabbato miraculū factū est/ verā legis intelligentiā et eternā sanitatē et quietē enunciat.

De sanatione hydropici secundū Lucam solum. Capi. XXX

Lu.14 Et factum est cum intraret Jesus domū cuiusdam principis sabbato manducare panē: et ipsi obseruabant eū. Et ecce homo quidā hydropicus erat ante illū. Et respondens Jesus/ dixit ad legisperitos et phariseos dicēs. Si licet sabbato curare? At illi tacuerūt. Ipse vero apprehēsū sanauit eū/et dimisit. Sicut vnigenitus dei filiꝰ assumpsit carnē carnis peccati similē/ nō tamen peccatricē: ita se conformauit quibusdā hominū moribus absq; peccato: vt etiā iret ad agapes hominū peccatorū: nō amore cōuiuij/ sed ratione docendi: ꝛ pauper ꝛ egenꝰ existēs/ ostēdebat moribus paupertatē: vitevictuз capiens apud alienas edes inuitatus: aut semetipsum
Lu.19 apud eos inuitās: vt zacheū preuenit/ ꝙ in domo sua oportebat eū manere. Judicia quedaз hominū temeraria possent in his velut i aliįs christo inferre calumniā: ꝙ sepius huiuscemodi synfugia frequētaret/ si nō veniret in hominū mentes: ꝙ querebat opportunitatē docēdi nescios virtutē: et gerēdis rebus captabat materiā faciēdi. Sed amplius dignationis et humilitatis sibi debet ascribi: ꝙ nullū hominem deuitauit/etiā peccatorē/ si voluisset secū habere colloquiū: aut in quopiā honesto participium facere. Nā in hoc cū talibus accesserat ad conuiuiū/ ꝙ ipsum ad calumniā obseruabant. **Et ecce quidā hydropicus erat ante illū.** Hydropisis infirmitas est aqtica/ inflans corpis cutē: que cū ingrauescit/curari nequit: ꝛ potu auget ipsa sitim: exprimēs oīe vitiū quod multiplicaꝛ ex vsu: et ex ꝯsuetudine iteraꝛ: presertim auariciā: que quāto magis auget pecuniā/et desyderiū plus habēdi. Cōstitutus hic erat ante iesum/ vt curationē acciperet Nil aliū de sibi poterat esse remediū/ nisi staret ante iesū. Sibi soli datū est desperatis mederi languoribus vtriusq; substantie: si ante ipsum staꝛ fide atq; ꝯfessione maloꝝ. Sed anteꝙ curet/ interrogat quod nouerat: nō vt doceaꝛ ab eis/sed vt doceat ipse illos. **Si licet sabbato curare?** Nō est questio ampliꝰ repetēda de sabbato. **At illi tacuerunt.** Prudētia hic vsi sunt tacētes: cū quid iusta responsione negādo caruissent. Affirmare vero nolebāt ad veritatē ꝑ supbiā contumaces. Superbe hominū mentes verū confiteri erubescūt: maxime cum odiūt: sed silentio transeunt: ne improbiter respōdēdo confusi videant. Nō tacēt ex humilitate supbi. Ordinata loquēdi modestia vanegloriosis et inuidis silentiū nō imponit: sed veritatē ab eorū moribus alienā fateri nolūt: cōtradicere nō presumūt/ verentes ꝯuinci: ne deterius erubescētie damna patiaꝛ. Attū exeqtur saluator sue gratie largitatē: ꝛ effectiua potētia hydropicū sanat/ ꝛ dimittit illesū. Nō cogit eū ad aliquid respōdendū: nō aufert libere volūtatis arbitriū. Omnē hoiem sue rationis ꝛ voluntatis compotē esse sinit: nec aufert ex vitio nup cōmisso/ nō ex dono nouit ipē so quod gratis creature rationabili cū crearet impēdit. Hic aūt disputatio de sabbato subsecuta/ vex intellectū scripture demōstrat nō habere iudeos: et quō contingebant illis oīa in figura: quā veritatē christus venerat reuelare.

De mūdatione decē leprosorū secundū Lucam solum. Capi. XXXI

Inter ceteras īfirmitates propter quas euidentior indicta discernendi peritia et datus certus ordo signatusq; curandi: et patiens incurabiliter sit segregatus a ceteris in veteri testamento: est singularior lepra Le.13.et.14
que cū pruritu cutis habet asperitatē/ variūq; colorē: omne vitiū cum delectatione agentis et scandalo videntis insinuat. Nam coloris varietas ad multiplicationem vitij: pruritus ad delectationem sui: cum sensualitas sit cupida scalpi: cutis asperitas ad scandalū proximi cōgrue referūtur. Hac infirmitate infecti aliquādo dominū adierunt/ cupidi de salute/ desperātes de medicina/ sil̄r ꝛ natura. Nā dū iret Lu.17.
iesus in hierusalē: ꝛ trāsiret ꝑ mediā samariā ꝛ galileā. Et cū ingrederet in quoddā castellū: occurrerūt ei decem viri leprosi. Qui steterunt a longe: et leuauerunt voces suas/ dicētes: Jesu preceptor miserere nostri. Denarius numerus mali fecit augesim: eo ꝙ nulla desit ꝑuaricatio in ꝓceptis/ ꝛ mali cōmissio in ꝯtrarijs: nō eīn nisi ex cōtrarijs preuaricatio est bonoꝝ atq; virtutū. Nunꝙ eīn nisi ꝑ malū bonū deperit atq; minuiꝛ: neq; absq; vitio virtus depellitur. Igitur decem viri leprosi vniuersitatem delictorū atq; peccatorū pronūciant/ dū denarius adducaꝛ i causa. Uirilitas equidem ex sexu fortiori pensata/ vtrūq; malū validat/ delictū sui et peccatum. Decuit eīn virum supra femineū sexum in obseruandis mādatis/ atq; in cessādis criminibꝰ esse ꝑ omnia fortiorem. Proinde vere delinquēti aut vituperiū in hac vita/ seu tormentum in alia ꝑabūdantius erit. Infirmitas ipsa horrori patienti ꝛ aspiciētibus est: ꝛ nō solū visum/ sed etiā olfactū ex fetore offendit: tactusq; illā abhorret. Et quia morbus cōtagiosus creditur/ patiens segregatur. Et non solū in veteri/ sed etiā in noua lege leprosos cernimꝰ quotidie a ceteris segregari: vt tūc extra castra ꝛ nūc extra habitacula cōmunia emittaꝛ. Se

eo demerito genus humanū hec infirmitas inuasit/quo et cetere inuaserunt. Sed actum insignez in illa preuaricatione ostendit: cū ex ipsa natura multatus: videlicet quo protoplasti totos se contraxerunt in culpā: accedentes animo et corpore ad interdictū lignū: vt intra nil obedientie/foris nil remaneret honesti. Et per totum corpus cū incipit et augetur/ serpit hec putrida tabes. Sed occurrerunt hi decē domino saluatori. Bonus occursus ad eū qui de superis vt in terris possemus sibi occurrere/ humanatus occurrit. Occurrant omnes obuiaz saluatori premio: vt mūdent a lepra qua tenentur infecti. Nulli aut pauci sūt qn aliqua delectatione sculpant ex pruritu nequā: quaz in aīa

Ephe.4. τ corpore patiunt. Non cessem⁹ ambulare/ donec occurramus ei in virū perfectū/ in mensuram etatis plenitudinis christi. Etenī ipse saluator infirmis et indigentib⁹ se obuiū facit: cū nobis ad occurrendū ei nulla possit esse facultas/nisi preuenisset. Intrat igit castellū vbi leprosi occurrūt. Intrauit hunc mundū: vt sibi homo leprosus τ vlceribus plenus occurreret Sed steterūt a longe in cōsyderatione maloz: et vniuscuiusq; immūdicia iure trepidat approximari mūdissimo. Ve autem hominibus nequā approximatione digna presumētibus in diuina. Humiliter vero longe fieri plus approximat: et idignū se reputare/ occursus velox ad deū est. Peccati acti cōsyderare miseriā/ quod dignū operat diuortiū/ est appropinqtiōis initiū. Ipsius cognitio aut magis phibuit/ aut pcurauit abscessū: nisi cōfestim patrati mali displicentia obuenisset. Que cū venerit: hō peccati demerito ac indignitate longe positus est: τ sic ex humili et vera cōsyderatione se credēs a deo longe factū/ ppinquior ɔscientia intro cōfessus/ voce cordis exclamat: Iesu pceptor miserere nostri. Altius clamat in aures dñi sabaoth voce cordis ꝙ oris. Et hic verus ē clamor:

Psal.118 quē fecit dauid/ facereq; predixit: Clamaui i toto corde/ exaudi me dñe. Ac si merito esset exaudiēdus qui ad eū toto clamat ex corde. Hūc clamorē deus exaudit et respicit. Nā cū populus israeliticus educeret in manu moysi de egypto pauescēs maris transitū/ et sequētiū feritatē: tumultuabat ore alterq; clamabat: Moyses ho tacebat ore/ forti⁹ corde clamās. Cui soluz a dño

Exo.14 dictum est: Quid clamas ad me? Ipse tacebat omnes clamabant: τ sibi soli dicitur: Quid clamas ad me: quasi nullā aliorū vocē deus audiret/ nisi eius qui valide clamabat i corde. Sed clamātibus altis vocib⁹ his leprosis iesus dixit: [Ite et ondite vos sacerdotib⁹] Pro nulla infirmitate pellēda/ nullis sanādis infirmis legim⁹ saluatorē ad sacerdotes/ preterꝙ leprosos misisse curandos. Nā cū corpus lepra occupet vniuersū/ varietq; colorē: omne genus peccati ostēdit cōfessione purgandū/ et omnē immūdiciā sacramētalibus decretis aduersam/ seu legi dei contrariā: que vt pellatur/ oportet cū sacramentis verū habere consensum. Et quoniā varietas lepre varietatem intellectuū in scripturis sacris enūciat: oportet in scripturaz interpretatione cū sacerdotibus/ qui habēt scientiā cōuenire: cū discrepatio inducat errorē. Etenī

Paulus qui a christo immediate habuit euan Gal.1
geliū: qui nō errabat: tamē collationē de Christi euāgelio cū aliis apostolis fecit/ ne inuacuū cucurrisset: nihil tamē amplius ꝙ sciebat accipiens. Facile quidē a veritate deuiat/ autoritate ppria scripturas interpretās: et a conuentu doctorū intellectus capiēs singulares. Proinde intellectū variū scripturarū/ quo sunt hereses introducte: sacerdotib⁹ saluator iubet ostēdi: vt varietas abscedat/ τ veritas accedat: τ reuocent ab errore hominū corda: cum de sectis redierint ad ecclesie vnitatē. In figura eni futuroz/ et sacramēti futuri/ lepra sacerdotib⁹ pādebatur: cū postꝙ filius dei factus est hō/ in humanitate sacramēta ɔstituens: ꝙ homo peccator sacramētali homini p virtute sacramēti corde dolēs/ ore maculas peccatoz ostenderet: vt cū aliter saluari nō possint/ quos pctōrū sarcina premit: cū aderit ex omni parte facultas: nisi malefacta sacerdotibus ordinatis aperiant: nō querentes huius restitutionis causā: sed virtutē christi occultā in sacerdotib⁹ fide credentes/ actiōe venerātes. Et factū est dū irēt/ mūdati sunt. Si mūdati sunt dū irēt/ anteꝙ puenirēt: euidenti argumēto qui mūdat peccatorē a maculis/ declarat ꝙ non sacerdos vnctus in manibus/ sed qui totus est vnctio christus. Et nisi prius peccator vere penitēs suorū ɔscius delictorū et criminū a christo de ipsa pedica liberet: frustrat in illo absolutio sacerdotis: cū ipsius autoritas nequit in ampli⁹ ꝙ christi: qui occultorū est cognitor: sine velamine videns absoluendū/ τ quāta contritione detentū quē cōmunis sacerdos ignorat: qui absolutionē sup ore ɔfessum/ τ forte in nō corde contritū potest inducere: nō tamē nisi pri⁹ occulte diuina autoritate mūdatū/ preexistēte ɔtritiōe mūdare. Habet sacerdos dūtaxat de vocali ɔfessione decernere: de interna ɔtritione solū nouit altissimus. Et ꝙꝙ euāgelista nō explicet/ ɔfecerunt mandatū. [Unus aūt ex illis vt vidit q: mūdatus est: regressus est cū magna voce magnificans deū: τ cecidit in faciē suā ante pedes eius gratias agēs.] Sepe agitur īmoribus hoim/ ꝙ ad equalia similiaq; dona vnus est pre consortibus gratior: τ ingratitudo multorū vultus a datore facit auersos. Et dign⁹ est ampliora suscipere/ qui cognouit accepta: et put ipse potuit retribuit largiēti: nō datiuicariū sed exenia gratiarū. Qui vero solū gaudet acceptis: nec saltē in leticia faciei τ verbi gratus est: etiā quod accepit/ amittere meret. Sed vn⁹ qui reuersus est ad christū cū actionibus gratiarū: ab ipso/ nō a sacerdotib⁹ cognouit se accepisse munus. Alii forte nō a christo/ sz a sacerdotibus se crediderūt esse mūdatos. Hic vero vn⁹

insigniter se prestruxit ad Christum. Cognouit et quod acceperat: quia vidit se mundatū a mundatore Jesu. Intellexit a quo acceperat: qr regressus ad mandatorē/quē extollebat laudib⁹: nil vltra rependere valens/ nisi voce magnificare deū. Magna quidez vox in conspectu dei nō est a corporalibus instrumētis/ sed ex affectu magni cordis. Magnificare deuz/ est sibi ea q̄ sunt magna tribuere: que aliter q̄ per euz fieri nequeunt. Casus in faciē ad humilitatem pertinet: et ad orationē eius/qui adorari dūtaxat est dignus. Ante pedes/vt assumpta humanitas i assumente deitate cultu latrie adoref. Agebat gratias: quia gratis acceperat. Nemo quidez tenef gratiarū actiones impendere/nisi qui gratis accepit. Si quis em̄ aliquid accipit iure debito siue lege/nō obligatur ad munera gratiarū. Sed hic erat samaritanus/alienus a patria extraneus a gente/secretus a moribus. Uocationē gentiū ad vnitatē ecclesie hic insinuabat. Cū alij patriote remearent ad ꝓpria: hic extraneus mūdatus repedauit ad christū. Necnon et pauci dei memores bn̄ficiorꝫ: multi vo immemores extiterūt. Sed respondēs iesus ait: Nōne decē mūdati sunt: et nouē vbi sunt? Nouerat beneficiās beneficiatos quē ipsi nosse ampli⁹ debuissent: et de ingratis velut cognosci nō dignis interrogabat. Nā de vena ingratitudinis exhaurif: q̄ qui nō rependit deo saltē gratias de bn̄ficijs/velut a deo incognit⁹ reprobef. Reproborū siquidē et electorū soli deo notus est numer⁹. Nec velut ignorās/sed velut ad ingratos irat⁹ interrogat. Uerūtamē nō est numerus/sed vnitas: in ingratis vero innumerositas reperif: quoniā in vno solo consistit vnita multitudo bonorū: malorū vero numerositas in plurima deriuaf. Et vn⁹ bonus laude prefertur/etiaz malorū multitudini cōparatus. Nam et sequitur. Non est inuentus qui rediret et daret gloriaz deo/nisi hic alienigena. Et ait illi: Surge et vade: quia fides tua te saluū fecit. Nō ē inuēt⁹: imo erāt omnes inuenti: sed qui daret gloriaz deo. Oēs protinus inueniūtur mortales: sed non omnes gratias referūt de acceptis: nec qui omnē gloriā referant regi seculorū immortali et inuisi- bili deo: cui est honor et gloria in secula seculorū. Inexcusabilis est incōsyderatio in hominibus: et ante mētis oculos nō statuere bona q̄ diuin⁹ largitor cōtribuit: quasi minus obligati videamur eidē/si ad nostrā recordationē nō veniāt: velut si natura nos sic sine diuina ꝓuidentia produxisset: ac si sic esse deberem⁹ ex debito/nō ex dono: et q̄ gratia esset ex ṽtute seminaria/nō gratis impēsa. Culpatissime agūt qui accepisse dissimulāt: nec consyderāt quid operari teneātur ex donis que deus gratis impendit: vt non curiositas mala/sed laudabilis actuositas sit in eis. Sed qui nō sunt inuenti de acceptis reddere altissimo in hac vita gratiā/ ad gloriā nunq̄ ꝑuenient supernā: nec audiēt quod

1.Timo.1.

glorie relator audiuit: Surge et vade: qr fides tua te saluū fecit. Nō audiēt saluus verbū/qui diuina beneficia vilipenderunt/ aut dissimulauerunt: nec reddiderunt saltē vicaria gratiarū: quoniā non ex natura/sed ex fide sunt dona. Fides siquidē christi saluat: non natura/nō ars/nō legalis quecūq̧ iusticia.

¶ De illuminatione duorū cecorū prope hierico/ secūdū Mattheum: aut vnius tantū/secundū Marcum et Lucam. Capitulum XXXII

Quoniam supra modū abūdauit ignorantia veritatis: que mentis est cecitas presignata in corporaliter cecis: q̄ sepe christo illuminatori vtriusq̧ corporaliter se pius occurrerūt: idcirco saluator tāto studio super eos illuminādos intēdit: insinuās q̄ ad depellendā mētis ignorantiā multa cura et frequēti oportebat intēdere. Et cū assūptis discipulis in vltimo ascēdisset hierusalem: appropinquāti hierico duo ceci occurrerunt in Mattheum: sed Marcus et Lucas de vno velut de famosiori prosequuntur. Et nos si de vno ꝓseq̄mur/de ambob⁹ ꝓseq̄ videmur. Cū appropinq̄ret iesus hierico: cecus q̄dā filius thimei barthimeus sedebat secus seu iuxta viā mēdicās. Priuari corporis visu/horrēda res his q̄ delectabiliter assoliti sunt videre forinsec⁹ corporꝫ q̄litates. Ex necessitate quippe agif defectus corporis/ipsū corp⁹ illius aggrauari doloribus/mentē ex tedio: q̄ nec nouit/nec noscere procurauit ad quid interna delectatio potuerit peruenire. Et horrendū ꝓxinus malū vtraq̧ cecitas. Est vna q̄ corpus/altera q̄ mentē obtenebrat: vna satis/altera poti⁹: vna defectū ꝓstēdit nature/altera gratie. Una se obijcit ne creaturas corporeas: altera ne creatorē et ei⁹ bona inuisibilia speculemur. Attamē hic cec⁹ ab vno tm̄ euāgelista/scz a Marco nominaf ex nomine: quia barthymeus filius timei: quorū interpretatio nominū nihil habet mysterij relati ad ordinē rei geste/nisi q̄ notior videbatur esse in plebe. Cecus corpē priuatur visibiliū gaudijs. Et Tobias fatetur: Quale gaudium est mihi qui in tenebris sedeo: et lumen celi non video? Mente cecus ab inuisibiliuz leticia exclusus est. Proinde vehementior dolēdi materia: cuz prima cecitas sepe proueniat preter ꝓpriā culpā: secunda vero in adultis vsū rationis habētibus semp in vitio est. Quod est creaturaꝝ visibiliū/aufert pma: secūda vero quod dei et virtutū est tollit. Errat cecitas in plateis iuxta ꝓpheticum dictū: sed inter angusta nō tam longe errauere discursus. Et in latitudine mundi mente ceci pedibus morum oberrant/ errabūdi prius in affectibus existentes. Mēte cecus preerrare intellectū facit a vero: deinde a bono debito peruertit affectū: ꝑuersus vero affectus mores deuios fecit. Nā et hic cec⁹ sedebat secus viā velut a rectitudine alien⁹: et alif neq̄t esse quin sit in deuio. Deuius qui nō ī via/ sed

Mat.20.

Mar.10
Lu.18

Tobie.5

secus viam sedet. Aufert cecitas hominibꝰ officium exercendi atq; operandi vnde victū conquirerent et vestitū: et que sunt captanda sudoribus/mendicamine conquirūtur. Nā et hic sedebat mendicans/querens ab alijs annonā et fulcimenta viuendi: que suis manibus aggregare non poterat: vt beatus esset suarū manuum labores/non aliorū manducās. Infelix profimus interioris conditio cecitatis: que in tot calamitatibus eū quem cecauit/intrusit: et eo miserior ꝙ Jesum videre nō potest/ ante ipsuʒ continuo transeuntē. Non dixerim oculo illo quo videnť intrinseca: sʒ illo quo aspiciunť interna. Nō transitū dn̄i appellauerim corpalē: sed illū quo sacramētaliter et mystice sua dona temporaliter atq; transitorie peragunť in nobis/donec deueniať ad requiē. Sʒ adhuc huic presto erat ille sensus/quo illuminari poterat ad salutē: auditus videlicet quo percepit turbā concerrnatum p viā plus solito ptereuntē: vn̄ factus curiosus in anima/ad sciendū scʒ quid esset ꝙ turba tumultuans vocibus et pedū strepitu ab insolito ptrāsiret. Quāobrē interrogat quid hoc esset. Dixerunt aūt ei ꝙ iesus nazarenus transiret. Et cepit clamare/ et dicere: Jesu fili Dauid/miserere mei. Nō ab re hominibꝰ exteriores sensus danť: vt ab eo quod est vti/deueniať ad frui. Et tūc optime sensus in vsū deueniūt/cū postremo terminanť i frui. Necduʒ enī ad hoc dati sunt vt sistanť i vti. Hunc siqdē ceco honeste seruiuit auditꝰ: qui titillatꝰ nuprime defectū suppleuit ex visu: quo pmotus de incognitis ad interrogandū se cōtulit: ad scrutandū q̄ multitudo esset vidēs: que ante se cecū luce carentē gregatim iter pageret: ⁊ q̄ causa itinerationis huiꝰ: ⁊ obtinuit audiēdo quod vidēdo nō nouerat. Audiuit trāsitū et causā: qꝛ dixerunt qꝛ iesus transiēs pretereūtes/comitātes et subsequētes. Multi transierūt anͭ iesum: nō sibiipsis causa trāsitꝰ existētes/ sed q̄ seq̄bantur regē dn̄m pcedentē. Sed cuʒ interrogaret barthimeus cecꝰ/scʒ filius timinātis: id est alte consyderāns cūcta que nouitate decurrūt: huius corpe cecus/forte corde plures vidēs: interrogemꝰ ⁊ nos cur tāta turba trāsit: qꝛ ⁊ subsequiť iesus. Cur creatꝰ est in tāta rerū multitudine mūdus? Quia inter creata creādꝰ erit primogenitꝰ dei filius ex tēpore dictus iesus. Cur transiuit tantoꝝ turba bonoꝝ? Quia preibant post secutuꝝ iesum. Cur tantorū turba patriarcharū aut pphetarū? Quia figuris ⁊ enigmatibus et pphetijs preibāt iesum: vt nec ipsi pcuntes causa fuissent dn̄i subsequentis: sed dominus subsequens extitit causa pcūtiū populorū. Etenī ipse qui mūdo nasciturus erat/ causa fuit omniū ante nascentiū. Et ipse ab eterno bonus increatus existēs/ex tēpore bonꝰ carnē assumens/causa originalis atq; primordialis extitit omniū bonorū antecedentiū. Proinde cōgrua et condigna est responsio precedentiū ad interrogantē cecum: non ꝙ ipsi sint causa trāsitus/sed ꝙ trāsiret Jesus: qui nō ex deitate quia per omnia stabilis: sed ex humanitate atq; in ipsa gestus/et in sacramētis et ecclesia peregrināte indiuisibiliter ingestus ipse trāsiret. Nec incongrue transire dominus Jesus diciť: qui cuncta trāsitoria in seipso tanq̄ in homine/ in hac mortali vita celebrauit: donec ad immobile regnuʒ in assumpta humanitate perueniret. Nec transire desiit in suo corpore quod reliquit: donec consūmato mundi mysterio/in vitam aliā inuariabilē trāsferamur. Et concomitantiū et sequentiū vna causa: sed multo prior subsequorū q̄ preeuntiū. Urgentur pamplius milites contemplatione multimoda regē sequi certissime pcūtē/ q̄ preire dubie subsequētem. Nam ꝙ preeuntes regē expectrant/et anxie sperant: subsequētes regē preire omnino conspiciunt. Satis delicatus est seruus qui ob quampiā rem nō sequitur dominū precedentē. Naʒ quod ipsi sperauerunt fiendū/nos conspicimꝰ factū. Non tamen experiētia sensuū atq; gestorum/sed mente fideli processio ista inuisibilē atq; infallibilē ordinē retinebat ex eo/cuiꝰ dispositione triplicata serie procedebat: in his q̄ preibant: in his qui a latere dn̄i Jesu incedebant: et in his qui sequebantur. Precessit illa turba bonorū ab Adā vsq; ad christū. Comitatus est a latere ille manipulus seu caterua modica discipulorū. Subsecuta est atq; subsequiť innumerabilis multitudo fideliū. Et interrogāti ceco in veritate rei vt agiť/respondeť ꝙ iesus nazarenꝰ trāsiret: vt id velit asserere atq; disserere ista respōsio. Nos nostra virtute vel causa trāsimꝰ: nec nostrarū cā existimus actionū: nec causam tam magni herois nos sequentis aliquando prestauimꝰ: vt qꝛ nos precedimus et ipse subsequiť. Et hunc transitū attribuūt oīa suauiter in sua sapiētia disponēti. Quo audito cecꝰ suauem interrogationē conuertit in validā vocem: vt clamore aliter excitet turbā et arbitrium quod interrogatione fecisset: vtēs sensu lingue ad quod data erat: vt ipsam voluendo impetraret nature bonū: quo secreto iudicio aut ex culpa multatione iudiciaria priuabať. Cepit clamare et dicere: Jesu fili Dauid/ miserere mei. Non eū nominat nazarenū/vt a turbis accepit: sed dauid filiū audacter inclamitatꝰ velut euenficiās incarnationē ꝙ ppter miseros fuerat incarnatꝰ: petit misericordiā: qꝛ cecitatis miseria premebať: ⁊ vocibꝰ supplet quod oculis cecis vidēdo nō poterat. Aiebat enī iste cecꝰ i corde: Multitudo transit: ipsū videre nō potero: nec recognoscere int̄ turbas: nec signāter inq̄rere vt meis aspectibꝰ ostēdať: sed clamor meꝰ pueniēs eū/introibit in aures eiꝰ: pueniet vox quo visus depditꝰ puenire nō pōt. Et qui preibāt/ increpabāt eū vt taceret. Ipse vero multo magis clamabat: Fili dauid/ miserere mei. Nō increpabāt interrogantē/sed misericordiā.

altis vocibus acclamantē. Dū interrogat eru
dit: dū clamat increpat: et forte ꝙ prout turbe
successiue prodibāt ante iesū: alij erudiebāt in
terrogantē: alij clamantē misericordiā increpa
bant: quoniā preteriti ante christū patres atq
prophete christū predixerūt: et scriptura serua
ta posteros docuit. Sed qui arguūt sunt iudei
christo coeui: omnino dei filiū et misericordiā
cōferre negabāt. Siue christus i pcessu vite la
bentis agitur. Sunt qui docēt: et sunt qui com
primūt, ne a nostris miserijs liberemur. Nā se
pe cōtingit ꝙ ijdē docēt vera: et quos docēt re
primūt: ne a quā patiūtur miseria releuent. Et
plerūq alij erudiūt ad iusticiā: aliqui tortuosa
impedimenta prestāt ad gratiā. Sed constans
in bonis directionibus anim⁹, post bona edo-
cumēta suscepta, cōtra agentes ad pietatis cul
tū pseuerat immobilis. Frustra doctrina susci
pit, si phibita taceat: si edoctus arguit: et silet
a necessarijs bonis. Porro in isto ceco etiā in
crepato clamāte qualiter edocemur, ne ab his
phibitionib⁹ arceamur: et cū firmi pstiterim⁹,
fiet obsequio aduersores. Factū ē vt cū oppor
tune atq importune cec⁹ altis vocib⁹ clamita-
ret: ad aures dñi clamor aduenit: qui oēs nouit
anteꝙ clamēt. [Qui stās precepit eū voca-
ri: et iussit illū adduci ad se.] Nunc stat iesus:
nūc trāsit: imo semp stat: et tēporaliter transit
deitate permanet: humanitate vero in gestis
suis ab eo ꝙ incarnatus est inretrouersibiliter
temporaliter transit. Precepit vocari cecū ex
eo ꝙ stetit, nō ex eo ꝙ trāsit: et iussit adduci ad
stantē, nō ad transeuntē. Ad eternū et stabile at
q regnū fundatissimū nos saluator inquirit, et
puenire iubet: nō ad id quod opprobrio et pe-
nalitatibus est subiectū: ꝙꝙ ad suorū transeun
tiū morā prouocet sequelā: vt succedat eterna
beata stabilitas. Nec illuminat ex transitorijs
bōis, sed ex eterno deus: qui temporaliter i assū-
pta humanitate mirabilia operat. Et hi q obe
dierūt [vocant cecū dicētes: Animequior
esto. Surge vocat te. Qui et, piecto vestimēto
suo, exiliēs venit ad eū.] Vocat cecus, sed ius
su dñi. Nam inaniter quis vocat ad veniā, ni-
si iussu domini saluatoris. Nā quomodo predi
cabunt nisi mittātur? Et primo exhortātur ad
animi pacē cognoscentes domini misericordi
am super eū. Opportune ad officiū euāgelizā-
tis pertinet pacē animi ppter benignitatē do-
mini peccatoribus predicare: ne cōsyderatione
magnorū scelerū desperatione frangantur: de-
inde excitare male ex prauis moribus quiescen
tes: vt oriatur lux sedentibus in tenebris, et in
regione vmbre mortis. Presto fuit iste cec⁹ ad
vocationis verbū: neq morā contraxit in tem
pore, nec impedimentū passus in corpe: agili-
tate insolita vtens: vestimento reiecto exiliēs
venit ad Jesū. Prestructa ē i homine isto for-
ma vocari atq indigentis sanari ab infectio-
ne malorū. Vocatur: audiat vocantē. Excitat
vt resurgat: ne amplius in preactis malis atq
prauis consuetudinibus sedeat. Nā inqt Apo Ephe.5.
stolus: Surge qui dormis: exurge a mortuis: et
illuminabit te christus. Etenī iste presignat ob
tenebratos homines peccatores: qui ad inter-
nā vocantur animi lucē: non per hominē, sed p
deū hominē refundendā. Reijciat vestimentū
quo se male forsan excusando tegebat: aut quo
se velabat ne crimina noscerētur: sed perfidiā
et consuetudinē prauā et ptractā ex primis pa-
rentibus labē: iuxta illā sententiā: Spoliaui me Cañ.5
tunica mea: quomodo induar illā. Siue omne
quod posset impedimēta prestare, accedere ad
vocātē Jesū: qui venit omnibus languoribus
nostris medicamenta prestare. Veniat exiliēs
non temperato gressu. Periculosū protinus
est, cū dominus vocat moras innectere: aut re-
misse gradi ad optatū et desinitū hominis bo-
num. Et ad miraculi cumulū est ascribendū:
ꝙ cecus iubente domino exiliuit. [Et cū ap
propinquasset: interrogauit eū Jesus di-
cens: Quid tibi vis faciā? Sepe legimus Je-
sum interrogasse que nouerat: vt in multis lo
cis ediximus: sed hic offert se facturū vota pe
tentis: vt petēdi prestet audaciā. Preuenit pec
catorū hominū mentes promissionibus suis: et
ex ipsis nostrū debitorē voluntarie se constitu-
it: vt omnib⁹ prestet petendi securitas, si se vo-
luerint ad honesta cōuertere. Hinc apl's pmo- Hebre.4.
net: Adeamus cum fiducia ad thronū glorie
eius: vt misericordiā consequamur in auxilio
opportuno. Sed prerogata fiducia petit cec⁹:
[Domine rabboni, vt videā.] Vocat dñm
cui obediendū: et qui timēdus ab omnib⁹ est.
Et magistrū a quo erudiēdus: cui⁹ sup omnes,
imo sua et non alia tenenda est doctrina: seu
q de ipsa velut de originali fonte pcedit. [Et
iesus dixit ei: Respice: quia fides tua saluū te
fecit.] Mandat iesus vt respiciat ocul corpo
ris: qꝛ oculo mentis alte cōspexerat. Nā fides
oculus est mētis humane: quo diuina et que su
pra naturā sunt et fiunt, possum⁹ ptueri: ppter
quē iste non solū sanus corpore, sed mente sal-
uus ostendit. Fides tua te saluū fecit. Vñ huic
fides? Ex auditu. Vnde auditus? Per verbum Rom.10
dei. Interrogauerat hic transeuntes: et audi-
uit de domino sanū verbū: ꝙ Jesus transiret:
prestitit verbo fidē: potius ex verbo sibi facta
est fides. Credidit i iesu quē nō videbat oculo: et
clamabat ex verbo proprio i verbo audito. Et
quē ratiōe humana nō capiebat ex fide: dauid
filiū, magistrū et dominū appellauit. Proinde
fides eū in vtroq homine saluū fecit. [Et cō
festim vidit: et sequebatur illum in via, ma-
gnificans deū. Et omnis plebs vt vidit, dedit
laudē deo.] Incontradicibiliter ilico fit ver-
bi obedientia, per quod facta sunt omnia: et fit
aut de nouo in hoīe visus, aut deperditus repat
cui pretulit opē lingua interrogans et procla-
mās: et cor factū i credulitate verbi. Et nil ob
stat fieri, vbi cunctorū dñs imperat. Et vidit q
ante non viderat, aut respexit insolita. Eadēq

imagine aut de nouo infundiť ad cognitionẽ
ordinata scientia: seu reacquiriť ĩ actionibus
iustis: que forte velut sopita latebat in intimis.
Sed qui visum iuste cognitionis accepit: lar-
gitorẽ protinus sequatur in via: nõ declinans
ad dexterã vel ad sinistrã. Et magnificabat de-
um: nemini alteri attribuens quod accepit: ⁊ il
lum laudibus effert: quia vniuersali deo laus
omnis et honor et imperiũ/ et omnis prouen-
tus virtutis et gratie.

¶ De curatione ceci nati: secundũ Joannem tantũ. Capi. XXXIII

Jo.9. Cecidit sup hominũ corda tenebrosa
caligo: et caliginosa nubes fere oẽs
inuoluit: vt ceca mente anima ignorã-
te nascamur: et in lucẽ corporeã respectũ lumi
nibus corporis cũ obscuritate interiori prodi-
mus: quam educta de materno ventre cecitas
manifestat. Plus menti ꝙ corpori ademptũ est:
cũ pauci sine lumine corporis: omnes ṽo cum
caligine mentis in hac valle miserie oriamur.
Et miratione mouet/ et stuporẽ generat: si pre-
ter cõmunẽ nature legẽ/ defalcatis luminibus
corporis aut quibuscũqꝫ membris quis in hoc
mundo nascatur. Sed nec admirationem fa-
cit/ ꝙ oẽs more brutalis nature/ ipsa nostra
natura nos generat: vt spũs humanus a peco
rino in ipso primordio nascendi nõ discrepet/
nisi ex tẽpore alimẽtis adhibitis coalescat. Et
auiũ et animaliũ terrestriũ in corpore nostrã
excedunt nascendo naturã: cũ pulli eorũ corpo
ꝙ orti sunt/ matrẽ sequũtur: alimẽta suscipiũt.
Sic et animaliũ pulli eisdẽ valitudinib⁹ fultiũ-
tur/ ꝓprios cognoscẽtes parẽtes: alios ṽo de-
uitant. Ad magnã malorũ stipitem nos ligauit
celestiũ prima inobedientia preceptorũ: vnde
omniũ penalitatũ spiritualiũ et corporaliũ sti
pendiũ sumpsimus: vt etiã absqꝫ delicto ꝓprio
in multis diminuta natura nascamur. Et na-
tura pia hominũ mater nouercať in cunctis.
Attamẽ in aliquibus sue tyrannidis plus insi-
pit: vt cecus homo in hac vita nasceref in cor-
pore. Et ad insinuationẽ ꝙ omnis ex corrupto
ventre procedẽs patiať in mente: que validã
cecitatis interne caliginẽ nescit: vt videat se-
metipsam/ cuius figure cuiusqꝫ coloris/ cuius
ꝓportionis/ cui⁹ mẽsure/ cui⁹ põderis: aut quo
tendat/ ignorat: q̃uis possit audiẽdo/ discendo
speculando/ maxime credẽdo cognoscere: non
tamẽ q̃d sit: nisi cũ fuerit excepta de corpore/
quod ipsã prepedit et grauat. Preparat mul
ta in malis hominũ speculari/ homo hic a na-
tiuitate cecus: quẽ Jesus declinãs lapides iu
deorũ/ egressus de templo seriosa inspectione
respexit. Et intendẽs in eum Jesus singulari
aspectu: discipulos suos in seipsũ et in cecũ fe-
cit intẽdere. In cecũ/ vt solerter inspicerent: ĩ
eũ/ vt tanꝙ magistrũ de ignoratis inquirerẽt:
Joan.9. quod et fecerũt. **Et interrogauerunt eũ discipuli sui dicentes: Rabbi/ quid peccauit hic aut parẽtes eius/ vt ce**
cus nasceretur? Ad hoc itur ad scholã:
vt nescita importune/ opportune discanť. Ob
hoc magister residet/ vt ignaros doceat: et ad
quesita respõdeat. Sũmus doctor de celis ad
ima descendit: vt diuina humane doceret hu-
manos: et diuine homines instrueret de huma
nis. Reprehẽsiõe sunt digni discipuli hebetes
ad interrogandũ recte docentẽ: cui etiã oĩa
patent: nec scientiam eius aliquid subterfugit.
Humilitatẽ confessionis et confessionẽ humi
litatis ostendit/ et nescientiam profiteť humili
ter interrogare doctorẽ: necnõ et amorẽ ad sci
entiã: cũ quis interrogãdo querit fieri sapiẽs
Sed ne supra sensum aut intellectum queren-
da sunt multa: maxime que per solã fidẽ opor-
tet apprehẽdere. Et diuina iudicia nõ sunt te-
merarie inquirẽda. Occulta quidẽ sunt in plu-
ribus: sed in oĩbus vsqꝫquaqꝫ iustissima. Ne-
mo enĩ est qui iure valeat diuina iudicia macu
lare. Altissimã tamẽ questionẽ apostoli a Chri
sto appetũt enodari: sed nisi fide in illam inten
dant/ fiat soluẽdo nodosior: et cũ nulla iusticia
suadeat hominẽ in ꝓpria puniri ꝑsona preter-
ꝙ ex ꝓpria culpa. Ecce inquisitio: immo patet
questio. **Quid peccauit hic aut parentes eius/ vt cecus nasceretur?** Prout
diceref: Hic nõ cecus a ministris iusticie pro-
pter culpã anteꝙ natus: in nullo malo agebat
ex ꝓprijs. Justicia talis est: vt quecũqꝫ semina Galath.6.
uerit homo/ hec et metet. Quid igiť iste mali se
minauit? Et iterũ: Per que homo peccauerit Sap.11.
ꝑ hec ⁊ torquebiť. Et alibi: De fructu oris sui Prouer.12.
vnusquisqꝫ replebiť bonis: et iuxta opera ma-
nuũ suarũ retribueť ei. Et etiã: Grauabit eum Esa.24
iniquitas sua: et similia. Quid igitur horũ in vte
ro fecit cecus natus? Quid parẽtes eius? cũ ex
decreto dñi dictũ sit: Filius nõ portabit iniq̃- Ezech.18.
tatẽ patris? Ad hanc inquisitionẽ respõsio nul
la decentior: quã christus edixit/ omnibus cau
sis abiectis: ꝙ solũ ad ostensionẽ diuine glorie
cecus fuisset eductus ex vtero: pro eo ꝙ supra
naturã et artẽ mirabiliter illuminandus esset.
Sed arrogãtia et tarditas intellectus huma-
ni etiã hoc arguere nõ desistũt: cur ad ostensio
nẽ diuine glorie qui nõ deliquit/ cecus est na-
tus: nõ aduertẽtes ꝙ nec maioris glorie si fuis-
set ex culpa: minus autẽ intendentes/ ꝙ nemini
deus ad dãdũ oculos aut ceteros sensus obli-
gatus fuit ex debito. Agit libere quod ãn pre-
uiderit in creandis. Et nemo potest ei dicere:
cur ita facis? Quia sicut vas formandũ in ma- Job.11.
nu figuli/ ita nos in manu dei. Nec põt dicere Hiere.18
vas autori suo: Heu me figule/ cur me fecisti Ro.9.
sic? Igitur quod deus potest/ iuste potest: iuste
vult: iuste operať: nec est importune aut mole-
ste seu ledenter omnipotẽs dñs: sed naturali-
ter/ necessarie/ impassibiliter/ voluntarie/ iuste/
vtiliter omnipotẽs dñs/ deus verus. Proinde
nemo in altissimũ celũ: scꝫ diuinũ/ celatũ/ secre-
tũqꝫ iudiciũ ponat os suũ: vt eum per quare in
terroget ĩ actionib⁹ eius/ velut si aliq̃d ĩdebite

pegisset: sed sileat inq̄rendo ⁊ laudādo diuinā
ꝓuidentiā alte clamet, vt vtriusq̃ sexus exege-
rit: nihil enim habemus quod nō acceperim⁹.
Si ꝟo nihil nostri est iuris: sed penitus diuini
est muneris: si aliq̄d quodlibet creatū existēs se-
ipm nō efficit: sed prestātior est q̄ fecit: q̄d nobis
inq̄sitionis aut querele cur de⁹ sic fecerit? Po
tentatiue q̄dē atq̃ incōprehensibiliter oīa au-
thor se nouit ꝓducere in effectū: amplius olim
omnipotentissimus artifex: omniū habens a se
ipso virtutē infinitā, ⁊ omniū agendoꝝ scientiā,
⁊ penes se irreprehensibilē causam. Speciē ha-
bet blasphemie, de his q̄ deus fecit hesitāter q̄-
rere. Proinde nō sic, sed humiliter cum amore
sciendi, si q̄dē ipse ꝑmiserit, dei sunt ꝑquirēda iu
dicia: ⁊ vbi clauserit ostia, ne ad illā secretorum
scientiā fiat ingressus, scꝫ diuinoꝝ: q̄escat mēs
quorumcūq̃ mortaliū: nō in hesitatione ꝑsum-
ptuose atq̃ curiose querat factoꝝ altitudinē di
uinoꝝ. Decentissimū est vt sicut placuerit, glori
ficet̃ artifex in opere suo quod ex materijs ꝑia-
centibus fecit: ⁊ maxime summus artifex: q̄ nul
la ꝑiacenti materia oīa in esse ꝓduxit: q̄ siue ser
uet cōmunē quē statuit ordinē: siue aliter ꝓducē
da ꝓducat: ⁊ membra q̄ a principio natura ne-
gauit, postmodū ipse concedat glorificandus
est. Sed his q̄ assoliti sunt ordini naturali ⁊ tar
dioribus ad sciendū, maius videt̃ quod fit ꝑter
nature ordinē, q̄ cum ille seruat̃: q̄uis nō distet
a factoris potentia q̄ oculos negatos in ventre
nato restituat, q̄ simul cū alijs mēbris in ventre
cōpingat. Assunt etiā ⁊ alie rōnes quare de⁹ eū
q̄ nō peccauit aliquando molestet: aut deneget
q̄ pluribus ⁊ peccatorib⁹ dedit. Non tamē hu-
mana mens ad inquirendū curiosa existat: sed
humiliter diuina facta collaudet. Manifestan
da erant diuina opa in isto ceco nato: in eo q̄ ꝑ
ter nature ordinē sibi danda erat videndi pote
stas, quā nō eduxit ex ventre: preterq̄ iā factus
adultus questu querebat necessaria vite. Nam
⁊ aliter dei opa manifesta erāt: ⁊ resculpti sunt
illi q̄ preter ordinē nature negant aliq̄d posse fi
eri: ⁊ dicētes deū alligari ordini naturali: nō in-
telligētes q̄ natura i plurib⁹ deficit: q̄ post de⁹
subueniendo refecit. Si omnipotens est natu-
ra: cur iste oculos siue visum nō accepit cū cete
ris? Si ꝟo christus miraculose sibi reddidit, cur
oīa sunt tributa nature? Cur ꝑter naturam deo
denegat̃ huiuscemodi faciēdi facultas? Necnō
ex isto decebat ostēdi christū esse filiū dei. Qui
declarando subiecit: Me oportet opera-
ri opera eius qui misit me, donec di-
es est. Ueniet autem nox cum nemo
potest operari. Opportunitas hec non im
plens, sed libēs erat: nec ad agentē, sed ad nos
relata: vt nō ꝓpter eum, sed ꝓpter nos talia fie
rēt. Missus erat christus hō de⁹ a deo pre ꝟo;
Missum q̄dē oportet opus iniunctū opari mit-
tentis: vt vna sicut est appareat in actiōe volun
tas ⁊ facultas. Opa mittētis operanda hec erāt
vt christus dei filius ab hominib⁹ crederetur;

in ipso speraret, ipse ꝑamaret: ꝑ eū mūdus per-
ditus saluaret̃: peccator cōuerteret̃: ad veniam
inuitaret̃: mūdus nō diligeret̃: vita eterna ⁊ su-
perior quereret̃: ꝑ gratiā supra naturā hō vita ⁊
morib⁹ efficeret̃. Prerogāt quidē ad hec inau-
dita miracula: vt quod non fuit ab initio ceco
nato, iā ꝑfecto ꝑ christū restituat̃ ⁊ visus. Sed
hec opa nō in nocte, sed in die fienda. Nox in q̄
nec opa ista fient, infidelitas est: ⁊ illa tetra diui
sionis pars in quā cedent maledicti in ignē eter
nū. Dies ꝟo bonoꝝ agendoꝝ est vera fidelitas
⁊ tota mora christi in hac vita nobiscū: sicut ipse
post resurrectionē suis discipulis repromisit, di
cens: Ecce ego vobiscū sum vsq̃ ad cōsumma- Mat. 28
tionē seculi. Et hic quoq̃ declarat cum adiecit
Quādiu sum in mundo, lux sum mū
di. Quod si solum hanc inspicimus literam: vi
det̃ dūtaxat quousq̃ christus vixit in carne, lu-
cē huic mūdo fuisse: post ascensionē ꝟo eius re-
mansisse in tenebris. Sed altius ad intelligen-
dū se cōtulit hoc quod dicit̃. Quoniā ipse dei fi
lius incarnat⁹ tamdiu in mūdo ꝑ fidē in cordi-
bus hominū erit: quousq̃ ipsa fides euacuetur
successione visionis ⁊ spes adoptiōis potioris:
Et dū erit tēpus vite agēde, vsq̃ quo cōsumma-
to mūdi mysterio in sperandā aut in penalē de
ueniat̃: ⁊ sic existēs est lux aiaꝝ ⁊ moꝝ: sm̄ quā
in affectionibus ⁊ moribus oportet incedere vi
atores. Exorbitant penitus oēs cōtendētes ca
ptare superna: si ad lumē alterius lucis ambula
uerint, q̄ ad illius q̄ christus, dicēs: Quādiu sū
in mūdo, lux sum mūdi. Nō excludit̃ solis ⁊ alia
rū stellaꝝ lux ab illuminādis corporibus: sed ab il-
luminādis animabus omnino ꝓpellit̃. Lux ista
eterna est, ꝑ quā creata tēporaliter eluxerūt: ad
cui⁹ lumē adā cognouit q̄ nō ambulauit: sed ad
tetrum lumē ꝓprie voluntatis. Ad cuius etiam
lumen in suis posteris vergente in suis etati-
bus seculo requisitus est. Ad cuius lumen agi-
tur duplex agenda vita: ⁊ ad sperandam inobli
quabiliter ꝑuenit̃. His dictis ad effectū dicto-
rū saluator se cōtulit: vt ostenderet q̄d ex parte
mittētis opaturus aduenerat: ⁊ quō lux erat su-
pernaturaliter operans atq̃ lucēs ad illumina-
tionē mentiū tenebris ignorantie obtutarum.
Hec cū dixisset, expuit in terrā, et lu-
tū fecit ex sputo: et liniuit lutū super
oculos eius, et dixit ei: Uade et laua-
re in natatoriā syloe: quod interpre-
tatur missus. Abijt ergo et lauit: et
venit videns. Commune est atq̃ vsitatum
omniū doctorum dictū: ⁊ vtiq̃ verum est q̄ di
uina sapientia de eterno capite patreq̃ descen-
dēs, luto nostre carnis vitam ꝓcurauit: et fecit
omniū sanitatē: ⁊ etiam illuminauit hominum
ignorantium mentes. Sed neq̃ futura siue po-
steriora figure sunt preteritoꝝ siue priorum: sed
preterita ⁊ priora sunt figure sequentium. Pro
inde q̄uis mixtio saliue cum puluere quandam
exprimat diuine incarnationis imaginem: non
tamen figurat, cum iam facta prefuerit. Et com

mixtio est sputi et luti: sed vnio dūtaxat nře humanitatis et verbi miraculum fuit: hoc ostēdēs diuinā virtutē in oibus rebus/quis corruptibilibus ac imis hoībus posse pstari. Sed futura et posteriora/nō antecedentia in isto miraculo cogimur cōtemplari. Quia cū christus sola voluntate aut verbo aut tactu manus/et solo sputo absq luto visum potuisset restituere ceco nato: qd igitur est q ex saliua capitis et puluere vnguentū fecit? Posteriora dixerim potius q pora signari. Facta qdem erat incarnatio/ sed nō dū condita sacramenta: que fiunt ex rebus imis et corruptibilibus p imperiū verbi dei. Nam vilis et corruptibilis est aqua: tamē cōsecrat verbo: in qua intincto corpore anima lauat a sordibus. Jma et marcessibilis est lingua humana: et p verbū dñi cōsecrat et benedicit/absoluit et ligat/et docet vtilia et diuina/et dirigit in vitā eternam. Puluis est homo/et per verbū sacerdos efficit: diuinā virtutē habens/etiā angelos excedens: vt ex corruptibilibus atq mortalibus christi substantiā faciat: et in illā cōuertant ista p verbum. Liquor oliuar pcedit ex humoribus terre: attamē p verbū efficit sanctū chrisma et oleū sanctū: ad vngendū frontes et sensus humanos et expiationē malor. Jsta quidē sunt vnguenta que illuminant ad dirigēdos pedes nostros in viam pacis: cōfecta qdem ex sputo diuini verbi et ex puluere corruptibili atq mortali. Hec imponenda sunt oculis nostre mentis ex natiuitate cecis: qr non ex traduce anima/sed caro: nō virtus inuisibilis/sed homo visibilis: nō christianitas/sed humanitas. Sumus oēs ex nobis tenebre/lux aūt in domino: et omnes nascimur filij ire: misericordiā vo dei dono cōsequimur. Et cū sic inungimur/ videmus p gratiam: quod erat impossibile p naturā. Cōtemplandū aūt q saluator nō terminauit huius ceci curam in vnctione: adijciens vt iret ad natatoriā syloe et lauaret: cuius interptatio missus ab euangelista/nō a christo posita est. Sed non ab re hoc factū est: qm prius oportet hominē ignorantia cecitatis detentū instrui quasi p vnctionē: quo-
1. Jo. 2 niā (vt ait Joānes) vnctio docebit vos de omnibus: deinde per obedientiā excitari mentem: vt p humilitatē/p exercitiū corpale se subijciat clementis. Quod vbi cecus iste fecit/confestim vidit: quoniā abijt mente credens/corporaliter se lauit/oculis apprime vidit: vt in corpe intelligat quantū vnctio cuncta docens et credulitas et obedientia in imis se subijciendo monstrata in nostris profectibus valeat. Cū iste abijt et lauit: et venit videns q nunq ante viderat: aspiciens visu que solum auditu ante didicerat: et contemplat oculis mundi formā/et intuet hominū facies: vt in maiorē laudē sui cōditoris exurgat: quē saluator corpali beneficio venabat ad aliaz vitā/similiter et astātes. Parum enī fuisset aperuisse oculos carnis: nisi mentē alia luce pfunderet/qua duceret ad beneficia potiora. Etenī bestie/aues atq serpentes cū hominibus gaudent lumine corporali: et qplures acutius q homines quecūq intuētur obiecta. Sed factus ē cecus iste miraculo et stupori atq cōtentiōi rei nescientibus veritatē. Jtaq et vicini et qui viderant eum prius qr mēdicus erat dicebāt: Nōne hic est qui sedebat et mēdicabat? Alij dicebant: quia hic ē: alij autē: nequaq/sed similis ē ei. Nec mirū de huius ceci opinione diuersa/rei veritate nō cognita: et saluatoris ignorata virtute: sed q p experientiā verū nouit/questionis opiniōes finiat et decidit. Jlle aūt dicebat: qr ego sū: videlicet cecus natus mēdicus/ et nūc illuminatus. Erat enī iste cognitione sui factus optime ad seipsum: refellens opiniones in quibus veritas nō cōsistit: edisserens veritatē quam experimento cognouit: veritatis ipsius factus pdicator: illā inexpauescenter affirmans: illius amore tractus magis q pudore tabescens: et penalem absq culpa fatet ad hanc vitā ingressum/ quia cecus natus: et miserabilē in ista vita pgressum/qr mendicus: ac peroptime sibi fuisse pulsum/qr illuminatus: dicēs: Quia ego de quo hesitatis/nō erubesco natiuitatē penalē lumine priuatam. Non cōfundor ppter vitam mendicitate cōfectam: nō inficior/sed pfiteor beneficium quod accepi: me illuminatū esse pter nature potentiam. Dicebant ergo: Quomodo apti sunt oculi tui? Respondit: Jlle homo qui dicitur iesus/lutū fecit/ et liniuit oclos meos/et dixit mihi: Uade et lauare ī natatoria syloe. Et abij et laui et vidi. Optime et necessarie sunt aliquando questiones a qbuscūq fiant: siue curiositate siue calumniandi causa/siue ponant amore sciēdi: si vitas p rñsiones elucet. Et plerīq sūt quersi/q qrūt illā scire virtutē/quā ncīe ataq diligere saluberrimū ē. Ecce iā due inqsitiones de ceco nato: vna ex discipulis ad iesū/scz qd peccauit hic aut parētes eius vt cecus nasceret: altera fit ad cecū iā illuminatū/scz quō apti sūt oculi eius. Jlli rñsum a christo/isti a ceco etiaz male credētes accipiūt. Sciebāt isti hūc esse nature defectū/q cecus natus erat: nō ignorabant nature et artis ipotētiā/q sic natū illuminare nō poterāt: sīte nōdū viderāt neq audierāt vsq ad illā horā. Hoc erat mirabile sup naturā singulare preter exēplū. Nesciebāt tn talē diuinā virtutez in hoīe apparuisse q talia possit efficere. Jdcirco dicūt: quō aperti sūt oculi tui: quos ex materno vtero clausos detraxisti? Rñsū rei facte dat hic homo/q ille q dicit iesus nouo vnguēto confecto liniuit oculos eius. Explicite q bonus est loqt: nec loq trepidat: nec ī vbis errat: nec palliat in aliquo vitatē. Et sī moralis hoīs est/put fuerit iterrogatus gesta referre: nec addere nec demere vbis: ne audiēs et iterrogās decipiat ī gestis: et cōpositi animi existit bñficia nō silere/et ad eū referre q tribuit. Subinfert etiā iste suā obedietiā q oīa iussa pfecerit/ vt abiret et lauaret se ī natatoria syloe: asserēs se supnaturali medico p oīa

fuisse subiectũ. Expedit siqdẽ sanari volentẽ p
ola medico subditũ fieri: de cui⁹ñ dubitaẽ pitia
Et sepe hoc i morib⁹ agiẽ: vt ad nr̃am doctrinã
autumem⁹ hoc actũ: vt sine cõtradictione cele
sti medico simus subiecti sanari cupientes: vt
hic cecus abiens ꝛ lauans ꝛ videns. Magnus
fructus ꝛ supnaturalis palma: vt ex obedientia
visum recipiat/quẽ negauit natura. Etenĩ plu-
ra supra naturã ex ipsa facta nouimus: et supra
naturã finale pmiũ pstat. Iterũ isti interro
gaut scꝫ vbi est ille medicus/qui pre-
ter nature subsidiuꝫ ceco nato visum
tribuerat? Dicit ille: Nescio. In omni-
bus hic sane loquiẽ: vt nec veritatẽ taceat/neqꝫ
falsitatẽ submittat. Dixit qd nouit in remedio
sibi facto: nescire se dicit/quẽ nec in veritate co
gnouit: tm̃ perceperat ex auditu ꝙ dicebaẽ ie-
sus: sed illuminatus ad ipm nõ redierat: sꝫ ad cõ
muciniũ vbi parentũ habitaculũ erat/velut con-
gratulatur⁹ cũ eis: cũ visũ tamdiu negatũ tã re
pente mirabiliter recepisset. Minus ꝙ gratan-
ter in hoc cecus illuminat⁹ egit/ꝙ gaudens de
lumine cõgaudere sibi alios prius voluit ꝙ re-
inuenire iesuꝫ: quẽ ilico oculis corporeis debu-
it sequi/ꝛ eũ ex oi corde diligere: de quo inter-
rogatus vbi erat/scire se denegat. Alius locu-
tus est ꝙ tũc forte intellexit: quoniã incircũscri
ptibilis est iesus in eo ꝙ est de⁹: ꝙuis ex assum
pto corpe factus ipse localis/ꝛ lucẽ habitet in-
accessibilẽ/qꝛ deus: vt hõ aũt inter hoies con-
uersatus est. Sed ĩo in ingratitudinem traijce
re volumus dictũ nescio: culpandus est iste cũ
pluribus/q̃ dũtaxat recepto beneficio delecta-
ti/benefactorẽ ignorando aut dissimulando p-
tereũt. Et si hec cõmittiẽ erga eos q̃ conferũt
ea q̃ dicunẽ bona fortune: erga eũ q̃ bona natu
re gratieqꝫ solus largiẽ/penitus submouẽda es-
set: quoniã ignorans huiuscemodi ignorabitur
ꝛ nesciens nescieẽ. Uerũtamẽ responsum dua-
bus questionibus de ceco natu: qꝛ vt dei ope-
ra manifestarenẽ in illo nobiliori ordine ꝙ na-
ture. Quod ꝛ factũ est. Et ꝙ iesus ei lucẽ ab ori
gine sua negatã restituit: ad maiorem atqꝫ rei fa
cte pbationẽ atqꝫ ppalationẽ ꝛ cõfusionẽ incre
duloꝝ adduciẽ ad iudiciũ phariseoꝝ: nõ his in-
tentionibus in corde phabitis: sed ob inuidiaꝫ
atqꝫ calumniã/aut ppter zelum legis: sed non
sm scientiã: quoniã sabbatũ erat quando iesus
hunc luminositati reddiderat. Diuina puiden
tia hoc agebaẽ: vt tot inq̃sitionibus hoc mira
culũ agitaretur: vt pamplius inclaresceret. A q̃
bus phariseis interrogatus respondit actã vt
solito veritatẽ: ex gestis ipam cõmemorãs. Ex-
oritur ilico schisma mutantur in aliud questio-
nes: nõ in miraculũ factum/sed in authorẽ cau-
sa diuoluiẽ. Miraculũ a iesu factũ inficiari ne-
mo potest: asseuerante illo qui accepit: diuidũ-
tur iudices ad causatũ. Iesus est duplex in po-
pulo: vel in eo duplex effect⁹ est populus. Di-
cebant ergo quidã ex phariseis: Nõ
est hic homo a deo/qui sabbatum nõ

custodit. Ecce separaẽ a deo filius dei pro-
pter illa q̃ fecit: q̃ facere nemo potuisset nisi fili
us dei. Quãobrem nõ a deo: qꝛ sabbatũ non cu
stodiuit. Ergo bene ipsi ex eoꝝ sentẽtia nõ sunt
a deo: q̃ eũ in sabbato ꝛ in templo lapidare vo-
luerũt. Semp tamẽ iudei sensu improbo sabba-
ti custodiã neglexerũt. Alij dicebãt: Quõ
põt homo peccator hec signa facere?
Et schisma erat inter eos. Bona sũt vtro
rũqꝫ iudicia: qꝛ nõ est a deo q̃ sabbatũ nõ custo
dit/scꝫ legi subditus: nec p meliores actiões ab
illa lege solutus/aut legi rebellis effectus. Nec
in hoc causari põt dator ꝛ dñs legis: si facit ali
qd melius pter scriptam aut editã legẽ. Domi-
nus aũt iesus/dñs legis erat: ꝛ benefaciẽdo sab
batũ erat ei firmiori custodia. E regione q̃dem
pari ferebaẽ signa ꝛ miracula supra naturã ꝛ ar
tem/nõ posse efficere peccatorẽ: quod vtiqꝫ verꝫ
est. Sed ab omnib⁹ peccatis seclusus erat: etiã
impossibilitatẽ peccandi. Attamẽ optimũ ꝛ ma
lum eodem tempore schisma reddebaẽ: vt opti
mũ his q̃ a male de iesu sentientibus scindeban
tur: malũ eis q̃ se secabãt ab his qui sane de ho
mine sentiebant. Semp enim tunc schisma cuꝫ
vnam habet veram/alterã partem falsam. Di-
cunt ergo iterũ ceco: Tu quid dicis
de ipso qui aperuit oculos tuos? Il-
le autem dixit: quia propheta est. Ul-
tra nomẽ officiũ virtutis adiecit: asserens iesuꝫ
esse pphetã. Et bene ppheta videns: qui etiaꝫ
nõ vidẽtibus dedit lumẽ. Predicat iesum ex no
mine: predicat eũ ex officio esse pphetã/sanctũ
videlicet: qꝛ pphetie spũs cõsueuerat sctis da-
ri. Nec obstat ꝙ saul inter pphetas: q̃ nec san-
ctus/sed reprobatus fuit a deo. Habẽtes iudei
odio iesum: nec volebant ipm talia pegisse mira
cula: ꝛ videntes cecũ audacter affirmare de il-
lo/quẽ nõ credebant talẽ accepisse de altissimis
potestatẽ: vt negent miraculũ/nolunt istum cre
dere originalẽ habuisse defectũ. Unde sequiẽ:
Nõ crediderũt ergo iudei de illo/ qꝛ
cecus fuisset et vidisset: donec voca
uerũt parentes eius qui viderat. Et
interrogauerunt eos/ dicentes: Hic
est fili⁹ vester/queꝫ vos dicitis quia
cecus natus ẽ. Quõ ergo nũc videt?
Interrogant miseri nõ credituri/etiã cũ audie-
rint testimoniũ veritatis: sed illaturi calumniã
cũ illã negare nequiuerint. Propriũ q̃dẽ est in-
uidentiũ peritis medicis/cũ audierint magni-
tudinẽ peritie in curatione infirmorum/negare
magnitudinẽ infirmitatis: ex cuius depulsione
medici peritia ꝛ medicina laudaẽ. Sic isti negãt
defectũ/vt nõ credant christi miraculũ: ne co-
gantur etiã illũ laudibus pdicare. Attamen re-
sponderũt eis parentes ei⁹ ꝛ dixerũt: Scim⁹
qꝛ hic ẽ filius noster: et qꝛ cecus nat⁹
est: quõ autẽ nunc videat/nescimus.
Aut quis eius aperuit oculos/nesci
mus: ipsum interrogate. Exquiriẽ testi
monium nature ad operationẽ gratie/ꝛ eorum

que sunt ſm naturã/ad illa que preter naturam
aut supra naturam fiunt. Verũtamen ſꝑ natura
in sua perfectione aut defectione gratiã exalta-
uit: ⁊ operationẽ virtutis ꝑfecit. Nam si natu-
ra perfecta perfectionẽ ꝑdicat/magis in opera
tione gratiam: cũ multa gratia efficiat q̃ natu-
ra nequit. Defectus ṽo nature illã auxiliationẽ
habet: cũ illa restituat q̃ natura nõ habuit. Exẽ-
pla ⁊ rationes dictoꝝ in officio ꝑspicaciter in-
telligentiũ sunt: si docte apteq̨ scrutant̃. Hinc
siquidẽ parentes ceci nati cõfitentur filiũ pro-
dentes naturã: asserunt a natiuitate cecũ: enun
ciantes in illo nature a natiuitate defectum: mo-
dum videndi aut tã magni archiatri noticiã sci
re inficiant̃. Optime q̃dem si non ex timore fe-
cissent: sed ideo modũ ⁊ authorem miraculi de-
negant/ne statutum ⁊ sancitũ anathema patiã-
tur. Nec illoꝝ aut quorũcunq̨ erat modũ tam
magne atq̨ singularis curationis agnoscere:
minus etiam ⁊ authorẽ. Quoniã si homo est/et
Esa. 53 quis cognoscet eũ? Et generationẽ eius quis
enarrabit? Non tamẽ sic acute intuebant̃ hi: cũ
referunt dissertionẽ rei geste in filium/dicẽtes:
Ipsum interrogate: etatẽ habet: ipse
de se loquatur. Nec cecus sciuit modos: ꝙ
uis sciuisset lutũ ex sputo ⁊ puluere factũ: et viã
⁊ natatoriã cognouisset. Ista sensibiliter facta
sunt: nec ista illuminauerunt cecũ: sed virt⁹ infi
nita oĩno nobis inuisa: q̃ agit vbi ⁊ quãdo et in
quibus vult suo ineffabili atq̨ laudabili modo
a nobis in hac vita nõ apprehensibili vllo mo-
do. Signa fuerunt ista/nõ res effectiue miracu
li: velut in sacramẽtis q̃ visibiliter agũt̃ aut sen-
sibiliter: q̃ ꝓut fiunt exterius/nil ꝓdessent. Quã
uis diuinum sputum alia verbi cõsecratiõe seu
sanctificatione nõ indiguisset/ꝓpter vnionem
carnis christi ad verbũ: vbi ad sanctificationez
sputi nec expediebat verbum esse prolatũ. Pre
fertur vnio verbi ꝓlationi verbi: quanq̃ et sa-
cerdos per verbuz efficiat corpus christi. Hec
ꝓ tanto dixerim: quia neq̨ parentes ceci/neq̨
ipse cecus illuminatus: neq̨ quisq̃ adeo perit⁹
modũ curationis ⁊ diuinã curationẽ preter id
quod homo erat/explicare potuisset. Sed ideo
parentes isti referunt in cecũ filium authoris ⁊
rei acte differende iudiciũ/ne anathema patiã-
tur/male ꝓuidentes: quoniã optimũ est in mori
bus hominũ ꝓ christo fieri anathema. In hac
quidem vita pro christo ab hominibus segre-
gari/est angeloꝝ sociari collegio: ⁊ exulem esse
supna ⁊ eterna ciuilitas. Vere nesciebant quis
esset illuminator ceci: quoniã nõ timuissent ana
thematizari pro illo. Sed nec iudei cognitũ in
mortis sententiã tradidissent: ꝓ quo in posterũ
passa est exilia/segregationes ⁊ horribiles pe-
nas/⁊ mortes innumerabiles vtriusq̨ sex⁹ ho-
Mat. 5 minũ multitudo. Ante nãq̨ ipse ꝓdixerat: Beati
eritis cũ vos oderint hoĩes: ⁊ cũ separauerint
vos ⁊ exprobrauerint: ⁊ eiecerint nomẽ vestrũ
tanq̃ malũ ꝓpter filiũ hoĩs: gaudete ⁊ exultate:
ecce enim merces vestra multa est in celo. Pa-

tiunt̃ multa serui ꝓpter dños: amici ꝓpter ami
cos: chari ꝓpter charos: exilia/segregationes/
vincula/carceres/plagas/damna rerũ: nec con
queruntur: sed nec dũ viuũt/militare desistũt: neq̨
vsq̨ ad interitã mortẽ resiliunt. Et multi mise-
riores miseris animo pro eternis gaudijs im-
becilles/pro christo anathematizari renuũt ab
hominibus: quoꝝ pleriq̨ ꝯuersatio pniciosa est
separari pauent: rati errantes melius ad tẽpus
hominibus sociari/a q̃bus necesse est separari
q̃ ab eis modicũ excludi/⁊ christo in eternũ vni
ri. Hinc parentes huius ceci male acti hoc di
xerunt: quia timebant iudeos. Iam eni con
spirauerant iudei: vt si quis eum cõ-
fiteretur christum/extra synagogaz
fieret. Propterea parẽtes eius dixe
runt: Etatẽ habet/ipsum interroga-
te. Omnino pusillanimitas cõdemnanda nol-
le a synagoga eijci/⁊ christũ publice confiteri:
quoniã q̃ ꝯfitebit̃ eũ coram hominib⁹/⁊ ipse cõ- Mat. 10
fitebitur eũ ante patrẽ. Vocauerunt ergo
rursus hominẽ qui fuerat cec⁹: et di-
xerũt ei: da gloriã deo. Nos scimus
quia hic homo peccator ẽ. Cõuincunt̃ ꝑ
uersi/nec terga vertere possunt/q̃ ꝯfiteantur fa
ctum esse miraculũ: sed ad blasphemias se con-
ferunt sub specie pietatis: vt deo del de miracu
lo gloria: et iustũ asserunt peccatorẽ. Bonũ est
in oĩbus glorificare deum/pietas est atq̨ iusti
cia: iniquitas ṽo inexpiabilis sub gloria dei sen
tire aut ꝓferre falsa de rectis: ⁊ ferre certuz de
iniquitate iudiciũ sup certissime iustũ. De his
quippe dictũ est: Ve q̃ dicitis malũ bonũ/et bo
num malũ: ponentes tenebras lucẽ/⁊ lucẽ tene- Esa. 5
bras. Et ve q̃ iusticiã iusti aufertis ab eo: grati⁹
aũt cũ iniquitatẽ tegunt opimẽto virtutis. Di-
xit ergo ille: Si peccator est/nescio:
Unum scio: quia cecus cũ essem mo
do video. Non poterat cecus huic blasphe-
mie respondere decentius: nec aliter medici sui
tueri virtutẽ: nisi opus supernaturale in mediũ
referre quod fecerat. Acsi diceret: Nõ pertinet
ad me de qualitatibus hominũ iudicare: sed ꝯfi
teri beneficiũ quod accepi. Peccatũ nescio: vir
tutẽ supra naturã ⁊ vsum in me ostẽsam ꝯfiteor:
Cecus eram certus: eque certe ab ipso illumi-
natus sum. Dixerunt ergo illi: Quid fe
cit tibi? Quõ aperuit tibi oculos? Nõ
interrogant iterato vt amplius declarent̃: sed
si in multa repetitiõe possent inuenire calũniã:
cum sepe ꝯtingat ꝙ nõ eadẽ serie crebrius repe
tita narrent̃. Maliciosoꝝ est simpliciũ ṽba nar
rando repetere: vt possint in variatione facere
imposturam. Sed aduertens q̃ cecus fuerat/re
spondit eis: Dixi vobis iam et audistis
Quid iteruz vultis audire? Nũquid
vos vultis discipuli eius fieri? Meri-
to aduersus iudeos substomachat̃ cecus: aut q2
calumniosos/aut q2 tardioris itellect⁹: aut si sci
unt/cur vlterius inq̃runt. Nec auidi diuinorum
verboꝝ atq̨ factoꝝ isti credẽdi sunt: quos sepe

audire delectet cũ maledixerint ei/cũ asseruisset veritatẽ. Sed improbatio ceci/argutio est ad multos. Si audistis veritatem et illa que habent necessitatẽ et vtilitatẽ sciendi: cur nõ creditis? Si credere nõ vultis credenda/cur audire iterũ et iterum queritis? Si vero creditis/quid amplius vultis? Quid amplius expedit/nisi credita in opus aptũ traijcere? An forte si bene placet quod dicitur: nec intellectus assurgit aliqua caligine inuolutus/placetqȝ doctor. Quãobrem dicit: Nunquid et vos vultis discipuli eius fieri? Interrogatio sepe facta de homine/sequelã vel insequelam insinuat. Proinde cecus: Nunquid et vos vultis discipuli eius fieri? Placet ne vobis magisteriũ placetqȝ magister de quo totiẽs interrogastis? Vultis ne doctrinã carpere ex eius ore/cũ loquitur? **Maledixerunt ergo ei et dixerunt: Tu discipulus illius sis: nos autem moysi discipuli sumus. Nos scimus quia moysi locutus ẽ deus. Hũc aũt nescimus vnde sit:** Ex hac maledictione perspicuũ est quod sepe volentes audire nõ erant auidi diuinorum/sed ad calumniã preparati: et christi discipulatum per maledictione descripserant. Sed vtinã oẽs maledictio ista cõnecteret: vt esse christi discipuli probaremur per odiũ sanctũ et dilectionẽ sctãm: sicut scriptũ est: Si quis venit ad me et nõ odit patrẽ et matrẽ/vxorẽ filios et fratres et sorores/adhuc aũt et animã suam: nõ potest meus esse discipulus. Et alibi: In hoc cognoscent omnes/quoniam discipuli mei estis: si dilectionẽ ad inuicem habueritis. Nos aũt moysi discipuli sumus. Eligunt isti moysen in magistrũ/discipulatũqȝ fatentur: abijciuntqȝ christũ velut a doctrina sana prophanũ: quod iudicio proprio cõdẽnati sunt de magisterio et doctore: sicut cũ dixerũt: Nõ habemus regẽ nisi cesarẽ. Et nõ hũc dimittes/sed barraban. Et sanguis eius super nos et super filios nostros. In oibus minora bona seu peiora mala iudei ex improbitate animi elegere. Sed ne bonus moyses quia a deo in dispositione angelorum legẽ accepit/propheta magnus duxqȝ peritissimus: ante quẽ nemo talis/post quẽ nullus in populo iudeorum similis: cui locutus est deus: quẽ precessit angelus/qui tantorum prodigiorum fuit perpatrator. Vtique bonus erat/sed melior christus. Ille hõ purus/iste deus et hõ verus. Ille figurans/iste figuratus. Ille quasi vmbra/iste in luce mũdo apparuit. Illius lex onerosa satis: istius satis leuis. Carnaliter sapiũt discipuli moysi: spiritualiter sentiunt christi discipuli. Velamẽ habuit moyses/quo durante in cordibus iudeorum non venit ad christũ: propterea discipulatus diuisus est: cũ vero velamẽ aufertur/transit ad ipsum. Hinc ceco dicitur quasi reiecto velamine vt discipulus christi fiat. Exordiũ enim erat interioris abijciendi velaminis/miraculosa restitutio luminis. Veniant in hominũ cõsyderationes duo hi magistri doctissimi/eorum magisteria/eorum schole: hi duo duces clarissimi/eorum ducatus et gesta: et eligat vnusquisqȝ onus quod dignius cognouerit eligendum. Multa hic loquendi copia/tamen relicta peritis. Sed cuius doctrina respuitur et sequela: ac per hoc ne imitarentur christũ/aspernantur doctrinam: et se asserunt falsi discipulos moysi: cuius nõ tenent in moribus legẽ: cuius legis non intelligunt mysticã veritatẽ: quam si scirent/ad quẽ destinant cecũ natum/ipsi transirẽt. Et ne videantur errare: moysen laudibus pferũt: doctrinam eius extollunt: cui locutus est deus/acsi ipsi in schola et in discipulatu dei essent: cum aliter moyses non docuerit/quod ei deus loquendo predixerit: cũ dicunt: Nos scimus quia moysi locutus est deus. Vnde sciunt? Quando viderũt? Quo modo cognouerũt? Non aliter quod ex fide. Preterierant enim multi anni a moyse vsqȝ ad tempus illud. Aliter quod per scripturã et narrantibus patribus filijs ex perpetuata propagine fide data/scire nequiuissent. Qua fide si nõ obstitisset contumacia praue mentis durequȝ ceruicis: et in christũ etiã credere potuissent. De quo dicũt: Hũc autem nescimus vnde sit. Ecce quot nesciẽtes seu nescientie sunt de christo. Interrogatur primo cecus illuminatus de christo: vbi est ille? Respondit: Nescio. Interrogantur et parentes et dicunt: Quis eius aperuit oculos nescimus. Dicunt et nũc iudei de ipso: ipm cõparando moysi: Hunc aũt nescimus vnde sit. Oẽs loquũtur de nescientia veritatis. Verũ porro erat quod ipsi nesciebant: sed alii ex culpa/aliqui cũ culpa: aliqui cito venturi in eius noticiã vt cecus illuminatus: alii ab eius noticia vsqȝ in finẽ seculi repellendi. Sed qui christũ nesciunt/nihil aliud vtiliter sciunt: in ipso quippe sunt oẽs thesauri sapientie et scientie abscõditi: ipse sapiẽtia patris: ipse sapientia qua oĩs creatura in propriam formã eluxit: extra omnẽ veram scientiã est nesciẽs iesum christum. Quamobrẽ omnẽ sciẽtiam aliã preter christũ/nihilopendit apostolus dicẽs: Nihil arbitratus sum me scire inter vos: nisi iesum et hunc crucifixũ. Sed ve qui nescierunt neqȝ intellexerunt: et in tenebris ambulant. Sed qui scit eũ et sequitur/nõ ambulat in tenebris. **Respondit ille hõ et dixit eis: In hoc enim mirabile est quia vos nescitis vnde sit: et aperuit oculos meos.** Vnde iudei volunt opprimere christũ/vt affirment ab ipso nõ esse factũ miraculũ: in hoc homo iste illuminatus extollit: put si esset e regione cõtentio. Vos nescitis vnde sit: ergo nõ potuit hoc miraculũ facere. Immo in hoc est vsquequaqȝ mirabile cũ a vobis incognitus sit tam operatus insolita: si nõ cognoscitis/desidie vestre est/nõ sue virtutis defectus. Prout vestra cognitio ei nõ contulisset virtutẽ: ita vestra nesciẽtia nõ ademit. Quid porro curandum est hominibus de origine rerum/cum earum continuum experiantur effectũ? Rerum optime qualitates/non ipse substantie siue nature nobis prestantur in vsum. Acsi diceret cecus iste: Si nesciui substantiam/si ignoraui naturam/si nõ apprehendi christi originem/si non noui de qua venerat regione: quid refert

Lu.14.

Joh.13

Joh.19

1.Co.2

Psal.81

Joh.8

quid derogat rei facte? Uerũtamen scio: experimēto probaui: aperuit oculos meos. Si nō ei⁹ origo: si nō eius quecũq̃ conditio: virt⁹ tamen in noticia est: ex qua mei oculi sunt aperti. Sanctitas ex affectibus inclarescit: nulla in ipo iniquitas ex traduce/ aut ex ꝓpria volũtate/ aut ex actione malitie. **Scimus aũt quia peccatores deus non audit: sed si quis dei cultor est/ et voluntatē eius facit/ hũc exaudit.** Fit pdicator cecus eius quem ignorat: ꝛ quē nescit ꝑ originē/ predicat per virtutē: Non mediocriter nouerat cecus iste/ quoniam peccatores deus nō exaudit: sed suũ cultorē sue q̃ voluntatis actorem. Christus eximit a peccato in assertione ceci: quãq̃ et se careret possibilitate peccandi: virtuti adijcit: q: velut cultor et factor eius voluntatis audit. Absq̃ autē q̃ hec de christo dicant/ certã habent he sententie veritatē: peccatores deus non exaudit. Quē ergo exaudiet/ cũ oēs exceptis sanctificatis in vtero

Psal.115. nascant pariter peccatores? Et omnis hō mendax.

Psal.13 Et alibi scriptũ est: Omnes declinauerũt simul inutiles facti sunt: nō est q̃ faciat bonum

Jaco.3 nec est vsq̃ ad vnũ. Et Jacobus ait: In multis offendimus omnes. Et si dixerimus q: peccatum nō habemus/ mēdaces sumus: ꝛ nosipsos seducimus. Frustra orant: inuanũ pseuche fiũt ab hominibus/ si peccatoribus via claudit impetrandi. Sed aliud dixerim peccatores defluentes opere/ irretinatos volũtate: hos deus indubitantissime nō exaudit: aliud peccatores sibimetipsis in malis actibus displicentes: qui nouerũt cadere per seipsos: resurgere querũt: sed nequeunt ꝑ seipsos: sed deplorant mentis mala ꝑterita: postulãt orōnibus gratiã: vt possint egredi huiusmodi vinculis peccatoꝝ/ vera penitudine agant. Hi cũ orant ꝑ releuatione ꝓpria impetrare cōsueuerunt: defluentes aũt ꝛ irretinati ad malũ cũ orant/ patiunt repulsam. Et aliud est orare ꝑ virtutibus/ aliud orare ꝑ signis. Pro virtutibus penitentes nũq̃ peccatores ex orationis merito legim⁹ impetrasse: q̃uis ꝛ mira facta etiã per malos facta legamus/ que boni existentes impetrare nequiuerunt: vt ad facienda miracula: non sicut iesus q̃ semꝑ orãs obtinuit tanq̃ homo iustus: ꝛ fecit vt deus/ nō vt peccatores indesinentes: qui nō merentur ipsimet viuere sup terrã. Sed plerũq̃ boni nō obtinent miraculoꝝ gratiã: quã nullus obtinet iniquus: nec obtinēdo accipit/ nisi iust⁹ q̃ efficit ex diuino cultu ꝛ factione diuine voluntatis. Dei cultor est qui omne studiũ mentis pietati dicauit: solũ credens vnũ deũ viuũ ꝛ verum: atq̃ ante omnia/ sup omnia eterne existentē: aspernat⁹ idola ꝛ omnē impietatē ꝛ impertinentē affectionem atq̃ actionē/ in diuinis charismatibus sibi soli placēs. Dei cultor est q̃ nihil operat i agro iniq̃tatis: solũ ad agrũ augende bonitatis siue virtutis intendit. Dei cultor est q̃ ad ipsum ordinauit omne quod est ꝛ quod habet: ꝛ tempus et loca/ intus ꝛ extra. Dei cultor est qui huiuscemodi cultus nisi deum ipsum quem colit/ querit retributionem/ speratq̃ mercedem. Uoluntatis vo eius factor est q̃ ꝛ cultor est. Deũ colere ꝛ voluntatē eius facere/ ꝛ si ad vocabulorum ad reꝝ differentias nō tenent. Nam q̃ deũ colit eius pficit voluntatē: dei voluntatē pficiens cultor est deitatis. Sed quoniã optimũ est de spiritussancti authoritate in mysticũ seu moralem sensum verba traijcere: ꝑ eo q̃ ꝑ christũ dei voluntas illuxit hominibus: ꝑinde ille cēsendus est dei facere voluntatē/ q̃ humanatũ filium dei in fidei recipit hospitio: in quo delectatus animus cōtemptor factus est ceteroꝝ: ob quē amoris officio seipsum ꝛ sibi sensualiter apta stercoribus cōparauit: nec aliud asseuerauit noscere/ amare/ audire ꝑ voto/ ꝑter id quod dei voluntate percepit: mente/ intelligentia/ ratione/ affectione/ moribus factus est suspensus/ anxius ꝛ directus in illam: exemplo christi facientis/ ꝛ disciplina docentis: ꝛ exemplo discipuloꝝ olim subsequentium: affectione/ studio/ moribus supnam vitam accipere satagentiũ. Facere q̃dem cuiuspiam voluntatē ꝑintendit: ꝛ nō facere cōtra dei voluntatē. Omne q̃dē affirmatiuũ fiendum negatiuũ preit excelsum: nequit affirmatiuum seu quod precipitur fieri/ si quod ꝓhibetur in opus educit. Ac per hoc dei voluntas ad actionē deducta/ ne facit ꝛ efficit. Ne facit prohibitum: efficit quod iubetur. Ob huiuscemodi exaudit orans: nō tamē in oībus aut ꝑ omnibus/ omnia: Sed ista sunt ad exauditionem cum orant homines prerogãda: nō tamē pro omnibus petitis exauditio expectanda. Nouit enĩ ꝛ cũ rogat deus/ quid accipere deceat aut oporteat oratores. Non ergo digni sunt exaudiri a deo/ deum nō colentes/ nec faciētes ipsius dñi voluntatē: sed agentes culturã ꝛ voluntatis dñi factionē: ex quibus patratoꝝ miraculoꝝ ꝑstatur authoritas. Unde subdit cecus: **A seculo nō est auditum/ quia quis aperuit oculos ceci nati.** Eque dixisset q̃ nec renouauit oculos excecati: ꝛ vtrũq̃ pariter verum erat. Unde seq̃tur: **Nisi esset hic a deo/ nō poterat facere quicq̃.** Omne creatũ a deo est: non tamē omnes aliquid supra naturam efficiũt. Attamē omnino sic est: q̃ nisi qui a deo regeneratus altero sit baptismatum/ miracula non efficit: ꝛ habeat virtutes illas viuificas: que viuere faciunt nō ꝑ naturã/ sed ꝑ gratiam apud deũ. Ualida nãq̃ huius sentētia q̃ a seculo nō fuit auditũ q̃ apuit quis oculos ceci nati: quã in posteꝝ ipse dñs confirmauit/ dicēs: Si opera non fecissem in eis que nemo alius fecit/ peccatum nō haberent. Et nisi esset hic a deo/ non poterat facere quicq̃. Credebat iste cecus iesum esse ꝓphetã ꝛ esse sanctũ/ a deo missum: ab ipso authoritatem habentē: non tñ credebat eē vnigenitum dei filium incarnatum. Nondum in illam credulitatē ascenderat/ sed ascendit. Attamen optime nouerat q̃ omne bonum et opus omne laudabile supra naturã factũ ꝑterq̃ a deo esse non potest. Joh.15.

Et ipse deus ait: non in eo ꝙ homo/sed in eo ꝙ
Joan.15 deus erat: Sine me nihil potestis facere. Sed depravate hominum mentes ad veritatem non assurgunt cum audiūt: nec ipsam volunt credere: sed aures avertūt: et cum convincunt/insiliunt in pravitatem. Quam audientes iudei/responderūt et dixerunt ei: In peccatis natus es totus: et tu doces nos. Et eiecerūt eū foras. Confitent isti originale peccatum: cum dicūt natū hominē in peccatis: a quibus nec ipsi liberi erāt. Eō quidē erat ⁊ est omnium condicio nascentium in traductione macule originalis. Nec repugnat ei quod supra dictum est a salvatore: ꝙ nec hic peccavit neqꝫ parentes eius: scꝫ vt cecus nasceretur. Aliud autē est esse peccatorē: aliud nasci in peccatis. Unū non fit nisi previa voluntate: aliud in omnibus agitur ex originali perpetuata et damnata propagine: nisi aliquos spūssanctus excipiat. Sed si in peccatis natus non debebat docere aut dicere veritatē audiētibus: nec ipsi scribe et pharisei aut quicūqꝫ mortales doctrinare deberēt: cum in peccatis omnes pariter oriantur. Et si ab hoc liberantur renati: nondum tamen erant illi pessimi pharisei: qui de audita lege ꝑsumentes/non credebant deum aliter posse infundere in cordibus hominum veritatem: velut obliti ꝓphetarum qui supra ⁊ ꝑter legem multa per inspirationem a domino acceperūt: ⁊ cōtumaci atqꝫ impatiēti animo hominem vera dicentē foras templum eiecerūt. Ecce anathematizatus ꝓ vero apparet excōmunicatusqꝫ ꝓ christo qui etiā ꝓ veritate a iudeis sepius est eiectus. Nihil sceleratius in hoībus q̄ ad veritatē fieri ⁊ esse rebellem: ⁊ ꝓpellere ipsius doctorem. Factum fuit hoc ad augmentū criminis iudeorū: necnō ⁊ vero ⁊ malo presagio futurorꝫ: qm̄ hec acta in christo legimus: ⁊ quotidie agunt ab iniquitate firmatis. Sed optandū est anathema fieri ab hoībus ꝓ christo: si eveniat quod huic ceco contigit: qui a iudeis ⁊ ab eorꝫ templo eiectus in dei filij noticiā venit: in cuius nullus venit aut veniet iudeorū: nisi reliquerit iudaismū ⁊ templū. Oportet egredi ab ipsorū cerimonijs ⁊ a lapidibus diruendi templi ⁊ ab omni cortice litterarū/qui dei filij cognitionē habere decertat. Eia euge anathematizate ꝓ christo: qui te ad fidē suscepit: ⁊ nō timuisti sicut tui parentes inaniter timuerūt: ⁊ meliorē partē ratus pro christo pati suppliciūqꝫ remanere in amicitia cū ꝑfidia iudeorꝫ. Nā audivit iesus ꝙ eiecerūt eū foras: et cū invenisset eū dixit ei: Tu credis in filiū dei? At ille dixit Quis es domine vt credā in eū? Et dixit ei iesus: Et vidisti eum et qui loquitur tecū/ipse est. Et ille ait: Credo domine. Et ꝓcidēs adoravit eū. Studuit iesus ꝓ se anathematizatū sollicite invenire: qm̄ sibi cura pia est ⁊ indefessa sollicitudo super eos q̄ ab hoībus sui causa pellunt: ⁊ in suū ꝯsortiū trahere nitit quos ꝓpter eū a cōgregatione hominū cognovit avelli: a q̄bus nisi avellant ⁊ ab eorꝫ ꝑditis moribus saltem aīo segregent/in dei filij cognitionē nō veniūt. Porro cognitionē divinorꝫ merent accipe q̄ ꝓ christo voluntarie se ab hoībus segregant: aut q̄ patientiā tenētes in animo invite pellunt. Proinde ꝯtemplāda est hic pia dignatio salvatoris: reddentis retributionē excessivam ꝓ iniurijs collatis. Invenit quia quesivit eiectum. Scrutat ⁊ interrogat si credit in dei filiū/ꝓ quo sciebat expulsū. Nō querit vt nescius: sed interrogat si sibi credēdi adest voluntas/cum absit ipsa facultas: ⁊ hoc quoqꝫ christus ꝑnoverat. Sed si corde creditur Ro.10
ad iusticiam: ore fit confessio ad salutem: ex hoc oris cōfessio querebat. Reinterrogat cecus de tanta excellentia ⁊ altitudine dicti/si esset dei filius: cū iudei negant filiationē in divinis pariter ⁊ paternitatē: ⁊ si est/si conversat cū hominibus super terram. Anceps verbum sic interrogare coegit: dulce tamen audire ꝙ sit filius dei ad credendū in eū suapte declarat eū iesus innotescens ei/dicens: Et vidisti eū: ⁊ qui loquit tecum/ipse est. Eia domine quid est homo quia Psal.143
innotuisti ei: quid filius hominis ꝙ tanti reputas eū: vt ꝑ fidem in via ista velis ab ipso cognosci: vt demū aperte ab ipso cognoscaris in patria. Dignatio ista est altissimi: nō dignitas aut meritū homini imi. Hoc potissimū vita/moribus/doctria/ꝑabolis/miraculis intēdebat iesus vt etiā hūanatus dei filius crederet: ⁊ volebat ab hoībus sic agnosci: q̄ dignatus fuerat sub celo ꝓ hoībus temꝑaliter nasci/⁊ cū eis visibilit cōversari: ad eternitatē alliciēs/factus in carne tēporalis eternus. Casso labore tā magnā hec divinam humaneve/tam parva hūana divine fecisset: si nō innotuisset ꝑ fidē mortalibus factus mortalis eternus: non vt esset semꝑ mortalis/sed ad tempus: destructo tandem mortis impio/nos mortales ad vitam referret ex mortuis. Itaqꝫ illuminans primo corꝑe cecum: maiore nūc ⁊ invisibili luce mentem ꝑlustrat: trahens ad credulitatem sui: se asserens in carne/nō ꝑ carnem filium dei. Veruntamen cum fidem nulla virtus deo placita ꝑcedat: quia vt ait apostolus: Sine Hebre.10
fide impossibile est placere deo: ipse q̄ ad credulitatē invitavit/gratiā sibi qua crederet ꝑstitit. Sine merito eiū ꝓprio fides ipsa tribuitur. At ille per gratiā fide tributa ait: Credo domine: scꝫ te verum esse filiū dei. Et in signū credulitatis ac in ꝓtestationem excellentis crediti in ostensionem subiectionis ad latriam se convertit: quia ꝓcidens adoravit eum: credens eū esse verum unigenitum dei filium/in hunc mundum in humanitate missum ꝓ omnium salute mortalium. Et qm̄ sic credebat cecus iesum missū ita sibi se venisse testatur/dicens: In iudiciū Joan.9
in hunc mundū veni: vt qui nō vidēt videāt/et vidētes ceci fiāt. Hec contra scribas ⁊ phariseos dixit: qui cecum eiecerūt: et sapientes se arbitrabant. Cōfidebāt in litterali legis scientia: et sapiētes sibiipsis videbant.

Erant e regione in pplo iudeoꝝ simplices ⁊ in
vniuerso mūdo ceci gētiles: int quos dei filius
iudicaturꝰ aduenerat: vt hi q nō vidēt videāt: vi
delicet simplices ⁊ puuli malicia/doceant: qm
cū simplicibꝰ sermocinatio eiꝰ: ⁊ declaratio ser
monū suoꝝ illuminat: ⁊ intellectum dat puulis:
Mat.11 Et ipse ↄgratulant patri ait: Confiteor tibi pat
celi ⁊ terre: qr abscōdisti hec a sapiētibus ⁊ pru
dētibus: ⁊ reuelasti ea puulis. Ita pater: qm sic
fuit placitū ante te. Et christū p fidē agnouit po
pulus nationū. Et gētes cognouerūt gratiam
dei: cuius rei veritas in ppatulo est: cū reproba
ta maneat synagoga: ⁊ fulgeat ecclesia collecta
de gētibus. Videtes q erāt aut sibi videbant de
Esa.5 pplo iudeoꝝ obcecati sunt: qm Esaias dicit: Ve
qui sapiētes estis in oculis vestris: ⁊ corā vobis/
Hiere.4 metipsis prudētes. Et alius ppheta dicit: Sa/
piētes sunt vt faciūt mala: bn aūt facere nescie/
Esa.44 rūt. Et alibi: Conuertēs sapiētes retrorsuz: ⁊ sci
1.Corin.1. entiā illoꝝ stultā faciēs. Et alibi dicit: Perdaz
sapiaz sapientū: ⁊ intellectū prudentiū reproba
Abdie bo. Et pdā sapiētes de mōte esau. Et iterū: Ex
Jo.12 cecauit deus oculos eoꝝ ⁊ indurauit eoꝝ cor: vt
Esa.6. nō videāt oculis/nec intelligāt corde: ⁊ conuer/
tant ⁊ sanē eos. Perspicuū igit est christi Jesu
iudicio factū esse: q qui nescire videbant sciunt
⁊ sapiētes sibi reprobi facti sunt. Quā sentētiaz
audiētes ex phariseis q cū ipso erāt/dixerūt ei:
**Nunquid et nos ceci sumus? Dixit
eis iesus: Si ceci essetis/non habere
tis peccatū. Nunc vero dicitis/quia
videmus: peccatū vestrū manet.** Ha/
bet oino insertā supbiā/se habentē credere quo
caret: atq psumptio incorrigibilis est. Eq autē
malū est insitū vitiū estimare ppulsum. Quo vi
tio laborabat puersitas iudeoꝝ credentiū se ha/
bere verā scientiā/verū lumē: qbus carebāt: ⁊ cō
tumaci psumptiōe fallebāt seipsos: credētes il/
lam abesse cecitatē/qua oino eoꝝ mētes caliga/
uerant. Porro melius cognouit medicus infir
mitatē hominis q egrotus: magister imperitiā
q ipse discipulus. Sic ⁊ omnium ↄditor magis
nouit quid pfectionis/quid impfectionis/quid
ve malicie in sua creatura lateat q ipsa cogno/
scat. Ob hoc inqt si ceci essetis/non haberetis
peccatū: alia intētionem respondēs q ipsi qsie/
rūt. Nam ipsi credebant se habere scientiam: ⁊
carebāt/illa dūtaxat q mētes illuminat. Habe/
bant aūt ⁊ peritiam legis: quā si nō habuissent/
nec eoꝝ peccatū taz graue maneret: acsi non ex
ignorantia/sed ex certa sciētia deliqssent. Non
iu eo solum q christum querebant ad mortem:
quia in hoc ab ignorantia sunt detēti: sed in eo
q christū ex inuidia persequebantur: cuius ope
ra irreprehensibilia erant. Et alia innumerabi/
lia mala faciebant contra cognitam legem: fir/
ma stante sententia q peccatum cognoscatur p
Ro.7. legem: vt ait apostolus ad Romanos: Pecca/
tū non cognoui nisi per legem. Ac per hoc ad/
uertendum est q scientia peccatum exaggerat:
⁊ neglecta ignorantia non excusat.

**De ambulatione saluatoris et pe/
tri supra mare: et liberatione Petri
mergentis: et quibusdaz miraculis
factis. Quid capiatur ex typo ex his
secūdum Mattheum/marcum et io/
annem. Capitulum XXXIIII**

Duo diuersa in patratione miraculi ad
inuicem conuenerunt: corpus solidū ⁊
graue/fluxibile ⁊ magis leue: vnum fe/
rens/aliud latum: neutrum mutans suam natu/
rā: vt solidū ⁊ graue raresceret existeretq leuius
neq fluxibile ⁊ leue in soliditatez transiret: sed
vtrūq seruabat ex primordijs insitam a deo na/
turam. Corpus christi ⁊ petri ambulabant sup
aquas: non q aqua solidaret ad solidū corpus
neq arte natatoria incedebant: neq agilitas as/
sumpta superferebat aquis: neq fantasma fue/
runt corpa illa/vt cogitatū est: alioquin falsitatē
haberet euāgeliū sanctū: ⁊ falsuz crederet q car
nem veram assumpserit dei verbū. Nam si duo
ista corpa inuicem sibi in sua natura cessissent:
petrus hesitans neq mergi cepisset. Si agilita
tem resurrectionis dotem accepissent: etiaz pe/
trus nō fuisset submersioni vicinus. Et si de pe
tro nulla videat oriri cunctatio q miraculosuz
fuerit p eo modico quo ambulauerit supra ma/
re: ⁊ sue infidelitati imputandum q merserit: de
christo nō videt q sic fecerit ad miraculū dari:
cū in eo esset agilitas ex omnipotentia verbi as
sumpti. Veruntn fidēter dixerim q miraculose
hoc facere voluit adhuc mortalis/nō ex illa do/
te glorificati corpis: qm post illam generalē re/
surrectionē nō dicet miraculū/sed beatum qc/
quid fiet in corporibus ex illis dotibus quibus
per beatitudinem ipsa corpora dotabuntur: ita
vt ipsum beatum esse non sit miraculū: sed bea
ta natura nunq in aliud cōmutanda. Nec in si/
gnificatiōe erit beatū esse: sed tantū id quod be
atū erit: nsic vero miracula in significatiōe sūt:
vt aliud oculis/aliud intellectibus innuāt. Naz
post miraculū quinq panum **cuz compulis/** Mat.14
set discipulos suos ascēdere in naui Marci.6
culā et precedere eū trans fretū: et ip/ Jo.6
**se ascendisset in montē solus orare:
et tenebre iam facte erant et non ve/
nerat ad eos iesus: et nauis erat in
medio mari: et ipse solus in terra.
Mare autem magno vento flante
exurgebat: et nauis portabatur ma/
gnis fluctibus. Et videns eos labo
rantes in remigando: erat enim ven
tus contrarius eis.** Omnis vita hoīs
quedam ars nautica est: agens quotidie impter
misse incertam nauigationē in certissimo pela/
go: nesciens in quem portum sit ipsa vētura/p/
terq in portum turbatum mortis: vbi est consti
tuta domus omni viuēti: q vndiq procellis flan/
tibus quatitur. Peramplius autem ipsa virtu/
tum arx in procelloso pelago cōstituta est/qua
dirigitur iter in celū. Exurgit mare flante vēto:
quia ois inquietudo ex tētatiōibus crebrius in/

tumescit. In medio mari apostolica nauis exi-
stit: ad equanimiter tolerādas tribulationes fi-
des parata cēset/inexceptuate recipiēs si q̄ sunt
sic natātia mala. Et vt oēs intueant̄ ecclesiā nō
declinare in ptē: vtriusq̨ ptis si mediū tenet/ia-
ctat̄ ipsa fluctibus. Ineuitabiliter necessarium
est q̨ agitat pcellis vndosis nauiculaȝ mare/cū
ventus irruerit: ⁊ ecclesiam seu quālibet animā
in veritate quiescere impossibile dixerim: cū tot
sint auersantia fidem: tot que obsistant propo-
sito cuilibet anime tendētis in celum. Iactatur
fluctibus maris pelagorosa ratis: ⁊ ecclesia ter
rore tyrānoꝝ psecutione infideliū/insidijs here
ticoꝝ/improbitate pperse viuentium indesinen
ter iactata est: anteq̄ deueniat in vltimum por-
tuȝ. Omnis anima insignita fide suo desyderio
tēdit in visionem/⁊ in illam veritatē quam credē
dam accepit: sed anteq̄ de mundi pelago eruat̄
varia ⁊ multiplici quatitur valitudine tempesta
tum: vt nūc in seipsa velit aut nolit quod est agē
de virtutis: nūc delectetur agere/nūc tabescat:
nunc leticia/nunc tedio agēda ꝯsumet: nūc he-
sitet/nunc confidit/nunc pperat: nūc quasi de-
speratioꝛ torpescit: ⁊ in suis votis aut nō placi-
tis fere semetipsam dephēdit. Quid vero inuisi
biliter ab inuisibilibus hostibus patiat̄/incom
phensibile primus est. Qui nūc in illā arietāt fi-
dē: nūc spem: nūc ipsam ventilāt charitatē: nūc
ad ima deprimūt: nūc ad alta subtollūt: nūc q̄-
runt qualificare vitijs: nūc ipsas virtutes auer-
tere: ⁊ nō est quo te versum vbi nō inuenias tibi
aduersuȝ. Semp ⁊ vbiq̨ flat omnis negociatio
nostra: mare sibi aptum est quod sollicitare vē-
toꝝ flatibus potest. Proinde laboꝛ in remigā-
do: quia ventus contrarius. Id eñ agere niti-
tur omnis intentio demonū/ne salutis deuenia
mus in portū: a quo ille nauim pprie volūtatis
velo erecto maioris excellētie potiende impleto
velo flante supbie vēto nunq̄ reuersurus absces
sit. Magnus laboꝛ velle supare ventos in aqua
fortitudine remigandi. Non eñ habet nauticū
edificium stabile fundamentū: ⁊ ventus in suis
impulsibus non laborat. Latera quidē homi-
num in remigando ex laboꝛe lassant̄. Supera-
bant̄ hi a contrarietate ⁊ nimietate ventoꝝ: ni-
si diuinitus eis fuisset puisuȝ. Inuisibiliter ista
fiunt in arte nautica spūali: vbi voluntati bone
velut vētus contrarius aduersat̄ ipsa voluptas
⁊ omnis humana felicitas ⁊ diabolica hostili-
tas: ⁊ laboꝛare opus est ad vincendū. Nō supe-
rant̄ vitia/sathan/caro/mundus/mine/terroꝛes/
toꝛmenta/timoꝛes/pꝛosperitates/aduersitates/
blandimenta/sine laboꝛe hominis vtriusq̨. Sȝ
nec sufficit laboꝛ noster adhibitus fiendis: nisi
superna gratia p nobis confligat ab alto ⁊ assi-
stat laboꝛibus nostris: vt ea q̄ sunt necessaria p
Jo. 15. ficiamus: velut ipse chꝛistus pdixerat: Sine me
nihil potestis facere. Nec abs re ventoꝛū scili-
cet tentationum excitatio credenda est. Scri-
Job. 28. ptū est eñ: Qui facit vētis pōdus. Pōdus ven-
toꝝ vtilitas tribulationū est: q̄ ita in pōdere sint

ne supra mensurā grauēt dorsa ferentiū. Fide-
lis enim deus q̄ nō patiet̄ quempiā tētari supra 1. Corin. 10
id quod possit: sed facit cū tentatione pꝛouentum.
vt possimus sustinere. Et ipse pducit vētos de
thesauris suis. Si de suis occultis venti pdu-
cuntur: nō ad submergendū/sed ad pbādū hu- Hiere. 10
manas vires impellunt: neq̨ ad interitū ⁊ dam-
natione/etiam si eueniant/a deo sinunt̄ aduer-
sitates ⁊ tentationes hominibus euenire: sȝ ad
pbationē virtutū ⁊ ad examinationē virium nō
straꝝ: vt agnoscamus quid possum⁹/ne supbia-
mus in nosipsis cōfidentes: ⁊ vt fragilitate co-
gnita inuocemus eum/q̄ potest p se nō valenti-
bus ferre iuuamē. Si vo aliqui tentationū aut
cōtrarioꝝ submerguntur altitudine: sibi adiudi
cent: nō deo sup nos semp cū puidentia ⁊ mise
ricoꝛdia decernenti: parato extemplo inferre
auxiliū/si nō deficiunt animo in agone. Hinc
cū remigassent stadia vigintiquinq̨
aut triginta/circa quartā noctis vigi
liā venit ad eos ambulans supꝛa ma
re: et volebat eos pꝛeterire. At illi cū
viderunt ambulātem supꝛa mare et
pꝛoximū naui fieri timuerūt: et con-
turbati sunt/dicentes: Quia fantas-
ma ē. Et pꝛe timoꝛe clamauerunt. Ad
designationem q̨ modicū ꝯtra ventū pfecerāt
ponit̄ numerus stadioꝝ: ⁊ apparitio in q̄rta no
ctis vigilia/ostendit eos p totā noctē in laboꝛi-
bus extitisse: cū a sero iactari fluctibus nauicu-
la incepisset: ⁊ si erat in medio mari/plus viginti
quinq̨ vel triginta stadijs distabat a littoꝛe: nisi
large accipiatur mediū: aut intelligamus retro
uersam nauē cōtraria impulsione ventoꝝ. Qua
dripartita noctis vigilia dū excubat̄ in castris
militaribus/sumpsit exoꝛdium: ⁊ huiusmodi nū
cupationē accepit: ⁊ quarta vigilia nō habet in
successu aliam noctis partē/sed auroꝛam ⁊ lumi
nis claritatē: diem videlicet quo vident̄ que ce
labantur in nocte. Et nisi nauigatio quadrifoꝛ
miter turbata fuisset/nō aduenisset ille qui pote
rat imperare tempestatibus ⁊ inferre quietem.
Qui nec resuscitauit lazarū/nisi q̄triduanū etiā Jo. 11
⁊ fetentem. Omne humanū genus nauigat mū
di equoꝛe: in quo ventus multiplex nauigio ad-
uersat̄. Et in pꝛima vigilia/in oꝛiginali scȝ mun
do magno laboꝛe remigatum est: cū illa etate p
deunte omnis caro coꝛruperat viā suam: vt vix Gen. 6.
octo anime saluarentur ab aquis in illa pma ra
te centenarie editionis. In secunda vigilia mul
to laboꝛe sudatū est cōtra ventum celestine su-
perbie: contra ventum pꝛime tyrānidis pmeq̨
idolatrie: contra ventum seue psecutionis in pa
tres: in eos q̄ nati fuerant ex illis/qui ob victuȝ
descenderant in egyptum. In tertia cōtra ven-
tum differentie illegaliū ad legales: ⁊ cōtra ven
tū firmate idolatrie in oꝛbe terraꝝ/p illos prin-
cipes q̄ vndiq̨ illū tyrānica vsurpatione pꝛeme
bant. In quarta ꝯtra incertitudinis vētum q̨
mundi conditi seu creati dominus esset: cū vix
in omni oꝛbe monarcha cerneretur hō. Et cuȝ

vētus validus invaluisset: vt homo ꝑ deo ab ho
minibus coleret: in ipsa quarta vigilia saluator
mūdi apparuit: rescuplsit ventū: fecit tranqlli-
tatē in his ꝗ eū in fidei nauicula susceperūt. Et
mutatis ꝯdinōibus mūdi ex aduētu filij dei: q-
dā alia nox ꝯstituta est e regione noui diei ꝛ san
ctificati nobis illucescēns ex incarnatiōe verbi:
cuius vigilie quatuor sunt: in ꝗbus contra ma-
gnos impellētes ex aduerso flatus in arduis la-
boribus remigatū est. In pⁱma cōtra ventū cir-
cūcise incredulitatis. In secūda cōtra ventum
idolatrici ꝑputij agētis in autoritate terrorē ty
rānice inferētis fidelibus mortē. In tertia con-
tra ventū subtilissime argutiōis heretice praui-
tatis. In quarta vigilia maiori labore remigat
cōtra mūdane atq; multiplicate delectatiōis et
sensualitatis ventum: in qua expectat saluator
suo ineffabili modo supra mare apparituruss: ꝛ
daturus nauicule sue atq; in illa remigantibus
sua benignitate tranquillū. Sed quod in appa
ritione ista facta discipulis volebat eos ꝑterire
more fingēdi dictuȝ est: sicut duobus fecit post
resurrectionē/fingēs se longius ire. Sed illi cla-
mauerunt: videlicet vocibus incertis ꝛ dubijs.
Indistincta ꝓrinus ꝛ dubia vox timorē intrin-
secū demonstrat adesse: quē habebant videntes
ꝓximū naui fieri: ꝛ cogitātes in corde ad inuicē
ꝓferebant: quia fantasma est. Locus/tēpus/ne-
gociū/periculuȝ/insolita res/ignorātia/timoris
cumulū faciebāt. Sed dictū falsum etiam ad ꝑ-
sagiū futuroꝝ maloꝝ fuit ꝙ christus eēt fantas-
ma: quē pauloante corpulentū ꝛ palpauerunt et
viderūt de illa multiplicatione panū mādūcare
cū turbis: ꝙꝙ hoc euangelicus sermo nō expli-
cet. Attamē sic est ad ostensionē nature hūanita
tis assumpte sine cunctatiōe credendū. Sed q2
nesciebant esse christū: illā formā quā de nocte
videbant ancipiti visu tenebris obsidētibus he
misphæriū nostrū/dicebāt esse fantasma: re aūt
vera christus erat. Sic a plerisq; hereticoꝝ cre
ditum ꝛ dogmatizatū fuit ꝙ christus esset fan-
tasma: ꝛ ꝙ nō assumpserit verū corpus. Pluri-
mi gētilium ꝓ fantasmate habuerūt omnem sui
vitam: ꝓ eo ꝙ turpiter fuit clausa ꝑ crucem. Et
multoꝝ christianoꝝ improbitas ꝑsūmpsit ꝛ ad-
huc ꝑsumit in fantasiam deducere vitā christi ꝛ
celebes mores eius: abhorrens vilitatē/humili-
tatē detestans: nihilopendēs virginitatē: pau-
pertatē velut rē impertinentē accusans: execrans
abstinentiā: fastidiēs sanctā crucē: ꝛ omne vesti-
gium virtutū ꝛ morū eius velut fantasiā asper-
nans: nō ꝙ in christo ista gesta nō sint: sed non
expedire mortalibus nitētibus ad salutē: postꝙ
christus caput omniū nostrū ꝓ nobis omnibus
in se ista suscepit. Sed nō aduertit ista peruersi-
Joan.12 tas alias sentētias saluatoris. Qui mihi mini-
Mat.16 strat/me sequat. Et alibi: Qui vult venire post
me: abneget semetipsum ꝛ tollat crucē suā et se-
Joā.12 quat me. Et ꝗ amat animā suā/ꝑdet eā. Et ꝗ nō
Lu.14 renūciauerit oibus ꝗ possidet: nō pōt meus es-
se discipulus. Verūtamē cū tali timore atq; fal-
sa opinione discipuli tenerent: Saluator locu
tus est et dixit eis: Confidite ego sū:
nolite timere. Non patiebat amplius pie-
tas saluatoris: ꝙ discipuli sui in remigādo am-
plius laborarent aut illuderent. Loquit eis: vt quē
nō cognouerāt ꝑ figurā/ꝑ loquelaȝ agnoscerēt.
Et agit hoc in experientiā rei: ꝙ nox adimit certū
visum: ꝛ notum reddit incognituȝ. Et notus in
nocte ꝑ vocē cognoscit: ꝗ ꝑ speciē ignotus ha-
bebat. Et in mysterio nostre fidei est ꝙ ꝑ ver-
ba notū habemus christuȝ/quē in specie nunꝙ
ꝯspeximus: q2 fides ex auditu: auditus aūt ꝑ ver
ba. Dat loquēdi ꝯfidētiam ꝛ loquendo innote-
scit: q2 ipse est ꝗ mare ꝯturbari ꝑmisit: ipse qui
eos ascendere in nauiculā iussit: ipse qui panes
multiplicauit: ipse ꝗ pauit: ipse ꝗ eos elegit et
discipulos suos fecit: ipse ꝗ veram carnē assum
psit/nō fantasma se hoibus dedit. Loquēdo au
fert timorē/passionē mētis acerbe turbantē. Cō
fidite nō in vobis/sed in me. Si ego sum: cur ti-
metis? Nolite timere: ego sum ꝗ tradidi vos in
vexationē hāc: vt cognoscatis vestrā fragilita-
tē ꝛ a quo petere debeatis auxiliū: nō diu ꝑmit-
tam si in me nō in vobis eritis ꝯfidentes. Pe-
trus quidē recognoscens vocē dñi adhuc hesi-
tans de ꝑsona/in amore tamē vemendi ad chri-
stum factus/in seipso experiri petit si christus est:
quē fantasma ante putabat: ꝛ nūc ꝑ vocē seipm
esse insinuat. Proinde respōdens petrus Mat.14
dixit: Domine si tu es: iube me ad te
venire super aquas. At ille ait: Veni.
Supra naturā/sensum/rationē ꝛ visum/signū de
christo petrus exposcit: vt ad eū ꝑueniat nō ve-
ctus nauigio sup aquas. Et magnā iam potesta
tem petrus in christo credebat ꝙ imperio verbi
sui possit sup vndas velut sup solidū ambulare.
Sed maiori miraculo extat tota terra fundata
ab exordio sup aquas. Verumtamē magno iudi
cio futuroꝝ facta est ista petitio potius ꝛ ꝯces-
sa. Qm̄ sicut arca noe figurā gestans ecclesie/la
ta fuit diuino imꝑio sup aquas/sup omnes mon
tes elatas: sic ecclesia sup aquas ꝑsecutionū/tri
bulationū/heresum ꝛ quarūcūq; impugnatio-
num supnatans christo imꝑio ambulauit: nec
inter tot turbines ꝛ reumatum reuolutiōes hu
ius seculi fieri maris/nisi christo iubente ꝑue-
niet ad ipsum. Et in argumēto ad omnē fideleȝ
animā factū est: vt aliter sup temtationū aquas
ad ipsuȝ nō veniat ꝑterꝙ ipse ꝑcepit. Nam [de
nauicula descendēs petrus ambulabat sup aq̄s
vt veniret ad iesuȝ] Efficax christi verbū: effi-
cax fides petri: vnū in ꝑcepto: alterū in effectu.
Reciprocabat ꝑceptū ex ipso: cum ad hoc esset
vt petrus ad se veniret. Et obediētia reciproca
ret in petro/vt sua vtilitate ꝑueniret ad christū
ad quē nisi sup aquas baptismales aut sangui-
neas in testimoniū fidei effusas: seu sup aquas
mundas spūssancti desup inuise dilapsas: sicut
scriptū est: Effundā sup vos aquā mūdā: ꝛ mun Ezechie.36
dabimini ab omnib9 inquinamētis vestris: aut
sup aquas temtationū ꝛ tribulationū; nō ꝑuenit

ad christum. Ambulat ecclesia fidelis: ambulat
anima quelibet deo dedita sup aquas: quō spūs
Ro.5 domini ferebat sup aquas. Et charitas dei dif-
fusa est in cordibus nostris p spūmsanctū qui da
tus est nobis. Sic p hoc si spiritussanctus dat⁹
Gen.1 est nobis / & ferebatur sup aquas: ipse idem ergo
est qui nos pcepto iesu sup aquas absq vehicu-
lo vehit / autumatas quidem p omnem modum
in typo q susceptas: quas aliter ꝙ p dei auxilium
saluatoris iussu non fit possibile pertransire. Et
Psal.28. vox domini sup aquas: ne subuertāt fideles ho-
minum mentes. Quanꝙ p aquas multas etiam
populi multi intelligantur: inter quos cum va-
rie inborrescūt / non transit ad portum / nisi sal-
uator ipse coerceat. Et sup aquas dominus vir
Exo.7 tutem ostendit: cum in manu moysi & aaron cō-
uertit in sanguinem / velut in iusticiam vltionis
ad terrorem egyptiorum: vt transire pmitterēt dei
Exo.14 populum. Necnon & diuise sunt aque iussu do-
mini: vt eius populus trāsiret illesus: & reducte
ad submergēdum populum insequentem. Uigi
lanti verbo dictum est: etiam altiori mysterio ꝙ
p tunc intellexit ille qui dixit: Domine si tu
es: iube me ad te venire sup aquas.
Nā si christus nobis est dominus auxiliator &
dux: si nosipse ad exercendum virtutem & ad me
ritorum auxesim dispensatiue agitari pmittit in
ipsis aduersis que patimur: non relinquit quin
manum porrigat adiutricē. Sed si finit nostro
demerito tradi occulto suo / sed iusto iudicio: si-
nit & periclitari. Nā hoc interest inter electos
& reprobos intrinsicis aut manifestis agitatos
pcellis: ꝙ illi pbantur & liberantur ad pmium:
isti ad supplicium superari sinunt. Petrus
quidem sic iussu saluatoris in pstita fide am
bulans supra mare: vidensq ventū
validum timuit: et cum cepisset mer
gi dixit: Domine saluum me fac. Jaz
ipse viderat ventum validum: contra quem cum
ceteris conabatur in remis: quia erat contra-
rius eis. Quid igitur est ꝙ nunc in mari ambu-
lans ventum validū vidit? Quia quotiēs quis
nititur in magis ardua & maiora / vehementius
quatitur atq impulsu demonum agitat. Nam
nemo ita sentit impetus vitiorū ꝙ ille qui eis re
bellare disposuit: nec virtuti aduersantia meli⁹
q̄s agnouit ꝙ ille q̄ in eis statuit operari. Arte
homines nauigant mare: non natura. Hic re-
cessit ab arte: nō nature se cōmittēs / sed fidei: vt
plus in illa faceret ꝙ in natura vel in arte. Sed
merito ventum timuit validum: cum aliquando
irruens a regione deserti deiecerit domum cō-
uiuij filiorum Job. Sed etiaz & demerito timuit in
psentia & ad iussuz saluatoris: quia cepit mergi.
Ex defectu quidem fidei timor aduenit. Proin
de ambulauit petrus supra mare in iussu salua-
toris: in defectu vō sue fidei mergebat. Jn vir-
tute christi supamus tētationes & vitia: & in vir-
tutibus opamur. Ex nostro q̄dē defectu subia-
cemus vitijs: & pcul a virtutibus stamus. Cla-
mat male patiens & pditioni pximus; de se diffi

sus: de saluatore pfisus: Domine saluū me
fac. Sic & scriptura docet esse clamādū: Deus Psal.53
in nomine tuo saluū me fac: & in virtute tua libe
ra me. Et experiētia plurima factū est: ꝙ qui cla
mant in veritate ad dominū / liberant: sicut ipse
pollicitus est & effecit. Hinc Dauid ait: Uoce Psal.3.
mea ad dominū clamaui: & exaudiuit me de mō
te sancto suo. Et alibi: Dominus exaudiet me: Psal.4
cum clamauero ad eū. Et iterū: Et clamauerūt Psal.106
ad dominū filij israel cū tribularent: & de neces-
sitatibus eorum liberauit eos. Sic liberauit & pe-
trū. Et cōtinuo iesus extendēs manū
apprehendit eum: et ait illi: Modi-
ce fidei quare dubitasti? Festinat ipse in
auxiliū oppressorum. Nā si nō festinaret / ab initio
existēs homicida pfoderet: q̄ nescit malefacien-
do moras innectere. Sed puenit auxiliādo sal-
uator anteꝙ cōpleat suā semp iniquā volūtatē
quā ipse ab iniusto iuste in vexādo cōuenire per
misit: & manū porrexit ad manū. Man⁹ sua vali
da erat potēs & extēta: petri aūt infirma: sz in di
uina cum apprehensa fuit roborata manu. Jn
firma est omnis humana potētia & deperit / cum
vexatur & agitatur aduersis: solidat et adiunat
a diuina manu / cū eius in veritate inuocat auxi
lium. Attamen arguitur de modicitate fidei pe-
trus: qua insistente mergebatur sub vndis. Et
merito arguendus erat: cum non potētia natu-
re / non arte natandi: cuz homines non a natu-
ra vt alia animalia / imo ex arte natent: non sua
virtute / sed tantum saluatoris iussu & in eius fi-
de de naui psiluisset in mare. Cur deficit in fi-
de in qua se dedit in turbatum fluctibus equor:
si non defecerat ille iubens? Habebat ipse fidē /
sed modicam: & ex modica ipse dubitauit. Cur
modica de tā magno? Cur dubiū de experto? Cur
titubatio de illo q̄ deficere nescit ei q̄ sibi credē
do nō deficit? Non arguitur petrus ꝙ non vti-
tur viribus suis: infirme quidē erant: sed arguit
cum hesitauit in viribus saluatoris. Modica fi
des dubium fecit: dubium timorē adduxit. Ti-
mor impellebat in submersionē: sed spes cuz ex
toto non deseruit: ex qua clamauit ad dominuz
vt seruaret ab aquis. Modica fides causa ē de-
lictorum & criminū. Omne quidem pec catum aut
delictum non tantū ab insita fragilitate pcedit
q̄ntum ex defectu virtutū: quas si volumus vber
tim in anima nostra operatur altissimus. Omē Ro.14
quod nō est ex fide / peccatum est. Et ex modica
fide timemus nobis ex mundo: non tū ex infer-
no / nec a sepatione a deo. Ex modica fide negli
gēter ambulamus in via dei: acsi nō esset retri-
butio meritorum. Ubi dubitat ex fide / omnia eua-
nescunt. Liberato a fluctib⁹ petro voluerūt illū
accipe in naui: vt sicut petrū sic liberaret & ratē.
Jpse autem saluator ascendit in na-
uem: et cessauit ventus. Jn quā animaz
christus ascenderit / non possunt tētationes aut
quelibet tēpestates immergere. Secure incedit
q̄ christū vehit in nauicula cordis sui: nec timet
a spiritib⁹ pcellarum nec retrogradit / sed in ante

riora pcedit: et ideo applicat ad terminum ad
quē itur. Etem̄ ista nauis in quā christus ascen
dit statim fuit ad terram qua ibat/scʒ geneza
reth. Nec dubiū: quia vehens christū/a christo
vehemētius vehebat. Omnis anima illū vehēs
vehit: quo feliciter deuenit in portū. Sed qui in
nauicula erant/venerūt ⁊ adorauerūt eū dicen
tes: **Uere filius dei es.** Nō habebant qd
amplius impenderēt tam gubernatori perito/p̄
terq̄ reuerentiā adorationis: ⁊ confessionem ve
re fidei q̄ esset filius dei. Et hoc est primū atq̄ p̄
cipuū quod a nobis exigit christus: vt eū creda
mus dei filiū eternū in tempus incarnatū: et p
adorationē latrie veneremur abiectis idolis et
multiplicatis p homies dijs: qm̄ omnes dij gē
tium demonia. Mirum valde q̄ isti hebrei ge
nere/patria galilei: qui tantū vnum deū pmul
gatione legis audierant: sicq̄ tenebāt: de trini
tate sermo nōdum eruperat manifestus: de eter
na generatione scriptura tacebat/silebat ⁊ lin
gua: quo igit motu confitent isti hunc esse filiū
dei. Nondū hanc inauditā a seculo supernā do
ctrinam ex eius ore perceperant. Sed qui p̄stitit
in ambulatione supra mare/in petri liberatiōe/
in venti cessatione signū: p̄stitit et fidei intelle
ctum. Et quomodo se sic exegit vt homo confi
teret/sic fecit vt crederet. Aliter nō potuisset es
se ex ore vera cōfessio/nisi put erat in corde cre
dulitas: quā solius dei erat infundere/nō hōmi
num erat docere. Et pia obseruantia custodia
p̄ceptorum legaliū merebat in hominibus crede
re dei filiū humanatū. Simplex quidē ⁊ inexce
ptuata credulitas ⁊ veritate firmata/cū dixit:
Uere filius dei es. Quam confessionē cū
ab ipso interrogarent discipuli/quem dicerent
Mat. 16 homines esse filiū hominis: petrus p oibus re
spōdit q̄ esset vere filius dei. Nec credimus hāc
confessionē adoptione aut imitatione factā: sed
in illa veritate qua filius dei est. Etem̄ in verita
te ista ɔfessio facta est q̄ ab eterno sit filius dei:
nō aliquo semine filiādi. **Et plus ac magis
intra se stupebant: nō enim intellexe
rant de quinq̄ panibus.** Stupor erat ex
gestis īsolitis: nec aderat p̄teritorum memoria/qd
magnū de quinq̄ panibus ⁊ duobus piscibus
fecerat. **Erat enim cor illorū obcecatū.**
Exagitationū vehementia quas fuerant passi/
nōdum ex toto ad seipsos venere/scʒ quin stupe
rent ex actis. Tenebat cor illorum quodā ignorā
tie velamento ne illū agnoscerent: ⁊ forte machi
namento demonis obcecabat cor/eo demerito
quo sibi loquenti p̄stanti ɔfidentiāq̄ nō crede
bant: nec intellectum/scʒ memoriā habebāt de
panibus sic miraculose facta die multiplica
tis. Beneficiorum obliuio meret penam: vt intel
lectus ad maiora cognoscenda claudat. **Cūq̄
egressi essent de naui/cōtinuo cogno
uerūt viri loci illius:** ac etiam ipsi discipu
li: scʒ cognitiōe solita/nō addita ampliori. Om
nia in pace melius q̄ in turbis cognoscunt: p
pterea nemo miret/si flatibus p cellis obtundit

sensus: ac si nesciat quo tendat: aut quo fine sta
tato terminet. Cum ictus multiplicant in bel
lo/ad militem miles impellit: ⁊ pilis pila minari
nō desinūt: cū signa nō vergunt: cū signum nō
buccinat ad receptū: nō est de pace conquirere
nec scire de fine: sed pugnare vt felix finis ob
ueniat. Cū vero fuerit cessatū a pugna/tūc agno
scitur quid perditū/quid adeptū/quid partū/in
honore/qd in spolijs/quid in corpore toleratū/et
quid illatū in hoste. Semp sum9 in turbato na
uigio: sed cū interdū quietis deuenit in portum
pellit ignorantia/⁊ prestat rei noticia melior.
Uiri qdem regionis illius cognoscentes ex p
sona ⁊ ex virtute iesum: nō tamē q̄ verus deus
esset. Ex fide cōcepta pcutit: **et hic per vni
uersam regionē illam ceperūt in gra
batis eos qui se male habebāt circū
ferre: vbi audiebant eū esse.** Ubiq̄ deo
sed psonā hominis ex sanctitate venerabantur.
**Et quocūq̄ introibat vicos vel ī vil
las aut ciuitates: in plateis ponebāt
infirmos: et deprecabantur eum/ vt
vel fimbriā vestimēti eius tangerēt:
et quotquot eū tangebant/ salui fie
bant.** Ista expositio infirmorū in diuersitate
locorum sicut introibat iesus/magnū fidelibus p̄
stitit documentū: vt ibi occurramus sibi p sa
nandis infirmitatibus nostris/vbi se offert cū
subuentionibus suis. Nec eī eū p̄uenire pos
sumus nostra virtute: nisi primo ipse p gratiā
suā p̄ueniat. Ipse p̄ingredit vicos nostros/vil
las ⁊ ciuitates: vicinitatē ⁊ rusticitatē ⁊ ciuilita
tē quā cū virtutibus ⁊ ceteris ⁊ primis nostris
habemus agnoscit. Et nos detegamus dede
cora inuisibiliū infirmitatū/q̄uis agnoscat: po
nentes infirmos animos in plateis: in illa lati
tudine veritatis ⁊ iusticie q̄bus sanari possim9.
Est ⁊ adhuc christus p sua mēbra ingrediens
in omnibus locis ad nos: ⁊ in sacramentis cum
habem9 vbilibet: saltem humiliter requirat ad
fimbriā cōtingendā. Fimbria vestimēti iesu ps
est extremior terreq̄ vicinior: ornatū ad vesti
mentū faciens: illū videlicet ex arte/nō ex natu
ra inuentū: q̄uis ex naturalibus rebus addita
peritia humani ingenij artificiose agentis fiant
plurima ornamēta. Ornatus erat natu
ra filius dei p hominibus factus homo: sed hoc
abscondebat a nobis: sed arte quadā innotuit:
vt homo ostēdit innocētie ornamentū ⁊ irrepre
hēsibilis vite: ⁊ nihil hñs aut agēs imptinēs: sʒ
quod erat de regulatiōe virtutū/in morib9 ce
lestib9 cū homib9 viuēs ⁊ degēs. Hec fimbria
erat aurea. Sic ⁊ spōsa sibi assistēs/ornāda erat: ⁊
oēs aīe dei filie facte p gratiā: qm̄ oīs gloria eī9 Psal. 44
filie regis ab int9 in fimbrijs aureis/scʒ sapiētie
⁊ charitate rubricatis. Que s missis p̄cib9 tāgē
da est: nō ausu temerario ɔtingēda. Orōnibus
oportet p̄uenire dona virtutū: q̄b9 languores ⁊
infirmitates nr̄e sanant. Quotquot tangebant
fimbriā/sanabant. Quotquot tāgim9 artificio
sum christi ornamentū/quod arte est a spūsctō

editū: q̄ olim est artifex: quod christus gessit in ter
ris: fide/mēte/ope pseuerantes vsq̄ in finē: salui
erimus. Fimbria ista vt pseuerantiā sonat: or
namentū est virtutū inuisibiliū ⁊ visibiliū atq̄ ir
reprehensibiliū actionū: qm̄ ipsa fimbria pone
bat in fine cuiuslibet vestimēti: cui erat addēda
in designationē pseuerātie in ornamēto moꝝ: q̄
Mat. 10. sola inter virtutes nanciscit pmiū. Qm̄ nō q̄ in
ceperit: sed q̄ pseuerauerit/hic saluus erit. Ipsa
est q̄ sola ex agonibus reportat brauium ⁊ coro
nā. Ipsa est omniū virtutū ⁊ bonoꝝ vltimū or
namētū: quod quicūq̄ tetigerint/salui fiēt. Fru
stra sudatū est in actione virtutū/si nō aderit vl
si aberit laus finis. Et si aliqñ ad agenda bona
intercapedo fiat: aut a bono auersus ad mala
qs cōuersus existat: redeundū ilico ad intermis
sam virtutē: ⁊ ad resartiendū intercapedatū tē
pus: vt optimus finis adueniat: ⁊ sit tactus fim
brie quod pmissa salute obtēta claudat cuiusli
bet vltimus dies. Sed si tangentes illam chri
sti fimbriā seu vestimentū/salui fiebant a quacū
q̄ infirmitate detinebant: cōfidamus ⁊ nos qui
excellentius a vestimentis ⁊ fimbria quid habe
mus: verū christi corpus: quod manu pure synce
req̄ fidei ⁊ moralis quotidie pc ssum nō corpo
rū/sed aīaꝝ cōtingere ad salutē. Et nemini volē
ti denegat/q̄ gratiā in veritate querit/q̄n possit
habere. Etiā manuductione se offert sanis pgē
tibus ad edes/in q̄bus sacramētaliter agitur: et
ad infirmos ⁊ inualidos per manus sacerdota
les benigne defert: vt non solū ad ipm infirmi/
sed ipm ad infirmos accedat: nullus rogamini
bus tantū q̄ pprijs opportunis.

¶ Libri quinti de miraculis saluatoris finis.

¶ Liber sextus de parabolis saluatoris. Quid sit parabola declarat plogus iste.

Parabola fa
cilē bolū parat ori ⁊ intelli
gentie nostre mētis: vt sub
similitudine intelligat/q̄ p
pere tardus nō agnosceret
intellectus. Est etiā parabola cōparatiua simili
tudo/siue negocij ad negociū/siue psone ad pso
nam/aut status ad statū: q̄ in designationē alte
rius rei q̄ litera sonet/dicta cognoscit: vt inten
tionē dicentis pnunciet: etiā si sm literā quod
refert gestū nō inuenit: cū in multis parabolis
ad sensum res gesta fuerit/sicq̄ credat: in mul
tis vero quod narrat verbis/aut scribit literis/
res ad sensum gesta nō fuerit: ac p hoc menda
cijs nō causabit dicēs: si sub similitudine aliquā
veritatē expressit/monuit/aut terruit/aut auer
tit a malo. Et cū nos oporteat litere inspicere ve
ritatē ⁊ intentionē dicentis subalternatiue: om
nis lector quod legit intelliget: vt litere verita
tem intentioni supponat dicentis/non intentio
nem literis exaratis. Nam omnis litere veritas
est illud quod author pnunciare intendit: siue
sub similitudine/siue sub proprietate loquendi:
siue parabolice/siue per expressionē/siue p exem
pla/siue p rationē. Habet omnis aliquid dicere
tentans/literas/similitudines/pprietates/para
bolas/enigmata in obsequiū ⁊ fingendi autho
ritatē: dūmodo quod fingit/trahat in aliquā ve
ritatē: seu in morū vtilitatē indubitanter dedu
cat. Necnō ⁊ parabola sepissime parat vela: vt
quod dicit nō faciliter/sed cū difficultate lector
intelligat. Antiquoꝝ vero sequentes sententiam
maxime grecoꝝ: in quoꝝ lingua tria scripta sūt
euāgelia: quartū vero prius in illā fuit q̄ in nr̄am
translatū: deinde in nostrā de greca lingua qua
tuor euāgelia sunt translata: ordine dicēdi alio
parabolā intelligere declaramus. Nā para gre
co eloquio/nostro ppe seu iuxta intelligit: bole
aūt in greco/in latino sententiā sonat. Erit er
go parabola quod non proprie/ sed prope ap
propinquabit illi sententie quā author intendit
educere: seu quod intēdit includere in audiētiū
corda siue legentiū. Erit etiaz ex hoc parabola
sentētie testimoniū: velut si quispiam quempiaz
mechanicā artē docēs verbotenus/aut figuras
geometrice artis: cuz ille qui docet/p tarditate
intellectus non pcipit: exēplificat manu quod
verbo tradebat. Nam sicut artes cōtubernant
solum in anima/nō in sensibilibus aut sensibus:
sed in his solū sunt artificiales effectus quas se
pe oportet tradere per similitudines/que subie
cte sunt sensibus: sic altissime veritates ⁊ inten
tiones docentiū atq̄ dicentiū in animabus ho
minū sunt/nō in parabolis aut similitudinibus:
Quis p similitudines atq̄ parabolas innotesce
re oporteat intellectibus rudibus: aut velare
indignis vt nō intelligant: seu occultare p tem
pore sepe iustis: vt semetipsos cū labore in intel
ligendo exerceant: ⁊ intellectus noster in scriptu
ra diuina non solū manifestis/sed etiā pascatur
obscuris. Proinde non absq̄ magno mysterio
dn̄s ⁊ saluator noster locutus est in parabolis:
quas p omnia ad plenū disserere sit difficile: cū
multa intentioni dicentis atq̄ legentis/ necnō
⁊ rebus dicendis seruiant cōglobatim/que sin
gillatim omnino nō seruiant: velut ad imaginē
faciendā preparati colores: quoꝝ neuter habet
futurā imaginē/⁊ ante pductionem in imagine
nihil significant: quis q̄libet representat seipm:
cum vero ex eis fuerit imago pictoris authorita
te deducta: nō ad colores singillatim/ sed cōglo
batim ad imaginē habet aspectus. Sicq̄ in pa
rabolis ⁊ in quibuscūq̄ locutionibus figuratis
nō expedit omnia cōsyderare p singula: sed tm̄
quod ex reꝝ narratione cōcludit: alioquin aut
difficultatē incideremus omnimodā disseren
di: aut in impertinentē expositionē penitus la
beremur. Multa enī in scriptura diuina consi
gnificant mysteria siue mores dū symbolū faci
unt: nūq̄ vero significant singillatim: quis ⁊ alia
multa reperiant in scriptura diuina q̄ cōsignāt
atq̄ signant: quoꝝ exempla ponere generat pli

xitatem: ꝛ maxime ab eo quod sumpsimꝰ tractā dum auertit. Omnes nāq; artes aliq̄d pŕincipale habent quo artifices agenda ꝑficiunt: quod principale instrumentū multis fulcitur appositis: vt cū illo artifex opereť. Nam terebelli acumen solū penetrat: sed illo acumine dum penetrat nō teneť: aliq̄d aūt habet annexū/ quo dum ꝑforat teneať. Vox est cuiꝰ instrumēta sunt plura: nullū tamē p se solū vocē valet emittere. Cuꝫ aūt vox insonuerit/ eiꝰ significatio tm̄ apprehendiť: instrumēta loquunť. Proinde in huiusmodi locutionibꝰ parabolicis/ q̄d ex eis ꝑcipiatur aut concludať est maxime aduertendū. Sed q2 parabolā esse q̄ndā similitudinē dixi: ꝑfecto similitudinē parabole supposui: quaꝝ differentiā ad clariorē intelligentiā oportet inspicere quoniā similitudo dici pōt inter rōnabilia solum ꝛ eoꝝ actus: inter sensibilia ꝛ eoꝝ effectus: iter rōnabiles actus ꝛ irrationabiles: cū actus creature rōnalis in bono vel in malo similitudinē habeat ad actum creature irrationalis: inter rationabiles actus ꝛ actus reꝝ insensibiliū: cū aliq̄d luci/ soli/ stelle/ lapidi/ aut huiusmodi cōparatur. Parabola v̄o in euangelio nunq̄ sumpta est: nisi rōnalis ꝑsone ad rōnalem ꝑsonam: seu rationalis negocij ad rationale negociū. Itaq; hic parabolas solū/ alibi similitudines saluatoris ipso adiuuante tractabimus: perparum in eis mysteria ꝛ allegoricos sensus/ mores v̄o pamplius indagantes.

De parabola orandi et impetrandi: secundum Marcum et Lucam. Capitulum I

At quidē ꝓma parabola domini saluatoris de petitione seu oratione fuit: in qua ostendit debitam orandi pertinaciam ꝛ fiduciā impetrandi. Cū eñ docuisset orationē septenarie/ imo vniuersalis petitionis: huiuscemodi parabolam statim adiecit:

Lu.11. Quis vestrū habebit amicum et ibit ad illuꝫ media nocte/ et dicet illi: amice cōmoda mihi tres panes: quoniā amicus meus venit ad me de via/ et nō habeo quod ponam ante illū. Qui oībus creaturis rōnabilibꝰ ex virtute ꝛ ex natura inuisibili amicať/ nisi ꝓpria culpa impediat: velut amicū ab amico necessitate vrgente rogari se ordinat/ dicēs: Quis vestrum habebit amicū? Amicꝰ est q̄ amicū habet: ꝛ habitus amicať amicis. Et solitū est hoībꝰ ꝛ cōsuetudo non noua/ ꝙ hō amicū habet vnuꝫ ꝛ reliquū: vt ex vno alteri seruiat. Et opportunitate agiť: vt iterdū p se/ interdū p amico ꝑmať amicus: vnde cogiť subuētiōis captare cōpēdia. Ecce ꝙ suo miro ꝛ ineffabili mō creaturis rōnabilibꝰ ꝯueniendo vꝰ factꝰ est amicꝰ. Igiť repēdēdo velimꝰ esse fidi amici eꝰ: velut ei a quo vtriusq; vite necessaria poterimꝰ emolimēta sortiri: necnō nr̄is ꝓuidere amicis/ quos denegare nō possumꝰ: q̄ ad nos nocte veniūt/ ꝛ de via lassi labore casso refici petūt: q̄bꝰ q̄d anteponamꝰ/ nisi amicus oībꝰ sufficiēs deus nobis dederit/ nō habemꝰ. Premit enim oēs iusta necessitas: vt nec nobis nec alijs simꝰ sufficientes tp̄e opportuno. Ac ꝑ hoc velut nos ad petēdū exagitās parabolaꝫ ponit. Quis vr̄m hēbit amicū: vt sicut iter amicos tp̄ales ꝑagiť: sic iter deū ꝛ hoīes fiat: ꝙ sicut amicꝰ amicū vrgēte necessitate sollicitat/ sic ꝛ nos deū mō ineffabili amicantē. Causa nō modica nos cōpellit: vt p amico minore sufficiētē atq; maiorē req̄ramꝰ amicū oīm veꝝ deū. Amicus nr̄ minor ē ipsꝰ animi appetitꝰ/ seu nō fulꝰ aspectꝰ: q̄ ꝑ noctē secli lassus de via: q2 secutꝰ ē deuia ꝓpe volūtatis atq; directiōis: nō satiatꝰ voluis: nō refectꝰ obtētis/ ad animi ianuā atq; rōnē ꝯuertiť: q̄rēs vn̄ q̄etꝰ fiat/ ꝛ vn̄ satieť. Sed cū animꝰ inops sit ꝛ egenꝰ: deū adeat/ ꝛ īpetret q̄d apponat. Venit ip̄e affectꝰ de huiꝰ secli via: in q̄ errauit: ī q̄ se credebat aliq̄d sufficiētie habituꝝ. Venit deuia: nō de illa q̄ christꝰ ē: dixerisset eñ ī superna fluēta/ ꝛ ī locū pacꝰ eterni/ ꝛ ī q̄etē imperturbabilē. Venit de via q̄ tēdebat ad īferos/ nisi retro uertisset. Venit de via iniq̄tatis atq; ꝑditionis velut cū pctōr v̄a pn̄ia ductꝰ reuertiť ad iudiciū rōnis: ꝛ oīno male se fecisse cognoscēs: rerū labētiū expꝰ defectū/ pctōꝝ abhorrēs volutabrū: satietatē v̄tutū ꝛ glīe refectionē inq̄rit. De hac via sīr ꝛ defectu legiť ī sapīa q̄ ītitulať salomonis. Ergo errauimus a via v̄itatis: ꝛ iusticie lumē nō illuxit nobis: ꝛ sol itelligētie nō est ortus nobis. Sap.5. Qui errāt a via v̄itatis/ falsitatis viā necessario sūt ingressi. Nūq̄ nisi ꝑ falsū errať a vero. Errať aūt a v̄o ꝑ falsā intelligēnā. Et hoīm appetitꝰ exorbitat: cū q̄etē ī q̄etis/ pacē ī bellis/ satietatē ī vacuis/ refectionē ī defecturis/ stabilitatē ī ꝑfūctorijs hr̄e se credit. In q̄ via lumē iusticie nō refulget: cuiꝰ esuries atq; sitis saluatore olim asserēte/ saturitatē obtinet in supnis. Ait eñ: Bt̄i q̄ esuriūt ꝛ sitiūt iusticiā: qm̄ ipsi saturabūť. Mat.5 Lassati sumꝰ ī via iniq̄tatis ꝛ ꝑditiōis: ambulauimus vias difficiles: viā aūt dn̄i ignorauimus. Vide viā de q̄ venit amicus/ scꝫ nr̄i animi appetitꝰ. Vide vbi lassatꝰ ē: scꝫ ꝯuersus est cū eū dei spina ꝯfixit. Dicebat eī dauid ī forma hoīs penitētis: Cōuersus sū in erūna mea dū cōfigiť spīa. Psal.31 Via iniq̄tatis via ē delictoꝝ: cū ꝑ ip̄aꝫ diuina iussa īplere ꝯtēnimꝰ: q̄ ꝑ iusticiā exeq̄ debere mus. Via ꝑditiōis via ē inferoꝝ: cū q̄s pctā seq̄ť in ꝑsiti ledētia/ ꝛ autorē ī fine ꝑdētia. In his vijs lassať animi appetitꝰ: cū nulla sit q̄es diuina iussa spernētibꝰ. Recesserūt eñ a deo: q̄ solꝰ hoībus pōt dare q̄etē. Et cū labore patratoꝝ sceleꝝ etiā tendiť ad infernū. Et sp̄ famē patiť/ q̄ peragrat viā nequā. Nō sūt in illa refectiōi apta hospitia: sed defectui. Ambulāt pctōres vias difficiles: qm̄ ad multoꝝ maloꝝ effectꝰ nō facile ꝑueniunt.

Et oīa laborāt in patratiōe maloꝝ: qm̄ instru-
mēta nature/virtutū ꝛ gratie ad actiōes impro
prias sunt ꝯuersa: in actionibꝰ vero ꝓprijs quas
oiporēs ldidit/ si vnq̄ȝ laborant. Nihil difficile
deus imposuit create nature. Uias vero ꝛ diffici
les actiones homo peccando ꝑegit. Uiam aūt
dn̄i ignorat q̄ infami gradit̄ via: seu q̄ christum
intelligere neglexit. Adhuc inspiciamus inten-
tius viam de qua venit amicus hominū: scȝ las-
Sap.5. satus affectus. Quid inq̄t sapientia/nobis ꝓfu-
it supbia? quid diuitiaꝝ iactātia contulit nobis/
dum scȝ per viam seculi ꝛ iniq̄tatis ꝛ ꝑditionis
incederemus? Ipsamet oībus plena sententijs/
rationibus ꝛ exemplis/ ꝓprie sue inq̄sitioni re-
spondet. Transierūt omnia illa tanq̄ vmbra/ et
tanq̄ nuncius ꝑcurrens: ꝛ tanq̄ nauis q̄ ptrāsit
fluctuantē aquā: cuius cū ptransierit nō est vesti
gium inuenire/ neq̄ȝ semitā carine illiꝰ in flucti-
bus. Aut tanq̄ auis q̄ transuolat in aere: nullūȝ
inuenit̄ argumentū itineris illius: sed tm̄ soni-
tus alaꝝ verberans leuem ventū: ꝛ scindēs per
vim itineris aerem cōmotis alis transuolauit:
ꝛ post hec nullū inuenit̄ signum itineris illius.
Aut tanq̄ sagitte emisse in locū destinatū/ diui-
sus aer cōtinuo in se reclusus est: vt ignorat̄ trās
itus illius. Sic ꝛ nos nati cōtinuo desinimꝰ eē:
ꝛ virtutis signū nullū valuimus ostēdere: in ma
lignitate aūt nostra cōsumpti sumus. Talia di-
xerunt in inferno hi q̄ peccauerūt. Ecce q̄ va-
rijs similitudinibus via seculi cōparatur. Ecce
q̄ incertis successibus affectus noster in eis ꝑ-
ambulat. Bene sibi cauit q̄ resiliuit/ q̄ retroces
sit: ꝛ q̄ nō stetit in illa/ beatus. Bene sibi ꝓuidit
Eccl.21. in posteꝝ/ q̄ reuersus est ad animū suū. Naȝ via
peccatoꝝ cōplātata lapidibus dicit̄. Proinde
amicus animus ad quē venit de via affectꝰ ami
cus/ famelicus atq̄ȝ lassatus: surgat ea hora qua
venit: ꝛ vadat ad omnipotentē deū: q̄ oībus iu-
re volentibus est amicus. Et tres panes ab eo
sibi dari petat: quos ante appetitū de via lassūȝ
venientē apponat. Nocte venit amicus minor:
nocte maiorē adiuit. In nocte quippe sumꝰ/ q̄-
diu in mūdo versamur: in nocte peccati; in no-
cte ignorantie: in nocte humane miserie: in no-
cte delectationis tenebrose. Nox a nocēdo suū
triliterium nomen accepit. Hec oīa suis modu
Gen.1. lis nocēt. Deus aūt tenebras appellauit noctē:
Job.30. ꝛ ossa Job nocte ꝑforabant̄ doloribꝰ: ꝛ in no-
Cant.3. cte nō inueniebat̄ req̄sitꝰ sponsus. Multa sunt
in scriptura sacra nocturna mysteria bona vel
mala: in q̄bus virtutes ꝛ vitia designant̄. Sed
singularis est nox/ ꝛ interpretatiuū bonum ha-
bet: qua venit amicus ꝛ ad eū venit̄ amicū. Nox
ista patientia est: ꝛ a seculo/ in seculo fieri tene-
brosum: vt velit seculo displicere: vt possit chri
sto beneplacere: ꝛ velit noceri a seculo/ vt iuuet̄
Psal.138. a christo. Hec enim nox sicut dies illuminabit̄:
q: sicut tenebre eiꝰ/ sic ꝛ lumē eiꝰ. Hec nox verti
tur in diē: ꝛ post eius tenebras lux in spe firma
cōsurgit. Hec nox matutinū habet leticie/ cum
in illā deuius affectus ꝑ deuia de via venit ad
animū: animus vero vt tres postulet panes acce
dit ad deum. Profecto tres expetiti panes ami
co anteponēdi mysteriū trinitatis insinuant cre
atricis: ꝛ eius que in appropriatis sibi suo mo-
do respondent. Potētia/ sapiētia ꝛ volūtas be-
ne agendi/ postulandi sunt ab amico supno: vt
anteponant̄ amico q̄ de vmbrosa via reuertit̄
malis laboribus hebetatus. Uirtutes viuifice
animā mortuā reuiuiscere facientes/ tres solum
modo sunt: quas theologicas greco ꝛ vsitato
eloquio appellamus: q̄ nunq̄ habent̄ humani-
tus/ sed diuinitus cōferunt̄: quas postulare ne-
cessitas cogit/ ꝛ in mēsam inuisibili anteponere
affectui: vt oīno sibi pre ceteris sint in voto: in
q̄bus lassitudo cedit superuenienti virtuti: ꝛ abo-
let̄ fames/ cū in mēsa cordis astiterint: ꝛ quiescit̄
in solidis/ vbi ꝑrupte labebat̄ in labentibus: si-
stiturq̄ȝ in bono/ vbi ad malum incursantiū de-
monū impellebat incursus. Sed cum postulat
dicit: Amice/ commoda mihi tres pa-
nes. Uide q̄ solerti verbo ꝛ cauto christꝰ hāc
parabolā posuit. Dicit enī: cōmoda. Liberam
ꝛ inexceptuatā largitionē petere non videt̄: sed
sub restitutiōe tacita cōmodati: nā in cōmoda
to rei dominiū nō trāsfert̄: sed repetitur ex inte
gro: ꝛ sepe restituit̄ cū annexo. Sub hac pollici
tatione accipit ille qui petit. Restituere siq̄dem
oportet ex integro ea q̄ a creatore cōmodatim
accepimus: atq̄ȝ lucrari cū eis/ vt aliq̄d superad
damus: ne simus in causa cū iustus exactor rati
onē ꝛ rem cōcessam exacturus aduenerit. Re-
probatū atq̄ȝ multatū in subinferendis parabo
lis inueniemus eum q̄ acceptū talentū abscon- Mat.25
dit in terra: seu inuoluit sudario cū ipso negoci Lu.19
ari despiciens. Proinde rationalis animus cū
accōmodatione postulat: vnde subueniat affe-
ctui ꝑ deuia dissoluto/ de via ꝑdita reuertenti.
Nam ad nihilū valet animus/ nisi resipiscat a
malis: ꝛ ad ipsum reuertat̄ affectus: q̄ etiaȝ pro
nihilo sibi est nisi ꝓ ipso ea postulando que co
gnouit vtilia rōnalis animus ad dn̄m interpel-
let. Causam vero cōmodationis ꝛ sue petitionis
allegat/ dicens: Quoniaȝ amicus meus
venit ad me de via. Cum amicus requisi-
uit amicū/ nomē possessiuū nō adiecit: sȝ ꝓ ami
co nempe subnexit: vt vel certitudine fidei cre-
damus ipsum ex se omnibus amicari: ꝓpterea
nō oportet adijcere ꝑonās meū: aut quia incer-
tum omnino factū est vtrum in suam amicitiā
eos receperit/ q̄ ꝑ huius vite momenta decur-
runt: ꝛ nunc amicitiā dei amicitia mundi/ nunc
amicitiā mundi mutant amicitia dei: quoꝝ affe
ctus adhuc mūdanis ardoribus estuat: necdūȝ
recepit vita virtutū: nec alicui ꝑfecte in hac vita
inclaruit vtrū sit dignus odio vel amore: q̄uis
magis euitat malos odio fieri q̄ bonos dei a-
more teneri. Sed de amico alio cū loqueret̄/ ad
iecit q̄ meus: quandā certitudinē exprimēs q̄
amici sunt animus ꝛ affectus. Sed veniebat de
via: q: nō semꝑ affectus sequit̄ animi rōnem: sȝ
ꝑ deuia sepe vagat̄: aut viā eligit q̄ sibi recta vi-

deſ: cui⁹ finis penetrat ad infernũ. Allegat inſuf
ficiẽtiã ꝓ cauſa ſufficiente q̃ exaudiri mereaſ / cũ
dicit: Et nõ habeo quod ponã ante il-
lum. In nulla creatura fuit aliq̃ñ inuentũ / aut
inueniet in ſecła ſeculoꝝ: vt ante affectũ ſuũ ex
ſemetipſa poſſideat quod apponat. Utinã oib⁹
eſſet nota impfectio in hoibus latẽs: pfecto aut
oĩno tabeſcerẽt: aut viã extollẽtie ignorarẽt. Ne
mo ſibi deus eſt / aut largitor bonoꝝ. Sub vno
curuari oportet q̃ oib⁹ iure pẽſt: ⁊ ab ipſo cũcta
depoſcere q̃ creauit digitis ſuis. Calculat alie-
na numiſmata: q̃ quod nõ habet / habere ſe cre-
dit. Sed ne anima ocyus nõ audita deſiſteret a
petendo: petentem opportune importunum fie-
ri predocuit / dicẽs: Et ille deintus reſpõ-
dens dicat: Noli mihi moleſtus eſſe
q2 oſtium clauſum eſt: et pueri mecũ
ſunt in cubili: non poſſum ſurgere et
dare tibi. Et ille ſi pſeuerauerit pul-
ſans / dico vobis ſi nõ dabit ſurgẽs /
eo ꝙ amicus eius ſit: ppter improbi
tatẽ tñ eius ſurget / et dabit illi quot
habet neceſſarios. Hec oĩa ſi ſingula cre
atori voluerim⁹ applicare: aut dicem⁹ aliq̃d im
pertinẽs / aut plixitati operã dabimus quã vita
mus. Sed melius eſt importunitatẽ petẽdi quã
hic ſaluator concludit elicere / ꝙ auſu temerario
ſingula velle tractare: cũ ſolũ parabola id intẽ-
dat: vt ſicut amicus opportunus remedio / ſi nõ
aliter importune pulſat ad oſtiũ amici: ꝙ ſi non
ppter amicitiã / ſaltẽ ppter importunitatẽ quod
petit obtineat. Sic anim⁹ noſter quẽ tãta neceſ
ſitas afficit / pſeueranter pulſet ad ianuã dei no
ſtri nos inuitantis amici: vt quod amicitia nr̃a
iure nõ obtinet / nobis ſua benignitate ꝓ noſtra
importunitate doneſ: quãꝙ reſpõſiõe extranea
occultã dei rõnem / ⁊ interdũ int⁹ in aĩo noſtro
clareſcentẽ nõ incõgrue ppendam⁹: q2 nõ defo-
ris / ſed deintus rõnali mẽti rñdet altiſſim⁹. Re-
cuſatio moleſtie noſtrã indignitatẽ inſinuat: nã
q̃ aliq̃ dignitate clareſcũt / ſepe moleſtari refugi
unt ab indignis. Clauſum oſtiũ firmatã pandit
iuſticiã. In ſecũ cubãtib⁹ pueris intelligere poſ
ſumus inocentiã cuſtoditã: quã p̃ ceteris virtu-
tib⁹ creator aſciſcit: ⁊ obnixius diligit in hoib⁹
quos creauit: hec ſiq̃dẽ ſemp cũ dño requieſcit.
Impotẽtia ṽo ſurgẽdi nõ applicabiſ creatori:
ſꝫ i petẽtẽ penit⁹ iflectaſ / cũ nemo mereri poſſit
vnde audiaſ. Sꝫ ſi pſeuerãtia iportuna oratiõi-
bus / gemitib⁹ / ſingultibus ⁊ lachrymis / iuſtiſꝙ
opib⁹ / amore vehemẽti / timore pfundo pulſaue
rit ante oſtiũ: deſirmabiſ iuſticia: quia in miſeri
cordiã cõuerteſ. Et ſurget q̃ nemini niſi male i
pctõ iacẽtib⁹ tacet: ⁊ dabit quod nobis nouerit
neceſſariũ ⁊ expediẽs: nõ amicitie noſtre meri-
to / ſed ſuo ineffabili dono. Sed nec repugnat
alicui veritati ex his huiuſmodi cape intellectũ
vt velut amicus ꝓ amico defecto ad aliũ aliq̃d
petat amicũ: vt velut mediator intercedẽdo ſub
ueniat: ſic chriſt⁹ amicũ habẽs genus humanũ
de via laborioſa venientẽ: cui⁹ aſſumpſit ipſe pe
fecto naturã / amicat⁹ ad eã: ⁊ deũ patrẽ amicũ ſi
ſilr tenens: cui ex iure diuinitatis p oĩa manet
eq̃lis: ꝓ nobis oib⁹ de via ſeculi veniẽtib⁹ inter
cedit: ⁊ importunitate q̃dã cũ eẽt in cruce lachry
mis ⁊ clamore valido ppulſauit: pulſando fre-
git oſtiũ iuſticie / quod in nr̃a facie claudebatur:
exaudit⁹ eſt ad noſtrã vtilitatẽ ꝓ ſua reuerẽtia.
Et nõ ſolũ tres panes / ſed oĩa nobis ad vitam
eternã neceſſaria reportauit: ⁊ aiab⁹ de via ſecu
li veniẽtibus velut male fatigatis appoſuit. Fi
duciã ṽo impetrandi ↄtinuo ſaluator ſine iter-
polatione annexit: cũ ad petendũ ſuos audito-
res pñtes ⁊ poſteros impatiuo ṽbo ſmonuit.
ſubinferẽs bonitatẽ paternã: q̃ bona dare oib⁹
cuncta nouit. Ait enĩ: Et ego dico vobis. Mat. 7 Lu. 11.
Petite et dabitur vobis: querite et i
uenietis: pulſate et aperietur vobis.
Oĩs qui petit / accipit: qui querit / in-
uenit: et pulſanti apietur. Tria ſunt ma
la q̃ cõiter patimur: aut bona q̃b⁹ oĩno caremꝰ:
q̃ deus ſua bonitate vellet remouere / bonaꝙ cõ
ferre: ſi nr̃a ſollicitudo ſubueniat. Patimur ino
piã diuinoꝝ chariſmatũ / gr̃e ſilr ⁊ virtutũ. Pa
timur q̃ñꝙ vincibilẽ aut inuincibilẽ ignorãtiã:
quã remouere nemo põt / niſi q̃ oẽm habet pleni
tudinẽ ptãtis. Ad ipm ergo oportet ꝙ dirigaſ
petitio: vt hec bñficia quoꝝ inopiã patimur con
feranſ. Eſt igiſ chriſtiana petitio nõ habitoꝝ
ſolũ expedientiũ in ſalutẽ. Aliaꝝ ṽo reꝝ petitio
hũana / nõ chriſtiana cenſeſ: ad eũ facta q̃ omi-
bus bonis exuberat: ſed multi deſides q̃ poſſẽt
ſupaddendo inuenire vtilia nõ inq̃runt. Inq̃ſi-
tio chriſtiana eſt ſolũ illa q̃rere ſtudio ſue mẽtis
⁊ inq̃ſitione ſagaci: q̃ vtilia ſunt ſpũi nr̃o in eter
nũ victuro: non corpi ↄtinuo morituro. Excluſi
nr̃o pctõ merẽte a veris gaudiis ⁊ eternis: et ve-
lut adã exulamus a paradiſo: ⁊ iuſticia dei nr̃is
exigẽtib⁹ meritis oſtia ſupne ciuitatis vectib⁹
firmiſſimis repagulauit. Proinde ſaluator ad
petendũ / querẽdũ ⁊ pulſandum ſuos auditores
inanimat / dicẽs: Petite / q̃rite atꝙ pulſate: vt pe
tẽs accipiat / querens inueniat / ⁊ pulſans intro-
mittaſ. Poſſet enĩ deus oĩa iſta ſine actiõe nr̃a
ↄferre: ſed oportet ſeruari verã iuſticiã: q2 deſi-
dioſis animis negaſ: ⁊ rõnabilr actuoſis expe
diẽtia ↄceduſ. Petit igiſ q̃ nõ habet: q̃rit q̃ p
didit / aut inuenire q̃ ante nõ nouit: pulſat q̃ fo-
ris excluſus eſt: aut q̃ petit vbi nũꝙ fuit includi:
Sed ſcriptura ſacra hoꝝ actũ modũꝙ determi
nat: vt in his penit⁹ nõ erreſ: nec hmõi actiões
caſſo labore fruſtrenſ. Nam ⁊ Job hoc affecta
bat: vt ſua petitio vſꝙ ad ↄſpectũ dñi puenirett:
quã tũc puenire crediſſet / ſi reportaſſet experi
tũ: dicebat enĩ: Quis det mihi vt veniat petitio Job. 6
mea: ⁊ quod expecto tribuat mihi deus? Ac ſi di
cat: Quis me docebit ita petere? q̃s me inſtruet
ita ſubornare ſermonẽ? q̃s meã petitionẽ ſua in
terpellatiõe iuuabit: vt ita in ↄſpectu dei veniat
vt quod expecto mihi pueniat? Studiũ eſt adhi
bẽdum ne petitio nr̃a ex iniuſticia petẽdi / aut ex
mõ incõgruo reprobeſ. Sed nihil de⁹ i ſcptura

stasit petēdū: qn vellet dare petētib⁹ porrecta petitiōe: aut vtilius ꝓuidēs ꝓ meliori cōmodo facta dilatiōe. Preibit aūt orōnē delectatio petentis in dāte/anteq̄ tribuat expetitū. Psalmista nāq̄ dicit: Delectare in dño: ꝛ dabit tibi petitiones cordis tui. Delectari oportet oēm hominē petentē aliq̄d in eo a quo petit: alias is a quo petit denegaret: si auersum petērē ab amore suo cōspiceret. Dis nāq̄ delectatio in amore fundat: ꝛ ab ipso velut a ꝓpria radice procedit: etenī absq̄ amore delectatio nulla ꝑficit: ꝓhibita vel ꝯcessa: vtilis vel nociua: hūana siue diuina: tēporanea vel eterna. Proinde ꝑditio est ꝛ scelus/iusticiā subuctionis turpans: si q̄ppiā q̄spiam dare rogat⁹ ꝑ dilectionē in rogātis delectatiōe nō fuerit. Igit sancta opportunitāte oportet in dño ꝑ dilectionē delectari: si ꝯseq̄ voluerim⁹ petitiōes q̄s facim⁹ ꝑtinētes: necnō et rōnē q̄ delectationē suggerit ex veris in dño expedit ꝑ vitatis delectatiōe trāsferri. Nec vbiq̄ in ipo verior vitatis delectatio inuenit: q̄ ꝑ tāto dulcior/quo infallibilior. Delectationē non modicā ꝑcipit intellect⁹: cū eoꝝ q̄ dicunt/legūt ꝛ facta sunt/ꝑcipit veritatē: maxime si ꝑcepta veritas ꝯtulerit ad salutē: atq̄ ad illā btitudinē ad quā directe aut obliq̄ oīm rōnabiliū suspirat intētio. Hāc nulla dicta/scripta gestaq̄ continēt alia/q̄ dei omipotētis et christi dñi saluatoris: Necnō ꝛ memoria homis cogit sugere mel de gestis amaris iesu christi: ꝛ delectabilit memorari almifica gesta/q̄ mūdo remediū antidotis cōtrarijs cōtulerūt: ꝛ aīam ꝛ corp⁹ anie christi ꝛ corpi ꝑ actualē memoriā delectabiliter sociari. Modicū aut nihil cōfert/cū tedio animi ꝑ christo passio tolerata. Ac ꝑ hoc ex oī se delectet in dño/q̄ petitiones ab ipo reportare cōtēdit. Sꝫ oportet ingredi hoꝝ verboꝝ interiora secreta: ne q̄s petēdo exorbitet. Dicit enī: Dabit tibi petitiones cordis. Nō oē quod nouit aut habere q̄rit/est petitio cordis. Patit sepe corp⁹/angustiat/affligit: vellet se fouere suauiter: placibilia sensuū q̄rit obiecta forinseca: ꝛ spe habendi delectat in dño: in corde vo ista versant: ibiq̄ format porrigēda petitio. Et primo cordis ore q̄ corpis ipa petunt: ꝑus silētio q̄ voce a largitore querunt. Sed hec petitio est carnis/nō cordis: carnalis est/nō spūalis: sensualis est/nō interioris hoīs. Sed cordis petitiōes dn̄s daturū scriptura ista ondit. Multi ꝑ sensu corpis petiuerūt: nec eoꝝ fuit admissa petitio: etiā ꝑ sensu carnis in aures dñi sabaoth nō est ingressa petitio dñi saluatoris: cū seri⁹ exaudita fuerit omis petitio rōnis. Petitio nēpe quā rō format/dicitur petitio cordis: q̄ nō sensibilia ꝛ transitoria: sed expedientia in salutē ꝛ eterna q̄rit inuenire. Verūtñ ꝛ cōtra sensum carnis interdū posset eē petitio: q̄ tñ nō esset cordis carēs regula rōnis. Legim⁹ heliā ꝓphetā/q̄ petiuit aīe sue vt moreret. Cōtra sensum erat ista petitio/q̄ q̄rebat ꝑdere corpis sensuꝫ ꝑ mortis asperū sensum. Sed q̄m agebat angustia/circūquaq̄ desperatio ꝑsecutionis angebat. An forte afficiebat tedio prophetaꝝ ꝛ ppl'i ꝑuaricatoris in deū: ꝛ nolebat videre q̄ neq̄bat corrigere: recusabat audire q̄ nō poterat imutare. Idcirco petebat aīe sue a deo vt moreret: nō illi q̄ viuit a corpe segregata/ sed illi aīe q̄ cū bestijs est vita cōis. Sed nec exauditur eū dñs: aut petitiones cōtra sensum corpis ē largitus. Nō enī petitionē illā rō vera formauerat: potius aūt vsq̄ ad seculi finē ꝑ raptū in paradisum/vitam q̄ priuari petebat credim⁹ reseruatā. Ve aūt his q̄ accipiunt id quod nō rōnabiliter petūt. Quod si deus irrōnabilia ꝛ nō expediētia vota cōcedit: nō benignitatis/sed indignationis est signū. Munus est diuine misericordie si denegat importuna petētib⁹: si vo concedit/quasi consistit iratus. Et si q̄d iuste petit/porriget: aut prouidebit vtilius: aut expectabit magis competens tēpus: quod sepe ꝑuenire cupit ꝛ nescit nr̄ festin⁹ affect⁹. In his q̄ ab oīm largitore querunt: oportet/imo expedit expectare tēpus/locū/donationis modū/ ꝛ q̄ntū ꝛ quale. Nec in his q̄sq̄ sūt petita nr̄is desyderijs coaptanda. Supgredit ꝑfecto in his ꝛ in oīb⁹ cognitionē nostrā cognitio dei: q̄ insopite nostris ꝑfectib⁹ vigilat. In his vo q̄ ab oīb⁹ ꝑ iustam opportunitatē petim⁹/petētis magis q̄ dantis deberet ꝑualere cognitio. Vnusquisq̄ nāq̄ indigens ꝛ rōnis capax/caut⁹ nouit sibi q̄ ille a quo aliq̄d querit: ꝑinde cū a deo aliq̄d q̄rim⁹/inhesitanter si petitio iusta est sustineamus. Nam scriptura dicit: Desyderiū suum iustis dabit. Petiuit anna filium ꝛ accepit: modūq̄ addidit ꝛ intentionē rectam: vt lachrymaret ꝛ fleret amaro animo: ꝛ si acciperet/dedicatura illū dño repromisit. Quod ꝛ fecit accipiens eū ablactatione ꝑfecta. Modus ꝛ intentio inclināt aut auertūt celestē oīm regē his q̄ postulamus. In iusticia petens salomon se fundauit/ vt remotioneꝫ vitioꝝ posceret: ꝛ diuitias nollet ꝛ paupertates: si necessaria vite necnō ꝛ supra petitum accepit. Ipse incitat⁹ a deo vt eū aliq̄d postularet: non longitudinē dieꝝ/nō diuitias/nō vltionē inimicoꝝ: nec aliud q̄ sapientiā regimini necessariaꝫ postulauit: quā accepit ꝑ oīb⁹ in hierusalē ꝑcedentibus ceteris. Et q̄uis tēpus quo aliq̄d petimus/certū fiat ex nobis: exauditionis vo penitus nō est in nobis: sed expectare oportet qui exauditionis tp̄a nouit. Nam scriptura sacra ī oībus vera est/in nulloq̄ mentit: nec dilatio tēporis facit illā mendacē/si vota ilico nō assequitur festina nostra petitio. Infallibiliter dauid locutus est: Clamauerunt iusti: ꝛ dñs exaudiuit eos. Et si nō ad petitioneꝫ atq̄ clamorē statim fuit exauditio subsecuta: vera tñ scriptura consistit: quoniā diuina ꝑuidentia in meli⁹ fuit delata. Nec scriptura Salomonis dicit: desyderium suū ilico iustis datur/sed dabitur: illo videlicet tempore/quo impermutabilis dei bonitas nobis nouit vtilius ꝑuidere. Non enim aufert dilatio temporis quod dare iustus domin⁹ iuste petētibus repromisit. Judith populo suade

Psal. 36
Pro. 10
1. Reg. 1
Psal. 33
Judith. 8

bat iustam petitionem ⁊ modum eius/ dicens:
Indulgentiā eius fusis lachrymis postulemus.
Justicia diuina ⁊ humana concedit indulgētiā
petere delinquenti: quis exaudiri nō mereatur
omnis q̄ petit. Potest esse ꝑfecto iusta petitio
quis nō iusta exauditio subsequat. Nam aliter
est iusta petitio petentis: aliter iusta exauditio ꝓ
fidentis. Potest nāq3 quispiam in articulo ali-
quo constitutus iuste petere: quod requisito iu-
stum est denegare. Sed hec nidith suadebat in
dulgentiam petere ꝓ delictis: quod cuilibet in
digenti ratio iusta concedit. Et modū petitioni
addebat/quo nō frustraret opportuna petitio.
Submittebat enim ⁊ lachrymas/dicēs: Indul
gentiam eius fusis lachrymis postulemus. Or
namenta petitionis sunt lachryme: ⁊ nihil tā il-
lam ex arte oratoriam facit. Liniunt ⁊ deliban-
tur multa intromittenda in aliud vt facilius pe-
netrent: ⁊ lachryme delibamenta sunt nostrarū
petitionū. Ex hoc quid sit petēdum aduerte: qr
indulgentia peccatorum: adiuncto q3 modo: quia
in ꝓfluuio lachrymarum. Et concordialis dei om
nem petitionē reuocabat in vnam: sed ipsa tāq̄
omniū finis/oēs pariter includebat. Inquit
Psal.26. enim: Unam petij a domino/hanc requiram: vt
inhabitem in domo domini omnibus diebus vi
te mee: vt videam voluntatē dñi: ⁊ visitem tem-
plum eius. Unam petitionē se dicebat velle da
uid: sed hec omniū capax erat: nihilominus ali
am inferebat: vt sub vna forma petēdi plura pe-
terentur/ad vnū finem tendētia. Quid igit iste
concordius dei petebat? Ut inhabitaret in do-
mo dñi omnibus diebus vite. Si mores cudi-
mus/suauissima est petitio: vt dum viuimus/si-
mus i domo dñi. Domus dñi ecclesia est/ fides
est: quam decet sanctitudo in longitudine dierum.
Domus dei edificium atq3 templū virtutis est:
varijs constructa lapidibus: que omnino inex-
pugnabilis est: quam petit inhabitare dauid to
to tempore/quo vita ꝯcessa durauerit. Hec vna
petitio esset debet pie in christo viuere queren
tium. Ex aliqua enim parte nō possunt irrum-
pere doli ei qui habitat in domo virtutū: et qui
magis querit in orthodoxa ecclesia deijci/q̄ ex
tra ipsam quomodolibet positus supponi. Aliā
porro verbis dissonam/cōsonam sententie infe
rebat: vt videam voluntatē domini. Ad alta mi
grabat dauidica mens: que voluntatis dei ⁊ in-
Ro.11. finite volebat esse inspectrix. Quis enim nouit
sensum domini: aut quis consiliarius eius fuit?
Quis diuine voluntatis potuit esse cognitor?
Quis illam videre nouit/ que omnino inuisibi-
lis est? Sed ad illam voluntatem referēda sunt
verba/quia deus nobis in vita mortali contrahi
tur: vt illam voluntatem scire velimus/ qua sibi
caueamus implacita: ⁊ placita possibilia facia-
mus. Hanc eandē voluntatē is idem Dauid se
Psal.142 docere petebat/dicens: Doce me facere volun
tatem tuam: qr deus meus es tu. Si autem his
verbis tendimus in superna fluenta: vna omnium
rationabiliū atq3 mortaliū hominū debet esse
petitio: vt simus in eterna vita oībus diebus: q̄-
bus vita futura cōtingit: que habet eternitatē:
quam deus rōnabilibus creaturis nō ꝑ naturā
sed per gratiam repromisit: vbi videbit dei vo-
luntas/que sic cuncta disposuit. Et visitabimus
templū corporis eius/quod ꝓ nobis assumpsit ⁊
soluit/⁊ resurgendo refecit: necnon ⁊ templum
illius vastissime regionis: vbi christus sol et lu-
men indeficiens omnes ꝑfundit visitatione in-
cessabili: ⁊ visitabimus cōsedentes cum supnis
incorporeis ciuibus/hic nunq̄ corpe ꝑegrinis.
Mentis etiam hebetudo ⁊ ignorātia petere sa
pientiam non compellit. Unde Jacobus in cano-
nica sua dicit: Qui indiget sapientia/ postulet a Jaco.1
deo: in fide nihil hesitans. Modus petendi ex
hoc verbo fundatur in fide: nam bonū est quod
petimus/ dum in fide firma petamus. Tobias
etiam filium docebat necessaria petere. Pete a Tobie.4
dño/vt vias tuas dirigat. Opportuna est ista pe
titio: vt vie nostre a dño dirigantur: qm Hiere
mias ꝑspicue hanc opportunitatē ꝓuidit. Dice
bat enim: Nō est in homine via eius: neq3 est vi- Hiere.10
ri vt ambulet ⁊ dirigat gressus suos. Si nō est
in homine via eius: neq3 alterius via erit/ q̄ nō
semetipsm nec aliū dirigere nouit. Proinde in
nullo ꝓterq̄ in deo via recta cuiuslibet homis
erit. Igit iusta necessitas nos cōpellit: vt vias
nostras dirigi a dño postulemus: ea sedulitate
atq3 affectu habendi/quo pedū errores ⁊ offen
dicula incurrere deuitamus. Hoc petebat Da-
uid/dicens: Dirige dñe deus meus in cōspectu Psal.5
tuo viā meā. Prenouerat enī ab alio non posse
viam suam dirigi/sed potius obliquari/preter
q̄ a deo. Que tunc recte dirigitur/cum in cōspe
ctu eius agitur: tunc agitur cum nihil cōmittit
quod reprehendi timeatur a cōspectu eius: quod
illum offendat: quod ante ipsum assistere vere-
cundia suffundat. Alio enī loco hoc ante pete-
bat: Utinam dirigantur vie me ad custodiēdas Psal.118
iustificationes tuas. Uie hominū sunt intentio
nes/affectiōes/⁊ vota ⁊ mores/q̄bus ista vita ꝑ
agit: que alia directiōe nō indigent nisi custo-
dia iustificationū dei. Dei autem iustificationes
sunt illa mandata siue cōsilia: que custodita per
sententiam iusticie animam a debito diuini cre
diti/⁊ ab obligatione omnis obnoxietatis me-
rito diuine passiōis absoluūt. Ad querendū ꝑdi
ta vel nō habita/etiam nos sub metaphora di-
uina bonitas animauit: ad petitionē questionē
annectens: querite et inuenietis. Quere-
re est actus hominis studiosus: ad aliq̄d nō habi-
tū/ sed cognitū ⁊ menti placidū inueniendum.
Omnē inq̄sitionē saltē ꝓcedit aliquota/q̄uis nō
tota cognitio: in multis autem tota. Querit sepe
homo quempiā/quē nunq̄ ante oculo corpora-
li cōspexit: sed aliquid i ipso prenouit in animo
quo ad quesitionem se ordinat. Caret homo sa-
pientia ⁊ querit illam: quā nunq̄ etiam ꝑcogno-
uit: sed vtilitatem eius omnino preuidit ⁊ diffe
rentiam sapientie atq3 stulticie: q̄obrem mone-
tur sapientiam in libris aut a doctoribus que-

rere. In p̄dictis duo q̄sitis p̄cedit tota cognitio Si aūt accōmodato vocabulo ad sp̄ualē intelligentiā referre tētabimus: q̄stio est mētis studiosa actio: veritatis ꝛ rōnabiliter diligendoꝝ ꝛ retorquendoꝝ in vsum/noticiā duce lumine rationis inuestigās. Est etiam ipsa questio aie spiritualis actio seriosa: vt inuisibilia bona que p̄didit virtutis ꝛ glorie/ꝛ malitia siue negligentia preuijs: reinueniat per sollicitudinem et anime p̄bitatem. Queramus igitur requisiti: ꝛ in req̄rentem nos superne supernum nostra questio
Psal.9 p̄estruatur. Nam ꝛ psalmista dicit: Quoniā nō dereliquisti querentes te domine. Si querentes nō dereliquit/omnino inuenietur ab eis: ad quem primo querendum omnis necessitas nos compellit. Interminatione facta in libro Pa-
2.paral.15 ralipomenon legimus: Si quis autem nō quesierit dominum deum israel/moriaẗ. Mortē querit omnis effugere: maxime illam que male morientibus in corpe/reseruatur eterna: quam qui dominum deum nō querit/penitus nō euadet. Apud ipsum vero indeficiens fons est vite: quā omnis homo rationalis exoptat. Et alibi scri-
Psal.68 ptum est: Querite dominum ꝛ viuet anima vestra: in illa scʒ vita p̄pter quam ꝛ ad quam consequendam facta est. Proinde ipse primo q̄rendus: quo inuento nihil restat querendum. Qui se offert omnibus ꝛ requisitus questioni: cuius etiam si inuentus fuerit/finis est nullus. Qui q̄uis ex omni se infinitatem habeat: tempus querendi omnibus prefiniuit: quo in preteritū verso/et corporis et anime soluta compagine/querendi atq̧ inueniendi nullum potest esse momētum. Quocirca Esaias intonabat vocibus/di-
Esa.55 cens: Querite dn̄m dū inueniri pōt. Ut sic sensus verboꝝ eluceat: inueniri potest dum q̄ri potest: ꝛ dū non potest queri/nec potest inueniri. Ratio irrefragabilis omnino suadet: q̄ si ad q̄sitionem dumtaxat sequaẗ intentio: q̄ nō sequaẗ si questio nō p̄cedit. Questionis in hac vita tātum: in alia beate ipsius fruitionis aut separate calamitatis est tempus. Questio igiẗ dei/fuga est mortis. Pro q̄to deum querimus: in tanto morteʒ deuitamus. Questio dei securitas vite. Questio dei summa opatio. Questio dei/indeterminata virtus. Questio dei omnis superuacue sollicitudinis est abiectio ꝛ abdicatio impertinentis cure. Questio dei est cōuersio ad comp̄hensionē optimi ꝛ p̄fecti. Questio dei/sine sterilitate labor et sollicitudo p̄fecta. Questio dei supercedens opus/ꝛ ex omni parte p̄fecta ꝛ laudabilis actio. Ad quē querendum nobis forma p̄struitur/que infallibilem inuētioneʒ federat in
Sap.1 quirenti. Nam ꝛ scriptura dicit: In simplicitate cordis vestri querite illum: q̄m inuenitur ab his qui non tentant illum: apparet aūt his q̄ fidē habent in illum. Ingenua est ista forma/paruaq̧ videẗ: sed in breuitate plationis longeuā/imo difficilem difficultatem habet annexam. Simplicitas eīn cordis/incōpositio est eius. Cōpositum nempe simplicitate caret: incompositū

vero simplicitatem possidet: magis vero incōponibile tenet illam. Necnō ꝛ quod dicit recōuertitur: quia ꝛ simplicitas incompositū: incōponibile tamen verius habet illud. Nec illa simplicitas in qua querendus est deus: nec illa compositio in qua penitus non querendus/ad additionem similis carnis aut alterius materie corruptibilis referenda est: vt q̄titatis cōtinue vel discrete credatur augmentum: sed dumtaxat ad varietatem voluntatū ꝛ affectionum que p̄uagātur steriliter in diuersa creata/obiecta forinsecis sensibus vno creatore relicto aut cum eis quesito: qui solus quesitus dum solus queritur/simplicitatem anime facit. Si quis sibi fugacē cordis affectionem in suum dominiuʒ vendicauit: vt non componaẗ voluntate habēdi aliquid p̄ter deum: aut in ipso ꝛ cum ipso cuius rei causa fugaẗ: simplicitas ꝛ incompositio ipsa generaẗ. Nam sicut deus qui ex omni seipso simplex est/incompositus est: animam ad suā similitudinē ꝛ imaginē in esse p̄duxit: ꝛ sm̄ illam essentiā quaʒ deus animabus nō p̄ naturam/sed p̄ gratiā dedit/sic voluit vsq̧quaq̧ consistere: hoc th̄ excepto q̄ vniunẗ/non componunẗ corporibus: sic voluit ac suasit in affectiōibus incōponibiles permanere: vt q̄rendo deū adesset ista simplicitas vt ipse solus q̄rereẗ ꝛ amareẗ: et si qua sunt alia p̄pter ipm̄ ad ipm̄ ordinabilia ꝛ ordinata p̄ q̄sitionis intentionē ꝛ actū. Nō eīn remouet cordis simplicitatē/si hūana mens deum p̄pter seipsum querit: ꝛ si qua sunt alia p̄pter deū. Nec credamus animam illā supnaturalē ꝛ ineffabilem simplicitatē atq̧ incompositionē possidere quā deus habet suo ineffabili modo: sed talē sine compositione substantie similis atq̧ dissimilis/qualē deus dedit spiritibus siue animabus a se creatis cōuenienti et intelligibili modo. Sʒ nec anima vnita corpori compositioneʒ in corpore aut ex corpe recipit: exempta est ab ipso: vt intromissa fuit sic existit: nihil amplius substantiam trahens p̄ter quas didicit qualitates: que compositionem substantie omnino non faciūt: etiam si quot sunt conflarenẗ in vnū. Simplicitas ergo illa in qua querēdus est de⁹/duplicitatē intētionis ꝛ multiplicitatē affectionis ꝛ inq̄sitionis expellit: tantū tendens in deum qui finis est omniū/ꝛ in ea que incunctāter dirigūtur in eum. Est igitur simplicitas cordis inuariabilis intentio anime: inuariabilem inquisitionem formans optimi ꝛ p̄fecti atq̧ summi boni/quod solum deus est. Necnō ꝛ simplicitatem dicim⁹ quandā rectitudinē mētis/ꝛ inobliquatā p̄sistētiā sctē affectiōis. Un̄ submissiori mō loquētes q̄cq̄d est sine plica vel ruga/simplicitatē habere cēsemus: vt patet in corporibus inobliquatis ꝛ p̄tēsis. Mansuetudo aūt huic virtuti se sociat: cui q̄rēti subsequiẗ inueniri. Un̄ p̄ Sophoniā p̄phetam diciẗ: Querite dn̄m oēs māsueti terre. Sophonie.2
Māsueti tre inuitanẗ ad q̄rēdū deū: nec frustra/ne delusa fiat māsuetoꝝ sollicitudo q̄rētiū: q̄m humiliū ꝛ mansuetoꝝ sibi semp̄ placuit depreca

tio. Sed qui inuitat aut animat ad querendū: se obtulit requisitū. Mansueti vero terre illi sunt: qui viuētes in carne in terra seu ꝑpter terrena extolli nesciunt: ire pestilentiam fugiūt: apostati gratias agūt: reimpendere mala ꝓ malis nulla ratione nouere. Mansuetudo est innocētia vite: tolerantia irrogatorū: gratus gestus: mos verecundus: nulli grauis: placita cunctis. Hi si dominū querunt: inueniūt: quia nihil obstat eis vnde a quesito fraudenť. Alia scriptura sub pollicitatione firmissima repromittit: ꝙ deus a debito modo querentibus inueniť. Ait em̄: Cum me quesieritis in toto corde vestro: tunc inueniar a vobis. In toto em̄ corde deus queriť: cum quicqd est amoris: intelligētie atqꝫ memorie in eū referť: ⁊ his ꝓfugať aduersūꝫ. Ac ꝑ hoc christo suos inuitante fideles querať gratia: querať virtus expediēs: querať illa possessio que nō minuiť accedente consorte. Querať cuius inuētio est honesta: tētio vtilis ⁊ delectabilis vsus. Queramus in via quod teneamus in patria. Seclusi quidē paternis peccatis atqꝫ ꝓprijs ab internis ⁊ eternis gaudijs: velut exules extra manemus. Et pulsos a bonis ad pulsandum ianuam pietatis inuitat: apertionē pollicitans si pulsamus. Inqt em̄: Pulsate et aperietur vobis. Sed nec ad eandem ianuam per quam sumus exclusi: est cedendum. Per portam iusticie ab incōmutabili bono exules facti sum⁹. Et firmata ꝓtinus est seris ⁊ vectibus ferreis inexplicabilibus contra nos: naꝫ iusticia nunqꝫ desinit a seipsa: sed e regione intranea ianua misericordie ꝑstat: cuius repagula sunt oratiōibus remouenda. Assidue pulsat qui orare mente non cessat. Supsedēt liminaribus huius porte optimi ⁊ diuini custodes ꝓ pte illius qui custodit atqꝫ gubernat: timor videlicet atqꝫ amor. Hi oēs pulsantes cognoscūt: scientia qͣuis varie irremota. Initiat ad sapientiā sanctus timor: sicut ꝓpheta cantabat: Initiū sapientie: timor dn̄i. Sapiētia vero fidei omnē sapientiā ꝑterqꝫ visionis excedit: cuius timor extat exordium. Hic ꝓspicit pulsatores qui ad diuina intrare contendunt: si pulsant inhesitanter in fide: si fideliter sunt fideles. Concutit qualide portā robur fidei ⁊ actualitas eius. Amor vero in liminari dextro ꝗescēs: etiam a longe cōspicit pulsatores: si amoris qͣta vehementia: si qͣta ꝑsistentia orationis: qͣta ꝑtinacia lachrymarū: misericordie ianuaꝫ nostris meritis in facie nobis clausam desirmare ꝯtendant: arietāt obices: porte confringūt seras: disrumpūt ferreos vectes. Si timor ⁊ amor simul vna conueniūt: his malleis: his arietibus misericordie ianua est cedēda. Si cum his pulsabimus: iuxta ꝓmissionē christi patebit introitus. Veraꝫ christus loquiť veritatē. Pulsate ⁊ aperietur vobis. Pulsemus ad ostiū veritatis: quia mundi fallacijs obuelati: ab ipsa exclusi sumus. Pulsemus ad ianuā beneficiorꝫ dei ⁊ thesaurorū eius: qꝛ male delectati ꝑfunctorijs ⁊ caducis nimis paupes facti sumus. Si ꝑseuerāter pulsauerimus: apieť nobis: ⁊ intrabimus in gaudiū dn̄i nostri. Nō patiť diuina bonitas nos a suis bonis excludi: ꝙobrem docet pulsare vt mereamur admitti. Et ne a diffidētia retardemur: obtinendi securitatē adiecit: Omnis enī qui petit accipit: et qui querit inuenit: et pulsanti aperietur: dū nec petať aliud preter ipm̄ ⁊ ad ipm̄: nec qͣrať aliud qͣipe ⁊ ad ipm̄: nec in nostra virtute suū ostium adeamus. Ne quis aūt in suis iustis petitiōibus falli se credat saluator vtilē exauditionē petitiōis adiecit: ⁊ cōparatiōe typica exauditiōis hominū exauditionē patris fecit eximiā: ⁊ ad sanctā audaciā in petendo nostre mētis intorsit: dicēs: Quis ex vobis pꝛeꝫ petit panē: nūqd lapidem dabit illi? Aut piscē: nūqd ꝓ pisce serpētē dabit illi? Aut si petierit ouū: nūqd porriget illi scorpionē? Si ergo vos cū sitis mali: nostis bōa data dare filijs vr̄is: qͣto magis pať vester dabit bōa petētibus se. [Ali⁹ euāgelista dicit [spm̄ bonū petētibus se] Parabolica sunt hec: magna inť deū pꝛeꝫ ⁊ ⁊ nos sacra ferētia. Quid panis petitio: qd lapis nō largit⁹ insinuat? Predixerat sup in orōne quā docuit: panē quotidianū petere a sūmo patre. Pan grece: latine totū aut oē diciť. Idcirco velut a qͣdā origine panis: a pan sūpsisse ferť tale nomē: qm̄ velut cib⁹ sustētās ab oib⁹ alalib⁹ appetiť. Panis in scptura sacra totā vitaꝫ aut totū victū qͣqꝫ signat: iuxta illud Genesis: In sudore vult⁹ tui vesceris pāe tuo. Vitupabiliter mēsa poniť absqꝫ pāe. Et tota vita nr̄a christ⁹ ē: panis scꝫ verus ꝗ de celo descēdit. Si ꝗs ꝯditi onib⁹ antedictis hunc panē accipiet: nec sibi ꝓ pane īterpellat⁹ pať lapidē ministrabit: ꝗ aliqͣ vita nō viuit: nec intelligit neqꝫ sentit: ꝗ ledit sepe īterdū grauat: ⁊ durus ꝑtin⁹ ē. Hec pať petēti ꝓ pane nō infert: neqꝫ ꝓ pisce serpentē. Piscis et serpēs diuersa īcolūt elemēta: ⁊ corꝫ diuersa spēs diuersaqꝫ natura. Piscis ē hoī apt⁹ cib⁹. Serpētē ꝓo comedere hoīuꝫ natura abhorret: qͣqꝫ ex certis medele causis īterdū in cibū eueniat. Piscis dulcis ē cib⁹: serpēs ꝓo ad necē plerūqꝫ venena diffūdit. Piscis assūmpt⁹ ex aqͣs: dulcedo ꝗ ex amaritudie vite carpiť. Amara est vita ista his ꝗ ꝑ grāꝫ filij dei sunt: qm̄ aut patiūť ab alijs aut sibijpsis inferūt passiōes. De aqͣ sunt eūtes ⁊ redeūtes in sublime tollētes ecc̄siasticā arcā. Sꝫ hūc piscē dulcēqꝫ cibū: quē pius pater filijs petētibus donat: nō aūt serpentē: scꝫ necās virus: vt pene pena succedat: ⁊ passio passioni: vt filij dei ꝗ ꝓ christo in hoc seculo mala patiunť: ī futuro nr̄a etne ledētia patianť. His ī idipm̄ pꝛ suos filios cruciare nō nouit. Nec flagitanti ouū porriget scorpionē. Ouū inť cibaria cib⁹ est mūdior: fotū aūt calore ornicis formať in auē: et in quo nihil vitale aut sensibile apparebat: tpis ꝓcessu opatione secreta nature administratione animalis volatile generať. Rogitāti fidē anime mūdicia tribueť: qua videri possit oīpotēs. Et fiet pēnatū animal ⁊ volatile: vt volare possit speculādo diuina: tandē illis eterne fruēdo. Nō

Hiere. 49

Ecclī. 1

Gen. 3.

aũt scorpio tribuet / immundicia scz ꝛ finalis deceptio: quia scorpio ledit a cauda. Non enĩ nouit pater eternus iuste petentibus / nisi bona conferre. Proinde affirmãdo subiecit: Si vos cũz sitis mali / nostis bõa data dare filijs vestris: q̃to magis pater vester dabit bona / seu spiritum bonũ petentibus se. Mali sunt omnes homĩes: nõ natura / sed compatione bonitatis increate. Sed qui volũtate mali sunt / ad filios seruant pios affectus: vt bona eis petẽtibus aut nõ petẽtibus largiant̃: q̃to magis pater vester qui bonus est natura increata. Bonus est q̃ a bonitate deficere nõ potest: q̃ viciari nequit: dabit bona / scz indeficiẽtia eterna vtrũq̧ delectãtia sensum: aut bona / scz his que possunt cõferre mortales penitus meliora. Sed hec bona Lucas p spiritũ bonũ expssit: vt istius verbi sensus ad superiora petita connectat̃: scz ad panez / ad piscẽ / ad ouũ: p q̃bus petitis cõtraria nõ donant̃: vt cui spm̃ bonũ / volũtatẽ scz bonã aut diuini numinis spiritũ cõtulerit: oĩa bona petita contulisse dicat̃. Nã in ista sententia / q̧ Lucas patrẽ donatorẽ asseruit: quod Mattheus dixit / includit. Quod vero Mattheus dixit / donũz diuini numinis non exclusit.

¶ De parabola seminantis et diuersitate seminis: secũdũ mattheũ / marcũ et Lucã. Capitulum II

Ars subuenit nature corrupte: vt nec post peccatũ gratis natura hominem pasceret / nisi iuuaret̃ artis ingenio. Et sicut natura adminiculo artis adiuuat iacto semine terram: sic gratia sato eterni semine verbi nostrã adiuuat animã. Proinde saluator ad eruditionem turbarũ sequentiũ / seminãtis parabolam posuit dicens: Exijt qui seminat seminare semen suũ. (Mat. 13. Marc. 4 Lu. 8) Demonstratiue loquitur: quia ipse primus est qui exiuit a patre ꝛ venit in mundũ / imaginẽ satoris accipiens / actu ꝛ theoria seminans semen suũ. Omniũ exclusit dominiũ ꝛ possessionẽ: dũtaxat suũ esse semẽ asseruit. Qui seminat satis est diues: si a seipso / nõ aliũde semen ꝛ terrã possidet. Diues est seminator eternus: ꝛ eterni verbi ab eterno possessor: nec aliũde accepit que in corde hominũ seminauit: ꝛ terrã creauit ex nihilo inuisibilẽ atq̧ visibilez vt p vehicula terre visibilis ad inuisibilem semina ferrent̃: q̃q̃ posset in omnẽ animã sine auditu corpis suã immittere theoriã. Verũtñ quod p linguã statuit seminare / p aurem voluit ad animã deferri. Post imaginẽ satoris / imaginez seminationis adiecit. Et dũ seminat / aliud cecidit secus viã: et conculcatũ est: et volucres celi comederunt illud. Aliud cecidit supra petraz seu in petrosa vbi nõ habebat terrã multã: et continuo exorta sunt: q̃ nõ habebãt altitudinẽ terre. Sole aũt exorto estuauerũt. Et q̃ nõ habebant radicez / aruerũt: seu natum aruit: quia non habebat humorem. Aliud cecidit int̃ spinas: ꝛ simul exorte spine suffocauerũt illud. Aliud cecidit in terrã bonã: ꝛ attulit fructũ: aliud cẽtesimũ / aliud sexagesimũ / aliud tricesimũ. Qui habet aures audiẽdi audiat. Et accedẽtes discipuli eius dixerunt ei: Quare in parabolis loqueris eis? Et cum esset singularis / interrogabãt eũ duodecim q̃ cũz eo erãt / que esset hec parabola. Quibus ipse respõdens dixit: Vobis datum est nosse mysterium regni dei: ceteris aũt nõ est datũ / sed in parabolis. Qui enim habet / dabit̃ ei ꝛ abundabit: q̃ aũt nõ habet / id quod videt̃ habere auferet̃ ab eo. Ideo in parabolis loquor eis: q̃ vidẽtes nõ vident / ꝛ audiẽtes nõ audiũt neq̧ intelligunt: vt impleat̃ in eis prophetia Esaie dicẽtis: Auditu audietis ꝛ nõ intelligetis: ꝛ videntes videbitis ꝛ nõ videbitis. (Esa. 6.) Incrassatũ est enĩ cor ppli huius: ꝛ auribus grauiter audierũt: ꝛ oculos suos clauserũt: ne q̃n oculis videant ꝛ auribus audiant ꝛ corde intelligant: ꝛ cõuertantur ꝛ sanem eos: ꝛ dimittant̃ eis peccata. Vestri aũt oculi beati / q̃ vident: ꝛ aures vestre / q̃ audiunt. Amẽ q̃ppe dico vobis: q̃ multi pphete ꝛ iusti cupierũt videre q̃ vos videtis / ꝛ nõ viderũt: ꝛ audire q̃ vos auditis / ꝛ nõ audierũt. Vos aũt audite parabolaz seminãtis. An nescitis parabolã hãc? Quõ oẽs parabolas cognoscetis? Hec est aũt parabola: Semen est verbum dei. Quod autẽ sec9 viã / omnis qui audit verbũ regni ꝛ non intelligit. Deinde venit malus sathanas diabolus ꝛ tollit verbum de corde eoꝝ: ne credentes salui fiãt. Nam qui supra petram / hi sunt qui cum audierint / cum gaudio suscipiunt verbum: sed et hi radicem non habent: sed ꝛ temporales sunt: q̃ ad tempus credunt / ꝛ in tempore tentatiõis recedunt. Facta autem tribulatione ꝛ psecutiõe propter verbũ cõtinuo scandalizant̃. Quod aũt in spinis cecidit / hi sunt qui audierunt: ꝛ a sollicitudinibus ꝛ diuitijs ꝛ fallacia ipsarum ꝛ voluptatibus vite euntes suffocãtur / ꝛ sine fructu efficitur. Quod autem in terram bonam / hi sũt qui in corde bono ꝛ optimo audientes verbum retinent: ꝛ fructum afferunt in patientia: aliud tricesimum / aliud sexagesimum / aliud centesimum.] Arrogantiam melioris additionis existimaui: si quis quod saluator exposuit / vellet exponere: nisi forrassis expositio crederetur / aut esset obscurior: vt etiam ipsa declarationibus indigeret. Sed nec expositio dici posset / si supra quod sternitur non producit in lucem: aut supra id quod litera continet / euidentiorem sententiam non facit. Quid igitur? Si dissertio saluatoris super parabolam seminantis ipsam producit in lucem / clarescereq̧ peramplius facit: vera expositio est. Quod si expositio est / quid amplius ipsam epistolare tentabimus? Si aũt expositio nõ est / cur ad diuina retulit parabolaz seminãtis? Audaciter dixerim verã eẽ expositionẽ / nullãq̧ meliorẽ. Sed nec sup stramẽtũ expositiõis psũpserim aliud iducẽdũ: sz sup expositionẽ declarationẽ apponere / ppt tardiores intel

lectus nõ incongrue cogitaui: dũ verba posita
inter stramentũ ⁊ epistolationẽ prius intellectib⁹
pateãt. Cũ saluator parabolã cõpleuisset: ante-
q̃ interrogatus exponeret dixit: **Qui habet
aures audiẽdi audiat.** Ubicũq; hoc ver-
bũ in scripturis diuinis ponit̃/ excitatio est mẽ-
tis ad intelligentiã mysterioꝝ: quod nõ fit dum
simplex est doctrina/ sed duz tradit̃ sub mystica
forma. Unñ q̃ habet aures audiẽdi: id est aĩe po-
tẽtias ad intelligendũ aptas: audiat: id est tali-
ter apponat/ vt quod mystice vel parabolice p-
fert̃ intelligat. Nulla homini frustra ẽ data po
tẽtia: ve q̃ quod accepit nõ deducit in debitum
actũ. Jnimũ dissimulari a deo est segnẽ in virtu
tibus interioribus fieri: fm eñ ipsas ad dei ima
ginẽ factus est homo. Hinc spũs in intellectuz
veritatis velate a dño excitat̃. Qui habet aures
audiẽdi audiat. Discipuli aũt videntes q̃ turbis
in parabolis loquebat̃: ppius ad dñm accesse-
rũt velut q̃ familiari⁹ aderãt: ⁊ dixerũt ei: [Qua-
re in parabolis loq̃ris eis.] Estimãtes turbas
tardissimi intellectus/ neq; capaces velate do-
ctrine. Et cũ esset singularis secretus a turbis
interrogabãt euz duodecim: scz quos singulari
priuilegio aplos nominauit: si q̃ esset hec para-
bola. Unñ patet ipsos simul cũ turbis ab ignorã
tia fuisse detẽtos. [Quibus ipse respõdẽs dixit:
Uobis datũ est nosse mysterium regni dei: cete
ris aũt in parabolis.] Multa hic dubie querẽ
da ꝯcurrũt: q̃uis in euãgelica scriptura nullum
sit dubiũ; q̃ ptermittentes ad saluatoris explici-
tam sententiã attẽdamus. Datũ erat apostolis
cognoscere mysteriũ vtriusq; regni dei: scz mili
tantis ⁊ triũphantis ecclesie: siue in parabolica
siue in simplici ⁊ apta doctrina: ⁊ hoc speciali p̃
rogatiua eius/ q̃ aplos sic elegit. Subticeantur
hic merita. Nullus p̃sumat/ si accepit ab eo qui
dedit. Nullus exultet inaniter in his q̃ a seip-
so nõ habuit. Nullus desperet/ si donuz in hac
vita superogatiõis nõ habet. Paucis siquidez
datũ est: ⁊ nõ merito recipiẽtis/ sed puidẽtia et
largitate donãtis. Nouit christus que/ q̃bus/ q̃n
q̃ obrẽ velit sua dona ꝯcedere. Nemo aduersus
largitorẽ aliqua ratione causet̃: nã creditor/ nõ
debitor iure factus est nobis. Nõ oẽs habẽt no
ticiã scripturaꝝ: nõ omnibus reuelata sunt my-
steria christiana. Non omnibus data est clari-
tas intelligendi: nec omnibus disserẽdi est tri-
buta facultas. Nec tñ carẽtibus adest ratio q̃-
rulandi: dum solum in dando sit ratio largien-
di. Sed bona est noticia regni dei: melior apti
tatio suĩp̃sius ad regnũ. Bonus pp̃ter illam:
sed pp̃ter istam beatior. Sed cum dicit: ceteris
aũt in parabolis: creditũ minoris cognitionis
insinuat. Ceteri sunt omnes q̃ ab apostolis ⁊ eo-
rũ similibus sunt secreti: qui nõ merent̃ nisi sub
velamento audire diuina mysteria. Et velamen
semp̃ fuit sup̃ cordibus iudeoꝝ: quod moysi ve-
lata facies figurauit: p̃terq̃ in his q̃ fide non fi-
cta venerũt ad christũ: ad quẽ cũ accedit̃/ aufert̃
omne velamẽ. Et ipsis q̃dez apostolis q̃ ppius
accesserũt/ fuit ab ipso enucleata parabola. Nã
⁊ in veteri testamento omnia q̃ in tabernaculo
federis erãt/ cum castra mouerent̃/ ab aarõ ⁊ ab
his q̃ in tabernaculo seruiebãt inuoluebant̃: nec
videbant̃ a populo: etiã nec ab his q̃ in ppriis
humeris deferebãt: obuelandi ratio nõ modica
tũc erat/ scz ne morerent̃: nũc siquidem neq; mi
nor. **Qui eñi habet/ dabitur ei et abũ- Lu.8
dabit: qui autẽ nõ habet/ et quod ha-
bet auferetur ab eo.** Hic parabolizandi
ratio videt̃ consistere: vt ei qui habet/ plus det̃:
⁊ ei qui nõ habet/ ⁊ quod videt̃ habere auferat̃.
Nemo existens dicat̃ nõ habere: saltem habet es-
se quod est. Sed hoc quod saluator dicit habe
re: q̃ si sunt dona nature/ sint dicata iusticie at-
q; cultui deitatis. Nẽo iuste habet quod habe-
re videt̃/ nisi diriget in positũ finẽ: vt qui habet
bonã voluntatez/ dabit̃ ei ⁊ bñ agendi facultas.
Et qui habet originalẽ iusticiã/ dabit̃ ei et lega-
lis. Habenti iusticiã legis/ addet̃ iusticia fidei ⁊
gratia euangelij. Et q̃ possidet amorẽ sciẽdi/ da-
bit̃ ei studiũ christi. Studiũ exercenti dat̃ gra-
tia intellectus. Habenti intellectũ dabit̃ sapiẽ
tia. Sapientiã habenti christiferã eterna glo-
ria tribuet̃. Et vt ordine p̃spicaciori pcedã/ di-
xerim: Qui eñ habet timorẽ/ dabit̃ ei pietas: et
abũdabit i illa supra id quod habebat. Qui ha-
bet pietatẽ/ dabit̃ ei scientia: ⁊ tripliciter abũda
bit. Habenti scientiã fortitudo tribuet̃: ⁊ qua-
drifarie abũdabit. Fortitudinẽ possidenti con
siliũ tribuet̃: ⁊ p̃ quinq; ditabit̃. Hereditãti cõ-
siliũ adiũciet̃ inuisibiliũ intellectus: ⁊ senaria p-
fectione gaudebit. Intellectu fultus accipiet sa
pientie cõplementũ: ⁊ abũdabit in vera intelli-
gentia scripturaꝝ ⁊ diuinaꝝ rerũ. Qui vero sic ⁊
ista nõ habet/ degradabit̃ ab eo quod habere vi
debat̃: ⁊ vt nihil amplius mereat̃. Hanc pfecto
sententiã experiẽtia subsequa cõfirmauit: nã iu-
deis verũ amorẽ ⁊ zelũ legis habẽtibus ⁊ veraz
fidẽ christo p̃stãtibus/ cuz lege atq; intelligẽtia
veteris testamẽti euangelica gratia est tributa.
Istis vero carẽtibus omnis vera scripturaruz
scientia est ablata: puatiq; sunt dignitate sacer-
dotali ⁊ regia/ ⁊ miro tẽplo ciuitateq; sancta: vt
etiã vagi ⁊ pfugi sedibus incertis vbiq; ferãn-
tur. Mattheus vero rationẽ quare paraboliza
uerit ponẽs/ Esaie testimonio roborauit dicẽs:
**Ideo in parabolis loquor eis: quia
videntes non vident: et audiẽtes nõ
audiũt neq; intelligũt.** Uidere se crede-
bant iudei/ sed nõ videbãt: ⁊ audire obedienter
verba legis/ sed nõ audiebant. Et intelligere se
putabãt: sed nõ intelligebãt. De seipso p̃ter in-
herentẽ virtutẽ opinari/ similitudo est p̃mi pec-
catoris: cũ taliter opinanti iusta debet̃ damna-
tio. More somniãtiũ fantasticant̃ diuitias qui
id quod nõ habẽt/ habere se credũt. Testimoni-
um Esaie quod hic introducitur/ seip̃o claret q̃
in confusione iudeorum fuerit pphetatum: q̃p̃
plangendum sit fontibus lachrymarum: quo-
niam ad nos iudeoꝝ vitia transierũt: quoniam

audiuimus ⁊ itellectu gratifico nõ intelligimus diuina nobis cõmẽdata mysteria. Et nec videmus cum oculis illius prudentie qua nobis ꝓuideamus ad intransitoriũ regnum: sed ad agẽda ꝑfunctoria huius seculi oculis lynceis intuemur. Incrassatum est cor nostrum abundãti malicia: ⁊ terrena delectatiõe obesum: vt ꝓterq̄ terrenum nil diuinũ sapiat: nil ꝓter id quod sensum demulcet aspiciat. Et grauiter audimus verba diuina que nostrã puersitatem arguũt: grauiter toleramus ea que nos ab hoc mundo diuellunt: nec nõ ⁊ ingrate suscipimus que supna ꝓmittunt: que ne descendamus ad inferos/cautos efficiũt: vt ex pertinaci ignorantia ⁊ contumaci inobedientia in hoc tempore non cõuertamur/vt in eternum sanemur. Sed ad differentiam ꝓteritorum beatos apostolorum oculos appellauit: vidẽtes que prisci videre nequierũt. Uos autẽ audite parabolam seminãtis. Et excitãs eos ait: Nescitis parabolã hãc: et quomodo oẽs parabolas cognoscetis? Acsi apte dicat: Si hãc parabolã q̄ nimis obuelata nõ est/nõ cognoscitis: quõ alias cognoscetis/q̄ forte habebũt obscuriorẽ in pluribus intellectũ? Et se dñs ad exponendũ coaptat dicẽs: Hec est autẽ parabola. Sic intelligit quod ꝑ similitudinẽ humanarum actionum dictum est: maxime ad hoc refert parabola seminantis. Semen est verbum dei. Quoniam multiplex inuenit semẽ in sacris scripturis: idcirco semen huius sationis distinxit a ceteris per antonomasiam. Nam est semen quod euenit ex humanis membris/vt in pluribus ex cõcitatione libidinis: q̄d in sanctis patribus fuisset cõmotum desyderio ꝓcreande ꝓlis. De quo dicitur: q̄ Onan semẽ suum fundebat in terram: ne liberi fratris nomine nascerentur. (Gen.38) Unde a domino ꝑcussus interijt: quoniam illud semen ꝓterq̄ in cõnaturale vasculum mediante dei lege nõ est eijciendum. Quod si q̄s a ꝓpria malicia deuictus aliter fuderit: ex multatione hui⁹ sceleris agnoscat quã culpam ipse cõmiserat. Sepe punitio monstrauit scelerum qualitatem: similiter ⁊ q̄titatem. De quo etiam Leuitici dicitur: (Leui.15) Uir qui patitur fluxum seminis/immundus erit. Et ibidem: Uir de quo egreditur semen coitus/lauabit omne corpus aq̄. Et alibi: (Nume.5) Qui semine fluit/pollutus est. Ex quo semine homo generatur: si ex nulla parte huiuscemodi generationis ordo confundit. Etiam nomine seminis omnis hominum ꝓpagatio intelligitur. Unde dictum fuit (Gen.3) decipienti serpenti: Inimicitias ponam inter semen tuum ⁊ semen illius: vt per semen eue omnis hominum generatio intelligatur/cui inimicatur hostis antiquus. Seminis appellatione vnus populus intelligi solet ab vno homine (Neemie) ꝓpagatus: iuxta illud Neemie: Separatum est semen filiorum isrl' ab omni alienigena. Et Esaias (Esa.45) dicit: Laudabitur omne semen israel. Et specialem vnius hominis sobolem scriptura semen (Leuit.21) appellat: iuxta quod dicit: Homo de semine aaron qui habuerit maculam/non offeret panẽs deo suo: nec accedet ad ministerium eius. Seminis etiam nomine intelligunt oẽs qui malos in vita ⁊ morib⁹ imitant: sicut psalmista dicit: Semen impiorum peribit. (Ps.36) Et Esaias huiusmodi seminis maledicit: (Esa.1) Ue semini nequã. Et omẽ in terra iactabile vt mortuũ ꝓmo/deinde fructum ꝓferat/semen est: sicut dñs dixit: Germinet terra (Gen.1) herbã virentẽ ⁊ facientẽ semen: ⁊ lignũ pomiferum faciens fructum iuxta genus suũ: cuius semen in semetipso sit sup terram. Sic etiã in his que spiritualiter agunt/seminis appellatio inuenitur. Est quippe semen ipsa iusticia: sm̃ quam est omnino viuendum. De quo Salomon similiter cõmonens ait: Seminanti iusticiam merces (Prouer.11) fidelis. Iusticiam ille seminat qui sic viuit vt iure reprehendi non possit: quoniam nihil reprehensibile iusticia possidet: q̄ de sua ditione praua etiã recta facit: nec exorbitat ab eo quod agendũ accepit. Seminat iusticiã qui recte viuẽdi exẽplã vidẽtibus atq̄ posteris derelinquit. Et q̄ viuo vocis alios ad ipsam intelligendã ⁊ amandã atq̄ exercendã erudit: hm̃oi satori merces fidel' est: quoniam fidelis est qui fallere nõ põt/q̄ iusticie ꝓmium statuit: quoniam iustus dñs iusticiam dilexit: cuius satorẽ ꝓmiare decreuit. De quo sicut cõfidenter (2.Timo.1) apostolus loq̄bat dicens: Scio cui credidi ⁊ certus sum: quia potẽs est depositũ meũ seruare in illum diem. Et ibidem: De reliquo reposita est mihi corona iusticie: quia iusticiam seminaui: quam reddet mihi dñs in illa die iustus iudex. Et ꝓmium iusticiam seminantiũ etiã Danieli reuelatũ est: Qui ad iusticiã erudiunt multos/quasi stelle in ꝑpetuas eternitates. Similiter ⁊ iniquitas ⁊ omne cõmentum eius cum ab vno in alium per verba seu ꝑ actionẽ diffundit/nomine seminis appellat. Sic ꝑfecto per Salomonem dicitur: Qui seminat iniquitatẽ/metet mala. (Prouer.22) Nam sicut seminanti iusticiam merces fidelis: sic seminanti iniquitatem pena tribuet infallibilis. E regione siquidem iniq̄tas seminari dicitur: sicut ipsa iusticia seminatur. Et homo apostata in omni tempore iurgia seminat. Homo apostata qui a virtute recessit: qui statim (Prouer.6) iurgiorum sator efficitur: vt nullo modo vbi fuerit quiescat. Et discordiã seminans/in odio dominico cõstitutus est: digna recepturus nisi fuerit digna correptiõe ꝑuẽtus. Et quecũq̄ seminauerit homo/hec ⁊ metet. (Gal.6) Et q̄ seminat in carne/de carne metet corruptionem. Semen autem de quo hic saluator intendit/est verbũ dei: quod est veritatis: quia sermo eius veritas est. De cuius potentia seminis psalmista ꝓclamat: Potens in terra erit semen eius. (Ps.111) Potens in terra est penitus dei verbum: quo elementa in sacramenta transesit: quo diuinis humana sociant: quo ipsa corruptibilia diuina efficiunt. Potẽs in terra semen eius/sez dei verbum: quo mutantur hominum voluntates: cuius potestate relinquuntur terrena: animo fides infunditur: effigiũt demões: ⁊ infirmitates curant: cuius po-

tentia ⁊ virtute sustinent hoies/ne patiant exi-
Esa.1 tiale piculũ. Hinc Esaias clamat: Nisi dñs reli
quisset nobis semen: quasi sodoma fuissemus: ⁊
quasi gomorra similes essem⁹. Et q̃uis de pau-
cis relictis in populo scriptura prophetica di-
cat: typicus tamẽ sensus canonice hoc impor-
tat. Multa ⁊ germana similitudo verbi dei ad
semẽ quod iacit i terrã/ existit: sicut Marcus in
sequenti similitudine manifestat: sed ita in cordi
bus auditorum fuit diuersa seminatio verbi/si-
cut seminis tritici sup terram. Semen quod ce-
cidit secus viam/cõculcatũ a transeuntib⁹ exti-
tit. In corde hominũ velut in publica via trans
eunt humani affectus: q̃ sunt ad seipsos pl⁹ de-
bito cõpassiui/⁊ ad carne cõiunctos ⁊ ad notos
ad quos postposita virtute christiãitatis affici-
mur. Et cũ auditur verbũ regni/nõ apprehendi
tur in intellectu: nec ad illud animus humanus
afficit/ ab humanis affectibus conculcatũ. De
inde venit malus nõ natura/sed vitio: sathanas
videlicet aduersarius deo ⁊ hominib⁹/ diabol⁹
animã ⁊ corpus diabolare satagens: ⁊ tollit ver-
bum de corde hoim ne credẽtes salui fiãt. Hoc
alia expositione nõ indiget: sed quõ venit ⁊ tol-
lit/disserere opus est. Quis aduẽtus diaboli ad
cor nostrũ. Unde venit/qua venit/quomõ tollit
cũ cor nostrũ nõ in potestate demonũ/sed in dei
⁊ ipsi⁹ hois potestate cõsistat. Quod venit ⁊ q̃re
venit/ scz vt tollat/ saluator exposuit: sed q̃s/vn
de/qua/ quomodo/oĩno nõ posuit. Secretũ est
cor nostrũ: quod solus deus intuet. Demones
aut hoies ipm intueri nõ possunt: nisi ea que in
ipso sunt/cũ signo vocis ⁊ opis foris ostẽdunt.
Quis ergo diaboli ad aĩam aut ad cor nostrum
aduentus? Nõ credat ipsius maligni spũs sub-
stantiam venire ad cor aut in animã ingredi: sz
cũ p signum exterius aliquem deprehenderit p-
peram affici: venit vsq3 ad corporis sensus ⁊ ob
iecta forinsecus: vt humano placito plus debi-
to insistente diabolus aduenisse credat: q̃ seipso
delectatus plus debito a deo factus est alien⁹.
Nec aliunde venit aut a loco mouet: qui locum
nõ occupat: sed omnibus continuus ⁊ impreter
missus insidiator existens/tempus ⁊ varietatem
hominũ captat vt possit insurgere. Attamẽ illa
via venit in quam cognouit animã inclinari et
obliquari/per recessum ab his que potiora sũt.
Et tollit verbum: nõ ad se illud trahens aut vti-
litate sua: sed illud diuertit ab aĩa: ne ab eo irri
gata fecundetur ad fructum superne vite: velut
si quis aque irriguum per inuidiam ab alicui⁹
horto diuerteret/ne fructificaret ad meli⁹. Aut
sic animã in humanis placitis occupat: vt ver-
bum regni ab illa per obliuionẽ excludat. In-
tentio autem huiusmodi nequissimi protin⁹ in
hoc tota consistit/ne homines salui fiãt. Et tor
quentur nunc inuidia/prius deiecti superbia: ⁊
agunt seuiter ⁊ insidiose in nos: ne illas q̃s ami
serunt sedes/christo credentes sub ipso humi
liati capiamus. Defectum seminis alie partis
quod non vere fructificauit/saluator prouenire
posuit ex radice: ⁊ q2 tempales erant. Que aũt
sit ista radix qua deficiẽte iactũ semẽ ad fructũ
nõ venit: sacra scriptura manifestat: Nã radix Eccli.1
sapie est timere deũ. Timor q̃dẽ dñi fundamen
tũ est verbi. Etenĩ verbum dei sapia est. Et sa-
piẽtia dei p verbũ innotuit. Timor siquidẽ dñi
verbo dei p̃stat humorẽ vt radicet: vt in alta cõ
surgat: vt tribulatiõibus oĩbus nõ cedat: vt scã
dalũ nõ obueniat. Tempalitas etiã defectũ ac-
cumulat: qm̃ non p eternis insudat. Tempales
nẽpe illi sunt q̃ ea q̃ tantũ hui⁹ tpis sunt sapiũt:
q̃ hoc mundo vti delectant: q̃ p ipsis pditis af-
fligunt: q̃ vt acq̃rãt semp satagũt/⁊ deũ acq̃ren-
do postponũt: q̃ vt ea nõ amittãt/virtutes amit
tũt. Etenĩ tempalitas ad seipsam reflexa in ver
bis regni nõ stetit: qm̃ deprimebat eã: atq3 eter-
nor pmissionẽ turbabat. Si enĩ in eternitatẽ
transire gliscisset vt erat suasio verbi regni: seip
sam ptempsisset: ⁊ in oĩbus fuisset eq̃nimis. Ra
dicẽ nõ habere tempalẽq3 manere/a regni ver-
bo deficit. Defectũ tertie ptis seminis ita salua-
tor aperuit: vt alia declaratione nõ egeat. Sed
ve illis q̃ dormire sub sentibus delitias putant:
ve illis qui volutant in spinis: ve diuitibus hui⁹
seculi q̃ spinosi sunt. Coronã nãq3 spineã pungẽ
tem caput domini plectũt: verũtamen ⁊ ab illa
in examine iusto puniẽt. Quarte ptis iacti se-
minis fructũ trifarium clare christus edixit: vt
alio non sit opus/nisi velimus appropriare tri-
cesimos ⁊ sexagesimos atq3 centesimos fruct⁹:
quod relinq̃mus humilibus tractatoribus scri
pturar. Uerũtamen hoc cordibus omniũ infi-
gat: q sine fructu patiẽtie nemo fructificat in sa
lutem. Idcirco illã ad dissertionẽ huius para-
bole saluator apposuit: vt patiẽtia in qua fruct⁹
affert/sit tolerãtie ⁊ expectatiõis. Et patiẽtia in Jacobi.1
quit Jacobus/opus pfectũ habet.

¶ De parabola tritici et zizaniorum ad comparationem bonorum et malorum: secundum Mattheũ et marcum. Capitulum III

Subnexit aliã parabolã seminãtis ⁊ se-
minis in assertiõe sue bonitatis/⁊ sup-
inducte malicie ope praue volũtatis/di
ces: Simile factum est regnum celo- Mat.13
rum homini qui seminauit bonũ se-
men in agro suo. Cũ autẽ dormiret
venit inimic⁹ ei⁹ nocte: et supseminauit zizania i medio tritici: et abijt. Cũ
aũt creuisset herba et fructũ fecisset/
tũc apparuerũt zizania. Marcus vero se
riosius hoc insinuare videt/dicens: Simile ẽ Mar.4.
regnũ dei quẽadmodũ si iaceat hõ se
mẽ in terrã et dormiat: et exurgat no
cte ac die: et semen germinet et incre-
scat dum nescit ille. Ultro enim terra fru
ctificat. Primum enim herbam: deinde spi-
cam: deinde plenum frumentum in spica. Et
cum ex se produxerit fructus: statim mittit fal-
cem/quoniam adest messis. Accedentes au
tem serui patrisfamilias/dixerunt ei:

Domine/nonne bonū semen seminasti in agro
tuo? Unde ergo habet zizania? Et ait ille: Ini-
micus homo hoc fecit. Serui autē dixerunt ei:
Uis imus et colligimus ea? Et ait: Nō: ne forte col
ligentes zizania/eradicetis simul et triticū. Sini
te vtraq3 crescere vsq3 ad messem: et in tempore
messis dicam messoribus: Colligite primū ziza
nia et alligate in fasciculos ad comburendū: tri
ticum autē congregate in horreū meū.] Simi-
litudo ista quodāmodo personalis est facti: quā
multi conati sunt aduersos hereticos noīe ziza
niorum interpretari: sed dicētis epistolario circū-
cidit: ne aliter q̄ ipse interpretatus est/declare-
mus. Cū discipuli eius dissimilis turbis acces
serunt ad eū/dicentes: Edissere nobis pa-
rabolā tritici et zizaniorū agri. Qui
rn̄dens ait: Qui seminat bonū semē
est filius hoīs. Ager autē est mūdus. Bonū vo
semē hi sunt filij regni: zizania autē filij nequā.
Inimicus autē qui seminat ea/est diabolus. Mes
sis vo cōsummatio seculi est. Messores autē an
geli sunt. Sicut ergo colliguntur zizania et igni
cōburunt: sic erit in ɔsummatiōe seculi. Mittet
filius hoīs angelos suos: et colligent de regno
eius oīa scandala/et eos q̄ faciūt iniquitatē. Et
Mat.13. mittet eos in caminū ignis: ibi erit fletus et stri
dor dentiū. Tunc iusti fulgebunt sicut sol/in re
gno patris eorum. Qui hz aures audiēdi audiat]
Non debet ad aliud ista similitudo transferri:
nec potest/seruata intentiōe dicētis: preterq̄ ad
quod posita est. Etenim cum oīs interp̄tatio ser-
monū atq3 verborum spectat ad eū qui edidit: et in
terpretatio legis ad eū qui posuit: si primo ipse
interp̄tari voluerit. Quod si fecerit/oīs alia va
cabat interp̄tatio: et protinus erit impertinens.
Si vo sermonibus/verbis et legis decretis posi
tis tacuerit cōditor: tunc interp̄tabit lector: id
singulariter et p̄cipue seruās vt in intentionem
veniat primo ɔdentis. Omniū enim quarūcunq3
scripturarum fatiscentiū scrutatorum hic est optimus
canon: vt primo scribētiū intentionē quantū in
genij facultas pōt inueniat: nō dantes scriptu-
re aliene cōceptū in aīo/ seu propriū intellectū:
quod sepe fecit errorē: sed illū a scriptura capiē
tes quē continet. In scripturis siquidē diuinis
interp̄tator est spūssctūs in cordibus fideliū: qm̄
ipse ipsarum est conditor. In scriptura etiā euāge
lica sic christus interdū est locutus/vt alia inter
pretatiōe nō egeat: sicut in simpliciter dictis ad
uersus vitia/et in assertione virtutum/et in cōmi
natione pene/promissioneq3 glorie. Interdū in
virtute spūssancti posteris dereliquit: interdum
ea que videbant obscura/ ipse declarauit: velut
in istis duabus de satione parabolis: quarum prima
iam tradita istam etiā in sensum aliū non diuer
tens: ea tamē que intellectū clariorem rudibus
faciant/duntaxat dicturus aduenio. Creator om
niū deus bona cuncta creauit: et creatione pfe-
cta creata conspexit: non alio intuitu facta q̄ fa
Gen.1. cienda cōspexerat. Et scriptura dicit: Uidit de
us cuncta que fecerat: et erāt valde bona/scz du

plici bonitate/nature et naturarū. Nature quidē
omniū equa bonitas/eo q̄ sunt: naturarū vero/
q2 p̄eminentia et subalternatio est in eis. Igitur
sator bonus et et ager bonus et semina bona sunt.
Quid ergo malū: vnde/qua/quomodo intraue-
rit i creatā bonitatē: nō modica questio est/nec
noua/satis et acute a doctoribus p̄cedentibus in
quisita: vt etiā hic merito taceatur. Sed boni se
minis sator est filius hoīs: humilitatē insinuās
ac etiā initians a seipso saluator omniū christus:
qui nō se a forma dei/ sed a forma serui filiū ho
minis appellauit: q̄ cū in forma dei erat missus
est nō creare/sed seminare creatos in hoc mun-
do: qui suus et totus est ager: in quo semp aliq̄d
egit ab eo quo ipsum creauit: et agit et aget quo-
usq3 incognito nobis termio finiatur. Merito
ager mundus: quē ipse fecit: in quo etiā egit mi
bilia magna solus. In quo etiā pater operatur
et ipse. Nam testatus est: Pater meus vsq3 modo Joan.5.
operat/et ego operor. Cuius bonū semē sunt fi-
lij regni: qui ex seipsis semen nō sunt: sed cum se
men/quod est verbū dei/actiue et contemplatiue
suscipiūt/regni dei semina nominant. Proinde
saluator illā similitudinē protulit: in qua semen
verbū dei esse p̄dixit. Et ideo dicunt semen filij
regni: quia semē recipiunt/quod est verbū dei:
vt filij regni fiant p gratiā/non p naturā. Quos
tunc christus seminat: cū per seipsum aut p suos
p̄dicatores verba seminādo vocat. Tunc ipsi se
mina sunt cū diuina verba suscipiūt: et seminati
per verbū in agro huius mūdi facti sunt filij re-
gni: nondū illius in quo electi triūphant/sed il
lius in quo multis ɔbationibus agonisant. Nō
enim inter triūphantes/sz inter militātes possunt
ab hoīe inimico seminari zizania. Ne autē quis
piā dubie moueatur hoīes bonū semen aut ma-
lum vocari debere: audiat scripturā dicentem:
Semen autē hoīm honorabit hoc quod timet Eccl.10.
deū: semen autē hoc exhonorabit quod preterit
mandata dei. Semen quippe quod honorabit
sunt filij timētes deū/docti ex semine verbi dei.
Quod autē exhonorabit/ sunt zizania a diabolo
superfata/scz filij nequā: qui dei timore carētes
eius mandata preterierūt. Et ad domū iacob p
esaiam dicit: Utinā attendisses mandata mea: Esaie.48.
et fuisset quasi arena maris semē tuū. Ecce q̄ ho
mines semen vocant: ecce q̄ per custodiā man-
datorum dei/filij regni efficiunt et multiplicantur.
Mādata siquidē dei/verba sunt dei: que qui su
scipiūt semina in agro huius mūdi/sunt filij re
gni: militares existūt donec in regno eterno su-
scipiant: vbi scandala nulla consistunt. De his
etiā per eundē scriptū est: Si posuerit p pecca-
to animam suā/videbit semē longeuū. Acsi aper- Esa.53.
te dicat: Si filius hoīs qui seminauit i hoc mū
do filios regni/ p peccato humani generis vo
luerit vitā ponere: quod et fecit: videbit semē lō
geuum: hoc est semē suum in regno ppetuo du-
raturū. Et cū de suis electis dn̄s loqueret: etiā
noīe seminis insigniuit/dicēs: Electi mei nō la- Esa.65.
borabūt frustra/ neq3 generabūt in ɔturbatiōe:

q2 semen bñdictoꝝ dñi est. Non laborāt frustra
electi dei: qm̄ oia cooperant̄ eis i bonū: neq3 in
conturbatiōe generāt: q2 in patientia mētis fru
ctificant. Nō laborāt frustra electi dei: qm̄ cer-
tam reddet deus mercedē laboꝝ sanctoꝝ suoꝝ.
Ps.127. Et per psalmistā dicit̄: Labores manuū tuaruȝ
q2 manducabis: beatus es ꝛ bene tibi erit. Non
generant in cōturbatione: qm̄ si eis desup datū
est spūales filios generare: hoc est gaudiū ꝛ co
rona: quod de suis filijs spūalib9 dicebat apls:
Phil.4 Itaq3 fratres mei charissimi et desyderatissimi
Esa.65. gaudiū ꝛ corona mea: sic state in dño. Quia se-
men benedictoꝝ dñi est. Quod semē benedicto
rū nisi semen aploꝝ p quos mund9 credidit: per
quos semina diuīa suscepit: vnde hoies sunt se
mina filij hois facti ꝛ filij regni dei. Aut s̄m ali-
am trāslationē: q2 semen bñdictū est: vt hoc alia
Esa.61. esaie assertio testat̄: Omnes q̄ viderint eos/ag
noscēt illos: q2 isti sunt semē cui benedixit dñs.
Sed que sunt zizania inter semia bñdicta/ ipse
saluator edixit: zizania sunt filij nequā: quoꝝ sa-
tor diabolus inimici hois noie appellatus. Nō
deriuimus explanationē in alterā partē ab in-
tentione saluatoris. Sed qui sunt nequā filij vi-
deamus: magis aūt ne nosipsi simus vnq3 caue
amus. Nequā filij dici possunt oēs qui ad fideȝ
christi nō veniunt. Sed qm̄ christus de ortu no
uelle ecclesie loquebat̄/que regnū est exercitāde
militie: cuius filios seminauit nouicios aplōs p
verbū seminis eius: qui spūs primitias habue-
rūt: ꝛ ipsi ex christo satores etiā facti sunt: q̄ eū
Ps.125. tes ꝛ flentes miserūt semina sua: homies pluri-
mos semina fecerūt/ꝛ regni filij facti sunt: inter
quos sunt a diabolo zizania seminata: q̄ a salua
tore christo filij nequā dicūtur: quos alios esse
nō dixerim nisi hereticos/aut post fidē susceptā
quōlibet peccatores: de quibus p singula velle
disserere ipsa plixitas animos fatigaret. Unū
tm̄ de oibus asseram: q2 omēs hi sunt filij nequā
qui firmāt sibi sermonē nequā. De quib9 p psal
Ps.63. mistā dicit̄: Firmauerunt sibi sermonē nequā.
Firmant sibi sermonē nequā omnes credētes
suggestioni sathanice/blandicijs mūdi/delicijs
carnis/sensuali ꝛ humane doctrine: sermōi ter-
penti a veritate/seu a virtute hoiem auertenti: ꝛ
mores pprios huiuscemodi ꝯformātes. Inimi
cus homo diabolus est: non q2 diabolus homo
aut hō diabolus natura sit: sed officio prauo et
similitudine mala. Nam ꝛ de iuda saluator ipse
Joan.6. dixit: Nōne duodecim vos elegi: ꝛ vnus ex vo-
bis diabolus est? vt hō diabolus ꝛ diabolus ho
mo ex malicia merito dici pōt. Cui9 operatione
quia malus/quia sathan/ q2 diabolus/efficiunt̄
filij nequā: nō efficiēdi potestate/sed astutia sug
gerendi. Nō em̄ pōt mutare substantiā/seu na-
turā/neq3 cuiuspiā voluntatē: q2uis permittente
deo suggerendi ꝛ suadēdi habeat potestatē. Nō
em̄ actiōe psonali diabol9 nequā filios supsemi
nauit inter filios regni dei: sed cū inuisibilit̄ fal
lit/falsum p vero ministrās: aut cū timore plus
opprimit: aut cū puerso amore ad nō diligenda
inflectit: aut plus accēdit in minimis: aut cū ex
tingut ignem amoris in magnis. Et in supiori
parabola diabol9 dicit̄ tollere dei verbū de cor
de/ne credētes salui fiant: in ista vo dicitur post
sationē christi malū serere verbū/ vt hoies filij
nequā fiant. Inimicus christi est/ꝛ conat̄ aduer
sari actionib9 eius: ꝛ oim sermoꝝ eius importu-
nus ꝛ insidiosus est hostis. Et plus satagit sub
uertere quos tingit aqua baptismatis: ꝛ eos qui
euāgelico eruditi sunt verbo: q2 eos qui nondū
fidē dñicam ꝛ doctrinā euangelicā susceperūt.
Semp em̄ delectat̄ maiorē posse inferre ruinā:
Absorbebit em̄ fluuiū ꝛ non mirabitur: habet fi Job.40.
duciā em̄ q2 iordanis influat in os eius/ scz de-
norare cupiens in fide eruditos: ꝛ sciēs eoꝝ ma
iorem esse iacturā/ꝛ christi maiorē iniuriā: si ab
ipso possit eos auertere. Difficilis est ad cauen
dū: qui preterq̄ a magnis ꝛ in virtute circūspe-
ctis nisi cū pcusserit/non sentit̄: nec in suis pces
sibus cognoscibilē notā facit. Tēpore pacis se-
pe suis pilis interficit. Incautoꝝ nullus effugi
et arcuȝ dolosum eius: nec declinabit sagittam
pharetre illius: nisi ab inherente virtute fuerit
loricat9. Messis ꝯsummatio est seculi: ꝯtra eos
q̄ psumpserūt dicere q2 sic nō finiet̄ seculū: quoꝝ
falsaȝ opinionē sua sentētia saluator abegit: nō
si seculi cōsummatio nō esset: nō sic ante cōsum
mationē oia ꝯterētur: nec hoi mortuo tot infir
mitates q̄ sunt mortis pambula accessissent: nisi
q2 oino est morte soluēdus. Superfluū est seculi
ꝯsummationē exēplis asserere/aut rōne: sup oia
cogit credere patrona sentētia saluatoris. Mes
sores in fine seculi sunt angeli. Et mira diuine
puidentie dispensatio/q2 sint messores qui nun
q2 fuere satores. In agricultura sepe ꝯtingit/q2
q̄ serunt simil̄r ꝛ metunt. Hic siquidē sator est fi
lius hois/ꝛ apli ꝛ oēs doctores qui venerint in
noie scrō ei9. Messio tm̄ in fine seculi nō eis/sed
spiritib9 angelicis tribuet̄ exercēda: q̄ sp ciues
in superis/nunq2 in hoc mūdo semen verbi dei
ordine a christo tradito seruerūt: vt filios regni
facerēt: q2q2 multa ꝛ magna in hac vita pficiant
iussu dñi in obsequiū electoꝝ. Sȝ hoc ideo fide
pia fieri dixerim: vt metāt i fine seculi bonos et
malos: quoꝝ similitudinē gessert i vita boni hoies
sup terrā/cū eis eterne sociādi: mali vo dissimi-
les facti ab eis ꝯcludant̄ in illis tetralib9 locis
in q̄ apostate angeli merito eoꝝ supbie cecide-
rūt. Totū vero quod sequit̄ in hui9 expositōe pa
rabole/adaptatio ē ipsi9. Quod vero dixit: q̄ hȝ
aures audiēdi/audiat: hoc ē dicere: q̄ audit/intel
ligat ad sciētiā vt adhibeat cautelā: ne cedat in
partē filioꝝ nequā: quoꝝ ē sic a dño determiata
dānatio: sed assumat̄ in sortē filioꝝ regni: quoꝝ
christo miserāte certa erit cū angelis exultatio.
Sed qm̄ in pma editiōe pabole plura sūt posita
q̄ nō sunt i explanatiōe disserta: libet comice ad
mentē reducere: vt tota pabola pateat: q̄ diuinā
actionē ꝛ patiētiā ꝛ iusticiā mōstrat. Nā dormi
re hoim (quod saluator obmisit exponere) inad-
uertētia est piculoꝝ ꝛ incautela ꝯtra inuisibiliū

hostili: ⁊ culpata quies in lecto intexto funibus
peccatoꝝ: ⁊ strato tapetibꝯ ignorātie: atqꝫ vani-
tatū mūdi depictis coloribꝯ: et asperso illa sua-
uitate odorū qui interiorem olfactum a virtute
vere discretionis auertunt. Ex qua dormitione
ꝙ mala fuerint subsecuta: sacrā scripturā qui vo
Gen. 9. luerit inuenire/ pcurrat. Nam dormiēs noe nu-
datus est: acsi oēm verecundiā abiecisset. Loth
Judicū. 16. soporatus cōmisit incestū. Dormiēs samson vi-
2. Re. 4. ribus priuatus est. Dormientibꝯ isboset ⁊ ancil
la ostiaria domus/ ipse a principibꝯ latronū in-
Judith. 13. terfectus est. Capite dormiēs truncatꝯ est holo
fernes. Et nocte huiꝯ pessime dormitionis sunt
sup bona semina zizania seminata. Et nocte hec
pmixtio facta est: qꝛ cum lux veritatis abcesserit
ab hemisphero mentiū hūanarū: que sunt diui
ne volūtati ꝯtraria nobisqꝫ dānosa seminanꝫ.
Medium vero tritici est modestia inter vtrāqꝫ
partē/ quā diabolus nitiꝫ maculare: vt macula-
to medio in quo solide virtutis est sedes/ cetera
tunc a fundamēto deficiant. Abire ꝟo supsemi
nantis dolosi/ demōstrat impotentiā cōmoran-
di ⁊ efficiēdi quod cupit. Nō eñ potest intantū
hoīes occupare/ quin eos libero arbitrio vti si-
nat: et quin eis potētia remaneat euadēdi ⁊ extir
pandi noxiū semen: ac male suadēte cōscriptio
nis pacta cōfringere. Cū aūt creuit herba ⁊ fru
ctum fecit: ⁊ tunc zizania apparuerūt: hoc affir-
mauerim/ ꝙ ea ꝗ sunt bona ex natura crescunt ⁊
similiter ex studio: que ꝟo mala sunt natura nō
crescūt ⁊ nunꝗ cognoscunꝫ/ nisi cōparatiōe bo
noꝝ: nec eñ habēt existere/ preterꝗ in bonitate
naturarū. Supposita eñ malū naturarū boni
tas: nō tanꝗ accidēs ꝓpriū/ sed impertinēs ⁊ im
portune adiectiuū. Neqꝫ supposita ad perperā
actionē: quis cū fuerit ꝑuersa volūtas/ etiā ma
la ex actione ꝓueniāt. Sed qꝛ ipsum ꝑ se nō ha
bet existere/ nisi in aliqua bona natura cōsistat
quā ad exterminiū si possit adducere/ vbi ꝯsiste
ret nō habet. Si vero illā extermīare nequiret
sed minuere: nō cedit in illā partem quā demit:
sed in illa remanet quā exterminare nō potuit.
Ac per hoc hac rei veritate zizania in medio tri
tici herba crescēte apparere ceperūt. Accessus
seruorum ad patrēfamilias/ secura familiaritas
est angelice nature siue humane ad patrē omni
um deū: qui seruis suis ad seipsum per fidē/ per
charitatē ⁊ per orationē ⁊ contemplationē be-
nigne ꝑstat accessum. Interrogatio ꝟo ex igno
rantia ⁊ admiratione ꝓcedit: cognoscētes om-
nem creaturā ab infinita bonitate completā: et
nullam esse mali substantiā: sed vnde irrepserat
scire cupientes. Et magna timēdi ratio nobis
ꝑstruiꝫ: si id quod non est/ quod est ex aliq̄ parte
conturbata. Quod vero volebāt illa colligere:
zelum ad deū ⁊ ad conseruationē boni natura-
lis ⁊ gratie omnino insinuat: sed intemperatū ⁊
nec ꝟm scientiā/ cum velint subito inferre vin-
dictam. Preseruatio patrisfamilias ex ꝓuiden
tia magna ꝓcessit: ne serui nescientes bene di-
scernere/ cū zizanijs extirparēt ⁊ triticū. Solus
nouit qui sunt eius: ⁊ discernēdi bonos a malis
ipse dūtaxat habet scientiam. Sustinet deus in
agro huiꝯ mūdi malos simul esse cū bonis: pro
pter bonoꝝ exercitium a ꝯtrarijs: ex quo lucra
maxima nanscisciunꝫ. Cumulantur merita recte
agentium/ cū congressum habēt cum prauitate
maloꝝ: et probatiores fiunt ipsis ex aduerso sur
gentibꝯ. Necnō ⁊ ipsi mali possent interdū gra
tiam cōsequi eoꝝ meritis quos affligūt: ⁊ inter-
cessione illoꝝ/ cum quibus in cōuersatione mi-
scentur. Porro innumerabiles sunt ꝯuersi ad
tramitē veritatis/ ⁊ diuinam sunt gratiā conse
cuti: quorū ilico post crimen si fuisset extinctio
subsecuta/ eterna dāna subissent. De his in scri
pturis sacris plurima sunt exēpla: dauid/ petri/
pauli/ magdalene: ⁊ multorū similium/ quoꝝ spe
ctabiles habemus imagines: ⁊ ex multis malis
multos bonos per generationē carnis suscepit
ecclesia: qui per gratiā in dei filiationē creden-
do ⁊ moribus deuenerūt. Diuina permissio ꝗ
vsqꝫ ad messem zizania cū tritico permittanꝫ ex
crescere: respicit que supra posuimus: insuper ⁊
quod ab eo impossibile factū est/ nō oēs hoīes
iudicari: vt si euadant tꝑe ꝑfunctorie vite/ non
tamen finita messe suffugiū euasionis habebūt.
Omnes eñ qui ad tēpus effugiunt humanum
iudiciū/ includet diuinum. Nō eñ deus hic om
nia punit: non oīa iudicio reseruat extremo.
Dei misericordiā ⁊ iusticiam semꝑ apparere ne
cessario factum est: vt hic misereatur ⁊ tēporali
ter puniat: alibi etiā possit misereri ⁊ eterne dā
nare. Nec eñ instantanee premiando aut puni
endo misericordia dei atqꝫ iusticia ex tēpore ap
parebūt: sed eterna duratione manebūt: vt eter
na electoꝝ saluatio misericordiā/ infinita dam-
natio iusticiā monstret. Collectio prima zizani-
orum a tritico/ purgatio est bonoꝝ. Boni enim
purgati remanent/ cum mali auferuntur ex eis.
Nec obstat hoc quod in parabola ista diciꝫ/ ꝙ
primo fiat zizanioꝝ collectio: illi sententie ꝗ pri
us benedicti vocantur ad regnū: ⁊ post maledi
cti mittunꝫ in supplicium: quoniā hic est ordo
verboꝝ: ibi vero ponitur ordo factorum. Sepe
contingit aliter res dici ꝙ fieri: ⁊ alio fieri ordi
ne ꝙ dicantur: nō tamen ꝑiudicium veritati vl-
lo modo infertur: velut in cōditione fabrifacto
rie artis ꝑfertur latitudo/ altitudo/ longitudo/
magnitudo domꝯ/ aut turris/ aut cuiuslibet edi
ficij: cū tamen in cōstructione primo fiat cōgre
gatio cementorū: ⁊ ad fundamenta iaciēda ter-
ra fodiatur. Alligatio indicta fasciculorū ad si-
militudinē culparum refertur: vt qui similē vi-
tam cū alijs suscipiunt/ similem sentiant in legi
bus disciplinā. Et hi more fasciculoꝝ simul col
ligentur in pena/ qui male in hoc mūdo viuen-
tes vniti corpore vel diuisi similes fuere in cul
pa. Et omnimodā inexplicabilitatem importat
colligatio simultatis: cū nemo ligatus se possit
explicare: nullus a nexu vinculoꝝ liber existat:
qui alijs possit ad soluendum argumēta presta-
re. Cū fasciculi ad comburendū tradūtur chari-

stus exposuit: ꝙ mittit filiꝰ hoīs qui seminauit angelos suos/ ⁊ colligent de regno eius omnia scandala: que nihil aliud esse videntur nisi qui in christo scandalizati sunt: contra quos positum
Mat. 11. erat verbū: Beatus qui nō fuerit scādalizatus in me. Scandalizantur quidā propter timorē humanū in fide: vt omnes apostoli/ maxime petrus qui se nō scandalizari omnino asserebat: tamen timore ꝑcussus defecit in fide: negādo quē ante predixerat esse filium dei. Scandalizantur aliqui in doctrina christi: nō recte intelligentes q̄ ipsa veritas docet: aut despicientes/ quia cōtra ⁊ supra sensum humanū est: sicut pharisei cum eos saluator de transgressione mādati diuini ꝓpter traditionem propriā aperte argueret. Plures etiā in dei ecclesia scādala facti sunt/ qui alios male docēdo/ aut viuēdo nequiter scandalizāt:
Malach. 2. de quibus per ꝓphetam dicitur: Vos autē recessistis de via/ et scandalizastis plurimos in lege. Ad sacerdotes erat verbū istud: qui populū erudire debebant: ⁊ vita ⁊ doctrina dirigere in salutem. Ipsi vero de via veritatis recesserunt: subiectis plebeis scandalū inferentes: nō seruātes legem quā aliis seruandā audacissime predicabant. Quod post christū in succedentibꝰ moribus actum est: vt multi pōtifices/ sacerdotes atq̄ doctores populo ex damnatis moribus ꝓbuerunt iter ad mare submersionis. Scandala nephanda qui heretici nūcupantur/ plenius ꝓdecessores nr̄i in hac parabola ostēdere: aduersus eos subtilissime disserentes: vt hic sit preterire cōmodius. Colligendi etiā sunt omnes qui faciunt iniquitatē: vt nullus peccator nisi iusta preuentus emenda remaneat. Faciētes quippe iniquitatē/ sunt omnes qui fastu superbie ꝑtereunt legem dei: vt hoc distare videatur inter zizania ⁊ facientes iniquitatem: ꝙ zizania ad hereticos schismaticos ⁊ male docētes ⁊ interꝑtātes scripturā preter sensum ꝓprium referatur: qui vero iniquitatē faciunt/ ad omnē perperā actionem. Missio autē horum in caminum ignis et fletus ⁊ stridor/ perpetuitas est penarū contra tenerū hominū sensum per ignis asperū sensum. Fletus pro bonis irrecuperabiliter perditis. Stridor ꝓ reatibus incurabiliter applicatis. Justorum vero fulgor per similitudinē solis excessum eterne claritatis insinuat: qui nec sub imagine lucidioris corporis potuit designari: quoniā sub celo nil sole lucidius in corporibus inuenitur: ꝙ ꝙ multo peramplius ab ista luce in eternū splē
Isa. 30. dor iustorum erit. Nam erit lux lune sicut lux solis. Et lux solis erit sicut lux septem dierum: vt etiā eo amplior sit excessus: vt in ipsius explicatione lingua pariter ⁊ scriptura deficiat: quoniā nec oculus vidit/ nec auris audiuit/ nec i cor hominis ascendit que ꝑparauit deus diligentibus se. Quod vero marcus posuit/ nō est certum diffinire si alia siue vna est cum ista parabola. Crediderim potius esse vnam q̄ aliam: q̄uis aliqua seriosius posuit marcus enarrare q̄ mattheus. Veruntamen verba illa hic breuiter subrogantur: ne preteriisse videamur. Sator idem qui supra filius hominis: cuiꝰ dormitio permissio est agendorum. Nam qui dormit/ incuriosus est in agendis: nec circūspicit quid agatur: neq̄ scrutatur si quispiam aduersus eū paret insidias: si quis aggrediatur: si aliquis bella commoueat: si quis furetur: si quis quōlibet perperam agat. Est enim dormitio quedam mortis imago: quedam alienatio anime: ceca extasis mētis: impotentia sensuum: quāobrem dormiēs inactuosus est: non omnino/ sed rationis motu. Quo typo parabolice filius hominis dicitur obdormire: vt permittat libere spiritalē et mysticam ꝓcedere sationem. Exurrectio nocturna atq̄ diurna/ custodia ⁊ protectio est in aduersis ⁊ ꝓsperis/ ⁊ exercitatio in vtrisq̄. Quod semē germinat ⁊ crescit ignorante satore: similitudo est/ nō veritas. Nihil enī filius dei ignorat: q̄uis ignorantiam typo sepe demonstret. Vltro enim terra fructificat: Spōtanea fructificatio terre bonū est naturale: quoniā habet naturale bonū per seipsum in meliora ꝓficere: multomagis ⁊ bonū superogate gratie ad potiora se traiicit. Ordo tñ et gradus in spiritali ꝓfectu existunt: vt primum germinet herbā/ deinde spicam/ deinde plenū frumētum in spica. Viridis herba que primo germinatur ex semine/ est ipsa fides qua efficiuntur fideles. Nam fides est ex auditu: auditus autē per verbū dei: quod est semen faciēs semina regni. Spica vero est charitas: quā esfraite nominare nesciētes/ ab inimicis in flumine sunt submersi. Dignū est vt submersus intereat q̄ charitatem nō nouit: que virtutibꝰ omnibus supernatat. Frumentum autē plenum in spica/ boni operis consummatio atq̄ perfectio est. Perfecta siquidē charitas foras emittit timorē. Exclusio timoris plenitudo est virtutis: quoniā cū ad perditionem vite rerum ⁊ ad subeunda pericula nil timori subiicitur: plenū opus atq̄ perfectum ex charitate generatur. Necnō per herbā ipsam bonam voluntatē intelligere possumus/ sed a pusillanimitate detentā seu apparentē in nobis: nescientes tamen in quā partē debeat declinare: velut videntes grani viridem herbam: ignoramus vtrū fructificet/ vel arescat: aut deficiat humore modico/ seu grandine descendente de celo/ siue aeris aut terre defectu/ aut hostili incursu. Per spicam vero ipsam nostrā bonā voluntatē: vtiq̄ sic bonam vt mala queq̄ declinet: tamē modica bona perficiat. Sed perfectū frumentū in spica/ perfectam in bonis operibꝰ insinuat voluntatē. Accedit etiā alius non minor vtiq̄ sensus: vt herba tēpus nature ab adā vsq̄ ad legem: spica tēpus legis vsq̄quo deuenitur ad christum: plenum frumentū euangelice siue christifere gratie tempus quousq̄ presens seculum finiatur/ insinuat. Profecto etiā in his tribus gradus militantium in ecclesia construuntur: videlicet ꝓbabiliter adorientiū: ⁊ gradientium de virtute una in illā que apicem habet similiter ⁊ eoꝝ qui ad conforme eis culminium

virtutũ peruenerit. Falx autẽ que demum mittit̃ de messore in messem / ipsa est vniuersalis infallibilisq3 dei iusticia: de qua scribitur Apocalypsis decimoquarto: Mitte falcem tuã acutã τ mete: quia venit hora vt metatur: quoniã aruit messis terre. Et misit qui sedebat super nubẽ falcem suam in terrã: τ messuit terram. Falcem acutam habebat qui sedebat super candidã nubem: videlicet sup ecclesiam omni virtute nitentem: qui similis erat filio hominis. Et qui seminat / vt ipse saluator exposuit / est fili9 hominis: vt idẽ sit messor qui sator extiterat: cui a patre om̃e iudiciũ datum est: quia filius hoĩs est. Et coronã auream habebat in capite suo: quia ipse est rex regũ τ dominus dominantiũ: τ in robur nostre fidei atq3 spei ad coronã suscipiendã pro meritis: qui sumus in gloriã suam transformãdi non alij metallo similẽ / nisi ei qui sup omnia metalla tenet excessum: vt supra id quod speramus aurearum sit in capitib9 saluandorũ impositio coronarũ. Dicitur primus filio hominis vt falcem suam mittat: acsi veritas τ ratio dicerẽt: ac si spiritussanctus aut pater hoĩs filio dicat vniuersalẽ exercere iusticiã: que per falcẽ designatur acutam: a cuius incisione nihil est reseruabile quin veniat in mẽsuram. Hora siquidẽ semp est exercẽde iusticie / ad demetendũ eos qui vite huius cursum iuste aut culpabiliter expleuerunt: sed vna erit omniũ hora qua messis que finis est seculi / demetetur: τ omniũ erit dijudicatio extrema: cui alia non succedet. Quia messis aruit: ad id pfecto peruenit / vt nil expectetur addendũ: excepta messione per falcem: quod fiet omnino in termino seculorum.

De parabola grani sinapis sati: secundũ mattheũ / marcum et lucam. Capitulum IIII

Post parabolã iacti seminis: partim in perditionẽ / partim in trifarium fructũ conuersi: τ post illã qua mali cũ bonis vsq3 ad finem seculi dicunt̃ admixti: in modica re augmentũ ecclesie designauit: vt virtus in deum: potentia virtutis ad seipsam: τ quicq̃d boni in ecclesia exterius agitur / ad fidei gratiam / nõ ad homines referatur. Unde aliã parabolã pposuit eis / dicẽs:
Mat. 13. [Simile est regnũ celo
Marci. 4. rũ grano sinapis: quod accipiẽs ho
Luce. 13. mo seminat in agro suo: quod minimũ quidẽ est oĩbus seminibus que sunt in terra. Quod cũ seminatũ fuerit / crescit: τ ascendit in arborem: τ fit maius omnib9 oleribus: et facit ramos magnos: ita vt volucres celi veniãt τ habitẽt sub vmbra in ramis eius] Non est hic similitudo rerum / sed actionũ: quoniã sicut granũ sinapis videtur contemptibile inter semina: sic verbũ fidei videtur contẽptibile inter verba rationis humane: cũ verbum fidei dũtaxat sit in authoritate: dissertiones hõ naturę procedant ex quadã insita ratione. Sed cum verbum fidei homo christus seminandũ accepit: quod τ seminauit / vt iam pnouimus: τ inuisibilibus creuit augmentis: τ ad perfectionẽ arboris per similitudinem fecit ramos plurimos / status videlicet ordinesq3 viuendi: vt homines velut aues in aere absq3 certa via in vanitatib9 huius mundi errantes / incertis sedibusq3 vagãtes / veniãt ad habitandũ τ quiescendũ sub vmbra fidei christiane: velut a malis τ intensis caloribus estuati. Una porro est arbor que ex stipite vno consurgit: sed diffunditur / protẽditur / dilatatur in ramis: non tamen multiplicata stipitis vnitate. Una siquidem est fides a christo fundata in cordibus hominũ in sato τ contemptibili verbo: que seruans in tenaci radice atq3 in robore vnitatẽ / suo ineffabili creuit augmento: τ ramos expandit plurimos ad receptionẽ omniũ venire volentiũ: vt nulli excusatio ex tergiuersatiõe pateat / si nõ venerit ad quiescendũ: vt si vnus ramus nõ placeat / alter ad habitandum in vmbra eius in placito fiat. Quãuis enĩ vna sit fides credentiũ / τ vna in illa sit intentio actionũ: non tamen in fide omnino vna est operatio recte agẽtium. Nam τ apostolus nouẽ in ecclesia distinguit spiritussancti operationes: q̃q̃ et multo sunt plures: que velut rami existũt in arbore / sic iste manẽt in fide. Ramus est τ inter ceteros prim9 / inexceptuata obseruatio mãdatorũ: in quo primo insidere oportet aues spirituales aduenĩẽtes. Ramus est in arbore fidei quãq̃ abiectior / ipsa cõiugalitas ɔtracta modo debito propter plem. Ramus oĩs castratio propter regna celorũ: siue que semp integritatem retinuit: aut illa que de altitudine pcellosi maris in portũ castitatis deuenit. Ramus abdicatio oĩs laudate materiei. Ramus in primum omnis actio cum pietate relata. Ramus anachoretica vita. Ramus cenobitica cõuersatio. Ramus castigatio corporis cũ discretione assumpta. Ramus est feruor ad penas / τ electio extinctionis vite: ne pcidatur ab arbore. Magna numerositas est ĩ ramis. In omnibus his magna τ plurima sunt testimonia euangelica / similiter τ apostolica: que velut nota saltẽ ex consuetudine agendi siue loquẽdi scrutatorib9 scripturarũ / τ parcens etiã lectoribus intermisi: ac per hoc oẽs inuitant̃ vt aues in arbore huiuscemodi fidei quiescam9. Nemo sibi de aliquo blãdiatur nõ posse in ramis fidei habitare: cum in ipsis tanta sit numerositas / vt vnũquemq3 pro sua capacitate suscipiat. Nihil enĩ fides habet angustum: in ramis suis vastissima est: tantũmodo vnitas in fundamẽto seruatur. Q. autẽ post sationẽ grani triticei satio grani sinapalis inducitur: rectus ordo deposcit: vt amor charitatis super opera inducatur: quoniã iuxta mensuram amoris / recte agentibus retributor bonorũ omnium premia largietur. Contritum enĩ granum sinapis / vim eximie caliditatis ostendit. Sumptum id efficit / cerebrum cõmouet: sed in hoc experientia plus elucet.

De parabola fermẽti: secũdũ mattheum et lucam. Capitulũ V

Virtutem diuinorum saluator ostendit cū in eo quod tam videtur modicū/tantam operetur in transmutatione efficaciam in virtute: sicut supra granū sinapis: nūc autē fermentum. Nam ex arte pistoria noscitur φ modicū fermēti multam massam in naturam suam ꝯuertit. Et dum ꝓ peccato seu peccatore depellendo apostolus loqueretur/ausus est dicere: Nescitis quia modicū fermēti totam massam corrumpit. (1. Corin. 5.) Non tamen hic peccati habet imaginē/sed similitudinē ad ecclesie sancte mysteria ꝛ ad animā per bona opera satagentem. Et multis hāc parabolā in sensum allegoricū differentibus: nos in vita agenda vt possumus includamus. Nam de natura corporis esse mēbra certissimum est: ꝛ vnius nature corpus cum membris: membraqꝫ cū corpore similē declarationem suscipiunt. Quoniā si regnum celorum sic assimilatū est: vt mulier fermentū accipiens sit ecclesia/que rationes corporis tenet: sic quelibet anima que in corpore cū ceteris membris membrum existit/deuenire potest in similē actionem. Equidem fermentū anima accipit/cum suscipit condientē doctrinam: nam et doctrina bona vel mala nomine fermēti signatur/cū dicitur: Cauete vobis a fermento phariseorū. (Mat. 16. Mar. 8. Luce. 12.) Hic vero pro doctrina sana depromitur/cū assimiletur sibi actio regni celorū: φ talem similitudinē omnino nō gereret/nisi fermētum etiā in bonā partem etiā accipi posset. Omnis igitur anima que appetit esse in regno celorū/accipit sancte scꝫ euangelice doctrine fermentum: ꝛ in tribus satis farine abscōdit: vt totū hoc efficiatur fermentū: quod dici potest ꝓ his qui deliquerunt. Farina nāqꝫ ad contritionē peccatorum referri solet. (Exo. 12.) Nam israelitici egredientes ex egypto/iussi sunt portare farinam: contritionē videlicet peccatoꝝ. Et ad babylonem vt molat farinam/ad contritionē malorum suorum dicitur: (Esa. 47) Tolle molam ꝛ mole farinam: denuda turpitudinem tuam. Cuius tria sunt sata. Tres enī potissime sunt contritionis cause: quas mēsuras recte appellamus. Habet vnaqueqꝫ determinatā dolendi rationē. Prima siquidem: quia omne iniquū in dei primo tendit offensam: cū fiat cōtra eius legem eternam: que mala fieri semꝑ prohibuit/nunφ concessit. Secunda: quia eius ledit authorem/etiā si pena sensibilis non sequatur: cū eius dehonestat naturam: cum minuit aut consumit quod author in illa placitū possidebat: ꝛ quantū in ipso extitit/peccando se abstulit a pulchritudine vniuersi. Tertia: quia diuina durante atqꝫ dictante iusticia/mali author segregatus a deo eijcietur in penas. Fermentū igitur euangelice doctrine in his tribus mēsuris absconditur donec totum fermētetur: vt in seipsam hec tria cōuertat: ꝛ fiat amaritudo euangelica: que semper parit gaudiū post mortē. Et hoc est quod saluator parabolice dicit: (Mat. 13. Luce. 13.) Simile est regnū celorum fermento quod acceptū mulier abscōdit in farine satis tribus: donec fermentatū est totum. Et etiā accepta ipsa eadem doctrina in tribus viribus anime absconditur: vt ſm suam proprietatē in illā conuertatur: quod est memorari ꝛ intelligere atqꝫ velle: quoniā nihil tam dignum memoria φ doctrina saluatoris: neqꝫ ad intelligendum est alia doctrina superior/φ velle perfecte: sensus est consummatus. Non fit farina/nisi in duabus molis granū conteratur: quarū vna superior/alia inferior: que nec iure pignoris accipiende sunt: charitas videlicet que omnibus superfertur: ꝛ timiditas ne in inferioribus partibus anima detrudatur. Nec abscōdi poterit in farina fermentum: nisi aqua calida conspergatur/vt totum conspersum fermenti virtute fermentetur: quā nihil aliud esse dixerim φ gratiā ex amore tributā: vt christo commassati/eiusqꝫ doctrine/vnus panis simus cum ipso: pro ipso amaritudinē huius vite tenētes: cum ipso facti vnum eternaliter regnaturi. Et hoc est quod in fermēto sic absconso intelligit regnū dei.

De parabola thesauri absconditi secundū mattheum. Ca. VI

Nouit eterna sapientia occultare mysteria ꝛ humanos aīos accendere ad querendū. Et ꝑ parabolā thesauri absconditi designauit ecclesie thesaurū: exercitiū iustū in agenda vita statuit christianis/dicens: Simile est regnū celorum thesauro abscondito in agro: quē qui inuenit homo abscondit: et pre gaudio illi⁹ vadit et vendit vniuersa que hꝫ: et emit agrum illū. (Mat. 13.) Si vnus ꝛ idem est abscondens inueniēs/vendens ꝛ emens: occultissimā ꝛ difficilem explanationem habet parabola. Si vero vnus est absconsor/alius emptor: facilior ꝛ clarior carpitur intellectus. Nam si vnus esset abscondens ꝛ emens: hec sequeretur absurditas. Quis enī inuentū thesauꝝ/preterφ in suo agro absconderet? Quis in alieno/vt ꝓpter thesaurum ad emendū animaretur agrum? Si autē in suo: cur oīa distraxit/et quod suum erat emit? Quis enī sue rei sibiꝑsi factus est vendēs ꝛ emptor? Nisi fortassis sic velim⁹ asserere φ quispiā in alieno agro ex casu thesaurū inuenisset: quē cum non potuisset extrahere aut nollet/ne furti iudicio subiaceret: magis iure vēditionis ꝛ emptionis voluerit possidere: sua queqꝫ distraxit vt agrum habentē thesaurum absconditū possideret. Sed φ vnus ꝛ idē sit ad quē omnes huiuscemodi pertineant actiones: tarditas ingenij mei venire in hāc confidentiā oīno diffidit/spiritussancti gratia ꝓhibente. Verūtamen ad has diuersas operationes/diuersos authores inspicere decentius iudicaui: vt alius abscondēs/alius sit ꝛ emēs: ad quā elucidationē singula in explanationē deueniāt. Abscondens est deus pater. Thesaurus est filius humanatus. Ager ipsa est actio agēde vite. Inuētor ꝛ sua vendēs et emēs est omnis fide syncera signatus: regnumqꝫ celorum/scꝫ ecclesia sancta nouit/habet hoc: in ipsa

huiuscemodi ministerium sine intermissione
peragitur. Inuenit pater nō temporaliter/ sed
eterne filiū: cum ab eterno genuit eū quem in
tempore prefinito abscondit primo in humani
tate: vt postmoduz in actione vite agende ab-
sconderet. Actio siquidem ipsa est omne sacra-
mentale mysteriū/in quo absconsus est Chri-
stus: sic absconsus vt non intelligatur: sic ve-
re vt per fidem inueniatur: nam aliunde sacra-
menta non essent/si nō absconsum Christū ha
berent. Abscondit se Adaz ne videretur a deo:
innocentie stola nudatus inobedientie merito
quam ipse sub celo primus incepit: sed deus e
regione filium in sacramentis abscondit: vt in
ueniretur ab homine merito fidei/quā homini
Gen.3 bus dedit. Inuentus Adaz ab absconsione sui
argutus est/penaq; multatus: inuētus christus
inuentoribus peccata remittit. Nudus abscō-
debatur Adā a stola virtutis: filius dei abscon
dit humanitate vestitus: quā vt reuiuisceret ꝑ-
ma stola genus humanū sponte suscepit. Non
eñ in sacramentis fidei nostre filius dei preter
humanitatē/nec preter deitatē humanitas cre
ditur. Unio siquidē vnā omnino facit esse per
sonaz. Decretū fuit eterni consilij/vt sic abscō-
deretur filius dei: vt sic per fidem inueniretur:
vt labor inquisitionis in corruptibilibus crea-
turis/culpā delectationis in eis prohibite per
gratiam dei superaret: et quereretur in multis
quez propter multa homo reliquerat: et a mul-
tis accederetur ad vnū: a quo ad multa fuerat
facta digressio. In virtutibus etiā est abscōsio
christi: quoniā cū in actū deuenit/ actionis eius
Joan.15. est gratia/Christo dicēte: Sine me nihil pote-
ꝑis facere. Necnō omnis bone legis ipse ap-
positus est finis/velut premialis thesaurus in
agēdis: quoniā finis legis christus ad iusticiā
omni credenti: vt pro omnibus afferat dictuz
Esa.45 propheticū: Uere tu es deus absconditus. Ue
re deus absconditus in humanitate latens in
sacramentis: sine corporea dimensione consi-
stens/incomprehensus a sensibus/ fide credi-
tus. Latet hic thesaur⁹ in agro virtutū: in quo
inuisibiliter inuenitur. Hoc eñ potissimuz ha-
bent virtutes viuifice/christū scz dei filiū i the
sauris. Non eñ videtur in sacramentis aut in
virtutibus christus: sed miro et ineffabili mo-
do absconditus est in eis: qui fide inueniť: pre-
mio reuelatur: et aperta facie cognosceť. Hinc
1.Corin.13 apostolus ait: Uidemus nunc per speculuz in
enigmate: tunc autem facie ad faciē. Nunc co-
gnosco ex parte: tunc autem cognoscam sicut
et cognitus sum. Quare videmus sicut ꝑ spe-
culum in enigmate: nisi quia in agro agende
vite absconditus est? Ager siquidē agende vi-
te/ ipsa est virtutū congregata congeries: sm
quam debet esse omnis actio christiana: sed in
ipsa christus nisi in fide conspicitur: vt om̄ino
nostris sensibus abscondať. Sed cū aduenerit
tps ꝓmij post exercitiū hui⁹ vite videbim⁹ facie
ad faciē: ⁊ cognoscem⁹ vt cogniti sumus: vt nō

abscōdita amplius/ sed in om̄i reuelatiōe atq;
apta visione cognoscat. Atq̄ nō abscōdit eū de
us vt semꝑ maneret abscōsus: sed vt inueniret
⁊ cognosceret: ⁊ fieret manifest⁹: ⁊ esset premiū
inq̄sitionis ⁊ beatitudo inuēnouis. Nā thesau
rus abscōditus ⁊ sciētia abscōdita/ q̄ vtilitas ĩ
vtrisq;? Si thesaurus nō inueniať et sapientia/
non effundatur/protinus est ⁊ nulla. Sed hoc
sine filium eternus pater per huiuscemodi for-
mam abscondit in tempore/vt in tempore inue
niatur eternus: qui factus est in humanitate tē
poralis pro omnibus. Proinde inuētor simul
factus emptor accedat. Accessit igiť homo ad
alienū agrū: ⁊ aliquid ibi egit vñ meruit inuenire
thesaurū occultatum. Amore thesauri contra-
ctus est: quo distraxit que ante dilexerat: et ad
cōmertiū venit: ex quo in luce iam factū est/su-
um non esse agrum quē emit. Alterius erat iu-
ris quod sui vendicauit ex precio nō definito/
ex numero/pondere vel mensura: sed ex vniuer
sa distracta substantia emit agrū illum: vt sine
magni numeri siue parui ponderis ⁊ mensure/
nulq; taxaretur: nil esset in exceptione: sed om̄is
substantia reduceretur in preciū/ vt cōpararet
agrū propter absconsū thesaurꝫ. Si quis iuxta
litterā sequitur omne quod parabolice diciť:
aut in sensu scripturaruz errat/ aut ignorat: et
ignorando violentabit scripture decursum: re-
torquens in nefidā partē: que violentiā om̄ino
nō patitur. Quāobrem in omnibus sacre scri-
pture mysterijs id ꝯsyderare ꝑus expedit/vt in
tentioni seruiatur dicentis. Hic post thesauri
absconsi negocium/ qualiter in mysterio regni
dei possit inueniri discernendū est. Ad inueni-
endū velut quedā fortis mulier accessit eccle-
sia: seu prima siue omnis subsequēs fidelis ani
ma: illo scilicet pede licite inquisitiōis/ quo vni
cuiq; licitū est querere catholicā fidem: que cū
inuenisset primo agrum ꝙ occultū thesaurꝫ: cō-
syderauit illū et emit eū. Quare consyderauit?
Utrū in illo aliquid lateret. Naz prius ager ꝙ
thesaurus nostris offertur obtutibus. Et dili-
genter cōsyderans inuenit in ipso agro sacra-
mentorū atq; virtutū ineffabilē latere thesau-
rum/ad innotescentiaz recte agentiū/ ꝙ virtus
ducit ad christū/non christus ad virtutem: ꝙ-
uis ipse primo ad virtutē capessendā adiutori-
um prebeat: quoniā nō finis christi virtus: sed
christ⁹ finis est om̄ino christiane virtutis. Et
supra iaz diximus quod apl's dicit: ꝙ ipse finis Ro.10
est legis ad iusticiā om̄i credenti. Inuētus est
thesaurus in agro/diligēti cōsyderatione ꝓha
bita. Hec eñ fuit actio in predio alieno: vt cō-
syderaret q̄d boni ꝯtineant sacramēta siue vir
tutes. Ratio prior hoc laborauit in agro. Ipsa
intelligētia prior operata est: cū ingredi fuisset
ipsa ꝑmissa: cū se abstraheret ab his in quibus
sensualiter ⁊ naturaliter agebať: ⁊ niteret si q̄s-
piā supra naturā possit inquirere. Hoc typo sa Eccle.2.
lomon ante perfecerat/dicēs: Cogitaui in cor-
de meo abstrahere a vino carnē meā: vt animū

meū transferrē ad sapientiā: euitarēq; stulticiā
donec viderē quid esset vtile filijs hoim. Opti
ma cogitatio humani cordis: vt abstrahaṫ na-
turalis caro: qua velut a parte totū totus intel
ligitur homo / ab ea leticia qua forinsec⁹ et blā-
dimento sensuū delectatur: et animus transfe-
ratur ad sapientiā: que solū in vitalib⁹ virtuti-
bus plene consistit. Et stulticia deuiteṫ q̄ ipsa
est / et nō altera: scʒ gaudiū siue solamē / atq; be
atitudinis requiē querere in caducis. Hec stul-
ticia plena consistit his delectari que aliū ordi
nanṫ ad finē: nō de virtutibus dixerim / sed de
ꝑfunctorijs atq; terrenis: et que mortali car-
nis prudētia inq̄rūt. Hoc siquidē ideo fiat / do-
nec videaṫ quid sit vtile filijs hoim. Nihil vti-
Psal. 44. le porro est filijs hoim / nisi speciosus forma p̄
filijs hoim: qui filius dei existēs / inuētus est vt
hō in habitu hominū: formā dei nō relinquēs /
induit formā hoim: quē nō cognouerūt filij ho
minū / sed excedētes naturā oim hominū. Con-
tra quē dilexerūt vanitatē: quesierūt mendaci-
Psal. 4. um graues corde filij hoim: sine quo vani sunt
Psal. 61. filij hoim: mendaces sunt in statheris iusticia-
rū suaꝝ filij hoim: sine quo damnanṫ om̄es filij
hominū: cū quo et in quo et ꝑ quē saluātur filij
hoim. Quid ergo vtile aliud pōt esse filijs ho-
minū / nisi christus dei filius redēptor oim ho-
minū? Hec nēpe sit iuxta Salomonis typū ho-
minū cogitatio: vt q̄d sit vtile filijs hoim cog-
noscaṫ. Sed hic abscōditus est in agro. Si cō
siderasti agrū / eme illū. Nō est tui iuris: nō est
tue potestatis. Distāt virtutes a nouerca natu
ra: q̄uis sint ſm ꝯditā naturam. Jure paterne
hereditatis illas hereditare nō possum⁹. Spi-
ritualia ꝛ corꝑalia mala i hereditatē a propla-
stis accepim⁹: ꝛ ꝑpetuanṫ i nobis durāte ꝓpa-
gine dānata: vt nemo ab his hereditarijs ma-
lis preterq̄ thesaur⁹ abscōsus absoluat. Pre-
cio penit⁹ opus est: vt iure vēditiōis et emptio-
nis deueniaṫ in agrū hūc thesaurū occultantē.
Unde preciū ad rē tā alte venalē? Que insigni-
te monete sufficiēt? Unde copia metallorum?
Que superscriptiones ꝛ imagines cesaris impri-
mentur? Quis proxeneta fiet suadens venditi-
onē domino possidenti? Qui tabelliones ad in
strumēta condēda? Que fiāt in hmoi cōmercio
cautiones? De his neq; de similib⁹ nemo causeṫ
Mat. 19. Uade vende oia que habes: nihil retineas tibi
Actuū. 5. distrahenduʒ: vt Ananias ꝛ saphyra de precio
nō defrandes. Affer vēditori om̄e quod accepi-
sti preciū magnuʒ vel paruū: dūmodo sint oia
interceptuate tua bona distracta. Oim eñ inex-
ceptuata distractio que q̄s habet / est om̄ib⁹ ab
renūciasse peccatis q̄ nostri sunt iuris. Ista dū-
taxat habemus ꝓpria: pctā / ꝯsuetudines malas
rebelliones ad verū / placita sensuū / voluntates
ꝓprias / ꝛ ꝓprias regulatiōes: ꝛ ſm naturā cor-
ruptā ledētes ꝛ iclinatiōes ꝛ mores ex eis. Isto
rū oim venditio fiat: ꝛ fiam⁹ in gratia q̄ naturā
excedit / ꝛ corruptā supat. Cui vendeṫ? Hec eñ
mala quis sibi vēdicabit ex precio. Parabola
est. Nā his om̄ib⁹ abrenūciasse / vē di disse ꝑtin⁹
est. Preciuʒ eñ quod ex his patrimonialib⁹ et
ꝓprijs malis sic distractis ꝑcipiṫ: ipsa est dispo
sitio in alterā vitā / et ꝓpositū ꝑsistēdi / recidiuo
omni depulso. Ipsa est firma volūtas ꝑ om̄ia
in gratia fieri: supata / nō destructa natura. Et
emiṫ ager sacramētoꝝ atq; virtutū: i quo semꝑ
aliquid est agendū / de quo viuēdū. Ubi thesau
rus est abscōditus / i futuro seculo reuelandus
In hoc agro meditabaṫ Isaac: nā egressus ali Gen. 24.
quādo fuerat ad meditandū i agro. Que igiṫ ē
agri meditatio / nisi qualiter in illo imaculate
et nō ociose viuaṫ? In quo sic meditatus / vidit
rebeccā sponsā nouā aduenientē: quā nil aliud
dixerim q̄ gratiā spūssancti: i ea videlicet asso
ciatione matrimonij spūalis: q̄ q̄s semꝑ ad me-
liora se trāsferre nitiṫ: eideʒ inseꝑabili vinculo
copulatus. In hoc agro iacob ꝑgēs ad orien- Gen. 29.
talē plagā / vidit puteū fontalē / atq; profundaʒ
dei sapientiā: circa quē accubabāt tres greges
ouiū / tres videlicet ordines saluandorū / adaq̄-
ri ex illo puteo expectātes. Nō est vera sapien
tia neq; profunda / nisi in agro sacramētoꝝ atq;
virtutū: q̄m in eis est christus: i quo sunt om̄es Col. 2.
thesauri sapiētie abscōditi. Nec alibi qui saluā
di sunt / q̄ iuxta hmōi puteū accubare decreue-
rūt: adaq̄ri aqua sapiētie salutaris / nō terrena
ꝛ carnali q̄ bibētes interficit / expectātes: q̄ de⁹
suos potauit electos. In hoc agro ruth moa- Ruth. 2.
bitis de iussione socr⁹ accessit ad colligēdū spi-
cas post tergū metētiū: vn̄ sui vict⁹ possit fulci-
re inopiā. Deficiens ruth interpretaṫ. Et vere
ois aia i defectib⁹ est ꝛ ꝑditiōi prima: nisi acce-
dat ad agrum sacramētoꝝ atq; virtutū: vt colli-
gat exempla sanctoꝝ / ꝛ iuxta nouitatē ꝯuersio-
nis illa modica verba q̄ capi ꝑnt ex ore doctoꝝ
Ager iste ad quē ruth moabitis accessit: nō cu-
iuslibet hois / sed hominis in quo virt⁹ et forti-
tudo ꝯsistit. Sic eñ booz interꝑtaṫ. Decet eñ
agrū virtutū esse hominis virtuosi atq; potētis
quem nullus violēter ꝑ improbitatē expugnet.
Hec mulier a dn̄o agri precognita: ne in alteꝝ
agrū ad legēdū spicas accedat / exhortationem
accepit: q̄m ois ager preterq̄ virtutū / honestā
cōuersationē nō habet. Nec sunt messores qui
exempla honestatis atq; verba veritatis nō re
linquunt / vn̄ agēde vite possit esse ꝯsiliū: vt mo
desta imitatio sit post eos. Et tradiṫ huic ꝯsor
tiū puellarū: vt sociarū fulta solatio / in virtute
aia plus ꝓficiat: nā socialiter iocūdiores sunt
spūales agones. Et iussū acceperūt serui / ne in
hoc agro molesti essent huic mulieri. Non eñ
vni⁹ ꝯsilij serui ad inuicē debēt habere molestiā.
Et cōcediṫ cū pueris bibendi licentia cū sitis
aduenerit. Omniū electorū in agro sancto / cō-
uis dispar / sapiētie atq; gratie sit vna potatio ꝛ
saturatio ex pane metentū. Et largā supra spe-
ratū hec mulier accepit licentiā / vt si vellet me
tere potuisset. Nam sepe de nouo cōuersis / dis
positiōe atq; animi firmitate cōspecta / tribuiṫ
autoritas disserēdi. Et aio dilatato mandatur

messoribus: vt ex industria plus apponat: cum assint qui plus colligere valeant. Et colligebat hec in agro a mane vsq ad vesperã: qm vsq ad finem vite actio iusta non debet excludi. Quid plura dixeri? In hoc agro facta e dispo tio vt ruth booz sancta et insepabili lege matrimony iũgeretur: ad spem auxeris / q omnipotẽti deo in eternitat eiũgamur: pquirẽtes thesaurũ absconditũ in agro sacramẽtorũ atq virtutũ.

¶ De parabola margaritarũ / secundũ Mattheũ tantũ. Ca. VII

Incompabiliter preciosus preciosa mysteria condidit: & in preciosis mysteriys suã designauit ecclesiã: qm negociationi margaritarũ ipsã parabolice compauit dicens: [Simile est regnũ celorũ homini negociatori / querenti bonas margaritas. Inuenta aũt vna preciosa margarita: vadit et vendit omnia q̃ habet / et emit eã] Inolevit ex antiqua cõsuetudine inter hoies negociari: et facta est inquisitio & inuẽtio secretarũ partiũ mũdi ad peragẽda negocia: illasq partes negociatores frequentant / quas suis negocijs ad cõmertia faciẽda nouerint ex rerum copijs aptiores. Et cũ inuenerint aliqd insigne preciosũ: emptionis iure sibi vẽdicare festinant. His typicis actionibus ecclesia sancta deducit: que regnũ celorũ in sancto euãgelio sepius appellat. Naz negociatores sunt / sed p celestibus legitimi christiani. Et qui nõ fuerint / animant ad negocia pficiẽda celestia: cũ tale margaritũ reperiat in regno: preciositate cuius sunt omnia merito distrahenda. Querũt preciosas margaritas: sed vna est dũtaxat sup oẽs preciosa: cuius virtus ad oĩa valet: & omnẽ expedientiã habet. Cetere q̃uis sint aliquibus insignite virtutibus non expediunt ad finẽ ad quem negociator est editus: nec auferunt inopiã / ad quam depellendam ipse mercatur: nec illã infirmitatẽ depellunt cum qua periculosius negociator ipse decertat. Nam si de margaritis scientiarũ agit: preciose quidem sunt: multa docent: erudiunt negociatorem: attollunt in fama: eloquentẽ faciunt: in admiratione atq veneratione hominũ sepe ponũt: ostẽdũt secreta nature: ad astra discernenda sustollunt: rerũ mensuras et figuras aperiunt: calculando cuncta pꝛoportionantur: modulantur vocis productibilis instrumẽta: orare faciũt et acute syllogizare: habentem physicã adijciunt: ne ledatur physis / & lesa curetur: chirurgicari demonstrãt / vt vlcera & vulnera de corporibus depellãtur: solonis & atheniensiũ et romanorũ leges ante mundi rectores fortiter garriũt: et vt perstringã / mathematicarũ et mechanicarũ plenus est orbis. Et in currũ quatuor disponentiũ hominũ more multi ascenderunt: et adhuc acute disputatur de ipsis: sed nec expediunt possessorẽ ex omni preciositate quã continent: eius animũ non quietant: beatã vitam nõ conferunt. In vna / nõ in pluribus omnis est virtus: in illa videlicet euãgelica et eterna doctrina: que preciositatẽ habet temporalẽ / similiter et eternã. Quã qui inuenit / omnia distrahat: omnia vendat: abneget semetipsũ: et emat illã: ad quã inueniendã: oim querentiũ vitam et saluari volentiũ festinare deberet intentio: quoniã de illa scriptuz est: Qui me inuenerit / inueniet vitã: et hauriet salutẽ a domino. Si vero ad omnia mũdi preciosa volumus referre parabolã: nil preciosius inuenitur in orbe terrarũ / q quod inuenit in agro dominico. Nil protinus preciosius christo: qui preciosa est margarita in terris inuenta: qm ipse in terris visus est: et cũ hominibus cõuersatus est: qui nõ inueniretur nisi quereretur. Verũtamẽ nec hoc / nisi se offerret omnibus requisitus. Sed tempus est requirendi dñm: cũ se inueniendũ exposuit. Et si nõ inuenitur nisi queratur: etiaz necdũ queritur nisi se requirentibus offerat: tantum quesitioni regula prefigit. Hinc p Sapiẽntiam regula querendi posita est: In simplicitate cordis vestri querite illũ. Inuenit autez ab his qui nõ temptant illũ. Apparet autem his qui fidẽ habent in illũ. Ecce simplicitas preuia est ad inuentionẽ optime margarite. Cõnectit antẽ dñs p Hieremiã cordis totalitatẽ / dicẽs: Cum quesieritis me in toto corde vestro / tunc inueniar a vobis. Matutina sollicitudo ad inueniendũ congrua via est: tepiditas autẽ nunq̃ inuenit eum. De quo in typo sapientie scriptum est: Qui mane vigilant ad me / inuenient me. Mane autẽ vigilare ad christuz / est illum omnibus cogitationibus et speculationibus anteferre: qui semper inuenitur / si nihil ante illuz tãut preter ipsũ queritur. Sub eodẽ etiã sapientie typo in libro Sapientie scriptũ est: cũz his qui facilem subuentionẽ expediunt. Facile videtur ab his qui diligunt eã: inuenitur aũt ab his qui querunt illã. Preoccupat qui se concupiscunt: vt illis se prior ostẽdat. Qui de luce vigilauerit ad illã / non laborabit: assidentẽ illam in foribus suis inueniet. Ecce dilectio / quesitio concupiscentia / euigilatio de luce veritatis et fidei: preoccupantẽ nos et assidentẽ foribus voluntatũ nostrarũ / facile faciunt inuenire. Eximius autẽ prophetarũ alibi audiuit / et alibi inuenit. Ecce audiuimus eã in effrata: inuenimus eam in campis sylue. Preter id q i iudea christus natus est / a quibus reprobatus: inuentus est in sylnis gentiliũ docere / vbi spiritu et virtute inueniatur. Nõ igitur descẽdamus in secretiora maris: non montiũ alta subeamus: nõ loca cõmercij ad ineniendã hanc margaritã: sed campos sylue penetremus. Sylue loca sunt inculta et agrestia. In inculta et agresti via rationabiliter assumpta / christus dñs inuenit: Nõ enim in campis deliciarũ / sed syluarũ qui se obtulit requisitus. Querantur loca remota et nemorũ campi: qui sunt amici merorib9 / cõtemplationibus apti / a strepitu alieni: et inibi inuenietur: qui inter delicias & turbas sepe perditus est. Est inter omnes quedam via decentior / compendiũ

Matt. 13 Sap. 1 Hiere. 29 Prouer. 8. Sap. 6 Ps. 131.

habens: vt sic queratur vt ab apl'o refert imita-
Philip.3. tus. Inquit enim: Et habitu inuentus est vt hō:
indutus est dei filius nostre humanitatis habi-
tū: in quo apparere hominibus voluit: sicq; in-
ter homines conuersari: vt posset a querentib9
inueniri. Qualibus moribus apparuit christ9,
in talibus inquiramus. In forma hois degēs
mōstrauit hoībus quid in ipso inuenire satage-
rent. Verbo vitā agendā docuit: egit ope: etiā
habitu inuētus vt hō. Supra id quod hoīs est
viuebat. Inspiciant actiones eius: in illis in-
quiratur: et inuenietur vt homo: circūcisus vt
homo: ad templū delatus vt homo: fugit i egy
ptum vt homo: timuit vt homo: conuersat9 vt
homo: subditus parētibus vt homo: baptisa-
tus vt homo: ieiunauit vt homo: tētatus vt ho-
mo: predicauit vt homo: laborauit vt hō: dor-
miuit vt homo: esuriuit vt homo: manducauit
vt homo: sitiuit vt homo: bibit vt hō: plorauit
vt homo: turbatus vt homo: clamauit vt ho-
mo: aporiatus vt homo: humiliatus, traditus
vt homo: ligatus vt homo: verberatus vt ho-
mo: passus vt homo: crucifixus vt homo: mor-
tuus vt homo: sepultus vt homo: resurrexit q2
homo: ascendit vt homo: etiā et quia homo in
omnibus procul depulso peccato. Sic ergo in
uentus vt homo: ita cū querat, et inueniat hō:
inuentū teneat nec dimittat homo: et introdu
cat in tabernaculū mentis: donec ipse in eter-
na tabernacula introducat.

¶ De parabola sagene, secūdū mattheum. Capitulum VIII

Ordinauit saluator i iā dictis parabo
lis exercitia hominū: et aniauit corda
multorū: nūc p parabolā q̄ finē seculi
portat, omniū mentes absterret, et cautelā sua-
det: cū ad examen electionis necessariū sit ve-
nire: ad reponendū electos in partibus sūmis:
et reprobos in penis tetralibus eternaliter in-
Matt.13 cludendū. [Iterum simile est regnū ce
lorū sagene misse in mari: et ex omni genere pi
scium congreganti. Quā cū impleta esset, edu-
centes: et secus litus sedentes, elegerūt bonos
in vasa sua: malos autē foras miserūt. Sic erit
in consūmatione seculi. Exibūt angeli: et sepa-
rabunt malos de medio iustorū: et mittēt eos i
caminū ignis: ibi erit fletus et stridor dentiū.]
Hic mores cudere difficultatē habet: et timeo
exorbitationē ab alueo recto sacre scripture, si
velim illos importune inducere: nā de fine hu-
ius mundi et ecclesie parabola est. Et si nil ali-
ud argueret mundi finē: vtiq; sufficienter asse-
rit hec adaptatio saluatoris: nec ad aliū sensū
multa expositione indiget: cū ipse clarefecerit
discipulis et auditoribus suis. Ad soliditatē re
cte agentiū est ista parabola, et in peruersorū pla
ta terrorē: cū boni eligātur: peruersi detrudan-
tur in penis. Est autē ista sagena oīs iusticia
siue doctrina missa in mare presentis seculi ab
oīm creatore ab Adā vsq; ad consūmationē: id
est in qua recte agi potuit vel peccari. Cōnexa
quidē et reticulata mansit ab eo tēpore quo cre
ator creaturā condidit, cū qua sub celo loque-
retur: nec intercisio facta fuit in filo, quin sub
nodis multiplicibus necteret: ab originali iu-
sticia per circūcisionis distinctionē et locutio-
nē patribus factā: et p legē in monte sina: et p
eructuationē, pphetica: quousq; euangeliū ad
deret: ex quo velut ex reticulato artificio est in
nodis insolubilibus pfecta sagena ptensa sub
vndis: in qua pisces pcellosi maris vndiq; cō-
gregant, pducēda ad litus: cū piscationē hoīm
voluerit terminare. Ad hanc sagenā imittendā
sub vndis, ipse protoplastus post preuaricationē
piscator eff'ectus est: velut qui prior i hoīb9 no-
uerat dñi voluntatē: quā faciendā, et sue ruine
cautelā posteris predicauit. Enoch etiā i sage-
na originalis iusticie semetipsū et alios pisca-
tus est. Noe ad huiuscemodi officiū piscatio-
nis accessit. Abraā, isaac et iacob suis tpib9 pi-
scati sunt. Joseph, moyses et aarō conati sunt
piscari etiā pharaonē, egyptiacūq; pplm: sunt
cū eis quos de ipsorū manib9 eripe cupiebant.
Josue et qui tpa iudiciaria tenuerūt, zelatores
legis in arte piscatoria studuerūt. Samuel et re
ges deo accepti, oēsq; pphete: q nō a seipsis, s3
a dño missi sunt: artē piscatoriā exercuerūt: per
quos etiā predixit dñs piscatores alios se esse
missurū: aplos preintendēs et subsequos: vsq;
quo seculū terminet. Hinc p Hieremiā dictū
est: Ecce ego mittā piscatores ad vos dicit do Hiere.16.
min9 et piscabunt: nō alia sagena nisi in ea quā
ex filo eterne legis contextā agnouim9. Et i al
tū ducta est sagena ista, et pfunde laxata in ca-
pturā: eo sensu quo in vocatione aplorū dictū ē:
q a piscatione pisciū essent i piscationē hoīm
cōmutādi. Ex quibus cū fuerit impleta sagena
educit ad lit9: vbi erit finita piscatio. Et qm mi
xta est captura rōnabiliū pisciū, sicut et ratiōe
carentiū: q2 nō oēs vixerūt, vt in diuersitate la-
bentiū tēporū susceperūt: nec oēs habuerūt re-
probū sensū: aperta fiet bonorū electio, malis
etiā publice reprobatis. Sed hi dūtaxat eligū-
tur, q ab eterno pdestinati sunt: quos elegit an
mūdi cōstitutionē sanctos esse, cōformesq; fieri
imagini filij sui: q electiōi diuine prestauerunt
assensum: se transferentes in nouitate vite, ad
ambulandū apte in via dei: nō arbitrio pprie
voluntatis, sed decretorū lege vocantis. Verū
tamen nō obstat huic parabole, que p cōsūma-
tiōe seculi dicta ē illa singulariū cōtinuata pisca
tio: vbi sub incertitudine militantiū aliq eligū-
tur adueniēte corporis morte: aliqui reprobātur:
quoniā huiuscemodi piscatio habet iudicium
dubiū et occultū: vltima vero certum et mani-
festū. Et ex hoc nobis porrigitur sub cauto ti-
more ducere vitā nostrā, ne simus de piscibus
reprobatis: sicq; degere sub aqs procellosi ma
ris, vt in capturā veniamus electā: cū et sagenā
etiā nō immerito dixerim dei omnipotētis in-
euitabilē iusticiā: que absq; alicuius subterfu-
gio cunctos inuoluet. De qua sup pharaonē

Ezech.17 regem egypti ab Ezechiele pphetatū est: Expandam super te rete meū in multitudine populorū multorū: et extraham te in sagena mea et proijciā te in terrā. Gloriabat hic quasi aq̄rum dominus: et q̄ ab ipsis protegeret. Quem dominus per prophetā in sagena sue omnipotentis iusticie capere cōminat: vt super eū decernat penaliter/ qui iuste viuere recusauit. Angelorū vero ministeriū et malorū tormentum solertibus scripturarū scrutatoribus patent: More autē doctoris volētis in animo audientiū omnino inferre doctrinā: et precauens quod pfertur ne ab intelligentia elabat/ interrogat: Intellexistis hec oīa? Dicūt ei: Etiā. Incompabilis boni pditi periculū noscit/ si deficit intelligētia/ vbi veritas docet. Et nō apphēdisse mores iusticie/ germanū ē bestijs. Sz nec intellexisse perfectū quispiā habet/ si desit actio cui tribuitur premiū. Nemini ad palmā scientia facta est aut acuitas intellectus/ si deest amor et possibilis actio. Igitur vt in predicatione et actionē veniant/ christus interrogat Intellexistis hec omnia? Affirmant auditores presto esse intelligentiā ad prolata: que aut ad iudiciū/ aut ad misericordiā intelligētibus est Et ait illis p parabolā confirmans: Ideo omnis scriba doctus &c.

¶ De pabola scribe periti ad patrēfamilias et thesauratum/ secundum Mattheum.

Capitulū IX

Cum multas parabolas sine interpolatiōe dn̄s posuisset: tādē quod ptulerat ad cuiꝰ similitudinē faceret/ declarauit dicēs: Ideo oīs scriba doctus i regno celorū/ similis est hoī patrifamilias qui pfert de thesauro suo noua et vetera. Mat.13 Habet patfamilias thesauros ex rebꝰ veteribꝰ aut antiq̄s: tū transmutabiliū rerū et ex vsu deficientiū/ q̄ etiā persistentiū. Et omne dicerim esse thesaurū/ quod appositione quarūlibet rerū sumit augmentū: vt vetera noua suscipiant: et noua veteribus apponātur. Aut auro et argēto/ aut vestibus aut lapidibus pciosis/ aut ex noualibus appositiōe facta thesaurꝰ insurgit: ex quo paterfamilias sm exigentiā noua et vetera pfert ad domesticā curā: sit et cū vult ex munificentia dona largiri. Nō aūt thesaurus esset ex veteribus/ si nō fulcirel ex fiscis neq̄ fisci et noualia prestarēt aurefim / si nihil in veteribꝰ haberet. Utraq̄ oportet inesse: alioquin euanesceret ex his que pferunt. Sic scriba peritus qui ad alios habet pferre sermonē/ in thesauris sapiētie huiuscemodi patrifamilias faciens est similis: quē veterū atq̄ nouorum oportet habere peritiā: vt de vtrisq̄ ad auditores possit plena documenta pstare. Peritus per omnia et in omnibus et super omnibꝰ scriba est ipse/ qui parabolice fatur: in quo thesauri omnes sapientie absconditi sunt: qui vetera et noua docendo ptulit: cū disseruit de originali iusticia. Queciq̄ vultis vt faciāt vobis homines/ et vos facite illis: cū dixerit de lege moysaica: quā nō venit soluere/ sed adimplere. Mat.7. Similiter et noua eduxit de thesauris sapientie sue: cū noua mundo cōtulit sacramenta: cū vocauit in vite nouitatē: cū ad precepta supaddiderit noua cōsilia. Produxit vetera/ cū infernales penas aperuit: ad quas descendit peccatis veteribꝰ veteratus. Noua ptulit/ cū nouitatē resurrectionis et gloriā vere credētibꝰ repromisit. Ad hāc imaginē oīs scriba doctus in regno celorum instruit/ vt noscat veterē nouāq̄ legē: vt posset ex eis parabolice formare sermonē. Et sponsa spōso gratulabūda dicit: Omnia poma noua et vetera dilecte mi seruaui tibi. Cāt.7 Poma noua/ fructꝰ ex euāgelica doctrina: vetera/ fructus ex lege. Una quidē est ecclesia saluandorū ex fructibus iusticie vtriusq̄ testamēti. Nec nō et in doctoribus et peritis scribis vetera et noua poma seruat: cū in plata doctrina vtriusq̄ testamenti censura seruat. Uetera seruat christo: cum veterē mundū creatū/ et nouū per recreationē pie atq̄ indubitanter credit: cū patres veteris testamenti et noui vna fide collaudat: et originalē iusticiā in primordio conditionis humane in cordibus hominū scriptā similiter et euangelicū assensū prestitit in fide venerari. Scriba siquidē doctus in regno celorū: qui patrifamilias i thesauris similis esse debet: omnē doctorē designat/ ex autoritate catholice docentē: quē oportet in vtroq̄ testamēto esse peritū: vt illius figuras/ istius veritates agnoscat. Omnia enī in figura cōtingebāt illis/ qui degebant sub veteri testamento: nobis aūt sub nouo militātibꝰ/ veritates explicite apponūtur. 1.Cor.10 Sub velamine vetus testamentū erat ad cuius ostensionē Moyses velamē gestabat in facie: a nobis vero velamen ablatū est: qm̄ transiuimꝰ ad christū. Apostolus siquidē dicit: Cū transieris ad christū/ auferet velamen. Expedit quidez scribe solerti ex nouo et veteri in auditoribus fidem astruere: velut si sic eorū celebraretur inductio: ex signo ad signatū/ ex cortice ad medullā/ ex vmbra ad soliditatē/ ex figura ad veritatē/ ex sermone ad sensum/ ex littera ad intelligentiā claritatis. Hec imperitus scriba nō nouit. Quāobrē si etiā stet in regno dei/ scz militātis ecclesie: nō agit/ sed agit: nō instruit/ sed docetur. Doctus vero rē regni dei agit/ instruit et astruit. Profert vite nouitatē/ vt in eius nouitate ambulemus: similiter et vetustatem/ vt deseramus. Omnia noua ex christo: cūcta vetera ex Adā. Uetera transire cogantur: omnia ex christo noua in nobis fiant. Hoc pferat: hoc suadeat scriba doctꝰ in regno celorū: vt nouis supuenientibus in vigore gratie/ vetera proijciantur/ que sunt ex origine culpe.

¶ De pabola introducta de illo qui incidit in latrones/ et respōsione de proximo: secundum Lucam.

Capitulum X

INterrogatus dñs noster Jesus a quo-
dā pharifeo tentante: si quis ad diligen
dū est ꝓximus: parabolice apologisauit
no explicans quis ei proximus esset: sed cui ipe
proximus esse deberet: qm̄ primo indigētibus
ad impletionē iusti mandati proximi esse debe
Lu.10 mus. [Ait enī: Homo quidā descende-
bat a hierusalē in hierico: ⁊ incidit in latrones
qui etiā despoliauerunt eū: et plagis imposi-
tis abierūt semiuiuo relicto.] In tractatu quē
nuꝑ edidimus de processu pctōis / abunde ista
parabola tractata est: se: ſʒ ꝙuis minorate hic
preterire nō licet. Descēsus ab hierusalē / auer-
sio est a pace / a virtute / a quiete / a templo sacra
mentorū dei / ab eo quod autoritatē habet ⁊ ve
ritatis rationē. Etenim ista ciuitas regia et pro-
phetalis erat. Descensus ab hierusalē est dere
lictio honestatis / ꝑtermissio sanctitatis ab obe-
dientia legis eterne: in qua stantes in pacē su-
mus ad deū: cui animo rebellātes / pretermitti
tur pax / et causatur damnosa discordia. Nihil
Nihil amarius / nihilqꝫ damnosi⁹: ꝙ si pax dei
que exuperat omnē sensum / nō custodit corda
et intelligētias hominū: qua dissoluta / obediē
tia legis dei omnino deperdit̄: que nisi per hu-
iuscemodi obedientiā non tenet̄. Male sibi ꝓ
uidet / et ad gehennaʒ se parat qui a pace fecit
abscessum. Sibi omnino nō conueniet / si a deo
dissidiū fecit: et intestinū portabit cōtinue bel-
lū. Nā mortis habet imaginē qui diuidit̄ i se-
ipso. Uidebuntur etiaʒ sibi aliȷ̄ aduersarȷ̄: ꝙ-
uis afficiant̄ ei qui ꝑdidit dei pacē: qm̄ nemo se
curus in regno / si cū rege agit̄ bellū. Suspica-
bitur em̄ insidias / existens etiam cum amicis.
Gen.4. Erit more Cain vagus et ꝓfugus sup terrā: ti-
mens occidi: qui occidens fratrē ꝑdiderat pa-
2.Re.16 cē dei. Et Semei qui maledixerat dauid / cū fu-
3.Reg.2 geret a facie absalon: a Salomone regēte pa-
terne iniurie sub federe vt habitaret in hieru-
salē: remissionē accepit sub interminatiōe mor
tis / si aliqñ ab illa discederet: quod et factū est
cū discessit. Magnū est bonū diuine pacis: in
qua existens a christo indulgentiā suscipit: etiā
si eternū deū et patrē eius / et omniū in aliquo
maledixit: a qua recedens merito mortis gla-
diū non euadit: non solū dixerim tpalis / ſʒ mor
tis eterne. Hierusalē dūtaxat elegit dñs / vt eēt
3.Reg.9. nomen eius in ea: quia preterꝙ in pace nō ha-
bitat nomen dei. Et in ea templū est dei: quo-
niā pacifici templū viuū sunt dei viui. Et aduer
sus se interpretabat̄ dauid in ꝑsona eoꝝ qui de-
Ps.136. tinebant̄ in babylone captiui: Si nō propone-
ret hierusalē i principio leticie sue. Cū nulla sit
vera leticia: potius omne gaudiuʒ tristicia di-
Josue.6 ci potest: nisi in pace dei fundetur. Et si hieru-
salē pax euangelica datur: hierico dat̄ excidiū
et maledictio reedificatori b⁹ ei⁹. Igit̄ o tu qui-
dā merito nominari nō dignus: vnde abscede-
bas / quo ve descēdebas / aduertere debuisti. Ut
quid in mentē venit quietis regionē dimittere:
abireqꝫ in ciuitatē lunarē: que nunꝙ in eodem
statu ꝑmanet: et nunꝙ ex aliqua sui parte tran
quillatur: Mirandis ꝑmissionibus agit̄: vt exi
stens i domo / tutū / apostasiā meditet̄: ſʒ aut nō
cognoscit quod habet: aut maiori fraude preuē
tus / ab illa recedēs estimauit se aliquid melius
habiturū. Sic agit̄ hominis interius maluʒ:
quoniā neqꝫ interius aut exterius inuenitur ex
istens malū. Unde oritur magna deceptio / cuʒ
nō sit appetibile malū: semꝑ em̄ itur de bonis
ad bona: ꝙuis disparia sint. Igitur nō substā
tialiter: sed cū in maiore aut electione prepon̄
tur minora maiorib⁹: causat̄ hominis malū: et
fit abscessio a hierusalē / et descēsus in hierico.
Utraqꝫ bona ciuitas: ſʒ vna i oib⁹ alteri supe
rebatur: que melior erat / iam facta fuerat fasti-
dio deliberāti abscessū: que vero minorabat̄ / in
delectationē obuenerat. Ad hāc imaginē om̄e
peccatū cōmittitur ab hominib⁹ in vniuersita-
te bonorū: etem̄ semꝑ ad minora et infirma de-
scendēdo peccat̄: Sed anteꝙ veniat̄ ad termi-
nū male presumptū / in periculū nō opinatū in-
curritur. Nā et latrones ei superueniūt qui paci
ficā credebat agere viā: qui spoliāt ⁊ plagant:
priuant scʒ honestate bonorū: et mala infirmi-
tans adȷ̄ciunt. Fiūt mali dispositi incipiētes
apostasiā inuisibiliter demonū preda: qui sto-
lā innocētie auferūt: et vulnerāt cor et sensus: ꝑ
quos ac ꝑ fenestras culpabilis mors ingredit̄.
Et debilitas tanta subsequit̄ / vt ad semisseʒ re
digat̄ vita plagati. Sed nec tota vita totā ces-
sit in mortē: nec sibi tota cōstabat seuo ꝑseuerā
te duello: vt alterā altera ex toto cōfugeret: sed
alteri neutra cedebat: vt amarius esset bellum
et sic hō causatus / equa siquidē ab vtraqꝫ ven-
dicabatur in sorte: nā sicut semiuiu⁹ / sic ⁊ semi-
mortuus diceretur. Ad semissem mortis om̄is
spūalia mala / siue quodlibet exitiale pctm̄ di-
xerim ꝑtinere: ad vite vero semisseʒ plenā liber
tatē voluntatis ꝓprie cū iudicio rationis: quam
oīa exitialia mala rationis durante iudicio in
mortis sortē transferre nō possent: vt totus hō
in carne viuēs mortuus diceret̄. Abeunt semi-
nece inflicta / infligere amplius nō valētes. Ab-
ire nāqꝫ inuisibiliū predonū est / hominē relin-
quere in ea quā accepit animi libertate: cū oēs
eorū conatus frangātur in illā. Non em̄ sepa-
biliter ipsā creator donauit hominib⁹: ꝗꝙ deꝑ
dari possit in iure damnatis: et cōfirmari a deo
in suis beatis: vt hi nisi malū velle nō possint:
illi vero nec aliud preter bonū. Sic vero iacen
te plagato: q̄ pacis monimēta reliquerat: [Ac
cidit vt sacerdos quidā descēderet eadem
via: et viso illo ꝑterȷ̄t. Silr̄ et leuita cū esset se-
cus locū / ⁊ videret eū / ptrāsȷ̄t.] Om̄ia q̄ sunt i
mūdo / accidētia sunt: solus deus accidētib⁹ ca
ret. Sacerdos et leuita viderunt proximū indi
gentē: cui debebāt et ipsi proximi fieri. Ubi ꝓ-
ximus iacet indigēs aliena ope: sed nō omnis
cognoscēs efficitur ꝓximus. Nec sacerdos ex
officio / nec leuita ex sciētia ꝓximi existebāt: nā
nō ex officio aut ex sciētia / sed ex virtutib⁹ hō

dei legem implet in proximo: ⁊ se ꝓximo proxi-
mū facit. Et sepe qui maiorib⁹ dignitatib⁹ po-
tiunt: ⁊ amplioribꝰ scientijs fulgent/ pretereunt
officia charitatis. Quid autē mali adijciat non
ꝓximari proximo indigenti ioannē audi dicen-
1.Jo.3. tem: Qui habuerit substantiā huius mūdi: ⁊ vi-
derit fratrē suum necessitatē habere: ⁊ clauserit
viscera sua ab eo: quō charitas dei manet i eo?
In quo nō manet charitas/ neqꝫ deus: quī deꝰ
est charitas. Priuatus deo/ vita priuatꝰ est: quī
apud eū est fons vite. Inter mortē ⁊ vitā in his
q̄ viuere vel mori habent/ mediari nequit. Pe-
iora posse inueniri tormenta/ q̄ deo viuo ⁊ vero
priuari: cogitationē et credulitatē hominū sub-
terfugit. Et qui p̄terit aut pertrāsit proximū in-
digentē: preteriet eū deus. Et qui nō cōpatitur
ꝓximo: preter compassionē deum iudicē sustine-
Luce.10. bit. [Samaritanus aūt quidā iter fa-
ciens venit secus eū: ⁊ videns/ misericordia mo-
tus est. Et appropinquās alligauit vulnera eiꝰ:
infundēs oleum ⁊ vinū. Et imponens illū in iu-
mentum suū duxit in stabulū/ ⁊ curā eius egit.]
Omnia hec allegoriā habent. Conflata vero in
vnū/ actuā charitatē ostendunt in ꝓximū ex om-
nibus quibꝰ possit male patiens releuari: vt nil
desit ad curam hoīs vtriusqꝫ/ si in vtroqꝫ aut in
altero cognouerit adesse defectū. Et qui ꝓximꝰ
ſm rationē virtutis ad alium fieri cupit: primo
ad indigentiā proximi quod est sue possibilita-
tis impendat. Deinde si plus ad indigentē per-
tinet habere subsidij: ⁊ ob causam defuerit iam
prestanti facultas: per aliū tamē proximū suasi-
onibꝰ noticia pagat officia charitatis. Et hic
proximus esse ꝓprie dicit indigenti. Qui ergo
saluari desyderat/ similiter faciat. In hoc enī
saluator tentatorē sibi respondendo conclusit.
Et oīno responsio ad interrogationē videt im-
pertinens: cū ille q̄reret/ quis sibi ꝓximus esset:
christus vo respōdit/ cui ꝓximus esse deberet.
Decebat enī sapientiā eternā/ que in carne vela-
ta venerat hoībus docere scientiā: aliter ac ꝑfe-
ctius respōdere q̄ interrogauerat ille/ qui solū
terrena sapiebat. Et saluator omnium christus
more tradentiū scholasticādo doctrinā: vni re-
spōdens plurimos doctrinauit: nemini vnū pre-
ligens ꝓximū: sed omnē creaturā ratiōe vtentē:
que recipere similiter ⁊ impendere dilectionem
rationabiliter potest: dū actuale beneficiū cha-
ritatis ei potius impendat/ quē in tua sciētia va-
lidius pondus indigentie ⁊ calamitatis oppres-
sit. Sic ꝑ hoc in hac responsione vnusquisqꝫ do-
cet a christo/ cui debeat ꝓximus fieri: non quē
ipse debeat per se ꝓximū inuenire. Nam neqꝫ
meritū est apud deū diligi/ sed amare: nō recipe-
sed tribuere: nō seruiri/ sed seruitium exhibere:
nō charitas retransitiua/ sed trāsitiua nancisci-
premiū. Et quod virtutis est ꝓprie omnibꝰ nō
aliene/ docet ipse magister. Igit satagendū est
nō quō recipiatur/ sed quō impēdatur dilectio.
Nam vnū est suum: reliquum est alienū. Et de
sua nō de aliena virtute placatur altissimus. Et
sicut nil tam necessariū/ q̄ propria salus: sic nil
tam expediēs q̄ ꝓpria virtus. Et sicut nemo ex
alieno pctō damna ex diuia iusticia patit: sic ex
aliena virtute nemo saluatur. Pro se vnusquisqꝫ Roma.14.
reddet rationē/ penā vel premiū suscepturus.

¶ De parabola diuitis peruerse cogitantis ad improuidam sollicitudinem: secundū lucam. Ca. XI

CReator omnium deus nihil in mundo
ex rū que ad vsum humane nature sunt
cōdita/ propriū fecit: quoniā hoiem nō
perpetuauit in mundo: sed sicut ex traduce nasci-
tur: sic mors primorū parentū merito in oībus
dominat. Non ergo debet esse aliquid propriū
vbi mors inuincibile tenet imperiū. Proprium
factū est homini mori: non in hoc seculo quicq̄
aliud vendicare priuatū: etiam si protoplastina
culpa non fuisset/ nec inuidia diaboli mors in-
gressa orbem terrarū: hoīes aliter in alias regi-
ones translati fuissent: nec decreto creatoris in
terrarū orbe rerū fuisset ꝓprietas: que cū affuit
inter hoīes/ prouenit de lege peccati quā intro-
duxit iniquitas. Et si deꝰ aliquādo permisit ho-
mines in rebus creatis proprium vendicare: si-
nō aboleuit imperatorū leges: que ꝓprium ho-
minibus ꝯcesserunt: ne rēpublicā omnino per-
uersorū incrassantiū turbaret improbitas: aua-
riciā nunq̄ ꝯcessit: vbiqꝫ dissuasit ⁊ semp. Pro-
inde saluator ad renouationē vite hominū pre-
dicans omnibus palā dicit: Videte et caue- Luce.12.
te ab omni auaricia: quia nō in abun-
dantia cuiusqꝫ vita eiꝰ est ex his que
possidet. Ad cuius sententie declarationē/ ex-
pressiorē parabolā ex vsu platā adiecit. [Ho-
minis cuiusdam diuitis vberes fru-
ctus ager attulit: et cogitabat intra
se/ dicens: Quid faciā q̄ non habeo quo cōgre-
gem fructus meos? Et dixit: Hoc faciam. De-
struam horrea mea ⁊ maiora faciā: ⁊ illuc cōgre-
gabo oīa que nata sunt mihi/ ⁊ bona mea. Et di-
cam anime mee: Anima habes multa bona po-
sita in annos plurimos. Requiesce/ comede/ bi-
be/ epulare. Dixit autē illi deus: Stulte hac no-
cte animā tuā repetent a te: que autē parasti cu-
ius erūt? Sic est qui sibi thesaurizat: ⁊ nō est in
deū diues.] Criminose sunt cuncte diuitie/ dā-
nationē extremā expectantes in sortē: si non re-
feruntur ad deū: si existunt penitus preter deū:
si plus appetuntur q̄ diuinis florere diuitijs.
Non ager in culpa: qui iacta semina suscipit: su-
scepta mortificat/ et administrat virtute nature
plus q̄ recipiat a serente. Non ars satoria cul-
pam habet: sed ex spiritusancto/ qui est omniū
artifex: nō vbertas insolita: nō fertilitas impro-
uisa: non enī eque in satis agris natura respon-
det/ sed cogitatio cōgregandi vltra legē quā ne-
cessitas posuit. Tenacitas animi nolle cōferre
in vsus egentium/ criminosum diuitē facit. Nō
enī deꝰ nature frena relaxat: vt in cuiuspiā agro
vberiores fructus adueniāt vt recludant/ sed vt
dispergantur in vsus. Ideo fit interduꝫ natura

vberior: vt pfusior fiat dispensatio ad egenos. Nihil em̃ proprium in multiplicationis pcessu iustus ordo nature pretẽdit. Omnino a natura et a lege originalis iusticie discrepat q̃ destruit horrea necessitatis/ et cupiditatis horrea condit. Cum quis sibi prouidus fuit in mẽsura nature et necessitatis iusticia: non ampliet apothecaria in quib⁹ reponat: sed meatus adueniat dispergendi. Proinde intẽdamus per singula in parabolã saluatoris. Animaduertite q̃d diues cogitabat/ qui ex agro plus solito vberiores receperat fructus: et inde implicabatur in animo vnde poterat ocyus explicari. Cogitabat intra se/ dicens: Quid faciã q̄ non habeo quo cõgregem fructus meos? Importuna erat ista cogitatio. Si non habebat quo cõgregaret: erat paratior occasio tribuendi. Qui nõ habet quo cõgreget/ dispersioni obnoxius necessario subiacebit. Frustra igitur cogitat quid aliud fiat: cum ad actiones iusticie causa cõcludit. Dispergat igitur qui nõ habet quo cõgreget. Inquiet fortassis: Premet necessitas. Opportũa erit annona si fuerit vita prolixior. Sũt nati et nate: sunt connubia celebranda: multiplicabitur proles: ecce hic infantulus ad vbera pendet: forte progabit etatem: grauescit vxor/ partui vicina est: aut daturus dotem/ aut receptur⁹ ero. Utrobiq̄ sunt amplianda fomẽta. Concesserim siquidẽ sed tu in vita opinionẽ exclude. Non transgrediaris termios/ quos tibi necessitas posuit. Nõ intendebat saluator per parabolã istam in eos qui propter exigentiã duntaxat necessitatis alimenta procurant/ reponũt atq̄ cõseruant. Naz iste habebat horrea: de quibus cũ fructus exuberarent/ dixit: Destruaz horrea mea/ et maiora his faciam. Ecce transgressio necessitatis: ecce amplificatio cupiditatis. Non erat in culpa diues: q̄ horrea s̄m exigẽtiam iusticie possidebat: nam ex debito nature omnib⁹ alimenta debentur: sed ex eo q̄ ad exuberantiam agrorum horrea necessitatis destruere/ et tenacis auaricie cõdere disponebat. Diues et fertilis mũdus in administratione nature q̄ habeat viuentes multo plures aleret: et nulla esset querulatio sup terrã si tantũ horrea necessitatis/ nõ auaricie conderentur. Stent apothece que modeste sufficiunt ad fructuũ exuberantiaz: embolisina non fiant: pauperũ horrea vacua repleãtur: sic em̃ ex auaritia nõ erit exorbitatio in natura. Ecce adhuc diuitis mali detestanda peruersitas: q̄ in maioribus horreis volebat omnia cõgregare et omnia nata sua et bona sua: vt preter q̄ sibi nulli puenire de congregatis posset vtilitas. Uolebat redigere omnia in priuatũ: que deus ex natura concesserat ad cõmune. Fraudabat pauperes: rapiebat egenis: priuabat omnes dono nature cum cõgregare omnia p seipso fuerat meditatus. Ad seipsum aspiciẽs paruipẽdebat omniũ vitã: sibi compatiens/ incõpassiuus oĩbus erat: vita que deus est/ iuste priuandus: quia per eum id fiebat vt oẽs pararẽtur ad necẽ. Ex alio quippe improbanda cogitatio hui⁹ diuitis censebatur: quoniã preintendens accumulare diuitias virtutes abiecerat: nec ɔgregabat illa que post mortem etiã hominẽ comitantur: sed illa pfunctoria que raro vsq̄ ad exitũ huius vite associant possessorem. Possidere diuitias et deũ interdum possibile factum est: congregasse tenaciter vo. nunq̄. Sed hoc est quod plus accrescit ad culpã: ad acerbiora tormẽta disponit: allocutio quã sue ratus erat anime facere: spondens annos incerte vite: que sub nostra potestate non agit: que pueniri potest/ prorogari nõ potest. Sic em̃ dicere meditabatur. Et dicam anime mee: Anima habes multa bona posita in annos plurimos. Multa sunt bona hoĩbus posita: sed plerunq̄ anni crediti euanescũt. Et eripitur sepe a seculo in deca dierũ/ qui decaz sibi fabricauit annorũ. Nec anni multi succedunt: vt multorũ congregatorũ ex vsu possit esse ɔsumptio. Hec em̃ decepit homines innumeros: cum delectari viuere super terrã/ procul pepulerũt mortis meditationẽ: longam inhiantes vitã: que dum non creditur/ aufugit: et tunc terminũ sumit cũ speratur esse lõgeua. Et quod plus amatur a miseris amplius eos cruciat: cũ transit in dominiũ mortis. Arguendus in suis cogitationib⁹ diues hic peruerso errore deceptus: quoniam in inquietis quiescere animã autumabat: et famẽ auferre vnde ampli⁹ crescit: et depellere sitim vnde sumit augmentũ: et epulari accurate atq̄ sodaliter ad augenda incentiua libidinis/ et ad dehonestanda federa solidtatis. Aduertendũ est quale soliloquiũ cum anima sua est peracturus: requiesce/ comede/ bibe/ epulare. Promittebat sibi requiẽ: vbi non datur querentib⁹ eã. Quomodo requies vbi omnia sunt in motu? Unde in mari requies/ agitãtibus mare ventis? Quomodo requies/ ex quibus perdit vera requies? Hic mentes hominũ vexat error: vt vbi animorũ et corporũ est tota vexatio/ quesita requies adesse credatur. Si totus mũdus in maligno positus est vnde mundũ diligentibus requies esse potest? Si quis amicus voluerit esse hui⁹ seculi: inimicus constituit dei. (Jaco.4.) Ex dei inimicitia nemini salus: nemini quies aduenit. Est em̃ domin⁹ vniuersi. Quis tutus i regno si rex extiterit hostis? Nemo habebit requiẽ/ si sibi aduersabit heros. Fortassis mundus his requiem prestabit ad tẽpus: qui vnde perfunctorie delectent/ inueniũt velut coruus emissus de arca noe insedit corporib⁹ mortuorũ. Inuenerat em̃ quo eius auiditas repleret: in cuius imagine omnes requiem habere videntur/ qui mortuis opibus delectantur. Sed cuz ab eadem arca emitteretur columba: non inuenit vbi requiesceret pes eius: videlicet affectus/ in quo quis vexationẽ obtinet vel quietem: nisi reuerteret ad arcam: typum eorũ bonorũ presagiens/ qui extra ecclesiam orthodoxã et ambitũ legum eius nõ arbitrant esse quietem. Turpis est reges diuitũ auditusq̄ detestabilis: contra quos de moab per hieremiã dñs dicit:

Hier.48. Fertilis fuit moab ab adolescentia sua: requie-
uit in fecibus suis. Moab popul⁹ fuit ex primo
moab descendēs: qui de incestu per filiam ex pa
tre natus est: qui diues factus et potēs/ dei pp̄lo
aduersabat. Sed vbi requieuit? Ut ꝑpheta testa-
tur in fecibus suis. Feces siquidē sunt egestio-
nes et farinata corporū. Feces sunt eliquatiões
liquorꝫ inferius descēdentes: in summo liquori
bus remanentibus depuratis. Omnia tp̄alia fe
ces sunt egeste a ꝑfecto ecclesie corpore: que in
caute supinū ex hirūdinib⁹ egeste cecauere tho
biam. Feces sunt oīa inferiora: puritas vero in
superiorib⁹ est. Quā vilis/ ꝙ abhominabilis re
quies diuitis: quā sue anime repromittit. Soli
pauperes spiritu fideliter requiescent: cum raro
vel nunꝙ diuitie sine infidelitate cōsistant: quē
aut ꝑ infidelitatē acquirunt: aut fide ad ꝑrimū
denegata possident. False sibi diuites requiem
ꝑmittunt: nā aut laborant vt cōgregent: aut se
peterrent ne iniuste perdant. Nulla diuitib⁹ re
quies cum semꝑ nituntur addere: fortassis requi-
escerent si plura nō vellent. Ex cupidine insatia
bili/ ex sudorib⁹ acquirendi/ ex ipsis reb⁹ diuiti
bus nulla quies. Comestio siquidē mitigare fa
mem pōt/ auferre non valet. Similiter est dian
ciare de siti: quod bene ꝑ aggeum ꝑphetā dicit
Aggei.1. Comedistis et non estis saturati: bibistis et non
estis ebriati: operuistis vos et nō estis calefacti:
et qui mercedes congregat/ misit eos in sacculū
pertusum. Epulatio ad lautiorē vitam pertinet
et ad accuratiorē/ necnō ad detestanda cōuiuia.
Ad quā complendā nemora vexantur: agitātur
et sylue: cū arcu/ sagittis/ canibus animalia sylue
stria impetūtur. Aues rapaces ex natura/ rapa-
ciores ex arte dimittūtur ad volucres mites: vt
venatu aliquid in predā deueniat: vt eo sit epu-
latio gratior/ quo sudatior extitit labor ipse ve
nantiū. Maria/ flumina/ lacus exquirūtur in ab
ditis submissis hamis/ lineis claustris/ nassis
atqꝫ sagenis: vt ꝑ epulatione pisces venāt in
capturā. Capiferi et dapiferi solertissimi exqui-
runtur. Loca expositionis rerū venalium visi-
tantur diluculo: considerant epulonibus apta
quib⁹ inuentis cessat emendi litigium: precium
est in voto vendentis: fit rumor varius in varie
tate rerū vt accurate ꝑueniant: et talis est strepi
tus acsi adhortatio disponeret ad bellum. Eri
guntur mense: protendūtur desuꝑ gausape: sine
timore dei discubitus ordinatur. Exercitantur
saporibus fauces: varia vina funduntur. Edendi
auiditas etiā in multitudine, in primo cōgressu
silentiū facit: et cum ventres vino humidi vtres
repletioni sunt proximi: cum incalescunt capita
mero: excitat in mensis velut rumor in castris.
Ibi ꝑferuntur inania opprobria in absentes:
omnia inhonesta/ omnia digna risu/ licita tunc
temulentia facit. Inde somni/ inde grauedo/ in
de obliuio bonorꝫ/ inde chori/ inde luxurie/ inde
oīs infirmitas ad ꝑhibita. Ecce q̄lis est epula-
tio diuitis/ quā sue vite misere repromittit. Sed
aduertendū est quod sequit. Dixit autē illi
deus: Stulte hac nocte repetent ani
mā tuā a te. Per oīa est ista horrēda diantis
quā diuiti saluator opposuit: qm̄ stult⁹ dicit di
ues ex eo ꝙ peritura cōgregat: nō seruāda repo-
nit: et cōia redigit i priuatū. Credit requiescere
vbi vexatio: comedere/ bibere/ epulari per tp̄a et
per multos annorꝫ orbes. Et quandā beatitudi
nem sibi velut somniādo parat: vbi etiā misera
vita non durat. Hac nocte velut ipso die fuerit
facta cogitatio: repetent animā tuā a te. Qui re
petent? Maligni scꝫ spūs. Sꝫ quō repetent/ cū
ipsi nō mutuauerint? Nam repetitio est eorꝫ que
dant in mutuo. Et iusta repetitio iustum habet
dominiū: et semꝑ est rei cuius dominiū non trās
fertur. Est ne anima alicuius sub malignorꝫ spi
rituū dominio constituta/ vt iure debite repete-
re censeant? Nōne oēs animas creauit omnipo
tens. Nonne ipse vniuersorꝫ est dn̄s? Quid sibi
hoc vult ꝙ dixit/ repetēt: acsi animā diuitis ma
ligni spiritus ad tēpus ꝑstauerint diuiti/ quā ab
ipso repetant rōne non translati dominij? Mo
dica est questio: sed terrore animas diuitū qua-
tit: que apostolica sententia enodat. Inquit em̄
apl̄us: Omnes qui volūt diuites fieri/ incidunt 1.Thimo.6.
in tentationē et in laqueum diaboli. Jam em̄ ex
ipsa voluntate ditandi/ teneri vident infra re-
tia diaboli: et sibi sunt mancipati: eoipso quo di
uitias ex auaricia quesiūt: et in ipsis/ non in dn̄o
gaudia sua posuēt. Quo iure in hora mortis re-
petunt diuitis animā: velut dum viueret/ eis do
minio ex iniquitate iam traditā. Nec ꝑ hoc dei
dominio derogat: si anima volūtarie peccādo
sathanice se tradidit potestati: cū nihil ei⁹ pos-
sit dehonestare imperiū/ vt non subiaceāt oīa
sue iurisdictioni. Repetūt igitur maligni spūs
animā in morte ad eternā penā/ eo iure quo eis
se obligauerat ꝑ tēporalē culpam. Nā qui facit Joan.8.
peccatū/ seruus est peccati. Super quib⁹ iuste di
abolus sibi vēdicat dominatū: et repetit animā
in termino mortis velut emptū mancipiū. Que
autē parasti/ cuius erunt? Non diuitis: quia secū
ferre nō potest. Non em̄ copie huius seculi tra
hi possunt ad aliā vitā: Sed ad inferos aīa di
uitis detrahetur: nihil secū horū portabit que
hic cōgregauerat ad requiē siue ad satietatem.
Nam ibi lassis nō prestabitur requies: nihil ap
ponet ad esum: nihil ad refrigerium sitis: solū
penarū erit satietas: quas semꝑ oportebit sume
re: nec ab eis abstinere poterit anima fastidita.
Et sumet inuoluntarie atqꝫ incessanter id quod
suā naturā acerbe diuerberat: pro eo ꝙ sumpsit
volūtarie quod diuinā habebat offensam. Pro
inde diuitē diuitie nō sequētur. Cuius autē erūt?
Fortassis ad vsum inopum dispergētur. Egeni
sua iura recipient: et fraudati paupes in illis de
bitam iusticiā consequent. Fortassis heredita-
bit genitus heres: qui forte vsu ꝑhibito gaude
bit de mā mona iniquitatis: aut forte simul cum
paternis diuitijs vitijs astringet paternis. Et
fit sepe iustis modis vt eadē pena multetur he
res: sicut ille qui heredē instituit. Necnō plerū

ꝙ factum eſt: vt qui fuit hoſtis/ſit heres in bonis. De quo diuite per oia in ſapientia dicitur.
Eccl.11. Eſt qui locupletat̃ parce agendo. Hec eſt pars mercedis illius in eo ꝙ dicit: Inueni requiē et nunc mãducabo de bonis meis ſolus: et neſcit ꝙ tēpus pͥtereat/⁊ mors appropinquet: ⁊ relinquet omnia alienis/⁊ morietur. Sepe remanēt bona diuitis apud alienos: et eius poſſeſſio deuoluĩt ad extraneos. Sic eſt qui theſaurizat/et nõ eſt in deũ diues. Theſaurizat quis ſibi: ⁊ neſcit cui cõgregabit ea. Sed qui ad deũ ꝑtinet/dicet: Et nunc q̃ eſt expectatio mea? Nonne tu dñs? Et ſubſtantia mea apud te eſt. Culpabiliter ⁊ miſerrime oĩs eſt pauper: etiã ſi omnib⁹ terrenis gazis refulgeat: ſi in deum diues nõ fuerit: in quo diuitem fieri dĩtaxat ex copijs inuiſibilib⁹ eſt: quaꝝ poſſeſſio non deficiet neqꝫ minuĩt ex conſorte: neqꝫ creſceret etiã ſi cõſors nullus adeſſet. Diuitie fideliũ ſolũ eſt chriſtus: in quo ſi vere ſui fuerimus/oĩa poſſidebimus. Quãobrem apoſtolus ꝓ talib⁹ ditatis in
1.Corin.1. chriſto gratias agit/ dicens: Gratias ago deo meo ſemꝑ pro vobis in gratia dei/q̃ data eſt vobis in chriſto ieſu: qꝛ omnes diuites facti eſtis in illo: in omni verbo ⁊ in omni ſciētia: ita vt nihil vobis deſit in vlla gratia.

❡ De parabola diuitis epulonis et lazari pauperis vlcerati: ſecundũ lucam tantũ. Capitulũ XII

Alui conſimilē parabolã cõſimili nectere/ꝙ doctorũ ordinē ſequi. Proinde parabole diuitis male cogitantis vel congregãtis ex vbertate fructuũ/parabolã diuitis impij ⁊ bonis ſuis lubrice vtētis annecti qm̃ ex diuite impio ⁊ delicioſo ⁊ ex pauꝑe infirmo atqꝫ egeno inuariabiles fines hoim voluit inſinuare ſaluator: vt diuites terrore ꝑculſi conuerterent̃ ad decens: pauperes ṽo ne in patien-
Luce.16. tia vexarentur. Hõ quidã erat diues et induebatur purpura et byſſo: et epulabat̃ quotidie ſplendide. Et erat quidã mendicus noie lazarus: qui iacebat ad ianuã eius vlcerib⁹ plenus/cupiēs ſaturari de micis/que cadebant de mēſa diuitis: ⁊ nemo illi dabat. Sed ⁊ canes veniebãt ⁊ lingebãt vlcera eius. Nomen diuitis ſubticet̃/ velut iniqui hoīs. Omis eñ ad ſeipſum diues iniqu⁹ eſt. Neqꝫ in diuitijs alia eſt iniquitas/niſi cũ ſunt male parte: aut cũ detinent̃ non per iuſticiã erogate: ſeu cũ ꝑ laſciuiam ſunt exhauſte. Perperam nēpe iſte diues ſuis diuitijs vtebat̃: nam induebatur purpura ⁊ byſſo: ⁊ epulabatur quotidie ſplendide. Culpatur ꝓcioſitas veſtium: magis autē iactantia/vanitas/ſuperbia: que ab ipſa ꝓcioſitate ꝓcedunt. Multa in ſeipſis inculpata manent: culpaꝝ ṽo cauſe maxime fiunt. Tolerarent̃ interdũ precioſiſſis in diuitib⁹: ſi deſpicabilia pauperib⁹ erogarent: ſi nõ iactantia vexarentur: ſi ſupbia nõ tumeſcerent. Etiã epulatio ſplendida huic erat in culpa. Et ſi excuſaret̃/qꝛ interdũ diues veſcitur epulis accuratis: quotidie tñ ſplēdide epulari ꝑ ingluuiē/dãnati criminis notã habet. Et quanqͣ nihil ſit ꝓhibitũ quod cũ gratiaꝝ actione ꝑcipit̃: verũtamen oĩe ſuperfluũ eſt in culpa. Et obliuionez dei fecit atqꝫ virtutum/epulatio quotidie accurata. Semꝑ conſueuit guloſitas annexa eſſe diuitijs. Nã ſicut habilitas furandi fecit furē/qui furari antea nõ meditabat̃: ⁊ mechandi facilitas occaſione ꝓpoſita mechum fecit/etiã talia non ꝓcogitantē: ſic humane diuitie voraces atqꝫ comeſſores plurimos ꝑfecerũt: exceptis interdũ his quos auaricia plus peſſundat. Sed ecce cõtraria ꝯditio deſtituti hoĩs/ad cõdemnationē ſtipati diuitis inſurgebat. Et erat quidã mendicus noie lazarus: qui iacebat ad ianuã eius vlcerib⁹ plenus: cupiens ſaturari de micis que cadebãt de mēſa diuitis: ⁊ nemo dabat illi. Non ad condēnationē diuitis factus eſt pauꝑ/vt per pauperē diuitem de⁹ velit inuoluere: ſed ſepe pauperes eſſe ꝑmiſit/ vt ꝑ eos poſſet diuites releuare: ſi velint habere in rebus/ſicut habent/velint nolint/in natura conſortes. Sed ipſi velut immiſericordes pauꝑes contra ſeipſos in iudiciũ ſtatuerunt: vt per pauperē accuſet̃ perampli⁹ diues: qui naturali cõſorti manifeſte indigenti ſubuenire contempſit. Erat quidē mēdicus nihil ex ꝓprijs habens: abſolutus a cunctib⁹ nempe cauſis: qui nihil vendicabat in ꝓprio: ꝙobrem aliena mendicare cogebat̃. Huic ſuppetebat in iure nature: que oēs debet alere ꝓ captu: neceſſitas ⁊ indigentia quib⁹ premebat̃/ ſibi pro legibus erant. Ex iſtis exorta occaſio depellebat pudorē: vt peteret aliena velut nature debitũ: paternis hereditatib⁹ ⁊ lucris ꝓprijs nõ ſuffultus. Lazarus vocabat̃ ex noīe: vt adiut⁹ eſſet aliena ſtipe: maxime a deo qui olm curat annonã. Taciturnitate ꝑterijt nomē diuitis: pauperis ṽo noīe clarus it ſcriptura: quoniã pauperũ eſt regnuꝫ celorũ. Et ſicut electoꝝ ipſoꝝ nomina ſcripta ſunt ĩ celis: diuites ṽo impios tartarea matricula ex nomine ſcriptos habet. Huic ad pauperiē addita erat infirmitas: quia vlceribus plen⁹ erat vt ampli⁹ torqueret̃ ad meritũ: ⁊ rationabiliter ad exigendã opem oĩbus poſſit eſſe infeſt⁹. Et iure condēnatio incõpaſſiuoꝝ erat. Iacebat ad ianuã diuitis: non alterius ſibi ſimilis: qm̃ diues habebat vnde illũ ſine periculo refoueret: ⁊ debituꝫ nature ſibi competens erat in abundãtia penes diuitē/nõ apud alterũ pauperē. Sed diues pauperi nature debitũ non ſoluebat: nec ei videbat̃ obligari iure nature: quod ſi forte ꝓnouerat/ꝯtēnebat: vnde ſua impietas augebat̃. Sibi ṽo diues put ꝑ voracitatē erat exactor/ſic ⁊ liberalis ſolutor: vt excedēs nature debitũ/q̃ cõtentat̃ in modicis/ morituro corpori quotidie atqꝫ ſplēdide plus ꝯferret. Et cõcupiſcentia pauꝑis erat inſaturata: q̃ de micis de diuitis mēſa cadentib⁹ cupiēs ſaturari/non habebat datorē: qm̃ nec diues intelligebat ſup illũ pauperē ⁊ mendicũ: non ꝓuidebat: nõ intēdebat in eũ. Et fortaſſis ad viſum ſibi erat hor-

rori. Sepe sunt odio diuitibꝰ pauperes: quorū etiā expoliatiōe plerīq; diuites facti sunt. Parasite quoq; sui/dapiferi/ pincerne/ propinarij egredientes ⁊ ingredientes/omnisq; familia impietatibꝰ subiacebant: ab immanitate animi tenebant: ꝙ neq; pro paupe vlcerato suggerebāt diuiti: neq; ipsi de supfluis quorū est canū vsus mori misericordia erogabāt. Potuissent enī irrequisito dn̄o de supabundantia mēse que ꝓijci tur ad refectionē irrationabiliū animaliū/ ad propellendā indigentiā cōferre rationabili creature. Sed qualis dominꝰ tales ⁊ ministri eius. Impius heros/ impij ⁊ serui eiꝰ. Sepe ꝓhibēt iniqui domini seruis suis agapes fieri: vt aħ in domo marcescat ꝙ̄ extra tribuat substantia: ne fiat allectio pauperū: ne domū diuitis ex cōsuetudine repetant: ne fiant infesti clamoribꝰ/petitionibꝰ importuni. Exijt ab eis crudele decretū vt omnino ꝑcludatur ois occasio ne pauperum sit accessus. Uerūtamen in hac parabola etiā ⁊ domus domestici accusantur: ꝙ̄uis dispariter/ sicut dn̄s diues: quoniā non dixit saluator ꝙ cupienti saturari de micis diues nō sibi dabat: sed nemo sibi dabat: vt si diues erat impiꝰ omnino ⁊ inaduertens: ministri debuissent in tāta indigentia supplere iura nature ex his ex quibꝰ dominꝰ remāsisset indemnis. Et bene potuissent impreiudicate vlcerato pauperi dare de micis: que sepe canibꝰ dant ⁊ porcis: et proijciunt vbi marcedo consumit. Ac cū sic mendicus etiā ex modicis maneret insaturatꝰ/spretus ab oibus:

canes veniebant et lingebāt vlcera eius. Multi periti sacrarū scripturarū expositores/istos canes iuxta literalē veritatē ad lenimentū miseriarū huiꝰ vlcerosi paupis asserūt aduenisse. In typico autē sensu p eos ꝑdicatores intelligunt; qui lingua solant angustias miserorū. Ego autē ad exaggerationē miseriarū eiꝰ aduenisse cognoui: qui lingebāt vlcera nō vt sanarent aut lenirent/sed vt carperēt delectationem: que sic eis cōpetit ex natura. Non enī intēdunt aīalia in his que hoībus faciunt/inferre solamen: etiā si beneficiū nature ꝓueniat. Magis autē eos significari ex his canibus dixerim holes/scʒ feros importune latrantes: qui delectant atq; pascūtur penis ⁊ miserijs afflictorū. Et inter calamitates hominū ista sepe plus angit: cum vident afflicti alios ex suis passionibꝰ iocundari. Esset autē minꝰ molesta passio: si haberent consolatorē/ ⁊ agnoscerent ad eos alios videntiū fieri cōpassiuos. Sed huic omnia erāt ad terrenarū miseriarum augmentum: egestas/ mēdicitas/vlcerositas/ incōpassio diuitis ⁊ ministrorū eius: inedia famis expugnans/quā ex micis deperditis ipse repugnare non poterat: delectatio canū in vlceribꝰ eius. Nihil iste habebat mūdani solaminis. Ab ipso ꝓtinus oīs mundana consolatio longe stabat. Ad curā sui conditoris relictus erat: ad cuiꝰ imaginē illos nouerimꝰ homines/ qui ab hominibꝰ derelicti sunt/a pluribusq; afflicti: quos etiā omne pondus miseriarū inuasit: super quos solū desuper ꝓspectat altissimus: nutriens ⁊ ꝓtrahens; ac languere pmittens sub ꝑssuris ⁊ tribulationibꝰ huius seculi/ vt postmodum collocet in excelsis.

Quoniā et factū est vt moreretur mendicus: et portaretur ab angelis in sinū abrae. Mortuus est aūt diues: et sepultus est ī inferno. Uidete ingressum hominū in hāc miseriā similem dissimilēq; progressum: equalē egressum/ disparemq; terminū. Nam vnus est omniū ex adam descendentium ingressus ad vitā: similiter et vnꝰ est exitus per mortis decretū. Sic enī in sapiētia scriptū est: Unus ergo introitus est oibus ad vitā/similis ⁊ exitus. Sap[ient]ie.7. Omnes qui ex traduce nascūtur/concipiunt ex semine: coagulantur in lacte: cōmutantur ī sanguinē: vertunt in carnem: ⁊ in occultis in mēbra formātur: ⁊ cū coagulati fuerint/ egrediuntur p pollutam portā cū flebili voce in hāc ancipitē vitā. Ab hoc nature ordine nullꝰ excipitur: siue futurus sit diues/siue in multis sapiens/siue rex. Et cū hanc nascendi seriē salomō contexisset/adiecit: Et nemo enī ex regibꝰ aliud habuit natiuitatis initiū. Cum vero finis mortis aduenerit: qbuscunq; penis corpus afficiat/vnꝰ est exitus: videlicet cū a corpore aīa separat. Non enī attenditur exitus in multiplicitate dolorum atq; penarū: quibus corpora humana vexant: sed in eo ꝙ a vexato corpe aīa exire cōpellitur. Nam si oēs dolores vno cōflarētur in corpore: finis aut exitus nō diceretur nisi aīa egrederetur. Ac per hoc in ingressu flebili ⁊ in exitu lethali omniū hominū similis est vna cōditio: progressus vero aut ex diuinis dispositionibꝰ aut ex electionibus hominū/ aut ex fortuitis/aut ex cōmuniter accidentibꝰ consueuit esse dissimilis: ⁊ in his experiētia ꝙ̄ eloquētia plus elucet: nec opus est ad declarationē huiuscemodi detinere lectorē. Claret enī omnibus apparenter ipsa in hominibꝰ continue inuenta diuersitas: put in hac parabola diues delicatus ⁊ pauper derelictus insinuant. Uerūtamen terminorū immutabiliū atq; inuariabiliū contrarietas nō ex rebus quas vulgꝰ fortunales appellat/aut ex stellarum dispositione/aut a cōmuniter accidētibꝰ sed a voluntarijs electionibꝰ hominū prouenit. Nec iste mēdicus sublatus est in sinum abrae/ quia sic exterioribus malis obsitus erat: nec diues ad inferna demersus/ quia tantis bonis circundatus erat: alioquin ex rebus exterioribꝰ et corporalibꝰ salus esset siue dānatio: sed quia diues sic elegit gaudere cum seculo/ nō dare super flua mēdicanti: quia despexit nature cōsortem: Mendicus vero ⁊ si illam nō expetiuit a deo miseriam: tamē patienter ꝓ deo elegit sustinere inflictam: cum etiā multi reperiant/qui molestias sibijpsis apponūt/illatas ferunt: ⁊ ob virtutem qua deo se placere credunt/nō abhorrent innatas: ⁊ si sensus refugit/ratio his assentit. Ecce finis tolerare ꝓ deo in hac vita miserie: vt post hanc erumnosam vitā illi spiritus celestes ad-

ueniant: et obsecundentur ei angeli quē mundus abhorruit: et deferant in sinū vere quietis: non abrae/ sed in eternū regnū quod christus in suo sanguine nobis emit. Frustra igitur oīs male patiens anxiatur/ turbatur et querulatur: cū abiectorum mundi sint regna celestia. Que poterit esse illa calamitas/ que tribulatio animā doloribus perforans: si angeli deferant in supna? Eia his qui sunt peripsima mūdi: euge qui spoliati/ afflicti/ angustiati sunt: qui sustinuere mala proposita qui passi sunt omnia genera tormentorum: qui semetipsos nec tyrannorū aut emulorum violentia/ sed propria voluntate se tradiderunt in penas: quoniam in beatas et perpetuas eternitates ab angelis transferūtur. Quid his qui mūdi abiectissima facti sunt: si patiuntur in tenero sensu ea que habent asperum sensum? Quid si moriuntur inulti: si iaceāt insepulti: si sint in fluminibus prefocati: aut in mari submersi: quid si a bestijs devorati: si angeli dei deferunt in superna? O reprehensibilis cogitatio mortalium. O diffidentia hominum. Si credimus euāgelio: si speramus resurgere atque in melius immutari: cur in animo a tantis molestijs accidentibus circumferimur: si deus desuper spectat: si personas non accipit: cum immittit celestes exercitus ad castra hominum abiectorum? O igitur quam bene perituris omnibus propter christū. Quid autē dixerim de diuite: qui habebat aplistiam: qui post mortem corporis eternam mortem incurrit/ et per grauem in grauiorē: et de perfunctoria sede bonorum ad inferna penetrauit. Diuitijs temporalibus penarum abundantia: purpure indutio tenebra: epulationi focus ad pabulum: quotidianitati eternitas: splēdiditati cognitorū et sensorum horror: diuina dictante iusticia commutatis meritis successere. Quid sibi diuitie/ quid purpura/ quid epule/ quid quotidiana et accurata refectio/ quid conuiuia/ quid famulorum copia: quid oīa quibus ipse diuitie crescunt: si possessor abutens ad inferna detrabatur? Audacter affirmē: nedum meli⁹ caruisse diuitijs: sed etiā non nasci sibi fuisset decentius quem viuentē non absterreret penarum metus sed diuina iusticia inferna constituit: a quibus nulla est reuocatio ad alias māsiones. Sed vnde sepultus est in inferno? Non quia diues/ sed quia incōpassiuus extitit ad mendicum: quia supra exigētiam nature diuitijs abutebatur: quia impinguatus/ dilatat⁹ recalcitrauit: nec gratias egit creatori suo: et ad fastum cōuerterat/ vnde deo debebat esse proclinior. Sed vere sepultus in inferno post mortē: ratio/ quia dum viuebat/ in diuitijs et corporis delitijs obruebatur. Nec de rapina seu furto/ aut de impotentum expoliatione seu deuastatione terrarū: aut quod crassaretur ex preda/ causatus est diues: nec sibi homicidia seu incendia opponuntur: sed solū incōpassio et abusus: vt a minorib⁹ malis ad maiora formatus progressus/ ostēdat quantū sit maioris culpe esse criminosum quam delinquentem: et nequiter operari quam negligere: aut aliena nequiter extorsisse/ ab eo quod est propria non largiri. Sed quia in inferno nō fit vera confessio/ iuxta propheticam sententiā: in inferno autē quis confitebitur tibi? vt nullus subintelligatur: et alibi. Nō mortui Ps. 6.
laudabūt te dn̄e: neque omnes qui descendunt in Ps. 113.
infernū: attamen bonorum et malorum est vera cognitio: illorum per carentiā: istorum per experientiam cū natura inuicte certantē. Proinde sequitur: Eleuans autē oculos cum esset in tormētis: vidit abraam a longe et lazarū in sinu eius. Et ipse clamans dixit: Pater abraam/ miserere mei. Ex hinc moralia silent. Quō positus in tormentis vidit receptaculū beatorum? Quomodo in inferno sepultus vidit abraam/ et in sinu eius lazarū recumbentē? Si parabola est/ questio est soluta Si vero rei veritas sic existit: illa oculorum eleuatio/ illa protinus visio nō refertur ad corporis actū/ sed ad illam internam cognitionē: vbi veritas rei in luce rationis cognoscitur: qua dānatus etiā non priuatur: vt illa pena eum incessanter diuerberet: qua facienda pretermittēs/ prohibita vero cōmittēs agnouit: qua bona que perdidit/ mala que patitur experimento cognoscit. Eleuans igitur oculos/ scilicet interioris hominis cognitionē: vidit abraam patrē fidei saluādorū qui credendo factus est iustus. Cognouit protinus vnde saluari poterat/ sed contempsit: et lazarum quē despexerat/ recognouit in sinu: in quiete videlicet quā electi post hanc vitā sortiuntur Clamor eius ad misericordiā consequendā prodit immanitatē dolorum: et desperans loquitur introrsus dictante iusticia: quoniā iuste irremediabiliter damnat⁹ est. Et mitte lazarum vt intingat extremum digiti sui in aqua vt refrigeret linguā meam: quia crucior in hac flamma. Ad exaggerationē tormentorum quē se inferiorem in hac vita persensit: scit in alto consistere atque quiescere: qui vincēs quotidie ab inedia expugnabatur: et petit auxiliū aque in extremo digiti: vt indicet quoniam etiā minimo refrigerio priuatus est: et petit per eū quem oīno despexerat: vt crescat pena submēdi. Sublimitas ad inferna detruditur: et eius abiectio ad superna leuatur. Refrigerium in lingua duntaxat exquirit: acsi nihil in membris aliis pateretur. Sed lingua fit confessio ad salutē: cum corde creditur ad iusticiam. Et iussu lingue potuisset hic diues illum pauperem sustentare/ circundatus copia famulorum. Digitum petit ad linguam: quia etiam opus minimum non perfecit aliene lingue audiendo doctrinam. Cruciabatur in flamma pro vita delitiosa: sed nō erat tunc tempus miserendi eius: quia tempus despexit cum potuit alterius esse misertus. Unde dixit illi abraam: Fili recordare/ quia recepisti bona in vita tua: et lazarus similiter mala: nunc vero hic consolatur: tu vero cruciaris. Nō amore aut compassione filium nominat: sed quia esse debuit: aut

quia eum despectū a deo per iusticiā despicit. Magis autē illud existimo: quis scriptura nō
Joan. 8. explicat: q diaboli filiū appellauerit: sin illam sententiā qua de reprobis dicitur: Uos ex patre diabolo estis. Hominū conditiones et status mutantur omnino post hanc miserā vitā: vt aut plena felicitas/aut sequatur omnino miseria. Nec iocundis iocunda/nec aduersis aduersa: sed aduersa iocundis/et aduersis iocunda succedunt. Nec in throno hic residens sepe introniza⁊ et alibi: nec de sterqlinio ad sterqlinimū est accessus: nec hic oibus fulr⁹ ad vota/alibi pro voto refulgeat: ⁊ hic destitutus/ q alibi semꝑ inopiā patiatur: quoniaȝ in alia vita consolabitur qui multa mala fuerit in hac vita perpessus/si tenuerit in anima ⁊ actione virtutē. Et qui omnibus hic floruit: si abiecerit illam/eterna damna omnino patie⁊. Hinc abraam sero remedia inquirenti respondet: Bona recepisti in vita tua: hic similiter mala perpessus est. Nūc vero diuina iusticia singulorū merita absqȝ acceptione personaruȝ infallibiliter trutinās: supplicia eterna nequiter in hoc mūdo florentibus: ⁊ abiectis pijs eterna bona largitur. Et orbem cunctorū iusta lege reuoluit: ⁊ ima sursū/et superna deorsuȝ/iusto moderamine vertit. Et sic nec ī aque gutta exaudit⁹ est diues: quoniā qui obturat aurē suā ad clamorem pauperū: et ipse clamabit/et non exaudietur. [Et ī his omnibus inter nos et vos chaos magnū firmatū est: vt hi qui volunt hinc ad vos transire/nō possint: nec inde huc aliqs transmeare]. Chaos firmatū protinus dixerim impossibilē compassionē beatorū ad eterne damnatos: et nullā posse eis contin
Sap. 5. gere leticiā de gloria beatorū. Nā stabunt iusti in magna cōstātia: ita vt nullo modo cōpati possint aduersus eos qui se angustiauerunt. Nō eni vera esset beatitudo/ si ī eis posset esse compassio. Quāuis eni in viatoribus compati sit virtutis: esset defectus protinus in beatis: qui per molestiā affici nō poterūt. Et diuine iusticie opus aperte videntes/ letabūtur vtiqȝ de damnatis: respicientes in eū qui neminē damnat iniuste: neminē per iusticiā/ sed per misericordiam saluat. Quomodo igitur cōpati poterunt sup his quos dominus imperturbate dānauit? Fulgebunt omnino equaliter ad gaudium beatorū iste diuine stelle/ misericordia ⁊ iusticia: ita vt resplendeat iusticia in damnatis sicut misericordia in beatis. Cōpati nihil aliud est/ q de inuariabili dei iudicio cōturbari. Sȝ nec dū beatis/qui nō poterunt: etiā viatoribus interdicit ne damnatis eterne compatiant⁊. Omnis peccatoribus ⁊ afflictis in hac vita in carne degētibus ⁊ ardētibus ad purgationē/cōpati sit charitatis officiū: sit etiā debituȝ p ipsis orare: vt reuocētur a malis: vt liberentur a penis. Non eni erit in superis ꝓpinquitas generis: nō habita in mundo copula cōiugalis: nō amicitia: nō si qua necessitudo prehabita con-

passionē adducet: si huiusceemodi dānatū cognouerit fuisse consortē. Sed nec minus ad admirationē adducit/quod ad Abraaȝ subintulit incola infernalis. [Et ait: Rogo ergo te pater/ vt mittas eū in domū patris mei. Habeo eni quinqȝ fratres: vt testetur illis/ne ⁊ ipsi veniant in hunc locum tormentorū.] Sicut beati nō possunt ad damnatos huiuscemodi misericordijs affici: sic et in inferno sepulti nequeunt ad eos qui adhuc ī carne degunt/ vllis cautionibus cōmoueri. Extinct⁹ ꝓtinus est in eis omnis amor in ꝓximū: ⁊ omnis virtus adempta: necnō et exquirūt ī penis habere consortes: Quis ex consortibus nullum eis posset esse leuamen. Eterne damnatorū omnis ē deprauata conditio: excepta bonitate naturaȝ: que integra semꝑ manet: quoniā nisi etiā in damnatis naturarū bonitas seruare⁊: non esset cū quo pena confligeret: sed compassio et appetitus bonorū eis omnino nō assūt. Quid ergo est q eterne constitutus in penis rogare videtur pro fratribus suis viuis/ne similia patiantur? Respōderim: quoniā hoc saluator ꝑabolice ꝓtulit. Etiā si veritas rei/nō parabola extitisset: nō ipsam rem gestam/sed quid auditoribus velit edicere videamus. Si cū substantiali bonitate naturarū affectio recta ⁊ cōpassio ad proximū in inferno vigerent: omnes prouidere deberent/ne quinqȝ fratres: scȝ homines in natura insimul omnes fratres in qnqȝ sensibus constituti: viuentes in carne post mortē ad inferna descenderent: cū in inferno augeatur pena: non minuatur ex multitudine afflictoꝝ. Sed quod esse debuit: nō qualiter gestū sit/aduertamus. Cui respōdēs Abraā ait: Habēt moysen et prophetas: audiant illos. Sufficit ad cauēda peccata lex diuina. At satis sunt etiā et ꝓphete/absqȝ q aliquis vobis predicaturus resurgat a mortuis Insistit damnat⁹ improbiter ꝓpter mala q̄ sentit: ꝓpter tormenta que pati⁊: quoniā si accideret ꝑ experiētiā/ fatere⁊ disserēdo q̄ sustinet: vt eos ad penitentiā prouocaret. At ille dixit Nō pater abraā: sed si quis ex mortuis ierit ad eos/penitentiā agēt. Cupit esse doctor/qui mala tolerans fact⁹ est sapiens qui bonis abutēs/dei sapientiā habuit in derisum. Estimat se oratorē strenue factū: ⁊ referēdo que patitur/faciliter suadere se credit. Uidetur nūc inutiliter compati fratribus constitutus in penis: qui contempsit vtiliter compati vlceroso: dum refarcinaretur splendidis epulis. Sero aliorū cupit esse magister: frustra credit alijs suadere cautelam: qui ad semetipsum fact⁹ insipiēs dixit ī corde suo: nō ē de⁹ q̄ possit aut velit inferre pro delictis hominibus vltionem: et sibi existens incautus/ad tartarea loca descendit. Sentire hic damnatus videtur cū multis: qui dum male viuunt/optant quempiam ex mortuis resurgere: vt ānūciet si qd boni vel mali post hāc vitā erit: et quid erit: quod et

quando vita ista non erit. Afferunt se ad meliora conuerti/si ex mortuis iã noris audierint vera esse que per fidem sancta ecclesia dogmatisat: si vera est beatitudinis atq penarũ eternitas: si sic est penarũ acerbitas: si horribilitas demonũ: si qualis affabilitas ciuiũ supernorũ. Sed in reprobũ sensũ huiuscemodi optatores dati sunt: vt magis velint in meliora mutari ex vno resurgente a mortuis/ ꝙ ex fide vniuersalis ecclesie: que credit omnes ex mortuis in fine seculi surrecturos. Querũt isti fortitudinem nostre fidei dirimere: per mortuũ ex mortuis alterius seculi certitudinem inquirentes. Quis ex mortuis veniens melius posset dissuadere peccata/ et homines ad meliora cõuertere: ꝙ moysaica lex: ꝙ scriptura ꝓphetarũ: ꝙ ipsa veritas que humanis mentibus interlucet: ꝙ illa originalis iusticia in cordib⁹ hominũ scripta? Quis ex mortuis aptior alterius seculi bona vel mala predicere? Quis ad penitentiã cautior inuitator ꝙ ipse christus factus inter mortuos liber: per quez facta sunt secula: qui vocauit seculum: qui vere infernũ nouit et celũ? Proinde quod Abraam adiecit/ ad tẽpora etiã christiana diuolui. **Si moysen et prophetas non audiunt: neq si quis ex mortuis resurrexerit credent ei.** Habebant illa tpa Moysen ꝛ ꝓphetas: Habẽt tẽpora christiana ꝛ hos ꝛ christũ ꝛ aplos. Si christo et aplis homines quersi nõ credunt: quomodo credẽt hõmini ex mortuis venienti? Christus homines suscitauit a mortuis: ꝛ ipse sua potestate a mortuis resurrexit. Ipse in fine seculorũ potenter mortuos suscitabit. In ei⁹ virtute apostoli defunctos reuocauerunt a tumulis. Cui ergo rectius prestabitur de alia vita credulitas? Porro si ad morũ correctionẽ euangelio christi nõ creditur: desperandũ est cui alteri melius credatur. Querere hominẽ ex mortuis: vt nobis qd sit post hanc vitam annunciet: qui monefaciat ad virtutes: qui retrahat a peccatis: subterfugia sunt: excusationes sunt. Causatio est veritatis: dubium est in fide: nolle simpliciter seruare promissa: nolle a criminibus explicari. Ac per hoc si i christo ꝛ apostolis nõ credũt: neq si surrexissent centũ millia mortuorũ. Nam si angeli ce virtutes euangelizarent: si spiritus immũdi in linguis humanis predicarẽt: si omnes mortui reuocarẽtur ad vitã cũ scientia et potestate loquendi: si ostenderẽtur oculis humanis bona superna: si possemus vt sunt tormẽta et loca tartarea mente seu corporaliter intueri: etiã ad hec omnia plus est christus: cui pre omnib⁹ est adhibenda fides. Ipse detestatus est vitia: predicauit penitẽtiã: dixit appropinquasse regnũ celorũ: ꝛ penas eternas interminatus est. Igitur qui sint fines piorum atq impiorũ inspicite: prestate dictis fidem: notate parabolã: a vitijs explicari satagite: date virtutibus animuz: ex quarum ordine cudantur et mores. Non te inaniter extollant diuitie: quarũ possessor sempiternus inferni factus est ciuis. Nõ te delectet ciborũ accuratũ edulũ: non inter conuiuas vana loquacitas: cũ gustus et lingua pariter igne inextinguibili torreantur. Pauperies nõ te cõtristet/ non corporalis angustia/ nõ inflicta vulnera/ nõ vlcera innata/ non derelicta seu cognita vita: cũ his patienter auctus/ eternus collega fiat ciuiũ supernorum.

De parabola diuitis cum villico iniquitatis/ secundũ Lucam tantũ. Capitulum XIII

Ad honestã prouidentiã agendorum: pro spe futurorũ bonorum nos saluator exhortan s: de villico iniqtatis agẽte sub diuite/ parabolã posuit dicẽs. **Hõ quidã erat diues qui habebat villicũ: et hic diffamat⁹ est apud eũ/ quasi dissipasset bona sua.** Diuitie nõ solũ possidenti/ sed etiã dispensatori facte sunt causa peccati: vt raro ꝛ difficulter factũ sit possidere diuitias/ quin inducant in animarum pericula contrectatores. Hinc diffamatur villicus diuitis: pauperis siquidem nunꝙ reperimus villicum diffamatũ. Non est substantia multa/ vt dispẽsatore indigeat. Qui paruz habet vnde pauperis nomen exortũ est/ sibiipsi sufficit ad curã/ et modicã gubernare substantiã: nõ habet economũ: occasionẽ furandi non parat: nemo alius de sua substantia diffamatur. Si autez eget/ expeditior factus est/ vt tantũ ipse caueat ne furetur: nam fures alij domũ eius ignorant: nõ habet aliquid dissipabile. Litigandi causa pauperibus ꝛ egenis sublata est: ꝛ si pauperi modica egenis vero protinus nulla subest. Uerũtamẽ multitudo diuitiarum non excusat raptores neq dissipatores/ aut quomodolibet contrectatores preter voluntatẽ possidentiũ: vt quia multe sunt/ ergo licentia sit perperaz perpetrandi vel pertractandi. Nemini licet quod suum nõ est redigere ad seipsum: aut aliter effundere/ ꝙ decreuerit dominus rerũ. Quãobrẽ **et vocauit eũ dominus ei⁹/ et ait illi: Quid hoc audio de te? Redde rationez villicationis tue: iã enĩ non poteris villicare.** Uera suspitio de actione iniqua ad res diuitis fortassis aliorum relatione pulsauerat: aut res nõ inuenta in suo pondere solito et mensura/ diuitis animũ concitauerat/ vt de villico suo inquireret: vnde ab inquisitis vt dissipator accusatus est. Nemo igitur male agens dicat: quis me videt. Raro inter homines actio mala tegitur/ quin in publicũ veniat: apud deũ autem nunꝙ. Et necessariũ factum est erratum omne in iudicium deuenire. Non est omnino malorum operimentum. Nihil enĩ occultum quod nõ reueletur. Ecce dominus villici assumpsit officiũ iudicis laudabili autem et probato more formã iuridicã sequitur. Non enĩ more fulguris aut torrentis inretrouersibilis etiam innoxios decernendum: etiam si accusatio/ si diffamatio multa cõclamet. Inqrẽdũ est a diffamato/ si culpa

Lu. 16

eū accusat/qualiter ⁊ quantū. Nam iusticie ratio plus causas actionū ꝙ ipsas actiones cōsyderat: ⁊ oportet suspēdere iudiciū: si cōstituto in causa excusatiosius iuste aditus patet. Nō lenitate/nō violētia/nō ira/sed ratione agēdū est. Unde vocaunt eū interrogās. Quid hoc audio de te? Ac si diceret: Accusatus es: i causa te habeo: est ne verū quod audio de te? Tuis accusatoribus plenā nō presto fidē: forte inuidi aut emuli sunt: aut fallere possunt/ et fallere volūt. Excusationi etiā tue minime dabo locū: terminabit veritas litē: vt egeris ita recipies/non vt diffamatus es. Proinde redde rationē villicationis tue. Potēter te cōprimere nolo violētia nō vtor: veritas sit in causa. Ratio factio factorū dūtaxat aut te absoluet: aut te ꝯdemnabit. Sed quousqꝫ rationē reddideris/villicare nō poteris. Nō em̄ decet reū agere ꝑ quib⁹ constitutus est i causa: nisi ab illa recesserit inculpatus. Etiā iā non poteris villicare/ si ratio te culpabilē monstrat. Optimus causarū ciuilium et criminaliū cognitor est iudex: qui et veritatē/nō ex opinione aut alia suasione vult ꝓferre iudiciū: ⁊ Iesus in proprijs preter rationē iusticie nō querit vlcisci: nec ab ira concitatus ad iudicandū fertur in preceps: sed rationi inuestigande ac promulgande actiuā et inquirētem subijcit rationē/ne lingua labatur. Causarum protinus ordinatat morosa discussio: etiā si adiudicetur innocens: si repertus fuerit inuestigando nocens: inculpabilē iudicem reddit dumtaxat ꝙ aliunde non assit sibi certa cognitio. Sed a nullo potior est cōuictio ꝙ a ratione deuinci. Improbatur sepe falsitas: si aliquando quempiā in iudicio ꝑ falsidicos prostrauisset: veritas autē nunꝙ. Pretermitti veritas et ratio potest: improbari vero nō potest rationabilis ⁊ improfugabilis terror: quin rei veritas inuestigata cū ratione deuincit. Hinc cū villicus de reddenda ratione cōperisset: attonit⁹ factus ad semetipsū reuersus est: si quo modo sibi adesset copia euadendi: q̄m a ratione vincebatur: aduersus quā sibi non erat auxiliū: nequiter se fecisse agnouerat: tergiuersare nō poterat in iudicio constitutus: deuitabat reddere rationē: qua reddita/ ex fraudibus debebat subire penale iudiciū: nō fessus in malo/ iterꝫ ex iniquo sibi cōpauit refugiū. Ait aūt villic⁹ intra se: Quid faciā quia dn̄s meus aufert a me villicationē? Fodere nō valeo: mendicare erubesco. Scio quid faciā: vt cū amotus fuero a villicatione/recipiāt me in domos suas.] Assolitus ex alieno perperā viuere/artes omnino desperat: et ex moribus delicatis ꝑ temporuꝫ augmenta coalescens/etiā in necessitate artibus licitis valefecit: sed laboriosis ꝓamplius semꝑ ad iniqua regrediēs. Facilius videt̄ his qui viuere nequiter ex alienis operibus didicerunt: illa furta laboriosa cōmittere/quib⁹ iusta pena debet̄/ꝙ ex arte que nō reprehendit̄: nec actuosa meret̄ suppliciū. Sepe reprobis accidit: vt ea que sunt licita/eis difficilia videātur: que vero illicita sunt/possint sine labore perficere. Necnō ⁊ qui mala agere vult. ea que sunt gratiora in bona vita/ꝓducit in causam. Poterat enim iste alias artes habiliores exercere ꝙ terre fossionē: et alios mores viuendi ꝙ esse mendicū. Et si omnino ꝯtingeret: non est pudor i mēdicitas/vbi adest necessitas: q̄ vbi est rationabilis/nō est cur erubescētia sit horrori. Cur hic villicus nequā laboriosā artē mendicitatis ruborē meditatus est. Multe sibi alie poterāt esse artes: multi modi aliter viuēdi: sed pro his cauēdis tendebat in solita mala. Et quod i moribus hominū summe damnat̄: nullius reqsito consilio apud semetipsū sibi ꝓuidit in posterū. Dixit enim: Scio quid faciā. Non prudentū exquisiuit consilia: nō hominū in periculis expertorū/non sapientū: sane ipse sibi factus est consiliarius et consultor. Uerūtamen cum in mente hominis pro iniquitate patranda diffinitum est nō consulere quempiā: tempe rantioris est moris: cū minus malū sit in male agente non consuluisse fidemicū/ꝙ contra fidemici consilia peregisse. Quandā habet speciē honestatis: cū neminē consulit qui omnino tendit in nefas: saltē in seipso corruptus/ aliorū auriculas non fedauit. In alijs siquidē consulte agere canonica scriptura nos docet: Omnia cum consilio fac: et post factū non penitebis. Cū vero ille dixit: Scio quid faciā: ad seipsum tote relatus est: vt de iniusto viueret apud eos quibus iniuste credita sui dn̄i cogitauerat relaxare: scilicet cū esset amotus a villicatione: ꝙ reciperet̄ in domibus debitorū/⁊ eorū quibus sui dn̄i bōa emphyteocādo/ad culturā fructiferā cōmēdauerat. Ut autē reciperet̄ [Cōuocatis itaqꝫ singulis debitorib⁹ domini sui: dicebat primo: Quantuꝫ debes domino meo? At ille dixit: Centū cados olei. Dixitqꝫ illi: Accipe cautionē tuā: ⁊ sede cito ⁊ scribe quinquaginta.] Optima inquisitio/sed executio nequā. Interrogabat siquidē quantū deberetur domino suo/ nō sibi: quoniā omnia domini sui erant. Ipse vero economus erat/ administrationem et curam habens/nō propriū dominium rerū. Sed agebat nequiter/ ꝙ bona domini sui preter iustum ⁊ domini sui voluntatē debitoribus relaxabat: vt totam debiti summā reduceret ad dimidiam/centum ad quinquaginta. Penitus economus agit in fraudē domini/si relaxat debitoribus preter domini voluntatē: ⁊ presumit illud dimittere/quod verisimiliter de dn̄o nō posset esse presumptū. Nec iste hoc fecit: vt pius in pauperes velut pauperib⁹ redditus annuos remittēs: sed in illis sibi parans expulso ab officio agilioris vite cōpēdia/ de alieno sibi gratiā hominū cōparabat. Sed necduꝫ diuitibus aut mediocribus/seu sui ipsius cōsyderatione prehabita/ sed etiaꝫ intuitu pauperū nō licet de alieno fieri largitionē: illa dūtaxat excepta necessitate q̄ a decretis ab-

soluit. Sed reprobi quidē hoīes contrariū faciunt quod ratione decernūt. Sciebat eī hic villicus q: omnia que ad iustā dispensationē acceperat erant dñi sui: proinde interrogat debitores: quantum debes domino meo? Sed tā꞉ ꝙ propria donabar contra voluntatē proprij possessoris: cum summā debitam defalcabat. Multipliciter rei fiunt alienarū rerū preter voluntatē dominorū spontanei largitores. Nam semetipsos et recipientes obnoxios in debitis faciunt: quoniā quod quis iuste non possidet/ neq꞉ iuste in aliū vendendo vel largiendo potest transferre dominiū. Nec esse potest excusationis suffugiū ex dispensatione cōmissa: si aliter facit quod verisimiliter presumit dominum non fecisse: maxime autē cū fraus et astutia mētem dispensatoris inficiunt. Et qui rē accipit a dispēsatore iniusto ex certa scientia: nil sibi vēdicauit ex iure: sed obligauit semetipsū donec restituat: nec sibi ad excusationē diuine iusticie desup decernentis/ si cautiōes accepit. Deinde alio dixit: Tu vero quantū debes? Qui ait: Centū coros tritici. Ait illi: Accipe litteras tuas/ et scribe octoginta. Et laudauit dominus villicū iniquitatis: quia prudēter fecisset. Remissio tritici sine olei/ villici actionē insinuat: ꝙ minꝰ remiserit de tritico ꝙ de oleo/ etiā quandam aduertentiā prouidam arguit: quoniā plus ex tritico ꝙ ex oleo vsus hominū sumit. Et facilius deprehendi potuisset a domino i tritici paucitate ꝙ olei. Omnibus autem tradidit litteras ad cautelā: vt si dominus comperta fraude villici/ repetere perperā remissa debitoribus decreuisset: economi litteris se in iudicio tuerenꝭ. Uerūtamen dominus villicū iniquitatis laudibus effert: nō letus de damno/ sed miratus cautelā. Non quia fraudulentum: sed quia prouidū in futurū. Non actū virtutis/ sed ipsam virtutē cōmendat. Et mirū valde/ ꝙ sepe actus est in reprehēsione/ virtus in laude: vt a curru quatuor virtutū turpis sonus inroboet. Insonuit eī hic iniquitas: et villicus iniquitatis dicitur propter fraudē: et remanet in laude prudentia pro futuris emergētibus malis/ vt possit esse refugiū. Sed hoc interest iter virtutes viuificas et morales: ꝙ a nulla illarū dū in veritate in animo insident/ reprehensibilis actus egreditur: a moralibus vero etiā in quantalibet veritate retentis detestabilia multa fiunt. Et vt apertioribus sermonibꝰ eloquamur: in virtutibus viuificis dūtaxat in veritate inherentibus/ nemo aliquādo male ꝓcessit in actum: in ali[...] vero sepe delictum est. Dominus autē villici [...]tur: cū laudatur ex eo ꝙpropter fraudem e[...] derogauit prouidentie ipsius. Uñ consti[...]eris est ob fraudem aut propter damnū co[...] vel ꝓ[...]tis/ et propter agentē improbiter nō derogare virtutibus: sed semper il[...] extollere: quis actꝰ condemnet iniquitas. [...]ebatur homo rationis compos ab ipsa laudare virtutē: et hominē ex ipsa regulatū non malum: quod ex humana prudentia perficitur. Quare igitur laudauit? Quia prudenter fecisset: nō quia donauit alienū. Fecit prudenter: quia sibi prouidit in posterum. Pars eī prudentie ipsa prouidentia dicitur: de qua optatiue Moyses in suo cantico loquebatur: Utinā nouissima prouiderēt. Nouissima prouidet/ qui se parat ad vltimū finem: aut ad deuitanda supplicia q̄ possent ꝯtingere aut ad capessenda premia que debent agonizatoribus prouenire. Hanc prouidētiā villicanā imo terrenā/ christus cū appetitoribus alterꝰ vite composuit dicens: Dico eni vobis: ꝙ filij huius seculi prudentiores ꝙ filij lucis in generatione sua sūt. Uigilanti verbo saluator locutus est cū dixit: i generatione sua. Nō eī secularē prudentiā christiane prudentie pretulit: quoniā secularis prudētia inimica est deo: sed prudētia carnis mors est: et facit omnino filios agarenos: q: filij Agar exquisierunt prudentiā que de terra est. Nō est comparatio terrene sciētie/ que tm̄ perfunctoria captare contendit: ad eam prudentiā que superna nanciscitur: que christo tradente serpētina est/ columbine simplicitati sociata. Prudentia filiorum lucis/ stulticia est seculi. Prudentia filiorū seculi/ stulticia est in conspectu dei. Prudentia filiorū lucis prudentiā secularē deuorat: nam et serpens moysaicus deuorauit serpētes magorū Pharaonis: prudentia filiorū seculi illam in aliquo euacuare nō potest. Ut alio prelo quar ordine: secularis prudentia conquirit diuitias: sed illa contemnit. Illa se pōderibꝰ onerat: ista vero sarcinas abijcit. Illa in compedibus est: ista retia mūdi frāgit. Illa se implicat: ista se explicare concertat. Illa timet explicari: ista retinuit iplicari. Illa dolet dissolui a vinculis quibus irretita tenetur: ista gaudet cū se videt exceptā. Illa penas refugit: ista se i ill[...] immergit. Illa omnino abhorret corporis mortē: hec cupit dissolui/ et esse cū christo. Illa morte intētata omnia exponit vt viuat: ista iuuātia vitā/ et ipsam pariter ꝓ christo parui pendit. Sed ꝙꝙ superferatur omnibus prudētia christiana: quid est ꝙ filij seculi filijs lucis in sua generatione dicitur esse prudentiores? Quare saluator omniū Christus hanc cōparationē suis auditoribus posuit. Prope modum locutus est: ne secularem prudentiā christiane preferre videretur: quā si quis vellet inspicere/ ex rerū experientia reluceret. Et si aliqui de prudentibꝰ huius seculi deducerentur in mediū: quorū adhuc in locis pluribus fama per scripturarū memorias reboat: et multorum qui nondum a seculo migrauerunt: clarescerer amplius. Sed ne videamur hominū seculariū gesta conterere: alijs assertionibus saluatoris sententiā declaremus. Aut humana secularisq꞉ prudentia querit deuitare molestū/ et quod aduersū videtur ꝓprio placito vel nature: aut aliquid ad votū et sibi propitiū q̄rit: aut cū amico et inimico habēt Deut. 32.

canſ:aut p pſentibus aut p futuris eſt anxia:
aut propriã patriã/aut incolit alienã: aut ſubij-
citur/aut ſuperfert/aut equatur hominibꝰ:aut
vendit/aut emit: ⁊ multorũ ſimilium:in quibus
ſic ſtrenue agit:vt cogant videntes aut audien-
tes velut de celica virtute mirari: ⁊ vileſcere vi
dent filij lucis in his que per prudentiã agunt
cũ in filiorũ huius ſeculi comparationẽ deueni
unt. Sed ideo ſaluator hanc cõparationez ſuis
auditoribus tradidit:vt prudentes fiant ad fu-
tura bona celeſtia ⁊ eterna: cũ viderint ſecula-
res pro terrenis atq3 caducis tanto prudentie
acumine refulgentes. Actionem ex ſimilitudi-
ne/ opꝰ in re tentat ſaluator inducere. **Et ego vobis dico: facite vobis amicos de mãmona iniquitatis: vt cũ defeceri-
tis/recipiãt vos ĩ eterna tabernacu-
la;** Omnẽ prudentiã ſaluator hic edixit: ne ſu-
pernis priuaremur. Etenĩ homines ad hoc ipſe
creauerat: cũ ex iniquo mãmona voluit nos ami
cos cõquirere: quibus factis nobis preſidio/re-
ciperemur ĩ illa. Nõ de furto atq3 rapinis/ aut
quomodolibet male partis docuit elemoſynas
facere. Sed quia raro vel nunq̃ diuitie ſine cri
mine acquirũtur:ideo illas iniquitatis mamo-
nã appellauit:preſertim cũ infra diaboli retia
teneantur cupientes ditari. Hinc Apl's ad Ti
1.Timo.6 motheũ ait: Volẽtes diuites fieri/incidũt in la-
queũ ⁊ in tẽtationẽ diaboli. Que aũt maior ini-
quitas ꝙ auferre ſe deo: ⁊ diaboli ſe mancipium
facere? Que maior iniquitas/ꝙ ei ſe auferre qui
condidit: ⁊ ſe tradere qui peremit? De iure crea
toris omnis creatura. Etenĩ q2 bonꝰ/bona cũ-
cta creauit: eius aduerſariũ hominũ iniquitas
fecit dominũ. Proinde diuites fieri cupientes
ſunt infra ſepta diaboli:quia in laqueũ eius vo
luntarie inijcientes pedem/eius facti ſunt ſer-
ui. Nã a quo quis deuictus eſt/ eius quoq3 ſer-
uus addictus eſt. Aſſerit ſaluator ad eternã re-
quiẽ poſſe valere temporalẽ ⁊ agapeticã actio-
nẽ:nõ tamen ſemp ex his a quibus impendit:ſi
amici ex tributis fiant: cũ amicos dei ac inimi-
cos dei poſſumus in amiciciã trahere largitio-
ne bonorũ. Sed ipſa charitate atq3 p̃uidẽtia in
eterna tabernacula poſſumus introferri. Neq3
quicũq3 datarij quantũlibet efficiantur amici/
ad ſuperna preterq̃ amare nõ poſſunt:ſed hoc
modo in eterna tabernacula ſuos bñfactores
recipiunt: velut qui de inſita virtute teſtifican-
tur apud deũ vt recipiantur.

❡ De parabola perdite reinuẽteq3 ouis/ſecundum Marcum et Lucã. Capitulum XIIII

Onſtruxit ſaluator peccatoribus miſe
ricordie portum:et ne deſpici omnino
ab ipſo ſe crederent: quam habet ſol-
licitudinem circa eos/ ſub parabolis introdu-
xit. Ac etiam vt redirent ad iuſticiã:exultationẽ
aſſeruit angelorũ: confutans ex hoc atq3 repri-
mens ſuperbã iudeorũ iuſticiã/et phariſeorum
murmurationẽ elidens. **Nã cũ eſſent pu-
blicani et peccatores appropinquã-** Lu.15
tes ad ieſu/vt audirent illũ: murmurabant Mat.18.
ſcribẽ ⁊ phariſei dicentes:quia hic peccatores
recipit/⁊ mãducat cũ eis.] Opportuna pecca-
torũ actio: importuna vero murmuratio iude-
orũ: benigna interiectio ſaluatoris. Nil tã pec-
catoribꝰ opportunũ/ꝙ appropinquare ad chri-
ſtũ:qui nõ vult peccatoris mortẽ/ſed vt cõuer- Eze.18.
tatur et viuat. Expedit infirmis medico eſſe p
pinquos:aliter inuadẽs infirmitas inferret exi
tium. Nulla maior infirmitas ꝙ fieri peccato-
rem: ad quam depellendã ſolus Chriſtꝰ eſt me
dicus:quia languores noſtros ipſe tulit: et do-
lores noſtros ipſe portauit. Et in mortẽ tenden
tibus ſeu iam mortuis in peccatis/eſſe prope vi
te fontem ſuadet neceſſitas. Etenĩ chriſtus eſt
vita: ⁊ mortui ſunt in aĩa peccatores. Sed cũ
ratio que in hominibus nõ extinguit/etiam in
criminoſis: cũ reuigilare incipit/appropĩquat
ad vite fontem. Signũ porro excitate rationis
eſt in his qui deliquerunt/chriſto proximũ fie-
ri fide atq3 obedientia in his que mandare de-
creuerit. Et quoniã inſipientes/iniuſti/ immũ-
di/et diabolo ſunt obligati homines peccato-
res: opportunitas angit omnino ad chriſtũ ap-
propinquare: qui eſt nobis factus a deo ſapien 1.Corin.1
tia/iuſticia/ſanctificatio ⁊ redẽptio. Et cũ ſibi
appropinquamus/⁊ ipſe nobis appropinquat.
Scriptura enĩ dicit: Appropĩquate deo: et ipſe Jaco.4
appropinquabit vobis. In veritate ſiquidẽ ap
propinquatio iſta fiat: ne p̃pheticũ dictũ ĩpro-
bet appropinquantes. Dicit dominus: Eo q Eſa.29
appropinquat populus iſte ore ſuo: ⁊ labijs ſu
is glorificat me: cor autem eius longe eſt a me:
ideo ecce ego addã/vt admirationẽ faciam po
pulo huic miraculo grandi et ſtupendo. In ve
ritate ad Chriſtum appropinquatio fiat: alio-
quin cõdemnabit peramplius appropinquãs.
Initiũ tamẽ appropinquationis eius eſt/p om
nẽ modum longe fieri a peccatis. Mediũ ve-
ro/explicari ab his a quibus ſub velamento ne
ceſſitatis plus debito colligamur. Perfectum
quidẽ/cum virtutũ velociſſimos aſcenderimus
equos: et ipſis ornati erimus placentes ei: qui
tales nos querit/vt appropinquet nobis. Im-
portunitatẽ habebat phariſeorũ et ſcribarũ ſu
perba iuſticia: que de benignitate domini mur
murabat: qui recipiebat publicanos et pecca-
tores/cõmodans ſe illis: nec dedignãs eos in
menſa ciborũ/vt poſſet cum eis epulari in men
ſa virtutũ. Nõ nouerãt ſcribe et phariſei/ quã-
ta eos grauabat iniquitas: nec eis videbat ve-
nia indigere. Iuſti ſibi apparebãt: zelo peruer
ſo accendebantur: vt viderentur honeſte vite
ſectatores: aduerſus chriſtũ murmurationibꝰ
impingebãt. Moris eſt hypocritali vitio ſer-
uientiũ: vt ipſi potiores appareãt/alios infama
re: magis quidẽ gaudẽtes/ſi bonis poſſent no-
tã applicare maiorũ. Dicebant: q2 hic peccato-
res recipit: ⁊ mãducat cũ illis. Neſciebant cau-
ſam aduentus dominici: qui venerat duntaxat

saluos facere peccatores. Idcirco prestabat eis gratiã vt venirẽt: veniẽtes vero pie recipiebat manducãs cuȝ illis: nõ ad ingluuiẽ / sed ad ostendendã benignitatẽ et nimiã charitatem. Omnibus murmurantibus: parabolã aptã qua frenarenł / saluator apposuit dicens: [Quis ex vobis homo qui habet cẽtũ oues et si perdiderit vnã ex illis: nõne relinquet nonagintanouẽ in montibus aut in deserto: et vadit ad illã que perierat / querere eã donec inueniat illã? Et si contingat vt inueniat illã: amẽ dico vobis / qȝ gaudebit super eã magis / ꝙ̃ super nonagintanouẽ que nõ errauerũt.] Cõpatiua parabola ista est: nec potest in aliũ sensum decenter conuerti. Ut si moris est hominuȝ / propter vnã perditam ouem ad horam totum dimittere gregẽ: vt illã reperiat querens ad reinueniendã: relicto in montib⁹ grege / a quo sua morbiditate suaqȝ volũtate discesserat: cur nõ liceat omniũ conditori humanũ deiũ genus querere / atqȝ vnire cetibus angelorũ? Non eñ aliter ꝙ̃ ad veniã peccatorẽ dñs requirebat. Sed ꝙ̃ꝙ̃ sit bene maius gaudiuȝ sup vno peccatore conuerso / ꝙ̃ sup nonagintanouẽ a domino nõ auersis: nunꝙ̃ est credendũ ꝙ i conspectu dñi multitudini iustorũ / conuersorũ paucitas preferatur: alioquin personarũ acceptor / nõ virtutũ esset omnipotens. Sed qȝ semp dicitur maius gaudiuȝ post dolorem / qui ex re perdita ortum habet: et consona est moribus hominũ ista locutio: qui de modica re perdita exultant amplius cũ illã reinuenerũt / ꝙ̃ de plurima re seruata. Et hoc quare? Quia nõ precesserat dolor in illa: qui subsequens gaudiũ facit amplius apparere. Ouina vero similitudo introducta quales esse debeant fideles ostẽdit: videlicet sine lesione ad proximũ / mansueti / mites: fructũ ferentes bonorũ operũ / ad vtilitatẽ etiã proximorũ: nulli malũ pro malo reddẽtes: nec semetipsos defendentes / sed dantes locũ ire: ne ꝑ improbitatẽ / sed ꝑ patientiã ꝯuincatur improbitas. Querit oues errantes saluator / vt reducat in
Esa.53 gregẽ. Et nos omnes sicut oues errauimus nõ habentes pastorẽ: nõ pastoris defectu / sed ouium subterfugientiũ curam eius. Pius eñ pastor noster est: et insopitũ oculũ habet: nõ patił ignauiã: oues sunt in causa qđ errant. Hoc fa
Ps.118. tebatur dauid: Erraui sicut ouis q̃ periit. Propriũ fatetur delictũ / cũ ꝓpria errauerat volũtate: sicut ouis que sua deuiatione periit: nõ ꝙ eã verus pastor abiecerat. Inuẽtio aũt perdite ouis est / ꝙ̃ querens in quod querebat / deuenit. Sed nemo potest sui conditoris man⁹ aut scientiã effugere: quin cum volet / inueniat: nec expedit actiosũ aut ociosũ laborẽ inducere / cũ sibi ad nutũ oĩa pareãt. Sed in volũtate quesiti positũ est: ꝙ se non ad penã / sed ad gratiam inueniri permittat: quoniã si nõ ad gratiaȝ / ad penã omino inuenietur atqȝ tradetur inuit⁹: vt sicut propria volũtate perire decreuit / sic se offerat requisitus. Tunc eñ saluator querens

quod perierat / inuenit: cũ peccator a malł auersus / se ad optima queqȝ ꝯuertit: nõ sibi aut suo placito viuens: sed ei qui nõ indigẽs ipsuȝ ipsũ indigentẽ quesiuit. Impositio sup humeros facta de oue / ad christi baiulationẽ et nostrã infirmitatẽ pertinet. Nã peccatores et deuiȝ facti a nobis / quales deus non fecit / ambulare nõ possumus: sicut si in eo quod facti sumus / stetissemus. Nulla maior infirmitas hominẽ grauat ꝙ̃ recessus a deo. Fit omnibus modis ꝙ dissolutior qui a virtute recedit: et erret qui rectum iter reliquerit. Contra quos dicił: Relinquũt Prouer.2
iter rectũ: et ambulãt per vias tenebrosas: et ad luminosas redire nequeũt / nisi a diuina gratia reportentur. Conuocatio amicorũ ad gaudiuȝ ꝓ reinuenta oue: nõ refertur ad ouẽ / sed ad dominũ requirentẽ ac inuenientem: ꝙ eius labor nõ fuit delusus: ꝙ sua est facta in inuẽta oue voluntas. Nã sicut maius est malũ dei offensa ꝙ̃ quecũqȝ multatio offendẽtis: sic mai⁹ est gaudium cum per peccatoris penitentiam eius abrogatur iniuria / ꝙ̃ de liberatione peccatoris. Necnon et congaudendum est penitẽti ab electis ciuibus: in quorũ est reuocatus consortiũ: ne videreł haberi cõtemptui: qȝ ꝓ tempore in veritate nõ stetit. Magno documẽto facta est nobis ista parabola: vt nemo qui steterit in iusticia / nemo innocẽs abhorreat delinquentem: cũ reuertitur reinuentus ad gratiã: cuȝ viderit dominũ gaudere in cõuersionibus peccatorũ. Nã etsi nõ fuit culpa cõmunis: nõ tamen facta est natura dissimilis: et ea gratia que tenuit innocentẽ et iustũ / reuocauit erroneũ. Ostendenda sunt cõuersis gaudia: imo hãbẽda ꝑampli⁹ ꝙ̃ si semp in virtute mãsissent. Habet eñ communis vsus hominũ: vt plus de reinuẽtis ꝙ̃ de nõ perditis cũ reinuenerint / gaudeãt. Sufficiat in hac parte saluatoris patrona sentẽtia. Et peccatores indilate cõuertãtur: si nullũ bonuȝ amplius sequeretur / ꝙ̃ ꝙ ex ipsorũ couersione in celo possũt inferre leticiã: cũ sup iustos multos angelos pro vno peccatore conuerso asserat gratulari. Alius vero euãgelista nõ tñ angelorũ / sed dñi affirmat adesse leticiã: cũ nõ sit volũtas apud patreȝ qui in celis est: vt pereat vnus de pusillis istis. Quod ꝑ Ezechielẽ multo ante predixerat: Nolo mortẽ peccatoris: sed Eze.18
vt magis conuertał et viuat. Porro nõ est diuina volũtatis ꝙ aliquis pereat. Nemo causetur aduersus dñm: cur omniũ prescius / quẽ presciebat / creauit ad damnandũ. Nõ eñ creauit vt damnareł: sed vt saluareł hanc ꝓductus in lucẽ. Nec voluit i homines ita preualere peccata: vt sponte egressus ab eis / eternã traderetur in mortẽ: ad quã propellendã factus hõ subire voluit tpalẽ. Sibi nõ dño inferat / ꝗcũqȝ dãnał Fecit eñ ipse quicqđ faciẽdũ est ꝓ salute. Igitur festinemus in illã: ad quã cõsequẽdã nobis prerogata sunt oĩa: Et salutis autor ab illa diuertẽtiũ fact⁹ est reqsitor / ostensor et dux: planator itineris per quod gradiał morbida ouis.

¶ De parabola drachme pdite et reinuente: vt ad penitētiā reuocet peccatores: secundū Lucā tantū. La. XV

Lu.15. N Retulit in oue hūilitatē hoim ꝛ pacifi
cos mores: in drachma ꝟo reformati
onem turpate imaginis demōstrauit.
Habet em̄ drachma regis atqꝫ ꝓceris cuiusqꝫ
imaginē ꝛ superscriptionē: quatenus sit in pre
cio eis ꝙ ꝑ placito aut necessitate res ad inuicē
coalternant. Sed incuria ꝛ incautela drachma
deperdit: quā cum notū fuerit / accensis lumini
bus diligenter inquirit mulier que amisit. Quic
quid possidendo diligit / sollicitudine querit si
defuerit. Et semꝑ anim⁹ manet impatiens quo
usqꝫ rem amatā inuenerit: maxime si ex solito in
Gen.2 illa letat⁹ extiterat. Quod factus sit hō ad ima
Psal.4 ginē ꝛ similitudinē dei: ꝛ ꝙ signatuꝫ sit suꝑ nos
lumē vultus eius: ꝛ ꝙ circa nos inscriptionē ac
ceperimus mādatoꝝ / scripture sacre declarāt:
sed inutilis imago ꝑ peccatū facta est volunta
rie: nō cōpulsa in minus bona ab illis summis
bonis auersa: ꝛ fedauit seipsam terreno stercore
volutans se suino more in ceno rerum corrupti
bilium: dehonestans in se omnē ornatū substā
tie suꝑinductum sibi nature cōseruata substan
tia: quā malū voluntariū totā expugnare nō po
tuit: ꝛ suꝑscriptionē aboleuit celestiū precepto
rum: vt non ab eis / sed a voluntate ꝓpria / malo
suo placito ageret: magis ꝟo ageret a quib⁹ ꝓ
hibebat. Et facies cognitionis eius ꝛ presentie
bone quā author exquirebat / ab illo suꝑ carbo
nes denigrata est. Inter lapides sculptos ꝛ fu
sa metalla ꝛ ligna dolata deperdita est: adorās
imagines manufactas extra se: qm̄ in se imagi
nē diuinam nō agnouerat: ꝛ si cognouit / nō ſm
decens venerationē ꝛ custodiā exhibuit. Una
em̄ causaꝝ cur imaginib⁹ diuinus cultus exhi
bitus est: qꝛ imago in hominib⁹ nō cognita seu
custodita est. Ac ꝑ hoc hec est drachme tota ꝑ
ditio: ad quā deitas / qꝛ sua imago erat / more mu
lieris sedule requisitura festinat cum lucerna fi
lij sui: quem lucem mundi ipso dicente cōstitu
Joh.8. it: Ego sum lux mundi. Et cū verbo reuocatio
nis ꝛ directiōis eius: qꝛ lucerna pedibus hoim
Psal.118 verbū eius. Hinc psalmista ait: Lucerna pedi
bus meis verbū tuū: ꝛ lumē semitis meis. Hāc
verbi lucernā deitas accendit / cum luciferum fi
lium ꝓduxit in tpe: cū illum voluit in nostra car
ne visibilē reddere: cum voluntatē suam per os
filij sui mūdo aperuit. Accensa lucerna est euan
gelium eius: quo inueniunt drachme deperdi
te / scꝫ anime ad dei imaginē insignite: ꝛ in diui
cos thesauros reportant. Nec ali⁹ extitit mo
dus / aut est aut erit reinuentiōis / nisi accensa lu
cerna euangelij eterni: cuius lumine omnia cla
rescunt: sine quo cuncta tenebrescunt. Accensio
siquidem in cordibus fit hominū. Est enim cor
humanū eterni dei quedam inuisibilis domus
vbi ista lucerna resplendet. Domus ꝟo visibi
lis / que totus est mundus: ab isto sole materiali
suscipit lumen. Uisibilis a visibili / sed inuisibi
lis ab inuisibili ordine suo illuminari decretum
est: ꝛ cū lumine huiuscemodi dom⁹ inuisa euer
tit: donec imago ꝑdita reformetur: velut si res
amissa in possessionē redeat amittentis. Si qua
vero sunt in supradicta parabola / ꝛ in ista est si
militer differere / preterꝙ silitudo ouis ꝛ drach
me. Nam parabola perdite ouis in humilitatē
ꝛ opportunitatē viuendi quesite posita ē: drach
me vero in reparationem primi collati boni: ꝙ
dei similitudinē in creatiōe accepimus / ꝛ diuina
decreta velut suꝑscriptionē in gyro. In vtraqꝫ
tamē parabola cōmendat labor ꝛ sollicitudo ꝗ
rentis: ꝛ dignitas hois sic quesiti / sicqꝫ dilecti:
necnō ꝛ impossibilitas redeundi ꝑ nos in id a
quo ꝑ nos inania defluxeramus. Et fit ligatura
nodosior quesiti ad querentē ex eo ꝙ sic ꝗsitus
est / ꝙ ex eo ꝙ sic creatus est.

¶ De filio ꝓdigo ꝑabola in designatione diuine misericordie nostreqꝫ fiducie: secūdū Lucā tantū. La. XVI

H Abet pater filios / ꝗ creatiōe vt creati Lu.15.
sint / ꝛ vt maneant omniū est pat. Ha
bet hereditatē ꝛ substantiā / ꝗ filij oēs
alant ꝛ substantifice viuant: que nisi diuidatur
est omnibus cōmēsurata ꝑ debito captu: ꝛ nul
li deficit / nisi dum vendicat in ꝓprium. Petit
adolescentior sensu / nō tempore de paterna sub
stantia ꝓpriam portionē: que ipsum iure cuius
cūqꝫ donationis cōtingit / nō emptiōis: cū filius
familias larib⁹ educat⁹ paternis / nō habeat vn
de aliꝗd emat a patre: sed petit dono / cū ex iure
nō posset cōpellere aut sistere in iudicio patrē.
Et postulat partē / ꝗ totum habebat in toto. Et
pars deficiet cū separat a toto: velut riu⁹ inter
ruptus a fonte / velut ramus ab arbore / et velut
radius a sole precisus. Nō pater filiū inuitauit
ad sortem: nec a se illum emancipare tentauit: ꝓ
cauens i filio paupertatē futurā: si nō sano regi
mine / sꝫ suo ꝗ decreto paterno vixisset. Ipse sibi
sufficiens visus est / cū quesiuit a patre diuortiū.
Omne nostrū esse / oīs cōsistentia nostra est de
paterna substantia. In ipso em̄ viuimus / moue Act.17
mur ꝛ sumus. Nec aliunde nobis est aliquid ꝙ
ab ipso: excepto vitio positiōe carenti. Diuisit
pater substantiā / cū vnumquēqꝫ in suis singilla
tim cōcessis suo relaxauit arbitrio. Cōgregat in
vnū oīa filius ꝑdolescens / cū hō cōsyderat que
accepit: ꝛ accepisse se gaudet: ꝛ ad semetipsum
oīa recōuertit: ꝛ nouit optime quid accepit / et a
quo accepit / ꝛ quare accepit: sꝫ ad quid accepit
a cōsyderatione subuertit. Ideo peregre profe
ctus est: nō locis ꝛ spacijs / sed affectibus segre
gant a deo hoies. Et electiōe cōtraria / potesta
te priuata / ꝓpria directiōe viuendi / a deo ꝑtina
ci mente homies auertuntur. In regionem lō
ginquam ꝑegre ꝓfectus est: vt dissimiliter viue
ret ab his ꝗ in domo paterna patri subditi ver
sabantur. Non deus ab homībus elongat: ꝗ si
ne situ vbiqꝫ presens assistit. Sed sibi / non deo
placentes in his que ab ipso suscipiunt: secesse
runt in remotissimā regionem. Nil tam longe

a domo dei vbi est erudiens disciplina / ꝙ viuere indisciplinate. Nil tam longe a lege / ꝙ viuere ꝑter legem. Nil tam longe a virtute ꝙ ab ipa in regionem vitioꝝ animo ꝛ moribus secessisse. Psal.118 Psalmista inquit: Appropinquauerūt persequentes me iniquitati: a lege autē tua longe facti sunt. Patit̄ ꝑsecutionē in animo pater: etiā si abextra quiescat: cū viderit filiū indisciplinatum: cū viderit labefactari vitijs quē virtutib⁹ splendere cupiebat: prout est in filijs sceleratis. Quotquot quotiensq; peccamus: quotquot et quotiens sine lege quippiā agimus: ꝑsequimur deum patrem: appropinquātes iniquitati: qua subuertit̄ ois ordo iusticie: lōge facti ab illa diuina lege voluntatis eterne: qua iubet̄ homib⁹ queq; turpia deuitare / sectari honesta: vt sine reprehensione ꝑsistat in nobis diuina imago / quā in nobis signauit omnipotēs: ne irritū insuper faciamus sanguinis preciū: ne spūssancti gratie cōtumeliā inferamus. In regionē longinquā ꝑegrinatus est filius adolescens: tanꝙ si crederet oculos posse deuitare patris nos: ꝛ agere enormiter nō argutus. Sed mentit̄ hominib⁹ iniquitas cui appropinquauerunt: vt q̄ vadētes in longinquā regionē deo e regione viuentes / ipsum sentiant sup eos vltorem quem noluerūt habere pijssimū patrem. Sed semp in luxu viuit̄ absq; habenatore deo. Et oia male fluunt: oia mācipantur ꝑditioni: oia dissipant̄ / vbi verus ordo deserit̄. Nam ꝛ hic dissipauit omnē substantiam suam viuēdo luxuriose. Defecit oino / qui sibi sufficere videbat̄. Nec sciuit tenere gubernacula vite sua ꝓudentia / qui recessit a patre. Preter dei scientiā stultus est fa-

Hiere.x ctus ois homo a scientia sua. Et si quis ꝯsummatus fuerit inter filios hoim / si abfuerit ab il-

Sap.9 lo sapientia tua: quasi in nihilū reputabit̄. Luxuriosus animus lubriciter oīa bona dispergit. Ornatus nimius corporis / voracitas ꝛ coitus a luxuria pariunt̄: ꝛ rursum ipsam in suis laribus fouent. Sed cū hic meretricibus applicat̄ / luxuriam liberā seu ꝑniciosam insaniā in mulieres insinuat: seu vanaꝝ scientiaꝝ aut oīm illaꝝ reꝝ que animā a cultu veri creatoris auertunt: ꝛ ille delectationes sensuales ꝛ steriles / ex quibus turpis dulcedo carpit̄: nullusq; fructus in quibus amaritudo subsequens obuelat̄. Et postꝙ oia cōsūmpsisset: facta ē fames valida in regione illa. Prout in deo viuim⁹ / mouemur ꝛ sumus: ꝛ ꝑut immortales in anima facti sumus / hec cōsumere non valemus. Sed quoniā parabola est / traijcit̄ in alium sensum: vt cum omnē nostrā in delectationibus ꝑfunctorijs ꝑfecerimus voluntatē: e regione deo in regione longinqua viuentes: valida fames adueniat: nō illa que ꝓ desyderio ponit̄ / sed illa q̄ patiens cruciat̄. Semp enim est fames / vbi nō apponit̄ panis vite. Ois alius pastus deficit: vbi q; inedia famis expugnat: nisi substantie imortalis homo refectione pascatur: que alibi non apponitur preterꝙ in domo paterna: quam lubricus dereliquit. Et cepit egere. Insatiabilis est mala voluntas: ꝛ semp egestatibus subiacet ad egena conuersa: quibus nō replet̄ nisi cū capax facta fuerit deitatis. Nobilitas ꝛ latitudo animi est / ꝙ reꝝ visibilium ꝛ corruptibilium appositione satiari non potest. Peruersitas / ꝙ ex his satiari cōcertat. Damnosa ꝑtinacia / cum se non ad meliora conuertit / sed tentat vlterius experiri. Unde iste abijt et adhesit vni ciuium regionis illius. Cum malus ꝛ inordinatus animus velit ex omnibus carpere voluptatem / actu nequit continuo: singulari vitio se ꝯnectit / quo suum lubricale oblectetur: a quo subiugatus animus ad facienda turpia destinatur. Hinc est ꝙ misit illum in villam suā vt pasceret porcos. Cum hō recedit ab vrbanitate celesti: merito villanus in terrenis efficitur. Et mittit̄ velut mancipium a vitio nequiens reluctare: vt illa extra perficiat que gerit in animo: vbi iam factus porcus porcos pascat exterius: in quos saluator misit demonū legionē. Porcus in animo / qui in terreno ceno libenter inuoluitur velut sus in lutabro luti. Et sic porcinos sensus exterius turpiter pascit: et preter dei legem singulis singula obiecta proponens. Et cupiebat implere ventrem suū de siliquis / quas porci mādicabant: et nemo illi dabat. Cupit voluntarie segregatus a bonis ꝑcipuis / satiare de infimis voluntatem: ꝛ de porcinis cibis implere rationabilē mētem: ꝛ ordinem diuine dispositionis subuertere: cum spiritum corporeis satiare concertat. Sed nemo illi dabat. Sed quomodo nemo illi dabat: in cuius potestate penitus erant accipere de illis siliquis: scilicet leguminibus / aut de ipsorum follib⁹ que porci more porcino pascebant? Sed nemo illi dabat: quia nec ex eis saturare se poterat. Iusto dei iudicio agitur: vt recedens a satiabilibus impotentia saturandi multetur: ꝛ ꝙ semper egeat inordinata voluntas: q̄ in potestate habuit vnde egere non posset. Cupiunt inordinate mētes ab optimis bonis auerse / de his satiari que animalitati / nō rationi cōueniūt: ꝛ repleri de vacuis: ꝛ nō sinunt̄: quoniā nec dispositio diuina rerū naturas ꝓ hominum inordinata voluntate alternat: vt nec spūs corporeis / nec corpa spiritualibus satient̄. Ipse aūt in se reuersus dixit: Quāti mercennarij in domo patris mei abundāt panibus: et ego hic fame pereo. Quo iste ierat / quo recesserat: vbi se reliquerat: i. quē locum cuiuspiam se relicto potest esse recessus? Porro si reuersio ad seipsum / aliquo preter seipsum accessisse insinuat. Sed corpore nemo ꝑgit seipso relicto. Sed more extasim patiētis ex infirmitate saluator parabolā ponit: qui recta caret sensuum actione: aut eius qui aliena loquitur: qui lucido habito interuallo recta pronunciat: et extasi terminata sensus redit ad sensus. Et profunde dormiens ad seipsum redire dicitur / cum euigilat. Peccator a se reces-

sisse dicit: velut q̄ rōne ꝺpdita irrōnabilia ope
rat. In se ꝟo reuertit/cū indite rationis est cō
pos. Quo sensu in se iste reuersus mente occul
ta ꝓcessum rōnis exequit: recognoscēs q̄d reli
querit: ꝛ mala que patit: famē scȝ cruciantē: non
famē que desyderiū notat. Mercēnarij ꝟo abū
dantes in domo paterna/illos insinuāt q̄ nō fi
nali amore/sed mercede quadā rerum labentiū
ꝛ futuroꝝ bonoꝝ deo seruiūt. Et oēs abundāt
panibus. Sed pane melius intulisset: illo vide
licet vino q̄ de celo descendit. Post meditatio
nē relicti boni ꝛ mali afficientis/q̄d iste in se re
uersus decreuerit atqꝫ pfecerit audiamus. **Sur
gam et ibo ad patrem meū.** Profecto
se cecidisse cognouerat/q̄ surrectioni se aptat:
ꝛ remotū abcessum cognoscit/q̄ reditū parat:
sub impio tyrāno tabuerat/q̄ repedat ad p̄rem.
Et orationē in mente ꝓordinat qua credit allo
qui patrē. **Et dicā illi: Pater peccaui in
celū et corā te: et nō sum dignus vo
cari filius tuus.** Recte perorat offensum
q̄ offendit: si humiliter in principio ꝯfitetur of
fensam. Et ad iusticiā spectat se fateri corā deo
Pro.18. ꝛ hominibus criminosum. Nam iustus in princi
pio accusator est sui. Et indignitatē quā sortit
homo ex vitio/ habere pre oculis: ꝛ cōfiteri orā
do ad ꝑsumptionē arcendam/initium est gratie
potiende. Peccat quis in celū/supernoꝝ deserē
do cōuentū/similiter ꝛ cōcentū: cū intellectu cō
trario ꝛ affectu reꝝ corruptibilium discrepat.
Peccat in celū qui peccat in aīa: q̄ peccat de
serendo iusticiā ceterasqꝫ virtutes. Peccat in ce
lum q̄ cōtemnit ecclesiam: q̄ turpat in se sacra
menta celestia: q̄ scripturā sacram despicit/aut
exponēdo ꝑuertit. Et corā deo/ cū ipm desuper
omnia ꝑspectantē ꝓcaci mente ab ipso se auer
tendo vilipendit. Et ilico sua paternitate indi
gnus factus est filius ab ipso auersus/ad egena
ꝛ infirma cōuersus. Et de semetipso iudicando
ꝓnunciat: qꝫ iuste nō sit cēsendus de numero fi
lioꝝ/qui sponte recessit a patre: sed inter seruos
mercēnarios se appetit deputādū. **Et surgēs
venit ad patrē suū.** Duos ꝑniciosos reces
sus se fecisse cognouerat: duosqꝫ reditus fecit.
A se recesserat/ꝓinde in se reuersus in optima q̄
qꝫ deliberat: necnō ꝛ a patre cū iuit in regionē
longinquā: in qua nūc surgens venit ad patrē.
Sed nec audacter ꝓtulerim q̄d hoꝝ precedat:
an a seipso ratione deflexa prius / an a deo per
auersionem celebrēt diuortium: velut si alia oc
currat questio: scȝ quid hoꝝ ꝑcedat: an auersio a
deo/an ad creaturā cōuersio. Dixerim tamē ꝓ
ritate atqꝫ posteritate tpis oīno postposita/ eo
dem momēto ista duo pariter celebrari. De du
plici q̄dem reditu similiter ꝓhibeor assertione
firma disserere: si ad deū an ad seipsum alter al
tero ꝑor existit: cum nemo ad deum nisi ratione
preuia redeat: nemo ꝟo nisi ipso duce reuertat
ad cor: ꝛ in intimis atqꝫ se fore fecisse cogno
scat. Sed dixerim qꝫ si vterqꝫ in veritate agitur
eodem tempore vterqꝫ celebretur. Redit ad pa
trem filius vndiqꝫ maleactus: nō inueniens in
ter cupita requiem/meliorē partem ratus exi
stere apud patrem. Quod vtinā omnes in hoc
solum parabola ista confoderet/q̄liter aut quō
a deo desilientes manemus sub principe tene
braꝝ: ocyus profecto reuerteremur ad deum: q̄
ꝑut parabolice tradit/nō tam paterne q̄ etiam
nos diuine susciperet. Hinc sequit: **Cum aūt
adhuc longe esset/ vidit illum pater
suus et misericordia motus ē. Et oc
currēs cecidit super collum eius: et
osculatus est eum.** Longe erat adhuc im
potentia redeundi. Abundat in nobis mala fa
cultas ad opera prauitatis: ad redeundū ꝟo in
bonum a quo auersi sumus/etiā cū volūtas ade
rit: nisi occurrerit coadiuuās gratia/valitudo
nō suppetit. Proinde pius pater misericordia
rū longe adhuc ꝑ impotentiā nos peccatores
stare conspiciens: nō affectu nouo in ipso gene
rato/sed nouiter ostenso: misericordia mot⁹ de
infelici ꝑegrinatione filio reuertēti occurrit ꝓ
biturus auxilia: ꝓhibiturus aduersa: ꝛ paternā
pietatem opportuno tēpore ostensurus: irruēs
sup collum eius: sup illam videlicet fidē/qua re
uertebat ad patrē. Equidē velut collū corp⁹ ca
piti copulat/sic hominē deo fides. Collum q̄dē
amplexatus est: sed ori osculū tradidit: vt indu
bita fide sibi artius cōstringamur. Ori cōfiten
ti delictū reddat osculū pacis: qꝛ si corde credit Ro.10
ad iusticiam: ore aūt fit cōfessio ad salutem. Cui
ore competit pacis osculum: vt peccator ex vera
cōfessione se deo reconciliatū agnoscat. Os ve
ro quo a se auersos osculat cum reuertunt/ver
buȝ est eius. Unde in canticis dicit: Osculetur Cā.1.
me osculo oris sui. Os suū filius est dei: ꝑ quem
osculatus est humanā in incarnatione naturā.
Et ꝓphete veraces cūctiqꝫ doctores i lege do
mini in veritate docti/os sunt dñi. Iuxta quē
sensum hierusalē ꝛ iuda ꝑ ꝓphetam a dño argu Esa.30
untur: cum pro auxilio descenderent in egyptū
ꝛ os dñi scilicet ꝓphetas domini nō interroga
uerunt. In quo quidem ore orthodoxa ecclesia
ꝛ in apostolis ceterisqꝫ doctoribus in illis pri
scis vatibus figuratis/in signū pacis se oscula
tam agnoscit. Sic ꝛ omnis anima si ad miseri
cordiarū patrem reuertit in veritate/sibi sciat a
deo redditā pacē. Attamen hic filius adolescēs
cū puenisset ad patrem/ꝛ amplexus ꝛ oscula su
scepisset: deliberata ꝓrumpit in verba/ dicens:
Pater peccaui in celum ꝛ coram te: ꝛ non sum
dignus vocari filius tuus. Quoniā misit deus Gal.4.
spiritū filij sui in corda nostra/ in quo clamam⁹
abba pater: vt quod nō habent homines ꝑ na
turam/ habeāt ꝑ gratiā: ꝑ quā adoptati deū pa
trem nostrum liceat nominare: ꝑ quam etiā pec
catores cōuersi audeant dicere creatorē omniū
patrē suum. Nam ꝛ filius ꝓ peccatoribus na
scens/dedit potestatē filios dei fieri his qui cre Joā.1.
dunt in nomine eius: quod si fieri similit et cla
mare concessit. Resumpta igitur bone spei fi
ducia peccator in se ad deū reuersus dicit: Pa

ter peccaui. Jam traditum osculum ori filij de-
linquentis illum cõfortauit: vt cõfiteref patrē
quē ꝓpria potestate delectatus reliquerat: nec
nõ τ peccatū quod relinquendo cõpleuerat: vt
ex ore plena cõfessio fiat ad salutem. Peccaui
ait in celum τ coram te: id est/celestes deserēdo
virtutes atq; promissiones. Peccat q̄s in celū
cum terrena celo ꝓponit: ad quod hō vt aspice
ret rectus fact⁹ est: ipse sᵱo deorsum inclinauit
aspectum. Peccant in celū per penitētiam pro-
missum hominibus/qui semꝑ penitenda cõmit
tunt. Peccant in celū ipsi paupibus reseruatū/
qui diuites in mundo fieri vsq;quaq; cõcertāt:
1.Timo.6 quoniā vt ait apostolus: qui volunt diuites fie-
ri/incidunt in laqueū τ tētationē diaboli. Pec
cant in celum q̄ sanctos viros cõtemnunt: quo
Eccli.43 niā species celi est gloria stellarū. Sepe quidē in
scripturis sacris ꝑ stellas sanctos homines in-
telligimus. Peccant: quid peccant homies co-
ram deo? Nihil enim subterfugit oculos eius: q̄
Prou.15 in omni loco ꝯtemplaf bonos τ malos. Et hec
est hominū altitudo superbie/ꝙ ipsum deū eter
num omnia videntē peccando cõtemnim⁹: τ tē-
poralem/ꝑsentem/inspectorē iudicem formida-
mus. Indignitatē filiationis confiteri/non ser
uato immaculate honore paterno/ad indulgē-
dū paterna viscera plus inclinat. Proinde pa-
ter anteꝙ de optione mercēnaria verba profe-
rat: τ totus in cõpassione misericordia fact⁹ ad
filium/nudatū videns veste gratuitorū bonorū et
tegumento vere honestatis exutū: videns ꝙ si-
gnū nobilis herilis nõ gestabat in manu: nulla
scꝫ opera q̄ ex fide ꝓcedunt: aspiciens deorsuꝫ/
discalciatū aspexit: pellibus mortuis sanctorū ꝑ
teritorū scꝫ ꝑfectis exemplis. In facie maciē scꝫ
inuerecundā frontē/τ sanctam ꝓpulsam auda-
ciam: corpusq; cognoscens effetum/famis me
dia expugnatū/videlicet omnibus bonis vacuū:
oculo paterno filium ex omni parte cõtemplās
dixit pat̄ ad seruos suos. Cito proferte sto-
lam primā et induite illum: quia fere nu
dus est: vt solita gaudeat dignitate/ procedens
cõmuni tegumento cū ceteris. Et date anu-
lum in manu eius: vt velut fili⁹ herois se-
cernaf a seruis: vt scꝫ signaculuꝫ fidei teneat et
operef in fide. Et calciamenta in pedib⁹
eius: vt ꝑtectus a sentibus terrenorū secure i-
cedat. Et adducite vitulum saginatuꝫ
et occidite: vt mãducemus et epule-
mur: quia fere fame perijt etiam insaturatus
ex siliquis. Et rationabilium hominū societate
cõgaudeat/qui cõuersabaf in longinqua regio-
ne cum porcis. Quā pie/ꝙ misericorditer pater
na ꝓuidentia tendit ad filiū: vt singulos tolera
tos defectus bonorū cõtrariorū appositione de-
pellat. Si solū stolam dixisset nõ addendo pri-
mā/nulla ambiguitas esset: nā peccator penitēs
vt nudus reinducendus est. Sed quō de stola ꝑ
ma claret: vt quis nocens in primā innocentiā
redeat? Nisi forte id affirmauerimus/ꝙ dñs ita
libere peccatorib⁹ parcat: vt ita securi τ sine ru-
bore inter iustos existant ante cõspectū eius: ac
si eos nulla macula deturpasset. Anulus in ma
nu fides est cuꝫ operibus: q: fides sine operibus
mortua est. Nec decet conuersum peccatorem
cui gratia est indultū/a pigritia detineri: magis
aūt opari ardentius/quo sceleratius se fedauit.
Calciamenta pedum ex mortuis rebus monita
humanorū affectuū sunt: q̄b⁹ mortis infra me-
moria reuocantur a turpibus: τ eius metu a ma
lis voluptatibus absterrenf. Uitulus saginat⁹
ol pinguedine grãrū christ⁹ est occisus in cruce:
q̄ cõsyderandus attente nobis apponif. Et etiā
in sacramento τ in re sacramenti sumendus ve
re penitentibus tradif. Causam subiecit pater
cur talia beneficia filio male peregrinato cõfer-
ret: quia erat mortuus et reuixit: peri
erat et inuentus est. Jam ipse saluator ad
patrem deum videtur aptare parabolam: cum
mortem pronūciauit in filio: quia nemo fili⁹ mor
tuus temporali patri aliquando reuiuiscit. Et vi
uus erat ex parabola iste filius corpore/sed mē-
te/in peccato decesserat: quod sacramentū inter
deum τ peccatores agitur/omni parabole de-
pulso velamine. Et ceperunt epulari. Nõ
sibi soli fuit apposita mensa: prout cum recessit
a patre/omnia in ꝓpriū vendicare tentauit: sed
omnes pariter secum epulanf τ ipse cū ceteris:
vt cõmunē mensam sacramentorū omnibus esse
cognoscat: τ vt nouerit nihil sibi quisꝙ debere
vendicare in ꝓpriū in hac vita: vbi nihil potest
esse ꝑpetuū. Et epulatio vituli occisi/scꝫ saluato
ris verbi dei nõ cedit in priuatam partē homi-
nibus: sed est omniū τ singulorū: sed non ita sin
gulorū/q̄n ipsa sit omniū. Erat aūt filius se
nior in agro. Si pro allegoria esset dissertio
tota hec in istis duobus filijs gentilem τ iudai-
cum populū loquitur: sed deuitam⁹ si derelicto
allegorico sensu aliunde patet ingressus ad mo
res. Hinc statuamus duos hominū stat⁹: vnuꝫ
in iusticia bonorū operū: τ alterum peruerse agē
tium: vnū signatum in seniore filio/q̄ sub pater-
nis legibus mansit: alterum in iuniore/qui a pa
terna lege refuga fact⁹ est. Filius senior i agro
illos insinuat/q̄ semꝑ in agro dominico aliq̄d
boni agunt: filius iunior peccatores ad domi-
nū reuertentes/qui sic a domino resonenf. Ue
niunt de agro iusti/in consyderationē eorum q̄
aguntur in domo domini: scꝫ in ecclesia sancta
dei. Et cū appropinquaret domui/au-
diuit symphoniā et chorum: concor
diam videlicet vocum cantantiū canticum no-
uum: τ odas reddentes domino de conuersiōe
peccatorū: magis quia dei nõ ampli⁹ in illis cõ-
uersis agebatur offensio. Et chorus erat ex in-
sertis manibus vnius ad alterū: τ circulari mo-
tu agebatur in gyro: velut cõmunicatis adinui
cem operibus/bonum vnius iungebatur alteri
ad iuuamen τ gaudiuꝫ. Et filius reinuent⁹ erat
in choro sancto ludentium sicut receptus i cõ-
munitate bonorū: aggregatus fidelibus ad for-
tiendum in superna parte leticiam. Et cum illis

parabolis ouis ⁊ drachme deperditarum se pa-
rabola ista consociat: ꝙ gaudiū sit deo angelis
q̄ suis super vno peccatore penitentiam agen-
te/ꝙ sup nonagintanouē iustos. Unde post mē
sam positam symphonia sonitū dabat: ⁊ chor⁹
iustoꝝ ⁊ angeloꝝ ad plenitudinem gaudij volue
batur in gyro. Et si filius adhuc cū epulantib⁹
epulabat: ⁊ chorus ad symphonie sonitū moti-
bus se agebat legitime: nō te moueat ad sinistrū
amplius te ad bonum irradiet: vt duplex sit leti
cia occasione peccatoris refuge redeuntis: eoꝝ
videlicet qui sunt in ecclesia: quos adhuc neces-
sario sedere oportet ad mensam sacramentorū
dum viatores existunt: aut qui cum male ꝑegre
redeunte letant: velut si ipsi fuissent ad tempus
ab eadē iniquitate detenti: aut humiliter consy
derantes/quia in talibus aut peioribus esse po-
tuerunt. Alia q̄dem ostendit corā peccatore pe-
nitentiam agente leta festiuitas angeloꝝ: videli
cet in choro eterno ludentiū inenarrabili leti-
cia ꝓ beneficio conuersoꝝ: aspiciendū dei pla-
citum sup eos/⁊ diuinam voluntatē fieri: q̄ non
vult mortem peccatoris/ sed vt conuertatur et
viuat: ⁊ vult omnes homines saluos fieri/ ⁊ ad
cognitionē veritatis venire. Interrogatio autē
filij senioris de agro venientis/ignorantiā mi-
rabiliū factoꝝ dei ostendit: que continue agun-
tur in domo dei. Audiri tamē a doctoribus pos
sunt/similiter ⁊ inspici i scripturis: intelligi au
tē preterꝙ speciali gratia nequeunt. Responsio
serui est narratio rei geste: nō tota declaratione
rationis: cum sc3 reuertenti luxurioso adderet
tanta solēnitas/que stanti apud patrem nunꝙ
fuit exhibita. Quamobrem super hoc dei volū-
tate incognita/⁊ presumptione ingesta de non
lubricali malo ⁊ de mansione cum patre/senior
filius indignat. Quo typo iusti existētes apud
deum per innocentiā custoditā/vident quodā-
modo indignari sup larga benignitate dei in cō
uersione maloꝝ: nō ꝙ eos tedeat deum ꝓpiciū
peccatoribus fieri/cum ⁊ ipsi potuerint esse pec
catores: sed ꝙ nō ita continuo recipiūt illa ma
gna dona que cōuersis peccatorib⁹ donari cō-
spiciunt: ignorantes aliquādo dei prouidā cha
ritatem: que nō merito diligendi/sed necessitate
succurrendi/suarum legum refugas redeuntes
amplius ꝙ ꝑsistentes in suis legibus prehono-
rat. Sed hec indignatio nō defectu damnoso ē
retorquenda in iustos: qui si inuidi essent/ iusti
nō essent: sed nec oēs qui sequunt iusticiam/sūt
vsq̄quaq̄ ꝑfecti: qui de occultis iudicijs dei ve-
lut in nocte ceca tenebrant. Hinc iste filius se-
nior noluit introire/ex ignorantia indignat⁹/in
illud videlicet secretū dei cōsyderandū: quo de-
relictus requirit/negatus vocat/⁊ aberrantem
reuocat: cōtemptus indulget/vilipensus hono-
rat/ꝓuocatus dissimulat/irritatus tolerat/ deri
sus ridet/maledictus benedicit: nō gratus mul
ta largitur ingratis: blasphemat⁹ tacet: a se vo-
luntarie recedentes/voluntarie redeuntes reci
pit: vt homo habitus diuinitatē offert: vt mor-
talis despectus immortalitatē largitur: vt terre
nus estimatus celestia repromittit. Sed ad hūc
filium egreditur pater: quia ad talia consyderā
da introire nolebat: ⁊ alloquitur iusta ⁊ irrepre-
hensibili rōne filiū: rogās ingressū ad festiuita-
tem filij perditi iam reuersi. Magnū quidē pro
tinus ꝙ pater filium rogat/cui cōpetit impera-
re. Profundū impenetrabile ꝙ deus ꝓseuchet
hominē ꝓ salute: ꝙ oīs vita/mos/doctrina/ex-
pansio brachioꝝ in cruce hoc ab omnibus fla-
gitat: vt ingrediamur in gaudiū sanctū ei⁹. S3
aduertendū q̄d responderit patri hec rogāti fi-
lius indignatus. Ecce tot annis seruio ti
bi/et nunq̄ mandatū tuū preterii:
et nunq̄ dedisti mihi hedum/vt cum
amicis meis epularer. Numerū non di-
stinguit annoꝝ/acsi semꝑ seruierit: ⁊ indeclina-
bilē a iusticia se ꝓnunciat/cū nunꝙ se asserit pa
ternū preterisse mandatū: ⁊ cum sic inculpate vi
xerit apud eū/hedū etiā nō accepit: vt sibi cum
amicis posset esse refectio. Que verba traiecta
in alium sensum/alium parant ordinē differen-
di. Quis hominū potest seipsum extollere apud
deum ꝙ ei semꝑ irretroacte seruierit: ⁊ ꝙ omnē
eius impleuerit iussionē? Horrende presumit iu
stus/si de seipso talia sentit. Sed nemo iustus ex
lege. Nullus iustus nisi q̄ criminib⁹ nō seruiuit.
Nemo sibi aliquid ꝑfectionis arroget: etiam si
mandata cōpleuerit. Inquit enim Iob: Nō re Iob. 17
prehendit me cor meū in omni vita mea. Sed
nec credebat ex hoc esse ꝑfect⁹. Apostolus etiā
inq̄t: Nihil mihi cōscius sum: sed in hoc iustifi- 1. Co. 4
catus nō sum. Et saluator christus: Cū oīa bñfe Lu. 17.
ceritis inq̄t/⁊ fecistis quod debuistis: dicite ta-
mē/serui inutiles sumus. Quis igit his cōsyde-
ratis sententijs sibi plenā iusticiā deputet: repu
tet se ꝑfectū: insultet aduersus alios/ se ꝓferat
ad cōuersos? De quadā imꝑfectione procedit/⁊
de incōsyderatione diuine benignitatis: cū in-
dignatio nascitur aduersus eos/q̄ iuuante dño
cōuertunt. Sed quē hedū denegatū filio senior
mente contemplemur? Illū videlicet quo pecca
ta designant: nā in iudicio hedi erūt a sinistris/
damnatiōis sententiā accepturi. Quem volebat
forte cū suis amicis atq̄ sodalibus epulari: sc3
aliquā delectationē suscipere cum sensibus sui
corꝑis: q̄ cuiq̄ sunt ꝓximiores amici: sed vtinā
non dulces inimici ⁊ amici amari. Acsi tende-
ret in id ista conquestio filij deriuata in aliquos
iustos/nō tñ ꝑfectos: ꝙ eis aliq̄ voluissent cō-
cedi licentiā ꝑfunctorijs delectationibus secult
abutendi. Sic nec fuit vnꝙ aut erit ꝙ ꝓpter q̄
cūq̄ bona facta ⁊ omnimodā obseruantiā mā-
datoꝝ/ab aula iustissimi dei egredit licētia de-
linquendi aut ꝑperam quid agēdi: nec mala co-
gitatio de diuina cōcessione: q̄uis dei ꝑmissiōe
ꝓcedat. Alioquin videret diuina iusticia ex do-
nis aut placitis posse corrumpi: quod tam ne-
phas est credere ꝙ deū nō esse: vt ex beneactis
ꝑmissis aliq̄ etiā ad modicū alicui⁹ mali vsus ꝓ
staret audacia: q̄uis multa mala permittat fieri

sapientia ipsa diuina. Ex cõpositiõe ad fratrez
videt iste filius de patre amplius indignari: vt
ex verbis plene pnunciat adyciens ad querelã.
**Sz postq̃ hic filius tuus qui deuo-
rauit substantiam suam cũ meretrici
bus /venit: dedisti ei et vitulũ sagina
tũ.** Acsi arguat de improuidentia patrẽ z de in
iusticia tribuendi: q̃ si nõ dedit sibi hedum/ nec
isti dari debuit vitulũ saginatũ. Ut si iustus nõ
habet pperam agendi licentiã: nec peccator cõ
uersus sic cito debuit huiuscemodi sortiri an-
nonã. Necnon z si meretricius peccator sic pa-
scit/ quid apponendũ est iusticiã pseruãti? At si
de reuersione a malis sic iste alitus est: quo ci-
bo alendus sum/ qui tua mandata vsq̃quaq̃ ser
Mat.20 uaui? Ut etiã cũ parabola de operarijs missis in
vineam/ indignantibus de equa retributione si
militudo ista cõcurrat: quasi nõ sit licitum patri
decernere in filios p placito voluntatis: et dñis
seruis nõ possit ppria autoritate puidere. Sed
nec pater filij legib⁹ subiacet: nec dñs angit re-
gulatione seruoꝝ. Non est filioꝝ autoritas I pa-
rentes. Serui nullo pacto dñis preferunt. Nul
la nobis sunt iura cũ deo: vt ipse nobis obliga-
tione subiaceat. Quod nobis cõfert/ sui est mu
neris: nõ nostri iuris. Quod precipit iustos ne
peccent/ est sui doni gratuiti: nõ hominũ meriti.
Quod peccatores recipit: q̃ ilico penitentibus
indulgentiã donat: q̃ eos admittit ad sacramẽ
ta celestia: q̃ dulciter fouet: sue benignitatis est
non nfe puentionis. Nulla nobis materia cau-
sandi aduersus deũ: arbitrij sunt omnia sui: rep
hendi neqt. Nihil p iniusticiã aut p calumniam
facit: subricere tñ nobis est/ non discutere suas
infallibiles z iustissimas leges. Nihilominus ta-
men quasi debitor dulci verbo refouens ait pa-
ter ad filium: **Fili tu semp mecum es: et
omnia mea tua sunt. Epulari autẽ et
gaudere oportebat: q2 frater tu⁹ hic
mortuus fuerat et reuixit: perierat et
inuentus est.** Semp iustus est cũ deo/ dũ iu-
sticiã seruat: z cũ ipso esse/ plena iusticia est: et iu
sticia nos facit esse cũ deo. Et oĩa dei bona sunt
in appositione iustoꝝ: nõ tamẽ ita vnius / quin
pluriũ: nõ ita pluriũ/ quin vnius: sed ita singulo-
rum q̃ omniũ: ita omniũ q̃ singuloꝝ: q̃uis hic
illa ineffabilia bona contueri nõ possint: q2 nec
Esa.64 oculus vidit/ nec auris audiuit/ neq̃ in cor hoĩs
1.Co.2 ascendit/ q̃ preparauit deus diligẽtibus se. Qui
velut confidens de fortitudine iustoꝝ: velut pa
ter de pfectis filijs/ nõ eis blanditur: vt mater
suis lactentibus facit: sed peccatores in gaudio
recipit: mensam suarũ largitionum apponit: ne
memores delictoꝝ iustis inspectis desperatiõe
frangant. Non autumandũ deũ amplius q̃ in-
nocentes/ cõuersos diligere peccatores: sz sic se
habet ad eos p maiori spe indulgentia proroga-
ta/ velut si nõ deliquissent. Posset tñ nup petõr
cõuersus intantũ post lamẽta penitẽtie in chari
tate pficere: vt etiã iustos q̃ plures pcederet: vt
magdalena marthã/ ceteros coaplos petr⁹/ ste-
phanũ paulus: sed de his z similib⁹ nec nobis
sermo. Uerũtamẽ qñ dubitari merito posset: si
in seniori filio chorũ iustoꝝ intelligimus / etiam
nõ pfectoꝝ: cur in huiuscemodi inuidiã plabũ-
tur? Id dixerim q̃ aut id sic fieri posset/ quãq̃
factũ nõ sit: aut illos intelligamus q̃ sibi iusti vi
dent z non sunt: immo eo ipso a iusticia cadunt
quo sibi iusti vident/ z peccatorib⁹ indignãt: vt
phariseus psente dño magdalene: q̃ recipiẽtem
atq̃ parcentẽ dñm/ z indignã misericordia iudi
cabat: saluatorẽ de ignorantia/ magdalenã de
immũdicia. Sed deus pius neminẽ pire volẽs
dissimulans pctã hoim/ oĩbus apponit vnde cu
rent: z pctõrib⁹ pstat redeundi gratiam: z beni
gne recipit reuertẽtes: z iustis tradit virtutẽ p-
sistendi: z intellectũ apit de ordine subueniẽdi.

¶ Parabola de remittendo offensã et prestando penitentibus veniam: secundũ Mattheũ tantũ. Ca. XVII

Pater misericordiaꝝ deus z indulgen-
tie libens dator/ filiũ suum misit in ter
ris: vt generi humano mõstraret q̃ an
tiquã dimittebat offensam/ gratis tñ: nullis ho
minũ pcedentibus meritis: nullis datis satisfa
ctionũ obsequijs: q̃ prius fecit nobis/ facere nos
ad inuicẽ docuit atq̃ monstrauit: scz remittere i-
iuriam/ z dare petentib⁹ veniã. Nec aliter volu-
it hoies inuicẽ viuere in retenta iniuria/ in ere-
cta iusticia: q̃ vt ipse ad nos factus est / q̃ dimit-
tit iniuriã/ z petentibus veniã prestat. Proinde
cũ petrus interrogaret: si quotiens foret homi-
nibus dimittendũ: cũ dato responso saluator pa-
rabolã posuit/ dicẽs: **Ideo assimilatum ẽ** Mat.18
**regnũ celorũ homini regi: qui volu-
it rõnẽ ponere cũ seruis suis.** Simili-
tudo est ista negocij/ nõ psone: q̃ appropate dis-
serta patebit comitiua. Ois hõ seruus dei: z ve
lit nolit sibi subditus est: aut in lege iuste factio-
nis/ aut in lege iuste punitiõis. Sed seruos ha-
bet: nõ q̃bus indigeat/ sed q2 indigẽt eo seruit: ea
indigentia necessitatis/ q̃ nihil sine ipso subsi-
stit: sicut sine ipõ nihil pductũ est: z ea indigen-
tia/ qua nihil põt sine ipõ beate consistere. Bo Psal.15
noꝝ nostroꝝ ipse penitus nõ indiget. Et in pse-
cutione rõnis exigende decẽ miliũ talentoꝝ de-
bitor venit. Ex pondere debitũ erat / nõ nume-
rate pecunie. Nã talentũ pondus est/ sed diuer-
sum: sicut diuerse sunt regiones: vt alibi plus/
alibi minus importet. Et magna est debiti sũ-
ma: cum denarius numerus totiens multipli-
catur: vt ascendat ad summã decẽ miliũ talento
rum. Hinc summa colligit bonoꝝ omniũ/ q̃ ab
omniũ creatore accepimus/ vt numerari neque-
ant: cum maior numerus q̃ est mille/ fit per dena
rium calculatus/ p omnib⁹ z ex oĩbus obliga-
ti: nec summã debiti possumus nostris viribus
vacuare. Unñ iussus est debitor venũdari z vxor
z filij p mancipijs ementiũ: z oĩa iussa sunt dis-
trahi: vt debiti soluat pacta cõditio. Quis hui⁹
debitoris emptor? quis vxores z filios iure em-
ptionis sibi vendicabit in ppriũ? qui s oĩa bo

na filius emet? Quis parabit hãc taletoꝝ sũmã?
Quis se vadẽ dabit ꝓ debitore dei? Quis hic ve
nũdãdus/nisi q̄ dona diuia suscepit? Que vxor/
nisi vniuscuiusq3 ꝓpria ⁊ a seipã regulata volun
tas? Qui filij/nisi opa mala seu affectus illiciti?
Que alia omnia hois huius que distrahi iuben
tur/nisi ea que extra seipm in ꝓpriũ vsum a deo
donata recepit? Porro taliũ non habebit em-
ptorẽ/etiã si oia venalia faceret/ꝑus factus ipse
venalis. Sed q2 parabola est/ad differendũ alꝰ
sensus est: sc3 vt ex locutiõe parabolica in illũ si
nẽ veniamꝰ/quẽ de dimittẽdo dñs petro respõ-
dit: ⁊ q̄ ꝑ hãc parabola3 dñs terminauit/sc3 di-
mittere fratribus de puris cordibus nr̄is. Nec
hic plane cadit ille allegoricus sensus: vt i istis
duobus debitoribus intelligant̄ ppl̄s iudaicus
⁊ gentilis: cum solũ ad remissionẽ faciendã fra-
tribus hanc parabolã saluator adiecerit. Pro-
inde cum non haberet vnde debitum redderet:
debitor sic actus ad ꝓseuchandu3 necessario se
cõuertit. Nulla melior est in iure deficiẽtibꝰ via:
q̄ ad p̄ces humiles se cõuertere/q̄bus posset in-
flectere creditorẽ. Eadem imagine agit̄ int̄ deũ
⁊ nos ab ipso iure redditionis exactos. Sed cũ
oia sint eius: nihil p̄ter peccatũ nostre ꝓprieta-
tis existat: caremus vnde nostra debita vacuen
tur. Sed nunquid exigit que donauit? Sed for-
te ab ingratis/que gratis ipse concesserat. Er-
go totũ esse nostrum ipse depostulat. Sed nun
quid vt ad nihilũ redigat? Minime. Quid igit̄
ista exactio? Cognitio eorũ que gratis accepi-
mus: oratio ad q̄d accepimus: gratiarum actio/
laus/meditatio/custodia ipolluta donoꝝ/obser
uatio mãdatoꝝ eius/dilectio eius/⁊ ꝓximoꝝ de-
bitus amor/⁊ cordiale atq3 indeficiens odium
vitioꝝ. Ista sunt talenta que concessit ⁊ exigit:
sed deficientibus viribus implere neq̄mus. S3
iuste decernitur sup nos: vt terris emptoribus
venditionis iure tradamur: ⁊ si qua nostri sunt
iuris: ⁊ iusta pena cõtorqueat quos iniquitas et
ingratitudo delusit. Igit̄ cum sic in nostris cõ-
scientijs ex scriptura tradente decernitur super
nos: cum tergiuersandi possibilitas sit adem-
pta: nec ad alium possit esse refugiũ: omnis defi-
ciat copia euadendi: porro ad ꝓseuchas humi-
les conuertendu3: petere dilationem/ ⁊ aliunde
ꝓmittere solutionẽ. **Sic ꝓcidens seruus
ille rogabat eũ dicẽs: Patientiã ha-
be in me: et omnia reddã tibi.** Magne
subleuationis est initiũ/ꝓcidere ante deu3: ante
quẽ omnis erectus deprimit̄/ꝓstratus volunta
te in alta sustollit̄. Dilatio petita in meliorẽ de-
liberationem se contulit. Nã ⁊ patientia dei ad
penitentiam ⁊ ad satisfactione3 vocat: ⁊ ob hoc
se prerogat/qua male vtentes acerbiora tormẽ-
ta suscipiunt. Sed vnde omnia reddere repro-
mittit. Que nobis põt ꝓuenire fiscalis pecunia:
vnde suppetat nobis debiti euacuãdi facultas?
Una dũtaxat ex p̄cio sanguinis filij eius: ex quo
oĩs debiti nostri sũma vacuat̄: ex quo paterna de-
bita ⁊ ꝓpa q̄q3 soluunt̄: necnõ ⁊ chirographum

diabolici decreti/ quod aduersus nos erat ex
pctõ ꝓprio vel paterno/reddita sũma debiti di
uino scalpello destruit̄. Hanc stipulationem de
soluẽdo nemo sibi arroget: nec alicui angeloꝝ
siue sctõꝝ appropriet: nisi ei q̄ pctm̄ nõ fecit: ⁊ ꝓ
pctis nostris talia sustinuit tormenta: q̄ totius
nostri debiti sũmã i se patri ꝓ nobis soluturus
in crucis ara suscepit. S3 attende q̄tũ valuit ꝓ-
seucha humilis: vt ipse debitor dimitteret̄ ⁊ de-
bitũ. **Nã misertus dominus serui illiꝰ
dimisit eũ: et debitũ dimisit ei.** Optimꝰ
⁊ diues in bonis deꝰ/oĩbꝰ petẽtibꝰ veniã melio-
ra exhibuit q̄ rogatus: ãplius miseratus q̄ ve-
lint hoies miseri a miseria liberari. Sed ingra-
tus seruus nec exẽplo dñi sui didicit misericor-
diã: nec recordatus aut dissimulans quod acce
pit: in conseruũ crudelitate3 exercuit: ex minori
credito afficiẽs sine remissione conseruũ: q̄q̄ ip
se remissionem a dño suscepisset. Modicitas de
biti/conseruilitas/exigendi modus/inclinabili
tas ad ꝓseuchas/⁊ intrusio ad carcerẽ: inexcu-
sate accusant eũ/q̄ ex magnis debitis solũ mise
ricordia liberatus erat. Hinc aduertãt malignã
tes in ꝓximos/q̄bus misericorditer est ꝓuisu3:
⁊ in magnis obnoxij dño existentes/dimittere
parua ꝓximis oĩno detractãt: q̄tum a veritate
atq3 ab omni v̄tute deficiãt. Quid eñ est q̄ ꝓxi
mis nostris ꝑua nõ dimittimus: q̄ maxima ⁊ hor
renda nobis dimitti a dño postulamus? Infal-
libilis nãq3 conditio inter deu3 ⁊ nos apposita
est: vt qui pleno animo nõ dimittit ꝓximo/nec
sibi dimittat̄ a deo. Nã iudicium sine misericor Jaco. 2
dia fiet ei q̄ nõ facit misericordiã. Hinc ex ma-
gnitudine crudelitatis sũt exorte tristicie in cõ-
seruis. **Uidẽtes aũt conserui eius que
fiebãt/cõtristati sunt valde.** Non solu3
misericordiaꝝ pater/sed homines qui non sunt
omni humanitate destituti/abhorrẽt ingratitu
dinem/damnant crudelitatẽ: tristant̄ q̄ sic seuit
iniquitas: ⁊ q̄ infra bestias reducatur humani-
tas. Feralis hominũ sanguis/ꝯsimilẽ in natu-
ra immiti dẽte decerpẽs. Indisciplinabile cor
cum non didicit impendere que suscepit: s3 po-
tius depravatũ/tenens memoriter formã qualẽ
vnusquisq3 se debeat ꝓximis exhibere/cõtraria
electiõe ꝑegit. S3 hi ꝯserui hoc facinus exhor-
rẽtes/ **venerũt et narrauerũt domino
suo oĩa que facta fuerãt.** Nõ iudicãt ꝯser
ui ꝑperã agentẽ conseruũ: nam vnusquisq3 dño
suo stat. Nec quispiam p̄terq̄ a ꝓprio iudice iu
dicandus: q̄uis sit agẽs nequiter cõmonẽdus:
Et si per excessum deseuiret/vtiq3 ꝓhibendus.
Nemo autem sibi arroget iudiciariã potesta-
tem/etia3 inter homines: q̄uis omnino inuale-
scat iniquitas: nisi cui est a supiore cõcessu3/aut
a iure ꝑmissum. Sed vbi tribunal defuerit iudi
cantis: id ab hoibus agat̄/quo inculpatius in-
nocentia vite consistat: ⁊ mala facultas a se atq3
a ꝓximo non libidine vlciscendi/sed quiete vi-
uendi a pacem diligentibus arceat̄. Igit̄ serua-
uerunt hi ꝯserui modestiã: ⁊ publice iusticie de

tulerunt accusantes reũ domino suo: nec in eum
aliter decernentes. Et iuste accusatur iniustus:
pie impius ad iudicium sistitur. Non enim peccat
delator odij felle carens/amans seruari publi-
ce iusticie honestatem. Et abunde miseros rele-
uat/qui peccatores ad iudicium trahit. Porro
minus valentibus miseret/qui potestatẽ habẽ-
tem ꝑ iudicium excitat cõtra malos: zelator est
iusticie/amator misericordie/tutor ẽ innocẽtie/
qui opprimentẽ pauperẽ iusta delatione ꝓsequi
tur. Nam siluisse cũ indebite irrogatur oppres-
sio/malignantem arguit aut pauorem. Sed nec
infallibili dño desuꝑ omnia speculãti opus est
delatoribus: nisi velimus credere ad exaggera-
tionẽ criminũ ⁊ detestationez maloꝝ ⁊ angelos
delatores: aut istã narrationem de oppressione
minoris in clamorẽ ⁊ dolorem internuз eoꝝ qui
misericordiã diligũt/referamus. Nam compas
sione hominum mentes sempꝫ dolent/cum imi-
sericordes vident fieri actiones. Et quia tueri
oppressos nequeũt/clamant ad dñm vt tueatur
miseros: vt reprimat ipse seuos. Pia erat istoꝝ
conseruoꝝ tristicia super eo qui oppressus erat.
Habent hoc ꝓpriũ zelatores virtutũ: vt ꝓ deo
qui a malis male agendo contemnit/⁊ ꝓ cala-
mitate pauperum contristent. De quibus psal-
Ps. 118 mista in seipso ꝓnunciat/ dicens: Defectio te-
nuit me ꝓ peccatoribus derelinquentibus le-
gem tuam. Et vidi ꝑuaricãtes ⁊ tabescebã: quia
Job. 29. eloquia tua nõ custodierũt. Et Job letat defen
sionẽ impotentiũ oppressoꝝ exercuisse: quia po-
tens erat. Auris audiẽs beatificabat me: ⁊ ocu-
lus videns testimoniũ reddebat mihi: ꝙ liberas
sem pauperẽ vociferantẽ ⁊ pupillũ cui non esset
adiutor: ⁊ conterebã molas iniqui: ⁊ de dẽtibus
illius auferebã ꝑdã. Ecce Job fecit quod potu-
it in releuatione oppressoruз. Faciat vnusquis-
qꝫ quod iuste potest/ nec amplius: ex amore iu-
sticie ad liberationem fatigati recurrat ad iudi-
cẽ velut isti conserui male acta conserui dño re
tulerũt. Qui tunc vocauit illũ: et ait illi:
Serue nequã omne debitũ dimisi ti
bi: quoniã rogasti me. Nonne ergo
oportuit te misereri cõserui tui: sicut
et ego tui misertus sum? Juste increpat
dominus seruũ qui noluit misereri. Nam eo ip-
so quis acerbe iusticie subiacet: quo impie mise-
Jaco. 2 ricordiam denegauit: sicut scriptuз est: Judiciũ
sine misericordia fiet ei qui non facit misericor-
diaз. Nequã est seruus seuus/cui benignus est
dñs: cui dimisit ob solũ sui rogatũ debitum re-
laxauit. Non adhibuit iste aduocatos: nõ inter
posuit rogatiões: tm̃ ꝑ seipm̃ dño supplicauit:
cuius dñs humilitatez respiciens misertus est.
Qui vt acceperat debuit erogare. Inexpiabilis ẽ
iniquitas apud deũ/si nõ misereamur alijs ac ꝓ
picij fuerimus: ꝓut querimus nobis deũ habe
Luce. 6 re ꝓpicium. Hinc alibi scriptum est: Estote mi
sericordes/sicut pater vester celestis misericors
est. Et nisi simus benigni ad ꝓximos ⁊ ad na-
ture consortes ⁊ ad consortes gratie ⁊ sacramẽ
toꝝ ⁊ sanguinis effusi ꝓ oĩbus: et dimissa mala
in opprobriũ nostrũ redibũt ad cumulũ tormen
toꝝ: vt etiam retroacta que remissionẽ sacramẽ
talibus mysterijs acceperũt/in culpã aut in pe-
nam aut in vtrũqꝫ redire credant. Ac ꝑ hoc ira
tus dominus eius tradidit eum tor-
toribus/quousqꝫ redderet vniuersũ
debitum. Sed quomodo reddet in carcere/q
liber existens omnino debitũ soluendo euacua
re non poterat? Quomodo tortus quod nõ po-
terat sanus? Sed quia de reddendo non aderat
facultas/eum penaruз eternitas torqueat: vt si
donec non suscipit terminum/sine termino pe-
na diuerberet. Et ex illatione sequentiũ salua-
tor asserat quid nos facturos admoneat. Sic
pater meus celestis faciet vobis si nõ
remiseritis vnusquisqꝫ fratri suo de
cordibus vestris. Omnino decernens ꝙ
ex ore/aut ex signo/aut ex opere annexo nõ suf-
ficit illatas iniurias fratribus dimisisse: nisi ꝓ
tinus interna remissio subsequat. Non sufficit
concordie signum: non satis est osculum pacis:
non demulcentia verba ꝓferre: si odiuз regnat
in corde/si compassione priuat ad ꝓximum/si
ad ruinã eius quandoqꝫ letat/si cõgaudet ledẽ
tibus ꝗuis ipse non ledat/si tacet in coniuratio-
ne ꝓximi/si nõ ꝓhibet mala a ꝓximo si potest.
Si non iuuat valens cum existit in necessitatis
articulo: si conquerit cum indulsit/si famã non
bonaз querulando suꝑ eum inducit/si nõ amat
ad gloriam/si nõ congaudet ꝙ sibi deus indul-
geat. Ubi vero ista adesse noscunt/ex corde iu-
dicanda est facta fuisse remissio: etiam si amo-
ris suauitas ⁊ dulcedo non assit/sicut vsqꝫqua-
qꝫ coniunctis.

De parabola ꝓ humilitate in hominũ cõuersatione seruanda: et de fine actionis et beatitudine regni dei secundũ lucã tantũ. Ca. XVIII

CUm quendam in conuiuio saluator cu-
rasset hydropicum: ad inuitatos ne in-
ter homines superbirent: vt humilita-
tem tutam viam molientem in celum in conuer
satione seruarent: intulit talem parabolam sic.
Dicebat aũt et ad inuitatos parabo- Luce. 14.
lam: intẽdẽs quõ primus accubitus
eligerẽt/dicẽs ad illos: Cũ inuitatus
fueris ad nuptias/nõ discumbas in
primo loco: ne forte honoratior te sit
inuitatus ab eo. Et veniens is qui te
et illum vocauit/et dicat tibi: Da hu-
ic locum. Et tunc incipias cum rubo
re nouissimum locum tenere. Mora-
le publicum est: ꝙ in conuiuijs distributio loco-
rum pertineat ad autorem: et reprehensione
digna esset presumptio/sua electione potiorem
arrogans sibi locum: ꝗ sibi vendicaret ex me-
rito altior conditio inuitati: et iuste discretio
inuitantis impenderet. Uidetur hic christus ex
moribus homines reddere velle facetos: cum
presumptionem in conuiuijs arcet. Sed si me

nō fallit credulitas: nihil moralius atq; vrbani9
ab initio mūdi vsq; ad finē hui9 labētis temporis
a quoq; ex doctrina seu ex actib9 pdijt: q̄ ex euā
gelio saluatoris infinite sapientis. Etenim vtrāq;
vrbanitatē docuit: q̄liter pulchre viuerent inter
hoies et apte: necnō et q̄liter captarent regna ce
lorum. Et si a iudicijs hois/holuz nō auellat rō iu
dicādi: reprehēsiōe caret ex euāgelio bñ facetus.
Nemini grauis/nemini dispēdiosus existit: oēs
honore p̄uenit/nihil sibi arrogat i honore. Nō
solū altioribus/sʒ etiā eq̄libus atq; minorib9 ce
dit. Magis aūt hoies sup̄ se existimās animo et
morib9 venerat. Nihil tā verecundū et doctū in
policia hominū aliq̄n reptū est/exceptiōe seu re
prehēsione carēs: p̄terq̄ euāgeliū christi dei/etiaʒ
in ea viuēdi lege put hūana vita decurrit: nō so
lū vt ex eo supernā ꝯcertat ad vitā. Hinc salua-
tor ad ꝯsyderationē sue cōditionis et alioꝝ vnū
quēq; remittit: ne quis inconsyderatis cōditio-
nibus potioribus ceteroꝝ/de seipso p̄sumat: et si
bi arroget quod alteri de morali cēsura debet:
vt cum iusticia p personarū conditione seruat
in moribus/confundatur arrogans et in ruborē
deueniat: et digne digno deferatur a puido: cui
ab inaduertente improuido delatum nō fuerat.
Igitur iusta pena consequitur arrogantem: et
inaduertentem confusio. Sed hinc aduersa esti
matio sane sapit: vt in contionibus hominū is
locus estimetur ad captuʒ: a quo quis possit ad
superiora subuehi/non ad inferiora demergi: et
in conspectu astantium gloria ex humilitate p
ueniat: quoniam ex superbia nemo tandem nisi
confusus abscessit. Sed ad hanc parabolā ali-
ter alte puehor disserēdā. Facte sunt nuptie in
thalamo virginali nature increate atq; create:
ad quas inuitant oēs mortales rōne fungētes.
Sed cum accedit/nemo sibi vendicet in his al-
tiorē intelligentie locū: ne velit ratione compre
hendere quod tm̄ fide perceptibile factū est. Et
in omnibus que ad capienduʒ dūtaxat fide sunt
cōmissa mortalibus/arcet humane mentis auda
cia: ne rationabili deductione aut ingenij acui-
tate intra claustra intelligentie includant. Et-
enī deijcietur: et honorarior inuitatus in sola fi-
dei puritate accipiet locum eius: non eo demeri
to quo ille amotus: sed eo merito quo ipse om-
nem suū intellectum in fidei obsequium captiua
uit. Facte sunt et sanctaꝝ scripturarū nuptie/ad
quas inuitantur intellectualium humanoꝝ acu
mina: in quibus mystice varieq; appositiones
sunt et sensus plurimi: vnitatem quidem in veri
tate atq; in spiritusancto earū cōditore haben-
tes. Ad quaꝝ mēsam p animaꝝ refocillatiōe tē-
dentes/de loco capiēdo p̄uideāt: ne q̄s humano
fastu velit ex ipsis intellectū veritatis cape: aut
suo sensui coaptare scripturas: et suis dentibus
frangere diuināq; glutire scientiam: cum ex scri
pturis oporteat accipe/nō dare intelligentiaʒ.
Nam eo spū fit vera interp̄tatio scripturarum
quo eaꝝ facta est traditio. Hocq; maxie Petr9
1. Pe. 1. apostolus p̄monet dicēs: Hoc pmū intelligen-
tes q̄ ois pphetia scripture ppria interp̄tatiōe
nō fit. Nō enī volūtate hūana allata est aliqn̄ p
phetia: sed spūscō inspirati locuti sūt sācti dei.
Hoies in errorē infallibilit plapsi sunt/et mul-
tos alios induxerūt/qui scripturā sensui pprio
coaptarunt. Non s̄m voluntatem/ sed s̄m illam
quā continet veritatem/est intelligenda scriptu
ra et tradenda simplicibus. Humilitate opus est
ad ipsius intelligentiam capiendam: et super-
bus lector deijcitur/humilis exaltatur. Nā qui
primo loco in mensa scripturarū sanctaꝝ recū-
bit/ ppria autoritate recūbit: nō capit quod cre-
dit: perdit quod iam pcepit. Et ipse deijcitur: et
qui videbat nescire litteras/ pcessu intellectus
humilis subleuat. Et ipsa se pandit humilibus: Iaco. 4
qui se a superbis sepe diuertit. Supbis deus re 1. Pe. 5.
sistit ne intelligant: humilibus aūt intelligendi
dat gratiam. Sunt et nuptie sacramentoruʒ: ad
quas quisq; digne se credit accedere/indignissi-
mus factus est: et qui se magis existimant indi-
gnum/dignior est habitus in conspectu inuitā
tis omnia cognoscentis. Sunt et nuptie diuino-
rum p̄ceptoꝝ atq; virtutum: in quibus semetip-
sum p̄honorans ex loco complete impletionis
existimans recte diuina pfecisse mandata/virtu
tes deduxisse in actū/totam apprehendisse dile-
ctionis et operationis iusticiā: ad beatitudinē suis
meritis se paratū aspexit/suppmet: q̄m veritas
ait: Cū oīa bñ feceritis/fecistis quod debuistis: Lu. 17
dicite serui inutiles sumus. Et helias q̄n se solū 3. Reg. 19
existimabat diuina seruasse mādata/nec ad ido-
latriam accessisse: audiuit a dn̄o in repressioneʒ
estimationis eius: Reliqui mihi septem milia vi
rorum in israel: qui non curuauerunt genua an-
te baal. Nemo sibi arroget maiorē inter homi-
nes sanctitateʒ. Nemo credat p̄ ceteris melius
diuina seruare mādata. Nemo purius ab alijs
custodire veritatē: aut exercere iusticiaʒ. Nemo
p̄ alijs quippiam boni habere se credat. Nemo
decernat in alijs de peccatis: q̄ alios deprimāt:
semetipsum in parte saltem aliqua non infici-
ant. Nullus sibi appropriet in talibus dignita-
tem. Solus cognitor electorū scrutatur homi-
num corda: et merita et demerita plene cogno-
scit. Ille dignior qui humilior. Ille honorati-
or qui put in se agitur/totam iusticiam pficit et
se pfecisse non nouit: seq; facit abiectum indi-
gnum reputans etiaʒ corpis sui vita. Hunc in-
uitator ad alta puehit: hunc appellat amicum:
huic indicit ascensum: hunc prehonorat: deie-
cto qui arrogauerat: desuper stante diuina sen-
tentia. Quia omnis qui se exaltat hu-
miliabitur: et qui se humiliat exalta-
bitur.

¶ Interiectio de fine actionis.

Et ex verbis suis coercita supbia: et humilitate
cōmendata pre fructibus: ilico finē et intentio-
nem nostrarum operationum apposuit/loqnēs
inuitanti: velut de corporali conuiuio spiritu-
alem rependens ex doctrina mercedem. Di-
cebat enim ei qui se inuitauerat: Cuʒ
facis prandiuʒ aut cenā: noli vocare

amicos tuos/neq fr̄es tuos/neq co
gnatos tuos/neq vicinos diuites: ne
forte et ipsi te reinuitēt et fiat tibi re
tributio. Sed cū facis cōuiuiū voca
paupes/ claudos/ debiles et cecos:
et beatus eris: q2 nō habent vnde re
tribuant tibi. Retribuetur eni tibi in
retributiōe iustorū. Mos egregioꝝ ani
moꝝ fuit agere ſm virtutis officium/nō negoci
ari ex virtute. Nam intentio artis est fecisse/non
negociari: q̄uis artificis sit ex illa nancisci/mer
cedem. Uirtutis solum est egisse decentia sibi.
Qui vero quippiam ex illa ꝑter hoc querit/mer
catur in illa. Largitatis virtus cum officiatur
quod suum est/transitiuū tm̄ non retransitiuum
habet aspectum: vt sibi solum sufficiat fecisse ꝓ
premio absq ꝙ repensionē accipiat. Igitur si
moralis humane hominū egregioꝝ virtus hoc
egit: quid christiana seu christifera virtus offi-
ciari deberet: vt sit liberalitas in largitate donā
di/abiecta penitus retransitiua mercede in per
functorijs: maxime cū ipa virtus retributiōis ꝓ
missionē habeat in supnis/inter illos iustos q̄
sectati sūt iusticiā/nō mercedē. Ac ꝑ hoc cōmo-
nefacit saluator omniū christus vt nō expectet
hūana merces ex actiōe virtutis: nec deo τ ho-
minibus velimus vēdere q̄ donamus. Et nō so
lū intentionē mercenariā dānat/sed impossibi-
litatē interponit: vt illis dumtaxat fiat largitio
munerꝫ/q̄ repēdere nō possint etiā si velint vica-
rium. Prohibet vocari amicos: qm̄ ipsa ꝓtius
amicitia quedā merces est fauoris hūani: nec-
non τ mercedem habet ꝑteritā vel futurā. Pro
hibet fratres τ cognatos: qm̄ ipsa copula san-
guinis/nō virtus induxit. Prohibet τ vicinos
qm̄ non ex virtute/sed ex quadam consuetudine
agitur: vt inter vicinos vice vicaria synfugia ce
lebrent/maxie inter diuites: quos maxime a syn
fugijs ex pietate factis diuertit/ne retributio fi-
at τ virtus largitatis suum inquinet officiū: ne
retributionem perdat in retributiōe iustorum.
Sed vocādi sunt indigētes/etiam si velint retri
buere nō valentes: τ virtus suū regat immacula
te officiū τ cum iustis debitum ꝑmiū sortiatur.
Proinde in oībus ꝑintendere oportet actiōis
finē: τ intētionē inobliquatā habere ad id quod
rectum est: neq spūalia corpalibus/neq diuina
humanis immutare: neq instrumenta virtutū
quibus beatitudo eterna conquirit/in vlla re-
transitione humana fiant. Ut quid aurū plum-
bo/argentum ferro equis ponderibus compē-
santur? Omni virtuti sua danda est actio/tēpo-
ri cōpetens ꝑsonis τ modo: nec ei statuat obli-
quata intentione temporaneus aut trāsitorius
finis: cui ex eterna veraq pollicitatione beate
debetur eternus. Recto fine ꝓposito est agen-
dū: sed actionibus rectis. Non em̄ ex recto fine
approbant indebite actiones/cū ex malo etiaꝫ
debite reprobentur. Actio fini τ finis actiōi om
ni rōnabili cēsura cōsentiat. Apta igit in hac cō
monitiōe saluatoris edicta inuitanti/elargitio-
nis τ agapis est forma ꝑstructa: vt nec humano
fastu/nec vice reddita ꝑsenter/aut expectata fu-
ture alicui fiat. Dei sunt omnia: suum est auruꝫ
τ argentum. Ut quid vēdimus hominibus do-
na dei: cum τ ipsoꝝ ipse sit etiā factus emptor/
pollicens retributionem si distributionē iustaꝫ
fecerimus indigentibus super terram. Ad hor-
rendum se parat iudicium qui de donis dei ali-
ter decreuerit facere ꝙ ille decreuerat vel consu
lerat. Miseriarū cumulum fecit qui misericor-
diarū opera in lance iusticie noluit egentibus
impartiri. Sanciuit semꝑ diuina iusticia: vt sup
flua nō habentibus necessaria ministrent/non
his qui habent copias emendi. Nec vult cade-
re sub humana mercede quod est de sanctione
iusticie. Placita τ grata debebāt esse audienti-
bus eloquia saluatoris: iuxta psalmiste senten-
tiā: Quā dulcia faucibus meis eloquia tua su- Ps. 118
per mel ori meo. Et alibi: Dilexi testimonia tu a Ibidem.
super aurum et topazion. Sed aliqui nullo qui
dem haustu afficiuntur ad illa: parum quidem
pleriq/multum quidem plurimi: vt etiam affe-
ctus interior cogat exclamare per verba sonan
tia. Ebullire penitus mentem facit vere susce-
ptum diuinum eloquium. Quamobrem qui-
dam de astantibus seu discumbenti-
bus animo motus ad verba dominica: dele-
ctatus in illis: feruefactus ab eis cum hec a sal-
uatore audisset: dixit illi: Beatus qui mā
ducabit panem in regno tuo. Ad cre-
dulitatem iam hic ex verbis dominicis motus
erat: vt aliud i illo τ de illo crederet ꝙ quod ocu
lis videbatur/aut auribus audiebatur: cum cre
didit illū habere ad regnum: quod et habebat:
vt coram Pilato testatus est/ ꝙ regnum suum Io. 18.
de hoc mundo non erat. Et latro iuxta pendēs
huic consentaneus factus est/dicens: Memen
to mei dum veneris in regnum tuum. Alte po-
suit iste beatitudinem transferens ab hoc mun-
do in regnum dei. Non em̄ sine fame reditura
hic saturatus erat ad humanam et perfuncto-
riam mensam hominis. Iterum futurum erat
inter ipsum et famem duellum: in quo suum iaꝫ
sciebat habere conflictum. Protinus terrena
ista non satiant: ad horam sunt quedam lenimē-
ta maloruꝫ: expellere nequeūt inediam reuersu-
ram. Sed in regno christi plena est ꝑfecta satie-
tas: quam ꝑ ceteris alijs nouerat hic conuiua/
ex verbis saluatoris se maior factus in fide: ve-
lut aspernatus/immo aspernans humana syn-
fugia: et quicquid prouenire posset ex transito-
rijs atq visibilibus rebus/solū se contulit in re-
gnum lucis: ibi beatificari credens comedentē
eternū panem atq vinū: qui ad homies de celo
descendit: non dentibus corpis/sed illo mentis
haustu quo anima deum reuelata facie contem
plat. Cui iesus ꝓ se omnibusq subsequis in ea-
dem anhelantibus gloria: ne desperatione illaꝫ
posse consequi frangerent: ad solidandam fidē/
erigēdam spem/τ ꝑmouendam audientiū volū-
tatem/parabolam subsequentem adiecit.

¶ De parabola magne cene pro pre
paratione regni dei: secundum Lu-
cam tantum. Capitulum XIX

Saluatorē nostrū sepe legimus inuitatū
ac euntē nō rōne conuiuij/ sed occasio-
ne disserendi. Hinc cū in quodam con-
uiuio alte ꝑ virtute disseruisset: quidā de astan-
tibus in magni ꝯuiuij desyderio factus: aut for-
te ꝑtentans quid saluator esset dicturus/ inquit
Luce.14 ad eum: Beatus qui manducabit in re
gno tuo. Beatitudinem si recta intentiōe lo
cutus est: ⁊ aliud regnum ꝙ ex mundo ꝑstā-
tus est ex christo: si peruersa/ christum in vtroqꝫ
derisit. Cui saluator parabolizando respōdit ꝙ
in regno suo mādūcare panem/ ⁊ beate vite ful-
cimenta suscipere/ nemini volenti accedere ne-
gabatur: cum ad illius regni annonam ex par-
te ꝑsidentis esset inuitatio generalis/ si dignarē-
tur accedere inuitati: quod ⁊ subiecta parabola
manifestat. Homo quidam fecit cenam
magnam: et vocauit multos. Homo q̄-
dā: quasi sit innominabilis deus infinitate sua:
cenam fecit magnam in die suo/ in quo non est
successio postere comestionis: velut cum para-
bolam de prandio posuit. Cena magna ex ma-
Ps.144 gno factore: quia magnus dominus ⁊ laudabi-
lis valde: ⁊ magnitudinis eius non est finis. Et
Ps.146 magnus dominus et magna virtus eius. Ma-
gna ex appositione magna/ eternorū scilicet in-
effabilium bonorū: vt nullus illorū apprehen-
deret pondus/ numerum/ ⁊ mensuram: sicut eter-
nis potitoribus contributa. Magna ex domo
Baruch.3 magna: sicut scriptū est: O ꝙ magna est domus
domini: ⁊ ingens locus possessionis eius. Ma
Ps.30 gna ex dulcedine magna. Quā magna multitu-
do dulcedinis tue domine: quam abscondisti ti-
mentibus te. Et si ad synfugium quod in eccle-
sia quotidie agitur/ referatur: eisdem sententijs
magnitudine diuina grandescit. Sunt enī in ec
clesiastico synfugio charismatum omnium ap-
positiōes: ad quod saluator inuitat: vbi inter ce-
tera sui corporis ⁊ sanguinis appositio est ex trā-
substantiatiua virtute. Necnon et calix benedi-
ctionis eius omnibus offertur: vt de vno panē
et calice omnes participemus: vt panis viuus
qui de celo descendit/ possit manducari in isto
militāte atqꝫ sub celo ecclesiastico regno dei: vt
hac temporali participatione finita/ trāsforma
ti a christo aliud eternum introducamur in re-
gnum. Sed hora cene mittit seruos su-
os dicere inuitatis vt venirent. Nam
semper ad ista synfugia per enigmata ⁊ figuras
⁊ parabolicos sensus atqꝫ propheticos inuita-
tio facta est: dumtaxat in populo dei/ vbi talia
splenduerunt. Nunc vero in nouissimis die-
bus vbiqꝫ lateqꝫ inuitatio facta est: ⁊ omnia de-
centia preparata: vt aliud non sit opus/ ꝙ inui-
tatos ad cenam huiuscemodi festinare. Reruꝫ
euidentia claret ex fide: quoniā omnia saluti no-
stre atqꝫ refectioni anime necessaria in regno
ecclesie sunt parata. De quo gratias deo refert
apostolus ad Corinthios scribēs: Gratias ago 1.Corin.1
deo meo semper ꝑ vobis in gratia dei/ que da-
ta est vobis in christo iesu: quia in omnibus di-
uites facti estis in illo: in omni verbo et in om-
ni scientia/ sicut testimonium christi confirma-
tum est in vobis: ita vt nihil vobis desit in vlla
gratia. Sed parans omnia bona diuina boni-
tas ad illa inuenit homines imparatos. Sꝫ ne-
scio que maior peruersitas/ ad preparatiōes di-
uinas se reddere imparatū. Hinc inuitati se ex-
cusare ceperunt: plus intendentes preparationi
bus ⁊ directionibus ꝓprijs ꝙ diuinis. Sed ac-
cusatio irreprobabilis est/ vbi cunctorū domi-
nus vocat ad vitā. Deneganda ⁊ nihilipēden-
da sunt omnia/ vbi adest preparatio eternorꝫ ⁊
diuinorū magnalium. Sed primus dixit
illi: Villaꝫ emi/ necesse habeo exire et
videre illam: rogo te habe me excusa
tum. Emit homo villam: cū se in interiore ho
mine donat vt exteriora conquirat. Qui cū ac-
quisierit/ voluntatem in necessitatem conuertit
vt placitum necessarium dicat/ non necessariuꝫ
placitum facit. Et nature legis atqꝫ gratie ordo
peruertitur/ si placitum ꝑ necessitate suscipit:
necnon quod necessarium est/ a voluntate reijci-
tur. Necessitas etiam hec multis adest in ꝑuer-
so animi appetitu: cum fingitur a voluntate/ nō
a ratione. Sed accusatio potius ꝙ excusatio di-
ci potest: vbi agit quod voluptas elegerit/ non
quod veritas ipsa dictauerit: quoniā q̄d ea ne-
cesse videre quorū contemptu beatificamur ꝑ-
missione regni celorū? Beati pauperes spiri- Mat.5
tu: quoniam ipsorū est regnuꝫ celorū. Quid ne-
cesse videre terrena: quoruꝫ contemptu celestia
tribuūtur? Quid necesse videre temporalia: quo
rum contemptu eterna prestātur? Quid necesse
videre illa quorū contemptu cum angelis por-
tio nostra statuitur? Quid necesse videre quip-
piam/ aut velle quomodolibet implicari: cū cre-
ator omnium vocat? Quid necesse videre que
nunꝙ plene habent: aut ex tota copia seu ex mo
dica mora/ nec habita satiant/ imo sepe fastidi-
unt: cum paterfamilias omnium magnam vo-
cat ad cenam? Ad pleonexiam per omnia perti-
net ꝙ hic emerit villam: cum modicis paruisqꝫ
rebus ipsa hominum natura fulciat. Rogat vt
habeatur excusatus a seruo: ⁊ consequenter ex-
cuset a domino. Sed ipsa rogatio cuꝫ accusat:
quoniam nulla ratione ꝑtegitur. Que si ei fauo
ri assisteret: nullis ꝑfeuchis eēt opus. Nam vbi
veritas ⁊ ratio coraꝫ iusto iudice ꝑ aliquo se in-
gerit: absqꝫ rogaminibꝰ iusticia tota pollet. Ali-
us dixit: Iuga bouꝫ emi quinqꝫ: sed
eo ꝓbare illa: rogo te habe me excu-
satū. Emit homo iuga boū: duplicatos scꝫ q̄n-
qꝫ corporis sensus/ ꝑcio insite ratiōnis: cū exterio-
ribus sensibus viuere delectatus decernit: ⁊ il-
ꝓbare cū experiri vult q̄d vnusq̄sqꝫ de hoc nequā
seculo ꝑcipe possit in voto: ac si frustra eēnt sen-
sus corporei/ nisi eis hō culpate vteret. Quibꝰ
vt hō inculpate vti sciat/ possit ⁊ velit/ lex posita

est/tributa temperantie virtus/bonoꝝ eternoꝝ
adiecta ꝓmissio. Ad rationabilia laměta se pa-
rat/necnō ꝛ se ꝓstat in mortē: qui ꝑ voto sensua-
litatis sensus corꝑis experit. Quod Hieremias
Hiere.9 ꝓphetico spū dixit: Audite ergo mulieres ver-
bum domini: ꝛ assumant aures vestre sermonē
oris eius: ꝛ docete filias vestras lamentū ꝛ vna
queqꝫ ꝓximā suā planctū: quia ascendit mors ꝑ
fenestras vestras: ingressa ē in domos vestras.
Quod ꝛ ꝑ hierusalē defunctione ista dicta sint:
nullus qui historiā ꝛ ꝓphetiā legit/ignorat. Sꝫ
tropologice verba transsumpta iustā lamenta-
tionē ꝛ rationabilē planctū indicant: ꝙ per fene
stras quinqꝫ sensuū dū eis male vsus est anim⁹/
mors anime sit ingressa. Et nulla rationabilior
causa plangēdi/ꝙ̄ causa peccati. Et nihil mero-
ribus ꝛ mesticia dignū/ꝙ̄ peccatū. Quod sepe
fit dū iuga nostroꝝ sensuū satagūt experiri dul-
cedinē obiectoꝝ: diuinoꝝ ꝓceptoꝝ ꝛ modestie le
ge exēpta. In brutorū lege traiectus est/qui ad
forinsecas obiectas sensibus qualitates ꝓter le-
gem positā ꝓbando se cōtulerit. Labefacta ra-
tione/imo sine ipsa est inter animalia irrationa
bilia deputādus: qui tantū sensibus fert in pla-
cita: sed nec eius excusatio suscipit vbi de ratio
ne volūtarie transit in beluā: q̄ tm̄ sensibus non
ratione qua caret/fert in placita. Et alius di-
xit: Uxorē duxi: et ideo nō possū ve
nire. Magnū est vinculū hominibus vxor ad
diuina conuiuia/etiam si bona consistat: si no-
lit celebrare diuortiū ꝓpter christū ꝛ vacare ad
tempus/ꝛ ab amplexibus cessare mariti. Pro-
pterea sanxerūt sapientes antiqui: ꝙ sapienti et
sapiētie vacare volētibus nō cōueniat vxor: mi
nus aūt cum alijs luxurie frena laxare. Quod si
ad terrenā scientiā capessendam/atqꝫ vt sapiēs
sapiētie possit intendere/abigenda est vxor: ꝙ̄to
magis ad verā contemplationē celestiū nō sunt
coniugia facienda. Ne quis ad recompingen-
dum quod dicit/veteris testamenti in mediū ꝓ
ferat magnos patres: cū nostrū non sit dissere-
re quid habuerit illa etas: sed quid in nouo con
sulat veritas: cum castratio ꝓpter regna celorū
ꝓcellat coniugalitatis effectū: nō tamen cōposi
tione alterutra in interitū damnet. Cōtumacio-
ri animo iste respondit: q̄ ꝓcaciter allegauit im
potentiā: nec adiunxit ꝓces vt excusatus habe-
ret. Sed nulla impotentia maior in diuinis mā
datis exequendis ꝙ̄ nolle obedire: ꝛ tyrannideꝫ
pati a ꝓpria voluntate: que sibi subditū ita suis
loris habenat ꝛ angit: vt īpossibile dicat quod
a sua voluntate discordat. Sed male ducit quis-
piam vxorē/cūꝫ ꝓpriā sequit voluntatē: qua vxo
re nulla dānosior/cum quis ꝓpria volūtate de-
lectat: ad cuius obedientiā sepe ꝯstringit. Qua
delectatus adam ꝛ inobedientia ei assentiens/a
deo maledictiones accepit: vt sacer textus scri-
Gen.3 pture eloquit: Quia obedisti voci vxoris tue: et
comedisti de ligno ex quo ꝓceperam tibi ne co-
mederes: maledicta terra in ope tuo: in labori-
bus comedes ex ea cunctis diebus vite tue: spi-
nas ꝛ tribulos germinabit tibi: ꝛ comedes her
bas terre. In sudore vultus tui vesceris pāe tuo:
donec reuertaris in terraꝫ de qua sumptus es:
quia puluis es ꝛ in puluerem reuerteris. Ue qui
vxorem duxit ꝓpriam voluntatem/cum illa vo-
luptuose delectatus/ipsamqꝫ suo amplexatus in
placito: qm̄ sex velut pmus parens accipiet ma
ledictiones. Et nil tam aduersum deo demoni
busqꝫ ꝓximū/ꝙ̄ ꝓpria voluntate delectari. Nec
em̄ adam aliud expulit de paradiso: ꝙ̄ quia con
sensit vxori velut ꝓprie voluntati diuinā inobe
dientiam suadenti. Quāobrem primū maledicta
fuit terra corporis in opere suo. Terra in ope-
re maledicitur/cum opus sterile in illa consur-
git: ꝛ ꝙ̄to plus operationis impēditur/ex ea mi
nor aut nullus: imo sepe fructus corruptus ex-
capit. Talis est huiuscemodi corꝑis nostri ter-
ra. Inqt em̄ apl's: Qui seminat in carne/de car Gal.6
ne metet corruptionē. Et alibi: Qui i carne sūt/ Ro.8.
deo placere nō possunt. Et caro ꝛ sanguis non Mat.16
reuelāt quod diuinū ē ꝛ arcanū. Et nil nequs ꝙ̄ Ecc̄l.17
quod excogitauit caro ꝛ sanguis. Et caro ꝛ san 1.Corin.15.
guis regnū dei nō possidebūt. Et filij dei ex vo- Jo.1
lūtate carnis in eccl'ia nō nascunt. Adijcit ma-
ledictio secūda: vt in laboribus comedat ex ea Gen.3.
cūctis diebus vite mortalis. In magnis arduisqꝫ
laboribus ex carne nostra comedit: hoc est/si
aliqñ ex ea fruct⁹ boni opis capiat. Quā sit la-
boriosum eius tētatiōibus resistere: ipaꝫ diuino
cultui mancipare: vt orōni insistat/vt ieiunet/vt
vigilet/vt seruiat/vt incedat rectissimos moruꝫ
calles: solū q̄ cuꝫ ea certare disposuit/nouit. Et
in illa verificatū est quod ꝑ Salomonē dicitur: Eccle.1
Qui addit sciaꝫ/addit laborē. Sciaꝫ q̄dē adde-
re dicit q̄ nitit cognoscere deuitāda sibi et agen
da. Sed labor imēsus statim exorit: cū iubet de Gen.3.
clinare quod nefas/ꝛ exercere quod fas. Male
dictio tertia infertur in germinatione spinarū
ꝛ tribuloꝝ. Terra quidem corporis nostri spi-
nas ꝛ tribulos germiat: nō vt ex eis ipsa caro fo
diat/ꝙ̄uis sepe pūcturas asperas sentiat: sed vn
de ꝑforet spūs interior ex male actis/dictāte ra
tione sententiam/ꝛ in occultis carnis animā cō-
scientia ꝑforante: vt quo plures delectatiōes ca
ro extra suscepit/ampliores in anima pungētes
spinas ꝛ tribulos germinet. Confodiūt em̄ pec
cata conscientiā: ꝛ ipsa animā ex omni parte di
uerberat/etiam si non ilico sequat cū tetris de-
monibus pena laruali s: vt peccatū nō transeat
impunitū etiaꝫ ad momentum/quin laceretur a
peccatoꝝ sentibus spūs: anteꝙ̄ iusta pēa plecta-
tur ꝛ corpus. Quarta maledictio pecorinā quā-
dā habet imaginē: vt homo rōnalis nature co-
medat herbas terre. Sed parū est hoc: nec no-
tā turpitudinis habet si pastus hominis cū pe-
coribus et animalibus est cōmunis: cum ipsum
frumentū surgat ex terra in herbam anteꝙ̄ fiat
granum conuertendum in cibum. Sed sensus
alius sit horrori. Cū homo i honore maxime fa Ps.48.
ctus esset celestib⁹ aptus ad dei imaginē/cū an-
gelis deputādus/bonis eternis fruiturus esse;

ab intellexit cũ effectu debite actionis: a quo factus erat/cũ quo factus erat/ad q̃d factus erat/ ꝑpter quid factus erat: quid facturus erat/ q̃d habiturus erat. Cõparatus est iumentis insipientibus: ⁊ similis factus est illis. Hoc enim est herbas terre comedere/ electione cõtraria relicto honore diuine imaginis/transire in similitudinẽ pecorũ: ⁊ relictis celestibus ad terrena ⁊ ꝯfũcrozia rationalẽ animũ inclinare. Hec maledictio nõ impellit hominũ mentes/ vt sic necessario fiat: sed osculto demerito merẽt hic homines ea mala ꝑferre/ q̃bus alibi eos seua pena cõtorqueat. Quinta maledictio/si ad corpus referẽt: quid ante obedientiã vxoris hõ habuisset ⁊ quid incurrerit insinuat. Quies ĩ hoĩe fuisset imperturbabilis/ nisi prius ipse ordinẽ naturalis iusticie ꝑturbasset: nõ deo/ sed vxori fact⁹ obediens. Et sustẽtatiuũ corporis humani fuisset ex nascentiis terre aut ex arboribus: absq̧ ꝙ hõ ꝑ ipso laborando sudasset. Et sponte sine artificio terra germinasset: ⁊ ꝓduxissent arbores fruct⁹ suos ex virtute ipsis insita naturali. Nam absq̧ alicuius hoĩs artificio fructus ꝓduxerunt arbores in paradiso: de quarꝫ vna vetita eius male suasu comedit. Et alie ex arboribus fructu reple te iam erant: de q̃bus comedendi licentiã absq̧ ꝙ peterent diuina largiente bonitate primi homines acceperũt. Sed post vxoris obedientiã in sudorẽ mutatus est pacificus vsus edendi. Si vero tropologicũ sensum sequimur/ difficilior erit atq̧ angustior materia disserendi. Nam panis noster christus est: q̃ viuus de celo descendit: quẽ quotidianũ quotidie monemur expetere: sꝫ sudore opus est. Sudor q̃dẽ in corpore ꝓcedit ex intimis seu interiorib⁹ in exteriores ꝑtes cũ fatigatione hoĩs vtriusq̧: q̃ aut ex magno et cõtinuo motu corporis oritur: aut ex debilitate/ aut ex aliqua infirmitate corpus opprimente: aut ex nimio calore corporis poros aperiente: aut ex timore/ aut ex cõtactu/ aut ex verecundia/ aut ex intenta meditatione seu speculatione alicuius veritatis nõ subito menti apparentis. Sed quoquo modo res se habeat/ ex interiorib⁹ ad extra progredit. Ac ꝑ hoc cũ christus in sacramẽtis ver⁹ panis viuus ⁊ noster credendus hominibus ꝓponatur: sudat in interiorib⁹ anima priusq̃ captiuare possit intellectũ: vt christũ in elemẽtis aut rebus elementatis credat existere. Si qua etiã dicta sunt de isto pane nostro/ prout ad nos dignanter de celo descendit: ⁊ de ꝓgressu ei⁹/ quousq̧ resurgens ex mortuis supiora in assumpta carne penetrauit: ita sunt nostrũ excedẽtia sensum: vt sine magno sudore anima nostra vix credat. Sed nec hoc credere maledictio est/ sꝫ benedictio sancta nimis: etiam si cum sudore atq̧ labore accedat ipsa credulitas. Sed in hoc maledictio est: q2 ipse ꝑ oĩa bñdict⁹ maledicta nostra suscepit/ factus ꝓ nobis maledictus. Et ꝙ admittentes deũ pro creaturis in creatis rebus ipsm coacti sumus exq̃rere; nõ ingenij aut intellectus naturali apprehensione/ sed fidei veritate. Ad vltimũ terribilium sexta maledictio totã traijcit: vt expiamur mortẽ/ quã ipse deus non fecit: in illã primã materiã nostra corpa reuertantur vnde trãssumpta sunt. Quia puluis es/ et in puluerẽ reuerteris: obediẽti vxori homi dictuꝫ est: q̃ noluit manere quod fact⁹ erat: incurrit mortẽ quã de⁹ nõ fecerat/ obediens vxori scꝫ ꝓprie volũtati: ẜm quã sibi viuendũ nõ erat/ ex progata similitudine in vindicta puniti angeli: q̃ nõ ẜm deũ/ sed ẜm seipm instituit viuere. Gen. 3.

Proposite sũt nobis tres cõditiones maloꝝ: q̃ diuina cenã se reddiderũt indignos: quos cene actor inuitatione/ vocatiõe/ req̃sitiõe si venire assensissent/ volebat facere dignos. Renũciat ingratos/ indignosq̧ cõuiuio se improbiter excusantes seru⁹ q̃ fuerat missus: ⁊ accusatiuas eoꝝ excusationes denũciat. Quãobrẽ dñs iratus scꝫ paterfamilias/ ait iterũ seruo suo: Exi cito in plateas et vicos ciuitatis: et pauperes ac debiles/ cecos et claudos introduc huc. Nõ ẽ acceptio ꝑsonaꝝ apud altissimũ: vt illos quodãmõ indignitos an iuitauerit ⁊ req̃siuerit: vt ꝓperarẽt ad cenã: q̃b⁹ venire ꝯtẽnentib⁹/ ad istos humane missos legationẽ fecerit: vt vni⁹ reprobatio/ alteri⁹ sit vocatio: sꝫ etiã post illos ⁊ hos vocatur⁹ erat. Attamẽ q2 ꝓpter pctõres de⁹ hõ factus est: illos primo visus est querere/ quos nouit artius terrenis ⁊ carnalib⁹ actibus implicari/ atq̧ voluntatibus ꝓprijs deseruire. Unde vero humani hi miseri deducant ad cenã/ solerti discussione opus est: q2 de plateis et vicis ciuitatis. Sunt quidam qui suas penalitates pandunt: ⁊ scire volunt ab alijs mala que perferunt: vt q2 ꝑ seipsos victũ ⁊ vestitũ nancisci nequeunt/ ab alijs valentibus adiuuent. Et hi sedere cõsueuerunt in publicis locis/ scꝫ plateis: vt clamoribus ⁊ visu hoĩes ad se traherẽt: quorũ humanitate in bonoꝝ largitione sustentent. Et iam ex publico fisco ꝑ decretũ sic afflictis nouimus esse ꝓuisum: ita vt multi fierent voluntarie sic miseri ⁊ noti: vt ex publico sũptu possent sustẽtari. Quamobrẽ cautiora facta sunt decreta: ꝙ miseria esset alenda/ nõ emenda. Et sunt q̃dam q̃ a quadã erubescẽtia detinent aut mentali supbia: q̃ huiuscemodi malis affecti ad publicũ venire deuitant. Et hi ciuitatũ morant in vicis. Et ex his peccatoꝝ trahẽtes imagines/ aliquos publicos nouim⁹ ⁊ priuatos. Occultos aliquos autumamus: quos ⁊ amator hoĩm de⁹ secũ querit ad cenã: scꝫ paupes in virtutib⁹. Nõ de illis paupibus dicit q̃ spũ paupes: ipsoꝝ ẽ regnũ celoꝝ: sed de his q̃ pauꝝ in bonis spũalibus habent; debiles ad cadẽdũ atq̧ ad diabolo resistendũ: cecos ad veritatẽ: claudos ad fidẽ. Mat. 5

Et hac missiõe ꝑfecta inquit iterũ seruus: Domine factũ est vt imperasti: et adhuc locus est. Et ait dominus seruo: Exi cito in vias et sepes/ et cõpelle intrare: vt impleatur domus mea. Adhuc loc⁹ est: q2 nondũ cõplet⁹ est numer⁹ electoꝝ. Et mã gna est dom⁹ dñi: ⁊ ingẽs loc⁹ possessiõis eius. Baruch 3

In vias mittit seruus/nō in viam: qz vna via recta qua deuenit in eternā requiē/solus est christus/dicēs: Ego sum via. Dēs alie siqdē puaricatiōis sunt ꝛ erroris pter istā. Itur in vias plurimas/in malos termios desinētes: vt reductio male gradientiū sit ad vnā. Hinc p Hieremiaz dicit: Hec dicit dñs deus: State sup vias vr̃as ꝛ videte: ꝛ interrogate de semitis antiqs/ que sit via bona: ꝛ ambulate in ea: ꝛ inuenietis refrigeriū aiabus vestris. Que sunt iste vie/nisi in quibus errat: cū vnusquisqꝫ sic viā ꝛ ppriū placitū sequit. Sicut p Esaiā dicit: Dēs nos q̄si oues errauimus: vnusquisqꝫ in viam suam declinauit. Errauimus scʒ a via veritatis: dū vias plurimas ingrederemur. Et vnusquisqꝫ in viā suam declinauit: cū secutus est sui animi prauitatē. Itur et in sepes ꝛ solitudines: videlicet in natiões aut psonas incultas et scientia/et moribus/et omnibus qbus grata posset esse ciuilitas: quas deus pater nō respuit/sed requirit. Aut i sepes/scʒ ad requirendū illos q oimoda inedia premebant. De qbus p Job dicit: Qui rodebāt in solitudine squalentes calamitate ꝛ miseria: ꝛ mandebāt herbas ꝛ arboꝝ cortices: ꝛ radix iuniperorum erat cibus eoꝝ. Qui de cōuallibus ista rapientes cū singula repperissent/ad ea cū clamore currebāt. In desertis habitabāt torrentiū/ꝛ i cauernis terre vel sup glareā: q inter huiuscemodi letabāt: ꝛ esse sub sentibus delitias cōputabāt. In his vtiqꝫ vbis designant q ex sepibus reqrunt: p singula velle disserere plixitas esset ad tedium. Satis qppe sit q lectoribus parata est materia disserendi: sed hi ex vijs ꝛ sepibus iubent cōpelli: vt etiā intelligamus diuinā tm̄ ad nos inclinari ꝛ amore pstringi clementiā: vt nō solū velit ad eternā cenā illos habere consortes/ quos mouit charitas ꝛ libera terrenoꝝ abdicationis volūtas: sed etiā illos quos impellit ipa necessitas/scʒ quos mundū volentes mundus abhorret. Cōpellunt de vijs/cōpellunt de sepibus: vt operante diuina puidentia suis turbinalibus successibus a se abdicet mūdus: q possidere ipm olmode satagebāt. Aut illi dicant cōpulsi/q sibi ipsis vim in volitis ꝛ moribus faciētes velut violentati capiūt regna celoꝝ: sicut dictū est: A diebus ioānis baptiste regnū celoꝝ vim patit: ꝛ violenti capiūt illud. Et sentētia fert irreuocabilis sup eos q primo inuitati/ deinde reqsiti/ ad ppria quersi detractauere cenā: cū adiecit: Dico vobis q nemo illorū virorum gustabit cenā meā: scʒ q curis pprijs intēti/et pprijs delectati pter deū placitis/cenā non gustabūt eternā. Timēdus atqꝫ horrēdus sermo: maxime ad negligētes atqꝫ spernētes. Nā nōne q spernis ꝛ tuipse sperneris? Quid spernimus/nisi vocant deū: nō ad labores/nō ad penas/non ad dolores/nō ad sarcinas deferendas/non ad bella vbi victor est victus: vbi victus nunq̄ censetur inuictus: non ad mercēnarias seu vicarias agapes: non ad aliquid pfuctoriū: sed tm̄ ad id ad quod creati ꝛ preordinati sumus. Cui vocationi dissentientibus dicitur/q nō gustabūt cenam: eternam videlicet beatitudinem: cui varijs anxietatibus humana suspirat intētio. Et retunditur illorum peruicacia: qui vt liberius malefaciant/eternam auersionem a deo denegant que penitus aduenjet nō respondentibus sapiētie infinite ad eterna vocanti. Hinc p Salomonem iusta ira ꝛ vindicta in exprobratione contemptorum dicit: Vocaui ꝛ renuistis: extēdi manum meam/ꝛ nō fuit qui aspiceret. Despexistis omne consiliū meū/ꝛ increpatiōes meas neglexistis. Ego quoqꝫ i interitu vestro ridebo: ꝛ subsannabo cum vobis quod timebatis aduenerit cum irruerit repentina calamitas: ꝛ interitus q̄si tempestas ingruerit: quando venerit super vos tribulatio ꝛ angustia. Tunc inuocabūt me ꝛ nō exaudiam: mane cōsurgent ꝛ nō inuenient me: eo q exosam habuerint disciplinam: ꝛ timorem dñi nō susceperint: nec acquieuerint psilio meo ꝛ detraxerint vniuerse correptioni mee. Comedēt igit fructus vie sue: suisqꝫ saturabunt cōsilijs.

Job.14 · Hiere.6 · Esa.53 · Job.30 · Mat.11. · Esa.55 · Prouer.1

¶ De duabus parabolis adiectis ad fieri christi discipulū/scʒ de edificatione turris et occursiōe regis ad regē: secundum Lucam tantū. Ca. XX

Summe veritatis ꝛ vite moralis pro captandis celestibus infallibilis ꝛ irrephensibilis doctor/ꝛ dux diuine probitatis anceps bellū pro suis sequacibus oino deuitans/instituit ad vera sequentē exercitū: ad secura bella cōmittit. Nihilqꝫ in bello securius vbi bellans nihil amittere pōt: vbi lucrari pōt: vbi de subactis hostibus honor/de pditione tēporalium gloria/de corpis morte vita vera cōsequitur. Hinc cū saluator turbas multas eū sequentes inspiceret/quersus dixit ad illas: Si quis venit ad me/et nō odit patrē suum et matrē et vxorē et filios et fratres et sorores/adhuc aūt et aiam suā/nō potest meus esse discipulus. Et qui nō baiulat crucē suā et venit post me/nō potest meus esse discipulus. Duo docet verus magister ꝛ dux: verus aūt ad duo premonet in discipulatū eius transire cupiētes: nec ista docet discipulos: sed his plibat q fieri gestiunt veri discipuli eius: acsi iā factos discipulos velet ad altiora puehere. Sed vtinā ꝛ nos in his primis rudimētis essemus: aut forte si qs discipulus eius sic factus est/ampliora discere nō cogeret. An hoc solū est discipulū christi esse/domesticitatē carnis odire/baiulareqꝫ crucē? Sed certuz est q q hec theorica vera ꝛ necessaria esse ignorat: ꝛ actu nō sequit/a discipulatu christi abrogatus est: quāq̄ ꝛ alia docēda supsint altioris cōtēplatiōis atqꝫ dulcedinis huiuscemodi iesu sacris discipulis. Duo qdē ista sunt: vt domesticitas carnis ꝛ cuiuscūqꝫ necessitudinis veniat in sanctū odiū: ꝛ q vite huius penalitas assumat in cruciatū: aut si omnino innascitur aut infertur equo animo toleretur. Odiū quidē non de crudelitate aut de inimici corde/seu de aliq̄ nequitia

Luc.14

consulit emanare saluator ad eos/q̄ talibus necessitudinib⁹ federant: sed ab eo ꝙ q̄s ex his induceret ad nephas: seu ad bonoꝝ actionē obicem pateret. Crucē ꝟo baiulare cōsulit indeclinate ꝓpositam ad negationem fidei ⁊ virtutis: aut ad tolerantiā passionis seu assumendā suadente gratia ex placito volūtatis: velut pleriq̄ fecerūt/sua corpa in penis ⁊ abstinētijs asperis ꝯfigētes. Crux q̄dē multiplex: sed vna q̄ pōt oībus esse cōis: dū viuit ꝭm euāgeliū penali cruce in fine vite christi signata. Ad hūc biformē christi discipulatū duas parabolas ipse christ⁹ apposuit: vnā ad odiū sanctū: alterā ad volūtariū cruciatū. Unā in edificatione turris: alteram in occursione regis: vt turris edificatio ad id referat/quo q̄s fit christi discipulus ꝑ euangelicum odiū: ⁊ occursio regis ad regē ad euangelicum cruciatū. Et q̄uis videant he parabole ad ꝓpositū ꝑissone/nō t̄n elicitari oportet: qm̄ saluator ad biformē discipulat adiectis pabolis sic ꝯclusit/dicēs: Sic ergo oīs qui nō renūciat oibus q̄ possidet/nō pōt eē meus discipulus: vbi odiū ⁊ cruciatus pariter includunt. Ait q̄dē: [Quis ex vobis volens turrim edificare/nōne prius sedēs cōputat sumpt⁹ q̄ necessarij sunt: si habet ad ꝑficiēdū: ne postq̄ posuerit fundamentū ⁊ nō potuerit ꝑficere/oēs q̄ vident incipiant illudere ei dicētes: ꝙ hic hō cepit edificare ⁊ nō potuit ꝯsūmare.] Ex hūano more christus parabolam ꝓtulit/quanta ꝓuidētia opus sit christi velle discipulū fieri/⁊ i superna ascendere: atq̄ quod corpaliter agit/spiritualē traiecit i sensū. Turris siue a tuēdo siue a territudine dicat: in alta edificādo tollit. Nil altius in hac vita fide cognoscimus: q̄ nomen christi laudabili ⁊ cōstanti audacia confitemur. Et turris fortissima nomē eius: ad eā cōfugiet iust⁹ ⁊ saluabit. Et ad spōsam ecclesiā dicitur:
Can.4 Sicut turris dauid collū tuū. Collū corpus capiti nectit: sic fides corp⁹ ecclesie christo capiti suo cōiungit. Et turris altitudinē virtutum ⁊ spūalium cōsistentiaꝝ insinuat. Nā ⁊ ozias edificauit turres in hierl'm ⁊ in solitudine. Turres in hierl'm altitudines virtutuz in ecclesia: fidei/spei/charitatis/humilitatis/obedientie/castitatis/ꝓuidētie/ꝑdicationis/orōnis ⁊ contēplationis ⁊ similiū. Turres in solitudine/in abdicatione oīm delectabiliū hui⁹ mūdi: ⁊ in secessu a tumultu turbaꝝ impedientiū ⁊ aduersantiū ad salutē. Que turres nō publicis/sed priuatis sumptibus edificant: cū odio euāgelico eoꝝ q̄ possent aīam humanā a diuinis auertere. Pri⁹ ergo sedeat ⁊ cōputet q̄ vult hmōi turres edificare/in q̄bus discipulatus est christi: si potest huiusmodi terrena cōtemnere: quoniā simul ipsa nō possumus ⁊ celestia contemplari similiter ⁊ amare. Preuideat si potest humana diuina despicere: si diuina potest in ista humanitate diligere: si spiritualia corporalibus anteponere: si se transferre in vitam regnis celestibus aptā: si taliter christi discipulus fieri/ꝙ non circumferat alio vento doctrine. Sicq̄ cum ceperit ⁊ ꝯsummare nō potuerit/illusionez a demonibus insidiose/imo inuidiose videntibus patiat. Qm̄ non q̄ inceperit: sed q̄ ꝑseuerauerit/saluus erit. Aliā ꝟo subiecit parabolā: [Aut quis rex iturus cōmittere bellū aduersus alium regē: nōne sedēs prius cogitat si possit cū decē milibus occurrere ei/q̄ cū viginti milib⁹ venit ad se. Alioq̄n adhuc longe agente/legationē mittens rogat ea q̄ pacis sunt.] Bellū habet oīs hō cū deo eterno rege: cū eternā vitā ex tpe captare cōtendat: cū in terra more animaliū natus/in supna vita cū angelis totis rōnabilibus satagit se transferre: cum audit sermonē dīno nature atq̄ nostre sensualitati aduersum. Cui cū viginti milib⁹ veniēti/scz binaria in decē dote corporis ⁊ aīe: nec quidē ꝑfecte cū obseruantia decē mandatoꝝ occurrim⁹: cū quo seuū est bellū/si eoꝝ iusticia non implet. Et si ex toto in oībus aut in quoq̄ mandatorū esset ꝑfecta iusticia: serui inutiles sum⁹: fecimus quod debuimus. Etiā dei misericordia op⁹ est: cū nemo ex sua iusticia saluus fiat. Legationez mittere oportet ꝓ argumēto pacis: quo nullum efficacius q̄ baiulare crucē/sequi ⁊ theoriae actu omniū redemptorē. Sicq̄ fit christi discipulat⁹ ex odio domesticoꝝ: nō de crudelitate aut impietate/sed de charitate: ⁊ ex desyderio supnoꝝ ex diuino beneplacito veniēti: cui edificatio turris in parabola sane fauet. Fit etiaz ex baiulatione crucis: que pacē firmā habet ad regē: cū quo ex equo bellare nō possumus.

¶ De parabola operariorū missorū in vineā ꝓ vocatione atq̄z retributione iustorū/et paucitate saluādorū: secundū Mattheū tantū. Ca. XXI

Creauit deus hoīem nō ociose debentē existere: sed positus fuit in delitiaꝝ horto vt operaret. Et deus opatus est creationē vniuersoꝝ/nil ociosum ad se habēs. Et incarnationē sui opatus est/⁊ multa bona i carne assumpta. Sed nec steriliter ad verū finē boni ⁊ ad vtilitatē creatoꝝ rationabiliū opatus ē oīa. Et ad opationē ꝓ supnis homies inuitauit: ne virtus indita hoībus a natura ocio torpesceret: atq̄ ꝓut nō esset destinaret. Nec ad seipm̄ opa nostra querit: bonoꝝ eīn nostroꝝ ipse non indiget: sz ꝓ nobisipsis vult nos esse sollicitos. Justicia eīn sua premiū iustis operibus apposuit: ⁊ q̄ nō operant ꝭm virtutē/cōdemnant. Nulla etas/nullus sexus/si velit ab operatione iusticie exclusus est. Et per parabolā dñs clarefecit: ꝙ ad opationem in vinea iusticie seu ecclesie/generalis vocatio facta est. Nā simile ē regnū celorū homini patrifamilias: qui exijt primo mane cōducere opārios in vineā suam. Mat.20 Tempora vocationū in hac parabola distinguuntur: vt nec seculo decurrenti defuerit: quin in oīm etate ad opa iusticie mortales homines vocarentur: ac etiam in oīm etate ad opus iusticie homo singulus inuitatur: et omnibus excusatiōis via preclusa est/si recte nō

agunt: si in vinea iusticie nō laborant/illam ex-
colendo: maxime vitem sibi ad regnū aptam.
Hanc vineā siue dicamus esse iusticiā/siue san-
ctam fidem/⁊ ecclesiam sane credentē: vult qui
plantauit/ꝙ iustis operibus excolat. Qui p̄mo
mane in illam operarios mittit/diurni denarij pa
cto cōductos. Primū mane scʒ summū/q̄n dilu
cescere incipit/diffugiētib⁹ tenebris: quod fuit
q̄n primo intellectus rationalis emicuit in prima
creatione nature mortalis: ilico fact⁹ capax vi-
tij ⁊ virtutis. Et etiam in vnoquoq; sic agit: vt
in primo suo mane ilico vocet ad vineam: quod
tunc est q̄n ad vtrāq; partē discretio ⁊ noticia il
lustratur/cū demereri potest atq; mereri: et ad-
huc innocentia in suis radicibus viret: cuʒ qua
ex pacto agit ⁊ merito: si turpari refugit: si opa-
ri assentit/atq; opari cōcertat in vinea ꝑ cōmu-
ni hominū salute plantata. Ceteris vocatis non
est oblata cōuentio: sed ad distributionem iusti
cie sunt seruati: q̄ȝ iam hora tertia stantes in fo-
ro inuenerit ociosos: qui mittunt in spe iusticie
ꝓuidentis/q̄ in sua ꝓuisione nō fallit: q̄bus di-
cit: Ite et vos in vineā meā: et quod
iustum fuerit dabo vobis. In foro va-
gantes nō sunt insontes a crimine. Innumera
mala cōmittunt in foro: ⁊ ineuitabiliter sine of-
fensa stat ab his q̄ circumforani esse didicerūt.
Et ocium notā pessimā auget/cum inertia fit in
voto: ⁊ tabescat segnicie animus/⁊ cōfundatur
ocio corpus. Igit peccatū in foro/delictum ex
ocio. Egredi ergo penitus opus est: vt iusto ex
ercitio posito eatur in vineam/ad laborandū in
amore virtutis exercende/ dulcedine premij in
spe retributionis iusticie. Arguti quidē sūt alij
cum dictū est: Ut quid statis in foro to-
ta die ociosi? velut palantes ⁊ indisciplinati
nescientes q̄ dei sunt: neq; quod vobis expediat
agnoscentes. Et ad illam increpationē hec re-
Psal. 4 fertur que in psalmo facta est: Filij hominū vſ
q; quo graui corde: vt q̄d diligitis vanitatē ⁊ q̄-
ritis mendaciū? Uanitas q̄dē est aspicere ⁊ au-
dire illa q̄ agunt in foro. Et mendaciū est om̄is
q̄es nostra in tēpore isto sine quiete labēti. Et
ad illā redargutionē etiam ꝑtinet q̄ ꝑ salomonē
Pro. 1 facta est: Usq;quo paruuli diligitis infantiā: et
ea que noxia sunt cupitis? Et ad illā Hieremie
iiij. Usq;quo morabunt in te cogitationes no-
xie? Et illa Hieremie. xxx. Usq;quo delitijs dis-
solueris? Sed vident hi ad excusationē intēdere
cuʒ dicunt: Quia nemo nos conduxit.
Quod si in morib⁹ hominū sepe hoc habeat ve
ritatē in cōspectu dei excusatione caret: cū sem
Isa. 5 per ad operandū cōducere voluerit: ⁊ iusticie vi
nea extiterit apte plantata: ⁊ deus extiterit multi
farie multisq; modis loquens olim in patribus
Hebre. 1 ⁊ ꝓphetis: vocans/denunciās ⁊ cōtestās ⁊ sub
interminatione atq; bona pollicitatiōe monefa
ciens: vt in vinea iusticie laboretur. Nouissime
vero locutus est nobis i filio: vt inexcusate eatur
in vineā ⁊ laboret: vt fructus digni penitentie
Gen. 4 capiant. Laborauit ⁊ exercuit in tꝑe suo abel iu
stus iusticie/patiētie ⁊ Inocētie vites. Uitē mun
dicie ⁊ diuine inherētie coluit enoch: vitē labo- Gen. 5
ris ⁊ exercitij iusti ⁊ tolerantie in cultu accepit
noe. Peregrinatiōis ⁊ abdicatiōis ⁊ obedien- Gen. 6
tie/ largitatis ⁊ elemosyne/alte contēplatiōis et
adorationis iuste latrie/⁊ humilitatis profūde
vites in sorte sui cultus accepit abraam. Isaac
cōiugalis castimonie ⁊ pacis ⁊ cessionis cū im-
probis vites accepit. Jacob q̄etis ⁊ lenitatis et
exercitij laboriosi/⁊ orōnis indesinentis vites
amauit. Joseph patientie/zeli boni/sancte cu-
stodie suspsius inter improbos/et repensionis
boni ꝑ susceptis malis in fratres vites elabora
uit. Aaron iusti sacerdotij vitē: moyses fidelita-
tis ⁊ patientis ducatus: Josue iuste cōmissiōis
⁊ laboriose/plene ꝑiculis: Gedeon audacie san-
cte in exprobratiōe ⁊ deuictione malorum: Sa
muel totius dedicationis ad deū: Dauid totius
māsuetudinis ⁊ humilitatis ⁊ vilitatis in regio
apparatu: Josias veritatis diuine cultus ⁊ de-
structionis idolatriā habentis vites in exercitio
susceperunt. Et vt ꝑstringā/tꝑe originalis mū-
di/tꝑe noe ⁊ abrae ⁊ ab his in decurrentib⁹ tꝑi
bus nō defuerūt hoīes ignoti ⁊ cogniti vsq; ad
christū: maxime in populo iudeoꝝ/vocati voci-
bus alioꝝ: ⁊ miris ⁊ occultis modis: opante in-
uisibiliter spūsancto: q̄ in vinea iusticie debitas
vite excolerēt atq; pugnarēt. Et q̄ cōducti non
fuerūt/aut a ꝓpria malicia aut segnicie propria
detenti sunt eoꝝ occulto demerito/nō dei bn̄fi-
cio: q̄ vult oēs hoīes saluos fieri/⁊ ad cognitio-
nē veritatis venire. Nemo eīm iuste condemnat
aut a deo rep̄hendit: nisi benigne vocat⁹ publi
ce vel priuate contēneret. Sancit iusticia vt fiat
retributio post labores: ⁊ post opa facta p̄mia
tribuant. Nec tn̄ cupiditatib⁹ hoīm diuina lar
gitas alligat: nec submittit infra merita opan-
tiū: sed iusticiā seruat ⁊ stipulationē ex pacto cō
ductis: ⁊ ceteris tribuit supra spem. Nā cū se-
ro factū esset/dicit dn̄s vinee ꝓcura-
tori suo: Uoca operarios et redde il-
lis mercedē: incipiens a nouissimis
vsq; ad primos. Sero finis est seculi ⁊ diei
q̄ ex corꝑali luce illustrat: dn̄s vinee idē q̄ plāta
uit/scʒ rex oīm creator ⁊ amans pater: q̄ procu
ratorē idoneū sup omnia bona sua constituit ie
sum christū: quoniā pater omne iudiciū dedit Joh. 5
filio: ⁊ potestatē dedit ei iudiciū facere: q̄ȝ filius Mat. 28
hoīs est. Et ipse asserit: Data est mihi oīs pote
stas in celo ⁊ in terra. Cui pat dn̄s dicit: Uoca
oparios ⁊ redde illis mercedē. Jubetur vocare
oparios/ scʒ ad mercedem: nō ociosos aut agē
tes perperam: qui iam iudicati sunt. Et impij i
iudicio non resurgunt. Et temperato verbo lo
cutus est dominus/cum nō addit suā: q̄ȝ nemo
meret premia ex assumptis operibus/neq; sum
mam mercedē: idcirco nō addit suā/sed merce-
dē tm̄: illam videlicet quā ab eterno iustis ope-
rarijs ipse donare disposuit. Preposterauit or-
dinē in retribuēdo cū dixit: ꝙ nouissimus prior
q̄ primus acciperet: ⁊ posterior esset in munere q̄

ad opus prior accesserat: incipiēs inquit a nouissimis vsqz ad primos. [Cum venissent qui circa vndecimā horā venerant/acceperunt singulos denarios. Venientes aūt et primi arbitrati sunt qꝫ plus essent accepturi. Acceperunt aūt et ipsi singulos denarios. Et murmurabāt aduersus patremfamilias/dicentes: Hi nouissimi vna hora fecerunt: et pares illos nobis fecisti/q portauimus pondus diei et estus.] Ordo pposterus/sed ad magnū mysteriū et documentū pmutatus est: vt in rebus agendis non illum esse verū ordinē credamus quē homies ordināt sed quē diuina pruidentia indidit: q nullo modo nostris directionibus seu ordinationibus alligatur: apud quā nō est prius atqz posteri⁹: et eodem modo atqz presentia est primus siue nouissimus. Apud quam posterior si amplius bonis opibus feruet/excedit eum q tpe antecessit. Affectuū vehementiā magis qꝫ tpis ipse pater plus pendit. Et quid si nouissimi qꝫ primi se in opere feruentius habuerūt? Ostendit cognitor occultorū qꝫ non ex tpe/sed virtute sunt merita. Et ne videref magis tpi detulisse qꝫ operi/ordinē temporis alternauit. Et idcirco forte fecit pire nouissimos/ne crederef ex tēpore in supna patria gloriandū: cū ibi nō ex eo quod pcedit est glīa/ sed ex eo quod infinite post sequif. Non cōponitur chiliad⁹ in supna patria/cū eo qui hodie est ingressus. Quid ad eum q iam fuit/cū ex hodie semp erit? Quid ampli⁹ ei qui p chiliadem precessit/cū vtriusqz sit ex eternitate vna et equa felicitas: quis stella in claritate ab altera differat? Nec nō et spei erigende oibus ptulit argumētū: ne ob dilatum tēpus redire adveniā seu ad iusticiam desperatione hoīes frangerenf: cū nouissimos primis priorizauit ad munus. Sed plus auget questiōis materiā/cū tantundē vtrisqz cōtribuit: vt acciperent nouissimi sicut primi. Unde primis videf esse indignatio satis iusta: qua vsqz ad murmurationē ɔtra patremfamilias irrumpunt. Sed quo magis iusta videf hominibus/iniustior est apud deū. Etenim pacto cōducti stipulationē dedit. Amplius petere non habebant/nisi ex improbitate inuidie erga nouissimos iam exorte: q vt ipsi tantundē acceperant. Et largitatē donantis videbanf velle restringere: ne sua benignitate supra merita hominū sua deberet dona cōferre aut ampliare: vt vltra stipulatū donaref et ipis. Quod si in allegoriā verba transferimus/altercationē nouimus iudaici populi cū gētili. Sed nec ita sumpsimus differendum. Cōparant hoīes tēpori tempor quantitatē: sed oīm creator et dn̄s intentionem affectuū et charitatis vehementiā adinuicē componit: vt sua retributio fiat nō humano iudicio/sz diuino: et quod sue largitatis est et sui muneris quod largif: nō humani seu nostri meriti quod accepimus. Quamobrē iustā apologiam facit. [Qui respondens vni eorum dixit: Amice non facio tibi iniuriā. Nōne ex denario diurno conuenisti mecū? Tolle quod tuū est/et vade. Volo aūt et huic nouissimo dare sicut et tibi. Aut nō licet mihi quod volo facere? An oculus tu⁹ nequā est: qr ego bonus sum?] Nemo nemini alligatus ex debito si nō largif/facit iniuriā: beneficus tamē vtiqz dicendus est/si sua gratis impēdit. Et si quis ex pacto donatorē se fecit: perfecto federe non opprobriat/si ampliora nō erogat. Neqz male quippiā infert/si aliquid in merito alicui elargif. Deus nobiscū nullo pacto constringitur: nullum chirographū donatiōis ex debito pducere possimus cū ipso in iudicio hoc dūtaxat excepto/qꝫ dignatus est pmissionibus suis vere fidelibus et amatoribus suis debitor fieri. Quid enim aduersus eū causari possumus: cū ipse sui sit iuris: cū bonorū nostrorū ipse nō egeat: vt exhibitionē ipse retribuat? Aut qs dedit illi/et retribuef ei? Quo se ptendit humana psumptio: vt de dn̄o querulef/si non accipit quod affectat: si cui vult infert: si denegat cui placet? Unde damnata iudicia: quare illi et non mihi? Quare in afficientibus sensum mihi et nō illi? Quare plus mihi qꝫ illi? quare quod illi non mihi? quare mihi quod nō illi? Et huiuscemodi querelis humana nō cessat psumptio deū lacessere. Nōne terrenus rex potest vnū malefactorem de lege iusta exitio tradere: aliūqz in malefacto cōsimilē de misericordia liberare? Que ergo iniuria ei facta est q est de iusticia interēpt⁹: si alter de misericordia sit liberatus? Nōne legitimus terrenarū rex dn̄s potest sua iure retinere neminiqz tradere: atqz de sua largitate cui placuerit elargiri? Que ergo iniuria ei/cui habens non dedit quod voluit: si cui alteri quod voluit dedit? Liber in suis bonis nemini derogat: si quomodo vult et cui vult denegat vel impēdit. Quantomagis creator oīm deus: a quo quicqd habemus accepimus: nō merito nostri operis/ sed sui largitate donantis: a quo creando processit donatarius et donatū recipiēs et receptū. Proinde qꝫ huiuscemodi querele ab oculo nequā: id est ab aīo et intellectu et affectu puerso: siqdem ex iudicio maculato et ex inuidia damnata pcedunt: patet ex his que inferuntur. Amice non facio tibi iniuriam. Amice scz ex debito ad amicitiā obligatus: quāqꝫ ex verbis nō esset cēsendus amicus: nō facio tibi iniuriā/denarium ex federe tribuēs: qr tu mecū ex denario cōuenisti/ p vita scz eterna in vineā iusticie laboraturū te spondēs. Proinde tolle quod tuū est/ex tuis laborib⁹ partū: et vade. Quo? In perditionem. Quia oē quod nostrū est/de iure dānatiōis est: cū nihil ex nobis pterqꝫ id quod damnationem hz ānexā. Si vo ad retributionē sn̄ia ista refertur/modicū est quod meremur. Proinde a deo abibim⁹ poti⁹ qꝫ sibi inheream⁹. Impiosam/iustā/sanctā/irrephēsibilē suīpsi⁹ autoritatē allegās. Volo huic nouissimo dare sicut et tibi. Volo. Cui⁹ volūtas si larga/nō prodiga: si libera/ nō iniusta. An si lz mihi facere quod volo: q oib⁹ creditor/nemini debitor sum? Cui⁹ volūtas sup oēs: sup quā nulla: q nulli⁹ agor im

perio: mihi quoq oia sunt subiecta. Cui⁹ volū-
tas si occulta/ semp tñ iustissima: a quo cuncta/
q a nullo: q oia pōt/ pter quē null⁹ pōt: q oia dis-
cernere habet/ sub nullo ptin⁹ decertari: a quo
nihil iniustū/ sine quo cūcta in pperā vadunt: q
nullis legib⁹ alligat/ q oia suis legib⁹ ligat: qs
q pterijt/ semetipm amisit. Proinde nil a me p-
cessit iniuste. Sed oculus tu⁹ nequā est: q₂ ego
bonus sum: tibi dans stipulationē ſm iusticiā/
ꝛ huic adijciens p misericordiā. Porro nequā
est oculus/ sc₃ intellectus: arguens eum q male
aut neqter agere nihil pōt. Quia bonus ex na-
tura: nihil sibi pualere potest malicie notam ha
Deu.32. bens. Nam deus fidelis est absq vlla iniquita-
te: cui peccant in sordib⁹/ sed nō filij sui. Et Job
Job.23 quidem: Ipse enim solus est/ ꝛ nemo potest a-
uertere cogitationē eius: ꝛ anima eius quod-
cūq voluerit hoc facit. Nec acceptor psonarū
est de⁹: vt ex hoc sua bona distribuat: sicut etiā
Act.10 Petrus ait: In veritate cōperi: qm nō est acce
Gal.2. ptor personarum deus. Et ad Galatas: Deus per
Ro.2. sonā hominis nō accipit. Et ad romanos: Non
est acceptio psonarum apud deū. Ac p hoc si p q₂
psonarum acceptio apud deū nō est: cur in eū mur
muratio audet humana: vt eū dicat alicui fecisse
iniuriā: cū nemini quod iustū est deneget: ꝛ plu-
ribus p misericordiā supra debitū largiat? Sed
oculus holm nequā est: q₂ ipse solus est bonus:
vtiq p naturā: a qua variari sic impossibile fa-
ctū est/ sicut nō esse quod est. Verūtamē asserti-
ua sententia claudit ora cunctorum: adijciēs in re
tributione ordinē prepostératū. Sic erunt
nouissimi primi/ et primi nouissimi.
Acsi dicat: Ex ista preposteratione quā parabo
lice intellexistis/ capite q sic erit in retributiōe
illa quā expectat christiana credulitas: siue ad p
posterationē duorum populorum/ siue ad ordinē in
beatitudine pmanendi referat. Sed si sequentē
sententiā cū ista in sensu cōnectimus: intellect⁹
alius vtrq timendus carpit: sc₃ q multi sunt vo
cati/ pauci vo electi. Vt istarum sententiarum fiat
ista cōnexio. Si multi sunt vocati/ pauci vo ele
cti. Quia multi sunt primi vocatiōe/ accedētes i
id quod vocati sunt: sed nescio quo dei occulto
iudicio/ fiunt nouissimi in opatione: necnon et
quod flendū est/ retrocedunt ab eo quod acce-
perunt sancto mādato in prauos mores. Et q vi
debant nouissimi ꝛ indigni ꝛ peccatores/ fiunt
primi pcepta diuina impreuaricate seruantes.
Proinde apte adiungit: Quia multi sunt
vocati/ pauci vero electi. Hoc etiam ipse
saluator infra declarat/ dicēs: Amē dico vobis
q₂ publicani ꝛ meretrices pcedent vos i regnū
dei. Hoc etiam magis ex pientia ꝛ fide claret/ q
eloquentia differendi. Attamē in cōpositiōe p-
ficientiū eque lucet: q fiūt nouissimi primi/ ꝛ pri-
mi nouissimi. Nā nouissime tāq abortiuo chri-
1.Co.15. stus apparuit paulo: vt ipse testat: sed ipse plus
oibus laborauit. Et qsi ipm in vocatiōe christi
fuerūt septuagintaduo discipuli: quos ipse meri-
to ꝛ opatione pcessit. Et cū stephan⁹ esset inter
grandines lapidū: paulus tūc saulus lapidantiū Act.7
vestimēta seruabat/ in eū plus ceteris seuiēs. Et
psequens ecclesiā dei/ diuine vocatus: stephano
quē psecut⁹ fuerat: anania quē a christo vocāte
in magistrū suarum actionū acceperat: sic factus su
perior: vt ipse primus in dignitate/ illi loca poste
riora tenerent. Et nouissim⁹ latro christi voca-
tione anteq expiraret/ primus q petrus aut alij di
scipuli eterne vite pmiū sumpsit. Sed nec in cō
positione pficientiū ꝛ meritorum/ sic nouissimorū
intelligat positio: sicut in ordine situandi: vt q
nouissimus/ ille vltimus: sed sicut primus ꝛ poste-
rius/ ante ꝛ post/ magis ꝛ min⁹/ prehabens ꝛ mi
nus habēs/ phonoratus ꝛ honoratus. Etenim
multi primi rōne posterantur: q ꝛ ipsi post stant
rōne primorum. Apte qdē dixerim contēplari sub
hac imagine pcessionē beatorum pcedentē coro-
natim: vbi primi fiunt nouissimi/ ꝛ nouissimi pri-
mi. Verūtamē nimis terret ista sentētia: q mul
ti sunt vocati/ pauci vo electi. Sed nec in voca-
tore culpa iaculet: sed in eos q renuūt: iuxta sa Pro.1
lomonis verbū: Vocaui ꝛ renuistis. Nec nō ꝛ il
los q ad fidē venerūt: sed nō ambulauerunt di-
gne ad vocationē celestē: neq suos mores san-
cto euangelio coaptauerunt: q sua sunt queren
tes/ nō que iesu christi: nō renouantes se in spū
interiori: aut plene holem veterē expoliantes: ꝛ
induentes nouū/ q ſm deū creatus est i iusticia
ꝛ veritate ꝛ sanctitate: nec carnē suā cū vitijs ꝛ cō-
cupiscentijs crucifixerunt: fructus dignos pe-
nitentie faciētes/ aptos vocationi deferre. Ideo
pauci electi. Quā pauci/ audi in figura prophe-
tas dicētes: Attenuabit gloria iacob: ꝛ pingue Esa.17
do carnis eius emarcescet. Et erit sicut congre
gans in messe quod restiterit: ꝛ brachiū eius spi
cas leget. Et erit qsi querens spicas in valle ra-
phaym: ꝛ relinquet in eo sicut racemus: ꝛ sicut
excussio olee duarum aut triū oliuarum in summitate
rami/ siue quatuor aut qnq in cacuminib⁹ ei⁹.
Et alibi: Quō si pauce oliue q remanserūt/ excu Esa.24
tiant ex olea: ꝛ racemi cū fuerit finita vindemia
hi leuabunt vocē suā atq laudabunt. Et ali⁹ p
pheta in christi psona ꝛ pdicatorum ei⁹ exclamat:
Ve mihi: q₂ factus sum sicut q colligit in autu- Miche.7
mno racemos vindemie. Nā he similitudines spū
pphetico edite sunt: ꝛ pro veritate factorum q po
pulo israelitico ꝛ hierusalē incōparabiliter acci-
derunt: hoc psagientes atq figurantes/ q sicut
ex oleis ꝛ de oliuatis studio possidētis pauce re
manent q excuti possint: ꝛ ex vindemijs factis
pauci sunt racemi q remanēt: sic erit paucitas
saluandorum respectu eorum q supplicium sustinebunt
eternū. Multos terret littera ista vbi legitur: sed
plures ꝛ pamplius terrere deberet: quoniā iudi
ciū dei est ſm veritatē: cui⁹ irrefragabilis ē sen-
tentia: q dicit q multi sunt vocati/ pauci vo ele
electi: quorum numer⁹ solū sibi est cognit⁹: vt etiā
inter mortales nemo possit dicere: ad electionē
ptineo: ꝛ alius ad reprobationē deditus ē. Sed
sepe agitur vt qui apud vulgare fallibile iudi-
ciū habetur electus/ in cōspectu dei fact⁹ sit re-

probus: Necnō ꝛ electus sit apud deū: quē opi-
nio humana ꝯdemnat. Electio ꝛ reprobatio nō
humano/ sed diuino sunt librande iudicio: quia
inter iudicia diuina ꝛ humana compositio nul-
la cadit. Ueruntamen electi dei quasdam yma-
gines cum celestibus habent: ꝛ via regia gradi-
untur: non exorbitantes in alteram partium: et
conditionatam pdestinationem adiuuant ordi-
nariis atq͡ȝ appositis argumentis. Non enī pde
stinatio aut electio simpliciter a deo facte sunt:
vt nullo additamento electio ꝛ pdestinatio ten-
dant in gloriam: sed auxilia plurima sunt ꝑ eis
scȝ pura obseruatio mandatoꝝ: sicut ꝛ saluator
Mat. 19. ait: Si vis ad vitaȝ ingredi/ serua mandata. Et
repurgationes interiores post lapsus. Sic enī
Hiere. 4. scriptum est: Laua a malicia cor tuū hierusaleȝ:
vt salua fias. Et opationes ꝑtinentes ad vitaȝ.
Jo. 6 Sic quidem ipse pmonuit: Opamini non cibuȝ
qui perit: sed q̄ ꝑmanet in vitam eternam. Et de
abundantia iusticie sup iudeos dictuȝ est: Nisi
Mat. 5 abundauerit iusticia vestra plus q̄ scribarum et
phariseoꝝ: non introibitis in regnuȝ celoꝝ. Et
inculpata factio diuine voluntatis. Nam scri-
Mat. 7. ptum est: Qui facit volūtateȝ patris mei qui in
celis est: hic intrabit in regnum celoꝝ. Et cor-
Lu. 6. dialis remissio ad ledentes. Dimittite inq̄t/ ꝛ di
mittet vobis. Et pura humilitas. Cōminatus
Mat. 18. est saluator: Nisi conuersi fueritis ꝛ efficiamini
sicut paruulus iste: non intrabitis in regnum ce
loꝝ. Et sacramentoꝝ ablutiōes. Et decoratiōes
virtutū. Et neminē christo in amore pferre. In
omnibus aūt ꝑseuerantia: quia non qui incepe-
rit/ sed q̄ ꝑseuerauerit/ saluus erit. Et hec ꝛ simi
lia sunt ad electionis seu pdestinatiōis testimo-
niū ꝛ iuuamen apposita ꝛ inuenta. Ac ꝑ hoc ne-
mo psumat deuȝ de vocatione aut de electione
causari: aut sibi de pdestinatione inferre. Nam
nō sine pdestinationis est q̄ saluamur/ si illā ad-
iuuerimus appositis: ꝛ nō sine pscientie est q̄ dā
namur/ sed nostris demeritis ꝓprijs.

¶ De parabola duorū filiorū missorū in vineā: secūdū mattheū. Ca. XXII

Octonā antelata pabola est de vinea in
designationem operationis in iusticia
faciēde: alias pabolas de vinea sine in
terpositiōe iūgemus. Et pmo illā q̄ saluator co
natus est iudeoꝝ ppl'm ostēdere negligentē: ꝛ p-
ferendū esse in bona opatiōe gētilē. Conatu or-
dinato saluator id agebat: vt hoīes redirent in-
trorsum ad cognoscendū semetipsos: ꝛ discer-
nerēt differentiā int actiuos ꝛ inertes: ꝛ q̄ diui-
na iussa pficiūt/ q̄ve despiciūt: vt in sua retributi
one cōmendet diuina iusticia/ nō sibi hominuȝ
placito derogeť. Et interrogatiue loquēs ad cō
Mat. 21 fusionē male sentientiū ait: Quid autē vo-
bis videtur? Hō quidaȝ habebat du-
os filios: et accedēs ad primū ait: Fi-
li vade hodie opari in vineā meā. Il-
le aūt respōdēs ait: Nolo. Postea au
tē penitētia motus abijt. Accedēs au
tē ad alterū dixit silr. At ille respōdēs
ait: Eo dñe. Et nō iuit. Quis ex duo-
bus fecit volūtatē patris? Dicunt ei:
Primus. Dicit illis iesus: Amē dico
vobis: q̄ꝛ publicani et meretrices pre
cedēt vos in regnū dei. Ab exordio crea-
tiōis rōnalis creature duos filios/ scȝ duos po
pulos creator oīuȝ habuit: scȝ ꝛ obedientē ꝛ cō-
tumacē. Et etiā in illis intelligētijs sepatis rep-
ta ē ista distinctio: vt in vno reppererit adhesio
nē: in altero auersiōis inuenerit prauitatē. Et in
hoībus pmis totū si ppl's dici posset/ infectū in
uenit. Etenī ambo ꝓtoplasti puaricati sūt. Sȝ
cū succederet ꝓpagatio filioꝝ/ virtutib' altrin-
secus sunt diuisi: vt vn' iustus/ alter reprob' ha-
bereť. Et hoc siq̄dē q̄ cult' iusticie in vinea dis-
pariter sit reptus: ꝛ ab ipsis vsq͡ȝ ad christum ꝛ a
christo vsq͡ȝ ad finē seculi/ certis distinctiōibus
sacroꝝ atq͡ȝ moꝝ sit ꝑcursus huiuscemodi pplo-
rū. Sȝ gentilis a tpe Noe velut vn' duoꝝ filioꝝ
req̄situs est in vineā accedere iusticie ad excolē
dā recte latrie atq͡ȝ virtutis vitem: q̄q̄ vera dici
nō possit distinctio pploꝝ vsq͡ȝ ad vltricē diuisi-
onē linguaꝝ. Erat enī vsq͡ȝ ad supbiā illā edifi- Gen. 11
cande turris/ supbe molictis in celū/ lingua vna
ꝛ ppl's vnus. Et vsq͡ȝ ad signū circūcisionis da-
tum magno patriarche abrae: que nō fuit mul-
tatio/ sed electio: nō apta cognosciť varietas po
puloꝝ. Sed qui ppl's iudaicus diciť/ ꝑ ipsaȝ cir
cūcisionē in abraā requisitus est: vt iret in vine-
am vere iusticie inculpate obseruaturus prece-
pta dominica/ ꝛ spopondit: ꝛ in moyse/ ꝛ spopō-
dit: ꝛ in ꝓphetis/ ꝛ spopondit. Sed nō iuit in il-
lam iusticie vineam/ que ex ꝓmissione est ꝛ ex fi-
de: credens ꝑ circūcisionis ꝛ legis iusticiam sal
uum fieri/ quaȝ nunq̄ impleuit: vt in actionibus
aploꝝ Petrū dixisse iudeis/ lucas theophilo cō
testať. Et Paulus ad Philippēses: nō q̄rit iu- Phil. 3
sticiam legis/ sed fidei. Quā vitem in vinea dñi
sabaoth nunq̄ excoluit populus iudeoruȝ: neq͡ȝ
quod ꝓmisit/ executioni mandauit. Sed tandeȝ
ductus penitentia populus nationū requisitus
ab apostolis ceterisq͡ȝ subsequis euāgelizātibus
regnum dei/ ꝑ fidē venit ad christum: ꝛ iuit in vi
neam/ scȝ in iusticiam fidei: captiuās intellectuȝ
in obsequium eius: christo factus obediens sub
decreto paterno: qui ad huiuscemodi operan-
dū in vineā duos populos velut duos filios mit
tebat: vt sibi credereť: ꝛ ꝑ eum/ in eum ꝛ ad eum
referenť actiones cuncte mortalium. Et indicā
tibus phariseis q̄ primus filius/ q̄uis primo cō
tumax: deinde ductus penitentia paternam p-
fecerat voluntatē: nō ille qui ꝓmisit dissimulās
quasi semetipsos ignote/ sed docte ꝯdēnantib'
illico dñs intulit: Amen dico vobis: quia
publicāi et meretrices precedēt vos
in regnū dei. Uenit enim Joānes ad
vos i via iusticie/ et nō credidistis: pu
blicani aūt et meretrices crediderunt
ei. Uos aūt vidētes/ nec penitētiā ha
buistis postea vt crederetis ei. Ex his
luce clari' reprobatio iudaici ppl'i ꝛ gētil' electio

patefiút. Illius p incredulitatē ⁊ inobediētiā fi
dei: istius vītataᵱ fidei iusticiam emūdari. Et
ad exaggerationē culpe addidit: ꝙ a publicanis
⁊ meretricibus creditū sit ioāni: q̄ pter viā iusti
cie quā pdicauit ⁊ tenuit/ nulla signa ⁊ miracula
fecit: ⁊ nō credebāt sibi/ q̄ tā magnis opibꝰ atqꝫ
signis suā validabat doctrinā. Et quod amplꝰ
ad cumulū maloꝝ accessit: cū publicanos ⁊ me-
retrices haberent pnios in credulitate: nec ipsi
postea sunt secuti. Et nūc iudei nō credētes/ rō
nabilius ⁊ deterius ꝯdēnanꝰ: cū pcūtes vident
ppl'os nationū: sicqꝫ sanctā ecclesiā roboratā/
sic late altēqꝫ diffusam: in sua ptinacia pdurātes.
Si ad mores parabolā istā traijcimus: oportet
oēs credere pctōres egere misericordia dei. Sꝫ
penitētia ⁊ impenitētia dispares faciūt: cū vnus
maloꝝ suoꝝ penitētia ductus/ resipiscit a malis
⁊ ad viā veritatis reuertiꝰ: alter vero cor impe-
nitēs sibi cōtinue thesaurizat: vt irā diuini iudi
cij nō possit euadere. Necnon et potiorē creda-
mus in ꝯspectu altissimi holez diffusum in ma-
lis oībus pctōrē/ reuersum tn̄ ad iusticiaꝫ fidei:
ꝙ quenꝙ imaculate viuentē/ fidei iusticiā nō ha
bentē: vt postꝙ mūdo christus inclaruit/ nulliꝰ
iusticia etiam originalis vtiqꝫ custodita/ ⁊ p oīa
lex obseruata mosaica ab eterna damnatiōe nō
liberet: nisi ei vere infulserit iusticia fidei ⁊ mise-
ricordia saluatoris. Componere quidem fas est
sm̄ istā parabolā etiā inter se oēs qui christiane
fidei regulam susceperunt/ sm̄ phibitionem vi
tioruꝫ aut affirmationem virtutum. Etenī vitia
prohibitionem: affirmationē protinus ipse vir-
tutes habēt. Ecce pater habet duos filios: quo
rum vni dicit: Ne facias tale crimen. Respon-
dit filius: Non faciam: tuam volens adimple-
re prohibitionem. Sed egressus a facie eius sta
tim facit. Hoc idem ⁊ alteri prohibet. Qui re-
spondit: Non obediam/ sed omnino faciam: et
perfecit maculationem. Sed penitentia ductus
vocatus detestatur quod fecerat: pro misericor
dia ilico adīt patrem: confitetur culpam/ preca-
tur ⁊ veniam: alter vero in obstinio perseuerat.
Quis horum paterne voluntati magis consen
taneus factus est? Nonne posterior? Ad affir-
mationē vero suadet et precipit pater: Fili hoc
in virtutibus est agendum. Presto sum ait. E-
gressus dissimulat. Hoc idem ⁊ alteri. Respon
dit: Nequaꝙ faciam. Et persistēs sic aliquādiu
iuxta negationem quam fecerat: tandem peni-
tentia ductus/ male se respondisse cognoscens
agit put sibi fuerat imperatū. Quis in hac ius-
sione seu affirmatiōe obediētior patri fuit? Nō-
ne qui ad exercitium virtuose assertionis acces-
sit etiam post neglectum? Sic quidem similitu-
dine parabole mutuata pter id quod allegori-
am habet/ disseritur ⁊ asseritur inter eos qui per
rudimenta vere fidei proficere decreuerūt: que
in moribus a quibusdam ex toto despiciꝰ: a qui
busdam vero interdum despicitur: ⁊ aliqnando
tenetur a multis: licet a paucis omnino per mo-
res irrephensibiles custodita est.

De parabola plantate locateqꝫ vinee malis agricolis/ in designatione reprobatorū iudeoruꝫ ceterorūqꝫ reproborū: secundū mattheū/ marcum et lucam. Capitulum XXIII

Ex parabolis velut ex incōtradicibilibꝰ
sentētijs saluator ostēdebat pfidiam iu-
deoꝝ: ⁊ cogebat eos ex subiectis exem-
plis verā pferre sententiā eis aduersam: ex qua
iudicabāt semetipsos reos/ ignari ꝙ cōtra seip-
sos: sed in iudicio iusto apprime docti erant. Et
cū contra seipsos in supiori parabola iudiciuꝫ
ptulissent: aliā parabolam subiecit: ex qua seip-
sos amplius rñdendo sententiā dānauerūt. Et
magno/ sed horrēdo documēto pstruimur: ꝙ ne
minē deus dānabit/ nisi quē ppria ꝯsciētia incū
sabit. Qm̄ sic sunt iusta diuina iudicia: vt vnus-
quisqꝫ de se pnūciet iustā ppeti vltionē: cum ple
ne cognouerit a seipso derelictā iusticiā: ⁊ iniq-
tati animā ⁊ mēbra corpis tradidisse. Subindu
cta parabola satis ostēdit ꝙ dānēꝰ merito q̄ de-
liqt. Hō erat paterfamilias qui plāta Mat. 21
uit vineā: et sepe circūdedit eam: et fo Mar. 12
dit in ea torcular siue lacuꝫ: et edifica- Luc. 20
uit turrim in medio eius: et locauit
eaꝫ agricolis: et peregre pfectus est
multis tēporibus. Paterfamilias q̄ ⁊ om
niū plātauit vineā synagogam/ quā transtulit ex
egypto: etiā pmo omniū originalē iusticiā/ quaꝫ
locauit agricolis originalis mūdi: qui destruxe-
rāt illā: quia cūcta cogitatio hominū pna erat
ad malū: ⁊ oīs caro corruperat viā suā. Et Noe Gen. 6
post diluuiū plantauit vineā: de cuius vino in- Gen. 9
ebriatus est/ ⁊ in suo tabernaculo nudatus: vt a
tertio derideretꝰ filio. Que figura p veritate or-
dinabaꝰ ad christū: qui nouellā ecclesie plantati-
onem fecit in altissimis suoꝝ mysterioꝝ monti-
bus: cuius amore crucifixus ⁊ nudatus est ⁊ de-
risus a gētibus ⁊ a pfidia iudeoꝝ. Plantauit vi-
neā nouam vt ait apostolus: Initiauit vobis vi Hebr. 10
neam nouam. Et vinea a vi ⁊ neos dicitꝰ: quia vi
renouatur. Uinea quidem noua est quaꝫ nobis
saluator ostendit: vt renouati a vitijs ⁊ in virtu-
tibus innouati/ eterno regno nouiter pmisso
pparemur. Nam iuxta pphetiā dauidicā ipsaꝫ Psal. 79.
transtulit de egyptiaca seruitute/ scilicet de te-
nebrositate peccati: sub qua male subacti p im-
mundicias seruiebamus pncipi tenebraꝝ. Sed
nec in hominibus plantari potest vinea dñi sa-
baoth: nisi relinquamus illū teterrimū incola-
tum. Abijcienda sunt opera tenebrarum/ vt vi-
nea plātata simus a dño. Et gētes eijcianꝰ: ope-
ra ipsa gentiliū q̄ tm̄ sunt ex corrupta natura: p
ut ipsi nati sunt/ nullis legibus alligati/ nllo mo
deramine morū instructi/ nulla gratia informa-
ti. Et vinea dñi sabaoth domus israel est: nō ad Esa. 5.
huc Jacob fraudulenter surripientis fraternaꝫ Gen. 27.
benedictionem. Et ꝗꝙ mysteriuꝫ ibi magnum
psignatum extiterit: mos tamē rephensibilis fu-
it. Non Jacob adhuc seruientis in vxore: q̄ bi
gamus/ imo trigamus ⁊ q̄drigamus fuit: nō de-

rapientis socer in decorticatiōe virgarū. Que oīa
qūtis fuerint p̄sagia futurorū: nō tñ iudicata sūt
a plurimis habere publice iusticie honestatē.
Sz nō ↄdēnātes tñ patriarchaz quē deus dile-
xit / odio habēs fratrē: sz in meliora gesta trahē
tes sua: qz angelū vicit / dn̄mqz vidit: sortitus est
altioris nois dignitatē / vt isrl̄ vocaret: velut a
mūdo alienus / carni p̄dominans p oratione ve
hementē vsqz ad benedictionē detinens angeli
cas potestates: vna potitus benedictione / cum
eas animo totus factus in speculatiōe celestiū:
vt israel quasi homo ex omni se dicatus deō pe
nitus diceret. Domus ergo similiū & taliū con-
tio vinea dn̄i merito appellat / ex ꝓphetico spū
autoritate firmata: q vinea dn̄i sabaoth domus
israel sit: que plantata est plantatiōe fideli: & eie
cti lapides offensionis ex illa. Cui sepes in cir-
cūitu adiecta est: scilicet sācta & immaculata lex
animas cōuertens: quā qui dissipat / a serpēte le
Eccle.10 detur: sicut scriptum est: Qui dissipat sepē / mor
debit eum coluber. Semper eñ sub dissipatio-
ne legis diuine / diabolus inuenit in pena & hor
renda tortura. Sepe quidem in sepibus flores
fructus inueniunt & spine. Et in lege odoriferi
bone fame floresqz virtutum & odoramenta & ꝓ
missiones / videlicet supernorū: & fructus penitē
tie digni sup celestia se tollentes. Spine inter-
minationes penarū interminabiliū ad eos qui
Eccl.28 perperā agunt. De quibus dicitur: Sepi aures
tuas spinis. Spinis q̄dem aures suas sepit / qui
timore illarū penarū a malis voluptatibus abster
ret: & a suasionibus demonum hominūqz malo
rum aures cordis auertit / ne audiat serpentez:
vt ꝓtoplasti non absterriti audierūt. Et vbi nō
Eccl.36. est sepes / diripietur possessio. Ubi diuina defue
rit lex: possessio bonorū naturalium intellectua-
liū & corpaliū in direptionez demonum dat. Et
vindemiant eam omnes q̄ p̄tergrediunt viam:
illi latruales latrones qui viam nostraz p̄tergre-
diunt inuisi. Torcularia facta in vinea: exprimē-
ta passionis / tentationis / & tribulatiōis / & omnis
aduersitatis apposita sunt. Nam & quot psalmi
de torcularibus inscribūtur / ad passionem dn̄i
referūt: & ad corpus eius quod est ecclesia / put
in tribulationibus ꝓbata est. In quibus boni
a malis / electi a reprobis: velut vinū a vinaciis /
Esa.63. & oleuz ab amurca secernūtur. Et ipse torcular
calcauit dn̄s virgini filie iuda. Solus q̄dē chri-
stus crucē ascendit: & pfecit vinū sanguinis eius
in quo abluit sordes humani generis: in quo la
uant stolas suas omnes qui in superna ascende
re contendūt. Calcauit virgini filie iuda. Nam
virgo est ecclesia / & filia synagoge in christo iesu
fm carnē / & in apostolis ex ipsa ꝓgrediens / & ip
sa veterascēs est mortua. Uirgo filia eius eccle-
sia est / vsqz in finē seculi duratura. Et alibi scri-
Ibidem ptum est: Torcular calcaui solus: & de gentibus
nō est vir mecū. Nō eñ adhuc ingresse fuerāt
gentes sanctuariū fidei: quando christus solus
patiebat in cruce / calcās mortē / calcatus a mor-
te. Crux christi est torcular: in q̄ & p quaz electi a
reprobis segregant. Mysteriū q̄dem crucis iu-
deis scandalū / gentibus aūt stulticia: vocatis 1.Corin.1
aūt & electis virt9 dei ē / sapiētia dei ē. Ac p hoc
torcular est secernens affectu / vita / moribus:
anteq̄ p irreuocabile dei iudiciū in homies de-
cernat. Ex hoc vinū eterne leticie defluit: q̄uis
merorē habeat in p̄senti. Et oleum scz fomentū
interni luminis est ex cruce. Turris etiā in me-
dio vinee posita est ad ꝓspectandum incursan
tes / ne inuisi diripiāt: & ad tuendū si quispiā vio-
lentiā vellet inferre. Sed alte ↄtemplatiōis vir-
tutē in turre cōspicimus / si scripturā veterē per
scrutamur: sicut turris dauid q̄ respicit contra
damascū. In altitudinē oportet ascendere / qui
multa intueri cōcertat. Et nō solū ad tuendum /
sed etiā ad cōtemplandū sepe turris construit.
Sed est turris dauid / scz christi manufortis al-
titudo subuecta fidei christiane: in quā omniū
verorū fideliū fit ascensus ad respiciendū dama-
scum: q̄ ciuitas est in ꝓuincia syrie / & caput: ab
eo denominata q fuerit cōdita / seu ibi aliq̄d ini
tiatū a seruo abraam sic nominato. Cuius inter
pretatio nō incōgrue in vtrāqz partē trahitur: &
vtraqz ad cōtemplandū aspectui nostre mentis
obiicit. Interpretat enim sanguinē bibēs / san-
guinē ꝓpinans / sanguinis osculū. Sanguinem
bibit hostis antiquus: q̄ suo desyderio implaca
biliter malo hoies incitauit ad effundendū hu-
manū sanguinē: vt primū fratricidaz ceterosqz
sequentes. Et tantū delusit hominū mentes / vt
sanguinē eorū in sacrificio accepisset. Qui san-
guinē christi fecit effundere: sed p̄nesciēs q ad
sue ptātis excidiū. Et in martyribus fluere flu-
mina fecit ex sanguine. Sanguinē ꝓpinat / scili
cet peccati delectationē hominib9. Et osculat
in sanguine: volēs mortē inferre / p̄rogat primo
pacē. Cui9 mēbrū iudas ad exitiū christi osculū
p̄buit. Igit ascēde turrim dauid fidē iesu christi
ↄtēplare damascū / scz sanguineū malum / sangui
nis periculū: vt effugias: vt deuites: vt non te in
sanguine capiat / q̄ tot mala fecit in sanguine: q̄-
uis diuina sapientia in bonū sanguinis infusi-
onem intorserit. Sanguis peccata hominū si-
gnat. Quamobrem existens in turre dauid / ex-
clama ↄtra damascū similiter cum dauid: Libe Psal.50
ra me de sanguinibus deus deus salutis mee: &
exultabit lingua mea iusticiā tuā. Si v̄o in alte
ram partē interpretationē inuertimus: quid da
mascus nisi christus: q̄ bibit desyderio morien
di sanguinē: quē velut ārietate sitit ꝓ nobis effu
dit. Qui bibit sanguinē / nostra peccata videlicz
velut potum absorbens: que in suo corpore per
tulit super lignū. Qui ꝓpinauit omnib9 sangui
guinē / inuitās ad passionē: Qui vult venire post Lu.9
me / abneget semetipsum / & tollat crucē suā & se-
quatur me. Propinauit sanguinē in nostre re-
demptionis precium. Nam per proprium san- Heb.9
guinē introiuit semel in sancta / eterna redēptio-
ne inuenta. Et petrus dicit quasi ad hāc cōtem 1.Pet.1
plationē inuitans: Scientes q nō corruptibili-
bus auro vel argento redempti estis de vana

vestra conversatione paterne traditionis: sed precioso sanguine quasi agni incontaminati et immaculati christi iesu. Propinauit sanguinem in ablutionem. Nam lauit nos a peccatis nostris in sanguine suo. Propinauit et sanguinem in potum sacramentalem: cum dedit
Mat.26 in cena discipulis dicens accepto calice: Accipite et bibite ex hoc omnes: hic est enim sanguis meus noui testamenti. Et alibi sic propinat: vt intermi
Jo.6 natur nisi bibatur. Nisi manducaueritis carnem filij hominis et biberitis eius sanguinem: non habebitis vitam in vobis. Et e regione altissima propinando pollicetur: Qui manducat carnem meam et bibit sanguinem meum habet vitam eternam: et ego resuscitabo eum in nouissimo die: quia sanguis meus vere est potus. Et ipse sanguinis osculum. Instrumentum siue pignus siue signum pacis est osculum. Pater eternus omnia sibi et in se pacificauit in eius san
Col.1. guine. Sic enim dicit apostolus: Omnia in christo pacificans per sanguinem crucis eius: siue que in celis siue que in terris sunt. Proinde hanc dauidicam turrim nitamur ascendere huiuscemodi alta mente contemplaturi damascum. Plantata est vinea et instructa locatur agricolis: iudeis siquidem primo: deinde gentibus singulisque fidelibus in emphiteosi et annuum fructum. Et peregre proficiscitur dominus. Qui peregre proficiscitur fit notus innotis: et apud innotos innotus incedit: et peragrat sibi extraneas nationes. Sed quo peregrinatur qui nusquam deest: nisi quod ignote a nobis omnia facit? Et nec est qui scire possit consilium eius
Ps.17. et inuestigare vias illius: qui posuit tenebras latibulum suum: qui ambulat super pennas ventorum: qui
Esa.45. vere est deus absconditus: qui et homo est: et quis cognoscet eum? Pro quibus omnibus exclamat
Ro.11. apostolus sua secreta nequiens perscrutari: O altitudo diuitiarum sapientie et scientie dei: quam incomprehensibilia sunt iudicia eius et inuestigabiles vie eius. Sed tempore fructus exigendi ex cultu sub censu ex stipulatione interiecta seruos suos mittit exigere. Protinus iusticia ineuitabilis omnes angit: vt reddant debitum censum de his que acceperunt. Et nihil ab ipso creatore cunctorum accepimus: de quo non cogamur sub emphiteotica pactione atque stipulatione prehabita censuali coram iustissimo iudice reddere rationem. Hac enim lege sunt cuncta largita hominibus. Sed quod sequitur de occisione atque verberatione seruorum et filij: dumtaxat ostendit iudaicam prauitatem in preteritos prophetas et in iesum filium dei vnigenitum. Qui vt possint in libertate preciosa regnare: quicquid in eis a diuina bonitate actum est destruxerunt. Nec potest omnis illa occisio et vapulatio in alios ex typica locutione transferri. Nam deinceps a christi morte nemo non recipiens verbum in predicantibus alium interficit aut verberat nisi christum. Quoniam si qui christi verba non receperunt ab euangelizantibus: et propter illa exprobrauerunt aut occiderunt illos christum reprobauerunt: que si tacuissent aut negassent nullo modo fuissent illa mala perpessi. Et saluator disputans cum iudeis ab eis exigit de hac crudeli actione iudicium

dicens: **Cum ergo venerit dominus vinee quid faciet agricolis illis? Aiunt enim: Malos male perdet: et vineam suam locabit alijs agricolis.** Contra se iudei scientes vel nescientes iustum iudicium protulerunt. Sic vnusquisque a propria cognitione suadente veritate damnabitur. Ac etiam predixerunt quod ad cultum huius vinee ipsis reprobatis atque multatis subintraturus esset populus nationum: ex eo quod vineam suam alijs locabit agricolis qui reddant ei fructum temporibus suis. Atque saluator ipsorum audita sententia propter eo quod reprobandus et occidendus esset ab eis: subiecit typum propheticum quidem sed nec scriptum qualiter gestum. **Dicit illis Jesus: Nunquam legistis in scripturis? Lapidem quem reproba**
Psal.117 **uerunt edificantes hic factus est in caput anguli.** Lapis quidem reprobatur in edificio locum non inueniens in extenso per directum pariete: sed cum peruentum esset ad angulum vbi alius paries cum alio ex transuerso iungebatur: ita vt angulus strueretur: lapis reprobatus in vno pariete acceptus factus est in capite duorum: vt illos dispositione fabricatoris positus simul in parte illa conecteret: deinde vocatus lapis angularis. Sicque saluator reprobatus in pariete iudeorum factus est in caput anguli: duos populos iudaicum atque gentilem velut duos parietes in edificatione spiritualis edificij vnius domus que est ecclesia in vnam domum celestem consummato mysterio transferenda copulans et connectens. Ex his enim constat ecclesia: quamuis ad tempus consistat iudaicus populus reprobatus. **Sed a domino factum est istud:** non permissione humana: **et est mirabile in oculis nostris.** Et pronunciat esse fiendum secundum sententiam quam ipsi protulerunt. **Ideo dico vobis: quia auferetur a vobis regnum dei: et dabitur genti facienti fructus eius.** Regnum dei multiplex est: sed illud auferendum iudeis dandumque gentilibus est vite agende viteque significande: vnum in actione alterum in permissione. Unum scripturarum intelligentia: quam nunquam meruerunt habere iudei: et est omne sacramentale mysterium quo abluuntur anime in salutem: et alterum scilicet eternum quod ipsi per figuras et prophetas in permissione acceperunt. Est etiam ab eis ablatum ab eo quo ab eis christus reprobatus est: et apostoli transierunt ad gentes. Datum ipsis gentibus que crediderunt: et reddunt in christianismum translate fructum dignum penitentie temporibus quibus exigere placuit plantatori. Et quamquam multi sint vocati pauci vero electi: firmissima tamen in electis suis manet ecclesia: que ab exordio sue constitutionis reddidit fructum in martyribus in doctoribus in confessoribus in virginibus in continentibus in coniugatis in pueris in iuuenibus in senibus in omni etate atque conditione serus: ex obseruatione mandatorum et consiliorum christi: sub exercitatione virtutum et sub purificatione et remedio sacramentorum. **Et qui ceciderit super lapidem istum confringetur: super quem vero ceciderit conteret eum.** Cadit super lapidem

qui peccat: cadit lapis sup eũ qñ ex iusticia dãnat. Ille cõfringitur: quia, et reparari põt. Sed si reparari negligit: cõteret velut lagena figuli cõtritione gualida: vt nõ inueniatur de fragmentis eius testa in q̃ portet igniculus de incendio/aut hauriat parũ aq̃ de fouea. Nõ tñ misericordia erit et charitas ad iuuamẽ his. q̃ damnatiõis sententiam sui ipsis demeritis acceperũt. Et cum audissent principes sacerdotũ et pharisei parabolas eius: cognouerunt q̃ de ipsis diceret. Et querẽtes eũ tenere/timuerũt turbas: q̃ sicut prophetã eum habebãt. Hoc habet malũ insertũ oĩs aĩa sibi visa sapiẽs/ proprio corpori et terrenis rebus affecta tenaciter, et propriis subiugata votis: q̃ veritatẽ odit: deuitat corrigi: verũ cõuertit in falsum: aut audire dissimulat/aut intelligere si auditũ non potuit auertere. Cũq̃ oĩno ex rõne cõuincitur: vellet vlcisci/crudelitate pro rõne vti. Protinus et inferret exitiũ sue iacturã: nisi aliquo timore arceretur. Hmõi erat sacerdotũ et phariseorum anima: q̃ timore/nõ veritatis amore ne christum caperẽt absterrebantur. Nihil habẽt meritorũ coram deo in declinatione malorũ/aut actione bonorũ: q̃ non deum/sed homines verentur/aut penas horrescũt.

De parabola regis qui fecit nuptias filio suo: secundum Mattheum tantum. Capitulum XXIIII

Mat. 22. Simile factum est regnum celorum homini regi/qui fecit nuptias filio suo. Et misit seruos suos vocare inuitatos ad nuptias: et nolebãt venire. Prohibet exponere q̃ hic regnũ celorũ eternũ sit atq̃ supernũ hoc quod sequitur: q̃ eiectus est quidã nõ habẽs nuptialẽ vestẽ: cũ exinde si q̃s fuerit introgressus/ nunq̃ legatur exclusus. Immutabilitas est in supno regno: nec q̃s potest ingredi q̃n summo pncipi deo et toti assistẽti curie placeat: nec inferre vnde displicere possit et eiici mereatur: nec aliq̃d ibi ppetrã cõmittere propter quod eiiciatur. Alioq̃n ibi vt hic semp essemus in fluctibus: nec portus esset quietis atq̃ salutis. Sed hãc peregrinantẽ ecclesiã p regnũ celorũ intelligo: q̃ ipsa de celo descẽdit:
Apoc. 21 q̃ ista est ciuitas sancta noua hierusalẽ: descendẽs de celo a deo parata/sicut spõsa ornata viro suo. Celestis est ille q̃ cõdidit: et de celo descẽdit huc veniẽs/celestia nõ relinquẽs. Et in celo
Mat. 28 est quo ascẽdit: et nobiscũ est vsq̃ ad cõsummationẽ seculi/gubernãs ecclesiã verbo doctrine sue. Rex vero q̃ oĩa regit/deus pater est: q̃ spõsam filio suo pus hũanato velut legitimo fidei federe atq̃ anulo copulauit: q̃ ante illã lauit et dealbauit in sanguine/q̃ sibi cõiungeretur in mũere. Nupsitq̃ sibi hũana natura mortali/imortali facto p nobis ad tẽpus in assumpta carne mortali: vt p id quod factus mortalis/esset sue sponse similis p id q̃ imortalis/semetipm et ipsam releuaret ex mortuis. Thalamus nuptiarũ aliud q̃ virginalis vterus esse nõ debuit: cõgruẽs immaculato sponso/q̃ corrũpi neq̃t et violari. Hc etiã sponse ipsi videlicet hũane nature: quã creauit in virginitate atq̃ altissima puritate: q̃ ad illud pmũ reuocãda erat/vt cõseruaret in incorruptis et repararet in violatis: et si nõ integritate carnis/saltẽ integritate virtutis. Quanq̃ cõsũmato mũdi mysterio in vtraq̃ substãtia incorruptiõis et integritatis sit spõse legitime donãda felicitas. Sz amplioribus argumẽtis he nuptie pficiẽde disponebantur: si corde/verbo spõsa iã electa/iã placita cõsentiret imortali iã facto mortali: non vt semp esset mortalis/sz vt spõsa vna cũ illo virtute sue imortalitatis fieret immortalis: vt corde ipsum credens et capiens fieret iusta/verbo cõfitẽs fieret salua. Et ad hec ipse ipsaz factis/verbis/vita/moribus inuitauit. Ulterius amoribus altioribus ipsam alliciẽs: ante q̃ cõsummaret honesta cõiunctione/cõuiuiũ sibi de celestibus pabulis fecit: suã sibi tradẽs carnẽ et sanguinẽ verũ aie cibũ et potũ. His nõ cõtentus philocaptus spõsus: q̃ ipsam sciebat debitis paternis et proprijs alligatã: cui nõ erat copia de soluẽdo: nõ auro aut argẽto ipsam voluit ab exactore redimere: sz vt ipsaz sibi glutino amoris insolubilis alligaret/fuso sui corpis sanguine ab oĩ debito quo tenebatur absoluit. Processit vlterius hmõi sponsi amor impatiẽs/q̃ spõsa morti obnoxia subiacebat: cũ aliter posset/noluit sibi pterq̃ p mortẽ ppriã dare vitã. Nã et p ipsa mortuus est: et ipsi copulata tenaci⁹. Territa in morte spõsa q̃ quez p oĩa patri cõfessa fuerat esse equalẽ: hũc quẽ acceperat filiũ dei viui/mortuũ aspiciebat: desperabat tã cõfestim viduata marito: et male se nuptaz existimabat in hoĩe/quẽ vt dei filiũ ceperat adamare. Cui ppere puidit/ne desperatiõe atq̃ diffidẽtia ex toto deficeret: semetipsum resuscitãs apparens illi sponse q̃ iam cõgregabatur in paucis glorio sus ex mortuis: et p multa argumenta omne vulnus dubietatis et desperationis abstersit. Non quiescit validus amor: nec lassatur ex factis. Celũ p illa penetrauit: vadens sibi parare tutissimũ locũ in mãsionibus diuersis iuxta decentiã meritorũ. Sollicitus est amor quousq̃ beneficia largiri ordinata pficiat. Nec nouit tarda molimina: nec patitur aliq̃d magni retinere in thesauris occultis: quod possit in pricipiũ deuenire cũ sponsa. Spm̃ sanctũ mittit de superis: vt sit sancta/imaculata/impauida/ dotata/ ornata/ sapiẽs/intelligens/bene cõsulta/fortis in oĩbus aduersis: sciens placitũ et implacitũ/bonũ et malum/falsum et verũ: pia ipm solũ colens fide/spe/amore/virtutibus/donis/sacramentis: ipsumq̃ solũ timẽs q̃ et nõ alius timendus/solus valens eripe de tyrannide tenebrarũ et portas apire supernas. Prerogatis omnibus his ex sponso sub decreto paterno/qui tales nuptias pro filio celebrauit: sponsa consensit et sponso respondit: primum in sanguine Stephano lapidato: deinde per mortem et sanguinem et omne virtutum genus: sponso et patri regi gratissima facta est et decora nimis in regnũ pficiscẽs sempiternũ.

Ad has nuptias hoies inuitant: inuitati vocant
vt veniāt. Sz plurimi venire nolebāt: aspicieītes
mortis asperitatē ꝛ mūdi vilitatē īpositā sup spōsū
nō ꝯsyderātes ꝙ dona iocūdissima ꝛ ineffabilia
seqͣbant: ꝯtēti pñtib⁹ visis / desperātes aīo de fu
turis. Nolle venire vocatuz nō ē vitiū ignorātie
aut fragilitatis deprimētis / sz obstinate malicie ꝛ
Job.24 volūtatis rebellis: sicut in Job de ꝯtumacib⁹ ꝛ
obstinatis dicit ꝙ fuerūt rebelles lumini. Ite
rū misit alios seruos dicere inuitatis:
Ecce prādiū meū paraui: tauri mei ꝛ altilia occisa
ꝛ oīa parata sunt: venite ad nuptias.] Nō desinit
sūma bonitas ꝓpt ꝯtēptores agere bonitatē: ꝛ
sepe reqͥrere q̄ pⁱma vocatiōe nō venerūt: ꝛ ꝓpter
aliquos neglectores / alios experiri si velint ad aga
pes venire charismatū. Et vt alliciat / q̄ sunt pa
rata denūciat. Prandiū est paratū: cui etna cena
succedat. In eccłia est prandiū / in celo cena: vbi
nihil occisū est: sz oīa etna vita viuūt. Hic occi
si tauri viri fortes in fide: quos mūdus domare
nō potuit. Hic occisa sunt altilia viri ꝯtēplati
ui atqꝫ saginati virtutib⁹: a terrenis eleuati / amo
re supnoꝝ in altuz subuecti. Et oīa parata sunt: vt
nihil desit apponēdū in mēsa ecclīastici pabuli.
Nihil ē quod erogatū nō sit atqꝫ paratū ꝓ cōmu
ni salute mortaliū. Nostrū est ꝙ spūali fame pe
rim⁹: nō accedētes repetitis vocib⁹ cū vocamur
Nō ei⁹ est culpa q̄ nuptias facit / q̄ oīa parauit in
Psal.67 nuptijs / q̄ vocare inuitatos nō desinit. Parauit
in dulcedine paupi deus. Porro genus hūanū
paupertate nimia pmebat: nec sibi erat adiutor.
Sz parauit deus oīa in nuptijs: ꝛ in dulcedie sen
1.Timo.6. sus hominū excedēte parauit paupi. Sed q̄ vo
lūt diuites fieri / incidūt in laqueū ꝛ in tētationē
diaboli. Proinde venire nolūt: in mūdo querē
1.Corin.1. tes fieri diuites / nō in christo. De quo aplŝ: In
Ephe.2. oībus diuites facti estis ī illo. Et alibi: In chri
sto iesu in opibus bonis q̄ pparauit deus / vt in
Ro.8. illis ambulemus. Et alibi: Nōne nobis oīa cuz
illo donauit? Sz mūdi diuites intra diaboli re
tia existētes / venire ꝯtemnūt ꝛ negligūt: alius
vadēs in villā suā ad male delectandū in pot
tis: alius ad negociationē suā / inhians
acqͥrēdis: aliq̄ a diabolica tētatiōe puerti: q̄ diui
tes fieri volētes tenebant denuo īclusi / peiores
prioribus peiora fecerūt: qui tenuerunt ser
uos eius: et ꝯtumelijs affectos occi
derūt. Sicqꝫ factū est a iudeis: sicqꝫ factū est
a paganis: sicqꝫ factū est ab hereticis / sic a ty
rānis / sic a puersis ꝛ ab atrocibus christiāis / sic
a mundi amatoribus: q̄ si nō corpe / attñ mente
odio / ꝯtemptu / displicētia interficiūt seruos dei
ꝛ pdicatoꝝ verba cōfundūt: subuertūtqꝫ verita
tis ꝛ celestis vocationis doctrinā: que spūalis
est interfectio diuine vocatiōis. Sz iratus
rex in vltionē homicidarū exercitus suos mit
tit ad pdendū illos ciuitatesqꝫ succendēdas: qꝛ
Psal.93 deus vltionuz dominus / deus vltionum libere
egit: reddens retributionē superbis: in ꝓmptu
habens vlcisci omnē inobedientiā / scz eorū qui
vocant ꝛ renuūt: ꝛ eorū qui dei seruos ꝛ sui verbi ministros corporaliter ꝛ spūaliter ad bonoꝝ
ꝛ diuinoꝝ charismatū atqꝫ celestiū gaudiorum
vocationē interficiunt. Habet exercit⁹ lucidos Naū.1
ꝛ latuales qͥbus in hostes vlciscit: qꝛ dñs emu
lator ꝛ vlciscens deus / vlciscens dñs ꝛ habens
furorē: vlciscens dñs in hostes suos. Et ciui
tates eorum igne succendit: vt habitatio
eoꝝ fiat cum demonibus in igne / q̄ paratus est
eis ob culpam. Tūc ait seruis suis: Nu
ptie quidē parate sunt: sed qui inuita
ti erant / nō fuerūt digni. Ite ergo ad
exitus viarum: et quoscūqꝫ inueneri
tis / vocate ad nuptias. Parabola ista cū
pdictis de reprobatione iudeoꝝ ꝛ vocatiōe gē
tiliū posita est: cū illis venire nolentib⁹ / imo in
terficientibus seruos: mittit ad exitus viarū / vi
delicet ad vocationem gentiliū / q̄ a via veritatis
exierant: idola ex lapide / ex ligno / ex metallo cō
dita venerātes. Nō ꝙ reprobatio iudeoꝝ sit cau
sa vocationis gentiliū: neqꝫ gentiliū vocatio iu
deoꝝ reprobationē pfecerit: sed vult rex oīm cō
ditor vt participent bona q̄ fecit: imo ipm sum
mū bonū quod ipse est / i nostrū vult participiū
deuenire. Sed puersi transitorijs inherētes / cū
ad hec vocant renuunt: p illā viā qua vocantur
omnino venire cōtemnūt: quia forte venirent si
aliter vocarent. Nemo em̄ est qui in supis nol
let esse cum deo: ꝛ quin prestita facultatē voca
tus libenter accederet. Sed ad istas nuptias in
qͥbus inuitatos primo necesse factum est epula
ri / venire desistitur: imo cōtumaciter resistit in
uitanti ꝓpter abiectionē humanatiōis diuine:
quā alticordes homines naturalibus operati
onibus innitentes nō capiunt. Nesciunt / immo
nolunt homines descendere ab illa altitudine
appetitus / quo voluerūt esse primi homines si
cut dij: credentes difficiliter aliq̄ nullaten⁹ plu
rimi ꝙ deus homo fieret: cū appetitū sit ab ho
minibus deos esse. Ille hominū appetitus dei
tatis puersus est quasi quoddā originale detri
mentū / ne ad humanatiōis diuine nuptias veniat.
Cetera vo etiā abiecta videt in sponso: quousqꝫ
resurrexit ꝛ gl̃iosus ascēdit. Sz ea pfidis q̄ non
credit abiect⁹ / despect⁹ ꝛ pass⁹: denegat ꝙ ascē
derit gl̃iosus. In spōsa vo cūcta videt ex despe
ctui atqꝫ dedecori. Nec oēs aspiciunt quod ipsa
de se prohibet ꝯspici. Nolite ꝯsyderare ꝙ fusca Can.1
sim: qꝛ decolorauit me sol. Fusca videt i marty
ribus / i mūdo quolibet / aut austeritate vite / aut
paupertate ꝯfectis. Terrent hoies videre hūc spō
sū habētē vestē aspersā sāguine: ignorātes ꝙ no
mē ei⁹ vocet vbū dei. Horrēt i spōsa horridas
vestes: ꝛ ꝙ delectatiōe sensibiliū ipa puet. Non
speculāt ꝙ his nuptijs ad celestes ꝛ eternas nu
ptias sit futura trāslatio. Ac p hoc ipe mod⁹ vo
catiōis renuit ab his q̄ prauitate animi detinēt
Verūtñ penit⁹ vult dñs oīm suppsi⁹ suorqꝫ bo
noꝝ hoies mortales imortalit esse participes.
Idcirco vocat ꝛ iterꝫ atqꝫ iterꝫ vocat: ꝛ denun
ciare nō cessat vt veniat ad nuptias: donec inue
piat volūtarie accedentes / aut ex necessitate de

nis in voluntatē cōuersa: nō inuitās nr̄o placito mō/sed suo ineffabili ⁊ melioꝛi decreto. Mittit igit ad exitus viaꝝ/sc3 ad eos q̄ a dei misericoꝛdia exierunt: ⁊ a veritate sua infallibili auersi sunt: seu misericoꝛdiā dei desperant ⁊ fugiunt ⁊ veritatē dei in creaturā coꝛruptibilē transtulerūt: seu ad eos q̄ misericoꝛdiā in seipsis ⁊ ꝓximis nō exercent: ⁊ a veritate alieni/ꝑ falsitatem
Psal.24 vnūquēq3 cōfundunt. Ibi sunt q̄ in exitu sūt viarū: q̄m vniuerse vie dn̄i misericoꝛdia ⁊ veritas: a q̄bus multipliciter hoīes errauerūt. Et iubet vt quoscūq3 inuenerint/ad nuptias introducāt: dūtaxat venire volentes. Nā quāq3 velit oēs hoīes saluos fieri/⁊ ad agnitionē veritatis venire: tn̄ hac cōditione si vocatiōi assentiāt. Null9 enī a dn̄o saluat inuit9/nisi pꝛopꝛia fide aut aliena voluntarius veniat: vt etiā is q̄ in aliena venit/cū coaluerit vertat in ꝓpꝛiam alienā3. Nec enim ad plene alitus aliter saluaret. Nec obstat
Lu.14 q3 alibi scriptū est: Cōpelle intrare: vt intelligat dn̄s violentiā intulisse saluandis. Aliū ꝓtinus sensū habet illa cōpulsio. Sed hoc maxime terrere debet hoīm mentes: q3 q̄ erant inuitati/nō erant digni: sed nec hi posteri q̄ venerūt. Null9 enim dignus est vocatione celesti. Sed pꝛedestinationē includit illa sententia/q3 pdestinati non sunt: nec digni ad illas nuptias dn̄icas introire
Ro.8. q2 vt ait apl's: Quos pdestinauit/hos ⁊ vocauit: ⁊ quos vocauit/hos ⁊ iustificauit: quos autē iustificauit/hos ⁊ magnificauit. Occultū3 est demeritū/quo a vocatione dissentire aut nō assentire meremur. **Egressi serui eius in vias cōgregauerūt oēs quos inuenerunt malos et bonos: et implete sūt nuptie discumbentiū.** Quia ex oībus nationibus crediderūt hoīes/ex q̄bus ecclesia impleta est: ⁊ ex bonis ⁊ malis cōstat ecclesia ⁊ mixtum est ecclesie chꝛisti coꝛpus: quāq3 ipse velit ipsam exhibere gloꝛiosam/nō habentē maculā neq3 rugā. Sed in area negociū agit: vbi palee sunt ⁊ triticū. Nondū enim ventilabꝛū vnū excussit ab altero. Sed boni ⁊ mali discumbūt in nuptijs ecclie militātis dispari vita/dispari cultu/disparibus moꝛib9 atq3 meritis: quousq3 decernat sup vtrosq3 rex: q̄ nouit nō pperam/sed i veritate pferre iudiciū: q̄ excludet merito excludendos: ⁊ iuste absq3 macula sup mēsam ecclesie epulantes in pace dimittet. Nam ⁊ sequitur: **Intrauit aūt rex vt videret discūbētes: et vidit ibi hominē nō vestitum veste nuptiali/et ait illi: Amice/quomō huc intrasti non habens vestem nuptialē?** In hoc seculo fiunt diuina iudicia ⁊ iusticiā suā hic saluatoꝛ exercet: q̄ est rex regū ⁊ dn̄s dn̄antiū: q̄ quotidie intrat in hanc pegrinātē ecclesiā p occulta iudicia decernēs sup bonos ⁊ malos/iustos ⁊ iniustos. Vidit oēs discūbentes sup mēsam fidei ecclesiastice sacramenta sumētes/atq3 alijs ministrātes. Inter quos cognoscit ineptos tāto mysterio/dū quendā signāter respicit nō vestitū veste nuptiali: in quo cet9 dephēdit taliū ineptoꝝ. S3 despectiue vocat amic9: aut q2 vt amic9 vocat9 est: sed nec vt amicus venit/q̄ cū ceteris nō intrauit honoꝛatus ad nuptias: aut q2 amicus esse poterat si cōpte venisset. Nuptialis ꝓtinus vestis ad operimentū ⁊ ad oꝛnamentū coꝛpis erat: maxime ad illū q̄ in nuptijs honoꝛatoꝝ exquirit/habēs pulchrē aptitudinē ad induendū: ⁊ vt cōiuiaꝝ non offendat/imo delectet aspectum. Sed nulle nuptie honoꝛabilioꝛes q̄ chꝛisti ⁊ ecclesie: quā sibi q̄rit nō habentē maculā neq3 rugā. Oēs nuptie q̄dē eo nobilioꝛes ⁊ dignioꝛes honoꝛe quo purioꝛes existūt: i q̄b9 nō coꝛpis/s3 mētis ⁊ moꝝ oꝛnatus exq̄rit: vbi nuptialis vestis est inocentia ⁊ si nō custodita/saltē recupata illa intentione veniendi: qua nec seipsum turpitudine peccatoꝝ3 maculare velit: nec ꝓximis inferre iacturā. Et est illa pꝛima stola q̄ pdigo filio reuertenti exhi- Lu.15
beri iubet a patre: ⁊ illa tunica incōsutilis q̄ indiuisibilē vnitatē fidei ⁊ charitatis ⁊ iuste vnionis habet: q̄ q̄ caret/a nuptijs militantis ecclie si nō coꝛpoꝛe/spū tn̄ repellit: nō admittēdus ad supas: nisi p debitā penitentiā ad istas pꝛius viuens fuerit reuocatus. Qua q̄s indut9 pmittit in istis residere nuptijs/transferēdus postmodū in eternas. Sed cū hāc vestē nō habēs argueret **obmutuit** velut excusationē nō habēs de foꝛefacto carentie: cū int9 a cōscientia moderet/q3 hanc vestem habere potuisset: ⁊ extra clamaret foꝛefacti cōtra deū. Et sane mētis excusationē nō q̄rere in peccatis: quod exoꝛabat Dauid: Non declines coꝛ meū in verba malicie: ad Psal.140.
excusandas excusatiōes in pctīs. Et accusatio potius q̄ excusatio diceret/ vbi mandati apparet trāsgressio manifesta/⁊ pctī ⁊ criminis certa cōmissio: nec boni latet apta derelictio. S3 nec iste obmutuit ex virtute: nā ⁊ si sic veniā postulasset/pmittens errata coꝛrigere: nō enī tam seue multari a dn̄o iuberet. Sed ꝓtinax in aīo iussus est a ministris tradi in tenebras exterioꝛes **Nā tunc dixit rex ministris: Ligatis pedibus eius et manibus mittite eū in tenebꝛas exterioꝛes.** Sūt pleriq3 q̄ arguti nō erubescūt: sed semetipsos excusant ⁊ falsitate tuent vt cain: q̄ odio fraterno innocente3 Gen.4
fratrē venabat: q̄ anteq3 pficeret/⁊ post patratū fratricidiū vocat9 a dn̄o/nō erubuit: potius conabat falsam excusationē assumere. Necnō et parentes sui a tali puersitate nō fuerūt extoꝛres Gen.3
q̄ ⁊ existētes olim pemptoꝛes in pctō ⁊ in delicto p inobedientiā dephensi excusauerūt se: in autoꝛē eoꝝ ⁊ vnus in alteꝝ ⁊ in serpentē crimina refundētes. Sūt ⁊ alij q̄ arguti ad peioꝛa labūtur: vt herodes ⁊ herodias cū arguerent a ioan- Mar.6.
ne baptista/post incestū homicidiū cōmiserūt: ⁊ quod grau9 est/in eū q̄ eos de baratro dānationis conabat eripe. Multi vo arguti silent nō inueniētes q̄d obijciāt vitati: velut hic q̄ obmutuit redargut9/nō tn̄ in aīo coꝛrect9 aut tact9 vera pnia veniā postularet. Iubet ligari pedes ne sibi affect9 boni ⁊ intellect9 veri vltra subue-

niant. Silr̃ ⁊ man⁹: ne opatio bonoꝝ foueat fu-
turoꝝ. Aut pedib⁹ cõpedit⁹/ ne penas possit ef
fugere: ⁊ manib⁹ ligat⁹/ ne valeat cõpedes a pe-
dibus remouere: vt ex oĩ pte deficiat copia eua
dendi: ⁊ oĩno a libertate possibilitatis ꝓpellat̃.
Exteriores tenebre pene sensibiles sunt: qm̃ in
teriores sunt q̃s ꝑtulit hõ interior dũ peccaret:
necnõ ⁊ tenebre in exteriores ⁊ interiores etiam
distinguunt̃: vt exteriores sint inuoluntarie pe-
ne/ interiores volũtarie culpe. **Ubi erit flet⁹
et stridor dentiũ.** Fletus pro vano mundi
gaudio: stridor dentiũ ꝓ vario corporis cultu.
Fletus refert̃ ad calorẽ nimiũ: stridor dentium
ad frigus nimiũ. Fletus torquet pro obmissis:
stridor dentiũ cruciat pro cõmissis. Pro bonis
eternis ꝑditis flet⁹ eternus erit: ꝓ inflictis eter
ne ineuitabiliter penis dentiũ erit stridor conti
nuus. Flebit ibi q̃ nõ flent hic: stridebit ibi qui
hic ad deũ corde valido nõ clamauit. Flebit ibi
oculus q̃ hic secut⁹ est cõcupiscentiã oculoꝝ:
stridebit ⁊ dentib⁹/ q̃ sibi ꝓhibita velut mãdẽs
dentibus incorporauit.

¶ De parabola pharisei contra de se presumentes/ et publicani ꝓ his qui se reputant peccatores: secũdũ Lucam tantum. Capitulum XXV

Detestat̃ dñs de se ꝓsumẽtes/ ⁊ eos q̃ si-
bi iusti vident̃: cõfidentes in opib⁹ bo
nis/ mẽtis iusticiã nõ querentes: maxi
me cũ se ceteris ꝓferũt: etiã incognitas hoĩbus
aĩas velut eis ineq̃les aut maculosas despiciũt
cõtra quos christus subiectã parabolã intulit.
Lu. 18 **Dixit aũt ad quosdã qui in se cõfide-
bant tanq̃ iusti/ et aspernabantur ce
teros/ parabolã istã.** Qui sunt q̃ in se cõfi-
dũt: nisi a seipsis existimãtes esse virtutes/ et de
ꝓpria virtute gloriãtes: acsi eis opportuna nõ
esset misericordia dei/ cõfidẽtes in ꝓpriaꝝ iusti
cia factionũ. Qui christi mysteria/ incarnatio-
nẽ/ natiuitatẽ/ actiuã vitam ⁊ cõtẽplatiuã/ ei⁹ cõuer
sationẽ ⁊ doctrinã/ signa ⁊ opprobria/ penas et
crucẽ/ mortẽ ⁊ sepulturã/ resurrectionẽ ⁊ ascen-
sionẽ/ ꝯfirmationẽ ex paracleto/ autoritatẽ cla-
uiũ/ effectũ sacroꝝ nihilopendẽtes: a cõplacen-
tia suaꝝ directionũ distorti. Sed maledict⁹ ho-
mo q̃ cõfidit in hoĩe. Et q̃ cõfidit in seipso/ non
ne in hoĩe ꝯfidit? Qm̃ vnusq̃sq; ad seipm̃ tm̃ est
hõ. Sed peior adiecta cõditio: qm̃ cõfidẽtia ex
iusticia sumit exordiũ: cũ oẽs iusticie nr̃e sint q̃si
Esa. 64. pãnus mẽstruate. Et etiam asserit ipse saluator
cũ oĩa bñ feceritis/ dicite: serui inutiles sumus:
Lu. 17 fecistis quod debuistis. Et apl's: Quid habes
1. Co. 4. quod nõ accepisti? ⁊ si accepisti q̃d gloriaris q̃si
nõ acceperis? Et alibi: Nõ sum⁹ sufficiẽtes ali
2. Co. 3. q̃d cogitare ex nobis tanq̃ ex nobis: sed omĩs
nostra sufficiẽtia ex deo est. Et q̃ gloriat̃/ nõ in
2. Co. 10 seipso/ sed in dño gloriet̃. Unde igit̃ ꝯfidentia ex
ꝓpria iusticia exorit̃ in hoĩbus. Execrabilis est
oĩs hõ deijciendus a deo/ vt spũs ille lucifer de
celo: si ꝯfidat ĩ seipso/ iustũ se reputãs ex actiõib⁹
legis. Sed necdũ lex mosaica/ sed etiã euange-
lica ꝑ oĩa deducta in actũ non sufficeret ad iusti
ciã: nisi iustificati essem⁹ in sanguine redempto
ris. Seueri⁹ q̃dẽ decernẽdũ est in eũ q̃ a seipso se
reputat iustũ: seuerissime ꝓtin⁹ in eũ q̃ in sua et
ꝓpter suas iusticias alios aspernat̃/ semetipsũ
supiorẽ ad alios cõparatiue aut despectiue con
stituẽs: aut ꝑter cõpositionem alios iniquos/ se
ipsum dũtaxat iustũ fuerit arbitrat⁹. In hoc re
darguttus helias fuit cum audiuit: reliq̃ mihi se- 3. Re. 19
ptẽ milia viroꝝ in isrl̃: q̃ nõ curuauerũt genua
sua ante baal: q̃ nõ typo supbie/ sꝫ defectu igno
rãtie bonoꝝ ceteris deprauatis: solũ se iuste cre
dentẽ atq; agentẽ opinabat̃ esse relictũ. Quam
obrẽ adiecit saluator parabolã: q̃ talis cõfunde
ret̃ non vera/ sed presumpta iusticia: ⁊ eliderent̃
ꝯfidẽtia ex sentẽtia diuina dãnata: ⁊ oĩb⁹ neces-
saria exaltaret̃ humilitas. **Duo hoĩes ascẽ
derũt in tẽplũ vt orarẽt.** Bona duoꝝ so-
cietas/ sed ⁊ pluriũ in pari cultu ⁊ in virtutũ cõ-
nexiõe ligata/ in eadẽ intẽtiõe placẽdi ei cui bo-
na cũcta placẽt: ⁊ displicẽt inimica virtutibus.
Erãt isti duo: sed neq; volũtate aut intẽtione co
ibant in vnũ: alter sibi placẽs/ alter sibi ꝑ oĩa
displicẽs. Sed sibi placẽs/ deo displicẽs fastu
erat: sed sibi displicẽs/ deo in humilitate place-
bat. Ascẽderũt in tẽplũ. Laudat̃ ascensus/ si nõ
agat̃ fumo supbie: si fiat ab imis ad potiora: si a
carne ad spm̃: si a spũ in deũ: si de mũdana ꝯuer
satione in orõnis ⁊ ꝯtẽplationis locũ. Et beat⁹ Psal. 83
q̃ ascensiones in corde suo disposuit in valle la-
chrymaꝝ: vt ascẽderet in latitudine diuinorum
charismatũ. Ascẽsus in tẽplũ dimẽsionata lõgi-
tudine/ latitudine/ altitudine virtutũ vitalium ⁊
viuificantiũ rationales alas hoĩm. Et tẽplũ do
mini sacroꝝ est locus: quo adorãdi fiat ascẽsus.
Opportuna est occasio hui⁹ ascẽsionis ⁊ expe-
diẽs morib⁹ cõtendentium captare celestia/ vt
oratio fiat: sine q̃ ꝑimus deficiũt iã insistentes
virtutes: ⁊ nõ habite in possessionẽ nõ veniunt.
Absq; ipsa nõ pellunt̃ molestiã: neq; ꝓhibent̃
eoꝝ bella q̃ pñt de nouo ꝯsurgere. Recta est in
hoĩb⁹ ipsa societas: si ad orandũ coitur in tem-
plũ dei. Sed qm̃ spũs est de⁹ ⁊ ṽitatẽ amat: neq;
tẽplũ/ neq; desertũ/ neq; solitudo/ neq; ecclesia/
neq; cubiculũ manufactũ sufficiũt: vt oratio in
cõspectu dñi dirigat̃. Sed spũs ⁊ ṽitas orõnẽ
deducũt añ thronũ dei/ ꝓpulsantẽ valide aures
ei⁹: vt reportet fructũ directiõis ipsi⁹. Non autẽ
istoꝝ vn⁹ orõnis est mod⁹: nec silis fuit cõditio
ꝓseuchãdi: nec eadẽ imagine corã deo astiterũt
Nã vn⁹ eleuabat̃ ĩ aĩo: exultabat de suis opib⁹
in semetipso: ore q̃dẽ semetipm̃ corã dño ex lau-
dib⁹ extollebat. Alt̃ ṽo ĩ aĩo pctõꝝ põdere gra-
uabat̃: erubescẽtiã patiẽs tot⁹ ĩ suippi⁹ ꝯfusiõe
manebat. Manifestãt hec istoꝝ dissiles actio-
nes. Qm̃ [**pharisetis stãs** hec apud se ora-
bat: **De⁹ grãs ago tibi: q: nõ sũ sicut ceteri ho
minũ: raptores/ iniusti/ adulteri: velut etiam hic
publican⁹.**] Solũ initiũ orõnis laudãdũ/ reꝑhẽ
siõe carẽs: cũ grãs agit altissimo. Sic expedit si
eri oĩs orõnis exordiũ/ vt de oĩb⁹ grãs agamus

dño deo nro: aliis q̃ orãdo se[...]iunt / penit⁹ euane
scũt. Sed nec iste pharise⁹ mediũ ⁊ orõnis finẽ
recta directione pfecit / in spũ ⁊ in veritate cõsi-
stens: sed illam oĩno distorsit in prauũ / cũ se nõ
esse sicut ceteri fatebat. Ergo p isto locus sin-
gularior / si saluandus: ⁊ si dãnãdus / pena distin
ctior: si non habebat cũ ceteris portionẽ. Et se
pferens ceteros iudicabat: denuncians rapto-
res / iniustos / adulteros in agendis. Inspiciat
attente ista puersitas: ⁊ cõfidentia mala de iusti
cia psumpta puenies: q veniens hic an dei tri-
bunal in suo tribunali se posuit: vt semetipsum
iudicans / a criminib⁹ autoritate ppria in abso
lutionẽ psiliens: q̃ nõ erat vt ceteri: alios cõdẽ-
nans q essent vtiq rei: in autoritate sua factus
est audax / nõ in diuina subiectus. Ad iudicãduz
alios venit iniuste: nõ ipse iudicandus vtiq iu-
ste. Non pectus suũ pcutiebat in cõtritione fa-
ctus pro culpa: sed oĩm ⁊ socij pectora velut cul
pabilia feriebat. Suoꝝ oblitus criminũ / alia iu
dicabat. Alioꝝ oblitus aut ignarus bonoꝝ / sua
bona sup oĩa pferebat. Et quẽ habebat in tem-
plo ⁊ in oratione sociũ / aduerso anĩo cõdemna-
bat ex vitio annectens ad sui laudẽ / alioꝝ cõdẽ-
natione augmentũ ad crimẽ: velut etiam hic pu
blicanus. Sed ad quid orantẽ p se oportet alio
rũ peccata pquirere? Nam si orat p se / vt q̃d de
cernit in alios? Si orat p alijs / cur iudicat ⁊ non
miseret: cũ in partẽ misericordie / nõ iusticie ten
dat oratio? Nõ iusticiã / nõ iudiciũ / sꝫ misericor-
diã oratio deprecat: siue p se siue p pximis ef-
Psal. 142 fundat: ⁊ oĩno iudiciũ deuitat / dicẽs: Nõ itres
in iudiciũ cũ seruo tuo dñe: q2 nõ iustificabit in
cõspectu tuo oĩs viuuens. Altum / sed ad casum
thronũ conscendit: qui temerarie de alijs iudi-
cat: semetipsum ꝓo velut immaculatũ ⁊ immu-
nẽ a delictis absoluit. Non est ista oratio / sed iu
dicium: nõ supplicatio / sed supiatio p psumptis
iusticijs / ⁊ in pximis ignoranter vitijs existima
tis. Ad pfundam ruinã se confert q̃ ascendit ad
iudicia ceterorum / imo ⁊ vnius: put iste decer-
nebat in suũ in orõne sociũ publicanuꝫ. Igitur
orare volens tẽpus ⁊ locũ capiat: seipm cũ suis
iniquitatib⁹ statuens corã dño: cũctas suas iu-
sticias ptermittens: nil memorans boni suarũ
actionũ. Etenim si bona sunt / cõmẽdatore nõ
indigẽt: nec expedit ad memoriã eius reducere
q̃ cuncta nouit anteq̃ fiant. Ex quo facta sũt bo
na / oratione nõ indigẽt: sed orare expedit vt fu
tura bona pueniant. Non veniant in orãtis iu-
dicium anime delinquentes: quãq̃ ⁊ piũ sit ora-
tionibus humilib⁹ iuuare oẽs peccatores. Cũ-
cta sunt abijcienda post tergũ: vbi ante diuinuꝫ
conspectũ se statuit verus orans. Quid hic ma
le orãs habebat tractare de ceteris / nisi eos iu-
stis ⁊ humilib⁹ precib⁹ adiuuare? Sed si volebat
orando pdesse / iudicare prius nõ debebat. Igi
tur aut oret p se / aut p q̃buscũq indigentibus /
q̃ coram deo in fidei tẽplo se astruit: aut p se tñ
in alios nec memoria seu aliq̃bus inuectiuis p-
sumptuose decernẽs. Nõ orat / sed iudicat: non
laudat / sed blasphemat: nõ cõmendat altissimo
vota sua / sed vituperat aliena: q̃ detrahit actio-
bus pximoꝝ. Nefas aliud sue puersitatis anne-
ctebat ad cumulũ: cũ suas iusticias i orõnis iu-
diciũ deduxisset. Ieiuno bis in sabbato:
decimas do oĩm q̃ possideo. Non apte
iste memor erat verbi prophetici / q oẽs iusticie Esa. 64
nre q̃si pãnus menstruate. Nec iã euangelicus
factus erat: vt nosceret q etiaꝫ ex bñfactis serui Lu. 17
inutiles sumus / debitũ nobis positũ facientes.
Nõ eñi se iactasset ex ope: nec bonoꝝ cõmemo-
ratio sibi fuisset ad culpã / si ex hũilitate fecisset.
Hoc eñi fecit zacheus: sĩr ⁊ paulus fecit. Ille
vt aduersus christũ murmurantes reprimeret /
q ad hoĩem peccatorẽ diuertisset: Paulus ꝓo
vt inaniter gloriantes humiliaret. Hic aũt pha
riseus: vt se sup oẽs extolleret ⁊ exaltaret / seipm
pparans ad ruinã. Scriptũ eñi est: Ante ruinaꝫ Pro. 16
exaltat cor. Sed sapiẽs orabat: Extollentiã ocu Eccli. 23
loꝝ meorum ne dederis mihi. Orare aduersus
cordis supbiã expedit: quoniã facile humanus
animus exardescit ad eã: ex qua demũ exaltat⁹
deijcit. Et extollentia intellectuũ deuitanda: ne
nobis aliud videamur esse q̃ sumus. Et q̃ psu-
mendo eleuãt cor suũ / dñi dei obliuiscunt: acsi
a seipsis / nõ a deo bona possiderẽt ⁊ facerẽt. De
q̃bus p pphetã dictũ est: Eleuauerunt cor suũ Osee 13.
⁊ obliti sunt mei. Seipsum / nõ deũ sufficientem
a seipso aspicit: q̃ bona sua laudib⁹ effert: cũ nõ
simus sufficientes cogitare aliq̃d a nobis tãq̃ 2. Co. 3.
ex nobis: sed oĩs sufficientia nra ex deo ẽ. Quã
male gloriando se iactat / quẽ infallibilis iudex
nõ approbat. Proinde inq̃t apls: Qui gloriat / 2. Co. 10.
in dño glorief. Nõ enim q̃ seipsum cõmẽdat / il-
le pbatus est; sed quẽ deus cõmẽdat. Nemo iu-
dex ⁊ testis ⁊ laudator esse debet opeꝝ suorum.
Pauci eñi sunt q̃ sua ppria nõ decipiant i cau-
sa. Propriũ placitũ in hoĩb⁹ dominat: alioꝝ di
scretioribus est cõmittẽda iudicijs. Que pter
deum agunt / ipsius sunt cõmittenda iudicio: an
laude / an vitupio digna sint. Probat⁹ a seipso
aut ab hoĩbus / corã deo reprobatus est: nisi cõ
mendatus ab ipso: q̃ opus quale sit / ⁊ intentio-
nẽ quo tendat / ⁊ affectionẽ quantũ inualeat / pre
cognoscit: q̃ etiam plus magnis affectib⁹ q̃ opi
bus tribuit. A phariseo pharisaica pcessit ora
tio: vt diuisus a ceteris orõnem suã a virtutib⁹
sequestraret. Vocalis q̃dẽ oratio nõ oratio ve-
ra / sed opus virtutis est. Virtus in habitu men
tis: opus eius ad exercitiũ corpis spectat. Diui
dit plerũq opus a virtute: vt nec a virtute pce-
dat / et opus virtutis appareat. Ex intentione
agentiũ opa iudicant. Intẽtio interna põdus
operibus facit. Oratur sepe / sed non ex illa vir-
tute orandi qua solum in deum intendit: magis
aũt intentione placendi his qui foris sunt. Si-
militer ⁊ ieiunium agitur a plerisq. E regione
siquidem ex publicano humilis orandi forma
obijcit: q̃ velut phariseus ingressus in templuꝫ
ad ppiciatoriũ nõ appropinquauit / neq ad se-
creta velamina ⁊ ad sancta sanctoꝝ. Sed aliõ

ge stans nolebat oculos ad celum le-
uare: sed pcutiebat pectus suũ/dicẽs
Dñe ꝓpicius esto mihi pctõri. Aut iste
publicanus ex iudeis erat publicis officijs de-
putatus/sicut ꝛ mattheus: aut ex gentilibus ad
hoc p senatores romanos reipublice ordinat⁹.
Quoquo mõ se hẽret ordo rei: officiũ videbat̃ ĩ
crimine. Aut sola parabola est sine ṽitate gesto
rũ: cuius seriẽ accepimus: in idẽ redit ẜm intẽ
tionẽ ꝛ sententiã saluatoris: q̃ volebat ordinare
humiles/ꝛ humiliare supbos. Ingredit̃ ille tẽ-
plũ/scꝫ salomonis ex licentia: qua cũctis ad orã
dum patebat introitus: vt ipse dicato templo a
dño postulauit. Ingrediat̃ q̃s orare patrem vo
lens/catholice fidei templũ de cõmuni dei licẽ
na/q̃ oẽs inuitant̃ ad fidẽ: ꝛ typũ portet in aĩa et
corpe publicani. Stet a longe cõsyderatiõe hu
mili: ꝛ in seipso ꝓpria reputatiõe vilescat: q꜡ lõ
ge sumus a deo/infinito interiecto spacio natu-
rarꝫ. Ille deus/nos hoĩes: ille immortalis/nos
mortales: ille iustus/nos iniusti: ille pi⁹/nos ini
qui: ille beatus/nos miseri a natura aut volũta-
te consistimus: quis ex vniõe naturarꝫ sit facta
quedã ꝓpinq̃tas. Sed nec ille destitit esse quod
est: nos desiuimus esse quod sumus. Longe stã
dum: q꜡ peccata nostra sunt q̃ diuiserunt inter
nos ꝛ deũ. Longe: q꜡ a lege eius longe facti su-
mus: q̃ñ p impietatẽ a deo recessim⁹/cõuersi ad
nos ꝛ ad delectantia forinsecum sensũ: receden
tes ab ipso in terra scripti sumus: ꝛ ad illam in-
clinati/pressi desup pondere peccatorꝫ. O quan
ta magnitudo inuisibilis spacij nos ab ipso se-
cernit: si mẽte rimamur indignitatẽ nostram/in
quã nos culpa traiecit. O q̃ ineffabilis longitu
do: vbi nulla cõuentio lucis ad tenebras/christi
ad belialicos/virtutis cũ iniq̃tate. Ubiqꜫ nobis
cũ deus adest: nos aũt ab eo morib⁹ ꝛ affectiõi
bus elongamur: nõ terrenis spacijs/neqꜫ mari-
nis distantijs. Ac p hoc longe se mente statuat
ille q̃ ꝓ suis abrogandis criminib⁹ orat ꝛ mise
ricordiã precat̃: in ꝓfunda contẽplatione fact⁹
suspẽs⁹/q̃s ex natura/qualis ex culpa ꝛ affectio
ne consistat. Attamẽ ista elongatio humilis ꝓ-
pinquitatẽ facit ad deũ: virtute q̃dem q̃ maiorẽ
vim q̃ corpa cõnexionis ꝛ cõiunctionis habet.
Beatus ergo q̃ nouit cũ odio facti quantum a
deo recesserit in regionẽ longinquã/nullã ima-
ginẽ bonorꝫ habentẽ: solũ tales recipientem te-
nentemqꜫ incolas oĩm brutorꝫ aĩaliũ in simili-
tudine cõmuentes. Initiũ repedandi ad patriã
dulcẽ: si q̃s cognouerit q̃ in amaram ꝛ remotã
recesserit. Sequit̃: **Stans iste sic a longe nec volebat oculos ad celuꝫ leuare.**
Mos antiquorꝫ oratorꝫ fuit ꝛ christi⁹ aliq̃ñ ser-
uauit/vt orantes oculos leuarent in celũ: velut
in altũ locũ/vbi sedere deceret altissimam maie
statẽ. Fecerunt hoc q̃plures sancti patres ve-
teris testamẽti: etiam gentiles ad celũ leuabãt
oculos/cũ suos deos deasqꜫ in suis opportuni-
tatib⁹ ꝓcarent̃. Et summũ deũ esse in celis/imo
sup celos ab oib⁹ natiõib⁹ creditũ est. Et dauid
apte disseruit: Ad te leuaui oculos meos/q̃ ha- Psal.122.
bitas in cel̃. Et hieremias trenẽs ait: Leuem⁹ Tren.3
corda nr̃a cũ manib⁹ ad dñm in celo. Ex multis
ꝛ in multis ꝑspicue ostẽsum ẽ ad celũ veros su-
spicere oratores: in designatiõe q̃ q̃uis de⁹ vbi
qꜫ sit/ibi maxime ob excellẽtiã loci quo minime
ĩdiget: ob ostẽsionẽ q̃ in altissimis habitat: ꝛ ad
illa hũanis inuisibilia loca hoĩes inuitat. Sic ex
infusiõe atqꜫ doctrina cordib⁹ hoĩm infusũ est:
ꝛ vt quodã ꝓsagio auelli q̃rãt hoĩes a terrenis.
Quia celũ celi dño: terrã aũt dedit filijs hoĩm.
Sed ṽa hũilitas arcet/ꝛ ꝓpriorꝫ facinorꝫ ꝯsyde-
ratio vetat: vt nec oculos leuem⁹ in celũ: ad illã
scꝫ regionẽ/q̃ nobis aliquo naturali aut ciuili
iure nõ cõpetit. Ut q̃d mortalibus ꝛ miseris la
res immortaliũ ꝛ btõrꝫ oculis fatigare? Ignoro
q̃d magni nouerit iste publican⁹: q̃ nec oculos
voluerit ad celũ leuare: quod nõ solũ hoĩes/sed
etiã incuruata in terrã aĩalia intuẽt̃. Edidit ꝛ re-
liq̃t oratorib⁹ posteris ipse doctrinã: q̃ hũilitate
cũ ad orationẽ accedim⁹ reprimamur: cũ nec vo-
luit oculos ad celũ leuare. Legim⁹ etiã anacho
retas ꝛ q̃plurimos cenobitas orãtes nec ad ce
los ob ꝯfusionẽ scelerꝫ/ob indignitatẽ/ob hũili
tatẽ: nec oculos leuantes in celũ velut illi⁹ pa-
trie offensores ꝛ indigni existẽtes aspicere lares
mũdorꝫ ꝛ ĩmaculatorꝫ spirituum: q̃ altissimo ab
initio inculpate seruierũt: neqꜫ dei voluntatẽ fa
ciẽtes in terris sicut in celis agit̃ ꝛ implet̃. Sed
q̃nto magis oculos corpis ex hũilitate submit-
tebant: tanto ampli⁹ interiores oculi leuabant̃.
Et q̃q̃ psalmista decantet: Ad te leuaui oculos
meos/q̃ habitas ĩ celis: sic intelligẽdũ est/q̃ au-
xiliũ ꝛ oẽ bñficiũ nr̃m aliũde nobis ꝓuenire nõ
possit: neqꜫ postulandũ sit ab alijs dijs ꝓterq̃ ab
eo q̃ habitat in cel̃: nõ situ corpis/sed in pleni-
tudine ostẽse maiestatis. Attñ parꝫ aut nihil vi-
dent̃ alta sapiẽtib⁹ ꝛ hoĩb⁹ curiosis act⁹ corpa
les ad diuinũ cultum exhibiti: nõ aduertẽtes q̃
mẽtis q̃litas q̃lificauit ꝛ corp⁹: ꝛ sicut ipsa ꝯsistit
ipm ꝯsistere fecit: ꝛ ꝓ signis sũt ostensiões q̃les-
cũqꜫ forinsece/cuiuscemodi existãt inuisibiles aĩe
q̃litates. Et corpalr̃ virtuosis actib⁹ colend⁹ ẽ
de⁹: etenĩ ipse ad nos nõ solũ studio mẽtis/sꝫ cor
poris exercitio fact⁹ est. Apte igit̃ iste publica-
nus mẽte iã ex male actis cõtrit⁹/oculos non le-
uabat ad celũ: cui⁹ habitatorẽ summũ ꝛ sibi assi
stẽtes in terra offenderat. Proinde discrepãs
a legib⁹ celi/cur aspicit celũ: ĩ quo veterẽ posita
seruãt sydera legẽ/nulla ĩobediẽtia irritatã: sup
quod angelorꝫ cet⁹ corã eterno deo inoffensibi
liter gratulat̃. Que iura celũ aspiciẽdi hoĩb⁹ cõ
petũt: creatiõe/cõuersatione atqꜫ affectione ter
renis? Sũt ne solute inimicitie q̃s cũ deo super
nisqꜫ ciuib⁹ nr̃a prauitate cõtraxim⁹? Multam
moderationis materiã posteris ꝓbuit publica
nus: magis ṽbo iesus suo cõmẽdans ore ipsi⁹ hũi
lẽ actionẽ. Qui lõge stãs/oculos nec leuãs/pcuti
ebat pect⁹ suũ/dicẽs: Dñe ꝓpici⁹ esto mihi pec
catori. Percutiebat pect⁹: nõ vt exteriorem cor
poris aliquã partẽ magis delinquentẽ: sed velut

sub quo desicit inderũ ad mala hoīs cor/omniũ
malaꝝ actionũ fontale principiũ: a quo exeũt ꝗ
hoīes natura bonos inqnant. Et mos contra-
ctus est apud fideles in eccl'ia sancta dei/ꝙ pe-
nitẽtes pectora sua tundant: in seipos culpam/
nõ in alios reflectẽtes: ⁊ punientes quodam mõ
quod aīo deliquerũt. Et solerti verbo dictũ est
ꝙ ꝑcutiebat pect⁹ suũ/nõ alienũ: nõ in aliũm re-
fundẽs culpã/nõ causam/nõ occasionẽ/non sug
gestionẽ satanicã: sed seipm̃ criminans: ꝗ si nol-
let/nullo pacto peccasset. Multi eñ sumũt scu-
tũ prioꝝ parentũ excusationis improꝑe: suspen
dẽtes ad collũ/allegantes excusationes in pctīs
Psal.140 quas a se declinari petebat dauid: Nõ declines
cor meũ in verba malicie/ad excusandas excusa
tiones in pctīs. In deũ ꝙ sic voluit atq; ꝑmisit
sic naturã fragilẽ fecit: in fatũ/in stellas/in ꝓri-
mũ/in necessitatẽ/in cõsuetudinẽ/in exẽpla ma-
loꝝ culpã ꝙ malefecerint inferẽtes: nec suuz pe-
ctus ꝑcutiũt: sed suffugiũ indecentis excusatio
nis inqrũt. Sed mẽtit iniq̃tas eis duplici bacu-
lo repcussis: vt nec excusatio in pctīs locũ ha-
beat: ꝗ sola volũtate delectãte aut cõsentiẽte fi-
unt: ꝗ nulla lege aut impio nisi diuinis astringi
tur. Nec penitẽtes dũ excusant/misericordiam
cõsequunt. Apud terrenos ꝗdẽ iudices ꝗ plerũ
q; ab ignorantia detinent in alioꝝ causis diiu-
dicandis/sepe opportuna est excusatio aliena vl'
ꝓpria: ne inocẽs penali sentẽtia inuoluatur: sed
apud deũ infallibiliter oīa cognoscẽtẽ nulla ex-
cusatio expedit: nulla tergiuersatio cõgrua/nul
la in excusatiõe verboꝝ vrbanitas opportuna:
qm̃ alia scientia sibi nõ põt inferri de reb⁹ ꝗ̃ ab
eterno habuerit: ꝗ nouit oīa sicut fienda erant
anteꝗ̃ fierent. Neq; vt hõ iudicat ver⁹ deus/ꝗ
eque falli ⁊ fallere nequit. Igitur si mala cõmi
seris/ꝗd excusas? Quid aũt trepidas/si nõ fece-
ris? Ad huius peccatoris publicani imaginem
vnusquisq; ꝑcutiat pectus suũ: cõterens in aīo
semetipsum: solũ se asserens suoꝝ maloꝝ acto-
rẽ sine admixtione cõsortij aut excusationis im-
proprie. Verũtamẽ multi sua pectora tundẽtes
mole contriti preactoꝝ maloꝝ: sed nec submouẽ
tes occasiões ⁊ causas: nec cautelas preparãtes
ad postera: nec semetipsos ad optima dispõẽ-
tes: cõfirmant tunsionib⁹ peccata/nõ remouẽt.
Expedit aũt ad remouenda peccata/⁊ ad ꝓ fo-
refactis misericordiã cõsequendã: cũ mẽtali pe
nitudine atq; tunsione pectoris occasiones et
causas remouere maloꝝ: ⁊ in cautela maxime fi
eri ꝓ futuris: ⁊ ope susceptibilem fieri antidoti
virtuosi. Adiecit etiam iste publicanus ad tres
corpeas actiões ꝓseuchatiuũ verbum/dicens:
Dñe ꝓpicius esto mihi pctõri. Cõfitetur dñm
oīm creatorẽ: cõfitet ꝓpiciũ: cõfitet creaturã se
esse quã fecit dicẽs/mihi: cõfitet malũ quod ipse
apposuit adijciẽs/pctõri. Acsi diceret: Dñm de-
um vex dñm meũ voco: ⁊ peto adesse ꝓpicium.
Propono quid fecisti/⁊ ꝗd feci. Tu me fecisti:
ego me pctõrẽ feci. Ergo p te remitte quod feci
ꝓpter id quod creãdo fecisti. Si pctõrẽ solum
aspicis quẽ ego feci/dãnabor. Si me vo quẽ tu
creando fecisti cõsyderas/ꝓpici⁹ eris iniquita-
ti mee: ne deroges creature tue. Nõ solũ allego
quod feceris: q2 culpa ex factiõe caret: nihil eñ
maculatũ facere potuisti. Propiciatiõe nõ indi
get quod culpã nõ habet. Nec duntaxat allego
quod feci: q2 dignũ est a propiciatione repelli.
Utrũq; cõnecto petẽs: mihi pctõri dñe ꝓpici⁹
esto. Fidelis iste sermo ⁊ oī acceptiõe dign⁹: ve
ritatẽ cõfiteri/existentẽ/sc3 creatũ ⁊ pctm̃: crea-
tũ dei/⁊ pctm̃ hoīs: creatũ mihi/pctm̃ pctõri: vt
ex hũili cõfessione veritatis grã exauditiõis ob-
ueniat. Quid eñ est hõ nisi creatura quedã di-
gna facta/sũme donata: ꝓ eo ꝙ in sua editione
imaginẽ sui creatoris accepit: nõ in visibili/sed ĩ
inuisibili ꝑte: vt esset spũs incorruptibilis/imor
talis/libera in arbitrio: ꝗdã eluxio diuine boni-
tatis in terris/ꝓut separata substantia erat ĩ ce
lis: apta vnioni diuine: quã in fine seculoꝝ acci
piet: receptaculũ diuinoꝝ charismatũ: cui demo-
nes ad exercitiũ/angeli ad custodiã deputati sũt
susceptibilis ex demeritis pene/ꝓ merito glie:
tantũq; a deo diligi potuit: vt ꝓ sua redẽptione
illũ asscripserit seue pene. Quid aũt peccator ni-
si oium boꝝ vt est in se/destructor ⁊ dissipator:
auertẽs se a potiorib⁹: sed ad minora cõuertens
ꝓpria delectatus potestate: sui abijciens legem
dei: ꝓpter se cõtemnẽs deũ: ꝓpter quẽ contẽne
re debuit semetipm̃. Proinde vide me factũ tã
dignũ a te/⁊ pctõrẽ tã malũ a me: ꝓ quo edo ꝑ-
ces: Propici⁹ esto mihi pctõri. Remoue addi-
tũ: cõserua creatũ. Proculdubio misericordiã
accipit miser/si suã miseriã cognoscẽdo etiã in
dei bonitate cõfidit: ⁊ exposcit hũiliter quod ne
cessario nouerit vtiliter: qm̃ nõ obliuiscet mise-
reri de⁹: neq; cõtinebit in ira misericordias su-
as: ſm ꝗs dauid petiuit sibi veniã dari: ⁊ obtinu
it cũ dixisset: Miserere mei deus ſm magnã mi Ps.50.
sericordiã tuã. Magnã porro confitebat mise-
riã/ꝗ dei ꝑcabat misericordiã magnã. Sup in-
firmitate magna/magna medicina deposcit: et
medicina magna magnitudinẽ infirmitatis ar-
guit. Et cũ ipse dauid dixit corã nathan/pecca 2.Re.12
ui/audiuit extemplo: transtulit de⁹ pctm̃ tuum a
te. Et/Nõ vult de⁹ mortẽ pctõris: s3 vt cõuertat Ezechie.18
⁊ viuat. Et de ipo scriptura dicit: Misereris oīm Sap.11
dñe/⁊ nihil odisti eoꝝ ꝗ fecisti: dissimulans pctã
hoīuz ꝓpt penitentiã. Mãsuetoꝝ aũt ⁊ humiliũ
ſꝑ tibi placuit depcatio. Quãobrẽ saluator pa-
rabolã coaptauit: supbos ⁊ in se cõfidẽtes asp-
natoresq; alioꝝ refellens: ⁊ hũiles in virtute fir
mauit/dicẽs: Amẽ dico vobis/descẽdit
hic ab illo iustificatus in domũ suaz:
sc3 publican⁹ hũilis a phariseo supbo. Vñ iusti
ficat⁹? Quia se cognouit inexcusate pctõrem: ne
minẽ aspernãs/nõ in se cõfidẽs: ⁊ solũ misericor
diã dei implorabat: quẽ de⁹ iustificauit ex mise
ricordia/nõ inspecta pctī miseria: ab illo phari
seo remanẽte in altitudine cordis sui. Nõ autez
irrefragabil' subifert: Quia oīs qui se exal Mat.25.
tat hũiliabitur; et qui se hũiliat exal-

tabitur. Exaltatio a seipso ad casum fit: et eo ꝓfundiꝰ quo excelsiꝰ affectata sublimitas. Nemo a seipso assumēs honorē/dignꝰ est illo: magis ∂o priuādꝰ. Si bonꝰ est hō/cur sublimia petit? Si aūt malus: deprimi/nō exaltari meretur. Si bonꝰ est/virtute q̄s bonꝰ est. Virtꝰ nil extra seipam q̄rit: ratū tenēs vnū esse positorē eius/et retributorē infallibilē actionibus eiꝰ. Ac ꝑ hoc apud hoīes nihil q̄rit/q̄ ex virtutū actōibꝰ sperat a deo. Nec dicēda est virtꝰ digna celestibus exaltationē apud hoīes q̄rēs: ⁊ de ꝓpria virtute ꝓsumere nō est ꝓ virtute/sed ꝓ vitio iudicandū. Quo igit̄ te ⁊ ex quo ⁊ an̄ quē o hō te exaltādo ꝓtēdis? Vsq̄ quo? Ignoro. Ex quo? Ex natura substātia ꝓpria/copia rerū/ex adiectis q̄litatibꝰ. Horū nihil a te: hec penitus ab alio accepisti. Ante quē ∂o? Si ante hoīes/virtutē ꝑdidisti ⁊ ꝓmiū: cū virtꝰ nō sit ad hoīes/sed ad deū: ⁊ fallūt ⁊ fallunt̄ hūana iudicia: deꝰ aūt impassibiliter se habet ad hec. Si ante deū/inuacuū laborasti: nouit em̄ infallibilr oēz depssiōe aut exaltatione dignū: in iusticia iudicabit: nec ex dilatione ꝓteribit ipsa iusticia: nisi mutati ōe illam ꝓueneris in alterā ꝑtē. Cur igit̄ in cōspectu dn̄i te exaltas̄: q̄ neminē magnificat nisi dignū: neminē a se repellit/nisi indignū: ex volūtate propria ima petēs ad sublimia extollere/ nō impatienti alo iā depressus. Aliud em̄ est ab alio humiliari: aliud hūiliare seipm̄. Primū dupliciter ledit/si defuerit volūtaria patiētie virtꝰ: secundū ∂o ꝑ ad ꝓmiū reseruat̄. Ipsa ꝓtinꝰ saluatoris hic et alibi nobis est patrona sn̄ia: qꝛ q̄ se exaltat hūiliabit̄: q̄ ∂o se humiliat/exaltabit̄.

¶ De parabola posita ꝓ orationis instātia: secundū Lucā. Ca. XXVI

Certum est q̄ natura hoīes facti sumus voluntate nostra mali/gratia dei iusti/ diuina ope indigui: nullā ex nobis sufficientiā/sed defectū habētes. Et nisi absterserimus quod praua volūtate contraximꝰ: iusta in nos pena deseuiet. Igit̄ vt quod sumus natura seruet̄: ⁊ quod mala voluntate additū est/depellat̄: ⁊ vt iusti ex gratia sumus/dei misericordia ⁊ adiutorio indigemꝰ. Et vt defectū in partē alterem transferamꝰ/oratione penitꝰ opus est: ex q̄ magna nobis cōfert̄ autoritas: vt nobis feciales alij necessarij nō sint/si reconciliari petimꝰ apud deū. Vnusq̄sq̄ ꝑ seipm̄ post illam summā mediatoris eterni atq̄ fecialis in humanitate ꝑ crucē tractatam concordiā/ ꝑ orationē valet inimicitias inter nos ⁊ deū tollere: ꝓhibere cōtrariū/⁊ obtinere quod expedit: verūtn̄ si ꝑseueranter orauerit/⁊ si nō destiterit etiam nō auditus: inhesitanter menti ꝓfigens q̄ aut suum votū aut meliꝰ in tpe/in loco/in facto ꝓ ipso accipiet ab eterno deo eterne decretū. Sepe q̄dē in hoc ope de oratiōe tactū est: sed hic solū quod saluator videt̄ intendere/scꝫ orōnis instantiā in-

Lu.18. q̄ramus. Quia oportet orare et nō deficere. Oratio si ad quē fiat/orantis defectū arguit: aut qꝛ patit̄ quod molestat: aut qꝛ non habet quod expedit: necnō ⁊ copiam eius cui exhibet quod possit vtrūq̄ depellere. Que tādiu est agenda donec mala passio depellat̄/⁊ prestetur expediens. Et qm̄ indeficienter exteriꝰ ⁊ interiꝰ nos vndiq̄ mala premūt/indeficientē orationē expedit exhibere. Nec adhuc degentes penaliter in hac vita mortali accepimꝰ terminationez votorū: neq̄ aliq̄d vltra velimꝰ/imo nec velle possimus ꝓter illud summū bonū quod velle bonitū terminat: nō fastidit q̄n sꝑ habere velit. Innumerabilia q̄dē sunt prementia mala: maxime illa inuisibilia/q̄ infert inuisus hostis antiquus: satagēs aiam suis fallacijs auertere a ∂o ⁊ summo deo: impellens in illā supbiam: vt nō eleuemur vnde ⁊ q̄ ipse deiectꝰ est. Nūq̄ ab hac vexatione q̄escit: studēs aias hoīm illa sagitta cōfodere/q̄ ipe nō ab alio q̄ a seipso confossus est. Et philargyrie laqueis irretire conat̄: ⁊ intēperantia sumendorū ⁊ lubricitate brutali inq̄nare visibile ⁊ inuisibile nostrū. Succendit ignē furentē in nature consortē ⁊ tetra caligine videndi tedio ꝓximū atq̄ fratrē: totū eē nr̄m inuoluit/ad tepiditatē ⁊ negligentiā inclinans virilitatē nostram. Et nosipsi etiā sine demonibꝰ facti sumꝰ demones: seducentes/imo inducentes nosmetipsos in cogitationes ⁊ actiōes ira dignas. Obijcit se nostris sensibꝰ cū suis amenitatibꝰ mundus/trahens eos in cōcupiscentias suas: quos aia male cauta post sequit̄. Et sociata cū eis/sed ⁊ delectata in eis cum mūdo posito in maligno dulcia pacta trahit/futuras ⁊ horrendas amaritudines paritura. Seuiorē ∂o/sed apparēter amenū ꝓ ceteris seipm̄ vnusq̄sq̄ patit̄ hostem: a quo q̄s eruitꝰ vix alios timeat visibiles seu inuisibiles nō habebit. Multa etiā molesta mūdꝰ habet ⁊ infert: ⁊ caro nr̄a varie sauciat̄: vt sepe faciant exorbitare a via in supna tendentes. Hec incessanter fiunt ad nos: vt nec sine bello spacium vite pretereat: nec dormiēs requiē accipiat agonista. Nunq̄ ⁊ nusq̄ in seculo pax ē ab his rebꝰ hoībꝰ sup terrā. Ergo bella insunt/pax abest: hostes ꝓhibere nō possumꝰ. Importuni sūt aliq̄ visi ⁊ cogniti: aliq̄ nec visi nec cogniti/et q̄ ꝑte insiliant ignorati: aliq̄ muti/solū ex aspectu ledētes: aliq̄ ameni ⁊ dulces/nosipsi existentes: Quos oēs nec valemus aliqn̄ nr̄a virtute subactare: nō cessantes nobiscū e regiōe hr̄e ꝯgressum. Proinde oportet orare ad illū ⁊ nō deficere: q̄ de celo solꝰ prestat auxiliū ad tuēdū. Paucis aut nullis dedit de tam multiplici hoste victoria: cū vsq̄ q̄ aia excludat̄ a corꝑe/nō q̄escat̄ a spūalibꝰ bellis: sed hostiū reꝓmit vires ne vincant: nobis ∂tutē resistēdi tribuēs ne vincamur. Tota vita hoīs est militia sup terrā: vt sꝑ orare oporteat: nō tales hostes corā nobis intereant sed ne sup nos suis viribꝰ inualescant. Nec inuicti diuīa ∂tute ab hostibꝰ huiuscemodi existentes sic supna cōscēdimꝰ: sed inclinatiōe virtutū q̄ nō cōcedunt̄ extēplo/nisi q̄s orando datorez expostulet. Omnifarie ē opportuna orō icessabiliter importuna. Nec sic intelligēdū est vt nul

la sit intercapedo tpis ab orãdo: cũ ꝛ sopor inter
dũ opp̃mat: ꝛ assumẽdus cib⁹ sit ad valitudinẽ: ꝛ
spaciũ expediat ad qetẽ: ꝛ plures cogant̃ ineui-
tabilit ad laborẽ: sꝫ ꝙ intẽtio nr̃a sit ad illũ in ol
vita nr̃a: ꝛ ꝙ tp̃s lucis atqꝫ tenebrarꝫ nõ ꝑtereat
qn̄ i aliquo sui spacio corã altissimo aĩo ꝛ corpe
assistat̃/ad orãdũ illũ ꝓ expediẽtib⁹ nobis in mi
seratiõib⁹ suis. Et oĩ virtutis op⁹ factũ a nobis
erat ꝓ nobis: quo pagẽdo oportet ĩdeficiẽter in
tẽdere in aĩo ex ĩmoto amore/in corpe vt se pos-
sibilitas offert. Nec est defect⁹ orõnis aut opis/
vbi nõ ẽ defect⁹ valide volũtatis. Hac necessita
te orãdi pspecta/in exhortatiõe facti ad explana
tionẽ rei saluator pabolã posuit dicẽs: Judex
quidã erat in q̃dam ciuitate q̃ deũ nõ timebat: ꝛ
hoies nõ verebat̃. Uidua aũt q̃dã erat in ciuita
te illa: ꝛ veniebat ad eũ dicẽs: Uindica me de ad
uersario meo. Et nolebat ꝑ multum tp̃s. Et post
hec aũt dixit intra se: Et si deum non timeo/nec
hoies vereor: tñ qꝛ molesta ẽ mihi hec vidua/vin
dicabo illã: ne in nouissimo veniẽs suggillet me.
Ait dñs: Audite q̃d iudex iniquitatis dixit] Au-
get pabola fidẽ ꝛ exercitationẽ orãdi: vt is cui ꝑ
catio porrigit̃/saltẽ ĩportunitate ꝛ assiduitate
vincat̃ facturus petitũ deꝑcãtis. Nec ad aliud
pabola se videt̃ extẽdere: q̃ꝫ vt ĩdeficientẽ orõnẽ
ꝓ votis seu expeditiuis obtinẽdis faciat. Attñ
mirũ ꝙ sub iudice iniquo exauditũ viduã im-
portunã/deũ bonũ petẽtes exauditurũ ĩsinuat.
Horrendũ nisi positõeꝫ negocij ad negociũ/nõ
ꝑsone ad ꝑsonã epistolarice assumant⁹. Jn sileꝫ
horriditatẽ traijcit̃/ꝙ orãs petierit vltionẽ quã
Deu. 32 de⁹ oĩmode sibi reseruauit: sm̃ illã snı̃aꝫ: Mihi
Ro. 12 vindictã/ꝛ ego retribuã. Magis aũt ꝙ exaudi-
tiõe data horrendã locutionem/ĩmo snı̃aꝫ facit.
Nec ĩducimur a saluatore vltionẽ petere: q̃ et a
quo iubemur oĩa nobis illata dimittere: vt nisi
dimiserim⁹ p̃ximis nr̃is ex corde/nec dimittat̃ ꝛ
nobis. Et saluatoris snı̃a in plerisqꝫ scripture
sentẽtijs explicitis ꝛ ĩplicitis mãdat ꝛ innuit: ꝙ
nisi aliena mala dimiserim⁹/nr̃a petit⁹ nõ dimit
ti. Admirationẽ facit ꝛ tertiũ: ꝙ ideo exaudiuit
viduã illã in petitiõib⁹ illi⁹/ne suggillaret̃ ab ea
in finib⁹ ei⁹: cũ nec res huiuscemodi assint dño/
neqꝫ possint. Jnsoluta ista ꝑtereãt. Solũ id de-
cernat̃ ꝙ orõnẽ indeficientẽ ex hac pabola chri-
stus astruxit/vt ĩportuna orõne ĩclinat⁹ est exau-
ditiõi iudex iniquus: q̃to magis ĩclinabit̃ ver⁹ ꝛ
bon⁹ de⁹. Et terrere voluisse videt̃ eos q̃ alios
cõprimũt/ꝛ arcere/ne alios comprimãt: qm̄ sicut
iudex fecit vidue petẽti vindictã/ipse faciet ele-
ctis suis. Uñ subiecit: Deus aũt nõ faciet
vindictã electorũ suorũ clamantiũ ad
se die ac nocte: et patientiaꝫ habebit
in illis. Dico aũt vobis: qꝛ cito faci-
et vindictã illorũ: scꝫ indeficiẽter ad se cla-
mantiũ. Uerũtamẽ filius hoĩs veniẽs
putas inueniet fidẽ in terra? Quia sm̄ fi
dẽ opibus fultã ꝓpriã vel alienã fiet ꝛ retribue
tur cuicũqꝫ mortaliũ. Querit filius hoĩs inueni-
re fidẽ/imo fidelitatẽ. Fides multis/sꝫ fidelitas
paucis inest.

¶ De parabola ficulnee ad dinoscẽ-
tiam futurorũ: secundũ mattheum/
marcum/et lucam. Ca. XXVII

Signa diuinis non semꝑ nec omnibus/ta-
men interdum ꝛ aliquibus petentibus
data sunt. Et seorsum etiam ab intẽtio-
ne petentium: vt iudei sublimitatis signum que-
rentes/infirmitatis acceperunt: recõmendando
Jone preteritum capitiscium ꝓ christi huma-
natione futura. Juste quidem signa denegant̃
optata: opportune atqꝫ vtiliter petita concedũ-
tur. Hinc cum multa pericula futura denuncia-
rent̃ a christo/signum expressum ꝛ tacitum expe-
titũ est: si quando talia euenirent. Et inter cete-
ra de ficulnea similitudinem seu parabolam po-
suit. Attamẽ potius inter similitudines hec po-
nenda erat: sed sic dictuꝫ est. Ab arbore fici Mat. 24
discite parabolã. Ficus absqꝫ flore in fru- Mar. 13
ctus ꝓdijt. Nec eius gẽme prius in flores q̃ꝫ in Luce. 21
fructus erumpũt: imo sic in fructus ꝙ in flores
nunq̃. Et inter ceteras arbores fructus edit dul-
ciores: vt cum ad maturitatem perueniũt/inte-
rius ꝛ exterius mandi possint. Succus eius la-
cteus est: pruritum interdum ꝛ incendiuꝫ facit.
Parum durabilis fructus eius: nisi decoqua-
tur ad solem. Ex huiuscemodi folijs male se te-
xit Adam: acsi de illa comedisset arbore interdi
cta. Fecerunt eñ primi parentes post peccatũ Gen. 3
perizomata ficus: excusationes quidem ꝛ tegu-
menta verborꝫ non de his que non fecerũt/sed
de his que fecerunt. Nemo de eo quod non fe-
cit/nisi calumnia ingeratur: sed de eo quod pa-
trat timens penaꝫ/suffugium excusatiõis inqui-
rit. Ac ꝑ hoc in argumentũ trahit̃ ꝙ sic vocata
fuerit ab impositione Ade vetita illa frutex: sed
post peccatũ nomen scientie boni ꝛ mali in ꝑpe
tuum acceptura. At quia saluator voluit parabo-
lam trahere ad ea que futura erant: vt sicut pre-
nuncia est estatis: sic malorꝫ tantorũ crebrositas
regnum dei finemqꝫ mundi denunciet esse vici-
num. Nam sicut tres euangeliste referunt/mul-
ta dire pericula dicta sunt ante vltimuꝫ saluato-
ris aduentum: vt non solum in rei veritate cre-
dantur ista fieri: sed etiam innuant cito post se-
qui aduentum filij dei/de omni actione morta-
lium sententiam laturi. Ab arbore (inquit)
fici discite parabolã. Cũ ramus eius
tener fuerit et folia eius nata: scitis
qꝛ ꝓpe est estas. Jta ꝛ vos cũ videritis hec
omnia fieri: scitote qꝛ ꝓpe est ꝛ in ianuis seu in
ostijs] Alius aũt euãgelista plus expssit. Uide
te ficulneã et omnes arbores cum ꝓ
ducũt iam ex se fructus/scitis qꝛ ꝓpe
est estas. Jta et vos cũ videritis hec
omnia fieri: scitote qꝛ ꝓpe est regnũ
dei. Quãuis omnes addant arbores fructifi-
cãtes ad estatis ꝑsagiũ: tñ arbor fici prefert̃ in
ea designatiõe quã ꝑtulit lucas. Leuate capi
ta vestra: quoniã appropinquat rede
ptio vestra; vt alta letaqꝫ consyderatione si-

ꝗ dei expectetur aduentus: ab his dumtaxat
qui eius redemptionis per sanguinem merue-
runt esse participes. Et hi qui satagunt fieri nõ
interpositione apparentie velut florum: sed ili-
co sicut in bonoꝝ operũ fructu. Nec sic amaro
sint in agẽdis: ƺ ferãt oĩa dulcit ꝓ sperãdis. Et
mature oĩa fiãt: vt ex recta intẽtiõe atqꝫ laudabi-
li testionio digna reddant: vt maturus fici fru-
ctus iteri⁹ ꝛ exteri⁹ placet. Qui si seruãdus in lõ-
gũ/decoq̃ a sole oportet: sic ꝛ opa nr̃a si ad eti-
tatẽ in beatitudinẽ tẽtam⁹ inducere/sub sole iu-
sticie christo supponam⁹: vt ipe sua ṽtute ꝑfici-
at impfectionẽ ipoꝝ. Nõ em̃ opa nr̃a q̃uis di-
gna/qꝛ in tpe ꝛ a tpalib⁹ ꝛ mortalib⁹ facta/eternã
btitudinẽ sortirent: nisi christ⁹ eterni⁹ dei fili⁹ sua
potestatiua charitate solidasset ꝛ iduxisset in be
atitudinẽ illã. Succus lacte⁹ ad puritatẽ trahit
pruritũ ꝛ incẽdiũ faciẽs: vt q̃dã impatiẽtia semꝑ
in meliora tẽdam⁹: si tã ex vicino dei filij ꝑstola-
mur vltimitatis aduẽtũ: ꝛ si sic ꝓpe factũ est re
gnũ dei. Uerũtñ sane intelligẽtib⁹ ꝑspicuũ est ꝙ
alia ↄtẽplatiõe arbor fici maxie ꝓponit in futu
roꝝ ꝑabolaꝫ: ꝓ eo ꝙ ꝓtoplasti post inficiabile
malũ ex ei⁹ folijs perizomata texuerũt. Nõ em̃ il
loꝝ inobediẽtia tot malis spũalib⁹ ꝛ corꝑalib⁹
illos ꝛ totũ futuꝝ gen⁹ hũanũ ascripsit: ƺ qꝛ te-
xuerũt perizomata ficus/scꝫ excusatiões in ma-
nifestis pctis agẽtes: vt vn⁹ alteri/alt serpẽti cri
men iponeret: vt tãdẽ culpa refũderet in deuꝫ q̃
tale aĩal edidisset. Porro seipsos ꝛ posteritateꝫ
ipsoꝝ si iexcusate petijssent veniã/a tot mal at-
qꝫ ꝑicul absoluissent: sine cũctatiõe humilit sup-
plicãtib⁹ indulsisset illis de⁹: vt saltẽ ex traducti
one culpa nõ esset: q̃uis q̃libet potuisset suo ar-
bitrio interire. Nemo in hac vita illã ↄfirmatio
nẽ accepit: excepto christo q̃ ad vtrãqꝫ ꝑtẽ libe-
ro arbitrio vti potuisset: qm̃ nemo ꝑterq̃ ipse in
mũdo mortalit degẽs viauit ꝛ cõprehẽdit. Dã-
nabilior fuit illa excusatiõis supbia q̃ inobediẽ
tia pma. Credidefit em̃ se tegere sũmo deo/ꝛ se
ab ipo verboꝝ folijs obuelare/cui nihil obtegi
põt. [illegible] igit in ꝑabola vt sciamus vñ mala/vñ
horrẽda futura iudicia/vñ christi ad iudiciuꝫ ti-
Hebre.4 met aduẽtus: ꝛ amoueam⁹ perizomata: qꝛ oĩa nu
1.Corin.4 da sũt ꝛ apta oculis eius. Itaqꝫ nolite ante tps
iudicare frẽs quousqꝫ veniat dñs: q̃ illuminabit
abscõdita tenebraꝝ: ꝛ mãifestabit ↄsilia cordis.
Submouent oĩno perizomata fic⁹ in futuro iu-
dicio. Necnõ ꝛ aliud intellexerim ex ꝑabola fici
dulces fruct⁹ ꝓducẽtis: qm̃ ex dulcedine mũdi ꝛ
carnis cũ excusat/amaritudo magna exorit: ex
dulcedine vero virtutũ btitudo generat: vt illa
dulcedo fici fruct⁹ ad vtrãqꝫ vitioꝝ atqꝫ ṽtutũ
ꝑ ꝑabolã relata dulcedinẽ/ꝓpe credam⁹ regnuꝫ
dei etiã in ianuis esse christi aduentũ: q̃ de oĩb⁹
iuste iudicabit actionib⁹ vitioꝝ atqꝫ virtutuꝫ: il-
lis infimũ penale suppliciũ/alijs tribuẽs eternũ
ꝛ beatificũ regnuꝫ. Uñ discamus ab arbore fici
parabolam: nõ tm̃ futuroꝝ/ƺ etiã corrigendoꝝ
moꝝ atqꝫ agẽdoꝝ. Magis nos christus voluit
ex ꝑabolis ei⁹ de his morib⁹ esse instructos/q̃ ꝑ-
scios futuroꝝ. Quid em̃ reꝝ vẽturaꝝ ꝑsciẽtia va
let/si bonoꝝ moꝝ integritas desit? Nõ em̃ scien-
tia saluat/sed virtus. Itaqꝫ pmaxime oĩs diuia
scriptura quomodolibet edita/maloꝝ cautelam
ꝛ bonoꝝ actionẽ insinuat. Aliter aũt ꝛ ramus te
ner ꝛ folia nata ꝛ fructus ꝓducti fici seu alteri⁹
arboris ex q̃bus estas vicina cognoscit/hoc in
nuũt: ꝙ dispositio pma mentis/folia cõfessionis
edificationis ꝛ laudis/fructus boni opis adesse
estiuam claritatẽ ꝛ dilectionis ardorẽ atqꝫ lucẽ
eternam ꝑsagiãt. Et ea similitudine multitudo
maloꝝ destruentiũ mundũ/alia nouitate donan
dũ/dei regnũ ꝓximũ/aduentuꝫ christi iuremotũ
enũciant: vt affectus ꝛ mores mutent in meli⁹/ꝛ
alia vita requirat ardẽtius.

¶ De parabola decem differentiuꝫ virginum ꝓ diuerso fine omniũ electorũ siue reproborũ: secundũ Matheum tantum. Ca. XXVIII

Hec parabola nõ sic in rei facto ꝓut so
nat littera/gesta est: sed fictionem san-
ctam saluator innotuit: vt cautuꝫ face-
ret omne humanũ genus ad futurã sententiam
audiendã: qua pars hominũ quasi ex portioni-
bus equis admittet ad pmia: reliqua vero exclu
sionem patiet eternam. Sub virtute virginita-
tis a saluatore parabola posita est ꝛ ꝓ ↄsũmatio
ne seculi: qm̃ virginẽ fecit deus humanã naturã
in parẽtibus pmis: sicqꝫ seruat ex corruptis ge
nitoribus in nascẽtibus ceteris. Nec hoc cor-
porale nature donũ ex ꝓpagatione que agit ex
corruptione/ꝓpter peccatũ ablatuꝫ est. Quod
etiã in aduentu in carnẽ supra cõmunẽ nature ꝓ
pagatiõis vsuꝫ singulariter ꝛ miraculose se hu-
manãdo mõstrauit: ꝛ ex virgine natus in se sua
qꝫ genitrice seruauit: Grãdis factus docuit post
missioneꝫ spũssancti: innumerabiles personas
vtriusqꝫ sexus vsqꝫ ad mortẽ animauit ad illam.
Sed nec credendũ est ꝙ sub illa virginitate cor
porea in decem calculata virginibus/oĩs cetus
saluandoꝝ atqꝫ reproborum sit inclusus. Sub
alia quippe virginitate in denario numero chri
stus parabolam posuit: sub illa videlicet qua in-
tegritate fidei apud omnes gentes vnus summus
ꝛ eternus tenetur ꝛ creditur verus deus. Preser
tim illi sunt intelligendi sub ista parabola/qui
christiane fidei signaculuꝫ acceperũt: qui regnũ
celorum quod est ecclesia militans/dicuntur:
qui sponso christo ꝛ ecclesie sponse/scilicet tri-
umphanti pro suscepta fide venire obuiam pos-
sunt. Nunq̃ ꝛ nusq̃ aliquis fecit obuium spon-
so ꝛ sponse christo ꝛ ecclesie in hoc seculo/pre-
terq̃ in signaculo fidei: nisi obuiationem ad im-
pedimentum aut acceperimus in contrariam
actionem: quod hic nequit intelligi: cuꝫ omnes
pulsauerũt/ianuam spõsi aperiri eis obnixe po-
stulantes: sed cotionem illorũ qui ex fide sunt
tantũmodo capiamus: ꝓ q̃bus sic parabola po
sita est. Tunc/scilicet in fine seculi: simile est
regnũ celorũ decẽ virginib⁹: que ac-
cipiẽtes lãpades suas exierũt obuiã

sponso et sponse. Quinqz aūt ex eis
erant fatue/et quinqz prudentes. Re
gnum celorum est ecclesia pegrina: merito vo-
cata regnū celoꝝ: qm̄ celestis ē qllā ɔdidit τ ad
celestia pordinauit atqꝫ vocauit: celestib⁹ illā di-
sciplinis instruxit: terrena ppᵗ celestia ɔtēnere
docuit: celestib⁹ illā virtutibus decorauit: sibi re-
gna celestia repromisit. Necnō τ regnū celoꝝ p̄
sentis trāsit⁹ eccl'ia dicitᵗ ppᵗ celata mysteria: in
qua si facta creduntᵗ/factoꝝ diuz modi a mēte ce
lantᵗ. Et ꝑ ptē sublimitatē quā possidet a synago
ga: q̄ si cū ipa in cōpositiōez ducatᵗ/terra ē ipa ce
lū ac oēs alie cōnōes in qb⁹ apparere potuit ali
qua religio bonitatis. Denari⁹ vero nūerus ad
eos q̄ acceperūt diuina p̄cepta tali nūero p̄raxa
ta: quoꝝ aliq̄ qnqꝫ sensibus delectati/illa facere
ɔtēpserūt/solū nomē virginalis fidei reseruātesᵗ:
aliq̄ cohibētes a ꝓhibitis qnqꝫ sensus aīo τ mo
rib⁹ seruauere. Oēs tñ acceperūt lāpades suas
scȝ se pauerūt put in eis erat/ad recipiēdas diui
nas repromissiōes. Sȝ qnqꝫ ex eis erāt fatue: qꝛ
se a forinsecis sensibus decipi pmiserūt. Nihil
stulti⁹ q̄ se pmitti suo dāno ab inferiore deuinci
cui pōt resisti. Quid ad maiorē fatuitatē hoibus
ascribi pōt: q̄ q̄ a qntmptita sensuū illecebra pef
Eccl. 21. fundentᵗ: Merito scriptū est: Cor fatui vas con-
fractū: τ oēȝ sapiaȝ nō tenebit. Vas ɔfractū li-
quores nō retinet: nec cor fatui sciaȝ agendorū:
nec nouit cauere q̄ sibi pōt īferre iacturā. Nul-
la sapia fatuo adest: qua se p̄parat in futurum.
Quinqꝫ igitur fatue qꝛ sumētes lāpa
des ad obuiandū spōso τ spōse: oleū/ fomen
tū lumīs/nō sumpserūt. Nō cōsyderauerūt
dei bñficia in oleo misericordie designata/gra-
tis impēsa mortalib⁹: ex qb⁹ sapiētes fierēt τ sci-
rēt q̄d agendū esset ꝓ receptis bñficijs in meri
to retributiōis: velut vn⁹ de sapiētib⁹ scire cupie
Ps. 115 bat /inqrēs τ dicēs: Quid retribuā dn̄o ꝓ oib⁹
que retribuit mihi? Cōsyderatio beneficioꝝ ad
gratitudinē sapientē aīaȝ facit. Oleū nō sumere
in hāc ɔsyderationē nō venire penit⁹ est. Sapiē
tes siue prudētes acceperūt oleū in va-
sis suis cū lāpadibus. Prudētes fatuaꝝ
e regione ɔsistūt: vt quod illis defuit/istis assit:
Quīqꝫ vt fatue describuntᵗ: qm̄ qnqꝫ corpis sen
sus debita sapia rōnabiliᵗ frenauerūt. Et obui
am spōso τ spōse veniētes in fide suscepta/oleū
in vasis suis cū lāpadib⁹ acceperūt. Hic lampa
des nō ꝓ vasis/sȝ ꝓ lumīosis flāmis accipiuntᵗ.
Nā si hic vt sup̄ de fatuis/ ꝓ vasis accipentᵗ: sup
fluū esset hic bis vasa replicare. Quis intellect⁹
clarus hic extrahi posset: acceperūt oleū in va-
sis cū vasis: si lāpades ꝓ vasis accipentᵗ? q̄ q̄ et
in alijs locutiōib⁹ in ista serie textus euangelici
etiā ꝓ vasis intelligantᵗ. Sed si me nō fallit ista
locutio: sensus huiuscemodi ē habēdus. Pru-
dētes vero acceperunt oleū in vasis
suis cū luminibus. Nā τ lāpades vise sūt
in mōte sina in datiōe legis. Et aspectus q̄tuor
Ezechie. 1 animaliū q̄si aspectus lāpadaꝝ. Naȝ lāpades in
mōte luminose flāme. Et q̄tuor animaliū aspe-
ctus vt aspectus lāpadaꝝ/videlicet luminosarū
flāmaꝝ: qm̄ illa lex ignea fuit τ luminosa p̄ cete-
ris alijs/quousqꝫ q̄tuor aīaliū appareret aspect⁹
Et qm̄ calorē habet ignea flāma/dei charitateȝ
ostēdit: q̄ dedit legē retinentē populū ne ab ipso
deflueret. Et lumē τ charitas est in quatuor ani
malib⁹. Et luminose flāme sunt in vasis pruden
tiū/τ oleū quod luminis ē fomentū: vt intelligātᵗ
in vasis aīe q̄ receptacula sunt diuinoꝝ bñficio-
rū. Et oēs nascimur vasa ire: sed efficimur vasa
misericordie. Oleū est ipsa pia ɔsyderatio acce-
ptoꝝ/siūr τ ꝓmissoꝝ. Lampades flāme bone in
telligētie τ charitatis sursum tēdētes sūt: lumē
quo recte gradiamur: calor ne tepescam⁹. Mo-
rā aūt faciēte sponso/dormitauerūt oēs et dor-
mierūt. Mora sponsi in id quod ad iudiciū futu
rū ptinet/τ in cunctoꝝ mortē τ in resurrectionē
trahitᵗ: q̄ post vocationē suā τ post acceptā ab
hoib⁹ fidē oēs dormiūt τ defecūt in voluptatib⁹
ꝓprijs τ actionib⁹ volūtarijs: τ tandem penali
morte sopiuntᵗ. Et ipse spōsus moratᵗ expectās
emēdationē: datur⁹ mortē/τ demū iudicium ꝑ-
acturus. Media autē nocte clamor fa-
ctus ē: ecce spōsus venit/exite obuiā
ei: a prima obuiatione fidei. Nec ampli⁹ spōsa
memoratᵗ/sed solū spōsus in actionib⁹ mysterij
hui⁹: qm̄ nō ad sponsam/sed ad spōsum spectat
sentētie ferēde iudiciū. Nec spōsa beata iudica-
bit: sponsa tn̄ militās in his decē signata virgi
nib⁹/ad iudiciū est ventura. Media nox ꝓfun-
dā ac oīmodā ignorantiā arguit futuroꝝ: maxi
me tpis quo iudicatur⁹ adueniet: qꝛ de die illa
nemo scit/neqꝫ angeli ei⁹ in celo/neqꝫ filius: nisi
pater. Et tanq̄ fur in nocte ita veniet. Simili-
tudo christi ad furē nō est ꝑsone ad ꝑsonā/ neqꝫ
negocij ad negociū: sed tm̄ tpis ad tēpus: vt si-
cut fur noctē in furando vt nesciatᵗ expectat: sic
christ⁹ iudicij tēpus ꝑ ignorantiā a mētib⁹ oim
abolebit. Clamor fact⁹ in excitationē auditiōis
ostēdit q̄ tā validus erit in tubicinio angeloꝝ/ q̄
ab oib⁹ ineuitabiliter audietᵗ: denūcians spōsū
repēte venturū. Et tria hec sic cōnexe obueniēt
vt neutrū ab altero ex differētia tpis discernatᵗ:
scȝ clamor τ resurrectio corporꝫ/τ aduēt⁹ pactu
ri iudiciū. Tūc surrexerūt oēs virgines
ille/bone τ male: et ornauerūt lāpades
suas. Surgent potestate tonantis in sua vir-
tute mirabiliter. Ornauerunt seipsas velut va-
sa parantes recipere non merito premia / im-
mo diuina bonitate atqꝫ largitate donanda.
Sed fatue: videntes se vacuas oleo / priua-
tas lumine: sapientibus dixerunt: Da-
te nobis de oleo vestro: quia lampa-
des nostre extinguuntur. Merito fatue
quia quod eis futurum erat / prendere nescie-
runt: illecte terrenis illecebris: sed tarde sibi ꝓ-
uidere voluerunt: quoniam amplius temp⁹ non
erit. Magis autem preter omnem rationem: si
de alienis bonis se fulcire satagebāt. Fatuitas
est tempus nō preuenire per tempus: vt possibi
litas ipa pmittit. Fatuitas est de aliena iusticia

in conspectu dei patrociniū querere: qui solum iudicabit ex ꝓprijs: vt nemo ex aliena/sed ex sua damnet nequitia: nullus de alterius/ sed ꝑ misericordiā dei de ꝓpria iusticia coronet. Et si ꝑ se ipsum coget vnusquisq̧ reddere rōnē: ius in parte vel totū aliorum aliquis non accipiet: nec quisq̧ transferre valet aut poterit in alterum iura sua. Date nobis fatuis nūc factis sapientibus et cognoscentibus fatuitatē nostrā de oleo vestro. Optamus vestris meritis adiuuari: quibus ꝓpria defuerūt/quibus nulla suppetit alia copia euadendi: quia lampades nostre extinguunt: oleum misericordie et consyderationis bonorū fomentum luminis nō habentes. Lampades hic vasa seu flāme intelligi possunt: vt vasa priuant lumine: aut ipse flāme veritatis et charitatis in nobis penitus sunt extincte. Responderūt prudētes dicētes: Ne forte nō sufficiat nobis et vobis: ite potius ad vendētes et emite vobis. Ideo prudētes: quia puidere sibi nouerāt optime in futurū. Et nūc in sapientia dant respōsum. Nullius bois iusticia excepta iusticia christi: sufficit nisi sibi: alioqn ex hominibus bolum potuisset esse redēptio. Acsi sic rńsio inferret: Bona nostra nō sufficiūt nobis et vobis: imo deficerēt ptinus nobis: nisi dei misericordia ꝑ pciū sanguis subueniret/suppleret q̧ defectū. Ite nihil expectātes a nobis/sz ad vēdētes potius: et emite vobis. Dono nō inuenitis suffragiū: exprimini si saltē cōmertio inuenire valeatis. Nō instruūt nec exprobrant: qz tūc nulla doctrīa vtilit instruit/nec electorum ē ex supbia infra se positis exprobrare. Sz ꝙ sicut dicēdū ē et sic a saluatore dictū in pabola ē ad cautelā psentiū bolum et posterorum: in adeptiōe bonorum/deuitatiōe futurorum malorum. Nec i illo extrēo iudicio est cōmertia rerum. Sz vēdētes hi sunt itelligēdi q̄ male i ista vita ɔsulūt/male ducūt/male sociant: nequiter laudāt vitā male agētiū. Dū autē eūt emere/venit spōsus: et que pate erāt itrauerūt cū eo ad nuptias: et clausa est ianua. Quō igit ire ad emēdū dicūt si tūc cōmercia nlla erūt: nisi ꝙ reprobāde aie in ɔsyderationē tūc veniēt si poterūt hēre aliena subsidia q̄ diuis atq̧ ꝓprijs caruerūt. Parate itrāt ad nuptias patas i supnis: qm̄ ille supne nuptie nō sūt pate/nisi i hac vita ante patis. Clauditur ianua qz immutabilis ē iudex/cū diffinitiuā snīaz dederit: neq̧ ab ea pōt haberi appellationis suffu-

Psal. 147. giū. Clauditur q̄dē ianua iuxta illā snīaz: Qm̄ cōfortauit seras portarum tuarū: bñdixit filijs tuis in te. Firmabūt pualide sere supne ciuitatis: vt ab ea ex eis nō possit aut velit egredi/ꝑ dei misericordiā et ꝑ accēsaz iusticie lāpadē itromissus: nec q̄s q̄ itromitti possit etiā si velit idign⁹: qm̄ sic in illa bñdicti atq̧ ɔfirmati sūt filij: vt nō possint exire futuri ab ea iterum peregrini: nec ad eos itrare dissiles. Et hoc māifestat quod sequitur. Nouissime vero veniūt et reliq̄ virgines dicētes: Dñe dñe api nobis. At ille rńdēs ait: Amē dico vobis nescio vos. Que nuꝑ veniūt/nō recipiunt: qm̄ eo tpe quo inuitabant ad nuptias/nō ingredi voluit impare meruerūt: nō hñtes ꝓpa merita/declināterūt ad aliena/maxie ad illorum in q̄b⁹ decepte sunt. Applaudūt verbis: ingeminate dñm vocāt: apiri petūt ingressū velut oēz locū credētes insciētes hēre penalē/nisi a spōso ad nuptiarum sedula itromittāt. Negat eis itroit⁹: vt ignote a cognitore oium repelluntur: eo demerito quo somentū luminis/id est cognitiōis et charitatis oleū hēre noluerūt: qm̄ ignorās ignorabitur: et nesciēs nescietur. Nec ista gesta corporum atq̧ morum sic accipienda sūt facta vel fieri: in multis eīm repugnātia ē a lrā ad rei veritatē/et a rei veritate ad lrāz: si ꝑut lrā ꝓdit facta credam⁹. Sz pabola est a christo saluatore inuēta ꝓ his q̄ in diuio iudicio celeritate iudicis et ex apphēsiōe subita itellectuū excruciatorum/in approbatiōe bonorum et malorum reprobatiōe psentium et sine mora q̄si tpis fiet. Et si aliquod iteriacieť tps rōne creature q̄ nō agit aut patitur nisi in tpe: quis de⁹ faciat sine tpe: modicū tn̄ erit. Vigiles et prudētes oēs vult esse oium salutis autor. Proinde pabolā solertis prudētie atq̧ admonitiōis verbo ɔcludit dicēs: Uidete itaq̧ vigilate et orate: qz nescitis diē neq̧ horam qn̄ tps sit. Nō vult pcutere pcauere monēs: nō odit/sz diligit q̄ istruit ad euitāda picula. Pi⁹ ē iudex hñs i manu iusticie rhōphеā/q̄ nō vult inuenire quē puniat: oimode nitēs sic solertes esse subiectos/vt nemini rhōphea sit ad penaz. Hic pi⁹oium iudex pmonet antevidere/vigilare mēte orare aduersus inuisibilia mala: et ꝑ his q̄ ad cauendū expediūt irā iudicis/et ad intrādū ad nuptias regni dei. Quia nescimus diē neq̧ pūctalē horā illius vltimi tpis: qn̄ āplius tps nō erit/qn̄ tps nō fit: post quod eťna btitudo vl scua pena erit.

¶ De pabola pficiscentis accipe sibi regnū/tradētisq̧ talēta siue mnas in exactione meritorū: secundū matthеum et lucam. Capitulū XXIX

Nihil de⁹ociosum dedit hoib⁹aut impinēs/aut iordinatū ad debitū finē. Nec ea rōne factus est hō/q̄ et alalia rōne carēta. Et cū pmus hō in padiso eden positus esset: in sedere q̄dē vt oparet et custodiret. Agūt supercelestia/celestia/subcelestia et terrestria naturaliter opatiōes suas: etiā illa q̄bus nullus sensus inest: sic et natura faciūt habētia sensum. Homines vero natura et arte opant. Sz in eo ꝙ supercelestibus siles sunt/et ad imaginē dei facti: opatio ab eis exigitur in natura cū arte illa/quam etate coalēte pcipiūt desup infusiue seu tradente hoie/descendente doctrina. Ille q̄dem vitque rim artē virtutū agendā/qua possimus in superna conscēdere visuri creatorē: nostrosq̧ ɔsiles: nō illā qua mechanice ꝓ viuendi aptitudine in hac vita hoies opant. Ad quā opandā dñs omniū cūcta expedientia hoibus cōtulit: vt nō sit occasio feriādi vsq̧quo verum sabbatum erit. Et dire atq̧ ineuitabiliter ab oibus exigeť q̄d accepe rūt: q̄d vero fuerūt opati: ac si addidert lucratiuo cōmertio ad dona suscepta. Nec iuste ab ho-

minibus fieret exactio operũ: nisi credita suscepissent. Ex creditis q̃dẽ nobis in op⁹ deductis aut ociose retẽtis/rõnez reddere cõpellemur: vt si sic opati fuerim⁹ cũ datis ⁊ acceptis/ãpliora recipe mereamur: aut auferri data ⁊ inutilit accepta. Poterat enĩ omps de⁹ hoiez sicut ⁊ ãgelũ facere: vt absq3 talib⁹ actiõibus fieret btũs ⁊ deitatis inspector: s3 ãgelus laborauit in illa cõuersiõe q̃ se irrecõuertibiliter cõuertit ad deu3: alio sic nõ opante/s3 descendẽte in barathrũ. Nõ aũt nr̃a est q̃rere cur sic de⁹ nõ fecit: s3 opari vt iussit nõ sua/s3 vtilitate nr̃a: cũ bonoꝝ nr̃oꝝ ipse nõ egeat. Voluit penit⁹ nobis sui pncipiũ dare: imo totũ iuxta capacitatis mẽsurã. S3 pordinauit quãdã opationis iusticiã vt opemur in his q̃ gratis dedit: ne illã btitudinẽ habeamus oĩno gratis. Gratis q̃dẽ data sunt dona: non tñ gratis dabit in patria. S3 qm̃ opib⁹ nr̃is q̃tũlibet magnis illã mereri nequeramus: ipse vnigenitus dei fili⁹ in hũanitate assumpta voluit mereri p nobis: q̃ coopatores secũ inq̃rit: largitus etiam illa sup naturã charismata q̃b⁹ ei cooperemur: vt ex donis datis gratis agam⁹/ne auferãtur a nobis ingratis. Et vt ista opandi dilectio cordib⁹ audientiũ tenaci⁹ imp̃meret/posuit saluator ipse pabolã: q̃ simpla ẽ aut dupla: cũ aliter ipsam Matthe⁹ quo ad tp̃s ⁊ ad negocia ⁊ quo ad ipsa vocabula/diuerse lucas recitare videat. Utrũ si simpla ẽ siue dupla/vna expositiõe claudet.

Mat.25 Dixit ergo: Hõ quidã nobilis peregre pficiscẽs/abiit in regionẽ lõginquã accipe sibi regnũ et reuerti. Uocauit seruos suos ⁊ tradidit illis bona sua. Et vni q̃dẽ dedit q̃nq3 talẽta: alii duo: alii 'ro vnũ]

Luce.19. Aliter Lucas. Uocatis decẽ seruis suis dedit illis mnas: vnicuiq3 secũdũ p priã virtutẽ. Et ait ad illos: Negociamini dum venio. Et profectus est statim. Ciues autem eius oderunt illum: et miserunt legationem post illum dicentes: Nolumus hũc regnare super nos. Homo nobilis est dei filius factus pro nobis homo: cuius nobilitas ineffabilis est ex vtraq3 natura: quia ex diuina ⁊ eterna/ex humana incorrupta ⁊ immaculata in ipso non ex humano semine in ipso conceptu fuit/sed ex almo spiritu: quanq̃ ea que sunt administrata materne/fuerint ex traduce verissima diuini spiritus sanctificatione apposita in maternis: vt iam materne viscereeq3 pparationes ad conceptum virgineum non haberent protoplastorum demeritum in damnata et perpetuata p pagine/sed virtutem spiritussancti in sanctificatione. Necdũ ex hoc nobilis humane: sed quia ipse hũane nature decor natus ex virgine. Insigne quidem singularis nobilitatis ⁊ singularitatis nobilis est: q̃ quis in humanis ortus sit ex virgine matre. Sed hic tam singulariter nobilis/⁊ tam nobiliter singularis peregre proficisci voluit: dum abstractus a mortalitate cõmuni per veram resurrectionem: vt iterum non moriatur: nec mors sibi vlterius dominet: dũ per ascensionem a mortalibus separatus: dum cetibus substantiarum separatarũ atq3 beatarum sociatus est. Sed hoc actum est in regione longinqua. Distant ista altissimis differentiis magis q̃ specialia queq3 loca internallorũ spaciis: q̃ beatus recessit a miseris/immortalis a mortalibus/iustus ab impiis/homo deus ab hominibus puris: quanq̃ virtute/potestate/defensione/sacramento/vsq3 in finem seculi nobiscu3 in hac vita etiam sit mansurus. Lõge sunt ista magis dignitate q̃ locis: cum etiam loca immẽsurabiliter distent. Abiit quidem in illam longinquam regionem accipe sibi regnum: quoniam mors illi vltra non dominabit: ⁊ destructo mortis imperio regnum relinquit vite. Et ipse nobilis vita est. Et omni defectione deposita/ perfectum omnium perfectionu3 ⁊ non statutum est regnum. Et regnum ipsius regnum omnium seculorũ est. Et accepit regnu3 eternũ: qui in temporali regno a temp̃ali domino iudicatus est et crucifixus vt rex: sicut mõstrat non mutatus ad petitionem iudeoꝝ titulus triumphalis: Jesus nazarenus/rex iudeoꝝ. Sed nec sic ibat accipere regnum/vt non reuerteret ad eos quos reliquerat: q̃m eo pacto christus penetrauit celos cõscendens celũ empyreũ: vbi eternu3 possidet beatificũ regnũ: vt etiã reuersurus sit ad iudicãdũ iusto iudiciõ actiones bonoꝝ atq3 maloꝝ: sicut angeli testificant aplis dicẽtes: Hic iesus q̃ Act.1. assumptus est a vobis in celũ/sic veniet quẽadmodum vidistis eũ euntẽ in celum. Abiens tradidit dona seruis. Indistincte mattheus/distincte lucas sub denario nũero data dinumerans. In decẽ seruis oẽs intelligunt q̃ seruiũt in decalogo: aut q̃ seruire tenent. Decẽ vero mne distribute s̃m pp̃riã virtutẽ/vniuersa dona dei significãt: q2 denarius nũerus vniuersalis ⁊ maior irreplicatus est: ⁊ oĩs multitudo aut aggregatio nũeroꝝ in istius radice cũ replicatiõe cõsistit. Que dona s̃m pp̃riã virtutẽ/sc3 recipientiũ distributa sunt: q̃m non oẽs eandẽ capacitatem habuerũt. Diuina bonitas p capacitatis mẽsurã replet vniuersa: vt aq̃ decurrens q̃ iuxta captũ replet foueas magnas aut paruas quas repit. Donũ quinq3 talentoꝝ/cõcessio est quinq3 sensuũ cũ potentia vsuali. Lucrũ cũ eis de tãtundẽ factũ est: q̃ innocẽter ⁊ sine macula custoditi sunt/ordinati vt essent instrumẽta virtutis. Donum duoꝝ talentoꝝ est/quod q̃s accepit ex actione ⁊ ↄtemplatione posse lucrari in se bene ordinato/ ⁊ in proximo in necessitate cõstituto. Unius vero talenti donu3/affectus ab intellectu directus ẽst: qui ad diligenda celestia et illa que dei sunt/est datus: ⁊ ad celibatum corporũ psequendum/⁊ virtutum inuisibilium augmentum. Sed hoc talenti donum absconsum est ab improbo acceptore: ita vt nullum lucrum ferretur ex eo. Absconsio talenti facta in terra defossa pdit affectum terrenis rebus amabiliter implicatum: aut intellectũ terrena solũ sapien-

tem: qui suadet affectui quod nouit diligere: af-
fectus effectui quod diligit facere. Potest au-
tem esse ⁊ vnius talenti donum intellectus ⁊ in
genij humani acumen: quod cum potuisset se in
alta sustollere/ declinauit in ima. Et cum potuis-
set celestia cognoscere/ scire terrena ꝓcurauit.
Et ex dono gratis impenso datum erat agere
atq̃ ꝑficere in gratia. In natura illud abscon
dit: vt ex gratia amplius scire nollet q̃ quod na-
tura suggereret. Magnum ꝑtinus vnius talē-
ti donum: vnius scilicet fidei qua colitur vnus de-
us/ que sine operibus mortua est: in qua seruus
piger desijt operari: abscondens fidem solum in
terra sui cordis: non operans in ea in virtute cō
fessionis: vt confiteretur christum coram homini
bus in bonis operibus: ac etiam in supplicijs si
esset ꝓ fide ab emulis fidei comprehensus. Ue-
runtamen qui fuit talentorū dator/ suo tempꝫ fit
exactor: premia tribuēs operatoribus sollicitis:
vt essent potiores in bonis domini sui: ⁊ intrarēt
in gaudium eius/ vt sua visione perpetuo fruerē-
tur. Exactus seruus piger in his in quibus que
rit excusationis suffugium/ semetipsum illaque-
at: in quo tergiuersari querit/ includitur. Et cau
se quas submittit ad suam pigriciam expiandam
illam potius ꝓpellere debuerunt: ⁊ sollicitum in
actionibus facere/ si durus ⁊ iustus exactor est
dominus. Propterea huic seruo dicitur: De
ore tuo te iudico serue nequā: quoniā
non minus reus est si in eo lucratus non fuit q̃
si ꝓdegisset. Non enī excusatur seruus accipi-
ens ad seminandum semen vt multiplicetur: si
ex integro seruat ⁊ illesum domino suo restitu-
it: damnificatus est dominus in spe sua/ sperās
messem ex semine. Quid igitur lucrari possu-
mus cum acceptis: non domini/ sed nostra vti-
litate vnusquisq̃ considerer. Ac per hoc nulli
excusatio iusta erit: ⁊ ex quibus credimus iram
dei auertere/ ꝓmeremur. Tollitur talentum a pi
gro: ⁊ bene operantibus datur. Non tamen eo
intellectu ista sententia capiatur/ q̃ demeritum
reproborum transeat in cumulum iusticie electo-
rum: vt vnius pena gloriā alterius augeat: quo
niam sicut per ꝓprium peccatū vnusquisq̃ dā-
natur: sic per ꝓpriam iusticiam vnusquisq̃ sor-
tietur salutem/ cooperante misericordia salua-
toris: cum merita nullius sufficiunt ad saluan-
dum: nec augetur salus ex demerito/ aut ex sup-
plicio damnatorum. Ex ꝓprijs bonis operibus
est auxesis/ non ex reorum supplicijs. Alioquin
negatiue aut priuatiue/ non affirmatiue et po-
sitiue acquireretur aut daretur beatitudo cele-
stis. Et qui fulgentior esset non de suo/ sed de il-
lo quod sibi daretur ablatum ab alio. Sed eo
sensu dictum est quo nulla bona deperesit apud
deum: qui nouit dignos esse bonorum: ex quo
bene operans illam gloriam habeat quam ⁊ se-
gnis si fuisset solers/ potuisset habere. Uera et
substantialis beatitudo non augetur paucita-
te: nec minuitur multitudine sociorum. Para-
bolice quidem dictum est: sed saluator exponit.

Omni enim habēti dabitur et abun
dabit. Ei autem qui non habet/ et id
quod videtur habere auferetur: vt id
quod dictū est de auferendo talento ⁊ alteri con
cedendo: nō tā intendat q̃ addatur habenti/ q̃ q̃
piger illo priuetur. Hinc adiectū est: Omni habē
ti virtutē ⁊ bonā operationē dabitur gloria/ vt abū-
det indefecte in eternū in ea. Et qui non habet
virtutē ⁊ debitam actionē: ⁊ id quod videtur ha-
bere auferetur. Solers verbū. Non asserit q̃ ha-
beat/ sed quod videtur habere. Quoniā q̃ virtute
⁊ bonis opibus caret/ nihil boni habet: videtur
tamē habere. Habēt quidem esse ⁊ naturalia do-
na: ⁊ plurimi videntur fidē habere: sed quod habēt
infeliciter atq̃ penaliter erit: ⁊ fides ociosa nō
ꝓderit. Sicq̃ sententiatū est: Et inutilē ser
uum eijcite in tenebras exteriores: il
lic erit fletus et stridor dētiū. Sepe di-
ctum est verbū istud. Exhortatur ad vigiliā salua
tor: edisserens cur huiusmodi parabolā posuit.
Uigilate itaq̃ omni tēpore orantes:
vt digni habeamini fugere a ventu-
ra ira/ et stare ante filiū hominis. In
orationibus vigilandū est: sic ⁊ Petrus admo
net: Estote prudentes/ ⁊ vigilate in orationibus 1. Pe. 4
ad p̃cauendā iram scꝫ iusti iudicij. Et stare cum
securitate innocentie/ leta ⁊ iocunda facie/ con-
scientia nō rodente seu accusante de malis/ sed
testificante ꝓ bonis/ ante filium hominis cū iu
ste iudicaturus aduenerit. Nam criminosus vul-
tu procliuo ex erubescentia ⁊ timore stat ante iu
dicem. Sed a delicto ⁊ peccato imunis: et si ti-
meat iratum malis: tamē audet illum in facie in
tueri. Quod autē post factam collationem talē-
torum ⁊ peregrinationē ciues eius qui oderāt
illum/ miserunt legationem post illum dicētes:
Nolumus hunc regnare super nos: ad iudeos ꝑ-
tinet ⁊ ad christianos fallaces. Dixerunt pilato
iudei: Non habemus regem nisi cesarem: chri- Jo. 19
stum reprobantes ne regnaret super eos. Et triū-
phalem titulum conati sunt infringere: ne scri-
beretur rex iudeorum. Et postulauerunt dimitti la
tronem ⁊ crucifigi christū regem: adhuc in illa
pertinacia ꝑdurantes/ q̃ christus non sit filius
dei/ rex ⁊ dn̄s vniuersi: in cuius femore scriptū
est/ q̃ ipse est rex regum ⁊ dn̄s dominātiū. Per
uersi ⁊ fallaces etiam christiani terrenis rebus
illecti/ huius vite labentis amenitatibus delecta-
ti/ nolunt regi a crucifixo rege: ne mortus carnis
cruci penalitatis affigat: ⁊ cruce paupertatis diui
tias tollat: ⁊ auferat honores patibulo vilitatis
⁊ cogat patienter oīa mala ferre vsq̃ ad igno
miniā mortis. Legatio missa nulla verior q̃ ꝑ-
uersa voluntas: quā ex alto christus cognoscit:
Ecce culpa: inspice vltionē. Uerūtamē ini-
micos meos illos qui noluerūt me
regnare super se/ adducite huc et in-
terficite ante me. Quotquot respuunt regi
legibus christi/ ipso iudicante in eternum inte-
ritum ibunt. Cetera de numis ⁊ seruis vna ē ex-
positio cum talentis.

¶ De parabolis simul cōnexis vigilantiū seruorū et fidelis et prudētis dispēsatoris et ianitoris/ad inducendā cautelā pro futuro iudicio et debitam actionē pro premio: secūdū mattheū/marcū et lucā. Ca. XXX

Sepe querūt mūdi principes esse terrori
subiectis: nec pdoctrināt eos/ne p cau
telam delinquāt: sed ad punitionē audi
ad sēnciā faciles/plus debito ⁊ preter iusticiam
interdū multant. Et acti supbia magna/suarꝫ vo
luntatū suos seruos volunt esse ante pphetas:
querētes calūnias inuoluēdi: si placita etiā non
plata nō perfecerint. Et si aliqñ cū principatu
vtūt doctrinalibꝰ vbis: magis expediēda vota
q̄ subditorꝫ atqꝫ seruorꝫ vtilitates aspiciūt: nō fa
cti amore ad seruos/q̄bꝰ oīno indigēt: sine q̄bꝰ
turpis ⁊ vil aut nullꝰ esset pncipatꝰ: sꝫ ita truces
plerūqꝫ ad eos sūt/ acsi serui ineuitabili opportu
nitate ipsis dn̄is indigerēt. Sed dn̄s creator sal
uator ⁊ dn̄s: qui seruis nō indiget: nec aliquo ex
tra seipsum eget: ⁊ a quo quelibet creatura vt sit
⁊ rationalis vt bene sit/opus habet: non suis qꝛ
indigimus/sed nostris vtilitatibꝰ cōsulit: non tm̄
tpalibus/ sed ⁊ eternis: sub parabola oēs disci
pulos quos habebat p̄sentes ⁊ futuros/tali do
Luce.21. ctrina p̄monuit. ⌊Attēdite ne grauētur
corda vestra i crapula ⁊ ebrietate ⁊ curis hu
ius vite: ⁊ superueniat in vos repentina dies illa.
Tanq̄ em̄ laqueus superueniet in oēs/ qui sedent
sup faciem ois terre. Uigilate ergo: qꝛ nescitis
qua hora dn̄s vester vēturus sit.⌉ Premonuit
seruari ex integro corda/non corpora: qꝛ ipsa re
ceptacula sunt virtutum ⁊ diuinarū infusionū si
militer ⁊ vitiorꝫ. Et corda/non corpa in nostris
actionibꝰ respicit: ⁊ affectū cordis/nō corporis
sensum pensat. Cordi loquit ois sciētia scriptu
rarū. Ex ipso nostra bona ⁊ mala exeūt: ⁊ omni
Prouer.4. custodia seruari iubet. Omni custodia serua cor:
qm̄ ex ipso vita pcedit. Hic saluator maxie ser
uari suadet a crapula. Opprimūt em̄ esce volu
ptuose sumpte hoim corda: vt nec euigilent ad
verū/nec caueāt detrimentū. Et optimū est gra
tia stabilire cor/nō escis: que nō pfuerūt ambu
lātibꝰ in eis. Et ab ebrietate remouēda sunt cor
da. Inebriat nāqꝫ vinū nimietate potatū: ⁊ a ve
Osee.4. ritate auertit hoim corda. Quoniam fornicatio
vinū ⁊ ebrietas auferūt cor. Cui non est sobrius
cor/neqꝫ deus cū eo. In corde charitas: qua no
biscū deus morat/moramurqꝫ cū illo. Equidē
aūt ⁊ huiꝰ vite cure sic hūana corda grauant/vt
nisi summotis ad verū futurū dei iudiciū ppin
quū siue remotū non possit esse aspectus. Pon
dera sunt deprimētia ne ad deū erigamur/⁊ ob
uelamēta impediētia lumē. Non expedit aliquē
ipeditū esse: cui psulit ptēplari futura ⁊ se para
ri ad magni regis/seu imperatoris aduentū: maxi
me si cū non sperat/adueniet. Proinde cauēdū
est a crapula ⁊ ebrietate ⁊ a cura: ne superueniat
repētina dies illa. Repentina q̄dē a subitatiōe
insperata tanq̄ laqueꝰ superueniēs. Abscōsum q̄d
enūciat laqueꝰ ⁊ inexplicabilē inuolutionē/⁊ il
laqueationē cūctorꝫ: cū desup veniet ad capien
dū sedētes i terra deorsū. De celo capient vbi
obuiare nō poterūt sup terre faciē habitantes.
Proinde vigilandū: ad quod hortat. Uigila
Mar.13. te ergo: qꝛ nescitis qua hora dn̄s ve
ster vēturꝰ sit. Ubi certꝰ rerū euētus ex tpe
incertꝰ/ad expectationē suspēdit ptinue mētes.
⌊Sicut eni hō qui peregre pfectus reliqt
domū suā/et dedit seruis suis potestatē cuiuscū
qꝫ operis: ⁊ ianitori p̄cepit/vt vigilaret.⌉ Para
bolice loquit christꝰ de hūanis ⁊ moralibꝰ acti
onibꝰ hoim: vt ex his bene agēdi viā informet.
Proficiscit aliqs dn̄s derelinquēs bona sua in
seruorꝫ custodia cū authoritate agendorū: semp
tn̄ vigilias p̄cipiēs ad suū sibi determinatū ad
uentū/seruis suis seu ianitori oīno incertū. Ex
huiuscemodi typo se saluator ingessit: qui pegre
ab hac vita i aliā i assumpta carne pficiscēs/hu
ius seculi visibilis/ ac etiā sacramētalis ecclesie
domū suis fidelibꝰ dereliqt: tribuēs oībus arbi
triꝫ libertatē. Sicut em̄ in creatione angelis et
hoibꝰ data est volūtas libera/quod libuerit id
agēdi: sic in creatiōe nō est ablata/sed iterū con
cessa ptās: vt quod placuerit/exerceāt in domo
vtraqꝫ saluatoris nr̄i dei. Ad quā domū liberū ⁊
libitū sibi reseruās aduentū/sibi cognitū/seruis
insperatum: mēti nostre velut custodi puigili et
sollicito ianitori p̄cepit/vt vigilaret: ea pditio
ne vt aduenienti dn̄o nō vt impatus/sed vt para
tus aperiat. Necessarius est ⁊ vtilis nobis ad tā
magnū aduentū dn̄i mētis oculꝰ nō sopitus: etiā
si necessitate vrgēte oculꝰ corpalis obdormiat.
Sed si nocte dn̄s venerit/ne sibi occurrendū sit
corpe ipedito aut hora pallēte: hinc subinfert.
⌊Sint lūbi vestri precincti: et lucer
Luce.12. ne ardētes i manibꝰ vestris. Et vos siles hoibꝰ
expectantibꝰ dn̄m suū/qn̄ reuertat a nuptiis.⌉
Expectant dn̄m boni serui p̄cincti ad obsequē
dū: gestātes lucernas in manibꝰ: ne obseqiēdo
errent si nocte dn̄i esset aduētus. Ad cuiꝰ similitu
dinē saluator suos monet esse discipulos: vt pre
cincti sint et lumina deferētes. Precinctio q̄dē
lumborꝫ: preter id quod castitatē sonat ⁊ adiicit
ad p̄parationē fortitudinis: docet ad validas et
arduas actiōes. Delatio lucernarꝫ/vt oīa in ve
ritate fiant ⁊ in luce: qm̄ arguunt opa q̄ in luce
Joan.3. nō fiunt. Et ois q̄ male agit/odit lucē: ⁊ ad eam
nō venit ne arguāt opa eius. Igit lucerne i ma
nibꝰ/opa bona sūt accēsa igne diuitatis ⁊ charita
Exo.37. tis. Septē lucerne in candelabro erāt: vt ex do
Ps.131. nis septē opa nostra luceant. Et dauid parauit
lucernā christo suo. Parat q̄ppe christo lucer
nā qui nihil in pspectu eius agit incautū: nihil
tenebris ignorātie obuelatū. Sed lumen lucer
ne nō ad seipsum/ sed ad dn̄m referebat/dicēs:
Ps.17. Qm̄ tu illuminas lucernā meā dn̄e. Non em̄ ex
nobis est lumen/sed a deo: igit ab ipso petendū
est vere sapiētie ⁊ sciētie lumē. Sicqꝫ oratū legi
Ps.12. mus: Illumina oculos meos ne vnq̄ obdormiā
Sapie.9. in morte. Et alibi: Mitte illam scꝫ sapientiā de

de sctis celis tuis ꝛ a sede magnitudinis tue: vt
mecũ sit ꝛ mecũ laboret/ vt sciam qd acceptũ sit
apud te. Scit enĩ illa oĩa ꝛ intelligit: et deducet
me in opibus meis sobrie: ꝛ custodiet me in sua
potẽtia. Et affectibꝰ ꝛ directionibꝰ nostris lu-
Ps. cxviii. cerna est dei verbũ. Dauid dicit: Lucerna pedi
bus meis verbũ tuũ: ꝛ lumẽ semitis meis. Pro
inde a diuinis verbis illuminaꝛ lucerna: cuius
luce dirigimur. Sicqꝫ ꝓcedentẽ expectemꝰ dñm
qꝛ cessit ad nuptias regni celoꝝ/ qñ aplis viden-
tibꝰ ascendit in celũ: indeqꝫ venturus iudicaturꝰ
est mundũ/ in quo iudicatus est: vt cũ venerit et
pulsauerit/ cõfestim aperiãt ei. Ueniet ꝑsonali-
ter ꝛ pulsabit corda mortalium si sint apta rece-
ptui: cui tunc aperieꝛ si in bonis opibꝰ ante fue
rit vigilatũ. Sicqꝫ ꝓpe: ne dño dicaꝛ/ expecta:
sed ex preacta vigilia ianitor nostre mẽtis cõfe-
stim aperiat. Ac ꝑ hoc btitudo ꝓmittiꝛ vigilã-
tibus/ cũ diciꝛ: Beati serui illi quos cum
venerit dñs/ īuenerit vigilãtes. Uere
beati sunt serui summi ac immortalis imperato
ris: qui nõ retribuit tpaliter/ sed de eternis eter
ne: quos in suis ministerijs/ nõ in terrenis rebꝰ
inuenerit occupatos: sed vigilãtes ad eiꝰ aduen
tũ: parati semꝑ ex corde suscipe a deo factas in
spiratiões/ ꝛ ab hoibꝰ disciplinas celestes. Uñ
tñ ꝛ de quo beatitudo: Amẽ dico vobis ꝙ
precinget se et faciet illos discũbere:
et trãsiens ministrabit illis. Uersa vice
videꝛ saluator repẽdere seruis suis ex actu ob-
sequẽdi: ꝓuis peramplius ex eterno. Hortatus
erat/ dicens: Sint lũbi vestri ꝓcincti. Nunc ad
ꝓcinctos se precinctũ ad obsequendũ ostendit:
cũ dicit ꝙ ꝓcinget se. Acsi sensus capiaꝛ: Para
tis paratus ero: nõ prepeditis expeditꝰ ero. Si-
cut ꝓcincti ꝛ habiles fuerũt in actiõe bonoꝝ: sic
illis ero in retributiõe ꝓmioꝝ. Precinxit se sal-
uator in abluẽdo pedes: se aptans ad obsequia
more seruuloꝝ ex illa quã acceꝑat forma seruili
Et vt discipulorum lauit ꝛ abstersit aplicos pedes: ꝛ
hoc ī mũdatiõe a maculꝭ sordiũ ꝛ in ꝓsagiũ futu
roꝝ: qm̃ ꝛ iterũ se ꝓcincturũ asserunt: vt discũbe-
re faciat sup eterni regni mẽsam in fruitione di
uinoꝝ. Et ipse trãsiens ministrabit illis: nõ eo
trãsitu quo sepe trãsiuit existens mortalis in ter
ris: nec illo trãsitu mortis ꝛ ascẽsionis quo trã-
siuit de hoc mũdo ad patrẽ/ quo non repedauit
in priora: sed trãsitu quo trãsit hospes siue mini
ster seruiẽs mẽsis ꝛ intẽdens discũbentibꝰ quid
remouendũ aut apponendũ sit ꝓ voto edentiũ/
aut qd velint ꝛ petant singuli discũbẽtes. Ista
imagine dñs ꝑ seruoꝝ vigiliã expectaꝛ. Precin
ctis lũbis ī hac vita ꝓcinctꝰ in patria obseque-
tur: vt ipse dũtaxat sit btitudo ciuiũ supnorũ se-
dentiũ ad eternã mẽsam. Et trãsiet nõ passibus
aut mutatione locoꝝ: sed singulis gradibꝰ ꝛ sta
tibꝰ btoꝝ sic se dabit ꝛ ostendet sicut meruerũt.
Et vnꝰ idem existẽs per oẽs celicos ciues varia
claritate fulgebit: sicut stella ꝑ claritatẽ ab alia
differt. Et si venerit ī secũda vigilia et
si ī tertia vigilia venerit: et ita īuene-
rit: btĩ sũt serui illi. Statiões noctis notat
ad vigiliã ordinatas: vt nulla hora per ociũ et
somnolentiã transigaꝛ. Et iterũ ꝑ parabolã di-
cta confirmat. [Hoc aũt scitote: quoniã
si sciret paterfamilias q̃ hora fur veniret/ vigi-
laret vtiqꝫ: ꝛ nõ sineret ꝑfodi domũ suã. Et vos
estote parati: qꝛ nescitis qua hora filiꝰ hois vẽ-
turus est: sero/ an media nocte/ an gallicãtu/ an
mane: ne cũ venerit repente/ inueniat vos dor-
mientes.] Uide similitudinẽ: Uenturus est fur:
ignorat paterfamilias aduentũ ꝛ tẽpus. Si sci-
ret aduentũ/ vigilaret in tpe. Si sciret tẽpus/ vi-
gilaret in aduẽtu. Si sciret vtrũqꝫ/ nõ ad furem
sed ad hostẽ manifestũ oporteret occurrere. Neu
trum sciens sepe rerũ ablatarũ patiꝛ damna fu
ris: attamẽ ad scientiã vigiliã adderet vtiqꝫ ne
domus ꝑfodereꝛ a fure. Sed nos ignorãtes ho
ram ex fide tã comminatiõe multiplici veniendi
ab eo q̃ mentiri nescit/ scimꝰ aduentũ. Quãobrẽ
necessitas vrget esse paratos aĩo syncero/ emen
datiõe morũ/ qualificatiõe virtutũ: certũ tenẽtes
aduentũ oĩ ex tpe ignoratũ/ scꝫ in q̃ sorte q̃tuor
stationaliũ vigiliarũ sit ipse venturus: ne nos in-
ueniat in mũdi delectatiõe dormiẽtes/ ꝛ a bonis
opibus feriãtes. Quãquidẽ parabolice loquiꝛ
nõ est de tpe quatuor vigiliaꝝ acute disserendũ:
nisi ꝓut ipsa silitudo deduciꝛ: ꝙ nullũ tpis mo
mentũ ꝓtereat/ quin simꝰ mẽte suspẽsi/ corde pa
uidi: purgationẽ nefastorum/ additionẽ fastorũ
agentes: ꝛ hãc vitã exosam/ qꝛ caduca est/ habẽ
tes: amatores future iã facti/ siꝛ cũ pauore dñi di
ligamꝰ aduentũ futurũ qua nõ putauerimꝰ ho-
ra. Petrus quidẽ auditis parabolis/ quesiuit vt
qꝫ ad quos aut ad quot ipa diffundereꝛ: ꝛ ait ad
saluatorẽ: Dñe an ad nos dicis hãc pa
rabolam/ an ad oẽs? Saluator respõdit:
Quod vni dico/ oibꝰ dico. Uigilate:
Quis putas est fidelis dispensator et
prudẽs/ quẽ cõstituit dñs sup fami-
liã? Quesiuit petrus nõ ad suã solũ/ sed ad vtili
tatẽ ꝛ eruditionẽ etiã ceteroꝝ presentiũ ꝛ futu-
rorũ. Nihil christus dixit in propriũ/ sed in cõe
ꝓ oibus: qm̃ non ꝓ vno/ sed ꝓ oibus saluaturꝰ
aduenerat. Non solũ illos discipulos quos ele
gerat ꝛ aplos quos ꝓrogatiua speciali noiaue-
rat/ cautos reddebat ab ira futura ꝛ vigiles ad
aduentũ: acsi tm̃ ipsos saluare nitereꝛ/ ceteris
oibus abdicatis: sed oẽs qui ad imaginẽ dei fa-
cti sunt sunt siue fidei lumine insignitos vigiles
ad aduẽtũ/ paratos ad regnũ/ saluos esse ab ira
ꝓmonuit. Sicqꝫ petro responsum est: Quod vni
dico/ oibus dico. Uigilate: Ut vnusqꝫqꝫ per se-
ipsum ꝛ ꝓ seipso inueniaꝛ prudens ꝛ fidelis. Et
hoc est quod saluator adiecit: Quis putas est fi-
delis dispẽsator ꝛ prudẽs? Per parabolã huma
noꝝ morũ loquiꝛ. Seruus fidelis in dispẽsatiõe
cõmissorũ ꝛ prudẽs in regimine familie sup quã
ꝯstitutꝰ est/ dignꝰ est ꝓmio: vt det illi dñs in tpe
sue reuersionis tritici mẽsurã siue cibũ. Pauci
quidẽ sunt. Sꝫ btũs ille seruꝰ/ quẽ cũ ve
nerit dñs eius/ inuenerit ita facientẽ

Uere dico vobis: qꝛ super oīa bona
sua que possidet cōstituet illū. Sicq̄ dedu-
cta parabola fideles suos tales vult esse salua-
tor. Seruꝰ fidelis est christi/q̄ bona sibi tradita
nō dissipat/ sed apte ꝑ tpe atq̄ loco dispensat.
Multa quidē per naturā ꝛ gratiā a deo donata
sunt nobis: ꝛ ad dispensandū/nō ad dissipandū
cōmissa. Sed heu multi audaci conatu dissipāt
nō dispēsant. Prudēs ṽo intendit ꝓuidere sub
iecte familie ꝓpt christū: si ꝑintendere ꝑ autho
ritatē hꝫ. Sic ṽo si aliter se supiorē agnoscit vt
vtilē se possit ꝑstare indigentie ꝓximorū: acsi se
ꝯstitutū agnosceret sup familiā dn̄i sui. Beatus
q̄dē hic in vltia retributiōe fiet: qꝛ sup oīa bona
sua ꝯstituet eū dn̄s: quia sic ꝛ ea securitate bona
eterna si q̄ sunt/participādo possidebit: acsi sup
poneref/ nō subijceref eisdē. Et ꝑsagio huiusce
modi retributionis ioseph fidelis ꝛ prudēs in-
uentus in dispensatione frumēti ad indigētes:
egypti porro dn̄s ꝯstitutꝰ est. Uelut agēs recte
possidebit trē. Qm̄ de fructu oris sui vnusquis
q̄ replebit bonis: ꝛ iuxta opera manuū suaꝝ re
tribuet ei. Et alia scriptura dicit: Et retribuet
mihi dn̄s ꝯm iusticiā meā: ꝛ ꝯm puritatē manuū
meaꝝ retribuet mihi. Que retributio? Mensu-
ra tritici in tpe sue cibꝰ. Mensura porro iuxta
Mat.7. illā sententiā qua dictū est: Eadē mēsura qua mē-
Mar.4. si fueritis/remetief vobis. Triticū christus ꝯm
mensurā virtutū ꝛ actionū bonoꝝ participatio
dabif: in tpe quo decretū egredief immutabile
de ore iudicis cūcta iustissime decernētis. Cibꝰ
Ioan.6. ad idē referf: qꝛ christꝰ dixit: Caro mea vere est
cibus/quo eterne fidelis cibādus est seruꝰ. Per
ficit parabolā ex mala cogitatione atq̄ actione
seruoꝝ: vt ꝑficiat quā cepit dare de sollicitudine
vigilādi doctrinā. [Q, si dixerit seruus
in corde suo: morā facit dn̄s meus venire:
ꝛ ceperit ꝑcutere pueros ꝛ ācillas/ꝛ edere ꝛ bi-
bere ꝛ inebriari: veniet dominꝰ serui illiꝰ in die
qua nō sperat/ꝛ hora qua nescit: et diuidet eum
partēq̄ illiꝰ cū infidelibus ponet: illic erit fletus
ꝛ stridor dentiū.] Seruus eo malꝰ ꝙ morā dn̄i
meditaf: cū morā ꝛ ꝑperationē eque sciat vel ne
sciat. Meditaf autē morā ratus perperā agere
in duas se partiēs iniquissimas actiones: aut ꝓ
ximū ledere/aut turpiter aut impudice delecta-
tiones in semetipso suscipe. Omnis ale deordi
natio ꝛ actio culpabilis digna penis ad seipsaꝫ
est: preter dei legē/mūdi ꝛ illecebris carnis oble
ctando ꝑquirere: aut ꝓximis in ꝑsonis ꝛ rebus
inferre iacturā. Hec agit iniquus hō/qui futuꝝ
christi nō contēplaf aduentū/ magisq̄ moram:
ꝑampliꝰ autē vt nunq̄ veniret/exoptat: ne aliq̄n
ex suis criminibꝰ vindicaref in eū. Sed omnino ve
Ro.2. niet dn̄s. Nam vt ait apl's/ est aūt iudicium dei
ꝯm veritatē: qꝛ sicut ꝓmisit/veniet nō mētitus:
nec iudicādo fallef/vt inscius. Et veniet in tpe
nō speratꝰ: cuiꝰ hore ois est nescius. Facietq̄
in pondere rōnis iudiciū/ diuidens malū seruū
a bonis: ea vltione iusticie q̄ se ipse diuisit a mo
ribus optimis. Sociādus quidē erit infidelibꝰ
seruis/ quibꝰ se sociauit in opibus malis: vt ab
his separef in britudine/a quibꝰ viuēs separatꝰ
extitit: nō inherēte virtute/magis aūt vitio diui
dēte; ꝛ his asciscaf in pena/q̄bꝰ similis fuit in cul
pa. Sed vbi tradenf ex infidelitate sontes? Ubi
fletus erit ꝛ stridor dentiū: fletus/ qꝛ diuisi a bo
nis: stridor dentiū/qꝛ sociati malis [Ille aūt
seruus qui cognouit voluntatē dn̄i sui ꝛ
nō se parauit/et nō fecit ꝯm volūtatē eiꝰ: plagis
vapulabit multis. Qui aūt non cognouit ꝛ fecit
digna: plagis vapulabit paucis.] Post malas
actiōes ꝛ post pctā traijcit saluator seruoꝝ pa-
rabolā in eos q̄ negligūt agenda perficere. Cul
parū atq̄ penarū facit auxesim: non ꝑficere co-
gnitā dn̄i sui voluntatē. Ad hoc em̄ est obsequi-
osa seruitꝰ ordinata: vt seruus dn̄i sui ꝑficiat co
gnitā voluntatē. Quod si non fecerit/iuxta deli
cta plagarū pondus erit. Nesciens ṽo ꝛ si volū
tatē non ꝑficit quā nesciuit/aut ignorāter aduer
sum aliq̄d egerit: substinebit quidē penā cū mi
tigatione plagarū. Utrobiq̄ diuina seruaf iusti
cia in exhibitione penarū/ꝯm exigentiā delicto-
rum. Nā ꝛ potentes potenter tormenta crucia
bunt: vt pena eū acerbius afficiat q̄ sceleratius
cōprehendif deliquisse: illū vero cōfodiat pena
mitior qui nō tam deliquit aduersaria volūtate.
Nā in celo differentia est stellarū: ꝛ in gloria be
atoꝝ sicut merita ꝓpria exegerūt. Sic ꝛ in infer
no inequaf pena: sicut inequalitas in culpa fue
rit iudicata. Qm̄ oi cui multū datum est
multū queretur ab eo. Unusq̄sq̄ cōsyde
ret/quid/quantū/qualeq̄/ad q̄d ꝛ a quo accepit.
Secūdū hec em̄ consyderata vel nō cōspecta/
vnusquisq̄ ab oīm datore tpe iudicij examē acci
piet. Et qui potior fuit i datis acceptisq̄ donis
ab eo iuste opis plus queref: et minus ab eo qui
nec inuētus est plus ꝑhabere. Et cui cōmen
dauerūt multū/plus querent ab eo.
Fit obligatio i datis ꝛ acceptis potior atq̄ mi
nor ꝯm quantitatē donoꝝ: vt qui minus accepit
in exigenda ratione leuius ab exactoribꝰ exiga-
tur: qui ṽo plus/ampliꝰ apponet ad corbonam.
Prouidos om̄es in hoc voluit esse apl'us. Nos 1.Corin.2.
non spiritū huius mūdi accepimus/sed spiritū
q̄ a deo est: vt sciamus q̄ a deo donata sunt no-
bis. Qui dei dona cognouit/ꝑnouit fiendā exa
ctionē: ꝛ ad reddendā rationē se vigilē fecit: lan
ce mētis ꝑscrutinās quantū ab eo a iusto exacto
re fuerit exigendū: vt anteq̄ exigaf/prepararet q̄d
reddendū est qui neminē ꝑ calumniā inuoluit: a
nullo plus debito exigit: ab aliquo nec petit plꝰ
q̄ dedit: vltra facultatē reddere non compellit.
Et in hoc quidē cunctoꝝ culpa dānabilior extat
non in eo quod ꝑ fragilitatem deliquit: qm̄ ipse
cognouit figmentū nostrū: sed in eo ꝙ q̄s iuxta
datū ꝛ acceptū datori penitus nō rependit: qui
sua vtilitate nil exigit: semꝑ eodē modo existēs
summū bonū/non alio bono bonū nisi a seipso/
de seipso ꝛ per ipsum: in nulla depēdentia factꝰ
nostris dūtaxat vtilitatibus ꝓuidet/dū exigit a
nobis: sed nō rependētibus ve vtiq̄ nobis.

De parabola aduersarij in via ad diuinū verbū ad habēdā concordiā secūdū mattheū et lucā. Ca. XXXI

VIdēs deus humanā naturā a summis bonis auersam et ad una bona puersā: in quib9 delusa/delectata plus debito felicē se credebat: si hax infimarū rerū copiam habuisset: et qm̄ semp erat in via tēdens in alias regiones/aut terrā/aut lucidā: ad quas p portā mortis est ordinatus ingressus: cū ab isto mundo necessario celebraf egressus: vbi verax et infallibilis ɔstitut9 est iudex: ante quē oēs cogenf de oībus put gesserūt/reddere rationē: qui decipi nequit: a quo tergiuersari nō potest: qui nemini tūc parcit: neminē nisi iuste damnat: nullū nisi ex misericordia saluat: proinde ad declinandū illarū culpabilē delectationē/aduersariū cōstituit aduersantē animalitatib9 hoīm: dissuadentē que sensus appetit/suadētē oīno que refugit: vt qz nō pōt deuitari iudiciū/saltem supplicium deuitef. Inquit em̄:

Mat. 5. Luce. 12. [Esto cōsentiēs aduersario tuo cito dū es in via cū eo: ne forte tradat te aduersari9 iudici: et iudex tradat te ministro/et in carcerē mittaris. Amē dico tibi nō exies inde donec reddas nouissimū quadrātem.]

2. Corin. 1. Benedictus deus et pater dñi nostri iesu christi: pr̄ misericordiax/etiā paf et creator oīm qui nō appetit delinquentiū filiox penā: nolens in hoīb9 inuenire multabile: pmiabile poti9 in illis inquirēs: lites et ɔtrouersias sedari vult antē ad iudiciū veniaf: vbi duntaxat p iusticiā erit examē: vbi misericordia depulsa tacebit. Unde dicit: Esto cōsentiēs aduersario tuo. Quis hic aduersarius cui ɔsentire iubemur in via? Est ne

1. Pet. 5. aduersarius noster diabolus: qui tanq̄ leo rugiens circuit querēs quē deuoret? Cū isto null9 cōsensus.

2. Cor. 6. Qm̄ si christi sumus: nulla cōuentio christi ad belial. An hō aduersarius querens aduersus hoīez aliquid habēs: cui ante oblationē nostrā recōciliari oporteat? Huc sensum litera importare videf: si eā ad pcedētia coaptam9. Sed

Mat. 5. satis differtū videf in recōciliatiōe fienda priusq̄ mun9 offeraf. Qm si reconciliat9 est/aduersarius penitus nō est. Si vero recōciliatus nō est ex aīo pertinaci/nō reflexus ad recōciliatorē ex gratia: tn̄ reconciliator aduersus quē erat actio factus est liber: si omne quod in se tenebaf effecit. Nihil huic ampli9 cū aduersario cōtumace vel pteruo. Si vo ad maiorē expressionē pacis atq̄ cōcordie post iussum recōciliationis etiam cōsensionis factum est verbū: liquido sententia clareat: cum vna peramplius alteram manifestet. Sed preter hoc oīno mihi parabolicus sensus ad differendū occurrit: cum aduersarius homo aliū hominē non possit tradere iudici diuino: quis possit aduersantib9 causis sistere corā terreno. Ac p hoc ex ista similitudine qua subeūte causa trahit aduersari9 reum/nisi pacificātur in via/cito ad iudicē terrenum: sic verbū veritatis nisi omnino sibi ɔsenserimus/trahit ad diuinū. Aduersarius quidē est verbum veritatis oībus hominib9: quia omnis homo mēdax. Nulle inimicitie/aduersarie nulle maiores q̄ inter verū et falsum: q̄ inter veridicū hominez et mendacē. Omnis hō mendax: omne verbū christi verax. Uerbū veritatis mendaci hoī aduersaf. Inde

Ps. 115. oīs homo mendax: qr ei credidit qui in veritate

Joan. 8. nō stetit: qui mēdax est et pater eius. Inde mendax

Ps. 4. sicut scriptū est: Fili hoīm vsq̄quo graui corde: vt quid diligitis vanitatē et queritis mēdaciū? A mendacio mēdax dictus est hō. Inde homo mēdax cū se non tenuit ad veritatem: cuz sibi factus rebellis declinauit in aliam partem. Etiā inde mēdax cū falsitati adhesit. Inter veritatem et falsitatē porro nulla sunt media: in alteram istarū homo cogif cedere. Igitur mēdacium est/cū dicif quod non est: et quod nō est/dicitur oīno quod est: aut cū aliquid dicif nō sicut est: aut cuz creditur quod nunq̄ fuit/ nec est/nec erit: seu cū aliquid apparet et non existit. Ex his hō constitut9 est mendax: in his hō sepe diuoluitur: in his p suis voluntatibus obuersaf. Cui e regione sermo veritatis ɔtradicēdo ɔsurgit: expetens sibi non mendacio pstari ɔsensum: qr dicit quod est et quēadmodū est: credendū offert quod fuit/est et oīno erit: et nihil preter existētiā habet apparens. Dissertione multa in talibus opus esset. Ueritamē sit oīs homo viator/existens aduersario suo ɔsentiens. In eo siquidē sermo veritatis hominibus aduersari9 est: quia eos ab his que diligunt et inquirūt/auertit. Diligunt vanitatē et querunt mendacium. Omnia perfunctoria vana sunt. Hinc salomō dicit: Va

Eccle. 1. nitas vanitatum dixit Ecclesiastes: vanitas vanitatū et omnia vanitas. Hinc aperte cōprehensum est/q etiā est ex vanitate mēdaciū. Uere in rebus trāsitorijs vanitas est: etiā mendaciū cui veritas aduersatur. Recōmemorat salomō ad veritatē conuersus/q in omnibus operibus ho

Eccle. 2. minū reperiat vanitatē. Dixi ergo in corde meo Uadā et affluam delicijs et fruar bonis: et vidi q hoc quoq̄ esset vanitas. Ecce in cogitationib9 vanitas: ecce similiter et mendaciū: si deliberatio cordis ad pfunctoria se conuertit. Cum vo ab hominib9 facta ɔspiciuntur: vanitas et mendaciū omnino nō desunt. Semp vanitas mendacium secū defert. Inquit autē: Cum me ɔuertissem ad vniuersa opa que fecerāt manus mee: et ad labores in quibus frustra sudauerā: vidi in oībus vanitatē et afflictionem animi/et nihil permanere sub sole. Ad mēdaciū omnino pertinet quod pmanere dicif/et nō pmanet: et quod inquiritur sub ratiōe optimi/ tamen inuenif in termino imperfecti subsistere. Quoniā aperte contra reprobos per esaiam dicif: qui posuerant mendaciū spem suam. Percussimus fedus cū morte

Esa. 28. et cum inferno fecimus pactum. Flagellū inundans cū transierit/non veniet super nos: qr posuimus mendaciū spem nostrā: et mendacio protecti sumus. Illi siquidē mendaciū spem ponūt qui in aliquo tēporali confidunt: et mortem vbi omni viuenti domus est constituta/conanf effu

gere. Illi mendacio proteguntur qui tēporali po
tentia fulti omnino permanere sic credūt. Sed
fit vt veniant in illā cognitionē qua omnia tem
poralia ꝓut existunt/appareant: et inde confun
dant vnde ꝯfidebant. Ac per hoc solerter inspi
ciendū est/ quō sermo veritatis nobis in rebus
huiuscemodi aduersatur. Et vt breuiter omnē
sermonē aduersarium clausulis duabus conclu
dam/dixerim: Omnis sermo placitas sensuum
impetuositates et irrationabiles motus animo
rum et obiecta seculi/suasiones diaboli quoquo
modo ꝓhibens/aduersarius est anime male con
cupiscēti et animalitati turpiter delectanti: necnō
et sermo suadens quod tener refugit sensus/aut
quod arduū in virtutib⁹ hꝫ aspectū/ sibi aduer
satur. Porro hoībus aduersarius factus est ser
mo veritatis/velut bifrons/bifaux/biceps/bi
linguis: vt gladi⁹ biceps: aut cū prohibet quod
appetimus: aut cū iubet et consulit quod sensua
liter deuitam⁹. Seorsum aūt ab isto bifario mo
do est quidā sermo veritatis aduersari⁹: qui nō
molestat appetitū/ neqꝫ sensum/ neqꝫ cū natura
hominū ad destruendū confligit: sed ipsam sup
greditur et intellectū/et rationē/ et vsum et ordinē
eius. Hinc quidē est sermo qui credere iubet ea
que super naturā et preter naturam/ nō tamē cō
tra naturā facta sunt/ fiunt/ fientqꝫ: quousqꝫ ad
pacata vel turbulēta regna sine fine veniat. Ad
uersari quidē dicitur/ quod nō est ſm se/magis
autē preter se. Nam quod intellectus nō capit
ratio ignorat/vsus caret/ nec ordo nature suis
regulis alligauit/eis videtur aduersum. In diti
ceo est aliquid ꝓhibēs et aliqd iubens: et in omī
lege moysaica. In psalmis et ꝓphetijs id idem
est reperire. Doctrina euāgelica prohibet dele
ctantia sensum: iubet et consulit que aduersa vi
dentur. Magnus autē euangelij glossator et to
tius sacre scripture sciarcha sermonē aduersa
Ro.13. rium ꝓhibendo depromit: Carnis curā ne fece
ritis in desyderijs. Et multa huiuscemodi et v
bēria plurima: que vite austeritatē habent. Que
omnia hoc testificantia per singula inducere in
maiori parte scriptura euacuaretur: vt etiā plu
rima volumina cuderent. Indagatim solertes
inueniēt ꝑ seipsis: ad denunciandū his ꝙ has
virtutes inquirunt. Sermones vero aduersarij
fidem viuificam suadentes eorū quorū nulla est
aperta per naturā traditio/ vtiqꝫ plurimi sunt.
Ex his omnib⁹ ortus est aduersarius sermo di
uinus: cui iubetur consentire viator. Viator est
oīs qui per mortē corporis nō est depulsus a vi
ta. Via seculum presens est: quod principiū ha
bet et finē. Via est hoīm vita: in qua dum homo
est/cito aduersario suo ꝯsentiat: concordiā iustā
faciens si homo est: omnino ſm ipsum se regu
lans/si sermo diuinus est. Ne forte aduersarius
Joan.5. tradat te iudici christo: videlicet cui pater omē
iudiciū dedit: et potestatē dedit ei iudiciū facere
Act.10. quia filius hoīs est. Et ipse cōstitutus est iudex
viuorum et mortuorum. Ex cōiunctione tm̄ est ista tra
ditio: cum homo reus a sermone veritatis ꝯuin
citur: cum quo neqꝫ cauendo ꝓhibita/ neqꝫ agē
do mādata/neqꝫ credendo credenda voluit ha
bere cōsensum. Iudex vero conuictum tradet mi
nistro/scꝫ tormentorum: qui detrudet in carcerem
vt nulla sit copia euadendi. Nec inde fiet egres
sus donec reddatur nouissimus quadrās. Qua
drans genus est monete/a quarta parte vncia
lis ponderis trahens originē. Quem nisi reus
carceri mancipatus reddiderit/de carcere non
exibit. Et cū reddere nunꝙ possit/fiet eternitas
tormētorum. Non em̄ carere poterit carcere. Ibi
nihil inueniet vnde possit quippiā promereri.
Aliorum merita nō subueniēt. Nemo aliorum me
rito liberabitur ab illa gente tartarea: neqꝫ ali
orum suffragio vitā consequetur eternā. Lucas
autē hanc eandē parabolā/si parabola dici de
beat/in aliquib⁹ suo loquendi genere variauit/
dicens: Cum aūt vadis cū aduersario Luce.12.
tuo/ad principē in via/da operā libe
rari ab illo. Omēs imus ad principē omniū
christū/ qui princeps est regum terre: qui prin Apoc.1.
ceps est pacis: super cuius humerū principatus Esa.9.
existit. Sed aduersarius noster penitus est no
biscū. Ita faciendū est/ vt ab ipso liberemur in
via. Sed que potest esse libertas a verbo diuino
nisi assentire sibi dū viuimus/ne in morte truci
exactori tradamur: qui detrudet in carcerē vbi
exactor semꝑ exiget: vbi exactus nunꝙ reddet:
Et exire inde non poterit quousqꝫ nouissi
mū minutū reddiderit actori. Hec em̄
restitutio impossibilis erit: vt in penis detentio
tota et eterna subsistat: vt nouissimus quadrās
et nouissimum minutū vltimitatē penarū insinu
ent: a quibus nulla possit esse libertas in illis ꝙ
ab aduersario in via liberari operam non dede
runt. Ad contumaces verbi dei et cognite veri
tatis factum est verbum istud de duratione pe
narū/ſm diuinū iudiciū: quod est ſm omnimo
dam veritatē. Proinde ad cōcordiam absqꝫ di
latione cum tam vtili aduersario veniamus dū
sumus in via: quoniā post hanc vitam spacium
penitentie non cōceditur: locus emende nō in
uenitur: retributionis dūtaxat protinus tēpus
erit/et locus gaudij vel meroris. Sunt ꝙplures
alie similitudines atqꝫ parabole in euangelio:
que ita sunt cōnexe cū sententijs precedentibus
atqꝫ sequētibus: et sicut virtus verborum precedē
tium in ipsas cōiunctim infundit/sic ipsarū sen
tentia in verba subsequētia deriuatur: vt nō po
tuissent singillatim decenti assertione tractari:
sed cōiunctim cū ceteris sententijs/que ꝓcedūt
siue sequitur/sunt disserte.

¶ De parabola infructuose arboris contra eos qui iuxta datam virtutē desinunt operari: Secundū Lucam Capitulum XXXII

Omnis creatura quandā exprimit tri
nitatē ad insinuationē trinitatis crea
tricis et increate: scꝫ quia est/quia sic est
quia ad aliquid est. Hic pater et fili⁹ et spiritus
sanctus. Hic fides spes et charitas. Sed in eo

ꝙ ad aliquid est/exquirit actio sm insitaꝫ a deo
virtutem: vt a celo disponens hec inferiora mo
tus: non tamē voluntarios hoim mores. A stel
lis lumen ⁊ ea que sunt earū. Ab elemētis data
ꝓprietas. A carentib⁹ vegetatiōe aptitudo que
dam. Ab arborib⁹ ⁊ plantis fructus sm inherē
tem a natura virtutē. Ab animalib⁹ id ad quod
facta sunt. Ab angelis administratio sine labo
re diuine iussionis ⁊ placiti. Ab homine fruct⁹
originalis iusticie atq; legis scripte in corde: si
militer ⁊ moysaice tpe suo: necnō ⁊ euangelice
in his qui crediderūt. Et ceteris creaturis red
dentibus sue ꝓprietatis officia/post reprobos
spiritus fructū reddere soluꝫ neglexit humana
natura: vt in triplici iusticia oīno deliquerit nō
reddens debitū fructū. Et q̄uis in paucis red
diderit/in pluribus inueniť obnoxia. Sed infal
libilis est ordo diuine iusticie: cui aut cuꝫ exigit
reddiť: aut multat seuiter cōtumacem. Hinc ad
animādum ⁊ terrendū hoīes parabolā posuit/
Luce.13. dicens: Arborē fici habebat quidā plā
tatam in vinea sua. Et venit querēs
fructū in illa/et nō inuenit. Dixit aūt
ad cultorē vinee: Ecce tres anni sunt
ex quo venio querēs fructū in ficul
nea hac/et nō iuenio. Succide ergo
illā. Ut quid etiaꝫ terrā occupat? At
ille respōdens/dixit illi: Dñe dimitte
illaꝫ et hoc anno vsq; dū fodio circa
illā et mittā stercora. Et siquidē fece
rit fructū: sin aūt/in futurū succides
eā. Ad synagogā obijcitur parabolicū verbū:
huiuscemodi em̄ erat. Sed sentētia inclusa etiā
plura includit: cōtumaciā videlicet totius hūa
ne nature: necnō ⁊ ecclesie in his qui vota diui
na nō reddunt: necnō ⁊ singulariter diuerberat
singulares. Pretermittam⁹ multa sensum ver
borū omnimode perstringētes. Creator omniū
deus est ille quidā qui habet arborē fici planta
tam inter vites. Nam vinea in hoc mūdo plan
tata vniuersalis est iusticia: i qua vites sunt plu
rime fructū iusticie porrigētes: de quib⁹ in hac
parabola nulla ē querela. Inter quas etiā erat
arbor fici plantata. Mos em̄ agriculture hoc
habet/vt arbor fici plantetur aliquādo inter vi
tes: que inter oēs arbores fructū videtur pro
ducere dulciorem. Hec supergrediť vites altitu
dine ex industria cultoris: que vites in vinea ꝑ
ut natura infunderet/non permittit ascendere:
que omnē arborē supergrederenť/ si cui innite
rentur haberent. Arbor ista illos insinuat: qui
statum altiorez in ecclesia gerunt: qui fructū ad
quod ordinati sunt/non referunt: quoꝝ omnino
est damnanda sterilitas: ⁊ eo amplius quo fru
Hiere.5. ctificare vberius possent. Et dominus ꝑ hiere
miam prophetā conqueriť: ꝙ peiores inuenerit
optimates populi q̄ vulgares: ⁊ illos q̄ videbā
tur legē scire/q̄ eos qui videbanť ignorare. Si
vero genus omne humanū sub arbore ista col
ligimus: facilior est dissertio. In quo ex tribus
annis creator ipsius veniēs fructum debitū nō
inuenit: in anno ꝑmitiue iusticie: i secūdo legis
dictee: in tertio quo gratia diuine incarnatio
nis effulsit. Fructus quesitus non ad querentē
pertinet/sed ad ꝓferentē. Bonoꝝ nostrorū ete Ps.15.
nim non indiget. Est quidē fructus quē: deus
querit ab homine/ id bonū opus quod ex virtu
te nature/donoq; gratie sub decreto legis/ aut
occulte ostensionis ipse potest efficere: quo nō
reddito/velut res impertinēs humana penitus
arbor eradicanda est. Hinc per salomonē dici
tur: Quodcūq; manus tua potest facere/ instan Eccle.9.
ter operare: q2 nec opus/nec ratio/nec scientia/
nec sapientia erunt apud inferos: quo tu ꝓpe
ras. Potest omnis adultus cōditā naturā sequi
⁊ sm illam agere. Potest refrenare corruptam
eiusq; opera declinare: non virtute propria/sed
diuina. Potest dare gratie cooperari: aliter au
tem sine causa dareť. Potest viuere sub decre
to legis: alias homo delinquens excusareť. Si
vero mente incapax/adhuc ipotens corpore ab
hac vita discesserit: si alioruꝫ fides illum obtulit
sacramētis: in illa saluabitur. Si vero fides alie
na sibi non subuenit aut ꝓpria: excludetur a bo
nis illis: includēdus in malis vbi originalis cul
pa promeruit/ aut propria iniquitas acquisiuit.
Propterea omnib⁹ dicitur: Quodcūq; potest
manus tua facere/instanter operare. Periculo
sa est in omnibus operib⁹ mora. Preterit enim
semꝑ irreuocabile tēpus: et ad inferos sine ope
ribus iusticie ꝓperamus: vbi ratio/sciētia ⁊ sa
pientia remediū afferre non possunt. Necnō et
per ꝓphetā fructus quē dñs ab humana arbo
re querit/edicitur. Indicabo tibi o homo/quid Michee.6.
sit bonuꝫ ⁊ quid dñs requirat a te. Utiq; facere
iudiciū/⁊ diligere misericordiā: et sollicitū am
bulare corā deo tuo. In se ⁊ ad se intorsisse iudi
ciū est euasisse diuinū: quo steriles arbores suc
ciduntur. Inquit em̄ apostolus: Si nosmetipsos 1.Corin.11.
iudicaremus/nō vtiq; iudicaremur. Optimus
fruct⁹ est iusticie/ se iudicasse de malis: ⁊ se a cri
minib⁹ auertisse: atq; i se punire penaliter quod
deliquit suauiter/ fructū ꝓtendit in altū. Mise
ricordia deriuať in ꝓximos: quā qui perfecit/est
etiā ipse misericordiā ꝯsecut⁹. Sic saluator ait:
Beati misericordes: q̄m ipsi misericordiā cōse Mat.5.
quenť. Et alibi ꝯtraria ⁊ seuera est expssa sentē
tia: Iudiciū sine misericordia fiet ei/q̄ non facit Jacobi.2.
misericordiā. Exquiriť fructus misericordie ab
eo q̄ vult oīb⁹ misereri/q̄ velut fenus excrescit:
Nā qui facit misericordiā/fenorať ꝓximo suo. Eccl.29.
Sollicite ambulare corā dño i id referť quo im
pretermissa cautela turpia ⁊ iniqua declināturꝫ
ne dei offendať aspect⁹: ⁊ cū oī prudētia ꝓpul
sa pigricia placita dei fiunt: ⁊ itur de virtute in
virtutē: ⁊ fructificať in opꝫbus bonis: sicut dicit
apls: In omni opꝫe bono fructificātes. Hanc si Colo.1.
quidē sollicitudinē ambulādi corā dño/que hꝫ
annexā cautelā atq; prudentiā/ad ephesios pau
lus expressit. Uidete itaq; quō caute ambuletis Ephe.5.
non quasi insipientes/sed vt sapientes: redimē
tes tempus/quoniā dies mali sunt. Et ad Thes

i.Thessa.4 salonicenses etiam ait: Rogamus vos et obse cramus in domino Jesu: vt quemadmodũ acce pistis a nobis/quomodo vos oporteat ambu lare et placere deo: sic ⁊ ambuletis vt abunde tis magis. Sic eñ sollicite ambulandũ est corã domino: vt in virtutib⁹ semp amplior sit pfectus: et abũdantia latior/et fructus vberior. Necnon et ad Galatas similiter ista cõmemo
Gala.5. rat: Spiritu ambulate: et desyderia carnis nõ
Gala.6. perficietis. Et alibi: Si spiritu viuimus/ spiritu ⁊ ambulemus. Hec porro est sollicitudo ad ambulandũ placite corã domio: que inter fructu quos dñs exquirit a rationali arbore/numeratur. Satagũt igitur arbores rationales fructũ expetitũ a dño reddere/qm eas i hac vita plã
Prouer.vl. tauit: qm̃ de fructu oris sui vnusquisqȝ replebitur bonis: ⁊ iuxta opera manuũ suarũ retribuetur ei. Et sub metaphora mulieris fortis ad to
Ibidem tam ecclesiam/et ad omnẽ animã dicitur: Date ei de fructu manuum suarũ: et laudent eam in portis opera eius. Ecce ꝙ alia nõ datur retributio: aliorum bona in meritum glorie nemini accedunt: sed vnicuiqȝ datur de fructu manuum suarum. Et qui non laudatur ex proprijs/ex alienis sordescit. Quod beatus est qui fructũ quesitũ a dño exhibet/ psalmista decla
Psal.1. rat: Beatus vir qui nõ abijt in cõsilio impiorũ: ⁊ in via peccatorũ non stetit: et in cathedra pestilentie nõ sedit. Sed in lege dñi voluntas eius: et in lege eius meditabitur die ac nocte. Et erit tanꝙ lignũ quod plantatũ est secus decursus aquarũ: quod fructũ suũ dabit i tpe suo Tria deuitãda/duo faciẽda denunciat: vt ex arbore humana fructus obueniat. Praua nõ inferre consilia: nec puersis consultorib⁹ sociari: nec fecisse iuxta puersa: in via malorũ non stetisse: dispositio est ad bonũ/etiã post delictum. Et cũ semper sit ad malũ prona mortalis infirmitas: cũ ceciderit/statim adijciat vt resurgat. Et cito redeundũ ẽ a pctis. Nõ dogmatizasse ſm praua q̃ sentit/tẽperantiã sanctã habet: qm̃ sepe plures inficit dogma puersũ ꝙ actio nequã. Volũtas hois in lege dei est/pfecisse volũtatẽ dei: et illã meditari die/erudit in psperis: meditari nocte/solidat animã in aduersis. Jugis debet esse meditatio legis dei: cũ die ac nocte in illã defixisse aspectũ beatitudinẽ habeat. Meditatio legis dei assidua inuenit certissime q̃d vitãdũ/q̃d agendũ hoib⁹ ppositũ est: ⁊ qm̃ oim est honestissima/ sua pulchritudine ad se hoies trahit. Inuenit etiã in lege dei occulta meditatio ei⁹/q̃d p iusticiã debet reprobis: q̃d p misericordiã pmittatur electis. Necnõ ⁊ animus sedulo illa meditãs/ reperit infirmitatem eius qua in phibita decidit: ⁊ ad ei⁹ iusticiã nõ resurgit: quã implere satagẽs ppter pulchritudinẽ eius/⁊ ppter premiũ ipsi⁹ gratiaȝ postulat: qua possit deuenire in fructũ: ⁊ ex hoc est tã ꝙ arbor plãtata sec⁹ aquas/dãs fructũ i exigentia tpis. Sic hõ iste factus est sentiens iuxta se dei gratiã decurrentẽ: cui⁹ virtute fructũ quesitũ dño querẽti ministrat. Sed si arbor euanescit in fructib⁹: cui⁹ natura existit fruct⁹ educere: frustra pmittitur supra terrã in occupatiõe ipsius: maxime si est in vinea: cũ vitib⁹ subiacẽtibus noceat: ne calore solis vue pficiant. Illã abscindere agriculture ratio exigit: si sterilis existẽs/⁊ alijs cã sterilitatis aut icõmoditatis existit. Sepe factũ repimus: vt vnus hõ in bonis operib⁹ sterilis: in alios aut impedimẽti aut exempli mali damna trãsfundat. Ait dñs: Succide eã: Ut quid etiã terrã occupat? Ex rigore iusticie sentẽtia succisionis egredit p eo ꝙ ad aliq̃d oia facta sũt. Sed si ab arbore fici terra steriliter occupat: succisioni obnoxia subiaceat. Cũ nihil in terra de⁹ fecerit sine cã: frustra viuit q̃ sibi ordinẽ positũ pretermittit. Quid arbor i agro vel horto: si id quod est sue nature nõ reddit? Nulla causatio aduersus sylnestres arbores/si dulcẽ fructũ nõ exhibẽt: non eñ eis natura suadet. Aduersus fici arborẽ est querela: cõpetebat eñ ei huiuscemodi fructuȝ reddere. Nõ eñ exigit deus a rebus a se creatis/quod in earũ natura nõ posuit: sed credita eius est exactio: als iniustus haberet exactor. Humana igitur videat arbor/q̃d sibi creditũ ẽ ex natura/quid ex gratia: ⁊ quantũ sua valitudo pdita: et in his dũtaxat se agnoscat obnoxiam exactori. Reddat quod ab ea exigit: ad impossibilia nõ cogitur: p iniusticiã nõ grauatur. In ea ſm iura diuina decernitur: ſm que cõtẽnẽs paratur ad rhompheã. Qm̃ frustra viuit q̃ nequiter viuit: et mori melius ꝙ perperã agere Ut quid igitur homo sterilis viuit? Amplius ⁊ male operãs cur existit? Cur terrã ⁊ loca terraȝ occupat: q̃ debita nature atqȝ grẽ nõ psoluit? Fructũ penitẽtie saluator ex ista parabola inquirebat: cũ ipsã his q̃ mortẽ galileoȝ occisorũ a pylato ⁊ a casu turris nunciauerãt/ptulisset: adijciẽs: si nõ penitẽtiã egeritis/ oẽs simul peribitis. Et ilico parabolã subdidit. Sȝ cultor vinee p arbore intercedit: vt ꝙuis digna sit succisione: tñ cultoris intercessione seruet: eo pacto ꝙ arte natura iuuat. Hinc aũt ille rñdẽs/ dixit illi: [Domine dimitte illã et hoc anno: vsqȝ dũ fodiã circa illã/⁊ mittã stercora: et si quidẽ fecerit fructũ: sin aũt/i futurũ succides illã.] Cultor vinee christus homo est: q̃ suã colit ecclesiã: apud patrẽ p sterilib⁹ intercedẽs: ne post delictũ subito tollãtur a vita: ne sit omĩno desperãda correctio: qm̃ si mox post delictũ eradicãs a vita multatio seq̄retur: paucorũ eẽt saluatio: ⁊ de correctiõe nullus sermo texẽdus: ⁊ desperatio in delinquẽtib⁹ adderet: quoȝ qm̃ ꝙplurimi tolerati ad tẽpus/ad iusticiam reuertunt. Hinc Petrus dicit: Nõ tardat deus promissionẽ suã/sicut quidã existimãt: sed patiẽter agit propter vos: nolẽs aliquos perire: sed oẽs ad penitentiã reuerti. Promittit optimus cultor circa arborẽ fossionẽ: terrere scilicet delinquentẽ per verba doctorũ donec cõpungatur: similit ⁊ sterc⁹ apponere vilitatis/ peccati atqȝ

penarũ dare noticiã. Quod si ex huiusmodi adhibitis arbor nõ fructificat sterilitate deposita: ferrũ diuine iusticie illã succidẽs adueniat. Terror ex hoc omnibus factus est. Nã si nõ fructificãs iusticie/atq; nõ faciens fructus dignos penitẽtie/iuste succidif: iniquitati deseruiẽs quibus penis multabif? Confirmat eñ hoc ad aliud dicta quedã magis acerba Petri sententia

1. Pe. 4. Et si iustus quidẽ vix saluabif: impius & peccator vbi parebunt?

Epilogus quidã de parabolis tribus proxime supradictis. Capitulum XXXIII

Volẽs saluator noster ppt sui secũdi aduentus incertitudinẽ seruos suos esse paratos: aduersus imparatos simpliciter docẽs & terrens: et parabolice suo mõ disseruit: Dis seru⁹ qui aliqđ agere cõmissũ accepit: si malus est/in absentia dñi segniter operaf. Et morã facere dñm i corde causaf: vt pcepte malicie opus adijciat: sibi neqter impunitatẽ pmittẽs si tardauerit dñs. Est et alioꝝ malorũ seruorũ puersitas: que bigtite cõmittitur. Ut aliquis domini volũtatẽ nolit intelligere: ne quod intellexerit teneaf implere: sciẽs verã

Lu. 12 & infallibilẽ esse sententiã: Quia seru⁹ sciẽs voluntatẽ dñi & nõ faciẽs/plagis vapulabit multis. Et seruus nesciẽs voluntatẽ dñi sui/neq; pficiens/plagis vapulabit paucis. Sed scientes & nescientẽ sequitur vapulatio ꝓm trutinã diuine iusticie. Est et alius malus seruus: qui cõseruis & ancillis infert iniuriã/ dñm i absentia nõ veritus. Et participiũ habet cũ cõsimilib⁹ malis: cũ eis in abusum deducẽs domini sui bona: q in familia dñi dei nostri taliũ seruorũ reprobã consistentiã adesse certissimũ est. Sed certissim⁹ erit improuisus aduẽtus/certissimã punitionẽ faciẽs nõ premissus. Jdeo paterno affectu diligens quos cõdidit & redemit/venire se improuise minatur: ne cogatur ex iusticia ineuitabili percutere/quos monet ante cauere. Ferire penitus volens ex iusticia sine odio/cautelam non predicat: sed velut immobile signũ expositum ad sagittã/querit ineuitabiliter quem transfigat. Cautũ ergo fiat omnibus in domini seruitio recensitis q veniet: sed certissime cũ nõ speramus adueniet. Et si vltima omniũ dies atq; cõmunis a remotis conspicif: vniuscuiusq; finalis multis in insidijs/ multis vero in ianuis est. Sed nemo aduersus dñm moueaf/q; re omẽs huiusmodi nescientie voluerit subiacere: vtilius forte arbitrans si scientia largiretur: in multis que ad hanc vtilitatẽ excogitari pñt/iaciens fundamentũ. Magis aũt talis arbitratio peccatũ grauat: qz dñm tanq defectu ꝯse agentẽ nostrã salutẽ accusat: quia nihil ad ipsam expediens in aliquo retardauit: seipsum aũt nobis in omnibus dedit atq; pmisit: quod illius scientie maioris est muneris. Quã sciẽtiã

Act. 1. tanq nõ vtilẽ: vt in actibus apostoloꝝ legitur: ipsis petẽtib⁹ denegauit. Scire nãq; futura nõ est virt⁹: quis signũ possit esse virtutis: se autẽ ad futura vita & morib⁹ & animo preparare/plenã dico esse virtutẽ. Maiori vero sũ cõtẽplatus intuitu periculũ magnũ generi humano adesse/si talem ignorantiã in scientiaz couertisset. Nam homines nõ conuersi: & si qui fuerunt iã facti auersi: vsq; ad vltimũ fere terminũ mundi huius amenitatibus delectati atq; illecti: redire ad dominũ distulissent. Et ex eo firmaf ista sententia quod experientia docet: Nã si finis pximi atq; remoti hui⁹/& omniũ ignorãtia homines a mũdi amenitate nõ eximit: certũ q scientia nõ eximeret: potius temporis faceret partitores/si haberef tẽporis certa mẽsura: vt partẽ pmã floride iuuẽtutis pulchriorẽ atq; maiorẽ diuinis laborib⁹ aptã/magis acceptã oĩm cõditori/cũ mũdo abusiue in dulcedine vana consumerẽt: & reliquã & minorẽ senilẽ et grauescentẽ ineptã studijs alte vite/velut putridã fecem in amter claro vino consumpto dño reseruarent

Jgif imparatũ et malũ seruũ/qui dñi nõ cogitabat aduentũ/sententia iusticie diuidet dñs a paratis: & partẽ eius ponet cũ hypocritis: cũ quibus similẽ vitã habuit. Et mancipabit eternis fletibus/qui p peccato flere noluit: et stridoribus dentiũ/cum quibus male comedit et risit Mat. 24.

Peramplius aũt suos cautos facere volens/et improbare aduersos: decem virginũ adiecit parabolã: quinq; prudentiũ pertinentiũ ad paratos/& quinq; fatuarũ signantiũ multitudinem oĩm imparatorũ: qui delectati sensuũ qnq; obiectis/forinsecus in corpali lumine puagãtes: nõ accipiũt vasa plena: patulũ cor ad deum nõ habẽt: nec se ꝯstituũt vasa charismatib⁹ replenda diuĩs: nec oleũ misericordie iterne leticie fomentum luminis/ in seipsis velut in vasis domini ponunt: nec lampadem faciunt in seipsis lumen infallibilis veritatis sursum ferentis & dirigẽtis habẽtẽ: sed ad portã diuine iusticie audiẽt vocẽ diuine sentẽtie: Amẽ dico vobis nescio vos. Quid est/nescio vos? Quid est quod nesciat q oĩa creat? Quid est quod nesciat q oĩa fecit? Quid ẽ quod ignoret/qui oĩa nouit anteq fierẽt: nec aliter nouit facta q fiẽda? Jnuariabilis eñ est sciẽtia ei⁹. Sed nescio vos nõ approbo vos: Nescio vos: reprobo vos. Ut qui me nõ pbastis: nec ad me vigilastis in cordibus ac morib⁹ vestris: reprobo vos i ianuis meis. Et seruũ nõ operantẽ cũ accepto talẽto/ iustissime cõdẽnauit. Quotquot etatẽ capacem vitij & virtutis attingimus/talentũ accepimus rationis: sup quã fundaf liberũ arbitriũ volũtatis: cũ quo demereri possum⁹ & mereri. Sed pleriq; donũ acceptum a deo abscondunt: qui publicũ ex actibus virtutũ nõ faciũt/ quod ratione intrinseca cognouerũt. Sed vbi absconduntur? Jn terra. Quõ in terra? Fodit. Bonũ ẽ id quod absconditur: quia donũ quod diuina largitur bonitas. Malum: qz nulla in abscõsione vtilitas. Ecclesiastic⁹ dicit: Sapiẽtia abscõdita & thesaur⁹ abscõdit⁹/ que vtilitas in vtris

[Right margin notes: Ibidem. (beside "improbare aduersos: decem virginũ adiecit parabolã"); Ibidem (beside "iustissime cõdẽnauit"); Eccl. 20 (beside "Ecclesiastic⁹ dicit")]

q;? Malũ vbi abscondunt: quia in terra. Ter-
ra maledictionẽ accepit in operibus peccato-
ris. Malũ modus quo abscondũt: q₂ fodiunt.
Fodiens enĩ laborat. In laboribus fossionis
est mali autor/ ⁊ nouitatis inuentor. Sed ad pre
libata extensius reuertamur. Bonũ abscondi-
tur. Quod bonum? Quod placere potest deo:
quo mereri nobis aliquid supra datũ possim⁹/
vt bonum mereatur amplius bonũ. Quod bo-
nũ? Quod nouit esse autorem. Quod bonum?
Quod non discrepat a cõsimili. Quod bonũ?
Quod cõsonat vniuerso. Quod bonũ? Quod
destrui ex toto ipse autor non sinit. Quod bo-
nũ? Quod non habet ex natura contrarium.
Quod bonũ? Naturale ingeniũ. Quod bonũ?
Rationis donũ. Quod bonũ? Libere volun-
tatis arbitriũ. Quod bonũ? Esse in contentu.
Quod bonũ? Morale quadripertitũ. Hec oĩa
et similia ex radicibus nature fecit atq₃ dedit
cõsurgere/ qui naturã fecit ⁊ dona. Et hec oĩa
talentũ vnũ perficiunt: quod summũ põdus de
signat. Quod si ad hoc pondus adderẽ gratiã
christianã: quasi arena maris grauior appare-
ret. Vide igitur talentũ cõcessum: vide donuʒ
acceptũ: vide pondus supremũ: vide bonuʒ ex
multis bonis conflatũ. Sed vide bonũ abscõ-
ditũ. Sed hoc damnabile malũ ꝙ dei abscon-
dunt donũ. Operemur cũ donis acceptis: ⁊ ad
sibi ꝯuenientes vnũquodq₃ ordinemus: nec sũt so-
pite virtutes: quas natura voluit palã fieri: ⁊ ipse
oĩm largitor bonorũ ad hoc dederit vt ordia-
rent ad opus relatũ ad largitorem: ⁊ redimere
mus nos ab his quib⁹ nos tradiderat ꝑmoge-
nita mors: ⁊ releuarem⁹ ab imitãtib⁹ in quas de-
iecerat nouerca natura: ⁊ ipsis cõpilatis ad fi-
nem ordinatis/ velut exules reuocaremur ĩ pa
triã. Vituperat ecclesiasticus abscõdita bona/
Eccl. 30 dicens: Bona abscondita in ore clauso/ quasi
appositiones epularũ circũposite sepulchro.
Ut ista similitudo altius deducat/ sensus a lit
tera recõuertit. Mortuus aũt cadauer ĩ sepul
chro existẽs/ comestibiles appositiões nõ come
dit neq₃ sentit. Ita velut cadauer in sepulchro
fetide iacens reputãdus est: qui talẽta dñi ap-
posita/ ⁊ varia dona dei nõ mancipat inuisibili
aut visibili opi ad largiẽtis honorẽ ꝓpriãq₃ sa-
Prouer. 11 lutẽ/ ⁊ ad edificationẽ ꝓximi. Et maledict⁹ q̃ ab
scõdit frumẽta ĩ ꝓplis: sapiẽtia clamat: vt eter
nis subiaceat penis/ q̃ dona dei abscõdit a ꝓxi-
mis. Et multabit taliõe pigrorũ abscõsor ope-
Prouer. 19. rũ. Abscõdit piger man⁹ suas sub ascella sua: ⁊
laborat si ad os suũ eas cõuertit. Quid ergo ꝑ
manus nisi potẽtia ⁊ act⁹? Quid abscõsio sub
ascella/ nisi sub modico calore occulte delecta-
tiones detineri? Quid ꝙ nõ applicat ad os/ ni-
si ꝙ taliter non agit vt debito modo fiat? Sed
malũ est locus vbi abscondit: quia terra. Terra
cibus est serpentis: terra grauis est: terra ter-
renos facit. Ve igitur qui terrenis rebus diui-
nũ abscondit talentũ: quod ideo datuʒ erat/ vt
vt cũ illo mercaret regnũ eternũ. Reprobus ĩ
mercator qui aurũ in ferrum/ argentũ in plum
bũ/ margaritas in lapides luteos equali quan
titate cõmutat. Nulla tam grandis sufficit pe
na ei/ qui dona inuisibilia pro visibilib⁹/ incor-
ruptibilia ꝓ corruptibilibus tradidit in cõmer
ciũ. Absconsionis autẽ mod⁹ culpã magis ag-
grauat/ si quis recte consyderat. Primo fodit:
deinde abscondit. Fodere laborẽ insinuat: quẽ
ferre malus villicus recusabat/ dicens intra se:
Fodere nõ valeo. Quis autẽ infructuosior la- Lu. 16
bor/ ꝙ de quo vite priuatio carpit? Quis peri-
culosior ꝙ quẽ nulla sequitur requies? Quis in
utilior ꝙ cui stipendiũ mortis offertur? O ma
le fodiens velut equus vngula terrã. O qui co
naris in vetitũ propulsa virtute. O qui super-
na dona terra ima defodis. O q̃ adinuentis vn
de mittaris in antrũ: fodis vt abscõdas arte at
q₃ violentia facis. Ve igitur qui conant in ma
lum. Ve qui adinuentiões perficiunt in pecca-
catis. Visitabo vos dicit dñs in adinuẽtionib⁹
vestris. Malum est maluʒ facere: sed peius est
cum labore: sicut propheta exaggerando lo-
quitur: Ut inique agerẽt laborauerunt. Ma- Hiere. 9.
lũ est quod deo non placet: sed grauius peccat q̃
adinuenit quod sibi maxime displicet: q₂ ibunt
ꝑ damnationẽ in adinuẽtiõib⁹ suis. An ideo fo
dit: q₂ male credebat facere inuisus? Sed ocu-
li dñi in omĩ loco contẽplãtur bonos ⁊ malos
⁊ nec est q̃ se abscondit a calore iusticie ei⁹. Et
si nostra substãtia occultaretur in inferiorib⁹
terre: a dei oculo nõ esset effugiũ. An fodit vt ĩ
profundũ malorũ descenderet? An fodit vt plã
taret aut propaginaret plantatũ? Ad q̃d fodit?
Ad nihil vtile fodit. Sed ad finem peruersũ fo
dit: et foueam fecit vt absconderet. Quid? Pe-
cuniã domini sui: non partẽ/ sed totum talentũ
quod acceperat: vt nihil remaneret ad vsum/
quod totũ ad fructũ fuerat erogatuʒ. Ecce la
bor ĩ dãno: ecce operis ꝑditio certa: ecce fatiga-
tio vt deueniatur in penã: sic dei vltione agit/
ꝙ peccator incidit in foueã quam fecit. Et ali- Psal. 7.
bi: Foderunt ante faciẽ meã foueã: et incide- Psal. 56.
runt in eam. Dixerat olim Job: Traxerũt ĩ bo Job. 21.
nis dies suos: et in puncto ad inferna descẽde
runt. Ego contrariũ dico: Trahunt et ducunt
peragunt et faciunt in laboribus/ sudoribus ⁊
anxietatibus dies suos: et in puncto/ imo ĩ tp̄is
momento paruissimo ad gehennalia loca mer
guntur. Qui fodit/ corpus rectum incuruat: et
terrã percutit sarculo duriori: et amplo ligone
sursum terrã trahit ab infimis. Fouea vero fa
cta funditus iactato talento/ terram in infimis
vt abscõdat/ iterũ recõuertit. Nõne hoc labor
⁊ afflictio spũs? Ecce cecatas hoim mentes: q̃
labores/ quietes/ amaritudines/ dulcedines/ punctio
nes/ vnctiões appellãt. Ad peragendũ malũ ꝙ
bonũ amari⁹ desudat: ⁊ toleratũ ex tp̄e malũ ꝑ-
parat ad eternũ. Que ꝯuersio ad labores a la-
borib⁹ ꝓgere? Accedere ad quietez expediebat
poti⁹ laborãti. Verũtñ si ꝓ deo/ nõ ꝓ mũdo aut
carne fuissẽt tolerati labores: nõ labor/ sʒ cã que-

tem adijcit vel laborē. Quid ergo est fodere/ nisi preter domini voluntatē in terrenis animo et corpore laborare: atq; desudare in his/ in quibus diuina bonitas nobis in carne facta magistra/ desudandū contēpsit: et ad terrena omnē suā incuruare virtutē: velut illi qui oculos suos statuerunt declinare in terrā seorsum ab istis: dicente Job: Lux vultus mei non cadebat in terram. Quid est fodere/ nisi cū insensibilibus gerere bellū durum? Nonne cū terra pugnat fodiens duro ligone? Percutit et artus: simul et brachia tremunt: et qualē dedit ictum pertulit terre fossor. Quid autē est abscondere in humo fossa talentū/ nisi omne a summo deo acceptum beneficiū et donū: ita in rebus visibilibus et mortalibus implicare atq; immergere vt in dei seruitio nihil suum appareat ante conspectū? Absconditū em est quod ante deū obsequendo nō venit: id finaliter agens/ vt faciē misericordie sue ipse abscōdat a nobis. Strenuus miles tēpore belli vires corporis bellandi peritiā nō abscōdit. Sapiēs sapiēter necessitate dictante/ quod nouerit expedire nō celat. Si quis super naturā doctus querit materiā rebus gerēdis: delitescere appellat inertiam. Qui diligit nō occultat amorē: sed signo et opibus pandit. Infanti sugere postulāti mater aut nutrix vbera nō subpannat: et lamie nudant mānas: et lactant catulos suos. Aues et animalia nō abscōdunt eorū expediētia natis. Nō obtegūt plante virtutē insitā a natura: sed ornāt folijs/ floribus et fructibus orbē. Quatuor elemēta eorum proprietatē nature nō obnubūt. Lux seipsam non operit. Nihil est ordinē rerū sequēs regulamq; iusticie: quod nō obtendat loco et tempore/ necessitate aut euentu rerū opportune manifestari expediens ad profectū sui/ aut ad retunsionē cōtrarij. Quid est quod sola iniquitas hominis quod a deo accepit/ abscōdit? Exagitabit te forte sermo veteri tui: vt ad excusandū aut te protegēdū inferas verba tua: vt quod est vitij/ velis ascribere ad virtutē/ dicens: Preceptū accepi a christo/ vt abscondā opera bona/ orationes et munera. Sed aliud est abscondere iusticie opera: ne intentione supposita tēporalē atq; vētosam gloriā capiamus: et hoc est quod prohibet christus. Aliud est instrumenta bonorū operū atq; virtutū/ in terrena delectatione defodere: ne cū illis domini placitū faciamus: et talem absconsorem iussum est a domino mitti in tenebras exteriores: quia in exterioribus fuerat delectatus: et fletum et stridorē dentium patietur/ qui flebilem vitam dilexit: et pro ipsa dentibus multa corrosit. Omnes quidem parabole supra proxime memorate de decem virginibus/ de seruis prudentibus/ de vigilia ianitoris/ de rege peregrinante dona tradente/ rationē exigente cum redierit: in vigilia terminant: et prudentiā persuadent/ et sollicitudinē agendorū: nō quod semper corpore vigilemus/ sed mente solerti: et prouideamus nobis/ et operemur pro nobis: ne inueniamur in die vltime exactionis fiende a domino imparati: sed parati ad eius regnū ab ipso nobis paratum eternū.

Job. 29. (margin, beside "istis: dicente Job")

¶ De parabola mulieris in partu tristiciā habentis: ad depellendam in agonibus tristiciam electorū: secundum Joannem tantū. Ca. XXXIIII

Alios agones saluator in mūdo imposuit: cū ex verbo et auditu fidē trinitatis/ incarnationis sue/ ceterorūq; factorum suorum/ et resurrectionis omniū: eterne penalitatis et glorie humano cordi per suos discipulos disposuit coniugare: atq; mundū subiugare cruci: que iudeis scandalū/ gentibus stulticia est. Hinc talia suadentibus/ persecutiōes pericula/ gladij/ exilia/ et omnia tormentorū genera parabātur: etiam omne horrendū moriendi genus. Ratione atq; demonstratione ista insinuanda carebant: nec aliter quam per fidē poterant in cordibus hominū mitti. Magna porro distantia inter cor humanū et taliū/ atq; inuisibiliū et futurorū fidem. Proinde iesus pronunciat futura pericula: et ex eis causandā tristiciā: quam et per adiectā parabolā mitigat: et pollicetur in leticiam conuertendam/ dicens: [Amen amen dico vobis: quia plorabitis et flebitis vos: mundus autē gaudebit: vos autē contristabimini: sed tristicia vestra vertetur in gaudiū.] Unde fletus atq; ploratus? Quia ex his que predicabitis/ cōtumelias afficiemini atq; tormētis. Et quoniā segregatos a dilectoribus mundi/ moribus etiā a societate et conuersatione separabunt. Gaudebit mundanus homo: cū se viderit superiorē subactis suasoribus fidei: cū crucifixus suos nō tuebitur cruciatos: cū exemplo nō fuerit in eis vindicatū ex iacturis et contumelijs irrogatis. Gaudebit quippe cum viderit nouos Christi precones atq; sequaces squalidos/ pressos inedia/ nudatos rebus/ abdicatos a domesticis/ seiūctos a charis: nulla substantia mūdi refulgētes: seipsū autē aspiciēs florere placitis/ abūdare cupitis: et mundū sibi arridere ad votum: ignorans quanta sit infelicitate claudendus. Uos autē cōtristabimini corpore/ sed nō mente. Nō enim oportet mente tristari eū qui pro christo agonizare disposuit/ et certare ad captanda celestia: quamuis etiā corpus teneat in pena. Et si aliquando in anima irrepserit ipsa tristicia: si pro re corruptibili fuerit/ ilico auellatur: si vero pro iniuria saluatoris/ pro defectu virtutis/ pro derelinquentibus legē dei/ pro patratione facinorū: oportet vt teneatur. Etem dauid in his tristicijs angebatur dicēs: Uidi preuaricātes et tabescebā: quia eloquia tua nō custodierunt. Laudabilis miserabiliter/ et misera laudabiliter est ista tristicia de perditione boni honesti: et cū cōmittitur quod summa iusticia vetat: sed talium tristicia vertetur in gaudium: nō perfunctoriū/ sed eternum. Ad hoc melius cordibus infigendū/ subiecit de parturiēte parabolā: in qua statū militātis ecclesie et

Joan. 16. (margin, beside "Amen amen dico vobis")

Psal. cxviii (margin, beside "Uidi preuaricātes")

cuiuslibet agonizãtis anime saluator edocuit:
[Mulier cũ parit/tristiciã habet: qȝ
venit hora eius: Cũ autẽ peperit puerũ: iã
nõ meminit pressure ꝓpter gaudiũ: quia natus
est homo in mundũ] Sub typo mulieris partu
riẽtis describit ecclesia orthodoxa: et quelibet
anima fidei anulo desponsata christo: que pre-
habet tristiciã ad gaudiũ: & quod est causa tri-
sticie ab icerto/ fit causa leticie cũ votũ aut spe
ratũ possidetur ex certo. Tristat mulier pariẽs
ex doloribꝰ: tristatur ex incertitudie partꝰ/ an
masculinus aut femininus existat. Tristat ne-
sciẽs/ an partus/ an ipsa pariens moriat. Tri-
statur/ ne abortiuũ habeat/ aut editũ ilico mor
tuũ audiat: et ne aliquid sit demptuȝ/ vnde pu-
dor sit in pariente: & coalescẽte prole tristat: ne
quod timet/ eueniat: et ne veniat quod sperat.
Inter spem & metũ impossibile sit nõ adesse tri
sticiã. Huius mulieris typo laborat ecclesia/ et
ois fidelis aia. In partu continuo ecclesia est:
quid sit nesciẽs paritura. Multos habet ipsa
cõceptꝰ ex semine fidei/ ex semine verbi dei: ne-
scit tamẽ quales partus oim sit futurꝰ: qm̃ mul
Mat.20. ti sunt vocati: pauci vo electi. Habet cũ parit
ipsa tristiciam: quia venit hora eiꝰ/ scilicet par-
tus: qui dolorẽ parientibꝰ infert: & hora discer-
nendi qd sit gestatũ in ventre/ an validuȝ an in
firmũ: an cũ omni decore/ an cũ aliquo nature
dedecore. Attẽdendũ q ab homine nõ satus in
virgine supra naturã partus a virgine: qui tri-
sticiã prime mulieri ex vindicta parienti appo-
suit: et de muliere natus: omniũ tristiciã quan-
tum in ipso erat/ conabatur auferre: etiã ꝑ mu-
lieris similitudinẽ parientis/ tristiciã suorũ di-
scipulorũ ex mundi varijs euentibus venientẽ
& tunc de absentia sua in illorũ cordibus iã ex-
ortã consolari dignatus est: inferens parabo-
lam parientis in tristicia/ post partũ in leticia
exultantis. Precesserant huius tristicie testi-
Gen.3 monia in scriptura sacra. Nã eue post peccatũ
dictũ est: in tristicia paries filios. Et ecclia cũ
suos part/ tristiciã habet: cuiꝰ figurã eua gessit:
sed illa ꝓpter peccatũ: ista ꝓpter penã peccati
Demerito quidẽ illius primi delicti tot agoni-
bus agimur: tot tẽtationibus agitamur: vt vix
possimus palmã virtutis attingere: aut ꝑtinge
Gen.25 re quo vocamur. Rebecca in tristicia peperit:
cũ aũ partũ geminos bellãtes agnosceret: ex
quo stupens ꝓ tristicia dixit: Si sic futurũ erat:
qd fuit necesse ꝯcipere? Duos ꝑplos gestat ec-
clesia i vtero fidei bella gerentes: dissilitudine
morũ & differẽtia sentiẽdi: ꝙobrẽ tristat nesci-
ens quid futurũ: tristatur ex bellis aduersis q
Gen.38. patit. Thamar tristis in tristicia geminos par-
turiuit: vt ex passione cõstigentis doloris et ꝑ-
sagij ad futura lamẽtaretur: ꝙ propter eam di-
uisa esset materia. Talia presagia in veritate in
ecclesia incessanter agitur: vnde velut pariẽs
Apoc.12 mulier sepe tristat. Cuius tristiciã & causam/ ꝓ
cessum et pugnaȝ Joannes in Apocalypsi de-
scripsit de muliere que cruciabat vt pareret: et
draco partui parabat insidias: & ex emisso tri-
bulationũ & heresiũ/ et omniũ aduersitatũ flu-
mine ab ore suo: vt partꝰ & pariẽs necarent: ni-
si terra iuuisset absorptu fluminis: tristãdi & timẽ-
di materia data erat. Sed ꝑsuctoria est ois hu
mana ꝯditio: etiã si vtrãqȝ partẽ ipsa ꝯtineat: &
alternant vices horũ: vt nũc tristãdi/ nũc gau-
dendi habeat occasio. Proinde nõ tristiciã/ sed
causam oportet inspicere: et cuius intuitu tole
ratur aduersum/ nõ quod patitur contemplati
onẽ indicat. Sepe quidẽ mundi tristicia i eter-
nam traiecit habentẽ: sepe quidẽ trãsiuit i gau-
dium. Quod tristicia tristiciã nanciscit: & tristi
cia in gaudiũ terminet: nõ hec tristicia seu illa
ta tẽtatio/ aut aduersitas tolerata facit/ sed cau
sa. Suppositiuas omniũ causas oportet inspi-
cere: sicqȝ de fine dare iudiciũ. Si rerũ labenti
um conditio tristiciã fecit in seculo: faciet illã
eterne succedere: si vero christus est causa/ ter-
minabit ad gaudiũ. Et hoc ipse discipulis loq-
tur: Tristicia vestra qui ꝓpter me affligemini/ Joan.16.
nõ omniũ vertetur in gaudiũ. Quia cũ ecclesia
orthodoxa seu fidelis aia/ longo tẽtationũ & tri
bulationũ cruciata partu: cũ emiserit bonorum
operũ partũ in oibus seruata ꝯstãtia: cũ fructũ
virilẽ/ nõ effeminatũ fecerit: vt non sit filia moll
& tenera/ fragilis & caduca: sed filiꝰ accrescẽs vir-
tutibus/ sapiẽs in moribus/ letificãs patrẽ: non
stultꝰ inferens matri tristiciã: sit filiꝰ de numero
filiorũ qui in ecclesia bñdicũtur: sit filiꝰ dextre/
scȝ operãs aptũ beatitudini regni dei: nõ recor
dabitur tristicie atqȝ pressure: illa eterna/ et su-
pra auditũ & visum & intellectũ inuenta leticia:
Uere non omniũ tristicia vertetur in gaudiuȝ:
sed illorũ dũtaxat qui ꝓpter christuȝ patiuntur
vnde tristẽtur: siue quia dolent absentiã et pro-
longationẽ: ex hoc istius incolatus deplorãt di
centes vt ꝑpheta: Heu mihi qȝ incolatꝰ meꝰ ꝓ- Psal.119.
longatus est. Seu quia ob confessionẽ sui no-
minis illa tolerant mala que suadet inferre pri-
mo ad se crudelis hostilitas: & hominũ excogi
tat deprauata crudelitas: aut qȝ illũ offendere i
lege sua: & sentiunt eũ in pena sua purgatoria/
nõ eterna. Purgaturã eni habet virtutẽ tristi-
cia post peccatũ: & ipsuȝ solũ in hac vita digne
sortitur tristiciã: que si ꝓuenit vt sit ex culpa po
tius q ex pena: nil decẽtius reperit ad diluẽda
peccata. Oportet verã & salutiferã oriri tristici
am ex displicẽtia culpe/ nõ ex displicẽtia pene.
Illa displicentia exoritur/ quia displicuisti deo
ex vitio interdicto: ista/ quia displices tibi ex pe
na quã pateris. Displicere sibi patiẽti ex pena
ꝓpriũ est oim sensibiliũ/ etiã ratiõe carẽtiũ. Dis
plicere sibi ex culpa tm̃ est vere ratione vtentiũ
maxime aũt oim verorũ fideliũ: ac ꝑ hec incun-
ctanter tristicia de peccato/ nõ de supplicio ver
tet in gaudiũ. Et parabola parientis mulieris
elucidat. Parit in tristicia mulier: qȝ venit ho-
ra partus: qui ex multatione diuina i doloribꝰ
agit: pepit puerũ: nõ meminit ꝑssure ꝓpter gau
diũ. Nõ dicit/ nõ meminit tristicie: sed/ pressure

Pressura causa est tristicie: non tristicia causa
pressure. Quoniã dũ dolor cũ corporis natura
confligit/adest tristicia pariẽti: cuȝ vero dolor
tanq̃ a potẽtiori bono victus abscesserit/et tri-
sticia defuit. Ubi ad memoriã dolor corpis et
animi tristicia reuocãtur: nõ tenet memoria q̃n
ta fuerit ipsa pressura: sed tenet quantuȝ tristi-
cia ipsa cõfoderit. Facilius recordat⁹ ei⁹ quod
passus est animus/ q̃ eius quod sustinuit cor-
pus. Quãuis eñ vnũ consistit in altero: et vnũ
preter alterũ habet existere posteri⁹/ sed nõ pri
us. Nõ existit anima priusq̃ tradaꝛ corpus: sed
creatur cũ traditur: et tradiꝛ cũ creaꝛ. Habet
autẽ post existere/viuere et intelligere ṗter cor
pus. Sic quidẽ aĩa solũ sentit tristiciã siue do-
lorẽ cũ pena infligiꝛ: corpus vero penã nesciẽs
quid et que et quales sunt animi passiones. Re
cordabiꝛ igitur anim⁹ passionis sue nature po-
tius q̃ alterius cuius est corpus. Diuersa qui-
dẽ natura ꝑ omnẽ modũ est animorũ seu spiri-
tuũ et corruptibiliũ corporũ: tristicia ĩ anima/
pressura in corpe agitur. Nõ meminit ergo ani
ma pressure acte in corpe: recordabiꝛ tamẽ tri-
sticie quã ipsa ꝑpessa est. Nõ tamẽ memoria tri
sticie tristiciã dabit his quibus veruȝ successit
gaudiũ: sicut memoria se fuisse aliqñ letatũ/ nõ
dabit leticiã his qui eternũ suppliciũ incurre-
runt. Nã ex magna infirmitate redditus sanita
ti/illius recordabiꝛ non tristatus: et ex magna
sanitate redditus infirmitati/ tenebit illam me-
moriter nõ letatus. Unde nõ meminit mulier
pariẽs pressure ꝓpter gaudium. Quare? Quia
natus est homo in munduȝ. Sic est exempli fi-
cans. In exẽplificatũ igiꝛ veniamus. **Et vos igitur nũc tristiciã habetis.** Ac si dice-
ret christ⁹: qꝛ nũc recedo a vobis corpore actu
peregrinandi/ non officio diligendi atq̃ sub-
ueniẽdi: sed id quod est causa tristicie/fit et ve-
re leticie. **Iteruȝ videbo vos: et gaudebit cor vestrum: et gaudium vestrũ nemo tollet a vobis.** Tꝑalis absen
tia tẽporalẽ tristiciã generabit: ṗsentia visiõis
eterne inauferibile gaudiũ prestabit eternũ.

¶ Libri sexti de parabolis saluatoris finis.

¶ Liber septimus de similitudinibus a saluatore positis et assũptis.

¶ De similitudine salis: secundum Mattheum/ Marcum et Lucam. Capitulum I

Differen-
tiã similitudinũ ⁊ pa
rabolarũ in libro ṗ-
diximus de parabo-
lis/hic silẽtio traden
tes. Sed cũ in prima
et generali predica-
tione christus in mõ
te turbis ⁊ discipuliꝛ loquereꝛ: ad discipulos so
lũ sermonẽ intorsit: preostendẽs quantũ prima
tus/quantũve fructus sup alios ⁊ in alios acce
perant: non solũ eos/ sed futuros similes ĩ su-
is similitudinibus premonẽs/instruẽs ⁊ exhor
tãs. Et primo omniũ extitit similitudo sal: sub
qua presagiauit aplõs ceterosq̃ in illa sorte fu-
turos/dicẽs: [**Uos estis sal terre: quod si sal euanuerit: in quo salietur?** Mat.5
Ad ni-
hilũ valet vltra nisi vt mittaꝛ foras/⁊ cõculceꝛ
ab hominib⁹.] Uigilãs est similitudo ex natu
ra introducte rei: ex christo clarescit perampli
us. Nec ĩmerito in omĩbus tenet ista primatũ
vt velut in rebus esibilibus sal: sic inter eos q̃
regũtur/aut opportune docenꝛ et dirigunꝛ: de
beant esse qui presunt/instruũt siue ducũt. Ni-
hil promnus operaꝛ in his que vsu capiunꝛ sal:
quod siĩtitudine sumpta nõ conueniat his qui
sumpserũt ducatũ. Et in omni quod deficit aut
euanescit in his quibus vsu aponiꝛ aut appli
catur/insulsitas aut putredo exoriꝛ. Sic in his
que aguꝛ in hoibus ṗm rationẽ fidei/moresq̃
gñe archotes/spũales doctores/duces: si eua-
nescunt siue deficiũt/dãna similia ꝓuenire cre
dantur. Sed quis comedere põt insulsũ/ si de-
buit sale penitus esse conditũ? Aut quis tanget
putridũ/aut sumet in esum/ seu tenebit ad vsũ:
si appositione salis debuit preseruari? Proprie
tates siquidẽ salis solertib⁹ indagatorib⁹ relin-
quimus: ne plus debito sermo trahatur in lon
gũ. Quod cũ fecerint: nihil inuenient inappli-
cabile in ꝑfectibus/nihil in defectibus ad ar-
chotes spũales: si aderit eis in similitudine bo
nitas salis: aut si aberit eis ꝓprietas opportu-
na. Sed si sacrã scripturã volumus ꝯcontrari:
clarius apparebit cur archotib⁹ christiani ex-
ercitus salis/fuerit a Christo similitudo tribu-
ta. Sale quippe ipsam charitatẽ in agẽdis op
portunã merito intelligim⁹: siue qua nemo ali
quid deo acceptũ fecit: que in fedus sempiter-
nũ posita est inter nos et deũ. Ac ꝑ hoc dñs in
veteri testamẽto omne sacrificiũ cõdiri sale mã
dauit/dicẽs: Quicquid obtuleris sacrificiĩ/sale Leui.2.
condies: nec auferes sal federis dei tui de sacri
ficio tuo: in oblatione offeres sal. Sacrificia fi-
deliũ christianorũ porro illa esse noscunꝛ: que
in corporibus hoim respectu supne patrie per
carnis maceratiõnẽ/vilitatẽ et abiectionẽ agũ
tur: in quibus nulla vtilitas/ si defuerit chari-
tas. Nec tale sacrificiũ erit acceptũ/ si omnino
erit insulsum. Sunt eñ sacrificia nostra excita
tiones in orationib⁹ et indagationibus scriptu
rarũ sanctarũ/⁊ in intimis meditationib⁹ cor-
dis: ac etiã in illis theoriis/quãdo supra seipsũ
et supra cũcta sensibilia noster anim⁹ conaꝛ ex
tolli. Sunt ⁊ si qua peragim⁹ in subuẽtionibus
ꝓximorũ: que omĩa inepta redduntur/nisi sale
charitatis condianꝛ. Hinc eñ est quod Apl's
ad Corinthios scribit nihil esse/nihil ꝓdesse si
sine charitate/dicẽs. Si linguis hominũ loq̃r 1.Corin.13
et angelorũ: et cetera que annectunꝛ. Est ꝓrius
ipsa charitas fed⁹ iter nos ⁊ deũ: vt si diligim⁹

Prouer.8. diligentur: sicut sapientia clamat: Ego diligen-
tes me diligo. Est ⁊ fedus ꝙ si diligimus deum
diligamus ⁊ proximū: sicut ioannes in sua cano
nica cōmemorat. Est ⁊ fedus ad mādata seruā-
da: vt si diligim⁹ preceptorē/eius precepta ope
Joan.14. cōpleamus. Etem christ⁹ dicit: Si quis habet
mandata mea et seruat ea/ille est qui me diligit.
Ille habet mādata mea qui nouit/ qui tenet ea
memoriter: sed tūc seruat cū deducit in actum.
Est ⁊ fedus ad beatitudinē obtinendam. Sola
eñ charitas facit patere celum: ipsa sola intro-
ducit in regnum. Proinde auferri de sacrificio
prohibet. Nec auferes sal federis dei tui de sa-
crificio tuo: immo in omni oblatiōe tua offeres
sal. Tunc eñ in omni oblatione sal offert: cum
omne quod agim⁹ ipsa charitate fulcitur. Nec-
non ⁊ ordinē tenendū in moribus aperte cōspi
cimus/si preceptū de sale factū subtiliter inda-
gamus. Preceptū factum vt omne sacrificium
sale cōdiatur. Ex quo ꝓtinus indicit vt in om-
1.Co.14. nibus ordo seruet: sicut apl's ait: Omnia quidē
honeste ⁊ ſm ordinē fiant in vobis. Nā vbicun
ꝗ ordo deseritur/in positū finem nō erit acces-
sus. Nihil fiet impertinēs aut frustra/si i rebus
diligēdis ordo seruatur. Omnia eñ deus legi-
bus ordinis alligauit: vt etiā in his que tradita
sunt/vt perueniamus ad deū seruatus ordo per
ducat. Et nullū sacrificiū gratius ꝙ illa dilige
re atꝗ peragere que tendūt in deū: vbi sal ordi-
nis penitus est ponendū tanꝗ fedus ad deum.
Ipsam porro scientiā noie salis arbitror esti-
mari. Fit enim sal ex coctis aquis a sole aut ab
igne. Et aqua sapientie potauit dñs sanctos su
os. Et in omi sacrificio nostro necessaria est sci
entia: maxime in zelo quo ad deū accendamur:
ad euitandā illā sententiam/quā dixit apostol⁹:
Roma.10. Habent zelū dei/sed non ſm scientiā. Nā sicut
sal sapidum reddit vbi apponit: sic charitas/or
do ⁊ scientia cūcta que visibiliter ⁊ inuisibiliter
agunt/grata faciūt deo: vt nō sint insulsa/sed sa
pida que fiunt mādato celestis siue terreni ago
num positoris. Ipsi siquidem agenti aliquid in
vtraꝗ substantia sua facta non insulsa/sed sapi
da erūt: si sale charitatis ⁊ ordinis atꝗ scientie
condient. In his pactū nobis cum deo cōstitu-
itur sempiternū: de quo dominus sacerdotē ve
Nume.18. teris testamēti diligēter cōmonuit. Pactum sa
lis est sempiternū corā domino/tibi ac filijs tu
is. Pactū huiuscemodi salis ideo sempiternū
vt nullo tēpore violetur. Pactum sempiternū:
vt ex ipo inuiolabiliter custodito eterna gaudia
capiam⁹. Hoc salis pactum rememorauit abia
rex iuda hieroboā regi israel: cum in preliū cō-
2.Paral.13 uenirent. Stans abia sup montē semeron: qui
erat i ephraim/ait: Audi hieroboā ⁊ omīs isra
el. Num ignoratis ꝙ dñs de⁹ israel dederit re-
gnū dauid sup israel in sempiternū ipsi ⁊ filijs
eius in pactū salis? Quid est pactū salis in quo
regnū dauid datum cōmemorat: nisi pactū illa-
rum virtutū/ que potissime in agendis omnib⁹
exiguntur: que salis similitudine designant. In

pactum salis regnū dicitur datū dauid: in con-
dimento sacrificij quod tunc tēporis agebatur:
quādo ipse rex fuerat a dño constitutus in ma-
nu samuelis tunc sacerdotis atꝗ videntis: qui
sacrificiū sub censura salis ante constituta offe
rebat. Ex quo typico mysterio insinuatū est sub
pacto salliri sacrificij vera regna ꝯstitui: ⁊ iura
regalia hominū sine prefato sale ad perfectum
nō posse deduci. Arguit abia rex iuda hierobo
am regē israel: qui ad impugnandū ipsum ⁊ re-
gnum eius arma cōmouerat/ ꝑ iniuste huiusce-
modi rem fecisset: ꝙ in sempiternū cōcessum sit
regnū occasione salis in pactum. Ex hoc ad de-
mones remouēdos magna iurisdictio nobis ef
ficit: si stabit intactū protinus salis pactū. Nec
non ipsam iusticiam in similitudinē salis accipi
mus: sine qua nihil rectū agitur cū ipsa vniuer-
sitate ꝑfulgeat ⁊ condire habeat pre ceteris mo
ralē hominū vitam: et dū sub sua censura omia
disponūtur: nihil est quod de obliquitate cause
tur. Ipse siquidē dauid/qui regnū accepit in sa
lis pactū/iusticiā operabat: regū scriptura di-
cente: Et regnauit sup omnez israel. Faciebat 2.Regū.8.
quoꝗ dauid iudiciū ⁊ iusticiā omni populo. Et
de iusticia plene ꝯfidens in psalmo dicebat: Et Ps.17.
retribuet mihi dñs ſm iusticiā meam. Nempe
sicut sine sale insulsa sunt esibilia plurima: pter
panē parum delectantia gustū: et sicut sine sale
vermibus carnes scaturiunt: sic sine iusticia ni-
hil in morib⁹ hoim delectabile: necnō ⁊ huma-
na vita corrūpit insolentia pessimoꝝ. Circa quā
dauid magna diligētia intēdebat/ne ꝑtermissa
iusticia subiecta sibi res populi turbaretur: cum
ꝓut psalmus eloquit/faciebat: In matutino in Ps.100.
terficiebā omnes pctōres terre: vt disperderez
de ciuitate domini omēs ꝗ operant iniquitatē.
Quādo hēc ꝓ seipso interpellabat ad dñm. Feci Ps.118.
iudiciū ⁊ iusticiā: non tradas me calūniātib⁹
me. Ipsam etiā sapientiā euangelicā salis noie
non immerito dicim⁹ esse censendā: que omniū
cōdiuit hominū vitam: ⁊ sanauit steriles homi-
nū nationes. Et humani mores ⁊ leges viuendi
ꝑ ipsam condiunt: ⁊ ne putrescāt sua virtute ser
uant: ⁊ sanantur saucij populi defluētes. Quod
in libro regū multis ante tēporibus legimus fi 4.Re.2.
guratū. Nam viri ciuitatis hierico dixerunt ad
helizeū: Ecce ciuitatis huius habitatio opti-
ma est/sicut tuipse dñe ꝓspicis: sꝫ aque pessime
sunt ⁊ terra sterilis. At ille ait: Afferte mihi vas
nouum: ⁊ mittite in illud sal. Qui cū attulissent
egressus ad fontem aquarum/misit in eum sal ⁊
ait: Hec dicit dominus: Sanaui aquas has: et
nō erit in eis vltra mors/neꝗ sterilitas. Sana-
te sunt aque vsꝗ in hanc diem: iuxta verbū heli
zei quod locutus est. Helizeus interpretatione
nominis/que deus me⁹ saluator est/siue re gesta
deum significat: cui humana natura defectum
quasi lunarē patiens loquitur suo sensu/ dicens
ꝙ mūdi hui⁹ habitatio bona est: ꝙ omne quod
est/bonū est natura: ⁊ in ordine suo defectu om-
nimode caret: sicut deus plene cognouit. Nam

Gen.1. vidit deus cuncta que fecerat: et erant valde bona. Sed huius mundi sensu quodammodo carentis aque pessime sunt. Quid tam noie aquarum intelligit / nisi numerositas populorum: iuxta Joannis in apocalypsi sententiam: aque multe populi multi. Populi quidem hominum non natura / sed voluntate pessimi facti erant: dum dediti cultibus idolorum deum verum et ipsius sapientiam ignorabant: et vivebant insulsi / sale divine sapientie non conditi: et pessimabant velut putride carnes fetentis luxurie / aliarumque iniquitatum vermibus bullientes. Et terra sterilis erat: quia terra humanorum corporum / usum bonorum operum non habebat. Sed deus omnipotens in plenitudine temporis vas novum iussit afferri: cum almam virginem iussit mundo preparari: que vere dicitur vas novum ab antiquitate paterna discrepans / disciplina celestium innovata virtutum: in quo vase posuit sal eternam sapientiam / scilicet unigenitum filium eius. Aut vas novum ipsum verbum incarnatum sentiamus: qui novus dicitur novitate incarnandi / novitate nascendi et conversandi: qui novam doctrinam attulit: noviter mundo vixit: sicque mortuus et sepultus / et regressus ab inferis ad celestia penetravit. In quo posuit sapientiam suam noie salis signatam: sicut ipse predicando sepe dicebat: Do-
Joan.7. ctrina mea non est mea / sed eius qui misit me patris. Et alibi: Sermonem quem audistis non est meus / sed eius qui misit me patris. Et iterum:
Joan.14. Que loquor vobis / a meipso non loquor. Penitus preter novus homo erat / sapientiam a patre accepisse testabatur. Quod sal scilicet incarnatum verbum effudit in apostolos per virginis partum sed sapientiam per predicantem filium: et filius per apostolos post missum spiritumsanctum sanavit qui recipere voluerunt populos nationum. Et virtute salis / scilicet evangelice sapientie non esset sterilitas / sed sanitas: nisi adhuc libens hominum repugnaret iniquitas. Sanavit aquas evangelica et superna doctrina: quia populos recipientes illam / condivit et erudivit: et docuit que nesciebat mundus / non habebat usus / ignorabat hominum intellectus. Saporis huius effectum refugie-
Eccl.39. bat carneus sensus. Et inter initia eorum que vite hominum necessaria dinoscuntur / ecclesiasticus salem esse commemorat. Et tamen ex mandato do-
Ezechie.19. mini ezechiel hierusalem inter cetera obiecit: quod in die nativitatis eius non esset sale salita: scilicet illam discretionem non habuit / qua bene omnia disponuntur. Nam cum renascimur sacramentis / discretione christifera opus est inter ea que cogimur eligere / atque iter illa que agere obligamur. Optima inter virtutes noscitur esse discretio: que gradiens inter bonum et malum / inter bonum et bonum / inter malum et malum / inter opinionem et verum / inter voluptatem et necessitatem / inter virtutem et famam / inter competentia corpori et spiritui semper ad tutiora declinat / devitatque peiora. Et sermonem nostrum tali sale condiri / decrevit
Col.4. paulus apostolus. Sermo vester semper in gratia sale sit conditus. Igitur cum supra memoratas virtutes habere atque docere oporteat eos quos auctoritate atque doctrina populis preferuntur: me-
Mat.5. rito christus dixit apostolis: Vos estis sal terre. Quibus pro seipsis et pro successoribus dictum fuit: Sed si sal evanuerit / in quo salietur? Si vir-
Ibidem. tus deficit in doctore: si doctor deficit ipsi virtuti: quid boni perficiet? Cum ad nihilum valeat: dignum fit ut his fiat in ridiculum atque derisum quos erudire debuit per doctrinam / monefacere per exemplum: et fiat vilitate conculcatus inferior / qui vita et doctrina debuit superesse.

¶ De similitudine lucis: Secundum mattheum. Capitulum II

Quoniam christus unigenitus dei filius erat lux vera: que illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum: voluit quos elegerat / huius lucis esse participes: per quam illuminaret orbis terrarum qui tenebris peccatorum ubique in hominibus iacebat obscurus. Et quia quadam nove intelligentie luce illos perfuderat: et peramplius perfusurus erat: et lucis sequeretur effectus: sine interpositione verborum suos apostolos et similes posteros luci comparavit / dicens:
Mat.5. Vos estis lux mundi. Iussu dei facta est lux: nec aliquid pulchrius in corporibus diaphanis: et eius virtute cognoscuntur obiecta omnia oculorum: et fertur inoblique in receptacula sua. Et per ipsam fit accessus atque recessus / et contrariorum declinatio. Secundum hanc proprietatem apostolos et ipsiformes salvator per similitudinem mundo perfecit: non visibili atque sensibili / sed ei qui capax est divinorum et susceptivus theoriarum supernarum. Et sermo dignus est / quod sibi salvator in hac similitudine homines huiuscemodi asscivit cum de seipso dixisset: Ego sum lux mun-
Joan.8. di. Illuminaverat exteriorem mundum ope create lucis: illuminat interiorem luce veritatis. Et humanarum mentium se cum apostolis et ipsiformibus lucem facit. Et nihil in spiritualibus rebus pulchrius veritate: cuius splendore si qua obiici possunt humanis intellectibus / cognoscuntur: et inoblique irradiat super humanas mentes se recepturi coaptantes: ut possit esse accessus ad incommutabile bonum. Hanc lucem petebat david ut
Ps.42. ad finem positum certus possit esse accessus. Emitte lucem tuam et veritatem tuam: ipsa me deduxerunt et adduxerunt in montem sanctum tuum et in tabernacula tua. Et recessus fit per eam ab eo quo culpabiliter et noxie tenebramur. Unde aposto-
Ephe.5. lus: Eratis aliquando tenebre: nunc autem lux in domino. Per lucem siquidem veritatis / recessus fit a tenebris peccatorum. Declinatio contrariorum ad destinatum finem istius lucis veritate peragitur. Propterea salvator ait: Qui ambulat in die / non offendit: quia lucem huius mundi videt. Hanc lucem dominus apostolos esse voluit per exemplum atque doctrinam: quam intuentes in ipsis apostolis et apostolicis viris non exorbitent / per agones superna captantes. Lux viva est exemplum rationalis animalis / ex virtute consurgens: ab oriente fidei ortum habens:

Suffragaꝛ sana doctrina in ordine suo lucens:
et exemplari luci prestat augmentū. Et dū pre-
stat/ipsa etiā suscipit incrementū: et ad inuicem
incrementa suscipientes splendidissimā lucem
faciunt. Suum ꝓpriū lucere oportet pretēdere:
alioquin a tenebris nō differret. Primū siqui-
dem sui officij est insistentes tenebras effugare:
deinde ostendere quomodo leuētur oculi ad di
rectū. Sicq; cum apostolis dicitꝛ per similitudi
nem quid sunt: quid sint facturi: ex tacito mādā
to suscipiunt/ ne sit ociosa lucis appellatio que
tanto dictatore indicitur.

De similitudine ciuitatis: secūdū mattheū tantū. Capitulū III

Qui terrenā ciuitatem ordinauit ad ex-
ercitium et agones hominū: supernā
vero condidit ad gloriam angelorū/et
hominū recte agentium in terrena: vt ad super
nā a terrena esset ascēsus ab eo qui in ista esset
virtute probatus. Proinde per similitudiē ciui
tatis docuit/quid mundo apostoli et conformes
vtilitatis cōferre teneantur: cū sine interpositi-
Mat. 5. one dicit: Non potest abscondi ciuitas
supra montē posita. In veteri testamento
legimus mandato domini/ ordinatione moysi
cōplemēto iosue/ ciuitates plures factas fuisse
refugij: ne ad eas confugiens malefactor subi-
to iudicaretur sine magna examinatiōe iudicij.
Etenim apostoli et eorū loca tenentes/ penitus
sunt refugium peccatorū: esseq; debent in parui
lo/nō abscondi: quoniā positi sunt supra mon-
tem. Mons vero summus sup omnes christus
Daniel. 2. est dei filius: quē Daniel preuidit velut lapidē
prescīdi de monte sine manibus/ et in montē ma
gnum erigi: super quo apostoli et viri apostoli-
ci sunt fundati. Non ergo debēt abscondi quin
ad eos possit esse refugiū/cum hostile ingruerit
bellum. Ciuitas siquidē primo cōuentione loca-
lis situs cōstruitur: deinde firmatur lege viuen-
di: et ne incursantibus nō retunsis damna patia
tur/circumcingitur muro vel vallo. Apostolica
ciuitas cōuentio est fidelium. Fundatur autē in
1. Corin. 3. monte qui est christus: quoniā vt ait apostolus
fundamentū aliud nemo potest ponere/ pter id
quod positū est: quod est christus iesus. Lex qua
viuendum euangelica de superis declarata do-
ctrina: cincta muro inexpugnabili virtutū/et val
lo timoris domini. Hec ciuitas abscondi nō po
test: magis vero non debet: quia sicut christus
quod nō debet/non potest: et quod nō potest/nō
debet: sic ciuitas apostolica et fidelium supra ip-
sum montē posita nō debet abscondi. Nam im
possibile factū erat fidem tegi aliquo diabolico
aut hominū velamento. Nec impossibilitas ab
sconsionis erat ex ciuitate que fundabatur: sed
virtute mōtis ex quo ciuitas ipsa surgebat. Ete
nim petrus fundabatꝛ in petra/ non petra in pe
1. Corin. 10. tro: petra autē erat christus. Sed in ipsis apo-
stolis ciuitas militans cōsurgebat: ipsiq; in mō
te altissimo atq; immobili fundati erāt: qui ver
bo predicationis euāgelice/per signa verba se-
quentia/per sanguinē et mortem/per vniuersum
orbem illam fundaturi a domino parabantur.
Hanc etiā ciuitatem que nō debet abscondi/de
celo descendisse cognouim⁹: vt et ipsa in celi mō
te cōsistat/quis descendisse dicatur. Non enim
terrenū aut humanum/sed celeste atq; diuinum
habet ista ciuitas fundamentū. Hinc ioannes
ait: Vidi ciuitatē sanctam hierusalē nouam/de Apoca. 21.
scendentē de celo/a deo paratam: sicut sponsā
ornatam viro suo. Descēdit ciuitas de celo: ter-
renum nō querens/neq; relinquens celeste fun-
damentū. Nam sicut christus in terra carne de
gebat/in celo deitate: sic ciuitas sancta in terra
militat/in celo virtute consistit. Que tūc abscō
deretur si non predicaretur: tunc occultaretur
si recte in illa nō viueretur. Absconsa siquidem
diceretur/quāuis in christo mōte fundata: nisi pre-
dicationis altitudine/ vita/ miraculis per orbē
vniuersum propensius reboasset. Proinde in
omnē terram exiuit sonus eorum: et in fines or- Ps. 18.
bis terre verba eorum. Sonus videlicet quo in
ore dicētium et in cordibus audientiū miro mo-
do resonabat: sicq; inoccultabilis erat ciuitas
in diuino monte constituta. De hoc mōte dixe
rat esaias: Venite ascendamus ad mōtem do-
mini/et ad domū dei iacob. Erat quedam mutua
inuitatio: vt ad christū qui est mons domini/ve
niretur. Et ciuitas nunciabatur sub nomine do Esa. 2.
mus dei: et gloriosa dicta sūt de ciuitate dei. Sz
nunq̄ gloriosa nisi ex fama: nunq̄ vera fama ni
si ex his ex quibus vera fama consurgit. Sed al
tiori et perspicatiori sensu hanc similitudinē per
tractantes: christus i hoc suos apostolos et di-
scipulos cōmonebat: vt tales in virtutib⁹ essent
vt ciuitatem inabsconsibilē et supernā digni fie-
rent nunciare: vt intelligaꝛ quāte debeant esse
virtutis qui constituti sunt vt ciuitatē in super-
no monte constitutam/ nō abscondendam/sed
manifestandā sub iustis iudicijs debeant ꝓpa-
lare. Ac per hoc cū saluator dicit: nō potest ciui
tas abscōdi supra mōtem posita: in id verus hu
ius scripture intellectus traijcitur: vt si ecclesia
orthodoxa nūc fundanda/si superne patrie ciui
tas nō potest abscondi: congrue factū est vt per
vos quos elegi inclarescāt. Igitur tales estote
vt illas aperte predicare possitis: et inueniamini
digni mysterio huius ciuitatis.

De similitudine lucerne; secundū mattheum et lucam. Ca. IIII

Immensa bonitas et omnibus pro captu
recipientiū eque liberaliterq; se prestās
supernamq; promerentib⁹ datura merce
dem/noluit euangelij gratiā mercede conduci:
Quobrem futuris mundi doctoribus non occul
tande lucerne similitudinem apposuit/ dicens:
Nemo accēdit lucernā et ponit eam Mat. 5.
sub modio/ sed super candelabrum:
vt luceat omnibus qui i domo sunt.
Lucerna siquidē sub modio non ponēda/prima
insinuatiōe sensum inoccultationis habet: sed
discussa similitudo propēsius terrenā mercedē

in euangelica pdicatione condẽnat. Similitu-
do hui⁹ prope modũ infimi actus ad diuinas
actiones attollitur: vt nõ personalis/sed actio-
nalis simulatio ipsa esse mõstretur. Lucerna q̃
accensa sub modio ponenda negal/est ipsa euã
gelica lex. Nam fuit ab eterno lex ista: quia eter
num est euangelium/q̃uis in tẽpore promulga
tum: sed tũc accensa est ista lucerna cũ saluator
mundo predicaturus apparuit: cũ exemplo vi-
uendi/authoritate docendi/signis supra naturã
seqnẽtibus clarescere fecit. Hec lucerna lumen
habet inextinguibile in ecclesia sancta dei. Nã
Exo.27 preceptũ erat in veteri testamẽto: Ardeat lucer
na semp in tabernaculo. Que figura i veritate
nũc terminata est in ecclesia: quoniã non extin
guitur/nec extingui potest lumẽ eius. Et iob su
Job.29. am prosperitatẽ in tribulatione cõmemorans/
enigmatice lumẽ istud se habuisse dicebat. Quã
do splendebat lucerna super caput meũ: ⁊ ad lu
men eius ambulabã. Null⁹ splendor clarior hu
ius lucerne lumine. Nullus incessus rectior q̃
ad lumen eius ambulare: non enĩ ambulat in te
nebris: quoniã lumẽ est vite. Hec lucerna diui-
na est sapientia: cui salomon adhesit ppensius:
quoniã inextinguibile est lumen eius. Et proti-
nus ipsa sola introlucet affectibus ⁊ intellecti-
bus nostris: et sine offendiculo gressuũ nostro-
Ps.118. rũ semitas dirigit. Etenĩ dauid dicebat: Lucer
na pedibus meis verbũ tuum: et lumen semitis
meis. Quid verbũ dei/nisi euãgeliũ eructuatũ
a verbo dei? Quid pedes/nisi intellectus ⁊ affe
ctus: quibus anima intuise mouetur? Quid semi
te/ nisi cõpendia que captamus ad aliã vitam?
Mandatũ dei lucernam animarũ scripture sa-
cre diffiniũt: vt inoffenso pede in valle ista mi-
serie ambulemus. Inquit enĩ salomon in mora-
Prouer.6. libus instructionibus: Mandatum lucerna est
⁊ lex ⁊ lux/et via vite et interpretatio discipline.
Quod mandatũ splendidius q̃ mandatũ nouũ
⁊ non nouum: quod dedit vt diligamus inuicẽ.
Hec lucerna innocue lucet ⁊ ardet quousq̃ in
superna fuerit ascensus: vbi lumẽ eius erit splẽ-
didius. Hanc lucernã euangelicã videre non
possunt interiores oculi qui caligãt: ⁊ homines
qui cum mundo senescente senescũt. Nam in li-
1.Reg.3. bro regum legitur: Factũ est in die quadã hely
iacebat in loco suo ⁊ oculi eius caligauerant: et
nõ poterat videre lucernã dei anteq̃ extingue-
retur. Si allegorias respicimus/defectũ syna-
goge in isto homine cognoscim⁹: si mores/alius
offertur ordo loquendi. Senex erat hely: et pre
senectute oculi eius caligauerant. Qui sunt qui
senescunt/nisi qui mundũ diligũt inueteratum?
Qui quantalibet florida etate vernantes/si mũ
do senescente delectantur: si eius amplexibus
amplectuntur: eo ipso senescunt ⁊ caligant inte
riores oculi: vt lucernam euangelij dissuaden-
tem hominibus mundi delectationem/⁊ prohi-
bentem amplexum/videre nõ possunt: nisi prius
extinguat. Cuius lumen q̃uis in sui natura in-
extinguibile maneat: tunc tamẽ apud vnumquẽ
q̃ hominẽ extinguitur/cum in eius non transi-
tur affectum: et cum ad eius lumẽ iustis morum
passibus non ambulatur. Naturã alteslonicam
habet ista lucerna: que semel accensa nequit ex-
tingui. Sed nec ponenda sub modio/aut vase/
aut lecto. Modius ad mensuram/vas ad vsum
lectus ad quietẽ refertur. Hec verba tres euan
geliste posuerũt: vt nec propter auariciam eorũ
que mensurari possunt/ nec propter eorũ vsum
que transeunt/ aut propter quietem aliquã per-
functoriam euangeliũ predicetur. Ut a christo
suscepimus/omnibus est eadem liberalitate do
nandũ: ⁊ cuius finis est tota vita/rebus mortali
bus nõ subdatur. Proculdubio sub modio po-
nitur si preconis cor auariciã sequitur/et per eã
eius molimina fulcit: aut quomodolibet ei⁹ no
mine augentur opes hominũ. Multa in ponti-
ficibus et ecclesijs christo pauperi nouum⁹ esse
data: ⁊ monarcha elephanticus christum indu
it in syluestro. Si per auariciã possidentur/que
sunt largitate collata: malus vsus inclamitat.
Et qui terrena tenebant ⁊ abundabant tempo-
ralibus bonis/ad huiusmodi lumen lucerne cõ
moti: lucernam hanc in ore moribusq̃ gestanti
bus bona innumerabilia contulerunt. Subtus
quibus positum nũc in pluribus noscitur euan
gelium: quod antea superferebatur. Posita est
sub vase lucerna: quoniã contra euangelij veri
tatem atq̃ charitatem nomine suo multiplica-
ta sunt vasa: que a vescẽdo sortita sunt nomina:
vt velut philargyria multiplicatur in rebus/ad
recõdendum vasa composuit: ⁊ prout exarsit in
placitum malũ/ad funestũ vsum corporis innu-
mera procurauit. Sed charitas euãgelica the-
saurizare non nouit: dispergere aũt magis ipsa
consentit: nec cõuertit aliquid in propriũ vsum:
quod tamen indigentibus potest esse cõmune.
Erat interdũ abdita sub lecto lucerna: cum qui-
es appetitur ex his que sunt christi euãgelio cõ
secrata. Et magnã deliciosis quietem appositã
nouimus temporalẽ: vt nec labor in verbo/nec
sollicitudo ad precauendũ periculum animarũ
nec exhortatio vel exemplum ad meliora cõmo
neus. Quiescunt corpora dilatata delitijs: ⁊ bo
nis innumeris vallata tabescunt: ⁊ tranquillan
tur sup euangeliũ/sub quo laborare debuerunt.
Ad effectum do diuinorum lucerna cãdelabro
superponenda est: cõmodis vilis temporalibus
nõ subdenda. Iniuria fit legi similiter ⁊ latori:
si ea que ad eterna ordinata noscunt/ad tempo
ralia referantur. Attollitur siquidẽ candelabrũ
a terra stillo quodam disposito super basim:
super quod posita lucerna pluribus lucet: quam
nec ipse qui accendit/aliter q̃ super candelabrũ
poni voluit: quã tunc accendit quãdo predica-
uit: tunc sup candelabrũ posuit quando mentes
ad superna subuexit. Tunc detexit a modio ⁊ a
vase: cũ sine sacculo/pera ⁊ fulcimine statuto vi-
te temporalis suos predicatores exposuit: in se
primo perficiẽs que alios facere docuit. Quod
doctor gentium nõ accepit in vanum: cũ peni-

pus sine sumptu posuerit euangeliū: qui cum po
testatem haberet de euangelio viuere/illa vsus
nō est: nedum ꝙ aliam vellet de euāgelio capta
re mercedem. Ad corinthios inquit enim: Sed
1.Cor.9. nō vsi sumus hac potestate: sed omnia sustine-
mus: ne quod offendiculū dem⁹ euangelio chri
sti. Nescitis ꝙ qui in sacrario operātur/que de
sacrario sunt edunt? Qui altari seruiunt/cū alta
ri participant. Ita ⁊ dominus ordinauit his q̄
euangeliū annunciāt/de euangelio viuere. Ego
autē nullo horum vsus sum. Bonum est mihi
mori magis/ꝙ vt gloriam meam quis euacuet.
Que est ergo merces mea? Ut euangeliū predi
cans sine sumptu ponā euangelium: vt nō abu-
tar potestate mea in euangelio. Cassa porro fu-
isset predicatio euangelij: si in corde aut in mo-
ribus predicantiū temporalis cōmoditas inse
disset. Plus veritas euangelij claruit in pauper
tate ꝑdicantium: ⁊ magis ad illā conuersi sunt
audientes: ꝙ in virtute miraculorū. Eo eñ ipso
cognitū fuit euangeliū esse diuinum/quod a diui
nis hominibus nūciabatur: quo tēporalia com
moda nō querebant: nec ex ipso vane sunt quesi
te mercedes. Remouit a lecto quietis: cum fati
gatus ex itinere sedebat sic super fontē. Et apo
stoli iussu eius euntes ibant ⁊ flebant/mittentes
semina sua. Et in laboribus plurimis se fuisse
paulus testabat̄ apostolus. Super candelabrū
lucerna tunc ponitur: cū euangeliū in sua liber
tate predicatur. Porro candelabrum est ipsa li
bertas: super quā lucerna euangelij ponēda est.
Aut ipsam catholicā ecclesiam per candelabrū
intelligere possumus/ super quā est euangeliū.
Nulla eñ secta vel contio ꝑterꝙ ecclesia lucer
nam euāgelij ꝑ veritate habet: nec eis lumē hu
ius claritatis infulsit. Nam ⁊ candelabrū pro
Exo.25. tanto mysterio/similiter ⁊ magisterio/mandato
domini dispositū est in veteri testamento cū ha
stili/calamis/spherul̄/nucib⁹ ⁊ cyphis lilijs/forcipibus
emunctorijs: catholicā ecclesiā sua ordinatione
figurat: vbi euāgelij lucerna plene refulget his
qui sunt in domo/⁊ his qui venire decernūt.

¶ De similitudine dextri oculi/dextreq; manus ad ea quib⁹ magis homines afficiūtur: secundū mattheū. Capitulum V

Scriptum est/quoniā vidit deus cuncta
que fecerat: ⁊ erant valde bona: non so
lum separate substantie/vt angeli: sed
inuisibiles ⁊ vnite/vt anime: ac etiam si qua sunt
in re corporea ordinata: vt ab hac bonitate na-
turarū nulla corpora excludātur: ꝙꝙ multa dif
ferentia corpora ipsa distinxerit. Et vt alias dif
ferentias ꝑtermittā: nulla preterꝙ humana fe-
cit instrumenta virtutis: quibus animas crean
do infudit/ et infundendo creauit: que capaces
sunt virtutis ⁊ vitij: sicut esse possūt pene vel ꝑ-
mij ⁊ beatitudinis atq; miserie. Igitur huma-
na membra bona sunt bonitate naturarum: seu
bonitate qua sunt in ordine entiū. Possunt aūt
esse meliora prout facta sunt instrumēta virtutū
vt cuiusq; vita tanto sit criminosior/quāto ipsa
fecerit instrumenta vitiorum: et tanto maiorib⁹
supplicijs anima fodiatur/quāto maioribus cri
minib⁹ statuerit illa seruire. Proinde saluator
omniū membra que bona fecerat: ad meliora or
dinauerat: ⁊ extollere super celos decreuerat: a
malo vsu auertit: ne gehennam quā pro homi-
nibus nō fecerat patiantur/dicēs: Q, si ocu
lus tuus dexter scandalizat te/ erue Mat.5.
eum et proijce abs te. Expedit enī ti-
bi vt pereat vnū membrorū tuorum
ꝙ totum corpus tuū mittatur in ge-
hennā. Et de dextra manu similiter dixit. Ue
runtamē nec credendū ꝙ cuiꝙ mandauerit aut
voluerit a seipso vindicario iure membrum ob
actum crimen abscidi/aut interfici: ꝙuis hoc ꝑ-
mittat iudici decernēti: ⁊ de morte inspirauerit
ipsi samsoni. Nam iudici permittit in crimino-
sos decernere: ne cōturbent rempublicā vitam
q; moralem: aut ne ledant quempiā singularē.
In figura vero futuri mysterij samsoni ceco in-
spirauit ⁊ mortem. Non autem concedit homi-
nibus/vt sibi membra detruncent: etiā si male
ipsis vtant̄: nec vt aliqd a seipsis faciant vt mo
riantur: sed vt deuitent ⁊ abscidāt ipsorū perpe
ram vsum: ⁊ ne subdant vitijs instrumēta virtu-
tum. Hoc siquidē ex superioribus pendet. Pre-
dixerat eñ: quia qui viderit mulierē ad concu- Mat.5.
piscendā eam/iam mechatus est eā in corde suo
Idcirco a malo visu oculum cōminando diuer
tit: vt abscidat̄ impudicitia visus: nō vt eruatur
qui bonus creatus est oculus. Similiter tollat̄
manus opus malū: nō abscidatur ipsa: que na-
ture est bonū. Q, vero dexter oculus ⁊ dextera
manus dixit/ad id quod magis in cōcupiscētia
⁊ in operibus diligimus plene refert̄: vt in ocu
lo cōcupiscentia/in manu opera nostra signen-
tur: eo ꝙ incōparabiliter magis expediat ama-
tis concupiscentijs ⁊ dilectis operib⁹ perpero-
sis in hac vita carere/que pars est vite: ꝙ sine re
medio in gehennā in tota futura detrudi. Scā-
dalum ꝟo nisi deuitetur ꝑueniēs/est oīe quod
deo displicet/⁊ animā ledit. Sed nec immerito
saluatori placuit illa quib⁹ magis afficimur assi
milari dextro lumini/ dextreq; actioni: quoniā
in his etiā corporalis ſm suum propriū fortior
noscit̄ virtus: vt si dextri ⁊ sinistri altero penit⁹
carere ꝯtingeret/eligere potius nobis remane
re quod dextrū: etiā recipiētes in donum/si ine-
uitabilis alteri⁹ deberet esse abscisio: relicto de
xtro quod sinistrū est/tolleretur. Proinde quic
quid illud esse ꝯtingat quod magis allicit/quo
magis afficimur/ quod ꝑ ceteris nos delectat:
omnino priuari velimus potius ꝙ tradi ardo-
ribus sempiternis/dūmodo scandalū parit: quā
indeclinabilis optio est hoibus ꝑrogata: vt aut
vite ꝑsentis dulcedine scandalizāte/aut gaudijs
eternis priuētur: priuatos detinēte gehenna.

¶ De similitudine oculi ad lucernā: secundū Mattheū/marcum et lucā. Capitulum VI

Lumen eternū de eterno lumine natum
suum contrariū non sinit incognitum.
Et quoniā inobliq̄ procedit l eos quos
eterne illustrat: rectitudinem in eis infusi lumi
nis in his que anio cōcupiscente operib⁹ agūt:
vt nō sit anfractuosus ꝓcessus creati luminis:
similiter ꝛ per gratiā iam infusi: omnino in ho
minib⁹ querit: satagens ꝛ premonēs ne ꝑter ra
tionē dati luminis contrariū fiat: per silitudinē
lucerne: ad cui⁹ lumē de nocte ambulam⁹: oculū
corporis intelligere voluit: quē retulit ad ocu-
Mat.6. lum cordis dicēs: Lucerna corporis tui
Luce.11. est ocul⁹ tuus. Si fuerit oculus tuus
simplex/ totū corpus tuū lucidū erit.
Si aūt ocul⁹ tuus nequā fuerit/ totū
corp⁹ tuū tenebrosum erit. Si ergo
lumē quod ī te est/ tenebre sunt: ipse
tenebre quāte erūt. Quecūq̄ lucerna sit/
lucet ꝛ nō videt. Lucerna que est oculus/ videt
ꝛ nō lucet. Lucerna fugat tenebras: oculus ꝟo
non fugat. Lucerna que illuminat/ omnino nō
nouit: oculus ꝟo illuminata cognoscit. Lucer-
na monstrat quid cognoscatur ꝛ quo pergatur:
oculus verō cognoscit ꝛ pergit. Quid igitur est
ꝙ oculus corporis assimilaꝫ lucerne alicuius li
quoris virtute lucentis: cū oculus videat ꝛ non
luceat: lucerna luceat ꝛ nō videat: nisi q2 interior
sum ista similitudo traijciꝫ: vbi est lucerna inui-
sibilis que videt ꝛ lucet: insita scȝ hominibus ra
tio: que corporis lucerna nomīe oculi a dn̄o ap
pellaꝫ: que lucet in corpore dirigendo corporis
actiones: ꝛ videt atq̄ cognoscit que obijciūtur
in vtroq̄ hominū sensu: vnde prout ad lumē lu
cerne nocturne vbi lucet/ fuganꝫ tenebre: sic ad
lumen rationis ignorantie depelluntꝫ. Optimū
autē rationis lumen est fides: q̄ inter potentias
anime solum in ratione statuit sibi sedē: que re-
diuiuam facit/ velut cū ad aliquod susceptiuum
luminis ignis apponitur. Si qua eñ fuit ab ini
tio quorūcunq̄ hominū ratio preter fidem: am
bulauit in tenebris. Et vani facti sunt oēs ho-
mines/ in quibus nō subest scientia dei: ꝛ de his
que videntur bona/ non potuerunt intelligere
eum qui est: neq̄ operibus attendētes agnoue-
runt quis esset artifex. Scientiā dei proprie in-
telligimus fidem: quā philosophi nō habentes
rerum non intellexerunt artificem: quē omnino
esse negauerūt; mundū absq̄ lumine fidei diffi-
nientes eternum. Quātalibet eñ perspicuitate
ad inuestigāda secreta nature/ atq̄ ipsius osten-
sibiles actiōes hominū ratio vigeat: tenebrosa
est/ ceca est: ꝛ quo vadat ignorat: nisi fidei lumi-
ne illustreꝫ: cum quodā alio lumine naturali/ dif
ferenter tamen/ ratio hominū soleat illustrari:
quod esse suo modo lumē negare nō possumus:
quod oppositū fidei tenebras appellam⁹. Pro-
inde saluator adiecit. Si lumē quod in te
est/ tenebre sūt: ipse vero tenebre quā
te erūt. Qua sentētia duo accepimus esse ge-
nera tenebrarū. Vnū quo ratio non illustratur
lumine fidei/ etiā si aliter ipsa refulgeat: aliud
quo peccatis homines inuoluunꝫ: spreto ꝙ na
tura/ lex ꝛ virtutis iudiciū dictat. Inter que ge-
nera tenebrarū hanc comparationē saluator ap
posuit. Si lumen quod in te est/ quecūq̄ videli-
cet rationis acuitas/ siue splendor spreta fide te
nebre sunt: ipse peccatorū tenebre quāte erunt.
Quod si cōparatiue accipimus/ peior est pecca-
toꝝ actio q̄ lumen fidei nō habere. Si vero cau-
satiue hanc inuestigamus sententiā/ aliū sen-
sum parit: vt carere lumīe fidei multoꝝ sit causa
maloꝝ: et ille tenebre innumeras ꝛ magnas ge-
nerent tenebras peccatoꝝ. Porro non trahaꝫ
in dubium ꝙ carentia fidei aut fides suscepta et
nutans/ criminū ꝛ scelerum ꝛ peccatoꝝ tenebro-
sam noctem inducit. Nam sine fide impossibile
est deo placere. Et fides nutans nō operatur:
que tenebras mortis habet: q2 fides sine operi-
bus mortua est. Non placere deo ꝛ in fide non
operari/ magnas tenebrositates habēt: quibus
maloꝝ actuū adijcientur profecto maiores. Ad
clariorē vero intellectum de oculo simplici ꝛ ne-
quā: vnde talis comparatio seu maloꝝ causatio
sumpta est: intentionē ꝛ actionē oportet induce
re: vt intentio sit oculus/ actio ꝟo corpus. Pro-
inde si intentio hoīs fuerit simplex/ pura videli
cet duplicitate carens/ simplex simplicē dunta-
xat incōpositū diligens ꝛ querēs/ ꝛ sibi soli ser-
uiens: totū corpus/ omnis scȝ actio lucida erit ꝛ
clara ꝛ grata bonoꝝ omniū/ non ꝑsonaꝝ hoīm
acceptori. Si ꝟo intentio nequā fuerit/ quod se
quiꝫ est manifestum: quoniā arbor mala malos
fructus facit: ꝛ tenebrosa intētio tenebras ope-
rū peperit: quā summope oportet inquirere q̄d
inq̄rat/ quid velit/ quo ve tendat: quoniā ipsa est
lucerna ꝛ ocul⁹ actionū. Que si velut nequā pec
catoꝝ versaꝫ in tenebris: multas ꝛ graues eorū
efficiet tenebrarū oculus horriditates. Ac per
hoc oportet habere intentionē simplicē/ vt solū
ab eterno simplicē querat: q2 nemo pōt duobus
dominis seruire: q̄ sententia statim ad istā sequi
tur. Necnō ꝛ fidē simplicē: q2 ipsa nō hȝ ex reb⁹
ꝛ causis/ aut ex accidētib⁹ cōpositas rōnes: q̄m
qui cōpositas rōnes querit in simplici fide/ cum
nō inueniat/ nō venit ad fidem. Si aūt venit/ ve
lut immo hereticus recessit ab eadē: aut bonū
nō faciet bonū: aut in tenebris versabiꝫ pecca-
toꝝ. Quā vero vtilis ꝛ accepta sit deo simplici
tas intētionis ꝛ fidei: q̄ vero ī illa seruiētes dn̄o
iure letati sunt ad animandū dei seruos: scriptu
rarum sanctaꝝ testimonia perquiramus. Sim-
plici intentiōe abel munera deo obtulit: ad quē Gen.4.
respexit dn̄s ꝛ ad munera eius. Cain autē inten
tione nequā: qui ꝛ reprobatus est. Et iacob vir Gen.25.
simplex in tabernaculis habitās/ assecut⁹ est he
reditatē ꝛ primā benedictionē paternā: quā esau
in syluis venatione vagus amisit. Et dauid cū
ad edificationē plurima cōgregasset/ deū bene-
dicens asseruit ipsum simplicitatē diligere: sibi
q̄ oīa grata que in simplicitate offerunꝫ. Vn
de paralipomenon legiꝫ: Scio dn̄e de⁹/ ꝙ ꝓbes 1.Par
corda/ ꝛ simplicitatē diligas. Vnde ego in sim-

plicitate cordis mei letus obtuli munera hec.
Simplex/incõpositus ꝛ benign⁹ꝛ largus est de
us: ꝛ tales seruos querit ꝛ diligit. Et tũc in sim
plicitate cordis munera offerũtur: cum in om-
nibus actionib⁹ nil aliud ꝙ dei honor ꝛ placitũ
querit. Et Paulus admonet ꝙ que tribuuntur
deo vel ꝓximo/in simplicitate tribuant. Ac etiã
carnalib⁹ dominis seruus iubet in simplicitate
Ephe.6. cordis seruire. Ad ephesios eñ inquit: Obedi-
te dominis carnalibus cũ timore et tremore/in
simplicitate cordis. Alte cogitauit aplus simpli
cis interioris oculi fructũ: cum mãdauit seruis
carnalibus dominis in cordis simplicitate ser-
uire. Porro simplicitas interioris oculi est/ nõ
variata intentio ad diuersos fines: nec preterꝙ
vnũ simplicem deum in his que agit ꝛ diligit/in
premio querit. Et ab omnib⁹ absoluta cõmodis
a iudicijs hoim libera/audes et opprobria ho-
minũ eque pendẽs/solum deuz querit in testem
Sap.1 ꝛ iudicem ꝛ remuneratorẽ bonoꝝ. In qua sapi-
entia deũ querere iubet. In simplicitate cordis
vestri querite illum. Nescit deuz tentare sancta
simplicitas: idcirco eius cõspectibus deus que
situs offertur. Propterea sequit: Quoniã inue-
nitur ab his/qui non tentant illũ: ꝛ apparet qui
fidẽ simplicẽ habẽt i illũ. Et hoc est quod apls
precauet: timẽdo ne a simplicitate fidei excidãt
2.Corin.11 serui christi. Timeo eñ inquit/ne sicut serpens
euam seduxit astutia sua/ita corrumpant sensus
vestri ꝛ excidãt a simplicitate fidei/ q̃ est in chri
sto. A simplicitate fidei homines excidunt: cuꝫ
rationes eorũ que per fidem solã tenẽtur/inqui-
runt. Solũ quidem hoc est de ratione fidei/hu
mana ꝛ cõposita ratione carere. Necnon a sim
plicitate fidei excidit: cũ infima q̃ de⁹ in carne
gessit/a curiosis ꝛ supbis animis derident: aut
cũ actiões euãgelice q̃ nostris sensibus aduer-
sant/in gratũ mẽtis nõ veniunt: sed poti⁹ apud
multos i displicẽtiã et odium transeũt. Opti-
ma est i virtutibus christiana simplicitas. Nã
Prouer.10 qui ambulat simpliciter/ambulat cõfidẽter: qui
aũt deprauat vias suas/manifestus erit. Et ali
Prouer.11. bi scriptũ est: ꝙ simplicitas iustorũ diriget eos:
quia nõ est securior et directior via iustis ꝙ in
Job.1. simplicitate ambulare. Et beat⁹ Job simplex
et rectus appellatus est. Ideo simplex/quia re
ctus: ideo rectus: quia in simplicitate cordis co
rã domino ambulauit: qꝛ deus simplicẽ nõ ꝓ-
iicit: magis vero cũ simplicibus sermocinatio
eius. Et ad ornatũ charitatis etiã simplicitatẽ
1.Pe.1 oportet assumere: vt Petrus ait: Simplici cor
de inuicẽ diligite. Simplicitas vera sine rep-
hensione cõstituit possessorẽ: ꝛ tales habere spi
rituales filios deus q̃rit. Et hoc est quod apls
Phil.2 ad Philippẽses admonet/dicẽs: Oia aũt faci-
te sine murmurationib⁹ ꝛ hesitationib⁹: vt sitis
sine q̃rela/et simplices filij dei sine reprehẽsiõe
i medio nationis praue et puerse. Oculus vero
nequã malus est. Quod iesus hierosolymita nõ
Eccli.31 tacuit/dicens: Memento quoniã malus ẽ ocu-
lus nequã. Nequi⁹ oculo q̃d creatũ ẽ? Intẽtio

nequã mala penitus est: q̃ nihil nequi⁹ inuenit:
qꝛ sepe ad ea conatur q̃ neq̃t efficere: a q̃ cũcta
mala ꝓcedũt velut a virulẽta radice. Propter
ea idẽ experiri atq; cognoscere aiam iubet: In vi Eccli.37.
ta tua tẽta aiam tuã: et si fuerit nequã/nõ des il
li ꝑtãtẽ. Aiam tẽtare intẽtionẽ est experiri. q̃ si ne
quã fuerit/ nuſq̃ ꝑtãtis ei prestet effectus. Maꝫ
prius in oibus ꝑquirat intẽtio/anteq̃ in effectũ
operũ veniamus: qm̃ bona ꝛ mala magis ꝑ in-
tẽtionẽ rectã vel nequã ꝙ ꝑ id quod exteri⁹ agit
a dño iudicabũtur. Et ꝑ Esaiaꝫ maledictio dat Esa.1
semini nequã. Semẽ nequã intẽtio nequã: qꝛ ve
lut a semine fructus: sic ab intẽtione actus ma
lus vel iustus. Et cõtra simplicitatẽ duplicitas
e regione cõsistit: quã scriptura ꝓhibet ꝛ condẽ
nat: Ne accesseris ad deũ duplici corde. Et ite Eccl.1
rũ: Ue duplici corde. Et/Ue pctõri terrã ingre- Ibidem.2
diẽti duabus vijs. Et/Uir duplex aio/incõstãs Ibidem.
est in oibus opibus suis. Duplex corde aut ani Jaco.1.
mo est: ꝛ terrã duab⁹ vijs ingredit: q̃ de his que
agit/tpalẽ et eternã vult captare mercedẽ: ꝛ de-
um querit et hoies hui⁹ seculi pariter oblecta-
re. Dupl ex corde aut aio est/q̃ agit versute cuꝫ
quibus loq̃tur et obuersat. Nã vnuꝫ est in cor-
de/aliud in ore: cũ ore blãditur/corde decipere
tentat. Simplicitas est libertas ab oĩ versu-
tia et astutia: que quod corde gerit/ore profert:
que decipi non vult: decipere nunq̃ nouit. Ad
quã suos seruos saluator hortatur: Estote sim Mat.10.
plices sicut columbe.

De similitudine volatiliũ celi: secundũ Mattheũ et Lucã.

Capitulum VII

Quem ad suã imaginẽ et similitudinẽ
omnipotẽs fecerat: ꝛ ad seipsum ꝑ in
ternã ꝯsyderationẽ erexerat: nolebat
implicari a distrahente animũ sollicitudine ter
renorũ: ne heret illis ꝑ terrenoꝛuꝫ occupationẽ
inferior/quibus per dignitatẽ superior fact⁹ est.
Idcirco ad remouendũ sollicitudinẽ superflu- Mat.6. Lu.16
am atq; damnosã/ similitudinẽ volatiliũ celi et
liliorũ agri suo verbo saluator induxit. Uolati
lia ꝑ victu: lilia pro ornatu cõnexit. Uictũ vo-
latilia questuose inueniunt et suscipiũt: absq; ꝙ
impendant sollicitudinẽ ad futura. Et sentiũt
sensu carnis/quo de loco ad locũ/et ad suas na
turales actiones mouentur. Lilia vero sensu
carent/et questu nõ mouẽtur: nisi ab alio mota
et ornantur et vestiũtur decore naturali: vltra
ꝙ ars hũana possit efficere aut imitari. Quod
autem est victuꝫ querere ad conseruationẽ sui
a natura sumpsit iudicium: sed nec ipsa pascit
sensibilia/nisi ad pastũ ipsa moueant. Quod
est ornatũ esse ipsa natura fecit: absq; ꝙ ipsa or
nãda ꝑ seipsa moueant. Unũ ad esse ꝑtinet: al-
terũ ad ornatũ esse refert: vt eẽ et bñ esse/bñ eẽ
ꝛ meli⁹ esse in his duab⁹ sĩlitudinib⁹ intelligat.
Sed hec similitudo discussa ꝓpẽsius/intellectũ
in altius prouehit. Quinto die a creatiõe mũdi
volatilia esse creata ex scriptura sacra didicim⁹
ꝛ hoĩem esse ꝓductũ legim⁹ sexto die: quo i spe-

ꝙ ad aliquid est/exquirit actio ſm insitaꝫ a deo
virtutem: vt a celo disponens hec inferiora mo
tus: non tamē voluntarios hoīm mores. A stel
lis lumen ꝛ ea que sunt earū. Ab elemētis data
ꝓprietas. A carentibꝰ vegetatiōe aptitudo que
dam. Ab arboribꝰ ꝛ plantis fructus ſm inherē
tem a natura virtutē. Ab animalibꝰ id ad quod
facta sunt. Ab angelis administratio sine labo
re diuine iussionis ꝛ placiti. Ab homine fructꝰ
originalis iusticie atqꝫ legis scripte in corde: si
militer ꝛ moysaice tpe suo: necnō ꝛ euangelice
in his qui crediderūt. Et ceteris creaturis red
dentibus sue ꝓprietatis officia/post reprobos
spiritus fructū reddere soluꝫ neglexit humana
natura: vt in triplici iusticia oīno deliquerit nō
reddens debitū fructū. Et ꝗuis in paucis red
diderit/in pluribus inuenit obnoxia. Sed infal
libilis est ordo diuine iusticie: cui aut cuꝫ exigit
reddit: aut multat seuiter cōtumacem. Hinc ad
animādum ꝛ terrendū hoīes parabolā posuit/
Luce.13. dicens: Arborē fici habebat quidā plā
tatam in vinea sua. Et venit querēs
fructū in illa/et nō inuenit. Dixit aūt
ad cultorē vinee: Ecce tres anni sunt
ex quo venio querēs fructū in ficul
nea hac/et nō īuenio. Succide ergo
illā. Ut quid etiaꝫ terrā occupat? At
ille respōdens/dixit illi: Dñe dimitte
illaꝫ et hoc anno vsqꝫ dū fodio circa
illā et mittā stercora. Et siquidē fece
rit fructū: sin aūt/in futurū succides
eā. Ad synagogā obijcitur parabolicū verbū:
huiuscemodi eñ erat. Sed sentētia inclusa etiā
plura includit: cōtumaciā videlicet totius hūa
ne nature: necnō ꝛ ecclesie in his qui vota diui
na nō reddunt: necnō ꝛ singulariter diuerberat
singulares. Pretermittamꝰ multa sensum ver
borū omnimode perstringētes. Creator omniū
deus est ille quidā qui habet arborē fici planta
tam inter vites. Nam vinea in hoc mūdo plan
tata vniuersalis est iusticia: ī qua vites sunt plu
rime fructū iusticie porrigētes: de quibꝰ in hac
parabola nulla ē querela. Inter quas etiā erat
arbor fici plantata. Mos eñ agriculture hoc
habet/vt arbor fici plantetur aliquādo inter vi
tes: que inter oēs arbores fructū videtur pro
ducere dulciorem. Hec supergredit vites altitu
dine ex industria cultoris: que vites in vinea ꝑ
ut natura infunderet/non permittit ascendere:
que omnē arborē supergrederent/ si cui imite
rentur haberent. Arbor ista illos insinuat: qui
statum altioreꝫ in ecclesia gerunt: qui fructū ad
quod ordinati sunt/non referunt: quoꝝ omnino
est damnanda sterilitas: ꝛ eo amplius quo fru
Hiere.5. ctificare vberius possent. Et dominus ꝑ hiere
miam prophetā conqueritur: ꝙ peiores inuenerit
optimates populi ꝙ vulgares: ꝛ illos ꝗ videbā
tur legē scire/ꝙ eos qui videbant ignorare. Si
vero genus omne humanū sub arbore ista col
ligimus: facilior est dissertio. In quo ex tribus
annis creator ipsius veniēs fructum debitū nō
inuenit: in anno ꝑmitiue iusticie: ī secūdo legis
diticee: in tertio quo gratia diuine incarnatio
nis effulsit. Fructus quesitus non ad querentē
pertinet/sed ad ꝓferentē. Bonoꝝ nostrorū ete Ps.15.
nim non indiget. Est quidē fructus quem deus
querit ab homine/ id bonū opus quod ex virtu
te nature/donoqꝫ gratie sub decreto legis/ aut
occulte ostensionis ipse potest efficere: quo nō
reddito/velut res impertinēs humana penitus
arbor eradicanda est. Hinc per salomonē dici
tur: Quodcūqꝫ manus tua potest facere/ instan Eccle.9.
ter operare: qꝛ nec opus/nec ratio/nec scientia/
nec sapientia erunt apud inferos: quo tu ꝓpe
ras. Potest omnis adultus cōditā naturā sequi
ꝛ ſm illam agere. Potest refrenare corruptam
eiusqꝫ opera declinare: non virtute propria/sed
diuina. Potest dare gratie cooperari: aliter au
tem sine causa daret. Potest viuere sub decre
to legis: alias homo delinquens excusaret. Si
vero mente incapax/adhuc īpotens corpore ab
hac vita discesserit: si aliorum fides illum obtulit
sacramētis: in illa saluabitur. Si vero fides alie
na sibi non subuenit aut ꝓpria: excludetur a bo
nis illis: includēdus in malis vbi originalis cul
pa promeruit/ aut propria iniquitas acquisiuit.
Propterea omnibꝰ dicitur: Quodcūqꝫ potest
manus tua facere/instanter operare. Periculo
sa est in omnibus operibꝰ mora. Preterit enim
sempꝫ irreuocabile tēpus: et ad inferos sine ope
ribus iusticie ꝓperamus: vbi ratio/sciētia ꝛ sa
pientia remediū afferre non possunt. Necnō et
per ꝓphetā fructus quē dñs ab humana arbo
re querit/edicitur. Indicabo tibi o homo/quid Michee.6.
sit bonuꝫ ꝛ quid dñs requirat a te. Utiqꝫ facere
iudiciū/ꝛ diligere misericordiā: et sollicitū am
bulare corā deo tuo. In se ꝛ ad se intorsisse iudi
ciū est euasisse diuinū: quo steriles arbores suc
cidunt. Inquit eñ apostolus: Si nosmetipsos 1.Corin.11.
iudicaremus/nō vtiqꝫ iudicaremur. Optimus
fructꝰ est iusticie/ se iudicasse de malis: ꝛ se a cri
minibꝰ auertisse: atqꝫ ī se punire penaliter quod
deliquit suauiter/ fructū ꝓtendit in altū. Mise
ricordia deriuat in ꝓximos: quā qui perfecit/est
etiā ipse misericordiā ꝯsecutꝰ. Sic saluator ait:
Beati misericordes: qm̄ ipsi misericordiā cōse Mat.5.
quent. Et alibi ꝯtraria ꝛ seuera est expssa sentē
tia: Iudiciū sine misericordia fiet ei/ꝗ non facit Jacobi.2.
misericordiā. Exquirit fructus misericordie ab
eo ꝗ vult oībꝰ misereri/ꝗ velut fenus excrescit:
Nā qui facit misericordiā/fenorat ꝓximo suo. Eccli.29.
Sollicite ambulare corā dño ī id refert quo im
pretermissa cautela turpia ꝛ iniqua declinātur/
ne dei offendat aspectꝰ: ꝛ cū oī prudētia ꝓpul
sa pigricia placita dei fiunt: ꝛ itur de virtute in
virtutē: ꝛ fructificat in opibus bonis: sicut dicit
apls: In omni ope bono fructificātes. Hanc si Colo.1.
quidē sollicitudinē ambulādi corā dño/que hꝫ
annexā cautelā atqꝫ prudentiā/ad ephesios pau
lus expressit. Uidete itaqꝫ quō caute ambuletis Ephe.5.
non quasi insipientes/sed vt sapientes: redimē
tes tempus/quoniā dies mali sunt. Et ad Thes

1. Thess. 4. salonicenses etiam ait: Rogamus vos et obsecramus in domino Jesu: vt quemadmodũ accepistis a nobis/quomodo vos oporteat ambulare et placere deo: sic ꝛ ambuletis vt abundetis magis. Sic eñ sollicite ambulandũ est corã domino: vt in virtutib9 semꝑ amplior sit ꝑfectus: et abũdantia latior/et fructus vberior. Necnon et ad Galatas similiter ista cõmemorat: Spiritu ambulate: et desyderia carnis nõ perficietis. Et alibi: Si spiritu viuimus/ spiritu ꝛ ambulemus. Hec porro est sollicitudo ad ambulandũ placite corã domio: que inter fructu quos dñs exquirit a rationali arbore/numeratur. Satagũt igitur arbores rationales fructũ expetitũ a dño reddere/qm eas ĩ hac vita plãtauit: qm de fructu oris sui vnusquisqꝫ replebitur bonis: ꝛ iuxta opera manuũ suarũ retribuetur ei. Et sub metaphora mulieris fortis ad totam ecclesiam/et ad omnẽ animã dicitur: Date ei de fructu manuum suarũ: et laudent eam in portis opera eius. Ecce ꝙ alia nõ datur retributio: aliorum bona in meritum glorie nemini accedunt: sed vnicuiqꝫ datur de fructu manuum suarum. Et qui non laudatur ex proprijs/ex alienis sordescit. Quod beatus est qui fructũ quesitũ a dño exhibet/ psalmista declarat: Beatus vir qui nõ abijt in cõsilio impiorũ: ꝛ in via peccatorũ non stetit: et in cathedra pestilentie nõ sedit. Sed in lege dñi voluntas eius: et in lege eius meditabitur die ac nocte. Et erit tanꝗ lignũ quod plantatũ est secus decursus aquarũ: quod fructũ suũ dabit ĩ tpe suo. Tria deuitãda/duo faciẽda denunciat: vt ex arbore humana fructus obueniat. Praua nõ inferre consilia: nec ꝑuersis consultorib9 sociari: nec fecisse iuxta ꝑuersa: in via malorũ non stetisse: dispositio est ad bonũ/etiã post delictum. Et cũ semper sit ad malũ prona mortalis infirmitas: cũ ceciderit/statim adijciat vt resurgat. Et cito redeundũ ẽ a pctis. Nõ dogmatizasse ẽm praua ꝗ sentit/tẽperantiã sanctã habet: qm sepe plures inficit dogma ꝑuersũ ꝙ actio nequã. Volũtas hoĩs in lege dei est/ꝑfecisse volũtatẽ dei: et illã meditari die/erudit in ꝓsperis: meditari nocte/solidat animã in aduersis. Jugis debet esse meditatio legis dei: cũ die ac nocte in illã defixisse aspectũ beatitudinẽ habeat. Meditatio legis dei assidua inuenit certissime ꝗd vitãdũ/ꝗd agendũ hoĩb9 ꝓpositũ est: ꝛ qm oĩm est honestissima/ sua pulchritudine ad se hoĩes trahit. Inuenit etiã in lege dei occulta meditatio ei9/ꝗd ꝑ iusticiã debeat reprobis: ꝗd ꝑ misericordiã ꝓmittatur electis. Necnõ ꝛ animus sedulo illa meditãs/ reperit infirmitatem eius qua in ꝓhibita decidit: ꝛ ad ei9 iusticiã nõ resurgit: quã implere satagẽs ꝓpter pulchritudinẽ eius/ꝛ ꝓpter premiũ ipsi9 gratiaꝫ postulat: qua possit deuenire in fructũ: ꝛ ex hoc est tãꝗ arbor plãtata sec9 aquas/dãs fructũ ĩ exigentia tpis. Sic hõ iste factus est sentiens iuxta se dei gratiã decurrentẽ: cui9 virtute fructũ quesitũ dño quereñti ministrat. Sed si arbor euanescit in fructib9: cui9 natura existit fruct9 educere: frustra ꝑmittitur supra terrã in occupatiõe ipsius: maxime si est in vinea: cũ vitib9 subiacẽtibus noceat: ne calore solis vue ꝑficiant. Illã abscindere agriculture ratio exigit: si sterilis est/ꝛ alijs cã sterilitatis aut icõmoditatis existit. Sepe factũ reꝑimus: vt vnus hõ in bonis operib9 sterilis: in alios aut impedimẽti aut exempli mali damna trãsfundat. Ait dñs: Succide eã: Ut quid etiã terrã occupat? Ex rigore iusticie sentẽtia succisionis egredit ꝑ eo ꝙ ad aliꝗd oĩa facta sũt. Sed si ab arbore fici terra steriliter occupat: succisioni obnoxia subiaceat. Cũ nihil in terra de9 fecerit sine cã: frustra viuit ꝗ sibi ordinẽ positũ pretermittit. Quid arbor ĩ agro vel horto: si id quod est sue nature nõ reddit? Nulla causatio aduersus syluestres arbores/si dulcẽ fructũ nõ exhibẽt: non eñ eis natura suadet. Aduersus fici arborẽ est querela: cõpetebat eñ ei huiuscemodi fructuꝫ reddere. Nõ eñ exigit deus a rebus a se creatis/quod in earũ natura nõ posuit: sed credita eius est exactio: als iniustus haberet exactor. Humana igitur videat arbor/ꝗd sibi creditũ ẽ ex natura/quid ex gratia: ꝛ quantũ sua valitudo ꝑtẽditur: et in his dũtaxat se agnoscat obnoxiam exactori. Reddat quod ab ea exigit: ad impossibilia nõ cogitur: ꝑ iniusticiã nõ grauatur. In ea ẽm iura diuina decernitur: ẽm que cõtẽnẽs paratur ad rhompheã. Qm frustra viuit ꝗ nequiter viuit: et mori melius ꝙ perperã agere. Ut quid igitur homo sterilis viuit? Amplius ꝛ male operãs cur existit? Cur terrã ꝛ loca terraꝫ occupat: ꝗ debita nature atqꝫ grẽ nõ ꝑsoluit? Fructũ penitẽtie saluator ex ista parabola inquirebat: cũ ipsã his ꝗ morte galileoꝝ occisorũ a pylato ꝛ a casu turris nunciauerãt/ꝓtulisset: adijciẽs: si nõ penitẽtiã egeritis/ oẽs simul peribitis. Et ilico parabolã subdidit. Sꝫ cultor vinee ꝑ arbore intercedit: vt ꝙuis digna sit succisione: tñ cultoris intercessione seruet: eo pacto ꝙ arte natura iuuat. Hinc aũt ille rñdẽs/ dixit illi: Domine dimitte illã et hoc anno: vsqꝫ dũ fodiã circa illã/ꝛ mittã stercora: et si quidẽ fecerit fructũ: sin aũt/ĩ futurũ succides illã. Cultor vinee christus homo est: ꝗ suã colit ecclesiã: apud patrẽ ꝑ sterilib9 intercedẽs: ne post delictũ subito tollãtur a vita: ne sit omni no desperãda correctio: qm si mors post delictũ eradicãs a vita multatio seꝗretur: paucorũ eẽt saluatio: ꝛ de correctiõe nullus sermo texẽdus: ꝛ desperatio in delinquẽtib9 adderet: quoꝝ qm ꝙplurimi tolerati ad tẽpus/ad iusticiam reuertunt. Hinc Petrus dicit: Nõ tardat deus prõmissionẽ suã/sicut quidã existimãt: sed patiẽter agit propter vos: nolẽs aliquos perire: sed oẽs ad penitentiã reuerti. Promittit optimus cultor circa arborẽ fossionẽ: terrere scilicet delinquentẽ per verba doctorũ donec cõpungatur: similit ꝛ sterc9 apponere vilitatis/ peccati atqꝫ

Margin notes: Gala. 5. Gala. 6. Prouer. vi. Ibidem Psal. i.

penarũ dare noticiã. Quod si ex huiusmodi ad
bibitis arbor nõ fructificat sterilitate deposi-
ta: ferrũ diuine iusticie illã succidẽs adueniat.
Terror ex hoc omĩbus factus est. Nã si nõ fru
ctificãs iusticie/atqꝫ nõ faciens fructus dignos
penitẽtie/iuste succidit: iniquitati deseruiẽs qui
bus penis multabit? Confirmat enĩ hoc ad ali
ud dicta quedã magis acerba Petri sententia
1. Pe. 4. Et si iustus quidẽ vix saluabit: impius ꝛ pecca
tor vbi parebunt?

¶ Epilogus quidã de parabolis tri bus proxime supradictis.

Capitulum XXXIII

Volẽs saluator noster ꝓpt̃ sui secũdi
aduentus incertitudinẽ seruos suos
esse ꝑatos: aduersus imparatos sim
pliciter docẽs ꝛ terrens: et parabolice suo mõ
disseruit: Dis seru⁹ qui aliqd agere cõmissũ ac-
cepit: si malus est/in absentia dñi segniter ope
rat. Et morã facere dñm i corde causat: vt ꝯce-
pte malicie opus adijciat: sibi neqter impuni-
tatẽ ꝓmittẽs si tardauerit dñs. Est et alioꝝ ma-
loꝝũ seruoꝝũ ꝑuersitas: que hipnte cõmittitur.
Ut aliquis domini volũtatẽ nolit intelligere:
ne quod intellexerit teneat implere: sciẽs verã
Lu. 12 ꝛ infallibilẽ esse sententiã: Quia seru⁹ sciẽs vo-
luntatẽ dñi ꝛ nõ faciẽs/plagis vapulabit mul-
tis. Et seruus nesciẽs voluntatẽ dñi sui/neqꝫ ꝑ-
ficiens/plagis vapulabit paucis. Sed scienteꝫ
ꝛ nescientẽ sequitur vapulatio ꝓm trutinã diui-
ne iusticie. Est et alius malus seruus: qui cõser
uis ꝛ ancillis infert iniuriã/ dñm i absentia nõ
veritus. Et participiũ habet cũ cõsimilib⁹ ma-
lis: cũ eis in abusum deducẽs domini sui bona:
ꝙ in familia dñi dei nostri taliũ seruoꝝũ repro-
bã consistentiã adesse certissimũ est. Sed certis
sim⁹ erit improuisus aduẽtus/certissimã ꝓuisi-
onẽ faciẽs nõ premissus. Ideo paterno affectu
diligens quos cõdidit ꝛ redemit/venire se im-
prouise minatur: ne cogatur ex iusticia ineuita
bili percutere/quos monet ante cauere. Feri-
re penitus volens ex iusticicia siue odio/caute-
lam non predicat: sed velut immobile signũ ex-
positum ad sagittã/querit ineuitabiliter quem
transfigat. Cautũ ergo fiat omnibus in domi-
ni seruitio recensitis ꝙ veniet: sed certissime cũ
nõ speramus adueniet. Et si vltima omniũ di-
es atqꝫ cõmunis a remotis conspicit: vniuscu-
iusqꝫ finalis multis in insidijs/ multis vero in
ianuis est. Sed nemo aduersus dñm moueat/ꝗ
re omẽs huiusmodi nescientie voluerit subia-
cere: vtilius forte arbitrans si scientia largire-
tur: in multis que ad hanc vtilitatẽ excogitari
pñt/ iaciens fundamentũ. Magis aũt talis ar
bitratio peccatũ grauat: qr dñm tanꝙ defectu
ꝓse agentẽ nostrã salutẽ accusat: quia nihil ad
ipsam expediens in aliquo retardauit: seipsum
aũt nobis in omĩbus dedit atqꝫ ꝓmisit: quod il
lius scientie maioris est muneris. Quã sciẽtiã
Act. 1. tanꝙ nõ vtilẽ: vt in actibus apostoloꝝũ legitur:
ipsis petẽtib⁹ denegauit. Scire nãqꝫ futura nõ

est virt⁹: ꝗuis signũ possit esse virtutis: se autẽ
ad futura vita ꝛ morib⁹ ꝛ animo preparare/ple
nã dico esse virtutẽ. Maiori vero sũ contẽpla-
tus intuitu periculũ magnũ generi humano ad-
esse/si talem ignorantiã in scientiaꝫ couertisset.
Nam homines nõ conuersi: ꝛ si qui fuerunt iã
facti auersi: vsqꝫ ad vltimũ fere terminũ mundi
huius amenitatibus delectati atqꝫ illecti: redi-
re ad dominũ distulissent. Et ex eo firmat ista
sententia quod experientia docet: Nã si finis ꝓ
ximi atqꝫ remoti hui⁹/ꝛ omniũ ignorãtia homi
nes a mũdi amenitate nõ eximit: certũ ꝙ scien-
tia nõ eximeret: potius temporis faceret ꝑti-
tores/si haberet tẽporis certa mẽsura: vt partẽ
primã floride iuuẽtutis pulchriorẽ atqꝫ maiorẽ
diuinis laborib⁹ aptã/magis acceptã oim cõdi
tori/cũ mũdo abusiue in dulcedine vana consu
merẽt: ꝛ reliquã ꝛ minorẽ senilẽ et grauescentẽ
ineptã studijs alte vite/velut putridã fecem in
aniter claro vino consumpto dño reseruarent
Igit imparatũ et malũ seruũ/qui dñi nõ cogi- Mat. 25.
tabat aduentũ/sententia iusticie diuidet dñs a
paratis: ꝛ partẽ eius ponet cũ hypocritis: cuꝫ
quibus similẽ vitã habuit. Et mancipabit eter
nis fletibus/qui ꝓ peccato flere noluit: et strido
ribus dentiũ/cum quibus male comedit et risit
Peramplius aũt suos cautos facere volens/et
improbare aduersos: decem virginũ adiecit pa Ibidem.
rabolã: quinqꝫ prudentiũ pertinentiũ ad para-
tos/ꝛ quinqꝫ fatuarũ signantiũ multitudinem
oim imparatoꝝũ: qui delectati sensuũ ꝗqꝫ ob-
iectis/forinsecus in corpali lumine ꝑuagãtes:
nõ accipiũt vasa plena: patulũ cor ad deum nõ
habẽt: nec se ꝯstituũt vasa charismatib⁹ replen
da diuis: nec oleũ misericordie interne leticie fo
mentum luminis/ in seipsis velut in vasis do-
mini ponunt: nec lampadem faciunt in seipsis
lumen infallibilis veritatis sursum ferentis ꝛ
dirigẽtis habẽtẽ: sed ad portã diuine iusticie au
diẽt vocẽ diuine sentẽtie: Amẽ dico vobis
nescio vos. Quid est/nescio vos? Quid est
quod nesciat q̃ oĩa creat? Quid est quod nesci-
at q̃ oĩa fecit? Quid ẽ quod ignoret/qui oĩa no
uit anteꝙ fierẽt: nec aliter nouit facta ꝙ fiẽda?
Inuariabilis enĩ est sciẽtia ei⁹. Sed nescio vos
nõ approbo vos: Nescio vos: reprobo vos. Ut
qui me nõ ꝓbastis: nec ad me vigilastis in cor-
dibus ac morib⁹ vestris: reprobo vos i ianuis
meis. Et seruũ nõ operantẽ cũ accepto talẽto/ Ibidem
iustissime cõdẽnauit. Quotquot etatẽ capacem
vitij ꝛ virtutis attingimus/talentũ accepimus
rationis: sup quã fundat liberũ arbitriũ volũ-
tatis: cũ quo demereri possum⁹ ꝛ mereri. Sed
pleriqꝫ donũ acceptum a deo abscondunt: qui
publicũ ex actibus virtutũ nõ faciũt/ quod ra-
tione intrinseca cognouerũt. Sed vbi abscon
dunt? In terra. Quõ in terra? Fodit. Bonũ ẽ
id quod absconditur: quia donũ quod diuina
largitur bonitas. Malum: qr nulla in abscõsi
one vtilitas. Ecclesiastic⁹ dicit: Sapiẽtia abscõ Eccl. 20
dita ꝛ thesaur⁹ abscõdit⁹/ que vtilitas in vtris

q̄? Malū vbi absconduut: quia in terra. Terra maledictionē accepit in operibus peccatoris. Malū modus quo abscondūt: qz fodiunt. Fodiens em̄ laborat. In laboribus fossionis est mali autor: et nouitatis inuentor. Sed ad prelibata extensius reuertamur. Bonū absconditur. Quod bonum? Quod placere potest deo: quo mereri nobis aliquid supra datū possum⁹: vt bonum mercatur amplius bonū. Quod bonū? Quod nouit esse autorem. Quod bonum? Quod non discrepat a cōsimili. Quod bonū? Quod cōsonat vniuerso. Quod bonū? Quod destrui ex toto ipse autor non sinit. Quod bonū? Quod non habet ex natura contrarium. Quod bonū? Naturale ingeniū. Quod bonū? Rationis donū. Quod bonū? Libere voluntatis arbitriū. Quod bonū? Esse in contentu. Quod bonū? Morale quadripertitū. Hec oia et similia ex radicibus nature fecit atqz dedit cōsurgere/ qui naturā fecit et dona. Et hec oia talentū vnū perficiunt: quod summū pōdus designat. Quod si ad hoc pondus addere gratiā christianā: quasi arena maris grauior apparet. Vide igitur talentū cōcessum: vide donuz acceptū: vide pondus supremū: vide bonuz ex multis bonis conflatū. Sed vide bonū abscōditū. Sed hoc damnabile malū q̄ dei abscondunt donū. Operemur cū donis acceptis: et ad sibi ꝯuenīēs vnūquodqz ordinemus: nec sūt sopite virtutes: q̄s natura voluit palā fieri: et ipse oim largitor bonorū ad hoc dederit vt ordinarent ad opus relatū ad largitorem: et redimeremus nos ab his quib⁹ nos tradiderat ꝑmogenita mors: et releuarem⁹ ab imitātib⁹ in q̄s deiecerat nouerca natura: et ipsis cōpilatis ad finem ordinatis/ velut exules reuocaremur ī patriā. Vituperat ecclesiasticus abscōdita bona/ dicens: Bona abscondit a in ore clauso/ quasi appositiones epularū circūposite sepulchro. Ut ista similitudo altius deducat/ sensus a littera recōuertit. Mortuus aūt cadauer ī sepulchro existēs/ comestibiles appositōes nō comedit neqz sentit. Ita velut cadauer in sepulchro fetide iacens reputādus est: qui talēta dn̄i apposita/ et varia dona dei nō mancipat inuisibili aut visibili opi ad largiētis honorē ꝓpriāqz salutē et ad edificationē ꝓximi. Et maledict⁹ q̄ abscōdit frumēta ī ꝓplis: sapiētia clamat: vt eternis subiaceat penis/ q̄ dona dei abscōdit a ꝓximis. Et multabit taliōe pigrorū abscōsor operū. Abscōdit piger man⁹ suas sub ascella sua: et laborat si ad os suū eas cōuertit. Quid ergo ꝑ manus nisi potētia et act⁹? Quid abscōsio sub ascella/ nisi sub modico calore occulte delectationes detineri? Quid q̄ nō applicat ad os/ nisi q̄ taliter non agit vt debito modo fiat? Sed malū est locus vbi abscondit: quia terra. Terra cibus est serpentis: terra grauis est: terra terrenos facit. Ve igitur qui terrenis rebus diuinū abscondit talentū: quod ideo datuz erat/ vt cū illo mercaret regnū eternū. Reprobus ē

Eccli. 30 (margin, beside "dicens: Bona abscondit…")

Prouer. 11 (margin, beside "lutē et ad edificationē…")

Prouer. 19. (margin, beside "rū. Abscōdit piger…")

mercator qui aurū in ferrum/ argentū in plumbū/ margaritas in lapides alueos equali quantitate cōmutat. Nulla tam grandis sufficit pena ei/ qui dona inuisibilia pro visibilib⁹/ incorruptibilia ꝑ corruptibilibus tradidit in cōmerciū. Absconsionis autē mod⁹ culpā magis aggrauat/ si quis recte consyderat. Primo fodit: deinde abscondit. Fodere laborē insinuat: quē ferre malus villicus recusabat/ dicens intra se: Fodere nō valeo. Quis antē infructuosior labor/ q̄ de quo vite priuatio carpit? Quis periculosior q̄ quē nulla sequitur requies? Quis inutilior q̄ cui stipendiū mortis offertur? O male fodiens velut equus vngula terrā. O qui conaris in vetitū propulsa virtute. O qui superna dona terra ima defodis. O q̄ adinuenis vnde mittaris in antrū: fodis vt abscōdas arte atqz violentia facis. Ve igitur qui conant in malum. Ve qui adinuentioes perficiunt in peccatis. Visitabo vos dicit dn̄s in adinuētionib⁹ vestris. Malum est maluz facere: sed peius est cum labore: sicut propheta exaggerando loquitur: Ut inique agerēt laborauerunt. Malū est quod deo non placet: sed grauī⁹ peccat q̄ adinuenit quod sibi maxime displicet: qz ibunt ꝑ damnationē in adinuētiōib⁹ suis. An ideo fodit: qz male credebat facere inuisus? Sed oculi dn̄i in oīni loco contēplātur bonos et malos et nec est q̄ se abscondit a calore iusticie ei⁹. Et si nostra substāna occultaretur in inferiorib⁹ terre: a dei oculo nō esset effugiū. An fodit vt ī profundū malorū descenderet? An fodit vt plātaret aut propaginaret plantatū? Ad q̄d fodit? Ad nihil vtile fodit. Sed ad finem peruersū fodit: et foueam fecit vt absconderet. Quid? Pecuniā domini sui: non partē/ sed totum talentū quod acceperat: vt nihil remaneret ad vsum/ quod totū ad fructū fuerat erogatuz. Ecce labor ī dāno: ecce opis ꝑditio certa: ecce fatigatio vt deueniatur in penā: sic dei vltione agit/ q̄ peccator incidit in foueā quam fecit. Et alibi: Foderunt ante faciē meā foueā: et inciderunt in eam. Dixerat olim Job: Traxerūt ī bonis dies suos: et in puncto ad inferna descēderunt. Ego contrariū dico: Trahunt et ducunt peragunt et faciunt in laboribus/ sudoribus et anxietatibus dies suos: et in puncto/ imo ī tpis momento paruissimo ad gehennalia loca merguntur. Qui fodit/ corpus rectum incuruat: et terrā percutit sarculo duriori: et amplo ligone sursum terrā trahit ab infimis. Fouea vero facta funditus iactato talento/ terram in infimis vt abscōdat/ iterū recōuertit. Nōne hoc labor et afflictio spūs? Ecce cecatas hoīm mentes: q̄ labores/ q̄etes/ amaritudīes/ dulcedīes/ ꝑdictiones/ vnctiōes appellāt. Ad peragendū malū q̄ bonū amari⁹ desudat: et toleratū ex tpe malū ꝑparat ad eternū. Que ꝑuersio ad labores a laborib⁹ ꝑgere? Accedere ad quietez expediebat poti⁹ laborāti. Verūtñ si ꝑ deo/ nō ꝑ mūdo aut carne fuisset tolerati labores: nō laborasz cā de-

Lu. 16 (margin, beside "Fodere nō valeo…")

Hiere. 9. (margin, beside "quitur: Ut inique…")

Psal. 7. (margin, beside "q̄ peccator incidit…")

Psal. 56. (margin, beside "bi: Foderunt…")

Job. 21. (margin, beside "runt in eam. Dixerat olim Job…")

tem adijcit vel laborē. Quid ergo est fodere: ni
si preter domini voluntatē in terrenis animo et
corpore laborare: atq3 desudare in his: in qui-
bus diuina bonitas nobis in carne facta ma-
gistra: desudandū contēpsit: et ad terrena om-
nē suaz incuruare virtutē: velut illi qui oculos
suos statuerunt declinare in terrā seorsum ab
Job.29. istis: dicente Job: Lux vultus mei non cade-
bat in terram. Quid est fodere: nisi cū insensibi
libus gerere bellū durum? Nonne cū terra pu
gnat fodiens duro ligone? Percutit et artus:
simul et brachia tremunt: et qualē dedit ictum
pertulit terre fossor. Quid autē est abscondere
in humo fossa talentū: nisi omne a summo deo
acceptum beneficiū et donū: ita in rebus visibi
libus et mortalibus implicare atq3 immergere
vt in dei seruitio nihil suum appareat ante con
spectū? Absconditū enī est quod ante deū obse
quendo nō venit: id finaliter agens: vt faciē mi
sericordie sue ipse abscōdat a nobis. Strenu9
miles tēpore belli vires corpis bellandi peritiā
nō abscōdit. Sapiēs sapiēter necessitate dictan
te: quod nouerit expedire nō celat. Si quis su-
per naturā doctus querit materiā rebus gerē-
dis: delitescere appellat inertiam. Qui diligit
nō occultat amorē: sed signo z opibus pandit.
Infanti sugere postulāti mater aut nutrix vbe
ra nō subpannat: z lamie nudant māmas: et la-
ctant catulos suos. Aues z animalia nō abscō-
dunt eorū expediētia natis. Nō obtegūt plan-
te virtutē insitā a natura: sed ornāt folijs: flori-
bus z fructibus orbē. Quatuor elemēta eorū p-
prietatē nature nō obnubūt. Lux seipsam non
operit. Nihil est ordinē rerū sequēs regulamq3
iusticie: quod nō obtendat loco z tpe: necessita-
te aut euentu rerū opportune manifestari expe
diens ad profectū sui: aut ad retunsionē cōtra-
rij. Quid est ꝙ sola iniquitas hominis quod a
a deo accepit: abscōdit? Exagitabit te forte ser
mo vteri tui: vt ad excusandū aut te protegēdū
inferas verba tua: vt quod est vitij: velis ascri-
bere ad virtutē: dicens: Preceptū accepi a chri
sto: vt abscondā opera bona: orationes et mu-
nera. Sed aliud est abscondere iusticie opera:
ne intentione supposita tēporalē atq3 vētosam
gloriā capiamus: z hoc est quod prohibet chri
stus. Aliud est instrumenta bonorū operū atq3
virtutū: l terrena delectatione defodere: ne cū
illis domini placitū faciamus: et talem abscon
sorem iussum est a domino mitti in tenebras ex
teriores: quia in exterioribus fuerat delectat9:
et fletum et stridorē dentium patietur: qui flebi
lem vitam dilexit: et pro ipsa dentibus multa
corrosit. Omnes quidem parabole supra pro-
xime memorate de decem virginibus: de seruis
prudentibus: de vigilia ianitoris: de rege pere
grinante dona tradente: rationē exigente cum
redierit: in vigilia terminanē: et prudentiā per-
suadent: et sollicitudinē agendorū: nō ꝙ semp
corpore vigilemus: sed mente solerti: et proui-
deamus nobis: et operemur pro nobis: ne inue
niamur in die vltime exactionis fiende a domi
no imparati: sed parati ad eius regnuz ab ipso
nobis paratum eternū.

¶ De parabola mulieris ī partu tri sticiā habentis: ad depellendam in agonibus tristiciam electorū: secundum Joannem tantū. Ca. XXXIIII

Altos agones saluator in mūdo impo
suit: cū ex verbo z auditu fidez trinita
tis: incarnationis sue: ceterorūq3 fa-
ctorum suorum: z resurrectionis omniū: eterne
penalitatis et glorie humano cordi per suos di
scipulos disposuit coniugare: atq3 mundū sub
iugare cruci: que iudeis scandalū: gentib9 stul-
ticia est. Hinc talia suadentibus: persecutiōes
pericula: gladij: exilia: et omnia tormentorū ge-
nera parabātur: etiam omne horrendū morien
di genus. Ratione atq3 demonstratione ista in
sinuanda carebant: nec aliter ꝙ per fidē pote-
rant in cordibus hominū mitti. Magna por-
ro distantia inter cor humanū et taliū: atq3 in-
uisibiliū et futurorū fidem. Proinde iesus pro
nunciat futura pericula: et ex eis causandā tri-
sticiā: quam et per adiectā parabolā mitigat: z
pollicetur in leticiam conuertendam: dicens:
[Amen amen dico vobis: quia plo Joan.16.
rabitis et flebitis vos: mundus aūt gau
debit: vos autē contristabimini: sed tristicia ve
stra vertetur in gaudiū.] Unde fletus atq3 plo
ratus? Quia ex his que predicabitis: cōtume-
lias afficiemini atq3 tormētis. Et quoniā segre
gatos a dilectoribus mundi: moribus etiā a so-
cietate z conuersatione separabunt. Gaudebit
mundanus homo: cū se viderit superiorē sub-
actis suasorib9 fidei: cū crucifixus suos nō tue-
bitur cruciatos: cū extemplo nō fuerit ī eis vin
dicatū ex iacturis et ꝯtumelijs irrogatis. Gau
debit quippe cum viderit nouos Christi preco
nes atq3 sequaces squalidos: ꝑssos inedia: nu-
datos rebus: abdicatos a domesticis: seiūctos
a charis: nulla substantia mūdi refulgētes: se-
ipsū autē aspiciēs florere placitis: abūdare cupi
tis: z mundū sibi arridere ad votum: ignorans
quanta sit infelicitate claudendus. Uos aūt cō
tristabimini corpore: sed nō mente. Nō enim
oportet mente tristari eū qui pro christo agoni
zare disposuit: et certare ad captanda celestia:
ꝗuis etiā corpus teneaē in pena. Et si aliquan-
do in anima irrepserit ipsa tristicia: si ꝑ re cor-
ruptibili fuerit: ilico auellaē: si vero ꝑ iniuria
saluatoris: pro defectu virtutis: ꝑ derelinquen
tibus legē dei: ꝑ patratione facinoruz: oportet
vt teneatur. Etem dauid in his tristicijs ange
baē dicēs: Uidi ꝑuaricātes z tabescebā: q2 elo- Psal.118
quia tua nō custodierunt. Laudabilis misera-
biliter: z misera laudabiliter est ista tristicia de
ꝑditione boni honesti: et cū cōmittiē quod su-
ma iusticia vetat: sed talium tristicia vertetur
in gaudium: nō perfunctoriū: sed eternum. Ad
hoc meli9 cordib9 infigendū: subiecit de partu-
riēte parabolā: in qua statū militātis ecclesie z

cuiuslibet agonizātis anime saluator edocuit:
[Mulier cū parit/tristiciā habet: qz
venit hora eius: Cū autē peperit puerū: iā
nō meminit pressure ppter gaudiū: quia natus
est homo in mundū] Sub typo mulieris partu
riēns describit ecclesia orthodoxa: et quelibet
anima fidei anulo desponsata christo: que pre-
habet tristiciā ad gaudiū: et quod est causa tri-
sticie ab īcerto/ fit causa leticie cū votū aut spe
ratū possidetur ex certo. Tristat mulier pariēs
ex doloribus: tristatur ex incertitudie partus/ an
masculinus aut femininus existat. Tristat ne-
sciēs/ an partus/ an ipsa pariens moriat. Tri-
statur/ ne abortiuū habeat/ aut editū ilico mor
tuū audiat: et ne aliquid sit deemptuz/ vnde pu-
dor sit in pariente: et coalescēte prole tristat: ne
quod timet/ eueniat: et ne veniat quod sperat.
Inter spem et metū impossibile fit nō adesse tri
sticiā. Huius mulieris typo laborat ecclesia/ et
ois fidelis aīa. In partu continuo ecclesia est:
quid sit nesciēs paritura. Multos habet ipsa
cōceptus ex semine fidei/ ex semine verbi dei: ne-
scit tamē quales partus oim sit futurus: qm mul
Mat.20. ti sunt vocati: pauci vero electi. Habet cū parit
ipsa tristiciam: quia venit hora eius/ scilicet par-
tus: qui dolorē parientibus infert: et hora discer-
nendi qd sit gestatū in ventre/ an validuz an in
firmū: an cū omni decore/ an cū aliquo nature
dedecore. Attēdendū q ab homine nō satus in
virgine supra naturā partus a virgine: qui tri-
sticiā prime mulieri ex vindicta parienti appo-
suit: et de muliere natus: omniū tristiciā quan-
tum in ipso erat/ conabatur auferre: etiā p mu-
lieris similitudinē parientis/ tristiciā suorū di-
scipulorū ex mundi varijs euentibus venientē
et tunc de absentia sua in illorū cordibus iā ex-
ortā consolari dignatus est: inferens parabo-
lam parientis in tristicia/ post partū in leticia
exultantis. Precesserant huius tristicie testi-
Gen.3 monia in scriptura sacra. Nā eue post peccatū
dictū est: in tristicia paries filios. Et eccl'ia cū
suos parit/ tristiciā habet: cuius figurā eua gessit:
sed illa ppter peccatū: ista ppter penā peccati
Demerito quidē illius primi delicti tot agoni-
bus agimur: tot tētationibus agitamur: vt vix
possimus palmā virtutis attingere: aut pringe
Gen.25 re quo vocamur. Rebecca in tristicia peperit:
cū aū partū geminos bellātes agnosceret: ex-
quo stupens p tristicia dixit: Si sic futurū erat:
qd fuit necesse ɔcipere? Duos pplos gestat ec-
clesia ī vtero fidei bella gerentes: dissilitudine
morū et differētia sentiēdi: qobrē tristat nesci-
ens quid futurū: tristatur ex bellis aduersis q
Gen.38. patit. Thamar tristis in tristicia geminos par-
turiuit: vt ex passione cōfligentis doloris et p-
sagij ad futura lamētaretur: q propter eam di-
uisa esset materia. Talia presagia in veritate in
ecclesia incessanter agitur: vnde velut pariēs
Apoc.12 mulier sepe tristat. Cuius tristiciā et causam/ p
cessum et pugnaz Joannes in Apocalypsi de-
scripsit de muliere que cruciabat vt pareret: et

draco partui parabat insidias: et ex emisso tri-
bulationū et heresiū/ et omniū aduersitatū flu-
mine ab ore suo: vt partus et pariēs necarent: ni-
si terra iuuisset absorptu fluminis: tristādi et timē-
di materia data erat. Sed pfluctoria est ois hu
mana ɔditio: etiā si vtrāqz partē ipsa ɔtineat: et
alternant vices hoim: vt nūc tristādi/ nūc gau-
dendi habeat occasio. Proinde nō tristiciā/ sed
causam oportet inspicere: et cuius intuitu tole
ratur aduersum/ nō quod patitur contemplati
onē inducat. Sepe quidē mundi tristicia ī eter-
nam traiecit habentē: sepe quidē trāsiuit ī gau-
dium. Quod tristicia tristiciā nanciscat: et tristi
cia in gaudiū terminet: nō hec tristicia seu illa
ta tētatio/ aut aduersitas tolerata facit/ sed cau
sa. Suppositiuas omniū causas oportet inspi-
cere: sicqz de fine dare iudiciū. Si rerū labenti
um conditio tristiciā fecit in seculo: faciet illā
eterne succedere: si vero christus est causa/ ter-
minabit ad gaudiū. Et hoc ipse discipulis loq-
tur: Tristicia vestra qui ppter me affligemini/ Joan.16.
nō omniū vertetur in gaudiū. Quia cū ecclesia
orthodoxa seu fidelis aīa/ longo tētationū et tri
bulationū cruciata partu: cū emiserit bonorum
operū partū in oibus seruata ɔstātia: cū fructū
virilē/ nō effeminatū fecerit: vt non sit filia moll
et tenera/ fragilis et caduca: sed filius accrescēs v-
tutibus/ sapiēs in moribus/ letificās patrē: non
stultus inferens matri tristiciā: sit filius de numero
filiorū qui in ecclesia bñdicūtur: sit filius dextre/
scz operās aptū beatitudini regni dei: nō recor
dabitur tristicie atqz pressure: illa eterna/ et su-
pra auditū et visum et intellectū inuenta leticia:
Vere non omniū tristicia vertetur in gaudiuz:
sed illorū dūtaxat qui ppter christuz patiuntur
vnde tristētur: siue quia dolent absentiā et pro-
longationē: ex hoc istius incolatus deplorāt di
centes vt pphета: Heu mihi qz incolatus meus p- Psal.119.
longatus est. Seu quia ob confessionez sui no-
minis illa tolerant mala que suadet inferre pri-
mo ad se crudelis hostilitas: et hominū excogi
tat deprauata crudelitas: aut qz illū offendere ī
lege sua: et sentiunt eū in pena sua purgatoria/
nō eterna. Purgaturā etsi habet virtutē tristi-
cia post peccatū: et ipsuz solū in hac vita digne
sortitur tristiciā: que si ꝑuenit vt fit ex culpa po
tius q ex pena: nil decētius reperit ad dilucēda
peccata. Oportet verā et salutiferā oriri tristici
am ex displicētia culpe/ nō ex displicētia pene.
Illa displicentia exoritur/ quia displicuisti deo
ex vitio interdicto: ista/ quia displices tibi ex pe
na quā pateris. Displicere sibi patiēti ex pena
pprium est oim sensibiliū/ etiā ratiōe carētiū. Dis
plicere sibi ex culpa tm̄ est vere ratione vtentiū
maxime aūt oim verorū fideliū: ac p hec incun-
ctanter tristicia de peccato/ nō de supplicio ver
tet in gaudiū. Et parabola parientis mulieris
elucidat. Parit in tristicia mulier: qz venit ho-
ra partus: qui ex multatione diuina ī doloribus
agit: pepit puerū: nō meminit pssure ppter gau
diū. Nō dicit/ nō meminit tristicie: sed/ pressure

Pressura causa est tristicie: non tristicia causa pressure. Quoniã dũ dolor cũ corporis natura confligit/adest tristicia pariẽti: cuz vero dolor tanq̃ a potiori bono victus abscesserit/et tristicia desinit. Ubi ad memoriã dolor corpis et animi tristicia reuocãtur: nõ tenet memoria q̃nta fuerit ipsa pressura: sed tenet quantuz tristicia ipsa cõfoderit. Facilius recordat⁹ e⁹ quod passus est animus/ q̃ eius quod sustinuit corpus. Quãuis em̃ vnũ consistit in altero: et vnũ preter alterũ habet existere posteri⁹/sed nõ prius. Nõ existit anima priusq̃ tradat corpus:sed creatur cũ traditur: et tradit cũ creat. Habet autẽ post existere/viuere et intelligere p̃ter corpus. Sic quidẽ aĩa solũ sentit tristiciã siue dolorẽ cũ pena infligit: corpus vero penã nesciẽs quid et que et quales sunt animi passiones. Recordabit igitur anim⁹ passionis sue nature potius q̃ alterius cuius est corpus. Diuersa quidẽ natura p omnẽ modũ est animorũ seu spirituũ et corruptibiliũ corporũ: tristicia ĩ anima/ pressura in corpe agitur. Nõ meminit ergo anima pressure acte in corpe: recordabit tamẽ tristicie quã ipsa ppessa est. Nõ tamẽ memoria tristicie tristiciã dabit his quibus veruz successit gaudiũ: sicut memoria se fuisse aliq̃n letatũ/ nõ dabit leticiã his qui eternũ suppliciũ incurrerunt. Nã ex magna infirmitate redditus sanitati/illius recordabit non tristatus: et ex magna sanitate redditus infirmitati/ tenebit illam memoriter nõ letatus. Unde nõ meminit mulier pariẽs pressure pp̃ter gaudium. Quare? Quia natus est homo in mundũ. Sic est exempli ficans. In exẽplificatũ igit veniamus. Et vos igitur nũc tristiciã habetis. A cũ diceret christ⁹: q: nũc recedo a vobis corpore actu peregrinandi/ non officio diligendi atq̃ subueniẽdi: sed id quod est causa tristicie/sit et vere leticie. Iteruz videbo vos: et gaudebit cor vestrum: et gaudium vestrũ nemo tollet a vobis. Talis absentia tẽporalẽ tristiciã generabit: p̃sentia visiõis eterne inauferibile gaudiũ prestabit eternũ.

Libri sexti de parabolis saluatoris finis.

Liber septimus de similitudinibus a saluatore positis et assũptis.

De similitudine salis: secundum Mattheum/Marcum et Lucam. Capitulum I

Differentiã similitudinũ ꝛ parabolarũ in libro p̃dirimus de parabolis/hic silẽtio tradentes. Sed cũ in prima et generali predicatione christus in mõte turbis ꝛ discipul loqueret: ad discipulos sũ sermonẽ intorsit: preostendẽs quantũ primatus/quantũve fructus sup alios ꝛ in alios acceperant: non solũ eos/sed futuros similes ĩ suis similitudinibus premonẽs/instruẽs ꝛ exhortãs. Et primo omniũ extitit similitudo sal: sub qua presagiauit aplõs ceterosq̃ in illa sorte futuros/dicẽs: [Uos estis sal terre: quod si sal euanuerit: in quo salietur? Ad nihilũ valet vltra nisi vt mittat foras/ꝛ cõculcet ab hominib⁹.] Uigilãs est similitudo ex natura introducte rei: ex christo clarescit amplius. Nec inmerito in omnibus tenet ista primatũ vt velut in rebus esibilibus sal: sic inter eos q̃ regũtur/aut opportune docent et dirigunt: debeant esse qui presunt/instruũt siue ducũt. Nihil protinus operat in his que vsu capiunt sal: quod siĩitudine sumpta nõ conueniat his qui sumpserũt ducatũ. Et in omni quod deficit aut euanescit in his quibus vsu apponit aut applicatur/insulsitas aut putredo exorit. Sic in his que agunt in hoibus s̃m rationẽ fidei/moresq̃ g̃re archores/sp̃uales doctores/duces: si euanescunt siue deficiũt/dãna similia pueni re credantur. Sed quis comedere põt insulsũ/ si debuit sale penitus esse conditũ? Aut quis tanget putridũ/aut sumet in esum/ seu tenebit ad vsũ: si appositione salis debuit preseruari? Proprietates siquidẽ salis solertib⁹ indagatorib⁹ relinquimus: ne plus debito sermo trahatur in longũ. Quod cũ fecerint: nihil inuenient inapplicabile in p̃fectibus/nihil in defectibus ad archotes sp̃uales: si aderit eis in similitudine bonitas salis: aut si aberit eis p̃prietas opportuna. Sed si sacrã scripturã volumus p̃contari: clarius apparebit cur archotib⁹ christiani exercitus salis/fuerit a Christo similitudo tributa. Sale quippe ipsam charitatẽ in agẽdis opportunã merito intelligim⁹: sine qua nemo aliquid deo acceptũ fecit: que in fedus sempiternũ posita est inter nos et deũ. Ac p hoc dñs in veteri testamẽto omne sacrificiũ cõdiri sale mãdauit/dicẽs: Quicquid obtuleris sacrificij/sale condies: nec auferes sal federis dei tui de sacrificio tuo: in oblatione offeres sal. Sacrificia fideleũ christianorũ porro illa esse noscunt: que in corporibus hoim respectu supne patrie per carnis macerationẽ/vilitatẽ et abiectionẽ agũtur: in quibus nulla vtilitas/ si defuerit charitas. Nec tale sacrificiũ erit acceptũ/ si omnino erit insulsum. Sunt em̃ sacrificia nostra excitationes in orationib⁹ et indagationibus scripturarũ sanctarũ/ꝛ in intimis meditationib⁹ cordis: ac etiã in illis theorijs/quãdo supra seipsũ et supra cũcta sensibilia noster anim⁹ conat extolli. Sunt ꝛ si qua peragim⁹ in subiectionibus primorũ: que oĩa inepta redduntur/nisi sale charitatis condiant. Hinc em̃ est quod Apl's ad Corinthios scribit nihil esse/nihil p̃desse si sine charitate/dicẽs. Si linguis hominũ loq̃r et angelorũ: et cetera que annectunt. Est p̃ri⁹ ipsa charitas sed⁹ iter nos ꝛ deũ: vt si diligim⁹

Mat. 5

Leuit. 2.

1. Corin. 13.

Prouer.8. diligemur: sicut sapientia clamat: Ego diligen-
tes me diligo. Est ⁊ fedus ꝙ si diligimus deum
diligamus ⁊ proximū: sicut ioannes in sua cano
nica cōmemorat. Est ⁊ fedus ad mādata seruā-
da: vt si diligim⁹ preceptorē/eius precepta ope
Joan.14. cōpleamus. Etem christ⁹ dicit: Si quis habet
mandata mea et seruat ea/ille est qui me diligit.
Ille habet mādata mea qui nouit/ qui tenet ea
memoriter: sed tūc seruat cū deducit in actum.
Est ⁊ fedus ad beatitudinē obtinendam. Sola
eñ charitas facit patere celum: ipsa sola intro-
ducit in regnum. Proinde auferri de sacrificio
prohibet. Nec auferes sal federis dei tui de sa-
crificio tuo: immo in omni oblatiōe tua offeres
sal. Tunc eñ in omni oblatione sal offert: cum
omne quod agim⁹/ipsa charitate fulcitur. Nec-
non ⁊ ordinē tenendū in moribus aperte cōspi
cimus/si preceptū de sale factū subtiliter inda-
gamus. Preceptū factum vt omne sacrificium
sale cōdiatur. Ex quo ꝓtinus indicit vt in om-
1.Co.14. nibus ordo seruet: sicut apl̃us ait: Omnia quidē
honeste ⁊ ſm ordinē fiant in vobis. Nā vbicun
ꝗ ordo deseritur/in positū finem nō erit acces-
sus. Nihil fiet impertinēs aut frustra/si i rebus
diligēdis ordo seruatur. Omnia eñ deus legi-
bus ordinis alligauit: vt etiā in his que tradita
sunt/vt perueniamus ad deū seruatus ordo per
ducat. Et nullū sacrificiū gratius ꝙ illa dilige
re atꝗ peragere que tendūt in deū: vbi sal ordi-
nis penitus est ponendū tanꝗ fedus ad deum.
Ipsam porro scientiā noīe salis arbitror esti-
mari. Fit enim sal ex coctis aquis a sole aut ab
igne. Et aqua sapientie potauit dñs sanctos su
os. Et in oñi sacrificio nostro necessaria est sci
entia: maxime in zelo quo ad deū accendamur:
ad euitandā illā sententiam/quā dixit apostol⁹:
Roma.10. Habent zelū dei/sed non ſm scientiā. Nā sicut
sal sapidum reddit vbi apponit: sic charitas/or
do ⁊ scientia cūcta que visibiliter ⁊ inuisibiliter
agunt/grata faciūt deo: vt nō sint insulsa/sed sa
pida que fiunt mādato celestis siue terreni ago
num positoris. Ipsi siquidem agenti aliquid in
vtraꝗ substantia sua facta non insulsa/sed sapi
da erūt: si sale charitatis ⁊ ordinis atꝗ scientie
condient. In his pactū nobis cum deo cōstitu-
itur sempiternū: de quo dominus sacerdotē ve
Nume.18. teris testamēti diligēter cōmonuit. Pactum sa
lis est sempiternū corā domino/tibi ac filijs tu-
is. Pactū huiuscemodi salis ideo sempiternū
vt nullo tēpore violetur. Pactum sempiternū:
vt ex ipso inuiolabiliter custodito eterna gaudia
capiam⁹. Hoc salis pactum rememorauit abia
rex iuda hieroboā regi israel: cum in prelijs cō-
2.Paral.13 uenirent. Stans abia sup montē semeron: qui
erat i ephraim/ait: Audi hieroboā ⁊ oñis isra
el. Num ignoratis ꝙ dñs de⁹ israel dederit re-
gnū dauid sup israel in sempiternū ipsi ⁊ filijs
eius in pactū salis? Quid est pactū salis in quo
regnū dauid datum cōmemorat: nisi pactū illa-
rum virtutū/ que potissime in agendis omnib⁹
exiguntur: que salis similitudine designant. In

pactum salis regnū dicitur datū dauid: in con-
dimento sacrificij quod tunc tēporis agebatur:
quādo ipse rex fuerat a dño constitutus in ma-
nu samuelis tunc sacerdotis atꝗ videntis: qui
sacrificiū sub censura salis ante constituta offe
rebat. Ex quo typico mysterio insinuatū est sub
pacto salliti sacrificij vera regna ꝯstitui: ⁊ iura
regalia hominū sine prefato sale ad perfectum
nō posse deduci. Arguit abia rex iuda hierobo
am regē israel: qui ad impugnandū ipsum ⁊ re-
gnum eius arma cōmouerat/ ꝓ iniuste huiusce-
modi rem fecisset: ꝙ in sempiternū cōcessum sit
regnū occasione salis in pactum. Ex hoc ad de
mones remouēdos magna iurisdictio nobis ef
ficit: si stabit intactū protinus salis pactū. Nec
non ipsam iusticiam in similitudinē salis accipi
mus: sine qua nihil rectū agitur cū ipsa vniuer-
sitate ꝑfulgeat ⁊ condire habeat pre ceteris mo
ralē hominū vitam: et dū sub sua censura oĩa
disponūtur: nihil est quod de obliquitate cause
tur. Ipse siquidē dauid/qui regnū accepit in sa
lis pactū/iusticiā operabat: regū scriptura di-
cente: Et regnauit sup omnē israel. Faciebat 2.Regū.8.
quoꝗ dauid iudiciū ⁊ iusticiā omni populo. Et
de iusticia plene ꝯfidens in psalmo dicebat: Et Ps.17.
retribuet mihi dñs ſm iusticiā meam. Nempe
sicut sine sale insulsa sunt esibilia plurima: ꝓter
panē parum delectantia gustū: et sicut sine sale
vermibus carnes scaturiunt: sic sine iusticia ni-
hil in morib⁹ hoim delectabile: necnō ⁊ huma-
na vita corrūpit insolertia pessimorum. Circa quā
dauid magna diligētia intēdebat/ne ꝓtermissa
iusticia subiecta sibi res populi turbaretur: cum
ꝓut psalmus eloquit/faciebat: In matutino in Ps.100.
terficiebā omnes pctōres terre: vt disperderē
de ciuitate domini oĩes ꝗ operant iniquitatē.
Quāobrē ꝓ seipso interpellabat ad dñm. Feci Ps.118.
iudiciū ⁊ iusticiā: non tradas me calūniātib⁹
me. Ipsam etiā sapientiā euangelicā salis noīe
non inmerito dicim⁹ esse censendā: que omniū
cōdiuit hominū vitam: ⁊ sanauit steriles homi-
nū nationes. Et humani mores ⁊ leges viuendi
ꝑ ipsam condiunt: ⁊ ne putrescāt sua virtute ser
uant: ⁊ sanantur saucij populi defluētes. Quod
in libro regū multis ante tēporibus legimus fi 4.Re.2.
guratū. Nam viri ciuitatis hierico dixerunt ad
helizeum: Ecce ciuitatis huius habitatio opti-
ma est/sicut tu ipse dñe ꝓspicis: sꝫ aque pessime
sunt ⁊ terra sterilis. At ille ait: Afferte mihi vas
nouum: ⁊ mittite in illud sal. Qui cū attulissent
egressus ad fontem aquarum/misit in eum sal ⁊
ait: Hec dicit dominus: Sanaui aquas has: et
nō erit in eis vltra mors/neꝗ sterilitas. Sana-
te sunt aque vsꝗ in hanc diem: iuxta verbū heli
zei quod locutus est. Helizeus interpretatiōe
nominis/que deus me⁹ saluator est/siue re gesta
deum significat: cui humana natura defectum
quasi lunarē patiens loquitur suo sensu/ dicens
ꝙ mūdi hui⁹ habitatio bona est: ꝗ omne quod
est/bonū est natura: ⁊ in ordine suo defectu om-
nimode caret: sicut deus plene cognouit. Nam

Gen.1. vidit deus cuncta que fecerat/⁊ erant valde bo-
na. Sed huius mundi sensu quodammodo ca-
rentis aque pessime sunt. Quid tam noīe aqua-
rum intelligit̄/ nisi numerositas populorum: iu-
xta Joānis in apocalypsi sententiā: aque multe
populi multi. Populi quidē hominū non natu
ra/sed volūtate pessimi facti erant: dum dediti
cultibus idoloꝝ deum verū ⁊ ipsius sapientiam
ignorabant: ⁊ viuebāt insulsi/sale diuine sapien
tie non cōditi: ⁊ pessimabant̄ velut putride car
nes fetētis luxurie/aliarūqꝫ iniquitatū vermibꝰ
bullientes. Et terra sterilis erat: qꝛ terra huma
noꝝ corporū/vsum bonoꝝ operū non habebat.
Sed deus omnipotēs in plenitudine temporis
vas nouū iussit afferri: cum almam virginē ius-
sit mundo preparari: que vere dicit̄ vas nouum
ab antiquitate paterna discrepās/ disciplina ce
lestium innouata virtutū: in quo vase posuit sal
eternā sapientiam/scꝫ vnigenitum filium eius.
Aut vas nouū ipsum verbum incarnatū sentia-
mus: qui nouus dicit̄ nouitate incarnādi/ noui
tate nascendi ⁊ conuersandi: qui nouā doctrinā
attulit: nouiter mundo vixit: sicqꝫ mortuus ⁊ se
pultus/⁊ regressus ab inferis ad celestia pene-
trauit. In quo posuit sapientiā suam noīe salis
signatam: sicut ipse ꝑdicando sepe dicebat: Do
Joan.7. ctrina mea nō est mea/sed eius qui misit me pa-
tris. Et alibi: Sermonē quem audistis non est
meus/sed eius qui misit me patris. Et iterum:
Joan.14. Que loquor vobis/a meipso non loquor. Peni
tus ꝓut nouus homo erat/sapientiā a patre ac
cepisse testabatur. Quod sal scꝫ incarnatū ver-
bum effudit in apostolos per virginis partum
sed sapientiā per ꝑdicantem filium: ⁊ filius per
apostolos post missum spiritumsanctū sanauit
qui recipere voluerunt populos nationum. Et
virtute salis/scꝫ euangelice sapientie non esset
sterilitas/sed sanitas: nisi adhuc libēs hominū
repugnaret iniquitas. Sanauit aquas euange-
lica ⁊ superna doctrina: quia populos recipien
tes illā/condiuit ⁊ erudiuit: ⁊ docuit que nescie
bat mūdus/nō habebat vsus/ignorabat homi-
nū intellectus. Saporis huius effectū refugie-
Eccl.39. bat carneus sensus. Et inter initia eorū que vi-
te hominū necessaria dinoscunt̄/ecclesiasticus
salem esse cōmemorat. Et tamen ex mādato do-
Ezechie.16. mini ezechiel hierusalē inter cetera obiecit: ꝙ in
die natiuitatis eius nō esset sale salita: scꝫ illam
discretionē non habuit/qua bene omnia dispo-
nuntur. Nam cū renascimur sacramētis/discre
tione christifera opus est inter ea que cogimur
eligere/atqꝫ īter illa que agere obligamur. Op
tima inter virtutes noscitur esse discretio: que
gradiens inter bonū ⁊ malum/inter bonū ⁊ bo
num/inter malū ⁊ malum/inter opinionē et ve-
rum/inter voluptatē ⁊ necessitatem/ inter virtu
tem ⁊ famam/ inter competentia corpori ⁊ spi-
ritui semꝑ ad tutiora declinat/deuitatqꝫ peiora.
Et sermonē nostrum tali sale condiri/decreuit
Col.4. paulus apostolus. Sermo vester semꝑ in gratia
sale sit conditus. Igitur cum supra memoratas
virtutes habere atqꝫ docere oporteat eos q̄ au-
thoritate atqꝫ doctrina populis preferunt̄: me-
rito christus dixit apostolis: Uos estis sal ter- Mat.5.
re. Quibus ꝓ seipsis ⁊ pro successoribus dictuꝫ
fuit: Sed si sal euanuerit/ī quo salietur? Si vir- Ibidem.
tus deficit in doctore: si doctor deficit ipsi virtu
ti: quid boni perficiet? Cum ad nihilū valeat: di
gnū fit vt his fiat in ridiculū atqꝫ derisum quos
erudire debuit per doctrinā/ monefacere per ex
emplū: ⁊ fiat vilitate conculcatus inferior/ qui
vita ⁊ doctrina debuit superesse.

¶ De similitudine lucis: Secundū mattheum. Capitulū II

Quoniā christus vnigenitus dei filius
erat lux vera: que illuminat omnē ho-
minē venientē in hunc mundū: voluit
quos elegerat/huiꝰ lucis esse participes: ꝑ quā
illuminaret̄ orbis terrarū qui tenebris peccato
rum vbiqꝫ in hominibus iacebat obscurus. Et
quia quadā noue intelligentie luce illos ꝑfude-
rat: ⁊ peramplius ꝑfusurus erat: ⁊ lucis sequeret̄
effectus: sine interpositione verborū suos apo-
stolos ⁊ similes posteros luci cōparauit/dicēs:
Uos estis lux mundi. Iussu dei facta est Mat.5.
lux: nec aliquid pulchrius in corporibꝰ diapha
nis: ⁊ eius virtute cognoscuntur obiecta omnia
oculorum: ⁊ fertur inoblique ī receptacula sua.
Et per ipsam fit accessus atqꝫ recessus/⁊ contra
riorū declinatio. Secundū hanc proprietatem
apostolos et ipsiformes saluator ꝑ similitudi-
nem mūdo ꝑfecit: non visibili atqꝫ sensibili/sed
ei qui capax est diuinoꝝ ⁊ susceptiuus theoriaꝝ
supernarū. Et sermo dignus est/ꝙ sibi saluator
in hac similitudine homies huiuscemodi assci-
uit cum de seipso dixisset: Ego sum lux mū Joan.8.
di. Illuminauerat exteriorem mundū ope cre-
ate lucis: illuminat interiorē luce veritatis. Et
humanarū mentium se cum apostolis ⁊ ipsifor
mibus lucē facit. Et nihil in spiritualibꝰ rebus
pulchrius veritate: cuiꝰ splendore si qua obijci
possunt humanis intellectibus/cognoscunt̄: ⁊
inoblique irradiat suꝑ humanas mentes se re-
ceptui coaptantes: vt possit esse accessus ad in-
cōmutabile bonū. Hanc lucē petebat dauid vt
ad finem positū certꝰ possit esse accessus. Emit Ps.42.
te lucē tuam ⁊ veritatē tuam: ipsa me deduxerūt
⁊ adduxerunt in montē sanctum tuū ⁊ in taber
nacula tua. Et recessus fit per eam ab eo quo
culpabiliter ⁊ noxie tenebramur. Unde aposto
lus: Eratis aliquādo tenebre: nunc autē lux in Ephe.5.
domino. Per lucem siquidē veritatis/ recessus
fit a tenebris peccatoꝝ. Declinatio contrariorū
ad destinatum finem istius lucis veritate pera-
git̄. Propterea saluator ait: Qui ambulat
in die/non offendit: quia lucē huius
mundi videt. Hanc lucem dominꝰ aposto-
los esse voluit per exemplū atqꝫ doctrinā: quā
intuentes in ipsis apostolis ⁊ apostolicis viris
nō exorbitent/per agones superna captantes.
Lux viua est exemplū rationalis aīalis/ex vir-
tute cōsurgens: ab oriente fidei ortum habens:

Suffragatur sana doctrina in ordine suo lucens: et exemplari luci prestat augmentum. Et dum prestat: ipsa etiā suscipit incrementum: et ad inuicem incrementa suscipientes splendidissimā lucem faciunt. Suum ꝓpriū lucere oportet pretēdere: alioquin a tenebris nō differret. Primū siquidem sui officiū est insistentes tenebras effugare: deinde ostendere quomodo leuētur oculi ad directū. Sicqꝫ cum apostolis dicit per similitudinem quid sunt: quid sint facturi: et tacito mādato suscipiunt/ ne sit ociosa lucis appellatio que tanto dictatore indicitur.

¶ De similitudine ciuitatis: secūdū mattheū tantū. Capitulū III

Quia terrenā ciuitatem ordinauit ad exercitium et agones hominū: supernaꝫ vero condidit ad gloriam angelorū/ et hominū recte agentium in terrena: vt ad supernā a terrena esset ascēsus ab eo qui in ista esset virtute probatus. Proinde per similitudiē ciuitatis docuit/ quid mundo apostoli et conformes vtilitatis cōferre teneantur: cū sine interpositione dicit: Mat.5. Non potest abscondi ciuitas supra montē posita. In veteri testamento legimus mandato domini/ ordinatione moysi cōplemēto iosue/ ciuitates plures factas fuisse refugij: ne ad eas confugiens malefactor subito iudicaretur sine magna examinatiōe iudicij. Etenim apostoli et eorū loca tenentes/ penitus sunt refugium peccatorū: esseqꝫ debent in patulo/ nō abscondi: quoniā positi sunt supra montem. Mons vero summus sup omnes christus est dei filius: Daniel.2. quē Daniel preuidit velut lapidē presciōi de monte sine manibus/ et in montē magnum erigi: super quo apostoli et viri apostolici sunt fundati. Non ergo debēt abscondi quin ad eos possit esse refugiū/ cum hostile ingruerit bellum. Ciuitas siquidē primo cōuentione localis situs cōstruitur: deinde firmatur lege viuendi: et ne incursantibus nō retunsis damna patiatur/ circumcingitur muro vel vallo. Apostolica ciuitas cōuentio est fidelium. Fundatur autē in monte qui est christus: 1.Corin.3. quoniā vt ait apostolus fundamentū aliud nemo potest ponere/ ꝓter id quod positū est: quod est christus iesus. Lex qua viuendum euangelica de superis declarata doctrina: cincta muro inexpugnabili virtutū et vallo timoris domini. Hec ciuitas abscondi nō potest: magis vero non debet: quia sicut christus quod nō debet/ non potest: et quod nō potest/ nō debet: sic ciuitas apostolica et fidelium supra ipsum montē posita nō debet abscondi. Nam impossibile factū erat fidem tegi aliquo diabolico aut hominū velamento. Nec impossibilitas absconsionis erat ex ciuitate que fundabatur: sed virtute mōtis ex quo ciuitas ipsa surgebat. Etenim petrus fundabatur in petra/ non petra in petro: petra autē erat christus. 1.Corin.10. Sed in ipsis apostolis ciuitas militans cōsurgebat: ipsiqꝫ in mōte altissimo atqꝫ immobili fundati erāt: qui verbo predicationis euāgelice/ per signa verba sequentia/ per sanguinē et mortem/ per vniuersum orbem illam fundari a domino parabantur. Hanc etiā ciuitatem que nō debet abscondi/ de celo descendisse cognouim⁹: vt et ipsa in celi mōte cōsistat/ quis descendisse dicatur. Non enim terrenū aut humanum/ sed celeste atqꝫ diuinum habet ista ciuitas fundamentū. Hinc ioannes ait: Apoca.21. Vidi ciuitatē sanctam hierusalē nouam/ descendentē de celo/ a deo paratam: sicut sponsaꝫ ornatam viro suo. Descēdit ciuitas de celo: terrenum nō querens/ neqꝫ relinquens celeste fundamentū. Nam sicut christus in terra carne degebat/ in celo deitate: sic ciuitas sancta in terra militat/ in celo virtute consistit. Que tūc abscōderetur si non predicaretur: tunc occultaretur si recte in illa nō viueretur. Abscondita siquidem diceretur/ ꝓꝓ in christo mōte fundata: nisi predicationis altitudine/ vita/ miraculis per orbē vniuersum propensius redolasset. Proinde in omnē terram exiuit sonus eorum: et in fines orbis terre verba eorum. Ps.18. Sonus videlicet quo in ore dicētium et in cordibus audientiū miro modo resonabat: sicqꝫ inocculltabilis erat ciuitas in diuino monte constituta. De hoc mōte dixerat esaias: Venite ascendamus ad mōtem domini/ et ad domū dei iacob. Erat quedam mutua inuitatio: vt ad christū qui est mons domini/ veniretur. Esa.2. Et ciuitas nunciabatur sub nomine domus dei: et gloriosa dicta sūt de ciuitate dei. Sꝫ nunqꝫ gloriosa nisi ex fama: nunqꝫ vera fama nisi ex his ex quibus vera fama consurgit. Sed altiori et perspicatiori sensu hanc similitudinē pertractantes: christus in hoc suos apostolos et discipulos cōmonebat: vt tales in virtutib⁹ essent vt ciuitatem inabsconsibilē et supernā digni fierent nunciare: vt intelligat quāte debeant esse virtutis qui constituti sunt vt ciuitatē in superno monte constitutam/ nō abscondendam/ sed manifestandā sub iustis indicijs debeant ꝓpalare. Ac per hoc cū saluator dicit: nō potest ciuitas abscōdi supra mōtem posita: in id verius huius scripture intellectus traijcitur: vt si ecclesia orthodoxa nūc fundanda/ si superne patrie ciuitas nō potest abscondi: congrue factū est vt per vos quos elegi inclarescāt. Igitur tales estote vt illas aperte predicare possitis: et inueniamini digni mysterio huius ciuitatis.

¶ De similitudine lucerne: secundū mattheum et lucam. Ca. IIII

Immensa bonitas et omnibus pro captu recipientiū eque liberaliterqꝫ se prestās supernamqꝫ promerentib⁹ datura mercedem/ noluit euangelij gratiā mercede conduci: ꝓpterea futuris mundi doctoribus non occultande lucerne similitudinem apposuit/ dicens: Mat.5. Nemo accēdit lucernā et ponit eam sub modio/ sed super candelabrum: vt luceat omnibus qui ī domo sunt. Lucerna siquidē sub modio non ponēda/ prima insinuatiōe sensum inocculltationis habet: sed discussa similitudo propensius terrenā mercedē

in euangelica pdicatione condēnat. Similitudo huiꝰ prope modū infimi actus ad diuinas actiones attollitur: vt nō personalis/sed actionalis similatio ipsa esse mōstretur. Lucerna q̄ accensa sub modio ponenda negat/est ipsa euāgelica lex. Nam fuit ab eterno lex ista: quia eternum est euangelium/q̄uis in tēpore promulgatum: sed tūc accensa est ista lucerna cū saluator mundo predicaturus apparuit: cū exemplo viuendi/authoritate docendi/signis supra naturā sequētibus clarescere fecit. Hec lucerna lumen habet inextinguibile in ecclesia sancta dei. Nā
Exo.27 preceptū erat in veteri testamēto: Ardeat lucerna semp in tabernaculo. Que figura i veritate nūc terminata est in ecclesia: quoniā non extinguitur/nec extingui potest lumē eius. Et iob su
Job.21. am prosperitatē in tribulatione cōmemorans/ enigmatice lumē istud se habuisse dicebat. Quādo splendebat lucerna super caput meū: ⁊ ad lumen eius ambulabā. Nullꝰ splendor clarior huius lucerne lumine. Nullus incessus rectior q̄ ad lumen eius ambulare: non enī ambulat in tenebris: quoniā lumē est vite. Hec lucerna diuina est sapientia: cui salomon adhesit ꝓpensius: quoniā inextinguibile est lumen eius. Et proinus ipsa sola introlucet affectibus ⁊ intellectibus nostris: et sine offendiculo gressuū nostro-
Ps.118. rū semitas dirigit. Etenī dauid dicebat: Lucerna pedibus meis verbū tuum: et lumen semitis meis. Quid verbū dei/nisi euāgeliū eructuatū a verbo dei? Quid pedes/nisi intellectus ⁊ affectus: quibus anima inuise mouetur? Quid semite/ nisi cōpendia que captamus ad aliā vitam? Mandatū dei lucernam animarū scripture sacre diffiniūt: vt inoffenso pede in valle ista miserie ambulemus. Inquit enī salomon in mora-
Prouer.6. libus instructionibus: Mandatum lucerna est ⁊ lex ⁊ lux/et via vite et interpretatio discipline. Quod mandatū splendidius q̄ mandatū nouū ⁊ non nouum: quod dedit vt diligamus inuicē. Hec lucerna innocue lucet ⁊ ardet quousq̄ in superna fuerit ascensus: vbi lumē eius erit splēdidius. Hanc lucernā euangelicā videre non possunt interiores oculi qui caligāt: ⁊ homines qui cum mundo senescente senescūt. Nam in li-
1.Reg.3. bro regum legitur: Factū est in die quadā hely iacebat in loco suo ⁊ oculi eius caligauerant: et nō poterat videre lucernā dei anteq̄ extingueretur. Si allegorias respicimus/defectū synagoge in isto homine cognoscimꝰ: si mores/alius offertur ordo loquendi. Senex erat hely: et pre senectute oculi eius caligauerant. Qui sunt qui senescunt/nisi qui mundū diligūt inueteratum? Qui quantalibet florida etate vernantes/si mūdo senescente delectantur: si eius amplexibus amplectuntur: eoipso senescunt ⁊ caligant interiores oculi: vt lucernam euangelij dissuadentem hominibus mundi delectationem/⁊ prohibentem amplexum/videre nō possunt: nisi prius extinguat. Cuius lumen q̄uis in sui natura inextinguibile maneat: tunc tamē apud vnumquē q̄ hominē extinguitur/cum in eius non transitur affectum: et cum ad eius lumē iustis morum passibus non ambulatur. Naturā altestonicam habet ista lucerna: que semel accensa nequit extingui. Sed nec ponenda sub modio/aut vase/ aut lecto. Modius ad mensuram/vas ad vsum/ lectus ad quietē refertur. Hec verba tres euangeliste posuerūt: vt nec propter auariciam eorū que mensurari possunt/ nec propter eorū vsum que transeunt/ aut propter quietem aliquā perfunctoriam euangeliū predicetur. Ut a christo suscepimus/omnibus est eadem liberalitate donandū: ⁊ cuius finis est tota vita/rebus mortalibus nō subdatur. Proculdubio sub modio ponitur si preconis cor auariciā sequitur/et per eā eius molimina fulcit: aut quomodolibet eiꝰ nomine augentur opes hominū. Multa in pontificibus et ecclesijs christo pauperi nouimꝰ esse data: ⁊ monarcha elephanticus christum induit in syluestro. Si per auariciā possidentur/que sunt largitate collata: malus vsus inclamitat. Et qui terrena tenebant ⁊ abundabant temporalibus bonis/ad huiusmodi lumen lucerne cōmoti: lucernam hanc in ore moribusq̄ gestantibus bona innumerabilia contulerunt. Subtus quibus positum nūc in pluribus noscitur euangelium: quod antea superferebatur. Posita est sub vase lucerna: quoniā contra euangelij veritatem atq̄ charitatem nomine suo multiplicata sunt vasa: que a vescēdo sortita sunt nomina: vt velut philargyria multiplicatur in rebus/ad recōdendum vasa composuit: ⁊ prout exarsit in placitum malū/ad funestū vsum corporis innumera procurauit. Sed charitas euāgelica thesaurizare non nouit: dispergere aūt magis ipsa consentit: nec cōuertit aliquid in propriū vsum: quod tamen indigentibus potest esse cōmune. Stat interdū abdita sub lecto lucerna: cum quies appetitur ex his que sunt christi euāgelio cōsecrata. Et magnā deliciosis quietem appositā nouimus temporalē: vt nec labor in verbo/nec sollicitudo ad precauendū periculum animarū nec exhortatio vel exemplum ad meliora cōmoneno. Quiescunt corpora dilatata delitijs: ⁊ bonis innumeris vallata tabescunt: ⁊ tranquillantur sup euangeliū/sub quo laborare debuerunt. Ad effectum ꝓo diuinorum lucerna cādelabro superponenda est: cōmodis vilis temporalibus nō subdenda. Iniuria fit legi similiter ⁊ latori: si ea que ad eterna ordinata noscunt/ad temporalia referantur. Attollitur siquidē candelabrū a terra stillo quodam disposito super basim: super quod posita lucerna pluribus lucet: quia nec ipse qui accendit/aliter q̄ super candelabrū poni voluit: quā tunc accendit quādo predicauit: tunc sup candelabrū posuit quando mentes ad superna subuexit. Tunc detexit a modio ⁊ a vase: cū sine sacculo/pera ⁊ fulcimine statuto vite temporalis suos predicatores exposuit: in se primo perficiēs que alios facere docuit. Quod doctor gentium nō accepit in vacuum: cū peni-

pus sine sumptu posuerit euangeliū: qui cum po
testatem haberet de euangelio viuere/illa vsus
nō est: nedum ꝙ aliam vellet de euāgelio capta
re mercedem. Ad corinthios inquit enim: Sed
nō vsi sumus hac potestate: sed omnia sustine- 1.Cor.9.
mus: ne quod offendiculū dem⁹ euangelio chri
sti. Nescitis ꝙ qui in sacrario operātur/que de
sacrario sunt edunt? Qui altari seruiunt/cū alta
ri participant. Ita ⁊ dominus ordinauit his q̇
euangeliū annunciāt/de euangelio viuere. Ego
autē nullo horum vsus sum. Bonum est mihi
mori magis/ꝗ vt gloriam meam quis euacuet.
Que est ergo merces mea? Ut euangeliū predi
cans sine sumptu ponā euangelium: vt nō abu-
tar potestate mea in euangelio. Cassa porro fu-
isset predicatio euangelij: si in corde aut in mo-
ribus predicantiū temporalis cōmoditas inse
disset. Plus veritas euangelij claruit in pauper
tate p̄dicantium: ⁊ magis ad illā conuersi sunt
audientes: ꝗ in virtute miraculorū. Eo eñ ipso
cognitū fuit euangeliū esse diuinum/quod a diui
nis hominibus nūciabatur: quo tēporalia com
moda nō querebant: nec ex ipso vane sunt quesi
te mercedes. Remouit a lecto quietis: cum fati
gatus ex itinere sedebat sic super fontē. Et apo
stoli iussu eius euntes ibant ⁊ flebant/mittentes
semina sua. Et in laboribus plurimis se fuisse
paulus testabat̄ apostolus. Super candelabrū
lucerna tunc ponitur: cū euangeliū in sua liber
tate predicatur. Porro candelabrum est ipsa li
bertas: super quā lucerna euangelij ponēda est.
Aut ipsam catholicā ecclesiam per candelabrū
intelligere possumus/super quā est euangeliū.
Nulla eñ secta vel contio p̄terꝗ ecclesia lucer
nam euāgelij ꝓ veritate habet: nec eis lumē hu
ius claritatis infulsit. Nam ⁊ candelabruꝫ pro
tanto mysterio/similiter ⁊ magisterio/mandato Exo.25.
domini dispositū est in veteri testamento cū ha
stili/calamis/spherul̄/nucib⁹ ⁊ cyphis īfusorijs
emunctorijs: catholicā ecclesiā sua ordinatione
figurat: vbi euāgelij lucerna plene refulget his
qui sunt in domo/⁊ his qui venire decernūt.

¶ De similitudine dextri oculi/dex-
treqꝫ manus ad ea quib⁹ magis ho-
mines afficiūtur: secundū mattheū.
Capitulum V

Scriptum est/quoniā vidit deus cuncta
que fecerat: ⁊ erant valde bona: non so
lum separate substantie/vt angeli: sed
inuisibiles ⁊ vnite/vt anime: ac etiam si qua sunt
in re corporea ordinata: vt ab hac bonitate na-
turarū nulla corpora excludātur: ꝗꝗ multa dif
ferentia corpora ipsa distinxerit. Et vt alias dif
ferentias p̄termittā: nulla preterꝗ humana fe-
cit instrumenta virtutis: quibus animas crean
do infudit/ et infundendo creauit: que capaces
sunt virtutis ⁊ vitij: sicut esse possūt pene vel p̄-
mij ⁊ beatitudinis atqꝫ miserie. Igitur huma-
na membra bona sunt bonitate naturarum: seu
bonitate qua sunt in ordine entiū. Possunt autē
esse meliora prout facta sunt instrumēta virtutū
vt cuiusqꝫ vita tanto sit criminosior/quāto ipsa
fecerit instrumenta vitiorum: et tanto maiorib⁹
supplicijs anima fodiatur/quāto maioribus cri
minib⁹ statuerit illa seruire. Proinde saluator
omniū membra que bona fecerat: ad meliora or
dinauerat: ⁊ extollere super celos decreuerat: a
malo vsu auertit: ne gehennam quā pro homi-
nibus nō fecerat patiantur/dicēs: Q, si ocu
lus tuus dexter scandalizat te/erue Mat.5.
eum et proijce abs te. Expedit eni ti-
bi vt pereat vnū membrorū tuorum
ꝗ totum corpus tuū mittatur in ge-
hennā. Et de dextra manu similiter dixit. Ue
runtamē nec credendū ꝙ cuiꝗ mandauerit aut
voluerit a seipso vindicatio iure membrum ob
actum crimen abscidi/aut interfici: ꝗuis hoc ꝑ-
mittat iudici decernēti: ⁊ de morte inspirauerit
ipsi samsoni. Nam iudici permittit in crimino-
sos decernere: ne cōturbent rempublicā vitam
qꝫ moralem: aut ne ledant quempiā singularē:
In figura vero futuri mysterij samsoni ceco in-
spirauit ⁊ mortem. Non autem concedit homi-
nibus/vt sibi membra detruncent: etiā si male
ipsis vtant̄: nec vt aliq̇d a seipsis faciant vt mo
riantur: sed vt deuitent ⁊ abscidāt ipsorū perpe
ram vsum: ⁊ ne subdant vitijs instrumēta virtu-
tum. Hoc siquidē ex superioribus pendet. Pre-
dixerat eñ: quia qui viderit mulierē ad concu- Mat.5.
piscendā eam/iam mechatus est eā in corde suo
Idcirco a malo visu oculum cōminando diuer
tit: vt abscidat̄ impudicitia visus: nō vt eruatur
qui bonus creatus est oculus. Similiter tollat̄
manus opus malū: nō abscidatur ipsa: que na-
ture est bonū. Q, vero dexter oculus ⁊ dextera
manus dixit/ad id quod magis in cōcupiscētia
⁊ in operibus diligimus plene refert̄: vt in ocu
lo cōcupiscentia/in manu opera nostra signen-
tur: eo ꝙ incōparabiliter magis expediat ama-
tis concupiscentijs ⁊ dilectis operib⁹ perpero-
sis in hac vita carere/que pars est vite: ꝗ sine re
medio in gehennā in tota futura detrudi. Scā-
dalum ꝟo nisi deuitetur ꝓueniēs/est om̄e quod
deo displicet/⁊ animā ledit. Sed nec immerito
saluatori placuit illa quib⁹ magis afficimur assi
milari dextro lumini/ dextreqꝫ actioni: quoniā
in his etiā corporalis ſm suum propriū fortior
noscit̄ virtus: vt si dextri ⁊ sinistri altero penit⁹
carere ꝯtingeret/eligere potius nobis remane
re quod dextrū: etiā recipiētes in donum/si ine-
uitabilis alteri⁹ deberet esse abscisio: relicto de
xtro quod sinistrū est/tolleretur. Proinde quic
quid illud esse ꝯtingat quod magis allicit/quo
magis afficimur/ quod p̄ ceteris nos delectat:
omnino priuari velimus potius ꝗ tradi ardo-
ribus sempiternis/dūmodo scandalū parit: qm̄
indeclinabilis optio est hoibus p̄rogata: vt aut
vite p̄senti dulcedine scandalizāte/aut gaudijs
eternis priuētur: priuatos detinēte gehenna.

¶ De similitudine oculi ad lucernā:
secundū Mattheū/marcum et lucā.
Capitulum VI

Lumen eternũ de eterno lumine natum suum contrariũ non sinit incognitum. Et quoniã in obliq̃ procedit l eos quos eterne illustrat: rectitudinem in eis infusi lumi-nis in his que animo cõcupiscente operib⁹ agũt: vt nõ sit anfractuosus ꝓcessus creati luminis: similiter & per gratiã iam infusi: omnino in ho-minib⁹ querit: satagens & premonẽs ne ꝑter ra-tionẽ dati luminis contrariũ fiat: per silitudinẽ lucerne: ad cui⁹ lumẽ de nocte ambulam⁹: oculũ corporis intelligere voluit: quẽ retulit ad ocu-

Mat. 6. lum cordis/ dicẽs: Lucerna corporis tui

Luce. 11. est ocul⁹ tuus. Si fuerit oculus tuus simplex/ totũ corpus tuũ lucidũ erit. Si aũt ocul⁹ tuus nequã fuerit/ totũ corp⁹ tuũ tenebrosum erit. Si ergo lumẽ quod ĩ te est/ tenebre sunt: ipse tenebre quãte erũt? Quecũq; lucerna sit/ lucet & nõ videt. Lucerna que est oculus/ videt & nõ lucet. Lucerna fugat tenebras: oculus vero non fugat. Lucerna que illuminat/ omnino nõ nouit: oculus vero illuminata cognoscit. Lucer-na monstrat quid cognoscatur & quo pergatur: oculus vero cognoscit & pergit. Quid igitur est q̃ oculus corporis assimilat̃ lucerne alicuius li-quoris virtute lucentis: cũ oculus videat & non luceat: lucerna luceat & nõ videat: nisi q꞉ intror-sum ista similitudo traijcit̃: vbi est lucerna inui-sibilis que videt & lucet: insita scʒ hominibus ra-tio: que corporis lucerna nomĩe oculi a dño ap-pellat̃: que lucet in corpore dirigendo corporis actiones: & videt atq; cognoscit que obijciũtur in vtroq; hominũ sensu: vnde prout ad lumẽ lu-cerne nocturne vbi lucet/ fugant̃ tenebre: sic ad lumen rationis ignorantie depellunt̃. Optimũ autẽ rationis lumen est fides: q̃ inter potentias anime solum in ratione statuit sibi sedẽ: que re-diuiuam facit/ velut cũ ad aliquod susceptiuum luminis ignis apponitur. Si qua eñ sunt ab ini-tio quorũcunq; hominũ ratio preter fidem: am-bulauit in tenebris. Et vani facti sunt oẽs ho-mines/ in quibus nõ subest scientia dei: & de his que videntur bona/ non potuerunt intelligere eum qui est: neq; operibus attendẽtes agnoue-runt quis esset artifex. Scientiã dei proprie in-telligimus fidem: quã philosophi nõ habentes rerum non intellexerunt artificem: quẽ omnino esse negauerũt: mundũ absq; lumine fidei diffi-nientes eternum. Quãtalibet eñ perspicuitate ad inuestigãda secreta nature/ atq; ipsius osten-sibiles actiões hominũ ratio vigeat: tenebrosa est/ ceca est: & quo vadat ignorat: nisi fidei lumi-ne illustret̃: cum quodã alio lumine naturali/ dif-ferenter tamen/ ratio hominũ soleat illustrari: quod esse suo modo lumẽ negare nõ possumus: quod oppositũ fidei tenebras appellam⁹. Pro-inde saluator adiecit. Si lumẽ quod in te est/ tenebre sũt: ipse vero tenebre quã-te erũt? Qua sentẽtia duo accepimus esse ge-nera tenebrarũ. Unũ quo ratio non illustratur lumine fidei/ etiã si aliter ipsa refulgeat: aliud quo peccatis homines inuoluunt̃: spreto q̃ na-tura/ lex & virtutis iudiciũ dictat. Inter que ge-nera tenebrarũ hanc comparationẽ saluator ap-posuit. Si lumen quod in te est/ quecũq; videli-cet rationis acuitas/ siue splendor spreta fide te-nebre sunt: ipse peccatorũ tenebre quãte erunt? Quod si cõparatiue accipimus/ peior est pecca-toꝝ actio q̃ lumen fidei nõ habere. Si vero cau-satiue hanc inuestigamus sententiã/ alium sen-sum parit: vt carere lumĩe fidei multoꝝ sit causa maloꝝ: et ille tenebre innumeras & magnas ge-nerent tenebras peccatoꝝ. Porro non trahat̃ in dubium q̃ carentia fidei aut fides suscepta et nutans/ criminũ & scelerum & peccatoꝝ tenebro-sam noctem inducit. Nam sine fide impossibile est deo placere. Et fides nutans nõ operatur: que tenebras mortis habet: q꞉ fides sine operi-bus mortua est. Non placere deo & in fide non operari/ magnas tenebrositates habẽt: quibus maloꝝ actuũ adijcientur profecto maiores. Ad clariorẽ vero intellectum de oculo simplici & ne-quã: vnde talis comparatio seu maloꝝ causatio sumpta est: intentionẽ & actionẽ oportet induce-re: vt intentio sit oculus/ actio vero corpus. Pro-inde si intentio hoĩs fuerit simplex/ pura videli-cet duplicitate carens/ simplex simplicẽ dunta-xat incõpositũ diligens & querẽs/ & sibi soli ser-uiens: totũ corpus/ omnis scʒ actio lucida erit & clara & grata bonoꝝ omniũ/ non ꝑsonaꝝ hoĩm acceptori. Si vero intentio nequã fuerit/ quod se-quit̃ est manifestum: quoniã arbor mala malos fructus facit: & tenebrosa intẽtio tenebras ope-rũ peperit: quã summopere oportet inquirere q̃d ĩgrat/ quid velit/ quoue tendat: quoniã ipsa est lucerna & ocul⁹ actionũ. Que si velut nequã pec-catoꝝ versat̃ in tenebris: multas & graues eorũ efficiet tenebrarũ oculus horriditates. Ac per hoc oportet habere intentionẽ simplicẽ/ vt solũ ab eterno simplicẽ querat: q꞉ nemo põt duobus dominis seruire: q̃ sententia statim ad istã sequi-tur. Necnõ & fidẽ simplicẽ: q꞉ ipsa nõ hʒ ex reb⁹ & causis/ aut ex accidẽtib⁹ cõpositas rõnes: quã qui cõpositas rõnes querit in simplici fide/ cum nõ inueniat/ nõ venit ad fidem. Si aũt venit/ ve-lut immo hereticus recessit ab eadẽ: aut hesitãs nõ faciet bonũ: aut in tenebris versabit̃ pecca-toꝝ. Quã vero vtilis & accepta sit deo simplici-tas intẽtionis & fidei: q̃ vero ĩ illa seruiẽtes dño iure letati sunt ad animandũ dei seruos: scriptu-rarum sanctaꝝ testimonia perquiramus. Sim-plici intentiõe abel munera deo obtulit: ad quẽ Gen. 4.

respexit dñs & ad munera eius. Cain autẽ inten-tione nequã: qui & reprobatus est. Et iacob vir Gen. 25.

simplex in tabernaculis habitãs/ assecut⁹ est he-reditatẽ & primã benedictionẽ paternã: quã esau in syluis venatione vagus amisit. Et dauid cũ ad edificationẽ plurima cõgregasset/ deũ bene-dicens asseruit ipsum simplicitatẽ diligere: sibi q; oĩa grata que in simplicitate offerunt̃. Un-de paralipomenon legit̃: Scio dñe de⁹ q̃ ꝓbes 1. Paralip.

cordã/ & simplicitatẽ diligas. Unde ego in sim-

plicitate cordis mei letus obtuli munera hec.
Simplex/incōpositus r benign⁹r largus est de
us: r tales seruos querit r diligit. Et tūc in sim
plicitate cordis munera offerūtur: cum in om-
nibus actionib⁹ nil aliud ꝙ dei honor r placitū
querit. Et Paulus admonet ꝙ que tribuuntur
deo vel ꝓximo/in simplicitate tribuant. Ac etiā
carnalib⁹ dominis seruus iubet in simplicitate
Ephe.6. cordis seruire. Ad ephesios eñ inquit: Obedi-
te dominis carnalibus cū timore et tremore/in
simplicitate cordis. Alte cogitauit aplus simpli
cis interioris oculi fructū: cum mādauit seruis
carnalibus dominis in cordis simplicitate ser-
uire. Porro simplicitas interioris oculi est/ nō
variata intentio ad diuersos fines: nec preterꝙ
vnū simplicem deum in his que agit r diligit/in
premio querit. Et ab omnib⁹ absoluta cōmodis
a iudicijs hoim libera/laudes et opprobria ho-
minū eque pendēs/solum deuz querit in testem
Sap.1 r iudicem r remuneratorē bonoꝝ. In qua sapi-
entia deū querere iubet. In simplicitate cordis
vestri querite illum. Nescit deuz tentare sancta
simplicitas: idcirco eius cōspectibus deus que
situs offertur. Propterea sequit: Quoniā inue-
nitur ab his/qui non tentant illū: r apparet qui
fidē simplicē habēt i illū. Et hoc est quod apls
precauet: timēdo ne a simplicitate fidei excidāt
2.Corin.11 serui christi. Timeo eñ inquit/ne sicut serpens
euam seduxit astutia sua/ita corrumpant sensus
vestri r excidāt a simplicitate fidei/ q̄ est in chri
sto. A simplicitate fidei homines excidunt: cuz
rationes eorū que per fidem solā tenētur/inqui-
runt. Solū quidem hoc est de ratione fidei/hu
mana r cōposita ratione carere. Necnon a sim
plicitate fidei excidit: cū infima q̄ de⁹ in carne
gessit/a curiosis r suꝑbis animis deridenť: aut
cū actiōes euāgelice q̄ nostris sensibus aduer-
sanť/in gratū mētis nō veniunt: sed poti⁹ apud
multos i displicētiā et odium transeūt. Opti-
ma est i virtutibus christiana simplicitas. Nā
Prouer.10 qui ambulat simpliciter/ambulat cōfidēter: qui
aūt deprauat vias suas/manifestus erit. Et ali
Prouer.11. bi scriptū est: ꝙ simplicitas iustorū diriget eos:
quia nō est securior et directior via iustis ꝙ in
Job.1. simplicitate ambulare. Et beat⁹ Job simplex
et rectus appellatus est. Ideo simplex/quia re
ctus: ideo rectus: quia in simplicitate cordis co
rā domino ambulauit: qꝛ deus simplicē nō ꝓ-
ijcit: magis vero cū simplicibus sermocinatio
eius. Et ad ornatū charitatis etiā simplicitatē
1.Pe.1 oportet assumere: vt Petrus ait: Simplici cor
de inuicē diligite. Simplicitas vera sine rep-
hensione cōstituit possessorē: r tales habere spi
rituales filios deus q̄rit. Et hoc est quod apls
Phil.2 ad Philippēses admonet/dicēs: Oīa aūt faci-
te sine murmurationib⁹ r hesitationib⁹: vt sitis
sine q̄rela/et simplices filij dei sine reprehēsiōe
i medio nationis praue et ꝑuerse. Oculus vero
nequā malus est. Quod iesus hierosolymita nō
Eccli.31 tacuit/dicens: Memento quoniā malus ē ocu-
lus nequā. Nequi⁹ oculo q̄d creatū ē: Intētio

nequā mala penitus est: q̄ nihil nequi⁹ inuenit:
qꝛ sepe ad ea conatur q̄ neq̄t efficere: r q̄ cūcta
mala ꝓcedūt velut a virulēta radice. Propter
ea idē expiri atqꝫ cognoscere alam iubet: In vi Eccli.37.
ta tua tēta alam tuā: et si fuerit nequā/nō des il
li ptātē. Alam tētare intētionē est expiri. q̄ si ne
quā fuerit/ nisi ꝙ ptātis ei prestet effectus. Naz
prius in oibus ꝓquirat intētio/anteꝙ in effectū
operū veniamus: qm̄ bona r mala magis ꝑ in-
tētionē rectā vel nequā ꝙ ꝑ id quod exteri⁹ agit
a dn̄o iudicabuntur. Et ꝑ Esaiaz maledictio dat Esa.3
semini nequā. Semē nequā intētio nequā: qꝛ ve
lut a semine fructus: sic ab intētione actus ma
lus vel iustus. Et cōtra simplicitatē duplicitas
e regione cōsistit: quā scriptura ꝓhibet r condē
nat: Ne accesseris ad deū duplici corde. Et ite Eccli.1
rū: Ve duplici corde. Et/Ve pctōi terrā igre- Ibidem.2
diēti duabus vijs. Et/Vir duplex aio/incōstās Ibidem.
est in oibus oꝑibus suis. Duplex corde aut ani Iaco.1.
mo est: r terrā duab⁹ vijs ingredit: q̄ de his que
agit/tpalē et eternā vult captare mercedē: r de
um querit et hoies hui⁹ seculi pariter oblecta-
re. Duplex corde aut aio est/q̄ agit versute cuz
quibus loq̄tur et obuersat. Nā vnuz est in cor-
de/aliud in ore: cū ore blāditur/corde decipere
tentat. Simplicitas est libertas ab oīi versu-
tia et astutia: que quod corde gerit/ore profert:
que decipi non vult: decipere nunꝙ nouit. Ad
quā suos seruos saluator hortatur: Estote sim Mat.10.
plices sicut columbe.

De similitudine volatiliū celi: secundū Mattheū et Lucā.

Capitulum VII

Quem ad suā imaginē et similitudinē
omnipotēs fecerat: r ad seipsum ꝑ in
ternā ꝯsyderationē erexerat: nolebat
implicari a distrahente animū sollicitudine ter
renorū: ne fieret illis ꝑ terrenoꝝ occupationē
inferior/quibus per dignitatē superior fact⁹ est.
Idcirco ad remouendū sollicitudinē superflu- Mat.6.
am atqꝫ damnosā/ similitudinē volatiliū celi et Lu.16
liliorū agri suo verbo saluator induxit. Volati
lia ꝑ victu: lilia pro ornatu cōnexit. Victū vo-
latilia questuose inueniunt et suscipiūt: absqꝫ ꝙ
impendant sollicitudinē ad futura. Et sentiūt
sensu carnis/quo de loco ad locū/et ad suas na
turales actiones mouentur. Lilia vero sensu
carent/et questu nō mouētur: nisi ab alio mota
et ornantur et vestiūtur decore naturali: vltra
ꝙ ars hūana possit efficere aut imitari. Quod
autem est victuz querere ad conseruationē sui
a natura sumpsit iudicium: sed nec ipsa pascit
sensibilia/nisi ad pastū ipsa moueant. Quod
est ornatū esse ipsa natura fecit: absqꝫ ꝙ ipsa or
nāda ꝑ seipsa moueant. Vnū ad esse ꝑtinet: al-
terū ad ornatū esse referť: vt ē et bn̄ esse/bn̄ ē
r meli⁹ esse in his duab⁹ siītudinib⁹ intelligat.
Sed hec similitudo discussa ꝓpēsius/intellectū
in altius prouehit. Quinto die a creatiōe mūdi
volatilia esse creata ex sc̄ptura sacra didicim⁹
r hoiem esse ꝓductū legim⁹ sexto die: quo i spe-

cie nulla creatura posterior. Inuenit ipse siqui dē alia vniuersa creata cū educeret in esse: q̄bus oīb⁹ sensibilib⁹ ipse erat supior: vt referret cōditori gratias: q̄ in tā magnā edē eū induxerat: rebus innumeris et varijs opulētā: vt haberet q̄d sumeret ad valitudinē corporis: ⁊ q̄d cōsyderaret in actu speculationis: et i aliq̄bus sumeret vite cōpēdiū: in aliquib⁹ vero viuendi captaret exemplū: vt etiam creatura irrationalis atq̄ insensibilis creature rationali moleste viuendi tacendo magisteriū daret. Quod nūc saluator mūdo nou⁹ apparēs aperuit: cū volatilia ad recte viuēdū pduceret i exemplū: cū superfluā sollicitudinē a cordib⁹ et ab opibus hominū vellet arcere. [Respice inquit volatilia celi: q̄m nō serūt neq̄ metūt / neq̄ cōgregāt in horrea: ⁊ pater vester celestis pascit illa. Nōne vos magis pluris estis illis?] Oia que pſit in isto sensibili mūdo in vsū vtriusq̄ hois puenire: deus pp̄ter hoiem / nō hoiem pp̄ter illa creauit. Vñ si de⁹ rebus minorib⁹ relatis ad aliud sine sollicitudine puidet: multo amplius ei cui referunt. Volatilia nō serūt neq̄ metūt: neq̄ in vasis q̄ppiā cōgregāt: tā illa quibus cōmunis est pastus / q̄ illa q̄bus est oīno diuersus. Gregatim siquidē vadūt ad escā / q̄ pascuntur seminib⁹ aut fructib⁹ arbor̄ seu terrenascētijs. Que vero cadauerū carnib⁹ / aut i mari vel lacub⁹ piscibus intēdentes: viuēdi simr est vna portio. Tm̄ hoc est ab oībus a natura remotū / q̄ artib⁹ viuere nō ptendūt: vt serāt semina territ: maturas segetes metāt: ⁊ excussa paleis grana cōgregare velint in cōmunē seu pp̄riū dhartū. Nihil amplı⁹ querūt q̄ quod eis natura cōstituit. Nec variant pastū / nisi quod eis est insitū a natura. Nec in aliā horā aut in crastinū aliquid puidere nouerūt. Tēpus p̄sens est in cura qñ est hora pascendi. De futuro nō norūt etiā cogitare. Nihil sibi in rebus appropriant: nec querūt in re aliqua velut i pp̄ria singularē dominatū. Ad horā nouerūt pascere pullos suos: nec quicq̄ pro eis reseruauerūt in tempus. Fouent illos in nidis / quousq̄ ab eis possint auolare: deinde relinquūt cū nouerūt querere pastū. Non eis viuendi anxia cura: cū plus q̄ expediat nō requirāt. Et in hoc sunt diuites aues celi: cū nil superfluū velint: cū regiones et terras / arbores et semina nō diuiserint ad pascendū: cū nulli sit assignata pp̄rietas: et cū pp̄ria nō vendicāt / in cōmuni diuitias habēt. Exemplo quor̄ suos sequaces saluator ad viuendū instruit: et arguit eos qui aliter viuūt forma volatiliū derelicta. Quid igit est q̄ sollicitudo tā mordax cruciat nos mortales: quibus est tā vita modica sup terrā: vt prouidētes in crastinū / in hebdomadā / in mensem et annū: vt nulla sit anime i cogitādo quies: et corp⁹ nō nisi lassitudine requiescat. Et multi prouidētes sibi p hebdomadā in futurū / dié crastinā nō viderūt: ⁊ p mensem / nō impleuerūt hebdomadā: et i annū plurimi ante nouiluniū decesserūt. Quid enī est q̄ in hoc mūdo pp̄riū hoies querunt / vbi solū mori siue peccare hoib⁹ factū est pp̄riū? Num q̄ vel nemini preterq̄ peccare potest esse pp̄riū / vbi mortis sup oēs regnat imperiū. Quid tanta prouisio in futurū: cū sepe mors hoīem ex hoc mūdo añ prouisū tēpus eripiat? In vanum ⁊ ad crimen acuta sollicitudo pro futuris instat hoībus: si munera et viuēdi alimoniā in oñi tpe dñs p̄parat: quod oīb⁹ fieri per psalmodiā Dauid enūciat / dicēs: Oculi oīm in te sperāt dñe: et tu das escā illor̄ in tpe opportuno. Aperis tu manū tuā: et imples oīne aīal bñdictiōe. Quid enī aliud q̄rit / q̄ vite habere fulcimē in tpe opportuno? In non opportuno criminosa est sollicitudo q̄rētis. Verecundiores sunt hoib⁹ aues celi: q̄ opportunitatis et nature cōtēte limitib⁹ / irreph̄ēsibiliter opant atq̄ quiescūt. Nō enī aliūde hoies in iustā reprehēsionē deueniūt / nisi cū opportunitatē atq̄ naturā improbit conant excedere. Sꝫ nōne ioseph i egypto septeno annor̄ numero puidit i tpa? Utiq̄ dixerim: sed i sacramēto magni et futuri mysterij: et q̄ infallibilr septena futura erat ostēsa sterilitas: quā de⁹ ideo ostēdit dño pharaoni / vt ioseph interpretaret: et p eū opportune puideret. Et multi sanctor̄ patrū habuerunt diuitias reseruātes in crastinum: et ad heredes diuiuantes in posterum: aduersus quos non possumus de iure causari. Sed nec cōdemnamus diuitias et res reseruatas p filijs / pro pitugandis puellr / pro defensione reipublice: quor̄ interest opportune atq̄ modeste puidere i crastinū: sed supfluā sollicitudinē / criminosū questū / ⁊ retētionē iprobaꝫ: preter id quod modestie atq̄ opportunitatis ⁊ ordinate naturā regulaꝫ habet christ⁹ iprobat: cui⁹ autoritate suffulti / ⁊ nos penit⁹ iprobam⁹. Et quod ad adā a dño dictū est In sudore vult⁹ tui vesceris pane tuo: laborē et sollicitudinē sibi creator oīm posuit: sed tēperauit cū dixit: vesceris pane tuo: nō sollicitudinē dānās / q̄ modeste pquirunt cōpēdia vite: sꝫ illā q̄ necessitatis ⁊ nature iura trāsgredit. Proinde si dñs auib⁹ celi sine sollicitudie ipsar̄ puidet / q̄ corā eo p modico sūt: q̄nto magis nobis q̄ corā ipso tanta dignitate pstam⁹ / vt ad similitudinē illi⁹ nostra sit facta creatio: et i tpis plenitudine reassūpta: et i sāguine verbi et morte facta redēptio: et cū ipo etna gl̄a expectet. Quo sēsu saluator adiecit: Nōne vos pluris estis illis?

Psal. 144.

Gen. 3.

De similitudine liliorum agri: secundum Mattheum et Lucam.

Capitulum VIII

Recolim⁹ et scriptura deū primos homines nudos i paradiso statuisse: nec ante peccatū necessitatē statuisse vestitus: ne sic homo implicit⁹ a diuina cōtemplatione vacaret. Nec postq̄ est apposita necessitas vestimēti / voluit hoies inuolui sollicitudine nimia: quos recte agētes / erat eterna gloria vestiturus. Et pluris est victus dissuasisse sollicitudinē q̄ vestitus: cū vict⁹ sit pcessus homini

etiā honesta nuditate regēte. Quod aūt minus
cōfert ad necessitatē inqrere/ fit mai⁹ ad crimē
Excepto christo adā in hoibus nemo ex creati
one nobilior: cui ⁊ socie dñs post peccatū tuni-
cas pelliceas fecit: etem̄ añ illā lethalē iobedi
entiam vestire nō erat indignū. Sed quales ve
stes dedit in remediū post peccatū/ taliū sollici
tudinē nō remouit. Et cū ipse amplius sic nō eēt
daturus: prerogata forma vestitus/ vt se vesti-
ent/ reliqt hoibus. Nunc vero vestimētorꝝ im-
pertinentē sollicitudinē remouet: agri lilia pre
ferens in exemplū/ vt in rebus insensibilibus ⁊
et terrenascentijs formā veris morib⁹ capiam⁹
vicēs: [Et de vestimēto quid solliciti
estis? Considerate lilia agri quō crescūt. Nō
laborāt neq3 nent. Dico eñ vobis: qm̄ nec salo
mō in oñi gloria sua coopertus est sicut vnu3 ex
illis. Si aūt fenū agri quod hodie est/ et cras i
clibanū mittit deus sic vestit: quāto magis vos
modice fidei?] Questiōe alios hoim pulsāt simi
tudo apposita/ et sentētia seu dissuasio saluato-
ris: cū post initiale hominis malū/ vestiri qdā sit
introducta ab hoibus necessitas: tū ppter ae-
ris intemperiē/ tū ppter honestatē. Nam hone
stas quedā est humani corporis vestimētū/ postq̄
corp⁹ fuit funestis moribus dehonestatū: et ho-
neste mēbra obregunt vestimēto/ in qbus exci
tata est rebellionis et inobedientie turpitudo.
Et q̄uis deus vñ possint fieri vestimēta/ produ-
cat instrumento et ordinatione nature: nō tñ fi
unt nisi sollicitudo apponat ex arte. Quid igit
est q̄ dicit de vestimēto: qd solliciti estis: in cō-
syderationē insensibiliū nos inducēs: ac si ve-
stimentorū nulla opportunitate premeremur:
vel sic largiturus esset posteris sicut dedit pa-
rēti⁹ primis: aut si peccatū esset ex arte vestiri:
cū ex natura vestita in exemplū pferat lilia cā-
pi. Sed nōne ministerio artis/ sollicitudine qrē
tis potius aut indigētis/ etiam a sanctis viris
sunt vestimenta quesita? Et vt de his nō sileā q̄
sacra scriptura commemorat: filios patriarche
Gē.37. Isaac legimus nō solū vestimēta/ sed duplicia
habuisse. Nā esau venatū ad imperiū patris va
dēs/ vestimēta domi reliqt: cū qb⁹ a iacob est i
paterna bñdictione preuētus. Et ipse patriar-
Gē.37. cha Iacob iosepb fecit tunicā polymitā ⁊ tala
Gē.41. rē. Et ioseph suis fratrib⁹ stolas i egypto dedit
Et de vestimētis adhibita est nō modica cura
maxime in leuitis. Et reges iuda et israel indu-
ti sunt regio cultu. Et sacerdotes ⁊ pphete nō
solū vestes/ sed etiā ab alijs distinctas habebāt
Et christum legimus pharisaico more vestitū:
et sanctos noui testamēti suo more vestitos: q̄uis
aliquos reperiam⁹ ob vite austeritatē ad tēpus
nudos māsisse: q̄ nec potuerūt vestimēta ex his
que natura produxit sine artis sollicitudine ac
exquisitis studio corporib⁹ hoim coaptari. Sed ali
ud est ex necessitate aut status appositione: ali
ud ad ornatū et ex curiositate vestiri. Primū sal
uator nullo pacto condemnat: cū instabit tē-
poris algor: etiam cū homo vestit ratione pudo-
ris: seu cū status hoim est in causa: cū cōsuetu-
do antiqua hec habeat reges ⁊ principes a sub
iectis populis distincto vestimēto secerni: et sa
cerdotes et quoslibet infulatos/ a ceteris quadā
amplioritate vestiū insigniri. Sed hoc q̄ppe p
tinus damnat/ et sollicitudinē culpat quod ad
pperā ptinet: qm̄ oñe vestimentū supgrediens
nature necessitatē/ cōseruandūq3 pudorē/ preter
quod appositū statū i hoib⁹ habet ostēdere/ ac
cusationē iustā iniquitatis nāciscit. Et execusa
bile factū est christiano quod necessitati et pu-
dori/ aut ex multitudine/ aut ex preciositate/ aut
ex vanitate i vestimētis supfluū querit. Proin-
de saluator dicit: Considerate lilia agri
quomodo crescūt: nō laborant neq3
nent. Crescūt lilia sine sollicitudine/ incremē
tū illis prestāte natura: sed nec laborant vt cre
scant: nec vt cibū ad augmentū inquirāt. Nere
nō norunt vt vestiant: aut varient nendo colo-
res: vt nec Salomon in sua peritia illa potuis-
set excedere varietate colorꝝ. Illa r⁹ē solus rex
salomō i exemplū: cū multi reges ornati/ sapiē-
tes et purpurati iā i oñi pplo pcessissent: ex q-
bus ipse loqbat/ salomō notior erat: et creditū
ab hebreis q̄ oēs i sapia excessisset. Idcirco ipse
in cōparatione liliorū submittit/ ceteris ptermis-
sis. Ac p hoc saluator rōnabili argumēto ꝯclu-
dit in mētibus hoim: Si aūt fenum agri
quod hodie est/ et cras in clibanū mittitur/ de-
us sic vestit illud: quāto magis vos modice fi-
dei?] Iuxta hoīs sensū loquēs/ multicoloria
sunt lilia/ et oñe fenū agri: vt plus natura q̄ ar
te colorata refulgeāt: q̄ deus sic varijs colorib⁹
vestit: quāto magis ratiōabiles hoies: ad quo-
rū vtilitatē hmōi sunt creata. Et irrefragabil
ratio dictat maiori diligētia esse curādū/ cui ē
repromissa eternitas/ q̄ quod natura habet ephi
merā: seu subito quod augmētū suscipit euellit:
et ad vsum sepe adijcitur/ pro quo fuit in esse p
ductū. Et modice seu nullius fidei crimen in-
currunt/ qui accurate multis coloribus vestiū-
tur. Et p prophetā hierusalē improbat: q̄ vesti-
mēta multicoloria sumpserit/ et vestita sit eis.
Et vestimentū mixtū sanguine erit in cōbusti- Is.9
one/ et cibus ignis. Tunc vestimentū mixtū est
sanguine: cū peccato cōiūgitur/ opportunitatē
iustā pregrediēs. Adijcitur vero igni: cū de il-
lo sollicit⁹ iusta pena plectet. Vbicū p autē in
sacra scriptura dissuasio sollicitudinis inueni-
tur: nō omnis sollicitudinis intelligendū est dis
suasionē fieri: s3 anxie/ timide/ philargyrice/ cō-
fusiue/ infirme: adducētis merorē superflue no
xieq3 cure: preuenientis tēpus in tpe nō cōple-
to: prenosticantis et coniecturantis illa/ quorꝝ
solus deus est cognitor.

De similitudine festuce et trabis ad deuitanda iudicia: secūdū Matheum et Lucam. Capi. IX

Volēs etiā saluator temeraria hoim re
mouere iudicia: similitudinē festuce ap
posuit ad culpulas iudicati: trabis

Mat. 7. aūt ad magna crimina iudicāti. ⌊Quid aūt
Lu. 6 vides festucā ī oculo fratris tui: tra-
bē aūt ī oculo tuo nō ↄsyderas? Aut quō dices
fratri tuo: frater sine/eijciā festucā de oclo tuo:
et ecce trabs est ī oculo tuo. Hypocrita/eijce p̄-
mū trabē de oculo tuo: et tūc videbis eijcere fe-
stucam de oculo fratris tui.⌉ Hō alti cordis et
sublimiū oculoꝝ ptēdit in p̄ximū: ⁊ ad se nō re-
ciprocat visū: et acute ↄsyderationē nequā dei̅
git in illū/a sui ꝑquisitione deficiēs. Arguit ali
orū inspector a semetipso recedens ipsorū cri-
mina: ⁊ parua magna/ ⁊ magna maxima facit.
Et quod in alijs ad similitudinē festuce leuiat/
velut trabē impōderat. Et pōdus suorū crimi-
nū p̄egrauās velut trabē: sicut insensibilis fe-
stuce leuitatē putat: quod est iniquitas pessima/
et peccatū maximū apud deū. Ois aūt sane in
uestigationis ⁊ dijudicationis autor incognitā
⁊ incertā culpā nemini debet iudicando impo-
nere: verā et certā nō amplius q̄ fuerit aggra-
uare: imo grauē credere leuē: et vbi possit fieri
sine crimine/scutū excusatiōis apponere. Quā
aūt quā inuestigare certius pōt/ paruā magnā
et magnā ꝑ excessum efficiet. Om̄ vnicuiqꝫ no-
tior sit sua quecūqꝫ mior iniquitas/q̄ cuiuscūqꝫ
alterius iniquitatis qualiscunqꝫ maioritas. Ac
ex hoc magis vnusquisqꝫ non solū in magnis/
sed etiā in minimis debet arguere semetipsū/q̄
ī magnis criminibus etiā ꝑ iudiciū impingat
in proximū. Nō em̄ pōt iuste pnūciare de alijs
qui in p̄p̄rijs deuiat. Et cū iniquitas grauat p̄-
pria: iudiciū rationis nō sinit recte iudicare de
ceteris. Purgatū esse oculum decet: qui clare
vult alios ītueri. Et purgata ratio debet esse a
tenebris/q̄ fugare alioꝝ nebulas cupit. Mūda
sit man⁹/q̄ alios studet abstergere. Hinc salua-
tor dicit: Quid vides festucā in oculo
fratris tui: trabē aūt in oculo tuo nō
cōsyderas? Quid armaris ad iudicandū in
minimis proximū: et temetipsū nō ꝑspicis ma-
gnis sceleribꝰ obuolutū? Non est hic charitas:
te despecto ī criminibꝰ alios velle curare. Cha-
ritas porro esset: si corꝑe patiēs t̄palibus mino-
ratus fratri auxiliū fieres. Nō hic veritas fru-
ctuosa: si te relicto seueritate iudicij tēdis in ali-
um. Nulla honestas cū ab eo quod quis ī alio
arguit/eque vel amplius in seipso priꝰ arguitur.
Detestāda est audacia/que modicā culpā ꝑ cē-
surā in alio rep̄hēdit: et magnā in seipso non
sentit. Quid vero agendū culpādo monet ipse
saluator: cū hoc malū ad hypocritā asseruit ꝑ-
tinere/dicens: ⌊Hypocrita/eijce primū
trabē que est in oculo tuo: et tūc videbis eijce-
re festucā de oculo fratris tui.⌉ Ille quē p̄p̄ria
iniq̄tas grauat/videre nō debet/ aut recte non
videt quid in alio rep̄hēdat. Sed nec impin
gimus in illos malos/ quibꝰ vera inest autori-
tas/quā supp̄rimere nō potest omnis iniquitas
sed illa dūtaxat absqꝫ fide: seu que inficit hereti
ca prauitate. Habēt in potestate aliqua iuris cō
stituti/etiā si mali sunt nō exorbitātes a fide/re-
p̄hēdendi autoritatē: sed nisi corrigātur ꝑ cer
tam damnationē. Quod hypocritā saluator in
duxit in causam: aduersus illos intēdebat/ qui
optimi apparere volunt/sed boni existere no-
lunt: Et vt appareant sicut appetunt/alios iu
dicādo confundunt: et rep̄hendūt plurimos
in publico velut malos: cū ipsi multo sint ī oc-
culto peiores. Quibꝰ dicit vt primū eijciāt ocu
lorū p̄p̄riorū trabē/ imo nubē rationis oculos
obtegentē: quā supinduxerāt ex p̄p̄ria malicia:
qua remota videbunt eijcere festucā fraternā:
quā forte adduxit humana fragilitas seu igno
rantia nō deuicta. Nec incōgrue festucā dixe-
rim subitā irā: trabē aūt odiū antiquatum: aut
nouiter ꝑniciose ab ira ꝓgressū. Proinde q̄ ab
oculo fraterno festucā nouiter superueniētis ire
satagit remouere: ꝑniciosi odij trabē prius esse
submoueat. Breui t̄pis spacio fit in germina-
tionibus terre festuca: et subito coalescit atqꝫ
arescit: Trabs vero multi t̄pis spacio humorē
terre trabēs ꝑficit: atqꝫ ī soliditatē ⁊ grauedinē
augustat. Ac ꝑ hoc ōis qualiscūqꝫ iniq̄tas subi
ta et improuisa tēpestas: que actionē ꝑuersam
atqꝫ rep̄hēsibilē firmato p̄posito nō suscepe
rit: leuis festuce imaginē portat: trabis quodli-
bet p̄uisū vitiū/aut pctm̄ ꝑtinaciter antiquatū.

¶ De similitudine reproborum ad canes: secundum Matheum Capitulum X.

Decebat altissimā doctrinā atqꝫ super
nā caute proferri: et presentibꝰ docto
ribus atqꝫ futuris cautelā iustis appo
suit: ⁊ impios et iniquos in canū similitudinē
designauit dicēs: Nolite sanctū dare ca- Mat. 7
nibus. Sanctū est omne sacre scripture verbū
instruens ad eternū regnū: maxime euangeliū
sanctum est sacramentū/a dn̄o christo institu-
tum. Sed est sanctū quod dari nō potest/ nisi
ab eo qui cuncta bona infallibiliter pōt. Hoc
siquidē dicimus esse virtutē et gratiā/⁊ beatitu
dinē sempiternā. Est sanctū quod dari penitus
potest: videlicet sacra doctrina: cuiꝰ tūc fit ple
na largitio: cū dans et recipiens opportune in
doctrina et disciplina conueniunt: vt ille velit
docere/ille discipulus fieri. Cassabit autē/si al
ter aut vterqꝫ horū defuerit. Et sacramentalis
sancta donatio fiet/si autoritatē habēs presto
erit: et si nō defuerit catechizandus: aut si refo
ueri aliter indigebit iam catechizatꝰ: ille fultꝰ
humili fide: iste ad imposita virtute obediētie.
Nō autē erit si alter cesserit/aut neuter astite-
rit. Proinde saluator coaptans et p̄estruēs ta
liū donatores canibus conferre prohibuit: ne
diuinoꝝ charismatū derogatio adderet. Sed
q̄q̄ aliquid boni naturalis reperiatur in cani-
bus/vn̄de possunt etiam exempla bona captari
habēt tamē aliq̄d quod humanꝰ sensus abhor
ret: in quo aliquorū reproborū genus simile fa
ctū est. Reuertūtur canes ad vomitū: et repro-
bi ad ea mala q̄ aliqn̄do reliquerūt. Et depra
uati sepe repetunt illa que ratione sententiaqꝫ

Prouer. 26. verboꝝ aū damnauerūt. Uñ Prouerbioꝝ dicitur: Sicut canis q̄ reuertitur ad vomitū suum: sic impudens q̄ iterat stulticiā suā. Nulla maior stulticia q̄ eū offendere/ sine quo nulla natura subsistit/ et esse nō pōt: ꝓpter quē boni nihil esse pōt. Detestāda est stulticia ei displicere/ a quo necessariū est deuinci. Proinde impudēs ē hāc stulticiam iterans et solefaciens. Quod in suū periculū vergit: cani factus est similis redeūti ad vomitū: q̄ repetit noxie stulticie cōdemnatū. Nec bonū et iustū saluator sanxit/ panē filiorū sumere et canib⁹ erogare. Panis filioꝝ delicatus est cibus: sed ille panis viu⁹ q̄ de celo descēdit: nō mittēdus canib⁹/ hoīb⁹ sc3 deprauatis: qui turpiter redeūt ad ea q̄ pulchre vomuerūt. Ecce sanctū/ ecce panis: neutrū donandū canib⁹/ impudentibus hoīb⁹ absq̄ rubore peccantib⁹. Impudētes porro penit⁹ sunt canes: et quo expellunt/ amplius nisi verberent redeunt ocyus. Importune sepe latrāt et furiūt: quibus assimilant quorūdā hoīm ꝑcaꝝ et inhonesta conditio: qui merito priuātur participatiōe sancti: et cōmunione panis celestis et vini: vt nō fit i voluntate dantiū dare: q̄ largiri cōtingat ex euētu et ꝑmixtione bonoꝝ et maloꝝ: quos secernere nō possum⁹: et interdū nec debem⁹: sicut iude ꝓditori fecisse credimus saluatorē: quem nō secreuit a ceteris/ cū esset volūtate secretus: quoniam infamē et cognitū publice notare nō expedit. Sed quod interdū agitur huiusmodi more: volūtate determinata nō fiat: ꝓpterea verbo reprehēsibili loqtur ipse saluator cū dicit/ non licet. Hanc eandē exprobrationē intulit chana-
Mat. 15. nee: vt gētiles canes etiā appellaret dicēs: Nō est bonū sumere panē filiorum/ et dare canibus. Hoc typo loquendi omnes infideles et impudicos sua scelera iterantes designans.

¶ De similitudine diuinoꝝ ad margaritas/ et porcoꝝ ad immundos: secundū mattheum. Ca. XI

Sicut saluator detestatur recidiuos ad malū/ et malos impudētes importune contendētes atq̄ furētes: sic abhorret q̄ sectātur immundiciā: et ab ipudicitia nō recedūt: quibus prohibet etiā ea que preciosa sunt elargiri: vbi duplex similitudo prestruitur: vt diuina mysteria margaritis: porcis vero im-
Mat. 7. mūdi homies cōparent. Inqt eīn: **Et nolite proijcere margaritas ante porcos.** Margarite appellati sūt illi viui albissimi relucentesq̄ lapides: que in cōchis marinis velut in quibusdā vasculis seu vētriculis reperiūtur que sepe ad ornatū sumitur: magis vero cōtra cordiale malū redacte i puluerē valere ferūtur: quib⁹ assimilātur diuina mysteria: quoꝝ ornatu plus crescit anima: que fit supra naturā/ visū et sensum/ illoꝝ splendore fulgētior. Sed quoniā de margaritis alibi sermo ē: ad id quod de porcis dicitur/ trāseamus. Immūdos hoīes porci signāt: illos maxime qui more ipsoꝝ in cenoꝝ terrenarū animo et corpore volutantur: de quibus et superioribus ꝑ Petrū dicit: Ca- 2. Pe. 2.
nis reuersus ad vomitū: et sus lota in volutabro luti. Sed vt clari⁹ pateat/ ante quales porcos saluator inhibuit proijcere margaritas: aduersus quos Petrus tale prouerbiū protulit/ pri⁹ oportet intendere. Multam eīn hominū peruersitatē atq̄ maliciā numerauit/ anteq̄ talē similitudinē contra eos ediceret. Nā ante dixerat:
Fuerūt vero et pseudo ꝓphete i populo: sicut Ibidem
et in vobis erūt magistri mēdaces: qui introducēt sectas ꝑditionis: et eū qui emit eos/ dñm negāt: superinducentes sibi celerē ꝑditionē. Et multi sequētur eorū luxurias/ ꝑ quos via veritatis blasphemabit: et i auaricia fictis verbis de vobis negociabūtur. Et cū interponeret punitionē: resumpsit eoꝝ multiplicē iniquitatem. Hi sunt velut irrationabilia pecora naturaliter in captionē et in perniciē: in his que ignorāt blasphemantes/ in corruptione sua peribūt: ꝑcipiētes mercedē iniusticie: voluptatē oēm existimātes diei delicias/ coinqnationis et macule: delicijs affluētes: in ꝯuiuijs suis luxuriantes vobiscū: oculos plenos habētes adulterij et incessabilis delicti: pellicientes animas instabiles/ cor exercitatū i auaricia habētes. Maledictiōis filij derelinquētes rectā viā errauerūt. Hi sunt fontes sine aqua: et nebule turbinib⁹ exagitate/ quib⁹ caligo tenebrarū reseruat. Superbiā eīn vanitatis loquētes/ pelliciūt in desyderijs carnis luxurie eos qui paululū effugiūt: qui in errore cōuersantur/ libertatē illis promittentes: cū ipsi serui sint corruptionis. His rursus implicati superātur: facta sunt eis posteriora priorib⁹ deteriora. Melius eīn erat illis nō cognoscere viā iusticie/ q̄ post agnitionē retrorsū reuerti ab eo quod illis traditū est sancto mādato. Et cū oīa hec mala/ imo plura velut improboꝝ opera Petrus apostolus numerasset: ad ipsoꝝ exaggerationē sigillū turpissime similitudinis aduersus eos apposuit: q̄ hi canes et porci/ quibus sanctū negari expedit/ nec margaritas ꝓycere/ merito vocarētur/ dicēs: Contigit eīn illis illud veri ꝓuerbij: Canis reuersus ad vomitū suū: et sus lota i volutabro luti. Uidete canes: videte porcos: quib⁹ diuina exhiberi negātur: qui melius ꝑ huiusmodi Petri apli insinuationes innotescunt/ q̄ si queq̄ alia verboꝝ superfluitas adderet. Et quod posset si sec⁹ fieret euenire periculum/ ilico saluator annexit: **Ne forte conculcent eas pedibus suis: et cōuersi dirūpant vos.** Terrenis voluptatib⁹ et deceptionib⁹ inuoluti/ ea q̄ sūt sctā et diuina despiciūt: et nihilopēdūt sacra mysteria/ nisi ab errorib⁹ exuant. Et insipientib⁹ diuulgare secreta/ eorum est minuere dignitatē: cū apud indignos digna indigna reputētur: et sepe reprobi furiunt/ quo magis audiunt veritatē et celestium nouitatem: et animo et opere seuiūt in docētes. Sed nūquid timore periculi futuri nō predicabit peccatorib⁹ regnū dei? Nunqd corā ipsis nō arguetur iniqtatis via? Nūquid nō re-

prehendenk in eis ea que mācipata sunt vitio⁊ Nūquid qꝛ digna idigne tractabāt/ veritas relinquetur? Nūquid argutio quā opportune sit et importune oportet inferre in taciturnitatis
1.Timo.5 domibus habitabit? Inquit em̄ apl's: Peccan
2.Timo.4 tes corā omīb⁹ argue. Et alibi: Argue/obsecra increpa/insta opportune iportune. Et ad Titū:
Titū.2 Argue cū iperio. Equidē dixerim/ qꝛ magistri ⁊ discipuli dicta nec inuicē aduersank. Hoc em̄ dicit apl's quod et christ⁹: hoc ꝑco quod index. Sed est in scriptura sacra vnde ostendak cōsonū/ quod in voce sepe sonat aduersū: nā formā discipuli oportet assumere: magis autē humilē discipulū fieri/ingredi volentē scholas dn̄i saluatoris. Et accedentē ad ipsū fieri sine contradictione credentē: ⁊ cupidum fieri participē sacramētorū christi: totū inexceptuate dari fidei ratio christiana deposcit. Quot ⁊ quot vero in hoc ꝓfundū nō venīūt/derisores⁊ ipī sūt. Pro
Prouer.19 pterea ꝑ Salomonē dicik: Qui erudit derisorē ipse sibi iniuriā facit: ⁊ q̄ arguit impiū/sibi maculā generat. Derisores sūt diminoꝝ/ q̄ pseudo sunt: terrena ⁊ corruptibilia semꝑ querunt. Et semꝑ h ō deridet quod iure sibi non placet: aut quod i eius displicentiā venit. Impij x̄o sunt q̄ simplici fidei nō subdunk. Et alia scptura di
Eccl.32. cit: Ubi nō est auditus / nō effundas sermonē. Uere sermo diuinus vbi nō est auditus humilis ⁊ fidelis/ nō est effundendus.

¶ De similitudine falsoꝝ prophetarum ad lupos: secundū Mattheū. Capitulum XII

Non desistit vnigenitus dei filius nostra natura in veritate vestit⁹: eos q̄ false virtutib⁹ vestiūtur/ad precauēdū edicere: ne velut improuid⁹ doctor a posteris causarek/ ꝙ necessarie cantionis doctrinā non dederit: ⁊ ꝙ mali sint pctōres: vt caueātur ocy
Mat.7. us/lupis assimilauit/dicēs: Attendite a falsis prophetis/qui veniūt ad vos in vestimentis ouiū: intrinsecus autē sunt lupi rapaces. Prophete falsi non solū illi appellati sunt/qui in veteri testamēto dicti sunt videntes: sed omnes qui autoritate docendi atqꝫ regēdi presidēt: aut sunt i ecclīa sancta dei. Qm̄ si nō prophetāt a spūsācto afflati ea que futura sunt: illa tamē populis disserere habēt que sancti ꝓphete predixerūt. Sed multi autoritatē sanctā nō habētes/ veniunt seu vadūt nō missi: simulātes mores honestos: effigiātes virtutū speciē/ipsarū veritate carentes: veniūt in vestimētis ouiū. Multi vestimenta ouium habēt: ipsi tamē oues non sunt. Sed vestimenta ouiū portare/ouesqꝫ nō esse/ speciē est habere virtutis: veritatem vero eius est abiecisse post tergū. Ideoqꝫ talibus se vestibus obnuūt ideo conātur simulare virtutē: vt incauti⁹ decipiant indoctos: ⁊ subuertant ex animo imperitos. Nō em̄ potest inferri deceptio/nisi palliatione honesti: aut cū ꝓ pāditur malū/ quod in insidijs latet. Sed vnde falsi? Quia locuti sunt falsa. Contra quos intendebat Dauid dicens:
Psal.57 Alienati sunt pctōres a vulua: errauerūt ab vtero: locuti sunt falsa. Uulua/id est valua: ianua est regni celestis: a qua facti sunt alieni hoīes peccatores: et ipsa est iusticia: que nisi super scribas ⁊ phariseos abūdet in nobis/non intrabimus in regnū celorū. Uterus vero lex est veritatis: a qua causatur error/ cū ab ipa recedik. Nō em̄ errare q̄s pōt/nisi cū abscedit ab vtero veritatis. Proinde alieni a iusticia/ deuij a veritate incūctanter falsa loquunk: a quibus fucatis colore virtutum cautos nos ipsa veritas facit. De quibus etiā ꝑ Hieremiā deplorantē hierosolyme ciuitatis excidiū dicik: Prophete tui vi
Treno.2 derūt tibi falsa et stulta: nec aperiebāt iniquitatē tuā/ vt te ad penitentiā ꝓuocarēt. Nulla dānosior doctorū ⁊ presidentiū i populo falsitas ꝙ nō apire aut ostēdere peccata populi delinquētis: quoniā prenosticiū fit/ vt i holbus non appropinquet regnū celorū/ ꝑ quo humana cōtendit intētio. Sunt ꝓphete falsi qui a dn̄o nō mittunk/ aut ab habēte mittēdi potestatē: qui loquūtur in nomine illius a quo nihil acceperūt nec in cordibus hominū timorē futuri mali incutiūt vnde mala vitētur: sed securitatē incertā tanꝙ certā populo repromittūt: vt cessek ab actione quā virt⁹ indicit: ⁊ fiat om̄ino quod iniquitas precipit. Contra quos Hieremias acce
Hiere.14 pisse a dn̄o fatebak/dicēs: Et dixit dn̄s ad me: Falsa ꝓphete vaticināntur in noie meo: ⁊ nō misi eos: et nō precepi eis: ⁊ nō sū locutus ad eos. Uisionē mendacē et diuinationē fraudulentā/ ⁊ seductionē cordis sui prophetāt vobis. Et q̄ precedūt atqꝫ sequūtur hanc scripturā qui hieremiā in hoc loco legit/intelligat. Mores nostri tēporis cudimus: nō tm̄ pristinos rememoramus. Que falsitas euidētior/ ꝙ se legatū dicere nō mittētis: ⁊ illius ꝓferre verba que penitus nō accepit: ⁊ in virtute illius edicere qui dicēdi nō tradidit potestatē? Hi mores pestiferi hactenus fuerūt in populis: ꝓuidit etiā christus affuturos: multiplicati sunt hodie supꝛ numerū. Palliāt se indumēto virtutū/specie humiliū: quoꝝ intētio est ꝑuersa: qꝛ intrinsec⁹ sunt lupi rapaces/rapiētes predā cōmodi tpalis: et cum damnatis demonib⁹ deceptorū aīas partiētes. Sed q̄ cauere admonuit/ agnoscere docuit. Difficile vitatur malus/nisi apte aut ꝑ indicia cognoscak: ꝙobrē dicit: A fructibus eorū cognoscetis eos: quia nemo de spinis colligit vuas/neqꝫ de tribulis ficus. Cuius nature sūt arbores/ tales fruct⁹ ex se producūt: neqꝫ aliud pōt ex eis colligi/nisi quod in eis ipsa rerū natura ꝓduxit: quoꝝ itelligentiā annexa similitudo ampli⁹ manifestat.

¶ De similitudine arboris ad bonos et malos homines: secundum Mattheum tantū. Capitulū XIII

Arbor est christus: qꝛ ipse est vitis verā: que fructū mūdo attulit/ bona oia excedētē: ⁊ supꝛ mel et fauū dulcior est

fructus eius. Est etenim eterna beatitudo fructus qui de hac vita colligitur: et tales palmites querit/facientes saltem dignos penitentie fructus. Quos vero prouidet in hanc nō venire cōcordiā cognosci voluit: ne decipiant innocentes. Et ne credatur simulata virtus nācisci posse celestia: nec introire nisi resipiscat viaȝ qua graditur regnū
Mat. 7. dei: similitudo arboris posuit. **Sic omnis arbor bona/ fruct⁹ bonos facit: mala autē arbor fruct⁹ malos facit. Nō pōt arbor bona fructus malos facere: neqȝ arbor mala fructus bonos facere. O īs arbor que non facit fructum bonū/excidetur et ī ignē mittetur. Igitur ex fructibus eorū cognoscetis eos.** Qualis est arbor/talis est fruct⁹: qualis vnusquisqȝ talia opa eius. Fructus arboris ex humore radicis: opus hominis ex qualitate volūtatis. Radix arboris abscōsa manet: voluntas hoīs omnino inuisa. Quo pfundior radix/arbor solidior atqȝ fecundior. Quo volūtas hoīm humilior erit: eo magis ipsi firmātur ⁊ vberiores fiunt ad boni opis fructū. Sed bona arbor fructus bonos facit: bonus homo in rectitudinē opis intendit: sic quod dicitur reconuertitur. Sed cū bone arbori seu male agendi cōtraria videatur adempta potestas: cōuenit pspicacius hunc inuestigare sermonē. Certū est hominibus adesse liberū arbitriū/quo nulla illata violentia libere mouentur in placita: nec cuiqȝ in hac vita ex cōmuni punitiōe ipsum adimitur: quāquā in vesanis atqȝ obsessis a spiritib⁹ immūdis secreto dei iudicio liberi arbitrii videatur adempta libertas. Quid est quod dicitur/non potest arbor bona seu nō potest arbor mala: si volūtas liberi arbitrii in hominib⁹ regnat: quod oībus deficientibus argumētis/ rationib⁹ ⁊ scripturis: ex his que agimus/monstratur esse conspicuū. Sed nemo bonus absqȝ spiritussancti gratia: qua cū homine stante/bona dicitur arbor: ⁊ malos fructus germinare nō potest. Nō qȝ homo bonus est bonitate naturarū: sed quia gratiam habet annexaȝ: que ad meliora ⁊ ad opa iusticie semper hominē cui assistit/prouehit: que si desereretur ab homine/ ipsa eū omnino desereret: ⁊ tunc nō bona/sed arbor mala esset: ⁊ fructus malos produceret. Nam sicut bona est arbor humana dei gratia persistente: sic efficitur mala dei gratia deserente. Sic e regione accipitur: qȝ si voluntas hominis ab iniquitate detinetur/ quod malum est operabitur: qua iniquitate in homine voluntatem regente/bonū meritorium nō poterit operari: qua depulsa ope diuine gratie per liberuȝ volūtatis imperiū arbor bona fiet: ⁊ efficiet gratum fructum. Exemplū vero patens ad vtrūqȝ satis inducitur. Ferrū ex natura frigidū est: ignitum vero calet: igne depulso iterū reuertitur in naturā: quo durante in ferro ꝯtra naturā ignis agere nō potest: ⁊ quod pprium est/ignis efficiet: quāquā possit ignis ab illo depelli. Quē ignem si per similitudinē dabimus gratie vel iniquitati: quod de arbore bona ⁊ mala differitur/demonstrabit. Morali autē experimēto hoc fidelibus magis claret. Nam sepe vidimus hoīes ab iniquitate permotos sceleratissime opari: qui cuȝ peruenissent ad gratiā/contraria pfecerunt. Et interdū vidimus in charitate gratiaqȝ degētes operari decentia: ⁊ deserentes gratiā turpitudini deseruisse. Legimus saulem in regē a deo ele 1. Regū. 9.
ctum: et postmodū reprobatū. Legimus dauid 1. Regū. 16.
sanctū: legimus eundē factum iniquum/dū fere 2. Regū. 11.
simul tria mala cōmitteret: ⁊ iterū eundem legimus ad sanctitatē reductum. Legimus salomo 3. Regū. 3.
nem arborem bonā/⁊ fructus bonos vtiqȝ produxisse: quē deprauatū ex scriptura cōspicimus 3. Regū. 11.
velut arborem malā/fructus malos impudicitie atqȝ idolatrie pduxisse. Legimus pessimum 4. Regū. 21.
manassen regē/arborem vtiqȝ malā: et tandem velut bonaȝ fructus bonos penitentie pfecisse. Legimus magdalenā arborem impudicā/et ta Luce. 7.
les fecisse fructus: quā conuersam ad bonitatē scimus partē optimā elegisse. Quid de multis qui facientes similia pcesserunt? Sed vnde in hominib⁹ boni ⁊ mali operis tāta varietas: nisi qȝ gratia inest/ aut deserta deserit: aut qȝ suscepta iniquitas suscipientē voluntatē exagitat: aut dimissa recedit? Sed cum sit omnino necessarium quod bonum est operari: ad quod nos inuitat ⁊ exemplificat arbor vite: nō solum fructū nequā facientem/sed etiā bonū ad pducentē decreuit saluator abscidi/et tradi eternis ignibus cōburendam. Nam omnis arbor que nō facit fructū bonum/nō solum illa que malū/excidetur a congregatione iustorum: ⁊ mittetur cū demonibus comburenda: quorū opera dum vixit/voluit imitari. Conclusionē cognitionis malorū hominum vt deuitentur ex fructibus/saluator apposuit: Igitur ex fructibus eorū cognoscetis eos. Clara cōsueuit esse causarum cognitio per effectus. Ne autē a sciolis crederetur/qȝ sufficeret extrinsecum ostensa forma virtutū per fictos mores/aut per verba sonantia: bonus magister aperuit/dicēs: **Non oīs qui dicit mihi/domine domine introibit in regnū celorū: sed qui facit voluntatē patris mei/qui in celis est: ipse intrabit in regnum celorum.** Profiteri dominū verbis/⁊ sibi opere nō seruire: aut ab eo resilire quod pcepit: veri⁹ negatio potest dici: quod ad titū scribēs apostolus omnino nō tacuit. Confitentur se nosse deū/factis Tit. 1.
autē negant: cum sint abominati ⁊ incredibiles ⁊ ad omne opus bonū reprobi. Sed perfecisse diuinam voluntatē atqȝ paternam/ hoc est totū humane arboris bonum: ⁊ totus ⁊ nullus alius fructus melior: cum hoc solū sue bone placentie ad nostram vtilitatē in hac vita: hoc solum saluator exquirat a nobis. Cui effectui aperitur regnum celorū: quod iniquitas cepit claudere in adam vniuerso humano generi: quod etiā ī singulis nunc ipsa claudit. Quod vero sequitur: multi dicent mihi in illa die/domine domine ⁊ cetera: affirmatio est dictorum.

pressura causa est tristicie: non tristicia causa pressure. Quoniã dũ dolor cũ corporis natura confligit/ adest tristicia pariẽti: cuz vero dolor tanq̃ a potẽtiori bono victus abscesserit/ et tristicia desluit. Ubi ad memoriã dolor corpis et animi tristicia reuocãtur: nõ tenet memoria q̃nta fuerit ipsa pressura: sed tenet quantuz tristicia ipsa cõfoderit. Facilius recordat⁹ ei⁹ quod passus est animus/ q̃ eius quod sustinuit corpus. Quãuis em̃ vnũ consistit in altero: et vnũ preter alterũ habet existere posteri⁹/ sed nõ prius. Nõ existit anima priusq̃ tradat corpus: sed creatur cũ traditur: et tradit cũ creat. Habet autẽ post existere/ viuere et intelligere p̃ter corpus. Sic quidẽ ania solũ sentit tristiciã siue dolorẽ cũ pena infligit: corpus vero penã nesciẽs quid et que et quales sunt animi passiones. Recordabit igitur anim⁹ passionis sue nature potius q̃ alterius cuius est corpus. Diuersa quidẽ natura p omnẽ modũ est animorũ seu spirituũ et corruptibiliũ corporũ: tristicia i anima/ pressura in corpe agitur. Nõ meminit ergo anima pressure acte in corpe: recordabit tamẽ tristicie quã ipsa ppessa est. Nõ tamẽ memoria tristicie tristiciã dabit his quibus veruz successit gaudiũ: sicut memoria se fuisse aliqñ letatũ/ nõ dabit leticiã his qui eternũ suppliciũ incurrerunt. Nã ex magna infirmitate redditus sanitati/ illius recordabit non tristatus: et ex magna sanitate redditus infirmitati/ tenebit illam memoriter nõ letatus. Unde nõ meminit mulier pariẽs pressure pp̃ter gaudium. Quare? Quia natus est homo in munduz. Sic est exemplificans. In exẽplificatũ igit veniamus. Et vos igitur nũc tristiciã habetis. A csi diceret christ⁹: q2 nũc recedo a vobis corpore actu peregrinandi/ non officio diligendi atq3 subueniẽdi: sed id quod est causa tristicie/ sit et vere leticie. Iteruz videbo vos: et gaudebit cor vestrum: et gaudium vestrũ nemo tollet a vobis. Tp̃alis absentia tẽporalẽ tristiciã generabit: p̃sentia visiõis eterne inauferibile gaudiũ prestabit eternũ.

¶ Libri sexti de parabolis saluatoris finis.

¶ Liber septimus de similitudinibus a saluatore positis et assũptis.

¶ De similitudine salis: secundum Mattheum/ Marcum et Lucam. Capitulum I

DIfferentiã similitudinũ ⁊ parabolarũ in libro p̃diximus de parabolis/ hic silẽtio tradentes. Sed cũ in prima et generali predicatione christus in mõte turbis ⁊ discipul' loqueret: ad discipulos solũ sermonẽ intorsit: preostendẽs quantũ primatus/ quantũue fructus sup alios ⁊ in alios acceperant: non solũ eos/ sed futuros similes i suis similitudinibus premonẽs/ instruẽs ⁊ exhortãs. Et primo omniũ extitit similitudo sal: sub qua presagiauit ap'los ceterosq̃ in illa sorte futuros/ dicẽs: [Uos estis sal terre: quod si sal euanuerit: in quo salietur? Ad nihilũ valet vltra nisi vt mittat foras/ ⁊ cõculcet ab hominib⁹.] Uigilãs est similitudo ex natura introducte rei: ex christo clarescit peramplius. Nec imerito in omibus tenet ista primatũ vt velut in rebus esibilibus sal: sic inter eos q̃ regũtur/ aut opportune docent et dirigunt: debeant esse qui presunt/ instruũt siue ducũt. Nihil promptius operat in his que vsu capiunt sal: quod similitudine sumpta nõ conueniat his qui sumpserũt ducatũ. Et in omni quod deficit aut euanescit in his quibus vsu apponit aut applicatur/ insulsitas aut putredo exorit. Sic in his que agunt in hoibus s'm rationẽ fidei/ moresq̃ gñe archotes/ sp̃uales doctores/ duces: si euanescunt siue deficiũt/ dãna similia puenire credantur. Sed quis comedere põt insulsũ/ si debuit sale penitus esse conditũ? Aut quis tanget putridũ/ aut sumet in esum/ seu tenebit ad vsũ: si appositione salis debuit preseruari? Proprietates siquidẽ salis solertib⁹ indagatorib⁹ relinquimus: ne plus debito sermo trahatur in longũ. Quod cũ fecerint: nihil inuenient inapplicabile in pfectibus/ nihil in defectibus ad archotes sp̃uales: si aderit eis in similitudine bonitas salis: aut si aberit eis pprietas opportuna. Sed si sacrã scripturã volumus pcontari: clarius apparebit cur archotib⁹ christiani exercitus salis/ fuerit a Christo similitudo tributa. Sale quippe ipsam charitatẽ in agẽdis opportunã merito intelligim⁹: sine qua nemo aliquid deo acceptũ fecit: que in fedus sempiternũ posita est inter nos et deũ. Ac p hoc dñs in veteri testamẽto omne sacrificiũ cõdiri sale mãdauit/ dicẽs: Quicquid obtuleris sacrificij/ sale condies: nec auferes sal federis dei tui de sacrificio tuo: in oblatione offeres sal. Sacrificia fideleũ christianorũ porro illa esse noscunt: que in corporibus hoim respectu supne patrie per carnis maceratiõnẽ/ vilitatẽ et abiectionẽ agũtur: in quibus nulla vtilitas/ si defuerit charitas. Nec tale sacrificiũ erit acceptũ/ si omnino erit insulsum. Sunt em̃ sacrificia nostra excitationes in orationib⁹ et indagationibus scripturarũ sanctarũ/ ⁊ in intimis meditationib⁹ cordis: ac etiã in illis theorijs/ quãdo supra seipsũ et supra cũcta sensibilia noster anim⁹ conat extolli. Sunt ⁊ si qua peragim⁹ in subuẽtionibus pximorũ: que oĩa inepta redduntur/ nisi sale charitatis condiant. Hinc em̃ est quod Ap'ls ad Corinthios scribit nihil esse/ nihil pdesse si sine charitate/ dicẽs. Si linguis hominũ loq̃r et angelorũ: et cetera que annectunt. Est prim⁹ ipsa charitas fed⁹ iter nos ⁊ deũ: vt si diligim⁹

Mat.5
Leui.2.
1.Corin.13.

Prouer.8. diligemur: sicut sapientia clamat: Ego diligentes me diligo. Est et fedus quod si diligimus deum diligamus et proximum: sicut ioannes in sua canonica commemorat. Est et fedus ad mandata seruanda: vt si diligimus preceptorem eius precepta opere compleamus. Item christus dicit: Si quis habet
Ioan.14. mandata mea et seruat ea/ ille est qui me diligit. Ille habet mandata mea qui nouit/ qui tenet ea memoriter: sed tunc seruat cum deducit in actum. Est et fedus ad beatitudinem obtinendam. Sola enim charitas facit patere celum: ipsa sola introducit in regnum. Proinde auferri de sacrificio prohibetur. Nec auferes sal federis dei tui de sacrificio tuo: immo in omni oblatione tua offeres sal. Tunc enim in omni oblatione sal offertur: cum omne quod agimus ipsa charitate fulcitur. Necnon et ordinem tenendum in moribus aperte conspicimus/ si preceptum de sale factum subtiliter indagamus. Preceptum factum vt omne sacrificium sale condiatur. Ex quo proinus indicitur vt in om-
1.Co.14. nibus ordo seruetur: sicut apostolus ait: Omnia quidem honeste et secundum ordinem fiant in vobis. Nam vbicunque ordo deseritur/ in positum finem non erit accessus. Nihil fiet impertinens aut frustra/ si in rebus diligendis ordo seruatur. Omnia enim deus legibus ordinis alligauit: vt etiam in his que tradita sunt/ vt perueniamus ad deum seruatus ordo perducat. Et nullum sacrificium gratius quam illa diligere atque peragere que tendunt in deum: vbi sal ordinis penitus est ponendum tanquam fedus ad deum. Ipsam porro scientiam nomine salis arbitror estimari. Fit enim sal ex coctis aquis a sole aut ab igne. Et aqua sapientie potauit dominus sanctos suos. Et in omni sacrificio nostro necessaria est scientia: maxime in zelo quo ad deum accendamur: ad euitandam illam sententiam/ quam dixit apostolus:
Roma.10. Habent zelum dei/ sed non secundum scientiam. Nam sicut sal sapidum reddit vbi apponitur: sic charitas/ ordo et scientia cuncta que visibiliter et inuisibiliter aguntur/ grata faciunt deo: vt non sint insulsa/ sed sapida que fiunt mandato celestis siue terreni agonum positoris. Ipsi siquidem agenti aliquid in vtraque substantia sua facta non insulsa/ sed sapida erunt: si sale charitatis et ordinis atque scientie condientur. In his pactum nobis cum deo constituitur sempiternum: de quo dominus sacerdotem ve-
Nume.18. teris testamenti diligenter commonuit. Pactum salis est sempiternum coram domino/ tibi ac filijs tuis. Pactum huiuscemodi salis ideo sempiternum vt nullo tempore violetur. Pactum sempiternum: vt ex ipso inuiolabiliter custodito eterna gaudia capiamus. Hoc salis pactum rememorauit abia rex iuda hieroboam regi israel: cum in prelium con-
2.Paral.13 uenirent. Stans abia super montem semeron: qui erat in ephraim/ ait: Audi hieroboam et omnis israel. Num ignoratis quod dominus deus israel dederit regnum dauid super israel in sempiternum ipsi et filijs eius in pactum salis? Quid est pactum salis in quo regnum dauid datum commemorat: nisi pactum illarum virtutum/ que potissime in agendis omnibus exiguntur: que salis similitudine designantur. In pactum salis regnum dicitur datum dauid: in condimento sacrificij quod tunc temporis agebatur: quando ipse rex fuerat a domino constitutus in manu samuelis tunc sacerdotis atque videntis: qui sacrificium sub censura salis ante constituta offerebat. Ex quo typico mysterio insinuatum est sub pacto salis sacrificij vera regna constitui: et iura regalia hominum sine prefato sale ad perfectum non posse deduci. Arguit abia rex iuda hieroboam regem israel: qui ad impugnandum ipsum et regnum eius arma commouerat/ quod iniuste huiuscemodi rem fecisset: quod in sempiternum concessum sit regnum occasione salis in pactum. Ex hoc ad demones remouendos magna iurisdictio nobis efficitur: si stabit intactum protinus salis pactum. Necnon ipsam iusticiam in similitudinem salis accipimus: sine qua nihil rectum agitur cum ipsa vniuersitate profulgeat et condire habeat pre ceteris moralem hominum vitam: et dum sub sua censura omnia disponuntur: nihil est quod de obliquitate causetur. Ipse siquidem dauid/ qui regnum accepit in salis pactum/ iusticiam operabatur: regum scriptura dicente: Et regnauit super omnem israel. Faciebat 2.Regum.8.
quoque dauid iudicium et iusticiam omni populo. Et de iusticia plene confidens in psalmo dicebat: Et Ps.17.
retribuet mihi dominus secundum iusticiam meam. Nempe sicut sine sale insulsa sunt esibilia plurima: preter panem parum delectantia gustum: et sicut sine sale vermibus carnes scaturiunt: sic sine iusticia nihil in moribus hominum delectabile: necnon et humana vita corrumpitur insolentia pessimorum. Circa quam dauid magna diligentia intendebat/ ne permissa iusticia subiecta sibi res populi turbaretur: cum sicut psalmus eloquitur/ faciebat: In matutino in- Ps.100.
terficiebam omnes peccatores terre: vt disperderem de ciuitate domini omnes qui operantur iniquitatem. Quam bene pro seipso interpellabat ad dominum. Feci Ps.118.
iudicium et iusticiam: non tradas me calumniantibus me. Ipsam etiam sapientiam euangelicam salis nomine non immerito dicimus esse censendam: que omnium condiuit hominum vitam: et sanauit steriles hominum nationes. Et humani mores et leges viuendi per ipsam condiuntur: et ne putrescant sua virtute seruantur: et sanantur saucij populi defluentes. Quod in libro regum multis ante temporibus legimus fi- 4.Re.2.
guratum. Nam viri ciuitatis hierico dixerunt ad helizeum: Ecce ciuitatis huius habitatio optima est/ sicut tu ipse domine prospicis: sed aque pessime sunt et terra sterilis. At ille ait: Afferte mihi vas nouum: et mittite in illud sal. Qui cum attulissent egressus ad fontem aquarum/ misit in eum sal et ait: Hec dicit dominus: Sanaui aquas has: et non erit in eis vltra mors/ neque sterilitas. Sanate sunt aque vsque in hanc diem: iuxta verbum helizei quod locutus est. Helizeus interpretatione nominis/ que deus meus saluator est/ siue re gesta deum significat: cui humana natura defectum quasi lunarem patiens loquitur suo sensu/ dicens quod mundi huius habitatio bona est: quia omne quod est/ bonum est natura: et in ordine suo defectu omnimode caret: sicut deus plene cognouit. Nam

Gen.1. vidit deus cuncta que fecerat/ et erant valde bo
na. Sed huius mundi sensu quodammodo ca
rentis aque pessime sunt. Quid tam noie aqua
rum intelligit/ nisi numerositas populorum: iu
xta Joannis in apocalypsi sententiam: aque multe
populi multi. Populi quidem hominum non natu
ra/ sed voluntate pessimi facti erant: dum dediti
cultibus idolorum deum verum et ipsius sapientiam
ignorabant: et viuebant insulsi/ sale diuine sapien
tie non conditi: et pessimabant velut putride car
nes fetentis luxurie/ aliarumque iniquitatum vermibus
bullientes. Et terra sterilis erat: quia terra huma
norum corporum/ vsum bonorum operum non habebat.
Sed deus omnipotens in plenitudine temporis
vas nouum iussit afferri: cum almam virginem ius
sit mundo preparari: que vere dicitur vas nouum
ab antiquitate paterna discrepans/ disciplina ce
lestium innouata virtutum: in quo vase posuit sal
eternam sapientiam/ scilicet vnigenitum filium eius.
Aut vas nouum ipsum verbum incarnatum sentia
mus: qui nouus dicitur nouitate incarnandi/ noui
tate nascendi et conuersandi: qui nouam doctrinam
attulit: nouiter mundo vixit: sicque mortuus et se
pultus/ et regressus ab inferis ad celestia pene
trauit. In quo posuit sapientiam suam noie salis
signatam: sicut ipse predicando sepe dicebat: Do
Joan.7. ctrina mea non est mea/ sed eius qui misit me pa
tris. Et alibi: Sermonem quem audistis non est
meus/ sed eius qui misit me patris. Et iterum:
Joan.14. Que loquor vobis/ a meipso non loquor. Peni
tus prout nouus homo erat/ sapientiam a patre ac
cepisse testabatur. Quod sal scilicet incarnatum ver
bum effudit in apostolos per virginis partum
sed sapientiam per predicantem filium: et filius per
apostolos post missum spiritumsanctum sanauit
qui recipere voluerunt populos nationum. Et
virtute salis/ scilicet euangelice sapientie non esset
sterilitas/ sed sanitas: nisi adhuc libens hominum
repugnaret iniquitas. Sanauit aquas euange
lica et superna doctrina: quia populos recipien
tes illam/ condiuit et erudiuit: et docuit que nescie
bat mundus/ non habebat vsus/ ignorabat homi
num intellectus. Saporis huius effectum refugie
Eccl.39. bat carneus sensus. Et inter initia eorum que vi
te hominum necessaria dinoscuntur/ ecclesiasticus
salem esse commemorat. Et tamen ex mandato do
Ezechie.19. mini ezechiel hierusalem inter cetera obiecit: quod in
die natiuitatis eius non esset sale salita: scilicet illam
discretionem non habuit/ qua bene omnia dispo
nuntur. Nam cum renascimur sacramentis/ discre
tione christifera opus est inter ea que cogimur
eligere/ atque iter illa que agere obligamur. Op
tima inter virtutes noscitur esse discretio: que
gradiens inter bonum et malum/ inter bonum et bo
num/ inter malum et malum/ inter opinionem et ve
rum/ inter voluptatem et necessitatem/ inter virtu
tem et famam/ inter competentia corpori et spi
ritui semper ad tutiora declinat/ deuitatque peiora.
Et sermonem nostrum tali sale condiri/ decreuit
Col.4. paulus apostolus. Sermo vester semper in gratia
sale sit conditus. Igitur cum supra memoratas
virtutes habere atque docere oporteat eos qui au
thoritate atque doctrina populis preferuntur: me
rito christus dixit apostolis: Vos estis sal ter Mat.5.
re. Quibus pro seipsis et pro successoribus dictum
fuit: Sed si sal euanuerit/ in quo salietur? Si vir Ibidem.
tus deficit in doctore: si doctor deficit ipsi virtu
ti: quid boni perficiet? Cum ad nihilum valeat: di
gnum fit vt his fiat in ridiculum atque derisum quos
erudire debuit per doctrinam/ monefacere per ex
emplum: et fiat vilitate conculcatus inferior/ qui
vita et doctrina debuit superesse.

De similitudine lucis: Secundum mattheum. Capitulum II

Quoniam christus vnigenitus dei filius
erat lux vera: que illuminat omnem ho
minem venientem in hunc mundum: voluit
quos elegerat/ huius lucis esse participes: per quam
illuminaretur orbis terrarum qui tenebris peccato
rum vbique in hominibus iacebat obscurus. Et
quia quadam noue intelligentie luce illos perfude
rat: et peramplius perfusurus erat: et lucis sequeretur
effectus: sine interpositione verborum suos apo
stolos et similes posteros luci comparauit/ dicens:
Vos estis lux mundi. Jussu dei facta est Mat.5.
lux: nec aliquid pulchrius in corporibus diapha
nis: et eius virtute cognoscuntur obiecta omnia
oculorum: et fertur inoblique in receptacula sua.
Et per ipsam fit accessus atque recessus/ et contra
riorum declinatio. Secundum hanc proprietatem
apostolos et ipsiformes saluator per similitudi
nem mundo perfecit: non visibili atque sensibili/ sed
ei qui capax est diuinorum et susceptiuus theoriarum
supernarum. Et sermo dignus est/ quod sibi saluator
in hac similitudine homines huiuscemodi assci
uit cum de seipso dixisset: Ego sum lux mun Joan.8.
di. Illuminauerat exteriorem mundum ope cre
ate lucis: illuminat interiorem luce veritatis. Et
humanarum mentium se cum apostolis et ipsifor
mibus lucem facit. Et nihil in spiritualibus rebus
pulchrius veritate: cuius splendore si qua obijci
possunt humanis intellectibus/ cognoscuntur: et
inoblique irradiat super humanas mentes se re
ceptui coaptantes: vt possit esse accessus ad in
commutabile bonum. Hanc lucem petebat dauid vt
ad finem positum certius possit esse accessus. Emit Ps.42.
te lucem tuam et veritatem tuam: ipsa me deduxerunt
et adduxerunt in montem sanctum tuum et in taber
nacula tua. Et recessus fit per eam ab eo quo
culpabiliter et noxie tenebramur. Unde aposto
lus: Eratis aliquando tenebre: nunc autem lux in Ephe.5.
domino. Per lucem siquidem veritatis/ recessus
fit a tenebris peccatorum. Declinatio contrariorum
ad destinatum finem istius lucis veritate pera
git. Propterea saluator ait: Qui ambulat
in die/ non offendit: quia lucem huius
mundi videt. Hanc lucem dominus aposto
los esse voluit per exemplum atque doctrinam: quam
intuentes in ipsis apostolis et apostolicis viris
non exorbitent/ per agones superna captantes.
Lux viua est exemplum rationalis animalis/ ex vir
tute consurgens: ab oriente fidei ortum habens/

Suffragaf sana doctrina in ordine suo lucens:
et exemplari luci prestat augmentu. Et dum pre-
stat/ipsa etiā suscipit incrementū: et ad inuicem
incrementa suscipientes splendidissimā lucem
faciunt. Suum ꝓpriū lucere oportet pretēdere:
alioquin a tenebris nō differret. Primū siqui-
dem sui officij est insistentes tenebras effugare:
deinde ostendere quomodo leuētur oculi ad di
rectū. Sicq̧ cum apostolis dicif per similitudi
nem quid sunt: quid sint facturi: ex taciro mādа
to suscipiunt/ ne sit ociosa lucis appellatio que
tanto dictatore indicitur.

¶ De similitudine ciuitatis: secūdū mattheū tantū. Capitulū III

Qui terrenā ciuitatem ordinauit ad ex-
ercitium et agones hominū: supernā
vero condidit ad gloriam angelorū/et
hominū recte agentium in terrena: vt ad super
nā a terrena esset ascēsus ab eo qui in ista esset
virtute probatus. Proinde per similitudinē ciui
tatis docuit/quid mundo apostoli et conformes
vtilitatis cōferre teneantur: cū sine interpositi-
Mat. 5. one dicit: Non potest abscondi ciuitas
supra montē posita. In veteri testamento
legimus mandato domini/ ordinatione moysi
cōplemēto iosue/ ciuitates plures factas fuisse
refugij: ne ad eas confugiens malefactor subi-
to iudicaretur sine magna examinatiōe iudicij.
Etenim apostoli et eorū loca tenentes/ penitus
sunt refugium peccatorū: ideoq̧ debent in patu
lo/nō abscondi: quoniā positi sunt supra mon-
tem. Mons vero summus sup omnes christus
Daniel. 2. est dei filius: quē Daniel preuidit velut lapidē
prescidi de monte sine manibus/ et in montē ma
gnum erigi: super quo apostoli et viri apostoli-
ci sunt fundati. Non ergo debēt abscondi quin
ad eos possit esse refugiū/cum hostile ingruerit
bellum. Ciuitas siquidē primo cōuentione loca-
lis situs cōstruitur: deinde firmatur lege viuen-
di: et ne incursantibus nō retunsis damna patia
tur/circumcingitur muro vel vallo. Apostolica
ciuitas cōuentio est fidelium. Fundatur autē in
1. Corin. 3. monte qui est christus: quoniā vt ait apostolus
fundamentū aliud nemo potest ponere/ preter id
quod positū est: quod est christus iesus. Lex qua
viuendum euangelica de superis declarata do-
ctrina: cincta muro inexpugnabili virtutū: et val
lo timoris domini. Hec ciuitas abscondi nō po
test: magis vero non debet: quia sicut christus
quod nō debet/non potest: et quod nō potest/nō
debet: sic ciuitas apostolica et fidelium supra ip-
sum montē posita nō debet abscondi. Nam im
possibile factū erat fidem tegi aliquo diabolico
aut hominū velamento. Nec impossibilitas ab
sconsionis erat ex ciuitate que fundabatur: sed
virtute mōtis ex quo ciuitas ipsa surgebat. Ete
nim petrus fundabaf in petra/ non petra in pe
1. Corin. 10. tro: petra autē erat christus. Sed in ipsis apo-
stolis ciuitas militans cōsurgebat: ipsiq̧ in mō
te altissimo atq̧ immobili fundati erāt: qui ver
bo predicationis euāgelice/per signa verba se-

quentia/per sanguinē et mortem/per vniuersum
orbem illam fundatum a domino parabantur.
Hanc etiā ciuitatem que nō debet abscondi/de
celo descendisse cognouim⁹: vt et ipsa in celi mō
te cōsistat/ꝙuis descendisse dicatur. Non enim
terrenū aut humanum/sed celeste atq̧ diuinum
habet ista ciuitas fundamentū. Hinc ioannes
ait: Vidi ciuitatē sanctam hierusalē nouam/de Apoca. 21.
scendentē de celo/a deo paratam: sicut sponsā
ornatam viro suo. Descēdit ciuitas de celo: ter-
renum nō querens/neq̧ relinquens celeste fun-
damentū. Nam sicut christus in terra carne de
gebat/in celo deitate: sic ciuitas sancta in terra
militat/in celo virtute consistit. Que tūc abscō
deretur si non predicaretur: tunc occultaretur
si recte in illa nō viueretur. Absconsa siquidem
diceretur/ꝙꝙ in christo mōte fundata: nisi pre-
dicationis altitudine/ vita/ miraculis per orbē
vniuersum propensius reboasset. Proinde in
omnē terram exiuit sonus eorum: et in fines or- Ps. 18.
bis terre verba eorum. Sonus videlicet quo in
ore dicētium et in cordibus audientiū miro mo-
do resonabat: sicq̧ inoccultabilis erat ciuitas
in diuino monte constituta. De hoc mōte dixe
rat esaias: Venite ascendamus ad mōtem do-
mini/et ad domū dei iacob. Erat quedam mutua
inuitatio: vt ad christū qui est mons domini/ve
niretur. Et ciuitas nunciabatur sub nomine do Esa. 2.
mus dei: et gloriosa dicta sūt de ciuitate dei. Sz
nunꝗ gloriosa nisi ex fama: nunꝗ vera fama ni
si ex his ex quibus vera fama consurgit. Sed al
tiori et perspicaciori sensu hanc similitudinē per
tractantes: christus in hoc suos apostolos et di-
scipulos cōmonebat: vt tales in virtutib⁹ essent
vt ciuitatem inabsconsibilē et supernā digni fie-
rent nunciare: vt intelligaf quāte debeant esse
virtutis qui constituti sunt vt ciuitatē in super-
no monte constitutam/ nō abscondendam/sed
manifestandā sub iustis iudicijs debeant ꝓpa-
lare. Ac per hoc cū saluator dicit: nō potest ciui
tas abscōdi supra mōtem posita: in id verius hu
ius scripture intellectus traijcitur: vt si ecclesia
orthodoxa nisi fundanda/si superne patrie ciui
tas nō potest abscondi: congrue factū est vt per
vos quos elegi inclarescāt. Igitur tales estote
vt illas aperte predicare possitis: et inueniamini
digni mysterio huius ciuitatis.

¶ De similitudine lucerne: secundū mattheum et lucam. Ca. IIII

Immensa bonitas et omnibus pro captu
recipientiū eque liberaliterq̧ se prestās
supernamq̧ promerentib⁹ datura merce
dem/noluit euangelij gratiā mercede conduci:
quobrem futuris mundi doctoribus non occul
tande lucerne similitudinem apposuit/ dicens:
Nemo accēdit lucernā et ponit eam Mat. 5.
sub modio/sed super candelabrum:
vt luceat omnibus qui in domo sunt.
Lucerna siquidē sub modio non ponēda/prima
insinuatiōe sensum inoccultationis habet: sed
discussa similitudo propēsius terrenā mercedē

in euangelica pdicatione condẽnat. Similitu-
do hui⁹ prope modũ infimu actus ad diuinas
actiones attollitur: vt nõ personalis/sed actio-
nalis simulatio ipsa esse mõstretur. Lucerna q̃
accensa sub modio ponenda negat/est ipsa euã
gelica lex. Nam fuit ab eterno lex ista: quia eter
num est euangelium/q̃uis in tẽpore promulga
tum: sed tũc accensa est ista lucerna cũ saluator
mundo predicaturus apparuit: cũ exemplo vi-
uendi/authoritate docendi/signis supra naturã
sequẽtibus clarescere fecit. Hec lucerna lumen
habet inextinguibile in ecclesia sancta dei. Nã
Exo.27 preceptũ erat in veteri testamẽto: Ardeat lucer
na semp in tabernaculo. Que figura i veritate
nũc terminata est in ecclesia: quoniã non extin
guitur/nec extingui potest lumẽ eius. Et iob su
Job.29. am prosperitatẽ in tribulatione cõmemorans/
enigmatice lumẽ istud se habuisse dicebat. Quã
do splendebat lucerna super caput meũ: ⁊ ad lu
men eius ambulabã. Nul⁹ splendor clarior hu
ius lucerne lumine. Nullus incessus rectior q̃
ad lumen eius ambulare: non eñ ambulat in te
nebris: quoniã lumẽ est vite. Hec lucerna diui-
na est sapientia: cui salomon adhesit ppensius:
quoniã inextinguibile est lumen eius. Et proti-
nus ipsa sola introlucet affectibus ⁊ intellecti-
bus nostris: et sine offendiculo gressuũ nostro-
Ps.118. rũ semitas dirigit. Eteñ dauid dicebat: Lucer
na pedibus meis verbũ tuum: et lumen semitis
meis. Quid verbũ dei/nisi euãgeliũ eructuatũ
a verbo dei? Quid pedes/nisi intellectus ⁊ affe
ctus: quibus anima inuise mouetur? Quid semi
te/ nisi cõpendia que captamus ad aliã vitam?
Mandatũ dei lucernam animarũ scripture fa-
cre diffiniũt: vt inoffenso pede in valle ista mi-
serie ambulemus. Inquit eñ salomon in mora-
Prouer.6. libus instructionibus: Mandatum lucerna est
⁊ lex ⁊ lux/et via vite et interpretatio discipline.
Quod mandatũ splendidius q̃ mandatũ nouũ
⁊ non nouum: quod dedit vt diligamus inuicẽ.
Hec lucerna innocue lucet ⁊ ardet quousq̧ in
superna fuerit ascensus: vbi lumẽ eius erit splẽ-
didius. Hanc lucernã euangelicã videre non
possunt interiores oculi qui caligãt: ⁊ homines
qui cum mundo senescente senescũt. Nam in li-
1.Regũ.3. bro regum legitur: Factũ est in die quadã hely
iacebat in loco suo ⁊ oculi eius caligauerant: et
nõ poterat videre lucernã dei anteq̃ extingue-
retur. Si allegorias respicimus/defectũ syna-
goge in isto homine cognoscim⁹: si mores/alius
offertur ordo loquendi. Senex erat hely: et pre
senectute oculi eius caligauerant. Qui sunt qui
senescunt/nisi qui mundũ diligũt inueteratum?
Qui quantalibet florida etate vernantes/si mũ
do senescente delectantur: si eius amplexibus
amplectuntur: eoipso senescunt ⁊ caligant inte
riores oculi: vt lucernam euangelij dissuaden-
tem hominibus mundi delectationem/⁊ prohi-
bentem amplexum/videre nõ possunt: nisi prius
extinguat. Cuius lumen q̃uis in sui natura in-
extinguibile maneat: tunc tamẽ apud vnumquẽ
q̧ hominẽ extinguitur/cum in eius non transi-
tur affectum: et cum ad eius lumẽ iustis morum
passibus non ambulatur. Naturã alcestonicam
habet ista lucerna: que semel accensa nequit ex-
tingui. Sed nec ponenda sub modio/aut vase/
aut lecto. Modius ad mensuram/vas ad vsum
lectus ad quietẽ refertur. Hec verba tres euan
geliste posuerũt: vt nec propter auariciam eorũ
que mensurari possunt/ nec propter eorũ vsum
que transeunt/ aut propter quietem aliquã per-
functoriam euangeliũ predicetur. Ut a christo
suscepimus/omnibus est eadem liberalitate do-
nandũ: ⁊ cuius finis est tota vita/rebus mortali
bus nõ subdatur. Proculdubio sub modio po-
nitur si preconis cor auariciã sequitur/et per eã
eius molimina fulcit: aut quomodolibet ei⁹ no
mine augentur opes hominũ. Multa in ponti-
ficibus et ecclesijs christo pauperi nouim⁹ esse
data: ⁊ monarcha elephanticus christum indu
it in sylvestro. Si per auariciã possidentur/que
sunt largitate collata: malus vsus inclamitat.
Et qui terrena tenebant ⁊ abundabant tempo-
ralibus bonis/ad huiusmodi lumen lucerne cõ
moti: lucernam hanc in ore moribusq̧ gestanti
bus bona innumerabilia contulerunt. Subtus
quibus positum nũc in pluribus noscitur euan
gelium: quod antea superferebatur. Posita est
sub vase lucerna: quoniã contra euangeliũ veri
tatem atq̧ charitatem nomine suo multiplica-
ta sunt vasa: que a vescẽdo sortita sunt nomina:
vt velut philargyria multiplicatur in rebus/ad
recõdendum vasa composuit: ⁊ pront exarsit in
placitum malũ/ad funestũ vsum corporis innu-
mera procurauit. Sed charitas euãgelica the-
saurizare non nouit: dispergere aũt magis ipsa
consentit: nec cõuertit aliquid in propriũ vsum:
quod tamen indigentibus potest esse cõmune.
Erat interdũ abdita sub lecto lucerna: cum qui-
es appetitur ex his que sunt christi euãgelio cõ
secrata. Et magnã deliciosis quietem appositã
nouimus temporalẽ: vt nec labor in verbo/nec
sollicitudo ad precauendũ periculum animarũ
nec exhortatio vel exemplum ad meliora cõmo
ueat. Quiescunt corpora dilatata delitijs: ⁊ bo
nis innumeris vallata tabescunt: ⁊ tranquillan
tur sup euangeliũ/sub quo laborare debuerunt.
Ad effectum ho diuinorum lucerna cãdelabro
superponenda est: cõmodis vllis temporalibus
nõ subdenda. Iniuria fit legi similiter ⁊ latoris
si ea que ad eterna ordinata noscunt/ad tempo
ralia referantur. Attollitur siquidẽ candelabrũ
a terra stillo quodam disposito super basim:
super quod posita lucerna pluribus lucet: quia
nec ipse qui accendit/aliter q̃ super candelabrũ
poni voluit: quã tunc accendit quãdo predica-
uit: tunc sup candelabrũ posuit quando mentes
ad superna subuexit. Tunc detexit a modio ⁊ a
vase: cũ sine sacculo/pera ⁊ fulcimine statuto vi-
te temporalis suos predicatores exposuit: in se
primo perficiẽs que alios facere docuit. Quod
doctor gentium nõ accepit in vanum: cũ peni-

pus sine sumptu posuerit euangeliū: qui cum po
testatem haberet de euangelio viuere / illa vsus
nō est: nedum ꝙ aliam vellet de euāgelio capta
re mercedem. Ad corinthios inquit enim: Sed
1. Cor. 9. nō vsi sumus hac potestate: sed omnia sustine-
mus: ne quod offendiculū demꝰ euangelio chri
sti. Nescitis ꝙ qui in sacrario operātur / que de
sacrario sunt edunt? Qui altari seruiunt / cū alta
ri participant. Ita ꝛ dominus ordinauit his q̄
euangeliū annunciāt / de euangelio viuere. Ego
autē nullo horum vsus sum. Bonum est mihi
mori magis / ꝙ vt gloriam meam quis euacuet.
Que est ergo merces mea? Ut euangeliū predi
cans sine sumptu ponā euangelium: vt nō abu-
tar potestate mea in euangelio. Cassa porro fu-
isset predicatio euangelij: si in corde aut in mo-
ribus predicantiū temporalis cōmoditas inse
disset. Plus veritas euangelij claruit in pauper
tate p̄dicantium: ꝛ magis ad illā conuersi sunt
audientes: ꝙ in virtute miraculorū. Eo enī ipso
cognitū fuit euangeliū esse diuinum / quod a diui
nis hominibus nūciabatur: quo tēporalia com
moda nō querebant: nec ex ipso vane sunt quesi
te mercedes. Remouit a lecto quietis: cum fati
gatus ex itinere sedebat sic super fontē. Et apo
stoli iussu eius euntes ibant ꝛ flebant / mittentes
semina sua. Et in laboribus plurimis se fuisse
paulus testabaꝰ apostolus. Super candelabrū
lucerna tunc ponitur: cū euangeliū in sua liber
tate predicatur. Porro candelabrum est ipsa li
bertas: super quā lucerna euangelij ponēda est.
Aut ipsam catholicā ecclesiam per candelabrū
intelligere possumus / super quā est euangeliū.
Nulla enī secta vel contio p̄terꝙ ecclesia lucer
nam euāgelij p̄ veritate habet: nec eis lumē hu
ius claritatis infulsit. Nam ꝛ candelabrū pro
Exo. 25. tanto mysterio / similiter ꝛ magisterio / mandato
domini dispositū est in veteri testamento cū ha
stili / calamis / spherulꝭ / nucibꝰ ꝛ cyphis / īfusorijs
emunctorijs: catholicā ecclesiā sua ordinatione
figurat: vbi euāgelij lucerna plene refulget his
qui sunt in domo / ꝛ his qui venire decernūt.

¶ De similitudine dextri oculi / dextrecꝫ manus ad ea quibꝰ magis homines afficiūtur: secundū mattheū. Capitulum V

Scriptum est / quoniā vidit deus cuncta
que fecerat: ꝛ erant valde bona: non so
lum separate substantie / vt angeli: sed
inuisibiles ꝛ vnite / vt anime: ac etiam si qua sunt
in re corporea ordinata: vt ab hac bonitate na-
turarū nulla corpora excludātur: ꝙꝙ multa dif
ferentia corpora ipsa distinxerit. Et vt alias dif
ferentias p̄termittā: nulla preterꝙ humana fe-
cit instrumenta virtutis: quibus animas crean
do infudit / et infundendo creauit: que capaces
sunt virtutis ꝛ vitij: sicut esse possūt pene vel p̄-
mij ꝛ beatitudinis atqꝫ miserie. Igitur huma-
na membra bona sunt bonitate naturarum: seu
bonitate qua sunt in ordine entiū. Possunt autē
esse meliora prout facta sunt instrumēta virtutū
vt cuiusqꝫ vita tanto sit criminosior / quāto ipsa
fecerit instrumenta vitiorum: et tanto maiorbꝰ
supplicijs anima fodiatur / quāto maioribus cri
minibꝰ statuerit illa seruire. Proinde saluator
omniū membra que bona fecerat: ad meliora or
dinauerat: ꝛ extollere super celos decreuerat: a
malo vsu auertit: ne gehennam quā pro homi-
nibus nō fecerat patiantur / dicēs: Q, si ocu
lus tuus dexter scandalizat te / erue Mat. 5.
eum et proijce abs te. Expedit enī ti-
bi vt pereat vnū membrorū tuorum
ꝙ totum corpus tuū mittatur in ge-
hennā. Et de dextra manu similiter dixit. Ue
runtamē nec credendū ꝙ cuiꝙ mandauerit aut
voluerit a seipso vindicario iure membrum ob
actum crimen abscidi / aut interfici: quis hoc p̄-
mittat iudici decernēti: ꝛ de morte inspirauerit
ipsi samsoni. Nam iudici permittit in crimino-
sos decernere: ne cōturbent rempublicā vitam
qꝫ moralem: aut ne ledant quempiā singularē:
In figura vero futuri mysterij samsoni ceco in-
spirauit ꝛ mortem. Non autem concedit homi-
nibus / vt sibi membra detruncent: etiā si male
ipsis vtanꝭ: nec vt aliq̄d a seipsis faciant vt mo
riantur: sed vt deuitent ꝛ abscidāt ipsorū perpe
ram vsum: ꝛ ne subdant vitijs instrumēta virtu-
tum. Hoc siquidē ex superioribus pendet. Pre-
dixerat enī: quia qui viderit mulierē ad concu- Mat. 5.
piscendā eam / iam mechatus est eā in corde suo
Idcirco a malo visu oculum cōminando dixer
rit: vt abscidaꝭ impudicitia visus: nō vt eruatur
qui bonus creatus est oculus. Similiter tollaꝭ
manus opus malū: nō abscidatur ipsa: que na-
ture est bonū. Q, vero dexter oculus ꝛ dextera
manus dixit / ad id quod magis in cōcupiscētia
ꝛ in operibus diligimus plene referꝭ: vt in ocu
lo cōcupiscentia / in manu opera nostra signen-
tur: eo ꝙ incōparabiliter magis expediat ama-
tis concupiscentijs ꝛ dilectis operibꝰ perpero-
sis in hac vita carere / que pars est vite: ꝙ sine re
medio in gehennā in tota futura detrudi. Scā-
dalum ꝟo nisi deuitetur p̄ueniēs / est omē quod
deo displicet / ꝛ animā ledit. Sed nec immerito
saluatori placuit illa quibꝰ magis afficimur assi
milari dextro lumini / dextreqꝫ actioni: quoniā
in his etiā corporalis s̄m suum propriū fortior
noscitꝭ virtus: vt si dextri ꝛ sinistri altero penitꝰ
carere ꝯtingeret / eligere potius nobis remane
re quod dextrū: etiā recipiētes in donum / si ine-
uitabilis alterius deberet esse abscisio: relicto de
xtro quod sinistrū est / tolleretur. Proinde quic
quid illud esse ꝯtingat quod magis allicit / quo
magis afficimur / quod p̄ ceteris nos delectat:
omnino priuari velimus potius ꝙ tradi ardo-
ribus sempiternis / dūmodo scandalū parit: quā
indeclinabilis optio est hoībus p̄rogata: vt aut
vite p̄sentis dulcedine scandalizāte / aut gaudijs
eternis priuētur: priuatos detinēte gehenna.

¶ De similitudine oculi ad lucernā: secundū Mattheū / marcum et lucā. Capitulum VI

Lumen eternū de eterno lumine natum suum contrariū non sinit incognitum. Et quoniā inobliq procedit i eos quos eterne illustrat: rectitudinem in eis infusi luminis in his que anio cōcupiscente operib⁹ agūt: vt nō sit anfractuosus pcessus creati luminis: similiter ꝛ per gratiā iam infusū: omnino in hominib⁹ querit: satagens ꝛ premonēs ne pter rationē dati luminis contrariū fiat: per silitudinē lucerne: ad cui⁹ lumē de nocte ambulam⁹: oculū corporis intelligere voluit: quē retulit ad oculum cordis/dicēs: Lucerna corporis tui est ocul⁹ tuus. Si fuerit oculus tuus simplex/totū corpus tuū lucidū erit. Si aūt ocul⁹ tuus nequā fuerit/totū corp⁹ tuū tenebrosum erit. Si ergo lumē quod i te est/tenebre sunt: ipse tenebre quāte erūt? Quecūqꝫ lucerna sit/ lucet ꝛ nō videt. Lucerna que est oculus/videt ꝛ nō lucet. Lucerna fugat tenebras: oculus ꝟo non fugat. Lucerna que illuminat/omnino nō nouit: oculus ꝟo illuminata cognoscit. Lucerna monstrat quid cognoscatur ꝛ quo pergatur: oculus vero cognoscit ꝛ pergit. Quid igitur est ꝙ oculus corporis assimilatꝰ lucerne alicuius liquoris virtute lucentis: cū oculus videat ꝛ non luceat: lucerna luceat ꝛ nō videat: nisi qꝛ introrsum ista similitudo trajicitꝰ: vbi est lucerna inuisibilis que videt ꝛ lucet: insita scꝫ hominibus ratio: que corporis lucerna nomie oculi a dño appellatꝰ: que lucet in corpore dirigendo corporis actiones: ꝛ videt atqꝫ cognoscit que objiciūtur in vtroqꝫ hominū sensu: vnde prout ad lumē lucerne nocturne vbi lucet/fugantꝰ tenebre: sic ad lumen rationis ignorantie depelluntꝰ. Optimū autē rationis lumen est fides: q̄ inter potentias anime solum in ratione statuit sibi sedē: que rediuiuam facit/velut cū ad aliquod susceptiuum luminis ignis apponitur. Si qua eñ fuit ab initio quorūcunqꝫ hominū ratio preter fidem: ambulauit in tenebris. Et vani facti sunt oēs homines/in quibus nō subest scientia dei: ꝛ de his que videntur bona/ non potuerunt intelligere eum qui est: neqꝫ operibus attendētes agnouerunt quis esset artifex. Scientiā dei proprie intelligimus fidem: quā philosophi nō habentes rerum non intellexerunt artificem: quē omnino esse negauerūt: mundū absqꝫ lumine fidei diffinientes eternum. Quātalibet eñ perspicuitate ad inuestigāda secreta nature/atqꝫ ipsius ostensibiles actiōes hominū ratio vigeat: tenebrosa est/ceca est: ꝛ quo vadat ignorat: nisi fidei lumine illustretꝰ: cum quodā alio lumine naturali/differenter tamen/ ratio hominū soleat illustrari: quod esse suo modo lumē negare nō possumus: quod oppositū fidei tenebras appellam⁹. Proinde saluator adiecit. Si lumē quod in te est/tenebre sūt: ipse vero tenebre quā te erūt? Qua sentētia duo accepimus esse genera tenebrarū. Unū quo ratio non illustratur lumine fidei/ etiāꝫ si aliter ipsa refulgeat: aliud quo peccatis homines inuoluuntꝰ: spreto ꝙ natura/ lex ꝛ virtutis iudiciū dictat. Inter que genera tenebrarū hanc comparationē saluator apposuit. Si lumen quod in te est/quecūqꝫ videlicet rationis acuitas/siue splendor spreta fide tenebre sunt: ipse peccatorū tenebre quāte erunt? Quod si cōparatiue accipimus/peior est peccatoꝝ actio ꝙ lumen fidei nō habere. Si vero causatiue hanc inuestigamus sententiā/alium sensum parit: vt carere lumie fidei multoꝝ sit causa maloꝝ: et ille tenebre innumeras ꝛ magnas generent tenebras peccatoꝝ. Porro non trahatꝰ in dubium ꝙ carentia fidei aut fides suscepta et nutans/criminū ꝛ scelerum ꝛ peccatoꝝ tenebrosam noctem inducit. Nam sine fide impossibile est deo placere. Et fides nutans nō operatur: que tenebras mortis habet: qꝛ fides sine operibus mortua est. Non placere deo ꝛ in fide non operari/magnas tenebrositates habēt: quibus maloꝝ actuū adijcientur profecto maiores. Ad clariorē vero intellectum de oculo simplici ꝛ nequā: vnde talis comparatio seu maloꝝ causatio sumpta est: intentionē ꝛ actionē oportet inducere: vt intentio sit oculus/actio ꝟo corpus. Proinde si intentio hoīs fuerit simplex/pura videlicet duplicitate carens/simplex simplicē duntaxat incōpositū diligens ꝛ querēs/ꝛ sibi soli seruiens: totū corpus/omnis scꝫ actio lucida erit ꝛ clara ꝛ grata bonoꝝ omniū/non psonaꝝ hoīm acceptori. Si ꝟo intentio nequā fuerit/quod se quitꝰ est manifestum: quoniā arbor mala malos fructus facit: ꝛ tenebrosa intētio tenebras operū peperit: quā summope oportet inquirere qd ingrat/quid velit/quo ve tendat: quoniā ipsa est lucerna ꝛ ocul⁹ actionū. Que si velut nequā peccatoꝝ versatꝰ in tenebris: multas ꝛ graues corū efficiet tenebrarū oculus horriditates. Ac per hoc oportet habere intentionē simplicē/vt solū ab eterno simplicē querat: qꝛ nemo pōt duobus dominis seruire: q̄ sententia statim ad istā sequitur. Nec nō ꝛ fidē simplicē: qꝛ ipsa nō hꝫ ex rebꝰ ꝛ causis/aut ex accidētib⁹ cōpositas rōnes: qm̄ qui cōpositas rōnes querit in simplici fide/cum nō inueniat/nō venit ad fidem. Si aūt venit/ velut immo hereticus recessit ab eadē: aut hesitās nō faciet bonū: aut in tenebris versabitꝰ peccatoꝝ. Quā vero vtilis ꝛ accepta sit deo simplicitas intētionis ꝛ fidei: ꝙ vero i illa seruiētes dño iure letati sunt ad animandū dei seruos: scripturarum sanctaꝝ testimonia perquiramus. Simplici intentiōe abel munera deo obtulit: ad quē respexit dñs ꝛ ad munera eius. Cain autē intentione nequā: qui ꝛ reprobatus est. Et iacob vir simplex in tabernaculis habitās/assecut⁹ est hereditatē primā benedictionē paternā: quā esau in syluis venatione vagus amisit. Et dauid cū ad edificationē plurima cōgregasset/deū benedicens asseruit ipsum simplicitatē diligere: sibiqꝫ oīa grata que in simplicitate offeruntꝰ. Un de paralipomenon legitꝰ: Scio dñe de⁹/ꝙ probes corda/ꝛ simplicitatē diligas. Unde ego in sim-

Mat. 6. Luce. 11.
Gen. 4. Gen. 25. 1. Paralip.

plicitate cordis mei letus obtuli munera hec.
Simplex/incópositus & benign⁹ & largus est de
us: & tales seruos querit & diligit. Et tūc in sim
plicitate cordis munera offerūtur: cum in om-
nibus actionib⁹ nil aliud ꝙ dei honor & placitū
querit. Et Paulus admonet ꝙ que tribuuntur
deo vel ꝓximo/in simplicitate tribuant. Ac etiā
carnalib⁹ dominis seruus iubet in simplicitate
Ephe.6. cordis seruire. Ad ephesios eñ inquit: Obedi-
te dominis carnalibus cū timore et tremore/in
simplicitate cordis. Alte cogitauit aplūs simpli
cis interioris oculi fructū: cum mādauit seruis
carnalibus dominis in cordis simplicitate ser-
uire. Porro simplicitas interioris oculi est/ nō
variata intentio ad diuersos fines: nec preterꝙ
vnū simplicem deum in his que agit & diligit/in
premio querit. Et ab omnib⁹ absoluta cōmodis
a iudicijs hoim libera/laudes et opprobria ho-
minū eque pendēs/solum deū querit in testem
Sap.1 & iudicem & remuneratorē bonoꝝ. In qua sapi-
entia deū querere iubet. In simplicitate cordis
vestri querite illum. Nescit deus tentare sancta
simplicitas: idcirco eius cōspectibus deus que
situs offertur. Propterea sequit: Quoniā inue-
nitur ab his/qui non tentant illū: & apparet qui
fidē simplicē habēt i illū. Et hoc est quod aplūs
precauet: timēdo ne a simplicitate fidei excidāt
2.Corin.11 serui christi. Timeo eñ inquit/ne sicut serpens
euam seduxit astutia sua/ita corrumpant sensus
vestri & excidāt a simplicitate fidei/ q̄ est in chri
sto. A simplicitate fidei homines excidunt: cū
rationes eorū que per fidem solā tenētur/inqui-
runt. Solū quidem hoc est de ratione fidei/hu
mana & cōposita ratione carere. Necnon a sim
plicitate fidei excidit: cū infima q̄ de⁹ in carne
gessit/a curiosis & supbis animis deridenť: aut
cū acrides euāgelice q̄ nostris sensibus aduer-
sanť/in gratū mētis nō veniunt: sed poti⁹ apud
multos i displicētiā et odium transeūt. Opti-
ma est i virtutibus christiana simplicitas. Nā
Prouer.10 qui ambulat simpliciter/ambulat cōfidēter: qui
aūt deprauat vias suas/manifestus erit. Et ali
Prouer.11. bi scriptū est: ꝙ simplicitas iustorū diriget eos:
quia nō est securior et directior via iustis ꝙ in
Job.1. simplicitate ambulare. Et beat⁹ Job simplex
et rectus appellatus est. Ideo simplex/quia re
ctus: ideo rectus: quia in simplicitate cordis co
rā domino ambulauit: qꝛ deus simplicē nō ꝓ-
ijcit: magis vero cū simplicibus sermocinatio
eius. Et ad ornatū charitatis etiā simplicitatē
1.Pe.1 oportet assumere: vt Petrus ait: Simplici cor
de inuicē diligite. Simplicitas vera sine rep-
hensione cōstituit possessorē: & tales habere spi
rituales filios deus q̄rit. Et hoc est quod aplūs
Phil.2 ad Philippēses admonet/dicēs: Oia aūt faci-
te sine murmurationib⁹ & hesitationib⁹: vt sitis
sine q̄rela/et simplices filij dei sine reprehēsiōe
i medio nationis praue et pūerse. Oculus vero
nequā malus est. Quod iesus hierosolymita nō
Eccli.31 tacuit/dicens: Memento quoniā malus ē ocu-
lus nequā. Nequi⁹ oculo q̄d creatū ē? Ideirco
nequā mala penitus est: q̄ nihil nequi⁹ inuenit:
qꝛ sepe ad ea conatur q̄ neq̄t efficere: a q̄ cūcta
mala ꝓcedūt velut a virulēta radice. Propter
ea idē expiri atq; cognoscere aiam iubet: In vi Eccli.37.
ta tua tēta aiam tuā: et si fuerit nequā/nō des il
li ptāť. Aiam tētare intētionē est expiri. q̄ si ne
quā fuerit/ nūꝙ ptātis ei presteť effectus. Naz
prius in oibus ꝓquirať intētio/anteꝙ in effectū
operū veniamus: qm̄ bona & mala magis ꝑ in-
tētionē rectā vel nequā ꝙ ꝑ id quod exteri⁹ agiť
a dn̄o iudicabitur. Et ꝑ Esaiaz maledictio dať Esa.1
semini nequā. Semē nequā intētio nequā: qꝛ ve
lut a semine fructus: sic ab intētione actus ma
lus vel iustus. Et cōtra simplicitatē, duplicitas
e regione cōsistit: quā scriptura ꝓhibet & condē
nat: Ne accesseris ad deū duplici corde. Et ite Eccli.1
rū: Ve duplici corde. Et/Ve pctōri terrā igre- Ibidem.2
diēti duabus vijs. Et/Vir duplex aio/incōstās Ibidem.
est in oibus opibus suis. Duplex corde aut ani Iaco.1.
mo est: & terrā duab⁹ vijs ingrediť: q̄ de his que
agit/tpalē et eternā vult captare mercedē: & de-
um querit et holes hui⁹ seculi pariter oblecta-
re. Dupl ex corde aut aio est/q̄ agit versute cuz
quibus loq̄tur et obuersať. Nā vnuz est in cor-
de/aliud in ore: cū ore blāditur/corde decipere
tentat. Simplicitas est libertas ab omī versu-
tia et astutia: que quod corde gerit/ore profert:
que decipi non vult: decipere nunꝙ nouit. Ad
quā suos seruos saluator hortatur: Estote sim Mat.10.
plices sicut columbe.

¶ De similitudine volatiliū celi: secundū Mattheū et Lucā.

Capitulum VII

Q Uem ad suā imaginē et similitudinē
omnipotēs fecerat: & ad seipsum ꝑ in
ternā ꝯsyderationē erexerat: nolebat
implicari a distrahente animū sollicitudine ter
renorū: ne fieret illis ꝑ terrenoruz occupationē
inferior/quibus per dignitatē superior fact⁹ est.
Idcirco ad remouendū sollicitudinē superflu- Mat.6.
am atq; damnosā/ similitudinē volatiliū celi et Lu.16
liliorū agri suo verbo saluator induxit. Volati
lia ꝑ victu: lilia pro ornatu cōnexit. Victū vo-
latilia questuose inueniunt et suscipiūt: absq; ꝙ
impendant sollicitudinē ad futura. Et sentiūt
sensu carnis/quo de loco ad locū/et ad suas na
turales actiones mouentur. Lilia vero sensu
carent/et questu nō mouētur: nisi ab alio mota
et ornantur et vestiūtur decore naturali: vltra
ꝙ ars hūana possit efficere aut imitari. Quod
autem est victuz querere ad conseruationē sui
a natura sumpsit iudicium: sed nec ipsa pascit
sensibilia/nisi ad pastū ipsa moueanť. Quod
est ornatū esse ipsa natura fecit: absq; ꝙ ipsa or
nāda ꝑ seipsa moueanť. Vnū ad esse ꝑtinet: al-
terū ad ornatū esse referť: vt eē et bn̄ esse/bn̄ eē
& meli⁹ esse in his duab⁹ silitudinib⁹ intelligať.
Sed hec similitudo discussa ꝓpē(n)sius/intellectū
in altius prouehit. Quinto die a creatiōe mūdi
volatilia esse creata ex scptura sacra didicim⁹
& hoiem esse ꝓductū legim⁹ sexto die: quo i spe-

cie nulla creatura posterior. Inuenit ipse siqui
dē alia vniuersa creata cū educeret in esse: q-
bus om̄ib⁹ sēsibilib⁹ ipse erat sup̄ior: vt refer-
ret cōditori gratias/ q̄ in tā magnā edē eū in-
duxerat/ rebus innumeris et varijs opulētā: vt
haberet q̄d sumeret ad valitudinē corpis: ⁊ q̄d
cōsyderaret in actu speculationis: et ī aliq̄bus
sumeret vite cōpēdiū: in aliquib⁹ vero viuendi
captaret exemplū: vt etiam creatura irrationa
lis atq̄ insensibilis creature rationali moleste
viuendi tacendo magisteriū daret. Quod nūc
saluator mūdo nou⁹ apparēs aperuit: cū vola-
tilia ad recte viuēdū p̄duceret ī exemplū: cū su-
perfluā sollicitudinē a cordib⁹ et ab op̄ibus ho
minū vellet arcere. [Respice inquit vola
tilia celi: q̄m nō serūt neq̄ metūt/ neq̄ cōgre
gāt in horrea: ⁊ pater vester celestis pascit illa
Nōne vos magis pluris estis illis?] Oia que
p̄sūt in isto sensibili mūdo in vsuȝ vtriusq̄ hois
p̄uenire: deus p̄pter hoiem/ nō hoiem p̄pter il-
la creauit. Vn̄ si de⁹ rebus minorib⁹ relatis ad
aliud sine sollicitudine p̄uidet: multo amplius
ei cui referunt. Volatilia nō serūt neq̄ metūt:
neq̄ in vasis q̄ppiā cōgregāt: tā illa quibus cō
munis est pastus/ q̄ illa q̄bus est om̄ino diuer-
sus. Gregatim siquidē vadūt ad escā/ q̄ pascun
tur seminib⁹ aut fructib⁹ arboꝝ seu terrenascē-
tijs. Que vero cadauerū carnib⁹/ aut ī mari vel
lacub⁹ piscibus intēdentes: viuēdi silr̄ est vna p̄
portio. Tm̄ hoc est ab oībus a natura remotū/
q̄ artib⁹ viuere nō p̄tendūt: vt serāt semina ter-
rii: maturas segetes metāt: ⁊ excussa paleis gra
na cōgregare velint in cōmunē seu p̄priū dña-
tū. Nihil ampli⁹ querūt q̄ quod eis natura cō
stituit. Nec variant pastū/ nisi quod eis est insi
tū a natura. Nec in aliā horā aut in crastinū ali
quid p̄uidere nouerūt. Tēpus p̄sens est in cura
qn̄ est hora pascendi. De futuro nō norūt etiā
cogitare. Nihil sibi in rebus appropriant: nec
querun: in re aliqua velut ī p̄pria singularē do
minatū. Ad horā nouerūt pascere pullos suos:
nec quicq̄ pro eis reseruauerūt in tempus. Fo
uent illos in nidis/ quousq̄ ab eis possint auo
lare: deinde relinquūt cuȝ nouerūt querere pa-
stū. Non eis viuendi anxia cura: cū plus q̄ ex-
pediat nō requirāt. Et in hoc sunt diuites aues
celi: cū nil superfluū velint: cū regiones et ter-
ras/ arbores et semina nō diuiserint ad pascen
dū: cuȝ nulli sit assignata p̄prietas: et cū p̄pria
nō vendicāt/ in cōmuni diuitias habēt. Exem-
plo quorū suos sequaces saluator ad viuendū
instruit: et arguit eos qui aliter viuūt forma vo
latiliū derelicta. Quid igit̄ est q̄ sollicitudo tā
mordax cruciat nos mortales: quibus est tā vi-
ta modica sup̄ terrā: vt prouidētes in crastinū/
in hebdomadā/ in mensem et annū: vt nulla sit
anime ī cogitādo quies: et corp⁹ nō nisi lassitu-
dine requiescat. Et multi prouidētes sibi p̄ heb
domodā in futurū/ diē crastinā nō viderūt: ⁊ p̄
mensem/ nō impleuerūt hebdomadā: et ī annuȝ
plurimi ante nouiluniū decesserūt. Quid enī est

q̄ in hoc mūdo p̄priū hoies querunt/ vbi solū
mori siue peccare hoib⁹ factū est p̄priū? Nun-
q̄ vel nemini preterq̄ peccare potest esse pro-
priū/ vbi mortis sup̄ oēs regnat imperiū. Quid
tanta prouisio in futurū: cū sepe mors homies
ex hoc mūdo an̄ prouisū tēpus eripiat? In va-
num ⁊ ad crimen acuta sollicitudo pro futuris
instat hoibus: si munera et viuēdi alimoniā in
om̄i tp̄e dñs p̄parat: quod om̄ib⁹ fieri per psal-
modiā David enūciat/ dicēs: Oculi oīm in te Psal.144.
sperāt dñe: et tu das escā illorū in tp̄e opportu-
no. Aperis tu manū tuā: et imples om̄e aīal bn̄
dictiōe. Quid enī aliud q̄rit/ q̄ vite habere ful
cimē in tp̄e opportuno? In non opportuno cri
minosa est sollicitudo q̄rēns. Verecundiores
sunt hoib⁹ aues celi: q̄ opportunitatis et nature
cōtēte limitib⁹/ irrep̄hēsibiliter op̄ant atq̄ quie
scūt. Nō enī aliūde hoies in iustā rep̄rehēsionē
deuenisūt/ nisi cū opportunitatē atq̄ naturā im-
probit conant excedere. Sȝ nōne ioseph ī egy
pto septeno annoꝝ numero p̄uidit ī tp̄a? Vtiq̄
dixerim: sed ī sacramēto magni et futuri myste
rij: et q̄: infallibil̄ septena futura erat ostēsa ste
rilitas: quā de⁹ ideo p̄ostēdit dño pharaoni/ vt
ioseph interpretaret: et p̄ eū opportune p̄uide-
ret. Et multi sanctorū patrū habuerunt diuiti
as reseruātes in crastinum: et ad heredes diri
uantes in posterum: aduersus quos non possu
mus de iure causari. Sed nec cōdemnamus di-
uitias et res reseruatas p̄ filijs/ pro p̄iugandis
puell̄/ pro defensione reipublice: quoꝝ interest
opportune atq̄ modeste p̄uidere ī crastinū: sed
sup̄fluā sollicitudinē/ criminosū questū/ ⁊ retēti
onē ip̄robaȝ: preter id quod modestie atq̄ op-
portunitatis ⁊ ordinate naturā regulaȝ habet
christ⁹ ip̄robat: cui⁹ autoritate suffulti/ ⁊ nos pe
nit⁹ ip̄robam⁹. Et quod ad adā a dño dictū est
In sudore vult⁹ tui vesceris pane tuo: laborē et Gen.3.
sollicitudinē sibi creator oīm posuit: sed tēpera
uit cū dixit: vesceris pane tuo: nō sollicitudinē
dānās/ q̄ modeste p̄quirunt cōpēdia vite: sȝ illā
q̄ necessitatis ⁊ nature iura trāsgredit. Proin
de si dñs auib⁹ celi sine sollicitudie ipsaꝝ p̄ui-
det/ q̄ corā eo p̄ modico sūt: q̄nto magis nobis
q̄ corā ipso tanta dignitate p̄stam⁹/ vt ad similitu
dinē illi⁹ nostra sit facta creatio: et ī tp̄is pleni-
tudine reassūpta: et ī sāguine verbi et morte fa-
cta redēptio: et cū ip̄o et̄na gl̄a expectet. Quo
sēsu saluator adiecit: Nōne vos pluris estis ill̄?

De similitudine liliorum agri: secundum Mattheum et Lucam. Capitulum VIII

Recolim⁹ ex scriptura deū p̄mos ho-
mines nudos ī paradiso statuisse: nec
ante peccatū necessitatē statuisse vesti-
tus: ne sic homo implicit⁹ a diuina cōtempla-
tione vacaret. Nec postq̄ est apposita necessi-
tas vestimēti/ voluit hoies inuolui sollicitudi-
ne nimia: quos recte agētes/ erat eterna gloria
vestiturus. Et pluris est victus dissuasisse sol-
licitudinē q̄ vestitus: cū vict⁹ sit p̄cessus homini

etiā honesta mediate regēte. Quod aūt minus cōfert ad necessitatē inqrere: fit maior ad crimē. Excepto christo adā in hoībus nemo ex creatione nobilior: cui et socie dn̄s post peccatū tunicas pelliceas fecit: etenī añ illā lethalē īobedientiam vestire nō erat indiguū. Sed quales vestes dedit in remediū post peccatū: taliū sollicitudinē nō remouit. Et cū ipse amplius sic nō eēt daturus: prerogata forma vestitus, vt se vestiant: reliqt hoibus. Nunc vero vestimētor impertinentē sollicitudinē remouet: agri lilia preferens in exemplū: vt in rebus insensibilibus et et terrenascentys formā veris moribus capiamus dicēs: [Et de vestimēto quid solliciti estis? Considerate lilia agri quō crescūt. Nō laborāt neqꝫ nent. Dico eñ vobis: qm̄ nec salomō in oīni gloria sua coopertus est sicut vnus ex illis. Si aūt fenū agri quod hodie est, et cras i clibanū mittit deus sic vestit: quāto magis vos modice fidei?] Questiōe alos hoim pulsāt similitudo apposita, et sentētia seu dissuasio saluatoris: cū post initiale hoīs malū, vestiri qdā sit introducta ab hoibus necessitas: tū ꝑpter aeris intemperiē, tū ꝑpter honestatē. Nam honestas quedā est humani corporis vestimētū, postq̄ corpus fuit funestis motibus dehonestatū: et honeste mēbra obteguntur vestimēto, in qbus excitata est rebellionis et inobedientie turpitudo. Et q̄q̄ deus vñ possint fieri vestimēta, producat instrumento et ordinatione nature: nō tñ fiunt nisi sollicitudo apponatur ex arte. Quid igitur est q̄ dicit de vestimēto: qd solliciti estis: in cōsyderationē insensibiliū nos inducēs: ac si vestimentorū nulla opportunitate premeremur: vel sic largiturus esset posteris sicut dedit parētibus primis: aut si peccatū esset ex arte vestiri: cū ex natura vestita in exemplū ꝑferat lilia cāpi. Sed nōne ministerio artis, sollicitudine qrētis potius aut indigētie, etiam a sanctis viris sunt vestimenta quesita? Et vt de his nō sileā q̄ sacra scriptura commemorat: filios patriarche
Gen. 27. Isaac legimus nō solū vestimēta, sed duplicia habuisse. Nā esau venatū ad imperiū patris vadēs, vestimēta domi reliqt: cū qbus a iacob est i paterna bñdictione preuētus. Et ipse patriar-
Gen. 37. cha Iacob iosepb fecit tunicā polymitā et tala-
Gen. 45. rē. Et ioseph suis fratribus stolas i egypto dedit. Et de vestimētis adhibita est nō modica cura maxime in leuitis. Et reges iuda et israel induti sunt regio cultu. Et sacerdotes et ꝓphete nō solū vestes, sed etiā ab alijs distinctas habebāt. Et christum legimus pharisaico more vestitū: et sanctos noui testamēti suo more vestitos: q̄q̄ aliquos reperiamus ob vite austeritatē ad tēpus nudos mansisse: q̄ nec potuerūt vestimēta ex his que natura produxit sine artis sollicitudine atqꝫ mētis studio corporibus hoim coaptari. Sed aliud est ex necessitate aut status appositione: aliud ad ornatū et ex curiositate vestiri. Primū saluator nullo pacto condemnat: cū incumbit tēpus algoris: aut cū homo vestit ratione pudoris: seu cū status hoim est in causa: cū cōsuetudo antiqua hec habeat reges et principes a subiectis populis distincto vestimēto secerni: et sacerdotes et quōlibet infulatos, a ceteris quadā amplioritate vestiū insigniri. Sed hoc q̄ppe ꝑtinus damnat, et sollicitudinē culpat quod ad ꝑperā ptinet: qm̄ oīne vestimentū supgrediens nature necessitatē, cōseruandūqꝫ pudorē, preter quod appositū statū i hoibus habet ostēdere, accusationē iustā iniquitatis nāciscit. Et excusabile factū est christiano quod necessitati et pudori, aut ex multitudine, aut ex preciositate, aut ex vanitate i vestimētis supfluū querit. Proinde saluator dicit: Considerate lilia agri quomodo crescūt: nō laborant neqꝫ nent. Crescūt lilia sine sollicitudine, incremētū illis prestāte natura: sed nec laborant vt crescant: nec vt cibū ad augmentū inquirāt. Nere nō norunt vt vestiant: aut varietate nendo colores: vt nec Salomon in sua peritia illa potuisset excedere varietate colorū. Illaqꝫ solus rex salomō i exemplū: cū multi reges ornati, sapiētes et purpurati iā i oīni ꝑpłō ꝑcessissent: qz qbus ipse loqbat, salomō notior erat: et creditū ab hebreis q̄ oēs i sapia excessisset. Idcirco ipse in cōparatione liliorū submittit, ceteris ꝑtermissis. Ac ꝑ hoc saluator rōnabili argumēto ꝯcludit in mētibus hoim: Si aūt fenum agri quod hodie est, et cras in clibanū mittitur, deus sic vestit illud: quāto magis vos modice fidei?] Iuxta hoīs sensū loquēs, multicoloria sunt lilia, et oīne fenū agri: vt plus natura q̄ arte colorata refulgeāt: q̄ deus sic varys coloribus vestit: quāto magis ratiōabiles hoies: ad quorū vtilitatē hmōi sunt creata. Et irrefragabilis ratio dictat maiori diligētia esse curādū: cui ē repromissa eternitas, q̄ quod natura habet ephimerā: seu subito quod augmētū suscipit euellit: et ad vsum sepe adijcitur, pro quo sunt in esse ꝑductū. Et modice seu nullius fidei crimen incurrunt, qui accurate multis coloribus vestiuntur. Et ꝑ prophetā hierusalē improbat: q̄ vestimēta multicoloria sumpserit, et vestita sit eis. Et vestimentū mixtū sanguine erit in cōbusti- Esa. 9
one, et cibus ignis. Tunc vestimentū mixtū est sanguine: cū peccato cōiūgitur, opportunitatē iustā pregrediēs. Adijcitur vero igni: cū de illo sollicitus iusta pena plectet. Ubicūqꝫ autē in sacra scriptura dissuasio sollicitudinis inuenitur: nō omnis sollicitudinis intelligendū est dissuasionē fieri: sꝫ anxie, timide, philargyrice, cōfusine, infirme: adducētis merorē super flue neqꝫ cure: preuenientis tēpus in tpe nō cōpleto: prenosticantis et coniecturantis illa, quorū solus deus est cognitor.

De similitudine festuce et trabis ad deuitanda iudicia: secūdū Mattheum et Lucam. Capi. IX

Uolēs etiā saluator temeraria hoim remouere iudicia: silitudinē festuce apposuit ad culpulas iudicati: trabis

Mat. 7. aūt ad magna crimina iudicāti. ⌊Quid aūt
Lu. 6 vides festucā ī oculo fratris tui: tra-
bē aūt ī oculo tuo nō ꝯsyderas? Aut quō dices
fratri tuo: frater sine/eyciā festucā de oclo tuo:
& ecce trabs est ī oculo tuo. Hypocrita/eyce p̄-
mū trabē de oculo tuo: et tūc videbis eycere fe
stucam de oculo fratris tui.⌉ Hō alti cordis et
sublimiū oculoꝝ ptēdit in p̄mū: ꝛ ad se nō re-
ciprocat visū: et acute ꝯsyderationē nequā defi
git in illū/a sui ꝑquisitione deficiēs. Arguit ali
orū inspector a semetipso recedens ipsorū cri-
mina: ꝛ parua magna/ ꝛ magna maxima facit.
Et quod in alijs ad similitudinē festuce leuiat/
velut trabē impōderat. Et pōdus suorū crimi-
nū pregrauās velut trabē: sicut insensibilis fe-
stuce leuitatē putat: quod est iniquitas pessima/
et peccatū maximū apud deū. Dis aūt sane in
uestigationis ꝛ vīdicationis autor incognitā
ꝛ incertā culpā nemini debet iudicando impo-
nere: verā et certā nō amplius ꝙ fuerit aggra-
uare: imo grauē credere leuē: et vbi possit fieri
sine crimine/scutū excusatiōis apponere. Quā
aūt quā inuestigare certius pōt/ paruā magnā
et magnā ꝑ excessum efficiet. Dm vnicuiqꝫ no-
tior sit sua quecūqꝫ mior iniquitas/ꝙ cuiuscūqꝫ
alterius iniquitatis qualiscunqꝫ maioritas. Ac
ex hoc magis vnusquisqꝫ non solū in magnis/
sed etiā in minimis debet arguere semetipsū/ꝙ
ī magnis criminibus etiā ꝑ iudiciū impingat
in proximū. Nō eni pōt iuste pnūciare de alijs
qui in ꝓprijs deuiat. Et cū iniquitas grauat ꝓ-
pria: iudiciū rationis nō sinit recte iudicare de
ceteris. Purgatū esse oculum decet: qui clare
vult alios ītueri. Et purgata ratio debet esse a
tenebris/q̄ fugare alioꝝ nebulas cupit. Mūda
sit man⁹/q̄ alios studet abstergere. Hinc salua
tor dicit: Quid vides festucā in oculo
fratris tui: trabē aūt in oculo tuo nō
cōsyderas? Quid armaris ad iudicandū in
minimis proximū: et temetipsū nō ꝓspicis ma-
gnis sceleribꝰ obuolutū? Non est hic charitas:
te despecto ī criminibꝰ alios velle curare. Cha
ritas porro esset: si corpe patiēs tpalibus mino
ratus fratri auxiliū fieres. Nō hic veritas fru-
ctuosa: si te relicto seueritate iudicij tēdis in ali
um. Nulla honestas cū ab eo quod quis ī alio
arguit/eque vel amplius in seipso pri⁹ arguitur
Detestāda est audacia/que modicā culpā ꝑ cē-
surā in alio reprehēdit: et magnā in seipso non
sentit. Quid vero agendū culpādo monet ipse
saluator: cū hoc malū ad hypocritā asseruit ꝑ-
tinere/dicens: ⌊Hypocrita/eyce primū
trabē que est in oculo tuo: et tūc videbis eyce
re festucā de oculo fratris tui.⌉ Ille quē ꝓpria
iniq̄tas grauat/videre nō debet/ aut recte non
videt quid in alio reprehēdat. Sed nec impin
gimus in illos malos/ quib⁹ vera inest autori-
tas/quā supprimere nō potest omnis iniquitas
sed illa dūtaxat absqꝫ fide: seu que inficit hereti
ca prauitate. Habēt in potestate aliqua iuris cō
stituti/etiā si mali sint nō exorbitātesqꝫ a fide/re-
prehēdendi autoritatē: sed nisi corrigātur ꝑ cer
tam damnationē. Quod hypocritā saluator in
duxit in causam: aduersus illos intēdebat/ qui
optimi apparere volunt/sed boni existere no-
lunt: Et vt appareant sicut appetunt/alios iu
dicādo confundunt: et reprehendūt pluries
in publico velut malos: cū ipsi multo sint ī oc-
culto peiores. Quib⁹ dicit vt primū eyciāt ocu
lorū ꝓpriorū trabē/ imo nubē rationis oculos
obtegentē: quā supinduxerāt ex ꝓpria malicia:
qua remota videbunt eycere festucā fraternā:
quā forte adduxit humana fragilitas seu igno
rantia nō deuicta. Nec incōgrue festucā dixe-
rim subitā irā: trabē aūt odiū antiquatum: aut
nouiter ꝑniciose ab ira ꝓgressū. Proinde q̄ ab
oculo fraterno festucā nouiter superueniētis ire
satagit remouere: ꝑniciosi odij trabē prius esse
submoueat. Breui tpis spacio fit in germina-
tionibus terre festuca: et subito coalescit atqꝫ
arescit: Trabs vero multi tpis spacio humorē
terre trabēs ꝑficit: atqꝫ ī soliditatē ꝛ grauedinē
augustat. Ac ꝑ hoc ois qualiscūqꝫ iniq̄tas subi
ta et improuisa tēpestas: que actionē ꝑuersam
atqꝫ reprehēsibilē firmato ꝓposito nō suscepe
rit: leuis festuce imaginē portat: trabis quodli-
bet ꝑuisū vitiū/aut pctm̄ ꝑtinaciter antiquatū.

De similitudine reproborum ad canes: secundum Mattheum Capitulum X

Decebat altissimā doctrinā atqꝫ super
nā caute proferri: et presentibꝰ docto
ribus atqꝫ futuris cautelā iustis appo
suit: ꝛ impios et iniquos in canū similitudinē
designauit dicēs: Nolite sanctū dare ca- Mat. 7
nibus. Sanctū est omne sacre scripture verbū
instruens ad eternū regnū: maxime euangeliū
sanctum est sacramentū/a dn̄o christo institu-
tum. Sed est sanctū quod dari nō potest/ nisi
ab eo qui cuncta bona infallibiliter pōt. Hoc
siquidē dicimus esse virtutē et gratiā/ꝛ beatitu
dinē sempiternā. Est sanctū quod dari penitus
potest: videlicet sacra doctrina: cui⁹ tūc fit ple
na largitio: cū dans et recipiens opportune in
doctrina et disciplina conueniunt: vt ille velit
docere/ille discipulus fieri. Cassabit autē/si al
ter aut vterqꝫ horū defuerit. Et sacramentalis
sancta donatio fiet/si autoritatē habēs presto
erit: et si nō defuerit catechizandus: aut si reso
ueri aliter indigebit iam catechizat⁹: ille fult⁹
humili fide: iste ad imposita virtute obediētie.
Nō autē erit si alter cesserit/aut neuter astite-
rit. Proinde saluator coaptans et prestruēs ta
liū donatores canibus conferre prohibuit: ne
diuinoꝝ charismatū derogatio adderet. Sed
ꝙꝙ aliquid boni naturalis reperiatur in cani-
bus/vn̄ de possint etiam exempla bona captari
habēt tamē aliq̄d quod human⁹ sensus abhor
ret: in quo aliquorū reproborū genus simile fa
ctū est. Reuertūtur canes ad vomitū: et repro-
bi ad ea mala q̄ aliquādo reliquerūt. Et depra
uati sepe repetunt illa que ratione sententiaqꝫ

Prouer.26. verboꝝ aſi damnauerūt. Vñ Prouerbioꝝ dicitur: Sicut canis q̄ reuertit ad vomitū suum: sic impudens q̄ iterat stulticiā suā. Nulla maior stulticia q̄ eū offendere / sine quo nulla natura subsistit: et esse nō pōt: ꝓpter quē boni nihil esse pōt. Detestāda est stulticia ei displicere / a quo necessariū est deuinci. Proinde impudēs ē hāc stulticiam iterans et solefaciens. Quod in suū periculū vergit: cani factus est similis redeūti ad vomitū: q̄ repetit noīe stulticie cōdemnatū. Nec bonū et iustū saluator sanxit / panē filiorū sumere et canib' erogare. Panis filioꝝ delicatus est cibus: sc3 ille panis viu' q̄ de celo descēdit: nō mittēdus canib' / hoib' sc3 deprauatis: qui turpiter redeūt ad ea q̄ pulchre vomuerūt. Ecce sanctū / ecce panis: neutrū donandū canib' / impudentibus hoib' absq̄ rubore peccantib'. Impudētes porro penit' sunt canes: et quo expellunt / amplius nisi verberent redeunt ocyus. Importune sepe latrāt et furiūt: quibus assimilat quorūdā hoim ꝑcaꝝ et inhonesta conditio: qui merito priuātur participatiōe sancti: et cōmunione panis celestis et vini: vt nō fit i voluntate dantiū dare: q̄ q̄ largiri cōtingat ex euētu et ꝑmixtione bonoꝝ et maloꝝ: quos secernere nō possum': et interdū nec debem': sicut iude ꝓditori fecisse credimus saluatorē: quem nō secreuit a ceteris / cū esset volūtate secretus: quoniam infamē et cognitū publice notare nō expedit. Sed quod interdū agitur huiuscemodi more: volūtate determinata nō fiat: ꝓpterea v'bo reprehēsibili loquitur ipse saluator cū dicit nō licet. Hanc eandē exprobrationē intulit chana-
Mat.15. nee: vt gētiles canes etiā appellaret dicēs: Nō est bonū sumere panē filioꝝ / et dare canibus. Hoc typo loquendi omnes infideles et impudicos sua scelera iterantes designans.

¶ De similitudine diuinoꝝ ad margaritas / et porcoꝝ ad immundos: secundū mattheum. Ca. XI

Sicut saluator detestatur reciduos ad malū / et malos impudētes importune contendētes atq̄ ꝑfurētes: sic abhorret q̄ sectātur immundiciā: et ab ipudicitia nō recedūt: quibus prohibet etiā ea que preciosa sunt elargiri: vbi duplex similitudo prestruit: vt diuina mysteria margaritis: porcis vero im-
Mat.7. mūdi homies cōparent. Inq̄t em̄: **Et nolite proiicere margaritas ante porcos.** Margarite appellati sūt illi viui albissimi relucentesq̄ lapides: que in cōchis marinis velut in quibusdā vasculis seu vētriculis reperiūtur que sepe ad ornatū sumūtur: magis vero cōtra cordiale malū redacte i puluerē valere ferūtur: quib' assimilātur diuina mysteria: quoꝝ ornatu plus crescit anima: que fit supra naturā / vsū et sensum / illoꝝ splendore fulgētior. Sed quoniā de margaritis alibi sermo ē: ad id quod de porcis dicitur / trāseamus. Immūdos hoies porci signāt: illos maxime qui more ipsoꝝ in ceno terū terrenarū animo et corpore volutantur: de quibus et superioribus ꝑ Petrū dicit: Ca- 2.Pe.2
nis reuersus ad vomitū: et sus lota in volutabro luti. Sed vt clari' pateat / ante quales porcos saluator inhibuit proiicere margaritas: aduersus quos Petrus tale prouerbiū protulit / ꝑu' oportet intendere. Multam em̄ hominū puersitatē atq̄ maliciā numerauit / anteq̄ talē similitudinē contra eos ediceret. Nā ante dixerat:
Fuerūt vero et pseudo ꝓphete i populo: sicut Ibidem
et in vobis erūt magistri mēdaces: qui introducēt sectas ꝑditionis: et eū qui emit eos / dñm negāt: supinducentes sibi celerē ꝑditionē. Et multi sequētur eoꝝ luxurias / ꝑ quos via veritatis blasphemabit: et i auaricia fictis verbis de vobis negociabūtur. Et cū interponeret punitionē: resumpsit eoꝝ multiplicē iniquitatem. Hi sunt velut irrationabilia pecora naturaliter in captionē et in perniciē: in his que ignorāt blasphemantes / in corruptione sua peribūt: ꝑcipiētes mercedē iniusticie: voluptatē oēm existimātes diei delicias / coinq̄nationis et macule: deliciis affluētes: in ꝯuiuiis suis luxuriantes vobiscū: oculos plenos habētes adulterii et incessabilis delicti: pelliciētes animas instabiles / cor exercitatū i auaricia habētes. Maledictiōis filii: derelinquētes rectā viā errauerūt. Hi sunt fontes sine aqua: et nebule turbinib' exagitate / quib' caligo tenebraꝝ reseruat. Superbiā em̄ vanitatis loquētes / pelliciūt in desyderiis carnis luxurie eos qui paululū effugiūt: qui in errore cōuersantur / libertatē illis promittentes: cū ipsi serui sint corruptionis. His rursus implicitii superātur: facta sunt eis posteriora priorib' deteriora. Melius em̄ erat illis nō cognoscere viā iusticie / q̄ post agnitionē retrorsū reuerti ab eo quod illis traditū est sancto mādato. Et cū oia hec mala / imo plura velut improborū opera Petrus apostolus numerasset: ad ipsoꝝ exaggerationē sigillū turpissime similitudinis aduersus eos apposuit: q̄ hi canes et porci quibus sanctū negari expedit / nec margaritas ꝓiicere merito vocarētur / dicēs: Contigit em̄ illis illud veri ꝓuerbii: Canis reuersus ad vomitū suū: et sus lota i volutabro luti. Videte canes: videte porcus: quib' diuina exhiberi negātur: qui melius ꝑ huiusmodi Petri apli insinuationes innotescunt / q̄ si queq̄ alia verboꝝ supfluitas adderet. Et quod posset si sec' fieret euenire periculum / ilico saluator annexit: **Ne forte conculcent eas pedibus suis: et cōuersi dirūpant vos.** Terrenis voluptatib' et deceptionib' inoluti / ea q̄ sūt serā et diuina despiciūt: et nihilopēdūt sacra mysteria / nisi ab erroribus exuant. Et insipientib' diuulgare secreta / eorum est minuere dignitatē: cuz apud indignos digna indigna reputētur: et sepe reprobi furiunt / quo magis audiunt veritatē et celestium nouitatem: et animo et opere seuiūt in docētes. Sed nūquid timore periculi futuri nō predicabit peccatorib' regnū dei? Nunq̄d corā ipsis nō arguetur iniq̄tatis via? Nūquid nō re-

prehendenī in eis ea que mācipata sunt vitio? Nūquid q2 digna idigne tractabāt/ veritas re/ linquetur? Nūquid argutio quā opportune sistr et importune oportet inferre in taciturnitatis
1.Timo.5 domibus habitabit? Inquit enī apls: Peccan
2.Timo.4 tes corā omīb9 argue. Et alibi: Argue/obsecra increpa/insta opportune iportune. Et ad Titū:
Tit.1 Argue cū iperio. Equidē dixerim/ q2 magistri z discipuli dicta nec inuicē aduersanī. Hoc enī dicit apls quod et christ9: hoc ꝓco quod index. Sed est in scriptura sacra vnde ostendaī cōso/ nū/quod in voce sepe sonat aduersū: nā formā discipuli oportet assumere: magis autē humilē discipulū fieri/ingredi volentē scholas dn̄i sal/ uatoris. Et accedentē ad ipsū fieri sine contra/ dictione credentē: z cupidum fieri participē sa/ cramētorū christi: totū inexceptuate dari fidei ratio christiana deposcit. Quot z quot vero in hoc ꝓfundū nō venūt/derisores z ipij sūt. Pro
Prouer.19 pterea p Salomonē dicī: Qui erudit derisorē ipse sibi iniuriā facit: z q̄ arguit impiū/sibi ma/ culā generat. Derisores sūt diuinoꝝ/ q̄ pseudo sunt: terrena z corruptibilia semꝑ querunt. Et semꝑ h ō deridet quod iure sibi non placet: aut quod i eius displicentiā venit. Impij v̄o sunt q̄ simplici fidei nō subdunī. Et alia scptura di
Eccli.32. cit: Ubi nō est auditus/ nō effundas sermonē. Uere sermo diuinus vbi nō est auditus humi/ lis z fidelis/nō est effundendus.

¶ De similitudine falsorū propheta rum ad lupos: secundū Mattheū. Capitulum XII

Non desistit vnigenitus dei filius no/ stra natura in veritate vestit9: eos q̄ false virtutib9 vestiūtur/ad precauēdū edicere: ne velut improuid9 doctor a posteris causareī/ q̄ necessarie cautionis doctrinā non dederit: z q̄ mali sint pctōres: vt caueātur ocy/
Mat.7. us/lupis assimilauit/dicēs: Attendite a fal sis prophetis/qui veniūt ad vos in vestimentis ouiū: intrinsecus autez sunt lupi rapaces. Prophete falsi non so lū illi appellati sunt/qui in veteri testamēto di/ cti sunt videntes: sed omnes qui autoritate do cendi atq3 regēdi presidēt: aut sunt i ecclīa san cta dei. Qm̄ si nō prophetāt a spūsācto afflati ea que futura sunt: illa tamē populis disserere habēt que sancti ꝓphete predixerūt. Sed mul/ ti autoritatē sanctā nō habētes/ veniunt seu va dūt nō missi: simulātes mores honestos: effigiā tes virtutū speciē/ipsarū veritate carentes: ve/ niūt in vestimētis ouiū. Multi vestimenta oui um habēt: ipsi tamē oues non sunt. Sed vesti/ menta ouiū portare/ouesq3 nō esse/ speciē est ha bere virtutis: veritatem vero eius est abiecisse post tergū. Ideoq3 talibus se vestibus obnuūt ideo conātur simulare virtutē: vt incauti9 deci/ piant indoctos: z subuertant ex animo imperi/ tos. Nō enī potest inferri deceptio/nisi pallia/ tione honesti: aut cū ꝓ pāditur malū/ quod in insidijs latet. Sed vnde falsi? Quia locuti sunt falsa. Contra quos intendebat Dauid dicens:
Alienati sunt pctōres a vulua: errauerūt ab vte Psal.57
ro: locuti sunt falsa. Uulua id est valua: ianua est regni celestis: a qua facti sunt alieni hoīes peccatores: et ipsa est iusticia: que nisi super scri bas z phariseos abūdet in nobis/non intrabi/ mus in regnū celorū. Uterus vero lex est verita tis: a qua causatur error/cū ab ipa recediī. Nō enī errare q̄s pōt/nisi cū abscedit ab vtero ve/ ritatis. Proinde alieni a iusticia/ deuij a verita te incūctanter falsa loquunī: a quibus fucatis colore virtutum cautos nos ipsa veritas facit. De quibus etiā p Hieremiā deplorantē hiero
solyme ciuitatis excidiū dicī: Prophete tui vi Treno.2
derūt tibi falsa et stulta: nec aperiebāt iniquita tē tuā/ vt te ad penitentiā ꝓuocarēt. Nulla dā nosior doctorū z presidentiū i populo falsitas q̄ nō apire aut ostēdere peccata populi delin/ quētis: quoniā prenosticiū fit/ vt i hoībus non appropinquet regnū celorū/ ꝓ quo humana cō tendit intētio. Sunt ꝓphete falsi qui a dn̄o nō mittunī/aut ab habēte mittēdi potestatē: qui lo quūtur in nomine illius a quo nihil acceperūt nec in cordibus hominū timorē futuri mali in cutiūt vnde mala vitētur: sed securitatē incer/ tā tanq̄ certā populo repromittūt: vt cesseī ab actione quā virt9 indicit: z fiat omino quod ini quitas precipit. Contra quos Hieremias acce
pisse a dn̄o fatebaī/dicēs: Et dixit dn̄s ad me: Hiere.14
Falsa ꝓphete vaticināntur in noīe meo: z nō mi si eos: et nō precepi eis: z nō sū locutus ad eos. Uisionē mendacē et diuinationē fraudulentā z seductionē cordis sui prophetāt vobis. Et q̄ precedūt atq3 sequūtur hanc scripturā qui hie remiā in hoc loco legit/intelligat. Mores no/ stri tēporis cudimus: nō tm̄ pristinos rememo ramus. Que falsitas euidētior/q̄ se legatū di/ cere nō mittētis: z illius ꝓferre verba que pe/ nitus nō accepit: z in virtute illius edicere qui dicēdi nō tradidit potestatē? Hi mores pestife/ ri hactenus fuerūt in populis: ꝓuidit etiā chri stus affuturos: multiplicati sunt hodie sup nu/ merū. Palliāt se indumēto virtutū/specie hu/ miliū: quoꝝ intētio est ꝑuersa: q2 intrinsec9 sunt lupi rapaces/rapiētes predā cōmodi tpalis: et cum damnatis demonib9 deceptorū aīas par tiētes. Sed q̄ cauere admonuit/ agnoscere do/ cuit. Difficile vitatur malus/nisi apte aut p in/ dicia cognoscaī: q̄obrē dicit: A fructibus eorū cognoscetis eos: quia nemo de spinis colligit vuas/neq3 de tribulis ficus. Cuius nature sūt arbores/ tales fruct9 ex se producūt: neq3 aliud pōt ex eis colligi/nisi quod in eis ipsa rerū natura ꝓduxit: quoꝝ itel ligentiā annexa similitudo ampli9 manifestat.

¶ De similitudine arboris ad bo nos et malos homines: secundum Mattheum tantū. Capitulū XIII

Arbor est christus: q2 ipse est vitis ve rā: que fructū mūdo attulit/bona oīa excedētē: z sup mel et fauū dulcior est

fructꝰ eius. Est etẽ in eterna beatitudo fructus qui de hac vita colligit: et tales palmites querit/facientes saltem dignos penitentie fructus. Quos vero puidet in hanc nõ venire cõcordiã cognosci voluit: ne decipiant innocentes. Et ne credatur simulata virtus nãcisci posse celestia: nec itroire nisi resipiscat viaꝫ qua gradit regnũ
Mat. 7. dei: similitudo arboris posuit. Sic omnis arbor bona/ fructꝰ bonos facit: mala autẽ arbor fructꝰ malos facit. Nõ põt arbor bona fructus malos facere: neqꝫ arbor mala fructus bonos facere. Oĩs arbor que non facit fructum bonũ/excidetur et i ignẽ mittetur. Igitur ex fructibus eorũ cognoscetis eos. Qualis est arbor/talis est fructꝰ: qualis vnusquisqꝫ talia opa eius. Fructus arboris ex humore radicis: opus hominis ex qualitate volũtatis. Radix arboris abscõsa manet: voluntas hoĩs omnino inuisa. Quo pfundior radix/arbor solidior atqꝫ fecundior. Quo volũtas hoĩm humilior erit: eo magis ipsi firmãtur ⁊ vberiores fiunt ad boni opis fructũ. Sed bona arbor fructus bonos facit: bonus homo in rectitudinẽ opis intendit: sic quod dicit reconuertit. Sed cũ bone arbori seu male agendi cõtraria videat adempta potestas: cõuenit pspicacius hunc inuestigare sermonẽ. Certũ est hominibus adesse liberũ arbitriũ/quo nulla illata violentia libere mouentur in placita: nec cuiqꝫ in hac vita ex cõmuni punitiõe ipsum adimit: qꝫqꝫ in vesanis atqꝫ obsessis a spiritibꝰ immũdis secreto dei iudicio liberi arbitriȷ videat adempta libertas. Quid est quod dicit/non potest arbor bona seu nõ potest arbor mala: si volũtas liberi arbitriȷ in hominibꝰ regnat: quod oĩbus desicientibus argumẽtis/ rationibꝰ ⁊ scripturis: ex his que agimus/monstrat esse conspicuũ. Sed nemo bonus absqꝫ spiritussancti gratia: qua cũ homine stante/bona dicitur arbor: ⁊ malos fructus germinare nõ potest. Nõ qꝛ homo bonus est bonitate naturarũ: sed quia gratiam habet annexaꝫ: que ad meliora ⁊ ad opa iusticie semp hominẽ cui assistit/prouehit: que si desereretur ab homine/ ipsa eũ omnino desereret: ⁊ tunc nõ bona/sed arbor mala esset: ⁊ fructus malos produceret. Nam sicut bona est arbor humana dei gratia persistente: sic efficit mala dei gratia deserente. Sic e regione accipit: qꝫ si voluntas hominis ab iniquitate detinetur/ quod malum est operabitur: qua iniquitate in homine voluntatem regente/bonũ meritorium nõ poterit operari: qua depulsa ope diuine gratie per liberuꝫ volũtatis imperiũ arbor bona fiet: ⁊ efficiet gratum fructum. Exemplũ vero patens ad vtrũqꝫ satis inducit. Ferrũ ex natura frigidũ est: ignitum vero calet: igne depulso iterũ reuertitur in naturã: quo durante in ferro ɔtra naturã ignis agere nõ potest: ⁊ quod pprium est/ignis efficiet: qꝫqꝫ possit ignis ab illo depelli. Quẽ ignem si per similitudinẽ dabimus gratie vel iniquitati: quod de arbore bona ⁊ mala disserit/demonstrabit. Morali autẽ experimẽto hoc fidelibus magis claret. Nam sepe vidimus hoĩes ab iniquitate permotos sceleratissime opari: qui cuꝫ peruenissent ad gratiã/contraria pfecerunt. Et interdũ vidimus in charitate gratiaqꝫ degẽtes operari decentia: ⁊ deserentes gratiã turpitudini deseruisse. Legimus saulem in regẽ a deo ele 1. Regũ. 9.
ctum: et postmodũ reprobatũ. Legimus dauid 1. Regũ. 16.
sanctũ: legimus eundẽ factum iniquum/dũ fere 2. Regũ. 11.
simul tria mala cõmitteret: ⁊ iterũ eundem legimus ad sanctitatẽ reductum. Legimus salomo 3. Regũ. 3.
nem arborem bonã/⁊ fructus bonos vtiqꝫ produxisse: quẽ deprauatũ ex scriptura cõspicimus 3. Regũ. 11.
velut arborem malã/fructus malos impudicitie atqꝫ idolatrie pduxisse. Legimus pessimum 4. Regũ. 21.
manassen regẽ/arborem vtiqꝫ malã: et tandem velut bonaꝫ fructus bonos penitentie pfecisse. Legimus magdalenã arborem impudicã/et ta Luce. 7.
les fecisse fructus: quã conuersam ad bonitatẽ scimus partẽ optimã elegisse. Quid de multis qui facientes similia pcesserunt? Sed vnde in hominibꝰ boni ⁊ mali operis tãta varietas: nisi qꝛ gratia inest/ aut deserta deserit: aut qꝛ suscepta iniquitas suscipientẽ voluntatẽ exagitat: aut dimissa recedit? Sed cum sit omnino necessarium quod bonum est operari: ad quod nos inuitat ⁊ exemplificat arbor vite: nõ solum fructũ nequã facientem/sed etiã bonũ ad pducentẽ decreuit saluator abscidi/et tradi eternis ignibus cõburendam. Nam omnis arbor que nõ facit fructũ bonum/nõ solum illa que malũ/excidetur a congregatione iustorum: ⁊ mittetur cũ demonibus comburenda: quoꝝ opera dum vixit/voluit imitari. Conclusionẽ cognitionis maloꝝ hominum vt detitent ex fructibus/saluator apposuit: Igitur ex fructibus eoꝝ cognoscetis eos. Clara cõsueuit esse causarum cognitio per effectus. Ne autẽ a sciolis crederet/qꝫ sufficeret extrinsecum ostensa forma virtutũ per fictos mores/aut per verba sonantia: bonus magister aperuit/dicẽs: Non oĩs qui dicit mihi/dñe domine introibit in regnũ celorũ: sed qui facit voluntatẽ patris mei/qui in celis est: ipse intrabit in regnum celorum. Profiteri dominũ verbis/⁊ sibi opere nõ seruire: aut ab eo resilire quod pcepit: veriꝰ negatio potest dici: quod ad titũ scribẽs apostolos omnino nõ tacuit. Confitentur se nosse deũ/factis Tit. 1.
autẽ negant: cum sint abominati ⁊ incredibiles ⁊ ad omne opus bonũ reprobi. Sed perfecisse diuinam voluntatẽ atqꝫ paternam/ hoc est totũ humane arboris bonum: ⁊ totus ⁊ nullus alius fructus melior: cum hoc solũ sue bone placentie ad nostram vtilitatẽ in hac vita: hoc solum saluator exquirat a nobis. Cui effectui aperitur regnum celoꝝ: quod iniquitas cepit claudere in adam vniuerso humano generi: quod etiã i singulis nunc ipsa claudit. Quod v̄o sequitur: multi dicent mihi in illa die/domine domine ⁊ cetera: affirmatio est dictorum.

ℭ De similitudine facientiũ et nõ fa cientium verba christi: secundũ mat theum et lucam. Ca. XIIII

Hoc exq̃rit doctrina moralis/ vt sit acti
ua legentibus. Et doctor qui nõ docet
inuanũ querit auditores in actionib⁹
efficaces. Euãgelica sane doctrina nõ effunde-
batur a christo: vt tantũ memoriter/ sed ⁊ opere
teneretur: nec erat contẽnenda in directionib⁹
suis/ que a tale doctore tradebatur. Non enĩ ve
nerat dei sapientia de altissimis in carne versa
tura in terrã/ ⁊ in carne hoibus locutura: dans
precepta suauia/ cõmonefaciens ad superna: vt
eius doctrina de morib⁹ neglectui traderetur:
quã negligere nihil aliud est q̃ perire. Et coap-
tans verba verbis/ sententiasq̧ sententijs: vt se
quentia ex p̃cedentibus sepe dependeãt. Nam
predixerat vltricem reprobationẽ eorũ/ qui di-
cunt ⁊ nõ faciunt. Nunc vero facientibus ⁊ nõ
facientibus quid futurũ sit/ iustis similitudini-
Mat.7. bus pandit/ dicẽs: Omnis igitur qui au
Luce.6. dit verba mea et facit ea/ assimilabi-
tur viro sapienti qui edificauit domũ
suã supra petrã. Potius ista similitudo que
inter actiones sumitur rationabilium hominũ
inter parabolas tractanda fuit: sed vt hic disse-
rerem/ me similitudinis vocabulũ traxit. Fidẽ
⁊ factionẽ verboꝝ christi precedit auditus: quia
fides ex auditu: auditus autẽ per verbũ dei. Un
de saluator incipit ab auditu. Omnis igitur qui
audit verba mea. Non omnes/ sed multi audiũt
verba christi: sed siue omnes siue multi aut pau
ci audiant/ initiũ est virtutis: sed fecisse iusticia
Roma.2. quia non auditores legis/ sed factores iustifica
Jaco.1. buntur. Et auditor verbi ⁊ non factor speculãti
in vitro faciem factus est similis: qui nec tenere
memoriter potuit quod aspexit. Proinde ver-
ba que in anima inuisibilẽ ⁊ in corpore indicãt
visibilẽ actionẽ/ expedit ad illam deducere. Ali-
oquin aut in vanũ effusa sunt verba diuina: vel
in vanũ sunt ab audiente suscepta. Et vt audi-
tui opus addatur: alte cõparatus est faciens/ vi
delicet sapiẽti qui domũ edificat supra petram.
Sed cum multe alie inueniantur in hoibus sa-
pientibus p̃bitates et actiones insignes: quib⁹
potuisset benefaciens cõparari: quid est q̃ cete
ris pretermissis de actione dom⁹ edificãde dũ
taxat similitudinẽ posuit? Habet profecto in se
magnũ mysterium: sed amplius satagit in acti-
onibus morum. Nã omniũ hominũ finalis in-
tẽtio q̃q̃ varie sepeq̧ deuie affectat omnino qui
etem/ maxime post exercitium atq̧ laborẽ. Et in
exordio creationis rerũ deus aperte illã insinu
auit affectari: cũ ipse die septimo requieuit. Sz
itur in via: laborat in vinea: in agro aliquid agi
tur/ vnde nomen accepit: in agone contenditur
litigatur in foro: clamor extollitur in plateis: et
quasi necubi quies. Domus ꝟo repetit ab ho-
minib⁹ ad quietẽ: vt deuitetur aer quãdo impor
tunus est corpori: vt sumatur in pace cibus: cor
pus colligat in lecto/ ⁊ in silentio dormiat: put
fieri potest omni timore sublato. Que si defectu
male iacti fundamenti dũ quiesceretur/ fieret in
ruinam: humana intentio frustraret maiori dã
no ⁊ acriore dolore/ q̃ si ad hec nõ fuisset dom⁹
ipsa quesita. Quãobrẽ sapiens cum illam querit
extruere/ sup solidũ saxum stabilire nititur fun-
damentũ: super quod imobiliter innixa dom⁹
opportuna cõsurgat: ne vndiq̧ arietãtibus que
cõsueuerunt inferre ruinã/ in casum ipsa deue-
niat: cui assimilauit christus domin⁹ sua verba
opere facientẽ. Pro quiete/ pace/ securitate atq̧
defensione in actionez adducere verba domini
saluatoris/ dominum fundatissimaz est fecisse: vbi
optime velut in optimo quiescere poterit qui p̃
fecit. Hinc salomon clamat: Qui autẽ me audi- Prouer.1.
erit/ absq̧ terrore requiescet: ⁊ abundantia p̃fru
etur/ malorũ timore sublato. In forma christi
salomon loquebatur: qui si obedienter auditur/
domus apta cõstruitur sup̃ stabile fundamentũ.
Et nusq̃ securius quiescitur q̃ in domo virtutũ
ad quã nulla incursantia possunt incurrere/ vt
ruina causetur. Habẽt p̃fecto verba diuina cũ
aguntur/ ⁊ domus cõstructa virtutũ vnde se pro-
tegat a pluuijs: videlicet a multiplicitate innu-
merabiliũ peccatorum. Habet vnde resistat im
petuositatib⁹ fluminũ. Signant enĩ flumina im
petuositates succedentiũ tribulationũ. He sunt
flumina babylonis: super quib⁹ sedendũ autho
ritate vincendi: ⁊ flendum sup̃ miserũ incolatũ.
Habet vnde caueat a tempestate ventorũ. Su-
perbiã mundi ⁊ iactãtiam ⁊ perfunctoriã vitaz
ipsi venti significant: quibus nõ restitit domus
filioꝝ iob: quã ventus a regione deserti vsq̧qua
q̧ cõcussit. In altiorẽ sensum quod dicit/ disse-
rere me compellit. Ab eterno preuidit in tẽpo-
re factus homo assimilare sibi hominẽ cũ pro-
duceret: quod ⁊ fecit creãs illum ad similitudi-
nẽ suã: in plenitudine p̃finiti tẽporis assumens
similitudinẽ nostrã: vt ait apostolus: In simi- Philip.2.
litudine hominũ factus/ et habitu inuentus vt
homo. Nunc ꝟo in terris degẽs/ exemplo nos
prestruens/ verbis docens: fieri sibi similes ite
rum homines querit cũ dicit: Qui audit verba
mea ⁊ facit ea/ similis est viro sapienti: qui edi-
ficauit domũ supra firmã petrã. Uir sapiẽs cui
factores verborum suoꝝ assimilat/ est ipse qui p̃
nunciat. Quoniã in ipso sunt om̃es thesauri sa
pientie absconditi: ⁊ ipse est sapiẽtia que ex ore
altissimi p̃diit/ primogenita ante omnẽ creatu-
ram: qui domũ suam non edificauit sup̃ aliud sa
xum/ quod sepe trasfertur de loco suo: sed super
seipsum/ qui est immutabilis in eternũ. Edifica
ta est dom⁹ domini saluatoris sancta mater ec-
clesia supra petrã: petra autẽ erat christus. Do
mus christi habet in fundamẽto christũ. Edifi-
cauit porro christus domũ suam super seipsum
nõ sua/ sed nostra vtilitate pensata: super quã pe
tram vniuscuiusq̧ querit edificari domunculã:
vt fundamẽti virtute tota subsistat: quã neq̧ plu
uie/ neq̧ flumina siue vẽti possint disponere ad
ruinam. Propter quod sequit: Et descẽdit

pluuia/et venerũt flumĩa/et flauerũt venti: et irruerunt in domũ illam: et nõ cecidit. Fundata enim erat supra firmã petram. De hac petra longe ante dauid pdixerat: Dominus petra mea: tanq̃ fundamentũ exprimens sup quo ipse secure ɔsisteret. Patet luce clarius de ecclesia/ q pluuie malorum et hereticorũ doctrinarũ que videtur ex alta cognitione descendere: et flumina tyrannicarũ persecutionũ et venti/ scz inuisibiles insufflationes demonũ: ecclesie nõ potuerunt inferre iacturã: sic et ecclesie membris nulla nocebit aduersitas facientibus verba christi/ sup ipsam petrã tota virtute fundatis. Raro ex pluuia domos audiuim⁹ ruere: nisi cũ fecit illa torrẽtes: quib⁹ siue ex multiplicibus tentationibus/ aut ex malis et prauis doctrinis proueniant: cũ irruunt/ fundamenti virtute spiritualis cõstructio immota cõ-
Ps.17. sistit. Quos cõmemorat dauid: Et torrẽtes iniquitatis cõturbauerunt me. A quib⁹ petra christus defendit/ si in ipsius foraminibus cõuersamur: ad que fidelium ɔcionem/ velut sponsam inuitat. Foramina sunt plage/ quarũ authoritate defendimus: aut inuestigate intelligẽtie scripturarũ/ quibus male loquentib⁹ respondem⁹. Terrent sepe flumina/ scz tormẽta crudelia tyrannorum: siue quecũq; penalia et ɔfligentia mala: que velut defluentia flumina ꝓtinus ab initio seculi vsq; ad finem nõ defuerunt/ neq; deficiũt: vt ab eo die quo primus homo conditus fuit/ vsq; ad cõsummationẽ seculi malorum intercapedo nõ fuerit. Inter que cõfugit ad petram: sicut filij beniamin in bellis persecutorum omnino deficiẽtes ad petram remmon in solitudine cõfugerũt: vbi pene sexcẽti viri salui facti sunt. Petra christ⁹: remmon ecclesia interpretat. Christus petra est ecclesie: eo q ipsa in ipso/ velut in suo fundamẽto consistat: ad quẽ quicunq; confugerit/ saluus erit: si non in transitoria vita/ saltem in illa que vocatur eterna. Flant seuissimi demones seuas tentatiões: et nihil est vitij: nihil est diuine displicentie: nihil vanitatis terrene: quod ipsi vento pestifero sup homines q̃tum eis permittit non inducant: vbi cũ cor agonistici hominis angustiatur/ exaltatur in petra: quod sibi ꝓuenisse da-
Ps.60. uid in suis carminibus asserebat/ dicẽs: Dum anxiaretur cor meũ/ in petra exaltasti me. Necnon Esaias in susurrationẽ venti et protectionẽ
Esa.32. petre simul differunt: Et erit vir sicut qui abscõditur a vento: et celat se a tẽpestate/ et vmbra petre ꝓminentis in terra deserta. Mystica et moralia sunt hec: studiosis scrutatoribus patent. Proinde si omnia mũdi mala supra christũ petram fundatis eueniant: nõ valebunt inferre iacturam. Hac fundatiõe secur⁹ exclamat apls:
Rom.8. Quis nos separabit a charitate christi? Tribulatio an angustia/ an ꝑsecutio/ an fames/ an nuditas/ an periculũ/ an gladius? Certus enĩ sum: q; neq; mors/ neq; vita/ neq; angel⁹/ neq; principatus/ neq; potestates/ neq; virtutes/ neq; instantia/ neq; futura/ neq; fortitudo/ neq; altitudo neq; profundum/ neq; creatura alia poterit nos separare a charitate dei: que est in christo iesu dño nostro: q; fundata est hominũ consistẽtia spiritualis supra firmã petrã. Sed qui audit et nõ facit/ similis est viro stulto qui edificat domũ sup arenã. Et descẽdit pluuia et venerũt flumina et flauerũt venti: et irruerũt in domũ illã/ et cecidit: et fuit ruina eius magna.] Ex hac similitudine apte cognoscim⁹ sapientiã et stulticiã a contrario sensu impacate distingui: et sapientẽ et stultuz habere oppositas qualitates. Unde diuinorum auditor et non factor edificatori stulto cõparatus est: cum vno fundamento soliditatis relicto/ sup arenam multiplicem fundans domuz/ multiplicatus est. Porro vnũ est necessarium: vna scz petra/ vnũq; regendorum et diligendorũ stabile fundamẽtum. Et fundamentũ aliud poni nõ potest: ꝑter id quod positũ est/ quod est christus iesus. Stult⁹ igitur est qui sup id quod soliditatẽ nõ habet/ innitit. Et ei quod aduersarijs incursationib⁹ patet/ adherere dementia est. Multitudo tẽporalium ꝓpter sterilitatẽ arena nũcupatur: que ab vno deo mente multiplicãdo diuertunt. Cũ res multiplicantur/ multiplex fit affectus: et hominũ occupatio multiplicatis rebus ex opere respõdebit: et erit auersio ab vno per multa. Et qui vnus est verus deus: ab vno se auersum ad multa cõuersum/ in multis fundatũ deseret ꝓpter multa desertus. Ad cuius domũ cum omnia illa ꝓuenerint/ scz pluuia/ flumina/ vẽti: valide ab omi parte cõcussam dabunt penitus in ruinã. Nec erit misero quies: cũ subito sibi quod non sperabat adueniet/ fietq; magna ruina. Protinus ruinã magnã non dixerim/ vbi menia ruunt. Ruit magna troia: ruit babylon latissima: ruit aurea roma: ruerunt magne in orbe vtriq; ciuitates: cecidit sublimitas edificiorum: prostrata est interdum altitudo turriũ. Et quod ꝑsenter oculis sepe videmus: ruunt incessanter in mortẽ corpora viuẽtia/ sed nõ in ruina magna. Sed illam duntaxat appellauerim magnã/ qua ruũt hominũ mores cadũtq; virtutes: qua hominũ affectus inclinãtur ad infima regẽda: qua hoies delectati seipsis et corruptibilib⁹ bonis/ a deo cadendo recedunt. Hanc siquidẽ ruinam magnam saluator dominus appellant.

¶ De similitudine spõsi et spõse ad christũ et ecclesiã et filiatione spuali: secũdũ marcum. Ca. XV

Qui de sponsa virgine nouiter atq; ineffabiliter natus est: qui per sanguinẽ et mortẽ et fidem et iusticiam sibi despõsauit ecclesiam: quã non vult habere maculam neq; rugã: atq; ipsam velut sponsam inclyta corona decorauit: sponsus est. Et inde dicit sponsus: quia ꝓmissus est ab eterno patre catholice orthodoxe. Inde spõsa: quia adhesit sibi in voto. Sibi coherẽtes filios appellauit: dum a discipulis ioãnis de illorum ieiunio tentaret. Unde scriptũ est: q [accesserũt ad eũ discipuli Mat.9.

Marci.2. ioannis/dicētes: Quare nos et pha
Luce.5. risei ieiunamus frequenter: discipuli aūt tui nō
ieiunant? Et ait illis iesus: Nunquid possunt fi
lij sponsi ieiunare q̄diu est cū illis sponsus? Ue
nient autē dies in quibus auferetur ab eis spon
sus/ꝛ tunc ieiunabūt.] Nondū christo adhese-
rant/nec plene credebant in eū: qui cum aduer-
sarijs phariseis ieiunij censurā tenentes/se chri
sti discipulis in ieiunio p̄ferebāt. Necnō ꝛ chri
sto videbātur irrogare calumniā: tanq̄ discipu
lis suis vite laxioris licentiā indulsisset: nec eos
artaret in via/que arta ducit in pātriā. Et velut
resolute vite magister/sustinet ab eis stulte que-
stionis insoltū. Consuetū erat iudeis ieiunare:
taliq; abstinētia nō solū ipsi/ sed ꝛ gentiles sepe
dominū placauerūt. Et per prophetas legimus
indictū sepe ieiunium: quod dure ceruicis po-
pulo nō erat impertinēs: sed tanto aptius/q̄to
ab eoꝝ proteruia peramplius domādi erant: et
minus nouerāt quid existeret de p̄fectione vir-
tutis: ꝛ corporalibus molestijs assoliti / deū in-
ternis precib⁹ pleriq; rogare nō nouerant. Bo
num est ieiuniū: sed nō omnibus eque. Bonū
est ieiuniū: sed nō omnib⁹ vna forma. Bonum
est ieiuniū: sed eis melius qui per id possunt ꝛ ex
pedit carnis illecebras mitigare. Bonū est ieiu
nium: sed intermittitur ꝛ agitur/intenditur ꝛ re
mittit̄ decreto ꝛ iudicio statuētis. Bonū est ie-
iuniū: sed illi⁹ qui indidit/frui p̄sentia superfer-
tur. Superbia est se p̄ferendo de alio inquirere
atq;/velut inexpertū infallibilē interrogare ma
gistrū. Et se similē in iusticia dicere illi qui sum
me iusticie aduersatur/non est recta prudentia.
Idcirco ioannis discipuli merito arguūtur/di-
centes: Quare nos ꝛ pharisei ieiunam⁹ ꝛc. Om
nib⁹ fere patebat q̄ iusticie summe christi pha-
risei verbis ꝛ animo ꝯtradicebāt: quos isti asci-
uerāt ad ieiunandū similes in cēsura. Sed chri-
sti responsio refellit opinionē: statuit veritatem
dicens: Nunquid filij sponsi possunt ieiunare q̄
diu est cū eis sponsus? Sed vigilantiori verbo
marcus disseruit/cū dixit: Nūquid possunt filij
nuptiarum q̄diu cuȝ illis est sponsus ieiunare?
Quanto tēpore habēt secum sponsum/ieiunare
nō possunt: vt ꝓprie noua filiatio ad christum ꝛ
ecclesiam referat̄: inter quos sunt nuptie ineffa
biles celebrate: ex quibus filij ex sponsi p̄sentia
oriunt̄: cui⁹ astante p̄sentia opportunitas de ie-
iunio nō insistit. Celebrabant̄ tunc in terra nu-
ptie magni agni: cū per vnionem sibi copulaue
rāt humanā naturam: per doctrinā ꝛ passionē/
ꝛ sanguinē ꝛ mortem festinabat copulare eccle
siam: ex qua oriundi erāt filij spirituales: ꝛ exclu
debatur penitus synagoga/que filios carnales
aluerat. Ecce sponsus/ecce sponsa/ecce filij qui
nascūtur. Sponsus ab eterno p̄ordinatus in tē
pore/noua cōceptione generatus/ mūdo ineffa
biliter natus. Sponsa noua/ecclesia noua: que
nouiter de celo virtutibus ornata descendit. Ad
quem spōsum suamq; sponsam ex volūtate per
fidem integrā veniētib⁹ data est potestas filios

sponsi fieri: qui nō ex sanguinib⁹ peccatoꝝ/neq;
ex voluntate corrupte delectatōis ꝛ infecte car
nis/neq; ex voluntate virilis intellectus seu ra
tionis nasci potuerūt: vt celestis sponsi celestes
filij esse mererentur. Sed per ineffabilē dei mi-
sericordiā ex deo per spiritussancti gratiā con-
cipiunt̄: ꝛ sine materie corruptione nascunt̄: si-
cut ipse sponsus existens eterne deus: in tēpore
in carne spiritussancti virtute ꝯceptus/atq; mū
do ex virgine natus apparuit. Sed quoniā hec
similitudo sponsum ꝛ sponsam non respicit: sed
tantū filios qui in p̄sentia spōsi nec ieiunare co
guntur: quocirca dūtaxat filioꝝ sponsi similitu-
dinem pertractemus: que in hanc sententiā ten
dit: vt discipuli christi typum gerāt filioꝝ spon
si: aut vt ipse christus dicatur per similitudinem
spōsus. Ista similitudo me dubijs angit: si qua
ratione in p̄sentia sponsi fas sit abrogare ieiu-
nium: in absentia vero illius molestia cruciari.
Sponsi filij ex preterita et p̄mortua sunt vxore.
Nam sponsus dūtaxat dicit̄/dum est in sponsi-
one/aut dum in nuptijs occupatur: cū vero ma
trimoniū consummatū fuerit/vocat̄ ipse mari-
tus. Cuius filij cum in secūdis paternis nuptijs
occupant̄: a ieiunij molestijs non arcētur. Cum
ṽo sponsus desierit a cōuiuijs nuptiarū: filij ad
ieiunia relabūtur: vt illa nō sit accuratio alimē
torum: sed parcitas sit in potib⁹ ꝛ in cibo: ꝛ tūc
dicat̄ sponsus auferri/cum cessauerit accurare.
Quāobrem merito christ⁹ discipulos sub hac
similitudine ipse perstrinxerat/ꝛ sponso se simi-
lem dedit. Habebat christus filios/scȝ discipu-
los ex vxore p̄terita: videlicet iam premortua sy
nagoga: ꝛ ecclesie noue sponse nuptie celebra-
bant̄: quib⁹ discipuli assistebant: ꝛ talib⁹ sacra-
mentoꝝ conuiuijs letabant̄: maxime quia filia-
tio mutabatur: vt qui fuerant synagoge carnali
ter filij/per gratiā sponsi noui ꝛ sponse noue fi-
lij vocarentur: non vt hic nouerca in aliquo vo
caretur/velut ex vxore filijs superinducta p̄mor
tue: sed vt trāsitus fieret ad gratiam de natura:
vbi tanq̄ nouicijs nō erat imponēda inedia ie-
iunandi: maxime q: noue filiationis virtus viui
fica in talibus cerimonijs ꝛ austeritatibus non
cōsistit. Boni quidē actus sunt ieiuniū et queli-
bet austeritas corporis a virtute ꝓcedentes: vir
tutes autē non existunt. Uirtutes ṽo quib⁹ no
ua filiatio constituit̄: ꝛ constituta cōualescit: et
exercetur fides/spes/charitas/humilitas ꝛ ab-
iectio/patientia/pax ꝛ gaudium: ꝛ in eis ꝛ ex eis
sunt. Proinde dū in nouis nuptijs in talib⁹ trās
lationibus filioꝝ virtutes huiuscemodi appo-
nunt̄: nō est tanq̄ de re perfecta ꝛ initiante ho-
minē ad optimum/de ieiunio disputare: nec quē
piam actū corporis leuem seu asperum preferre
virtutibus. Protinus carnales erant ioānis di
scipuli: ꝛ adhuc carnaliter sapiebant: ꝛ circum-
cisioni carnali ꝛ carnalibus legalibus subiace-
bant: a quibus filij sponsi noui ꝛ spōse noue pe-
nitus soluebātur. Sed tēpus quo spōsus possit
auferri/vt ieiuniū omnino resumat̄: carnaliter

intelligere aut fieri possibile vt possit auferri
Mat. 28. post resurrectionē/a christo plata sententia con-
tradicit: Ecce vobiscum sum vsq ad cōsumma
tionē seculi: ex qua nunq creditur auferendus.
Utraq tamen sunt verba saluatoris: et q aufe-
retur/ et q nobiscū vsq ad consummationē erit.
Utraq vera: quia mentiri nescit. Adinuicē ad-
uersari videntur/nisi intellectus alius capiatur
quia q nobiscum erit / et q auferetur / omnino
dissonantiā faciunt. Sed est i morib9 vnde ista
contradictio sopiatur. Uerū est q vsq ad con-
summationē seculi nobiscū erit: sed tunc aufer-
tur cū malis morib9 viuitur. Peccata eñ sunt
que diuiserunt inter nos et deum. In illis porro
discipulis sponsiq filijs/ tota futura fideliū cō
gregatio tangebat: que ipsum erat vsq ad finez
seculi habitura: et ipsi quasi auferēdus/cū essent
homines peccaturi: et iterum reddendus ad pe
nitentiā vocatus: vt illi omnino configant acer
bitate corporalis ieiunij/ qui sumpserūt prohi-
bita pabula vitiorum: et arcendi sunt penitus a cō
cessis/qui prohibita cōmisere: vt non solum ieiu
nent q ablatus est spōsus: sed vt redeat ieiunio
et meroribus iam placatus. Uerūtamen preser-
tim hoc saluator videt asserere: vt noui ad noui
tatem vite vocati/ad dura et vite asperā non co
gantur: ne nequam cogitatio surrepat/q equis
actionib9 synagoga et ecclesia deputentur: et ne
inuoluent tali errore caliginis/ q filiatio spōsi
potius in exterioribus q in interiorib9 pro veri
tate consistat. Aut ne deterreant ad fidem spōsi
venire decernentes: q essent premendi tali one
re seruitutis/qui vocantur in sanctā libertatem
et in adoptionē filiorum dei. Non tamē ex hoc
credamus improbari/magis vero approbari ie-
iuniū: cū hac ratione in discipulis christi ab ipso
minus distinguit/ne interior interlucens men-
tibus hominū virtus suis actibus in aliquo po
steretur. Nouitas eñ vite nō in corporeis acti-
bus/sed in mentis reuocatione consistit: Pro-
Ephe. 4. pterea dicebat apostolus: Renouamini spiritu
mentis vestre. Cui renouationi compensata ho
minū qualitate/cōfestim adijcitur ordinatio de
bita morum nostri. Hoc eñ perampli9 subsequē
tes similitudines manifestant.

De similitudine panni rudis et veteris pro synagoge filijs et ecclesie: secundū mattheū et marcū. Ca. XVI

Quoniā eternus dei filius de nouo hu-
manā naturam quā creauit/induerat:
et de carne nostra sibi quoddā fecerat
vestimentū: cum quo degens inter homines/vo
lebat sibi corpus taliter coaptare fideliū: ne vl-
lo modo scissura irreparabil' sequeret. Et quos
allexit sacra doctrina studuit preseruare: ne im
positione molesti oneris frangerētur: et relabe-
rerent in illa que pro nouo discipulatu relique-
rant. Idcirco cum ab ipso cur discipuli sui nō
tenerent censurā ieiunij/a ioānis discipulis que
reret: similitudinē panni rudis et veteris respō-
Mat. 9. dens prudenter opposuit. Nemo aūt mit-
tit cōmissuram panni rudis in vesti-
mentū vetus: tollit eni plenitudinē
eius a vestimēto/et peior scissura fit.
Pannus rudis dispositionē habet et aptitudinē
ad vestimentū. Omne autē vestimentuz ex rudi
panno processit. Omnis autē pannus ad vesti-
mentū vsq non peruenit: ad quod semp est ru-
dis/et se habet ad vestimenti nouitatē: cum vero
factum fuerit vestimentū/tendit in vetustatem.
Non igit coniūgendus est rudis et nouus pan-
nus atq suendus veteri vestimēto: ne vetus ve
stimentū perdat quod est/cum sibi cōsuit quod
nō decet; nam quod est confundit/si rei sibi nō
competenti sociat. Ueteris vite christi erant di
scipuli: et nouus et rudis pannus insinuabat vitā
initiandā/immo initiatā per christū. Noua igi-
tur nō sunt iungenda veterib9: nisi prius vetera
renouētur. Ac per hoc saluator asserit rem nouā
esse ieiunium veteribus nō imponendū: ne quō
libet sub ipso frangantur/cū de nouo ad eccle
siam veniunt. Habet autē aliter similitudo hu-
iuscemodi planū sensum. Nā omne vestimentū
vetus habuit nouitatē: sed pānus nouus nōdū
venit in vetustatem; quod vero noscitur vetustati
vicinū/in omni aut fere a vetustate cōsumptum
vite noue morib9 nequit asscisci.

De similitudine apposita p vinuz nouū et vtres veteres: secundū mattheū et marcum. Ca. XVII

Ue deitatis capaces deus alas hoīm
fecerat/similiter et virtutū: quas sic re-
plendas pūiderat: ne taliū feruore rum
perent/et fieret damnosa effusio facti vasis: q
effusorum remaneret integritas: quia nō disperg
tur deus/aut virtus: cū anima ipsis suo damno
vacuat. Ne autē fienda sit incauta repletio vini
noui: veterum vtriū et no[uo]rū aptam similitudi
nem christus induxit/dicēs: Neq mittunt Mat. 9.
vinū nouū in vtres veteres: alioqui
rūpuntur vtres/ et vinū effunditur:
et vtres pereunt. Sed vinū nouū in
vtres nouos mittūt: et ambo cōser-
uātur. Noua leticia/nouaq iusticia erat ditā
da humana cōditio: et nouis erat moribus repa
randa. Sed nisi per spiritūsanctū anime a vetu
state renouarent: et purgate soluerent ab anti-
quis cōtagijs: nouitas iusticie similiter et leticie
atq morū adesse non poterat. Et cū ieiuniū in-
ter lamētationes penitentie ab orthodoxis me
rito deputetur: et per sponsi p̄sentiam omnis la-
mentatio auferat: per vinū quoq censura iusti-
cie atq cordis leticia censeat: cum exquireretur
de ieiunio/quod pars est lamētationis: etiā asse
ruit de alia parte/ que dicit iusticia et leticia cor
dis. Iusticia siquidē notat in vino: cū samarita
nus illud sil' cū oleo sup male vulnerati plagas
infunderet. Leticia vero in psalmo attestante da Ps. 103.
uid: Uinū letificat cor hominis. Nūc per subie
ctas similitudines lamentationē nouā/recentē
q leticiā asserit hominib9 veteribus/velut anti
quis vestibus nō consui: atq sicut vinū nouum

vtribus vetustis nō infundi: ne vetera vestimē-
ta noui panni assutione rūpantur: ⁊ vtres vete
res noui infusione vini frangant / ⁊ effundatur
vinū gratie nouū / antiquis non cōpetēs hoībꝰ
cōmisceri. Sed que hoīm nouitas esse poterit /
vt noua tradat gratia / seu nouiter actio virtuo-
sa: nisi prius per gratiā in hoībꝰ sit innouata na
tura? Precedet ne nouitas nouitatem? Nonne
ideo nouus homo dicitur / quia in vite ambu-
lat nouitate: in qua nisi aīo et opere gradiatur /
nouus esse nō dicitur? Sed clarius inueniemus
quod querimꝰ / si hāc similitudinē in altiora sub
vehamus: planū oībus rationabilibꝰ factū est /
vtres veteres atq; nouos nō nisi ex pellibꝰ mor
tuoꝝ animaliū fieri. Ac per hoc dissuadet ratio
christiana vt noua iusticia / nouaq; leticia nō im
ponat iam peccatis mortuis sub lege occidua
cōstitutis: sed in gratia ⁊ pro gratia / ⁊ cū christo
⁊ in christo ⁊ ꝓpter christum ꝓprijs voluntati
bus ⁊ in corpore morituris. Sed quoniā in his
duabus similitudinibus noui panni / noui vini /
et nouorū vtrium: nouā vitā vite antique / vitam
gratie vite legali / vitā virtutis vite iniquitatis /
vitā spiritus intelligentie literali / vitā spiritua-
lem occupationi corporali supponere videtur
atq; tenere cautelā / ne impertinēs ⁊ dānosa per
mixtio fiat: in plerisq; locis apte ⁊ absolute sa-
cra scriptura denūciat. Nā per ꝓphetā dñs di-
Ezechi. 36. cit: Cum sanctificatus fuero in vobis corā eis:
tollā quippe vos de gentibꝰ ⁊ ꝯgregabo de vni
uersis terris: ⁊ inducā vos in terrā vestrā. Et ef
fundā sup vos aquā mūdā: ⁊ mūdabimini ab oī
bus inquinamētis: ⁊ ab vniuersis idolis vestris
mūdabo vos. Et dabo vobis cor nouū: ⁊ spiri-
tum nouū ponā in medio vestri. Hic siquidē ve
locioribus intellectibꝰ mystice seu moraliter no
uitatem vite agendē demōstrat: cui vestimentū
nouū absq; cōmixtione cū veteri ꝯgruit: ⁊ vinū
nouū velut vtres noui sine fractiōe recipit ⁊ re-
fundit. Propterea consona veritate renouatis
1. Corin. 5. iam apłs dicit: Expurgate vetus fermentū: vt
sitis noua cōspersio. Et noua nouis vsquaquaq;
ꝯuenisūt: ⁊ qui nouas actiōes ꝑ gratiā innouari
suscipiūt / nō deficiunt neq; tabescūt.

¶ De quadrifaria similitudine anima liū ad tolerantiā et cautelā: secundū mattheū et lucam. Ca. XVIII

Mansuete / pacifice / humiliter mundum
christꝰ ingressus: cū in id vellet suos
transformare sequaces: vt nō ope ma
gne potētie / sed passionis testimonio ⁊ in virtu-
tibus euāgelica doctrina clarescceret. Hinc su-
os designans quales velit esse saluator: inimi-
Mat. 10. cos etiā ꝑ similitudinē annotauit / dicēs: Ecce
Luce. 10. ego mitto vos sicut oues ī medio lu
porū: estote ergo prudētes sicut ser-
pētes: et simplices sicut colūbe. Sepe
per oues saluator suos subsequos designauit: in
sinuans mānsuetudinē: que conuersationē tole-
rabilē amenā cū oībus habet: ⁊ pacem / qua hō
deo sibi ⁊ ꝓximo est quietus: ⁊ rabiē contradi-
ctionis ignorat: nec nouit vacare litigijs aut cō
tentionibus deseruire. Preostendit humilitatē
qua quisq; sibi qualis existit / apparet. Nec alio-
rum opinione supra se rapitur: et laudibus hu-
manis confunditur / non leuatur: forinsecum iudi
cium omne deuitans: solo cōscientie testimonio
tristiciā patitur vel letatur: prout vitioꝝ atq; vir-
tutū adesse cōspexerit alterā partē. In hac omi-
na similitudine saluator ab Esaia prophetatus
est pati. Sicut ouis ad occisionē ductꝰ est. Qua- Esa. 53.
si solum hoc sit animal / quod nesciat vocē male
querulam sue perditionis emittere: nescia relu-
ctare ducenti. Etiā saluator cum de fure ouium
q; proprio pastore vellet ꝑ rei veritate differe-
re: ilico de ꝓprietatibꝰ ouiū intulit: Et oues
vocē eius / scz proprij pastoris audiūt. Et
q̄ oues illū sequantur: quia sciunt vocem
eius. Alienū autē non sequūtur / sed
fugiūt ab eo: q2 non nouerūt vocem
eius. Hoc prouerbiū dixit eis iesus.
Prouerbium erat: quia quod propriū est irrati
onabiliū animaliū / hominibꝰ dicebatur. Sed ve
rum est quod christus dixit: Alias si hec ꝓprie-
tas nō esset in ouibus / ipse protinus nō dixisset.
Sufficit ergo absq; alia experientia credere q̄
creator oīm dixit. Sed obmittētes ꝓprietates
ouis / ad assumptā similitudinē pro hoībꝰ venia
mus. Sequūtur rōnales oues celestem in terra
pastorē. Sequūtur si vere oues sunt / ad agendā
vitā pro vita speranda: quia sciunt vocem eius:
quia fide nouerūt quid verꝰ pastor inclamitat:
quid velit a nobis: quid interpellat pro nobis:
quibus alimentis nos pascere velit. Qui sciunt
theoria ⁊ actu vocem eius / sunt de ouibus eius.
Et qui sunt de ouibus eius / theoria ⁊ actu perfi
ciunt vocem eius. Et scire vocē est diligere ver-
bum / facereq; sermones. Sed sicut ouium est
ꝓprietas sequi pastorem proprium: sic ⁊ fugere
alienū. Proinde qui vere sunt christi / alienum
non sequuntur. Quisnam alienus? Qui discrepat
a vita: qui est dissimilis a doctrina. Qui animā
auertit a recto: qui ducit per deuia: qui detesta-
biles ⁊ singulares graditur vias. Qui humane
docuit: qui suasit ꝑ corpore. Alienus est omnis
infidelis: alienus est omnis hereticus. Alienus
est qui suo tēpore magis timendus est / ipse quē
mundus expectat antichristus. Alienus est qui
ex omni se nō studet profectibus animarū. Alie
nus est ab ouibus pastor qui ad seipsum ex oui-
bus / non ad oues ex seipso refert. Sed fugiunt
ab eo electe domini oues: non ab authoritate si
canonice presidet: sed a doctrina si male loquitur
a vita / si nequiter operatur: a ꝯuersatione si ma
culat. Si vero nō presidet / per oīa deuitare cu
piunt fugientes. Et si corpore interdum fugere
nequeunt: saltē ex corde ab eis alieno recedunt.
Nō minus fugere saltē corde ab improprijs pa
storibꝰ expedit / q̄ ab his qui nos inuisibiliter ꝑ-
sequūtur. Quare aūt oues electe fugiūt? Quia
nō nouerūt vocem eius. Assuefacte oues vnius
voce pastoris / aliorū voces velut nō intelligen-

res nō audiūt. Nā oēs electi q̄ christianicis vocibus assuefacti sūt/euāgeliūq̧ nouerūt/inceperūt eterna et ea q̄ nō videnł diligere: amorēq̧ a visibilib⁹ retraxerūt: alienorū vocē penu⁹ nō cognoscūt. Propterea ipsū nō sequunł/ sed fugiūt. Et cū saluator bonū se assereret pastorē/ statim de oib⁹ itulit: i q̄bus suū gregē p similitudinē designauit/quas equauit ad vitā: vt tā diligeret/vt p eis aiā ēēt impēsur⁹. Altissima res est intrā infimū fieri/vt velit q̄s oibus cōpari q̄m christi vita oīo ē p̄ciū. Ait em̄: Ego sum pastor bon⁹: Bon⁹ pastor aiā suā dat p oib⁹ suis] Hoc de christo p ppietatē dicił/nō p similitudinē: sed de hoīb⁹ q̄ sint p similitudinē/nō p ppietatē. Et pastor adhuc bon⁹ cognoscere se se dicit oues. [Ego sū pastor bon⁹: ꝛ cognosco meas: ꝛ cognoscūt me mee.] Nō sibi arroget si bone sit vite: q̄m sol⁹ bon⁹ pastor agnoscit. Et nemo se iactet esse de grege dñico: si pastorē bonū cognitiōe bonitatis ignorat. Cognitio pastoris approbatio est oīū suarū. Cognitio aūt ouiū de pastore/virt⁹ est fidei/ꝛ opis imitatio. Et cū aiam ponere p ouib⁹ dicit/ ouium amorē insinuat. Et quandā ouiū ppietatē negatiue p reprobis/affirmando p electis explicat in auditu: cū iudeis incredulis loquereł dicens: [Sed vos nō creditis mihi: q̄ nō estis ex ouib⁹ meis. Oues mee vocē meā audiunt.] Dis vox christi q̄ mūdo tā alte reboauit reuocatiōis est ab errore/reuocatiōis a crimine: p lupis cauēdis/ne oues intrudanł i inferis: vocatiōis ad iusticiā fidei cūcteq̧ virtutis intercessionis ad patrē/inuitationis ad vitam. Hāc siquidē vocē obedięter audiūt oues eius: q̄s agnoscit pastor et dñs. Pastor/ vt pascat: dñs/vt defendat. Et sequuntur me. Proprium est ouiū suū sequi pastorē. Apta dissertione saluator predixit/ q̄d sit suis ouib⁹ donaturus. [Et ego vitā eternā do eis: et nō pibūt i eternū: nec rapiet eas quisq̄ de manu mea.] Ecce eterna vita/imoq̧ beata. Ecce p̄seruatio eterna. Ecce ouiū dñicarū custodia: ne i luporū raptū aliquādo deueniant. Euāgelicū animal ouis est: cui saluator assimilatus est: et suū etiā gregē ouibus cōparauit. Nam vestire duplicibus tradūt alterū auferenti: si qua in eis sunt/ vtilia sunt. Nihil in exteriorib⁹/nihil in interioribus est in eis/quin ad vsū hoīm possit inflecti. Nō sunt animalia vanitatis/sed necessarie vtilitatis: modice sunt impēse/fructusq̧ magni Nulle p̄tēniōis sunt: ad seinuicē nō elidunł. Affectu vigēt/pter alterutrā impugnationē: ꝛ i cōmune pascitur: nullū eis aial mitius inuenił. Proinde imitemur oues/ vt fiam⁹ de grege dñico. Ezechiel etiā omne dñicū gregē in pascendis ouibus longe ante preuiderat: quib⁹ lupi p̄ ceteris aialibus sunt infesti: quib⁹ siles sunt sine causa in alios seuiētes iniqui: quorū hec est deprauata cōditio/ vt nullo intuitu innocentibus parcāt: et nunq̄ quiescāt nisi diripiāt. Sȝ quales se habent oues ad lupos/ et ad sua vellera dī intellētes: tales suos seruos vult esse saluator ad eos q̄ sua diripiūt: ꝛ preter causam improbe persequunł. Proinde dicit: sicut oues i medio luporū. Ut q̄ i medio oues statuunł: numerus bonorū signał esse abiectior: iniquorūȝ precellere multitudo: q̄ꝫ illorū virtus superferał multitudim peruersorū. Quibus armandā sit armis plebs que videł abiecta fideliū/subsequentibus similitudinibus declarał: vt vtātur videlicet prudētia serpentina: ꝛ in colūbina simplicitate malorū potestatē deuincant. Sed nec mirū si serpentē pponit saluator suis fidelibus in exemplū: quē diabolus ad deceptionē p̄mo-

Gen. 3

rū parētū ppter suā calliditatē cōmonit. Erat em̄ callidior cūctis animātib⁹ terre. Quod eēt callidior/nō diabolus fecit: sed q̄ sic erat/in instrumentū fraudis sibi assumpsit. Quod serpēs sic erat/de⁹ fecerat. Et quod de⁹ fecerat/ bonūȝ erat: quod bonū diabolus pmissa potestate ad humani generis fraudē itorsit. Nūc vero dñs iesus posteriore grā bonū quod creauerat /ad vsū bonū suis fidelib⁹ trāsfert. Nā illa serpētina calliditas bona erat: nihil em̄ de⁹ reprehēsibile ipsis etiā aialib⁹ dedit. Et honesti⁹ bonū a deo factū pponił i exēplū: q̄ malū quod diabol⁹ de ipso fecerat/timeał: nec ppł ipsū quod a creatura q̄cūq̧ adiunctū ē malū/ bonū quod a deo est inditū deserał. Et siq̄dē serpētis bona calliditas: vt p capite corpis exponat: et veterē exuat pellē: put nobis ap̄ls innuit: vt exuamus veterē hoīem cū oīb⁹ actib⁹ suis. Protin⁹ quicquid est corpis et corporee facultatis pro salute sp̄us exponendum est: qui caput regens/corpoream molē et corporeas actiones est in nobis cōstitutus a deo. Et si quid est spiritus similiter ꝛ corpis: pro christo summo et sano capite fiat abiectū: in penā absq̧ exceptione tradał: si affuerit ineuitāda necessitas: aut si decreuerit a deo regulata volūtas. Nō em̄ ad prudētiam serpētinā discipulos saluator induceret/nisi illā p̄fecto creās oīa creasset. Expoliāda ē pelł antiq̄: ꝛ ab antiq̄s ptagēnsa ē purgāda cōditio: vt nonaculati a vitiis/in virtutibus renouati: cū homine bono p eundē hoīeȝ nouū nouo seculo preparemur. Colūbina simplicitas Christi discipulis maxime sit in voto: vt omnis mos p ipsam refulgeat/in ipsaq̧ cōsistat: vt nulli dolos etiā lacessiti iniurijs machinentur: nemini velint inferre molestiā: incedentes gemēter in valle miserie: querētes semper atq̧ tenētes in charitate cōsortiū: residētes in cōtēplatione cōspicua sup fluenta gratiarū. Et ex omnibus totā ecclesiā columbā in Cāticis Salomon appellauit: adiecto desup altissimo intellectu/q̄ꝫ spiritussanct⁹ sit in illa signatus: qui omnis virtutis genimen prestat: qui simplex et vnicus est: qui nulla qualitate variatur. Et i illā similitudinē christ⁹ volēs discipulos trahere/simplicitatē indicit colūbinā: vt i mūdo degentes/nullis mūdi varietatib⁹ agitētur: quā plixe hic tractare omittim⁹: illam su-

periꝰ differẽtes: vnũ singulariẽ cõsyderãdũ tradẽtes cordibꝰ hoim/ꝙ i magno pcio tpe obsidionis stercus fuisse legimꝰ colũbarũ: vt interno sensu aspiciamꝰ qñtũ sit simplicitatis preciũ/ ꝙ taqꝫ nobilitas/ q̃lisqꝫ vtilitas: cũ venũdari cõspicimus quod ẽ eius despicabile ꝛ abiectũ.

De similitudine passerũ et hominũ in arcẽdo timorẽ: secundum mattheũ et lucam. Capitulũ XIX

Qui velut passer solitarius aꝫ ppheta ius ẽ in tpe reuelatꝰ/ ꝛ inter hoies cõuersatus: p silitudinẽ passerũ suos discipulos solidare conatꝰ est: vt si illi noscũt experimẽto sensibili viuere l puidẽtia dei curaqꝫ paterna/ quorũ tãta noscit i cõmercio vilitas: q̃nto magis qbꝰ sãguis diuini cõmercio supexcedẽs et supnaturalẽ donata ẽ dignitas. Inde factũ est/ cũ saluator ti morẽ hoim/ a discipulorũ ꝛ ceteroꝝ suoꝝ cordibꝰ vellet abigere: passerũ silitudinẽ idupit/ dicẽs: Nõne duo passeres asse veneũt? ꝛ vnꝰ ex illꝭ nõ cadit i terrã absqꝫ patre vestro. Nõ aliẽ ꝙ p cõpationẽ silitudo ista deducit: vt si oiporẽs de auibꝰ abiectissimis gerit oino puidẽtiã atqꝫ tutelã: pamplꝰ siqdẽ de his qbus suã dedit imaginẽ: p qbꝰ i tpe fudit ꝛ sãguinẽ: ꝛ daturus ẽ btitudinẽ sempiternã. Silem cõpationẽ supra posuit/ cũ vellet dissuadere sollicitudinẽ: quã mõ addidit/ cũ vellet a suis arcere timorẽ. Lucas numerũ posuit ampliorẽ: ꝛ sub aliis verbis silitudinẽ tradidit/ dicẽs: Nõne quinqꝫ passeres veneũt dipõdio? et vnꝰ ex illꝭ nõ ẽ i obliuione corã deo. Genus monete assis: cuiꝰ duas ꝛ semis valebat dipondius: q erat silr moneta vel põdꝰ. In hac eñi parte patrio noie tẽporaneoqꝫ vsu euangeliste sunt locuti. Uerũtñ ex oĩbꝰ intẽtio saluatoris est: vt nõ timeamꝰ vbi nõ ẽ timor/ neqꝫ formidemus: cũ asserit sup nos curã adesse paternã: nec nostrũ obliuisci paternũ affectũ enũciat. Proinde si vnus passer nõ moriẽ absqꝫ puidẽtia patris: si vnus nõ est i eiꝰ obliuione dum volat et viuit: qbus nulla viuẽdi ratio/ nulla rationis cognitio: post occasuꝫ nulla resurrectio expectaẽ: quãto magis nostrũ recordaẽ deus: q ptegit inter pericula: q inter aduersa tueẽ: qui inter mũdi psecutiones suos agonistas preseruat: q custodit i morte/ vt etiã resuscitet post occasũ. Quid igiẽ timemus: q̃re sic pueriliter formidamus: qd horremus cũ aspicimꝰ cõtra nos bella ꝯsurgere: cuꝫ mortẽ imminere videmus: cũ ipse p nobis desup pugnet: cũ ipsa sepe diuertat mala suis fidelibꝰ pparata: cuꝫ temperet cauma maloꝝ: cũ neminẽ supra datã virtutem ad agones exponat: cũ si derelinquat ad tẽpus oĩa reformet i meliꝰ: cũ nihil depereat apud quẽ est omniũ vita: ꝛ quod nobis perire videẽ in ipso salutis ꝛ vite habet integritatẽ. Sed ne quis malefidus atqꝫ nescius/ cũ male sentientibus philosophis seu aliis perperã iudicãtibꝰ poneret partẽ suã autumatiue dicẽs: ꝙ deꝰ memoriã/ ꝛ sue altitudinis puidẽtiã in hec ima et vilia nõ inflectit: et ne ipse vilescat/ hec abiecta et vilia nõ ꝯsyderat: annexa sententia refellit et iprobat. Unde capilli capitis vestri oẽs numerati sunt. Nolite ergo timere: multis passeribꝰ meliores estis vos. Ecce ꝙ deꝰ passerũ imo vniꝰ passeris recordaẽ. Ecce ꝙ oẽs capilli humanoꝝ capitũ numerãtur. Sed vbi talis calculatio capilloꝝ? Nõ in mẽtibus hoim: nõ in arte arithmetica: vbi oẽs digiti numeranẽ: nõ exarari in tabulis aut in mẽbranis possent tot characteres numerabiles. Igiẽ vbi numerati sunt? Protinꝰ i istius mẽte a quo creati sũt: vbi ab eterno fuerũt añꝙ crearẽtur. Ergo nolite timere: multis passeribꝰ meliores estis vos. Procul pellaẽ a uobis timor: q deuiat a studio virtutis/ a via salutis/ a testimonio saluatoris: vbi desup pater opẽ sui puidẽtie repromittit: q tãta dignitate ꝯstanꝰ: q supferimur astris: q auibꝰ oĩbus quibus deus alimoniã prestat/ curat/ fouet atqꝫ gubernat: sumus penitꝰ meliores. De passeribus maxime similitudinizauit: qm̃ ipse solitarius appellatus est passer. Et i veteri testamẽto purificandꝰ duos passeres offerebat: et ipsorũ nobis inter auiculas est natura pnicior.

De similitudine harundinis ad inconstantes: secundũ Mattheum et Lucam. Capiulum XX

Constãs ꝛ inuariabiliẽ christi volũtas/ ꝛ ad bonũ oim simpla ꝛ firma existens/ abhorret in hoibꝰ incõstantiã: et pmutationes detestaẽ varias studioꝝ: q nec vellet hoies hũano timore flexibiles/ nec aios flexuosos: q velut calami nõ agerenẽ a vẽto. Et harũdinẽ esse/ deflecti est in alterã sortẽ: in q est hominũ plena calamitas: ꝙ cũ ioãnẽ baptistã ab hac exemptũ calamitate turbis vellet ostẽdere: p harũdinis silitudinẽ vacuos dei gr̃a declarauit dicẽs: Quid existis in deserto videre? harũdinẽ vẽto agitatã? Preintẽdẽs a ioanne qd erat: apuit quod nõ erat/ q̃les suos oino esse nolebat. Interiꝰ vacua ẽ harũdo: ꝙꝙ exterꝰ pulchrũ hastile ostẽdat: facileqꝫ moueẽ agitatiõe vẽtoꝝ. Et hypocritarũ atqꝫ male mũdo placẽtiũ hec ẽ mali moris firmata ꝓprietas: vt ab intra virtutũ veritate vacuenẽ: exteriꝰ fucati decipiẽdo refulgeãt: ꝛ ad illã ptẽ aũ vel retro/ sinistrorsũ atqꝫ dextrorsũ facile inclinenẽ: putrẽtus vacue laudis ꝛ glie cõplacẽtieqꝫ hũane agitãdo ꝓflauerit: cuiꝰ contrariũ christꝰ habet atqꝫ reqrit. Nã oĩs gloria filie regis ab intꝰ i fimbriis aureis: vt nullus preter interiorẽ exterior sit ornatus: nihilqꝫ precio fiat corde vacuũ esse si sit ab extra cõpactio. Nihil pbiter exteriꝰ inuenimus ab hoie actũ/ si exinanitio intranea fuerit. Plenũ et solidũ extra fieri/ est corporalẽ molẽ habẽtiũ: intus vero existere sine agitatiõe ventoꝝ/ est virtutis almifici. Differũt ppluri mũ magnanimitas et fortitudo: vt illa ꝯstarat ad aiaꝫ/ hec ad vtrũqꝫ referaẽ: vt iterdũ magna sit in corpe valitudo: ex qua corpalibꝰ ipulsionibus ꝛ arietautibꝰ ictibus resistiẽ: et magnapi-

Marginal references: Mat.10. — Lu.12. — Leui.12. — Mat.11. — Lu.7.

mitas i aio deficit. Extollit ore pprio suu agonista saluatori: et sagitatu a vento denuciat. Est si qdē vētº sepe hoim timor: quē qdā habētes pdicare desistūt: nec seminat argutiões i iprobos nec auditoribº verba vite: de qbº p sapiaȝ dicit
Eccl. 11 Qui obseruat vētū/ nō seminat. Qui hūano terrore cōcutit/ nō seminat verbū: vt recolligat vite fructū. Quo vēto nō agitabatur q arguebat herodē: et ad iordanē positº/ doctrinā regni pmulgabat ad plebē. Carebat illa calamitate q ois bō ē miser: scȝ nō promptuȝ fieri ad diuina mādata: nec parū esse p christo ad illata tormēta. Misera ɔditio calamitosoꝝ: cū eo in illā deuenūt/ cū p deo i hoc seculo a mūdanis calamitosi nō fiūt: vt ab ipso celestibº repleātur. Cōsyderandū est igit q̄nta sit hypocritarū et vanoꝝ hoim atq male timētiū abiecta dignatio: qui harūdini cōmēdatione Joannis a dño comparātur: vt quibus i hac vita vacuitas ē gratie in illa plenitudo glorie nō succedat: ꝛ q in hoc seculo quolibet agitātur a vēto: nisi prius restabiliti gratia/ in illa patria nō firmentur.

¶ De similitudine fulguris ad cadentes: secundū mattheum et lucā. Capitulum XXI

Qui angeloꝝ et hoim nouerat ab eterno ruinā futuram/ iuste pmisit factaȝ. Asperit irreuocabilē i angelis: sed in hominibº p parte reuocabilē cōsyderauit. Illos quos elegerat/ ab illa volēs auertere: sathanicā ante factā ruinā/ et hoim futurā nisi cauea tur psignauit i fulgure. Naȝ cū discipuli accepta sup demōes ptāte exercitataq/ gaudētes reuerterētur ad christū: q etiā eis fuerāt subiecta
Lu. 10 demonia: pcauēs futurū casū/ ait ill: Uidebā sathanā sicut fulgur de celo cadentē. Apta ē silitudo ad declarādā illā speciē supbie q pcedit de virtute i ruinā. Nā irretentibil est omino impetº fulguris cū delabit: sic et supbie casus/ cum ex virtute fuerit i alta subuecta. Et q absonū videat dicere: cū si virtº est/ quō superbit: si supbit/ quō virtus? tm andacter dixerim/ mutata aliquoꝝ virtute fulgētiū volūtate necnō ex actibº eiº/ etiā ipa nō inhērēte pcessisse supbiā: q cuȝ exaltata fuerit/ oino deuenit in
Prouer. 18. ruinā. Nā Salomō dicit: Ant ruinam exaltatur cor. Ubi exaltatur? i quo exaltat? ꝛ ad qd exaltatur? Exaltatur in se: Nō eni extra positū habet locū cor oīno supbiēs. Exaltat i bono nature/ acuto sibi collato igenio/ aut alia pspicacitate resplendēs: nō inde sacrificās aut gratias agēs bonoꝝ oim largitori: q sibi pluribº supra ire videt. Et in his sepe attollitur q ad vsū corporis collata cognoscimº: nō vicēs talibº bonis vtriusq hois eo fine illisq regulis cōmunibº/ sicut diuina puidētia largit hoibº. Ad id vero extollit: vt si fieri posset/ sine supiore aut absq ɔsorte gauderet: cui multiformi exaltationi statim est annexa ruina: q nūq seqret/ nisi exaltatio pcessisset. Precauebat sane i suis discipul dñs ꝛ saluatori/ ne supbirēt ex collatiōe charismatū: et ex eo q acceperāt virtutē operandi miracula/ et sup demones dominatū: qm ipse vidit ab eterno ꝛ quō factº ē sathanicº casus: nec alit factus q ipse preuiderit: nec aliter ipse puidit/ nisi pūt diabolus fecit: Sed nec hoc est nostre dissertionis/ nisi tm silitudinē casus edicere: q factus est silis fulguri de celo cadēti. Non reuertit fulgur i supiora/ cū ad ista inferiora cadēdo deuenerit: sic nō reuertit apostata virtutis cū i ipsa supbit. Et male fungēs autoritate desup diminitº pcessa/ nō regredit vbi fuit: q oia sint possibilia de altissimis reuocanti. Fulgur (vt experimento videmº) labit coruscādo: ꝛ lumi nosi fuisse vidētur q irreuocabiliter cadūt: sic ꝛ angeli q irreparabiliter ceciderūt. Nulloꝝ ruina p fundior: q q videbant fulgere celestibus ꝛ diuinis charismatibº coruscare. Fulgur cadēdo infert qñq lesurā. Qm alte virtutis existentes dū ruerīt/ exemplo malo plurimos infecerūt. Raro iusti casus fuit sine lesione videntis. Nā quicqd de celo cecidisse Joānes i Apocalypsi asperit/ tertiaȝ partē lesisse describit. Sed hoc potissime humanis mētibº prefigēdū: q nū q diu alicuius potuit regnare supbia: qnis ad tēpus florere videatur/ ꝛ recōualescere dū succūbit. Sed illa punitur atrocius/ q de rebº spiritualibus mundanā auram captando resurgit Nam de his humane supbire/ cū sint ad diuina/ sceleratius agitur q de humanis extolli.

¶ De similitudine iugi et oneris ad ea que christus imponit: secundum mattheum. Capi. XXII

Creator olm deus quousq creauit hominem: sicut ex scriptura sacra didicimus: q esset/ nō est dñs appellatus: cui ex creatiōe nihil nominatis accessit: cū vero creasset hoieȝ/ dñs dictus est: vt hoc intelligētibº prestaret/ q sub celo dūtaxat ab hoie obediētiā rōnabilē in supna hoies inferentē exigeret: quā cū collo impositā parētes primi fregissent/ incurrerūt deme nū inobediētiā/ ꝛ sup terrā miserā seruitutē: ad quā exertiēdā de ceruicibus hoim/ in carne degēs ad suā obediētiam oēs male pditos reuocauit: quā sub iugi ꝛ oneris silitudine designauit: dicens discipul silr ꝛ astantibº turbis: [Tollite iugū meū sup vos: et discite a me/ q: mitis sum et humilis corde: et inuenietis requiē animabus vestris. Jugū eni meū suaue ē/ et onº meū leue.] Male premebat homines hostis antiquus/ et iugo pessime seruitutis oppresserat: nec prestabat requiē lassis: vt in luto seu ceno terrenarū rerū et palea vanitatis/ et igne olm cōcupiscētiarū acriter decoquēte: i egypto mūdi tenebrosi pharaoni damnati miserabiliter seruirenº: quibus nō requit post laborē: nec ex obsequijs turpibus premiū prestabat: potiº adijciebat ppetua ꝛ mortalis pena mortalibus: oīni spe siimter euasiōis adempta: ꝛ desup colla pmente iugo quod ptoplasº spōte a seductore suscepe rat/ etiā multi ad penā trahebant iuiti. Sȝ nec

Mat. 11
Exo. 5

voluntarie tetra iuga portantes/aut ultro servientes neqter decernenti/liberos esse hoies per arbitriu decebat. Absque iugo creatoris incedere mortale piculu erat: quod qui fecit aut faciet/dictus est belial: quod dicitur absque iugo. Et qui iugu suauissime imo breuissime seruitutis a suis ceruicibus excussit in celo/conatus est asperrime atque turpissime obedientie iponere hoibus sup terra. Uerumtamen per libertatem arbitrij unum excussum: alterum modo danose susceptum est. Ut igitur auferatur mortale piculum/etiam per libertate arbitrij: clamante christo reuocantur hoies ad suauissimu iugu. Tollite inquit/saluator: non ipono: non grauo: non cogo: non inuite vestris ceruicibus ligo: sed pparo et offero. Libertate habetis liberi creati fuistis. Inest vobis ro discernendi sub quo dno laboratis/agnoscitis: forte videtis et pmia: nec forte ignoratis quid a vobis exactor improbus exegit: qualia sunt pmia que speratis. Si iam asperum iugu displicet: si dissuauitas iam iterne iure molestat: si adhuc exire vultis a iugo pharaonice oppssionis: cum volutate libera tollite iugu meum: si iam factu est vobis odio contra meum: sup vos ne supferamini directionibus meis/incedentes voluntatibus vestris: sed desup suauiter premat iugum/si supna captare cteditis. Non humana obedientia neque terrena regulatio/sed supno iugo agi fecit ad supna pscedere. Copellit nos tollere iugu/ non christus/sed ipsa necessitas euadendi: quoniam iugu iniquitatu nostraru vigilat in manu eius. Uigilat iugu iniqtatu hoim in manu dei: cum ipse memoriter tenet quod iugu suu pstringentes/iugo iniqtatis paruimus: vlciscens potenti manu tradat in penam: nisi suu iugu volutate susceptu ab illo ali se iugat. Et bonu est viro cum portauerit iugum ab adolescentia sua. Non solu bonum/sed nihil melius virtutibus repitur/quam diuino iugo iugari: imo nil aliud virtute esse dixerim/quam tollere iugu christi et ois est virtutis suo iugo colla submittere. Jugo christi annectitur disciplina/que caret errore: que forma est portadi iugi/cum fuerit spote susceptu

Discite (inquit saluator) a me: quia mitis sum et humilis corde. Harum virtutu solu ipse voluit esse doctor: illas nobis exeplificans in semetipso: ut sit masuetudo secundum forma eius exterior et humilitas interior quantum capi pot/adhereat. Nemini molestus/nemini onerosus/nemini grauis nemini importunus/amabilis oibus: quis non ab oibus amaretur: oibus oia factus/ut oes lucrifaceret: suppsius impensor oibus erat christus. Jn nullo amara conuersatio eius: nihil ostentans/sine querela ut agnus incedens. Non amans/non querens vnde inuisibilis amor scinderetur. Sic ptinus mitis erat: et hec est vera mititas/humilitas cordis: quamquam corporis gesta coponat: ipsa tamen inuisibilis est. Jn illa intedere paucorum luminu est. Hoc ptinus habet in abditis: supra se non rapi: nullis opinionibus agitari: sua pace fruitur/se noscens/sibi soli vacans: assistens in pfundo cora altissimo/ recusat omnino in cordibus hoim per coplacentiam vel amore viuere. Metas mensure pprie non excedit: magis vero remittitur infra illas. Contra dictionibus et exceptionibus caret: si que sunt pericula etiam ipsam morte habet in voto. De siquide virtutes remuneratione habent vite psentis/similiter et future. Proinde sequitur: Et inuenietis requiem aiabus vestris. Requiescunt multorum corpora sepissime post labores: cupiunt dulces somnos: cubant in lectis: et quiescunt in his que ad quiete habent corpa humana suscipere. Aie vero nunquam nisi sub iugo christi in mititate atque humilitate requiescunt. Scriptum est enim: Migrauit iuda propter afflictione et multitudine seruitutis: habitauit inter gentes: nec inuenit requie. Juda carnalis homo seruiens tpalibus/migrat corpe de loco ad locum: migrat mente/cum in varia cocupiscibilia eius transit affectus: et in oibus est afflictio eius spus. Opprimitur multitudine seruitutis/ cum sua non sibi/sed pter sua subiecte pluribus seruiat et angariam patiatur: et in genitura qua natus/non in gratia qua regeneratus nunquam possidet requie. Quomodo requie habebit/qui seruit laudibus et coplacentijs hoim? Quomodo requie habebit qui sibi nequam/et alijs est factus infestus? Et ut pstringam assit nobis saluatoris patrona sententia: qui aiarum requie virtutibus his adiecit: similiter et futuram vere sabbatizantibus repromisit. Ne aut iugu huiuscemodi hoibus importabile videatur: eius conditione exposuit dicens: Jugum enim meum suaue est: et onus meum leue. Suaue iugu preceptum amoris. Nihil enim suauius cordibus quam amare. Leue onus: quoniam iuxta natura condita est quod imponitur/et secundum onerandorum pbabile qualitate. Cum equantur viribus/ onera leuia sunt: magis aut subijciuntur. Mitius enim onerator noster imponit quam portare possumus. Supra vires nemine preceptis aut consilijs onerauit: alioqui ipse diceretur iniustus/et homo excusabilis haberetur. Suaue iugu quo linitur subiecti collum: quo erigitur non curuatur. Leue onus quod exonerat a peccatis: quo portans est factus agilior/quo expeditior ad sequela: quo a terrenis ad supna prouehitur. His similitudinibus iugi et oneris ad se omnes deus/saluator inuitauit: ut nemini seruia musiugo inique seruitutis astricti: nec dorsa subijciamus ad onera/que mergendo ad inferos grauant: de quibus psalmista dicebat: Quoniam iniquitates mee supgresse sunt caput meum: et sicut onus graue grauate sup me. Qui nos pdidit/nos reqrit ut sui serui simus. Non ait apls: An nescitis quoniam cui exhibetis vos seruos ad obediendum/ serui estis eius cui obeditis: siue peccati in morte: siue obeditionis ad iusticiam? Alia iugata incednnt pariter: et iugate aie charitate et vnione christiana non scindunt. Grauat onus sup dorsa portantium: et solidius pedes figunt onerati a christo. Non diuaricant pedes suos: neque lasciuiunt iumenta dum pergunt/ad fenum viride cum aspiciunt: etenim a ponderibus retrahuntur: sic et que diuinis oneribus onerantur. Qui in veteri testamento legis iugo noluerunt subijci multis pturbantibus pncipibus atque regibus facti sunt inuite subiecti: et tandem crudeliter iugu regis babylonici sunt experti. Et qui noluerunt onera

Trenorum 1. Trenorum 1. Trenorum 3. Psal. 37 Roma. 6.

diuina portare/penarum et exiliorum et exitiorum onera ptulerūt:quod q legit veteres codices maxime pphericos/nō ignorat. Et qm oia i figura ptin gebāt illis:nobis vero i veritate ptumacibus eterna mala puenièt:igit nō recusem⁹ iugū spūs sancti vnctione linitū:quo collū nostre fidei no striqz roboris remascellatur ad sūma:nec deui temus onus virtutū: quo pueniētes onerati/ex ponemus nostras merces in superna.

¶ De similitudine harūdinis et lini ad eos quos saluator seruare dispo suit:secundū Mattheum.

Capitulum XXIII

Mat.12. Interposuit euāgelista duas silitudies nō de suo/sz de pphetia esaie:ad confir mationē eorum q a christo fiebāt atqz dice bant:i qb⁹ duas generatōes expssit:sz tñ a chri sto nō pterunt/cū ad ipsū voluerint toto corde cōuerti. Nō em̄ vult mortē pctōris/sz magis vt cōuertat et viuat. Cūqz illā pphetiā de christo loquentē matthe⁹ iduceret: hoc quoqz subiecit

Esa.42. Harūdinē quassatā nō cōfriget:et li nū fumigās nō extinguet. Aliqd supra de harūdine disseruim⁹/virtutū et gre vacuitatē ptendēte:q quatit et quassat a vehemētia vitio rū:sed cū hincinde flectat/nō tñ euellit:et vēto cessante i sua rectione fundat. Plerīqz hoies vltra velle impellūtur: ſm quā sentētiā loqbat

Ro.7 apls: Nō em̄ quod volo bonū hoc ago:sz quod odi malū illud facio. Ille malū quod odit opa tur/q a malo quod i carne habitat et corrupta natura vincitur:nec bonū illud pficit quod aia hūana rōnabiliter diligit: hoc sc3/q ex natura cōdita nollet hō peccare. Si vacuitas adest a gra/ipellētib⁹ vitiis cedit:qb⁹ p gratiā cessātib⁹ ipsa in natura bona cōsistit. Repleri tñ oīe va cuū pōt:Imo(vt audaci⁹ dicā)vacuū i aia oīno nō est:qz aut virtutib⁹ aut vitiis ipsa replet v:e rūtñ repletio vitiorum vacuitas ē gratie/cui⁹ psen tia vitia ppellūtur. Sz nec christus hos pfrin get/p penitētiā firmā redire volētes. Linū fumi gās generationē magis criminosā insinuat:il lorū videlicet q sp supbiūt:et velut fumus i alta tollunt:et hos nō extīguet/si hūilitas ex aduer so pueniet. Oia pfecto pctā siue p fragilitatē et ignorātiā pueniūt/aut ex fumigāte supbia:pma in harūdine/secūda signat i lino fumigāte. Ali ter me horum sensus disserere cōmouet:vt sc3 pro pter gratiā nō pfringat/aut extīguat ipsa natu rā. Necnō cū illa sentētia saluatoris asciscit/q se saluare quod pierat/venisse dicebat. Harun do et linū distinctū habēt nature decorē: sed ad artificiū vtile vnū plus altero aptū ē: vt p⁹ vtili tatis lino/min⁹ vero harūdini cōferam⁹. Siue q plus apti mūdo/q minus apti: siue q pl⁹ apti celo/aut min⁹ apti repiant: christus nō pfriget nec extīguet. Affabilior magis indagātib⁹ sen sus astat:vt christus in carne apparēs/neminē ad se p illatā violētiā trahat. Si vlteri⁹ hoc ex primim⁹/timeo ne sāguis eliciat. Verūtñ harū do sapiētia naturalis atqz hūana est. Dicit em̄ in

psalmo: Increpa feras harūdinis. Alia do lit Psal.67.
tera dicit: Increpa feras calami. Calamo scri bunt sc3/q mādāt memorie posterorum. Fere do harūdinis siue calami sūt/hūana et naturalia sapiētes. Sed quassatā harūdinē christus non cōfringet. Humiliatā sapientiā hoim deus nō Esa.42.
abhorret:vt illi supponatur q celestē ethicū fa cit. Linū vero quod multa violētia pducitur ad candorē/et colo fusoqz subtiliatur/ et ad in dumentū cōtexitur/ corpalis est mūdicia. Pro quo adultera mulier relicto viro/ amatores ali os seqbatur:quā si fumigare viderit/ nō extin guet. Fumus em̄ signū est ignis. Et ipse salua tor dicit: Ignē veni mittere i terrā: et qd volo Lu.12.
nisi vt ardeat? Hic em̄ ignis ē charitas:cui⁹ si gnū actualis est pietas. Merito igitur sue bo nitatis nō confringet huiuscemodi quassatum calamū et fumigans linū.

¶ De similitudine arborū et vipera rū ad malos:secūdū mattheum.

Capitulum XXIIII

Cum deus creasset primū hoiem cogniti one plenū:posteros siqdē cognitōe ca paces:q recta stāte hoies pterqz angelos creatis oibus pferūtur:qua deflexa i bestias re digūtur. Igit vt ipsi se cognoscāt/p silitudinē arborū remittit introrsū dicēs: Aut facite Mat.12.
arborē bonā/et fructū eius bonū:aut facite arborē malam/et fructū eius malū. Siquidē ex fructu arbor cognoscit. Arbores facere nō est hois:sed quales sint/humane pfecto est cogni tionis. Unde cōsyderate arborē bonā: qz faciet fructū bonū. Et cognoscite arborē malā:quia faciet fructū malū. Has similitudines supra et alias disseruimus: vñ breuitatis causa hic reti cemus:quas similitudines p viperarū silitudi nē ad reprobos approbauit. Progenies viperarum/quō potestis loqui bona/ cū sitis mali? Viperarum pgenies assitant ma li/dū paterna vestigia improbata sequūt:quorum insistēte malicia nō ē loqui rectū:iuxta illā Ec clesiastici sententiā: Ab immūdo quis munda Eccli.34.
bitur? et a mendace quid verū dicetur? Vipe rei homines venena iniquitatis gestāt intror sus:sed nec bonū enūciare possunt exterius: cū omnis gestus corporis/preter illū qui habetur in somniis/et etiā a maiori potētia exactis/pro cedit ab imperio volūtatis: que mala existēs/ nō bona/imo mala loquēdo diffūdet. Sz sepe videm⁹ eos qui mali sunt bona loqui/et acutissi mas et improbabiles veritates: necnō et cessisse aliis in profectū. Sed ne me quod se ad dicen dum offert/ trahat in longum: vtrūqz dictum se veritate tuet: vt verū sit q mali bona loq nō possunt: et verū q sepe bona et vera loquūtur. Sed quō? Nō a seipsis. Quomodo? Ut nec eis meritū bona loquēdo proueniat/ cū sint mali. Nō capit ex bonis verbis aut ex bonis actib⁹ fructū/qui malus in seipso cōsistit. Et pdesse si quidē aliis potest/in seipso iā reprobus: et for te vltima visione damnādus. Sepe nāqz deus

vitur malis in cõmoditate bonorũ. Nã et asina bonũ locuta est/que ratione carebat: et saul pphetauit/qui reprobãdus erat: et philosophi plerique sunt vera et bona locuti: et caiphas et pilatus bona locuti sũt: et qplures reprobi/ vt quotidiana expiẽtia manifestat/bona et vera loquũtur: sed in mõ de quo saluator interrogat/omino deficiũt. Sed cõtra illos christus intẽdit/ qui habent similitudinẽ viperinam: vt velut vipere venenũ ex earũ natura in lingua gestãtes/ non possunt cũ ipsa nisi venena diffundere: sic voluntatẽ depravatã habentes/nõ possunt bona
Mat.12. Lu.6 loq: cũ ista sit probata veritas atque sententia: Ex abundantia cordis os loquitur. Progenies viperarũ facti sũt plurimi/ scz malorum imitatores: qui ad iniquitatẽ ppriã vt mala pficiant/etiam addidere exempla bonorũ. Uerũ ppriũ factũ est iniquis/malorũ imagines i argumentũ praue actionis inquirere: vt in eo securius pperam agant/quo sunt iniqua multitudine fulti: et decepti credunt ex aliorũ actionibus prauis sibi excusationis facere velamentũ: sed in hoc vniuscuiusque sua sibi mẽtitur iniquitas. Quoniã sicut nemo aliena iniquitate damnatur: sic nec suscipit excusationis suffugiũ.

De similitudine mole asinarie ad male agẽtes: secundũ mattheum. Capitulum XXV

Cautior in omnibus ambulat q prenonit et premeditat dignas criminibus penas ad quas cũ deus neminẽ ex creatiõe ordinasset: christus theoria et actu conabat eripere: cũ eas sub similitudine mole asinarie designa-
Mat.18. Mar.9 Lu.17 uit. Qui scãdalizauerit vnũ de pusillis istis q i me credũt: expedit ei/ vt suspẽdat mola asinaria i collo eius: et demergat in pfundũ maris. Offensionẽ pusilli inferre/penã meretur eternã: nisi penitentia diluat. Sed ex hoc magis vltio seua pueniet/si credẽtes in christo ledãtur. Oĩn in se infinite magnus inf nos exinaniẽs semetipsũ/factus vsquequaque pusillus/sibi fideles magno zelo custodit: vt etiã iterminet sub acerba imagine penam. Asinaria mola petis hoim correspondet. Uoluunt eĩn pctõres more asini circa molã lapideã: et duriciã cordis signatã in lapide sq voluũt: gyrant ad dãnabile centrũ a duricia seuicordes: et seuicordiã dãno pximorum ppio semp gyrãt: et i id redeũt vñ recedũt: et in id recedũt vñ redeũt. Collo asinus ligat ad molã: et totũ corpus est i officio deuoluẽdi: sic prani in magna fortitudine vinculãtur ad duriciẽ nefas: et oĩa disponũtur ad impiã actionẽ. Et eorum mẽs semp voluit circa idẽ: aut meditatiõe peccãdi/ aut inuisibili delectatione/ seu praua opis actiõe. Nõ pgrediunt i amplius spaciũ asini circa molã: sed reuoluẽtes reuoluũtur quotidie circa ipsã. Sic aĩa prauis delectatiõibus occupata/id semp repetit vñ delectari psueuit: et efficitur abiecta et vilis/cũ nimis iterat quod
Hiere.2. deliqt. Uñ p Hieremiã ad hierlm dicit: Quã vilis facta es nimis iterãs vias tuas. Uĩ abs- que dignatione aĩa efficitur/que semp easdẽ iterat vias et semitas peccatorum. Sed asinaria mola suspẽdetur ad collũ: et submergetur i maris pfundũ: vt qui asinine viuit/asinine puniat. Et eo crudelius quo pena eternabitur. Et quo malo assiduo delectatus est: circa cinus centrũ reuolutus est: in profundũ inferni ppetuo demergatur: et quod ligatũ tenuit in culpa/nõ dissoluatur in pena.

De similitudine manus/ pedis/ oculi/ad tria bona in quibus cõstituitur hõ: secundũ Mattheũ. Ca. XXVI

In tribus constituit hoiem creator omniũ deus: vt operaretur: vt afficeret: vt meditaretur seu cõtemplaret. Que voluit recte agi/in his iuste mãdauit hoibus cõuersari: cõtrariũ vero sub interminatiõe dissuasit: et sub imagine membrorũ demõstrauit discipulis: offensionẽ ab hoibus verbo arcẽs. Si
Mat.18. aũt manus tua vel pes tuus scãdalizauerit te: abscide eũ/et pice abs te. Bonũ ẽ tibi ad vitã igredi debilẽ vel claudũ/q duas manus vel duos pedes habentẽ mitti in ignẽ eternũ. Et si oculus tuus scandalizat te: erue eum/ et proice abs te. Bonũ ẽ tibi cũ vno oculo ad vitam intrare/q duos oculos habentẽ mitti in gehennã ignis. Hinc effectus in manu/affecus in pede/cõtemplatio seu intellectus in oculo designatur. Quod si ex his scandalum/id est offensio diuina seu proximi oriat: carere melius erit/q in sua patratione constãtibus/ cũ illis eterna damnatione puniri. In omni homine duplex est manus/duplex pes/ duplex oculus nisi natura deficiat/aut infirmitas tollat/seu insticia crimine suadente pcidat. Sic ex imagine sumpta duplex hois actio eẽ potest: bona qua placemus: mala qua scandalũ facimus. Si actio scandalũ prestat/vtique mala erit. Igitur melius est simplã esse actionẽ q duplicem: vt sit illa q placeat/nõ illa que scandalũ pstat. Affectu ad agenda mouemur/sicut pedibus loca mutamus. Simplo affectu/scz qui virtute vestit: melius est diligere q addere cõpositionẽ in his que naturã offendere habẽt: sic de intellectu q signatur in oculo/est proferre sententiã. Posuimus hic istã rationẽ seruandi ordinis in similitudinibus disserẽdis: sed alibi aliter sunt dicta. Uerũtamen hoc p argumento magno timẽtes/ q dextralia si vertũtur in scandalũ/dimitti seu abscidi iubetũr: multo magis que sinistra censentur: vt hoc nobis fiat pbitatis exemplũ/quod i vltima disceptatione sinistrici reportabũt: dextralibus primo ad eterna regna vocatis.

De similitudĩe paruulorũ ad saluãdos: secũdũ Mattheũ. Ca. XXVII

Paruulus q natus est nobis: celeste regnũ paruulis repromisit: paruulis statuit. Paruulos nõ sensu/ sed malicia qrit: ppterea saluãdos oẽs puulis cõpauit. Nã cũ offerrent ei puuli/vt manus eis imponeret et oraret: et discipuli increpabãt eos: Jesus vero

Mat.19 Mar.10. Lu.19 ait eis: Sinite paruulos venire ad me et nolite eos ꝓhibere: taliū est enī regnū celoꝝ: scʒ similiū. Alias damnati essent hoīes ꝑfecte etatis: nisi paruuloꝝ similitudo ꝑ puritate decurreret. Et paulo supra/ vt aliā cuʒ ista cōnectam/ equā siītudinē posuit; cū a disci- Mat.18 pulis interrogaret: [Quis putas maior ē in regno celoꝝ. Et aduocans iesus paruulū/ sta tuit in medio eoꝝ ꝛ dixit: Amē amē dico vobis nisi cōuersi fueritis/ ꝛ efficiamini sicut paruuli: nō intrabitis in regnū celoꝝ. Quicūqꝫ enī humiliauerit se sicut paruulus iste: hic maior est in regno celoꝝ. Et qcūqꝫ susceperit talē paruulum ī noīe meo/ me suscipit.] Puritas ꝛ humilitas ꝛ innocentia in paruulis designat: qb⁹ virtutib⁹ suos vult christus coruscare credentes. Nam puritas in paruulis/ q2 nō adest doli capacitas: innocētia/ q2 neminē ledentes cognouerūt: humilitas/ liberi enī sunt a fastu sꝑbie. Satagendum est ad istas virtutes: sine qbus non est ingressus ad regnū: ꝛ qbus ad intrandū nulla sera obsistit. Nam reprobatis ꝓpter murmuratiōnē factā in deserto cunctis a vicesimo anno supra exceptis iosue ꝛ caleph: solū paruulis ad terram ꝓmissionis est repromissus ingressus: vt ꝛ nos virtutū haꝝ suscepta veritate in illis proficiamus: qm̄ oīa in figura cōtingebāt illis. Quibus cōfert in regno maioritas: vt in regno ecclesie atqꝫ sꝑno ille sit maior/ q purior ꝛ innocētior atqꝫ humilior fuerit. Necnō ꝛ in ipsis ipse saluator se recipi demonstrauit. Hospitia sunt christi virtutes in paruulis cōsignate: vt ꝑ puritatē introeat: quiescat in īnocentia: ꝛ humilitas eū foueat gremio molliori. Et ipse non altis corde/ sed suam sapientiam ꝑstat paruulis. Et alia Psal.118. scriptura dicit/ ꝙ intellectū dat paruulis: Et pater celi ꝛ terre arcana ꝛ secreta sapientie sue abscondit a sapientib⁹ ꝛ prudentibus: ꝛ reuelat ea paruulis. Magna hominib⁹ est apposita retributio premiorum: dum in paruulorum sensum ire conentur.

¶ De similitudine diuitis ad camelū et ianue paradisi ad portā acus: secundum Mattheū. Ca. XXVIII

Abundanter derogatū est homini nō ab alio ꝙ a seipso: cum in suis actionibus/ aīalibus rationabilib⁹ cōparat ꝛ ad ipsoꝝ cōsyderanda opera ꝑ instructiōe sepe remittit. Et magna est benignitas saluatoris: cum bonos nos esse atqꝫ vitare pericula ꝑ similitudines hoꝝ ꝑmonuit. Unde cum vellet diuites cōmonere: diuitē camelo/ diuitias oneribus/ portā eterni regni acus foramini cōpara- Mat.19. Mar.10 Lu.18 uit. Facilius est camelum per foramē acus transire/ ꝙ̄ diuitem intrare ī regnum celorum. Hec similitudo ex superioribus pendet: ab eo scʒ ꝙ diues nolebat relinquens pecunias christuʒ seq. Ecce porta regni celoꝝ: ecce foramē acus: ecce diues: ecce camel⁹. Sicut igit camelus ad foramē acus/ sic diues ad portā regni celoꝝ: vt si possibile reꝑiet camelū acus foramē ingredi/ sic diuitē in portā regni celoꝝ. Pretermittim⁹ allegoriā q duos populos claudit/ iudaicū atqꝫ gentilē: morib⁹ dūtaxat insistim⁹. Sed acus cū introducat filū: erit ne introductura camelū? Utiqꝫ si posset imitti/ forte magno tꝑis tractu in ꝑtes subtilissimas minutatus: sic delicat⁹ diues posset saluari cōuersus adhibita multi tꝑis extensiōe penaꝝ. Camelus scʒ rudis hō facilius se passioni coaptat/ ꝙ diues relinquat diuitias ꝓpter regna celoꝝ. Et si porta acus christo venit in mentē cū siītudinē poneret: exonerat⁹ camelus/ aut ꝓniter inclinatus ingredit: sic diues abiectis diuitijs aut vsqꝫ qqꝫ humiliat⁹ in illis/ portā forte ingredit eternā.

¶ De similitudine salutifere passiōis ad calicē: secundū mattheū. Ca. XXIX

Nassurus ꝑ oīb⁹ penas ꝛ iniurias/ necnō ꝛ ignominiosissimā mortē/ in id nitebat ꝓuocare sequaces: vt passiōib⁹ intētatis nullaten⁹ detractarēt: ꝛ tormentū fecerat ianuā sūme vite: necnō velut medicinale poculū statuerat ad ꝯsequēdā illā sꝑnam sanitatē. Proinde discipulis qrentib⁹ in sꝑna cōscēdere/ ac ꝑ dextrū ꝛ sinistrū in sꝑno regno a dn̄o situari/ respōsum est: si ad passionē parati erant quā ꝑ similitudinē designauit in calice/ dicens: Mat.20. Potestis bibere calicē quē ego bibiturus sum? Cito bibit quod infundit calici: sic passio velociter transit. Et quod liquidū ē dilabitur: ꝛ passio tota fluit. Quod mensurā habʒ ꝑpetuū esse nō pōt: calix aūt mēsurata est potio Quod hō infert/ momētanei tꝑis est: nō enī ꝑdurabilis est hoīm actio. Et si vulnera inferunt/ si mortē irrogāt/ nō ē ex eis facere duratura: etenī ipsa corrupta natura hoc stipendiū habet in pena. Sed nec credat passio in calice designari bibiles ꝯtinēte liquores: sed in illo liquore q tam facile absorbet. Et nomē accepit calix a calida potiōe: q architriaco iudicio egrotantib⁹ bibēda ꝓponit: ꝛ ꝙuis sit amara bibentib⁹ illā/ sepe illis attulit sanitatē. Multos inuenim⁹ calices in sacra scriptura: sed ille factus similis salutifere passiōis: in quo suā saluator dn̄s preostēdit: quē dauid lōge ante ꝓuiderat/ dicēs: Calicē sa- Psal.115 lutaris accipiā: ꝛ nomē dn̄i inuocabo. Quē saluator ꝑ oīb⁹ bibit q mortui erant: ꝛ ꝑ oībus q vita ista fungebant: ꝛ ꝑ oīb⁹ q lucē nōdum huiusmodi viderāt: ꝛ ꝑ oīb⁹ q vsqꝫ ad finem seculi nascituri erāt: q vt ꝑricipes esse possent/ ꝑdestinati erāt. Ipm enī oīb⁹ obtulit ad bibendū differēter ꝛ varie: aliquib⁹ re/ aliquib⁹ fide atqꝫ dilectiōe. Ac ꝑ hoc passionē designauit in calice: vt nēo timeret christo ꝯsecrari ꝓposita passiōe.

¶ De similitudine hypocritarū ad sepulchra: secundū Mattheū. Ca. XXX

Ad vitam ꝛ vt viueret deū hominē fecisse scriptura cōmemorat: et in esum tradidit lignū vite: hō ꝑ̄o illū/ vnde lethū incurrit. Et volebat de⁹ sui ꝑcepti custodē in celo reponere: nō in terra infra lapides sepelire. Cū ꝑ̄o fuit morte ꝓpter peccatū mulctatus/

est infra lapides in terra sepult⁹. Proinde christus dealbatis sepulchris comparauit odibiles
Mat.23 pctores: vt ppetue penalitatis apponens: Ve vobis scribe et pharisei hypocrite: q similes estis sepulchris dealbatis: q a foris apparent hominibus speciosa: intus vero sunt plena ossib⁹ mortuorum et omni spurcitia. Sic vos a foris quidē apparetis hoībus iusti: intus autē pleni estis hypocrisi et iniquitate. Claret ista silitudo amplius de seipsa q̄ possit lingua disserere. Sed qr q hypocritaliter viuūt/foris speciē virtutis ostendūt: sed int⁹ oīno mortui: ideo mortuoꝝ sepulchris merito cōparant: ex qbus apertis exhalat fetor horrēd⁹. Ex hypocritis cū in verba ꝓrumpunt/offenditur ꝓximus. Etiā in alio dicendi ordine ista silitudo disserta est.

De similitudine hypocritarum ad serpentes: secundum Mattheum. Capitulum XXXI

Sana ratio/sed melius fides nouit deū nihil creasse iniquū in opibus naturarū: verūtamē in naturis reꝝ aliquid reperit/vnde hō agende vite sumat exēplū: et vnde arguat per similitudinē peccantiū vita. Quā obrē scribas et phariseos/hypocritas dñs serpētib⁹ ꝯfigurauit.
Mat.23. Serpentes genimina viperarum/quomodo fugietis a iudicio gehenne? Nunq̄ nisi anfractuosa serpentes incedunt: sic et in hypocritis non est rectitudinem reperire: et maculosa pelle teguntur et ipsi humano placito exteriores variant sepe mores. Gradiuntur super pectus toto protenso corpore super terram: et animo et moribus super terrena reprobi semper repunt. Diuisa est lingua serpentum: et iniqui sepe satagunt vnitos diuidere. In cibo terram accipiunt: et ipsi nihil aliud q̄ terrena sapiunt: quorum gloria in confusione erit. Insinuatione domini cum muliere inimicitias habent: omnes reprobi aduersantur ecclesie: insidiantur calcaneo mulieris: tota intentio hypocritarum atq; malorum vt in fine decipiant. Gestant in intentione/ serpentis antiqui qui est diabolus/imaginem omnes simulatores et callidi: et cuius sunt membra/perficiunt voluntatem. Sed cum dicuntur genimina viperarum: aut demonum/aut malorum hominū existunt vita et moribus sectatores. Illi⁹ radicis vnumquodq; est genimen/ cuius sapit omnino naturam: sic et homines illorum genimina comprobantur/quorum voluntatem pficiunt/moresq; sequuntur. Huiuscemodi profecto erāt scribe et pharisei hypocriti: ꝯtra quos saluator hanc similitudinem protulit: vt quod dictum est illis/cautela fiat sequentibus ceteris et audientibus cunctis remedium sit salutis.

De similitudine galline vel auis quam in se Christus assumpsit: secundum Mattheum et Lucam. Capitulum XXXII

Fons et origo pietatis/hominūq; redēptio/et dispersorū reuocatio christus profunda humilitas/eximia et ineffabilis charitas: vt hominem perditum reuocaret/ contumacem argueret: non dedignatus est i se galline ornicis imaginem demonstrare: quam assumpsit: fere per omnia exercuit indefesse pro omnibus: cum hierusalem argueret/ ostendit quod fecerat per ꝓphetas/quod in se faciebat: quod per futuros facturus etiam erat. Quotiens inquit volui cōgregare filios tuos: quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas: et noluisti. Mat.23 Lu.13. Non congregatur nisi dispersum: non dispergitur nisi quod recessit a deo: et a quo recedens dispergitur/reuertens congregat: sed qui voluntate propria disperguntur/in congregationē tarde veniunt nisi reuocentur. Saluator vero noster congregaturus omnes venit: q prophetas ante premisit: et seipsum in similitudinem viscerosarum auiū transformauit. Quotiens volui prophetas pmittens/congregare filios tuos in fidei vnitatem: et in illam veritatē que possessores suos oberrare non sinit: ac in illam dilectionem qua duo/scilicet creator et rationalis creatura taliter cōnectuntur: vt neutꝝ ab altero dissoluatur. Unus est omniū conditor: et in vnum querit homines conuenire: ne nō congregati a iustis visionibus feriantur. Nam in Exodo legimus: q si qua nō fuerāt de agris congregata/a grandine perierunt: que autē cōgregata fuerunt/reseruata sunt. Exo.9 Erāt homīes dispsi in agris/et alalia similiter vagabant: et cū deus percussit egyptum grandine / consumpta sunt. Disperguntur siquidem homines in actionibus suis: nec diuinis regulis congregātur: sed cum deus excandescit in acerbam vindictā feriuntur: sed congregata reseruātur. Sed qui non congregantur ad domini disciplinam/cōgregabuntur ad penā. Hinc Esaias dicit: Congregabuntur congregatione vnius fascis in lacum: et claudētur in carcere. Isa.24 Et saluator sic sanxit: Colligite zizania/et alligate in fasciculos ad cōburendū. Mat.13 Lacus et carcer atq; combustio ad penam referūtur eternam: sed si sub alis domini cōgregantur/a domino protegentur. Hinc psalmista ait: Sub vmbra alarum tuarum protege me a facie impiorum/qui me afflixerunt. Psal.16 Sed hic quid de multiplici vice/ quid de noīe filioꝝ/ quid de congregatione/quid de alis/qd de contumacia renitentium: Ad similitudinem nō spectant: nec est presentis intenti. Sed cur galline similitudinem ipse assumpsit/ susceptum ꝯstringit ordinem. Gallina cum filios initiare voluerit/incubat ouis: pastus pretermittit continuum questum. Cum ad pascendum cōmuniter exierit/singulariter et ocyus ipsa recedit: velut festina incubare ouis: dimittitur plumis/rauca voce: cibo inuento non comedit/donec aduo-

exuerit pullos quos alit. Protegit pullos alis nocte atq; die si expedit / incubat eis: et nullo habitaculo contenta pro pullis / de corpore suo eis habitaculum facit. Exponit se ad miluū rostro pedibus / alis / suis alumnulis inimicū: et tanto amore ad eos pfunditur / vt nec pro eis vereat quempiam notum. Et si vnū pullorum clamantem et segregatum audierit: velut si omnes deficerent querulatur. Unica vni / vnica omnibus / vnica singulis / vna pfecto in omnib9 est. Propter eos quos habet / aberrantes querit: pter aberrantes / habitos non relinquit. Incubat ouis suppositis sui generis: etiam si alterius supponantur nō spernit. Et sepe ducit super qbus nō incubauit: et fouet sub alis ab aliena relictos dum eos suis in quantitate similes aspicit. Igitur saluator propter omnia ista similitudinē galline suscepit. Quis per singula hec omnia christo coaptabit? Et si facerem / forte non essem insipiens: quis in omnibus inuenire nequeam testimonia scripturarum: sed rei effectus testimoniū prestat. Quid indigentia testium / cum euidentia clamat? Sed ne omnia indiscussa preterea nt / declaremus sermones: vt prestetur paruulis intellectus. Gallinā infirmari pro pullis longa experientia docet: et exinaniri p eis visus inclamitat: nec ista de saluatore scriptura reticuit: nam Esaias cum sic ante preuidit: Esa. 53 nouissimū virorum / virum dolorū et scientē infirmitatem. Phil. 2 Et Paulus post factum insonuit: Semetipsum exinaniuit / formā serui accipiēs: in similitudinē hominū factus. Raucedinē vocis expressit in seipso / de christo prophetādo Dauid: Psal. 68 Clamaui / rauce facte sunt fauces mee. Sed cetera pretermittentes / in id comice intendamus quod de seipso saluator aperuit: more galline querens filios hominū sub alis protegere. Ale christi bina sunt: misericordia et veritas / iusticia et pax / scientia et amor / actio et intentio / lectio et meditatio / oratio et contemplatio: potentia sua et sapientia sua / gratia et gloria. Et in seraphica Esa. 6 specie ostēsus est Esaie senas habēs alas. Hāc figuram qui legit intelligat. Ac per hoc magna nobis saluatoris innotescit humilitas dignationis / et ineffabilis dignatio hūilitatis: vt galline imaginem pro nobis assumeret: sub cui9 alis firmiter speraremus: de quib9 psalmista ait: Filij autem hominū in tegmine alarum tuarū Ps. 35 sperabunt. Filij hominū sunt om̄es filij ade: vt habet hebraicus sermo: quibus est omnis spes libertatis adempta / nisi sperent in tegumēto alarum domini: qui eas expandit / vt nos assumeret: eas extendit / vt nos sub alis colligeret: atq; velut vnanimes cōgregaret. Ue pullis non recurrentibus sub alis galline desuper miluo volante: porro in predam deuenient. Ue inferni erit eternū nō refugiētibus sub alas dominice crucis earumq; virtutis: vndiq; spiritibus malignis volitantibus / vt filios hominū rapiant: et in eternam predam cruciando deducant. Sed lucas non speciem / imo genus expressit / dicēs: Quemadmodū auis nidum suū sub pennis: et noluisti. Auis erat christus: et in arduis posuerat nidum suū: vbi tempore prefinito reponeret pullos suos. Nam et passer inuenit sibi domū: et turtur nidum vbi reponat pullos suos. Sz multi refugiūt esse pulli huius solitarie auis: qr vere factus erat sicut passer solitarius in tecto: neq; nidus cōstitutus sub pennis esse satagūt: ad protectionē et defensionē a rapacitate milui aut accipitris / circa nos inuise atq; insidiose volantis: vt in nido superne patrie reponantur. Naz nidus est ipse locus vbi pulli oriuntur: de quo saluator non loquitur. Nidus est ipsa congregatio seu multitudo pullorū / ab vna ornice vel aue desuper incubante ouis exorta. Iuxta quez sensum lucas nidum expressit: vbi matthe9 pullos edixit. Nidus est superna patria: quā passer solitarius christus pro suis pullis reponendis inuenit. Et intentius considerare nos angit similitudo pullorum: qui nō coitu aut gestatione vterina seu more hominū aut quadrupedū oriuntur / sed per incubationē nascuntur ex ouis: quibus saluator quos saluare querit / assimilat equidem nec imerito. Porro in ouis gallinarū siue aliarum auiū nihil videmus de carnibus / nihil de sanguine / nihil de ossibus / nihil de pennis / nihil de his que futura sunt: vt ex eis pulli auibus incubantibus fiant: sed quadam spe / visitato cursu nature / pulli exoriri sperātur. Hoc idē in iactis terra seminibus accidit et sperat. Sic etiā in his qui saluandi sunt / nihil apparet illius beatitudinis quam possidebūt: sed totum agit in spe / qua salui facti sumus: que cum videt / nō est spes. Filij ergo dei sūt in spe in hac vita degentes / donec reueletur in eis reuelatio filiorū dei: quam expectat expectatio rationalis creature: que vanitati subiecta est nō volens: sed pter eum qui eam subiecit in spe. Ubi ijdem filij spei cōgregati in hac vita sub alis diuine protectionis / erūt filij beatitudinis: cum reuelabit in eis gloria veris filijs cōferenda. Nam quod videt quis / quid sperat? Si autem quod non videmus speramus / per patientiā expectamus: velut pulli nondum visi sperantur ex ouis futuri. Libuit autem istam similitudinē primā ponere in ordine illarum similitudinū: quas in se christus assumpsit / pro seq; disseruit: quis prima non sit in ordine a scriptoribus tradito euangelice dissertionis: p eo q pre ceteris humilitatē christi et exinanitionē filij dei significat: a quibus saluator incepit.

¶ De similitudine christi ad templū ecundum Joannem tantum.

Capitulum XXXIII

Sicut ex scriptura didicimus q spiritus dei omniū est artifex: vt preter altiores intellectus qui possunt attribui / etiam hoc intelligatur quod per eum ars in nature remedium sit hominibus contributa. Nec enim artis peritia opus erat / si in suis basibus cōdita natura mansisset: sed merito delinquētis in-

firmiter inclinate spiritussanctus sua bonitate in arte subuenit: que imitaretur naturam: et per illam iuuaret/ que defecisset ocyus: nec fuisse viuere potuisset/ nisi sibi per artem a domino fuisset prouisum: qua multa facta sunt materia suppleta: nec omnia propter corpus aut corpoream vitam: sed etiam vt in his exhiberet cultus olim conditori. Inter ea vero que arte ad honorem domini surrexerunt/ salomonis templum magnum ac mirabile opificium fuit: cuius similitudinem ad indaginem futurorum in se saluator voluit suscipere: cum expeteret ab eo potentie signum: si quare illud templum a negociatione turpante tanto zelo mundasset: vt etiam pro flagello funiculis vteretur.

Joh. 2 Qui respondens ait: **Soluite templum hoc: et in tribus diebus excitabo illud.** Quod quamquam potuisset de illo templo sic facere/ tamen de suo corpore per illam similitudinem dixit: quod sic dixisse post resurrectionem apostoli ad memoriam reduxerunt. Nam quoto numero annorum vt iudei responderunt/ factum erat templum: tanto dierum numero vno superaddito/ fetus in vtero materno formatur/ vt animam possit suscipere: quamquam vero in christo fuerit accelerata conditio/ vt in instanti esset conceptio et animatio/ et omnis compago membrorum: moles tamen corporis communi more processit. Magis autem ipse templum allegoricum erat cum corpore suo ecclesia: etenim si que erant in illo templo/ ipsum figurabant. Quod si quis velit aperte cognoscere/ in volumine regum eius conditionis legat historiam. Morale templum similiter erat: vt preterquam in ipso nulla sit morum actio approbata/ nullaque deo grata moralitas: nulla doctrina instruens ad celestia capessenda: nisi que de porta huius templi prodierit. Et ipse templum docebat in templo: et similitudinem expressit stans in illo. Et anagogicum et nostre beatitudinis templum etiam penitus erat: quoniam in ipso velut in templo omnes dicent gloriam. Ipse enim est templum eterne glorie: ipse templum beatitudinis superne: ipse templum celestis patrie: in quo adorabimus vnitatem in trinitate/ et trinitatem in vnitate venerabimur: in quo super omnia spiritualia et corporalia videbimus resplendere et existere deitatem. Et vt familiariori sermone quod dicimus pateat/ euangelista aptius manifestat cum dicit: **Hoc autem dicebat de templo corporis sui:** vt non anima siue deitas imaginem gerant ad templum/ sed corpus siue caro dumtaxat: quoniam velut in sancto templo in illo habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter. Et a contemplando templum nomen accepit. In ipso nempe omnis contemplatio perspicua per fidem plene consistit: vt etiam quicumque corpus illud nascens et conuersans/ passum et moriens/ sepultum et resuscitatum/ palpatum et in alta subuectum per fidei contemplationem agnouerit: nil restat quod possit amplius cognoscere super terram. Sed hoc templum solutum fuit in morte: quoniam non anima nec deitas solutionem ab inuicem aut per internectionem acceperunt. Solum corpus ab anima fuit/ non tamen a deitate solutum/ triduo quiescens/ et insolubiliter reconiunctum: et post triduum excitatum/ vt omnes ad nouitatem resurrectionis ad nouitatem vite/ ad capessenda celestia/ ad considerandum in periculis et in morte humanam a deo posse conseruari naturam/ pariter et excitari. Quod templum totiens ab hominibus soluitur/ quotiens in aliquo iudaizatur aut peccatum exitiale committitur: sed totiens in nobis huiusmodi templum reficimus/ quotiens agimus virtutum viuificans triduanum.

¶ De similitudine serpentis/ quam dominus saluator assumpsit: secundum Joannem tantum.

Capitulum XXXIIII

Qui serpentinos abhorret anfractus in hominibus malis: non in natura serpentis quem ipse creauit: dedignatus nec est serpentis similitudinem sumere: non repentis naturaliter super terram/ sed artificialiter facti et in ligno suspensi: ad auferendam ex serpentinis morsibus plagam. Nam cum conaretur instruere atque ad fidem trahere nicodemum: similitudinem serpentis induxit: **Sicut moyses exaltauit serpentem in deserto: ita exaltari oportet filium hominis: vt omnis qui credit in ipso/ non pereat: sed habeat vitam eternam.** Joh. 3 Nu. 21 Super murmurantem populum igneos serpentes dominus misit/ vt culpe pena respondeat: quia serpentes linguas bifurcant. Et qui molestiam in corpore patiuntur/ conqueruntur de ipsa iusticia: et diuinam iusticiam arguunt. Et murmuratio huiuscemodi similitudinem habebat preuaricationis ade: omneque malum ab illa sumpsit exordium. Et serpens operante diabolo decepit. Et diabolus in serpente ipsam euam seduxit/ scilicet vt laberet in culpam. Gen. 3 Et nunc serpentes mordent murmurantes in penam: a qua liberantur a visione serpentis in alto suspensi: non naturalis/ sed artificiati: non se mouentis/ sed moti: non super pectus repentis/ sed in phalanga pendentis: non carnei/ sed erei: non terram comedentis/ sed appetitu et edendi potestate carentis. Cuius/ non primi illius similitudinem saluator accepit: significans quod alte suspendendus erat in cruce: cuius aspectu humana infirmitas sanabatur: et homo curabatur a serpente antiquo percussus. Nec per naturam facta est salus/ sed arte diuina: qua sine semine humano in aluo virgineo factus est filius dei homo. Nec se mouebat/ sed omnia sua referebat in patrem qui eum miserat: semper insinuans quod a se ipso non erat. Non inclinauerat pectus/ cor siue corpus ad vilia et terrena: sed suspendebatur corpore in ligno/ mente autem in celo. Non erat carneus quia deus/ sed vt homo: non ex humano semine factus homo/ sed spiritussancti mysterio. Ereus sonoritate facti. Nihil enim a seculo tam alte reboauit: quamquam dei filius suspenderetur in cruce. Nihil tam sublime intonuit/ quam quod morte vnius mors omnium vinceretur: et ligno

assirius in inferno assiros desigeret. Sonuit ipse voce septena ligno pendens: et in lachrymis et clamore valido exauditus est p sua reuerentia. Terrã nõ comedit. Nullo enim pacto terrena/ sed celestia sapiebat: et oẽs phibuit thesaurizare in terris: sed suasit thesaurizare in celis. Nõ cõmedit terrã: qr sibi nõ incorporat eos q̃ sunt terrenis affixi: nisi mente saltẽ sint ab ipsa diuisi. Non eos assumit quoꝝ gloria in cõfusiõe facta est: qr terrena sapiunt. Non sibi adest taliũ appetitus. Huius serpentis ipsum figurantis similitudinem saluator expressit sic exaltatus in ligno: cuius fideli aspectu omnes sanantur: qui nisi aspicerent damnarentur. Proinde adiunctũ est: Ut omnis qui credit in ipso/ nõ pereat/ sed habeat vitam eternã. Igitur exaltatus in cruce corpore siquidem: nã deitate vel anima exaltari non poterat: et mortuus est exaltatus. Ergo in eum fidei dirigatur aspectus: quia qui credit in ipso/ presertim incarnato vel nato/ et nõ in cruce mortuo exaltato: nõ erit liber a pditiõe: nec salutem cõsequetur eternã. Qui vero credit in ipso exaltato in ligno/ in ipso qz mortuo/ habebit beatam vitã. Expedit omnem interiorem aspectum in illum exaltatum dirigere/ si non perire decreuimus. Et si exaltatũ in ligno penali credendo diligimus: et diligendo fideliter credimus: exaltabimur in supernis quoniam exaltatio penalis erecti ligni nostram exaltationem in superno regno promeruit: vt non solũ non pereamus/ sed vitã habeamꝰ eternam. Non potuisset genus humanũ ab antiqui serpentis fraudibus et sibi similium morsibꝰ liberari: nisi in forma eremitici et insensibilis serpentis ipse fuisset exaltatus in cruce: Quis ipse aliter potuisset. Utrũqz profecto verum est: et q aliter genus humanum liberari nequiuit: et q deus aliter potuit. Quod autem serpens ereus insensibilis erat/ non refertur ad infirmitatẽ nature: pro eo q insensibile a sensibili minoratur: sed ad impassibilitatem diuine nature: quã nec in cruce nec alibi attigerunt inflicte corpi horride atqz seuissime passiões. In eremo celebrata est illa suspensio ad medelam: quoniã illic populum serpentina tabes infecerat. Et homo q̃dem non peccauit existens in celo/ sed angelus sed sub celo velut in squalenti eremo deliquit in terra: in qua sibi christus sua ope subuenit moriturus morte/ ab impijs exaltatus in cruce: vt in forma serpentis serpentinos morsus excluderet: ne exhiberet diuina dictante iusticia diabolo ad repugnandum forma hominis/ quem decepit: et forma serpentis/ in qua sibi male suasit: vt in vtraqz confusus per dei iusticiam multaretur/ et homo liberaretur. Igitur vnigenitꝰ dei filius in forma hominis quam diabolus in serpente decipiens/ sibi asciuit ad culpã: deinde asciturus in penam/ moritur pro liberandis omnibus exaltatus in cruce: accipiens illam in eremo similitudinẽ serpentinã.

¶ De similitudine christi ad spõsũ m et ecclesie ad sponsam: secundũ Mattheum/ Joannem et Marcum.

Capitulum XXXV

Spondens recte agentibus hereditatẽ eternam: qui se patriarchis et prophetis venturum et humanam naturam assumpturum infallibili pollicitatione spopõdit: nec violentia cuiuspiam coactus/ sed sponte illã assumpsit/ mortemqz suscepit. Sponsi non corrupturi sponsam/ sed castificaturi similitudinẽ accepit: quam baptista Joannes primo edixit: deinde christus asseruit. Nam cum ioannes suos discipulos vellet de christo perfecte instruere: ac etiam seipsum ab illo minorare perfecte decerneret: christum appellauit spõsum/ seipm eius amicum/ dicens: Qui habet sponsã Joh. 3.
sponsus est. Amicus autẽ sponsi qui stat et audit eum/ gaudio gaudet ppter vocem sponsi. Locutio ista relatione pstringit: vt ille sit spõsus q̃ sponsã habere cõuincitur: ita et que sponsum habet/ sponsa dicatur. Sponsus est christus scilicet ecclesie: et ipsa sponsa nemini nisi christo. Christus spõsus pmissus atqz optatus/ maxime per sanguinem ecclesie factus est sponsus: vt dixit sephora moysi: Sponsus sanguinũ tu mihi. Quod illa dixit Exo. 4.
ob circumcisionem filij: quod ecclesia meliꝰ dicit in virtute sanguinis p nobis effusi: ex quo ipsa nata est velut eua de latere ade: in quo lota et munda nitescit. Lauit enĩ nos a peccatis no- Apoc. 1.
stris in sanguine suo/ ex quo redempta: tenebat enim eam diabolus in humana natura in adã corrupta captiuam. Hinc apostolus ad Ephesios scribit: In quo scz christo habemus redẽ- Ephe. 1
ptionem per sanguinem eius/ et remissionẽ peccatorum sm diuitias gratie eius. Et Petrus i canonica sua dicit: Scientes q non corruptibi- 1. Pe. 1.
libus auro vel argento redempti estis de vana vestra conuersatione paterne traditionis: sed pcioso sanguine quasi agni incontaminati et immaculati christi iesu. Quam sic natam/ lotã atqz redemptam mystice atqz pro moribus desponsauit: vt vnus ab altero respectiuo mysterio nomen accipiat. Dixit nãqz dominus per Osee in figura futuram ecclesiam preintendens: Spõ- Osee. 2
sabo te mihi in sempiternũ: vt non sit separabilis copula hic et in futuro/ qua christꝰ sue ecclesie copulatur: nec possit celebrari diuortium a natura humana/ quam assumpsit: nec ab ecclesia/ quam sanguine consecrauit. Sed cum sempiterna sit desponsatio primitus celebrata/ per alios morum anulos ipsam desponsat: vt nõ solum vnus digitus solito more anulo decoret: sed etiam quinqz digiti anulorum pulchritudine fulgeant. Proinde subsequitur: Sponsabo Osee. 2
te mihi in iudicio. Aptus anulus quo sponsus eternus sponsam adornat: quam non vult iudicare/ sed potius a iudicio liberare. Judicium ẽ. Inquit enim apostolus: Si nosmetipsos iudi- 1. Co. 11
caremus/ non vtiqz iudicaremur. Cũ aũt iudicamur/ a domino corripimur: ne cum hoc mun-

do dānemur. Sed quoniā nihil bene fit quod iusticia caret: anulū etiam iusticie sponse dedit. Spōsabo te mihi in iusticia. In q̄ oportet vnū quēq; viuere: atq; hic & in futuro in cōspectu do- Psal. 16 mini apparere. Unde Dauid dicebat: Ego au tem in iusticia apparebo cōspectui tuo. Ille por ro in iusticia conspectui domini apparet: q̄ sem per se corā deo astare cogitat: & q̄ desup eū de- semp aspiciat: & nil agit vel amat quod iusticia reprehendat. Et qui operatur iusticiā, exaltabitur. Et exaltationē sponse querit qui sempiternꝰ est sponsus: & iusticia liberabit a morte, scz eterna in quā neminē vult christus dn̄s introire. Per- ornat misericordia possessorē: & qui illa est fultꝰ misericordiā consequetur a domino. Hinc spon- sator subsequitur: Sponsabo te mihi in misericor dia. Tali pacto sponsa sponso iungitur: vt sicut ille misericors est, & illa misereatur. Ad quod sal Luc. 6 uator in euangelio nos hortatur: Estote mise- ricordes, sicut pater vester misericors est. Anu- lo misericordie ornatus existit, qui omnibꝰ ani mo miseretur: siue spiritualē egestatem siue cor poralem inediam patiantur: etiam si ope subue nire nō possit. Et quoniā si fieri potest, multis ē operibus impendendū: idcirco alio anulo spō- sam inuestit, dicens: Sponsabo te mihi in mise rationibus: vt diuersis operibus diuersis indi gentibꝰ multiplex sit miseratio. Et quoniā inter cetera que inter sponsum & sponsam delectabi- lem copulam seruant, dicitur esse fides: ne violatio pmissorū obueniat: ne plus sponso alius place- at: & ne adulteriū prius in animo q̄ in corpe me ditetur: nam si alius a sponso amor in animo sedē tenet: qui iura spōsalis amoris immutet, distor- queat aut minuat: etiam si opus nō sequatur illici- tum, iam in animo iura sponsalia violantur: pin- de q̄ fidelis, sponsusq; verax: sub decreto fidelis anuli sponsam sibi subarrat, dicens: Spōsabo te mihi in fide: & scies quia ego dominus. Spō satio in fide sponsi ostitrarat plenā pstat scientiā. Nō enim in hac vita hominibus alia cognitio verior perogatur q̄ cum ad ipsum vera fide vigila mus. Presertim si hunc anulum nō abijcimus p idolatrie specimen, aut per aliud infidelitatis crimen: si fidei circulum in nostris digitis irre more seruamus: longe stabit omnis iniquitas: nec erit vnde sponsus de sponsa possit iuste cau sari, si eius pmissa incōcussa seruantur: vt non so lum fides in animo, sed anulus fidei sit in manu Quoniā fides sine opibus mortua est. Et sicut sponsus temporalis sponsam suam vt valet p suo placito ornat: sic & qui sponsus est sempiter nus, cui nihil deest q̄n spōse sue ecclesie seu cu iuslibet anime possit porrigere ad ornatum: de- dit virtutes quibus ornaretur: sacramenta vbi la uaretur: pcepta in q̄bus erudiretur: beatitudinē qua cum ipso in ppetuū frueretur. Similiter & cū inter- rogaretur de ieiunio suorū discipulorū, in respōsio- ne se sponsum appellauit: cuiꝰ amicꝰ scilicet io- annes baptista: in quo signatur omnis multitudo pconū: q̄ stat & audit eū. Stat in gradu vocatio nis: & in quo pordinatꝰ est nō psumens plus ap petere, aut in pluribꝰ se ingerere q̄ quod sibi posi tū est: nec opiniōe attollitur plus q̄ sibi a veritate cōcedatur. Sic stabat in quo positus erat ioānes vt nec opinione populorū existimantiū eum esse Joh. 1 christū: nec q̄stiōe discipulorū supra id quod erat ferebatur in aliquo: exemplo cuiꝰ si vita fidelium agerentur, de superbia nulla vel modica querela cō sisteret. Nam ppriū est superborū supra se culpa biliter tolli, quos iusta pena consequitur: vt & ipsi mereantur ad ima demergi. Et audit eum vocen tem, cōminantē & promittentē & precipientē ad obediendum iussioni: sicut ille decernit, non si- cut ipse voluerit. Et gaudio gaudet propter vo- cem spōsi. Nulla suauior vox q̄ vox christi: nul- la delectabilior ad audiendū: nulla facilior ad agendū: cum nil fieri sanciat, quin primo ad per ficiendum gratiam conferat: nulla vtilior nosci tur esse post factum. Ideo gaudio gaudet ami- cus propter vocē eius. Omnis vox spōsi ad or- natum sponse pfertur: & dearticulatur in his que ipsam prepediunt: & differta omnino est in his q̄ ad vitam expediunt. Gaudio ptinus gaudet ad vocem sponsi, qui se nouerit legitimū membrū sponse: ad cuius ornatum eternumq; profectum sempiternus sponsus intendit. Amicus sponsi christi, membrū est sponse christi: nam si amicꝰ non est, membrū sponse non est: & si membrum sponse non est, amicus sponsi esse non potest: & si amicus est, gaudet: si gaudet, amicus est. Ue- rior amicitia christi pur in nobis est, ad vocem eius inexceptuate gaudet: siue terreat, siue mi- netur, siue consulat, siue pcipiat, siue phibeat, si ue dissuadeat delectabile, siue suadeat, siue pro- mittat vitam eternā, siue auferat terrenā substā tiam. Ue quibus vox ista conturbat auditū, ve qui non audiunt: crudelius ve qui audiunt & cō- temnunt. Euge autem his qui ad ipsam resonā- tem gaudio mētis exultant: etiam si ob eam cor pore cōtremiscant.

¶ De similitudine lucis quam se esse saluator dixit, ipseq; asseruit: secūdū Joannem tantū. Ca. XXXVI

Lucem habitare deū inaccessibilē apls 1. Tim. 6 scribit: quā aliā intelligere pter ipsum catholicus intellectus abhorret. Nec n eū eterna lux aliā q̄ seipsam inhabitat. Et nihil inaccessibile saltē intellectu dixeri: nisi eū q̄ euāge licū intellectum transcendit, similiter & huma- nū. Lux seipsam videns: & nihil extra seipsam co gnoscens. Lux nihil ab extra participans: in seipsa tota & simpla manens: creauit corpoream lucem ad illuminationē corum que infra ista ce li concaua sunt reclusa. Et produxit luciferum Job. 38 inobscurabilem in tempore suo: qui posset illu- minare hominū mentes, quas lucifer tetratus tenebris horrendis obduxerat: q̄ seminario spi ritussancti, nō hominis ex aluo virginali eductꝰ etate more hoim coalescēs: cū vellet theoria & actu illuminare tetros, in similitudine lucis no- minatꝰ est: & ipse sic predicando disseruit. Nam

Jo.1. euangelista: Lux in tenebris lucet: et tenebre eam non comprehenderūt. Et
Jo.3 alibi: Lux venit in mundum: et dilexerūt homines magis tenebras q̄ lucem. Et aperta locutiōe dixit: Ego sum lux
Jo.8 mundi. Et alibi hoc idem reiterauit: Quā
Jo.9 diu sum in mundo/lux sum mūdi. Et
Jo.12. ad credulitatē lucis animauit audiētes: Dum lucem habetis/credite in lucem: vt filii lucis sitis. Et paulo post: Ego lux veni in mundum. Omnia ista in id redeūt: vt christus lux vera sit atq̄ dicat: Quod si vera lux est: non debet dici lux p similitudinem/sed p ppzietatem. Quod si sic: frustra inter similitudines assumptas a christo lucem posuimus. Sed hoc me in similitudine tractare premonuit: qm̄ in christo fuerūt q̄dam q̄ nullo modo similitudinem in rebus/exemplū in angelis aut hominibus habuerūt. Quedam vero q̄ q̄uis sibi summa excellentia conuenirent: nihilominus tamē p similitudinem repertam in rebus clarius sunt disserta. Et ex hoc quod est nullam habet similitudinem exprimentē/quod deus est: nec exemplū explicans quod ex ipso gestū est: et agnominationē omnino nō recipit. Proinde si q̄d de illo per quorūcūq̄ nomina dicit/per similitudinem differt omnino: cū infinite plus sit q̄ per quod dici potest. Sūt vtiq̄ res in ordine suo sibi a deo insito/q̄d alte atq̄ mire opatiōis habētes: q̄rū suscepta similitudine ipse nobis pamplius innotescit. Ac p hoc quia homo fact9 est et hominibus loq̄bat quos erudire volebat: p sa lute ipsoꝝ vt lux absq̄ nubilo se pretulit: vt eum sequeret q̄ nollet remanere in tenebris. Om̄ nihil querit ante lucem: nec q̄ q̄reret q̄dpiam in tenebris inueniret: cū omnia cognoscant in illa q̄ q̄ corpaliter posset homo in tenebris aliq̄d q̄rere/sic et inuenire: sed non nisi ante in luce cognouerit. Quesitū igit hominū/quod erat beatitudinem conseq̄: ante lucem q̄ christus est/nō
Ps.126. poterat inueniri. Hinc psalmista dicit: Uanum est vobis ante lucem surgere. Qui surgūt ante lucem/sepe cadendo ledunt: et si querūt/inuenire nō possunt. Uanū igit fuit omnibus ante lucem surgere: cū nequirent inuenire q̄sita. Surrexerūt patriarche: surrexerūt omnes sancti veteris testamenti ad actiones bonoꝝ operū: sed ante lucem exortā/ et in cruce corpore membris fractā: surrexerūt in vanū suoꝝ bonoꝝ operꝝ beatitudinis non capientes effectū: magis aūt p vacue surrexissent/nisi futura lux christus scz iesus in carne venturus prius p fidem eoꝝ surrexisset in cordib9. Omnes vanissime surrexerūt in potentijs et sapientijs hui9 seculi ante christū lucem morū et inuisibilis mūdi. Pro beatitudine regni venturi lucis similitudinē merito christus accepit: ante cui9 ortū nemo bene aliq̄d fecit necvtiliter/sed vane surrexit. Caret anfractibus lux: nec sua directione declinat in alteram partez. Offert se obiectis corpib9: et suis radijs omnia eq̄ pfundit. Non accipit hoc corp9 plus q̄ aliud corpus: recipit aūt magis a corpib9 diaphanis/vt ab aere qui ab ipsa et extra replet. Et corpa crystallina q̄ q̄ solida/int9 et exteri9 subito cū lux affuerit pfundunt. Sic lux vera q̄ christus est/personam hominū nō accipit: sed illas que ipm̄ ampli9 ex virtute recipiūt: vt si nō personarū acceptor/tamen est ipse virtutū: nā diaphanitas ipsarū homines aptat ad lucis hui9 susceptionem. Contrariū suū lux incognitū esse non sinit. Ostendit hominib9 christus q̄ sibi non suo/sed damno mortaliū aduersant. Tenebras nō illuminat/sed depellit: ideo tenebre eū Jo.1.
non comp̄henderūt. Splendor cui9 vt lux erit fugans tenebras/non p̄seruans. Non enī illuminat peccatores vt sint peccatores: sed ab eis peccatoꝝ tenebras p̄cul pellit/cū voluerint filij esse lucis: et effugatis tenebris lux subsequit. Et de vtraq̄ resurrectione intelligit verbum Job Job.17
cum dicebat: Et rursus post tenebras spero lucem. Obtenebrant homines tenebris peccatorū: a quibus lux vera recedit: et rursus sperari potest omnino ipsis depulsis. Obscurant homines in morte: cū in primo parente humana natura multat: et post mortis tenebras contio fideliū rursus lucem resurrectionis expectat. Inq̄t enī ipse: Ego sum resurrectio et vita. Et sedenti Jo.11.
bus in tenebris in regione vmbre mortis/lux Esa.9.
orta est eis. Christus lux non sibi ortus est: sed his q̄ sedebant in tenebris: et in tetralibus peccatoꝝ edibus habitabant. Non indiget lux seipsa: nec in suam valitudinem aliq̄d facit. Nulla indigentia dei filius premebat: p nobis ostēsus est vt lux/existēs in se inaccessibilis lux. Corporea lux corpales tenebras fugat. Et christus sp̄ualis lux tetras mētes illuminat. Nec eo sensu dictus est lux/quo facies eius resplenduit si Mat.17
cut sol: aut quia corpus eius posset glorificationis splendore vniuersa q̄ celi ambitu continent melius q̄ sol antiquus fulgoribus illustrare: sz p eo q̄ sp̄uales mentes illuminat. Proinde lux veritatis est/in qua nihil nouit corpalis intuitus: etenī nec aspicere illam potest. In illa luce amplissima veritatis omnia locū indicationis/ differtionis/necnon et discretiōis habent. Omnia vident non aliter q̄ sint. Non prestat lux rebus id quod non habent: sed quod habent ostēdit: neq̄ colorat q̄ confusa in tenebrositate non discernūtur: sed cuius sint coloris innotescere facit. Efficit autem in oculis videntium vt videant/visa cognoscant: vt discernant ab interiore iudice/relato ad ipsum ministerio intuentiū oculoꝝ: inde nascat cognitio intima eorum que absq̄ luce credebantur esse confusa. Hac imagine lucis non mutat christus naturam virtutum et vitioꝝ/beatitudinū siue penaꝝ/angelorū et hominū/saluatoꝝ et damnatoꝝ: sed videri facit eoꝝ esse quod est: et q̄d habiturus sit talib9 sociandus: et q̄d fugiendum/q̄d ve sit appetendū humanoꝝ intellectibus aperit. Nō violētat lux res aliter esse/neq̄ oculos hominū intueri: sic neq̄ christus aliq̄d mutat/nisi q̄ lux est: ma

gis sibi coaptātibus se coaptat: ꝛ nō tenebras sed tenebrosum/scilicet sibi subterpositū in occulto sensu illuminat. Presens est omnibus lux super quibus irradiat: sed multa insensibilia eius ꝑsentiam non nouerunt: et homines siue bestie quibus natura visum non prestitit/aut macula qualicūqꝫ infecit. Ita lux christus/lux veritatis frustra perstringit insensibilium oculos: atqꝫ illorum qui malicia ꝓpria mentis oculos cecauerunt: nec vt illuminentur/illuminatrici luci subdūtur. Ac per hoc quia lux est/sequamur illaꝫ: imo includamur in illa: remoueantur obices: precedet nos: subsequetur pergentes: illuminabit ad dextram ꝛ ad sinistram/a summis celorū vsqꝫ ad inferna deorsum. Intendamus in illam: vite directiua est inuestigantis intellectus: totum docebit/quo plus velle scire supfluum est. Ilico irradiabit in coetaneum suum: vt non hoc vel illud/sed quod optimā animam facit/affectet ꝛ diligat. In operibus vero nō exorbitabit agonista legitimus/lucē illam irretrouerse secutus: non ambulabit in tenebris ignorantie atqꝫ iniquitatum terrarum/que huiuscemodi lucis presentia fugabūtur: sed aderit ꝑfecto possessio vitalis luminis: quo vita nostra clarebit ꝛ splēdebit eterne.

¶ De similitudine christi ad ostiū: secundū Joannē solū. Ca. XXXVII

Gen.3. Clausum fuit ostium paradisi: ꝛ ꝓpter plastis culpa exigente inde pulsis/apposita cherubica illa custodia/gladioqꝫ flāmante: ne tam exulantiū ꝙ ceterorū potuisset esse accessus/nisi dño decernente. Que sic firmata seratio superne vite repagulatum ostiuꝫ irremote signabat/ nisi nouum ostiū adderet: quod ex sanctissimis radicibus iesse ꝑductum/ad fugandum desperationem/spemqꝫ prerogandam Jo.10. clamat dicens: Ego sum ostium ouium: per me si quis introierit/saluabitur. In omnibus edificiis construendis ꝛ in cōpetis domificationibus ad habitandum constructis/de ostii dispositione prius contenditur. Duo nempe domicilia omnipotens ipse construxerat. Unum in labore/alterum in requie: vnū ad agonem/alterum ad honorem: vnum in virtute/alterum in beatitudine: vnum in gratia/alterum in gloria: vnum in via/alterum in patria: vnum est ecclesia/alterū est superna patria: hoc in mundo sub celo/alterum in empyreo celo. Et his duobus domiciliis dumtaxat vnum ostium fecit: vt neqꝫ in ecclesiam/nisi per eum possit esse ingressus: ꝛ ad supernam patriam nemini pateret accessus. Nā nemo christianus/nisi ꝑ christum: nemo saluus/nisi per iesum. Nullum saluat quia iesus: nisi quia christus/anteꝙ aliquis fuerit christianus: quia christus ostiuꝫ est ad ecclesiam: quia iesus ostium est ad gloriam sempiternam. In christum credendo/homo christianus efficitur: ꝑ iesum credens/ad gloriaꝫ introfertur. Proinde si christus est ostiuꝫ: ingressus ꝛ aditus alii sunt latronum ad perditionem suplicium ouium. Qui etiam si possint aliūde falsa credendo in ecclesiam ingredi: nullis tamen machinationibus in domicilium supernū poterunt introferri: nam ꝙuis videatur ingressus in ouile dominicum: non est christianus sine saluandus/si non intrat per ostium christum. Hāc ostii similitudinem saluator assumpsit cōtra scribas ꝛ phariseos: ne ouilis dominici se crederent esse pastores: cum ostiū ad intrandū vere sit christus: ꝑ quem credendo ipsi ꝓtinus intrare nolebant. Intendebat autem contra futuros hereticos christianos/de christo minus debita seu impia credituros: qui ꝑter christum vt est pie creditum/estimarent se posse aliūde in ouile dominicum introire: quod arrius fecit/qui diuinitatem sibi abstulit: ꝛ ꝙplures alii qui de eius diuinitate non vera senserūt: ꝛ habuerūt interdum non sine causa deo permittēte pastoris officiū: sed fures fuerūt atqꝫ latrones/non ingressi per ostium christum. Mactauerunt ꝛ perdiderunt: quia christum non cognouerūt/nec eius ouiculas dilexerūt. Salui facti non sunt: quia qui ostium non inueniūt ad ecclesiam/eis claudetur ad vitam. Nam sicut per ostium intratur in domum ab eo qui perperam agere non intendit: sed per christum intratur in ecclesiam ab eo qui recte agere cupit. Et sicut qui manifeste intrat/non habet specimen furis: nec vnde furti crimine cōdemnetur: sic ꝙ in ecclesiaꝫ ꝑ ostiū christū intrat/non habens vnde damnetur/saluabitur. Ac per hoc non solum contra illos qui aliude ingredi ecclesiam tentant/christus dicatur ostium: sed etiam ꝓ omnibus qui domum militantis ecclesie militaturi strenue intrare contendunt: vt ingrediantur in illam patriam vbi beati esse possunt. Et vt facilior sit introitus/optima figura precessit. Nam dum de fabricatione prime ratis cum Noe dominus loqueretur dixit: Ostium ponens in latere deorsum. Gen.6 Arca siquidem illa per omnia figurabat/si quis allegorizare sane cognouerit: in cuius latere deorsum posituꝫ est ostium. Nullus in ecclesia humilior est christo. Nemo se tātū abiecit: nemo se tātū hominibus coaptauit/vt omnino esset deorsum: vt fides qua fideles salui fiunt/sit de his que fecit omnino deorsum. Deorsum incarnatus est: deorsum hominibus natus est: deorsum cuꝫ hominibus conuersatus est: deorsum degens superna docuit: ꝛ de agendis deorsum ꝓ supernis instruxit: deorsum miracula fecit: deorsum humiliatus est vsqꝫ ad apostolicos pedes: deorsum passus ꝛ mortuus ꝛ sepultus est: deorsum ad inferna descendit. Protinus ostium fidei/ ostium ecclesie positum est deorsum in latere: scilicet vt latus et spaciosus omnibus venientibus sit ingressus. Et dominus apparuit abrae sedenti Gen.18 in ostio tabernaculi. Prima domini apparitio ex fide christi est. Sedentibus in ostio tabernaculi deus apparet. Quiescentibus in christo per fidem/qui ostium est ecclesie sempiterneqꝫ vite/se omnipotens manifestat in ea fide que ꝑ verā

Gen.18. visionem reuelanda est. Et post ostium sara ri-
sit: quia post christum in fide susceptum sequet
risus: qui nunq̄ dolore miscebitur. Et ad ostiū
tabernaculi testimonij ad placandum deum ob-
latio iubebat offerri. Ut supradicti sumus: ostiū
ecclesie christus est: in quo & p̄ quem omnis ob-
latio in ecclesia fiat/si placare cupimus quē hor
rendis peccatis offendimus: Nunq̄ melius/im
mo nunq̄ aliter q̄ in christo placatur omnipo-
tens deus. Et cum in illa peregrinatione deser
ti/israelitici populi essent castra mouenda: pus
ante ostium tabernaculi federis/omnis multi-
tudo populi tubis argenteis vocabat. Taber-
naculum federis etiā ipsa ecclesia est: in qua fe-
dera sunt virtutum preceptoꝝ & sacramentorū:
quibus nos cum deo/deusq̄ nobiscum federa-
ti sumus. Ante cuius ostium/scilicet christū tu-
bis argenteis/id est apostolicis predicantibus
viris: omnis fideliū multitudo congregata est:
vt non moueant ad alibi castrametandum/non
bellent/non aliquid fiat: nisi pus ante christum
ecclesie ostium fuerit ante premissum. Non autē
immerito christus ostium dicit: si ostium ab eo
q̄ aliquid ostendat/esse censeat. Per eum qui-
dem supra sensum hominis multa ostensa sunt
nobis: ea videlicet que sunt vite agende/simili-
ter & sperande.

¶ De similitudine christi ad pastorē: secundum Joannem/ mattheum/ et marcum. Capitulū XXXVIII

Ouis ouilis se ostium dixit/& ouium se
ꝓnunciauit in veritate & bonitate per-
fecta esse pastorem: qui sm̄ ꝓprietatem
ꝓpe modum melius q̄ per similitudinem dici
posset. Sed quoniam rationales animas pascit
in similitudine ouium: merito imaginē assum-
psit ipse pastoris: dicens his qui aderant phari
Jo.10. seis & alijs: Ego sum pastor bonus. Hu-
ius bonitatis veritatem ipse aperuit. Bonus
autem pastor animam suam dat pro
ouibus suis. Hoc solum sibi ꝓprium pino
fuit: nec simile in pastore aliquo vnq̄ fuit/vt ꝓ
ouibus vitam exponeret: Quis ad eas tuendas
se cōmittat sepe periculis preter intentionē mor
tis. Saluator autem ꝓ ouibus suis morti se sci-
enter obiecit/ꝓpterq̄ suscepit. Et si aliqui pa-
stores spūales/ꝓ eis cōmissis gregibus se mor-
ti exposuerūt: quando hoc christus gessit/ nō ꝑ-
cesserat dum exemplum: pastoꝝ autē omnium ir-
rationabilium ꝓ eis voluntarie mortem subes-
se neminem reperimus. Sed christus non bo-
nus pastor/quia animā ꝓ ouibus dedit: sed q̄
bonus ꝓ eis mortem sustinuit: & exposuit se lu-
pis rapacibus/vt rationales oues ab ipsoꝝ erue
ret faucib⁹. Mercenarius autem: scili-
cet qui mercede cōductus est & pastor verus nō
est: q̄ nec eius sunt oues ꝓprie: videt lupum
venientem/et dimittit oues et fugit:
et lupus rapit et dispergit oues. Si
bi timet/sibi cauet/sibi lucrat: qui fugit venien
te lupo. Mercenarius autem fugit: quia merce-
narius est: & non ꝑtinet ad eū de ouibus. Mul-
tifarie pastor mercenarius dicit: honore/fama/
re: que cum diligit/ rationales ouiculas despicit.
Et ad quem pertinet honor/fama/& quecūq̄ tē
poralis cōmoditas: non ꝑtinet de ouibus cura-
re ne pereant. Adueniēs lupus est quodcūq̄ pe-
riculum possibile ꝓhiberi/quod potest rationa-
les oues offendere: quod signat i lupo / qui oui
bus maxime fit infestus: a quo rapiuntur oues
ad vitia seu in predam eternam: aut dispergunt
ne teneant vnitatem catholicam et charitatem
fraternam. Etiā pastor bonus cognoscit oues
suas/cognosciturq̄ ab eis: vtrūq̄ agit bonita-
te pastoris/vt cognoscat & cognoscatur. Hunc
eūdem quem legimus bonum/alibi audiuimus
esse percussum: velut alij euangeliste cōmemo-
rant: Percutiam pastorem: et dispergent oues Mat.26
gregis. In zacharie ꝓphetia hoc precesserat: & Zach.13
similitudo in veritate decurrit: & q̄obrem chri-
stus dixerit/rei effectu patuit. Nam sicut pasto-
re percusso grex dispergit: quia non est qui reuo
cet: non est qui sciat incitare canes: non resonat
cithara pastoralis: sic percusso christo/apostoli
sunt dispersi: sicq̄ veritate facti per vmbram fu
turi mysterij/primus ouium pastor Abel iustus Gen.4
occisus est: non solū damno sui corporis/sed etiā
in dispersionē sui gregis: cui non erat heres q̄
dispersas oues iterū congregaret. Sic nisi chri
stus surrexisset a mortuis/discipuloꝝ discursio
in peiora cessisset. Quoniam bonus: adeamus
eum/cognoscamus eum/amemus eum/sequa-
mur eum. Nec illa bonitate bonus est qua per-
fecit vnum bonum/aut plura bona: sed illa qua
omnia bona potest/nouit/diligit/aut agit. Pa-
stor bonus non habens ab eterno quos pasce-
ret: cum voluit creauit ipse quos pascendo refi-
ceret: intellectuales substantias quas pascit so
lum intellectualibus alimentis/inexhausti bili
copia sui: qua ineffabiliter replentur et delectā-
tur/semper eodem modo manente desyderio se
pascendi: quo pastu intolerabili superbia pluri
mi caruerūt: pluriores vero eterne illo delecta-
ti sine intercisione fruuntur. Ineffabilis est om-
nino illa pastura: quam preterire silentio digni-
us iudicaui: ad quam conueniunt qui carne vi-
uentes/virtute ꝑficientes sequunt in valle mū
di huius eterne vite pastorem. Concessit pastor
bonus nondum homo factus/primis parenti- Gen.2
bus in deliciarum loco pastū vite in ligno vno:
in ceteris vero dedit licentiam comedendi: sed
dissuasit pastum illius arboris/in qua bonū sub
iectionis & obiectionis & obedientie cōmenda-
uit. Qui vero reprobi sunt/auidius delectantur
vetito q̄ concesso. Pauit celesti manna quadra
ginta annis populum in deserto. Pauit sup na
turam quadraginta diebus cibo inuisibili/nul-
lo corruptibili refectis corpib⁹ moysen & heliā:
vnū accepturū legē dei/alterū ꝑgentē ad mon-
tē dei. Pauit Danielē seruū suū in lacu leonum: Dan.14
mittēs abacuk ꝓphetā de terra iudeoꝝ in terrā
chaldeoꝝ. Pascit naturalib⁹ alimōijs cūcta rep-

ptilia/volatilia pennata/bestias deserti/pecora
cāpi/hoīes ⁊ mulieres:⁊ oīa in q̄bus est spūs vi
te. Pascit infideles sil̄r ⁊ fideles/subiectos atq̄
rebelles:⁊ neminē excludit ab alimento alimo-
nie naturalis. Pascit secretiori alimēto eos q̄
fide sibi ⁊ dilectiōe copulant. Et supnaturalez
eis tradidit pastū: ipsosq̄ sibi gratificauit in pa
stu/scz sui corpis quod sumendū suis fidelibus
dereliqt:⁊ pastū verbi sui statuit his dūtaxat q̄
hominē interiorē nutrire curauerīt. Precessit
Gen.l. hūc pastorē in benignitate ioseph: q̄ fratrib⁹ ti-
mētib⁹ suorꝝ scelerꝝ vltionē post patnā mortē di-
xit: Nolite timere: ego pascā vos ⁊ puulos ve-
stros. Certo p̄sagio ad christuz illa benignitas
ferebat: q̄ etiā offensas nostras indulget:⁊ post
ipsas penitētibus nobis annonā vtriusq̄ hoīs
ministrare nō desinit: pascens virtute pfectos
sil̄r ⁊ in virtutibus puulos. Lōge ante de hoc pa
store orando ad dn̄m moyses pphetauit. Inq̄t
Nu.27 eñ: Prouideat dn̄s deus spirituū omnis car-
nis hominē qui sit sup multitudinē hāc:⁊ possit
exire ⁊ intrare ante eos:⁊ educere illos vel intro
ducere: ne sit populus dn̄i sicut oues absq̄ pa-
store. Cui statim de iosue substituendo a dn̄o di-
ctū est/quod pphetice tendebat in christum: in
cui⁹ figura Josue mādato dn̄i substitut⁹ moysi
re ⁊ nois interp̄tatiōe p̄cessit. Sub quo lupus et
agnus pascunt simul: cū in mūdo mali ⁊ boni/
nocētes ⁊ innocētes ab ipso nutriunt:⁊ in eccle
sia vtriq̄ sub pastu spūalis alimonie tolerātur.
De quo post omnia gesta eius Petrus edocu-
1.Pe.2 it: Nūc cōuersi estis ad pastorē ⁊ episcopū anima
rū vestrarꝝ. Uere pastor qui nisi fastiditos pasce
re non desistit:⁊ episcopus supintendens nego-
cijs vestris: vt cōsummato mūdi mysterio pascat
suos electos in sublimissimis locis. Sed pasto
rem ⁊ episcopū animarꝝ/nō corporꝝ esse Petrus
ostēdit. Nam q̄uis omnipotēs corpa omniū vi
uentiū pascat/tā volatiliū q̄ terrestriū/sil̄r ⁊ na-
tatiliū/ tāz hoīm q̄ bestiarꝝ: q̄q̄ etiā sit resuscita
turus corpa omniū hominū: alia siquidē ad su-
pernā beatitudinē pfruendā: alia in locis gehē-
nalibus mancipāda: attamē in hac vita morta-
li soluz animabus supintendit: vt alat in gr̄a/vt
pascat in celesti doctrina/vt p̄seruet a peccatis
etiā sepe corpibus in penis ⁊ cruciatibus dereli
ctis. Parum est q̄d in corpibus eueniat: aut in
his q̄ corruptibilia sunt: qm̄ corpa quoquo mo-
do pcedant/ad tempus ab anima sunt soluen-
da. Necessitas facta est vt omnino moriant: sed
quid cure quō resoluant? Nihil deo de corpib⁹
deperit: alabus oportet intēdere ne peccatis la
bant: q̄ nunq̄ eximunt si ad tartarea loca sub sa
thanica potestate descēdīt: sic eñ de alabus im
mutabilis dei iusticia diffiniuit. Ac p hoc chri-
stus potius pastor ⁊ episcopus dicit animarū q̄
corporꝝ: qm̄ ad similitudinē dei atq̄ imaginē in
anima/nō in corpe fact⁹ est. Nō poterat esse si-
militudo in corpe substantie omnino incorpo-
ree. Hoc eñ exemplo studeant q̄ volūt esse pa-
stores: vt curā animarꝝ/nō corporꝝ in suis omib⁹
primo intendant: quō curent vt vitijs: qualiter ca-
ueant a pctis: qualiter intendāt virtutib⁹: qualit̄
bonis moribus assuescant.

De similitudine christi ad granuz: secundum Joannē tantū. Ca. XXXIX

Ut hoīes allicerent ad ea que supra na
turā sunt: vt exercerent illa morib⁹ que
vite agende sunt:⁊ sperarēt indubitā-
ter q̄ in beatifica pmittunt:⁊ velut p gradus sta
tuerent accessus: exēpla multa in natura sūt po
sita: ipseq̄ saluator eorꝝ que naturaliter agūtur
similitudinē in seipso suscepit: cū responderet
gentibus in templo ipsum videre cupientibus.
Nisi granū frumenti cadēs in terrā/ Jo.12
mortuū fuerit: ipsum solum manet.
Si aūt mortuū fuerit: fructū multuz
affert. De seipso christus dn̄s loquebat/ gra
no mortificando se cōparans: quod in terra sa
tū/nō prestat fructū nisi moriat. Rei experien-
tia in his qui agriculturā nouerunt/plus scien
tie ministrat q̄ verborūz dissertio. Nam granū
in terra satū/nisi humore terre mollescat:⁊ quo
dāmodo a sua spissitudine resoluat:⁊ a sua soli-
ditate omnino distemperet / soluz manet: nulla
facta in ipso alteratione aut corruptione/vt ali
ud generet. Et q̄uis corrūpi aut generari quo-
dāmodo per media fieri videant: tamē in omni
bus causis corruptio ipsa precedit: vt ⁊ vnū nō
possit nisi altero p̄cedēte: alterꝝ vero possit esse si-
ne reliquo subsequente. Nam ordine soluto na-
ture seruato/nil generatur nisi precedat corru-
ptio: corrumpuntur vero multa/nec sequitur ge-
neratio: sic granum non generat nisi corrumpa
tur: interdum non generat/⁊ corrumpitur. Ea-
dem imagine christus satus erat in terra/scili-
cet in vtero virginali: non semine hominis/sed
semine spiritussancti. Et inde virginaliter edu-
ctus terram incolebat atq̄ calcabat: q̄ nisi fuis
set morte interemptus/ fructū multiplicationis
fidelium ⁊ redemptionis eorꝝ nō attulisset in se
vt nat⁹ erat existens: q̄uis potuisset absq̄ mor-
te omnē fructū multiplicationis ⁊ redemptiōis
afferre: sed ideo aliter noluit/quoniā sic afferre
ab eterno preuidit. Quid igit si sic p̄missum erat
fructū multū puenire p mortē/si sol⁹ ip̄e mās is-
set? Protin⁹ fruct⁹ nō fuisset secut⁹/q̄ erat adue
ture p̄uisus. Potior aūt oīno est in oib⁹ his de-
clarādis ips⁹ sn̄ia saluatoris: q̄ sic apte asseruit:
Nisi granū frumenti cadens in terram mortuū
fuerit/multum fructum affert. Granū crescēdo
grandescit:⁊ inde nomen accepit. Et q̄uis con
ueniat omni semini: distinxit tamen a ceteris
cum dixit/granum frumenti. Pro eo autem di
citur frumentum/q̄ precipuum sit ad fruendū:
⁊ inter cetera semina ampliore et substantifico
sapore dulcescat. Granum frumenti dumtaxat
antiqua electione cibus fact⁹ est hoīm: alia ve
ro semina hominū ⁊ iumentorꝝ. Granū frumēti
⁊ nō aliud granū christus elegit/vnde panis esset
ex quo suū corpus ipse conficeret: vt quod cib⁹
erat corporum/ etiam cibus fieret animarum:

vt rebus in vsu hominũ solitis/diuinitate piũcta boies sacramẽtaliter fruerent: nec esset horrendũ si corpus sumeret in pane/seu panis trãssubstantiatus in corpe. Longa igit quadã cõueniẽtia vsus ne fieret horrescentia: panẽ grani frumenti ad suũ coaptauit corpus/vt esset apta decentia. Qui velut in terra satus/et crescens conuersatus/p oĩa humiliatus/in cruce mortuus/ac deinceps et post multũ fructũ attulit. Nã mortuus attulit vite fructus: et exemit ab inferis qui granũ hoc figurauerant et pdixerant nasciturũ. Resurgẽs ex mortuis/fructũ numerosiorez fecit. Nã celũ sine mora in inferis aperuit. Iudeoꝝ in pte fuit celebrata cõuersio: et gentiũ plurima fidei adhesio subsecuta. De quorũ numero erãt/qbus sic respõsum est qñ iesum videre temptabãt: vt nõ sit cognitio vera iesu/nisi p meritũ mortis eius: nec plena visio ipsius dũtaxat/nisi credere q potuit et voluit mori: potuit atqꝫ voluit cũ integritate resurgere. Retorquet etiam hoc ad agendã vitã: vt nisi volũtas hois mundo moriat/fructũ p eternis afferre nõ põt. Sibi quisqꝫ viuens/mortuus christo est: sibi mortuus/christo viuit: in quo oĩa põt: sine quo nihil agere hñ potest. Quõ qs potest fructũ pducere sine christo/cũ ipse sit vita? Quõ põt esse cum christo vita/nisi sibi et mũdo moriat in hac vita? Verũtamẽ nõ corpis mors hic hoibus indicit: qñis de morte corpis christus in seipso loqretur: sed de morte infidelitatis ac volũtatis/que seruit desyderijs carnis. Hinc p seipso dicebat apls: Mihi mũdus crucifixus est: et ego mũdo. Et q christi sunt/carnẽ suã crucifixerũt cũ vitijs et ɔcupiscẽtijs. Omnis hõ granũ ẽ in terra cadens: in qua nisi moriat/fructũ germinare non põt. Si aũt morimur legi carnis: si a nobis ista mortalia abdicamus: si nolumus cũ mũdo deflorato aut caduco florere: fructũ plurimũ afferimus: vt eo plus qsqꝫ afferat/quo a se plura recidit: quo se magis legi christi humiliter subdidit: quo se magis despexit: quo se vita indignuz peramplius estimauit.

De similitudine secundi aduẽtus christi ad fulgur: secundũ mattheum et lucam. Capitulum XL

Non est delitescere claritatis: neqꝫ lux diffusibilis qrit occultũ. In luce tenebre non decipiũt: etẽm fugant ab illa. Quod non sperate dicit actionis/quod subito agit/quod supna virtute fit: qꝙ vt multi astruũt in ethere ordine naturali/aduersus quod inferioꝝ deficit omnis obex. Difficile/imo impossibile impedit quod expedit in omniũ venire noticiã: est etiã a latebris alienũ. Quaz ob causam ne de christi aduẽtu secũdo sub electis possit p
Mat. 24 Lu. 17 uenire deceptio: ipse iterũ vẽturus semetipsum fulguri cõparauit dicẽs: Sicut enĩ fulgur erit ab oriẽte et paret vsqꝫ in occidentẽ: ita erit aduẽtus filij hominis. Nec improprie christus/qui nunq aliqd impertinens dixit aut fecit/fulguris similitudinẽ sumpsit exeũtis ab oriente: vnde aurora/deinde solare lumẽ in isto hemispherio nascit: qm ipse p fidem venit in nos/que lumen est animaꝝ. Subito irradiat fulgur: sic corpus christus illuminat. Improuise fulgurat: et cũ christus adueniet/nemo p sentiet. Permodicũ durat actio fulguris: et ilico expediet iudicãtis aduẽtus: qui qũuis sit improuisus/attamen eius actio innotescit: sic et christi actiões pie scrutantibus et credentibus note fiunt: modi aũt a noticia mortaliuz sunt remoti. Nemo phibere posset impetum fulguris: et ad christi manifestũ aduentũ nullus est obex/pterq ad inuisibilẽ in animas hominũ: cui sepe obstat deprauata volũtas: nõ potestate sua/sed illam reprobante diuina iusticia: vt nec ad eam christi p gratiam fiat aduentus. Fulgur erit ab oriente: christus erit a patre verbũ: et paret in occidente: quia in occiduo mũdo cõuersatus est. Erit ab oriente: quia oriens est nomen eius: paret in occidẽte ad iudiciũ peccatoꝝ. Erit ab oriente luce splendidissima fulgens: paret in occidente/vt oibus mũdi plagis eius aduentus refulgeat. Etẽm partes collaterales lucẽ eius psentiẽt/vt ipsum aduenisse vbiqꝫ clarescat: ne inualeat illa deceptio qua diceret: hic est aut illic/in penetralibus aut in deserto. Proinde fm Lucam dicit: Nam sicut fulgur coruscans de sub celo/in ea que sub celo sunt fulget: ita erit filius hominis in die sua. Ueniet iteruz desub celo iuste iudicaturus: qui sub celo perperam extitit iudicatus. Fulgur coruscans sub celo/fulget in his que substant celo. Igitur eius aduentus qꝙ improuisus/tamẽ adesse erit omnibus notus: vt qui in pmo aduẽtu quodãmodo venit obscurus/in secundo veniat ex omni parte coruscus. Sed quoniam in fulgure splendor et terror: sic in christi secundo aduentu erit splendor pro noticia/et terror p cõtumacia: splẽdor ad electos/terror ad reprobos sit ex eo.

De reassumpta similitudine sui ipsius ad cadauer/et electorũ ad aquilas: secundum Mattheum et Lucam. Capitulum XLI

Quoniam vnigenitus dei filius voluntarie corpus assumpsit: et omnia que ad nostram spectant salutem/gessit in corpore: in quo dumtaxat mortuus est et resurrexit et in corpe celos ad patrem/a quo diuisione non discesserat/regrediens penetrauit: et in corpore visibili mundum iudicaturus adueniet: idcirco cadaueris similitudinem de seipso posuit: quia cadendo per mortem/per vitam nos stare fecit. Et quia sic nequiter iudicatus est vsqꝫ q moriendo caderet: sic cadaueris illius memoria iuste iudicationis in omnibus ratio erit. Et per illud cadauer quod in cruce sic cecidit/in sepulchro sic latuit: erit iusta reproborum damnatio/et pia saluatio electorũ. Reproboꝝ siquidem: quia cadauer christi tanq pecoris reprobauerũt: vñ reprobi dicti sunt/meritoqꝫ dãnandi. Electorũ

abiit: quia cadauer dilexerūt: ⁊ de altitudine intel
lectus ad huc casū: vt impie factus ē ab impiis
pieq; toleratus a iusto/ velut aues alte volātes
credēdo hūiliē descēderūt. Quod q2 sicut est/ ita
crediderūt: sicut crediderūt/ ita dilexerūt atq; imita-
ti sūt: i iudicio nō ad cadauer/ sʒ q̄si ad cadauer
ad ipm christū glorificatū diuina maiestate ful
gentē congregabunt electi. Inde ptinus dicit:
Mat.24. Ubicūq; fuerit corpus/ ibi cōgrega-
Luce.17 būtur et aquile. Fulgoris similitudo p re
probis ⁊ electis est posita: corporis ⁊ aquile tantū
modo p electis fidelibus est adiecta. Qm̄ q nō
fuerūt cōgregati p vnitatē fidei ad cadauer sic
p cordibus passum: in iudicio nō cōgregabūtur
ad christū in sua potētia gloriosum. Sed cōgre
gabunt aquile illi fideles dūtaxat qui viuentes
in seculo in ppria vel in alioꝝ fide altitudinē mē
tis dimiserūt: vsq; in terrā qua iacebat cadauer/
se animo transferētes: ⁊ odorati sunt hanc car-
nem/ ad illam veniētes ad escā: qm̄ caro sua ve-
re est cibus: ⁊ lambuerūt sanguinē eius/ qui ve-
rus est potus. Porro electi cuius sūt carne pa-
sti/ sanguine spūaliter satiati/ corpus in iudicio
recognoscent: ad ipsumq; cōgregabunt/ quod
in terris positi dilexerūt: p quod saluati sibi gra-
tias referūt. Sed nec tm̄ ad eū cōgregabuntur
sub celo/ vbi velut fulgur irradiat: sed in supna
patria/ vbi imppetuū regnat. Ultima similitu
do de cadauere fuit ⁊ de aquilis p electis/ non
parabola: qm̄ corpus christi ob hoc voluit esse
cadauer: vt aquile videlicet electi ad eū in hac
vita cōgregati p fidē/ ɔgregarent in patria per
infallibilē visionē: ⁊ hic est finis christi omnium
corporaliū actionū: qui nec esset nisi corpus eī
cecidisset in cruce. Cōgregemur itaq; ad cada-
uer: ⁊ de illius carne passa cōtemplatiue pasca-
mur: aspiciētes aquilino visu in autorē fidei/ cō-
Hebr.12. summatorē iesum: q pposito sibi gaudio susti-
nuit crucē omni cōfusione cōtempta. Si aquile
intellectuales celi sumus: si renouari vt aquile
volumus: accedamus ad huius cadaueris escā:
Ecce alte pendet in ligno: sub celo passus est: in
terra defixus est stipes/ vbi esca diuini cadaue-
Ro.12 ris pendet. Nō alta sapiamus: sed ɔsentiamus
humilitati cadaueris. Nō decerpamus carnem
eius dētibus: quia nec ad rem huiuscemodi in-
uitamur/ sed ad cōmunionē passionū eius: ⁊ hoc
fiat gaudiū spūaliū aquilaꝝ. Inquit eīm scriptu-
1.Pet.4 ra: Cōmunicantes christi passionibus gaudete.
Proinde qui congregant ad corpus fide ⁊ imi
tatiōe/ quod in cruce cecidit: cōgregabunt ad
corpus quod a morte surrexit/ christi videlicet
ad quē in iudicio electis oībus cōgregatis/ ipse
reprobos detrudet in penis.

¶ De similitudine tentatiōis ad cribrationē/ et electorū ad triticū: secundum lucam tantū. Ca. XLII

Notum christo erat antiqui hostis de-
syderiū malū ⁊ insatiabile ad tentatio
nes/ psecutiones/ deceptiōes/ atq; mo-
lestias fidelibus inferēdas: ⁊ in quas velit inclu
dere angustias/ ipse cognouit. Proinde aposto
rū verticē quem pfecerat/ puidū facit: erudiens
illū ⁊ omnes in illo: ponēs similitudinē fm quā
improbos pdo cupit inferre iacturā: dicens si
moni Petro: Simon/ ecce sathanas ex Luce.22
petiuit vos vt cribraret sicut triticū:
ego autē pro te rogaui vt nō deficiat fi
des tua: et tu aliquādo cōuersus cō
firma fratres tuos. Huiuscemodi simili-
tudo pstringenda est: q sathanas sicut triticū
velit cribrare fideles. Triticum recolligit vt in
horreū cōgreget: quod vbi de tritico ⁊ zizaniis
agit/ quid insinuat clare dissserit. Per cribratio
nem vero dispergit: non p vnū foramen/ sed per
plura cribri foramina: ⁊ p quandā violentiā cri
bri crebrius agitātis/ sepe triticū eleuat in aera.
Unionē habet fides in fidelibus christi: ad quo
rum dispersionē sathanas operat vt auellat a fi
de: vt non velut triticū congregent in horreū/
sed velut dispersi ⁊ a christo diuisi detrudant p
petuo in infernū. Nulla psecutio damnosior/ q̄
cū quis excidit a fide. Nihil eīm remanet opis/
vbi fides in cordibus deficit: ppterea sathanicā
intentionē saluator Petro denūciat: qui a chri-
sto ecclesie sue ppositus factus erat: ⁊ hac inten
tione diabolus sedulo ⁊ prima bella suasq; acti
ones contra fidē ordit: sed nec de ipso laudabi-
lis posset esse victoria/ nisi christus p nobis ex
aduerso consurgeret. Christus est qui tuet fidē
in cordibus quā plantauit: ipse decertat p nobis
aduersus suggestiōes sathanicas: ipse facit ebul
lire diabolū de cordibus hominū: cū acute im-
pugnare nitit fidē credentiū. Nam ⁊ cū inter fi-
lios dei affuisset sathan: qui Job suis successib9
inuidebat: desyderans in eū manum pbationis
extēdere/ nō fuit compos: q̄q̄ ausus ⁊ anxius in
eū quicq̄ inferre molestie. Sub ptectiōe quip-
pe dei omnis creatura constituta est: que a po-
tentiori vexari nequit/ nisi q̄tum ipse pmiserit.
Uerūtamen cū sathanas explendi in Job sui
desyderiū licentiā accepisset: semp ita moderati
onē sue potestatis accepit/ ne tantū lederet q̄tū
vellet. Et cū dei pmittente licentia Job expoli- Job.1.
asset omnibus bonis/ orbasset filiis: carnem eius
ex vlceribus fetere fecisset/ ⁊ saniē ex oībus mē-
bris scaturire/ vt etiam testa raderet: tandem vt
animā eius seruaret/ in pceptū accepit. Sedes
quippe fidei firmior pterq̄ in anima hoīs ad
meritū repiri nō potest. Neq; virtus que a con-
tagiis purgat/ que tuet a vitiis/ que in anteriora
pgredit/ alibi q̄ in anima locum habet. Et ani-
ma iusti/ sedes est sapientie. Et sapiētia nobis
expediēs christus est: q nobis ⁊ p nobis a deo
sapiētia factus est. Quāobrē animam in manu
potestatis aduersarie non cōcedit: q̄q̄ ⁊ tempo
ralia ⁊ corpus pmittat sepe deperdi/ ⁊ molestiis
agitari: nisi semetipsam velit iurisdictioni satha
nice mācipare. Iustus erat Job: ppterea dñs
eius animā sathanicis voluntatibus non trade-
bat. Nec quempiā iustū in eius mānibus in ani-
ma derelinquit: iuxta illā in psalmo sententiā:

Ps.36 Cōsyderat peccator iustū: et querit mortificare eū: dñs aūt nō derelinqt eū i manib⁹ suis. Porro peccator iustū ɔsyderans est hostis antiqu⁹ q̄ oēs scrutat rimulas: vnde possit ipm̄ inuadere: ingrēs mortificare eū: nō morte corpis vbi necessitate ineuitabili domus est cōstituta oi viuēti: sed illa quā hō ꝑ mala volūtate incurrit: pro bona deuitat. Hec siqdē illa est: q̄ fidei vere absentia oēs inuoluit. Nemini sal⁹ nisi ex fide: nullus damnat in fidei veritate. Igit in hac sathanas expetit a christo suos apl̄os cūctosq̧ credētes cribrare: vt id quod habet ex mala volūtate: potestate ꝑmissa liceat exercere. Cui nūq̄ deest mala volūtas: sed nisi ꝑmittit: nō adest iniq̄ potestas. Iuste tñ sibi ꝑmittit: ad ꝓbationē nostrā sepe cōcedit: dei mi̅ricordia denegat. Pluris aūt est q̄ ipse saluator nostre fidei tutelā assūpsit. Proinde subiungit: Et ego pro te rogaui petre: vt non deficiat fides tua. Luce clarius patet q̄ illa cribratio quā satanas facere deposcebat: erat de fide: quā vellet de oibus depire: eque ꝓbo nemini vellet adesse. Nouerat eīm hostis antiquus q̄ ad suā accusationem districtiorē efficiebat q̄libet christian⁹: si fidei sacramēta seruaret. Quia postq̄ decepit hūani generis genearchā: nullus holm apud deū preualuit: q̄ nō ad ima descēderet: q̄ nō intruderet in carcerē. Aliq̄ tamē in tp̄e liberandi: aliqui in eternū sub lege tartarea detinēdi. Christian⁹ siqdē merito fidei poterat euolare: et si nō ilico: saltē suū fugere dominatū. Quāobrem aduersus fidē inuisibilia bella et seua mouet. Uidet ꝑampli⁹ iustā dānationē suā: cū sit spūs: existēs a corpore liber: separata substātia: cognitio sine discursu: neq̧ suū tenuit principatū: dereliquit sue altitudinis gradū: a deo auersus: ad semetipm̄ ɔuersus: in infinitū calamitatē descēdit: cognoscens corporeū et luteū ponderib⁹ aggrauatū: ex omni se vtiq̧ imbecillē virtute fidei in superna posse cōscēdere: a quib⁹ a seipso male suasus vtiq̧ deiect⁹ est. Ac ꝑ hoc implacabiliter aduersus fideles spūs satanici furiūt: q̄rūt semꝑ inuadere: a christo expetūt posse cribrare. Nō enim quēpiā de fide tentare possunt: nisi ꝑmittant ab autore fidei: olim bonoꝝ cōsummatore iesu. Et hoc est quod satanas expetit a iesu: cōcutere fidē credentiū: obscurare mētes fideliū. Sed qd christus ꝑmiserit: sitq̧ ꝑmissur⁹ in fidei et fideliū cribratione: penit⁹ ignoramus. Unusq̄sq̧ tamē intestinū preliū sentit quantū satane sit concessum: cū aliquē expetit in fide cribrare. Sꝫ rogat christ⁹ patrē ne simonis fides deficiat: quoniā cū interrogarent oēs apostoli: quē homies dicerēt esse filiū hois: et qd ipsi de ipso sentirent
Mat.16 solus inter ceteros ipe rn̄dit: Tu es christ⁹ fili⁹ dei viui. Unde fides petri est credere q̄ christ⁹ est fili⁹ dei. Cōcuti fides sepius pōt: deficere vere nūq̄ pōt: qm̄ fili⁹ dei est quod credim⁹. Ipse hanc fidē plantauit in cordib⁹: ipe rogat ne de-
Eccl.35. ficiat in fidelib⁹. Oratio ei⁹ exaudibilis est: nubes penetrat: semꝑ ingredit in aures dñi sabaoth. Et idē est q̄ rogat atq̧ rogatur. Rogat vt hō: rogat vt de⁹. Et ipe hō de⁹. Non stat fides cuiusq̧ virtute credētis: sed stat virtute dñi fundatoris. Nō deficit fides: sed fidei sepe qui fuerūt fideles deficiūt: aut ad ipam nō veniūt. Nemo sibi arroget fuisse fidei stabilimentum: ne fides deficeret: aut ecclesia deperiret. Nemo alicui sanctoꝝ tribuat fuisse fidei sustētatorē: neq̧ sua virtute: neq̧ sciētia: solus ei⁹ sustentator est christ⁹. Stat edificiū omne in alta subiectū fūdamēti virtute: nō erecto pariete. De omnib⁹ apl̄is dicebat Jesus: Ecce sathanas expetiuit vos vt cribraret. Sed soli petro dictū est: Ego aūt ꝓ te rogaui petre: vt nō deficiat fides tua. Quid est q̄ oēs expetunt: et ꝓ solo petro rogatur? Oēs vellet diabolus subuertere: sed vna ē fides a qua vellet auertere. Illa siqdē est ɔfessio petri: ꝓ quā rogat: non solū ne in petro: verum etiā ne in oib⁹ fides et cōfessio petri aliquādo deficiat. Ei quoq̧ dicit: vt cōuersus aliq̄n fratres in illa cōfirmet: quod oib⁹ dicitur: vt cōfirment quotquot nouerint oino imbecilles. Attamē defecit ꝓtin⁹ fides petri: cū interrogatus ter eum etiā cū iuramēto negauit. Nō tñ christi oratio fuit inefficax ne sua fides deficeret: qm̄ nō fides petro: sed petrus fidei ꝓ timore defecit: cui tenacius post christi resurrectionē adhesit. Neq̄t deficere quod est tā alta radice fundatū. Nam et si multi rami ꝑcidant ab arbore: indefectibilis tñ virtus remanet in viua radice.

¶ De similitudine temporaliū ad tunicā: et verbi dei ad gladiū. Ca. XLIII

Ostendit deus hoib⁹ vnde aut ꝓpter qd ipsa tp̄alia despicerent seu cōmutarent: et nisi ostēdisset: superuacanea esset derelictio terrenoꝝ: et oib⁹ nationib⁹ esset miserior christiana cōditio. Et nō solū cōparatiōe supnoꝝ: sed etiā respectu eoꝝ q̄ dirigūt in superna: dignū factū ē ipa terrena despicere: atq̧ tēporalia pro spūalibus cōmutare. Hinc saluator apl̄is tradidit in ꝑceptū ꝑ similitudinē dicens:
Qui vero habet tunicam vendat et emat gladiū. Per tunicā tp̄alia designant: q̄ iubemur distrahere: vt emamus verbum dei: qm̄ gladius empt⁹ est verbū dei. Uendit siqdeꝫ tunica nō cōmutatiōe pecunie: sed amore celestis patrie. Tp̄alia sepe ab anio: interdū a dñio excludunt: et intēdit atq̧ impendit studiū verbo dei: quod solū dirigit in supna. Nempe in deuꝫ dirigit dei verbū: et ex ipo ad eternū regnū iter inqrit: cui⁹ eruditionē nō capit anim⁹ terrenis curis implicat⁹. Expeditū et expediens est dei verbū. Liberum est: nec alligat: et i hoc traijcit quos ꝑfudit. Et merito gladius appellatus est q: diuidit: q: secat: et ꝑforat et pungit. Sed tunicati tp̄alib⁹ iubent exui: emereq̧ vbū: vt expeditiores fiāt ad supna cōscendere: ad q̄ null⁹ sic tunicat⁹ ascendit: nec viuentes in carne possūt diuinis intēdere: nec in terrenis alo implicati. Ampli⁹ aūt indicebat apl̄is: vt oino terrena nō saperēt: nec haberēt: ꝑ quoꝝ preconiū et ꝑ fidē Lu.22

in cordib⁹ hoim debebāt celestia de nouo clarescere. Dubie atq; incredibiliter p̄dicassent aliā vitā istius copias deferētes. Pulchre saluator venditoris noie/nō donatoris tunicā iussit distrahi: vt retorquere⁊ preciū in vendentē: ne gratis donās p̄cio iusto simul frauderet ⁊ tunica: neq; fieri potuisset emptio melioris/ sc3 gladij spiritualis: qui tēporaliū rex tunicam oino p̄cellit. Sed quis vendens/quis emēs: quod ⁊ quale precium: quid inde reemitur /oportet intēdere. Quale huiuscemodi sit cōmerciū/libet etiã intueri. Vendēs est ois parupendēs tpalia p̄ eternis. Emptor est christ⁹/q̄ in oib⁹ indigētib⁹ velut egenus emit. Preciū ipsa spes/q̄ cordibus fideliū infundi⁊: nā nihil aliud q̄ spes futurorū p̄senter tpalia distrahendo p̄cipit: aut ipsa libertas prima nature: qua caruit q̄ studuit perfunctoria aggregare/ac pleonexiā in cunctis cōfecit. Quo precio nō defosso/sed ilico emit gladi⁹ spūs/verbū sc3 dei: quo apl̄i germane gladiatores effecti/audientiū corda gladiaturi erāt: aliquor leuiter ⁊ inocue/sc3 cōuertendor ad fidē: aliquor seue/detrudēdor in penā. In hoc gladio relinqui⁊ peccatori viuere posse post lapsū. Gen. 27 Etem̄ esau post surreptā benedictionē p̄ fratre a patre: vt viueret gladio in residuū benedictionis accepit. Refugiū oim est ad verbū: ⁊ in ip̄o reuiuiscit mortu⁹ in pctis: qm̄ ex verbo fides: sicut apl̄s ad romanos dictū esaie cōmemorat/dicēs: Dn̄e quis credidit auditui nostro? Ergo fi- Isa. 53 des ex auditu: audit⁹ aūt p̄ verbum dei. Porro ex fide infidelis ⁊ ois malefidus hō reuiuiscit: q̄ aliter q̄ p̄ verbū dei gladiū/nec silēter aut declamatorie hoib⁹ innotescit: quāq̄ ipse deus aliter atq; dispariter ip̄am possit infundere. Oēs virtutes p̄ verbū creduntur/licet potestatiue a domino infundant: in q̄bus aiar vita cōsistit. Igitur merito dictū est esau: viues gladio. Etiā si intelligatur q̄ vir bellicosus extitisset inspecto more viuēdi: sed tropico sensu verbū dei ē/in quo pōt viuere q̄ terrenā hereditatē amisit. Animar vita verbū dei est. Qm̄ nō in solo pane viuit hō/sz in omni verbo quod p̄cedit ex ore dei. Non em̄ sp̄uali vita viuit ad meritū/nisi p̄ v̄bū dei: quod gladij similitudinē habet: vt aiam diuidat a terrenis: vt etiā cōfodiat inimicos veritatis atq; virtutis/q̄ aduersus h̄i agentes imposturas deponūt: ⁊ gladiet demones/q̄ inuisibiliter molestare nō cessant. Hinc ioannes se vidisse testa⁊/ q̄ ex ore christi gladius ex vtraq; parte acutus exibat: q̄ prestatur fidelibus rei p̄functorie distractione peracta.

¶ De similitudine christi: secundū Joannē solum. Ca. XLIIII

Terminū ⁊ finē de⁹ oib⁹ reb⁹ posuit: sed variū ⁊ nō vnū p̄ut in vsum deueniūt: quāq̄ oia q̄ ip̄e p̄didit a fine quousq; p̄ueniāt ad vltimū finē/oia ordinent: p̄ut oia visa ⁊ nō visa/sensa ⁊ nō sensa: quodāmō sunt ordinata in vsū rōnis ⁊ corpis. Ipse aūt hō vtēs ad finē ⁊ terminū: vt p̄ueniēs ad christū beat⁹ fiet etiā in illa q̄ ordinata videntur ad interpositū finē p̄stituta sunt ad deū: q̄ est termin⁹ ⁊ finis oibus rebus ab eterno dispositus: maxime aūt rōnabilib⁹ creaturis: q̄bus ne oberrarēt/vt rectius p̄uenirēt ad finē beatificū ⁊ terminū cōstitutū: descendens de celis/degēs in terris/se inobliquã lē viā fecit/dicēs: Ego sum via. Que autem Joh. 14 duo sequuntur/sc3 veritas ⁊ vita: p̄ p̄prietatē melius q̄ p̄ similitudinē differunt. Nā p̄prium est eius veritas infallibilis ⁊ vita indefectibilis. Via v̄o nō p̄priū eius/sed p̄ similitudinē ei⁹ accōmodato vocabulo in directione mor atq; beatitudinū ex his q̄ impagrabili a corpe via fiūt. Proinde q: via est mor/ostēdēs exēplo/ docēs verbo q̄d agendū: ante nos pandēs iter quo p̄ueniendū ambulantē sequelā exigit: ne frustra i terris se viā ad celestia fecerit. Nullus deinceps pōt suffugiū excusatiōis inq̄rere de obliquitate viar/si christus est via. Si eternū patrē cognoscere volumus: si ad illū p̄uenire satagim⁹/christus est via. Nunq̄ em̄ p̄uenit ad noticiā patris nisi prius filius notus fiat. Nā nec pater esset sine filio: nec extaret filius sine patre. Mutua relatione vnus ad alter factus est via. Igi⁊ eternū patrē inq̄rēs/christū querat filium eternum. Via p̄inus directissima est ad patrē. Quis em̄ nouit patrē nisi filius/aut cui voluerit fili⁹ reuelare? Quis rectius ad patrē ducit/ q̄ ille qui ab ipso eterne p̄cessit? Sed plus esset penalis q̄ delectabilis cognitionis ad patrē ex fide p̄ viam q̄ filius est p̄uenire: nisi p̄ eandē eterne ad eūdem p̄ beatitudine veniremus. Sed q̄ via est p̄ fidē ad patrē/idē est ⁊ iter ad ei⁹ beatitudinē. Etem̄ p̄pter nos descendit de celis hō factus: vt ad celestia reuocare⁊ p̄ rectā viā hō fact⁹ erroneus. Et mores tenuit ⁊ docuit ip̄e celestes: in q̄b⁹ est via q̄ hominib⁹ ostendi⁊ visio ipsa diuina. Igitur ambulem⁹ nec deficiam⁹ in via nutrimentū spiritualis alimonie assumentes: neq; pede retrogrado gradiamur/in ampliora nos cōtinue p̄tendētes. Ois alia via in interitū tēdit: hec sola dirigit ad salutē. Ac p̄ hoc ois alia via declināda est: sola ista tenēda/nō derelinquēda. Nā in oim cautelā cōtra filios isrl̄ q̄ a via declinauerāt/dictū ē: Dereliq̄sti dn̄m deū tuū eo tpe quo Hiere. 2 ducebat te p̄ viā. Et nūc q̄d vis tibi in via egypti: vt bibas aquā turbidā? Et q̄d tibi in via assyrior: vt bibas aquā fluminis? Si oipotens nos p̄ viā filij sui ducere disposuit: in via tenebrar ⁊ ignorātie ne p̄gamus: ne cogamur bibere aquā turbidā: id̄ sc3 fluxibilitatē gustare/q̄ tandē corpus turbabit ⁊ aiam. Nec aliq̄d possidet mūd⁹ egyptiac⁹ quod claritate resplendeat. Conspicuū oib⁹ est turbidas esse aquas nili/ q̄ geon in genesi appella⁊: ⁊ interp̄tatur arena vadēs. In via egyptiaca cū fitier/has aquas potare coguntur: vt velut arena pctā multiplicentur. Ad tenebras em̄ spectat egyptiacū nomē. Tenebre v̄o nulle maiores q̄ ignorātia christi: ⁊ in suis non ambulare vestigijs: vnde ori⁊ arenosa pōderose grauās multiplicatio pctōr. Nec si christum

nobis viā factū cognouimus/assyriorꝫ viā mori bus gradiamur: ne sitientes aquā fluminis/scꝫ eufraten bibere cōpellamur. Assyrii sūt chaldei q̄ demones interp̄tant. Quid igit̄ nobis in via demonū: q̄ p viam sup̄bie de celo cadentes/ad huc semp sup̄biunt: ⁊ nos impedire a via regni dei nō desistunt/vnde ipsi ceciderūt. Quid no bis imitatio demonū superborꝫ. Si ad viam vi te suscipere volumus humilē christū/desyderia nostra satiabimus. Bibemus aquā eufraten. Puluerulentus q̄ppe dicit̄: ⁊ in puluerē dicen te dn̄o/sunt nr̄a corpora resoluēda: necnon pec cati merito p̄cedentis illa scꝫ cōmittim⁹ q̄bus a dn̄o morte multamur. Et ex puluere orte sūt cy

Exo.8 nifes in vniuersa terra egypti. Cynifes musce minute sunt/⁊ oculis hoim̄ satis infeste: vt q̄e scere nō sinant quousqꝫ p̄seuerant: que iubente moyse nate sunt ex puluere. Igit̄ q̄ in via demo nū gradiēs puluerulentā aquā hauserit ad bibē dū/vt satiari se credat puluere terrenorꝫ: inq̄eta bit̄ a paruulis muscis/a cogitatiōib⁹ scꝫ impor tunis: vt etiā dormiēs nō q̄escat a somniorū oc cupatiōe vexatus. Via vere sapiētie nobis fact⁹ est christ⁹: qm̄ in ipso sunt oēs thesauri sapien tie absconditi. De hac salomon ante p̄dixerat:

Pro.4 Viam sapiētie mōstrabo tibi: ⁊ ducam te p semi tas inīqtatis: quas cū ingressus fueris/nō arta bunt̄ gressus tui: ⁊ currēs nō habebis offendi

1.Co.1 culū. Et ap̄ls ad Corinthios dicit: Ipse factus est nobis sapiētia a deo. Proinde si via sapien tie fact⁹ est christ⁹: scire oia si qua sunt/⁊ ipsum ignorare insipiētia ē. Ipm̄qꝫ sane scire ceteraqꝫ nescire/sūma sapientia est. Via est veritatis/a q̄ aberrans lugebit eterne: quod in libro sapien tie aperte disserit̄: quāta mala p̄ueniāt his qui a via huiuscemodi errauerūt. Inq̄t em̄ p̄pheti

Sap.5 co spū: Errauimus a via veritatis/et iusticie lu mē nō illuxit nobis: ⁊ cetera q̄ ibi ponunt̄/q̄ hic differere p̄diret in longū. Pro oib⁹ ergo per sa

Eccl.5 pientiā dicit̄: Esto firmus in via dn̄i. Si quis si dē/si q̄s christū viā directionis/viam sapientie/ viā veritatis accepit: firmus in illa permaneat. Etem̄ nō q̄ inceperit: sed q̄ p̄seuerauerit/saluus erit. Ad hanc discendā/similiter ⁊ p̄ambulādā/ ex parte dn̄i dei populū premonet Hieremias.

Hiere.6 Hec dicit dn̄s deus: State sup vias vestras: et videte ⁊ interrogate de semitis antiq̄s/q̄ sit via bona: ⁊ ambulate in ea: ⁊ inuenietis refrigeriū animab⁹ vr̄is. Vias vr̄as dicebat populi p̄pri as ⁊ volūtarias directiones: in q̄bus vnusq̄sqꝫ

Esa.53 declinando errauit: sicut etiā dicit Esaias: Oēs nos quasi oues errauim⁹: vnusq̄sqꝫ in viā suam declinauit. Sup quas stare admonet ad cōsyde randū/nō ad manendū: vt de semitis iustorꝫ an tiquorꝫ interroget̄/vt bona via discat̄: sed nulla melior nisi christ⁹: q̄ in superiorib⁹ vita/in inferi orib⁹ via vite. In qua oino expedit ambulare: si refrigeriū animab⁹ nr̄is inq̄rim⁹. Nusq̄ preter q̄ in christo refrigeriū ē. Ipse de seipso saluator iā dixerat/cū leue iugum suū nobis vellet impo

Mat.11 nere: ⁊ inuenietis requiē aiabus vr̄is.

¶ De similitudine christi ad vitē: dei patris ad agricolam: discipulorū et fidelium ad palmites: secundū Ioannem tantum. Caplm̄ XLV

Christus ex antiqua carne corrupta/ in virgine sanctificata/opatione spūssan cti p̄pagatus: oēs querens ab ipso aliā serie q̄ nature ordine p̄pagari: p̄pagabilis ar boris fructū letificū educentis similitudinē i se suscepit: ⁊ palmitū ex se pendentiū transtulit in ap̄lis suis: ⁊ patrē suū eternū imagine quadam appellauit agricolā: vt in noua vinea eccl̄ia vi delicet quā plantauerat/ esset vitis q̄ palmites faceret: essent palmites/ex q̄bus fructus bonus exiret: esset agricola/q̄ excoleret atqꝫ purgaret: ⁊ infructuosos palmites tolleret atqꝫ dānaret: dicēs: Ego sum vitis vera/et pater me us agricola est. Omnē palmitem in Ioh.15 me non ferentem fructum/ tollet eū. Et omnem qui fert fructum/ purga bit eum: vt fructuꝫ plus afferat. Pre termisit alias arbores/ vitis dūtaxat imagineꝫ sumens: p eo q̄ ex illa letificās ⁊ calefaciēs fru ctus exit: ex quo iā sanguinē suū fecerat/⁊ propi nauerat ipse discipulis. Et nullus arboris fru ctus aptior potui/q̄ q̄ p̄cedit ex vite. Et nullus potus sublimior q̄ sanguis q̄ p̄cessit ex latere: quē sumim⁹ in fructu p̄cedēte de vite. Necnon in fructu vitis habem⁹ significationē vnitatis ecclesie. Nā sicut ex multis racemis atqꝫ acinis efficit̄ vnū vinū: sic ex multis hoib⁹ vnuꝫ corp⁹ fideliū. Quamobrē christus videt̄ aptius illaꝫ si militudinē assumpsisse. Ac etiam magno p̄sagio p̄pheratū erat: cū patriarcha iacob suos filios Gen.49 benediceret: q̄ multa digna mysteria expressit in vite/cū iudam inter ceteros bn̄dixit. Lauabit in vino stolam suam: ligans ad vineam pullum suū/⁊ ad vitē fili mi asinā suā/⁊ in sanguine vue palliū suū. Pulchriores oculi eius vino. Aniad uertendū quot ⁊ qualiter q̄ sūt ex vite cōmemo rat. Iudas christū signare videt̄ in figura: q̄ est etiam vitis ex similitudine. Et vinū ex vite: vi nea nō sine vite. Vitis vo in terra/ q̄ multiplica ta dicit̄ ⁊ vinea: sanguis vue de vite: ⁊ itaqꝫ vinū de vite. Stola christi est humanitas assumpta: quā lauit in vino expresso de seipso vite: cum ipsa caro p̄prio rigata est sanguine pendēs i cruce. Stola christi ipsa est eccl̄ia: quā sibi velut indu mētū adiunxit: quā ⁊ suo sanguine velut in quo dā vino leticie atqꝫ iusticie ab omnib⁹ peccatis absterfit. Quod ⁊ ioannes iam velut factum in sua reuelatione cōmemorat: p̄ferēs dilectionē/ annūcians lotionē. Qui dilexit nos/⁊ lauit nos Apoca.1 a peccatis nr̄is in sanguine suo. Magni est pre cij ablutiuū nr̄m: qm̄ diuinus est sanguis. Et ista stola etiam vinea est vocata: in qua ipse por est vitis: a qua omnes palmites p̄cesserunt: vt essent in seipsis oēs fideles/velut in quadam vinea singule vites. Et in eo q̄ processerunt ex prima christo vite/vocarētur ⁊ palmites. Sicqꝫ ipsa ecclesia quasi vinea facta est: ad quā liga

uit pullū/scz gentilē populū: sup quem nemo ho
minū sedit: vt ipse in huiuscemodi eqtatu a monte oliueti hierusalē veniens designauit. Nemi
nē sedisse dixerim: qz nullius patriarcharū aut
pphetaꝝ fuerat gentilis ppls duct⁹ exemplo:
neq instructus ꝛ direct⁹ alloquio. Hunc liga
uit ad vineā/hunc ad suā introduxit ecclēsiam:
cū pdicantib⁹ aplis christū credidit: doctrinā
ei⁹ atq mandata suscepit. Et ad vitē ligauit asi
nā suam/scz synagogā: in illis paucis hoib⁹ qui
de iudeis christo dño crediderūt. Sed qm pul
lo asina in ligatione posteraf: futuꝝ velut iā fa
ctum sanctus patriarcha pdixit: qm in fine secu
loꝝ asina synagoga se deceptā agnoscēs/ligabi
tur fide atq amore ad vitē christū: quē ignorās
aut inuidia/velut latronē occidit in cruce. Mi
rū qppe ligamis ab asina synagoga/ipsam ad se
metipsum ligat. Illa eū ligauit odio: iste amore
côuinculat. Et dissolutū pplm cultui deditum
idoloꝝ/etiam ad se vinculis aureis nectit: quo
niā oēs ad se trahit i funiculis charitatis. Pal
lium ꝟo suū tinxit in sanguine: vt expressior re
petitio fit ꝙ stolā lauit in vino. Sed si amplio
ra penetrat huiuscemodi sensus: ꝙ pallium quo
nos operire decernit/in sanguine vue lauit: pal
lium suū est charitas sua/qua operit nostra fa
cinora. In sanguine vue lauit: i illo scz fuso mō
strauit quantū humanā dilexit creaturā. Sed
breue est istud palliū/dicente esaia: vt alteꝝ ope
rire nō possit: qz preterꝙ populū christianū ali
orū populoꝝ peccata remittēdo nō tegit. Et be
Ps.31 ati quoꝝ remisse sunt iniqtates: ꝛ hoc pallio in
sanguine ostēso tecta sunt peccata. Ecce chri
stus vitis/christ⁹ vua/christ⁹ sanguis vue/chri
stus palliū intinctū: magis ꝟo ostensus in san
guine vue: christ⁹ vitis fructificans: christ⁹ fru
ctus ex vite: christ⁹ peccata hoim pallians: qui
amorē effuso mōstrauit i sanguine. Uera vitis
christ⁹: quā magno longe pspagio pincerna pha
raonis cernēs ante se crescere: vt illi⁹ visiōis de
clarāt intellecta mysteria: p interptationē som
ni a ioseph/in gradū pristinū se restitutū agno
Nu.13 uit. Et duodecim exploratores missi ad explo
randā terram pmissiōis/dū puenissent ad tor
rentē botri/absciderūt vitē cū vua: quā portaue
runt in vecte duo viri. Uitis cū vua/christus cū
gratia: q tūc ab exploratorib⁹ abcidit/cū credit
ab his q explorando meliora vite agēde atq sa
crificande côquirunt: q fert in vecte/videlicz in
actiua credulitate a duob⁹ viris: quoꝝ pcedens
vitē habet a tergo: subsequens ꝟo ante oculos
spectat: vt pter significationē pcedentiū christū
q credebant venturū: ꝛ subsequentiū/q iam cre
debant p oia in carne celebratū aduentū/ꝛ eius
vite mysteriū côsummatū: pcedentē timorē qui
qsi christū habet a tergo: ꝛ subsequentē amorē
q ipm bene agendo subsequit/merito intelliga
mus. Precedit em timor amorē: ille initiat/hic
pficit: ille nō videt quod portat/hic intuet quē
amat. Pater hui⁹ vitis agricola est: ergo vitis
in agro est. Pater de⁹/vitis christ⁹; ager quem

colit ecclia est. Oēm palmitē in me non
ferentē fructū/tollet eū. Oēs infructuo
sos credēs tollet/ne regnet cū christo. Non enī
decet eū quo eterne frui speram⁹/secū infructu
osos hēre regnātes. Et oēm qui fert fructū
purgabit eū: vt fructū plus afferat.
Sicut hoib⁹ pprio demerito ꝛ dei occulto iudi
cio deest gra vt steriles fiant: sicut perpēdiculat
sup eos diuina iusticia/vt tollant de terra viuē
tiū/ne regnū eternū cū christo pcipiant: sic qui
busdā occulto iudicio diuine misericordie ad
est gra vt credēdo fructificēt: ꝛ vt purgent/ꝛ vt
fruct⁹ ampliores ingerminent. Proinde q fert
fructū/pampli⁹ purgat ad vberiorē fructū. Sz
quō palmes fructū ferret nisi purgat⁹? Si pur
gat⁹/ad qd ergo purgandus? Siqdē nō ad ali
ud/nisi vt pleniores fruct⁹ afferat. Magn⁹ agri
cola deus pater: sed nō alter⁹ agri/ nisi ei⁹ quē
côdidit. Nō magn⁹ agri cult⁹/sed agricola ma
gnus. Nō magn⁹ cult⁹ ex palmitib⁹/sed magn⁹
ex vite q dicit christ⁹. Nō desinit pr filiū eternū
sibiq coequalē excolere: quē minoratū vt vitē
plantauit in carne: sed nec ipm excolit in seipso
ꝛ p ipso/cui nihil pfectionis pôt abesse: sed ex
colit palmites credētes in vite: ne frustra chri
stus videat missus: ne videat velle regnare sol⁹
sed excolit credētes vt sibi coaptet ꝛ corp⁹: ꝛ vt
sit corpi abundātior fruct⁹. Sed remisse ista si
militudo decurrit: qz nec totū quod ē christi vi
tis ondit: nec totū quod in excolēdo fideles est
dei pris insinuat. Uerūtamē in eo ꝙ infructuo
sos tollit/fructuososq purgat/vt fructum plus
afferāt: ioānis in apocalypsi ꝯcordat snia: Qui Apoc.22
in sordib⁹ est/sordescat adhuc: ꝛ q iust⁹/ iust⁹ fit
adhuc. Occulta ista sunt apud hoies/ demerita
vel merita ppria: dei ꝟo irrephēsibilis iusticia.
Sola tn iniqtas est in culpa: ꝛ bona volūtas in
gra. Quod ꝟo saluator ait: Iā vos mundi
estis pter sermonē quē locutus sū
vobis: ad id refert/ꝙ iā ita purgati erāt/ipsi⁹
adherēdo p verā fidē ꝛ dilectionē sermonibus
ꝙ fructū ferre potuissent: sed erant ab agricola
patre iteꝝ mūdandi/vt fructū penit⁹ plus affer
rēt: q mūdatio declarato mysterio/p spm sanctū
mittendū a patre futura parabat. Neq putan
dū ꝙ mūdet sermo audit⁹/sed credit⁹: sed nec ꝯsi
tarat credit⁹/nisi sm positā fidei mēsurā sequat
effect⁹. Potestatiu⁹ tn est sermo christi ad oēm
mūdiciā aie ꝯferendā: sed incredulos if in asp
nātes quis audiant/ꝛ credulos negligētes nō
mūdat. Prestat mūdiciā christi sei mo/cū capit
cū sibi audiēs heret. Etem qz ab imūdo mūdū
recidit: mūdat cū alas traijcit in virtutes: in qui
bus nulle sunt sordes: in qb⁹ viget plena mūdi
cia. Mūdat cū elemēta sctificat: in qb⁹ credēs
imergit/mūd⁹ efficit a ꝯtagio pme seductiōis.
Mūdat cū manere docet in eo quē nullū macu
lare potuit pctm/q est vera mūdicia. Proinde
saluator adiecit: Manete in me / et ego i
vobis. Nō em nisi virtutib⁹ viuificis mansio
fit in christo; nec ipse p alia manet in nobis. Nā

sicut palmes manet in vite/ et vitis in palmite: sic fideles in christo/ christusq in nobis: sz dispar e virtus/ disparq actus. Cum palmes manes in vite/ nihil in illa refundit: vitis vero manes in palmite/ ipm sua virtute pfundit. Nec palmes manet sine vite: manet aut vitis/ etia reciso palmite. Non manet fideles pterq in christo: maneret aut christus/ si nullus fidelis adesset. Recisus palmes arescit etia in vite vigore manente: recisi a christo eternis sunt ardoribus deputati/ semper christo vt est in seipso manete. Quaobrez dicit: Sicut palmes no pot ferre fructum a semetipso/ nisi manserit in vite: sic nec vos nisi maseritis in me. Huius rei experietia firmata noticia plus est q verborum dissertio: q palmes sine vite fructu ferre no potest. Sic assumpta silitudine luce clarius patz nemine a semetipso iusticie fructu posse pducere nisi manserit in christo. Hinc saluator apertius addit: Ego sum vitis/ et vos palmites Qui manet i me/ et ego in eo: hic fert fructu multum: qz sine me nihil potestis facere. Vite se dicit christus/ et palmites aplos: ac etiam oes q pdicatioe ipsorz christo inserendi erant. Igit q manet in illo/ et ipse in eo: hic fert fructu multu. Protinus fructu gentium crediturarz apli ferre no potuissent/ nisi in christo mansissent. Que fructu suorz sequentiu attulerut philosophi mudiq sapietes? Que fructu mudi principes q no manserut in christo? Deceperut seqces: mortibus corpalibus et eternis suos coplices exposuerut. Et vbi maior copia huiusmodi subsequorz: eo vberior e secuta danatio. Apli aut ceteriq psiles cu magnas copias fidelium facerent/ i fructu supne patrie ptulerut/ etia si in hac vita corpe etia seuiter pierut. Vex e in oibus verbu hoc: qz fructu multu affert extra seipm et in seipo/ q manet in christo: qz sine ipo nihil pot quispia boni facere. Magna e igit a vera vite q christus e auersio puersorz: cu sine ipo ee bu no possumus: sine ipso aliqd boni agere no valeamus. Quis vnq bonu pt facere absq bonitate? Sine sapietia qs effectus est sapies? Quis iustus sine iusticia? qs verax absq veritate? qs aggressus e ardua sine virtute? qs castus sine castitate? qs fortis sine fortitudine? qs sobrius sine tepera tia? qs vidit sine luce? quis audiuit sine auditu? qs olfecit absq olfactu? quis gustauit gustu carens? qs sensit sensu no habes? et put e similia reperire. Igit cu oe bonu christus sit/ qs vnq absq ipso aliqd boni fecit? In ipso viuimus/ mouemur et sumus. Oia bona nobis christus factus e a deo: sine quo nihil possumus: cu quo omia possumus. Phil.4. Na et apls dicebat: Oia possum in eo qui me confortat. Attame ne credat si no meret impune posse psistere/ q in christo no maserit: tremeda sentetia subrogata e: Si quis in me no maserit/ mittetur foras sicut palmes et arescet: et colliget eu et in igne mittent et ardet. Mittedus e foras/ et segregandus ab oi cogregatoe iustorz/ q cu coitate bonorz in christo no stetit. Et mittet sicut palmes a vite pcisus: cui nullus humor vinificas ab ipsa trasfuditur. Necessariu est vt arescat palmes abscisus: qz humorem no imbibit a vite. Ariditate mala siccabit/ cui christus sua gram no infundit: qua a se recisis penitus no imittit. Sed nec a se recidit quepia/ cu oes vellet hre in palmites: sz plurimi ppie iniqtatis cultello veniut in scissura. Recisi et arefacti palmites ignibus apti sut: proinde colligunt et mittunt in igne/ et ardet. Hoc sicqde infallibili typo infidelibus oibus no insertis et recisis christianis adueniet: vt cu a christo recisi fuerint/ arescat: arefacti a ministris tartareis colligant/ tradant in igne/ ardeant incosumate: vt crucians ignis cu natura concertet/ pperuo durante duello.

¶ Libri septimi de similitudinibus finis.

¶ Liber octauus de vitiis et contra vitia: Capitulum I

Paterna nostris animis fides panez nobis in mesa sua multiplicis inqsitionis apponit vt tadiu inqrat quod deuitari pcipit/ donec apprime sciat: vt ignoratie depulsa caligine in cognitione veniat oim vitandorz: ne nobis obijciatur ignorantia hbes/ q vt prinarz malicia eq nocet. Igit qm nil p aptam iusticia debet iudicari plectendu nisi pctm: quis p occultam dei puidentia atq secretissimam iusticiam absq pcto multi feriant: et nuq in euangelio facta sit cominatio nisi pro pctis: nec maledictio nisi pctis: nec exprobratio nisi ad pcta: neq cautio sit indicta nisi a pctis: nec prohibitio nisi de pctis: nec diuortiu nisi cu pctis: nec vitupent nisi peccata: quocirca in euangelio ex his psyderatioibus velut in speculo metes nras oportet suas inspicere si assint maculas/ qs abstergant: si aut desut/ summa diligentia se preseruent.

¶ De incredulitate. Ca. II

In pncipio euangelij multat zacharias de ioanne filio sibi nasciturо incredulus: et Lu.i vsq ad pmissi euidentiam mutus efficit qz in dubiu suscipere no debebat/ quod in tanta certitudine ab angelo dicebat. Nam velut graue pctm punit infidelitas: vbi diuina claritas indubitanter elucet. Sed hmoi punitio qstionem no modicam nris animis ingerit: cu tam subito talibus apparitioibus credere nephas sit ppt illusioes et imissioes circa sensu: qs malus angelus sepe fecit. Sed aliud est cu de illo q loquit/ aut de vbo quod loquit dubitat: et aliud e quod no credit diffisus/ aut ex pactis signis velit esse cofisus. Nam zacharias no dubitauit de loqnte angelo/ sed de suo pmisso: nec qsiuit si angelus/ aut qs/ aut qlis/ aut a quo missus esset: sed quo promissu fieri posset. Credere igit debebat pmissu

q angelũ iam credebat a deo missum. Et ipse si gnũ querebat diffisus: q de angelo iã erat quodãmodo certus. Sed vere credendũ nõ omnibus esset/si de loquentibus et noua talia nũciantibus dubiũ esset. Sed qm nõ est nostre intentiõis in euangelio aut in epistolis volumina cudere: sed solũ enodare cauenda/et clarefacere facienda: ideo questiones/repugnationes et ad ppositum nõ cõferentia dimittamus: intentũ primũ humiliter prosequentes.

De superbia. Capitulum III

Prima euangelij preconissa i carne degens/mater cõditoris euangelij virgo maria: q anteq euangeliũ cõderet/ipsa seruauit: anteq predicaret/ in virtutibus tenuit: anteq notũ esset/sm euangeliũ vixit: nondũ per verba pceperat/et eius moribus se muniuit: nõdũ erant euangelice pdicate virtutes/et ipsas socias habuit. Nondũ cõditorẽ eius conceperat/et euangelica erat: nam euangelij editor sibi anteq filius factus est doctor/in renouatiõe vite facte p filiũ dum ipsum ferebat in suo vẽtre diuine cõceptũ: cõtra euangelij aduersarios primo clamat insinuans peccatores oẽs mente supbos/ male sibi placentes/incedentes in altitudinẽ magni cordis: diuinis voluntatibus in euangelio palefactis/animi et mor cõtumacia reluctãtes: a potentia sui filij disperdendos. Fecit inquit omnipotens deus potẽtiã in brachio suo: filio certe suo: dispersit supbos mẽte cordis sui. Et potentes seculi huius in suis viribus cõfidentes/ nõ in fortitudine illius q p nobis factus est infirmus/deponẽdos pdixit: quia breuis est ois mũdi potentia: et velut tela omnium succidit vita: et velut stipula tollent a vento/qui carnẽ brachiũ suũ et potentiã posuerũt. Et sequitur vacuitas gratie atq glie nõ replenda: quotquot tpales diuitias quesierũt/quos in suo dulci cantico duabus sentẽtijs condemnauit. Deposuit potentes de sede: diuites dimisit inanes. Tria solũ aduersum malos inseruit: q tũc et nũc pfidos tangũt iudeos atq paganos in vita euangelica corruptos: et a pfessione retrogrados christianos.

Luce. 1

De odio. Ca. IIII

Alta mente atq consyderatione tractandum est/q in pmordijs christi nascentis ex aduerso detestabiles patenter exorti sunt: imo eor mala nefãda crudeliter patuerũt: vt vita christi iesu ex cõtrarijs cõclarescat: et sua claritas mõstraret in tenebris peccatores. Igit nato dño stella noue claritatis apparuit: ex cuius fama turbatus herodes parez seu superiorẽ in regno/aut sui regni ereptorẽ suspicatus expauit. Qui statim in lumine stelle quod audierat/exarsit in odiũ: et falsum spondẽs obsequiũ/mortẽ minabat in christũ. Quẽ nõ singulariter repetiẽs/in cõi repire se credẽs: a rabie diabolica excitatus/inniste interfecit pueros israelis. Quid in isto aliud signat herode/nisi mũdi tyrãni: q lumẽ stelle/veritatis videlicz vbiq fulgẽ

Mat. 2

tis in alo odiũt/depbẽdi nolũt. Cũ viderit veritatẽ manifestã fieri/repmũt: aliud lumen nimis aut hois q pprIã tyrãnidẽ nõ sufferũt. Eqlẽ nõ patiunt: supiorẽ insidijs cõprimũt. Quẽlibet studiosuz arte/moribus elegãtẽ/a natura dotatũ: cor q possidet suspicant raptorẽ: et alior bonitatem suũ estimãt detrimẽtũ: et p supbiã aduersus oẽz celestẽ grãz/lumẽ atq doctrinã isurgũt/odiũt et pfundũt. Quid p hũc herodẽ: nisi mũdi sapiẽtes q pter nature cursuz aliud euenire nõ credũt: cũ natiuitatẽ noui regis nouitati tribuerit sydereẽ. Reprobãt si fuerit iã euẽtũ: q qnq credere spõdẽt vt explorẽt: et vt interimãt sic explorãt: et falsum pollicent obsequiũ vt decipiãt: et oẽz puritatẽ et vite mũdiciaz de celo venientẽ occidere qrũt: virtutẽ odiũt/dirigentẽ in celũ. Qui cũ herode terrenũ tyrãnice diligũt regnũ: nec parcũt innocẽtibus/eor vitã p nihilo estimãtes: illis solũ parcũt quos sciũt posse tenere subiectos/a quibus nequeũt inferre iacturã. Cõsilia oĩuz ad pprIũ qrũt arbitriũ/vt volũtas omniũ sit in malũ.

De vana gloria. Capitulũ V

Ulterius aũt nr̃e mẽtis intuitũ dirigẽtes/videamus qd in isto herode veritas oia lustrans intendit: q aduersus christũ nõdũ fantẽ/imo in cunabulis vagientez in tãta seueritate psurgit: vt pp ipm ceteros quos estimat siles/deducat in necẽ. Et nimir q aduersus mũdi dñm in carne iã natũ/initiatorẽ noue vite/fũdatorẽ ecclie/fabricatorẽ scale ascẽsionis in celũ/fugatorẽ demonũ/sanitatum oĩuz largitorẽ/ psecutorẽ infirmitatũ visibiliũ et inuisibiliũ pari et destructorẽ/resuscitatorẽ mortuorũ imperio verbi sui/opatorẽ diuinor in carne et hũanor in deitate/fontalẽ virtutẽ et radiũ oĩbus pualentẽ: solũ sua volũtate cũ voluit corpaliter sucũbentẽ psurgit. Quod si moralr et mystice intelligere cupimus/interptato eius noĩe cognoscemus. Herodes interptat gloriãs in pellibus/seu pelliceus gliosus. Uide igit qs est hic q cõtra christũ in exordio sue natiuitatis insurgit: et q signant in ipso/cognosce. Apparẽte desup vita q ignorabat in terris: et celor glia emissa de superis/mũdi glia pturbat. Et dimisso cõgressu quẽ christus et ecclesia cũ reprobis in herode signatis mystice semp habet: q pctõres in ipo signant intẽdimus/ p eo q contra vitia declamamus: q ob hr̃ hoies mali fiãt vt caueãt enodamus. Pro inde in ipo herode pelliceo glioso ipsi pctõres itelligunt: q de pelle atq i pelle pprij corpis gloriant: enutriẽtes deliciose vltra q deceat: et fouẽtes pamplius q natura reqrat. Et ob ãpliorẽ gliaz p dãnatã artẽ supgrediũt naturã: vt capillos ptorqueãt/et artificiose ad flauitatẽ deducãt. Etiã nouaculã arte tõsoriã plus debito sepe ascẽdere faciãt sup barbã: vt sepius viri nisi corpis habitus distinxisset/mulieris effigiẽ pmõstrarẽt. Mulieres vero ex varijs fucamẽtis in pelle corpis supgrediunt naturã: et qtũ in eis ẽ/in facie pfundũt grãz christianã. Nõ enĩ nisi a diabolo et psentaneis eius sunt inuẽtũ: q in christiãõ corpe atq in

Mat. 2

vultu ꝑterꝙ naturalis color aliꝰ adderet. Et societates cũ herode ꝑsequẽte christũ habent/qui magis gloriant in humana pelle fucata coloribus/delibuta vnguẽtis/supcilijs depilatis/cute ꝓtensa/cõtortis crinibꝰ/adhibitis varijs in capite ornamẽtis: ꝙ in christiana gratia: q̃ ꝑ fidei virtutẽ atq; baptismi virtualiter est in eis. Sed ꝑticipiũ habebũt cũ demõibꝰ/q̃ cũ herode gloriant in pellibꝰ: in quaꝝ glĩa christũ ꝑsequunt in moribꝰ. Ad herodẽ aũt oẽs ꝑtinẽt q̃ matrimonia licita iura tenẽtes/magis gloriant ꝙ vxores aut viri hñt pulchras facieꝝ pelles/ꝙ pulchras mentes: ⁊ magis exultant ꝙ pulchre ⁊ pulchri sunt/ꝙ ꝙ cõiuges simul sunt: ⁊ iocũdꝰ gaudẽt de bono pulchritudinis/ꝙ de bono hũanitatis atq; virtutis. Et quotquot de alijs necessitudine q̃licũq; cõiunctis extollunt de pulchritudine pelliũ/herodẽ sequunt pelliceũ gloriosum: despiciuntq; christũ diuinitꝰ gloriosum. Sed q: pellibus ꝓpter tuitionẽ a frigore circũdamur: herodiani sunt q̃ gloriã in eis nõ necessitate sectãt. Scribimꝰ sepe pelles scripturali artificio aptatas: ex q̃bꝰ varie nascit mala gloria: ⁊ plerũq; talis exorit/vt ad infernũ demergat hmõi gloriosos. Gloriat q̃ naturalẽ scientiã apprehendit in chartis: vt ꝑ hmõi gloriã sepe quis ꝯtẽnat ⁊ gratiã: ⁊ ꝑ gloriã syllogizandi/scientiã sanctam dei: Et in celo habitare se credat: ⁊ cõprehẽdere sydeꝝ oẽm cursum: q̃ astroꝝ signa ⁊ vias/zodiacũ ⁊ eq̃noctialẽ circulũ/⁊ epicyclũ asperit in chartis: vt dũ planetaꝝ naturã ⁊ cursuz scire ac equare se credãt/iudicia ꝓferũt: vnde velut futuroꝝ enũciatores/secretoꝝ dei cognitores inaniter gloriant. Sed ve hoibꝰ semel ⁊ ve iterũ/q̃ ad gloriã in pellibus scientiã aliquã didicerunt. Nã herodis facti amici ⁊ similes: sed christi facti sunt inimici atq; rebelles. Implemꝰ plerũq; pelles male q̃sita pecunia: ⁊ ꝑfunctoriã cũ herode captamꝰ gloriã/qñ ad zonam bursa plena pẽdet. Et vere cũ herode christũ pauperẽ ⁊ egenũ ꝑsequunt/q̃ de plenis pellibꝰ gloriant. Cingimꝰ detractas linealiter pelles: ⁊ ex eis capita ornant equoꝝ: ⁊ quãto auro atq; argẽto lunulato et semilunulato/cõtorto atq; retorto/vermiculato atq; distẽto/ductili atq; fuso: ⁊ sepe irradiato coloribꝰ/figuris ⁊ imaginibꝰ insignito: in clericis ⁊ laicis/ꝑlatis ⁊ subditis/dñis ⁊ seruis ꝙ meꝰ sermo ipa nequã expiẽtia magis clamat. Et paupeꝝ inopia in valle miserie plorat: qui in pellibꝰ his ornatiuis manifesta ꝯsumuntur inedia: q̃bꝰ ex his tolerabilis esset vita. Herodiani sunt taliter pellicei gloriosi: ⁊ christi sunt cõtemptores/quoscũq; figurat herodes. Siliter calciamꝰ ad inanẽ gloriã pelles/appositis sepe coloribꝰ/⁊ foraminibꝰ multis factis: vt nõ solum in facie/sed in pedibꝰ velit calciatꝰ pellibꝰ cõspici: ⁊ ad inspectionẽ suoꝝ pedũ ipsemet cogat inflecti: vnde se sentit inaniter gloriari. Herodianꝰ ẽ e suo mõ atq; more ꝑsequitur christũ: q̃ ad vanã gloriam/non ad necessitatem calciamentum histrionicum portat.

¶ De choreis. Ca. VI

Aptantur sepe pelles ad tympana et cymbala faciẽda: vt ex tactu vario multiplex ⁊ variꝰ fiat sonꝰ: ad cuiꝰ sonitum chorea ducit hoim ⁊ mulieꝝ/iuuenũ ⁊ puellarũ: vt fiant anfractuosi ꝓcessus. Et merito: qm̃ ab ipsis christꝰ dereliciꝰ est rectꝰ: sine quo incessus ois est tortus. Et singulariter saltãt pleriq; /torquẽtes actibus mẽbra. Et cantilene varie declamant ad sonũ mixta cõformitate sonabilis/insensibilis/⁊ volubilitate nimia viue vocis. Ex q̃bꝰ tãta ⁊ talis nascit gloria: vt a pluribꝰ ⁊ plerũq; diuina cõtemnant mysteria/⁊ inumera fiãt peccata. Dimittunt sepe misse/ꝑdicationes ⁊ diuine voces in ecclesia resonãtes/qñ pulsant talit tense pelles: ⁊ obseruantia dieꝝ festoꝝ a tractatiuꝫ pelliũ gloria deturpat. Plerũq; castris paratis ad bellũ inducit sonitus pelliũ: ⁊ ad huius soni gloriã fit interfectio bellatoꝝ. Nõ cõpetit herodiana gloria christianis/q̃bꝰ est repromissa celestis. Non expedit gloria corruptibilis ⁊ pellicea/q̃bus incorruptibilis est repromissa diuia. Nõ decet pelliũ gloriã querere in terris/ quibꝰ ꝑsto est gloria in excelsis. Vide magnũ ⁊ maluꝫ morale mysterium: quod exortum de gloria pellium/quã ipsius herodes insinuat. Pelliceꝰ gloriosus odit stellam: lumẽ veritatis abhorret: ꝑsequitur christũ doctorẽ veritatis: occidit infãtes vt destructor puritatis.

¶ De fornicatione. Ca. VII

Alius pelliceus gloriosus fratris accepit vxorẽ: vt pellis pelle placita carnaliter potiret: ⁊ reprehensorẽ iniquitatis tradidit saltatrici: nec pellis aufertur a pelle. Mar.6.

¶ De incestu. Ca. VIII

Consydera pamplius herodiadẽ pelliceam gloriosam: q̃ filiam ꝑmonuit vt caput sui argutoris expeteret a rege sue saltationis in premiũ: quia incestum ⁊ luxuriã gloriosarum pellium arguebat. Mar.6

¶ De derisione Ca. IX

Vide aliũ pelliceũ gloriosum deridentẽ in alba veste christum/ amicum factuꝫ ferentis mortis sententiam sup ipsũ. Lu.23

¶ De inani gloria. Ca. X

Inspicere vlteriꝰ nõ omittas: qm̃ aliꝰ pelliceꝰ gl̃iosus occidit iacobũ: posuit et in carcere petrũ. Act.12 Ergo ꝯtẽplare attẽtiꝰ q̃d suprafata gl̃ia fecit/⁊ nũc moralr̃ facit. Et ꝑsequitur christũ ⁊ seruos eiꝰ: destruit ꝟtutẽ christiferã ⁊ appẽditias eiꝰ. Nec in his oibꝰ bona nature dãnamꝰ atq; ꝯfundimꝰ: nec artis ꝑitiã iprobamꝰ: sꝫ gloriã absq; christo/⁊ pctm̃ quod nõ ẽ ex christo/ sꝫ ex tali gloria sepe orit/reprobamꝰ. Et inanit ⁊ taliter gl̃iantes pctõres dicimꝰ: christi ⁊ vite sue inimicos/aio ⁊ doctria fetimꝰ: ⁊ ab eiꝰ hũilibꝰ/castis ⁊ iustis moribꝰ dissonãtes asserimꝰ: qm̃ christꝰ hoꝝ oim gloriã hũanã atq; mũdanã nõ quesiuit/oblatã renuit: suis sequacibꝰ ⁊ christianis oĩbus/quibus adhuc ex euangelio loquitur/interdixit ⁊ interdicit: ⁊ eternam ⁊

immarcessibilem gloriam repromisit.

¶ De similitudine aliorum bonorum operum. Capitulum XI

Altera celi tuba/syluestre rationale aial christi preuti bus subiugale/ deserta incolens/loca merioribus apta parens/ indomentabile hoibus/sociabile angelis/imotum nisi ad diuinum impium: christi preco baptistaque ioannes vox diuine vocis ad turbas ad eum venientes pctam p similitudinem quibus tenebantur/rememorat: vt ab eis pctis ipsis et posteris fiat cautum: dicens: Genimina viperarum/ quis vobis ostendit fugere a ventura ira. Bonum est quod fugiunt mali sunt qui fugiunt: vt boni fiant fugiunt. Unde ergo mali sunt qui fugiunt? Quia sunt genimina viperarum. Uipera enim spes est serpentum: vi parturiunt vi perere: ac p hoc a vi pariendi sunt vipere appellate. In testamento enim veteri cingulum sacerdotis erat ope viperino: et in actibus aplorum manum apli pauli vipera inuasit. Nam in eo quod vi pariunt/eos signant qui seipsos violenant ad malum aliquod pagendum: atque alijs vim ppagendi faciunt. Quod autem in veteri testamento cingulum fiebat ope viperino: colorem intendere voluit ille qui dixit: vt nos sciamus velut vitia pcauentes/quod illis fuerat impatum ad constringendas corporibus vestes. Est vt fertur/in illo aiali venenifero color ethereus ad superbiam/rubeus ad inuidiam atque iram/albus ad oem pnationem virtutis: vt charta in qua nihil apparet depictum/ aut quomodolibet scriptum: manum mordens pauli/omnes qui aliorum opa bona impediunt/plane monstrans ad ignem diaboli calefactos: vt apostolica patefecit historia.

Mat.3

Actuum.28

¶ De confidentia mala. Ca. XII

Est pessime deceptiois adiciunt pctm qui confidunt in meritis pcedentium patrum carnalium spualium etiam christicolaque sctorum/meritis proprijs non adiunctis: his solum exceptis qui vsque ad capacitatem virtutis et vitij non venerunt. Proinde eisdem turbis iudeorum in paternis confidentibus meritis talem fidentiam amputauit dicens: Ne ceperitis dicere: patrem habemus abraam: hoc est vt non fidant i merito eius circumcisiois facte sibique eiusdem pmissionis. Quoniam nec ipsius nec vllius puri hois alterius merita sufficiunt ad salutem: nec ad aliquam aliquorum pctorum abolitionem/nec ad futurorum pcautionem: nisi studia ppria coniungantur. Quid enim pfuit cham/quid hismael/quid esau/quid dine: quod patres carnales habuerunt sctos? Quid iude: quod sanctum sanctorum et magistrum habuit christum: quid multis subditis/qui sanctos habuerunt platos: quid successoribus oibus/qui tot et tales sanctos fide conspiciunt pcessisse: et sibi vim virtutis et morum studium abstulerunt? Sicut enim p diuinam iusticiam vnius pctm alterum non obligat: sic pdecessorum iusticia posteros a malis non liberat: nec ad beatitudinem saluat. Ideo secutus adiunxit: Facite ergo fructus dignos penitentie: non in aliorum iusticia confidatis. Et sterilem a moribus christiferis vitam/ad ignem iudicauit eternum: velut arbor infructifera/igni tradenda tpali succiditur

Mat.3

dicens: Omnis arbor que non facit fructum bonum/ excidetur et in ignem mittetur. Ad idem genere demonstrans oem leuitatem/a qua est ois opis boni fructus excussus put a paleis fructus eius/adiunxit: Paleas autem comburet igne inextinguibili. Mat.3.

¶ De tentatione Ca. XIII

Post preconissam euangelicam et pconem ad orationem et legislationem ipsius iudicis veniamus. Sed quoniam liber iste intendit potissime de vitandis atque agendis moribus christianis: omittentes ergo quod tpaliter et eterne/realiter et mystice/differenter et varie/figuraliter et prophetice/mala colligi possunt ex testamento veteri: ad claras malorum elucidationes nobis in quos finis seculorum obuenit/ in nouo testamento factas solummodo intendamus: ad ipa dirigentes odium cordis/actuumque cautelam: a verbis saluatoris mala dissuadentis sumentes initium: cum nullum vitium a tpe innouationis eius facte p ipm committi possit: nisi cum appetitur quod appeti denegauit/ aut cum committitur quod phibuit: neque virtus sui nominis et premij sortitur effectum/nisi cum diligitur quod ipse dilexit/et signo verbi et actus diligendum monstrauit. Aut igitur quod imitabiliter fecit: quia multa fecit que non sunt imitabilia sub precepto: aut fieri sine intermissione mandauit. Nempe ipse saluator iam i etate triginta annorum: postquam sm altitudinem sapientie sue mundo disposuit palam fieri: aduersus diabolum in deserto reluctans: in nullo sibi acute tentanti prestauit assensum: commonefaciens non relaxari ab aliqua pfessione virtutis: cum ex lapidibus panes non fecit/ad cibum ieiunia non soluturus: nec aliquid per ostentationem fieri: cum de templi pinnaculo non more pennifere auis volauit ad terras/seruans in se nature hominis grauitatem. Et imane peccatum asseruit tentare deum/cum recolit non tentandum. Tentat siquidem qui ex humana sapientia et potentia et viribus a deo collatis habet quid faciat: et his ligatis deum inuocans/aut tacens/periculis se committit: aut agenda p eum non agit/p alios fieri ptermittens: nec scuto se ptegit ad contraria/alteri aut deo se ptegendum committens. Breuiter deum tentat/qui quod sibi fit et taliter expedit facere atque incumbit/alteri et aliter se committit. Nec acquieuit sacre scripture quam sibi falso diabolus fuerat interptatus: quia nefas est in scriptura sacra sensum habere distortum. Et diuitias pmissas ptempsit: idolatriam increpauit: alicui creature cultum diuinum phibens exhiberi/solum deum insinuans adorandum. Et in his oibus et i nullo diabolo dum tentat/psto fieri declarauit: sed ex contrarijs grande decreuit generari pctm.

Mat.4
Mar.1
Lu.6

¶ De curiositate. Ca. XIIII

Et in exprobratione quam fecit nazareis tristitem post egressum de deserto in galileam arguit pctm curiositatis i expetitione miraculorum qui dixerunt: Quanta audiuimus facta in capharnaum/ in ciuitate samaritanorum fac et hic in patria tua. Nam expetere miracula curiositas est/que peccatum est: quia his in- Lu.4.

tēdit q̄ nō ꝓsunt: ea q̄rit q̄ nō expediūt: ea medi-
taꝛ q̄ moribꝰ christianis ꝛ vite nō ꝯferūt: q̄ in no
uitatū actiōe animū occupāt: ꝛ a veritatis ꝯtē-
platiōe suspēdūt. Et visibilibꝰ interīa ꝓdigijs / cor
poralia facta ꝯtuita / inuisibiliū ꝛ spūaliū ꝯsola-
tiōe ꝑuaꝛ: ꝛ inutilia magnipendens ab vtilibꝰ se
secernit. Et maxie isti tacite arguunꝛ: qꝛ nō pete
bāt miracula fieri ad credulitatē / sꝫ ad visionē
nō ad intellectū / sꝫ ad oculū: ac ꝑ hoc eoꝝ infide-
litas reprobaꝛ: qꝛ nō ꝑ verba iusta credebāt / sed
miracula curiosa q̄rebāt. Que quotiens a chri-
sto ꝛ ab aplīs facta sunt: q̄uis facientiū osten-
dāt virtutē ꝛ virtutis opationē: tū eoꝝ ante quo
rū oculos facta sunt / fidei ostendūt infirmitatē:
qui aliter nō credidissent si miracula non vidis-
sent. Sed ob hoc faciebāt vt ad fidē inducerēt /
aut inductos in fide solidarent. Sꝫ hi nazareite
credituri ꝑ miracula nō erāt: ꝛ christū in aīo ve
lut ciuē domesticū deridebāt: cuiꝰ se dicebāt pa-
rētes agnoscere: nec credebāt ipm̄ esse diuinū /
quē inter eos agnouerāt hūano more nutritū.
Jdcirco saluator ꝑdixerat: qꝛ in patria sua
ꝓpheta nemo acceptus erat. Et in fide
3. Reg. 17 vidue sareptane ꝛ naamā syrite obedientiū mis-
sis ꝓphetis / ostēdit q̄les esse vult q̄ miracula pe
tūt: q̄les nō sunt nazareite ac multi q̄ q̄rūt. Jn
his eos insinuat pctōres / q̄ ad credendū ꝑ ver-
ba siue ꝑ miracula sunt in aīo ptinaces. Jn q̄-
bus hoībus adhuc maius pctm̄ ostendiꝛ: q̄ au-
dita veritate ꝑamplius deprauanꝛ. Accidit sepe
ac euenit multis: vt q̄ ab aliq̄ iniq̄tate detinenꝛ
audita veritate ad maiora ꝑicula moueanꝛ: put
isti nazareite fecerūt: q̄ repleti sunt ira ꝛ suꝑbia /
vbi ad veritatē ꝛ argutionē debuerūt colla sub-
mittere: adijciētes ad malicie cumulū / cū ipm̄ ex
tra ciuitatē ejiciūt ꝛ supra montem ad ꝑcipitan
dū inducūt: eos ex dānatis moribus designātes
qui mēte deprauati sunt: ꝛ veritatē rectūq̄ ser-
monē ꝛ dulcē reprehēsionē ejiciūt extra mentes: ꝛ
christū ꝛ om̄e quod rectū est / de seipsis precipi-
tant ꝑ suꝑbie montē / imo ꝑ mentē tumentē. Jgi
tur q̄ legis / hec mala deuita.

¶ Contra diuites. Ca. XV

POst beatitudinū declarationē / q̄ nūq̄
audita fuerat sup terrā: increpauit di-
uites ꝛ huiꝰ mūdi quomodolibet dile-
ctores. Quos aūt saluator increpat / incūctāter
oportet credere pctōres. Uñ ait terrēdo ꝛ ꝓuo-
Lu. 6. cādo saluator: Ue vobis diuitibus qui
habetis hic ꝯsolationē vestrā: nō diui-
nā. Quoꝝ em̄ ꝯsolatio est hūana ex electiōe atq̄
affectu / ꝑuanꝛ diuina: quoꝝ tpalis / priuanꝛ eter-
na: quoꝝ corpalis / ꝑuanꝛ in aīa: quoꝝ in via / pri-
uanꝛ in patria: quoꝝ in naturalibꝰ solū est ꝯso-
latio / a bonis grē non fouenꝛ. Et qm̄ primū in
generali mōtis predicatiōe saluator ad pauꝑes
beatificū verbū emisit: sic e regiōe ad diuites ꝑ-
mā increpationē in eadē ꝑdicatiōe ostēdit. Jd-
circo q̄ in euāgelio contra ipos inuenire poteri-
mus / hic absq̄ intermedio annectamus. Repe
frat q̄dā carne / q̄ aduersus frēꝫ interpellauit iu-
dicē ꝛ diuisorē omniū saluatorē: q̄ nō venit iudi
care / sꝫ saluare: nec diuidere / sꝫ vnire: increpatio
nē accepit a dño / se iudicē ꝛ diuisorē in talibꝰ de
negantē: aduersus auariciā vero ꝛ eiꝰ insufficiē
tiā verbū necessarie cautiōis emisit. Et vt clari-
us innotescat: petitionē hoīs ꝛ responsionē sal-
uatoris pariꝛ audiamꝰ. Ait ad eū quidā de Lu. 12
turba: Magister dic fratri meo vt di
uidat mecū hereditatē. At ille dixit:
Hō / quis me cōstituit iudicē aut diui
sorē sup vos? Dixitq̄ illis: Uidete et
cauete ab oī auaricia: qꝛ nō in abūdā
tia cuiusq̄ vita ē ex his que possidet.
Quid igiꝛ ꝑ hāc snīaꝫ nobis ista scriptura insi-
nuat: nisi qꝛ cū ꝑma increpatiōe ꝓ pte ꝯcordat?
Dixerat em̄: Ue vobis diuitibus q̄ habetis ꝯso
lationē vestrā volūtariā ꝛ ꝑuatā: nō ꝑ volūtatē
dei ꝛ charitatē ꝓximi: q̄ carens / ꝛ ptāte ꝓpria ꝛ
ꝯsolatiōe delectatus / frater iste petebat a fratre
recidi: vt sibi esset ꝓprius q̄ debebat esse cōmu-
nis: et qui debebat esse vnitus / diuisus fieri ap-
petebat. Diuisionis ꝛ decisionis a primis ꝛ ꝓ-
pinq̄s causa diuitie ꝓprie extiterūt. Sꝫ qm̄ aīa
vna ꝛ cor vnū / ꝛ cōsolatio vna omniū debet esse
in dño: ex eo q̄ quod est diuidere dñs inficiaꝛ: ꝛ vi
tā corpalē atq̄ spūalē / tempalē atq̄ eternā in di-
uitijs asserit nō haberi: Sed corpalis in ꝓducti
one nature: q̄ in paucis aut modicis ꝯtentaꝛ: et
spūalis in verbo vite: ꝛ tempalis in diuina ꝓui
dētia q̄tū sibi placuerit ꝓrogare omniū vitā: ꝛ
in suꝑnis mūeribꝰ ꝯstat eterna. Jdcirco ꝑabo-
lā cōtra diuites hic ꝯsolari q̄rētes / de subita vi-
te huiꝰ extinctiōe subiecit. Hoīs cuiusdā di Lu. 12
uitis vberes fructus ager attulit: et
cogitabat intra se dicēs: Quid faciā:
qꝛ nō habeo quo cōgregē fructꝰ me-
os. Et dixit: Hoc faciā. Destruā hor-
rea mea ꝛ maiora faciā: ꝛ illuc cōgregabo oīa
que nata sunt mihi / ꝛ bona mea: ꝛ dicaꝫ aīe mee:
Aīa mea habes multa bona reposita in annos
plurimos: Requiesce / comede / bibe / epulare. Di-
xit aūt illi deꝰ: Stulte hac nocte repetēt a te aīaꝫ
tuā. Que aūt parasti cuiꝰ erūt? Sic est q̄ sibi the-
saurizat: ꝛ nō est in deū diues.] Jgiꝛ clare ve di
uitibus hic ꝯsolationem habētibus. Sepultus Lu. 16
aūt in inferno diues insinuat / q̄ta mala diuitū
ꝯsolatio faciat. Et qꝛ pctōres sūt: ad eternā ma-
ledictionē adijciunꝛ / q̄ in mūdo isto satietatē q̄-
rūt. Ue vobis qui saturati estis: qꝛ esu Lu. 6.
rietis. Ue vobis q̄ ridetis mō: qꝛ lugebitis et fle
bitis. Ue cū bñdixerīt oēs hoīes] Ergo vide q̄
sit graue pctm̄ ꝯsolatio tpaꝛ: cui pēa etna succe-
det. Maxie vō ꝓhibuit diuitē fieri ꝑ vsurā eū q̄
cū diuitibꝰ hic renuit ꝯsolari / ꝛ ꝑhorrescit alibi
tribulari: ideo saluator adiecit. Et mutuū da
te nihil inde sperantes. Quia eoipso vsu
ra constituitur / quo ex obsequijs necessario im
pendendis aliquid in corde speratur. Quod si
non datur / peccator est: si vero datur atq̄ reci-
pitur / peccator et debitor est: siue per spem / siue
per pactum additum aliq̄d sequaꝛ ad mutuum:

distraxat q̄ mutuū dedit: quod nisi spe additi aut pacto formari alit nō dedisset. Et eoipso liber fit a crimine q̄ alicui mutuat/si nō aliq̄d sperat etiā recipiēs: si addat gratitudine recipientis/quod nō sperabat in aīo libere mutuāns. Sȝ q̄m difficile fit in hoib⁹ atq̄ repit: nisi quoq̄ aīa est pfecta v̄tutib⁹: vt aliq̄li spe suphabēdi nō afficiat/ q̄ obsequiū pstat: sȝ adhuc imunis est a pctō si suprecipiat: si spem suphabēdi sic vicit in aīo q̄ si cert⁹ esset in ipso tpe obsequēdi q̄ nihil suphaberet/nihilomin⁹ subueniret p̄ximo: dū eū q̄ retribuit ad mutuū/nō sequat maius q̄ ante piculū. Nā ad gratitudinē adinuicē hominū natura ars/mos ꝛ gr̄a nos inuitat: nec ipsaȝ excludūt: īmo vt foueant mutuo se includūt: nec quod de gratitudine p̄cedit in pacta/recipientem obligat ad crimina. Et si obligat recipientē p̄pt desyderiū plus habēdi/ad restituendū debitū nō ꝯstringit: dū libere q̄s quod rogat⁹ fuit impēdit. Cauendū est tn̄ oibus diligēter: ne dum retinet apud indigentē quod accepit in mutuū: is q̄ mutuū dedit/nō accipiat ab illo repēdium: q: iusta suspicio oriret aut iudiciū: vt ille faceret p̄pt debitū/ille v̄o impēderet p̄pt impēsum obsequiū. Et multi ex indigētia recipiētes subsidia p̄ximorū: timētes ne ab eis reauferat quod susceperāt/ rependūt sepe quod cōmode nequeūt. Ac p̄ hoc nō cognosceret si q̄ p̄stitit spe mercedis deuicta in aīo ex liberalitate/an ex pietate fecisset: ꝛ q̄ repēdit/an ex necessitate hoc faciat/an bona ꝛ laudabili gratitudine mot⁹ repēdat: nēpe cognosceret si obsequens recepisset quod p̄stitit mutuū. Et q̄ habuit/solutus nō teneret ad debita. Ista eēm nō ad subuersionē aīaꝝ/sed ad deuotionē ꝛ cautelā ꝛ discretionē fideliū: ne plus debito faciāt aut timeāt/enodamus. Sȝ quoquo modo se habeat ordo rei: misera est p̄culdubio ꝯditio diuitū: q̄bus tāta est difficultas ad supnū ingredi regnū: ad quoꝝ cōpationē p̄ foramē acus facilius sit transire camelū.

¶ Ap̄li et predicatores sunt sal terre/ lux mūdi/lucerna dom⁹ dei. Ca. XVI

Et q: hec ꝛ alia oportebat s̄m dispēsationē eius q̄ cūcta p̄spectat/mundo p̄ viros idoneos nota fieri: p̄ hoc siq̄dē ipse saluator p̄mū legislatores ꝛ euāgelij noui futuros satores admonuit ad cautelā: ne fierēt pctōres in seipsis/quos p̄ doctrinā vitalē ꝛ noue legis sacra oportebat in alijs abolere pctā. Et q̄uis ad ipsos p̄mos euāgelicos viros saluatoris sint verba directa: nō tn̄ ab eius snīa secludūtur euāgelizātes ꝛ euangelici successores. Vn̄ post increpationē diuitū ꝛ mūdanoꝝ/ad ip̄os ap̄los
Mat.5 atq̄ discipulos declamauit: Vos estis sal
Mar.9 terre. Habes insulsi mūdi cōdimentū: habes
Lu.14 discretōis christifere fructū [Quod si sal euanuerit/in quo salietur?] Habes infructuosū actū: habes doctrine defectū: habes discernēdi vsuȝ infectū. Ad nihilū valet vltra: nisi vt mittatur foras et cōculcetur ab hominibus: Quia q̄ bon⁹ nō est ad quod a deo p̄ordinatus est/ad alia si q̄ inutilis est: sȝ mittit foras diuina sanciēte iusticia: vt singillatim malus iuat penas ineuitabiles separatus: ꝛ vilipēsiōe ꝯculcet ab alijs q̄ seipm̄ ꝯstitutus in ordine sibi congruo vilipēdit: ac p̄ hoc graue pctm̄ esse asserit/ si vita doctrinā sanā opib⁹ nō ꝯfirmat. Peramplius adhuc cautos reddit satores euangelij sui dn̄s ꝛ saluator: lucē inuisibilē p̄ doctrinā inuisibilis mūdi atq̄ visibilis bois p̄ naturaȝ eos appellās atq̄ ꝯstituēs. Vos estis lux mūdi. Diffusiua sui lux/sine sui minoratiōe cōsistit. Argueret ergo ista corpalis/si argutionē posset suscipe/si radios suos abscōderet: quos indemnis posset emittere. Igit fuissent illi p̄mi si fecissent: sunt pctores posteri/si abscondāt lumē doctrine indefectibile quod a dn̄o susceperūt. Non eēm lux vtraq̄ ad seipsam/sed ad alios est creata. Et in publicis morib⁹ argueret: si ciuitas sita in mōtibus ad refugiū ordinata/necessitatis tpe a calamitate fugiētib⁹ clauderet. Propter quod saluator adiecit: Nō pōt ciuitas abscondi supra montē posita. Ciuitas refugij sunt ap̄lici viri/positi atq̄ fundati supra montē dn̄i q̄ est dn̄s noster christus. Quibus ascribit ad peccatū/si se abscondūt illo in tempe quo fugiētes mūdi atq̄ pctoꝝ calamitatē ipsoꝝ refugiū querūt. Nā vt lucerna in domo p̄ vtilitate ꝯstituta cōmuni ꝛ sine mercede ad indigentes/pctores ostēderet eos a q̄bus sub aliq̄ vasculo poneret. Inde saluator ait: Neq̄ accendūt lucernā et ponūt eā sub modio: sed sup cādelabrū vt luceat omnibus qui i domo sunt. Hoc est: nō abscondat doctrina saluificans: neq̄ ponat sub modio/cōmodi videlicet tpalis. Fere inexpiabile malū est/lucernam ardentē doctrinā christi fotā oleo sp̄ussancti abscondere: ad cuius lumen indeficiens infinite possunt candele accendi. Magis aūt libertatē a muneribus appetit ista lucernalis doctrina que ad libertatē vite supne pequaliter omnes clamat. Et scandalizat nō vocat merces expetita p̄ doctrina: que nō de hūanis atq̄ terrenis auditores reddit peritos: sed de diuinis atq̄ celestib⁹ facit eos scholasticos. Quoꝝ eēm doctrina nō est de corruptibilib⁹/p̄ mercede corruptibilia nō q̄rāt. Nā si secus esset/lucerna sub mercedis modio poneret: ꝛ p̄ximus offēderet in doctrina. Et doctor doctrinā morib⁹ cōtrarijs soluēs/insinuatā legē v̄tutū opibus turpās: sic docēs vt agit/pctō dānationis astringit: vt etiā in ista q̄a viuim⁹ ecclesia velut sibi cōtradicēs aut histrio habeat. Propter quod sequit: Et qui soluerit vnū de mandatis istis minimis et docuerit sic hoies: minimus vocabitur in regno celorum. Quia qui s̄m q̄ relaxatus est alijs p̄pinat doctrinam: penam meret eternam. Et vocatur in ista ecclesia quod est regnum celoꝝ/velut histrio minimus. Neq̄ credendū est q̄ in superno regno eum recipiat nisi peniteat/qui iustus est dominus. Igitur qui legis/hec mala deuita.

¶ De nõ irascendo et non iurando: et de thesaurizãdo in celis. Ca. XVII

SAne maioris excellẽtie ac p̃mij euangeliũ esse p̃mõstrans q̃ veterẽ legẽ: q̃ in illa factiõe/in isto sunt affectiõe ꝓhibita ex q̃bus vilipẽsis fiũt nostra peccata. Unde nostram iusticiã ad p̃cedentẽ abundantiorẽ p̃mittens: vbi dissuadebat in testamẽto veteri homicidiũ cũ pena: hic ꝓhibet penitus ira/quam sequent iudicia: necnõ ꝯdemnat ire signũ ⁊ verbũ/cuz dicit: Mat.5 Qui irascitur fratri suo/reus est iudicio. Qui dixerit racha/reus erit concilio. Qui dixerit fatue/reus erit gehẽne ignis. Et mechiã fieri iudicauit ex aspectu cõcupiscentia subsequẽte: que solũ ex actu in lege veteri damnabat. Permittebat tũc viros dimitti cũ libello repudij ꝓpter duriciam cordis iudeoꝝ. Nũc aũt nisi causa fornicationis/lex euangelica non concedit. Et mechia constituit/si aliter dimittat: et adulteriũ si ab alio dimissa conducit. De iuramẽtis aũt ipse saluator in sua lege p̃scripsit seorsim a legib⁹ antiq̃s. Inhibebat expssim piuriũ in antiquis: ꝓhibet omnis iuratio in modernis: illa solum excepta quã ecclesiastica regula fieri ꝑ necessitate ꝑmittit: ⁊ in regimine reipublice legũ iusticia iurare ꝯcedit. Mat.5. Uñ saluator inq̃t: Audistis quia dictũ est antiquis: nõ piurabis. Ego autẽ dico vobis: ad nouã legẽ/q̃ ad nouitatẽ vocat: non iurare: sed sit sermo vester est est/nõ nõ. Sepe em̃ iuratio piurij germẽ fuit. Et si ex verbis saluatoris viuificantẽ doctrinã aduertimus: ꝓhibemur bonis nostris vitia cõmiscere: ne bonoꝝ opeꝝ iusticiã Mat.6. corã hoĩbus faciamus/cũ dicit: Attẽdite ne iusticiã vestrã faciatis coraz hominibus vt videamini ab eis. Qua sñia purgauit opa nostra ab hominũ complacẽtia. Naz impossibile fit oĩno ꝯm multitudinẽ diuine iusticie: ꝙ ex nostris bonis opib⁹ duplici merito/scꝫ dei ⁊ hominũ volũtarie gaudeam⁹. Ue igit virtutũ cultorib⁹/si virt⁹ ꝑ diuis assistẽs/⁊ ꝑ diuis data a bonoꝝ omniũ largitore/ex p̃mio cõplacẽtia hominũ fit hũana. Hũana ꝑfecto efficit virtus si gaudet cõplacẽtijs hominũ/⁊ hũanis laudib⁹ cõfouet. Et ne hypocritali malo fedarent Mat.6. facta iusticie: paulo post dissuasit dicẽs: Cũ ieiunatis/nõ eritis sicut hypocrite tristes. De hypocrisi vero alibi tractãda suscepimus. Thesaurizare vero in terra/exterminauit suo verbo de cordib⁹ hominũ/cũ dicit: Nolite vobis thesaurizare thesauros in terra: velut lethale mẽtis malũ ĩsinuãs multiplicari ope atq̃ amore in puluere terrenoꝝ/qui supnoꝝ in creatiõe accepit siĩtudinẽ: ⁊ in glificatiõe cõsortiũ p̃stolat. Et cũ in eodẽ euãgelio seruitiũ mãmone dissuasit: ꝓcul fecit sollicitudinẽ supfluã ĩfirmoꝝ. Et ad pacatiorẽ habẽdã mẽtẽ/incerta iudicia de alijs ꝯdẽnauit/dicẽs: Nolite iudicare ⁊ nõ iudicabimi⌉ Penã talionis annectẽs dicit: In quo em̃ iudicio iudicaueritis/iudicabimi⌉ Et velut festucas alioꝝ pctã si grãuia condemnare ꝓhibuit eos: q̃ peccatoꝝ male prementẽ trabẽ aliquãdo sensibiliter/plerũq̃ insensibilit̃ supportant. Proinde velut infructuosam arborẽ decidendã igniq̃ tradendã/ peccatorẽ seipsum cõsyderandũ cõstituit: vt sterilitatẽ deuitet/fructũ ṽo faciat in salutẽ. Alio aũt in loco similẽ sententiã ꝓtulit: cũ ficũ ꝑ tres ãnos fructũ nõ ferentẽ mandauit paterfamilias succidi: nã frustra occupat terram. Sic ⁊ christian⁹ nõ operans in fide trinitatis: in fructu virtutis cordis/oris ⁊ operis: in fide/spe ⁊ charitate: inutilis eius vita p̃sistit: q̃ merito flãmis infernalibus est tradendus. Et in ingressu in hierusalẽ/ ficum habentem folia et nõ fructus maledixit: et illa aruit. Sic qui verbis solum se nominant christianos/opera debita nõ habentes: iã infernales effecti/nisi correcti non possunt sperare salutẽ: ad quã nec credi voluit posse sufficere suam inuocationẽ ⁊ imperiosam cõfessionem/sua voluntate cõtempta: propter quod statim intulit: Non oĩs q̃ dicit mihi dñe dñe/intrabit in regnũ celoꝝ.

¶ Faciendum est et non solũ audiendum verbũ dei. Ca. XVIII

AUditorem ṽo verboꝝ dñi/nõ factorem stultũ vocauit christus oĩpotẽs ĩ doctrina: ⁊ omni stabilitate carentẽ/ ⁊ ĩpotẽtẽ resistere ad ꝯtraria/cũ dicit: Et oĩs Mat.7 qui audit verba mea et nõ facit ea/similis ẽ viro stulto qui edificauit domũ suã sup arenã. Et descẽdit pluuia et venerunt flumina et flauerũt venti: et irruerunt in domũ illã: et cecidit et fuit ruina eius magna. Frustra docetur si nõ discit: frustr⁹ discit ⁊ audit/si non ob causam q̃ est quod docet ⁊ discit. Habet enim oĩs sciẽtia finẽ. Finis sciẽtie sp̃ est idẽ eodẽ mõ se hñs: ⁊ q̃lis ẽ scia/ talis est finis ei⁹. Rhetorice finis est rhetoricũ efficere/ac etiam arithmetice arithmeticũ: ⁊ similia ẽ de reliquis dicere. Docẽtis ṽo ⁊ audiẽtis finis/ꝑ intẽtionẽ ⁊ actionẽ a fine sciẽtie põt esse diuersus: sepe ṽo sciẽte ⁊ addiscẽtis finis est vnus atq̃ idẽ. Sed dimittam⁹ platonicas ⁊ aristotelicas scholas: q̃uis plura nobis possent ꝯferre bona: nec intẽtionẽ scie seu addiscẽtiũ p̃scrutemur: redeam⁹ ad scholas supnaturalẽ/supintelligibilẽ/supnaturalẽ docẽtis philosophi nos christi. Christ⁹ ẽ doctor ĩ terris insonans auribus/corda ṽo de celis illustrans: q̃ docet hoĩes supnaturalẽ scientiaz. Et beat⁹ (inq̃t dauid) quẽ tu erudieris dñe/ ⁊ de lege tua docueris eũ. Psal.93 Et vtilia docet: vt Esaias ꝑphetauerat: Esa.48 Ego dñs deus tu⁹/docẽs te vtilia. Ob hoc aũt docet/vt fiat quod docet. Non em̃ theologia aliquẽ beatũ facit: nisi redacta fuisset in actũ. Nec em̃ paulus sũmus theologus beatus factus est q̃ sciuit: sed quia fecit quod sciuit ⁊ docuit. Theologizauit imperitos ⁊ indoctos apostolos sp̃ussanctus: nec ꝓpter hoc ascẽdis/

sent supna si theologiā ignauiter tenuissent: naz fuissent stulti: quod irrephēsibilis snia saluato-
Mat.7 ris enūciat: Qui audit ⁊ nō facit/silis ē viro stul
to. Finis igit̃ diuinoꝝ verboꝝ existēs ad finē/ē scire ꝑ infusionē aut ꝑ auditū. Dis eīn scie finis est facere/scire ꝓpindoꝛ tñ: pceptoꝝ vero diuinoꝝ verboꝝ finis iterū expectās aliū finē factio est: ex q̄ oꝛnamentū virtutis nanciscit̃ faciēs/acceptus factus omniū regi regū. Huius vero finis post quē nullus finis: ⁊ ad quē debet esse omne initiū/mediū: ⁊ q̄bus alius finis beatitudo ē que solus de⁹ est. Stultus ergo est q̄ audit infactiose/ꝓpter carentiā debiti finis. Cuius similitudinē stulticie ipse saluatoꝛ insinuat. Stulticia est cōdemnabilis/sup arenā velle domū cōstituere: caret eīn fundamēto: quo non firmiter iacto/domus nō cōsurgit in altū. Et si forte cōsurgit/subdita est ruine: vt etiā ipsi ⁊ habitatoꝛi eius nō posset esse remediū. Stultū igit̃ est laboꝛare in vanū: expensas ꝑdere: seq̃ mancipare ruine. Arena eīn significat multitudinē innumerabilē peccatoꝝ: ⁊ rerū appetibiliū grauantiū leues hominū mētes: in qua absconditus est egyptius moꝛtuus a moyse/peccatoꝛ tenebrosus dānatus a lege. Domus edificata est volūtas in his q̄escere/habitare/ꝓtegi volens. Sed pluuia illusionū multipliciū ⁊ deceptionū/hui⁹ aeris potestatū: ⁊ flumina mergētia in mari dānationis sine intercisione defluentiū maloꝛū: et venti tentationū/vanitatū ⁊ inuisibiliū agitationū/irreparabilē fecere ruinā in magnā culpā: vt ab illa ruina maioꝛ fiat in penā/quā repasset diuina facta doctrina. Igitur qui legis/hec mala deuita.

¶ Reprehenduntur non suscipientes predicatoꝛes/nec coꝛum doctrinam. Capitulum XIX

AD eterni regni ꝑdicationē ⁊ ꝓmissionem plures misit ⁊ mittit: Imisericoꝛdius damnans sententia verbi sui dn̄s non recipientes regni eterni doctrinā/q̄ ʒodomam ⁊ gomoꝛrā. Ex quo nobis innuit̃ q̄ sit graue peccatū ex inflicta pena/nō recipere supernā doctrinā in mēbranulis ratiōis/⁊ chartulis factionis. Ait etiā tūc discipulis quos ad superni
Mat.10. Lu.17 regni ꝑdicationez mittebat. Et quicūq̄ nō recepint vos/neq̄ audierit sermōes vestros: exeūtes foras de domo vel ciuitate/excutite puluerē de pedibus vestris in testimoniū eoꝛū. Amen dico vobis: tolerabilius erit terre ʒodomoꝛū et gomoꝛreoꝛū in die iudicij q̄ illi ciuitati. Recipiēdi sūt supni regni doctoꝛes: audiēdi sūt diuini sermōes: nā q̄ nō recipiūt/nō recipient̃: ⁊ q̄ nō audiūt/nō audient̃. Et q̄ iubent̃ de pedib⁹ excutere puluerē inherentē/coꝛ reprobationē insinuat: vt q̄ aures ⁊ alas nō dederūt ad verbū/nihil eoꝝ retineat̃ ad vsum. Sʒ puluis in testimoniū excussus/eos declarat inexcusabiles ꝓ q̄b⁹ sunt tolerati laboꝛes. Herēs pedib⁹ lutū/signū est vie itineris ⁊ laboꝛis coꝝ q̄ annunciauerūt: quod nec excusari possit quod nō ꝑdicatoꝛes audierūt. Sʒ excutit̃ in testimoniū a pedib⁹: vt ita credant̃ abijci/excuti ⁊ segregari a cōsoꝛtio beatoꝝ/q̄ ꝓ deo ⁊ ꝓximo laboꝛauerūt: quēadmodū puluerē hmōi excusserūt. Et q2 excussio pulueris fit post q̄etaʒ laboris: ita pacto mūdi fine/mali sepabunt̃ a bonis. Et quēadmodū puluis pedibus herens est vilis atq̄ inutilis: ita reputādus est q̄ diuinis legib⁹ nobilitatē ⁊ vtilitatē nō acq̄rit. Et maledictionē suscepit terra in adā ex opib⁹ eius: q2 nō obediuit deo. In signuz maledicte terre in coꝛpib⁹ illoꝝ excutit̃ puluis/contra eos q̄ non obediūt chꝛisto. Et velut pulueres terrena sectātes/⁊ in puluerē reuersuros ostēdit: sic̄ ⁊ leuitatē eoꝝ q̄ diuinis nō grauidant̃ sermonibus: q̄ sic rapiuntur a malis cogitationib⁹ ⁊ peccatis: ⁊ penaliter rapient̃ a demonib⁹ vt puluis a vēto. Necnō in memoꝛiā resolutiōis ꝑ moꝛtē excussio fit pulueris: vt q̄ nō diuino amoꝛe ac celesti ꝓmisso mouent̃/saltē timoꝛe resolutiōis in puluerē conuertant̃/sequātur q̄ chꝛistū: cui⁹ virtute coꝛpa resoluta resurgent: aliqua in cōmunionē celestis beatitudinis: aliqua vero ad penā eterne damnationis. Sed hoc trepide animū pulsat: q̄ peccatoribus contra naturā remissius sit in die iudicij/q̄ eis qui nō recipiūt doctoꝛes ⁊ sermōes regni superni/scʒ incarnati verbi dn̄i nostri Iesu chꝛisti. Sed auellatur breuiter questio a coꝛdib⁹ hominū. Quoniam omne peccatū contra naturam aut contra spiritū sanctū/vt audeam dicere negare omnipotentem deū ⁊ eius filiū incarnatum ꝑponderat: ⁊ nolle acquiescere veritati aut nolle respondere celesti/atq̄ ad celestia nos vocanti ⁊ pꝛeroganti veniendi viam/tribuenti perueniendi gratiam: edificanti per passionem et crūces/atq̄ virtutes sibifoꝛmes ad celū ascēsionis scalā. Nam acq̄escere veritati ⁊ respondere vocanti/nullū admittit vitiū: ⁊ q̄tūcūq̄ magnuz excludit omne admissum: ⁊ coꝛrectio sequitur si obediat̃ veritati: q̄ a deo in hac vita volenti nemini denegat̃. Et cuʒ argueret turbam q̄ neq̄ ad ꝑdicationē ioānis baptiste/neq̄ ad suaʒ mouebant̃: sed ioannē nō manducantē neq̄ bibentem demoniū habere dicebant: nō q̄ oīno ioannes nō comederet: sed diuisus ab hoīb⁹/diuisus ab epulis hominū/ sylueſtribus pascebatur escis: ipm aūt iesum manducantē ⁊ bibentem et cū hoībus ꝯuersantem/appellabant voꝛatoꝛē ⁊ potatoꝛē vini: peccatoꝝ ⁊ publicanoꝝ amicū/ꝓ eo q̄ ab illo publicano cōuiuiū susceperat/quez a teloneo vocauerat: ⁊ a ʒacheo publicanoꝛum pꝛincipe non inuitatus inuitari querebat: ac etiam anteq̄ vocaret̃/se apud eum mansurum obtulerat: ꝑter eos qui tūc taliter senserant nostri tempis male moꝛales arguit: q̄ a nullius sancti viri solitarij aut domestici pꝛedicatoꝛis eximij: aut boni rustici exēplo neq̄ doctrina mouent̃: sed eos lacessunt iniurijs/ diffamationibus et criminationibus falsis/⁊ omnia recta ꝑuertunt ac de omnibus necessarijs bonis actib⁹ dānata

Suspitione multi existimant: ꝛ sinistra murmura
tione loquunt: ꝙ si quis solitudini studet/ ꝙ de
ceptus aut hereticus est: si cõuersatur in ceteris/
ꝙ familiaris est: si vacat humilitati/ ꝙ hypocrita
est: si silentio ꝛ orationi ꝛ paci ꝛ vigilijs ꝛ religi
oni/ ꝙ singularis aut deceptor est: si abstinentie
et macerationi carnis/ ꝙ indiscretus est: si recre
ationi/ ꝙ gulosus est: si patientie/ ꝙ timidus est
si iusticie/ impatiēs est: si simplicitati/ fatuus est:
si prudentie/ malitiosus est: si maturitati/ flegma
ticus est: si iocunditati/ dissolutus est: si societati
secularis est: si alioꝝ correptioni/ ꝑsumptuosus
est: si ꝑdicationi/ appetitor laudis est: si desistit/
remissus est: si habet gratiaꝫ hominū/ adulator
est: si adulari renuit/ superbus est: obseruantiaꝫ
puram temeritatē/ quietē relaxationē appellāt:
si fortitudini/ temerarius est: si temperātie/ stul
tissimus est.

¶ De exprobratiõe ciuitatū et reuer/ siõe septuagintaduo discipulorum. Capitulum XX

Ex exprobratio facta ciuitatib⁹ manife
stat/ ꝙ sit horrendū periculuꝫ ꝙ christi
doctores atq; sermones nõ recipiunt
Mat.11. ad iusticie debitū. Inquit enī: Ue tibi coro
zaim: ve tibi bethsaida: quia si ī tyro
ꝛ sydone facte fuissent virtutes q̄ in vobis facte
sunt: olim in cilicio ꝛ cinere sedentes peniterēt.
Uerūtamen tyro ꝛ sydoni remissius erit in iudi
cio ꝙ vobis. Et tu capharnaum vsq; in celū ex
altata/ vsq; ad infernū demergeris.] Quid ista
exprobratio auribus nostre mētis insinuat: nisi
eos qui verba dei audiūt: viderūt miracula: co
gnouerūt diuina mysteria: promissiones diuinas
comminationes eternas/ mādata/ precepta/ consi
lia perceperūt/ aut ꝑcipere potuerunt: ꝛ nõ con
uertunt ad penitentiā: nec resipiscunt a laqueis
diaboli/ quib⁹ vinculati tenent: non subdūt col
la virtutibus: nõ mutant in melius mores: non
resculpūt naturam corruptā: non repercutiunt
consuetudinē prauam: quoꝝ est indubitata dā
natio: ꝛ misericordius iudiciū sit ad eos qui nõ
perceperūt cum damnant/ ꝙ ad eos qui audita
contēpserunt cū reprobātur? Nam sicut stella
differt a stella in superna gloria; sic aīa differt
ab anima in eterna pena: vt he acerbius crucient
tur que notā viam ambulandi ad quā vocaban
tur/ ingredi noluerunt: aut post ingressum abie
rūt male retrorsum. Sed mira dei sic occulta iu
sticia: vt predicatū non sit/ aut facta miracula ci
uitatib⁹ que ad penitentiā mote fuissent: in qua
rū cõparatione facta est exprobratio: magis ꝓo
ad contēnentes facta sit increpatio. Quoniam
ꝓo de moribus agit: questio de occulta iusticia
dei dimittitur indiscussa. Superbiā spirit⁹ que
multiplex est/ nõ dimisit intactā: cuꝫ discipulos
a predicatione reuertētes/ de miraculoꝝ opera
tione vidit esse gaudētes. [Nā reuersi sunt
septuagintaduo cū gaudio/ dicētes:
Domine etiā demonia subijciunt nobis in no
mine tuo. Et ait illis: Uidi sathanam sicut ful
gur de celo cadentē. Ecce dedi vobis potestatē
calcandi supra serpentes ꝛ scorpiones/ et supra
omnē virtutem inimici: ꝛ nihil vobis nocebit.
Uerūtamen in hoc nolite gaudere/ quia vobis
spiritus subijciunt: gaudete autē/ quia nōīa ve
stra scripta sunt ī celis.] Ruinam habet imme
diate annexam superbire bonis: ꝛ ꝑcedit ruinā
Prouer.16. in ipsis extolli. Testatur salo mon: Ante ruinaꝫ
exaltatur cor. Superbia nõ est de malis; gloria
vana solet euenire de malis: iuxta prouerbioꝝ
Prouer.2. sententiā: Letant cū malefecerint/ ꝛ in actibus
pessimis gloriant. De bonis superbiuit qui in
primo deiectus est. Nihil mali acceperat de deo
sed tale bonū quo nihil nisi qui dedit/ mai⁹ erat
de quo cū qui accepit/ superbiuit in largitorem:
celeritate fulguris deiectus est/ nunq̄ regressu
rus ad vnde. Cauenda est superbia in bonis na
ture: nostri enī factores ꝛ creatores nõ fuimus.
Etiā minimū creare capilluꝫ nemini fuit datū.
Accepimus esse/ sꝫ ex nihilo: vnde materia cre
ationis etiā humilitatis ꝛ nõ superbiendi existit
materia. Quod ex nihilo est/ nihil extollēdi ma
terie habet. Deinde permaxime in superroga
tis bonis. Nunq̄ natura miracula fecit: licet fe
cerit ꝛ facit multa mira. Nunq̄ natura homi
nū expulit demones ꝛ spiritus inuisibiles ꝛ ae
reas potestates: preferunt enī nobis nobilitate
nature. Supererogatiue ad naturā acceperūt a
deo/ qui demones verterūt in fugā. Magna po
tētia est id posse facere quod natura negat. Bo
num est hoc: sed est quoddā aliud meli⁹/ immo
vtili⁹ nobis: miraculū effecisse materia est gau
dendi: sed reperitur potior in qua saluator suos
vult fundari sequaces. Nam miracula neminē
asscripserūt in celo: nec ex eis quisq̄ meruit re
gnum; sed hoc fecerūt sine cūctatione virtutes;
de quib⁹ saluator gaudiū concedit/ nõ prohibet
cū dicit: Nolite in hoc gaudere/ quoniā spirit⁹
serpentes/ scorpiones ꝛc. et omne quod nature
humane noscitur inimicum/ subijciunt vobis: ꝙ
ledi nõ potestis: quod etiā ab alijs remoueris;
sed in hoc gaudete/ quoniaꝫ nōīa vestra scripta
sunt in celis. Unde scripta? Non propter mira
cula: multi enī fecerunt miracula/ ꝛ dānati sunt.
Prophetauit saul ꝛ reprobatus est: fecit mira
cula iudas ꝛ damnatus est. Unde ergo scripta?
Propter virtutes: que in facientib⁹ ꝛ in recipi
entib⁹ miracula/ in via extiterunt causa salutis
si salui facti sunt: nõ miracula que fecerunt aut
conspexerūt. Ac etiā absq; omni miraculo terre
num hoīem fecerūt celestem: ꝛ in diuina matri
cula inter angelos fecerūt scribi mirabiliter in
terra degentē. Ostendunt miracula existentē in
agente virtutē: aut in recipiente ꝑhabitā fidem
aut animauerūt ad credendū quod nõ erat cre
ditum/ seu videbat impossibile ad credēdū: sed
ipsa penitus nõ fecerunt aliquē celo dignū: nec
meruerunt habere consortiū angeloꝝ: qui nun
ꝙ visibiliter miracula visibilia opati sunt ex qui
bus saluarent: non suscitauerūt mortuos: non
illuminauerūt cecos; non mundauerunt lepro.

sos: ꝛ similia que humana mens miratur et ma-
gnipendit. Sed inseparabilis charitas ꝛ firma
ꝛ immutabilis adhesio ad creatorē eos fecit esse
beatos: desuper diuina largitiōe supra meritū
respondente diffusa. Et si legitur in veteri testa
mento multotiens angelos apparuisse: multa-
q̄ȝ fecisse: beati enim erant ꝯfirmati. In celo scri
pti erant: propterea que diuino iussu faciebant
nō amplius in celo scribebant. Predestinatio
nō querit vt perficiātur miracula / sed virtutes.
Nulla miracula fecerat virgo / preter sanctifica-
tionem vterinā non meritā. Quinimo deo per
virtutes placuit: ꝛ in sua vita nullū miraculum
legimus fecisse. Joannes baptista viuēs nulla
fecit miracula sensibilia: et baptizauit dominū:
ꝛ cōmendatur a christo inter natos mulierum:
ꝛ per martyrium iterū magis placuit. Non fece
runt miracula innocētes: ꝛ constituti sunt ante
thronum dei. Abluti baptismate pueri decedē-
tes celestia regna suscipiūt. Plura miracula le-
gimus post sanctoꝝ mortem q̄ viuentes osten-
derant: que si ascriberent celo sanctos / supscri
berent semp ꝛ augerent ipsorum meritū post de
cessum: ac etiā preter virtutū opus daretur pre-
mium: ꝛ post confirmationē liberi arbitrij glo-
ria adderetur. Et si expectant glorificata corpo
ra que nō habent: expectant ꝛ alij qui miracula
non fecerunt: sed neq̄ȝ in via / neq̄ȝ in patria mi-
racula meritū faciunt. Merito nempe saluator
gaudere de miraculis / suis apostolis ꝛ discipu-
lis suasit: in christiferis virtutibus eos firmās:
que potissime illis due principaliter erāt: abdi-
catio penitus omnis mūdi / ꝛ ipsius sequela irre
trouersibilis firmata in obediētia vsq̄ȝ ad mor-
tem. Et christo cū apostolis ꝛ discipulis perso-
naliter gerente in eis ducatū: nulle maiores de
illis scribunt acte virtutes / q̄ abdicatio ꝛ seque
la in obediētia sancta christi. Et vt de prima ta-
ceam: in moribꝰ christianis nulla maior est vir-
tus / q̄ inexceptiuate obedire sancto plato. Hec
enī omnes virtutes includit: castitatē / abstinen
tiam / orationē / paupertatem / silentium / exerciti-
um: etiā ipsam mortem includit. Nam sanctus
sanctus existēs / nisi sanctū non precipit: immo
semp sanctum precipit: ꝛ qui sancto obedit / san
ctus est. Et hoc est vnde apostoloꝝ ꝛ discipulo
rum / et omniū saluandorū nomina scripta sunt
in celis: de quibus per inobedientiā angeli apo
state sunt deiecti. Ac per hoc in his verbis om
nis spiritualis supbia de diuinis charismatibꝰ
donis / virtutibus / reuelationibus / apparitioni-
bus / visionibus q̄tumcūq̄ȝ veris a christo retū-
ditur: ne id quod est diuinum / ex nostro fastu su-
perbie in eternū vertatur supplicium. Que tāto
periculosior est q̄ corporalis: q̄nto spiritibꝰ apo
staticis magis est similis. Qui non de corpore
quod nō habent: neq̄ȝ de corporalibꝰ / que forte
nondū facta erant: et si facta / per eos facta non
erant: sed de spiritualibus quibus vigebant / ini
que contra deum vsq̄ȝquaq̄ȝ fecerūt. Igitur qui
legis / hec mala deuita.

¶ De morte corporis nō timenda / et
cruce accipiēda / et oībus renuncian
dis. Capitulū XXI

Nempe cū duo sint maxime que causa
damnationis si peruertant: aut causa
saluationis si debite teneant / existunt:
necnon occasiones sunt maloꝝ atq̄ȝ bonoꝝ: ex
quibus cuiuslibet qualis vita fuerit iudicatur: ti
mor videlicet ꝛ amor: ideo saluator illoꝝ timo-
rem a cordibus excussit hominū: quo iusta vita
peruerteret ipsoꝝ: aut non caperetur ipso tontā
te in cordibus suppositorū. Ideo dixit discipu-
lis suis dominus et magister. Nolite time- Mat.x.
re eos / qui occidūt corpus: aīam aūt
non possunt occidere: sed eū timete
qui corpus et animā potest perdere
in gehēnā. Et lucas refert: Dico vobis Luce.xii.
amicis meis: ne terreamini ab his q
occidūt corpus / et post hec nō habēt
amplius quid faciāt. Et alibi: Nolite
timere pusillus grex: q2 complacuit
patri vestro dare vobis regnū. Hoc
videlicet innuēs: ꝑpter timorē hominū nolite
peccare: dimittēdo iusticiā / veritatē / sanctitatē /
virtutē / sanctamq̄ȝ in moribꝰ vitā. Sed ne forte
quis diceret: fidē / spem / charitatē / veritatē ꝛ san
ctitatē in animo seruo: sed timore pterritus ho-
minū / ore aut ope intermitto: ilico saluator ad-
iecit. Omnis ergo qui me negauerit
corā hoībus / negabo et ego eū corā
patre meo / qui est in celis. Quā negatio
nem nō solū ad eos qui cōprehensi ab infideli-
bus / timore percussi se negauerint christianos:
sed ad eos qui moribꝰ ꝛ vita eius euāgelio non
cōsentientibꝰ atq̄ȝ discordibus non ꝯcordant.
Hinc ad titum scribens aplūs ait: Confitent se Tit.i.
nosce deū / factis autē negant. Igit non imme-
rito eternis adijcit flammis qui aliquo timore
panefactꝰ negauerit virtutē / aut virtutis autho
rem: aut ꝑ iniquitatis operationē / seruū se ꝓfite
tur diaboli ꝛ peccati: q2 qui facit pctm̄ / seruꝰ est
peccati. Hoc timore deuicti / apostoli negaue-
runt christū: petrus maxime iuramento / ac sub Mat.xxvi.
anathemate denegant. Multi sane timētes ꝑ-
dere partē vite / totā negauerunt vitā: penā tem
poralē timore vitantes / incurrerūt eternā: pecu-
niam diligentes / timore ne perderēt / negauerūt
iusticiaȝ. A vitiosa ligatione separari nolentes /
timore negauerūt vite viam: ne displiceant qui-
bus placere affectant / negando quod iustum: ti
more obsequūtur ad placitū corrigi aut repre-
hendi timētes: negant verū ad velamentū ipso
rum submittendo falsum. Indubitanter in om
nibus deum negat qui nō dei timorē / sed homi-
num suum posuit ante conspectū. Quo sua do-
ctrina pulso pre foribus / cōtinuo ad improbati
onē et diuisionē illiciti amoris se cōtulit / dicēs:
Nolite arbitrari / quia venerim pacē Mat.x.
mittere in terrā: non enī veni mitte-
re pacem / sed gladium. Veni enim se
parare filiū aduersus patrē suum: et

filiā aduersus matre suā: et nurū cō-
tra socrum suam: et inimici hoīs do
mestici eius. Amor ver⁹ nunq̄ est sine vera
pace: pax autē vera sit sine vero amore non est
quorꝫ agunt actus in deo ꝛ propter deū/ ꝛ in fi-
nē oīm deū. Est autē quidā amor illegitimus/
qui a pace mala sortit originē. Similiter est re-
perire pacē/ que infectū fouet amorē. Ad quā pa
cem mittendā in terrā/ vt eius amore hoīes co-
pulent: saluator denegat se venisse: alias aūt cō
tra seipsum saluator verba ꝓtulisset contraria/
Joan.14. cū dixit: Pacē meam do vobis: pacē relinquo
vobis: non quō mūdus dat/ ego do vobis. Ubi
luce clarius patet/ esse pacē diuersam dei ꝛ mū-
di. Unam dat/ atqꝫ iure hereditario dimittit ser
uis suis: alteram velut nequā denegat sequaci-
bus suis. Nā pax que intantū hoīes copulat/ vt
a deo seiungat / discordie est ꝛ peruersa iusticia
eternaqꝫ bella nanciscit: vt nature atqꝫ doloris
bellū nunq̄ pace aut alterius victoria finiat. Ac
per hoc nobis ꝛ enucliaIiter consulens/ ad talē
Apoc.6. pacē gladiū diuisionis apposuit cū dicit: Non
eīm veni mittere pacē/ sed gladiū: scꝫ verbū spi-
ritus pertingēs ad diuisionē talem nessario fa-
ciendam: quo emēdo tunicā vēdere iubent apo
stoli. Gladius domini etiā iudicium veritatis ꝛ
cognitionis atqꝫ discretionis inter bonū ꝛ ma-
lum/ ꝛ bonū ꝛ melius/ melius ꝛ optimum: vt ele
3.Regū.3. ctio subsequat. Quo gladio salomon in duab⁹
mulieribus amorē verum ꝛ falsuꝫ inuenit. Quo
gladio post benedictionē sibi a fratre surreptā/
Gen.27. viuendi remediū remansit esau. Quo gladio fit
separatio ab impfecte amatis: immo a passibili
ter ꝛ vitiose dilectis. Ueni eīm separare filiū ad
uersus patrē ꝛc. vt pietas in maiori pietate vin-
catur: et amor a valentiori amore superetur. Et
inimici hominis domestici ei⁹. Sed ne quis cre
deret saluatorē nostrum dominū iesum christuꝫ
fontem viuū amoris ꝛ dilectionis/ odium volu
isse immittere/ omnēqꝫ auferre amorē nature: et
infusa desup gratia christiana naturam amoris
suis videret priuare muneribus: cōtinuo velut
omnium prouisor ꝛ modificator adiecit: Qui
amat patrē aut matrē plus q̄ me/ nō
est me dignus. Et qui amat filiū aut
filiā plus q̄ me/ nō est me dign⁹. Igit
nō immittit odiū ad ꝓximū: vbi alias p̄cepit di
ligere inimicū: nec cōdēnat iura nature create
quā ex amore creauit/ quā legib⁹ adinuicē strin
git amoris: sed duos amores constituens/ hoīs
ꝛ dei: amorē dei creantis/ gubernātis/ redimen-
tis ꝛ beatificantis/ amori hominū voluit ꝓua-
lere: vt vnus non extinguat ab altero: nec alter
impediat ex altero: sed alter alteri p̄ferat: alter
alteri subijciatur: vt seruata lege iusticie/ qui ꝑ
oīa est prestantior/ in omnib⁹ ex amore sit po-
tior: omnibus creatis quo cūqꝫ iure diligendis
etiā tibipsi/ e vna regione ꝯstitutis: soli deo cui
est oīs honor ꝛ gloria/ cōstituto in altera: ex ali-
qua causa quōlibet suadente oporteret indicere
bellū: deo seruare pacē/ tenere fidē/ offerre placi
tū: bellū cū creaturis/ pax ꝛ fides deo ꝛ sibi suū
placitū offerat. Ut si aliter fieri nequit/ ꝓpter
deū dimittatur ꝓximus: sed propter ꝓximū nō
dimittat deus. Nam omne ius tota creatiōe in
vnum cōueniens/ federa dei ꝛ hoīs soluere ne-
quit: sed iusticia ꝓpter deū creature totius fede
ra soluit. Ueruntamen diuina bonitas tolerat
cū suo inculpate oēs subiectos amores: si sui
amoris per eos nequaq̄ iura fraudent. Et si sui
amoris nō impeditur debitū: omnem amorē su
stinet in ꝓpinquum. Uult etenim domin⁹ om-
nes dignos diligi/ secū diligi: sed ꝓpter eum et
in eū ꝛ ad eum: vt quod sibi debetur/ primo red
datur: ꝛ dum reddit proximo debitū/ ipse nō of-
fendatur. Cōparatiue quippe locut⁹ est de amo
re/ non extinctiue. Inquit eīm: Plus q̄ me. Ubi
cunqꝫ ẽo comparatio est/ ibi alicui⁹ qualitatis
participatio necessario noscit a duob⁹ aut plu-
ribus: vt ab vno per magis/ ab altero participe
tur ꝑ minus. Unde amor noster quedam nostre Quid sit
mētis est qualitas: cuius participationē ex omi amor ꝓpri⁹
ꝛ tota iusticia exquirit sibi permaxime deus: ad
ꝓximos aut ꝓpinquos fieri per minus ꝑmittit
atqꝫ concedit: vt diligamus quos ipse diligit/
quos etiā ꝛ creauit atqꝫ redemit: vt cōformitas
sit nostri ꝛ diuini amoris. Persumme cauendū
ne quos diligere ꝑmittimur per naturam/ iube-
mur atqꝫ iuuamur per gratiā/ q in eis nō diliga
mus maliciā. Et si de teipso amoris cōparatio
fieret: teipsum despice ꝓpter deū: ꝛ inferas tibi
bellum si expedit/ ꝓpter deum: vt pacem serues
ad eū: vt nec ad deū bellū et pax sit ad teipsum.
Proinde quia ꝓprius amor omnē bonitatē ex-
terminat: ꝛ omne malum cōmittit: saluator ad-
iecit. Et qui nō accipit crucē suam et se
quitur me/ nō est me dignus. Hic per
crucē ante tribunal diuine iusticie ꝓprius con-
demnat amor: velut omniū malefactor ꝛ corru-
ptor virtutū. Hic vnita diuidit: diuisa vniri nō
sinit: fidem nemini seruat: nullum nisi per reci-
procum diligit: hic tyrannos fecit in ciuitatib⁹:
seditionē excitauit in vrbib⁹: partialitates fecit
in ꝓuintijs atqꝫ regnis. Hic scādala seminauit
in sanctis cenobijs ꝛ monasticis viris: ꝛ regula
res irregulauit. Nescit ferre iniuriā/ facere no-
uit: denegat petentib⁹ indulgentiā: turbatur si
non recipit. Quod est cōmune/ vellet sibi appro
priare: ꝛ quod est ꝓpriū/ nunq̄ in cōmune dedu
cit. Nunq̄ nisi ꝓprijs vtilitatibus gaudet atqꝫ
rimatur. Omnes nihilipendit: sibi timēs minui
nescit alijs impartiri. In iudicijs ꝑuertit iustū/
in causis honestū: contentionib⁹ deseruit: vt ap
pareat singularis/ sibi placēs nō curat alijs dis-
plicere. Cōmune postponit ꝓprio: ꝛ communi
vnū proprium prefert. Omniū depopulationē
nō curat/ si eū non tangat. Proprius amor pro-
cul pellit patientiā: orationē ꝛ abstinentiā ꝛ vi-
gilias execratur. Omnes odit labores preter il
los qui suum peragūt finem. Decollat obedien
tiam: subdi nescit: regulari non vult. Uoluntate
ꝓpria delectatus querit laudē: agit ꝛ loquitur ꝑ

contentionē cordis: ⁊ corporis refugit disciplinam: seipsum vitiose fouet de rebus nō vitiosis. Qui pro eo dicit̄ proprius: qz omnia sibi appropriat: gr̄e nihil tribuit. Ipse sibi dn̄s ⁊ seru⁹, p̄lat⁹ ⁊ subditus, magister ⁊ discipulus: sibi sessor ⁊ equus: sibi prudētia ⁊ iusticia, fortitudo ⁊ tēperantia, lex ⁊ equitas: iudex et aduocatus: motor ⁊ motus: bone nature regulis ⁊ gratie disciplinis irregulatus: ad nil aliud nisi ad seipsum zelatus, cuncta facit ⁊ perficit. Et om̄ia sensualitati ⁊ ꝓprie voluntati aduersa, reputat tormentū et crucem. Idcirco per crucē peruerse se diligentes, immo inexceptuate omnes inuitat, dicens: Qui nō accipit crucē suam: scz abnegationem ꝓprij amoris ⁊ proprij corporis afflictiuam: sicut ego accepi meā, mei patris solū voluntatē perficiens: et sequitur me, non suas cōcupiscentias: nō est me dignus. Merito saluatore indignus efficitur: qui eū vita ⁊ moribus, intentione ⁊ animo, ꝓut ab ipso in agonistica virtute cōtenditur, nō sectatur. Ut autē nō claudatur, sed aperiat̄ via noticie idiotis et sciolis: propriū et nequā amorem a vero amore christifero atqz alijs certis regulis, prout dominus donauerit ipse distinguā. Post increatum ⁊ supernaturaliter existentē amorē ⁊ superbonum, ⁊ deum totū ⁊ tote bonū extimum ⁊ intimum, supremū ⁊ infimum: nō localem aut situatum, sed superlatū ⁊ indignum est quidā nature cōdite vniuersalis amor: s̄m min⁹ ⁊ plus distributus in rebus: aspiciēs primo in cōditorē eius cui additus est, velut in cōseruare volentem id quod est: ⁊ id quod amat, aut amare pōt. Et indita natura omnib⁹ a deo scienter ⁊ non scienter, rationabiliter ⁊ aliter, suo modulo appetit conseruari. Ergo natura fertur p amorē intellectū ⁊ nō intellectum, in eū qui cōseruare aut ad meliora perducere ipsaz pōt: qui pmagis in hoib⁹, pmaxime in angelis viget deū: ⁊ ad seipsos ⁊ inter seipsos, ⁊ ꝑ seipsis ⁊ in seipsis: velut similitudo nature, ac etiā volūtatis. Et ex natura cōtingit q̄ simile appetat sile: amor autē perambulat appetitū. Est amor qui ꝓpagationē sequit̄: qui ex cursu bone nature diffundit̄ a ꝓgenitorib⁹ in genitos: ⁊ a genitis in genitores reeffundit̄: sed nō eque dilatatur ex eodem cursu in lineas transuersales: qui per tantū minuitur, inquantū in primis gradib⁹ elongat̄: nisi cōuersatione refoueatur: que sepe amorez sanguinis vicit. Est ⁊ gratie: qui amori cōdite nature sociatus, ipsum illuminat: dirigit ⁊ exorbitare nō sinit: qui preter directionem diuine voluntatis nihil diligit dilectū si quid ad ipsā refert qui turbari nescit, sustinet ⁊ tolerat: nihil nisi rationale amat: alijs vtitur ꝓut necessitas postulat. Totus latus in deum, cum mēsura fertur ad ꝓximum: et qui supergrediēs naturā etiā intenta morte nō relinquit honestum: nec amittit religiosum: et nature corrupte amorē in nullo sibi patit̄ esse collegam. Post quē est amor nature corrupte: qui vitiose afficitur ad om̄ia obiecta: qui colligat̄ plerunqz, vt vnum magis q̄ alium maculose afficere faciat: et obiectarū qualitatū forinsecus oculis ⁊ in animo vnā magis istum, illā amplius illum impatienter cōcupiscere cogat. Hec nō et mercede causatus amor ad hanc spectat: finaliter nō fuisset amor qui dissoluit̄ eradicata mercede: similiter ⁊ cōtracta societas sine respectu omnia legitime ac iustissime federantis ꝑduitie roborata, germinauit amorē peccatorū tenebris obuolutū: qua suspensa eius sepe soluit̄ vinculum. Ac per hoc luce clarius patet amorē bonorum naturaliū esse a natura: sed timet aduersa amorem bonorū gratialium esse a gratia: sed sustinet ꝓ suis bonis aduersa: ⁊ si ↄtingat mortem suscipit in perfectis: amorē passibiliter vitiosum esse a natura corrupta: de cuius ꝓgenie proprij amoris mala soboles orit̄: qui nunq̄ est ad virtutes, sed ad opposita ipsarū: ⁊ bonis naturalibus abutitur: sed neqz cum amore nature create atqz cū amore gratie participium habet: q̄uis bona nature ꝑuerse diligat: vtaturqz p̄ter legē dei, sua lege cōtentus. Qui quāto in aliquo colligat̄ ardentius, tanto agit ꝑuersius. Habes malū timorem: habes ⁊ malum amorez. Igitur qui legis, hec mala deuita: quia quotquot damnati sunt, isto premio perierunt. Tolle ergo crucem, sequere te vocantē.

Quō omne peccatum remittitur: blasphemia vero in spiritūsanctū nō remittitur, neqz hic, neqz i futuro seculo. Capitulū XXII

Ad peccatorū autē numerū subsequenter adijciuntur, qui virtutem diuinam atqz christiferā demoni tribuunt: nec credunt adesse hominib⁹ potestatē per gratiā: quā non habēt vtiqz per naturam. Et q̄ magis homines dicūt potestatem habere a diabolo q̄ a spiritusancto: qui per hoc cognoscūtur q̄ saluatorem nostrū demonium ejicientē, in potestate diaboli fecisse dixerunt: pro eo q̄ purum videbant hoiem, quē dauid s̄m carnē filiū asserebāt. Quā infelicitatē saluator noster nō solū autoritate, sed rationibus improbauit: asseuerans in hominib⁹ veraciter sibi subiectis, nō per naturam, sed per collatā gratiam virtutes posse resplendere diuinas, in eiectione demonū ⁊ expulsione languorū. Sed ad peccati accrescit cumulum: q̄ demoni attribuebant quod erat diuinum. Diuinū est ꝓpulsare infernales atqz aereas potestates: et ipsas expellere ab obsessis: qz licet in seipsis sint vsqzquaqz discordes: fugari a seipsis nō possunt a corporib⁹ ⁊ locis, que deo taliter permittēte inuaserūt. Et quoniā hec aliter asserere peccatū est blasphemie: ideo ad ei⁹ improbationē ⁊ periculi euentionē se transtulit dicens: Ideo dico vobis: quia omne peccatum et blasphemia remittetur hoib⁹: spiritus autē blasphemie non remittetur. Et quicunqz dixerit verbū cōtra filium hominis remittetur ei: qui autē dixerit verbū contra spiri

Mat.12. Mar.3. Luce.12

tumsanctū: nō remittetur ei/ neq3 in hoc seculo/neq3 in futuro. Latet sub litera intelligentia discerenda verbis nō paucis: & pmo aspectu affert difficultatē/quā per differentiā expedit remouere: quā si amplicabimus ad personas illius tēporis qui audierunt/ & pro quib9 dicta sunt verba: leuis est enodatio: si vo ad nostra tēpora/sensus incumbit subtilior. Aliud est peccatū & blasphemia/aliud spiritus blasphemie: & aliud est peccare in incarnatū verbū/ aliud in spiritūsanctum. Nam peccatū refertur ad actū: blasphemia ad verbū: spiritus blasphemie ad intellectū. Peccatum ex opere: blasphemia offendit ex ore: spiritus blasphemie offendit ex corde. Remittitur nēpe oīe actuale peccatum/si metania sequitur. Remittit blasphemia que ex odio aut ex ira siue ab incuria loquēdi/aut impetu nō retēto defluxerit: si tamē causa mali effectus fuerit iā remota. Spiritus blasphemie/mala intelligentia/mala volūtas/mala suspitio atq3 incredulitas/odiu3 & derogatio in affectu: nō remittunt nisi radicitus euellantur: vt talis spiritus blasphemie nō dimittat si peccatum nō assit aut ipsa blasphemia: & versauice omne peccatū et blasphemia dimittatur/si spiritus blasphemie nō assit. Sed de seipso et pro seipso/contra ipsum loquētes saluator videbat verba proferre: propter quod secutus adiunxit.

Et quicūq3 dixerit verbum contra filium hoīs/remittetur ei: qui autē dixerit contra spiritūsanctū/non remittetur ei/neq3 in hoc seculo/neq3 i futuro. Ut si aduersus christum humanatū pro suis moribus aliquid diceret incongruū: prout eius mores fuerūt a pluribus cōdemnati: quia vorator carniū/ amicus publicanorū: demoniū habet: seducit turbas: non est hic homo a deo: quia sabbatum nō custodit: & his similia: correptis leuis est venia. Et in nostro tēpore plures indebite christu3 lacessūt: quare sic viliter nat9: quare circūcisus: quare presentatus in templo: quare fugatus regno: quare baptizatus: quare fami expositus: quare tentat9: quare lachrymatus: quare orans prostratus: quare ligatus: quare passionatus & mortuus. Si verus erat dei filius: nonne poterat aliter redimere genus humanū absq3 eo q talia oparetur/& tam crudeliter pateretur? Sed omnia hec veniā leuiter sortiuntur: si non peccatur in spiritūsanctu3. Sed si quis contra spiritūsanctum dixerit verbum: nō remittet ei hic/neq3 in futuro. Si quis christum hominē ex spiritusancto dixerit nō conceptum: totius nostre fidei destruit fundamētum. Et sine fide īpossibile est placere deo/atq3 peccata remitti. Nam spiritussanct9 superuenit in virginē: et quod ī ea inuentū est/nō ex humano semine/sed ex spiritusancto est. Qui contra hoc sentit aut dogmatizat/ loquitur cōtra spiritum sanctū. Et qui quod est spiritussancti/ attribuit demoni: similiter facit. Dixerant ipsi nō in spiritusancto/sz in beezebub christū demonia eijcere: quod est blasphemiā irrogare. Sed omissis intelligētijs plurimis: ad duo q hic videnē grauia reuertamur. Dictū est spiritum blasphemie nō remitti: & contra spiritūsanctum dicere verbum/non remitti in hoc seculo/ neq3 in futuro: Blasphemiā aduersus homines dimittamus: & iuxta verborum intentionē sequamur authorē. Non eñi eatenus in deū quatenus in homines blasphemia irrogatur: q̄uis per similitudinem vnius possit ad cognitionem alterius ingredi. Blasphemia nomen est grecū: quod vna platione latine multiplicis mala sonat: qua p negationem & affirmationē prout domin9 dabit/ipsam declarabo legentib9: vt ex blasphemia hominū possimus aduertere quid sit blasphemare dominū deum. Dicere homini: vah volare nō potes: ignem nō vales illesus cōtingere: siccis pedibus sup aquā incedere: mobile3 facere per contactū stabilem terre molem: nulla blasphemie iniuria irrogat. Nam huiusmodi actus et passiones impossibilitate nature se diuidūt: q̄uis plerūq3 in talibus gratia fuerit supergressa natura3. Quispiam adhuc dicet: Non videbis oculis clausis: piunctis labijs loqui nescis: aure obtusa nō audis: non olfacis emunctis naribus: nec discernis sapores abs gustu: stellas tāgere nescis: nec irretito īcedere pede: futura nō nosti: holm cogitatus ignoras: nec habes quod certū est denegasse naturam: neq3 blasphemie aut alicuius iniurie habere fertur indiciū. Na3 quod natura negat: potentia nō cōcedit: suppetit scientia nulla: nequit inficere ars inuēta: nulla possunt blasphemie aut alicu9 iniurie inferre conuitia: si alteri ab altero per improperium proferant. Sed si que natura/potentia/sciētia/ ars inuenta cōcessit/ a quoq3 improperatiuo fastu remoueas: blasphemiā non modicā irrogas. Si per improperiū vias attribuis homini quod nullo iure sibi cōpetere potest: nullā dicis blasphemiam. Si remoues ab eo quod sui est iuris/ blasphemie intulisti notā: si tibi fecisti pprium quod pprie ppriū erat alterius/blasphmasti. Blasphemia etenī esset ad hominē si ridere vellet equus: qui & blasphemaret/ si hynnire vellet capra. Rugitus leonis nō competit porco: nec grunnire leoni. Si tuā potentiā/nobilitatē/acuitatem animi tui alteri non pcedis/aut que tue sunt possessionis & iuris: nō blasphemasti: sed si que tui sūt dedecoris atq3 culpe/alteri tribuisti: proculdubio fecisti blasphemiā. Multa quidē & alia sunt que istā a christo damnatā declarāt: sed ipsa3 epimonice breui verbo diffiniā. Blasphemia est generalis illa iniuria: cū remouetur per improperiū ab aliquo quod habet a natura potentia siue scientia/siue ab arte quesita. Blasphemia est remouere ab hoīe quod sui est iuris. Blasphemia est tibi appropriare quod ppriū est alterius: blasphemia alteri apponere tuā notam. Blasphemia est in contemptū atq3 despectum alteri9 dicere aut facere quod certissimū est displicere: nec ad tuū cōmodū inflecti posse

quod dicit aut agitur. Blasphemia est cum debita quisqȝ suo iusto creditori non soluit. Blasphemia est cum quis regē in sterquilinio / in tribunali seruum vellet videre sedentē. Blasphemia est velle peruertere ordinē iusticie atqȝ morum. Blasphemia est cū alicui dicimus malum placere quod displicet: ꝛ bonū displicere quod placet. Blasphemia est inexceptuata iniuria / in exceptuata malorum suspicio / inexceptuatū opprobrium. Ex his igitur compilatis quid sit deū blasphemare cognosce: vt quotienscūqȝ in veteri testamento aut nouo / blasphemie verbum occurrat: ad has diffinitiōes recurras: vt quid sit deum quenqȝ blasphemare cognoscas. Ac per hoc luce clarius intelligenti patebit / sine blasphemia nullū posse cōmitti peccatum: cū blasphemia sit importune facere quod displicet: aut sine damno nō facere opportune quod placet. Sed quia blasphemia est malū quod ore ꝓfertur / ꝛ cito meretur veniam: spiritus blasphemie est quod corde credit atqȝ sentitur: qui nisi ejiciatur / non recipit indulgētiam: ꝛ quāto difficilius est cor mutare ꝙ corrigere verbū: tanto difficilius spiritus blasphemie veniam consequit / ꝙ blasphemia que solo ore ꝓfertur: idcirco de blasphemia ꝛ spiritu blasphemie in deum / oportet longiore sermone differere. Blasphematur deus cum relinquitur in suis legibus ꝛ mandatis alia copulatiōe quesita. Improperat de dei

Esa. 1. populo esaias: Dereliquerūt dominū: sanctum israel blasphemauerūt: alienati sunt retrorsum. Et cū sua non custodimus eloquia / blasphemamus. Quod idē ait: Abiecere legem domini

Esa. 5. exercituū: ꝛ eloquium sancti israel blasphemauerunt. Vituperant legem abijcientes: ꝛ deū insequitur maledictis / qui eius eloquijs nō prestat assensum. Naȝ quid aliud est blasphemare suū eloquium / nisi reprobare tanꝙ falsum aut defectuosum: ipsum nō credere verū aut virtuosum: aut ad seipsum existimare aduersum quod est in nostra vtilitate prolatum? Ad sui blasphemiam sibi arrogabat omnipotēs: cum cultus diuinus idolis offerebat: atqȝ adiutorium ꝛ consilium expetebatur ab eis: quod solius dei erat ꝯcedere: ꝛ sperabat ab eis quod in solo deo decebat sperare: et omnis placitus rerū euentus ab idolis credebatur: quod qui romanas ꝛ gentiles historias recolit / quod dicit non ignorat: quomodo idolis omnia tribuebant. Proinde referebant in thurificationib⁹ ꝛ sacrificijs simulachris gratiarū sedulas actiones. Quod per esaiam con-

Esa. 52. ditor omnium deus inquerulat. Et iugiter tota die nomen meū blasphemat. Quod apostolus ad romanos hoc idem repetens / cū additione

Rom. 2. quātali clarius verbum fecit. Nomē enī dei per vos blasphematur inter gentes. Que blasphemia hoc insinuat: ꝙ dabatur idolis quod diuini fuerat iuris. Quod si non idolatrico cultu agit in christianis / pestifero tamē sepe more peragitur: vt dominus ꝛ nomen eius culpabiliter blasphemetur. Quod tunc fit cum sua visibilia ꝛ inuisibilia iura per fideȝ ꝛ credulitatē / per amorē ꝛ actionem in aliquē diriuamus. Unde cū christus ignoraretur ꝙ esset deus: cum aliqua dixit que solius erant dei / fuit appellatus blasphemus. Dimisit peccata paralytico: ꝛ dictum est: Mat. 9.

Hic blasphemat. Interrogatus est a caypha si Mat. 26.

filius erat dei: responsione accepta / cū scissione vestium ipsum appellaunt blasphemū: quia solum ab eis existimatus homo / videbat sibi usurpare diuinū. Quod in quadā congressione verborū iudei expresserunt: cum excusare se vellent / ꝙ nō eū querebāt lapidare de bono opere sȝ de blasphemie spiritu / dicētes: De bono ope Joan. 10.

non lapidamus te / sed de blasphemia: quia tu homo cū sis / facis teipsum deū. Acsi dicere velint: Nulla maior blasphemia / ꝙ hominē ex natura humana velle habere diuinū. Quo volendi genere peccauit angelus: ꝛ criminatus est hō primus: criminatus quicūqȝ similia imitatus. Que esaie ꝛ apostoli verba si ad aliam intelligentiā referantur: nomē eius blasphemari conspicitur cū in vanum nominat: et pro sterilibus verbis ꝛ promissionib⁹ friuolis / et multotiens vitiosis adhibetur in testem. Magis vero ista blasphemandi sententia colligit / cum sibi ab improbis attribuitur quod nulla sibi potest lege assistere: ꝓut qui crudelem / immisericordē / rerum improuisorem / gubernatorē iniustum / acceptorem personarum / curam nō gerere de creatis / stateratorem bonorum et malorū iniquum: plus inferre pene ꝙ culpe conueniat: non tantū tribuere virtuti ꝙtum expediat: spiritu blasphemo cogitāt aut ore blasphemo loquūtur. Necnon credentes nō esse quod erat / inferebant blasphemias. Nam in cruce pendēs / a seipso derelictus in penis: a latrone reprobo / a phariseis / a scribis / et turbis est mordaciter blasphemat⁹: qui nō credebant diuinū quē sic aspiciebāt ꝯfixum. Et dānabilior erat spiritus blasphemie qui erat i corde ꝙ verbum blasphemie ꝓlatum ex ore: quod nō ꝓferret nisi a corde emitteretur. Sententia enī est saluatoris / ꝙ blasphemia cum alijs vitijs ex Mat. 15.

corde ꝓcedit. Et quoniā caput christus non est ꝓcisum a corpore suo / quod est ecclesia: proinde si quis ecclesiam dei ꝛ authoritatē ꝛ virtutem / ꝛ sanctos eius spiritu blasphemo aut ore cōtigerit: blasphemie culpis / iusticie penis ꝓ rato delicti atqȝ pctī librāmēto equitatis diuine obnoxius subiacebit. Igit ꝙ legis / hec mala deuita.

Qui dixerit verbū in spiritumsanctum / nō remittetur ei. Ca. XXIII

Ad secundū vero quod timore horrendo nostrū propulsat auditū: concutit cor: hebetat intellectū: ꝙ inuenitur aliquod nō remitti peccatū / quod dicitur in spiritū sanctū: multa est diligentia ꝓ intelligentia insudandū: sed verbor connexionē prius inspiciamus. Dicit ipse saluator: Qui autē dixerit Mat. 12.

verbū contra spiritūsanctū / nō remit Mar. 3.

tetur ei / neqȝ in hoc seculo neqȝ in fu Lu. 12.

turo. Mirus loquēdi modus: que loquēdi ꝯdi-

tio: que locutionis necessitas: ad quid additio
ista / neqꝫ in futuro? Nam sonare videtur ꝙ pec
catũ aliqñd suscipere possit veniam in futuro.
Quod si est: quod est illud? Originale / aut veni
ale siue mortale? Si autem quod hic non susci
pit veniã / neqꝫ in futuro suscipiet: superflua est
ista negatio / neqꝫ ĩ futuro. Si peccatũ aliquod
in futuro remissionẽ suscipiet / quam hic primo
nõ susceperit: erũt ergo in futuro seculo sacra-
mẽta: ergo iterũ militabit que triumphare cre
dit ecclesia: ergo nõ vnũ erit iudiciũ / ꝑsens scꝫ
et futurũ: et quod hic nõ suscipit / alibi suscipi-
et. Ergo erit penitentia: erit ꝯtritio: erit cõfes-
sio: erit absolutio: erit satisfactio: erit aq̃ asper
sio: erit sacerdotis benedictio: erit oratio: erit
chrisma: erit iterũ extrema vnctio: erit predica
tio: erit missarũ celebratio: erit cõmunio: erũt
opera misericordie: erit tũsio pectoris: erit pe
regrinatio: erit iniuriarũ remissio: erit pro ori-
ginali malo baptismus: quibus omnibꝰ in hoc
seculo peccatorũ olim genera relaxant: ⁊ remis-
sionem ſm religionẽ christianã suscipiũt: nec
ſm orthodoxam fidem aliter remitti possunt.
Verum est ꝙ ista ĩ seculo futuro nõ sunt: licet
peccata purgantur: sed purgatio futuri seculi
nõ est remissio: quia nihil ibi purgat nisi quod
hic remittitur. Et multa hic remissa sunt dolo
re precunte sacramentali mysterio: que per in-
terioris doloris abundantiã / corporis actionẽ
et penã purgata nõ sunt: nec futuri seculi pur-
gãtibus addita flãmis. Et quod hic nõ remit
titur: seu qui remissionẽ in hoc seculo sub isti-
us sancte matris ecclesie iusto et misericordi
iudicio anteqꝫ moriatur / nõ suscipit: ĩ futuro nõ
tradetur flãme purganti: sed flamme crucianti
mancipabitur in eternũ. Et qui hic ab origina
li malo flumine benedicto ĩ catholica fide / tri-
nitatis inuocato mysterio / aut sanguine fuso ꝑ
christo / aut flamine supinfuso nõ abluitur: nec
in futuro seculo a bluetur. Et si nõ apponetur
gehennalibus flãmis / neqꝫ affligetur in penis:
visione tamẽ carebit dñi saluatoris. Sed hoc
tñ dico ꝑ paruulis non ablutis. Qui autẽ atti
gerunt puectiorẽ etatẽ ratiõis capacẽ / offendẽ
tes in lege nature / ĩ lege origi nalis iusticie / seu
in moysaica et ꝓphetica lege: in aliqua trĩũ ab
lutionũ in ꝓpria ſ. de ablutĩ nõ fuerint: sicqꝫ de
cesserint: vt pueri non videbunt deũ: ⁊ vt malo
rũ autores ſm magis et minꝰ iusto dei librantc iudicio habebunt asperũ sensum. Iterum se
offert questio pre foribus non linquenda. Sũt
et venialis peccata: quorum omniũ nõ potest
esse memoria: in contritionẽ dearticulata non
veniunt: sacerdotibus nõ panduntꝰ: que si non
in hoc seculo / in futuro remittunt. Ego aũt au
dacter affirmo: ꝙ oẽ peccatũ delectabiliter
cogitatũ / et cui volũtas prestauit assensũ / pro
latum aut factuꝫ / veniale siue mortale: de quo
ante mortẽ potest esse contritio: si nõ dearticu-
late / saltem indistincte: et si potest tractari sa-
cramẽtale mysteriũ / et nõ fit: nõ ad remissionẽ
aut ad purgationẽ in alio seculo reseruat / sed
ĩ eternã autorẽ detrudit penitus gehẽnã. Naꝫ
impenitentiã venialis peccati dico esse morta-
le peccatũ edificans ad gehennã. Sed hoc a
cordibus fideliũ eximat: ꝙ si q̃s absqꝫ morta-
li existens peccato / q̃uis venialibus irretitus:
repẽte aut subito nimia celeritate mortis iacu
lo feriretur ꝙ nullũ contritionis esset spaciũ /
nec confessionis remediũ: ꝙ nec eternis affli-
geretur penis: et remissionẽ post mortẽ / simili-
ter et purgationẽ / dei misericordia largiẽte sus
ciperet. Quod si ad hunc articulũ eñ / illud ne-
qꝫ in futuro: quasi sit possibile in futuro pecca-
ta remitti: saluator noluerit declarare / penitus
ignoramus. Sed large tenentes peccatorũ re-
missionis verã sententiã: adhuc verbum anne-
xum / scꝫ neqꝫ in futuro / in pendulo est: et ꝙ sal
uator sic dixerit / vere sic est. Nec quod dicit est
contra sententiã saluatoris / sed ad eliciendam
certitudinẽ veritatis. Sed iterũ atqꝫ prius ad
connexionẽ verboꝝ / retrograda ꝯsyderatione
redeamꝰ. Ait eñ: [Quicũqꝫ dixerit ver
bũ cõtra spm̃sctũ / nõ remittet ei.] Igit solũ
verbũ dictũ non remittet: igitur nec ⁊ factum.
Maius est malũ facere ꝙ dicere: aut maius di
cere ꝙ facere: aut dicere nõ remittet ⁊ facere re
mittet: an si nõ remittetur dicere / ⁊ multo ma-
ius facere. Titubat hic animꝰ / ꝙ ista sententia
sonat: quã ꝑ occultas venas discutiẽtes introi
bimꝰ duce ducẽte in serenũ atqꝫ planũ eiꝰ. Qui
cũqꝫ dixerit verbũ cõtra spm̃ sanctũ / diabolus
est aut mẽbrũ eius. Sed habet mẽbra ⁊ mẽbra
mala / ⁊ peiora / ⁊ pessima. Optat diabolus ho
minẽ ledere / insidiaturqꝫ omnibꝰ. Dux est ma
lorũ: complices eius sequũtur ducẽ. Dixit in
corde diaboli membrũ verbũ contra spiritum
sanctũ: verbũ scꝫ immutabilis propositi ad le-
sionem inferendã. Dixit eñ ĩ corde suo: nõ mo
uebor a generatione in generationẽ sine ma-
lo. Obstinatus peccator immutabilem se dicit
ad maluꝫ: nec quiescit donec ledat quod odit.
Nec se de mũdo non credit exire / nisi malũ ꝑfi-
ciat quod ipse cõcepit. Rebellat hic sane gra-
tie mutatrici / qui se ĩ corde denegat ab ipsa vel-
le mutari. Et mortis reprobat incertũ euentũ /
q̃ ante ipsã credit ꝑficere cogitatũ. Dixit ⁊ ali-
us verbũ in corde contra spiritũsanctũ / qui de
um immemorẽ in corde suo appellauit: ⁊ etiam
existimauit illius peccata in fine nolle punire /
cuius vitã impunitã sinit abire. Ait eñ scriptu
ra: Dixit eñ peccator in corde suo: oblitus est Psal. 9.
est deus: auertit faciem suam ne videat in finẽ:
Peccaui: non pertuli penam: oblitus est deus
preceptũ ꝓterii: mansi absqꝫ tortura: oblitꝰ est
deus. Belial sum: oblitus est deꝰ. Ab initio cõ-
fregi virtutis iugum: deo seruire contempsi-
oblitus est deus. Faciam ampliora / immo de-
teriora: erũt ĩpunita vt prima posteriora. Qua
re? Oblitus est deus: et auertit faciẽ suã / noti-
ciam sapientie sue ne videat in finẽ: ne quod ĩꝑ
senti non vlciscit / nec etiã in finẽ vlciscet. Sed

adhuc nõ quiesceret dicere verbum contra spi ritumsanctũ. Vide quid secut⁹ adiunxit: vt sub interrogatione ac responsione ꝓpheta decla- ret/ ꝓpter q̃d irritauit impi⁹ deũ. Respondit ⁊
Psal.9. ipse: Dixit em̃ in corde suo/ nõ requiret. Quid nõ requiret? Bona vt premiat: nec mala vt pu niat. Negat iste in corde suo premia iusta: ne- gat penas atq; flagella derisoribus. Negat p̱- cutientes malleos corporibus iniustorũ. Con- tra spiritũsanctũ in corde suo verbũ dixit: qui benignus est iustis: et iustus in iudicijs pecca- torũ. Sz horũ vide improbationẽ p̱ illud quod sequit: Vides quoniã tu laborem ⁊ dolorẽ con syderas/ vt tradas eos in manus tuas. Quod ⁊ in Ecclesiastici sententia ex omĩ parte ꝯfirmat:
Eccli.16. Nõ dicas: a deo abscondar: et ex summo quis memorabitur mei? In populo magno nõ ag- noscar. Que est anima mea in tã immensa cre- atura? Ecce celũ ⁊ celi celorũ/ abyssus ⁊ vniuer sa terra/ ⁊ que in eis sunt/ in cõspectu illius cõ- mouebũtur. Mõtes simul ⁊ colles ⁊ fundamẽ- ta terre: cũ cõspexerit illa de⁹/ tremore cõcutiẽ- tur. Et in omnibus his insensatũ est cor: ⁊ omẽ cor intelligit ab illo. Qui etiã dicit verbũ ꝯtra spm̃sanctũ/ iniust⁹ est: q: spũssanctus iustus est. Iniustus loqtur cõtra iustũ: q: iniust⁹ est: et ex ipso quo cõtra iustũ loquitur/ fit iniustus: et si ante fuisset iustus. Sed vbi dicit/ aut primo lo
Psal.35 quit iniust⁹/ psalmista docet: Dixit iniust⁹ vt de linquat in semetipso. Ubi dixit iniustus? cui di xit? Nõ extra per verba sonãtia: nõ auri audi- enti. Sed vbi dixit? In semetipso. Quid dixit in semetipso? Ut delinquat: vt deũ deserat: vt ipsum offendat: vt peccet: vt ledat: vt se prohi- bitis nectat. Et quare? Quia non est timor dei ante oculos eius. Timor dei donũ est spiritus- sancti: contra quẽ iniust⁹ dixit in semetipso: sci licet deliberauit in mente. Igit erit istud dicẽ- re verbũ contra spiritũsanctũ irremissibiliter: scz timore carere/ deliberate malum perficere.
Eccli.1 Quid in? Dicit em̃ scriptura: Qui sine timore est/ nõ poterit iustificari. Qui em̃ nõ iustificat/ nõ remittit ei/ sed retinet peccatũ. Sustine am plius/ vt videas clarius: quid est verbum dice-
Psal.13. re irremissibiliter contra spiritũsanctũ. Dixit insipiens in corde suo: non est deus. Ubi dixit insipiẽs? In corde. Cui dixit? Nemini. Cui di xit qui in corde dixit? Cõtra quẽ dixit? Contra deũ: quia dixit/ nõ est deus. Et nihil maius cõ tra deũ/ q̃ esse negare deũ. Quis deus? Pater et filius et spiritussanctus. Quia si nõ est pater neq; deus filius/ neq; deus spiritussanctus. Si non filius/ neq; pater et spiritussanctus. Si nõ spiritussanctus/ neq; pater et filius. Relati ua sunt em̃: et vnus sine alio esse non potest. Et
1.Jo.5. tamen non tres dij/ sed vnus est deus. Quod ei remittet peccatũ/ dicenti nõ esse deũ spiri- tũsanctũ. Sed qui dicit verbũ contra spiritũ- sanctũ/ dicit contra patrẽ et filiũ: quia sicut tri nitatis opera sunt indiuisa: ita et facte offensi ones ad ipsaz. Quare igitur magis inuehitur

contra verbũ in spiritũsanctũ/ q̃ contra verbũ in patrem et filiũ? Questio est subtilissima hic penitus nõ pandenda: sed intende quod cepi- mus. Quis dixit? Insipiẽs. Quis insipiens? Qui sapientia caret. Sapientia nobilius do- nũ est spiritussancti. Ecce duo dona extrema spiritussancti/ scz timor ⁊ sapientia: quib⁹ carẽtes iniusti⁹ ⁊ insipiẽs: nõ ore/ sed in corde cõtra spi ritũsanctũ dicũt: quia iniqui in corde/ et corde locuti sunt. Nã proculdubio maius malũ est in corde de deo trino ⁊ vno/ et de incarnato ver- bo atq; fide male sentire/ q̃ ore ꝓferre/ aut ope re malũ facere. Et ali⁹ dixit in corde suo verbũ cõtra spiritũsanctũ: quẽ ꝓpheta Esaias cõme- memorat: Quõ cecidisti lucifer q̃ mane orieba Esa.14.
ris? Corruisti in terrã qui vulnerabas gentes: qui dicebas in corde tuo: In celũ cõscendã: su pra celũ exaltabo soliũ meũ: sedebo in mõte te stamẽti in lateribus aq̃lonis: Ascendã sup alti tudinẽ nubiũ: similis ero altissimo. Vide quõ iste p̱ omnia in corde verbũ dicebat contra spi ritumsanctũ: vide quomodo in isto erat spiri- tus blasphemie in spiritumsanctũ/ dicens ver bũ contra ipsum. Quid dicebat in corde suo? In celum conscendã. Celũ insinuat celata ⁊ al ta mysteria scripture sacre: secretam superna- liũ morũ scientiã: reuelatio quorũ spectat ad spiritumsanctũ. Nam altissime sapientie/ intel ligentie/ scientie dona in ipso sunt: ab ipso lar giuntur: ab ipso ꝓcedunt: et vbi vult spirat: et cui vult ⁊ quõ vult/ ⁊ quãdo vult. Ad hoc cela tũ celũ nullus nisi ipso vocante cõscẽdit: null⁹ accepit nisi cui ipsa dedit: nulli dedit nisi qui se humiliauit. Super humiliatos requiescit spi- ritussanctus. Errat qui se credit per se sapere diuina mysteria: sui acutate intellectus intelli gere sacre scripture secreta: supernaliũ morũ sursum agentẽ ferentiuz sine spiritusancto ha bere peritiã/ scientiã atq; vitã. Ecce verbũ di- ctũ cõtra spiritumsanctum in corde. Sed vide quod sequit: Super astra celi exaltabo solium meũ. Sed qui ꝓpria virtute se subleuat/ ꝓpria defectione deijcit. Astra intelligibilis empy- rei aut intellectual celi/ angeli sũt: supra quos quis ascendit? Celũ scriptura est: cui⁹ astra ful- gentia sunt luminosissime veritates: quarũ do- ctrinã solũ spiritussanctus habet inferre. De quo saluator ait: Cũ autem venerit ille spiritus Jo.16
veritatis/ docebit vos omnẽ veritatẽ. Astra ce li sunt sancti fulgentes vita ⁊ doctrina ꝓsentis ecclesie. Ipsa etenim celũ dicitur. Super ista quis ascendit? Conditor deus qui carne vela- tus descendit. Bene igitur contra spiritũsan- ctũ in corde suo protulit verbũ/ q̃ sup astra ista exaltare voluit soliũ suũ. Solium sedes est re- gum. Reges sedentes in solio solent iudicare subacta: discernẽdi proferre iudicia. Sed quis hominũ nouit in solio sue mentis iudicare de substãtijs sepatis/ de spiritib⁹ almis/ de vitali- bus luminosis/ de sãctis ꝓfectis: nisi conditor olm deus/ qui est spũssanctus? Quis igit ꝓsu-

met exaltare iudicũ solũ/nisi temerarie et mente superbus: qui in corde suo verbuz dicit contra spiritũsanctũ: Cuius sanctificatione sanctuz est quicquid est sanctũ: et clarescit quicquid est verũ. Unde sequentia verba contra spiritũsanctum in corde prolata: Sedebo in monte testamenti in lateribus aquilonis. Sedere actus est quietis. In monte testamenti. Quis mons testamenti: nisi altitudo hereditatis diuine/ex paterno testamento morte interueniente/ qua confirmatur testamentũ/filius hereditatẽ sortit. Quod hic tangit/magni est mysterij: pluri mos ramos habet: breuitatis secure succidaz. Oportet filiũ esse legitime natũ/ aut adoptiuũ q̃ hereditatẽ assequi concupiscit. Nõ est filius proprius neq̧ adoptiuus/qui verbũ dixerit cõtra spiritũsanctũ. Filius vnus est proprius cui semp fuit esse: quod preteritũ et futurũ sedit atq̧ sedebit non habet. Boni autẽ ceteri per spiritussancti gratiã sunt adoptiui. Sic eñ dicit
Roma. 8. Apostolus: Accepistis spiritũ adoptionis filiorũ dei: i quo clamamus/abba pater. Ipse eñ spiritus testimoniũ reddit spiritui nostro/quia sumus filij dei. Si aũt filij/et heredes. Qui vero per spiritũsanctũ adoptiui sunt: et altitudinez adoptionis cognoscũt: modũ adoptionis credunt: magnificam bonitatem adoptantis animo et moribus venerantur: volunt hereditatẽ in monte testamenti / in altitudine bonorũ ineffabiliũ: sed nõ in lateribus aquilonis: quia ab aquilone pandet omne malũ: in cuius lateribus sedere contra spiritumsanctũ fator elegit. Animat animus plura disserere contra in spiritũsanctũ verbosum/quare ipsum remissio non sequatur: quod electio sessionis in lateribus aquilonis satis aperte declarat. Latera aquilonis tpalia bona significãt: que frigidã animã faciunt a charitate/in cordibus veror ũ fideliũ diffusa p spirtũsanctũ. A qua frigiditate omniuz cõscientia teste pgredit oĩe malũ. Ait etiã sal
Mat. 24. uator: Quoniã supabũdauit iniquitas/refrigescit charitas multor. Nõ omniũ negauit charitatem/sed multorũ: qui hic et in futuro peccatorũ remissionem nõ assequũtur: quorũ numerus sicut et electorum soli deo est cognitus. Sed si nobis damnatorũ incertus est numerus: defectus qui nobis est ex fide vsq̧quo certissimus/quis est. Frigiditas charitatis signata in lateribus frigidi aquilonis: a quo ẽm Hieremiam/pandetur omne malũ: septiforme scilicet cõtra septiforme spiritussancti donũ. Et ecce verbũ irremissibile dictũ contra spiritumsanctum: peniteat/doleat/ gemat/laboret/ agat quod vult bonũ: remissionẽ nõ recipiet charitate priuatus. Ipsa sola est que remissionẽ impetrat peccatorũ: cuius frigiditas generat omne malũ. Heu quid elegit sedere in lateribus aquilonis: Quod malũ ẽ quod frigiditas ista nõ faciat: Quod malũ est quod tẽporalitas et tẽporalis claritas et mũdana serenitas nõ inducat: Dicam audacius/quod cognosco clari

us: Nullũ. Ad quã credulitatẽ vide testimoniũ scripturarũ. Salomõ dixit: Uẽtus aqlo dissipãs Eccle. pluuias. Flatus malus qui ab aquilone procedit/imbrem/sanctarũ ac celicarũ doctrinarũ auertens. Charitatis eñ frigiditas confundit flãmantia verba: nec pluuiam suscipit celitus missam/feruefactem ab igne diuino. Et vatici Esa. 14. nabatur Esaias/ dicens: Ab aquilone fumus veniet: et nõ est qui effugiat agmen eius. Frigiditas charitatis et temporaliũ frigidus amor generauit in hominibus superbie et vanitatis fumũ: et fere nullus inuenit eius agmen euadens. Ipsa rerũ experientia clamat: quantus sit in hominibus appetitus honoris ⁊ laudis/dignitatis et glorie: quanta in moribus extollẽtia: quantus fastus i vita: quot nouitates i malũ: quot vanitates in vestitũ: vt pauci reperiant qui ab aquilonari fumo nõ inuoluant. Necnon aqlonaris fumus peruersuz dogma significat: quem de puteo abyssali Joães in apocalypsi exire cõspexit: a quo obscuratus est sol/ scz intellectus humanus/⁊ sancte cõtemplatiõis aer. Qui fumus generauit locustas/ pistorie aias incedentes: necnõ se subleuãtes p temp⁹a terrã altitudinẽ virtutis: sed statim relabentes in ima: vnde pmodicũ fuerant q̃ndoq̧ subleuate: habentes nefariã et defectiuã potestatẽ permittẽte deo more scorpionũ inferre subdole lesionẽ per dogmatis peruersi seminariũ conant: nullo valẽte prefugere/nisi qui signũ dei discretiuũ a malis/in fronte mẽtis ⁊ corpis indelebiliter habuit impressũ. Sed sicut deficit fumus/peccatores deficient a facie summi dei. Ecce ab aqlo- Hiere. 1. ne omne malũ culpe: ab aqlone ventus cõfundens donũm bona. Ecce ab aquilone fumus rectos oculos rationis multimode ledens. Sed iustũ est vt vnde culpa exorit/inde plectens pena oriat. Ille idem qui vidit ab aquilone omne malũ pandi/vidit ollã diuine iusticie igne vindicte succendi: sed facies eius erat a facie aqlonis: vt inde feriat diuina iusticia quo processit malicia. Et malũ punitiuũ idẽ vidit Hieremi- Hiere. 1. as ab aqlone: vt malũ culpe malũ pene rescul pat. Iterũ autem dicit vox auditionis: Ecce ve Hiere. 10. nit: et cõmotio magna de terra aqlonis/ vt ponat ciuitates iuda in solitudinẽ ⁊ habitaculum draconum. Aquilo te duxit ad facinus: aquilo te multabit vt commouearis: nec quiescas aliquando inquietus ad malum. Et desolent anime que nomine confessi sunt deũ/ negauereq̧ factis. Et habitaculum fiant demoniorũ/ qui angelorũ consortiũ prauis moribus atq̧ frigidis contempserũt. Sed nec semper erit federatio ferri et eris ab aquilone: nam necessario dispergende sunt diuitie charitate carentiũ/ et nõ calentiũ animarũ habitantiuz in lateribus aquilonis. Igitur vide quantũ quale verbũ in corde contra spiritumsanctũ dixerit/ qui sedere voluit in lateribus aqlonis/charitate se priuans: que donum sanctispiritus est muneris. Nec ergo mireris/si remissione hic et in futu-

ro nō suscipit: magis attēde qd sequenter adiecit: Ascendā inquit sup altitudinē nubiū: similis ero altissimo. Nubes predicatores a rebus sublati sunt terrenis. De quib⁹ alio loco dicit
Psal. 77 scriptura: Mādabo nubib⁹ desup. ne pluāt super eam imbrē. Altitudo nubiū sublimitas est doctrine christifere: quā quia simplicitate verborū / abiecto dictamine tegit: supgredi se credunt: ac etiā quia videntur intelligere litterā, subiacere sibi putant occultam intelligentiā. Magis vero super altitudinē nubiū attolluntur / qui sibiipsis nō sanctis doctorib⁹ credunt & maiorē arbitrātur habere intelligentiā inuestigatione doctrine / ꝙ concedat gratie infusione: et acquisitione studij / subtilitate ingenij / arte syllogizandi / inani peritia disputandi euidētiora inuenire se credūt / ꝙ virtute orationis et inspirationis diuine concedat. Nubes fuerūt apostoli et euangeliste: qui altitudinē scientie habuerūt atq; doctrine: sed multi heretici conati sunt superascēdere. Multi sapiētes naturales se istis fecerūt superiores. Multi etiam doctores appellati catholici nomine fuerunt: nescio si in animo extiterūt: nouitate loquēdi miscendo cū supernaturali theologia naturā: cū scriptura diuina philosophicā / historiā et poeticam / sibiipsis superuolitare sunt visi: et quod est certū / in dubiū reuocātes per vtrū: et quod est clarū et lucidū / inturbidū et obscurum redigentes per vtrū: quod est sanū / infirmū facientes per vtrum: quod iustū / prudens / modificatū / in contrariū vertentes per vtrū: quod bonū moribus et doctrina probatū / approbatum comprobatū a Christo / ad litē reuocantes per vtrū: quod est sanctitatis atq; virtutis / quasi nō sit contendentes per vtrū: quod questione nō indiget / ad verborū cōtrouersiā reuocauere p vtrū. Si filius dei necessario carnē assūpsit: si de virgine absq; semine / incorrupta lege nature cōcipi & nasci potuit / volentes inuenire per vtrū. Si qua fecit / si decēter fecit / nitētes declarare p vtrū. Si mādata sacramēta sunt necessaria: quō sunt possibilia: ad quid expedientia: quare tot et nō plura / semp retractātes p vtrū Fere omnē scripture punctū cōmittentes ad vtrū. Quod humana ratione nunꝙ potuit aut poterit inueniri / comprehendere satagentes p vtrū: simplices mentes fideliū puertentes per vtrū. Et syllogistica forma vtentes / vident ne scire loqui nisi per vtrū. Puram et simplicē et necessariā scripture scientiā nō habētes / additis syllogismis querūt apparere per vtrū. Cū comprehendūtur a sanioribus et clarioribus: scutū syllogismi et peltam faciunt vtrum. Et intantū super altitudinem nubiū se leuauerūt: vt modū loquendi prophetarū Christi et apostolorū / et verorū et sanctorū doctorum correxerint per syllogismos et tomos: quasi pulchrior et aptior sit modus loquendi philosophicus et aristotelicus / syllogisticus et dialecticus / topicus et elenchicus / rhetoric⁹ atq; sa tyricus: ꝙ ille quem docuit / tenuit / edidit / & per pphetas sanctos / apostolos approbatos dederit pater et filius et spūssanctus: et intantū exorbitauerūt naturales hominū mētes: vt super altitudinē nubiū se sustollāt / dicentes atq; credentes ꝙ theologica nō possunt apprehendi: nisi ceco Aristotele duce / et viam prebēte orbato platone / atq; ceteris preeūtibus philosophis: veris priuatis luminibus: solū innitentibus baculis scientie naturalis: quasi velint asserere ꝙ in docendo et discendo supuolitet scientia naturalis. De quibus scriptura dicit: Vani sunt omnes homines in quib⁹ nō subest scientia dei: et de his que vident bona / nō potuerunt intelligere eū qui est: neq; operibus attendentes agnouerūt quis esset artifex. Proinde
Sap. 13
alia scriptura dicit: Credentes se esse sapiētes / stulti facti sunt. Sed bñdictus deus dñs q̄ illuxit nobis: et posuit nubē ascensū suū: & ascēdit sup cherubin atq; sedit: et nubes suscepit eū in celo: et in nubibus celi veniet: ad quas sola fides humilis atq; simplex / oratio deuota / meditatio sancta appropinquabit humiliter / nō sup ascēdet arrogāter: sup quarū altitudinē credūt ascendere / spirituisancto cōtumeliā facientes: volētes aliter assimilari altissimo p superbiā ꝙ deceat: nō retinētes similitudinē suā / quā ab ipso in creatione suscepimus: que reformata est in nobis quando redempti sumus. Quō igit qui sic in corde verbum dicunt contra spiritūsanctum / remissionem hic et in futuro recipiēt peccatorum: nisi humiliter sine curiositate subdātur simplicitati vite et doctrine / que est in christo iesu dño nostro semp.
Rom. 1

Que sint peccata in spiritumsanctum. Capitulum XXIIII

Libet amodo ad pdicta finē apponere: sed prius alio loquēdi ordine quātula potero breuitate / in spmsanctū aliqua peccata subiungā. Qui spem venie sibi adimit spirituisancto contumeliā facit: quia in ei⁹ virtute omnia peccata laxantur hominibus: cui maledicto se primo obligauit cain dicēs: Maior est iniqtas mea ꝙ vt dei veniā merear. Et in nouo testamēto sibi iudas se simili pacto cōsociat: q̄ penitentia ductus / a desperatione deuictus / laqueo se suspendit. Vult eñ spiritussanctus omnibus penitētibus misereri. Denegat ergo misericordiā dei / qui desperatiōis iaculo se ꝯfodit. Nimia presūptiōe sui duct⁹ diuinā iusticiā arguit. Vellet eñ peccare ipune a seipso decept⁹. Qui bona irremunerata / et mala impunita fatetur / verbū habet irremissibile contra spiritūsanctū: quia cui⁹ est indulgere subactis / presumptuosos in maluꝫ nō relinquit impunes. Expedit omino dolere peccantē: priuata pūctiōe doloris / obstinatio dominat. Obstinat⁹ ad spiritūsanctū hostilib⁹ demonib⁹ est tradend⁹. Preteritorū malorū et veterū delictorū volens aboleri chirographū / ad cautelā futurorum expedit firmum fieri. Igit dispositus
Gen. 4
Mat. 27

ad futurā seu ɔtingētia mala/ spūsſancti puritatē et sanctimoniā vilefecit. Juste nāqꝫ ignis eterni pabulū erit/ qui semper pastus est malo Inexceptuate oportet veritati prestare assensum: victoriosissima eni est: ꝛ semꝑ suos aduersarios conterit. Qui animo atqꝫ verbo ipsam et facto quā nouit impugnat: antiquo mendaci equissime tradetur in sociū. Ad fratres et ꝓximos charitate cōiungi diuina iura precipiūt. Inuidentia ꝑimax hanc aboleuit virtutē: quā qui possederit/ eius efficiet iusto iudicio collega: cuius inuidia mors intrauit in orbem terrarū. Ad penitentiā nos expectat conditor et redemptor: ad quam sua benignitas teste Apl'o/ omnes peccatores adducet. Sed cor impenitens spirituisancto aduersatur benigno: cuius thesaurizator merito subdetur ei qui primū fuit aduersatus in celo. Quāuis autē omne peccatū mortale cōtra spiritūsanctū insurgat: factorem etiā sua gratia priuat: ista vero que tanta malicia cōmittūtur/ dicunt hic et in futuro nō remitti. Quod verbū indiget declaratione altiori modo ꝙ littera iacet. Nihil bonum ꝛ pium est impossibile apud deum: hoc credere catholicū est: contrariū vero fugatur a fide. Nullum peccatum posse excedere diuinā bonitatē/ misericordiā ꝛ benignitatē/ certissimū est: ɔtrariū vero a veritate mactat. Nullū hominē quātumcunqꝫ peccatorez adultū ante mortem/ aut ante inherentem omnino insaniā: aut ante arreptionē a demonibus: que quedam mors est/ cū fieri ꝑmittit qui in sua dispositione nō fallitur: priuari libero arbitrio quo se pōt peruertere: dei gratia presto stante penitētiā agere luce clari9 patet. Cōtrariū vero recedit a luce/ ꝙ i experiētia est. Vñ igit non sequitur remissio in hoc seculo neqꝫ in futuro? Nō a deo: qꝛ nō vult mortē eternā peccatoris: sed vt cōuertatur ꝛ in eternū viuat: et vult omnes homines saluos fieri/ et ad agnitionē veritatis venire. Nō a cōmisso peccato: superat eni christi passio quecūqꝫ peccata. Et ꝑ Ezechielē omniū iniquitatū penitenti pollicet remissionem. Sed sequi pōt a difficultate penitendi/ ꝓpter excessiuā a talibus maliciā peccatorū/ ꝛ indispositionē ad penitendum: qua necessario in agente habēt ista peccata causare. Rari enim sunt in memoria hoim quos scriptura cōmemorat qui ad penitētiā venerint/ remissionē acceperint hmōi peccatores: quorū peccata dicuntur irremissibilia hic et in futuro. Ad istorū verborū clarā intelligentiā: scꝫ neqꝫ in hoc seculo neqꝫ i n futuro: cuꝫ additionibus et modo proferendi oportet intendere: nam nō ad omnimodā impossibilitatē ꝑ hanc negationē/ sed ad difficultatez ista reducēda sūt verba. Aut neqꝫ in hoc seculo remittent sine ɔtritiōe ꝓfunda ꝛ penitentia magna/ neqꝫ in futuro sine grauissima pena. Siue neqꝫ in hoc seculo neqꝫ in futuro: ac si apte dicat: quod nō remittit ꝑsūte penitētia i hoc seculo/ nūꝙ remittet in futuro. Seculuꝫ nāqꝫ istud

Eze. 18

est impetrāde misericordie: futurū vero distribuende iusticie. Etiā in hoc seculo anima i bonū et malū vertibilis est: in futuro vero inmutabilis in bono aut in malo erit omnino voluntas. Proinde anima que se hic nō cōuertit ad bonū/ neqꝫ in futuro seculo cōuertet.

¶ Bonus homo de bono thesauro cordis sui profert bona. Capitulum XXV

Sonizant plerūqꝫ plurimi causā querere peccatorum: et antiqua est ista hominū questio: in nullo temporis cursu ab aliquo nisi vnimode nō soluenda: quam ipse saluator in subiectis verbis exoluit. Siquidem Ex fructu arbor cognoscitur. Progenies viperarū/ quomō potestis bona loqui cū sitis mali? Ex abundantia eni cordis os loquitur. Bonus homo de thesauro suo ꝓfert bona: malus homo de thesauro suo ꝓfert mala. Similitudines apposite in suis ꝓprietatibus nature/ peccatorū et malorū progressum in sua veritate declarant. Et arbor fructū si habet/ vnde habet? Preter id quod videtur/ causā qua fructificat habet occultā: fructus in arbore ab occulta causa venit: ergo ex occulta causa fructus/ ex fructu arbor cognoscit i qualitate: similiter apud multos i specie. Arbor est homo: fructum bonū aut malū facit: virtutis actum aut peccatum cōmittit: iudicabit veritas. Bonū fecit/ ergo est bonus: malū fecit/ ergo malus est. Judicasti arborez ex fructu bono vel malo: fructum vero ex quo iudicas? Si ex arbore: igitur erit idem iudicatū et iudicās/ effectus et causa/ opus et autor. Obmittam9 verborū obuolutiones: nec similitudines discutiamus per singula. Cū bonus sit homo natura creatus: velut arbor fructū proferens in tempore suo: vnde facit malū: que causa mali? Erit igitur quod bonū est causa mali? Maluꝫ factū a mala causa sortitur effectū. Causa mala rationalis arboris est mala volūtas: que extra seipsam nō habet causam: Quod cuꝫ diximus de corruptela peccati/ aliqualiter declarauimus. Causa vero bona est voluntas bona: ꝙ extra seipsam habet ecōtrario causā: scꝫ deum bonū creantē bona/ ꝛ assistentē gratiaꝫ: ac per hoc omīs homo prius bonus aut malus est in volūtate ꝓpria/ excepta bonitate naturarū: bonitas nāqꝫ naturarū semper manet: absqꝫ ꝙ aliquid deducatur ad actū: deinde ex mala volūtate aut bona/ tanꝙ ex causa operatur bonum siue malū: ad quod alludunt quādoqꝫ sententie supradicte. Siquidem ex fructu arbor cognoscit. Ac si aperte dicat: Si fructus bonus/ hō bonus: si malus/ homo malus. Cuius fructus voluntas est causa: ex qua homo dicit bonus vel malus: quod similitudo subiūcta declarat: Progenies viperarū/ quomō potestis bona loqui cū sitis mali? Quare? Quia ex abūdantia cordis os loquit. Ex eo enim ꝙ cuiusqꝫ voluntas appetit/ loquitur/ querit/ et dicit/ et

Mat. 12.

operatur: et quod thesaurus nō habet/expēsor aut custos nō profert. Inde fit quod volūtas nō appetit/lingua ex affectu nō loqtur: et corpus p opera nō requirit: ꝛ quod volūtas appetit/lingua pfert/ꝛ actio q̄rit. Et hoc ē quod saluator adiecit: **Bonꝰ hō de thesauro suo profert bona: et malus hō de thesauro suo profert mala.** Etem thesaurus ꝛ locus cōseruationis eius est nostra voluntas: ex quo ad peragendā viam nostre pditionis atq; saluationis exhauriūtur expēse. Igitur mutet volūtatē/opus mutare desyderās. Opere non mutato iusticia dei cadit ppendiculariter sup eū: vt fm q est a sua causa productū/ autorem eius puniat aut beatū faciat. Cōuertit hoc ī locutionibꝰ catholice fidei atq; scripture: etiā; si dissentiant vanarum questionū aucupatores. Quod ex mala causa malus sequatur effectꝰ: ꝛ ex malo effectu cause malicia iudicet: saluatoris est ista sentētia: q: ex fructu arbor cognoscitur. Proinde si quempiā; velis agnoscere ad imitandū siue cauendū/cōsydera exteriores effectus: interiores affectus nemo nisi deus pōt inspicere: siue cui de speciali dono gratie fuerit elargitū;. Fructus vero exteriores quos nominamus sensuū actiones innumerabiles: sed impertinētes atq; culpabiles ab pertinētibus atq; īculpabilibꝰ oportet secernere: sed nō inspicias hominū physionomiā: fm quā supbi philosophi superbissime atq; incaute innumeros iudicauerūt: nō deferētes diuine gratie siue potētie/nec hoīs libere volūtati: tm̄modo in actionibus sensuū quē deprehēdere cupis/obserua. Loquela interdū loquētis idioma insinuat: et raro fallit/pterq̄ ī his q̄ aut longo tractu tēporis/aut nimia peritia linguā aliā velut originariam didicerūt/ sicq; loquūtur: sed impossibile fit vt interdū nō relabātur in illam. Equidē et ipsa verbulatio qualis quis fuerit/ sepe pandit. Posuit em̄ custodiā ori suo/ꝛ ostiū bone circūstantie labijs suis/sibi p virtutē predominatus in corde: vt nihil indisciplinatū aut reprehēsibile dimittat a labijs. Et preter necessitatē nō faciet verbū: et vbi esse aut expedire poterit p silentiū/nō loquet: vbi per pauca verba nō abūdabit pamplius. Coactus ad verba dominabit ipsis per tēpus et modū/ numerū atq; pōdus. Quē videris de nūmis/ de mulierū pulchritudine/pompatice/furibūde/accurate/arrogāter derisone/emulatice sepe loquentē: in his ex intimis cognosce affectū. Quē videris visū figere ī faciē feminarū: ꝛ leuiū viroꝝ vł pueroꝝ spectacula et artiū nouitates sedulo intuentē: his applicatū agnosce. Prestantē facile rumoribꝰ et relationibus atq; inutilibus narrationibus aurē/sine cūctatione leuitatē in animo residere cognosce. Applicantē ad inutilia corpꝰ/ crede inutilē: ad vitia vero se īgerentē/iudica penitus peccatorē. Difficiliter tamē disuelātur hominū simulationes ꝛ hypocritales figure: inascitē vero rarū vidi posse decipere. Semper enī ad fines se pstringit affectꝰ. Infallibiles penitus sunt suprapositte sententie saluatoris.

De verbo ocioso reddenda est ratio in die iudicij. Capitulū XXVI

Exeret amplius nos saluator exacturꝰ de nostris actibus rationē;/vt caueamus a malo. Iustus exactor est deus et infallibilis pscrutator/vt nullus effugiat exactionē eius. Sempiterna quoq; memoria eius retinet parua ꝛ magna: q̄ nos obliuioni mādamus: ac etiā si vellemus/ ppter insitū defectū; retinere nō possumus. Unde statim q: dixerat os ex abūdantia cordis loquit: ne inuanū loq̄remur/nos terrendo adiecit: **Dico autem vobis: quia omne verbū ociosū quod loquti fuerint homines/reddēt rationē de eo in die iudicij.** Mat.xii. Si de ocioso/q̄d de mendacio: quid de piurio: quid de falso testimonio: quid de blasphemia: quid de iniurioso verbo: quid de discordioso/aut de similibꝰ malis lingue: que nō hic/sed alibi sunt tractanda? Quid voluit hic saluator innuere? An ne voluit p cōparationē loqui: vt si de minoribus ratio multo magis de maioribꝰ exiget? An omne malū lingue sub isto voluitītelligi: aut solū quod sic prolatū est/ voluit precaueri? Sed verba sacre scripture a precedentibus sepe dependent et a sequentibus innotescunt. Quia supra per paradigmata dixerat voluntatē; bonam aut malam/causam esse bonorū; atq; malorū. Uerbū igitur ociosū velut malus fructꝰ arborē condemnat in causa: ꝛ velut denarius falsus thesaurū in malis repositū iudicat: q: malus malū pfert de malo. Igitur verbū ociosū erit oīs locutio impertinēs: et omne malū dictū malā; adesse voluntatē declarans: quia ex abūdantia cordis os loquit. Sed pculdubio magis dixerim ex precedētibus verbis atq; sequētibus sumendo sententiā/ esse verbū ociosum verbū bonū/cui bona opera nō respondēt. Nā ociosum est verbū/quo quis se medicū īnotescit/cui medicine peritia nō assistat: aut si assistit/operari desistit. Ociosū verbū est/ quo quis se militem esse fatet: sed nunq̄ militaribꝰ actibꝰ potuit aut sciuit adesse. Ociosum verbū est/quo si q̄s artificē/aut alicuius misterij se fore insinuat: cuius operibus semp priuata extitit manus: nec ad actū posset aut sciret applicare potētiā/quā verbo dicit habere. Nihilominꝰ tamen verbū bonū est/quo si quis artificē; alicuiꝰ ministerij se fore insinuat: q: bonā rē dicit: et bona est lingua: et bonū est cor in eorū natura atq; substātia: sed eoipso verbū est ociosum/quo p opera nō firmat. Ociosum est verbū quo quis se cōfitetur hebreū/si nō circūcidatur: aut nō moysaica seruet. Permagis est ociosū verbū/q̄uis pferat bonū: quo nos dicimus esse christianos: ꝛ christiani volumꝰ appellari: christianitatem autē operibus nō firmamus/imo moribus improbamus. Et ociosa est locutio vocari quempiā dn̄m: ꝛ eius nō obsequi volūtati: quod fm

aliū euāgelistā ad hec verba saluator adiunxit:
Quid autē vocatis me domine dñe/
et nō facitis que dico? Quasi dicat: Inu-
tilis est in aliqua pfessione locutio: et verbū est
ociosum si opibus nō firmat: dū p mores et vitā
oporteat esse quod dicit. Ecce igit de quo red-
damus rōnem cū exacti fuerimus in die iudicij:
si ociose nos diximus esse christianos: et si operi-
bus pbauimus aut improbauimus quod ver-
bo pfessi sumus. Quā intelligentiā verba sequē-
tia manifestant. Ex verbis enim tuis iu-
stificaberis: et ex verbis tuis cōdem-
naberis. Quis igit iustificat ex verbis/ stanti-
bus opibus mortuis? quis dānabit ex verbis
ociosis/ p penitentiā correctis/ et stantibus operi-
bus viuis? Ista ergo sententia sic nostris animis
claret. Ex verbis tuis iustificaberis/ si christia-
nā religionē iuratus debitis opibus approba-
sti: ex verbis tuis cōdemnaberis/ si ipsam pfes-
sus corruptis moribus improbasti: vt si es quod
dixisti/ suscipe gloriam: si nō/ accipe penā. Igit
q legis/ hec mala deuita.

¶ Generatio praua et adultera qrit signum. Capitulū XXVII

Sine intermissione verbor qdam salua-
tor reprehēdit: a quibus oīno precauere
oportet fideles. His supradictis ex ad-
uerso infidelitas curiosa cōsurgit: q p signa qre-
bat cōfirmari verba: q tanta veritate pollebant
vt plus essent q oia: plus enim veritas q oīa
signa valet. Et in curiositate male sociati sunt
nazareis/ qui miracula curiose a saluatore pete-
bant. Nā quoniā videbat alte traditionis quod
saluator ait: ex verbis tuis iustificaberis: tūc sta-
Mat. 12. tim qdā de scribis et phariseis dixerunt: Ma-
Mar. 8. gister volumus a te signum videre.
Lu. 11. Ecce verbū ociosum/ de quo supra proximo fa-
ti sumus/ vocare magistrū: cuius doctrine non
vt discipuli boni credūt: nam si crederēt/ signa
nō peterent. Infidelibus/ nō fidelibus data si-
gna noscunt: nec magistror est facere signa/ sed
inferre doctrinā. Vide ergo q iniqui sua locuti-
one se destruunt: cū ore loquunt/ quod facto cō-
fundunt: sed eos saluator respondendo decla-
rat/ quanta in eis animo dominet iniqtas. Et
magna oportet cōsyderatiōe insistere circa ver-
ba/ p que saluator visus est aliquos improbare.
Respondens nāq dicēs: Generatio
mala et adultera signū querit etc. Sic
generatio sua natura et suo noīe bona est: quid
est quod additū est/ mala et adultera? Ex volūta-
te mala nature bone adiungit/ quod a domino
reprobat. Quid ē ergo generatio mala: siue vn-
de generatio mala: aut in quo mala? Nam gene-
ratio qua quis ab alio generat/ vt ex vno multi
generent dici solet: que put generatio est/ neq
peccatū/ neq mala dici debet: qr donū dei ē per
seminariā virtutē collatū ipsi humano generi.
Que si p matrimonij legē fiat sine libidine: aut
adiuncto libidinis malo: aut p aliam libidinem
extra matrimonij legē/ generatio mala non est:
quia bonū nature est. Nam malū libidinis non
turpat bonū generationis: sicut bonū generati-
onis nō honestat malum libidinis. Et sicut bo-
na generatio malū libidinis nō pōt auferre: sic
malū libidinis generationē bonā nō pōt macu-
lare: sed nec de hmōi generatiōe saluator eloq-
tur. Sz etiā generatio solet dici quecunq hoim
cōgregatio: q in vno genere viuēdi cōuenimūt/ ve-
lut si ab vno patre habuissent exortū: q si bonis
moribus fulget/ bona: si malis turpata iabet/ ma-
la vocat: quo loquendi genere illam iudeorum
generationē appellabat malā: qr malis et perdi-
tis moribus corrupta erat: et ppter idolatriam
in quā sepe ceciderat (sicut fere oēs pphete fue-
runt ꝑlocuti) adultera meruerat appellari. Sed
ꝑtermissis iudeis/ qbus tunc dñs et saluator lo-
quebat: et etiam nūc ex euangelio posset intēdi
aduersus nepharios christianorum mores ista
duo verba retorqueri libet: ex dictis veteris te-
stamenti p similitudinē sumentes initiū: que ad-
huc nō sunt sopita/ nec dormiunt: sed prout cla-
mauerē atq plata sūt aduersus pfidos iudeos/
nunc in spū aduersus malos christianos magis
inclamitet. Audi legislatorē iudeor differentem
vnde sit generatio mala: qr fidē fregerant fideli
et iniqtatē reddebant iniqtate carenti: iniustici-
am iusto/ et obliquitatē recto. Deus inqt fidelis Deu. 32
et absq vlla iniqtate/ iustus et rectus: peccauerunt
ei et nō filij eius i sordibus. Generatio praua atq
puersa/ heccine reddis dño populus stulte et in-
sipiēs? Fidelis est deus nobis in oībus pmissis
eius: nā et Dauid dicit: Fidelis dñs in oībus ver- Psal. 144
bis suis. A fideli nō expedit p infidelitatē auer-
ti. Utrū fideli deo pmissam seruemus in baptis-
mate fidē/ et in alior pticipatiōe sacramentorū:
oēs q christiani sumus/ nosmetipsos interroge-
mus: et respondebit nobis cōscientia nostra qn-
ta infidelitate turpemur. Infidelitas est enī lici-
tum et honestū atq vtile nō seruare promissum
quā si discutere vellem p singula/ tēpus potius
deficeret q materia. Nullā iniqtatē ad nos ope-
ratus est deus: nequit enim et nescit/ et non vult:
est enim absq vlla iniqtate. Psalmista p simile
clamat: Quoniā rectus dñs deus noster: et non Psal. 91
est iniqtas in eo. Tota hō iniqtas dicit ledere
innocentē: et bonū facienti semp rependere ma-
lum. Quē vnq lesit omnipotens? Quid nobis
debuit et nō fecit? Immo in nullo nobis existēs
inoxius/ nulla debiti lege ligatus: ineffabili sua
largitate bonor suor voluit esse dator/ pmissi-
onibus debitor/ pietate redēptor/ et vltimo glo-
rificator in superis. Et nos ex aduerso per ini-
quitatem montem male atq inique recompen-
sationis ascendimus. Et iustus est dñs qui iu-
sticiam dilexit: cui nos iniusticiam fecimus: au-
ferentes nosmetipsos a seruitio sancto suo: ad
quod omnis iusticia nos obligat. Iniusticiā fa-
cit/ qui omnibus non reddit debita iura. Iniu-
sticia dāmnabilis ē/ se suo denegare factori. Re-
ctus est/ qui obliquari nō potest: rectus/ q nul-
los nouit anfractus: rectus/ qui recte iudicat et ē

ctus/qui vtitur ponderibus iustis. Igit rectus
Ps.24 est de⁹. Quod psalmista canit: Dulcis ꝛ rectus
dñs: ꝑpter hoc legẽ dabit delinquẽtibus i via.
Et cũ sua rectitudinis linea vult oẽs incedere:
a q̃ obliquamur mẽte corrupta ꝛ moꝛib⁹ deꝑa-
uatis. Sed q̃s multitudinẽ infidelitatũ/iniq̃ta-
tũ/iniusticiaꝝ/obliquitatũ: quas falsi christiani
velut aquã intrepide bibunt/calculare ꝓsumet?
Obrigerent digiti: resoluerent masculi: ad scri-
bendũ ṽo careret potẽtia manus. Sed qui fece
rũt hec? Qui dño peccauerũt: q̃ nõ sunt filij ei⁹/
priuari ꝓ nihilo pendũt hereditate eius. Sed
nitidi sunt filij eius: q̃ ṽo ei peccant/sunt in soꝛ-
dibus. Ideo dicit: peccauere ei q̃ non filij eius.
Ubi peccauerũt? In soꝛdib⁹ peccatoꝝ: in soꝛ-
dib⁹ tẽpoꝛalium reꝝ. Soꝛdes eñ sunt tꝑalia re
spectu celestiũ. Et soꝛdes hierusalem declamat
Tren.1 Hieremias esse in pedib⁹ eius/dicens: Soꝛdes
eius in pedibus ei⁹. Soꝛdes in pedib⁹/tẽpoꝛa-
lia in affectibus. Nã in eternis ꝛ ꝓ eternis dño
nõ peccat: sed ꝓ his quoꝝ breuis est moꝛa ꝛ vi
cinus semꝑ est finis. Sed quis soꝛdeat quantũ
Apoc.17 vult ẽm sentẽtiã ioãnis in apocalypsi: tẽpus est
breue ꝛ finis vicinioꝛ. Et ex his dixit moyses:
Deu.32 Generatio praua atq̃ peruersa: heccine reddis
dño populus stulte ꝛ insipiẽs? Generatio ẽ pra-
ua/q̃ suis cõsuetudinibus indurata coꝛrigi ne-
quit: magis ṽo nõ vult. Peruersa ṽo q̃ rectis
itinerib⁹ nõ incedit: imo q̃ oĩa recte ꝑuertit. Nã
prauus est incoꝛrigibilis/indisciplinabilis/in-
Hiere.17 suasibilis/indoctrinabilis diuinis theoꝛijs atq̃
actionib⁹: solũ firmatus in placitis. Et hoc est
quod Hieremias dicebat: Prauũ est coꝛ hoĩs
ꝛ coꝛpus: nõ oculus/nõ lingua/nõ man⁹/aut ce
tera mẽbra: ꝛ imperscrutabile: q̃s cognoscet il-
lud? Nullus nisi q̃ scrutat renes ꝛ coꝛda/ deus.
Peruersus ṽo est/q̃ pꝛimo seipm̃ ꝑuertit a deo
ꝛ ꝑuersa meditat ꝛ operat in moꝛib⁹: nec in se-
ipso seipm̃ retinẽs/vita/doctrina ceteros ꝑuer
tit: ꝛ ꝑuersis itinerib⁹ suadet incedere. Et hec ẽ
generatio mala: legislatoꝛe dicẽte/heccine. Acsi
dicat: Ecce ista sunt mala: infidelitas/ iniq̃tas/
iniusticia/obliq̃tas/prauitas/ꝑuersitas: que tu
populus stulte/populus insipiens reddis dño:
vnde dicit generatio mala. Uñ ipse secut⁹ adiũ
git: Generatio eñ peruersa est: ꝛ infideles filij.
Sed audi psalmigraphũ ꝑ eundẽ loquentẽ spi-
Psal.77. ritũ/quo pꝛim⁹ legislatoꝛ intonuit: Ne fiãt sicut
patres eoꝝ/generatio praua ꝛ exasperans. Ge-
neratio q̃ nõ direxit coꝛ suũ/ꝛ nõ est creditus cũ
deo spũs ei⁹. Sed audi sententiaꝝ intentũ: q̃ cõ
coꝛdiã legisti verboꝝ. Premonet dauid ne fiãt.
Qui? Qui nascent. Sed deo gratias: q2 nati et
educati sunt. Qui sunt q̃ nascituri ꝓphetaban
tur/ꝛ hodie nati sunt? Christiani. Cum istis da-
uid in spũ loquens agebat de cauẽdo: ne fierẽt
sicut patres eoꝝ/q̃ fuerunt generatio praua ꝛ ex
asperans. Nam christiani filij sunt hebreoꝛum
aut iudeoꝝ: nõ ex traduce seminis in carne/ sed
in fide. Et filij vocamur abꝛae: nõ ꝑ ancillã / sed
per liberã: que fide ac etiam suꝑ naturã conce-

ꝑit. Et pater fidei nr̃e dicit abꝛaã. Et oẽs ꝓphe
te patres sunt: ꝛ christiani filij ꝓphetaꝝ sũt per
fidẽ q̃ reuelanda erat/nũc reuelata est. Et chri-
stus iude⁹ est ꝑ carnẽ: sed nos filij sui sumus aut
fratres ꝑ fidẽ. Apostoli sane oẽs hebꝛei fuerũt:
ꝛ nullus de ꝓputio/sed oẽs de circũcisione habẽ
tes oꝛiginẽ. Et nos filij apostoloꝝ sum⁹ ꝑ fidez:
Nã suos cõuersos vocabat apostol⁹ ꝑ fidem fi-
lios: ꝛ blandioꝛi vocabulo filiolos. Sed nõ sũt
hi patres quoꝝ ẽ aut fuit generatio praua atq̃
ꝑuersa: ẽm quos psalmista premonet ne fiat po
pul⁹. Sed fuerũt innumeri fidẽ habẽtes dei vni
us: sicut ꝛ nõ habẽt christiani: sed moꝛib⁹/vita
verbis irritauerunt deũ: praui fuerũt/nec coꝛre
cti sunt: exasperauerũt deũ. Nã quotiẽs exacer-
bauerũt deũ/ꝓuocauerũt/exasperauerunt: si q̃s
exodi/leuitici/numeri/deuteronomij/iosue/iudi
cum/regũ histoꝛias legerit: ꝛ ꝓphetas repꝛhen-
dentes/eoꝝ mala cõmemoꝛãtes inspexerit / nõ
ignoꝛat. Sed nõ est nostri opis veteris testamẽ
ti/sed noui elucidare moꝛalia. Et ꝑ Ezechielẽ di Ezech.2
xit: quia domus exasperans est. Et generatio q̃
nõ direxit coꝛ suũ/sc3 coꝛã deo: vt via eius esset
directa in cõspectu dei ei⁹. Quod petebat idez
dauid/dicẽs: Dirige in cõspectu tuo viã meaȝ. Psal.5
Illa enim generatio aut aĩa nõ direxit coꝛ suũ/
q̃ infami gradit via: ꝛ de q̃b⁹ sapiẽtia loquitur:
Ue duplici coꝛde: ve peccatoꝛi terrã ingrediẽti Eccl.2
duab⁹ vijs. Quia vna est q̃ ducit ad patriã. Ue
dissolutis coꝛde/q̃ nõ credunt deo: ideo nõ ꝓ-
tegent ab eo. Propter quod etiã dicit genera-
tio mala: q2 nõ est creditus cũ deo spũs eius/sc3
rupta federis liga. Ad male generationis noto
riũ ipse salomon animat/dicens: Generatio q̃ Pro.30.
patri suo maledicit/ꝛ q̃ matri sue nõ benedicit:
generatio q̃ sibi mũda videt / ꝛ tamẽ nõ est lota
a soꝛdib⁹ suis: generatio cui⁹ excelsi sunt oculi/ꝛ
palpebꝛe ei⁹ in altũ subꝛecte: generatio q̃ ꝓ dẽ-
tib⁹ gladios habet/ꝛ cõmandit molarib⁹ suis:
vt comedat inopes de terra/ꝛ pauꝑes ex homi
nib⁹. Patrẽ habem⁹ creationis ex nihilo: in eo
q̃ sic facti sum⁹/quo iure benedictionẽ oĩm sibi
vendicat: quod tres pueri danielis in ignẽ coꝛ-
poꝛeũ iniecti/sed a deo int⁹ illuminati exclama
uerunt: Benedicite oĩa opera dñi dño. Et pau Dan.3
lo post: Benedicam⁹ patrẽ ꝛ filiũ cũ sancto spi-
ritu ꝛc. Et dauid: Benedicã dñm q̃ mihi tribu- Psal.15
it intellectũ. Et alibi: Benedicã dñm in oĩ tem Psal.33
poꝛe. Si bñdictio ei ab omni creatura ꝑ modu-
lo suo debet: que igitur est ista generatio q̃ pa-
tri eterno maledicit? Illi q̃ ẽm psalmistam male
de deo loquunt/dicẽtes: Et male locuti sunt de Psal.77
deo: dixerũt: nunq̃d poterit de⁹ parare mẽsam
in deserto? Que igit peioꝛ maledictio / q̃ de dei
potentia dubitare. Dubitauerũt illi de mẽsa re
ficiendi coꝛpis in deserto solitudinis: dubitat
hodie a plurib⁹ de mensa reficiendi spũs in cur
su nostri tẽpoꝛis dicentib⁹: quõ fieri põt vt in tã
parua hostia sit veritas christi coꝛpoꝛis? ꝛ male
dicunt deo qui de sui potentia dubitant. Sed
homo qui maledixerit deo suo/poꝛtabit pecca-

Exo.22. tum suū. Et prohibetur ne maledicat princeps populi: multo magis dn̄s vniuersi. Habem⁹ patrē carnis: habemus patrē spūs: similiter ꝛ ma-
Exo.21 trē: de q̄bus hec sententia ꝓfert a dn̄o: Qui maledixerit patri ꝛ matri, morte moriat. Et q̄ matri carnis nō benedicit, peccat. Qui matri ecclesie non benedicit, pampinus peccat. Qui virtuti matrici nō benedicit, peccat. Qui hierusalē superne q̄ sursum est matri nostre nō bn̄dicit, culpatissime viuit. Nam nō benedicere nihil aliud dixerim, q̄ eis nō assentire p̄ceptis: nō cōsentire virtutib⁹: nō dare monitis aures: de iudicio ꝛ iusticia nō letū fieri. Generatio q̄ sibi munda
Job.13 videt p̄sumpsit: quia nemo mūdus a sorde: ꝛ nemo potest facere mundū de immūdo conceptū semine. Qui dixit, ego mundus: nō fuit de mundo. Et si p̄ter illum quispiā fuit mūdus: singularitatis fuit diuine, nō generationis aut virtutis
1.Jo.1 humane. Si aūt dixerimus quia peccatū nō habemus, mēdaces sumus. Si ꝟo dixerimus: bona opera facimus: omnes q̄dem iusticie nostre sicut pannus menstruate. Ideo sequit: tamē talis generatio nō est lota a sordib⁹ suis. Reprobata generatio ē hominū, q̄ oculos excelsos habet ad iudicandū: ꝛ q̄ oculos erigit ad q̄ habe-
Pro.23 re neq̄t. Prouerbiator dicit: Ne erigas oculos ad opes q̄s habere nō potes: q꞉ faciēt sibi pennas quasi aquile, ꝛ volabunt in celū. Palpebre aūt subrecte in altū aptos faciunt oculos: vt pl⁹ velimus videre q̄ expediat: plus iudicare q̄ liceat: plus appetere q̄ sufficiat. Nuncius ē cordis, corpis oculus: ꝛ cum renunciat ea q̄ viderit, oritur appetitus. Generatio mala est, q̄ p dentib⁹ habet gladios. Sufficiunt hoīb⁹ dentes ad cōtrectandū sufficientia vite animalis: q̄ more animaliū viuimus, q̄ supflua nō requirūt: cum ipsa natura sit refecta de paucis. Sed habent gladios ad occidendū alios: vt alios occidere ipsorū sit vita. Uel hoc est gladios p dentib⁹ habere, aliorꝫ mortē suam vitā putare. Et cōmandit molarib⁹ cōterens ipotentes, velut canis ossa corrodens: ꝛ inopis inopia vestiat, vt ad inopiā miseriā psecutionis adijciat: ꝛ paupes nō sinat viuere cū hominibus sup terrā: vt si nō habent aliq̄d impendēdi muneris, psonali subijciāt seruituti: aut q꞉ ex eis nullū fructū suscipiunt, dolent q̄ viuunt, ꝛ velut steriles arbores succidendos decernūt: quod ꝓpriū est hominū tyrānorū. Nec nō illa est mala generatio, q̄ gladio dentium ꝛ lingue oēs diffamando interficit ꝛ conterit: ꝛ inopibus ꝛ pauperib⁹ criminationibus maledicit: q꞉ illos quos deus diligit, odit. Sꝫ nondū malā etiam appellauit adulterā. Naꝫ nō oīs malus adulter: sed oīs adulter malus. Malā appellabat ꝓpter multitudinē peccatorꝫ: adulterā solū ad idolatriā referebat. Nā q̄nta idolatria fuerit infecta synagoga iudea ꝛ samaria: veteris testamenti sacra scriptura cōmemorat. Sed ꝓprietatē adultere mulieris videamus: vt capiam⁹ ad deuitandū adulteriū spūale. Adultera mulier dicit, q̄ p amorē concupiscētia carnis adulteri cōiungit: etiā si carnis copula non sequatur. Adultera est oīs mulier, q̄ viuenti viro corpori alteri⁹ se cōiunxit. Adultera est q̄ in domo viri viuit sine legib⁹ iustis ei⁹: aut legibus dilecti regulat alteri⁹. Adultera est q̄ se cōptat p̄ter q̄ ad placitū viri. Adultera adulterinis ꝛ fornicarijs affectat placere cōspectibus. Adultera ē, que aliū in suū nutibus ꝛ gestib⁹ ꝓuocauit amorē: etiā si decipiat. Adultera est q̄ alteri fidē dedit verbo: etiam si animo nō cōsensit. Adultera est q̄ alteri cōsensit in animo: etiam si fidem non dedit aut negauit verbo. Adultera est q̄ mortē affectauit viri, vt nuberet alteri. Adultera est, q̄ fidem dedit alteri de nubendo post mortē viri. Adultera est, q̄ in morte viri ꝓpter aliū p̄stauit assensum: aut si solū ipso affectauit carere. Adultera est, si plus debito p blandicias ad libidinem excitat virū. Adultera est, si viro consentit coire cū altera: excusant i hoc sara ꝛ vxores iacob. Adultera est, si viro cōsentit in ꝓhibitis reluctari valens. Adultera est, q̄ in coitu subita viro p ardorē ꝛ delectationis cōcupiscentiā alium imaginat. Adultera est, si viro dedit adulterandi causam. Adultera est, si aliquē aut aliquā licet nō in se, adulterare fecit in alijs. Adultera ē, que odit ex animo virū suū. Adultera est, q̄ viri diligit vitiū. Adultera est, si sciens virū certe adulterum existentē: nec dimittentē pellicē aut adulteram: ꝛ secū patit ex animo habere carnis cōmerciū. Adultera est, q̄ cū pellicea aut alia adultera pactū de viro fecit tacitū vel expressūꝫ. Et versa uice dicit vir adulter: q̄uis in forinseci foro iudicij nō oēs hi actus adulteriū iudicarent habere. In iudicio ꝟo rationis ꝛ infallibilis veritatis, oēs sunt puniendi atq꞉ adulterino iudicio iudicandi: q̄ ꝭm primas quinq꞉ sentētias q̄libet generatio, cōgregatio, collectio, societas ꝛ quelibet anima singularis apud deū in idolatrijs ꝛ erroribus, in deprauatis affectib⁹ atq꞉ moribus reputat adultera, adulterarꝫ iudicio iudicanda. Proinde ꝛ per hoc copulatio amoris abs deo, copulatio mali opis adulterium facit. In domo dei viuere sine lege dei ꝛ christi, adulteriū est. Regulari regulis eius quod nequiter diligit: aut quod male intelligit: scꝫ prauitatib⁹ heresis, philosophicis, satyricis, magis q̄ diuinis delectari doctrinis: execrabile adulteriū dicit. Ornari qui buscūq꞉ inuisibilib⁹ aut visibilibus p̄ter eterni spōsi placitū, iustū diuortium fecit a christo. Malis male velle placere, christo certissimū est displicere. Nā q̄ malis placet i malo, malus est: ꝛ q̄ cōsentit in crimine, crimiosus. Ornamētū aīe differt a corpis ornamēto: illud inuisibile, istud visibile: illud incorruptibile, istud corruptibile. Et mulier ornamētū querēs absq꞉ placito viri, notam sibi male suspitiōis induxit. Nā nulla vxor est ad seipsam, sed virū: tm̄ mulier est ad seipam. Proinde nec anima despōsata christo spōsa ē ad seipam, sed ad spōsuꝫ christū. Igit ꝭm placētiam spōsi vxoris sint ornamēta. Nō ergo aīa q̄rat aliq̄d aut inuisibile ornamen

tū nisi quod eterno spōso in placito sit: nec velit
placere q̄bus ipē nō placuit/ imo nulli q̄ ad chri
sti displicentiā venit. Nā nullū placitum ab ho
minib⁹ sumit nisi virtutis: ꝛ q̄ virtuosi noscunt
placitū in alijs aliud q̄ꝫ virtutis nō querūt. Pla
cet virt⁹ deo/ angelis ꝛ hoīb⁹ virtuosis. Mani
festū est aūt displicere ꝯtrariū: aut manēs indif
ferēs nō placere. Proinde alo sic placēs legiti
ma spōsa est: in alijs ꝛ cōtrarijs ꝛ aliter se cōpo
nens adultera est. Sed hec mala ꝛ adultera ge
neratio malū aliud curiositatis supaddebat: qꝛ
signa q̄rebat: sed nō accepit quod male petiuit.
Iuste negatꝰ iniusta petitio. Et diuina repssiōe
ad ima reflectitꝰ/ quod ꝑ curiositatē se in alta su
stollit. Petebāt enī hi altitudinis signa claren
tia de supnis: velut assoliti signis mirabilib⁹ in
egypto corā duricia pharaonis/ in portētis ma
gnis/ in diuisiōe rubri maris: i eoꝝ trāsitu ꝑ me
diū sicci maris/ a dextris ꝛ a sinistris pro muro
stantib⁹ aquis: in ipsi⁹ reductione sup egyptios
insequētes: in ducatu mirabili colūmne ignis ꝛ
nubis: in tonitruis ꝛ clangorib⁹: in splendorib⁹
ꝛ terremotib⁹: in lampadib⁹ ꝛ nubib⁹ in monte
syna/ in datione legis: in crebris apparitionib⁹
glorie dn̄i sup tabernaculū federis: in supnatu
rali eductione aquaꝝ de saxo durissimo: in sup
medicinali sanatiōe illoꝝ q̄ morsi fuerāt a pulu
ceis serpentib⁹ venenatis/ ꝑ cōspectū enei serpē
tis: in pastu māne segregata oī actiōe/ ꝓductio
ne nature ministrato pplo ꝑ ministeriū angelo
rū: in subita ꝛ in mirabili eductiōe coturnicū/ ad
votū sensualis popli adhuc in carne sensualiter
laborantis: in mirabilibus q̄s de hostib⁹ habue
runt/ dn̄o ꝓ eis pugnāte de celo: in claris testi
ficationib⁹/ factis signis mirificis moysi: in con
tradictione chore/ ꝛ absorptiōe dathan ꝛ aby
ron: q̄ prima schismata i pplo dei suscitauerūt:
in dulcoratiōe aquaꝝ indulciū/ ꝛ desup factis ꝑ
cussionib⁹ quolibet delinquentiū: in mirabili cō
scriptione diuinoꝝ mādatoꝝ / facta digito seta
dei: in inaudita ꝛ p̄ter cōmunē ordinē reꝝ/ signi
ficatiua magis mysterij/ ꝓdigiosa ꝛ portētica cō
seruatione vestiū ꝛ calciamētoꝝ ꝑ q̄draginta an
nos in deserto solitudinis: in mirifica ꝛ admirā
da castrametatiōe ꝑ q̄dragintaduas mansiōes
factas: semp desup dato signo diuine nubis/ re
quiescētis sup federis arcā ꝓ tanto spacio tpis/
ꝓ quāto diuina sapiētia illū tunc electū populū
volebat in loco manere: ac etiā in significa mo
tiōe nubis ꝛ glorie vt moueretꝰ ꝛ arca: circa quā
ꝑ suas turmas castrametaturus erat popul⁹ il
le dei. Et in mirabilibus ꝛ signis clarissimis fa
ctis tpe iosue primo ductore de egypto in mōte
baurim/ iubēte dn̄o quiescēte ꝑ mortē. In appa
ritionib⁹ angeloꝝ armatoꝝ/ ad tuendū electum
populū magni dei. In p̄ter ordinatū cursuꝫ na
ture/ mansione solis ꝓ defensiōe gabaa: vt nūq̄
tā magn⁹ dies fuisset hoīb⁹ sup terrā/ obediēte
dn̄o voci hoīs. In stupēda refrenatione iorda
nis a pte supiori dꝯfluentiū aquaꝝ: ita vt reuer
terentꝰ in gurgitē: ꝛ alie defluerent cursu nature
solito: vt ꝑ intermediū sicco pede ꝑgeret pplus
sctūs dei: vt tāta mora supiores aque a cursu na
ture desisterēt/ donec morose trāsiret innumera
bilis multitudo: ꝛ colligerentur duodecim lapi
des de medio iordanis alueo/ ad faciendū acer
uū ꝓ tāto signo in memoriā sempiternā. In rui
na mirabili inexpugnabilis ciuitatis hiericho:
q̄ hūana violentia inexpugnabilis credebatur.
In signis datis ꝛ factis tpe iudicū i manu an
geloꝝ. In liberationib⁹ diuinis a manibus ini
micoꝝ ꝛ suppeditantiū electū pplm: in manu ge
deonis/ iepte/ sansonis/ ꝛ ceteroꝝ. In signis mi
rificis factis tpe regū: i samuele/ dauid/ salomo
ne/ atq̄ ceteroꝝ regū bene regētiū subactā mul
titudinē in lege dn̄i dei. In alijs signis hel: ꝓ
phete: q̄ claudebat celos ethereos ne pluerent: Iaco. 5
ꝛ suis orōnib⁹ dabat imbres: q̄ de celo petebat
ignē/ ꝛ ignis obediebat sibi ad votum: q̄ curro
igneo est subuectus in celū/ imo vt creditꝰ in pa
radisum. In signis factis in helizeo discipulo
ei⁹: in oīb⁹ tpib⁹ vite illi⁹. In signo retrogradi Esa. 38
solis dato ezechie ꝓ fletu suo in additiōe anno
rū: vt expientia in artificioso horologio vmbra
decē graduū spacio mutata videretꝰ. In q̄b⁹ si
gnis ꝛ plurimis alijs assuefacta generatio iude
orū/ talia petebat fieri velut incredula/ per dn̄m
saluatorē iesum christū. Et cū eiecisset de tēplo
nō cōuenientia tēplo: similiter dixerūt: Quod si Ioh. 2
gnū ostēdis nobis/ scꝫ magnitudinis ꝛ mirifice
actiōis? Sed hic ꝛ ibi saluator spopondit signū
mortis ꝛ sepulture ac resurrectionis. Nā ibi di
xit: Soluite tēplū hoc: corp⁹ suū insinuās. Hic Ioh. 2
deuoratū ionā induxit. Sed oīb⁹ signis ab ini
tio mūdi factis veritas ꝛ rō p̄ualet: q̄b⁹ genera
tio mala ꝛ adultera nō p̄stabat assensum: verita
te atq̄ rōne velut insana ꝛ erronea maius esti
mās signū. O vtinā intelligerēt oēs rōnis exꝑ
tes/ q̄ta sit mētis infirmitas/ quāta infidelitas/
quāta demētia/ quāta stulticia signa querere co
gnita veritate: velle ꝓdigia rōne clarente. Naꝫ
signa patent oculis/ ista intellectui splendet: si
gna sūt in tpe/ veritas semp lucet. Sed forte ali
q̄s diceret: Nō itelligebāt: ideo signa petebāt.
Sed si nō intellexissent (ipso saluatore dicente) Ioh. 14
pctm̄ nō haberēt. Atq̄ ꝑ hoc nō derogemus si
gnis atq̄ ꝓdigijs diuinit⁹ factis: q̄ ipsemet sal
uator fecit: vt scriptura euangelica docet ꝛ ipse
cōmemorat/ dicēs: Si opa non fecissem in eis q̄ Ioh. 14
nemo alius fecit/ pctm̄ nō haberēt. Sed minus
distinguo signa ꝛ ꝓdigia ꝛ oīa miracula cōpa
ratiōe rōnis ꝛ fulgētissime veritatis: vt audeaꝫ
appellare erroneos q̄ istis illa p̄ponūt. Cur er
do q̄ritꝰ signa/ cur miracula christian⁹? Titubat
adhuc in fide/ cui⁹ fides miraculis crescit. Flu
ctuat in mari infidelitatis/ si ꝑ signū deueniret
ad portū. Paruulus est adhuc/ q̄ signoꝝ edulio
pascitꝰ. Edentulus est/ q̄ miraculoꝝ lacte nutri
tur. Fidē nō fecere miracula neq̄ signa: sed a fi
de signa ꝛ miracula ꝓcesserūt. O christiani aspi
cite in alo hitarē: intellectu respicite rōnem. Ne
erreamini si miracula ꝛ signa extrinseca in ce

.clesia nõ videtis: ablactata ẽ em̃ ab hmõi lacte. Sancta mater ecclia euulsa est ab vberib⁹ decẽtib⁹ paruitati. Magna facta est/roborata ẽ/sapiẽs est. Nã nõ sunt mortui martyres ꝓpter signa: sed ꝓpter veritatẽ fidei mortui signa fecerũt. Ac ꝑ hoc si vnũ credim⁹ quod est maius: ergo ⁊ minora credam⁹. Primũ mysteriũ saluatoris/scȝ incarnatio ineffabilis verbi diuini excedit rõnẽ oim mortuoꝝ: donationẽ miraculosam oim sanitatũ: effugationẽ demonũ: locutioneȝ oim linguaꝝ: trãslationẽ de loco ad locũ oium montiũ: mutationẽ ꝑter cõem ordinẽ oim celestiũ orbium: Et vt breui discursu ꝯcludã/audeo dicere oim reꝝ creationẽ. Si tale mai⁹ credim⁹/q̃re minora ꝑquirim⁹? Obmittam⁹ hec/⁊ vadamus ad mores. Si christiane fidei mores cũ cõdita natura ꝯcordãt/aut ab ipsa nõ discrepant: cur ꝑ morib⁹ agende vite signa q̃runt? cur miracla expetũt? cur vt meli⁹ agam⁹aut pctã deuitem⁹/exq̃rit resurrectio mortui alicui⁹: vt enũciet q̇d pene/q̇d glie in alio sortiunt/q̇ ab hoc seculo recesserũt? Cur aliq̇d ꝑ signo aut miraculo ꝑter reꝝ ordinẽ q̃rit/q̇ talib⁹ signis pulchrior est? Quia nec ipsa signa tanta curiositate appetita bona ⁊ pulchra essent: si vniuersalẽ ordinẽ reꝝ in aliquo ꝑturbarẽt. Et q̇uis videat per signa quodãmõ fieri ꝑturbatio: ⁊ in cõmuni ordine mutatio q̇dã: ex quadam tñ alia occultissima via in ordine atq̧ ad ordinem vniuersi pulchritudinis intelligibilis/⁊ q̇nq̧ visibilis plus accrescit. In quo vniuersi ordine si q̇s ꝑ veritatẽ ⁊ rõnem quas ꝑtulim⁹ signis ⁊ miraculis/inq̇reret mores agẽde vite atq̧ deuitande malicie: plus q̃ in signis ⁊ miraculis inueniret. Hec ꝑ tãto dico: q̇ tũc a saluatore nr̃o christo de moribus agebat agendis atq̧ vitandis: q̇n totiens pharisei ⁊ scribe signa siue miracula petiuerũt. Proinde libet videre quodã familiari discursu si quod signũ aut miraculũ ꝑ morib⁹ deuitãdis magis dãnabit supbiã/irã/inuidiã/acidiã/auariciã/gulã/luxuriã: ⁊ ab eis dependentia mala: q̃ ipa veritas luminosa/q̃ ipa rõ clara: q̇ in ordine vniuersi post deũ ⁊ cũ deo tenẽt principatum ⁊ ducatũ. Aut q̇ signa siue miracula prudentiã/iusticiã/tẽperantiã ⁊ fortitudinẽ/fidẽ/spem/charitatẽ/⁊ ab istis dependẽtia ⁊ egrediẽtia bona: melius approbabũt/firmabũt ⁊ situabũt in seipsis ⁊ hoim animis atq̧ morib⁹ vite agende agẽdis q̃ inobscurabilis/ineclipsibilis veritas atq̧ incõfundibilis ⁊ irreprobabilis rõ: cũ q̇bus creata sunt oia/gubernant oia/distinguunt oia: viuunt q̇ viuunt oia: generant q̇ generant oia: loquunt q̇ loquunt modulis suis oia: moriũtur q̇ moriunt oia: reuiuiscũt q̇ reuiuiscũt oia: mouentur q̇ mouent oia: quiescũt q̇ quiescũt oia: sapiunt q̇ sapiũt oia: itelligũt q̇ itelligũt oia: in finẽ ꝓpriũ deducunt oia: deficiũt q̇ deficiunt omnia: ꝑmanẽt q̇ ꝑmanẽt oia: diligunt que vere diligũt oia: odiũt que vere ⁊ rõnabiliter odiũt oia: q̇b⁹ suis q̇litatib⁹ q̇lificant que vere q̇lificant oia: suis quãtitatib⁹ cõsistũt ⁊ augmẽtant ⁊ decrescũt que ꝯsistunt ⁊ augmentant ⁊ decrescũt oia: q̇b⁹ in substantijs/in ꝓprijs/in q̇litatib⁹/in quãtitatibus/in passionib⁹/habitib⁹/⁊ oibus nominalibus sunt: vt sunt oia q̇bus reprobans in oi cogitandi/delectandi/cõsentiendi/loquẽdi/efficiẽdi genere mala sunt/que mala sunt oia: ⁊ deficere cognoscunt ab eo quod fuerũt/sunt et esse possunt: que istis modis deficiunt que deficiũt oia. Que igit signa/que miracula cũ de morib⁹ agit: ⁊ cũ oia ꝓpter mores christianos oporteat intẽdere: tam verius/tã rõnabilius dãnabũt vitia/approbabũt virtutes: q̃ veritas inuariabilis/rõ infallibilis. Nã signa fallere videntes et falli possunt: veritas aũt ⁊ rõ nec fallũt nec fallunt. Proinde veritatẽ apello a quo oẽ quod ẽ ⁊ q̇d est/quale atq̧ quantũ/⁊ quõ ad quid est: et esse cognoscit: ⁊ quod falsum est/falsum esse demonstrat: ⁊ omne quod cognoscit/ꝑ ipsam cognoscit. ⁊ ante oia creata inuisibilia ⁊ visibilia ⁊ cũ oibus entibus semꝑ esse sortit: ac etiã si deficerẽt oia sortiret. Imortalis em̃ ẽ veritas. Rationẽ aũt voco illud quare/scȝ q̃re oia facta ⁊ sic facta: tanta ⁊ non maiora nec minora: tot neq̧ plura neq̧ pauciora: taliter ⁊ nõ aliter ⁊ alia facta sunt: atq̧ de oibus reddit rõ. Et illud quare q̃re bona ⁊ mala sunt que sunt: sub quã ratione a creatura rõnali appetunt oia aut respuuntur iuste vel iniuste que appetũtur et respuunt oia. Infallibilis em̃ est rõ: q̇uis multi sub ipa/non tamẽ ꝑ ipsam fallant. Nec ꝑ hec veritatẽ solum aut rõnem dicimus creatricem: nec intẽdimus cũ hec dicimus/illã solã summã ineffabilem/increatãq̧ veritatẽ ⁊ rõnem/oia suis modis miris atq̧ inscrutabilibus facientẽ: sed etiam istã veritatẽ ⁊ rõnem post primam: quas supradictis modis ⁊ plurib⁹/omnib⁹ rebus accõmodam⁹ atq̧ sociamus. Igit atq̧ igit frustra ꝓpter mores agendos et deuitandos miracula siue signa cõquirunt: sed si querunt/primo creatio ex nihilo ꝓpagatio/gubernatio mũdi/et modus cernat. Necnõ q̇ miracula et signa in ecclia dei petũt/potius sciant in ecclia dei omni die/omni tpe/oi anno/mẽse/hebdomada/die/hora/quadrat momẽto miracula nõ deesse: sanari videlicȝ inuisibiliter a pctis: resurrexisse a tenebris peccatoꝝ: in q̇bus velut in quibusdã tumulis sepulte latebant/ac latent maloꝝ hoim mentes. Quod miraculũ maius q̃ ad fidẽ christiane religiõis venire iudeũ vel paganũ? Quod maius miraculũ q̃ cũ in mentibus eoꝝ qui cõuertunt ⁊ resipiscũt a malis/assuefactus amor vertit in odiũ eorum que tanta tenacitate dilexerat: et odiũ penalitatũ et cruciatuũ corꝑis vertit in amorẽ insolitũ cõtra teneꝝ sensum: et placitũ in displicẽtiã/et displicentia in placitũ venit: s̄m ineffabilẽ mutationẽ et distributionẽ illius q̇ semper in sctis suis est miraculosus et mirus? Nõne videbat dilectorib⁹ mũdi et flumalib⁹ peccatoribus ad mala diuersa colligatis/ꝑ amorẽ et ꝑ delectabilẽ experientiã cũ reb⁹ delectãtib⁹ sensum: q̃ prius possent moueri mõtes: sine ferro saxa ꝑ-

scindi: corpa aīaliū carentiū pēnis in aere more
auiū posse sustolli: ꝙ ꝓ diuiderenť ab amatis re
bus ꝑ delectatiōe cōtinua ⁊ varia in suis gene
rib⁹ habentib⁹ oīs delectatiōis fomentū. O ꝙ
horrēda videbať castitas luxurioso/ humilitas
supbo/ patiētia iracūdo/ amor cōmunis inuido/
labor acidioso/ paupītas ⁊ largitas auaro/ absti
nentia guloso. Deridebāt hec in aīo amplectē
tiū hanc vitā. O ꝙ diligebanť visibilia bona:
sed excepta paululū diuina miracula/ signa infi
nite potētie oīpotētis dei: ecce q̄ amabanť vene
rūt ad fugā ⁊ odiū: ⁊ q̄ odio habebanť/ summo
amore q̄runť. Ipsi ergo q̄ talē vicissitudinē et
mutationē sustinuerunt in aīo interrogenť: ipsi
nobis reuelēt: ipsi mutuo loquanť: ipsi ꝓnunci
ent rōnem ⁊ veritatē: ipsi extollāt maiora mira
cula esse atq; signa maioris potentie quod in
animab⁹ hoim inuisibiliter agiť/ ꝙ quicq̄d i cor
porib⁹ ꝑ miracula ⁊ signa visibiliter agereť. Et
quanto aīa nobilior corpe/ tanto nobiliora sūt
q̄ in ipsa ꝙ q̄ in corpibus facta noscunť. O nu
bilose hominū mentes. O in sensualibus et re
bus visibilibus colligate/ recedite a sensibus: ⁊
recedendi artē ꝯtinuo frequentate. Redite ad
cor/ vbi veritas ⁊ ratio lucent: ad quar lumē sci
etis a minoribus potiora discernere: a q̄bus di
scetis ab omni curiositate recedere. Nemo em̄
a curiositate querēdi dissoluiť: nisi veritatis ⁊ ra
tiōis stipitibus colligeť. Intēdite subtilius/ in
ecclesia dei nūq̄ miracula ⁊ signa inuisibilia de
esse: q̄ si deessent/ ecclesia plus nō esset. Hec igi
tur qui legit/ intelligat.

¶ Contra carentes penitētia et sapiētia: cum quibus viri niniuite et regina saba cōsurgunt in iudicium.

Capitulum XXVIII

Quoniam due maxime i christiana re
ligione querūť: scz penitētia post pec
catū/ ⁊ sapientia ꝑpter obsequiū. Nā
q̄ post peccatū penitentia caret/ vltricib⁹ dabiť
flāmis: sapiētia vō priuatus/ nunq̄ se coaptabit
diuinis. Propter quod saluator curiosos ad si
gna querēda q̄ minus necessaria aut nō necessa
ria sunt: de istis duob⁹ arguit/ que oīno necessa
Mat.12 ria sūt. Sane inquit: Uiri niniuite surgēt
in iudicio cum generatione ista et cō
demnabunt eam: q; penitētiam ege
runt in predicatione ione. Et ecce pl⁹
ꝙ ionas hic. Que fiunt alijs in iudicio supi
ores ꝑ cōparationē: melioris vite atq; mor cer
tissimū est fuisse ꝑ actionē. Et certe viri niniui
te de circūcisione nō erant: legē mosaicā nō ha
bebant: cultū vnius solius dei nō tenebāt: culto
res idolor erant: multos de populo dei capti
uos habuerant: tamē ad ione ꝑdicationē peni
tentiā egerunt: vt etiam circūcisis ⁊ legalibus
mosaicis/ cōparatione melioris facti in iudicio
ꝑferanť. Cui⁹ facti? Quia penitentiā egerūt in ꝑ
dicatiōe ione q̄ purus hō erat: etiā peccauerat
nō signa nec miracula niniuitis fecerat: ⁊ chri
stus q̄ nobis ꝑdicat/ plus est ꝙ ionas. Sed ob

missis cōparationib⁹ hoc solū q̄ legit intelligat
q̄m christus illos ⁊ oēs peccatores ad peniten
tiā vult venire/ querit ⁊ inuitat: quia in iudicio
nollet inuenire quē feriat: sed oēs vellet esse an
te correctos: vt in extremo iudicio in anima et
corpe reponeret sup celos. Sed q̄m de peniten
tia sermo dať alibi: hic intermittimus. Et cōtra
carentes sapientia pro diuino necessaria cultu:
reginā improperauit australem: que tam a re
motis partib⁹ audire venerat sapientiā 3. Re.10
salomonis. Et plus ꝙ salomon chri
stus. Quis hic salomon? que sapiētia ei⁹? q̄ re
gina? q̄s aduentus ei⁹? obmisso alio loquēdi ge
nere videamus q̄d dicat in moribus. Salomon
rex est pacis. In pace/ a pace/ de pace/ cū pace/
ꝑpter pacē/ omnē oportet esse doctrinā: et sub
eius regimine inq̄rere sapientiā. Ubi regimen
pacis/ ibi oīa bella q̄escunt. Ille igiť sibimet pa
cis efficiť rex: q̄ dominať corpori: carnē regit:
⁊ subijcit legib⁹ discipline: statim reprimit con
surgentia bella: caput amputat cogitationibus
prauis: nihil in se finit inultū: finē appetendi tē
poralia imposuit volūtati. Qui salomon viuēte
patre cōstituiť rex. A deo patre in eternū viuen
te/ est oīs potestas regiminis. Inquit aplūs ad
Romanos: Ois ptās a dño deo est. A deo to Ro.13
ta vita oīs bone actionis est collata potētia. Si
q̄d boni habes aut facis virtutē/ referas ad fon
tē vite. Salomō paternas vindictas exeq̄ť pa 3. Re.2
tre iubente. Ita ⁊ tu quod in te inueneris patri
eterno inimicū/ iudicio mortis damna: ⁊ in alijs
rep̄hende quod sūmo patri videbis aduersum:
ipso salomone dicēte: Nunq̄ tibi placeat malo Pro.4
rum vita. Iudicat salomon meretrices: ⁊ ꝑ gla
diū verū ⁊ falsum inuenit amorē. Facit tēpluz:
totū se occupat in diuinis. Facit domū saltus:
querit ⁊ ipse cōtēplationi vacare. Nō inuestige
mus opa salomonis: euangelica tractāda susce
pimus. Sapiētia vero eius nō ab eo/ nō a patre
carnali/ aut a libro/ aut ab homine/ aut ab ange
lo habuit initiū: sed ꝑ reuelationē ⁊ infusionem
⁊ gratiā. Legiť nēpe in regū volumine/ q; dñs si
bi apparuit: licentiam atq; audaciā dans peten
di quod vellet. Qui se vidit electū regem ad re 3. Re.3
gnū: nō diuitias/ nō longitudinē vite/ nō inimi
cor aīas: nec q̄d aliud: sed tantūmodo ad sa
pientiā tria ꝑtinentia postulauit: scz vt daretur
sibi cor docile: iudicare recto iudicio pplm: dis
cernere inter bonū ⁊ malū. Cor em̄ docile diciť.
quod facultate intelligēdi ap̄hendit audita: te
nacitate memorie ꝯtinue q̄ app̄hēderit secū por
tat. Sed multi hec habuerūt/ q̄ non petiuerunt.
Multi hec habuerūt/ q̄ deū offenderūt/ recesse
rūt/ errauerūt. Habuerūt em̄ bonā intelligētiā:
sed nō sanū intellectū: bonā memoriam/ sed nō
bonā mentē. Preualet em̄ bon⁹ intellect⁹ bone
intelligētie: ac etiā bona mēs bone memorie an
teferť. Sed petebat salomon cor docile in diui
nis: sicut postmodū esaias ꝓphetauit de gene
ratiōe futura. Et erūt oēs docibiles dei. Cor aūt Ioh.6
docile in diuinis/ ꝑ abnegationē et positionem

sit. Abnegatiue cor docile in diuinis constituit/
quod terrenis/secularibus/hūanis/curiosis/ad
re diuinā nō ptinētibus: nec virtuosum ꝯstituēti
bus addiscentem: nec diuidentib⁹ ab infectis ꝛ
inficiētib⁹ mūdi reb⁹: idocile/indisciplinabile/
nō inēorabile existit. Positiue vō quod ad hoꝶ
ꝯtrariā volūtatē ꝛ aptitudinē habet: solū paratū
ad diuinā doctrinā ꝛ influentiā iustificationū ꝛ
charismatū spūssancti cū voluerit īspirare. Sic
Psal. 118 em̄ parat⁹ erat Salomōis pat q̄ dicebat: Doce
me iustificatiōes tuas. Viā iustificationū tuarū
instrue me: ꝛ exercebor in mirabilibus tuis. Et
iterū: Da mihi intellectū ꝛ scrutabor legē tuā: ꝛ
custodiā illā in toto corde meo. Et inclina cor
meū in testimonia tua: ꝛ nō in auariciā. Et para
tus sū ꝛ nō sū turbat⁹: vt custodiā mādata tua.
Et bonitatē ꝛ disciplinā ꝛ sciaꝫ doce me. Ad ti-
2. Timo. 2. motheū vero scribit aplus: ꝙ seruū dei oportet
esse docibileꝫ. In quo igit̄ debet esse docibilis
seru⁹ dei? Tantū in his q̄ sunt ad seruitium dei.
Tota em̄ bonitas est serui/nolle in alio doceri
ꝙ in seruitio dn̄i sui. Recto vero iudicio ppłm
iudicare/regentium maxima est virtus. Multi
fallunt̄ inuiti: ꝛ cum volūt recte iudicare nō pñt.
Latēt em̄ eos plerūq; q̄ gerunt̄ in ppłis: vt etiā
vnus torqueat̄ in causa alterius: ꝛ vt inueniat̄ q̄
male fecit/q̄stionat̄ vt plurimū q̄ ꝓ tali causa ni
hil mali fecit. Et vt inueniat̄ nocēs/exarat̄ ver-
beribus innocēs. Et ignorantia iudicis fecit in
nocenti torturā. Et seueritate torquēdi vt inue-
nirent veruꝫ/extorserūt mendacium. Malebat
tortus crudeliter ꝯfiteri quod nō fecit: ꝙ diu ve-
xari intolerabilibus penis. Et seipm̄ occidit: si
cōfessus est quod nō fecit. Agitabat em̄ eum ve-
hementia tormentoꝶ: volebatq; vitare: mitiorē
estimās breuē mortē: aut ꝯfidēs ne suū verbum
mendax intolerabili pena ꝓlatū/morti conscitū
innocentē manciparet: aut fino necdū fuerat ex
pertus alterius seculi crudeliora tormēta: q̄ ab
oīno immisericordibus inferunt̄: nec satiant̄ af-
flictoꝶ penis. Ita nāq; homicidium est seip suꝫ
lingua sine gladio interficere: sicut aliuꝫ gladio
ꝛ verbo perimere. Naꝫ qui p̄cepit/nō occides:
de homine dixit. Et qui seipsum interficit/homi
nem perimit. Rex autem aut iudex reipublice
2. Reg. 1. tutor/hominem iudicabit ex verbo dicens: Os
tuum contra te locutum est. Dictabit sententiā
qualē ꝑ iusticiam nouerit conuenire delicto: et
innocens luet iniquitatem alterius. Iudex se te-
nebit insontem/credens interficere aut punire
nocentem: ignorās q̄ta puritate polleret inno-
cens: quem per verbum fatigando tormētis/nō
ꝑ opus fecit esse nocentem: cuius occasionē de-
derit ex torturis: vt qui innocens erat de seipso
confitendo mendacium/iudex iudicaret vt reū:
q̄ ex causa tortus fuerat/ nō fecerat aliquod ma
lum. Hoc ꝓ tanto dixerim: cum innocēs ꝓ no
cente ꝑ ignorantiam capit̄. Quid vero si ad te-
stificandū ꝓ alio quis fuerit comphēsus: dūmo
do ipse nō habeat̄ reus? Etiam ꝓ malis alienis
penas amaras sentiet/ ꝓ q̄bus culpam non de-
dit aliq̄ vt sentiret. Quid vero si armabunt̄ mē
dacijs ꝛ falsitatib⁹ testes: iniq̄ volētes aliquē in
nocentē ꝑ eoꝶ occultā in aīo cōceptā iniusticiā
ꝑ manifestā vero alicuius tribunalis iusticiā le-
dere? Fiet vtiq;. Iudicabit em̄ iudex s̄m allega-
ta ꝛ ꝓbata: ꝛ faciet innocenti iacturā/quā dicit
esse iusticiam ꝓpter causam false ꝓbatā. Nā iu-
dex coram quo questio agebat̄/ignorans oīno
rei causam/coactus est ex ꝓbatis dare sententi-
am. Quō igit̄ rectū iudiciū est ꝛ iustū: vbi penis
ꝛ testibus falsis ꝯfundit̄ verū? Igit̄ bn̄ petebat
rex Salomon: vt ꝑ eum in ppło daret̄ rectū iu-
diciū: ne cōdemnaret iustū/absoluendo aut non
puniendo reuꝫ. Qm̄ de iudicio alibi disserendū
est: hic finem ponimus. Petebat em̄ discernere
inter bonum ꝛ malum. Optima est discretio: et
ad p̄ncipem spectat. Preit discretio iudiciū re-
guꝫ: preit discretio electionē boni a malo: preit
discretio electionē melioris a bono: preit discre
tio electionem optimi a meliore: preit discretio
oīꝫ virtutis actū. Discretio germē est prudētie:
que aūt prudētia caret/faciet mala. Ipse idem
Salomō dixit: Dux qui indiget prudentia/mul Prouer. 28
tos opprimet ꝑ calumniā. Discretio act⁹ est mē
tis ab oībus sepe diuisus: vni vero attributus/
aut a multis tanꝙ a nō necessarijs se retrahēs
solū in expediētia se ꝯferēs. Discretio ꝓgressio
est anime in id quod rephēdi nō possit. Discre-
tio nunꝙ ad ea se cōtulit/q̄ a veritate rōne iusta
necessitate habēt diuortiū: ꝙ si se ꝯferret/discre-
tio nō esset. Discretio est ventilabrū animi: quo
purgat̄ a leuitate palearū inuisibilis area men-
tis. Discretio est segregatus mos/segregata vi
ta/segregata intētio: ab his q̄ ante tribunalia ve
ritatis ꝛ rōnis timent apparere/atq; verecūdia
suffundunt̄. Discretio est seorsatus amor ab oī
re turpi. Discretio est altera lingua in purgata
locutione ab immoderatis. Discretio ideo ve-
re dicit̄: quia discrepat ab omni quod virtutem
nō recipit/aut nō ab ipsa recipit̄. Discretio sem
per se tuet̄ in parte virtutuꝫ: nec vitioꝶ ꝑnoctat
in castris: tentoria sua e regiōe firmat ad vitia.
Discretio nō eligit corpa/sed spm̄: nō pulchritu
dinem formarū/sed moꝶ: nō corpoꝶ/sed virtutū
aspicit qualitatem: nō s̄m aspectū/sed s̄m factū
iudicia ꝓfert. Iuste petebat Salomō ista tria:
aptitudinem cordis/equitatem iudicij/discretio
nis virtutem. Merito ergo venit regina austri
audire sapientiam Salomonis. Sed quid chri-
stus? Comparatio inter eos non cadit. Condi-
tor est vnus: sed alter est cōditus. Ille dedit: iste
accepit. Sed que fuit sapiētia Salomonis? In
anima est sapientia. Quis ergo vidit illā in ani
mo alicuius? Nemo. Ergo ꝑ facta ꝛ verba nota
est sapientia. Inspice libros regū: apparebunt
facta eius ꝑ templū ꝛ domū saltus ꝛ viuēdi mo-
res/q̄ monstrāt sapientiam eius. Lege parabo-
las: lege sapientie librū: lege epithalamica ver-
ba: q̄ alio modo pandūt sapientiā eius: vt etiam
ecclesiasticus diceret: Impletus est quasi flumē Eccl. 47.
sapiā. Merito ergo venit regina saba audire sa

pientiā salomonis. Litteraliter fuerūt hec: my-
sterialia sunt hec. Salomō ꝛ regina. christus et
ecclesia. Mores intendimus. Plus ꝙ salomon
Coll. 2. christus. In eo sunt oēs thesauri sapie ꝛ sciētie
absconditi. Ad suā sapiā3 nos christus sub ista
cōpatiōe inuitat. Ad quā si nō accesserimus/ ve-
Mat. 25 lut fatue virgines remanebimus ante fores: nō
apertas/ sed clausas atq3 firmatas cū irremouen-
dis repagulis appositis p eternā sniam diuine
iusticie. Terreri debet omniū anim9 ꝛ ad audiē
dū moueri christi sapia3/ sine q̄ nō est salus. Nō
sufficit mūdo saluādo sapia salomonis: nō suffi
cit iudeis/ nō sufficit nobis. Non sufficit sapia
platonis/ nō aristotelis/ nō sapia ceteroꝝ philo
sophoꝝ/ nō sapia moraliū sapientū/ nō quorsli-
bet poetaꝝ: sed sufficit sapia christi/ etiā si nō es
set sapia salomonis. Sapia eius infinita est ꝛ in
compꝛehensibilis: q̄ fundati sunt celi: magis vero
creata sunt oia/ gubernant oia/ dispōnunt oia/
variant variāda: ꝛ sub ipsa trāsit ois ꝯatio cō-
diti orbis. Nō ad hāc inuitamur. Est q̄dā sapia
christi hūanis mētibus facta cōformis: cui9 du-
catu agit causa salutis. Ipsa nēpe atq3 firmiter
est vita christi: quā gessit in forma visibili: cōmo
nefaciēs oibus q̄liter oporteat viuere sup terrā
omnē hominē in vitā aspirantē supnam. Sapia
christi euāgeliū eius ē: p q̄tuor celicos notarios
scriptū. Sed forte q̄s diceret: Nō credo sapia3
istā christi: q2 stulticia. Dicam ergo: Nō credo
sapiam philosophoꝝ: q2 supbia est: p eo q̄ nitit
oia hūana rōne comphendere. Dicet iteꝝ: Sa-
piētia philosophoꝝ est ex natura: ista ex gratia.
Potioꝛ eīm est gr̄a ꝙ natura. Iteꝝ: Illa in natu
ralibus apparet: ista in moribus lucet. Adijcit ꝛ
ille: Et illa a deo in moribus fit. Respondebi-
mus: Illa in moribus nature: ista in morib9 gra
tie. Illos suos morales nō deduxit ad verum fi-
nem boni: quē3 conatu magno inuestigauerūt:
ista deduxit suos morales ad verum finem boni
quem crediderūt. Affirmabit: Illius libri custo
diti sunt a mundo/ imperatoribus/ regibus/ pn
cipibus/ ducibus/ magistratibus: ego autem di-
co libros nostros custoditos a tā altissimis san
ctis/ q̄bus dignus nō erat mūdus. Sapia chri-
sti practica est viuendi sapia: p̄ter qua3 nulla est
licita forma de vita gaudendi. Sapia christi est
claritas intelligēdi: p̄ter quā nullus est vtilis in
tellectus: ꝛ bonitas est amādi/ p̄ter quam ois dā
Actuū. 1 nat affectus. Cepit iesus facere et docere. Igi-
tur quod fecit ꝛ docuit/ vera sapia est. Euange-
lium eius est sapientia eius: sup euangelium in-
tendimus: mores reprobatos atq3 approbatos
ab ipso q̄tum possumus declaramus. Non ex-
pedit hic aliter sapientiā christi diffinire: q2 euā
gelium est eius sapientia: sine qua errat omnis
Sap. 9 scientia. In sapientia Salomonis legitur: Et
si quis cōsummatus fuerit inter filios hominu3
si abfuerit ab illo sapientia tua/ quasi in nihilum
reputabit. Ista ē sapiētia quam spiritu pphetī
co Salomon pandit: sine qua reputat nihil qui
ipsam nō nouit. Et apl's ad Corinthios dicit: ꝙ

factus est nobis a deo sc3 christus sapientia/ p 1. Corin. 1
viuendi formā ꝛ verboꝝ doctrinā. Ista sapien-
tia oēm excedit angeloꝝ atq3 hoīm scientiā. Nā
sapiētia christi validata moribus/ insinuata ver
bis simplicib9: facit de infidelibus fideles: de
idolatris latrios: de spūaliter mortuis/ spūali-
ter viuos: inimicos dei sibi reducit amicos: de
terrenis celestes: ꝛ suis instrumētis supnos rese
rat vectes: ꝛ suis moralibus seris portas obfir
mat tristes: ꝛ in sua fornace reformat diuinas i
nobis deformatas imagines. Vere plus ꝙ salo
mon christus: cuius sapiētia tam alta facta co-
gnouimus. Igit hanc sapientiā addiscam9/ ne
peamus. Sed que ista est regina austri? Queli-
bet aīa bene regi ꝛ bene regere volens. Unde
merito regina venit ad regē: vt sit ꝯueniētia no
minis/ cōuenientia officij/ cōuenientia vite/ con
ueniētia intētiōis/ ꝯueniētia moris. His cōfor-
mitatib9 apta/ regē christū se regēs aīa querat:
nec rex bonus/ nec regina bona alijs existunt/
si primo seipsos lege diuina nō regunt. Sed re
gina ista sabana est/ australis est: multa portans
multo comitatu/ multo apparatu venit: solū ad
audiendū sapientiā salomonis venit: solū fama
eam cōmouit ad regē: venit ꝛ accepit. Dimitta-
mus hec: multā eīm ministrant dictandi ꝛ dicen
di materiā: hoc solū q2 i extasi facta est/ ꝛ nimio
excessu mētis q̄d dixerit/ p nostris moribus dis
cutiamus. Videns aūt regina saba oēm sapien- 3. Re. 10
tiā salomonis/ ꝛ domū quā iam edificauerat: et
cibos mēse eius/ habitacula seruoꝝ ꝛ ordinē mi
nistrantiū: vestesq3 eoꝝ ꝛ pincernas ꝛ holocau
sta que offerebat in domo domini: nō habebat
vltra spiritū. Secundo paralipomenon dicitur 2. Pa. 9
Et non erat pre stupore in ea spūs. Vide igitur
vnde in tanta extasi posita est: quia vidit opera
monstrantia sapientiā salomonis: non vidit sa-
pientiā salomonis. In corde hominis est sapiē
tia: vbi nullus oculus videt nisi diuinus. Inui-
sibilis atq3 insensibilis est sapientia: nullis ex-
trinsecis subiacet sensibus. O cur non obstupe
scimus: cur sedulo in extasi non sumus: cur non
attollitur animus noster in excelsa celorum: in
dispositione celestium orbium: in pondere ꝛ dis
positione omniū elementorum: in numero/ pon
dere ꝛ mensura omniū rerum? Nam fecit deus Sap. xi
omnia in numero/ pondere ꝛ mensura. Cur nō
dilatatur per vasta terrarum? cur non descēdit
in profundū fluctuū? cur sua consyderatione nō
intuetur abyssos? cur cōnexionem dispariū ele
mentorum nō considerat? cur nō cōnexionem
spiritus creati ad corpus creatum? cur illam in
effabilem ꝛ omnia opera in creatura facta exce
dentem vnionem/ scilicet spirit9 increati ad spi-
ritum creatum ꝛ corpus creatum/ pro modulo
nostro non conspicimus? Pro certo non rema
neret in nobis spiritus neq3 sensus/ qui nō esset
ex omni parte admiratione perfusus. Sed ad-
mirata est ista regina sapientiam salomonis: et
per comparationē admiretur anima sapientia3
christi. Quid vidit regina? Domu3 dominicī3

templū: sed vide tu templū dei/ecclesiā sanctā.
Psal.92 Hec ē domus quā decet sanctitudo in lōgitudi
ne dierū. Hec dom⁹ dei fundata supra firmā pe-
4.Reg.25. trā: q̄ dirui nullo mō possit. Dirutū est templū
vsq̧ ad solū: asportata sunt oīa de tēplo in terrā
ꝯfusionis: dirui nō pōt ecclesia: sed crescit arie-
tātibus malis: firmaē tūsionibus: impugnatio-
nibus sumit augmentū: fusione sanguinis ma-
gnas segetes fecit: incisione vni⁹ multi nati sunt
rami: eius veritas improbata pamplius claruit
agitata fides vētosis verbis philosophoꝝ/per-
uersis dogmatibus hereticoꝝ/maius in robur
creuit: aduersitatibus mūdi gaudet: nihil sibi no
uit depire p corpus: vnū est quod sola felicitate
hūana turbaē. Uasa eius viua sunt: nō asporta-
bunē in ꝯfusionis terrā/sed in supnā patriā infe
runē. Si aūt aliq̄ christiani q̄ noīe vasa fuerunt/
in dānationē dicunē/nō sunt vasa eius. Hec est
Ps.25. domus cuius decore allectus dauid dixit: Dñe
dilexi decorē domus tue/t locū habitatiōis glo
rie tue. Decor domus dei nō in parietibus/sed
in virtutibus est: nō in visibili corpe/sed in mē-
te. Fulgor parietis/varietas pauimēti/tecti cul
men histria cū nō placent altissimo/morum abie
cto decore. Locus aūt habitatiōis eius inuisibi
lis/est oīs aīa fidelis: t ex aīabus fidelibus t fi-
deliter facta est sancta mater ecclesia. Inde da
Psal.44. uid: Oīs gloria eius filie regis ab intus/non ab
extra: in fimb: is aureis/in ornamētis videlicet
charitatis. Hāc domū ingredi petebat idē da-
Psal.5 uid: Introibo in domū tuā: adorabo in templū
sanctū tuū: in qua est refugiū ab horrēdis peri-
Psal.30 culis: dauid dicēte: Esto mihi in deū ptectorē t
in domū refugij: vt saluū me facias. Quā domū
christus solitarius passer: qꝫ solus inter mortu-
os liber singulariter existēs in oībus: donec re-
diret ad patrē: inuenit vbi reponeret pullos su-
os teneros in fide neophytos nouiterq̧ cōuer-
sos. In q̄ domo ꝺm dauidicā sententiā melius
Psal.83 est haberi despectū q̄ alibi honorari. Elegi ab-
iectus esse in domo dei mei: magis q̄ habitare
in tabernaculis peccatoꝝ. Quia omnis q̄ in ista
Psal.91 domo se humiliat/exaltabiē in eterna. Et q̄ plā-
tati fuerūt in domo ista/sicut dauid eloquiē: da-
būt florem in via/vt fructificēt in eterna patria:
Plantati in domo dñi/in atrijs domus dei no-
stri florebūt. Plantanē saluandi p fidem in do-
mo dei/q̄ est ecclesia: florēt odorifice p fidei vitā
moralē: t glīa t diuitie sunt ī domo dei: quā chri
Prouer.9. sti sapīa edificauit iuxta Salomonem: Sapien-
tia edificauit sibi domū: et excidit columnas se-
ptem. Plus christi sapientia q̄ Salomonis: de
qua pphetat sapientia Salomonis. Sapientia
christi domū vniuersalē edificauit: se faciēs fun
damentū sua sustētando virtute vt nō ruat: sed
secura ptectaq̧ ab omni malo cōsistat. Nec sa-
lomon suā potuit stabilire domū vt nō subijce-
reē ruinis: sed stabiliuit ecclesie domū sapientia
christi/vt a nullis euerteref malis: ac etiā vt cū
magis videreē oppressa/validius atq̧ lucidius
surgeret. Et septem ornauit columnis erectis.

Colūne nāq̧ pprium est vt manens recta p sup-
imposita plus firmeē: si vero p modicum decli-
nauerit in partem/onerata ꝓsterniē. Nūero se-
ptenario constituiē atq̧ erigiē omnis ecclesie
indeclinabilis t immutabilis t inuincibilis for
titudo. Qui legit intelligat. O israel (inquit Ba Baruch.3
ruch) q̄ magna est domus dñi: et ingens locus
possessionis eius. Quod de militanti atq̧ triū-
phanti asseriē. Omnes potest cape domus ista
que nō est lapidum/sed virtutum. Nihil enī ha-
bent virtutes angustū: nec coartanē adinuicem
virtuosi: nō recipit maius vel minus virtus nu-
merositate aut paucitate cōsortum. Magna er-
go est domus dei: t sine mensura locus inuisibi
lis possessionis eius: triūphans vero in superis
domus infinita est eternitate/situ immensurabi
lis/gloria incomphēsibilis/t incalculabilis nu
mero ciuium supernoꝝ. Uidit regina cibos mē- 3.Reg.10.
se Salomonis. Quō vidit? Quia inuitata fue-
rat ad mensā eius/gratia largitatis t honoris
t decentie ipsius. Decebat regem hospitem re-
ginam hospitē inuitare. Uide tu anima cibos
mense christi: ad quam ipse te velut hospitem t
peregrinam a patria/nequiter hospitantē de do
mo in domum inuitat. Nam ecclesiasticus ait:
Uita nequā hospitādi de domo in domū. Suc- Eccl.29
cessionem peccatorū spiritualiter intellexit qui
hoc dixit. Ut intelligas q̄ te misericordiē nō ve
lut dignā inuitauit: vide cibos appositos. Ipse
salomō dicit: Qñ sederis vt comedas cū pncipe Prouer.23
diligenter attēde que posita sunt ante faciē tuā.
Qui sunt ergo cibi mense christi? Ad multa me
trahit sermo ppositus: sed quod attenuaē p ver
bū/melius est humili silentio pterire. Quid di-
cam de mensa christi: que est nō tabula lignea/
nō marmorea/nō argentea/nō aurea/non ebur-
nea/non metallica/sed fides catholica? Parasti Psal.22
(dicit dauid) in cōspectu meo mēsam: fidē dico/
aduersus tribulātes nos demones infernales.
Cibus vero q̄s est? Nō lignū paradisi: nō panis Gen.3
ade dat⁹/in sudore vult⁹ q̄situs: nō cib⁹ noe post
diluuiū ꝯcessus: nō abrae/nō melchisedech/nō
māna de celo: nō fructus terre pmissiōis in lit-
tera/nō cibus regis salomonis t alioꝝ regū/nō
cibus duodecim panum in mensa ppositionis/
nō septē panes in deserto satiantes turbas/non
quinq̧ hordeacei pascētes in mōtibus/nō piscis
reticulatus sub vndis/nō agnus villosus: sed ci
bus supne vite/cibus dei/imo cibus deus/imo
cibus christus deus: vt idē sit hospes et cibus.
Talis cib⁹ excedit tauros/boues t arietes/farinā
similā Salomonis: in quos cibos regina austri
in spū ꝯsideratiōis defecit. Excedit assueri cibū Hester.1
ppatū in vestibulo nēoris atq̧ horti. Excedit oēs
cibos q̄ dici aut sumi psit. Nā christ⁹ salomōi p̄-
lat⁹/insinuat: Caro mea vere ē cib⁹: t sanguis me⁹ Jo.6
vere ē pot⁹. Et ego sū panis viu⁹ q̄ de celo descē
di: si q̄s māducauerit ex hoc pāe/viuet in eēnū.
Sꝫ nō q̄ in mēsa salomōis cibos sūpsit/aliqū ex
ea vitā cape potuit in eēnū: sꝫ nec diu in hoc mū
do lōgeuā. Uidit regia hītacula suoꝝ salomōis

⁊ stupefacta ē. O si vidisset regina seruoꝝ chri-
sti habitacula: quō ꝑ extasim sublata fuisset. Ui
de tu fidelis aīa seruoꝝ christi habitacula/⁊ de-
ficies: qꝛ maioꝛ ꝙ salomō christus. Sed nō ha-
bet habitacula ꝓ suis seruis christus. Unuȝ est
habitaculum eius. Dixerat ꝓphetico spū Sa-
Psal. 132 lomonis pater: Ecce ꝙ bonū ⁊ ꝙ iocundū habi
tare frēs in vnū. Ubi vnitas est/pua domꝰ mul-
tos recipit: vbi vnitas nō est/magna domus ꝑ-
ter vnū nō recipit. Unū solū: nō magna ciuitas/
nō ꝓuincia magna: qꝛ nulla spacia satis ꝓsūt es-
se diuisis: vnitis vero ꝑuitas dilataꝛ. Nondum
erat sub Salomōe vnitas vere fidei/vnitas cha
ritatis/vnitas obedientie: q̄ tot cenobia fecit in
egypto/thebaida/sithia/naim/ in mōte sinai/in
armenie ꝑtibus/in grecia/in italia: et in ceteris
mūdi ꝑtibus/vbi christianitas est diffusa. Nō-
dū erat talis vnitas animoꝝ: q̄ nullis secernitur
spacijs: q̄ diuoꝛtiū nescit. Istud erat bonū: ista
tota iocūditas gratie habitare frēs in vnum: et
vna aīa ⁊ coꝛ vnū omniū esse in christo. Multa
erāt habitacula Salomonis: vnū est habitacu-
lum christi. Prefertꝛ hoc vnū oībus multis ha
bitaculis Salomonis. Que in vno erāt habita
culo de habitaculis salomonis/in alio nō siste-
bāt. Consistunt oīa in vno habitaculo scrō chri-
sto. Disrupta sunt ista habitacula: christi habi-
taculū nullis cedit arietātibus malis. Et mini-
strantiū infallibilis oꝛdo reginā hanc adduxit
in stupoꝛē. Quis est oꝛdo q̄ hāc fecerat admira-
ri? Debita cōtingētia quenꝗ. Quia in curia sa-
lomonis nullus habebat officiuȝ/nisi ad quod
aptus erat: aliter aūt ad obliquitatē ministeriū
pateretꝛ. Oꝛdo debita officia hoībus/aptos ho
mines ad officia semꝑ nectit. Uide igiꝛ statꝰ ho
minū in domo ecclesie seruire omniū regi chri
sto: vt ꝑ suā legē neminē applicet ad officiuȝ aut
ad seruitiū ad quod aptus non est. Uide docto
res ⁊ discipulos ⁊ p̄latos ⁊ subditos loquētes ⁊
audiētes: ⁊ oēs christo in suo oꝛdine ministrare.
Uide ministrātes virginitatē/cōtinentiā/⁊ ma
trimonij iustā legē. Uide aliquos ministrātes in
ciuitatibus/aliquos in nemoꝛibꝰ/aliquos in ce-
nobijs/aliquos in carceribus/aliquos in diui-
tijs/aliquos in paupꝑtate/aliquos in dignitate/
aliquos in vilitate: aliquos visibiliter plus/ in-
uisibiliter minus: aliquos visibiliter minus/in-
uisibiliꝛ vero plus. Uide itellectu fideli atꝗ rō-
nis nihil inoꝛdinatū/nihil indisciplinatū in ec-
clesia dei: ꝙ si q̄d ī oꝛdinatū in ecclīa/aut indisci
plinatū est: de domo dei non est. Caret macula
qui ministrat: q̄ macula caret/oꝛdinis est filius.
Psal. 100. Ambulās in via imaculata hic mihi mīstrabat:
ait scriptura. Aspice igiꝛ subtilꝰ oꝛdinē inuisibi-
liū multitudinē ministrantiū christo deo: et ob-
Dan. 7. stupesce: qꝛ milia miliū ministrabāt ei: et decies
milies cētena milia assistebāt ei. Et post pactam
Mat. 4. diaboli tētationē in deserto/descēderūt angeli ⁊
ministrabūt ei. Sȝ q̄d mīstrabāt fateoꝛ me ne-
scire: sȝ scire ꝓfiteoꝛ ꝙ oꝛdinatissime mīstrabāt.
Imꝑturbatꝰ est oꝛdo mīsterij angeloꝝ. Sȝ sunt

ministri eiꝰ ꝑficiētes ilico volūtatē eiꝰ: eo ꝙ spūs
nō coꝛpa sunt angeli eiꝰ. Et sunt ignis vrēs subi
to agētes: ad amoꝛē celestē inuitantes oēs mini-
stri eius. Ignis eīn oꝛdinē insitum semꝑ seruat/
viuit/calet/inflāmat/illuminat/purgat: ⁊ sua leui
tate aut est aut tēdit in altū. O quot ⁊ q̄ta facta
sunt sub celo ⁊ in domo ecclesie ꝑ ministeriū an-
geloꝝ/q̄s enūerare sufficiat? O si possenꝰ intue
ri q̄d in empyreo celo āgeloꝝ oꝛdo administrat.
O si hec illa saba regina vidisset: o q̄to stupoꝛe
animus ꝓmereꝛ: si obstupuit in ministris coꝛru
ptibilibus coꝛruptibilis salomonis. Sed valde
in altum verba suspendimus: regrediamur ad
ima. Distributa erant ꝑ Salomonē officia mi-
nistris: ⁊ mirandus erat oꝛdo. Sed vide offici-
um distributum christi ministris. Ipse sicq̄dem
Jo. 12. ait: Qui ministrat me sequaꝛ. Mirandus est oꝛ
do sequele christifere/⁊ ꝑ sequelā fieri christifoꝛ-
mis: sed his ministris statim asciscitꝛ p̄emium.
Ait eīn: Et vbi ego sum/illic et minister meus
erit. Hoc nemini ministroꝝ Salomō dedit: ne-
minē ministroꝝ gloꝛia qua fulgebat voluit esse
splendentem. Sed rex nobilioꝛ ⁊ sapiētioꝛ chri-
stus/suos ministros tali gloꝛia/sed non q̄ta vo-
luit esse gloꝛiosos. Quid eīn āplius habere pōt
minister subditus/ꝙ ibi esse vbi est dn̄s eiꝰ: nō
ꝑ penale seruitiū/sed ꝑ gloꝛie ꝓmiū? Nō semper
salomonis faciem cōtemplabanꝛ serui: abscon-
debatur/quiescebat ⁊ doꝛmiebat. Diuidebātur
spacijs/interpositione parietum/impedimento
noctis ⁊ tenebrarū: ⁊ hoc eis similiter continge
bat. Sed nihil hoꝝ patitur nostra fides ⁊ cha-
ritas. Magis vero hec eterna nō suscipit ciui-
tas. Uestes etiā admirari fecerūt reginā. Mul-
tiplices fuerūt ministrantiū vestes/similiter ⁊ re
gales. Sȝ vestes ministroꝝ christi que sunt: que
Mat. 11 ad maioꝛem stupoꝛē adducūt. Sed ab extra re-
Mar. 1 spicias: laudatus est ioannes qui indutus erat
pilis cameloꝝ. Hec eīn vestis hirsuta est/hispi-
da est: si admirationē ex hoꝛroꝛe/nō ex pulchri-
Lu. 16 tudine facit. Et damnaꝛ in euangelio purpura-
tus diues: ⁊ qui mollibus vestiunꝛ/in domo re-
gum sunt: que a rege nostro repꝛehendunꝛ. Igi
tur vestes ministroꝝ christi sunt oꝛnamēta gra-
tie dū sumus in via: sunt virtus ⁊ claritas moꝛ.
Duplicia sunt: quia oēs amici mulieris foꝛtis/
scilicet ecclesie: q̄ sunt ministri christi: vestiti sūt
duplicibus: claritate virtutū ⁊ cōspicuitate mo
rum: charitate dei/dilectione ꝓximi: veritate in-
tellectus/affectus puritate. In superis in ani
ma ⁊ coꝛpe gloꝛia duplici vestienꝛ. Obstupuit ex
pincernis saba regina: nōdū viderat pincernas
varios christi: q̄ sanguinē eius fidelibus efficiūt
⁊ ministrāt. Obrepserat admiratio ex holocau-
stis animaliū que offerebanꝛ: nondum viderat
oblationē nouam ⁊ fidelem/verꝰ christi coꝛpus
ꝓ nobis totū ⁊ tote ⁊ ꝓ totis oblatum: nec vide
rat eos qui ꝓpter christum sua coꝛpa mactaue-
rūt ⁊ obtulerūt omniuȝ regi christo. Uere plus
ꝙ salomon christus: cuius sapientiā nos audire
3. Reg. 10 opoꝛtet. Sed post tantū stupoꝛem q̄d ipsa virꝫ

rat audiamus. Uerus e sermo que audiui in ter ra mea sup sermonibus tuis/ et sup sapia tua: et no credeba narrantibus mihi donec ipsa veniret: et vidi oculis meis et pbaui q media ps mihi nuciata no fuerit. Maior est sapia tua et opa tua/ q ru
2.Pa.9 mor que audiui. In Paralipomeno dicit: Uicisti fama virtutibus tuis. Beati viri tui et beati serui tui hi sunt/ qui sunt cora te semp et audiunt sapia3 tuam. Quod si hec regina dixit ad Salomone: quid allegorice ecclesia collecta de gentibus: quid moraliter omnis aia dicat ad christu? Quis em p auditum et narrationem linguar/ et p scripturar inspectionem potuit ad plenu dei et eius filiu christu in carne natu et passum et resuscitatu cognoscere? Quis bona pparata in supe
Esa.64. ris potuit intelligere. Naz nec oculus vidit/ nec
1.Corin.2. auris audiuit/ nec in cor hois ascendit q pparauit deus diligentibus se. Quis iudeus intelliget relatione quorundaz ea q christi sunt et ecclesie eius/ ea q sunt et gratie atq seruor eius: nisi veniat ad fidem/ et experiat in animo christianam virtutem? Quis paganus aduertet: in cuius cor
Psal.65 ista psallent? Qui nouit hec: audi psalmista: Uenite et videte opa dni: terribilis in consilijs et dispositionibus sapie sup filios omniu hominum.
Psal.33. Et alibi: Gustate et videte: qm suauis e dns. Sz
Psal.83. beati sunt serui tui: qz beati qui habitant in domo ecclesie tue dne iesu christi: qz in secula seculor laudabut te. Et beati qui audiut sapia3 tua3 non hominu philosophor et poetar: sed euangelium tuu sup celestia trahens humile addiscentem/ actiuu auditore. Propter quod dicit chri
Mat.12 stus: Plus q Salomo hic.

Cotra recidiuantes et inuacuu dei gratia recipientes. Ca. XXIX

Horrenda auditu/ firmiter tremenda ac timenda sententia ptulit: cum iudeos vellet ostedere plus solito criminosos:
Mat.12 homine deprauatu p septuplu/ si imundus aliqs
Lu.11. spm p penitentia atq correptione interdu abiectu/ p patefactu male volutatis suscepit ingressum. Nam malus spus ante primu ingressuz fuit immudus: ingressus stans non est ipse mutatus/ egrediens vero no variatus: foris stas semp est malus/ regrediens a se et in se/ in nullo diuersus: sed septe nequioribus socijs collegatus: et octauus factus est nuerus: quo nuero facta hominis illius posteriora sunt peiora prioribus. Ecce nulla in spiritibus mutatio. Immudus spus in oibus suis actibus idem: et tales socios assumit/ quos inuenit: non em spus varianf ex actibus. Sed miru q spus mali malos spus aut nequiores assumut ad pagenda mala q volut: et vt lesiones agilius inferant quas disponut. Mos malor atq bonor est: vt quod p se no pnt/ multitudine adhibita efficiant mala vl bona q in animo conceperut. Et qms demones abinuice sunt discordes/ vt visio vnius alteri sit horrori: nec dilectiois mutua visio inter eos/ nec amabilis couersatio quomodolibet esse possit: ad pditiones tm nostra et ad tentanduz inferenduq mala/ put

dns ipse pmiserit/ sunt vsqquaq concordes: et aduersus nos acies cocorditer dirigut. Et dum pstrepuerit ipsor dolorose buccine sonitus/ et eoru pallida tuba triste dederit sonu: sine discordia oes paranf ad bellu: oes obedietes ad tenebrosum impiu/ impetuosa volutate pficietes put pnt execratu edictu. Qui si no tantu nocet q tu cupiut/ a diuina ptate p se aut p celicos angelos coarcenf: et aduocati adinuicem se psociant vt acrius ledant. Assumpsit igif vnus malus septem alios nequiores. Quia sicut in celestibus hierarchijs atq ordinibus ante casum fuerut nobiliores aut excelsiores: post auersione et casum in seipsis facti sunt neqores. Et ingressi habitat ibi: nihilq mutaf in eis: sed solu tristem hospitem peiori coditioni adijciunt: quor habitatio delectabilem moram in pctis ostendit. Aspice nefandu negociu: ex toto nihilu faciens. Unus erat spus immudus: ecce vnitas et no nuerus. Unitas em numer p se no facit. Ex quo clarescit habetibus intellectu: aut vno modo etia in vno pcto insinuat homine offendentem/ aut singularitate peccati ppter eius immanitate: non aut vnu homine: nam stultor p hoc ac pctor infinitus est nuerus. Septe vero nequiores accedut vocati. Per septem no vniuersitas nueri/ sed vniuersitas tempis demonstraf. Septeno em nuero omne dier tepus euoluif: vt in omni tempe ostendaf talium hospitum hospes no carere pcto. Aut sm exilior e intellectu: vnus erat spus immudus/ sc3 quo facta est puersa volutas: septem nequiores assumpsit/ dum septem capitalia mala oibus nequiora/ suo sociauit officio: et intm nequiora vt expellat ab homine septenariam et multiplice ecclesie sanctitate. Ecce intede ppensius. Spus immudus est ois volutaria inclinatio ad immunda p instigantem spm. Immunda est omnis inclinatio: puritate increata relicta/ et tibi data pura imagie desixa in terrenor fece. Et sm pphetam: Uisitabit dns sup Osee.4.
viros defixos in fecibus suis. Sociari vult iste spus immudus: solus esse non patif: non vnum aut duos/ sed septem: non equales/ sed nequiores se: vt nequiores deteriorem efficiant hospitem: quo nequiores: quia plus vult mali eorum hospes q possit efficere. Unde appellatur nequicia: q amplius velit mali patrare q queat. Et de Moab per Hieremiam dicitur: Plus fecit q Hiere.48.
potuit: scilicet voluntate q opere posset explere. Septem summando addas ad vnu: et fiunt octo. Igif habes vnum et septem: et ingressi habitant: vnus ductor/ septem ducti: vnus dux sequaces ducit septem. Omnia malorum genera mala voluntas aduocat/ et vt ad se ingrediantur inuitat: prius ipsa foris per malum appetitum egressa: et factus est numerus octauus: quo tristis hospitis negocia posteriora prioribus sunt deteriora: quia octaua etate resurrectionis et glorie priuaf: et ad qua omniu christianor suspirat intentio. Ecce octaua peccati/ octaua malignat: ecce octaua spirituu iniquor/ cotra octaua glie

quã expectam⁹. Nã sextus psalm⁹ canit̃ p octaua: vt timẽs pdere dauid octauã glĩe/clamabat ad dñm: Dñe ne in furore tuo arguas me: ⁊ q̃ sequunt̃. Et aduersus spũs neq̃ores q̃ sũt hoĩs inimici/vocib⁹ inualescebat dicẽs: Discedite a me oẽs q̃ opamini iniq̃tatẽ/sꝫ spũs maligni: qm̃ exaudiuit dñs vocẽ fletus mei: ⁊ exauditus sum p octaua. In confusionẽ ⁊ erubescentiã mittebat spũs nequam/quos suos arbitrabat̃ implacabiles inimicos. Dicebat em̃: Erubescãt ⁊ ↄturbẽtur vehemẽter oẽs inimici mei: ↄuertant̃ ⁊ erubescãt valde velociter. Erubescũt em̃ ⁊ ↄfundũtur demones/cũ aliquẽ viderint hoĩeꝫ terrenũ p octaua exauditũ quã ipsi pdiderũt: ⁊ cõuertũtur retrorsũ velut ↄfusi/cũ se viderint a tã fragili materia supatos: vt etiaꝫ luteas domos Job p cõparationẽ ad ipsos nos dixerit habitare/atq̃ terrenũ habere fundamentũ. Et vndecimo psalmo in fineꝫ scribit̃ p octaua: vt p ipsa exclamaret dauid: Saluũ me fac deus: qm̃ defecit sctũs: ⁊ q̃ sequunt̃. Hic etiã appropiatiõe typica contra hãc imundiciã ⁊ septenariã nequiciã loq̃ret̃ dicẽs: Eloq̃a dñi casta sunt: q̃ꝛ ad castitatẽ vocãt: ⁊ castũ faciũt actiue auditorẽ: ⁊ argentũ est examinatũ. Sonus em̃ diuini verbi pbatus examinatus est: sed nunq̃ reprobatus est p rõnẽ: nunq̃ ĩprobatus est p melodiã potioreꝫ: ↄtemptus tñ est a multis reprobis: sed ex aliq̃ iniq̃tate nũq̃ est inuẽtus rep̄hensibilis. Alio em̃ loco dicit: Lex dñi irrep̄hensibilis/⁊ immaculata ad alas cõuertẽdas. Sed istud argentũ aut sonus in argẽto signatus diuinoꝝ eloquioꝝ/agit cõtra primũ spm̃ immundũ. Quare? Quia pbatũ terre: hoc est animã pbatã faciens/⁊ elicịẽs ab amore terrenoꝝ: appellauerim em̃ immundiciaꝫ ab immũdo spũ immissum terrenoꝝ amorẽ. Et cõtra septẽ nequiores pamplius inuehit/cũ adiungit: purgatũ septuplũ. A septẽ certe spiritib⁹ nequioribus liberat diuini verbi sonus p octaua auditus/ p octaua dilectus/ p octaua memorit̃ retẽtus/ p octaua in actioneꝫ deductus. Contra quã sunt septẽ maligni spũs: vt ex hoc q̃ priuet̃ octaua/talium hospes malus fiat. Sed necessario fiet? Nequaq̃. Neq̃ ad salutẽ aut damnationẽ nobis dominat̃ vlla necessitas: dũ ante mortẽ viuit in nobis arbitrij libertas: sed eo merito induramur quo libera volũtas in mala labens illabit̃: ⁊ req̃rit septẽplicẽ mali vniuersitatẽ p tẽpore suoꝝ diersi: qua delectata cõsuetudine induret̃/indurata vero penitentiã nõ q̃rat: huius legibus nõ subiecta/spiritibus neq̃oribus subdita deteriorẽt̃: p q̃to ab ipsis a malo in maluꝫ impellit̃: vt demum eos habeat in pena tortores/quos in culpa voluit habere rectores. Nam octo habet bis q̃tuor: figura em̃ q̃dra soliditatẽ dicit. Octauus em̃ nũerus maloꝝ spirituũ/dicit solidatũ hoĩem in aĩa ⁊ corpe in pctis: vñ peior efficit̃ malus hospes. Sed in hoc quod saluator retorsit ad iudeoꝝ pessimã generationẽ/nõ disserim⁹: nec placuit alit̃ ista tractare/nisi p moribus deuitandis. Igit̃ q̃ legis/hec mala deuita.

Job.4 | Ps.11 | Ps.18

¶ Cõtra vidẽtes sanã doctrinã et cõsilia vel monita. Ca. XXX

Cum q̃dã vice saluator cõtra bipartitionẽ animi p dilectiõe ⁊ corpis p obseq̃o disceptaret: quod secutum lucas refert dicẽs: Audiebãt enim oĩa hec pharisei qui erãt auari: et deridebat illum. Et ait illi: Vos estis qui iustificatis vos corã hoĩbus: deus autẽ nouit corda vestra: q̃ꝛ quod hoĩbus altũ est/abominatio est ante deũ. Ecce q̃ deridẽt auari sanam doctrinam: ⁊ directionẽ ad superos vilipendũt: ⁊ quasi anilem cantilenam reputant infallibilẽ veritatẽ. Nõ vult malo colligatus amore/verba sepationis audire. Inimica est superbis humilitatis doctrina: iracũdis sermo pacis nõ est ferendus: inuidis p̃dicata dilectio inimica: acidiosis tediũ exhortatio actionis: lubricis odiũ cõmendatio castitatis: gulosis terror suasio abstinentie. Semp iusticia inimica iniquis: honesta opatio criminosis. Abdicationis monitio ⁊ reuocatio sollicitudinis/inimicissima est auaris. Contemptũ mũdi auari auris audire nõ sustinet: ⁊ terrenis affixus timet explicari p verbũ: ⁊ quod magis accrescit ad crimẽ/vilipendit dei legẽ ⁊ doctrinã deridet gl̃iosam. Minus em̃ malũ esset auarũ esse vel fieri/q̃ doctrinam deridere supernã. Hoc aũt habet auaricia pprium/ vt verbũ diuinũ reputet in derisuꝫ. Sꝫ vere vsq̃ hodie sunt pharisei: q̃ oẽs doctrinã deridẽt pietatis. Sed quod peius est agit̃ q̃ multi seipsos derident: suã doctrinã vilipẽsioni exponũt/dum cõtra auariciã p̃dicant quã sequunt̃: ⁊ venantur actione pecuniã/quã loquẽdi audacia damnauerũt. Mentit̃ in plerisq̃ doctrina pseq̃ẽs aurũ/ quod totũ loquentis animũ occupauit: ⁊ verbo damnat̃/quod insatiabiliter animus sequit̃. Et p̃sidentes p nefas pecuniã querũt: quam leguꝫ iura pphanant. Et qui alios deberẽt ab hmõi malo virga directiõis atq̃ correptiõis auertere/seipsos exhibent exẽpla peiora sectandi. Sꝫ eque vel peius malũ noscit̃/quod in ipsis salua tor rep̄hẽdit. Vos estis qui iustificatis vos corã hoĩbus. O hominũ nefanda cõditio/velle coram hoĩbus iustum fieri/conscientia interiori cõtempta. Nam glorie nostre hec est testimoniũ conscientie nostre. Insanit qui sibi fetet/conatus alijs odorem inferre. Libros stulticie studuit qui sibi horrende/alijs leniter viuit: sibi malus/alijs bonus: sibi puersus/alijs rectus apparet. Dic tu qui suxisti mẽ nullã cõplacentie atq̃ vane hominum laudis: Nõne te torquebat conscientia tua/cum falso laudabaris in facie: non suffundebatur verecundia vultus tuus/cum loquebat̃ de te aliena lingua mendacium/credens dicere verum? Nonne te confundebant secreta putrida tua: cum ante facieꝫ alioꝝ falso velamine obtexisses: cum verbis moribusq̃ p̃tendebas iusticiaꝫ: que a tuo animo ⁊ agibili vita firmiter exulabat? O peruersorum hominũ genus: qui si homines fallũt/nõ curãt

Lu.16

de desup inspectore: quē latere nihil penitꝰ potest. Sed q̄ iustificari ante homies volunt/ illi a deo iustissime reprobanē: qꝛ ꝓpter iudicium hominū diuinū iudiciū contēpserūt. Nā quod altū est hoibꝰ/ abominatio statuiē ante deū. Quia sicut exaltanē celi a terra: ita exaltanē vie dei ab hominū vijs: ⁊ sua iudicia supferunē ab humanis iudicijs. Quid em̄ altū est ante hoīes? Solū id/ quod sensus humanus pōt percipere. Videt oculus hoiem insignitū aptissimis moribꝰ: sed nō videt ipse intrinsecā voluntatē: ⁊ quāta in anīo virtute polleat/ aut quāta iniquitate sordescat. Audit auris hoīm famā: ꝫ in silētio mala vita quiescit. Sentit hō hoiem/ et hō homini loquiē/ ⁊ ip̄oꝝ sepe corꝑe fit sodalitas: intima vero solus deprehendit altissimus: ⁊ nec est qui se abscondat ab apprehensionibꝰ eiꝰ. Altū quod vident hoīes foris ē: sed hec abominatio apud deū penitus est. Abominaē deus simulachra gētiū: magis ꝟo abominaē hominē simulatū/ q̄ altitudinē sedis querit in mentibꝰ hominū: nō añ cōspectū eius q̄ creator est hominū. Igiē qui legis/ hec mala deuita:

Cuius quis opera facit/ eius et filius est. Capitulum XXXI

Nullum pctī genus saluator olm tacuit: quod suo miro mō loquendi verbis explicitis ⁊ parabolicis nō reprehēderet. Inq̄t em̄ semel apl̄is de suo mō intelligibili ab eis sermone mirātibꝰ: Nōne ego vos duodecim elegi: et vnus ex vobis diabolus est? (Joh. 6) Diabolus igiē angelus malus/ diabolꝰ hō iniquꝰ: diabolꝰ angelꝰ irrecōuersibilis est/ hō diabolus obstinatꝰ. Diabolus nō est natura creata/ seu ex creata natura/ seu ex natura mutata: sed quadā deprauata ꝑ seipsam voluntas. Nec hō natura diabolus est: sed quedā voluntaria cōseruata iniq̄tas. Et cū hō vsq̄ ad finē ꝑ liberꝝ arbitriū mutabilis maneat/ diabolus a christo nō vocareē: nisi ab ip̄o a malo ꝓposito īmutabilis ꝑstareē. Sciebat ꝑfecte christus a iuda tradendū/ ad quod malū suū animū imobilē ꝑuidebat: idcirco eū diabolū appellabat: non diabolicū aut demoniacū/ sed diabolum: quod nō est nomē nature aut iniquitatis abijciende/ sed nomē incorrigibilis voluntatis: nō ex parte valentis efficere oīa/ ⁊ animos immutabiles mutabiles facere: magis ꝟo ex parte iniqui voluntatis se voluntarie deprauantis. Est igiē diabolus ꝑter carnē: sed cōtra seip̄m ⁊ hoīm sp̄m ⁊ hoīm carnē. Est diabolus sp̄us hoīs in carne cū carne/ ad carnē/ ꝓpter carnem: sed nō de carne aut ex carne. Sola enim caro embrionica vlē absq̄ imperio rōnis atq̄ examinis: nihil imputitatis seu iniq̄tatis admittit. Est diabolus nō electus/ sed reprobatus a deo. Signanter nota verba irreprehensibilia saluatoris. Nonne ego vos duodecim elegi? Ego vos hoīes/ nō diabolos: ⁊ si peccatores/ nō tamē obstinatos. Duodecim elegi/ ad opus ministerij quod ab eterno ꝑuidi. Et vnꝰ ex vobis diabolus est. Non elegi sed est: nō ex me/ sed a seipso q̄ malus est. A deo patre hō creatus: a me vt bonus esset: vt apl̄us esset cū multis electus: ab ipso vero est diabolꝰ factus. Sed q̄ sunt in carne diaboli: quorum iudas primus a christo in hoibꝰ in voce/ nō autē in re nomē accepit? Hi sunt q̄ omnē naturalis ingenij acuitatē ad pessima ordinauerūt: nō dormiētes quiete nisi mala ꝑuisa ꝑficiant: ⁊ nisi dāna inferant innocentibꝰ/ nō quiescūt: q̄ ad omnium deceptionē intendūt: fidē nemini seruant: charitatē destruūt: cōcordiā frangūt: pacem interimūt: iuste cōuersationis vitā cōfundunt: infrunti anīo/ lapsi verbo/ moribꝰ nō modesti/ presumptores in diuina/ humana scelerata lege tractātes: nemini se colligantes ad bonū: ad malū ꝟo quousq̄ ꝑficiaē efficiunē fidelissimi complices. Hi destruūt omne obediētie iugū: irreducibiles facti ad tramitē veritatis. Minis nō cedūt: ꝓmissis nō credunt: torturas nō metuūt: ⁊ derident penaꝝ quaslibet questiones: deprauationē habent in abditis: insidias in occultis: nihil rectum/ nihil iustū est reperire in eis: ⁊ oīs iniquitatis sunt vascula/ cōtumaces/ ꝓterui/ obstinati diuinoꝝ appetitores ex fastu. Hi nouas adinuētiones faciūt in pctis: oīm q̄ possunt maloꝝ initia ⁊ venenata capita existentia. Hi velut fulmē sine retentione feruntē in malū: ⁊ velut flumē impetu defluens rapiunē ad nephas: quod nec obstaculū patiē/ ⁊ intumescendo positū supgrediē obicē: aut rumpit/ aut trahit/ aut aliunde captat cōpendia defluendi. Hi magis accēdunē cū ꝓhibenē: ⁊ ex impedimēto auidiores reddunē ad crimē: nec alioꝝ sociané penis: ⁊ ꝓ argēto exponūt exitio atq̄ cōmercio iustū: sicē iudas diabolꝰ exposuit dn̄m iesum christū. Ad hanc sententiā ꝑtinere videē id/ quod infra etiā contra iudeos saluator iniecit/ dicens: Vos ex patre diabolo estis: et desyderia patris vestri vultis facere. Ille homicida erat ab initio/ et in veritate non stetit: qꝛ non est veritas in eo. Cum loquitur mendacium/ loquitur a seipso: quia mendax est et pater eius. (Joh. 8) Id scire nos animat ista sentētia/ q̄s diabolus/ q̄ filij eꝰ. Sed qualis pr̄/ tales filij: nō natura quā in creatione susceperūt: sed ꝑuersa volūtate/ q̄ hoīes demones imitanē. Diabolꝰ iniq̄tatis ē nomē: nō create nature aut impositiōis a deo. Nō deꝰ pr̄ in veteri testamēto/ aut christꝰ in nouo diabolicū nomē imposuit: sed sp̄m incorporeū ⁊ hoīem aīa ⁊ corꝑe factū: quod ꝑ iniq̄tatē a seipsis facti erāt his nominibꝰ appellauit. Idcirco s̄m iniq̄tatē quā cōmiserūt/ nō s̄m naturā quā in creatiōe susceperāt patrē diabolū ⁊ eiꝰ filios ꝑtractemꝰ. Diabolus est q̄ nullo suggerēte peccauit ⁊ rebellauit deo. Filiꝰ ꝟo eiꝰ q̄ ad filia se aptat. Possit em̄ hoīes etiā diabolici sine alterꝰ suggestione peccare: sicut ⁊ ip̄e sine alterꝰ suggestiōe peccauit: quāq̄ ꝑmi parētes eius suggestiōe peccauerint. Qui etiā potuissent sine sua suggestiōe peccare/ sicut diaboli peccauerūt. Nō em̄ melioris cōditiōis

facti sunt parētes primi:q̄ spūs incorporei seu separate substātie. Quod contra iob allegabat
Job.4. eliphas themanites: volens nō esse iustū/sed necessario ipm ꝯstituere pctōrem/dicēs: Nūquid hō comparatiōe dei iustificabit: aut factore suo purior erit vir? Ecce q̄ seruiūt ei nō sūt stabiles: ⁊ in angelis eius repperit prauitatē: quanto magis q̄ habitāt domos luteas/ ⁊ terrenū habent fundamētū/cōsumunt velut a tinea. Ut oino asserere velit: sicut peccauerunt angeli/ pħt hoīes nullo suggerēte peccare. Proinde hac imitata dānatiōe multi filij sūt diaboli. Diabolus appetiuit quod sibi nullo iure cōpetere poterat: filius eius q̄ appetit nō cōpetētia sibi. Unde multi fascinati nō cognoscētes seipsos/ vltra seipsos in ap-
Esa.14 petitibus se ꝑdūt. Diabolus appetitor fuit impossibiliū: impossibile penitus erat angelū altissimo coequari. Filius eius est q̄ pter positā legem ꝑsumit. Odiuit diabolus deū cui adequari non poterat: filius eius etiā odio fert in deū. Homicida erat diabolus suipsius: q̄ se occidit dū contra dñm supbiuit. Mors eñi est separatio a deo qꝛ vnio cū deo tota erat ipsius vita. Naz cuius natura creata est in beata vita esse cū deo: separatio ab ipso mortē eternā operat penitus sine morte. Homicida erat videlicet sui: sꝫ ab initio nō a principio quod oīa principiat atq̄ facit: sꝫ ab initio introducte iniq̄tatis. Est enim initium boni quod deus est/in omni genere cause: initium mali quod diabolus est. Homicida erat ab initio suipsius: ⁊ ipse initiauit mortē in parentibus primis: vnde secuta est in nascentibus ce-
Sap.2 teris. Sapiētia dicit: Inuidia diaboli mors intrauit in orbē terrarū: ante quē nullus pctōr aut homicida inuētus est q̄ mortē initiauit in se atq̄ in hūano genere. Filij eius sunt q̄ nemine instigāte seipsos dederunt ꝑcipitio pctōꝶ: aduersus seipsos facti atrocissimi homicide: vt in illā deueniant mortē/ quā nūcupamus eternaz. Filij eius sunt q̄ aduersus primos stimulant acuto zelo inuidie: vt in illā miseriā velint oēs deuenire/q̄ ipsi detinent: aut carere bonis/q̄bus ipsi caruerūt: aut q̄ de aliorꝶ felicitate torquent. Diabolus in veritate nō stetit. Oīa in veritate fecit altissimus. Nihil etenī fecit in suo ope simulatū: ⁊ oē quod est verū/a veritate verū est. A veritate ergo angelus suā essentiā habuit: q̄ etiā in veritate in eternitate beatificandus erat. Et veritatē cognitionis acceperat: vt a quo creatus/cū quo creatus/de quo creatus/ad q̄d creatus/in qua excellētia creatus esset oīno ꝑnosset. Sed nō stetit in veritate promissi neq̄ cognitiōis accepte. Mētita vero est iniq̄tas sibi: nec stetit in veritate: q̄ ipse altissimo/ratiōe qua creator eū fecit/⁊ qua ipse creatus tenebat stare subiectus. Proinde veritas nō est in eo: semp eñi oēs fallere tentant. Qui nō manet ī veritate qua creatus est atq̄ renatus/filius est diaboli. Diabolus mendaciū ex ꝓprijs loquit: nō aliunde cōparat: nec ab alio vt mentiretur accepit. Suū propriū fuit sibi mentiri/seip̄m fallere: suū ꝓpriū est alijs nocere atq̄ decipere. Nemo eū cōpulit aut cōpellit ad malū: nullus sibi neq̄ etiā psuasit. In his similis factus merito dicit filius diaboli. Ipse mēdax est ⁊ pater eius. Pater primo generans mēdaciū diabolus est. Ante ipm mēdaciū nō est inuentū: qꝛ primus mendax esse censet: cuius filiatio nō transductione/ sed imitatiōe pagit. Proinde dictum est iudeis qꝛ volebant christū interficere: ob hoc appellātur filij diaboli homicide. Uere filij sunt diaboli q̄ aliquē sine causa seu innocentem morte vel dāno aliquo ꝓsequūt. Et desyderia diaboli volebant ꝑficere. Sitit eñi diabolus sanguinē innocentū: nec curat diabolus vt q̄s aliū corporaliter ledat: sed vt ledentē iniuste possideat. Desyderat ipse ī oībus nobis/vt his culpis auertamur a dño: q̄bus ipse aduersarius factus est auersus vt ꝑditis lucidis sedibus cū ipso terrores cruciatus ⁊ penalitates habeamus. Ue igit ꝑficientibus diaboli desyderia. Sed qm̄ hec dānata filiatio/solū nō generatiōe trāsductiua pagit/sed imitatione puersa: imitari vero nō possumus in suis moribus quēpiam: in q̄bus ope/aut voluntate/aut verbo aliq̄d fecisse nescimus. Et peccantes oēs filij diaboli appellant. Ipse aūt nunq̄ in se deliquit in gula: pecuniā nunq̄ appetijt: actualem libidinē ignorauit oīno: ⁊ si q̄d est vitij actualis. Sunt enim imateriales ⁊ incōpositi. Supbi vero sunt inuidi ⁊ iracundi: ⁊ malis spūalibus oēs pleni. Sed vere appellat filius/q̄ in bonis aut malis alterius desyderiū implet. Efficiunt q̄ boni sunt filij dei/cum eius voluntatē ꝑficiunt: etiā si eum in his q̄ fecit nō imitant. Dicunt ⁊ reprobi diaboli filij si desyderiū eius ꝑficiūt: quod nihil aliud est nisi vt mala faciamus q̄ ipsi fecerūt: aut q̄ natura ꝓhibente facere nequiuerūt: a nobis vero materialibus ⁊ cōpositis fieri poscunt. Hanc damnatam filiationem qui legis/omnino deuita.

❡ Exprobratur incredulitas et duricia iudeorū. Capim XXXII

Omniū vero maloꝶ causa nō credere infidelibus est: de quo saluator iudeos incredulos arguit/dicens: Si enī nō
Joh.8 crediderítis qꝛ ego sum/moriemini ī pctō vestro. Sed ad iudeos nō est nobis sermo. Etiā ad malos credulos christianos sentētia diuina cōuertit. Quod si oīa q̄ scīa mater ecclesia credenda suscepit/nō indubitāter credunt: q̄ nō credūt/in peccato incredulitatis moriuntur. Nō q̄ hec incredulitas de nouo fit causa mortis/qua separat corpus ab aīa: sed causa eterne mortis/q̄ in damnatiōe cōstituit aīa: et corpus ponit ī gehēna: Ipsa vero credulitas nos reducit ad vitā: a qua primus hō nō credendo
Gen.3 ceciderat. Dictū fuit primis parentibus: quacūq̄ hora nō credendo mandatū transgressi fuerītis/morte moriemini. Tunc vero dicebat iudeis Nisi credideritis/in peccato vestro moriemini. Nūc vero dicit christianis: si in aliquo hesitaueritis/nunq̄ saluabimini. Ac p hoc nō ad ꝑuaricationem salutis fidei ascribitur: quoniam

a demone missa tentatio: sed cũ subiecta debet esse fidei/dubitat hoīs rō: et sua inuestigatiōe conaf inspicere quod nequiuit vllatenus absq; fide. Nā nō incredulus solū morif in peccato incredulitatis: sed in alijs q̄ cōmisit. Quia nō recedit a malis: nec sacramētis se abluit/q̄ ex peccatis nō credit tradi gehēnalibus flāmis: nec peragit bona q̄ premia nō credit eterna. Nā abraā credidit deo/et reputatū est ei ad iusticiā/bonorum scz morum: vt sicut credidit/sic in bonorum morum iusticia vixit. Caueat vnusquisq; peccatū incredulitatis aut hesitationis. Et incredulitas veritatis arguit hoīem ex deo nō esse. Qui aūt ex deo nō est/factus ē extra vitā. Et impossibile fit omnino beatū fieri atq; dirigi sanctis moribus / qui veritati non p̄stauit assensum. Subintulit sane saluator: Si veritatē dico/quare nō creditis mihi? Si dicenti veritatē nō credif/ nemini nisi ad periculū dabitur fides. Ipsa em̄ est quā oēs amant rōne vtentes: et oēs veritatē inq̄runt. Etiā querūt q̄ alios fallere volunt/falli nolūt: et si falsus/verum querit amicū: si adulter/castā et verā querit vxorē/etiā ipsa virū: si falsam pecuniā porrigit/veram recipe querit. Nemo est em̄ q̄ cupiat fallat/q̄ veritatē nō querat. Nec in eo q̄ fallit/diligit falsitatē: sed veritatē aliā in cōmodo quod inq̄rit: aut illā veritatē qua verum ē q̄ fallere nouit. Et si iniq̄ diligunt veritatē: qui boni sunt/ipsam aīo et moribus insectanf. Ipsa est qua cōsistūt oīa: ipsa copulat amicos et in oībus federa: qua depulsa nec amicitie neq; federa villa manēt. Hanc inuocat indoctus et sapiēs/dn̄s et seruus/nobilis et ignobilis/diues et paup/sanus et infirmus/pegrinus et ciuis. Hanc querit inocens: hanc querit exactus iniuste: ad hāc suspirat q̄ iacet in valle miserie. Scuto hui9 falso inculpatus se appetit ptegi. Uñ in Esdra legif de illis trib9 q̄ pblemata posuerunt: q̄ ille obtinuit q̄ ptulit oib9 veritatē. Ait em̄: Iniquum est vinū: iniquus est rex: inique sunt mulieres: iniqui oēs filij hoīm: et iniqua oīa illorum opera: et non est in ipsis veritas: et in sua iniquitate peribūt: et veritas manet et inualescet in eternū: et viuit et obtinet in secula seculorum. Nec est apud deū accipere psonas/neq; diuitias: sz q̄ iusta sūt facit oībus iniustis et malignis: et oēs benignanf i operibus eius. Et nō est in iudicio eius iniquū: sed fortitudo et regnū et potestas et maiestas omniū euorum: benedictus dn̄s deus veritatis. Sed q̄ veritas est ista: quā christus loquif et nō creditur? Quicquid christus dicit veritas est: imo ipse christus est veritas. Ueritas nisi veritatē loqui nō potest. Est ne aliqua specialis aut singularis veritas: quā christus loquaf et nō credaf? Est sane veritas ad quā christus ex his verbis credēdum inuitat: q̄ si nō credaf/cōquerif. Est humanatio eius abdicatio quam predicat a terrenis: cognitio falsitatis in mundo latentis/est superna in carne humiliter pmulgata doctrina: que per fidem corda hominū purgat: in terris disponit aptos celestibus mores: prestauit viam ad supernū regnum: et a demonū imperio liberat superborum. Hāc qui nō credit/fallacibus demonibus perpetuo se cōstringit. Hanc veritatem nō credere aut audire/hominē ex deo nō esse demonstrat. Credere et audire/ asserit ex deo esse. Uide igif quid adiecit: Qui ex deo ē/ verba dei audit. Propterea vos non auditis: quia ex deo nō estis. Uerba dei veritas sunt: q2 principiū verborum dei veritas: et mediū et finis verborum dei veritas est. Loquebatur deus in hoīe: imo deus hō/nō hō pur9. Uerba igif dei erant: quare euāgelij excellētiā agnoscamus: diuinū est euangeliū/nō humanū. Sed qui est ex deo/verba dei q̄ veritas est: q̄ faciunt euangeliū/audit. Nō hō cōdidit euangeliū: q̄uis lingua humana verba ptulerit: sed de9 eternus hō in tpe. Sed cōcutit cor quod dicif: Qui est ex deo/verba dei audit. Quid aūt ē quod ex deo creatū nō fit: q̄uis ex dei seu de essentia dei nō fit? Nihil. Oīa em̄ p ipsum facta sunt: et sine ipso factū est nihil. Sed dupliciter ex deo creatura rōnalis est/scz creatione et voluntate. Creatione oēs sumus: voluntate/ id est voluntatis cōformitate soli sunt/q̄ renouanf in nouitate vite: neq; huic seculo cōformanf. Diabolus vult oēs huic seculo cōformari: deus vult oēs ab hoc seculo abdicari. Qui xo huic seculo cōformanf/ex diabolo p imitationem et desyderij sui factionē sunt. Ex deo nō sunt/ ppterea xba dei nō audiūt: q̄ veritatē loquunf et discooperiūt falsitatē. Quicq̄d em̄ cogitari aut dici pōt/aut habet aliquam entitatē: tamdiu verum est/aut falsum nō est: quousq; alia fulgentiori veritate atq; certissima refellaf. Nec apparet falsitas/ nisi veritas illucescat: nō cognoscebaf peccati falsitas/ nisi legis veritas illuxisset. Nescif mors nisi per vitam: nescif nigredo nisi p albedinē: nescif obscuritas nisi p lucē: nescif amarum nisi p dulce. Ignoranf multa/nisi appositio cōtrarij affuisset. Ignorabatur amor mūdi quantū haberet periculi: et in quos terminos transfretasset sua vana dulcedo: nisi deus hō mūdi cōditor mundiq; redemptor/cōtra eum doctrina vera et moribus clarissimis intonasset. Quam veritatē mūdi dulcedinē reprimentē/falsitatē occultissimam detegentē/ anio ferentē sursum humiles atq; in dubios auditores: diuina verba dulciora super mel terrene delectatiōis et carnalis amenitatis/ et sup fauū oīs eloquētie atq; sciētie naturalis: q̄ ex diabolo p imitationē nō ex deo sunt / audire seu credere cōtempserūt. Siquidē hoīm pcula in christianis moribus quos tractamus/in duobus maxime solent puenire: aut cū p ignorantiā latet necessaria veritas: aut cū patefacta cōtemnitur. Primū/si ignorantia est inuincibilis parum aut nihil ledit: si xo vincibilis et nō vincif/ ledit vt plurimū. Secundū/cū pfuso lumine veritatis quid agendū aut deuitandū est possum9 intueri/et nō agimus aut deuitamus: tanto ledit acrius et torquet: quanto quod agendū aut deuitandū est/clarius lucet. Nulla in hac vmbrosa

vita degentibus remanet excusatio: cū veritatis illuxerit claritas in vita iesu: in tono diuine vocis: in parabolis / signis atq miraculis. Cui veritati tam innumerabilis testimoniū dedit p morte ꝛ sanguinē multitudo sanctoꝝ hoīm ꝛ mulierū / iuuenū atq senū / ac more animaliū p deserta viuentiū: q̄ si supuiueret in carne / oībus alijs viuentib⁹ equaret: ac toti mūdo doctrina / vita / moribus / fortitudine / corpali potētia: si cōtēderet in omni certaminis genere: si expediret / inferret oīno cōflictum. De incredulis veritati ꝛ diuinis eloquijs: qm̄ q̄ veritati nō credit ꝛ verba dei nō audit ꝛ pficit: vocē iocūditatis nō audiet: ꝛ maledictionē suscipiet cū filijs falsitatis. Quod aūt eū vocauerūt demoniacū / eoꝝ deprauatam mentē insinuat. Deprauata eīn mēs est / q̄ bonū malū dicit: lucē appellat tenebras: sanctitatē turpitudinē: iusticiā iniquitatē: verū falsum: seruū dei amicū diaboli: catholicum verū hereticū: pium impiū dicit: ꝛ semper ad peiora cogitanda inclinat animū: ꝛ ad maiorē iniuriā cōuertit ꝛ linguā. Est quoddā hominū malum ꝙ vbi rōne succumbūt / ad violentiā se conuertunt: ꝛ cū nō habeant quod in veritate respondeant / persequendo alios se tuenł. Studentq viribus a suis cōspectibus abolere: quē verbis iustis ꝛ rōnabilib⁹ nō possunt cōuincere. Hinc iudei cū christū rōne cōfutare non possent: duriciā ꝛ proteruiā cordis operibus ostendētes / ad lapides se cōuertunt: ꝛ volunt obruere lapidib⁹ cui veris sermonibus repugnare non possunt. Et impatiētia mētis ostendit in auditione veritatis / cū christū lapidare crudeliter tentant. In falsitate appetit remanere / q̄ psequit veritatem. Hi eīn sunt q̄ vellent legē dei puertere: atq ipm ad coꝝ voluntatē inflectere. Delectant placitis sed nō veris: obliquis / nō rectis: humanitatem dilexerunt / nō sanctitatē. De q̄bus Esaias dicit

Esa.30. Populus ad iracundiā puocans est: ꝛ filij mēdaces filij nolentes audire legē dei. Qui dicunt videntib⁹ / nolite videre: ꝛ aspicientibus / nolite aspicere ea q̄ recta sunt. Loquimini nobis placentia: videte nobis errorē: auferte a me viam: ꝛ declinate a me semitā: cesset a facie nostra sanctus israel. Unde in christū intantū exarserunt iudei / vt ipse cessaret a facie coꝝ / ꝛ absconderet se ab eis. Cū eīn veritas ab hoībus nō diligit / absconditur: ꝛ cū querit postmodū / plerūq nō inuenit. Et q̄ cū eis in doctorib⁹ atq platis psequtur lapidea duricia verbū vite / directione carebit in via: ꝛ in futuro seculo vita beata. Presūptores aūt qnq in scientiā aut verū / aut errāt / ꝙ ita nō est sicut psumunt: aut si ita est / coꝝ peccatum aggrauat pamplius si offendūt. Error est / cū quis se putat scire quod nescit. Grauius peccat q̄ scienter delinquit: nec minus peccat q̄ forefacit cōtra illud quod se scire credit: etiā si nescit. Peccat oīno in deū ꝛ in aīam suā / qui facit cōtra illā quam credit habere scientiam: etiam si esset erroneū quod crederet verum: cum cōmittere credat ꝛ velit omnino peccatū quousq tamē pateat verum. Nam si quis omnino crederet / atq se omnino scire presumeret / ꝙ carnē suillam comedere per legem esset peccatū mortale: nec vt crederet ita esset: peccaret tamē mortaliter / si cōtemnens comederet. Nō enim solum p legem peccatū ostensum culpa est si cōmittit: sed etiam si hō ptinaciter cōmittit quod nō est peccatū / dūmō firmiter quod agit credat esse peccatū. Hinc saluator post disceptationē ceci nati ꝛ curati / cū eum reinuenisset dixit: In iudicium ego in hunc mūdū veni: vt qui nō vident videant: et qui vident / ceci fiant. Quidam vero ex phariseis dixerunt ei: Nūquid et nos ceci sumꝰ? Dixit eis iesus: Si ceci essetis / nō haberetis peccatum: nunc autē dicitis quia videmus / peccatū vestrum manet. Joh.9

Dare saluator lumen fidei venerat his q̄ per lumen naturale aut legis vera bona videre nullo mō credebant: ꝛ se nihil scire putabant / in valle ignorantie se morari cernentes. Lumē auferre venerat ꝛ aliud nō conferre his q̄ p legem aut p acuitatē pprij intellect⁹ ꝛ naturalis luminis se credebant in mūdi tenebris luminosos. Pessima res est error: sed peior est presumptio aut simulatio sapiētie. Mala est ignorātia: sed peius se credere ꝛ nō habere scientiā. Unde saluator dicit. Si ceci essetis / peccatum non haberetis. Si oīno quis se crederet ignorātem / ꝛ esset quod crederet: leuigaret / imo leuaret quod scientib⁹ esset peccatū. Nā aut a toto aut a parte saltē ignorantia liberat: quē sciētia certa ex toto cōdemnat. Nunc aūt quia dicitis quia videmus / peccatū vestrum manet. Non asserunt dn̄s saluator ꝙ viderēt scz vt veram scientiā haberent: sed dixit ad eorū opinionē verba cōuertens / dicitis quia videmus: hoc est / creditis vos videre: sicut supradictum legitur. Credere se scire etiam si absit ipsa scientia / culpa cōmittit: si ꝯtra scientiā que creditur agit. Ex hoc subiungit: peccatū vestrum manet. Proinde peccatū quod cōmittit cōtra scientiam certam / est malum: ꝯtra creditam etiam si nō verā / nō minus est malū. Cum autē claret veritas / erronea credulitas tollit: nō tamen sic ꝙ malū in illa cōmissum nō fuerit ante peccatū: quis possit penitētia cordis dilui / atq bn̄ficio sacramenti. Ac p hoc q̄ sciunt legē veritatis atq iusticie / si ipsam nō fecerint / pctō astringūtur oīno. Si cōtra psumptā scientiā ꝛ nō veram fecerint / similiter subiacent culpate neq̄tie. Oē nāq quod ꝯtra ꝯscientiā ex malicia determinata peragit / asscribit ad peccatum: etiā si de suo genere atq de legis phibitione peccatum non esset quod agitur. Presumptio igitur sciētie et intellectus / velut lethale malum est omnino cauenda. Hec enim induxit hereses: ꝛ in ecclesia dei plurimas sectas fecit: auertit hominē a simplicitate fidei atq doctrine. Credere non finit iustis sermonibus atq pijs: per ꝯtentionem loqui aut respondere sollicitat: subditū aduer suo

directorem in anlo pduxit in litē: ꝛ sepe ꝑ verbū fecit dijudicare mandatū. Presumptio scientie ꝛ intellectus expositiões in scriptura varias inquirit: ꝛ nō intellectū scripture/ sed scripturam suo intellectui damnata temeritate coaptat. Si deliquit ꝙ ab hac inuoluit tetra caligine in ꝑceptis siue ꝑmissis: statim si arguit / ad intellectū varium se cõuertit: ꝛ aptata ꝛ ꝑsumptuosa expositione atqꝫ impertinēte se tuet/ne deliquisse in aliquo iudicet. Et arguẽtores appellat sciolos: ꝑfitens penitus solū veritatis scientiā se habere: atqꝫ intellectui suo illuxisse de superis. Nec sentit cū alijs quod cõmuniter bene sentit: sed singularē viam incedit sciētie/ꝙ a simplicitate ꝑ dei reprobat. Crediderūt multi falsa credulitate decepti/ videre deprope arduissimas veritates: quoꝝ intellectus ꝑportionabat ad illas / velut oculus noctue ad splendentē radium solis: aliꝙ pre ceteris se videre/ aliꝙ singulariter se videre: quoꝝ oim certissima est reprobatio. Nam primi ceci sunt velut somniātes: ꝙ oia vidēt in luce/ atqꝫ velut in claritate diei eis incedere videbat: expergefacti vo erāt in medijs tenebris noctis: iacebāt in cubiculis tetris. Alij equales habent. Nemo eīm alijs ita in aliqua virtute se ꝑferat/ vt sibi nō credat equalē: sibi vnusꝙsqꝫ põt notus fieri: de alijs vo certum nō potest ꝑferre iudiciū. Propriam fecit cõmunē dñi bonitatem: aut nature cõmune beneficiū reduxit in ꝑprium/ qui sibi non credit equalē. Et omino exceditur/ qui excedere oēs credit. Tertij qui gradiunt singulariter sup terram: vt nec per cõparationē fiant ad alios: sed fontibus omnibꝫ desiccatis in seipsis credunt venā intellectꝫ ꝛ scientie abundare. Sed eoipso istoꝝ est aperta damnatio/ ꝙ singularitatē illius cõfundunt: de quo
Ps.140 ꝑpheta ante ꝑdixerat: Singulariter sū ego donec transeam. Nam ꝙ se credit scripturaꝝ ꝛ veritatū atqꝫ virtutū clarū intellectū habere atqꝫ scientiā: ꝛ ꝑtra fidei simplicitatē/ spei certitudinē/ ꝛ mores charitatis humillime inuisibiles atqꝫ visibiles senserit: ꝛ ad excusandū delicta siue pctā excusationes inuenerit: aut si scripture nō accipit intellectum/ ne decipiat: qꝛ decepꝫ est: ꝛ nescit quo vadat: qꝛ tenebre ignorantie obcecauerunt oculos eius. Quāta mala hmōi presumptio in malis ꝑphetis in veteri testamento fecerit: quāta in nouo l pseudo ꝑphetis/ in puersis hereticis: quanta in cenobijs atqꝫ collegijs quanta mala in auditoribꝫ ꝛ populis vulgaribꝫ ex ꝑsumptuosis doctoribꝫ ꝛ declamatoribꝫ sūt secuta: nullus ꝙ sacras literas ꝛ sanctoꝝ/ et gestarū reꝝ historias legit/ ignorat. Quot questiones vane ꝛ inutiles corda simpliciū subuertentes: quot disceptationes in moribus: quot opiniones atqꝫ doctrinaꝝ nouitates nostris tēporibus infelicibus insurrexerūt: de eis magis dolor cogit me plāgere ꝙ narrare. Sed firma stetit/ stat ꝛ stabit sentētia saluatoris: ꝙ in iudicium venit in mundū: vt nō videntes videāt/ et videntes ceci fiant; ꝛ peccatuꝫ inexcusabile statuitur ꝑsumentiū: ꝙ aut errent nō intelligendo veꝝ: aut offendant dum contra cõscientiā erroneā vel veram viuūt. Igitur qui legis/ hec mala deuita. Eos vo ꝙ scripturaruꝫ ouile aliunde ꝙ ꝑ propriū ꝛ ab eterno preordinatū ostiū ingrediunt: ꝛ ꝙ curam ꝛ directionem suscipiunt animaꝝ/ aliunde ꝙ ꝑ predictū ostium in caulas dñicas ascendētes: fures sunt ꝛ latrones. Fures/ ꝙ preter dñi voluntatē furant impertinentē scientiā ꝛ doctrinā: ꝛ subripuisse autoritatē fraudibꝫ ꝛ extorsisse velut latrões queqꝫ regimina gaudent: ꝙ velut latrones atqꝫ fures in eternis suspendant patibulis: ꝑ eo ꝙ nō ꝑ ostium humilē animaꝝ ereptorē atqꝫ rectorē/ egenū ꝛ pauperē/ nō terreno splendore fulgentem: vnigenitū dei filiū ꝑ nobis hoiem factū atqꝫ ꝑ eius honore in ouile dñicum intrauerūt: sed aliunde ꝑ superbiā atqꝫ simoniā fauoremqꝫ hoim ad dominiū/ nō ad vtilitatē ipsoꝝ: vt lucrent pecuniā de gratia spūssancti: vnde debuerūt atqꝫ debent lucrari virtutē atqꝫ iusticiā: ꝛ alas ab erroribus fidei atqꝫ vitioꝝ eripere: necnō fulgere volunt vbi christus despectus apparuit: ꝛ ascendere supbie equū vbi christus simplicē ascendit asellū: ꝛ vestibus nō moribus ꝛ vitā stipare delitijs/ vbi christus asperā vitā tenuit. Sed ꝙ vult hūanis fulgere splendoribus/ vbi christus pallidus vixit: nō ingrediet in illā requiē vbi gloriose resedit/ eternaliter cū suis humilibus residebit. Ad eos vo signantius noster dirigit sermo ꝙ de christi paupis patrimonio iclarescūt: quorū tanto grauior est culpa crudeliorqꝫ damnatio: ꝙnto de opprobrio christi ꝛ turpissima morte/ atqꝫ de gratia spūssancti humanā venantur gloriā/ nō diuinā: terrena sectant cõmoda/ nō celestia: tēporalia/ nō eterna: ꝛ instrumēta virtutū subdiderunt imperio vitioꝝ: atqꝫ illa ꝙ ordinata sunt ꝑ supno regno/ ad vsum regni corruptibilis cõuerterunt. Ad damnationē male vtēiū spectat ꝙ christi sanguine sunt quesita: ꝛ ꝙ principes mūdi humili ꝛ pauperi christo in suis veris sequacibus ꝛ pontificibꝫ christiana fide suscepta humiliter obtulerūt. Necnō ad ipsoꝝ iudicium sunt martyrum corpora/ tyrannoꝝ consecrata terrore: pro quoꝝ honore tanta sancte matri ecclesie in diuersis mūdi partibꝫ sunt oblata. Proinde mercēnarꝫ pastor cupidus terrene mercedis/ in celis eterna priuabit: qꝛ subditam animā velut ouem lupoꝝ inuisibiliū reliquit piculo: cū adeptus fuerat quam auide querebat mercedē. Et sibijpsi in cõsciētia est ꝛ ad dei iudicium testis: ꝙ qui seipsum pro eruendis aiabus non exponit: ꝙ non dei voluntas ꝛ animarum charitas/ sed cupiditas intronizatum prouehit atqꝫ facit. Ad illam sentētiam quā de non audiēdis verbis dei pretulimus/ quod sequitur pertinet: sed dissertione breuiori atqꝫ alia differendum. Dixerat enim superius: Qui ex deo ē/ Joh.10
verba dei audit: propterea vos non auditis: qꝛ ex deo non estis. Hic enim hoc idem aliter inquit: Loquor vobis et nō creditis mi-

bi. Opera que ego facio/ testimoniū
perhibent de me: sed vos non credi-
tis mihi: quia non estis ex ouib9 me-
is. Mira ꝛ horrenda sententia: sed infallibilit
vera. Oues statuende sunt a dextris ꝓ benedi-
ctione ꝑpetua: hedi a sinistris ꝓ maledictione
eterna: sed hic cōprehēduntur ex saluatoris sen
tentia oues ꝛ ones. Oues christi ꝙ audiunt vo-
cem eius: ꝛ oues que nō audiunt vocem e9. Sꝫ
solū quod inexcusabiliter ꝓtendit peccatū disse
ramus. Oues quidem sunt: sed nō omnes chri-
sti. Que sunt christi/ christū audiunt: ꝙ nō sunt
christi/ christum nō audiunt/ nec sequunt. Pri-
mū ꝭm hanc sententiā oportet fieri oues christi
postmodū audire vocem eius. Sed oues christi
nō fiunt/ nisi primo audiant vnde fiant: ac ꝑ hoc
erit auditus vnde fiant oues: ꝛ erit auditus cuꝫ
facte fuerint oues. Primus ad fidem ꝑtinet: se-
cundus ad mores atqꝫ sequelā. Altum est quod
ad dicendū se offert: resecandum magis ꝟo est.
Sed qui legit/ intelligat: fidelibus/ non infideli-
bus loquor. Omnes christiani sumus nomine/
ouesqꝫ vocamur: sed sunt vere oues que audiūt
ꝛ credunt: atqꝫ christum pastorem pro posse se-
quuntur. Sunt oues simulate ꝙ neutrū faciunt
quod ꝙuis christus dixerit de iudeis/ culpabi-
li9 hodie dicitur de simulatis vtiqꝫ christianis.
Et inter cetera hominū vitia/ simulatio pallidā
tenet sedem. Simulant pellem ouinā: ꝛ mansue
tudinē habere omnibus mentiunt: intrinsecus
autem sunt lupi rapaces. Simulatio est osten-
sio falsa eorum que aguntur aut diliguntur in
animo: ꝛ eo execratior quo virtutem ipa menti-
tur. Malū per excessum prope modū se habet
ad omnia mala. Malū est iniquitas: sed peius
est simulare iusticiam. Malum est inuidia: sed
peius est simulare amorē. Malum est superbia:
sed peius est simulare humilitatē. Malū est in-
anis gloria: sed peius est ipsius simulare cōtem-
ptum. Malū est iracundia: sed peius est patien
tiam simulasse. Malum est acidia: sed peius est
actio simulata. Malū est auaricia: sed peius est
simulare dispersionem vt adijciat. Malum ē lu
xuria: sed peius est simulatio castitatis: quia in-
euitabilius decipit. Malū est gula: sed peius est
simulatio abstinentie. Malum est cordis aridi
tas: sed peius est simulatas lachrymas emisisse.
Malum est temeritas: sed peius est simulare ti
morē. Malū est impietas: sed peius est simulare
pietatē. Malum est error: sed peius est simula-
re scientiā. Malū est ignauia: sed peius est for-
titudinē simulare. Malum est viuere inconsul-
te atqꝫ suis directionibus agi: sed peius ē simu
lare velle consiliū: ꝛ ꝭm illud se simulare mora-
lem. Malū est tenebra intellectus: sed peius est
ipsum ostēdere ꝓclarū. Malū est insipiētia: sed
peius sapientiā simulasse. Malū est ab oratiōe
recedere/ aut nō appropinquare ad illā in veri-
tate: sed peius est simulare. Malū est omne vi-
tium: sed peius est simulare virtutē. Dupliciter
simulator offendit: quia ꝛ vitiū habet simulatqꝫ
virtutē. Iniquus patens malus est sibi: scienti-
bus in cautela. Simulator vt iniquus ꝑmanet
ꝛ deceptor: ꝛ qꝛ nō potest sciri/ nō potest quousqꝫ
sua vita ꝑfecerit deuitari. Simulator non so
lū cū iniqtate se mentit habere virtutē: sꝫ vitiū
sepe virtutis ornamēto cōpalliat: ꝛ si reprehēda
tur offendisse: delictū obseruantiā/ ꝓuaricatio-
nē regulā/ iniqtatē iusticiā/ peccata virtutem/ si-
mulata ꝛ audaci lingua se fecisse dicat. Simula
tio est rex turpiū tegumentū/ ꝛ ornamentū inui
sibiliū atqꝫ incognitaꝝ feditatū. Simulatio est
exēplificatio falsa veraꝝ scripturaꝝ. Que per si
militudinē dicunt/ nihil habent ꝓpriū. Leo eñi
pictus aut similitudinē habet ad veꝝ: ꝓprieta-
tē vero nullā. Simulator simulachrū est virtu-
tis. Simulachra tm̄ exteriora membra habēt si
ne officijs. Dicit eñi dauid: Os habent ꝛ nō lo- Ps. 113
quent: oculos habēt ꝛ nō videbūt: guttur ꝛ nō
clamabunt: nares ꝛ nō olfaciunt: brachia nihil
portant: manus nō tangunt: pedes nō ambula
bunt. Simulatores ꝟo similitudinē quandā cū
veracibus gerunt: sed veritatē virtutū deo pla-
centiū reliquerūt ex aīo. Sed dicit iob: Simu- Job. 36
latores ꝛ callidi ꝓuocant irā dei. Merito iram
dei ꝓuocat/ ꝙ se cū falsitate cōstringit: nil ad ve
rū deducendo iudiciū. Nil aliud simulatio est/
nisi falsitas ostēsa virtutū: aut esse in esse quod
longe penitus a vero est esse. Esaias eñi dicit:
Stultus fatua loquet: ꝛ cor eius facit iniquita- Esa. 32
tē/ vt ꝑficiat simulationē. Qui loquit fatua/ stul-
tus est: ꝛ stultus fatua loquitur. Et cor eius fa-
cit iniquitatē: quam facit vt perficiat simulatio
nem. Iniquitas enim maxima est apud deum/
simulationē facere. Et omnis iniqu9 a deo ma-
ledicitur. Simulator ore decipit amicuꝫ suum. Pro. 11
Semper simulator se contegit verbis: nec ami-
co loquitur recta: decipit eum ore/ ostēdēs amo
rem quē non habet: offerens obsequiū quod fa
cere non intendit. Dicit se gaudere de ꝓsperis
de quib9 dolet: de aduersis dolere/ de ꝙb9 gau-
det in corde. Profitet habere diuina charisma-
ta/ contrarioꝝ nempe possessor existēs. Stuprū
ꝛ incestū cōmisit amon: ꝙ simulauit languorem 2. Re. 13
opprimens vi sororē. Multi inualitudinē simu
lant/ vt ꝑficiant que valitudinē ostendentes ne
quiuissent oīno ꝑficere. Improbū ꝛ inuerecun
dū malum est simulatio: simulat enim bona et
corporis mala. Caueamus simulationem falsita
tis alumnam/ perfidam emulam imperio veri-
tatis: que velut histrio actus simulat alienos: et
tanqꝫ presagiator oculos decipit intuentiū. Ubi
autem de hypocrisi tractauim9/ fere similia dis
seruimus. Uide igitur oues/ sed nō oues veras:
que christum non audiunt nec sequuntur: quia
non sunt oues eius. Ergo qui legis/ hec mala
deuita.

Discordie fidei et morum zizania: Capitulum XXXIIII

Et cū parabolā seminātis ꝑ semetipm Luce. 8
saluator exponeret: petrosos/ spino-
sos ꝛ viosos appellauit nō recipiētes

aut retinētes regis magni doctrinā: vt in petrosis duros/in spinosis auaros/in viosis diabolo patulos iudicaret. Etiā zizania discordie fidei et morꝝ dixit esse malos/a vera et sanctissima fide et ab eius purgatis moribus per impietatem resilientes.

¶ Odibile herodis conuiuium propter multa. Ca. XXXIIII

Mat. 6 Mar. 14 Lu. 3. Pertinet ad scelera deuitāda infaustum herodis cōuiuiū: vbi natiuitatis memoria recolit: et qcq̄d est virtutis abijcit: et quod est sceleratius/qcq̄d est iniqtatis admittit. Nam cōuiuia eo damnant/quo accuratius carni seruit: et vnius expēse conuiuij multoꝝ pauperū esset vita et liberalitatis porta: que pietati et alioꝝ indigentie clausa manet/vēto vane glorie aperit. Et patefiūt thesauri absconditi ante hominū popularꝫ/qui clamanti misero clausi erant: et diuersitas paratoꝝ/ ppinatio vini diuersa/loquacitas importuna/verba vētosa/edēdi rapacitas/ bibendi suauitas/ cōfessio nimia/ conuiuia sine pietate condēnat. Et saltatio puelle/actus oīno imptinēs christianis/ pp̄ter anfractuosos incessus corporis: et membroꝝ motus distortus: et ptensio pectoris/ supinatio vētris/ excellentia supra esse/ puocabiles ad luxuriam actus/ spectantiū in corde varietas/inuētiones p varijs complacētijs/ficticij gestus/saltationē accusant: reprehendendā in hoībus/damnandā in feminis/interdicēdā penitus in puellis. Nec debent mēbra christiana sanguine christi redēpta saltationibꝫ deseruire. Nefandus vero herodis et herodiadis damnatur incestus. Et si hoc in paganis arguit pco christi: q̄ crudeliter multabit incestuosos diuina sentētia christianos. Maior aūt his iniquitas adijcit: si mulieris huiꝰ impietas sedula mente pensat. Que maior iniquitas q̄ nolle corrigi: que maior puersitas q̄ nolle reprehendi? Nā qui corripientē se dura ceruice contemnit: huic extemplo veniet pditio sua: et cū sanitas nō sequet. Nam si omnia peccatorū genera conflarent in vnū: coram deo nolle corrigi plus excedit. Nā cain pmonitus noluit corrigi: psistens incorrectus fratricidiū perpetrauit. Iterū a deo ad penitentiā inuitatus/ad correctionē p impenitentiā factus est cōtumax. Iudas scariothis signis et verbis amātissimis inductus a christo cordis sui et omniū cognitore vt semetipm corrigeret/pmāsit in malicia induratus: captato sibi ad explendā dominantē nequiciā tpe apto/iudeis tradidit magistrū. Ad penitentiā male inflexū/nō ad correctionē erectū: nō ad christū/sꝫ suā infelicitatē traxit ad laqueum. Quod ergo pctm̄ magnū siue puū/mortale aut veniale pōt suscipe veniā: si aīa male agens correctionibꝰ/reprehēsionibꝰ/monitioībꝰ/psuasionibꝰ factis ab hoībus/aut imissis ab angelis/ aut a deo quomodolibet inspiratis volūtate libera nō cōsentit? Nullū vero pctm̄ tā immane corā deo existit/cui venia nō donet/si correctio et penitētia subsequat. Et plerūq3 in obstinatis

(margin: Gen. 4. — beside "rigi plus excedit"; Mat. 26. — beside "das scariothis")

animis agit: vt nedū q̄ sequat correctio aut correctoꝛ pacifice toleret: sed exardescat aīa correpta in odiū: vt corripiētē aboleri velit penitꝰ sup terrā: vt agat liberiꝰ quod dispositū fuit nequius. Vn Esaias de talibꝰ reprobis dicebat: Arguentē in Esa. 29 porta supplātabant: et declinauerūt frustra a iusto. Et paulo post dicit: Ppl's ad iracūdiā puocās est: et filij mēdaces/filij nolentes audire legē: Qui dicūt vidētibus/nolite videre: et aspiciētibꝰ nolite aspicere nobis q̄ recta sunt. Loquimini nobis placentia: videte nobis errores. Auferte a me semitā: declinate a me viā: cesset a facie nostra sanctus israel. Silr̄ et Amos: Odio habue Amos. 5 rūt in porta corripientē: et loquentē pfecte abominati sunt. Hec igit herodias mali huiꝰ veritatē p alijs typū tenet: que ioanni argura nō acqescebat: nec herodē acqescere ipsa sinebat: cui ex odio pcurauit necē/nā a diabolo in aīo pnecata. Sed ad crimen accrescit herodis iuramētū incautū/et puidentia nulla puisum. Iuramēti vero adimpletio/ad crimina plus augmētat. Sed hic questio animū pulsat: si obligat incauta iuratio: et si omne pmissū detinet ad effectū. Cui questioni put inspirat deus/breuiter respōdeo: q̄ oīs iuratio cōtra veritatē/cōtra iusticiā/ contra charitatē/contra honestatē/cōtra publicos bonos mores/cōtra mandata dei nō tenet: nec vt obseruet astringit: nec obligat quod promittit si rumpit quod iubet: nec obligat priuatum si destruat publicū bonum. Nec inepta iuratio illaqueat vbi confundit decor publice ac debite honestatis: nec sibimet homo tenet ad fidem. Et pculdubio nemini seruanda est fides vbi virtuti diuine ac christiane fidei derogat. Nec expedit fieri per iuramentum ab aliqua virtute recessum: magis deo q̄ sibi/virtutibꝰ q̄ hominibus/diuinis legibꝰ q̄ verbis incaute platis seruanda ē fides. Nec fides incaute aut improuise aut ironice aut inaniter pmissa posterioꝛ/poꝛi et diuine sancte atq3 iuste aufert puilegiū firmitatis. Et vbi charitas conflictū recipit/seipsam pmissio destruit. Et p quam regit queq3 ciuitas: et assidēte ipsa in entibus/entia suos terminos non excedūt: et inferiora supioribus ordinant: et creatura deo in suscepto esse suppōit: q̄ vocatur iusticia: cum silet in aperto aut in occulto clamat iniquitas: non erit quodlibet firmum pmissum/si priuilegium iusticie in aliquo abradatur. Et vbi veritas confundit/pmissio annullatur: quia veritas non destruit veritatē/sed veritati falsitas aduersat. Et vbi submittitur atq3 cōfundit veritas: quod iurat aut pmittitur/indubitanter est falsitas. Agat taliter iurās penitentiā de stulta cordis deliberatione aut verbi emissione: ad exequendū vero se obligari nō credat. Remissius sane fuisset herodi nō interfecisse ioannem q̄ obseruare pmissionē. Nam q̄ iurauit fuit p liberū volūtatis arbitriū: q̄ interfecit fuit contra diuinum pceptum. Nec eū excusat regat autoritas/aut ptās ab impatoribꝰ collata romāis: si quod nō debuit fecit. Nec alios

mūdi pncipes τ rectores a crimine defendit au
toritas ꝓpria/siue ab alijs superioribus irrogata:
si quod nō debēt/faciūt. Nā mūdi huius impa
tores/reges τ pncipes/iudices τ rectores/ordi
narij aut legati/electi aut vocati: eoipso aliquid
possunt quo de iure possunt. Jura vero hūana
impatorꝫ regū/puinciaꝫ τ ciuitatū τ quorūcū
ꝗ ipsa condentiū/eoipso iura nō sunt quo a di
uinis legibus τ iuribus reprobant. Neqꝫ sibi
met derelictus est ad regimē mūdus: cui psidet
in suis legibus eius conditor deus: τ si tacet/nō
semp tacebit. Et si nō mala fieri violēter phibet:
certū est ꝙ in posterū puniet. Igit mala si qua
ab hoībus archotibus fiūt: nō credant fieri p le
gis diuine regulā/sed p deprauate arbitriū vo
lūtatis. Nec potētia rōnabiliter dici pōt/si ope
rat p quod damnari pōt: imo tpalis vocat infir
mitas/ad quā sequat eterna penalitas. Perma
xime igit caueant mūdi reges atqꝫ rectores: ne
autoritate ꝓpria cū herode pessimo interficiāt
aut ledāt quomodolibet innocētes: quorꝫ causaꝫ
Ro.13. assumpsit deus/τ p eius vltor est dn̄s. Et quia
oīs potestas a dn̄o deo est. Intantū est/iniquū
sub suis legibus se tueri/iudicat τ opat. Habes
igit malū conuiuiū: habes incestū: habes salti
ciū: habes animū incorrectū: habes iuramen
tū incautū: habes homicidiū ī ista popina. Er
go ꝗ legis/ hec mala deuita.

De modica fide. Capitulū. XXXV

SIquidē in massam peccati ingredit: cū
in fide de dn̄o quomodolibet dubitat.
Naꝫ pastor ecclesie Petrus nocturnis
temporibus cū alijs cōplicibus marinos vertices
naue sulcans ꝑpedita cōtrarietate vētorꝫ: vidit
ambulanteꝫ dn̄m supra mare/ marino nauigio
nō vtentē: quē credēs esse fantasma: simul cum
alijs timore pterritus exclamauit. Sed vox dn̄i
cōtra timorē ad dandā securitatē τ seipsum de
Mat.14 clarandū insonuit dicēs: Habete fiduciaꝫ:
Mar.6 ego sum: nolite timere. Ad cuius sonum
Petrus parumper confidens: petiuit signū su
pra naturam/si dominus esset querēs: Domi
ne si tu es: iube me ad te venire super
aquas. Cui ait dominus: Ueni. Et de
scendens de naui/pergebat ad domi
num super aquas. Et concussus a validis
ventis τ in corde diffisus/corpore mergi cepit.
Quem statim dominus arguit dicens: Mo
dice fidei quare dubitasti? Merito in fi
de dubius est a domino arguendus. Sed omis
sis que in allegoria sententia declamet: que in
moribus arguat aduertamus. Si dominus cō
didit: si fouet: si redemit: si omnipotens: si sapi
ens et bonus amator noster est: quare in peri
culis positi dubitamus? Quare si pbamur aut
temptamur/diffidimus: cum meminē deus in ani
ma τ corpe ad pericula supra id quod sustinere
pōt exponat? Qui de deo in aliquo dubitat: aut
ipsum estimat impotentem: aut insipienteꝫ/aut
crudelem esse considerat: aut amorem quem ad
nos infallibiliter habet/nō credit: aut dormiē
tem cogitat super nos oculum insopitū: aut mē
dacem facit eū qui nos custodire disposuit: at
ꝗ in sua ineffabili veritate spopondit. Igitur
nō caret peccato: sed nescio quanto/qui titubat
de dn̄o in periculis: quod ex eo colligit ꝙ a dn̄o
reprehenditur. Nihil enim nisi quod ad vitiū
pertinet/dn̄s reprehendit. Similem sententiam
alio expressit in loco: quando ipm dormientem
in naui discipuli sui videntes se a fluctibus su
perari/excitauerunt dicentes: Salua nos/ Mat.8.
perimus. Quibus statim respondit Mar.4.
Quid timidi estis modice fidei? Ual Lu.8.
de igitur absonū est christifideles de sua prote
ctione dubitare: nec aliter esse potest ꝙ subiace
re peccato. Non enim placet deo tremula no
stra fides.

De malis cogitationibus. Capitulū XXXVI

AD peiorem diffidentiā ascribuntur τ
cōstituunt eoipso pamplius peccato
res: quo christū non credunt posse aut
nolle peccata dimittere. Quod in curatiōe pa
ralytici deus declarauit: cum ante curationem
ei peccata dimisit/dicens: Confide fili: re Mat.9
mittūtur tibi peccata tua. Quod dictuꝫ Mar.2.
cū sibi a scribis τ phariseis ad blasphemiam as Lu.5.
scriberetur: prenoscens eorꝫ cogitationes ma
las/dixit: Ut quid cogitatis mala ī cor
dibus vestris? Per potentiā qua expulit in
firmitatē a corpore/ostendit authoritatē quā ha
bebat in peccatorꝫ remissiōe. Nephas ergo pes
simū est/dubitare christum nolle aut non posse
peccata dimittere: τ ppter assumptam humani
tatem diuine derogare potentie: cui proprium
est velle τ posse misereri. Similiter cum marie
magdalene ꝓpria potestate/liberali pietate/pia
voluntate peccata remitteret: admiratio τ diffi
dentia corꝫ assistentium ꝓpulsauit. Et credebāt
christum blasphemare: quē solū hominē existi
mabant: quia nulli hominū cōpetit alijs pecca
ta dimittere: sed deitatē in christo esse non cre
debant: cui ꝓpriū est pctā laxare.

Non lotis manibus manducare nō coinquinat hominē: vbi octo vitia iudeorum exprobrat cōminando. Capitulum XXXVII

DE peccatorꝫ numero presignant cōdi
tores aut quōlibet factores legum/tra
ditionū/ꝯstitutionum/statutorꝫ ꝯtra le
gē dei. Quod saluator noster tūc differunt/ cū a
scribis τ phariseis argutionē sustinuit. Nepe
accesserūt ad eū scribe et pharisei di Mat.15
cētes: Quare discipuli tui trāsgrediū Mar.7
tur traditiōes seniorū? Nō enī lauāt
manus quando panem manducant:
Jesus autem respondens ait illis:
Quare vos transgredimini manda
tum dei ꝓpter traditiones vestras?
Que christi responsio multiplicat intellectum
ad inquirendū ꝗd sit/τ ꝙ graue sit hoc peccatum.
Luce clarius oībus fiat/τ reipublice mores ha

bet: τ legē stabilē esse nō posse positā ab hoībus
ſi a ſupiorib⁹ autoritate aut iure mutari poteſt.
Nec iure lex dici debet. Supior vero rōne/auto
ritate/virtute/ſapia/ꝯſuetudine oīb⁹ deeſt: ſub
quo volūtarie vel inuite curuanꝰ oēs q̄ regūt vł
regere cupiūt orbē: quoꝶ leges velut tele arane
aꝶ ſunt/ſi diuinis legib⁹ aduerſanꝰ: vt arti⁹ ſtrin
gam/imo ſi nō obſequunꝰ. Dedit ſane mā data
omnipotēs: q̄bus hūane nature ſua irrephēſibi
lis volūtas ꝑ affirmationē τ negationē innotu
it. Per affirmationē: vt declararet ſuū placitū
ꝓpter vtile noſtrū. Per negationē vero: vt phi
beret ſuū diſplicitū/ne admiſſum faceret noſtrū
dānū. Et ꝓceptū hu⁹ poſuit: τ ſine dāno delin
quētis nō ꝓteribit. Et tanta ſunt autoritate fir
mata: vt ab eo tpe quo data ſunt/ nullas excepti
ones penitus ſuſceperūt: vt oīno dānenꝰ q̄ ꝓte
pſerūt/ſi ꝑ ꝓactā penitentiā liberati nō ſūt. Nā
ipſos iudeos q̄bus diuinoꝶ ꝓceptoꝶ in ſinaco
mōte pmū eſt facta collatio: nō ꝓpter ꝑegrinati
onē/nō ꝓpter bella/nō ꝓpter diſpſionē: quā me
rito ſepe ſuſtinuerūt/τ ſuſtinent: ab ipſoꝶ obſer
uatiōe fecit exemptos. Nec ipſos gētiles q̄ non
audierūt neq̄ receperūt: cū tñ ſcirēt q: data fu
erūt: ab obſeruantia fecit liberos: q̄ ſi nō ſerua
rēt/vellet eſſe dānatos. Et decē digito dei ſcpta
receperūt chriſtiani: a q̄bus τ cū euāgelicis nul
la exceptiōe ſunt liberi. Nā diuina ꝓcepta q̄bus
nobis iuſſit τ nobis ſua facta eſt nota voluntas:
nō impatores/nō reges/nō ꝓncipes/nō quoſcū
q̄ ꝓceres τ magnates/nō ſpūales ꝓlatos/nō ſa
piētes/nō fortes/nō debiles τ infirmos/nō ruſti
cos/nō vrbanos/nō mulieres/nō aliquos viros
exceptuant: dūmodo non ſint rōnis expṫes/τ ad
ea intelligēda capaces: nō locus ex ſitu/non ex
aeris intēperie ꝑturbatus/nō deſertus/nō ame
nus/nō interminata pena/ nō tolerata/nō ꝑſe
cutio/non fames: nō q̄cū q̄ tribulatio quā poſ
ſet ꝑſuadere diabolus/excogitare homo/inueni
re iniqu⁹/aut inferre cuilibet quomodolibet mū
dus: a diuinis mandatis facere pſit exortē. Nec
mos firmatus/nec cōſuetudo ātiqua/neq̄ vſus
longeuus ꝯtemptorē aut ꝓuaricatorē excuſabūt
celeſtiū τ inſolubiliū ꝓceptoꝶ: multomagis dā
nabunꝰ qui contra diuina ꝓcepta leges ꝯficiūt.
Contra quos ſaluator videꝰ intendere cū dicit:
Mat.15 Quare vos tranſgredimini mandata dei ꝓpter
traditiōes veſtras? Et hoc potiſſime intēdamus
non differētes q̄d fecerint iudei: ſed oſtendentes
mala q̄ faciūt/aut a q̄bus cauere debeant chri
ſtiani. Dicam igiꝰ: Eſt mandatū dei: τ eſt tradi
tio hominū. Preferꝰ traditio hominū manda
tis dei? Minime. Nulla ratio docet. Eſt lex dei
τ eſt lex hominū. Seruabiꝰ lex hominū lege di
uina contēpta? Nequaq̄. Nulla iuſticia ſuadet.
Leges hominū ſunt iniq̄: q: oīs homo mēdax:
τ non eſt q̄ faciat bonū: non eſt vſq̄ ad vnū. Et
ꝑ Eſaiam maledictioni eterne ſubdunꝰ iniqua
Eſa.10 rū legū conditores. Ve q̄ condunt leges iniq̄s.
Si inique non ſunt: nō hominū mendaciū/ſed
dei veriſſimi ſunt: q: omne bonū ab ipſo habet

exordium. Condidit impator legem q̄ dei dero
gat mandata: pctm̄ maius fecit/q̄ ſi mandatum
eius ꝑ ſuam derogat legem/ipſe in ꝑſona ꝓpria
contēpſiſſet. Nam nulla maior mandati ꝓuari
catio/q̄ aduerſus ipſum firmare decretū. Con
diderūt reges: condiderūt mūdi principes: con
diderūt mūdi ſapientes τ ſeniores ꝑ volūtatis
libito leges: quarū obſeruatione dei ꝓtermittū
tur mandata. Sed eo ipſo damnabiliores ſunt:
quo ad ꝓuaricandum ſummi dñi legē condide
rūt leges. Et iura diuina τ humana τ ipſum re
giūē reipublice docet: q̄ q̄ vult a minoribus ſu
is ſuas leges ſeruari/ꝑ integrū debet τ ipſe man
data ſeruare maior. Nam quotquot ſunt in mū
do ꝓcellentes/velint nolint altiſſimo ſubiacent.
Et q̄uis ex ipſo peccato parentū hominum de
prauata ꝓgenie inter ſe ſint hoīes ſerui et dñi/
ꝓlati τ ſubditi: reſpiciendo diuinū impiū omnes
ſumus equaliter ſerui. Nec eſt in conſpectu dei
dñoꝶ τ ſeruoꝶ diuerſa conditio: niſi q̄ τ ſūt maio
ri ſeruituti aſtringunꝰ/cū de ſubiectis populis
cogenꝰ reddere rationē. Et coꝶ leges eo nequio
res ſunt: quo diuinis legibus aduerſanꝰ. Sȝ ve Eſa.10
qui telas legum ordiunꝰ: non ꝑ voluntatē dei:
ſed conſuetudinē/firmatū morē/longeuū vſum
allegantes reprobanꝰ. Quia nulla conſuetudo
antiqua/mos firmatus/longeuus vſus ꝓſcribe
re poteſt antiquiſſime veritati τ eterne rationi.
Et quotiens ingrediunꝰ in campum certami
nis: conflictum ſuſcipiūt ab acie triumphali ve
ritatis τ rationis. Ve igiꝰ qui confidūt in lege
male conſuetudinis/damnati q̄uis firmati mo
ris/ vſus longeui tēpis. Ve qui confidūt in le
ge male agentis multitudinis. Nam intantum
ſunt grauiora peccata τ ad remouendum diffi
ciliora: inq̄tum talibus legibus ſe ipſoꝶ tuenꝰ
autores. Et eo magis radicaꝰ peccatum: quo ſe
ſupat factor multitudine delinquentiū. Et au
dacter dixerim maius pctm̄/legem facere de fu
rando aut fenerādo: q̄ ſit ſimpliciter contra di
uina mandata rape aliena. Non ad iudiciū peni
tentie adduceꝰ/quod ꝑ legem crediꝰ licitū. Naȝ
in hoc ſtat iudeoꝶ certa damnatio: quo chriſtuȝ
morti tradentes ad penitentiam non venerunt:
q: nullū pctm̄ habere ſe crediūt aut crediderūt:
dum zelum legis ſup eum inſtirerunt dicentes:
Nos legē habemus: τ ſm legē debet mori: quia Jo.19
filium dei ſe fecit. Vide igiꝰ q̄ ſit horrendū ma
lum ſub ꝓtextu legis opari pctm̄: cū iudei ſe pec
caſſe non credant: quia ꝑ iuſticiam legis inter
fecerūt chriſtum. Et lex quam allegabant iuſta
erat/ſancta erat/a deo vero τ viuo ꝑ moyſen da
ta erat: ſed ꝑ ipſos iudeos male itellecta/peius
interꝓtata fuerat. Argumentum igiꝰ ſit nobis
ſi ꝑ bone legis zelum tantum factum eſt ſcelus
q̄ occiſus eſt chriſtus: q̄d fiet ꝑ leges iniquas:
dum altitudo regiminis/virtus conſuetudinis/
robor firmati moris/vſus lōgeui temꝑis/deſtru
rio multitudinis eas roborat atq̄ firmat: nec nō
oſtendit τ licitas. Certe ſemꝑ offendereꝰ in om
ni loco τ temꝑe chriſtus: q̄ ſub zelo bone legis ꝑ

nobis semel est mortu⁹. Quot ciuitates/quot societates/quot ꝯgregatiōes/q̄ta hoīuȝ multitudo his legib⁹ innūera mala cōmittāt: impossibilitas disserere nō ꝑmittit: magis vero non expedit. Nec tñ ex his q̄ dicta sunt derogat legibus/ꝯsuetudinib⁹/vsib⁹/morib⁹ q̄tūcūq̧ antiq̄s aut nouis diuīe legi ꝯformib⁹/aut detrahit: q2 eorū ipso bone sunt/quo legib⁹ diuinis alludunt. Sed plerūq̧ sub q̄dā boni specie traditiōes fiūt: que dei ordinatiōib⁹ ⁊ ecclesiasticis ex antiq̄s bonis firmatis morib⁹ nō ꝯsētiūt: imo tm̄ discrepāt vt aliā legē ꝯstituāt. Sȝ pmū nouerit ꝙ ꝯtēptor legaliū p̄ceptoꝝ nullū aliud bonū facere pōt quod sibi sic existēti cedat in pmiū: nec aliquā pfectionē in aliquo statu virtutis aut gradu dignitatis valet attingere/qui p̄cepta legalia ꝑuaricationi ascripsit. Vñ audacter affirmē christi vicarium imediatū a legalib⁹ p̄ceptis nō eximi: neq̧ sibi a christo deo cōcessam potentiam vt alios possit eximere/atq̧ ꝯcedere licentiā in aliquo delinquēdi. Deīde nouerit ꝙ minoris nō est sine causa mutare statuta maioris: neq̧ vni⁹ quod multitudo iuste sanciuit: neq̧ iuuenū animo forū/senioꝝ sapientū variare iusta decreta. Et in lege diuina cauet: ne trāsferas terminos quos posuerūt patres tui. (Deute. 19) Nā nullū aliud bonū voluntarie assumptū ꝯfert: si ex eius causa vel alia in preceptis pme tabule aut secūde peccat. Ad q̄d ergo futuri pmij valet ieiuniū volūtariū: si ꝑtermittit eius causa vel alia quod est ab ecclesia firmatum ⁊ ordinatū? Sed forte q̄s diceret: Illa ieiunia q̄ sancta mater mandat ecclesia/nō possum efficere: sed talē diē ex deuotione ad ieiunandū suscepi. Si nō potes/impossibilitas te excusat: nam nulla de impossibilibus lex ē. Sȝ de illo die quo semel in hebdomada vel mēse/aut in toto anni circulo potes: affirmauerim tutius ⁊ rōnabili⁹ in illis quos ordinauit ecclesia ieiuniū aut penitentiā pfici: q̄ illis dimissis in alijs ob deuotionē ꝓpria volūtate regulari: vt etiā nō laudē aut approbē emissum de ieiunando votū: si cōtēnit aut fieri pōt ecclesie sancte p̄ceptū: vt si p̄ceptū ⁊ volūtariū/si p̄ceptū ⁊ votū emissum/nullo mō simul pñt pfici: dimittat quod eligit ⁊ vouet: teneat quod p̄cipit ⁊ iubet. Illud enī fuit volūtatis/istud necessitatis. Ubi aūt vtrūq̧ possibiliter agit/sentētialiter dico: nihil in morib⁹ christianis tā laudabile q̄ superogare mādatis. Ex hoc enī pfectio nascit: quā diligēs animus semꝑ gliscit. Nec ista solū ꝓ ieiunio dixisse me fateor sed quotiēs inter p̄ceptū ⁊ volūtariū solum sine voto firmatū ꝓ aliqua causa talis disceptatio fieret: hanc sententiā assero esse tenendā. Ac per hoc dispensationē nō auferimus ecclesie in his que concilia ⁊ summi pōtifices mandauerūt: ꝙ loco ⁊ tempe ⁊ vigēte iusta necessitate nō possit dispēsari a summis pōtificibus: sed dispensationē oīno negamus in diuinis mandatis: q̄ inuiolabiliter mandauit obseruari deus pater ⁊ christus vnigenitus fili⁹ eius. Et in experientia rei loquor. Multos vidi ⁊ audiui ministros cōfessionis ⁊ penitētie/qui pctōribus multa imposuerūt: sed nec ad obseruantiā eoꝝ q̄ mandat ecclesia reduxerūt. Quod salua pace eoꝝ/pmo debuerūt suos clientulos pctōres ad ecclesie mandata reducere/postmodum supadderet: et si vtrūq̧ ex certa impossibilitate peccatoris nō potuerint facere tenebant primum ⁊ relaxare secundū: vt ista sit epitomenica dictoꝝ sententia certa: ꝙ in omni volūtario bono/voto firmato vel non/electo ex deuotione aut per penitentiam imposito: diuinum ⁊ inuiolabile preceptum in toto/ecclesie vero preceptum in toto si fieri potest/vel saltem in parte p̄ferat: imo nec in aliquo pretermittat/nisi excuset illa impossibilitas: quam nō cogit legis seu mandati autoritas: aut illa dispēsatio quā exigit iusta necessitas. Nā dispensatio sine cā iusticie necessarie atq̧ necessitatis iuste/aut dispēsatorē aut dispensatū tenet in vinculis aut vtrūq̧. Ecclesiastica enī autoritas non est humane/sed diuine virtutis: q̄ ad virtutis pfectū/nō destructionem a deo ordinata consistit. Hinc enī aplus secūda epla ad Corinthios dicit: Nō enī possumus aliq̄d aduersus veritatē/sed ꝓ veritate. (2. Corin. 13) Ac si apte dicat: Nulla est ꝯcessa a deo potestas aut autoritas aduersus veritatē legis ⁊ mandatoꝝ dei/atq̧ sanctoꝝ morū: q2 autoritas q̄ veritas est/aduersus seipsaȝ nō est: Esset vtiq̧/si virtuteȝ aut veritatem destrueret. Egredit statim q̄stio de latibulis: ꝙ vna virtus ꝓ maiori pōt intermitti: ⁊ quod sub p̄cepto cadit ecclesie/casu emergēte etiā excellētiora vota mutare: vt ꝓ cōuersione multoꝝ virginitatē voto firmatā in matrimoniū transferre. Nō diffinio quod nescio: sed dico quod scio: ꝙ vbi cōmitteret etiā pctm̄ veniale/ecclesia nō pōt inferre p̄ceptū: cui⁹ autoritas nullum includit vitiuȝ. Quia aliud est ꝓ maiori virtute minorē ex p̄cepto intermittere: aliud est rē p̄cipe: vbi saltē veniale pctm̄ certissimum est adesse. Si primū interdum admittit/reliquum omnino remouetur: nec ex eo primum admittit/reliquum remouet: vt vnum alterius in hoc causa psistat. Sȝ a deo habet quodlibet minimum pctm̄ hoc puilegiū: vt nullum cadat sup eum de faciendo p̄ceptuȝ: vt nunq̄ sit autentica illa sententia: faciam⁹ mala vt eueniant bona. Unum vero assertiue dixerim aut eque: ꝙ autoritas sancte ecclesie que autoritas est virtutum/nihil habet in seipsa sathanicum. Profiteor aūt in hoc licet iudicio aliquoꝝ supuacue fidem meam. Nō peccator sum: ⁊ cū tentationibus carnalibus habeo ꝯgressuȝ: sed votum corde atq̧ ore castitatis emisi: quod mihi ad vim penitus ascribo p̄cepti. Quod si summus pontifex ob certissimā cōuersionē omniū infidelium ⁊ peccatoꝝ mihi p̄ciperet cōiugari: sibi nō obedirem nisi libidinē illā auferret totaliter de meis mēbris/que ante pctm̄ nō erat in parentibus pmis. Et mihi certum est vxorem non posse tangere atq̧ carnaliter cognoscere sine libidine: que si mortale non est/saltem peccatum est veniale: nisi supueniret in mēbris meis san-

tificatio illa spūs: quā nō pōt dare pōtifex sūmus. Que sūt virtutis pōt ob rē ⁊ cāz ipe pcipe: ꝫ virtutē nō pōt ipe ꝯferre: neqꝫ sua ptāte membra sanctificare: q̄uis a ꝯtractis pctis post penitentiā possit absoluere. Nec eñ malū libidinis excusat aut tollit ꝑpter matrimonij bonū: sicut ipsius matrimonij bonū nō dānat ꝑpter libidinis malū. Nā bonuz matrimonij bñficiū est nature: malū vero libidinis est pene cōtracte in p̄mox parentū ꝑpetuata dānata ꝓpagine: quod in genitalib⁹ mēbris etiā post baptismū remāet veniale. Si q̄s aūt sanctificationē in suis membris spūssācti suscipiat: in tali casu si eueniret / vt se sentit ita obediat. Igit in his dictis atqꝫ dicēdis caueāt oēs q̄bus alaꝝ cura incūbit: ne statuta meliora cōmutēt: ne ꝓfessionib⁹ cū ꝯstitutionib⁹ derogent: ne diuinis p̄ceptis aut ꝑmissis ꝯsilijs suo fastu reluctēt: ne magis timeri velint tyrānice q̄ rōne: ne faciāt traditiōes contra leges diuinas: ne magis homini q̄ deo / ꝯsuetudini q̄ rōni velint inferre honorem. Post q̄ saluatos eos appellauit hypocritas / causaz hypocritatis annectēs. Inq̄t eñ: Hypocrite bñ ꝓphetauit Esaias de vobis dicēs: Populus hic labijs me honorat: cor aūt eoꝝ lōge est a me. Sine causa colunt me: docētes doctrinas et mādata hominū. Quā multiplicat in euāgelio ⁊ diuis alijs scripturis hoc malū hypocritatis sit detestatiōi ⁊ reprehensiōi ac etiā dānatiōi cōmissuz / null⁹ q̄ legit ignorat. Hypocrisis nomē est grecū: latine vero simulationē dicit. Simulatio vero vnū obtendit / aliud ostēdit: vnuz in corde / aliud in ore: vnū in intentiōe / aliud in ope. Simulator (dicit scptura) ore decipit amicū suū: q̄ quod ore laudat / morib⁹ reprehēdit: ⁊ quod morib⁹ laudat / ore vitupat. Nullus hō ita seuiter arguit falsitatē q̄ falsus: ⁊ simulationē q̄ ab ipsa ꝯdetētus: ⁊ quōlibet crimē q̄ quo est infectus. Si nutritus est inter vbera hypocrisis seu simulatiōis: tū q̄ palliari se credit / si quo est infectus arguit: tū quia melius nouit quod ipe patrauit. Uere igit decipit amicū suū hominē ꝓximū: atqꝫ put in ipo est decipit verū ⁊ summū amicū dñm iesum christū. Et simulatores ⁊ callidi ꝓuocant iram dei. Difficilius hypocrita q̄ supbus reuocat ꝑpter speciē virtutis: cū qua reputationē in animo ⁊ oculoꝝ spectationē ⁊ reuerentiam in actu exteriori mercatus est. Supbus vero q̄ñqꝫ facilius inclinat ad verū: caret eñ his vmbrosis mūeribus. Nullū vitiuz de moribus hominū tāta indiget accusatione vt remoueat de moribus / sicut ista lethalis. Sunt eñ alia vitia sine laude: ⁊ nanciscunt opprobria in ꝓpatulo habentia notam. Ista vero pestifera monstrat oculis incultā cesariem / ripósam vestē / illotam faciē / deiectum ad ima vultū: mansuetū ⁊ rarū in admiratiōe verbū / ꝓambulis suspirijs interuenientibus sepe singultibus: parcitatē cibi cū cōmemoratiōe verorū abstinentiū aut infernaliū tormentoꝝ: elicitas ex arte diabolica lachrymas; despectum mūdi ad seipsum / corpis incōpositionē: annihilationē suipsius: ⁊ similia: q̄ laude dignissima sūt / si ex veritate agunt. Recti sunt hi rami ex tortuosa radice. Nō curant hypocrite virtuosorum actuū habētes exterius decus / quantū ab intus sustineāt dedecus. Uidi supbū: ⁊ reprehēsus aut egit vere penitentiā: aut se malū cōfessus ē. Uidi auarū / luxuriosum / inuidū / iracundum / acidiosum / gulosum / pompatice incedentes / tyrānos / raptores / homicidas: ⁊ arguti fecerunt similit. Uidi argutū hypocritā: ⁊ ex apparentia tutum respondentē: Quid tu frater vides in me: quare me iudicas: an ignoras scriptū esse in euāgelio sancto: Nolite iudicare / ne iudicemini. Et mente amaricatus / ne pderet vnde captabat honorē dixit: Frater parcat tibi deus: ⁊ p hoc honorē amplius est mercatus. Certa experientia cognoui aliq̄s deuitantē interdū a fide ad fidē facilius recōuersum / q̄ hypocritā ad rectos fidei mores. Nō eñ ex hoc p̄fero malū malo: vel subijcio malū malo. Hypocrita cū oib⁹ nō est idē: cū plerisqꝫ mansit incognitus: cū aliq̄bus fudit venenū. Iratus est aliq̄s in anlo vir hypocrita ⁊ ꝑpter astantes tēperauit ire insultū: ⁊ nihil sibi est difficile ad agendū ne detegat. Multa sustinent hypocrite sanctificantia spūs: si non fierent ex virulenta radice. Uir hypocrita simulachrū est virtutis / artificiosam cōpositionem sensuū habēs: sed ve sibi / caret eñ visceribus. Uisus fuit aliq̄s in orōne ac cōtemplatione astare hypocrita: ⁊ paulatim destitit / ⁊ hypocrisim p hypocrisim deuitauit. Uir hypocrita monstrū est / cui simile nunq̄ fecit natura: q̄ nec vult esse quod videt: neqꝫ vult videri quod est. Bene igitur iusta damnatio eius: q̄ semp falsitas est directrix eius. Ueritas enim liberat liberādos: falsitas suos clientulos in infernuz detrudit. Uir hypocrita caret hospitio: solū falsitas ei⁹ accepit eū in domū suā: ⁊ ministrauit de infernalib⁹ facultatib⁹ suis. Nudus incedit hypocrita: deceptio eius ei p̄buit vestimentū. Famelic⁹ erat nō saturandus pane: patiebat sitim / nō vino cōplendus: sed laus humana dedit ei cibum ⁊ potū. Infirmus erat ꝑpter deficientē virtutē: sed reputatio aliena visitauit / imo cōfortauit eū. Et erat in carceribus peccatoꝝ: sed demones inuisibiles accesserūt ad eū / redēptionē falso spondētes: ⁊ deluserūt detinētes eū. Mortuus iacebat hypocrita in plateis nimie speciose videlicet mūdi: sed fama hoim in suis cordib⁹ sepeliuit eū. Sed legit in Iob: Gaudiū hypocrite ad instar puncti. Punctus certe geometrice sumptus / est minima ps linee. Breuis ⁊ modica leticia eius: q̄ tunc gaudet cū laudat: tūc letat cū aspicitur. Inuisus nō gaudet: grauiter eñ conscientiā mordet. Pūctus enim grāmaticaliter sumptus / si subest / damnat: si superest / signat: si interponitur / diuidit: si apponitur / sententiam finit. Nam per puncta hic hypocrite gaudiuz damnatur ad penas: signatur signo demonum ⁊ a cōsortio diuiditur beatoꝝ: post finem su-

stinctos sine fine penā. Juste igit talis snia pmit: qr ad instar pueri in hoc mūdo gaudia nō sup celestia qrit. Hoc malū necessario me coegit digressionē facere. Sz revertamur ad sniaz salvatoris: q cāz subnexuit hypocrisis cū dixit: Quia pplr hic labijs me honorat. Igit ois mal⁹ christian⁹ hypocrita: qr ore dicit quod corde nō diligit. Qui eni deo verbis appropinquat ꝛ corde lōge fit, hypocrita est. Verba dei habebāt iu dei: ꝛ verba dei habēt ꝛ mali christiani: sz cor eorū lōge factū est a deo: qr cor eoꝝ non erat rectū cū deo: nec fideles habiti sunt in testamēto ei⁹. Illi in veteri: sz in novo mali christiani. Et Ezechiel fili increpat malos sui temporis, q increpatione ꝛ hypocrite christiani arguunt. Ait eni: Audiūt sermōes tuos, ꝛ nō faciūt eos: qr in cāticū oris sui vertūt illos: ꝛ avariciā suā sequit cor eorū. Et est eis qsi carmē musicū quod suavi dulciq sono canit. Predicat in ecclesia dei dulciter a pluribus: sed avariciā tpalis cōmodi aut honoris intēdit celatū cor. Sermocinat vocali cōcētu verboꝝ: ꝛ altissima de deo referant mysteria: verba videnf divini lapides ignis: sed plerūq cor dicentiū lōge fit a deo: aliqd in hoc pter deū, nec ad deū referibile qrēs. Cantant altissimis vocibus divina oracula: kyrie lingua grecoꝝ, gloria hymnus angelicus, alleluia hebreoꝝ cetera latinoꝝ pstrepūt: voces resonāt in excelsis ꝛ chori fatigant: sex instrumēta vocalia cantant ꝛ discātant: ꝛ voluunt palate lingue: fiunt toni, semitoni, dytoni: ꝛ voluunt cuz notis, litteris ptermissis, qnte atq octave, duodecime atq qndecime: ꝛ varietate clamandi detinet ppls atq multet: ab his q sanctitate vite, moꝝ honestate carētes aliter placere nequerūt. Psallit ꝛ canit dimisso plerūq libro, deflexo digito, dearticulata manu: cor plerūq fit longe a deo: quia quod pfert in ore, nō versat in corde: sed vanitas cordis resonat in vocibus oris. Cātabit kyrie eleison, q nemini misericordiā fecit deiq cōtempsit. Cātabit christe eleison: q christi sanguine ꝯtumeliā intulit. Cātabit gloria in altissimis qui omnē gloriā etiam ex cantu mercat in terrenis. Cātabit alleluia: qui deū in suis vitupat moribus. Cantabit epistolā: qui divinū non recipit missum. Cantabit euangeliū: cui pdicatio mūdi placet. Cantabit graduale: q p gradus nō ascēdit in bonū. Cantabit versum: qui a dño est aversus. Cantabit tractū: ad sua placita tractus. Cātabit sanctus, sanctus, sanctus: qui corde ore et ope est iniquus. Cantabit hāc trinitatis laudē, qui in trinitate anime sue, memorie, intelligētie, ꝛ volūtatis portat pessimā labem. Cātabit introitū misse ꝛ finem: qui pncipiū malū fecit: qui finē debitū in dño nō ꝯstituit. Cātabit pater noster qui es in celis: de quibus dici pōt, vos ex patre diabolo estis. Cātabit deo p omnia secula seculoꝝ: q cōtra dei ꝛ apostoli pceptū huic est ꝯformatus: Cātabit dñs vobiscū: qui cū demonib⁹ habet ꝯsortiū. Cātabit sursum corda: qui sursuz habet cor adversus deū: aut habet i terra ꝛ peccatoꝝ fece defixū. Cantabūt gratias agam⁹ agamus dño deo nostro: quoꝝ deus vēter est: ꝛ deo sunt p maximis ingrati: p minimis vero hominibus valde grati. Cantabūt pfationē et orationem: quoꝝ lingua iniquitatē fat. Cantabūt psalmodias ꝛ antiphonas ꝛ cetera divina: q p omnia complectunt hūana. Vere deus ꝛ ea q sunt eius in multis ꝛ varijs vertunt in oris canticus ꝛ in carmē musicū: vt plus melodia cantus, suavitas vocis q veritas rei delectet cantātes, demulceat audientes: ꝛ cor eoꝝ p huius avaricias laudis ꝛ complacentie atq pecunie longe fiat a deo. Nō sufficit labioꝝ honor vbi a corde ppellit christus: ꝛ alta oris clamatio vbi cordis oratio silet. Nec lingue volubilitate placat altissimus, qua sepe decipit ꝓximus: ꝛ vocum amenitas magis ad irā deū ꝓvocat vbi regnat in animo feritas: ꝛ p foribus depellit charitas. Siquidem innuens nō ex eo quod exterius in substātiuis moribus agit, sed ex eo quod in corde gerit pctōres constitui: cū petētibus apostolis ipse respōdit: Nō quod in os intrat coinquinat hominem: sed que pcedūt de ore hec coinquināt hominē. Et cū ad petitionē Petri ꝛ apostoloꝝ edisseruisset parabolam dixit: Non intelligitis: qr omne quod extrinsecus introiēs hominē, nō pōt eū coinquinare: qr non introit in cor eius: sed in ventre vadit et in secessuz exit, purgās oēs escas. Dicebat aūt: quoniā que de hoīe exeūt, illa coīquināt hominē. Ab intus enim de corde hominū cogitātes male pcedūt: homicidia, adulteria, fornicatiōes, furta falsa testimonia, avaricie, nequicie, dolus, impudicitia, oculus malus, blasphemie, supbia, stulticia. Hec oīa mala abintus ꝓcedūt: et coinquināt hominē. Que aūt p semetipm salvator exposuit, nō psumit sermo noster disserere. Et labefactari hominē malis doctrinis, pctōrē ē fieri: quod psignavit cū dixit: Cavete a fermēto phariseorū et saduceorū. Quod de doctrina nō sana intelligit: vt ipse euāgelista testat. Ceteꝝ p amplius pctō subiacere mōstravit, qui divinis diffinitiōibus psumpserit in aliquo reluctari: vt etiā sathanas nūcupet, ꝛ divine maiestatis offensor ꝛ nesciēs bona. Quod Petrus pie salvatorē a passione volens avertere, accepit in sentētia contra eū. Vade retro sathanas, scandalū mihi es: non enim sapis que dei sunt. Necnō ꝛ offensor dei ab offensione innocentū constituit: q̄uis destruit melius diceret. Amat eni deus innocētes ꝛ puros: quos neq in fide p malā doctrinā, neq in vita morali p malū exemplū aut impedimentū, neq in psona per nocumentum patit inulte offendi. Vn ex pena cognoscit gravitas talis peccati. Vnde salvator ait: Qui scandalizaverit vnuz de pusillis istis qui in me credunt: expedit vt suspendatur mola asinaria in

Ezechie. 33.
Mat. 15
Mat. 16
Mar. 8
Lu. 12
Mat. 16.
Mat. 18

collo eius et demergatur in profun-
dum maris. Et qui quomodolibet scandalū
iniuste scʒ offensionē in aliquē dat/peccat: quod
ex eo colligitur quod adiungitur: Verumta
men ve homini illi per quem scanda-
lum venit. Peramplius aūt ex malo vsu sen
suum ꝑdixit generari graue peccatū: cū manuʒ
⁊ pedē mandauit abscidi scandalizantē/⁊ oculū
erui: nō membris/sed eoꝝ ꝑfidum vsum. Et pec
catorē terribiliter puniendū esse asseruit/ q̄ suo
primo petenti veniā nō prestauit: cum ex para-
bolica sententia saluatoris talis atrox torquen-
tibus sit vsqꝫ ad debitam exactionem iuste con
cessus. Peccatorē quempiā fieri ex inuidia pre
monstrauit: cū oculū nequā adesse in homie qui
apud patrēfamilias voces querulas ausus fuit
emittere: ꝙ plus ꝙ diurnū denariū nō acceperat/
ꝓ quo cum ipso cōuenerat: existimans plus de-
bere suscipe ꝙ in ope successor impactus: cui tā
tundē vt ei qui pactū fecerat/dñs voluit ꝓuide-
re benignus. Declarauit pctō teneri astrictos
q̄ volunt sine labore vitia supare/adipisciqꝫ vir
tutes: quando petentes dexterā ⁊ sinistrā sessio
nē in regno supno/redarguit ignorantie sibi ia-
Math. 20 cere cū dixit: Nescitis quid petatis. Et in
terrogauit si calicē amarum primo bibere pote
rant: anteꝙ quietē ⁊ gloriam tam dulcissimā po
stulabant. Indignationē vero de genere mon-
strauit esse peccati: magis ꝟo intulit esse pecca
tū: cum tanta seriositate redarguit et ꝑmonuit
atqꝫ docuit reliquos apostolos decē: q̄ aduersus
hmōi petentes duos fuerant in aīo male moti.
Ex auaricia tam eos q̄ cleri sunt domini/ꝙ reli
quos rōne vtentes actu ⁊ verbo innuit peccato-
tores: cum semel ⁊ iterū de tēplo dñi eiecerit ne-
gociatores. Et maxime gratie ⁊ donoꝝ spūssan
cti ⁊ sacramentoꝝ christi ⁊ euangelij eius vendi
torem arguit/cum columbas auferri precepit:
quod viciū in posterū propter simonē magū si-
monia extitit appellatum. Et fieri certissime as
serit peccatores/q̄ alia in domo dñi agunt prē
ter id ad quod facta est. Nempe domus eiꝰ ora-
tionis/laudis/gratiarūactionis/collecte ad pau
peres ⁊ eruditiōis euangelij est: nō alius mini-
sterij omniū autori ante oīa nō grati. Ad plenū
ꝟo criminosi redduntur ex parabola locate vi
nee malis agricolis oēs q̄ de bonis a deo datis
in natura inuisibili ⁊ visibili/spūali ⁊ corporali:
⁊ in gratia ⁊ in virtute: fructū debitū ꝭm iustici
am affectionis ⁊ cognitionis ⁊ actionis/possi-
bilitatis loci ⁊ tēporis nō reddūt iustissimo ex-
actori dño nostro deo: q̄ nihil ꝓ se a nobis exi-
git/sed ꝓ nobis. Indigua eñ est exactio eiꝰ. Et
ampliꝰ reddit crimē: cū ꝑdicatoribus/ doctori
bus/monitoribꝰ vt reddamꝰ debitū fructū/ pti
naciter reluctamur: ⁊ in nobis occidimꝰ verba
vite: ipm vitā oim christū extra nos excludimꝰ:
⁊ extra bona collata ꝓiciētes: ⁊ ꝑtū in nobis ē
ipsi christo mortē inuisibilē inferētes: ꝑ nosipōs
credētes sufficere in salutē. Adijciunt infausto
numero peccatoꝝ omnes cōtemptores diuine
legis vel vocationis: allegantes excusationes
cōtentiosas/nō acceptari dignas: dum pretextu
auaricie atqꝫ supbie/ negociationis superflue/
sensualiū delectationū atqꝫ carnaliū venire recu
sant: sed quod peius ad crimen/precones ⁊ in-
uitatores verbis/verberibꝰ ⁊ mortibus affixe-
runt. Quod licet literaliter nō sepe fiat: morali-
ter ꝟo ꝑ ersuqꝫ fieri non ambigit. Et qui vitrici-
bus penis adijcitur/vestē nuptialē non habens
ꝑmonstrauit quale sit in carentia illius pecca-
tū. Etenī ipa vestis nuptijs virtuosis ac celesti-
bus apta mihi aliud nō ostendit/nisi aptitudi-
nē virtutis in omni tpe/in omni loco/ in omī re
atqꝫ cōuersatione. seu moralē opeꝝ aptitudineʒ
ad nuptias vere fidei: qꝛ fides sine opibus mor-
tua est: qua carens carebit ⁊ vita: peccator effe-
ctus in via/ꝓ culpa feuiter puniendus in pena.
Nec a peccatoꝝ damnato collegio seorsunt qui
alios tentant: ⁊ nominibus alios ex affectu vo-
care vident: quoꝝ ministerio subijci nolūt: nec
nō alijs parant inferre calumniā/⁊ laqueū inijce
re nocumēti: saluatoris declinante sentētia/qñ-
do phariseos cū herodianis ipm de reddendo
tributo interrogantes/appellauit hypocritas:
qꝛ magistrū vere vocabant/cuius doctrinam in
animo et in opere contemnebant. Discordes
similiter in moribus a doctrina esse peccatores
iustissime demonstrauit: qñ ꝭm mattheum in ca
thedra sedentes/ciuiliū atqꝫ plebealium doctri
naꝝ disseruit onera grauia ⁊ importabilia im-
ponere alijs autoritate doctrine: ipsos ꝟo non
appropinquare paulisper. Nec solū in his/ʒ in
eo ꝙ apparēdo alijs intentionē sequantur obli
quā: ⁊ affectant ꝑferri ceteris in cōuiuijs ⁊ i cō-
gregationibꝰ primas sedes: ⁊ salutari capite in
clinato in forinsecis ꝓcessibus ⁊ plateis: ac eti-
am magisterij ⁊ principatus nomē aīo ⁊ actu ve
nant: cuius effectū voluntarie abiecerit. Omni-
bus nominibꝰ saluator noster suos cōmorales
noluit insigniri: penam damnose humiliatōis
annectens his q̄ voluntate ⁊ affectiōe ꝓpria se
subtollunt/cū sepe fando expressit: Ois q̄ se ex-
altat/humiliabit. Precipue tamē octo vitia ex-
probrauit phariseis digna penis eternis: q̄ ꝭm
typicū intellectū possunt in faciē obijci christia
nis. Ideo solerti studio caueri debent q̄ penas
ꝑhorrescunt eternas. Habita quippe cū eis cō-
gressione verboꝝ/dicit saluator eisdē. Ve vo- Mat. 23
bis scribe et pharisei hypocrite: qui
clauditis regnū celorū ante homies.
Vos aūt nō intratis: nec introeūtes
sinitis intrare. In qua sententia post illoꝝ
⁊ illius tpis malū oēs reprehendunt/qui ad viā
regni celoꝝ alijs obicem ponunt: aut iam incipi
entē quomodolibet ꝑ argumenta diaboli/ꝑ pla
centiā mundi/ꝑ amena corpoꝝ/ꝑ blandimenta
verboꝝ/ꝑ pollicitationes reꝝ/ꝑ terrores et mi-
nas/ad pristina reconuertunt. Et q̄ alijs prestat
impedimētū ad vitā/eoipso sequit ipse morteʒ:
vt duo mala in vnū ꝯueniāt/ꝙ impediēs ⁊ impe
ditꝰ dānationē suscipiāt. Quod plerūqꝫ tangit

sacre scripture doctores: qui cauendas foueas nō ostendūt ꝑ regno faciēda nō dicūt. Secūdū addidit cū dixit: Ue vobis scribe et pharisei hypocrite: qui comeditis domos viduarū/orationes longas orātes: ꝓpter hec amplius accipietis iudicium. Uerū erat ad literā in illis: quia saluator aliter nō dixisset: sed ex hoc reꝑhenditur in holb⁹ oīb⁹ ferentib⁹ habitū honestatis seu religionis: q̄ domos viduaꝝ pniciosa frequentāt licentia: vidētes solutas a lege viroꝝ ꝑ mortē: zelotypiā coꝝ amplius nō verentes: quaꝝ res vident posse libere cōtrectare viroꝝ dominio iaz ablato: ⁊ laqueū deceptiōis inijciunt ipsorū remoto cōsilio: vt ꝑ ipsorum ala largas elemosynas faciāt: oratiōes ꝓmittētes pluras/actu exercentes in diuinis actionib⁹: vt solū deo pareant/nō seculo cōformati: sed eo magis ⁊ ampli⁹ iudiciū suscipient vltionis: quo magis inremotis custodib⁹ atq̧ testib⁹ fauore auaricie ipsas viduas visitarūt: sub hypocritali pollicitatiōe missaꝝ ⁊ orationū ex pte agentiū rei familiaris stipem subdole subtraxerunt. Sed ideo magis aduersus illos ⁊ quoscūq̧ tales de viduis sententiā ꝓtulit: q꞉ facile decipitur in quolibet malo/ etiā ad danda munera muliebris sexus: cui nō supest obediētia maritalis/aut ꝓdominat lumē gratie spūalis. Sed his acrius referuat suppliciū: quia corda simpliciū nequiter deceperunt:

Addit tertiū/inquiēs: Ue vobis scribe et pharisei hypocrite: qui circuitis mare et aridam/vt faciatis vnū proselytū: et cū fuerit fact⁹/facitis eū filiū gehēne duplo magis q̄ vos. Quid ꝑ hāc sententiā tunc in tpe saluator nr̄ redarguit: nisi sollicitudinē indebitā illoꝝ/q̄ gentiles ad ipsoꝝ legē multis suasionib⁹ ⁊ laborib⁹ inuitabāt ⁊ efficiebāt pampli⁹ pctōres/legis obseruatiōe cōtēpta. Quod nūc ī tpe illos insinuat eterne maledictiōi subiectos/q̄ pter scīssime nr̄e legis intētionē ipsa cognita vel nō pagūt mores: vt nec hoc eis ad damnationē sufficiat/nisi similes suis morib⁹ habeāt: ⁊ in eterna dānatione similē suscipiāt seuā penā. Nā vsq̧ quaq̧ cognoscit iustū: vt q̄ cū similib⁹ alijs vitā suscipiūt/similē sentiant in legib⁹ disciplinā. Sed horrenda res dictu/magis ꝟo effectu: q̄ peior efficiat pselytus sc꞉ q̄ de vno statu in aliū ꝓsiliuit/q̄ ille q̄ ad ꝓsiliendū suasit: quod melius iudicio credere diuine sentētie/q̄ in noticiā ducere nudis verbis.

Quartū maledictiōis eterne malū saluator annexit: cū eos de ꝑuersa intētiōe iurandi reꝑhendit/dicēs: Ue vobis duces ceci: qui dicitis: quicūq̧ iurauerit ꝑ templuz/nihil est: qui aūt iurauerit ꝑ aurum tēpli/debet. Sed hec lra est illa/q̄ in euangelio ad hanc clausulam sequit. Aliud tūc phariseis/ aliud nobis clamat. Sed eis relictis/q̄d nobis insinuet breui sentētia sentiam⁹. Proculdubio ex his verbis caute pcipit/q̄ aliquod iuramētū aut ꝓmissum intēsi⁹ nō astringit: si ꝑ deū iurat/ aut aliq̄d ꝓmittit: q̄ si ꝑ alia q̄ sunt ei⁹ iurat aut ꝓmittit. Et q̄uis sup⁹ ꝓhibitū sit iurare/argutus sit etiā herodes q̄ caute iurauit: tn̄ si oīno expediat hec facere aut promittere libeat/quod deo aut ꝑ deum iurat aut ꝓmittit: ⁊ ꝑ ea q̄ sunt eius eque ligat: dūmodo quod iurat aut ꝓmittitur/ad peccati cautelā ptineat: aut si de rōne virtutis: nec sit cōtra oīm cōditorē atq̧ iusticiā publice honestatis: neq̧ contra virtutes christiferas ⁊ morales. Nā in iuramētis atq̧ promissis nō solū attendit ꝑ q̄d/sed q̄d: nec interest si deū aut aliq̄d eoꝝ q̄ sunt eius adhibeam⁹ in testē: si ꝓmittimus veritatē aut bonitatē siue virtutē aut peccati deuitationē/aut ꝑrimo iustā rē. Diuina nāq̧ ꝓmissio simplex ⁊ recta sine additamento ꝑ q̄d/ ꝓmittentē siue iurantē insolubilē atq̧ inexplicabiliter obligaret: nisi tales aut aliter factas iurationes simpliciter ⁊ ꝑ q̄d /supior ⁊ potior/necessaria ⁊ verior iurisditio explicaret.

Quintū malū ad candē sententiā maledictiōis ptinens est: Ue vobis scribe et pharisei hypocrite: qui decimatis mentam et anethū et cyminū: dereliquētes que sunt grauiora legis iudiciū/misericordiā et fidē. Hec oportuit facere: et illa nō omittere. Duces ceci excolantes culicē/camelū aūt glutientes. Quā sententiā dimittentes/eos ad quoꝝ aures est illata ⁊ ad nos q̄ credimus euangeliū refundētes: qm̄ quō moraliter ligat edicimus. Sunt nempe nō nulli hypocritalib⁹ morib⁹ circūsepti: q̄ tm̄ minima bona legis ⁊ moꝝ pficiūt: qb⁹ relictis modicū piculū aut nullū incurrūt: sed ea relinquūt q̄ pfectū in lege atq̧ morib⁹ holem faciūt: ⁊ nō pacta expedite eterne maledictiōi subijciūt: derelinquētes sc꞉ iudiciū veꝝ ⁊ iustū in se: q꞉ si nosmetipsos iudicarem⁹/nō vtiq̧ iudicaremur: et ī alios ⁊ ꝑ alijs sanū ⁊ debitū ꝓferre iudiciū admonemur: ⁊ misericordiā indulgētie oportet ꝓstare penitētib⁹ iā cōtritis: si ad deū ⁊ ad seipos ⁊ in seipsis opati sunt malū. Et lesum in eo q̄ lesit/oportet impēdere misericordie domū: ⁊ fidē seruare ad deū ⁊ in deū ⁊ ꝓpter deū: ⁊ ad quēlibet nobis in humanitate/maxime in religione christiana primū atq̧ ꝓpinquū: ⁊ oē in regula ⁊ ex regula christiana ꝓmissum tenere firmiter incussum. Hec sunt illa q̄ oīno facere oportz: q̄bus carens infallibiliter ima petit: sed illa non omittere/illas videlicz cerimonias atq̧ mores q̄ ad bene viuere ornatū faciūt: quod in decimatione mēte/anethi/cyminiq̧ signat. Igit oportet primo in realib⁹ ⁊ viuificantib⁹ virtutibus animū ante deū fundatū fieri: vnde beneplacēs deo vita cōsurgit: ⁊ postremo taliū modicorum addere ornamenta: ⁊ velut cecos duces arguit quoꝝ agit iter in preceps/q̄ minima peccata sine misericordia ⁊ discretiōe reꝑhēdit: maxima ꝟo velut minima ꝑtermittit. Qui sub tali inuectiōe tradunt duces ceci: excutiētes culicē/glutientes camelū: minimū malū discutiētes ipiꝫ camelū magnū malū/tortuosum peccatū incor

rigibiliter pertractantes. Uel eos demonstrat ista sententia que vilem pauperem/simplicem et abiectum si deliquerit acriter puniunt: insignitum vero quolibet si peccauerit/licentiant impunitum: vnde iusticia correctiua peruertitur/et in lumine claro iusticie cecant/peruerse trutinantes merita subiectorum aut hominum delinquentium. Insignitos autem illustres homines non verentur iusticia si delinquunt. Sed sextum eos acriter mordet/qui ad exteriorem mundiciam innituntur: de interiore mundicia non curantes. Ue vobis scribe et pharisei: qui mundatis quod deforis est calicis et paropsidis: intus autem pleni estis rapina et immundicia. Pharisee cece: munda prius quod intus est calicis et paropsidis: vt fiat id quod deforis est mundum. Quid igitur nobis per hanc sententiam clarescit: nisi quod hi a domino arguuntur/qui pretermissa interiori mundicia per quam deus conspicitur/corporali atque forinsece qua deus sepe offenditur intenderunt. Quod si referamus ad eos qui diuinum cultum in sacramentalibus actibus tenent: magis condemnabit quod defendet exterior nitiditas/si animo non conspecto dominatur iniquitas. Nam si mundiciam foris habent / quam dicunt sic conuenire: intus magis habere deberent: quam habere certum est deo placere: carere vero certissimum est displicere. Nec in alia parte nostram a nobis omnipotens mundiciam querit/quam in illa in qua sumus ad suam imaginem creati. Non enim in corpore/sed in anima similitudinem ab ipso et ipsius in creatione suscepimus: nec ex eo quod exterius agimus/sed ex eo quod in intimis nostris diligimus et habemus/iustissime iudicamur. Nec effectus affectui pondus/meritum/premium aut nomen in curia omnium cognitoris imposuit: sed affectus effectui hoc fecit. Ideo nobis tanquam christi vasculis et virtutum dicitur/vt mundemus quod intus est: et exterius omnia munda erunt. Nam si accepte deo essent intimis pretermissis exteriores mundicie: stelle/flores/herbe/aues/animalia multa/premia reciperent in eternum. Ad exaggerationem peccatorum septimum ve maledictionis induxit: Ue vobis scribe et pharisei hypocrite: qui similes estis sepulchris dealbatis: que aforis apparent hominibus speciosa: intus vero plena sunt ossibus mortuorum et omni spurcitia: sic et vos aforis paretis hominibus iusti: intus autem pleni estis hypocrisi et iniquitate. Que sententia in tali similitudine sic assumpta magis claret ex litera/quam expositione annexa. Octauum aduersus eos intendit/qui suos predecessores malos exemplificant in seipsis. Et horum genera reprehendit/qui patrum carnalium aut doctrinalium peruersa opera imitantur. Quod in fine huius octaue maledictionis dominus declarauit/dicens: Et vos implete mensuram patrum vestrorum: serpentes appellans ex paterno transfuso veneno/et genimina viperarum qui precedentium mala sectantur: quibus fugere a gehenna omnino sit impossibile/nisi resipiscant ab imitatione damnata. Et hierusalem increpata de occisione missorum/eos designat similiter cum malis agricolis vinee: qui christi seruos verbis/diffamationibus/maledictis/ opprobrijs et tribulationibus persequuntur: sicut in ecclesia dei sepe nouimus factum. Sed ve qui cum talibus portionantur. Peramplius condemnantur qui diuisi animo/intentione/moribus existentes: congregari renuerunt congregatione sanctifica: qua in medio congregatorum consistit ipse saluator: in cuius nomine atque virtute omnis congregatio est fienda: et exauditio sic congregatorum in huius nomine ad petita sequeretur. Neque congregare affectat dispersiones israelis visibiles atque inuisibiles: vt congregatio facta in vnitate virtutum/post deuictum triumphatumque mundum eterna regna suscipiat. Expedit congregari omnino in castrum ecclesie spiritualis: quia extrema castrorum in veteri testamento combussit editus ignis: et virtus diuisa et quecunque potentia/et fortis athleta in agone sepe succumbunt. Congregatio autem in nomine domini dispersit aduersarias potestates. Quid enim est quod tam multipliciter ad congregationem nos saluator inuitat: et promittit congregatis in nomine eius excellentia sensum: mineturque supplicium si non fiat? Ut hec in nouo enodemus/de veteri testamento aliquid proferamus. Subcelestes aque oportebat vt congregarentur in vnum/et arida palam fieret. Proinde quia spiritus domini ferebatur super aquas: vt intelligamus aquas dispositas ad operationem diuinam hominum voluntates/super quibus fertur spiritus voluntatis diuine: quas in vnum iubet congregari diuina voluntas: in vnum baptisma/in vnum corpus ecclesie atque fidei et virtutis/in vnum finem/scilicet qui finis est hominis: in vnum velle/in vnum amorem/in vnum quem ante suum aduentum omnia proclamauerunt: vnum redemptorem omnium christum. Et arida ponderositas omnium peccatorum humore sancti spiritus merito suo priuata/manifesta fiat ad sue damnationis cumulum et iustorum noticiam atque augmentum. Nec adaquari poterant greges ad puteum/nisi omnes congregarentur ad vnum: pro eo quod os putei claudebatur lapide grandi: qui ab vno pastore remoueri non poterat: nisi prius in vnum conueniret multitudo pastorum: vt quod ab vno non poterat fieri/a multitudine possit remoueri. Quid illo in tempore/quid allegorice hic quod gestum dimittimus: pro eo quod ad speculabilia moralia festinamus. Ecce habet congregatione/quod non habebat singularitate: habet congregatim/quod non singillatim: habet vnione/quod non diuisione. In omnibus validior est congregatio virtuosa: vt remoueatur duricia infidelitatis/duricia cordis/duricia consuetudinis/duricia quorumlibet heruiorum: et hauriamus in gaudio aquas misericordie: aquas amoris sui: aquas sapientie de fontibus saluatoris: vt non vltra sitiamus: sed fiat in nobis fons aque salientis in vitam quam affectamus eternam: et que non fuerunt congregata in egypto de agris / grandini subiacuerunt: vt destruatur vltione diuina qui congregationem deuitat/ad quam saluator inuitat. Samuel propheta domini populum iussit congregari in masphat: quod speculationem aut contemplationem sonat: vt oraret pro populo. Congre-

Mat. 23 · Mat. 23 · Mat. 23 · Nu. 11 · Gen. 1 · Gen. 29 · Esa. 12 · Joh. 7 · Exo. 9 · 1. Re. 10

gari expedit ad speculationē diuinoꝝ: ⁊ cōtemplationē beneficioꝝ ⁊ gestoꝝ ei⁹ ꝑ nobis: ⁊ tūc orabit ꝑ nobis olim vates vatū dn̄s noster iesus christus ad omniū patrē misericordiarum atq ꝑ nobis fusa exaudiet oratio sancta eius q̄ in lachrymis ⁊ clamore valido in cruce pendens exauditus est ꝓ reuerētia eius. Ipse nāq
Mat.3 preco ioānes ꝓdixit triticū cōgregari a deo i supernū horreū suū: ergo primo cōgregem⁹ nos in area sancta virtutū. Quamobrē saluator improperatiue loquens dicebat: **Hierusalē hierusalem/ quotiens volui cōgregare filios tuos/ quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alis suis/ et noluisti.** Pia omniū dn̄s noster iesus christus: q̄ se ꝓpter nos exinaniuit/ dimissis delectabilibus humanitatis pluribus/ rauca ex fatigatione voce/ nos ad alas sue ꝓtectionis vt confugiamus ꝓclamat: sub q̄bus totā spem suā pro-
Psal.56 pheta posuerat: Sub vmbra alarū tuaꝝ sperabo/ donec trāseat iniquitas. Quādiu spes? Donec transeat iniquitas. In superis nō spes/ sed rētio/ est: hic in mūdo iniq̄tas est. Uniuscuiusq quippe cū morit meritoria bonitas aut demeritoria transit iniquitas: vt ad alterā trāquillitas ad alterā sequat penalitas. His iisdem alis ꝓte-
Psal.16 gi affectabat q̄ supra sperabat. Sub vmbra alarum tuaꝝ ꝓtege me a facie impioꝝ q̄ me afflixerunt. Est ꝓtectio eterna: est ꝓtectio tꝑalis: et ē afflictio eterna: ⁊ est afflictio tꝑalis. Una in beatitudine/ altera in virtute ꝓtectio agit. Una i eterna miseria/ in tēporali pena afflictio secūda infligit. Penā dico nō solū corpis/ sed culpe: q̄ ad eternā disponit: a qua querit ꝓtegi/ q̄ timet dānari/ appetit coronari. Sed sub q̄bus? Geminis alis/ charitate dei ⁊ ꝓximi: ⁊ multiplicib⁹ pēnis/ operū videlicet numerositate bonorum. Aut alis deitatis ⁊ humanitatis/ noue legis ⁊ veteris pennaꝝ/ multiplicatis beneficijs atq mysterijs ꝑ nostra salute pactis/ ipse nos saluator inuitat: necnō ⁊ in oī homine ad hanc cōgregationē saluator similiter inuitat. Nā oīm aiaꝝ est vna natura: sed diuise sunt hoīm voluntates: q̄ variant ex tēpore: ac etiā variant ex appetibiliū diuersitate: ⁊ vnaqueq defectum tpis patit/ cū ad tpa nō venimus: aut in tpe aliquo existētes q̄ tēpus habet habere neq̄m⁹. Et in vnoquoq diuersi sunt ad aliq̄d motus: vt nūc hoc/ nūc vero velit ⁊ illud. Et ab obiectis extrinsecis interior variat aīe appetitus: ⁊ sempꝫ decipit in appetitis: q2 sufficientia non est in eis: q̄ cruciat si nō habet: frustrat si habet. Et dispse facte sunt vires interiores: quas cōgregare vult q̄ creatorū dispersionē nō auctionat sub alis sue iusticie ꝓpter vitam agendā: ⁊ sue misericordie ꝓpter vitam eternā sperandā: vt sub ala iusticie nil appetam⁹ nisi iustū quod ad deū nos dirigit: nec faciamus nisi quod fieri iuste cōcedit. Que quidem ala plurimas habet pennas. Iusta desyderia multa sūt vnū tn̄ appetētia finē: ⁊ multiplices actiones sunt ad ꝑfectionē vite hoīem adducētes. Sub alā misericordie nostrā ponam⁹ miseriā: ꝓtegamur ab illa: de ipsa ⁊ ꝑ ipam vitā speremus: sub multiplicib⁹ pēnis ineffabiliū beatitudinū eo⁹ cōgregemur: sub his cōgregatis nō nocebit nobis diabolicus miluus. Vocationez igit nō cōtemnamus. Sed ad cōtemptū vocationis/ desertionis suppliciuz sequit. Acsi dicat: Quia cōgregari noluistis me vocante/ deseremini me nolente. Ait eñ: **Ecce relinquetur** Mat.23
domus vestra deserta: vt nō cōfugientes ad deū/ deserant a deo: eo certe merito/ quo cōgregari nolunt. Quare deserta? Quia deseruit. Nō deserit deus vt deserat: vt sua ꝓcedens desertio causam nobis desertionis ministret: sed ideo deserit q2 primo desertus est. Iuberet nobis deus/ si sibi adheserimus. Neq portus ⁊ ciuitates deserunt naues: imo biles eñ sunt: sed versatice naues vento cōmisse aut remis agitate recedunt. Vide igit culpas: vide penas: aspice crimina: vide supplicia. Ex pena eñ sepe inotescit ⁊ culpa: ex magnitudine vindicte/ sceleris agnoscit magnitudo. Quod/ quantū/ quale noscit esse crimē/ ad quod desertio sequit iusta dei. Sed quo it desertus a deo: aut vbi remanebit/ quē deserit deus: q̄s locus refugij ei⁹: aut q̄s locus quietudinis eius? Quis accedet ad desertū a deo? Deserti desertū querent: deserti desertū sociabunt: vt simul similē habeant penā/ qui fuerunt in culpa cōsimiles. Igit q̄ legis/ hec mala deuita.

¶ Tractatus de ꝓcessu peccatoris et reuersione eius ad deum.

Capitulum XXXVIII

PRocessum vo peccatoris in suis verbis paraboliceipse saluator interseruit dicens: **Hō quidā descendebat** Lu.10
a hierusalē in hiericho/ et incidit in latrones: qui etiam despoliauerūt eū: et plagis impositis abierunt semiuiuo relicto. Vide peccatorē anomiū: vide peccatoris ꝓcessum: vide q incidit in inopinatum periculū: vide perditū bonū: vide malū susceptū sed vide diuina bonitate vsq ad mortē in quolibet ad penitendū libeꝝ arbitriū reseruatū. Digni nominari nō sunt/ q̄ peccare disponūt: q̄ de libro vite delent/ si peccata ꝑficiunt. Deleantur de libro viuentiū: ⁊ cū iustis nō scribant. Sꝫ iu Psal.68
stoꝝ noīa in libro vite sunt scripta: ⁊ sup oē gaudiū dixit esse discipulis saluator: qm̄ noīa coruz Lu.10
scripta in celis erant. Quo noīe nūcupabit/ qui creatori rebellare disponit: quo censet titulo q̄ a deo diuortiū querit? Caret dignitate noīs/ qui viuit lege tartarea. Sed q̄ est dignitas noīs nostri: vt litere hui⁹ ꝟitate seruata supra id quod sonare videt/ intellectus fidelis aspiciat? Nō est dignitas nostri nominis: in quo vir⁹ ab alio distinguit: ad quod nomina sunt inuenta: vt inter se hoīes indiuidui cognoscant: nec alicui⁹ nominis est dignitas/ quo status hoīm atq officiorū titulant: ⁊ mutua fiat noticia circa hūanas mentes: ac noticia deriuat ad animos postero-

rum: nec est dignitas nois q̄ quis probitatē sor
titur. Sed dignitas nois est quo q̄s filius dei p
adoptionē meruit appellari. Quia ipse saluator
Jo. 1. dedit potestatē filios dei fieri/similiter & nomi-
nari: si credimus in noīe eius: vt eius sit supma
& summa cōditio/quo p fidē atq̄ p ceteras virtu
tes & actus dei nominet filius: nō quo dicatur
petr⁹ vel mattheus. Nō eñ huiusmodi nomini
bus superni ciues abinuicē distinguent/quorū
est omniū intuitiua cognitio. Quā nois perdi-
dit dignitatē q̄ a hierusalē/scʒ a diuina pace re-
cessit: retinuisset si stetisset: q2 beati pacifici/ quo
niā filij dei vocabunt. Est & alia dignitas nois
quo a dño nostro iesu christo habentes autori
tatē dicimur christiani: quod p opa virtutū ap-
probantes/ad supernā ferimur patriā: moribus
reprobantes/mergimur in gehennā. Cuius di-
gnitatē agnouit quidā diaconus ab infidelib⁹
cōprehensus: vt negaret christi fidē/ quā in aīo
& moribus fatebat. Qui cum grauiter a questio
narijs torqueret/& inq̄reret si quo nomine vo-
caret & vnde & q̄s esset: tale fertur dedisse respō
sum: Christian⁹ sum. Hoc mihi nomē/hoc mi-
hi gen⁹/hoc mihi patria est: nihil aliud q̄ chri-
stianus sum. Et multipliciter & grauissime tor-
tus/hoc solū p verba inter verbera resonabat:
nihil aliud q̄ christianus sum: q2 dignum est vt
eū imitemur/cui⁹ noīe insignimur. Quod nomē
pdunt/q̄ morib⁹ cōtradicūt. Et si humana & vsu
alis vocatio nominat/diuina sapiētia reprobos
Mat. 25 negat. Amē dico vobis: nescio vos. Sed miseri
pctōres pcessum altius intēdam⁹. Descēdebat
a hierusalē. Uere descendit q̄ recedit a hierusa
lē: q2 fundamēta ei⁹ in montib⁹ sanctis: sed ascē
siones ad hierusalē/ad virtutē/ad deuʒ in corde
suo disposuit legitimus seruus dei. Quid nam
iste descensus de hierusalē/q̄ descendenti tanta
mala succedunt? Hierusaleʒ visio est pacis: pax
aūt totalis est virt⁹. Nā pax trinitatem insinuat
mentib⁹ nō velatis. P. patrē dicit. A. que litera
in alphabeto primū principiū tenet/filiū denū-
Jo. 7 ciat. Nam ipse dixit in euāgelio Joānis: Prin-
Apoc. 1 cipiū q̄ & loquor vobis. Et in Apocalypsi: Ego
sum alpha & ω/principiū & finis. X spiritumsan-
ctū declarat: est eñ duplex consonans. Igitur
quod dimittit pacē/a trinitate recedit. Pax nul
la dicenda q̄ copulat creaturas/ipsaꝝ autore of
fenso. Esset certissime vera schismate ad oīa
firmo iure ad deū ipsa inuiolate seruata. Ergo
quod de iure nō est/nec esse vere dici pōt. Pax
tamē ad deū firmissimo iure cōsistit: quia ipam
oīa iura cōcedunt ac iubent: & damnatiōi asscri
bunt omnē aliam sine ista: q̄ ad ipm verū & vnuʒ
deum est in oīb⁹ inexceptuata subiectio: & no
stre voluntatis ad suā tota & plena cōformitas:
vt nec in minimo sit discreta diuersitas/& bono
rū omniū executio: put potest nostra facultas.
Aut ipsa est q̄ nullū diuinū placitū exceptuat di-
ligendo: nec operando/nisi q̄ nec potētia neq̄t.
Aut pax dei domus est imperturbata virtutuʒ.
Ista sane verba nostri ad deum pacem simul &
eius causam luce clarius ministrant: quorum si
occultos intellectus inuestigare vellemus: pro
ut disponendi aut cauendi sunt mores/tenende
virtutes/seruanda mandata/sacramēta tractan
da: nō breue speculū/sed volumina cuderemus.
Proinde solū pcessum male peregre videam⁹:
atq̄ inuectiue/pclamatiue ad descendentē ser-
mo noster inclamitet. Quid tibi displicuit o de
scendens in domo virtutū: vt ab ipsa descende
res/aut egredereris portas pulchritudinis ei⁹.
Displicuit tibi situs? Fundata est in montibus
sanctis/in altitudine diuinoꝝ bonoꝝ. Displicu-
it tibi habitatio: an ī ipsa existens varios ex defe
ctu parietū timebas incursus? Qui cōfidunt in Ps. 124
dño sicut mons sion: nō cōmouebit in eternū q̄
habitat in hierusalē. Mōtes in circuitu eius: &
dñs in circuitu populi sui/ ex hoc nūc & vsq̄ in
seculū. Ecce cōfidentia: ecce incōmotio: ecce p
tectio: ecce diuturnitas tanti boni. An displicu
it regalis autoritas? Expedit tibi anima vt re-
garis: sed pacifice ciuitatis rex pacificus ē. In
domo eñ virtutis rex est omniū christ⁹. An nō
placebant tibi pphete? Cautum te faciebāt/ vt
pauidus atq̄ parat⁹ diuinū expectares aduen-
tum. An sacerdotes tibi faciebāt discrimē? Nō-
ne sacramētis sanabāt putrida tua: & orationi-
bus & sacrificijs p te interpellabāt ad dñm? An
pdicatoꝝ declamatio tuis auribus tediū infere
bat? Sed hoc tibi debebat esse ad gaudiū: q2 da
bant creatoris noticiā/redemptoris amorē/ re-
demptiōis necessitatē: doctrinā regni/salutis vi
am tuis aurib⁹ insonabant: vt defixus a mundo
adherēs deo vnus spūs esses cū eo: & insignit⁹
characterib⁹ supne patrie/militie angeloꝝ simi
litudinē gereres sup terrā: cū quib⁹ ī castris tri
umphalib⁹ esses eternaliter coronādus. Nōne
hec oīa peragunt in domo virtutū: etiam hieru
salē pretermissa visibili? An tibi odio erat tem-
plū? Locus est orōnis & recōciliationis ad deū:
& nociuoꝝ tutela. An tibi displicebat ppiciato-
riū deauratū/& tabulis aureis affixis/clauis au-
reis circūdatū? Christū q̄ est vera charitas & p-
piciatio pro peccatis: circa quē angeli & oēs be
ati velut tabule charitatis amoribus clauati as
sistūt/nō oportebat dimittere. An tibi duo che 3. Reg.
rubin nō placebant: q̄ versis vultibus ppiciato
riū prospectabant duo testamenta omni scien
tia plena? Te decebat audire q̄ christū enigma-
tice atq̄ vere/allegorice atq̄ moraliter confir-
mant in cordib⁹ auditoꝝ. An mensa propositio
nis duodecim panū tibi nauseam fecit? Fidem
duodecim articuloꝝ oportet custodire credētē.
An altare aureū nō placebat? Et sup fidem chri
sti vnigeniti dei filij/& in eius merito sacrificiū
oportebat offerre cōtriti cordis & spūs cōtribu
lati? An candelabrū luminis velut hely tuis ocu
lis/velut egris odiosum erat: quod puris gaudi
um prestat? Sed a luminosa veritate nō decet
eē secretū: ambulat eñ ī tenebris q̄ ab ipsa rece
dit. An tibi nō placuit velū? Sed scissum est in Mat. 26
duas ptes/a sūmo vsq̄ deorsum: vt aspicias my

ſteria magna dei ꝑ glorificatione anie atq̄ nře carnis benigniſſime mūdo data: vt a ſūmis celoꝝ vſq̄ ad ima terraꝝ nihil ſit ad noſtrā vtilitatē eductū. An figure prominētes erant faſtidio? Et ſanctoꝝ exēpla conuenit aſpicere certatori. An longitudo templi nō placet? Fidem trinitatis ꝑſeuerantes expedit retinere. An altitudo? Et ad ſpem celeſtiū inuitamur. An latitudo tēpli facit tibi diſpendiū? Et charitate iubemur ad oēs extendi. An vas eneū mare dictū ſup boues duodecim latū/tibi aliqd fecit horrori? Et baptizari oportet: τ iterū balneari ſi baptiſmate ſuſcepto turpamur/balneo penitētie: quod apli duodecim toto orbe terraꝝ diffuſi vbiq̄ intrepide ꝑdicauerunt. Quid eſt in domo pacis/in domo virtutū/in eccleſia dei quod tibi diſplice at? Qualis eſt cui diſplicet viſio pacis: qualis ē qui caret pace ad omniū creatorē? Omniū em̄ emulus eſt: τ manus eius cōtra oēs/τ omniū cōtra eū: qui a pace diuina diuortiū fecit. Nec ad ſeipm̄ pace bona potiť/qui factorē ſuū reliquit. An forte porticū ante templū iudicabis ſuperfluū? Sed cōſyderandū erat quod ante ſecreta myſteria cognoſcenda τ cōtemplanda oportebat preire bonoꝝ opeꝝ actionē: τ ſm̄ latitudinē charitatis longitudo bene actoꝝ bene tendit. An diſplicebat tibi φ in templo erant ad luminis ſuſceptionē obliquate feneſtre? Sed tibi ſit rōnis ad artē: φ quanto magis obliquanť interius/tanto ab extra ingrediens lumē maiori claritate diffundiť: τ patulā abintus eſſe animā expedit q̄ gratie lumē expectat. An tibi diſplicuit φ templū edificatū eſt de lapidib⁹ dolatis atq̄ ꝑfectis? Argumentū tibi eſſe debebat: qm̄ dolari/poliri/ꝑfici ꝑ virtutes oportet in ſupno tēplo edificari querentē. An te tanta ſapientia obcecauit: φ oēs magiſtri laborauerūt τ operati ſūt in ſapientia ſalomonis τ nō in ſua? Nullus em̄ magiſtroꝝ ſciebat mentē eius/τ quō debebant opata diſponi: ſed ipſo decernente oīa cōpoſita ſunt: τ poſt cōpoſitionē laudauerūt oēs ſapiētiā ſalomonis: ſuoꝝ opeꝝ videntes tam pulchrum atq̄ mirū cōcentū. Sed hoc magis debuit animā tuā ad amorē manendi ſuſpendere: qm̄ ſine

Joā. 15. chriſto nihil poſſumus facere: ipſo dicente: Sine me nihil poteſtis facere. Etiā apl's ait: Non ſumus ſufficientes ex nobis: ſed oīs ſufficiētia a dñō deo eſt. Forte fulgor auri quod oīa in tēplo tegebat/tuos oculos intolerabiliter irradiauit. Magis ꝯo te illuminare debuit quod oīa bona ornat: τ vniuerſa delicta opit charitas. An tibi admirationē adduxit velut nō intelligēti: φ malleus τ ſecuris rumor τ oē ferramentuʒ nō ſunt audita in domo dñi dū edificareť? Documentū tibi eſſe debuit atq̄ ꝑſagiū futuroꝝ: φ quies abſq̄ rumore in ſupno templo cōſiſtit. Nec inſtrumēta virtutū/nec agoniſte ipſaꝝ ſonū exercitij dabunt vbi fructus ſolū ꝑcipiť poſt laborē: τ q̄es immutabilis ſequiť ſanctū opus: et ſtipendia in pace ſuſcipient/q̄ fuerūt fortes in bello. Et q̄ cauinata ſenſerūt belloꝝ τ armoꝝ ſtrepitus in caſtris ſpūalibus nō vitarunt: non clamabūt vlterius aduerſus hoſtes: nec cōtra eos clamorib⁹ orationum τ lachrymaꝝ poſtulabunt auxiliū/quos videbūt ex tota diuina bonitate ſubiectos. Nec aduerſus vitia erit perſtrepens agmen: que hic fuerūt deuicta in valido τ in intelligibili clamore virtutū. Nec cauſaberis de carne rebelli: q̄ omnē ſuā beatitudinē poſſidebit. Nec aduerſus corruptibilia erit rumor: nihil em̄ eſt corruptibile in ſupnis. Nec ad docēdū ꝑrimū cōcionator cōcionabiť: videbūt em̄ oēs verū in luce diuina. Nec rumor eſt miſſarū τ cantus τ ſe voluentiū vocū: cū oīs laus τ gratiarūactio mente ſonabit in aurib⁹ īmi regis. Et vt ita ꝯſtringam/nulla rumoris ac frangendi ſilentij cauſa: vbi omniū eſt in vno vero τ ſūmo τ eterno deo cōcors τ pacifica volūtas τ tota fruendi vita. Quid imoror ad huius tēpli reſerāda myſteria? Suſcepta intentio ad alia me cōpellit. Sed o male deſcendens/cur nō aſcendiſti in montē aut arcē ſion? Forte nō deſcendiſſes de hieruſalē. An tibi diſplicuit mōs ſion ꝓpter quod deſcēdiſti? Sed ſpeculari magis tibi expediebat τ cōtemplari dñi bona/τ te ī iſta ſuſtollere: vt ꝑ cōtemplationē diuinoꝝ terrena te implicantia deuitares: τ diligenter inſpicere in ſionitica cōtemplationis arce: quod oium ſaluator τ dñs agnū imaculatū ꝑ paſchate comedit: innocentiā/ſimplicitatē/manſuetā τ inopiā vitā oſtendens: dans apl'is τ ceteris exēplū ſic cōuerſari debere in medio nationū. Et vidiſſes oculo alio φ carnali diuinā maieſtatē in humanitate piſcatoꝝ τ ꝓditoris pedibus inclinatam: ad oſtendendā humilitatē/ad ſupna ducētē/τ abluentē ſordes affectuū filioꝝ hominū: vt nō amplius cōcupiſcamus q̄ diuina man⁹ a nobis abſterſit. Et cōtemplare vlterius in ſionitica cōtemplationis arce cibum ſupſubſtantialē/ſupbonū/ſuperſanctū/ſupnaturalē/ſuperintellectualē/omnē habentē plenitudinē deitatis: fontem infinite vite/τ omnē copiā omnis boni habentem: per ſemetipſum ſe miniſtrantem in robur virtutis: in tutamentuʒ a turbine peccatorum: in ſignū omnis dilectiōis ad nos: ante dilectos aplos/quos ſua bonitate fecerat dignos ſe. Nec ad reuocationem inde ſcariotis in gregem a quo iam animo diuiſus erat ſibi denegauit/ſed dedit: eum tanto ſigno dilectionis amplectens/vt reuocaret in gratiā ad quā ante vocauerat: magis dolēs chriſtus φ eū erat ꝓditurus/φ φ iudas eū erat ilico ꝓditur⁹. Perſpicaci⁹ accōmoda mētis aures: τ audies chriſti mētis arcanū τ eloquia diuina/ꝑ oim dñm noſtruʒ chriſtū. Altius oculis aſpice: ꝯtemplare magno intuitu: τ videbis ibidē oſtendi nouitatē celeſtē in corpe ſaluatoris ab inferis reſurgentis: τ credulitatis palpatiōes τ ꝯitatis oſſiōes ꝑ cibos τ ꝑ ſingularē tactū radiantiū cicatricū: ad tollēdū dubitatiōes ſingulariter dubitātis. Ultimo mente cōſpicies in ſionitica manſione ſpiritum ſanctū effundi de celis in pauperculā τ humilē

⁊ modicã christi familiã: et iterũ misceri humana diuinis fideli mẽte videbis: q̃ oĩa nisi habitãtibus in pace atq; in domo hierosolymitana virtutum nõ patẽt. O nequã: o male viator: o male pegre: o mali autor itineris: q̃re de hierlm descẽdis? Sũt ne ista mysteria geminina displicẽtie: vt dimitteres de sensu lethifero hãc sanctissimã ciuitatẽ: nõ cemẽtoꝝ ⁊ lapidũ habentẽ initiũ/s; pacis ⁊ p̃ciosaꝝ amabiliũq; virtutũ? Indes forte: Nõ displicet hierosolyma/nõ tẽplũ/nõ mõs sion/nõ pacta mysteria: sed hiericho magis placet. Cur placet hiericho sita in planicie? Non ita cito suscipit lumẽ solis. Cur placet hiericho? Luna ex interp̃tatiõe vocaẽ: q̃ sui luminis defectũ patiẽ: ⁊ nunq; in eodẽ statu ꝑmanet. Nõne interpositiõis lune sol eclipsim patiẽ: vt eius lumẽ nõ plenũ diffundaẽ ad subiectas orbis partes. Magis vero lunatica bona interponũt: ne lumẽ iusticie illucescat nobis: ⁊ ne sol iusticie oriaẽ in cordib⁹ nostris. Perfunctoriã mũdi amenitatẽ hiericho speculatorib⁹ veritatis ostẽdit: sed nõ placeat amenitas hierichõtina. Arca domini circũdata sacerdotib⁹/tubis clãgẽtib⁹/vociferãtib⁹ pp̃lis/ad impiũ dñi est funditus subuertẽda. Nam oĩs diuina scriptura diuinit⁹ intellecta/oĩs sacramẽtalis autoritas atq; sonora doctrina/oĩs electus populus dei contra ipsaꝫ multimode semp inclamitat. Placet mũdi amenitas/quam omnis animo habitãs in fine deletur? Sola Raab meretrix ⁊ sibi coherẽtes euaserũt excidium: qui magis dilexerũt sacramentale mysteriũ ⁊ dei populũ q̃ suoꝝ multitudinẽ ciuiũ atq; muroꝝ fastigium: eos designãs hoĩes qui magis diuinis mysterijs aĩo/vita/moribus se cõmittũt/q̃ detineri velint mũdi amenitatibus defecturis. Placet hiericho: cuius oĩa bona sunt anathematizata: p̃ter q̃ ad diuinũ possunt ordinari vsum? Lapidatus est Achor: q̃ tulit palliũ/argentũ ⁊ aurũ ⁊ coronã de anathematizatis volẽte dño. Ue q̃ aliq̃d desyderãt de mũdo visibili: p̃ter quod necessario vitã hominũ fulcit: aut in diuĩs redũdat obsequijs. Placet amenitas venenata? post cuius destructionẽ maledicit oĩs q̃ ad reedificiũ p̃stat opus: vt p̃mogeniti ⁊ secũdogẽiti morte plectaẽ q̃sq; recõditor: vt aĩa ⁊ corpe in fine tradaẽ gehẽnalibus flammis: q̃ amenitatẽ mũdi aliq̃n cõtemnẽs/velut recõuersus ad vomitũ reaffectat. Cur placet lunatica ciuitas? Nã lunaticus crebro in ignẽ cadere ferẽ: ⁊ in aquã mergi narraẽ. Arrepticij sunt lunatici: ⁊ a demonib⁹ agitanẽ. Sed ve cui hierusalẽ displicet: ⁊ hiericho in placito est. Etiaꝫ ve cui cõpatiue hiericho magis placet. Nunq̃d aũt hierusalẽ/videlicet pax diuina p̃mo displicuit: postmodũ hiericho placuit? An hiericho p̃mo placuit: hierusalẽ postremo in displicentiã venit? An instãtanee vtrũq; pagiẽ: vt ad id trahatur ista snĩa: si p̃us a creatore fit auersio: deinde cõuersio ad creaturã? An p̃cit ad creaturã cõuersio: ⁊ auersio ad creatorem subsequiẽ? An simul vtrũq; p̃ficiẽ? Sed hoc determinare q̃s nouit?

An aliq̃d placitũ p̃ter deuꝫ asperit in aĩo quod cõcupiuit: cui adherere voluit: ꝑpter quod deũ dimisit? An aliq̃d sibi nõ cõpetẽs aut minus placẽs vidit in deo: ꝑpter quod ab eo recedere disposuit? Sed recessus oĩs certos terminos habet: terminũ a quo/ad quẽ ⁊ ꝑ quẽ. Ut tardioribus ꝑ exẽplũ pateat/iste idẽ de quo fit sermo declarat. Descẽdit a hierusalẽ/ecce termin⁹ a quo: in hiericho/ecce terminus ad quẽ: pambulabat viã/ecce terminus ꝑ quẽ. Igiẽ typice suscipe. A deo recediẽ: ecce terminus a quo/vñ pctõr male desiuit. Creatura p̃ter deũ appetiẽ: ecce termin⁹ ad quẽ pctõr male se cõuertit. Uolũtas est q̃ appetit: ecce termin⁹ ꝑ quẽ/ĩ quo pctõr se cõuertit: sed termin⁹ iste medi⁹ serenabit clarius quod latet occultius. Sed p̃us altius intẽdamus. Primus angelus q̃ a deo auersus/ad quã ẽ creaturã cõuersus: ⁊ hmõi auersiõis q̃s est medi⁹ termin⁹? Quod eñ mediũ diciẽ/indubitãter extrema sortiẽ: ⁊ nulla põt fieri a deo auersio/nisi ꝑ mediuꝫ volũtatis fiat ad creaturã cõuersio: nulla vero creatura erat in esse/quã angelus p̃ter deũ posset appetere. Quo ergo angelus se cõuertit/qñ se a deo auertit: cũ necessario terminũ ad quẽ q̃rat auersio? Et si hoc ferẽ in dubium frustra: q̃ termin⁹ medius/scꝫ inordinata volũtas/alteruꝫ de necessitate q̃rit extremũ. Sed si de adã aliq̃s querularet: quo se cõuertit auersus/facil⁹ videmus. Erat deus: erãt oẽs creature in specie suaꝫ: erat adã q̃ noĩa imposuerat cõueniẽtia rebus. Habes igiẽ in auersione ade terminũ a quo: q̃ de⁹ erat a quo auertebaẽ: habes terminũ ad quẽ q̃ creatura erat ad quã cõuertebaẽ: habes terminũ ꝑ quẽ volũtas sibi aderat in q̃ cõuertebaẽ. Nec in angelis est terminũ ad quẽ extra seipsos modo aliquo repire. Sed forte dices: Unus cõuertebatur ad aliuꝫ: ⁊ dereliquerunt deum. Ad quod sed/sequitur sed. Nec angeli deprauati appetiuerunt bonos: quos dereliquerunt. Nemo relinquit quod appetit/si tenere potest. Adijcies: Et vnus deprauatus appetiuit preter deum alium deprauatum. Sed tanta sunt celeritate puniti pro eo q̃ deliquerunt: et nulla prioritas atq; posteritas est in puniendo seruata: sed ipso instanti eiecti fuerunt/quo contra diuinam voluntatem suam erexerũt: vt nullus alium posset preire suum preter deum appetendo consociuꝫ qui sine omnis tempis interuallo s̃m ordinemꝫ ineffabilis ⁊ diuine iusticie receperunt supplicium: atq; reprehensibiliter sunt penis debitis et vltricibus per diuinam sententiam deputati. Quia nunq̃ et nusq̃ pena etiam per momentuꝫ minimum dissociatur a culpa: vt pena non absit vbi culpa persistit: imo vt statim est culpa sequitur pena/quasi simul existente pena cum culpa. Igitur angelorum auersionis terminum habemus a quo: terminum autem ad quem extra seipsos penitus non videmus. Sed appetiuit forte vnusquisq; seipsum: ⁊ si hoc fuisset/iã istos tres terminos habemus. Sed nõ est hic sermo de angelis disserendus: sed ad exemplum nostre

Josue. 6.

auersionis eorum auersionem adduximus. idcirco ad propositum reuertamur: et quis terminorum trium in processu peccatorum precedat an simul sint/quantum possumus humiliter indagemus. Accipiamus igitur hominis primam cogitationem de aliqua re appetibili/ antequam sequatur prohibitus appetitus: deinde adiungamus prohibitum appetitum: deinde videbimus si processit aut est auersio subsecuta. Igitur quidam cepit cogitare aurum et pulchritudinem et vtilitatem: et quomodo multa posset per multitudinem auri expedire. Deinde cepit appetere atque appetiuit in alio preter deum. Est ne nunc post inhibitum appetitum auersio subsecuta? Intuere subtilius. Quod est hominis debitum atque totum in hac vita bonum? Cogitare de deo: diligere deum: adherere deo. Nam de ipso cogitare/sensus est consummatus: ipsum diligere totalis est virtus: et dilectio semper ad dilectum animum tenet: qui sibi adheret/cum ipso efficitur vnus spiritus. Cogitans igitur aurum primo pretermisit debitum quod erat de deo/aut de his que sunt eius/sedulo cogitare: concupiscens ex amore peruerso: quia nisi quod amatur/non concupiscitur: aut pretermisit dilectionem dei: que si animum tenuisset ad deum/non preter deum appetiuisset aurum. Adherens vero auro/dissolutus prius erat a deo: nam stante adhesione ad deum/ad creaturam non potest esse damnata conuersio. Sed hoc non fieret/nisi primo esset deordinata voluntas. Ergo terminus medius prior esset quam alter/et alter extremus: sed nec deordinata esset/nisi aliquid appetisset: quia nec a deo se auertisset/nisi aliquid preter deum vellet. Multa posset hic fieri verborum congressio. Ego autem quantum capio tantum dico: quod hec trinitas anathematizata/maledicta et reprobata est equalis in tempore: inquantum creatura potest istorum trium instantaneam actionem in se suscipere: vt tunc sit auersio quando et conuersio: tunc conuersio quando auersio: tunc est deordinata voluntas quando auertitur et conuertitur/secundum quod probet veritas. Igitur male peregre vide quid feceris: dimittens hierusalem/hiericho vadens periculosam gradiens viam/malam trinitatem portans/apertior rebellis factus trinitati creanti: damnatam trinitatem pariter tecum portans/ auersionem a deo/conuersionem ad defectibilem creaturam et voluntatem peruersam. Que ista trinitas sic infausta? Est ne ista potentia patris vt auerteris ab eo: est ista sapientia filii vt creature adhereres: est ista bonitas spiritussancti vt in voluntate deprauareris? Ve qui recedit a deo. Ve qui se ad creaturam preter deum conuertit. Ve graui hominum voluntati: Aspice inopinatum quod incurrit male peregre iuste periculum. Et incidit in latrones. Incidit: nec cogitabat affutura pericula. Merito incidit in latrones/qui recessit a murata hierusalem. Peruagi sunt latrones: excludi volunt: timent includi. Merito incidit in latrones qui recessit ab altitudine atque securitate sionitice arcis. Alte arci nequeunt damna inferre latrones. Merito incidit in latrones qui templi sanctimoniam dereliquit. Preualet latronibus virtus. Merito incidit in latrones/qui regalem iusticiam dimisit. Timent iusticiam/iniusticiam facientes. Et prophete forte dedissent vaticinium de cauendo/si non recessisses ab eis. Et antequam perueniret quo anlo et pede tendebat/pertulit quod nolebat: et priusquam venisset ad affectatum terminum/ incidit inopinatum periculum. Omnia quidem hec sic litera gesta docet. Sed vere peccator tam sancta mysteria derelinquens/non immerito depredantur visibiliter atque inuisibiliter immisericordes incidit manus/latronum videlicet auferentium aliena. Nondum peruenerat peccator ad quod conuertitur: et multatur quia iam auersus erat. Et penam luit ex deliberatione/antequam malum actione perficiat. Sed qui sunt hi latrones in quos male peregre incidit: imo quis etiam est qui ad manus latronum peruenit? Conspice diuinam iusticiam subtilius: et rem gestam intelliges clarius. Pertinet ad ordinem diuine iusticie/vt interdum mali malos puniant: et similes consimiles malos torqueant: nam latro incidit in latrones/et latro ait ad latronem. Quid autem latro? Est siquidem latro/ad malum latibulum querens. Igitur quod dicitur competit peccatori. Vellet procul dubio deum et homines sua mala latere. Latro incessor solitudinis est/expectans quem expoliet. Latro fur est/et aliorum manuductor improbus et inuisus. Latro qui appetit sibi nullo competens iure: ac etiam inuite accipit quod alterius est iuris. Latro est qui per insidias occupat vias: et viatoribus insperatus occurrit. Latro est qui pcdiu in alienas partes labores violentia erumpit: et fouet vitam sudoribus proximorum/quos improbe spoliauit. Latro est qui omni verecundia pulsa de moribus/aperte et clamdestine sua non sua facit. Proinde latro omnis peccator: et quod dicitur reconuertitur. Nam si latro dicitur qui aufert inuito domino alienum: hoc omnis peccator facit: pro eo quod iure creationis omnis homo velut omnis creatura alia est dei. Et velimus nolimus/sui sumus: peccatores vel iusti. Hoc salomonis sententia clamat: Etenim si peccauerimus/tui sumus: scientes magnitudinem tuam: et si non peccauerimus/scimus quod apud te sumus computati. Ac per hoc si omnibus modis sui sumus: ex voluntate propria iure dilectionis et adhesionis sui esse debemus: ac per hoc peccantes omnipotenti deo/ nosipsos latrocinamur atque furamur. Necnon iure redemptionis facte per sanguinem sibi vendicat nos saluator: vt vita nostra referatur ad eum: nec viuamus animalibus sensualitatibus nostris ab ipso auersi/ad creaturam preter ipsum conuersi: sed ei qui mortem suscepit/vitamque dedit pro nobis. Cum igitur peccando ab ipso auertimur/ad creaturam conuertimur: quid aliud facimus quam nosipsos qui dominica vasa sumus sibi per baptismum lota: per fidem et sacramentale mysterium saluatori omnium consecrata: more latronum rapimus/ipso inuito: aliter quam velit cum creaturis nos turpiter contrectamus: et more furum de alienis/facimus de nobisipsis: qui nostri non sumus/sed diuini iuris. Incunctanter appropiatione typica quod corporaliter a latronibus/hoc spiritualiter a peccatoribus agitur. Merito ergo latro incidit in latrones: vt latro la- Sap. 15

tronẽ puniat: malus malũ afficiat: pctõrẽ pctõr torq̃at: vt eũ sentiat tortorẽ in pena/cui filius factus est in culpa. Incidit deuius a deo/ puius ad malũ in latrones inuisibiles: videlicet demões qui a dño se p furtũ ⁊ latrociniũ subtraxerunt: ⁊ defalcatiõi sibi oẽs latrocinari conanť. Est ⁊ latro mũdus tot⁹ posit⁹ i maligno: q̃ multos amenitate sua latẽter ⁊ furtim a deo diuertit. Latro est q̃ nõ ẜm deũ noiať amicus: q̃ ad q̃q₃ placita trahit amicũ: videlicet occultã amicitiã semper habet: q̃ impẽse alas furať amici ⁊ dulci furtim quadã violẽtia trahit. Utinã tibi latro nõ fuisses: vtiq₃ latrones nõ inuenisses. S₃ q̃d ei fecerũt: q̃d ei latrũculi rapuerũt: quod dãnũ dederũt? Expoliauerũt eũ: vere tunica innocẽtie atq₃ camisia puritatis: necnõ ⁊ honestatis pallũ abstulerũt: auferẽtes mortis mẽoriã cũ mortícinia calciata de pedib⁹ subtraxerũt. Et zonã castitatis asportauerũt a lũbis: vt pstrictio pulchra corpis/tegmine velata pudoris/in dispersa libidinis dissoluať. Perstringã₃ breuiter q̃d expoliatio ista significet. Uestiuit de⁹ adã imaculata veste nature: q̃obrẽ ⁊ ipẽ pfectus nõ subiacebat pudori: nec in se aliq̃d sentiebat aduersum/indissoffa manẽte aut nõ pdita pime donationis ⁊ indutiõis toga: q̃ expoliatus extitit/cũ auersus a deo accessit ꝯuersus ad vetitum. Accepit itez martificiatã/sed detractã pellẽ p velamine ad pudorẽ: eo nãq₃ q̃ accesserat vitiũ/successerat pudor. Hec eadẽ erat ad tutelã ppter aeris intemperiẽ. Cõmota eñ statim sunt elementa contra eũ: q̃m rebellauerat in eoꝝ autorem. Que tunc in manus predantiũ venit/cum pctm̃ impudenter admittiť: ⁊ artificiatur ad vanitatẽ quod ppter tutelam est necessitate concessum.

Gen. 37 Esau habebat duplices vestes ⁊ fortes ⁊ multiplices: aliquas ad ciuilitatẽ ⁊ vicinitatẽ in conuersatione ad hoĩes: aliquas ad feritatẽ: q̃bus vtebať in venatione syluestriũ: ⁊ ipsis indutus pergẽs ad imperiũ patris vt venatu aliq̃d p imperante citius venareť: ciuilibus domi relictis ⁊ tegẽtibus materna pudentia alterius fratris corpus/hereditate priuatus est. Merito q̃s vestibus sancte cõuersationis ⁊ bone ciuilitatis ⁊ rõnalis moris ad primũ spoliatus incedit: q̃ feralitatis ⁊ bestialitatis actibus arcu volũtatis sagitta subtilitatis insistet: ⁊ caret bñdictione/imo hereditate paterna: quam omnis legitimus

Ibidẽ heres expectat. Tunica talari polymita expoliatur ioseph a latronibus fratribus/imo homicidis: quasi p eo quod a patre recessit vadens in dothaim/sc₃ in defectũ quem dicimus esse virtutũ. Perseuerantiam talaritas sonat: varietatem ⁊ ornamentum bonoꝝ ostendit polymitas

Gen. 39 quam pdidit in pegre sic se habens. Et in egypto a meretrice scinditur palliũ honestatis: vt sepe hoc fiat q̃ ex molli ⁊ feminea cõuersatione si nõ pdiť castitas/infameť honestas. Ascisitur

1. Reg. 24. huic snie abscissũ palliũ Saul a dauid esset ad reqsita nature: vt quia in his q̃ naturali debito agimus/cautelã in oĩbus nõ tenemus: velut in cauernis obscuris nostre impudẽtie noster habitat inimicus: q̃ nostre regalitatis chlamydẽ truncat: improperãs ⁊ ostendẽs q̃ peiora facere poterat si dñs pmisisset. Fuerũt vestes legales atq₃ sacerdotales: q̃s i manu moysi electo pplo edidit oĩpotẽs: vt legales ad doctrinã ⁊ agendã vitã: sacerdotales ad medicinã ⁊ remediũ referamus: q̃ꝝ ptulit expoliationẽ q̃ ppter hiericho hierusalẽ sacramentalẽ aĩo ⁊ ope dereliq̃t. Et vestis gře/q̃ diciť nouitas vite. Induite (inquit apľs) nouũ hominẽ/q̃ ẜm deum creatus est. Et Ephe. 4

alibi: Induimini dñm̃ iesum christũ. Et iterũ: Ro. 13

Quotquot baptizati estis/christum induistis. Gal. 3.

Quã expoliatorib⁹ exposuit q̃ vitã aspirauit in veterẽ. Ecce vbiq₃ hierusalẽ ⁊ hiericho: ecce in omni hoĩe hierusalẽ ⁊ hiericho. Ecce in paradiso hierusalẽ ⁊ hiericho. Unq̃ ⁊ vsq̃ quousq₃ terminus mortis adueniat/habet q̃spiã a quo defluat/in quod effluat/quo se pfluat.

¶ Uulnera hoĩs descẽdẽtis in hiericho: id est pctõris. Ca. XXXIX

Sed post pdita q̃d? Accepit plagas. Circũdatus ab inimicis necessario suscipit plagas/nõ pfectus armatura materie durioris: ⁊ inuisibilia vulnera subito penetrãtia cor/in via volũtarie auersionis a deo accipit inermis spiritualibus armis: que reliquit in sion et hierusalem et templo/extra muros perambulans: vbi sunt monumenta iustoꝝ: vbi existentes nunq̃ accepere/sed semper aduersarijs dedere conflictum. Sed quos imponunt? Immanes quibus absq₃ q̃ plangent/expoliare non sufficit. Inquit Ecclesiasticus: Quasi rhõ Eccli. 21

phea bis acuta omnis iniquitas: et plage illius nõ est sanitas. Omnis iniquitas dupliciter nocet. Animam ledit et corpus: et in presenti et in futuro seuo telo configit. Et hec est rhomphea bis acuta: et non est sanitas si vltima sequatur infirmitas. Nam infernalem plagam quis curauit aliquando? Nam alia scriptura dicit: In inferno nulla est redemptio. Et psalmista dolens ait: In inferno autem quis confitebitur ti Psal. 6

bi? Profecto illi lassitudini nulla sequitur requies. Cum quis ergo plagatur/infirmus efficitur: ⁊ quãto magis inualescit infirmitas/tanto magis debilitas sequitur. Uerius enim in hoc spiritu q̃ in corpore agiť: vt pessima fiat plaga peccati/que consuetudine longa infecit. Hinc Hieremias ait: Insanabilis fractura tua: pessi- Hiere. 30

ma plaga tua. Quare isanabilis fractura? Quia est pessima plaga. Quare pessima plaga? Quia consuetudine longa induruit. Et sapientia dicit: Languor prolixior grauat medicum: cum Sap. 10.

tam cito non possit adhibere remedium. Sed nihil est quod diuina potentia omnino non sanetur: si dispositũ sanare disponit. Et post plagam male consuetudinis peior plaga infligitur: vt etiam iacula desperationis plagatus vitijs iterum feriatur. Unde iterum Hieremias ait: Quare factus est dolor meus incurabilis: Hiere. 15

et plaga mea desperabilis? Quia sepe fit vt as-

suet⁹ lōgo tꝑe vitijs/dissuescere nolit: magis ve-
ro sua existimatiōe nō possit. Existimat impossi
bile posse mutare naturā: quā finxit assuetudo lō
geua. Et licet sit absonū dicere: ꝙ ꝯsuetudo mu
tatione specifica in ipsam vertat naturā/ vt fiat
aut sit ꝯsuetudo natura: istud vero infallibiliter
est exptū ꝙ ꝯsuetudo firmata nature habet po-
tentiā. Stabiliti ⁊ diutini atq; lōgeui ꝯuersi ho-
minū mores intantū asciscunt nature corrupte
vt appropriatiōe typica ⁊ morali ad impossibi-
Hiere. 13. le cōnectant. Quod Hieremias expssit: Si pōt
mutare ethiops pellē suā ⁊ pardus varietates
suas: ⁊ vos poteritis bñfacere cum didiceritis
malū. Merito igit desperabilis est ꝯsuetudinis
plaga/ si cui nō pōt adhiberi remediū: q̄uis di-
uina potētia oībus possit esse subsidiū. Sed pla
ge q̄q; innascunt/ de q̄bus iste text⁹ nō loquit:
sed de his q̄ ꝑ alioꝝ ꝑcussiones fiūt/ q̄ in triplici
Esa. 1. genere repiunt: de q̄bus Esaias ꝓloquit: Vul-
nus ⁊ liuor ⁊ plaga tumēs nō est circūligata nec
curata medicamine/ nec fota oleo. In ꝑcussio-
nib⁹ assolet euenire: vt q̄q; vulnus/ q̄q; liuor/
q̄q; plaga causet. Vulnus est cū leuiter aut for-
titer cū vi aliq̄d corpi sentiēti ꝯfigit aut infigit/
vt fractura in corpe pateat. Liuor vero est ex ꝑ
cussione pua vel magna pallidū aut nigrū vesti-
giū: vt nec carnis fracturā/ aut scissurā ostēdat.
Plagā vero vocamus que aut ex ꝑcussione/ aut
alio casu aptura lata ⁊ ꝓtraga existit in corpe: q̄
aut ex dolore/ aut ex desperatione curādi patien
tē plerūq; plangere cogat. Habes ergo in vul-
nere quodlibet pctm̄ aptū: habes i liuore quod-
libet malū occultū: habes in plaga tēpus ⁊ nu-
merū ⁊ q̄ntū ꝓuagatū periculū. Sed ve si nō cir-
cūligant vinculis legis: ve si non curant ex sa-
cramētis: ve si non fouent oleo pietatis. Adhuc
o male ꝑegre aduersus te verboꝝ suscipe iacu-
la. Forte cōquereris ꝙ hierusalē derelinquens
ad hiericho pergēs/ nec ꝑueniēs tāta mala ꝑtu-
3. Reg. 2 leris. Nouimus referente scriptura ꝑ fidem: ꝙ
semei sententiā mortis accepit/ qui cōtra inhi-
bitionē regis Salomonis egressus est hierusa-
lem: vt merito nō euadat gladiū vltionis si quis
effugerit ciuitatē tanti mysterij atq; pacis. Nec
4. Reg. 25 nō sub eadē fide ꝓnouimus hierusalē obsessam
a Nabuchodonosor babylonis rege: cuius ma
nus volēs effugere rex hierusalē/ noīe Sedechi
as: cum bellatoribus suis rupto muro fugiebat
ad cāpestria solitudinis: sed cōphēsus est in
sequētib⁹ emulis in planicie hiericho. Alia scri-
ptura dicit: in cāpo hierichōtino/ cū oībus suis
bellatoribus dilectis. Qui adductus corā ba-
bylonis rege/ audiuit iudiciū. Jussi sunt interfi-
ci duo filij sui/ scꝫ sedechie in ꝯspectu eius: post
quoꝝ ꝯspectā mortē ad doloris augmentū/ eru-
ti sunt duo oculi eius/ sentētia durāte regali: vin
ctus cathenis ducit in Babylonē. Ecce q̄ rece-
dit de hierusalē/ cōphendit in latitudine luna
tici atq; deficiētis mūdi. Sed a q̄bus cōphen-
dit? A ꝯfusis/ ⁊ ꝯfusionis notā oībus facere sata
gētib⁹. Derelinquit ab angelis ⁊ sanctis ⁊ oi-
bus iustis: vt bona q̄ ꝑ ipo ante fuerāt/ in neces-
sitate iuuare nō valeāt. Ante cui⁹ ꝯspectū duo fi
lij occidunt. Intellect⁹ verus ⁊ amor rectus ex-
tinctiōis sententiā suscipiūt. Cecant oculi: ꝯtē-
platiui ꝯtuitus auferunt: ne dīi bona videam⁹.
Vinculamur catenis nostroꝝ videlicet pctōꝝ:
vt anulo male cogitatiōis addat anulus dele-
ctationis: cui cōiungat anulus cōsensionis: cui
iungat anulus male opatiōis: cui nectat anu-
lus male cōsuetudinis: cui parilet anulus neces
sitatis: quē sequat anulus desperatiōis ⁊ obsti-
nationis: ⁊ his vincti ducamur in babylonem/
in confusionē turpantiū ⁊ perditoꝝ moꝝ: et ibi
finiat vita omniū derelinquentiū hierosolymā
ciuitatē: nō euertendā ⁊ destruendā ab emulis/
sed fidelē ⁊ moralē ab angelis custoditam. Sed
nec auditor hoꝝ sermonū/ aut tu male peregre
subtriceris/ scuto vitree excusationis palliare te
credens. En hierusalē fame aut violētia manuꝫ
hostilē requirebat effugere: destruēda erat ⁊ tē-
plū depopulandū: fugiendū igit erat. Affirmo
si euasisses: ⁊ si more humano loquar. Gloriose
mortis nanciscit nomen q̄ hostibus terga non
dedit: ⁊ signo triūphali ē ascribēdus post mor-
tem qui nō fugiens/ sed tuens morit in ciuitate:
⁊ magis eligit ꝓbiter mori/ q̄ turpiter si ꝑ fugā
posset viuere post ruinā. Cautū fuit semꝑ mili-
bus ꝓbitatis nō dare hostibus terga: suscipere
in facie seuos ictus belloꝝ: scuto ꝓtegi: redde-
re ꝑcussionibus viceꝫ: cedere nemini ante mor-
tē. Proinde ac ꝑmagis isignitus characterib⁹
supne militie/ quē post corpis mortē eterna vita
cōplectit: debet poti⁹ mortis subire suppliciū q̄
virtute relicta ꝯseq̄ bñficiuꝫ. Huic sentētie infe-
rūt martyres de facto ꝯcordiā: q̄bus dū alterū
duoꝝ a ꝑsecutorib⁹ in optione daret: vt aut suf-
ferāt mortē: aut deserāt christū atq; virtutes: ele
gerūt sanius omnes opprobria atq; mortis sub
ire tormentum q̄ deserere dn̄m christum: ⁊ an-
teq̄ virtutem/ maluerūt ꝑdere huius vite iocun-
ditatem. Hoc em̄ totius christianitatis est ro-
bur: facere de necessitate virtuteꝫ: ⁊ penalitates
⁊ verbera/ contumelias ⁊ opprobria/ vulnera fic,
⁊ mortem in arma conflare virtutum: et de his
scalam facere celos pertingentem. De his om-
nibus qui turbant aut interimūt ꝑfunctorie vi-
te statū: spūssanctus q̄ omniū est artifex/ noue ar
tis inuisibilem dedit peritiā: vt faciamus spūa-
les machinas ad inferendam violētiam regno:
qm̄ regnum celoꝝ vim patit: ⁊ violenti scꝫ qui si
bijpsis priuatis delectationibus/ superatis ad-
uersitatibus violentiam faciūt/ rapiūt illud. Nā
si vita durabilis nō est in mundo: ⁊ hec modica
vndiq; vallata doloribus: si vita ex omni pte in-
euitabiliter penalis est/ in inferno sociata demo
nibus: si vita gratiosa ⁊ deo placens non est ni-
si in sacramentis/ mandatis ⁊ virtutibus: si bea
ta vita non est nisi apud deū/ quā repromisit om-
nibus vere querentibus: quid est eligendum/ tu
ipse considera. Non expediebat in pace iuxta
templum/ iuxta sacerdotes ⁊ vates/ iuxta diuina

mysteria: pati oportebat oia trāsitoria mala ppe sionticā arcē. Hec oia conferunt ad supna. Et venitata indicibilib⁹ maľ adijciūt aio ꝛ morib⁹ fugientē: ꝛ a hierusalē nostre atqꝫ virtutis christifere descendētē in hiericho/ exponūt spoliandū latronib⁹ bonis naturalib⁹ atqꝫ gratie/ vulnerandū plagis innūeris: vt vix relinquaľ semiuiuus male ꝫ egre sic ꝑfectus. Ac ꝑ hoc ꝙ ex toto nō moriľ ꝛ nō semimortu⁹/ sꝫ semiuiuus referľ: diuina bonitate videam⁹ in olb⁹ ante mortē tale bñficiū/ scꝫ liberū arbitriū reseruatū. Tremulat in his verbis noster anim⁹ ꝛ ꝯfidit: tremulat cū ignorat ꝛ cōtrariū aspicit: ꝯfidit qꝛ sic scriptū legit ꝛ credit. Dicā aptī⁹: vt pateat clarius. Oñe pctm̄ mortale ideo mortale dicľ ꝑ eo ꝙ aīe infert mortē: ꝛ disponit iterū ad aliā mortē. Sed que nā est ista mors: cū in gloria siue in pena crudeli anima semꝑ viuat: nec aliquod vitiū eius pōt annullare naturā? Et ꝗuis oīe vitiū hoc habeat ꝓprie ꝓpriū ꝙ minuat aut torqueat aut destruat quod ē bonū: quod sibi ad inuadendū aut in ipso insurgendū fuerit ab omniū gubernatore cōmissum: ꝗuis ad summū bonū nullū possit appropinquare vitiū: nec in illo ex illo insurgere si qd est illud quod nomē defect⁹ iure sortiľ: nō tñ pōt nature bonū in anima existēs extinguere: ꝗuis grauiter possit alia si qua bona sibi competētia in ipsa nō extra ipsam minuere atqꝫ destruere/ imo vt nec ipsa ꝑcipiat impedire. Que igiľ erit ista mors quā dicimus inferre mortale pctm̄/ aut disponi ꝑ eū? Deus ē tota vita ꝛ omniū viuentiū: mortale vero pctm̄ diuidit inter nos ꝛ deū: quod Esaias dicit: Nōne iniqtates nostre diuiserūt inter nos ꝛ deū nostrū? Igiľ anima natura viuēs a tota vita q̄ deꝰ est/ ꝑ pctm̄ diuisa patiľ quandā mortē: ꝛ si peccati paries nō auferaľ de medio/ ꝑ mortē corpis traheľ in mortē eterne damnatiōis/ semꝑ manēte vita nature: qꝛ creata est imortalis in sua natura/ vt nullo cōtrario possit vita ꝑuari. Et damnatiōis eterne mors talis esse asseriľ: vt anima que ipsam patiľ/ potius vellet naturam habere mortalē ꝛ passibilē a pena vita priuari/ ꝙ penaliter viuere in eternū. Pctm̄ ergo mortale vnam mortē irrogat/ scꝫ diuisionis: ad aliā disponit ꝑ corporis mortis mediū/ scꝫ damnationis. Et tota mortua est aīa q̄ a tota vita q̄ deus est/ ꝑ peccatū diuortiū fecit. Quid ergo est ꝙ pctōr relinquiľ semiuiuus: cū ex pctō mortali totus sit mortuus? Hoc est in quo noster anim⁹ tremulat/ cū ista qualiter siāt penitus nō cognoscat: ꝛ mortē hmōi irrogari intellectu fideli cōspiciat. Quid ergo dicem⁹? Incurrimus disputatiōis voraginē. Vñ egrediemur ad lucē? Nō velit clarefacere: vt de originali pctō aut veniali hūc velit esse sermonē. Nam originale pctm̄ excludiľ ab huius disputatiōis articulo. De actualib⁹ de cōtrariis garrulat noster sermo: nec de veniali soluiľ quod videľ implicitū. Nā si oia venialia suā speciem non mutantia constarenľ in vnū: mortem diuisionis aut damnationis nequirenľ inferre.

Inquies forte: Semiuiuus est: ergo nō intulerunt peccata venialia mortē. Aduerte qd dicis. Vbi vnius toti⁹ medietas tm̄ asscribiľ vite/ aliā siue reliquā morti patet esse subiectā: quod de iure pctī mortalis est/ nō de potētia venialis: subijcere morti q̄ relinquiľ a deo/ q̄ totalis est vita. Quare nō semimortu⁹/ sed semiuiuus narraľ? Ut quicqd est/ potius denominaľ ab eo bono quod retinet: nō ab eo malo quo priuaľ ꝛ bonū. Sed ad disputationis voraginem reuertamur. Unde ista semiuiuitas? A natura imortali: quā extinguere nō pōt vitiositas. Unde natura est a deo: ꝛ huic nature liberꝫ arbitriū inauferibile cōcessit olpotens: quo se posset auertere ꝛ conuertere/ ꝛ recedere atqꝫ redire: vsqꝫquo cōfirmatio in pena seu in gloria subsequaľ. Et intantū qs ꝑ peccatū mortale mortuus ꝛ a deo vita diuisus/ diciľ semiuiuus: ꝑ eo ꝙ ante corporis mortē aut mētis alienationē liberū arbitriū sibi relinquiľ: quo ꝑ gratiā dei adiutus/ a pctō quo tenebaľ possit recedere/ reassumere virtutes: ꝛ ad deū quē deseruerat/ ꝛ a quo auersus/ possit redire/ diligere atqꝫ adherere/ recipere adoptionē filiorꝫ dei: q̄ vt essent filij/ potestatē a dño ꝑ fidem acceperūt. Uide igiľ quāte virtutis est liberꝫ arbitriū: vt ꝯtra oia possibilia mala/ inferētia mortē/ sibi semiuitā retineat: ꝙ si ꝑ gratiā adiuuaľ/ ab aīa illatā mortē olno repellat. Uidim⁹ periculū: remediū breuiter videamus. Ut semiuiu⁹ ad totā redeat vitā/ voluntas ꝓpria nō sufficit. Et virtus nō est in eo q̄ a deo auersus est. Incipit esse cū vult redire: nā hoc velle vtiqꝫ vna virtus est. Iacebat iste plagatus: inuisibiliter iacet vulneratus peccator. Uellet resurgere: non habet cui porrigat manū: affectat sibi mederi: sed non est medicus virtutis in regione pctī. Non inueniuntur que conferunt sanitati vbi fact⁹ est recessus a deo: ergo quomodo agiľ cura? Nō a te icipit/ qui vulnera pateris. Immobilis es: diriguisti vt lapis ex te: sꝫ appropiauit tibi custos hominū/ cui tu appropiare nō poteras. Recitat eñ euangelista vtrūqꝫ ꝓcessū/ piculi atqꝫ remediū. Samaritanus aūt quidam iter faciens venit secus eū: et vidēs eum misericordia motus est: et appropians alligauit vulnera eius: infundēs oleū et vinū. Et ponens illū in iumētum suū duxit in stabulū/ et curā eius egit. Samaritanus custos est omniū entiū: qui abrae dixit: Ero custos tuus quocūqꝫ perrexeris. Qui custodit introitū ꝛ exitū nostrū. Si custos/ cur nō ꝯseruauit aut custodiuit a peccato? Custodisset si nō assuisses: necessario ꝛ vi nō custodit/ cū liberū arbitriū dedisset tūc immanum. Sed custodit dñs oēs diligentes se. Ecce venit custos ad requirendum non custoditum. Quidam est singularis: quidam est q̄ descēdit ꝛ in pericula incidit: qdam est qui venit: quidam ꝛ quidas. Quidam venit ad quendam. Quidam videlicet inominabilis pre multitudine iniquitatis ꝛ vilitatis. Quidā inominabilis pre altitudine

Esa. 59 · Lu. 10 · Gen. 15 · Psal. 120 · Psal. 145

maiestatis. Quidā iustus/qdā iniquus: qdam totus sanus/qdā totus plagatus: qdā vestit⁹ gratia/qdā expoliatus: qdā vero ⁊ tota vita/qdā semimortuus: qdā existēs deus/qdā homo luteus: quidā supernus dñs/qdā malus seruus substratus: quidam redemptor christus/quidam homo damnatus: quidam regens angelos/quidam latronibus datus: quidam nullo indigens/quidaꝫ egens natus. Sed que istoꝝ conuentio? Que cōuentio lucis ad tenebras: que conuentio christi ad belial? Quare quidā tam altus/quidam tam imus insimul conuenerunt? Hoc fecit bonitas alti/quod iniquitas non merebatur imi. Excelsus dominus humilia ⁊ deiecta respicit: suscitās de terra iniquitatis in virtute inopē: ⁊ de stercore peccatoꝝ erigens pauperē. Uenit ergo reformator imaginis ad imaginē deformataꝫ. Uenit ergo filius hominis querere ⁊ saluū facere quod perierat. Sed quō venit faciens iter? Semꝑ itinerat saluator: semꝑ in peregrinationibus est: ꝑ ciuitates/ꝑ plateas ⁊ vicos/ꝑ vias ⁊ sepes/ꝑ latibula ⁊ patula gradit: vt inueniat qui eū inuenire nō possunt. Sue bonitatis est ꝙ nos inuenit: nō nostre virtutis. Sed vbi inuenit pctōres? In terra deserta a virtute: in loco horroris a ꝓdomināte iniquitate: ⁊ vaste solitudinis a male agēdi libertate. Sed quo venit? Secus eū. Iuxta est dominus his q̄ tribulato sunt corde: ⁊ humiles spiritu saluabit. Non veniret secus: nisi prius esset spiritus cōtribulatus. Et ꝓpe est dominus inuocātibus eū in veritate. Nō venit secus: nisi veraciter inuocatus. Et ꝓpe est timentes salutare ipsius. Nō venit secus/cui nō est timor eius. Nō aūt ociose venit secus eū: sed voluit videre eū. Sed si saluator cognoscit figmentū nostrū: scit etiā ꝙ puluis sumus: quid est ⁊ videns eū? In omni loco oculi domini contēplātur bonos ⁊ malos. Cōsyderat eñ saluator multitudinē peccatoꝝ: ⁊ q̄to affectu in ipa dilapsi sumus: consyderat imanitatē sceleris/⁊ tēpis diuturnitatē: obseruat scelerū nouitatē/adinuētiones in malis/assuefactionē ⁊ occasionē: fragilitatē et potentiā/ignorantiā et scientiā resistendi occulto intuet intuitu. Maliciā ponderauit cadendi et maloꝝ turpitudinē annotauit: si dolet: si saturatus est inferis: si penitet: si proponit rebellare peccatis: si placet eradicans manus: si vult alligari ne vltra fit male peregre: si rasoria/si ignes/si decisiones putridorum/si emplastra/si cataplasmata/si omnia instrumēta/si omnē artis spiritualis medicine peritiam patienter suscipere paratus est: ⁊ hoc est videns eum. Nouit eñ infallibiliter saluator omnium deus dispositionē/velle/patiētiā aptitudinis/contritionem/dolorē/penitentiā omniū peccatoꝝ: ⁊ melius nouit ipse occulta nostra ꝙ nos manifesta nostra. Et misericordia motus. Quare motus misericordia? Quia misericors ē ⁊ ꝓstabilis sup mala nostra: ⁊ ꝓpicius fit oībus peccatis nostris: sanare volēs oēs infirmitates nr̄as. Et misericordie eꝰ est ꝙ nō sum⁹ cōsumpti: quia nunq̄ deficiūt miserationes ei⁹. Et misericordia dñi plena ē terra: miserator ⁊ misericors dñs lōganimis vere. Quō miseret pater filioꝝ/misere tur dñs cōuersis pctōribus: qm̄ ipse cognouit q̄ fecit figmētū fragilitatis nr̄e. Quō misericordia mot⁹? Semꝑ eñ misericors est: de nouo sibi misericordia nō accedit. Quō ergo mot⁹? Quia cū pctōr in aīo suo ꝑ penitentiā est mot⁹: apparet in misericordia ꝑ indulgentiā mot⁹ magnus. Immutabilis eñ est: ⁊ ꝓpheta dicit: Ego de⁹ ⁊ nō mutor. In creatura tñ sine mutatiōe mutabilia semꝑ facit. Uidēs igit supnaturalis curator maloꝝ ista in mēte plagati: nec eñ aliter accessisset: nō dedignatus nature condite bonum ꝓpter ingressum vitiū/accessit ꝓpius vt etiā tāgere dignaret. Inuisibilis eñ est manus q̄ peccatoris animā tangit: lenit leniter manus vulnera tangens. Medici manus si tangit abstergere vult: ⁊ medicine solamine consolidat vulnus medici manus. Abstergit de⁹ sua inuisibili manu nostroꝝ maloꝝ feces. Consolat ⁊ fit ꝓpicius peccatis nostris: quia ipse est dñs deus noster: nec odire pōt quod ꝑ dilectionē creauit. Remouere vult turpitudinē supindutā in pulchritudine bona: repellere vult vitiū a natura bona: satagit alligare legibus moribus dissolutū: q̄ solutus a lege male cessit in ꝑegre: ideo appropians alligauit vulnera eius. Modus ē loquēdi. Inalligabilia sunt vulnera: ꝑuatiōes sunt coniunctoꝝ ⁊ oculoꝝ cecitas: sed diuisam carnē secatā in partes cōstrinxit. Malefactor in seipso discors factus est. In se vero discors/nemini virtute vnit. Reunitus ē diuisus: ⁊ sectus in partes recōpaginatus est. Alligauit eū ne iterū dissoluat. Alligauit non fasciolis ⁊ institis/a q̄bus dñs iussit resuscitatū Lazarū solui: sed diuinis legibus ⁊ mādatis: a q̄bus solutus erat ⁊ ꝑgebat in malum/semꝑ ꝑgebat in ꝓceps. De q̄bus mādatis et ligatione ꝓuerbiator dicit: Cōserua fili mi ⁊c. Infrunite incedēns/pericula queq̄ captabat. Et irretinate incedentem inuenerunt vndiq̄ mala. Alligauit eū legibus amoris ⁊ collatoꝝ bonoꝝ: quoꝝ imemor factus nō rependerat vicē. Infundit oleū et vinuꝫ. Oleum leticia est. Psalmista dicit: Unxit te deus oleo leticie. Et vinū leticia est. Idem psalmista dicit: Uinū letificat cor hoīs. Hic ꝑ hec duplici leticia recōuersus peccator ꝑfundit: quia euasit infernū/et regni supni accepit ꝓmissionē: aut pctōꝝ euasit tenebras/⁊ vidit iusticie lumen. Oleū contemplationē supernoꝝ: supnatat eñ oībus liquoribus oleum: vinum vero actionem rigidam bonoꝝ moꝝ dicit: quibus oportet insisterē penitētem. Oleū misericordiā/vinū iusticiā: his stipatus incedit liberatus a malo. Oleū veritatis lumen: fomentū est luminis oleū: vinū vero spūs ebrietatem atq̄ feruorē. Expedit in lumine ambulare: ⁊ non tepide aut verecūde agere curatū a manu superna/cui nō erat auxilium ab humana. Et imposuit sup iumentū suū. Ipse aūt ē iumentū ⁊ onerās. Predixerat de ipso psalmista;

Psal.102. Male.3. Prouer.6. Psal.44. Psal.103.

Ps.72. Ut iumentū factus sum apud te. Et esaias: Et
Esa.53. dominus posuit in eo iniquitates omniū nostrū.
Duxit in stabulū. Alicui vult deus sciēti dirige
re/subditū fieri delinquentē. Et curam egit vt sa
Hiere.17. naretur: vt postmodū diceret: Sana me dñe et
sanabor: saluū me fac et saluus ero: qm̄ salus mea
tu es. Uides qm̄ nil legit dixisse aut fecisse pla
gatus: sed om̄ia ipso tacente custos hoim fecit.

¶ De filio prodigo: id est peccatore reuertente. Ca. XL

Onsocia similitudine adhuc aliū male p
egre videamus: et quibus modis sit re
uersus ad patriā. Famosissima euāge
lij parabola de filio adolescētiori/ q̄ recessit por
tionatus a patre: fratre remanēte maiore. Quē
quis populū iudaicum et gentilem in allegoria
demonstret: moralitatē quā de spiritussancti li
centia intendimus/ nō excludit. Igit hic vide p
Luce.15. cessum alterius male peregre. Adolescētior
filius voluit portionē a patre/ et acce
pit. Congregauit illā: peregre profe
ctus est in regionē longinquā: et ibi
dissipauit substantiā suam/ viuendo
luxuriose. Post consumptionē pas
sus est famē: et adhesit ciui cuidā re
gionis illius: et missus est in villam
et pascebat porcos: et cupiebat satu
rari de porcorū siliquis: nec dabātur
sibi. Non excusat adolescentia/ quē accusat sci
entia. Non excusat tenera etas/ cui libertas insi
stit arbitrij. Non excusat iuuētus/ cui presto est
electiua volūtas. Non excusat impubertas/ qui
se nouit secerni a patre. Non excusat error eius/
qui nouit in partem secedere. Non excusat leui
tas animi eius/ qui nouit ꝓprium a cōmuni. Non
excusat feruidus sanguis/ qui superiorem habe
re noluit atq; collegam. Nihil est quod excuset
ꝓpria potestate delectatū/ sub paternis legibus
viuere recusantē. Nulla excusat ignorātia/ qui
nouit quod agit: nulla fragilitas qui sibi suffice
re credit. Spiritualiter atq; moraliter militant
ista que dicimus. Dixit adolescentior pa
tri: Da mihi portionē substantie que
me cōtingit. Inuidet antiquus hostis ado
lescentie hominum: quā affectat maculare deli
ctis. Nouit em̄ quod scribit in sermonibus san
Eccl.22. ctis: Adolescens iuxta viam suam graditur: et cū
senuerit/ nō recedet ab ea. Tenera em̄ etas cito
qualificabitur: sed tarde recedit qualitas in iu
uentute firmata. Noua veges retinet saporē et
odorem quo primo fuerit imbuta: et testa recēs
hoc idem facit. Plicationes inepte cauētur in
his rebus que primo aptantur ad aliquid: nam
difficile est in aliam relabi partem. Uirgulta et
arbusta dum tenera sunt/ faciliter torquentur in
circulos: desiccata vero ad rectitudinē nulla fa
cultas: frangerentur em̄ anteq̄ redirent in pri
stinum statum. Studium em̄ demonis est obser
uare homines vsq; quo capaces sint per rationē
boni et mali: et semp nititur trahere in partē re
gni sui: vt sub armis iniquitatis assuescant: et si
unt contra iusticiam strenui bellatores. Igne
facta iuuentus illecebris carnis/ vsq; ad huma
tionem vicinam ardebit. In scholis diabolicis
educatus/ doctrinā honestam appellabat insa
niam. Adolescens nutritus inter mamillas me
retricis/ absinthium dixit omnē virtutem. Pla
cent deo virilia opera: ideo sathan eos auertit.
Continet vna veges vinū clarum et feces. Qua
lificatus vitijs adolescens/ vinū clare iuuētutis
propinauit demoni: deo autē seniles reseruauit
et feces. Redolentem et rubentem rosam porta
uit in manibus et olfecit sedulo: putentem vo ap
plicauit naribus christi. Propterea salomō di
cit: Ab adolescentia tua addisce sapientiam fili Eccl.6.
mi: et vsq; ad canos inuenies eam. Sapientiam
illā dixit que nouit placere omniū regi regum:
qua qui ab adolescētia factus discipulus/ pudo
rem dicit addiscere. Sed videamus quid adole
scentior iste velit. Portionem substātie que eū
contingebat. Quicquid deus creauit est patri
monium hominū: non ꝓpter se/ sed ꝓpter nos
cuncta creauit: omniaq; posuit in cōmuni: celū/
stellas/ lucem/ ignē/ aerem/ aquam/ terrā/ eorum
q; effectus. Hoc solū dedit hominibus propri
um/ personā et liberum arbitriū: vt nullus esset
essentialiter persona alterius: aut vellet per vo
luntatē alicuius alterius: si se accōmodare pos
set in ordine obsequendi: vt nouerit competere
de lege nature. Ceteras autē rerum quarūlibet
ꝓprias qualitates omnibus voluit esse cōmu
nes: vt quod est omniū/ non fieret singulorū: sed
tantū quod est omniū/ singulariter participa
rent singuli: quantū concepit ordo iusticie atq;
nature. Quid est q̄ homo petit in diuino patri
monio portionē: quod nouit esse cōmune? Alte
se indicat dignum/ qui a cōmuni elicit proprium.
Nolebat iste superiorē: nā disponebat recessum
a patre: nolebat collegam: diuortium querebat
a fratre. Uide igitur male agentis initium: qui
nō vult viuere sub lege creatoris. Collegam nō
patitur in vita: consortem renuit in natura: vult
portionē qui cum deo christo et sanctis nō vult
vitam habere cōmunē. Sed que est ista portio?
Sibi viuere/ sibi cōplacere/ sibi esse omne quod
est: in bonis domini habere nullū superiorē aut
equalem: sua lege om̄ia ordinare: omnibus vti
que de cōmuni erario ac patrimonio domini ac
cipere potest in partē: vt etiā semetipsum in hāc
computet portionē. Sed nō erat ista vtilis por
tio eius/ sed quam dicebat dauid: Portio mea Ps.118.
domine dixi custodire legē tuam. Ista debet esse
omniū portio/ legem altissimi custodire. Debet
esse portio ꝑfectorum hominū in hanc vmbra Ps.141.
ticam vitā/ in eternam ingredi non portionatā.
Hoc dicebat dauid: Portio mea domine sit in
terra viuentiū: vbi sic viuitur/ q̄ nullus moritur:
non in hac vita: vbi nullus ita nascit/ q̄ non mo
riatur. Cognoscebat dauid omniū dominū om
nibus posse fieri partem. Est em̄ deus omnia in
omnibus/ et totum in cōmuni/ et pars in speciali:
sm̄ exigentiam meritorum in singulis. Propterea

Ps.15. dicebat: Dominus pars hereditatis mee. Et alibi:
Ps.72. Pars mea deus in eternum. Et hieremias:
Treno.3. Pars mea dominus: dixit anima mea. Devius
enim qui est dominum nõ potest habere partem: quia
in hac vita propriam vult portionẽ. Sed quoniã
culpa penam habet annexã: vide partem illorũ
qui propriã volunt portionem. Inquit david:
Ps.10. Ignis/ sulphur/spiritus procellarũ pars calicis
eorum. Job etiam dicit: Maledicta sit pars eius
Job.24. in terra. Caret omnino de charitate qui porti-
onem querit. Ipsa enim charitas non comune in
propriũ/sed propriũ in cõmune deducit. Et david
Ps.111. dicit de viro iusto/ quod dispersit dedit pauperibus:
non cõgregavit sibi vt proprietarius. Et accepit
adolescens devius petitã portionem. Dedit enim
deus hominibus arbitrij libertatẽ. Non coge
batur a patre petere aut accipere portionẽ: scilicet quod
vivimus/quod sumus/quod intelligimus/ quod sapimus/
quod sentimus: quod movemur animo/affectu et corpo
re: quod extra nos propter nos accepimus: quod in no-
stra potestate/libertate/regulari de viveremus:
sed cum deo subditi deo/adiuti a deo/regulati a
deo viveremus. Congregavit illã devius ado-
lescens. Congregat semetipsum sibi perdẽs: et ola
extra se sibi coacervat i damnũ: et se et sua secer-
nit ab alijs. Congregavit omnia/vt fortior esset
ad malũ. Experientia docet/quod aggregata forti
ora sint ex alterutris. Vult nempe primus ad ma
lum/vt omnia respondeãt ad votũ: et cum vocat
eas/assumus ecce dicant depravate hominum
mentes: et quesitum placitũ vult quod assistat ad vo
tum. Et peregre profectus est. Ecce ha-
bes alium male peregre. Ille recessit a hierusa
lem/iste discessit a patre: ille hierico/iste regio-
nem longinquã. Sed dimittamus male peregre
cõcentum: mores reprobos videamus. Male
peregre vadit in peregre. Semper est in peregre
qui recessit a deo: et cũ sanctis habet divortium:
cum quibus nostra debet esse civilitas: atque cum
deo debemus esse domestici. Secũdũ nostram
hanc sententiã apostolus ephesios alloquitur/di
Ephe.2. cens: Nõ estis hospites et advene: sed estis cives
sanctorũ et domestici dei. Ad esse et ad fieri ver-
ba ista se habent. Ad esse per fidẽ: ad fieri per mo-
res: vt non male peregre simus/sed per debitos
mores cives sanctorũ et domestici dei permane
amus. Sed quo peregrinatus est? In regio-
nem longinquã. Ecce si voluisset/potuisset
prope manere animo et moribus: et propria pote
state segregamus a deo. Regio autẽ longinqua
non stadijs/nõ dietis/non intervallis/nõ inter
iecto mari/non interpositis mõtibus aut plani
tijs est: sed regio est vmbre mortis/regio egesta
tis/regio dissimilitudinis. Non querãtur loca
lia spacia pro regione longinqua. Dicit enim scri-
Hiere.23. ptura: Celũ et terrã ego impleo. Nec inter bo-
nos et malos pro secretione standum est spacijs.
Ecce in vna civitate iudeus et christianus/fidelis
et paganus: in vna domo bonus et iniquus est/in
vna mensa/in vna camera: immo sepe cõtingit
in vno lecto. Sed dissimilitudo religionis fecit
longinquitatem regionis/dissimilitudo legum/
dissimilitudo cultus/dissimilitudo morum atque
vitiorum. Dissimilitudo vero ista nõ ex coloribus
est: nec ex his que oculis subiacent/nõ ex sonis/
non ex odoribus/non ex saporibus/non ex tan-
gibilibus/non ex quãtis/aut cõmuniter accidẽ-
tibus: sed invisibilis est: veruntamen visibiles
actus habens dissimiles: prout a dissimilibus
affectibus aut intellectibus ipsi procedunt. Sta
tuamus igitur duas invisibiles regiones: vnam
bonam/alteram malã/dissimilitudinẽ omnẽ ha
bentes: et duos homines in actus omnino dissi
miles exeuntes: sed intantũ similes inquantũ re-
gina tenebrosa hypocrisis ingrederetur in alte
ram regionẽ. Habet enim illa in similitudinẽ bo
norum adducere actus suos/abintus iniquita-
te regnante. Vna est regio virtutis/altera vitij
vna pacis/altera discordie: vna lucis altera te-
nebrarum: vna sub divinis legibus vivit: altera
in proprijs directionibus regnat. Vna proximũ
diligit vt seipsum: altera cõtempto proximo so
lum diligit seipsum. Vna prefert cõmunia pro-
prijs: altera propria cõmunibus anteponit. Vna
vacat laudibus dei: altera delectationibus mun
di. Vna in suis interioribus habet gaudiũ: alte
ra semper querit ab extra solatium. Vna tẽporali
ter gemit ne in eternũ lugeat: altera tẽporaliter
plaudit vt in eternũ plangat. Vna in abstinẽtia
degit: altera vẽtri servit. Et vt perstringã/vna
omnibus virtutibus studet: altera vitijs omni-
bus se cõmendat: ad quã male peregre secessit
in peregre. Longinqua est ista regio a regione
virtutũ: quia hic diabolus/ ibi deus regnat altissi
mus. Sed de recedentibus ab omniũ condito-
re david dicit: A lege autẽ tua longe facti sunt: Ps.118.
vt non tuis/sed suis legibus viverẽt. Sed atten-
de paulisper. Lõge a peccatoribus salus. Quare?
Quia iustificationes tuas nõ exquisierunt. Ierit
unt in terra longinqua/in quã abierunt. Iterũ
scriptura dicit: Domine omnes qui elongãt se Hiere.2.
a te/peribũt. Quare? Quia perdidisti omnes qui Ps.72.
fornicantur abs te. Vide altissimi de nostri iu-
stissimam retributionem: vt qui longe recessit a
deo/lõge sit a salute: quia in eo solũmodo salus
Et merito perent qui elongãtur a vita: quia qui
noluit benedictionem/elongabitur a deo. Non
vult benedictionẽ filiorum qui recedit a patre.
Nec benedictionẽ omniũ humilium animarũ
atque dextralium/ qui ad vitiorũ sinistram cũ he
dis lascivis accescit: sed induit maledictionẽ si-
cut vestimentũ. Sed o male peregre fili/quare
recessisti a patre? O anima depravata/quare te
elongasti a deo? Audite domini disceptationẽ
per hieremiã cum populo suo. Hec dicit domi- Hiere.2.
nus: Quid invenerũt patres vestri in me iniqui
tatis: quia elongaverũt a me: et ambulaverũt post
vanitatem: et vani facti sunt. Igitur quid iniquita
tis habet altissimus: cũ nemo sit bonus/nisi so-
lus deus? Est ne ipse invidus? neque equalẽ/neque
superiorẽ habet: ad quos solet esse invidia. Est
ne superbus? Omnibus dominatur/volentibus

exolentibus. Et ipse creavit quib⁹ dominaref: non ad sui magnificentiā/sed ad nostrā futuraꝫ gloriam. Est ne avarus aut parcus? Omnia possidet: ⁊ nihil sibi minuitur cum largitur. Est ne iracundus? Nulle passiones deitatē attingunt. Est ne maculatus? Incorporeus est ⁊ incōtaminabilis. Dicent forte: Punit/flagellat. Et hoc vt nō discedas ab eo: aut si recessisti/redeas ad eum: sine quo nunq̄ ⁊ nusq̄ tibi bene/semper et vbiqꜫ tibi male succedit. Quare te longe fecisti a deo: quare ambulas post vanitatem? vt vanus efficereris. Vacuū est quod vanuꝫ est. Vacuus est qui non satiatur aut replef pacifice nisi deo.

Dissipavit substantiā suā. Merito conquerebatur david: Tempus faciendi domine: dissipaverunt iniqui legē tuam. Ps.118. Modus est loquendi. Lex dei dissipari nō potest: sed cum per iniqua opera ei resistitur: nō lex/sꝫ mores quos precipit/ dissipantur. Sed que maior est iniquitas q̄ cum lex que debet fieri/ dissipatur? Adolescens erat iste: adolescens ⁊ tu. Tempus adolescentie/tempus est faciendi. Dissipavit iste omnem substantiā suam: dissipas tu domini bona. O vtinā vox mea in auribus omniū iuvenum resonaret: nō mea tantum/sed david: ⁊ intellectu ⁊ affectu perciperēt: quoniā tempus eoꝝ tempus est faciendi: in quo ipsi dissipant legem dei. Enutriti in delitijs/philocapti vmbrosis atqꜫ limosis amorib⁹: inebriati vino luxurie/omnē in suis corporibus turpitudinē exercentes: intendētes suavitatibus/gulositati operā dantes: infruniti omni vanitati subijcientes corpora christiana: mēbra redempta christi sanguine/abiecta verecundie lege: vt ille dicatur probior qui audacior fuerit ad maluꝫ: ⁊ ille maiori laude funesta se sublevat: quo i plura mala dilapsus/aut quo minus defuit potentia peragēdi. Sed tēpus est fugiendi/quo te mundus amenus insequif. Tempus est resistendi/quo te mala occupare cōcertant. Tempus est abstinendi/quo in te furibundus est sanguis. Tempus est discipline/cū virilitas corporis in libidinē spumat. Tempus est cautele/cū te illicit morbida caro: cum tibi arridet venustus aspectus: cū petulans oculus nutibus tecum ludit. Tempus est prudētie/cū prudentissimus inimicus atqꜫ invisibilis tendicula parat: abscondit in omnibus pedicā: ⁊ infra tui corporis domū/occultam habet decipulā. Tempus est tēperantie/ cū te placita multa querunt. Tempus est fortitudinis: cū non cessat congressus. Tēpus est iusticie: cū servire potes amato. Tempus est doctrine: cum discere sane vales. Tempus est orandi/cū lingua non errat: cū genua flectere atqꜫ viriliter erigere potes. Tempus est agendi: cuꝫ assistit potentia clara. Hec omnia senecturē effugiunt: vt chronica experientia monstrat. Eorū tempus est quiescendi/cōsulendi atqꜫ meditandi. Confecta senio mēbra fortitudo relinquit: pallentē aspectum rubicundus aspectus non appetit. In rugata facie protensa non delectatur. Caput canū capilli flavi devitant. Veteranos militando ꝓhibet imperialis maiestas. Princeps huius mūdi diabolus nō nimis curat senes: quos scit cōtra deum in suis castris diu militare nō posse: nec scit fortia esse membra que posset plene in arma iniquitatis cōvertere. Nō tamē intermittit hostis antiquus: quin senes quos potest/ teneat avaricia ligatos: aut obstinatos mēte ꝑ moribus/in quibus in iuventute habuit strenuos bellatores. Igitur o iuvenes tēpus vestrum tēpus est faciendi. Non ergo pravis moribus dissipetis legem dei: quia in cuius corde lex dei est/non supplantabuntur in eternū gressus eius. Sed quo modo dissipavit substantiā suā? Ut frater eius improperat: cum meretricibus vivēdo luxuriose. Ad literā multotiens sic in rebus temporalibus agitur: ⁊ si allegorice ista tractarem/alius esset sensus. Sed que sūt iste meretrices cū quibus se homo contaminat: ⁊ membra christi facit membra meretricis? Si de carnali coniunctione agitur corporū/notus est sermo. Sed alie meretrices sunt que mercedem accipiunt: nā a merendo sic appellate sunt: que omnē nostram substantiā a deo nobis datam exhauriunt: ⁊ de nostris marsupijs nummos extrahunt quos accepim⁹ ad peragendū iter in celū. Sed alius male peregre incidit i latrones: iste in meretrices: que sunt s̄m subtiliorē sententiam/scientie seculares/scientie philosophice: que ipsarum amenitate mulcentes animū/multos deviare fecerūt a tramite veritatis: ⁊ inter māmillas syllogistice forme naturalis doctrine: que vidētur lac ꝓpinare dulcedinis: retinuerūt multos suis cōstrictos amplexibus: vt divina mysteria in opere creationis/ atqꜫ nostre redemptionis acta nō crederent: aut de ipsis minus q̄ devote sentirent. Et nō solum extra christianā religionem/sed in ipsa plures mathematici sunt reperti: qui rationalem creaturā arbitrio liberā propter quā facta sunt astra/voluerunt astrorum legibus necessario mancipare: vt hominū varietas ⁊ morū diversitas: que divine ꝓvidentie nobis incognita lege peragitur: ac etiā liberi arbitrij voluntate ꝑficitur: necessario fit ex astris: ⁊ sub fatalibus regulis dicūt omnia fieri: nihil divine volūtati reservātes atqꜫ hominū libere rationi. Sunt meretrices heresiace sententie: que tanta illectione pollere videnf: vt ab ea veritate avertāt animū/que rationib⁹ redditis nō percipitur. Sunt meretrices hominū blandimenta: ⁊ mūdi oblectamenta tristia suavia prestant. Et velut iudas osculo tradidit christū: sic mundus Mat.26 suo suavio demonib⁹ tradidit christianū: intantū dicens: quemcūqꜫ suaviavero ipse est vester: tenete eū. Et meretrix magna ipsa sensualitas: cum qua fere fornicanf carentes aut dignitate fulgentes. Sed vide quid scriptura sacra cōtra huiuscemodi meretriceos act⁹ dissertiat. Prohibebaf in veteri testamento ne aliq̄s sacerdos duceret scortū in vxorem: ⁊ summ⁹ sacerdos similiter prohibebaf: sed virginē de populo suo.

Chriſtianus ſum: in fide loquor: a ſpirituſancto
accepta licentia: qui docet omnē veritatē litera
lem/allegoricā & moralē: dico neq ſummū pon-
tificem neq ceteros debere dare operā philoſo
phie aut artib⁹. Neminē ex eis vidi aut audiui
aliquādo ad fidem cōuerſum. Eccleſiam dei nō
vidi ex hoc in aliquo tutā: & quo magis per rati
ones naturales ſe vellet tueri aut quēpiam pro-
uocare ad fidem: eo amplius minueret fidei for
titudo. Legi hiſtorias ab initiāte chriſto eccle
ſiam quot & quot legere potui: legi conciliorum
acta: & legi adeſſe philoſophos: legi paſſiones
certatorū et certantiū p fide in tormētis/penis/
exilijs/per ſanguinem & mortē: & non repperi re-
pugnaſſe aduerſarios per philoſophicas ratio
nes: nō cōperi adduxiſſe aliquē ad fidem per ſyl
logiſmos & queſtiones. Legi diſputātes docto-
res/cōfeſſores/cenobitas/anachoretas: & nihil
in eis/p eis & pro alijs vtile reperitur per inanē
philoſophiā. Immo quotquot iſta ſcientia fue
rint imbuti/chriſtianitatis titulū cognoſcētes/
libellum huic meretrici dedere repudij: accipiē-
tes vxorem virginē de populo ſancto dei/ſcʒ fi-
delē: ſcientiā nō corruptā ſophiſmatibus atq
garrulitatib⁹ dialecticorū: nō aſtralib⁹ decretis
infectam: nō contentionibus ſeruientē: de crea
tione mundi/de potentia dei/de ſapiētia dei/de
bonitate dei/de prouidentia dei: etiā vſq ad mi
nima noſtra: cōtra eos philoſophos qui intelle
ctum dicunt diuinū vileſcere/ſi hec minima pro
uideret: ſed omnia humiliter adorantē & venerā
tem. Populus em̄ dei populus eſt virtutū: de
quo accipiēda eſt ſacerdoti vxor. Sed meretrix
Joſue.6. hierichontina ſeceſſit in populū dei: & facta eſt
vxor viri⁹ principis tribunalis: ſed non iā mere
trix ſcientia illa: ſed tota coaptata virtuti: tota
conuerſa in populū virtuoſum: vt etiā filios ge
neret i ſpirituali genealogia ſaluatoris. Nec p
tanto dicimus legitimo chriſtiano debere dare
operā huiuſcemodi ſcientijs: ſi nō dedit: gentili
um em̄ ſunt/nō chriſtianorū: ſed ſi ſciunt ad ſan
ctitatem & virtutē conuertere/ſi quis nouit. For
te in his que dicturus aduenio: aut ad turbatio
nem/aut in admirationē legentē inducam. Ju-
uenis fui aliquali dotatus ingenio: intēdebam
his ſcientijs ſicut coetanei mei: credens ex his
placere altiſſimo: atq ſic debere pfecta vita pa-
gi. Cum vero omēs collegas meos viderem in
hanc tenebroſam voraginē pſilire: accidit quo
dam die in meis teneris annis: me ferente om-
nes fere libros naturales ſub chlamyde: vt ſum
ma diligentia repeterē que audierā a doctore: &
cū interrogaret me qui creditus ab oībus ſan-
cte vite/dicēs: quid eſt hoc quod defers frater?
libros naturales me ferre reſpōdi. At ille: Non
eſt hec via tuta/ neq vocatio tua: nec verorum
chriſtianorū intēdere nature/ſed gratie. Verbis
quoq completis tanta celeritate mutatū eſt cor
meū: vt ſi voluiſſem/nō potuiſſem aperire codi-
ces naturales: nec etiā ex iuſſu aliquid ex eis me
morie cōmendare: atq quod magis mirandum
erat/porta intelligentie claudebatur: diſponente
deo ad theologica me conuerti: illis oīno dimiſ-
ſis in quib⁹ fruſtra ſudauerā atq diſpoſuerā de-
ſudare: & aliquis luce veritatis perfuſus/puro et
claro animo intellexi meretrices eſſe luſibiles
anim omnes iſtas ſcientias/animā indeuotā &
volantē per aera cōſtruentes: & denegātes ſuis
peritis viā humilitatis in fide atq in moribus
ſepe. Vidi etiā ſecreto mentis intuitu in eis re-
curuatū/ omnino etiā inuite orare volentem: et
quod horrendū eſt/gratie initium deficiebat in
natura: & geometrizabat corporum quantitatē/
qui ſibi viuit immēſuratus. Et aſtra et ipſorum
orbes & orbiculos et reuolutionē reuoluebat in
animo: dum ſe ſponderet altiſſimo ſupplicare.
Neminē audiui/nec vidi deuote atq humiliter
intendentē ad euangelij veritatē talibus mere-
tricibus ſedulo implicatū: niſi repudio mācipa-
uerit. Proculdubio plerūq a deo faciūt animā
fornicari. Sed dicit ſcriptura: Perdidiſti om- pſ.72.
nes qui fornicanť abs te &c. Barbar⁹ ſum om-
nibus qui horū que dicūtur intrinſecam experi
entiā non viderūt: & appellor fatuus a talib⁹ ſci
entijs faſcinatis: ſed veritatē nouit altiſſimus: &
ipſi videbunt eū cum dure fuerint exacti/ꝙ tali-
bus vanitatibus ſe dederīt. Incomprehenſibi
lis niſi per fidem eſt veritas: que liberat nos ab
omni maligno. Turbabūtur a facie intima veri
tatis/que nō explicatur lingua/nec videť oculo
naturali qui hec audierint: ſed auferretur ab eis
ſpiritus intelligentie ipſorū: et deficient coram
ipſa: & cōuertentur in puluerē terrenorū/rapien
dum a vento vanitatis: vt vētus tempeſtatis et
turbinis ventilet in eternū. Inſurgēt vultu pro
caci: melius eſt ſic intendere ꝙ vagari: tali alli-
gari ſtudio ꝙ ſepe pdire in publicū/& a venuſtis
aſpectibus illici/& a varijs delectationib⁹ capi.
Audacter affirmē nihil eſſe bonū comparatio-
ne peioris: immo ſtrictius dixerim/nihil eſt bo-
num quod cōparatur bonitate carenti. Compa
ratio em̄ bonitatis in vtraq parte aſſerit boni
tatem. Reſculpo I meipſum forte ꝙ verba hec
aliorū verbis retūderenť: & validiores rationes
his rationib⁹ redderenť. Quin ni: Ampli⁹ aſit.
Et ꝙ ſcriptura recompingiť a ſcriptura: valeat
vtiq quod proferť. Sed o vtinā inuenirem aut
inueniſſem mecū catholice contendentē ex ſcri
pto firmato: nō variabili aut nugaci v̄bo: quod
aut per rationes fidei cogerē negare fidem: aut
remouerē ab artib⁹ & philoſophis verbuloſis:
Vt autē contra has meretrices quadā appella
tione concludā: perfectionis quoſlibet pfeſſo-
res/preuaricatores/ relaxatos impuros aſſero:
ſi cum his meretricibus affectu & intellectu atq
iugi ſtudio cōtubernant: nec pfeſſioni opa per
fectionis adijciant. Plus autē in talibus dāno
ſa experiētia/ꝙ mea querimonia clamat. Opor
tet omnino pfectioni lectionis et orōnis inten-
dere eū qui perfectionē promiſit: & alijs quibuſ
cūq poterit ipſam firmare operibus iuſtis atq
perfectis. Qui autē dixerūt & dicunt verū theo-

logiam nō posse conscendere nisi p istam scien tiā: similes facti sunt edificatorib⁹ turris babel qui per altitudinē turris credebant in supna cō scendere. De meretrice aūt heretice prauitatis que multos in fornicationē auersionis adducit

Prouer. 5. prouerbiator dicit: Fauus distillās labia mere tricis: ⁊ nitidius oleo guttur ei⁹. Nouissima aūt illi⁹ amara quasi absinthiū: ⁊ lingua acuta qua si gladius biceps. Pedes ei⁹ descendūt in mor tem: ⁊ ad inferos gressus eius penetrāt. Per se mitā vite non ambulāt: vagi sunt gressus eius ⁊ inuestigabiles. Dulcia sunt hereticoꝝ verba/ ve lut fauus melligenus. Nam si dulcia nō essent nō audirent: neq̄ traijcerentur in animē intrin secum gustū. Merito hereticus meretrix appel latur: quia illa ad illudendū omnes trāseuntes inuitat: ⁊ steriliter omnib⁹ abusiue corpus expo nit: ⁊ labijs suauiando demulcet quē accipit ad vlnas. Sic ⁊ heretici oēs quos possunt ad se conātur attrahere: omnē corporis existentiā/ at tracti prestant ad vsum: vt ea sterilitate loquēdi qua decepti ipsi decipiant: quoꝝ labia totā quā se credunt habere dulcedinē non effundūt/ sed distillant: vt auidius audiantur/ ⁊ accendant ad doctrinā intensius auditorem. Stillas erogant sed copiosam asserunt reseruare dulcedinē: qua si apud eos maneat multitudo doctrine. Gut tur ipsoꝝ oleo nitidius dicit: quia omnis puri tas leticie/ nitiditas luminose sciētie/ opus mise ricordie/ humilitatis profunde in eoꝝ doctrina videtur plenū consistere: que per oleū designan tur: quod diligēter inspicienti scripturas patet Nouissima ꝟo hereticoꝝ amara sūt: quia nihil amarius q̄ ex falsis doctrinis relinquere domi nū iesum christū. Acuta ipsoꝝ lingua vt gladi⁹ biceps: quia corpus ⁊ animā/ affectum ⁊ intelle ctum transuerberat. Omnis autē ipsoꝝ itinera tio atq̄ adherentiū a via vite declinat: festinat q̄ in mortē culpe pariterq̄ ⁊ pene. Et tanta lo quendi ⁊ viuendi varietate vagantur: vt cōpre hendi non possint: inuestigari nequeūt: bifurca te loquunt: semiuerba pnunciāt: diuersos intel lectus imponūt: vnde decepti decipiunt. Mere trices amenas/ sc₃ mundi oblectamēta ⁊ sensua

Prouer. 7. litatem descripsit salomon/ dicēs: De fenestra mea per cancellos pspexi: ⁊ vidi paruulū vecor dem iuuenem: qui trāsit per plateas iuxta angu lum: ⁊ prope viā domus illius graditur. In ob scuro aduesperascēte die / noctis tenebris ⁊ ca ligine: ecce mulier occurrit illi in ornatu mere triceo/ pparata ad capiēdas aīas: garrula/ va ga/ quietis impatiens: nec valens in domo cō sistere pedibus suis: nunc foris/ nūc in plateis/ nūc iuxta angulos insidians: apprehēsumq̄ de osculatur iuuenē: ⁊ procaci vultu blanditur/ di cens: Victimas pro salute debui: hodie reddidi vota mea. Idcirco egressa sum / occursum tuū/ desyderās te videre: ⁊ repperi. Intexui in funi bus lectū meū: straui tapetib⁹ pictis ex egypto aspersi cubile meum myrrha ⁊ aloe ⁊ cinnamo mo. Veni inebriemur vberibus/ ⁊ fruamur cupi

tis amplexibus/ donec illucescat dies. Non enī est vir in domo sua: abijt via lōgissima: sacculū pecunie secū tulit: in die pleniluuij reuersur⁹ est in domū suam. Irretiuit eū sermonibus multis ⁊ blandirijs labiorum protraxit illum. Statim eā sequitur quasi bos ad victimā ductus: ⁊ qua si agnus lasciuiens ⁊ ignorās: ⁊ nescit q̄ ad vin cula stultus trahatur/ donec trāsfigat sagitta iecur eius: velut si auis festinet ad laqueū/ ⁊ ne scit q̄ de periculo anime illius agitur. Que oīa q̄uis actu sepe faciat meretrix impudica: tamē magna fornicationū mater/ carnis nostre mate ria visibilibus atq̄ sensibilib⁹ intenta est: infru nita meretrix ⁊ mulier inuerecunda/ que ad suū ornatum omnia disponit/ mūdi oblectamēta su scepit: prope cui⁹ domū infinita hominū gradit multitudo: sed ille cui suo merito iratus est do minus/ incidet in eam. Habet ista meretrix do mū/ habet viam/ habet plateas/ habet angulos habet garrulitatē/ habet impatiētiā/ habet oscu la/ habet vultū procacē/ habet victimas/ habet lectum intexū funibus/ habet egyptiaca tape tia/ habet cubile secretū: habet aspersiones alo eticas/ myrrhantinas et cinnamomicas: habet vbera/ habet amplex⁹/ habet diuitē virū/ habet blandicias labioꝝ. Domus eius est ipsa creata natura/ in regulis originalis iusticie ordinata: que natura pascit modicis: ↄtentatur ⁊ paucis nec ſm iusticiā positā in superflua querit egres sum. In qua nō valet ↄsistere meretrix/ sc₃ sen sualitas impudica. Egreditur foras terminos rationis atq̄ iuste necessitatis: ⁊ mūdi plateis/ sc₃ in latitudinib⁹ ponit insidias: nūc iuxta di uerticula anguloꝝ deceptionis laqueos parat. In plateis decipit/ cum multitudinē delectabi lium pandit. In angulis decipit/ cum per obli quitatē occultam ⁊ singularē turpitudinē ratio nē inficit. Via eius est que sibi videtur iusta pro eo q̄ per eā plurimi sic incedunt: ⁊ multitudine male viuentiū quasi per quandā viam publicam decipit: ac se iuste fecisse tuet. Garrula est si nō habet quod querit: ⁊ garrulitate verboꝝ tendit in placita: vt garriendo percipiat quod silendo non posset. Impatiēs est ista meretrix inhone sta: quousq̄ obtineat quod cōcupiuit. Et semp per impatientiā diuerberat se si nō percipit pla citas suis sensibus qualitates: ⁊ quietis semp in animo cū per rationē se regere voluit/ efficitur impatiēs: ⁊ bella variarū appetitionū inducit: que si multos ex toto nō deijcit/ sine quiete viue re facit: vt etiā sapientes ⁊ senes ⁊ vniuersos vs q̄ ad mortē ipsa sollicitet. Quē vero circa se de prehenderit ambulantē ⁊ intendentē in his que sunt de funestis iuribus eius: velut iuuenē carē tem cordis prudentia: qui ſm salomonis man datū/ cor nō omni custodia custodiuit: dulciter male suauiat: ⁊ quadā perniciosa vultus audaci tate decipiēdo blanditur: ac si eum magnis vo tis ⁊ desyderijs quesiuisset: ⁊ statim de lecto ma le quietis pnunciat. Sane ad eternā damnatio nem quiescit/ qui requiescit corde ⁊ aīo in lecto

lethifero terrenorum atq carnalium voluptatū. Sed intextus est funib⁹ lectus: quia peccatorū suor funib⁹ vnusquisq cōstringitur: et intextus est funibus lectus: quia nulla sensibilis et carnalis delectatio est durabilis super terrā: sz velut funis in fine marcessit. Egyptiaca pfectio et depicta tapetia quibus pauimēta zeratum et parietes obteguntur ad ornatū cubiculi et delectationem oculor propter varietatē nimiā picturarū insinuat artificiosas et exquisitas adinuētiones pessimas in peccatis: quor varietate delectationū anima teneatur illecta: nec velit resurgere de lecto/vbi iacet turpiter delectata. Secretum huius impudice cubiculū ipsum est absq testimonio malū: vt eo sit liberior delectatio/quo testibus caret: et delectationis fiat augmentū/quo deuitant hominū peruersa libido conspectum: Aspersum aromatibus pnunciat: velut si non essent corruptibilia bona visibilia hui⁹ mundi. Amplexus hui⁹ sunt inseparabiles astrictiones ad volita: vt nisi per mortē raro separatio per liberā voluntatē: sed stercorea est amplexio a foris/quia deturpat anima in occultis. Subacta vo vbera meretricis sunt vene dulcedinis: que si debite sm legē nature atq originalis iusticie deprimuntur/elicitur necessarium vite butyrum. Concessum est nāq omni viuenti iusta lege vtibonis nature. Si autē fortiter emūguntur/sanguis elicitur peccator: quia si quis vbera nature lac vite propināntia plus debito exprimit: peccatū omnino cōmittit. Prestruitur in vsu cōcessorum pfecto delictum: si diuinor lex transgreditur decretor. Labiorum vero blandicie sunt sensuales allegationes sub vmbra cōdescensionis/aut p tempore iuuētutis/aut in statu assumpte nō inflicte necessitatis/aut infirmitatis/aut sub scuto bonitatis diuine: quasi delectabilia nō produxisset ad aliud/nisi vt sensus delectaretur humanus: quib⁹ homo faciliter irretitur: difficilime vo dissoluitur. Uir eius vniuersor domini: qui nō videtur esse in domo dū impunite malū patitur fieri. Cetera vo huius metaphorice locutionis/ad actionē mali et authoris periculum disponuntur. Uide scorta: vide meretricios intellectus/affectus et actus: cū quib⁹ male peregre diuinum patrimoniū dissipauit/viuēdo luxuriose: vt omni qua potuit voluptate frueretur: ac per hoc statim sequit fames. Non habet quod manducet: et patrimonio consumpto inedia inualescit. O male peregre fili/nam pateris impedimenta etatis: nō patereris si non recessisses a patre. Jam te conficit fames/habundantia relicta paterna. Premeris inedia/qui tuus esse cupisti. Eclipsim pateris/a lege deuius alta. Non sufficis tibi/ope relicta paterna. Diuinorum bonor et honorabiliū contēptores audite: Fames est valida in regiōe longinqua: nō panis et vini/dicente propheta: sed audiendi verbi dei. Doctrinā non appetit criminosus voluptatibus deditus. Odit salubres monitus/qui non est adhuc satiatus inferis: verba dei reputat cantilenā. Inimicus sibi factus ex suis prauis moribus verba pacis ad deū ptēpsit. At nulla crudelior fames q̄ a virtutib⁹ abstinere. Miserabile fit ieiuniū deficiēte pane virtutis/atq vini lencie spiritalis. Tabescit aīa in mēsa malorum: famē semp patitur mala voluptas: quo plura mala comederit/ad reliq̄ fit auidior. Nunq̄ satis est cui p nihilo reputatus est deus. De genere maledictionū est fames: quas per moysen derelinquenti eum populo dominus repromisit. Dicit enī scriptura: Mittet dominus super te famē/esuriē et increpationē in omnia opera tua que facies: donec conterat te et perdat velociter/ ppter adinuentiones tuas pessimas: in quibus reliquisti me: vt causa suum effectū precedat/culpa supplicium. Non est adinuentionis diuine q relinquamus deum: nos adinuenim⁹ huius viam erroris. Non est diuine doctrine q recedamus ab eo: nos adinuenim⁹ itinera mala. Causam recessus nō dedit omnipotens: nos adinuenim⁹ deuiationis causam. Non cogit recedere qui funiculis amoris omes ad se trahit. Nemini dixit: de domo subtrahe pedē/satiatus sum/odio te: nemini scandalum displicentie preparauit: tua fuit adinuētio vt abires in regionē longinquā. Non adinuenit mala deus: qui bonus bona cuncta creauit. Adinuentiones malorum pessime hominū sunt/in quib⁹ relinquim⁹ deum: propter quod super relinquentes fames iuste dimittitur diuinor eloquiorum: quor absīdēs sapor est sup mel et fauum. Et esuriē patit q̄ recessit a pane vitali: arescit in siti q̄ fontē aque reliquit: vt dissoluatur necesse est pfugus a virtute: vt conficiatur inedia ratio sana docet. Alienus ab illo fine quo omnis est male peregre: non solum extra se/ sed etiā in se increpationē suscipiat a ratiōe arguēte/conscientia torquēte: quoniā omnia opa mala sunt que summi dei leges effugiunt: vt tam diu afficiant cruciatibus his peccatores/ donec conterant et perdant cū demonibus velociter desuper terrā: nisi cōuersi ad dominū resipiscant. Et peccatores famē patiuntur vt canes: nec saturant dum mundi ciuitatem circumeunt: nisi ad dominū deū reuertātur vnde exierāt. Sed hic male peregre malor typum in omnibus secū portans/ ad mala specialia se cōstrinxit. Adhesit profecto vni ciuium illius regiōis vmbrose: aliquo peccato speciali se ligatione seu delectatione ligauit in federe. Non enī quis sufficit omnia mala in eodem instanti atq actu peragere. Nec nō et sepe videmus q hunc hoc vitium/illi vero aliud magis in placito est: cum quo est fabulatio sua et tota complacentia sensualis: etiā si interdum cetera mala pretermittat. Seu forte aliquis demon accipit in eum districtius potestatem: qui misit eum in villam ad pascendum porcos. In villa rustici sunt/in ciuitate vrbani. Merito nanq efficitur rusticus qui dimittit vrbanitatem celestem/quam virtus et gratia darent. Et pascit porcos. In rusticitate sen-

Deut. 28.

suo emittit: et voluitur in ceno vitiorum / fetorem ostendens etiã ad coeuos: vt cõuersano sit horrida ratiõi / humanis infesta aspectibus. Urbanũ facit ad celestia hominem deus pater: vitium vero facit eum omnibus dissuauem. **Et cupiebat implere ventrez de cibo porcino** Credit sepe peccator se contentũ fieri ex corruptis: et animã incorporeã corporalibus adimplere: sed negat natura spiritualia corporalibus / et corporalia spiritualibus posse repleri: ac ꝑ hoc nunꝙ creaturis replebitur anima / que creatoris est capax: quo nõ plena aut l esurie / aut semper erit in pena. **Et nemo illi dabat**: quia vacuũ per vacuũ natura non implet: et sibi insufficiens nemini satis erit. Ecce duos male pegre: vtriꝗ in malo et in auersione cõcordes. Ille descendit a hierusalem: iste recessit a patre. Ille in hiericontinã defectionem: iste in regionem longinquã. Ille incidit in latrones: iste l meretrices. Illũ expoliauerũt: istius bona dissipauerũt. Ille ptulit vulnera / iste famem. Ille semiuiuus relictus: iste semꝑ insaturatus. Sed istius reuersionem velut magis insignem sedula mẽte tractemus. Reuertitur male peregre ad rationem: abundantiã paterne rememoratur domus: se perire cognoscit: deliberat reditũ: disponit confiteri peccatũ: et humiliat se appellans indignũ: postulat gratiam supra condignũ. Uide reuersionis processum. Iste in se reuersus dixit ire. Reuersio ad relicta. Quis autem est qui seipsum relinquat: aut quo pergeret si semetipsum relinqueret? Quis modus loquendi? que loquendi ratio? Extra se iuerat / q ad se reuertebatur: nõ corpus extra corpus / non animã extra animã: sed forte anima extra corpus. Nã Paulus apostolus raptus / siue l corpore siue extra corpus anima pagrasset / se fatetur ignorare: attamẽ tẽpore raptus anima corpore nõ vtebatur. Et legim9 ad se reuersũ: et aiam corpis vsũ resũpsisse. Petr9 vero cũ ꝑ angelũ educeretur de carcere: ppter modũ mirũ videbatur sibi visũ videre ꝑ somniũ. Et in se reuersus dixit / ꝙ vere deus miserat sibi angelũ. Quo ergo iuerat Petrus / qñ est ad se reuersus? Ipse vero ambulabat: et aia corporeis motib9 vtebatur. Sed tal' loquẽdi mod9 magis innotescit experientia ꝙ scriptura. Fit sepe repente ex aliquo accidente tãtus timor / vt aia plerũꝗ alienetur a sensib9: nõ tñ relinquẽdo corp9. Ex nimio dolore corpis aut rei pdite illud idẽ cõperi euenire / necnõ ex inualescẽte infirmitate Ex amore nimio scio extasim fieri: ex cõtemplatione aias rapi / nõ reuocari in dubiũ: pcuratiõe artificiosa ꝑ incidẽdis ad sanitatẽ mẽbris / ars ipsa demõstrat. Capt9 quidã me pñte a iusticia merito suspẽdendus: sũptione potionis cuiusdã in tñ obstupuit / vt de carcere vt mortu9 traheretur: et tali fallacia vt mortuus euasit mortem. Arreptus nimio somno: excepto ꝙ calet / mortis habet imaginem. Et horũ quilibet peracto termino cũ reinceperit corpore atꝗ sensibus vti / dicitur ad se reuersus. Sunt et alij modi / cũ quis vtitur sensibus / et a se dicitur recessisse aut cum fortiter agitur ab ira: aut cum nimio vino madet: seu defossa ratione non sequitur quod veritas iubet: aut sequitur quod ipsa cõdemnat: siue arreptus a demoni / verbo / moribus aut actibus quod hominis est excedit: aut amens fact9 se in suis gestibus nõ cognoscit. Ac ꝑ hoc quis ex omnibus his modis ad pctõrẽ possit similitudo deduci: ex trib9 tñ posterioribꝰ male peregre / aut pctõrez ad se dico reuersũ. Nã defodit rationẽ / nec veritati obedit q recedit a deo: et maloꝶ efficit autor: et agitatur a demone: et velut nõ mẽte san9 insana complectitur: a quibus recedẽs / ad se reuersus dicitur. Iuxta quas sententias ꝑ Esaiaz dñs dicit: Redite pvaricatores ad cor: recordamini prioris seculi. Redit ad cor / qui ꝑ cõpunctionẽ male actorum in seipso reuiuiscit: et discutit conscientiaz suã: quia ppria voluntate sua atꝗ puersa recessit a deo: et penam quam iuste meretur / agnouit. Redit ad cor qui benignitatẽ expectantis atꝗ miserẽtis aspexit: ac videt se seruisse sceptris iniquis. Redit ad cor / qui iugũ diaboli excussit a collo. Redit ad cor / qui peccatoꝶ euasit tenebras: et menti veritas interlucet. Et prioris seculi recordatur / qui perfecte dolet de bono innocentie quod amisit: et cognouit: ꝙ bonũ ei fuerat in dei volũtate inculpate mansisse: ꝙ iocundũ habuisse cõsortia cũ electis: et omniũ ꝑticipiũ temisisse bonorũ. Et irremediabilis est calamitas fuisse imperatoris amicũ / ad inimicicias deuolutũ: nisi fiat regressus in idem. Incõsolabilis debet esse tristicia ei qui seculũ habuit inculpatum: sed cauernã peccatorũ inhabitat. Sed recordetur prioris seculi quisꝗ delinquens: nõ vt steriliter doleat / sed vt nitatur in id regredi vnde male corruerat. Et quis negat fieri ꝙ peccator nõ fuerit qui peccauit: tamẽ voluntatẽ recuperet innocentẽ / qui nocentem habere voluit actionẽ. Igitur reuocetur ad cor: et prioris seculi recordetur / qui se deliquisse fatetur. In corde ratio viget / et omnis virtus solũ perceptibilis intellectu: corꝗ petit a nobis q omniũ gubernacula tenet: Fili da mihi cor tuũ. Cordi loquitur. Osee dicit: Ducã eam in solitudinez: et loquar ad cor eius. Et alibi: Loquimini ad cor hierusalẽ: et aduocate eã. Proinde nõ recedere a corde / dominiũ est virtutis. Ad cor cito redire / virtutis est probitas. Qui non recessit a corde / semper fuit l dei regno. Ipse saluator dicit: Regnũ dei intra vos ẽ. Reuersus ad cor regnũ perditũ reaccepit: immo violentauit illud: quia regnũ dei vim patitur: quod intelligitur de intellectuali / morali atꝗ celesti. In corde manens nõ ppetrauit ineptum: egrediens fecit vtraꝗ mala: reuersus aptitauit se virtutibus. Nõ egressus a corde permansit monas ad monadẽ: egressus multiplicauit se ipsũ: regressus pgregauit dispsa. In seipso manẽs vbi veritas lucet / contẽpsit iudicia: egres-

Esa. 46. (margin)
Prouer. 23. (margin)
Osee. 2. (margin)
Esa. 40 (margin)
Lu. 17 (margin)

sus foras vbi opinio fulget/variauit mores: in
tro regressus differentiā veritatis et opinionis
agnouit. Qui intra se vidicat cōmorari/totus est
suus: palans homo mendicus est. Si quis est
tam constās atq; reluctans/vt ad tot voces ex
tra vocantes nō egrediat: laudarē vtiq; si inue
nirē. Sed cito ad teipsū reuertere/ vt dicas cū
malo pegre: In se reuersus dixit: Quā
ti mercēnarij i domo patris mei abū
dāt panibus: et ego hic fame pereo.
Abūdantia est in domo dei omniū bonorū/ vi
sibiliū et inuisibiliū/temporaliū ⁊ eternorū: et
omnibus sibi seruientibus temporalem mini
strat/et eternā repromittit annonā. Quia vt di
2.Cor.9. cit apostolus: Potens est autem omnē gratiā
abundare facere in vobis. Et ego hic fame pe
reo. Non mireris: a diuino et virtutū horreo
recessisti. Sed vbi erat fames? Hic scilicet in
regione longinqua/et in rustica villa: vbi ciui
tatis dei presentis/nō future exuberant bona.
Tempore septennalis famis alimenta erāt in
egypto: ioseph vero distributor erat: saluator
q; mūdi appellabat. Patriarcha iacob et tota
cognatio eius descēderūt i egyptū ꝓpe horrea
manere volētes/ne fame perirent. Reuertaris
tu ad domū creatoris tui/que sācta ecclesia est
si nō vis fame perire. Dic ergo: Surgam
Igitur cecidisti. Ibo. Profecto recesseras.
Ad patrē meū: quia iā seruus factus eras
Jo.8. peccati/christo dicente: Qui facit peccatū/ser
uus est peccati. Et Petrus in canonica sua di
2.Pe.2 cit: A quo quis deuictꝰ est/huic seruꝰ addictꝰ est.
Dicam illi: Pater/peccaui in celū et
corā te. Quis peccat in celū? Qui ꝓpter ter
rā ipsum contemnit. Peccatū est vtiq; graue:
imo nostre malicie tota moles: celestia cōtem
nere/stercora amplexari. Corā deo peccat/ qui
desup ipso spectāte; cuius insopitū oculum et
omnia penetrantem nemo valet effugere neq;
deuitare iudicium: a peccando eius timore non
sistitur. Grauibus esset disciplinis multādus/
qui etiam in absentia contra leges faceret au
gustorum: sed capitalem omnino deberet subi
re sententiam/ presenter contemnens in suis
legibus regiam maiestatem. Narrare dispo
nit peccata que fecerat/ vt ex misericordia iu
stificaretur: quia corā deo peccauerat/ ipsum
nos vbiq; videntē in suis legibus parupen
dens. Sed hec est hominū delinquentiū ne
fanda peruersitas: vt in malefactis omnino vi
tare velint humanū aspectum: cū nullatenus
possint euitare diuinū. O si dispositus ad pro
Psal.15 hibitū diceret cū Dauid: Prouidebā domi
nū in cōspectu meo semp: et se videri a desup
inspectore continuo imaginaretur: proculdu
bio frenaretur ne curreret in voragines pecca
torū. Profitetur se indignū amplius tanti pa
tris filiū nominari: mercennariorū numero se
conscripsit. In lege Moysi filius cōtumax ob
ruebatur lapidibus: in lege augustorū priua
tur hereditate: in lege morali patre bono indi
gnus est filius malus. Unde ergo benigno in
gratus/pio impius/sapienti stultꝰ? Nobili ve
ro patre indignus est filiꝰ imo degeratus: ac pa
tre abūdante ⁊ ordinate viuēte indignꝰ est filiꝰ
ꝓdigus. In lege vero gratie alia nos sententia
premit. Accepimus enī potestatē filios dei fieri
nō per naturā/sed ꝑ adoptionē ⁊ gratiā: cuius
alma paternitate filius indignus efficitur/ qui
omniū peccatorū patrem in suis legibus dia
bolum aut primū parentem Adam in sua obe
dientia imitatur. Filius vero verus atq; legi
timus educatus legitime/patri nō intulit aliquā
do querelā: malꝰ vero contrariū fecit. Sed no
bilitate deposita filiali appellat ad mercēnari
orū legē: vt ex distinctione notemus qui sint fi
lij atq; mercennarij. Quantū mihi dominꝰ ad
ministrat/filios intelligo qui nō offenderūt de
um: et vixerūt ſm eius sanctissimas leges: mer
cēnarios vero abūdātes pane i domo magni
fica sancta dei/appello omnes peccatores cō
uersos/ resipiscentes a malis/ad domū pater
nam atq; diuinam humiliter reuertentes/agē
tes penitentiā/ corde compunctos/ vultū pro
cliuū ferentes pre verecūdia/quia domino pec
cauerunt: desudantes in operibus iustis/tun
dentes pectora/lachrymis nō parcentes. Nec
eos mercennarios dixerim/ quia superna ca
ptare concertant: sed pro eo ꝙ aliquando tē
poralem stipem atq; mercedē in malis actibus
quesierunt. Merces nāq; a qua mercennari
us dicitur/in omni lingua hebrea/ greca et la
tina: rem quā quis seruiendo meretur/ perfun
ctoriā atq; temporalē signat. Nā qui pro eter
na gloria seruit/mercennarius dici nō potest:
cū ex merito alicuius laboris nemini debea
tur: sed diuina misericordia beatificādis con
cedit. Igitur mercēnarij domus dei dicūtur/ q
mercedē tēporalē īterdū sectati sunt/ diuinam
gloriā contemnētes: Sed reuersi sūt domū pa
ternam/peccatorum labe satiati/ malorū mo
la contriti/domino seruientes/abūdantes pa
nibus diuinorū verborum atq; promissionum
confortantibus hominū corda: ne veterū con
socij delictorū/ premia diuina desperent. Cum
pater misericordiarū et totius consolationis
deus paratus sit indulgentiā prestare petenti
bus: ac in suis ꝓmissionibus debitor fieri non
merentibus. Igit peccator reuersurus ad de
um omniū piū patrem/ argumenta ꝑ simile ꝓ
sua parte conquirit/dicens: Quanti mercēna
rij abundant panibus in domo largissimi atq;
benignissimi patris nostri: quātis scilicet pec
catoribus cōuersis ipse pepercit: ⁊ mensā sue
bonitatis apposuit. Quot ⁊ quanti aut quales
peccatores suorū delictorū sunt veniā consecu
ti: quot miseri misericordiā receperūt: quot ꝓ
fugi cū reuersi fuerunt recepti. Quem exclusit
misericordia dei? quem repellit benignitas eiꝰ
cui nutrimentū gratie negauit largitas eius?
Ueniat i memoriā peccatoribꝰ quod ipse salua
tor docuit: ⁊ sub pollicitatione firmauit/dicēs:

Lu.11 Petite ⁊ accipietis: querite/ ⁊ inuenietis: pul-
Mat.6. te/ ⁊ aperietur vobis. Nã qui querit/ inuenit: q̃
petit/ accipit: et pulsanti aperietur. Et qui petit
panem misericordie: nõ accipiet lapidẽ iusticie.
Et qui petit ouum spei/ nõ accipiet scorpionẽ
deceptionis in fine. Qui petit piscem fructuz
ex inundatione lachrymarũ: nõ accipiet serpẽ
tem diabolum aridũ et tortuosum. Quot sunt
verba dei sonantia misericordiam et benignã
receptionem in scriptura/ volumen magnum
ipsa declarata perficerent. Sed paucis verbis
dominus per Esaiam omnibus peccatoribus
prestat audaciam reuertendi sub sponsione fi-
Esa.55. da miserendi: Derelinquat impius viam su-
am: scilicet male peregrinationis in regionem
longinquam: ⁊ vir iniquus cogitationes suas:
et reuertatur ad dominũ/ et miserebitur eius: ⁊
ad deum nostrum: quoniã multus est ad igno-
scendum. Et per Hieremiã de preuaricatrice sy
Hiere.3. nagoga siue anima dicitur: Tu fornicata es cũ
amatoribus multis: tamẽ reuertere ad me: et ego
suscipiam te. Post omnẽ vero deliberationez
deliberata perfecit. **Et surgens venit ad patrem:** qui benignus preuenit eum a longe
ne iterum diabolica impedimenta sentiret: et
mundi blandimenta deluderent. Nã nisi gra-
tia dei preueniret/ animus nõ moueret in bo-
num: nisi comitaretur in melius/ nõ proficeret:
nisi obuiam ad subsidiuz haberemus/ repeda-
tio sequeret ad solita. Et proinde **pater misericordia motus:** occurrit filio de larua-
li peregrinatione redeunti: Et amplexatur col
lum fidei: quo totum corpus quod est ecclesia
christo capiti copulatur. De quo in Cãticis cã
Cant.1 ticorum ad ecclesiam per spiritumsanctũ dicit
Collum tuũ sicut monilia: Fides scilicet est ⁊
esse debet ex bonis operibus tanq̃ ex margari
tis ornata. Et ibidẽ dicitur: Sicut turris Da-
Cant.4. uid collum tuũ: que edificata est cũ propugna-
culis. Mille clypei pendent ex ea: et omnis ar
Cant.7 matura fortiũ. Et iterum: Collũ tuum sicut tur
ris eburnea. Uere fides collo/ colluz turri si-
mile dicitur: vt ⁊ fides ad similitudinem turris
esse dicatur. Edificatur turris ad prospectan-
dum a longe: atq̃ quãtũ potest/ rectitudine in
altuz erigitur: vt que de planicie atq̃ subiectis
domibus nõ videntur/ de altitudine turris vi-
deantur. Nam neq̃ de planicie naturali/ neq̃
de ratione alicuius artis videntur/ que de fidei
culmine conspiciunt. Uidet ergo fides que in-
finitis ⁊ inuisibilibus spacijs distant a natura
Que si presenter vellet disserere: oporteret dei
oĩpotẽtis/ ⁊ christi filij eius recẽsere mysteria.
Necnõ ad tutamẽtũ turris edificari cognosci-
tur. Ad tutamentũ oĩm nostrũ christus fidei edi-
ficiũ fecit: sub quo nõ lapides/ nõ ligna/ nõ au
rũ/ nõ argentũ/ nõ homines/ nõ angelos/ sed se
1.Corin.3 ipsum fundamentũ iecit: dicente apl'o: Funda
mentũ aliud nemo potest ponere/ pter id quod
positũ est: quod est Christus iesus. Que cũ p-
pugnaculis edificata dicit. Propugnacula nã

q̃ sunt que procul hostibus insilientibus red
dunt vicem: et procul obsistunt emulis/ pro
quanto desuper proijcitur prohibens. Et sepe
fit/ et aggrediendi experientia clamat: q̃ iacta
de ppugnaculis manualiter vsq̃ ad hostes p-
ueniunt: sed que hostes manualiter iaciunt/ p-
pugnacula nõ attingunt. Quãuis in arte pro-
pugnandi multa insidiosa sagacitas humana
reperiat/ vt feriat/ aut deijciat quod oppugnat
sed fidei fundamento gratias referamus: su-
per quod erectũ edificium inexpugnabile sem
per manet. Longe sistit fides suis propugna-
culis omnes sibi aduersos aut cogitãtes inua
num/ quomodolibet inferentes insultũ: vt nec
qui venit ab oriente nature rationibus natu-
ralibus circũseptus: nec qui ab occidente pec
catoruz insiliuit: nec qui ab aquilone idolatrie
idolis sociatus/ ad ppugnandũ accessit: nec q̃
ab austro heresiarche doctrine de insidijs psi-
liuit: appropinquare potuerũt: nec fidei nostre
inferre iacturã: ppugnaculis desup iaciẽtibus
altissima verba dei/ omnibus oĩmode resistẽ-
tia/ sm beneplacitũ dei. Quocirca mille clypei
pendent ex ea: scilicet innumerabilis martyrũ
multitudo: qui susceperunt seuos ictus tyran-
nicos: qui si corpore/ mente tamen nunq̃ fracti
sunt: qui nos muniunt: qui pro fide inconcus-
sa tenenda tam viriliter certauerunt. Et pen-
det in ea omnis armatura fortiũ: scilicet vete-
ris testamenti et noui omniũ sanctorũ patrũ.
Et dicitur turris eburnea nostre fidei collum:
omnẽ nouam castitatem insinuans/ et omnem
antiquã pulchritudinem preostendens: quam
amplexatur pater in peccatore humili remean
te: necnon et osculatur eũ/ se reconciliatum de
monstrans: dilectionis porrigit signũ: pacis ir
rogat instrumentũ: indulgentie fedus prestat/
charitatis donans officiũ: et de renouatione
amicitie atq̃ firmatione profert insigne chi-
rographũ. Post concordiaz et pacẽ ad domi-
num nostrũ deum deũ reconuersus est male pe
regre: p sequentia q̃lis debeat esse vita descri-
bitur. Iubetur indui stola prima: vt in perditã
innocentiã animo et opere semp aspiret: quaz
q̃uis recuperare nõ possit q̃ nõ fuerit nocens
post actionẽ ad deũ animo et opere semper ni-
tatur permanere innocens. Non eñ dubita-
tur ibi esse innocentia/ vbi male agẽdi nullus
suspirat affectus: ⁊ pro posse deuitatur omnis
malus effectus. **Et anulus datur in manu:** in memoriã receptorũ/ necnõ ad considerationẽ omniũ indultorum: vt eum gratitudo
in bonis operibus semp feruere faciat/ quẽ in-
gratitudinis ad tanta mala ptraxit iniquitas.
In anulis autem sepe consueuit lapis aliquis
preciosus includi: aut vt delectet aspiciens/ aut
propter insigne virtutis. In nostris operibus
semp inclusus est christus: cuius fidelis aspe-
ctus animã delectando demulcet: vt amplius
opari semp ipsã delectet: ⁊ insigne virtutis ful-
geat: vt si non custodit/ nemo sit qui ab aduer-

sarhis proteget. Et calciamenta dantur pedibus: que pedum sunt munimenta. Sunt etenim pedes, affectus et intellectus: quibus per systolim et diastolim inuisibiliter veluti visibiliter ambulamus. Nam stante sepe affectu perambulat intellectus: vt aliquid bonū inueniat, et inuentū renunciat: et ipso quiescente affectus mouetur et amat: quos morticinis pellibus oportet esse munitos: ne pro vero falsum recipiat intellectus: aut malo pro bono noster ligetur affectus. Ineuitabilis enī mors consueuit suis a viuentib⁹ detractis pellibus homines per sue ineuitationis cōmunire terrorem. Et ipsa quidē mortis memoria forib⁹ nostre mentis affixa, retrouersionē a malo sepe i animo fecit: ac per hoc sepe verterek in semper, si a mente fieret inuisibilis ipsa consyderatio mortis. Nempe sine cunctatione intellectū affectū et effectū incessanter incessabilis mortis meditatio colaphizat: nec pmittit aliquem prolabi ad vanū: post cuius abolitionē actam nullū potest esse remediū, pro quo male peregre, iā bene peregre facto, vitulus in mensa cōuiuij apponitur saginat⁹. Vitulus saginatus est corpus christi: cui nulla potest fieri pre dulcedine atq nobilitate cōparatio super terram omnē pinguedinis gratiā secū habēs. Et duo audienda dantur in auribus eius: symphonia et chorus: vt in ecclesia dei sciat esse concordiā hominū, legum, fidei, morū et scripturarum: et quod ad discordiā pertinet, de domo dei nō est etiam si vndiq ab omnibus diceretur, est. Ac etiam pergentē in circuitu chorū oportet audire resonantē in vocibus dominicā cantilenam Chorus enī est holm i modū corone vnius ad alterum conserta manu pergentiū atq cantantiū, ad sonitum alicuius instrumenti de genere musicorū. Nequaq autez i choro principiū et finis discernitur: sic etenī ecclesie conuenit intelligere cursum, q erunt primi nouissimi, et nouissimi primi: et pergere debemus atq cantare ad sonitū fidei et irreprehensibiliū scripturarum: affigere mentē diuine bonitatis operibus: q intātū sua benignitate preuenit, vt ante inclinaretur in filium: et pactiones reconciliationis ostenderet, q totū posset cōplere cōceptum: aut q formaret in animo verbum. Et quia indefectibilis pater misericordiarū et totius consolationis deus, omnibus ad se reuertentibus semper meliora exhibet q rogatur: et tam excedentia sensum: qualia qui suscipit, ante non fuerat suspicatus. Sed talia data domorum misericordie ascribimus: ad morū vero institutionē talia prepositiuā habemus innocentiam, ad quam tota nostra debet niti affectio. Quia quis ascendet in montē domini? Psal.23. aut quis stabit in loco sancto eius? Innocens manibus et mundo corde. Bonorū operū iugi actioni anulus gratitudinis docet intendere: memorari exitum vltimi finis morticina calciamenta demonstrant. Saginatus autem vitulus sacramentaliter viuere docet: nō solū pro eo q sumi a fidelib⁹ debet, sed qz nisi alia sacramenta purgantia precedant, quis nō omnia sumi nō iuste potest. Symphonia scripturarū te reguIet: vt iuxta sua gradiaris decreta: et quid est ab ipsa, seorsum noueris esse peruersū. Chorum militātis ecclesie nimio contemplare intuitu: qui circa christum in medio existentē, psallentēq cithara tensi corporis p nobis in cruce pendentis: et plectris ferreis resonantē cuius modulatione passionū omnis anima se coartet: necnō et triumphantis ecclesie chorū altiori contemplatione cōspiciat, vbi nulla est diuersitas voluntatū. Habeo duos male peregre: in quibus processum, imo egressum peccatoris a deo, atq regressum in euangelica scriptura vidisti: aliā vero demū scilicet magdalenam vias peccatorū, et omniū vitiorū abrupta petentē: subiugalē factā septē demoniorum: reuertentē ad eum qui sensu inuisibili anias trahit: et modum reuersionis eius sedule videamus. Mota igitur ad celestis doctoris verbū suorum peccatorū mole contrita, liquefacta dulcedine Christi, tracta decore conuersationis, fida in animo de benignitate ipsius, sperans remissionē peccatorū eius, incensa igne charitatis illi⁹: opportunitatē perueniendi studio impigro querebat. At vbi tēpus et locus, et quesitus christus conueniunt: querēs inuisibiliter tracta: nō sono vocis, sed mente vocata venit. Stetit retro secus pedes dñi: sequelā pmittens vestigiorū eius, que p leges peccati antecesserat leges eius. Preit omnis peccator deum in suis legibus, nō sequik: nā si sequeretur nō fieret de numero peccatorū. Stat ante deum per superbiam erectus i animo qui delinquit: et velut inimicus aduersak morib⁹, et verbis contradicit in facie, qui male loquitur aut agit. Primū igitur reuertens a deuio iniquitatis stet retro: nec presumat in faciē, quē peccatorum verecundia premit. quousq ab eo qui habet indulgere prestek audacia. Stet post tergū qui faciem contēpsit omniū gratiarū. Respiciat terga, qui ad faciē diuinam sua terga cōuertit: de quibus ppheta dicit: Et reuerterunt ad Hiere.2. me tergū, et nō faciem. Stent a tergo qui faciē omnia videntē atq scientem velut cecā et sciolā contempserunt. Unde propheta: Dixerūt Esa.29. scilicet contemptores: quis videt nos, aut quis nouit nos? Et alius propheta de peccatorib⁹ dei scientiā contemnētibus, dicit: Et dixerunt Psal.72. Quomodo scit deus: et si est scientia in excelso? Stemus post tergū dñi quotquot errare nolētes: et domini misericordiā prestolemur. Stabat populus dei, et respiciebat tergū Moysi Exo.33. quousq tabernaculū ēgrederek. Quousq indulgentiā habuerimus peccatorū, diuinā faciem videre nō queramus: sed requiramus cum psalmi sta i futuro aspicere seculo. Aiebat enī Faciē tuā domine requirā. Sed bonū est vide Psal.26. re faciē dei: sc3 habere noticiā diuinorū, quam

Psal.79. ipse petebat: Ostēde faciē tuā: et salui erimus. Christus est em̄ ista facies: q̄ retro est facies nociciā & sapientiā olim habēs: ad quam paterno facto respectu consequimur indulgentiā peccatorū. Quod & Dauid petebat: Respice in faciē Psal.83. christi tui. Sed terga petamus adhuc: nec recedamus: nā nō sine damnationis periculo receditur a tergo dei. Et samuel post peccatū grāde ad pplm orationē eius petentē p indulgentia ne moreref/ dixit: Uerūtamē nolite recedere a tergo dei: & seruite illi i toto corde. Aspiciamus dñi tergū: q: ipse post tergū suū piecit oia peccata nostra. Qui vero in veritate tergū dñi aspexerūt/ suorū cognouerūt ex dñi penis magnitudinē peccatorū. Crucē em̄ Christus portauit a tergo: vbi sunt piecta imo deiecta peccata. Stemus a tergo passionē crucis eius imitātes: q: si socij fuerimus passionū/ erimus & consolationū participes. Et vnde mala prouenunt: Esaias dicit: Peccare et mētiri cōtra dominū: & auersi sumus ne iremus post tergū dei nostri. Non recedamus a dorso: sup quod ab initio mundi fabricauerūt et fabricāt et fabricabūt quomodolibet peccatores. Videamus sanctū dorsum dñi nostri Jesu christi: inspiciamus sarcinā putridā peccatorū / magis horrēdā q̄ humanorū stercorū: quā sup dorsū eius imposuimus: nec ponere delinquendo cessamus. Profunda sunt ista que tractanda suscepimus: sed nō recedamus a tergo. Ipse preit nos quotquot sumus peccatores noui testamenti et vite secutus eos qui precesserūt in veteri: sed omnium a tergo sunt purgata et deleta peccata per crucē. Nec solū a tergo christi/ sed ab aliorum sanctorū precedentium tergo nō recedamus. Et em̄ Ruth spicas legebat post terga metentiū: & nos peccatores post apostolos et martyres legamus reliquias sanctorū morum et passionū. Nō igit sine magno mo documēto stetit retro ista peccatrix: nō erecta ceruice/ sed christi pedibus inclinata et prouoluta: vt ipsorum nō errantiū sequelā spondeat: que in suis incedēs a via veritatis errant: duces inuisibiles plures sequens ad inferna ducētes: recōuersa sequitur vnū ad superna ferentē. Offert lachrymas pre dolore: atq3 intantū bulliendo exuberant: vt etiā pedes lauet domini saluatoris. Exprimunt lachryme sepe conceptū dolorē i animo: et contritā mentē demonstrant. Arma sunt miserorū: ad que semp potest recurrere/ qui ab aliquo merore contrahitur. Orphani et pupilli & vidue desolate ipsarū habent refugiū. Placationes sūt sine voce/ testes sine verbo/ indices sine digito/ clamor in silentio/ victoria sine ferro/ terror demonum sine sonitu/ oblationes sine ritu/ pulsatio sine strepitu/ aqua decoctionis cordis/ aqua saliens in vitā eternam/ mare submergens egyptios insequentes/ aqua sapientie salutaris stillicidia sunt stillantia sup terram infructiferā nostre carnis: et super gramina operū nostrorū stille cadētes: liquores sunt

1.Reg.12

Esa.59.

Ruth.1.

rationabilis arboris: mestis cibus & potus: vt mirādū omnimode sit/ cur fletus dulcis sit miseris: balnea sunt secum lata in refrigeriū estuati/ et in vulnerati atq3 plagati remediū. Hoc funditur ad saluatoris pedes in ablutionē veterum delictorū/ aut in bonorū agendorū feruorē. Lauantur his lachrymis pedes domini velut ex aquis feruefactis ex charitatis igne: quem inuisibiliter in corde accēderat herus q̄ lauabatur: qui etiā educebat paulatim de fontibus oculorū, puoluite suis pedibus peccatricis et iterū calefiebant cū tangerent humanatum ignē. Et magis ac magis fluebant vbertim: cū liquefiebat cor coagulatum ex igne intus & extra incendente suauiter: nec inferente penalē sed delectabilē vstionē. Et qui vocauerat atq3 traxerat more magnetis inuisibili tractu: magis delectabat in eis q̄ in abūdanti conuiuio pharisei. Fluebāt lachryme/ nec cessabāt donec ab eodē igne siccarētur: qui cordis sui glaciem in fluxibilem aquā resoluerat. Loti sunt igitur ex lachrymis pedes dñi: quibus venit ad humanas hominum mentes: et facta est in eis quedā abstersio pulueris nostrorū innumerabiliū peccatorū: vt qui veras lachrymas fundit/ agnoscat sua delicta lauari & mūdari a maculis iniquitatis herentis. Sistit p fluuiū lachrymarū dispensatione lauari: et ad aliam actionē virtutis spiritu docta consurgit. Discriminat capillos capitis sui: & plicatam cesariē supra pedes expandit: vt abstergat pedes quos lauerat lachrymis. Poterat hec sibi puidisse de pedi tergio/ sicut de vnguento puidit. Poterat hec mulier ab astātibus peditergiū petere: sed detinebat a dulcedine pedū/ sup quibus tota mola corporis firmabat: nec patiebatur ad modicū sequestrari a pedibus/ donec iussu dñi dimitteretur in pace: non em̄ volebat vacare ad verbum pp̄ter caro factum verbum. Damnū sibi estimabat solū erexisse ceruicem. Poterat hec mulier velamēto aut capitis vitta pedes abstergere dñi: sed qui docet hominē scientiam: et ad veniendū laudādum docuit: et vocauit eā absq3 verbo: instruxit vt insolitum peditergiū inueniret: quod ipsa secum ferebat in sui remedium/ et in doctrinam atq3 exemplum omniū peccatorū. Capilli sunt capitis: & cū sint de corpe atq3 in corpore/ corpis nō sentiunt passiones: et sine dolore ipsorū incidūtur: quod alijs mēbris corpis nō dolere ab ipsa natura negaf. Caput cuiuslibet mens est: cuius capillos impassibilitates intelligo: ad q̄s anima peccatrix pacto se ligauit: ne iterū subijciaf passionibus vitiosis turpātibus animā/ & corpi adijcientibus notā. Expedit em̄ omnino impassibilē fieri ad vitia concertantia in agone nobiscū: ne animo & corpore passibiliter q̄uis ad passiones tentationū fere nō possit esse remediū: sed nō dubitet qui tentatur/ si passibiliter nō succumbit. O vtinā mihi adhesisset tale peditergiū: preferrē certe illud oībus linteaminibus q̄ ab initio mun-

di ex arte humana manus potuit operari. Nõ
quiescit animus quẽ exagitat spũssanctus: ⁊ no-
ua operaꝛ qui noua suscipit in doctrina. Stat
ad pedes peccatricis/⁊ nõ cogitat de recessu: nec
sibi adest de conuiuio vlla cura: conuiuãtes nõ
aspicit neq; cogitat: neq; appositas intueꝛ da
pes: suis intẽdit officijs: prepediri nõ vult: nec
alios ipsa prepedit. Et sicut suscipit ad hos pe
des mẽte doctrinã: nouũ resurgit ĩ opus: ruit ĩ
oscula pedũ: ⁊ premit duo labia sup̲ pedes/su-
perius et inferius eque stãtes. Duo nempe la-
bia os hominis claudũt/ vt interdũ verba nõ
exeant: interdũ dentes abscondũt: interdũ fe-
torẽ oris ipsa prohibẽt exire. Claudãtur labia
ne ẜm ap̃li prohibitionẽ malũ verbũ ex ore no
Ephe.4. stro exeat. Inquit eñ: Omnis sermo malus ex
ore vestro nõ procedat. Et alia scriptura dicit:
Eccl.14. Beatus qui nõ est lapsus verbo ex ore suo. Ab
scondũt sepe labia dentes/ ne loquãtur inani-
ter sanctas meditationes/quibus omnia rumi
nãt. De quibus dentib⁹ Jacob dixit cũ bene-
Gen.49 diceret iudam: Dentes eius lacte cãdidiores.
Opera eñ p̲fecta naturã ossiũ habent in soli-
ditate manẽdi. Dentes autẽ ossa noscũtur esse.
Meditationes sunt dentes: ĩ quib⁹ maxima sa
piẽtia est: ac acq̃ritur si nõ est. Ruminaꝛ denti
bus quod rapacitate a quibusdã bestijs ĩ ven-
trẽ traijciꝛ. Teriꝛ dẽtibus quod ad valitudinẽ
nature percipiꝛ. Et meditationibus reuoluũ-
tur audita: ⁊ conterũtur cuncta que obesse aut
prodesse noscũtur. Et hec sapiẽtia intima est/
quã sapiẽtes abscondũt. Inquit eñ Salomõ:
Prouer.10 Sapientes abscondũt sapientiã. Prohibẽt se-
pe labia dissuaues fetores stomachi aut oris/
cũ mutuo se coniungũt: vt homo malũ quod ĩ
animo conceperat/nõ loquaꝛ: ne malũ ex locu
tione sortiaꝛ effectũ: aut alijs feteat p̲ malũ ex-
Psal.33 emplũ: ẜm quã sententiã psalmista dicit: Pro-
hibe linguã tuã a malo: et labia tua ne loquan
tur dolũ. Si quis loq̃tur malũ /excepto qui ex
charitate illud aut autoritate reprehendit: aut
ipse vult facere/aut ad faciendũ vult alios in-
uitare. Si q̃s dolũ loq̃tur/ decipere vult. Hec
eñ oris nefanda officia pessimi sũt fetores. Sʒ
videã attẽtius que sũt hec labia peccatricis su
per pedes domini pressa. Nam labia vocis et
verbi exteriores sunt clausure/et magis appa-
rentia instrumẽta: vt si ad formandũ vocẽ in-
strumẽta cetera conuenirẽt: labijs clausis non
dearticulareꝛ/aut distincta perciperet auditu.
Ipsa etiã suo t̃pe proferũt bona et expedien-
tia moribus: ⁊ placẽtia ei qui condidit atq; ape
riri p̲mittit. Inter hoĩes fulgebit prudentia/q̃
Prouer.10. ratiõe nouerit moderari. Scriptũ est eñ: Qui
moderaꝛ labia sua/prudẽtissim⁹ est: ne ab eis p̲
grediãꝛ indebita/neq; congrua taceanꝛ. Pro
Prouer.17. inde alibi diciꝛ: Qui moderaꝛ sermones suos/
Ibidem.20 doctus ⁊ prudẽs est. Et idẽ: Uas preciosũ/ la-
bia scientie. Que si ẜm typũ quẽ hec mulier ge
rit/ecclesie de gẽtibus collecte: multa mõstra-
bũt adumbrata mysterio. Si vero p̲ut signifi-

cat omnẽ animã peccatricẽ: in morib⁹ considé
randa nõ pauciora consurgũt. Amor et timor
labia sunt ale: vnũ superius: scʒ amor: timor la
biũ inferius est. Quibus in veritate assistenti-
bus anime: si prepediaꝛ tota corp̲is valitudo/
exaudiꝛ a dño. Scriptũ est in Regũ volumine 1.Reg.1
q̲ cũ Anna p̲pter filiũ impetrandũ: q̲ sterilis
erat: supplex staret corã Heli: pre amaritudine
atq; dolore nõ loquebatur verbũ: sed tñ labia
eius mouebanꝛ: et de p̲le meruit a dño exaudi-
ri. Nec magdalena legiꝛ verbulasse: sed labia
timoris atq; amoris premebat in dñi pedes: et
osculis loquebaꝛ. De quib⁹ in Job diciꝛ: q̲ in Job.1
omnibus aduersitatib⁹ aduenientib⁹ nõ peccauit
Job labijs suis: vt a dei timore atq; amore re-
cederet: vt amore atq; timore priuat⁹ cõtra do-
minũ aliquid loquereꝛ. Judith vero cuʒ caput Judith.13
esset precisura temulẽto principi holoferni: stet
tit ante lectũ/ ⁊ orabat cũ lachrymis et labiorũ
motu in silẽtio: vt effectu posset implere quod vo-
to querebat. Ecce igiꝛ labia Magdalene atq;
anime peccatricis/ amor videlicet atq; diuin⁹
timor. Sunt etiã duo labia quibus dñi premẽ-
di sunt pedes: affectus bonus/⁊ intellectus ve
rus: de quibus Job diciꝛ: Et labia tua reple- Job.8
buntꝛ iubilo. Jubilus vero est ineffabilis men
tis leticia: quã ligua explicare nõ nouit. Quo
repleꝛ affectus bonus/cũ p̲ gratiã et in gloriã
ineffabilẽ recipit bonitatẽ: ⁊ intellect⁹ ver⁹ ful-
gentissimã suscipit et ineclipsabilẽ claritatem
Quos semp̲ velut labia quedam aperiri a dño
postulabat David dicẽs: Dñe labia mea ape- Psal.50.
ries: ⁊ os meũ annũciabit laudẽ tuã: vt affect⁹
ad bonũ et intellectus sit apert⁹ ad verũ: ex eis
resonet laus diuina in ore peccatorũ olim con
uersorũ atq; iustorũ. Necnõ ⁊ actiuã vitã atq; cõ
templatiuã duo labia/ velut quoddã sup̲ius et
inferius appellamus: de quibus iesus filius sy-
rach dicit: In labijs sensati inuenietur gratia Eccl.21.
Tota nãq; gratia qua grati reddamur creato-
ri: ⁊ accepti sumus in conspectu magnitudinis
eius: labiũ inferius actiua scʒ vita/et labiũ su-
perius scʒ cõtemplatiua vita cõsistit: p̲ quibus
sciendis atq; tradẽdis effectui/ om̃is querẽda
est doctrina. Unde Prouerbiator dicit: Appo Prouer.22
ne cor tuũ ad doctrinã meam: que pulchra erit
tibi/cũ seruaueris eã in corde tuo: ⁊ redũdabit
in labijs tuis. Pulchra est om̃is doctrina/ ma
xime diuina cũ precipiꝛ: pulchra ⁊ delectabilis
est cũ in corde seruaꝛ. Sed hec est tota doctri-
ne vtilitas/cũ ad actiuã vitã atq; contemplati
uã agendã aptaꝛ. Tũc eñ redũdat in labijs/cũ
quis sapiẽter actioni ⁊ contemplationi intendit:
de quibus ibidẽ diciꝛ: Qui diligit cordis mun
diciã/ p̲pter gratiã labiorũ habebit amicũ re-
gem. Labiorũ eñ gratia contẽplatiue vite at-
q; actiue/rationabilis executio diciꝛ: p̲ quã cre
atori omniũ amicamur: ⁊ ad hec duplicis vite
labia pax eterna subsequeꝛ: sicut p̲ Esaiã diciꝛ:
Creaui fructũ labiorũ pacẽ. Rationẽ in virtu- Esa.57.
tibus fundatã/⁊ conuersationẽ setis moribus

saltam/nõ immerito labia ista declarãt: de quibus salomon dicit: Labia mea detestabunt impium. Nã fundata virtutibus ratio detestatur diabolum: & nulli malo aut impio prestat assensum: & verbis semꝑ arguit quẽ impium esse cognoscit. Conuersatio sancta non patitur cũ impijs habere cõsortium. Quem eñ nouit ratio altissimo inimicũ/conuersatio nõ patitur nisi per violentiã aut spe correctionis eũ habere consortium. Vere igitur ista labia detestãtur impium: que tam ꝓmuntur dulciter in pedibus suꝑ piũ. Ecce pressa labia suꝑ domini pedes: ecce labiorum osculũ ad signũ pacis inuentũ. Vide quanta secum labiorũ osculum ferat: vt anime peccatricis & dei federa semꝑ ferat. Quid eñ sũt ista oscula/nisi pactiones ad deũ? quid est osculatio pedum christi/nisi ꝓmissio imitationis vestigiorum eius? Quid est osculatio ista/nisi pax facta in humanitate degente/ambulante & laborante ꝓ nobis? Sed alius male peregre in collo fidei osculũ accepit a patre: peccatrix hec domini pedes osculatur in fide. Ille parum loquitur: ista eñ per impressum loquitur osculũ: quantũ diligitur osculans/& quantũ dilectũ habeat in anima impressum/osculũ ostendit in mẽbra corporis pressum. Et sm ꝙ vnctio sm ioannẽ in canonica sua/docet de omnib⁹: hanc mulierẽ vnctio intrinseca extrinsec⁹ vngere docuit. Ideo ipsa vnguento vngebat domini pedes: & innouabat opera noui cultus: quia nouũ hominẽ nouerat & variabat opera: ne velut ociosa pateretur ab ipso repulsam. Quia nec stãdũ est ociose ante diuinos pedes qui nõ quieuerunt in oꝑe nostre salutis: sed per montes & planicies/ciuitates et castella/per maria & deserta fecere discursum: donec configerent in cruce: ad expectandũ omnem peccatricẽ animã/redeuntẽ de latibulis et cauernis & vijs & sepibus peccatoꝝ: fundentes sanguinẽ in ablutionẽ animarum nostraꝝ: & in recõpensationẽ & retributionẽ fusarum lachrymarum atqꝫ fundendarũ pro ipsius misericordia implorãda. Sed quod aũt quale fuerit istud vnguentũ/non audeo diffinire. Hoc tamẽ linit vnguentũ: & quod noscitur rigidũ/atqꝫ durum emollit. Multa vngebãtur in veteri testamẽto: & reges etiã perfundebant vnguento: anteꝙ regnare cepissent. Sed ne violentiã videar inferre scripture: humiliter ꝑstabor hoc vnguentum fore intimã charitatẽ/in cordis alabastro reconditam/effusam in pedes in omnia illa que diuine atqꝫ humane in nobis operat⁹ est: vt totũ amorem effundat in eũ qui totũ nobis se contulit in salutẽ. Melius autẽ dixerim: quia vnguentum ex multis aromatibus cõficitur: omnes interiores vires/memoriã/intelligẽtiã voluntatẽ: & si quid potest esse inuisibilis potẽtie atqꝫ virtutis: & omnẽ corporis aptitudinẽ quasi aroma cõtrita per dispositionẽ ad conficiendũ vnum vnguentũ aptum solũ diuinis pedibus atqꝫ mandatis/in omnẽ sequelã vsqꝫ ad mortem: nõ ponẽdum pedibus pharisei: velut legem mosaicam non dicere dignã huiusmodi sequele: quia nec ipsa ad perfectũ quempiã suum duxit sequacem Nec etiã effundendũ suꝑ pedes apostoloꝝ aut discipuloꝝ christi. Neqꝫ vngendi angeloꝝ pedes: quos antiquus abraam velut peregrinoꝝ hospes in signũ & figuram solũ aqua perfudit. Ut dicere audeam/nec applicandũ pedibus virginis genitricis dei & domini nostri iesu christi redemptoris omniũ/in suis pedibus hoc vnguento perungi. Solus eñ est christ⁹ deus: cui debetur oĩs charitas/oĩs gratiarũ actio/omnis virtus/omnis honor/omnis gratia/omnis laus/omnis dei benedictio/ oĩs timor/omnis subiectio/omnis obediẽtia vsqꝫ ad mortẽ. Pro nullo decretũ est mori: nisi ꝑpter christũ/aut ꝑpter eripiendas animas propter christũ. Soli enim christo omnis honor & oĩs gloria/et in oĩbus & de omnib⁹ & ab omnib⁹ debetur in seculoꝝ secula: Ipse sol⁹ creauit & recreauit: saluauit atqꝫ redemit. Ipse solus beatificauit in superis/non alia creatura in angelis & hoĩbus in esse producta. Si quid aũt debemus sanctis: ꝑpter ipsius participationẽ debemus. Mẽsurare debemus certa ꝓportione: ipsi autem sine mẽsura omnia debemus. Sed ꝓ tanto sine mẽsura nõ est: quia quelibet creatura mensurata nõ est atqꝫ finita: & infinitos actus visibiles atqꝫ inuisibiles habere nullo modo potest. Habes peccatricis vnguentũ/omnẽ videlicet amorem & bonorũ omnium aggregationẽ: quasi vnum vnguentũ effundendũ totũ atqꝫ totaliter in dominicos sanctos pedes: ad sequelã irretrouersibilem vestigiorũ eius: ne in via iniquitatis ambulem⁹; atqꝫ vt nõ erremus in semitis veritatis; sed via regia gradiamur/nõ declinantes ad dexterã neqꝫ ad sinistram: donec perueniamus quo ipse infallibilis doctor theoria & actu ducit: nõ viuentes nobis sed ei qui ꝓ nobis mortuus est & resurrexit. Vidimus deuiam & subiugalem demonioꝝ septem excussam a demonioꝝ imperio: absolutã a multitudine dominantiũ funestoꝝ: reuersam sub pedibus imperatoris diuini: omnia ꝑcipientis le ... /iusta/honesta/vtilia: nõ in suum/sed in cõmodum subiectoꝝ. Nunc suscipientis benignitatẽ interiori oculo videamus. Trahitur ista inuisibiliter a magnete diuino. Inuisibiliter suscipit per amorẽ in altitudine mentis sue: vt ꝙuis pedibus corpore ꝓuoluta subiaceat: in christi mẽte altissimã tenet sedẽ: immo crediderim christi amorem ad ipsam ꝓcliuius inclinatam/ꝙ ipsam pedib⁹ christi. Patitur tactũ eius: nec dedignatur peractã immũdiciã eius. Lauabatur eñ cũ ipsa lauaret: opera ꝯo eius improperat inuitãti: illam ꝓferens conuiuio pharisei. Tuetur eã a calumnijs: & ibi & deinceps eius fact⁹ est aduocatus aduersus simonem/sororem atqꝫ pessimũ proditorẽ: contra eã officium iudiciale subintrans. Dimittit sibi peccata ꝑper amorẽ/vocali confessione submissa. Ipse ꝯo summus sacerdos videbat interiora eius: ipsa ꝯo cõfessa fuit per lachrymas eius. Sed nõ ita nunc/quod fa-

ctum est tunc. Pronunciat sibi post amorem virtutem fidei eius: cum saluam factam dicit ex fide: atque ipsam dimittit in pace celebrata mirifica retro diuinos pedes. Pax in qua preuaricatrix dimittitur/anima est: vt ita de offensa consistat secura/acsi non fuisset culpa commissa. Pertinet ad hanc peregrinationem infaustam typus perdite ouis centesime: que vt periret/errabat a numero centesimo atque congregatione que dicata erat altissimo: et singulares vias incedens: vt lupis vespertinis parator esset ad predam: fugiens pastoris sibilum et ducatum et correctionis virgam atque canum latrantium securam custodiam: cui pastor occurrit ante luporum incursum: et reuocat in caulas. Errat anima sepe singulares atque infames peragrans vias: et tanto atque tam dulciter malorum errore detinetur: vt redire non possit et nesciat nisi reuocetur. Errare a via veritatis penitus/est penitus a nobis per initium et processum atque morari quousque dies calamitatis adueniat. Redire autem penitus non ex nobis: nisi diuinus pastor vsque ad nos cum pastoralibus instrumentis reuocaturus accedat: et imponat super humeros benigne humanitatis: super quos propter nos portauit crucem. Prophete plures/magis vero fides christiana huic astipulantur sententie. Dragma decima perdita etiam typice dicit peccatoris processum: que approbatur vel reprobatur ex materia/pondere/subscriptione atque figura. Et cum perditur/quattuor ista in illa perduntur. Anime materia neque bona neque mala est: si ex quo facta sit ipsa/conspicimus. Est enim ex nihilo et immaterialis: si ad elementa aut ad elementata componimus. Sed si ipsam considerauimus quid est. Bona et nobilis et incorruptibilis substantia est quam substantiam non incongrue quandam bonam materiam dicimus/vniformibus virtutibus aptam. Pondus cuius est amor humilis atque subiectus. Figura diuina similitudo atque imago: quas creator sibi contulit/cum creauit. Suprascriptum aut circumscriptum mandatum ne per creaturam a creatore recederet: que perditur in puluere terrenorum: et obuoluitur et tegitur vt non appareat: nisi diligenter quesitor cum lucerna veritatis/que menti non oculis lucet/inueniat: et inuentam reponat in thesauros diuinos: vt sit perfecta in decalogo preceptorum. In his duabus typicis locutionibus duas preuaricationes agnouimus: legis nature condite atque scripte. In oue deuia preuaricationem legis nature condite simplicis et incompositе. In dragma vero hanc eandem et mosaice legis maxime decalogi: propter numerum decimum a quo perdita fuerat. Tu qui legis/intellige. Habet ouis solum quam accepit existendo naturam: habet dragma naturam et artem. Preuaricatio fuit in oue vsque ad moysen in his qui malefecere: preuaricatio in dragma vsque ad finem seculi. In dragma metalli non mutata natura mutatur sepe character atque figura: necnon et scriptura interdum dilatatur: et plus de suprascriptione apponitur. Nam additum in scriptura intellectualis dragme ad id quod accepit tempore moysi/in tempore christi. In omnibus his solus est ipse qui reuocat: qui condidit et saluare potest homines/propter homines in tempore factus homo. Deuiauit siquidem petrus timore perterritus: et negauit eum quem dei filium fuerat ante confessus: quem etiam non se negaturum fuerat paulo ante professus. Sed respectus a domino per reuocantem gratiam: per lachrymas cordis veram penitentiam indicantes: quia fleuit amare/deleuit peccatum/reconuersus ad dominum. Latro vero semper a via veritatis et a bonis moribus deuius: vltimo morti vicinus/eterne vite cognouit authorem: et seipsum pena plecti dignum pro suis malefactis diiudicans/pene gehennalis euasit exitium. Et mente credens/ore vero pronuncians secum pendentem in simili tormento/dispari merito/dominum vniuersi: nec penam credidit posse derogare maiestati diuine: quam in illa carne passa per fidem firmiter esse cognouit: et fidei perspicuitate vidit in animo alterius ineffabilis regni habere dominia: quem iuxta se propter terrenum regnum ab impio preside tam turpiter viderat iudicatum. Et eius se postulauit fieri per fidem in suo regno consortem quem in horrendo patibulo habebat sine culpa participem. Ait enim: Memento mei domine dum Lu.23
veneris in regnum tuum. Sed ad eum facta responsio magis demonstrat/quantum iste latro conuersus in vltimis ipsi domino adherebat. Sane in responsum accepit: Hodie mecum eris in paradiso. Que verba presentis dissertionis non sunt: in ordine alio exponenda succedunt: sed hic apposita sunt: vt in nullo quis premia diuina desperet: cum in omni loco/etate et tempore ante vite terminum dei misericordia et indulgentia sit parata: si per veram penitentiam anima peccatoris fuerit preparata. Igitur habes peccatoris progressum/et ad deum factum in veritate regressum: cuius tractatui in domino finem damus: addentes alium pro generalitate atque specialitate malorum: in que potest peccator peregrinari atque defluere: vt cautior fiat qui cauere intendit: et aperire sciat qui redire disponit.

Explicit tractatus de processu peccatoris/et reuersione eius ad deum.

Tractatus de generalitate et specialitate malorum: in que potest peccator peregrinari. Et primo de corruptela peccati. Capitulum XLI

Honestas fidei christiane inhonesta per posse deuitat: sed ordo requirit vt prius deuitanda cognoscat. Igitur quia honestam et honore preditam creaturam diabolus est dehonestare conatus: et ab honore creationis in baratrum damnationis immergere: et corrumpere incorruptam: quia ipsam corruptibilem precognouit: quia seipsum nobilius factum per peccatum corrupit: idcirco de corruptela peccati libet doctrinam innecte-

re: vt quod vitare debeat christianus agnoscat.
Sed peccatū licet multa nomina capiat: plures
tamē malos sortitur effectus. Et si quis suā va-
rietatem dinumerare voluerit/ multiplicabunt
super maris arenā. Dicit quandoq; malū: iuxta
Job.1. illud dum cōmendaretur Job/ vir simplex et re-
ctus/ et timens deū et recedens a malo. Et in pro
Prouer.8. uerbijs salomonis: Timor domini odit malū.
Prouer.14. Et alibi: Sapiens timet et declinat a malo. Di-
citur quandoq; macula: quia imaginē dei defor
Eccl.31. mat. Sapientia refert: Beatus vir qui inuētus
est sine macula. Et cum dauid quereret quis in
Ps.14. monte vite eterne requiesceret/ dicens: domine
quis habitabit i tabernaculo tuo: aut quis requi
escet in monte sancto tuo? responsum in seipso
a spiritusancto accepit: Qui ingreditur sine ma
cula: et operatur iusticiā. Dicitur etiā pollutio: et
hoc quantū ad cōtagionē contractā ex terrena
Hier.1. delectatiōe. Unde hieremias: A prophetis hie-
rusalē egressa est pollutio super omnē terram.
Dicitur etiā reatus: quoniā obligat ad eternā
Mat.5. penam. Quod noster saluator ait in euangelio:
Qui dixerit fratri suo fatue/ reus erit gehenne
ignis. Dicitur quādoq; culpa: et hoc put respi-
Ezechi.18. cit penam. Unde ezechiel: Anima que peccaue
rit ipsa morietur. Dicit delictū: et hoc sm q est
recessus a dignitate gratie habite: quod fit cum
Esa.1. anima recedit et derelinquit deum. Unde esaias
hierusalē improperat/ dicens: Dereliquerūt do
minū. Et alibi: Qui dereliquerūt dominū/ con-
sumentur. Dicitur puaricatio: et hoc inquantū
mandatū dei despicit. Sic et psalmista deplorat
Ps.118. Uidi preuaricātes et tabescebam. Dicit vitium
inquantū est defectus naturaliū bonorum: quia
ex eo vitiū est/ q interimit aut paulatim quod
in natura placet. Dicitur scelus/ pter iniuriā
dei magnā. Propter quod in esaia ex psona pa-
Esa.53. tris de filio dicit: Propter scelus populi mei p-
cussi eum. Hoc est/ pter magnā dei offensam
et opprobrium meū magnū percussi filium meū
Uocatur nephas/ put est illicitū persone perpe
Eccl.24. tranti. Unde in ecclesiastico dicit: Dedisti i ma
culā in gloria tua. Uocat crimen/ put est dignū
Job.5 accusatione et pena. Sic et sapientia dicit: Pu-
gnabit pro eo orbis terrarū. Nominatur pecca
tum/ put fit cōuersio ad bonū cōmutabile: cuius
Treno.1. rei causa factor fit mutabilis. Trenor: Pecca-
tum peccauit hierusalē: propterea instabilis fa
cta est. Uocatur pena: et hoc inquantū respicit
primi hominis peccatum: in quo natura nostra
Gen.2. corrupta fuit. Quacūq; die comederitis etc. mo
riemini. Dicitur iniquitas/ put diuinā iusticiā
inequat. Dicitur malicia: q molitur ptra deum
seipsum et proximū. Sed quocūq; modo nomi-
netur/ substantia caret: substantia nō est: et inter
creaturas nominari non potest: nec per se subsi
stere potest: sed est i bona et ex bona natura quā
deus creauit. Et si nulla bona natura creata esset
peccatū seu malum vbi consisteret nō haberet:
cum aliud nō sit malum seu vitium/ nisi quod est
bone nature spirituali aut corporali aduersum:
et per seipsum nō habeat esse positiuū. Nam si-
cut abstinentia positiue nihil est/ et ex ea tamen
corpus languet: sic peccatum nihil est/ et ani-
me bonum turpat: et corrumpit naturā per cul-
pam/ et gratia priuat. Quid est cecitas oculorū
nisi priuatio visus? Et mutitas quid aliud q pri
uatio loquele? Surditas quid ponit inesse/ nisi
quia priuat auditū? Quid ponit silentiū aut rea-
liter efficit: nisi quia tollit vocē aut phibet cla-
morem? Quid mors actuale habet existens: nisi
quia vita priuat? Quid enī aliud est malum aut
vitiū corporis: nisi quia speciem et modū et ordi-
nem in ipso corrumpit/ minuit aut destruit? Q-
si totaliter destruit/ nō habet vbi vltra subsistat
Si minuit/ quod remanet dolet: dolendo testifi
catur q bona natura est: que de malo quod pa-
tit/ dolet: et q malū nihil aliud est/ nisi quod ad-
uersum naturā est: pugnās vt destruat/ aut q vi-
tiata ex boni diminutione pmaneat. Quid autē
aliud est malū substātie spiritualis: nisi vt supra
tactum est/ corruptio speciei/ modi et ordinis?
Species vero in anima que a peccato corrumpi-
tur/ est ipsa similitudo ad deū. Facti enī sumus
ad imaginē et similitudinem dei: quā peccatum
deturpat et dissimulat. Modus autē ipsa est for
ma viuendi et intelligendi/ amandi/ volendi/ ap
petendi/ recordandi/ timendi/ veniam sperandi/
gaudendi/ tristandi/ dolendi: quā peccatū cor-
rumpit vt modus nō sit: q modus ibi solum
est vbi neq; plus neq; minus est. Sz peccatū in ta-
libus anime potentijs et affectionibus ita modū
et formā corrumpit: vt aut anima infra subsistat
aut omnino excedat. Ordo autē in aīa est ipsa
intentio ad finem. Nam omnis ordo causarum
actionū/ voluntatū et intentionū tendit ad finē:
finis vero cunctorum est christus. Quem ordinem
peccatū corrumpit: vt anima se nō ordinet in af
fectionibus atq; operibus suis ad finē vnde be
ata sit: sed trahit deorsum ad creaturas per cō-
cupiscentias vitiosas: vt spreto incommutabili
bono fructificando in ipso et ex ipso et per ipsum
bonū cōmutabile atq; corruptibile faciat finē
suū. Sed cum malū non habeat substantiā: neq;
possit per seipsum pterq in aliqua bona nature
subsistere: cum sit nihil: quō in id quod est et bo-
num est/ preualuit? Et cū creatura bona sit deus
habens intra se: nō tamen inclusum/ sed totā se
ipsam scientē: habēs extra se nō tamē exclusum
sed totā seipsam protegentē: habens ipsum deū
infra se nō depressum/ sed ipsam sustentantē: ha
bens ipsum supra se/ sed non elatū/ sed ipsam p
uide gubernantē: vnde ergo ad intrandū ad ip
sam aditus malo patuit? Qua via venit: quō hic
irrepsit: per quā portā intrauit? Unde dicit scri
ptura: Uidit deus cuncta q fecerat/ et erāt valde Gen.1.
bona. Unde ergo malū/ cum dei factura nō sit?
Antiqua est questio ista/ et in euāgelio renouata:
Domine nōne bonum semen seminasti in agro Mat.13.
tuo: vnde ergo habet zizania? Uentilata subti-
liter a plerisq; doctoribus: quorū aliqui errauē-
runt a fide/ dicentes deum esse authorem mali:

aliqui vero duo principia: vnū mali/alterum boni: aliqui sm fidem catholicā sunt locuti: quā in omnibus premisimus et premittemus: quos in presenti opere non sequamur: cū malū non habeat esse preterꝙ in bono: non ꝓcedit nisi a bono: ⁊ in omni genere cause non habet verā causam. Nam cū sit defectus/nō habet causam efficientem/sed deficientem: quia peccatū facit deficere a deo indeficienti: ⁊ rebus deficiētibus adherere. Cum sit nihil ⁊ priuatio boni: non habet causam materialē/ sed materiā corrumpentem. Cum sit forme viuendi ⁊ formalis pulchritudinis destructiuū: non habet causam formalē/sed formā auferentem. Cum auertat a vero fine: nō habet causam finalem debitam/sed penalem finalemꝗ nature bone non competentem/peccatrici vero cōuenientem. Igitur in omni genere cause nō habet debitam causam: vnde ergo venit? A propria voluntate creature rationalis: in se aut in aliquo corruptibili extra se/ nō in deo delectātis. In se/vt in angelo: quia extra se nihil nisi de⁹ erat: in quo delectari posset sm sue nature nobilitē: sed a deo auersus/ad seipsum conuersus peccauit: de quo infra cum de angelis locutio erit/fiet sermo prolixior. In homine vero in se primo ⁊ extra se citra deū ⁊ preter deum fuit ⁊ est prohibita delectatio. Nam peccatum nō est nec esse potest ex aspectu malarū rerum: quia res male non sunt: cuncta bona fecit deus: nec ex appetitu rerū bonarū: quia bonus est animus appetēs: bone sunt res appetite: sed ex auersione a deo et conuersione ad creaturas per ꝓhibitas ⁊ illicitas delectationes. Erit igitur malum a mala voluntate: et voluntas mala non est ab alio/nisi a seipsa. Et si dicatur ꝙ diabolus in forma serpentis preuenit in primis parentibus voluntatem: ipse ab initio peccator ⁊ malus existens: voluntatē ergo primi peccatoris aut angeli peccantis quis preuenit? Nullus. Sed a seipsa voluntas in angelo et in homine facta est mala. In angelo/quoniā a nullo preuenta: in homine/quia libera nec a diabolo violentata: quis deceptioni eius ꝓstaret assensum: primū in seipsa ⁊ a seipsa ⁊ per seipsam decepta. Non est ergo peccatum a voluntate bona existente/sed a volūtate libertate arbitrij male vtēte: qua contemnit omniū conditorem in preceptis suis: ⁊ ab ipso auertitur qui est bonū summū: summe beatificare valens ⁊ volens: ⁊ in eo noluit delectari neqꝫ causas delectatiōis inquirere: ipsum existentem sempiterne velut non existentem relinquens/ad creaturā se cōuertens. In tali conuersione creatore contempto qui relictus iniuste creaturam iuste reliquit: vnde peccatum seu malū aut quomodolibet nūcupatum ortum ⁊ principium habuit: ⁊ malum ⁊ peccatū fuit non sui positiuum: sed boni naturalis/gratialis ⁊ glorialis priuatiuum. Perlucide igitur non curiosis/sed humilibus verum desyderantibus patet: ꝙ peruersus amor a voluntate progrediens/⁊ peruersus vsus subseruiens in diuinam transiuit offensam. Nam non est peccatū cibus a deo creatus in creaturarū sustentationem: sed est peccatū voluntatis peruerse amantis ⁊ vtentis cibo. Non est peccatū mulier neqꝫ bestia/neqꝫ puer: sed voluntatis peruerse amantis ⁊ vtentis/preter diuinam legem/puerum/bestiam et mulierem. Neqꝫ peccatū est aurum/argentum aut quodcūqꝫ metallum: neqꝫ peccatum dicemus esse lapidem preciosum aut vestimentum seu calciamentum/aut hortum/ domum et agrum/filium ⁊ amicum: sed voluntatis peruertentis contra legem dei amorem vel vsum. Et vt breuitate perstringamus/que multa volumina petunt: dicimus creaturam aliquā visibilem ⁊ inuisibilem/corporalē aut spiritualem/cognitam ⁊ incognitam/paruam aut magnam/supercelestem aut subcelestem/positiuā aut realem: aut in ratione aut imaginatione hominū non existentem nō est peccatum: sed voluntatis peruerse amantis aut vtentis aliqua re: que aut per legem nature/aut per legem testamētorum dei veteris ⁊ noui ordinata est: quantū ⁊ quomodo ⁊ quare debeat diligi: ⁊ quare ⁊ quomodo ⁊ quātum rationalis creatura debeat vti illa. Et cū multi catholici doctores ⁊ sancti conati sīt diffinire peccatū: quorū diffinitiones libet tacere presenter illas non reprobantes: nec diffiniendo quod positionem non habet: sed dando paruulis intellectum/sententiunculā talem adijcimus. Peccatum est omē illud quod deo displicet ⁊ facienti nocet. Ad cuius intelligentiā oportet animū prestare attentum. Nam omne quod prohibitum est/velle diligi ⁊ fieri: aut prohibitū quia peccatū erat: aut peccatū fit: quia post prohibitionem volitum/dilectum ⁊ factum est. Ac per hoc idolatria/blasphemia/in deum/furtum homicidiū/vsura/rapina/inuidia/ira/superbia/gula/omnis luxuria/omnis auaricia: ⁊ his similia magna mala: non iam peccata quia prohibita: sed ideo ꝓhibita/quia per naturā sunt peruersa peccata. Comedere autem carnes in quadragesima ⁊ similibus diebus/ non ideo prohibitum quia peccatum: inquit apostolus ad timotheū: Nihil prohibitum est quod cum gratiarūactione percipitur. 1. Timo. 4. Sed ideo peccatū est si post prohibitionem admittitur: ⁊ his similia: si quis vellet exempla prolixius perquirere. Sed quoquo modo peccatorū consistat conditio: aut quomodolibet nominētur seu exorantur: deum offendunt ⁊ facientem ledūt: cuius rei causa peccata ⁊ mala sunt. Quare autem deus ex his offendatur: et si sunt/ reputat se offensum: cum sibi non noceant: ⁊ quare facientem ledant: ordo diuine iusticie requirebat vt per contraria clareret rerum bonitas naturalis: cuius declaratio est magni voluminis: sed non presentis operis. Proinde nō vltra inuestigemus talia: sed caueamus prout possumus minima ⁊ magna peccata: ⁊ ab ipsis sm sapientie sententiā fugiamus dicētis: Quasi a facie colubri fuge peccata. Et si accesseris ad illa/suscipient te. Eccl. 21. Dentes leonis dentes

eius: interficiētes aīas hominū. Quasi rhom
phea bis acuta omnis iniquitas: ⁊ plage illius
non est sanitas. Propterea terrendi essent ho
mines ne peccarēt: quod forsan cauerēt/si quā
tum peccata noceant/aut que dāna faciant pro
uiderent. Quorum damnorum numerus omnium
calculantium resolueret digitos: si aliqua curi
ositate ad noticiam quod est impossibile/duce
retur. Nam quomodo numerabitur damnum:
infinitatem amissi boni maliqꝫ inuēti temporis
⁊ loci penitus secum portās? Quod modica sen
Esa.59. tentia esaias aperuit/dicēs: Iniquitates vestre
diuiserunt inter vos ⁊ deum vestrum: ⁊ peccata
vestra absconderunt faciē eius a vobis ne exau
diret. Quā sententiam si quis diligenter inspe
xerit/omnia suprafata mala prospiciet. Sed vt
terror incutiatur his qui nature fragilitate/ani
mi leuitate/rerum placabilitate/ cōuersationis
amenitate/sensuum vagatione/exemplorū imi
tatione labuntur. Et cōgruum duxi sm scriptu
rarum sanctarum probationem/que pro pecca
tis damna proueniūt: prout in generali potest
sermo profundi: ⁊ in speciali requirit ordo dicē
di deum timentibus atqꝫ hoc legētibus enoda
re. Quem o infelices peccare delectet: cum pec
catū dei constituet inimicū/quando mundi hu
Jaco.4 ius per inordinatū affectuꝫ facit amicū? Quod
iacobus in canonica sua dicit: Quicunqꝫ volu
erit esse amicus huius seculi/inimicus dei con
stituetur. Et seruus peccati efficitur actor eius:
quod in nulla hominū eueniet actione: vt quis
eius quod efficit/seruus fiat: cum factor operis
seu possessione aut artis peritia per illa dñs effi
citur dominus appelletur. Et saluator hāc peruer
sitatem videlicet dominium operis in actorem
sententialiter diffiniuit/in Joannis euāgelio di
Joan.8. cens: Qui facit peccatuꝫ/seruus est peccati. Ex
quo trahitur qꝫ nec vnius domini/sed tot domi
norum quot vitiorum actor eorum seruus effici
tur: ⁊ calcat super nos peccatū velut rex domi
nus constitutus: vt eius calcaneo finali scꝫ do
minio vrgeamur. Quod Job enunciat/dicens:
Job.18. Calcet super eum/hoc est peccatorem: quasi rex
interitus/peccatū certe vita priuans. Cuius re
gnum in nobis non fieri persuadet apostolus.
Roma.6. Non regnet inquit peccatum in vestro mortali
corpore: quia peccati regnum in misera mundi
vita/in alia penarum expectat dominium: cum
ex ipsa fiet opportunus egressus: in aliam vero
eterne penalem irreuocabilis erit ingressus. Et
Prouer.19. iuxta prouerbiorum sententiam: malum semper per
sequitur peccatores: ⁊ parata sunt iudicia deri
soribus peccatoribus/⁊ mallei percutientes cor
poribus iniustorum. Sed anteqꝫ peccatorum se
quatur pena perpetua: indurat ad penitentiam
tale malum: sicut induratum est cor pharaonis
vt etiā flagellis ⁊ miraculis non emolliretur ad
veniam. Et iob effectum demonis in hominum
Job.41. corda declarans/dicit: Cor eius indurabitur qua
si lapis: ⁊ stringetur quasi malleatorum incus.
Hiere.17. Et hieremias populi peccata deplorans/dicit:
Peccatum iude scriptum est stylo ferreo in vn
gue adamantino. Et zacharias hanc duriciam
de suo populo narrat/dicens: Cor suum posue Zach.7.
runt vt adamantem: ne audirent legem. Qui la
pis sm gemmarū peritissimos cognitores ali
cui metallo nō cedit: nostri cordis duriciam ex
nostro peccato prouenire demonstrans. Exce
cabit plerunqꝫ hominum corda peccatum: vt
quam viam gradiamur penitus ignoremus: nec
aspiciamus terminū vltra quem non patebit pro
gressus. Quod ⁊ dauid non tacuit/cum edixit: Ps.34.
Fiant vie illorū tenebre ⁊ lubricum: et angelus
domini persequens eos. Peccatorum namqꝫ te
nebre sunt: vt nec viam qua pergimus et termi
num ad quem tendimus/videamus. Et lubricū
est in peccatorū vijs: vt de vno cadamus ad ali
ud dulcedine tracti: aut aliqua fallacia decepti:
necnon ⁊ plerunqꝫ merito proruamur inuiti: iu
xta apostoli sententiā: Non enī quod volo hoc Roma.7.
ago/sed quod odi illud facio. Et angelus per do
minium potestatis persequitur nos: quia malus
per arbitriū voluntatis: immo insequitur ⁊ per
sequitur nostrorum merito peccatorum. Inse
quitur vt cumulemus peccata peccatis: ⁊ perse
quitur velut a deo fugiētes/qui refugij loca ne
quimus inquirere: vt in camporum latitudine nos
comprehendat: et in eternum subditos habeat
sue imperio potestatis. Et idē dauid velut im
precatiue seu prophetice cecitatem ad peccato
res euenire propter peccata denunciat: Obscu Ps.73.
rentur oculi eorum ne videāt. Et alibi: Super Ps.57.
cecidit ignis concupiscentie male: solemqꝫ nō
viderunt christum summe iusticie: de quo dam
nati conqueruntur/dicentes: Errauimus a via Sap.5
veritatis: et iusticie lumen non illuxit nobis: et
sol intelligentie non est ortus nobis. Et super
montem caliginosum leuate signum: in esaia di Esa.13.
citur. Quod nihil aliud sonat nisi qꝫ supra men
tem nostram ⁊ altitudinē intelligentie sue igno
rantie nebulis caligantem/⁊ tenebris peccatorum
densissimis obscuratam leuetur signum/scꝫ cru
cis: in quo signo deletur omne peccatum: et ab
ipso fugantur tenebre vitiorum. Et semper cum
committitur/obligat ad penam: vt primorū pa
rentum monstrat iusta damnatio facta cōmina
tione contempta. Quacunqꝫ die comederitis in Gen.2.
quit/ex eo moriemini. Replet amaritudinibus
conscientiā culpa commissa: vt in seipsa cogno
scat qꝫ malum est qꝫ peccauit. Quod hieremias
ad hierusalem loquens non tacuit: que per pec
catum dominū reliquit/dicens: Vide qꝫ malum Hiere.2.
⁊ amarum est dereliquisse te dominū deum tu
um. Necnon et ipsa bona naturalia vulnerātur
in nobis: cum delectationē ⁊ operam querimus
in prohibitis. Quod ille nobis annunciat qui
recedebat descendendo a hierusalem ciuitate/
scꝫ pacis: quā innocentiam et gratiā seruatam
intelligimus: in hierico in rerum creatarum de
fectibilem et lunarem/frigidam et variabilem
delectationem: qui cogitatione ac delectatione
necnon consensu anteqꝫ attingeret quo perge

Luce.10. bat/incidit in latrones: et exiuit vulneratus/et se
minimus relictus: quod in volentibus male age
re sepe contingit: vt anteq̄ opere compleant/ex
consensu deliberato in naturalibus puniuntur:
vt semiuiui fere / videlicet cum libero arbitrio
relinquantur. Trahit nempe ad aliud si statim
non resistitur cōmisso peccato: vt per peniten-
tiam et sacramētorū mysterium deleatur. Quod
Gen.4. et factum est in Cain: cuius inuidia ipsum ad ho
micidium traxit/et deum arguentem cōtempsit.
Prouer.18 Et iuxta salomonem: Peccator cum in profun
dum malorū venerit/contemnit: deum scz et vir-
tutem et seipsum et gloriam et penam: et sanctarū
scripturarum admonitionem/et predicatorꝫ do-
ctrinam quasi anilem reputat cantilenaz. Nam
facit insensibilem animā quodāmodo per actū
malum: vt non sentiat quid mali nanciscatur:
quidve boni amittat: vt nec euenire credat: ve-
lut si canis/aut aliqua bestia in naui existens ali
cuius iudicio submergenda: ligatum ad colluz
pondus non sentiret: quousq̄ ab ipso maris ꝓ-
funda petente traheretur inuita: nec nature do
num de supernatando aquis bestiam liberat/
ponderi grauissimo alligatā: quod pondus nō
natandi donum/sed submergendi propriū acce
perat a natura. Sic euenit plerisq̄ pessimo pec-
catori: q̄ si ex anime natura/seu ex christi gratia
data possit superferri/sed nec subinferri penis:
tamen alligato peccato ex eius proprietate affli
getur in eis: ipsa insensibilitate causante mate-
riam ante penam. In ipso vero recessu a corpo
re in portis mortis anima multabitur ex pecca
tis: cum demonum sustinebit insultus: illusio-
nes patietur: oportebit pugnare cum demoni-
bus moriendo: quibus viuēdo noluit repugna-
re. Quid vero post mortem patietur peccatori
cum de penis erit sermo dicetur: sed hic in ge-
neralitate quadaz peccatoris mala perstringā.
Peccator est inimicus dei/angelorum emulus/
et amicorum dei actu et mente contrarius/inimi
corum dei amicus/ demonū seruus/deformata
imago/indignitas vite/turpator nature/corru-
ptor morum/odium sui/ subsannator virtutum/
virtuosorum irrisor/contemptor dei in manda-
tis/trufator in sacramentis/derisor in ꝓmissio-
nibus/celi exul/ inferni promissus ciuis/amator
mundi/turpitudinis cultor/subselliū libidinis/
crudelis et amara vita/praua conscientia/iniqua
voluntas/intelligētia peruersa/ratio corrupta/
memoria sterilis/ anfractuosus mons: organū
et cithara et instrumentum diaboli ex malicia et
ex voluntate/et non ex proprietate nature: mate-
ria infernalis ignis/cenobium malarū cogita-
tionū/obscuratus sol/eclipsata luna/stella de ce
lo innocentie cadens/ignis in seipso ardēs/ob
tenebratus cōtemplationis aer: aqua maris a-
mara/ex feruore mali quiescere non valens/flu-
xibile lutum in mari damnationis: grauissima
terra ex ponderibus peccatorum/tribulos et spi
nas malicie germinans: cibusq̄ terra serpentis
deceptionis antiqui: auis inconstans/aquila ꝑ
superbiā alte volans/falco insidians innocen-
tie/accipiter vnguiās/miluus ad viscera putre-
facta descendens: coruus procrastinans peni-
tentiam/cadaueribus mortuis videlicet operi-
bus insidēs: columba seducta/philomena deci-
piens/caladrius querulus: passer solitarius in
parietib9 habitans: regulus pungētes incolēs
sepes: vmbra infernalis luminis/nubes aquarū
malarum/obscura nebula/tonitruum terrēs/va
por percutiens/ventus ecclesie enauiganti con
trarius/inquietum mare: naufragus in pelago/
et plerunq̄ in portu: nauis sine gubernatore/ca-
rens omni artificio nauigandi: piscis sub aquis
luxurie natans/leo seipsum deuorans/vrsus se-
ipsum balās/aper se vēto inanis glorie pascēs/
lupus simplicitatis destructor/asinus piger: ca
nis ex iracundia latrans/ex memorata delecta
tione mali reuertēs ad vomitum: sus voluta in
ceno rerum: lepus trepidans vbi nō est timor:
fera pessima augmentum bonorꝫ exterminans:
pardus se per pellem ad malum varians: ethi-
ops deformis/talpa terre rationalis: vesperti-
lio volans voluntarie in tenebris/lucem sponte
veritatis abhorrens: appropiatio typica om̄is
deformis actus ad omne inconueniens tam in
animatis q̄ in inanimatis/possibile per homi-
nem deformatū hominem operari: abusio rerū
ꝑuersor ordinis/destructor modi/ fidei falsator/
spei obtrectator/charitatis sugillator/ iusticiā
exterminans/ prudentiā reprimens/ temperan-
tiam paruipendens/ fortitudinē effeminans/de
ceptio vera/obtensio falsa/placiti affectio/veri
tatis expulsio/res et actus impertinēs/importu
na macula/ vniuersi querela/ dissociatus colle-
ga/reciprocū malum et quādoq̄ transitiuū dam
num: semꝑ vero actio retransitiue nocēs/intrā-
sitiue plerūq̄ agens quod necat agentem.

De peccato originali. Capitulum XLII

Intelligentiā hominū merito fides chri
stiana ꝓcedit: nec erit ordo prepostertus
vt per intelligentiā veniamus ad fidem:
sed per fidem ad intelligētiam veniamus. Sed
plerunq̄ intellectus terretur fidelis huius ma-
la consyderans: et vt caueat ad cognoscēdas ip
sorum species animatur. Sed ordo tractandi
requirit: vt de originali malo quo quilibet ex al
tero propagatur infectus/primitus disseratur.
Unde fide christiana non agnitione temeraria
tu qui legis/attende. Quāuis anima nostra nō
traducatur ex altera/ nec ex carne quomodolibet
propagetur: quia nec ex Adam anima eue facta
fuit: q̄uis caro de costa: nec de carne sua velut
caro formata fuit: sed per se creata/per se infusa
Et hoc infallibiliter tenet credulitas christia-
na q̄ dum creatur/infunditur: et infunditur dūz
creatur corpori viuificādo ꝑ ipsam: et in hoc ce-
terorum deuitat errores: qui circa creationem
animarū multipliciter et infeliciter errauerunt.
Et sicut factum est in parentibus primis: ita

ſm ordinem altiſſime ꝓuidentie ab Adam pro
pagatis ſeruatur in cunctis: tamen culpa ori-
ginalis ab anima Ade tranſiuit ad animas po
ſterorum carne mediante: que per concupiſcē-
tiam generatur. Nā primo perſona vitiauit na
turam: natura vitiata vitiauit perſonas: quot-
quot ex humano ſemine dicimus propagatas
ad vitam productas / ſiue nondū natas: ſed in
vtero matrū per infuſam animam viuas: que ſi
etiam in vtero morerētur / merito peccati origi
nalis multabuntur carentia diuine viſionis: ſi-
ue vident mundi lucem / originalis macule di-
cimus maculatas: preter Chriſtū non de ſemi-
ne factū / et ſanctificatos in vtero: q̄ licet in pec
cato concepti fuiſſent / cum peccato nati non
ſunt / ſanctificante eos in vtero gratia ſpirituſ-
ſancti: que gratia originalem deleuit et culpā.
Quod peccatū propter hoc originale dicitur:
quia om̄es cū ipſo naſcimur: ⁊ ab ipſo ī huma-
na natura omnia mala ſumpſerunt ortum: nō
ſolū ſpiritualia / ſed etiā corꝑalia velut pro vin
dicta / ſententiante diuina iuſticia in homines
ꝓceſſerunt. Cuius deriuatio ad poſteros mul-
torū cōmouet animos: vt aliqui diuinā iuſticiā
dicant ⁊ reprehendāt velut iniuſtā. Multi ve-
ro in hereſim lapſi ſunt: dicentes nō eſſe origi
nalē culpā: ⁊ baptiſma ſupflue eſſe inſtitutū ad
ipſū abolendā. Sed qm̄ opus agimus de intel
ligentia ⁊ vita chriſtiana: nō expedit aduerſus
tales diſputādo diſſerere: ſed humili fide / ſicut
ꝑ fidē accipimus credere ⁊ tenere: ſcʒ peccatū
originale deriuari ab Adaʒ in poſteros: hac ſcʒ
diuina ⁊ irreprehēſibili iuſticia: qꝛ q̄uis ipſum
peccatū nō ſit voluntariū neqꝫ actuale in naſcē
tibus poſteris / ſicut fuit voluntariū ⁊ actuale ī
parētibꝰ pmis: nō tamē debuit neqꝫ debet ali-
quis parēs meliores ſe filios generare. Naʒ ſi
Adā ex peccato cōmiſſo nondū ꝑ debitā peni-
tentiā delето damnatꝰ erat: nō debebat ſaluos
filios generare: vt filiorū q̄ parentū potior eēt
cōditio. Qm̄ ergo ordinatiſſimuʒ eſt q̄ natura
humana ſic conderet: ⁊ q̄ cōdita ita ꝓpagaret
ſic et ꝙ peccans ita puniret. Proinde ſicut in
cōditione ſeruatus eſt ordo diuine ſapiētie: in
ꝓpagatione ſeruatꝰ fuit et eſt ordo nature pro
peccato: in punitione ſeruari debebat ordo iu
ſticie: patet ꝙ nō eſt contra diuinā iuſticiā / ſi ad
poſteros culpa tranſmittitur. Et ſi de natis ex
ipſis qui ꝑ baptiſmū renati ſunt / quiſpiam ani
mus heſitaret ꝙ non deberent originali culpa
teneri: facile a dubio abſoluit / ſi ꝓpagationis
ordo penſatur: ⁊ originalis macule cauſa ī ſuo
ꝓceſſu tenetur. Nēpe anima vt ſupra fatū eſt /
nō eſt ex traduce / ꝙ anima trāſducatur ex aīa
ſicut caro ex carne: nec naſcit chriſtianꝰ ex chri
ſtiano / ſicut ex homīe naſcitur hō. Et carnalis
natiuitas ſeu ꝓpagatio humanitatis eſt ex na-
ra infuſi ſeminis et ſuſcepti: chriſtianitas vero
non eſt ex natura / ſed ex diuina gratia. Nemo
igitur pōt dare ſemini ſuo ꝑ naturā quod ꝑ na
turā ipſe non habet: quod ſi poſſet / ſeq̄retur ꝙ
res inanimata ⁊ irrationalis poſſet habere chri
ſtianā gratiā et virtutē: cuʒ ſemen infuſū ma-
neat in lacte ſex diebus: et nouē maneat in ſan
guine cōmutatū: duodecim vero in carne coa-
gulatū: decē et octo membrorū figurationē ſuſ
cipiat / anteq̄ anima infundat. Ille igitur em-
brio virtutē et gratiā chriſtianitatis haberet / cui
adhuc aīa nōdū eſt infuſa: q̄ ꝑ traducē nō eſt: ⁊
hō illud quod accepit ꝑ gratiā / infūderet per
naturā: quod eſſet contra ordinē gratie / ſimili-
ter et nature. Et videretur ꝙ ſic vna ſpecies in
alteram mutaretur: ꝙ ex hoc ſequeretur ꝙ gra
tia fieret natura: et natura fieret gratia: nec in
digeret baptiſmi gratia / ex natura maculata
propagata perſona. Sed addito die vno / et fi
unt quadragintaſex: ⁊ ſtatim aīa infunditur cū
de nouo creatur: ⁊ in ipſo creatur inſtāti cū in
funditur: que anteq̄ infunderetur / peccatū ali-
quod nō habebat: quia creata nō erat. Ille au
tem embrio peccato carebat: quia ſibi aīa infu
ſa nō erat: quia ſicut res inanimata ⁊ irrationa
lis virtutem aliquo modo nō ſuſcipit: nec vitiū
aliqua ratione admittit. Contrahitur ergo ori
ginale malū ex primorū parentū propagata et
damnata propagine / in ipſa infuſione ac vnio
ne anime ad corpus: ita vt in neutro ſit preter
alterum: ſed ſit in vtroqꝫ per alterū: ī carne: qꝛ
in peccato ⁊ libidine concepta eſt: et in aīa: qꝛ
rei in peccato cōcepte vnita ſeu infuſa ē. Que
ſtatim cū vnitur carni rebelli / defectū ordinis
naturalis iuſticie incurrit: quo debebat ſuꝑiori
obedire / imꝑare inferiori: vt nec ſuperiori debi-
to modo ſeruiat: nec inferiorē recta ratiōe gu-
bernet. Nō ergo generat natura gratiaʒ: neqꝫ
natura ꝑ ſe aut ꝑ gratiā generat naturā aliam:
nec gratia generat naturā: neqꝫ gratia ꝑ natu
rā generat gratiā: ſed generat hō ꝑ naturā ali-
um hoīem: qui nō ex natura / ſed ex volūtate at-
q̄ fide ſuſcipit chriſtianā gratiā atqꝫ fidē. Ac ꝑ
hoc luce clarius patet: ꝙ ex chriſtiano homīe
naſcitur damnatus originaliter hō: cū hō chri
ſtianꝰ ex eo generat ꝙ eſt hō: nō ex eo ꝙ chriſti
ſtianus eſt: qꝛ ꝙ homo eſt / habet ex natura deo
ſic volēte: ꝙ chriſtianꝰ eſt / habet ex gratia deo
ſic largiente. Ex vno generat: ex altero in alte
rā ꝓpaginē nō emittit. Et ſi diceret: quare gra
tia nō generat gratiā / ſicut ꝑ naturā homo ho
minē? Facile reſpondetur: qꝛ gratia dat volū-
tati per fidē / nō ꝑ generationē: homo vero ꝓdu
citur ⁊ ꝓducit ꝑ nature operationē / nō ꝑ fidem
Et ſi capere talia ratione nō poſſumꝰ: fide ſm
apl̄m teneamus: qui dicit / ꝙ omnes naſcimur Ephe.2
filij ire: ꝓ maxime cū ꝑ comparationē vnius chri-
ſti miſerentis ad Romanos loqueretur ſalu-
tem omniū ſeu multorū fuiſſe habitā: ſic ꝑ vni-
us hominis delictum culpam in omnes fuiſſe
tranſfuſam: ſic inquit: Sicut ꝑ vnū hominē in Roma.5
hunc mundū peccatū intrauit / ⁊ per peccatum
mors: ita ⁊ in oēs homines mors pertrāſijt: in
quo om̄es peccauerūt. Mundū ī hoc loco ap-
pellauit apl̄s vniuerſū genus humanū. Si eīn

vnius delicto multi mortui sunt: multo magis gratia dei et donū in gratia vni⁹ hominis Iesu christi in plures abundauit. Que littera ex se ipso melius sonat et clarius loquitur/ q̄ si qua expositio adderetur: q peccatum Ade transiuit in omnes: quia mors que per peccatū inflicta est/obtinuit et obtinet omnes. Ideo statim

Roma.5. subdit Apostolus dicens: Si eñ in vnius delicto mors regnauit per vnū hominē: multo magis abundantiaȝ gratiarū et donationis iusticie accipientes in vita/regnabunt per vnū Iesum christum. Igitur sicut per vnius hominis delictum in omnes homines in condemnationem: sic per vnius iusticiam in omnes homines per iustificationē vite. Sicut eñ per inobedientiam vnius hominis peccatores constituti sūt multi: ita per vnius obedientiam scilicet Christi/iusti constituentur multi. Ex quibus verbis ap̄li satis manifeste colligit̄: q̄ sicut vnus christus liberare venerat omnes: sic vnius peccatū omnes infecerat: q̄ nec indigeret libertate immunis a crimine. Nec quispiaȝ suspicetur q̄ de actuali peccato hominū/sed soluȝ de originali hic loquit̄ Ap̄ls: q̄uis actuale fuerat in primis parētibus. Quod originale peccatū nullus estimet q̄ hominē maculet q̄ concipitur: aut secū trahat quia nascitur: vt conceptio causa sit inficiendi: et natiuitas causa trahendi: sed cum concipitur/libido vitiosa insistit: cū animal caro concepta/ipsā originalis culpa inficit: quaȝ cū totus homo nascitur/secū trahit: sed a trahēdo solū sanctificatis exceptis. Et q̄uis oculis carnis qualiter transfundatur originale malū nequeamus videre: nec luce mentis sine titubatione aut murmuratione inspicere: pro eo q̄ in eos paruulos qui nō peccauerunt trāsfundit: omnes tamen morte multari conspicim⁹: ꝓpter quod credere cōpellimur que non videmus. Et quoniā multi nō curant de re cognito nomie: quod ascribit̄ ad effectū: multi vero nō curant de noie cognita re: quod ad ꝑfectū apponitur: multi autē vnū propter aliud nō relinquunt: vt et nominis et rei velint habere noticiam: ad quam tenuitas nostri animi se protendit: ac per hoc nomen infirmitatis iuste sortit̄: cū animā impotenteȝ resistendi motibus ipsa reddit. Feditas appellatur/cū animā maculet carni vnitam. Pronitas dicit̄/ cuȝ pronū appetitū et corpus faciat in malū. Corruptio nominatur/cū ad peccati nihileitatē ipsā deducat: ꝛ vitiū dicitur/cū naturalia bona diminuat: languor recte nomīat̄/cum tantū durauerit et durare debeat in natura corrupta. Tyrānis etiā dici potest/cū violenter dominet̄ potentie concupiscibili. Fomes etiam fertur more cineris ignem fouentis: sic peccatū fouetur in carne ꝑ ipsum: qui fomes in baptizatis nō extinguitur: licet per vigorem virtutis ꝛ gratie mitigetur. Stimulus carnis est: stimulans ipsaȝ carnē ad indebitos atq̄ illicitos motus/ et ad consensū animā agitans. Sed quomodolibet nominet̄ cum etiam plura mala nomina sibi competāt quid autem sit ꝯm rei veritatem/est alia dicendi serie disserendū. Et vt melius tale malū scire volentibus innotescat: oportet primū inspicere vnde exoritur: quali etiam tunc medicina curetur: quia sepe contingit q̄ medicine magnitudo magnā arguit infirmitatem: magnitudo infirmitatis curantē medicinam laudibus effert: vt vna ex altera reddatur laudabilis/ et altera ex reliqua vituperabilis habeatur. Nempe initium habuit originale malū ab inobedientia mentali ad deū in diuini preuaricatione mādati/et ex appetitu deitatis ex actu rei: quia ambo actualiter pomū vetitum gustauerūt. Ex inobedientia mentali ad deū secuta est inobedientia in membris nostris ad spiritū: vt libramento diuine iusticie inobedientia inobedientie retribuatur: vt quod potuit natura humana in parentibus primis/et noluit: velit in nascentib⁹ posteris/ꝛ nō possit. Que inobediētia ꝑmaxime patet i genitalib⁹ mēbris/que ad nutū rationi nō seruiūt: in quib⁹ libido renitente ratione vtplurimū excitat̄. Que ob hoc membra pudenda dicūtur: sup̄ que pudore conuicti primi parentes/perizomata induxerunt: velut sentientes in eis excitari libidinē/vnde cōceperc pudorē. Quare autem in talibus mēbris magis apparuerit rebellio in parentibus primis: sitq̄ reseruata in oībus posteris: solū dūtaxat exceptis/qui singulari spiritussancti gratia sunt purgati: subtilissime inquisitionis ꝛ iustissime sententie laborē imponeret: q̄ qui adderet scientiam hanc/adderet et laborem. Vnū vero solū nō est hic silentio pretermittendū/neq̄ calamo seruandū. Fertur ex iusticia et consuetudine quadam: q̄ ciuitatū proditores/ et eorum peccatū scriberetur in portis: ob memoriā posterorū ciuitates ingredientium et exeuntium. Quod per simile diuina dictante iusticia i humana natura extitit ordinatū: vt in mēbris genitalibus/que sunt porta ꝓpagationis humane: huiusmodi scriberet̄ rebellionis peccatuȝ. Ideo inobedientia ꝛ rebellio membroꝝ ad spiritum iure nata est ex inobedientia ꝛ rebellione ad deū. Ex appetitu deitatis dominationi subdimur demonis/nisi per fidē euangelicā liberemur: sed eorū tentationibus semper ex tali appetitu merito subiacemus: ex actu autem rei passiones in vtroq̄ homine criminales et penose dominant̄ in nobis. Ac ꝑ hoc si ortū huius mali respicimus: ipsū dicemus rebellioneȝ carnis ad spiritū/iustam ex merito peccatorū/tentationem demonū/ et omniū dominiū passionū. Monstrabit autem lucidius tale maluȝ adhibita cura: quod aut pro Christo fuso sanguine/aut sanctificato flumine/aut sanctificante flamine depellat̄. Proinde si sanguis ꝑ christo fusus: i quo tota hominis implet̄ ꝑ christo iusticia: curabit huiusmodi malū: ergo tota fuit hois i ipo malo corrupta iusticia: quā debuit seruare ad deū. Si vero sanctificatū flumen

Illud depellet: ꝙ sanctificata creatura damnatam absoluat: igitur nō ſm sanctitatem et virtutem/ sed ſm iniquitatem ⁊ vitiū delectatio et vsus fuit in creatura. Si vero septiforme sacrificans flamen/ cura medicinali talem labē abstergit: ꝓculdubio certum sit ibi fuisse depositionē timoris ⁊ presumptionē/ abolitionem pietatis et creature cultum/ scientie priuationē et ignorantiā/ abiectionē fortitudinis et ignauiam/ alienationē consiliꝫ et errorem/ deprauationem intellectus ⁊ cecitatē/ sapientie repudiū et creature saporem: cuius curatio patebit/ cū de baptismate erit sermo.

¶ De peccato veniali. Ca. XLIII

Multiplicat inquisitionē christiana ⁊ gloriosissima fides: nolens in modico displicere ei in quem credit: etiam minimorū malorum cupit habere noticiā: idcirco de venialibus atq; leuibus malis libet inferre doctrinā: Nēpe multiplicatū malū multiplicem ingerit pugnam: aut ex eo bella consurgūt: et eo acriora/ quo mens a creatore magis auertitur/ et conuertit ad creatum: et eo leuiora/ quo min⁹ anima in auersione seu cōuersione persistat. Sed leue malū venialis nomē accepit: quia facile meretur veniā qui cōmittit pro eo ꝙ licet feruorē charitatis impediat: tamen velut mortale hominē charitate nō ꝓuat: putꝫ si quis in flammantē ignem aliquantulum aque proiiceret/ qua flāma reprimeretur: ignis vero seu ignitus carbo nō extingueret: cuī rei similitudinē in venialibus est reperire peccatis. Sed si aqua super flammantē ignē funderetur intantū vt flammā repriimeret: et vnde flāma insurgit/ manciparetur extinctioni: mortalis mali similitudo notulā portat. Peccata venialia vitare omnino difficile dicit: ꝗuis ꝑ gratiā dei possint cum firma voluntate actuūq; custodia. Et ꝗuis apostoli post almificam sanctificationē spiritussancti peccauerunt leuiter
1.Jo.1. Joanne dicente: Si dixerimus quia peccatum nō habemus/ mendaces sumus: ⁊ nosipsos seducimus: nō tamē asseuerādū est fieri nō posse quod in nemine preterꝙ in christo ⁊ virgine legit factū. Nec per spiritūsanctū absoluti erāt apostoli/ ⁊ quomodolibet et quantūcunq; sancti maximi ab oratione dominica: in qua petitur venialia dimitti peccata/ et dimittūtur cū
Mat.6. dicitur: Dimitte nobis debita nostra ⁊c. Mortalia vero ad illā orationē nō ꝑtinēt ꝓ remissione: nisi cōtritio precedat: ⁊ sacramētalis confessio et auctoritas interueniat/ dūmodo possibilitas non impediat. Pertinēt tamen oīa mala parua vel magna in omni generē ad orationem dominicā: vt diuina implorata clementia deuitentur: quod tunc petit cū in fine dicitur: Sed libera nos a malo. Nec ipsa ad eternā ꝑcipiendā salutem ipsum quenꝙ impediūt: sine quib⁹ hominū vita nō agitur: nisi mortalia cōmittant/ et nō diluant. Si vero ipsa peccata venialia contemnūtur: et ꝓ ipsis saltē generalitate quadā atq; indistincte non dolētur: vt nec cōmisisse peniteat ꝗ cōmisit: velut mortale peccatū quod nō diluitur/ eternū meretur exitiū. Non ꝙ actum venialiter mortale fiat: sed pro eo ꝙ agentē non penitet/ mortē proculdubio irrogat: vt nō sit peccatū mortale id quod venialis culpa: sed culpe venialis cordis impenitentia. Ipsa siquidē velle: sub certo numero presignare/ multiplicarētur sup numerū capillorū. Et multa que venialia sunt ex generē/ fiunt sepe mortalia ex pessima intentione: ꝓpter ea sanū nō iudico de his certā velle ferre doctrinam. Nemo autem de ipsorū leuitate presumat: quoniā deprimentia onera sepe fiunt ex rebus leuibus aggregatis. Et gutte plurime sepe cōueniunt in torrentē: vt trāsuadari nō possit sine periculo mortis. Et leuib⁹ vulneribus iteratis/ inntulerunt viuentibus certā mortē. Stultū esse nullatenus ambigat: nec dubitet transisse in reprobū sensum: qui ꝙ deum offendit/ leue dixerit peccatū. Penitus ne leue dixeris/ quod in diuinam transit offensam. Nō enī est leue/ pro quo dimittendo quotidie oportet orare. Macula tamen est: autorē non interimēs/ nisi aliꝫs adiectis increscat. Et quicquid mali nō interimit in homine charitatē atq; timorē: nec diuina precepta et consilia ꝑmissa cōtemnit: nec ab impenitentia detinet: citra terminū est mortalis.

¶ De septem vitiis capitalib⁹ in genere. Capitulum XLIIII

Nancisitur vera fides omnia sine falsitate discutere: semperq; in ampliora se ꝓuehit: siue bona vel mala cōstāt: vt vtrorūq; principia/ media ⁊ extrema velit inquirere: vt suū possessorē ꝓmptiorem reddat in bonis: a malis reddet penitus cautiorē. Sed nulla mala magis extrema/ ꝙ que mortē anime inferūt spiritualē ⁊ eternā/ si nō correcta seu declinata demergūt. Que mortalitatis nomen iustissime susceperūt/ postꝙ a deo vita omniū excludūt: et cū mortis principibus interclu dunt: de quibus sermo nō breuis: quia nec breue aut paruum est malum quod faciūt. Hinc est ꝙ sicut sepe dictum est: omne malū a deo auertēs/ a voluntate habet initiū: sed ꝓ alterius mali principiū: quia initiū oīus peccati superbia: ꝓ eo ꝙ recessus a deo ꝑ ipsius fit ꝯtemptū/ aut mandatorū eius: quod nihil aliud ꝙ superbiam poterimus appellare. Firmat autem velut in duabus basatis et bene firmatis columnis: in timore infausto videlicet quo ꝗs timet perdere quod male cupit habere: necnō et in peruerso amore/ quo quis amat ⁊ in amādo habere concertat/ quod amare aut habere prohibetur vt nefas: fomentū seu nutrimentū velut ignis oleum in ligna suscipiēs/ honorē vite/ materiā auaricie/ carnisq; lasciuiā. Quod fomentū in canonica sua Joannes non tacuit/ dicens: Omne quod est in mundo/ ꝯcupiscē 1.Jo.2.
tia carnis est/ concupiscentia oculorū/ et super

dia vite. Plurificat vero septēpliciter modus recedēdi: a modo contemnēdi scʒ deum/firmādi et in malis columnis fouendi malis fomentis: vt superbia velut initiū/similiter aut modꝰ aut iniquitas: inuidia/ira/ acidia/ auaricia//luxuria/gula/sint modus et vie lubrice: quas anima ingressa currens velut vias insipientie/habeat offendiculū: et sint tenebre ad vmbrandū lubrice ad descendēdū festiniꝰ ad infernū: et coartent ambulantiū gressus sepibus pctōꝝ. Sʒ vt clara intelligentie luce possit percipi/quare mortalia sint: et sub quibus respectibꝰ a volūtate pueniāt: et cur sint numero septenario ꝓfinita/que capitalia nominant: alia est adhibenda forma loquēdi. Proinde ad romanos scribēs

Roma.6. Apostolus dicebat: Stipendia pecati mors. Quod de triplici morte intelligenduʒ est. De morte separationis a deo/q̄ est tota vita: de morte corpis/q̄ fit p separationē anime ab ipso: et de morte damnationis eterne. Et vt quod p questionē mentē pulsat clarius pateat: oportet singula pquirere: vt quomō quodlibet mortē pro mercede suscipiat/possimꝰ oculo fidei intueri. Sane deꝰ est vita in seipsa et a seipsa et de seipsa et p seipsā viuēs: et oīs vite fons et indefectibilis origo: a qua recedēdo itur in mortē: et in talē in qualē ire decet relinquentē oīm vitā. Ac p hoc superbia recedit a deo cōtemnēdo ipsum in se/in suisq̄ preceptis: merito ergo mortē incurrit/qui a vita per contemptū se diuidit. Et cum deus vita omnibus bona sua/siue naturalia/siue temporalia/corporalia siue spiritualia/ plena largitate sm iustam dispensationē tribuat et cōmunicet: inuidia vero que a non videndo nomen accepit/dolet: cum aliorū bona cōspexerit/ q̄ collata sūt ab autore vite. Iustissime igitur vita priuatur morteq̄ incurrit/ qui dolet de vite bonitate diffusa: et quantuʒ in se manet/odit opera vite. Ira vero que dicitur turbulentus animi appetitus/ furit in vitam: quando cū odio persequitur creaturā/cui fontalis vita concessit et vitā: iure vero mortē incurrit/qui in aliquo odit vitam. Acidia nullis aut retardatis et retrogradis passibus appropinquat ad vitaʒ: et maledictionē incurrit eternā q̄ negligēter operat dñica. Quod Hie

Hiere.48. remias protulit dicēs: Maledictus omnis qui opus dei facit negligēter. Ex debito nāq̄ remanet in morte/q̄ vite appropinq̄re neglexit.

Auaricia cū feruore plus debito habēdi accēdit: indebitis modis necessaria p vita sortit: et dū se fulcit indebite/alios priuat desyderio et actu necessarijs vite: necnō et charitatē p quaʒ acquiritur vita/ferit: que ꝓpria cōmunia facit: cū auaricia que sunt cōmunia velit esse priuata. Inuincibili ratione detinet a morte/ q̄ desyderio plus habēdi quantū in se cōsistit/ alijs irrogat mortē. Luxuria turpat vitā: cū concitata libido animā per consensum/ corpus per actuʒ: proximū/cum quo per participiū: scientem vero maculet per malum exempluʒ: viteq̄ contemnat preceptū: cum consentitur aut agitur preter sacramentū: pinde irreprehensibiliter retinetur a morte turpator vite. Pestifera gula irrefragabili sentētia irrogat mortē: q: nisi de parte vite nō curat. Propter quod Aplūs ad Philippenses dicit: Quoꝝ finis interitus Phil.3.

quoꝝ deus venter est: et gloria eoꝝ in cōfusione qui terrena sapiunt. Quomō nō iustā incurret mortem gulosus: qui contemnit animā in eternū victuram: solū carnem fouet necessario morituram? Ac per hoc nō ita tenendum est/ q̄ sm omnē actum et modum ista septē capitalia mala semper sint mortalia: nisi cum anima deordinatur in talibus circa deum: et obruitur ratio: confunditur memoria/et voluntas peruertitur. Quorum declaratio per singula quando sunt mortalia vel non/ nec est presentis operis: et dare doctrinā fore vtile nō agnoui. Melius est enim vt mens semper timeat/ et offendere caueat: sed diuersis respectibus: put ipsa diuersa consistūt/ ab vna hominis volūtate pcedūt: quibus scitis/ scitꝰ et numerꝰ. Quatuor q̄ appetibilia esse: que cū male appetunt/ quatuor mala generantur: et tres vires: que cū deordinate fuerint/alia tria mala causantur: limpide consyderantibus patet: vnde respectiue ac numeraliter septiforme maluʒ insurgit. Nā voluntas plerumq̄ deordinatur cum appetit aliquod bonum priuatū quod nō est appetendū/cōmutabile seu apparēs: quod erit priuata excellentia: et hanc amat superbia. Aut erit aliquod bonū exterius p sufficiētia/sed nō necessariū: et hoc querit auaricia. Seu erit bonū delectabile ad cōseruationē indiuidui et suijpsius plus debito/et vltra ordinē et necessitatē appetitum: quod est alimentū delectabile sm gustū quod amat gula. Siue aliquod aliud bonū delectabile quod potest esse ad cōseruationē speciei: licet ex intentione aut opere nō semper ita sit: quod est totꝰ delectabilis/ scilicet tactꝰ: qui appetit ex luxuria. Quocirca sm quatuor appetibilia et volūtatis respectū ad ipsa diuersū/ quatuor mala cōsurgūt. Sed cū volūtas i potentijs naturalibus ordinem pretermittit: aut deordinatur in rationali virtute: vnde nascitur inuidia omni ratione carens: aut deordinatur in potentia irascibili: et sic nascit ira vltra debitū furens: aut deordinatur in vi cōcupiscibili: et sic nascitur acidia: necessariū bonū animo nō appetens/ nec actu et moribus querens. Igitur claret in intellectu istorū malorum obscuritas cur morteʒ inferant: quibus respectibus a volūtate procedant: numerū septenarium teneant: et capitalia cur existāt: q: capita sunt omniū aliorū: vt infra eorū specialis sermo monstrabit.

De Superbia. Ca. XLV

Opportuna in omnibus fides speciali se pctōꝝ cognitione tuet: nep incautelam opera nefanda captet. Sed de sꝑbia prius est p ferēda cognitio: q̄ malꝰ et per-

catis criminibusq; improbe insistit/ vt fiant: et omnibus bonis operibus importuna assistit vt pereant: que contemptũ generat mandatorũ et consiliorum despectum: sibiq; male placens a canonicis regulis deuiat animã: et irregularẽ per omnia malorũ precipitia sepe trahit. Super mensurã sua nominatione conscendẽs vt in nullo modus et ordo et numerus et mensura seruetur: superioribus inuidens/ equalibus nõ consentiens/ inferiores despiciens: satagit omnes suis calcaribus perurgere. Superbia velut feminea derelicta regina/ nõ sociat a virili regimini: nec suam aspiciens viduitatem proprio delectata dominio: socios sibi similes et criminosas assumit: cum quibus confabulatur in verbis mendacij et prouisionis digne. Curiositatem et propriam sufficientiã atq; cõplacentiã collaterat sibi: cũ quibus alloquẽs creata iterum aliter creat. Loca permutat: auget et minuit lumina: alternat vices et tempora: lucem et tenebras/ diẽ et noctem a diuinis legibus soluit: suis velut iustioribus ligat: potestates mutat et iura regnorũ: dominari omnibus appetit: aut alijs conferre dominia: vt sub suis regulis tremulet omnis orbis: dignos ex odio reddit indignos: indignos vero pro placito supponit. Hec pro iusticia vtit volũtate voluptate p lege. Huic dominatrici pestifere oĩa placita sũt licita: delectabilia sũt honesta: vtilia vero iustissima reputãtur: q sẽp furit si nõ pficit: insanit si impedit: nõ quiescit nisi supplãtet aduersos: nõ vult audire querelã: si pro cõmodo suo alijs fecit ipsa iacturaz: nec patitur computari ad alios damnũ/ quod in suũ profectũ deuenit: sed vult q perditũ suum perditor dicat profectũ/ quod superbie accessit ad luctũ: et q exaltari se putet in sua exaltatiõe depressus: et gloriam sibi prouenisse ascribat/ ppter ipsius honorez et gloriam ignominiã passus. Et velut ornamenta vult haberi vulnera suscepta in certamine/ aut aliter propter ipsaz. Mortem reputat vitã si p ipsa pendat. Ei⁹ causa sanguinem fusũ estimat fluxũ aque/ spiritum hominis spiritũ pecoris/ carnẽ humanã asininam/ si eius cõmoditate perdant: patientibus nullum dicit adesse dispendiuz/ duz ipsa i suis sublimibus deferatur. Omnia velut stercora arbitratur/ si adipiscitur quod affectat. Hec in angelis ppria et inuisibili ꝛ intellectuali delectatione deseruit celũ: in parentibus sensuali delectatione paradisum: in iuda obstinata cõtumacia deseruit christũ. Quid nobili⁹ in locis celo? qd delectabili⁹ i corpalib⁹ paradiso? qd sapiẽtius i doctrinis christi discipulatu? Hec in tyrãnis vsurpauit dominia: i legitimis dominis puertit iusta decreta/ i iudicibus recta iudiciã/ i aduocatis debita iura: i notarijs fecit multa notoria: in articialibus deprauauit cõmunia. Appetit supbia singulariter incedere sup terrã: ꝛ suã obliquitatẽ vult oĩb⁹ p rectitudine reputari. Plurimũq; se palliat tegumento virtutis/ vbi aliter se nõ posse cõsurgere precognouit: ꝛ ne vilescat/ suaz etiã illã humilitatem scz sepe v.. cat. Et cũ sibi sociat ambitio/ si p se ipsaz nõ valet efficere quod psumpsit: seruit vt regnet: gratis se donat/ vt accipiat quod affectat: vocat dominos quib⁹ ipsa nõ seruit/ sz potius petit dominari. Appellat sapiẽtes quos i animo stultos credit: dicit amicos quos odit: Anteq; obtineat blandit vt catula: dũ obtinere cocertat/ cũ vulpina pelle pgredit: cũ obtinuerit/ leonis assumit aspectũ. Et quib⁹ subiacebat in precib⁹/ velut aquila ceteris auib⁹ supfert. Que deijcit eũ quẽ eleuat: qꝛ ẽm euãgeliũ Omnis qui se exaltat/ humiliabit. Quis est q se exaltat/ nisi qui se p superbiã supra oẽs sua estimatione subleuat? Sed humiliat: quia ca-
dit/ qui se ascendẽdo nõ nouit. Deiectus ange- Esa.14.
lus de celo p superbiã: ꝛ p irrepedabilẽ viã ad
inferiora descendit. Exulat a paradiso Adam Gen.3
qui per superbiã diuina mandata contempsit.
Et Nabuchodonosor de regia dignitate de- Dan.4.
pellitur/ dũ cor eius indebite subleuat: et maiori animaduersione percutit/ vt ab hũano sensu estimet se mutatũ: ꝛ cũ bestijs moraturus ac-
cessit: q se bestiã/ nõ hoiem estimabat. Et i iob Job.20.
legit de impio a supbia subleuato: Si ascenderit vsq; in celũ supbia eius: et caput eius tetigerit nubes: quasi sterquiliniũ in fine perdet. Et
in Ecclesiastico scriptũ legitur: Sedes ducum Eccli.10.
superborum destruxit deus: et sedere fecit mi-
tes pro eis. Et alibi scriptũ est: Multi poten- Eccli.11.
tes oppressi sunt valide: et traditi sunt gloriosi in manus exterorũ. Et contra supbos depri-
mendos Esaias clamat: Pedibus cõculcabit Esa.28.
corona supbie ebrior ephraim: ꝛ erit flos decidens glorie exultationis eius. Et a seipso decipit qui supbus existit/ velut se ledens p vinuz i nimietate potatũ: iuxta quod abacuc clamat
Quomõ vinũ potantẽ decipit: sic erit vir sup- Abacuc.2.
bus/ ꝛ nõ decorabit. Geniminũ omniũ malorũ
ipsa preponitur: sacra scriptura dicente: Initi- Eccli.10.
um omnis peccati supbia: ꝛ qui illam tenuerit/ adimplebitur maledictis. Et vere maledictis implebitur possessor supbie: qa maledicit ab omniũ creatore: ꝛ maledicti diaboli filius cõstituitur: ꝛ cũ maledictis in eternũ erit portio ei⁹ qui a superbia sociat: quia noluit benedictionẽ diuinã/ longe facta est ab eo: ꝛ maledictione induetur velut vestimẽto/ qui a supbie motibus circumfertur. Sed aliud est supbire: ꝛ istud est auersionis: aliud est nõ credere: et istud reprobationis: aliud nõ obedire: ꝛ istud est despectionis: aliud est sibi placere: ꝛ istud est diuine negationis. Alia est supbia in deuz: alia in seipso ad seipsum: ꝛ extra seipsum ad pximũ. Sed in q̃tum pgredi potest: ista primogenitãs ꝛ pmogenita mors: suos conspice gradus/ qui eã cõprehendere satagis: descẽdentes siquidẽ/ licet
ascendẽtes appareãt. Initiũ eius apostatare Ibidem
a deo: velut p ppriã sufficientiã somno captaz et complacentiam singularẽ superfluum deum

ꝯstimare/et omnia facta dei. Subinferꝛ secūdus: in quē quis descendēs animo actiꝺ peritura conquirit. Inferiorātur tertius: in quo pede posito obtenebratur intātū hominis ratio: vt neget rationē: preferat voluntatē: ⁊ absq̄ deo sibi statuit regnū tenebrosū: vt neq̄ deū neq̄ q̄ dei sunt in ordine ad ipsuz conspiciat: et hic est vltimus terminus eius.

¶ De inani gloria. Ca. XLVI

Quid aduersus clamabo inanē gloriam seu gloriā vanā? que de ventre superbie gignitur: que hominē deprauat: et rectis incedere itineribus nūq̄ sinit. Cuius mala germina que mala faciat manifestāt. Quorū primuz est inobedientia: quia inaniter gloriosus in nullo inferior patitur apparere. Sed videri videt inferior qui superiori obediendo subijcitur: ⁊ precipientis/nō suam perficit voluntatē. Germen nequā est ipsa cōtētio: qua vane gloriosus clamoribus apparere cōcertat. Cui adiūgitur iactantia/scilicet filia infrunita: que bona si qua potest/ palāter enumerat: vt corā hominibus laudabilius merito appareat: et euacuat mentis arcana/plerūq̄ insipientibus sua secreta/immo tacēda diuulgās: et plerūq̄ de prefato superbie vtero egreditur presumptio nouitatū: vt dicēdo aut inueniēdo que noua hominibus videātur/laudabilis habeatur: et pertinacia cōcepta educit/vt dictuz aut factū audacter defendatur: ne videatur errasse/ qui ab hominibus gloriā querit. Et sepe cū istis alia vterina exorit: que discordia nūcupatur: que semꝑ assumit in auditis contrariū: si nō aliter/saltē taliter vane gloriari precogitans. Necnō interdū pessima hypocrisis oritur pulla filia/humanis et exteriorib⁹ placitis mācipata: que nunq̄ recte suū possessorē permisit intendere: pictoris intentionē ⁊ artificiū moribus semper imitans: qui figurans imaginē/nō intendit ad interiora et intestina: que vere i animatis natura producit: sed suo artificio forinseca exemplificat coloribus/et manuali pictorio membra ordinate connectēs. Sic hypocritali malo predoctus/ rectitudinē conscientie ꝑtermittit: ⁊ qualiter veritatis testimonio deo placeat/nō inquirit: exteriora solū ꝑpalpitat vnde gloriā captat. Inquisitio curiosa producit de cōceptu pestifero: que satagit scire hominū volūtates: ⁊ earū placita inuestigare nō cessat: vt ea loquēdo ⁊ morib⁹ proferat que ipsas demulceat: vt postmodū vocibus ꝓrumpat in laudē eius/ qui humano placito sic cuncta facit. Quid plura de hac volitāte per aera loquar: q̄ suū sibi sic vendicat possessorē/vt possideat a quo possidet: et cunctis aspiciētibus exponat venalē/imo irreuocabiliter tradat in mancipium laudatorū? Nō possidet seipsuz a vana gloria iam preuētus: nec sensibus vtit ad seipsuz/ sed ad eos a quibus vanā gloriā querit. Nā totū se in sensibus variat: et moribus ⁊ gestibus se subornat: vt laudē excutiat de cordib⁹ inspectorū. Nō habitat in terra: quia natione celestis: nō gradit per viā: sed ꝑ hominū corda ꝑambulat. Hoc solū hoc lethale vitium habet annexū: q̄ oīa studet prouide facere ne cadat a laude. Nā vnde preuidet materiā placēdi ꝑinde adhibet studiū seriosius operandi. Et licet multa decentia ꝑ alijs faciat/ seipsū merito priuat: cui⁹ initiū ꝓpria reputatio/mediū viuere in cordib⁹ spectatorꝫ/finis latrociniū diuinorꝫ.

¶ De ira. Capitulum XLVII

Ad irā sermo dirigit: que directū animū a natura distorquet: et serenū mōtis obnubilat: et impedit i suis aspectibus animū/ne verū aliquādo conspiciat. Et cū habeat sine causa originē/sine causa permutat rationē: ⁊ turbulētat animi appetitū/ cū appetit remouere quod suā impedit facilē actionē: que primū in animo in seipsa collidit/antequā foris efficiat ad quod iniuste mouet. Et vna existens anima ire nube vestita/in altricationibus i interiorib⁹ bipertit: vt furēte imaginatione cōstituat e regione alterū certatorē: quē aggreditur verbis furia plenis/ iniuria maculatis/turpitudine compositis: derisione/ambitione/dolo/animositate confectis: accēsis odiorū impetuositate succēsis. Que si responsa susceperit ꝑ cōsimile/fumositate sustollit: vt iam ad verba veniat: ⁊ intantū in animo seuiat vt occidat. Nec atrox animus satiat penis a furiosa cogitatione ꝑductis: in cuius vasculo ira ebullire nō cessat. Ecce iā anima vna ex ira efficitur bina: de ipsa obicē faciens inimicū: qui nō audiēdo lacessitus est verbis: itaq⁹ ꝑmanet ⁊ verberatus est: viuit adhuc/⁊ occisus est. Hec est que libidinē habet vlciscēdi/ parcendi nemini voluntatē. Mouet ex ipsa volūtas ⁊ cōcitatur ad penā: et subitā generat in anima tēpestatē: feruet in interioribus: ⁊ ex impetu sepe in exteriora prorumpit: ⁊ ad illatas iniurias existens impatiēs/plus vindicte q̄ suscepit cogitat. Et q̄ funesti⁹ dixerim: iracūdus magis affligitur tacens: ⁊ iniuriātis absentiā passus/flagello duriori se verberat: dū cogitat q̄d debuit mali dicere: ⁊ nō dixit: dolens si malū facere potuit ⁊ nō fecit. Et si presentiā iterū sustinere cōtingat. se ad peiora inferēda disposuit: ⁊ que ad mala inferat/tu qui legis aduerte. Solet infatuare animos/si adheserit hec putrida tabes. Unde in ecclesiastico scriptū legit ad cautelā: Ne sis velox [Eccl. 7] ad irascendū: quia ira in sinu stulti requiescit. Et Job: Uirū stultum interficit iracūdia. [Job. 5.] Et in Prouerbijs: Fatuus statim indicat iraz [Prouer. 12] suā. Ex quibus sententialiter hoc colligitur/q̄ stultus ⁊ fatuus est iracūdus: et iracundo stulticia ⁊ fatuitas dominātur. Et reus constituit qui foris in ira exarserit: christo dicēte qui ait: Omnis qui irascit fratri suo/reus erit iudicio. [Mat. 5.] Et ad mala patrāda erit ꝓcliuior/qui suis motibus circūfert. Unde scriptū est in parabolis Salomonis: Uir iracūdus ꝓuocat rixas: ⁊ qui [Prouer. 15] ad indignandū agilis est/erit ad peccata ꝓcli-

tilor. Ira suscitat rixas: sicut alibi scriptum est:
Prouer. 26. Sicut carbones ad prunas / et ligna ad ignẽ: sic vir iracundus suscitat rixas. Et in ecclesiastico
Eccl. 28. scriptũ legitur: Homo iracundus intendit litẽ: et vir peccator turbabit amicos: et in medio pacẽ habentiũ immittit inimicitias. Secundũ enĩ ligna sylue sic ignis exardescit: et ƀm virtutẽ hominis sic iracundia illius erit. Habet pro nihilo sanguinẽ fundere cõcitatus ab ira: et misereri
Prouer. 27. nescit ab ipsa perustus. Unde salomon dicit: Ira non habet misericordiã nec erumpens furor: et impetũ concitati spiritus ferre quis potest? Et
Eccl. 8. in ecclesiastico scribitur: Cũ iracũdo nõ facias rixam: et cũ audace non eas in desertum: quoniã quasi nihil est ante ipsum sanguis. A cui9 virulenta radice cõsueuerunt huiusmodi ramusculi pullulare: rixa / timor mentis / odiũ / contumelia / clamor / indignatio / blasphemia / tristicia / rãcor / inquietudo / impetuositas / conuitiũ: et his similia. Hec seipsam intromittit ad ꝓferendũ iudicia: nec defert omniũ regi regum qui sibi vindicte iudiciũ reseruauit. Hec excogitat exilia / vincula / carceres / mutilationes: et tam inaudita tormenta: vt ex illis mors quereret pro vita. Hec peruertit iudiciũ: confundit iusticiã: consiliũ nõ sequitur: rationẽ excludit: mensurã non seruat: vt pro modico multũ velit rependere: pro verbo gladium infigere: pro leui manuũ iniectione vitam nitatur auferre. Iracundus in tabulis adamantinis scribit iniuriã: in glacialibus laminis depingit bona suscepta. Huius initium est quedam indignatio mẽtis preter iudiciũ rationis: medium vero congregatio in memoria eorũ que prestant augmentũ: finis vero est odium vsq; ad mortẽ: non solum corporis / sed anime: vt super ipsam descendat indignatio dei.

¶ De inuidia. Capitulũ XLVIII

Inuidie virus fascinauit hominis rationẽ: et rectum intuitũ obcecauit: et ingessit in animo plerisq; tristiciã / vnde leticiam debuit reportare. Nã ad gaudiũ debet animus excitari / cũ videt diffusam diuinã in hominibus bonitatẽ: nature largitatẽ insurgere: prosperari ex ingenio quempiã aut arte fulciri: que ordinẽ vniuersi decorant ad iocunditatẽ consyderantiũ veritatẽ: sed que de non videndo nomẽ accepit inuidia / de singillato bono nõ recipit gaudium: nec prout ingreditur / vniuersalez pulchritudinẽ accumulat ad solatium: sed semper suum existimat damnũ commodũ alienum / et suam diminutionẽ alterius augmentũ / perditionem ꝓpriam alterius lucrũ: in suam conuertit iniuriã alterius gloriam: suam depopulationem deplorat alterius habundantiã: et propriã infirmitatẽ alterius sanitatem: suam ignorantiã alterius scientiã: et ad suam ignobilitatẽ alterius nobilitatem asscribit: et quicquid boni alteri accedit / a se recedere semper putat. Que aũt est aduersus bona que dicũtur fortune / et mala est: aut aduersus bona nature / et peior est: aut aduersus bona gratie / et pessima est. Semꝑ ĩ luctu est inuidus inter prospera ceterorũ: exultat vero in miserijs proximorũ. Melius esset inuido carere oculis ne videret: auribus ne audiret que alijs bona proueniũt: quia saltem quietem in animo possideret. Ad felicitatem dico inuidorũ / semper illos esse in numero captiuorum: et ante oculos semꝑ habere lugentes: et sustinẽtes penas continue contemplari: incolere deserta cuz bestijs: effugere hominũ ciuitates: vt videndo infelicia se putarent esse felices: nec videndo felicia tristarẽtur: qui vt ita loquar / ex misericordia in inferno tenderentur: vbi est sempiterna miseria: ne iocundorũ intuitu torqueantur. Contra seipsum semper testificatur qui inuidus est / ꝙ quib9 inuidet minor est: et velut noctua suam peragit vitam: que semper odio habet lumen solis / obscuris temporibus expandens alas. Hec est fera pessima que iudicio patriarche deuorauit filium suuz ioseph. Hec est que fratres animauit Gen. 37.
ad occidendum et ad vendendũ nature consortem: cõmunem coheredem / cum eis futurum in posterũ: vt deleretur hostiliter instiganit. Hec primũ israelitici populi regem saul excitauit ad 1. Reg. 19.
uersus dauid: vt ipse mereretur peramplius a diabolo concitari. Per hanc primum effusus est Gen. 4
sanguis / et vterinũ manus ad occidendum iniecta. Hec linguã excitat ad detrahendũ / murmurandũ / obloquendum: et recta verbis peruertere facit: et linguã veneno maledictionis infundit: nec pacifice loqui sinit. Contorquet oculũ: conturbat auditum: excitat sepe manũ: cor languidum / marcidũ / stupidum et odiosum facit: et suum possessorem nunꝙ sinit esse felicẽ: ad eternam miseriam nisi abijciatur / ineuitabiliter trahens secum: vt cuz illis sibi cõsimilibus inuidis maneat in secula seculorum: quorũ inuidia mors intrauit in orbem terrarũ. Iure igitur separandus est a bono fruentibus inuidus: quorũ felicitatem sibi computabat in penã. Et merito sociandus afflictis: quorũ malis velut remedio fruebatur. Cuius initium est incõsyderatio et odiũ inequalitatum que de diuina procedũt sapiẽtia sicut oĩa: mediũ vero est tristicia de alienis bonis animam fodiens / et est bonis proprijs nunꝙ gaudens: finis vero est odiũ sapientie sic distribuentis et bene facientis nõ sine causa dei.

¶ De acidia. Capitulũ XLIX

Accidia malũ accidens est: quoniã ad actionem constituta est natura potissime humana: que intelligibiliter agit et ratione vtitur in agendis. Et noster Gen. 2
protoplastus insinuat: qui primum in paradiso positus vt operaretur et custodiret a domino accepit decretũ: quod male custodiens ꝙ poterat sine labore operari mandata: durioris et affligẽtis laboris suscepit sentẽtiam: vt in labore et sudore pane quo viueret / vesceretur: exul ab infatigabili actione / immo a quieta operatione: terram iniquitatis spinas et tribulos germinãtem cũ maledictione operaturus seu sulcaturus velut agricultor cogitur laborare. Nec congruum

est vt acidia naturam corrumpat actiuam: et ne
ꝓbandum est malũ quo summi regis imperium
ꝑtermittitur. Sed nec ipsam depingamus ꝓut
nature reprimit liberam et debitã actionem: sed
prout aduersatur infuse desuper gratie ac etiaʒ
moribus christianis/verbulis declaremus. Aci
dia est tedium mentis in bonum desuper infuse
virtutis: nausea spiritualis et intellectualis bo-
ni: stomachatio cibi viuificantis animã: sentina
fetens nauigantis vite/neglectum bonum/expe
ctatum malum/inexpectata lesio/subitum nocu
mentũ/ expositum et immobile signum ad sagit
tantium demonũ experimenta/situatus volun-
tarie lapsus/et adiutrici virtuti non porrigens
manus/voluntarius cenosus/non firmatum re
pagulum ad ingredientes iniquitates/apertuʒ
ostium ad easdem/tenebrosa cauerna/recepta-
culum immundiciarũ/ squalidus mos/fatua vi
ta/dissipatio temporis/ vana occupatio loci/li-
gata ex colligatiõe natura/persona sterilis/im-
protecta defensio / pondus sensualitatis depri-
mens/ displicentia vite agende/ amica status et
quietis/ odium actiuorum/ aspera responsio ad
excitantes/voluntarie fractrix tubarũ spiritua
lium excitantiũ ad diuinas operationes: ve cla
mat ad missam/euge ad mensam: consistoriũ ma
larum ordinationum/hospitium peregrinantiũ
malorum: mensa demonũ super quã comedunt
pollutum panem: lectus et puluinar decipien-
tium amicorum/ secessus procerum infernaliũ/
alueus decurrentium iniquitatum/ inuisa cloa-
ca inuisibiliter turpitudines suscipiẽs. Ista pre
termittit tẽpus/tẽpus expectans: et ꝑteritũ irre
uocabiliter perdidit: et ꝑsens futurũ expectans/
vacuum preterire permittit: futurum cum effici
tur presens/similiter facit: et in tempore debito
debita non persoluit. Hec sedens in cathedra
male quietis et sella delitiarum/deo vocãti non
respondet: angelo excitanti non consentit: ad-
uenienti virtuti non assurgit: salubriter consu-
lenti non credit: duci recte ducenti non obe-
dit: collegam actiuum repellit aut odit: consi-
milẽ amplexatur et diligit. Hec generauit man-
datorum contemptum: et consiliorum perfectio
nem abhorruit. Hec fecit sacram despicere mo
rum imitationem: vite asperitatẽ penitus igno
rauit. Hec cum bona si qua contemnit/magnũ
malum est: si vero negligit necessaria in saluteʒ
damnabile malũ est: demergens prementi pon
dere suum possessorem ineuitabiliter/ nisi abie-
ctum fuerit/in infernum: a quo quis liber aspe-
xit in vitam: et tractus amore virtutis peregri-
natur in patriã: aduersus quã maledictã de scri
pturis sacris aliqua proferamus in medium: vt
illam potissime caueat qui diuinis agonibus
aspirauit. Dissipãtur bona et opera si qua sunt
illius qui acidie retinaculis detinetur: Iuxta
Prouer.18. prouerbiorum sententiam: Qui mollis et disso-
lutus est in opere suo/frater est sua opera dissi-
pantis. Et pabulum nutrimenti ministrat pun-
gentibus vitijs: et custodientis ac protegentis

legis fieri permittit ruinam: qui supra pectus
acidie reclinauit. Quod salomon ipse non ta-
cuit/cum dixit: Per agrum pigri hominis tran Prouer.24.
siui/et per vineam viri stulti: et ecce totum reple
uerãt vrtice: operuerũt faciem eius spine: et ma
ceria lapidum destructa erat. Ager pigri quip-
pe studium est voluntarie actionis: et vinea est
vite nouitas: ad quam debem⁹ intendere: vt vi-
num iocunditatis eterne suo tempore deguste-
mus. Sed repletur vrticis prurientibus dam-
nate libidinis: et anathematizate auaricie con
foditur spinis. Et vtriusqꝫ murata maceria/sed
non ex charitate cementata/custodia diruitur:
vt nec lege velit arceri diuina/voluntati pro-
prie mancipatus. Cui ab eodem vltrix senten-
tia indicitur: vt ex suis desyderijs qui piger est
moriatur. Nam desyderia occidunt pigrum: Prouer.21.
noluerunt enim quicquã manus eius operari.
Tota die concupiscit et desyderat: qui autem iu
stus est/tribuet et non cessabit. Et iterum scri-
ptum est: Propter frigus piger arare noluit: Prouer.20.
mendicabit ergo estate/et non dabitur ei. Nam
torpor noxie frigiditatis detinet pigrum vt no
lit arare: vt serat virtutibus animam: et cor-
poris mores per ordinem ponat. Qui cogetur
mendicare in egestate decoquentis iudicij seu
in claritate sanctorum: sed non dabitur ei de la-
boribus aliorum/vt refocillet animam suam: ne
qꝫ de aliorum victoria suscipiet ipse coronam:
sed nec iustificabitur de iusticia in labore agen
tium vitam suam. Nam scriptura dicit: De fru Prouer.12.
ctu oris sui vnusquisqꝫ replebitur bonis: et iuxtã
opera manuum suarum retribuetur ei. Et alibi
scriptum est: Date ei de fructu manuuʒ suarum Prouer.31.
non alienarum. Et statim subditur: Et laudent
eum in portis opera eius: non aliena/que piger
in vacuum mendicãbit. Et apostolus inquit:
Omnes astare oportet ante tribunal christi: vt Roma.14.
recipiat vnusquisqꝫ bonum/ siue malum: prout
gessit in corpore suo/nõ in alieno. Et alibi apo-
stolus clamat: Qui non laborat/nõ manducet. 2.Thessa.3.
Contra quem Sapientia iterum clamat exci-
tans/malaqꝫ futura denuncians: Usqꝫquo pi- Prouer.6.
ger dormis: quando consurges ex somno tuo?
Paululum dormies/paululũ dormitabis/pau-
lulum cõseres manus vt dormias: et veniet tibi
quasi viator egestas: et paupertas quasi vir ar-
matus. Deficiet enĩ tempus declamare ad hanc
maledicam per testimonia scripturarum: que
non solum in non operando recipit detestatio
nem: sed in operando in pluribus eternam ma-
ledictioneʒ incurrit. Quod spiritussanctus per
Hieremiam loquitur/dicens: Maledictus om Hiere.48.
nis qui opus dei facit negligenter. Cuius ter-
rore christi agonista percussus/ablactabitur ab
vberibus talis matris. Cui⁹ male soboles iste
pluresqꝫ sunt: quarum ab aliqua non vinculari
dixi esse difficile super terram: scʒ tarditas/tepi
ditas/dilatio/desidia/ segnities/ insensibilitas/
indeuotio/inopia vtriusqꝫ boni/ignauia/lertia/
retrogradatio/ indiscretio/ incautela/ incuria/

improuisio/inobediētia/ingratitudo/inhumanitas/incompassio/ impuritas/ insolubilitas a malo/intrusio in seipso/firmata captiuitas/inconstantia/inquietudo mētis/deiectio/consternatio/pusillanimitatis mollicies/obcecatio/ociositas mentis/tedium vite/ labefactio/grauedo/taciturnitas mala/ murmur/ exinanitio seu vacuitas bonorum spiritualium/ imperseuerantia/impedimentū boni/tristicia/ desperatio/negligentia/ignorantia/ vincibilis curiositas circa inutilia/omissio eorū que sunt necessaria pro salute/impenitentia. Quorū declaratio seriosa tanto ꝓtenderetur volumine: vt nedum legētis fastidiret animū/conturbaret ꝛ oculum: sed accipiētis manum curuati pondere pregrauaret. Quanta igitur est sollicitudine obseruanda ne vinciat: que tot filiarum laqueis et retibus obtectis aperti sꝫ mundum replerit. Cuius initium est inconsyderatio receptorum agendorum ꝛ finis: medium animalis amor ꝛ vita: finis ꝟo dei obliuio superimposita cum obtenebratione rationis.

¶ De auaricia. Capitulum L

Auaricia inexplicabile maluꝫ. Aurari querit: argentari vult: metalla omnia reducit in aurum: vt nullū sit aliud edificium metallorū: nec peragantur artes. Sua proprietate conquirit: que non aurato instrumento/sed ferreo peraguntur. Agrum copulat agro: domui connectit et domū: adequat sibi ꝯnexionem nature. Pulchritudo cōtinuo sibi seruit in placito: quā semper affectat sibi ratione aut vsurpatione competere: nec est terminus eius/nisi cum peruenerit ad terminū vltra quem non est terminus alius. Non cōtentatur habitis: inhiat acquirendis: nec quiescit in acquisitis. Si totus mundus esset possessio eius: non quiesceret animus eius. Nam aut vellet deum plura creasse: aut alium constituere creatorem plura creantem: vt postmodū in omnibus haberet potestatem. Q, si hoc inconueniēs reduceretur ad conuenientiam/impossibile ad efficientiam: nec adhuc sellam quietis conscenderet: ab autho re omnium totius consolationis deo per appetitum diuisa corruptibilium terrenorum. Insatiabilis est auaricia: que cū deuorauerit/iterum esurit: cum biberit ore pleno diuitias adhuc sitit. Immoderatus est amor eius sed quod deterius est/insolubilis tenacitas ei⁹. Auaro tam deest quod habet ꝙ id quod nō habet: quia nescit vti habitis dū inhiat in habendis. Hec sola nature pre ceteris vitijs aduersatur: quia neqꝫ in terra neqꝫ in aqua neqꝫ in aere neqꝫ in igne vellet habere cōsortem. Uellet ista moderari naturam/ dispositionē imbrium/ vim caloris/nubium et ventorū: vt sibi ad votum in agellis proprijs deseruirent: nō in fundendo in alijs bonitatem: que omnibus nature communitate debetur. Uellet aerem esse ferreū super predia ceterorum/aut predia metallina: vt nec virtus pluuie ꝛ caloris desuper funderetur: aut nec ipsa possent aliquo instrumento ꝓscindi: vt nec serere aut metere opus esset: ex nephario appetitu sibi vendicans iura nature. Homicida est ista omniū suo fausto: nec vitam diligit aliquorum/nisi quos gubernat manu sue seuissime parcitatis. Inimica est deo qui omnib⁹ largus est sed ipsa parca. Emula celestib⁹ angelis: qui ad cōmunitatem ꝛ largitatē superne vite sine auaricia nos expectant. Odit nature consimiles: dum sibi vendicat in proprio quod est in cōmune donatum. Hec consortem nature immemorie tradit: immo multotiens vt sua possideat/interimit. Amicū non querit: faciem auertit a ꝓximo: linguas loquēdi beneficio vellet esse priuatas: ne affligentes indigentias panderēt: postularentqꝫ pandēdo quod ipsa indebite disposuit retinere. Alioꝝ egestatem sibi vult esse ignotam: ne saltem ex verecundia quid cogatur aliquādo conferre. Monstrum est in natura quod agitur in auaro: nā oēs vellet depauperari vt sibi accederet: facereqꝫ indigentes: ꝛ hos ignorare ne artaretur dare. Perdidisse penitus estimat omne quod alijs ꝛ nō sibi cedit in lucrum. Artatur eñ in nocte doloribus/vt viam inueniat vbi acquirat: perforatur timoribus ne acquisita perdat. Cū pax sit vbiqꝫ/semper ad suam pecuniā suspicatur insidias. Latrones estimat qui non sunt: fures constituit qui furari odiunt: vicinas omniū appropinquātium manus. Naualem picem credit in digitis tangentium queqꝫ sua: socium confidentie nequit inuenire. Cōmittit plerunqꝫ ad plurima pericula suam ipse personam: sed in pecunia cautior est. Hic non confidit in deo: quia nec sibi suam pecuniā recommendat. Non in angelis: a quibus eñ se dissociari cognoscit/ nec custodienda parta cōmittit. Nec demonibus: quia nec aurum querunt: non argentum/sed animas volunt. Non hominib⁹: nam si propria sua quibuscunqꝫ vellet auferre/ quomodo potest sua custodienda committere? Dissociatus est ab omnibus rationabilibus: insensibilibus ꝛ irrationabilib⁹ sociatus: licet sit cum demonibus eternaliter finito vite termino sociandus. Porcus est iste diaboli qui viuendo fetet: omniqꝫ caret cōmodo: sed in morte comeditur. Stipariū comestibilium est comestibilia non degustans. Bestia onerata deferēs his sepe quos habuit inimicos. Custos est eris ligatus in ere. Non habet es: sed habet ab ere. Nō dominus eris/ sed seruus est eris. Et heres est eris/inherēs in ere. Nihil rectitudinis ipse possidet nisi cū moritur: maledictio eius esset vita longeua super terrā. Quid autē est auaricia nisi animi varietas: qui velut intorsa rota sepe circa idem centrū reuoluitur: ꝛ molendinum asinarium secū portat. Presupponit sepius elemosynam qui pecuniā congregare disponit: cū autē viderit congregatā/ad seipsum retrahit manū. Beatificat sepe pauperes pauperum inimicus: ꝛ extollit laudibus paupertatem: quā vt perditionis foueam ipse declinat. Uide auari acutissi Job. 15.

mam deceptionē: nam cum sibi numus aut mo
neta fuerit separ/querit addere par: cum fuerit
par/ non vult facere dispar: sed querit vt expen
dat aliud separ: cum autē affuerit/volet sibi cō
iungere par. Unde ne paria fiant disparia/& vt
separia fiant paria: crescit in immēsum per aua
riciam noxia cura. Quid magis proprium aua-
ricie/nisi plus ꝙ satis sit velle? Querit auarꝰ vi-
vere ad opinionem/non ad veritatem: ad volu
ptatem/non ad necessitatē: et ideo nunꝙ diues
erit/si nolit: ac per hoc non erit diues si habet
quod vult/& amplius vult: sed qui voluntati vo
lendi posuit finem. Sed bonū est postꝙ nostra
posuimus que de auaricia ipsa sentimus/ qꝫ ad
testimonia sacre scripture velut ad irrefragabi
les sententias recurramus: vt pro posse velut vi
am perditionis deuitemus. Inquit nanqꝫ do-
1. Timo. 6. ctor gentium Paulus ad timotheum: auariciā
velut diaboli retia & laqueos dissuadens. Nihil
enī intulimus in hunc mundum: haud dubium
quia nec auferre quid possimus. Habentes au
tem alimenta/et quibus tegamur: his contenti
simus. Nam qui volunt diuites fieri/ incidunt
in tentationē et in laqueum diaboli/& desyderia
multa & nociua: que mergūt homines in interi-
[illegible] tum & perditionem. Radix enī omnium maloꝝ
est cupiditas: quā quidam appetentes errauē-
runt a fide: & inseruerunt se doloribus multis.
Tu aūt homo dei hec fuge. Uide igitur ex hoc
ꝙ seriose docuit apostolus auariciam deuitare
causas & rationes deuitationis annectens: que
verba ipsa declarāt: absqꝫ ꝙ expositio superflua
Ps. 75. imponatur. Et dauid clamat: Dormierūt som
nium suum: & nihil inuenerūt omnes viri diuiti
Ps. 61. arum in manibꝰ suis. Et alibi: Diuitie si afflu-
ant/ nolite cor apponere. Similiter & in Job le
Job. 1. gitur: Diues cum dormierit/nihil secum affert:
aperiet oculos et nihil inueniet. Apprehendit
eum quasi aqua inopia: nocte opprimet eū tem-
Job. 20 pestas. Et alibi: Diuitias quas deuorauit/euo-
met: & de ventre eius extrahet eas deus. Et in
principio libri sui: Nudus egressus sum de vte-
ro matris mee: nudus reuertar illuc. Ac ꝑ hoc
superflua noscitur multiplicatio terrenoꝝ cum
hic remaneant/descendentibus iniustis posses-
soribus in infernum. Iniustus autem possessor
esse conuincitur: aut qui acquirit indebite: aut
Luce. 16. qui retinet sine charitate. Nam mortuus est di-
ues incompassiuus ad lazarum: & inter incom-
passiuos demones est sepultus. Sceleratū ho-
minē ipsa constituit/si assistit quod ipsa sapien-
Eccli. 10. tia clamat: Auaro nihil scelestius. Quid super-
bis terra & cinis? Nihil iniquius ꝙ amare pecu
niam. Hic enī animam suam venalē habet: quo
niam in vita sua proiecit intima sua. In qua sen
tentia satis aperte monstrātur supraposita ma
la: pluraqꝫ annectenda nisi volumen artius pro
tenderetur in longum panderentur. Nihilomi
nus aduersus ipsam est acutiori gladio consur-
gendum. Nam quid scelestius ipsa frenetica: si
ipsam in proprijs terminis diffinimus? Est enī
ipsa quidam deordinatus appetitus supra natu
ram/supra conueniens/supra rationē/supra vsum
supra modum/supra preceptum et legem/supra
debitum atqꝫ meritum/supra sufficiēs. Quibus
diligenter inspectis apparebit vbi auaricia in-
frunita in celo angelos/in paradiso primos ꝓ
pulsasse parentes: vt suprafata diuinitatis simi
litudinem/immo ipsam diuinitatem & ipsius sci
entiā affectarēt. Nam grecus auariciam pleon
appellat: quod latine plus sonat. Sed sociam se
superbie fecerat: que fastu & appetitu alios ter-
minos inuadebat. Quid sceleratius alicui pos-
set ascribi/ꝙ que nephario semine omnia mala
concepit: & suos conceptus retinet: que cū vult
parit quecunqꝫ libet? Ex ipsa nanqꝫ superbia na
scitur/cum se videt in appetitis & obtentis cete
ris aut multis superiorem: ex ista inuidia cū vi-
det equalem: inanis gloria cū se comptat: ira cū
impeditur: acidia cum videt zetas ornatas/pa-
ratos lectos/stratoria & sedilia pro quiete: gula
cum videt adesse plenas ex omni parte crume-
nas: pro qua sollicitantur mare/ lacus/ flumina
pro piscibus: pro syluestribus animalibus/aui
busqꝫ nemora infestantur. Nutriuntur etiam ca
nes vnde deberent nutriri pauperes: fatigātur
equi: plerūqꝫ lassantur & homines. Et licet talia
deuoluerint ad solatium: a gula tamē initiū ac-
ceperunt. Uexantur sepe pro diuitibꝰ quos aua
ricia sic subnexit/intempeste macella: & conten-
tiones famulorum in emptione nascūtur: vt al-
ter velit dominum suum in pecunia facere prio
rem: alter in exponendo largiorem suum domi-
num fateatur: vt verba verbera petant: inimici-
tie statuantur: necnon & interdū homicidia sub-
sequantur. Sed ad tale vitium in auaris hoc so
lum potest esse remediū: vt appetitu retinendi/ti
more deficiendi plerūqꝫ interdicantur expēse.
Nō est tamen nostri propositi gulam hic diffi-
nire sententijs: sed prout gula ex auaricia quan-
doqꝫ progreditur/verbula hec adieci. Luxuria
vero in foribus aderit in vxore propria: cum fi-
nem laboribus dederit/in cameris tam ornatis
In alijs vero ipsius stimulabitur iaculis cū vi-
derit pulchras formas fauente pecunia studio
auaricie cumulata: vt per ipsius largitionē ple
runqꝫ libidinē in alijs expleat: nisi per aliud aua
ricie malum quod dicitur tenacitas/refrenetur:
sed nec est deuitatio vitij/vbi vitium per vitium
non cōmittitur. Sed plura portat in ventre ista
nouerca nature diabolo maritata: vt rapiat/ si
aliter habere non valeat: velut furto alioꝝ bo-
na inuito domino contrectare/nisi gratis acci-
piat. Generauit latrones i latibulis & in syluis:
vt expolient transeuntes & plerūqꝫ interimant:
vt que non habent/obtineant. Simoniacas fe-
cit innumeros: vt celestia & dona spiritualia cō-
mercijs auaricie largiantur. Usurarios publi-
cos & palliatos in orbe constituit: vt dulciter de
nudentur egeni: qui diuitijs nature si non affu-
isset auaricia/poterant sustentari. Corrupit ista
primo naturam; deinde nature remediū defal-

fuit. Nam artem que in nature remediũ est inuenta: et per spiritum sanctum omnium artificem hominib9 irrogata: falsitatibus innumeris maculauit: linguas fecit loqui mendacium: periuria multa composuit: peruertit ipsa iudicia: iusticiam omnibus debitã fecit sepe venalem. A proprio alueo iuris leges in aduocatis diuertit: vt ipsas inflectant ad votum / non vota cum lege concordent. Notarios falsitate necauit: vt cor cogitet / lingua loquatur / exaretque in cartulis manus que aduersa sunt lucide veritati: falsos testes produxit in litẽ. Et quare hec omnia? Ut petãtur non debita / vel supra debita plus petatur: et cũ falsitate auaricia lucra inueniat: que cum veritate non poterat cumulare. Quid ista scelestius / qua rationis aspectus intantũ obruitur: vt gratius aurum et argentũ quam solem intueatur: et animo feruẽtiori defectibilia ista cõspiciat / quam christi corpus in quo reficimur ad salutem: ac diligentiori affectu contempletur sensu et ratione carẽtia / quam homines sensu et ratiõe pollentes? Quãta vero fraus de ipsius ventre procedat / forinsece querimonie semper clamant: vt proximus a proximo se deceptũ conqueruletur: et voces ingeminet non inueniri fidem / propter auariciam in hominibus super terrã. Que proditiones de ista crepante prodierũt: hominum mortes propter pecuniã irrogate: castra in manus obsidentium per pecuniã tradita: ciuitates capte sepeque destructe: exules plurimi sua pscriptione reuelent. O scelerata conditio auarorũ. O crudelis impietas: que numerata pecunia psonas vendunt innumeras: nec premeditantur pericula animarũ: innocentibus non parcunt: exponunt exitio paruulos / virgines stupro / scortis viduas / adulterio maritatas / sacrilegio moniales / ruine irreparabili ciuitates. Que violentie / que inquietudines ex ipsa oriantur: actus et mores magis quam verba clamant. Exeunt a fetido claustro auaricie adhuc huius nephandissime filie: obduratio mentis / obstinatio / infidelitas / adinuentio nouitatum insolitorũ modorum: vagatio mentis / indeuotio / recuruatio in oratione et cogitatione bonorũ / priuatio contẽplationis / ignorantia spiritualis defectus / negligẽtia studij spiritualis / promissio futuri temporis / confidentia vana / obliuio mortis / incompassio. Quarum omniũ et aliarum innominatarũ si quis alii quam deceptus coniugio copulauerit: seipsum mancipauit gehenne: ac per hoc a sua mala sobole ista nephandissima condemnatur: et intuitu mẽtis ex prole percipitur quam sit auaricia mala parens: quantique periculi qui sibi per matrimonium copulatur. Et vita breuis et improuisa mors omnes arguit homines auaricie intẽdentes: qui non velut mancipia mortis se cogitant sed velut perpetuos se fulciunt perituros: et de annis et temporibus multa diffiniunt: qui mensem aut hebdomadã / sed quod min9 est diẽ crastinum non videbũt: iuxta saluatoris nostri sententiã in parabolis loquentis. Hominis cuiusdam diuitis vberes fructus ager attulit: et cogitabat intra se / dicens: Quid faciam / quia nõ habeo quo congregẽ fructus meos. Et dixit: Hoc faciam. Destruam horrea mea et maiora faciam: et illuc congregabo omnia que nata sunt mihi et bona mea: et dicã anime mee: Anima mea habes multa bona posita in annos plurimos: requiesce / comede / bibe / epulare. Dixit autem illi deus: Stulte hac nocte animã tuam repetent a te: scilicet maligni spiritus: que autem parasti cuius erunt. Sic est qui thesaurizat: et non est in deum diues. Ideo statim sine intercisione suis discipulis sollicitudinẽ auaricie pessime dissuasit / dicens: Ideo dico vobis: Nolite solliciti esse etc. Ut autẽ claudatur de hac pestifera sermo: et ad quem finem possit deuenire / suos malos inspice gradus. Initium eius est amor sui sine respectu proximi: medium eius superflua coacervatio rerum: finis vero negatio dei. Ecce quo potest ista peruenire maledicta: vt deum neget in suarũ creaturarũ professione iurata. Luce. 12. Mat. 6.

¶ De gula. Capitulum LI

Maligna regina gula: que semp regnat in nostro mortali corpore / nisi vigore gratie superet. Cuius ingressu agitatione diaboli ab homine primo et diuina et prima in preuaricationẽ sunt deducta mandata: que sic tyrannice humanã coartat naturã: que nisi sibi seruiat persona non viuat. Et tali federe cum ipsa congreditur: vt nec per diei spacium / nisi per violentiã / aut sanctificationẽ aliquã liberetur. Ipsa fecit naturam primo famescere: postmodũ fecit egere: vt ammodo per necessitatẽ seruiat / cui ante libertas aderat nõ edendi. Et quamuis cibi essent ad vsum corporis ordinati: non erant tamen per concupiscentiã male sumpti: nec per appetitũ ad vite regimen inordinati: nec gustus delectationem inordinate trahentem a deoque auertẽtem sensisset in cibo / sicut man9 in pomo: sed vsquequaque extitit dignũ vt ipsa i nobis exerceat sue dominia potestatis / cuius impulsu sunt contempta diuine imperia maiestatis. Et ad idolatriam trahit ipsa vẽtris cultores: iuxta apostoli sententiã: quorum deus venter est: sed esca ventri et vẽter escis: deus autem hunc et has destruet. Insatiabilis vorago gula: que quãto plures escas susceperit / plus affectat: et per hoc ab eius subactus imperio non credit naturam gule sufficientia produxisse: nec ad variandum delectationibus fauces / et cõductum ad ventrem variasse sapores. Et antequã sumat / se in tali consyderatione cum tormento suspendit: vt saturãtia ventum / cibos aerem nihilopendens / corporis sumpturus annonam. Et contra naturam confitetur vacuũ in natura ventrem / scilicet ex cibarijs non replendum: vina vitro flauẽtia pro abolenda insita siti: si more fluminũ redundarent / deficere causatur velut gut Phil. 3.

tam intincto modice minori digito inherentē.
Cum autē sumpserit/ nauseat super sufficientia
perceptorum ⁊ varietate saporum: quorū cibos
effluente delectatiōe perceperat/ abstinentie re-
cordatione vilipendit. Et spumante ventre assi-
stentib⁹ doloribus/ stomacho cruciato/ pede po
dagro: spondet temperantiam de futuris: lau-
dat moderantium vitam: extollit solitarie quie-
scentes: a quibus ventris cura recessit. Efferūt
preconiis sanctos qui se per abstinentiam affli
xerunt: maledicunt accurantibus ⁊ accuratissi-
mis cibis: que maledictio/ que pena/ que tribu-
latio ista clamant: mane seroqꝫ scilicet in serui-
tio tam vilis ac corruptibilis domini/ videlicet
ventris putridi conueniri. Dormiebat sane ista
regina refocillata per paululū: ⁊ in corpore in-
commodis subsecutis/ inde sic clamabatur: ex-
citata vero ⁊ parumper gradiēte per spacia/ do
loribus consopitis/ ⁊ in secessum ciborum dedu
cta cōgerie: vale ieiunio/ ve temperantie/ ve ab-
stinentie dicitur. Et semper fit regressus in id-
ipsum: a quo firmiter credebat egressus. Prob
latet in absconditis vigilans gula: ⁊ velut lati-
bulis latro suo opere patulum querit: maxime
cum viderit adesse copiam sumēdorum: semper
enim in insidiis aut in foribus est. Cum necessi-
tate nature se sociat/ ⁊ sub ipsa se palliat: ⁊ pau
lulū cū ipsa assumēs alimēta/ sequitur volupta-
tem vsqꝫ ad eructuationem et vomitum. Vtres
sicci modicum capiunt: humectati vero peram-
plius: sic ⁊ hominum ventres. Deliberata iudi-
cio rationis abstinentia gaudet in parsimonia:
sed edendi auiditas nisi per sumendi solum im-
potentiam nō quiescit. Querit pinguia: cuncta-
tur delectabilia: carnem inflammantia semper
optat. Permutat naturam commixtione cibo
rum: vt per se sapidum fiat insipidum in altero:
nec cuius sit saporis cōmixtio discernatur. Ar
det ignis in stomacho serui gule: statimqꝫ vide
tur facta digestio: et iterato se violentat ad gu-
lam: et rapacitate lupina fertur in apposita: et
in principio ciborum silenter sumit: non silēdi vir
tute/ sed voracitate sumendi: ne loquēdi officio
prepediatur: ⁊ cum se ceperit ingurgitare/ pro
greditur in loquelam: vt maiori auiditate regre
diatur in escam. Mentitur semper sibi gule ini
quitas: quia quod disponit nunꝙ obseruat. Ex-
actor est inquietus qui nunꝙ quiescat exigere:
nec quantū exegit/ considerat: quia nō retinet
que congregat: velut q̄ merces in sacculum per
tusum mittit: sed velut irreplebilis fouea inces
santer vt exigat/ satagit. Durum est igitur sem-
per petenti tribuere: censumqꝫ impretermisse da
re prodigo: fisco nephas seruire qui lapsis re-
quiē non cōcedit. Difficile ista vices et tempo
ris ordinem non obseruat: appetitu insurgen-
te mouetur: nec ratione/ nec ordine sistitur: pre-
ceps fertur: repletur furia si cupita assint. In-
firmitatem dicit adesse vicinam/ corrodente se
stomacho: carente alia materia corrodendi: nisi
aliquid statim traiiciat/ vt redeat. Nature spa-
cium nō expectat: solem horarum authorem in
sua sphera retrogradū dicit: cum adhuc appe-
titui hora non fauet. Horologium gulosi quod
noscitur horarum indicium/ est subita fames.
Tunc est hora edendi cum appetit: tūc tempus
cum esurit. Nature delitiis non contentus/ arti
ficauit pura bona: ⁊ eius efficitur inimicus. Ob
ruitur ratio: obcecatur intellectus: depellit bo-
nus affectus cum gule regnat effectus. Exulāt
a paradiso ⁊ ab eius deliciis ꝓtoplasti: qui mā
datis eius magis q̄ dei prestauerunt assensum.
Et calicem biberunt amarum/ in sudore ⁊ labo
re victum querētes: qui precepta tam dulcia cō-
tempserunt. Succendūtur incendio zodomite:
quos ad peccandū contra naturam ciborū ha-
bundantia prouocauit. Perdidit primogenita
esau/ gula edulium lenticule appetente. Idola-
trat populus post cibum ⁊ potū superflue sum-
ptum: ⁊ deum educentem ex egypto pro eis de-
cies flagellato: et submergentem pharaonem ⁊
exercitū eius in mari: conducentē mirabiliter
per desertum nō recogitant: pro deo aureū con-
flatileqꝫ vitulum venerantes. Quod aposto-
lus reprehendendo ⁊ nos monendo non tacuit
dicens: Sedit populus manducare ⁊ bibere: et 1. Cor. x.
surrexerunt ludere. Sed statim est punitio sub-
secuta: moyse diuinas tabulas diuinorū prece-
ptorū pre indignatione frangente: ne verba dei
ventris serui audirent: et post paululum plura
milia vltor gladius interemit. Multa siquidem
sunt exempla in scripturis catholicis. Et diues
epulo in euāgelio nobis insinuat: qui ad infer- Luce. xvi.
na descendit: quāti extitit periculi tali domine
famulari. Sed vt melius ad cautelam legentiū
innotescat: precisas scripture sententias addu-
camus/ malis ⁊ continuis experientiis robora-
tas. Luxuriā gignit ista maledicta: scḋm sententi
am hieremie: Saturaui eos ⁊ mechati sunt: ⁊ in Hiere. v.
domo meretricis luxuriabātur. Equi amatores
in feminas emissarii facti sūt: vnusquisqꝫ ad vxo-
rem proximi sui inhiabat. Et iacobus in cano-
nica sua dicit: Epulati estis super terram: et in Iaco. v.
luxuriis enutristis corda vestra. Vbicūqꝫ igitur
saturitas gule seruiens fuerit/ ibi dominabitur
libido. Et fouetur luxuria ex cibis velut ignis
ex lignis. Et obliuionem dei et recessum ab ip-
so causauit in anima eius/ qui per gulam studu
it saturari. Quod moyses populo comminan-
do improperauit/ dicens: Incrassatus est dile- Deut. xxxii.
ctus et recalcitrauit: incrassatus/ impinguatus/
dilatatus. Dereliquit deum factorem suum: et
recessit a deo salutari suo. Et Ozee propheta: Osee. vii.
Super triticum ⁊ vinum ruminabant: et reces-
serunt a me. Et alibi: Adimpleti sunt et satura- Osee. xiii.
ti: ⁊ eleuauerunt cor suū/ ⁊ obliti sunt mei. Per
ditionem bonorū ⁊ virtutum adduxit gule mali-
gnitas sup terram. Mortui sunt iob filii come Iob. i.
dentes: domo virtutum in quatuor angulis pri
mo a vento cōcussa. Proinde apostolus carnis

Ro.13 curã penitus dissuadet/dicens: Carnis curam
Ro.8. ne feceritis in desyderijs vestris. Et Qui in car
1.Co.15 ne sunt/deo placere nõ possunt. Et Caro ꝛ san
guis regnũ dei nõ possidebunt. Et Jesus fili
Eccl.17 us syrach: Quid nequius ꝙ quod excogitauit
Ro.8. caro et sanguis? Et idem Apostol⁹: Si ſm car
Gala.6. nem vixeritis/moriemini. Et Qui in carne se
minat/de carne et metet corruptionẽ. Et irre
Luce.21. fragabilis sentẽtia saluatoris: Attẽdite ne gra
uentur corda vestra crapula. Iterum scriptuꝫ
Ec.l.37. est: Propter crapulam perierunt multi. Quid
aduersus istam iulcare litteras amplius expe
dit? Nam mala fecit et facit innumera: nomi
na nefanda possidet multa: sed vt ipsam breui
sermone describam: velut depictam tabulam
hanc sedulo contemplare scripturã. Gula est
adhesio spiritus ad carnem/rationis ad vo
luptatem/anime ad corpus/memorie ad con
sumptibilia/voluntatis ad ledentia/sensus gu
stus ad delectabilia: pluuia super carcera
tas virtutes/grando spiritualium virium/abys
sus boni/breuis suauitas/dolor post suauitatẽ/
infrunitum periculum/suaue venenum/infir
mitas repetita/ignis ventris/stimulus palati
et gutturis/sollicitudo indeficiens ante mor
tem/ante gratiam sepultura corporum mortu
orum/corporis tortrix/infirmitatum consilia
trix/continua exactio/appositio non necessa
ria: que ad sui periculi cumulum ebrietatem si
bi annectit pedissequã: que se suo noie manife
stat/quod sine mẽsura sonat. Extra mensurã ci
bi aut pot⁹ existẽs/extra vitã egressus est. Pre
terminit eñ deũ omniũ vitam: qui fecit omnia
in numero/põdere et mẽsura. Sed nec cõsecra
ri possunt christo qui ebrietatẽ patiunt. Naꝫ et
Nu.6. nazarei qui deo in testamẽto veteri cõsecrabã
tur: vinũ aut omne quod inebriare poterat/ nõ
1.Re.1. bibebãt. Et in libro Regũ: Anna cũ argueret
bibisse quod nõ bibebat vinũ: filiã belial se ne
gabat/quia non biberat: ac per hoc diaboli fu
isse filiam profitebatur si aliquãdo bibisset. Et
3.Esdre.3. vini expressit potentiam (vt legitur in Esdra)
tertius illorum iuuenum. Sed in dicendo pri
mus problemantium cum exquireretur coram
rege dario/ quare scripserat ꝙ fortevinum erat
dixit: Preualet vinum omnibus hominibus/
qui bibunt illud: seducit mentem: itemqꝫ regis
et orphani facit mentem vanam. Item serui
ac liberi / pauperis et diuitis et omnem men
tem conuertit in securitatem et iocunditatem:
et non meminit omnem iusticiam et debitum.
Et omnia precordia facit honesta: et non me
minit regem neqꝫ magistratum: et omnia per
talenta facit loqui. Et non meminerunt cum
biberũt/amicitiam nec fraternitatem: sed non
post multum sumunt gladios: et cum a vino
emerserint et surrexerint/non meminerunt que
gesserunt. O viri num precellit vinum? Merito
ergo Salomon dicebat: Noli regibus o lamu
Prouer.vl. el/noli regibus dare vinum: quia nullum secre

tum est vbi regnat ebrietas: ne forte bibant et
obliuiscantur iudiciorum: et mutent causam fi
liorum pauperis. Quanta pericula ex vino aut
ebrietate proueniant/ipsa sapientia prouerbia
liter clamat. Cui ve / cuius patri ve: cui rixe: Prouer.23.
cui fouee: cui sine causa vulnera: cui effossio
oculorum? Nonne his qui morantur in vino: et
student calicibus epotandis? Uidit igitur que
parit ebrietas maledictiones eternas. Ue naqꝫ
in scriptura sacra pro maledictione semper po
niter sempiterna. Rixas inter proximos gene
rat: parat hominibus foueas ineuitabiles pec
catorum: fiunt vulnera ex ea incurabilia / nisi
ante ipsa curetur. Et effodiuntur oculi ratio
nis: magis autem et contemplationis arcano
rum: vt diuinorum mysteria nunquam possit
mens percipere temulenta. Demon blandus
et satis domesticus extat ebrietas: et eo facili
us decipit / quo color in vitro representatur in
oculo: odor in naribus / sapor faucibus dele
tatur. Propter quod sine decisione statim sub
iungitur malum/quod damnata ebrietas ope
cat: ꝛ vt caueat/edicit: Ne intuearis vinũ quã
do flauescit: cuꝫ splẽduerit in vitro color eius.
Ingreditur blande: sed ĩ nouissimo mordebit
vt coluber: ꝛ sicut regulus venena diffundet.
Oculi tui videbũt extraneas: et cor tuũ loquet
puersa. Et eris sicut dormiẽs in medio mari: et
quasi sopit⁹ gubernator amisso clauo: ꝛ dices:
Uerberauerũt me/et nõ dolui: traxerunt me/et
nõ sensi. Qñ euigilabo/ꝛ rursus vina reperiã?
Quid eñ aliud ṽba ista sonãt/nisi qꝫ vinũ dul
citer bibit: suauiter sumit: et nullã lesionẽ ipsa
sũptione inferre videt: velut venenum colubri
mordẽtis in silẽtio: quod grauedinẽ nõ videtur
inducere: sed paulatim et qsi isensibiliter ascẽ
dit ad cor/vitalẽ calorẽ pimẽs ꝛ extingnẽs. Sic
ꝛ vinũ tacite pimẽtis exercebit officiũ: ꝛ ab im
moderato sauciati/aspiciẽt incaute formosas ꝛ
extraneas mulieres: ꝛ cor puersũ puersa ĩ seipo
loquetur appetendo/dicẽs: O si haberẽ illorũ
corpoꝝ formas. Qui appetit⁹ diuina lege pro
hibetur: et ex diuina sentẽtia mechus iã factus
cui talis insidet appetitus. Et v elut q̃ dormit
deuictus somni altitudine in medio mari: qui
nõ sentit qñ cuꝫ naui simul tempestatis tẽpore
submergit. Et assimilatur ebrius gubernatori
nauis magnitudine soporis demerso/temoneꝫ Nu.2.
quo nauis dirigit dimittenti. Qui nõ solũ sibi/
sed omĩbus cõplicibus causa perditionis exti
tit.. Nã homo qui totius vite sue debet guber
nare nauigiũ/ interdũ ꝛ proximoꝝ: crapulat⁹ a
vino temonariã rationẽ amittit/secũ quos ha
bebat dirigere simul perdẽs. Qui verberat⁹ a
demonibus/nõ dolet: tract⁹ ad vitia/se nõ sen
sisse fatetur: et estuatus a somno consurgens/
ad estuantia vina iterũ euigilare poptat: vt ma
gis feruentia et incendẽtia vina pquirat. Hinc
Jesus filius syrach que propter immoderan
tiam vini eueniant/et que propter moderantiã

Eccl. 31. mixta locutione nõ tacuit: Diligentes vinum
noli prouocare: multos eñ exterminauit vinũ.
Quod cauta prohibitione indicitur: ne qui vi-
num diligunt/ libere prouocentur: nam vsq; ad
eructuationem sumere non negabunt. Sed ne
prouocentur ad iracundiã potatores: potius
ex tali dicto cauetur: cum ad rixas et conuitia
mentis non sobrij faciliter moueantur. Nam
multos extra terminos equitatis et rationis/
quietis et pacis vinũ miserande coniecit: pro-
pter quod statim adiungitur: Ignis ꝓbat fer-
rum durum: sic vinum corda superborum argu
et in ebrietate potatum. Durum est ferruȝ/ sed
ignis emollit: sic alta hominum corda confu-
gantur a vino. Si bibis illud moderate / so-
Gen. 9 brius eris. Nam sequitur: Vinũ in iocundita-
te creatũ est/ nõ in ebrietate ab initio. Primꝰ
plantator vinee succubuit fructui suo: ⁊ vini te
nebris tectus/ tegenda propter peccatũ veren
da detexit: sed exinde deridenti filio est maledi
ctio subsecuta/ vini potentia parante maledi-
Gen. 19. cendi germen. Et Loth temulentus a vino/ ve
lut in carnẽ ꝓpriam seminauit contra naturã:
duũ filias sui seminis amens factus incestuauit
⁊ grauidauit semen ex femine: ex quibꝰ orti sũt
populi reprobati. Proinde vino procurãte fa-
cta est primũ inaudita cõmixtio: vt idẽ pater ⁊
maritus et auus/ eadẽ vxor et filia patris/ ⁊ ma
ter ⁊ soror filij haberetur: idem filius et nepos
patris/ et frater et filiꝰ matris. Et nazarei nõ
Nu. 6. bibebant in veteri testamento vinũ: quoniam
sciebant ꝙ a cõtẽplatione et vero intuitu auer
1. Re. 1. tebat. Et Anna miraculose suscepit filium Sa-
muelem: quoniam quod inebriare poterat/ nũ-
Judi. 13. ꝗ biberat. Holofernis trũcatur caput a femi-
na: quoniam vini calore deuictus/ velut insen-
Hester. 1. sibilis iacebat in lecto. Incalescens Assuerus
flauido vino/ contra honestos mores suam po
pulis volebat ostentare reginam. Ipsa vero ĩ
conuiuio feminaruȝ ex vino percalida/ mariti
contempsit imperiũ. Ille temulentus ex vino:
precepit inhonestũ: cõtemptusq; diuisionis di-
ctauit sententiaȝ. Illa madida vino/ mariti cõ-
temnens imperium/ iustam sustinuit penam.
Plura ꝗ dicta sunt gastrimargie mala. Cuius
initium est sensibilium et delectabilium et vsu
consumptibiliũ possibilis et affectata delecta
tio: medium proprie carnis inquisitiuꝰ et vsu-
alis amor: finis vero suffocatio rationis ⁊ me-
morie recteq; voluntatis.

De Luxuria. Capitulum LII

Luxuria lumine carens/ multos luge-
re fecit: et celestibus luminosis ꝑmijs
ꝑuãs/ innumeros ꝓuocauit ad lachry
mas: sed steriles et sine remedio existẽtes. Lu-
xuria luctũ adducit amarũ: cũ a diuinis et ca-
stis amplexibus sepat/ stercorea corpora cũ sua
uijs amplexantes. Luit luxuria lumen irrecu-
perabiliter perdituȝ in loco facinorũ. Lustrat
seipsam anima luxurie copulata/ sed nõ ĩ lumi-
ne claro: solũ ꝓpter corpa se deplorat amissaȝ:
ꝙ nec ad deplorandũ sufficiens inexhaustibi-
libus fluuijs lachrymarũ/ ꝙ ꝓpter lubricũ car-
nis anima pene lubricũ patiatur: nã teste scri-
ptura/ tales in lubricũ et in tenebras impellen
tur. Luxuria nempe quia lubricã facit: et immũ
dis et turpibus cogitationibus animaȝ in se-
ipsa irretẽta reuolutione seu de rote/ circa libi-
dinis centrũ semꝑ regressio fit in idẽ: et molen
dinũ constituitur: sulphureã materiã/ piceã/ in-
censam igne tartareo/ semꝑ terens. Necnon ⁊
ad corpus animã lubricabilẽ luxuria facit: cuȝ
precogitatis sordidis pulsaꝶ paulatim porta
nature: que si nõ alliduntꝶ ad petrã/ infestãt im-
pulsu ꝗualido: vt vsq; ad corruptionẽ nõ possit
esse remediũ. Lubricaꝶ anima etiã lubricata ꝑ
indebitum appetitum corporis ad corpus: fe-
stiuanter vero per actum: nisi cogitationis lu-
brico resistatur. Ad corpus dico dissimilis se-
xus similisq; nature/ igneq; ĩfestata sulphureo
gratie aqua desuꝑ nõ infusa / seu nõ recepta si
fusa. De matrimonio plerũq; fit scortũ: et scor-
tum scortũ manet: nõ defertur alienis thoris:
nec in virginibus seruãtur dona nature: conti-
nẽtibus efferꝶ impudicicia: in sanctimoniali-
bus nõ seruaꝶ professio puritatis: vt aut actio
aut passio/ aut vtraq; fit in culpa. In sacerdo-
tibus diuina mysteria obliuioni traduntꝶ/ ⁊ sã-
ctissime vnctiones. In habitu monachali erit
oculus petulãs: ⁊ sub pãnis vilibꝰ inuenies cor
succensum/ et flãmantẽ clibanũ luxurie prurien-
tis. Incestuabit quis/ inhonestabit ꝗs debuit
si nõ aliter etiã in bello in sua honestate tutari
Lubricabit corpa regũ/ procerũ et inclytoꝝ et
appendentiũ iusticiam ⁊ iudiciũ in stathera: vt
neuter suo statui deferat: et efficieꝶ corruptor
incõtinẽs/ qui male lubricantiũ debuit esse vl-
tor: Et in hoc intantũ quos tãgit a ratiõe sub-
uertit: vt rex et miles/ dominus ⁊ seruꝰ/ diues ⁊
pauper/ sapiẽs ⁊ indoctus/ gloriosus et ignobi
lis/ fortis et debilis/ magnꝰ et paruꝰ/ masculꝰ ⁊
femina/ ociosus et actiuosus nõ discernantur a
zona deorsum: ꝗuis ab ipsa sursuȝ multa sit dif
ferentia personarũ. Lubricauit infrunita libi
do contra naturã in similẽ naturã ⁊ sexũ: vt ab
ipsa turpitudine concitati masculi ad mascu-
los: femine ad feminas exarserint more nefan-
do: necnõ ⁊ quod horrendũ auditu/ ꝙ intantuȝ
agitauerit/ vt vsq; ad naturã dissimilẽ bestiarũ
nobilitas humana defluxerit/ et insanire fece-
rit. Pluresq; in pulchritudinẽ picturarũ/ ⁊ ad
deprom ptas artificiose imagines sensu et rati-
one carentes lubricitas fluxerit: ⁊ viuas imagi
nes cõfigurauerit pro libitu abutẽdi. Distorsit
ista lubricitas appetitũ: vt plerũq; vir ratione
cecatꝰ sexũ mulieris appeteret: ⁊ versauice mu
lier quereret sexũ viri: si ex tali ꝑmutatiõe esset
liberior habilitas lubricãdi. Appetiuerũt ple-
req; ꝑsone ingenue seruiles hr̃e ꝑsonas/ et no-
biles ignobilitatẽ: vt se possẽt luxurie turpitu

dini mācipare: vt quod ꝓhibet fieri cōditio ge
neris/ possit operari ꝑsona seruilis: et quos ꝓ
pter statū verecūdia retinet/ infirmitati pudor
concedat abiectus. Uellet omniū oculos ceca
ri luxuria: vt sine nota libere ꝑuagaret: nec re
prehensorē aut corripientē exoptat: sed perni
ciosa licentia vti querit: et illicitū in licitū/ cu
pitum in honestū/ volitum in iustum/ nefas in
fas/ lethali et tyrannica sua potestate transmu
tat. Plures fecit hermophroditas sua cōcu
piscentia ꝙ ex sua operatione natura. Fugat ex
suis immundis tactibus omnē honestatē ipsa
de moribus: etiā incorruptis manētibꝰ ab im
munda violatione corporibus. Inspice acutiꝰ
huius ferentis lubricalē progressū ⁊ ꝑgressibi
le lubricū: et aduertes omnē sensum pudibun
dis sensibus in turpitudine seruientem. Nem
pe aspiciet oculus pulchras corporū vtriusqꝫ
generis formas: et ipso incorrupto manēte ex
citabuntur a libidine pudibunda: ꝑcipiet au
ris venerea verba/ seu amatorias cantilenas/
seu vocem serus alterius/ aut iam ex visu forme
placentis: et in pudibundis accēdit ignis/ im
mota in sensibus aure: olfaciet odoratꝰ que sūt
serus diuersi: ⁊ membra mouebūtur obscena/
in sua natura olfactu manente. Et obscena ver
ba in genitalibus excitabūt ardorē/ suā lingua
seruante naturā. Tactus siquidē morbidus at
qꝫ mollis/ et suauia labiorū ꝓpagationis portā
incendēt igne sulphureo/ inuiolata manu tan
gente et labijs incorruptis. Nec nō plerūqꝫ ad
huiusmodi fornacē incautū cor cogitationibꝰ
propinquabit: et ipso manēte quod erat/ in infe
rioribus concitabitur durū bellū. Luce clari
rius patet/ quō ista putulenta lubricitas omnē
sensum cū insidet/ tyrannice ad infima lubri
cat. Ac per hoc per omnē iuncturam compa
ctum corpus/ et per medullas et venas/ ꝑ ner
uos et poros/ per carnem et ossa/ per pellem et
sanguinem luxurie lubrice legibꝰ subministrat:
et interior inuisibiliū viriū inuisibilis ordo ei
dem inordinate subseruit: vt in cerebralibꝰ nebu
lis intelligētia posita/ i gestibus eiꝰ preteritis
presentibꝰ ⁊ futuris/ contingēter ⁊ possibiliter
aut impossibiliter occupata memoria/ seu i ap
petitu lasciuo decepta voluptas: aut omnino id
querēs ꝑuersa voluntas: turpatis et immūdis
imperijs ipse subiaceāt. Quid ni ait/ igneis eiꝰ
agitate calcaribus: et in recalcitratis eiꝰ stimu
lis ꝑforate. Repudiato pudore/ timore abiecto
diuino/ dimerso amore virtutis/ castitate de
pulsa pre foribꝰ/ incōsyderata lege nature: in
saniēs ⁊ hinniēs velut equꝰ ⁊ mulus/ in quibus
nō est itellectus: luxuriosus ad placita vt exple
at deo iplacita inhiabit. Assumet plerūqꝫ ista
in aduocādi defensione corā iudice: et immūdi
ciā rationabiliter iudicāt: studētes imo profes
sores motꝰ carnis in lege nature corrupte dico
nō cōdite: vt velut infecti a labe inserta nature
naturaliter domināte/ nec presidēte ꝙ natura
liter liberet/ sicut illa naturaliter inficit: nō pos
se penitꝰ cōtinere: nec multari debere ꝑ ineui
tabilibꝰ malis. Et cui pro parte motuum car
nis talis disceptatio placuit: ad se plus debi
to dei misericordiā inclinauit. Nec aduocauit
in effugiēdo cautelā: credēs se insolubiliter ir
retitū: et censū turpitudinis debere soluere per
naturā naturaliter dominātē: velut gule soluit
debitū necessitatis nature. Inflexit iste os mē
tis sue in allegationes corrupte puniteqꝫ natu
re. Inexcusabilis in peccatis factus/ friuolas
excusationes allegās: sed nō aspexit in deū/ te
ctus nebula carnis. Nā bestie absterrent me
tu et sensu doloris a voluptatibꝰ eis insurgē
tibus a natura. Absterreri debebat igit cultor
libidinis metu iudicis et incendij auernalis.
Non videt iste ꝙ non posse ab illicitis abstine
re nō est natura creati hominis/ sed pena dam
nati: nam homines natura sumus. Non ergo
ipsa cogente/ sed voluntate vitiosi. Professor
igitur nature corrupte naturam institutam pri
mo conspiciat: nec velit gratie derogare/ qui
nature condite aut vitiate legibus superfertur
Potior enim est gratia in refrenando natu
ram corruptam/ ꝙ ipsa natura in turpe prorū
pere/ gratia presentialiter assistēte: siquidem et
ipsa gratia conditam naturā in nullo sibi sen
tit aduersam: potius vero in omnibus cogno
uit amicam. Pugnabit igitur vnū debile con
tra potentiora duo/ et vincet: succumbent duo
fortia coram infirmo vno? Potius contrariū
aspice. Si absqꝫ simulatione agonizare dispo
nis: inuicta firmitate te natura tenebit ab infi
ciente materia: gratia vero potētissime libera
bit/ si vnā a dextris/ alterā a sinistris assumes.
Nec causeris tibi nō adesse naturā bonā et va
lidam/ si es productus in esse: nā bonus cūcta
bona creauit. Nec querelis aduersus gratiam
surgas/ tibi dū estuabas in certamine defuisse:
sꝫ magis te sibi subtraxisse redarguas: si armis
eius nō processisti armatus: seu de te cōfidens
aut ipsam vilipendens/ polluisti collegā omibꝰ
volentibus fieri ꝑparatā. Sciebāt enī ⁊ sciunt
sancti dei omnes homines iaculis patere lu
xurie/ scuto gratie nō protectos: igitur oratiōi
bus insudabunt/ desuper auxilium postulātes
cum psalmista clamantes: Deus in adiutoriū Psal. 69.
meum intende: domine ad adiuuandū me festi
na. Et mentis oculos in superna celorum le
uabant: vnde veniebat auxilium eis: et eorum
adiutoriū erat in nomine domini: qui fecit ce
lum et terram. Preuidebant nempe ꝙ nisi do
minus edificauerit domū defensiōis a tali tur
bine atqꝫ pluuia: qui edificabat/ laborabat in
vanum. Et nisi custodierit ciuitatem corporis
nostri sensibus patulis existentem: insurrexisset
domesticus inimicus per fenestras apertas vi
tiorum/ aduocans dulcem mortē. Et sm Hie Hiere. 9.
remiam/ oportuisset planctū et lamenta doce
ri/ cū mors per fenestras sensuū habuisset in
gressū. Et vana esset custodia nostra/ si custos
optimꝰ dormitaret. Sed pollicetur ꝑ spūm san

ctum David omnibus certatoribus: q̄ nō dor-
mitabit neq̄ obdormiet/ qui custodiam nostro
israeli spopondit. Quod doctor gentiū Pau-
lus in se videns legum bella consurgere: aut
quasi de homine alio huiusmodi in se loquens
Ro.7. dicebat: Condelector legi dei ſm interiorē ho
minem. Video autem aliam legem in mēbris
meis repugnantē legi mentis mee: et captiuū
me ducentē in lege peccati/ que est in membris
meis. Infelix ego homo/ quis me liberabit de
corpore mortis huius? Non angelus/ non ho-
mo/ nō ego/ nō alia creatura: sed statim intulit:
Gratia dei per Jesum christum dominuz no-
strum. Concedatur ergo allegantibus pro na-
tura corrupta/ q̄ impugnatur: q̄ repugnare vi-
ctoriose per seipsos nō possunt/ nisi pro eis fu-
erit dimicatum desuper: sed conuincantur per
per nature condite virtutem/ et per gratiā as
sistentem: cum quibus libido confligitur: ⁊ sti-
mulus luxurie depunctatur: quia desuper ab in
fesso/ non de subtus a subactis in nobis aduer
sus luxuriam dimicatur: et nō a corporibus ter
renis/ sed a supernis auxilijs patitur ipsa con-
flictum: et qui deuincit: coronam nō sua/ sed
diuina probitate reportat. Ac per hoc nedum
istam sic dulcē hostilēq̄ amicam/ sed nec quas-
cunq̄ aereas et vitiosissimas aduersarias po-
testates possunt habere: siquidem bellando fe
lices/ quos diuina numina protexerint. Pro-
tegunt nempe infallibili et miro modo: si nō re
cusat protegi necessario protegendus. Porro
cultor naturalis pulchritudinis huic impaci-
scibile bellū indixit: zelator mundicie vulnera-
uit insanabiliter: in regno corporis sui dormi-
re fecit. Charitatis amicus auidus supernorū
mortificauit sensum: possessor paracleti ad ni-
hilum redegit huiusmodi dulce malum/ immo
inimicū amarū. Proinde impossibile dico i syl
ua corporis nostri posse capi hanc latentē fe-
ram/ et ad macellū deduci occidendā: nisi eius
venator sit arca paracleti/ eius sagittis inuisibi
libus pharetratus. Quis vnq̄ ad plenū com-
prehendere potuit inuisibilez ducem eius/ qui
sub specie contritionis susceptas ab ea immū-
das amenitates plerūq̄ ad memoriā reuoca-
uit? Supponebat enī profluere lachrymas ex
dolore: sed funestū ignē excitauit i corpe. Per
pende qualis est ista cōmutatio dolorosa: imo
expectatio sic decepta/ vt pro aque refrigerio
ignis incendiū capiatur. Quāobrez lapsis om
nibus fiat cautuz/ q̄uis per gratiā releuatis: ne
pro his speciali memoria orent/ cū quibus ha-
buerunt nefanda cōmercia: ne p̄ pulchris sex⁹
alterius formis: nec p̄ dolendo velint taliū ha
bere memoriā: ne improuise in foueā turpitudi
nis decidant non preuisam: a qua erepti refere
bant gratias ereptori. Semp̄ nouercaſ nouer
ca natura: ⁊ blande quos nō p̄duxerit infecit:
et vocat filios quos nō genuit: et semp̄ decipit
amenitate sponsorū: sub istius seductricis ame
ne pretextibus vniuersam perficiens nouerci-
am. Quis enī est ille qui se p̄fecte absconderit
a calore ipsius feruide incalentis? Cuz ipsa oc-
currat in infima carne/ vsq̄ ad summū rationa
lis anime penetrans: necnō ad animam per ne
farios cogitatus ingrediens: ipsā vsq̄ ad car
nis motus illicitos dulci deceptione inclinās:
vt necessario lethale hoc blandiens malū eui-
tare deliberans: cingulo inuisibili ſm Aposto
lum intermedio accingatur: ita q̄ nec a corde
consopiente lingua descendat in lumbos: a q̄-
bus funestū preconiū nominis habet: nec a lū
bis ascendat ad cor: vt ad voluptatem lumbo
rum rationē inclinet. Voluptatur velut estuā
sus in luto glutinij/ corporis fluxibilitati deser
uiens: et immunda velut sentina nautarū debe
ret prouocare ad nauseam intrinsecorū sensu-
um/ habentem debitam qualitatē. Sed obrui-
tur ratio in mari lethiferi mellis: vt dissuaues
nō sentiat hos fetores: et sicut in cinnamomis
et in lectis aspersis odoribus et aromatib⁹ cir
cumsertis requiescāt: in cenosis cubilibus re-
quiescant/ a vino prostitutionis eius turpiter
phalernati: nec excitari sinūtur ipsa propinan
te impretermisse lethiferam potionē. Et in se-
metipsis detruse mentes/ nec fenestras aperi-
unt: vnde luci veritatis et iusticie soli pateret
ingressus: vt non nobis/ sed ei per vitam placi
tam viueremus/ qui p̄ omnibus mortuus est et
resurrexit. Et ſm Apostoli preceptū/ glorifica 1.Co.6.
remus et portaremus Christū in corpe nostro:
quoniam ab ipso empti/ a diabolo redēpti/ pa-
tri reassignati sanguinis eius precio magno: ⁊
mundicia vite christi iesu manifestaretur in no
stra carne mortali: vt si non propter aliud et ali
ter/ saltem propter hoc et taliter ab ista immū-
dicia liberi viueremus: qua ipse vnū nobiscuz:
et nos vnū cum ipso per nostrā humanitatē as
sumptā indiuisibiliter facti sumus. Ac per hoc
prehonoremus in nobis humanitatis pulchri
tudinem: quam vnigenitus dei fili⁹ in seipso sus
cipiens/ ineffabiliter honorare dignat⁹ est: pu-
ritati eterne copulans creatā in tempore puri-
tatem: et quam per spiritūsanctū initiauit: per
virginea membra suscepit: per virgineā portaz
eduxit: quam baptizauit testimoniū de celo sus-
cipiens: quam virgulauit ieiunijs: quam fla-
gellis exposuit: in cruce permisit affligi/ locari
sepulchro: quam de eodem a mortuis gloriosā
extraxit: quam penetrans portauit in celū: quā
collocauit in dextris paternis: vt hec eadē no-
stra natura excedat angelos in supnis: que ab
ipsis i īfimis multo vilior est creata. Et facti su
mus templū dei: et membra nostra spiritussan-
cti habitaculum creduntur: vt disperdatur a
deo eius violans templum: et efficiatur diabo
li membrū/ qui spiritussancti membra tali tur-
pitudini mancipauit.

¶ Libri octaui de vitijs et contra vitia sermo
nibus domini saluatoris Finis.

❡ Liber Nonus de virtuosis et pro virtute sermonibꝰ domini saluatoris. Cuius prologus est de altitudine/sufficientia et vtilitate verborum christi: et primo de verbo suo: secundum Lucā solū. Capitulū I

Eruditiua sunt verba dn̄i saluatoris: interiora ad theologicū mouentia sensum: et excitantia de lethali somno eū qui dormit sub vmbra mūdane calamitatis. Necnō et diuertendo clamant: clamando diuertūt hominem a perditione damnationis eterne effectiue audientē. Et mundant ⁊ purgant intellectū pariter et affectū: vt solū in animo veritas fulgeat: ⁊ id ameꝛ quod veritas dictat. Hec siquidē verba numero plura sūt ꝙ christi opera manifesta: ꝗuis opa sint maiora. Continēt omnē plenitudinē bonitatis atqꝫ virtutis: vt his solis ceteris in nō esse vergētibꝰ plena palmarisqꝫ fiat hominū vita: que agiꝛ in valle miserie in qua iusto dei iudicio sic ꝓiecti sumus. Non illa vita qua corpus cū spiritu suo alitur: q̄ hominibus et alijs sensibilibus est vsqꝫquaqꝫ cōmunis: sed illa vita que agiꝛ moribꝰ/cautelisqꝫ vtiꝛ: ne aliquod nefas icurrat ꝑ neglectā ignorantiā/aut ꝑ inherentē maliciā. Et virtutibus se stipat et fulcit: vt bene viuendo in id veniat vbi beatitudo vera consistit. Ad quē finē dumtaxat peregrinū in mundo/ peregrinuꝫ a supernis deus hominē vere creauit. Hec siquidē verba christi solū habent scalas inuisibiles gratie ascensionis in celū: et infernū claudunt ꝓpria potestate his qui ea crediderunt/ dilexeruntqꝫ atqꝫ deduxerunt ad actū. Nulla cautela quorūlibet cauendorū: nullorū agendorū deficit virtus. Omnis iuste actionis ordo prestruitur in verbis domini saluatoris. Nec solū ꝑfectionē ⁊ omnē sufficientiā ad diuinas possidēt theorias: sed etiā ad quietū huius vite statū pacificūqꝫ ꝓgressum: vt nulla hominū lex ꝓ hac dum agitur vita/ne turbetur sit ipsis valētior. Etiā si aboleretur ab humana mēte respectus in superiora tendendi: ꝓ humana vita dū viuiꝛ/ipsa est omnibus alijs euidentior. Nā quicq̄d moysaicū scriptū/quicquid historicū/quicquid morale atqꝫ propheticū in diuinis voluminibꝰ cōtinetur: quicquid in alijs voluminibus hominū sapientū/quicquid sancitū a plebibus/ab imperatoribus mūdi/a senatoribus terre/a ꝓuinciarū rectoribꝰ: ꝓ deuitādis arcēdisqꝫ malis/ bonis peragendis/pro cōseruatione personarū ⁊ rerum/pro institutione reipublice atqꝫ defensione/ ꝓ seruatione patrie/ ꝓ multiplicatiōe humani generis/pro alēdis hominibꝰ generatis/ ꝓ alitis erudiendis exaratū ordinatūqꝫ decretoqꝫ firmatū inuenitur: christi verborum cōparatione vilescit: aut omino nubescit. Et christi verba ꝓ his omibus possidēt cōplementū: supplementū irrogāt: etiā si cūcta ꝓstricta penitus abolitione pallescerēt. Ac ꝑ hoc in his q̄ saluatoris dn̄i verba s ꝓteruerūt/leges humane superfunt: quia diuina christi verba nō opere custodierunt: Nam custoditio verborum Christi etiā in agenda humana vita/rege nō indiget: iudicem nō requirit: forum causaꝝ refutat: nec ponēdis tribunalibus locum prestat. Indeficiētem christi possidēt verba virtutem: vt ipsa sine ceteris bonos atqꝫ perfectos mores efficiant: et inter celicos ciues inferant hominē limo factū: ad q̄ ꝑfecto nullis alijs vnqꝫ legiꝛ cōcessa potestas: necnon ⁊ ad transitoriā vitā imperturbate ducēdā/ista oībꝰ alijs ademptis plene sufficiunt: alia sine istis penitus non expediunt. Que saluator in duodenis annis fari exorsus ē: ⁊ velut subita coruscatio splēdēs ꝑ octodenum annuꝫ docendi silentio reclusit. Et in omni tempore quo Christus fari dignatus est in eruditione humani generis: aut informauit hominum mores disciplinis celestibus: aut male agentibus penas dignas factis cōminatus est: aut iuste agentibus premia celestia repromisit: aut declarauit sublimia arcana: que imitabilia non sunt: que neqꝫ promittunt neqꝫ cōminantur. Veruntamen dum mores instruxit proposuit similitudines: adiecit parabolas: et simpliciter locutus est diuina: atqꝫ humana vitia redarguens: et prohibens fieri quod naturalem ordinē iusticie turpat: quod veritatis regula vetat: quod se obiectat ad ascensioneꝫ in celum: quod admissum demergit in baratruꝫ. Et virtutem altipendit in altitudine verbi sui: quod eo altius quo simplicius ꝓtulit. Qui fari orsus interrogat in doctorū medio infra tēpli ambitū superhumane: nō ab illis/ sed a seipso situatus: supgrediens aliorum senectutē iuuenili virtute: quoniā etas perfecta nō in diebus sed in moribus est sapientibus preminens. Nā sapientia vera nō in humanis/ sed in diuinis: non in litteris/sed in sensu: non in sono vocis/ sed in silentio sane mentis: non in sermone/sed in virtute: non in intellectu/sed in actione cōsistit. Idcirco impuber antiquos sapientes interrogat: sicut scriptū est: Et factū est post triduum: inuenerunt illū in templo sedentem in medio doctorū: audientē illos et interrogantē eos. Lu. 2. non vt discat/sed vt male scios eorum responsione conuincat. Quod interrogauerit emisso verbo/ per euangelium scimus. De quo interrogauerit/omnino non nouimus. Proinde hoc diffinire autoritate vlla intermittamus: qua quid interrogauerit/per euangelia probare nō possumus. Omnis nanqꝫ vera interrogatio ad homines fit per verbum: sed quod ab euangelio incertum redditur/ab hominibus nulla ꝓsumptione ꝓ certo reddaꝛ. Non autē vacat a

magno mysterio q Christus priusq̄ loquatur
interrogat: ꝛ q scriptura euangelica quid in-
terrogauerit/assertione nulla diffiniat. Inter-
rogat nēpe priusq̄ assertiue loq̄tur: vt nouerit
ex cōfessione quod an̄ sine illa ꝓnouerat: si ani
mā docibilē theoricā possideret ad doctrinam
Non eniꝫ diuinus effundendus est sermo/ vbi
Eccli.18 nō est audit9. Et scriptura dicit: Ubi nō est au
ditus/ nō effundas sermonē. Interrogat vt ex
respōsione recte suscepta regno dei aptos aut
ineptos dijudicet respōdētes. Nā om̄is inter-
rogatio respōsionē exigit: siue de theorica siue
de practica fuerit. Ex quo cōuincit̄ q̄lis fuerit
q̄ respōdet. Quod aūt iterrogatio christi certū
nō habet articulū/ multitudinem causarū atq̄
querele/ quas ad hoīes habet insinuat: ad quā
nihil certū et iustū habet quod audacia huma
na respondeat. Pro eo autē q primo loqui ra-
tus incertū sermonē: nō tamen certā interro-
gationis vocē protulit: incomprehensibilitatē
indicat dicendorū/ necnon agendorū: quibus
nunq̄ facta est aut fiet p homines equa respon
sio. Non eīn vite christi atq̄ doctrine/ passioni
aut morti ab hominib9 est in veritate responsū
neq̄ possibile noscitur: etiā si omnis sanguis
a primo anthropote vsq̄ ad vltimū p Christo
fuisset aut esse posset effusus. Necdū ad altitu-
nē doctrine sue quā incultus/ non polit9 sermo
decorat/ intellectus ascendit humanus.

¶ Quod omnia sunt deo/ et suis pre ceptis et cōsilijs et operibus postpo nenda super interrogatione: secun dum Lucam. Capitulum II

Lu.2. Interrogatus aūt a matre quare sic fe-
cerat/ dicēte: Fili/ quid fecisti no-
bis sic? ecce pater tuus et ego
dolentes querebamus te. Quod īscijs
ipsa ꝛ patre Joseph in templo remāserat: ver-
bū certū etiaꝫ interrogando respōdit dicens:
Quid est q me querebatis? Nescie-
batis q in his que patris mei sunt/
oportet me esse? Interrogationē quādoq̄
ignorantia preit: sed christo nō insidet. Quesi-
tio vero vel nō est habitorū/ aut effugientiū et
perditorū. Quesitio materne virginis et Jo-
seph ex improuisa effugitione christi puenerat
quā christ9 aut arguēdo/ aut interrogādo re-
tundit/ cū respondit: Quid est q me quereba-
tis? Creditis ne me aberranteꝫ? an q venerim
mundū deludere/ nō saluare? Scandalū forte ī
me patimini? ne forte velut ignar9 agendoruꝫ
incedā? Est ne incerta pegrinatio mea? Suꝫ
ne pfugus super terraꝫ? Purū creditis homi-
nē aberrare possibile? Deitatē negatis vnitam
in humanitatē a verbo assumptā? Quē me esse
creditis? Ad quid me in mundū venisse cogita-
tis: si aliud in me q̄ soluꝫ hominē autumatis?
Tu virgo mater que me filiū more materno vo
cas: sub qua spe aliquē cōcipere atq̄ parere an
gelo nūciante prestitisti assensū? Nōne sub spe
concipiēdi atq̄ pariendi filiū altissimi dei; nō
ex homine/ sed ex virtute spūssancti? Tu pater
Joseph/ nōne euangelica oracula suscepisti: at
q̄ sepe in somnis affatus ciuiū supernorum/ q
id quod sponsa tua gestabat in ventre de spū-
sancto erat/ nō ex humano semine? Si purum
hominē creditis: nec mirū si queritis: etenī er-
rat faciliter omnis homo/ nisi dirigat ꝛ prote
gat deus homo. Deus ex eterno/ homo ex tē-
pore pleno. Si vero me deū creditis humani-
tate vestitū: q̄d doletis querēdo: quid queritis
ita dolendo? Nā deus errare nō potest: nec si-
ne ratione aliquid minimuꝫ facit. Proinde q̄d
est q me querebatis? An querebatis hūane di-
uinū? An dolendo ꝛ querēdo credebatis pieta
ti diuine anteferre me velle humanā: vt ppter
parentū tristicias que deus pater iubet omit-
tā? Nescitis q in his que patris mei sunt opor
tet me esse? Duo patres in tali colloquio sonu-
erunt: vnde quodāmodo locutio materna con
fundit̄. Dixerat virgo patrē quē habebat soci
um sponsū/ nō carnis cognitione maritū. Re-
sponderat se christus patrē habere eternū: cu-
ius volita in carne venerat pficere sup terram
Illa hominē/ iste deū: Illa temporalē/ iste per
omnia dixit eternū. Illa mortalē: iste ptulit im
mortalē. Dicit mater iesu sibi: Ecce pater tu9 ꝛ
ego. Respōdebat iesus: Nescitis q in his que
patris mei sunt. Nō repressit virginem vt dice
ret: quē pfers non est mihi pater: sed allegauit
eternū deū patrē: cuius se filiū esse dicebat. Ec
ce duo patres diuersimode astant: vnus de ter
ris/ qui a multis pater credit̄ ꝛ nō est: vnus de
superis existeens eterne: qui neq̄ adhuc plene
ab omnibus creditus est: in cuius ministerijs
se Christus asserit occupari. Ad patrem eter-
num se refert: quia omnis filiatio est a patre.
Necnō et moralē relationē facit: cū opportune
in his que sunt ab eterno preuisa/ ī carne sit fa
ctus obediens. Nō veretur Christus dolores
ex carne maternos siue paternos: sꝫ dei patris
obedientiā plus attēdit. Preferēdus est deus
pprijs parentibus/ quantūcunq̄ illustribus vl̄
honestis. Et hic christus pietatē p pietate cō-
demnat ꝛ reprobat. Et diuinis actionib9 post-
ponit humanas: et diuinū omnino humano p-
posuit. Humanū ē tristiciā nō inferre parenti
bus: ꝛ ipsos cōsolari opus est pietatis. Et ho-
norē ipsis impēdere debitū est iusticie/ iussioq̄
legis. Ubi vero deus aliud inducit: ab omni-
bus his absoluit. Proīde ex huiuscemodi chri
sti verbis decretū firmū accepimus: vt cū deuꝫ
velle aliquid nouimus: q si q̄ sunt/ cetera omit
tamus: neq̄ tristicie/ neq̄ lachryme/ neq̄ sin-
gultus aut vlulatus/ deiectiones aut assumpti-
ones quorūcunq̄ charorū ad id agendū impe-
diant. Nemo tam iustū in carne parentē vt sal
uator omniū habuit: que in nullo aduersabat̄
diuine atq̄ infallibili volūtati: que virgo erat/
sancta p om̄ia erat. Uicerat virtute naturam.
Sanctis affectib9 mouebat̄ in christū. Int9 ꝛ
extra morū reprehēsione carebat: quā christus

cũ tristicia atq dolore pmisit: tandẽ gladio doloris moriendo affecit: vt eterni patris volita ĩ carne degendo/patiendo atq moriendo pficeret. Quis igit ad facienda opera diuina q nouit/q in mandatis accepit/q summa z eterna veritas cõsulit/charorũ affectus obijciet: aut pietatem inducet humanã/cũ pnouit diuinã? Naz pijssimũ est impiũ p vera pietate cõstitui. Respondendi formã his q humane loquunt/christus matri virgini respondendo descripsit. Et humana z sm carnẽ sapientib9 libellũ obiectionis opposuit: cũ dei placitũ oib9 agẽdis respõdendo atq cõplendo pposuit. Sed opportunitatẽ non ad patrẽ aut ad seipsum ordinat: nihil quippe opportunitate vrgente/sed decente per ipm factũ est ad gen9 hũanũ: p quo necessario z opportune oia in carne fiebant. Sollicitudinẽ suam enunciat: quia nihil p se aut pro filio/ sed p nobis omnia vult que agit in filio de9 pater. Verũtamẽ mox directiones pordinat christus aut deus hõ: vt dũtaxat illa opportuna inuitabili opportunitate dicam9/q deus pater fieri mandat: que facta in eternum subuehunt regnũ: cõtempta vero demergũt ad loca tartarea. Nulla in agendis opportunitas maior q creatori subiectum per omnia fieri: z sollicitum ambulare in directionibus atq iussionibus eius. Nihil tam hominib9 opportunũ/q vnusquisq p seipso/ per seipm curet deuitare gehennam: atq cũ laruali turba ɔcludi: a qua egressus nullus z mora ppetua. Nulla qppe cogitatio / nulla locutio/nullus actus tam opportune pagit/ aut importune obmittit: q quibus salus ppria z eterna cõquiritur. Quapropter si membra respiciunt que tenellũ etate adhuc loquit caput: si quia deus eternũ/ diuina requisita p mores in intelligendis/amandis atq faciendis/ penitus magis artant atq opportune cõstringunt. Cetera vo humana seu voluntaria sunt: hũana ppter vite necessitatẽ/voluntaria ppter liberam actionẽ. Sed tantũ in his que dei sunt est dilectionis z actionis sancta opportunitas: in alijs vo humane mora voluntas/que semetipam haberet nisi assit inexcusata necessitas.

¶ De pfecta et totali iusticia / quam christus in carne venerat impletur9: secundũ mattheũ tantum. Ca. III

Factus etate perfectus/non tamen virtute: qz in hac semp erat: eo tẽpore quo etas senaria vergit/excutiens a se incognitionẽ qua mundo celabat/ palã fieri voluit: relictis parentib9 in galilea/solus vbi ioannes baptizabat aduenit: a quo baptizari oĩno expostulat/noue legis sacramẽta initians: quorũ in se baptismũ primo suscepit: ex virtutis humilitate renitente ioanne/ versauice se ab eo tale baptisma debere suscipr asserente: sic christus fa-

Mat. 3. tus ẽ. Sine modo. Sic enĩ decet nos implere oẽm iusticiã. Transcendit loquedi vsum/z omnẽ intelligentiam hois supgreditur: q tota z plena iusticia omnẽ iusticiã sic venerat impletura. Tota iusticia christus est plena atq perfecta. Quid ergo restat implendum perfectissime plenũ? Si aũt restat implendum/ oĩno nõ plenũ. An ista prefinita z palmaris sententia/q in baptismate omnis impleat iusticia? Nam si christus subijciendo se aquis omnẽ impleuit iusticiã: vt nostre redẽptionis debituz sit solutũ: z q per iusticiam filij dei in baptismo impletam/recõciliationẽ cũ patre gen9 humanum accepit: ad quid desertũ adhuc adijt quadragenam dierũ ieiunio impleturus? Cur se ad diaboli luctam exposuit? Cur adiecit tantã operũ verborũq doctrinã? Cur passus est? Crucis mortẽ cur subijt? Cur sanguinẽ fudit? Ad quid anima eius descendit ad loca tartarea? In admirationẽ atq incõprehensibilitatẽ quandã suspenduntur hoim intellectus: cũ videat christus asserere/sic omnẽ implere velle iusticiã: si a ioãne immergat aquis: si abluatur elemento fluribili: si dũtaxat intingual corpe pprio in iordane. Sed ad exilitionẽ z ppensionem ista verba ptrahũt hominis intellectũ: vt capiam9 ex eis plusq cõtinet in syllabis. Postq christus ppter nos hõ factus erat: decebat vt qz hõ p opera ppria vite agende preberet exemplũ verborũ/adderetq doctrinã. Quãobrem dicit: Sic decet nos. Nõ tamẽ dicit/oportet: ne credamus necessitatẽ aliquam christo fuisse dominatã: sed illã intelligamus decentiã/qua verbũ caro factũ p redemptione nostra in terris degens/mater eccĩa ab ipo nouiter initiatã/tendentẽ in superiora monstrabat: quã ipse iusticiã voluit appellare: vt ipse caput cũ toto futurorũ corpore subijciat elemẽtis/intinguat aquis: vt cõtra iniusticiã primorũ parẽtũ damnate superbie/iusticia humilitatis obueniat. Quia vo deus erat/cõferebat remediũ: q suo ineffabili atq inuisibili mõ visibilib9 tradebat elementis: vt fierent sacramenta iusticie atq virtutis p suscipientibus liberandis. Sz in huiuscemodi abyssũ nõ igredimur/iusticiam a christo impletã z sacramẽtis noue legis insertam: sed illam sacrã intelligẽtiã ab isto verbo suscepimus: qua christi mẽbra volũtate atq morib9 sibi ɔformia/omnẽ iusticiã implere suo mõ tenent. Ois nãq virtus sub iusticia militat. Et omne gratũ eterno regi regũ/aut amor aut opus est iusticie. Suadet z pcipit ipa ineuisibilem amorẽ in deũ z in ea que sunt eius/z in illa q mandauit diligi sancto mandato. Iubet vo penitus illa opa fieri/q decet primos aut secundarios pfessores: put se offert possibilitas z edicti necessitas. Sed oẽ quod in euangelio negatiue pcipitur: aut omne quod prohibet/exceptionẽ nõ recipit corde/neq corporis actu: etiam si mens intẽtata sequeret. Que vo tradunt affertione specifica/corde nunq/corpore interdũ exceptionibus gaudent. Ac p hoc cũ christus se asserit omnẽ iusticiam p decentiã impleturũ/futurum corpus ipse cõpellat: nec se pter corpus futurum enũciat. Plurali enim numero se posuit quod in aliqua euangelij parte simile genus lo

quendi nunꝗ̄ regimus. Sed ꝓpter corp⁹ creā-
dū de nouo ꝑ gratiā ⁊ membra in virtute nascē-
tia/coherentia sibi: christus tali loquendi gene
re fatus est. Sic decet nos implere omnē iusti-
ciam. Nec solū referant hec ad christū ⁊ ad so
lum ioannē: sed ad christū ⁊ ad corpus sibi de-
nuo coaptādū. Quā christo in se implente: qui
factus est nobis a deo tota iusticia: per quam ⁊
nō aliter salui fieri poteramus: subsequētia mē-
bra q̄ saluanda erant/sic omnē iusticiā virtutis
⁊ operis impleuerūt. Nulla nāq; virtus/aut vir
tutis actio defuit aut deest i ecclesia sancta dei:
q̄ in multis corde/similiter ⁊ corpe splenduit: et
q̄ non aliquibus in corpe/saltē ī corde ꝑfulsit.
Nam oībus electis dei hoc est/esseq; debet per
maxime ꝓpriū in animo/virtutē omnē diligere:
ꝗuis omnē gestu corpis nō sequaꝛ. Et opportu
ne factū oībus cupientibus captare celestia: illi
virtuti fieri ꝑ amorē/cui coaptare noluit corpe
vel nequiuit. Sic enim impleta est omnis iusti-
cia in mēbris sequacibus saluatoris: quoniā in
corpe vero mystico fiunt virt⁹ actusq; virtutis.
Et tam ꝑfecte in ecclesia omnē iusticiā inueni-
mus impletā: vt etiā ꝓ deuitandis vitijs tenen-
daq; virtute oīa sunt tormentoꝝ genera tolera-
ta. Singuli vero ad supnam ciuitatē ex predesti
natione tendētes/sic omnē iusticiā impleuerūt
vt mēte pariter ⁊ corpe: si vero nō corpore/syn-
cera mente ad omnes virtutes amore indissolu
bili atq; inuincibili sunt facti. Corpe sine mente
nunꝗ̄ ⁊ nusꝗ̄ fuit aut erit omnino impleta iusti-
cia.

De forma vincēdi aduersariū: quā in tribus tentationibus sathanicis christus omnibus ostendit. Et de primo verbo tentatori obiecto: secūdū Mattheum et Lucam. Ca. IIII

D Eracta quadragena deserti/tria vba
tentatori tradidit in responsum. Pri-
mū siquidē suggerenti lapides panes
fieri/virtutē diuinā ad hominū saturitatē atq;
vitam/nō panē solū apposuit: qui respondēs di-
Mat.4. xit: Scriptum est: Nō in solo pane vi-
Mar.3. uit homo: sed in omni verbo quod ꝓ
Lu.4. Deu.8 cedit de ore dei. Autoritate sacre scripture
vtitur: nō hūana rōne. Idcirco ipsam male sug-
gerenti opponit primo in cōgressu: nec de no-
uo responsionē fingere voluit: ne responsio no
tareꝛ in crimine: aut prisce legi asseuerare con-
trarium/aut sibi nō fieri vniformis. Non in so
lo pane viuit hō: q̄ nō solū ex corpe aut ex carne
cōpositus est: sed ex anima que alitur nō corru-
ptibilib⁹/nō materialib⁹ reb⁹: sed corrumpi ne
scijs ⁊ a materijs alienis. Panis materialis car
nis substantiā fulcit: verbū dei animam reficit.
Panis noīe intelligiꝛ oē quo aliꝛ corp⁹: nomie
verbi dei oē quo vegetaꝛ inuisibiliter inuisibiꝛ
anim⁹. Vita panis cū oīb⁹ sensibilib⁹ est cōis:
vita q̄ spūs viuit/tm̄ rōnabilibus adest. In vi-
ta panis boni ⁊ mali ꝑticipāt: vita vbi dei ꝑ fidē
tm̄ bonis adiūgiꝛ. Si vo ad christū solū suaver
ba referunꝛ/hō ⁊ deus erat: q̄ ostaxat nō viue-
bat ex pane/imo nec pane indigebat: etiā in ter
ris degens ⁊ viator existēs: ꝗuis ad insinuatio-
nē veritatis assumpte carnis/nō ad necessitatē
vt hō comederit. Distinxit porro iesus vtriusq;
hoīs vitā: ⁊ ꝙ vna ꝑter aliā/nō altera preter reli
quā toti cōposito pōt prestare alimēta viuendi:
⁊ ꝙ vita gratie superfertur vite nature. Proin-
de dixit solerti verbo: Nō in solo pane viuit hō
nō caro: qꝛ caro ꝑter animā/⁊ ꝑter carnē anima
nō est hō: ꝗuis in scriptura totuz aperte dicaꝛ.
Vita igiꝛ humane carnis est anima. Illa vero
q̄ ore sumunꝛ/sunt alimēta ⁊ nō vita. Vita siqui
dem anime nō est caro/neq; aliquid corpale ali
mentū: sed sic facta est/vt etiā extra corpa posi-
ta nō careat vita: nō ex natura qua creata est/sꝫ
ex eo ꝙ sic creata est: videlicet vt deus sic faciat
illā viuere in corpe/priuatāq; corpore. Et prout
quod corpus facit viuere/oē corpus ꝑcellit: ita
quod anie iugē infundit vitā/omne spūale ꝑce-
dit. Corruptibile corpus hoīs ex corruptibili
alimēto foueꝛ: incorruptibilis spūs incorrupti-
bili vita viuit. Corpale alimentū ꝑstare anie vi-
tā nequit: vita qua vere aīa viuit/pōt ⁊ corp⁹ si-
ne alimētis corpalib⁹ sustentare: vt valentius
sit omne illud quod in nobis agiꝛ ꝑ gratiam/ꝙ
oē quod agiꝛ ꝑ naturā. Et multa de hac re exē-
pla nobis tradit antiqua memoria: ꝙ ꝑt er oēm
nature potentiā atq; etiā vsum multos inueni-
mus aīa existente in corpe sine alimento corpo
ris/aīa ⁊ corpe incolumes ꝑmansisse: vt moy-
sen ⁊ heliā quadraginta diebus: ⁊ multos post
christū ad similē ꝑuenisse mensurā. Et vera que
dā paulo ante gesta nunc referā. Iuuenis q̄daꝫ
sedecim annoꝝ repertus est/q̄ hanc gratiā a do
mino meruit: vt sumpto tantū omni die domini
co christi corpe/reliquū totius vite tempus sine
corpali alimēto trāsigeret. Et ne diabolica cre
dereꝛ illusio/ad omnē virtutis experiētiā adau-
ctus est: ⁊ repertū est christi gratia ꝙ corp⁹ illi⁹
omni pulsa deceptione/sine corporali alimento
vita cōmuni qua viuūt edentes ⁊ bibentes/ino-
cua existente natura posse subsistere. Unde ꝓi
nus tota vita hoīs nō est panis: sed gratia inui
sibilis verbi dei. In rememoratiōe beneficioꝝ
dei quā moyses fecerat israeli trans iordanē in
solitudine tēpesta: huius sententie figura ⁊ simili
tudo ꝑcessit. Dicebat cm̄ de deo moyses popu-
lo: Afflixit te penuria cibi: cibum dedit manna/ Deu.8
quod ignorabas tu ⁊ patres tui: vt ostēdereꝛ ti-
bi ꝙ nō in solo pane viuit hō: sed ī omni verbo
quod egrediꝛ de ore dei. Affligebat nēpe de⁹ po
pulū quē eduxerat de egypto/penuria corpora
li: coꝝ scꝫ q̄ artis hūane ꝑitia in vsum hoīm sūt
atq; illaꝝ reꝝ esibilium q̄ sponte nascunꝛ. Sed
nec ipm ꝑplm expugnari ꝑmittebat inedia: q̄n
ei plueret māna de celo/insolitū atq; icognitū
a mūdi origine cibū. Cui⁹ penurie atq; superne
ꝯcessiōis causa subrogata est: cū moyses poplo
suo dixit/vt ostēderet tibi ꝙ nō in solo pane viuit
hō: sed in oī verbo quod egrediꝛ ab ore dei. Uo

lebat em̄ deus populũ illũ rudē instruere/ꝙ nõ
in solo pane vita hominis est. Et qm̄ oīa in figura
cõtingebāt/altius pensanda sunt verba. Duas
q̃ppe oportet ꝑintelligere vitas: vnā agendā/al-
teram expectandā. Bipartit᷑ etiam agēda in il-
lā q̃ diuinis speculationib⁹ tm̃modo seruit: et in
illā q̃ in manifestis atq̧ corꝑalib⁹ actionib⁹ sa
tagit. Illa vita viuit inuisibiliter oīs aīa deo di
cata: q̃ tm̃ diuinis verbis pascit᷑: ⁊ educat᷑ super
mēsam celestiũ secretoꝝ/inuisibiliũq̧ virtutũ: ⁊
semꝑ meditat᷑ verbũ increatum/ quod eterne a
patre ꝓcessit: ⁊ reflectit᷑ ⁊ recogitat verbũ icar-
natũ/quod ab eodē patre eterno ꝓcedens/car-
nē vitãq̧ in plenitudine tēporis induit: ⁊ sedu-
lo ⁊ iugiter in seipsa cõtuendo reuoluit quod fe
cit viuens: quod impleuit moriens: quod resur
gēs ꝓ nobis fecisse ostēdit: quas mansiões in ce
lũ ascendens vere credentib⁹ ꝑparauit. Istud ē
verbũ absconditũ/quo in absconso nunc hō in
terior alit᷑ ⁊ fouet᷑: ⁊ ex quo ad vitā imortalē vbi
semꝑ viuit᷑ ꝑuenit᷑. Nõ est vera vita/q̃ delectati-
onib⁹ caret internis. Uiuunt etenim bestie sensu
corporeo ⁊ corꝑalib⁹ alimētis: sed rõne priuata
interna ⁊ supnaturalia bona non norunt. In q̃
similitudine viuũt oēs diuinoꝝ bonoꝝ delecta-
tione carētes. Unde vita delectabilis nõ est in
pane/sed in verbo dei: quod nõ ꝑcipit aut sentit
corporeus sensus/sed inuisibilis ⁊ interior spiri
tus. Est aũt verbũ dei nõ solũ illa ꝑsona terna
existens ab eterno in vnitate diuine substātie:
seu q̃ ad nos ꝓcessit in tpe: sed omne quod aīaꝫ
rõnalem instruit/dirigit/iure delectat/a visibi-
liũ delectatione suspendit: quod tm̃ reddit᷑ ami
cis/tuet᷑ a sathana/⁊ in supna defigit. Sed ver-
bũ dei pascēs interne rõnem rõnabilē hoīs mē-
tē/etiā dirigit in exteriorib⁹ actionib⁹ corpus:
⁊ quodāmodo actiuā cõtēplatiua ꝑcedit vita: ꝙ-
uis in ꝑfectione posterizet. Non em̄ esse posset
actiua iusta/⁊ ordinata/nisi ꝑcognosceret diri-
gēs verbũ: quod mēte cõspicit᷑/anteq̄ actio pur
get᷑. Que tñ actio iusta vita est rõnalis anīe: pro
ut delectatio aīe nascit᷑/cũ diuina iussa implen-
tur. Et mandata dei vita eterna sunt: q: in illaꝫ
agentē impigre introducunt/in q̃ viuendũ: non
tamē intromittit cibus/qui vitam corporalem
hominis fulcit.

¶ De verbo secundo christi tentatori obiecto: secundũ Mattheũ et Lucam. Capitulum V

SEcundũ verbũ quod saluator dixit im
probo tentatori/cũ detulisset eũ supra
tēplũ/fuit: Scriptũ est: Nõ tenta Mat. 4.
bis dñm deũ tuũ. Magna ꝑrogat᷑ nobis Lu. 4.
ab insidijs ⁊ fallacijs diaboli euadendi forma: Deu. 6
cũ christus male sollicitatus ab eo/sacre scptu
re testimoniũ sibi opposuit. Cui si diligēs intel-
ligentia ꝑstaret᷑/nihil doli habēt etiā acutissimi
demones: quod scripture veritas non refellat:
nec tā alta deceptiõis argumenta seu numerosa
ad subuertēdũ anīas possent adinuenire mali-
gni: ꝙ ad effugiēdũ maiora seu plura nõ cõcesse
rit bonitas spũsscti. Habet scriptura sacra q̃d
deceptiõib⁹ fidei opponat: hꝫ vnde repprimat
spei altissime subuersores: hꝫ q̃d obijciat emul᷑
charitatis: habet vnde oīm virtutum insidias
noscat: habet vnde detegat pedicas pctõꝝ: ha-
bet vnde sciat vbi sit sathanica sedes: habꝫ vn-
de resistat demonuꝫ feritati: habet vnde leonis
rugitũ audiat: habet vnde caueat ipsi⁹ caudam
draconis: habet vnde deuitet ipsi⁹ blandimēta
serpētis. Ex luminarib⁹ duct⁹ semetipm agno-
uit: vitioꝝ ꝑpendit introituꝫ/egressumq̧ virtu-
tũ. Et virtutē cũ ingredit᷑ aut regredit᷑ nouit: et
vitiũ cõspicit cũ aufugit. Docet ipsa cuꝫ holb⁹
ꝯuersari: interdũ secedere. Et mensurā atq̧ mo
destiā oīm rex docet. Frustra sibi de q̃cũq̧ alia
facultate blandit᷑/si nõ nouit ipe diuinā. Et in-
cassum capit᷑ lucta cõtra inuisibiles ptātes ⁊ fra
gilitates ꝓprias inherentes: nisi ex his q̃ sacra
scriptura determinat. Et supba mēte attollit᷑/q̃
si nouit illā/dedignat᷑ inducere: si ꝟo nõ nouit/
si nolit ad illā in mēsura sue capacitatis intēde-
re. Proinde tota mēte curram⁹ in illā/ ⁊ obser-
uemus ad lucidissimas portas ei⁹: ⁊ pulsem⁹ in
gredi in atria sancta ei⁹. Ecce saluator omniuꝫ
christ⁹ potēs diabolũ sola volũtate aut vno ver
bo ꝯterere: sed nec fecit: vsus est aũt ad suā calli
ditatē reprimēdā testimonio scripturaꝝ: scriptũ
est dicēs: Nõ tētabis dñm deũ tuũ. Iure certā-
dũ est/nõ potētia seu tergiuersatiõe fugaci: ⁊ ra
tiõe/nõ clamorib⁹ est vincendũ. Opponit scri-
pturā christ⁹ suggestiõi sathanice/q̃ sibi ꝑsuade
bat ruinā: ꝙuis quod diabolus dicebat/sine sue
lesiõe potuisset christ⁹ efficere. Sed q: tentaba
tur vt hō ꝑ scripturā sacrā dedit respõsa tentā-
ti: excusans se/q: nec deũ suũ debebat ipe tenta
re. Tentat᷑ sepe de⁹ dāno tentantiũ/cũ data vir
tus nõ exit in op⁹: sed expectat᷑ de⁹ vt agēda ꝑfi-
ciat. Oīs tētator ꝓbare credit quod tētat: ⁊ ꝑ ex
perientiā in cognitionē venire tētati. Cur ergo
intantũ ꝑsumit hũana audacia: vt velit tentare
oīpotentē deũ? Probauim⁹ ne oīpotentiā ei⁹?
Sane mũdo īnotuit cũ oīa creauit ex nihilo: cũ
inesse ꝓduxit substantias separatas: cũ magna
⁊ celestia corꝑa ꝯdidit: cũ incorruptibilē lucē et
incõtaminabilē fecit: cũ mari terminũ dedit: cũ
cete grandia intromisit: cũ terrā impleuit varie
tate viuētiũ: cũ cũcta tam nobilib⁹ differentijs
ꝑsigniuit: cũ aīam vniuit ad corp⁹. Quis enim
enarrabit ꝑopera oīpotentiā creatoris? Quid
ergo tētat᷑ oīpotētia ei⁹: cũ oīa q̃ velit possit effi
cere: cum nihil velit quod plene nõ possit: nihil
possit quod nõ velit? Si ꝟo ideo tētabim⁹ vt ei⁹
sapiētie velim⁹ aliam expientiam ꝙ dederit in-
uenire/cornib⁹ vanitatis ⁊ supbie vētilamur: nā
ipa creature diuersitas satis clamat/ꝙ ei⁹ sapie
adest infinitas. Et si q̃spiā ad seipm ingressus
discuteret/resuliret a tētatiõe sapie sũmi dei: qm̃
ipa ꝯnexio aīe ⁊ corporis/⁊ insita potētia vtriusq̧
dei sapie arguit infinitatē: cũ nemo in hoc mũ-
do degēs reperiat᷑/q̃ semetipm apprime dephē-
derit ꝓpter admirabilē amorem spũs creati ad

creatū corp⁹: ꝛ ꝑpter aīe trinā virtutē/ q̄ sup oīa
creata ꝑterq̄ sup angelos ꝑminet: ꝛ ꝑpter vim
sensualiū instrumētoꝝ/ q̄ cōprehēdunt obiecte
foꝛinsecus q̄litates. Ceteroꝝ vō diuersoꝝ ad in
uicē miris modis facta cōnexio/ diuinā sapiētiā
infinitā esse ꝓclamat. Et oꝛdinat⁹ ꝛ infallibilis
supcelestiū ꝓcessus coꝛpoꝝ/ totiusq̄ nature mo
dulatio ꝛ diaphania ꝛ successio atq̄ progressus
vniuersi pulchritudo: quā particularis turpitu
do nō turpat: studiosa ꝛ iugis gubernatio vni-
uersi: oīs sapiētie infinitatē singillatim ꝛ ī cō-
centu suo mō fatent. Quo igit mō tētabim⁹ et
ꝓbem⁹ infinitā sapiētiā dei? An erūt istis poti-
oꝛa fienda q̄ facta nō fuerint: vt in eius nouitā
experiētiam veniam⁹? Sed si q̄rim⁹ etiam bis ma
ioꝛa fidei ꝓcessib⁹ inuenim⁹: q spūs increatus
ad spm̄ ꝛ coꝛpus creatū ineffabili mō atq̄ inse-
parabili sit vnit⁹. Pelagus nēpe subuersionis
nauigat/ q̄ deū in sua sapiētia tentat. Sed forte
an bon⁹ in seipso seu ad nos bonitate feraꝛ tē-
tare placebit. Merito dixerim q hoc denuo tē-
taturū siue tentantē nisi digne peniteat/ eterna
flāma cremabit: cū oīa inuisibilia ꝛ visibilia/ su-
percelestia ꝛ celestia ꝛ subcelestia dei bonitatē
sempiterne atq̄ ab eterno manentē/ suis vocib⁹
clamēt. Et q ad nos inretrotracta bonitate re-
ferē/ olim rex collatio/ vsus rōnis ꝛ coꝛpis am-
ple suscept⁹/ ꝛ ipsa verbi eterni ꝓ nobis facta ī
carnatio ꝓtestant. Sed nec ludibꝛiose tētādus
est de⁹/ aut iactare se in pericula licet: vt ꝑ huiusce
modi scire velimus/ si curā sedulā nr̄i gerit. Ni
hil nāq̄ de⁹ frustra hoīb⁹ contulit/ vt inexperte
marcescat: sed si q̄ nobis a deo donata et acce-
pta nouerim⁹: put in nobis est ꝛ oꝛdo agendo-
rū expostulat/ ꝑferam⁹ ad actū. Semp deū tēta
re puincit q̄ quod habet/ remittit: ꝛ in agendis
tētat intēdere quod nondū pfecte suscepit. Ten
tat deū q̄ habet humane qd faciat diuina cond
rēs. Tentat ꝑsus iter hoīes degēs/ ab ipis va
lēs ī expeditēdis fulcimēta suscipe/ si q̄rit angeli
ca. Nūq̄ debēt ad q̄ppiā pagendū adesse diuina
si hūana sufficiūt: nūq̄ angeli vbi sane sufficiūt
hoīes: neq̄ supna/ vbi inferioꝛa sunt ꝑsto. Defe
ctu eīn dūtaxat eoꝝ q̄ a nobis sunt/ ista subueni
unt. Jure igit christ⁹ ruinā suggerenti per scri-
pturam rn̄derat/ dn̄m in ruina huiuscemodi nō
tentare: cū climax ascensiōis in locū ꝛ descēsio-
nis adesset. Tētat plane deū/ q̄ quod est tm̄ na-
ture officiū/ ꝑ artē: ꝛ quod solū est artis/ q̄rit effi
cere ꝑ naturā: ꝛ quod est haꝝ/ ꝑ supnaturalia si-
ue per miracula petit. Tētat deū/ q̄ de seipo du-
ce curiositate ꝑsumit: ꝛ expetit aut credit ab eo
fieri/ quoꝝ effect⁹ nullus est fruct⁹. Nō deus est
tentandus: q̄ nulli ꝛ in nullo deficere potest aut
nescit: nisi sibi hō deficiat. Ad qd ꝓbandus est?
Ut qd de ipso nouā experientiā q̄rim⁹? Merito
1.Co.10 ergo dicebat apl's: Tētatio vos nō apprehēdat
nisi hūana. Semp eīn in periculū vergit diuina
tētatio. Probet ꝛ tētet semetipm hō: ꝛ hominē
hō: sed nō vt trahat ad vitia. Deū vō tētare nul
lo mō precogitet: nam ꝑ os dauid de pplo isra-
elitico dn̄s oīpotens cōquerebat: ꝛ ꝑmonebat
posteros ne incurrerēt pctā pꝛioꝝ/ dicens: Ho Ps.94
die si vocē eius audieritis/ nolite obdurare coꝛ-
da vestra: sicut ī irritatiōe seu in acerbatiōe ꝑm
diē tentatiōis in deserto: vbi tētauerūt me pres
vestri: ꝓbauerūt ꝛ viderūt opera mea. Cōqueri
tur deus q a patrib⁹ antiq̄s tentatus fuerat in
deserto: sc3 vtꝝ posset q̄ ipse pp'e volebat effi-
cere: ꝛ tentantes ꝓbauerūt/ ꝓbātes viderūt ma
gnalia facta sua. Et alia scriptura psalmoꝝ di-
cit: Et tentauerūt deū ī coꝛdib⁹ suis: vt peterēt Psal.77
escas aīab⁹ suis. Et dixerūt: Nūq̄d poterit de⁹
parare mēsam in deserto? Nunq̄d ꝛ panē pote-
rit dare/ aut parare mēsam populo suo? Et sta-
tim sequit: q2 opera ei⁹ miro mō viderūt. Et mā
dauit nubib⁹ desup: ꝛ ianuas celi apuit. Et plu-
it illis māna ad manducandū: ꝛ panē celi dedit
eis. Panē angeloꝝ manducauit hō: cibaria mi
sit eis in abundantia. Et pluit illis sicut pulue-
rē carnes: ꝛ sicut arenam maris volatilia pēna-
ta. Abhoꝛrebat deus ab hoīb⁹ quoquo mō ten-
tari: qm̄ ipse illi populo multa mira premiserat
ꝛ fecerat magnalia nō quesitus: in egypto ꝑ pla-
gas: ꝛ in mari rubꝛo submergendo insequentes
populū pharaōnis: in subuertendo curr⁹ ꝛ ro-
tas: in columna nubis ꝛ ignis: ꝛ ī multis signis
ꝛ ꝓdigijs q̄ fecerat in deserto: infidelitatē illi⁹
populi arguebat crebꝛa vel vna tentatio: cū ipe
preueniret oppoꝛtunis subsidijs atq̄ remedijs/
eoꝝ precib⁹ nō preuent⁹. Poꝛro detestanda in-
fidelitas est/ q̄ velut amicū nouū tentare presu-
mit deū eternū. Quanti aūt deū tētare nouim⁹
esse periculi/ scriptura subseq̄ns manifestat: cū
exaudiēs tentationē effundit indignationē. Ad
huc esce eoꝝ erant in oꝛe ipsoꝝ: ꝛ ira dei ascēdit Psal.77
sup eos: Et occidit pingues eoꝝ: ꝛ electos isra-
el impediuit. Nec nō ꝛ oēm illam multitudinem
de egypto egressam/ in deserto moꝛte ꝓstrauit:
vt nullus terram ꝓmissiōis adisset preter iosue
ꝛ caleph: q̄ nullo pacto dn̄m in aliquo tentaue-
rūt. Et mirū q ducē tanti populi sc3 moysen in
deserto peremit: q2 iam in parte diffisus pꝛius
dn̄m ipse tentauit: fili ꝛ aaron q̄ sacerdotio ī il-
lo populo primo fungens etiā interemptus est.
Duo eīn vitia populū illū sequestratum ab egy
ptijs in illa vasta solitudine semper vexabant: q̄
intantū peioꝛa/ quo recte atq̄ imediate fereban
tur in deū: murmuratio sc3 ꝛ tētatio/ q̄ vicissim
se generant. Nā cū murmuratio sit ex nō habi-
tis aut ex habitis cruciatib⁹ molestoꝝ: tentatio
nē generat ad experiendū vtrum habere possit
quod placet: aut remouere quod displicet. Ten
tatio cū nō exaudit/ ad murmurandū ipsa regre
dit: nec est finis aut concoꝛdia in maledictione
istaꝝ. Ex his q̄ mala seq̄nt apl's nō tacuit: cau
tels ceteris preferēs. Neq̄ tentem⁹ christū sicut 1.Co.10
q̄dam eoꝝ tentauerūt: ꝛ a serpentib⁹ perierunt.
Neq̄ murmurauerītis sicut q̄dam eoꝝ murmu
rauerūt: ꝛ perierūt ab exterminatoꝛe. Ecce vin
dicta oīa iustissime vlciscentis: q tentātes deū
subiacuerunt serpentibus: murmurantes vero

angelo ferienti: vt eo turpius credat esse cõmis
sum/quod turpiorib⁹ subijcit ad vindictam.

¶ De tertio verbo tentatori obiecto secundũ mattheũ et lucã. Ca. VI

TErtium aũt verbũ cõtra idolatriã ipsi
diabolo improbe suggerẽti respõdit:
Mat.4. Scriptũ est: Dominũ deũ tu-
Mar.3. um adorabis: et illi soli seruies. Ecce
Lu.4. humilitas dñi saluatoris: ecce iusta concertatio
Deu.9 redẽptoris: q̃ se sacra scriptura tuet: ⁊ ipsam ve-
lut lucẽ in rñsionib⁹ anteponit. Et ne videat ꝓ-
pter nouitatẽ vite atq; doctrine dissonare a pre
cedentib⁹ primis: scripturam veterẽ inducit ꝑ
sequẽtibus ceteris: vt ille idez esse credat qui ꝑ
euangeliũ loquit/⁊ q̃ in moyse locut⁹ fuerat ⁊ ꝓ
phetis. Ter in hac cõcertatiõe euangelium re-
fert christũ dixisse/scriptũ est: tanq̃ q̃cq̃d sit in
diuina scriptura/sit a trinitate dissertũ. Sz nec
sacra scriptura tm̃ ordinat in characterib⁹ ⁊ sul
cationib⁹ lraꝝ: vt inde sit scripture autoritas q̃
sit scriptura in pagellis: sed ex eo q̃ exarata est i
lumine veritatis. Et nihil scriptũ exaratũq; lite
ris in sacris voluminib⁹ inuenit/quod a diuina
potẽtia ⁊ sapiẽtia nõ fuerit ab eterno prouisuz/
ex tẽporeq; firmatũ. Proinde scriptũ est/cũ de
diuina scriptura dicit: nõ est ad chartas siue mẽ
branas/seu ad demẽta scripture in quocũq; fue
rint impressa calamis siue stilo referendũ: sz ad
id quod sic fuit ab eterno ꝓuisum atq; firmatũ
ꝓut in tẽpore prefinito extitit scriptũ. Neq; fas
est credere q̃ tẽpus siue ars scribẽdi diuinis edi
ctis atq; sentẽtijs autoritatẽ aut robur contule-
rit: sed deus eternus q̃ eterne preuidit/in tẽpo-
re reuelauit: atq; ꝑ hoc diuina edicta ⁊ consilia
⁊ q̃libet theorie nõ ideo vera sunt: nec suã auto-
ritatẽ inde sortiunt q: scripta sunt: sed quia ve-
ra sunt ⁊ irrefragabilia/ideo scripta fuerũt: qm̃
sunt ab eterno firmate siue ꝓuise: in tpe ꝑo ꝓ-
ut successit ordo etatis imposit⁹ reuelate. Et in
hoc cõsistit sacraꝝ palmaris autoritas scriptu-
raꝝ. Quamobrẽ saluator tentatus vt hõ/in ar-
gumentũ sue defensionis scripturã sacrã assu-
mit: q̃ olmodo potuisset aliter reijcere tẽtatio-
nẽ. Sed nouerat q̃ secũ diabolus tanq̃ cũ ho-
mine decertabat: q̃uis de ipso supra oẽs homi
nes multa suspicaret: ideo malicie sue/scriptu-
re sapientiã atq; sententiã opposuit. Cui diabo
lus amplius nõ obiecit: nec nitebat illam diuer
tere/aut quõlibet impugnare: nec tergiuersaba
tur ab illa quã bene nouerat esse diuinam atq;
eternã/q̃uis moysi tẽpore reuelatã. Magna ꝑ-
fecto est scripture sacre authoritas: cui demões
reuerentiã exhibẽt/impugnare nõ audẽt: q̃ mẽ-
tes ⁊ rõnes omniũ suo imperio soluit ⁊ ligat: ꝑ
ut sibi assentiũt/siue ab ea ꝓpa directiõe dissen
tiunt. Quam vim in se cõtineat demoni obie-
cta scriptura/ꝑspicax hominũ intellect⁹ aduer-
tat. Adorationẽ impudens diabolus exigebat a
christo/tanq̃ ab homine quẽ esse dei filiũ igno-
rabat: ⁊ actionẽ soli deo exhibendam/atq; sibi
eterno iure reddendam in sui causam cõuertere
satagebat. Hec enĩ ab initio malicia eius est: ꝑ-
ut ab initio diabolus peccat. Cui christus eter-
nam veritatẽ in tẽpore ostensam/⁊ hominũ in-
sertã memorijs obicẽ fecit/dicens: Dñm deum
tuũ adorabis: ⁊ illi soli seruies. Quod eterno iu
re cõpetit creatori/tẽporali ratione alicui creatu
re cõuenire nõ potest: ⁊ quod solũ est de iure di
uino/de angelico vel humano/aut de quapiam
creatura fieri nũq̃ potest. Porro adoratio quã
damnat⁹ diabolus christũ exhibere sibi mone-
bat/deo eterno iure cõpetebat eterno: ⁊ diuini
spũs/nõ angelici aut humanitatis est iuris. Et
velut diuinũ numen a christo hoie sibi exhibe-
ri quod diuini numinis est/diabolus hortaba-
tur. Nec nõ ⁊ illam seruitutẽ soli deo debitaz/q̃
latria dicit: raptor saltẽ voluntate diuinoꝝ exq̃
rebat a christo. Unde christus dixit: Et ipsi so-
li seruies. In hoc siq̃dem adoratio ⁊ seruit⁹ dif
ferre vident/q̃ adoratio sit in credulitate: serui-
tus in actione. Adoratio in intẽtione: seruit⁹ in
opere. Nec quisq̃ me mordeat/si cõmunes non
sequar in hac ꝑte doctores: si latinã dũtaxat ve-
teri linguã/in quã nostri ꝑdecessores euãgeliũ
transtulere: sequens adorationis eulogiũ/ꝑter
mittens oĩno grecũ siue hebreũ. Angit enĩ me
nõ q̃ christus diabolo denegauit: sz q̃ soli deo
cõuenire respondit. Nec me mouet q̃ christus
dixerit ante q: scriptũ est: sed q: sic palmariter
cõstat/ꝓpter quod scriptũ est. Parat aũt mihi
ꝓinde materiã disserendi: quoniam hebrea lin-
gua siue scriptura similiter ⁊ greca latine/nõ ta
mẽ viceuersa in diuinis sermonibus seruierũt.
Nã oĩa eloquia dei ante christi aduẽtũ per scri-
ptiones hebraicas ⁊ hebraice primo innotue-
runt. Euangelium aũt per mattheũ in hebreo/
per tres reliquos euãgelistas in greco i radijs
sue veritatis infulsit. Deinde ꝑ idoneos interꝑ
tes in linguã latinã illuxit. Proĩde ꝓseq̃r quod
lingua latina tenet/non discrepans ab ea vnde
translatũ est. Et pleriq; minus debito linguam
latinã honorãt: cui fere oẽs vim vocabuloꝝ in-
fundũt/prout hauriunt a puteis hebreis/aut bi
bũt ex fontibus grecis: vt nec velint aut nesci-
ant multa vocabula diuinaꝝ scripturaꝝ ſm lati
nam linguã differere plene: nisi ad interpretati-
onis originẽ reuertant. Adoratio accessus ẽ ra
tionis siue orõnis. Haꝝ q̃dem accessus habẽt
fines proprios constitutos: vt ratio ne fallatur/
oratio vt quietetur accedat. Harum profecto
vnum in veritate infallibili: alterum in beatitu
dine interminabili reperitur. Hec penitus q̃
in deo inueniri non possunt/a nemineq; confer
ri. Seruitus vero pro his digne preterq̃ deo ali
cui non debetur: ⁊ incassum tenderet si exhibe
retur: etenim neq; sequeretur adeptio. Proin-
de saluator omniũ christus cum diabolo dimi-
cans eterna iura producit: posteros monefaci-
ens ne quantalibet subreptione fallant: ne quẽ-
piam adorent preter vnum veꝝ ⁊ solũ oĩm deũ.
Nam dũtaxat de ipso per psalmistam dicitur:
Accedite ad eum ⁊ illuminamini: ⁊ facies vestre Psal.33

nō cōfundent. Quem igit adibit ratio ꝓ lumine veritatis, nisi ad deum qui veritas tota consistit? Ad quem pulsabit oratio ꝓ fine beatitudinis, nisi ad eū q̄ in seipso beatus est: ⁊ beatificat quos predestinauit? Nam ipse est ⁊ nō alius, q̄ saluare in ꝑpetuū potest. Et cui pro bonis huiuscemodi seruiet, nisi ei qui valet ista conferre? Igitur christus diabolū iure cōuincit soli deo tribuens adorationē ⁊ humilē seruitutē. Excludit in ista sententia dn̄s noster iesus christus oēm idolatriā cuiuscūq̧ creature: soli deo verā adorationē tribuens ⁊ iusticiā seruitutis. Multi tamen honores participatione dei, creaturis etiā impeccabiliter exhibentur: q̄bus nisi participatione dei ⁊ ad ipm̄ facta relatione, tunc eēt ī exhiberent. Nec legentem cōmoueat q̄ in veteri testamento reperimus actum adorationis a multis exhibitū, a multisq̧ receptū: sicut iacob qui esau fratrem suū pronus septies adorauit. Et multa similia inuenimus. Sed magis irrefragabilem teneamus saluatoris sententiā: qua discernit solum ⁊ vnum deum esse adorandum. Ille siquidem veteris testamenti adorationes aut figure fuerunt: aut deus est adoratus in illis: siue quedā humane reuerentie seu ipsaꝝ exhibitiones extiterunt.

De inuitatione ad penitentiam et ad credulitatē euangelij: secundum mattheum et marcum. Ca. VII

Egressus a deserto saluator, regressus q̧ in galileam, predicansq̧ euangeliū eterni regni: predicationē a penitentia
Mat.4 exorsus est [illegible] ens ſm mattheū: Penitentiā agite: appropinquabit enim regnuȝ celorum. Secundū marcū ∂o plus additur:
Mar.1 Quoniā impletum est tempus et appropinquauit regnuȝ dei: penitemini et recedite a malo. Expleta igit christi victoria in deserto, eo spū quo accesserat venit in galileam: ⁊ in eius predicās synagogis a penitentia exorsus est. Prima eñ veritas est penitentia in his q̄ peccauerunt: ⁊ ad regnum celoꝝ prior motus ⁊ gradus ascensionis sursum fieri volentē initians. Nisi quis a peccato suo penitēdo auersus fuerit, nō initiat itinera regni dei. Est aūt penitentia pungens cōscientie stimulus ⁊ dolor insatiabilis in cōsyderatione patratorū scelerꝝ. Penitentia est displicentia displicentie dei: quā quousq̧ q̄s nō possederit, deo placere nō poterit. Penitentia est q̄ animā in penarum voraginē cōsyderando immersit: vnde velut de somno euigilauit ad opposita peccatorꝝ. Penitentia est qua pene tenet animā ne labatur: tenet aūt validius efficax virtutis amor. Nā cum penitētia tantū initiet peccatorē ⁊ volentem ad honesta reuerti: nō tamē in diuinis theorijs hec q̄ ꝑfectū habet. Porro quia in doloribus voluit: dolor ∂o sicut ⁊ timor nō est in charitate ꝑfecta, sed vtrūq̧ ab ipa ꝓpellit: penitētia ∂o de virtutib⁹ altissimis gaudet: sed de pctīs infimis dolet. Eximit pnīa hoiem pctōrem a malorum gurgitib⁹ cū assistit: velut pedagoga illū ducit ī scholas virtutū: vbi audiunt ꝓlogie diuinaꝝ reꝝ. Displicētia plagaꝝ ⁊ quorūlibet morborū nō est sanitas eoꝝ: aliter cathaplasmari expedit vt sanent: sic nec penitētia dūtaxat sanat: alia īductio exigit sup vulnera pctōꝝ. Qui plagatuȝ ducit ad medicū, nō intulit sanitatē, sed presentauit: peritus ∂o huiuscemodi artis recensitatē ⁊ antiq̄tatē plagaꝝ aspexit: ꝓfunde consyderās q̄ faciliter aut difficiliter medicabiles sūt. Deinde ꝓduxit instrumēta, ⁊ decisiones fecit ⁊ vstiones ſm exigentiā morbi, ⁊ circūligauit ⁊ fouit: ⁊ ductor plagati astabat, ⁊ ad ꝓceptū archiatri angebat si reluctabat infirmū. Ista typus sunt penitentie: q̄ ducit inuisibiliter vulneratuȝ in locū medicationis: ⁊ detinet ⁊ angit quousq̧ sanet: sanare ∂o ipsa nō nouit. Non aūt intelligamus in istis eloquijs illā penitentiā, cui⁹ partes noui theologi triphariē diuisere: sed illaȝ q̄ pctōr punctus est ex ipa displicētia mali, ⁊ cōfixus pena doloris: q: separatus a deo, nisi resipiscat, est cū demonib⁹ eterna morte dānādus. Ista siq̄dē ad illā triphariē diuisam ducit, imo illaꝝ triū ista ꝑncipalior noscit eē: vt hō cōstrictus mole pctōꝝ suoꝝ, q̄ improbe cōtra deū suo dāno cōmisit, cōfiteat in toto corde suo: ⁊ q̄ntū fas est ⁊ posse ꝓ tanto emēdet errata. Sed q̄ntū est posse tantundē oīno est fas: non aūt semp atq̧ cōtinuo q̄ntum fas, tantū fieri posse contingit. Uerūtamē vt habilior capiat noticia eorū q̄ christus dixit, cōtexat ordo verboꝝ. Quoniaȝ impletū tēpus, scȝ ꝓphetizatū: ⁊ plenitudo temporis venit quo fili⁹ dei missus erat p̄dicaturus in terris. Erat impletū tēpus ab eterno ꝓuisuȝ: in quo p̄dicandū erat regnū celoꝝ ⁊ cōstituēdū in terra, vt est ecclesia: ⁊ ꝓmittenduȝ in sup̄is vt vita eterna. Impletū est tēpus, in quo erāt oīa in christo restaurāda: ſm q̄ ait aplūs de deo ad nos suplato amore loquēs: vt notū faceret nobis sacrm̄ volūtatis sue, ſm bn̄placitum eius quod ꝓposuit in eo ſm dispēsationē plenitudinis tēpoꝝ restaurare oīa in christo q̄ in celis ⁊ q̄ in terris sunt in ipo. Nō aūt erat impleto tēporis ex pte creatoris, sȝ ex pte creature ꝑ ipm̄ in carne redimēde. Proinde postq̄ impletū est tēpus, ad actū oportet deuenire fienda in tēpe. Et primū quod iubebat est penitentiam agere. Actio nēpe iuste penitētie ad quam rōnalē mūdū saluator inuitat: nō ad exteriorem hominēȝ, sed ad interiorem ex toto refertur. Si qua vero exterius fiunt suasione ipsius: nō penitentia, sed signa sunt eius. Corrupto mō loquendi exteriores afflictiōes ⁊ cerimonias subacti spiritui corporis penitentiā nominamus. Illa duntaxat in mente residet hoīs, q̄ in peccatoꝝ suoꝝ displicētiā venit. Ac ꝑ hoc christus in deserto aut in tota vita sua penitentiā nullā fecit: carebat eñ oīno peccato sup quo penitētia cadat. Neq̧ ∂go
Ephe.1 maria ⁊ ioānes baptista penitentiā egerūt, peccatū penit⁹ nō habentes. q̄uis a christo dispariter. Egerūt aūt ab extra quod erat corporis spū ī

subiugari: quod et saluator alio loco claro sermo
Mat. 9. ne disserit: Non enim veni vocare iustos/ sed pec
catores ad penitentiam. Manasses etiam cum ca
ptiuus esset ductus in babyloniam/ et positus sub
eneo vase desuper iacto igne/ cuius flammis in
gredientibus per plura in inferioribus ad ipsius
tormentum facta foramina: orauit ad dominum deum
quem vltra omnes reges israel ipse contempse
rat dicens: Et tu deus iustorum non posuisti peni
tentiam iustis abraam/ isaac et iacob: et his qui ti
bi non peccauerunt. Et se peccatorem penitentem
constituens/ dei misericordiam implorabat. Atque
fulget in mente intelligentium: quod penitentia est
initium conuersi peccatoris non iusti hominis:
que tantum in interioribus non exterioribus agi
tur. Nec angustum est penitentie verbum et inui
tatorium eius/ non vnam graditur viam: vocat enim cu
iuslibet generis peccatores/ aut etiam infideles.
Sed quoniam nihil est penitentia nec perfectum operatur
quicquam in salutem/ nisi credulitas euangelij subse
quatur: idcirco continuo saluator adiecit: Et credi
te euangelio. Credebant multi moysi et prophetis:
sed nec credulitas ista saluabat: etenim euangelium
expectabatur: et tempus erat impletum quo mundo
reboare debebat. Quid autem sit euangelium ad
quod saluator credendum inuitat/ alibi diffiniui
mus: sed tamen modus probationis innotescat. Mul
ti siquidem credunt euangelium: sed non credunt euangelio.
Primum preter secundum: sed alterum preter primum esse non potest.
Primum est plurium: secundum est paucorum. Primum est om
nium fidelium: secundum vero fideliter fidelium tantum. Euan
gelium credere processisse a quo processit/ ad fidei
habitum pertinet. Euangelio vero credere adij
citur ad opera eius: fides enim sine operibus mor
tua est. Proinde euangelio credere hoc est quod
fieri christiformem euangelij praxim. Euangelio
credere absque reluctatione predicitur: vt neque per
mores neque per rationes sibi reluctetur. Ad superna
turalem scientiam se inuitari cognoscat qui ad cre
dendum euangelio inuitatur: etenim supernaturali
ter loquitur. Omne quippe duntaxat quod ad cre
dulitatem pertinet siue fidem/ a ratione reddibili
non tantum accedente atque visione recedit: sed et
ab illa indigentia qua per suas diffinitiones et dif
ferentias res cognoscuntur et apprehenduntur. Cre
ditur/ non discitur euangelium. Non ergo saluator
dixit/ discite: sed credite. Qui credit euangelio/ que
uit a questionibus mentis: neque laboret inquire
re vnde per rationem improbet improbanda/ siue
approbet approbanda. Cito etiam credulitas euan
gelij euadit quod prouerbialiter dicitur: Qui cito
credit/ leuis est corde: immo nanciscitur vsquequaque
contrarium: quia qui cito euangelio credit/ firmus
et constans efficitur mente. Qui non credit virtu
ti/ subiacet infirmitati et nutans est: qui vero vir
tuti obedit/ ab infirmitate recedit. Et salutem eter
nam euangelium prestat. Nec sibi credens aut pre
dicans deberet aliquo rubore perfundi. Hinc apo
Ro. 1 stolus ait: Non enim erubesco euangelium: virtus
enim dei est in salutem omni credenti. Non igitur
frustra euangelio credere saluator enunciat: si sa

lutem vere credentibus prestat: nec si quam ma
iorem virtutem habere possit/ ignoro: si celo po
test inferre credentes. Etiam quid humanum quantumuis
non sit humanum/ euangelium confert: vt liceat ipsum pre
dicantibus ex ipso vite corporalis captare compen
dia: vt sit omnino decretum eterne/ diuina et huma
na in tempore pro sola duntaxat necessitate nancisci.
Unde apostolus ad Corinthios quandam conten
tionem excerpit dicens: Ita et dominus ordinauit his 1. Corin. 9.
qui euangelium enunciant/ de euangelio viuere:
non autem ditari aut ex ipso superfluos querere ap
paratus: sed victum et vestitum quo sustententur
atque tegantur: quibus contenti maneant euange
lici regni precones. Et ars sufficiens est et diuino
meritoria iure: vt si nihil aliud manibus ope
raretur annuncians/ de euangelio huiusmodi com
modum capiat. Ipsius enim meditatio et doctri
na hominem diuisum a negocijs querit: quamquam apo
stolus Paulus hac autoritate vsus non fuerit pro
pter nouicios in fide: ne videretur euangelium pone
re sub mercede. Quamobrem dicebat: Ego autem ni Ibidem
hil horum vsus sum. Et subdens dicit: Que est er
go merces mea vt euangelium predicans/ sine sum
ptu ponam euangelium: vt abutar potestate mea
in euangelio. Agnouerat prtinus apostolus Pau
lus: sicque ab omnibus sentiendum euangelium esse re
gni eterni: pro quo temporalem mercedem nullam
querebat: quamuis euangelium opportuna humane
vite accipere de ipso concedat. Non autem credere euan
gelio per obedientiam executioni traditam manda
torum penas acquirit eternas: vt etiam per iusticiam le
gis et fidem prophetarum penitus non euadat. Et
hoc apostolus ad Thessalonicenses scribit dicens:
In reuelatione domini nostri iesu christi de celo cum 2. Thes. 1
angelis virtutis eius in flamma ignis: dantis vin
dictam his qui non nouerunt deum: et qui non obedierunt
euangelio domini nostri iesu christi: qui penas dabunt
in interitu eternas a facie domini et a gloria virtu
tis eius: cum venerit glorificari in sanctis suis et
admirabilis fieri in his qui crediderunt. Ecce qua
lis gloria credentibus: quale supplicium non creden
tibus euangelio in fine proueniet. Et Petrus com
parans bonos qui patiuntur in hoc tempore/ his qui pa
tientur eterne: euangelium preuotans/ in canonica sua
dicit: Quoniam tempus est vt incipiat iudicium a do 1. Pe. 4.
mo dei. Si autem primo a nobis: quis finis eorum qui
non credunt dei euangelio? Sed quoniam ad celorum
regnum capessendum penitentia in peccatori
bus/ et in omnibus euangelij credulitas exordium
sunt: causam festine penitentie sic agende atque cre
dulitatis euangelij sine interpositione adiecit di
cens: Appropinquabit enim regnum celorum. Si enim
regnum celorum ecclesiam accipimus: in primo erat
et quotidie in suo fundamento quod est christus
ipsa surgebat per debitos mores firmanda et or
nanda diuino sanguine: quo et redimenda et tan
dem per spiritum sanctum celitus roboranda et instruen
da: ad quam nisi per penitentiam et credulitatem euan
gelij peccator neque predicator ingreditur. Si vero super
nam vitam per regnum celorum intelligere volumus: tantum ap
propinquabat tunc temporis quantum christus ad passionem

et crucis asperam mortem: et quantum festinabat ipse ad resurrectionem suam et ascensionem: quoniam antequam ipse qui descendit de celo/regrederetur assumpta carne in
Jo. 3. celum: nemo potuisset quod ipse predixerat: Nemo ascendit in celum/nisi filius hominis qui est in celo/supple prius ascenderit. Indignum enim est neque damnationem effugientes: quasi nobis appropinquat regnum celorum: quod nos non de prope simus ad illud. Penitentia siquidem in his qui deliquerunt: et euangelii credulitas in omnibus qui saluari gestiunt: regno celorum primos facit/charitas pulsat/perseuerantia intromittit. Penitentia superius dicitur esse cognitio et peccatorum pena/cum per cognitionem in displicentiam venerint: sed obsistunt tenebre ne huiuscemodi esse possit vera cognitio/nisi lucerna euangelii effugentur. Proinde ad penitentiam statim adiungitur euangelii habenda credulitas: non enim per rationes humanas discitur: sed per fidem euangelium creditur vt discatur. Ecce initia bonorum operum: ecce primitie spiritus. Assunt exordia sancte vite: vt vera et firma penitentia sit de offensis: et credatur euangelio pro agendis.

De prima vocatione discipulorum specialiter andree et simonis per experientiam: secundum ioannem tantum. Ca. VIII

Cum vero iesus fuisset ostensus a ioanne discipulis suis: aliqui venerunt ad eum sedula et pia interrogatione querentes: Rabbi
Jo. 1. vbi habitas? Quibus indiffinita responsione/sed per experientiam saluator ipse respondit dicens: Venite et videte. Mira in his duobus verbis saluatoris nostri responsio: qua non satisfactum questioni noscitur nec querenti/nisi experientia querentium ipsamet apologiam inueniat. Sed sic respondit prout decebat: et prout rei conditio suadebat. Priuatus domibus erat iesus: et in terris proprium non habebat domicilium neque larem: neque sibi habitationis proprie locum in vrbe aliqua/nec ciuitatem propriam vsque vendicauerat: vt eis posset determinatam in terra sibi ostendere mansionem. Sed incertis ipse certus sedibus vagabatur: quod multo ante de ipso Hieremias predixerat dicens: Quare quasi colonus futurus es
Hiere. 14 in terra: et quasi viator declinans ad manendum? Quare futurus es quasi vir vagus et fortis qui non potest saluare? Colonus est qui velut aduena patriam alienam colit: nec firmis aut proprijs sedibus sedet. Colonus erat christus in terra et viator/propriam non habens ciuitatem neque domum: sed declinabat quo inuitabatur ad manendum. Nam declinat ad alienas edes/qui per impropriam graditur patriam: habens vero proprium incolatum inhabitare aut regredi dicitur in patria. Vagus erat christus humanitate/non deitate: corpore/non mente: habitationibus/non moribus neque vita. Et fortis despectiue habebatur: qui nec seipsum aut alios posset saluare. Quocirca querentibus vbi habitaret/tale responsum dedit: Venite et videte: vt experimento probetis quoniam mihi non est habitatio propria super terram: vt ipsa rei euidentia cognoscatis quod non ad terrena et perfunctoria sit vocatio vestra: et in carentia terrenorum quem sequimini cognoscatis esse diuinum. Volebat primus christus spem omnem terrene commoditatis suis auferre sequacibus: vt solum propter virtutem et premia celestia sequerentur. Plus enim debuit mouere audientium et sequentium mentes ad illam altitudinem fidei/scilicet iesum esse filium dei/in affectio et carentia visibilium terrenorum: quam miraculorum patratio. Et in robur fidei et in altitudinem primum per euidentiam suam a terrenis volebat ostendere nuditatem: si propter visibilia non haberet ipse sequelam. Altiore intellectu christus ad huiusmodi visionem illos interrogantes discipulos inuitabat: quoniam diuina ineffabilia sunt sermone/nisi in mente aut interno gustu quis nouerit. Proinde propheta quasi lingua enarrando deficeret quod sint ineffabilia facta dei: inuitabat ad experientiam
Psal. 33 siue gustum/dicens: Gustate et videte/quoniam suauis est dominus: vt quod ineffabile consistit affatu/mentis gustus inueniat/et visio intellectualis intelligat. Proinde enim apostoli de christo experientia rei et fidei altitudine cognouerunt/quam prolatione sermonum. Nec ad corporis aut rerum corporalium visionem/sed intellectualium christus volentes sequi eum vocabat. Sed videre velut commune officium menti et omnibus corporalibus sensibus attribuitur: vt id quod ad interiores hominis vires pertinet/quasi cum oculis sepe videre dicatur: et quod est ceterorum sensuum/communi more loquendi frequenter refertur ad visum. Proinde cum dicebat christus: venite et videte: hoc penitus intendebat quod non habitaculum proprium corporis quererent/quo carebat: sed fide cognoscerent et mente viderent quod deus et homo erat: nec sibi opus erat propria domuncula super terram: qui terrarum celique factor erat: et gloria ineffabilis est locus habitationis eius: et lucem habitat inaccessibilem: qui in forma humana siue seruili accessit ad homines: vt hominum ad deum facilius possit esse accessus. Totos initiabat fore mentales: et remittebat introrsum vt mente viderent. Nam quod illis corporeis oculis ostensurus erat/quod corporale habitaculum non habebat? Corpus assumptum ipsi videbant: nec sibi aliud vnquam ostendit: quamquam ipsum aliter in transfiguratione et resurrectione perfecta monstrauit. Alia vero suppellectile priuabatur: eo quod aduena erat et peregrinus: egenus rebus: domibus carens: vagus per alienas edes: nec expediebat oculo demonstrare vt ex hoc diceret: venite et videte: sed intellectuali oculo volebat esse visiuos. Isto enim sensu alibi psalmista proclamat: Venite et videte ope
Psal. 45 ra domini. Ad corporalem visionem rerum creatarum non expedit inuitare videntes. Ipsimet curiosi sunt oculi et ad videndum faciles: minusque frenabiles ad obiectas rerum varias qualitates. Sed ad intelligentiam et internam consyderationem psalmista homines vocat: vt mente intelligant opera magna dei. Necessitas pia compellit/vt sequentes christum mente plus videant: non enim habet locum in sequela christi curiositas oculorum: imo ab ipsis ex consuetudine fiat recessus: vt diuina et omnia que christi sunt/interna intelligentia/fide pura/mente purgata capiamus. Sane christus intromittendo in illorum animam fidem/diuinum eructuando sermonem: mente disponebat illos esse videntes. Veni-

te igit̄ docebo quod q̄ritis: pandā quod ignora- tis: ostēdā fidei vestre habitationē quā q̄ritis. Nil igit̄ restat nisi sequi vocantē: et in spū nō in corpe fieri et ad q̄ vocamur mētevidere. In hoc vocatiōis discipulorū exordio vni ad se venien- tiū dixit: Tu es simon filius ioāna. Tu vocaberis cephas. Nō iterrogatiue ptu- lit hoc saluator: sȝ disserēdo quod erat a noīe ꝓ- prio hūc discipulū et a paterna ꝓcessiōe cōmemo- rās: Propriū nomē obedientiā: paternū vero gratiā sonat. Obedientiā exhibet hō: deus vero gratiā donat. Neq̄t obediētia iniūcta complere nisi gratia faueat: nec recte icedit / nisi dirigat̄ ex ipsa. Semꝑ obediētia vera ex traduce fit grē: de generat siq̄dē si nō ex ipsa traducit̄. Nō ꝑdit ge nerositatē si ad illā iura filiatiōis obseruat: et ni- mirū q̄ vna generat aliā: et vtrinq̄ multiplican- tur: velut si filia generosa ꝑsistēs matrē faceret ampli9 esse matrē / imo maiorē matrē: et ipsa ma- ter filiā maternis affectibus plus astringat. Et vtriusq̄ merito deuenit̄ in caput: vt appellet̄ ce- phas: a tali parēte traduct9 ad mysteriū cephali tatis ecclesie. Predestinat9 fuerat iste discipu- lus: et post aspectū diuinū destinatū audit q̄ voca ret̄ cephas. Mystica sunt hec: in q̄bus mores difficillime ꝑmodicū capimus. Sȝ hec ē in scri ptura poti9 de scriptura regula ꝑfigēda: vt hoc quod de ecclesia in cōmuni et genere / in ꝑticulari et specie ad alaȝ referat̄. In caput et ꝓuidentiam superius cōstituit̄ et nihil repugnās patit̄: aut si patit̄ quod nō vincat / q̄ ꝑ gratiā factus est obe- diēs. Qui a gratia in obediētia generat̄ / om̄e suū infer9 habet subiectū atq̄ pacatū: dū subiuga- tū est regnū eius: nō ꝓpria virtute / sed illa q̄ su- periori ꝑ grāȝ factus est obediēs: meret̄ ex diui- na iusticia caput dominās ad inferiora fieri: qui suo supiori ꝑ grāȝ subiectiōis debitū dedit.

¶ De vocatiōe philippi et nathanae lis ad sequelam christi: secundū ioan- nem solum. Capitulū IX

Jo.1. In crastinū aūt facti huius cū iesus exiret in galileā: et inueniēs phi lippū dixit: Sequere me. Autori- tate magna christus dn̄s cepit loq̄: cū ad seque- lā suā holes inuitabat. Unius em̄ seq̄la excludit a ceteris: maxie christi q̄ ab oībus aliis absolue bat. In seq̄la dn̄i fact9 / ab oī impio fact9 ē liber / si aduersa ꝑcipet. Et christū sequēs nō tenet̄ ad terga parentū: etem̄ ista pietas illā vincit. A ce- rimoniis legis libertatē accepit / q̄ christum in suis virtutibus sequit̄. Nulli9 alteri9 degentis in carne iure potuit aut debuit esse verbū / sequere me: qm̄ ad ꝑfectū nec inducere potuisset seq̄ces. Neq̄ āgelus / neq̄ patriarcha / neq̄ ꝓpheta / ne- q̄ aliqua creatura valuit aliq̄n neq̄ valet ad re- gnū vite introuehere sequētes: sȝ solius est chri- sti / cui omniū bonorū collata ptās: q̄ nō suo / sed nostro cōmodo inuitat ad regnū. Primā vie / se cundā patrie dicim9 esse seq̄lam. Una virtutis / alia glorie viā tenet. Generat pma secundā: et se cūda pme se pmiū facit. Qui pmā abhorret / se-

cūde specimē nō habebit. In pma claudicans / nec in secūda possidebit validos pedes. Qui se totū dat / totū holeȝ exigit in seq̄lā: nec vn9 eodē gressu seq̄ valet vias diuersas penit9 incedētes. Iuxta dictū Helie oportet ꝑgere in seq̄lā. Usq̄ 3.Reg.18. quo claudicatis in duas ptes? Si dn̄s est deus / se quimini eū: si aūt baal / seq̄mini illum. Ut ex his verbis eliciat̄ ista sentētia: q̄ quē nouerim9 no- strū dn̄m / moribus et vita et intentiōe sequamur: mundū / diabolū / quēpiā hominē siue christum. Quāobrē christus signanter loquit̄: seq̄re me / q̄ sum q̄ sum: et inuisibilis existēs visibilē me tribuo ad sequelā. Astruebat altissime fidē: cuȝ nullo ꝓ- rogato diuine virtutis miraculo / nō alia iniecta dissertiōe verborū: absolutis verbis dicit / seq̄re me. Magnāq̄ illorū fidei humilitatem esse dece bat: si eū sic nuda vocatione seq̄rent̄. Sed q̄ vo- cabat ad sequendū sua vestigia: irradiābat men tibus fideȝ / qua in animo moti seq̄rent̄. Voces em̄ christi plus interius q̄ exterius resonabāt: necnō et efficiebant in animo virtutē / eū creabāt et fidē. Cur aūt nō efficit in audiētibus omnibus vox diuine virtutis / que efficit in paucis: vt cor- de atq̄ corꝑe sequerent̄ dominū: nō vox christi causanda defectu: sed audientium corda occul- tis demeritis soluȝ deo cognitis improbanda. Dedit em̄ deus iuxta ꝓpheticum dictum voci sue vocem virtutis: vt vna tantum semel emissa omnes ad se potuisset conuertere: et mutare ho- minum corda / infundere fidem / donare virtutē: et similiter reuocare de tumulis: et ab īferis libe- rare. Sed taliter fecit omni audienti: nec etiam omnes audire meruerunt. Quod si in his qui se cuti et salui facti sunt / merita ꝓpria non suffice- rent / sed ex bonitate vocantis: in his tamen qui reprobi facti sunt / mala ꝓpria meruerūt: decer nente desuper iusto iudicio iudicantis. Et bene vnde Philippus iste vocatus erat describitur: q̄ a bethsaida ciuitate andree et pe- tri. Qui cū inuenisset nathanaelē / duxit ad chri stū: q̄ de eo dixit: Ecce vere israelita: ī quo dolus non est. Qui arcana hoīuȝ nouit / scit qualē de eis possit ꝓferre sermonē. Et qui acce- ptor ꝑsonarū nō est / virtutē ꝓimus in hoībus accipit. Et nemo ꝓbatus ē ex eo q̄ hō est: sȝ ex eo q̄ est virtutis amicus et aptus executor ips9 ꝓ qua christus q̄nq̄ homines cōmēdat: et si nō interdum verbo / beatitudine vero semꝑ virtuo- sos exaltat. Profecto illam virtutem noueri- mus christo gratam / quam ipse laudibus effert: idcirco sic efferēs vt ad illam sectandam audiē tiū animus incitet̄. Igit̄ solerti est animo intuē dum: q̄ tam vigilanti verbo de homine isto sal- uator aperuit. Nā non dixit: ecce verus homo: aut distinxit ꝫm aliam insinuationem: sed ecce verus israelita. Nomen gentis dumtaxat posu- it: cuius originem sacra scriptura cōmemorat: Israel vocatus est iacob: non a die natiuitatis Gen.32. vel circūcisionis: quo temꝑe imponebant̄ nomi na in hac vita nascētibus: nec sibi hoc nomē im positū est a parētib9 vel cognatis: quorū decreto

noia filijs imponunt: sed a deo angelo medianite: post multos annos τ labores τ vxores τ filios plures accepit. Reuertenti nanq3 iacob de mandato dn̄i in terrā natiuitatis sue/cū copias suas ante misisset/ soli remanēti apparuit ei vir: sc3 angelus dn̄i: cū quo vsq3 mane luctāti angelus dixit: Quod est nomē tuū? Rn̄dit: Jacob. At ille: Nequaq3 em̄ appellabit nomē tuū iacob: sed israel. Qm̄ si cōtra deū fortis fuisti: q̄to magis contra hoīes p̄ualebis? Hoc siq̄dē dixit vt securus procederet cōtra Esau fratrē suū: quē ex surrepta bn̄dictiōe paterna timebat. Hinc nomē israeliticū p̄mo exortū est: vnde oīs illa natio filiorum iacob tā numerose p̄pagata lateq3 diffusa/populus israeliticus est. Sed vim τ causam nois inquiramus: in noticiā venire cupiētes/cur saluator futurū sibi discipulū verū israelitā appellauerit. Fortitudinē istud nomen significare conspicit p̄ eo q̄ iacob fortis extitit contra deū: q̄obrē illud accepit. Unde fortis? Quia luctabatur vsq3 mane. Sed nunquid corpe luctabat? Absit. S3 in efficacia mentis τ virtute orationis. Et tam fortiter pre omnibus egit/q̄ benedictionē quā ab angelo expectabat accepit. Jgit verus israelita luctam habet non solum visibilē/sed occultam: non solum aduersus demones quos nō cōsentiendo cōtemnit/τ contra vitia que repellit: sed cōtra deū quē p̄fusis orationibus detinet: quē p̄seueranti deuotione ad se inclinat: quem forti conatu mentis insequit: ante quem inuariabili humilitate p̄stratus/valido clamore mētis sibi clamat τ loquitur fidēti animo: diuine gratie benedictionem expostulat. Et cum tale nomen imponit/subinfertur: Non timeas homines/imo nec demones. Nihil sit quod phorrescas: nil te in hac vita deterreat. Qm̄ si tā p̄biter satagisti: tā fortiter inualuisti p̄bitate virtutū/vt vincibilē deū sic vinci volentē deuinceres: q̄to magis aduersus queq3 obstātia fortis eris. Proinde hanc nouerimus occultā causam/sed christo dn̄o manifestam cur christus nathanaelem israelitam verū dixerit. Latent multa bona in hominibus multis/que soli deo sunt cognita. Ac p̄ hoc nō caret crimine/temere aliorum iudicare de meritis. Nescit q̄d in iustis hoibus lateat: solum deus nouit. Latuerat forte huius veri israeliti virtus: vsq3quo christus tam apte aperuit: τ q̄ tam verus erat/in quo dolus oīno non erat. Nō em̄ aliter bonitas illius se habebat nisi p̄ut christus dicebat: nam si aliter fuisset/christus penitus nō dixisset. Jgit vnde verus? Quia nullus in eo dolus. Quod de hoc dictū est: si veri esse volum⁹ oīb⁹ sit ad normā: vt nullus dol⁹ sit penit⁹ in nobis. Quid igit dolus ē quē denegat esse i vero israelita christus: nisi occulta versutia/residēs in aīo fraus/iniq̄ meditatio/arguta excogitatio fraudis/in nocumento p̄rimi fictus mos/pperam cōposita forma/verbū blandiēs τ decipiens τ hypocritalis gestus. Quo dolo carēs habitabit in tabernaculo: τ requiescet in mōte scō dei. Et de ātichristo eiusq3 mēbris dicit: Psal.14

Cui⁹ maledictione os plenū est/τ amaritudine τ dolo. Et de viro ipso scriptura cōmēorat: Uerba oris ei⁹ iniq̄tas τ dolus. Et de cōmuni hominū malicia scriptum est: Et nō defecit de plateis ei⁹ vsura τ dolus. Quē Petr⁹ iubet deponere si supna captare ꝯtēdimus: deponētes (inq̄t) oēm maliciā τ dolū. Et cu3 dixit christo nathanael: Psal.9 Psal.35 Psal.54 1.Pe.2

Unde me nosti? Respōdit iesus et dixit: Priusq̄3 te philippus vocaret/cū esses sub ficu vidi te. Mirabat nathanael sic se a christo cognosci: cum nulla cōuersatio corporalis p̄cessisset. S3 nec fuisset mirat⁹ si christū ipse cognouisset: quē nihil latere pōt. S3 hāc admirationē de christo ignorātia iducebat: nesciebat em̄ q̄te sapie dei fili⁹ ab eterno fuisset. Jn carne dūtaxat ei⁹ ferebat aspect⁹: nec q̄ppiā sup hoīe3 cogitabat. S3 saluator cū quadā determinata cognitiōe ipm̄ se p̄uidisse asseruit: q̄ p̄usq̄ eū Philippus vocasset/sub ficu vidisset. Pōt et clarescere veritas istalis: q̄ nathanael erat sub ficu dū eū vocauit philippus in horto vel agro. Quā sub ficu ꝯsistentiam p̄ signo cognitiōis vt adhesio fidei seq̄ret/christus retulit nathanaeli. Significatiōe vero mysterij alia nobis ficus ꝯsyderāda obijcit/sc3 synagoge: quā i ficu subito arefactā desiccando ostēdit. Erat em̄ nathanael sub synagoga vt alij ꝯstitutus: quē iesus p̄uidit p̄ vocationē suam ab illa eximendū. Et huiuscemodi christi visio nō refert ad oculos corporis: s3 ad cognitionē mētis/τ ad p̄destinationē atq3 ad approbationē futuror̄ operū christi secuturi hoīs. Ampliori admiratione cōmotus nathanael se traiecit i fidē. Dispositus em̄ erat viuificas virtutes suscipe. Un̄ dispositus? Quia in eo nō erat dolus: vt vellet ad credendū argumēta conq̄rere. Puro aīo secutus fuerat vocātē Philippū: pura fide nūc credit in christū dicēs [Rabbi tu es fili⁹ dei: tu es rex israel] Magnus ascēsus: vt quem ante putabat hominem purum/nunc dei filium confitet. Et quem aspiciebat vt cōmunē hominē/nūc asserat israelitici populi regē. Simplex fides eum in ista excelsa p̄uexit: τ quia sine dolo doctrinam fidei repēte recepit. Jndisciplinabiles sunt dolosi: maxime in his q̄ sunt superogate virtutis/nisi a dolo desistant: qm̄ vt Salomon ait: filio doloso nihil est bonum. Qui vero dolo carebat/bonū fidei repēte suscepit: qua in christo deitatē τ humanitatē pariter fateret. Simus absq3 dolo/si volumus intelligere p̄ fidē quod nō possumus p̄ naturam: Prouer.14

Respondit ei Jesus et dixit: Quia dixi tibi vidi te sub ficu/credis: maius his videbis. Et dicit ei: Amē amē dico vobis: q2 videbitis celū apertū/et angelos ascendētes et descēdentes sup filiū hoīs. Jnuisibiles sunt angeli: τ eorum p̄cessus similiter nō apparet: sed sepe illa que faciūt/conspiciunt. Apertū celum nunq̄ visum est a mortalibus oculis. Et licet Stephanus in agone positus dixerit: video celos apertos: τ Joānes in apocalypsi celum apertū se vi- Act.7

disse fateat: non sic intelligendū est q aptū fuerit hoc materiale celū plenū syderibus: sꝫ visionē eorꝫ q̄ dixerūt clarissimā habuiss: ac si celum materiale patuisset: q̄ deus suo ineffabili modo absq hoc q celū apiret ostēdit. Neq nathanael aut aliqs de apl'is celū hoc vidit aptum: neq angelos cū descēderūt ad christū/pacta oī tētatione deserti. Nondū discipulos fecerat: ꝛ post desertū hoc christus asseruit. Nec viderūt apl'i trepidi ꝛ somno grauati de celo angelū missum ꝯfortantē in suis agonib' christū/cū ꝑlire orarēt ad patrē. Ad aliud visiōis genus verba sunt referēda: vt apertio celi claritas intellectus/ex fide bonoꝝ omniū supernoꝝ ꝛ angeloꝝ descensus: vt scirēt q nō solū sibi terrena/sed oīa celestia famulant: ꝛ q eque terrena et celestia hoīes ꝛ angelos nouit.

¶ De lectiōe Esaie quā christus in synagoga legens exposuit: et quid moris nobis insinuet: secundum Lucā solum. Capitulum X

Luce. 4 ET egressus est iesus in galileā in virtute sp̄us: et fama exiit per vniuersam regionē de illo. Et ipse docebat in synagogis eorum: et magnificabatur ab oībus. Et venit nazareth vbi erat nutritus: et intrauit secundū cōsuetudinē suā die sabbati in synagogā: et surrexit legere. Et traditus est illi liber Esaie ꝓphete. Et vt reuoluit librū: inuenit locū vbi scriptū erat: Sp̄us dñi sup me propter quod vnxit me: euāgelizare paupibus misit me: sanare cōtritos corde: ꝛ p̄dicare captiuis remissionē pctōꝝ ꝛ cecis visum: dimittere cōfractos: p̄dicare annū dñi acceptū ꝛ diē retributionis] Cuius virtute accesserat ad desertū/illius regredit in galileā. Omniū ductor optimus sp̄us est etiā christi hominis: quo duce in omnia ferebat. Et quisquis in his quibus afficit ꝛ operat/ductorē alium sequit p̄ter ipsum/deuitabat a recto. Formam ꝓrogauit: in cuius virtute feramur. Fama eius infrenabilis erat ꝛ irretente ferebat. Nec mirum si repleuerat modicā regionem: que repletura erat ꝛ orbem. Ve autē ei ad quem illius fama nondum ex auditu ꝛ affectu peruenit: diffamabit vt contumax altissime maiestatis. Caret bonitate olfactus qui nō ꝑcipit tam diffusum odorem/qui peregrinam vniuersam perfudit infimam regionem: in summa vero regione fragrat in angelis. Et docebat in synagogis iudeoꝝ: vt odore fame more/doctrinā eoꝝ mētes capesserēt. Indigētibus alta doceri noua doctrina parabat/ꝓmulgata in synagogis terrenis: vt cōgregari ꝑ eū appeteret in supernis. Cōgregare dispsos venerat: ideo ingredit ꝛ instruit ꝑ synagogas. Porro synagoga cōgregatio nūcupat. Ad scientiā verā nunq̄ ꝑfecto ꝑueniet/q̄ lōge fact' ē ab huiuscemodi disciplina. Magnificabat eī ab oībus nō effectu/sed verbo: ꝛ vtriusq hominis laude attollebat a cunctis: ꝓpter quod in eo agnitū est insigne virtutis. Applicuit nazareth/vbi nutritus more hoīm erat: nō amore patrie venit/sed eorum amore salutis. Et intrauit ſm cōsuetudinē suam in synagogā. Nunq̄ deserenda est agendoꝝ cōsuetudo bonoꝝ: firmat eī naturali quadā potentia morē. Optimū in virtutib' cōsuetudine assumpta bonis morib' coalescere. Seua tū hostilitas est/cōsuetudine contraria roborari. Nihil ꝓo christus nisi quod bonū est aut optimū in suā cōsuetudinē sumpsit: nostra/nō sua vtilitate: nā sibi cōsuetudo iā facta erat optime docere ignaros. Pulcher oīno mos/cū q̄s nouit ex cōsuetudine legitima opari. Sabbato celebrauit hūc ingressum. Optim' sabbatism'/vbi diuinus doctor docendo laborat. Nec violabatur sabbatū/sed cōsecrabat: ꝛ ad eterni sabbati quietē audiētes illa doctrina parabat/nisi cōtumacia in auditorib' esset. Et surrexit legere: q eoꝝ more aliq̄ntulū sederat. Et petēti aut offerētis placito/tradit' est sibi vn' liber/Esaie scꝫ quē reuoluēs more docētis/subito locū quē q̄rebat īuenit: sciēs eterne ab eterno decretū/quod ꝓphetatū in tpe līis hebraicis exaratum erat. Nouerat oīa q̄ de': nō indigebat libro ip̄e oīm vite liber: mente nouerat quod q̄rebat in libro. Absq illo legisset q̄ absq chartis docuit ꝓphetantē: locū repperit q̄ de ipso erat: ꝛ verba scripta q̄ de ip̄o longe ante reuelauerat ip̄e videnti: ꝛ videns graphijs mandauerat ad memoriā posteroꝝ. Et scriptū sic erat: Sp̄us dñi super me. Esa. 61 Ut hō sic loquit/q̄ sibi spiritū ꝑlatū facit: etenī quia deus sibi ꝑ omnia equalis erat: nec vna ꝑsona in trinitate alteri supfert dignitate substātie/ordinis/tpis vel nature. Sed quō sup eum? Ut credat nō agi humano aut alio sp̄u/sed diuino: ꝛ q in humanitate degens etiam diuina faciebat. Et vnctus erat vt hō illa vnctione ineffabili spiritussancti: de qua etiam dauid ante p̄dixerat: Propterea vnxit te de'/deus tu' oleo Psal. 44 leticie pre consortibus tuis. Et ideo christus appellatus/id est vnctus: velut sacerdos ꝛ rex figuris preeuntibus: quoniam solum sacerdotes ꝛ reges in testamento veteri vngebant. Porro saluator vtrāq personam gestabat: vt sacerdos sacramenta nobis contulit: vt rex vocauit nos ad regnum: vt sacerdos instruxit: vt rex liberauit ab emulis. Ut sacerdos semetipsū obtulit sufficiens hostia factus: vt rex omnia gubernat iudicat ꝛ discernit/velut dñs omniū cōstitutus. Nam sibi data est omnis potestas in celo et in terra. Et scriptū vidit ioannes in femore ei': rex Apoca. 19 regum ꝛ dñs dominantiū. Proinde qui ab ip̄o nō accipit sanctitatem/nunq̄ sanctus erit. Qui ab isto rege non regit/regi abyssi male pessundatus subiacebit. Sed quare vnctus? Quia spiritus dñi sup eū. Propter quid vnctus? Ut missus euāgelizaret paupib'. Sic eī dicit illa scriptura ꝓphetica: Propter quod vnxit me: euangelizare paupib' misit me. Bona porro īeffabilia sūt nūciata paupib'. Bti paupes sp̄u: qm̄ ipso- Mat. 5

rū est regnū celoꝝ. Sed nunqd diuites sunt ex-
clusi? Si deuenerint in spūs humilitatē: vt chri-
sti iugo colla submittāt/potius admittunt. Ne-
q3 diuites reprobant ab euangelio si humiliari
velint/moꝛūq3 corrigere prauitatē: vt paupes tē
poraliū rex stipē sustentēt/in euangelio partē ha
bent. Si mente supbiant/si semꝑ inhiare non ces-
sant: reprobati ꝓfecto existūt. In interioꝛi ho-
mine positū est/euangelij fieri participē3 vel ex-
ortē. Propterea sequit: Sanare cōtritos: vt si-
ue sint diuites aut paupes/foꝛtes aut debiles/
nobiles aut ignobiles: si corde cōterant/a dño
Psal.50 sanabunt: qm̄ sacrificiū deo spūs ꝯtribulatus:
coꝛ contritū ⁊ humiliatū deus nō despiciet. Ad
ꝓdicta ⁊ ad sequentia se vnctū ⁊ missū3 ꝓdixerat:
ex spū Esaie ꝓphetico id attestans: vt etiā ꝓdi-
caret captiuis remissionē: illis sc3 q apud lim-
bum captiui sedebant: ⁊ qui diaboli vinculis ⁊
peccatoꝝ carceribus tenebant inclusi. Judeis
primo/qui legis ꝓuaricatiōe male subacti erāt:
⁊ gentibus/ qui a diabolo captiuati male idolis
seruiebant. Postremo his oībus qui claudeba
tur in custodijs quoꝝlibet vitioꝝ. Et cecis vi-
sum: sc3 ignorātibus veritatē: aut his quoꝝ men
tis oculos ꝓpria malicia excecauerat. Et idem
Esa.42 Esaias refert: Quis cecus: nisi qui venūdatus
est? Quis cecus: nisi seruus meus? Quanq̄ ista
scriptura loquat de populo iudeoꝝ: verūtamen
ex cōmunione vitioꝝ transfert in similes. Atq3
vbi maioꝛ cecitas q̄ eius qui se vili ꝓcio diabo-
lo vēdidit: ⁊ peccati seruus in diaboli transiuit
mancipiū? Sed illoꝝ cecitas grauioꝛ ⁊ maiori-
bus tenebris obuoluta/ quos deus elegit in ser
uos nō indigens eis: sed ipso indigentes q pa-
ctum certū dño confregerūt. Quis cecus: nisi q
accepit a dño sibi posse seruire/cū in sathanicu3
transiuit obsequiū: ⁊ legem vite postposuit legi
mortis: tyrannū crudelē dño benignissimo ꝓtu
lit? Venūdatus ⁊ seruus ceci facti sunt. Venū-
datus dulcedine modica: seruus dñi recedens a
dño/additus vero diabolice seruituti. Cōfracti
sunt q in mūdi amena velut a spera impegerūt.
Ista enī sunt q hominē frangūt ac ab oī virtu-
te resoluūt: necnō ⁊ semetipsos confregerūt mi
nus debito de christo sentiētes: nā oīs qui ceci
derit sup lapidē/ꝯfringet. Sed christi benigni-
tate dimittunt: cū cōmissa mala dono eius mise
ricordie remittunt. Predicare annu3 dñi acce-
ptum. Annus acceptus tūc est: cū ex suis dispo-
sitionibus voluit: qn̄ eius quatuoꝛ tempa suis q-
litatibus tēperant. Sed annus acceptus dño ꝓ
dicat: cu3 vere cōuersis dat venia: vereq3 boles
cōuertunt ad veniā. Annus acceptus accepta-
bile tēpus: quod in christo incepit vsq3 in finem
Esa.49. seculi duraturū: iuxta Esaie ꝓpheticū dictū: Tē
poꝛe accepto aut placito exaudiui te. Et apl's iā
completū rememorās/ vt dei gratia3 agnosca-
2.Coꝛin.6 mus dicit: Ecce nūc tēpus acceptabile/ecce nūc
dies salutis: in quo sacrificiū summe iusticie/sa-
crificiū vespertinū ab vno datū omnipotens ꝓ
oībus acceptauit. Quod ⁊ dauid de deo mise-

rante ꝓdixit: Tūc acceptabis sacrificiū iusticie Psal.50
in illo videlicet tpe quo dei filius mūdo in carne
velatus subuenire dispōsuit: quo nobiscū cōuer
satus est: quo ꝓ nobis moꝛtuus est et sepultus:
quo spm̄sanctū celū ascendens discipulis misit.
Hic annus cū fine seculi finiet. Deinꝑ enī tem-
pus est quo sacrificia nostre iusticie/merito sa-
crificij summe iusticie ꝓ nobis ꝑ carnem in cruce
oblati/omnipotēs deus acceptabit. Sed post
annū acceptū dies retributionis ꝓsequit. Un-
de subiecit: Et diē retributiōis. Porro retribu
tiō finē seculi sequit: vt constituat diuinū tribu-
nal: vbi retribuet vnicuiq3 iuxta opa eius: ⁊ ꝓut
vnusquisq3 gessit in coꝛpe/bonū recipiet siue ma
lum. Et cū cōplicuisset librū/reddidit ministro
⁊ sedit. Qui libru3 aperuit/replicauit: doctoꝛq3
existens autoꝛitatē habens/doctoꝝ alioꝝ nolu-
it a moꝛibus discrepare: in eo q̄ librū accepit/re
uoluit: ⁊ inuenit quod q̄rebat ⁊ legit: ⁊ lectione
cōpleta replicauit: reddiditq3 offerenti ministro
ne ꝓpter insolitū moꝛē oīno lex redderet suspe
cta: ⁊ ipse dissentiēs calumniā pateret. Sed futu
roꝝ ꝓsagio aliud ꝓintēdit: qm̄ omni euangelico
cōpleto mysterio scriptura oīs plicabit: nec le-
ctiōe amplius opus erit: liber ministro reddet:
vt iuxta scripture sententiā oībus christi mini-
stris sm̄ merita tribuat: ⁊ sessio erit quietis eter
ne. Verūtñ aliter disserēdi oꝛdo se ꝓstat: vt chri-
sto iā reuelato ꝓut figuratus fuerat in veteri te
stamēto/a ꝓphetisq3 ꝓulsus: liber diuinaꝝ scri-
pturaꝝ apud iudeos remaneat inuolutus ⁊ re-
plicatus/ demerito incredulitatis ⁊ iniquitatis
ipsoꝝ: vt in scripturis veteribus nō cognoscant
christi nec ecclesie sancte mysteriū: sm̄ illā sentē-
tiam quā alibi saluatoꝛ ꝓtulit dicēs: In iudiciū Jo.9
ego in hūc mundū veni: vt q nō vidēt/videāt: ⁊ q
vidēt/ceci fiāt. Et cū sic saluatoꝛ legisset atq3 fe-
cisset: omniū in synagoga oculi erāt intenden-
tes in eū. Suaue christi eloquiū erat: ⁊ lingua si-
bi ꝓ cunctis velocioꝛ ⁊ ad disserendū aptissima
vt etiā aīos suspēderet auditoꝝ: ⁊ cūctoꝝ audiē-
tiū oculos in se ꝓuocaret: q̄q̄ ab impietate isra
coꝝ coꝛda ꝑtinaciter tenerent: ⁊ quodāmō quod
ipsi nō intelligebāt/magno signo ꝓdebant: qm̄
oīa q in veteri testamēto erāt/suis significationi
bus tēdebāt in christū: ꝓ eo quod in figura oīa 1.Coꝛin.10
cōtingebāt illis. Et mirū q̄ aīo impij ⁊ incredu-
li existētes: tñ in christū oculos defigebāt: vt ap
te det intelligi: q̄ q̄uis multi nō agnoscerent q
in veteri testamēto coꝛpaliter agebant: ipsa tñ
gesta coꝛpaliter christū solū/interdū vero et eiꝰ
coꝛpus mysticū innuebant. Hanc siquidem ꝓ-
phetiam supra lectam/ in se christus ex toto re-
torsit. Nam cepit autem dicere ad illos:
quia impleta est hodie hec scriptura
in oculis vestris: scilicet prophetia Esaie
quam legerat: ex eo q̄ non de alio q̄ de christo
Esaias ante prophetauerit. Hoc ideo christus
dicebat: vt sicut oculi coꝛpoꝛaliter intende-
bant: ita eoꝛum animi per fidem conuerteren-
tur in eum.

¶ Quomodo audientes mirabātur de christo cognitā tenētes carnis progeniē sed non cōuertebātur: secundū mattheum/ marcū et lucam. Ca. XI

Mat.13. Mar.6 Lu.4. Et oēs testimoniū illi dabant quia supra sensum hominū loquebat. Et mirabantur in verbis gratie/ que procedebāt de ore eius. Testimoniū quod illi dabant/ retorquebat penitus cōtra eos: qr mirabātur/ sed non ꝯuertebantur in verbis gratie/ que supra soliteq communis. Erant penitus verba doctrine verba gratie: qr inuitabant ad gratiā: vt nō per iusticiā/ sed per christi gratiā consistat hominū salus ⁊ redemptio peccatoꝝ. Sed qui ad verba gratie ab infidelitate nō recedunt/ nō corrigunt pditos mores; ad virtutes non satagunt: ex verbis iusticie damnabūtur. Adhuc em̄ verba gratie pcedunt ex ore christi. Os em̄ christi est omniū verorum lingua doctoꝝ: q vsq in finē seculi silētio nō tegetur: qꝫ pauci veraces vita/ moribꝰ et verbis inueniantur. Sed si solū vnus esset qui veritatē explicite pdicaret/ os dicit christi. Proinde in verbis gratie ꝯuertamur: ne a verbis iusticie in perpetuū euertamur. Qui vero non studio faciēdi verbis diuinis prestant auditū: ilico calumniā parant: ⁊ occasionē querūt vnde se a verbis gratie auertant. Proinde dicebāt: Num hic

Mat.13. est filius ioseph? Sed hoc matthēꝰ amplioribus verbis aperuit: q [omnes mirabātur/ dicētes: Unde huic sapiētia hec ⁊ virtutes? Nōne hic est filius fabri? Nōne mater eius maria/ ⁊ fratres eius iacobus ⁊ ioseph ⁊ simon ⁊ iudas? Et sorores eius nonne omnes apud nos sunt? Unde ergo huic omnia ista? Et scandalizabant in eo.] Considerabāt tantummodo isti naturalē progeniē/ nihil supra hoiem in ipso videntes: ⁊ mirabātur ignorantes/ vnde huic esset tam alta sapientia eximieq virtutes. Et quoniā de homine sm carnē aliud q homo nō oritur: patrē ioseph ⁊ fabrum inferebāt: quia erat fabri filius opinione videntiū: ⁊ rei veritate non pater pueri erat ipse/ sed nutricius. Sed non me fallit quoniā forte spiritu pphetico eū non cognoscētes dixerūt fabri filiū: quoniā filius dei erat/ qui mundū fabricauit i arte sua eterna ⁊ esse de nihilo constituit vniuersum: qui etiā per fabricā validi ligni in forma crucis erecti misit filium humanū genus liberare captiuum. Inferunt etiā de matre maria/ ⁊ de sua cognatione quā norūt: quasi esset impossibile huic viro tanta bona posse competere: male miseri immemores pphetaꝝ preteritoꝝ: quibus diuinus spiritus insulsit: quos nō natura carnis/ nō ppinquitate generis/ sed sua gratia fecit esse prophetas: qui de christo qꝫ nō crederēt id esse quod erat: tamē credere debuerūt esse posse pphetā. Sed scandalizabant in eo in quē velut in offensionis lapidē offenderūt: nolētes intelligere q eos venerat liberare: atq i se duos populos velut duos colligare parietes. Inuenerunt vnde se ab ipso rescinderēt: vnde verbis eius nō prestarent assensum: vnde nō crederent q de ipso exposita esset pphetia. Oculis in eum intendebant: omnino attoniti erant: a perfidia tenebantur: ne intelligerēt preteritas pphetias: ne crederent q eis velata in carne summa ⁊ eterna veritas loquebat. Proprium est perfidoꝝ atq reproboꝝ firmata pteruitas: vt semp per humanas ratiōes velint supprimere fidei ⁊ gratie veritatē: atq inquirere vnde nō credant: ⁊ inuenire vnde a veritate resiliant: ac cauere ꝯtinuo ne diuinorū verborum retibus capiant.

¶ Quare christus petentibus negauerit miracula facere: secūdū lucam solum. Capitulum XII

Saluator autē eoꝝ menti scādalizate similitudine adiecta respōdit: Dicetis Luce.4. mihi hāc similitudinē: Medice cura teipsum. Cōmune prouerbiū/ quod a valde multis tēporibus inoleuit: vt medico īfirmāti dicat: Medice cura teipm: vt qui alios curas/ teipsum nō negligas: qui alios sanas/ i te infirmitatē perdurare nō sinas. Quasi nazareite sibi dicturi essent: Quāta audiuimus facta in capharnaū: scꝫ ciuitate samaritanoꝝ: Fac et hic in patria tua: velut medicus qui alios curat/ seipsum non contēnat. Quibus saluator respondit: qr nemo in patria sua acceptus est propheta: seu nō est sine honore propheta/ nisi i patria sua et in domo sua. Et nō fecit ibi virtutes multas propter incredulitatē illorum. Sepe fit vt ex nimis solitis q sm humanitatē sunt ea que supra illā noscūtur reputatiōe vilescant: ⁊ nihilipendant virtutes/ vbi crebrescit sensus humanꝰ. Ecce patria ipsi erat in causa quodāmodo saluatori: vt reputaretur infra quod erat: ⁊ minoraret in ꝯspectu hominū/ qui deus erat noticia in cōspectu omniū angeloꝝ. Erit ne patria fugienda? Non vt alibi plus appareat: ne peregrinatio que solet esse virtutis/ fiat vanitatis occasio. Erit ne fugiēda? Utiq dixerim: vt virtus cōseruet in tuto: vt per amplius moribꝰ inclarescat: vt compatriotale suffugiū abdicet: vt sit vite stipes incerta: vt notorū deuitentur blandicie: vt ignote corā hominibus/ cognite corā christo viuatur. Erit ne patria fugienda? Non vt se vendat ignotis: nō ad capiendā famam virtute: vt nō plus auctionet nominis q virtutis: vt sit honori extraneis: vt sibi stipendiū tribuatur honoris humaneq laudis. Non ois abraam: nō omnis isaac: nō ois iacob: nō omnis ioseph venditus demū factus dominus in egypto: qui tam in patria q in suis peregrinationibꝰ propriā virtutis consistentiā seruauerunt. Erit ne patria fugienda? Non: sed ad alios hūiles et docibiles accedendū: vt si eis quibꝰ incumbit nō possit prodesse: ad illos docendū pergat qui se doctrine subijciunt: qui credere volunt/ curari querūt. Nam vbi nō est auditus/ nō effundas sermonē. Et in actibꝰ aploꝝ

Actuū.13. legitur:ꝙ paulus et barnabas dixerunt iudeis:
Uobis oportebat primū loqui verbum dei:sed
quoniā repellitis illud ⁊ indignos vos iudica-
tis eterne vite:ecce cōuertimur ad gentes. Et se
quitur:Audientes autē gentes gauisi sunt. Hec
causa potest subesse his qui verbuz dei dissemi-
nare habent:qua patria nota relinquit:qua re-
quiratur incognita. Christus nō est acceptus in
patria. Est ne causa quare virtutes in illa nō fe-
cit? Minime. Sed sua noticia quasi eis famili-
aris ex genere/illis fuit iniusta incredulitatis
occasio. Proinde non fecit ibi multas virtutes
propter incredulitatē ipsorū. Ecce ꝙ miracula
negantur incredulis : scȝ ex eis non credituris
que facta feruntur corā infidelibus credituris/si
militer ⁊ non credituris. Sed miraculoꝝ opera
tio ex altissimo pendet: qui nisi opportune fieri
nullo modo ꝑmittit. Apud ipsum est ratio fien
dorū:similiter ⁊ iusta ratio cū non fiunt. Nec de
cet homines semꝑ miraculoꝝ nouitate nutriri:
nec in miraculis/sed in virtutibꝰ reperitur con
sistentia christiana. Facta fuerunt pro tpe op-
portuno miracula:⁊ infidelibꝰ dari signa dece-
bat:fidelibus ꝟo nunc iure negātur. Parū em̄
esset fidelis qui ex miraculo augeret in fide. Ro
bustior est fides magisqȝ meretur nō fulta mira
culis. Ac per hoc christꝰ in iaȝ solidata ecclesia
miracula ⁊ signa huiusmodi ꝓ maiori ꝑte sub-
traxit. Uirtutibus nō signis in suis fidelibꝰ chri
stus querit augmentū:qui cū necessariū fieri cō
spicit/semꝑ sibi adest mira faciēdi potestas:et ꝑ
quos operari vellet/sue noscitur esse noticie re-
perire. Sterilis est miraculorū petitio/sed fru-
ctuosa doctrine: quā si experiuissent/libere de-
disset petentibus:qui gratis nō petentibus ꝯtu
lit. Curiositas est miracula petere. Ac etiaȝ non
modica vanitas signis intēdere. Hinc eos sal-
uator ex preteritis arguendo cōfundit. In ve
ritate dico vobis: Multe vidue erāt
3.Regū.17. in diebus helie in israel:quādo clau-
sum est celū annis tribus et mensibꝰ
sex:cū facta esset fames in omni terra
et ad nullā illarum missus est helias
nisi in sarepta sydonie ad mulierē vi
4.Regū.5. duam. Et multi leprosi erant sub he-
liseo propheta:et nemo eorū munda
tus est/nisi naaman syrus. Famosissi-
me sunt iste historie in veteri testamento:in qui-
bus saluator nazareis improperat. Magna my
steria intercludunt:scrutantibusqȝ panduntur.
Sed quantū possumus/allegorica in hoc opere
deuitamꝰ: moribꝰ potius intēdentes. Extranei
erāt a populo vidua sareptana ⁊ naaman syrus
⁊ lege mosaica et circumcisione carebant. Sed
aliquid deo gratū erat in eis:quo illa prophetā
recipere meruisset:ille ꝟo ab alio ꝓpheta mū-
dari/cuȝ in israel esset taliū similitudo multoꝝ:
ac si nazareitis a domino diceret: Nō est patria
causa/nō locus nutritionis/nō propinquitas ge
neris: vnde diuina hominibꝰ conferantur:quo
niā non in illis viduis que in illis erāt/est dire-
ctus ꝓpheta:neqȝ leprosi israelitici sunt mūdati/sed hi qui lōge videbātur a iudaicis cerimo-
nijs/ab obseruantia veteris testamenti:Quia di
uinā legē in cordibus scriptā tenere potuissent.
Proinde trajcientes vnū in reliquum/ hoc in il
lud ex similitudine impellentes:in vidua obedi
entia/in naaman sacramētale exercitiū designa
tur. Et hec in manifestis: Nescimꝰ tamen quid
apud eos fuerit in occultis. Nec vertat in dubi
um/istam viduā istumqȝ naaman virtutes habu
isse incognitas:aut aptos extitisse ilico diuina
suscipere:quibꝰ sic corpore singulariter est ꝓui
sum. Sepe protinꝰ agit sicqȝ comprehendit:ꝙ
quid insigne corporaliter ostēsum indicet si ad
virtutē perueniat/qualis in spiritu ꝑsona sit fu-
tura. Obedientia siquidē erat in vidua:quia do
minus ei in spiritu ꝓceperat vt pasceret heliā.
Sic em̄ in libro regū legitur:cū diceretur helie 3.Regū.17.
Surge ⁊ vade in sarepta sydoniorū/ ⁊ manebis
ibi:precepi em̄ mulieri vidue vt pascat te. Quia
preceperat vt pasceret/⁊ quem nondū viderat:
nec helias ipsam aliquādo cognouerat:non mi
sisset ad eam nisi eius obedientiā presensisset.
Quā cum etiā helias vadens sareptā/iuxta por
tā aspexisset: vt pie credit/spiritu indice statim
nouit ꝙ illa erat apud quā pasturꝰ a dño mitte-
batur. A qua tanqȝ ex itinere fatigatus/sibi aque
potum in vase postulauit afferri: velut ꝓbans
si diuine missioni illa paruisset:sicut ipse sareptā
veniendo paruerat. Cūqȝ illa pergeret vt affer-
ret/clamauit post tergū eius/dicēs: Affer mihi
obsecro ⁊ buccellam panis i manu tua. Lassus
⁊ famelicus ꝓpheta videbatur:qui ad primū pe
titum incipiēs exaudiri:etiā panem obsecrādo
deposcit:⁊ vt afferatur post tergum vociferat.
Si allegorice ista decuderē/esset transitus faci
lior ad moralia:sed eo difficilior quo pretermit
titur ordinata gradatio. Uerūtamen illo ꝓter-
misso/quod moris est ilico aggrediētes: ꝓphe-
tam missum vidue de gentibus diuinū dicimus
esse sermonē ac predicatoreȝ:qui semꝑ mittitur
anime quā ab eterno ꝓdestinauit omnipotēs/vt
pascatur:nō necessitatis pane premēte/sed con
uersionis delectatione. Nam sicut cibus chri-
sti est vt voluntatē paternam perficiat:sic ⁊ om
nium ꝓphetarū/apostoloꝝ/predicatoꝝ eius est
cibus: vt hi ad quos mittūtur/illam inculpate
perficiāt. Sed primo petit aqua in vase:lachry
me scȝ in mensura pro compensatione delicti: ⁊
aqua est dispositio ad precepta: susceptibilis em̄
satis est aqua formarū: ⁊ tam retentibilis quo-
usqȝ impresse irremote perdurāt. Aqua in vase/
fluxibilitas in mente/petit vt sistatur: ⁊ que de-
currebat in preceps/prout naturaliter ferebat/
consistat per gratiā. Aqua frigida anime sitiēti
⁊ nuncius bonus de terra longinqua. Aqua fri-
gida petebat a sitiēte ꝓpheta: nā ipse sitientibꝰ
refrigeriū ꝓstat. Refrigeriū est querentiū aiaꝝ
salutē: cum sentiūt homines audire cum christo
velle obedire credētes. Et nunciꝰ bonꝰ de terra
lōginqua ꝓstita obediētia disserētibꝰ christi/ferā

veritatē nunciat pe salute: que terra sine termi-
no a peccatorib⁹ est remota. Expetitur aqua in
vase/ vt obediētia sit in vsu: nam vas ab vsu seu
a vescendo nomē accepit. Pergit vidua impe-
rio aut a petiōe mora pphete: sed anteq̄ primū
impositū faciat/ reclamat: sibiq̄ adiungit vt eti
am afferat buccellā panis in manu. Buccella
panis nō est totus: sed frustum est panis/ quā iu
das a christo in designationē sue pditionis ac
cepit. Buccella est illa rei quātitas/ quā vno re
ceptu bucca capere potest. Videte q̄ parua cō-
pendia in principio ipse ppheta requirit: pau-
lulum aque paniſq̄ buccellam: vt id buccella di
cat quod ore possit referre de optima fractiōe.
Quasi referendarij sunt qui docent de operib⁹
auditorū. Etem̄ post obedientiā talia sunt agen
da/ que sunt ore digna referri. Responsum ῾vo
vidue mulieris ꝛ que gesta sequunt/ ī multa nos
dicenda traijcerent: vt etiam nos facerēt ab eo
quod in euāgelio intēdimus declinare. Proin
de nosse sufficiat viduatā animā a mundi bono
re: aut carnis dñio/ ab amore corrupto/ a timore
peruerso: bene obedientē/ agentē opera digna
relatu: diuinū sermonē/ theologum predicato-
rē/ immo ipsum christū suscipe: q̄ ditabit ex mo
dico/ qui mortuū vidue filiū reuocabit ad vitam
Similiter ꝛ naaman qui pphete credens/ in ior
dane septies lotus est: vnde morb⁹ contagiosus
abscessit: vt etiaꝫ vita sacramētalis et subiectio
exhibita sacramētis/ liberet a peccatis: emūdet
a delictis. Ac per hoc aduertendū est: quib⁹ di-
uina miracula negant: quibus ve diuina bene-
ficia conferunt. Historias tamē horum ex toto
differendas dimittim⁹: ne aliud p alio intenda
mus: ꝛ ne cudamus longa volumina: qui p mo
ribus cōmentari decreuim⁹. Verūtamē si quis
illas historias puide cōspexerit: inueniet q̄ iu-
ste saluator obiecerit nazareis: q̄ bene merito si
milia petita denegent similib⁹ cecis: Ac p hoc
**et repleti sunt omnes in synagoga
ira hec audientes.**

¶ Quid mali inuat q̄ christi iesu do ctrina respuitur: secundū lucam solū Capitulum XIII

Qui scire se credunt/ difficillime sane
doctrine subdunt: potius irascunt infe-
sti opportune velut īportune docenti.
Et qui se credūt aliq̄d esse/ furiunt cū arguunt.
Malū hypocritale hoc sibi propriū vēdicat: vt
cum detegit etiā in irā deijciat. Turbat noctur-
nus fur penitus cū dieſcit: ꝛ qui male agit/ inimi
cus est lucis. Et qui ab impietate detinent/ scan
dalizant in sermonib⁹ veritatis. Et exardescūt
in odium pie docentis/ qui a pprijs directioni-
bus resilire cōtemnunt. De quibus per prophe
Amos.5. tā dicitur: Odio habuerunt in porta corripien
tem: et loquentem perfecte abominati sunt. In
porta corripit qui mala publica rephēdit: occul
ta ne foris proueniāt/ reprimit. Perfecte loquit
qui vitium ex omnibus detestat: virtutē per om
nia in alta sustollit: qui dicenda nō tacet/ tacen
da non profert: qui ad veritatē/ non voluntatē:
pro iusticia/ non pro hominū placito verba de
promit. Perfecte loquit qui vbi seueritate op⁹
est/ nō blandit: vbi ῾vo lenitate/ non seuit. Per-
fecte loquit cuius iusticie verba loquentem nō
arguūt: cuius vita cū veritate quā loquit ex ad-
uerso nō disceptat. Sed hic odio efficitur cri-
minosis/ ꝛ penitere nolētibus inimicus: quāob
rem hi qui iā erāt de synagoga sathane/ irasce-
bantur aduersus omniū saluatorem opportune
arguentē/ pfecteq̄ loquentē. Et vt quod eis ira
suadebat/ perficerent: **surrexerūt et eiece-** Luce.4.
**runt eū extra ciuitatē: et duxerunt eū
vsq̄ ad supercilium montis: sup quē
ciuitas illorū erat edificata: vt preci-
pitarēt eū.** Non patit impietas pios: iniqui-
tas iustos non sustinet: ꝛ quietē nō suscipit quo-
usq̄ abiecerit quod sibi videbat aduersum. Exi
lium patit iustus ab impijs: ꝛ extra reproboꝝ cō
uentū semp expellitur bonitas: Et compos vir
tutis nō sinitur viuere in contione prauorū. Et
vt agēdorū sit cura liberior: propellit qui vellet
arguere. Sed hinc excidia ciuitatū: hinc sediti-
ones malorū: hinc iudicium nascitur: hinc res-
publica cedit in pprium: hinc sceptrū iniquitatis
insurgit: hinc scipio populi abrogatur: hinc exi
tia hominū/ violenta perditio castitatis/ hone-
stas latet in tenebris: cū verbū recte loquentis
cōtemnitur: cū deprimitur virtuosus: cū expellit
veritatis amator: cum extra menia ponūtur iu-
sticie zelatores: qui ciuitatē melius fouerent cō
silio q̄ armis bellicis milites tuerētur. O exiti-
alis hominū peruicatia: verba iusticie atq̄ do-
ctrinā veritatis non sufficit contēpsisse: nisi ad
datur ira/ interueniat odiū. O vtinā esset inter-
capedo: ne ilico plura mala succederēt: non aūt
sustinent/ non morant/ non exquirit in agendis
consiliū: sed subito eijciūt extra ciuitatē. Furor
semp adimit sensum: confundit displicentia in
tellectū. Et ɔtinuo reprobi mēte ceca in peiora
labunt: vt nō sufficiat holeꝫ iustū abiecisse a me
nib⁹ ciuitatis: nisi mors etiā turpissima inferat.
Non sufficit nisi mors iustoꝝ impijs. Hec in se
pertulit christus: ꝛ tanq̄ hereditarium merito
rū suis sequacib⁹ dereliq̄t. Hoc impternisse in
hoc seculo nequā agitur. Hoc virt⁹ ab iniq̄tate
deuicta deplorat: hoc plāgit iusticia ꝑtermissa
hoc exulans veritas: hoc quies hominū pertur
bata fusis lachrymis lamētatur. Et qui contra
christū militant/ cōtra oēs virtutes suas acies
dirigunt. Omnis eñ virtus est christus: qui ab
eis non potuit tali decreto cōfundi. Quoniam
ipse transiens per mediū illorū ibat.
Transiēs incognitus aut inuisus/ aut ppria vir
tute tutus teneri nō valens: non eñ erat taliter
moriturus. Et immortal' est virtus: q̄uis homo
necessario moriatur. Non potest teneri manib⁹
virtus: neq̄ ab eius emulis in quoq̄ exterminiū
pati. Potest quilibet a seipso virtutē repellere:
necare ῾vo ipsam nō potest: incorruptibilis eñ
est. Potest quis interduꝫ alterius corpori vitā

auferri: virtutē vero non potest. Exilia sepe corpora patiuntur: virtus vō hec damna nō patitur. Ve conteptorib⁹ sermonis iusticie. Ve irascentib⁹ in equitate arguēti. Ve qui propellunt iustū ꝛ iusticiā eius. Ve qui interimere omnino nitūtur. Unde istis salus adueniat/desperatur. Malus qui contēnit/irascens peior: expellens vtrūqꝫ per facinus superat: omniū pessim⁹ qui
Prouer.18. conať ad necem. Impius quidē cum venerit in profundū maloꝝ/contemnit. Indubitate venit in ꝓfundum malorū/ qui legē suam contēnit et christū. Impij erant hi nazareite: impij sunt et oēs qui a veritate auditū auertunt: qui christi doctrinā despiciunt. De quib⁹ per esaiam dicit
Esa.30. Populus eñ ad iracundiā prouocās est: ꝛ filij mendaces/filij nolentes audire legem dei. Qui dicunt vidētibus/nolite videre: ꝛ aspiciētibus/ nolite aspicere nobis que recta sunt. Loquimini nobis placētia: videte nobis errores. Auferte a me viā: declinate a me semitā: cesset a facie nostra sanct⁹ israel. Ecce peruersitas impiorū quoꝝ figuram gestabant nazareite: sic atrociter christo domino aduersantes ꝓuocant ad iram deū. Sibi etiā ꝛ proximis mētiuntur: lege dei gubernari nolūt: spernunt ꝓphetias. Cōprimere satagunt omnē intellectū/ne que sunt recta cognoscāt: delectanť placitis verbis: iuxta quod
2.Timo.4. dicit apostolus: Requirēt sibi magistros prurientes auribus: a veritate quidē auditū auertūt: ad fabulas autē conuerteнť. Cupiunt errare: vt distortis morib⁹ quasi in obliquis vijs delectabilia que querūt/inueniant. Nolunt viā mādatorum: declinant semitā consilioꝝ. Abolere satagunt ab ipsoꝝ noticia filiū sanctum dei. Perspicua est culpa: sed imediate sequiť diuina multationis cōminatio. Propterea hec dicit san-
Esa.30. ctus israel: Pro eo ꝙ exprobrastis verbum hoc ꝛ sperastis in calūnia ꝛ in tumultu: ꝛ innixi estis sup eo: propterea erit vobis iniquitas hec sicut interruptio cadens ꝛ requisita in muro excelso quoniā subito dum nō speratur/veniet cōtritio eius: et cōminueť sicut cōteritur lagena figuli cōtritione perualida. Et non inuenietur de fragmētis eius testa in qua portetur igniculus de incēdio: aut hauriať parum aque de fouea. Digna quidē punitio: vt qui omnino totū quod est virtutis abijciunt/ꝙ etiam ipsi de salute despe-
Prouer.29. rent. Hinc etiā per salomonez diciť: Viro qui corripientē se dura ceruice contēnit/ repētinus superueniet interitus: ꝛ eū sanitas nō sequetur. Dura quidē ceruix est/veritatē nolle audire: illā contēnere/doctorē expellere ipsumqꝫ necare.

¶ De potestate sermonis iesu: secūdum lucam. Ca. XIIII

Auferiunt intentionem ꝛ vota ꝛ passiones animoꝝ edita verba: nō tamē efficiunt ꝑlationis effectum. Vehiculū verbi est vox a corde aliquid fieri cupientis/ ad aures illorū qui habent aliorū vota perficere. Nullius eñ hominis verbū est seipso eius quod gliscitur effectiuū. Solus deus ꝛ homo verbo fecit que voluit. Sic enim dauid ait:
Quoniā ipse dixit ꝛ facta sunt: ipse mandauit ꝛ creata sunt. Et dixit in creationis exordio: fiat lux: ꝛ facta ē lux. Et si quempiā moueat hec esse scripta de deo nondū humanato: qui anteꝗ̄ fieret/nullo more hominū loquebať: ꝗ̄ꝗ̄ per subiectam eius imperio aliquā creaturā credamus esse locutū: ita ꝙ vox ipsa quasi de lingua corporea in aures corporeas deueniret: nō tamē quia humanitatē seu naturā humanā assumpsit: credamus ademptā esse virtutē: ꝛ infinitam quā ab eterno habuit potestatē. In nulla potentia est minoratus dei fili⁹ homo factus: qui nō ex forma serui assumpta/sed in forma dei qua equalis est patri/potestatē in verbo habuit quod ꝓtulit per os hominis quē assumpsit. Quod verbum siue sermo in potestate efficiēdi erat omniū que volebat. Nam cū euasisset de manibus iudeorū
descēdit in capharnaum ciuitatē galilee: ibiqꝫ docebat eos sabbatis: et stupebant omnes in doctrina eius: qꝛ in potestate erat sermo eius. Sabbatis docebat doctrinā pro vltimo sabbato disserens: ꝛ ad quietem in virtute inuitabat mortales. Cuius doctrinā non apprehendūt nisi corde quieti. Et stupebāt omnes in doctrina eius: quia in potestate erat sermo ipsi⁹. Unde stuporꝫ Ex magnis ꝛ nouis ꝛ insolitis rebus. Magnū nouū ꝛ insolitū erat ꝙ sermo emissus quod volebat/efficeret. Sermo per vocem est. Verūtamen deus dedit voci sue vocē virtutis. Querendum quidez in quo sermonis eius potestas. In effectu miraculorū. Sermone suo sanabat vniuersos: vita eius ꝛ moribus firmabatur: vt non esset repugnātia operis ꝛ sermonis. In quo potens: Humanos ilico multoꝝ mutabat affect⁹: conuertēs placitum in displicentiā: ꝛ quod displicebat/in placitū venire faciebat. In quo potens: Mittebat odium inter charos: gladium inter cōiunctos. In quo potens: Persuadebat ilico que volebat. In quo potens: Ex authoritate/nō ex ratione. Nam trahens in fidē propellebatur ratio naturalis. Et scriptum de ipso erat:
Potens in terra erit semē eius. Et ipse apostolis interrogantib⁹ explanans dixit: Semen est verbū dei. Hoc semē potentissimū est in terra: cū ex ea eximit homines in excelsis cōstituens. Potentissimū in terra: humiliauit eñ mūdi reges in illa qua saluamur fide. Potens diuinus sermo: etenim elementa sanctificat. Et dum tangitur a corpore ad quod accessit sermo humanus/ad virtutē asciscitur animus. Potēs christi sermo: liberās in moribus seruatorē ne damnetur. Quod saluator ipse testať/dicēs: Si quis sermonem meuz seruabit/nō gustabit mortē in eternū. Non solum potens/ sed omnipotēs est sermo christi: qui liberat illū custodiētes ab illo gustu eterne mortis/a qua liberare nō potuit nisi deus homo: qui de illi⁹ pena peccatores iuste multauit. Et si sermo moysi et aaron coram pharaone in signis ꝛ portentis in valida pote-

Ps.148. Gen.1. Lu.4. Ps.111. Lu.8. Joan.8.

state fuit vt omnia que vellẽt/efficerent: in ethe re/in aqua/in terra/in animalibus: vt exitus de egypto historia manifestat: si in cõspectu domini vt eũ orãdo ligaret/ et peteret ab eo dimitti delinquenti populo ad irascendũ: si iosue sermo in terra de terra proferentis solem ad vlciscendũ de gabaonitis in sua sphera firmauit: si sermo helie ad iudicandos quinq̃genarios principes eorũq; consocios ignẽ de supernis eduxit: si helisei in omnib⁹ gestis eius: si omniũ prophetarũ sermo in oĩbus potens fuit: cur cunctandũ q̃
Luce.24. sermo christi non erit? Sicut duo discipuli post mortem et resurrectionẽ asseruerũt q̃ fuit potẽs in opere et sermone. Et si quis forte parabit obiectũ q̃ illi fecerunt in virtute dei/in qua loquebantur: cõcesserim quidẽ. Sed hic qui deus est in cui⁹ virtute loquit̃? In aliena an sua? Inquit
Hebre.1. enĩ apostolus: Multifarie multisq; modis olim loquens deus patribus suis in pphetis: nouissime diebus istis locutus est nobis in filio: non alterius nature siue substantie: aut immẽsitatis aut eternitatis/aut vllius alterius diuersitatis: excepto q̃ relatiue dicitur/q̃ ipse deus pater extiterit. Ac per hoc reuera sermo eius in potestate magna erat. Merito mentibus audientiũ ingerebat stuporẽ: et in admiratione suspendebat animos auditorũ. Supra naturam et rationẽ et vsum hominũ erat. In his pphetico quodam spiritu sponsa in canticis videbatur affecta/di
Canti.5. cens: Anima mea liquefacta est: vt dilectus locutus est. Potens sermo qui emissus ab ore animas liquefacit. Et in his petrus illectus/dice-
Jo.6. bat: Uerba vite eterne habes: si a te recedimus
Lu.24. ad quẽ ibimus? Et cleophas aiebat: Nõne cor nostrũ ardens erat in nobis/dum nobis loque
Hebre.4. retur in via? Et ait apostolus: Uiuus est sermo dei et efficax: et penetrabilior omni gladio ancipiti: pertingẽs vsq; ad diuisionẽ anime ac spiritus: compagum quoq; et medullarũ et discretor cogitationũ et intentionũ cordis. Perspicuũ fidelibus atq; habentibus exercitatos sensus: et his qui scripturis catholicis prestant inhesitãtem fidẽ: quãte potestatis christi sermo resplendeat. Ue autẽ his qui huic potenti obicẽ posuerũt: vt nõ quod potest/ quod nouit/quod querit efficiat. Etem sibi ex potestate liberi arbitrij reluctatur: qui non efficit si nõ capitur: nec tenet nisi teneatur.

¶ Quid insinuat ascensus christi in nauẽ simonis et captura pisciũ et doctrina verborũ: et relictio nauiũ in sequela discipulorũ: secundũ Lucam. Capitulum XV

Quoniã sermo christi potẽs erat vt demulceret audientes auiditate audiendi: quia impetu quodã pio ad eũ vtriusq; sexus hoies vndiq; veniebãt: virtutẽ iustam attrahendi ad se hoies ex insita virtute habebat: nisi cõtumax ex inuidia iudeorũ ma
Lu.5. licia obstitisset. Nã factũ est vt turbe irruerent in eũ vt audirent verbũ dei: et ipse stabat secus stagnum genezaret. Et vidit duas naues stantes secus stagnũ. Piscatores autẽ descenderant et lauabãt retia. Irruebãt turbe impetu corporis/voluntatis auide excitate desyderio ex pauditis amplius audiendi. Magneticam attrahẽdi imaginẽ habebat sermo christi potestate plen⁹: vt turbas sic irruẽtes ad audiendũ attraheret: ita vt nulla esset delatio iter eos. Sed nec debet in moribus exhibẽdi honoris et reuerentie censura seruari/ad capiẽdas diuinas theorias et erudimẽta superna. Et vbi tributio est diuinorũ/ ille vrbanior qui anticipat. Et deferre nemini acceptũ est tribuenti: cui ille gratior est qui maiori auiditate anticipat. Quedã probatio est amare scientiã/ propinquiorem fieri ad doctorẽ: qui amplius diligit quẽ viderit sibi appropinquare auidius vt audiendo pcapiat. Et miles regi gratior q̃ nemini defert ad assistendũ suo conspectui/ vt audita iussa perficiat. Gratulat̃ pater filio cõfratres ceteros postponenti vt sibi possit esse proximior. Non eadẽ est vrbanitas in diuinis participãdis: que in perfunctorijs rebus exquiritur. Laudabile porro erat/nõ culpabile q̃ turbe irruebãt vt audirent verbũ dei: pro quo audiendo ad anticipationẽ nemini deferatur. Stabat ipse secus stagnũ genezareth: lacum aut mare galilee ab incitatiõe ventorũ sic dictũ. Uidit naues scz illorũ qui operabantur incertas capturas in aquis. Incerta operatio est piscatio: cum sub aquis fortuite linea claustra latitantur. Piscatores descenderãt et lauabãt retia. In cenosam aque partem retia miserant: que ablui oportebat. Nihil quidẽ in operibus hominũ mũdum et purũ est: nisi quod a sola virtute procedit. Cuius etiã act⁹ raro sunt depurati nõ ex parte virtutis/sed ex parte agẽtis in illa: virtus tamẽ semp est mũda/nihil recipiens aduersi. Attamen in agendo difficile est omnez habere mundiciã: vt ille qui operatur/nõ ex aliqua parte turpet̃: quis virtute nemo male vtatur. Certũ dixerim: sed in actu in modo/ in intentione est adhibenda cautela. Merito lauãtur retia. Expedit quidẽ expiare operatiões nostras ab his que maculare solent. Lauãtur retia: quia sepe p piscib⁹ rane capiuntur et immũdicie: que occulte cõtinentur in aquis/scz in fluxibilitatibus seculi. Ascendẽs autẽ in vnam nauẽ/que erat simonis petri: rogauit eũ vt a terra reduceret pusillum. Et sedens docebat de nauicula turbas. Due naues erãt: sed illã simonis preelegit: non aliã repudiat. Non enĩ omne quod nõ eligitur/repellit̃ siue respuitur. Quod eligitur/s maiori est placito: in odio est quod repellit̃. Mystice atq; moraliter factũ est vt iesus nauem ascenderet simonis: pter ecclesiam in obediẽtia fidei situandã. Et obedientia sine cõtradictione ab oĩbus exigitur: vt in executione mandatorũ/ad captanda celestia. Quã proplasti non seruãtes/de loco amenitatis deiecti sunt

in hanc calamitosam vitam. Rogat simonẽ ie-
sus: nõ imperat adhuc ei / velut nondũ sibi ex to
to adherẽti. Rogat quidẽ vt pusillũ reducatur
a terra: quod & factũ est. Et de nauicula existẽti
in mari dabat ipse populo sitienti doctrinam.
Vult christus a terra reduci per obedientiã fi-
dei: vt nulla terrena ratiõe credat esse quod est.
Nec ob meritũ terrenorum credatur in eũ: aut vir
tus christifera seu aliqua cõditio actionis & sta-
tus pro mercede terrena in ecclesia catholica in-
quiratur. At potius eligat vexari velut pcello-
sis vndis in mari: & vndiq3 agitari in periculis:
in obedientia fidei: q̃ in terra seu terrenis soli-
dari ad tempus: fidei moribusq3 ipsius abiecto re-
Ps. 83. gimine: iuxta illã sententiã: Elegi abiectus esse
in domo dei mei: magis q̃ habitare in taberna
culis peccatorum. Et magis vexari vndis hui9 se-
culi elegit christus / q̃ quiescere in terrenis dele
ctationibus in societate malorum. Sic formã
omnib9 sequacibus dedit: vt potius eligant agi
tari turbinibus seculi q̃ eius foueri subsidijs.
Et hi qui cathedram tenent inferendo doctri-
nam: potius eligant de tribulationibus et ten-
tationibus tolerandis audientes instruere / q̃
terrenarum rerum soliditatem assignare laben
tibus. Hinc ipse saluator reductus a terra / se-
dens in nauicula docebat de ipsa turbas. Se-
det in nauicula ĩ mari lata: quoniã ipse quiescit
vbi nemo quiescere potest. Et imperium ha-
bet in visibilibus & in inuisibilib9 vndis. Nulla
sibi aliunde molestia / nisi quando quati voluit.
Et docet turbas inde dictas quia facile turban
tur et turbãt: ne turbent exemplo sui: qui sedet
in turbata nauicula non turbatus. Jam se or-
dinabat ad crucẽ: in qua quieto animo pendẽs /
etiã magna verba doctrinalia auditoribus pro
tulit. Sed vbi cessauit de nauicula loqui: Dixit
ad simonẽ: Duc in altũ et laxare retia
in capturã. Cognouerat iesus q ad piscãdũ
illi in nauicula se contulerãt: et q nec ceperant
laxantes inaniter retia. Nunc ad altiora maris
hortat duci nauiculam / vt piscatura fiat: que fa
cta nõ erat iã nunc vberior solito. Altitudo ma
ris [illegible] ex montib9 aut ex collibus / sed ex in-
[illegible] pfunditate. Sed cur petit altitudo maris:
[illegible] quã cum pphera venisset: lamentat se fuisse
Ps. 68. submersum / dicens: Veni in altitudinẽ maris:
& tẽpestas demersit me. Ac etiã ab apostolo p-
Rom. 11. hibetur altũ sapere cũ dicit: Noli altum sapere
sed time. Sed nec hoc altũ petere suadebatur a
christo: sed altũ maris pro futuro mysterio: altũ
sc3 fidei ceterarũq3 virtutum. Altum sc3 pfundũ
intelligentie scripturarũ: in quib9 velut in figu-
ris pfunda & reuelanda mysteria latitabant. Al
tum sc3 humane potentie. Nam humanũ impe
rium alte pmebat orbem terrarũ: quo petrus di
uino mandato se trãstulit piscaturus: vbi pisca
tus est hoies: vbi reliquit summo pontifici sedẽ
vbi ad capiendos hoies cõtinue laxata sunt re
tia fidei: quousq3 tota roma venerit in capturã.
Etiã ipsi imperatores romani velut cete gran-
dia infra fidei & diuinorum verborum retia deuene
runt. Sed cũ audiuit petrus de laxatione retiũ
in captura: ex ineffectu & labore casso priore / ad
futurũ quasi reluctauit effectũ: tandemq3 iuben
ti cõsensit / predicens: Preceptor per totã
noctẽ laborãtes nihil cepim9: ĩ verbo
aũt tuo laxabo rete. Preceptorẽ vocat: ad
cuius est paratus parere precepta. Enuncians
casso labore se cũ socijs totam noctẽ preteritam
transegisse: cũ nullus piscis venerit in capturã.
Sed rectũ loquit: cum nihil preterq̃ in pmissi-
one cepissent hoies ab adã vsq3 quo saluator om
niũ aduenisset. Tota eñi nox fuit omne interme
dium tẽpus. Et in nocte peccati aut ignorãtie
nihil boni capit: preter auersionẽ & culpam di-
gnam gehẽnalibus & terralibus flãmis. Laxat
rete ad iubentis verbũ: in spe melioris effectus
prestita fide / q cassus labor atq3 nocturn9 ex di
urno exercitio suppleret: et ex effectu iam vera
esset illa sententia quã nondũ saluator ptulerat
quã & successu tẽporis ptulit: Quia sine me ni- Joan. 15.
hil potestis facere. Proinde nihil ceperunt no
cturni exercitatores. Nondum infidelitatis nocte
pallente / nondũ verus dies christus mẽtib9 hu
manis illuxerat. Implent iussum: et cum hoc
fecissent / cõcluserũt multitudinẽ pi-
scium copiosam: non eorum peritia & virtute
seu eo fortuitu quo solẽt pisces deuenire ĩ linea
claustra: sed in virtute verbi Jesu / in quo laxata
sunt retia. Hec copiosa multitudo erat ad presa
gium futurorum p piscatiõe credentiũ: put dictũ
est petro q esset hoies piscaturus. Nõ eñi facta
est ad esum / nec ad cõmertiũ: cum neq3 comesti
fuerint hi pisces neq3 venditi. Rũpebatur
aũt rete eorũ pre multitudine pisciũ:
et annuerũt socijs q̃ erãt in alia naui
vt venirent et iuuarẽt eos. Si in virtu-
te dñi est captura: cur rumpit rete? Schisma et
ipse non diligit: schismaticos ab hiatu terre fe Nume. 16.
cit absorberi. Extra debitos terminos ipse non
operat: odit supflua: pondus oĩbus statuit / nu-
merũ & mensurã. Fit tñ sepe in arte piscandi q
pisciũ supra speratũ ccludit multitudo: & inter-
dũ nullus venit in retia. Sed aliq̃d magni christ
stus volebat innuere ex pisciũ tã magna captu
ra: vt cita et firma pstaretur ex miraculo fides:
& multitudinẽ hominũ in exordio nascentis ec-
clesie crediturã: vt liber apficarum actionũ insinu
at. Q, rete rumpebat / pertinet ad non credẽtes
pfecte / & ad ĩ fide schismaticos. Vel ostẽdit ma-
gnã christi custodiã electorum suorum: vt etiã eos in
ter psecutores / tribulatores / tentatores & schis-
mata / & diuisiones & hereses elabi a fide: defflue-
re a virtutib9 nõ sinat: pro eo q̃ scriptũ est q rũ-
pebat rete p multitudine pisciũ: nullus tamẽ ex
tra retinata claustra pdibat. Ex pprio motu vel
alia violentia extrahebat. Sicq3 intra retia sal
uatoris inclusi nõ exeunt aut excludũtur inuiti:
nec ab aliquo aduerso superari pmittunt vt ex-
cludant: neq3 christ9 suos oĩno custodit impas
sos: sed ne quod ẽ sathanicũ opprimat pressos.

Non patitur vnitatis amator/pacis ꝛ ↄcordie autor: q a sua vnitate/ac potius vnione aliqs rescindat inuitus. Voluntas quidē libera veniendi per dei donū intra dominica retia/ eadem est manendi: vt sicut aliqs nō fuit aut mā sit inclusus inuit⁹/ sic nec exclusus. Adiutorū autē alterius aduocate nauis ad retia petri: et ad naniculā in qua christus erat: in q̄ insignis est celebrata captura: aduocationē omniū apostoloꝝ ad confessionē petri ꝛ ad autoritatē regiminis monstrat: vt cū in omni plenitudine autoritatis constitutus sit vertex: ceteri ad partē regiminis ꝛ adiutorij sūt adacti. Et venerūt et impleuerūt ambas nauiculas: ita q pene mergerētur. Due nauicle nō due sunt ecclesie: vna tm̄ est orthodoxa ecclia. Sz due nauicule/autoritas ꝛ sciētia/fides et actio/ actiua ꝛ contēplatiua: due leges/ moysaica et euangelica/predicatio ꝛ oratio/prelatura ꝛ subiectio/iussio ꝛ obediētia: due christianoꝝ gres

Psal. 15. eorū q dixerūt: Dñs pars hereditatis mee et calicis mei tu es: qui restitues hereditatē meam mihi: ꝛ eorū qui terrenorū sarcina/in mandatoruz custodia seruire altissimo decreuerunt. Et omib⁹ his vna est ecclesia. Quod pene mergebant/vexationē/tentationē/tribulationē et tēpestatē in omi statu ꝛ negocio adesse declarat. Quod cū videret simō petrus/ ꝓcidit ad genua iesu dicens: Exi a me: q2 hō peccator sū dñe. Stupor em̄ circūdederat eū/ et omnes qui cū illo erant in captura pisciū quam ceperant. Similiter aūt Jacobū et ioannē filios zebedei/qui erāt socij simonis.] Petrus ab euāgelista positus est cū euangeliū scripsit: nōduz quando ista facta sunt/hoc nomē petr⁹ impositum Simoni fuerat. Procidit ad genua Jesu Simon in humilitate deiectus: in admiratione fact⁹ex effectu verborū christi. Simile non dū viderat. Profitebatur in christo magnā esse virtutē: proclinus ad genua se peccatorē contestans: maxime si componeret ad Christum: cuius consortio se indicabat indignuz. Petebat ex hoc iesum ab eo egredi: nō tedio sui affectus/non odio/nō inuidia motus ad ipsum: nō aliquo dolo vel fraude/ sed inequalitate virtutis: cū iesum virtute pollentē/se peccato pallētē agnosceret. Jn animo delectabat iaz christi habere cōsortiū: sed eū sui cognita indignitas ꝓhibebat ne quereret: magis aūt vt diceret q ab eo pararet egressum. Jnitium cito habēde bonitatis ac diuine potiende virtutis est ꝓprie vilitatis ꝛ indignitatis cognitio/ꝛ humilis ↄsyderatio quanta nostri ineq̄litas est ad christū: et eoipso nos dignos suo cōsortio facit et appropinq̄t nobis: quo nos ipso indicam⁹ indignos: ꝛ ex humilitate longe esse ab ipso credimus. Stupor em̄ circūdederat eū/ et omēs qui erant cū eo: admiratio sc3 rei geste/ que supra omnē vsū euenerat. Excedunt omnē hoim intellectū ꝛ sensum etiam minima facta saluatoris: nec in eis vere possum⁹ plus cōprehendere q mirari. Sed nec melius laudare q gratias agere: q sic dignatus est cū hominib⁹ operari ꝛ conuersari: et opera sue infinite virtutis ostendere. Et cum stupor simonem velut insensibilem reddidisset et timore perculsum: ait ad eum iesus confortans eum cum pollicitatione meliorū [Noli timere: ex hoc iam homines eris capiens]. Fecit iesus in illa captura presagium datum simoni atq; cōplicibus suis/q homines erāt diuinorū verborū retibus capiēdi: ꝛ per humanas atq; mortales hominū linguas ꝓmulganda erant celestia et immortalia/dāda fidei rudimēta ꝛ documēta virtutū: quib⁹ hoīes caperent: ne vagarēt sub vndis fluide amenitatis/male libertatis in moribus ꝑditi. Nec anceps anim⁹ ꝑsto sit/q soli simoni hoim predicit de captura: cū paulus amplius laborauerit pluresq; cōuerterit/ ꝛ cōcluserit velut pisces in reti dñico. Similiter ꝛ alij apli ꝑ vniuersum orbem ad predicandū dispersi/plurimiq; seq̄ces. Sed dictū est ꝑsertim simoni velut in autoritate primario/ꝛ apostolorum capiti constituto: acsi ad vnū sit ordinata licentia docendorū/ ꝛ ab eodē depēdeat autoritas predicādi: ne fingerēt hereses sicut factū est/illi q autoritate ꝓpria dogmatizare in pplis ꝑsumpserūt: nō referētes dicta ꝛ interpretationes scripturarū ad vnā catholicā fidē/ꝛ ad vnū infallibilē intellectū eius: datū in ecclesia preconib⁹ christi ex magisterio spūssancti. Expedit quidē vt diuin⁹ sermo capiat ꝛ capiat/ q ex autoritate ꝓcedat. Quomodo enim predicabunt nisi mittantur? A quo mittent nisi ab habente autoritatem? Qui habet autoritatem nisi qui accepit a christo? Quis accepit nisi cui christus dedit? Cui dedit nisi simoni: quem verticem fecit apostolici chori: cui tradidit claues regni autoritatem ligandi atq; soluendi? Nam et Paulus qui acceperat autoritatem a christo: non vt caput/ sed cū capite petro: post multos sue predicationis annos de euangelio voluit conferre cum ipso et cū ceteris quos inuenit: ne videretur in vacuū currere aut aliqd dicere preter fidei vnitatem. Jdeo vni dictum est quod per multos ministros verbi coadiutores christi erat implendum: vt vnitas veritatis/ intētionis ꝛ interpretationis scripturarū: cum piscationi hoim intendit: a piscatorib⁹ huiusce modi attēdatur/teneat et habeatur et seruet in verbo. Et tali presagio prescito [subductis in terram nauibus/ relictis omnibus secuti sunt eum. Et iacobus ꝛ iohānes relictis oibus retibus ꝛ patre cum mercēnarijs/similiter secuti sunt eū]. Naues operationes marine sunt:

sicut scriptum est: Qui descendunt mare in na- Psal. 106.
uibus/facientes operationes in aquis multis. Et in introitu sepe velificant aduersitate ventorum: vt non quo voluntas appetit/ sed quo flatus impellit applicant. Et si piscationi deest actio/sepe deluditur. Qui ergo sequi volūt christum/ declinent ad terrā: ꝛ operationes ex solidis faciant ꝛ ex certis. Non casu/nō euētu/non

fortuna/nō sorte seruiendū est christo: sȝ electi/one/ac etiā ex oī rōnis iudicio imitādus. Proinde subducende sunt operationes incerte ad solidā terrā. Et relinq̄re debemus operationes in fluidis: ꝛ in reb⁹ stabilib⁹ christū sequi. Nō aūt sequi possunt nihil terrenū habentē onerati terrenis. Dissimilitudo habēdi ꝛ nō habēdi dissociat: rerū vero pōderositas nō ꝑmittit implicatū terrenis curis ꝛ sollicitudinib⁹ animū ad expeditā ab hoībus/imo ꝓhibet oīno sequelam. Ac ꝓ hoc morū cōueniētia docet / suadet ratio: noua quā initiauit vita exigit: vt oīa relinquantur q̄ ipse cōtempsit. Nihil habeam⁹ eorū q̄ noluit. Nihil amemus eorū que odit. Sequamur suo mō/nō iudicio nostro: q̄ se nobis imitabilē ꝑstitit. Reliquerūt naues: reliquerūt retia: reliquerūt artē/patrē/ mercēnarios quos mercede cōduxerāt in arte piscādi. Oībus relictis secuti sunt oīa feliciter possidentē/oīa bona eterne habentē/ꝛ suis sectatorib⁹ retributionis tpe largientē. Quid aūt est sequi christū: cū ipse ad hoc inuitet: ꝛ totiēs scriptura cōmemorat: seq̄ christū ex humanis moribus suadet. Etenim q̄ spūā amicū vtiq; charū habēs/sequit ꝑeuntē dū pōt corpe: cū nequit vltra/ visu quoadusq; valet ꝑstergat. Cū vero ab aspectib⁹ abolet/ se trahcit in amoris equū: quē q̄tuȝ pōt calcarib⁹ vrget vt attingat dilectū. Sic ꝑcedentē dilectione/in fide sequamur in suis operib⁹ christū/in moralibus nō in mirabilib⁹/vt suppetit ipsa facultas: q̄ ꝓgredi ampli⁹ nō valem⁹. Intelligētia clara factorū ei⁹ in memoria fiat: generabit quidē gratiarūactionē. Et cū fuerit in suo inuisibili fatigata motu/ vt amplius seq̄ nequeat: ad sequelā amor indefessus accedat. Et q̄ sequit ꝑeuntem: ingredientē indubitate semitas eq̄tatis/nō prioriȝet in via. Nō expedit aut decet sequētē christum/aliq̄n ꝑire iesum. Sathan etiā post enūciationē btītudinis appellatus est petrus: tm̄ voluit in cōfitēdo preire iesum. Totus ad christū nihil ad se debet fieri verus sequēs. Nec declinet ad dexterā aut leuā: sed sicut viderit aū iter pandere/post sequat ducē nūq̄ ꝑeuntē in preceps: sȝ ducentē ꝑ semitas ꝛ itinera claritatis.

¶ De sequela domini in tribus hoībus: a qua quidā repellitur/ quidaȝ inuitatur: secundū Mattheū et Lucam. Capitulum XVI

Ostq̄ dei filius in terris visus est/ et cū hominibus cōuersatus est: dispariter animi hominū affecti sunt ad eū. Non ex obiectu christi qui talē se hominib⁹ exhibebat: nemmodolibet acceptor personarū existens: sed ex affectibus hominū qui in euȝ varie ferebant. Et dux humani generis nobis de celo demissus in sorte meliori q̄ Adā aut noe/ aut Abraam aut moyses: qui fuerunt vtiq; magni duces: aut quorūcunq; populoꝝ principes nouā facturus militiā/querebat sequelā. Inanis dux/inanisq; ducatus: nisi qui ducant existant. Et omnes isti superno duce indigebāt. Nā in terrenis ducibus iam defecerat omne hoīm genus. Ueruntamē multi estimauerūt cōtemptibilē hūc ducē: nulla humana potētia refulgētem: et priuatā honoribus/diuitijs/societate ꝑcerū/potentatu cuiū: et his quibus maxime inhiat affectus humanus existens vanus. Amplius quidem q̄ in suo bello conflictum in corpore accepit in cruce: et impotens et improuidus et inualidus iudicatus est: vt etiam a tali sequela plurimi abstraherentur terrore tyrannorum/ metu penarū/et aspernatione ignominiose mortis: timentes damna rerum si venirēt ad crucifixi ducis sequelam: cum ipse dixerit: Qui vult venire post me: tollat crucem suam et sequat me. Mat. 16.
Cuius sermo et his omnibus presertim qui in christo amplius q̄ quod erat humanū cognouerūt: cognitione quidē fidei/sed nō altera. Et cū varie ꝛ differēter a cordib⁹ eū videntiū caperet [factū est vt ambulātib⁹ illis in via/accedens vn⁹ scriba ait illi: Magister sequar te quocunq; ieris. Et dicit eis iesus: Uulpes foueas habēt/ꝛ volucres celi nidos: filius aūt hoīs nō habet vbi caput suū reclinet] Ecce se offert ad sequendū christū scriba non req̄situs. Et magistrum vocat velut cupiēs erudiri: ꝛ inexceptuatā pollicet ipse sequelā/vt nihil sit quod eū possit auertere: nullusq; sit tedio aut timori: null⁹ amor patrie: nullus pauor ꝑegrinari cum illo. Precedat ipse dux: sequet ipse quo ierit. Optima pollicitatio sequētis ad ducē cū nihil excipit. Utinā ꝛ nos sequamur inexceptuate / quocūq; preire nouerimus ducē olim christū. Sed huic talia ꝓmittēti intētio nō erat sana: quamq̄ optime verba sonarēt: quā ex respōsione christ⁹ resculpsit dicēs: Uulpes foueas habēt/et volucres celi nidos. Aliquid iste scriba temporalis emolimēti sperabat ex christo: aut dolo ista ꝓtulerat. Propterea hmōi responsionem accepit: non q̄ sequeretur/ sed q̄ christo nihil aderat cōmodi tpalis. Frustra igitur se parabat ad seq̄lam christi terrenarū intuitu / cum se a talibus abdicauerit: nec seq̄ces suos premiari terrenis disposuerit/ sed supnis. Neq; saluator de celis ꝓ nobis veniēs in hunc mundū sequi eū volentibus in morib⁹ ad celestia facturus ipse ducatū/ desinit esse quod erat. Neq; btūtis sue premiū voluit esse terrenū. Ex forma serui se imitabilē ꝑbuit: quesiuitq; sequelā: ex forma dei premiū ꝓmisit: inuitans ad gloriā/ nō ꝑfun ctoriā sed supernā. Nō igitur in hoc mūdo aut in rebus hui⁹ seculi sperandū ī christo/vt ait apłs: Quoniā si in hoc mūdo in christo tm̄ sperantes sumus/miserabiliores sum⁹ oīb⁹ hoībus. Non est tēporale cōmerciū sequi christū. Et si ad tempus sit sequela/in eternuȝ est premiū. Et eternus dñs dignū estimat sibi/ suis sequacib⁹ eterna largiri. Nō recessit ab imis: non assurgit ad potiora qui sequit christum/ aut operat in virtutibus suis: gliscens ex hoc adipisci labētia. Asserit ergo se pauperē christ⁹: cū sit christus dñs oīm: ꝛ oīm intētionē auertit a sequela

sui respectu cõmodi tẽporalis: dicẽs aialia ter
rena et volatilia celi habere i terra ppiias mã
siones: se vero nullũ diverticulũ ad manendũ.
Psal. 87. Hinc de christo david predixerat: Pauper sũ
ego/et in laboribus a iuventute mea. Et Apo
2.Co.8. stolus declamat: Scitis eñi gratiã dñi nostri
Jesu christi: qm̃ pp̃ter nos egen⁹ factus est cũ
eẽt dives: vt illi⁹ iopia vos divites essetis. Nõ
vult sequentes Jesus decipere/si temporalẽ ex
sequela sperat mercedẽ: imo nec recipere/si ex
ipso nõ sperat eternã: pp̃ter ipsũ despiciẽs ter
renã/abdicatus mundo/alienatus mẽte/ a cha
ris fm carnem/seipsum odiens odio sancto: et
ingrediens illã artam viã que ducit ad eternũ
et fundatissimum dei regnũ: illam latam asper
natus/q̃ itur in eternũ supplicium. Sed illa pau
cos/ista plurimos habet viatores. Si vero in
exiliorem sensum verba traijcimus: Christi ad
homines maxima est querela: videlicet q̃ volu
cres celi scz demones/haberẽt receptaculũ in
cordibus hominũ ad manendũ: τ vulpes vide
licet exq̃site malicie atq̃ versutie: et christus
nõ inveniat vbi caput reclinãdo deponat: scz vt
1.Co.11. quia deus est/ab hoib⁹ credẽdo rapiaṫ. Caput
eñi christi deus/dicit Apls. Volebat eñi Chri
stus vt eũ vt purũ hominẽ hoies sequerenṫ/ sed
etiã tanq̃ deũ: vt hoiem in exemplo/vt deũ p
premio: vt hoiem in agẽda vita/vt deũ i sperã
da: vt hoiem in doctrina/vt deũ p gloria. Iste
aũt qui nec receptus est ad sequelã: aut aliquid
boni tpalis sperabat a christo: aut aliquã frau
dẽ gestabat in animo: quis essent verba decen
tia plata inexceptuate protinꝰ sequelã. [Ait
autẽ ad alterũ. Sequere me. Ille autẽ
dixit: Dñe pmitte me primũ sepelire patrẽ me
um. Dixitq̃ ei Jesus: Sine vt mortui sepeliãt
mortuos suos: tu autem vade/τ annũcia regnũ
dei.] Scriba repellitur a sequela/ iste invitaṫ.
Repelliṫ scriba: quoniã difficillime pplurimũ
est/vt alta sapiens τ prudẽtia carnis imbutus/
in veritate velit deijci: et in humilitate Christi
vestigia sequi. Repellitur scriba/qui se obtulit
ad sequelam: hic invitatur: nec permittitur in
patrem exercere officia pietatis: ad officiũ ma
ioris destinatus vt annunciet regnũ dei. Huic
diciṫ vt sequaṫ. paternam pietatẽ ille allegat:
curare vult patrem: nec eum destituere dimit
tens: expectare disponit quousq̃ moriatur/ vt
eum sepulture cõmendet: nesciens si forte ipse
ante moriatur. Non erat huius pater in infir
mitate/vt moriturus in primo videreṫ: sed for
tassis in senectute. Attamen expectare iste dis
ponebat: melius agere ratus/q̃ si christũ seque
retur: ignarus adhuc q̃ pietas pro pietate di
mittenda esset. Preceptivo verbo hic erudiṫ a
christo: q̃ ipse sufficiẽs τ debita causa est/ qua
parentes dimittendi sunt/τ etiaz quicunq̃ pro
pinqui. Et relicti sunt parentes a discipulis/et
a multis benefidelibus christianis. Et Jesus
alibi asseruit in eius nõ posse venire discipula
tum sive sequelã/sine sancto odio propinquorꝫ

Impietas necessaria est ad suos/cum ad suam
vocat sequelã salvator omniũ christus. Et im
pietati damnabili ascribereṫ Christo vocante
contempto/ ad suos pietas custodita. Ad ple
nũ τ peroptime pius eit/qui divinuz pfecit im
periũ/etiã omni obsecũdatione denegata parẽ
tibus. Preferṫ hominibus de⁹/ genitori crea
tor/patientibus ad mortẽ vite largitor/ nutri
toribꝰ redemptor: viventib⁹ cũctis in hac vita
mortali/qui vt oĩbus vita beata dareṫ/τ im
mortalis se donavit in mortẽ. Et oim vitam et
mores emit: qui p oĩb⁹ in aia in peccato mor
tuis/τ ex natura corruptibili in corpe mortu
ris/suã vitam morti exposuit: nõ taliter q̃liter/
sed ignominiosissimo genere moriendi. Exigit
iure sequelã: parẽtes τ cognatos dimittere per
suadet: qui gratis oĩa fecit: τ in vsũ hominibus
dedit: τ gratis semetipsum in redẽptionis pre
ciũ contulit. Sed tremende contemplandũ/q̃
mortui sepeliant mortuos. Nam si mortui/quõ
sepeliũt? Si alios mortuos sepeliunt: quõ ipsi
ipsi mortui sunt? Si vnũ horũ asseritur/ alterũ
vt removeaṫ necesse est. Attamẽ alia sententia
quod diciṫ innotescit. Qm̃ qui vult vocat⁹ ad
christi sequelã accedere/ilico factus est iustus:
q̃ illũ seq̃/ imo velle firmiter sequi/iusticia est.
Et qui nõ sequũtur τ nolũt/iniusti sunt. Inin
sticia quidẽ mortẽ in anima fecit: etiã si adhuc
corpus vita perfunctoria pfruaṫ. Mors autẽ
corpalis que mutatione divina in oĩes homi
nes venit/oĩes interimit: neminem sui relin
quẽs inexpertũ. Erũt igiṫ atq̃ sunt in aia mor
tui: licet corpe vivi/fortassis cito in corpe mo
rituri. Sunt etiã mortui in altero/τ sepꝰ i vtro
q̃. Quorũ omniũ nulla pventio ad eos q̃ chri
stũ voluntate/atq̃ mox imitatione sequuntur.
Igitur sequens recta intentione christum/ iu
stus est: et iust⁹ ex fide vivit: scilicet ex illa que
ex deo est iusticia in fide. Et ipse salvator ait:
Qui sequiṫ me/nõ ambulat in tenebris: sed ha Jo.8.
bebit lumen vite. Vite porro lumen tenebras
mortis excludit. Et iterũ: Ego suz via/veritas Jo.14.
τ vita. Totus ergo a vita/ totus de vita/ totus
ex vita/totus in vita/totus pro vita: qui nõ rre
pedate aut inobliquate sequitur christũ. Qui
autem nõ sequũtur/totis ppriis itineribus ten
dunt i mortẽ: quoniã nõ est aliud iter rectũ ad
patriã/nisi sequendo ducẽ qui de illa eterna pa
tria venit ad pegrinatiõis nr̃e miseriã. Sz q̃r
sic ẽ q̃ seq̃ntes christũ vivi/nõ seq̃ntes mortui
sũt: nõ illa morte ispecta corpis q̃ oib⁹ ẽ cõis: sz
illa cõsyderata scz rõnalis aie p culpã: q̃ nõ cõ
petit nisi reprobis: q̃d ergo sed⁹ vivorꝫ ad mor
tuos/sensibiliũ ad insensibiles/ obedientiũ ad
cõtumaces/sequentiũ ad nõ seq̃ẽtes / diligen
tiũ ad non diligentes? Profecto iustissime di
ctũ est invitato ad sequelã domini salvatoris:
Dimitte vt mortui sepeliant mortuos suos.
Ac si diceret: Explicitum te fac: implicare te
noli. Reprobi sunt cum reprobis / electi cum
electis: vivi cum vivis/ mortui cũ mortuis: se

quaces christi cū eorū similibꝰ: sectatores dia-
boli cū cōplicibus eius. **Tu aūt vade annū-
cia regnū dei.** Nō expectādus est parēs/ ci-
to aut tarde moriturus: vbi audit christi voca-
tio: qui factis / dictis ⁊ omī actione sua nos vo-
cauit in aliam vitā agendā atqꝫ sperandā. Ubi
ꝑcipit siue ꝑcipit annūciatio regni dei/euāge-
lij sancti: nō curandū de dimittēdis: nō cunctā-
dū penitus de agendis. Uox diuina cū clamat/
ab oībus humanis atqꝫ mūdanis rebꝰ absoluit.
Rex terrenus habet in moribꝰ cū militē suum
ad signatā militiā ordinat: et dominꝰ cū seruū
vni rei agēde subijcit: ꝓ illo tūc a negocijs ce-
teris liberū facit: neqꝫ a seipso i sua mēte culpā-
dus/ seu ab alijs arguēdꝰ est: si spretis oībꝰ atqꝫ
dimissis iuste precipiētis exequit voluntatē: is
cuiꝰ ꝯditionis est/ incōtradicibiliter subiacere.
Uolūtate siue necessitate subiacemꝰ diuine pre
cipiēti: vt nil sit nostri arbitrij cū vocauerit: nil
cū preceperit nostre directionis: etiā si nostro
iudicio melioribꝰ actionibꝰ posse videret inten
dere. Qui se subiacere iuste cognouerit: ⁊ infal
libilē preceptorē ad se factū: aspnabit etiaꝫ bo
nū electiōis sue decretū. Proinde isto forte nō
cognoscēte pietatē a pietate discernere: parēti-
bus ꝭm carnē illā impēdere sanius estimabat.
Corripit ipse: atqꝫ i ipso corrigit ⁊ instruit oīs
fideliū multitudo: vt cū ꝑceptū diuinū aut cōsi-
liū inspiratū illuxerit/ ꝙ oīs ꝓpinquitas relin-
quat: ⁊ quelibet actio alia pietatis. Peramplíꝰ
annūciatio regni dei ⁊ euāgelij christi eius ꝗ in
aiarū salutē ꝑagitur/ que imperpetuū sunt victu
re/ preponēda est obsequijs corporū necessario
moriturorū: in quocūqꝫ gradu ꝓpinq̄tatis exi-
stāt. Nā vox paterna de celo delapsa est: hic est
filiꝰ meus dilectus/ ipsum audite. Cum christus
loquit/ oīs aīa in eius obedientia cūctis postpo
sitis liq̄fiat. **Et ait alter: Seq̄r te dn̄e: sed ꝑ
mū ꝑmitte me renūciare his ꝗ domi sūt. Ait ad
illū iesus: Nemo mittēs manū suā ad aratrū/ ⁊
aspiciēs retro/ aptꝰ est regno dei.** Prestāda ho
mini potiori sequela nō erit in volūtate sequē-
tis/ sꝫ in arbitrio ꝑcipiētis: vt tēpꝰ ⁊ modus ab
eiꝰ arbitratu dependeāt. Disposuisti sequi chri
stū: cur moras innectis? Quid cunctandū si fi-
des: q̄d si christus cordibꝰ insit? Ad quid domꝰ
repetit/ vt his que in ea sūt renūciet? A nullo est
expectāda licentia parato aīo ad sequelā. Oīs
autoritas in illa sequela cōsistit: nemini valefa-
cere obligat. Sūmi consilij est christū sequi/ oī
bus incōsultis. Ars est artiū ⁊ scientia scientia-
rū infallibilis est/ simpliciter ipm seq̄ nemine re
quisito. An forte cōsulendū est parentes aut ab
eis cōmeatū accipe: aut disponendū cū eis si et
q̄n et quō ⁊ in quo quis debeat christum sequi?
Negauerim. An ad renunciandū pacto seu iu-
ramento ꝙ vlterius nolit conuersari cū charis:
neqꝫ vti dominio in terrenis: quis ratus fue-
rit domum repetere? Sed ad hoc nulla necessi-
tas vrget. Ipsa enim christi sequela totum ge-
rit/ et agenda oīa secū portat: omnē expeditio-
nem habet: et q̄tatiōis cū mūdo chirographū:
et licentiā et abdicationē ⁊ segregationē a dissi-
milibus: ⁊ absolutionē ab humanis decretis ⁊
a nature legibus ⁊ a legū ⁊ regū imperio: q̄m ie-
sus deus hō est quē sequimur: deꝰ in omnibꝰ in
effabilis bonis: homo in oībus moralibꝰ ꝑagē
dis. Ac per hoc inopportunū dictū a volēte se-
qui: primū permitte mihi renūciare his que do
mi sunt. Ad quē iesus **Nemo mittēs ma-
nū in aratrū ⁊ aspiciens retro/ aptus est regno
dei.** Aratrū instrumentū est cui apposito vome
re tractu boum terra ꝓscindit: ea intētiōe vt ia
ciat semen ad mortificandū et fructificandum
atqꝫ fructū augmētis adhibitis/ ad sustēdandā
vitā in corꝑe assumendū: ea quidē imagine ara
tri sequela christi appellata est. Ad quā si quis
se dederit: ad alia q̄cūqꝫ cōuersus/ regno dei fit
ineptus. Cui ergo aptus? Regno diaboli: qꝛ in
illa veritate qua creatus est nō stetit: q̄obrē re-
gno dei factus ineptus/ tetro regno factus est
aptus. Non est reperire tertiū regnū: q̄m ꝗ nō
est dei/ tradit dn̄ationi sathanice. Et ꝗ regno
dei nō congruit: nō se fallat existimās regno di
aboli nō cōpetere: credēs suū aliquē dominatū
seu regnū: in quo si nō glorificaret cū christo in
dei regno/ nec sociaret in penis in regno sathā
nico: velut esset aliquod aliud cuiꝰ nulla ꝑtici-
patio fieret cū vtroqꝫ. Itaqꝫ ab aratro resiliēs
non aptus regno dei / aptitudinē habebit ad-
uersam. Nec obstat ꝙ de pueris nō baptizatis
ex hac vita nihil ꝑperā cupito / dicto aut facto
egrediētibꝰ quis posset obijcere: q̄m nō spectāt
ad regnū dei: qꝛ in fide trinitatis baptisati non
sunt: nihil quoqꝫ boni fecerūt vn̄ mererent: nec
ad regnū diaboli: qꝛ nullā maculā volūtate aut
oꝑe cōtraxerūt. Et hoc singulare habet diuina
et humana iusticia: vt nemo absqꝫ crimine pro-
prio in ꝓpria ꝑsona puniat. Relinquit ergo eis
aliq̄s locus tertius: in quo deo nō fruantur: nec
sensibili pena plectant: vbi nō sunt illa summa
bona/ et infima illa mala. Et ex eadē ꝓcedit iu-
sticia: nō coronare immeritū/ et non punire in-
sontē. Illa vero culpa originalis per lauacrum
regenerationis nō abolita/ ꝗ cōtracta est a pa-
rentibꝰ primis: penā sensibilē nō meret: q̄m in-
uolūtaria et inactualis ē in nascētibꝰ posteris.

¶ De vocatiōe publicani ad sequelā christi: qui pctōres ad penitētiā voca turus aduenerat: secūdū Mattheū/ marcū et lucam. Capitulum XVII

Qui hoiem ad silitudinē et imaginem
suā sic fecit ꝓut ab eterno preuidit: ꝑ-
noscit hoim volūtates ⁊ eax dispositiones: ꝗ faciles ad auersionē ⁊ conuersionē/ ꝗ-
ue difficiles/ ꝗ disciplīabiles/ ꝗ tardiores/ ꝗ du-
re ceruicis/ ꝗ ꝯsentanee ad sup̄nas directiōes.
Et sicut nouerit aīam sue vocationi absqꝫ cōtu
macia in obediētia fieri/ sic vocat. Etenī cū vni-
uerso hūano sic egit: ꝙ nō añ/ sed eo tꝑe mūdo
i carne apparuit: quo mūdꝰ iā erat i dispositio-
ne factꝰ ipsū recipe: q̄uis eū abiecisset ꝑp̄ls pe-

Jo.1. ciuitatis ei⁹: sicut scriptũ est: Et sui eũ nõ recepe
rũt. Et cũ sepe mens hoim hesitat cur iste vo
cat/ille nõ vocat: iste recipit in seq̃lã/ille respui
tur: nemo querulet: nemo p̃sumat i deũ: nemo
temerarie iudicet. Nulla responsio verior/ nisi
q̃ de⁹ oim corda nouit/ τ volũtates. q̃ hoies la
tẽt. Et eque, vt nec acceptio psonaꝝ/ sic nec est
iniq̃tas apud deũ. Si spũs dei vbi vult spirat:
τ qñ vult/ et quõ vult: et nũq̃ nisi quod iustũ est
vult: nouit ergo quẽ vocat q̃ oino futur⁹ sit i se
quelã: τ quẽ ad ipsã futurũ nõ p̃nouit/ vocando
nõ excitat. Mira etiã ad reprobos vtẽs pieta
te/ne ampliori pena plecterent/si vocati veni
re cõtẽnerẽt q̃ si despicerẽt nõ vocati: qm̃ seru⁹
cõtumax/ τ cõceptu iudicio subiacet: ignorans vo
misericordiã apte cõseq̃tur: velut seru⁹ sciẽs vo
lũtatẽ dñi sui τ nõ facit/ plagis amplioribus: ne
sciẽs paucioribus vapulat. Ex hoc q̃dẽ dictorũ
cõtẽplatio nascit/ q̃ iesus signanter vocauerit
publicanũ. Nã [vidit iesus publicanũ ho
minẽ sedentẽ i telonio/ mattheũ noĩe siue leui:
et ait illi: Seq̃re me. Et relictis oĩb⁹ surgẽs
secut⁹ est eũ.] In capharnaũ hũc hoiem com
prehẽdim⁹ a iesu fuisse vocatũ/ noĩe Mattheũ
siue leui alphei: vno scʒ pprio noĩe seipsũ exp̃s
sit: alio scʒ leui duo alij expresserũt. Capharna
um ciuitas marina erat apta commercijs: vbi
matthe⁹ reipublice agebat officia. Nã matthe
us ex nomine/ leui ex genere: de tribu leui enĩ
erat. Publicanus ex officio: quod a scipione
publio habuit originẽ et ordinationẽ: q̃ p re
publica ordinauit publica telonia. In quorũ
numero mattheus p republica cõstitut⁹/ sede
bat exactor: inde captãs inopẽ atq̃ vilẽ corpo
ris sui victũ: nesciens forte quid meli⁹ seu apti
us ageret p stipe querẽda q̃ exigere/ calculare/
reassignare in cesareũ fiscũ numismata imagi
ne cesaris insignita. Sed apte p imaginẽ quan
dã a publico ad magis publicũ trãsiuit officiũ:
cũ vocaret a christo rege regũ τ dño dñantiũ:
qui non vnius ciuitatis aut puincie/ sed totius
mũdi rempublicã reparaturus aduenerat: missu
rusq̃ hunc publicanũ p mundũ in cedentẽ sibi
sortẽ: vt ad firmissimũ τ solidissimũ statũ reipu
blice de nouo p deũ τ hoiem/ hoim legitimum
regẽ in vera virtute astruendũ: sine qua non est
reipublice firm⁹ status: τ in eterna beatitudine
cõsummandũ: hoies euãgelica p̃dicatione inui
taret. Sicut enĩ piscatores hoim fecit arte non
abolita/ sed in meliora mutata: sic mattheũ fecit
deserere teloneicam factionẽ agentẽ p terrena
republica/ vt ageret p eterna. Et velut numis
mata signata imagine cesaris exigebat pro ce
sare: sic hoies ad imaginẽ dei factos inuitaret
ad vnũ deũ et summũ deũ: vt hoies agnoscerẽt
creatorẽ suum ab eterno deũ: sed in tpe p ipsis
hoibus incarnatũ vt essent dei que sunt dei: et
sua iura iusticia cesarea sortiret. Nã abrasam
artẽ istã exigendi/ calculandi/ ditandi fisci cesa
ris/ nouimus a mattheo sed cõditione nobilio
re donatã: cum derelicta est illa sessio quotidia
na/ nautica emolimẽta expectãs: et christi seque
la facta et in discursu laborioso per orbẽ in an
nunciatione euangelij eterni pro eterno regno
dei. Sed ad gestorũ seriẽ redeundũ est. [Vi
dit iesus hominẽ sedentẽ ad teloniũ.] De
terminat christi aspectus ad vnũ hominẽ cum
dicit/ vidit: qui oẽs ab eterno preuidit: sed pro
pter vnũ signãter dicit/ vidit: cũ aspectũ christi
nemo possit effugere: qm̃ in omni loco oculi Prouer.15.
dñi cõtemplant bonos τ malos. Sed illa visio
defixa in hoiem/ electionẽ eius a christo iã factã
ostendit: quem p̃sciebat vocationi seu electioni
eius pie prestaturũ esse cõsensum. Nã quos pre Ro.8.
destinauit hos vocauit: quos vocauit hos iusti
ficauit: quos iustificauit hos glorificauit. Sed
vbi vidit? Sedentẽ ad teloniũ. Quietẽ corpis
habet negociatio illa: mentis aũt plurimã solli
citudinem. Et discipulus christi factus siue fu
turus/ deponat seculariter implicãtia mentem
oportet enim illã non corporalib⁹/ sed spiritua
libus occupari. Imago dei est homo: in aĩa nõ
in corpore. Igitur aĩa diuinis intendat: et si ali
quãdo vilis facta/ solescens in imis/ assuefacta
caducis: resipiscens turpitudinẽ illã abstergat:
reintendẽs ad quod et ſm quod facta erat. Cor
pore vero tantũ implicandum est q̃tũ virtus in
animo residens in suum instrumentũ cõpensa
ta ipsius valitudine voluerit assumere: aut q̃tũ
ipsius corporis nõ voluptas/ sed necessitas co
egerit. Non competũt sectatoribus christi ar
tes auertentes a spũalibus atq̃ diuinis specula
tionibus mentẽ: sed ille que corpus sollicitent
peramplius/ mentẽ perimunt. Atqui propriũ
nomen eius et generis atq̃ patris si ducantur
ad interpretationẽ: vocationi sue/ imo ad id ad
quod vocatus est conferũt. Qui surgens secu
tus est eum. Non surdus auditor: non tardus
ad verbum. Non expectauit exactionis sue fi
scarijs cesaris reddere rationem: pro eo q̃ telo
nium relinquebat indemne. Aliter quidem nec
christus eius acceptasset sequelam. Nemo cum
re seu damno proximi aut fraude reipublice re
cipitur in familiã christi: nisi ad posse cũcta pri
mo errata correxerit. Non venerat christus le Mat.5.
gem soluere preceptorũ veterũ/ sed adimplere:
quis initians viam nouam/ noua mandata no
uaq̃ consilia indiceret. Porro relictis omni
bus mattheus sequitur christum. Nulla tempo
ris intercapedine data: vt vocat⁹ cõfestim obe
dientia esset ad verbum: misero sedili relicto et
sacculo pecuniarũ et seraminib⁹ τ scriptionib⁹
receptorũ τ mercede sibi debita p officio: ad ver
bũ christi effectiuũ/ ipse ipsi⁹ fact⁹ ẽ p oĩa effecti
uus. Nã nõ solũ christi vbũ in matthei aurib⁹
sonuit/ seq̃re me: sʒ ad se traxit animũ: mutauit
affectũ: illuminauit intellectũ: id oĩno efficiẽs
quo sicut vocat⁹ i sic sequeret. Quod ilico mat
the⁹ effectiui verbi fecit effectũ: q̃ relictis oĩb⁹
secut⁹ est eũ/ oĩa sibi meliora facturũ. Reliquit
q̃dẽ oĩa q̃ erãt ad teloniat⁹ officiũ: in illa prima
vocatiõe q̃ dictũ ẽ sibi/ seq̃re me: nõ illa q̃ domi

cōdescendet. Affectabit illos misericordiā inuenire: non repellet eos cū quibꝰ habet omnimodā similitudinē in natura: si fortassis dissimilitudo consistat ex gratia/ de superis nō de meritis proprijs presuscepta. Ac per hoc scribe ⁊ pharisei eorumq̄ꝫ cōsimiles/ in alios tam seueriter decernētes: iuste reprobandi sunt: dū nitunt̄ peccatores per censurā iusticie remouere ab eis: a quibꝰ possunt pro abstergēdis peccatis iuuamēta suscipere. Proinde iesus velut doctor supernus ex authoritate docēs hāc q̄stionē determinat. At iesus audiēs/ ait: Non est opꝰ benevalentibꝰ medicus/ sed male habentibꝰ. Sententia ista nō ampliorē declarationē recipit q̄ꝫ portat ex verbis. Attamē tangit illoꝝ p̄sumentiū mētes/ velut diceret: Uos creditis benualere/ sicq̄ꝫ vobis videt̄: ideo medico nō indigetis: sed infirmi estis: ⁊ contumaci sup̱bia me vestrū medicū oditis. Isti vero infirmos se esse fatent̄: medico indigēt/ medicū q̄rūt. Et remittit eos iesus ad scripturā sacrā: quā si scribe ⁊ pharisei intellexissent/ subticuissent: non q̄rentes quare misericordia recipit miseros: pietas impios/ iusticia iniquos/ bonitas malos. Quāobrem dicitur: Euntes discite quid sit/ misericordiā volo et nō sacrificiū. Non eni veni vocare iustos/ sed peccatores ad penitētiā. Nullū sacrificiū in veteri testamēto deo tam extitit gratū ex parte offerentiū ⁊ oblati: nec in nouo ex parte offerentiū gratiꝰ extat: q̄ꝫ misericordiā inferre miseris: indulgentiā p̄stare poscentibꝰ: in peccatis releuare iacentes: ⁊ animarū mederi languoribꝰ: et in viā salutis inducere illos q̄ infami gradiunt̄ via. Preferēda est misericordia: posterizat oīa iusticia: si ad ꝯseruationem tendit̄ rationabiliū creatorū. Nā si authoritas prestaret̄ iusticie: vt posset s̄m sua iura ī criminosos decernere: humane quidē pauci a iusticie framea imp̱cussi remanerēt. Si diuine/ satis breui nūero calculabilis esset nūerus electoꝝ. Misericordia vero cum vtit̄ viribus suis/ parcit indignis/ parcit contēptoribꝰ: Sustinet/ expectat/ remittit/ donat/ cōseruat/ p̄seruat/ reseruat: ⁊ quō extinguat p̱perā agentē ignorat. Et misericordia dei iesu saluatoris nostri incepta ⁊ aucta est: ⁊ auget̄ ciuitas illa sup̱na: qua iusti cōfirmant̄ ⁊ detinent̄ ne in peiora ⁊ maiora labant̄: prolapsi vero exigunt̄ ⁊ pctōres expectant̄ ad veniā: ⁊ supra cōdignū/ supra meritū/ supra speratū oībus ꝓuidet̄. Merito ergo dicit̄: Misericordiā volo ⁊ nō sacrificium: qm̄ vult potius p̱ suā misericordiā pctōribus penitētibus misereri: q̄ꝫ p̱ iusticie officiū sacrificiū exhiberi. Nō delet misericordia hoīes sup̱ terrā/ sed illos vltrix iusticia ferit. Per misericordiā plurimō tādiu expectat̄ iniquꝰ q̄ꝫ efficit̄ pius: quē si gladiꝰ iusticie post pctm̄ ilico inuenisset/ penā subiret: a q̄ non ad pietatē posset eē regressꝰ: nec ex iniq̄s boni futuri/ vt solitū est nascererent̄: ⁊ fraudaret̄ illa sup̱na ciuitas nūerositate sup̱noꝝ ciuiū: quos iusticia in locis infimis ⁊ tetralibꝰ ascripsisset. Nō veni vocare iustos ad penitentiā: q̄ꝛ f[...] iustus nemo erat: sed pctōres: q̄ꝛ oēs pctō p̱ āplꝰ ⁊ p̱ minꝰ irretiti erant. An forte q̄ꝛ iusti vocatione nō indigebāt/ p̱ eo q̄ꝫ iā accesserāt vnde iusti erāt. Et ideo iusti/ q̄ꝛ egerāt penitentiā sup̱ his in q̄bꝰ deliq̄rāt ⁊ ī seipsis originale malū horrebāt: quod ex traduce carnis nō/ ex volūtate ꝯtraxerant. Et hoc forte plurimi q̄ seruauerāt in moribꝰ ⁊ in volūtate īnocentiā: preter illā maculā ex traduce cōtractā. Sed quoquo mō ista se habent̄: ad retunsionē illoꝝ murmurantiū dictū est verbū: Nō veni vocare iustos/ sed pctōres ad penitentiā: q̄ sola facit de pctōribꝰ iustos: de impijs pios: de alienis filios: de extraneis ciues: et terrenos facit esse celestes. Et p̱ eā sibi cogniti pctōres/ in cognitionē diuinā transire merent̄. Ipsa sola est q̄ post ignorātiā sui ad ꝓpriā cognitionē īducit ⁊ post obliuionē recordationē facit ꝓpriā: deinde sciētia ⁊ amore trāsit̄ in deū. Et pctōr vocatꝰ ad penitentiā: sed nō pctōr si ad illā accessit cognoscēs seipsum/ cognoscit ⁊ deū: et illū diliget cognitū. Et regulate sic agitur/ vt sciēs sciatur: amās diligat̄/ ⁊ nesciēs nesciet̄: ⁊ nō diligēs nō amabit̄: ⁊ non op̱ans ꝓtinꝰ eijciet̄: ⁊ agēs p̱perā cōdēnabit̄. En ꝑspicuū est ad q̄d boni p̱uenit q̄ ad penitentiā vocatꝰ accessit: ⁊ cur amator hoīm christꝰ ad penitētiā hoīes mortales accersierat.

¶ De noīatiōe. xij. apostolorū et authoritate concessa: et eorū missione p̱ mundū: et forma viuēdi/ cōuersandi et predicādi: secūdū mattheū et lucā. Capitulum XVIII

Uocare venerat Jesus ad penitentiā hoīes pctōres: sed nec oēs sua voce sed in sua ⁊ de sua voce. Quocirca primo elegit illos p̱ quos vocaturus erat ceteras natiōes: nō literatos/ nō imbutos terrenis ⁊ humanis documētis/ nō diuites/ nō potētes/ non nobiles huiꝰ seculi: sed plebeios: ne virtute hūana hoīes ad diuina ⁊ celestia vocarent̄. Et p̱mo eos fecit idoneos euāgelice p̄dicationis q̄ꝫ mitteret: vt tales essent vita quibꝰ fides daret̄ ex doctrina: tales in moribꝰ vt eoꝝ sermonibꝰ crederet̄: vt si ad penitentiā alios inuitarēt/ notū esset ipsos penitētiā iā egisse: si ad abdicationē rerū visibiliū/ ꝑspicuū esset iā eos esse a terrenis oībꝰ abdicatos: si ad celestia/ ⁊ ipsos decebat esse celestes: si ad diuina/ ⁊ ipsos trāscendisse hūana ꝯgruū erat: si ad quecūq̄ꝫ honesta/ bona/ pudica vtilia p̱ superis/ ꝯtēptibilia p̱ imis/ alios inuitarent: eos oportebat his esse redimitos. Nec ꝓmpta facie q̄s alios inuitat ad bellū a quo ipse terga diuerterit: nec ad illā actionē quā aggredi recusauerit. Hoc siq̄dē iure illos fecit idoneos ministros noui testamēti: nō tantū lr̄a/ sꝫ spū̄ videlicet q̄ꝫ eoꝝ sermo nō esset contēptibilis ex ꝑtāte/ aut despicabilis ex virtute. Potestatē quidē dedit in oībꝰ opportunis sup̄ naturā ad necessitatē ⁊ vtilitatē dūtaxat faciendo miracula. Et de virtutibus actiosis instruxit: ne cōuersatio

Mat. 10. Lu. 9.

2. Cor. 3.

esset onerosa cuilibet: nec amicabilis malis: nec tediosa bonis. Hic evangeliste referunt rei gesta nō eodē ordine: sed diuersimode retexētes. Sz nec hoc sit cure tractatorib⁹ sacre scripture: dū ex scriptura debita ꝛ vera sentētia habeat. Cōstitut⁹ quodā in tpe iesus inter turbas de octogintaquatuor discipulis quos elegerat: ꝓrogatiua quadam duodecim ex eis aplōs noīauit: siue cū noīb⁹ circūcisionalib⁹: siue cū his q̄ iponere voluit: cū certū sit ꝙ aliquib⁹ mutauit: incertū tñ si oib⁹. Sed euangeliste q̄ scripserunt incarnati verbi historiā: ita tradiderūt quēadmodū audierūt a christo ꝛ de christo: ꝛ q̄ ipsum agere aut dicere ꝓceperūt. Nec alit a nobis sentiēdū tā de gestis ꝛ dictis a iesu ad alios: ꝛ alioꝝ ad ipm: et de gestis ab alijs quolibet alit: et etiā de factis in illū: ꝙ vt euangeliste ꝑ sp̄m sc̄tm scribētes in memorias posteras tradiderūt: ꝛ ecclesia orthodoxa suscepit: sicq̄ libros custodiuit solertia p̄latoꝝ ꝛ vere supintēdentiū in christianā religionē: vt nec aliq̄ mēdositate potuerūt aliq̄n maculari. [Et cōuocatis duodecim discipulis suis: dedit eis potestatē spirituū immundoꝝ vt eijcerēt eos: ꝛ curarent oēm languorē ꝛ oēm infirmitatē. Duodeci noīa aploꝝ sūt hec: Prim⁹ simon q̄ dicit petrus: ꝛ andreas frater eius: philippus ꝛ bartholome⁹: iacob⁹ zebedei: ioannes frater ei⁹: thomas ꝛ matthe⁹ publican⁹: iacob⁹ alphei ꝛ thadeus: simon chananē⁹: ꝛ iudas scariotis q̄ tradidit eū.] Nemo in exordijs christū elegit: sed ipse elegit eligēdos. Ipse porro dixit
Ioan.15. Nō me elegistis: sed ego elegi vos. Et nouerat eos q̄ ad aplatū assumēdi erant: ꝛ ꝓrogatiua huiuscemodi noiandi. Nemo tñ presumat ex hoc acceptorē christū dicere ꝑsonaꝝ: virtutum ꝛ dispositarū mentiū erat dūtaxat acceptor. Et veteris amor legis ꝛ pura custodia ꝛ ꝓphetarum fides egit: vt qui ista tenuerūt: in cognitionem christi meruerūt ꝑuenire. Dispositiōes mentiū christ⁹ porro infallibilit intuet: vt sepe vocet ad gratiā agentē totaliter ꝑperā: nondū eruditū in bonis: si dispositiōe paratū ꝯgnouerit ilico fieri eruditū ꝛ aptū suscipe diuinoꝝ formā. Ad hec idoneos istos quos noīauit aplos ab ꝓuiderat: ꝛ ceteros quos elegit ad gradatos stat⁹ officiorum ꝛ virtutū. Nec aīm moueat ꝙ nihil boni in hoīb⁹ esse pōt: nisi gr̄a largitoris: qm̄ ꝛ hoc ꝓuidit ne i vacuū gr̄a p̄staret. Porro q̄uis sint oia diuie gr̄e tribuēda: nihilomin⁹ ptāte liberi arbitrij nō frustra ꝯcessi: aliqd ab hoīb⁹ impēsuz est vnde fuit electio subsecuta: ꝛ sequat hui⁹ ꝛ non illi⁹. Sz neq̄ abyssuz huiuscemōi penetrare cōtendim⁹: sed intēdere in istā modicā hoīm classez quā christ⁹ elegit: ꝛ q̄d ꝑ eā fuerit opat⁹: quā ꝛ ordine alio lucas videt retexere. Vocauit discipulos suos ꝛ elegit duodecim ex ipsis: quos ꝛ aplos noīauit: Simonē quē ꝯgnoīauit petrū: et andreā fratrē eius: iacobū ꝛ ioannē: philippū ꝛ bartholomeū: mattheū ꝛ thomā: iacobū alphei ꝛ simonē q̄ cognoīat zelotes: ꝛ iudā iacobi ꝛ iudā scarioth q̄ fuit ꝓditor. Nō causat differentiā series noīm eadē nō seruata: sz ad hoc isti duodecim ꝓrogatiua officij aplici a saluatore vocant: vt pagant ad quod figurati scriptura referente fuerūt. Apli q̄dē missi dicunt: q: missi sunt velut duces ad docendū pplm christianū. Naz dictū est ꝙ ismael duodeci duces generaturus Gen.17.
esset: nō ꝙ ex semine ill⁹ apli ꝓdierint: sed in figura ꝙ duces duodecim sc3 apli duxerint i viā rectā pplm paganū. Qui etiā ꝛ principes duodecim appellati sunt: principes duodecim i nouitate euangelice vite in oī orbe terraꝝ. Confirmat quod dicit multo post ꝓphéticū verbū: Cōstitues eos principes sup oēm terrā. Nec nō Ps.44.
et more paterno missi erāt tractare subiectos. Qua imagie duodeci filios patriarchas iacob patriarcha gñauit. Et ppinare debebant potū aque sapie salutaris: his q̄ aqua cenosa hui⁹ seculi potabant. In cui⁹ typo fontes duodecim inuēti sunt in deserto: ex q̄b⁹ velut potat⁹ ppls Exo.15.
israelitic⁹ veniēs de egypto: sic ex duodeci aplis popul⁹ nationū. Et intitulare debebant canonicis ordinationibus ecclesiā sanctā dei: put habuerunt a christo: ꝛ docti fuerunt inuisibiliter a sp̄ūsctō. In cui⁹ ꝑfiguraz cū moyses sacrificare deo vellet: pro duodecim tribub⁹: duodecim altaria erexit i titulos: ꝑfecti facti sunt i vniuersa eccl'ia sctā dei: velut viri ꝑfectio oēm habētes ꝑfectionē decentē ad ꝑfectionē: put salomō duodecim viros voluit habere p̄fectos: sic christ⁹ duodecim ꝓelegit aplos. Duodeci boues portabant mare ꝫm ordinationē sapie salomonis: et 3.Reg.ii.
christ⁹ infallibili sapiētia ꝑ duodecim aplos baptismū fecit vbiq̄ deferri. Et vt leones eos cōtra cūctas aduersitates fortes esse decebat. Ad quoꝝ figurā salomō in gradib⁹ solij duodecim leunculos ordinauit. Electis ꝛ noīatis duodeci aplis authoritatē agendoꝝ i magna virtute cōcessit: ꝓdicēs eis ꝙ [messis multa: oparij Luce.10.
autē pauci. Rogate ergo dñm messis: vt mittat oparios in messez suā.] Messis multa oē gen⁹ humanū. Pauci oparij ad metēdū sc3 paratos ꝛ albescētes ad fidē: marie in exordio nascentis ecclesie: sc3 duodecim viri apli noīati: cū septuagintaduob⁹ discipulis noīaliter nō descriptis. Quā modica classe hoīm inuitandū: cōuertendū: in morib⁹ immutandū erat gen⁹ humanū: vt aduerteret quod agebat oīno esse diuinū. Et ꝓcib⁹ pulsari oportebat dñm tāte messis: vt oparios mitteret idoneos ad metēdū: qm̄ ipse sol⁹ nouit mittēdos: nouit ꝛ necessarios. Et male ꝓdicabūt: nisi a dño messis hūane mittant. Dat ptās expediens ad cōfirmationē verbi: ꝛ vt possint signa facere corā his q̄ simplici verbo nec credituri erant: oblectati nouitate signoꝝ: put exitit popul⁹ iudeorū: et ad cōcidendū sapiētiā gentiū si voluissent quippiā ex naturali ratione obijcere: qm̄ vt ait aplš: iudei signa petūt: greci 1.Cor.1.
sapiētiā. [Vñ dedit ill' ptātē spirituū imūdoꝝ Mat.10.
vt eijcerēt eos: ꝛ curarēt oēm lāguorē ꝛ oēz infirmitatē]: adijciēs: [Infirmos curate: mortuos Lu.9. Mar.6.
suscitate: leprosos mūdate: demōes eijcite] Iō

corporibꝰ ⁊ corporaliter talis est cōcessa ptās:
vt fides daret ad verbū annūciantis regnū ce-
loꝝ: ꝓ eo ꝙ dictū est ad eruditionē ꝓdicationis:
[Euntes aūt ꝓdicate/ q: appropinquit regnū
celoꝝ.] Intromittēdi etiā erant hoīes intror-
sus ex signis exteriorib9/ad ꝯsyderationē inuisi
biliū ⁊ melioꝝ bonoꝝ: cū inspicerent ꝙ tā insoli
ta in corporibꝰ agebant illa diuina virtute: que
hūana esse nullo mō possent. Et ab visibilibus
ad inuisibilia traijciēdus erat amor ꝯtēplatiōe
signoꝝ. Necnō ⁊ inuitatoria erāt signa talia: vt
ad curandū ab infirmitatibꝰ aīaꝝ se hoīes ꝓpa-
rarent: ampliꝰ quidē in aīa ꝗ in corpore hoīes
egrotabāt. Sed aut ignorantes infirmitatē/ aut
peritū aīaꝝ medicū nō inueniētes: nō q̄rebant
vt curarent: sed ꝑniciosius collanguebāt. Mit
tunt bini ob testimoniū vniꝰ ad alterū/ ob sola-
men/ ob adiutoriū/ ob cōsiliū/ ob collationē agē
doꝝ/ ob grauitatē/ ob supplementū si hoꝝ alter
deficeret: ob insinuandū charitatē inter ꝓximū
⁊ se habendā. Prohibent declinare in extrane
as partes. [In viā gentiū ne abieritis: ⁊ in ci
uitates samaritanoꝝ ne intraueritis: sed potius
ite ad oues q̄ perierant domꝰ israel.] Prohibi
tio ista facta est ſm prius ⁊ posteriꝰ ⁊ ſm magis
⁊ minus: nō ſm aspernationē gentiū ⁊ samarita
norū. Nō in mentē cuiuspiā veniat ꝙ iesus nati
onē aliquā aspnaret: qui vult oēs hoīes saluos
fieri: ⁊ ad agnitionē veritatis venire: oīsq; ꝓut
in ipso promptū erat/ saluaturꝰ aduenerat. Naz
Lu.19. ipse de seipso dixit: Uenit eīn filius hoīs q̄rere
⁊ saluū facere quod perierat. Et oēs perierunt:
oēs peccauerūt ⁊ egēt misericordia dei. Sed cō
gruū erat vt ille ppl's pmo inuitaret ad veniā/ q̄
vniꝰ dei cultū magis honeste seruauerat: ꝗuis
aliq̄s eoꝝ aliq̄n deliquerit: ⁊ cuiꝰ patribꝰ merito
vniꝰ dei cultꝰ facta erat de christo seruāda ⁊ cō
plenda ꝓmissio: ⁊ suscepit circūcisionē: peregri
nataq; fuerat in egypto: seruās inter aduersos
vniꝰ dei cultū: trāsductꝰ in ꝓdigijs ⁊ signis mi-
rificis ex egypto: q̄ primꝰ accepit eloquia dei: in
quo fuerūt patriarche sctissimi/ prophete vera
cissimi/ viuētes ⁊ moriētes in fide christi futuri:
ꝓ primo saluti eiꝰ intenderet: vt ꝑdocte christꝰ
a ppl'o cultideo ad populū cultidolū in noticiā
deueniret. Quocirca cū ad gentes ⁊ samaritas
ꝓhibet accessus: ⁊ ad oues israeliticas indicit:
hoc sensu tenendū est: scz ne priꝰ aut magis ad
illos ꝗ ad israelitas: ne forte ipsi israelite indi-
gnarent: si priꝰ esset vocatio idolatrantiū natio
nū/ ꝗ ipsoꝝ q̄ tenuerant cultꝰ diuini cēsurā. Et
samarite israelite erant: cur ergo ad eos ꝓhibe
bat accessus? Porro ex multis tpibꝰ ritus gen-
tiū retinebant ⁊ idolatrabāt in mōtibꝰ: ⁊ diuisi
erāt a iudeis: ex quibꝰ ⁊ inter quos natꝰ est chri
stus. Eruditio sani ⁊ opportuni ꝯsilij ꝓ tpe fuit:
nō preceptū oīno inuariabile. Nā ⁊ christꝰ fuit
in samaria ⁊ in finibꝰ ppl'i nationū: vt clamat fa
mosa historia sanatiōis filie chananee: ⁊ aposto
li dei/ vt legitur in actibus apostoloꝝ/ dixerunt:
Actuū.13. Quia reppulistis/ ecce reuertimur ad gētes. Nō

est aūt credendū ꝙ si iudei recipissent christū et
apl'os: ⁊ per oīa in fide/ spe ⁊ charitate christi fu
issent secuti vestigia: ꝙ nō subsequēter fuisset vo
catio nationū: sed israelitica prius/ illa posteriꝰ.
Etiā ipsi israelite cōuersi ad fidē/ per charitatē
alios inuitassent. Hoc quidē habēt in virtutibꝰ
ꝓpriū qui vere christiani sunt: ꝙ oēs vellēt ad
christū ꝯuerti: ⁊ gaudēt de cōuersis/ ⁊ dolent vti
q; de auersis. Admonētur ne sub aliqua merce-
de rei tꝑalis euāgeliū ponāt: sed sine oī sumptu
euāgelizent. Inq̄t eīn: Quod gratis accepi
stis/ gratis date. Nō potuit aliq̄n neq; pos-
set fieri: ꝙ equa rerū ꝑmutatione ipsum euange
liū haberet. Uirtus eīn dei est. Infundit siqui-
dē/ nō acquirit: grat̄ datū a deo nō meritis/ gra
tis ꝓtinꝰ in alios refundendū. Silr̄ ⁊ sanitates
donāde. Lex diuina oīno sic desanxit: vt quod
hūanis ⁊ corporeis laboribꝰ nō acq̄rit/ ꝙ nulla
mercede vendat. Ac ꝑ hoc in euāgelio oēm cō-
mertiandi abstulit causam/ cū adiecit: [Noli-
te possidere aurū/ neq; argētū/ neq; pecuniā
in zonis vestris. Non perā in via/ neq; duas tu
nicas/ neq; calciamēta/ neq; virgā. Dignus eīn
est oꝑarius cibo suo.] Cogit gratis impēdere
aut neq̄t retinere quod hȝ/ qui ꝓhibet terrena
emolumēta recipe. Quāobrē vt gratis esset euan
gelizatio regni dei ⁊ curatio passionū: nihil ter
renū ex his recipe viri euāgelici ꝓstruunt. Neq;
debēt ferre illa q̄ mundꝰ inq̄rit q̄ euangelizant:
ne talia videant querere q̄ vident habere. Ma
gis autem ꝓdicatores/ mūdi contēptus in seip-
sis oportebat exēpla prebere: ne incredulitatis
occasio euāgelio ꝓberet. Predicantes celestia
terrena contēnant. Annūciantes eterna/ tꝑalia
oīno fastidiāt. Nō gerant illa moribꝰ/ a quibꝰ ꝑ
verba excelsa tonātia hoīes nituntur auellere.
Neq; ornamētū exterioris corpis ferāt: plus re
fecti virtutibꝰ ⁊ iā celestibꝰ refulgētes. Neq; cu
randū est ꝓprio apparatu vnde alant in corpe/
qui alijs aīaꝝ alimēta ministrāt. Et ꝓhibet sup
fluitas vestiū: nō opportunitas mēsurata. Nam
ideo in tunicis/ etiā in oībꝰ alijs dualitas ꝓhi-
bet: si vnitas sufficit. Oīne quod opportūe aut
iure nature sufficit/ etiā si plura nūero essent: tā
tū arguit vnitatē: dualitatē ꝟo ꝓhibitā/ id quod
supfluū siue nūerositate/ siue ꝓciositate aut valo
re: vbi cōfert quod minus est. Laboriosos vult
esse euāgelicos pedes: quos etiā christi manꝰ ab
stersit: vt possint ex laboribꝰ securiꝰ auditores
ad euāgeliū inuitare: ꝓ eo ꝙ laborauerūt ꝓ eis
pedibꝰ nō suffultis/ neq; ꝓtectis pelliū tegumē
to. Prohibet ⁊ virga correctionis/ nō baculus
sustētatiōis: si corpis lassitudo cōprimeret: aut
senectꝰ siue aliqua egritudo grauaret. Nō dece
bat eos virgā in ꝑcutiēdo habere/ neq; gestu vir
ge ostēdere principatū: ꝗuis totius mūdi spūa-
les principes facti essent. Cōsuetudo apud plu-
res irrepserat: ꝙ aliqua ꝓminentia honoris vel
officij refulgētes ꝙ virgā manu gestabāt. Per-
spicuū est ꝙ euāgelizatores incarnati ꝟbi ⁊ euā
gelij sui ⁊ eterni regni/ a terrenis et ꝑfunctorijs

⁊ curis seculi ⁊ corpis ornamentis esse opret pe
nitꝰ abdicatos. Quod aũt adiecit: dignꝰ est opa
riꝰ cibo suo: ad id referẽ ꝙ pecuniã ⁊ perã in via
ferre ꝓhibuit. Indecẽs ptinꝰ est ꝙ pecuniã por
tet in zonis et edulia ꝑparata i peris: põt apud
euangelizatos iure mercedis alimenta suscipe.
Nec nõ diuine cure totũ se debet exponere/ q̃ di
uina eulogiat cordibꝰ hoim ad credẽdũ. Et au
dacter dixerim/ꝙ neqʒ in miraculis: in expulsi
sione demonũ: in donatiõe sanitatũ: in suscitati
one mortuoꝝ: apl̃i seculo ita mirabiles apparu
erũt sicut in ꝯtẽptu rerũ. Neqʒ in efficacia ṽbi
tam hoies cõmouerũt ad nouitatẽ vite siue do
ctrine/ad ꝑstandũ fidẽ dictis: sicut a visibilibꝰ
⁊ a cõiter appetibilibꝰ tota libertas. In hoc so
lo perampliꝰ cogniti fuerũt esse diuini/christi
feri/celestes: et creditũ esse aliaʒ vitam fuit: quo
istam verbis ⁊ moribꝰ despexerũt. In hoc audi
tores nobiles ⁊ plebei nõ poterant deceptionis
calũniã inuenire: aut ipsos iudicare falsidicos: si
de hoc nequã seculo excepta necessitate iure na
ture/iure viuẽdi q̃ oibꝰ ꝯuenit/nil aliud capiebãt

¶ De forma hospitãdi data. xij. apostolis euãgelizatoribus verbi dei: secundũ mattheum. Ca. XIX

DEcebat aplos: decet quosqʒ docentes
sanã doctrinã: siue incedẽtes ꝑegre: si
ue manẽtes in aliq̃ ciuitate inq̃rere ho
spicij honestatẽ: ne si primo ingrederenẽ indisci
plinatoꝝ aut ꝑperã agentiũ hospitia: forte aut
reciperenẽ/aut ex illo cõtubernio ꝙuis modico
gladiarẽt corda simpliciũ: ⁊ prestarẽt cũctis sci
entibꝰ indebite cõuersationis exẽplũ: vnde da
reẽ offensio euãgelizandi vituperãdo ministe
riũ. Et ex hoc post euangeliũ cognitũ vel euan
2. Cor. 6 geliij cognitionẽ scripsit apls: Nemini dantes
vllã offensionẽ: ne vitupereẽ mysteriũ vestrum.
Quocirca suos aplos christus instruxit/dicẽs:
Mat. 10. ⌊In quãcũqʒ aũt ciuitatẽ aut castellũ intra
Mar. 6 veritis interrogate q̃s in ea dignꝰ sit: ⁊ ibi ma
Lu. 9. nete donec exeatis inde.⌉ Quis nisi solus deus
nouit hoim dignitates: ⁊ quibꝰ virtutibꝰ fulge
ant/quibusve criminibꝰ deturpenẽ? quis nouit
hoim corda nisi ille quẽ latere nihil põt? q̃s scit
apud quẽ sint mansuri ex digno legati diuini/et
Josue. 2. aplici viri christi discipuli? Etem̃ exploratores
moysi ad terrã ꝓmissionis missi suscepti sunt in
hierico meretricis hospitio: nõ interrogantes
de meritis/sed q̃rentes cõmoda hospitalitatis:
Quis nouit q̃s sit dignꝰ suscipe precones altis
3. Regũ. 17. simi regis: q̃ñ vidua de gẽtibꝰ i sarepta sydonie
hospitio suscepit heliã: cũ magis verisimile vi
dereẽ apud viduas israelis īuenire debuisse ho
Mat. 8. spitia? Et cẽturioni de gentibꝰ christꝰ se obtulit
ad domũ eiꝰ iturũ: q̃ se asserebat idignũ. Que di
gnitas est i hoibꝰ exq̃rẽda: vt liceat cũ eis aplis
hospitari? Illã ꝑfecto dixerim ꝓ illo tpe quo
mũdus ĩfra obscuritatẽ idolatrie tenebaẽ inclu
sus: ⁊ hoc in gẽtilibꝰ/aut lege vetusta imbutꝰ: ⁊
hoc in pplo iudeoꝝ: credulitatẽ iã susceptã per
aliquẽ: seu vitã vere legalẽ in iudeis: q̃ maxia di
gnitas erat in illa lege bñ fuisse moralẽ ⁊ bñ ꝓ
pheticũ ad credendũ. In pplis nationũ dignꝰ
ille merito cẽsendꝰ erat/q̃ naturalꝭ legꝭ extitisset
amator pariẽ ⁊ seruator: ⁊ si nõ pietatẽ/saltẽ hũa
nitatẽ nouisset ꝑegrinis ⁊ indigẽtibꝰ exhibere.
Apud hũc cõpertũ firma oportebat iura hospi
tij retinere: ne sub ꝑtextu vite ꝓ lapsionis aut de
licationis hospitij nota nequã iponereẽ aplis
ex discursu. Dis leuitas peruagãdi est tollẽda a
ꝑdicantibꝰ stabilitatẽ eternã regni dei. Sed tñ
cũ digno mora celebreẽ hospitij: donec egrediẽ
di cõpellit necessitas aut vtilitas i regionẽ aliã
ꝑegrinãdi. ⌊Intrãtes aũt domũ/salutate eã
dicẽtes: Pax huic domui.⌉ Pax erat ꝑferenda
in verbo/vt seq̃reẽ in facto. Recte ille q̃ veniẽs
euãgelizauit pacẽ his q̃ ꝓpe ⁊ his q̃ lõge: in cuiꝰ
etiã ortu celici ⁊ supni ciues pacẽ adesse i terris
bone volũtatis hoibꝰ cãtauerũt: morti ꝓpriꝰ
pacis heredes instituit. Dignũ erat vt nõ aliud
primo aplis iponeret ꝙ pacis exordiũ. ⌊Et si
fuerit quidẽ domꝰ illa digna/veniet pax vestra
sup eã. Si aũt non fuerit digna ⁊c.⌉ Digna do
mus ex supioribꝰ claret. Pax ṽo aploꝝ vẽtura
sup illã domũ est illa in q̃ ipsi erant: scʒ bona vo
lũtas/seq̃la christi/ obediẽtia ꝓpmpta/terrenoꝝ
abdicatio/patiẽtia mẽtis inter aduersa/tꝑantia
inter ꝓspera/libertas in agẽdis/recõciliatio cũ
deo facta ⁊ cognita/finis appetẽdi summi boni
⁊ virtutis certissimꝰ amor/malignitatꝭ odiũ ⁊ fu
ga/ꝯcordia cũ expediẽtibꝰ ⁊ ptinẽtibꝰ ⁊ cũ veri
tatis ⁊ bonitatis amicis/discordia cũ oppositis
supradictis. ⌊Si nõ fuerit digna/pax ad vos
reuerteẽ.⌉ Non sic intelligendũ ꝙ pax annũcia Lu. 9.
ta hoibꝰ etiã dignis vt ab annũciatore recedat
neqʒ ꝙ accessum ex denũciatiõe faciat ad indi
gnos: vt nõ recepta reuertaẽ ad ꝓprimos: sed ꝙ
facta denũciatiõe pacis/si aderit indignitas ad
receptũ: ad denũciatores nihilominꝰ reuerteẽ ⁊
meritũ. Sequiẽ deinceps cõminatio terribilis
his q̃ nõ recipiũt euãgelicos viros: ⁊ eoꝝ ser
mões ꝯtemnũt. ⌊Et quicũqʒ nõ receperint
vos neqʒ audierint sermões vestros: exeũtes fo
ras de domo vel de ciuitate/excutite puluerem
de pedibꝰ vestris. Amẽ dico vobis/tolerabilius
erit terre zodomoꝝ ⁊ gomorreoꝝ in die iudicij
ꝙ illi ciuitati.⌉ Si quis legerit tꝑe loth infamẽ Gen. 19.
historiã instãqʒ vindictã in quinqʒ ciuitatibꝰ fa
ctam: intelliget cõtumax ad diuina quãta sit pe
na plectendus. Alibi etiam ista tractata sunt in
hoc opere: idcirco hic nõ prolixius differunẽ.

¶ Predictio eoꝝ que apostoli passuri erãt: et spũs adiutoriũ i loquẽdo et confortatio in patiendo: secundũ mattheum. Ca. XX

NE turbarenẽ aploꝝ corda ꝙ a christo
missos aduersus eos perstrepẽs mun
dus insurgeret: ⁊ iniquoꝝ cruda ꝑuer
sitas flagellaret: ⁊ vt crederenẽ deus oia esse pre
uidens q̃ mitteret: eis futura mala ꝑnunciat: ex
hortãs illos in omĩ bonitate/necessaria ꝓ tãta
ꝑssura hoim sustinẽda dicens: Ecce ego mit

Math.10. to vos/ sicut oues in medio luporū.
Ad ꝓbandā oipotentiā deitatis ī ꝑsona filij car
nē assumētis: ad ostendendū christū nō tm̄ hoiem
sed verū esse deū: authoritate mittit modicā vir/
tutē cū multis vitijs pugnaturā: hoies virtuo/
sos cū vitiosis: simplices cū duplicib⁹: beniuo
los cū malignis: plebeios cū nobilib⁹: paupes
cū diuitib⁹: indoctos cū in carne prudētib⁹: im/
politos eloq̄o cū rhetoricis: peritos in gratia
cū philosophis: hūiles cū supbis: abiectos cū
tyrānis: subditos christi cū principib⁹ mūdi: pa
cificos viros cū aduersarijs pacis: alumnos dei
cū alūnis diaboli: cultores dei cū cultorib⁹ ido/
loꝝ: sed celesti virtute pugiles cū terrenis athle
tis: ciues hierl'm cū ciuib⁹ babylonis: nō cū ar
mis/ sed cū virtutib⁹: nō hūana/ sꝫ virtute diuia
2.Cor.10. pugnaturos. Inq̄t q̄dē apłs: Arma nr̄a nō sunt
carnalia/ sꝫ potētia deo. Iste ꝯgressus ex noui/
tate bellādi videt satis āceps ex bellatorib⁹ bel
lis/ ex armis/ ex signis/ ex ducib⁹/ ex tubicinio/ ex
loco/ ex tpe/ ex triūphis in triūphantib⁹/ ex cōfli
ctu in ꝯflictis/ ex p̄mijs apparentib⁹ ꝛ creditis.
Et vt pstringā: ex oib⁹ anceps erat p maxime: qm̄
in huiuscemodi bello q̄ corꝑalit vicerit: nil obti
nēs succūbit: ꝛ cōfligēs ꝯfligit: ꝛ victus cū vin-
cere videt: triūphat cū vincit. Uidete agonum
positorē ad quāta picula suas acies exponat: et
cū talib⁹ hostib⁹ cū q̄b⁹ semp̄ p̄liares dies/ feri-
ales aūt nunq̄. Ecce mitto vos inter lu-
pos. Igit seruate māsuetudinē absq̄ querula
voce: eoꝝ morsibus vos exponite. [Et estote
prudētes sicut serpētes: ꝛ simplices sicut colum
be.] Prudentiā suadet hr̄e serpentū: nō anfra
ctus siue venenū: nō bifurcatā linguā aut variā
pellē: non gressus pectoris sup terrā: q̄ oīa vitio
asscribunt: sꝫ prudentiā ad cauendū ledētia: in
capitis custodia expositionē corꝑis: ad remouē
dū veterē pellē/ inuentionē angustoꝝ: inter q̄ ar
tati exuant. Indicit ꝛ colūbina simplicitas: vt
semp̄ sit anim⁹ absq̄ amaritudine/ inuariat⁹ in
seipso: neq̄ multiplicat⁹ ad sollicitudinē euadē
di: nec imaginet etiā si posset repēdere vltionē.
Exemplū de torquato: vt ī legēda scti Tiburtij legitur. Cauete aūt ab hoib⁹: qm̄ multi se fingēt sen
tire quod sentitis: credere quod creditis: audi-
re quod dicitis: diligere quod amatis: a q̄b⁹ ve
lut christ⁹ a iuda tradēdi erāt p delationē ī ama
ra supplicia. [Tradent eñ vos ī ꝯsilijs: ꝛ in
synagogis suis flagellabūt vos. Et ad reges et
p̄sides ducemini ppt̄ me/ in testimoniū illis ꝛ gē
tib⁹.] Ecce ꝓcessus belli: sed ob optimā suppo
sitiuā causam: cū ppt̄ christū/ ppt̄ reddendū de
ipso testimoniū corā regib⁹ ꝛ subiectis: ꝙ sit dei
fili⁹ q̄ possidet intrepidos seruos: q̄ sine peritia
ꝛ armatura hūana ꝯcertāt: ꝙ ipse sol⁹ sit rex re-
gū ꝛ dn̄s dn̄antiū/ q̄ ꝓ oīm salute mortaliū ī vitā
hāc calamitosam aduenerit. [Cū aūt tradent
vos/ nolite cogitare quō aut q̄d loq̄mini: dabit
eñ vobis in illa hora q̄d loq̄mini. Non eñ vos
estis q̄ loq̄mini/ sꝫ spūs patris vestri q̄ loquit in
vobis.] Ineruditi erāt apłi terrenis ꝛ hūanis
documētis: ex seipsis ad rn̄dendū sufficiētiā nō
habētes/ si q̄rerent in aliquo: nec ad suadendū
sanā doctrinā sapientib⁹ sm̄ carnē. Quāobrē ꝙ
sic mitterent merito poterāt hesitare. Quos re
mota penit⁹ oīm hūana virtute/ diuie ꝯfortat: ꝛ
abigit cogitationē dubiā seu p̄misam: aut ex seip
sa cōponere volentē q̄d loq̄ndū siue agendū in
his q̄ ipsis ipꝛouise aut repente ptingerēt/ cū di
cit: Nolite cogitare modū ꝛ verbū: qm̄ in illa
hora q̄ ptigerit ipꝛouise atq̄ inopinate corā re
gib⁹ sisti/ vobis ꝓuidebit sicut extitit ab eterno
ꝓuisum: ꝛ dabunt ilico mod⁹ ꝛ verbū. Igit no-
lite cogitare quō: qm̄ dabit modus/ vt sic mode
rat⁹ sit sermo: ꝙ neq̄ culpet ex modico/ neq̄ de
sup̄fluo condēnet: vt nulli oratores/ seu rhetori
cis disciplinis imbuti modificato vr̄o sermoni
ꝓualeāt. Nā vt ex apłicis sentētijs ꝑcipit: nō in
sapiētia v̄bi aut sublimitate sermōis euāgeliza
re apłi missi sunt. Et stulta mūdi elegit deus: vt 1.Cor.1.
ꝯfundat sapiētes. Nō decet euāgeliū eternū hr̄e
oratoriā artē. In authoritate ptin⁹ est: nō in po
litione verboꝝ. Seipsa nō ex ornatu sermonum
veritas euāgelij placet. Nolite cogitare q̄d loq̄
mini: qm̄ verbū pferendū ex authoritate maio/
ris mittētis est/ ꝛ non missi: q: nō estis vos q̄ loq̄
mini/ sed spūs patris vr̄i q̄ loquit in vobis. No
lite cogitare q̄d loquamini ex ꝓprijs vestris: q:
oīs hō mendax: sed p̄ris spūs veritas est: nolite
cogitare q̄d loq̄mini. Nā ꝛ apłs ait: Nō sumus 2.Cor.4.
sufficiētes cogitare aliq̄d ex nobis tanq̄ ex no-
bis: sed oīs sufficiētia nr̄a ex deo est. Spūs q̄dē
patris p̄ter hūanā aut habitā in corde cogitati
onē seu p̄uisionē/ infundit in lingua quod expe
dit: ꝛ inspirat quod vult/ q̄n vult/ quib⁹ vult/ vbi
vult/ p q̄b⁹ vult: ꝛ erudit ne in v̄bis erret: ꝛ agit
in auditorib⁹ vt delectet. Nō ergo p̄meditandū
de mō neq̄ de v̄bo: vt nemo ī seipso aliq̄d boni
fecisse gloriet: neq̄ aīas cōmouisse politiōe ver
boꝝ aut efficacia p̄cogitādi: qm̄ agit sp̄ veritas
spūsscti: vt plus in cordib⁹ audientiū sermo in-
cult⁹ faciat q̄ exact⁹. Ad ineffabilē altitudinē p
tinet dignitatis: ꝙ spūssctūs in hūana lingua lo
quat/ ꝛ nō seipsa: sꝫ ipsa p ipsm̄: a quo est oīs bo-
nitatis effect⁹/ sine quo null⁹ ꝑfect⁹. Domesticā
ꝑsecutionē post istā denūciat affuturā: q̄ cūctis
videt esse crudelior: ꝛ difficilior ad cauēdū ꝛ pe
nosior ad tolerādū. [Tradet aūt frater frēm
in mortē: ꝛ pat filiū. Et insurgēt filij in parētes
ꝛ morte eos afficiēt:] scꝫ q̄ remāserint in infide
litate/ alios quos viderint ad fidē christi cōuer
sos. Et tm̄ in exordio nascētis eccl'ie odiū chri/
sti fuit: vt ꝑsecutorē/ nec nature seu nex⁹ sangui
nis ꝓhiberēt in eos q̄ christū in fide susceperūt.
Hinc subinfert: [Et eritis odio oib⁹ hoib⁹
ppt̄ nomē meū] oib⁹ hoib⁹ videlicet nō credē
tib⁹. Malū tale odiū: sꝫ ve habētib⁹/ euge patiē
tib⁹: sed nēo in tali odio ꝯturbet si christ⁹ est cā.
Ubi vitiū nō est odij causa/ sed veritas: securi⁹ ꝛ
fida mercede tolerat. Sed in talib⁹ agonib⁹ ca
ueat ne deficiat agonista: non eñ p̄miū sectēt si
cōmutaret odiū ppt̄ christū in dilectionē hoim
ppt̄ seculū. Proinde subiecit: [Qui aūt ꝑse-

veraūerit vsqꝫ in finē/hic saluꝰ erit:] non veritꝰ
terrores regū ꝛ principū/ nō ꝑsecutiōes et odia
ꝓpinquoꝝ: nō recōcupiscens oīne amensū ꝛ dele
ctabile huiꝰ seculi quod reliq̄rat: sed arbitratꝰ
stercora vt christū lucrifaciat: firmā abdicatio-
nē tenēs: ad anteriora ꝓficiēs/ in ꝑseuerātia fa-
ctꝰ: q̄ ceteris agonizātibꝰ virtutibꝰ sola capit
palmarē palmam.

¶ De cōcessione fuge persecutionis tempore/et cōparatione persecutionum christi et apostolorum: Secūdū mattheum. Capitulū XXI

OB infirmitatē ꝓpriā/ob cautelā sue ꝓ
seruationis/in vtilitatē ꝓximoꝝ seue ꝑ
secutiōis tpe fuga/ ꝑmissa est q̄m ipse
cognouit figmētū nostrū: recordatꝰ q̄m pulvis
sumꝰ. Quod figmentū? Fragilitatē quidē nostrā
vt agnoscamꝰ: ne in nobisipsis simꝰ cōfidētes.
Nō sp̄ in cordibꝰ hoīm ponit cōstantē audaciā
aut ꝓpellit patiēdi ꝛ moriendi timorē: ꝛ ꝑstat se
curitatē: sed ꝯcedit fugā cū ex cā horrēda timor
inuaserit. Ut aūt in q̄bꝰ sit sufficiēs esse vnusq̄s
qꝫ cognoscat: hūane se christꝰ cōtrahit nobis/
Mat.10. dū fugā ꝯcedit/dicēs: [Cū aūt ꝑseq̄nt vos in
ciuitate vna/fugite in aliā.] Fugite si patet co-
pia euadēdi: si aūt ineuasibilit includimini/esto
te in aīo fortes: in cōfessione veraces: in corꝑe
oībꝰ applicatis verberibꝰ patientes. Fugite dū
ꝑsona ꝓpria q̄rit: si fidei periculū nō timet: si nō
sit articulꝰ ineuitabil aīe ponēde ꝓ fratribꝰ ad-
herentibꝰ. Fugit nāqꝫ iacob a facie esau: timēs
ꝑsecutionē eiꝰ. Et moyses fugit egyptū interfe-
cto egyptio: veritꝰ ad horā faciē pharaonis. Da
uid fugiēdo declinabat saulis aspectū. Et heli-
as a facie ipie iezabelis. Et iesus fugiēs a facie
herodis/vectꝰ est in egyptū. Et nūc si tal irrep-
serit timor discipul suis: tradit licentiā imo ꝯsi
liū fugiēdi. Melior q̄dē est hūilis fuga: q̄ teme
ritatꝫ cōstātia/seu temeraria fortitudo. [Amē
dico vobis/nō ꝯsummabitis ciuitates israel do
nec veniat filiꝰ hoīs.] Ad secūdū aduētū ꝑtinet
verbū dictū: ante quē nō videbūt apl̄i ciuitates
israeliticas cōsūmatas: aut in bona ꝑte ꝯuersas
ad fidē: aut ꝑfectas s̄m intentionē hoīm/q̄ mun
di huiꝰ augmēta q̄rebāt: siue desertas/q̄ vsqꝫ ad
finē seculi reliq̄e reꝑiant ppl̄i israelis. Uicinior
tn̄ videt aīo subsequēs intellectꝰ. Nō ꝯsumma-
bitis ciuitates/scꝫ ꝑdicādo ꝑ oēs: donec veniat
filiꝰ hoīs in auxiliū vr̄m: vt liberi euadentes de
manibꝰ iudeoꝝ ad gentiū ppl̄os trāsmigretis.
Si ad alios seq̄ntes post apl̄os sn̄ia transferat:
aduentꝰ eius ad iudiciū extremū refert: vt etiā
anteq̄ fiat: non per ꝑdicationē/sed ꝑ aliū modū
soli deo cognitū/israel christū iā venisse in veri
tate cognoscat: quē adhuc deceptꝰ expectat: nō
vt veniat ꝓut venit/sed in alia forma patētioris
maiestatis. Tanta est eīm vsqꝫ in ꝑsens iudeorū
sup̄bia: q̄ expectatū messiam nō susciperent si in
ꝯtēptibili forma veniret. Et cū oīno nō veniet:
quibꝰ datū est/ fide pura regrediēt ad christū.

¶ Q̄ꝫ contēplatione maioris discat patiēter pati inferior: secundū Mattheum. Capitulum. XXII

NOn dedignet pati seruus si patit dn̄s
neqꝫ discipulꝰ erubescat subiacere pe-
riculis/vbi mgr̄m subiacuisse cogno-
uerit. Propterea saluator subiecit exēplū ad to
lerantiā passionū/ dicēs: [Non est discipulꝰ Mat.10.
sup magistrū: neqꝫ seruꝰ sup dn̄m suū. Sufficit
discipulo si sit sicut magr eius: ꝛ seruo sicut dn̄s
eiꝰ. Si patrēfamilias beelzebub vocauerūt: q̄-
to magis ꝛ domesticos eiꝰ. Nō ergo timueritis
eos.] Ipse saluator est magister ꝛ dn̄s: vt alibi
scriptū est: Uos vocatis me magister ꝛ dn̄e: et Joan.13.
bn̄ dicitis. Sum etenī. Ipse paterfamilias beel
zebub vocatꝰ est: eo q̄ in noīe beelzebub demo
niū eiecisset: ꝛ dictū audierit. Nonne bn̄ dicimꝰ Joan.8.
q̄ samaritanꝰ es tu/ꝛ demoniū habes? Ex hoc
quidē inexcusabiliter apponit patientia in ad-
uersis: vt si dolor in corꝑe/ turbatio non ꝯsistat
in aīo: cū potior nō sit minoris q̄ maioris condi
tio. Ad in delibilē verecundiā ascribit militi il-
leso recedēti de bello/rege ꝑcusso: ac ipso in ten
torijs quiescente/dn̄o pugnāte cū castris. Dn̄s
seruos ꝯdēnat equa iusticia: si cū patrefamilias
belloꝝ cauma nō senserint. Nō est honesta mi-
litū vita si terga vertāt/rege ꝓficiscēte ad bellū
neqꝫ si delicatius se palpauerint. Sufficere de
bet oīno subiectis/si siles sup̄ioribꝰ fiāt. Nō est
vnde turbatio cū impatiētia in aīa oriat: cū dn̄i
ꝛ serui est equa cōditio/magistri ꝛ discipuli/pa-
trisfamilias ꝛ domesticoꝝ eius: q̄ capitis meli-
or conditio nō debet esse mēbroꝝ. Iure ad pati
enter tolerandū aduersa discipulos suos ꝛ ce-
teros saluator inuitat: cū ipsa fuerit primo per-
pessus: necnon ex hoc timorē remouet patiendi
adijciens: Non ergo timueritis eos.

¶ Exhortatio et rō q̄ euangeliū sine omni timore humano predicetur: secundū mattheū et lucā. Ca. XXIII

SUpra cōprehensibile ab hoīe carnali
seu naturali/nisi fides accedat/ euange
lium est. Stupori erit cū dicitur: pauci
credent cū enarrabit. Quia mysterijs et
intelligentijs est opertum: expedit q̄ reueletur.
Quia occultū est ex omni mysterio: suadet op-
portunitas vt sciatur: q̄ dictū ē in tenebris/que
eū non cōprehenderūt: in lumine ꝓducēdū est.
Et quod aliquādo dictū est in conclaui/ aperte
predicandū est. Anceps in euāgelizando nego
ciū/terroribus tyrannorū superpositū est: in ti-
more agenda res geritur. Conflabūtur vndiqꝫ
mine: tormēta omnia penalia inferent: cū predi
cabit res supra naturā: negociū supra vsum: in
apprehensibile ꝑ rationē: indocibile ꝑ scriptu-
ram: indemonstrabile ꝑ argumentū: admirabi
le dictu: inestimabile cogitatu. Quod preuidēs
saluator/corā multis circūstantibꝰ turbis ita vt
se inuicē conculcarēt/cepit dicere ad discipulos
suos: Attendite vobis a fermēto pha
riseorum: quod est hypocrisis. Anteq̄

et toto timorē in euangelizando depellat: cau
telam a psonis simulatis inducit ne decipiant
Difficilius eñ cauet̄ ab hypocritis q̄ a psecuto
rib⁹ manifestis: q2 isti sub palliatione decipiūt
illi apte persequunt̄. Isti suadēt/ illi verberant
Isti se ostēdūt esse quod nō sūt: illi ex opposito
aduersant̄. Isti simulant societatē i fraudē: illi
apertā exhibent hostilitatē. Isti velut fermen-
tū totā corrūpens massam/ mixtum nitunt̄ aīaʒ
subuertere: illi tm̄ res auferre et corpa dissipa-
re conant̄. Sed scitote q̄ eorū hypocrisis re-
Mat.10. uelabitur: q2 [Nihil opertū quod nō reuele
tur: neq̄ absconditū quod nō sciat̄:] Quod fi-
ctū et simulatū ē / diu latere nō pōt: aut sua pdi-
tione aut alteri⁹. Sʒ si ad euāgeliū verbū traij-
cit̄/ alia intētione noscam⁹ eē pdictū. [Nihil
eni opertū quod nō reuelet̄/ et occultū quod
nō sciat̄. Quod dico vobis i tenebris/ dicite in
lumine: quod i aure auditis/ pdicate sup tecta]
Nō frustra verbū icreatū se fecit icarnatū: nec
frustra vbū incarnatū eructuauit verbū bonū
Psal.118. ad oīa vtiq̄ bonū. Ad illuminandū: q2 lucerna
pedib⁹ meis vbū tuū: ⁊ lumē semitis meis. Ad
Psal.106 sanandū: q2 misit verbū suuʒ ⁊ sanauit eos. Ad
accendendū in amorē inuisibiliū et supnoꝝ: nā
Psal.118. ignitū eloquiū tuū vehemēter: et seruus tu⁹ dile
xit illud. Igitur nō ociose conditū est euange
liū. Editū est vt predicet̄: predicat̄ vt sciat̄: sci
tur vt pficiatur: perficit̄ vt tendat in oīm verū
et summū et eternū bonū. Et ideo eructuatū ē
verbū bonū. [Propterea dico vobis ami-
cis meis: ne terreamini ab eis. Et nolite time-
re eos q̄ occidūt corpus: et post hec nō habēt
ampli⁹ qd faciāt: Aīaʒ aūt nō psūt occidere. Sʒ
ostendā vobis quē timeatis. Potius eū time-
te q̄ potest aīam et corp⁹ pdere in gehēnā] Dif
ficile quidē ē ⁊ supnaturale: q̄ interminatis pe-
nalitatib⁹ et morte/ q̄ sensibilis et passibilis na
tura nō timeat. Et si oīno timēdi sunt illi q̄
possent esse terrori/ penasq̄ inferre: ille potius
est timendus/ qui maiora et diuturniora potest
tormēta conferre. Nā vltra corp⁹ nemo potest
aliquē applicare tormētis. Psūt quidē hoīes p
eū quē habent asperū sensū/ tm̄ deseuire in ali-
orū hominū tenerū sensū/ vt aīa exuat̄ a corpo-
re: cū autē aīa a corpore exierit/ cadauer vlteri⁹
illata tormēta nō sentit. Inuisibilē aūt animā
et a corpore segregatā ⁊ incorporeā nemodo
libet psūt persequi/ vt per tormēta diuerberent.
De⁹ autē vtriusq̄ creator et dñs/ vtrūq̄ potest
quod sibi placuerit pena ꝯfodere: a quo inuisibil'
aīa necubi se pōt abscōdere. Proinde dicitur:
Et si oīno timendū est: nolite timere eos qui
occidunt corpus: quo interfecto nequeūt vlteri
us penas inferre. Sed poti⁹ eū timete q̄ aīam ⁊
corpus diuisim et coniūctim pōt pdere i gehen
nā: in locū scʒ ignis et sulphuris/ ⁊ oīs gene
ris tormentorū. Hoc quidē nomen primū a sal
uatore innotuit. Satagit apte iesus a cordibus
aplorū timorē excludere: primū quidē vt supra
egit/ ex nobilitate agēde rei: q2 predicādū est et

notificandū christi euāgeliū. Excludere debet
oīno timorē nobilitas actiōis. Quid aūt i acti-
one nobili⁹ q̄ euangelizare dei regnū hoīb⁹ pre
paratū: predicare dei filiū p hoīb⁹ incarnatū/
⁊ ei⁹ p nobis mirabiles actiones? Etiā cōposi
tione timoris/ timore maiore minorē excludit.
Nūc ⁊ compatione diuine cure atq̄ sollicitu-
dinis inter irrationabiliaʒ nos/ ipsū timorē de
pellit dicēs: [Nōne due passeres asse vene
unt: ⁊ vnus ex illis nō cadit sup terrā sine patre
vestro?] Seu vt alibi scribit̄: [Nōne quin
q̄ passeres veneunt dipōdio?] Cōponit salua
tor diuinā curā/ quā irrōnabiliū ⁊ viliū auium
habet. Quod si curat passeres taʒ viles/ vt duo
vno asse possint emi/ aut q̄nq̄ dipōdio: quanto
magis ⁊ nos q̄ ad ei⁹ imaginē ⁊ rōnabiles facti
sum⁹/ sanguineq̄ redēpti. Assis gen⁹ est ponde-
ris aut monete: dipōdiū duo pōdera assis. Nā
si tanta cura de creatura taʒ vili deo est: vt vn⁹
ex ill' q̄ tam vili vendunt̄ et emunt̄ pcio/ nō ca-
det supra terrā sine patre vr̄o/ aut erit i obliuio
ne coram deo: qm̄ nihil est i hac vita tam abie-
ctū/ tam paruū/ quin diuina pruidētia gubernet̄
multo magis et hō ppter quē hec oīa inferio-
ra facta sūt. Hinc ⁊ dicit̄: [Uestri aūt capil
li capitis oēs numerati sūt. Nolite ergo time-
re: multis passerib⁹ meliores estis vos] Si mini
ma hūani corpis sunt i diuina mēte: si curā illo
rū penes se oīpotēs habet: q̄nto magis ⁊ poti
ora vr̄a. Supuacuū est de aīa hesitare/ si corpo
rū curā gerit. Dino repħēsibile dubitare de to
to hūano corpe/ si capillorū viliū determinatū
numerū tenet. Certū est q̄ maiora nō despicit/
q̄ solerter minora custodit. Promissiōe premij
et interminatiōe supplicij a cordib⁹ aploꝝ atq̄
virorū fideliū saluator ppulsat timorē/ cū dicit:
[Ois ergo q̄ cōfitebit̄ me corā hoīb⁹/ cōfi-
tebor ⁊ ego eū corā patre meo.] Actio bona p-
miū meret̄ bonū. Laudabilis est actio christuʒ
corā hoībus ꝯfiteri: nō solū lingua/ sed vita: nō
solū sermonib⁹/ sʒ morib⁹: nō tm̄ verbis/ sed fa-
ctis. Maior quidē operū cōfessio q̄ verborum.
Multorū quidem est christū verbis et disertis
sermonib⁹ cōfiteri: moribus vero paucoꝝ. Con-
fitentur serui suos dños tpales verbis ⁊ ardu-
is factis: etiā cū eos in periculis/ bellis/ terraq̄
mari nō desesūt: cū pro eis acriter pugnāt: cau-
mata tolerāt: ictus excipiūt exhibentq̄ telorū.
Et multa sunt/ sed non discutienda per singula:
quibus perlucidū est minores suos maiores/ ser
uos dños/ filios patres/ amicos amicos/ peram
plius q̄ lingua moribus cōfiteri. Et sic gestus
expedit esse verorū adherentiū christo: vt ex oī-
bus morib⁹ atq̄ verbis/ etiā corporis delatura
esse tm̄ christicolas innotescat. Et huic virtuti
laudabili pmiū repromissum. Confitebor ⁊ ego
eum coram patre meo. Neminem pater ad su-
pernam patriam introducit: nemo sibi gratus
existit: nisi quē ante ipsuʒ filius cōfitet̄. Que aūt
siue qualis ista confessio est credenda: quā pro
suis seruis filius facturus est coram patre: qui

legit intelligat. Non verbo aut sono vocis aut scripto fiet: nec noua de saluãdis aut cause saluationis scientia patri accedet: nec aliquid accipiet a filio/ qui omnia habet a patre. Sed liber vite christus est: in quo per veram confessionẽ fidei nõ mortue preter opera/ sed opib⁹ fulte quis scribit: si pseuerantia nõ delet. Igitur inspecto premio/ nolite timere christũ dei filiũ factis et sermonib⁹ cõfiteri. Qui aũt negauerit me corã hoĩbus: negabo et ego eũ corã patre meo. Nõ tñ negatio sicut et confessio est a verbis: neq3 in psecutionibus sub terroribus tyrannorũ et applicatione verberũ et laniatione corporũ: cũ quis lingua negat christũ siue veritatẽ: aut consentit in aliud vitiũ: cũ in suo corpore sustinere nequit asperũ sensu3: sed negatio est ƒm Apostolũ: confitent se nosse deum/ factis autẽ negant: vt lapsus in vitiũ derelictio virtutũ/ penitus negare sit christũ. Sed horrẽde timenda ista negatio: quã dei filij corã patre negatio cõsequit: vt negãs christu3 negetur a christo: negat⁹ a christo/ ab ipso diuisus: et in eternũ cũ senis demonib⁹ et irremediabilib⁹ sit penis eterne sociatus. Ergo nolite timere. Nolite aliquo terrore terreri euangeliũ notũ facere/ ne vitio ista succedat. Eũ solũ timete/ q̃ põt corp⁹ et aiam pdere in gebennam. Non tñ q2 potest ideo facit. Multa eñ deus potest que nõ facit. Sed cũ iusticia merito delictorũ exigit: et pctõrũ demerito debet penã infligere criminoso: tũc iudicabit iudiciaria potestas/ et detrudet in gehennã: q2 scit delinquẽti et peccanti aduersam esse iusticiam.

Titũ. 1.

¶ Quod iesus venit in hũc mundu3 mittere sanctũ odiũ/ sanctũ gladium sanctũ ignẽ: et soluere malã pacẽ: secũdũ Mattheũ et lucã. Ca. XXIIII

Ea que dominus ad corporis vsũ creauerat/ in mẽtis amorẽ transierant: et colligabat anima visis: et nectebat amenitatib⁹ seculi: vt non intelligeret a quo et cũ quo/ et ad quid facta erat: nec consyderaret imaginẽ quã acceperat: et permaxime amicitiis charorũ tenebat ne suspiraret in creatorẽ suũ: et hoc omne temperamentũ eius si diligeret atq3 diligeret: et studio solerti se traijciebat in inexplicabiles nodos: eo leta magis quo nodosius ligaret. Nõ erat in amãdo modus: sic cõiungebat amicitiarũ nodus. Et cõuersio ad creaturã sumptã in placito/ a creatore fecerat auersionẽ. Et hec magna/ imo maxima: sed inuisa et incognita miseria erat a sũmo se deuoluisse ad ima: vbi nõ reperit quod querit/ sc3 illa btĩtudo quã habere oĩs rõnalis aĩa delectat. Et hoc maximus in intellectibus error et in affectibus dolor/ cũ querit quod iuste desyderat vbi nõ inuenit. Et nisi diuidat affectio colligata: et dimittatur quod deficit/ quod decipit/ quod non satiat/ quod nõ expedit/ quod obuelat interius animũ nõ itur/ nõ respirat in verũ: nõ querit vbi reperitur hoĩs bonum. Quocirca saluator omnium christus nostrã miseratus miseriã/ vt redeamus a quo per impietatẽ abcessimus: et primo absoluamur a vinculis quibus nectimur: q̃ hoc veniret facturus se enunciat: non pacificare homĩes cum seculo: sed ab ipso ipsos auellere dicens: Nolite arbitrari/ quia veni mittere pacẽ in terram. Non veni pacẽ mittere/ sed gladium. Ueni eñ separe hoĩem aduersus patrem suũ/ et filiã aduersus matrem suã/ et nurũ aduersus socrũ suam. Et inimici hominis domestici eius] Cantauerũt angeli in ortu saluatoris annunciantes pacẽ in terra: sed hominibus bone voluntatis. Quid igit est q̃ saluator predicãs et docẽs ignaros/ pacẽ in terrã missurũ denegat se venisse? At etiã cũ esset pximus passioni/ quã si hereditario iure suã pacẽ suis aplĩs reliquit et dedit dicẽs: Pacẽ meã do vobis: pacẽ meã relinquo vobis. Sed soluit questionẽ hoc verbũ quod sequit: Non quomõ mundus dat/ ego do vobis. Igitur nõ venit saluator mittere mundi pacẽ in terrã. Erat eñ et iam talibus firmata fidelibus: vt ex ipsa insimul cõfederatione mortalium/ bellũ imo rebellio deo et virtutibus pararetur. Igitur illam pacẽ saluator mittere non vult in terrã: qua sic homĩes colligent: qua huic seculo conformentur et obliuiscãtur dñi creatoris. Sic et spiritu pphetico moyses arguit populũ iudeorũ/ cum ipsum seculo cõspiceret conformare dicẽs: Incrassatus est dilectus et recalcitrauit. Incrassatus/ impinguatus/ dilatatus: dereliquit deum factorẽ suum/ et recessit a deo salutari suo. Et inde iterũ arguit: Deum qui te genuit dereliquisti: et oblitus es dñi creatoris tui. Ac per hoc mundi pax/ inter deum et hoĩem est hostilitas cõstituta. Hostilitas ad deũ/ conflictũ eternũ habet. Igitur amator omniũ christus non illius fecialis adductor est pacis/ qua seculo conformati ab ipso diuidamur. Sed illius inductor est gladij/ quo diuidamur a sensualitatib⁹ proprijs/ a blandimentis charorũ: ab amenitate seculi abscindamur et separemur et p oĩa retrahamur. Gladius hic verbũ dei est/ sicut scriptũ est: Et gladiũ spiritus quod est verbum dei. Et alibi: Uiuus est sermo dei et efficax: et penetrabilior omni gladio ancipiti. Et esau post oẽm perditionẽ primogeniture et benedictiõis/ accepit a patre: viues i gladio. Uita gladij est secari a mundo et a carne: vt et spiritu viuamus et spiritu ambulem⁹. Et in ore filij hominis visus est gladius ex vtraq3 parte acutus: ad diuisionẽ duplicem faciendam: affectus et impertinẽtes rerum vsus. Hinc et iohãnes dicit: Nolite diligere mundũ/ neq3 ea que in mundo sunt. Omne quod est in mundo/ concupiscẽtia oculorũ/ concupiscentia carnis/ et superbia vite est. Et apostolus: Nolite diligere que vidẽtur/ sed que non videntur. Nam que videntur temporalia sunt: que autem non videntur/ eterna. Ipse autẽ saluator ad quid missus gladius sit secaturus insinuat. Ueni eñ separe hominẽ aduersus patrẽ suum/ et filiã aduersus matrem

Mat. 10.
Joan. 14.
Deu. 32.
Ephe. 6.
Hebr. 4.
Gen. 27.
1. Jo. 2.
2. Cor. 4.

suam: et nurũ aduersus socrũ suã. Lucas vero
Lu.12. in hac parte aliter plus adiũxit. Ignē veni mittere in terrã: et quid volo nisi vt ardeat seu accēdatur? Baptismo aũt habeo baptizari: ⁊ quomodo coartor vsqꝫ dũ ꝑficiatur? Putatis qꝛ pacē veni mittere in terrã? Nõ dico vobis/ sed separationē. Erunt eñi ex hoc quinqꝫ in domo vna diuisi: tres i duos/ et duo in tres diuidentur. Pater in filiũ/ ⁊ filius in patrē: mater in filiam/ ⁊ filia in matrē suam: socrus in nurũ/ et nurus in socrũ suam. Et inimici hoĩs domestici eius.] Ecce ꝙ alter euangelistarũ declarat ex altero: ꝙ gladius sepatio domesticis ē: nõ hostili odio/ sꝫ adhesiõe potioris. Separi porro iubemur ab his/ quos sanguininis nexꝰnectit: aut ꝯcessa necessitudo cõiũgit: non tanꝙ a malis ex natura/ cuiꝰoēs sunt boles: neqꝫ illos nodos cõiũctionis absoluere ꝗ licētia diuina ligant tanꝙ malos: sꝫ ne potioribꝰ nodosiꝰ alligemur. Et oĩs hũana necessitudo ꝑ ꝗnto adhesionē ad potiora ĩpedit/ ꝓ tãto soluēda censet. Et iudicant tenaciores colligationes soluēde ac decidēde sepationis gladio: vt ꝗ minores existũt/ etiã dissoluant ꝓposito nodo cõnexionis ad melius. Propterea et ignis cũ gladio missus dicitur/ vt gladiꝰ diuidat: ignis scꝫ diuinus amor cũ virtutibus/ ⁊ cũ superioribus insepate coniũgat. Uim copulatiuam habet in aliquibꝰ rebꝰ ignis etiã ⁊ cõbustiuam: scꝫ criminũ et vinculorum ligantiũ nostras alas cũ peccatis ⁊ materiebꝰ seculi. Ascēdit semper sua ꝓprietate ignis: ⁊ diuinoꝝ amor semper tendit ĩ alta: sed ꝓpriũ locutiõis saluatoris restringit/ ne ĩ multa differēda vagemur. Ad hoc ꝗdē ignis missus est/ vt ardeat siue accendat. Ardeat faciēs ardentes ad diuia quos ignit. Et illuminãs ĩmo fugans cũ accenditur tenebras nostre mentis: vt videamꝰa quibꝰ dissoluēdi sunt animi colligati/ quibusqꝫ copulandi. Equidē ignorantia periculi latētis ĩ suauitate rerũ/ multos ad eternũ interitũ duxit: et potiorũ nescientia cõstituit innumeros nescientes seu nolentes agere ꝓpter premiũ. Uult ergo vt ignis missus ardeat ad amorē: accendatur ad lumen: ardeat ad vitiorũ cõbustionē⁊ si ant inimici hoĩs domestici eius. Et cõtemplãdũ verbũ. Nam ꝓhibētur inimicitie inimicorũ his qui ad euangeliũ transierũt: nũc ex euãgelio saluatoris decreto/ domesticorũ inimicitie statuunt: sed eo inimicitie quo ad deũ amicitia solueretur: nõ ex hostilitate aut ledēdi libidine/ seu vitiositate nature. Profecto maiori vallo cautele firmandũ est inter domesticos ꝙ inter extraneos seu inter inimicos: cũ nulla valētior sagitta corda humana diuerberans ꝙ domesticorũ blanditie: qui vt inimici sunt cauendi ⁊ reputandi homini/ cuiꝰ fuerint antea domestici: cũ collũ euangelio sancto in veritate subiecerit. Leuius quidē resistit armis/ furoribus/ terroribus/ ⁊ quibuscũqꝫ tortionibꝰ corporũ: ꝙ lenientibꝰ verbis domesticoꝝ seu ipoꝝ blandis amoribus resistatur. Falluntur et fallunt qui mundo se copulant: aut cum ipso suadent imperitioribus copulari: afferētes aliam suauitatis doctrinam ꝙ euãgelicus sermo pronunciet: qui gladius separatorius est ⁊ desolatorius ignis. Hinc asserebat iesus se alio baptizari baptismo/ scꝫ aspersione vnde crucis: ⁊ abluitiuo lauacro ab omni delectatione visibilis ⁊ laudate materiei. Et coartabat a desyderio in animo perficiendi quousqꝫ perficeret: prerogaturꝰ in se formã per crucē qualiter baptizemur atqꝫ lauemur a sordibus huius seculi. Proinde nec putandum est ꝙ pacem venit in terram mittere/ sed separationē. Nisi separemur a seculo/ nõ copulabimur christo. Igitur separari necesse est a visibilibus/ si volumus inuisibilibus sociari: ⁊ ab homine si deo coniũgi satagimus: non odio/ sed spe coniunctionis ad melius: quod et amoris cõpositione declarat: ne videret laudabilis nature iura dissoluere. Sicut enim nõ venit soluere legē: ita nec conditã damnare naturam. Amor est a natura in ꝓpagatis a ꝓpagatione traducis: scꝫ patris ad filium/ filij ad patrem: ⁊ anime ad corpus/ ⁊ corporis ad animã: quē non condemnat/ sed posterat: non dimittit/ sed supprimit/ dicēs: Qui amat patrē aut matrem plus ꝙ me/ non est me dignus. Et qui amat filiũ aut filiã sup me/ non est me dignus] Perspicuũ est ꝙ non damnat amorem: sed ipse nõ vult in amore esse posterior/ sed preferri. Ordo quidem est naturalis ⁊ originalis iusticie: vt potiora magis/ minora minus diligant. Ac per hoc non est dignus deo/ qui quoscunqꝫ coniunctos sibi diligēdo ꝓfert. Non tollit charorum amor/ sed ordinatur. Et amoris ordinē habere a sponso suo se fatetur ecclesia/ in canticis dicens: Ordinauit in me charitatē: scꝫ vt nõ dili- Canti. 2.
genda nõ diligerent: vt amarent amanda: minora minus/ maioraqꝫ magis. Nec vita propria dei dilectioni preferēda est: vt etiã si necessitas exigit/ ꝓpter christũ morti vita corpis exponat. Quãobrem adiecit: Qui non accipit crucem suam ⁊ sequit me/ non est me dignus] In hac siquidē sequela per crucē omnis colligitur abnegatio voluntatis ⁊ carnis: vt nec aĩa neqꝫ corpus christo in aliquo preferat. Quoniã non est dignus christo crucem accipiēti ꝓpter nos si et nos nõ accipimꝰ crucē sequētes ip̄m: sed ꝓpter nosipsos/ ꝗ nihil sibi adijcimus sequentes ipsum: sed ꝓ nobis cõponit cumulus premioꝝ. Et vt oēm ꝯstringeret gladij separationē/ ignis adustionē: ad vniuscuiusqꝫ personã propriã sententiã conuertit cũ adiunxit: Qui inuenit animã suã/ perdet illã. Et qui perdiderit aĩam suam propter me/ inueniet eam] Uidentur aduersari verba: sed vnica est sententia inuenire et perdere/ perdere et inuenire. Qui perdit inuenit: qui inuenit perdit. Quid necesse ante aliquid inuenire/ si expedit perdere: ad quid etiam perdere/ si oportet iterum inuenire? Quid sibi vult talis cõtrouersa locutio? Contraria omni-

no inuenire ꝛ ꝑdere sunt/ꝑdere ꝛ inuenire. Du
plex inuenire: vnū quod insinuaꝶ ꝛ ꝑdere. Pri
mū inuenire ĩ via/reliquū ĩ patria: sed totū per-
dere sit ĩ via. Inuenit aiam suā/ qui dignitatē
sue creationis agnouit et intellexit redẽptiōis
officiū: atqͫ ꝑ fidẽ vidit quāta possit felicitate
in eternitate vestiri: ꝛ hoc in via. Perdidit aut
perdit/qui viator existẽs mūdo vtitur acsi non
vtereꝶ: ꝛ oia visibilia terrena/et oẽm corpis sui
vitā arbitraꝶ vt stercora/vt christū lucrifaciat
et sic perdita eterna reperiet in patria. Hec si-
quidẽ ꝑditio grani sati imaginē habet: quod
primo perdiꝶ/postea multiplicatū reinueniꝶ: sic
anima mūdo mortua/ eternaliter et beate viua
inuenietur in patria.

¶ Asserit se christus in suis aposto-lis recipi: vt ipsi sint prompti ad docendū/ auditores beniuoli ad recipiendū: secundū Mattheum/lucam et ioannem. Capitulum XXV

EX superioribus pendet subiecta senten
tia ꝙ nō timerẽt: et ꝙ christū apl'i corā
oibus ꝯfiterenꝶ: qꝛ recipiꝶ aut sperniꝶ
Mat.10. in eis. Ait enim: Qui recipit vos/ me re
Mar.9 cipit: et qui me recipit/recipit eū qui
Lu.10 Jo.13. me misit. Et qui vos audit/me audit: Et qui
vos spernit/me spernit. Qui autem me spernit
spernit eum qui me misit.] Parabatur apo-
stolis humilitas cū promptitudine predican-
di: quoniā si recipiebātur/ christus recipieba-
tur ꝛ audiebaꝶ ĩ eis. Prouideꝶ humilitas: ne
sibi boni aliquid arrogarent: etiā et ꝓmptitu-
do vt ꝓmptiores fierent: vt christus honorare
tur/reciperetur/ audireꝶ in eis. Et ipsi ꝓpter
eū animabantur etiam auditores ad recipien-
dum: cū non tm̄ homines/ sed Christum vni-
genitū dei filium reciperent et audirent/si nun
cios suos animo grato susciperent. Nec pu-
tarent puros homines vocibus carnis auri-
bus insonare: sed ipsum christū in eis: qui eos
celeste regnū nouamqͫ vitam predicare mitte-
bat. Et q̇ vos audit/me audit. Dixerat enī ali-
Mat.10. bi ipse saluator: Non enī vos estis qui loquimi
sed spiritus patris vestri qui loquitur ĩ vobis.
Spiritus quidem et filius vnū sunt in substan
tia: ꝗuis sit distinctio in persona. Et Aposto-
2.Co.13. lus affirmat sententiā/dicens: An experimen-
tū queritis eius qui in me loquiꝶ christus? Nō
igiꝶ in autoritate ꝓpria seu ex ꝓprijs loqueban
tur apostoli. Neqͫ sic loqui debẽt/qui veritatẽ
Jo.8. volūt auditoribꝰ indicare. Quoniā qui ex pro-
prijs loq̇tur/mendaciū loquiꝶ. Ipsi quidẽ au-
ditores dignanter et absqͫ rubore/fidẽter ꝛ de-
uote audire debebant illos/ in quibus et per
quos Christus dominus loquebaꝶ. Et ne sper
ni expanescerẽt: christus se in eis sperni asseru
it: vt pariter predicatoribus auferretur oppro
briū et contemptus: nec sibi ascriberent iniuri
am si spernerẽtur/ cū ipse sperneret in eis a quo
mittebanꝶ. Et auditoribꝰ seu his ad quos mit-
tebantur/penalis cōminatio supstabat: christū
in suis predicatoribus si spreuissent. Nā honor
exhibitus misso/ ascribitur ex toto mittenti: et
spreuisse missos/manifestum est spreuisse mittẽ-
tem. Practici hominū mores clariꝰ ꝙ dixerim
hanc sententiam eloquunꝶ: si seruos et legatos
missos a mūdi principibus / receptos/auditos
siue spretos volumus contẽplari. Receptio qui-
dem ꝛ spretio sunt in gradibus cōstitute: vt vsqͫ
ad ipsum deū patrẽ perueniāt: quoniā qui reci-
pit apostolos discipulos siue ꝑdicatores a chri-
sto missos/recipit christum. Nec in hoc secun-
do receptionis gradu est terminata receptio:
sed qui recipit christū / recipit et ipsum patrem
deum: a quo se missum sepe in suis sermonibus
affirmauit. Et qui spernit ipsos/spernit ꝛ chri-
stum. Sed nec in isto secundo spretionis gra-
du terminatus est: sed deus pater spretus indi-
citur. Qui vos recipit/me recipit: et qui me reci
pit/ recipit eum qui misit me. Et qui vos sper-
nit/me spernit: ꝛ qui me spernit/spernit eum qui
me misit. Eadem sententia constituiꝶ de audi-
tu: quāuis seriem loquẽdi euāgelista non expli-
cet. Peranimat exposito merito ꝓpter futurū
premiū omnes ad quos christi legati peruẽturi
erant / dicẽs: Qui recipit prophetam in
nomine ꝓphete/ mercedẽ ꝓphete accipiet. Et
qui recipit iustum in nomine iusti/mercedem iu
sti accipiet]. Non sic accipiendū est vt recepti
merces ipsum receptum deferẽs in recipientẽ
se totam diffundat/ neqͫ ꝙ equa semꝑ in vtroqͫ
persistat: sed quia mercedem habebit qui pro-
phetam missum et iustū accedentem recipit cō-
templatione mittentis. Ad doctorem siue predi
catorem propheta refertur: ad vere fidelẽ indi-
gentẽ iustus/etiā si non valeat inferre doctrinā.
Et quicunqͫ potum dederit vni de mi
nimis istis calicem aque frigide tantū in nomi
ne discipuli: amen dico vobis/non perdet mer-
cedem suam]. Liquidum est omnibus persua-
deri christi seruos cuiusmodi existāt/debere re
cipi: sub pollicitatione solẽni/ ꝙ ex minimis be-
ne actis apud deum merces non deperit. Mul
to sperantius credendum est ex magnis actio-
nibus altiora premia obuenire: ne fiat in animo
tediosum/etiam si in corpore laboriosum atqͫ
penosum fuerit id quod agitur siue toleratur:
si omnia parua et magna in conspectu dei pia
retributione trutinantur.

¶ De designatiōe et missione septuagintaduorum discipulorū/et regula predicandi et ordine viuendi: secundū Lucam solū. Ca XXVI

SUpra dissertum est quomō duodecim
apostolos singulariter nominauit/ et
misit et ordinauit ad mores. Nunc se- Lu.9.
ptuagintaduos discipulos designās
eadẽ viuẽdi forma/predicandi regula/potestate
miraculādi qua miserat apl'os: in omnẽ ci-
uitatẽ et locum quo erat ipse ventu-
rus/bina societate premisit. Quod designa-
uit et alios septuagintaduos/ad secretionẽ fa-

etiam a ceteris pertinet: quonia3 designatio est specialia signa secernere: vt neq3 cõmunitas neq3 confusio sit cũ ceteris. Nã sicut signatiõe sui vultus aut diuine imaginis sup nos distinctio facta est specifice a ceteris creaturis ratiõe carentibus: sic designatione iesu facta i discipulis/facta est a ceteris hoĩbus: nõ tñ infidelib⁹/ sed etiã ab his qui fidẽ acceperãt. Designatio quidẽ hominũ seu rerũ ideo fit: ne sit ex cõmunitate cõfusio: ne presumptio sit in his qui designati nõ sunt: vt aliquid peragẽdu3 velint ppria potestate presumere. Designant velut qui ad militiã eligũtur: et mittũtur ad pugnã illa disciplina militari que congruẽs fuerit/et quã statuerit imperator. Quod bini mittunt/ptinet ad veritatẽ et cautelã/et ad testimoniũ sane doctrine: vt verecũdia socij qui loquit/moderẽtur sermones/et disponat in iudicio: ne in plus q̃ expedit/effluat/ et loquat impertinens. Et ad fulcimentũ tenende societatis/ vt vnus releuet ab altero: cũ ad defectũ scriptũ sit: Ue soli: q2 si (Ecles. 4.) ceciderit/nõ habet subleuãtẽ. In duob⁹ etiã testamẽtis puenit christus: vt nisi vet⁹ et nouũ precesserit/ipse nõ veniat. Et due tabule testamẽti (Exo. 34.) date sũt: eo pacto q̃ illa lege coleret de⁹. Et bini velut ad duas gẽtes mitterent/ad nouitatẽ fidei puertẽdas. Quĩ due gẽtes erant i vtero re- (Gen. 25.) becce: duoq3 populi puertẽdi ad christũ/nulla tẽpo2 discursiõe pacta. Et duplex est sapiẽtia spũalis: bñ agẽdi/et optime ɔtẽplãdi. Ad quam presagiãdã duo cherubin facti sũt ductiles ex (Exodi. 25. et Deu. 37.) auro purissimo. Et vbera spõse sicut duo hinnuli erãt: vt hũilitas sit in oĩbus/ex indultis et (Canti. 4.) acceptis. Et duo cõtra duo ponẽda erãt: ad si- (Eccl. 33.) gnificationẽ in facto eo2ũ q̃ agunt agiq3 debẽt nõ ad significationẽ i futuro: quasi ad hanc figurã et vmbrã alia veritas et claritas expectet. Nõ eñ erit alia lex post hãc euãgelicã legẽ: put nõ erit aliud fidei et ecclie fundamẽtũ/preter id quod positũ est/quod est christ⁹ iesus. Bini discipuli missi sunt: qui a christo eisdẽ disciplinis eruditi sunt/quibus et duodecim apli: vt q̃uis in dignitate distincta electiõe ad officia q̃ iesus statuit/aplo2ũ et discipulo2 omino nõ sit paritas: bene tamẽ viuendi et cõuersandi sit vna moralitas/et vna forma prestructa: vt iam differtũ est. Et si in aliquo diuersa est littera/eadem tamẽ capienda est sententia.

¶ De confessione laudis et gratiarũ actione quã christus fecit ad patrem sup reuelatiõe sui facta discipulis suis: secũdũ mattheũ et lucã. Ca. XXVII

Par patri filius/etern⁹ eterno de⁹ deo/ immensus immenso: et siqua parilia posset sermo discurrere: nõ habet neq3 laudem aut gratiarũactionem iure ad patẽ. In equalitate quidem oblata sunt ad vnã iura dominij: necnon et subiectiones ab altera parte. Igitur ad confessionẽ laudis et beneficij iã recepti in actu minoritas est. Hinc iesus nõ vt equalis equalem/sed vt minoratus in homine alloquit patrẽ/ dicẽs: [Cõfiteor tibi pater celi (Mat. 11. Luce. 10.) et terre: q2 abscondisti hec a sapientibus et prudentibus/ et reuelasti ea paruulis. Ita pater/ q2 sic placitũ fuit ante te.] Gratiarũ confessio ista est: Non q̃ tam alta mysteria sunt sapientibus et prudentibus huius seculi clausa: sed que ipso2ũ demerito obuelata eis/sunt reuelata paruulis. Non enim pater deus in cõmune reuelãdum secretum/ nisi ex causa voluit esse occultũ. Igitur sapientum siue prudentũ et paruulorum oportet scire distantiam: ne insticia dei falso hominum iudicio condemnet: cur hoc denegatũ illis/cõcessum istis extiterit: et ne peccet ab hominibus in illo iudicio: et ne in moribus error fiat: et vt illa sapientia et prudentia declinet/cui denegat cõmissio diuino2um: et illi paruulitati impendat studiũ/cui pater reuelationem facit. Nõ eñ abs re christ⁹ sic in spiritu exultat: gratias agit ad patrẽ/ q̃ negata magnis sint credita paruulis: ita tamẽ sicut ab eterno patri placitum fuit. Que sunt abscondita/ quibus occulta quibus ve credita oportet inspicere. Cum missi discipuli a iesu in omnem ciuitatem et locũ quo erat ipse venturus/ reuersi fuissent gaudentes ad Jesum: fatentes q̃ demonia eis suo nomine suaq3 virtute subiecta fuissent: in ipsa hora in spiritu exultauit Jesus: patri gratulans/q̃ iam per effectum fidei monstrabat se a discipulis in fide cognitũ: quod erat summa mysterij: vt crederet q̃ esset filius dei. Nam incarnatio/natiuitas/renouatio vite et latio noue legis: et ipsius iusticia et misericordia/et remissio peccato2um/ conuersatio inter homines/forma dei et forma serui in vnum conuenta: vt non alter ex altero/ sed alter redderetur in altero: passio et mors/ destructio sathanice potestatis et reconciliatio ad deũ in sanguine: resurrectio et ascensio/in vtraq3 forma propria veritate seruata/ex altera neutra confusa: editio sacramento2um in verbo/in virtute spiritus: altitudo potestatis concessa mortalibus in patratione tanto2um et tam innumerabilium miraculo2um: predestinatio ab eterno perficienda in ipso credito: presciẽtia in ipso negato: ipse caput corpus coaptatum habens: ipse vniuerso2um heres ipse daturus spiritum: vocatio gentium: resurrectionẽ omnium facturus: iudicaturusq3 orbẽ terre: hec erãt illa mysteria/sed abscondita: de quibus aplus ait: Sed reuelatione notum mihi factum est sacra- (Ephe. 3.) mentũ: prout potestis legentes intelligere prudentiam meã in mysterio christi: quod alijs generationibus nõ est agnitũ filijs hominũ/sicuti nũc reuelatũ est sanctis aplis eius et prophetis in spiritu: esse gẽtes coheredes et cõco2po2ales et cõparticipes pmissionis eius in christo iesu per euangeliũ eius: cuius factus sum ego minister sm donũ gratie dei/q̃ data est mihi secũdũ opationẽ virtutis eius. Mihi aũt minimo sanctorum data est gratia hec: in gentibus euãgelizare inuestigabiles diuitias christi: illuminare omnes que sit dispensatio sacramenti ab-

ſconditi a ſeculis in deo. De quo etiā idē alibi
Col.1 referens ſacramentū/ait: Cuiꝰ factus ſum ego
paulus miniſter ſm dipēſationē dei q̄ data eſt
mihi in vobis: vt impleā verbū dei ꝑ myſteriū
quod abſconditū fuit a ſeculis et generationi-
bus: nūc aūt manifeſtū eſt ſanctis eiꝰ/q̄bus vo
luit deꝰ notas facere diuitias glorie ſacramen
ti huius. Unde chriſtus exultat/ patri gratias
agens. Sapientes aūt quibꝰ abſcondita ſūt et
abſcōdent ſacramēta dei/ ſunt hi quibꝰ ꝑ pro-
Eſa.5. phetā dicit: Ue qui ſapientes eſtis in oculis ve
ſtris/ et prudentes coram vobiſmetipſis. Et ꝑ
Viere.4. aliū: Sapiētes ſunt vt faciant mala: bene autē
Rom.1. facere neſcierūt. Et Apl's: Dicētes ſe eſſe ſapi-
entes/ſtulti facti ſunt. Et hi ſunt ſapiētes mū-
Roma.8. di et ſm carnē: de quorū ſapientia dicit: Sapiē
tia carnis inimica eſt deo: legi em̄ dei nō ē ſub
iecta/neq; em̄ poteſt. At etiā ſtulta eſt: ſicut etiā
1.Co.1. ſcriptū eſt alibi: Nōne deꝰ ſtultā fecit ſapien-
tiā huiꝰ mūdi? Et paulo poſt: Sapientia vero
huiꝰ ſeculi deſtruit. Paruuli vero quibus diui
na myſteria credunt/nō ſunt ex etate aut mole
corporis eſtimandi: ſed humiles in fide/ ſine cu-
rioſitate credentes: captiuantes omnē intelle-
ctū in obſequiū eius/alieni a malicia: iuxta ſen
1.Co.14. tentiā pauli: Nolite pueri effici ſenſibꝰ: ſed ma
licia paruuli eſtote. Et quo decreto ſit facta iſta
reuelatio/aperit dicens: Etiā ita pater: quo-
niam ſic placitū fuit ante te. In laby-
rinthū inexplicabilem ingredit: ſi quis ſub ali-
qua ratione cōprehendere nititur diuina myſte
ria et operationes chriſti ad nos et propter nos:
quorū preter placitū dei nulla ratio reddi pōt.
Et placitū eius cauſam aliam et rationē ſuppo-
ſitam nullam habet: omniū benefactorū exiſtēs
primaria et ſumma cauſa. Proinde Jeſus ait
quare ſit iſta reuelatio tanti myſterij talibꝰ par
uulis facta: quoniā ſic ab eterno fuit placitū an-
te patrē: vt ipſe filius eternus in hunc mundū
veniret/ acturus humani generis cauſam. Et
ab eterno elegit ante mūdi conſtitutionē/quibꝰ
hoc ſacramentū a ſapientibus mundi abſcon-
ditum panderet. Et ad ſeipſum ſermonem infle
ctit/de ſe pronunciās vnde gratias agit. Om-
nia mihi tradita ſūt a patre meo. Om̄
nihil eſt in poteſtate patris quin filius ſubiectū
habeat: et nihil eſt paterni iuris a filij iuriſditi-
one ſecluſum. Et hi paruuli etiā inter alia ſibi
tradita traditi erāt: facti in cognitiōe fidei apo-
ſtoli/diſcipuli et amici. Myſteriū hoc et ſacramē
tum magnum erat ab alijs abſconditū/eis reue
latum predicaturis per orbē: ſed hec cognitio
in nullius eſt preterq̄ in patris et filij poteſtate:
et quibus danda non aliter q̄ per eum. Hinc et
adiecit: Et nemo ſcit qui ſit filius/ niſi
pater: et qui ſit pater niſi filius/ et cui
voluerit filius reuelare. Perſpicuū eſt
patris et filij neminē poſſe aut habere noticiam
preter adinuicē mutua et eterna et equali noticia
ſe cognoſcūt: quorū alter ingenitus eternuſq;
generans; alter ſemper genitus/ ab eterno ab
ipſo generatus: vna ſemꝑ eorū exiſtēte ſubſtan
tia. Poteſt tamen in eorū venire noticiā/ q̄uis
non equalē: cuiꝰ filius ꝑ gratiam reuelauerit de
patre/ſeu pater de filio/aut alter de vtroq;. Se
gregatū quidē modū cognoſcēdi trinitas ha-
bet/ſicut et eſſendi: vt nō virtute noſcentiū/ſed
ſua virtute: vt infuſionē alicui dederit/ cognoſcat.

Quod Jeſus omnes vocat ad refectionē/iugūq; ſuaue tollendū: et q̄ ad diſcendū humilitatem dumtaxat voluit ſe exhibere doctorē: ſecundum Matthēū. Capitulū XXVIII

Hoc pacto/hac cōditione/hac vtilita-
te/hac eterna predeſtinatione filiꝰ dei
factus eſt homo: vt in ipſo humana
deſyderia finirent: et i ipſo finiretur ſterilis la-
bor mortaliū: et apponeret ꝑ eū copioſus clar-
nus: in quo indefectibiliter ſe reficerēt famebū
di. Et ſicut oīa ſibi a patre ſunt tradita: ita cum
illo dato nobis omnia data ſunt. Sic enim in-
quit apoſtolus: Qui largitate paterna proprio Roma.8.
filio non pepercit: ſed pro nobis tradidit illū:
quō non etiā cū illo oīa nobis donauit? Proin-
de ſi pro omnibus datus omnes vocat/ſi cū il-
lo nobis omnia data: reficere oēs poteſt. Pro-
pterea inquit: [Uenite ad me oēs qui la- Mat.11.
boratis et onerati eſtis: et ego reficiam vos]
Non erat hominibus audacia neq; ſpes adeun
di eum: ipſe prior vocat ad hoc miſſus exiſtens.
Neminem a vocatione ſecernit/niſi ſe ſecernat
vocatus: omnibus refectionis clarnum parat.
Sibi aſcribat periculum qui non vadit. Noue-
rat quidem ipſe hominū fruſtrari exercitia va-
rioſq; labores/ et premi grauibus oneribꝰ pec-
catorū/et ſollicitudinibus impertinentibꝰ one-
rari: quos miſeratus attrahit vt accedāt ad eū:
ſiue malo ſudore laborauerint: ſiue ad debitū
finē fuerint exerciti labores: illos reficere vult
ſi reſipiſcūt: iſtos ad refectionem vocat: quia ſe
honeſtis laboribus dedicarūt. Sed inditus eſt
labor cūctis naſcentibus ex damnata ꝓpagine
illo demerito quo eſt damnata ꝓpago: vti ſen-
tentiā accepit adam. Quia audiſti vocē vxoris Geñ.3
tue: maledicta terra in opere tuo. In labore co-
medes ex ea. Et iob cognouit in poſterū. Ho- Job.5
mo naſcit ad laborē: auis naſcit ad volandum.
Experimento cognoſcit quāto ſudat labore/vt
ex terra fructus valitudini aptus ꝑueniat: ſeu
ex terra carnis quā gerimꝰ/fructꝰ celo dignos
in illo comeſtibiles capiamꝰ. Et ad laborē hu-
iuſcemodi eſt oīm hominū origo mortaliū. Sz
vt in laboribꝰ nō fruſtra ſudet/ opus eſt ſapien
tia et diſciplina. Unde ꝑ ipſam ſapientiā dicit:
Sapientiā et diſciplinā q̄ abijcit infelix eſt: et va- Sap.3
cua ſpes illorū/et labor ſine fructu. Quoniā ſepe
labor hoīm euaneſcit: et quo intenſior in animo
et ad plura extēſior/ magis deperit. Sicq; lamē-
tatur ille rex potens et ſapiens qui omīa voluit
experiri: expertus que potuit/poſt omnē laborem
et ſollicitudinē dixit: Cūq; me conuertiſſem ad Eccle.2.
vniuerſa opa que fecerāt manꝰ mee; et ad labo-

res in q̄bus frustra sudauerã: vidi in oībus vanitatē ꝛ afflictionē animi: ꝛ nihil sub sole pmanere. Et post ꝯtemplationē aliã/iterū dixit: Rursus detestatus sum omnē industriã meã qua sub sole studiosissime laboraui/habiturꝰ post me heredem: quē ignoro vtrũ sapiens/an stultꝰ sit futurus: ꝛ dominabit in laboribꝰ meis: q̄bus desudaui ꝛ sollicitus fui. Et est quicq̄ tam vanū? Unde cessãs/renūciauit cor meũ vltra sub sole laborare. Nã cũ alius laboret in sapientia ꝛ doctrina ꝛ sollicitudine: homi ocioso q̄sita dimittet. Et hoc ergo vanitas ꝛ magnũ malũ. Quid em̄ pdest homini de vniuerso labore suo ꝛ afflictione spũs/qua sub sole cruciatus est? Cuncti dies eius doloribus ꝛ erumnis pleni sunt: nec p noctē mēte requiescit. Et hoc nonne vanitas est? Et iterū post aliã cōtēplationē frustratorū laborū adiecit: Rursus contēplatus sum oēs labores hominũ: ꝛ industrias aniaduerti patere inuidie pximi. Et in hoc ergo vanitas/ ꝛ cura superflua est. Iterũq̄ ait: Cōsyderãs repperi aliã vanitatē sub sole. Unus est ꝛ secundũ nō habet nō filiũ/nō fratrē: ꝛ tamē laborare nō cessat: nec satiant oculi eius diuitijs: nec recogitat/dicēs: Cui laboro/ꝛ fraudo aīam meã bonis. In hoc ergo vanitas ē/ꝛ afflictio pessima. Et post: Sicut egressus nudꝰ de vtero matris sue/sic reuertet: ꝛ nihil auferet secũ de labore suo. Miserabilis prsus infirmitas: quō venit/sic reuertetur. Quid ergo pdest ei q̄ laborauit in ventũ cũctis diebus vite sue? Ac p hoc quid ista verba ꝛ plura q̄ ad mundi cōtemptũ ibi scripta sunt pãdũt: nisi hominũ mortaliũ ad aliam vitã tendentiũ/ p ista fugitiua tenenda seu amenitet ꝛ plus debito fulte capienda ducendaq̄ vsq̄quo inuite finiat/steriles frustratosq̄ labores? A quibꝰ iesus venit reuocare mortales: habēs pollicēsq̄ vnde cunctorū auidi animi eterne satient. Sunt ꝛ laborantes inexcusate in culpa: quos etiã eis daturus si penitent veniã/ad se vocat. De q̄bus p Esaiã dicit: Cōceperunt laborē/ꝛ pepererũt iniquitatē. Et alius ppheta: Cōcepit dolorem/ ꝛ peperit iniq̄tatē. Et Hieremias: Ut iniq̄ agerent laborauerunt. Plus em̄ ad vitia ꝛ iniquitatē/q̄ ad virtutē ꝛ iusticiã laborat. Nō tamē pspicuũ est verbũ omnibus maxime tediosis: nisi eis dūtaxat q̄ cōditam naturã quantũ sit amica virtutibus cōspexerit: quãtũue virtutes versauice bonis naturalibus amicent. Nã fm naturã/nō tamē ex natura sunt virtutes: vitia vō cōtraria sunt ꝛ inimica nature: als nec vitia dici possent. Labor q̄dem maior semp in contrarijs q̄ in cōpetentibus est. Nec nō ꝛ bene laborantes ad istam ptinent saluatoris vocationem qui cũ dei sapientia operari ꝛ laborare curauerunt: sicut expectabat q̄ hoc gliscebat. Mitte illam scʒ sapientiam de celis sanctis tuis ꝛ a sede maiestatis tue: vt mecũ sit ꝛ mecũ laboret: vt sciam quid acceptũ sit coram te omni tempe. Non frustratur labor cum dei sapientia factus: cuius is finis/vt quod deo acceptum sit omni labore

Eccs. 4

Eccs. 5

Esa. 59

Psal. 7

Hiere. 9

Sap. 9

agere satagantꝰ. Et laborare in gemitu p octana sicut psalmus ꝛ titulus manifestant/virtꝰ opportuna est. Sic inquit qui sic egit: Laborani i gemitu meo: lauabo per singulas noctes lectuʒ meũ: lachrymis meis stratũ meũ rigabo. Suadet aũt aplus timotheo/qualiter oporteat insistere nō fraudandis laboribꝰ. Labora inquit sicut bonus miles christi. Nam bonꝰ miles christi nō militat in vanũ neq̄ laborat: ea tantũ agit que ab ipso accepit sancto mandato/seu sanctiori cōsilio. Est q̄dem miles christi: ꝛ est bonus miles christi. Christi miles est/quicunq̄ ipsius fidē animo aut sacramēto seu altero aut vtroq̄ sponte digneq̄ suscipit. Bonus vō miles / qui excluso vitio semp sequit bonitatē: ꝛ ad illam pficiendam laborare nō desiuit: indesinēter in anteriora ꝛ meliora pgrediens. Non em̄ est bonꝰ miles/qui potest ꝛ negligit in seipso augmentũ facere bonitatis. Sistere vel reflecti defectum aut vitiũ habet: ppterea ꝛ iterū dictũ est: Tu vero vigila/in oībus labora: vt nihil obmittat ex desidia laborandi/quod possit adduci ad virtutem. Sit igitur ad additionem meliorū iugis labor. Et pressos oneribus vocat vt exonerent: Nam ꝛ aīalia licet onerifera querunt/ꝛ cupiũt iuxta nature instinctũ a prementibus oneribus releuari. Sed hominibꝰ nulla onera grauiora/ nisi illa quibus se sponte in animo magis q̄ corpore onerauerũt: q̄ iniq̄tates ꝛ peccata voluntaria sunt: q̄bus se grauatũ in forma peccatorum fatebat dauid/orans alleuari ab eis. Quoniam iniquitates mee/nō aliene: supgresse sunt caput meũ/nō alterius: quoniã vnusquisq̄ a ppria/nō aliena iniquitate ledet. Et sicut onꝰ graue grauate sunt super me. Quibus se onerare quilibʒ potest: exonerari aũt preterq̄ a christo non potest: quoniã ipse solus est agnus dei/q̄ tollit tollereq̄ potest peccata mundi. Indefectibilis quidē est refectio quã pmittit: quoniã ipe neq̄t deficere. His dūtaxat deficit/qui eam aut accipere deficiunt aut fastidiunt. De qua refectiōe indeficiente dauid ante pphetauerat/dicēs: Dñs regit me/ꝛ nihil mihi deerit: in loco pascue ibi me collocauit. Sup aquã refectionis educauit me: animã meã cōuertit. Nemo igit querat aliũde ventreʒ sue mentis implere/nisi ex refectore christo vniuersorū herede. Et vniuersa in vnuʒ cōflata desyderio humane mentis apposita sine ipo nō satiant. Nec ad indignitatem/magis aũt ad eꝰ excellentiã hoc sentiēdũ est: q̄ alijs repleri aīa nequit dei capax: paruipendēda q̄dem esset si posset. Habet in se iesus vnde possit animas hoim satiare/ipe adeps existēs nostre anime satiande cōgruens: sicut de eo dauid ad gratiarumactionē in figura hierusalem omnē inuitans animã dicebat: Qui posuit fines tuos pacem: ꝛ adipe frumenti satiat te. Nunq̄ expleta refectio nisi per pacem. Quousq̄ appetitus hominũ in aliud tendit/nō est pax: cum vō erit tota refectio/vt quippiam desyderari non possit pax aderit. Igitur finis saluandorū in pace terʒ

Psal. 6

2. Ti. 2

2. Tim. 4

Psal. 37

Psal. 22

Psal. 147

minatur: apposito adipe frumẽticio christo iesu/ videlicet ad satietatẽ et refectionẽ accedentiũ vocatorum: sed per quandã iusticiã bonarum precedentium actionũ oportet accedere ad refectionem et requiem. Ob quã largiendã saluator colla nostra vult subiecta fieri iugo suo: et ab eo illa discere/ quorum experimento et scientia solus verus est doctor. Etenim adiecit: **Tollite iugum meũ super vos: et discite a me: quia mitis sum et hũilis corde: et inuenietis requiem animabus vestris.** Ex imagine qua boues sub vno ligno in extremitatibus insertis ligaminibus imposito vtriusque collo iunguntur innexo aratro ad sulcandã terrã: hominibus iugũ diabolice siue vitiose aut humane aut diuine seruitutis imponitur. Diabolicũ quidem iugum in dominatu regis babylonis figuratum accepimus: sub quo demerito suarum iniquitatum homines traduntur atque detinentur. De quo Hieremias repetẽter ait/ quod deus illud iuste iponat. Hec
Hiere.28 dicit dñs deus israel: Posui iugũ ferreũ super collũ cunctarum gentiũ. Nõ aũt credendũ est deũ velle diabolo colla hominum subiugare: nec ei obsequi sub tributo. Sed cũ ab ipso per idolatriã et per alia scelera fit auersio/ et lõga peragitur: nec adijcitur vt redeatur ad illũ a quo fascinati recessimus: permittit ille iniuste derelictus/ iuste sub iugo diaboli ferreo colla premi. Est aũt iugũ ferreũ ipsa diabolica implacabilitas et dura oppressio: sub qua curuate mentes male affecte in virtutem respirare nõ possunt: et subacta mẽbra oneribus iniquitatũ incessanter seruiunt. Et beatus censetur qui liber est a mẽbris vitiose diabolo subiugatis: sicut per sapientiã dicitur: Beatus est qui tectus est
Eccl.28 a lingua nequã: qui in iracũdia illius nõ trãsibit: et qui nõ attraxit iugũ eius: et in vinculis illius nõ est alligatus. Iugũ enim illius ferreũ est: et vinculum illius ereum est. Et de iugo vitiorum multiplicium deplorabat hieremias/ dicens: Vigila-
Tren.1 uit iugum iniquitatũ nostrarum in manu eius: conuolute sunt et imposite sunt collo meo. Infirmata est virtus mea: dedit me dñs in manu/ de qua non potero surgere. Ois iniquitas predominãs anime iugũ facit. Et cũ multiplicate fuerint/ multiplicantur et iuga: quibus collum anime pressum male fatiscit. Sed iugũ iniquitatũ vigilat in manu domini/ cũ hec volũtaria pessundatio inuolũtariam exigit iusticie dignã penã a manu dñi puniẽte. Explicat aũt qualiter iugũ iniquitatũ teneat: quia iniquitates cõuolute et imposite circa collũ: scilicet circa illam anime vim/ qua se posset erigere in supna/ ne recuruetur ad ima. Proinde vim illã asserit infirmatã. Infirmitas enim est anime/ ois spõtanea iniquitas: que cum multiplicatur ex numero aut ex tẽpore/ amplius grauat: crescit debilitas vt nulla sit potẽtia valescẽdi. Et fatetur ipsa quod
Ibidem patitur: Dedit me dñs in manu de qua nõ potero surgere. Humanũ iugũ est omnis superbia et importuna dominatio principum terrenorum: vt israeliticus populus querebatur ad roboã/ dicens:
3.Re.12 Pater tuus durissimo iugo nos oppressit: tu leuiora impera patre tuo. Qui male a iuuenibus cõsultus respõdit: Pater meus imposuit iugũ graue: et ego maius põdus apponã. Nec nõ et humanũ iugum omnis dominatus regum/ etiã iuste regnantium: sicut apostolus ad Timotheũ scri- 1.Thi.6
bit: Quicunque sub iugo sunt serui/ dños suos oi honore dignos arbitrentur: ne nomẽ dei et doctrina blasphemetur. Qui aũt fideles habent dominos/ nõ cõtemnãt quia fratres sunt: sed magis seruiant/ quia fideles sunt. Iugum est etiam in humanitate nostra plus debito colligata labentibus/ ipsa sollicitudo superflua et cura nõ opportuna: sub qua pressa traduce carnis propagatur. Unde sapiens in cõtemplabilibus et moralibus dixit: Occupatio magna creata est hominibus: Eccl.40
et iugum graue super omnes filios adam: a die exitus de ventre matris eorum vsque in diẽ sepulture in matrẽ omniũ. Seruitutis diuine iugũ est/ ipsa disciplina bonarum rerum agendarũ. De quo per Hieremiã dicitur: Bonũ est viro cum portauerit Tren.3
iugũ dñi ab adolescentia sua. Immo quid in adolescentibus melius quam iugo discipline in agẽdis colla submittere: vt nil indisciplinate/ sed oĩa disciplinate fiant et diuina iussio et regulatio preceptorum. Iugũ est a deo nobis impositũ: de cuius fractoribus dñs per Hieremiã cõquestus est/ dicẽs: A seculo cõfregisti iugũ: rupisti vincula: dixisti Hiere.2
nõ seruiam. Et hoc idẽ de optimatibus et primatibus refert. Ibo igitur ad optimates et loquar cum Hiere.5
eis: ipsi enim cognouerũt viam dñi et iudicium dei sui. Et ecce magis hi cõfregerũt simul iugũ: ruperũt vincula. Sed nũquid fractio diuine obediẽtie absque vltiõe diuine iusticie? Proinde sequitur: Idcirco percussit eos leo de syluã: lupus ad vesperã vastauit eos: pardus vigilans super iniquitates eorum. Et per alium prophetam dicitur: Re- Osee.7
uersi sunt vt essent absque iugo: facti sũt quasi arcus dolosus. Retrouersi sunt homines ab eo quod agere ceperunt secundum impositã legẽ: vt perniciosa libertate letanter vtantur. Nõ volunt enim ad seipsos conuersi iugo diuine legis astringi. Sed adhuc ad illos puniẽdos manus dei extenta/ quia primi refugiũt iugo diuine seruitutis: in qua constituta est plena et vera ab omnibus optanda libertas. Etenim sequitur: Cadent in gladio principes eorum a furore lingue sue. Ista subsannatio eorum in terra egypti. Ve igitur collis excutientibus iugũ dei. Proinde vt ab omni alio iugo absoluantur colla mortaliũ/ ad tollendum suũ saluator christus oẽs inuitat: tollite iugum meũ super vos: discibilitatem profunde virtutis apponens. Discite a me Cõtemplandum verbum. Fides/ spes et charitas nõ sunt in doctrina/ sed in infusiõe. Neque ad ipsarum questum et habitum docibilitas et discibilitas in sono verborum locum habet: quamuis illa in quibus feruntur/ possunt doctrinari ab vtraque parte. Cetere virtutes ab istis doctrina et disciplina fiunt: quarum duas precipue ad docendũ sibi saluator attribuit: mititatem atque humilitatem. Mititas vero nõ per diffinitionem cognoscitur/ sed per descriptionẽ suorum effectuũ: nã

mititas accõmodato vocabulo et in vna lfa mutato/a mutitate traxit originē: vt mitis q̄si mutus: mititas vt mutitas. Qui vero mutus ē/ petere p se/cõtradictionē facere/iniuriari aut cõuiciari verbo nequit. Christ9 aūt corde magis q̄ corpe se asserit esse mitē. Mititas q̄dē cordis est vniformiter in omnibus se habere. Etenim christus nec in corde mutatus est ex prosperis vel aduersis: eundē animū in gloria et in ignominia in infamia et in bona fama semp retinuit q̄uis voluntarie a passione assumpserit turbationē atq3 tristiciā. Est igit mititas in corde residens/inuariatus animi sensus: eq̄ ꝓspera et aduersa suscipiens: ɔtradictionē aut excusationē/ exprobrationē aut indignationē nō meditans: neq3 fingēs aliquid adulatiuū aut blandiēs: vt aliq̄d p̄ter iusticiā aut misericordiā capiat. Trahit enim omnē corporis cõsistentiā mititas ad seipsam: vt sic agat vti est. Cordis humilitas vt ē ex christo/ineffabilitatē habet. Sol9 eñ ipse vere humilis fuit. Ut vero vocamur illā addiscere a christo: sermo licet tenuis de ipsa opportunus est. Sed verior esset ab illis/q̄ in eius experientia ex longeuis temporib9 facti sunt. Inexplicabilis q̄dem est de ipsa sermo a nõ expertis in ipa: etenim abyssalis est locus ei9. In quē descendens/tuitionē ab omnibus ledētibus accepit: inuisibiliter degens etiam ab inuisibili hoste: qui perquirens inuenire humilem nequit/ ab abysso humilitatis tectū: et si inuenit cognoscens latibulū eius/deficit impossibilitate ledēdi: ex nulla parte cõspiciens qua sagittas et tela possit immittere/aut eū arietare: quia ipse humilitatis carentia nō stetit: infestante superbia cecidit. Quē videt illa tectū/istaq3 carentē/neq̄t retegere vt offendat: nō quatit eū aduersitatū q̄rūlibet aries: quas ad sui ꝑfectum deo subditus existimat ꝓuenire: nec arcus dolosus naturaliū rationū iacit in humilē animā sagittam vt auertat a fide: in qua fundata et ab ipsa ꝑdocta/ non querit aliam scientiā nisi p fidem. Neq3 heresis tragula illā fodit: aut suam traxit in partē. Credit simpliciter que accepit: impredabiliter sola gradit: nõ verita perdere/nescia possidere. Nõ eñ credit humilitas etiā illā se habere virtutem cuius habet ornatū: et qua deo mēte fulget. Nescit excedere si quos studere virtutibus existimans meliores: de se diffidens/se totā iactauit in dño: a quo ad horā etiam in tribulationibus derelicta/nõ desperauit aut minorauit affectuz similiter et effectū: tota existens ad regentis superne iudiciū. Affectior ad desup decernentem in ea existens cui cõmiserat omnem causam suā: nõ hesitans qualiter a superno iudice terminetur. Procul se a litigijs occasione non ꝑstita nec assumpta fecit. Humilitas nihil est ad seipsam: ad p̄ceptorem in veritate atq3 in ꝟtute tota: eumq3 dominū siue parē aut disparem pre ceteris veneratur/alteq3 pendit quem nouerit rectius imperare/agere vel parere. Et vt de ipsa sit sermo ꝯstrictior/ipsa origo vocabuli quid sit humilitas monstrat. Nam humus terra dicit: ex qua sm carnē sumptus est homo: ita vt etiaz ab humo dicat. Limes q̄dem terminus est aliquarꝫ rex: et litas sacrificatio est. Et si per syncopam huius et mutationē vnius litere prioris dictionis ꝓferamus/humilitas trahitur. Qua sic deducta nihil aliud est humilitas q̄ sacrificatio ad terram/et humilis terre sacrificat9. Tũc q̄dem homo terre sacrificatus est: cū in illa mortuus est et sepultus. Ac per hoc humilitas vera est mortificatio cuiuslibet voluntatis terrene/in exceptuate deo subiecta et viua sibiq3 mortua: nõ agens a seipsa/sed a dei legibus mota. Nõ interest mortui sepeliendi/a q̄bus portet aut inferatur in tumulū/aut quo humet in loco: nec q̄bus accurationibus fiat eius cõditio sepulture atq3 obsequie ꝑcurent. Non sua refert amplius q̄d sit dedecori vel decori. Neq3 ad lugētes ip̄m ob causam afficit: aut ad gaudentes ꝓpter ip̄m extinctū iratur. In quam similitudinē anima ingressa cõtemplatione iugi et actu incessabili custodire sollicita/magnū participium humilitatis accepit. Apponit etiam humilitas indignitatē: vt nullo dei dono digna videatur aia ex nihilo educta: solū gratis accepisse rata quod est nihil amplius sibi iure deberi cõsyderans: potius stupens dignationē dei ꝓcedentis ad creationē eius: nõ curiose discutiens quo fine claudatur: tantū agens secundū impositam legē/nesciens difformitatē a formitate dei: ante quē cõscia sui/in altitudine sue ꝓuidētie admirata manet: laudans/adorans et venerans quicquid ab illa in exteriora ꝓcedit: imperturbabilē habēs omnē ordinē actionis eius. Sicq3 procedit et regnat/absoluta a questionibus: a ꝑturbationibus libera: ab hesitationibus procul: a iudicijs aliena: mala nõ porrigit/illata non sentit. In q̄ existēs dauid/personam despexit et statum: vilescens sibi propter amorē dei. Cum argueret ab vxore q̄ ludens coram dñi arca se denudasset vt scurram/respondit: Ludam et vilior fiam plusq̄ factus sum: et ero humilis in oculis meis: quoniā sic per humilitatē propter dominū se faciebat abiectum: vt quicquid esset humani iudicij et dedecoris paruipenderet. Sed vere humilibus debetur salus: vt scriptū est: Populū hũilem saluū facies. Et hũiles spiritu saluabit. Et Job: Ponet humiles in sublimi. Et virgo mater: Et exaltauit humiles. Et vere humilis impetrat quod petit. Dauid: Respexit in orationē humiliū: et nõ spreuit preces eorꝫ. Oratio humiliantis se penetrat nubes. Et Judith: Humiliū et mansuetorũ semper tibi placuit deprecatio. Quid autē amplius pro merito hũilitatis posset adijci non est/q̄ exaudiri et saluari. Ergo accedamus ad huius virtutis magistrū/et a sublimi humilitatē discamus: qui corde humilis est: morib9 oĩb9 etiā illā tenens: actio et verbū p oĩa illam pandunt. Et optata requies apposita ē. Et inuenietis requiem animab9 vestris. In inuisibili sensu inuenitur: quoniā intellectus et af

2. Re. 6
Psal. 17
Psal. 33.
Job. 5
Lu. 2.
Psal. 101
Eccl. 35
Judit. 9

fectus in illa requiescunt: vt nolit plus sapere q̄
oportet: nec affectare quod superest/si h3 quod
expedit: nec importune optare aut exigere si de
est. Necnon ⁊ illam requiē eternam/ad quā su
spirat omnis creata ratio peregrina/ inuenire
potest anima humilitate fundata. Attamē qui-
es est ante laborem: requies post laborē. Quie-
scere ad innocentē: requiescere spectat ad peni
tētē. Quies ante peccatū: requies post peccatū
habet. Quies anteq̄ pdatur: requies cum pdita
reinuenit. Est ⁊ etiam quies animarum ⁊ corporū:
est ⁊ requies animarum similiter ⁊ corporum. Sz dū
taxat ad requiē animarū applicatus saluatoris
sermo: vti si q̄s ad ipm venerit/ ⁊ ab eo didice-
rit humilitatē: anime sue inueniat illam requiē/
qua intellectus terminet in vero ⁊ in omi quod
ad scientiā ptinet. Christo igit cognito ⁊ appre
hensibilitate fidei/nihil vltra remanet ad scien
dum scienti expediens siue aptum. Etenim dei
sapia/via/veritas ⁊ vita. Et in ipso sunt thesau
ri sapientie ⁊ scientie absconditi. Requiez ergo
inuenit anima rationalis in christo ad illaz sui
met qua scire apta gliscitq̄ scire. Appetit etiam
ex illa insita vi qua fertur in appetibile bonū tri
partitū: cū vt ratio vsusq̄ habet loquēdi/ sicut
honestū delectabile vtile dicit. Quoniā cōposi
tione facta cum ceteris/nunq̄ ⁊ nusq̄ melius et
aptius q̄ in christo reperit: imo cōparatiōe se-
mota nō inuenit alibi q̄ in christo ad hoc dato
humane nature a patre: vt istud reperiamus in
ipo. Et vt sermo cōquirens nō procedat vltra/
summū bonū incunctanter ipe christus ē: quo
adepto nil remanet quod iure possit optari.
Necnō ⁊ si vim memoratiuā anime deduxerim⁹
ad requiem/admouebimus christo. Nihil me-
morabilius ex eterno/ex tēpore/ex gestis q̄ chri
stus: q̄ ad seipm p refectione/p requie/in hūili
tate homines vocat: vt animab⁹ in hac vita re-
quies p viribus detur: ⁊ in alia eterna requies
toti cōposito largiatur: quā p pphetā dns pol-
Isa.32 licetur. Sedebit populus meus in pulchritudi-
ne pacis: in tabernaculis fiducie: in reqe opulē-
ta. Et p his q̄ fuerūt populus christi/ q̄ in fide
ipsius mortui sunt/ioannes aperit. Amodo iā
dicit spūs vt requiescant a laboribus suis: quo
niam (vt supra dissertū est) laborantes ad se vo
cat christus. Sed alas ⁊ pennas optabat/vt at-
tolleret a terra: cupidus venire ad requiē: pscī-
us q̄ terrene gradiens/impssus onere terrenorum
Psal.54 in illā venire nō potest. Proinde dicebat: Quis
dabit mihi pennas sicut columbe: ⁊ volabo/ et
requiescam? Nā ⁊ columba egressa de arca/ pe-
dibus requiē nō inuenit in terra. Superanda
est terra pennigero volatu: ⁊ veniat ad christū/
daturū accedentibus requiem. Nec aūt priusq̄
terreat de iugo tollendo/cū verbis christi⁹ red-
dit in factis amenū. Jugum enim meum
suaue est/et onus meū leue. Benignita
tem ⁊ dulcedinē ⁊ ornatū ⁊ iocunditatē hab3 iu
gū christi/ad actiones ⁊ ad pmiū. Ista in iugo
ei⁹ sunt. Jugū enim amor est. Nihil amore sua-
uius/quo deus amat ⁊ pxim⁹. Leuissimū est eti
am onus eius: videlicet cautela turpium/ ⁊ actio
hōnestorum: atq̄ illorum quibus in hac vita pacifice
viuit/omnis turbationis actio submouet: vincu
la rumpunt tartarea/ ⁊ omnis transit⁹ fit ad re-
gnū. Jugū fidei christiane actionisq̄ virtutum/
suauitatē habet mentis immēsam: etiā si corp⁹
ex aliqua parte premat. Non curuat collum iu-
gū christi/sed erigit ad superna: nilq̄ suaui⁹ q̄
celestib⁹ delectari. Onus quod christus impo-
nit penit⁹ leuissimū est: quoniā neminē grauat
onere suo supra virtutē ⁊ facultatē: supra debi-
tū/expediens ⁊ necessariū: supra impossibile/su-
pra cōsentaneū ipsi nature.

¶ De conuiuio facto iesu a phariseo: in quo magdalena exhibens officia pietatis/peccatorum remissionē conuersa recepit: secundum Lucam.

Capitulum XXIX

Hospes ⁊ egenus iesus inuitatus/ ali-
quando in hospitia diuertebat: ⁊ pre-
ter delectationē carnis interdum acce
ptabat oblata suffugia: semp pintendēs animi-
capium exercere: nā ⁊ illas vbilibet modis omi-
bus venabat: eam rem ratus cū inuitabat/man
ducare cōsensit. Rogabat aūt illum qui- Lu.7
dam phariseus/vt cum illo māduca-
ret. Et ingressus domū pharisei dis-
cubuit. Rogabat iesus vt acciperet: qui po-
tius rogandus erat vt largiret. Plura sibi ad-
erant ad largiendū q̄ hominib⁹ beneficia: nec
nō ⁊ q̄ hominū/sua erant. Sed nec hic pharise⁹
plusq̄ hominē ⁊ forte pphetam aspexit in illo.
Etenim alia causa rogamina porrexisset. In-
digebat q̄dem his/q̄bus iesus abundabat: ⁊ ve
re petentibus daturus venerat. Sed nec chri-
stus q̄uis voluntarie factus egenus/indigebat
copijs pharisei. Non aūt credendū est q̄ cū ro-
gauerit credens christū: ex eo q̄ hesitauit i ipso
nō credens saltem esse pphetam: quia velut nō
cognitor personarum ad tactū sustinuerit magda
lenā. Verūtamen quoquo mō rogauerit/sit no-
bis ex hoc forma prestita: vt rogem⁹ ⁊ nos/ nō
vt ei aliq̄d tribuam⁹: sed vt ipse nobis iuste pe-
tita largiat. Sicuti rogasse deum legimus salo- Pro.30
monē dicentē: Duo rogaui te: ne deneges mi-
hi anteq̄ moriar. Vanitatē ⁊ verba mendacij lō
ge fac a me. Mendicitatem ⁊ diuitias ne dede-
ris mihi. Tribue tātū victui meo necessaria: ne
forte satiatus illiciar ad negandū/ ⁊ dicam: quis
est dns? aut necessitate cōpulsus furer ⁊ periurē
nomen dei mei. Duo ⁊ duo cōbinata rogantur
rogantur etiā ppt duo. Duo sunt primaria ma-
la: scilicet vanitas/quam qui sequitur euanescit:
⁊ verbū quo quis mētitur in fide/seu in eo quod
exhibere a iure cōpellitur. De quibus p Dauid
homines omnipotens arguebat: Filij hominū Ps.4
vsq̄quo graui corde: vt quid diligitis vanitatez
⁊ queritis mendacium? Quid etiam sit vanitas
crebris sententijs in Ecclesiaste ostendit/quo-
modo cuncta subiacent vanitati. Et optime ro-

gat q̄ petit propelli mendaciū: cuius diabolus est pater: ne ipsius filiationē incurrat. Et omis iniq̄tas mentit̄. Mendicitas ⁊ abundātia duo sunt mala. Mendicitas q̄dem est ex se tota insufficientia / sed ex alieno fulcienda. Que si traijcit̄ in christianoꝝ agonisticā vitā: mendicꝰ est ille / mendicitatē q̄ habet q̄ officia bonoꝝ naturalium perdidit: nec habet suo demerito q̄bus fulciat̄ auxilijs: quo etiam accipit negociationē cum inquirit / vt mendicans semp̄ teneatur i actu: ⁊ data ⁊ accepta sic semper gubernet: vt p̄ proprijs perditis aliena mendicet. Diuitiaꝝ tēporalium copiam timet sibi dari / ⁊ altitudinū voluntates: precauēs illa duo mala / in que ob ista possit deuenire: ne forte priuatis proprijs / diripiendis intenderet alienis: seu nō habens virtutem in animo / in exteriorib⁹ simularet: ⁊ carens suis appropriaret sibi aliorum queq̄ laudāda: vel refectus in vtraq̄ parte hominis / negaret verbis ⁊ factis omniū conditorē ⁊ dominū: q̄si nō cognosceret se superiorem habere. Verūtamen christus rogatus manducare ⁊ victū accipere / ingressus domū discubuit: amplius animo largiendi doctrinā remissionē q̄ peccatoꝝ: q̄ꝫ vt sumeret cibū. Et ecce mulier que erat i ciuitate peccatrix / vt cognouit q̄ Jesus accubuisset in domo pharisei: attulit alabastrum vngenti: et stans retro secus pedes domini iesu / lachrymis cepit rigare pedes eius: et capillis capitis sui tergebat. Non latet ingressionis causa in domū: claret causa discubit⁹ / scꝫ peccatrix mulier expectata: cui post suscepta q̄dā ab ipsa specimina pietatis / remissionem peccatoꝝ olim largiret̄. Ecce duo rogātes iesum vnus vt acciperet ab eo dūtaxat manducationē / scꝫ phariseus: altera impendebat deuotiōis obsequia / sed nec verborum p̄misso rogamine. Profunde precabat̄ in inuisibili sensu / vt remissionē ab eo susciperet peccatoꝝ. Necnon et ille actiones orantes erant plus agentes apud recipientē iesum q̄ mulier exhibens autumaret. Hec mulier famā audierat de iesu: ⁊ cū turbis sequentib⁹ eū / eū aliq̄ndo audierat predicantē: in quem dextro corporis pariter ⁊ mentis aspectu cōtemplans vitam / ponderans verba / considerans sanctitatē / virtutē in tam factis miraculis ⁊ vt plurimi eū existimauit esse p̄phetā. Hec iā corde compuncta / ⁊ contrita pondere suorum scelerum / affectabat in animo christo corpe appropinquare: pudore verebat̄ illum publice adire: timebat q̄ repelli a iusto existens iniq̄: nondū benignitatē ipsius experta. Dabat cause inueniendi studiū: ⁊ quo incederet aut diuerteret obseruabat: vt ipsius potiendi ad releuationeꝫ sue miserie eēt sibi hora liberior. Et forsan ipsa preuenit phariseū tanq̄ sibi familiarē ⁊ cognitum: rogans eum vt ipse pro discubitu in domo sua rogaret iesum: forte verecundata / q̄uis peccatrix / sic audacter ingredi p̄ incognitas sibi et alienas edes. Jdcirco hanc ipsa occasionē accedēdi ad eū p̄uenit: vt in domo sibi cognita iesum sibi nondū domesticum posset adire / suaq̄ implere pia vota / ⁊ estum animi refrigerare in illo: p̄meditata multa dicere / nihil tamē lingua prodens. Erat ista mulier in ciuitate peccatrix In qua ciuitate? Jn hierusalē q̄ famosior erat. Sed nec in hierusalem magdalena cuꝫ christo conuenit. An forte in hierusalē peccauerat? Sꝫ nec hoc affirmandū reor. Magis aūt in illa ciuitate in qua erat domus / ad quā eū inuitauerat phariseus: q̄ in galilea erat: quā verius credo fuisse naym: vbi post resuscitationē adolescentis istud cōuiuiū factū est: vbi magdalena permota nouitate miraculi / cogitauit se subdere christo indigna beneficio eius. Peccatrix quidē in omni genere vitioꝝ: scꝫ cum septē demonia eiā gelisse asserūt ab illa per christū eiecta. Non tamen credendū est scortū illā fuisse / vt sub fornicibus aut locis scortaticis expectans homies insideret: sed mūdi vanitatib⁹ ⁊ delitijs corporis dedita / in perditis moribus transigebat culpabilem ⁊ infamē vitaꝫ atq̄ notoriā. Nulla facies inuerecundior q̄ mulieris / si cū in malo audaciaꝫ sumit: peccans deo / se pessimans / ⁊ p̄ximo scandalū ⁊ pedicā parat. Sed ista iā displicens sibi factaq̄ grauis ad tolerandā seipsam ⁊ p̄mentē sarcinā peccatoꝝ: cognoscens in locū aptū penitudini eius diuertisse iesum: quod ante iā parauerat: ex tēpore p̄uida / nō illo ilico mercata secū tulit vnguenta: in illo vtiq̄ vase / quo diligentius seruaret̄: imo seruabat ex more aptū tempori ⁊ cōsuetudini regionis: cōgruens mysterio satisfaciēs deuotiōi offerētis ⁊ in fide accipienti gratū. Jngredit̄ discubit⁹ locū mulier tremens ⁊ pauens: nec vrbano more auefacit conuiuise sed p̄diderat audaciā solitā inter homines. Nihil muneris obtulit in clarno: vbi erāt tam insignes cōuiue / dñs celi cū senatorib⁹ terre. Nō intuet̄ / nō cōsyderat quo deficiat aut clarn⁹ absūdet: nō cōtemplat̄ facies epulantiū: id solū agere intenta qua parte possit adire iesum. Non interrogat / nō interrogat̄: oīa i silentio sūt. Nemo loquit̄ nō loquente iesu. Cōsyderat phariseus ⁊ ceteri q̄d sit ipsa factura. Jesus solū videbat animū ei⁹: sciebat q̄ q̄d esset actura. Et permissur⁹ illam agere expectabat. Mutabat̄ mulieris vultus: sed anim⁹ ex spe nō erat: attamen inter spem ⁊ metū p̄sistebat. Jmpellebat spes / repellebat metus: ne p̄pelleret̄ a voto. Conflata in vnū scelera occurrebant: reddebant q̄ indignam. Erubescentia faciē suffundebat. Jnficiari nemo poterat sua peccata: interi⁹ illam conscientia p̄ualide accusabat. Nemo adhortabat̄ eā: quoniā nemo nouerat causam aduent⁹ eius. Ille q̄ nouerat paratus suscipere / nec verbo p̄stabat audaciā. Tandē illa tacite in animo cuncta cōsyderans: oculis q̄ ordinē discūbendi / et iesum ⁊ locū sessiōis ei⁹ diligēter intuita: q̄ a posteriori parte sibi pateret accessus: spe vincente metū ⁊ omnia superante / retro accessit ad diuicos pedes. Sic enim erat situatus iesus in par

te sedilis: atq; versa sua facie sup clarnũ ipsa pro-
strata retro pedes eius cõtingeret. Bene appo
sita retro ad posterũ sua sequenda vestigia: que
prius indurata semp gradiebat̃ in p̃ceps. Nũq̃
errauit qui retro stetit/sed q̃ p̃cessit iesum. Sed
neq; retro standũ tergotenus/sed facie stantis
atq; sequentis ad tergũ eius: vt quo ille ierit/
recte gradi cupidus subsequat̃. In ducem chri
stus datus est a patre hominibus: sine quo re-
cte nõ itur: cõflictus infert̃: nõ deuitat̃ horrẽdũ
nec debitũ p̃uenitur in finem. Standũ quidem
retro est/ne quicq̃ preter quod ipse decreuerit
presumat̃ agendũ. Sed secus pedes eius: vt il
la fiant hominib⁹ ad sequelã/que gessit aut do-
ctrinauit in carne: nam illa que operat̃ vt deus
que dũtaxat mirabilia τ laudabilia sunt/ excedẽ
tiaq; sensum/q̃ nullo mõ imitabilia iubeantur.
Non ociosa stetit retro secus dominicos pe-
des: sed p̃cessit in opus ex estu cordis incensa
τ dolore tacta intrinsecus: p̃forata penitẽtie tor
no/admirata mansuetudinẽ sustinentis/ erũpit
in lachrymas super pedes: vt appositis mani-
bus ipsos ipsis ablueret. Et quo mansueti⁹ pa-
tiebat̃ iesus illas defluẽtes τ eius admotas ma-
nus: eo fluebant vlterius. Dulces illi erant cũ
fluerent. Grate iesu ex causa qua manabant: qm̃
sacrificiũ verum erant p̃triti τ humiliati cordis:
amplius christo acceptum q̃ alterius rei mu-
nus. Nec satiabat̃ p̃fundere: nec ille recipe fa-
stidiebat. Rigabant̃ pedes iesu sub oculis ei⁹ τ
effundẽtis manus: q̃ reuehebant eas vndiq; su-
per eos ne ad terram p̃fluerent. Calide quidem
erant magis ex igne amoris q̃ effectu nature: q̃
bus vbertim fluentibus delectata/ magnũ sibi
cõputasset ad munus/si ex ipsaꝝ p̃fluuio pro-
pria lumina p̃didisset. Quis non stuperet in isto
mysterio: si cõtemplaret̃ attente creatorem celi
τ terre τ dñm vniuersi pati tactũ huiuscemodi
mulieris: τ circũagi pedes manibus tam imun
dis: τ adaquari eos lachrymis descendentibus
ab oculis vanis? Quis nõ miret̃ huius impetũ
mulieris: q̃ sic ingressa sup cõuiuas ceteris reli-
ctis solũ accessit ad christũ? Memorabile ge-
stum. Quod ille vocauit interne/illa mente atq;
corpe se admouit ad eũ: vtrũq; mirandũ τ acce-
ptione dignũ. Peramplius q̃dem benignitas
τ mansuetudo patientis/q̃ inferẽtis audaciosa
necessitas seu audacia opportuna. Traxerat q̃-
dem in secreto tractu gratie/vt magnes ferrũ
in secreto tractu nature: idcirco q̃ traxit/ instru
xit: vt p̃mo sic lauaret/q̃ vngeret. De vnguento
sibi cura p̃fuerat/quo fulta venit: nõ de lotione
p̃ qua nõ detulerat aquã: nec ante p̃meditata q̃
lachryme vberrime sibi adessent ilico ad officiũ
Non enim sunt semp in potestate illas emittẽ-
di: sed cũ accessit ad diuinũ ignẽ/resolutũ ẽ gla
ciatũ cor τ deliquit. Et cum multa sint lachry-
marum genera/iste istius tenuerunt optimam
partem. Sunt enim alique prodeũtes ex penali
miseria: τ quedam p̃ueniunt ex miseria culpabi
li τ iniqua: τ vtiliores/immo necessarie sunt. In
his enim hec mulier exordium fecerat. Sunt q̃
effundentẽ non respiciunt/eo q̃ sit pena mulcta-
di ex crimine: sed tñ quia offensus ẽ deus. Sũt
τ amoris dei τ boni: τ mediũ τ finis in istis erat.
Et cum ipsa nõ p̃hiberet defluentes / attamen
terminũ acceperunt: vt succederet tersio capil-
lorum: τ adderet̃ illa virtus que agitur per im-
passibile mentis in passionibus corp̃is: quoniã
τ capilli corpoꝝ penalitates nõ sentiunt: ac etiã
quicquid esse potest multiplicitatis in animo p̃
potentias naturales τ p̃ quascũq; affectiones
impenderet̃ diuinis obsequijs. Succedũt oscu
la crebra/ iuramẽta videlicet in omnẽ processũ
christi τ in humilitatẽ eius: τ pax voluntaria ex
nobis/que humane nature in illa data est. Et
amor totus terminatus in ea: quoniã osculũ iu
ramenti pacis τ amoris est euidẽtissimũ signũ.
Et labioꝝ p̃ssio accipiebat custodiã in illis pe-
dibus: τ ostium circũstantie apponebat: ne in-
ueniret amplius excusationes in peccatis: τ ne
vlterius p̃ illoꝝ apertionẽ laberet/ nanciscеba-
tur stabilitatẽ: τ post hec subsecutũ est vnguen-
tum/τ illatum in pedes iesu: in q̃bus τ ipsa in-
uisibilem vnctionẽ spiritus accepit docenda di
uinis: nõ amplius terrenis τ humanis documẽ
tis imbuenda. Dedicationẽ sui fecit christo/cũ
vnxit pedes eius. Et ipse iam vnctus erat a pa-
tre oleo leticie. Huic vncto addita vnctio est:
vt actio applicata sibi sanctificationẽ acciperet
odoremq; suauitatis deo gratum τ hominibus
exhiberet.

¶ De murmuratione pharisei aduersus christũ et mulierẽ/quã per paradigma paragonizauit: secundum Lucam. Capitulum XXX

Egregione mala bonis obsistũt: τ semp
e vestigio cõtra bonũ aliq̃d mali con-
surgit: non tamẽ gratis atq; steriliter:
sed vt p̃e vt bonum eluceat: p̃amplius cum supe-
rauerit: τ p̃betur ex pugna. Et cum sub lite agi
tur causa/iudex decidat: aut magister veritatis
refellat errorẽ/asserens q̃d tenẽdũ. Nã inuita-
tor iesu hesitauit i virtute ipsi⁹: cũ nõ inuitasset
illũ vt veꝝ christũ: inuitauit attñ vt p̃phetã quẽ
in aío iã desperit/q̃ p̃pheta non esset: passus se
sic tangi ab huiuscemodi muliere. Uñ videns Lu. 7.
aũt phariseus qui vocauerat eũ/ait i-
tra se dicẽs: Hic si esset p̃pheta/sciret
vtiq; que et qualis esset mulier q̃ tã-
git eũ: quia peccatrix est. In duos iacu-
lauit falsa iudicia hic phariseus: in christum τ
mulierẽ. In christũ: videlicet q̃ p̃pheta nõ eẽt:
q̃ se p̃mittebat tangi a femina peccatrice/velut
ipsi⁹ cõditionis ignar⁹. Et de muliere nequaq̃
sentiebat q̃ sibi peccatrix fuerat iã iustificata p̃
fidẽ iesu: nõ p̃ legẽ/q̃ verã iusticiam nõ habebat.
Perlucidũ p̃rimus erat ipsam iustificatã fuisse
p̃ fidem: cum audiuisset fidẽ sibi dedisse salutẽ:
sine qua fide non accessisset ad iesum/nec sibi ex
hibuisset ad pedes tot opa pietatis. Errabat eq̃
dẽ distorti⁹ iste pharise⁹/q̃ tactus mulieris im-

mūde sanctū macularet. Siquidē ad maculā de-
uitandā multi ⁊ multarū rerū tactus ꝓhibebā-
tur in veteri testamēto: ex q̄bus tangēs iudica-
baẜ immūdus. Ad cuius immūdiciā abstergen-
dam ex decreto legis purificatio seq̄baẜ: vt in li
bro Leuiticoꝝ maxime repiẜ. Sed Jesus vsq̄-
quaq̄ imaculabilis erat: vt etiam nec maculari
potuisset ab extra: neq̄ volūtas eius ad turpia
potuisset inflecti: nec ceteri nisi volūtate macu-
lis culpabilibus maculanẜ. Nō eñ obest tactus
exterior: nisi fuerit volūtas interior maculata.
Sꝫ hac differētia distinguiẜ christus vt viator
a ceteris: q̄ ipse nō potuit posse nec velle: alij au
tē viatores nō potuerūt sine volūtate: potuerūt
tñ velle. Phariseus aūt a veritate alienus erra
bat ex alo in christo / q̄ ꝓpheta nō esset q̄ se tan-
gi ꝑmittebat: q̄ si esset / nō ꝑmisisset tactuꝫ sibi a
peccatrice fieri: male ratus christuꝫ posse tactu
corꝑis maculari: aut quēpiā aliū sine ꝓpria vo-
lūtate assensum ad immūda ꝑstante. Proinde li
queat q̄ ꝑtermisso iesu: de quo impijssimū nefan
dum erroneūq̄ est ꝑter virtutem aliquid opina
ri: sicut nemo sanctificaẜ aut mundatur in ani-
mo ex corporeo tactu sanctoꝝ / nisi voluntas ra
tionalis consensum ꝑstiterit: sic nec maculatur
ex tactu turpium aut oppressiōe facta exenixe / si
nullo modo porrexisset assensum. Alioq̄n ⁊ san-
ctificati essent asina ⁊ asellus / q̄bus christus in-
sedit: ⁊ pes Jude ꝓditoris tactus a christo: ⁊ to
tum corpus eius ex assumpto corꝑe suo. Et ma-
culate fuissent virgines q̄ inuictis animis / firmis
in fide / in amore virtutis oppressiones in corꝑi
bus acceperūt. Igiẜ nisi occasionaliter nullus
timendus est corporeus tactus: vt possit infice-
re / custodita vere interioris hoīs castitate: ne
q̄ q̄ possit mundare illa deficiente. Justus si-
bi suꝑbia tumens despiciet quos credit aut no-
uerit peccatores. Ad quem eñ peccator cum si-
bi ceperit displicere / poterit habere recursuꝫ: ni
si ad deum ꝓ misericordia: ⁊ ad quem iustuꝫ cre
dit ꝓ cōsilio ⁊ doctrinaẜ. Fouent se peccatores
in peccato: ⁊ quasi conserta manu cadūt in foue
as peccatoꝝ. Justus vero aut iusticiam sitiens
conserit manum vt retrahat lapsuꝫ / seu adiuuet
ne labaẜ. Superbe apud semetipsum sapiebat
hic phariseus: qui sic iustum christuꝫ in animo
arguebat / incompassiuus ad mulierē vtiq̄ pec-
catriceꝫ: quā abiecisset si accessisset ad eū: quem
iesus ꝑ paradigma redarguit. **Et respondēs
iesus dixit ad illū: Simon habeo tibi
aliquid dicere. At ille ait: Magister
dic.** Multa iesus habebat hoībus dicere / ꝑ in
capacitate ⁊ ineptitudine nō ferēda. Idcirco cū
hoc se ꝯtraxit ad pauca / vt aliq̄d ei vtilitatis im
penderet: erudiens q̄ non abs re tactū sustinue
rat mulieris. Subiectiue quidē se habuit simō
in verbo / cum appellauit eum magistrum cum
ꝓmpto animo audiendi. Exceptioni vicina est
anima in tenebris ignorantie degens ⁊ pericu-
lis peccatoꝝ / si sane doctrine ꝓmpte ꝑstat audi-
tū. Et ad ardua virtutū erigiẜ / si exedre in verita

te docentiū sibi placēt. Pretētabat christus vt
libēter audireẜ / ne sermo eius funderet in vanū
q̄m scriptū est: vbi nō est auditus / non effundas Eccl. 32.
sermonē. Et alibi: Qui narrat verbū nō audiēti Ibidē
quasi qui excitat dormientem de graui somno.
Cū dormiente loquiẜ qui enumerat stulto sapiē
tiam. Et in fine narratiōis dicit: Quis est hic?
Quamobrē saluator ꝑegit auditū: cum ꝓtesta
tus est simoni aliquid se dicturū. Qui cum audi
ret hūc virū habere animū audiendi eū / ⁊ eū vo
caret magistrū / dixit: **Duo debitores erāt
cuidam feneratori: vnus debebat ei
denarios quingētos: alius quinqua
ginta. Nō habētibus vnde soluerēt /
donauit vtrisq̄.** Per mysticos sensus in
multa posset paradigma deduci: sed tñ ipsius
summa inquiraẜ: que nec in aliud ex causis sub-
ortis ⁊ oriendis intendit: q̄ vt sciatur quis esse
debeat ex acceptis donis in dilectione feruenti-
or. Quod vbi compertum fuerit: nec absonum
videatur magna ⁊ ampliora deberi amplius di-
ligenti: maxime ab eo qui misericorditer agit / ⁊
contra iusticiaꝫ nihil facere nouit. Premissa est
interrogatio: sententiam non habet / responsio-
nem exigens. Quoniam nullum interrogatum
est affirmatum responsioni subiectum: igitur ex
pectanda est respōsio pharisei. **Respondēs
simon dixit: Estimo quia is cui plus
donauit.** Reddita est responsio q̄renti ⁊ que-
stioni: sed ꝑ superiorē ⁊ infallibilem iudicē con
firmanda. Idem tamē erat inquirens et iudex.
Ponit humane questionem iesus: sed diuine re
sponsioneꝫ confirmat. **At ille dixit: Recte
iudicasti.** Repssus est in paradigmate phari
seus: ⁊ de suꝑba iusticia confutatus est a seipso
respondēs recta ꝓponēti vera: nec tergiuersari
potuit quin illaquearetur verbis oris sui: et a
murmuratione indebita frenaretur. Isti equidē
debitores ī paradigma deducti: ꝑtermisso quod
allegoricum est / illos designant quorum aliqui
sunt maioribus / aliq̄ minoribus criminibus in-
uoluti: vt maioꝝ indulgentia plus dilectiōis im-
pendat / ⁊ minoꝝ minorem. Sed adhuc in hesi-
tatione atq̄ lite huiuscemodi causa pendet ꝑ ea
que sequitur / cum diciẜ: **Remittūtur ei pec
cata multa: quoniam dilexit multuꝫ.**
Quoniā id habet ꝓpositum paradigma christi
⁊ responsio pharisei: vt is iure plus diligat qui
plus remissionis accepit: ⁊ remissio ꝑcedēs exi-
gat seu iuste cogat referre dilectionem. Nunc e
regione declaratur / q̄ dilectio precedat et exi-
gat quodam iure naturali remissionē: nam iure
nature dilectus diligēti eū obligatus est: vti hec
mulier ideo remissionem multoꝝ peccatoꝝ ce-
perat: q̄m multam dilectionem ꝑmisit. Perspi-
cua est contradictio / litteram solam ⁊ verba so-
nantia dūtaxat inspicientibus in hac causā: q̄
in paradigmate remissio dilectionem preit et
exigit: in cōuersione cause ad mulierem dilectio
remissionē antecedit atq̄ nacta ē. An forte iesus
anteq̄ hec mulier accessisset ad eū / ei remissionē

cōtulerat multorum pctōꝝ: quaꝫ mēte sentiēs cepit multū diligere. Diligēs accessit dās q̄ potuit di lectiōis insignia/ et amoris pia obsequia. Uerius tñ reor ꝙ spem nacta potiū de remissiōis/ multū diligere orsa ē/ dilectura pamplius cū accepit: vt et bonus et iustus christ⁹ misericorditer ex merito dilectiōis triplicis tp̄is remissionē ei cōtulerit pctōꝝ. Pretermittēda est compatiōis duoꝝ declaratio: cū in alterā ptē iesus p latā sentētiā omne pōdus q̄stionis et solutionis inflexit. Nemo aūt ex hoc multū delinquēdi atq; peccādi su mat audaciā: vt remissione suscepta facinoꝝ ad
Ro. 3 bonū dilectiōis ꝑueniat. Non eñ faciēda sunt mala/ vt eueniāt bona. Certitudo eñi penitendi et accipiēde remissionis/ aut exhibēde dilectiōis nemini data est. Nec ad dilectionē plurimā cōsequendā sunt pficiēda pctā: cū etiā et pamplius teneat diligere deū/ qui nō deliquit atq; peccauit eius gratia retinatus: ꝙ is qui post omnē p̄uaricationē legis dei/ eadē gratia remissionē ac cepit. Una et eadē gratia est q̄ habenat ne peccet: et q̄ donat pctā cōuersis.

¶ Que sententia remissionis lata in mulierem cum argutione pharisei: secundum lucam. Ca. XXXI

Elicit causam suā iesus ꝙ minus de ipso ꝙ existeret creditū esset: aut forte aliquid indecēs: et velut causa verteret inter phariseum et mulierē ꝙ ipse foret debitor in quinq̄ginta/ et mulier in quingētis: seu ille paruꝫ sibi debere cōscius/ plus obligatiōis in muliere sua opinione cōspexit: huiuscemodi causam terminandā accepit iudex iustus existens super vtrūq;: aduocatus ad alterā ptē q̄ in silētio age-
Lu. 7 bat opportunitatē suā. Et conuersus ad mulierē dixit simoni: Uides hanc mulierē? Intraui in domū tuā: et aquā pedibus meis nō dedisti. Hec aūt lachrymis rigauit pedes meos: et capill' suis tersit. Osculū mihi nō dedisti. Hec aūt ex quo intrauit/ nō cessauit osculari pedes meos. Oleo caput meū non vnxisti. Hec aūt vnguēto vnxit pedes meos. Propter quod dico tibi: Remittūtur ei pctā multa: quoniā dilexit multū. Cui aūt minus dimittitur/ minus diligit. Cōuertit iesus ad mulierē iā cōuersam ad eū: neq; q̄dē cōuertit ad auersos/ q̄ ab eo facie auerterūt: de quibus p pphetam di-
Hiere. 2 cit: Uerterūt ad me tergū et nō faciem. Et alibi:
Hiere. 8 Omnes cōuersi sunt ad cursum suū: sicut equus impetu vadens in p̄lium. Ad hos non conuertitur dominus: sed auertit. Ad solos vero cōuersos post auersionē conuertit: iuxta illud quod
Zach. 1. ante dixerat p alium pphetam: Conuertimini ad me dicit dominus exercituum: et ego conuertar ad vos. Et sic conuersus ad cōuersam mulierem/ de ipsa et p ipsa velut in virtute inequaleꝫ et in operibus imparem alloquitur simonē: enumerans grata obsequia que sibi conuersa mulier intulit: et in quibus simon ip̄e defecit. Et loquēs simoni dimittit peccata mulieri. Propterea dico tibi: Dimittunt ei peccata multa. Que sunt ea pp̄ter que increpans simonē/ effert laudibus mulierē? Quod lauit/ ꝙ tersit/ ꝙ osculata est/ ꝙ vnguentū effudit: ex q̄bus laudatur velut ex opibus bonis: et simon negligens obiurgat. Peccatoꝝ vero remissio/ ex dilatione prebabita videt illata. Remittuntur ei peccata multa: quoniā dilexit multū. Dulce purgatoriū/ tolerabileq; p̄ter asperū sensum: cōtra teneꝝ sensum/ amenū atq; suaue: possibile ad habendū inexcu sate nō habitū. Cōmune omnibus est dilectio: cuius virtute nō solū peccata purgant penaliter/ sed dulciter remittunt. Et ex hoc beati quorum remisse sunt iniq̄tates: et quorum tecta sūt
peccata. Hec q̄dem mulier in numero istorum beatoꝝ erat. Et p causam quā subiectū verbuꝫ ostendit: Dixi cōfitebor aduersum me iniusticiā meā dño: et tu remisisti impietatem peccati mei. Pandunt hec verba qualiter agit negociū penitentis. Inquit penitens: Dixi. Ubi et cui dixisti: et quid dixisti? Dixi in corde meo: sed deo et mihi. Dixi/ deliberaui/ statui in corde: proposui in mente. Quid? Confiteri contra me solū reū: cum nemo meorum criminū causa seu actor existat. Porro nullus peccatuꝫ alterius facit/ sed suū. Ergo verus penitēs confitet iniusticiā suā aduersus seipsum. Sed hec mulier nec confessa est/ nulla ptulit verba: velut elinguis et muta retrosteterit/ faciē nō cōspicata iesu: nec ꝑlocuta seu ad verbū reddidit verbū. Attamē contritiones cordis eius magne voces erant in cōspectu miserentis iesu/ sacerdotis magni/ summiq; pontificis: valentis peccata etiā nec ore pdita remittere penitenti. Proinde ait penitens: Et tu remisisti impietatē peccati mei. Uigilans verbū. Non dicitur ꝙ peccatum remiserit/ sed impietatē eius. Quoniā omne peccatū impietatē habet: imo ex impietate est/ alś peccatum nō esset. Nam si pietas per omnia cultus est dei: impietas cultus est eius qui aduersatur ei. Ac p hoc impietate remissa/ et actio nequaꝫ remittit. Causa peccatorum impietas: q̄ nō extante/ nec quod ab ipsa procedit. Et ipsa deleta/ germinatuꝫ ex ea non manet. Ipsa vero predomināte animo delictis/ peccatis/ criminibus/ sceleribus/ facinoribus/ flagitijs applicata sunt omnia. Nō eium quispiam forefacit/ nisi cum pietas ab impietate debellatur: et per impietatem cōtemnit pius. Est autem impietas omnis aduersatio diuinoruꝫ/ et pretermissio mandatoꝝ: et cultus alicuius rei propter seipsum preter respectū dei. Decernitur in aliam partem. Cui aūt minus dimittit/ minus diligit. Jam supra tactum est quid desiderationis habet ista sententia: an si peccata multa dimittantur pp̄ter multam dilectionē: an si dilectio exhibeatur multa pp̄ter multorum remissionē. Sed in estimationibus hominū causa ista est: dum quis paucorum sibi malorum cōscius/ non videtur iure remissionis ad magnaꝫ dilectionem obligari: non aduertens eadem

gratia sibi datā q̄ nō in multa dilabuit: sicut il le reuocat qui corruit: ⁊ remissionē accipit cū re surgit. Et post allocutionē simōis/ verbū remis sionis vertit ad mulierē. Dixit aūt ad illam: Re mittunt tibi peccata tua. Perlucida ē sentētia continēs facto atq̧ efficiens quod verbo exp̄s sum est. Et ceperunt qui simul accuba bant dicere intra se: Quis est hic qui etiam peccata remittit? Ex admiratione necnō ⁊ hesitatione p̄cedebat huiuscemodi in terna questio. Sciebant enī hi iesum plurima fecisse miracula: ⁊ singulari fulgere doctrina: or natum moribus ⁊ p̄phetā esse credebāt. Nūc suspendūtur in animo: silent tamen verbo/ vidē tes phariseum in sua questione conuictū. Sa ne sapiunt/ sane quēpiam non posse alicui dimit tere preter deum. Ideo dicunt intra se admira tiue: An forte deus est iste qui super omnia ge sta sua etiā peccata dimittit? An despectiue: qs est hic talia sibi arrogans? Superbo fastu agit: in blasphemijs est. Insanie forte homo iter ho mines paret. Nullus priscoꝝ patrū/ nemo pon tificum seu sacerdotum p̄sumpsit verbū remis sionis emittere. Non immerito sic dicebant nō dum cognoscentes p̄ fidem diuinitatem totam in eo esse: dūtaxat purum hominem cōtemplan tes. Non autem iesus his apologiam dedit: si cut ⁊ pharisæo. In altiorib⁹ questio istoꝝ erat: ad cuius responsionem ⁊ ipsi incapaces erant: sed exequit assumptam p̄ femina causam. Di xit aūt ad mulierem: Fides tua te saluam fecit: vade in pace. Fides saluat: sed nō il la que credit/ sed illa que credit: que vtiq̧ est cre dētis in eo q̄ id credit: s̄ alteri⁹ est quod credit: vtputa credit q̄s aliquod credibile atq̧ credē dum. Credulitas est credētis ex ea vi homini a deo insita sup̄ naturalem intellectū: quod inap̄p̄ hēsibile virtute p̄p̄ia est/ credere pōt. Id vero quod credit/ aliud est a credente ⁊ a credulitate insita menti. Sed ex eo pōt esse credētis: quia il lud credidit quo sensu dictū est/ fides tua: que fi des tua/ seu que fides nostra? Dīs christi actio siue doctrina ex hoc est q̄ saluat id quod credit: p̄ eo q̄ credit ⁊ credibile est/ credendūq̧ neces sario p̄ponit: non quia vis est/ data est ⁊ susce pta vt credat. Unde fides tua te saluā fecit: hoc est incarnatio/ natiuitas/ vita/ cōuersatio/ doctri na/ passio/ resurrectio/ ascensio/ fundatio eccle sie/ ordinatio sacramētoꝝ ⁊ omniū sacroꝝ/ mis sio sancti spiritus/ resurrectio mortuoꝝ/ vita eter na: ista sunt fides nostra que magdalenam ⁊ ce teros saluādos saluos fecit ⁊ facit. Fides chri sti sola est: ex qua ⁊ cū qua ⁊ p̄ quam si qua sunt virtutis/ gratie/ bonoꝝ moꝝ p̄uenisit: ⁊ que iusti ficat ⁊ saluat: in qua hemorrhoissa sanitatē vti Mat. 9. usq̧ hominis accepit. Confide filia: fides tua te Mar. 5. et. 15. saluam fecit. Et paralyticus ⁊ ceteri ⁊ filia cha Ro. 3. nanee. Et apostolus: Arbitramur hominē iusti Ro. 5. ficari p̄ fidē. Et alibi: Iustificati ergo ex fide. Et Gal. 2 ad Galathas: Quod aūt nūc viuo in carne/ in fi de viuo filij dei: q̄ dilexit me ⁊ tradidit semetip sū p̄ me. Et post: Cōclusit scripturā omnia sub Gal. 3. pctō: vt p̄missio ex fide iesu christi daret credēti bus: sine qua fide impossibile est placere deo. Hebr. 11 Quod sic vadat in pace/ aduertendū attēte reor: si sub p̄cepto/ aut licētiose/ aut cōsolatorie/ aut p̄ securitate/ aut enūciatiue/ aut p̄dicatiue verbū emissum est. Preceptorie dictū videtur quasi ex emēda ⁊ satisfactio p̄teritoꝝ criminū imponat ire in pace: q̄ conuersis ad deū agit in custodia legis eius. Quoniā nulla discordia inter deū ⁊ homines oritur: nisi ex p̄uaricatione mandato rū ipsius. Igit̄ p̄cipitur penitenti atq̧ cōuerso cui misericorditer facta est remissio peccatorū vt eat in pace: ita tamen q̄ indultorē multoꝝ cri minum amplius non offendat: nō faciat recidi uū: non repetat vias malas. Et licentiā donat. Semp̄ quidē quousq̧ anima exanimat a corp̄e: et in arbitrio suo relinquit. Consolatoriū verbum est/ vade in pace: securitatēq̧ tenet ab hostibus celebrata pax. Et predicit huic mulieri christus quod actū est secus pedes eius in cōtritiōe cor dis ⁊ pietate actionū illius: q̄m pax inter deū ⁊ hominē agit: cū de p̄teritis malis fuerit cor cō tritū: Quia cor cōtritū ⁊ humiliatū deus nō de spiciet. Maxime quidē ipsa pax roborat in fede re: si ad dn̄icos pedes exhibet cultus pietatis: vt assumēs in assumpto ⁊ assumptus in assumē te in vna p̄sona credat ⁊ adoret. Psal. 50

De misterio exhibito christo a mu lieribus de facultatibus p̄p̄ijs: secū dum lucam solum. Ca. XXXII

Utrūq̧ sexum christus saluaturus ad uenerat: ⁊ vtriusq̧ non p̄ se/ sed p̄ im pēsoribus delectatus obsequio/ rece pit obsequia: p̄ponderans fidē/ deuotionē am plius q̄ id quod exhibebat. Et fidem mētis cō firmabat in operibus corporis: non q̄ opera cor poraliter exhibita in fide fecissent augesim: sed illa fides augebat acta ipsa: seu iuxta ipsam exi stentem omnia exterius exhibita censebantur/ suntq̧ censenda. Nec mulieres despiciēde sunt in obsequijs atq̧ ministrijs/ sed cauende p̄ter op portunitatem. Nec inquirēda opportunitas/ s̄ fugienda: vbi aliunde possint expedītia p̄habe ri. Non sunt effugiēde mulieres ex natura: cum ex eadē massa sint qua viri existūt ex traduce car nis: ⁊ anima in eis de nouo creat/ sicut in viris: vt nec diuersarū naturarum sint omnes anime mulierū atq̧ viroꝝ/ sed vnius: ⁊ omniū animarū viroꝝ atq̧ mulierum sit vna natura/ in quibus signata est vna dei imago atq̧ similitudo: sicut vna est caro/ cuius nunq̄ p̄ traducem est variata p̄pago. Sed magna est inter vtrūq̧ sexum ad hibēda custodia: quoniā operante hoste antiquo in illa chara societate/ naturali vinculo colliga ta/ periculum dulce iniectum est: vt inhonesta li bido naturam honestā dehonestare nitaret/ de honesteq̧ crebro: ⁊ sub illa specie naturalis so cietatis vir⁹ suaue bibat ad necē: p̄termissa legē quā de⁹ illi societati adiecit. Nō āt exēplo chri sti se cū eis p̄ter opportunitatē honestā ex hone Luc. 8 [illegible]

his causis immisceat. Et cū accepta occasiōe id fieri cōtigerit: oī custodia seruet cor ne cadat in delectabile turpe: dei federibꝰ muniat̄ ⁊ sensus. Solꝰ vo christꝰ etiā vt hō si potuit peccare ī via: q̄ ostensiua virtute in oībus liber erat: quē nec oportebat in cautela fieri/⁊ suos ab oī inq̄namēto carnis ⁊ spūs poterat p̄seruare collegas. Egenus ꝓ nobis factꝰ ⁊ egenos voluit suos esse discipulos: ⁊ vna cū eis recipe oblata ꝑ fideles ꝑsonas sibi adherētes obseq̄a. Et factū est deinceps: et ipse iter faciebat ꝑ ciuitates et castella p̄dicās et euāgelizās regnū dei: et duodecim cū illo. Et mulieres alique que erāt curate a spiritibus malignis et infirmitatibus: maria que vocatur magdalene de qua septē demōia exierāt que ipse eiecerat: et ioāna vxor chuze ꝓcuratoris herodis/et susanna: et alie multe que ministrabāt ei de facultatibus suis. Obsequiosum ē mulierꝝ genꝰ/⁊ aptū ministerio rei ⁊ cure familiaris: q̄ cū fide ⁊ amore adheserint/totas se suaq̄ impēdūt in obsequio ⁊ ministerio eorū quos in fide ꝓ veritate venerant. Et quo minꝰ acumine interiori vigēt: plus obsequunt̄ ⁊ diligūt. Sȝ vbi virtꝰ eaꝝ mētes influxerit: nō fatigātur obseq̄/seq̄ gaudēt. Quod nō impēdūt ascribūt sterilitati: quod dare pn̄t existimant magnū lucrum. Quo magis diligūt/pfusiores sunt: quo simpliciꝰ credūt/ardētius colūt: faciles ad credendū. Si amorē nō adiungunt fidei/faciliores ad remouendū: cum amor accesserit/tenaciores existūt. In experiētia rei facte animo libēti impendūt. Experte quidē erant iste saluatoris virtutē: q̄ curate a malignis spiritibꝰ erant/quoꝝ tyrannidē importune fuerāt ante ꝑpesse: curationēq̄ infirmitatū acceperant/a q̄bus id fuerāt moleste vexate. Famaq̄ in experiētia ferebatur: q̄ hic miracula singula in singulis faciebat: moribus incedebat honestis/omni rep̄hēsione carētibus. Pauꝑ imo egenus erat: sibi nihil in possessionibus erat: clarebat hoc hoībus. Quibus omnibus mulieres ex pietate ꝑmote/sibi ⁊ collegio sancto eius inopis vite/de ꝓprijs facultatibus necessaria ministrabant. Neq̄ credendum q̄ christus vsu supfluo id acceperit q̄ntum offerebat illarum mulierum deuotio siue facultas: seu quod ꝑ pleonexiam argutionē haberet. Modestiam sibi ⁊ complicibus eius ꝓ regula viuēdi assumpserat. Non enī decet p̄dicatores celestiū ⁊ contendentes illa captare/aliquid in vsu pleonexie querere/aut oblatum accipere. Religiosius enī est atq̄ virtuti dicacius/q̄ offerēs plus q̄ satis suo reprimat̄ in voto: q̄ q̄ verus dei cultor ⁊ annunciator celestium doctorq̄ virtutū capessere plus q̄ debito iudicet. Tutius deficitur voto offerentis q̄ accipientis possit virtus imminui aut fama turpari. Si nō accipit̄ quod offertur: carens est offerens culpa/⁊ meretur ac si fuisset acceptū: si ea liberalitas fuit in animo vt extra est. Si is cui offertur accipit modestum nō peccat: si nō accipit/sibi solū austerius nō simulate cōsulens: etiam nō peccat/sed meret̄. Si vero accipit vltra expediēs ⁊ modestū/culpa nō caret: turpat famam: vilefacit celesticū verbum: at ex accepto terreno ꝑrimum scandalizat: cum eū quem videbat alios ad celestia trahere/ad capessenda terrena conspicit inclinatū. Jesus q̄dem in se ⁊ ad se virtus erat omnibus: in oībus forma viuēdi factus. Cui mulieres iure ministrauerūt: non de facultatibus alienis/sed de suis. Sed heu multi offerūt aliena: non de suis facultatibus/sed de alienis christo ministrant. Quaȝ multimoda sit ista conditio taciturnitati: ne his qui ꝓprijs carent/aut impēdere volūt aliena cōmissa/seu ꝓcurata distribuūt/faciendi voluntas seu pietas adimatur. Equidem multe sunt facultates ex quibꝰ christo ministrari potest: vt si sit in vna parte defectūs/ꝑsistat in altera fulcimētum: ex magnis quidem affectibus ⁊ desyderijs ardentibus/ex doloribus/ex gemitibus/ex cōtritione cordis: ex his que corpe s̄m dei cultuȝ agi possunt/etiam p̄ter exteriorē substantiam christo ministrat̄. In angustū esset inclusum ministerium christianoꝝ: si tm̄ ageretur ꝓ christo ex abūdantia corruptibilium rerum. Habet primus vnusquisq̄ in seipso vnde christo meliora ⁊ gratiora ministret. Proinde inexcusabilis est homo in cōspectu eius: si nō ministrat ei de his ⁊ in his s̄m placitum suū que ab ipso gratis accepit. Attamē magnū christi humilitatis exemplū ⁊ abiectiōis/q̄ accepit pia obsequia mulieꝝ. Mos tn̄ tūc illius tp̄is sic erat.

¶ De ministerio marthe christo exhibito/et quiete marie ad pedes eius: secundū lucā solū. Ca. XXXIII

IBat iesus vt homo: ⁊ in diuersa loca pro mysterio/pro officio/pro vtilitate proximis seipso ferebatur. Et ad doctrinam/animum visebat honestas edes: ⁊ libens accipiebat oblatas: id solum intendens vt animas quas ꝑ mortem ⁊ sanguinem redempturus aduenerat/lucrifaceret. Lu. x. Nam factum est autem duȝ irent/scilicet iesus ⁊ discipuli eius: et ipse intrauit in quoddam castellum. Et mulier quedam Martha nomine/excepit illum in domum suaȝ. Solitus erat Jesus hoc intrare castellum: cum a galilea in hierusalem celebraret ascensum. Intermedium enim erat quod Bethania vocabatur. Martha que illum excepit in domum/iam a morsagia curata erat ab illo: ex quo sibi facta deuotior: sicq̄ animo adherens in fide cum promptitudine obsequendi: vt ad hospitandum Jesus in eius domum diuerteret: quem sua mansuetudine diuertentem excepit amplius mente q̄ corpore/animo q̄ hospitio/affectibus plus q̄ rebus: quorum infallibilis trutinator existēs s̄m ipsos iudicatos a seq̄ cognitos/omnia exterius exhibita obseq̄a pōderabat. Et huic erat soror noīe maria: que etiā sedēs secꝰ pedes dn̄i audiebat vbū illiꝰ.] Erat

em̃ ista maria magdalene cognomie: a qua exu-
latio septēplicis demonū iam p ipsum dominū
facta erat. Que dñi eos pedes ilico recognouit:
ad quos admota multoꝝ peccatoꝝ remissionē
acceperat. Ex quo in amore facta feruētior/in hu
militate pclinior: semp illos aio z situ sui corpis
repetebat. Juxta quos quiescebat corpe sedens
contemplans animo suspensa in vtroq; ad ver-
bum eius: aure vt audiret: animo vt intelligen-
do pciperet z amaret. Postposuerat hec omnem
corpis curam: sibi vacās/sibi attendēs/sibiq; in-
tendēs: non ad erogandū/sed accipiendū solli-
cita z ppensius auida. In nullo actu: in cōtem-
platione tota erat: agens plus intentiōe q̄ ope.
Audiebat verbum illius: qm̄ semp bonum ver-
bum eructuabat iesus: ad quod p dulcedine li-
Canti.5. quefiebat anima eius. Jam sic pdictū erat: Ani
ma mea liq̄facta est: vt dilectus locutus est. Nec
satiabat mens eius eum audire loquentem/qui
eam penitentem susceperat: Erat etiam verbum
iesu delectans cor eius: cuius virtutē atq; sua-
uitatem iam in animo ipsa psenserat: cum audi-
ret ab eo verbum remissionis/saluationis/z pa
cis. Equidem z sedere oportet auditorē diuino
rum sessione interioris quietis: non em̃ illa ca-
pit fluida z inquieta mens/diuersis anxia curis:
vadens z repetens itinera vitioꝝ: discurrens p
affectus z concupiscentias materialiū z corru-
ptibilium rerum. Sedet ad pedes: a capite de-
scensum ad ipsam gratiarū expectans. Subijci-
at se anima diuinis nō equet aut super: qm̄ val-
les abūdabūt frumēto/humiles videlicet z sub-
dite aie: clamabūt etem̄/hymnum dicēt. **Mar
tha autem satagebat circa frequens
ministerium.** Ideo satagebat: quia frequen
ter ministrabat. Frequēs vero erat ex solito mo
re: qm̄ ipsa in cura ministrādi assidua erat: nil de
tempe tradens ocio: nilq; in rebus parandis
obmittēs. **Que stetit et ait: Domine nō
est tibi cure q soror mea reliquit me
solam ministrare. Dic ergo illi vt me
adiuuet.** Non tedio affecta ministerij neq; fa
tigata labore: non inuida seu inuidiosa sorori:
non querens requiem: non sollicita permutare
officia cum sorore: non tentans eius pacem ani
me seu corpis pturbare: nullo vitij stimulo agi
tata in hec verba Martha prupit. Sed dignū
suo censebat in animo q sibi ministraturus to-
tus mundus assurgeret: se indignam existimās
esse solam relictam ministraturam tanto dño z
ad seruiendum toti collegio. Que stetit velut mi
nistra humilis z sollicita sine turbatiōe: parata
vt pedissequa/nō magistra: vt ancilla domus/nō
domina: vt famula/nō matrona: de sorore nō p
se/sed p iesu dulci questione conquesta: nondū
aduertens magis delectatū iesum pascere aui-
das sui mentes/q̄ corporeas escas accipe. Pe-
tit adiutoriū: nolens tamen relinq̄re ministeriū:
collegam querit in officio non quiescere. Sic
em̃ est veritas rei geste. Attamen in aliud con-
templandū intellectus fideliū incitat. Equidē
he mulieres duas vitas ostendūt: agendā et si-
gnificandā. Agendā martha/significandā ma-
ria pdit: vnaqueq; tamē ad debitū tendit finē.
Finis agende/fecisse quod virtutis est: finis si-
gnificande/nil vltra boni q̄rere nec posse: qm̄ p
uentū est ad terminū vltra quē nihil est. In vtra
q; vtraq; mulier ē: nā martha in agenda pro si-
gnificanda: maria in typo significande ex agen
da. Nec obstat cōtēplatiōi veritatis/q hec mu
lier excepta puersione cū pijs obsequijs in agē
da plurima nō extiterit. Necnō z agenda quous
q; in significandā traijciat/actionē z cōtempla
tionē habet. Agit actiuus signatus in martha
opus expediēs ad vite humane cursū: in virtu
te: atq; ex charitate puidet indigentie: z ex mise-
ricordia miserie subuenit. Et cōtemplat virtu-
tem ex qua premiū: ppter quod deū: in quē/pro-
pter quē z ad quē oīs vera ratio agit/cōtempla
tur z tendit. Cōtemplat cōtemplatiuus signat9
in maria/cuncta vt valet q̄ sunt obiecta cōtēpla
tionis officio: z agēda perficit dū necessitas exi
git z charitas docet. Nō admoneat cōtemplati
uus operibus si necessitas deest: si charitas nō
suadet. Remoueat a cōtemplatiōe/vbi adest ne
cessitas z iubet charitas: qm̄ charitas excellen-
tior via est gradiendi z ingrediendi ad regnum
q̄ omnes reliqueuirtutes. Sic z apostolus post
omnē cōtemplationē ppheticā multaq; dona
gratie dixit: Adhuc excellentiorē viā vobis de- 1.Corin.12
mōstro. Et q̄ sequunt apertum de via charita-
tis fuisse locutū: qm̄ nec pfectus actiuus / nisi et
cōtemplatiuus fuerit habita opportunitate si-
ue cōmoditate: nec cōtemplatiuus laudandus/
si exigēte necessitate nō se dederit l officijs cha
ritatis. Est z alius sensus/quo fiat intelligentia
veritatis: si martha vite actiue tribuitur/maria
vo cōtemplatiue adijcit. Petit actiua ptin9 a
cōtēplatiua iuuari. Quis em̃ pacato aio in tot
curas intēderet: tot sollicitudinib9 angeret: in
tot diuideret ministeria: nisi aliqd supna specu
latū mēte accederet/spe facte pollicitatiōis qua
sperat requies post laborē: eterna merces p ex-
exercitio tpali. Et si ad cōtēplandā diuinā iusti
ciā iterior aspectus assurgit: q̄ nullū malū relin-
quit inultū penis tpalib9 vel eternis: fit vitioꝝ
cautela suauior: z facilius absterret hō metu pe
nax. Et ita sibijpsi est amica natura: vt si aliter
esse neqt/potius nō esse q̄ semper male esse ve-
lit. Necnō quia nullū recte actum impremiatū
finit: suaue videt omne quod imponitur in acti
one virtutū: si id quod sumus/z vnde z quomō
z quo fine claudamur: si quid amamus /timem9
z agimus: si pfunctoriā vitā/si alternatiōes eius
dem: si principatū tartareū/sedesq; eterna nocte
pallentes: si lucidū eternūq; regnū sedesq; eius
lumine sempiterno coruscantes: si gesta filij
dei dictaq; in carne pro nobis/vt eruamur ab il
lis/deducamur in illa: in contemplatum vene-
rint enixe atq; obnixe: omnis actio recte atq;
honeste adiuuatur. Juste igitur in actioni-
bus existens petit a contemplatione iuuari.

Ideo quippe poscit: qm̃ ex seipsa hũana mẽs ad illã nõ valet assurgere/nisi diuino iuuamine fulta: qm̃ nõ sumus sufficientes cogitare ex nobis aliquid tanq̃ ex nobis: sed omnis sufficiẽtia nostra ex deo est. Psal.148 Sed dicto p̃ deũ cũcta fiũt: qm̃ ipse dixit ⁊ facta sunt. Attribuat̃ ꝯquestio marthe orationi cũ dñm interpellat: nõ contra sororẽ/ sed ad seipsã respiciẽs: vt eo typo quilibet oret actiuus vt aliqñ in contemplatiũ vadat. Necnõ ⁊ magis hũana postulatio marthe contrahit̃: q̃ ista duplex vita q̃ in ecclesia agit̃ militanti/actiuoꝝ continuo postulet/exigat/q̃rat/impendat obsequia: vt possit a cetu ꝯtemplatiuoꝝ orationibus adiuuari. Qm̃ illa in agro/ista in cubiculo ẽ: nec esse posset quieta mora cubiculi/nisi existens in agro p̃staret rei familiaris obseq̃a. Et segnis esset agri actio: nisi oratiõe cubicularia iuuaret̃. Attamẽ in hac causa iudex q̃situs rogatusq̃ decernit. **Et respõdẽs dixit illi dominus: Martha martha sollicita es: et turbaris erga plurima. Porro vnũ est necessariũ. Maria optimã partẽ elegit que nõ auferetur ab ea.** Ingeminat nomen hospite sue suiq̃ collegij saluator christus velut fidelis ministre fideliter obsequẽtis: laudat ex hoc ministeriũ eius: ⁊ sollicitudinem in ope/occupationẽ in animo circa multa esse denũciat ex frequẽti desyderio ministrandi. Sed docet eam aliquid maius ab istis in actione virtutũ/cũ p̃ certo asserit vnum esse necessarium: quod vnũ maria oĩbus alijs p̃termissis elegerat. Quod vnũ est/singulare est: quod singulare est/pluralitatẽ nescit. Quod plurificari nõ põt/exemplũ nõ habet: quod exemplũ nõ habet/ipse deus solus est: vt in substantia ⁊ in natura sua sic ⁊ in omni actione sua. Sicut eñ nõ alius p̃terq̃ vnus deus verus ⁊ solus: sic nemo creauit aut fecit q̃ ipse facere dignat̃. In quẽ vnũ actione/intẽtione/cõtemplatione intẽdere: atq̃ in creatorẽ ex nihilo/⁊ quoꝝ/⁊ qualiũ/⁊ quotoꝝ/⁊ quãtoꝝ: ⁊ in ea q̃ incarnatus pegit vsq̃quo misit p̃missam ex alto virtutẽ: est illud vnũ quod necessariũ est: quod maria velut optimam partẽ elegit nõ auferẽdam in eternũ: cũ ad illud vnum in patria intuitiue puenerit. Non tamen q̃ in hac vita cõtemplatio diuinoꝝ q̃tũcũq̃ magna non possit auferri/subtrahi ad tempus ⁊ iterũ reddi: minui ⁊ augeri ex culpa ⁊ p̃ter culpã/p̃ter meritũ ⁊ demeritũ: sed cũ puentũ fuerit ad vnũ p̃ omnibus necessariũ in illa futura gloria/in supna patria nõ aufere͂t in eternũ. Cui maria suspirabat: ⁊ omnis vere amator celestiũ suspirat ⁊ contemplat̃ in via.

¶ De mysterio exhibito christo in cena facta iesu in domo simonis leprosi a martha et maria sororibus et lazaro recũbente: secundũ mattheũ/marcum et ioannem. Ca. XXXIIII

Libuit istud mysteriũ cene passioni p̃ximũ saluatoris ministerijs sup̃dictis immediate cõnectere: qm̃ ⁊ in hoc mysterio ministratũ est christo: qui sm̃ tempus ab eo p̃fixũ paratus in animo appropinquabat loco vbi p̃pria volũtate se volebat subdere passioni ⁊ tradere se inuidis p̃ amorẽ/qui eũ q̃rebant ad mortem. Hinc **Jesus ergo ante sex dies** Jo.12 **pasche venit in bethaniã: vbi fuerat lazarus mortuus quem suscitauit iesus.** Secundũ calculationẽ iudeoꝝ q̃nta sabbati ad vesperã erat pascha: ante quod p̃ sex dies bethaniã venit: vt ex calculatione nostra die sabbati venerit ante diẽ passionis sue ⁊ mortis. Et agẽdo mysterio cõgruebat locus ⁊ domus: qm̃ ille qui factus obediẽs vsq̃ ad mortem/bethaniam primo venit: que domus obediẽtie interp̃tata est: vbi etiam mors sibi obedierat que reddiderat mortuũ: ⁊ vita que attulit rediuiuũ: ⁊ principatus tartareus dimisit captiuum: sepulchrũ abiecit inclusum: ⁊ ligatus manibus ⁊ pedibus ambulauit: velatus facie acsi vidisset incessit: impleta est iussio solutionis. Et dom⁹ erat simonis: qui etiã interp̃tat̃ obediens. Et omnia in vera obediẽtia ibi facta erant obediẽti summo vsq̃ ad mortẽ patri. **Fecerũt autem ei cenam ibi.** Ambulauerat aũt a mane veniẽs de iuxta desertũ effrem: vbi quasi delitescens degerat cũ discipulis suis: tali hora post prandiũ illuc adueniẽs/qua potuit ⁊ cena parari: vt ⁊ factum est. Cena quidẽ ad esum sufficiẽs ⁊ cũ modestia: p̃ter importunos ⁊ accuratos sumptus. Arguebat certe iesus in omnibus pleonexiam: ⁊ suos iam hospites p̃docuerat ne effluerẽt. Et disciplinata erat oĩs illa domus ex morib⁹ christi/ex doctrina/ex frequẽtia cõuersationis eius. Quanq̃ ista cena in domo p̃pria marthe nõ fuerit facta/sed in domo simonis leprosi: alius q̃dẽ a simõe phariseo, quẽ a lepra iesus mũdauerat: nam ille in galilea/iste in bethania. Qui tã notus iesu/tam domesticus ⁊ forte cognatus illoꝝ triũ ⁊ tam cõuicaneus: vt martha p̃mpte accederet vt solita erat p̃ ministerio/maria cũ vnguento/lazarus p̃ conuiua. **Nam cum esset** Mat.26
iesus in bethania in domo simonis Mar.14
leprosi: martha et maria et lazarus: Lu.7.
p̃ sup̃dictis officijs accesserũt. **Et martha ministrabat.** Hoc sibi erat officium ministrare. Assumpserat cũ ex charitate/contemplata necessitatẽ. Neq̃ videbat p̃ aliũ ministratiõis officiũ agi: quo acto illa quiesceret vt soror eius ad dominicos pedes. **Lazarus vero vnus erat ex discumbẽtibus cum eo.** Discũbebat lazarus dudũ mortuus fetẽs ⁊ quadriduanus in monumẽto/paulo ante ad viuos trãslatus ex mortuis/existens iterũ moriturus cũ morituris: transferẽdus iterato cũ mortuis: ostendens ex discubitu ⁊ esu iesu potẽtiam diuinãq̃ virtutẽ/q̃ vere a mortuis resurrexit ⁊ recessit ab inferis: reuocatus ad p̃functoriam vitam in eo vsu rerũ/potestate sensuũ: ⁊ cũ illa interiori ⁊ incorporea ⁊ inuisibili triplici q̃ substantia spũaliũ viriũ: ⁊ forte potiori sicut anteq̃ moreret̃ extiterat: ita vt nil p̃ter veritatẽ rõnis i ipso credi

aut estimari posset: nilqꝫ fantasticuz in eo fuisse
operatū iesum. Qui cū interrogaret a cōuiuis
de christi licentia fatus est fassusqꝫ tartareas se
des/ et tenebrosum eterne regnū cū eterno domi
natu et cruciatu demonū superborū: cui anima
eius appropinquauit ex latere nō ingressa ostia
tenebrosa/ patentia ingredientib⁹ cunctis/ in eter
num clausa inclusis. In fide tamen sermonem
ꝑtulit de supernis: non enī illa sibi patuerant.
Nondū reascenderat qui descendit: ante cuius
ascensum nemo ascendit. Sed neqꝫ de supis aut
inferis quisꝙ resuscitatus ad hanc vitā iterum
moritur⁹ aliquid asserere potuit: aut illa ꝙ sunt
alterius vite fari: nisi ꝓut a christo in illo sepa
rationis tēpore corporis ab anima scire permis
sum est: atqꝫ referre cū ad hanc vitā fuerit reuo
catus. Sed nec ista magnipēdenda sunt: nisi ꝙ
lazarus discumbēs ad mensam iesu/ verū peni
tentē significat/ reuocatum a baratro peccatoꝝ
et de profundo lacu maloꝝ desyderiorū/ et vora
gine actionū iniquarū: benigne a christo susce
ptum in clarno sacramentoꝝ atqꝫ virtutū et om
nium beneficiorūz eius: in cōlcatione suꝑpsius
in securitate data ꝙ idulta sunt crimina: abster
se sunt macule: ꝙ nō amplius erubescentia pre
mat: nō turbet memoria veterū delictorū: et ꝙ in
participatione factus est cuz iustis: qui et si quid
parū/ non tamē turpiter corruerūt. In quo ma
gna peccatoribus auersis a christo fiducia data
est: vt reuertant ad euz qui sic benigne reū fouet
Joan.12. tractatqꝫ reuersum. Maria ergo habēs
alabastrū accepit librā vnguenti nar
dipistici preciosi. Et cū recumberet ie
sus/ accessit ad eū et vnxit pedes iesu
Et extersit capillis suis pedes eius.
Et fracto alabastro effudit super ca
put ipsius recūbētis. Ista est secūda vn
ctio marie: qua pedes vnxit et caput. Nā in pri
ma dūtaxat pedes perfudit vnguento: que nunc
primo vas vnguentariū alabastricū/ scꝫ ex can
dido et transparenti genere marmoris adinue
nit. Deinde misit in illo libram vnguenti nardi
ex illa herba que pluris in eo erat: pistici fideli
ter confecti ac compositi: quoniā pistis ad fidē
pertinet: preciosi quidā quoniā ex omni compo
sitione laudabile: non modici ꝑcij/ sed magni: ꝙ
obrem dicebat esse preciosum. Et pedes vnxit/
vt solito: et capillis tersit. In alia vnctione post
lotionē pedum ex abundātia lachrymarū/ reso
lutis a ceruice discriminatisqꝫ capillis/ lachry
marū a pedibus tersit humorē. Hic uo lachry
marum perfusionē nō legimus sup dominicos
pedes: sed vnctionē solam: cuius humiditatē su
perfluā capillis abstersit. Capilloꝝ tersio post
lachrymas et post vnguentū facta est: vt per du
plex impassibile ecclesia orthodoxa et mens om
nis fidelis sit dicata christo: per dimissiōz culpa
bile: vt ꝙuis delectabile/ mens nō doleat: et per
agendū honestum: vt si arduum est/ mentē non
Mar.14. tedeat neqꝫ peniteat. Et fracto alabastro
Joan.12. effudit super caput ipsius recumbē
tis. Et domus impleta est ex odore
vnguenti. Si vnus euangelistaꝝ dixit quod
alius pretermisit: et versauice scriptio euangelij
facta est: nō repugnat histori e/ seu ordini rei ge
ste: vt vna res gesta ꝑtermissa silētio ꝑ vnū euā
gelistaꝝ sit deprompta per aliū. Quoniā hic ab
vno ꝑtermissum est de capite/ et de pedib⁹ dictū
est: alij pedum vnctione ꝑtermissa/ solam vncti
onem capitis posuerunt. Fractio quidē alaba
stri vasis nō contritionē eius annotat/ sed aper
tionem: acsi diceret/ et aperto alabastro. Nil enī
apud iesum a fidelibus eius per stulticiā aut va
nitatē seu temeritatē fiebat. Effundit super ca
put iesu mulier hec vnguentū. In sublime femi
na ista subuecta est/ ꝙ a pedibus ascendit in ca
put. Primus hui⁹ aspectus rei nō humilem/ sed
temerariā feminā monstrat et ꝑsumptione mo
tam: ꝙ se ad christi caput admouit: ꝙ erectione
sui corporis eius caput superauit cū effudit vn
guentum. Quoniā ad fluenta iordanis baptista
totus cōtremuit/ veritus tangere caput christi.
Et pia mater eius semꝑ eum paruulū et magnū
asi adorauit ꝙ tangeret. An amore mulier ebria
ista est: vt quid faciat/ nesciat: et improuisis gesti
bus feratur in christū: Quem nō minus mirān
dū dixerim/ ꝙ sic manuduci se a muliere permi
serit: vt nūc inclinaretur ad pedes/ nunc eleua
retur vnguendo dominicū caput. Qꝫ nūc quasi
prope christi passionē vngitur/ et in infima cor
poris et parte suprema: id in fide proponit ꝙ ho
mo verus deusqꝫ credat: et in vtraqꝫ natura pro
curatam fuisse nostrā salutem: et vnam personā
istas duas habuisse substātias: vt homo in deo
deus in homine mysteriū redemptionis imple
ret. Ideo maria magdalena vnguenti librā ac
cepit/ scꝫ nardi pistici preciosi: iusticiam euāge
licam/ nō moysaicā: fidei/ non legis. Nemo enī
est iustificatus ex lege/ sed ex fide que ꝟm euāge
lium est. Libra duodecim vncijs constat. Et fi
dei articuli duodecim sunt. Libretur libra ista
in trutina veritatis: et perspicuū erit quid et quā
tum boni ipsa cōtineat/ vbi nostra iusticia tota
consistit. Resoluatur in vncias: et patebūt duo
decim articuli ꝟm numerū duodecim apostolo
rum. Ex qua fide iustificatio est/ nō per legem:
quoniā ꝟm apostolum ex operibus legis nō iu Rome.3.
stificabitur omnis caro corā illo. Et paulopost
Arbitramur hominem per fidem iustificari sine
operibus legis. Et per prophetā dicitur: Iu Abacuk.2.
stus ex fide viuit. Ideo iustus viuit ex fide: quia
per fidem iesu iustificatus est ad eternā vitam.
Libra vnguenti seu eius quod ad aliquē vsum
accipitur/ trutinatur ex alio equo pōdere: quod
etiā libra vocatur. Sed ea que offerebantur in
templo/ ad pondus sanctuarij librabātur. San
ctuarij autē pondus charitas est. Ecce igitur li
bra et libra/ vtraqꝫ duodecim vncijs constans: et
libra pondus et libra trutinata cum pondere: vt
nec iusticia fidei ex duodecim articulis profit
ad profectūqꝫ ducat: nisi pōdus libramēti vere
charitatis ad iusticiā fidei et ad singulas vncias

duodecim articulorum extiterit. Effunditur ista li
bra in pedes et caput: quoniam bipartiti sunt ex
equa numeri parte articuli fidei ad diuinitatem et
humanitatem christi antea pertinentes. Typum ge
rit ecclesie ista mulier et cuiuslibet anime sane cre
dentis in omni actione sua circa christum cre
denda et agenda designans. Diffunditur odor per
domum ex diffuso vngento: peramplius ex eo quod
christo admotum est quam ex bonitate naturali. Quo
niam quecunque bona sunt/efficiuntur meliora si tra
iiciantur in christum. Et fama tanti mysterij vbique
diffundenda erat. Sed odor huiuscemodi non
ab omnibus eque susceptus est: quoniam ex discum
bentibus discipulis aduersus christum recipien
tem vnguentum et contra effundentem indignatio
Mar.14. exorta est. Erant autem quidam discipuli in
digne ferentes intra semetipsos/et di
centes: Ut quid perditio ista vnguenti fa
cta est? Poterat enim istud vnguentum
venundari multo: et dari pauperibus.
Joan.12. Et fremebant in eam. Sed vnus maxime
ex discipulis eius iudas scariothis
qui erat eum traditurus/dixit: Quare
hoc vnguentum non venijt trecentis
denarijs/et datur egenis? Non defuit
in hac cena virus inuidie: calumniandi peruersi
tas et detrahendi machera. Sanctum erat omni
no conuiuium ex summo conuiua et complicibus eius
ex affectione ipsorum qui cum proprijs officijs in
cena ista erant atque parauerant. Sed vnus ab om
nibus vsquequaque dissentiens/solum seruans nomen
discipulatus ab extra: de quo tanquam de pluribus
euangeliste loquuntur: gratia non inferende infa
mie/obseruationis et honeste locutionis/plura
lizantes in narratione de illo qui solus erat in
causa. Quem post alios euangelistas/euangelium
scribens vltrarat ioannes aperuit iudam scario
this proditorem: asserens solum in ista indignatio
ne fuisse atque fremere per iram in mulierem/per
inuidiam in christum. Cuius indignationis et murmu
rationis atque molestie causam ioannes etiam pro
didit/dicens: Dixit autem hoc non quia de
egenis pertinebat ad eum: sed quia fur
erat/et loculos habens ea que mitte
rebantur/portabat. Et vnus solus iudas
in collegio sancto malus: qui pressus iniquitatis
graui pondere inhabenate labebatur in malum:
cui magister diuinus non profuit/neque sancta so
cietas. Quale igitur collegium/qualis domus/qua
lis societas/qualisque congregatio munda erit: sine
iniquitate manebit: ab impertinentibus purgata
consistet: si christi collegium saltem habuit vnum
reum: qui velamento virtutis tendebat in vitium:
specie misericordie augebat miseriam: alijs vi
debatur intendere qui seipsum ex toto deseruerat:
existens corpore sub obedientia christi in par
ticipatione sodalium: mente vero apostata pro om
nia erat. Fit apostasia in inuisibili sensu sepe ma
iori prolapsu quam depositione cultus exterioris.
Sed apostasia nulla peior detestabiliorque quam fi
Prouer.6. dei: de qua per salomonem dicitur: Homo apo-
stata vir inutilis graditur ore peruerso/annuit
oculis/terit pede/digito loquitur/prauo corde
machinatur malum: et in omni tempore iurgia se
minat. Huic ex improuiso veniet perditio sua: et
subito conteretur: nec habebit vltra medicinam.
Hic rebus non a se factis/nec suo deductis com
mertio precium imponit: scilicet trecentorum dena
riorum tradendorum in seruitio egenorum. Et sibi
male conscius/futurorum bonorum ignarus/pre
cipitanter a se loquens/nesciens numerum vere pro
phetat: sicut et caiphas/qui consilium christi dedit
in mortem. Nam trecentenarius numerus myste
rium est et significatio trinitatis et crucis: vt in
arca noe secundum longitudinem arce trecentorum cu Gen.6.
bitorum: et in viris expeditis cum quibus gedeon Judic.7.
suos aduersarios confligauit/reportans ex eis
optatam/iustamque victoriam. Et triginta argentei
constituti sunt iude in proditione christi/valentes
triginta denarios. Triginta vero denarij trecen
torum paruulorum summam efficiunt. Sed vsus in
terdum denarium pro decem/interdum pro vna
parua moneta seu nummo vsuali accipit et con
numerat. Ac per hoc iuxta estimationem valoris
vnguenti iudas vendidit christum: cum venditum
non fuisset. Et cum ad eum de pauperibus non
spectaret/tamen loculos habebat: siue clam
destine vt que furari poterat/asportaret: aut or
dinatione domini/vt in subsidium pauperum obla
ta pecunia portaret. Prestruebat in hoc iesus
formam futuris prelatis ecclesieque future: vt sup
egenos et pauperes intenderent. Hi loculi mul
tam malignandi occasionem pluribus ministraue
runt. Presumpserunt enim multi ex hoc ita de
christo et eius collegio cornicari: vti de nouo mer
catore/aut diuite huius seculi. Sed cum hec age
rentur in cena christus causam terminandam as
sumpsit. [Sciens autem iesus ait illis: Mar.14.
Quid molesti estis huic mulieri? Bo
num opus operata est in me. Semper
enim pauperes habetis vobiscum: et cum
volueritis/poteritis illis beneface
re: me autem non semper habebitis. Quod
habuit hec fecit. Sinite eam vt in diem
sepulture mee seruet illud. Mittens
enim hec mulier vnguentum hoc in corpus meum:
ad sepeliendum me fecit. Et preuenit vngere corpus
meum in sepulturam.] Nihil eum latet etiam in hu
manis occultis/qui omnia visibilia et inuisibilia
nouit. Arguit molestos bene operanti. Nulla enim
causa subest vnde recte agens/molestiam patiatur.
Igitur dictum est: vt quid molesti estis huic muli
eri? sine causa molestia est. A vestra iniquitate pro
cedit/non ab ea: etenim ipsa bonum opus operata
est in me. Bonum ad finem bonum in fine omnium
bonorum scilicet christo: bonum ex intentione: bonum
ex re: bonum ex significatione: bonum ex exem
plo: bonum ex congruo: bonum ex iusto. Et si pau
perum occasione/seu ex prodigalitate indignatio
et molestia nata est contra mariam: etiam pauperes
semper in mundo sunt futuri/quibus poteritis
impendere agapem: me autem non semper habebitis

factū pro omnib⁹ pauperem. Quo etiā declara-
tum est christum illo tunc ꝛ in posterū corpora
li obsequio sibi velle seruiri: nō delectatus mēte
obsequio illo/ sed miseratus obsequentes: vt ex
hoc prerogaretur materia miserendi. Et si deo
eterno ab exordio ꝯditionis humane facta sunt
et exhibita corporalia ꝛ visibilia sacrificia: que
accepit in abel: reprobauit in cain: acceptauit in
noe/ in abraam ꝛ iacob: ꝛ in omni israelitico po
pulo sm datā legē exhibita/ et in iob: cur postea
ꝙ incarnat⁹ est ꝛ corporaliter nobis seruiuit/ fa-
ctus homo pro nobis: quare non ei etiā corpo-
3. Regū. 8. raliter obsequamur? Et si templū ei constructū
est cum auro ꝛ argento/ ꝛ cū rebus plurimis vti
ꝗ preciosis/ nondū caro facto: ꝙobrem sibi assu
menti corpus templa corporalia non constitu-
Actuū. 7. antur? Quāꝗ si stephanus increpās iudeos/ di-
cat: Sed nō excelsus in manufactis habitat: ta
men ad augendā firmādamꝗ ex exteriorib⁹ ob
sequijs et diuinis cultibus fidem: ad sustentān
dam deuotionē: ad honestam exercitationē cor
porum: ad honorandū deum in creaturis quas
creauit: quas ad vsum humanū contulit: ꝓpter
quas etiā derelictus est: iure sibi corporalia ob
sequia exhibentur: ꝛ manufacta magna templa
ꝛ monasteria construūtur: ꝛ circa sacramētum
corporis eius/ ꝛ in templis ꝛ in altarib⁹ tot pre
ciosa vasa/ munera ꝛ huiuscemodi vtensilia pre
parātur: siue naturalia/ siue artificialia/ siue cor
poralia/ siue quecūꝗ aliquā proprietatē insignē
seu ꝓciositatem habētia. Nemini quocūꝗ iure
vel causa melius dicantur/ ꝙ omniū conditori ꝛ
redemptori humani generis christo: non vti in
talibus delectatus seu indigus velit ꝛ capiat:
sed vt fidem hominū ex exhibitione rerum ma
gnarū per amorem/ in abdicatiōe ipsarū per cō
temptū ampli⁹ probet/ acceptet ꝛ muneret. Sed
nec pauperibus pauperes cōmutentur: vt dum
expectatur dignus/ accipiat quādoꝗ indignus
ꝛ dignus et magis indigus insubnētus prete-
reat. Hec est enī iusticia tribuēda pauperibus:
vt si adest pauper certus et notus/ accipiat: nec
ipso dimisso vacuo expectetur ignotus. Cōser-
uat autē ipsa iusticia eximia suppetente copia ꝛ
pro ignotis. Tunc iesus mulierē etiā laudat:
quia fecit quod habuit ꝛ potuit. Et ꝑdixit suaꝫ
sepulturā/ dum iussit illam permitti vt ad sepul
turam residuum reseruaret: acsi tota libra tunc
nō esset effusa. Et siue mulier hec iesu mortem
ꝛ sepulturam cognouisset esse vicinā/ siue igno-
raret: iesus tamen ministeriū vnctionis in pro-
phetiā vertit/ dicens: Mittens enī hec mulier
vnguentū hoc in corpus meū/ ad sepeliendū me
fecit. Acsi diceret: sic faciendo me moriturū et
sepeliendum predixit. Quoniā ex iudeoꝝ more
preungebant corpora humandoꝝ. Et presciēs
iesus/ ꝙ querendus erat in sepulchro ad vngen
dum/ sed nec inueniēdus: illā asserit preuenisse
sciam ꝛ ignarā mysterij: quoniā multa spiritu ꝛ
magna ꝓuidentia dei fiunt: que ab ipsis autho
ribus ignorantur quē terminētur in finem seu
significationē. Imposuit etiaꝫ iesus nomen in
hac cena doctrine sancte sue: vt euangeliū dice
retur. Et predixit vbiꝗ ꝑdicandū post spiritus-
sancti aduentū: dum cōmendat hoc vnctionis
officium magdalene/ dicēs: Amen dico vo Mat. 26.
bis vbicūꝗ predicatū fuerit euange
liuꝫ istud in vniuerso mūdo/ dicetur
et enarrabitur ꝙ hoc fecit in memo-
riā eius. Sicut iesus intelligi voluit/ hoc sic
intelligamus: ꝙ hanc vnctionē hec mulier fece
rit in memoriam eius/ scꝫ sepulture: vel eius scꝫ
mulieris vngentis. Omniū que christus gessit
ꝛ passus est ex forma seruili/ conclusio ꝛ vltimū
est sepultura. Cuncta que sequūtur/ preter igno
miniā sunt: ꝛ vt gloriosus ꝛ potenter fecit/ etiaꝫ
cū post resurrectionē comedit. Ad quā sepultu-
ram seruanduꝫ erat vngentum/ scꝫ de illa libra
iusticie duodecim articulorum: vt aliquo modo
ab anima ꝛ a carne non crederet separata diui
nitas: ꝙuis in illo tunc carnis ꝛ anime fuerit so
luta cōiunctio/ vt etiā in sepultura nil dematur
de libra: quin omnia de vnigenito dei filio/ pro
nobis humanato/ mortuo ꝛ sepulto/ recta ꝛ incō
cussa inhesitanter in iusticia fidei teneātur. Et
dū cenaretur/ cognouit ergo turba mul Joan. 12.
ta ex iudeis/ quia illic esset. Et vene-
rūt nō propter iesum tantū/ sed vt et
lazarū viderent quē suscitauit a mor
tuis. Turba hierosolymorū ꝛ regionis illius
cognouit iudeam corporali ꝓsentia recepisse ie
sum: ꝛ quodā nouo visendi animo veniunt: quia
delituerat post inferende sibi mortis cōsilium.
Quia lazarum reuocauerat a sepulchro: ꝓpter
resuscitatum a mortuis magis venerant: ꝙ pro
pter authorē vite destructoremꝗ mortis. Curi-
ositas plus ꝙ virtus in eorū animis insidebat.
Habet hoc ꝓprium humane mētis fragilitas
ꝙ peramplius nouitatibus ꝙ summis veritati
bus delectet: donec spiritusancto adiuta/ in al-
tiora capessenda se tollat. Puerile negociū est
plus delectari opere ꝙ arte: artificio ꝙ artifice.
Quod si sic erigit vsus vtilitatis: aliter suadet
ordo rationis. Potior est enī omni causato sua
verior causa: ꝛ potētia omni effectu suo prestan
tior. Que igit hec dementia turbarū? Que iner
tia intellectus? vt plus ponderis existimarēt vi
sere lazarū abductū a mortis imperio: ꝙ iesum
qui mortē subiectam incontradicte possidet: vt
inferat ꝛ auferat ꝓut vult: ꝛ adimere ꝛ conferre
vitā solus possideat potestatē.

¶ De interrogatione iesu facta disci pulis quid inter homines/ et ab eis de filio hōis diceretur: secundū mattheum/ marcū et lucam. Ca. XXXV

Nouerat iesus omniū corda. Perspi-
cuum erat ei quid de ipso apud quem-
libet crederet: ideo non vt ignarus in
terrogat: sed querit confessionem verbotenā: vt
doceat si erratur: vt laudet rectū/ ꝛ iustum dispo
nat ad premiū. Et hic potissime angebat cura:
vt fides de ipso quis ꝛ qualis esset/ quo fine age

ret et doceret in cordibus hominū infunderet.

Mat.16. Mar.8. Lu.9. Hinc venit autē iesus in partes cesaree philippi: et interrogabat discipulos suos/ dicens: Quē dicunt hoīes esse filiū hominis? Cesarea ciuitas erat: q̄ mutato priori vocabulo in honorem cesaris sic appellata est: que sub principatu philippi prioris herodis filij constituta erat. In cuius regionem christus cū discipulis per castella et ciuitates predicās incedebat. Ubi cum varia de iesu opinio ferretur: ipse suos discipulos quid audiant/ interrogat. Et mod⁹ interrogationis posset dubiū facere: cum videt interrogare de alio potius q̄ de seipso: et de filio puri hoīs/ non de dei filio. Sed mos est scribēdi: et de ipso nō vulgabatur fama in populo sicut de dei filio: sed sicut de homine puro. Ita verū vt in virtutibus et miraculis et moribus a ceteris hominib⁹ plus haberet. Idcirco discipulos suos iuxta famam vulgatā interrogat. Secūdū vero marcū et lucā explicite de seipso quesiuit/ dicens: Quē me dicunt esse homines seu turbe? Quod marcus in via dicit interrogationē factā: lucas vero ꝙ cū esset solus orās et discipuli eius cum eo/ interrogauit: non cōtrarietatē habet: quoniā dum iret/ cessit in aliquā partē/ prout solitus erat iesus orationi operam dare: et orauit vt homo ꝓ his que agebat vt debito fine clauderent/ et ꝓ assumpto mysterio ad perficiendū. Et interrogauit oratione facta discipulos de seipso. Cui sic responsio data est. At illi dixerunt: Alij ioannē baptistam. Premortuus erat ioannes: sed quasi credebat a pluribus ꝙ resurrexisset a mortuis: sicut etiā credidit alienigena herodes/ qui eū obtruncari fecit: seu q̄ virtutes ioannis operarent in eo. Alij heliam. Insignis propheta in signis et portentis et ꝓdigijs helias extiterat: cuius memoria succedanea relatione et custodita scriptura de ipso vigebat in populo: q̄obrem plurimi crediderunt ipsum nō resuscitatū: quia nō mortuum: sed de loco ad quem raptus curru igneo extiterat/ iterum fuisse prestitum populo israeli aut spiritum eius dupliciter requieuisse in ipso iesu: sicut in ipso helizeo requieuit. Alij hieremiam. Nondum ꝓpter sanctificationē in vtero: que nec nota multis/ maxime rudibus et plebeis: sed propter vilitatem loci anathot/ in quo natus est vt christus in bethleē. Et ꝓpter rusticum sermonem: quoniā et iesus non curauit verba exarata et exacta ꝓferre: sed vtilia et vera. Et propter iuuentutē: nam et hieremias ꝓphetare puer orsus est: et propter cōminationes vt et ipse ad hierusalem/ aliqui autumabāt esse hieremiā: Aut vnum ex prophetis: scz resuscitatū ex mortuis: aut spiritum vnius eorū premortuorum habere: ob quē tali opinione ferebātur in eum. Sed auditis opinionibus varijs relatu/ quas ipse spiritu sciebat: vt astruat fidem et confundat errorem: iterū eos quid ipsi credant/ interrogat dicēs: Uos autē quem me esse dicitis? Quid sibi vltra vult harū interrogationum varietas: quē me dicūt homines/ et vos quē me dicitis? acsi discipuli eius homines non fuissent? Erant profecto homines natura sicut ceteri: sed gratia eos supra naturā effecerat/ vt aliquid insigne cognitionis ab alijs hoībus ꝑhaberēt. Conuersati enī erant cū christo: doctrina eius imbuti: que hominē supra alios homines facit. Ac per hoc perspicuū est et inhesitabile credimen: homines natura per gratiā supra naturam in hac vita posse constitui: et hominē posse per virtutē infusam et acquisitam naturalem dūtaxat hominē superare: q̄obrem vt secreti ab alijs interrogantur discipuli: vt altius intelligētes ꝓferant quid a christo in fide de ipso didicerunt. Cui respōdēs simon petrus ait: Tu es christus filius dei viui. Delatum est a coapostolis simoni: vt ipse ꝓ seipso et pro ceteris respōderet. Ipse ẜo in fide et amore feruentior/ anticipauit omnes dicens: Quid ceteri homines de te sentiat/ non mihi cure sit: quid mei cōplices in mente habeant ore fateātur: quid a te didici: quid de te infusum accepi: quare omnia dereliqui/ te solum animo corporeq̄ secutus: hoc est: quia tu es christ⁹ filius dei viui. Tu es messias ꝓmissus in lege: tu expectatus a populo sancto dei/ a populo israeli: tu quidem messias/ nō tantū homo factus seu ex hoīe propagatus homo: sed filius dei viui ꝓ hominibus factus homo. Hebraice facta fuit interrogatio: hebraiceq̄ data responsio: sed scriptura grecū habet: latinitas vnctum dicit: vt sic tota ista confessio capiatur. Tu es vnctus vt homo nō in tēporale/ sed in regnū eternū. Reges quidem semꝑ vngebant in veteri testamento. Sed tu vnctus non oleo delato in cornu/ sed oleo leticie/ oleo gratie spiritussancti. Et tu vnctus in sacerdotem et pontificem magnū/ ad offerendā hostiā viuā ꝓ oībus salutarē. Filius tu es veri viui et eterni dei/ humanitatē seu humanā naturam assumens in tēpore/ degens in terris/ carne velatus: in qua causam agis dānati hominis vel humani generis. Hec cōfessio nil superfluū nilq̄ diminutū habet: de deo non minus q̄ sit: de homine nō amplius q̄ debuerit/ prompsit. Cui confessioni omnes pariter cōsenserunt: etiā iudas: q̄uis in posterum ex seipso extiterit deprauatus. Uerū quia hec ꝯfessio non fuit humane virtutis/ non modici premij: idcirco adiectū est. Respondens autē iesus dixit ei: Beatus es simon bariona: quia caro et sanguis non reuelauit tibi/ sed pater meus qui est in celis. Beatū esse simonē spe futurorū eternorumq̄ bonorū iesus ore suo ꝓnunciat: beatitudinis causam adijciens ꝙ hāc protologiam quā ore fassus est: nō humano/ sed diuino didicerit documēto. Remouētur a protologia huiuscemodi caro et sāguis: quoniam q̄d nequius q̄ quod excogitauit caro et sanguis Et qui vere credūt/ non ex sanguinib⁹/ neq̄ ex volūtate carnis/ neq̄ ex volūtate viri/ sz ex deo

nati sunt. Et caro ꝛ sanguis regnũ dei nõ possidebunt. Introducit doctor eternꝰ/qui cũ voluerit nulla interposita mora docet: sz deus pater: qui solus verã et infallibilem de suo eterno filio cognitionẽ habet. Quis enĩ verius ab eterno genito ꝙ eterne illũ generans scientiã dabit? Igitur qui vult scire filiuz/adeat patrem: ꝛ qui patris noticiã querit/a filio capiat. Unũ relatiuoꝝ perfectius ex altero innotescit. Beatus ergo simon: qui existẽs in terris/de celis doctorem accepit: non angelũ/nõ hominẽ: sed vtiqꝫ deum patrem: cui supra filius gratias egit/dicens: Confiteor tibi pater celi et terre: quia abscondisti hec a sapientibꝰ ꝛ prudẽtibus/ꝛ reuelasti ea paruulis: de quorũ numero simon erat: cui pater suum eternũ ꝛ vnigenitũ filium reuelauit. Ecce vnꝰ piscator plebeus qualem reuelationẽ accepit a deo: vt sacramentũ absconditum sibi reuelaret. Quoniã ipse est qui reuelat profunda de tenebris: ꝛ producit in lucẽ vmbrã mortis. Profundũ erat ꝛ inperscrutabile diuine incarnationis mysterium: quantũ ad factũ/ad causaz/ad modũ. Et tenebris humane ignorantie atqꝫ incomprehensibilitatis sue tegebatur. Et simoni reuelatum est. Et ipse idem erat vmbra mortis: sub qua vmbra oportebat quiescere iaz mortuos ꝛ morituros: quã deus pater in lucem nostre noticie deduxit. Et ꝑ excessum vir sapiens supra sensum hominũ ingrebat. Radix sapientie cui reuelata est. Disciplina sapientie cui reuelata est ꝛ manifestata. Multiplicationem gressus eius quis intellexit? Radix et disciplina sapiẽtie christus est filius dei: qui vnus existens in vnitate paterne substãtie/multiplex in effectibus est. Cuius per reuelationẽ paternam petrus accepit noticiã. In eadem admiratione esaias erat/inquiens: Et brachiũ domini cui reuelatũ est? Sed deus pater est/qui reuelauit mysteria prophetis suis miris modis: ꝛ petro vt suum eternũ filium in tẽpore humanatũ/in carne velatum agnosceret/oreqꝫ confiteretur ꝛ in tam alta confessione fundamẽta future ecclesie iacerẽtur. Sicqꝫ a christo factum est. Et ego dico tibi/quia tu es petrus: et super hanc petrã edificabo ecclesiam meã. Cõspiciẽtur alta mẽte fideles orthodoxe ecclesie fundamenta: videant ꝛ contemplent in quo ipsi fundati sunt. Nulla domus est/que nõ habeat sua fundamenta deorsum: sursumqꝫ tendunt parietes: desuꝑ tecta ponũtur. Et ipsa terra vbi sũt edes magne/structure alte fundate/ꝑ fundamento subiectã habet aquam: iuxta dauidicum carmẽ: Qui fundauit terrã super aquas: ꝙꝫ aqua sit leuius elementũ/terre iure nature prelatum. Sola ecclesia sua fundamẽta sursum habet. De celis est reuelatio: de celis est cõfessio: celestis est fundator/celesteqꝫ fundamentũ. Et propter celestia capessenda huiusmodi fundatio facta est. Nos homines sumꝰ/terrenũ fundamentũ habemus: quoniã ex adã terreno carnis ꝓpagatiõe traducimur. Nos vero fideles sumus/suꝑ celestia fundamur: nõ super petrũ/sed supra petram christũ vnigenitũ dei filium/ore suo ex confessione vere fidei reuelatione patris eterni depromptam. Petra autẽ erat christus. Igit ex terreno terreni: ex celesti celestes. Sicqꝫ apostolus admonet: Sicut portauimus imaginem terreni/portemus imaginẽ celestis. Et decus nostrũ quod supra naturã et humanitatem nostrã celesti splendore refulget: honestis affectibus/vita ꝛ moribus custodiamus/veneremur ꝛ teneamus. Et quoniã celeste est ecclesie fundamentũ: nemo presumat asserere quempiã quãlibet sanctitate fulgentẽ/illam sustentamento fulcire: neqꝫ illam virtute constare parietũ: qui ex veris fidelibus tanꝙ ex viuis lapidibus construuntur. Quoniã fundamentũ aliud nemo ponere potest preter id quod positum est/quod est christus iesus: cuius sola virtute ecclesia ipsa in soliditate consistit: nõ petrꝰ/non paulus/nõ alius apostolus/neqꝫ aliquis sanctus: non virgo mater/nõ baptista/non angelꝰ fundamentũ est: aut ipsam solidam stabilemqꝫ facit. Et si fundamentũ iactum est: nõ arte humana/sed potestate diuina: oportet vt ad edificandũ opus impẽdatur. Quotquot enĩ alibi ꝛ suꝑ alios quoscũqꝫ edificare nituntur/cũ edificijs pariter corruũt. Hinc apostolus ait: Si quis autẽ superedificat super fundamentũ hoc aurũ/argentũ/lapides preciosos/lignum/fenũ/stipulam: vniuscuiusqꝫ opus manifestũ erit. Dies enĩ domini declarabit: quia in igne reuelabit. Et vniuscuiusqꝫ opꝰ quale sit/ignis probabit. Si cuius opus manserit quod superedificauit/mercedem accipiet. Si cuiꝰ opus arserit/detrimentũ patietur: ipse autẽ saluus erit: sic tamen quasi per ignẽ. Multa hic ad edificandũ supra celeste fundamentuz parata est occasio differendi: sed ꝗ capaces sunt assiduitate studij elaborent. Non potest inferri altissimo celo expugnans bellũ: neqꝫ ista inferiora seu ima infernalia possunt arietare fundamenta celestia. Proinde saluator adiecit: Et porte inferi non preualebunt aduersus eam. Soliditatẽ suam omnem in christo habet ecclesia: quo aduersus cuncta cõtraria ꝛ aduersantia secura cõsistit: contra quã porte inferi preualere non possunt. Porte quidẽ inferi sunt omnia vitia: omnes male hominũ volũtates: ex quibus hereses sunt ꝛ documẽta nequissima: ꝛ aduersitates ꝛ tribulatiões ꝛ bella: ꝛ cũcta que aduersari deo/veritati ꝛ virtutibus satagunt. Non enim inferi alias portas habẽt: nisi vitia ꝛ peccata/ꝛ malas hoiũ voluntates. Que si non preualent in deceptione/dolo/fraude: et si infernales ꝛ truces illã opprimere impugnãdo non possunt: auellere a pariete ne sit suꝑ fundamentũ vnusquisqꝫ potest: aut non venire in edificium parietuz si non venit: semꝑ soliditate ecclesie in suo fundamẽto manẽte. Uirtus quidem ecclesie: quibuscũqꝫ arietãtibus malis/quibuscũqꝫ negantibus fidem eius: seu malis moribus e regione agẽtibus: ꝛ quacũqꝫ infidelitate

Margin notes: Mat.11. — Esa.53. — Ps.103. — 1.Cor.15. — 1.Cor.3.

duritate semper simpla manet eodē modo se habens: inuincibilis ab hostibus: insuperabilis a falsitatibus: inobliquabilis ab erroribus: secura inter minas / inter pressuras fida: inter tormēta pericula / aduersitates / demonū astutias semper inuicta: et in morte suorum amplius viua.

¶ De collatiōe clauium facta petro: secūdū mattheum solū. Capitulum XXXVI

Ne frustra videretur dictū q porte inferi cōtra ecclesiam preualere nō possent: authoritatis magne collatio facta est ad eruendum ab inferis animas / ad inferendas illas in celum: et ad detrudendum eas que iuste liganf / in damnationis baratrum. Et Mat. 16. tibi dabo claues regni celorum. Et quodcūque ligaueris super terrā / erit ligatum et in celis. Et quodcūque solueris super terram / erit solutū et in celis. Clauicularius celi factus est petrus: ea virtute qua de christo vera confessus est. Et data sunt et vincula: id est catene ad ligandū compediri et ligari dignos: necnō et omnia argumēta soluendi eos qui se solutioni per veritatē dederūt. Clauium officiū est aperire seu claudere Solutionis potestas ad apertionē: ligationis vero pertinet ad clausuram. Sed cui claudūtur superna / inferiora patent. Et suscipiet baratrū quem non suscipit celum. Non tamen super eos qui adulti non sunt: neque aliquid egerunt criminis et peccati: nondum capaces virtutis et vitij claues authoritatis officium habent: sed duntaxat super eos qui actualiter in virtutibus vel vitijs extiterunt. Quoniā non adultus si decesserit non lotus aqua baptismatis / dānatur: non potestate clauium seu officio ligationis / sed cōtractione macule originalis. Et si baptizatus antequam actu iudicio rationis aliquid egerit / non celum ingreditur quia petrus eū soluit: sed merito ecclesiastice fidei / in qua imersus est aquis. Nec claues date sunt pro his qui veram innocentiā seruauerunt: sed pro his qui peccauerūt siue semper auersis seu in veritate conuersis. Quē ergo ligabit authoritas petri? Eum qui nō deliquit. Quem absoluet? Eum qui nullis peccatorū vinculis ligatus est. Quem ligabit? Liberū a peccatis. Quem soluet? Eum qui ratione incapacitatis brutus et vitij peccare nō potuit. Perspicuum est enim q contra portas inferi vt non preualeant aduersum fidē et ecclesiam / date sunt claues: et aduersus actualia mala: vt per impenitentiam condēnentur: aut per penitentiā absoluantur authores.

¶ De precepto dato discipulis a iesu / ne cui dicerent ipsum esse christū: et de opportunitate sue passionis: secundū mattheum / marcū et lucam. Capitulum. XXXVII

Quanquam christus sciret corda discipulorum et fidem antequam quereret: tamē ab eis oretena confessione suscepta in ea veritate fidei prout ipse verus christus filius dei erat / ex certo mysterio secretū iubet teneri ab eis. Tunc increpans illos / precepit et cōminatus est discipulis suis vt nemini dicerent / quia ipse esset iesus christus. Mat. 16. Mar. 8. Lu. 9. Mira iussio si is qui venerat cognosci et credi / hoc quidem agebat: et ex hoc disceptabat et protologi et quantū fas erat disputabat cum iudeis / scribis et phariseis vt Jesus christus esse dei filius crederetur: et palam fassus est mulieri samaritane q ipse verus messias erat: remittebat ad consyderationem operum suorum / que in sui patris nomine faciebat: asseruit aperte se vnum esse cum patre: nūc quidem cognitus a discipulis suis / eis ne ipsum predicent interdicit. Et increpat eos letos de cognitione atque confessione / velut auidos ad pandendū illud secretū quod patre reuelāte cognouerant. Precipit velut subditis et vt temerarijs cōminatur / ne temeritate presumāt in vetitum. Sed mirabilior est causa quam subijcit: ne hoc ab eis alicui nosci reueletur. Nō enim volebat iesus occultari: qui e vestigio q voluit nasci voluit agnosci / noue signo stelle dato vt cognosceretur. Et ad hoc apostolos et discipulos elegerat: qui eum in vniuerso mundo predicarent: Erat autem tunc proximus passioni quando ista gesta sunt: et eodē anno crucifixus est. Nolebat quidem vt fide prestita eius passio et mors impediretur: propterea causam opportunitatis sue mortis et passionis apposuit. Nam exinde cepit iesus ostēdere discipulis suis: quia oportet eū ire hierosolymā: et multa pati / et reprobari a senioribus et a summis sacerdotibus ac scribis et occidi: et post tres dies resurgere. Liquet quobrem taceri mandauerit: vt opportunitas nō sua / sed generis humani cōpleretur. Nec eum sic ista tolerare oportuit: vt aliter esse nō posset: cū sibi nulla fuerit dominata necessitas: sed quia nos vrgebat non aliter nisi taliter futura vtilitas. Sicque pfinitū erat vt nisi ipse pateretur / nobis a passionibus nulla posset esse libertas: neque approbaremur a patre / nisi pro nobis ipse reprobaretur ab hoie. Nec nobis preterquam de morte ipsius vita potuisset oriri: nec surgere in gloriā nisi prior ipse resurgeret. Sic et apostolus inquit: Christus resurrexit a mortuis primitie dormientiū. 1. Cor. 15. Et palā verbū loquebatur: videlicet de his que passurus erat: ne discipuli crederēt q improuise ab ipso sibi passio inferret. Nō enim minus solidauit apostolorū fidē q ita prescius et voluntarius cū vitare potuisset / ad passionē accessit: quam q post mortē resurrexit ab inferis. Nam vt repertū est in autenticis apostolorum historijs cū peragrando predicarēt et sisterentur corā regibus et presidibus mundi: ob obiectionē crucis et mortis factā in cōtemptū iesu ab eis: hoc ipsi potissimū obijciebant q nō ignarus / sed presci-

us: nõ improuide/sed precognite: nõ inuit⁹/sed voluntarius: nõ vt deuitare nequiens/sed potẽs nõ timens/sed audens: non pauidus/ sed securus: terrens/nõ territus: preueniens/nõ preuẽtus: ad locũ passionis accessit: proditorẽ sciuit se permisit ligari/duci/flagellari/cedi et sententiari/crucifigi: et potestatiue animã/ nõ violẽtia emisit a corpore.

De aduersatione petri ad passionẽ christi: secundum Mattheum et marcum. Capitulum XXXVIII

Elabebatur petrus in ima sua: nec ab humanitate liber erat: qui post tam altam confessionẽ et verã in foueã hesitationis incidit. Respõderat iã interroganti iesu/ꝙ ipse erat christus filius dei viui: nũc vero audiẽs passionẽ/reprobationẽ ꝛ mortem hesitauit fore/acsi nõ ipse quẽ dixerat esset: nõ confortatus in verbo quod de resurrectione post tres dies adnexit: sed ad eũ feruenti amore cõtractus/nec separationẽ patiebaꝝ ad horã. Proinde ad passionẽ christi se obicem dedit vt potuit. [Et assumẽs eũ petrus/cepit increpare illum/dicẽs: Absit a te domine: nõ tibi erit hoc] Nimietas pij amoris sepe excusat errorem: et amorẽ nimiũ prope sensum mentis innocẽtia interdũ purgat a crimine. Ecce Petrus amator ardentior in iesu/increpat ipsum ne pati velit ꝛ mori. An amor exagitabat eũ/ vt seorsum ab alijs assimeret christum: increparet dulciter ne amare pateretur? An mente suffundebatur dubio seu opprobrio / vt fili⁹ dei pateretur ꝛ moreretur vt hõ? An hesitauit: an forsan primo sibi aduersus aduersabaꝝ christo: nesciens quidem ꝙ si christus nõ moreretur/ ipse nõ saluareꝝ? Que est ista ꝑsumptio discipuli in magistrum? Que temeritas hominis in dei filiũ? Que audacia serui in dñm suũ/ vt tã assertiue dicat: absit a te dñe: nõ erit tibi hoc? Non amplius impingamus in petrũ: audiamus super eum iudiciũ saluatoris. q̃ plus diligebat petrũ ꝙ petrus diligeret semetipsum: et in oĩbus amplius diligit ꝙ diligi possit aut diligaꝝ iesus. [Qui cõuersus et vidẽs discipulos suos/ cõminat⁹ est petro/dicẽs: Uade retro post me sathanas. Scandalũ mihi es: quia non sapis que dei sunt/sed q̃ hominum sunt.] In secretum traxerat eum petrus/cõfidens et diligens: Et ꝙꝙ ex amore presumens/verebatur per oĩa suũ dominum et magistrum. Unde conuersus Jesus vidit discipulos: a quibus ex colloquio petri fuerat auersus. Et vidẽs eos cõminatur petro sub determinata pena/nisi resipiscat. Et remittit eum retro: q̃ eum increpando et consulendo precesserat. Erat ignarus itineris / si preit ductorem gnauũ: et sciolus et ignarus si velit preanticipare scientem. Jesus nouerat quid agendũ petro in sequela erat/non in ducatu: in addiscendo/nõ in cõsulẽdo. Si vero prosenchabaꝝ ne fieret dictũ iesu: alienus a vero erat. Nesciebat q̃d oraret: merito retro remittitur/vt sit in posteriori parte Jesu. Quod sathanas appellatus est/non in diabolicitatẽ traijciendũ est. Nã sathanas oĩs qui aduersatur alicui voluntati et facili actioni/dictus est. Scandaluꝫ erat christo petrus in eo quod dixerat: qꝛ offensionẽ accepit. Obstat enim consiliũ et increpatio eius paterne volũtati/eterne ꝑdestinationi/vtilitati hũani generis: charitati et vrgenti eũ/vt ꝑ salute hoĩm cito moreretur. Semꝑ enĩ amans feruẽtior offendiꝝ/si aduersũ q̃d habet actio ad dilectũ. Subinferꝝ aũt aperti⁹ causa/qua dicto petri christ⁹ offendebaꝝ: quia nõ sapis que dei sunt/sed que hominũ. Consiliuꝫ dei ab eterno erat/ vt sic in assumpta carne ipsius fili⁹ pro salute hoĩm pateretur atꝗ moreretur/et tertia die resurgeret. Nec ꝙ omipotentie sue aliquid obstat aut deperit/ q̃ oĩa ex nihilo fecit: sicꝗ illico potest reintegrare soluta. Hoĩm vero studiũ et sapiẽtia est/ corpis vitare molestias: asperũ sensũ effugere: que mũdi sunt querere: in delectationib⁹ fieri: nõ dissociari a charis: plus declinare triste ꝙ turpe: auerti potius a presentibus ꝛ trãsitorijs malis ꝙ eternis bonis inhiare futuris: aut delectare modica re ꝙ spe meliorũ illam dimittere. Ista quidẽ et similia hominũ sunt/ꝛ nõ dei. Ac ꝑ hoc vnusquisꝗ sano sensu animaduertat quoniã nõ tm̃ i actione nequã offendiꝝ christ⁹: sed cũ mente solũ humana ꝛ terrena sapim⁹/et nõ dei: Nam gloria in confusione eorũ qui terrena sapiunt. Refugit eos christus/ꝛ i suos sathanicos habet: nõ illos dũtaxat quos nouerit perperã agere: sed ꝛ quos sape humane cognouerit: ꝛ ab hũanis ad diuina/ et ab imis ad altiora mentis intelligentiã nõ attollũt. Quã igitur humane ꝛ nõ diuine sapiebat Petrus/si christũ volebat sic viuere in humanis: nonduꝫ vere contemplatus dei prouidentiã: qui ꝑ crucẽ et mortẽ ex complemẽto iusticie disposuerat prouidere hominibus in diuinis.

De sequela Christi per crucem/et perditione anime in via pro patria: secundũ Mattheũ/marcũ et lucam. Capitulum XXXIX

Eodem animo esse cognouit apostolos ceteros/quo ꝛ Petrus erat. Nõdũ erãt in altiora subuecti/vt metus passionis esset seclusus: ꝛ amor quodammodo human⁹ ad christũ esset ab altera virtute supatus. Etiã turbe que seq̃banꝝ/erudiẽde in veritate fidei erant: ne forte notarent sequelã christi/corpis seu sensualẽ delectationem habere. At vbi passionem suam opportunam esse predixerat: ꝛ velut ad hoc sathanã repressẽrat petrũ: ꝑdit sequelã post se fiendã: et moduꝫ aperit/si aliquis eũ in spiritu dei factus sequi decreuerit. [Et conuocata turba cũ discipulis suis/dixit eis: Si q̃s vult post me venire et seq: abneget ꝛ deneget semetipsũ: et tollat crucẽ suã quotidie/ꝛ sequaꝝ me.] Iterũ reincrepatur petrus/et omnes q̃ volũt preire iesũ/seu sibi humane cõfidere. Et discipulis atꝗ turbis

Marginalia: Mat. 16. Mar. 8. Lu. 9. (beside "Et assumẽs eũ petrus"); Phil. 3. (beside "Nam gloria in confusione"); Mat. 16. Mar. 8. Lu. 9. (beside "Et conuocata turba").

vna doctrina de eundo post christũ. Nõ ergo
itur post Jesum in humana sapiẽtia/que mors
est: iuxta quã Petr⁹ sathanizãs christo ad pas
sionẽ sapiebat. Proinde qui vult post eũ ire/ꝑ
priã voluntatẽ/sapientiã carnis/humanũ sape-
re omnino deponat: et non delectato sensu et
opulento incedat: sed accipiat crucem suaꝫ: nõ
semel/sed quotidie. Quoniã gladi⁹ crucis de-
cisiuus a mũdo/semꝑ euaginatus tenẽdus est:
cum omni die mundus se offerat cũ delectatio
nib⁹ suis: et caro incessanter spiritũ impugnet:
vnde semper recidere oportet importunitateꝫ
importuna offerentis: et carnem reprimere ne
spiritui nostro preualeat. Possunt arma depo
ni/cũ obtrũcatus est hostis/cũ deuictus/ cũ fu-
gatus siue subactus est: cuꝫ securitatẽ dederit:
aut cũ animo pacato quieuerit: cũ vero nõ dor
mit nisi supplantet: et semper renouat artẽ in-
ertib⁹: noua inuenit arma belli: qui et si frena-
ri/nõ captiuari: si fugari/nõ exterminari: si cõ-
fligari/nõ tamen occidi potest: igitur tollenda
quotidie crux est contra cuncta nobis aduer-
santia ad salutẽ: et satagentia demergere in in
fernũ. Nec quiescendũ per diẽ/si quotidie con-
tra nos hostiliter hostis inuigilat. Tollẽda est
ad profectũ: vt affectu/vita/ moribus/theoria/
actu sequamur christũ. Accepit ipse suam cru
cem/suo mirabili ⁊ laudabili modo: accipiam⁹
⁊ nos nostrã pro modulo nostro. Neminẽ deli-
catum/honoribus mundi fultũ/circũdatũ fa-
muloꝝ turba/pompatice incedentem/terrena
sapientia tumidũ/diuitijs floridũ sequẽtes: sed
iesum pauperẽ/humilem/cõtemptũ: deniqꝫ in-
nocenter pro nobis crucifixũ et mortuũ: qui ea
via qua ipse incesserit/statuit suos sequaces in
gloriã peruenire. Est autem crux tollenda: nõ
illud patibulũ ligneũ/nec illa lignoruꝫ strues:
nisi quis ineuitabiliter articularet aut negare
fidẽ/aut suscipere materialẽ crucẽ: sed tota vi-
ta hominis in vita christi disciplinata/⁊ a mun
do vilitate ⁊ penalitate acta: et aĩo gaudere/cũ
ab extra molestijs agitamur. Uerum quia euã
geliũ omnes includit ⁊ recipit ad se venire vo-
lentes: crux omnibus tollenda cõmuniter ⁊ in
excusate possibilis/est omnis affectio/ intelligẽ
tia/vita/mos et actio: quibus euangelium non
contradicit: sed attestatur et assentit/et probat
⁊ recipit. Liquẽtius autẽ quid sit ipsa crux que
tolli iubetur/ verba saluatoris subiecta decla-
rant: ⌊Qui enim voluerit animã suã
saluã facere/ perdet eã. Qui aũt ꝑdiderit eã
ꝑpter me ⁊ euangeliũ/saluã faciet eam.⌉ Ecce
crucis morale mysteriũ/ aĩam in hoc vt in alio
salua fiat perdere. Et pollicitatio cõditionalis
apposita est in tollẽdo crucẽ: qm̃ qui ꝑdit aĩam
suam/ qui renũciat cõcupiscentijs huius mũdi
nõ alia intentione vel causa: sed ꝑpter iesum ⁊
ꝑpter euangeliũ eius in fide receptũ/ꝑpter cre
dibilia necessarioqꝫ credẽda q̃ docet/et propter
vitãda que ꝑhibet/ et propter agẽda q̃ iubet/ ⁊
propter speranda que sub pollicitatione conti-
net: ita tamen vt hec credita sint/ in actionẽ ab
vtroqꝫ homine deducant: credentis anima sal-
ua erit hec agentis. Et quia horrendũ est ratio-
ni et sensui penas eternas incidere: ipsarũ aui-
da deuitatione accipere crucẽ coartat/ que ab-
dicatio est mundi. ⌊Quid enim prodest
homini si vniuersum seu totũ mundũ lucraret:
anime vero sue detrimentum patiat/et seipsum
perdat? Aut quã cõmutationẽ dabit homo pro
anima sua?⌉ Quid aliud inuenire homies sata-
gũt: quod aliud documẽtũ inq̃rũt: quorũ exẽpla
venant ad mundi contemptũ: ad despectũ tem
poraliũ et ꝑfunctoriarũ rerũ/ad subeundũ ago-
nes quoscunqꝫ ꝑpositos: q̃ hanc sententiã sal
uatoris? Quid cunctantur/ quid hesitant de pe
nis eternis: cũ animarũ audiunt detrimentum
pro vniuerso mũdo nõ esse ferendũ? Qm̃ si tpa-
le dũtaxat esset aĩe detrimẽtũ: nõ immerito pos
set ex electione queri et acquiri/desyderari ⁊ ob
tineri totius mundi etiã ad tempus quieta pos-
sessio/et singularẽ in illo vendicare dñatum. Et
si credit euangeliũ: et q̃ iesus ista docuerit/ q̃ ve
ritas infallibilis est et verbum dei patris: quid
prodest homini totius mũdi possessio: quid ꝑso
nalis prosperitas: quid quintupertita sensuum
delectatio corꝑalis: quid vxor et filij ad votum:
quid nobilitas generis: quid antiqua ꝓsapia:
quid super ceteros dñatus: quid assistentia pro-
cerum: quid obedientia populi: quid pompa fa-
mulorũ/esibiliũ et vtensiliũ: et si qua tanta con-
flarent in vnum/possentqꝫ ꝑuenire ad vnũ pro
velle suo: in tp̃e suo possent vtilitatis afferre: si
tandẽ seꝑatione facta vtriusqꝫ substantie detri-
mentũ/eterne diuisionis a deo/inclusionis cũ
tetris aĩa pateret: imo in vtraqꝫ substantia to-
tus homo perdat in eternũ? Nulla quidẽ est di-
gna cõpensatio in cautela mali ex abdicatio-
ne corruptibiliũ/ in actiõe bonorũ: vt in eternũ
aĩa salua fiat. Tollat igit iussa crux/que mundo
hotem ⁊ homini mundum crucifigit: qm̃ nulla
cõmutatio rerũ visibiliũ pro aĩa dari põt / equo
libramine valens. Uerũ quia sepe contingit q̃
huiuscemodi et taliter crucem tollere sequiqꝫ ie
sum erubescentia quedam humana prohibeat:
ob quam plurimi non accipiunt: multi vero ac
ceptam deponunt: idcirco contra hoc terribi-
lem cõminationem adiecit/dicẽs: Nam ⌊qui Lu.9.
me erubuerit et sermones meos in genera-
tione ista adultera et peccatrice: hunc filius ho
minis erubescet cum venerit in maiestate sua et
patris ⁊ sanctorum angelorum.⌉ Jn dubiũ nõ
vertatur quin erubescẽs christũ cõfiteri / eiusqꝫ
audire atqꝫ in moribus seruare sermones: inter
istam generationem iudeoruꝫ: que adultera est
in fide et in lege: et mechata in aliquibus/in la-
pide et in ligno: vt alie gentes que ignorant de-
um: et varijs maculata peccatis/ et profluxa in
omni genere vitiorum: sed accõmodata ⁊ dila-
tata sentẽtia: si quis in quacũqꝫ generatione ho
minũ copulata mũdo perperã agẽte / arguente
aliorũ virtutem/erubuerit christum confiteri et

seq̃: et doctrinã ei⁹ credere ⁊ tenere: cũ cũ indi-
catur⁹ aduenerit i altitudie ⁊ manifestatiõe sue
maiestatis/i vnitate paterne substantie/fultus
agminib⁹ angelorꝫ atqꝫ sanctorꝫ/ se erubescentẽ
inueniet. Erubescet quidẽ christ⁹ erubescentẽ
se: nõ i passiõe animi suffuso vultu/sed dedigna
tione: qꝛ dedignabi ̃ illũ q̃ erubuit. Utiqꝫ ma
gna cõfusio/cuꝫ reprobatio huiuscemodi hois
erit cũctis angelis et hoibus manifesta: qm̃ in
hac vita fama vel infamia/vera vel falsa/iusta
vel iniusta nõ põt multũ lõge lateqꝫ diffundi.
Neminẽ vero angelorũ seu demonũ/hoim sal
uatorũ siue damnatorũ illa futura latebit/ex q̃-
Mat.16. cũqꝫ sorte puenerit. Et erit hoc obnixe. ⌊Fili
us eni hominis ventur⁹ est in gloria pa
tris seu cũ angelis suis: et tũc reddet vnicuiqꝫ
ẜm opa eius.⌉ Nihilominus forsan fuisset cõmi
natio facta erubescentie propter erubescentiã
contra eos qui generationi peccatrici et adul
tere adhesissent: aut veriti fuissent hoiem plus
q̃ christũ: necnõ ⁊ despectui habitus erubescẽ
tie cũ tempore modus: nisi adiecisset omnino ad
examen/ad disceptationẽ/ ad vltimã sententiã
pferendã: a qua tergiuersatio nulla erit: a qua
iudex appellationis manebit irrequisitus ipsi
us sui aduentũ. Quãobrem ad confirmandum
sententiã/ad terrendũ rebelles/ ad reuocandũ
cõtumaces/ad animãdũ homines ad agones
dicit: q̃ filius hominis quẽ hõ infidus aut ma
lefidus/vt filiũ hominis erubuit corã hoibus:
quia sic cõceptus/sic natus/sic fugat⁹/sic con
uersatus/sic tentus/sic passus/ sic mortuus et se
pultus est: veniet in iam contẽpta/ sed nõ con
temptibili forma tunc: quoniaꝫ in eo q̃ fili⁹ dei
apparebit in gloria patris: et cũ illis ⁊ cũ plu
ribus angelis: quorũ duodecim legiones i sua
captura contẽpserat habere: operibusqꝫ diligẽ
ter examinatis ⁊ discussis affectib⁹/reddet vni
cuiqꝫ ẜm opera sua/bona vel mala/ magna vel
parua: trutinaturus quidẽ opera ex affectibus
nõ ex operibus affectus appendens. Et vt om
nino petri stabiliret confessio: et paterna reue
latio vera esset. fundatio ecclesie crederet/ aut
nõ dubitaretur habere solidũ fundamentũ: et
autoritas data ligãdi atqꝫ soluẽdi remascella
ret: ⁊ petri increpatio ostenderet fuisse iportu
na: ⁊ vera retũsio christi/opportunaqꝫ iussio de
cruce tollẽda: ⁊ q̃ nemo erubescat ob aliquam
causam christũ ex animi veritate publice vita/
moribus/sermonib⁹ cõfiteri: anteq̃ discipulo-
rum suorũ aliqui morerent: gloriam resurrecti
onis ⁊ eternitatẽ suam ostensurũ se repromisit
dicens: ⌊Amẽ dico vobis: sunt quidã de
hic stantib⁹ qui nõ gustabunt mortẽ/ donec vi
deant filiũ hois venientẽ in regno suo.⌉ Ideo
saluator hoc pollicit⁹ est: quod ꝯ post dies octo
pfecit cũ trãsfigurat⁹ est: ⁊ paterna vox audita
est: vt supradicta suis sentẽtijs firmarẽtur. De
tribus solis discipulis: scilicet petro/iacobo et
ioanne dicebat: quos secũ assumpturus erat in
monte: q̃ morituri nõ essent/anteq̃ viderẽt Je-
sum dilatarat filiũ hominis reputatuꝫ/venientẽ
in regno suo: videlicet ostendentẽ in se resurre
ctionis gloriã: cũ voce paterna delata de celo/
q̃ esset eternus dei patris filius: vt ꝯfessus fue-
rat simon petr⁹: cui⁹ increpatio cassabat: qꝛ im
mortalis est deus: ⁊ crux tollẽda scandalũ non
deberet inferre: neqꝫ aliquis in confitendo Je
sum erubescẽtiã pati: declaratũ est ex gloria /ex
voce paterna: q̃uis hoiem ex assumpto/esse dei
filiũ ex eterno. Uenit ergo in regno suo ⁊ in vir
tute sua se pandens quod erat: cũ post octo di-
es transfiguratus ẽ / ostendẽs assumptũ quãta
excellentia sublimatũ erat.

¶ De iterata predictione sue passionis: secundum mattheũ/marcũ et lucam. Capitulum. XL

Post trãsfigurationẽ/post eiectionẽ de
monis a lunatico/ ne discipuli ex subi
tatione terreant iterũ de sua passione
preloquit. ⌊Et inde profecti ̃ terg rediebant
galileã/nec volebat quenq̃ scire.⌉ Sepe ob dis Mat.17.
pẽsationẽ ⁊ prerogandã in actionib⁹ delitescẽs Mar.9.
formã parauit iesus. ⌊Cõuersantibus aũt Lu.9.
eis in galilea / oibusqꝫ mirãtibus in oibus que
faciebat/dixit ad discipulos suos: Ponite vos
in cordib⁹ vestris sermones istos. Filius enim
hois futurũ est/vt tradat in manus hominũ/ ⁊
occident eum: et occisus tertia die resurget.⌉
Predicit passionẽ in galilea: qꝛ de primo ascen
surus in hierusalẽ. Et cũ cetera verba clareant
hoc solũ solerter intuendum est: id q̃ sermones
in cordibus ꝓprijs ponerẽt auditores discipu-
li: vt tenerẽt ita memoriter nulli obliuioni tra-
dendos: ne tpe dum fierent/hesitatio deduceret
in errorem: metus in fugã: modica fides in du-
bium exitiale. Quanq̃ omnia que christus ges-
sit ⁊ docuit in carne pro nobis/semp sint in cor-
dibus prefigenda: passio tamẽ infigenda ꝑcor-
dius: ex qua nostre salutis preciũ est solutuꝫ: in
qua liquido apparuit quãta dilectione apud eũ
valeamus. Necnon et Jesus recto agendi do-
cendiqꝫ ordine sepe fecit q̃ letis tristia/tristibus
leta/alta prouidentia sue dispensationis immi-
scuit. ⌊At illi ignorabant verbum istud: et
erat velatũ ante eos/vt nõ sentirẽt illud.⌉ Mi-
rum q̃ ignorabant/cum ⁊ iam priusq̃ transfigu
raretur se passurũ predixisset. Atqui animũ nõ
figebãt in verbo/velut abhorrentes vt intellige
re conarent. Et obiectũ erat ab eis ex tempore
ex facto/ex modo/ex causa: ita vt nõ sentirent in
quibus christus agonibus agebat: vt vel ne pa
teretur seu nescirent quid ad ista responderent.
Et timebant interrogare eũ de hoc verbo: me-
mores q̃ aspere petrum eum increpantẽ repres
serat/et resculpserat spiritũ presumptionis ei⁹:
necnon et veriti de tam secreto mysterio inter-
rogare illum: sed seipsos ad miserorum refugi
um contulerunt: quoniam et cõtristati sunt ve-
hementer. Et si non amplius pro dño aut quo-
cũqꝫ charo dari põt ex consilio vel ex ope mut⁹
pro illo impendendũ nõ deest tristicie ac dolo-

ris. Huiuscemodi gen⁹ muneris omnis hō habet: diues et paup, prosper ⁊ miser: posse tristari ꝑ proximo/etiam et ꝑ seipso: cū sibi ad suas remouendas molestias alia cuncta desunt.

¶ Quod iesus omni iure et causa liber existēs/tamē regib⁹ mūdi didrachma solui iussit ad scādalū deuitādū: secūdū mattheū solū. Ca. XLI

SEcretū sed nō abs te hō mysteriū est: ꝙ Jesus qui omnes venerat liberare: cū esset omniū liber: soluendo didrachma regib⁹ seculi/ seipsum humiliter subditum fecit. Et propemodū eque censendū: ꝙ tributum soluit/et ꝙ stetit ante presidē. Scriptū (Mat. 17.) est: [Et venerunt capharnaū. Et cū venisset capharnaū: accesserunt qui didrachma accipiebant ad petrū: Et dixerūt ei: Magister vester nō soluit didrachma. Et ait: Etiam.] Erant ibi in capharnaū censores reipublice/a senatu et cesare constituti: q̄ statutū censū in pondere seu insignito numero exigebant: et erat didrachma duplex: scilicet pondus siue moneta. Qui videntes Jesum sic libere atq̄ independenter incedēre: cū nullius caput liberū decreto senat⁹ ⁊ cesaris esse deberet a censu: ꝑpter famā vero q̄ ferebaꝶ de iesu/ ꝙ potens in miraculis et in sermonib⁹ foret: maxime in Capharnaū: vbi multa iam signa fecerat: nō sunt ei ausi violentiā inferre in ꝑsona: eo tēperamento iuris romani/ꝙ ꝑ aliquo debito nemo in persona tangereꝶ/ si aliquid erat in rebus: neq̄ cogeretur ad censū/ si notoria erat inopia. Verūtamen adierunt ad Petrum depresse querulantes ꝙ iesus eorū magister ad fiscū reipublice didrachma nō daret. Sicq̄ petrus fassus. Et hesitauit petrus in verbo: iā paratus habita cū moditate interrogare iesum. Et cum intrasset domum/ preuenit eum Jesus dicens: Quid tibi videtur simon? Reges terre a quibus accipiunt tributū vel censū? a filijs suis/an ab alienis? Et ille dixit: Ab alienis. Dixit illi iesus: Ergo liberi sūt filij.] Hec sententia veritatis ex his verbis sumenda est. De⁹ pater rex ⁊ dn̄s est vniuersi: summo iure vnicū filiū habet in ea libertate constitutū qua pater. Igitur si filij regū mūdi liberi sunt a censu exactionū fiscaliū impositarū decreto paternorū regū: multo magis dei fili⁹ liber erit/etiā cū cōplicib⁹ et sodalib⁹ suis. Naz et regū filij quos elegerunt socios sepe fecerūt exemptos: vt etiā discipuli sodales eterni regis filij eximanꝶ a censu. [Ut aūt nō scādalizem⁹ eos: vade ad mare et mitte hamū et eū piscē qui prim⁹ ascēderit tolle: et aperto ore eius inuenies staterē: illū sumes/et da eis pro me et te.] In magnā consyderationē immittūtur huius rei geste lectores/etiā ⁊ audi.tores: ꝙ subiiciēdo causā ne inferret scandalū/iussit dari tributū: cū ipse esset rex regū et dn̄s dominātiū: et penes ipsum sint oīa iura regnorū. Et pāmo magnū arcanū offertur ad cōtemplandū: qm̄ omne mysteriū nostre redēp.tionis cōprehēsum est. Mare est p̄s.ns seculū/ex omniuerso flātib⁹ ventis vndosū magnū ⁊ spaciosū: vbi tot sunt reptilia/quorū nō est numer⁹: vbi sūt aīalia pusilla cū magnis: vbi sunt naues negociationū onerarie et rostrate: vbi sunt in ꝑturbationibus/et nutabunda sibi et cassabunda. Piscis ipse christus inter vndas ⁊ ꝓcellas huius maris eiectus et concussus. Hamus quo captus est amor est. Sic em̄ capiꝶ ⁊ tenetur. Stater inuentus preciū sanguinis domini est: qui ore suo promissus fuit effundi/cū ait: Hic san- (Mat. 26.) guis meus qui pro vobis et ꝑ multis effundetur in remissionē peccatorū. Daturq̄ sanguinis preciū ꝑ christo ex paterna obediētia/qua missus erat effūdere: et ꝑ petro: scilicet ꝑ omī congregatione fideliū/ in redēptionē a penis/ in remissionē peccatorū/in adeptionem glorie: Quod petrus piscatur hunc piscē hamo/ staterem repperit ⁊ soluit: fides est que ꝑ dilectionē operaꝶ. Id vero plus angit ꝙ regibus mundi datū est tributū. Sed in hoc benignitas christi lucidius pollet: cū et reges seculi non secernanꝶ a precio sanguinis christi: si cōmertio fidei ad ipsius participationē accesserint. Nec nō ⁊ astruit viuendi sub principibus mūdi formā: vt a quibuscūq̄ mortalibus/ tutorib⁹ reipublice deferaꝶ/ministrisq̄ iusticie: nec pro priuata substāna conseruanda offensio in republica inferaꝶ. Plus em̄ ⁊ vtilius ꝑ oēm modū est bonū publicū q̄ priuatū. Et cū conatus fuerim q̄s potuit historias ab exordio mūdi gestarū rerum ꝑlegere: nullā occasionē seu causaz destructionis ciuitatū magnarū atq̄ paruarū/regnorū et regionū maiorē repperi: q̄ cū priuatū publico antepositū est. Mirū aūt ꝙ phariseos ⁊ iudeos scādalizari ꝑmisit/cū supra dixit: sinite illos: ce- (Mat. 15.) ci sunt duces cecorū: nunc quidē gētiles exactores pro republica scandalizare vereꝶ. Sunt em̄ scādala et offensiones assumpte a ꝑximis: quibus absq̄ veritatis/iusticie/honeste vite/virtutis derogatione atq̄ iniuria obuiari nō potest: q̄ vt nō eueniāt nec obstandū. Sunt aūt quib⁹ facile sine delicto ⁊ culpa ne ꝑueniant obuiaꝶ: et his modeste obex opponēdus est. Et si nihil aliud sic fieri suaderet: forma prestituta sufficit saluatoris. Sunt et qui ex malicia/ ex elatione/ atq̄ inuidia/ex furore/ira/dolo/ cōtētione/ꝑuicacia: ex iactātia/ex ambitione/in oībus apparere querētes: tergiuersantes a veritate: horrētes ab illa conuinci: virtutis inimici/ filij prauitatis scandalizanꝶ. Talis em̄ erat pessimitas iudeorū: quorū scandalū modicū cure si veniat: dum e regione virtutibus et bonis actibus insistatur. Sunt ⁊ qui ꝑ ignorantiā nō intelligētes rei veritatē/scandalū sumūt: quib⁹ ne ꝑueniat insistēdū. Stater quidē inuentus in ore piscis/nūmus erat tribus solidis constās. Que inuētio est inter christi miracula deputāda in prenoscentia christi; ⁊ ꝙ piscis staterē nō reprobatū habuit:

vnde in pisce adinuenit: vbi piscis inuenit: quō solū in ore inuentus est: ⁊ piscis de inferioribus aque ascēdit/et sic adhamatus est.

¶ De inquisitiōe discipulorū facta iesu/ quis eorū esset maior in regno celorū: secundū Mattheū/ marcū et Lucam. Capitulū XLII.

Nondū discipuli gradū pfectiōis ascēderāt: hūanis infirmitatib⁹ angebantur: titillabant in aio aculeis inuidie: maioritatēq₃ appetebāt: respuebant minorari ab inuicē: eos curiositas agitabat velle id scire quod erat impertinens ad virtutē. De virtutib⁹ otendēdū esset/ si qs posset aliū anticipare/ aut ppriā in ill' phabere a ceteris. Nulla de pmijs inter veros dei cultores deberet esse cōtentio. Agonistar est opa exhibere virtutū: et qntū in ill' pficiant vel deficiāt/ aio moribusq₃ inqrere: Solius dei est eque trutinare de meritis. Hinc ergo aduertendū qd animos discipulor vexauerit.

Mat.18. Mar.9. Lu.9. Intrauit aūt cogitatio in eos/ qs eorum esset maior. Siquidē inter se in via disputauerāt/ qs esset illorū maior. At iesus vidēs cogitationes eorū/ interrogabat eos: Quid in via tractabatis? At illi tacebāt. Et residēs vocauit duodecim. Et in illa hora accesserūt discipuli ad iesum dicētes: Quisputas maior est in regno celorū?] Hec cogitatio suppositā occasionē habuit. Memores erāt discipuli q petrus appellatus erat cephas: q in cōfessione btificatus: q supra illū fundabat eccl'ia: q clauiū largiendar pollicitationē acceperat: q audacius loquebat ad iesum: q ipse cū iacobo et ioanne steterat in resuscitatione puelle: q hi tres soli assumpti fuerāt ad trāsfigurationē videndā. Ex quib⁹ hesitātes cogitauerūt si apud christū esset acceptio psonarū: si quē illorū fecisset in autoritate seu in bonis potiundis esse maiorem. Que cogitatio vsq₃ ad verbū disputationis egressa est: nec hoc iesum latuit q omīa nouit. Et interrogauit eos vt ore pprio faterent qd in via cogitādo/ disputando tractauerāt. At illi velut erubescētes de huiuscemodi mentis infirmitate tacuerūt. Sed ipse residens in domo quā intrauerāt/ in qua de tributo reddēdo preceptū datū est petro/ vocauit eos. At illi vidētes q tergiuersari non poterāt: in illa hora accesserūt ad eum interrogātes de quo cogitauerāt/ ⁊ inuicē habuerāt disputādo sermonē. Ipsa impfectio primitiuorū cum christo iesu fundatore oīum bonorū est argutio ad profectum nostrū: q nō satagimus in superno regno/ sed in terreno/ quantū facultas aderat/ haberi maiores. Preposterizat iusticie ordinem qui premiū anteq̄ mereat/ et priusq̄ laboret/ mercedem et stipendiū querit anteq̄ militat. Semp quidem virtus ex animo/ actio ex opere preferende sunt premijs: quoniā fm decretū diuine iusticie/ posteriores sunt glorie virtutibus. Et regni maioritas nisi precesserit humilitas pegrine minoritas nō succedit. Proinde Jesus a se prouidus/ ⁊ ab ipsis discipulis requisitus: comprimēs disputationē pronsiciat veritatē: et exemplificat in eo qui solam naturam sapit. Et aduocat Jesus paruulū: et statuit eū in medio eorū secus se. Quem cū complexus esset/ ait illis: Amen dico vobis/ nisi conuersi fueritis/ et efficiamini sicut paruuli/ nō intrabitis in regnū celorū. Quicunq₃ eñ humiliauerit se sicut paruulus iste: hic maior est in regno celorum. Si quis vult primus esse/ erit omniū nouissimus/ et omniū minister.] Cum de regni maioritate quereretur: primo ianua constructa et ostensa est: scilicet paruulitas innocentie: qua nec sibi quisq₃ nec alij nociū inferet: et ea consistentia que fm naturā est. Est eñ natura quoddā bonum creatū: sed humana disposita posse ex studio meliora nancisci: ergo bona natura paruuli: sed eo magis quo pōt per disciplinā et studium in meliora sustolli: et puritas mentis ⁊ operis/ vt sit vita imaculata: et illa humilitas qua semper itur in ima et abiecta/ et oīs extollentia ignorat. Igitur facta est humilitas ancilla ostiaria regni dei: nō q̄ ad subuersionē interrogauit petrū: sed q̄ vere credentē si astiterit/ in regnū celorū introuehit. Proinde si quis primatū apperit: humiliādo/ ministrādo alijs ex amore in veritate subiaceat: ⁊ satagat paruulū fieri secundū apl'm. Nolite pueri effici sensib⁹: s₃ malicia paruuli. 1. Co.14. Ad quos quāto amore christus cōtrahit/ ipsius humane cōplexus paruuli quē in medio statuit monstrat. Exterior actus sepe pdit quid occulti amoris siue odij in mente resideat. Complectit paruulū brachijs christus et blanditur: qm̄ ipse paruulus datus est nobis. Et cū deus esset/ natus est filius hominis: vt et nos in eandē imaginē transformemur. Simplices paruuli et a versutia liberi: et cum simplicibus sermocinatio eius. Conuertātur igitur ad paruulitatē que ex virtute atq₃ carentia iniquitatis est: non ad illam que ex tpe modicaq₃ corporis mole: quoniā aliunde ad eternū regnum non patet ingressus. Et si peregrinantē ecclesiam regnum celorum accipere nitimur: in eandem causā verba referunt: quoniā qui humilior et innocentior ⁊ ministrādo in charitate feruentior/ ille maior. Et vt expressius ad paruulitatem huiuscemodi cōuersio fiat: peramplius illā effert. Et qui susceperit vnū paruulū talem in nomine meo/ me suscipit. Et quicunq₃ me suscipit: nō me suscipit/ sed eum qui me misit.] Perspicuum est de quo paruulo intendat: quia non tpis/ sed virtutis: nō corporis/ sed moris. Alias beate forent matres et nutrices: que pro libito voluntatis paruulos quos nutriunt complectuntur. Se autem dicit in paruulis recipi quos requirit: verum non se solum/ sed et mittentem patrem: vt non quidem in hoc virtus et beatitudo quia homo visus suscipitur: sed quia deus in homine creditur/ adoratur et colitur. Et vt maioritatem constituat/ dicit: [Nam qui minor est inter vos/ hic

maior ē. Forsan de seipso hāc sniaȝ ꝓtulit: ꝙ ipse minor erat ex humilitate qua ministrare venerat/ nō ministrari: ⁊ ipse maior ex eo exaltat⁹ vñ humiliatus. Necnō ⁊ ex merito sentētia vera est: ꝙ q̄ voluntate minor est sibi: ⁊ inter ceteros ex vera humilitate se despiciens viluit: magnitudinē nāciscit eo altiorē quo ꝓfundior fuit humilitas. Nam ⁊ aque ꝓprietatē conspicimus: que quanto natura sua in profundum descenderit/ tanto ascendit angustata per artem.

¶ De questione quā interiecit ioannes de faciente miracula in nomine Jesu/ et nō sequente iesum: secundū Marcū et lucam. Capitulū XLIII

Antequ terminaret id quod de maioritate regni tractabat/ ioannes aliā questionē a christo declarandam iniecit.

Mar. 9. Lu. 9. Respondēs autē ioannes dixit: Preceptor/ vidimus quendā in nomine tuo eijcientem demonia et ꝓhibuimus eū: q2 nō sequit te nobiscū. Et ait ad illum iesus: Noli prohibere eū. Non eñ est qui faciat virtutē in noīe meo: ⁊ possit cito male loqui de me]. Erat quidē a doctrina ⁊ discipulatu ⁊ sequela christi alien⁹: sciebat tamē et viderat que ⁊ qualia signa faciebat iesus: quē sequi nolebat: nisus potius habere sequelā/ cui virtus neqȝ sapientia suppetebāt: qm̄ vera virtus et sapientia preter christū/ neqȝ nisi ab ipso non sunt. In suis deficiebat/ arrogabat aliena: nō ex omni/ sed ex parte: audiebat christum propter miracula esse in magna fama: cui⁹ auidus potius ꝙ virtutis/ nomen non virtutem christi falso ad vsum sue peruersitatis accepit. In cuius inuocatione ab obsessis etiam demonia depellebat. Quod ⁊ apostolos latere nō potuit: qui prohibuerūt eū vt in noīe iesu miracula non faceret: quem nec pro doctrina/ neqȝ pro vita/ neqȝ pro bonis morib⁹ cū alijs sequebat. Hoc fecisse debitū virtutis fuit: remoto inuidie zelo/ illū arguere qui sub alio noīe aliquid sibi in munere aut in fama vendicabat. Irreprehēsibilis erat/ quia noīe vtebat virtutis: eo tamen damnabilis quo non sequebat ipsam virtutem in qua talia signa in alijs faciebat: non suo/ sed credentiū merito. Attamen nō derogatur iesu: potius virtus eius nominis inclarescit: si etiam in reprobis/ in hereticis/ in non eū sequētibus potestatiue miracula operat. Necnō ex hoc liquidū est multos fecisse miracula in virtute nominis almi/ erigente fide aliorū simplicium: q̄ nō recte viuentes miserabiliter sunt puniti. Joannes post factū cōsultat si bene per eū gesta res est: scire cupiēs in posterum quid agendū. Unde respondet Jesu ioannes non vocatus: nec singillatim sibi aliquid dicebatur: sed inter verba q̄ de maioritate ferebant/ ꝓposuit aliā questionē iesu: preceptorē vocās in verbo: cui etiā ex animo et opere subditus erat/ paratus subiacere decreto. Cui vt scriptū est/ tale dedit responsum: vt nō prohiberet in nomine suo miracula facere: quis eū animo et moribus nō sequebat: rationē huius respōsionis annectens: qm̄ ille qui aliquā virtutē/ siue aliquid mai⁹ operat in noīe alterius: nō pōt absqȝ denotatione sui aduersus illū loqui/ in cui⁹ virtute talia operat⁹ est. Et plus adiecit: Qui eni nō est aduersus nos/ pro nobis est. Contrariū alibi apparere videt/ cū dictū sit: Qui non est mecū/ aduersus me ē. Luce. 11. Nūc vero q̄ nō ē aduersus/ vt ꝓpicius sit habend⁹. Nemo cūctet: vtraqȝ sentētia vera est: nec est cōtrarietas inter eas. Qm̄ ibi dicit de diabolo/ siue de eo qui nullo federe/ nulla inuocatiōe se tenet ad christū: hic vero de eo/ qui si fide non credit/ affectu non diligit/ moribus nō sectat: saltem inuocat nomē eius/ cui⁹ laus ⁊ fides increscit in cordibus auditorū. Et virt⁹ valentior ostendit/ que ꝑ emulū agit. Sic apl's ad Philippēses ait de Phil. 1. diuersitate illorū qui christū predicabant: dum ipse staret in carcere. Quidā per inuidiā ⁊ contentionē: quidā aūt et per bonā voluntatē christum predicāt. Quidā vero ex charitate: scientes hoc qm̄ in defensione euangelij positus sum. Quidā ex contentione christū annūciāt nō syncere: existimantes pressurā se suscitare vinculis meis. Quid enim dum omnimode/ siue per occasionem/ siue ꝑ veritatē christus annūciet? In hoc gaudeo/ sed etiā ⁊ gaudebo. Itaqȝ christus non estimat contrarium eum qui inuocat nomē eius: cum ex fide audientium ad inuocationem sequatur effectus. Non ergo prohibendus ille qui inuocat christi nomen: si euenit id ad quod inuocatum est: etiā si non sequitur christū: quia fides augetur. Ipse sibi male cōscius/ christi cōsyderans benignitatem/ nominis virtutē cuius inuocatione vtitur et efficit: forsan regrediens ad seipsum/ cōpunctus corde sequet ⁊ christum: aut pertinax supplicium iuste luet/ contemnens christi largitatem: qui etiā inimicis miracula fieri in sua virtute permisit. Tenendum etiam ex hoc baptizatum in nomine christi a quocunqȝ aduersario christi/ heretico siue infideli/ nō est vlterius abluendū: sed tm̄ instruendū si defecerit a sequela nominis/ in quo iam baptizatus. Nec obstat dictis et veritati forma variata verborū/ videlicet: ego te baptizo in nomine christi: dum perfecte credat trinitas: seu ego te baptizo in nomie sancte ⁊ indiuidue trinitatis: aut in nomine patris et filij ⁊ spiritussancti: dū christi veritas firma credulitate teneatur.

¶ De correctione fraterna et autoritate ecclesiastica et cōsensiōe mutua: et quotiens indulgentia sit prestāda: secundū lucā et mattheū. Ca. XLIIII

Si non fuisset preuaricatio/ neqȝ lex scripta que propter preuaricationes imposita est. Si non esset labilitas/ neqȝ prohibitio. Frustra prohibetur quod fieri nequit. Ipsa impossibilitas prohibitum fert. Si non esset lapsus/ neqȝ reuocatio: casso conatu fertur erigere qui non cecidit. Si a malo desperaretur auersio/ non haberet locum correctio. Igit ad

eos ꝑ christi legē iubet fieri/ꝗ neutrū extremuʒ
habet: vt spūs ɔfirmati nō sūt/ꝗn possint delin
quere atq̄ peccare: neq̄ in eternū multant/quin
reuocari nō possint. Medij ꝗdē nō mediatores
sunt inter vtrāq̄ ptē: ꝗ peccare possunt ꝛ reuo-
cari ꝛ corrigi. Et ꝑpter hos ꝗ sic in hac vita de
gūt/a christo fraterna correctio posita est: ne fi-
ant in sorte incorrigibiliū: nec in illoꝝ aggregē
tur collegio/vbi nulla est correctio opportuna:
qꝛ ibi esse nō pōt delictū siue peccatū. Quāobrē
Mat.18. Lu.17 saluator ait: Attendite vobis: Si pecca
uerit frater tuus in te/vade icrepa il-
lū: et corripe eū inter te et ipsum solū.
Premittit in correctiōe cautelā ꝛ solertiam indi
cit: ne ꝗd pter ordinē ꝑ icircūspectionē fiat. Et
ꝓinspicere oportet/si delictū aut pctm̄ aut quō
libet erratū ab aliquo est. Tūc si frater peccasse
ꝯuictus est in sciētia fratris alteri⁹: aut fratri in
iuriā intulisse publice vel occulte: accedat priua
ta correctio/ne ꝑ publicā ꝓnotaret corrigēdus
si delinꝗt aut peccauit occultus tibi soli notus: et
si publice ꝙ tergiuersari nō posset/moleste fer-
ret in argutiōe supiorē habere. Semꝑ ꝗdē ꝓmi-
nentiā quandā ille ꝓtēdit ꝗ arguit: ꝛ si non ex eo
quod in autoritate canonicū ē/saltē ex eo quod
veritatē habet. Et ne facile ad ampliora mala
publice vocaretur argutus: ꝓuidētius atq̄ vti-
lius ratus christus ad correctionē apposuit sol
licitudinē. Et corripiēs in magnis lucris effici
tur/si obediēter audit. Sic ꝗdē dicitur: Si te
audierit et penitentiam egerit/dimit
te illi: et lucrat⁹ eris fratrē tuū. Nulla
maiora lucra ꝙ alaꝝ. Preciosior est ista nego-
ciatio ꝙ auri ꝛ argēti primi ꝛ purissimi. Omne
corporeū ab assumpto a deitate alas lucriface-
re supexcedit. Haꝝ negociator christus exhor-
tans/aptā formā dās aplis: vt huiuscemodi ne
gociationi se donēt ad lucrandū hoīes ꝑ super
na patria: ꝑ ꝗbus lucrandis dei filius in terris
ꝑegrinatus est. Sed sub apposita ɔditiōe agit
lucrū: si quesitus ad lucrū querenti ɔsentit. Et
si desyderiū saluatoris in hac negociatiōe dela-
tū ab hoīb⁹ videret: ꝗcꝗd est spūs/ꝗcꝗd corporis
ꝗcꝗd virtutis ꝛ opis/ꝗcꝗd sollicitudinis et stu-
dij/ad impendēdū enixe foret vt aīe ꝗrerent: ve
nirētq̄ in thesauros quos saluator ꝓcio sangui
nis ɔdere nisus est. Et si nil aliud hoīes ꝓmoue
ret ad alaꝝ lucra/satis eēt memorabile pro eis
effusi sanguinis ꝓciū: ita vt vnusꝗsq̄ tāti precij
trutinator existēs/si nō exorbitat/depꝑhēdit ꝗd
agendū foret in lucro animaꝝ. Proinde ꝑcun-
ctandum est quid ex vtraq̄ parte requiritur/vt
effectum debitum nanciscatur correctio: ꝛ in il
lum dirigat ad quem preordinata est finem. A
diuina charitate agi oportet alterius repreben
sorem: siue autoritatem habeat siue careat/qui
corripiendi assumpsit officium. Sed ꝛ sapien-
tia predocente/iesu confirmante oportet assu-
Eccl.19. mere. Scriptum est enim: Corripe amicum/ne
forte non intellexerit/et dicat: non feci: aut si
fecerit/ne iterum addat facere. Corripe proxi-
mū/ne forte non dixerit: ꝛ si dixerit/ne forte ite-
ret. Corripe amicū tuū: sepe eñ fit cōmissio va-
na. Corripe ꝓximū anteꝙ cōminerís: ꝛ da locū
timori altissimi. Eum vero ꝗ corripit oportet i
amore fieri ad corripientem: sicut in infirmitate
corporis fatiscēs totū in medici ꝛ opportune cu-
ratoris manus se donat: ꝛ sepe laudat eius vrē
tes manus ꝛ secātes carnē/cum igne atq̄ raso
rio fuerit opus ad curā: ꝛ benefactorez vocat ꝗ
pro modica sanitate corporis acutissimos dolo
res infixit: nec aduersus huiusmodi correctio-
nē presumpsit in aliquo murmurare. Sic per sa
pientiā dicit: Vir prudens ꝛ disciplinatus non Eccl.10
murmurabit correctus. Nam qui correctionez
ꝛ illam agentē nō suscipit/malis deterioribꝰ ap
plicat: sicut dictū est: Qui odit correctionē/ve- Eccl.21
stigium est peccatoris. Et alibi: Qui odit corre- Eccl.19
ctionem/minuet vita. Et in ꝓuerbijs de incorri
gibilib⁹ dicit: Nō amat pestilēs eū ꝗ se corripit Pro.15
nec ad sapientes gradit. Et alibi: Viro ꝗ corri- Pro.29
pientē se dura ceruice cōtemnit/repentinus ve-
niet sup eū interit⁹: ꝛ eū sanitas nō sequetur. Et
de oīb⁹ correctionē odientib⁹ ꝓpheta dicebat:
Odio habuerūt corripientē in porta: ꝛ loquētē Amos.5.
ꝑfecte abominati sunt. Et alibi: Peccator ho- Eccl.32
mo deuitabit corripientē: ꝛ sm̄ volūtatē suā in-
ueniet cōparationē. Proinde si contēnit corre
ctor atq̄ correctio/iteꝝ insistat: vt in lucrum ve
niat auxilio fraterno/ꝗ ꝓprio ꝛ volūtario lapsu
se ꝑdidit. Si aūt te nō audierit/adhibe
tecū vnū vel duos: et in ore duorum
aut triū stet omne verbū. Adhibitio plu
riū in id tēdit: vt erubescēs ex plurib⁹ cōuertat/
ꝗ vnū solū contēpserat. Et si ad ɔtemptū firma
uerit animū suū: nō ꝓpter hoc adhuc resiliēdū/
sed insistendū maiorib⁹ argumētis: vt ab auto-
ritate correctus auertat a malo/ꝗ corripientes
ꝓximos in charitate despexit. Quod si non
audierit eos/dic ecclesie: et videlicet qui
autoritatē habet. Si aūt ecclesiā non au
dierit/sit tibi sicut ethnic⁹ et publica-
nus. Eoꝝ est desperanda salus/ꝗbus est odi-
osa correctio. Et tibi ꝛ oībus anathema fiāt ab
oī ɔuersatiōe semoti/ꝗ ꝓximū vnū ꝛ deinceps
ꝛ autoritatē ecclesiasticā aīo ɔtumaci ɔtempse-
rint: qm̄ seipm̄ diabolū fecit ꝗ corrigi neqt. Et
ꝓpemodū hō delinquēs iuste correctiōi nō sub
ditus/peior est diabolo: cū corrigi nolit ꝛ neqt:
aut nolit/qꝛ neqt: aut neqt/qꝛ nolit: velleq̄ sibi
nō adiacet: ꝛ hō possit si velit/dū rōnis est com
pos: dū anteꝙ audiat vltimā sup eū sentētiā in-
ferendā. Et ne vilis seu vilipendēda ecclesiasti-
ca iurisditio videat: ipse saluator quāte sit auto-
ritatis seu firmitatis insinuat/dicens: Amen Mat.18
dico vobis: qꝛ quecunq̄ alligaueri-
tis sup terrā/erūt ligata et in celo. Et
quecūqꝫ solueritis sup terrā/erūt so-
luta et in celo. Iā in collatiōe clauū differ-
tū est ꝗd habeat autoritas aplica: in subsequē-
tia intēdendū est. Iterū dico vobis/ꝙ si
duo ex vobis consenserint sup terrā

de omni re quācūq3 petierint/fiet il-lis a patre qui est in celis. Ubi enim sunt duo vel tres cōgregati in nomine meo/ibi ego sum in medio eorum. Si correctoꝛ seu corripiens ⁊ correctus: si plat⁹ ⁊ subditus: si doctoꝛ ⁊ discipulus: si penitens et iustus: si absoluere valens ⁊ absolui indiguus: si anima ⁊ corp⁹/caro ⁊ spūs/volūtas ⁊ itellect⁹/amoꝛ ⁊ timoꝛ: ꝓ remissiōe criminū: ꝓ adipiscenda grā: ꝓ seipsis ⁊ alijs: cōsensu veritatis/charitatis/iustiaeq; cōsentientes: tā de his q̄ de alijs opportunis pces in excelsis deo porrexerint/impetrabūt. Et si nō iuxta voluntariū tēpus ⁊ modū: saltem ꝓ eo tpe atq; mō/ quo vtili⁹ exaudire decreuerit q̄ pmisit. Cū.n̄ vbi taliū dualitas vel trinitas inuenit/iesus pollicit⁹ est se tenere mediū inter eos: q̄nto magis inter plures/si fuerit in virtute sua ⁊ inuocatiōe sui nominis cōgregati. Nomē q̄dē ei⁹ nomē salutis est: ex diuina/ nō humana virtute. Nomē chrismatis ⁊ vnctiōis spūssancti est in sua humanitate: ⁊ q: mediū q̄rit/in cōmune pncipiū se offert. Querit cōgregationē iesus eo federe vt ipe sit mediū in quo cōueniant oēs/⁊ ad quē oēs cōgregent. Et quāq̄ multa cōferat singillatim/plura parat⁹ est in cōmuni cōferre. Et bona q̄dem virtus in singulis sed i cōmuni plus fulget/⁊ datori acceptioꝛ est.
Psal.132 Cognouit hoc in spū dauid/cū dixit: Ecce q̄ bonū ⁊ q̄ iocundū habitare fratres in vnū. Necia-
Gen.49. cob voluit annunciare futura nisi filijs ꝯgregatis. Nā vocauit iacob filios suos/⁊ ait eis: Congregamini vt annūciem q̄ futura sunt vobis diebus nouissimis. Cōgregamini ⁊ audite filij iacob: audite israel patrē vestrū. Dignioꝛ est cōtio q̄ singularitas/dū coitur in vnū. Nō pnunciauit iacob futura singulis/sed in vnū cōuētis: ostendēs oīno pcellere ⁊ pferre bono singillatim existenti bonoꝝ pluriū cōuentū. Et ex chri-
Eccl.51 sti psona fertur pdictū: Appropinquate ad me indocti/⁊ cōgregamini in domo discipline. Non vnius salutē querit iesus/s3 multoꝝ: imo oīm ꝓut ex se agit. Nec solū vnū vellet disciplinis disciplinare celestibus/sed innumeros: proinde ad eius largitatē spectat cū suadet cōgregationē3. Et p pphetā pdixit cōgregationē fieri: ⁊ destru-
Sophon.1 ctionē impioꝝ q̄ cōgregari nolunt. Cōgregans cōgregabo oīa a facie terre/dicit dn̄s. Congregans hominē ⁊ pecus: cōgregans volatilia celi ⁊ pisces maris: ⁊ ruine impioꝝ erunt: ⁊ disperdā hoies a facie terre/dicit dn̄s. Cōgregat hoie3 ⁊ pecus/platum ⁊ subditū: volatilia celi ꝯtemplatiuos/⁊ pisces maris actiuos ⁊ aduersitatib⁹ seculi agitatos: vt sint vnū in noīe suo: ⁊ pdentur oēs q̄ cōgregari renuūt. Et sub interminatiōe iubet cōgregari in vnū ⁊ ad vnū ⁊ sub vno/⁊ in
Sophon.2 vna vnius virtute. Conuenite ⁊ congregamini gēs nō amabilis/priusq̄ pareat iussio quasi puluerē transeuntē diē: anteq̄ veniat sup vos ira furoris dn̄i. Querite dn̄m oēs māsueti terre: q: iudiciū estis opati: querite iustū/ querite māsuetū: si quo mō abscōdamini in die furoris dn̄i. Bo-na est cōgregatio/sed non de peccatorib⁹. Inq̄t
Psal.15 eīn deus p os dauid: Nō cōgregabo cōuenticu-
Job.15 la coꝝ de sanguinib⁹. Et Job: Cōgregatio hypocrite sterilis. Cur igit congregari gentē non amabilē iubet? Amabilis oīno natura est in ordine suo: ⁊ eo ampli⁹ vna q̄ reliq̄ vt prehabet: Amabilis est inocētia: amabilis puritas: amabilis ordo ⁊ modus: amabilis oīs virt⁹. Igit p̄ter naturā ē aut deficit ab inocētia/seu puritate caret: inordinatū ⁊ imodestū h3/⁊ a virtute alienauit/quod nō amabile ferē. Dispersa sunt ista ⁊ dispergentia magis/⁊ infirma ⁊ infirmantia: quia diuisa. In vno est veritas/sc3 oīm saluatore iesu: in cuius noīe cōgregatio exigit: nec aliud nomē datū est sub celo hoīb⁹/in quo oportet illos saluos fieri: sub quo ab ipo cōgregatio
Esa.45 querit. Sic ⁊ p Esaiā monuit: Cōgregamini et venite/⁊ accedite simul q̄ saluati estis ex gentibus. Cōgregatio sit ad vnū/veniat ad vnū/accedat ad vnū: ab his q̄ saluati sunt aut saluari querunt/ab his q̄ dispersi gentiliter viuūt. Hanc q̄dem sententiā ꝓ peccatoꝝ remissione a saluatore traditā legimus: pinde petrus vt melius de-
Mat.18 cernat/interrogat: Tunc accedens ad eū petrus dixit: Dn̄e quotiens peccabit in me frater meus/et dimittā ei? vsq3 septies? Dicit illi iesus: Nō dico tibi vsq3 septies: sed vsq3 septuagies septies. Sollicitus erat petrus tanq̄ iter post christū apostolici chori/totiusq; discipulat⁹ ꝓ se ceterisq; collegis noscere quousq; foret peccatorib⁹ ⁊ delinquētib⁹ indulgēdū: ne terminū iurisdictiōis excederet/aut infra maneret. Et interrogās indefinite pstande indulgentie respōsum accepit: cū in septenario numero quo tempus omne diuoluit/terminata est. Nec in numero quadringētesimo nonagesimo/q̄ sic ex septuagies septies mltiplicatus exurgit/indulgentie factus est finis: ne cū hunc numeꝝ fuerit q̄s peccando transgressus si vera infuerit penitētia/q̄renti veniā denegef. Nō eīn terminat⁹ numerus oꝛe pditus dei misericoꝛdiā terminat infinitā: ⁊ autoritatē clauiū diuinā/non humanā: ⁊ diuine/nō humane petro ⁊ succedaneis ei⁹ ſm canonicā formā vsq; in finē seculi datā.

De paruulis oblatis iesu/quorum est regnum celorum: secundū Matheum/Marcum et Lucam.

Capitulum XLV

Vita ⁊ doctrina christi iesu iure ad se homines attrahebat/deuotione ⁊ fide: vt eum crederēt hominē mire sanctitatis: ita vt parentes filios paruulos q̄ nōdū capaces erāt decernere de virtute/sibi offerrēt ꝓ tactu/ ꝓ benedictiōe/ ꝓ oratione pro ipsis ad
Mat.19 Mar.10 Luc.18. deū. Hinc: Tunc oblati sunt ei paruuli et infantes: vt manus eis imponeret et oraret. Intendendū est q̄li deuotiōe parētes ꝓ filijs: alij etiam pro charis paruulis suis ferebant in christū: cuius tactu ⁊ orōne ipsoru3 credebant esse pfectum/⁊ sanctificari ⁊ custo-

diri ꝛ cõseruari: quanto magis si eũ vere dei fi-
liũ credidissent: a quo nõ solũ experiuissent ora-
tionẽ ꝑ paruulis: sed etiã ꝑ seipsis omnem sa-
lutis effectũ. Discipuli aũt increpabant
eos et cõminabantur offerentibus:
nõ odio seu displicentia paruuloꝝ: nec ipsos par
uulos increpabãt / sed offerẽtes: velut hanc ob-
lationẽ esse importunã: cũ ipsi nõ agnoscerent
ad quẽ admouebãt. Sed mos erat ꝛ pamplius
inoleuit / vt sup paruulos iustoꝝ bñdictio inqui
rat ꝛ oratio: vt seruent a malis / ꝛ crescant in bo-
nis. Quod cũ vidisset iesus / indigne
tulit: et ait illis / scʒ discipul: Sinite par
uulos venire ad me / et ne ꝓhibueri-
tis et nolite vetare eos: taliũ est enim
regnũ celorũ. Amen quippe dico vo
bis: si quis nõ receperit regnum dei
velut paruulus / nõ intrabit illud. Et
cõplexans eos et imponens manus
sup illos / benedicebat eis: et abijt in-
de. Ferebat moleste iesus ꝙ fides offerentiuʒ
ꝛ admotio paruuloꝝ ad ipsm impedimẽta pate-
rent: Quis discipuli in illa increpatiõe ꝛ cõmina
tione recte agere credidissent: solliciti custodi-
re magistrũ ne a turbis ꝛ ab adeuntibꝰ eũ plus
debito premeret. Ignorabãt etiã adhuc quãto
amore iesus i paruulos ferebat. At put illi ꝓhi
bebant admotũ / sic ꝛ iesus impedimentum. Iu
bet quippe: Sinite paruulos venire ad me: qui
nondũ deliquerunt: q ad dei imaginẽ facti sunt /
illã in se nullis culpis ꝓprijs maculantes. Tali-
bus enim iure pollicitatiõis diuine / iure inocen
tie custodite debet regnũ celoꝝ. Et ne discipuli
eius siue alij ꝑsumant / aut credant supernũ re-
gnũ aliunde posse ingredi: siue aliter agonizan
do captare: nisi ad paruulitatẽ fiat regressus ab
his q excesserũt: olim cogitationes iureiurando
supprimit ꝛ auertit. Quoniã nisi vt paruulus: scʒ
innocẽs / imaculatꝰ ꝛ purus: nõ variatꝰ / nõ ver-
sipellis / nõ mũdo cõformis / nec mulieribus aui-
dus / nõ odiosus / nõ inuidus: nõ altũ sapiẽs / sed
timẽs: nõ implacabilis / sed faciliter donans of-
fensam: ꝛ si deliquit / si offendit: nisi in illã paruu
litatẽ regressus / purgatꝰ a iusticia / volũtate dili
gente iusticiã: etiã si sentiat asperã penã / non in-
trabit in regnũ celoꝝ. Et vt oẽs ad puritatẽ cu-
stodiendã diligendãqʒ alliceret ꝛ ardẽtius ani-
maret: gestu corpis amorẽ ad eã ꝓstatꝰ ẽ: cũ
cõplectens eos imposuit manũ sup illos ꝛ bñ-
dixit eis: eo futuro mysterio ꝙ tales eterna bñ-
dictione sint in supna ferendi. Nemo tñ ex con-
sciẽtia cõtractaꝝ maculaꝝ ꝛ culpaꝝ volũtariarũ
turpitudine factꝰ deformis / mole grauiũ crimi
num subactꝰ: ingressum regni celoꝝ desperet ex
ista sentẽtia saluatoris: ac si puritatẽ nõ posset
repetere quã amisit: qm̃ alia est puritas ab ineũ
te custodia etate: alia quã a malis ad bona vera
volũtas conuersa / semetipsam doloribꝰ ꝛ fletibꝰ
lauãs ꝛ purgãs / cũ virtutũ ornamẽto reaccepit
anteꝙ̃ vita corpis finiret: alia q ardẽtibꝰ ignibꝰ
reficiẽda seruat his q ex hac vita medij iter ex-
tremos malos ꝛ vere bonos recedunt.

¶ De eo ꝙ a christo quesitũ est / quid
boni faciendũ sit / vt vita eterna capi-
atur: cũ additiõe de pfectiõe: secũdũ
mattheũ / marcũ et lucã. Ca. XLVI

Amor eterne vite naturaliter oibꝰ da-
tus est: ab eo ꝙ deꝰ spirauit in faciẽ ho
minis spiraculũ vite: ꝛ fecit eũ i n aiaʒ
viuentẽ: intellectũqʒ dedit ꝙ aia cũ corpe in eter
nũ viuere posset: Quis ex sepatione a corpe ꝛ vi
ta eterna iocũda sine tristaminie nõ adimatur:
Sed ne peccaret / mors intẽtata ẽ post pctm̃ se-
cuta: corporis dũraxat / ꝛ illa penalis i reprobis
nõ tñ aie substãtia mori ꝛ ad nihilũ redigi põt.
Sed nec spes adempta / sed firma mãsit ad eter-
nã ꝛ beatã vitã: quã qdã possidere appetens / mo
dũ ꝛ viã qbꝰ ad illã ꝑuenire possit inquirit. Et Mat. 19
cũ ingressus esset iesus in via / ꝑcurrens qdã Mar. 10
princeps genuflexo ante eũ rogabat eũ / dicens: Lu. 18
Magister bone / qd boni faciã vt habeã vitam
eternã? Aliter: Quid boni faciens vitã
eternã possidebo? Procliuis fit q in altuʒ
querit ascẽsum: ꝛ eo sublimꝰ fit vectio / quo pro-
cliuitas imior. Genuflectit q supiorẽ rogat ali-
qd ab ipso gratũ accipe. Et genuflexio ante ali-
quẽ / eiꝰ eminentiã ꝓstat ꝛ inferioritatẽ flexi.
Celestiũ rudimẽta qrebat in terris / q actiones
qrebat ad eternã vitã. Boni est actio / nefactio
mali: qm̃ q male facit / nihil facit. Et bonũ agi-
bile in oi genere boni ad eternã vitã ordinatuʒ
est. Quod ṽo indifferẽs / eqdem est ordinabile.
Quod ṽo inclinabile nõ est ad ꝓsperã ptẽ / oi-
no inordinabile est. Proinde qstio digna lau-
de / si multiplex boni genꝰ: dũ querit id quod ad
eternã vitã aptꝰ ꝛ ocyus expedire põt. Uerũ qr
gliscens scire rectã itinerariãqʒ actionẽ ad vitã
magistrũ a quo petit / bonũ vocat: quocũqʒ spũ
dixerit verũ dixit. Sed exigit eũ iesus / vnde dixe
rit eũ bonũ: quod ꝛ sciebat: nec ab eo responsio
nẽ accepit: ipse tñ asserunt vnde aut qs bonꝰ sit:
Qui dixit ei: Quid me dicis bonũ / ꝛ inter-
rogas de bono? Unus est bonꝰ: ꝛ nemo bonus
nisi solus deꝰ. Quis te (inquit iesus) docuit me
bonũ dicere? Unde me nosti / quo alte tua fides
sublata est? Bonitatẽ cognoscere / cõmune mul
toꝝ est: hoiem cognoscere bonũ / nullius est: cũ
nemo bonꝰ nisi solus deꝰ: q oĩno inapphensibi
lis est ab hoie puro: sed credit qr bonꝰ est. An
tua fides in me plꝰ ꝙ̃ de hoie sentit? Accessit ne
vsqʒ ad deitatẽ meã in ista mortali carne velatã?
Uñ tibi obuenit me bonũ vocare magrm: quem
solũ esse hoiem ꝯspicaris? Ois aũt hõ mẽdax:
solus aũt verax deꝰ. Ois hõ fragilis / labilis / ꝓ-
nus ad vitia: ꝛ multis incõmodis ꝛ incõuenien
tijs circũseptꝰ: deꝰ aũt totꝰ ex oi se incõmutabi-
liter bonꝰ: ꝛ tu ausus fuisti bonũ cõspectũ homi
nẽ noiare. Anceps ṽbũ iesu his q tardiꝰ sapiũt
ꝙ nemo sit bonꝰ nisi solus deꝰ: cũ scriptura sa-
cra multos bonos appellet: ꝛ q faciũt bonitatẽ
boni sũt: ꝛ q iusti ꝛ recti / boni sunt: ꝛ vidit deus
cũcta q fecerat / ꝛ erãt valde bona. Nũc qdeʒ di-

cit:nemo bonus nisi solus deus. Est equidē bo
nitas īcreata: seipsa suaq̧ natura/ nō aliūde/ nō
ab alio bono bona. Est bonitas creata ipsa na
tura/ digesta ī generib⁹ speciex̄ ⁊ particulariū re
rū: q̄ qn̄q̧ deficit in rebus ꝓpagans propagan
disq̧ succedanea ꝓpagatione. In rōnabilibus
aūt nō defectu nature vitiū infuit: sed malo affe
ctu ꝓprie volūtatis: ex qua maculatus primus
hō tota maculaꝫ ꝓpago: ita vt nemo dicaꝫ bo-
nus: potius aūt cōsyderatione dānate propagi
nis malus. Sed nec ex ista causa sic saluator de
cernit: vex̄ ex illa qua nemo bonus/ nisi ꝑticipa-
tione illius fontalis ꝑ se ⁊ a se existentis bonita-
tis: ita vt nemo bonus nisi ex eo quod accepit.
1.Co.4 Sic em̄ ait ap̄ls: Quid habes quod nō accepi-
sti? Si accepisti/ q̄d gloriaris quasi nō acceperis?
Largū verbū istud nō solū ad bonū gratie/ sed
nature relatū. Hec aūt cura erat iesu/ ex hoc in
fidem sui trahere/ ꝙ eū crederet vex̄ dei filiū: nō
solū hoīem purū/ ꝗuis oī virtute pollentē. Quē
cū de bonitate vera ip̄m nō q̄rentē instruxisset/
ei ad q̄sita r̄ndit: Precepta nosti? Si aūt
vis vitā ingredi/ serua mandata. In-
terrogat iesus hūc hominē duz r̄ndit si ꝓcepta
nouit: q̄ nō ob aliā causam data sunt: nisi vt ip̄o
rū obseruatione ꝑueniaꝫ ad vitam. Dicit illi:
Que? Jesus aūt dixit: Nō homicidi-
um facies: nō adulterabis: non fur-
tum facies: nō falsum testimoniū di-
ces: ne fraudē feceris. Honora patrē
tuū et matrē tuā: et diliges ꝓximum
tuū sicut teipsum. Precepta prime tabule
nō disseruit saluator: tanꝙ notissima illi popu-
lo iudeox̄. Nec ipse q̄ postulauit hec q̄rebat/ cū
hec cōtēplatiōe sint potius ꝙ in actione: sed ali
q̄d agibile inq̄rebat. Cui christus respondit iu-
xta quesitū oris ⁊ votū sui cordis. Cepitq̧ iesus
a ꝓhibitione ne fiendi: cū ille quereret aliq̄d fa
ciendi. Sed rectus docendi ordo est: vt pri⁹ ca
neaꝫ iuste prohibitū tanꝙ nociū/ ꝙ doceaꝫ bo-
nū fieri iussum. Hec siq̄dem mandata q̄ in pro
hibitione data sunt/ ita liquent sane credentib⁹
ꝙ hesitatio in illis errorē sapit. Et velle aptiori
mō disserere ꝙ tradita sunt/ supuacaneū ē. Tan
tūq̧ ponaꝫ in cordib⁹ eox̄ q̄ supernā patriā pos
sidere contēdūt: ꝙ ipsox̄ custodia/ mandatoruz
est via: quox̄ ꝓuaricatio nō solū auertit/ sed de-
trudit in tartarea. Nullaq̧ sciētia tam opportu
na ꝙ habere noticiā mandatox̄: quox̄ ignoran
tia nullā excusationē habet in his q̄ sunt prece-
pti capaces. Ve aūt eruditis terrenis ⁊ huma-
nis disciplinis/ mandatox̄ eruditiōe cōtempta.
Proinde ꝓmittit iesus: Precepta nosti: quorū
etiā obseruatio ineuitabiliter necessaria/ si eter
na vita inq̄riꝫ. Sic ⁊ adiectum est: Si vitā eter-
nā mortales hoīes querūt: hoc federe ad habē
dū posita est in custodia mādatox̄. Inq̄t enim
Psal.18 Dauid: In custodiendis illis retributio multa.
Multa retributio ex obseruantia ꝓceptorū est
vita eterna. Multa ex eternitate/ ex ꝓsentia dei
tatis/ ex spaciositate loci: ex multitudine ciuiuz/

ex multitudine oīm ineffabiliūq̧ bonorum. Et
plura sunt testimonia scripturax̄/ ꝙ vita est in
mādatis: sicut ꝑ salomonē dicitur: Serua manda Pro.7
ta ⁊ viues: ⁊ legē meā q̄si pupillā oculi tui. Et in
secūda lege scriptū erat: Omne mādatū quod
ego ꝓcipio tibi hodie caue diligenter vt facias/
vt possis viuere. Et alibi: Audi israel mandata Baruch.3
vite. Jureiurando diuinis mandatis si seruanꝫ
vita eterna ꝓmissa est: ⁊ ꝓuaricatorib⁹ maledi-
ctio: sicut ꝑ psalmistā dicitur: Maledicti q̄ decli- Psal.118
nant a mandatis tuis. Et mors tꝑalis ⁊ eterna:
sicut de saul scriptura dicit: Mortu⁹ est saul ꝓ- 1.Pa.10
pter iniq̄tates suas: eo ꝙ ꝓuaricatus esset man-
datū dn̄i quod ꝓceperat/ ⁊ nō custodierit illud:
sed insup etiā phitonissam cōsuluerit nec spera
uit in dn̄o: ꝓpter quod interfecit eū. Et ꝗꝗ mā
data ꝑ oīa custodisset/ non effugisset mortis im
periū: sicut statutū est oīm cōditioni viuentiū: ꝑ
uētus tn̄ ab ipsa est. Dicit illi adolescens:
Hec oīa custodiui a iuuētute mea: q̄d
adhuc mihi deest? Infra iuuētutē erat iste
princeps/ ⁊ in etate virili. Sed ꝓpostera est ista
locutio: nā videꝫ iuuētus ꝑire adolescētiā/ cū iu
uentutē adolescētia ꝓcedat. Sed nec hoc sensum
veritatis exorbitat: cū vsitato more loquēdi ab
ipsa pueritia vsq̧ ad senectā vocabulū iuuentu
tis excurrat: vnde adolescēs iam supra ānos vi
gintiquinq̧ credēdus/ ꝓfiteꝫ se oīa custodiuisse
a iuuētute sua cūctaq̧ mādata: hoc est ab ea sez
etate q̄ fuit ꝓcepti capax. Si aliud deest ad ha-
bendā vitā inq̄rit: eo ꝑmotus ꝙ ꝑ custodiā man
datox̄ ad ingressum regni dei in paruulo statu-
to ⁊ paruulis obians portā humilitatis astruxe
rit: autumans aliam viā doceri a christo ad vi-
tam eternā ꝙ semitam mandatox̄. [Quo au Mat.19
dito iesus intuitus eū/ dilexit eū: ⁊ dixit il-
li: Adhuc vnū deest tibi. Si vis ꝑfectus esse/ va-
de ⁊ vēde oīa q̄cūq̧ habes/ ⁊ da pauꝑib⁹: ⁊ habe
bis thesaurū in celo: ⁊ veni sequere me.] Acce-
ptior est christo ⁊ toti celesti curie ille q̄ nō solū
cōtentus mandatox̄ custodia/ sed in ampliora
suspirat/ ⁊ operib⁹ nitiꝫ ad maiora: ꝙ is q̄ solum
gradiꝫ illox̄ suauē viam/ cū q̄bus teneri posside
riq̧ possunt diuitie/ honores ⁊ potētatus: ⁊ cō-
mercia exerceri ⁊ ꝑticipare cōiugio/ et cunctis
que sunt seculi absq̧ peccato: que oīa via seu sta
tus ꝑfectionis excludit. Proinde saluator ad
ꝑfectionis gradū tendētib⁹ rex̄ abdicationem
apposuit: nō aliquax̄/ sed oīm: in totalitate/ non
in parte. Attn̄ in renūciatione eax̄ forma distri-
buendi adiecta est: vt nō parentib⁹/ consangui-
neis ⁊ amicis/ sed pauꝑibus largianꝫ. Sed nec
⁊ ipsi ꝓpinq̄ excludanꝫ si eos paupertas includit
vt dūtaxat charitas dei ⁊ ꝓximi paupertas in lar
gitione sint causa. Et ex custodia mandatorū ⁊
tꝑaliū contēptu thesaurizaꝫ in celo. Equidez si
mundum repudians/ christum ex omni virtute
sequaꝫ. Quod vero christus est eum intuitus et
dilexit: non in recentiam referaꝫ: semper vide-
bat eum ⁊ diligebat dilectione dignos: sed spe-
ciali gestu corꝑis aspexit eū iesus: ⁊ eundē signū

dilectiōis ostēdit: insinuās quid sibi placitū est in hoīe: nō vt acceptori ꝑsonaꝝ/ sed tāꝗ amatori virtutū. Et ex hoc nō credēdus est ad christū ficticie accessisse: nec in custodia mādatoꝝ fuisse mentitū: alioquin iesus corripuisset eū de simulatiōe ꝙ tentasset: ⁊ de ꝑlato mēdacio/ anteꝗ eū de ꝑfectione doceret. Etenim alibi legimus eū corripuisse tentātes: saltē ne crederet illū latere ꝙ in corde hoīm voluebant. [His ille audiens cōtristatꝰ est: qꝛ diues erat valde: ⁊ abijt merens. Erat enim habēs possessiones multas.] Erat aīa huius colligata ꝑfunctorijs rebꝰ: ideo cōtristat si aliter saluari non potest/ ꝗ ꝙ amata dimittat. In oī eñ re dimittenda tanta est vis doloris atq; tristicie/ quantū amoris inferebat possessa. Nihil enim aliud est ita e regione lancis ex quo trutinetur amor possesse rei ꝗ dolor amisse. Proinde vnusquisq; ꝓuideat cui/ qualiter/ quantū/ curq; vinculo amoris liget: ⁊ cū dissolutio iportuna seu opportuna venerit/ ne vratur. Et iste diuitijs ⁊ multis possessionibꝰ fultꝰ erat: in quibꝰ iocundabat aīa eius/ ⁊ gloriabat pre alijs qui minus habebāt in delectatione carnis ⁊ sensuū ipsius: ⁊ merebat in aīo vultu ꝓcliuo: nō eñ huiuscemodi responsum expectabat: si supra custodiā mandatoꝝ aliquid sibi deficiebat ad vitā eternā posse nancisci. De hūilitatis ianua forsan rudimēta querebat/ ex his ꝙ supra de paruulis dicta sunt. Sed raro cū diuitijs huius seculi vera humilitas possidet. Inflat eñ opulētia mūdi. Jesus aūt doctrinabat suo laudabili mō/ nō ad vota querentiū: ⁊ querebat altius vehere hoīes ꝗ ipsi postularent. Et sibi copulādos oportebat a reꝝ copiositate dissolui. Ligatus vni/ copulandus alteri: nisi ꝑus dissoluat/ nō copulat. Nec tñ iste reprehēdendꝰ erat atq; dānādus/ si diuitias tenere volebat cū custodia mandatoꝝ: incūctanter salutis gradiebat viam: sed in eo ꝙ volens addere si aliquid deerat/ cōtristatus est: cū audiuit de additiōe cōsiliū. Nemo ꝗdē cōsiliū a vero doctore querat/ si exeꝗ nolit: tentatio ꝗdem est ⁊ culpa non parua. Diuitie ꝗdem in culpa nō sunt/ si cum custodia mādatoꝝ cōquirunt/ possident ⁊ distribuūtur: quāꝗ illas repudiare ꝑfectio quedā sit. Arguunt tamē multi: cur deus illas ⁊ tā ꝑciosa creauit subdiditq; hoībꝰ: nisi vt eis essent in possessionē ⁊ vsum? Eꝗdem: sed ex ꝑuersa volūtate traiecte sunt in culpā ⁊ mortem: ⁊ occasio culpe

Psal. 8 vt ipsa ꝓpellenda est. Et scriptura dicit: ꝙ subiecit oīa sub pedibus/ scʒ humanis ⁊ rationabilibus affectibꝰ: sed versa vice actū est/ vt ab ipsis affectus hoīm superent. Qm̄ supatus est a rebus ꝑfunctorijs humanus amor cū anxiatur: et dolet questuans/ timēs/ cauensq; cū possidet: largit cū pena/ sibiq; sepe deficit: fodit acutissimis stimulis tristicie cū amittit: essentq; sub pedibꝰ hoīs si spūs eius vt spūs dei ferret sup fluidas aquas reꝝ labentiū: nō suppositꝰ eaꝝ male prementi sarcine. Oportet oīno intēdere si amor supferat aut subijcit aut equat amatis.

¶ Interrogat petrꝰ quid meriti habeant seculi cōtemptores/ christūq; sequentes: secundum Mattheum/ Marcū et Lucam. Ca. XLVII

Territꝰ petrꝰ ex parte de difficultate salutis sm̄ ꝟba saluatoris: sʒ ex alia spem bonā nactus/ ꝙ ꝓpter christū oīa reliquisset/ secutꝰ vestigia eius: ipm̄ interrogat/ si ꝗd ꝯmutatiōis melioris accepturi essent ex relictis: aut ꝗd premij ex seꝗla. Tūc respōdēs petrus dixit ei: Ecce nos reliquimus omnia et secuti sumus te. Quid ergo erit nobis? Qm̄ saluator dixit/ ꝙ apud hoīes impossibilis erat salus: sed apud deū oīa possibilia: tunc petrus interloquens dixit iesu: Nō detinemur amore tꝑaliū reꝝ: nō irretimur diuitiaꝝ vinculis: ex tua doctrina/ in tui amore facti/ tuis moribus incitati reliquimus omnia; facti pauperes/ propter nos factū pauperē te sequentes. Modica ⁊ despicabilia discipuli christi reliquerant ꝓpter eum: piscatores aliꝗ erant ⁊ agricultores/ ⁊ nauticus mercēnarius quidā: oēs ꝟo de genere plebeiorū/ nulla terrena dignitate fulgentes: tamē ex libertate animi qua oīa reliquerūt/ ⁊ ꝙ potuissent in mentis desyderium obuenire: ⁊ ꝙ ceteris sapientibus ⁊ doctoribus ꝓtermissis ipsum solū sequebāt: cupidi scire futuram eis mercedē inꝗrunt. [Jesus autem dixit illis: Amē dico vobis: ꝙ vos ꝗ secuti estis me/ in regeneratione cū sederit filius hominis in sede maiestatis sue/ sedebitis ⁊ vos super sedes duodecim/ iudicantes duodecim tribus israel. Protulit petrus dū quereret de futura eiꝰ mercede/ abdicationē tēporaliū reꝝ ⁊ sequelā iesu: vt ex his duobus premiū deberet ipsiq; spe rarēt. Sed iesus respondens vnū obmittēs/ alterū asscripsit ad premium: ꝗ abdicationē pluris sequelā suijpsius appendēs: acsi abdicatio ꝓter sequelā premiū non haberet: ⁊ sequela ꝓter actualē reꝝ ꝯtemptū eternā possit nancisci mercedē. Sequela tñ dignior cēsenda est/ si reꝝ abrenunciationē premiserit. Multos quidem legimus ob libertatē mentis/ ꝓpter scientiā capessendam/ ob expeditionē corporis ad ꝓdeundū quo vellent/ ad vitandū solū humana ꝑicula diripientiū ⁊ latronū: ne ⁊ mūdi regibꝰ subiacerēt: ꝓter oēm cōtēplationē future mercedis tꝑalia reliꝗsse: ꝗbus nulla futura premia parabantur nō seꝗntibus illā fideʒ ꝗ iustificat peccatorem; Apostoli aūt nō quia reliquerūt oīa/ sed qꝛ secuti sunt iesum/ ꝗ est sup oīa: sessionē nō tribunalicā/ sed assessoriā duodecim sediū ad ꝓferenduʒ autoritate assessoria iudiciū sup tribus duodecī meruerūt: non ꝙ in illa dignitate futurus esset tunc presens damnandus iudas/ sed suffectus matthias. Ac per hoc sane intelligendum eos etiam habere vitam eternam; cum qua etiaʒ qꝛ primores sequaces christi autoritatem iudiciariam meruerunt. Aduertendum autem ꝙ sequele/ non abdicationi videtur retributio ista dari; quia obedientia melior est ꝗ paupertas/ et po-

Mat. 19
Mar. 10
Lu. 18

tior est q̄ castitas. Illa sine istis/hec sine illa nō saluant. Ne aūt videret a christo rex abdicatio vilipēdi: eo q̄ sequela sibi ad p̄mia preferretur adiectū est: [Et omnis qui reliq̄rit domū/vel fratres/aut sorores/aut patrem/aut matrē/aut vxorem/aut filios/aut agros/ ꝑpter nomē meū ⁊ ꝑpter euangeliū: centuplum accipiet in hoc tp̄e domos/fratres ⁊ sorores/p̄res ⁊ matres ⁊ filios ⁊ agros cum ꝑsecutionibꝰ. Et ī seculo futuro vitam eternam possidebit. Multi aūt erunt primi nouissimi/⁊ nouissimi p̄mi] Ue-
Gen. 1. rum q̄r cuncta que deus creauit ⁊ ordinauit/ bona sunt: nihil relinquendū est tanq̄ maluz: neq̄ ad hoc preceptū datū est atq̄ consilium. Naz et
Gen. 2 interdicta signanter arbor nō vt mala aut fructus eius malus in ꝓhibitiōe fuit: nec vita eterna est ꝓmissa mortalibus: eo q̄ relinquūt mala q̄ substantialiter nō sunt: sed ea que bona sūt cōparatione potiorū. Domus bona est ex materijs quas preparauit natura ⁊ ex arte ⁊ ex conditore vsus tamē eius posset esse malus ex intētiōe vtētis. Ista necessitudo nature qua inuicē homines districtius copulanꝭ/bona vtiq̄ est: in quā etiam filius dei venit: vt in assumpta carne matrē ⁊ fratres: nō tamē vterinos haberet vtiq̄ super terram. Et cū due relictiones sint huiuscemodi positorū: vna in affectu/altera in effectu: ad primam vnusq̄sq̄ teneꝭ ꝓut ista sibi ad pietatis cultum viderit aduersari: ⁊ hec est penitus in precepto: ne amore quorūcunq̄ charorū a dn̄o auertamur neq̄ obmittamus ea facere q̄ tradidit in mandatis. Ad secundā aūt hi vocanꝭ dūtaxat q̄ p gradus in corde disposuerūt ascensiones ad ꝑfectionis palmiferū culmē: sed neutris indiciꝭ odiū/sed vitamen. Nec iuste aliud obuenire potest ī causam cur parentū ⁊ tam cōiunctorū relictio fiat: nisi nomē iesu ⁊ euāgeliū eius: in quo salus nostra cōsistit ⁊ ꝓuenit. Et nil hominibus tam opportunū/q̄ eterna salus: ad quam capessendā cuiuscūq̄ cōditionis existant/sunt oīa submouenda. Necnō ⁊ si quispiam appetit esse in superis/velut in celo fulgentior stella: in his imus fiat p̄ ceteris ab omnibus ⁊ in oībus abdicatior. Quod amore virtutis propter nomen iesu in quo salꝰ: ⁊ propter euangelium/in quo doctrina vite agēde/pollicitatio sperande/iussio fiendorū/ nefiendorum ꝓhibitio ꝯsistit: huiuscemodi relictio cētupleꝭ in hoc tēpore: insinuatio est eorū q̄ in hac patria christi optimi sectatores priusq̄ vitā eternam accipiant sortiunꝭ/charismatū videlicz dona q̄ cuncta tēporalia ⁊ humana excedūt. Et super omnem cognationem carnis in ordine nature/plurificatur ex gratia cognatio spiritualis. Ecce retributio centupla ⁊ vita eterna. Nam si per centuplum accipiendum intelligeretur eterna vita retribuenda in premiū pro merito se abdicantium a terrenis ⁊ charis/frustra fuisset adiectum: ⁊ vitam eternam possidebit. Igiꝭ sicut deus reprobos punire aliquando incipit ī hoc seculo/ ⁊ penis eternis adijcit in futuro: sic bonos ⁊ electos suos in hac vita bonis charisma-

tibus opulit: in mēte virtutibus replet: in libertate sancta sistit: vt nō paueant/ nō timeant/ nō terreantur tyrannorū terrore: ꝓbitate confligāt aduersus tartareas potestates. Necnon ⁊ tali-
bus est data potestas calcandi sup omnē poten Luc. 10
tiam inimici/⁊ sup omnē infirmitatē: ita vt ī hac vita apparerent ex miraculis pre ceteris clariores. Et quāq̄ in ecclesia ex multis retroactis tēporibus crebritas signorū tepuerit: non ad defectum fidei ⁊ virtutis ascribendum est. Sed nō est amplius ecclesia orthodoxa velut infantula cum sit adulta ⁊ prouecta/lacte nutriēda signorum. Hec q̄dem dona sunt centuplū huius vite: nō est alia centuplatio capienda. In futuro seculo vero possidebit vitam eternam: vbi reruz relictarū centuplatio nulla maior. Copulatum est etiam q̄ de persecutionibus retributio sit fienda. Equidem multo amplior atq̄ potior: q̄m omne quod relinquitur ex libera voluntate/ voluntatis est proprie: persecutio vero inuite ab alijs infertur. Nemo apta natura seipsum persequitur. Sed cum agere videꝭ aduersus sensuz eius sensualis voluntas ⁊ corpis: nō censenduz est persecutionē esse inuoluntariam/sed sponte assumptam afflictionē ⁊ crucē. Persecutio semper est inuite: afflictio vero quandoq̄ ex voluntate ꝓpria dum assumitur: quandoq̄ ab alijs dū infertur. Oportet autem ad derelictionē rerum addere ꝑsecutiōem ineuitabiliter oblatam: ⁊ illam animo pacato suscipere: aut cum expedit a seipso assumere illam afflictionem cohibentez impertinentes corporis motus/velut malorū cautelam seu actionē meritoriā ad speranda: vt abdicatio rerū ⁊ ꝑsecutio in vnum conuenientes habeāt in hac vita cōparatione melioris/non calculatione rerum centuplū/⁊ in futuro seculo vitā eternam. Primoritas ⁊ nouissimitas/id est prioratio ⁊ posterioratio in ordine retributionū/soluz in potestate atq̄ cognitione sunt eius qui cōditor ⁊ redemptor est oīum: quo merito/q̄ iusticia/ quo ordine fiant.

¶ De zacheo hierichontino quid egerit aut dixerit circa iesum/ et iesus ad eum/et alijs causa sui: secundum Lucam solum. Ca. XLVIII

HIericho lune interpretationez habet. Luna q̄dem a seipsa lumen nō habet: a sole accipit vnde fulget. In potestate noctis est lumen eius: non in potestate diei. Obiectum sepe facit/ne solis radij in hoc superiori hemisphaerio plene refulgeant: q̄uis oīne solis lumen impediri nō possit. Inferior planeta est: ⁊ ad subiecta vicissitudinem luminis patitur/vt interdum non splendeat. Mūdus q̄dem iste hanc imaginem habet: ⁊ alio mysterio synagoga iudeorum/⁊ alio intellectu in hoc typo est ecclesia peregrina: ad quam iesus suam presentiam exhibet: in qua homo quidē inter ceteros insignis erat virtute humana/non corpore: ita vt princeps esset publicanorum/eorum videlicz qui publica officia in censibus et obuentioni-

bus ⁊ vectigalibus et fiscali pecunia exigendis ordinati erāt: necnō ⁊ diues: ita p̄nceps vt ipsis episcoparet: aut prudētia hoc exegerat/ vt in p̄ncipatu huiuscemodi fungeret: corpe vero despicabilis erat: q̄ statura pusillus: sꝫ nō ademerat animi solertiā atq̄ virtutē corpis paruitudo. Et iuste in eo a supiorib⁹ decretū est: vt nō ex corpe/ sed ex mēte iudicaret. Et si hoc homīes mortales ⁊ ignari faciūt: q̄to magis deus q̄ nouit interiora hominū: q̄ plerūq̄ p exteriora male de interioribus metiunt. Hic si statura pusillus/ animo magnus erat: cū affectauit videre iesum/ argumentum nactus ex arte atq̄ studio quod sibi natura negauerat. Nā cū a secreto colloq̄o seorsū facto cū duodecim de sua volūtaria passiōe

Luc.19 atq̄ resurrectōe festīa recessisset: iesus ingressus/ scꝫ viā rectā: pambulabat hiericho. Et ecce vir nomīe zacheus et hic erat princeps publicanorū: et ipse diues. Et querebat videre iesum quis esset. Ambulāte iesu zache⁹ hierichōtin⁹ occurrit causa vidēdi iesuꝫ. Aspicit/ circūspicit/ inq̄rit/ interrogat: ex oī se satagit vt videat/ cuius tā eximie bonitatis audierat famam. Turba vero vndiq̄ circūdans iesum cupiēti videre impedimento erat: eo q̄ ipse corpis statura pusillus/ nō se valebat in altū ptēdere: vt infallibiliter conspicaret

Prouer.10 quis esset. Sed q̄m scriptū est: desyderiū suū iustis dabit: complendū ergo erat sanctū desyderiū ejus: quo nullū sanctius q̄ iesu q̄rere habere noticiā eo mō q̄uo in via est donāda mortalibus. Sꝫ aduertendū est q̄rēti omni studio solertia cūcta: nilq̄ tradendum neglectui/ q̄n nature corpisq̄ defectus argumētis potioribus superent. Et nō poterat pre turba: q̄ statura pusillus erat. Et precurrēs ascēdit in arborē sycomorū vt videret illū: q̄ inde erat transiturus. Impedit turba hominū: sed magis cogitationū malarū atq̄ puersoꝝ operū visionē diuinā. Et pusillitas intellectus hūani nō sufficit ad intuituꝫ diuinorū. Et terrena sapiens semp cōfundit/ nisi celestiū delectatione supent: q̄bus supatis animus in supiora ferat. Precurrendū est: q̄ transitus christi irretrouersibilis. Inueniēda primus est arbor in quam a terra fiat ascensus: ⁊ qua christi transitus celebret. Nō omnis arbor ad ascēsum apta neq̄ cōmoda huiuscemodi visioni. Nec ex omni arbore iesus vicinuꝫ ⁊ conspicabilem transitum facit: sed hec quam p̄ ceteris zacheus ascēsurus elegit/ scꝫ arborem sycomoꝝ. Per quam si latino more celsam accipimus/ que in fructu ē sicut morus: crucē ex typo habemus sanguineā in quam p fidem celebratus ascensus monstrat quis sit ipse deus: quia deus ⁊ homo verus: deus quia superat mortem: homo quia patit morteꝫ: deus paradisum latroni tribuēs: homo sustinēs seuas penas: homo quia moriens: deus obscurans p̄ter legem nature solem: concutiēs terrā/ saxa p scindens/ velum diuidens/ patefaciēs tumulos vt pderent mortuos: homo cruci affixus: deus defigēs humanū genus morti/ pene/ ppetuis doloribus crucifixū. Si vero ipsa est ficus fatua/ fidē catholicā nouimus: q̄ fatua dicta est ex his q̄ mortalibus hoībus sunt posita in credēdo. Per arborē huiuscemodi iesus vt homo trāsitū facit: eternitate incōmutabiliter manēs. Ascensio festināda est: quia tēpus nō sistit/ etiā momētū aliquod nō tenet. Quotidie transeunt mysteria fidei atq̄ crucis donec veniat in terminū: vbi ista nō erūt: ⁊ crux et fides eius iudeis q̄dē scandalū/ gētibus stulticia et fatuitas est.

De potestate fidei et orationis quā christus declarauit super ficulnea verbo suo subito arefacta: secundū mattheum et marcum. Ca. XLIX

Ineffabilem/ supnaturalem/ superartificialem/ sup omne ingenium hominum: sup demonum astutiam ⁊ facultatem: sup angelos ⁊ omnes celestes spūs ⁊ substantias sepatas: fides ⁊ oratio potestatē atq̄ virtutē efficacie a domino acceperūt: vt ea credamus esse facta per fidem que nullis alijs argumentis fieri potuissent: atq̄ illa orationi concessa que omnibus alijs sunt denegata donis/ oblatisq̄ mūeribus atq̄ vllis humanis dignitatibus nō porrecta. Cuius fidei potestatis magnā testimoniorū nubem apostolus p allectione ad eam hebreis scribēs inducit: q̄ hic enūerare nō expedit. Sufficit quidem studiosis q̄ ibi ista reperiāt. Nam cū iesus p̄rimus passioni frequentaret hierusalem: in vna dierū frequentationis impio verbi sui arefecit infructuosam ficū. Et cum alio Mar.11
mane transirent: viderūt ficum aridam a radicibus. Et recordatus petrus dixit ei: Rabbi: ecce ficus cui maledixisti/ aruit. Et respondens Jesus ait illis: Habete fidē dei. Amen dico vobis: quia non solum de ficulnea facietis: sed quicūq̄ dixerit huic mōti/ tollere ⁊ mittere in mare: ⁊ nō hesitauerit in corde suo: sed crediderit q̄ quodcūq̄ dixerit fiat/ fiet ei.]

Quod pphetatuꝫ fuit iudeos nō credituros iesu etiā ppter signa: secūdū Joannem solū. Ca. L

Cum animus hominis arcem rebellionis ascenderit: non assentit veritatibus pmissa nihilopendit: deridet minas: signa mirabilia diuine facta non veneratur: nec humiliat semetipsum fidei/ vt credat que intellectus facultate non capit. Et cum se tueri ratione non possit/ erubescens vinci/ tergiuersat aut contradicit animo contumaci: sicut de perfidis iudeis scriptuꝫ est. Cum tanta signa fe Jo.12
cisset coram eis/ non credebant in eū: vt sermo Esaie prophete impleretur quē dixit: Domine quis credidit au Esa.53
ditui nostro: et brachium domini cui reuelatum est? Propterea non potuerunt credere: quia iterum dixit Esaias: Excecauit oculos eorū et indura Esa.6
uit cor eorū: vt nō videāt ocul' et ītelligāt corde et cōuertātur et sanē eos.

Erat ꝑfidia iudeoꝝ cõtra omnẽ virtutẽ ⁊ rõnẽ: ꝑ
maxime aũt inexcusate cõtra eoꝝ solitos mores
cũ signis assoliti semperq̈ signa q̃rentes/signis
q̈ datis a iesu penitus nõ credebãt: q̄bus ꝑam-
plius inuitabant̃ ad fidẽ. Dia verba hec sũt euã-
geliste/nõ christi: q̄ suo spũali sensu declarat vn-
de incredulitas ista ꝓuenerit: ad quam infert ꝓ-
phetiã peractã: nõ vt causaʒ incredulitatis vt sit
sed vt ꝓnunciã: quia sic futuꝝ erat. Non em̃ ꝓ-
phete veraces afflati diuino spũ/ꝓdixissent ali-
quid futurũ/nisi quia sic esset venturum: vt quia
futurum/ideo ꝓphetatũ: non quia ꝓphetatum/
ideo futurũ. Ac ꝑ hoc futurũ extitit potius cau-
sa ꝓphetie/q̈ ꝓphetia causa futuri. Nec fuisset
ꝓphetatũ/nisi quia futurũ. Prophetia vero nõ
tendebat in falsum. Nec ex hoc aliq̄d iniustum
obijciendũ est deo q̈ sic fieri decreuerit vt aliter
esse nequerit: ideo sic ante miserit ꝓphetiã: nec
ex eo q̈ euangelista interiecit/ꝓpterea nõ potu-
erũt credere: quia dixit Esaias q̈ deus exceca-
turus erat oculos iudeoꝝ/aggrauaturus aures/
induraturus corda: vt nõ viderẽt atq̈ nõ intel-
ligerẽt/vt cõuersi sanitatẽ reciꝑent: qm̃ ex his in
re nil aliud ab intellectibꝰ sanis sentiendũ: nisi
occultis demeritis futurã iudeoꝝ ꝑfidiã ex iusta
ꝑmissione diuina sicq̈ bona fieri: etiã si ꝓpheta-
ta eadẽ ꝑmissione cuʒ gr̃a datis data. Declarat
aũt tẽpus qñ de ppl'i excecatiõe habita fuerit ꝓ-
phetia. Hoc dixit Esaias quãdo vidit
gloriã eius et locutus est de eo. Ad cla-
ritatẽ ꝓphetici dicti hoc euãgelista inserit/nõ
ad necessitatẽ futuroꝝ: qm̃ sicut ꝯtempta fuerũt
verba Esaie vera de deo cuctisq̈ dicẽdis/nec si-
bi ꝓstita est fides: sicq̈ christo contradictum est
nec factis/signis ⁊ verbis eius est data creduli-
tas: potius quidẽ ex incredulitate sibi aduersatũ
est. Uisio quidẽ fuit qñ in templo vidit dñm se-
dentẽ suꝑ solium excelsum ⁊ eleuatũ: ⁊ cum sera-
phin ⁊ cũ ceteris mysterijs ad illam ptinẽtibus
visionẽ/in anno quo mortuus fuit Ozias. Quã
visionẽ cũ retulisset Esaias: quia alibi scriptum
1.Jo.4 est: Deũ nemo vidit vnq̈: ⁊ alijs falsis adinuen-
tis occasionibus cõtra eũ/ab impijs iudeis ⁊ ꝑ-
fidis serra lignea ꝑ mediũ sectus est. Sic ⁊ chri-
stũ cuius vitaʒ/doctrinã/mores/pariter ⁊ signa
ꝯtemnẽtes/tandẽ crucis patibulo affixẽt. Ve-
rũtamẽ et ex principibꝰ multi credide-
rũt in eũ: sʒ ꝓpter phariseos nõ ꝯfite-
bãtur vt dé synagoga nõ eijcerẽtur.
Dilexerũt enĩ gloriã hominũ magis
q̃ʒ dei. Mortua est ⁊ ad nihilũ valens sine op-
portuna cõfessione credulitas. Qm̃ si corde ꝓm
Ro.10 aplm̃ ⁊ rei veritatẽ/credit̃ ad iusticiaʒ: ore tñ fit
cõfessio ad salutẽ. Ac si nõ esset fides existimãda
quã timor hominũ reꝑmit/eius ꝯfessionẽ publi-
cã ꝓhibet: si foris nõ fatet̃ quod interiꝰ recte no-
uit: si plus timet̃ q̃ christi iesu hominũ anathe-
ma. Nã quẽ hoies eijciũt ꝓpter christũ: ab ipso
recipiet̃ ꝓ quo exiliũ toleratũ est. Quid in virtu-
tibus celsius/q̃ anathematizari ꝓ christo: q̄ vt
nos de horrẽdo exilio reuocaret/a mũdo truci-
ter ⁊ iniuste anathematizatus ẽ. E regiõe astrui-
tur regni ciuilitas eterni: si q̄s ꝓ christo anathe-
ma sustinuit. Eijci ab hominibus et a terrenis ꝓ
christo/est recipi a deo cũ angelis in supernis.
Egre sibi ꝓncipabant̃ ꝓncipes iudeoꝝ/timori-
bus hominũ male subiecti. Turpis est principa-
tus q̄ deserit timore virtutẽ/veritatẽ silet/tẽpo-
re faciẽdi iusticiam ꝓtermittit. Nõ est cẽsendus
ꝓnceps q̄ virtutis soliũ nõ insederit. A re/nõ a
noĩe: a virtute/nõ ab opinione verus princeps
astruit̃. Et in eo ꝓus oportet principari virtutẽ
q̃ suꝑ alios aut alijs ꝓferat̃. Sed hoc inter ce-
tera his principibus erat in vitiũ/q̈ credentes
nõ cõfitebant̃ iesum: quia dilexerũt gloriari an-
te hoies potius q̃ in conspectu dei. Gloria ho-
minũ est cũ laudibus ⁊ fama in eoꝝ placitis vi-
uere. Gloria vero dei est a mundo cõtemni/et in
cruce christi gloriari: q̄ dantibus sibi in hac vi-
ta gloriã/in patria eternã gloriam dabit. Jesus
aũt cognoscẽs animoꝝ fidẽ: ⁊ vidẽs timidam ta-
citurnitatẽ: ne credẽtes in eũ erubescerẽt ꝯfiteri
quia hõ erat ex temꝑe: ꝓdit clamans quis sit ex
eternitate. Hinc iesus autẽ clamauit et Jo.12.
dixit: Qui credit in me/non credit in
me: sed in eũ qui misit me. Ex eterno pa-
tre deo eternus filius natus ẽ: in temꝑe vero ex
hoĩe natus hõ. Proinde q̄ credit in eũ: nõ soluʒ
in eũ sistit̃ ⁊ terminat̃ vera credulitas/sed in mit-
tentẽ deũ patrẽ: q̄ mittẽs in hanc vitam filiũ mit-
tere nõ potuit nisi deũ. Nõ em̃ ei erat naturali-
ter ab eterno sibi substantialiter filius nisi deꝰ.
Et qui videt me/videt eum qui misit
me. De visione fidei q̄ agit̃ in via/sermo est: nõ
de corꝑali aspectu. Igit̃ q̄s timor/q̄ erubescen-
tia/quale anathema/quod exiliũ/q̄ seꝑatio/q̄ re-
rum amissio animam deberet ꝓhibere creden-
tem: quin in apertam dei confessionem verborũ
atq̈ morũ erumperet? Alliciebat etiam suos au-
ditores ad credendum ex corde: ad confessionẽ
ex ore: ad testimonium operum agendoꝝ euasio-
ne periculi/dicens: Ego lux in mundũ ve- Ibidẽ
ni: vt omnis qui credit in me/in tene-
bris non maneat. Odio est hominibus pe-
riculum corporaliũ tenebraꝝ ꝓhibentium lucẽ
et placita intueri: Amplius autem esse deberet
spũaliuʒ/quibus lux veritatis depellit̃. Ex hoc
saluator vt alibi iam dixerat/hic iteruʒ asserit se
esse lucem: non ꝓstringenteʒ oculos corꝑis/sed
mentis tenebras depellenteʒ. Et quia lux est/in
hũc mundũ venit: mundũ illuminare querit/te-
nebrasq̈ fugare. Attamen non illuminat tene-
bras ⁊ non fugat/nisi credulitati fiat. Igit̃ q̄ eũ
qui est credit: non manebit in tenebris ignoran-
tie: neq̈ peccatoꝝ atq̈ penarũ terraliũ: seu in il-
lis quas saluator tenebras exteriores appellat.
Modis oĩbus congruis christus egit atq̈ sua-
sit vt crederet̃ in eum: ⁊ humanũ timorẽ atq̈ ru-
borẽ auertit: vt esset cõfessioni si erat credulitati
factis/verbis se dei filiũ missum a patre declara-
uit. Pollicitatiões supernoꝝ apposuit: ⁊ penas
horrẽdas interminatus est. Nihil ab eo negle-

etiā est in opatiōe signoꝝ. Mos ꝛ vita ei⁹ rephēsiōe carebāt: in tāta modestia fact⁹ vt etiā angelaster diceref: vt ad credulitatē sui ꝛ aptā ꝯfessionē boluꝫ alios inclinaret. Sꝫ ꝑterꝙ in paucis in multis cordis duricia: q̄ submoueri signis et doctrina nō potuit. In multis ꝑfidia: in aliq̄b⁹ malus zelus seu ꝑuersa intelligētia legis: in aliq̄bus inuidia: in aliq̄bus auaricia mētes infecit. In aliq̄bus si aliq̄ credulitas affuit/ita hūano timore seu ꝑuerso amore repssa est: vt nec in apertam confessionē erumpet.

¶ Quod iesus spretus et sermo eius cōtemptus: et mandatū eius non custoditum/quod est vita eterna: causa sunt qua homines iudicātur: secūdū Joannem solum. Ca. LI

Esa. 33. Sicut scriptū est: Nōne q̄ spernis/tu ipse sperneris? Cur spretus est iesus? Cur nō q̄situ est aio studioso si ei credenduꝫ erat/ab his q̄ hesitabāt? Cur nō sunt diligenter discussa dicta ꝛ gesta eius: si aliq̄d dictum est aut actū impertinens: aut si nō fuerint omni veneratione digna? Cur ei aduersatū est q̄ omnia q̄ voluit fecit: excepto ꝙ hominem voluit saluū fieri ꝛ non fecit cogitione/sed ꝓpria hominis voluntate? Cur credentes in eū corde/ore publico eū fassi non sunt? Cur cōtemptus est sermo diuin⁹ omnē vite atꝗ moꝝ afferens honestatem? Cur mandatum eius neglectū est/quod est vita eterna: cui omniuꝫ mortaliū suspirat intentio? Que iura/que lex/quod fas/que vtilitas: ꝛ omnia creata in vnū conflata/inuisibilia ꝛ visibilia debuerūt conuertere humanas ꝛ rationabiles mētes a fide iesu ꝛ a verbis eius/a custodia mandatorū illius? Que difficultas/que impossibilitas/q̄ molestia/q̄ causatio/q̄ perditio/q̄ iactura/ quod periculū/quod damnū/q̄ infamia/quod opprobriū in his repta sunt? Idcirco sup contemptores seuū iudiciū est futuꝝ: credētibus vero actuosis eterna vita ꝑmiū erit. Hinc post ꝓnūciationē q: ipse lux venit in mundū: vt nō sistat in tenebris: statim adiecit:

Jo. 12. Sꝫ si quis audierit verba mea et non custodierit ea: ego nō iudico eū. Non eni veni vt iudicē mundū: sꝫ vt saluificē munduꝫ. Qui spernit me ꝛ nō audit verba mea: habet q̄ iudicet eū.] Uerba christi verba sunt dei patris ipsius ore deprompta: q̄ q̄sq̄s audit et nō custodit nō iudicaf a latore iesu: sed ab eo q̄ eū vt sic loq̄ref misit. Eūdē ipse iesus in salutem/non etiaꝫ ad iudicandū venit in assumēdo naturā: veniet ad iudicandū manifeste in fine seculoꝝ: visibilis oibus in assumpto/non eū in assumente ad saluificandū. Primus eius aduētus in carne/non in iudicio fuit: secūdus ad iudiciū/nō ad salutē erit. Uerū q: omnis vindicta deo reseruata est:

Ro. 12. iuxta illā sententiā: Mihi vindictā: et ego retribuā: nō ptinet ad offensum vindicare seipsum: spectat vero ad eū q̄ habet iudicialē potestateꝫ. Quāobrē iesus si cōtēptus in verbis: si spretus in vita/moribus ꝛ ꝑsona: denegat vīdicare seipsum/aut cōtra spernētes ꝓferre iudiciū: q̄m ipsi habēt q̄ iudicet omnipotentē ꝛ patrē oim deū: qui eum in salutē/nō in iudicium misit. Nec obstat quod als ꝓtulit: In iudiciū veni in hūc mū-dum/ꝛ q̄ sequunf: q̄m ibi de iudicio discretiōis inter bonos ꝛ malos: hic de iudicio retributionis ad eosdē dictum est. Nec reus iudicaf a iusto iudice preter legem: sed ex contempta lege. Unde adiectū est: [Sermo quē locutus sum/ ille iudicabit eū i nouissimo die: quia ego ex meipso locutus nō sum: sed qui misit me pater/ille mihi mandatū dedit quid dicam ꝛ quid loquar. Et scio quia mandatum eius vita eterna est. Que ego loquor: sicut dixit mihi pater/ sic loquor. Judicabunf iudicandi ex sermone iesu/si custoditus seu fuerit spretus. Hoc ordine quelibet lex iudicat ꝯtemptorē suū: cum ex eius ꝑuaricatione seu custodia pena seu beneficium tribuaf. Sed nec iudicabit sermo christi: q: hominis fuit/aut quia ore humano prolatus est: sed quia dei patris est: sicut in plerisꝗ sentētijs liquet: ꝛ ipse asserit ꝙ nō a semetipso/sed a deo patre loquebaf: ita ꝛ in hac cōminatiōe refert/ ꝙ ex seipso locut⁹ nō est: sed mittens pater vt sic loqueref sibi mandatū dedit: ꝛ quid diceret/et q̄d humano generi in assumpta carne loqueref indixit: quid cōtra vitia diceret: quid in virtutibus loqueretur: quid diceret de pena: quid loq̄retur de gloria. Et ipse primo solus nouit quid accepit. Nam vere scit ꝙ mandatum dei patris vita eterna est: dūtaxat custoditū illam nanciscitur: neglectū vero negligentē eternis tradit incendijs. Proinde si vita eterna est: ois est apponenda solertia/ne neglectui fiat. Sic ꝛ premonitū est in monitionibus factis a moyse populo israeli: Obserua ꝛ caue ne q̄n obliuiscaris domi-

Deu. 8 ni dei tui: ꝛ negligas mandata ei⁹. Et ꝑ salomonē districti⁹ suadef custodiri. Qui custodit mā-

Pro. 19 datū/custodit aīam suam: q̄ aūt negligit vias suas/mortificabif. Et apl's cōpositionē faciēs de dignitate sermonis seu mādati facti ꝑ angelos ꝛ ꝑ iesum vnigenitū dei filiū: ꝛ de penis vtriusꝗ

Heb. 2 ꝑuaricatoribus debitis/ait: Propterea abūdātius oportet nos seruare ea q̄ audiuimus/ne forte ꝑeffluamus. Si eīn q̄ ꝑ angelos dictus ē sermo/factus est firmus: ꝛ oīs preuaricatio ꝛ inobedientia recepit iustā mercedis retributionē: quō nos effugiemus si tantā neglexerim⁹ salutē? Que cū initiū accepisset enarrari per dnm ab eis q̄ audierunt in nos cōfirmata est: contestante deo/signis ꝛ portentis ꝛ varijs virtutib⁹ ꝛ spūssancti distributionibus ꝫm suam volūtatē. Deus est q̄ loquif. Et quodquod mādatū dei vita eterna est. Ueritas est de⁹: credaf ergo ei. Uitam eternā q̄rim⁹: in mandatis ei⁹ posita est iesus q̄ loquif/filius dei est. Nō aliter loquif ꝙ accepit a patre. Multotiens iesus verbum huiuscemodi replicauit/ꝙ tot⁹ erat a patre: doctrināꝗ suaꝫ ex autoritate sua scꝫ patris ꝓferebat: ne in homine cōtemneref deus: ne homo que dei sunt sibi arrogasse diceretur: vt deus in ho-

mine assumpto crederet/nō minoratus a patre/ bō in deo assumēte: vt vna ꝑsona coleret/nō mutata nature hūane veritate.

¶ Qr iesus plus appendit affectū ꝙ censum: vt ostēdit in diuitibus et in vidua mittētibus minuta in gazophylacio: secūdū marcū et lucā. Ca. LII

Intētus erat iesus ad ꝓferendā doctrinā ꝛ docēs cōtemplabat hominū gesta: nō solū mente/sed etiā intuitu corpis: vt ex gestis sumeret materiā doctrinandi ꝛ declarandi ea q̄ latebant: seu q̄ in opinione hominū erāt ex apparētia/ꝑter veritatē existentē: qm̄ homies vident q̄ foris parēt: deus aūt intuet cor. Vn̄ ipsi ſm exteriora interiora metiunt: deus autē ſm interiora exteriora metit. Nam cū multa disceptando iesus docuisset in tēplo: et sedēs contra gazophylaciū/aspiciebat quō turba iactaret ēs ī gazophylaciū/et multi diuites iactabāt multa. Cū venisset autē vidua vna paupcula: misit duo minuta/quod est quadrans. Et cōuocans discipulos suos ait illis: Amē dico vobis: qm̄ vidua hec paup plus oībus misit q̄ miserunt in gazophylaciū. Oēs em̄ ex eo ꝙ abūdabat illis/miserūt in mūera dei: hec aūt ex eo quod deest illi de penuria sua oīa q̄ habuit misit totū victū suū]

Mar. 12
Luce. 21

Contēplabat iesus eos q̄ aliq̄d dabant in erariū seu in cōseruatoriū diuitiaꝝ tēpli: nō delectatus illis mūeribus q̄ in vsum pontificū ꝛ maloꝝ sacerdotū cōsummabant: sed videbat q̄tum ex q̄to ꝛ mores ꝛ gestus offerentiū. Et paupes ꝛ diuites munera offerebant/plus vel minus ꝓut eis erat in voto/aut in facultate seu in superfluo. Affectum iesus appendebat/non censum. Omnes terrena sapientes censum/non affectū ponderabant. Sedet nunc Jesus ad paternam dexteram/affectus ꝛ hominū opationes aspiciens. Nuda quidem ꝛ aperta omnia oculis eius. Et in omni tempe ꝛ loco bonos et malos contemplat: quid/quale/q̄tum/quotiens/ quo fine/ qua religione/quo ordine/q̄to amore agāt: dās pondus/ꝓcium factis/meritum vel demeritū/p̄mium vel supplicium/ex magnitudine affectus/ nō ex actis agētibus. Et suo libramento iusticie bona vel mala ex affectibus pluris existimat/ꝙ ex eis magnis vel pūis. Nihil q̄dē apud eū iuxta trutinationē sue iusticie magnū ꝛ pūū in virtutibus seu in vitijs est/in bonis opibus seu iniquis sublime aut imū: nisi q̄tum in agendis magna seu parua fuerit agentium ipsa voluntas. Igitur vnusquisq; apud semetipsum non q̄titatē ꝓ deo exhibiti census: non tolerate crucis/innatarum seu illatarum aut assumptarū molestiarum: non custoditam in corpe castitatem: nō verbosam orationum lectionem seu psalmodiam: non obedientiam corpis: non silentiū oris: nō clausuram ne vadat: nō dogmatū altitudinem: nō si qua sunt talium actionū existimet: sed affectū ꝙ magnus seu pūus in his fuerit/inuestiget. Et inquirat cor suū q̄tum in via mandatoꝝ dei ꝛ con filioꝝ christi agendo fuerit amore et faciēdi desyderio dilatatum: iuxta quod in iudicio inuentū/magna seu parua erit retributio p̄mioꝝ. Mōstrauit hoc in vidua iesus: quā duo minuta offerentem solum/diuitibus maiora ꝛ plura offerentibus ꝓtulit: affectum magnum in paruis muneribus librans: ꝛ magna munera ex paruis affectibus paruipendēs. Et in largitionibus ꝓ deo siue ꝓ hominibus factis ꝓualet affectus eius q̄ libere porrigit de exiguo sibi defectum faciens: ꝙ qui largit de sup̄fluo in nullo deficiēs. Multa iactabant diuites abundantes in multis: sed vidua minuta duo/quod est quadrās. Optimū diuitibus foret si multus esset affectus: non em̄ multa iactarent/sed relinquerent omnia spe ineffabilium supernoꝝ. Sed dant de abūdanti diuites: si superfluum largirent. Superflua quidē multa sunt: si sola necessaria retineant ad vsū. Eadē multa in largitiōe nō sunt: si sup̄flua copiā necessarioꝝ excedūt. Etiā stat⁹ diuitū modestie subiacet: si culpā in diuitijs deuitare ꝯtēdūt: ꝛ si de male partis esset multa oblatio: nō iure multa/sed nulla censenda potius diceretur. Emundatam atq; purgatam in conflatorio totius iusticie magnam siue paruam esse oportet oblationem diuitum: si exhibere cupiūt deo gratam/ꝛ ex datis muneribus peccata redimere. Magis autem in sortem vidue cedendū esset: q̄ ob amorem dei/placitum virtutis/pietatis cultū se postponens totum obtulit victum suum. Acta exteriora in numero et pondere et mensura hominibus agentibus nota sunt: possuntq; alijs esse nota. Sz interiora hominis nemo nisi deus nouit: in quo numero/quo pondere/ qua mensura consistant. Ac per hoc in animo enitendum est vt validior fiat affectus: qui potens est etiā corporalium actionum et rerū supplere defectus ꝛ potiorare ꝓfectus. Et quia laudationem operum suoꝝ ex pondere affectus a saluatore accepit mulier viduata viro: ab ipsa offerēdi exēpla capiamus. Viduata sit anima viro ex carnis delectatione/sed coniugata christo: habeatq; duo minuta in quib⁹ ē totus victus eius/intellectū ꝛ affectum: vt nil velit scire amplius/nisi christū: nihil aliud diligere/preter eum. Habet et alia minuta duo: timorem et amorem/ voluntatē liberam ꝛ possibilem actionem. Habet seipsam ꝛ corpus: hec de penuria sunt: quia his omnibus indigemus. Quod vero quadrantē efficiunt/ad differendū opportuna est alia forma vl' sermo.

¶ De eo ꝙ querentibus discipulis destructio hierosolymitani templi a saluatore predicta est: secūdū mattheum/marcū et lucam. Ca. LIII

Magnum mysterium in templo hierosolymitano signatū est ex indictione dei/qui sibi illud fieri iussit: ex conditore/ex conditione/ex tempore/ex modo/ex scientia/ex rebus/ex ornamentis: ac ex omnibus q̄ in erant: ex gratia exauditionis in his que in eū oratum accessissent. Quam ob causam in admi-

ratione res est: q̄ a saluatore p̄dicat̄ p̄ oīa destruē
dum. Hinc ad p̄phetiā futuroꝝ sic exorsum est.
Post omnē disputationē ꝛ disceptationē cū scri
Mat.24 bis ꝛ phariseis in tēplo ipso cōpletā: egressus
Mar.13 iesus de tēplo ibat. Et cum egredere
Lu.21 tur de tēplo/accesserūt discipuli eius
vt ostenderēt ei edificationē tēpli. Et
quibusdā dicētibus de tēplo/q̄ lapi-
dibus bonis et donis ornatū esset:
ait illi vnus ex discipulis suis: Ma-
gister aspice quales lapides et qua-
les structure. Quid tēplū manufactū ex ma
terijs: nisi quedā naturalia disposita in edificiū
placitū artis ingenio/facultate agendi cōplen-
dū: qd ex forma/qd ex numero altitudinis/lōgi
tudinis ꝛ latitudinis: qd ex eo q̄ fieri p̄cepit: qd
ex cōtentis in eo: qd ex gestis in illo: qd ex omi-
bus que de illo dici possent: arduos q̄dem alle-
goricos ꝛ anagogicos atq̄ morales habēt res hu
iuscemodi differenda sermones. Ingeniosi et
amatores veritatū q̄ a figuralibus trahunt̄: dū
libet/ad inquirendū animo elaborēt. Nos etiā
alibi in hoc opere aliquid disseruimus. Sed vti
nā cōtemplū nuncupatū esset: quoniā templū a
cōtēplatione originē traxit: esset q̄ facilior inda
gatio veritatis. Attamē domus dei ꝛ oratiōis
erat. Quod aliquando ingressus iesus vidēs ve
Mat.21 lut cōmercij forū indignat⁹ ait: Nolite facere do
mū patris mei domū negociatiōis. Et rursus:
Esa.56. Scriptū est: quia domus mea domus oratiōis
vocabit̄/seu est: Uos aūt fecistis illā speluncam
latronū. Sed egredit̄ de illo nunq̄ amplius re-
gressurus: velut relinquēs ꝛ deserēs atq̄ parui-
pendens totius synagoge dignitatē ꝛ statum:
astructurus in rebus melioribus dei cultū: factu-
rus q̄ hoies viuos tēplū dei viui: s̄m q̄ postmo-
1.Corin.3. dū ap̄ls diuinoꝝ scrutator aperuit: Templū dei
sanctū est/quod estis vos: q̄ de baptizatis ꝛ vere
credentibus loquebat̄: velut nō amplius essent
future in p̄cio cerimonie iudeoꝝ: neq̄ in illo tem
plo aut in montibus locus vere adoratiōis eēt:
sed in spū ꝛ veritate/in q̄bus deus amplius ado
rat̄ ꝛ colit̄. Et gratū sacrificiū eius nō deinceps
ex tēplo/sed in spū ꝛ cōtritione atq̄ laude: iuxta
Psal.50. illud quod afflatus spūsancto dauid dixit: Sa-
crificiū deo spūs cōtribulatus: cor cōtritū et hu
Psal.49. miliatum deus non despicies. Et alibi: Sacrifi
ciū laudis honorificabit me: ꝛ illic iter quo ostē-
dam illi salutare dei. Neq̄ doctrina ex illo tēplo
sed doctrina euangelij eius diffundenda p̄ oēm
orbē: vt docendi ex ipsa nō templū adirēt: sed in
omnē terrā p̄ ap̄los ꝛ christi discipulos ipsa fer
ret̄. Egreditur de templo iesus velut anathema
tizatū relinquens: quoniā ip̄e in ip̄o anathema-
tizatus a iudeis/etiam doctrinam eius respuen
tibus erat. Et ibat. Sed quo ibat? Ad montem
oliueti. Quoniā sublimius attollenda ecclesia
q̄ synagoga erat. Et mons erat luminis/vncti-
onis/misericordie/leticie/charitatis. Nā ꝛ fun-
data erat in montibus sanctis. Et cum egre-
deretur accesserūt ad eū discipuli eius

ad ostēdendā molē tēplaris edificij:
nō tanq̄ ignoranti: s; vt interrogarēt eū sup̄ cō-
minatione quā fecerat: si quo mō fuisset possibi-
le templū destrui siue relinq̄: cū essent lapides
boni ꝛ magni ꝛ q̄dri ꝛ cōpositi artis magna pe-
ritia: ꝛ ornatū esset innūerabilibus donis/a iu-
deis etiā ꝛ a gētilib⁹ causa deuotiōis oblatis: es
sent q̄ structure mirabiles/q̄si nulla tp̄is antiq̄-
tate dissoluēde. Desipuit q̄dē oīno ille discipu-
lus q̄ dixit: Magister aspice quales la-
pides et quales structure: q̄si aut dissol-
ui nō possent/aut dissoluēdi nō essent: ignarus q̄
maioꝝ edificioꝝ ex miraculo et virtute/necnon
ex hūana potētia dissolutio facta ē. Et respō-
dēs iesus ait illi: Uides has oēs ma
gnas edificatiōes? Amen dico vobis
hec que videtis venient dies in qui-
bus nō relinquetur lapis sup̄ lapidē
qui nō destruatur. Si p̄pter sanctitatē tē-
pli seu loci tēplū destrui absonū videbat̄: frustra
quidē: qm̄ sanctitas/virtus/scia nō destruunt̄ cū
rebus corporeis dissipatis. Alioq̄n a corporeis
spūalia/nō a spūalibus corp̄alia depēdere dice-
rent̄. Est aūt multiplex sanctitas/sed nō eq̄ neq̄
eq̄liter accepta in cōspectu dei: cui⁹ virtute san-
ctificat̄ omē quod sanctificatū est. Attn̄ oīs san-
ctitas spūalis est: q̄uis ꝛ aliquod sanctificatū cor-
poreū sit. Sāctus est deus nō ab alio q̄ a seipso:
sicut scriptū est: Estote sancti: qm̄ ego sanctus Leui.19.
sum. Sancti sunt angeli existētes in celo: sed ad
hesione. Est ꝛ sanctitas in hoībus: sed ex virtu-
te trifaria: q̄ solū infundit̄/acquirit̄ autē nunq̄.
Hec dūtaxat spiritu agit̄: corp̄e non percipitur:
Est ꝛ sacramētoꝝ: que q̄uis agatur in corpore/
non confert aut expedit: nisi spiritus rationa-
lis assentiat p̄prius suie in aliquib⁹ alienis. Est
ꝛ sanctitas bn̄dictionis in verbo sacro/ꝛ dedica
tionis ad deū ꝛ ad ea que dei sunt: cuius si de-
struantur subiecta/modica cura deo. Nā si om
nia mundi templa ꝛ vasaria/ꝛ si qua vasa/si qua
q̄ vtēsilia deo dicata deperirent: sanctitas qua sal
uari homo potest/non deperit. Perspicua sunt
hec his q̄ p̄ fidem christianitatis seu sanctitatis
veritatem cognouerūt. Si aūt p̄pter alia obijci
bilia humano vsui/q̄uis digna ꝛ miranda vide
rentur: indigna eius destructio censeretur: nil
aliud esset q̄ deum coaptasse in delectatiōe ma-
terijs. Et si quia ita bonum q̄ nō cōmunicandū
etiam hoc diuine potentie aut bonitati deroga
ret/q̄ nō poss̄; ꝛ aut nollet bona in meliora traij-
cere: atq̄ si conditor adduceret̄ vt ei deferret̄.
Alius valentioris sapientie atq̄ virtutis adue-
nerat: in cuius etiam virtute destruendū cōditū
erat/in ipso velut i fundamēto aliud sanctitatis
alterius construendum. Ex hoc saluator illi di-
scipulo interroganti respondit p̄ omnibus: q̄ il
la structura templi p̄ omnia destruēda erat/me-
liori tamen ꝛ infringibili constructione donan-
da. Nec hominum opus debebat esse eternum:
ne videret̄ virtute humana consistere. Sed nec
iesu p̄pēsioris cure fuit illi⁹ tēpli destructio cor-

porahs. Aliud enim illa psagiabat: id quidē quod ea similitudine rōnabiliū lapidū cōstructioq; magnorū atq; nobiliū / in qua firmaq; compositiōe cōnexorū / pcerū rectorū mūdi seu eorū qui videntur gerere vicē christi / euersio & dissipatio & dispsio fit facta in capite omniū platearū: ad noticiā cūctorū qui tempore faciēdi dissipauerūt legē dei: sed stabilitate ecclesie & christiana veritate vsq; in finem seculi in paucis seu multis in suo robore permanente.

¶ De signis datis a iesu de destructione hierusalē: et de cōsummatione seculi: et de aduentu suo: secundū mattheū / marcū et lucam. Ca. LIIII

Ut iam dictū est / egressus de tēplo Jesus accessit & ascendit in montē oliuarū: altiora q̄rens & deserens & patētiora. Et consedit docens aperiēsq; interrogatus signa futurorū / celatū tēpus tenens. Multi enim sunt mōtes quos ob varias causas ascendit iesus. Primus quidē tētationis: qn diabolus tu-
Mat.4 lit eū in montē excelsum valde: secūdo miliario ab eo deserto vbi ieiunauit p quadragenā. Se-
Mat.5 cundus doctrine plenissime: vbi discipulos et turbas agēda & cauēda docuit: qui est secundo miliario a capharnaū. Tertius mōs refectiōis
Jo.6 idē: sed in descēsu locus refectiōis fuit / vbi q̄nq; milia hominū pauit. Quartus mōs pcipitatio-
Lu.5 nis qui vocatur saltus: vnde nazarene nisi sunt pcipitare iesum: miliario a nazareth situs cōtra meridiē. Quintus est luminis & ostensionis glo-
Mat.17 rie / qui thabor dicitur: quarto miliaro a nazareth contra orientē / in quo iesus transfiguratus est.
Mat.14 Sextus oratiōis iuxta mare galilee: in quē christus iussis discipulis transfretare ascendit solus orare. Septimus speculationis / scz sion: in quo ineffabilia & magna mysteria egit iesus. Octa-
Mat.26 uus vnctiōis & misericordie & charitatis / scz oli-
Mar.14 uarū: quē pluries visitauit: nūc quidē insidet cōtra templū / a quo etiam ascendit in celū. Et ille
Jo.19 caluaricus in quo crucifixus est. Sed de monte
Mat.24 oliueti agitur hic: de quo scriptū est. Et cū sede-
Mar.13 ret in mōte oliuarū contra templū:
Lu.21 interrogabāt eū sepatim petrus / iacobus et ioannes et andreas dicentes: Preceptor dic nobis quādo hec fiēt: et quod signū erit quādo hec omnia incipiēt cōsummari / et aduētus tui et cōsummationis seculi. Cū hūc montem ascendisset iesus: sedit in ea versa facie cōtra tēplum / cuius porta ad orientē erat. Ergo christi facies ad occidentē aspiciebat: velut in occisionem daturus & hierusalē & templū & consimiles in malicia. Mirū quidē / sed memoria dignū q post christū omnia destructioni patuerūt: & omnis dignitas iudeorū inde remota est: ne illa synagoga iudeorū cū templo & hierusalē habentibus statū / non sic nouorū mysteriorū fides astrui potuisset. Facile quidē & rudes & minus sapientes fecissent in illa relapsum / si nō fuissent ablata post christū. Et vna semp sunt iusticia et fide: nunq̄ aūt ex opibus legis / ex dignitate templi & cerimonijs synagoge. Et q̄uis in posterū multa sint facta templa siue nasticia in honore christi atq; sanctorū eius / & magna diligētia custodita: nō tñ ea fide vt in illis iustificemur: sed vt quodā signo vnitatis honeste sacrificia maneant. Justicia quidē qua iusti hoīes fiūt / sine templis et domibus agitur. Non enim christus voluit vt vera & christiana iusticia esse i rebus manufactis ab hoībus crederetur: Et eo amplius deijciēda erat hierusalē cū templo: qm ipsa iesum a ciuitate deiecerat: nō credens dei filiū / sed tanq̄ reū ignominiose mortis vnanimiter magnis & consonis vocibus importune ligno crucis postulauit affigi. Sed nec post tantū scelus ad dominū conuersa fuit / vt misericordiā cōsequi potuisset: nec dum illius diuini sanguinis effusione satiata / etiam discipulos suos ad cumulū criminis vsq; ad mortē insecuta est. Quo demerito ppessa est irā dei: & hominū incircūcisorū & idolatrarū seuā manum / & immanitatē gentiū. Et cū hec horrenda videbantur: anteq̄ fierēt / ab apostolis signum inquiritur: nō solū destructiōis ciuitatis illius / sed signū aduentus sui & cōsummationis seculi. De tribus futuris vt liquet / sūt signa q̄sita. Et interim / scz a iesu est porrecta responsio. Sed ante dixit cautelā expedientē ad mala futura: ne post ascensionē eius erroris perniciem paterentur. Hinc et respōdēs iesus dixit illis: Videte ne quis vos seducat. Multi enim veniēt in nomine meo dicētes: Ego sum christus. Et tunc appropinquabit: et multos seducent. Nolite ire post illos. Audituri enim estis prelia et opiniones preliorū. Futuri erāt multi virtutis veritate carētes / simulantes speciē / affectantes hominū habere sequelā: qui deficiētes in proprijs / sub noie illius qui omnē virtutem habebat / diuinā atq; humanā / pdicaturi erāt. Ab exordio creationis hūane infuit rapina ista hominibus: vt sibi vellēt arrogare diuina. Et quod eis a natura & a gratia negabatur / falso appropriare satagebant: vt pthoplasti primi & plurimi sibimet diuine virtutis gratiā tribuētes. Sed post exorbitationē a fide nullus perniciosior error q̄ venerari in hoībus quod est propriū dei: & in nomine christi sequi aduersariū eius: & p ducēte p semitas equitatis aptas rectasq; vias / deuiatorem imitari. Vigiles ergo aplos suos reddit iesus: & futuros post eos fideles cautos facit: ne veniētibus in noie suo / asserentibus improbe se christū esse / pdicētibus que restāt in breui complere futura mysteria / instare vltimū tempus / cū adiecta sequela pstetur credulitas. Est enim talium ad seducendū omnis intētio. Jdeo seducēt multos seduci dignos: plus sape psumētes q̄ deceat simplicitatē fidei. Seducēt quidē verbis & nouitate: magis vero suauitate doctrine / moribus palliatis / spū pdicēdi futura: & illis actibus & artibus seducēdi qbus hūana ingenia cū a veritate auersa fuerint / innituntur. Sed post eos p-

bibet eundū: magistri em̄ sunt erroꝝ ꝛ viarū ad interitum. Attamē in magnū christi testimoniū cedit: ꝙ inimici eius ad seducendū accipiūt nomen eius. Et argumentū magnū virtutis christi: ꝙ a virtute alieni ad suum vsum/ad ostentationē/ad complementū sue intentionis accipiāt sanctū nomen: aliunde desperantes posse vota complere. Ne autē ista vti absona videant/testificantur veteres ꝓphetie: que ꝑ illo tpe in his que agebant vera fuerūt: etiā presagium nouissimorū temporū continentes. Inquit em̄ dominus per hieremiā prophetā: cui dominus dixerat ne oraret ꝑ populo incorrecto: quoniā orationē ꝛ holocausta eius repPulerat. Unde hieremias stupēs dixit: A a a/domine deus. Prophete dicūt eis: Non videbitis gladiū: ꝛ fames nō erit in vobis: sed pacem veram dabit vobis in loco isto. Et dixit dominus ad me: Falso prophete vaticinātur in nomine meo. Nō misi eos ꝛ non precepi eis: neqꝫ locutus sum ad eos: visionem mendacem ꝛ diuinationē fraudulentā/et seductionē cordis sui ꝓphetant vobis. Idcirco hec dicit dominus de ꝓphetis qui prophetāt in noīe meo quos ego nō misi/ dicētes: Gladius ꝛ fames non erūt in terra hac. In gladio ꝛ fame consument prophete illi: ꝛ populi quib⁹ ꝓphetant/erunt ꝓiecti in vijs hierusalē pro fame ꝛ gladio: non erit qui sepeliat eos. Obijcit se heremias ꝑ populo apponens excusationē: quoniā ꝓphete sic imbuerunt illos: quoꝝ vaticinijs adherētes recte agere arbitrati sūt. Sed e regione dominus ꝓphete a se misso/de ꝓphetis non a se missis detegit falsitatē in qua vaticinantur: quoniā ipse nō misit eos: neqꝫ ꝓceptū dedit: nec affatus est. Et alia scriptura dicit: Omnis homo mēdax. Qui ergo de spiritu dei nō loquitur/falsitatem fatur. Fuerunt quidā ꝛ sunt/ eruntqꝫ in sublimitate ꝛ subtilitate sermonum pruritū facientes auribus auditoꝝ: euangelium ꝛ aliā scripturam in sensum carnis ꝛ gustum eius aliaIiter cōuertentes: leuigantes peccata/lenientes culpa/abrogātes debitas penas/ immūdi immūditijs fauentes: nō euangelij veritatem/ sed quod mente falso finxerint populis asserentes.

Hiere. 24.

Ps. 115.

¶ Libri noni de virtuosis ꝛ ꝑ virtute sermonibus domini saluatoris/finis.

¶ Liber decimus de sermone domini in monte.

¶ Quando christ⁹ turbas vidit et in montē ascendit. Capitulum I

Mat. 5.

Idens iesus turbas ascendit in montē. Uidere venerat ocul' carnis fact⁹ absqꝫ peccato per oīa similis nobis: quos ab eterno deus ꝓuiderat. Et supra humanā scientiā holbus loquēs/cōmouebat animos audientiū. Et auditores primi vt eū audierant/ referentes ad audiendū in propria voce alios inuitabant: ita vt ex omnib⁹ finitimis regionibus ad audiendū illum vtriusqꝫ sexus hoīes ꝓperarent. Et coeuntes in vnū singuli de regionibus singulis fecerūt plurimas turbas: quas videns iesus ascendit in montē: vt ascēdentes post eum turbam vnā efficerent. Protinus per effectum hominū turbas aspexit. Sic em̄ multitudines hominū appellant: eo ꝙ facile turbentur ꝛ turbent. Etem̄ ipse turbauit hominū corda in altitudine doctrine sue: qui eam cape non valētes secesserunt. Alij recedētes dixerunt: Durus est hic sermo: ꝛ quis potest eū capere? Alij vero dixerunt: Hic blasphemat: cum superna virtute hominū peccata dimitteret. Alij ex miraculis admirabantur. Et ꝙplures nō intelligētes turbabātur in christo. Et in passione sua omniū sunt fere corda turbata. Et ipse propter turbas turbatus est: quod ꝛ ipse protestatus anteꝙ lazarū reuocaret ab inferis/turbauit seipsum. Et alibi sermone sui oris expressit: Nūc anima mea turbata est. Et propter peccata turbarū omniū/in horto turbatū audiuim⁹: Tristis est anima mea vsqꝫ ad mortem: que tandē eum multis ꝓcedentibus penis turbauit in cruce. Igitur turbaturus turbas/turbandus a turbis/ipsas cōgruenter aspexit. Et ascendit in montē suis pedibus christus: quē creauerat deus. Mons montem ascendit: quia lapis precisus de monte sine manibus/intantū creuit vt efficeret mons magn⁹ ad quē possent refugere omēs gentes. Montē ascendit nouā daturus mūdo doctrinā: ad insinuandū ꝙ ex ipsa inde ius ad eternū beatitudinis montē celebratur ascensus. Et ab imis homies extollere venerat atqꝫ ad alta subuehere: qui montē docturus turbas ascenderat.

Joan. 6.

Mat. 9.

Joan. 12.

Mat. 26.

Daniel. 2.

¶ De iesu sessione in monte: et discipulorum accessu. Ca. II

Mat. 5.

Et cū sedisset/accesserūt ad eū discipuli eius. Docturus sedet si lassus innotuit/quod est hoīs: magis aūt expectatio benignitatis inclaruit. Expectat em̄ nos in infirmitatib⁹ ꝛ tarditatibus nostris: existens ipse in monte inapprehensibilis ꝑfectionis. Tardi em̄ sunt hoīes ad credendum que christi sunt. Tardi ad intelligendū q̄ vtilia sunt Tardi ad agendū que necessaria sūt. Tardi ad penitentiā cum reliquerim⁹ iter rectū: cum effuderim⁹ animā in peccata: ꝛ dei benignitas/dei patientia/ charitas christi ad penitentiā nos expectat. Nec ꝓfert post lapsum ilico vltionē/expectans conuersionē. Multipharie ꝓtinus homines vocat nostre cōuersionis ad eū: vt ꝑfecte adhesionis finem firmitatis expectans/ querēs misereri potius ꝙ vlcisci. Iuxta quod per esaiā dicit: Expectat dñs vt misereatur vestri: ꝛ ideo exaltabit parcens vobis. Sedet ad quietē mentis ex doctrina christi holbus affuturā. Nemo em̄ quiescit scientiam querens: nisi vere christi

Esa. 30.

doctrinã agnouerit. Nemo quiescit affectu ali
quid captare cõcertans: nisi christi possessor ex
titerit. Ipse factus est omnib⁹ oĩa. In eo pa
ter eternus quiescere voluit olim hominũ men
tes. Sufficit eñ omnib⁹ preter omnia: ꝛ cuncta
sine ipso deficiunt. Necnon ad eternam quietẽ
nos expectare ꝓmonstrauit cũ sedisset in mõte.
Docens sedet/sedensqꝫ docet: vt quietius do
ceat. Infundit ocyus in corde audientiũ emissa
in quiete doctrina: et tenaci memoria capitur
quod in tranquillitate a doctore ꝓfertur. Hec
siquidẽ corporis sessio internam quietẽ insinu
at/ex qua illuminãs doctrina ꝓcedit. Sedet in
monte terreno ille cuius in celo sedes est. Ipse
solus christus in altissima virtutũ perfectione
quieuit/cũ in monte consedit: et vt ei ꝑ modulo
nostro similes simus/expectat. Alteqꝫ ꝯsyderat
aduentantes/ꝛ qui ꝑimiores fieri cupiũt atqꝫ
sunt: vt inter eos per iusticiã retributionis dis
cernat. **Et accesserunt ad euz discipuli
eius**: ad sedentẽ pariter ꝛ expectantẽ. Si disci
puli ergo ad magistrũ accesserunt ꝑ doctrina
que animã illuminat: non ꝑ pecunia que obscu
Ps. 33. rat. Inquit eñ psalmista: Accedite ad eũ ꝛ illu
minamini: ꝛ facies vestre non cõfundent. Sed
expedit vt in simplicitate fiat accessus/nõ dupli
Eccl. 1. citate: sicut scriptũ est: Ne accesseris ad eũ du
plici corde. Duplici corde accedit qui aliud ꝙ
deum accedendo requirit. Simplici ỽo corde
accedit qui versutia nulla detẽtus/nil in suis af
fectibus preterꝙ ipsum gliscit. Ad verũ ꝛ humi
lem discipulatũ pertinet ad verũ accessisse ma
gistrum: nec recessisse nisi suscepta doctrina. Et
insatiabilẽ fieri ad doctrinã sanam est optime
discipline. Accesserunt discipuli velut primitiui
sanctaꝝ scholarum ad diuinã scientiã capessen
dam: ꝛ velut futuri testes dictorũ atqꝫ factorum
christi: pro quib⁹ expositiuri erant omnẽ corpo
ris vitam: ꝛ tormẽta crudelissima suscepturi an
teꝙ hec doctrina celestis a terrenis hoibus ip
sis suadentibus caperetur: ꝛ crederetur ꝙ sic hu
manat⁹ dei filius talia in suscepta humanitate
gessisset. Accesserũt corpore ꝓpius: quia animo
ardentius ꝑ ceteris diligebant. Etenĩ qui plus
diligit necessitate ꝓposita/ possibilitate adiecta
cognita volũtate dilecti: ope plus effecit. Et ad
dilectũ corpore appropinquat ꝓampli⁹/qui ma
iore dilectione vigetur interius.

¶ De apertione oris christi in intentione docendi: secundũ mattheũ tantum. Capitulum III

Mat. 5. **ET aperiẽs os suum/ docebat
eos/dicẽs.** Oris apertio ad huma
nitatẽ pertinet exterioris hois: doctri
na ỽo ad scientiã mentis. Os ex creatione/sciẽ
tia ex infusione. Os corporeũ ꝛ visibile: scientia
incorporea ꝛ inuisibilis. Mirum ꝙ per cannale
corporeũ ꝛ humanũ tam alta doctrina trãsfun
dit. Sed aliquid magnũ innuit hec signata lo
cutio/cũ dicit: et aperiens os suum: cũ sepe chri
stus os aperuerit/et ꝑter apertionẽ oris nullus
naturaliter loqui possit. Sed inferioritas hois
ad deũ monstrata est: vt os humanũ apertũ ex
alto crederet impleri: ꝛ non humana in scholis
hoim apprehensa/sed diuina doceri: que in co
gnitionẽ deducta bonos a malis/velut in torcu
larib⁹ vinũ ab acinis/ oleum ab amurca secer
nant. Vñ in psalmo ꝗ de torcularib⁹ ipsi asaph
ꝑ quinta sabbati inscribitur/ſm vnã translatio
nem scriptũ reꝑimus: Aperi os tuũ. Secũdũ ali Ps. 80.
am: dilata os tuũ/ꝛ ego implebo illud. Quicqd
de torcularib⁹ in sacra scriptura reꝑitur/ad chri
stũ ꝑtinet: qm̃ ipse torcular calcauit solus: siue
de lege/siue de sua passione dicat. Proinde vt
boni a malis/electi a reprobis secernant: a pa
tre ad filium humanatũ dicit: Aperi os tuũ: et
ego implebo illud. Tu aperias os carnis/ꝛ ego
implebo illud sciẽtia deitatis: vt non hũana/sed
diuia loquaris hoibus: sicut ipse saluator testa
tus est/dicẽs: Ego ex meipso locut⁹ nõ sum: sed Joan. 12.
qui misit me pater/ipse mihi mandatũ dedit qd
dicã aut quid loquar: ꝛ scio qꝛ mandatũ ei⁹ vita
eterna est. Que ego loquor/sicut dixit mihi pa
ter/sic ego loquor. Et alibi: Verba que ego lo Joan. 14.
quor/a meipso non loquor. Et ꝓdocte dictũ est:
aꝑiens os suum: ad distinctionẽ faciendã: qꝛ in
veteri lege aperuerat ora ꝓphetaꝝ. Et vt nulla
excusatio valeret hoibus: cuz dei filius eisdẽ in
humanitate more hoim loqueret. Aliud eñ est
cũ rex ꝑ suos legothetos: aliud cũ per ꝓprias li
teras: aliud cũ per nũcios: aliud cũ per seipsum
ore ꝓprio subiectis populis loquit. Tunc nul
la excusatio est efficax: nulla tergiuersatio con
tutans eos qui audierũt ex regis ore sermonẽ.
Et ipse pater in filio sic humanato dignat⁹ est
in plenitudine tempoꝝ loqui: sicut apostol⁹ ait:
Multifarie multisqꝫ modis olim loquẽs deus Hebr. 1.
patribus in ꝓphetis/nouissime diebus istis lo
cutus est nobis in filio: qui velut os aperiẽs ad
sermonẽ spiritum diuine infusionis quo loque
retur/attraxit. Sic eñ psalmista in eius ꝑsona
longe ante predixit: Os meum aperui ꝛ attraxi Ps. 118.
spiritũ/scꝫ veritatis quo loquerer: quia mãdata
tua implere desyderabã: ꝛ vt implerent ab ho
minibus gestiebam. Et per ezechielem de ipso
dictum est: Tibi dabo os apertũ in medio eoꝝ: Ezechie. 29
vt sciãt quia ego domin⁹. Ac per hoc vt ea cau
sa os christi apertum inter homines agnosca
mus/vt in diuinam cognitionẽ deueniant: for
ma ꝑtinus prerogata est his qui habent alios
docere iusticiã: vt montẽ ascendant/altitudinẽ
morum atqꝫ virtutũ: vt aperiant os mentis ad
suscipiendã celestis gratie infusionẽ: vt doceant
aperte que susceperunt occulte: doceant huma
ne que acceperunt diuine: doceant libenter que
acceperunt silenter: doceant gaudẽter que acce
perunt gratanter. Et que gratis acceperũt/gra
tisqꝫ refundant. Tradant hominibus que illis
tradidit deus: eoqꝫ fine quo acceperunt/diffun
dant: scꝫ vt non diligantur terrena/sed celestia
in amorẽ deueniant. Non que videntur/sed que
nõ vident amore incessabili diligant. Hoc eñ

intendit omnis ꝑdicatio christi. Hac intētione infundit eis: qui non solū sibi/ sed oībus laborant exquirentib⁹ veritatē: vt mala omnia deuitentur: ⁊ cordib⁹ hominū inserant tenaci amore virtutes: vt sint actuose quantū possibilitas ipsa concedit: ⁊ ipsa necessitas postulat: vt temporalia nō diligant/ vt sint tēperanter in vsu: vt solum celestib⁹ ex omni aīo suspiremus. Proinde quia discipuli ad eruditionē christi suscipiendā accesserunt: simul cū turbis audierūt sequentia: ⁊ que christ⁹ ore suo aperto transfudit. Dilucidabuntur ꝟo que ore aperto protulit: put cor ⁊ os aperta ipse implebit.

¶ De pauptate que beatitudinē parit: secundū mattheum et lucam. Capitulum IIII

Mat. 5. Beati pauperes spiritu: quoniā ipsorū est regnū celorum. Immo in rebus/ odibile hoībus/ despicabile in ꝑsonis/ ante omnia beatitudini christus ascripsit. Et decorauit deforme apparēs/ non tamen existens: ⁊ per quod hoīes plurimi secretum petunt/ deuitant publicū/ cognosci nolunt: cū quo nobilitas graditur ex obliquo: ne sit generositas ꝓmpta/ sed remissa. Ob quod videtur hoibus denegata pulchritudo loquendi: et decora cōuersandi moralitas sepe retūditur et turpat: in his dūtaxat qui virtutē radicis eius penitus ignorarūt. Et bene quod odibile sit hominib⁹ christus beatificauit: qꝛ quod eis placuit/ miseriam terminabilē ⁊ interminabilē in anima ⁊ corpore fecit. Quod hoībus displicet/ christo placet: quod hominib⁹ placet/ christo displicet. Idcirco hic beatū suum/ miserum ꝟo placitū hominū vocat: cum eternū ve alibi diuitibus atq̧ refertis ex rerum abundātia cōminatur/ dicēs:
Lu. 6. Ve vobis diuitibus: quia habetis consolationem vestrā. Ve vobis qui saturati estis: qꝛ esurietis. Congrue immo audaciter dixerim aliquid simile habere cū celestibus rationabilib⁹ creaturis/ quod ꝑdicatur beatū in terris: ⁊ permaxime dici felicem/ cui promittunt regna celestia. De celo paupertas ad terras descēdit: sicut ꝓ nobis factus egenus de celis aduenit: preferēs in se ipsius virtutis normā/ celestem esse mōstrauit: cū nō habere neq̧ velle terrena gerat similitudinem angelorū. Qui terrena concupiscere neq̧ possidere nouerunt/ angeli sunt terrestres. Nec minus ꝙ̄ virginitas cū angelis habet aliquid cōmune paupertas. Nam velut angeli liberi sunt a carne atq̧ a reb⁹ terrenis/ hoc in eis dictante ipsorū sic creata natura: ita ⁊ homines a carnis cōcupiscentijs operāte diuina gratia. Et terrena respuere facit volūtaria paupertas assumpta. Et si angeli terrena cōcupiscere atq̧ ipsis vti nequnt: homines ꝟo possunt ⁊ nolunt. Et hoc confert hoībus beata paupertas: quod illis cōtulit creata natura. Beatificat a christo in terris assumpta pauptas: cū in angelis ante creata fuit: quoniā nihil eis extitit ex creatione priuatū: omnia eis cōmunia facta sunt. Qui ꝟo sibi cōplacuerūt in ꝓprijs/ irremediabiliter corruerunt. Et sane pauptas vbi nihil vendicatur in ꝓprium/ etiā si cōmunitas abundaret. Nam diuitē in celo ⁊ in terra naturā decentē locis et rationabilib⁹ creator omniū fecit: ⁊ debitricem ad necessitatē dūtaxat oībus esse constituit: qui vero ipsam ad voluptatē transgrediunt/ vt per pleonexiam velint/ habeant ⁊ vtant; naturā violant ⁊ corrumpūt/ et ab ordine creato puertūt: ac per hoc agentes contra naturā. Nemo atrocior/ ꝙ̄ q̄ se tradidit philargyrie. Quāobrē create nature testis ⁊ cōseruatrix est ipsa ex sponte paupertas. Proinde si celestis est ipa: si regnat in angelis: orare christus edocuit: fiat volūtas tua/ sicut in celo ⁊ in terra: vt velut angeli natura paupes sunt: nihil sibi ꝯquirūt in ꝓprium: nec aliud ꝑter ꝙ̄ deum volunt: sic in terra in hominibus plene fiat. Nāq̧ vera ⁊ actuosa fides sine paupertate non est: que magnū fidei testimoniū perhibet cū homines ad se trahit. Ipsa est spei praxis: cum ꝓpter celestia terrena queq̧ cōtemnit. Charitas sine ipsa nō graditur: cū a visibilib⁹ hominē auellit/ vt inuisibilia capiat: et de deo solum ditari cupiens/ pauperē in terrenis suum ꝯstituit possessorē. Diues in mundo/ pauper de deo: pauper in mūdo/ diues de deo. Nemo diues de diuinis atq̧ terrenis simul inclaruit. Ex vno diuitem/ ex altero paupem fieri lex eterna compellit. Et si locupletes veteris testamenti patres ex diuinis atq̧ humanis quispiā ꝓferret in mediū/ hanc sententiā conatus subuertere: necnō ⁊ multos sctōs noui testamenti/ quos nouimus terrenis fulsisse diuitijs ⁊ habūdasse diuinis: aduertat veteris testamenti sanctissimos patres paupes spiritu fuisse terrenis. Non eī afficiebant possessiōs/ sed nihilipendebant: vt in oībus perditis māsissent incōturbati. Nam abel pauper spiritu fuit/ ⁊ ꝙ̄ꝙ̄ sibi que- Gen. 4.
dam aīalia vendicasset: deo tamē meliora offerebat/ ⁊ sanctus appellatus est: quod nec fuisset omnino/ si spiritu terrenas diuitias dilexisset.
Et enoch ambulauit cum deo/ ⁊ vltra nō appa- Gen. 5.
ruit: quia tulit eum deus. Si cum deo ambulauit nō diuitijs circumseptus/ nō stipatus priuatis: non eī ambulat cū deo/ qui terrena sectat: sed qui querens aliam vitā/ propter illā ista contemnit: et ideo tulit eum deus: quia ipse terrena non tulerat: neq̧ ipse a terrenis attractus erat.
Magn⁹ in pauptate noe/ qui ꝑter debitū vsum Gen. 6.
nature nihil vltra conquireret: ⁊ iubente domino per centū annos semetipsum ⁊ sua in expensas dedit in ratem ꝓ humani generis vtilitate cōmuni: non ad priuatos vsus suas copias cōseruans. Adest oīno sancta pauptas vbi adest ⁊ charitas: que nō priuata cōmunib⁹/ sed priuatis cōmunia oīno ꝓponat. Pauper ꝑfecto censendus est/ qui ad diuinū imperium cuncta que possidet/ modo ⁊ causa est paratus impendere. Quot eī ante primam mundi ablutionē ad dei regnū credim⁹ pertinere: paupes ⁊ peregrinos absq̧ constructione ciuitatū et magnorū edifi-

ciorꝫ vitã cõmunem peregisse asseramus. Abra
am locuples fuit: sed paup spiritu ꝛ peregrinus
Gen. 22. in terra. Qui si libens ad sacrificiũ obtulit filiũ
pro quo paterna cõgregatur hereditas: ipsam
hereditatẽ iubẽte domino libentius obtulisset.
Gen. 18. Et odio habebat priuatum qui aduenientes re-
cipiebat hospitio: vt ex illa ꝯsuetudine angelos
suscipere mereret. Proinde ceteri patres in hãc
Job. 1. cõuenere veritatẽ: vt iob hospitalis ꝛ diues cũ
egentibus cuncta participans / ꝛ oībus deper-
ditis gratias egit: originẽ suam ꝛ nudũ ingres-
sum in hanc vmbraticã vitam animo ꝛ ore com
memorãs mansit impturbatus. Si ꝟo noui te-
stamenti patres in mediũ ꝓducere conaremur
profecto recolimꝰ aut libere omnia cõtempsisse
aut dedisse pauperibus alijs ipsi pauperes fieri
cupiẽtes: aut velut dei administratores ꝛ pij di-
stributores omnia possedisse sine amore cordis
vsu duntaxat corporis cũ timore suscepto. Cur
igitur non est beata ex spiritu suscepta pauper-
tas: cũ ipsa quoquo modo ꝓueniat: sit quedam
nature libertas: viuendi / dormiendi / standi / pro
deundi / ꝛ ꝯuersandi quedã securitas ꝛ moriẽdi
tranquillitas? Repellit paupertas turbã famu-
lorum: nec in manibus susceptorꝫ cõstitutus est
pauper. Omne hospitium eum capit: ꝛ vbilibet
potest reclinare ceruicẽ. Spiritu pauper litiga-
re nõ nouit: latronem non horrescit in via: per
publicam ꝛ priuatã gradi potest: ciuitates ha-
bitare ꝛ penetrare deserta. Terrenũ iudicẽ adi-
re non habet: aduocato in sua causa non indi-
get: libellos porrigere aut recipere: nec de calũ
nia iuramenta prestare. Nam si ei aufertur tuni
ca / dabit ꝛ pallium: vt rumor forinsecus nõ ad-
ueniat: ꝛ ne ꝑpter rem temporalẽ videat odisse
fratrem. Nihil spiritu pauper cũ dolore animi
perdit: quia nihil cum amore possedit. Odium
ad auferentẽ / tristiciam de amissis sustinere nõ
potest: quia nõ diligebat / immo quod anio con
temnebat / amisit. Amicus reipublice paup ab-
horrens habere priuatũ. Nil in vniuerso seculo
rempublicam acerbius cõturbauit ꝙ ad priua-
ta suspirans. Non abs re ab hac virtute in sua
vniuersali ꝑdicatione saluator incepit: ꝛ beati-
tudine decorauit: que descẽdit de celis: ipse ani
mo / vita ꝛ moribus tenuit: que habet cuꝫ oībus
pacem: quietẽ in anima / libera in operibꝰ suis.
Cuius oratio nõ habet ad quid recuruetur: que
in terris portat similitudinem angelorꝫ: que sol
licitudine nulla tenetur: humo nõ oneratur / vt
libera volitet: que omnia terrena cuiuslibis pos-
sessionis existãt / suo vendicauit in iure. Nam ab
oībus potest vite necessaria petere: que de om-
nibus nihil sibi vendicauit in ꝓpriũ. Eius que
nullam habet / omnis domus est sua si capax ex
titerit. Et oẽ superfluum est pauperis ꝓpriũ:
nõ iure legis scripte / sed create nature. Potest
eñ exigere ab oībus habentibus naturali iure /
qui preter naturã nihil nouit habere. Cum pau
pertate creata sunt omnia: vt esset ordinata cõ-
munitas ꝛ omnis excluderetur ꝓprietas. Unde
paupertas priuatio ꝓprietatis existit: que si ex
spiritu dei vẽit ꝛ ꝓprie volũtatis / habet regnũ
celorꝫ in terris. Nã ad eos sancta mater eccle-
sia in suis copijs efficitur debitrix / qui plura et
spiritu promptiori ꝓ suo sponso ꝛ christo capi
te contẽpserunt. Et in illa regenda ꝓ episcopio
sunt digniores / qui animo fuerint pauperiores.
Hi solum debent in ecclesia tenere principatũ /
qui renuunt habere priuatũ. Et hi sunt ab eius
regimine repellendi / potius ꝟo non assumendi
qui ꝓpria emolimẽta requirunt. Necnõ ꝛ illi re
gnum celorũ supernũ iure mercant / qui spiritu
terrenũ despicere certauerũt.

De mititate qua terra viuentium pro beatitudine possidetur: secundũ mattheum. Capitulũ V

Verbum quod saluator aut ꝯditio quã
in prima beatitudine apposuit / ad verã
intelligentiã in oībus subsequentibus
locũ habet: ꝛ difficile / imo impossibiliter in ve-
ram intelligentiã deuenitur: nisi ꝓrius in om
nibus repetatur. Beati pauperes spiritu / salua Mat. 5.
tor in prima beatitudine posuit: vt si spiritus nõ
aderit / nullo modo vera beatitudo sit: vt siue sit
spiritussanctus quo beatitudo cõsistit: siue libe
ra volũtas hominis: sine qua virtus nanciscẽs
beatitudinẽ / nulla erit: in eandem sententiã de-
uenitur: cũ sine spiritu dei nec beatitudo aliqua
ꝛ sine ipso spiritus nostri aut voluntatis nostre
nulla libertas. Quod ꝛ apostolꝰ: asserit vbi spi-
ritus ibi libertas: a vitijs videlicet ꝛ a vinculis
huius seculi defluentis: vt ꝛ voluntas ab omni-
bus cõtrarijs libera: ꝛ in bonis agẽdis sibi assit
plena libertas. Proinde in intelligentiã sequẽ-
tis beatitudinis venire cupientes / spiritu adne
ctamus: sicut in prima positũ est. Est siquidẽ mu
titas corporis ex defectu nature: necnon ex vo-
luntate se mutũ aliquis facit: cum sectat sacra
silentia ex amore virtutis: spiritu dei actus intẽ
dit ꝛ vacat sancte taciturnitati. Sic ꝛ ẽ mititas
in similitudinẽ mutitatis: aut ex quadã natura
aut ex timore ꝓueniẽs. Et est que causatur a spi
ritu ꝛ libera voluntate: qua se homo mutũ facit
non habens ad opprobria ꝛ ad cõuitia ꝛ ad que
libet maledicta redargutionẽ aut repłictiones:
Huiꝰ siquidẽ virtutis saluator solus voluit esse
magister / dicens: Discite a me / quia mitis sum Mat. 11.
ꝛ humilis corde. Est quidẽ hec virtus supra pe
tram situati cordis: ꝛ superaltati a materijs sen
sibilium rerum ꝛ appetibiliũ ẜm carnẽ ꝛ appa-
rentiam eius. Ipsa eñ quedã in transmutabili-
tas anime: in honoribus ꝛ in ignominijs simili
ter se habens: nõ variatus animꝰ in his que ad
eum indigna seu digna ꝓueniunt: taciturnitatẽ
ꝑterꝙ ad irreprehensibilia ꝑ omnia possidens:
vniformis ẜm virtutẽ mens ꝛ mãsueta vita sine
querela degens: in nullo se preferens eis quibꝰ
sociata manet. Non derogat sententie vera di-
centiũ: nec reputat se meliora cognoscere / ꝓpel
lens eã contentionẽ que per apparentiã aut ina
nem gloriã agitur: in quodã profundo humili-

tatis inclusa/ indignã vita se reputat. Qui hanc virtutem habet/ sui est compos suiq3 possessor. Qui vero semetipsum actu τ theoria possidere didicerit: ex pmissione diuina eternam terram atq3 supernã possidere nanciscitur. Proinde sal-
Mat. 5. uator ait: Beati mites: quoniã ipsi possidebunt terrã. Uere beati mites qui seipsos possident inuariabili animo: τ dominantur sibijpsis velut rebus quas possidẽt. Altius enĩ est sibijpsius esse possessorẽ et dominũ/ q̃ omniũ rerum extra positarũ. Et in hac vmbratica vita protinus est quedã felicitas sub decreto virtutũ totũ esse hominẽ ad seipsum: τ nõ illectũ a concupiscentijs vanis/ nõ sociatũ malis: cui addet eterna felicitas/ sc3 possessionis eterne: vbi sine fine beati: quoniã ipsi possidebunt terrã/ sc3 vi-
Ps. 141. uentium: de qua psalmista optando dicit: Portio mea domine sit in terra viuentium. Non enĩ est hec terra calcata pedibus hominũ τ quadrupedum τ corpore reptata serpentũ/ terra viuentium: sed mortalium est. Illa vero supna est viuentium: ad quã suspirat om̃is intentio vere credentium. Nec ista terra premiũ est aptum tante virtuti sc3 mititati/ cui in operibus ade domin⁹ maledixit: sed illa celestis cui domin⁹ benedixit:
Ps. 24. sicut scriptũ est: Benedixisti domine terrã tuã. Ad quã benedicti patris in finali iudicio inferẽtur: in qua solum qui recti sunt habitabũt in ea: iniqui vero ex illa perdent. Sic enĩ salomõ ait:
Prover. 2. Qui recti sunt habitabũt in terra: quia generatio rector benedicetur benedictione eterna. Et qui simplices sunt/ pmanebũt in ea. Mites enĩ simplices sunt: quia inuariabiles sunt τ incõpositi: quos velut sui similes deus querit: quia simplex τ incõpositus est. Sed impij vero de terra perdentur: τ qui inique agunt/ auferentur ex ea. Nam ex ista boni τ mali pariter auferũtur. Superna igitur ciuitas que ratione soliditatis terra nũcupata est/ possessio est mitiũ atq3 simplicium/ mãsuetor atq3 rector: in spiritusancto docente in spiritu pprie volũtatis atq3 humilitatis ista tenentiũ: de qua impij perdũtur.

¶ De luctu cui beatitudo promittitur: secũdũ Mattheum et Lucam. Capitulum. VI

Ex necessitate nobis facta est luctus ex peccatis pprijs τ paternis: Et ipse noster incolat⁹ nos inuitat ad lachrymas: τ expulsio in turbulentũ τ in inquietissimũ locũ vbi omnia peioribus semp conditionibus alternantur. Necnõ ad fletum cogit mortales ipsa ineuitabilis necessitas moriendi: magis vero incertitudo loci/ qui meritis nostris aut demeritis nos expectat. Et vindicationis dies in quẽ indeclinate festinamus omnes/ fluuium educere lachrymar angit. Est luctus qui exoritur ex amissione amatarum rationabiliũ τ irrationabilium rerũ: sed vterq3 reprehensibilis/ q̃q̃ dispariter. Unus ab altero velut pcessus corrupte nature ab ordinatione create. Nam dolere vel flere perditis similibus in natura ipsa natura fauet: quoniã ex ipsa similia libenter τ apte similibus sociantur. Et amor insitus a natura sic agitat. Quãobrem dissociatio habet ex natura dolorẽ: si ex natura sociatio seruauit amorẽ. Sed gratia hunc fletum atq3 dolorẽ irreprehensibilem facit: cũ nihil amittatur quod in deo diligitur: cũ τ in ipso nobis salua sint om̃ia: q̃uis τ sepe addita specie pietatis defleam⁹ quosdã charos/ vtiles ad virtutẽ/ ad documẽta celestia τ ad capienda diuina: q̃obrem deploratus est Noe abraã/ isaac/ iacob/ ioseph/ moyses/ aaron/ iosue samuel/ dauid: τ q̃plures sacerdotes τ pphete atq3 boni reges: τ i machabeis multi bellatores duces τ sacerdotes in luctum populorũ venerunt. Et apostolor principes apud vrbem/ τ ceteri vbi fuerũt: τ multi archimandrite pastoresq3 dominicarũ ouium cum decesserunt/ luctum relinquere relictis. Necnon τ cõpassione patientiũ pleriq3 fletus adueniunt. Si vero ex rebus perditis ratione carẽtibus luctus exoritur/ culpe atq3 reprehensionis acerrime notam habet: cũ fletus nisi ex amore colligato iam dissoluto rei amissione secuta puenire non possit: τ tantũdem torquet animũ τ fletum inducit quod amittitur q̃tum in amore tenebatur. Nec perdit sine luctu quod sine amore nõ adheserat. Nec dolore vritur q̃ amittit sine amore possessum. Quãta igitur sit culpa causandus/ reprehensione dignus/ pena plectendus qui dilexit quod nõ nouit diligere: atq3 quod solũ esse debet ad vsum transferat in amorem: τ quod dolorem infigat quod dolere non potest: τ planctũ faciet sine luctum quod horũ nec sentit aut nouit originem: enũciari nequit. Sed ego dementem dixerim et brutor gregatibus asciscendũ/ qui mente seu ratione amissa carẽtia defleat. Quod q̃diu quis facit/ non est ad gratiã neq3 ad beatitudinẽ coaptandus: magis autẽ inter irrationabilia deputandus. Ac per hoc cui luctui sine quali beatitudinẽ saluator adnexerit/ aduertamus. Om̃is vera beatitudo que nusq̃ nisi apud deũ est/ non est ab ipso pmissa: nisi actionibus aut illis affectionibus necessarijs/ sine quibus nulla hominũ salus: aut illis sine quibus salus/ sed cũ illis lucidior τ proximior pollicenti. Ille in preceptis: alie in consilijs. Precepta siquidẽ non habent lugendi materiã: consilia vero habent gaudendi: cũ sit in eis via ppensior ad salutem. Sed si more humano loquar/ quãto a mundo quis expeditior tanto gaudẽtior: cũ non sit vnde amittendo quippiã torqueatur: q̃uis et mos humanus fleat temporalia cũ amittit. Sed in illũ luctum sensum horũ verborum traijcio qui de offensione diuina procedit: qui cũ offensus est deus/ deberet inhaustibili vena defluere: τ nihil penitus aliud sit fletu τ amaro luctu dignũ/ nisi cũ rerum creator offenditur. Et in illum etiam qui de negligẽtia nostra pcedit: cũ sicut possumus non obsequimur diuina diui ne pro nostris vtilitatibus imperanti. Et hic luctus est geminus cũ offendimus τ delinquimus: vt τ hec nõ solũ

in nobis/sed in alijs lugeamus. Qui facile pla
cat deum: et maiorē acceptiorem qꝫ deus cōpassi
onem habet ad ꝓximum/ꝙ si pro corpore sustē
tando nostrā omnē substantiā donaremus: pre
sertim si subleuatio ex impēso auxilio subsequa
tur ad tollendum malum ꝓximi iam prolapsi.
Undiqꝫ nobis existentibus in valle lachryma
rū materia luctus offertur: vt ascensiōes ad op
tima in corda hominū disponantur. Ad quē sal
uator beatitudinē pollicendo inuitat/ dicens:
Mat.5. Beati qui lugent: quoniā ipsi conso
Luce.6. labuntur. Seu aliter alio referente: Beati
qui nūc fletis: qꝛ ridebitis.

¶ De esurie iusticie cui dabitur eterna saturitas in beatitudine: secundū mattheū et lucam. Ca. VII

Infallibilis et eterna iusticia agende iu
sticie cōmendauit esuriem: cū beatitudi
nem adiecit in ꝑmium: nec beatitudo ve
ra consequitur/nisi ipsa ꝓcesserit. Sed que prece
dit in ordine actionis/ et in disseritione omnino
precedat: de qua sermo difficilis. Esurit fameli
cus in corpore/et impastus: sitit calore ardēs/nō
potatus: sed cibum et potum. Esurit anima iam
affecta supernis: sed illa que in supna ipsam pos
sunt inferre iuuamina. Sitit ardens desyderio
supernorū: sed prius que ad meritū faciendo ex
pediunt. Jubet eterna iusticia agēde iusticie or
dinem nō peruerti/sed in affectiōe et actione ser
uari: vt prius agenda iusticia sit in voto ꝙ eter
na decernat in premio. Justicia et iniusticia in
agendis ad se eternā iusticiā in iudicijs attra
xerunt: illa ꝓ premio/altera ꝓ supplicio. Agens
enī iuste per iusticiā dei bonis applicatur eter
nis: iniuste enī gradiens eternis torsionibus de
putatur. Quiesceret ad nos diuina iusticia/nisi
nostra iusticia seu illā nostra iniusticia ꝓpulsa
ret: quibus vexantibus sedē eius ipsa infallibili
ter et imperturbate decernit. Proinde amator
hominū christus ne per nostrā iniusticiā sagit
ta eterne iusticie in eternū penaliter damnare
mur/sed ꝓmijs ditaremur eternis: esuriē et sitim
diligende atqꝫ agende iusticie mētibus nostris
Mat.5. inseruit/dicens: Beati qui esuriunt et siti
unt iusticiam: quoniā ipsi saturabun
tur. Unde beati? Pro eo ꝙ iusticiā esuriunt et
sitiunt. In quo beati? Quia saturabuntur. Origo
beatitudinis ex esurie atqꝫ siti. Fructus eius in
saturitate videlicet indeficiente/sed neqꝫ fastidi
ente: nō ex perfunctoria/sed eterna. Attamē esu
ries agende iusticie nunꝙ in saturitatē deueni
et: quousqꝫ huic seculo presto sumus. Nemo ita
saturari bonis addēdis se credat/ vt non semꝑ
apponat: nam si cessaret/esuries aut fastidio fie
ret: aut quia crederet se attigisse quod ꝑfectum
in virtutibus est: et vtrobiqꝫ periculū: quia negli
gens negligetur: et qui se putat alta ascendisse de
ijcietur. Proinde nemo ad hāc esuriē adijciat sa
turitatē. Nemo ad hanc sitim apponat extincti
onē. Semꝑ assit esuries ꝑficiēde iusticie. Sitis
nunꝙ deficiat apponēde bonitatis: vt etiā post
omē mētis et intellectuale studiū/et omne corpis
exercitiū id quod dicitur sufficit/propellatur. Sed
quid est esurire atqꝫ sitire iusticiā/ nisi se insatia
tū et insatiabilē reddere ad omne quod paratur
ad regnū: ad corrigendū omne perperā factum
ad vindicādū inseipso delictū: et puniendū ama
re peccatū: ad rependendū pro gratia: ad debi
ta ꝑsoluēda: ad custodiendū immaculate depo
sita: et ad perficiendū sine cōtradictione iniun
cta/et sine simulatione ꝯsulta: et ad patienter por
tandū quecūqꝫ nostre sensualitati cōtraria: nec
nō et semꝑ tenere indesinēter moderamina vite:
acsi que interminata tormenta et mortē intenta
tam ꝓmpte suscipere ꝙ ipsam iusticiā intermit
tere. Nō autē legalē iusticiā sufficit esurire/sed
iusticiā fidei: vt apłs pro se et oībus fidelibus asse
rit: Ut inueniar in illo nō habēs meā iusticiam Phil.3.
que in lege est: sed illā que est ex fide christi iesu:
que ex deo est iusticia in fide: ad cognoscendū
illū ex virtutē resurrectionis eius et societatē pas
sionū illius configuratus morti eius. Nā et abrae
solū credulitas sibi ad iusticiā deputata est: vn
de scriptū est: Credidit abraam deo: et reputatū Gen.15.
est illi ad iusticiā. Et hec est iusticia que osculū
paci dedit/ vt esset inter deū et nos: nō iusticia le
gis aut circumcisionis: cū scriptū sit: Justicia et Ps.84.
pax osculate sunt. Hec iusticia eleuat gentē/scꝫ
cū crediderit: miseros facit populos pctm/scꝫ
incredulitatis. Hec sola est ꝯsummata iusticia:
de qua ꝑ sapientiā dicitur: Nosse enī te cōsumma Sap.15.
ta est iusticia. Non enī aliter in hac vita ꝙ per
fidē noscitur deus verus et humanatus filius eius.
Et agēda vita in iusticia omnimode fit ex fide:
cum ꝓpheta dicit: Justus aūt in fide sua viuit. Abacuk.2.
Omnibus satagentibus ad salutē indicitur ista esu
ries atqꝫ sitis: vt in iusticia fidei stabiles: et in ip
sa dūtaxat sperantes inueniamur opibus addi
tis: cū fides sine illis mortua indicitur: dicente ia
cobo: Fides sine opibus mortua est i semetipsa: Jaco.2.
Ac ꝓ hoc si operibus impletur iusticia fidei/opor
tet agonistā in agone isto actionē iustorum operū
esurire: atqꝫ incessanter intendere agēdis vt iu
sticia impleatur. Declinatio inexceptuata malorum
ad iusticiā pertinet. Non enī est iustus qui non
declinat ab oībus prauis: et qui se nō auertit ab
omni iniquitate. Hinc qui affectabat iusticiam
decantabat: Ab omni via mala ꝓhibui pedes Ps.118.
meos: vt custodiā verba tua. Et alibi: A māda
tis tuis intellexi: propterea odiui omnē viā ini
quitatis. Et ad omnia mandata tua dirigebar:
omnē viā iniquā odio habui. Et omne quod est
recte aut honeste actionis et inuisibilis cōtem
plationis/ad iusticiam omnē suum habet aspe
ctum: vt etiā si expedierit/acerbis penis in mar
tyrio iusticia impleatur. Succedit huic esuriei
atqꝫ siti beatitudo saturitatis: vt sic aīa bonis
oībus repleatur vt amplius desyderare atqꝫ affe
ctare non nouerit: refecta diuina visione pro fi
de: supernis pro terrenorum contemptu: pro igno
minia gloria et honore coronata: pro penis atqꝫ
tormētis oī suauitate cū eterna et imperturbabili

pace. Sed nemo animã suã fallat: vt si perfecerit omnẽ iusticie regulã: omnẽ veteris ⁊ noui testamẽti cõpleuerit iussionẽ/ et etiã consiliorũ ꝑfectionẽ adiecerit: ꝙ per hoc ex sufficienti merito eterne saturitatis premiũ impendat. Nã sicut de iusticia legis/ ita ⁊ de euãgelica intelligẽ-
Gal. 2. dũ est: quod dicit apl's: Si per legẽ iusticia: ergo christus gratis mortuus est. Et ꝗuis iustificari dicamur per fidẽ: nõ ea plenitudine qn misericordia diuina excedẽs merita nostra opus sit: que supra meritũ et condignũ atqꝫ speratũ premiat fideles: vt in nobis nõ simꝰ cõfidẽtes: de qua sequitur.

¶ De misericordia exhibita in valle miserie: cui beatitudo eterne misericordie preparatur: secundũ Mattheum et Lucam. Capitulũ VIII

Oppido exigente pctõ in valle miserie habitamꝰ: vbi humana natura subiecta miserijs/ misericordijs alterutris indiget refoueri. Sed crebrescẽtibꝰ peccatis ꝓprijs cũ paternis/ a credulitate hoies tenebantur: vt potens premeret imbecillẽ/ abũdãs pauperẽ/ sanus infirmantẽ. Necdũ vt esset subuentio in opportunis/ sed fiebat opppressio oppor-
Osee. 4. tunis: de quo per Ozee dñs cõquerebat: Non est misericordia i terra. Et viscera impioꝝ crudelia sunt: vt etiã indigentibus nõ misereant sed potius opprimant et supplantẽt: et expro-
Prouer. 14. bratur omniũ creatori/ ꝓpter calumniã quam patiebant indigentes. Sic eñ scriptũ est: Qui calumniat egentẽ/ exprobrat factori eiꝰ: honorat autẽ eũ qui misereat pauperi. Hinc saluator omniũ miseraturus adueniẽs: quoniã oẽs peccatorũ ⁊ penarũ miserijs premebant: voluit suam misericordiã per nostrã misericordiã pueniri: velut si nostra suã sibi quodaꝫ cõmercio ap-
Mat. 5. plicaret: ac q̃daꝫ licet inequa iusticia misericordiã misericordia cõparet/ dixit: [Beati misericordes: qm̃ ipsi misericordiã ꝯsequent.] Homines misericordes i eo beati sũt/ quo ipsi ꝑ misericordiã tpalẽ exhibitã/ diuinã misericordiã eternaliter adipiscunt. Et si nihil aliud esset facere misericordiã miseris/ ac ipsam ꝓstare poscẽtibꝰ: ꝓmissio diuine misericordie ẽ cã potissima: cũ nemini sua iusticia valeat ad salutẽ/ nisi misericordia diuia subueniat. Et quotquot i hãc mũdi miseriã ex carnis traduce deuenimus malis hereditarijs/ aut ex ꝓprijs acq̃sitis: digni eterna pena miserabiliter subiacemꝰ/ dũtaxat ad btitudinẽ diuia misericordia indigẽtes: q̃ sola saluãdis puenit salus. Et ꝗꝗ ab ad-
Esa. 64. ultis iusticie opa exigant: nõ tñ ad merẽdũ bo-
Tit. 3. na superna sufficiũt: cũ oẽs nostre iusticie sint quasi pãnus menstruate. Et ad Titũ apl's scribit: Nõ ex operibus iusticie que fecimus nos
1. Pe. 1. sꝫ ẽm suã misericordiã saluos nos fecit. Et ait Petrus: Benedictus deus et pater dñi nostri Jesu christi: qui ẽm magnã misericordiã suã regenerauit nos in spem viuã per resurrectionẽ iesu christi ex mortuis/ in hereditatem incorruptibilẽ/ ⁊ incontaminatã/ ⁊ immarcescibilẽ conseruatã in celis/ in vobis qui in virtute dei custodimini per fidẽ in salutẽ paratã reuelari i tẽpore nouissimo. Et Judas inquit his quos ad
virtutes hortat: Expectãtes misericordiã dñi nostri iesu christi in vitã eternã. Quã misericor- Judas in canonica
diã saluator oĩbꝰ miseratꝰ/ ꝓ beatitudine ꝓmittit: ⁊ tribuit his q̃ alijs ⁊ cũ alijs misericordiã facere decreuerũt. Ad quã alibi hortat auditores/ dicẽs: Estote misericordes sicut et pa- Lu. 6.
ter vester celestis misericors est: vt forma faciende misericordie in hominibꝰ a diuina formet eandẽ imaginẽ semꝑ habens ꝓut petẽtibꝰ ⁊ penitẽtibꝰ ⁊ reuertẽtibꝰ misericordiã donat. Ita et delinq̃ẽtibus et pecantibꝰ misericordiã impendamꝰ: et subueniamꝰ miseris meritis indiscussis. Porro vera misericordia nõ respicit miseri dignitatẽ/ sed indigẽtiã releuat. Agit quod suũ est iuris/ nõ querens q̃d mereat accipiens. Misericordia nõ in meritũ/ sed in miserũ tendit. Nõ quid possit recipere/ sed quid ⁊ cui possit impendere intuet. Solaris eñ lux cũ diffũditur/ nõ considerat corporũ mũdas ⁊ immundas varias qualitates: sed indifferenter obiecta illuminat/ eo plus et minus quo sunt apta receptui. Interrogat misericordia de domibus miserorũ/ nõ de gradibus fulcitorum. Ad illos eñ morali relatione refertur: acsi misericordia quasi ad miserũ sit: cũ qui miser non est i nec sibi appetit misereri. Et semper in actu debet esse misericordia/ saltẽ i interiori hoie: quousqꝫ instat presens miseria. Tpaliter eñ agit: qm̃ neqꝫ ad eterne miseros puenit diuina: nec indicitur inflecti humana. Superne asit ⁊ eterne felices illa nõ indigent: Proinde ad vitam solũ agendã misericordia deputat. Non est in superis indigentia: nec in infimis faciliter releuanda miseria. Hic agatur: hic impendatur: hic cũ ipso dño possimus fenerari. Scriptum
est eñ: Feneratur dño qui miseretur pauperi. Prouer. 19.
Sed in quo? In diuina misericordia consequẽda/ cum dicatur: Beati misericordes: quoniaꝫ ipsi misericordiã cõsequẽtur. Humane atqꝫ alte humano generi prouisum est: quia humane inter homines mutuo misericordia prestatur: et ex hoc alte diuinaꝫ consequemur. Cogimur vtilitate nostra euadendi eterna pericula/ habẽdi supna/ misericordes fieri ⁊ animo cõpassiuos ad eos qui miserijs peccatoꝝ agunt: et qui corpalibꝰ premunt angustijs: necnõ et ad eos qui offenderunt/ dũ resipiscunt a malis inferẽdis: dum veniam postulant de obiectis. Attamen nemo autumet sibi ex equo seu ꝑ iusticiaꝫ deberi misericordiã diuinã: si suã in hoibꝰ fecerit. Nunqꝫ eñ diuina humanis quantumcunqꝫ pijs actionibus compant. Alioquin misericordia nõ esset misericordia/ si per iusticiã donaretur. Nã si nõ essemus miseri a peccatis paternis et ꝓprijs/ immaculati diceremur: et iusti q̃dã originali iusticia: q̃ custodita nulla pena ꝯsequet. Sicqꝫ diuina misericordia sup erudiendos

a malo nõ caderet/si nullus esset miser ex culpa qui penis tradẽdus esset: a quibus ꝑ misericordiã diuinã quis eruit/nõ per suã iusticiã custoditã. Sed si omnino imaculati essemus/ nullis per culpã mancipandi penis: nõ tamen per iusticiam nostrã bonis applicaremur eternis: cũ ex nobis corruptibilibus/mortalibus/tpalibus desit penitus digna facultas/ qua ꝑ iusticiam ĩ sublimia tolleremur. Quis enĩ homo deum/mortalis immortalẽ/tẽporalis eternũ/creatus creatorem ex iusticia sibi acquisiuit in premiũ et beatitudinem sempiternã? Proinde rursus ad beatitudinẽ interminabilẽ misericordia opus est/etiã his qui nõ peccauerũt: qua indiguerunt ⁊ acceperũt superne atq intellectuales substantie nõ peccantes. Aliter nãq decernit misericordia cũ liberat a culpis/⁊ a debitis sibi penis: aliter cũ bonis ditat eternis. Tunc liberat iuste multandũ a debita sibi pena: sꝫ ibi introducit indignũ: qꝛ mereri nõ potuit in nõ debitã sibi per iusticiã gloriã. Ac ꝑ hoc misericordiã inter homines faciẽtes/ nõ sibi diuinaꝫ misericordiã arrogẽt per iusticiã ꝓpriã: si quomodo ipsa ꝑueniat: sed gratis descẽdisse super nos credamus ipsam: etiã si omnia bene fecerimus/serui inutiles sumus. Uerũtamẽ imitatores patrũ veteris testamẽti/ Abrae/loth/iob/dauid/thobie: simul ⁊ noui cõpassionibꝰ⁊ opibus misericordie intẽdamꝰ: vt misericordiã ꝑ beatitudine cõsequamur in tpe opportuno: qua oẽs in hanc miserã vitam editi indigemus: quaꝫ et fusis lachrymis postulemus/preueniẽtes misericordijs nostris: qꝛ iudiciũ sine misericordia fiet ei qui nõ facit misericordiam.

De cordis mundicia que beatitudinem diuine visionis assequitur: secundum Marcum. Capitulũ IX

Optimũ ⁊ ineffabile necnõ incõprehẽsibile obiectuꝫ interiori visioni positum: imo conditione interiecta mundicie promissuꝫ atq porrectũ est. Magnũ porro in virtutibus est hominis interioris mundi-
Mat. 5. cia: cui visio promittit ipsa diuina cũ dicit: Beati mundo corde: quoniã ipsi deũ videbunt. Purgandi ergo sunt sensus ad susceptionẽ decentiũ obiectorũ: vt si macula sensibꝰ hereat/nõ recipiat in toto vel minus ĩ parte quod ipsis obijcit. Et quãto nobiliora ⁊ exiliora sunt ex natura susceptiuis sensibus obiecta forinsecus: tanto mũdari atq ꝓpẽsiores expedit fieri ad susceptũ. Et si hoc exigitur in corporeis: multo magis in his que sola mẽte percipiunt atq percipiũt. Et si ad ea intelligibilia que ẽm naturã intellectui ꝓportionabilẽ sunt opportunitas etiã sic fieri persuadet: amplius permulto ad ea capessenda que nõ ẽm naturã sunt/sed super naturã et omnẽ intellectũ naturalẽ supernaturaliter nõ fiũt/ sed existũt. Deus quippe vnus/immẽsus/eternus/imortalis/incorruptibilis et incõprehensibilis est mente/ ineffabilis verbo/incircũscriptibilis loco/ interminabilis tpe: vincẽs ac superexcedens omnẽ intelligentiã nostraꝫ et visionẽ spũalẽ atq corpoream: lucẽ enĩ habitat inaccessibilẽ. Quid igit est ꝙ ipse saluator cordi mundo visionem huiuscemodi repromittit? Est ne cor carneũ: imo expressiori loquendi genere cor caro ad hanc visionẽ idoneũ. Negauerim quidem: nisi cor hoc A
diuino verbo expressum/ipsam spiritalẽ substãtiã anime intellexerim ꝑ tẽpore ipsi corpori vnitã/in tẽpore separandã/eterne penaliter vel feliciter reuniendã: cui ante visionẽ diuinã saluator indicit mundiciã. Proinde hic prætereant aut prætereamus silentio corporũ nitiditates/ mundicias ⁊ claritates: fiat ad interiora ingressus: ibi celebret ablutio/ibi balnea/ibi baptismata multa: ibi conatus omnis ad mundiciaꝫ apponatur: ibi amoueat omis albugo et lippiditas oculorũ: cũ sibi/nõ corpi visio diuina ꝓmittitur. Potest ne noster aspectus interior in maiora ꝙ̃ ĩ diuina transferri? Potest ne altius terminari/ atq quippiam iocundius intueri? Nec temere/sed audacter dixerim: ꝙ neq separate substantie atq superne/nulla mole corporũ presse/in altiora vidẽdo tollũtur: ꝙ̃ꝙ̃ dispari ⁊ differenti contẽplatione ẽm inherentẽ mũdiciã maiorem atq minorẽ deus ipse ab huma- B
na mente cernatur. Uerũtamen si placet ꝑmissum/nõ displiceat prerogatũ. Si placet premium: et vnde sit meritũ placeat. Si delectat visio ipsa diuina: omnino insit ⁊ ipsa cordis/ id est humane mentis mũdicia. Sed vnde mũdicia C
nisi a sordibus? Unde aũt ⁊ que sordes substãtie incorporee? Hinc et si sordes inuenerimus spũales: et qualiter fiat interior ⁊ spũalis mundicia indicabitur. Nam cũ dñs per prophetaꝫ de immũdicijs hierusalẽ argueret: vt mũdaret et a quibus admonuit: Lauamini/mundi esto- Esa. i.
te: auferte malũ cogitationũ vestrarũ ab oculis meis: quiescite agere peruerse. Malũ nem- D
pe cogitationũ animã maculat/⁊ facit immundã: Est auteꝫ huiuscemodi malũ/cũ de dei misericordia seu iusticia seu bonitate aliquid cogitat indignũ: aut ꝙ nõ sit equa ⁊ semper manus eius potenter extenta. Et sicut scriptũ est: Co- Psal. 72.
gitauerunt et locuti sunt nequitiã: iniquitatẽ in excelso locuti sunt. Et cum aduersus proximuꝫ cogitatio mala deseruit: sicut impij viri fecerũt contra Hieremiã/dicẽtes: Uenite cogitemus Hiere. 18.
contra Hieremiaꝫ cogitationes. Et iudei qui cogitauerunt vt innocentẽ Lazarum interfice- Ioh. 11.
rent: et sedulo cogitabant vt Christum morti traderent. Subrepit in mentibus hominuꝫ seua cogitatio vt ledatur innocens: vt etiã innocentem contra dei preceptum seuerissime vindi- E
cent. Necnon ⁊ impia/ ne subueniatur egeno: sicut scriptum est. Caue ne subrepat tibi impia Deut. 15.
cogitatio: et dicas ĩ corde tuo: appropinquat septimus annꝰ remissionis: et auertas oculos a paupere fratre tuo. Et totum quod ibi sequitur/ad id dictũ est: ne impia cogitatio ĩ anima sedeat: ne prestetur subleuatio indigenti. Est e

cogitationũ inmũdicia/ cũ cogitant inutilia. Cõ
Esa.59. tra quos dicit: Cogitationes eorũ cogitatio-
Michee.2. nes inutiles. Et alibi: Ue qui cogitatis inutile
Inutilis quidẽ cogitatio est in his que ad rem
nõ pertinent: et cogitantis superant facultatẽ
vt quod corde concipitur/ nequit effectui mã-
cipari: sicut qui per turrim cogitauerunt vsq
ad celi astra conscendere. Est et malum omne
perperam cogitatũ: quoniam ex hoc separatio
Sap.1 fit a deo. Etem in Sapientia dicit: Peruerse
cogitationes separant a deo. Hinc ad mundi
Esa.1. ciam perficiendũ sic adijcitur: Quiescite agere
Hiere.4 peruerse. Sic et per Hieremiã mentẽ munda-
ri docuit: Laua a malicia cor tuũ hierusalem/ vt
salua fias. Usquequo in te morabunt cogitati-
ones noxie? Malicia ne casu dixerim/ a moliẽ-
do malũ nomen accepit: vt sepe amplior sit in
homine malicia ꝙ facultas. Et homo per ma
Sap.16. liciã occidit animã suam. Sed indignatio do
mini super oẽs gẽtes: et furor eius super omnẽ
maliciã eorũ. Proindecito cor hominũ est ab
omni malicia depurandũ/ si ad diuinam visi-
onem pretendit cordis intuitum. Ad quod hor
Iaco.1 tatur Jacobus/ dicens: Abijcientes omnẽ im-
immũdiciã et abũdãtiã malicie. Et petrus: De-
1.Pe.2 ponentes omnẽ maliciã. Quo noie omne ma-
lũ existens in anima dat intelligi: et cum quip-
piam molitur in effectum educere/ a qua emũ-
datũ cor visioni diuine iã deo permittẽte aptũ
Prouer.22 efficitur. Quoniã qui diligit cordis mundiciã:
propter gratiã labiorum suorũ habebit amicũ
regem. Nemini suipsius tã libens et libera fit
ostensio ꝙ ei qui amicitia honesta copulatur.
Job.8 Et Job dictũ est. Si mundus et rectus incesse
ris/ statim omnipotẽs vigilabit ad te. Sed nec
nostra virtute agitur ista mundicia: sed eius ꝙ
per orationem decernit nostris indigẽtijs sub-
uenire. Ergo intẽdatur orationi/ vt cordis mũ-
Psal.18. diciã assequamur. Hoc aiebat Dauid: Ab oc-
Psal.50 cultis meis mũda me domine. Et alibi: Asper
ges me dñe hysopo et mundabor: lauabis me
et super niuem dealbabor. In affectu cordis
hanc mundiciã et ablutionẽ oportet teneri: vt
sit mũdus atq ab omni malo depuratus affe-
ctus/ ac etiã a sordibus rerũ omniũ terrenarũ:
que sordes sunt nõ ex natura rerũ/ sed cũ in af-
fectũ transeunt inuisibiliũ animarũ. Hinc Jo
annes apostolus prohibet terrena quelibet di
1.Jo.2 ligi/ cum dicit: Nolite diligere mũdũ: neq ea
que in mũdo sunt: nõ velut res natura malas/
sed velut anime sordes: cui cũcta visibilia z cor
ruptibilia compata sordescunt. Magne proti-
nus immundicie sunt queq terrena cordibus
hominũ si transeũt in affectũ: cũ ex toto corde
sit datũ solũ de deo diligendo preceptũ. Que
autẽ sit ista visio cordis mundicie cõsequenda/
nec est explicanda: imo impossibiliter explicat
sermone/ an sit vie vel patrie/ in corpe vel extra
corpus: intuitiua seu per imaginem in anima
vel in corpore. Sed solum hoc vnum dixerim:
ꝙ si beatitudo ex ista visione subsequit/ ꝙ nõ in
via/ sed in patria. Extra corpus in tpe/ in corpo-
re sempiterne: intuitiua/ nõ enigmatica. In aia
ante resurrectionẽ generalẽ cũ corpore/ cũ erit
deus oia in omnibus. Alioquin beatitudo fallax/
si nõ diuina z eterna. Si vero ad illã imperfectã
beatitudinẽ q in via pcipi põt/ dictũ refert: vi-
sio ista non erit put extitit illa Pauli/ qua vidit
arcana q nõ licet homini loq: sed ad cognitio-
nẽ clariorẽ eorũ q dei sunt: cũ neq Adam/ abel/
enoch/ noe/ abraã/ iacob/ moyses/ iosue: neq ali
qs sanctorum aut pphetarũ seu quorũcũq sacro
rũ quibus locutus est deus/ apte deũ viderit in hac vi
ta. Sed ex his que viderunt/ eorum cognitio de
diuinis magis inclaruit: ad quam cognitionẽ
habendã lucidus necessario cordis mũdicia p-
it. Mundet ergo cor nostrũ ab his inqnamen-
tis/ q ab exterioribus per sensuũ ianuas vsq ad
animã penetrãt: z ab his que nisi turpiter ama
ri nõ possunt: neq sedule cogitari sine pudore:
neq i eis delectari sine rubore: aut de ipsis lo-
q sine obscenitate: Maxime a maculis q notã
ingererẽt fidei/ z appropinqrẽt infidelitati: que
ab augurijs/ a neomenijs/ ab incãtationibus/ ab
obseruatione dierũ/ a magicis artibus/ a pstel
lationibus appropriatis moribus hominum/
a geomãtia/ ab hydromantia/ ab aeromantia/
a pyromãtia/ a necromãtia/ a motu mẽbrorũ/ ab
hora nascẽdi falso traxerũt initiũ. Hec quidem
animas hominum maculãt si fides adhibet: q-
bus depulsis ab aio/ fide christi corda hoim pu
rificant: z videt deus a cordibus depuratis oculo
fidei esse quod ẽ: ac nos ipse fecisse quod sumus.

¶ De pace que pro beatitudine dei filiationẽ nãciscitur: secundũ Mattheum. Capitulũ X

Filiorũ honor et inter hoies exultatio
et audacia leta de parẽtũ nobilitate p
cedit; vt sepe nominẽt filij patres quos
inclytos agnouerũt: z ab eis gaudeant traxisse
originẽ/ a quibus egregie possint noiari: necnõ
plerisq se denegẽt/ si valerẽt nõ obiecto menda
cio/ esse filios ignobiliũ: cum semp in sublime se
tollat humanus animus/ cũ imis cõponi asper
nãs. Sed primi totius humani generis paren-
tes: ꝙ incorruptibiles/ non corrupti: mortales
nõ mortui facti fuissent: nobiles z egregie ex na
tura/ facti sũt degeneres ex pctõ z rebelles deo
totius hũani generis facti sunt aũ proditores:
cuius futuri erãt et genitores: quorum demeri
to in omnibus transfusa est damnata propa-
go: vt genus humanum doleat tales habuisse
parẽtes/ quos prohabuit pditores: imo potius
omniũ peremptores. Sed hanc iniuriã paren
tũ que in omnes obuenerat/ dei filius voluit re
leuare: vt possimus in aliam filiationem sub-
alia paternitate trãsire: nõ traductiõe nature/
sed infusiõe gratie: nõ merito nostre actiõis/ sed
adoptiõe virtutis: z talis sit filiatio qlis z pater
nitas/ talis paternitas qlis z filiatio: nõ iure na
turalis traducis/ sed adoptiõis z pacis. Et ineffabi
liter z alte insignit hũana natura/ cũ in diuinã

filiationē potest adoptione trāsire: atq̧ inuitatur vt transeat: cū saluator dicit: Beati pacifici: quoniā filij dei vocabuntur. Pacifici a pace/ non pax a pacificis nomen accepit. Hinc ergo illa pax inquirenda que filios dei facit: nō em̄ omnis pax hanc filiationē pficit. Et q̄q̄ pax sit honorabile atq̧ nimis exq̄situs effectus: ex multis tamē reprehensionē/ nō laudem/ rerum vtputa terrenarū habet. Juxta quod saluator ait: Non enim veni mittere pacem in terrā/ sed gladiū: et vt sequit/ ab inuicē separe domesticos. Proinde pax diuinā filiationē perficiens ab eo dicenda est/ quo communiter a pacto seruando dicit. Fiunt sepe inter homines socialia pacta: fiunt et coniugalia: fiunt et cōmerciosa: fiunt mercēnaria: fiunt seruilia/ et similia: quibus seruatis manet animorū in amore synceritas: manet ꝛ cōuersatio grata: seruit obsequiosa conditio: subiacet sine cōtradictione subiectus. Imperat potior l amore: perdurat societas: sodalitas stabilit. Caret querela cōiugiū: cōmercia depurant a fraude merces redditur dignis: seruilitas in opportunis se ingerit: et nulla querela deforis psonat: imo vident oīa sūma ordinatiōe pacata. Quid igitur pax nisi cōcordia cū illis / ex quibus tibi posset prouenire discrimen? Quid pax nisi debitus et inconturbatus ordo nature/ et modus exactus/ aut necessario exquisitus in moribus? Quid pax filios dei constituens et fratres saluatoris/ nisi altissimi filij atq̧ coheredes eius in regno dei: nisi obseruata pactio pmissor/ integre fidei/ legis eius immaculate: ad seipsum/ ad bonū honestū/ ad iustificationes / ad virtutes inuisibiles alas conuertētis? Pacto se nobis vltro cōstrinxit oīpotēs: vt seruemus quod iussit/ si volumus accipere quod pmisit. Nunq̄ iste pacta fregit: neminem in federe fallit. A nobis exquirit suapte obseruatio pactionis: vt pacem habētes simus pacifici vocati filij dei: fratres christi adoptiui: heredes patris/ ꝛ coheredes eius. Hinc psalmista: Pax multa diligentibus legē tuā: ꝛ nō est illis scandalū. Quibus pax multa sit/ ex his dictis aduerte: quia diligētibus legem dei: nam qui legem diligit/ pacta legis obseruat: obseruanti pax multa: in eo multa quia multum habentibus confert/ vt dei filios ipsa efficiat. Et pax in terra hominibus bone voluntatis. Bona volūtas semp pacifica est: quia eo bona quo sibi ꝛ nemini molitur inferre iacturā. Et adheret bonis regulata optima lege: turpia queq̧ deuitans: in bonitate ꝛ disciplina edoceri appetēs: iuxta dauidicā psalmodiā: Bonitatē et disciplinā et scientiam doce me: q2 mandatis tuis credidi. Attamē experimēto probantur homiēs si sint pacifici: velut in egypto suos fratres voluit pbare ioseph: quib9 dixit: Si pacifici estis/ vestrū vnus remaneat in vinculis: vos aūt itote et adducite alterū quē habetis/ ꝛ dimisistis cū patre in terra chanaan: ita q̧ ad testimoniū q̧ pacifici essent/ simeon remāsit in vinculis: et beniamin adduct9 est in egyptū. Ecce pacificorū mysteriū q̧ obediētia datur in obsidem: quia simeō remāsit in vinculis. Amor dextralis bonitatis et glorie venit in egyptum velut in tenebrosum seculū ante ioseph/ sc3 aīi virtutis ꝛ bonitatis augmentum. Qm̄ pacifici vocandi filij dei/ debēt pmus obedientiā profiteri: sic se p ipsam dei legib9 subiugare/ vt quicq̄ de diuinis mādatis pterire nō liceat. Quam obrem adumbrato mysterio in obsidiatū detentus est simeon. Necnon ad oīmodā testificationem pacificorū et dextre filiū ante ioseph deferri expedit in egyptū: vt amor superne patrie que per dexterā in sacro designatur eloquio: iuxta illā sententiā: leua eius sub capite meo: ꝛ dextra illius amplexabit me: añ christi conspectū per nos veniat in hunc mundū ad contemnēdū illū/ non ad diligendū. Equidē et pacificus est q̄ cum pacem odientibus pacē habet: sicut de seipso et pro christo sicut dauid: Cum is qui oderunt pacē/ eram pacificus. Non est oīmode pacis signū aut virtus cū pacificis: sed cum inimicis pacis esse pacificū laudabile atq̧ virtuosū est. Sed bene huiuscemodi viro: qm̄ sunt reliquie homini pacifico ille videlicet dñice passionis: quas post resurrectionē christus discipulis suis primo annunciās pacē/ ex fauo mellis ꝛ ex asso pisce sumens porrexit pre gaudio admirantib9 illis. Sunt et reliquie homini pacifico: q2 mundi cōsummato mysterio eterna dei filiatio sibi relinquet in premiū. Est em̄ pax electis dei: qm̄ in eo electi sunt quo pacifice viuūt. Sic sapiēs clamat: Quoniā donum ꝛ pax est electis dei. Et si hoc ad vitā alterā referatur: ideo pax electis dei erit in futuro: quia hic aīo illā ꝛ moribus possederūt. Et esaias dicit q̧ erit op9 iusticie pax: et cultus iusticie silentiū ꝛ securitas in sempiternū: ꝛ sedebit ppl̄us in pulchritudine pacis. Si mores cudimus ex istis verbis/ opus iusticie pax est: nā nulla iusticie opa sunt potiora q̄ sequi suprafatā pacē: de qua paulus: Pacem sectamini/ ꝛ deus pacis erit vobiscum. Et operibus iusticie se oīpotens prestat: q2 benedictio dñi sup caput iusti. Et qui operat iusticiam ipse exaltabitur. Et in alia vita ad opus iusticie pax adheret. Et iusticie cultus pax est: quia per silentiū/ non tumultu pacificus appellatus est populus: et securitas sempiterna eternam pacem arguit. Non est securitas/ vbi non est pax: nec veram pacem dicimus securitate carentē. Populus sedet in pulchritudine pacis si viator populus est bonorum qui pulchritudinē pacis habet. Est autē pulchritudo pacis pulsio cuiuslibet impertinentis rei: et appositio decentium ad vitā agendā p habēda significāda: in quā si tendim9/ pulchritudo pacis est totius beatitudinis cōplementū. Et iure filiatio dei est quaz pacifici cōsequunt. Sed aduertendū aduersum quod lugēs psalmista pnūciat: Nō est pax ossibus meis a facie peccatorū meorū. Peccata pacem mētis ꝛ corpis excludūt: qm̄ iniq̄tates no-

Margin references (left column): Mat.5. · Mat.10. · Psal.118. · Lu.2. · Psal.118. · Gen.42.

Margin references (right column): Can.2. · Psal.119. · Psal.36. · Sap.3 · Esa.32. · Hebr.12. · Prouer.10. · Psal.37.

stre sunt que diuiserunt inter nos et deu₃. Cui
ergo pax/cui requies/cui aliqd salutis esse po-
test: si ab omniū creatore atq₃ pacis datore se-
cernitur? Propterea non est pax impijs/ dicit
dominus. Studeamus ergo abijcere peccata ꝛ
omnē impietatē: et pacem habeamus: vt existē
tes pacifici vocemur: immo fiamus filij dei. Ar
gumento magno prestruitur agonizantibus
pro supernis/ vt pacem inquirant/ꝛ sequantur
eam ex his que in humanis agūtur. Nam pro
pace queritur princeps / et vnusquisq₃ monar-
cha qui tuetur rēpublicā/ iudicet vniformiter:
et ne sit discordia principatus/ac etiā eorū qui
sub diuersis ducibus militant. Gerūtur bella
vt ad pacē veniatur: aut pacis inimici argumē
to bellico pessundentur. Pace cōmendant se-
mina terris: et ad segetē maturā deueniunt: flo
rescūt vinee: arbores fructus educūt: dū furor
bellicus nō impedit nature pcessū. Pace natu-
ra pdit: ꝛ suis splendescit ipsa pcessibus. Tute
dormit in edib⁹: secure itinerat in via: latro nō
timet in syluis: floret olens virginitas: gaudet
castitas pudorosa. Letatur pudicitia coniuga
lis/cū violentia impudicorū merito pacis arce
tur. Decorant artibus ciuitates: omnibus iu-
ra redduntur: et de iusticia nemo causat. Tem-
pus omnib⁹ aptū pax optata cōmendat. Et fili
os dei facit in terris/ vt subleuet in excelsis.

¶ De persecutione propter iusticia₃ tolerata: qua regnū celorū habetur i sorte: secūdū mattheū. Ca. XI

Postq̄ aduersus seipsū homo factus
est seuus / incurrens penā dei iussio-
ne contempta: nec absterritus metu
dolorū/quos iusticia dei solū interminate pre-
nouerat: factū est vt i alios seueritas hominis
deseuiret: vt etiā inferretur innocētibus perse
cutio: pateretur mansuetudo molestiā: iacturā
iust⁹ iniuste toleraret. Et spreta dei iusticia/ nō
esset tutela bonis ab improbis super terrā: ꝛ vs
q₃quo processus esset ad malū: q₃ dei sanctione
postposita per humanas hominū leges/ vt ad
plenū malorū improbitas arceret. Et iniquita
te hoībus dñante necessariū factū est vt perse-
cutio inter homines orta vexaret: que cum de-
uitari non posset virente atq₃ regnante malicia
oportuit scutū patientie interponi ꝛ premuniri
iusticia: que cum adest in agonibus varijs ho-
minū iōem passionē efficit gloriosam. Propte-
Mat.5. rea saluator dicit: Beati qui persecutio-
nem patiuntur propter iusticiā: qm̄ ipsorū
est regnū celorū. Supra iusticie apposuit esu-
riem: nunc addit et persecutionem. Sed esuriei
saturitatem: sed persecutioni regnū celorū adie
cit: vt clareat quem locum iusticia in virtutibus
habeat: que preponit esuriei: et pter ipsam in-
ducimur pati. Que vero sit illa iusticia propter
quā persecutionē honestū sit tolerare/ discussio-
ne opus est: vt ipsa pcognita q̄uis seue persecu
tioni si apprehēderit nulla rōne cedat/ vt com-
prehendat repromissum sibi brauiū regnum ce-

lor. Nō vergat in dubiū hanc esse iusticiā fidei
secundū apsm: Arbitror hoīem iustificari p fidē Rom.3.
sine opibus legis. Et alibi: Iustificati igit ex Rom.5.
fide/ pacē habeamus ad deū per iesum christū
dñm nostrū. Et ad galathas: Ex fide iustificat Gal.3.
gentes deus. Et credidit abraā deo/ꝛ reputatū Gen.15.
est ei ad iusticiā. Propter quā fidei tenendā in-
cōcusse iusticiā/ hi q̄ acceperūt in exordijs nascē
tis et militantis ecclesie psecutiones seuissimas
passi sunt: vt sanguis immensurabilis funderet
sacratus deo/ furore demonū ꝛ terroribus tyrā
norum: et nil deesset in penis atq₃ tormentis et
varietate moriendi/ quin iu'ificati per fidem in
suis psecutionib⁹ paterent. Sed beati q̄ psecu
tionē pter fidei iusticiā passi sunt: dū regnum
celorū infallibiliter assequūt. Nā ꝛ suos disci-
pulos et cōsimiles ad psecutionū tolerantiam
prouocat: hoīum propellit timorē: altam dixit a
seipso in celis promissionem/ dicens: Nolite ti- Mat.10.
mere eos q̄ occidūt corp⁹: aīam aūt nō possunt
occidere: sed potius eū timete qui pōt animā et
corpus perdere in gehennā. Signāter persecu
tionē propter fidei iusticiā predixit: cum prohi-
buit timorē humanum/ imponēs diuinū. Et ne
crederēt in persecutionib⁹ hoīes a diuina pui-
dentia derelinqui: per cōpositionē minimorum
quāta factori nostro sit cura de nobis/ apte mō-
strauit. Nōne duo passeres asse veneūt? ꝛ vnus Mat.10.
ex illis non cadet sup terram sine patre vestro.
Nolite ergo timere: multis passeribus melio-
res estis vos. Et vt in psecutionib⁹ stabili fidei
iusticia confiteamur christum / promisit et pre-
mium. Omnis ergo qui confitebit me coram
hominibus: cōfitebor et ego eum coram patre
meo qui est in celis. Necnō vt cōstantius pse-
cutionis tpe staret in fide / interminat pericu-
lum. Qui autem me negauerit coram homini-
bus: negabo ꝛ ego eum coram patre meo q̄ est
in celis. Hac enim causa proposita sc₃ iusticia
fidei/ secure in omni agone certatur: ꝛ intrepide
ictus bellorum excipiunt. Congressio queritur:
vt patiētia ferro /fuste/ scorpionibus/ fame/ siti/
exilio/ carcere/ vinculis/ tūsionib⁹/ flagellis/ fla-
gris/ omni genere verborum/ iniurijs/ contumelijs
approbetur. Necnon et sustinuerunt libentissi
me mortem/ne desererent fidem. Et vilem esti-
mauerunt sancti omnem corporis penam pro-
pter fidei sancte iusticiam: quoniā tribulatio pa
tientiam operatur: patiētia vero spem: spes au
tem non confundit: quia charitas dei diffusa
est in cordibus nostris per spiritumsanctū qui
datus est nobis. Et gaudenter sustinenda est
omnis aduersitas/ anteq̄ fidei veritas deserat.
Hinc iacobus: Omne gaudium existimate fra- Jaco.1.
tres cum in tentationes varias incideritis: sci-
entes quoniam probatio fidei vestre patienti-
am operatur: patientia autem opus perfectum
habet. Cur gaudium ex persecutionibus va-
rijs: nisi quia iusticia fidei cum ad examen dedu
citur / an deseri ex obiectis asperis debeat an te
neri? Si tenet/ patientia opus est ex illatis per-

possunt lingua pferri: sed iustis pati a virtute dissimiles hominū mores/etiā nullis illatis aut dictis aduersis magna psecutio est. Cruciatus est amatori dei sibi videre quod displicet: τ diuinā habet offensam. Non enim pōt vere dei cultor sine psecutione transire/videns quippiā maiestati diuine ingratū. Amor ad dilectū iniurias dilecti suas psecutiones facit: etiā si esset ipe circūquaqꝫ pacatus. Et diligens proximū vt se ipsum/in aīo psecutionē patit: cū ipm videt affligi manēs ipe nō tactus. Et amator honesti fortiter in aīo cruciat ex omni turpi quod agit: etiam si nō obliget ad actū. Sic de iusto scriptura cōmemorat. Uidi puaricantes τ tabescebaꝫ: qꝛ eloqa tua nō custodierūt. Preuaricatiōes enim legis dei τ intactis corporibus τ imperturbatis rebus/tacitis verbis/necnō forte impensis obsequijs psecutores validi sunt amicorꝫ dei τ amicantiū veritatē: ꝙ psecutio etiā pter iusticiā ē ferenda: vt semper diligamus proximū cū odio viciorum.

¶ De exhortatione facta ad discipulos pro persecutione et maledictis ferendis respectu superne mercedis: secundū mattheū et lucā tantū. Ca. XII

Preuidēs saluator discipulos suos in pma psecutionuꝫ acie positos/de nouo nascētis ecclesie velut duces belli christiani ppli/cū demōibꝰ τ mūdi pncipibꝰ certaturos: nō alia causa belli supposita/nisi noua fide Icarnati verbi olim causam agentis/in cruce pēdentis: ꝙ idolatria ppellenda erat/demones effugandi/tyranni subijciendi/mores renouādi/ noua sacrificia inducenda/ sacramenta potiora condēda/penitētia pdicāda/ miracula innumera facienda/venia danda cōuersis/beatitudo in supis pmittenda: ipsos singulari ac exhortatiuo sermone alloquit: p quos erat cuncta cōrio cōdienda fideliū: vt ipsi fierent firmū exēplū

Mat. 5 / Lu. 6. virtutis posteris in ecclesia nasciturisdicēs: **Beati eritis cū vos oderint hoīes/et maledixerint: et cuꝫ separauerint vos et exprobrauerint/et psecuti vos fuerit et dixerint oē malū aduersus vos mētientes pter me: et eiecerint nomen vestrū tanꝗ malū pter filiū homīs. Gaudete in illa die et exultate: quoniam merces vestra copiosa/ seu multa est in celis. Sic enim psecuti sunt pphetas: qui fuerunt ante vos patres eorū.** Nō defuerat a regno celorꝫ hūana natura in paradiso existens: sub celo dūtaxat pmo peccauerat: cui nō peccanti demū tacita pollicitatiōe patuisset. Nunc ille locus eden, flammeo atqꝫ versatili custodit gladio: regressus denegatus est cūctis: illis duobus exceptis/quos fides vera tenet. Ad regnū celorꝫ omni amoto medio inuitamur: vt penarū precio ꝯquiramus illud. Et nihil excipiet a penis si a psecutore pponit quod pati recusemus: si celorꝫ regnū captare obtendimus. Ex aplis tanꝗ ducibus τ vexilliferis crucis in populo christiano/omne penarum genus ad tolerandū imponit: vt nihil inspecta pmissa beatitudine recuset. Habet hoc pprium cōmunicabilis τ cōmunicata natura/maxie humana: ꝙ melius nouit qd boni ad cōuiuendū habeat mutua τ grata dilectio: τ quid mali odium pariat: vt affectet queratqꝫ diligi/τ odiri aspernet atqꝫ recuset. Inexplicabile ppemodum est quanta tortura sit animis hominū pter passiuū odiū: quoniā si hoc maxime inter mortales ad delectationē qrit/scꝫ amare τ amari: hoc potissime ad asperitatē viget/si odium viget: asperius tamē si qs patiat/ꝙ si ad aliū habet. Et saluator hanc odij passionē gaudenter tolerādam posuit/seipm in causa subijciens: τ beatitudineꝫ eterne copiositatis adiecit: vt ad singula mala ꝙ toleranda censuit/beatitudo referat. Beati eritis cū vos oderint hoīes: qui nature sequēdo iusticiā vos nemini nocentes debebāt diligere/nō odire. Usqꝫquaqꝫ passionē exaggerat: cū ab eo quis patit/ꝗ debuit beneficiū impēdi. Ualidiꝰ ꝗdem cū his ꝗ beneficiū accepit insequit: cū pati ab inimicis cōsuetos sepe deducat in mores. Iuxta quod scriptū est: Si inimicus meus maledixisset mihi: sustinuissem vtiqꝫ. Tu vo homo vnanimis/dux meus τ notus meus: ꝗ simul dulces mecū capiebas cibos. Psal. 54 Ac per hoc apli discipulisqꝫ dūi/amorē omniū ex pcepto eis imposito merito vendicabant: ꝗ mittebant olim nūciare salutē: dirigere in melius vagos hominum mores: omnes infirmitates depellere: demones effugare: ordinare terrena: psuadere diuina: nulliꝰ questus causa: nullo ambitionis inanis glorie aut terrene delectationis intuitu: τ sic seue I multorꝫ maxime tyrannorꝫ odiū deuenire diuina puidētia disponebat: ex ore christi pollicens beatitudinē: si nō dilectionem/sed odiū ab hoībus paterent. Graue fit ab hoībus maledici: presertim ab his ꝗbus nō inimicandi/sed amicādi occasio pstruit: vt eloquit supradicta sentētia. Si inimicus meus maledixisset mihi/ sustinuissem vtiqꝫ. Apostoli quidem oībus benedicere missi erāt: maledictiōes τ cōuitia pamplius suscepturi: quorꝫ ibant pcurare salutē/τ in viam dirigere veritatis. Maledicebat eis velut nō sane sapientibꝰ τ stultis τ amentibꝰ: ꝗ pter incerta contēpsissent hec ꝗ falso certa videbant: in eo ꝙ seqrētur τ pdicarēt mūdo crucifixum τ crucē: velut rē stulticia τ penalitate marcentē: τ insultarēt prosperitatibus seculi/ꝗ p magno bono ab hominibus appetunt. Proinde a mundi dilectoribꝰ maledicebant: qꝛ ipsi mūdi placita maxime perhorrebant: denūciantes eterne maledici sectatoribus seculi. Socialis dulciter est hominū vita τ ad inuicē iure nature appetunt cōsortia: et separari timet ab his maxime ꝗ vnius nature sūt editi: τ habent oēm similitudinē in natura: τ cōmuni ratione humane nature indita pfruuntur: qua deo τ angelis eius inuisibilibꝰ licꝫ non per omnia/similes facti sunt. Et inter sensibilia τ rationabilia vera est sententia de similitudinis ap

petitu ꝙ simile appetit simile: libenterqꝫ similia sociant. Tenacius quidem ex insita ratiõe adest hominibus huiuscemodi appetitus: et quanto validius inest, tanto penosius est ab hoĩbus separari. Et hoc discipulis christi protunc et semper venire debebat in penam: vt ab hominibus et ex inhumanitate cruda christi supposita causa separarent: et eoꝝ velut infamiũ et ineptoꝝ consortia priuata et publica vitarent: sub pollicitatiõe beatitudinis si patiẽtia non deerit. Exprobrati sunt in dictis et factis: vt verba eoꝝ falsa et opera facta pperam putarent. Que ꝟo maior in animoꝝ animis ꝑsecutio ꝙ in verbo veritatis atqꝫ virtutis exprobrari: et in recte factis malarum actionũ habere indiciuꝫ. In oĩbus exprobrati sunt a dolositate demonũ, a supbia tyrannorũ, a ꝑfidia infideliũ, a neqtia eoꝝ q mundo sua corda ligauerant. Intantũ ꝓcessit exprobratio male lata: vt imperiti plebei absqꝫ literis, ebrij, demõiaci, magi, aruspices, harioli, venefici, malefici, seditiosi, falsarij, deceptores, seductores, incantatores et noĩe oĩs infamie notarẽtur. Sed beati quia propter christũ: beati qꝛ sortient iter minabile regnũ dei. Ois illati mali persecutio notã habet: et in id traijcit ꝙ qs ab alijs aduersa corpis et animi nõ spõte patiat. Sed elucidate cũ fugat quis fugientẽ hostiliter, ꝑsecutio nominat. Hanc et apl̃i ppessi sunt, ceteriqꝫ cõsimiles: vt fugientes a fugantibus de terris ad terras, de ꝓuincijs ad ꝓuincias, de iudea regione ad insulas et regna gentiũ trãsmigrarent: sicut cõmonefecerat ipse saluator. Si ꝑsecuti vos fuerint in vna ciuitate, fugite in aliã. Multa maledicta sustinuerũt christi discipuli ꝓpter ipsum: vt digni omni malo ab hominibus dicerentur: et retundebat veritas in ore ipsoꝝ: acsi velut diabolus mendacium loquerent. Et eiectũ est ipsorũ nomẽ ꝓpter magistrũ quẽ ꝑdicabant, et propter crucifixũ quẽ affirmabãt deũ: cũ non dei, sed tm̃ filius hoĩs crederet: ꝓpter quẽ omnia passi sunt. Sed omnibus his aduersis ex aduerso gaudiũ parabat: cuꝫ merces eoꝝ in superis habeat copiam premioꝝ. Acsi leue videri deberet, tolerariqꝫ leuiter omne quod inferri põt in penis ab hominibus seuis, in sensibus hominuꝫ teneris, gaudio proposito eoꝝ que ꝓmittit. Sꝫ cum duo saluator ad sustinenda mala in causa subijceret, scꝫ seipm̃ et gaudiũ supernoꝝ: vnũ cũ dixit, ꝓpter me: alterum cum adiecit: gaudete et exultate: quoniã merces vestra copiosa est in celis. Primũ virtutis, secundum beatitudinis fuit: amplius ꝓpter primũ ꝙ propter secundum mala passos apostolos legimus fuisse gauisos:

Act. 5. Nam ibant apl̃i gaudentes a cõspectu consilij: quoniã digni habiti sunt pro nomine iesu contumeliã pati: vt magis letarẽt mala ppeti ꝓpt christũ ꝙ ꝓpter ꝓmissa regna celoꝝ. Optimi enim militis est, non ob rem, sed propter regeꝫ in bello pugnasse. Sed ne nouũ ipsis videretur ꝙ primũ a iudeis ꝑsecutionẽ apostoli paterent: sic patres eorum sanctos ꝓphetas ꝑsecutos fuisse cõmemorat: vt sicut filij generis, sic essent ex criminis demerito male imitationis et indurate iniquitatis.

Quod finis bonorum omniũ agẽdorum constitutus a christo beatitudo est: epilogice. Ca. XIII

Ecce sub quod diuersis significãdis ad agendã vitã saluator hoĩes animauit: et monstrauit quãta est diuersitas agẽdorũ: sed oĩm borũ finis est regnũ celoꝝ. Nã voluntaria pauꝑtas finẽ habet regnum celoꝝ. Mititas terrã hereditabit: sed illam regni celoꝝ. Lugentes cõsolabunt: sed in regno celorũ. Esurientes iusticiã, saturabunt: sed i regno celorũ. Misericordes misericordiã cõsequent: cũ intrabũt in regnũ celorũ. Mundo corde deũ videbũt intuitiue in regno celoꝝ. Pacifici filij dei vocabunt et erũt: sed in regno celoꝝ. Persecutionẽ propter iusticiã patiẽtes, gaudebũt in regno celoꝝ. Sermo directus ad apl̃os specialiter, post oĩa tolerata et superata pericula ꝓmittit regna celorum.

De quatuor in quibus apostoli et cõsimiles pro vtilitate futurorum fidelium consignantur: secũdũ Mattheũ et Lucã tantũ. Ca. XIIII

Sal, lux, ciuitas et lucerna suis tẽporibus locis et negocijs cõgruũt. Sal cibis vt sapiant: cũ horrendũ sit condienda sale insulsa comedere: ꝙꝙ multa in cibos veniant nõ opportuno sale. Sal ad preseruationẽ adhibet carniũ ne putrescant. Nã sale apposito multa cõseruant in tẽpora, q sine ipso marcescerent. Sic apostoli ceteriqꝫ subsequi eandem imaginẽ afferentes, sal doctrinale dicunt cõdiens terrena: quo iuste discreteqꝫ teneant in vsu: iniectũ sup morbidos seu fragiles hominũ mores velut sup molles carnes: ne praua consuetudine putrefierent. Quod si hanc similitudinem deferentes in seipsis sordide viuentes euanescerent: inutiles ad cetera facti mittendi sunt foras immo sic refutant, et hominũ iustis iudicijs cõculcant. Forinseca missio ad id refert, ꝙ extra omnẽ gratiã ecclesie seponant. Luce fugantur tenebre: oculi obiecta cõspiciunt: recte itinerat ad terminos: declinãt fouee, atqꝫ laquei: multa pericula deuitant. Nisi violentia superauerit atqꝫ proditio, fures arcent inuite aliena diripere: deperdita requirunt et sepe reperiuntur. Sic et apostoli ꝗuis tenebre in seipsis et lux in domino splendentes in verbo sane doctrine atqꝫ in luce veritatis luminosissime clarescentes: tenebras ignorantie fugauerunt a mentibus hominũ: et peccatoꝝ opacitatẽ a cordibus et moribus ipsorum pariter depulerunt: quoniã declaratio diuinorũ sermonũ illuminat: et intellectũ dat paruulis. Sic apostoli et cõsimiles posteri christiane doctrine luciferi, diuina eloquia declararũt: ostẽdentes mentalibus oculis desuper demissuꝫ obiectum vnigenitum dei filium humanatum, pro nobis passum atqꝫ necatum: ſm illas principũ

Mat. 5 Lu. 14

Heb.12. apostoloꝝ sententias. Aspicientes in autorē fi-
dei ꝛ cōsummatorē iesum: qui ꝓposito sibi gau-
dio sustinuit crucē omni ꝯfusione cōtēpta: atqꝫ
in dextera sedis dei sedet. Recogitate eū q̄ talē
sustinuit aduersus semetipm̄ ꝯtradictionem: vt
nō fatigemini animis vestris deficiētes. Et ali9
1.Pe.4. Christo in carne passo: ꝛ vos eadē cogitatione
armamini. Hec eñ fuit esseqꝫ debet omniū apo
stoloꝝ ꝛ veroꝝ doctoꝝ intentio: vnigenitum dei
filium ꝓ nobis oīa factū mentibus hoīm obij-
cere ad credendū. Itinerari recte in via dei sane
docuerūt: vt ex viuis doctrina ceteroꝝ eluceat.
Videte itaqꝫ quō caute ambuletis: nō quasi in-
sipientes/sed quasi sapientes: redimētes temp9:
Gal.5 quoniā dies mali sunt. Et alibi: Spū ambulate
ꝛ desyderia carnis nō pficietis. Hec oīa ꝛ similia
velut lux splendidissima mūdo apostoli docue-
runt. Ciuitas refugij extiterunt sita supra mon-
tē altissimū christum/factū velut ex lapide pre-
cioso: de montibus velut lucerna oleo misericor
die plena: lumē in domo ecclesie oibus diffude-
runt. Hec siqdē in libro similitudinū aliter sunt
tractata: ideo hic comatice dicta:

¶ Q: fine glorificationis dei sunt bona exempla monstranda: secundum mattheū solū. Capitulum XV

Mat.5 Supra dixerat apostolis q̄ erant lux mū
di. Lux igiꝉ si est/seipsam negare nō po
test. Est eñ suiipsius naturaliter diffusi
ua: multo amplius ꝛ spūalis ꝛ virtuosa. Lux se-
ipsam occultare nō debet: sed suis se manifesta-
re splendoribus/operibus primo anteq̄ verbis.
Valide validat factum bonū pferendā doctri-
nam: ꝛ magis mentibus hominū infigiꝉ ab agē
te/quod diciꝉ etiā inexarate/q̄ si exacte a nō agē
te dicatur. Proinde saluator ait: **Sic luceat lux vestra corā hominibus: vt videāt bona opa vestra: et glorificent patrē vestrum qui in celis est.** Appositus est fi-
nis in agendis: ꝛ intentio hominū in bonis opi
bus terminata est cū deducunꝉ in publicū: scili
cet vt gloria soli referaꝉ in deū: a quo bona cun
cta pcedunt: cui iure debeꝉ oīs gloria omnisqꝫ
laus ex bonis opibus que agunꝉ. Sine cuius au
xilio nullū bonū opus penitus agereꝉ. Fiāt igiꝉ
bona vt soli deo placeaꝉ: appareant corā homi
nibus vt ipse solus glorificeꝉ in agēdis bonis.
Hec est causa valentior diuine placitū volunta
tis nostriqꝫ ꝓfectus ostensionis ipsoꝝ. Ista est
aptior dūtaxat sue glorificationis. Nemini glo-
ria debetur ex factis/cui virtus seu potestas de-
fuit faciendi. Solū enim glorificatio iusta reddi
tur/a quo facultas egrediꝉ agendoꝝ. Unde pre
ter deū ex benefactis nulli glorificandi sunt ho-
mines/si hominibus oīs sufficientia deest. In-
2.Co.3 quit eñ apostolus: Nō sumus sufficientes ali-
quid cogitare ex nobis tanq̄ ex nobis: sed omīs
sufficientia nostra ex deo est. Illi ergo bñ acto
rum gloria/cui ꝛ sufficientia fiendoꝝ. Et ipse sal-
Joh.15. uator ait: Sine me nihil potestis facere. Igitur
de omnibus bonis regi seculoꝝ ꝛ immortali et
inuisibili soli deo honor ꝛ gloria in secula secu
loꝝ amen. Uerūtamen hoc dictum ad inquiren
dū se ingerit: an ad p̄ceptum/an ad consiliū/ an
ad modū referaꝉ. Omnis enim scriptura mora-
lis ꝛ simpliciter docens/ad alterum istoꝝ trium
necessario atqꝫ omnino refertur. Sed si ad prece
ptum/ teneretur omnis homo sua opera publica-
re: si ad cōsilium/tunc in operibus bonis perfe-
ctum esset ꝓpalare seipsum. Ad modū igiꝉ vide
tur potius sententia ista referri: vt dum bonum
agitur/nō ostentui pateat: solius dei placito re-
seruato. Sed si aliter nequit fieri quin appareat
cū actiua vita plurima cōplectaꝉ/que occultari
nō possunt: sic bona opa exterius luceant ex in-
tentione agentium/vt placitū solū referatur in
deū: ꝛ vt edificetur proximus ad bonū: seu ad me
lius animatus/vnde peramplius glorificeꝉ de9.
Nemo nāqꝫ voluit hominibus ex prima inten-
tione placere/qui noluerit superbire: nec excusa
tur ob eius edificationē quā intendit /si dei pla
citum solum nō preintendit. Et deus dissipauit
ossa eorum qui hominibus placent: cōfusi sunt
quoniā deus spreuit eos. Dissipanꝉ ossa placen-
tium hominibus: quia omnis homo mendax: ꝛ
si mendacibus mendax placet: peccatū est in vo
to/nō virtus. Aliqd porro sibi arrogare dispo-
suit/qui ad placendū hominibus dedit op9. Iā
in animo tumuit/qui hominū quesiuit applau-
sus. Sed dicet quis: Omnino opetib9 meis bo
nis proximū trahere volo: ꝛ ad bonū seu meli9
inuitare: vt vna mecū pariter laudet deū. Et si
vtiqꝫ fiet/ laudabiꝉ trahens/asscribet sibi q̄ tra
xit: laudabitur ve tractus q̄ sua virtute accesse-
rit ad honestū/tribuet ve sibi: quia quod bonum
est voluit. Eqdem dixerim neuter laudād9: oīs
gloria ei q̄ virtutē tribuit operis ꝛ gratiā in exē
plo/ꝛ in animo inseruit bonā voluntatē ei q̄ tra
hendus in virtutibus erat. Si bonus est trahēs
per opera fratrem/cur querit ab hominib9 lau-
dem? Si ꝟo malus/oīno dignus est alien9 a lau-
dibus. Et in sequentibus hui9 montani sermo-
nis oīno in recte aut benefactis saluator publi-
cum ꝓhibet deuitari: in oratione/in elemosyna/
in omni exercenda iusticia. Iure igitur dissipā-
tur ossa humane placentiū: q2 cōfundūtur iuste
illos sperniente deo/spernientes ipsi primū ꝯdeū.
Deum vtiqꝫ spreuit/cui ipse nō est satis ad pre-
miū. Deum spreuit/q̄ quesiuit aliū in suis operi
bus laudatorē ꝛc. Spreuit deū sue cōscientie testi-
monio nō cōtentus: ꝛ iudicio aliaꝝ cōscientiarū
satagens ducere vitam suam. Cōminationes in-
uenimus ad publicū fieri: ad secretū aūt ꝓmiū.
Sed quia bona opera quasi quedam lux exteri-
or sunt: moderatur in lumine vt eo lumine atqꝫ
intentione fulgeat: ꝛ sic edificetur proximus vt
nullus inde laudetur nisi de9: nō q̄ ipse indige-
at glorificatiōe nostra. Dixit aūt alibi: Ego glo Joh.5
riā ab hoib9 nō accipio. Et bonoꝝ nroꝝ ipse nō Psal.15.
indiget. Sed vt hō deo reddat debitū honoris
ꝛ laudis: ꝛ ipse nō dānetur vitio ꝓprie glorifica-
tiōis atqꝫ ostētatiōis: neqꝫ sibi arroget quod ꝓ-

ctus diuini est iuris. Nemo debet predicare se
ipm/si omnis hõ mendax. Qui v̄o ab ista sentē
tia mendacitatis absoluit/ non sui est muneris/
sed diuine virtutis. Excedit oīno naturā hoim
quod hoīes facit esse veraces. Quāobrē nec ipsi
laudandi: q̄uis bene agentes p ola: sed illa vir-
tus superior q̄ tribuit vt in hac vita rectum ali-
quid peragatur.

¶ Quod lex et prophetia non soluū- tur p euangeliū/sed adimplentur: iu- xta quod vitam et doctrinam debēt formare doctores: secundū mattheū solum. Capitulum XVI

Doctrine christi nouitas legis mosaice
tardioribus animis videbat repellere
vetustatē ex his q̄ saluator egerat/ erat
q₃ factur⁹: et ex his q̄ dicebat aduenerat q₃ dicturus. Ac p hoc ne in animis audientiū firmaret
q̄ legē mosaicā tanto in monte datā mysterio et
pphetiā afflatu spūssancti editā soluturus adue
nerit: in exordio quasi sue magne pdicatiōis du-
biū abstulit quod male cogebat hoīes suspica-
Mat. 5 ri/dicens: Nolite putare quoniam ve-
ni soluere legē aut pphetas: non ve-
ni soluere/sed adimplere. Bona erat lex
a sūmo data factore: nil habēs reprehensibile: sed
difficultatibus plena erat: vt nemo illā pfecisset
ad plenū: nō defectu legis/sed obseruantis. Et
cōgruit vtiq₃ illi rudi populo atq₃ inculto tēpo-
re suo. Nec ille populus et oīs mūdus amplioribus aptus erat. Pro oīb⁹ hoīb⁹ mūdi tūc tpis
data fuit: q̄uis merito vni⁹ dei cultor ille popu-
lus hebreus eductus de egyptiaca seruitute: pri
mus illam p manū moysi magnis lampadibus
coruscationum et tonitruo in summitate montis
synai accepisset/ cōtinentē magna moralia sub p
cepto: ne p effluxionē in ima hoīes a summis et
in creaturas separent a deo. Et multa cerimoni
alia vsq₃quaq₃ fatigantia dorsa hominū: etiam
aspera lenitati sensuū humanorum. Sed melior lex
leniorq₃ adhuc iam diu experto mundo largienda
erat: nō tamen soluenda/sed adimplenda prior.
Nō em̄ destructor est suorum in sapiētia eterna fa
ctorum deus: licet addat ad id quod bonum est vt
melius fiat: atq₃ potiori pditione sepe cōmutet.
Nam legē nature q̄ bona est/nunq̄ ipse i aliquo
nisi cōditione meliore siue miraculo soluere di-
ctus est. Sed nec solutio dici pōt/vbi p spiritū-
sanctū supra naturā maiore vtilitate fiūt: aut mi
raculo naturā excedente pcedunt: vt sol contra
gabaon pter vsitatū sue legis cursum stetisse le-
git in vltionē malorum: part⁹ virginis cuncta chri
sti et sanctorum miracula/sol in christi morte cursu
ptermisso nature pallescens. Et si spūs malignos
eternis tradidit penis: et eis malos hoīes ex iu-
sticia sociat in tormētis: lex tñ nature pmanet in
corrupta: q̄uis ipsam naturā seua pena cōfodi-
at: vt vna pseuerando diuerberet: altera imorta-
li lege sustinēdo pduret. Et īfirmitates et si qua
mala naturā ledētia/legē nature nō soluūt: cū ex
diuina iusticia fiūt. Dis natura rex īmortali le-
ge pdurat: etiā si singularia in aliquo deperire vi-
deant: aut spūalia siue corpalia meliore cōditio
ne donant: cū sc₃ natura corruptibile atq₃ mor-
tale supra nature legē incorruptibilitatem atq₃
īmortalitatē induerit. Nec lex nature solui dicē-
da est: sed meliore appositione donata. Lex ori-
ginalis iusticie nunq̄ solutionē accepit: sed vt il
la custodiret/cetere leges posite sunt: nō solum
ad erudiendū/sed etiā ad puniēdū voluntarios
transgressores: nec christi doctrina in aliquo il-
lā soluit. Sed negatiuū christi verbū: nolite pu-
tare qm̄ veni soluere legē: dūtaxat de mosaica vi
det edicere: quā nō soluit/sed adimpleuit. Et in
his in q̄b⁹ magis videt soluta/est adimpleta p-
amplius. Habuit lex illa dicticeū imp mutabilē
et immutabilē et vsq₃ in finē seculi duraturum: quē nec
in aliq̄ sui pte nouimus esse solutum/sed christi
doctrina validius affirmatum: q̄ ab eo tpe quo
datus est nō fuit figura/sed veritas: nō tropole-
gice/sed simpliciter obseruādus: nullā allegoriā
cōtinēs/sed simpliciter docentē doctrinā. Nec
fuit in parabola datus/sed explicatus in verbo.
Habuit lex illa et circūcisionē cū petra: q̄ non ex
moyse/sed ex patribus fuit: q̄ nō soluta/sed me-
lius adimpleta circūcisione cordis q̄ corporis.
In hanc circūcisionē illa tēdebat: vt corda ho-
minū ex petra circūciderent: nō caro q̄ circūcisa
nō saluat nisi corde circūciso: cor v̄o circumci-
sum saluabit in sana carne. Multa sunt de hoc
testimonia scripturarum: q̄ si ducerent in medium
scriptura ptēderet in longū. Habebat et illa lex
sacrificia aīaliū horrida et cruenta. Soluta i his
videt lex/sed magis adimpleta: cū seipm in san
guine in ara crucis verum sacrificiū p nobis oīb⁹
nō p seipso se obtulit christus. Habebat oblati
onēs primitiarum/ redēptiones pmogenitorum: nūc
q̄dē sopite vident/imo in melius cōmutate: vt
oīs intentio in agēdis honor dei pintendat/ et
redimit aut cōmutat primogenitū: vt redēptio
sit ex christo/cōmutatio ex opere apriori: vt ex si
gnificatiōe spūali animaliū illorum accipit. Pena
talionis in misericordiā versa est. Superexaltat Iaco. 2
misericordia a iusticia. Libellus repudij cu₃ sit
amotus/etiā legis solutionē nō videt arguere.
Potius aūt in ei⁹ amotione lex implet: vt quod
tūc fiebat causa fornicatiōis/nūc trāseat in edi
ficiū castitatis. Potior ē veritas q̄ figura. Dia
in figura cōtingebāt illis: his dūtaxat exceptis 1. Co. 10
q̄ dicticeus habet et ex velata doctrina. Ueritas
igit que īmediate sequit ad figurā/legē non sol
uit/sed implet. At qui legis dator est non pmul-
gator/nullo iure legi a se date subijcit: alioq̄n le
gis subditus esset/non dñs. Equidem saluator
omniū christus tēporalis ex humanatiōis tpe/
eternus ex incōprehensibili eternitate: vtramq₃
edidit legem. Illius veteris dator/nō pmulga-
tor: istius in hūanitate dator et pmulgator: vtri-
usq₃ dñs/neutri subditus: qm̄ iusto non est lex
posita: ipsi fontali iusticie que deus est/similiter
nulla lex. Et quāq̄ multa voluerit fm legē exeq̄
factus homo: nō velut legi subdit⁹/sed velut si-

millis fratribus ꝑ oĩa factus: q̄ suo imꝑio potuit
istam nouã legẽ edere: veterẽq; illam nõ soluere:
addere ꝑfectionẽ/ soluere imꝑfectionẽ: quod nõ
erat soluere/ sed adimplere legẽ: a corꝑalib⁹ acti-
onibus ad spũales actiones trãsferre: quod ve-
re implere erat legẽ/ nõ soluere. Ois em̃ illa lex
in his q̄ actu fiebant/ mystice tendebat in chri-
stum ⁊ in corpus mysticũ eius: quo adueniente
atq; operante/ necnõ docente: lex adimpleta di-
cit/ nõ soluta. Sed si subtiliter ex subsequẽtibus
verba pensamus/ tñ de lege dicticei dixisse vide-
tur: cũ doctor soluens ⁊ docẽs precepta minima
decẽ; videlicet minima q̄ facile obseruari psit/ et
retributione in negatiuis parua/ minimus vo-
cet: faciẽs sic ⁊ docẽs sm̃ illa decẽ/ nõ sm̃ cerimo-
nias/ magnus in regno celoꝝ habeat. Prophe-
tie v̾o aut de p̄teritis/ aut de p̄sentibus/ aut de
futuris extiterunt. De p̄teritis: vt p̄actam mũdi
creationẽ ⁊ cursum originalis mũdi moyses spi-
ritu ꝓphetico retulit. Hanc ꝓphetiam non sol-
uit: quia nõ fecit nõ fuisse quod fuerat. Multa
facta sunt tꝑibus ꝓphetarũ/ q̄ ipsi absentia ve-
lut p̄sentia cõspexerũt: vt samuel in saul ⁊ dauid:
nathan in pctõ dauid: helias in achab: miche-
as in populo vtriusq; regis: heliseus in giezi ⁊
regib⁹ sui tꝑis: hieremias/ ezechiel/ daniel in re-
gibus eoꝝ ⁊ captiuitate illoꝝ tẽpore facta: ⁊ ma-
xime daniel in dijudicatiõe ardentiũ ex luxuria
sacerdotũ: nec huiuscemodi ꝓphetias soluit: q̄r
nõ fecit esse falsuȝ quod extitit veꝝ. Futuras ve-
ro nõ soluit: sed suo adimpleuit aduentu. Et si
q̄ ꝓphetata de sua humanatione/ natiuitate/ cõ-
uersatiõe/ doctrina/ passiõe/ morte/ sepultura/ re-
surrectione/ ascensione/ spũssancti missiõe/ com-
pleuit. Et in corꝑe suo (quod est ecclesia) cõple-
ta sunt: vt nõ vertatur in dubium/ ne fiant ista
pauca que restant. Si qua vero moralia ad ho-
nestum dei placitũ homines trahẽtia: ⁊ que de
vitatione ⁊ declinatione malorum ⁊ factiõe bo-
ni ⁊ solidatiõe fidei/ erectione spei/ ꝑfectiõe cha-
ritatis/ ceterarũq; actione virtutũ: ⁊ de intermi-
natione penaꝝ/ ꝓmissiõe supna/ parabolice aut
enudate ꝓphete locuti sunt: nõ solutionem/ sed
cõfirmationẽ a christo dño susceperũt: cõfirmã-
te bonũ/ suadente ꝑfectũ/ inuitante ad optimuȝ/
sub pollicitatiõe regni celoꝝ. Ac ꝑ hoc iureiurã-
do asseruit oĩa facilius posse deficere/ q̄ nõ im-
pleri legẽ quã moysi dedit: cuius impletio euan-
geliũ fuit. **Amẽ quippe dico vobis: do-
nec transeat celum et terra/ iota vnũ/
aut vnus apex/ non preteribit a lege:
donec omnia fiant.** Uerbũ affirmationis
⁊ iurationis est amen. Unde nolite putare quo-
niã veni soluere legẽ aut ꝓphetas: sed iureiurã-
do dico vobis/ q̄ anteq̄ transeat ista generatio
hoĩm q̄ sub celo ꝑ generationẽ ⁊ corruptiõeȝ ex
antiqua traduce/ animaꝝ noua infusiõe trãsit ĩ
terra: nõ solũ magna in lege scripta fient/ ⁊ pro-
phetata cõplent: sed etiã minima cõplebuntur.
Et in hoc verbo etiã ꝓphete atq; oĩs scriptura
veteris ⁊ noui testamẽti cõcludunt; ⁊ signãt no-
mine vnius legis: qm̃ si noua lex impletio vete-
ris est/ vnũ ẽ legis corpus. Sicut sepe plura mẽ-
bra vnũ corpus efficiũt/ dum in vnũ coeunt: sic
testamentũ vetus ⁊ nouũ in christo ⁊ corꝑe suo
mystico coeuntia/ vetus in enigmate/ nouum in
veritate vnam legẽ cõficiũt. Etiã ab vno dato-
re suscipiunt vnitatẽ: ⁊ ab vna intentiõe viuẽdi
in actione bonoꝝ: ab vna intẽtione cauendi in
declinatiõe maloꝝ: ab vna ꝓmissiõe celestiũ: ab
vna interminatiõe penarũ. Nõ enim in istis in
vtroq; testamento inuenit diuersitas: Quis ĩ no-
uo in moribus sit maior honestas: potior sancti-
tas: ⁊ a cõiugio sit exaltata virginitas: ⁊ a diui-
tijs altius cõmendata pauptas: ⁊ vetus tenuerit
vmbram: nouũ expresserit veritatẽ: vtrũq; tamẽ
sic alte/ ac tali est federe ꝓmulgatũ: vt ꝓ ipsoruȝ
veritate tenenda suscipiat omne suppliciũ: ⁊ ꝓ-
positione facta deferendi/ nullũ deuitet tormen-
tũ: quod in veteri multi fecerunt ꝓphete/ septẽq;
machabei: in nouo vero martyres ceteri. Proin-
de cũ dicit: iota vnũ aut vnus apex nõ preteribit
a lege: scȝ veteris testamẽti sub quacũq; scriptu-
ra cõtenti: ⁊ noui a christo ⁊ ab aplis eius ꝑ spm̃
sanctũ editi: donec fiant oĩa in vtroq; cõtẽta. Io-
ta ⁊ apex puncti sunt/ q̄bus sententie magne siue
parue terminant/ ⁊ reincipiunt in scripturis: vt
sic sensus eluceat. Nulle sentẽtie scripturaꝝ lega-
liũ terminate punctis p̄teribunt/ q̄n terminẽt in
factis. Et qm̃ oportet oĩa fieri/ ad doctores faci-
endi ⁊ dicendi sermo dirigit: cũ ex ipsis forma vi-
uendi ⁊ sciẽtia faciẽdi defluat ad indoctos. **Qui
ergo soluerit vnũ de mandatis istis
minimis et docuerit sic homines: mi-
nimus vocabitur in regno celorum.**
Si christus vt supra pretulit/ legem nõ venit sol-
uere morib⁹ cõtrarijs aut doctrina/ sed implere:
neq; cõsentit/ sed ꝓhibet ne q̄s doctor e regione
viuẽdo soluat siue doceat: quod si fecerit/ voca-
bitur minimus in regno militãtis ecclesie: nõ pa-
trie triumphãtis/ ad quã intrare neq̄bit. In cõ
scȝ minimus: vt si nomẽ habet doctoris/ non ha-
beat nomẽ bonitatis atq; virtutis: ⁊ si vigeat do-
ctrina/ careat gr̃a: ⁊ despecta e⁹ vita/ despiciat si-
militer ⁊ doctrina. Minima q̄dem mãdata vo-
cat a facili obseruatiõe: vt eo criminosior sit pre-
uaricãs/ quo ip̃a potuit facili⁹ obseruare. Ma-
gna ꝓtinus de sui natura oĩa sunt mãdata. Qm̃
q̄ fecerit ⁊ docuerit/ hic magnus vocabit in re-
gno celoꝝ. Unde igit magnus/ nisi a factiõe atq;
doctrina magnorũ? Ergo dei precepta minima
sunt ⁊ magna. Minima: q̄r faciliter obseruãtur/
⁊ minimũ p̄uaricantẽ doctorẽ efficiũt. Magna
v̾o a datore magno/ a causa magna: ne vana se-
ctãtes/ a magno dño separemur: a premio ma-
gno: q̄r q̄ fecerit ⁊ docuerit/ magnus vocabit in
regno celorum: non solum in hoc peregrino
atq; terreno/ sed etiam in superno. Sed ne me di-
xisse pretereat quod audacter sentire confiteor.
Omnis doctor qui male viuit ⁊ male docet/ pe-
ior est censendus per doctrinam perperam/ q̄
per perperam vitã. Nam ex mala vita sibi soli

neq̄: ⁊ ſi aliq̄ſ exēplo malo ꝓximꝰ offendat/ma
lū vtiq; ſibi: ſed magis ꝓximus eſt cauſandus/
q̄ cognoſcēs exēplū male actionis accepit: quā
doctor ṽbo doctrine nō cōfirmauit. Qui aūt ꝑ-
uerſe vixerit ⁊ ſic docuerit: etiā ſi nō malū exēplū
dedit/⁊ ꝑuerſam doctrinā dederit: oīno culpabi
lior ꝑ exceſſum: cū ex mala doctrina firmēt ma-
le acta: cumulet vitijs/virtutibꝰ derogetur: mo
res mali hoim inualeſcant: incentiuū ꝓbeat oī
bus delinq̄ndi: ꝓcuratio fiat ꝓ inferno: naz do
ctor malus/ꝓcurator inferni/aduocatus demo
nū/latro inſidians ꝑgentibus ad regna celorū/
angeloꝝ inimicus/deſtructor ſuꝑne patrie/ op-
pugnator chriſti: ⁊ quod peius eſt oībꝰ/ex mala
doctrina hereſes oriunt. Nunq̄ legimꝰ in con-
tione impꝛita hereſes fuiſſe inductas: niſi ex per
uerſa doctrina doctorū. Unū incredulitas ⁊ ma-
la credulitas ⁊ ſchiſmata ⁊ ſecte in eccl̄ia ſunt
exorta/niſi ex ꝑniciosa ⁊ hūana ⁊ iuxta placitū
ꝓconcepta doctrina: cū q̄s ꝓter veritatē conſe-
quitur voluntatem.

¶ De abundantiori iuſticia fidelium chriſti ſuꝑ ſcribas et phariſeos: ſecundum Mattheum. Ca. XVII

Quoniam ſaluator olm chriſtus legem
nō venerat ſoluere/ſed adimplere: hoc
iureiurādo firmaret cōmonefaceretq;
doctores: vt ſm̄ illā viuerent atq; docerēt: oēs
ſuos ſequaces alloquit: q̄ regna celorū captare
cōtendūt: dicēs q̄ iuſticiā ampliorē poſſideant
q̄ ipſi ſcribe ⁊ phariſei/q̄ de iuſticia legali ſe fal
ſo iactabant: cuiꝰ erant ꝓuaricatores potiꝰ q̄ fa
ctores: nō intendētes in illā iuſticiā/q̄ iuſtificat
Mat.5. peccatores: de q̄ dicit: Niſi abūdauerit iuſti
cia veſtra plus q̄ ſcribarū et phariſe-
orum/nō intrabitis in regnū celorū.
Aut vna iuſticia legis aut due: ſed vniꝰ legis vni
ca eſt iuſticia: vt aīo diligant ⁊ ope cōpleātur q̄
in lege mandant. Duaꝝ ṽo legū duplex erit iu-
ſticia. Proinde ſi vetus teſtamentū ⁊ nouū du-
plicē legē faciūt: vna erit ſcribaꝝ ⁊ phariſeorū:
altera chriſti diſcipuloꝝ. Illoruz legis veteris:
iſtoꝝ noue legis. Igit oportebit iuſticiā euāge-
lij ꝓcellere iuſticiaz legis moſaice. Dino ab illa
lege veteri euangeliū exaltat: in cuius opatione
iuſticie oportebit chriſti diſcipl'os excedere pha
riſeos. Si ṽo (vt ſupra ꝓtulimus) vtriuſq; legis
vnū eſt corpus: vt velut vnius legis ſit vna iuſti
cia: tū c ad actionē refert in iuſticia abundare:
acſi ſic enodatius diſcipulis diceret: niſi vos in
iuſticia factiōis exceſſeritis ſcribas ⁊ phariſeos
nō intrabitis in regnū celoꝝ: qm̄ illi dicebant ⁊
nō faciebāt. Sed quoquo mō ſentētia capiatur
ex verbis: ſiue ſint due iuſticie duarum legū ſiue
vna vnius: in idē redit ꝓ lege nō ſoluēda/ſ; ad-
implēda in parte vite agēde ⁊ ꝓ regno captan-
do celoꝝ in ꝑte vite ſignificāde. Hinc ergo expe
dit oino differere verbū dictū: iuſticia veſtra ſc;
diſcipuloꝝ ⁊ ſcribarū ⁊ phariſeoꝝ. Erat dudum
illorum iuſticia in cortice: iſtoꝝ in medulla. Il-
lorum in litera; diſcipulorum in intelligentia;
Illorum in verbis: diſcipuloꝝ in ſenſu. Illorū
in virtute ſermonis: iſtorū in virtute rationis.
Illorū in ſacrificio trucidati pectoris: iſtorū in
ſacrificio vere laudis: qm̄ ſcriptū eſt: Sacrificiū Pſal.49
laudis honorificabit me: ⁊ illic iter quo oſtēdaz
illi ſalutare dei. Illoꝝ in ſacrificio ⁊ aſperſione
effuſi ſanguinis: iſtorū in ſacrificio contriti cor
dis: q2 ſacrificiū deo ſpūs cōtribulatus: cor cō- Pſal.50
tritū ⁊ humiliatū deus nō deſpiciet. Illorū iu-
ſticia in circūciſione carnis: iſtorū in circumci
ſione cordis. Sic q̄dem in Deuteronomio ſcri
ptum eſt: Circūcidite ergo preputia cordis vr̄i. Deu.10
Et alibi: Circūcidet dn̄s deus tuus cor tuum ⁊ Deu.30
cor ſeminis tui: vt diligas dn̄m deū tuū. Illorū
iuſticia in cuſtodia ſabbati tꝑalis: diſcipulorū
ṽo ſabbati ſpūalis. Et vt breuiter ꝯſtringam/il
lorū iuſticia erat in actionibus corꝑalibꝰ/ſiue af
firmatiue ſiue negatiue mandata ponerent: di-
ſcipuloꝝ ṽo ⁊ oim chriſtianorum eſt in virtute
anie interioriſq; virtutis quōlibet iubeāt. Pro-
pterea ſubſequētia ꝑamplius manifeſtant: quo
niā ſcribe ⁊ phariſei tm̄ exterioribꝰ obſeruatiōi
bus intēdebant: nos vero ꝑamplius in interio-
ribus iubemur intendere. Ad quod ſequitur:
Audiſtis q2 dictū eſt antiquis: Non Exo.20
occides. Qui aūt occiderit/reus erit
iudicio. Ego autē dico vobis: q2 oīs
qui iraſcitur fratri ſuo/reus erit iudi-
cio. Ecce abundātia iuſticie ad iuſticiā: vt ſcri
be ⁊ phariſei ceteriq; iudei ſi nō occidant/ſerua
re iuſticiā glorient: chriſti ṽo fidelibꝰ nō ſolum
inhibet occiſionis actus: ſed ꝓhibet ad irā ani
mi motus. Facilius q̄dem eſt nō occidere prohi
bendo manū/q̄ nō iraſci cohibendo animi mo
tū. Proinde abundantia iſta iuſticie ſuꝑ phari
ſeos/ad ꝑfectionē ⁊ cōſiſtentiā animi trahit. Et
quod ſolū in aīo eſt/occultat hoibꝰ: cognituz
ſoli deo. Et vꝰ cordi legē/nō hō apponere po-
tuit. Et ſi lex dei eius in corde ipſius: nō ſupplā Pſal.36
tabunt greſſus eius: q̄ ꝓhibet vt hō homini nō
iraſcat: iraſcens ṽo iudicio puniat. Pōt autez
malū quod latet in corde aduerſus ꝓximū mul
tiplici enunciatiōe oſtendi: ſigno/verbo/facto.
Signo videlicet indiſtincto verbo: vt ſi quis
dixerit fratri ſuo racha/reus erit con
ſilio. Racha rancor eſt ex corde ꝓcedens per
guttur vſq; ad palatū/ꝑ nares exuffians: etiaz ſi
labia iungerent: ⁊ q̄nq; labijs apertis oſtēdens
animū aduerſus aliquē indignatū. Uerbo: cum
q̄s aīo irato ipſius tēpeſtatē refrenare ira ꝓdo-
minante nō valens/verbū diſtinctū ⁊ cognituz
iniurioſe in ꝓximū ꝓtulit: vt qui autē dixe-
rit fatue/reus erit gehēne ignis. Fatu
itas eſt dum in hac vita viuitur vluma hominis
ignorantia: cum nec ſeipſum/nec q̄s alius ſit/
aut loquatur intelligit. Facto: cum quis ita ex
peruerſo corde actioneq; mala conturbauit ꝓ-
ximū: vt niſi primo illum reconciliet atq; placet
ſacrificare atq; aliquid muneris offerre non li-
ceat. Si ergo offers munus tuum ad
altare/et ibi recordatus fueris q̄ fra-

ter tuus habet aliquid aduerſum te:
relinque ibi munus tuuȝ ante altare:
et vade prius recõciliari fratri tuo: et
tũc veniens offerens munus tuũ. Nõ
erat in illoꝝ iuſticia ꝓximũ reconciliare turba-
tũ: noſtra vero exigit vt niſi prius recõciliemus/
oblationes non offeramus: quod ſi facimus/caſ
ſa eſt oblatio ꝓximo non pacato. Sine dilectio
ne ꝓximi opa cuncta fruſtranť. Quomodo ꝓxi-
mum diligit q̇ eũ cõturbans modis oĩbus non
refouit? Sed aduertendũ ſumma diſcretiõe agẽ
dũq;: ne ꝓximi offenſam plus aut minus debito
emendare velimus. Nam ſi corde tantũ ꝑuerſo
et odioſo in ꝓximũ aliquid cogitatũ eſt: clam ſoli
deo emendatio ipſa fiat: qꝛ offenſa vſq; ad ꝓxi
mum non deuenit: cui quod latebat emendãdo
ꝓdere/nihil aliud eſt q̃ aliquem in ſua nequicia
incognitum diffamare. Si vero eructuato ver-
bo contra ꝓximum aliquid dictuȝ eſt/ad ipſius
noticiam nõ ꝑueniens: etiaȝ nec ipſi ſatiſfactio
fiat: ſed in cõſpectu dei et coram illis qui huiuſce
modi conuitia de ꝓximo audierũt. Cum aũt ad
ꝓximi noticiaȝ ꝑuenerit verbo aut facto tuo cõ
tra eũ ꝓconcepta malicia: iuxta q̃titatem offenſi
onis/q̃titas emẽdatiõis exiſtat: put aderit poſ-
ſibilitas et hõeſtas ꝑmiſerit. Multa enĩ ex equo
emendationi non ſubiacent: aliqua vero ſi fie-
rent/depellerent honeſtatẽ. Hoc triplex ſatiſfa-
ctionis genus/ſcȝ corde/verbo/facto/ iuſtuȝ eſt
atq; ꝑfectum: quod de triplici offenſa ꝓcedit ſi-
gnatuȝ in ira cordis: in bipertito verbo oris/ſcȝ
racha et fatue: et illatiõe mali operis: ex eo q̃ mu-
nus reſpuitur/niſi ꝓximus reconcilieť. Quod ſi
forte reconciliandus reconciliantẽ aſpernaretur
nihilopendẽs reconciliationẽ: nec vellet impen
dere indulgẽtiam poſtulatam/nec offenſam di-
mittere deꝓcanti: nil ei deperit coram ſuꝑno iu-
dice deſuper hominum corda ꝓſpiciente: ſi re-
conciliationẽ facere diſpoſuerat in veritate: va-
dat ſecurus et ꝑficiat vota ſua nõ male motus in
animo/ſed ſemꝑ paratus cuȝ opus fuerit placa-
re q̃tum in ipſo eſt ꝓximum quem offendit. Si
vero aliter iſta diſſeramus: tria ſunt iſta mala q̇
bus triplex pena reſpondet. Ira/ſuꝑ quam iu-
dicium: racha/ſuꝑ quod pendet conſiliũ: fatuũ
aliquem dicere/ad quod gehẽne ignis adijciť.
Ecce ad ꝓximum offenſionis et punitionis ꝓ-
ceſſus. Ira in corde latẽs/ſolius dei iudicio ſub
iacebit q̃ta fuerit iraſcens pena plectẽdus. Si-
gnũ ire iam apparens/hominuȝ conſilio ſtabit
qualiter ſic inſinuans animi ſui motum ſit corri
gendus. Expreſſo malicie verbo ex ira conce-
pta in ꝓximum excandeſcens/niſi emendauerit
gehenne ignis eterni penam ſuſtinebit. Viden-
dum igitur q̃tum chriſtianoꝝ ſuper ſcribas et
phariſeos debet abundare iuſticia: q in his tri
bus vſq; ad ꝓximi ꝓbabilem offenſionem nec
ꝑuentum eſt: vt nec ictus verberum/nec mutila-
tio membroꝝ/nec occiſio/nec rerum ablatio in-
uite preſtiterit. Et emendationẽ oportet fieri ſi
noſtra munera nolumus reprobari. Et illoꝝ iuſti
cia occiſionẽ/aut reꝝ direptionẽ ſolũmodo ꝓhi
bebat. Ecce patet q lex nõ ſolniť/ſed ꝑamplius
adimpleť: cũ ad interioris hominis ꝑfectionem
referť. Et non ſolũ actus/ſed etiaȝ animi malus
motus et ſermo malus pena plectunť. Si qua ve
ro dicenť in iſto mõtano ſermone vſq; ad deſcẽ
ſum chriſti de mõte: hoc maxime aſtruũt q chri-
ſtus legẽ nõ venit ſoluere/ſed adimplere: ad hoc
q; cõtinuata referunť cũ admonitione in decli-
natione maloꝝ/et in actione bonoꝝ operum: et q
abundantior ſit chriſtianoꝝ iuſticia/q̃ ſcribarũ
et phariſeoꝝ.

¶ Quod cuȝ his qui aduerſantur et quibuſ aduerſamur/oportet ha ere cõcordiã ſi volunt euitare gehẽnã: ſecũdũ mattheũ et lucã tãtũ. Ca. XVIII

Diſſentire in aliquo a nature conſimili/
vitiũ eſt. Diſſentire a vitijs et perditis
moribus hominũ/eſt maxima virtus.
Unus eſt omniũ creator: qui tam diuerſa in vnã
fecit conuenire formam. Unitatem igiť amat.
Unus eſt mediator inter deum et hoĩes chri-
ſtus. Et ideo inter quos ſatagit recõciliare cuȝ
deo/nõ patitur eſſe diſcordiam. Unius creatio-
nis/vnius ſimilitudinis diuine atq; nature/vni
us redemptionis et gratie/vnius fidei homines
abinuicẽ diſſentire nõ ſuſtinet: magis vero diſ-
ſentientes ſub interminatione reuocat ad con-
ſenſum/dicens: Eſto conſentiens aduer- Mat. v. Lu. xii.
ſario tuo cito: dum es in via cũ eo etc.
Cum ſuperiori connectiť iſta ſentẽtia: ſcȝ de re-
conciliatione fraterna/priuſq̃ munus in altari
offerať: vbi munus nõ grate offertur/niſi primo
ꝓximus reconcilieť. Hic ſub interminatione ꝓ
cipiť/vt ſibi cito conſentiať. Ibi offenſus ꝓxi-
mus: hic offendẽs intelligiť aduerſarius. Ille
recõciliať: huic cõſentiť: ne quomodolibet diſ-
cordia regnet: ſed omnimode mutua pax inter
homines habeať. Hoc quod tãto diuino ſtudio
agitur ſub cõminatione pene/ſub ꝓmiſſiõe glo-
rie: ꝑlucide arguit chriſtũ nõ veniſſe legẽ ſolue-
re/ſed adimplere atq; ꝑfectionẽ plurimam ad-
dere. Sȝ vt ſuꝑ tãgere cepimꝰ/duo ſunt aduerſa
rioꝝ genera: vnũ cui tu aduerſaris: et offendiſti
corde/ore vel facto a te ꝑus incepta malicia. Al-
terũ qui tibi aduerſať/ab ipſo ꝓueniente nequicia.
Primus recõciliandus: alteri cõſentienduȝ eſt.
Seu in alio genere aduerſandi: aut eſt aduerſari
us ex iniuria ꝑſonali/verbo ſeu edita facto: aut
ex debito rei/cum quis reȝ ſuam repetit ab alio.
Iterum primus reconciliandus: alteri vero cõ
ſentienduȝ eſt. Et hoc maxime in litterali ſenſu
ſaluator videť intẽdere: vt repetenti ſuũ conſen
tiať/anteq̃ ligatio ante iudicem fiat: ex qua con
ſueuerũt ꝓdire mendacia/conuicia in alterutrũ
oriri diſcordia/ꝓuocatio ad peiora: et tandẽ de-
uictio: et in altero litigantiũ horrenda captiui-
tas/donec reſtitutio ſit ad plenuȝ. Igiť melius
eſſet debitũ ante reddere repetẽti q̃ deuenire ad
iudicẽ: et conuinci et fieri captiuũ: et tandẽ ſic ma-
nere aut reddere debitũ vniuerſũ. Pacis ama-

tor/autor ꝛ lator legis: nō solutor/sed ꝗamplius factor: adijciens pfectionē nitit ꝓpellere litē/dicens: Esto consentiens adversario tuo cito dum es in via cum eo ꝛ vadis ad principē: da operā liberari ab illo: ne forte tradat te adversarius iudici: ꝛ iudex tradat te ministro exactori: ꝛ mittaris in carcerē. Amen dico tibi: nō exies inde donec reddas et novissimū quadrantem sive minutū. ¶ Consentiendū est adversario sua iuste repetenti. Nemini licitū est aliena rapere sive retinere pter domini voluntatē: nisi ex subortis ꝛ iustis causis aliud iura decernerēt. Consenti dum es in via cū eo: anteꝗ hora litigationis adveniat: anꝗ iudex habeat de veritate cognoscere: si discipuli christi estis/si christū imitamini/si doctrine christifere consentitis. Consentias ꝛ veritati. Redde mutuū ad tēpus creditū: Redde si invite accepis aliquid a consorte nature. Quanꝗ natura ꝓpriū nō iudicat: lex tamē ad coercendas hominū improbitates induxit. Tibi domino incontēto suū tenere non licet: vt quid iudicē vis adire cū adversario iuste quod suū est repetēti? Unde tanta pversitas: vt de re non tua velis inchoare litigiū? Que audacia vt velis ante iudicē sisti/vbi est necessariū te convinci? Ante iudicē seu principē constitutus/cōfiteberis an inficiaberis creditū? Si cōfiteberis: vt quid non pvenis faciē principis adversario consentiēdo: vt non fatiges ꝓximū: non inducas expensas: non libellū recipias: vt non devenias ad calumniā: nec contra te latā sententiā audias: ne corā oībus erubescas: ꝛ abcedas cōfusus in domum: aut efficiaris turpi necessitate captivus? Si vero inficiaberis: ꝗ te constrinxit malicia vt te negationi cōnecteres: vt a veritate terga versares: vt velis retinere non tuū: ꝛ de tua volūtate condere sevam legē: cuius autoritate alienū tuū vendicares in ꝓpriū: ꝛ quod est partū alieno sudore/labore alieno quesitū/invito dn̄o velis facere tuū? Unde tāta severitas in nature consortē/vt bonoꝝ suoꝝ ipsum velis esse exortē? Unde ista falsitas vt non timeas aut diligas/ sꝫ odias veritatē? Unde ꝙ nō timeas legē: ꝙ non horrescas ꝛ iudicem: qui te falso negantem/aut veritate convictum tradat in carcerem vnde non exeas/nisi persolveris omne minutū sive quadrantem? Esto igitur consentiens adversario tuo iuste repetenti: pacem habe cū pximo: non deneges aliena/ qui ꝓpria largiri ex necessitate constringeris. Hec lex est iusticie originalis: hec iusticia mosaice atꝗ euāgelice legis. Ex his concordia servatur in proximis/ discordia propellitur: lex non solvitur/sed adimpletur: ꝛ spes ex christi pollicitatiōe erigitur de regno celorum. Alibi autem hoc per similitudinē dissertum est.

¶ Quod mechia nō solum est corporis/sed et cordis male concupiscentis etiam sine tactu carnis: secundū Mattheum. Capitulū XIX

Lex non soluēda/sed adimplēda p christum/diserto verbo/exarato dicto corporis mechiā interdixerat: christus vero etiam cordis mechiā adesse denunciat/si affuerit in videndo concupiscētia fornicandi: ad quam devitandā mēbra mandat p abstinentiā cohiberi. Audistis quia dictū est antiquis: nō mechaberis. Ego aūt dico vobis: quia omnis qui viderit mulierem ad concupiscendā eam/iam mechatus est eā in corde suo. Mat. 5. Ecce abūdantior iusticia non solū ꝓhibitio corporalis/sed cordis. Ecce iusticia pharisea/corpe non mechari. Ecce abūdans/concupiscētias a corde recidere. Ubi abūdantia peccatoꝝ/ibi etiam ꝛ virtutū. Cor hominis fons est maloꝝ/cū fuerit pversum. Cūcta mala de corde ꝓdeūt: quod ꝛ salvator alias testatus est. Mat. 15 Cor hominis receptaculū est virtutum: cui cū insederit/devenient in actus. Concupiscētia mala quia de corde malo/in videndo videntē fornicariū fecit. Visa est mulier apta/pulchra: mulier neꝗ visus potuerūt operari mechiam: accessit concupiscētia vt appeteres ꝛ appeti velles: ꝛ fornicatio in corde hominis facta est. Igit cohibendus est visus: non vt ne videat/sed ne figat in delectabile visum: vnde mala concupiscentia generet/ qua homo mechus efficit. Cor custodiendū est/ne immunde sequat aspectū. Ecce pulchra facies se obiecit visui: ecce visus illam aspexit: adhuc castitas in morib9 ꝛ affectibus: vt neꝗ visus neꝗ obiectū amenū illam potuerit maculare. Adest ꝛ cor de illa pulchritudine cogitans: nec in castitate generavit eclipsim: accessit concupiscentia pter divine legis ordinē: ꝛ castitas recessit ab homine: mechia facta est ab vtroꝗ. Unde concupiscentia mala nisi ex dei lege relicta? Bonus homo/bona mulier/bonus visus/bonū cor: neutrū istoꝝ de sua natura causandū: sed cū concupiscētia mala cordis claustra penetravit: vt quod bonū est natura/etiam natura bonū appeteret: peccatū nō ex his/sed ex perversa intētione ꝓcederet. Sic et scriptura salvatoris eloquit: Nā ꝗ viderit mulierem: nō vt mulierē: alioqn vidisse sanctas fuisset in crimine: sed ad concupiscendū eā: iā mechatus est eā in corde suo: nō in oculo suo a quo visus ꝓcedit/sed in corde suo vbi concupiscētia mala resedit. Sed cor ne dissolveret in vitiū/cōminationē accepit: Ve dissolutis corde. Eccl. 2 Dissolutio cordis est a lege veritatis: cum pter ipsum aliquid cōcupiscit. Et ad cautelam invitat cū dicit: Omni custodia serva cor tuū. Pro. 4. Et de visu arguunt ꝓtoplasti: ꝛ david in visu bethsabee: qui viderūt ꝛ cor eoꝝ in concupiscentiā exarsit. 2. Reg. 11 Hieremias deplorat: Oculus meus depdatus est animā meā. Treno. 3 Et de concupiscētijs dicit: Post cōcupiscētias tuas nō eas. Eccl. 18 Et subsequēter ne ꝗ sensibus pcipiunt/in affectū cordis deveniant: mali visus sensuū spūaliter a christo iubent abscidi: cū immediate adiūgit: Qꝫ si oculus tuus dexter scandalizat te: erue eū et ꝓice

abs te. Expedit eni tibi vt pereat vnu mebrorum tuorum: q totu corpus tuum mittatur in gehennam. Dexter oculus e intellectus interior: q tunc scandalum parat/cum pcupiscentia sequitur: tunc eruitur cum ab ipsa diuellitur: tunc a se proijcitur/cum nihil pter ppriam et sensualem delectationem inquirit. Et si dextera manus tua scadalizat te: abscide ea et proijce abs te. Expedit eni tibi vt pereat vnu membrorum tuorum: q totu corpus tuum eat in gehennam. Dextera manus refertur ad potentia effectiua eorum q in concupiscentiam venerunt. Que tunc scandalizat animam/cum pficit conceptam nequiciam: que abscinditur cum reprimitur: tunc abs se proijcitur/cum nil in sensuale placitum agitur. Sed melius est ista deperire atq refrenare sensum ac interioris hominis partem/q totum esse hominis eternis gehenne incendijs mancipari. In oibus dicitur tuus et tua: quia no aliena/sed tm ppria mala nos maculant. Et qui se a ppria iniquitate obseruat eum iniquitas aliena no grauat. Scriptum est enim:
Eze. 14 Grauabit eum iniquitas sua/no aliena. Uidetur etiam ex his verbis ista resonare sententia: q delectatio vnius mebri no occupet totum corpus: et quod agitur in parte mebrorum/in totalitate corporis no contingat: cum dicit: Expedit vt pereat vnu membrorum q totum corpus tradatur in gehennam. Acsi vnum mebrorum posset perire toto alio corpore illeso sicut in abscisione manus aut pedis/mutilatione lingue/in erutione oculi: reliquo in tacto corpore. Sic et peccare in vno mebrorum: ceteris mebris denegantibus oino consensum. Sed sicut cum patitur vnum mebrorum/copatiuntur cetera mebra: siue cum gloriatur vnum membrum/congaudent et oia mebra: sic cum vnum membrum letanter peccat/sic et cetera mebra congratulando fauent: alias iniusticia esset si vno mebrorum peccante/cetera mebra immaculata punirentur. Aliter autem ex his oportet capere intellectum: vt quod dicitur in parte mebrorum/in parte temporis: et quod in toto corpore/in totalitate eternitatis referatur: vt melius sit hominem priuari delectatione phibita in hac parte labentis et terminandi temporis/que p corporis mebra suscipitur: q in gehena ignis in eternitate danari.

¶ De libello repudij in quo lex non soluitur: sed abundantior iusticia constituitur: secundum mattheum. Ca. XX

Scriptum e: Declaratio sermonum tuorum illuminat: et intellectum dat paruulis. Sermones dei sunt illa que scripta legimus in vtroq testamento: que declaratione indigent vt tardioribus innotescant: et ad confutationem illorum qui parant ex cortice verborum calumniam veritati: quia no intelligentes ea que sunt recta male intelligendo peruertunt. Et pharisieis et scribis et ceterisq subsequis similia sentientibus ora claudere: qui presumpserunt aut presumere poterunt christum venisse legem soluere/no adimplere. Cuius contrarium asserit se facturum dicens: Non veni legem soluere/sed adimplere. Libellus repudij dari permissus in veteri testamento arguebat credulitatem populi hebreorum: qui concepta in animo displicentia ex vxore aut ex feditate siue zelotypia/siue occasione quacuq accepta vsq ad necem eius facile descendissent. Ne autem contra mandatum domini homicidium seu vxoricidium sequeretur: ob leuitatem libellus repudij est concessus. Sed iesus lator noue perfectionis q legis adimplens veterem: nouam introducendo non soluens: imo perfectiori et abundantiori iusticia illam decorans: in illa crudelitatem pcauens: in ista honestam castitatem conseruans nisi ob fornicationis causam vxorem voluit no dimitti/dicens: Dictum est autem: Quicuq dimiserit vxorem suam: det illi libellum repudij. Ego autem dico vobis: q
Mat. 5 omnis qui dimiserit vxorem suam excepta fornicationis causa/facit eam mechari: et qui dimissam duxerit/adulterat. ¶ Libellus repudij sic erat vt causa qua vxor viro fuisset odiosa/scriberetur et poneretur in manu repudiate: atq sacerdotibus demonstraretur: et iuramento pstito q sic veritas se habet: poterat ab alio duci et copulari coniugio: et iterum sic repudiari si causa subesset/non tamen recoiungenda priori. Talis repudiatio vxoricidium declarabat: quod et fuisset si vir abhorrens vxorem inuite illam ingratiosam sibi retinere cogeretur. Sed honestatem omnimodam non habebat/q vna mulier potuisset duobus maritis viuis diuersis temporibus subiacere. Ampliorem enim honestatem habuit q vnus maritus pluribus pesset vxoribus aut mulieribus/vt abraam et iacob: q q vna mulier maritis viuis pluribus subiaceret. Proinde saluator non soluens legem/sed implens: per abundantiorem iusticiam honestatis phibet et dissuadet vxorem repudiari/nisi fornicationis ob causam: quam etiam sic repudiatam repudiante superstite alteri phibet copulari. Quod si alia causa pter istam repudiaretur: mechia constituitur. Et qui quocuq modo vel causa repudiatam duxerit: criminis adulterij reus erit. Non enim huiuscemodi dimissio matrimonium soluit/sed facit diuortium thori: cum et possit consensu mutuo suo viro recociliari. Fertur enim in subsequentibus sic respondisse scribis et phariseis interrogando tentantibus saluatorem: Si licet homini dimittere vxorem Mat. 19
quacuq ex causa? Qui respondens ait eis: No legistis quia qui fecit homines ab initio/masculum et feminam creauit eos? Et dixit: Propter hoc Gen. 2
dimittet homo patrem et matrem et adherebit vxori: et erunt duo in carne vna. Itaq iam no sunt duo/sed vna caro. Quos ergo deus coiunxit/ho no seperet. ¶ Ex hoc sumitur q deus quos coniunxit/separari potest. Ac per hoc coniuncti etiam carnali copula/mutuo consensu inspirante deo p obseruantia castitatis possunt ab inuicem separi. Ante carnalem vero copulam p castitate in voto seruanda possunt altera inuita partium federa quecunq disrumpi. Dicunt illi scribe et pharisei: Quid ergo moyses madauit dare libellum repudij et dimittere? Et ait illis: Quoniam moy

ses ad duriciā cordis vestri pmisit vobis dimittere vxores vestras. Ab initio aūt nō fuit sic. Patet sane intelligētibus causa cur libellus repudij sit cōcessus ⁊ pmissus nō tñ iussus: sez ne duricia cordis vsq ad vxoricidiū desęuiret. Ab initio vsq ad moysen conmugia ex honestate originalis publiceq iusticie insoluta manebant. Nūc vero saluator euangelicā legē retorquēns ad iusticiā originalez decernit. Dico autē vobis quia quicūq dimiserit vxorē suā/nisi ob causam fornicationis/et aliam duxerit/mechatur: et qui dimissam duxerit/mechatur. Attamen nemo male intelligēdo erret: vt dimissio fornicationis causa licentiā pstet alteri partium ad alia nuptiaꝝ vota transire: nō eñ esset adimpletio legis/sed solutio. Neq legis abundantior iusticia/sz defectior videref: si tēpore filij virginis nō restrigeref libidinositas carnis: ⁊ vna mulier pluribus viuis potuisset subiacere maritis. Imputet sibi q̄ cōtinere recusauit/nō licentie repudiandi ex causa fornicationis: nec repudiata sibi putet adesse iustam alteri nubendi licentiā: quia volens aut nolens repudium habuit: sed magis doleat/fleat atq peniteat qp fornicationem ob quā iuste repudiaref cōmisit. Et potius studeat recōciliari repudianti viro/q̄p alteri ipso viuente copulari cōiugio: q̄ et si nondū recipif in reconciliatione/oīno pmaneat in castitate quousq recōcilief: aut lex matrimonij lege mortis separef ⁊ soluaf. Alter vo ducens repudiatā/adulter et mechus erit: qz illam duxit quā adhuc a lege matrimonij mortis sentētia nō diuisit: nec alia iter fuit iusta causa matrimonialis diuortij: sed fornicatio iusta separatio thori. Sed turbat aīos incōtinentiū ⁊ querētiū lasciuis ⁊ immūdis moribus cū vxorib9 delectari: si nulla causa dimittende vxoris in euangelio preterq̄p fornicatio inuenif: cū plerūq post vxorē sepe p tēpora carnaliter cognitā interueniāt infirmitates in corpore atq in tali parte corpis: vt vir cū vxore volēs coire nō possit: ⁊ feditates ⁊ fuge ab altera partium: ⁊ copulationes illicite p illicitos amores ad alios: ⁊ ablationes vxorū a potentioribus: ⁊ viceuersa in viris vt cōtinere nolentes etiā licite coire nō possunt: nec apostolicū seruare consilium: vt vnusquisq habeat vxorem ppriam propter fornicationē in aliam deuitandā: ⁊ impingent forte huiuscemodi homines in illam quam nullo modo intelligunt veritatem/ dicentes: Ut quid imputabitur nobis ad crimen/si vxores illas inhonestas dimittimus: cū quibus continere nolentes rem habere nō possumus? Quid si alias ipsis viuentibus ducimus: cum impetus carnis nō agitet: continere nullo pacto delectet? Effrenate concumbere nolumus: ideo alias ad vxoratum inq̄rimus. Affectamus prolem/vt dimittamus heredem: ⁊ multa que possunt querulando deduci. Quibus respondere per singula prolata ⁊ possibilia proferēdi nimis procideret in longum: quod comatice tractare decreuimus;

Sed qz me in hac pte ignorātia crassa seu supina nō fallit/sed mēti pura veritas interlucet: dixerim verū deū ⁊ vnigenitū filiū eius pcepta impossibilia nō dedisse: neq alicui pcepisse supra gratiā ⁊ virtutē/quā ipse pstiterit hoībus obseruādi. Quare aūt nō omniū in obseruando pcepta sit eq̄ pditio: vt vnus habeat vxorē suis voluntatibus aptā: alter vero diuersimode ppeditam nō est hūane inq̄sitiōis quod est diuine volūtatis atq pmissionis: q̄ vt essent oīa nō fecit eq̄lia: que nihil nouit opari nō iustū/q̄uis a nobis existat incognitū. Ipse laudef in operibus suis: timeaf ⁊ sibi obediaf in legibus iustis. Suū duntaxat ē imperare atq ordinare quod licet: nostruz est sine causatiōe obseruare quod pcipit: magis q quod expedit nobis.

Quod iuramentū in lege cōcessuz in euāgelio oīno prohibetur vt sit lex plenior et iusticia abūdātior. Ca. XXI

Ab illa primordiali et originali et sancta iusticia in qua homo nō stetit/indicif: vt puit exigif veritas ita reddaf: ⁊ q dolus ⁊ fraus ab humana cōuersatiōe pellantur: neq corde aut ore p incaptionē ⁊ circūuētionem inter homines sermo fiat/q̄ sunt vnius nature consortes. Et corda soli deo cognita in q̄bus est humane cōuersationis origo: siue fraude/siue benignitate ferant in pximum: hoībus cunctis occulta sunt. Idcirco rectum manicans nostrum fieri animum/sine dolo ⁊ fraude verbū fieri mādabat ad pximū. Et sine iuramēto quod dicebatur/absq dubio volebat haberi: et ascribi malicie si quis a verbo negatiuo aut affirmatiuo amplius excessisset. Et si necessitate vrgente p firma fide pximis facienda oporteret iuramenta pstare: inhibef ne homo paulominus ab angelis minoratus/rerum omnium corporaliū dominus constitutus/nemini nisi soli deo subditus: qp per minora se iuret: ⁊ diuinum honorez tribuat creaturis. Qui iurat vt equali suo in dictis fidem firmam astruat/p maiorez se iuret: nō eñ pstat fidem p equale vel minus homini prestata iuratio. Minus est homine omne creatū ipso creatore ⁊ segregata creatura spūali duntaxat exceptis. Proinde phibet etiam si expediret per creaturam aliquā iuramenta pstare: dicens ad supradicta cōtinuando sermonē: vt lex sit insoluta ⁊ abūdantior sit iusticia. Iterū audistis qz dictū est antiquis: Nō piurabis. Reddes aūt domino iuramenta tua. Ego aūt dico vobis: non iurare oīno. Neq p celuz: qz thronus dei ē: iuxta illud Esaie: Celuz mihi sedes est. Neq p terrā: qz scabellū pedū eius est. Ubi p Esaiā dicif: Et qui iurat in terra/iurabit in deo amen. Neq p hierosolymaz: qz ciuitas magni regis est. Neqz p caput tuum iurabis: qz nō potes vnū capillū tuū facere albū aut nigrū. Sit aūt sermo vester/est est/nō nō. Quod aūt abūdātius est/a malo est.] Ecce phibitio in lege non pur

Mat. 5
Esa. 66
Esa. 65

rare: mandatū vero iuramētai scȝ iusta reddere. Christus q̄ venerat legē implere/nō soluere atq̧ abūdātiorē iusticiā indicere/ p̄hibet oīno iurare. Quī q̄ nō iurat/totaliter alienus est a piurio. Periurare oīno impossibile sit eū q̄ iurare non nouit. Magis implet lex: ꝑamplius abūdat iusticia si a iuratiōe desistit/ne piuriū subsequat: q̄ si iurat cū possit seq̄ piuriū. Tutius est causam nō p̄stare peccatis/q̄ p̄stita remanere insontem. Vn̄ scriptū est: Iurationi nō assuescat os tuū. Eccl. 23 Veruntā si iurare necessitas exigat: ꝑ aliquā creaturā p̄stet nemini iuramentū quacūq̧ dignitate resplendeat: ne fides nō ꝑpter deū/sed ꝑpter creaturas videat seruanda hoībus: ꝛ cultus diuinis creaturis aliquibus deferatur. Iurabant olim pagani per deos deasq̧ velut ꝑ suos maiores: quos credebant eternitate atq̧ immortalitate pollentes. Ac si diceret: Sicut dij veri et immortales sunt: ita vera dicimus sicq̧ faciemus: Et sepe vera per falsa spondebant. Non est cōgruum/sed insanū diuinū honorē creaturis impendere: similēq̧ fieri moribus paganoꝝ: q̄ etiam credebāt sibi huiusmōi deos irasci/nisi operibus iuramenta firmarent. Sed nobis fidelibus nulla creatura nostro finali ꝛ spūali damno potest irasci: nisi deus ꝛ creator omniū nostro demerito irascat. Igit si iurare oīno opus erit: per eū q̄ summe oībus p̄sidet/non ꝑ quecūq̧ creata iurabit. Sed hoc maxime saluator exigit vt ꝑut res est/affirmatiue vel negatiue ꝑferatur: a malo asserēs ꝑcedere si plus in verbis importune addiderit: sic ꝛ ille q̄ plus debito exigit.

¶ Quod pena talionis ad impletionem legis et abundantem iusticiā secundū charitatem/lenitatem et patiētiam per christuȝ cōmutata est: secundū mattheū et lucā. Ca. XXII

Quia videt iusticia iniuriaȝ patiēti: neq̧ videt iuste q̄rele habere posse materiā si qualiter accepit/taliter rependat. Et lege decretū erat ne plus q̄ accepisset passus iniuriā repēderet: sed vt talio inter homines haberet. Sepe quidē inter homines agit more ferarū: vt morsum primo accipiens/in mordenteȝ ampliori furore agat. Sicq̧ homines cum primo ledunt/in vindicando mensurā lesionis excedūt. Et si per ordinariam potestatē vltio sumitur: optat p̄patiens vt ꝑ excessum pena multiplicaret. Proinde talio in illa lege mosaica posita est: nō in potestate patiētis/sed ordinarie autoritatis. Populus em̄ ille rudis durecq̧ ceruicis aliter nō debebat tūc erudiri ꝑ illatis a primo malis/q̄ in equa pena talionis: quam ex certa serie scripture non reperimus debere inferri/nisi male passus expeteret: quē in euangelica lege saluator vult patienter ferre omnē iniuriaȝ sine expetitione talionice vltionis: ex quo lex nō soluit/sed implet: ꝛ iusticia constituit abundantior. Nam ꝑamplius complet lex/ꝑ misericordiam ꝛ patientiā nature seruando consortem seu quālibet corpis partē quomodolibet offendentem: q̄ ꝑ impatientiā ꝛ irā cū legali iusticia deseruire ad ꝑdendū hominē seu corpis partē/cū ꝑditū ex ꝑdito neq̄t fieri rediuiuū. Proinde saluator dicit: Audistis q2 dictū est antiquis: Oculū ꝑ oculo: dentē ꝑ dente. Ego aūt dico vobis nō resistere malo. Sȝ si quis ꝑcusserit te in dexterā maxillā tuā: p̄be ei ꝛ alterā. Et ei qui vult tecū in iudicio contēdere ꝛ tunicā tuā tollere: dimitte ei ꝛ palliū. Et quicūq̧ angariauerit te mille passus: vade cum illo alia duo. Exo. 21 Deute. 19 Mat. 5 ¶ Non solū ira/furia/furor/odiū/superexcedēs vltio: sed talio in euangelio ꝑhibet. Et ne videat lex mosaica solui: remotā iusticia introducit patientia: que opus perfectū habet/cū malo non sit resistendū. Et consiliū dat ad tolleranda plura siue maiora cū infert iniuria: duȝ ad ꝑcussionē vnius maxille alteram ad cedentē p̄parare monemur. Et vnū vestimentū auferenti etiam alterum dimittere: ꝛ angarianti ad labores ampliores esse ꝑatos anteq̄ diuidamur a ꝑmis: anteq̄ discordia siue litigium oriatur: anteq̄ velimus aliquid rependere vltionis. Nō soluitur lex si nolumus resistere malo: si ad cuncta pati paramur: si contētiones ꝛ lites in iudicio deuitamus: si cum ablata tunica etiā auferri pallium sustinemus: si plusq̄ exacti impēdimus ꝛ cetera que similium potiora sunt. Ista q̄ talio legem potius implent q̄ soluant: vbi virtus per ampliora refulget/abundat iusticia sup scribas ꝛ phariseos: vbi virtus interior omnia equo animo tolerat: vbi non tm̄ actus/sed animi motus restringit: ꝛ non solū res/sed ipsa quoq̧ persona in christi obseqiū coaptat. Nec oriat causatio q̄ fiat iniusticia/si legis talio abrogat. Qm̄ aliud est talionem auferre per abiectionem ordinarie potestatis: que habet ex autoritate ipsaȝ in subiectos exercere iusticiam: aliud cum quis litigare non vult nec rependere/talioni cedens ꝑpter misericordiam atq̧ patientiam: in amore atq̧ patientia factus ad ꝑximum. Iusticia non querit talionem: non impetrat ex animi virtute: nō derogans in aliquo iudiciarie potestati. Erit ergo talio ꝛ non erit: erit iusticia ꝛ nō fiet. Erit siquidem in iudice autoritatem habente: nō erit in passo humiliter tolerante. Iudex in sua potestate habet leges: vt ꝑut sibi placuerit/delinquentes taliter aut taliter puniat. Male passus amore christi equanimiter tolerans ad inferentē iniuriam/iacturā atq̧ p̄ssuram: nō talionē nō iustam rep̄hensionē a iudice/sed misericordiaȝ optat. Adhuc aūt saluator addit: Qui aūt petit a te/da ei: et volēti mutuari a te/nō auertaris. Vult porro dominus ꝛ redemptor iesus dei filius incarnatus: qui omnia corā omnibus hominibus ab exordio fecit: semetipsum in fine temporū cōmunem se omnibus prebens: ꝑ omnia fratribus absq̧ peccato similis factus: non querēs sua cōmoda/sed nostra: nullum hominem solum fieri ad seipsum in ꝑpria ꝑsona/similiter ꝛ in rebus esse/sȝ totū esse ad ꝑximū diffiniuit: cuȝ noluit q̄ petita petētibus de-

negaret: sed tribueret primo iuste petitū/ sicut
quisq; vellet hoc fieri ad seipsum. Et cū abroga
re videret ex lege talionē seueritatis: talionem
charitatis & liberalitatis induxit/ dicēs: Qui au
tem petit a te/ da ei. Ac si legem originalis iusti
cie faceret redituā/ ad hoc euangelicos viros
inducens: Si petiturus es/ petēti nō deneges.
Si cupis impetrare quod petit: a te impetret il
le q̄ petit. Si negaturus es/ nunq̄ honeste peti
turus es. Si negaturus es/ ne queruleris si tibi
petitū deneget. Si transferre in te optas peten
do rei aliene dominiū: & tu versa vice opportuni
tate dictāte tue rei dominiū cū petit/ in aliū trās
feras. Hec originalis iusticia/ hec lex euangeli
ca firma censura cōfirmant. Et si rei dominiuz
nō exigit/ sed mutuū rei familiaris ad certū tē
poris vsum: saluator phibet denegari. Et volē
ti mutuari a te/ ne auertaris. Ad deducendū ho
mines seipsos dū viuunt in ista vita mortali/ mul
ta exigunt: qbus aliqui pollent/ aliqui priuant:
quobrem quadā necessitate humane cōuersatio
nis agit/ vt alter ab altero fulciat. Et si aliq̄ ipo
de vsu festine depereunt: aliqua longiori tēpore
pseuerant: in primis pentio vbi nulla redditio:
in alijs mutuatio/ de qbus restitutio expectatur
in oibus christus mandat ad primū eū q̄ pōt p
Lu. 6. piciū fieri. Subiecit em̄: Omni petenti te
tribue. Et qui aufert que tua sunt/ ne
repetas: vt subintelligat siue in datis libere si
ue in mutuādis ex tpe. Supra omnē humanum
sensum induxit nostris animis libertatē: ne re
bus corruptibilibus subiaceremus: & ad veram
patientiā monuit. Et cuz oī primo imperturba
bilē voluit seruare cōcordiā/ vitare litē: cū abla
ta bona repetere dissuasit: ne turbaret stat9 pa
cis/ & oriret materia litis. Et talionē iustā adne
xit: [vt quecūq; vultis vt faciāt vobis homines/
& vos facite illis similit.] Ecce patet talio I me
liora mutatus: vt ex seueritate ad charitatē/ a iu
sticia in misericordiā/ ab ira in verā animi patiē
tiam transeat: vt lex dei melius impleat/ & abun
dantior iusticia fiat.

¶ De dilectione et opitulatiōe inimi
corum: secūdum Mattheū et Lucā.
Capitulum XXIII

Antiquis antiqua dicta saluator cōme
morat: vt per introductionē suorū mā
datorum cōponat/ cuius legis potior sit
pfectio: approbans antedicta/ scz q̄ legē nō ve
nerat soluere/ sed implere: & euangelicā iusticiaz
abundantiorē esse penitus ad mosaicā legē: cū
remouet omne odiū/ adijcit de dilectione man
datū. Odire nature cōsimilē & cōsortē nulla pri
mus pōt causa subesse: quāq̄ aduerset/ q̄q̄ mul
ta mala conet inferre. Neq; derogandū est bo
ne nature p vitio: quo patrato nō desinit eē hō
q̄ fecit: nec illam pdidit imaginē quā vna tecuz
dū crearet accepit. Attendendū q̄dem est q̄d in
natura placet: q̄d vero in vitio displicet. Nō em̄
vitiū cū natura cōuertit: neq; cū vitio conuertit
ipsa natura: quis & vitiū alibi q̄ in natura eē nō
possit: cū & ipsum nec natura/ neq; substātia sit.
Non tū cōmixtio eius quod est et naturam ha
bet/ & eius quod nō est & natura caret/ aliqñ esse
potest: neq; inseparabilis vnio/ neq; cōfederatio in
solubilis/ neq; conexio indecisibilis cū vitio fu
it aut erit aliquando: vitiū omne aduersus natu
ram. Seruet nature placitū: quod semp idez est:
semp easdez actiones placēdi & diligēdi habēs:
non mutabiles aut variabiles pter vitiū. Ali
oquin ipsa natura mutaret: quod fieri neqt. Na
turam vero maculans siue corrumpēs remoue
re/ ppellere/ ipugnare/ odire fas erit. Odiū nā
q; cuiuslibet nature siue substātie/ vitiū ē. Quod
si cū odij vitio habeam: odio alio vitio seu simi
li macula vitiosuz. Ante vnus erat in quo vi
tio: cuz vero fuerit exosus/ alter vitiosus ex odio
constitutus est. Virtutibus nō vitijs impugnā
da sunt vitia. Similiū ad similia nullam fieri pu
gnam neq; purgationē dixerim: q̄q̄ sepe vitium
vitiū pellat: ibi nulla pugne vtilitas vbi vitiū re
gnat. Nam sicut virtutes alias virtutes nō re
pellūt: sic vitiū aliud vitiū nō impugnat ea rōne
qua vitiū: nisi forte cū quis intensiori animo est
ad actionē vnius cui actio alterius aduerset: vt
auaricia & pdigalitas vsquaq; dissentiūt/ & hy
pocrisis & aperta superbia. Dilectio vero sm natu
ram & a natura est: quā omnia cupiūt: vna mūdi
ex diuersis forma demonstrat: in pcepto datam
agnouimus: in conuiuēdo necessariā esse nega
re nō possumus: ad augendā rēpublicam dataz
omneq; congregationē seruandā rerū experien
tia manifestat: ex qua cūcte beneficētie atq; mu
nificentie cōtributiones ad cōtinuendū necessa
rie prodeūt. Quamobrē ipse saluator naturam
humanā quā assumpsit/ p odia diuisā agnoscēs
male viuere sentiēs vera dilectione piecta: odiū
remouere/ hanc laude dignā inducere nisus est
dicens: Audistis q2 dictū est antiquis: Mat. 5.
Diliges primū tuū: et odio habebis Lu. 6.
inimicū tuū. Ego aūt dico vobis: Di
ligite inimicos vestros: bñfacite his
qui oderūt vos. Et orate ppsequēti
bus et calūniantibus vos/ vt sitis fi
lij patris vestri qui in celis est. Ideo re
petit antiquū/ subinferens suū nouū edictum: vt
ex obiectiōe appareat quod altiori dignitate re
fulget: & p quod lex magis iplet q̄ soluit: & fecū
dior est iusticia. Consentaneū est vere diligere
consortē nature: morale vero est diligere proxi
mum. Licētia iusta videt odire inimicū: pceptū
est diligere amicū: sed facile/ cū hoc sit morale.
Proinde tāto acerbior pena trāsgressoribus re
seruat. Dictū quippe fuit: Diliges amicū tuū Leui. 19.
sicut teipsum. Ego dñs. Odiū vero in iussione
nō legimus: nisi quis velit accipe ad preceptum
quod Deuteronomij scriptū est de ammonitis Deu. 23
& moabitis: quod magis in figura futurorū q̄ ad
odiū ex pcepto datū accipiendū: cū multi seuī
psecuti fuerint populū hebreorū q̄ ammonite et
moabite: qui noluerūt occurrere cū panibus ip
sis venientibus de egypto. Nec tamen legimus

aduersus aliquos odium imperatū. Semp eñ
deus cū detestatione vitij absq odio voluit ee
humanam naturam. Sed hoc quod dicit; odio
habebis inimicū tuū: aut appositio est aut existi
matio de lege cōtrarioꝝ; vt vno posito alterum
amoueat: ꝛ ipsum ponat/cum alteꝝ remouet: vt
trajiciat in hoc: Et si proximus diligit/ꝛ asscri
batur odio inimicus. Quoquo tamē modo hu-
ius scripture de odio series sit inserta: firmiter
tamē tenendū est a deo in veteri/a christo in no
uo testamēto aduersus hominē de odio non ex-
iisse preceptū: quāq ad necessitatē salutis sit ap-
positum euangelicū odiū atq perfectū: nō ad-
uersus naturā/sed aduersus nature impertinen
tem maculam a prauis voluntatib9/ nō ab alio
introductā. Subinfert aūt quod est in dilectio-
ne perfectū. Ego aūt dico vobis: Ego deus fa-
ctus homo autoritatē habens pcepta de nouo
cōdere: impertinentia resecare: dico vobis audi-
toribus primis/vt ꝛ dicat subsequentibus cete-
ris: Diligite inimicos vestros. Abhorret ani-
mus dictū si sibi imponit ꝙ diligat inimicum:
ꝛ de impossibilitate satagit se tueri: ꝛ de difficul
tate suffugiū querit: nulla rōne obstringi se cre
dens ꝙ debeat diligere inimicū: rimās indaga
tione subtili causas odij/non amoris: quia lesit
abs re: qꝛ intulit ꝛ abstulit: qꝛ periculū irremedi
abile operatus est: ꝛ ꝙ nō cessat pamplius dese
uire: qꝛ eū fecit semp sine honore delectū: qꝛ in-
terfecit: qꝛ vxorē abduxit/ꝛ cetera taliū: non ad-
uertens quid natura impredabilis boni habe-
at: ꝛ quid vitiū natura ꝛ substantia carens ledē-
do ꝛ displicendo possideat. Ad vnū quoꝙ amo-
rem/ad alteꝝ cū pseruatione prioris odiū opor
tet inferre. Fit primo cordi pceptum vt diligat:
deinde dilectionis opera iungunt. Frustra eñ
de actuosa dilectione daretur mandatū/si i cor-
de odium staret: nec ad meritū cederet quicqd
exhiberet exterius proximo/intus tabe odij ani
mo tabescente. Corde vo ex dei gratia dilecti-
one pmoto: de his in qbus est diligendus pri-
mus/seu porrigenda dilectio declaratur. Dile-
ctio pfertur tanꝙ omniū bonoꝝ in actione pri-
cipiū: ꝛ velut fons originalis aque seruata ori-
gine in multos riuulos diuidendus. Ego autē
dico vobis: Diligite inimicos vestros. Et quo
niā dilectio nescit in sua natura feriari/ ꝛ bene-
faciens ꝛ munifica est: nec merita examinans/
sed seipam tribuens in alioꝝ cōmodū: ad quod
se factam agnoscit. Et eo ipo validior in sui na
tura cōsistit/quo se tradere potuit in obsequiū
inimici: vt ei tribuat beneficiū/a quo ꝛ maleficiū
sumpsit. Uirtus aūt est ad propriū possessorem
tm: aut fertur in aliū/aut ad neutrū est: ꝛ tūc vir
tus desinit esse si neutra cōsistit. Ad deū autem
tanꝙ ad propriū factorē ꝛ largitorē/oīno primi
tus referenda est. Ac p hoc si virtus dilectiōis
debitū ordinē sequēs/ ante oīa respiciet in auto-
rem suū: nihil aliud statuens facere nisi obedi-
re quod decernit sancto mādato: cui nisi culpa-
bilis ꝛ penalis obedientia nō debet. Nō igit ex-
aminabit qualē/sed quē possit ex mandato dili-
gere: cū de quo/nō de quali cōstet emissum esse
pceptū: de hoie diligendo/nō de quali acceptm9
iussionē. Etenim ipe dilexit nos cū peccatores
essemus: nō tamē vt peccatores/sed vt iusti fore-
mus. Deuiabit a natura fōtis hui9 riuulus aq-
si aliū diligere tētabim9 ꝙ cōditor dilectiōis di-
lexerit: q sicut dilexit/sic diligi ordinauit. Totū
se fecisse cognoscat dilectio: si iuxta mandatum
autoris impendit. Quis igit pōt cōqueri de mā
dato altissimi dñi? Quis causabit reluctans fa-
cere quod nouim9 deū velle? Quis dicit impos-
sibile quod cū faciendi gratia mādat equa ꝛ in-
obliqua iusticia/summa veritas ꝛ eterna? Si ad
possessorē dilectio respicit/ purgabit eū: querit
eñ ipsa nitidū locū. Nil tanꝙ odiū animam fe-
dat ꝛ turbat. Si vo diffundenda erit/si habebit
in quē: nō querit in qualē sit ipsa ferenda: cū nō
sit dilectionis inuestigare homis qualitatē/sed
hominē nature consortē: nec dilectiua potentia
sua pprietate inuisa qrit ex suborris causis ini
micitias statuere: q de sui natura cogitur amici
tias copulare: nec firmare odium/cū interdica
tur sibi nō cognoscere inimicū. Et hō sibi nō vi
riū pponit ad amorē. Uerūtamē inimicum di-
ligere alte pollet. Arduum est hunc virtutis gra
dū potuisse cōscendere. Felix q potuit. Nullum
dixerim isto in animi potestate maiorē. De alti-
tudine huius premij si fecerit pter deū credē-
dum est alte: nō differendū incerte. Benefacite
his q oderunt vos. Benefactio ad odientes nō
obstringit ad munificentiā largiendi/sed subue
niendi necessitatē: vt necessitate cogente indigē
ti etiā odienti tribuat expediēs: quia sublata sit
a benefaciendo absoluta dilectio. Abundanti-
bus enim amantib9 siue odientib9 ex pcepto di
uino siue cōsilio nullus cogit ppria impertiri: ꝙ
uis qdam humana vrbanitas multa remota ne
cessitate amicabiliter cogat impēdere. Si iussa
dilectio animū hois potuit penetrare aut ha-
bitare: pmagis nō solū impendet reꝝ corrupti-
bilium beneficiū/sed etiā orationis officium lar
giet: p bona psperitate aduersantiū pseuchis
intercedens ad dñm. Sic eñ saluator subiecit:
Orate pro psequentibus et calumni-
antibus vos. Oratio huiuscemodi non in-
cludit omnē orōnis horā aut intentionē ascri-
ptam ledenti. Alioquin ampliora reciperet ini-
micus/ꝙ q nunꝙ nouit inferre calumniā: ꝛ ꝙ il-
le q semp dilexit ꝛ opitulatus est ꝛ beneficiū tu-
lit. Sed inexclusionē arguit taliū cū oram9. Uel
si ppulsare volumus psecutores atq calumnia
tores: nō armis aut maledicis verbis/sed orati-
onibus ppulsemus: nō vt cōfundant ꝛ pereāt/
sed vt cōuertant ꝛ viuant: ꝛ resipiscant a malis
ꝛ virtutibus polleant. Nulla maior de quomo-
dolibet aduersante victoria ꝙ si tuis pcibus cō
uertat ad dñm: cum ipe dñs nolit mortē pecca-
toris/sed vt cōuertat ꝛ viuat: quod ꝛ saluator fe-
cit/p transgressorib9 ꝛ suis crucifixorib9 orās.
Hoc ꝛ apostolos ꝛ discipl'os ꝛ martyres fecisse

legimus: et quãplures sanctos p persecutoribus in excelso deuotas et preces hũiles porrexisse. Premiũ ineffabile ad victorũ effectum subsequitur: Et erit merces vestra multa. Ut sitis filij patris vestri altissimi qui in celis est. Nescio quid amplioris premij possit habere in aduersarios diffusa dilectio: quã si adoptiua cũ vnigenito ab eterno filiatio et subsequat̃ here

Ro.8 ditas eterna. Quõ si filij/ et heredes: heredes quidẽ dei/ coheredes autẽ christi. Qui pater deus p patientiã et impensionẽ beneficiorũ ad penitẽtiam peccatores querens adducere: nostros defectus sustinens/ nosq3 miseratus expectans: solẽ suum facit oriri sup bonos et malos: et pluit sup iustos et iniustos: et benignus est sup gratos et ingratos. Attẽdant qui tergiuersant̃/ negantes inimicis dilectionẽ/ et odientibus beneficiũ/ et persecutoribus orationis officiũ impartiri/ diuinã in oĩbus largitatẽ: qui solo velle de suis inimicis posset facere vltionẽ: qui eos creauit/ bona tribuit: a quibus et cum quibus offensus est: qui solẽ luminosum totius mundi gaudium corporale/ omniũ oculorũ leticiã/ etiam a peccatoribus et a suis emulis nõ abscondit: et pariter ad vtilitatẽ bonorũ atq3 malorũ facit: vt nõ sit nube

Exo.10 tectus malis/ lucidus bonis. Quanq3 in egypto ad cõfundendam perfidiã pharaonis in tenebris stantibus egyptijs israel filijs lux fulgebat: non tamẽ hoc fecit hostiliter/ sed misericorditer: satagens pharaonẽ et egyptios ad cognitionẽ veritatis inducere/ et ad penitentiã puocare. Peramplius benefaciens bonis pariter et malis/ solẽ iusticie vnigenitũ ab eterno filiũ eius in carne oriri mũdo fecit: nõ dedignans humanã carnẽ pp̃ter peccatores in carne nõ solũ ex iustis/ sed etiã ex peccatoribus eũ nasci fecit: nõ cedẽs in partẽ bonorũ duntaxat carnẽ assumens/ partẽ malorũ abhorrens: nõ solum querens iustos/ dimittẽs iniquos. Sed velut medicus magis egris quã cõgruens sanis: et pluuia infundens terram et inebrians eam et germinare faciẽs: equaliter p bonis et malis ab ethere alto dimittit̃. Similiter et pluuia sane doctrine oĩbus bonis et malis pariter est impensa: cõgruens iustis/ necessaria oĩno iniustis: benignitatẽ ineffabiliter prebens his qui cognouerũt et gratias rependerũt: et his qui ab ingratitudine sunt detenti/ nõ reddẽtes gratias/ sed euanescentes in cogitationibus suis. Et quõ lex impleat̃ amplius quã soluat̃/ et iusticia sit fecundior: pponit̃ a saluatore qualiter oportet diligẽdo excedere hominũ cõmunes mores. Inquit enĩ: [Si diligitis eos qui vos diligunt/ quã mercedẽ habebitis? Nõne et publicani hoc faciunt? Et que vobis gratia? Nam et pctõres se diligẽtes diligunt. Et si salutaueritis eos qui vos salutant/ quid amplius facitis? Nõne et ethnici hoc faciũt? Et si benefeceritis his qui vobis benefaciũt/ que vobis est grã? Siquidẽ et peccatores hoc faciũt? Et si mutuũ dederitis his a quibus speratis recipe/ que grã est vobis? Nã et peccatores pctõribus fenerant̃/ vt recipiant equalia. Verũtamẽ mutuum date/ nihil inde sperantes. Estote ergo et vos perfecti/ sicut et pater vester celestis perfectus est: et misericordes/ sicut et pater vester misericors ẽ.] Publicani nõ a peccãdo/ sed a publicis officijs dicti: et ethnici gentiles et idolorũ cultores/ pctõres qui varijs vitijs corrupti sũt in opibus deducunt̃ in mediũ: vt ostendat̃ qualis esse debeat vera et christiana dilectio/ et mutua fideliũ cõuersatio. Nõ debẽt esse cõmercium dilectio et cõuersatio christianorũ: neq3 spe mercedis incedere: nec quippiã retransitiuũ pintẽdere: vt aliquid speret̃ humanũ/ vbi diuinum pmittit̃ premiũ. Nec reperit̃ in moribus hoĩm/ vt vna eademq3 res diuersis emptoribus eodẽ tpe vendat̃ in preciũ. Dilectio exhibita pp̃ter deũ/ nõ querat ab hoĩe habere mercedẽ. Ipse merces est sui precepti cũ fuerit adimpletũ. Proinde diligere se diligentẽ/ iam habet oĩno ab hoĩe vicẽ. Et derogatur virtutibus que nõ presentis tpis/ sed futuri debẽt habere mercedes: nec humanas aut terrenas/ sed oĩno celestes. Et sibiipsi animus iniuriã facit/ qui seipsum tribuit p mercede. Trãsire nãq3 in dilectũ dilectio animũ facit: vt illi quã sibi sit sepe presentior. Et diuina munera nihilopendit: que parabant̃ pp̃ter deũ animo diligẽti. Sed oĩno requirit rediligi. Proinde inimicis diligi pponit̃/ qui non rependit vicẽ: vt ipse deus reddat nostre libere dilectiõis mercedẽ. Et hoc est inter hoĩes eximiũ dilectionis officiũ: aut diligere inimicũ/ aut aliquẽ preuenire amando. Salutationes et tributiones et mutua de libera dilectiõe pcedant: postposita spe mercedis atq3 humane retributionis: vt fiant libere pp̃ter deũ/ qui nostrarũ bonarũ actionũ totũ est premiũ: ad cuius similitudinẽ simus perfecti/ qui oĩbus tribuit sine retributiõe simus et misericordes/ sicut ipse qui sustinet peccatores: et eis miseret̃ et cõmodat: nec desinit benefacere ipsis quos miseratus expectat.

¶ Quod oĩs iusticia quã in lege implere tenemur/ solũ pp̃ter deũ facienda est: secundũ mattheũ. Ca. XXIIII

Si deus oĩs virtutis est autor: si ab ipso cũcta bona pcedũt: si sine ipso nihil põt fieri bonitatis: si oĩs virtutis se premium fecit: nõ est ex intẽtione agende virtutis siue agentis ad ipsum finis alius apponendus: nec ante hoĩm ponenda cõspectus: qui preterquã laudãdo nõ possunt premiare virtutes. Quicquid enĩ est visibile oculis/ aut obiectibile sensibus/ premiũ nõ posset esse virtutis: etiã si ab hominibus possent cuncta conferri. Quomodo remunerabitur ab hominibus virtus/ cuius deus autor ei se promisit in premiũ? Magna derogatio virtutis nimis q3 operarius eius se deiecit in ima/ si ex virtute voluit coram hominibus apparere: qui de ipsa pure et p quanto inest iudicare nõ possunt: quomodo possint ipsam aliquando diffinire. Absurdum est/ et in partem dementie cedit: coram illo iudice suã velle agere causam/ qui veram nullo modo põt proferre sententiam. Virtus cordi/ non corpori insidet. Virtutis actus sub hominũ iudicio cõ-

stitutus est in corpore: procedens a vero aūt a
falso corde. Potest q̄dem actus virtutis plerū-
q̄ fieri ostentui: absq̄ amore virtutis in animo
nō insidentis. Est aūt quidam interior virtutis
actus plus et minus habens/ ꝓut ipsius est habi
tus: soli deo/ nō homini cognitus. Quis vnq̄ er
go hominū de virtute rectū poterit ꝓferre iudi
ciū: cum iudiciū hominū sepe fallat/ dei autem
nunq̄ fallit? Sicut in saule decepti sunt hoīes:
deus aūt nouerat veritatē. Sic q̄dem scriptū est
1.Re.16 Dixit dñs ad samuelē: Vsq̄quo luges saul cum
ego ꝓiecerim eum ne regnet sup̄ populū meum
israel? Ecce ꝙ homo q̄uis propheta hominem
quasi dignū cōpassione lugebat: quē a regno et
a regimine iam dñs excludebat. Et omnes iesse
filij paterno iudicio et ceteroꝝ magnum aliquid
habebant: sed in cōspectu dei nō erant accepti/
nisi solus dauid qui inter eos minimus habeba
tur. Unde dictū est ad samuelē/ cū in conspectu
Ibidē eius introduceret heliab: Ne respicias vultum
eius/ neq̄ altitudinē stature eius: quoniā abieci
eum: nec iuxta intuitū hoīs ego iudico. Homo
enim videt ea que parent: deus aūt intuet cor.
Et similis reprobatio facta ceteroꝝ filioꝝ iesse:
solus dauid acceptus in cōspectu dei est inuen-
tus. Proinde in cōspectu hoīm nō est nostra fa
cienda iusticia/ q̄ solū iudicant que foris parent
sed in cōnspectu dñi qui corda hominū quanta
virtute polleant intuetur: qui etiam nō retribu-
et magnitudini factoꝝ/ sed affectuū. Etenim vi-
Lu.21 dua cum duobus minutis in magnitudine affe
ctionis regnū emit: cunctos alios munera mit-
tentes in gazophylaciū superans: q̄obrē salua-
tor omniū christus vtilitatibus hominū consu
Mat.6 lens/ inutilia dissuadens dicit: Attendite ne
iusticiā vestram faciatis corā homini
b⁹/ vt videamini ab eis: alioquin mer
cedem nō habebitis apud patrē ve-
strum qui in celis est. Ecce quantū addi-
cit mali hominibus velle parere: vt virtutū act⁹
diuina mercede priuent. Non cōsentit diuina iu
sticia in obliquate decernens: vt iusticia nr̄a pa
riter diuinū premiū recipiat et humanū: q̄uis et
multi recte ad agendam iusticiā incedētes/ etiā
in hoc seculo cōmoda et honores ab hominib⁹
acceperunt: nō ob aliam causam nisi quia recte
agendam iusticiam operati sunt. Nec tamen il-
los credimus diuina et superna premia ꝑdidisse:
nec talia suscepissent/ nisi quia cognita fuit ope-
rata iusticia coram hominibus facta. Sed ali-
ud est fecisse iusticiam/ que non potuit occulta-
ri cum voluit ab eo qui fecit: aliud vt appareret
hominibus intentione fecisse. Ibi nō perditur
diuinum premiū: si non quesitū et importune tri
buatur humanū. Multos enim scimus ob veri
tatis iusticiam honore accepisse. Hic vero qui
ex interiori proposito propter virtutis actus pa
rere hominibus voluit/ apud deum mercedem
sue actionis amisit.

¶ De recta intentione iusticie in ele-
mosyna et oratione: secundum Mat
theum tantum. Ca. XXV

Et vt tardioribus quod dicit innotesce
ret de facienda elemosyna q̄li fiat cau-
tela disseruit/ dicens: Cum facis ele Mat.6
mosynā/ noli tuba canere ante te: si-
cut hypocrite faciunt in synagogis
et in vicis/ vt honorificētur ab homi-
nibus. Amen dico vobis/ receperūt
mercedē suam. Magis q̄dem ex his ꝓhi-
bet intentionē placendi homibus ꝓpalare atq̄
humanas laudes inquirere/ q̄ occultare iusticiā
faciendā: quoniā omnis humana laus si querit
et omnis honor impensus querentibus eū/ et tē-
porale cōmodū venantibus illud/ mercedē diui
ne retributionis euacuant: qr̄ vnā recipienti ex
voluntate atq̄ aucupatione mercedē/ alia nō de
betur. Ideo dicit: receperunt mercedem suam.
Subinfert aūt faciendi modus: Te autē fa-
ciente elemosynā nesciat sinistra tua
quid faciat dextera tua: vt sit elemo-
syna tua in abscōdito. Et pater tuus
qui videt in abscondito/ reddet tibi.
Nil occultū est oculis dñi: multa sunt abscon sa
hominibus. Fiat quod agitur intentiōe abscō
sa: vt soli deo reddat in placitū. Nam vt ab ho-
minibus videat/ necesse est saltē ab eis q̄bus be
neficia cōferuntur/ etiam si p̄ medios fieret. Et
si nil homo aūt in nullo ad ꝓximū fieret/ vita iu
sti hominis neq̄t celari: quoniā ex verbis et mo-
ribus innotescit. Sed ꝙ in abscondito fiat/ ho-
mo exigitur totus interior: in intentione tota in
eum directa q̄ omnia cōtemplat: et qui in abscō-
dito nostrā videt intentionē: nō in abscondito/
sed palam iustam reddet retributionē. Similiter
et de oratione directionē posuit que sacrificium
deo acceptissimū est: vt ita fiat/ ne meritū ꝑdat.
Et cū oratis/ nō eritis sicut hypocrite
tristes: qui amāt in synagogis et an-
gulis plateaꝝ stantes orare/ vt vide-
antur ab hominibus. Amē dico vo-
bis/ receperunt mercedē suam. Quia
hoc quod querebāt scz laudari et reputari apud
hoīes acceperūt. Nec relinquit eis spes de sup̄-
no p̄mio aucupantibus imas laudes: nisi aū ex-
tremā retributionē p̄ veram penitentiam resipi
scant. Ut quid statur in orationibus ante deū
immoto corpore: si ante oculos hominū interior
hō deambulat? Ad quid ore verba voluuntur/ si
cor laudes hominū vocat? Quid in oratione a
deo petatur ignoro: si ob hoc oratur vt visus ho
minū orantē aspiciat: si corda hominū querunt
ad amorē: si ora ipsoꝝ appetunt ad laudem: siue
hoc quod querit adueniat/ siue venire desistat.
Amē dico vobis receperūt mercedē suā: si non
ope/ saltē intētione. Quāobrē quantū ad consi-
stentiā corp̄is orandi forma describit: vt inten-
tione directa soli deo ex oratione placeat. Tu
aūt cū oraueris/ intra in cubiculū tuū
et clauso ostio tuo ora patrē tuum in
abscondito: et pater tuus qui videt ī
abscondito/ reddet tibi. Et si latēdi corꝑē

poſſibilitas deſit: aſſit tñ voluntas hoībus non
placendi: ſed illi ſoli q̄ virtutē orandi dedit/ τ no
ſtri cordis ſecreta ex alto cognouit: τ q̄d hō ſit
dignus accipere / ab eterno ꝓuidit. Attamē ad
uertendū eſt ꝙ de occultāda iuſticia faciēda in
duobus exēplificauit: ſcȝ de elemoſyna τ de ora-
tione: quaꝝ vna ꝑtinet ad actiuam vitam: altera
vero ad cōtemplatiuā aſſcribit̄. Per vnā ad pro
ximū: ꝑ alteram vero quis ordinat̄ ad deum. Ter
tiū vero ſubinfert̄ ꝑ quod homo in ordine dirigit̄
ad ſeipm / ſcȝ ieiuniuȝ. In his porro tribus oīs
agenda iuſticia cōſtituta eſt: ſcȝ ad ꝓximum / ad
deū / τ ad ſeipm ordinatū irreprehenſibiliter fie
ri / ſine humana intentione placendi.

¶ De forma orandi: ſecundum Mattheum et Lucam. Ca. XXVI

IMaginē τ ſimilitudinē τ cōformitatem
ad deū / quas homo in creatione ſuſcepe
rat / volūtaria inobediētia oīno fedauit:
τ conuerſio ad minora bona ꝓtinus ab ipſa-
ruȝ factore fecit eſſe auerſas. Et imagine / ſimili
tudine / cōformitate antiqui hoſtis acceptis / ab
vno excluſi alteri ſubdebant̄: quo agente volū-
tatē noſtrā ſibi ſponte ſubiectam / deo vtiqꝫ diſ-
plicētia patrabamus: nō valētes exercere quod
placet. Et incolentes incolatū ex pena miſeruȝ /
ex peccato turpiſſimū: a ſedibus eden in q̄bꝰ po
ſiti / a cubilibus ſupni regni iuſto dei iudicio tene
bamur excluſi: expectātes includi loco teni car-
ceris: vbi nō ordo / ſed ſempiternꝰ horror inha-
bitat. Et cauſa nobis erat aduerſus noſipſos
cur hec patimur: aut cur ita creati ſumus / vt ma
le operantes talia pateremur. Sed nō erat foꝝ
agēdaꝝ cauſaꝝ / neqꝫ auditoriū erat: nec aduoca
tus idoneus ad ꝓſequendū. Modus q̄deȝ aptꝰ
interpellandi ad iudicē nondū erat inuentꝰ nec
expedītes: nec adhuc inuenta illa oratoria diſci
plina / qua iudex interpellatus flecteret̄. Ad vo-
tum ab exordio cōditionis humane ꝓſeuche ad
deū nō fuerunt in apta doctrina: neqꝫ poſt ab-
lutū mundū ilico inſinuatū fuit aperte / neqꝫ per
ſcripturā de orando deum. Sed orauit abraam
ſepe: ſed nec forma oratiōis eius aperta eſt / ni-
ſi cum angelos recepit hoſpitio: quo humilis τ
Gen.19. ſupplex orauit / vt parceret ciuitatibus ſubuer-
Gen.21. tendis. Orauit agar ꝓ ſe τ ꝓ puero ſuo. Orauit
Gen.25. rebecca / dū bellū geminoꝝ nondū natorum eiꝰ
Gen.32. ageret̄ in vtero. Orauit iacob / interpellans ad-
Ibidē uerſus fratrē. Orationibus etiā angelū detinu-
it / nō manu: cū luctaret̄ cum eo vſqꝫ mane. Ora
uit ſepe moyſes ꝓ populo: τ preſſus populis in
egypto / τ pontifactus ſimiliter in deſerto. Ora-
Pſal.106 uit aaron: orauit τ ioſue. Et ipſi iſraelite ſepe cla
mauerunt ad dñm dū tribularent̄: τ dñs pluri-
1.Re.1 es τ pluries liberauit eos. Anna orauit τ votuȝ
vouit: τ filiū poſtulatū accepit / ſcȝ ſamuelē. Ora-
uit τ ipe ſamuel: orauit ipe dauid: τ varios pſal
3.Re.8 mos orando ipe cōpoſuit. Orauit ſalomon: τ fa
cto inſigni tēplo / in illo vt exaudiret̄ orans dñm
interpellauit. Orauerunt multi reges τ ꝓphete
dū adhuc nō eſſet poſita orandi manifeſta ſciē-

tia: ſȝ aut interna inſpiratio aut neceſſitas erat
in orādo magiſtra. In maxima neceſſitate agē-
di ad deū oratio facta eſt: cū talia viſibilia τ in-
uiſibilia ꝓſenter mala cōturbent / τ futura ꝑam-
plius peiora cōminent̄: a q̄bus noſtra virtute li
berari nō poſſumus: nec alius alij poteſt preſta-
re iuuamen: de q̄bus ſoli deo reſeruat̄ auctoritas
liberandi. Proinde ad eū cogit neceſſitas fieri
orationē vt liberemur a malis: q̄ ſolus poſſidet
poteſtatē. Sunt τ hoībus opportune virtutes
velut clamationes in celū: q̄ preterꝙ a deo / a ne
mine cōferunt̄. Et paterne inimicitie atqꝫ pro-
prie inter nos τ deū exiſtunt: q̄ niſi ad recōcilia-
tionē veniant / eternā a deo ſeparationē cōſtitu-
ent. Nullus q̄dem mediator ad has inimicitias
auferēdas: neqꝫ angelus / neqꝫ homo: niſi deus
ipſe mediator ꝓ omnibꝰ factus hō: τ hūc oīno
expedit orōnibus excitari. Et in nullo melius ꝙ
ignitis orōnibus excitat̄ / rogaturus pro nobis
patrē ꝓ oībus q̄ cōferunt nobis. Quamuis ipſe
amet oēs ſe diligentes / etiā rogandus eſt: cū ne-
mo ſciat quanto gradu amoris exiſtat apud de
um: etiā quantūlibet a ſordibus alienus. Errāt
ꝓrinus denegantes orōnis neceſſitatē / quouſqꝫ
iſta ꝑegrinatio ꝑſeueret: cū inceſſanter nos vn-
diqꝫ interius τ exterius mala conturbēt: τ ꝓcul
exiſtant virtutes quas ad aſcendendū in celum
requirimus: τ incertū ſit vtrū inimicitie ſint fi-
nite / q̄ inter nos τ deū exiſtunt: quouſqꝫ audieri
mus benedictionis verbū ad ſuſcipiendum re-
gnū electis ab eterno paratū. Nemo igit̄ ad nō
ꝑagendā orōnis iuſticiā ꝑdeſtinationē inducat:
q̄ aliter eſſe nequit: cū ꝑdeſtinatio ſic ſit ordina-
ta / vt etiam orōnibus ꝓprijs aut alienis in his
neq̄at adiuuari. Nemo ꝑſcientiā ꝓ dānatis: cū
ex illa neceſſitate nullus deſcendat in baratrū /
ſaltem quo pena ſentiat̄. Nemo miſericordiaȝ
q̄ū ipa ſuppoſitiuā cauſam in his q̄ adulti ſunt
req̄rit. Nemo diuinū amorē ꝓducat in cauſam:
quoniā deꝰ nō ita diligit quod creauit / vt amet
quod creatura nequiter fecit: q̄ cū tāꝙ nihil poſ
ſit punire peccatū / ex iuſticia multat agētē. Ois
τ oīm allegatio deficit vt orōnem excludat: q̄ eſt Quid ſit o
in corꝑe incorporea oꝑatio / aſpectus immor-
alis: in fide aſpiciens eū q̄ oīa eſt / irreuerberatus
alis oculus ꝓ tꝑe ſue durationis. Etenī ꝑpetua eē
nequit traiectio totius nr̄e volūtatis in deū: vt
nō ſolū illa velimus obtinere q̄ placent / ſed vt il
la nobis placeant q̄ ipe dare decreuerit. Ordo
rōnalis creature / cū ſe ſtudio ad ſuꝑiorē ſubor-
dinat. Cōſiſtentia rōnalis aīe ante deū: allocu
tio inaudita perſtrepēs aures dei. Suauis cla-
mor in ſenſu cordis / negatio dū agit̄ oium cor-
poraliū motionū / reſtrictio ſenſuuȝ / obliuio ſui:
atqꝫ oīs viſibilis creature ꝑter deū / cōtrahit po-
ſtulata. Portus ꝑuagantis ſpūs / collectio ad ſe
ipm. Repſentatio inexceptuata in ꝯſpectu eter-
ni iudicis / dijudicatio ſuꝑpſius ad eternā mor-
tē: priuatio τ incōfidētia oīs ꝓprie actionis etiā
alte pollentis: in dictis mētalibꝰ in ſe / in deo cū
aſſiſtit / ſucceſſiua τ orbiculata intentio. Aliter q̄

ē nō oratio/sed Imemoratio/imo dementia existit. Preuentio diuini aduentus/iudiciū ante iudiciū: vex ale speculū/ꝛ luminare splēdidissimū/ lux inuisibilis ad inuisibilē actionē: vmbra refrigerans malis ardorib⁹ estuatū/iactatio suīpsi⁹ in deū. Nil auerti querēs nisi quod ei displicet ꝛ facit petenti iacturā: aut cōferri nisi diuinevolūtati gratū ꝛ postulanti ad vtile cedat. Cui⁹ tam alte orationis iusticie saluator oīm rē ꝛ formaʒ aguit/dicēs: [Orantes aūt nolite multū loqui/sicut ethnici. Putant eñ ꝙ in multiloquio suo exaudiant. Nolite ergo assimilari eis. Scit eñ pater vester quid opus sit vobis anteꝗ petatis eū.] Iure multiloquiū ab orōne ꝓpellitur: qm̄ nō dormitat ꝗ nostras orōnes obseruat. Et estimaret aut dormiens dñs aut surd⁹ auditor/ si ꝑ multiloquiū moneret: seu ꝗ dissimularet audire/aut nolle porrigere postulata: seu curā nullius gerere causaret: vel crederet circūscriptibilis loco: ꝛ humanis aurib⁹ ꝑcipere verba sonantia: velut interualli spaciū impediret auditū: vt crebra verboꝝ repetitio plus valeret. Sed nūꝗ dormit oculus eternus: nūꝗ sopitus/ semꝑ aspiciēs: nō surdus ꝗ oīm finxit ꝛ fingit aures. Nec audire dissimulat/ꝗ oēs ad orandū inuitat: nec dare iuste postulata renuit/ꝗ sua bona ꝓmittit ꝛ offert: a quo nihil denique cū oīa dederit: ꝗ non solū ꝗ cōdidit corporalia ꝛ purgatiuas gratificantesꝗ virtutes quas fecit/ sed semetip̄m oīm cōditorē hominib⁹ oīmode largitus est. Intelligit aūt oīa priusꝗ cogitent: ꝗr omne cor intelligit ab illo. Circūscriptus nō est/ ꝗ vbiꝗ tot⁹ ē. Spacia nō diuidūt/ꝗ vbiꝗ pariter ꝓpinqu⁹ ē. Ethnici putabant a dijs siue ab vno deo quos orabant in multiloquio exaudiri: nō attendētes sp̄m deū esse/ꝛ in sp̄u orōnem verā effundi: ꝗ nō multiloquio/sed intenta ꝛ inuariabili affectiōe pagit. Nam ꝛ anna cū arguebat ab hely sacerdote/qsi in corde dño ipa loquente vox penitus nō audiebat: ꝛ imponeret sibi temulentie vitium

1.Re.1 ait: Nequaꝗ dñe mi: sed effudi aīam meā in conspectu dñi. Cū aīa tota effundit in cōspectu dñi/ nō expedit in orōne multis verbis aerem verberare. Uentilabrū in aere lingua est. Quid ergo cū ipsa conditorē ꝛ dñm oīm agitare: ꝗ dūtaxat rationale cor exquisiuit ab homie. Importunū igit in oratione multiloquiū erit: similiter ꝛ sapiloquiū ꝛ curialoquiū ꝛ rhetoriloquiū: ſʒ opportuna est ꝑmaxime recta intentio ad finē bonoꝝ omniū: vt ipse sit ipsius exordiū/mediū ꝛ ꝑmiū. Satagendū est totis nisibus vt orans in mentis libertatē deueniat: nō mente gerens ad quod recuruet. Impertinentes eñ amores ad visibilia ꝛ delectantia sensum/ipsam recuruari fecerūt. Et distorsit ab eo ꝙ recte gradi posset: si ꝑter deum ꝑtenderet aliquid aliud ad habendū. Oportet sane ab oīb⁹ impertinētib⁹ orōnem circūcisam esse: qm̄ scit pater vr ꝗd opus sit filijs suis: pam plius ꝗ̄ ipsi ex modo ꝛ re nouerint ꝓuidere petendo vtilitatib⁹ suis. Aiunt pleriꝗ: Igit si prenouit opportunitatē nostrā/cur orōnes ꝛ ꝓseuchas exigit? Est ne oratio ꝑ seipam sufficiēs ad postulata merendū? Nōne multā ꝛ quodāmodo a nobis incōprehensibilia tribuit anteꝗ peterētur? Et nulla ꝑcesserunt merita ex ꝗbus largiretur. Nec exhauriunt apothece ipsius: nec euacuant exedre: ſʒ oīa post largitionē eque vt ante remanent apud eū. Sed mos est mūdi regibus/ largiri eis ꝗ vnꝗ maiestati regie seruierūt. Acceptores ꝟo donoꝝ susceptis beneficijs operant in illis/ꝛ merent in eis. Oratio ꝗdem opus ē iusticie: in qua homo meret in accipiendo/ similiter ꝛ in accepto: non tñ equaliter ad suscepta seu ad suscipienda. Et ipse dñs oīm vult agnosci/ sitr ꝛ largitor. Et iusticia exigit vt nō dent dona nescientibus illa/si quōlibet in illoꝝ cognitionem venire potuerūt. Cognitionē petitoꝝ habere se monstrat ille ꝗ postulat aptam siue fidelē. Nec nō ꝛ suadet iusticia vt eis ꝗ data sunt ꝑter merita ꝛ accepimus: ꝛ ꝗ supra merita sunt ꝓmissa et speramus: vt oīa possibilia ipsa iuuante gratia merita nostra iungant. Et nec nobis mereri ꝑꝑrum est/velut terrenis militib⁹ corā regib⁹ suis ꝑ terrena militia: sed in his ꝗ saluator edocuit in facto/similiter ꝛ in verbo. Etenī orasse ipsum sepe legimus: ꝛ mandauit ꝛ ordinauit orari hic in monte/ꝛ in horto ꝓximus passioni. Orate ne in

Mat.26 tretis in tentationē. Et ꝗ dicit se in christo ma-

1.Joā.2 nere: debet vt ipse ambulauit/ꝛ ipse ambulare. Et si vocalis oratio velut importuna excluditur ab alta sapientibus: aduertendū est ꝙ etiā ex oībus mēbris nostris glorificandus est de⁹: ꝛ turpia sunt mēbra/nō cōuenientia capiti nostro christo: ꝗ cū sola inuisibili volūtate nostrā potuisset salutē ꝑficere: ꝛ corpus ad actiones acerbas exposuit ꝛ vocaliter orauit: ꝛ in lachrymis et cla-

Heb.5 more valido exauditus est ꝓ sua reuerētia. Si quis ꝟo dixerit/ sufficit quod in capite christo actū est: ꝛ naturaliter ꝛ iure omne caput querit conformia sibi membra.

De oratione dominica: secundum Mattheū et Lucā tantū. Ca.XXVII

Orandi prerogata forma exigit rē orādi. Nam ꝛ apl̄i summa diligētia ꝗsierunt: scʒ vnus ex discipulis ꝓ oī-

Mat.6 bus dicēs: Domine/doce nos

Lu.11 orare: sicut ioānes docuit discipulos suos. Certū ex euangelio inuestigari non pōt an ista interrogatio facta sit in monte an alibi: cum in monte septem petitiones in oratione iuxta mattheū euangelistā referentē posuerit: ꝑm lucam ꝟo solū quinꝗ disseruit. Hoc aūt ꝙ ioānes baptiste suos discipulos orare docuerit/ex euangelio modus ꝛ forma ꝛ quid penitus ignoratur: hoc dūtaxat excepto quod iste discipulus dixit. Sed nō sumpsimus elucidandas euangelistaꝝ cōcordias/ sed veritatē moralē elicere: ꝓut orōnem christus nō interrogatus aut interrogatus aguit/dicens: Sic ergo vos orabitis: Pater noster qui es in celis: et que sequunt notoria sunt. Magna est mortalib⁹ prerogata potestas: quia dedit eis potestatē fi-

lios dei fieri: vt alter euãgelista edixit. Hūc orã do cõcessit exulibus/ vt deū patrē audeant noiare: spem astruens de impetrãdo/ si a deo peteremus velut a patre. Nō erubescit filius affectum rogare paternū: cū ad ipsum esse ꝓpicium natura moueat patrē: scientē filium ex se traduce carnis eductū. Multo amplius creator oium deus q̄ ad filios patres voluit esse ꝓpicios/ erit ad suos quos adoptauit in filios. Necnō ⁊ ipse iesus cõmunē in natura nobiscū se esse monstrauit: cū velut cunctis ꝓposuit deū patrē ipse nobis ī humanitate frater. Nec ad se voluit velut ad hominē orōnes fieri/ cū esset ⁊ deus: qm̄ ⁊ ipse vt homo ꝓces effudit ꝓ nobis ad patrē: sed nobis in humanitate frater/ in doctrina magister: quem ꝓcaremur edocuit. Sic ergo vos orabitis: Pr̄ noster q̄ es in celis. Nō in celis velut situatus in loco: sed ꝑ oīa superaltatus a nobis. Sz ex noīe celorū ostendit nil altius potuisse monstrari hominib⁹. Quia celū celi dn̄o/ scʒ supiores mundi
Psal. 113 partes/ sibi cū locutio exigit cõpetunt. Terrā autē scʒ infimā mūdi molē/ dedit filijs hominum. Et sua magnificētia eleuata est sup celos: ⁊ ipse in altissimis habitat: ⁊ altior celo est. Nō potuit humanis intellectib⁹ ampliꝰ declarari altitudo altissimi ꝙ nominãdo celos: a quo descendēdo vsq ad id quod esse deberet nostre petitiōis exordiū/ docuit postulare. Quod si a nobis exordirer oratio/ poneremus ibi esse initiū vbi est finis a christo: velut si mēte fabricaremus septem graduū quandā virtutis scalā ad ascendendum ad deū: quē vltimus ⁊ supremus gradus contingeret: nos aūt inferior. Sic in ista orōne sanctificatio īcipit a se: a malo liberari exorditur a nobis: ꝙ nisi scriptura euangelica me diuerteret ⁊ antiqua cõsuetudo ecclesie sancte dei/ q̄ dn̄icam orōnem ꝓnunciat: auderem firmiter vbi desinit īncohoare/ velut a minorib⁹ ad maiora faciendo ꝓgressuʒ: vt diceret ꝙ primo liberaret a malis: secūdo ne nos in tētationē induceret: tertio vt debita nostra dimitteret: quarto vt panem nostrū quotidianū nobis daret: qnto vt fieret eius voluntas a nobis: sexto vt nobis ei⁹ adesset sanctissimū regnū: septimo vt eius nomē sanctificaret in nobis. Quorꝫ vnus excedit aliū: vt perfectius oībus sit attigisse supmū. A quo vt scriptura refert/ ecclesia sancta tenet/ expositiōis sumamus initium.

De prima petitione orationis dominice: secundū Mattheū et Lucā. Capitulum XXVIII

Mat. 6. Lu. 11. Sanctificetur nomē tuū/ paternū videlicet: quod refert ad filiū/ scʒ deum creatorē oīm/ patrē nostrū possum⁹ de vnigeniti ab eterno filij licētia noiare. Non ad seipsam/ sec ad aliud est relatio. Nemo est ad seipsum pr̄/ sed quod est ex substãtia siue natura: sed ad filiū q̄s est pr̄. Si ergo pr̄ nr̄ adoptione ꝑhabita de⁹ est: hoc nomē patris sctificet ⁊ eterne firmet in nobis: vt tu sp̄ pater vt pr̄: nos filij vt tāto patri decētes filij existam⁹. Quod si vtra ꝙ relatio cõfirmabit paternitatis ad filios/ ⁊ filiatiōis ad patrē: ne in eternū deficiat: qm̄ ista adoptiua ꝯsistat: ipse in filijs ⁊ filij in patre maneb̄ut: vt relatio neutra tēdat in terminū: vt beatitudo eterna ꝯsistat in premiū: qm̄ pater ad filiū deriuat hereditatē decedēs intestatus siue testatus. Sic deus pater nobis existēs/ si paternum nomē hoc orantib⁹ ꝯfirmabit: aut ꝙ sanctificet in nobis/ eternā atq diuinā hereditatē omnino speremus. Quãobrē sic dictū est/ vt petamus vt paternū nomen sanctificet in nobis. Si vo alia dei noīa q̄ ſm hebreos decē inuenire me memini/ ad hanc sanctificationē ordinare decernerē: nec absonū esset/ aut a veritate diuersum/ si quis eorꝫ interꝑtationē aspiceret: q̄ ponere/ nō declarare decreui: relinquēs sagaciorib⁹ animis inqrere veritatē. Hel/ hely/ heloe/ helyon/ sabaoth/ hya/ adonay/ hie/ tetragrammaton/ saday. Magna ⁊ magnorꝫ inuestigatio existit in istis/ pro sanctificatione diuini noīs: quā petimus vt fiat in nobis: nō solū in tp̄e/ sed eterne.

De secunda petitione oratiōis dominice: secūdum Mattheū et Lucā. Capitulum XXIX

Aduēniat regnum tuū. Duplex esse regnū dei quod aduenire petim⁹/ sacra scriptura cõmemorat: scʒ agende vite atq sperande: vnū in merito/ alterꝫ in ꝑmio. Sed ordine meritū ꝑmio anteferť: felicitate vo premiū supferť. Equidē premiū ad meritū sequitur: ⁊ regnū ad regnū adijcit. Et nisi vnū preeat/ alterꝫ nō subsequiť: qr regnū beatitudinis nō dať nisi regno virtutis. Preit oīno beatitudinē in ordine iusticie virtus. In cuius regno regnãs regnū eterne felicitatis accipiet. Igiť primū regnū agende vite cuʒ sua lege oportet inqrere et tenere. Sic em̄ saluator ait: Primū q̄rite regnū dei ⁊ iusticiā eius: quod de regno agende vite sine virtutis est dictū. Regnū q̄dem dei videlicet felicitatis eterne nō habet iusticie actionē: sed ꝑmiū actiue iusticie. Regnū ergo dei agende vite ad virtutis ꝑtinet actionē: cuius iusticia est declinare ꝑperā actionē/ totū se transferre in alterā partē. De quo regno etiā alibi saluator interrogatus quando venit regnum dei/ respondit: Non venit regnum dei cum obseruatione: neq dicēt/ ecce hic est aut illic: regnum dei intra vos est. Non habet legales cerimonias regnum dei quod agitur in virtute: neq circumscribitur locis: sed tm̄ est ī mētibus hominū ordinatum. Et apostolus: Regnum dei non est in sermone/ sed in virtute. Et alibi: Non est regnum dei esca et potus: sed iusticia ⁊ pax ⁊ gaudium in spiritu sancto. Et huiuscemodi agende vite regni postulatur aduentus: vt etiam regnum vite sperande succedat. De quo scriptum est: Regnum tuum regnum omniū seculorum. Et de iustis dicitur: Accipiēt regnum decoris/ ⁊ diadema speciei de manu domini. Et in euangelio: Impletum est tempus. Appropinquat regnum dei. Et de iniquis dicitur: Nescitis ꝙ iniqui regnum dei non

Marginal references (right column): Mat. 6. Lu. 11. — Mat. 6. — Lu. 17 — 1. Co. 4 — Ro. 14 — Psal. 144 — Sap. 5 — Lu. 11. — 1. Co. 6.

possidebũt? Similiter ꝛ hoc regnum ex ista peti tione conquiritur.

¶ De tertia petitione orationis dominice: secundum Mattheum tantum. Capitulum XXX

Mat.6. Fiat voluntas tua: sicut in celo et in terra. Nihil in desyderio rectius: nihil in actione perfectius: vltra quod nihil in operatione ꝛ contemplatione posterius: quam in aīa et corpore satagere dei perficere voluntatem: ea videlicet similitudine in ista mortali vita, qua in suprema sibi immaculate seruitur. Voluntatem dei facere est abnegare seipsum: ꝛ quicquid datum acceptumque est gratis in natura, subdere sancto mandato legis et euangelicis disciplinis: ꝛ tranquillum fieri ad oīa prospera ꝛ aduersa, que diuina prouidentia ꝛ dispensatiue aguntur. Voluntas dei cum fit excludit oēs aduersarias potestates, ꝛ omnem ditionem iniquam premente. Dissimilat a laruali demonum turba: que nec illam facientes turpiter corruerunt. Assimilat autem ciuibus supernis, ab initio inculpate facientibus illam: si est aliqua actio in supernis: iuxta dictum quod dei voluntas vt fit in celo, ita ꝛ in terra fiat. Porro filius est angelis dei, voluntatem eius perficiens super terram: qui licet ex nature conditione ab eis aliqualiter minor est, in actione similitudo seruatur: cum neque ipsi amplius faciunt quam dñi voluntatem. Cooperari date desuper gratie factio est illius: si gratia dei quod sumus omne quod sumus, ꝛ qua cuncta data in vtroque hoīe possidemus, nō vacua est in nobis. Voluntas dei ostenditur in preceptis: quia qui perfecerit, eius est factus amicus. Testatur hoc dei filius suis discipulis in do-

Jo.15 ctrina: Vos amici mei estis, si feceritis que precipio vobis. Etiam in hoibus quaerentibus inuicem amicari nunquam aptius amicitia ipsa conditur: quam versanice vnius ꝛ alterius perficere voluntatem. Si dei voluntatem in preceptis agnouimus, faciamus: eque dicens

Lu.12 voluntatem dñi sui ꝛ nō faciens, plagis vapulabit multis. Nō datur excusationis locus nō facientibus dei cognitam voluntatem: sed aut sunt emendatione per indulgentiam liberandi: aut per iusticiam seua pena plectendi. Coartantur vndique nimis oēs qui supernam vitam captare concertant, dei facere voluntatem ostensam in mandatis: que ipse mandauit cu-

Psal.118 stodiri nimis. Propheticum dictum est: Tu mandasti mandata tua custodiri nimis. Tergiuersantur sepe iniqui dicentes: Ignoramus dñi voluntatem. Aut quis pōt scire quid velit deus? Sed sacre scripture concluduntur sententijs: cum ad intelligendam illam qui possunt intelligere, inuitantur. Inquit enim

Ro.12. apostolus: Vt probetis que sit voluntas dei bona

Ephe.5 beneplacens ꝛ perfecta. Et ad Ephesios: Intelligentes que sit voluntas dei. Et alibi que sit ape-

1.Thes.4. ruit: Hec est voluntas dei, sanctificatio vestra. Et per ea que sequuntur que sit dei voluntas vt illam faciamus, ostendit. Nec rectius oratur pro proximis, quam vt dei faciant voluntatem. Sicut scriptum est per

2.Macha.1 optando: Et det, scʒ deus vobis oībus cor vt colatis eum: ꝛ faciatis eius voluntatem corde magno ꝛ aīo volenti. Et aperiat cor vestrum in lege sua et in preceptis suis: ꝛ faciat pacem. Ecce modus factionis dñice voluntatis, scʒ cum corde magno: quoniam nihil est paruum in opere, vbi cor syncerum est ꝛ magnum in voluntate fiendorum: ꝛ animus est volens ꝛ in actione feruens. Volenti quidem aīo agitur vbi ad imperata seu ad dñi volita, nulla est eius que subiacet contradictio voluntatis: nec aliqua exceptio preceptorum, vbi nulla ex aliqua conditione causatio. Et cum voluntas nihil est ad seipsam, sed ad obsequium imperantis: nemo huius magni ꝛ eterni dñi negligat intelligere voluntatem. Nō enim apud eternum ꝛ ineffabilem iudicem negligentia, sed impossibilitas excusatur. Firmauit exemplo, docuit verbo iesus in seipso, vnumquemque credentem nō suam, sed dei facere voluntatem, dicens. Nō enim veni facere volunta- Jo.5

tem meam, sed eius qui misit me. Atque in cunctis magnis eterni dei voluntatem sue humane voluntati preposuit: sicut in multis locis historia euangelica manifestat. Per segregationem a materijs dei voluntas adimplenda est: si ad similitudinem separatarum substantiarum illarum facere poptamus. Non enim celum cognoscibiliter facit dñi voluntatem: neque illa que rōne carent, voluntatem dei faciunt: sed voluntate dñi disponuntur ꝛ peraguntur in disposita lege. Rationale animal, celeste siue terrestre, rationabiliter illam perficere ordinatum est. Distincte quidem sunt in ordinibus superne siue supercelestes substantie disposite secundum ordinem in quo sunt diuinum placitum facere: quarum concentus in obediendo non dormit. Et qui nouit ordinem celi, descripsit rōnem eius in terra: cum voluntatem dei fiendam in terra, sicut in celo mōstrauit. Igitur ad illarum substantiarum imaginem prout sunt in ordine constitute, fiat in hac terra: seraphice per charitatis ardorem: cherubice cum illa scientie plenitudine que omnem deuitat errorem: que mala declinanda ꝛ agenda bona noscuntur: que etiam indoctus litteris, intus eruditus, indeuie tendit ad salutem: thronice vt tanta talique iusticia hoīs animus fulgeat: vt iustus dñs in eo iuste possit tenere inuisibilem sedem: dominatiue super inuisibilia mentis: principatiue ad ea que agunt fortiterque aguntur: potestatiue aduersus aereas ꝛ inficientes sathanicas potestates: virtualiter per abstractionem a materijs ad locandam mentem super ea que naturalia sunt: archangelice in adoratione ꝛ veneratione secretorum dei: angelice per custodiam sui ꝛ auxilium proximi. Neque abs re dictum est atque a christo perdoctum: vt dei voluntas vt in celo, ita in terra fiat.

¶ De quarta petitione orationis dominice: secundum mattheum et Lucam. Capitulum XXXI

Mat.6. Lu.11 Panem nostrum supersubstantialem et quotidianum da nobis hodie. Quotidie petitur quod quotidie datur, etiam si non petatur. Vt quid ergo petitio subinfertur? Quare petit christianus quod absque petitione accipit saracenus siue iudeus? Cur rogat iustus, quo sine precibus fulcitur iniquus? Vt quid rōnale animal ad imaginem dei factum, admonetur quotidianis precibus postulare annonam: cum

ipsa volatilia celi/piscesq maris/alalia terre si
ne sollicitudine a diuina largitate pascant? Di
uitē fecit deus ipsam naturā: atq cōstituit illam
esse oībus debitricem vt aleret alēda: siue absq
studio siue artificio addito ad naturā. Dictū q̄
Gen. 3 dā legimus ad adā: In sudore vultus tui vesce
ris pane tuo. Nūc dicit christiano: Pete quoti
die quotidianū panē tuū? Si nostrū: quare peti
mus quod habemus? Si petimus: ergo nec ha
bemus/nec noster est panis. Nemo petit quod
suū est. Repetere quidē posset/si a valentiori ex
tra suū placitū teneret. Eoꝝ que nō habent/cū
angit necessitas/est porrigēda petitio his q̄ ha
bent copiā largiēdi. Sed petēda sunt ea que dā
tur pcibus subiectiuis: vt dātis demonstret sub
limitas: ꝛ petentis inopis humilitas agnoscat.
Et quod dat gratis/cum humiliter petit/ ppin
quat ad meritū. Et q̄dā est actio gratiaꝝ/petere
quod etiā absq petitione daret. Ad exercitan
dā memoriā ne simus ingrati magnifico largito
ri/panē monemur quotidianū supplicādo depo
scere: ꝛ ad differentiā irrationabiliū animaliū q̄
a debitrice natura suscipiūt alimenta: q̄ nec co
gnoscūt/nec referūt gratias largitori. Est ꝛ ali
us quotidianus panis quo fruemur/cū ad illaꝫ
puenerimus patriaꝫ: in q̄ vnus est eternus dies
nulla nocte claudendus: q̄ noster est pmissione
quousq in possessionē veniat/nō natura/non le
ge: quotidianus eternitate illius diei eterni/quē
hodie scꝫ in psenti seculo vt mereri possimus do
cemur expetere: nō tn̄ ex cōdigno q̄s meruit aut
mereri potuit/sed merito christi fratris ex hūa
natione nostri: cuius patri p adoptionē suā dici
mus/pater noster: ingerimus pces nostras vt
eius merito valeāt/cū ex nostro deficiūt. Necnō
ꝛ sacramētalis panis expetit: vt nobis ad id p
sit ad quod diuine institutus est: sup substantia
lis videlicet sup omnē creatā substantiā digni
or ex vnione increati verbi: quotidianus ad ab
olendos quotidianos defectus: ꝛ ad roborādā
mentē aduersus quotidianā pugnā/insurgenteꝫ
ex luto carnis ꝛ ex materijs visibilibus ꝛ ab inui
sibilibus hostib⁹ quotidie inuisibiliter excitatā:
ꝛ ad exercendā illā in virtutibus actionem que
quotidie fieri diuina lege imponit/aut volunta
rio ꝯsilio assumpta est. Nā vt ipse saluator ait:
Jo. 6 Ego sum panis viuus q̄ de celo descendi: sine
cuius virtute nō pōt resisti vitijs: nec haberi vir
Tren. 4 tutes q̄s animus pius q̄rit. Hūc tempibus pri
scis petierūt paruuli: nec erat qui frāgeret eis.
Nouissime ḧo christ⁹ tradidit nobis: vt petēdo
patri dicam⁹ cū fiducia/panē nostrū.

¶ De quinta petitione orationis do minice: secundum Mattheum et Lu cam. Capitulum XXXII

Mat. 6 Lu. 11 DImitte nobis debita nostra et
pctā: sicut et nos dimittim⁹ debitorib⁹
nr̄is. Magnis sum⁹ debitis obliga
ti paternis ꝛ pprijs: nec adest possibilitas de sol
uēdo. Ex multitudine debitoꝝ ꝛ criminū/patri
luminū obnoxij subiacemus; deficiētes ex emē
datione abolere chirographū/nisi pater dimit
tat. Sed nec dimittit nisi prius nos nostris de
bitoribus dimittamus: ꝛ huius cōditionis ap
positione veniā docuit postulare. Quod si non
dimiserimus/magis ad cōdemnationē q̄ ad ve
niam petitio ista porrigit: ꝛ semetipm diudicat
q̄ sic sibi petit dimitti/nec dimittit. Ex hac con
ditiōe seu pacto fit ꝛ petit dimissio debitorū no
stroꝝ/si debita nobis nostris debitorib⁹ relaxa
mus. Preit oīno dimissio filioꝝ dimissionē pa
ternam: ꝛ nisi nostra pcedat/sua nō sequit. Ad
uertendū q̄dem ne alijs dimittere debita diffici
le videat: q̄ si oīa mala q̄ ab hoīb⁹ ad alterutrū
possent inferri/conflarent in vnū: a minima dei
offensa cōpositione vincerent. Et nos ḧo aude
mus a patre remissionē magnoꝝ sceleꝝ postula
re: debitorib⁹ ḧo nostris modica relaxare cun
ctamur. In nobis igit est vnde possumus reci
pere remissionē peccatoꝝ: eo federe quo de⁹ pa
ter se nobiscū voluntate sua/nō nostra satisfacti
one ligauit: vt si dimiserimus alijs/ꝛ nobis ipse
dimittet. Alioqtin ex nobis nulla posset esse co
pia de soluendo p debitis: ꝛ propterea dimittit.
Sed nec dimitteret: nec etiā opus esset dimitte
re: si opes aīe nostre atq corporis sufficerēt ad
soluendū. Exigeret q̄dem iustus exactor/ si the
sauros ad exhauriendū nosset in nobis. Sed qa
nō inuenit quid exigat per iusticiam/per miseri
cordiā suam magnā vult debita dimittere debi
toribus suis: si nos per misericordiā nostraꝫ di
miserimus debitoribus nostris. Attamē nec in
telligendū est de debitis reꝝ in valentibus sol
uere/sed debitis siue peccatis iniuriaꝝ: ꝛ illarum
offensionum quas quicūq intulit/q cum intule
rit/nunq̄ potuit emendare. Perfectioni aūt nō
ordini iuris ascribit/tēporalē substātiā ab acci
pientib⁹ nō repetere: si facultas aderit l reddēdo.

¶ De sexta petitiōe orōnis domice: secūdū mattheū et lucā. Ca. XXXIII

ET ne nos inducas in tentatio Mat. 6
nē. A patre misericordiaꝝ/graꝝ/lumi Lu. 11
nū ꝛ ꝯsolationū/oīa opportuna nobis
ab eo eterno filio/ex tēpe fratre nostro docemur
expetere: vt etiā a tētatione custodiat. Nō aūt ti
menda est tentatio/sed casus ad illam. Nec orā
dum est contra ipam ne veniat: sed ne decipiat/
aut inuoluat cū venerit. Ipse saluator q̄ docuit
sic orare/in seipso ante fuerat expertus tentatio
nes sathanicas: factus iam in experientia hūa
noꝝ in quibus in carne succubuit: nunq̄ tamen
in animo superatus/aut p molestiam motus: exce
pto q p nobis assumpsit tristiciam. Preactum
est in capite/quod diffundendū erat in corpore:
vt fideles eius tentationis pondera paterētur:
nō ad subuersionē/sed ad pbationē molestioris
agonis: vt post victoriā pciosior corona in tēta
toꝝ capite poneret. Si ḧo tentatio ex vehemē
tia quēpiam subuertit: aut ante ne subuerteret/
humiliter oratū nō fuit: aut talis supbia in aīo
insidebat/que p casum tentationis propellenda
erat. Multis q̄dem alta sapientibus ꝛ de se pre

sumētibus inductio pmissiua in tētationē pfu-
it ad virtutē/ vt dirigeret in salutē. Sepe vero ip
sa tētatio/tētati demerito cognito vł occulto de
duxit in casuz: ꝛ casus in eternū suppliciū dedu
xit cadentē. Ac p hoc filius dei diuine atqꝫ hūa
ne hoies docēs/edixit a patre pētere: nō ne tēte
mur/sed ne in tētationis baratrū demergamur.
Inductio in tētationē quā petimus deuitare/est
in illū malū seu mali finem deuenire put impro
bus tētator intēdit. Est aūt a difformibus ꝛ dif
formiter sepe aut aliqñ immissa tētatio. Non tñ
ols est inductio deuitāda: sed illius q̄ ex princi-
pio/ꝛ medio/ꝛ fine pperā agit. Nā tētat deus vt
pbet virtutē/ pbatāqꝫ coronet: vt tētauit abraā
in fide/spe/ꝛ charitate: cū offerre iuberet filium
in vno montiū sibi ostēso in sacrificio morituꝝ.
Intēdebat qdē deus nō aliqd mali: sed in ipo p
bare virtutes. Fidē: qꝛ cū isaac esset filius pmis
sionis in quo multiplicādū erat futurū gentiū: nō
est mēte aut verbo aduersatus offerre illū iuxta
mandatū. Nec hesitauit quō multiplicatio gen-
tiū oriref. Cōtraria porro erāt q ex isaac multi-
plicarenf gētes: ꝛ q in mōte mortuus litaretur.
Nec obstat q in semine quod erat christus/in fi
gura talia dicebanf: qn deus voluerit abraaz in
fide tētare. Ita ꝛ in spe: ppter celestia capessen-
da cōtemptu terrestriū. In charitate: cū filiū in
quē totus paternus amor diffundif/diuine iussi
oni postposuit/amplius diligens deū. Ac p hoc
cū deus tentat/nō est petendū ne in illam fiat in
ductio: cū tētet ob pbationē virtutis: sicut scri-
Deu. 13 ptū est: Si surrexerit in medio tui pphetes/aut
qui somniū vidisse se dicat: ꝛ pdixerit signū atqꝫ
portentū/ꝛ euenerit quod locutus est: ꝛ dixerit ti
bi: eamus ꝛ seq̄mur deos alienos quos ignoras
ꝛ seruiamus eis: nō audies verba pphetis illius
aut somniatoris: qꝛ tentat vos dñs deus vester/
vt palā fiat vtꝝ diligatis eū an nō/in toto cor-
de ꝛ in tota aīma vestra. Nunq̄ ad pperā age-
re vel sentire tentauit/aut tētat amator hominū
deus. Quod Iacobus christi apostolus asseue
rat/pmittens in tentatione beatitudinē sufferē-
Iaco. 1 tis: Beatus vir q̄ suffert tentationē: qm cum p
batus fuerit/accipiet coronā vite: quā repromi-
sit deus diligētibus se. Nemo eñ cum tentatur
dicat: quia a deo tentor. Deus aūt intētator ma
loꝝ est. Ipse eñ neminē tentat/videlicet ad sub
uersionē. Unusquisqꝫ aūt tentaf a sua cōcupiscē
tia abstractus ꝛ illectus. Itaqꝫ contra inductio
nem in tentationē p pruritu cōcupiscētie coram
eterno patre psūchandū est: ꝛ contra sathani-
1. Corin. 7 cam: de qua scriptū est: Nolite fraudari inuicez
sed reuertimini in idipsum: ne tentet vos satha
nas ppter incōtinentiā vestrā. Et Petrus ana
Actuū. 5. nie dixit: Cur tentauit sathanas cor tuū mentiri
te spūi sancto: ꝛ fraudari de pcio agri? Hinc qui
dē cōtra casum in tentationem huiuscemodi est
1. Corin. 10 orandū. Nō aūt pmittit deus tētari aliquem su
pra posse: faciēs cū tētatione puentū. Nec horri
da debet esse tētatio satagētibus in supna. Qm
2. Timo. 2 nō coronaf/nisi q̄ legitime certauerit. Certamē
sine tentationū bello nō gerif.

¶ De septima petitiōe orōnis dñice: secundū mattheū tātū. Ca. XXXIIII

Sed libera nos a malo/amen. Mat. 6
Ingruūt vndiqꝫ mala culpabilia et ex
omni pte penalia: nec adest nobis mi-
seris ꝛ infirmis copia euadendi. Nulla suppetit
nobis vera facultas explicādi a cōnexione malo
rū: vt sepe cū solui credif/fit ligatura nodosior:
ꝛ cū ab vno habef optata libertas/ in reliquo te
nacius innodamur. Libertas qdē oibus grata
est: q̄q̄ aliqs fascinatus in delectationē ꝛ suaui-
tatē sibi aptauerit vincula pctōꝝ: ꝛ exhorreat li-
bertatē quēadmodū erat exhorrēda captiuitas
ꝛ implicatio detestanda. Hoc primus facit dele
ctatio sensualis q̄ vigore mentis ꝛ auxilio gratie
nō vincif: vnde ilico animus vinculaf: nec libe-
rari appetit dū tali delectationi cōsentit. Sed a
malo liberari desyderās xp̄e infirmitatis inspe
ctor orat ad patrē/dicēs: sed libera nos a malo:
cū quo nascimur delicto ptoplastoꝝ/traduce car
nis/ppetuata damnata ppagine: atqꝫ ab eo in
quod volūtarie labimur: incurrētes culpā/q̄ de-
uenif in penam: que malum est semp crudescens
in creataz bonāqꝫ naturā. Malū nō fecit deus.
Igif congrue petitur libertas ab his que deuz
non possident cōditorem. Quadriforme cogno-
scitur omne malum: faciens/factū/multās ꝛ fal-
lens. Faciens malū est tam in angelis q̄ homi-
nibus cum ipsa/p seipsam/ꝛ a seipsa deordina-
ta voluntas. Nihil in actum exit/nisi cum prius
volūtas a seipsa fuerit depravata: nec aliūde ha
bet q̄ a seipsa sue depravationis autorē: q̄uis ex-
tra seipsam sepe habeat suggestorez in malicia/
non aūt ppotem in violentia. Et hoc aduersus
hominē/ꝛ etiā aduersus angelos nullus crude-
lior hostis. Inimicātur quidem nobis spiritus
inuisibiles ꝛ maligni ꝛ crudeles sunt: nunquāqꝫ
mitescunt suadentes ruinam: nō tamen facien-
tes nisi consensu pprie voluntatis: et seuissime
afficiunt penis in quos torquēdi acceperint po
testatem. Uerūtamen nō possunt in quempiam
seuire torquēdo: nisi prius in seipsa volūtas pec
cando deseuierit. Ac p hoc nō est aduersus ali-
quod malū tā incessanter orandum q̄ aduersus
faciens malum/videlicet contra malam volun-
tatem: que nō est natura mala/sed volito pter su
perioris legem. Libera quidem creata est ꝛ arbi
trio vtitur: sed cum fm legem dei seipsa ꝛ cūctis
extra seipsam positis non vtitur/mala efficitur.
Cuius effectionis causa extra seipsam nullo mo
do queratur. Malum factum dixerim more lo-
quendi: qm qui malū facit/nullaz positionē: nec
ipsum malum vllā positionem in aliqua natura
seu substantia siue q̄titate aut qualitate/seu in lo
co aut in tempore/seu in aliquo existentiū visibi
lium ꝛ inuisibilium efficere potuit. Totum eius
de priuatione nomē: ratiōibus ꝛ exemplis plu-
rimis/intellectibus lucidis hoc pspicuum est.
Sed oratur aduersus malū factū/nō eo intuitu
quo aduersus voluntatē malam: que si non esset.

malefacta nō eſſent: ꝑ q̄ orat vt nō fit mala ne ſi
at malū. Quod ſi vſq3 ad eius effectū ꝓcedit: ne
detineat/ne inſoleſcat/ne firmet ꝯſuetudine: vt
anteꝙ ſol noſtre intelligētie tenebreſcat in no
bis/ penitudine vera tollat orandū eſt. Proin
de aduerſus ꝑmū orandū ne faciat: aduerſus ſe
cundū vt factū euaneſcat. Porro fruſtra orādū
videt aduerſus multās: ſi cōtra ꝓcedētia valuit
deꝑcatio. Nō em̄ pena niſi malos affectus ⁊ ef
fectus culpabiles/iuſte poſt ſequit. Eſt aūt mul
tiforme multans: vt ſunt oēs penalitates et oia
aduerſantia tenerum ſenſum: ⁊ ipſa horrēda pre
alijs malis mors: ꝑ quā aīa corpus animatū de
ſerit: cōtra quā cūctos ex corruptiōe ſemine cō
cepto naſcētes incaſſum orat/ineuitabilit ⁊ ne
ceſſario inuoluentē: niſi forte id intendat orādo
aduerſus huiuſcemodi mala/ne tantū in ſenſu3
crudeſcāt ꝙ ſpūs deſperatiōe aut aliq̄ exorbita
tione frangat. Eſt ⁊ eterne multās: ſed ꝓpter ꝑ
actā/nō ꝑ penitentiā iuſtā correctā culpā: cōtra
quod oīs oratio euaneſcit/ niſi culpa tollat ſi
poſſibilitas aderit. Fallēs vero malum ipſe dia
bolus eſt: nō natura/ſed incorrigibili volūtate.
Naturā quidē bonā excellētiori ordine cū alijs
creatis accepit: nec amiſit etiā a diuina gratia
ſeꝑatus: q̄ modis fallendi multiplicibus ex inui
dia nitit aduerſum humanū genus: cōtra quem
neceſſario deꝑcandū eſt vt patris eterni gratia
liberemur ab illo/q̄ ſemꝑ habet ad ſubuerſionē
noſtrā implicabilē volūtatē/ deceptionū inuiſi
biles laqueos ſemꝑ parās: nec greſſuū ſuoꝝ ve
ſtigia figit: et q̄a pte vellit ꝓfodere ignorat/niſi
cū vulnus infixerit. Nō aūt pōt quēpiā vulne
rare/niſi cū ſcutū ꝓtectionis abiecerit ſibi ami
ca in malo ꝯuerſa volūtas. Et cū fuerit ante ꝓ
miſſum/ne nos inducas in tentationē: imediate
adiectū eſt/ſed libera nos a malo/ſc3 ſathanice
tētationis atq3 deceptiōis. Et vt ꝯſtringam: ab
omni malo quod inter deū ⁊ nos diuiſionis pa
rietē poſſit interponēdo cōſtruere. Petierūt q̄
dem multi ⁊ varie a malis aduerſantibus libe
rari: aliq̄ modū apponentes: aliq̄ innectentes ⁊
cauſam: aliq̄ mala q̄ patiebant differentes. Ai
Job.17. bat Job: Libera me dñe ⁊ pone me iuxta te: ⁊ cu
ius vis manus pugnet contra me. Liberari hic
petebat a malis ꝑ modū quo iuxta liberatorem
poneret: nō ſitu corpis ſeu compoſitiōe equali
tatis aut dignitatis/ſed virtutis ⁊ pacis ⁊ oſten
ſionis ad emulos. Nā cū emuli eū quē emulant
vident cū rege pacatū ꝓpe ipſu3 aſſiſtere/ deter
rent. Cauſam ſubmittebat dauid ꝑ ſe: at in fi
Psal.85 gura ꝑ quolibet chriſtiano loquens: Cuſtodi
animā meā/qm̄ ſanctus ſum: ſaluū fac ſeruū tuū
deus meus ſperantē in te. Allegabat hic dupli
cē cauſam vt liberaret/ꝙ ſanctus erat: quod ad
quēlibet chriſtianum ptinet ſacramenti virtute.
Aliā vero: qm̄ de ſeipſo deſperās oi alia poſtpo
ſita ſpe/ſolū in ſūmo liberatore ſperabat. Jdeo
Psal.141. etiā ꝓpheta mala ꝑmētia inferebat dicēs: Libe
ra me a ꝑſequētibus me: qm̄ cōfortati ſunt ſuꝑ
me. Perſpicuū eſt q̄d huiōi ſeptē petitiōes intē
dāt: vt ⁊ oēs ſiāt ſubinfert/amē: quod in oi lin
gua intēdit deſyderiū: irretrouerſibiliter habēt
acceſſum ad petita iuxta vota.

¶ Decretū ſaluatoris firmatū ſuꝑ pe
titiōe cōditionata in dimiſſione pctō
rū: ſecundū mattheū. Ca. XXXV

QUoniā ſolū petitioni ſuꝑ dimiſſione
pctōꝝ ſaluator cōditionē appoſuit: vt
ſicut dimiſerim⁹ dimittat: ne quēpiā i
mēte quomodolibet moueat/aut ne q̄ſq3 fuciret
oppoſitionē/ ne ſimplr iſta documenta teneret
ſolū iſtā ſpeciali decreto cōfirmat: atq3 declarā
do ꝓmittit bonū exinde ꝓuenies: ⁊ a contrario
quid ſeq̄ret oſtendit dicēs: Si eni dimiſeri Mat.6
tis hoibus pctā eoꝝ: dimittet vobis
pater veſter celeſtis debita veſtra. Si
aūt nō dimiſeritis hoibus: nec pater veſter di
mittet pctā veſtra. Uult ſibi deus ab hoibus
obediri noſtra vtilitate/nō ſua: ⁊ quodā3 pacto
faciliter implende iuſticie: q̄ contra legē eius ꝑ
nr̄a inuēta malicia/ſeu ex fragili figmēto cōtra
ximus/paterno amore dimittere: vultq3 deferri
create nature/ne rōne ſupinducte a nobis neq̄
cie illā abrogare aut noſtra iuriſdictiōe multare
velimus: ne videamur illam blaſphemie incur
rere partem/qua homo ſibi diuinā arrogat po
teſtatē: cum ſit ſcriptum de ipo: Mihi vindictā Ro.12
⁊ ego retribuā. Eoꝝ quoq3 intereſt ſubiacere/nō
intereſt querere a rege legis edite rationē3/ſed
implere illā: maxime ſi oīno irreꝑhenſibilis eſt.
Sic eſt lex dei. Et pacta fiende pacis habet edi
cere ille a quo petit ⁊ qui poteſt illam largiri/nō
ille qui petit. Ex offenſionibus noſtris deo indi
ximus bellū: in quo victi ſumus/vincimurq3 ſem
per. Non eſt autem copia euadēdi. Anteꝙ eter
ne pene tradamur/pace indigemus ⁊ reconcilia
ri cum ipſo. Proinde ipſe qui poteſt illam do
nare poſcentibus/firmato huiuſcemodi pacto
donat: ꝙ ſi dimiſerimus/⁊ ipſe dimittat. Si ve
ro talia pacta nō placēt: nec cū ipo taliter volu
mus habere cōcordiā: remanebit diſcordia cul
pe quouſq3 ineuitabilis pene ſubactatio/ſubſeq̄
tur: tāto afflictura ſeuerius/ꝙto pactū fuit ho
neſtius potuitq3 facilius obſeruari. Scriptū eſt
em̄: Relinque ꝓximo/ſc3 nocenti te: ⁊ tūc deꝑcā Eccl.28
ti tibi peccata ſoluent.

¶ De recta intētiōe iuſticie in forma
ieiunādi a ſaluatore preſtructa: ſecun
dū mattheū tantū. Ca. XXXVI

AB eo ꝙ hō creatus in eſſe ꝓdijt ieiuni
um pariter ⁊ eſibilitas fuit: hec ad licē
tiā/ieiuniū ad ꝓceptū ſpectabat. Eſus
ad experientiā diuine bonitatis/quā in reb⁹ cre
atis ediderat aſſumēdis ꝑ corpus: ieiunium ad
obedientiam in oſtēſione noſtre dilectionis ad
deum in abſtinentia bonoꝝ. Non em̄ precepit
deus abſtineri a re mala quā ipſe nō fecerat. Ui
dit em̄ deus cuncta que fecerat: ⁊ erant valde bo Gen.1.
na. Nec fuiſſet obedientia hominis vera ſi mā
datū perfeciſſet/abſtineri ab aliqua re inimica
nature. Jpſe quidē hō ex nature inſtinctu omne

quod aduersat refugit: Quis sub specie boni assumēdo nociuū aliqn̄ fallat: cognita dei volūta te q̄ abstinendus erat ab assumēdis bonis/q̄ tn̄ corpi nō ale pferebāt. Quotquot em̄ erāt in prisco mūdo: quot et post sub q̄cūq̄ distinctione ab alijs viuētes princēs ad dei regnū/decētia ieiunia celebrarūt. Ac etiā multi credētes in tribulationibus auertere irā dei/sua corpa ieiunijs affecerūt. Et volētes impetrare optata: interuētu ieiunij certauerūt. Manifestissime sunt satisq̄ vulgate historie veteris testamēti: ex q̄bus patēt q̄ fuerint ieiunātes/q̄ cause q̄ve secuti effectus: vt moyses/helias/dauid. Est aūt ieiuniū similitudo quedā angelor̄: q̄ nunq̄ esuriūt neq̄ comedūt in supnis: Quis in assumptis corpibus in hac vita legamus ad euidentiā et insinuandū aliq̄d aliqn̄ comedisse. Initiū supne patrie/vbi nō est appetitus neq̄ sumptio corruptibilis creature: assimilatio ad christū: et pars q̄dā glorificati corpis quod esurire neq̄t/cibo nō indiget: est nature libertas: a gula redēptio: subtractio in pte armorū diaboli/q̄bus nos nitit impugnare atq̄ ꝯfodere: depositio sollicitudinis domināti animi p corpe seruo: viuēdi ordo/liberatio a dolorib9/orādi puritas/castigatio vētris/lubricitatis retinatio/mansuetudinis ps: et humilitatis occasio in gestibus et in verbo. Et enigilare corpus et animā sepe ad deū ieiuniū fecit. Opp̄sit aūt sensum ipsa saturitas. Ieiuniū est a rebus/a locis/et a tpe. Neq̄ tn̄ infra nimiū si coartat sanctum est. Cōuenit ieiuniū cū ipsa creata natura: q̄ neq̄ infirma cōdita est. Igit debitū ieiuniū vel assumptū nō debet infirmitatē inducere/ne oratio ex lassitudine fit inefficax: nec ex ipso cōuenit q̄ impediant opa charitatis et obediētie laboriose cū expedit. Et ppellēda est ab ipso ois mētalis tristicia: et ois simulata et hypocritalis ostensio. Proinde saluator cū de multis actibus virtuosis regulā agēdi et cauēdi dederit: nūc de ieiunio etiā formā donat dicēs: Cū aūt ieiunatis/ nolite fieri sicut hypocrite tristes. Extermināt eni facies suas: vt pareant hoīb9 ieiunātes. Ac si oīno supponat ieiuniū fieri ex diuina ordinatiōe imitatiōeq̄ sanctor̄: seu ex aio assumēte ad habenandū bestiale corpus: seu ad corripiendū quod ppterā gestū est: vel ad gratiā aliquā impetrandā: siue aliquo supueniēte mādato, put nūc ieiunia plura ecclesia orthodoxa cōstituit. Cū huiusce modi ieiunatis/nolite fieri sicut hypocrite/ tristes videlicet: Nolite spēz virtutis ostēdere ipsa virtute carētes: nolite tristes vult9 exteri9 pādere: intrinsecus verā pctor̄ et delictor̄ tristiciaz nō habētes. Illa sola est vera tristicia q̄ homo ad penitentiam contristat: cōtritus mole veterum delictor̄ et cognitionis peccator̄ pondere pssus. Dis aūt seorsum ab ista tristicia dissuadet. Nolite ergo in ieiunio hypocritis similes fieri: q̄ sunt pictores diaboli/periti sua doctrina in arte pingēdi. Non em̄ pictores cū aliquam ex diuersis subiectis colorib9 volūt formare imaginē: de interioribus curant quomodo stomachus/cor/pulmo iecurq̄ locent: aut qua serie intestina cetera disponant: sed dūtaxat qualiter exteriora intuitiū oculis aptiora reddant. In similitudinib9 autē nō veritas simulata/sed potius falsitas inuenit. Et virtus/nō similitudo veris certatorib9 sit in voto. Ubi aūt omne quod exterius agit/a vera intrinsecus habita virtute procedit: laudibus addicit/a vituperio absolutū. Detestabile q̄dē est hypocritar̄ genus: q̄ exterminant facies extra naturales terminos/illas pre tristicia seu aliquo artificio imutantes: nō vt recte agāt a virtute in mentib9 prius acti: sed vt hoīb9 pareant ieiunantes. Qui si nō ieiunant/decipiūt: cū se ieiunantes exterminatione faciex ostendūt. Exterminare q̄dem est extra terminos pprios aliquid ponere. Sed si decipiunt hoīes intuentes/ nō decipient demones a q̄bus decepti sūt: neq̄ decipiēt illū desup inspectorē/cuius oculi oīa latentia intuent. Si vo ieiunāt arte agētes vt pareant: duplici cōtritione cōterent: hic pena ieiunij/alibi vo pena eterni supplicij. Multa cōtra hypocritas facer textus eloquit: Spes hypocrite peribit: nō em̄ placebit deo vecordia sua: et sicut tela aranear̄ fiducia eius. Et alibi: Nō veniet in cōspectu eius omnis hypocrita. Et iterū: Congregatio hypocrite sterilis. Et rursus: Gaudiū hypocrite ad instar puncti. Uere ad instar puncti: ex eo quod sequit: Amē dico vobis: receperunt mercedē suā. Ex his q̄bus possumus mercari celestia/pfunctoria et terrena nancisci: quid huic dementie posset equari in malo penitus nō inuenio. Ue aūt accipientibus in hac vita de virtute mercedē. Attamē sūt studia et actus/q̄b9 merito et inculpate stipes tēporalis cōquirit et impendit. Que aūt ordinata sunt propter acq̄renda et capranda celestia/non decet in temporalis mercedis fine constitui. Si aūt in hac vita finis spiritualis exercitij constituitur: vna concessa mercede/ altera nō speret. Quamobrem hypocritarum gaudiū ad instar puncti dicit: cū inter cetera q̄ positionē habent ipse sit breuior. Nil aūt breuius respectu eterne felicitatis/q̄ in hac vita exultare ad horā. Proinde omni studio totisq̄ virib9 satagendū est in rectā intentionē iusticie: ne tēporalē aucupādo mercedē pdam9 eternā. Et ex hoc saluator cautelā in ieiunando subiecit: Tu aūt cum ieiunas/vnge caput tuū: et faciē tuā laua: ne videaris hoīb9 ieiunans/sed patri tuo: et pater tuus qui videt i abscondito/reddet tibi. Possunt corpis sordes nō ex ear̄ natura/sed ex puersa intētiōe animā maculare/diuināq̄ generare offensam. Igitur ad pficiendā in ieiunando iusticiā abstergēda sunt a corpe: si q̄ ostētationis aliquā notā generant: vt hoīb9 pareant ieiunātes. Unctio capitis ex patrio more/lotio faciei ex communiori cōsuetudine ad cultū corpis ptinēt: quē ex precepto saluator inducere nō intendit: q̄ homies in corpe querit incultos: sed lt intermittit vt ad ca-

seq ad duriciã cordis vestri pmisit vo
bis dimittere vxores vestras. Ab ini
tio aũt nõ fuit sic. Patet sane intelligẽtibus
causa cur libellus repudij sit cõcessus ꝛ pmissus
nõ tñ iussus: sꝫ ne duricia cordis vsqꝫ ad vxori
cidiũ deseuiret. Ab initio vsqꝫ ad moysen conu
gia ex honestate originalis publiceqꝫ iusticie in
soluta manebant. Nũc vero saluator euangelicã
legẽ retorquens ad iusticiã originalẽ decernit.
Dico autẽ vobis quia quicũqꝫ dimi
serit vxorẽ suã/ nisi ob causam fornica
tionis/ et aliam duxerit/ mechatur: et
qui dimissam duxerit/ mechatur. Atta
men nemo male intelligẽdo erret: vt dimissio for
nicationis causa licentiã pstet alteri partium ad
alia nuptiarꝫ vota transire: nõ eñ esset adimple
tio legis/ sed solutio. Neqꝫ legis abundantior iu
sticia/ sꝫ defectior videret: si tẽpore filij virginis
nõ restrigeret libidinositas carnis: ꝛ vna mulier
pluribus viuis potuisset subiacere maritis. Im
putet sibi q̃ cõtinere recusauit/ nõ licentie repu
diandi ex causa fornicationis: nec repudiata sibi
putet adesse iustam alteri nubendi licentiã: quia
volens aut nolens repudium habuit: sed magis
doleat/ fleat atqꝫ peniteat ꝙ fornicationem ob
quã iuste repudiaret cõmisit. Et potius studeat
recõciliari repudianti viro/ ꝙ alteri ipso viuente
copulari cõiugio: q̃ et si nondũ recipit in recon
ciliatione/ oĩno pmaneat in castitate quousqꝫ re
cõciliet: aut lex matrimonij lege mortis separet
ꝛ soluat. Alter ꝯo ducens repudiatã/ adulter et
mechus erit: qꝛ illam duxit quã adhuc a lege ma
trimonij mortis sentẽtia nõ diuisit: nec alia iter
fuit iusta causa matrimonialis diuortij: sed for
nicatio iusta separatio thori. Sed turbat aĩos
incõtinentiũ ꝛ querẽtiũ lasciuis ꝛ immũdis mo
ribus cũ vxoribꝰ delectari: si nulla causa dimit
tende vxoris in euangelio preterꝙ fornicatio in
uenit: cũ plerũqꝫ post vxorẽ sepe p tẽpora carna
liter cognitã interueniãt infirmitates in corpo
re atqꝫ in tali parte corpis: vt vir cũ vxore volẽs
coire nõ possit: ꝛ feditates ꝛ fuge ab altera par
tium: ꝛ copulationes illicite p illicitos amores
ad alios: ꝛ ablationes vxorũ a potentioribus: ꝛ
viceuersa in viris vt cõtinere nolentes etiã lici
te coire nõ possunt: nec apostolicũ seruare consi
lium: vt vnusquisqꝫ habeat vxorem ppriam p
pter fornicationẽ in aliam deuitandã: ꝛ impin
gent forte huiuscemodi homines in illam quam
nullo modo intelligunt veritatem/ dicentes: Ut
quid imputabitur nobis ad crimen/ si vxores il
las inhonestas dimittimus: cũ quibus contine
re nolentes rem habere nõ possumus? Quid si
alias ipsis viuentibus ducimus: cum impetus
carnis nõ agitet: continere nullo pacto delectet?
Effrenate concumbere nolumus: ideo alias ad
vxoratum inqrimus. Affectamus prolem/ vt di
mittamus heredem: ꝛ multa que possunt queru
lando deduci. Quibus respondere per singula
prolata ꝛ possibilia proferẽdi nimis procederet in
longum: quod comatice tractare decreuimus:

Sed qꝛ me in hac pte ignorãtia crassa seu supi
na nõ fallit/ sed mẽti pura veritas interlucet: di
xerim verũ deũ ꝛ vnigenitũ filiũ eius pcepta im
possibilia nõ dedisse: neqꝫ alicui pcepisse supra
gratiã ꝛ virtutẽ/ quã ipse pstiterit hoibus obser
uãdi. Quare aũt nõ omniũ in obseruando pce
pta sit eq̃ pditio: vt vnus habeat vxorẽ suis volũ
tatibus aptã: alter vero diuersimode ppeditam
nõ est hũane inqsitiõis quod est diuine volũta
tis atqꝫ pmissionis: q̃ vt essent oĩa nõ fecit eq̃lia:
que nihil nouit opari nõ iustũ/ q̃uis a nobis exi
stat incognitũ. Ipse laudet in operibus suis: ti
meat ꝛ sibi obediat in legibus iustis. Suũ dũ
taxat ẽ impare atqꝫ ordinare quod licet: nostruꝫ
est sine causatiõe obseruare quod pcipit: magis
qꝫ quod expedit nobis.

¶ Quod iuramentũ in lege cõcessuꝫ in euãgelio oĩno prohibetur vt sit lex plenior et iusticia abũdãtior. Ca. XXI

Ab illa primordiali et originali et san
ctã iusticia in qua homo nõ stetit/ indi
cit: vt piit exigit veritas ita reddat: ꝛ
ꝙ dolus ꝛ fraus ab humana cõuersatiõe pellan
tur: neqꝫ corde aut ore p incaptionẽ ꝛ circũuẽtio
nem inter homines sermo fiat/ q̃ sunt vnius na
ture consortes. Et corda soli deo cognita in q̃
bus est humane cõuersationis origo: siue frau
de/ siue benignitate ferant in pximum: hoibus
cunctis occulta sunt. Idcirco rectum mandans
nostrum fieri animum/ sine dolo ꝛ fraude verbũ
fieri mãdabat ad pximũ. Et sine iuramẽto quod
dicebatur/ absqꝫ dubio volebat haberi: et ascri
bi malicie si quis a verbo negatiuo aut affirma
tiuo amplius expssisset. Et si necessitate vrgen
te p firma fide pximis facienda oporteret iura
menta pstare: inhibet ne homo paulominus ab
angelis minoratus/ rerum omnium corporaliũ
dominus constitutus/ nemini nisi soli deo sub
ditus: ꝙ per minora se iuret: ꝛ diuinum honoreꝫ
tribuat creaturis. Qui iurat vt equali suo in di
ctis fidem firmam astruat/ p maiorem se iuret: nõ
eñ pstat fidem p equale vel minus homini pre
stata iuratio. Minus est homine omne creatũ
ipso creatore ꝛ segregata creatura spũali dũta
xat exceptis. Proinde phibet etiam si expedi
ret per creaturam aliquã iuramenta pstare: di
cens ad supradicta cõtinuando sermonẽ: vt lex
sit insoluta ꝛ abũdantior sit iusticia. Iterũ au Mat. 5.
distis qꝛ dictũ est antiquis: Nõ piura
bis. Reddes aũt domino iuramenta
tua. Ego aũt dico vobis: non iurare
oĩno. Neqꝫ p celuꝫ: qꝛ thronus dei ẽ:
iuxta illud Esaie: Celuꝫ mihi sedes est. Neqꝫ Esa. 66.
p terrã: qꝛ scabellũ pedũ eius est. Unde p
Esaiã dicit: Et qui iurat in terra/ iurabit in deo Esa. 65
amen. Neqꝫ p hierosolymã: qꝛ ciuitas
magni regis est. Neqꝫ p caput tuum
iurabis: qꝛ nõ potes vnũ capillũ tuũ
facere aũt albũ aut nigrũ. Sit aũt ser
mo vester/ est est/ nõ nõ. Quod aũt abũdãtius
est/ a malo est. Ecce phibitio in lege non qui

rare: mandatũ vero iuramẽta sc3 iusta reddere. Christus q̃ venerat legẽ implere/ nõ soluere atq3 abũdãtiorẽ iusticiã indicere/ ꝓhibet oĩno iurare. Qm̃ q̃ nõ iurat/ totaliter alienus est a piurio. Periurare oĩno impossibile fit eũ q̃ iurare non nouit. Magis implet lex: ⁊ amplius abũdat iusticia si a iuratiõe desistit/ ne piurium subsequat: q̃ si iurat cũ possit seq̃ piuriũ. Tutius est causam nõ p̃stare peccatis/ q̃ p̃stita remanere insontem.

Eccl. 23 Vñ scriptũ est: Iurationi nõ assuescat os tuum. Uerumtñ si iurare necessitas exigit: p aliquã creaturã p̃stet nemini iuramentũ quacũq3 dignitate resplendeat: ne fides nõ ꝓpter deũ/ sed ꝓpter creaturas videat seruanda hoibus: ⁊ cultus diuinis creaturis aliquibus deferatur. Iurabant olim pagani per deos deasq3 velut p suos maiores: quos credebant eternitate atq3 immortalitate pollentes. Acsi diceret: Sicut dij veri et immortales sunt: ita vera dicimus sicq3 faciemus: Et sepe vera per falsa spondebant. Non est cõgruum/ sed insanũ diuinũ honorẽ creaturis impendere: similiterq3 fieri moribus paganorũ: q̃ etiam credebãt sibi huiusmõi deos irasci nisi operibus iuramenta firmarent. Sed nobis fidelibus nulla creatura nostro finali ⁊ sp̃uali damno potest irasci: nisi deus ⁊ creator omnium nostro demerito irascat. Igit si iurare oĩno opus erit: per eũ q̃ summe oĩbus p̃sidet/ non p quecũq3 creata iurabit. Sed hoc maxime saluator exigit vt prout res est/ affirmatiue vel negatiue pferatur: a malo asserẽs pcedere si plus in verbis importune addiderit: sic ⁊ ille q̃ plus debito exigit.

¶ Quod pena talionis ad impletionem legis et abundantem iusticiã secundũ charitatem/ lenitatem et patiẽtiam per christum cõmutata est: secundũ mattheũ et lucã. Ca. XXII

Equa videt iusticia iniuriam patiẽti: neq3 videt iuste q̃rele habere posse materiam si qualiter accepit/ taliter rependat. Et lege decretũ erat ne plus q̃ accepisset passus iniuriã repẽderet: sed vt talio inter homines haberet. Sepe quidẽ inter homines agit more ferarũ: vt morsum primo accipiens/ in mordentem ampliori furore agat. Sicq3 homines cum primo leduntur/ in vindicando mensurã lesionis excedũt. Et si per ordinariam potestatẽ vltio sumitur: optat p̃patiens vt p excessum pena multiplicaret. Proinde talio in illa lege mosaica posita est: nõ in potestate patiẽtis/ sed ordinarie autoritatis. Populus eñ ille rudis dureq3 ceruicis aliter nõ debebat tũc erudiri ꝓ illatis a primo malis/ q̃ in equa pena talionis: quam ex certa serie scripture non reperimus debere inferri/ nisi male passus expeteret: quẽ in euangelica lege saluator vult patienter ferre omnẽ iniuriam sine expetitione talionice vltionis: ex quo lex nõ soluit/ sed implet: ⁊ iusticia constituit abundantior. Nam ⁊ amplius complet lex/ p misericordiam ⁊ patientiã nature seruando consortem seu q̃libet corporis partẽ quomodolibet offendentem: q̃ p impatientiã ⁊ irã cũ legali iusticia deseruire ad pdendũ hominẽ seu corporis partẽ/ cũ pdita ex pdito neq̃t fieri rediuiuũ. Proinde saluator dicit: Audistis q2 dictũ est antiquis: Exo. 21 Oculũ p oculo: dentẽ p dente. Deute. 19 Ego aũt dico vobis nõ resistere malo. Mat. 5 Sz si quis pcusserit te in dexterã maxillã tuã: p̃be ei ⁊ alterã. Et ei qui vult tecũ in iudicio contẽdere ⁊ tunicã tuã tollere: dimitte ei ⁊ palliũ. Et quicũq3 angariauerit te mille passus: vade cum illo alia duo. Non solũ ira/ furia/ furor/ odiũ/ supexcedẽs vltio: sed talio in euangelio ꝓhibet. Et ne videat lex mosaica solui: remota iusticia introducit patientia: que opus perfectũ habet/ cũ malo non sit resistendũ. Et consiliũ dat ad tolleranda plura siue maiora cũ infert iniuria: dum ad pcussionẽ vnius maxille alteram ad cedentẽ p̃parare monemur. Et vnũ vestimentũ auferenti etiam alterum dimittere: ⁊ angarianti ad labores ampliores esse paratos anteq̃ diuidamur a primis: anteq̃ discordia siue litigium oriatur: anteq̃ velimus aliquid rependere vltionis. Nõ soluitur lex si nolumus resistere malo: si ad cuncta pati paramur: si contẽtiones ⁊ lites in iudicio deuitamus: si cum ablata tunica etiã auferri pallium sustinemus: si plusq̃ exacti impẽdimus ⁊ cetera que similium potiora sunt. Ista q̃ talio legem potius implent q̃ soluant: vbi virtus per ampliora refulget/ abundat iusticia sup scribas ⁊ phariseos: vbi virtus interior omnia equo animo tolerat: vbi non tñ actus/ sed animi motus restringit: ⁊ non solũ res/ sed ipsa quoq3 persona in christi obsequiũ coaptat. Nec oriat causatio q̃ fiat iniusticia/ si legis talio abrogat. Nisi aliud est talionem auferre per abiectionem ordinarie potestatis: que habet ex autoritate ipsam in subiectos exercere iusticiam: aliud cum quis litigare non vult nec rependere/ talioni cedens ꝓpter misericordiam atq3 patientiam: in amore atq3 patientia factus ad primum. Iusticia non querit talionem: non impetrat ex animi virtute: nõ derogans in aliquo iudiciarie potestati. Erit ergo talio ⁊ non erit: erit iusticia ⁊ nõ fiet. Erit siquidem in iudice autoritatem habente: nõ erit in passo humiliter tolerante. Iudex in sua potestate habet leges: vt prout sibi placuerit/ delinquentes taliter aut taliter puniat. Male passus amore christi equanimiter tolerans ad inferentẽ iniuriam/ iacturã atq3 p̃ssuram: nõ talionẽ nõ iustam rep̃hensionẽ a iudice/ sed misericordiam optat. Adhuc aũt saluator addit: Qui aũt petit a te/ da ei: et volẽti mutuari a te/ nõ auertaris. Uult porro dominus ⁊ redemptor iesus dei filius incarnatus: qui omnia cum omnibus hominibus ab exordio fecit: semetipsum in fine temporũ cõmunem se omnibus prebens: p omnia fratribus absq3 peccato similis factus: non querẽs sua cõmoda/ sed nostra: nullum hominem solum fieri ad seipsum in ꝓpria persona/ similiter ⁊ in rebus esse/ sz totũ esse ad primũ diffiniuit: cum noluit q̃ petita petẽtibus de-

negaret: sed tribueret ꝓximo iuste petitū/ sicut quisqȝ vellet hoc fieri ad seipsum. Et cū abrogare videret ex lege talionē seueritatis: talionem charitatis ⁊ liberalitatis induxit/ dicēs: Qui autem petit a te/ da ei. Acsi legem originalis iusticie faceret rediuiuā/ ad hoc euangelicos viros inducens: Si petiturus es/ petēti nō deneges. Si cupis impetrare quod petit: a te impetret ille ꝙ petit. Si negaturus es/ nunꝙ honeste petiturus es. Si negaturus es/ ne queruleris si tibi petitū denegef. Si transferre in te optas petendo rei aliene dominiū: ⁊ tu versauice opportunitate dictāte tue rei dominiū cū petit/ in aliū trāsferas. Hec originalis iusticia/ hec lex euangelica firma censura cōfirmant. Et si rei dominiū nō exigif/ sed mutuū rei familiaris ad certū tēporis vsum: saluator ꝓhibet denegari. Et volēti mutuari a te/ ne auertaris. Ad deducendū homines seipsos dū viuunt in ista vita mortali/ multa exigunt: qbus aliqui pollent/ aliqui priuanf: ꝙobrem quadā necessitate humane cōuersationis agif/ vt alter ab altero fulciaf. Et si aliq ipso de vsu festine depereunt: aliqua longiori tēpore ꝑseuerant: in primis petitio vbi nulla redditio: in alijs mutuatio/ de qbus restitutio expectatur
in oībus christus mandat ad ꝓximū eū ꝙ pōt ꝑ
Lu.6. piciū fieri. Subiecit eñ: Omni petenti te tribue. Et qui aufert que tua sunt/ ne repetas: vt subintelligaf siue in datis libere siue in mutuādis ex tpe. Supra omnē humanum sensum induxit nostris animis libertatē: ne rebus corruptibilibus subiaceremus: ⁊ ad veram patientiā monuit. Et cuȝ oī ꝓximo imperturbabilē voluit seruare cōcordiā/ vitare litē: cū ablata bona repetere dissuasit: ne turbaref stat⁹ pacis/ ⁊ oriref materia litis. Et talionē iustā adnexit: [vt quecūqȝ vultis vt faciāt vobis homies/ ⁊ vos facite illis similit.] Ecce patet talio ī meliora mutatus: vt ex seueritate ad charitatē/ a iusticia in misericordiā/ ab ira in verā animi patiētiam transeaf: vt lex dei melius impleaf/ ⁊ abundantior iusticia fiat.

¶ De dilectione et opitulatiōe inimicorum: secūdum Mattheū et Lucā. Capitulum XXIII

Antiquis antiqua dicta saluator cōmemorat: vt per introductionē suoꝝ mādatoꝝ cōponat/ cuius legis potior sit ꝑfectio: approbans antedicta/ scȝ ꝙ legē nō venerat soluere/ sed implere: ⁊ euangelicā iusticiaȝ abundantiorē esse penitus ad mosaicā legē: cū remouet omne odiū/ adijcit de dilectione mandatū. Odire nature cōsimilē ⁊ cōsortē nulla ꝓximus pōt causa subesse: quāꝙ aduersef/ ꝙꝙ multa mala conef inferre. Neqȝ derogandū est bone nature ꝑ vitio: quo patrato nō desinit eē hō ꝙ fecit: nec illam ꝑdidit imaginē quā vna tecuȝ vt crearef accepit. Attendendū ꝗdem est ꝗd in natura placet: ꝗd vero in vitio displicet. Nō eñ vitiū cū natura cōuertif: neqȝ cū vitio conuertif ipsa natura: ꝙuis ⁊ vitiū alibi ꝙ in natura eē nō possit: cū ⁊ ipsum nec natura/ neqȝ substātia sit. Non tñ cōmixtio eius quod est et naturam habet/ ⁊ eius quod nō est ⁊ natura caret/ aliqñ esse potest: neqȝ inseparabilis vnio/ neqȝ cōfederatio insolubilis/ neqȝ cōnexio indecisibilis cū vitio fuit aut erit aliquando: vitiū omne aduersus naturam. Seruef nature placitū: quod semꝑ idē est: semꝑ easdeȝ actiones placēdi ⁊ diligēdi habēs: non mutabiles aut variabiles ꝓpter vitiū. Alioquin ipsa natura mutaref: quod fieri neqt. Naturam vero maculans siue corrumpēs remouere/ ꝓpellere/ īpugnare/ odire fas erit. Odiū nāqȝ cuiuslibet nature siue substātie/ vitiū ē. Quod si cū odij vitio habeam: odio alio vitio seu simili macula vitiosuȝ. Ante vnus erat in quouis vitio: cuȝ vero fuerit exosus/ alter vitiosus ex odio constitutus est. Uirtutibus nō vitijs impugnāda sunt vitia. Similiū ad similia nullam fieri pugnam neqȝ purgationē dixerim: ꝙꝙ sepe vitium vitiū pellat: ibi nulla pugne vtilitas vbi vitiū regnat. Nam sicut virtutes alias virtutes nō repellūt: sic vitiū aliud vitiū nō impugnat ea rōne qua vitiū: nisi forte cū quis intensiori animo est ad actionē vnius cui actio alterius aduersaf: vt auaricia ⁊ ꝓdigalitas vsqȝquaqȝ dissentiūt/ ⁊ hypocrisis ⁊ aperta supbia. Dilectio vero ꝭm naturam ⁊ a natura est: quā omnia cupiūt: vna mūdi ex diuersis formā demonstrat: in ꝓcepto datam agnouimus: in conuiuēdo necessariā esse negare nō possumus: ad augendā rēpublicam dataȝ omnēqȝ congregationē seruandā rerū experientia manifestat: ex qua cūcte beneficētie atqȝ munificentie cōtributiones ad cōuiuendū necessarie prodeūt. Quamobrē ipse saluator naturam humanā quā assumpsit/ ꝑ odia diuisā agnoscēs male viuere sentiēs vera dilectione ꝑiecta: odiū remouere/ hanc laude dignā inducere nisus est
dicens: Audistis qȝ dictū est antiquis: Mat.5.
Diliges ꝓximū tuū: et odio habebis Lu.6.
inimicū tuū. Ego aūt dico vobis: Diligite inimicos vestros: bñfacite his qui oderūt vos. Et orate ꝓ ꝑsequētibus et calūniantibus vos/ vt sitis filij patris vestri qui in celis est. Ideo repetit antiquū/ subinferens suū nouū edictū: vt ex obiectiōe appareat quod altiori dignitate refulget: ⁊ ꝑ quod lex magis īplef ꝙ soluif: ⁊ secūdior est iusticia. Consentaneū est vere diligere consortē nature: morale vero est diligere proximum. Licētia iusta videf odire inimicū: ꝓceptū est diligere amicū: sed facile/ cū hoc sit morale. Proinde tāto acerbior pena trāsgressoribus re-
seruaf. Dictū quippe fuit: Diliges amicū tuuȝ Leui.19.
sicut teipsum. Ego dn̄s. Odiū vero in iussione nō legimus: nisi quis velit accipe ad preceptum
quod Deuteronomij scriptū est de ammonitis Deu.23
⁊ moabitis: quod magis in figura futuroꝝ ꝙ ad odiū ex ꝓcepto datū accipiendū: cū multi seui⁹ ꝑsecuti fuerint populū hebreoꝝ ꝙ ammonite ⁊ moabite: qui noluerūt occurrere cū panibus ipsis venientibus de egypto. Nec tamen legimus

aduersus aliquos odium imperarũ. Semp enim deus cũ detestatione vitij absq; odio voluit et humanam naturam. Sed hoc quod dicit; odio habebis inimicũ tuũ: aut appositio est aut existimatio de lege cõtrarioꝝ: vt vno posito alterum amoueat: et ipsum ponat/cum alteꝝ remoueat: vt traijciat in hoc: Et si proximus diligit/et asscribatur odio inimicus. Quoquo tamẽ modo huius scripture de odio series sit inserta: firmiter tamẽ tenendũ est a deo in veteri/a christo in nouo testamẽto aduersus hominẽ de odio non extitisse preceptũ: quãq; ad necessitatẽ salutis sit appositum euangelicũ odiũ atq; perfectũ: nõ aduersus naturã/sed aduersus nature impertinentem maculam a prauis voluntatib⁹/ nõ ab alio introductã. Subinfert aũt quod est in dilectione perfectũ. Ego aũt dico vobis: Ego deus factus homo autoritatẽ habens ꝑcepta de nouo cõdere: impertinentia resecare: dico vobis auditoribus primis/vt et dicat subsequentibus ceteris: Diligite inimicos vestros. Abhorret animus dictũ si sibi imponit q; diligat inimicum: et de impossibilitate satagit se tueri: et de difficultate suffrigiũ querit: nulla rõne obstringi se credens q; debeat diligere inimicũ: rimãs indagatione subtili causas odij/non amoris: quia lesit abs re: q2 intulit et abstulit: q2 periculũ irremediabile operatus est: et q; nõ cessat pamplius desetuire: q2 eũ fecit semp sine honore deiectũ: q2 interfecit: q2 vxorẽ abduxit/et cetera taliũ: non aduertens quid natura impredabilis boni habeat: et quid vitiũ natura et substantia carens ledẽdo et displicendo possideat. Ad vnũ quoq; amorem/ad alteꝝ cũ ꝑseruatione prioris odiũ oportet inferre. Fit primo cordi ꝑceptum vt diligat: deinde dilectionis opera iungunt. Frustra enim de actuosa dilectione daretur mandatũ/si i corde odium staret: nec ad meritũ cederet quicq̃d exhiberet exterius proximo/intus tabe odij animo tabescente. Corde ṽo ex dei gratia dilectione ꝑmoto: de his in q̃bus est diligendus primus/seu porrigenda dilectio declaratur. Dilectio ꝑfertur tanq̃ omniũ bonoꝝ in actione ꝑncipiũ: et velut fons originalis aque seruata origine in multos riuulos diuidendus. Ego autem dico vobis: Diligite inimicos vestros. Et quoniã dilectio nescit in sua natura feriari/ et benefaciens et munifica est: nec merita examinans/sed seipam tribuens in alioꝝ cõmodũ: ad quod se factam agnoscit. Et eo ipo validior in sui natura cõsistit/quo se tradere potuit in obsequiũ inimici: vt ei tribuat beneficiũ/a quo et maleficiũ sumpsit. Uirtus aũt est ad propriũ possessorem tũ: aut fertur in aliũ/aut ad neutrũ est: et tũc virtus desinit esse si neutra cõsistit. Ad deũ autem tanq̃ ad propriũ factorẽ et largitorẽ/oĩno primitus referenda est. Ac ꝑ hoc si virtus dilectiõis debitũ ordinẽ sequẽs/ ante oĩa respiciet in autorem suũ: nihil aliud statuens facere nisi obedire quod decernit sancto mãdato: cui nisi culpabilis et penalis obedientia nõ debet. Nõ igit exanimabit qualẽ/sed quẽ possit ex mandato diligere: cũ de quo/nõ de quali cõstet emissum esse ꝑceptũ: de hoĩe diligendo/nõ de quali accepim⁹ iussionẽ. Etenim ipẽ dilexit nos cum peccatores essemus: nõ tamẽ vt peccatores/sed vt iusti heremus. Deuiabit a natura fõtis hui⁹ riuulus aq̃: si aliũ diligere tẽtabim⁹ q̃ cõditor dilectiõis diligerent: q̃ sicut dilexit/sic diligi ordinauit. Totũ se fecisse cognoscat dilectio: si iuxta mandatum autorio impendit. Quis igit põt cõqueri de mãdato altissimi dñi? Quis causabit reluctans facere quod nouim⁹ deũ velle? Quis dicit impossibile quod cũ faciendi gratia mãdat equa et inobliqua iusticia/summa veritas et eterna? Si ad possessorẽ dilectio respicit/ purgabit eũ: querit enim ipsa nitidũ locũ. Nil tanq̃ odiũ animam fedat et turbat. Si ṽo diffundenda erit/si habebit in quẽ: nõ querit in qualẽ sit ipsa ferenda: cũ nõ sit dilectionis inuestigare hoĩs qualitatẽ/sed hominẽ nature consortẽ: nec dilectiua potentia sua ꝓprietate inuisa q̃rit ex suborris causis inimicitias statuere: q̃ de sui natura cogitur amicitias copulare: nec firmare odium/cũ interdicatur sibi nõ cognoscere inimicũ. Et nõ sibi nõ vi͂ tiũ ꝓponit ad amorẽ. Uerũtamẽ inimicum diligere alte pollet. Arduum est hunc virtutis gradũ potuisse cõscendere. Felix q̃ potuit. Nullum dixerim isto in animi potestate maiorẽ. De altitudine huius premij si fecerit ꝓpter deũ credẽdum est alte: nõ disserendũ incerte. Benefacite his q̃ oderunt vos. Benefactio ad odientes nõ obstringit ad munificentiã largiendi/sed subueniendi necessitatẽ: vt necessitate cogente indigẽti etiã odienti tribuat expediẽs: qua sublata sit a benefaciendo absoluta dilectio. Abundantibus enim amantib⁹ siue odientib⁹ ex ꝑcepto diuino siue cõsilio nullus cogit ꝓpria impartiri: q̃uis q̃dam humana vrbanitas multa remota necessitate amicabiliter cogat impẽdere. Si iussa dilectio animũ hoĩs potuit penetrare aut habitare: ꝑmagis nõ solũ impendet reꝝ corruptibilium beneficiũ/sed etiã orationis officium largiet: ꝑ bona ꝓsperitate aduersantiũ ꝓsecutoris intercedens ad dñm. Sic enim saluator subiecit: Orate pro ꝑsequentibus et calumniantibus vos. Oratio huiuscemodi non includit omnẽ orõnis horã aut intentionẽ ascriptam ledenti. Alioquin ampliora reciperet inimicus/q̃ q̃ nunq̃ nouit inferre calumniã: et q̃ ille q̃ semp dilexit et opitulatus est et beneficiũ tulit. Sed inexclusionẽ arguit taliũ cũ oram⁹. Uel si ꝓpulsare volumus ꝑsecutores atq; calumniatores: nõ armis aut maledicis verbis/sed orationibus ꝓpulsemus: nõ vt cõfundant et pereãt/sed vt cõuertant et viuant: et resipiscant a malis et virtutibus polleant. Nulla maior de quomodolibet aduersante victoria q̃ si tuis ꝑcibus cõuertat ad dñm: cum ipẽ dñs nolit mortẽ peccatoris/sed vt cõuertat et viuat: quod et saluator fecit/ꝑ transgressorib⁹ et suis crucifixorib⁹ orãs. Hoc et apostolos et discipulos et martyres fecisse

legimus: et q̄plures sanctos p̄ psecutoribus in
excelso deuotas et p̄ces hũiles porrexisse. Pre-
miũ ineffabile ad victoꝝ effectum subsequitur:
Et erit merces vestra multa. Ut sitis
filij patris vestri altissimi qui in celis
est. Nescio q̄d amplioris premij possit habere
in aduersarios diffusa dilectio: q̄ si adoptiua
cũ vnigenito ab eterno filiatio et subsequat̄ here
Ro.8 ditas eterna. Quī si filij / et heredes: heredes q̄dē
dei / coheredes aũt christi. Qui pater de⁹ p̄ pa
tientiā et impensionē beneficioꝝ ad penitētiam
peccatores querens adducere: nostros defect⁹
sustinens / nosq̄ miseratus expectans: solē su-
um facit oriri sup̄ bonos et malos: et
pluit sup̄ iustos et iniustos: et benign⁹
est sup̄ gratos et ingratos. Attēdant q̄ tergiuer-
sant̄ / negantes inimicis dilectionē / et odientib⁹
beneficiũ / et psecutoribus orationis officiũ imp̄
tiri / diuinā in oībus largitatē: q̄ solo velle de su-
is inimicis posset facere vltionē: q̄ eos creauit /
bona tribuit: a q̄bus et cum q̄bus offensus est:
qui solē luminosum totius mundi gaudium cor
porale / omniũ oculoꝝ leticiā / etiam a peccatori
bus et a suis emulis nõ abscondit: et pariter ad
vtilitatē bonoꝝ atq̄ maloꝝ facit: vt nõ sit nube
Sap.10 tectus malis / lucid⁹ bonis. Quanq̄ in egypto
ad cõfundendam pfidiā pharaonis in tenebris
stantibus egyptijs israel filijs lux fulgebat: non
tamē hoc fecit hostiliter / sed misericorditer: fata
gens pharaonē et egyptios ad cognitionē veri-
tatis inducere / et ad penitentiā puocare. Per-
amplius benefaciens bonis pariter et malis / so
lē iusticie vnigenitũ ab eterno filiũ eius in car-
ne oriri mũdo fecit: nõ dedignans humanā car
nē pp̄ter peccatores in carne nõ solũ ex iustis /
sed etiā ex peccatoribus eũ nasci fecit: nõ cedēs
in partē bonoꝝ dũtaxat carnē assumens / partē
maloꝝ abhorrens: nõ solum querens iustos / di
mittēs iniquos. Sed velut medic⁹ magis egris
q̄ cõgruens sanis: et pluuia infundens terram et
inebrians eam et germinare faciēs: equaliter p̄
bonis et malis ab ethere alto dimittit̄. Simili-
ter et pluuia sane doctrine oībus bonis et malis
pariter est impensa: cõgruens iustis / necessaria
oīno iniustis: benignitatē ineffabiliter prebens
his q̄ cognouerũt et gratias rependerũt: et his q̄
ab ingratitudine sunt detenti / nõ reddētes gra-
tias / sed euanescentes in cogitationibus suis.
Et q̄m lex impleat̄ ampli⁹ q̄ soluat̄ / et iusticia sit
fecundior: pponit̄ a saluatore qualiter oportet
diligēdo excedere hominũ cõmunes mores. In
quit enī: [Si diligitis eos qui vos dili
gunt / quā mercedē habebitis? Nõne et publi-
cani hoc faciunt? Et que vobis gratia? Nam et
pctõres se diligētes diligunt. Et si salutaueritis
eos q̄ vos salutant / q̄d ampli⁹ facitis? Nõne et
ethnici hoc faciũt? Et si benefeceritis his q̄ vo
bis benefaciũt / q̄ vobis est grã? Siq̄dē et pecca-
tores hoc faciũt? Et si mutuũ dederitis his a q̄
bus speratis recip̄e / q̄ grã est vobis? Nã et pecca
tores pctõribus fenerant̄ / vt recipiant equalia.
Uerũtamē mutuum date / nihil inde sperantes.
Estote ergo et vos pfecti / sicut et pater vester ce-
lestis pfectus est: et misericordes / sicut et pater vē
ster misericors ē.] Publicani nõ a peccādo / s̄z
a publicis officijs dicti: et ethnici gentiles et ido
loꝝ cultores / pctõres q̄ varijs vitijs corrupti sũt
in op̄ib⁹ deducunt̄ in mediũ: vt ostendat̄ qualis
esse debeat vera et christiana dilectio / et mutua fi
deliũ cõuersatio. Nõ debēt esse cõmercium dile
ctio et cõuersatio christianoꝝ: neq̄ spe mercedis
incedere: nec quippiā retransitiuũ p̄intēdere: vt
aliq̄d speret̄ humanũ / vbi diuinum pmittit̄ pre
miũ. Nec reperit̄ in moribus hoīm / vt vna eadēq̄
res diuersis emptoribus eodē tp̄e vendat̄ in pre-
ciũ. Dilectio exhibita pp̄ter deũ / nõ querat ab
hoīe habere mercedē. Ipe merces est sui prece
pti cũ fuerit adimpletũ. Proinde diligere se di
ligentē / iam habet oīno ab hoīe vicē. Et deroga
tur virtutib⁹ q̄ nõ p̄sentis tp̄is / sed futuri debēt
habere mercedes: nec humanas aut terrenas /
sed oīno celestes. Et sibij̄psi animus iniuriā fa-
cit / q̄ seip̄m tribuit p̄ mercede. Trāsire nāq̄ in
dilectũ dilectio animũ facit: vt illi q̄ sibi sit sepe
p̄sentior. Et diuina munera nihilopendit: q̄ pa-
rabant̄ pp̄ter deũ anio diligēti. Sed oīno req̄-
rit rediligi. Proinde inimicus diligi pponit̄ / q̄
non rependit vicē: vt ip̄e deus reddat nostre li-
bere dilectiõis mercedē. Et hoc est inter hoīes
eximiũ dilectionis officiũ: aut diligere inimicũ /
aut aliquē p̄uenire amando. Salutationes et tri
butiones et mutua de libera dilectiõe pcedant:
postposita spe mercedis atq̄ humane retributi
onis: vt fiant libere pp̄ter deũ / q̄ nostraꝝ bona
rũ actionũ totũ est premiũ: ad cuius similitudi-
nē simus pfecti / q̄ oībus tribuit sine retributiõe
simus et misericordes / sicut ip̄e q̄ sustinet pecca-
tores: et eis miseret̄ et cõmodat: nec desinit bene
facere ipsis quos miseratus expectat.

Quod oīs iusticia quā in lege implere tenemur / solũ pp̄ter deũ facienda est: secundũ mattheũ. Ca. XXIIII

Si deus oīs virtutis est autor: si ab ipso
cũcta bona pcedũt: si sine ip̄o nihil pōt
fieri bonitatis: si oīs virtutis se p̄mium
fecit: nõ est ex intētione agende virtutis
siue agentis ad ip̄m finis alius apponend⁹: nec
ante hoīm ponenda cõspectus: q̄ p̄ter q̄ laudā-
do nõ possunt p̄miare virtutes. Quicq̄d enī est
visibile oculis / aut obiectibile sensib⁹ / p̄miũ nõ
posset esse virtutis: etiā si ab hominibus possent
cuncta conferri. Quomodo remunerabitur ab
hominibus virtus / cuius deus autor ei se promi-
sit in premiũ? Magna derogatio virtutis nimis
q̄ operarius eius se deiecit in ima / si ex virtute
voluit coram hominibus apparere: q̄ de ip̄a pue
et p̄ quanto inest iudicare nõ possunt: q̄nis pos
sint ip̄am aliquando diffinire. Absurdum est / et
in partem dementie cedit: coram illo iudice suā
velle agere causam / qui veram nullo modo pōt
proferre sententiam. Uirtus cordi / non corpo-
ri insidet. Uirtutis act⁹ sub hominũ iudicio cõ-

stitutus est in corpore: procedens a vero aūt a falso corde. Potest quidem actus virtutis plerūque fieri ostentui: absque amore virtutis in animo nō insidentis. Est aūt quidam interior virtutis actus plus et minus habens/ put ipsius est habitus: soli deo/ nō homini cognitus. Quis vnque ergo hominū de virtute rectū poterit pferre iudiciū: cum iudiciū hominū sepe fallat/ dei autem nunque fallit? Sicut in saule decepti sunt hoies: deus aūt nouerat veritatē. Sic quidem scriptū est
1.Re.16 Dixit dñs ad samuelē: Usque quo luges saul cum ego ꝓiecerim eum ne regnet sup populū meum israel? Ecce ꝙ homo quātus propheta hominem quasi dignū cōpassione lugebat: quē a regno et a regimine iam dñs excludebat. Et omnes iesse filij paterno iudicio et ceterorum magnum aliquid habebant: sed in cōspectu dei nō erant accepti/ nisi solus dauid qui inter eos minimus habebatur. Unde dictū est ad samuelē/ cū in conspectu
Ibidē eius introduceret heliab: Ne respicias vultum eius/ neque altitudinē stature eius: quoniā abieci eum: nec iuxta intuitū hoīs ego iudico. Homo enim videt ea que parent: deus aūt intuetur cor. Et similis reprobatio facta ceterorum filiorum iesse: solus dauid acceptus in cōspectu dei est inuentus. Proinde in cōspectu hoīm nō est nostra facienda iusticia/ qui solū iudicant que foris parent sed in cōspectu dñi qui corda hominū quanta virtute polleant intuetur: qui etiam nō retribuet magnitudinē factorum/ sed affectuū. Etenim vi-
Lu.21 dua cum duobus minutis in magnitudine affectionis regnū emit: cunctos alios munera mittentes in gazophylaciū superans: Quobrē saluator omniū christus vtilitatibus hominū consu-
Mat.6 lens/ inutilia dissuadens dicit: Attendite ne iusticiā vestram faciatis corā hominibus/ vt videamini ab eis: alioquin mercedem nō habebitis apud patrē vestrum qui in celis est. Ecce quantū addicit mali hominibus velle parere: vt virtutū actus diuina mercede priuentur. Non cōsentit diuina iusticia in obliquate decernens: vt iusticia nr̄a pariter diuinū premiū recipiat et humanū: quāuis et multi recte ad agendam iusticiā incedētes/ etiā in hoc seculo cōmoda et honores ab hominibus acceperunt: nō ob aliam causam nisi quia recte agendam iusticiam operati sunt. Nec tamen illos credimus diuina et superna premia pdidisse: nec talia suscepissent/ nisi quia cognita fuit operata iusticia coram hominibus facta. Sed aliud est fecisse iusticiam/ que non potuit occultari cum voluit ab eo qui fecit: aliud vt appareret hominibus intentione fecisse. Ibi nō perditur diuinum premiū: si non quesitū et importune tribuatur humanū. Multos enim scimus ob veritatis iusticiam honore accepisse. Hic vero qui ex interiori proposito propter virtutis actus parere hominibus voluit/ apud deum mercedem sue actionis amisit.

¶ De recta intentione iusticie in elemosyna et oratione: secundum Mattheum tantum. Ca. XXV

ET vt tardioribus quod dicit innotesceret de facienda elemosyna quāli fiat cautela disseruit/ dicens: Cum facis ele- Mat.6
mosynā/ noli tuba canere ante te: sicut hypocrite faciunt in synagogis et in vicis/ vt honorificētur ab hominibus. Amen dico vobis/ receperūt mercedē suam. Magis quidem ex his phibet intentionē placendi hominibus ppalare atque humanas laudes inquirere/ que occultare iusticiā faciendā: quoniā omnis humana laus si querit et omnis honor impensus querentibus eū/ et tēporale cōmodū venantibus illud/ mercedē diuine retributionis euacuant: quia vnā recipienti ex voluntate atque aucupatione mercedē/ alia nō debetur. Ideo dicit: receperunt mercedem suam. Subinfert aūt faciendi modus: Te autē faciente elemosynā nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua: vt sit elemosyna tua in abscōdito. Et pater tuus qui videt in abscondito/ reddet tibi. Nil occultū est oculis dñi: multa sunt abscon sa hominibus. Fiat quod agitur intentiōe abscōsa: vt soli deo reddatur in placitū. Nam vt ab hominibus videatur/ necesse est saltē ab eis quibus beneficia cōferuntur/ etiam si p medios fieret. Et si nil homo aūt in nullo ad primū fieret/ vita iusti hominis neque celari: quoniā ex verbis et moribus innotescit. Sed que in abscondito fiat/ homo exigitur totus interior: in intentione tota in eum directa qui omnia cōtemplatur: et qui in abscōdito nostrā videt intentionē: nō in abscondito/ sed palam iustam reddet retributionē. Similiter et de oratione directionē posuit que sacrificium deo acceptissimū est: vt ita fiat/ ne meritū pdat. Et cū oratis/ nō eritis sicut hypocrite tristes: qui amāt in synagogis et angulis platearū stantes orare/ vt videantur ab hominibus. Amē dico vobis/ receperunt mercedē suam. Quia hoc quod querebāt scilicet laudari et reputari apud hoies acceperūt. Nec relinquitur eis spes de supno pmio aucupantibus imas laudes: nisi aū extremā retributionē p veram penitentiam resipiscant. Ut quid statur in orationibus ante deum immoto corpore: si ante oculos hominū interior hō deambulat? Ad quid ore verba voluuntur/ si cor laudes hominū vocat? Quid in oratione a deo petatur ignoro: si ob hoc oratur vt visus hominū orantē aspiciat: si corda hominū querunt ad amorē: si ora ipsorum appetunt ad laudem: siue hoc quod querit adueniat/ siue venire desistat. Amē dico vobis receperūt mercedē suā: si non ope/ saltē intētione. Quādobrē quantū ad consistentiā corporis orandi forma describitur: vt intentione directa soli deo ex oratione placeat. Tu aūt cū oraueris/ intra in cubiculū tuū et clauso ostio tuo ora patrē tuum in abscondito: et pater tuus qui videt in abscondito/ reddet tibi. Et si latēdi corpē

possibilitas desit: assit tñ voluntas hoĩbus non
placendi: sed illi soli q̃ virtutē orandi dedit/⁊ no
stri cordis secreta ex alto cognouit: ⁊ q̃d hõ sit
dignus accipere/ab eterno ꝓuidit. Attamē ad-
uertendū est ꝙ de occultāda iusticia faciēda in
duobus exēplificauit: scʒ de elemosyna ⁊ de ora-
tione: quaꝝ vna ꝑtinet ad actiuam vitam: altera
sꝰo ad cõtemplatiuā ascribiꝉ. Per vnā ad pro
ximū: ꝑ alteram sꝰo quis ordinaꝉ ad deum. Ter
tiū sꝰo subinferꝉ ꝑ quod homo in ordine dirigiꝉ
ad seipm/scʒ ieiuniuʒ. In his porro tribus oĩs
agenda iusticia cõstituta est: scʒ ad ꝓximum/ad
deū/⁊ ad seipm ordinatū irreprehensibiliter fie
ri/sine humana intentione placendi.

¶ De forma orandi: secundum Mattheum et Lucam. Ca. XXVI

IMaginē ⁊ similitudinē ⁊ cõformitatem
ad deū/quas homo in creatione suscepe
rat/volūtaria inobediētia oĩno fedauit:
⁊ conuersio ad minora bona protinus ab ipsa-
ruʒ factore fecit esse auersas. Et imagine/simili
tudine/cõformitate antiqui hostis acceptis/ab
vno exclusi alteri subdebanꝉ: quo agente volū-
tatē nostrā sibi sponte subiectam/deo vtiq; dis-
plicētia patrabamus: nõ valētes exercere quod
placet. Et incolentes incolatū ex pena miseruʒ/
ex peccato turpissimū: a sedibus eden in q̃bꝰ po
siti/a cubilibus supni regni iusto dei iudicio tene
bamur exclusi: expectātes includi loco tetri i car-
ceris: vbi nõ ordo/sed sempiternꝰ horror inha-
bitat. Et causa nobis erat aduersus nosipsos
cur hec patimur: aut cur ita creati sumus/vt ma
le operantes talia pateremur. Sed nõ erat foꝝ
agēdaꝝ causaꝝ/neq; auditoriū erat: nec aduoca
tus idoneus ad ꝓsequendū. Modus q̃deʒ aptꝰ
interpellandi ad iudicē nondū erat inuentꝰ nec
expediēs: nec adhuc inuenta illa oratoria disci
plina/qua iudex interpellatus flecterēꝉ. Ad vo-
tum ab exordio cõditionis humane ꝓseuche ad
deū nõ fuerunt in apta doctrina: neq; post ab-
lutū mundū ilico insinuatū fuit aperte/neq; per
scripturā de orando deum. Sed orauit abraam
sepe: sed nec forma oratiõis eius aperta est/ni-
si cum angelos recepit hospitio: quo humilis ⁊
Gen.19. supplex orauit/ vt parceret ciuitatibus subuer-
Gen.21. tendis. Orauit agar ꝓ se ⁊ ꝓ puero suo. Orauit
Gen.25. rebecca/dū bellū geminoꝝ nondū natorum eiꝰ
Gen.31. agereꝉ in vtero. Orauit iacob/interpellans ad-
Ibidē uersus fratrē. Orationibus etiā angelū detinu-
it/nõ manu: cū luctareꝉ cum eo vsq; mane. Ora
uit sepe moyses ꝓ populo: ⁊ pressus populis in
egypto/⁊ pontifactus similiter in deserto. Ora-
Psal.106 uit aaron: orauit ⁊ iosue. Et ipsi israelite sepe cla
mauerunt ad dñm dū tribularenꝉ: ⁊ dñs pluri-
1.Re.1 es ⁊ pluries liberauit eos. Anna orauit ⁊ votuʒ
vouit: ⁊ filiū postulatū accepit/scʒ samuelē. Ora-
uit ⁊ ipe samuel: orauit ipe dauid: ⁊ varios psal
3.Re.9 mos orando ipe cõposuit. Orauit salomon: ⁊ fa
cto insigni tēplo/in illo vt exaudireꝉ orans dñm
interpellauit. Orauerunt multi reges ⁊ ꝓphete
dū adhuc nõ esset posita orandi manifesta sciē-
tia: sʒ aut interna inspiratio aut necessitas erat
in orādo magistra. In maxima necessitate agē-
di ad deū oratio facta est: cū talia visibilia ⁊ in-
uisibilia ꝑsenter mala cõturbent/⁊ futura ꝑam-
plius peiora cõminenꝉ: a q̃bus nostra virtute li
berari nõ possumus: nec alius aliꝗ potest presta-
re iuuamen: de q̃bus soli deo reseruaꝉ auctoritas
liberandi. Proinde ad eū cogit necessitas fieri
orationē vt liberemur a malis: q̃ solus possidet
potestatē. Sunt ⁊ hoĩbus opportune virtutes
velut clamationes in celū: q̃ preterq̃ a deo/a ne
mine cõferunꝉ. Et paterne inimicitie atq; pro-
prie inter nos ⁊ deū existunt: q̃ nisi ad recõcilia-
tionē veniant/eternā a deo separationē cõstitu-
ent. Nullus q̃dem mediator ad has inimicitias
auferēdas: neq; angelus/neq; homo: nisi deus
ipse mediator ꝓ omnibꝰ factus hõ: ⁊ hūc oĩno
expedit orõnibus excitari. Et in nullo melius q̃
ignitis orõnibus excitaꝉ/rogaturus pro nobis
patrē ꝓ oĩbus q̃ cõferunt nobis. Quamuis ipse
amet oẽs se diligentes/etiā rogandus est: cū ne-
mo sciat quanto gradu amoris existat apud de
um: etiā quantūlibet a sordibus alienus. Errāt
ꝑrimus denegantes orõnis necessitatē/quousq;
ista ꝑegrinatio ꝑseueret: cū incessanter nos vn-
diq; interius ⁊ exterius mala conturbēt: ⁊ ꝓcul
existant virtutes quas ad ascendendū in celum
requirimus: ⁊ incertū sit vtrū inimicitie sint fi-
nite/q̃ inter nos ⁊ deū existunt: quousq; audieri
mus benedictionis verbū ad suscipiendum re-
gnū electis ab eterno paratū. Nemo igiꝉ ad nõ
ꝑagendā orõnis iusticiā ꝑdestinationē inducat:
q̃ aliter esse nequit: cū ꝑdestinatio sic sit ordina-
ta/vt etiam orõnibus ꝓpriis aut alienis in his
neq̃at adiuuari. Nemo ꝑscientiā ꝓ dānatis: cū
ex illa necessitate nullus descendat in baratrū/
saltem quo pena sentiaꝉ. Nemo misericordiaꝫ
q̃ū ipa suppositiuā causam in his q̃ adulti sunt
req̃rit. Nemo diuinū amorē ꝓducat in causam:
quoniā deꝰ nõ ita diligit quod creauit/vt amet
quod creatura nequiter fecit: q̃ cū tāq̃ nihil pos
sit punire peccatū/ex iusticia multat agētē. Ois
⁊ oĩm allegatio deficit vt orõnem excludat: q̃ est — Quid sit orõ.
in corꝑe incorporea oꝑatio/aspectus immorꝰ
alis: in fide aspiciens eū q̃ oĩa est/irreuerberatus
alis oculus ꝑ tpe sue duratiõis. Etenī ꝑpetua eē
nequit traiectio totius nr̃e volūtatis in deū: vt
nõ solū illa velimus obtinere q̃ placent/sed vt il
la nobis placeant q̃ ipe dare decreuerit. Ordo
rõnalis creature/cū se studio ad supiorē subor-
dinat. Cõsistentia rõnalis anĩe ante deū: allocu
tio inaudita perstrepēs aures dei. Suauis cla-
mor in sensu cordis/negatio dū agiꝉ oĩum cor-
poraliū motionū/restrictio sensuuʒ/obliuio sui:
atq; oĩs visibilis creature ꝑter deū/cõtrahit po-
stulata. Portus ꝑuagantis spūs/collectio ad se
ipm. Repsentatio inexceptuata in ꝯspectu eter-
ni iudicis/diiudicatio suipsius ad eternā mor-
tē: priuatio ⁊ incõfidētia oĩs ꝓprie actionis etiā
alte pollentis: in dictis mētalibꝰ in se/in deo cui
assistiꝉ/successiua ⁊ orbiculata intentio. Aliter q̃

est nō oratio/sed lmemoratio/imo dementia exi-
stit. Preuentio diuini aduentus/iudiciū ante iu
diciū: vex ale speculū/ ꝛ luminare splēdidissimū/
lux inuisibilis ad inuisibilē actionē: vmbra refri
gerans malis ardorib⁹ estuatū/iactatio sui ꝑpsi⁹
in deū. Nil auerti querēs nisi quod ei displicet ꝛ
facit petenti iacturā: aut cōferri nisi diuine volū
tati gratū ꝛ postulanti ad vtile cedat. Cui⁹ tam
alte orationis iusticie saluator oīm rē ꝛ formā
aguit/dicēs: [Orantes aūt nolite multū
loqui/sicut ethnici. Putant eñ ꝙ in multiloq̄o
suo exaudianẗ. Nolite ergo assimilari eis. Scit
eñ pater vester quid opus sit vobis anteꝙ peta
tis eū.] Iure multiloquiū ab orōne ꝓpellitur:
qm̄ nō dormitat q̄ nostras orōnes obseruat. Et
estimareẗ aut dormiens dñs aut surd⁹ auditor/
si ꝑ multiloquiū moueret: seu q̄ dissimularet au
dire/aut nolle porrigere postulata: seu curā nul
lius gerere causareẗ: vel crederet circūscriptibi
lis loco: ꝛ humanis aurib⁹ ꝑcipere verba sonan
tia: velut interualli spaciū impediret auditū: vt
crebra verboꝝ repetitio plus valeret. Sed nūꝙ
dormit oculus eternus: nūꝙ sopitus/ semꝑ aspi
ciēs: nō surdus q̄ oīm finxit ꝛ fingit aures. Nec
audire dissimulat/q̄ oēs ad orandū inuitat: nec
dare iuste postulata renuit/q̄ sua bona ꝓmittit
ꝛ offert: a quo nihil demū cū oīa dederit: q̄ non
solū q̄ cōdidit corporalia ꝛ purgatiuas gratifi-
cantesq; virtutes quas fecit/ sed semetipm̄ oīm
cōditorē hominib⁹ oīmode largitus est. Intelli
git aūt oīa priusꝙ cogitenẗ: q2 omne cor intelli-
giẗ ab illo. Circūscriptus nō est/ q̄ vbiq; tot⁹ ē.
Spacia nō diuidūt/q̄ vbiq; pariter ꝓpinqu⁹ ē.
Ethnici putabant a diis siue ab vno deo quos
orabant in multiloquio exaudiri: nō attendētes
spm̄ deū esse/ꝛ in spū orōnem verā effundi: q̄ nō
multiloquio/sed intenta ꝛ inuariabili affectiōe
ꝑagiẗ. Nam ꝛ anna cū arguebaẗ ab hely sacer-
dote/qꝛ in corde dño ipsa loquente vox penitus
nō audiebaẗ: ꝛ imponereẗ sibi temulentie vitium
1.Re.1 ait: Nequaꝙ dñe mi: sed effudi aīam meā in con
spectu dñi. Cū aīa tota effundiẗ in cōspectu dñi/
nō expedit in orōne multis verbis aerem verbe-
rare. Uentilabrū in aere lingua est. Quid ergo
cū ipsa conditorē ꝛ dñm oīm agitare: q̄ dūtaxat
rationale cor exquisiuit ab homie? Importunū
igiẗ in oratione multiloquiū erit: similiter ꝛ sapi-
loquiū ꝛ curialoquiū ꝛ rhetoriloquiū: sꝫ oppor-
tuna est ꝑmaxime recta intentio ad finē bonorū
omniū: vt ipse sit ipsius exordiū/mediū ꝛ finis.
Satagendū est totis nisibus vt orans in mentis
libertatē deueniat: nō mente gerens ad quod re
curueẗ. Impertinentes eñ amores ad visibilia ꝛ
delectantia sensum/ipsam recuruari fecerūt. Et
distorsit ab eo ꝙ recte gradi posset: si ꝑter deum
ꝑintendereẗ aliquid aliud ad habendū. Opor-
tet sane ab oib⁹ imptinētib⁹ orōnem circūcisam
esse: qm̄ scit pater vr̄ q̄d opus sit filiis suis: ꝑam
plius ꝙ ipsi ex modo ꝛ re nouerint ꝓuidere pe-
tendo vtilitatib⁹ suis. Aiunt pleriq;: Igiẗ si pre
nouit opportunitatē nostrā/cur orōnes ꝛ ꝓseu-
chas exigit? Est ne oratio ꝑ seipam sufficiēs ad
postulata merendū? Nōne multā ꝛ quodāmodo
a nobis incōprehensibilia tribuit anteꝙ petere-
tur? Et nulla ꝓcesserunt merita ex q̄bus largire-
tur. Nec exhauriunẗ apothece ipsius: nec eua-
cuanẗ exedre: sꝫ oīa post largitionē eque vt ante
remanent apud eū. Sed mos est mūdi regibus
largiri eis q̄ vnꝙ maiestati regie seruierūt. Acce
ptores ṽo donoꝝ susceptis beneficiis operanẗ
in illis/ꝛ merenẗ in eis. Oratio q̄dem opus ē iu
sticie: in qua homo mereẗ in accipiendo/ simili-
ter ꝛ in acceptor: non tñ equaliter ad suscepta seu
ad suscipienda. Et ipse dñs oīm vult agnosci/sicut
ꝛ largitor. Et iusticia exigit vt nō denẗ dona ne
scientibus illa/si quōlibet in illoꝝ cognitionem
venire potuerūt. Cognitionē petitoꝝ habere se
monstrat ille q̄ postulat aptam siue fidelē. Nec
nō ꝛ suadet iusticia vt eis q̄ data sunt ꝑter meri-
ta ꝛ accepimus: ꝛ q̄ supra merita sunt ꝓmissa et
speramus: vt oīa possibilia ipsa iuuante gratia
merita nostra iunganẗ. Et nec nobis mereri ꝑh
tum est/velut terrenis militib⁹ corā regib⁹ suis i
terrena militia: sed in his q̄ saluator edocuit in
facto/similiter ꝛ in verbo. Etem̄ orasse ipsum se
pe legimus: ꝛ mandauit ꝛ ordinauit orari hic in
monte/ꝛ in horto ꝓximus passioni. Orate ne in Mat.26
tretis in tentationē. Et q̄ dicit se in christo ma- 1.Ioh.2
nere: debet vt ipsē ambulauit /ꝛ ipse ambulare.
Et si vocalis oratio velut importuna excluditur
ab alta sapientibus: aduertendū est ꝙ etiā ex oī-
bus mēbris nostris glorificandus est de⁹: ꝛ tur-
pia sunt mēbra/nō cōuenientia capiti nostro chri
sto: q̄ cū sola inuisibili volūtate nostrā potuisset
salutē ꝑficere: ꝛ corpus ad actiones acerbas ex-
posuit ꝛ vocaliter orauit: ꝛ in lachrymis et cla- Heb.5
more valido exauditus est ꝓ sua reuerētia. Si
quis ṽo dixerit/ sufficit quod in capite christo
actū est: ꝛ naturaliter ꝛ iure omne caput querit
conformia sibi membra.

¶ De oratione dominica: secundum Mattheū et Lucā tantū. Ca. XXVII

Orandi prerogata forma exigit rē orā-
di. Nam ꝛ apl̄i summa diligētia q̄sie-
runt: scꝫ vnus ex discipulis ꝓ oī- Mat.6
bus dicēs: Domine/doce nos Lu.11
orare: sicut ioānes docuit discipulos
suos. Certū ex euangelio inuestigari non pōt
an ista interrogatio facta sit in monte an alibi:
cum in monte septem petitiones in oratione iu-
xta mattheū euangelistā referentē posuerit: ꝯm
lucam ṽo solū quinq; disseruit. Hoc aūt ꝙ ioā
nes baptiste suos discipulos orare docuerit /ex
euangelio modus ꝛ forma ꝛ quid penitus igno
ratur: hoc dūtaxat excepto quod iste discipulus
dixit. Sed nō sumpsimus elucidandas euange-
listaꝝ cōcordias/ sed veritatē moralē elicere: ꝓ-
ut orōnem christus nō interrogatus aut inter-
rogatus aguit/dicens: Sic ergo vos ora-
bitis: Pater noster qui es in celis: et
que sequunẗ notoria sunt. Magna est mortalib⁹
prerogata potestas: quia dedit eis potestatē fi-

lios dei fieri: vt alter euãgelista edixit. Nũc orã-
do cõcessit exulibus/ vt deũ patrẽ audeant noia-
re: spem astruens de impetrãdo/ si a deo petere-
mus velut a patre. Nõ erubescit filius affectum
rogare paternũ: cũ ad ipsum esse ꝓpicium natu-
ra moueat patrẽ: scientẽ filium ex se traduce car
nis eductũ. Multo amplius creator olim deus
q̃ ad filios patres voluit esse ꝓpicios/ erit ad su
os quos adoptauit in filios. Necnõ ⁊ ipse iesus
cõmunẽ in natura nobiscũ se esse monstrauit: cũ
velut cunctis ꝓposuit deũ patrẽ ipse nobis ĩ hu
manitate frater. Nec ad se voluit velut ad homi
nẽ orõnes fieri/ cũ esset ⁊ deus: qm̃ ⁊ ipse vt ho-
mo ꝓces effudit ꝓ nobis ad patrẽ: sed nobis in
humanitate frater/ in doctrina magister: quem
ꝓcaremur edocuit. Sic ergo vos orabitis: Pr
noster q̃ es in celis. Nõ in celis velut situatus in
loco: sed ꝑ oia superexaltatus a nobis. Sz ex noie
celo℞ ostendit nil altius potuisse monstrari ho-
Psal. 113 minib⁹. Quia celũ celi dño/ scz supiores mundi
partes/ sibi cũ locutio exigit cõpetunt. Terrã au
tẽ scz infimã mũdi molẽ/ dedit filijs hominum.
Et sua magnificẽtia eleuata est sup celos: ⁊ ipse
in altissimis habitat: ⁊ altior celo est. Nõ potuit
humanis intellectib⁹ pamplius declarari altitu
do altissimi ꝙ nominãdo celos: a quo descendẽ-
do vsq3 ad id quod esse deberet nostre petitiõis
exordiũ/ docuit postulare. Quod si a nobis exor
direẽ oratio/ poneremus ibi esse initiũ vbi est fi-
nis a christo: velut si mẽte fabricaremus septem
graduũ quandã virtutis scalã ad ascendendum
ad deũ: quẽ vltimus ⁊ supremus gradus contin-
geret: nos aũt inferior. Sic in ista orõne sanctifi
catio icipit a se: ꝗ malo liberari exorditur a no
bis: ꝙ nisi scriptura euangelica me diuerteret ⁊
antiqua cõsuetudo ecclesie sancte dei/ q̃ dñicam
orõnem ꝓnunciat: auderem firmiter vbi desinit
inchoare/ velut a minorib⁹ ad maiora faciendo
ꝓgressuz: vt dicereẽ ꝙ primo liberaret a malis:
scdo ne nos in tẽtationẽ induceret: tertio vt
debita nostra dimitteret: quarto vt panem no-
strũ quotidianũ nobis daret: qnto vt fieret eius
voluntas a nobis: sexto vt nobis ei⁹ adesset san
ctissimũ regnũ: septimo vt eius nomẽ sanctifica
reẽ in nobis. Quo℞ vnus excedit aliũ: vt perfe-
ctius oibus sit attigisse supmũ. A quo vt scriptu
ra refert/ ecclesia sancta tenet/ expositiõis suma-
mus initium.

De prima petitione orationis do-minice: secundũ Mattheũ et Lucaz. Capitulum XXVIII

Mat. 6. Sanctificetur nomẽ tuũ/ paternũ
Lu. 11. videlicet: quod referẽ ad filiũ/ scz deum
creatorẽ olim/ patrẽ nostrũ possum⁹ de
vnigeniti ab eterno filij licẽtia noiare. Non ad
seipsam/ sed ad aliud est relatio. Nemo est ad se-
ipsum pr/ sed quod est ex substãtia siue natura:
sed ad filiũ q̃s est pr. Si ergo pr nr adoptione ꝑ
habita de⁹ est: hoc nomẽ patris scificeẽ ⁊ eter-
ne firmeẽ in nobis: vt tu sp pater vt pr: nos filij
vt tãto patri decẽtes filij existam⁹. Quod si vtra
ꝗ relatio cõfirmabiẽ paternitatis ad filios/ ⁊ fi-
liatiõis ad patrẽ: ne in eternũ deficiat: ꝗuis ado
ptiua ꝯsistat: ipse in filijs ⁊ filij in patre mane-
bũt: vt relatio neutra tẽdat in terminũ: vt beati-
tudo eterna ꝑsistat in premiũ: qm̃ pater ad filiũ
deriuat hereditatẽ decedẽs intestatus siue testa
tus. Sic deus pater nobis existẽs/ si paternum
nomẽ hoc orantib⁹ ꝯfirmabit: aut ꝙ sanctificeẽ
in nobis/ eternã atq3 diuinã hereditatẽ omnino
speremus. Quãobrẽ sic dictũ est/ vt petamus vt
paternũ nomen sanctificeẽ in nobis. Si vo alia
dei noia q̃ sm hebreos dece inuenire me memi-
ni/ ad hanc sanctificationẽ ordinare decernerẽ:
nec absonũ esset/ aut a veritate diuersum/ si quis
eo℞ interꝑtationẽ aspiceret: q̃ ponere/ nõ decla-
rare decreui: relinquẽs sagaciorib⁹ animis inq̃-
rere veritatẽ. Hel/ hely/ heloe/ helyon/ sabaoth/
hya/ adonay/ hie/ tetragrammaton/ saday. Ma
gna ⁊ magno℞ inuestigatio existit in istis/ pro
sanctificatione diuini nois: quã petimus vt fiat
in nobis: nõ solũ in tpe/ sed eterne.

De secunda petitione oratiõis do-minice: secũdum Mattheũ et Lucã. Capitulum XXIX

Aduenniat regnum tuũ. Duplex Mat. 6.
esse regnũ dei quod aduenire petim⁹/ Lu. 11.
sacra scriptura cõmemorat: scz agende
vite atq3 sperande: vnũ in merito/ alte℞ in ꝑmio.
Sed ordine meritũ ꝑmio anteferẽ: felicitate vo
premiũ supferẽ. Equidẽ premiũ ad meritũ sequi
tur: ⁊ regnũ ad regnũ adijciẽ. Et nisi vnũ prec-
at/ alte℞ nõ subsequiẽ: q2 regnũ beatitudinis nõ
daẽ nisi regno virtutis. Preit oĩno beatitudinẽ
in ordine iusticie virtus. In cuius regno regnãs
regnũ eterne felicitatis accipiet. Igiẽ primũ re
gnũ agende vite cuz sua lege oportet inq̃rere et
tenere. Sic eñi saluator ait: Primũ q̃rite regnũ Mat. 6.
dei ⁊ iusticiã eius: quod de regno agende vite si
ne virtutis est dictũ. Regnũ q̃dem dei videlicet
felicitatis eterne nõ habet iusticie actionẽ: sed ꝑ
miũ actiue iusticie. Regnũ ergo dei agende vite
ad virtutis ꝑtinet actionẽ: cuius iusticia est de-
clinare ꝑperã actionẽ/ totũ se transferre in alte
rã partẽ. De quo regno etiã alibi saluator inter
rogatus quando venit regnum dei/ respondit:
Non venit regnum dei cum obseruatione: neq3 Lu. 17
dicẽt/ ecce hic est aut illic: regnum dei intra vos
est. Non habet legales cerimonias regnum dei
quod agitur in virtute: neq3 circumscribitur lo-
cis: sed tm̃ est ĩ mẽtibus hominũ ordinatum. Et
apostolus: Regnum dei non est in sermone/ sed 1. Co. 4
in virtute. Et alibi: Non est regnum dei esca et Ro. 14
potus: sed iusticia ⁊ pax ⁊ gaudium in spiritu san
cto. Et huiuscemodi agende vite regni postula-
tur aduentus: vt etiam regnum vite sperande
succedat. De quo scriptum est: Regnum tuum Psal. 144
regnum omniũ seculorum. Et de iustis dicitur:
Accipiẽt regnum decoris/ ⁊ diadema speciei de Sap. 5
manu domini. Et in euangelio: Impletum est Lu. 11.
tempus. Appropinquat regnum dei. Et de ini-
quis dicitur: Nescitis ꝙ iniqui regnum dei non 1. Co. 6.

possidebit? Similiter τ hoc regnum ex ista peti tione conquirit.

ℭ De tertia petitione orationis dominice; secundum Mattheum tantum. Capitulum XXX

Mat.6. Fiat voluntas tua: sicut in celo et in terra. Nihil in desyderio rectius: nihil in actiõe pfectius: vltra quod nihil in opatiõe τ cõtemplatiõe posterius: φ in aïa et corpe satagere dei pficere voluntatẽ: ea videlicet silitudine in ista mortali vita/ q̃ in supna sibi im maculate seruit. Voluntatẽ dei facere est abnegare seipm: τ quicqd datum acceptumq; est gratis in natura/ subdere sancto mandato legis et euãgelicis disciplinis: τ trãquillum fieri ad oia psꝑa τ aduersa/ q̃ diuina ꝓuidẽtia τ dispẽsatiue agunt. Volũtas dei cũ fit excludit oẽs aduersarias ptãtes/ τ omnẽ ditionẽ iniq̃ ꝑmentẽ. Dissimilat a laruali demonũ turba: q̃ nec illã facientes turpiter corruerũt. Assimilat aũt ciuibus supernis/ ab initio inculpate faciẽtibus illã: si est aliq̃ actio in supnis: iuxta dictũ φ dei volũtas vt fit in celo/ ita τ in terra fiat. Porro filiis est angelis dei/ volũtatẽ eius pficiens sup terrã: qui licet ex nature cõditione ab eis aliq̃liter minorẽ/ in actiõe silitudo seruat: cũ neq; ipsi amplius faciunt φ dñi volũtatẽ. Coopari date desup gratie factio est illius: si gratia dei q̃ sumus oẽ quod sumus/ τ qua cũcta data in vtroq; hoĩe possidemus/ nõ vacua est in nobis. Volũtas dei ostendit in ꝑceptis: q̃ qui pfecerit/ eius est factus amicus. Testat hoc dei filius suis discipulis in do-

Jo.15 ctrina: Vos amici mei estis/ si feceritis q̃ ꝑcipio vobis. Etiã in hoĩbus q̃rẽtibus inuicẽ amicari nunq̃ aptius amicitia ipsa condit: φ versanice vnius τ alterius pficere volũtatẽ. Si dei volũtatẽ in ꝑceptis agnouimus/ faciamus: eqdẽ sciẽs

Lu.12 volũtatẽ dñi sui τ nõ faciens/ plagis vapulabit multis. Nõ dat excusatiõis locus nõ faciẽtibus dei cognitã volũtatẽ: sed aut sunt emẽdatione ꝑ indulgentiã liberandi: aut ꝑ iusticiam seua pena plectendi. Coartant vndiq; nimis oẽs q̃ supernam vitã captare concertãt/ dei facere voluntatem ostẽsam in mandatis: que ipse mãdauit cu-

Psal.118 stodiri nimis. Propheticũ dictũ est: Tu mãdasti mandata tua custodiri nimis. Tergiuersant sepe iniqui dicẽtes: Ignoramus dñi voluntatẽ. Aut quis põt scire q̃d velit deus? Sed sacre scripture concludunt sentẽtijs: cũ ad intelligendaz illam q̃ possunt intelligere/ inuitant. Inquit eñ

Ro.12. apostolus: Vt ꝓbetis que sit volũtas dei bona

Ephe.5 beneplacens τ pfecta. Et ad Ephesios: Intelligentes que sit volũtas dei. Et alibi que sit ape-

1.Thes.4. ruit: Hec est voluntas dei/ sanctificatio vestra. Ex ꝑ ea que sequunt que sit dei volũtas vt illam faciamus/ ostẽdit. Nec rectius orat ꝑ primis/ φ vt dei faciant voluntatẽ. Sicut scriptũ est per

2.Macha.1 optãdo: Et det/ sc3 deus vobis oĩbus cor vt colatis eũ: τ faciatis eius voluntatẽ corde magno τ aĩo volẽti. Et apiat cor vestrũ in lege sua et in ꝑceptis suis; τ faciat pacẽ. Ecce modus factionis dñice volũtatis/ sc3 cũ corde magno: q̃m nihil est paruũ in ope/ vbi cor syncerũ est τ magnũ in volũtate fiendorũ: τ animus est volẽs τ in actione feruẽs. Volenti quidẽ aĩo agit vbi ad impata seu ad dñi volita/ nulla est eius q̃ subiacet cõtradictio volũtatis: nec aliqua exceptio ꝑceptorũ/ vbi nulla ex aliq̃ conditiõe causatio. Et cum volũtas nihil est ad seipsam/ sed ad obsequium impantis: nemo huius magni τ eterni dñi negligat intelligere voluntatẽ. Nõ eñ apud eternum τ ineffabilẽ iudicẽ negligẽtia/ sed impossibilitas excusat. Firmauit exẽplo/ docuit verbo iesus in seipso/ vnũquẽq; credentẽ nõ suã/ sed dei facere voluntatẽ/ dicens. Nõ eñ veni facere volunta- Jo.5
tẽ meã/ sed eius qui misit me. Atq; in cũctis magnis eterni dei voluntatẽ siue hũane volũtati ꝑposuit: sicut in multis locis historia euangelica manifestat. Per segregationẽ a materijs dei voluntas adimplenda est: si ad similitudinẽ sepatarũ substantiarũ illaz facere poptamus. Non eñ celum cognoscibiliter facit dñi voluntatẽ: neq; illa que rõne carent/ voluntatem dei faciũt: sed voluntate dñi disponunt τ pagunt in disposita lege. Rationale animal/ celeste siue terrestre/ rationabiliter illam pficere ordinatum est. Distincte quidẽ sunt in ordinibus supne siue supercelestes substãtie disposite ꝑm ordinẽ in quo sunt diuinum placitũ facere: quarũ concẽtus in obediendo non dormit. Et qui nouit ordinem celi/ descripsit rõnẽ eius in terra: cũ volũtatẽ dei fiendã in terra/ sicut in celo mõstrauit. Igit ad illarũ substantiarũ imaginẽ ꝓut sunt in ordine constitute/ fiat in hac terra: seraphice ꝑ charitatis ardorẽ: cherubice cũ illa sciẽtie plenitudine que omnẽ deuitat errorẽ: q̃ mala declinãda τ agẽda bona noscunt: q̃ etiam indoctus litteris/ intus eruditus/ industrie tendit ad salutem: thronice vt tanta taliq; iusticia hoĩs animus fulgeat: vt iustus dñs in eo iuste possit tenere inuisibilẽ sedẽ: dominatiue sup inuisibilia mentis: principatiue ad ea que agũt foris q; agunt: potestatiue aduersus aereas τ inficientes sathanicas potestates: virtualiter ꝑ abstractionẽ a materijs ad locandã mentẽ sup ea q̃ naturalia sunt: archangelice in adoratiõe τ veneratiõe secretorũ dei: angelice ꝑ custodiã sui τ auxiliũ primi. Neq; abs re dictũ est atq; a christo ꝑdoctũ: vt dei volũtas vt in celo/ ita in terra fiat.

ℭ De quarta petitione orationis dominice: secundum mattheum et Lucam. Capitulum XXX

Panem nostrum supersubstantialez et quotidianum da nobis hodie. Quotidie petitur quod quotidie datur/ etiam si non petatur. Vt quid ergo petitio subinfertur? Quare petit christianus quod absq; petitiõe accipit saracenus siue iudeus? Cur rogat iustus/ quo sine ꝑcibus fulcit iniquus? Vt quid rõnale animal ad imaginẽ dei factũ/ admonet quotidianis ꝑcibus postulare annonã: cũ Mat.6. Lu.11

ipsa volatilia celi/piscesq maris/alia terre si ne sollicitudine a diuina largitate pascant? Diuitē fecit deus ipsam naturā: atq cōstituit illam esse oībus debitricem vt aleret alēda: siue absq studio siue artificio addito ad naturā. Dictū qdē legimus ad adā: In sudore vultus tui vesce-
Gen.3. ris pane tuo. Nūc dicit christiano: Pete quotidie quotidianū panē tuū? Si nostrū: quare petimus quod habemus? Si petimus: ergo nec habemus/nec noster est panis. Nemo petit quod suū est. Repetere quidē posset/si a valentiori extra suū placitū teneret. Eorū que nō habent/cū angit necessitas/est porrigēda petitio his q habent copiā largiēdi. Sed petēda sunt ea que dātur pcibus subiectiuis: vt dātis demonstret sublimitas: et petentis inopis humilitas agnoscat. Et quod dat gratis/cum humiliter petit/ppinquat ad meritū. Et qdā est actio gratiarū/petere quod etiā absq petitione daret. Ad exercitandā memoriā ne simus ingrati magnifico largitori/panē monemur quotidianū supplicādo deposcere: et ad differentiā irrationabiliū animaliū q a debitrice natura suscipiūt alimenta: q nec cognoscūt/nec referūt gratias largitori. Est et alius quotidianus panis quo fruemur/cū ad illam puenerimus patriam: in q vnus est eternus dies nulla nocte claudendus: q noster est pmissione quousq in possessionē veniat/nō natura/non lege: quotidianus eternitate illius diei eterni/quē hodie scz in psenti seculo vt mereri possimus docemur expetere: nō tn ex cōdigno qs meruit aut mereri potuit/sed merito christi fratris ex hūanatione nostri: cuius patri p adoptionē suā dicimus/pater noster: ingerimus pces nostras vt eius merito valeāt/cū ex nostro deficiūt. Necnō et sacramētalis panis expetit: vt nobis ad id psit ad quod diuine institutus est: sup substantialis videlicet sup omnē creatā substantiā dignior ex vnione increati verbi: quotidianus ad abolendos quotidianos defectus: et ad roborādā mentē aduersus quotidianā pugnā/insurgentem ex luto carnis et ex materijs visibilibus et ab inuisibilibus hostib9 quotidie inuisibiliter excitatā: et ad exercendā illā in virtutibus actionem que quotidie fieri diuina lege imponit/aut voluntario psilio assumpta est. Qm vt ipse saluator ait:
Jo.6 Ego sum panis viuus q de celo descendi: sine cuius virtute nō pōt resisti vitijs: nec haberi vir-
Tren.4 tutes qs animus pius qrit. Hūc tempibus priscis petierūt paruuli: nec erat qui frāgeret eis. Nouissime vo christ9 tradidit nobis: vt petēdo patri dicam9 cū fiducia/panē nostrū.

De quinta petitione orationis dominice: secundum Mattheum et Lucam. Capitulum XXXII

Mat.6 Lu.11. Dimitte nobis debita nostra et ptā: sicut et nos dimittim9 debitorib9 nřis.] Magnis sum9 debitis obligati paternis et pprijs: nec adest possibilitas de soluēdo. Ex multitudine debitorū et criminū/patri luminū obnoxij subiacemus: deficiētes ex emēdatione abolere chirographū/nisi pater dimittat. Sed nec dimittit nisi prius nos nostris debitoribus dimittamus: et huius cōditionis appositione veniā docuit postulare. Quod si non dimiserimus/magis ad cōdemnationē q ad veniam petitio ista porrigit: et semetipm diudicat q sic sibi petit dimitti/nec dimittit. Ex hac conditiōe seu pacto fit et petit dimissio debitorū nostrorū/si debita nobis nostris debitorib9 relaxamus. Preit oīno dimissio filiorū dimissionē paternam: et nisi nostra pcedat/sua nō sequit. Aduertendū qdem ne alijs dimittere debita difficile videat: q si oīa mala q ab hoīb9 ad alterutrū possent inferri/conflarent in vnū: a minima dei offensa cōpositione vincerent. Et nos vo audemus a pātre remissionē magnorū scelerū postulare: debitorib9 vo nostris modica relaxare cunctamur. In nobis igit est vnde possumus recipere remissionē peccatorū: eo federe quo de9 pater se nobiscū voluntate sua/nō nostra satisfactione ligauit: vt si dimiserimus alijs/et nobis ipse dimittet. Alioquin ex nobis nulla posset esse copia de soluendo p debitis: et propterea dimittit. Sed nec dimitteret: nec etiā opus esset dimittere: si opes ale nostre atq corporis sufficerēt ad soluendū. Exigeret qdem iustus exactor/si thesauros ad exhauriendū nosset in nobis. Sed qa nō inuenit quid exigat per iusticiam/per misericordiā suam magnā vult debita dimittere debitoribus suis: si nos per misericordiā nostram dimiserimus debitoribus nostris. Attamē nec intelligendū est de debitis rerū in valentibus soluere/sed debitis siue peccatis iniuriarū: et illarum offensionum quas quicūq intulit/q cum intulerit/nunq potuit emendare. Perfectioni aūt nō ordini iuris ascribit/tēporalē substātiā ab accipiētib9 nō repetere: si facultas aderit l reddēdo.

De sexta petitiōe orōnis domice: secūdū mattheū et lucā. Ca. XXXIII

Mat.6. Lu.11. Et ne nos inducas in tentationē. A patre misericordiarū/grārū/luminū et psolationū/oīa opportuna nobis ab e9 eterno filio/ex tēpe fratre nostro docemur expetere: vt etiā a tētatione custodiat. Nō aūt timenda est tentatio/sed casus ad illam. Nec orādum est contra ipam ne veniat: sed ne decipiat/aut inuoluat cū venerit. Ipse saluator q docuit sic orare/in seipso ante fuerat expertus tentationes sathanicas: factus iam in experientia hūanorū in quibus in carne succubuit: nunq tamen in animo superatus/aut p molestiam motus: excepto q p nobis assumpsit tristiciam. Preactum est in capite/quod diffundendū erat in corpore: vt fideles eius tentationis pondera paterētur: nō ad subuersionē/sed ad pbationē molestioris agonis: vt post victoriā pciosior corona in tētatorū capite poneret. Si vo tentatio ex vehemētia quēpiam subuertit: aut ante ne subuerteret/humiliter oratū nō fuit: aut talis supbia in anio insidebat/que p casum tentationis propellenda erat. Multis qdem alta sapientibus et de se pre

stantibus inductio pmissiua in tētationē ꝓfu-
it ad virtutē/ vt dirigeret in salutē. Sepe vero ip
sa tētatio/ tētati demerito cognito vł occulto de
duxit in casu3: ꝛ casus in eternū suppliciū dedu
xit cadentē. Ac ꝓ hoc filius dei diuine atqȝ hūa
ne hoīes docēs/ edixit a patre petere: nō ne tēte
mur/ sed ne in tētatiōnis baratrū demergamur.
Inductio in tētationē quā petimus deuitare/ est
in illū malū seu mali finem deuenire ꝓut impro
bus tētator intēdit. Est aūt a difformibus ꝛ dif
formiter sepe aut aliqñ immissa tētatio. Non tñ
oīs est inductio deuitāda: sed illius ꝗ ex princi-
pio/ ꝛ medio/ ꝛ fine ꝑperā agit. Nā tētat deus vt
ꝓbet virtutē/ ꝓbatāqȝ coronet: vt tētauit abraā
in fide/ spe/ ꝛ charitate: cū offerre iuberet filium
in vno montiū sibi ostēso in sacrificio moriturū.
Intēdebat qdē deus nō aliqd mali: sed in ipso ꝓ
bare virtutes. Fidē: qꝛ cū isaac esset filius ꝓmis
sionis in quo multipliciū erat futurū gentiū: nō
est mēte aut verbo aduersatus offerre illū iuxta
mandatū. Nec hesitauit quō multiplicatio gen-
tiū oriref. Cōtraria porro erāt ꝙ ex isaac multi-
plicarenf gētes: ꝛ ꝙ in mōte mortuus litaretur.
Nec obstat ꝙ in semine quod erat christus/ in fi
gura talia dicebanf: qn deus voluerit abraa3 in
fide tētare. Ita ꝛ in spe: ꝓpter celestia capessen-
da cōtemptu terrestriū. In charitate: cū filiū in
quē totus paternus amor diffundif/ diuine iussi
oni postposuit/ amplius diligens deū. Ac ꝓ hoc
cū deus tentat/ nō est petendū ne in illam fiat in
ductio: cū tētet ob ꝓbationē virtuf is: sicut scri-
Deu. 13 ptū est: Si surrexerit in medio tui ꝓpħetes/ aut
qui somniū vidisse se dicat: ꝛ ꝑdixerit signū atqȝ
portentū/ ꝛ euenerit quod locutus est: ꝛ dixerit ti
bi: eamus ꝛ seq̄mur deos alienos quos ignoras
ꝛ seruiamus eis: nō audies verba ꝓpħetis illius
aut somniatoris: qꝛ tentat vos dñs deus vester/
vt palā fiat vtꝝ diligatis eū an nō/ in toto cor-
de ꝛ in tota anima vestra. Nunq̄ ad ꝑperā age-
re vel sentire tentauit/ aut tētat amator hominū
deus. Quod Jacobus christi apostolus asseue
rat/ ꝓmittens in tentatione beatitudinē sufferē-
Jaco. 1 tis: Beatus vir ꝗ suffert tentationē: qm̄ cum ꝓ
batus fuerit/ accipiet coronā vite: quā repromi-
sit deus diligētibus se. Nemo em̄ cum tentatur
dicat: quia a deo tentor. Deus aūt intētator ma
loꝝ est. Ipse em̄ neminē tentat/ videlicet ad sub
uersionē. Unusquisqȝ aūt tentaf a sua cōcupiscē
tia abstractus ꝛ illectus. Itaqȝ contra inductio
nem in tentationē ꝓ pruritu cōcupiscētie coram
eterno patre ꝓsequendū est: ꝛ contra sathani-
1. Corin. 7 cam: de qua scriptū est: Nolite fraudari inuice3
sed reuertimini in idipsum: ne tentet vos satha
nas ꝓpter incōtinentiā vestrā. Et Petrus ana
Actu. 5. nie dixit: Cur tentauit sathanas cor tuū mentiri
te spūi sancto: ꝛ fraudari de ꝑcio agri? Hinc qui
dē cōtra casum in tentationem huiuscemodi est
1. Corin. 10 orandū. Nō aūt ꝑmittit deus tētari aliquem su
ꝑa posse: faciēs cū tētatione ꝓuentū. Nec horri
da debet esse tētatio satagētibus in supna. Qm̄
2. Timo. 2 nō coronaf/ nisi ꝗ legitime certauerit. Certamē
sine tentationū bello nō gerif.

De septima petitiōe orōnis dñice: secundū mattheū cātū. Ca. XXXIIII

Sed libera nos a malo/ amen. Mat. 6
Ingruūt vndiqȝ mala culpabilia et ex
omni pte penalia: nec adest nobis mi-
seris ꝛ infirmis copia euadendi. Nulla suppetit
nobis vera facultas explicādi a cōnexione malo
rū: vt sepe cū solui credif/ fit ligatura nodosior:
ꝛ cū ab vno habef optata libertas/ in reliquo te
nacius innodamur. Libertas qdē oībus grata
est: ꝗꝗ aliqs fascinatus in delectationē ꝛ suaui-
tatē sibi aptauerit vincula pctōꝝ: ꝛ exhorreat li-
bertatē quēadmodū erat exhorrēda captiuitas
ꝛ implicatio detestanda. Hoc primus facit dele
ctatio sensualis ꝗ vigore mentis ꝛ auxilio gratie
nō vincif: vnde ilico animus vinculaf: nec libe-
rari appetit dū tali delectationi cōsentit. Sed a
malo liberari desyderās xp̄e infirmitatis inspe
ctor orat ad patrē/ dicēs: sed libera nos a malo:
cū quo nascimur delicto ꝓplastoꝝ/ traduce car
nis/ ꝑpetuata damnata ꝓpagine: atqȝ ab eo in
quod volūtarie labimur: incurrētes culpā/ ꝗ de-
uenif in penam: que malum est semꝑ crudescens
in creata3 bonāqȝ naturā. Malū nō fecit deus.
Igif congrue petitur libertas ab his que deu3
non possident cōditorem. Quadriforme cogno-
scitur omne malum: faciens/ factū/ multās ꝛ fal-
lens. Faciens malū est tam in angelis ꝗ homi-
nibus cum ipsa/ ꝑ seipsam/ ꝛ a seipsa deordina-
ta voluntas. Nihil in actum exit/ nisi cum prius
volūtas a seipsa fuerit deprauata: nec aliūde ha
bet ꝗ a seipsa sue deprauationis autorē: ꝗuis ex-
tra seipsam sepe habeat suggestore3 in malicia/
non aūt ꝑpotem in violentia. Et hoc aduersus
hominē/ ꝛ etiā aduersus angelos nullus crude-
lior hostis. Inimicātur quidem nobis spiritus
inuisibiles ꝛ maligni ꝛ crudeles sunt: nunquāqȝ
mitescunt suadentes ruinam: nō tamen facien-
tes nisi consensu ꝓprie voluntatis: et seuissime
afficiunt penis in quos torquēdi acceperint po
testatem. Uerūtamen nō possunt in quempiam
seuire torquēdo: nisi prius in seipsa volūtas pec
cando deseuierit. Ac ꝓ hoc nō est aduersus ali-
quod malū tā incessanter orandum ꝗ aduersus
faciens malum/ videlicet contra malam volun-
tatem: que nō est natura mala/ sed volito ꝑter su
perioris legem. Libera quidem creata est ꝛ arbi
trio vtitur: sed cum ꝑm legem dei seipsa ꝛ cūctis
extra seipsam positis non vtitur/ mala efficitur.
Cuius effectionis causa extra seipsam nullo mo
do queratur. Malum factum dixerim more lo-
quendi: qm̄ qui malū facit/ nulla3 positionē: nec
ipsum malum vllā positionem in aliqua natura
seu substantia siue ꝗtitate aut qualitate/ seu in lo
co aut in tempore/ seu in aliquo existentiū visibi
lium ꝛ inuisibilium efficere potuit. Totum eius
de priuatione nomē: ratiōibus ꝛ exemplis plu-
rimis/ intellectibus lucidis hoc ꝑspicuum est.
Sed oratur aduersus malū factū/ nō eo intuitu
quo aduersus voluntatē malam: que si non esset

malefacta nõ essent: p q̃ orat̃ vt nõ fit mala ne fi
at malũ. Quod si vsq3 ad eius effectũ pcedit: ne
detineat/ne insolescat/ne firmet̃ ɔsuetudine: vt
anteq̃ sol nostre intelligẽtie tenebrescat in no
bis/ penitudine vera tollat̃ orandũ est. Proin-
de aduersus pmũ orandũ ne faciat: aduersus se
cundũ vt factũ euanescat. Porro frustra orãdũ
videt̃ aduersus multãs: si cõtra pcedẽtia valuit
depcatio. Nõ em̃ pena nisi malos affectus ⁊ ef-
fectus culpabiles/iuste post sequit̃. Est aũt mul
tiforme multatio: vt sunt oẽs penalitates et oia
aduersantia tenerum sensum: ⁊ ipsa horrẽda pre
alijs malis mors: p quã aĩa corpus animatũ de
serit: cõtra quã cũctos ex corruptiõe semine cõ-
cepto nascẽtes incassum orat̃/ineuitabilit̃ ⁊ ne-
cessario inuoluentẽ: nisi forte id intendat̃ orãdo
aduersus huiuscemodi mala/ne tantũ in sensu3
crudescãt q̃ spũs desperatiõe aut aliq̃ exorbita-
tione frangat̃. Est ⁊ eterne multãs: sed pter p-
actã/nõ p penitentiã iustã correctã culpã: cõtra
quod oĩs oratio euanescit/ nisi culpa tollat̃ si
possibilitas adesset. Fallẽs vero malum ipse dia
bolus est: nõ natura/sed incorrigibili volũtate.
Naturã quidẽ bonã excellẽtiori ordine cũ alijs
creatis accepit: nec amisit etiã a diuina gratia
sepatus: q̃ modis fallendi multiplicibus ex inui
dia nitit̃ aduersum humanũ genus: cõtra quem
necessario depcandũ est vt patris eterni gratia
liberemur ab illo/q̃ semp habet ad subuersionẽ
nostrã implicabilẽ volũtatẽ/ deceptionũ inuisi-
biles laqueos semp parãs: nec gressuũ suo2 ve-
stigia figit: et q̃ua pte velit ɔfodere ignorat̃/nisi
cũ vulnus infixerit. Nõ aũt põt quẽpiã vulne-
rare/nisi cũ scutũ ptectionis abiecerit sibi ami-
ca in malo puersa volũtas. Et cũ fuerit ante p-
missum/ne nos inducas in tentationẽ: imediate
adiectũ est/sed libera nos a malo/sc3 sathanice
tẽtationis atq̃ deceptiõis. Et vt ɔstringam: ab
omni malo quod inter deũ ⁊ nos diuisionis pa-
rietẽ possit interponẽdo cõstruere. Petierũt q̃-
dem multi ⁊ varie a malis aduersantibus libe-
rari: aliq̃ modũ apponentes: aliq̃ innectentes ⁊
causam: aliq̃ mala q̃ patiebant̃ differentes. Aie-
Job.17. bat Job: Libera me dñe ⁊ pone me iuxta te: ⁊ cu
ius vis manus pugnet contra me. Liberari hic
petebat a malis p modũ quo iuxta liberatorẽ m
poneret̃: nõ situ corpis seu compositiõe equali-
tatis aut dignitatis/sed virtutis ⁊ pacis ⁊ osten
sionis ad emulos. Nã cũ emuli eũ quẽ emulant̃
vident cũ rege pacatũ ppe ipsu3 assistere/deter
rent̃. Causam submittebat dauid p se: at in fi-
Psal.85 gura p quolibet christiano loquens: Custodi
animã meã/qm̃ sanctus sum: saluũ fac seruũ tuũ
deus meus sperantẽ in te. Allegabat hic dupli-
cẽ causam vt liberaret̃/q̃ sanctus erat: quod ad
quẽlibet christianum ptinet sacramenti virtute.
Aliã vero: qm̃ de seipso desperãs oĩ alia postpo
sita spe/solũ in sũmo liberatore sperabat. Ide3
Psal.141. etiã ppheta mala pmẽtia inferebat dicẽs: Libe
ra me a ɔsequẽtibus me: qm̃ cõfortati sunt sup
me. Perspicuũ est q̃d huiõi septẽ petitiões intẽ
dãt: vt ⁊ oẽs fiãt subinfert̃/amẽ: quod in oĩ lin-
gua intẽdit desyderiũ: irretrouersibiliter habẽs
accessum ad petita iuxta vota.

¶ Decretũ saluatoris firmatũ sup petitiõe cõditionata in dimissione pctõrũ: secundũ mattheũ. Ca. XXXV

Quoniã solũ petitioni sup dimissione
pctõ2 saluator cõditionẽ apposuit: vt
sicut dimiserim9 dimittat̃: ne quẽpiã i
mẽte quomodolibet moueat/aut ne q̃sq̃ iuciret
oppositionẽ/ ne simplr ista documenta teneret
solũ istã speciali decreto cõfirmat: atq̃ declarã-
do pmittit bonũ exinde puenies: ⁊ a contrario
quid seq̃ret̃ ostendit dicẽs: Si enĩ dimiseri Mat.6
tis hoibus pctã eorũ: dimittet vobis
pater vester celestis debita vestra. Si
aũt nõ dimiseritis hoibus: nec pater vester di-
mittet pctã vestra.] Uult sibi deus ab hoibus
obediri nostra vtilitate/nõ sua: ⁊ quoda3 pacto
faciliter implende iusticie: q̃ contra legẽ eius p
nr̃a inuẽta malicia/seu ex fragili figmẽto cõtra-
ximus/paterno amore dimittere: vultq̃ deferri
create nature/ne rõne supinducte a nobis neq̃-
cie illã abrogare aut nostra iurisdictiõe multare
velimus: ne videamur illam blasphemie incur-
rere partem/qua homo sibi diuinã arrogat po-
testatẽ: cum sit scriptum de ipo: Mihi vindictã Ro.12
⁊ ego retribuã. Eo2 quoq3 interest subiacere/nõ
interest querere a rege legis edite rationem/sed
implere illã: maxime si oĩno irrephensibilis est.
Sic est lex dei. Et pacta fiende pacis habet edi
cere ille a quo petit̃ ⁊ qui potest illam largiri/nõ
ille qui petit. Ex offensionibus nostris deo indi
ximus bellũ: in quo victi sumus/vincimurq̃ sem
per. Non est autem copia euadẽdi. Anteq̃ eter-
ne pene tradamur/pace indigemus ⁊ reconcilia
ri cum ipso. Proinde ipse qui potest illam do-
nare poscentibus/firmato huiuscemodi pacto
donat: q̃ si dimiserimus/⁊ ipse dimittat. Si ve-
ro talia pacta nõ placẽt: nec cũ ipo taliter volu
mus habere cõcordiã: remanebit discordia cul
pe quousq̃ ineuitabilis pene subactatio subseq̃
tur: tãto afflictura seuerius/q̃to pactũ fuit ho-
nestius potuitq̃ facilius obseruari. Scriptũ est
eñ: Relinque pximo/sc3 nocenti te: ⁊ tũc depcã Eccl.28
ti tibi peccata soluent̃.

¶ Derecta intẽtiõe iusticie in forma ieiunãdi a saluatore prestituta: secundũ mattheũ tantũ. Ca. XXXVI

Ab eo q̃ hõ creatus in esse pdijt/ieiuni-
um pariter ⁊ esibilitas fuit: hec ad licẽ
tiã/ieiuniũ ad pceptũ spectabat. Esus
ad experientiã diuine bonitatis/quã in reb9 cre
atis ediderat assumẽdis p corpus: ieiunium ad
obedientiam in ostẽsione nostre dilectionis ad
deum in abstinentia bono2. Non em̃ precepit
deus abstineri a re mala quã ipse nõ fecerat. Ui
dit em̃ deus cuncta que fecerat: ⁊ erant valde bo Gen.1.
na. Nec fuisset obedientia hominis vera si mã-
datu3 perfecisset/abstineri ab aliqua re inimica
nature. Ipe quidẽ hõ ex nature instinctu omne

quod aduersaf refugit: quis sub specie boni as-
sumēdo nociuū aliqñ fallaf: cognita dei volūta
te ꝙ abstinendū erat ab assumēdis bonis/ q̄ tñ
corpi nō aīe ꝯferebāt. Quotquot em̄ erāt in pri-
sco mūdo: quot ꝛ post sub q̄cūq; distinctione ab
alijs viuētes ꝑtinētes ad dei regnū/ decētia ieiu
nia celebrarūt. Ac etiā multi credētes in tribula-
tionibus auertere irā dei/ sua corpa ieiunijs af-
fecerūt. Et volētes impetrare optata: interuētu
ieiunij certauerūt. Manifestissime sunt satisq; vul
gate historie veteris testamēti: ex q̄bus patēt q̄
fuerint ieiunātes/ q̄ cause q̄ve secum effectus: vt
moyses/ helias/ dauid. Est aūt ieiuniū silitudo
quedā angeloꝝ: q̄ nunq̄ esuriūt neq; comedūt in
Gen.18 supnis: quis in assumptis corpibus in hac vita
Tobie.12 legamus ad euidentiā ꝛ insinuandū aliq̄d aliqñ
comedisse. Initiū supne patrie/ vbi nō est appe-
titus neq; sumptio corruptibilis creature: assi-
mulatio ad christū: ꝛ pars q̄dā glorificati corpis
quod esurire neq̄t/ cibo nō indiget: est nature li
bertas: a gula redēptio: subtractio in pte armo-
rū diaboli/ q̄bus nos nitif impugnare atq; ꝯfo
dere: depositio sollicitudinis dominātis animi
p corpe seruo: viuēdi ordo/ liberatio a doloribꝰ/
orādi puritas/ castigatio vētris/ lubricitatis reti
natio/ mansuetudinis pa: ꝛ humilitatis occasio
in gestibus et in verbo. Et euigilare corpus et
animā sepe ad deū ieiuniū fecit. Opponit aūt sen
sum ipsa saturitas. Ieiuniū est a rebus/ a locis/
ꝛ a tpe. Neq; tñ infra nimiū si coartat sanctum
est. Cōuenit ieiuniū cū ipsa creata natura: q̄ ne-
q; infirma cōdita est. Igif debitū ieiuniū vel as-
sumptū nō debet infirmitatē inducere/ ne oratio
ex lassitudine sit inefficax: nec ex ipso cōuenit ꝙ
impediant opa charitatis ꝛ obediētie laboriose
cū expedit. Et ppellēda est ab ipso oīs mētalis
tristicia: ꝛ oīs simulata ꝛ hypocritalis ostensio.
Proinde saluator cū de multis actibus virtuo
sis regulā agēdi ꝛ cauēdi dederit: nūc de ieiunio
Mat.6. etiā formā donat dicēs: Cū aūt ieiunatis/
nolite fieri sicut hypocrite tristes. Ex-
termināt enī facies suas: vt pareant
hoībus ieiunātes. Ac si oīno supponat ie-
iuniū fieri ex diuina ordinatiōe imitatiōeq; san-
ctoꝝ: seu ex aīo assumēte ad habenandū bestiale
corpus: seu ad corripiendū quod ppterā gestū
est: vel ad gratiā aliquā impetrandā: siue aliquo
supueniēte mādato put nūc ieiunia plura eccle-
sia orthodoxa cōstituit. Cū huiuscemodi ieiu-
natis/ nolite fieri sicut hypocrite/ tristes videli-
cet: Nolite spēz virtutis ostēdere ipsa virtute ca
rētes: nolite tristes vultꝰ exteriꝰ pādere: intrinse-
cus verā pctōꝝ ꝛ delictoꝝ tristiciaz nō habētes.
Illa sola est vera tristicia q̄ homo ad penitenti
am contristaf: cōtritus mole veterum delictoꝝ ꝛ
cognitionis peccatoꝝ pondere pssus. Dis autē
seorsum ab ista tristicia dissuadef. Nolite ergo
in ieiunio hypocritis similes fieri: q̄ sunt picto
res diaboli/ periti sua doctrina in arte pingēdi.
Non em̄ pictores cū aliquam ex diuersis subie
ctis coloribꝰ volūt formare imaginē: de interio-
ribus curant quomodo stomachus/ cor/ pulmo
iecurq; locenf: aut qua serie intestina cetera dis
ponanf: sed dūtaxat qualiter exteriora intuētiū
oculis aptiora reddanf. In similitudinibꝰ autē
nō veritas simulata/ sed potius falsitas inuenif.
Et virtus/ nō similitudo veris certatoribꝰ sit in
voto. Ubi aūt omne quod exterius agif/ a vera
intrinsecus habita virtute procedit: laudibus
addicif/ a vituperio absolutū. Detestabile q̄dē
est hypocritaꝝ genus: q̄ exterminant facies ex-
tra naturales terminos/ illas pre tristicia seu ali
quo artificio imutantes: nō vt recte agāt a vir-
tute in mentibꝰ prius acti: sed vt hoībꝰ pareant
ieiunantes. Qui si nō ieiunant/ decipiūt: cū se ie
iunantes exterminatione facieꝝ ostendūt. Ex-
terminare q̄dem est extra terminos ppꝛios ali
quid ponere. Sed si decipiunt hoīes intuentes/
nō decipient demones a q̄bus decepti sūt: neq;
decipiēt illū desup inspectorē/ cuius oculi oīa la-
tentia intuenf. Si vero ieiunāt arte agētes vt pa
reant: duplici cōtritione cōterenf: hic pena ieiu
nij/ alibi vero pena eterni supplicij. Multa cōtra
hypocritas sacer textus eloquif: Spes hypo- Job.8
crite peribit: nō em̄ placebit deo vecordia sua: ꝛ
sicut tela araneaꝝ fiducia eius. Et alibi: Nō ve- Job.13
niet in cōspectu eius omnis hypocrita. Et ite-
rū: Congregatio hypocrite sterilis. Et rursus: Job.15.
Gaudiū hypocrite ad instar puncti. Uere ad in Job.20
star puncti: ex eo quod sequif: Amē dico vo
bis: receperunt mercedē suā. Ex his q̄-
bus possumus mercari celestia/ pfunctoria ꝛ ter
rena nancisci: quid huic dementie posset equari
in malo penitus nō inuenio. Ue aūt accipienti-
bus in hac vita de virtute mercedē. Attamē sūt
studia ꝛ actus/ q̄bꝰ merito ꝛ inculpate stipes tē-
poralis cōquirif ꝛ impendif. Que aūt ordinata
sunt propter acq̄renda ꝛ captanda celestia/ non
decet in temporalis mercedis fine constitui. Si
aūt in hac vita finis spiritualis exercitij consti-
tuitur: vna concessa mercede/ altera nō speref.
Quamobrem hypocritarum gaudiuz ad instar
puncti dicif: cū inter cetera q̄ positionē habent
ipse sit breuior. Nil aūt breuius respectu eterne
felicitatis/ q̄ in hac vita exultare ad horā. Pro
inde omni studio totisq; viribꝰ satagendū est in
rectā intentionē iusticie: ne tēporalē aucupādo
mercedē pdamꝰ eternā. Et ex hoc saluator cau-
telā in ieiunando subiecit: Tu aūt cum ieiu
nas/ vnge caput tuū: et faciē tuam la-
ua: ne videaris hoībus ieiunans/ sed
patri tuo: et pater tuus qui videt i ab
scondito/ reddet tibi. Possunt corpis sor
des nō ex earū natura/ sed ex puersa intētiōe ani
mā maculare/ diuināq; generare offensam. Igi
tur ad pficiendā in ieiunando iusticiā abstergē
da sunt a corpe: si q̄ ostētationis aliquā notā ge
nerant: vt hoībꝰ pareant ieiunātes. Unctio ca
pitis ex patrio more/ lotio faciei ex communiori
cōsuetudine ad cultū corpis ptinēt: quē ex prece
pto saluator inducere nō intendit: q̄ homies in
corpe querit incultos: sed si intermittif vt ad ca

ꝑandā humanā laudē tristicia inducat. Intan
tū abhorret hypocritale maluꝫ: vt potius velit
nuditatē esse in corpe/ꝙ ꝙ oculis hominum si-
mulata virtute seruat. Sufficit autē ꝙ eterno
patri sint nota bona q̄ agimus/quē latere nihil
potest: qui recte agētibus publice vel occulte nō
temporalē/sed eternā reddet diuino mercedē.

¶ Quod nō in terra/sed in celo p ope- ra iusticie recte facta thesaurizanduꝫ est: secūdū mattheū solū. Ca. XXXVII

Consulit nostre fragilitati saluator om
niū christus: ⁊ finē verū desyderijs no-
stris et laboribus apposuit: ne decepti
sudores nostri locarent in terra ꝑditiōis: sed co-
pie nostre quibus eterne in beatitudine viuitur
cōmendarent in celis. Perdoctū atqꝫ ꝑdoctum
est quo fine sunt opa iusticie facienda: ⁊ adhibi-
ta cautela ne velim⁹ in hac vita esse felices/aut
aliquā gloriā ab hominibus ex imagine virtu-
Psal.52 tis inquirere: qm̄ dissipauit deus ossa eoꝝ q̄ ho-
minibus placent: confusi sunt: qm̄ deus spreuit
Gal.1. eos. Et apostolus: Si hominibus placerē: chri
Phil.3. sti seruus nō essem. Et alibi: Gloria eoꝝ in con
fusione qui terrena sapiūt. Proinde cōtempta
omni felicitate terrena/in superioribus ⁊ tutissi
mis locis ea q̄ nanciscimur docuit collocare: ac
etiā suasit penitus vt velimus. Nec voluit nos
laborare in vacuū: nec nostros cassos esse labo-
Mat.6. res dicens: Nolite thesaurizare vobis
thesauros in terra vbi erugo et tinea
demolitur: et vbi fures effodiūt et fu
Gen.3. rantur. Maledicta fuit terra in opibus ade:
nec benedictionē aliqā reaccepit. Et magnus tē
tationū estus diuidit sup terram. Et in apocaly-
Apoc.8. psi scriptū est: Ve ve ve habitantibus in terra.
Et deus fundauit eā sup aquas sup fluxibile ele
mentū: quasi nihil stabile sit in terra: maxime il-
loꝝ que ab hominibus ꝓ beatitudine appetun-
tur. Igit nostra bona nō sunt reponenda/imo
nec querēda in terra: siue spectent ad gloriam ⁊
famā: siue ad ea q̄ vulgus bona fortunalia vocat
ꝑter id quod naturaliter viuit ad mensuraꝫ: que
non opinionē/nō voluntatē sequit: sed necessita-
ti ⁊ nature coaptat. Nō fiat bonoꝝ nostroꝝ ap-
positio sup terram. Etenī ipsa in cibū serpēti de
cipiēti data est: eo maloꝝ futuroꝝ ꝑsagio quo ter
rena diligētes sint in cibū demonū transferēdi
cōterendiqꝫ dentibus incredibiliuꝫ eternarūqꝫ
penarū quas ipsi patiunt: ⁊ ministri earū a deo
ꝑordinati sunt. Multa pericula sunt in terra su
per thesauros hominū ⁊ sup quesitas copias re
rum: erugo ⁊ tinea ⁊ fures. Erugo cōtra thesau
ros metalloꝝ: tinea ꝯtra vestes: fures cōtra om-
nia q̄ asportari manibus aut onerarijs animali
bus possent. Querimonie huiuscemodi quoti-
die plus inclamitant ꝙ talia damna ꝓueniūt/ꝙ
posset noster sermo disserere. Heu miserāda cō
ditio mortaliū ⁊ terrena querentiū. Quod si eis
dat consiliū de tutiori locatiōe rerū: credere atqꝫ
ꝑmutare festinant. Suadet quippe oībus cre-
dentibus et euāgelio vt in celestibus/scꝫ locis tu-
tissimis thesaurizent: ⁊ audire atqꝫ cōplere dissi
mulant. Nō enī dedit deus de impossibilitate ꝑ
ceptū: neqꝫ christus de agendoꝝ difficultate cō-
siliū. Vtrūqꝫ possibile factū est/ideoqꝫ consultum:
in celestibus ꝑ opera iusticie atqꝫ ꝑ mandatoꝝ
custodiam ⁊ additionē consilioꝝ thesauros recō
dere: iuxta quod sequit: Thesaurizate autē
vobis thesauros ī celo: vbi neqꝫ eru
go neqꝫ tinea demolitur: et vbi fures
nō effodiūt nec furatur. Omnis spes fi-
deliū nō de tpalibus/sed de eternis: nō de terre-
nis/sed de celestibus a christo ꝯstructa atqꝫ sub
leuata est/facto/doctrina/mandato/cōsilioqꝫ ꝓ-
missione. Spe infusa christi auellunt desyderia
hominuꝫ a terrenis: ⁊ ad celestia inuitant. Ipsi
homines sunt causandi si negligūt: nō ipse qui
omnia expeditētia contulit ad salutē. Vult deus
vt thesaurizemus: nō tamen de ꝑfunctorijs/sed
de his quoꝝ fructus potest esse ꝑpetuus. Nec ex
omni rerū materia condit thesaurus in super-
nis: sed ex mādatis/sacramētis/virtutibus ⁊ ex
moribus iustis. Et ꝑordinauit vt ex his cumula
no facta bonoꝝ collocaret in tuto spe atqꝫ intē-
tione. Sed neqꝫ ꝑ ea q̄ christus docuit atqꝫ mā-
dauit/thesaurizari potuit alibi ꝙ in celo. Segre-
gatio ꝓrius est a terra ⁊ erectio ad supna: om-
nis christi actio/doctrina ⁊ intētio/imꝑdabilia
consulit fieri oīa bona nostra. Nam in celo non
erugo: quia nulla metalla nec insignite monete
ad expendiū congregant: vbi copia erarij deus
est: nec tinea vestimenta corrodēs: vbi non sunt
materie vestiū/neqꝫ huiuscemodi artificia: ⁊ vbi
oēs vestiti sunt gloria: neqꝫ fures ⁊ vbi nulla po-
test esse corruptio volūtatis neqꝫ iniqtatis actio
in regno bonitatis: vbi est abūdans omniū bo-
noꝝ cōmunitas/vt nulli possit esse furandi neces
sitas siue facultas: vbi deus est omē beatis eter
ne beatitudinis imꝑdabile summūqꝫ verum bo
num. Omnis humana intētio ⁊ studiū dirimit/
ne hic velimus esse felices: ⁊ ꝯstruit vt illam feli
citatē optatā q̄ nec hic inueniri potest/in supe-
ris inqramus. Possunt aūt hic thesauri virtu-
tū aggregari hac intentione dūtaxat vt libere-
mur a morte culpe atqꝫ penarū: necnō ⁊ vt cele-
stia capiamus: sicut in Hieremia scriptū est de Hiere.41
octoginta viris: quoꝝ ceteris ab Hismaele na-
thanie filio interfectis/decē euadētes remanse-
rūt: qui dixerūt ad hismael: Noli occidere nos:
quia habemus thesaurū in agro frumēti ⁊ hor-
dei ⁊ olei ⁊ mellis: ⁊ cessauit ⁊ non interfecit eos
cum fratribus suis. Absconditus thesaurus ex
octoginta decem viros ab exitio liberauit. Nec
obstat quod ꝑ sapientiā dicit: Sapiētia abscōdi Eccl.20
ta et thesaurus inuisus: que vtilitas in vtrisqꝫ?
Quod intelligit ꝙ vnū istoꝝ ꝓpter inuidiā/al-
terū ꝓpter auariciā occultat. Contra abscōsio-
nē sapiētie ob inuidiā dicit: Quā sine fictiōe di Sap.7
dici: ⁊ sine inuidia cōmunico: ⁊ honestatē illius
nō abscondo. Contra eam q̄ ꝑ auariciā fit/etiam
dictū est: Qui abscōdit frumēta in tempe/male- Prouer.11
dicet in populis. Sed abscōsio in agro facta q̄

liberauit a morte/aliũ sensum habet. Decẽ viri sunt omnes decẽ precepta tenẽtes: quibus etiã non sufficeret q ab eterna morte liberarẽtur ex illa dũtaxat obseruantia pceptorum: nisi τ bonꝝ adesset absconsio thesaurorũ. Ager quidem est terra cordis corporisqꝫ nostri: quã omni qua possumus spirituali cultura debemus excolere: abscondereqꝫ in illo thesauros aptos ad emendũ regnũ dei. Abscondere quidẽ dixerim vt in tpe opportuno psto sint ad tale cõmertiũ: necnõ ne predationi subiaceant: cũ sepe que latronibꝰ patent/diripiũtur ab eis.

¶ Q, ex qualitate nostre intẽtionis opera bona vel mala iudicãtur: secũdum mattheũ solum. Ca. XXXVIII

In superioribꝰ sepe dictũ est de abũdantiori iusticia τ de recritudine intẽtionis ad illã perficiendã: ne corã hoibus/sed solum corã deo fiat. Nunc quidẽ explicat per similitudinẽ oculi ad totum corpus. Est quidẽ oculꝰ totius corporis dux τ auriga ipsum habenãs: nunc in vnam/nunc in alterã partem nũc recto tramite/nũc oblique/ nũc retrouersi/ prout vtile siue minus periculi esse pspexerit dirigens. Cuius visus si fuerit viciatus/totũ corpus patiet in pgrediendo iacturam. Sic τ hominũ intentio si tota recta τ vnica nõ fuerit: nil rectum in operibus erit. Hinc saluator dicit: Mat.6. Lu.11. Lucerna corporis tui est oculꝰ tuus. Si fuerit oculus tuꝰ simplex/ totum corpus tuũ lucidũ erit. Oculus exterior est lucerna corporis/nõ cordis: ad cuius visionẽ luminis corpus recte debiteqꝫ mouet τ operat. Non eñ oculus est lumẽ: sed si sanus est/ videt in lumine quid agendũ. Lucerna quippe dicit non a seipsa illuminata/sed aliũde luminis susceptiua. Sic τ oculꝰ non a seipso illuminatus/sed aliunde luminis susceptiuus. Qui si fuerit simplex omni cõpositione cõtraria carens: totum corpus lucide progrediet ad necessarios τ debitos actus. Sic τ intentio cunctoꝝ hominũ rationẽ vtentium/lucerna est intellectualis omniũ spiritualiter τ virtuose agendorũ. Que si fuerit simplex τ incomposita: soli deo/non hoibus ex actibus virtuosis placere intendẽs: omnia opa simpla τ corã deo lucentia manent. Si vero oculus tuus nequã fuerit: totũ corpus tuum tenebrosum erit. A cõtrario sua ista sententia cõtraria claret. Est autẽ oculi exterioris nequitia: cũ nequit salubriter/sed precipitanter corpus conducere. Sic eadẽ imagine nequitia intentionis est: cuꝫ querit placitum hominũ/nequit operari diuinũ. Et cũ pro vita ista est tota sollicita totaqꝫ diffusa: p eterna nõ satagit. Hinc saluator cõpositiue subiecit: Si ergo lumẽ quod i te est/tenebre sunt: ipse tenebre quãte erunt? Velut si obscuraretur i isto hemisphęrio: quãte igit essent alie obscuritates? Tenebre sunt oĩa exteriora hominũ ad rationem inuisibilẽ τ intrinsecã comparata. Que si peruersa intentione tenebrescit: quante igitur erũt tenebrę exterioris actionis? De simplicitate oculorũ dicebat iob: Ad deum stillat oculus meus. Hoc est: solũ in deum dirigitur intentio mea. Job.16. Et dauid: Oculi mei semꝑ ad dominum: quoniã ipse euellet de laqueo pedes meos. Ps.24. De nequitia oculorum Hieremias: Oculus meus depredatus est animã meã. Treno.3. Quoniã nequã intentio animã tradit exitio. Supradicta quidem oculi simplicis τ nequã sententia pro rectitudine seruãda in intẽtione: pro oratione/elemosyna/ieiunio exequẽdis posita est: nec non τ p cunctis operibus ad agendã pro eterna patria vitam.

¶ Q, si ad perficiendã iusticiam recta seruatur intẽtio/deo et creaturis seruiri nõ potest: secundũ Mattheũ solum. Capitulum XXXIX

Vnus est deus τ dominus creator omnium τ pseruator τ gubernator: τ largitor bonorũ suorũ per misericordiã: penarũ inflictor per iusticiam: solus bonus faciens bonos: solus prestans beatitudinem bonis: qui angelos τ homines ad seipsũ fecit velut ad omniũ bonorum finem: qui vnum habet sibi filium coeternũ/quem p nobis tradidit ad exitiale supplicium: vnam animã/scꝫ singulam singulis dedit: vnum corpus ex diuersis membris/vnũ cor/vnam rationẽ/ vnam mentẽ/ vnam voluntatẽ: vnũ visum in duobus oculis: vnũ auditum in duabus auribus: vnũ odoratũ in duabus naribus: vnũ gustum in lingua τ palato: vnum tactum in omnibus membris: vnum mũdum fecit ex tot diuersis: vnam fidem ex tot credibilibus ordinauit: ad vnã per vnius meritum gloriã electos pdestinauit: ab vno a se auersos presciuit: per vnũ hominẽ ingredi mortem permisit: per vnũ alium vitaꝫ restituit: prohibet per omnẽ modum diuidi vnitatem: τ precauet in doctrina ne in diuersa tendant/que ad vnum sunt ordinata finem: asserens per similitudinẽ: q nemo deo τ diabolo/nemo deo τ mũdo poterit aliquãdo eodem temporis momẽto placere. Inquit eñ: Nemo potest duobus dominis seruire. Mat.6. Lu.16 Aut eñi vnũ odio habebit et alterum diliget: aut vnũ sustinebit et alterũ contemnet. Experientia facti liquet/ q vnus seruus duobꝰ dominis seruire non potest. Duo sunt domini ex diuersitate preceptorũ: quoniã si vnum esset preceptuꝫ a mille imperantibus egressum in eodẽ tempore atqꝫ loco/pro vno dño haberentur. Et vnus dominus habetur pro multis/si contraria preciperet obsequenti. Nam in executione mandatoꝝ nõ dominoꝝ dualitas aut numerositas/sed preceptorum diuersitas multiplicium facit: nec vnitatẽ vnus dominus/ sed vnitas preceptorũ. Necessario factũ est vt vnus dominus odio habeatur a seruo/alter precipiẽs τ in precepto diligatur: aut alter sustineatur in psona τ ad perficiendum preceptũ eius: aut alter cõtemnatur in se τ in mandato ipsius. Deus ꝓo diligendus

atq̄ sustinēdus: omnis alius si aduersus/odiēn
dus ⁊ contēnendus est dominus. Explicat simi
litudinē ipse saluator adijciens: **Nemo po-
test deo seruire et mammone.** Paulo
ante predixerat nō thesaurizandū in terra/sed
in celo. Nam in terra condere thesauros/ serui
re mām̄one est: in celo vero illos reponere/deo
in sua iussione seruire. Proinde tā diuersis do
minis in natura/in substātia/in dignitate/in p̄-
cepto/nunq̄ ab vno seruo vno ⁊ eodem loco et
tempore seruitur. Mām̄ona quidē hebrea lin-
gua/diuitie sunt huius seculi: seu ille demon qui
eis presidet: ⁊ de his acquirendis instigat. Ne-
gatiua ⁊ affirmatiua domini sunt vtriusq̄ prece
pta. Iubet per negationē deus: cum fieri p̄hi-
bet omne malū aduersans spirituali nature/di
splicens sibi/corrumpens legem/deturpans or
dinem/gratie nō consentiens. Affirmatiue v̄o
imperat/ consulit ⁊ suadet omne quod conditē
nature hominū inuisibili seu spirituali consen-
taneum est/omne honestū: ⁊ illam virtutum tri-
nitatem que aliter q̄ per infusionem haberi nō
potest: ⁊ si quid esse potest aliarū virtutum: ⁊ om
ne aptum regno dei ⁊ eterne saluationi: cū ipse
velit omnes homines saluos fieri ⁊ ad agnitio
nem veritatis venire. Equidē e regione sunt cō-
silia ⁊ precepta sathanica siue mām̄onica/nega
tiue fieri prohibentia quicq̄d affirmatiue in om
ni lege deus edixit: Affirmatiue v̄o fieri suadēs
⁊ consulens quicquid deus prohibuerit negati
ue: vt tandem similes sibi sint homines in pena
quos similes instruxit i culpa. Impossibilitas
ista seruiendi diuersitati dominorū: quāq̄ proue
niat a contrarietate preceptorum: etiam ab ipsa
nostri animi vnitate procedit. Non enī intelle-
ctus diuersa simul intelligit: neq̄ affectus eodē
momento afficitur ad diuersa: neq̄ mens domi
norum contrariorū memoriā simul habet. Dū
ad vnum per has anime potentias intenditur/
alterū relinquitur. Successu vero temporis pos
sunt diuersa comprehendi a potentijs huiusce-
modi. Sic ⁊ diuersis dominis seruiri poterit p̄
diuersitate temporum ⁊ varietate seu mutatiōe
voluntatū: simulatim v̄o in omni genere simul
tandi nunq̄ duobus dominis seruietur. Solus
deus facere omnia simul potest. Igit̄ possibili
tas diuersimode seruiendi eodē tempore omni-
bus est adēpta. Et dei esse atq̄ diaboli siue mun
di nemo potest. Et nulla indifferentia cōstitu-
itur inter deū ⁊ hominē: ꝙ qui non seruit deo q̄
nō seruiat aduersario: sua ꝯformante sententia:
Qui non est mecū/aduersum me est.

¶ De inepta sollicitudine propel lenda: Secundū Mattheum. Capitulum XL

Ut autē nō credatur solum de inuisibili
⁊ aduersario domino/ videlicet de spi
ritu maligno: qui animabus nostris ⁊
corporibus satagit dominari: prolata sentētia:
sed etiā de mundo: qui positus est in maligno/
qui se hominib⁹ cum suis delectationibus sem
per offert: protinus adiunxit remouens sollici-
tudinem superfluam rerum visibilium atq̄ mū
danarum que quodammodo in appetitū homi
num venisset: non vt omnis sollicitudo tollatur/
sed vt taliter agatur ex sollicitudine ꝙ nihil de
necessaria virtute depereat: neq̄ sit de his solli
citudo que pater solum in sua prouidentia ⁊ po
testate reliquit: sed illorum dūtaxat que per ho-
mines sunt iuste complenda/possuntq̄ comple-
ri. Et hoc est quod adiecit: **Ne solliciti sitis** Mat.6. Lu.12
**anime vestre quid mānducetis: neq̄
corpori vestro quid induamini. Nō
ne anima plus est q̄ esca: et corpus
plus q̄ vestimentum?** Spectant ad cor-
pus de necessitate victus ⁊ vestitus: de quibus
apostolus: Habentes autem alimenta ⁊ quibus 1.Timo.6.
tegamur/his contenti simus. Et hec aut debi-
to ⁊ irrep̄hēsibili questu/aut licito artificio sunt
querenda: non damnosa sollicitudine que con-
silio saluatoris ab anima remouetur/ cū dicit:
Ne solliciti sitis anie vestre quid manducetis:
que non in sui natura mānducat/sed corpus: aut
quid induat corpus. Non enī anima debet pro
corporis cura suam subinferre: nec illam solli-
citudinem gerere quantū ⁊ quale alimētum na-
tura producat: nec vnde p̄cedat materia indu-
endi: quoniā ipse qui fecit naturam ad subueni-
endum omnibus illam diuitem fecit. Aliquan-
do etiā in scriptura nomine anime intelligitur
ipsa vita: vt in psalmo: Accipere animā meam Psal.
cōsiliati sunt. Seu etiā anima tamdiu existit in
corpore q̄diu cibo corpus ali potest: nō ꝙ ipsa
viuat ex corpore aut propter corpus: sed in cor-
pore q̄diu ab illo mortis gladio dissoluat̄. Nec
viuit corporali cibo: habet ex natura posse vi-
uere preter corpus. Quoquo tamē modo ista ca
piantur: a saluatore sollicitudo indebita dissua
detur: ⁊ per compositionē depellitur: Quoniā
si deus dedit quod plus est/ ⁊ quod min⁹ est erit
omnino daturus. Quāobrem dicitur: **Nōne
anima plus est q̄ esca: et corpus plus
q̄ vestimentum?** Ut sic ista sententia con-
texatur. Si deus dedit animam/ scilicet vitam:
seu ipsam statuit vt sit in corpore aliquādiu vi-
ueret: que pluris est omni corporali alimento:
dabit ⁊ escam. Et si dedit corpus altius omī ve
ste pendens: dabit ⁊ vestimentū. Igit̄ ⁊ frustra
huiuscemodi sollicitudo exagitat homines sup
terram. Si vero in id sollicitudo mortaliū ten-
deret: vt ex cōmunib⁹ nature beneficijs aliquid
vendicaretur in propriū: ex seipsa ⁊ in seipsa sol
licitudo deluditur: quoniā proprium non est ex
natura: cum omnibus sit in numero/pondere et
mensura natura cōmunis: nec alicui proprium
aliquid de beneficijs suis alligauerit. Non ta-
men dixerim de proprietatibus illis ab ipsa na-
tura aliquibus speciebus insertis: sed de his ele
mentis seu elementatis ex quibus natura mini
strat corporibus viuificandis atq̄ alendis/ seu
quomodolibet aliter confouendis. Ad quid sol
licitudo cōgregandarū rerum: vbi tēpus se sub-

trahit τ locus non consistit: vbi homo moritur τ successus rerum subsequitur? Retorquet autē petrus sollicitudinē in debitum finem/ dicens: 1. Pe. 5. Omnē sollicitudinē vestram proijcientes in ipsum: quoniā ipsi cura est de vobis. Subiecte quidem similitudines compositiue inducte sunt: vt indebita sollicitudo ꝓpellatur. Respicite volatilia celi: quoniā non serūt neq́ metunt neq́ cōgregant in horrea: et pater vester celestis pascit illa. Nonne vos magis pluris estis illis? Si reiecta sollicitudine cōquirendarū rerum conquirendi modoq́ depulso deꝰ irrationabilia pascit: quomodo nō pascet hominē in quo suam insigniuit imaginem/ quē τ redemit per sanguinē? Proinde importuna est hominibus tanta sollicitudo cū gratis animalibus ingratis deus largiatur annonam. Et homo prestat cunctis: vsitarat exceptis angelis. Sed quis autē vestrū cogitans potest adijcere ad staturā suam cubitū vnū? Si homo a seipso non potest augeri: vt plus ꝙ a deo factꝰ est/ crescat: aut in cibo seu vestimēto capiat: ad quid tantū angit homines sollicitudo superflua/ immo noxia cura? Et de vestimēto quid solliciti estis? Considerate lilia agri quomodo crescunt: nō laborant neq́ nent. Dico aūt vobis: quoniā nec salomō in omni gloria sua coopertꝰ est/ sicut vnum ex istis. Quid de vestimētis etiā multicoloriis cōtinua sollicitudo molestat: que omnino recompingēda est cōsyderatione minorū? Minora sunt homine lilia campi: crescūt sine labore: vestiūtur multicolorie: absq́ hoc ꝙ a colo in fusum aliquid nendo seu filando traijciāt. Ad quoꝝ compositionē salomon sapientissimꝰ regum in omni gloria sua nō potuit per sapientiam suam tanta varietate colorū vestiri. Ideo quidē salomonem excedentē in sapientia in exemplū induxit: vt esset omnino perspicuū plus ex natura ꝙ ex humana industria homines posse percipere. Proinde per explicitā comparationem sollicitudo ipsa damnatur: τ fidei modicitas arguitur cū adiecit. Si autem fenum agri quod hodie est et cras in clibanum mittitur/ deus sic vestit: quāto magis vos modice fidei. Hinc clarius patet quod dicitur/ in experientia cōtinua rerū. Et huiuscemodi sollicitudinem ex defectu fidei ꝓuenire inficiari nō potest: quā omnibus suasionibus saluator a suis fidelibus nititur abrogare/ dicens: Nolite ergo solliciti esse/ dicentes: quid mādūcabimꝰ/ aut quid bibemus/ aut quo operiemur? Hec omnia gentes inquirūt. Scit enī pater vester/ ꝙ his omnibꝰ indigetis. Eccle. 6. Scriptū est: Omnis labor hominis i ore eius: τ anima illius nō implebitur. Quoniā quicquid homo ex nimia sollicitudine congregare videtur: ad hoc fit vt per os comedendo τ bibendo traijciat; et ꝙ vestibus plurimis etiā adhibitis vanitatibus vestiatur. Sed talia gētes que deū ignorāt τ christum non confitentur/ inquirunt: amantes hanc vitā: aliam xo velut nescij negligentes. Decernere quidē voluit ex his verbis saluator a gentibus fideles suos: quos sine sollicitudine gentium preordinat ad aliam vitam: asserens nostras indigentias in noticia dei patris semꝑ existere: a quo postulasse sufficiat panem nostrū: prout ipse docuit dicere/ pater noster. Quoniā pater est/ indigētibus τ fidelibus filijs omnino subueniet.

¶ De necessaria sollicitudīe: qua cū sua iusticia primū queritur regnum dei: secundū Mattheum solum.

Capitulum XLI

Supra saluator orādo postulare docuit regnum dei: de quo aliquid dictū est. Hic postpositis omnibꝰ curis suadet illud cū iusticia sua primo querere: alio videlicet sensu quo in oratione ꝓmonuit petere regnū dei. Siue sit vite agēde siue sperande: ante omnia querendū est/ et eius iusticia. Proinde ꝓter id quod in petitione assertum est/ de questione asseratur. Primū querite regnum dei et iusticiam eius: et hec omnia adijcientur vobis. Mat. 6. Luce. 12. Preeunt se mutuo regnum et iusticia eius: regnū quidem optione precit: actione vero iusticia eius omnino precedit. Sic enī per sapientiā dicit: Iustum deduxit dominus per vias rectas: τ ostendit illi regnū dei. Sap. 10. Iustus a iusticia d[icitur]: que primo per vias virtutum rectas iustificat: vt iustificato dei regnum ostendatur. Iusticia porro dei regni est ipsa fides stipata virtutibus ceteris/ sacramentis atq́ mandatis τ operibus bonis: sine quibus impossibile est placere deo/ τ cū quibus placetur deo. Igitur qui non placet deo/ non possidebit regnum dei. Sibi placēs ingreditur regnū eius. Et de abraam dicitur: Credidit abraam deo: τ reputatū est ei ad iusticiam. Gen. 15. Et apostolus ad romanos: Roma. 3. Iusticia autē dei per fidem iesu christi/ in omnes τ super omnes qui credūt in eum. Et paulopost: Arbitramur hominē iustificari per fidem sine operibꝰ legis. Et infra: Roma. 5. Iustificati igitur ex fide pacem habeamus ad deum/ per dominū nostrū iesum christum. Igitur iusticia regni dei primo querenda fides est; sine qua τ ante quā nihil aptum/ nihil rectū ad regnū dei queritur. Et si quereretur/ nō inueniretur. Primo ergo fides querēda est. Sed quō queritur: que nullo modo aliter ꝙ per infusionē habetur? Si vero infunditur/ frustra queritur si iam infusa cordibꝰ fuerit. Sed si ad incredulos seu extra fidem positos dictum infertur: omēs querere debent quod magis catholicum est: τ quod sanius τ honestius τ quod altiori premio terminatur: τ tunc cū inuenerint credibilia huiuscemodi dare voluntatē ad fidē: quā solum deus infundit: maxime cum videant validis testimonijs roboratā. Si vero ad iam credētes hic sermo directus est: questitio iusticie regni dei ad opera fidei ordinatur: quoniā fides

sine operibꝰ mortua est. Et hec est iusticia regni
dei cunctis renatis in fide: ꝙ ea que sunt apta ⁊
ordinata regni dei / operemur sollicite atqꝫ incessanter ſm rationẽ fidei. Hec autẽ iusticia vete
ris testamenti nõ fuit iusticia regni dei: quoniã
nemo ex illa factꝰ est aptus regno dei: sicut apo
stolus ad romanos ⁊ ad galathas contestatus
est. Sed vt supius dictũ / est iusticia supabũdãs
scribis ⁊ phariseis: Nisi iusticia vestra habun
dauerit super scribarũ ⁊ phariseorꝫ: non intrabi
tis in regnum celorum. Illa ergo que habũda
bit / est iusticia regni dei. Est etiã iusticia regni
dei negatio ⁊ abrenunciatio regni mundi: sicut
Joan. 18. ante pilatum christus testatus est: Regnũ meũ
Joan. 6. non est de hoc mundo. Et alibi eum fugisse legi
mus ⁊ quesiuisse latibulum: ne post miraculum
panũ venirent homines ⁊ facerent euꝫ regem.
Non autẽ excludimus ex his regna mũdi in iu
sticia seculari regenda per reges et principes:
sed affectum glorie mũdi in omnibus condem
namus. Iusticia regni dei est per opera sub deo
condemnata ⁊ iudicata volũtas hominũ in to
lerantia impositorũ et adimpletione iussorum.
Iusticia regni dei est conuersatio in terra facta
Phil. 3. celestis: iuxta quod apostolus ait: Nostra ꝯuer
satio in celis est. Omnis virtus / omis affectio
quelibet actio deo grata est iusticia regni dei.
Ipse vero christus est iusticia potior regni dei:
1. Cor. 1. Ait em̃ apostolus: Qui factus est nobis iusticia
Quoniã nisi per iusticiã redemptionis eius / ne
mo adipiscetur regnũ patris ipsiꝰ. Quesita ꝰo
et obtenta iusticia facilis est quesitio regni vite
agende: facilisqꝫ ingressus in illud. Et vt auda
cter dicam: querere iusticiã est querere regnum.
Illã habere / in regno eius est manere. Regnũ
vero vite sperande huic omnino coniunctũ est:
vt transito ponte mortis introeat in illud. His
primo quesitis hec omnia que gentes inquirũt
adijcientur nobis: velut si illa substantialia sint
hec ꝰo non substantiua / sed adiectiua dicãtur.
Iterũ velut contra perniciosum malũ ad nega
tionem sollicitudinis recõuertit sermonẽ. Gra
ue malũ est quod totiẽs fieri denegatur: satisqꝫ
impressum in cordibus quod tanta repetitione
verborꝫ abradit / dicens: Nolite ergo solli
citi esse in crastinũ. Crastinus enĩ di
es sollicitus erit sibĩ ipsi. Sufficit enĩ
diei malicia sua. Quanqꝫ omnino dissuade
at sollicitudinẽ: non tamẽ omnino excludit: sed
illam infra terminos omnino coartat: cũ pro
hibet oĩno de crastino cogitare: futurum tem
pus remouens ne in sollicitudinẽ veniat: cũ ne
mo sciat quid pariat futura dies homini / vitam
an mortẽ. Pro presenti est adhibenda cura sol
licita euadendi. Nec dies diẽ in cura preueniat:
ne vno die sollicitudo duplicetur / presentis tẽ
poris ⁊ futuri. Habet omnis dies sollicitudinẽ
suam: ꝓ eo ꝙ dicit / sufficit diei malicia sua: que
ab eo est ꝙ aliquis aliquid impertinens facere
moliatur. Omnis igitur dies pro emolimento
suo suam maliciã habet.

¶ De misericordia proximis impen
denda: secundũ lucam. Ca. XLII

Est cunctis fidelibus forma misericor
die prerogata: cum ad similitudinẽ dei
patris oporteat misericordiã proximis
exhibere. Sed ad hec quis idoneus vt
deum patrẽ imitari quis possit in bonis operi
bus super terrã: cũ saluator dicat: Estote mi Lu. 6.
sericordes sicut et pater vester mise
ricors est. Si ad dei formaꝫ ⁊ similitudinem
oporteat esse misericordes: prius expedit inue
stigare misericordiã dei: ⁊ qualiter miseris mise
ricors factus est. Non est a nobis sua misericor
dia inuestiganda: nisi cũ contrahitur ad mise
ros: quoniã qui miseria carẽt / misericordia nõ
indigẽt. Misericordia dei deus est / ⁊ ipse imper
scrutabilis est. Non autẽ omnino latet quõ mi
sertus est: quoniã miseris ex scriptura cognosci
mus / ex fide tenemus ꝙ misertus est deus: odi
ens vitium ⁊ seruãs creatũ. Sed quomodo mi
sertus? Audi psalmistã: Quomodo miseret pa Ps. 102.
ter filiorum / misertus est dominus timẽtibꝰ se:
quoniã ipse cognouit figmentũ nostrũ. Decer
nendũ est inter naturã quã deus condidit: ⁊ ini
quitatem quã homo sua peruersa voluntate cõ
mittit. Igitur ꝓpter creatum dimittat malefa
ctum ⁊ prestetur venia si petatur: ⁊ si nulla inter
sit offensa. Cum cognoscimus alicuius miseriã
more dei opem misericordie impendamus: qui
velut pater nullo merito ꝑcedente / nulla in po
sterũ sperata mercede / amoris gratia / liberalita
tis intuitu filios suos quos genuit / nutrit. Sic
deus pater quos creauit / miseretur / fouet ⁊ nu
trit: quoniam bonorꝫ nostrorꝫ ipse non indiget. Ps. 15.
Miseretur deus animabus cũ iniquitati se tra
dunt: cũ a virtute deficiunt / quas expectat ad pe
nitentiã: cum reuertunt / miseratus dat indulgẽ
tiam. Miseretur corporibus hominũ: pro qui
bus tue alimenta bñficio nature ministrat. Sic
⁊ nos cũ cognouerimus miserias huiuscemodi
pro modulo nostro misericordie beneficia im
pendamus: nõ inquirẽtes merita / quod spectat
ad iusticiã: sed subueniẽtes indigentie / quod spe
ctat ad misericordiam.

¶ De iudicio temerario deuitando:
quod et iusta pena consequitur: secũ
dum Mattheũ et Lucam tantũ.
Capitulum XLIII

Nolite iudicare / et non iudica Mat. 7.
bimini. Nõ sunt temeraria iudicia Luce. 6.
in quempiã iaculanda: natura nõ sug
gerit: dissuadet ratio: repugnat virtꝰ / ⁊ mos hu
manus omnino dissentit. Et facientibꝰ ex equa
seu ampliori pena interminatũ est. Prohibet
hoibus a deo ne aliquid malũ fiat: ⁊ bonũ omni
no fieri suadet: sed non eo intuitu quo deo ma
lum noceat / qꝛ nihil ei nocere potest: aut quod
displiceat / quoniã ipse passiones nõ recipit: sed
ex eo ꝙ malũ nature hominũ aduersat: ⁊ bonũ
confert sibi adviaticũ ⁊ ad premium. Nos autẽ
quorꝫ interest operari debita ⁊ iniũcta / ⁊ vitare

delicta siue peccata: potius debemus abstinere a delictis siue peccatis/ q: offenditur deus: ꝙ ꝗ nobis pena sensibilis aut ꝙ diuina separatio inferatur. Usurpatio est superioris authoritatis et certe scientie iudicis omnia cognoscẽtis/ proximũ iudicare. Unde homini authoritas sup proximũ? Unde sibi certa scientia de crimine proximoꝝ? Si aliquãdo est authoritas/ forte sciẽtia deest/ si adest scientia/ quãdoqꝫ authoritas deficit. Si vtrũqꝫ adest/ decerne de ꝓximo: si vtrũqꝫ deest/ relinque ꝓximuꝫ domino suo authoritatẽ ꝛ scientiã certam habenti. Authoritas quidẽ ꝛ scientia iudicium irreprehensibile faciunt. Judicandi temeritas omnino est peccatuꝫ. Hinc apostolus alioꝝ iudicatores acerrime reprehendit. Roma. 14. Tu quis es qui iudicas alienũ seruũ? Suo domino stat aut cadit. Et paulo post: Tu auteꝫ quid iudicas fratrem tuuꝫ: aut tu quare spernis fratrẽ tuum? Omnes enĩ stabimus ante tribunal christi. Et itaqꝫ vnusquisqꝫ nostrũ pro se rationem reddet deo. Non ergo amplius inuicẽ iudicemus: sed hoc iudicate magis/ ne ponatis offendiculũ fratri vel scandalum. Et ad corinthios: 1. Cor. 4. Itaqꝫ nolite ante tẽp⁹ iudicare quoadusqꝫ veniat dominus: qui ꝛ illuminabit abscõdita tenebrarũ: ꝛ manifestabit consilia cordiũ. Uerũtamen omne malefactũ cadit sub iudicio rationis/ ꝙ fit vituperatione dignũ. Sed aliud est iudicare quod perperã factum est: aliud iudicare facientẽ. Aliud iudiciũ suspitionis: aliud veritatis iudicium. Aliud iudiciũ amoris: aliud iudicium quod ex odio aut ex inuidia ꝓcedit. Aliud iudiciũ culpe: aliud iudiciũ quãta male agẽs sit pena plectendus. Aliud iudicium quod solo corde ꝯcipitur ꝛ tenetur: aliud quod ore de proximo ꝓfertur ad ꝓximũ. Proinde sequitur: **In quo enim iudicio iudicaueritis/ iudicabimini: et in qua mẽsura mensi fueritis/ remetietur vobis.** Hoc quidẽ dictum est ad terrendũ/ ne fiat iudiciũ. Hoc vero quod sequit/ ꝙ suo demerito iudicandus alium iudicandum sua temeritate non iudicet: idcirco vnusquisqꝫ ad sui consyderationem remittitur. [**Quid aũt vides festucã i oculo fratris tui:** trabeꝫ aũt in oculo tuo nõ ꝯsyderas? Aut quõ dicis fratri tuo: Frater/ sine eijciam festucã de oculo tuo: ꝛ ecce trabes est i oculo tuo? Hypocrita/ eijce primũ trabem de oculo tuo: et tũc videbis eijcere festucã de oculo fratri tui.]

¶ Qꝫ bona spũalia nõ sunt cõmunicanda peruersis: secundũ mattheũ. Capitulum XLIIII

Nobilitas rationis humane colligitur ab illa ratione que omnia ꝯm rei veritatẽ continet ꝛ decernit: et colligendo iudicat: vt digna dignis/ ꝛ nulla idigna dignis/ ꝛ nulla digna tribuant indignis. E regiõe aũt facta/ peruersos ꝛ noxios ꝯsueuerũt habere successus. Neqꝫ ꝓciositas rerum improbis ꝛ imperitis tractatorib⁹ cõmittenda est. Neqꝫ dignũ ducitur vt filij regũ alendi ꝛ morigerandi rura libus cõmittant. Nil preciosius diuinis verbis atqꝫ sacramentis. Nemo nobilior dei filio: qui continet in eis. Et quod sanctũ est/ oportet immaculate seruari. Et in veteri testamento laudabant qui vasa dñi ꝯtrectabant. Et ꝓceptũ erat: Mundamini qui fertis vasa domini. Et panes Esa. 52. ꝓpositionis comedere nõ debebant/ nisi mũdi 1. Re. 21. a contactib⁹ mulierũ. Nũc a saluatore ꝓhibet: **Nolite sanctũ dare canib⁹. Neqꝫ mittatis margaritas vestras añ porcos ne forte conculcent eas pedibus suis et cõuersi dirumpãt vos.** Mat. 7. Sanctũ quidẽ est omne quod sanctificat per verbũ: omẽ quod expedit inuiolabiliter obseruari. Canes sunt innitentes rationib⁹ et sermonibus importunis. Margarita ꝓciosa/ secreta dei dicunt. Porci a voluptate detenti/ qui sancta ꝛ preciosa vilipendunt: ꝛ sepe aduersus largitorẽ deseuiunt.

¶ De securitate data petendi et fiducia impetrandi: secundũ Mattheũ. Capitulum XLV

Non erat hominib⁹ causa neqꝫ iusta ratio/ vt a deo aliquid postularent: nisi filius eternus eius/ per oĩa sibi equalis factus homo/ ꝓ nobis dedisset audactã ꝛ impetrandi fiduciã largiretur: velut q̃ per omĩa nouit ab eterno paternã volũtatem/ eterne nos diligentem anteqꝫ essemus. Et factos etiã nostris exigenti b⁹ meritis/ nõ dereliquit nos: sciẽs eternum patrem misericordiarũ plus velle dare ꝙ nos velimus accipere: nobilioriqꝫ modo ditare ꝙ nos petere cognoscamus: cũ prius docuit dicere pater noster: ꝛ que petenda sequũtur. Nũc paternam libertatẽ edisserens/ agitat ad petendum/ dicẽs: **Petite et accipietis: querite et inuenietis: pulsate et aperietur vobis. Omnis enĩ qui petit/ accipit: et qui querit/ inuenit: et pulsanti aperietur.** Mat. 7. Nullus igit in petendo tardus: in querendo ambiguus: in pulsando hebes: cũ dominus sit in dando liberalis: in querẽdo se offert requisitus: in pulsando est ostium factus. Arguit ex hoibus ad deũ/ qui cuncta omni bonitate precellit: vt ꝓmptiores sint hoies ad petendũ. [**Aut quis ex vobis homo/ quẽ si petierit**] Lu. 11. filius suus panẽ: nunquid lapidem porriget ei? Aut si petierit piscem: nunquid serpentẽ porriget ei? Aut ouum: nunq̃d scorpionẽ porriget ei? Si ergo vos cum sitis mali/ nostis bona data dare filijs vestris: quãtomagis pater vester dabit spiritũ bonũ petentibus se] Clarent ista per singula: ꝛ alibi in hoc ope sunt disserta.

¶ De illa parte originalis iusticie: q̃ cũ proximo aut inter hoĩes est seruada: secundũ mattheũ. Ca. XLVI

Originalis quidẽ iusticia in cordibus hominũ scripta fuit: nec sonuit verbo seu literis exarata est. Eoipso ꝙ homo ad imaginẽ dei factus fuit: illam accepit protoplastus: maxime quia cõpletus creatus est: vsqꝫ quo natura potest quos edit paruulos puebe...

te. Ceteri autē ab ipso geniti ꝓpter humane na
ture damnatā ꝓpaginē / non statim cū nati sunt
illam adoriunt: sed paulatim coalescūt ad illā.
Differt quidē homo a brutis: ꝛ ex eo ꝙ per rati
onē ab alijs animalib⁹ attollit / sentit legē origi
nalis iusticie: consentitq̨ sibi ꝛ alludit / ꝛ placet
in illa cum etas accreuerit: que lex si apud homi
nes incorrupta mansisset: neq̨ mosaica / neq̨ lex
euāgelica in lationib⁹ necessarie fuissent. Suf
ficiebat enī illa ad omne placitū dei ꝓ salute no
stra. Que corrupta nunq̄ ad plenū potuit repa
rari: anteq̄ dei fili⁹ mundo in carne visibilis ap
pareret: cui⁹ doctrina q̄uis magna credibilia
suphabeat: tota tamē hoc intendit ꝛ facto ꝛ ex
emplo christus ostēdit vt originalis iusticia re
Mat.7. formet. Ait enī: Omnia quecūq̨ vultis
Luc.6. vt faciant vobis hoīes / et vos facite
illis. Hec est enī lex ꝛ ꝓphete.] Repetit iesus
quod scriptū fuerit a principio in cordib⁹ hoīm:
absq̨ quod voce aut literis traderetur: videlicȝ
qualiter conuiuendū erat ex mutua subuētione /
aut obsecūdatione personarū ꝛ rerum. De fien
do dūtaxat prolata est / non de nefiendo iusticie
originalis doctrina. Sed om̄e fiendū nefiendū
excludit: non autē nefiendū fiendum includit:
quoniā omne affirmatū habet om̄e aliud sua ra
tione negatum: nō tamē omne negatū habet ali
quid aliud sua rōne affirmatū. Ac per hoc quod
de originali iusticia dicit per affirmationē / etiā
per negationē exponitur: vt si fit quod iustū est /
quod iniustū est nefiet. Non autē quod dicit / re
conuertitur: vt si non fit iniustum / ꝙ iustū in acti
one consistat. Igit si sic iussum est ꝙ omnia que
nobis fieri volumus / alijs faciamus: ex hoc pe
nitus excludit ꝙ ea que nobis nolum⁹ fieri / nul
lis alijs inferamus. In hoc est lex / scȝ moysaica
disposita in manibus angelorū in monte sina:
prout ille dicitens ad ꝓximum ordinatur in se
ptem videlicet: nō autem in illis tribus primis
que solum ordinātur ad deū. Non enī Jesus de
illa parte originalis iusticie hec aiebat: sed de
illa per quā hoīes inter se debent viuere iuste /
moderate / magnanimiter / ꝑseueranter atq̨ pru
denter: vt nemini fiat vlla iniuria: ꝛ omnibus vt
personis ꝓprijs seruiatur. Non solū lex / sed etiā
ꝓphete in ista iusticia originali cōsistunt: nō in
his que futura vaticinando dixerūt: sed in his
que de ordinatis morib⁹ tractauerūt. Et vt per
stringā: omnis doctrina simpliciter docens aut
q̄ a parabolis trahi potest: siue ab historijs tro
pologice sumi / siue a figuris / siue a ꝓphetijs ac
cipi: que mores bonos edificet: legem origina
lis iusticie fouet. Amplius autē christus ꝑ euan
gelium finem ad principiū recōuertit. Agendo
rum ordo ꝛ principium originalis iusticia fuit:
Ordo posterior doctrina euangelica: post quā
nulla melior ꝛ aptior ad dei regnū / ad complen
dū dei placitum: ꝛ originali iusticie nulla conne
xior. Primarius ordo ꝯueniendi originalis iu
sticia: secūdarius lex euangelica: ꝛ in vnum pari
ter de cōuiuendo coeunt. Illa scripta solum in
cordib⁹ / nō exarata literis / nō docta verbis: ista
vero cordibus infusa / nō scripta: ꝛ literis exara
tur / ꝛ verbis docetur. De illa quidē parte legis
euāgelice dixerim / que de cōuiuendo cū ꝓximis
lata est: cum ꝓter hoc euāgelica lex alia multa
cōtineat. Protin⁹ inter hoīes fuisset nulla que
rela: si originalis de cōuiuēdo iusticia / ꝓut erat
scripta in cordibus / stetisset in morib⁹. Sed illo
ab illa inuisibili scriptione iusticiū factum fuit.
Nam de supiori parte illius iusticie ꝑ inobediē
tiam cecidit adam. Erat enī illius iusticie supe
rior gradus: vt homo tanq̄ inferior per omnia
se teneret ad deū. Alioquin ad seipsum sua vo
lūtate factus subderetur miserie: ꝛ suoꝝ inferio
rum ꝓ inobedientia inobedientiā pateret. In
ferior vero gradus huius iusticie in cōuiuendo
cū proximo ꝯsistebat: a quo primus corruit per
inuidiam ad fratrē obstinatus cain: sed vnde ca
sus a quacūq̨ iusticia / inde initio tormentoꝝ: et
vnde obseruantia / inde fruitio ꝑmioꝝ. Et vt iam
dictū est / talio iusticie originalis ꝓcessit: ꝛ talio
moysaica legis subsequit. Nunc vero talio euan
gelicus abrogato moysaico / talionē originalis
iusticie reuocauit.

¶ Q, duplex est porta / similit et via:
scȝ perditionis et vite: quarū vnā in
trare / alterā declinare saluator ꝑsua
sit: secundū mattheū. Ca. XLVII

Secundū diuersitatē ciuitatū ꝛ ciuium /
ꝛ eis ꝓsidentium porte sunt cōstitute si
militer: ꝛ vt nec aliūde aut aliter possit
esse ingressus: nec spaciositas aut angu
stia sit ipsarū / nisi vt reges decreuerint. Quāq̄
om̄e creatū quedam sit vnitas sub vno dn̄o deo
eterno viuo et vero impredabiliter ꝯstituta: at
tamē ex volūtate ꝛ ex moribus diuisio facta est
vniuersoꝝ / domino deo ex creature sue demerito
ꝑmittente: vt quedā pars vocet ciuitas dei: que
dam vero ciuitas diaboli nūcupetur. Porta qui
dem ꝛ via ciuitatis dei / angustum habet ingres
sum. Ciuitatis vero diaboli porta ꝛ via / spacio
sum introitū possident. Summusq̨ imperator at
q̨ consultor bonoꝝ omniū atq̨ potiorū iesus /
dissuasorq̨ sub interminatione malorum dixit
Intrate ꝑ angustā portā: q̄r lata por Mat.7.
ta et spaciosa via est que ducit ad per
ditionē: et multi sunt qui intrāt ꝑ eā.
Quā angusta porta et arta via ē que
ducit ad vitā: et pauci sunt qui inue
niunt eā. In apertione autē oris prima hui⁹
promulgandi sermonis / regnū celorum spiritu
pauperibus pollicitus est: et multis agentibus
recte varifarie loquēdo de beatitudie repromi
sit. Et ꝑ abundantiorē iusticiā monstrauit illud
posse cōprehendi: docuit petendū pro illo: et in
illo thesaurizare suasit: ante oīa ipsum querere
statuit. Nunc ne aliquis erret ab imperitia: por
tam ostendit ꝛ viam / vtrāq̨ fore omnino angu
stam. Minus enī in angustis: in spaciosis vero
erratur sepe atq̨ facilius. Lata porro est porta
ꝛ via ꝑditionis vtiq̨ spaciosa: ꝛ multi gradiunt

intrantes per eas. Unde lata? Pernitiosa licētia utendorum: qua quisque querit et vult omnibus uti pro libito voluptatis/omni habenatione reiecta rationis et legis. Unde via spaciosa? Quia nullis coartata limitibus. Et illū gradiens ut appetit/ per devia queque tendit. Huius vie terminus/huiusque porte ingressus/ tendit ad perditionē: eo demerito quo quis puer factus in perditis moribus/saluantē abhorruit legē. Et multi quidē nō consyderātes huiuscemodi finem et terminū/ primi aspectus atque ingressus amenitate delectati: per eas intrepide atque letantissime gradiuntur. Tota primus e regione strata est via: constructa est porta que perducit ad vitā: cū animus dei legibus angitur/ne aliquid concupiscat illicitū: et habenatur corpus ne effluat in nimiū atque superfluū. Sed pauci q̄ querāt: et qui gradiātur et intrēt. Sed quod est seculi amatoribus latū et spaciosū/ ad patriam suspirantibus pernitiosū videtur. Et quod artum dicitur/inspecto fine/ corde in dei amore amplefacto/promptissime gradiendū assumūt
Ps. 118. iuxta propheticū dictum: Viā mandatorum tuorum cucurri: cū dilatasti cor meum.

¶ De cautela a falsitatibus hominū et modo cognoscendi: secundū Mattheum. Capitulum XLVIII

Veritas et falsitas modis omnibus aduersantur: nec inter eas fedalicius aliquādo locū habet/ut possit ad cōcordiā puocare. Una tn̄ clarescit ex alia: et cognoscitur una per alterā. Relucet peramplius veritas/cū a falsitatibus impugnatur. Inuincibilis quidē est: superari nequit. Suum contrariū atque emulam non sinit incognitum/sed detegit et prodit. Ad cuius probationem falsitate vestitos omnipotens deus permisit insurgere. Et saluator oim dn̄s et magister suadet cautelam: ne falsitatibus hoies inuoluātur: et ne suscipiant
Mat. 7. falsa p veris/dicens: [Attendite a falsis prophetis: qui veniunt ad vos in vestimentis ouiū: intrinsecus autē sunt lupi rapaces. A fructibus eorū cognoscetis eos.] Ad falsitatē cauendā satagit oīs veritatis amator: et nemo falli vult: q̄uis fallere querit et velit. Ad se ipsum illā dici quilibet amat: nō aūt omnis eadem lege refundit in proximū. Sed quoniā falsitas neglecta sepe a deo fecit diuortium: et penis innexuit q̄ p humana ora trāsfundit: ideo saluator a pphetis falsis premonet attendere/ id est custodire: qui moribus omnibus humilibusque verbis mansuetudinē et simplicitatē ouinam ostendunt: intrinsecus autē sunt lupi rapaces: ad raptū scz bonorū/rerum quarūcunque delectabiliū inhiantes studentesque rapere per perā: nisi gratis acipiant/falsi sunt.

¶ Quod auditores et factores verborum christi inconcussibilem possident firmitatem: auditores vero et non factores ruine patebunt: secundum Mattheum. Ca. XLIX

Ualide virtutis sunt verba christi/si re ducantur in actū. Nō tamē ociose audita conferunt auditoribus firmitatem. Magis autē eorū auditio: cum in factione ruinā in auditoribus operatur. Iusto tamē merito solidant: et iusto demerito depellunt in preceps. Non est firmitas/sed infirmitas in homi-
Ps. 6. nibus: q̄obrem dicebat David: Miserere mei dn̄e quoniā infirmus sum. Et Salomon: Ho-
Sap. 9. mo infirmus et exigui tpis. Et ab hominibus firmitas queritur: in rebus a deo creatis nō inuenitur. Verba christi ordinat ad firmitatē/ cum inuitant ad fidem: per quā homo fundatur in christo/q̄ petra imobilis est: q: deus est. Et petra
1. Co. 10. erat xp̄s. Suadēt spem/sz i christo et p christū. Docēt quid diligāt p charitatē/scz ipsum verū et summū deū: sine quo oia sunt infirma et vanitati subiecta: cū quo cuncta solidantur. Factio q̄dē verborū christi est/ut ipsi adhereamus: in ipso maneamus: ipsū diligamus: in ipso speremus: ipsū vita et moribus imitemur: et efficitur firmitas que ab hominibus querit. Hinc igit saluator ait
Mat. 7. [Ois ergo qui audit verba mea hec et facit ea: assimilabitur viro sapienti qui edificauit domū suā supra petrā. Et descendit pluuia/ et venerūt flumina/et flauerūt venti: et irruerūt in domū illā/ et nō cecidit: fundata enī erat supra firmā petram.] Ex situ firmitas est/ et ex virtute fundamenti quod est christus iesus: preter
1. Co. 3 quod aliud ponere nemo pōt/ut ait Apls: qui prestat tuitionē ab omnibus que possent inferre ruinā. Pluuia/flumina et venti ad ea referuntur que spūaliter seu inuisibiliter concutiūt. Et nulla sapiētia in mentibus et moribus maior/q̄ sic situari sicque fundari/ q̄ nō possit cōcuti: et si cōcuti/nō subuerti. Difficillimū quidē est/imo impossibile nō tentari: sed ratione fundamēti certissimū atque facillimū est a ruina defendi. [Et omnis qui audit verba mea/et nō facit ea similis erit viro stulto/qui edificauit domū suam supra arenam. Et descendit pluuia/et venerunt flumina/et flauerunt venti: et irruerunt in domū illam/et cecidit: et fuit ruina eius magna] Omnis qui sup tpalibus suā spem ponit saltem mēte nō auulsus a mūdo/se ad p̄cipitiū coaptauit vitiorū atque penarum.

¶ De admiratiōe turbarū sup mōtano sermone: ac ipsius sermonis excellētia: secundū Mattheum. Ca. L

Et factū est cum consummasset iesus
Mat. 7. verba hec/admirabantur turbe sup doctrina eius. Erat enī docēs sicut ptātem habēs/et non sicut scribe eorum et pharisei.] Perfecit iesus verba cōcepta p vocē extra sonantē: q̄ non fortuitu et improuise aut impertinenter seu incapaciter: sed ex nullo reprehēsibilia/imo p oia cōmendabilia verba loquebatur. Quia ut alibi de ipso scriptum est: nunq̄ sic locutus est homo.
Io. 7. Admirabilis doctor: quoniam in omnibus fecit dn̄s admirabilē sanctū suū. Et nomē eius ad-

mirabile est in vniuersa terra. Et anteꝙ͂ nascereretur/prophetatū est ꝙ vocaretur admirabilis. Admirabilis doctrina/sapientiā omnē cōplectens et excedens. Igiꝭ merito turbe admirabanꝭ/audiētes doctrinā supra naturā/ supra intellectū et sensum/extra vsum et cōem docēdi modū. Sepe in euangelio lectitamus/ꝙ doctrina iesu audientiuꝫ animos in admiratione suspendebat. Autoritatiue quidē docebat: qm̄ a deo patre oēm acceperat ptātem: ⁊ tāꝙ͂ doctrine omnisqꝫ sapientie conditor: nō tanꝙ͂ alteriꝰ per studiū acq̄site sciētie ꝓmulgator. Thesauri quidē erāt in eo oīs sapientie et scientie absconditi. Etiā alias admirate sunt turbe sup̱ doctri-

Jo.7. nam eius dicētes: Quō hic scit literas cum non didicerit? Necnō iste sermo montanus per oīa excellebat. Hic q̄dē declaratio ⁊ repromissio beatitudinū. Hic meritoria exhortatio ad tolerātiā passionū. Hic descriptio apostoloꝝ/prelatorum atqꝫ doctoꝝ. Hic ostendiꝭ ꝙ lex moysaica non soluiꝭ per euāgeliū: sed per euangeliū magis impleꝭ. Hic prouocatio ad altiorē iusticie partē. Hic prohibeꝭ ꝙ nemini fiat iniuria/ꝙ facta corrigaꝭ: et ꝙ oībus mutua charitas debeatur. Hic omīs homo instruiꝭ qualiter viuat ad deū: qualiter se habeat ad proximū: et qualiter ordinatus maneat ad seipsum. Hic doceꝭ quō fiat iusticia meritoria/ quid sit cauendū in illa. Hic instruimur quid orandum atqꝫ petendum. Hic prohibeꝭ omne quod animā turpiter grauat/quod corpus inaniter occupat. Hic homo inuitaꝭ ad regnū/ et daꝭ ad perueniendum omne viaticum.

¶ Libri decimi de sermone montano domini saluatoris/ Finis.

¶ Liber vndecimus disceptationū seu disputationū didascaliū domini saluatoris: cū hominibꝰ/mulieribꝰ/discipulis/ phariseis/scribis et ī legeperitis/cum iudeis seu turbis/plebeis atqꝫ paganis.

¶ De disputatione habita cū samaritana: quid ad intelligentiā catholicā significet seu doceat aut precipiat ꝓpe mores: Secundū Joannē. Ca. I

OPrabat: ordinabat/ faciebātqꝫ christus rebus agēdis dare materiā: et nisi se ad agenda suscepta et a patre iniūcta opera igessisset/ociosus erat ad iposita sibi ab eterno patre: tamē inde actuosus et per virtutē ociosus/quo se tenebat ad id quod v̄bū assumēs dirigebat assumptū. Cū ceteris peccatis etiā incuria hebetauerat humanū genus: vt nō intelligeret aut intelligere nollet infra quos maloꝝ et bonoꝝ terminos teneret. Christus vero ꝙ humanū genus in oībus bonis deꝑditis nobiliori modo reꝑaturꝰ aduenerat: p̄uenit oēs: parauit occasiones: vt primo querēs quereret: quesitus inueniret: inuētus teneret ⁊ amaret: amatꝰ beatitudinē vltimā largireꝭ. Sed quō quereret nisi cognosceret? Quis nam q̄rit quod nō cognoscit? Quod si inueniret/ velut incognitū preteriret. Preit igiꝭ cognitio ad debitū ordinē inquirendi ⁊ inueniendi. Et fortassis querit q̄s scire quod nescit: sicut q̄s veritatē ⁊ scientiā ignoratā q̄rit scire a doctoribꝰ et in libris. Et multa que ignorātur/ad scientiā inquirunꭲ: sed hoc quidē quedā scientia preit. Nemo profecto q̄reret aliquid scire aut inuenire aut habere: nisi prescirent bonā esse scientiā ⁊ veritatē/et vtile ad habēdū quod inuenire satagebat. Dignabaꭲ ab hoībꝰ agnosci q̄ dignatꝰ erat pro hoībꝰ nasci: sed non q̄rebaꭲ incognitꝰ. Qui si deꝰ hō factꝰ est/q̄s cognoscet eū? Quis nisi doctus ab ipso aut a spū sctō potuisset ipsum agnoscere: aut cogitare presumpsisset ꝙ tale bonum/ scꝫ dei verbum ineffabiliter incarnatū aduenisset hoībus sup̱ terrā? Proinde rōnis ordo poscebat/vt ipse ineffabili mō id preageret/vt ꝑ fidē cognosceret: deinde quereret/ post inueniretur/ inuētus amaret: amatus nō amari/sed iura seruaret amantis: cuius est beneficia impertiri. Et ipse diligētes se diligit: sicut scriptura proclamat/dicēs: Et amatꝰ sit amans amoris officio: q̄ semꝑ habuit dilectionē ab eterno. Igitur volēs in cognitionem venire/ vnius mulieris occasionē pretulit et pre- Prouer.8.

egit/vt cognosceret vt cetera sequerenꭲ. In cuius typo ecclesia de gētibꝰ aduocāda erat: ⁊ vētura in cognitionē dn̄i saluatoris. Et eadē imagine oīs aīa saluāda erat digna saluari: sicqꝫ gestū est. Oportebat iesum trāsire per samariā. Nō opportunitate cogēte/ sed decēte. Jo.4.

Sua sibi volūtas opportunitatē faciebat/nō rerū euētus. Samaria ciuitas erat magna edificata ab amri rege israel in mōte: et ab ea tota prouincia denominata est: vnde dicti sunt samaritani nouē tribus ⁊ semis israeliticoꝝ: qui secesserūt ī regionē illā ab eo quo se deseruerāt alterinsecus tp̄e roboā filij salomonis: ⁊ remanentibꝰ in hierusalē/ ⁊ circa duabus tribubus et semis/ scꝫ iuda et beniamin et media tribu manasse. ⌊Venit ergo in ciuitatē samarie que dicitur sychar: iuxta prediū/quod dedit iacob ioseph filio suo. Erat ibi fons iacob: iesus autē fatigatus ex itinere/ sedebat sic super fontem. Hora erat quasi sexta.⌉ Ciuitas specialis et singularis illius prouincie samarie sychar dicebatur/ alio nomine sychem. Non tamen tempore iacob prouincia vocabatur samaria: q̄uis illius prouincie talis ciuitas sychar aut sychem vocaretur: in qua fuit famosa stupri et dolose cir- Gen.34.

cumcisionis historia. Regio/ciuitas/ possessio/puteus cum actionibus christi astruūt magna mysteria/ cōstituuntqꝫ mores. Venit iesus vadens velut in peregre per terram peregri-

nationis humane in regionē samarie. Cōgruē
suis volūtatib⁹ ꝛ directionib⁹ ꝛ morib⁹ īfundē-
dis visitat puinciā iesus. Lana dñi interpretat
samaria: bonū / qꝛ lana: meli⁹ / qꝛ dñi. Alba lana
colorib⁹ apta est / vt colorarius disposuerit co-
lorare: Ipsa quidē diuinis colorib⁹ colorāda
erat: ꝛ hāc in alabus aptitudinē iesus querit: vt
eius coloribus inducēdis apte subijciātur: ꝛ ita
sint domini ꝙ aliorū colorib⁹ nō fucent. Colo-
res eius multipices sūt facti ex varietate virtu
tū: nec oēs vnicolore vestiūt: ſʒ vestimēta mul
ticoloria donant a dño: pūt est diuersitas / nō
aduersitas moꝝ in his q̄ sibi seruire statuerūt
Sicut multa sunt in vno corpe mēbra: non tñ
eūdē actū oīa habēt: sic ꝛ multi hoim stat⁹ sunt
in eccl̄ia sancta dei / velut multicoloria vestimē
ta. Sed aduertendū / ꝙ pannus tinctus in lana
tenacius seruat colorē ꝙ̄ tinctus in filo. Pro-
inde a primeua capacitatis optimū est fieri la-
nā dñi: vt ipse coloribus sibi placitis nos colo-
ret. Ad tegumentū lana est ꝛ depulsionē frigo-
ris. Dñi autē his qui fuerint lana dñi: qm̄ dat
niuē sicut lanā: quia nō amplius tētari pmittit
ꝙ̄ ipse ptexerit. Quod si aliqui tētationib⁹ im-
mergunt / ꝛ aduersitatib⁹ superant: nō fuerunt
vtiqꝫ lana dñi / suis tingenda siue tincta colori-
bus. Si vero aliā interpretationē sūpserim⁹:
pāpli⁹ astruemur ad optimos mores: cōiūctio
cū dño dictū est. Hoc egit in principio de⁹ / vt
sibi homo iūgeretur: dedit beneficia ꝛ legē: et
leges apposuit ne separet. Uenit etiā plenitu-
dine tēporū: se hūane nature / ꝛ hūanā naturaꝫ
sibi ex toto insepabiliter ꝛ eterne coniungens.
Hāc ex effectibus hoim moribusqꝫ inqrit / vt si
bi nectamur ne euertamur. Euerti porro non
possum⁹ si fide ꝛ charitate nature immobili cō-
iungamur. Et sua pñria visitat quos sibi noue-
rit in veritate coniūctos. Custodia dñi etiā sa-
maria nominat / siue custodiēs dñm. Si ad chri
stū referim⁹ / ipse custos est dñi missus ad custo
Job.7 diam hoim: hinc iob dicit: Quid faciā tibi o cu
stos hoim? Si ad nos: et dñi custodes nos esse
oportet. Custodes dixerim non vt ipsum dñm
seruem⁹ a malo / aduersus quē nihil pōt aduersi
sed vt ipsum custodiam⁹ in nobis / ne intermissi
one vitiorū ac depulsione virtutū recedat a no
bis: non suo damno / sed nostro periculo: Ema
nuel ē scʒ nobiscū de⁹. Et ipse saluator asseruit
Mat.vl. Ecce vobiscū suʒ vsqꝫ ad cōsummationē seculi.
Proinde custodiam⁹ ipsum / scʒ nos in ipso: ne
velut nr̄am societatē ad displicentiā criminū et
delictoꝝ aspernat⁹ abscōdat. Et in padiso posi
tus pm⁹ hō fuit / vt custodiret illud: ꝛ nō custo-
diēs deū pdidit: a quo expulsus est in hāc cala-
mitosam vitā. Et cū madatū edicit de custodia
vilis vasis: argumēto est ꝙ thesaurū preciosum
contineat. Mandatur homini atqꝫ cōsulitur:
Prouer.4. Omni custodia serua cor tuum: qm̄ ab ipso vi-
ta procedit. Cur cordis mādatur custodia: nisi
quia in ipso quiescit christus hoim vera vita: ꝛ
ab ipso pcedit vita / cū credim⁹ christū vitam;

Corde enī creditur ad iusticiam: ꝛ cū ipsū iuxta
mandatū suū ex toto corde diligimus. Ciuitas
ipsa illius regionis nūcupata sychar / ex sua in-
terpretatione aliqd mysteriorū / actoꝝ atqꝫ agē
dorū facit: q̄ penitētis ꝛ pnie portat elogiū. Et
penitētiā venerat pdicare iesus: et pctōres ad
penitentiā vocare: qm̄ appropinquabit regnū
celorū. Amat christus penitētes: et eorū finib⁹
appropinquare non desinit: et in ipsorū agello
agitatur a siti / scʒ a desyderio plus valendi eos
quos ad prediū iosephinū / ad augmētū scʒ gra
tie et virtutū / ad hauriendā alti putei aquā no
uerit puenire. Prediū erat quod multis retro
actis tpib⁹ hereditario iure iacob patriarcha
ioseph filio suo dilecto pre ceteris possessionē
tradiderat. Optima possessio ꝛ equissimo iure
firmata: quā viuens pater tradit ad filiū: et pre
ualet ad ceteros donatio inter viuos. Donator
et donatari⁹ interptatiōis decētia vere astruūt
quod a nobis christus inqrit. Supplātator ia
cob dictus est: ex eo ꝙ plantam vterini fratris Gen.25
nascēdo sequēs tenuit / cū primo conat⁹ eū sup
tare nō posset. Deceptionē interpretatio videt
ostēdere: sed optimū est decipe mundū / carnē ꝛ
diabolū: occultis qppe virtutibus deludūtur.
Et mores deducti ad alteraꝫ rerū partē: scʒ p
tolerati ōe malorū / eternorū bonorū intuitu: de
ceptionē visibiliū rerū efficiūt: et q̄ se priuat il
larū amenitate: ne ab eadē male teneretur de-
lusus: et obstruxit inimicis inuisibilibus viā q̄
venire solēt ad decipiēdū alas / reb⁹ visibilib⁹ al
ligatas / oīno fraudans suo malo desyderio te
tros hostes. Uiā illā dixerim voluptuosā ho-
minū volūtatē. Tal deceptor / talisqꝫ deceptio
supplantator siue supplantatio filiū habere cui
possessionē largit ioseph: q̄ augmētū interpre-
tatur insinuat appositionē / q̄ ex virtutib⁹ qs au
getur illo augmēto inuisibili / quo ante deū per
gratiā crescim⁹: et sequentia bona priorib⁹ ap-
ponūtur. Sed nequeūt ista fieri: nisi primo mū
dus / caro / diabolus / cū sibi placitis vitijs sup-
plantent: et ex hoc augmētū et appositio virtu-
tū generātur et nascūtur: et fundū velut instru
ctū augmētū accepit a supplātatione malorū:
prediū scʒ cū fonte fundente velut spūalis acti
onis agrū / cuꝫ fonte aque sapientie salutaris:
qua potatur qui vere timet deū / et facit bona: ꝛ
continet / et vere iusticiā apprehēdit. Descripsi
mus locū ad quē christus fecit aduentū: nūc ve
ro quid christ⁹ egerit et dixerit intēdam⁹. [Je
sus autē fatigatus ex itinere / sedebat su-
per fontē.] Quare fatigat⁹ iesus: virt⁹ dei est.
Non ex forma dei / sed ex forma seruili. Uñ fati
gatus ex itinere: qꝛ nec subiugalib⁹ vsus ē. To-
tū et verū se hominē pandit / cū ex itinere fatiga
tur: acsi nihil conferret solaminis vnita diui-
nitas. Itinerabat deus in hoīe: q̄ nullo moue
tur motu extra se: hanc dignationem exhibuit
increata natura quā assumpserat: et hic hō di-
uine ferebatur personat⁹ a verbo: ill penalitati
bus reseruatis / quib⁹ per oīa ver⁹ hō nosceret;

Attamen creature rationalis liberande amor
ad fatigationē adduxerat. Uere quidē ex itine-
re fatigatus: erant em̄ itinera nō competētia si
bi. Deus porro verꝰ et homo verꝰ et innocens
erat: nullo q̄dē iure sibi cōpetebat pede fatiga-
to itinerare ꝑ orbē. Quid sibi hierosolyma/ q̄d
iudea/ q̄d galilea/ q̄d samaria cū Jesu: vt eiꝰ pe
dibus calcarent? Quid iesus cū eis/ vt presen-
tia sua visitare dignaretur? Solū humani ge-
neris redēptio erat in causa/ talibꝰ iesu itineri-
bus vsq̧ ad exercitiū crucis ꝑsida. Sz nec fa-
tigationē corporis vehi voluit aialibꝰ velatorijs
nec leuiari ac desistere ab eūdo/ forte aīo ma-
gis q̄ corpe fatigatus. Premebat q̄dē ad fati-
gationis auxesim nostrorū sarcina pctōrū/ quo-
usq̧ illa portās ꝯsumeret sup lignū. Assumpta
fatigatio illa erat volūtate tm̄/ nulla necessita-
te cogēte. Inq̄sitiuꝰ amor eiꝰ fatigarat mentē et
corpus eius: velut cōsueuit fatigare querentes
donec inueniret quesitū. Nondū iesus inuene-
Lu.15 rat hominē quē querebat: nondū ouis centesi-
ma reinuenta erat/ deductaq̧ ad gregē: nec ac-
cēsa erat lucerna euangelica: cū qua drachma
decima quereretur et inueniretur in thesauris
dñicis recōdēda: fatigabat hoc itinere iesus/
donec cepta ꝑficeret. Qui fatigatus ex itinere
huiuscemodi/ sedebat sic super fontē. Sic sede
bat quiescēs corpore: prout erat fatigatꝰ ex iti-
nere. Ex itinere laborē/ ex sessiōe quietē corpis
ostēdebat: nō q: deus/ sed q: homo erat. Ex as-
sumpto/ nō ex assumēte iste corpis situationes
aduenerāt. Hora erat quasi sexta. Descri
ptio ista tpis nō paruū mysteriū tribuit ad con
templandū. Nā sexta die factus est/ qua et pec-
cauit homo: et quasi hora sexta eiectꝰ de ꝑadiso:
et sexta etate mūdi req̄situs est: in qua sexta die
incarnatus/ et in cruce fixus et mortuꝰ est. Sup
fontē ꝓfundorū mysteriorū dei et ꝓfunditatis
scripturarū. Uere oībꝰ supersedet: oia intelli
git: oia nouit. Amor eiꝰ superdñat: rebꝰ nō sub-
iacet: et spūs eiꝰ ferebat super aq̄s/ velut amor
non subiacens rebus/ sed prelatꝰ existēs. Sede
bat super aque fontē/ velut nouꝰ magister no-
uaz cathedrā tenēs docturus in in aq̄s. Aliter
iste moyses/ imo longe melior illo q̄ fuerat assū
ptus ex aq̄s: et vox eius super aq̄s/ scz cōsecrā-
das ex verbo/ in q̄bus tinctis corporibꝰ aie la-
uarent. Sedebat sup fontē velut auceps aues
rationales aucupaturus in retibꝰ verbi sui: in
q̄bus vna precapta index ad capiēdas alias fa
cta est: vt subsequēs series manifestat. Nec sic
ociosus est christi aduētus ad fontē: quē multa
fontis enigmata precesserunt: nā ad fontē ser-
uus abraā paranymphus isaac sibi vxorem re-
beccam accepit: qm̄ ad baptismalē fontē chri-
sto aīa in ecclesia desponsat in eternuz/ si fuerit
casta cōtubernatura cū christo: et spūssanctus
accipit ad fontē qui ascribitur in rebecca: et he
liseus sal misit in fontem/ vt sanaretur aqua: et
christus sua sapientia sanauit infirmitatē scien
tiarū secularium et oīm ꝑ psorum: et in horto sponse

fons signatus erat. Et abūdantia terrenorū si-
gnet signo christi: vt oia cū in vsum ꝑuenint
signent noīe sancto eius. Et ipse christus fons
venit ad fontem. Fons quidē est: inquit queru-
lando hieremias de populo hebreorū. Dereli- Hier.2.
querunt me fontem aque viue dicit dñs. Fons
aque viue christus: nec aliunde prouenit holbus
aqua viua/ nisi ex ipso proueniat. Igit sedet ad
fontem cōmutaturus aquas mortuas in aquas
viuas: ad quas oēs sitiētes iam ꝑ ꝓphetā inui-
tauerat. Oēs sitientes venite ad aquas: et q̄ nō Esa.55.
habetis argentū/ ꝓperate et emite. Sedet sup
fontē aucupator nouus aucupium. Sequitur
Uenit ergo mulier de samaria haurire
aquā. Uenit nescia quid futura: sed nouerat q̄
expectabat/ q̄ eā predestinauerat quā vocauit.
Uenit haurire aquā de fonte terreno: sz in mo-
dico hauritura erat aquas in gaudio de fonti-
bus saluatoris: venit ad fontē aque/ vt sitibūda
volucris: sed mox capienda reti diuino clande
stinato in terra hūanitatis assumpte: a quo se
nō potuit/ imo noluit explicari. A diuinis enim
rebus explicari est ad perniciē implicari: ipis
vero implicari est a rebꝰ noxijs explicari. Sed
anteq̄ aquā hauriat/ capitur auis ista: q: prestat
aures ad verbū: et celesti delectata sibilo im-
memore potum dedit/ iam sue sitis oblita. Fit
ꝓtinus in animabꝰ hoim si patēter audiāt su-
perne docentē et instruentē de superis noticia
q̄ sint excedentia sensum: et de ꝑfunctorijs quā
to periculo suos amatores inuoluerāt/ q̄ resili-
ant ab eis/ q̄ amorē retrahant/ q̄ se ad supna di
ligenda conuertāt. Preuenit istam iesus in ver-
bo anteq̄ hauriret aquā. Nā et propheta dicit:
Misericordia eius preuenit me: que nisi ꝑue- Ps.58.
niret/ nemo illā consequeret. Dicit ergo ei Je
sus: Da mihi bibere. Ut sic series gesta tex-
tur. Fatigatus sum ex itinere: quiesco lassus ex
pectans si quis aquā ad hunc fontem hauritu-
rus accederet: Tu primo me hic sedente muli-
er aduenisti: sitio/ oro te da mihi bibere. Petit
qui daturus aduenerat: illā irretire desyderans
nō corporis sitim extinguere. Nec em̄ legimus
ipsum post oia etiā potū aque ab illa sumpsisse:
nō sibi cure aqua illa erat. Et fatigatus ex itine
re refrigerabat in animarū potu/ non in illius
aque haustu. Inter sessionē christi et illius mu-
lieris aduentū discipuli abierāt in ciuitatem/ vt
cibos emerent. Erant em̄ in regione ab eis ex-
tranea/ in qua nec questu potuissent inuenire vi-
ctum: quia iudei et samaritani abinuicē discor-
dabāt: nec ob hoc pauptati christi et discipulo-
rū eius fiat ab improbis et euāgelij calūniatori-
bus aliqua impostura: q: denarios habebat il-
lud sacrū collegiū/ quibꝰ in alienis partibꝰ eme
rēt fulcimēta vite: nō ad voluptatē et ꝑ excessuz
sed ad necessitatē et ordinatissimū vsum. Et illa
pecunia si que erat/ non multa credēda est: nec
ex artibus aut ex commercijs seu de bonis he-
reditarijs aut de possessionibꝰ seu ex censu ali-
quo/ sed de questu aut libera volūtate afferētiū

prouenisse. Christus nihil sibi vendicauerat in
Mat.19. ppriū. Apostoli etiā cūcta reliquerāt sequētes iesum: nō tā pedibus ꝙ moribus illū ad possibile imitātes. Multi philargyrici post christū fuerāt christianitatis charactere insigniti in ecclesia dei sine intermissione succedētes: quorū aliquos ego vidi cōcertās cū eis magna contētione verborū: qui vt eorū auariciā ꝛ philargyriā pariter palliarēt/christo et collegio sancto eius diuitias ꝛ rerū ꝓprietatē ex verbis euangelicis non sane intellectis nequiter apponebant quod ita ꝓperā dixerim sicut dicere christū indecentia ꝛ incōpetentia sibi ex vitio posse committere. Et ex hoc loco scripture ꝙ discipuli emerint cibos/ ꝛ ex loculis iude conati sunt ꝓprietatē rerum tpaliū in christo discipulis eius astruere: nō intelligētes ꝓprietatē nature cōdite nō vitiate/ in qua dei fili⁹ humanitatē assumpsit: ꝛ proprietatē legis que propter preuaricationes posita est/ sibi cōuenire nō posse: sꝫ mentita est iniquitas eis: et euanuerūt in cogitationibus suis: cū omniū diues propter nos factus egenus extiterit. Sed reuertamur ad ordinē rei geste. Petēs christus aquam nō accepit: sed ad questionem ab illa inuitatus est. [Dicit ergo ei mulier illa samaritana: Quō tu iudeus cū sis: bibere a me poscis/ q̄ sum mulier samaritana? Nō eñ coutunt iudei samaritanis.] Ecce eñ didascalatio ꝛ aucupatio cepte sūt. Aspectu/ loquela/ gestu/ habitu christus apparebat de genere iudeoꝝ: q̄ differebant a samaritis: quanꝙ iudei ꝛ samarite ab vno patriarcha iacob descēdissent. Contēplatur mulier virū in admiratione facta: ꝛ cur sibi potū querat interrogat: non dedignata hoiem/ sed admirata petitionē. Erat eñ hō iesus insigne quid in suis actibus et sermonib⁹ gerēs: vt nemo nisi supbus ꝛ curiosus/ vt herodes: aut inuidus/ vt sacerdotes templi pharisei ꝛ scribe ipsum dedignarent. Proinde hec mulier nō aspernata virū: sed anceps in petitione interrogat/ dicēs: Quō tu iudeus cū sis bibere a me poscis/ q̄ sum mulier samaritana? Hic interpretationes nominū ꝓpalande sunt: qm̄ in intelligētia spūali iudea ꝛ samaria satis ꝯueniūt. Illa cōfessio interptat/ illa custodia: illi cōfitētes/ isti custodes. Cōfessio ꝛ custodia in ꝓprietatib⁹ suis ꝓ sperāda vita in agēda ꝯueniunt: magis quidē necessario requirunt. Sed ex aliis apparētib⁹ causis erat suborta discordia. Fortassis in ꝑsagio futuroꝝ nescia facta est ista mulier: vt interrogaret iesum: si iā tpus recōciliationis adesset/ ꝙ iesus aduenisset inter discordes celebrat⁹ pacē. [Rñdit iesus] nō ad mulieris interrogata: vt rōnē sue petitiōis ostēderet/ sꝫ ad interrogāda: cū pri⁹ eā mulier interrogare debuisset q̄s eēt: ꝙ asserere ꝙ iudeus esset: ac etiā obiicere in cōcitationē vtriusqꝫ gētis q̄si ꝙ nec ab ea debuisset aquā expetere. Proinde ad interrogāda saluator rñdet illa incipiēs erudire ꝛ suis illaqare sermonib⁹ velut aut/ dicēs: [Si scires donū dei: ꝛ q̄s est q̄ dicit tibi; da mihi bibere: si forsitan petisses ab eo/ ꝛ dedisset tibi aquā viuā.] Conditionaliter loquit: ergo excusandus est nesciēs. Concesserim si erudiendi deest omnino facultas: sed nec immunis a culpa si potuit erudiri. De sciētia infinite rei dñs hāc mlierē causare videt ac suū ipꝛobare colloquiū: ꝑ eo ꝙ nescierit donū dei/ filii ꝛ datoris. Infinitus est deus: infinitū est donū ei⁹: quod ꝓprie dicit spūsctūs. Per oia q̄dē donator et donū equant. Quis hoim aut etiaꝫ angeloꝝ scire potuit q̄d sit deus: quid vero spūssanctus? non aliud ꝙ deus pater in substātia/ q̄uis alius in ꝑsona. Ut igit ista scire potuit donū dei? vñ cognoscere filiū donatorē? Inquit certus propheta: Mirabilis facta est sciētia tua ex me: cō
Psal.138 fortata est: et non potero ad eā. Et lucē habitat
1.Tim.6. inaccessibilē. Et ad iob de cognoscēdo deū impossibiliter dictū ē: Forsitā vestigia dei comꝑ
Job.11 hēdes: ꝛ vsqꝫ ꝑfectū oīpotentē repies. Excelsior celo est: ꝛ q̄d facies? Profūdior īferno/ ꝛ vñ cognosces? Lōgior terra mēsura ei⁹/ ꝛ latior mari Quāobrē nec ista mulier nec aliq̄s reprehendi pōt: si oīpotētis dei sciētia caret. An forte q2 de se loq̄batur dicēs: et quis est q̄ dicit tibi/ da mihi bibere. Sed non de hoīe puro: neqꝫ eñ vt homo diuinoꝝ bonoꝝ poterat esse largitor. Si de se vt de deo asserebat: incognoscibilis est ab homine deus. Fortassis de scientia fidei causāda erat/ q̄ carebat. Excusat legitime: qm̄
Rom.10 fides ex auditu: auditus autē ꝑ verbū dei. Quō audiēt sine predicātē? Quō predicabūt nisi mittant? Quis istā erudiunt in fide? Quis eam donis diuinis instruxit? Quis eā docuit de dei filio humanato? Quis ad aquā viuā ipsam verbis allexit: vt expeteret ab habente/ vt req̄reret a datore? Sꝫ christi locutio de sciētia inuitatoria erat ad scientiā: ꝛ nominās aquam viuā ad sciendū que ꝛ a quo esset: alliciebat eā/ et satagebat ab ea cognosci: q̄ dignatus erat de feminaꝑ mulierib⁹ ꝛ hoibus nasci: et serio se tendebat in illā quā nouerat ilico suā discipulā: euāgelistā fieri. Mouetur mulier auditu verboꝝ: et viua delectatur equa. Attamē hesitat in verbis: q2 hunc quē audit talia ꝓferentē/ soluꝫ esse hoīem conspicat. Tota sistit in sensib⁹ ex naturali more: ac etiā ex arte cudit argumēta respōdendi. Vellet ꝑrinus aquā viuam: quia veri et optimi boni appetitus naturalis oīb⁹ datus est. Per huiuscemodi arguēs respondēs inquirit: ꝛ iā in humilitate facta velut bonitatis serua futura reuerēter dñm vocat: quē irreuerēter nūcupauerat afi iudeū/ dicēs: Domine neqꝫ in quo haurias/ habes: ꝛ pute⁹ alt⁹ est: Unde ergo habes aquam viuam? Nunquid tu maior es patre nostro iacob: qui dedit nobis puteum hunc: ꝛ ipse ex eo bibit/ ꝛ filii eius ꝛ pecora eius?] Verba iesu nō displicēt mulieri: sꝫ de aq̄ viua ne dare possit vndiqꝫ conglobatim sibi occurrunt argumenta cōtraria. Nā fons erat fundens naturaliter aquam: et naturaliter aliquando fundere aut non eque desistens: vt

pluribus experiētia monstrat. Puteus erat ex
arte ad terre inferiora defossus: nec artificiū
hauriendi erat in manu Christi: et vere altus
erat ex inferiori et interiori terra ad superficiē
vsq3 consurgēs: et cōpositio noui hominis ad
priscū patriarchā Jacob a credulitate aque vi
ue huius mulieris animū3 refrangebant. Sed
nec cū Jesu qui dei est filius atq3 virtus / ex na
tura / ex arte / ex quacunq3 cōpositione priscorū /
presentiū et futurorū / etiā et angelorū conten-
tiose disserendū est: qui super om̄ia prestat om-
nipotēs. Ve autē his qui de Jesu similibus dis
putauere sententijs: quē si hec mulier per fidē
nouisset / vtiq3 tacuisset. Sed erudiēda erat di-
dascalico more: cū inuenisset quem interroga-
ret / et a quo responsa susciperet: et interrogata
responsa donaret. Hec mulier Christu3 vt pu-
rum hominē contemplat̄: cū miratur ex noui-
tate loquendi / et ex alta largitione Christi sus-
penditur animus eius: supra intellectū em̄ suū
Jesu verba resonabant in animo audientis: si
aquā viuam esset possibile inuenire. Verbū ad-
mirabile / verbū delectabile / verbū desyderabi
le aqua viua. Proinde satis perdocte inquirit
obijciens ad pollicitatione3: Dn̄e / neq3 in quo
haurias habes: si ex isto puteo seu ex alio aquā
viuam haurire tentares. Nō se ista mulier at-
tollebat in superis / vnde aqua viua descendit:
sed q̄ de terris aut locis infimis ascenderet /
autumabat. Fallebatur quide3 / sed verū nesci-
ens loq̄bat̄ cū diceret: neq3 ī quo haurias ha-
bes: sc3 situla3 aut instrumentū aliud haurien-
di. Contemplandū verbū: Nam veritate ple-
num est: cū Christus arte humana / neq3 instru-
mento peritia hominū edito / sua dona pollice
bat̄: neq3 donabat / neq3 hauriebat ex terris de
fossis gratiā et gloriā largiturus / sed de supe-
ris vnde descenderat. Ut homo agebat / doce-
bat / informabat hoim mores: patiebat̄ apposi-
tas penalitates. Ut deus vero gratiā porrige-
bat: et daturus in tēpore promittebat et gloriā.
Vigilans verbū / neq3 in quo haurias habes.
Ad defectū ascribebat illi homini Christi sama
ritana mulier / quod cedebat ī sue altitudinē po
testatis: quoniā si instrumentū deficiebat hu-
manū / aderat omnino diuinū. Necnō et obij-
cit altitudinē putei: ad cuius aquā nō perueni-
ret corpis manus / non habito instrumento. Et
puteus altus est. Sed si nō homo / tamē altior
deus. Sed attendēdus loquēdi modus. Si ali
qua terre profunditas a superiore parte / sc3 ab
ore ad inferiorē descendēdo mensuret̄ / dicetur
Locus p̄fundus est: siue puteus / siue quodcun-
q3 voraginosū / siue defossum. Si vero ab inferi
ori parte ad superiorē ascendēdo mensuret̄ / al
tus appellabit̄ locus ille. Sic dictū legit̄ / pute-
us altus est: ita q̄ aqua vsq3 ad os putei nō ascē-
dat / sed in p̄fundo iacet. Et tu neq3 in quo hau
rias habes. Nescia vt asina Balae veritatē fa
tur dicēs: puteus altus ē. Sed ad intelligendū
intellectus altus exquirit̄: Si puteus altus est
vt ad hauriendū op9 sit instrumēto: ergo aque
in profundo iacet. Totus mūdus velut vn9 est
puteus / et abyssus impenetrabilis: cuius aqua
nostris affectib9 nō equat̄: quia nihil est in hoc
mundo quod satiare animas hominū possit / q̄
sunt facte ad deū. Proinde mulier rationabi-
liter infert: Unde ergo habes aquā viuā? Se-
culum hoc nequā p̄rimus illa caret. Sub celo
nō est: si a sursum vsq3 ad deorsū: si ab imis vsq3
ad summū cuncta perquirant̄: nō est aquam vi
uam ad satietatē hominū reperire. Et si patres
nostri preterin aquā viuam neumodolibet po-
tuerūt inuenire: quib9 tu maior meis obtutibus
nō appares: vnde ergo habes aquā viuā? Sa-
gax mulier tot christo iesu obiecit inquirendo
vnde sibi viuā polliceret̄ aquā. Cui respō-
dit iesus / et dixit ei: Omnis qui biberit ex
hac aqua / sitiet iterū. Qui aūt biberit ex aqua /
quā ego dabo / nō sitiet iterū: sed aqua quā ego
dabo ei / fiet fons aque saliētis in vitā eternam
Omne quod mulier iesu obiecerat / ipsa sua re-
sponsione confutat: videlicet q̄ aqua sua nō ex
venis terre p̄cedit: nō iacet in p̄fundis puteis
nō reperit̄ in fontibus: nō haurit̄ situla: corpo-
ris ore nō sumit̄: ⁊ sitim extinguit bibentib9 in
eternū. Acsi diceret Jesus ad mulierē: Nō mi-
hi opus est instrumēto hauriendi aquā viuam
que in puteis altis terre nō iacet: vt bibēdi ex-
periētia pandit: quia omnis qui biberit ex hac
aqua / sitiet iterū. Et tu pluries bibisti: et iteru3
sitibūda venisti: ⁊ quot bibunt p̄sentes: et quot
biberūt prisci: nunq̄ sunt aut fuerūt vna potati
one satiati: sed aqua mea sic bibit̄ / vt nunq̄ vlte-
rius sitiat̄. Aqua quā ego dabo / nō que de isto
puteo aut alio fonte hauriēda est: sitim aufert
de fonte p̄cedit eterno: infundit̄ / nō haurit̄: su
pinato bibit̄ ore / nō in terra verso: nō potat̄ in
vase / sed in eterno fonte: qm̄ apud deū est fons Psal. 35.
vite. Aqua ista bibētib9 sit fons aque indefici-
entis atq3 salientis in vita3 eternā: vbi nulla ra
tione sitit̄. O q̄nta benignitas largitoris aque
qui nesciētibus illā docet / nō petentib9 offert.
Nam diuine bonitatis ⁊ fons superfluus in ali-
os diffusiuus est: ⁊ hortos ⁊ campos querit in
quos diffundat̄: et cū animas q̄si arentes aspi
cit terras: q̄rit illas irrigare vt inebriet ad fru-
ctū / vt satiet ad p̄fectū. Hui9 aque irriguo irri-
gari Axa agrū petebat a patre quē accepit: su- Judicū. 1.
perius sc3 ⁊ inferi9. Est igit̄ aqua saliens in vi- Jo. 4.
tam eternā / illa sp̄ussancti gratia qua quis ope
rat̄ in hac vita op̄a digna vita eterna: nō ī meri
to illā accipientis / sed in merito dantis: quoni-
am ipse qui largit̄ donū dei / est tota causa me-
rendi regnū dei. Salit aqua que donat̄ a Chri-
sto: quoniā sursū agunt dona eius / non ad ima
demergunt̄. Et ob hoc omne datū optimū / et
omne donū p̄fectū desursū remittit̄: vt sursum Jaco. 1.
reuocet qui accepit: et a vita t̄pali ad eternā / a
mortali ad immortalē / a parte ad totalitatem / a
terrenis ad celestia / eū cui donatur potēter in-
ducat. Generat aqua christi iesu fontem aque

salientis in vitã eternã. Fontem dicit/nõ fluui/
um siue riuulũ: q̃ ex natura semꝑ ad inferiora la
bunť: sed contra nature vsum/contra vsualẽ sci
entiã non deorsum defluat/sed ascendat: quanq̃
sepe per artẽ coangustatã aquam sursum inspi/
ciamus ascendere. Sed nec iesu aqua humana
sursum arte salit: sed supra omnẽ intellectũ/ na
turã/rationẽ et artem in superna suum ꝑuehit
potatorẽ. Igitur affectemꝰ hanc inuisibilẽ ⁊ im
materialẽ aquam/que nõ est vnũ de quatuor ele
mentis: que suꝑ omnia elemẽta ipsa salit. Intel
ligamus doctã / accipiamus oblatã: bibamus
ore cordis/non faucibus corporis: si periclitari
siti recusamꝰ. Ad quã samaritana iam auida fa
cta sibi a iesu exhiberi petit/ cum ad eum dicit:
Domine da mihi hanc aquã/ vt non
sitiam neq̃ veniã huc haurire. Apta pe
titio que ꝯformis est liberalitati donãtis: vt nõ
id petat quod velit accipere: sed hoc solũ petẽs
accipiat quod maior dare decreuerit. Iã oblita
illiꝰ aq̃le/ad quã venerat hauriẽdã: et delectata
salubritate illius aque viue/que offerebať: petit
subiectiuo ⁊ humili verbo: Domĩe da mihi hãc
quã promittis aquã. Uilescunt cũcta terrena ⁊
quasi obliuioni tradunť/cũ celestium placet au
ditus/et cum ad ipsa erigiť animus. Et quoniã
omnes vellent carere defectibꝰ ⁊ cõtractis pe/
nalitatibus ex mulctatiõe facta in nostra radice:
nec etiã vellẽt subiacere laboribus: ꝓinde ista
mulier hec duo supponit in causam cũ promis/
sam appetit aquã: scȝ vt nõ sitiam/neq̃ veniam
huc haurire. Defectꝰ nature siue penalitas est
causa sitis. Et itinerando humanũ corpus ani/
mo laborat/ac etiã fatigať: quod euenit vt asser
tum est in iesu/ꝙ esset ex itinere fatigatus. Iaȝ
ista mulier affectabat beatitudinis partẽ/ampli
us sitire nolens: ⁊ quietẽ cognouerat esse bonũ
cum velit ab itinerando ⁊ laborando desistere.
Sed necdũ nouerat vnde aut quõ ista ꝓueniat:
⁊ dũtaxat ꝓ corpore/nõ pro anima talem quere
bat aquam: et pro tempore quo modicũ victura
erat/nõ ꝓ eternitate ad quã christꝰ ipsam ⁊ om/
nes venerat vocaturus. Uigebat ista quodã na
turali affectu: sub quo quicq̃d bonum atq̃ opti
mũ ⁊ perfectum est/cadit: sed intellectu/ratiõe ⁊
ordine deficiebat: q̃obrẽ dicit ei iesus: Uade
voca virum tuũ/et veni huc. Mirũ sci/
olis et inaduertẽtibus videtur cũ iesus dixerit
mulieri/voca virũ tuũ: cũ ipsa iam quinquevira
extiterit: ⁊ omnibus ꝑmortuis in adulterio seu
fornicatiõe moraretť: quomodo indicebať/voca
virũ: quẽ christꝰ ipsam non habere sciebat. Sed
si perspicaci mente christi facta ⁊ dicta scruta/
mur: ⁊ ad quid istam mulierẽ/⁊ modũ quo ad co
gnitionẽ veri trahere satagebat: sic cũ ista muli
ere penitus agendũ fuit vt paulatim erudiretur
⁊ ꝙ in christo aliq̃d insigne cognosceret/ ꝙ plꝰ
q̃ homo esset: ⁊ homo supra hoiem ab ipsa co/
gnosceretť: ⁊ fidẽ prestaret dictis q̃ supra cogni
tionẽ ceterorũ hominũ vulgabanť: ⁊ alligareť
fide ꝓ assertione gestoꝝ/que dictis ⁊ diuinis in/
ductionibus renitebat. Quã ob causaȝ iesus di
xit: Uade voca virũ tuũ: vt ex responsione
audiret/q̃uis sciret: non habeo virũ: vt ex
his q̃si ꝓphetice ad illã inferret: bñ dixisti/non
habeo virũ: quinq̃ eñi viros habuisti/⁊ nũc quẽ
habes nõ est tuus vir: ad hoc vt tandem hec in
eũ intenderet velut in ꝓphetã/dicens: Ut vi/
deo propheta es tu: vt in messiam ⁊ omni
um saluatorẽ. Passim paulatimq̃ iesus istã mu
lierem docendo traxit/trahendo docuit: ⁊ velut
auis potabũda ex aqua cenosa/ clariorẽ inueni
ens aspernareť illam: ⁊ nobiliore delectata mo
re aucupatico veniret in predã. Sed ista in apo/
logiam ꝑdiximus. Igiť ad rerum ordinẽ reuer/
tamur. Dicit ei iesus: Uade voca virum tuum.
Ut in altiorẽ traijciatur sensum: caput mulieris
vir. Si acephala nõ es: voca caput a quo regẽ/
da es. Si vo existis acephala: non sunt tibi hu
iuscemodi diuina dona dei. Respondit: acepha
la sum/nõ habeo virũ. Laudat illã bene dixisse
iesus: ꝙ falsitatẽ non submiserit/nec veritatẽ ne
gauerit. Bene dixisti/nõ habeo virum.
Non illã blandiendo laudauit/sed q: simplici/
ter fassa sit veritatem: quia virum nõ habebat.
Et declarat illã iesus nõ tergiuersasse in causa
adijciẽs: Quinq̃ eñi viros habuisti: et
nunc quẽ habes nõ est tuus vir. Non
est ista similitudo neq̃ parabola/ sed sic res ge/
sta extiterat: q̃ quiq̃ viros legitimos habuit ex
lege nature atq̃ mosaice: quibꝰ legibus conde/
bať pluries matrimonio copulari: sicut ex legẽ
noui testamenti nulle nũerose damnanť nuptie
cũ melius sit nubere q̃ vri. Et illo intunc adhe/
serat fornicario more cuidã viro/ non legitimo
matrimonio copulata. Et huiꝰ confessionẽ sce/
leris iesus exquirebat ab ipsa tacite: sed melius
expresse cũ cautela solenni atq̃ laudabili cõfes/
sionem astruit fieri criminũ anteq̃ diuina bene
ficia largiať. Et ad sacramẽta ecclesie de nouo
condenda christus intendebat: cuȝ confessionẽ
ꝑire suadet anteq̃ absolutionẽ criminũ ⁊ virtu/
tũ gratiã prestet. Sed contẽplanda occurrit no
bis nostri saluatoris benignitas atq̃ prudẽtia:
ex eo ꝙ istam mulierẽ ꝓuocet ad cõfessionẽ: ⁊ q̃
⁊ qualia ꝑrogat. Ne confiteri verecũdia suffun
dať/pollicetur aquã viuã: quã delectata ⁊ affe/
cta petit. Cognoscit illã iesus fornicariã ⁊ pellĩ
cẽ esse: quod illa modici aut nihilipedẽs/sui fact
noris non bene conscia/cũ audacia petit aquã.
Nõ exprobrat eã iesus aut obijcit in facie forni/
carium malũ: talis es/aqua huiusmodi nõ es di
gna: sed honeste illã alloquitur ad confessionẽ
trahens: Uade voca virum tuũ: supple si habes
vt non habere virum necessario mulier fatereť:
⁊ post confessionẽ sceleris erudiretur ad fidẽ di/
uine cognitionis. Et laudat iesus hanc confes
sionẽ vt inferat absolutionẽ: vt prestet fidem: in
ducat in virtutũ debitam actionẽ: ⁊ securius fa/
cinus fateatur/eaȝ de veritate cõmendat: Bene
dixisti: quia nõ habeo virum. Et quod oĩno re/
titebat sibi iesus nõ exprobrando/sed rememo/

rando aperuit. Quinque viros habuisti: et nūc quem habes: aut q̄ habet te/nō est tu⁹ vir. [Hoc vere dixisti.] Preuenit summ⁹ sacerdos et pontifex animā peccatricē: que stabat ante eum: et ꝓdixit sibi quod illa nō pādebat peccatū: Nūc quē habes nō est tuus vir: vt eam ad penitentiā animi prouocaret: et ꝙ resiliret a scelere: suamq; animā omnemq; vitā in meliora mutaret. Sed nec omnibus sacerdotib⁹ sic cōpetit facere: vt peccatū confitentis etiā sciens in facie peccatoris aperiat: sed prudenter sibi suadeat cōfiteri: nisi animo deprehenderet sibi peccatorē in confessione subiectū/erubescētia/timore imponēde pene seu obliuione detineri: tūc pie more christi ꝓueniat confitentē. Ecce ꝙ oīa in ista muliere ꝑter intētionem celebrata sunt/ sed nō preter intentionē christi: nam illa nō ista de causa venerat/ob quā christus sup fontē fatigatus insederat.

De disputatiōe vere adorationis et aduentu messie: secūdū Joannem solum. Capitulum. II

Cum occultū et peccatum tacitum mulieris sibi domin⁹ reuelaret: nō dedignata/non stupefacta: sed in religionē subito conuersa est/scz ad meliorem fidē et ad vtilem inquisitionē. Dicit ei mulier: domine vt
Joan. 4. video propheta es tu. Unde videbat ꝙ fide ad quā tanta disputabat/illam iesus induxerat. Uidebat ista per fidem iesum esse videntem ꝓpheta videns dicit. Ambo vidētes: illa in fide iesus intuitiue: illa a vidente preuisa vt videret. Uidit omīa videntē: qui ab eterno illam ꝓuidit: et in tempore statuto illā fecit esse alte videntē. Nec eum magum aut diuinatorē seu ipsum appellauit terrena sapientē: sed religioso nomine dixit: te video esse videntē: et dignum duxit cū vidente alta tractādo videre: ne ociosum tantū fuisset alloquium in magna prudentia facta: vt cū tanto viro quē credebat videntē/nollet de corporalibus/sed de spiritualibus disputare: nō vt amplius peteret aquā/sed transiret in latriam: et maiori religione innixa questionē altam inquireret/dicēs: Patres nostri in mōte hoc adorauerunt: et vos dicitis/qz hierosolymis est locus vbi adorare oportet. Erat ꝑtin⁹ ista cōtentio et disceptatio inter samaritas et iudeos de loco adoratiōis atq; orationis/ab eo tempore quo schisma celebratū est sub rege roboam filio salomonis. Et huic mulieri pius erat affectus: que de cultu vere religionis inquirebat: et in bonis moribus subito facta est: ac omnib⁹ posteris honestā conuersandi et loquendi tradidit formā: vt cum viro religioso de religione/cū sancto de sanctitate/cū honesto de honestate/cū sapiente de disciplina et doctrina/cū bono de bonitate tractandū sit. Neq; scioli atq; ignari ocio tēpus tradant: atq; sterilib⁹ verbis loquanṫ cuz his a quib⁹ possunt vtiliter erudiri. Et vtiq; de muliere hmōi alteri⁹ pellice mirandū: ꝙ tam cito intrauit in theologiā/cū loquereṫ cum iesu. Sed ille q̄ sibi loquebaṫ ad aurem in sono vocis/instruebat interius mentē visione diuine virtutis. Et qm̄ questio alta erat/altiori erat responsione soluēda: et obscurū dubiū lucide declarandū. Ad cui⁹ ꝑceptionē mulieris intellect⁹ adhuc inualid⁹ erat: nec poterat hoc quod respōdendū erat/naturali aut hūana rōne ostendi. Quāobrem iesus anteq̄ quesitū enodet hanc mulierē inuitat ad fidem/dicens: Mulier crede mihi. Ueluti diceret: si quod per ꝓphetā extiterat dictū: Nisi credideritis/nō intelligetis. Mulier crede mihi te docēti/tibi respōdenti: qm̄ nisi prestaueris fidē/non intelliges responsionē. Fidē prehabere oportet ad intelligēdū altitudinē diuinoꝝ: nō em̄ humano vsurpantur intellectu/neq; naturali rōne capiūtur. Declarat q̄situ iesus/si fides ꝑsto est. Uenit hora qn̄ neq; in mōte hoc/neqz in hierosolymis adorabitis patrē. Uos adoratis quod nescitis: nos adoramus quod scim⁹: quia salus ex iudeis est. Renouationē agende vite saluator enūciat: cū latrie cultū transferendū dicit ex locis/non aūt fiendū in locis. Ubiq; deus pater incircumscriptibiliter est: vbiq; adorari pōt. Adoratio ꝟo locum ꝓcipuū non reqrit: terminato situ nō indiget: qm̄ sine situ deus adorand⁹ oībus ꝓsidet: nō plaga orientalis aptior: nō magis cōpetit occidentalis: nō arctos neq; messembria/ nō mons/ nō vallis/ nō ima seu alta dom⁹/ nō templū deo dicatū/non inhiās campus diuine latrie conferūt: vt deus pater descriptiōe loci adoretur. Ex hoc dicit mulieri: Uenit hora qn̄ neq; in monte hoc/scz garizin: neq; hierosolymis ī tēplo adorabitis. Semꝑ fuit ab eo ꝙ tēpus cū creatura rōnali factū est/hora qua pater adoraret adoratione vera. Naz adā/abel/enoch/noe/thare/abraā isaac/iacob/ioseph/aaron/moyses/iosue/samuel: nōdū facto hierosolymis tēplo: nondū facto schismate in pplo hebreoꝝ: et post/innūerabiles extiterūt q̄ adoratiōe vera ꝑterq̄ in tēplo et mōte/in veritate deum adorauerūt. Que igiṫ est ista hora quā nunc quasi nuꝑ dicat aduenisse iesus? Sed ꝓ illis differētib⁹ populis loqbaṫ: quorū vnus tm̄ habebat mosaicos libros: alter et pentateuchū et ꝓphetas: q̄ verā scripturaꝝ intelligētiā nō habētes/in rerū agendarū cortice versabanṫ: non in spūali sensu vbi veritas lucet. Sed hec hora venit vt veritas ꝑ dei filiū/ ꝑ spm̄ sctm̄ credentib⁹ dandū in cordib⁹ hoīm declarareṫ: q̄ pater olm deus vera latria colaṫ. Quod aūt improbat samaritarū nescientiā et cōmendat scientiā iudeoꝝ ꝙ ex eis sal⁹ est: in id tendit ꝙ samarite nō habebāt aliā scientiā q̄ mosaicā: sed iudei ꝓpheticā/et christū in carne venientē et docentē: q̄q̄ ipsi eū non cognouissent. Sed christ⁹ tanq̄ iude⁹ carnali traduce ꝓ iudeis respondit: ꝙ scirent/et quō et vbi de⁹ adorand⁹ esset: ex q̄b⁹ erat sal⁹: nō q̄ oēs saluarenṫ: sed in eis ipse iesus olim salus existēs/et causa et via et forma illā ꝓmerendi/et cognitor saluandoꝝ natus erat. Nō est sal⁹ ex iudeis seipsos aut alios saluare valētib⁹: sed

ideo ex iudeis salus: quia ex ipsis natus est christus: qui de adoratione vera illã instruẽs / dixit: **Sed venit hora et nũc est: quãdo veri adoratores adorabũt patrẽ in spũ et veritate.** Hora declarande veritatis nullã fuit / nisi qñ christus mũdo pdicaturus apparuit: sed hora venit quãdo christus in ea venit ꝛ nũc est: quia tũc aderat plenitudo tpis. vt veritas latrie panderet. Veri adoratores ad adorãdum non eligunt locũ: velut ex situ hoc aut illo adoratio vera cõsisteret. Illocalis nõ adoratur in loco: adoratio quã exigit / non agit gestu corporis: quod locũ ad suas actões inquirit: spũ sic
Roma.10. in interiori hoie agitur: Corde credit ad iusticiam / fide scꝫ qua iustificamur. Fides insita cordibus hominũ geniculat ante deũ: ipsa sibi con fitendo tribuit illũ honorẽ ꝛ reuerentiã / amorẽ timorẽ / illam omnipotentiã ineffabilẽ / sapientiam infinitã / bonitatẽ incomphensibilẽ / eternitatem immẽsitatẽ / omnẽ virtutẽ / illam efficientiã per se sufficientẽ / a nemine pturbabilẽ: ꝛ omnia illa soli regi deo immortali ꝛ inuisibili dũtaxat cõpetentia eo incõprehensibili iure / ꝙ alicui creatorum cõuenire non possunt. Spiritu p spem ascendit in eũ / cũ desperatione omniũ ab ipso factorum: in interioris hois spiritu spes est: q̃ supercelestẽ / celestem ꝛ subcelestẽ omnẽ creaturam postponit: quasi nihilipendit: in illo / cũ illo de illo beari / nõ per alium sperans: sicq̃ ipsum anima nostra colit / sicq̃ veneratur / sicq̃ adorat. Non in corpore / nõ in loco / sed in spiritu charitas ipsa consistit: que ad hoc suũ prouehit possessorẽ: ꝙ sic deum patrẽ colat / adoret ꝛ diligat: vt nõ solum omnia extra se / verũetiã ꝛ seipsum ppter deũ contẽnat. Vera dei latria nõ in actu corporis / nõ in aptitudine aut aptatione locorum sed in intellectuali p fidem ꝛ spiritali actiõe cõsistit. Et in illa irrefragabili veritate quã facit in colẽdo deũ / omne locale / tẽporale / corporale / visibile / sensibile / perceptibile / fabile / narrabile / scriptibile / finitibile / cõparabile / fallibile / variabile / mutabile / subiectibile / subijcibile / pmixtibile / pcurribile / indiligibile / perturbabile / violabile / penale / miserabile: quõlibet defectibile aut miserabile seu indigibile: et quodlibet taliũ ab ipso abscribit ꝛ asscribitur omne quod summũ ꝛ vnum ꝛ verum bonũ decet esse siue agere: ista porro est veritas / qua pater omniũ deus adorandus est: que oẽs similitudines / imagines / opiniones / hesitationes ab ipso penitus pcul pellit. **Nã et pater tales querit / qui adorẽt eũ.** Tales quales ipse interiores ꝛ inuisibiles spiritus fecit. **Quia spũs est deus: et eos q̃ adorãt eũ / in spũ et veritate adorare oportet.** Spũs deus est: ergo simplex ꝛ incõpositus est: ꝛ ad hanc similitudinẽ ꝛ imaginẽ hominẽ fecit / put erant similitudo et imago a deo donãde atq̃ a creatura p capacitate suscipiẽde. Neq̃ substantia separata / neq̃ aĩa vnita corpori / aut a corpore segregata in illã incõpositionẽ et simplicitatẽ diuinã potuerunt assumi: neq̃ ipse quã condidit / potuisset assumere. Sed q̃ntum exigit id quod datũ est ĩ latria: deus pater illos talesq̃ requirit: qui eũ in spũ inuisibiliter / intellectualiter / ardẽter / amabiliter / cõtemplatiue adorent: in simplicitate cordis inquirãt / qꝛ simplex est: sine cõpositione aliqua venerent / quia incõpositus est. Spiritus deus nõ delectatur corporali latria / si spũalis desit: q̃ si adsit / in illã prodesse reqrit: quoniã intellectu / affectu / inconuulsibili memoria / timore iocũdo / ꝛ interiꝰ ordinatisq̃ visceribus colendus est deus. Et eos q̃ adorãt eum in spũ et veritate adorare oportet. Sic oportet ꝙ nõ aliter nisi taliter. Si que vero in sacris scripturis inueniuntur adorationes ab hoibus exhibite angelis / vt abraam fecit: ab hoie homini / vt iacob fecit esau: salutationes oris aut reuerẽtie gestu corporis / nõ adorationes ex latria fuerũt. Et quoquomõ inoleuerit adorationis vocabulũ: siue fiat virgini theotoco / siuẽ angelis / siue sanctis: mẽte / verbo / siue ipsorum imaginibꝰ / gestu aliquo corpis: nõ imaginibꝰ vt sic edite sunt: sed eis q̃ per eas velut p quedã signa signantur: nõ oculis / sed mentibus adoret: nõ adoratiõe que deo patri cõpetit ꝛ christo filio rõne deitatis: sꝫ illa reuerentia qua decet venerari sctõs ratiõe sanctitatis atq̃ virtutis. Potest aũt temporalẽ excludendo mercedẽ ꝛ omnẽ contrariã opinionem / spũs ꝛ veritas ipsa referri: vt diuine latrie siue cultus non aliud ꝙ ipse deus q̃ colit / in premiũ inquiratur. Non visum est huic mulieri satisfactũ ad inquisitionẽ eius: tendebat eñ p fidem expectationis in aliũ: quẽ credebat esse maiorẽ: scꝫ in messiam / q̃ ab vtroq̃ populo iudeorũ ꝛ samaritanorum venturꝰ pariter sperabatur. Credebat iã ista mulier iesum tantũ esse pphetã: messiam vero magis alte pendebat / existimãs maioris cõstare virtutis: ꝛ sic plerũq̃ in animo scire querentiũ aut fidem habentium in alijs: ꝙ fides adherens maiori demitur in minori: sicq̃ ista mulier dicit: **Scio quoniã messias venit / qui dicitur christꝰ. Cũ ergo venerit / ille annũciabit nobis oĩa.** Velut si verecũde loqueretur: Placẽt mihi dicta tua: sed messias q̃ venturus est: quẽ credo venturũ: ista nobis melius declarabit. Huic mulieri absonũ videbatur ꝙ de monte ac de tẽplo remoueretur adoratio dei patris: incapax adhuc erat animꝰ eius ad spũalia capienda: exterioribꝰ actibꝰ tota stabat: sicq̃ fuerat pdocta / sicq̃ cõsuetudine roborata / sicq̃ cõfirmata multitudine ppli sic agẽtis: difficiliter auellitur error qui lõga doctrina ꝛ cõsuetudine ꝛ multitudine roboratur. Sic iesus qui cepit istam instruere / ampliꝰ nõ sinit errare: qui eã venerat aucupari: nã irretitam suis sermonibꝰ recedere nõ permittit: put diceret: Mulier ideo mihi de data responsione nõ credis / inherẽs fidei potioris quẽ credis venturũ messiam. Disuce hanc fidẽ ꝙ ipse sit melior: nõ ipsum speres: nõ ipsum expectes vt veniet: pfecto iã venit. **Ego sum qui loquor tecũ.** O magna dignatio saluatoris: q̃ ad vniꝰ muliercule meretricis se in no-

ticiam dedit. Quid igiť est homo: qꝛ innotuisti
ei? Confundanť superbi de eo querentes/conci
onantes ꝛ disputantes: quoniã cũ simplicibus
Sap.1. sermocionatio eius. Et alibi scriptũ est: In sim
plicitate cordis vestri querite illũ: quoniã inue
niť ab his qui nõ tentant illum: apparet autem
his qui fidẽ habent in illũ. Deiecit verbo inno
tescentie spem/ne vlteri⁹ messias expecteret͂ esse
venturus: iã venerat: sed ipsis expectantib⁹ inco
gnitus erat. Effecit in aĩa fidei scientiã/vt mu-
lier ita crederet: generauit rerum tẽporaliũ obli
uionẽ: nam nec ista mulier hausit aquam: ꝛ fecit
euangelistã: euangelizauit eñ suis ꝯciuib⁹ chri-
stũ: vera facta christi discipula: capta verbo/fi-
de/amore/in pollicitatiõe aque sapie salutaris.

De regressu mulieris samaritane in ciuitatẽ ad euangelizandũ iesum: et quis fructus sit ex predicatione se cutus: secũdũ ioannẽ solũ. Ca. III

Quis capta in retibus saluatoris se ir-
retitã gaudẽs/festine alios inuitat ad
laqueũ: quo illaqueata ab omi alio ma
lo nexu dissoluiť: ꝛ obliuisciť ei⁹ quod
factura venerat. Non haurit de puteo aquã: ali
um ex celo susceperat: nõ haurit aquã corporis
mẽte potata est. Nõ refert hydriã plenã: imple-
uerat diuinis sermonib⁹ animã: reliquit hydri
am: quia perdidit concupiscentiã: iam curã car
Joan.4. nis amiserat. Nã reliquit mulier hydriã
suã: et abijt in ciuitatẽ/et dicit illis ho
minib⁹: Venite et videte hoĩem qui
dixit mihi oĩa quecũqꝫ feci. Nũquid
ipse est christus? Nõ portat aquã relinq̃ns
hydriã: sꝫ de aqua gratie quã acceperat/ĩ alios
refundebat. Et hoc signũ si diligiť christus ꝙ
is q̃ diligit/in eius amicitiã alios trahit: ꝛ fere
corpalis obliuisciť actionis: ꝛ diuinis theorijs
occupat mentẽ: ꝛ spũalib⁹ exercitijs oẽm corpo
reã dedicat actionẽ. Miris modis christ⁹ agit
in aĩas: ꝙ tam cito auertit a seculo: ꝛ in rerũ in
uisibiliũ amore transformat: cõuertit impios: ꝛ
nõ sunt in illis affectionib⁹ in quib⁹ prius erãt:
desipiũt terrena ꝯuersis/q̃ nõ cõuersis añ sapie
bant. Gustãtib⁹ celestia ĩma nõ sapiunt: fit inui
tatoriũ samaritana mulier: ꝛ suos cõciues inui-
tat ad christũ. Venite ꝛ videte: qm̃ ego accessi ꝛ
inueni ꝛ vidi ꝛ audiui non solũ perdocte vt ho-
minẽ loquentẽ/sed velut ꝓphetam occulta vidẽ
tem. Dixit eñ mihi oĩa que feci: igiť venite ꝛ vi
dete videntẽ. Nunq̃d ipse christ⁹? Messias scꝫ
quẽ omnes cõmuniter expectamus. Non audet
adhuc assertiue dicere ipsum christũ: q̃uis cre-
didisset illa hora qñ sibi dictũ extitit: ego sum q̃
loquor tecũ. Nõ eñ inuanũ illud verbũ innotes
centie fuit effusum: sed paulatim sugerit vt cre-
dať in eũ: sub dubio verbo/nõ dubia mente ꝓfe
rens: nunq̃d ipse est christus? Bonũ est hoĩem
hunc/in deũ in nostros terminos venientẽ expe
riri quis ꝛ q̃lis sit: ipsum ꝓphetã/id est videntẽ
esse cognosco. Igiť ꝛ vos venite et videte quis
sit aut q̃lis: fortassis ipse messias/quẽ oĩs ppl̃us
iudeoꝝ olĩo venturũ expectat: ꝓstatur fides di-
ctis: cõmouit hoĩes feruens ꝛ perita suasio mu
lieris. [Exierunt de ciuitate/et venie-
bãt ad eũ. Ex ciuitate añt illa multi crediderũt
in eũ samaritanoꝝ ꝓpt verbũ mulieris testimo
niũ ꝑhibentis: qꝛ dixit mihi oĩa q̃cũqꝫ feci. Cũ
venissent ergo ad illũ samaritani/rogauerũt eũ
vt ibi maneret. Et mãsit ibi duos dies. Et mul
toplures crediderũt ꝓpter sermonẽ eius: ꝛ mu
lieri dicebant: Iã non ꝓpter tuã loquelã credi
mus: ipsi eñ audiuim⁹ et scimus: qꝛ hic est vere
saluator mũdi.] Venĩẽtes samaritani ad chri-
stum/aspiciunt eũ: letanť et admiranť nouitate
ꝑsone. Mirabilis ꝛ spectabilis erat iesus: etiaꝫ
contẽplatione aspectus corporei. Audiunt eũ ꝛ
magis stupent nouitate verboꝝ: querũt habere
domesticũ huĩoi peregrinũ: offerũt hospitiũ ad
manendũ: rogãt vt maneat: velut ab ipso erudi
ri cupientes ꝛ seriosius sentire de nouitate do-
ctrine. Assentit iesus rogaminib⁹ pijs: prestat se
ipsum petentib⁹: nõ dedignat⁹ petentes/quos
venerat erudire atqꝫ aucupare per aucupatã in
suis sermonib⁹ auẽ: manetqꝫ cũ eis duob⁹ dieb⁹
qui per eũ nec ocioso transiere de cursu: cũ eos
quotidie docẽs insisteret: sꝫ velociter currebat Esa.55.
sermo eius: ꝛ penetrabat intima cordiũ: ꝛ effici
ebat in animab⁹ audientiũ: non oĩm/sed multo
rũ: vt fides infunderet͂ ad credendũ/que mũdo
aperuerat diuini mysterij nouitatẽ: ꝛ venisse cre
dereť messias/qui venturus expectabať a ppl̃o.
Vere verbũ quod egressum est in illa ciuitate de
ore christi/nõ est reuersũ ad eũ vacuũ: sm̃ vati
ciniũ Esaie: cũ multo plures crediderũt in eum
ꝓpter sermonem eius ꝙ ꝓpter verbũ mulieris:
qm̃ viuus est sermo dei ꝛ efficax ꝛ penetrabilior
omni gladio ancipiti. Sed nec mirũ si plures
cõmouit ad fideꝫ verbũ immediate a verbo/scꝫ
verbũ eructuatũ a vbo incarnato/ꝙ neophyte
mulieris: q̃uis ꝑdicatoribus credere altissime
sit virtutis ꝛ ꝓmij: quod mulieri dicebãt samari
te: credẽtes ꝙ nõ ꝓpť eã/sed auditus visione cre
diderũt: quod cedebat ad abundantiam pieta-
tis: nõ insultando/sed illudendo vocis: ipsi eñ
audiuim⁹ ꝛ scimus: qꝛ hic est vere saluator: in oĩ
bus bonis diuinis ꝛ humanis/tpalib⁹ ꝛ eternis
plus placet rei experiẽtia ꝙ auditus. Illa certi-
tudinẽ habet/iste fidẽ: q̃uis ipsi samarite nesci-
rent vera certitudine iesum esse. Sed ampliori
mõ ꝛ adhesione maiori adheserãt iesu viso ꝛ au
ditu/ꝙ saluator mũdi esset: ꝙ ex mulieris verbo
didicissent: velut si quis aquã cuiusdã clarissimi
ꝛ abundãtissimi fontis ex remota parte gustas-
set in riuo: deinde fact⁹ in fide fontis ex riuo de
scendẽte/ipse versus fontẽ ascenderet: ex quo si-
tibund⁹ ori fonti apposito potareť: ex fonte red
dereť certior/potatior/hilarior/ꝙ ex riuo. Sic ꝛ
samarite in muliere velut in remoto riuo/in iesu
velut in fonte aquã hauserant ꝛ biberãt salura
rem: ita vt confiterenť eum esse hoĩm saluatorẽ.
Ad hoc primo ꝛ vltimo ꝑducenda est si fieri põt
omniũ hoĩm pia credulitas: vt dei filius eternꝰ

equalis ꝑ oīa patri/in humanitate assumpta sal uatoꝛ seculi esse credat. Hoc miris modis ipse credend⁹ in mētibus hoīm egit ꝛ quotidie agit inuisibilit ꝑmonēs ad virtutē vt ꝯferat vtilitatē.

¶ Declaratio quis christi vere cibus erat/cū eū discipuli comedere precarentur: secundū Joannem solum. Capitulum IIII

NOn sit cure legentib⁹ de hoc quod ꝑpositū est: cū ex ordine litere debuerit interponi inter conuersionē samaritane ꝛ samaritanoꝝ. Sed q꞉ dignū duxi vtrorum ꝙ conuersionē immediate cōnectere: hanc apostoloꝝ cū iesu disceptationē libuit posterizare: ꝗ ad magnā informationē agendoꝝ sic cōtexta est. Dum iesus innotuisset mulieri samaritane/ dicēs: Ego sum qui loquoꝛ tecū: continuo venerūt discipuli ei⁹: et mirabantur/ q꞉ cū muliere loq̄batur: Nemo tñ dixit: quid queris aut loqueris cū ea? Venerūt cōtinuo discipuli: ꝗ festine agenda faciebāt: nec curabāt sibi a laborib⁹ parcere/ vt opportuna ꝑficerēt. Mos eñ est veroꝝ omniū subiectoꝝ/ nunꝙ in agēdis moras inectere. Nec exp licitū est vtrū acceperint cibos ex cōmercio aut gratis: sicut supius dictū est/ ꝙ iuerāt in ciuitatē vt cibos emerēt. Fortassis quidē ꝙ sicut interrogatus est iesus ꝑ samaritanā ad fontē/ ꝛ appellatus iudeus: sic ꝛ discipuli fuerūt in ciuitate quesiti qui essent: ac cogniti ꝙ iudei: vnde coacti fuerūt euāgelizare. Si discipuli pauperē ꝛ egenū habere magistrū/ ex paupibus parentib⁹ natū/ recte docentē/ recte atꝙ inopie viuentē: ꝛ nihil sibi de terrenis opib⁹/ sed cōmodis vendicare: agentēꝙ in signis ꝛ prodigijs/ moribus ꝛ doctrinis supra cōem et auditā seu cognitā hominū vitā: ꝙbrem cognitis discipulis iesu loq supra ꝯsuetū in noua doctrina ꝛ synceritate verboꝝ: ꝛ ꝙ essent in aspectu humiles/ māsueti/ abiecti: nihil ꝑter quod necessariū est q̄rentes: nec oblatū accipiētes: pium est dare fidem ꝙ si non pietate/ saltē humanitate refocillationē debitā accepissent: ac etiā parasse viā anteꝙ mulier vt veniretur ad christū. Sed nec in incertis est insistendū: ꝙꝙ sepe verisimilia ꝛ pia videant: sed in his ꝗ perspicue facer textus eloquit. Mirabant discipuli ꝙ cū muliere loquerer: nō abhorrentes aut dānantes muliebrē sexum: cū quo indignū esset alloquiū: nec damnātes iesum suspitione dignū: sed in tanta familiaritate atꝙ humanitate dignantē: ꝙ cū vna muliere tam familiariter loquerer: Ex quo sequerer cōtrarietas quedā/ scʒ vnde ioannes scripsit ista si non audiuit. Forte spūssanctus post docuit. Aptius quidē videri posset ꝙ aliqui discipuloꝝ seu apostoloꝝ remāserūt cū iesu/ euntib⁹ alijs ad emendū. Proinde miratio credenda est fuisse illoꝝ qui de ciuitate cibos deferētes aduenerant: nō illorum qui a principio cū muliere contexti sermonis astiterant. Omniū eñ factoꝝ et verboꝝ suoꝝ iesus discipulos suos: ꝛ si nō omes/ saltem aliquos voluit esse testes: velut ꝗ scripturi erāt ꝛ predicaturi omi creature euangeliū sanctū ei⁹ ꝛ historiā in factis ꝛ dictis ipsius ad alios/ aliorū ad ipsum. Et in ecclesia legim⁹ fuisse aliquos hereticos: maxime manicheos ꝗ euangeliū ſm lucam ꝛ marcū noluerūt recipe: q꞉ non viderūt gesta christi: sed receperūt scripturā ioannis atꝙ matthei. Errabant tamen: quoniā ex spū dei scripsit lucas ꝛ marcus. Attamē non credentes de spūsancto iuste mouebant istos negare ꝛ alios recipere. Quocirca pie credend⁹ est oīm factoꝝ ꝛ dictoꝝ suoꝝ iesus de visu ꝛ auditu habuisse testimoniū apl'oꝝ et discipuloꝝ suoꝝ. Nā si non oēs/ saltem tres secū assumpsit transfiguratus in mōte: quos etiā ceteris ꝑtermissis testes habere voluit in suscitatione puelle: scʒ petrum/ iacobū ꝛ ioannē: quos ꝛ si nō plures/ saltem istos secum retinuisse autumari nō indebite pōt in testimoniū tante disputationis ꝛ inuestigationis tam altissime doctrine declarationisꝙ veritatis. Nec expediebat oēs discipulos accessisse ꝑ cibis emēdis: suffecisset eñ loculos habens cū socio. Nō autē huius sententie assertionē incōuincibilē facimus: sed textū declarādo supplemus: indiget eñ ad eruditionē tardioꝛū ꝛ rudiū euangeliū supplemēto: qm̄ scriptis ꝛ sacris scriptoꝛib⁹ sententialiter ꝛ succincte historijs in dictis ꝛ factis licitū est historiare ꝛ seriare legētibus: dūtaxat ad sacrā scripturā supplendo nihil addat aduersum et absonū veritati atꝙ virtuti. Sed sanius intelligentibus altiori indagatione relicta/ ad rei geste ordinē reuertamur. Cū mirarent discipuli/ ꝙ iesus cū muliere loqueret: Nemo tñ dixit: quid queris/ aut quid loqueris cū ea? Nā nō est discipulus supra magistrum: neꝙ seruus superioꝛē dño: neꝙ sciolus quid faciat/ debet interrogare sapientē. In profunda erāt reuerentia discipuli ad iesum: nec in gestis aut dictis eius in aliquo hesitabāt: eū absꝙ iudicio temerario intuebant: ꝛ suspensa in admiratione mēte intendebant in ipsum. Et recedēte muliere anteꝙ multitudo de ciuitate eū susceptura venisset: Rogabant eum discipuli eius/ dicentes Rabbi manduca. Ille autē dixit eis: Ego cibū habeo māducare quē vos nescitis. Dicebant ergo discipuli ad inuicē: Nūquid aliquis attulit ei māducare? Ex his patere potest solū remansisse iesum ꝛ insociatū cum muliere contraxisse dialogum: nisi admirationē locutionis cum muliere/ ꝛ oblationē cibi ꝛ mussitationē ad inuicē: scʒ nunquid aliquis attulit ei māducare: ad eos solos discipulos referamus qui ad ciuitatē ꝑ cibis emendis accesserant: ꝛ nō audierāt didascalicum morē. Sed hec credulitatē necessariā neꝙ astruunt/ neꝙ subuertunt. Rogant discipuli tanꝙ hominē manducare iesum: quē paulo ante cognouerant ex itinere fatigatū. Jesus autē incompatiens humanitati ex toto illi ꝑdominās eius neglecto cibo/ alterius cibi se ostendit esse

Joan. 4.

Lu. 6.

famelicū: quē discipuli ex parte nesciebāt: quib⁹ adhuc humana sapientibus/nō ascendentibus potiora declarat quis iesu cibus sit penitus in voto. Meus cibus est vt faciam volū tatē patris eius qui misit me: vt perficiam opus eius. Nōne vos dicis: quia adhuc quatuor menses sunt et messis venit? Ecce dico vobis: Leuate oculos vestros et videte regiōes: quia albe sunt iam ad messem. Eandē sententiā quā iam duodēnis existēs/ respondit parētibus eū dolendo querētibus: ꝙ in his que patris erant oportebat ipsum esse: nūc apostolis ꝛ discipulis/nō in cura sui corporis factus respondet: meus cibus est voluntatē paternā in opere suo perficere. Acsi perlucide dicat: Quid de corporali cibo me reficiendū intēditis? licet corpore fatigatus existam: spiritus prōptissim⁹ est: lassitudine nō tabescit: id q̄rit efficere quod a patre in mādatis accepit: cui omnis corporis cura postponenda est. Cessandū est ab alimentis ꝛ a cōpetentibus corpori/si faciendi domini voluntatē opportuna instat occasio. Paternū opus ab eterno ꝓordinatū/nunc in tēpore ostensum est salus eterna credentiū: quā precedit sana credulitas credendoꝝ/recta scientia sciendorum/seu veritatis inobliquata cognitio: quoniam vult deus omnes hoīes saluos fieri/ꝛ ad cognitionē veritatis venire. Sed hoc mysterium ante secula preuisum disposuit pater in filio suo vnigenito ꝛ eterno: vt humanaretur in tempore nō satus/sed per spiritū sanctum ꝯceptus in virgine natus ꝛ adultus perficeret opus eius. Hoc quidē dicebat propter illos samaritanos: quos ad se aduentasse cernebat: quos ꝛ erat suscepturus ad fidem. Proinde omnino sibi videbat̄ indignū tūc corpus velle reficere/quādo erat animas spirituali cibo refecturus. Et oībus curā habentibus animarū forma prestruitur: vt omnis cura ꝛ sollicitudo corporis ꝛ corporearū rerum subinferat̄/vbi agi potest in ꝑfectib⁹ ꝛ directionibus animarū. Exemplū sue festine actionis saluator inducit in his que natura in segetibus agit: Nonne vos dicitis: q꞉ adhuc quatuor mēses sunt ꝛ messis venit? Uere tempus sic erat sicq꞉ expectabat̄: vt quatuor mensib⁹ futuris decurrentib⁹ in ordine tēpoꝝ/ꝙ segetes albescerēt ad metendum: quo in tēpore non vacat̄ delitijs corporis/sed laboribus. Sed ante non apponitur messi falx nisi apte alba fuerit: nec existens obmittitur quin metatur: ne ocio delicato ꝛ laborum indulgentia toto anno doleat qui tēpore statuto non messuit. Itaq꞉ vos leuate oculos vestros: ꝛ videte samaritanos iam albescentes ex fide ad messem: ita vt metatis/ꝛ fructū eos faciatis ad vitam. Totum ꝓo tēpus quod sequit̄ vsq꞉ ad aduentū samaritanoꝝ/id agit ꝛ docet: ꝙ apostoli messuerunt: ꝙ alij seminauerūt/sc꞉ ꝓphete prisci: ꝛ ꝙ vna sit merces apostoloꝝ ꝛ prophetarum: maxime autē formatur instructio/vt cum auiditas audiēdi verbi dei corda ꝓmouet audientiū: tunc nō sileat lingua doctoꝝ: nec intendat corporibus/cū subueniendū est languoribus ꝛ pijs desyderijs animarū. Ue autē his qui cultū proprioꝝ corporū/animarū non solū suarum/sed aliarū cultib⁹ ꝓtulerunt.

¶ De fractione sabbati: et edēdi aut aliquid faciēdi licentia cū necessitas vrget: cum discipuli vellētes spicas per sata transirent: secūdū mattheū/ marcum et lucam. Capitulū V

Factū est aūt in sabbato secundo primo cū trāsiret ꝑ sata/vellebāt discipuli ei⁹ spicas: ꝛ māducabāt ꝯfricātes manib⁹. ⁊ Uolūtarie a se actiones Mat.12. Mar.2. Lu.6. christi erant necessarie nobis. Hic quidē transitus per sata fuit ad occasiones inferēdas: vnde doctrinaliter quereret̄ aliquid in disceptatione suscepta/ꝛ in actione ipsius/ꝛ apostoloꝝ penuria seu inedia: necnō corporis deficiendi in curia monstraretur. Transit iesus ad vtilitatē aliorum aliquo iturus: qui aut ad compendiandū quo ibat: seu quia inde fortassis semita erat relicta per agros: aut vigilāter intrauit in sata: ꝛ vrgente hora edendi christus licentiā dedit ex his que poterāt inuenire. Non em̄ credendū discipulos christi cū ipso magistro gradientes/ꝙ aliq̄d inordinate aut arbitrarie agerēt/nisi decreto magistri. Urget corpora fames: ꝛ labor itinerandi mēbra fatigat. Nō portant apostoli perā: nil coctum ferunt/aut cibarios panes. Sub egeno ꝛ paupere duce egene paupereq꞉ degūt. Pretermiserāt corporū curam: carēt vnde ponāt in itinere mēsam: vellunt spicas cōfricantq꞉ manib⁹ ab aristis/ vt granū crudum comedāt: longum erat forte iter: ꝙ fame vrgente nō poterant ampli⁹ sustinere corpora fatigata. Aliena ex necessitate diripiūt ꝓpria non habentes. Quod iniq̄ lex ꝙ isti apostoli aut alij diripiūt alienum? Sed lex necessitatis legē ꝓprietatis excludit: ꝛ redigit necessitas in cōe quod lex ꝓprium fecit: quod etiā natura semꝑ abhorruit/sc꞉ iura ꝓprietatis. Igit̄ natura ꝛ necessitas cū in vnū conueniūt/cūcta in articulo in cōe deducunt. Nec discipuli vellebāt spicas ab alijs satas: in quib⁹ nō laborauerāt iure hūane/sed iure legis diuine: iure nature/iure necessitatis vrgētis: nō auferētes sugfluū ad cōmensuratū opportunitati coꝝ. Et oīe ius accipiēdi ꝛ edēdi habebant: cū serui facti essent/ꝛ comites creatoris ꝛ dn̄atoris cunctorū: in cui⁹ manu sunt oīa iura regnoꝝ/legū atq꞉ terraꝝ/iusta ꝛ iniusta. Iusta vt custodiat ꝛ attollat: iniusta/vt deprimat. Poterat oīno iesus ꝓpria potestate tanq̄ vniuersoꝝ dn̄s/ oīa cuiusq꞉ humanoꝝ iure legū existerēt/ in aliū pleno iure transferre. Nec obstat ꝙ iure hūano dicit̄ hoc meū/hoc tuū: cum oīa sint christi: nec ꝙ ego ille laborauit arte ꝓpria/proprijs sumptib⁹ atq꞉ studijs: cum etiā anime atq꞉ corpora et omnia ingenia ꝛ hominū studia christi legibus ꝛ imperio pleno iure subiaceāt. Sꝫ nec de hoc arguūt̄ apl'i ꝙ aliena rapuerint: sꝫ de violatiōe sabbati

criminatur [Nā quidā phariseorū dicebāt illis: Quid facitis quod nō licet i sabbatis? Et ait illis: Nūquid legistis qd fecerit David/ qñ necessitatē habuit ipse ꝛ q̄ cū ipso erant quō intrauit domū dei sub abyathar principe sacerdotū: ꝛ panes ꝓpositionis sumpsit ꝛ manducauit: ꝛ dedit eis qui cū ipso erant: quos nō licebat manducare nisi tm̄ solis sacerdotibus An nō legistis in lege/ quia sabbatis sacerdotes in templo sabbatū violant: et sine crimine sunt?] Perlucidū est ꝙ omnes leges et traditiones ꝛ mores soluit necessitatis articulus/ cuꝫ saluator David producit in mediū: quē necessitas aliter inauferibilis perurgebat: qua cogente cū panes laici nō adessent/ sacerdotales accepit. Est autē necessitas quā hic saluator in solutionē legis seu traditionis allegat: cum vna tm̄ adesset copia de periculo euadēdi: qua dimissa/ sine passione nō potest declinari in aliaꝫ partē. Aut necessitas ē̄ vrgēs piculū: quod quis debet velut anime nociū deuitare. Seu necessitas est quod aliter ꝙ taliter fieri oīno neqt. Siue necessitas est a qua ne fiat/ cessandū non est. Et cum varie de necessitate posset sermo deduci: hec dicta dumtaxat expediunt: ꝙ necessitas legib⁹ ꝛ cerimonijs careat. Silet lex vbi necessitas viget. Si quis autē Regū illā legerit historiā: inueniet ex qua necess.tate David cū socijs sacerdotales panes comederit: vt eadē imagine apl̄i excusent/ si sabbatis grana cōfricata comederint. [An nō legistis in lege: q: sabbatis sacerdotes in tēplo sabbatum violant et sine crimine sunt? Dico aūt vobis: q: templo maior est hic.] Erāt q̄dē ex lege multa decreta perficienda sabbatis: ꝙ si sabbatū custodiebat lex nō seruabat: si lex perficiebatur/ sabbatū violabat. Sed potior erat omnino lex in his que fieri debebāt secundū ipsam in templo ꝙ in custodiendo sabbato: quanꝙ etiam custodiret ex lege. Ac etiā ex illa digna memoria/ ꝙ deus requieuit die septimo ex omni opere quod patrarat. Sed nec criminabant sacerdotes sabbatum violantes in tēplo/ ex autoritate aut dignitate tēpli seu maioritate precepti. Nec apl̄i aliquid agentes in sabbato autoritate christi: qm̄ ipse maior est tēplo: imo maior celo: maior omni mundo/ omni angelo/ om̄i creato: cui⁹ imperio subiecta sunt oīa: cuius mādato oīa sunt licita: cuius autoritas non dependet: quia deus est: ꝛ si homo/ totus vnitus deo: habitat enim in ipso oīs plenitudo diuinitatis etiā corporaliter: ac ꝑ hoc licitū est om̄e quod iubet/ quod cōsulit/ quod ꝯcedit. Qui hm̄oi calūniatores de imperitia scripturarū ꝛ incōpassione cōdēnat/ dicēs: [Si aūt sciretis q̄d est: misericordiā volo ꝛ nō sacrificiū: nūꝙ ꝯdēnassetis innocētes.] Verbū dictū seipsūꝫ legētib⁹ pādit/ vt expositione nō egeat: q: misericordie opus est/ non legis iusticia his q̄ nō contēptu legis aut animi prauitate/ sed necessitate vigente aliquid faciunt. [Et dicebat eis: Sabbatum ꝓpter hoīem factū est/ non homo ꝓpter sabbatū. Itaqꝫ dñs est filius hominis/ etiā sabbati.] Quod factū est ad obsequiū/ nō debet ad preiudiciū reconuerti/ nisi forte abusio accedat. Meretur plecti supplicio abutens obsequio: et vapulare plagis/ male vtens concessis. Si vero illa necessitas vigeat que excusat: factor huiuscemodi sine crimine reputatur: solus dipticeus exceptionē in lege nō patit. Cerimonialia vero legis a necessitate seu ab aliquo potiori bono soluuntur. Omnia propter hominē facta sunt/ et sabbatum/ et omnis dierū ordo. Homo quidē nec factus est ob aliquam aliā creaturā: nec propter deū/ sed ad deuꝫ. Tantūmodo factus est ꝓpter seipsūꝫ: vt se nouerit tenere ad deū. Et cū hoc apostoli christi autoritate seu cōcessione fecissent: libere hec potuisse ꝯcedere iesus tanꝙ verus dñs ꝓfitet dicēs: Itaqꝫ dominus ē filius hoīs/ etiā sabbati: qui nō subiacet sabbato/ sed sabbatū sibi: nec sabbatinis legibus nectit/ sed ipse de sabbato leges dedit. Supra legē ꝛ cerimonias legis est christ⁹. Volūtate se subiecit aliqñ legi nostrā naturā assumēs/ nulla necessitate. Iustum igitur est omne quod precipit/ omne quod cōsulit/ om̄e quod cōcedit. Omne quod licētiat/ licitū est: non tamē omne quod permittit/ iusticiā habet. Reges quidem mundi non faciūt iustas esse leges/ q: faciunt: sed ex eo ꝙ secundū iusticiā et veritatē ꝛ oportunitatem regendorū populorū faciunt. Christus vero non q: fm̄ iusticiam facit/ legem iustā statuit/ sed quia facit. Suum quippe fecisse plena iusticia est. Non eīn ipse fecit aliud a se bonuꝫ: nec quia bonuꝫ/ sed quia facit est bonum. Et vt ostenderet se esse dominū sabbati: ꝛ factum esse sabbatū ꝓpter hominē/ non hominem ꝓpter sabbatū in alio sabbato habentē aridā manum sua pietate curauit:

¶ De disceptatione iesu cum nicodemo/ qui venit ad eū nocte: i qua actū est de via salutis/ et de dilectione dei patris/ et opibus tenebrarū et lucis secundū Joannē solum. Ca. VI

In verbis et operibus/ in signis et moribus christi omniū videntiū et audientiū permota sūt corda: sed differēter: vt aliqui cōdemnarent et murmurarēt/ aliqui mirarētur: aliqui traherent amore/ aliqui fide. In maioribus et minoribus aderat ista diuersitas. Et inter ceteros [quidā homo erat noīe nicodemus princeps iudeorū.] Hic cum esset insignis in ꝑplo/ adhibuit fidem iesu: cum scribis ꝛ phariseis disceptaret in templo. Et cum ꝓpter signa que faciebat/ multi credidissent in eū: ipse fuit vn⁹ de multis. Sed quanꝙ ꝑnceps timore humano agebat: aut infamiā horrebat: seu a synagoga verebat excludi: si ad christū locuturus publice accessisset. Agebat tm̄ desyderio sciēdi hm̄oi ꝛ christi hoīs nouitatē. Et senex existēs et magister in ꝑplo/ palā discere ab erubescentia pellebatur. Nōdū in veritate fidei tot⁹ erat: nec Joan. 3.

in corde ei⁹ charitas illa p spm̄sanctū diffusa: q̄
foras emittit timorē/attñ doceri appetēs. Ue-
nit ad iesū nocte. Aptum mysteriū. Uenit
nocte ad lucē: q2 nox ab eo sicut dies illumina-
biť: et ipse i nocte infidelitatis erat: q̄ꝙ aliq̄li si
dei scintilla permot⁹. Oēs sunt in nocte: et in
ipsa perambulāt/quousq3 veniāt ad chr̄istū: ve
lamen adhuc est in cordib⁹ iudeorū/ q̄ ad ipsu3
venire recusant. Cu3 vero transitur ad chr̄istū/
velamen ex omni parte auferť. Sed qui ambu-
lat in nocte/offendit vtiq3 pedib⁹ corporis/sed
nō mentis: sed requirit lucē illuminantē omnē
hominem venientē in hunc mundū: qui sicut di
es diei eructat verbū: sic 7 nox nocti indicat sci-
entiam. Nox erat iste Nicodemus: q2 synago-
ga et nox tēporis sibi viā prestitit/ vt ad Chr̄isti
scientia3 perueniret. Sepe quidē mala penalia
occasionē ad bona spūalia prestant. Nec temp⁹
quidem quale aut locus preiudicāt fidei habite
seu querende: nam si nox visum oculis adi-
mit: lumen rationis in animo non extinguit: et
deus in nocte carmina leticie dedit. Mirū autē
Cāt.3. cū sponsa quesiuit per noctē quē diligit aīa sua
et nō inuenit: et iste nicodemus ad eū nocte ve
nit. Sed illa q̄siuit in lectulo suo/ videlicet dele
ctata q̄ete: iste vero cu3 venit/ iugū ociositatis
excludit. Qui veniens et inueniēs: Dixit ei
Rabbi scimus quia a deo venisti magister.
Nemo pōt hec signa facere q̄ tu facis/nisi fue-
rit deus cū eo. Docēdus iste nicodemus ad-
uenerat: qui vocat magistrū: ac si ipse discipuli
formā assumpserit/dicēs: Rabbi. Et q̄uis vel-
let doceri peramplius: nō ex tototo ignar⁹ erat
cū plus doctrine atq3 scientie in illo q̄ i ceteris
hoībus confitetur/adijciēs: scim⁹ q2 a deo veni-
sti magister. Te missū a deo ad magisteriū ho-
minū fateor. Hāc fidē astruūt signa 7 ꝓdigia q̄
tu facis: que nemo facere potest/nisi esset ei de
us assistēs. Erāt em̄ signa chr̄isti oīno exceden
tia omnē humanā virtutē/etiā naturā et artem.
Magnū vehiculu3 ad maiora signata/signa p
chr̄istū facta in nicodemi aīo parauerūt: vt a si-
gnis transiret ad signatū huiuscemodi ꝙ esset
deus cum eo. Nondū in fide3 verissimā vectus
erat/ꝙ ipse verissimus deus esset: prope tamen
erat vt doceret et crederet: verius autē et apti-
us vt crederet et sciret. In diuinis quidē credu
litas scientiā preit: in naturalibus et humanis
preiens scientia non expectat credulitatē. Sed
optima dispositio in eo erat: du3 fateretur esse
deū cum eo/efficacia inspecta signorū: vt ex vi-
cino atq3 mature ipsum crederet esse deū. Sup
plemento verborū ad elucidandu3 opus est: vt
patet ex respōsione saluatoris. Respōdēs
iesus dixit ei: Amen amen dico tibi:
nisi quis natus fuerit denuo/ non potest vide-
re regnū dei. Liquet quid ipsum vocādo ma-
gistrū interrogauerit: cui taľ de regno dei por
recta est responsio. Nouam delatā impune na-
tiuitatē nostrā chr̄istus voluit preire salutem: ex
qua esset visio seu gradus ascensionis in regnū.

Erat aūt ista noua natiuitas non ex voluntate
carnis/neq3 ex viri voluntate/ neq3 ex sangini-
bus: sed ex fide/in nouitate sacramētorū ex deo
quā nō intelligēs nicodemus in dicto admirat⁹
interrogat. Unde dicit ad eū: Quō pōt
homo nasci cū sit senex? Nunquid pōt in ventrē
matris sue iterato introire 7 nasci? Nō attolle
batur iste supra naturā: secundū quā dūtaxat sa
piebat: aliā natiuitatē nō intelligēs/ nisi illam q̄
diffuso semine in vtero materno carnis traduce
perficiť. Propterea iesus hūc susceptū ad eru-
diēdū discipulum instruit pedetentim. Hinc
respōdit iesus et dixit ei: Amen amē dico ti-
bi: Nisi quis renatus fuerit ex aqua et spūsctō/
non pōt introire in regnū dei. Ecce noua na-
tiuitas: ex qua naticij velut aq̄le possunt in sup-
na conscendere/atq3 regnū introire supernum.
Hec natiuitas est ex aq̄ sanctificata per verbū
et ex spūsancto gratiā infundente. Uoluit chri-
stus hac natiuitate renasci/q̄uis vt de⁹ et hō cō
ceptus ex spiritusancto nō indigeret: sed pretu-
lit in se illā nouā natiuitatē suscipiens/ex qua re
generatis solum spes possit adesse salutis 7 in-
trandi regnū dei. De qua re doceri poposcerat
nicodemus. Indicebaľ trāslatio circūcisionis
in aquā: vt duris ꝓpter aduentū chr̄isti leniora
succederēt: 7 originalis macula aque ablutione
tolleret illa inuocatione trinitatis: quā nec inde
us/ nec alia natio q̄ noua chr̄istiana generatio
credit. Et spiritūsanctū ostendebatur adesse ex
quo fit ista natiuitas: qui sāctificaret ac sic suos
mundaret/ et ab omibus leuigaret naticios/ vt
possint regnū dei libere introire. Qualis autē
sit ista natiuitas edisserit ex eo quod sequitur:
Quod natū est carne/ caro est: et quod
natū ē ex spiritu/spiritus est. Perspicuum est
ꝓut in ordine suo generatiua natura decurrit
ꝙ ex carne aliud q̄ caro nō nasciť. Non em̄ ca-
ro aut corpus potest generare spiritū/aut sub-
stantiā separatā habentē existere preter corpus
aut in substātia simili spūali: Et quod nascitur
ex spiritu/spūs est. Propellaľ generatio quā p-
cedit corruptio: 7 oīs traductio abigaľ: qm̄ nati
uitas ex spiritu sola infusione in adoptione: s3
traductione non fit. Sed quod ex carne/ nasciť
in carne ante seminaľ: 7 in spū semen apte iaciť
anteq̄ nascaľ. Ueruntamē qui seminat in carne
de carne metet corruptionē: et q̄ seminat in spiri
tu/de spiritu metet vitam eternā. Igitur aduer-
tendum qualis ager/quale semen/ quale natu3/
qualisq3 fructus. Quoniā inuitamur a carnali
natiuitate ad spiritualē/a naturali ad moralem
et supnaturalē: supra cōmunē capacitatē homi
verba chr̄isti attollebanť. Et quod nō intellige-
tur plus admirationis accrescit: ob hoc salua-
tor adiecit. Nō mireris/ q2 dixi tibi: opor-
tet vos nasci denuo. Spūs vbi vult spirat/ 7 vo
cē ei⁹ audis: s3 nō scis vñ veniat/aut quo vadat.
Sic est omis qui natus est ex spiritu. Dissimis
videť a sententia similitudo ꝓposita. Hoc em̄ erat
in chr̄isti volūtate ostendere q̄d natiuitas est ex

spiritu. Mirandū videbatur dictū. Admiratio
remouetur ex his q̄ cursu nature aguntur; sez φ
sp̄us q̄ et vētus dicit/ spirat vbi naturalit̄ vult:
et auditur sonꝰ eiꝰ: sed vnde sit egressus aut quo
vadat/ eius ignoratur accessus. Sic est natiui-
tas ex spiritu. Facit hanc spiritussanctꝰ: et au-
ditur vox confitētis id quod renatꝰ est: sic vox
nature credentiū in ecclesia semper sonat. Hu-
ius tamen almi spiritus vnde venerit aut quo
accesserit motus inuisibilis ignorat: et agendi
ratio inapprehensibilis est ab homine puro/ ni
si fidei lumine illustretur. [Respōdit nico-
demus/ et dixit ei: Quō possūt hec fieri?] Si
1.Co.2. cut ait apl's: Aialis autē homo nō pcipit ea que
sunt dei: stulticia est em̄ illi: et nō potest intelli-
gere: q: sp̄ualiter examinatur. Aialis vero erat
Nicodemus iste: et fere totus insensibilis erat:
vt mysteriū spiritus intelligēdo nō caperet: im
mo quod dicebat/ aut delyramētū sibi/ aut ipos
sibile videretur. Attamē supplex in interrogan
do/ et docilis ad doctrinā: ipsum magistrū quē
a deo venisse iam fassus erat/ interrogat. Non
potest ab ignorātia detineri/ qui humiliter do-
cere scientē interrogat: initiū est ad scientiam
ignorata querere a sciente: nec vereri erubescē
tiā super eis. Sic em̄ anima rationalis creata
fuit/ vt esset docibilis de diuinis: nec aliqua est
rationis insite cōpos tā rudis/ que saltem non
posset istrui de necessarijs ad salutē: si cōmode
aptas aures prestauerit ad docētē: nec erubue-
rit interrogare q̄ nescit quousq; doceatur. Cor
hois receptaculū est fidei et doctrine. Auris et
lingua sunt vehicula quibꝰ doctrina trāsfūdit/
nisi aliter per sp̄m̄sanctuz infundat. Nā vt ait
Ro.10 apl's: Fides est ex auditu: auditꝰ autē per verbū
dei. Auditꝰ ad aurē/ verbuz ad linguā ptinet/ vt
auribꝰ insonet. [Respōdit iesus/ et dixit
ei: Tu es magister in Israel/ et hec ignoras?]
Nō obiurgādo benignꝰ saluator sic loquit: vt
eū velit per erubescētiā velut ignorātē ɔfunde-
re: sed eū ad docēda excitare ppēsꝰ. Tn̄ si ver-
borū est suppressa platio/ id dicere videt: Quis
tu sis magister in israel: att̄ hec adhuc igno-
ras: q: nō discūtur ab hoie/ nec a libro/ sed p fi
dē. Si ꝟo fuerit interrogatiua: hūiliare illū stu
duit ad diuinā doctrinā capessendā. Acsi dice
ret: Quare magister es/ et sic vocaris in pplo: et
ista q̄ ad salutem necessaria sunt/ ignoras? Quō
magister diceris/ si non intelligis q̄ legis: si ad
vtiliora pplm nō erudis: si tn̄ litterax corticez
noueris/ priuatꝰ interiori noticia veritatis? Sz
noueris altiorē esse doctrinā/ φ illa quā a libro
aut ab hoie didicisti: cuiꝰ tu magister nō adhuc
existis: sed te predisciplulū esse salutaris necessi-
tas om̄ino cōpellit: que tm̄ infundit per fidem/
nō docetur per vocē. [Amē amē dico tibi
q: quod scimꝰ loqmur: et quod vidimꝰ testamur
et testimoniū nostrū nō accipitis. Si terrena di
xi vobis et nō creditis: quō si dixero vobis cele
stia/ credetis?] Iureiurādo loqtur nicodemo
vera docēs eū q̄ accesserat p salute: pluralitate
vtēs/ quod neq; sui erat moris. Semel tamē ali-
as factū legimus cū baptizari expeteret a ioan-
ne/ dicēs: Sic decet nos implere oēm iusticiā: Mat.3
Sed hic etiā pluralitate in loquēdo vtit/ nō in
tendens patrē aut sp̄m̄sanctū: alias vero seque-
ret impertinens intellectus: sed secū ascivit ta
cite in huiuscemodi locutione ioannē baptistā
ceterosq; pphetas: qui sciuerūt presentia et vi-
derūt futura: Quis ipse altiori sapiētia/ imo totꝰ
sapiētia/ et oīa prenoscens/ caput cunctorū vere
scientiū et pphetantiū esset: vt vnū corpus cre-
datur orthodoxorū sapientiū atq; pphetarum
priscorū atq; nouox: cuius corpis ipse regēs est
caput. Attendenda est scientia sancte dignitas et
magis dignatio saluatoris: qui se cum suis sapi
entibus atq; pphetis associat/ dicēs: quia quod
scimus/ loqmur: et quod vidimus/ testamur: vt
nulla sit differentia inter priscā scientiā atq; no-
uam: hoc duntaxat excepto φ illa in figura et
vmbra et in spe futurorū ista/ in veritate et luce
atq; in exhibitione verorū. Sed quasi miratiue
aut increpatiue loqueret: nō tn̄ astanti nicode
mo/ qui velut in tali doctrina nouus discipulus
stabat humilis ante docentē: sed cūctis iudeis
pfidis/ q̄ nec sibi corpe assistebāt/ inquit: Et te
stimoniū nostrū nō accipitis: qui nihil
aliud loqmur/ nisi quod infallibiliter scimꝰ: nec
aliter testamur φ vidimus. De visu quidē sunt
testimonia veriora/ decernentibus diuinis legi-
bus et humanis. Quod iesus sciuerit et viderit
hesitare nō expedit: ioannes sciuit in vtero ad-
huc clausus: sciuit et vidit/ cū eū aqua iordanis
immersit. Ceteri vero vates quorū testimonia
in diuinis codicibꝰ erāt/ etiā apud iudeos sum-
ma diligentia custoditis: sciuerūt p infusionē: et
multa in imagine ɔspexerūt/ quorū veritatē etiā
cognouerūt. Necnō ad eox cōdēnationē adie-
cit: [Si terrena dixi vobis/ et non credi-
tis: quō si dixero vobis celestia/ credetis?] Dis-
ceptat iesus cū nicodemo acsi astaret cōcio iu-
deox: quibꝰ aliqd iuxta humanū sensuz credibi
bile satis dixerat/ et nō credebāt: Quominus erāt
celestia credituri. Et ne qs decipiat in historia
euāgelica p errorē/ diligenter aduertat φ Quis
circa pncipiū sue narratiōis hāc disceptationē
videat interere/ modica iesu gesta et dicta pmit
tēs secundū rei veritatē: vt ex alijs euangelistis
accipit: oīa gesta et dicta iesu ab egressu eius a de-
serto vsq; ad annū integrū ipsaz certissime pre-
cesserūt. In quo quidē anno multa cōtulit cum
iudeis q̄si terrena et humana/ et iuxta sensum exi-
stētia/ credulitati apte vicina: sed ab eis nō cre
dita: ita vt merito diceret: Si terrena dixi vo-
bis/ et non creditis: quō si dixero vobis celestia
credetis? Nō tn̄ arguit impossibilitatē creden-
di ex animo iudeox/ sed ex differētia credēdorū.
Verū quia saluator nicodemū nocturnū erudi-
endū erudituerus susceperat de salute/ ad celesti
um credulitatē inuitat: sine q̄ nulla seu nemini
salus obuenit. [Et nemo ascēdit in celū: nisi
q̄ descēdit de celo/ filius hoīs q̄ est in celis.]

Ecce illa celestia de quib⁹ dicebat: quō si dixe-
ro celestia credetis? elucidat vbi salus apponit
primo credēda: saluationē esse asserit i excelsis
parat ascēsū: ascēsionisq₃ prestruit modū. Ac si
querēti nicodemo et oīb⁹ diceret: In mōte si-
on/sc₃ in supremo celo/extat sal⁹: sed nemo ad
illud pōt ascēdere/ nisi ille q̄ descēdit conferat,
aū ascendēdi virtutē: qui nulli ꝯfert/nisi habu-
erit ante credulitatē eius qui descēdit: ꝛ nisi pri-
us ipse ascenderit qui descēdit/carnē suscipiēs
factus filius hominis: et in terris humanitate
degēs/per vnionē deitatis simul i celis existit.
Mirū et ineffabile atq₃ incōprehēsibile myste-
riū: vt fili⁹ hoīs simul in celis maneat ꝛ i terris
In celis in assumēte deitate: in terris in assum-
pta humanitate. In celo et vbiq₃/q₃ de⁹: in ter-
ris quidē/quia verus homo existit. Sublimia
sūt hec: sed et infima et dedecora oportet cre-
dere ad salutē. Vñ et seqtur: [Et sicut moy-
ses exaltauit serpentē in deserto: ita et exaltari
oportet filiū hoīs: vt oīs q̄ credit in ipso/nō
pereat/sed habeat vitam eternā.] Infirma de
valido/mors asserit de sempviuo. Vn⁹ est fili⁹
hoīs q̄ descēdit de celo: et est ibi vn descendit:
et ipse idē suspēdend⁹ est et cōfigēdus cruci: et
adijciēdus est morti. Et per anteactā figurā in
eneo serpēte/contra serpētes puluereos asserit
esse complendū: vt ista credētes nō pereāt/ sed
habeant vitā eternā. Famosa est historia: ne-
minē latet scripturā veterē lectitantē. Morsi-
bus serpentinis peribat israeliticus popul⁹ in
deserto/iusto dei desuper iudicio decernente:
quo et prouidente/factus serpēs ereus a moy-
se in ligno alte leuat⁹ est ad oīm cōem aspectū
in quē inspicientes/a serpētibus venenatis li-
beri existebant. Eadē imagine ꝓ nobis exalta-
ri in cruce oportet filiū hominis opportunita-
te nostra/nō sua: vt qui eū credendo mēte con-
spexerit/nō pereat: sicut ille ppl's oculo carna-
li aspiciens serpentē eneū/i corpe nō pibat. Sz
nō prestabat figura q̄ nūc exhibet figuratū: sc₃
vt credēs nō solū non pereat / sed habeat vitā
eternā. Moralia ex dictis ptin⁹ astruunt: vt de-
scēdat qui cupit ascensū: humiliet q̄ exaltari in
supernis desyderat: et efficiat cruciformis qui
nitit ad salutē. Optim⁹ magister iesus: qui sum-
mā rei dicit interroganti/et causā rei aperit: et
nullā aliā q̄ amoris/dicēs: [Sic enī de⁹ di-
lexit mūdū: vt filiū suum vnigenitū daret:
vt omnis qui credit in eū/nō pereat/ sed habe-
at vitā eternā.] Omnia si qua cogitari possūt
circūciduntur a deo in opere redēptionis hu-
mane. Sola dilectio causa fuit: quia amator ho-
minū de⁹/nō patiebat perire/periculisq₃ subia-
cere eternis rationalē creaturā/ quā ad imagi-
nē et similitudinē suam fecerat. Cū venit pleni-
tudo tēporis/filiū dedit: quia tantū dilexit ho-
minem creatū/vt ꝓ eo daret eternū filium suū
increatū. Dedit equidē in humanitate fratrem
sociū atq₃ consortē/in conuersatione exemplū
in doctrina magistrū/ ꝓ infirmitatib⁹ medicū/
cibum ad famē: viaticum ad viā/per quā nō re-
ambulat: ꝓ redēptione preciū: vt nō auro aut
argento/aut lapidibus preciosis/aut per virtu-
tes rerum siue obsidum redemptio sit facta de
nobis: sed ipse sit factus preciū dei fili⁹ qui re-
demit: vt preciū et redemptor realitate nō dif-
ferant: et redemptus paternā dilectionē et suā
dignitatē quanti sit estimatus agnoscat: non
q̄ tanti extiterit/sed q̄ tantū dilect⁹ ē. Non enī
sua dignitas/q̄uis magna: sed paternus et di-
uinus amor eum sic appendit: et cū esset ad lan-
cē diuine amicitie trutinatus: deus pro homi-
ne/pro seruo fili⁹ datus est: eo videlicet federe/
vt credens in eum actiua fide: que spem chari-
tatēq₃ habet annexā: liberatus a periculis vitā
consequatur eternā. [Nō enī misit deus fi-
liū suū in mundū/ vt iudicet mundū: sed vt
saluet mūdus ꝑ ipsum.] Nō ad iudiciū dat⁹ est
dei filius: sed nostris exigētibus culpis ad iudi-
ciū est susceptus. Pius/benignus et misericors
deus est: q̄ vult oēs hoīes saluos fieri/ꝛ ad agni- 1. Timo. 2.
tionē veritatis venire: sed peccatores ꝛ incredu-
li eū ad iudicandū trahūt. Iniquitas tribunal
iudiciale constituit: saluare vellet/nō iudicare.
Nō obstat quod alibi scriptū est dixisse iesum: Joan. 9.
In iudiciū veni in hūc mundū. Et illud: Pater Joan. 5.
omne iudicium dedit filio. Et illud q̄ iudica- Mat. 25.
turus est daturusq₃ finalē sententiā inter hedos
et oues. Et id quod scriptura multipliciter lo-
quit/hoc est ecclesie credulitas de ipō extremo
iudicio: qm̄ missio filij non est facta pro iudicio:
sed pro salute. Iudiciū vero sequet oīno/ et fa-
ctum est iam in parte inter hoīes alti cordis et
simplices christianos exigēte iniquitate. Sed
si iudicare vellet: nō tot fecisset ꝓhibitiones a
malis/nō tot inductiones ad bona: nō induxis-
set cautelas/nō cōminaret peccantibus/ vt ca-
uerēt: nō predicasset seu predicari iussisset peni-
tentiā et remissionē peccatorū: nō tot lauatoria
statuisset et incisoria et abstergentia putrida no-
stra: nō fuisset pollicitus indulgentiā penitenti
nec misericordiā redeūti: nō totiens per ꝓphe-
tas/ cōuertimini ad me/ auersis peccatorib⁹ in-
dixisset: nec ipse vita/morib⁹/miraculis/diuinis
sermonib⁹ exclamauisset/ vt crederem⁹ in eum
saluari cupiētes: ꝛ tandē non soluisset precium
sanguinis talibus obprobrijs toleratis et pe-
nis/ morte suscepta pro redēptione generis hu-
mani: si ad iudiciū / nō ad misericordiā missus
est. Sed oīe iudiciū fit ꝓpter alterā partē: ꝛ iu-
sticia summa dictat q̄ nō vna/ sed cū altera pa-
affuerit iudiciū patiat. Igit saluare venit fili⁹
dei/nō iudicare seculū. Et alibi ait: Venit enī Lu. 19.
fili⁹ hoīs querere ꝛ saluū facere quod perierat.
Et Joannes in ep̄la sua dicit: In hoc apparu- 1. Joā. 4.
it charitas dei in nobis: quoniā filiū suū vnige-
nitū misit deus in mundū/vt viuamus per eū.
In hoc est charitas: nō quasi nos dilexerimus
deum: sed quoniam ipse prior dilexit nos: ꝛ mi-
sit filium suū ꝓpiciationē pro peccatis nostris.
Sed iniquitas iudiciū sustinebit/ꝛ discretionis

iudiciū semꝑ fuit ab eo quod esse ceperūt angeli in celo/ꝛ hoies sup terrā. Propterea sequit: [Qui credit in eū/nō iudicat. Qui aūt nō credit/iā iudicatus est: qꝛ nō credit in noie vnigeniti filij dei.] Non iudicat credens de incredulitate/aut actiue credēs de aliq̄ iniq̄tate: nec absoluunt ex ista sentētia q̄n credētes sine operibus bonis/ aut cū ꝑuersis operibus iudicentur. Jaco.2. Fides enim sine operibus/mortua est. Qui vero iudicatus est iam ꝓpter incredulitatē: ꝛ de incredulitate que peccatū est/adijcietur ad penas/ nisi credat. Potest quidē iam iudicat⁹ de īcredulitate credere actiue/ꝛ saluabit: ꝛ credēs perperā operari/ et damnabit. Declarat autē iesus vnde incredulorum oriat iudiciū/ dicens: [Hoc est aūt iudiciū/ qꝛ lux venit in mūdū et dilexerūt hoies magis tenebras q̄ lucem.] Venit ipse iesus in mundū/qui est vera lux mentium illuminans omnē hominē illuminandum venientē etiā in hunc mundū. Sed proterui et contumaces hoies/odientes et fugientes hanc īuisibilem lucē: nō perstringentē oculos corporis/sed interioris hois: tenebras peccatorū et ignorātie amauerūt: q̄obrem iudicari seuiter meruerūt ꝙ oderūt homies lucem/ ab illa fugientes: quia tenebras dilexerūt. Quare aūt tenebras amauerūt? Erāt enī opa eorū mala. Quare mala? preter legē/preter ordinem/ et secundū cōcupiscentiā carnis/in suppressione spiritus/in libertate voluntatis/in effectu voluptatis. [Omnis enī qui male agit/odit lucē et nō venit ad lucē/ vt non arguant opa eius.] Nō omnis mali autor odit lucē: sed male agēs quoniā multi autores malorū ad penitudinem sunt reuersi cū amore lucis ꝛ odio tenebrarum. Qui vero male agit/semꝑ in luctu est: respicere non vult/q̄uis possit. Proinde odit lucem: et q̄ odit/non venit ad eam: Nemo accedit id quod odit/nisi aliquādo vt extinguat. Quare non venit ad lucē? Quia ipsa omē sibi aduersū demōstrat esse quod est: si aliquod esse cōtrariū suum habet: aut ex toto depellit/aut vt vilescat ostendit. Demōstrat ꝛ arguit veritas omne falsum/si appropinquat foribus eius: ꝛ iusticia quod iniquum est: et lux scientie atq̄ virtutis tenebras ignorantie et vitiorum. Ac per hoc malefluent agere satagens/nolens reprehēdi/ cupiēs placita queq̄ inordinata perficere/ non venit ad arguentē lucem atq̄ virtutem: sed in numero dānatorum in tenebris sempiternis incunctanter ascribitur veritatis emulis/ꝛ culpabilium tenebrarum amicus. Et qui non vult argui a vero ad correctionem/per veritatem eterne tenebitur a tortura. [Qui autem facit veritatem/ venit ad lucem: vt manifestent opera eius: quia in deo sunt facta.] Libertū suum veritas cōstituit possessorem: et eum a timore atq̄ erubescentijs malis absoluit. Veritatis sectator esse in patulo nō veretur: neq̄ detrectat notū fieri apud omnes. Audacter producit in lucē artifex opus eius/si fecit immaculatum; abscondit autem si aliquid habet impertinēs. Innocens vbiq̄ securus: et recte agens publicū nō deuitat. Lucē appetit si sana fuerit visiua potētia: egra verō ab illa confundit. Nulla recta opera sine deo. Qui operat in ipso/non timet argutionē: ꝛ poni ad examen penitus non formidat.

¶ Quod patris et filij opa sūt cōia et indiuisa: et ꝙ pater filio cūcta dedit: vt vn⁹ honoretur in altero: secundū Joannē solum. Capitulū VII

Nerogabat iesus docēdis ꝛ agendis materiā: ꝛ vt disceptatiōis oriret occasio ad docēdū. Nā cū sanasset infirmū longeui tpis die sabbati ad piscinā/ꝑsecutionē patiebat a iudeis: q̄b⁹ [respōdit iesus Joan.5. Pat me⁹ vsq̄ modo opatur/ꝛ ego operor] opa tā mira et sabbati solutionē. Ne purus hō crederet/ꝛ sua potestate fecisse omnē suā actionē: fili⁹ referebat ad patrē: quod pater vna secū nō diuisiue talia operaret: nec eo dūtaxat tēpore/ quo iesus cepit facere et docere: sed ab eo exordio quo diuina potentia per sapientiā in opus creationis ex nihilo egressa est: pater cū filio/ filius cū patre cuncta que facta sunt/operatus est: vt nec ipse pater ab opere nostre redēptionis/et filius ab opere creationis credat exclusus: cū vsq̄ modo indiuise operet pater et filius. Et hoc quidē ꝙ patrē suū deum esse asserebat/fomitē odij ministrabat ꝑfidis iudeis/non min⁹ q̄ sabbati solutio. [Propterea ergo Joan.5. magis querebāt eum iudei interficere: qꝛ ipse non solū soluebat sabbatū/sed et patrē suū dicebat deū/equalē se faciens deo.] Non credebāt iudei trinitatē in diuinis esse/ neq̄ generationē eternā. Solutionē sabbati etiā ascribebant ad crimen: nō distinguentes inter figurā et veritatē. [Quib⁹ respōdit itaq̄ iesus/ et dixit eis: Amē amē dico vobis: non potest filius a se facere quicq̄/ nisi quod viderit patrē facientē] In geminando verbum affirmat sententiā: ꝙ ea q̄ facit opera nō solū sua sunt/ sed etiā patris cū nihil posset facere filius absq̄ patre. Quod solū verū est in eterna generatione/que traduce nō fit: cū pater et filius vnū sint in substantia q̄uis vterq̄ sit distincta persona. Nō ergo vnū cū patre filius poterit aliquid facere preter patrē. In generatione aūt que traduce peragitur pōt filius absq̄ patre/pater absq̄ filio quod voluerit opari: quoniā ibi est distincta ꝑsona et diuisa substātia. In diuinis autē sicut seruat vnitas et insepabilitas substantie/sic seruatur vnitas actionū. Hinc seq̄tur: [Quecūq̄ enī fecerit ille/filius et hec similiter facit.] Cū aliter esse nō possit/ ꝙ diuisim a seipsa operetur vna substātia: q̄obrem opera nō sunt attribuēda solum filio: cū illa indiuise operet vt pater: ꝛ eterna dilectio hoc facit/ ꝙ pater omnia refundit in filiū. [Pater enim diligit filium: et omnia demōstrat ei que ipse facit. Et maiora demōstrabit ei opera/vt vos miremini.] Ex his in nullo fili⁹ minor credat a patre: sed ad inno-

tescentiā nostrā dicta sunt: qm̄ demōstratio ali
quid occultū prebabuit. Sed nec sit autuman-
dū/ꝙ pater aliquid occultuꝫ habere potuisset a
cōsubstātiali filio. Uerūtñ ꝑ nobis demōstrat ꝛ
demōstrabit ꝑ eū/ vt i eiꝰ noticiā veniamꝰ: qm̄
eterne pater filiū diligit. Dilectio nescit secre-
tū tenere dilecto/etiā i moribꝰ hoīm. Exhaurit
aīos ipsa dilectio: vt queqꝫ secreta cordis palā
dilecto faciat vis dilectiōis. Proinde demōstra
tio magnoꝝ operū/ quā pater fecit in filio/eter-
nam dilectionē ostendit: et ex dilectione pater
in filio tanta ꝑ nobis facit: estqꝫ maiora factu-
rus/vt oīm mortaliū aīos in admiratione sus-
pendat: faciet nāqꝫ per eū resurrectionē mortu-
orū oīm: quod ꝛ seqtur: [Sicut eni pater
suscitat mortuos ꝛ viuificat: sic ꝛ filiꝰ quos vult
viuificat.] In admiratione uideoꝝ aīos suspē
debat/immo cunctorū mortaliū: ꝙ dei filius fa
ctus homo/congruens mortalibus necessario
morituris: ipsos potens reuocare posset ex mor
tuis. Et si nō mirū in patre/ vtiqꝫ mirū in filio
humanato. Sed nō mirū sane credētibꝰ: cuꝫ ex
incarnatione ſm substantiā deitatis nō sit mi-
noratus a patre. Unde sicut pater suscitat mor
tuos: nam plures quidē suscitati fuerant in ve-
teri testamento/anteꝙ de dei filio sermo esset ex
plicitus: et anteꝙ pater in ipso post variā pro-
phetarū locutionē hominibus loqueret: et vi-
uificat quod nunꝙ vitā habuit: et restituit cum
perdita fuit vita: sic dedit et filio/ vt viuificare
posset quos vellet: scilicet pater/qui ab eterno
suos predestinauit electos: siue quos vult filius
qui redemit in tēpore in eternū glorificandos.
Hinc notū ꝙ futura resurrectio mortuoruꝫ/ vt
ad patrē eque spectat ad filiuꝫ: vt bonis ad dei
honorē vtilitatēqꝫ propriā/ī reprobis ad terro-
rē cumulus admirationis accedat. Necnō ꝛ il
la viuificatio inuisibilis animarū/ꝑ omnē mo-
dū a filio vt a patre ꝓcedit ſm vtriusqꝫ iudiciū
voluntatis. Attñ sī oīs trāsfusio paterne volū
tatis in filiū facta est/ vt filiꝰ possit solū viuifica
rē quos velit: ideo ne filius crederet minoratꝰ
a patre in humanitate assumpta: qui ꝑ oīa est
equalis in diuina substātia. Quāuis eī minor
dicat ex forma seruili: ꝛ etiā ex ista forma nō in-
cōgrue memoret a substātijs separatis: vt sicut
Psal.8. de homīe primo aut ceteris dicit: minuisti euꝫ
paulominus ab angelis: sic ista sententia in dei
filiū ꝓut incarnatus est referat. Sed cū vna sit
in trinitate deitatis voluntas/apte verbum ad
vtrūqꝫ refert. Sic et filius quos vult viuificat:
scꝫ quos vult pater ꝙ potestatē viuificandi filio
dedit: siue quos vult filius ꝙ hanc potestatē ac-
cepit: Sed volūtas dei in salutē omniū fertur:
nō tamē oēs viuificant/nisi conditione apposi-
ta. Una quidē/ vt sermones sint in custodia me-
morie ꝛ dilectionis et factionis. Sicqꝫ petebat
Psal.118. viuificari appetēs: Uiuifica me ꝛ custodiam ser
mones tuos. Sciebat eī aliter hoc viuificum
habere nō posse/nisi sermonū dei se polliceret
esse custodem. Seu ad hoc viuificari poscebat/

vt custodiret. Est ꝛ alia ꝓfunde humiliationis
quoniā alta sapiētes non viuificat: sed tradit in
dignā merito mortē. Hinc scriptū est: Adhesit Psal.118.
pauimēto aīa mea: viuifica me secundū verbum
tuū. Acsi viuificiū volens dicat: Pauimēto hu-
militatis ꝛ deiectionis adhesi: viuifica ergo me
secundū verbū ꝓmissionis tue: qui supbis resi-
stens ex pollicitatione/humilibus gratiā pre-
stas. Et similis subiecta sententia id affirmat:
Humiliatus suꝫ vsqꝫquaqꝫ: viuifica me secūdū Ibidem.
verbū tuū: vt non immerito etiā sic intelligatur
hoc fuisse ꝓpheticum ꝙ ſm dei verbum increa-
tū/pro nobis in tpe incarnatū/ vita esset oībus
tribuenda. Et honesta concupiscentia manda-
torū viuificantiū petēdi prestauit audaciā. Ecce
concupiui mādata tua: in equitate tua viuifica
me. Et sicut pater dedit filio in gratia/ꝛ in glo-
ria viuificandi virtutē: sic ei tradidit iudiciariam
potestatē. [Neqꝫ enim pater iudicat quē-
ꝙ: sed omne iudiciū dedit filio: vt oēs honorifi-
cent filiū/sicut honorificāt patrē qui misit eū.]
Perspicua est causa quare pater oīe iudicium
filio suo dederit: ne credat minoratus ab eo: ne
filio minus ꝙ sibi tribueret honoris. Eque vult
filiū vt se ab omnibꝰ honorari/quē ab eterno ꝑ
oīa tenet equalē. Incongruū eī penitus esset/
vt in honoribus aut in quibuscunqꝫ datis serua
retur inequalitas: in quibꝰ per omnia substanti
aliter seruat equalitas. Si terrenus dñs vult su
um honorari ab his ad quos miserit seruū: mlt
to ꝑamplius cū miserit filiū. Sed liquet ꝙ ꝙ nō
honorat filiū missum/nec patrē ꝙ misit eum: ho
nor aūt quo est pater ꝛ filius honorādus seu to-
ta trinitas honorāda: vt nulla sit ꝑsonarū acce-
ptio in diuinis: vbi trium ꝑsonarū trina substā
tia: vna vnitas / vna inexceptuata equalitas: est
totius fidei dilectionis et latrie: vt in his pater
et filius et spūssanctus equali reuerētia est colē-
dus: nec plus/nec minus vni ꝙ alteri tribuatur.
Edisserit clarius ꝙliter viuificat/ꝛ quos a morte
sua reuocat volūtate/ꝙ ex superioribus pendet
subiecta sentētia. [Amē amē dico vobis:
qꝛ qui verbū meū audit/ et credit in eū qui misit
me/habet vitā eternā. Et in iudiciū nō veniet:
sed trāsiet a morte ad vitā.] Sepe dicta sūt ista
in euāgelio de premio audiendi verbū christi/et
credulitatis eterne. Sed vnū est quod animos
audientiū in dubio ex toto suspēdit / cum dicitꝛ
ꝙ audiens verbum et credens in patrem/ nō ve-
niet ad iudicium. Quocirca si hanc scripturam
et quandā aliam/et vnā veteris testamēti solūm
in vocis sono aut in literis sulcatis pēsamꝰ: iu
dicium exnunc abrogatum est: colligitur ex hoc
ꝙ bonus ꝛ electus atqꝫ saluandus nō veniet ad
iudicium: ſm illā sententiā: Qui non credit in Jo.3.
filium dei/iam iudicatus est. Et ne solum de in-
credulis dictum esse credatur: etiam de quibus-
cunqꝫ malis per ꝓphetā dictū est: Nō resurgūt Psal.1.
impij in iudicio/neqꝫ peccatores in consilio iu-
storum. Aduersa quidem sunt his alia testimo-
nia scripturarum. Et cuncta que fiunt/adducet Eccle.12.

deus in iudiciū ꝑ omni errato: siue bonū siue malū sit. Et in euangelio matthei scriptum est:
Mat. 25 Cū aūt venerit filius hominis in maiestate sua/ et oēs angeli eius cū eo: tunc sedebit sup sedē maiestatis sue: ⁊ cōgregabunt ante eū omnes gentes: ⁊ separabit eos ab inuicē/ sicut pastor separat
Ro. 2. oues ab hedis. Et apl's ad Romanos: Iudicabit deus occulta hominū ſm euangelium
Ro. 14. meū. Et alibi: Omnes stabimus ante tribunal
Esa. 45 christi. Scriptū est enim: Viuo ego dicit dominus: qm̄ mihi flectet omne genu: ⁊ omnis lingua cōfitebit deo. Itaq; vnusquisq; vestrū ꝓ se rationem reddet deo. Patet ex verbis quodāmodo dissonātia/ si nō aut si in iudiciū veniat. Et vtraq; scriptura ꝓ eo quod asserit eque verissima ē. Sed aliter est differendū/ vt dissonantia q̄ videtur ⁊ nō est ꝑpellat. Nō venient ad iudiciū publicum boni ⁊ electi/ neq; mali ⁊ reprobi: tāq̄ de nouo sententiā suscepturi/ q̄ ab eterno fuerūt ꝓdestinati siue ꝓsciti: sed fient in illo extremo iudicio manifesti ex ꝓpriis ꝑsonis ⁊ meritis siue demeritis: ⁊ quanta fulgebūt gloria beati/ quanta pena dānati plectent oīno ꝑspicuū erit. Necnō ⁊ iudiciū sepe in scriptura refert in partē reproborū: put infra scriptū est: Et ꝓcedent q̄ bona egerunt/ in resurrectionē vite: q̄ vo mala egerūt in resurrectionē iudicij.

¶ De eo q̄ iesus dupliciter pōt mortuos suscitare: et faciendi iudiciū habet plenariā potestatē: secūdū ioānē.

Capitulum VIII

Procul ab ambitione christus erat: nec aliquod vitiū aut iure dānabile aut reprehensibile coherebat ei: nec eo q̄ de se altissima fatebat erat crimini ascribendū/ ad verā credulitatē de ip̄o in hoīm cordib⁹ imprimendam: sine qua est desperata salus. Ois christi sermo ⁊ doctrina satagebat vt creditus quis esset/ amaret: ⁊ amatus īnotesceret/ īnotescēdo glorificaret. Fili⁹ dei erat nō ex tēpore/ vt arri⁹ dixit: sed ab eterno deus/ in tpe obuelat⁹ in carne: nec cognitus est: q2 mūdus eū nō cognouit: nec credit⁹/ ne inuidia diaboli salus obueniat. Attamē ip̄se ꝑ verba media ⁊ alte sonantia predicare nō desinit: vt de ip̄o ab oibus oēm fugaret errorē: ⁊ q̄d esset ⁊ ad q̄d in hunc mundum venerat declararet. Et a potestate quā accepit a patre sup viuificandos in aīa mortuos ⁊ in corpore necessario morituros exorsus est/ dicens:
Ioh. 5 Amen amen dico vobis/ q2 venit hora et nūc est quādo mortui audiēt vocē filij dei: et qui audierint viuēt. Sepe hoc verbū ſm ioannem ingeminat/ velut ex iuramēto cōfirmās quod loquit. Nondū ab eo quo inuidia diaboli mors in orbē terrar intrauerat in aīa/ in corpe impetens humanā naturā velut gladius biceps vsq; ad tēp⁹ christi: quo mūdo ī carne apparuit: nō venerat hora vite: neq; ſmo audit⁹ erat/ quo mors depelleret ⁊ vita succederet: sed vbi christus aduenit/ hora venit ⁊ nūc ē. Et nos etiā dicere possum⁹/ q̄ tanto tēpore post christū in hāc calamitosa3 vitā deuenim⁹: ⁊ nūc est: vt nūq̄ ꝑ subseq̄s transierit in ꝓteritū. Sed quod illo in tūc dicebat/ nūc ꝑ his q̄ audierunt sic semper sit: nūc ꝑ his q̄ libēter audiūt. Venit horā ⁊ nūc est qn̄ mortui in aīa cōfossi aculeis pctōr audiēt vocē filij dei: q̄ dedit voci sue vocē virtutis aīas viuificantis: vt q̄ audierint/ viuāt. Si mortui/ quō audiūt? Si audiūt/ quō mortui sūt? Mortui lethalib⁹ vulnerib⁹ pctōr/ mortui dicunt in aīa: q̄ tn̄ corpore viuūt: etiā oēs infideles naturali vita viuētes/ in aīa mortui appellātur ⁊ sunt. Qui si audiūt vocē filij dei reuocantē a morte infidelitatis ceterorūq; vitior/ ⁊ obediēter accesserint ad vocantē/ in aīa reuiuiscēt: quoniā facilis est transitus de morte sp̄uali ad sp̄ualē vitā. Et ne impossibile videat q̄ dei filius fugata huiuscemodi morte possit reuocare ad vitā/ adiectū est: Sicut habet pater vitā in semetipso: sic dedit et filio vitā habere in semetipso. Habet in semetipso fili⁹ vitā: habet ex traditione paterna: vnde vox ei⁹ vere audiētib⁹/ etiā mortuis in pctis pōt conferre vitam: qm̄ apud ip̄m est fons vite/ ꝑsentis sc3 et future/ virtutis ⁊ glorie: habet pater in semetip̄o ⁊ a semetipso ⁊ ꝑ semetip̄m ab eterno vitā: sic ab eterno cū genitus fuerit/ nō in tpe cum se carne vestiuit filius/ vitā accepit ea ptāte: vt sicut ꝑ eū oīa facta sunt/ ita ⁊ ꝯseruent/ ⁊ deꝑdita restaurent. Et sicut ꝑ eū oīa sp̄ūaliter ⁊ corꝑaliter viuunt/ q̄ vere sic viuūt: sic in vtraq; substātia mortua reuiuiscūt/ si reuiuiscūt: nō q̄ ꝑ eum oīa mortua reuocent ad vitā: sed si reuocant/ non aliter q̄ ꝑ eū. Et qm̄ hec oīa ideo dicta sunt/ ne filius dei ꝯtēnat in hoīe: ⁊ ne in aliquo deficere credat a patre/ etiam ei dictū est: Et ptātem dedit ei iudiciū facere: q2 filius hominis est. Quare pr̄ dedit filio iudiciariā ptātem? q2 fili⁹ hoīs est. Negauerim oīno q̄ purus filius hominis puri hanc ptātem accepit/ ⁊ q̄ pr̄ dederit: s3 q2 fili⁹ dei fact⁹ est filius hoīs/ ne filius dei fact⁹ hō haberet cōtemptui: ptātem dedit ei pr̄ viuificandi ⁊ iudicia faciēdi. Hec de seip̄o asserit iesus: vt credat q2 filius hoīs etiā dei est filius/ et ip̄se vnigenitus ⁊ eternus dei fili⁹ ꝓ nobis in tēpore pleno ab eterno ꝓuiso est filius hoīs fact⁹ in q̄ credulitate pendet saluandor oīum salus. Et q2 hoc in sinū mirationis ingredit: vt vnum ꝓamplius credat/ mirabile mirabili additur: et q̄ vnum incredibile aut difficulter credibile credat/ incredibilius aut oīno ad credendū difficilius credimus apponit. Nolite mirari hoc: q2 venit hora in q̄ oēs q̄ in monumētis sūt audiēt vocē filij dei: ⁊ ꝓcedēt q̄ bona fecerūt/ in resurrectionē vite: q̄ vo mala egerūt/ in resurrectionē iudicij. Acsi dicat: Quid miramini si viuificandi aīas a pctis/ ⁊ iudicandi ex meritis ⁊ demeritis autoritatē a patre accepi? Qm̄ pl⁹ est aīas reuocare ab inferis/ ⁊ resoluta ⁊ in puluerē redacta corꝑa a sepulchris: q̄ suscitare vocem meā audire volētes mortuos in pctis: ⁊ generaliter iudicare de meritis atq; demeritis. Prima

vox/primaq̧ auditio/ p̄maq̧ viuificatio ad eos
spectat/q̄ corpe seu natura viuētes iacēt mortui
in peccatis. Secūda v̄o ad eos/quoꝝ aīe deti-
nent in inferis: ꝛ corpa fuerunt posita in sepul-
chris: siue submersa siue comesta crude a bestijs
aut quōlibet redierūt in materiā pulueris. Pro
prima ꝛ ſm primā resurrectionē dixit: Uenit ho
ra ꝛ nūc est. Pro secūda resurrectiōe non addi-
dit/ꝛ nūc est: vt de futuro/ nō de labēti tēpore a
p̄senti in p̄teritū crederet. Et in prima tm̄ dixit
ꝙ mortui audient: in secūda v̄o/mortui q̄ sūt in
monumētis: vt apta dissertiōe dissereret dupli-
cē resurrectionē facere accepisse traditā ptātem
ꝛ ad credulitatē vnius potiorē esse promissam.
Sed nec solū corpa existētia in monumētis: sed
aīe in q̄buscunq̧ locoꝝ receptaculis/exceptis
nullis audiēt vocē mirabiliter atq̧ potēter alte
tonātis. Et cū oīm sit resurrectio generalis: ꝙ
oēs aīe recepture sint corpora: ꝛ animaꝝ oīum
atq̧ corpoꝝ sit resartianda prima vnio dissolu-
ta: nō tamē vnius sine fine fiet oīm finis: qm̄ qui
bona fecerūt/ p̄cedent in resurrectionem vite/
gloriose videlicet ꝛ eterne. Nā bona faciētib⁹ in
noīe christi ſm rōnem fidei ceterarūq̧ virtutū
nō debet esse alia retributio ꝙ̄ eterna gloriosaq̧
vita. Nec in ista vita posset esse sanctis iusta ꝛ di
gna retributio ex q̄buscūq̧ beneactis: nisi cum
post oēm debacchationē mortis eius tandē de
structo impio gloriosa eternaq̧ vita resurrecti-
onē sequeret. Uere malos totus mūdus punire
nō posset: cū amplius quantūlibet delinquentē
ꝙ̄ p̄ mortē vtcūq̧ crudeliter irrogatam multare
nequiret. Igit male agentes oīno resurgent: nō
ad participiū/etiā in modico eterne consolatio
nis ꝛ pacis/sed ad suppliciū eterne dānationis.
Ex ista sentētia saluatoris apte colligit/ꝙ erit ī
corpore resurrectio bonoꝝ atq̧ maloꝝ ad diuer
sos terminos concludenda.

¶ Quod Jesus nihil potest facere a seipso: et ꝙ testimoniū p̄hibēt de ipso pater/ioannes baptista/opera ac scri p̄ture/hoīm testimonio recusato: secundum Joannē solum. Ca. IX

Cum iudei ꝛ eq̄dem alij tantū in christo
formā cōtemplarent humanā seruilēq̧
vt nec vltra ex cōsyderatiōe p̄ueherent-
tur: neq̧ p̄ opa/neq̧ p̄ verba in ipso for
mā dei altissimi faterent: calumniabant eū in si
gnis ꝛ opibus eius. Et q2 nō poterant inficiari
miracula in tāta euidētia facta: impingebant in
eū ꝙ sabbatum p̄pria potestate soluisset. Excu
sat igit accusatā seruilē formā/ impotentē ad ar
dua huiuscemodi faciēda: cū in aliū refert auto-
ritatē miracula faciēdi. Nō possum a me-
ipso facere quicq̄. Nihil potest facere a se
ipso/q̄ nō est a seipso. Jesus aūt neq̧ vt hō erat
a seipso/neq̧ vt dei fili⁹ erat a seipso: qm̄ oīs fi-
lius genit⁹ est pars a patre. Nō ergo vt hō po-
terat aliq̄d facere a seipso/neq̧ vt dei fili⁹: cū sit
eternus ꝛ insep̄abiliter dei patris filius: cuius a
patre patrisq̧ ab eo sunt oīa cuncta opa indiui-
sa: vt si verbū dictū referat ad seruilē formā: ho-
mo qui a seipso nō est/a seipso nihil facere pōt.
Si v̄o ad diuinā/etiā a seipso facere nihil pōt si-
ne patre: a quo substātialiter separi nō pōt: vt
hec impotētia p̄ forma seruili sit de nihilitate:
q2 vt hō de nihilo factus/nihil p̄ se valet: p̄ for-
ma vero dei sit de insep̄abilitate q̄ substātialis ꝛ
eterna ē. Propterea p̄ vtraq̧ forma dicit: Si- Joh. v
cut audio/iudico. Hec ideo dixit ad solidā-
dū quod supra dixerat de ptāte sibi tradita / de
iudicio faciēdo: sc3: ꝛ ptātem dedit ei iudicium
facere: q2 filius hoīs est. Quod iudicium asserit
esse iustū si iudicat sicut a deo patre audit: q̄ po
testatē iudicādi hoīs filio cōtulit: vt iudicet visi-
biliter sicut visibiliter a mūdo iudicat⁹ est. Pro
inde subiecit: Et iudiciū meū iustū est: q2
nō quero voluntatē meā/sed volūta-
tē eius qui misit me patris. Nō erratur
aut pōt esse infidelitas in cōmissis q̄ aliter nō fa
cit ꝙ̄ mittētis nouerit voluntatē. Inobliquabi-
lis ꝛ iusta est eterni patris volūtas: quā e⁹ filius
etern⁹ in tp̄e filius hoīs factus/ in iudiciaria exe
quit actione: nō querēs voluntatē tēporalē ꝛ hu
manā q̄ nouit eternā. Et oībus p̄fectis hoc de-
bet esse p̄firmū: nō agere humanū/cū nouerit et
possit adimplere diuinū. Et nemo diuine suam
preferat voluntatē. Illa cunctis de oībus et in
oībus preferēda est. Satagebat se iesus in ani-
mo iudeoꝝ inferre p̄ fidē: testimonijs vtebatur ī
argumentū/dicēs: Si ego testimonium
p̄hibeo de me/testimoniū meū nō est
verum. Alius est q̄ testimoniū p̄hibet de me: ꝛ
scio q2 veꝝ est testimoniū quod p̄hibet de me.]
Christus est veritas: veꝝ est ergo testimoniū ve
ritatis. Alius aūt testificās/cuius testimoniū ve
rū est/ipse pater est. Subinfert etiā de ioāne / q̄
iā ipsis req̄rentib⁹ reddiderat de christo testi-
moniū. Uos misistis ad ioannē: et testi
moniū p̄hibuit veritati. Miserant a hie-
rosolymis sacerdotes ꝛ leuitas/ad interrogan
dū eū q̄s esset: q̄ tūc de christo veritatē cōfessus
est: quāq̄ iesus testimonio humano nō indige-
ret: sed p̄ illoꝝ salute ista cōmemorat. Propte-
rea dicit: [Ego aūt ab hoīe nō accipio/s3 hec di
co vt vos salui sitis] Nō accipit deitas ab hūa
nitate testimoniū: neq̧ temporale pōt eternita-
ti sufficiens testimoniū dare: nec indigentia vr-
gebat christū ioannis testimonio declarari: s3
hoc p̄ ipsoꝝ salute referebat vt crederent/ꝛ cre
dentes salui fierēt. Et vt testimoniū ioānis ve-
ritate polleat/ autorizat in veritate ioānē. Ille
erat lucerna ardens et lucēs: vos au
tē voluistis exultare ad horā in luce
eius. Altitudo virtutū baptiste ioānis debuit
inflectere ad credēdū hoīm corda in christū/cū
ipse de illo testimoniū daret. Sed obstinata in
credulitas iudeoꝝ nō p̄misit eos in illa luce/sc3
in veritate quā predicabat/vere credulitatis fe-
sta p̄agere. Triste cū turpi ꝯsistit in aīo/cū non
exultat in vero. Sed quāq̄ ioānes de christo ve-
rū testimoniū p̄tulisset: maius tñ de ipso testi-

monitū aderat/scʒ opeꝝ sup naturā ⁊ omnē virtu
tem humanā existentium: quod inducit: [Ego
aūt habeo testimoniū maius ioanne: opera
eñ q̄ dedit mihi pater vt pficiā ea. Opera que
ego facio/testimoniū phibent de me: quia pater
me misit.] Gradatim p testimonia cudit vt qui
est/esse credat: testimoniū adducens potius ꝙ̄
ioannis/videlicet opeꝝ factoꝝ ⁊ fiēdoꝝ: ad q̄ cō
plēda p ordinē a patre autoritatē etiā ⁊ iussū ac
cepat: ex q̄b⁹ oīno credē debuerat miss⁹ a pře. Ope
ra q̄dē erant mirabilia: quoꝝ vnū pauloante pa
tratū extiterat/scʒ curatio infirmi longeui tēpo
ris ad piscinā: cuius rei causa huiuscemodi dis
ceptatio exordiū sumpsit: q̄ opa testificabantur
aperte: nec inficiari quis poterat quin essent di
uina potius ꝙ̄ humana: ⁊ ꝙ taliū patrator opeꝝ
esset filius dei/ab ipo missus ad terram talia per
acturus. Sepe quidē saluator ad testimoniū sui
p vtilitate hoīm: vt dei filius crederet: eos cum
quibus disceptabat/ad cōsyderationē suoꝝ ope
rū misit: que deitatis/nō humanitatis potētiam
ostendebāt. Sed pterue hoīm mentes/cū quē
piam ob inuidiā psequunt: nec eius virtutibus
nec verbis nec operibus credūt: magis aūt que
runt vnde possint obuiare virtutib⁹/verbis da
re calumniā: ⁊ opibus bonis ac mirabilibus fa
cere imposturam. Attamē iesus ad summū testi
moniū se cōfert: patrē voce de seipso testifican
tē inducēs: Et qui misit me pater ipse te
stimoniū phibuit de me: videlicet cū ad
fluenta iordanis a Joanne baptisma suscepit.
Neqʒ vocē vnꝗ̄ audistis/neqʒ spe
ciem eius vidistis. Si vocē illā non audie
runt/ergo excusandi erant si nō crediderunt. Si
nō viderūt speciē/quō potuerūt imitari virtutē.
Non habet sonantē ⁊ organizatā vocē deus: in
corporeus eñ est: nec est in sui natura visibilis
ab oculo carnis. Igit in aliquo assumpto vox ⁊
species facte credant. Neutrā tñ iudei aptis sen
sibus pceperūt: sed debuerūt credere ioāni: qui
iā in tāta fama virtutis excesserat/vt christ⁹ esse
crederet: magis aūt ipsi christo/q̄ p opa miracu
losa ⁊ verba virtutis altius loquebat. Quāob
rem ad eoꝝ cōfutationē adiecit: Et verbum
eius nō habetis in vobis manēs: qꝛ
quem misit ille/huic vos nō creditis.
Nō excusant iudei ꝙ nō crediderūt ioanni: nec
excusant: qꝛ nō audierunt dei vocē: neqʒ speciē
ↄspexerūt: si christo misso nō credūt: cuius vita
irrephensibilis/ex oī pte laudabilis/opatio ad
mirabilis/doctrina infallibilis/patiētia insupe
rabilis: ppter id quod christ⁹ apposuit: Quia
ipsi nō habebant verbū i eis manēs.
Habebāt verbū/sed nō manēs: p eo quod audi
ebant atqʒ audierāt/sed nō retinebāt: sed verbuʒ
patris increatū nō credebāt incarnatum. Et ex
verbo incarnato audiebāt verbū mirū/verbum
virtuosum. Et qm̄ ipse sp eructuabat verbū bo
nū/necnō ⁊ verbū legis ⁊ pphetaꝝ: quod de ipo
erat/ipsi p verā intelligētiā nō habebāt: nec ma
nebat i eis p memoriā sanā; ideo sibi a pře misso
nō credebāt. Propterea remittit eos ad scruti
niū scripturaꝝ/vbi sunt de ipso pnunciantia seu
pphetica verba. Scrutamini inquit scri
pturas: qꝛ vos putatis in ipsis vitā eter
nā habere. Et ille sūt q̄ testimoniū phibent de
me: ⁊ nō vultis venire ad me vt vitā habeatis.]
Precesserūt oīa christi mysteria testimonia ve
rissima scripturaꝝ: ⁊ ſm scripturas sunt cōpleta
siue cōplenda q̄ restāt: q̄ iō sic a spūsctō edite sūt/
qꝛ sic futuꝝ erat: nō aūt sic de christo futuꝝ erat
qꝛ sic scripture pcinuerūt. Et in scripturis lega
lib⁹ atqʒ pphetīcis iudei sperabāt vitā eternā:
q̄ oīno erat dūtaxat ↄferēda p christū: in manu
cui⁹ oīa posuit de⁹ pater. Ad queʒ in hūanitate
deiectū/iudei dure ceruicis more solito existētes
venire cōtemnebāt: vt haberēt illā vitā speratāʒ
in scripturis nō habendā aliter ꝙ̄ p christū. Vo
lebāt ⁊ volunt ipsi vitā eternā ⁊ sperant: sicut in
scripturis sacris pollicitus est sermo diuinus:
sed nec cū christo mediatore nō habētes intelli
gētiā scpturaꝝ: q̄ de isto mediatore loquūt: ⁊ tā
tū ↄtēpserunt seruilē formā ꝙ nullo pacto credi
dere diuinam. Idcirco dicit: ⁊ nō vultis venire
ad me vt vitā habeatis. Nulla excusatio illis est
q̄ tm̄ de ptinacia voluntatis ppue arguuntur.
Excusat sepe hoīes in toto vel in pte ipa inuinci
bilis aut nondū victa ignorātia: excusat inserta
fragilitas: cū vo solū de volūtate disserētie agit/
excusatio suffragat. Hic q̄dē iesus ceteris pter
missis/iudeos tantū arguit de ↄtumacia volūta
tis/dicēs: Et nō vultis venire ad me. Voluntati
apponunt oīa bona siue mala: sibi virt⁹/sibi pre
miū: sibi culpa/sibi suppliciū: iuxta illud in quo
pstauit aut denegauit assensum. Refutat ptm⁹
etiā velut indign⁹ hoīm testimonia/cum dicit:
[Claritatē ab hoīb⁹ nō accipio: sed cogno
ui vos/qꝛ dilectionē dei nō habetis in vobis.]
Nō clarescit de⁹ ab hoīe/quāꝗ̄ ab ipso laudari
possit: neqʒ christ⁹ indiguit hūano testimonio
declarari: sed cognoscebat iudeos dei dilectio
ne carere: ꝙ ipsi nō diligebāt/⁊ merito nec dili
gi digni erāt. Nā si dilexissent deum/nō inuidis
sent: nō parauissent recte agenti calumniā: credi
dissent vera docenti ⁊ inuitāti ad iusticiā: ⁊ opta
tā ab hoīb⁹ gloriā pollicēti. Non ergo accipie
bat ab hoīb⁹ claritatē claritas vera ⁊ filius eter
nus/atqʒ dilect⁹ clarificat⁹ a patre: neqʒ conque
rebat si non credebat esse q̄ erat: velut cognosci
delectatus ex forma/seu indign⁹ ex pssura: sʒ dū
taxat salutē hoīm q̄rēs: velut q̄rela/vbis suasibi
lib⁹ agebat in eos: vt crederēt corde christū dei
esse filiū ad pfectā iusticiā: ⁊ ↄfiterent ore ⁊ ope
ad salutē. Sic eñ ait apl's: Corde credit ad iusti Ro.10
ciā: ore fit ↄfessio ad salutē. Et fontale malū im
propabat eis ꝙ deū nō diligebāt: ad diligendū
deū fact⁹ est hō bono suo/non bono dei: nr̄a eñ
dilectiōe nō eget aut q̄rit sua causa/sʒ nostra. Et
hoc ē oīs hoīs cōplemētū/vt ad deū dilectiōe fir
ma se teneat: qm̄ q̄ adheret deo/vn⁹ spūs est cuʒ
eo. Et ipse p sapiam ait: Ego diligētes me dili Pro.8
go. Diligēs deū diligit ab ipo. Dilectus a deo

ꝓtegeť ab aduersis: ⁊ in sinu amātis requiescit
ipo iuxta vota fruēs. Qui vō deū nō diligit/est
segregat⁹ a fonte vite/factus eterne morti subie
ctus. Alienat⁹ a lumine mētis tenebras patitur
quousqȝ in exteriorib⁹ inexplicabiliter includať.
Omne hoīs malū est in dei dilectione non fieri.

¶ Quod iesus non fuit a iudeis et a multis alijs veniēs in nomīe patris sui recept⁹: et multi pseudo et ipse antichristus recipiētur venientes in sua virtute: secundū ioannē solū. Ca. X

Sepe fassus est iesus se in noīe paterno
venisse: ⁊ nihil a seipso facturus atqȝ di-
cturus: neqȝ ꝓpriā gloriā q̄stuans/vt ag
ti⁹ recipeť ab homib⁹ oī hesitatiōe depulsa. Di
gnus eñ est honorate recipi legat⁹: q̄ nil suū di-
cit/agit aut q̄rit/q̄ cōmissa legātis. Erat legatus
christ⁹ ad oēs natiōes hoīm a deo patre missus
nō ob mittentis rē neqȝ legati/sed eoꝝ ad quos
missus erat negociū agebať. Rebellia erāt ho-
minū corda: ⁊ in exordio maxime iudeoꝝ cōspi-
ciebant oculis legatū: aīo nō recipiebāt/ore cō-
tradicebāt/ꝑsequebanť eū gratis operib⁹ pra-
uis. Cōqueriť merito se nō esse receptū: ꝓnūciat
futurā eis ipsoꝝ demerito fraudē. Eādem dicit
Joh.5 [Ego enim veni in noīe patris mei/⁊ nō ac
cepistis me. Si aūt venerit alius in noīe suo/illū
accipietis.] Ueni missus in virtute patris eter-
ne me mittētis in tpe: opa ei⁹ ago q̄ irrep̄hensi-
bilia sunt ⁊ reuocātia de errore ad veritatē/de
vmbris ad lucem/de vitijs ad arces virtutis/de
morte ad amatā vitā: ⁊ nō accepistis me/saltē in
virtute mittentis: etiā si despicitis quod hūanū
aspicitis. Si q̄d meo noīe in vbo aut in ope fie-
ret/iusta esset repulsa: iustior si vestrā salutē non
quererē. Aderit oīno deceptio ista exigente cul-
pa: vt aliquē pseudo ꝓphetā siue doctorem/aut
antichristū recipiatis suo noīe venientē. Justo
eñ ⁊ irrep̄hēsibili iudicio agiť demerito huius
cemodi delinq̄ntiū: vt mēdaciū ꝓ virtute susci-
piat/q̄ oblatā veritatē primit⁹ nō accepit: ⁊ iniq̄
tatē ꝓ iusticia/⁊ in deuiū ꝓcedat ꝓ via/⁊ obliq̄-
torē ꝓ duce/⁊ p̄cipitiū ꝓ voto/⁊ naufragiū pro
portu. Et oēs tali aīaduersione plectanť: q̄ qb⁹
bonū ante porrigiť ⁊ nolunt recipe/postremo
Psal.108 cadāt in ꝯtrariā sortē: iuxta illam snīam: Dilexit
maledictionē ⁊ veniet ei: ⁊ noluit bñdictionem ⁊
elōgabiť ab eo. Nō est in his interponere medi
um terminū: q̄ q̄ nō recipiūt christū in mēbris
aut in capite/recipiēt antichristū. De quo apl's
volēs asserere reuelationē/pandit meritam rece
2.Thes.2 ptionē/dicēs: Et tūc reuelabiť ille iniqu⁹ quē do
minus iesus interficiet spū oris sui/⁊ destruet il
lustratiōe aduētus sui: eū cui est aduent⁹ s̄m opa
tionē sathane in oīb⁹ virtutib⁹ ⁊ signis ⁊ prodi
gijs mendacib⁹: ⁊ in oī seductione iniq̄tatis his
q̄ ꝑeunt: eo q̄ charitatē veritatis nō receperūt
vt salui fierēt. Jdeo mittit illis de⁹ opatorem/vt
credant mēdacio: vt iudicenť oēs q̄ nō credūt ve
ritati/sed ꝯsenserūt iniq̄tati. Ecce q̄lis est ille q̄
postmodū recipieť in nomīe suo veniēs: cū chri
stus veniēs in noīe sui eterni pr̄is nō fuerit ute
receptus. Ecce quo demerito mēdaciū ꝓ verita-
te suscipiť: ⁊ iudiciū ꝓ misericordia irrogatur.
Subinfert aūt icredulitatis ⁊ nō receptiōis cau
sā: q̄ ferť esse q̄stum hūane glie/nō diuine. Hoc
est quod ait: [Quō potestis credere q̄ glo-
riā ab inuicē accipitis: ⁊ gloriam q̄ a solo est deo
non q̄ritis?] Perspicuū est q̄ q̄ ⁊ mutuo huma
nā gloriā q̄runt ⁊ cōferūt/credere his q̄ videnť
abiecti nō p̄nt: ⁊ cū hūana glīa vicario more in
cōmerciū venit/diuina ꝓpelliť. Jdeoqȝ non cre
dūt q̄ dei gloriā vtroqȝ studio nō inq̄runt: qm̄ si
diligerēt/q̄rerēt: si q̄rerēt/salui essent. Aut alio lo
quēdi ordine sicut in supradictis vbis intercise
colligiť: si crederēt/q̄rerēt: si q̄rerēt/inuenirent:
si inuenirēt/diligerent: si diligerent/salui essent.
Ad hūc salutis finē his gradib⁹ dn̄s iesus pri-
mo iudeos/deinde cūctos hoīes satagebat ad-
ducere: ꝓhibēs velut obicē ad ea q̄ veritatis et
virtutis sunt vanā/inanē/ꝑfunctoriāqȝ gloriam.

¶ Quod apud deū patrē nō christus sȝ moyses iudeos inexcusabiliter accusabit: cui de christo scribenti si vere crederent/christo etiā credidissent: secundū ioannē solū. Capitl'm XI

Filium dei ꝓut existentē se asserebat ie-
sus/adueniēs ꝓ hoīb⁹ orbi in ꝑpl'o iu-
deoꝝ/dicto ꝑpl'o electo dei: q̄ nō credit⁹
nō recept⁹/posti⁹ repudiat⁹ ab eis/iuste poterat
ꝯuenire illos accusationib⁹ apud patrē: sed de-
negat se causatuꝝ aduersus eos: ꝓ eo q̄ non im
prophetat⁹/⁊ ante nō ꝑ scripturas ꝓnūciat⁹ ad-
uenerat: sed ille ipos accusatur⁹ erat q̄ de ipso p̄
scripserat: ⁊ in quo p̄ ꝓphetis ceteris cōspera
bāt. Hinc est quod dicit: [Nolite putare q̄ Joh.5
ego accusatur⁹ sum vos apud patrē. Et q̄ accu-
sat vos/moyses: in quo speratis.] Non accusa
bit iudeos de ipsoꝝ icredulitate fili⁹/q̄ oēs vene
rat excusare: nec q̄ret quēpiā inuoluere/q̄ satage
bat expedire compeditos a ꝑtāte ⁊ a fraude sa-
thanica: nec q̄rit litigiose cause cū hoīb⁹ añ deū
patrē habere cōgressum: sed a moyse/scȝ ab ei⁹
scriptura deduceť in causam ⁊ sisteť añ tribu
nal/vt de incredulitate dānenť ⁊ luant iusta sup
plicia: qm̄ moyses scp̄sit apte de christo. Et q̄-
uis alij plures ꝓphete scripserint de christo/hic
subriceť: moyses solus induciť pro eo q̄ apud
iudeos nullus ꝓpheta prior/nullus anterior di
uinoꝝ scriptor: in nulli⁹ scriptura sit q̄ eternā vi
tā sperabant. Obinde adiungit: [Si crede-
retis moysi/crederetis forsitā ⁊ mihi. De me
eñ ille scripsit. Si aūt illius literis nō creditis/
quō verbis meis credetis?] Si testificanti cre
diť/⁊ ea causa ꝓ q̄ testificatū est credēda omnino
censeť: ⁊ quod diciť/reconuertiť. Proinde si iu-
dei credebant scripturis moysi/⁊ in ipsis spera-
bant eternā vitā: debuerūt ⁊ credere christo: de
quo moyses longe ante p̄scripserat. Et q̄ q̄ scri
pturā ⁊ locū euangelista p̄tereat/dignū iudicaui
locū ⁊ scripturā inectere: vt fides clareat: ⁊ āne-
xať deuotio fideliū: ⁊ pateat inexcusabilis ꝑfi-

dia iudeoꝝ. Scribit qdē in libro secundo legis ad remouendā idolatriā ⁊ cūcta fallēnā/ ꝙ moy-
Deu.18 ses de vero ꝓpheta christo pdixerat: Prophe-tā de gēte tua ⁊ de fratrib⁹ tuis/sicut me suscita-bit tibi dñs deus tuus: ipm audies/ vt petisti a dño deo tuo in oreb: qm̄ cōtio cōgregata ē:atq3 dixisti: Ultra nō audiā vocē dñi dei mei: ⁊ ignez hunc maximū amplius non videbo ne moriar. Et ait mihi dñs: Bene oīa locuti sūt. Prophe-tā suscitabo eis in medio fratrū suoꝝ simile tui: ⁊ ponā verba mea i ore ei⁹. Loqueturq3 ad eos oīa q̄ pcepero illi. Qui aūt verba ei⁹ q̄ loq̄tur in noīe meo audire noluerit/ego vltor existā. Luce patet clarius sane credētib⁹ atq3 in fide intelli-gentib⁹ istā scripturā esse de christo: quā moy-ses dux israelitici populi electus ⁊ amicus dei: cui facie ad faciē loquebat: sicut hō loquitur ad amicū suū: ꝓpheta magn⁹ in signis atq3 portē-tis opator eximius longe ante pscripsit: ad pre-miū saluatiōis credentiū ⁊ ad iudiciū eīm incre-duloꝝ: ⁊ tanta claritate ipo literali aspectu reful-get/ ꝙ expositione non indiget. Cuius rei cau-sa saluator ait: Si crederetis moysi/ crederetis forsitan ⁊ mihi. Nō dubio aio loquit christus/ q̄ oīa nouit/ cū forsitan dicit: sed in duriciam iu-deoꝝ impingit: q̄ vere flectenda erat ad christū/ etiā post moysi pstitā fidē: hinc ergo penit⁹ iu-dei apud deū inexcusabiliter accusant: ꝙ etiam moysi nec veraciter crediderunt: ex quo christo nō credunt: de quo ille tā apta ꝓphetia pdixit. Quod ℞o adiēcit: si aūt literis illius non credi-tis/ quō verbis meis credetis? nō cōponebat in his verbis psonā/ sed fidē: q2 si nō credebāt moy-si in quo maiorē habebant fidē: sic nec christo q̄ apud eos minori aut nulla fide fulgebat. Liq̄t multa ex his q̄ dicta sunt: nec secura tergiuersa-tio est ab eis pmaxime ad ea q̄ credenda sūt sup posito scripturaꝝ: q̄b⁹ primo nō pstita fides ne-quaq̄ christus pfecte crederet: quāq3 ipse sine omni testimonio scripturaꝝ cordibus hoīm se possit infundere. Uerūtamē nō alligat⁹ scriptu-raꝝ testimonijs: sine ipsis ipe nō venit aut egit sua magna ꝓ hoīm salute mysteria: ⁊ dānatio ⁊ saluatio ex ipsis īnotuit/ vt aliter nō eueniāt q̄ scripte existant. Nō eos christ⁹ aut ceteros cre-dituros rōnib⁹ ꝓuocat aut inuitat: sed dūtarat p fidē q̄ oīno intelligētiā preit: iuxta verbū esaie
Esa.7. dicētis: Nisi credideritis/non intelligetis: aut aīs/ nō pmanebitis. Et hoc est meritū nostrū i niti fidei/ nō rōnibus. Et fidei robur ē ab ipsis excludi. Et cūctis exēplo christi docētib⁹ est di-cēdi forma relicta: ꝙ p fidē conentur ad christū corda hoīm inclinare: atq3 ꝙ oīs intellectus ca-ptiuet in obsequiū ei⁹: qm̄ ipse dei fili⁹ aliter q̄ p fidē ad se corda hoīm non vocauit.

¶ De operādo cibo qui nō perit/ sed pmanet in vitā eternā: secundū Joānem solum. Caplm XII

Post resurrectionē turbaꝝ ex q̄nq3 pani bus ⁊ duob⁹ piscib⁹ trāsfretauit iesus ⁊ venit capharnaū: quem turbe/ terra-mariq3 sequētes/ ꝓueniētes ad eum dixerunt ei: [Rabbi quando huc venisti? Rn̄dit ie-
Joā.6 sus ⁊ dixit: Amē amen dico vobis/ queritis me: nō q2 vidistis signa/ sed q2 manducastis ex pani bus meis/ ⁊ saturati estis.] Nō videt iesus vsq3 quaq3 gratā habuisse q̄stionē turbaꝝ ob ipsarū intētionē: q2 nō tm̄ q̄rebant eū ꝓpter mirabilia signa/ q̄b⁹ ad altiora inuitabant: vt ipsoꝝ mētes p fidē attollerent in isto christo apparēter homi nē deū esse/ īmo ipm deū ⁊ hoīem veꝝ esse: s3 q2 māducauerāt ex illis q̄nq3 panibus/ ⁊ mortalia corpa refecerant: ꝙ ideo q̄rerēt vt possint iterū atq3 iteꝝ manducare ⁊ corpa moritura reficere. Quod aspernabat iesus ꝙ tm̄ ꝓ tpalib⁹/ ꝓ cor-ruptibilib⁹ atq3 mortalib⁹ ab hoīb⁹ quereret: q̄ venerat datur⁹ eterna incorruptibilia/ ⁊ semp co dē mō manētia: ⁊ dare cibū sempiterne mansu-rū: nō pfunctoriū/ quē fames iteꝝ sequit. Quam obrē aliū cibū ope querendū informat/ dicens: [Operamini nō cibū q̄ perit/ sed q̄ perma-net in vitā eternā: quē filius hoīs vobis dabit. Hūc eī pr̄ signauit de⁹.] Ac si diceret: Quid me q̄ritis ꝓ corruptibili cibo: q̄ q̄uis ad horā sati-et/ afficiētē/ famē oīno nō tollit? Opami hoc di-co: sollicite operā detis vt illū cibū habeatis q̄ sumptus hic ad vitā pducit eternā: ⁊ hic incipi-ens etiā eterne pdurat. Et ne ad habendū im-possibilitas se opponat: filius hoīs dare para-tus est/ dandi habēs oīmodā ptātem. Dare ve-nit ⁊ vult accipe: volentes inq̄t: nō accipiens nemīnē q̄ seipm causet/ cū ab eo q̄ habet offer-tur. Ne aūt ꝓpter humanā aut seruilē formam tm̄ oculis carnis obiectā impotēs crederetur/ subinfert vt etiā deus esse credatur. Hūc eīm pa ter signauit deus: Hūc eīm sc3 filiū hoīs qui ci-bū eterne manentē volentib⁹ pollicetur: de⁹ pa ter signauit etiā filiū suū esse: vt nō solū fili⁹ ho minis/ sed etiā credat dei filius esse: vt inhesitā-ter quod ꝓmittit/ effectu efficiat. Uersūtī ex fal sa intelligētia verbi q̄dā ex hoc errauerūt: quo-rū nō paruū numeꝝ hoīm meis tpibus inueni: q̄ nihil volentes ꝓprijs manib⁹ opari: oñdentes se oī tpe orōnib⁹ ⁊ cōtēplatiōib⁹ vacare/ ociose feriātes: etate iuuenes/ corpe feroces: honestis opib⁹ valētes intēdere/ necessitati ꝓprie atq3 ali ene ꝓuidere: viuendi stipē in solito q̄stu q̄rebāt: ⁊ cū eis aduersaret ex gestis dictisq3 scrōꝝ/ in ar-gumentū assumebant verbū sic esse a saluatore dictū: Opamini nō cibū q̄ perit/ sed q̄ pmanet i vitā eternā. Sed pspicuū est ex sequentib⁹ ℞bis ꝙ negatiue nō dixerit de honesto exercitio cor-porali: sed ꝙ hoīes nō tm̄ hui⁹ vite fulcimenta curarēt: magis intēderēt quō eterne in beatitu-dine vtriusq3 hoīs pmanerēt. Intellexerūt per q̄d exile turbe ꝙ ⁊ dei agēda opa q̄rerent. Pro-inde interrogāt: [Dixerūt ergo ad eū: Quid faciem⁹ vt opemur opa dei? Rn̄dit iesus ⁊ dixit eis: Hoc ē op⁹ dei vt credatis i eū quē mi sit ille.] Op⁹ dei nō rōne corpis posuit/ sed vt sit act⁹ interior in credulitate missi atq3 mittentis. Nō tñ iesus ex hoc bonum op⁹ actuale exclusit:

sed ꝑcedit opus mentis: quod est credere hūc ie
sum christū dei verū filiū/ab eterno patre ꝓ sa-
lute hoim missum. Est ergo hoc firmiter opus
dei: qm̄ solus deus fidē in cordib⁹ hoim opat:
nec aliqs illā ꝓpria virtute nanciscit aut meret:
qm̄ sine fide impossibile est placere deo. Qui ve
ro sibi nō placet/priuat vnde mereat. Est ergo
fides dūtaxat in ala op⁹ dei: necnō ⁊ q̄ ad salutē
satagūt/ esse ꝯuenit actuosos pmo i inuisibilita
te credēdo:/⁊ oim q̄ fidē inuisibilr ꝯsequunt. Et
qm̄ fides sine opib⁹ mortua ē: etiā op⁹ dei exteri
us decreto diuie legis pagit. Magnū est ergo
fidei sacrm̄/cū dicit op⁹ dei. Sȝ si quod de⁹ creā
do egit īspicim⁹/oē l cē pductū dicit: imo ē peni
t⁹ op⁹ dei: quod sua varietate atqȝ magnitudie ꝓ
Sap. 5 dit artificē/potuitqȝ cognosci: vt scriptū est: A
magnitudine em̄ speciei ⁊ creature cognoscibi
liter potuit eoꝝ creator videri. Quid igit est ꝙ
fides dicit opus dei? Equidē aduertendū ꝙ ali
ud est opus dei ab ipo factū/aliud a nobis agen
dū. Primū oē quod egit aut agit seu faciet de⁹.
Secundū ꝟo id esse a nobis quod fieri potest in
placitū eius ſm legē ⁊ edictū ipsius: ipa fides ex
inuisibilibus: ⁊ vt credat in eū quē ad nos pro
pter nos ad terras misit pater eternus: sine qua
nemo videt/nec videbit deū: etiā quē illa sancto
rū patrū prioritas in patria videre non meruit/
nisi merito eius q̄ a patre in plenitudine tempo
ris missus: ab illis fuerat creditus affutur⁹/ no
uitasqȝ nostra illū sic affuisse nec defuisse iā cre
dit: necnō ⁊ cetere virtutes ordinate infuseqȝ in
mentibus hominū ꝓ supernis: ⁊ id quod impo
nit impreteribili lege agendū/etiā ignorato fine
siue in aliquo ꝑter reꝝ ordinē ꝑterire vere ordi
nem visumqȝ cōem dissitaue videret vel absonuȝ/
opus est dei: ex eo quod vult ⁊ iubet/⁊ agendi ꝑ
stat virtutē/sine q̄ nemo quippiā rectuȝ agit. Est
etiā opus nostrū: qȝ nos facimus nostraqȝ vti
litate/nō sua. Nō solum aūt iesus hoc exigebat
vt eū crederent esse q̄ erat: sed vt sibi crederēt in
doctrina sana quā dabat. Multi em̄ deum fuie
christū credūt/doctrine ꝟo factiue nō credunt.
Et cū iudei aperte cognoscerēt ꝙ de seipo chri
stus dnis loquebat in forma seruili/diuina non
credita: ⁊ velut signis assoliti signa postulāt ad
credendū cū rememoratione priscoꝝ. [Dixe-
runt ergo ei: Quod ergo tu facis signum
vt videamus ⁊ credamus tibi? Quid operaris?
Patres nri māna māducauerūt in deserto: si
cut scriptū est: Panē de celo dedit eis mānduca-
1. Co. 1 re.] Veꝝ est quod apls scripsit: Judei signa pe
tūt: greci sapientiā. Ab initio quo deus eos se
gregauit a gētib⁹/in signis eoꝝ alos educauit: ⁊
oculos pauit: ex qbus ꝓpter eoꝝ cordis duriciā
am fere crediderūt illa faciētib⁹: nūc q̄dem me
mores moysi vnū de suis signis satis aptum ad
id quod saluator iā dixerat: vt opareē cibū q̄ nō
pit/ſȝ q̄ pmanet in vitā eternā: inducūt ⁊ inquīt:
Moyses dedit pṙib⁹ nris panē de celo in deser-
to/de quo ipsi māducauerūt. Tu ergo q̄ nos ad
te credēdū eē dei filiū ab ipo missū/tuis suasiōi-
bus niteris: quod signū facis/vt ipm̄ oculis cor
poreis videam⁹/⁊ tibi mēte credam⁹? Pro tergi
uersatiōe ista ꝟba erāt: qm̄ multa iā iā signa fe
cerat: nec credebāt: ⁊ maxie imediate ꝑteritu: ꝙ
tot milia hoim de q̄nqȝ panib⁹ saturauerat/ eoꝝ
alos debuit vt crederēt cōmouere. Sȝ q̄ credere
non vult/querit quo auertat. Et q̄ renuit facere
quod iubet/i excusatōis suffugiū tēdit. Infirmū
tn̄ ob signa ꝑstare fidē: ꝙꝙ iudei moysi ⁊ ꝓphe-
tis ⁊ aliq̄ christo/⁊ i pncipio nascētis ecclie plu-
rimi ob signa crediderūt. Ueritas ⁊ vita valid-
ores sūt: ꝑferunt em̄ signis oib⁹ ⁊ exēplis [Di
xit ergo ei iesus: Amē amē dico vobis: nō mo
yses dedit vobis panē de celo: sȝ pr̄ me⁹ dat vo-
bis panē de celo veꝝ. Panis dei est q̄ descendit
de celo: ⁊ dat vitā mūdo] Licet ꝙ moyses nō de
dit de celo panē veꝝ: ꝙuis orauerit ꝓ ꝑplo esurie
ti ne fame iter deserta periret: cui de⁹ ꝓuidit de mā
na: n̄ de celo/sȝ isto nobis vicino aere iussu dei
generato: quod de⁹ pluēdo dedit: iuxta illud: Et Psal. 77
pluit illi māna ad māducādū. Sȝ panis dei/pa
nis ver⁹ ē ipe dei fili⁹: q̄ de celo nō aiṙ ꝙ ꝓpa vo
lūtate descēdit. Panis em̄ dei ē q̄ descēdit de ce
lo/⁊ dat vitā mūdo. Uita solet ab hoib⁹ q̄rit af
fectata ꝓpē⁹: ſȝ vtinā hoim desyderia ea sollici
tudie i totā vitā ferret/sic ferūt in pte/ꝓ q̄ hoies
tāta patiūt. Christ⁹ aūt descēdit totā ꝯferre vitā
⁊ hoies a ptialitate i totalitatē trāsferre: pro ista
q̄ȝ vita pāis tren⁹ inq̄rit/q̄ ad etnā ꝯferre aliq̄d
neq̄t: p etna capessēda seipȝ panē ꝯstituit: q̄ ē pa
nis dei i mūdo degētib⁹ vitā donās/si illū suo mō
ad vescēdū accipiāt: ac ꝑ hȝ a se vitā pollicet etnā
vt i desyderiū vescēdi deuciat. Et iā auditores ali
q̄ cōmoti i ſmōib⁹ saluatoris desyderāt hūc pa
nē: a pollicēte q̄rūt. Sp em̄ laus bone rei desyde
riū dedit: ⁊ traxit ad se q̄rēdā. [Dixerūt ergo
ad eū: Dn̄e sp da nobis panē hūc] Subiecta po
stulatio cū dn̄m vocāt: ⁊ ꝯfessio iā ē sup id quod
forma seruil apparet. Supposita oino ozē pe-
titio/cū a supiore aliq̄d q̄rit. Petunt sp dari pa
nē hoib⁹ vitā dātē: qȝ viuere sp optabāt/vt appe
tit anim⁹ quoꝝcūqȝ mortaliū timētiū ꝑdere vitā
p mortē acerbā. Petebāt comestibilē panē cre-
dētes hāc hēe ꝟtutē: ⁊ more quo aliū comedere
autumabāt: vt mlier samaritana etiā christo vi
uā depoposcit aquā/ne sitiret/ne fatigaretur ad
haustū. Nō attollebāt eoꝝ i altitudie dicti men
tes: hūane sapiebāt ex desyderio: sic q̄rebant ex
desyderio vite. [Dixit aūt eis iesus: Ego sum
panis vite: q̄ venit ad me/nō esuriet: ⁊ q̄ credit i
me/nō sitiet vnq̄. Sȝ dixi vobis qȝ vidistis me
⁊ nō credidistis] Effert adhuc ꝟtutū laudibus
panē/⁊ magni effect⁹ ꝑconio i desyderiū traicit
eo ꝙ fames ex toto auferat atqȝ sitim: ⁊ exponit
quod alioꝝ more est esilis/vt se parēt ad debitū
esū: qm̄ sola fide satiabit māducat. Arguit autē
eos ꝙ eis dixerit rei ꝟitatē/ſȝ nō crediderūt: qȝ
videt solū formā seruilē. Credidissent aūt ei etiā
i forma ſuili/si p fidē eis forma dn̄abil astitisset
vt sic ꝟboꝝ/imo sniaꝝ ꝯtext⁹ eluceat. Dixi vo-
bis omnē veritatem; maxime de spūali/ non ve

corporali: de supernaturali, nō de naturali: de eterno, nō de tpali: de refocillāte aīas, nō corpa cibo. Sed qz vidistis me nō discretum a forma seruili p inuisibilē formā dei: nō credidistis meis opib⁹ neqz vbis. Vidistis etiā miracula facientē z ptēpsistis: z nō creditis de vero pane, q̄ aīas reficit z ad vitā eṫnā mittit. Et si vos nō creditis: sunt z erūt q̄ credāt: qz oē quod dat mihi pater ad me veniet: et eū qui venit ad me nō eijciā foras. Quib⁹ datū est a p̄re vt credāt in me, dati sunt mihi: et q̄ mihi dati sunt ad me veniēt itinere passibusqz virtutū: ergo ego vere sic veniētes nō eijciā foras a domo virtutū atqz fideliū, neqz a domo ciuiū supnorū: nec eijcietur in tenebras exteriores, vbi flet⁹ erit et stridor dētiū: qm̄ nō est in reb⁹ forinsecis delectatio vere fideliū: sz in interiori hoīe in his q̄ nō videnṫ

1. Corin. 1. corā deo exultāt: qm̄ vt ait ap̄ls: Gloria nostra hec ē testimoniū pscīe nr̄e. Non eijcienṫ foras q̄ exteriora nō amauerāt: imo plerūqz ptēpserāt: sz in hoc oē studiū dātes vt christū crederēt: ex toto corde diligerēt: z habitatorē int⁹ hrēnt. Hoc q̄dē dicebat iesus in designationē reprobatiōis iudeorū z ppl̄i gētilis eligēdi atqz saluādi: quem de⁹ paṫ eṫna pdestinatōe filio dederat: daturusqz erat i iusticia fidei: vt sibi corp⁹ credētiū coaptareṫ cū veniret ad filiū: nec eijcied⁹ nolēs, nisi volēs opareṫ q̄spiā aliq̄ deiectōe digna. Nā sicut q̄ credit p̄rē, credit z filiū: z quod dicitur recōuertit sic oē quod habet p̄r, habet z fili⁹ a p̄re tm̄ accipiens. Quib⁹ sit datū z q̄b⁹ nō vt ad filiū credēdo puenīāt, q̄re his z nō illis, quo merito aut demerito: nō ē inuestigabile a mortalib⁹: sz tm̄ laudēṫ irphēsibiles misicordia z iusticia dei: z iuste hoīz demerita pdēnēṫ. Igiṫ pmanēs cib⁹ in vitā eternā fili⁹ dei ē hūanat⁹ p nobis de celo adueniēs: i opatōe fidei ē: credētibus daṫ: denegaṫ icredulis.

¶ De volūtate dei patris quā fili⁹ se fatetur iplere in opatiōe salutis hūane: secundū Joannē solū. Ca. XIII

Disceptat varijs sermōib⁹ dei fili⁹ cū iudeis: z hoc agit vt credāt in eū: φ ipse sit sol⁹ vita eṫna hoīm q̄ de celo descēdit. Et qm̄ sup̄ dixerat: panis eīm dei est q̄ descēdit de celo z dat vitā mūdo: nūc apte asserit de se ipso φ vere sit ille panis: z cāz pdit q̄re descēderit, ne ociosus tantus crederet descēsus, dicens:

Jo. 6 Quia descēdi de celo non vt faciā volūtatē meā: sz volūtatē ei⁹ q̄ misit me.] Hec ē mei aduētus causa: qz descēdi de celo ad ima mortaliū nō meā volūtatē facere, nō meā gloriā q̄rere, sz ei⁹ q̄ me legauit. Sepe q̄dē ista sola tacta est. Sz si patris z filij est vna substātia, vna deitas: est z igiṫ vna volūtas. Cur ergo volūtatē suā a patris volūtate secernit: acsi alia esset patris quā vt pficiat venit: alia sua quā facere nō disponit? Eadem patris z filij cū vni⁹ sint substātie, vna ē volūtas. Sed distinguit formam dei a forma seruili: z φ a seipso nō est z a seipso non venit, sz ab eo q̄ misit vt nihil contēptui pateat, qz hō: nec φ sui causa sua re, sua vtilitate in hāc vmbrosā vitā descēderit: vt aūt neqz mittentē crederēt ad seipm̄ aliq̄d mittēdo filiū q̄rere: z audiētes eius iudicia inclinarenṫ ad fidē: p̄ris elucidat volūtatē. Hec est aūt voluntas ei⁹ q̄ misit me p̄ris: vt oē quod dedit mihi nō pdā ex eo, sed resuscitē illud in nouissimo die.] Si oē quod dedit mihi pater, ad me veniet nō foris eijciendū: q̄re dedit pater? Quia volūtas ei⁹ est vt nemo pdaṫ, nemo dānēṫ, nullus excludaṫ a regno ei⁹: φ nēo extra ciuilitatē supnā foris cū apostaticis spiritib⁹ maneat. Et si pdi videṫ ad horā: si mors corpi adimit sensū: si aīa ipm̄ deserit: si redierit in pstinū puluerē: si p oīa ē dissoluta cōpago: volūtas ei⁹ est vt illud resuscitē in nouissimo die: quod z faciendi ab ipo ptrē accepi. Perspicua ē dei volūtas de hūana natura: φ ex iusticia culpa exigēte in carne, nō in aīa moriaṫ z φ in eadē carne die nouissimo suscitēṫ. Sed in his q̄ sibi a patre ab eṫno iure pdestinatiōis dati sunt: z in veritate fidei ad ipm̄ accesserūt: resuscitabunṫ ad gloriā ceteris relictis ad penā. Venturus ē nouissim⁹ dies: vltra quē nō erit ampli⁹ dies successione nocturna: sz aut eterna lux aut obscuritas sempiterna. Finis apponēdus ē mūdo: cepit eīm: sz nō vt ad nihilū redeat vñ sumpt⁹ sed meliori cōditione donādus in electis, deteriore in reprobis. Iterū de paterna volūtate reualidat quod dixerat: vt ab auditiōe pmissorū accēderenṫ animi audiētiū ad credēdū, cū subinfert: Hec est volūtas patris mei qui misit me: vt oīs qui videt filiū z credit in eū, habeat vitā eṫnā. Et ego resuscitabo eū i nouissimo die.] Habet ne volūtas dei suppositā causam? Minime. Nihil eīm causa ipsi⁹ volūtatis: sed ipa sūma z pma causa bonorū omniū cunctorūqz existētiū malorū vero nō causa: q̄uis creauerit substātias bonas q̄ ppria volūtate deliq̄rūt. Igiṫ si q̄s pdatur a seipo deperit. Nā volūtas ei⁹ est: vt quod filio datū est, nō pereat. Et pater oīa dedit filio: sz multi aut nō accedūt, aut ppria volūtate se auferūt errore decepti videntes in reprobā partē. Attamen iusticiā posuit vñ homo mereaṫ z vitam eternā nancisci possit, q̄ in desyderio cūctorū est. Justicia vero quā mi∫icordia diuina remūeratiōe psequiṫ ē ipa filij dei credulitas: non φ ipsa causa diuine volūtatis existat vt hoc velit: sz ipa dei volūtas sic ab eterno pstituit atqz puidit: vt omnis q̄ videt filiū z credit in eū, habeat vitam eternā. In dubio verba sunt: q̄stione alios tangūt. Si videro referṫ ad oculos corpales: solū q̄ tpe christi fuerūt in regione iudea, in causa sunt damnādi siue saluād̄i, imo damnatiōis siue salutis: qm̄ post ascēsionē christus nō est ampli⁹ cōuersatus in terris: vt videri a mortalib⁹ vlterius possit. Sed si ad visionē internā inferim⁹: q̄ differētia inter videre z credere interponaṫ? qm̄ excepta visione patrie, q̄d in hac est videre nisi credere: q̄d credere nisi videre? Videm⁹ cū credim⁹ credimus cū videm⁹. Credere videre in enigmate est. Sic z ap̄ls ait: Videmus nūc p speculum 1. Corin. 13 z in enigmate, tūc aūt facie ad faciē: z hoc est qz credimus in enigmate videmus. Et alibi: Vidi Heb. x. 2

mus iesum per passionem mortis gloria et ho-
nore coronatū: q̄ nō de visione corporis/neq̄ de nō
credētibus/sed de credētibus loquit. Quid ergo
est/videt ⁊ credit? Que est visio ad quā iūgenda
est credulitas? Que est ista credulitas quā visio
p̄cedit: cū eterna visio sequat post fidē tēporis hu-
ius: nec fides ad visionē/sed visio sequat ad fidē.
Sed qm̄ euāgelica verba que viā salutis oībus
astruūt/nō alligata sunt tēpori/loco vel alicui gē
ti: sed cōia sunt ꝓ tpe/ꝓ loco/ꝓ omni natiōe ho
minū q̄ sub celo est/ꝓ capacitate volentiū. Pro
inde est quod dicit: Ut oīs qui videt filiū
et credit in eū/habeat vitā eternā. Sic
fideliter pleq̄ capit: vt visio sit in lectiōe siue au
ditu. Nam q̄ legit ea q̄ de christo figuraliter ⁊ ꝓ
phetice scripta sunt in euangelio: q̄ sunt dicta ⁊
acta ꝑ eū ⁊ ꝓ eo: quodāmodo videt etiā si nō cre-
dat. Qui etiā audit ab aliquo p̄dicante: quandā
visionem mēte gerit absq̄ quod sit adhibita fi-
des. Et cōmuni vsu loquēdi ꝓ oī sensu acapit vi
sus: vt de potētijs alioꝝ sensuū in pceptiōe obie
ctoꝝ sepe alicui vide dicat. Ad huiuscemodi vi-
sionē qñq̄ credulitas sequit/qñq̄ auertit. Quod
aūt auditus ꝓ visione ministret ad quaꝫ sequat
credulitas: vt in noticiaꝫ veniat s̄nīa saluatoris:
vt oīs q̄ videt filiū ⁊ credit in euꝫ/habeat vitam
eternam. Audi apostolū Paulū allegantē etiaꝫ
Ro. 10. alia testimonia scripturaꝝ: Oīs em̄ quicūq̄ in-
uocauerit nomē dn̄i/saluꝰ erit. Johelē ꝓphetā
allegat apl's: ⁊ ilico subinfert quod ꝓbare dispo
suit. Quō ergo inuocabūt eū in quē nō credide-
rūt? Aut quō credent ei quem nō audierūt? Quō
aūt audient sine p̄dicante? Ecce iesus dicit: vidit
⁊ credit. Apostolus ait: Quō credēt si non audie
rūt? Ubi christus videre seu visionem p̄misit ad
credendū/apostolus p̄misit auditū. Et adiecit:
Ergo fides ē ex auditu: auditꝰ aūt ꝑ verbū dei.
Ac ꝑ hoc visio quā christus/⁊ auditus quē apo-
stolus Paulus ad credendū ꝑtulit/solis nomi-
nibus distinguit. Resuscitatio sepe promissa id
id agit vt vita ista nō diligat/spes auellat a se-
culo: nil timore fiat: vt q̄s a virtute aut a veritate
exorbitet: nō cedat a terroribus tyrānoꝝ: nō sit
corpus in cura quō pereat/q̄d patiat/qua morte
finiat: cū iesus resuscitare velit in nouissimo die.
Igit volūtas patris eterni quā filius in tempo
re missus exequit/est vt ꝑ iusticiā fidei fideles sal
uent: vt nō ꝑdant eterne: vt ad vitā ꝑ eū quē cre-
dūt/resuscitent eternā. Dignū em̄ est q̄ vitā que
christus est in suo tempe semꝑ portauit in corde
ꝙ post mortem ad eternam vitaꝫ potiendā resu-
scitet in nouissimo die.

¶ De murmuratione iudeorū aduersus christū qr dixit: Ego suꝫ panis viuus ⁊c. quā ipse ob ipsorū icredulitatē repressit: secundū Joānē. Ca. XIIII

Nolens veritati acq̄escere/querit resili-
re. A rōne supatꝰ in uite inq̄rit suꝑ eam.
Subdi renuēs iusticie bellū parat: deui
ctus in cā sibi nō placita q̄rulat de iudice: hebes
intellectꝰ de altitudie dogmatū murmurat. Alta
de seipso dn̄s loquebat: sꝫ v̄a ⁊ expediētia mor
talibꝰ. Nec ad iactantiā sui/sed ad nostrā mise-
riā depellendā/ꝯferendāq̄ vitā in ꝓtoplastis ꝑ
ditā loq̄bat: ꝓmulgabat inficiabilē v̄itatē: sua-
siōibꝰ irrefragabilibꝰ vtebat: exigebat submit
ti ad fidē aīos. Et ista erāt iudeis implacita cer
uicosis. Erāt em̄ in tanta euidētia facta christi:
v̄ba v̄o eiꝰ luce clarꝰ refulgebāt: nō valētes alit
se tueri ad auxesim eoꝝ criminū/ murmuri coap
tauerāt cor ⁊ linguā. Et hoc malū ꝓpriū ē ꝑuer
soꝝ. [Murmurabāt ergo iudei qr dixisset: Ego
suꝫ pāis viuꝰ q̄ de celo descēdi: et dicebāt[Nō Joh. 6
ne hic ē iesus filiꝰ ioseph: cuiꝰ nos nouimꝰ pa
trē ⁊ matrē? Quō dic hic: qr de celo descēdi? In
oīm reꝝ causa/negocio ⁊ actiōe/ad vilissimā par
tem se tradit ille q̄ murmurat: oīa iura deficiunt
murmuranti. Et ipsa murmuratio testis est ꝙ
nulla sibi rō suffragat: nō sibi ascribit insistentē
eclipsim interius ⁊ exteriꝰ ille q̄ murmurat. Sꝫ
refundit in recte agentē atq̄ docentē: nō ascēde
bat ad doctrinā christi intellectꝰ exiguꝰ iudeoꝝ
qr nō se humiliauerat/vt ad illā ꝑcipiendā exal-
taret: igit oībꝰ sibi deficientibꝰ murmurabant.
Quō? Aduersus christū ⁊ doctrinā eius: qr se fa
tebat descendisse de celo: et viuuꝫ panē esse pro
vita eterna cōferenda mortalibꝰ. Ut in eis erat
iustā asserebāt iniquā murmurationē/ contem-
plantes dūtaxat formā eiꝰ seruilē: ⁊ genealogiaꝫ
terrenā sciētes/ generationē despexerūt eternā
vt oīno dicerēt nō de celo descēdisse/cuiꝰ cogno
uerāt geniturā ⁊ oēm cōsortē seu cognatū ꝓpin
quitate generis nominaliter ⁊ ex persona scie-
bant. Sed nec hoc eis ad excusatiōis suffragiū
cedit: si s̄m carnē sciunt dn̄i parentelā: si nō cre-
dunt ꝙ de celo descenderit. Qm̄ sicut vtrūq̄ po
tuit/sic ⁊ fecit: ⁊ de celo descendere/⁊ vt hō factꝰ
genealogiā carnis habere: vt in libris supioribꝰ
actuꝫ est. [Respōdit ergo iesus ⁊ dixit eis:
Nolite murmurare inuicē: nemo pōt venire ad
me/ nisi pater qui misit me attraxerit eum. Re-
sculpit murmurationē iesus: qr de incredulitate
veniebat. Nec ipsi credere poterant ip̄m esse ce-
lestē/nisi accepissent a p̄re: q̄ eos q̄ credūt trahit
ad filiū. Posset q̄dē hō aliū hoiem ad tertiū ho
minē trahere: sed ad filiū nō nisi p̄r: ⁊ ad patrem
nemo quēpiā nisi filiꝰ trahit: in relatiōe q̄dē hu-
ius tractiōis est virtus. Nō em̄ credit/sꝫ nec sci
tur filiꝰ nisi a p̄re: neq̄ p̄r nisi ꝑ filiū i noticiā ve
nit. Que ꝑ relationē dicunt/vnū nisi ꝑ respectuꝫ
alteriꝰ nō cognoscit. Secꝰ aūt ē de his q̄ s̄m sub
stantiā aut ad seip̄a dicerent. Arguūtur ergo iu
dei ꝙ non credebant deū patrē esse: vt nec filio
tractu inuisibili iungerent. Nec culpa nō trahē-
di est refundenda in patrē/sed in eos q̄ trahi no
lunt/dū se alibi restibꝰ ligant ne trahant. Non
em̄ violētia trahit pater ad filiū: neq̄ vtit pote
state p̄mente. In volūtatibꝰ agit vt trahant ad
filiū: vna sꝑ est presto/ea q̄ diuina est: si hūana cō
sentit/fit cōnexio: si dissentit/ auersio est i causa.
Rꝫ enū ē trahere: qm̄ a deo ē: sꝫ trahi se ꝑmittere
ꝑficit vnionē: ⁊ tractus finale p̄miū hꝫ. Quod ⁊

pollicet iesus. Et ego resuscitabo eū ī nouissimo die. Mors in exprimto erat a pmo innocente interempto p fratrē/ nec in quoq̄ abolita: odio et tedio et timori hoibus erat/ velut potissime amatū destruēs: qm̄ vita placita erat. Et cū ipa nō posset depelli desup firma secernēte iusticia: erat in pte sola misericordia si iterū post debacchationez eius resurrectio esset ad vitā: porro erat/ sed nō vera/ non arte/ nō angelica/ seu diabolica potestate/ aut hūana virtute. Solius dei erat homines reuocare ex mortuis: qui p filium missuz ad ima nostra/ resurrectionem hominibus mortalibus repromittit: pus factus ipse in humanitate mortalis: quo merito liberaret ab imperio mortis. Et hec dūtarat tractis a patre vt credant in filium/ vt ad beatā et eternā vitā resurgāt pmissio facta est. Et velut admirās q nō se trahi pmitterēt: aut duriciam eoꝝ ceruicis improperās scripturā pphete allegat: q possibile penitus ē homines edoceri et suaderi eis q hic iesus sit filius dei/ p salute hominum missus a patre. Est scriptum in pphetis: Et erūt omnes docibiles dei. Esaiā maxime saluator inducit vt eoꝝ animos ad credulitatē adducat: q possunt oēs homines a deo diuina doceri/ q̄uis nō omnes doceant: et ab eo q factus est homo primus/ ordinatus est ad scientiaz diuinoꝝ. Aliter diabolus nō potuisset eum decipe pollicēdo scientiam: nisi cognouisset ad diuinam scientiā ordinatū. Nec adam pstauisset assensum: nisi quia se cognoscebat etiā sciendo maiora posse pcipe cum iam sic arduā scientiaz accepisset/ vt cuncta creata p competentia nomina designaret. Igitur sola voluntas obstat discipulam fieri p scientiam fidei: velut superba satagens p ratiōes aut per signa diuina cognoscere. Sed docibiles dei docent a deo: q non vocibus strepit ad aures/ sed corda pfundit: Et si lingua humana diuini oraculi facta ē instrumentū: solus deus in cordib9 hominum vt credant/ inuisibiliter operat. Proinde [omnis qui audiuit a patre et didicit/ venit ad me] Audire a patre sine medio nō est p verba sonantia/ sed infusione peragit. Sed audiuntur ab omnibus ea que sunt a patre: non tamen omnis qui audit a docente doctrinā eloquij sui semp didicit: et est qui didicit. Eademq imagine multi diuinum qd audiūt et nō discūt: sed ille q audiens didicit/ venit credens ad filium. Sonat in ecclesia vox diuina: et quod mirū in lingua mortali multi audiūt: sz nō discūt/ ex impatientia/ ex incuria/ ex negligentia/ ex implicatione/ ex fastidio auditoꝝ/ ex colligatiōe animi ad materias/ ex affectib9 placitis qui dissolui timēt. Et quia sermo dei viuus si capit/ discerpit ab oībus animis: ex inclinabilitate cordis ad visibilia/ ex fastu animi/ ex inapparētia eoꝝ que dicunt euenit ut n̄ discit quod docet. Attñ audire a deo pře ex visione non esse filius manifestat/ dicēs: Non q2 patrez vidit quisq̄: nisi is q est a deo hic vidit patrē. Solus filius ab eterno patrē vidit atq cognouit: nō tanq̄ aliū in substātia/ sed tanq̄ aliū in psona: non vt sepatū a se: velut obiectū visus aliud est q visus: sed vnū erat/ immo et filij visio et obiectū patris: quia ipse et pater vnū sunt. Nemo aūt hāc visionem habuit aut habebit: etiā in illa patria visio angeloꝝ et oīuz btōꝝ non erit vt visio filij/ ab eterno vnuz existētis cū paterna substātia. Nec confert q alij euāgeliste dicūt: et cui voluerit fili9 reuelare: q visio ceteroꝝ visioni filij sit equalis: qm̄ illius ab eterno/ illoꝝ ex tempe: illius in substantia/ illoꝝ in accepto: illius in pprio/ illoꝝ in dato: illius in seipso/ illoꝝ in pticipatiōe. Quod si hoc de patria dixerim: multo magis negauerim etiam in via filium alicui reuelare patrem: vt eius et q reuelationē accipit/ sit equa cognitio.

¶ Qr qui crediderit in dei filiuz/ vitā meretur eternam: quia ipse panis est viuus illam prestās: secundū Joannem solum. Capl'm XV

Si vita eterna in desyderio mortaliū facta est: credat in filiū/ qui iuramento illā pollicet. Amē amē dico vobis qui credit in me/ habet vitā eternam. Ineffabile pcium est fidei meritum/ vt vitā mereat eternam. Deus illi tale pciū posuit vt tanti penderet: non est inuestiganda ratio/ sed eius iusticia facienda. Habet credulitas vitam eternā in pmissione: donec de pseuerātibus spēs largiat. Confirmat hoc iesus ex eo q est: ex eo quod in prisca vita non fuit. Hinc dicta exquirant vt intelligant: vnde credens dei filium habet vitaz eternam: ex eo q dicit: Ego sum panis vite. Unde prisci nō habuerūt: Ex eo q adiecit: Patres vestri manducauerūt in deserto manna/ et mortui sunt. Ergo vita ex pane vite. Mors nō ex moyse neq ex māna/ sed ex inuidia diaboli p adā: dicit eñ scriptura: Inuidia diaboli mors intrauit in orbē terrarū. Sap. 2. Quare igit māducatio māne in hāc disceptatione venit: Quia cū mors iā esset introducta in orbē: nō potuit auferri p moysen/ neq p comestionē māne quod ppls ex pluitiōe dei manducauerat in deserto. Sed hic est panis q de celo descendit: vt si quis ex ipso māducauerit/ nō moriat.] Ecce q ex pāe celesti comesto impiū mortis destruit: mors eterna oīno supat. Ego suz panis viuus q de celo descēdi. Si qs manducauerit ex hoc pane/ viuet in eternū.] Nō satis reputatū est q ex pane comesto mors eterna superet: nisi e regione vita tribuat eterna. Proinde cū panis sit oīno celestis: ex eo māducās in eternū viuet. Ex ipso celesti vero q pane/ si fide vera comedit/ eterne mortis impiū in hmōi comestione euanescit/ eterna vita confert. Quod et ait: Et panis quē ego dabo/ caro mea est p mūdi vita. Exponit quis sit panis viuus de celo descendens: q sit sua caro danda in mortem p omnium vita mortaliū. Sz neq caro de celo descēdit: qm̄ incarnari volēs: neq corpus portauit de celo/ sed assumpsit ex virgine. Quō igit panis viu9 q de celo descendit/ caro sua est?

Si descendit de celo/nõ caro. Si caro/nõ descẽdit de celo. Est pãis viu⁹ iesus de celo adueniẽs carnẽ assumẽs: ⁊ vniẽte gr̃a tres substãtie facte sunt vna ꝑsona: nõ ꝙ caro de celo descẽderit/sed sit vnũ facta cũ assumẽte dei filio qui descendit. Qui etiã signãter illã carnẽ assumptã: nõ diuinitatẽ naturaliter ⁊ eterne imortalẽ: nõ animã imoriturã ex nihilo creatã ꝑ mũdi vita daret in mortẽ: vt vnica mors christi duplicẽ mortẽ nostram excluderet: ⁊ ad vitã eternã in duplici substantia ꝑpararet. Necnõ ⁊ in cibũ eãdẽ daturus erat: cũ ꝓpria ⁊ secreta ptãte in illã transsubstãtiãdo elemẽtata cõuerteret: ⁊ relinqret mortalib⁹ similez imo eãdẽ potẽtiã cõuertẽdi atq sumẽdi.

¶ Q in disceptatõe christi cũ iudeis de vitali cibo etiã iudeorũ litigatio ẽ exorta: secundũ Joannẽ solũ. Ca. XVI

Nunq̃ nisi inter vnã ⁊ alterã partẽ contentio nascit: nunq̃ nisi inter dissidentes litigatio generat. Nam aliqui attollebant ad doctrinam de cibo nõ querẽtes rõnem: tendebãt in fidẽ/appetẽtes vitã eternã: non habẽtes quod opponerẽt doctrine ꝓpter defectum docẽtis/ neq docenti ꝓpter falsitatẽ doctrine.
Jo.6 Aliqui vero tumebant nõ valentes in factum/nitebant in modũ. Nã audito verbo: Panis quem ego dabo/caro mea est. Litigabãt ergo ad inuicẽ dicentes: Quõ põt hic nobis carnem suã dare ad mãducandum?] Simplr credens factũ non querit modũ: alias nõ esset simplex ipsa credulitas. Et signum est fidei fluctuãtis/cum mysterioꝝ christi modus inquirit: insistẽtes adhuc in ꝓcessu nature/ cũ aliq̃ vltra ipsaz audiũt/modũ nitẽti inqrũt. Uident litigare iudei velut in hac disceptatione diuisi: quia litigium agit inter aduersas partes: ⁊ inuicem conquirũt illi ꝓponẽtes qui in fidei simplicitate nõ stabãt: Quale aut quod verbũ hoc: quis insolitus sermo/ꝙ istius hoĩs caro sit cibus nobis tradẽdus ad esuz? Toti in sensibus erant: recesserãt ab internis. Quis vnq̃ iudeoꝝ comedit humanam carnem/nisi extrema illa necessitas coartasset: vt in obsidione factuz inscribit? Quis a se ipso partem carnis secauit: vt alijs prestaret in cibum? Quis se totum interfecit: vt pabuluz fieret alioꝝ? Abhorret sensus: aspnat ratio hũanã edere carnẽ. Quõ ergo iste carnem suã ad mãducãdũ poterit dare nobis? Et si esset exilis edẽdus ꝙ ꝑ eterna vita cito consumeret: pauci modicũ quid acciperent: Multitudo reliqua saluandorum quid comedendũ acciperet? Huiuscemodi cogitatiões versabant apud aias imperitas/ fidei non subiectas/diffidentes de potentia pollicentis: ne modus inueniri posset quo caro sua venire hõcste sine horrore mãducãtis in cibũ. At q̃ iesus nõ edisserit modũ: sz conat in factũ: videam⁹ vt caro sua oĩno comedat: ⁊ ad hoc vt fiat/minat ⁊ pollicet. Dixit ergo eis iesus: Amẽ amen dico vobis: nisi manducaueritis carnẽ filij hominis/⁊ biberitis eius sanguinem/non habebitis vitam in vobis. Qui manducat meam carnem ⁊ bibit meũ sanguinẽ/habebit vitã eternã. Et ego resuscitabo eũ in nouissimo die] Nõ sedat saluator litigiũ iudeoꝝ hesitantiũ de modo: apologiã nõ facit. Suadet carnẽ suã in cibũ accipe ⁊ sanguinẽ in potũ: ni fiat/interminat vite carẽtiã: vt fiat/vitã ꝓmittit eternã. Et si mors cunctos depascens/obicem de vita eterna faceret ad credendũ: etiã sepius resurrectionez dici vltimi repromittit: vtiliorẽ partẽ ꝑ auditoribus ratus/quesitoꝝ in credendis nõ reddere rõnem: ne infirmaret fidẽ/ q̃ rõnibus non fulcit. Que si reddunt/fides ipsa minuit: ⁊ tandẽ ei⁹ demit premiũ ꝑueniens ex eo ꝙ non videt credit id etiaz quod nulla itelligit rõne: seu ꝑ naturã euidẽs demonstratio ꝓrogat: astruens eis subseq̃ns formam/de cõcionando credenda in reddendã rõnem traijciãt: ne fidei meritum adimant. Ac per hoc quia deus est q̃ hec sic ordinauit: in quibus fidei scientiã posuit: in qua iusticiam supra veterẽ legem/imo sine compositione perfectã: quia illa imperfecta erat: statuit in qua saluos facere homines ab eterno ꝑdestinauit. Non queratur a mortalibus modus operum diuinoꝝ/neq ratio factibilium. Nec si a fastuosis querit/quis rationem reddere conetur. Superbe querit: ꝑamplius superbit si q̃s nitit elucidare modũ et rationem eorũ que humanas intelligentias omnino transcẽdũt. Quorũ modus ⁊ ratio sola est diuina voluntas: q̃ sicut voluit/ita ordinauit et fecit. Cuius velle moduz suarum actionum inquirere/tale dixerim quale si ꝓprio humero q̃s vellet imponere totum orbem.

¶ Quod cibus carnis christi et potus sanguinis eius secundum rationem et moduz fidei sumpti/ vere donant vitam eternam: secundum Joannẽ solũ. Capitulum XVII

Licentiam habuerunt ꝓtoplasti in paradiso deliciarum positi/edere de omni ligno quo ille hortus consitus erat: etiam de ligno vite/quod comestũ vitam ꝑstabat: tũ de vno ꝓhibitio facta est: non tanq̃ de malo: quia nullum malum deus fecerat: sed vt in illo probaretur obedientia subiecti ⁊ imperiũ ꝑceptoris: que ꝓbatio de re mala esse non debuit. Et sub interminatione mortis ꝓhibitio facta est/vt cautius seruaret. Non aũt in ꝓhibitione seruata siue abstinentia ꝓmissuz aliquid est: q̃m in abstinentia ⁊ ꝓhibitione non apponit ꝑmiuz diuina iusticia: sed satis est si suppliciũ non incurrit. Premiũ autẽ ligno vite appositũ erat/si sumptũ fuisset ad esum. Igitur cauere a malo ꝑmium non meret/sed penam euadit: bonum vero agere non solum effugit supplicium/sed nanciscitur ꝑmium. Applicauerũt ad ꝓhibita volũtatem/ ⁊ opus suasiõe callidi tortuosi: ⁊ incurrerunt mortem/ad quam facti non erant: ⁊ priuabant vita/ ꝑ qua ⁊ ad quam facti erant/nõ edentes illud vitale lignum. Cetera vero ligna ꝑ indifferentiam erant. Igitur omne humanũ genus morte multatũ ⁊ vita ꝑuatũ erat: nec ei ade-

Gen.2

rat aliũde spes fugiẽde mortis petẽdeq̃ vite: nisi
cũ deus in suo impio iã cõtemptus/ hominũ mi
seratus voluit subuenire. Uerũ q2 p cibũ vetitũ
mors in vltiõe fuit/ et in puatione vita/ p intactũ
cõcessũ: p cibũ celestẽ/ editũ diuine/ verũ/ syncerũ
sine admixtione contrarij depelleret horrida et
odiosa mors: et vita optata redderet: dũ seruet
obedientia de sumẽdo/ put in vetito inobedien
Jo.6. tia est seruata. Et hoc ẽ quod saluator dicit: Ca
ro mea vere est cibus: et sanguis me
us vere est potus. Qui mãducat me
am carnẽ/ et bibit meũ sanguinem: in
me manet et ego in illo. Per cibũ mala/
p cibũ bona puenĩũt: sed nõ p eundẽ: nullus tñ
cibus est malus/ sed mala sumptio esse põt. Ois
creatura dei bona: oĩs cibus valitudini aptus
quia natura bonus: sed melior vnus alio inueni-
tur: nullus tñ cibus est verus ad amatã pmis-
samq̃ vitã/ nisi vnus de quo iesus: Caro mea ve
re est cibus. Ois cibus si bonus ẽ et verus ex eo
quod est et aptus ad istam fallacem vitam p tẽ-
pore/ non eterne. Ad vitam veram eterneq̃ ma-
nentẽ/ solus est christi caro. Et quẽadmodũ cibũ
potus consequit/ sic carnẽ sanguis. Igit et san-
guis eius verus est potus: sicut caro verus ẽ ci
bus. Ois vero rõne vtẽs veritatẽ in oibus q̃rit:
in nulla falli vult: q̃q̃ puersus sepe fallere velit.
Nullus vellet pasci somniato cibo neq̃ picto/
sed vero: si famẽ pateret indigeretq̃ cibari. Si
fames vero cruciat: nil pendit si dormiens som-
niet esum: aut videat pictũ in pariete cibũ. Uen
ter repletus ridet ex his quousq̃ vacuet. Uiue-
re appetens vite fulcimenta conquirit: et eo me
liora q̃bus sanior vita seruet. Proinde quia ve
re famis inedia cruciamur: quia viuere in eter-
num vellemus: quia cũcta terrena in veritate nõ
satiant/ non mortem depellũt/ vitam eternã nõ
prestant: verũ cibum/ verũq̃ potum oblatũ de-
bita sumptione capiamus. Sed vnde destructio
mortis? Ex cibo potuq̃ celesti. Quõ quis eruet
ab illa? Quõ eterna vita ex huiuscemodi dona-
bitur? Ex mansione in illo qui sup mortem ha-
bet imperium/ et eternam tradere vitam a patre
traditã potestatẽ. Quomodo ergo in illo mane-
bim9? Per comestionẽ carnis/ sumptionẽq̃ san-
guinis: qm̃ qui manducat meã carnẽ et bibit me
um sanguinem/ in me manet/ et ego in illo. Mu-
tua fit mansio ex his assumptis: vt ille in nobis
maneat tanq̃ vita in mortali corpe/ et nos in illo
tanq̃ in fonte vite. Si ipse qui est vera et eterna
vita/ manet in nobis: et nos vo mortales in chri-
sto vita manebimus: abolebit mors: eťnaq̃ vita
in possessiõe fiet ex interposito seruatoq̃ pacto
q carnẽ eius comedam9: bibamus et sanguinez.
Euidẽs in fide rõ deuitãde mortis concedẽdeq̃
vite subiũgit: Sicut misit me viuens pa
ter/ et ego viuo ppter patrẽ. Et q̃ mãducat me: et
ipse viuet ppt me] Originalis et fontalis et pma
et pncipiũ vite pat: a quo et in quo fili9 viuẽs ppt
patrẽ. Uita q̃dẽ pris et filij vna ẽ: et nobis aliũde
q̃ ab ipo esse nõ põt. Proptea dicit: Qui mã
ducat me/ ipse viuet ppter me. Nõ mo-
nemur mãducare patrẽ: qm̃ pater nõ assumpsit
mãducabilẽ carnẽ: sed filiũ illã assumentẽ: et vita
nr̃a sit in filio et in patre: in filio/ si carnẽ ei9 man
ducauerim9: in patre/ qm̃ ab ipo est filius. Hic
est panis qui de celo descẽdit. Ad cõfir
mationẽ audituro2 et credituro2 sepe repetitur
huiuscemodi verbũ: ad differẽtiã ill9 panis/ qui
mãna dicebat: quod de9 in deserto patrib9 plu-
it: cũ ille nõ pstiterit vitã/ sed iste pstat eternam.
Propterea sequitur: Nõ sicut patres ve-
stri mãducauerũt mãna in deserto/ et
mortui sunt. Acsi patenter dicat: Hic iesus
dei filius panis est de celo descendẽs: sed nõ si-
cut ille panis in mãna: quẽ pres vestri mãducã-
tes etiã mortẽ corpis sũt exprti: qm̃ ex illa vita nõ
erat. Reficiebat ad horã corpa intra vota/ miti-
gabatq̃ famẽ: nõ aũt depellebat. Iste vo pstat
vitã/ famẽq̃ depellit. Proinde: Qui mãdu-
cat hunc panẽ/ viuet in eternũ: q2 ipe vi
ta est eterna ex patre: q̃uis tpalis sit ex mre. In
oib9 aũt his verbis nec modũ mãducatiõis ape
ruit: de quo maxime fuerat litigatio ad inuicem
iudeo2: vt supra platum est: ne fidei robur decre
sceret: et meritũ eius nõ tã alte appenderet in lu
ce. In fide factum: in fide modus existit. Plus
enĩ est q voluit hoc facere fecitq̃/ q̃ mod9 in fa
cto: atqui si factũ in fide/ modus nõ erit in de-
cl[illegible]tiõe. Nõ eñ pponit hmõi celesti facto mo-
dus eius. Si q̃s igit in oib9 actiõib9 saluatoris
sibi pstitent ex captiuato intellectu facto fidem
nõ q̃rat vlterius modũ et rõnez. Eo aũt forte de
mõ reticebat: qm̃ adhuc nõ parauerat aut dede
rat cibũ ex sua carne/ quẽ in vltima cena fecit: cũ
in carnẽ suã panẽ/ et in sanguinẽ suũ vinũ inuisibi
li et diuina ptãte cõuertit: ipse prius sumẽs/ deinde
ceteris discipulis ad mãducandũ et ad bibendũ
tradidit. Nõ tñ ex hoc quõ illa cõuersio et man-
ducatio fiat carnis/ alicui mortaliũ: nisi veris fi
delib9 ex fide/ nõ ex rõnib9 aut demõstratiõib9
patuit: hoc dũtaxat multiplici vbo asserens/ q
huiuscemodi cib9 carnis et pot9 vini opat sumẽ
tib9 ad vitã eternã sub pollicitatione veritatis.
Et ciuitas in q̃ hec pmulgata doctrina/ creduli
tati facit argumẽtũ: ex eo quod euãgelista subie
cit: Hec dixit in synagoga docẽs in ca
pharnaũ: q̃ interptat villa pinguedinis. Et
pinguis est panis iesu: de quo in bñdictiõe azer
pphetatũ fuit: Azer pinguis panis eius: et pbe- Gen.49.
bit delitias regibus.

¶ Hic sermo de cibo vitali aliquibus
discipulis visus est dur9: quorũ mur
murationẽ christus conatus ẽ aufer
re: secundũ Joãnẽ solũ. Ca. XVIII

Non capitur a paruis igenijs dogma-
tum altitudo. Temperandus est ser-
mo ad intelligendi virtutem/ et intel-
ligentie facultatem. Si doctor supergreditur/
aut non querit intelligi/ aut in admiratione fie
ri appetit: ibi vero sterilitas/ hic vanitas.
Sed nec Jesus in his erat: satagebat vt intel-

ligeret/et deuitabat iactantiā. Unde igit sermo
eius ad intelligendū seu pficiendū durus visus
est. Unde aduersus christū murmuratio est ex-
orta. Non ex altitudine verbi/qui⁹ altissimi: of
ferebat enī fidei/nō intellectui naturali: defectū
cuius ad intelligendum suppleuisset et fides. Si
nouus et insolitus: in admiratione animū debu-
isset suspēdere: non in illā improbitatē inducere
vt veritatē appellarent duriciā et murmurarent
aduersus recta loquentē. Sed mos est homi-
nū peruersorū et erectarū ceruicū/id in doctrinā
doctorū refundere quod animo gestāt: et allega-
re impossibilitatē in preceptis/et murmurare de re
ctis: nec exercent intellectū vt sciant: ne imposi-
ta faciant/imposturā inquirētes aduersus sanā
doctrinā. Et sepe doctorē murmurādo blasphe
māt: neq; consyderāt dictū/dicentēq; nō aduer-
tūt. Sicq; de sermone verbi vitalis mala respō
sio facta est: sicut euāgelista testat dicēs: Mul
Jo.6 ti ergo audiētes ex discipulis eius di
xerūt: Durus est hic sermo: quis pōt
eū audire? Dicebant aliqui christi discipuli
ex auditu sermonū eius/quidāq; sequela: sed hi
nō erāt de numero duodecim apostolorū/aut de
numero septuagintaduorū discipulorū: de quorū
nūero nemo periit/nisi vnus: sed discipuli erant
dū audirent/sequerētur q; psonā. Qui sermonez
humilē/sanū/congruū humanis inuisibilibusq;
languoribus/oībus volētibus aptū/pulchrū/p
omnia rephensione carentē/durū appellauerūt
ad intelligendū forte: sed nec excusatio: dicebat
enī vt crederet: aut ad agendū videbat difficilis.
Equidē si corpe agendū aliqd indixisset/seu mo
lestū sensibus: aut difficile aut impossibile qd in
eptū et inuerecundū. Neutrū habebat: sed duri-
cia erat in animo iudeorū: q dure ceruicis hōies
a creatore omniū appellati sunt. Ideo durum
appellauerūt sermonē eius/impossibilitatē sibi
obediēdi adiicientes. Quis potest eum audire?
Audiri primus auribus corpis potuit: sed ad in
telligentiā et obedientiā ipa impossibilitas refer
tur. Hi nō humiliter venerant ad doctrinā: ti-
mebāt animo: causam querebant vt a saluatore
discederēt: velut q causam querit q vult recede-
re ab amico: sed non datā a christo/a seipsis ille-
gitimā inuenerūt. Sed sciens autē iesus
apud semetipsum q: murmurarēt de
hoc discipuli eius: dixit eis: Hoc vos
scandalizat. Si ergo videritis filiū hoīs ascen-
dentē vbi erat prius. Spūs est q viuificat: caro
nō prodest quicq;.] Sciebat omnia q cogitaban
tur et dicebant atq; fiebant ab hoībus apud se-
ipsum: nō pceptione sensuū facta relatiōe/sed p
pria cognitiōe diuina: quā nihil latere pōt: qua
nouit quod aut in cordibus aut suppressis ser-
monibus murmurabāt: et inonerosus sibi pu-
debat ipsis: ne decepti resilirēt et vitā eternā p-
derēt pmissam in cibo vite. Dixit eis: Hoc vos
scandalizat quod dixi de cibo vite in eternū ma-
nente: q vitā eternā dat quam nō habuerūt pa-
tres in māna: q prtuli me moysi: q: dixi me viuū

esse panē qui de celo descēdi: q resurrectionē p
misi facturum in nouissimo die: q in me credere
vitā est nancisci eternā: q ad ipsam habendam
oportet meā manducare carnē/que verus est ci-
bus: et meū bibere sanguinem/qui verus est po-
tus. Si ista sunt q vos scādalizant/me tm̄ homi-
nē cogitantes: innitētes eo q genealogiā ex car-
ne cognoscitis: recte tamē sapiētes sciūt ista om
nino sensum et omnē hominū excellere transcen-
dereq; virtutē. Sed plus in me visuri seu de me
audituri estis: vt si quis homo dixi/virtute diui-
na tamē fassus sum. Proinde si videritis filium
hoīs quē me solū esse cogitatis/ascendentē vbi
erat prius: quia dei filius: ascendentē vt homo
vbi prius erat vt deus: patebit credēdi via: faci-
liter cogitatio retundet q carnalis genealogia
mihi adimit potestatē: et si qua dicta vos scāda
lizant/animos vestros in fide quietabūt: et scan-
dalū ex visa carne sumptuz delebit: qm̄ spūs est
qui viuificat: caro aūt non prodest quicq;. Nolite
carnē aspicere: ad nihilū ipsa valet. Omnis ca-
ro fenū: et prudētia carnis mors est. Etiam caro
christi sic inspecta nihil vtilitatis afferre potest
si deitas que spūs est/in vnione cū ipsa nō esset.
Caro vt aperte sumat totus homo/nō prodest: ni-
si deitas in fide sit cū homine. Caro etiā suo mo
re loquit: sed illa que loquit lingua carnis/spūm
habent et vitā. Ideo dicit ipse iesus: Uerba
que ego locutus sum vobis/spūs et
vita sunt. Inde dictū: Caro quā aspicitis et
cogitatis non prodest: neq; illam ad vestrū predi-
caui prefectum/etiam cū sumendam tanq; verum
cibum edixi/sine spirituali vnione deducta cum
credulitate deitatis eterne/nec sine spirituali in
telligentia veritatis: ac per hoc iniusta erat su-
pra disserta cogitatio iudeorū: sed iusta retapo-
tio saluatoris: irrationabile scandalū: sz eius se-
datio ratiōabilis cū ad id tēderet iesus vt quod
ab ore humano pcederet/spiritus et vita esse cre
deret. Sed aliquorū incredulitas obsistebat: quā
saluator aperuit dicens: Sed sunt quidaz
ex vobis qui non credūt. Sciebat ie-
sus ab initio qui essent nō credētes:
et qui esset traditurus eū. Perspicuum
atq; luce clarius est q deus neq; potentia/neq;
ratione reddita vtebat in dictis actiōibus suis:
sed tm̄ nitebat ad introducenduz fidē ad corda
que audiebant: et q ex incredulitate ad sua dicta
omne scandalū erat: ex hoc quod ait: Sunt qui-
dam ex vobis qui nō credūt. Quod si crederēt/
nō scandalizarent in his q a iesu dicta sunt: imo
potius letarent: qm̄ verba sunt ad eundū in do-
mū dñi: in quorū figura loqbat dauid: Letatus Psal. xxi
suz in his q dicta sunt mihi: qm̄ ex his in domū
dñi ibimus. Nō latebat iesum ab eo q cepit cō-
gregare discipulos/credulitatē aliqbus nō affu
isse aut etiā defuisse: necnō et pnouerat proditorē.
Seu ab initio p eterno. Uerba sūt euāgeliste/nō
saluatoris. Qui [et dicebat: Propterea dixi vo
bis: q: nemo pōt venire ad me/nisi fuerit ei da-
tū a prē meo] Hoc iā est sup disserttū.

¶ De discipulis qui non credentes verba dñi/recesserũt retro abeũtes: secundũ ioannẽ solum. Ca. XIX

Conuertit ad dominũ fides: incredulitas do venire non sinit aut auertit. Nectit fides: incredulitas late vagat: aut iugatum soluit. Fides verborũ altitudinem nõ veretur: quibus subiecta superfertur nõ terretur ab inapprehẽsibili: omia capit credens. Apprehẽsio naturalis e regione consistit ꝛ incredulitas gradit in peruersum. Ipsi semet ipsos accusant/ꝙ nõ adheserũt ex corde in fide inuariabili: qui ex incaptibilitate verboꝝ retro cesserũt. Unde euãgelista/nõ saluatoꝛ edisserit.

Joan. 6. Ex hoc multi discipuloꝛũ abierũt retro: et iam nõ cum illo ambulabant. A christo deficere non est cũ quo fiat honestum fedus: ꝛ cũ repedatur ab ipso/non ad domũ aut ad quietẽ/sed in mortẽ itur. Etenim ipse vita. Et lapsus est ad erroꝛes veritate relicta: etiã ipse veritas cũ sit. Necnon per deuia quecꝫ tendit/qui rectã deserit viam. Ipse quippe via fact⁹ nobis ad penitentiam. Ue igitur qui relinquũt iter rectum/ꝛ vadũt per vias tenebroſas: sed qui retro cedũt/de dei regno desperẽt: quoniã nemo mittens manũ ad aratruꝫ ꝛ respiciens retro/aptus est regno dei: quod se in amplioꝛa extendẽtib⁹ nõ retrouersis datur. Perulle vinculũ est quod verba dissoluũt. Quid si adiecta toꝛmenta fuissent? Nexus vtiqꝫ fidei ꝛ amoꝛis christi si verus extiterit/ex verbis ꝛ penis atqꝫ toꝛmentis etiaꝫ interminãdo quis moꝛtẽ peramplius innodat: ꝛ sub pressuris increscit: ꝛ eque vt verba deridet verbera. Sed pusillanimes sibiqꝫ placẽtes/verboꝛũ autẽ indignatione difficili seu impossibili ab intellectu puro nõ adiuuante fide aut dubietate/seu quomodolibet hebetudine restricti et territi retrospiciũt: ꝛ non ambulant mente/vita moꝛibusqꝫ cum eo: sine quo erraꝛ et inciditur in latrones ꝛ vꝛsos: ꝛ nunꝙ optatũ deuenit in terminum. Uelut in virtutib⁹ omniũ bonarũ actionum principiũ est fides: sic incredulitas excludens a bonis/in voꝛaginẽ omniũ maloꝝ immergit. Nullus ꝙ pure fidei maioꝛ nexus: sed qui cito resiliunt/nondũ attigere illã fidei puritatem: aut non addiderunt fidei charitatẽ. Et nulla seiunctio remotioꝛ ꝙ infidelitatis/ et nõ adhibite charitatis. Abeunt ergo retro qui repetũt affectu peruerso ea que nõ odio dimiserũt: ꝛ in moꝛibus perditis reuersant/quos iure reliquerũt. Abeunt retro/relabunt in indirectionẽ voluntatis: qui regulari nolunt celestib⁹ disciplinis: cõ-

2. Pe. 2. tra quos petrus in epistola sua dicit: Si eñ refugiẽtes coinquinationes mũdi in cognitionẽ saluatoꝛis domini nostri iesu christi/his rursus implicati superãtur: facta sunt eis posterioꝛa deterioꝛa prioꝛibus. Melius eñ erat illis non cognoscere viam iusticie: ꝙ post cognitionẽ retroꝛsum conuerti ab eo quod illis traditũ est sancto mandato. Contigit eñ illis illud veri ꝓuerbij: Canis reuersus ad suum vomitum: ꝛ sus lota in volutabꝛo luti. Diuina librãte iusticia nemo hesitet deterioꝛem fieri retroꝛsum ꝯuersum/ꝙ non fuisse cõuersum. Qui eñ semel improbabili ratione placuit: sine peccato inexcusabili displicere nõ potest. Est etiã manifestus erroꝛ/a ratiõe mentẽ auertere. Et ꝙꝙ de mysterijs saluatoꝛis ratio aperta reddi non possit: tamen ab ipso recedere nulla ratio suggerit: neqꝫ suaderi potest irrefragabili argumẽto. Satis eñ est ad sequelam eius nõ habere oppositam causam: neqꝫ relinquẽdo ꝓpiciam.

¶ De discipulis qui electi a christo ipsum solum eligentes cetera contẽpserunt: secundũ Joannem solum.

Capitulum XX

Per interrogationẽ verbalẽ iesus suos discipulos experit quid elegerint: ꝙuis coꝛda omniũ sciret: sed ad confessionem oꝛetinã trahit. Quod si coꝛde ad iusticiã que per fidem est/credunt: oꝛetinus exprimant quod sentiunt ad salutẽ: ꝛ vt pateat fides bonorũ per incredulitatẽ peruersoꝝ: ꝛ incredulorum eluceat peruicacia confessione fideliũ. Necnõ vt iesus prodat se agere libertate/nõ coactione voluntate/nõ necessitate: sicqꝫ velle ipsi adherere volentes/ꝛ permittere abire volentes: idcirco quibusdã recedẽtibus iesus ad duodecim est locut⁹. Dixit ergo iesus ad duodecim Joan. 6.
Nũquid et vos vultis abire? Quia recesserũt aliqui ob incredulitatẽ/in arbitrio ꝓprio cõstituti. Sciens tamẽ latebras mentiũ ipsorum/illos interrogat si abire alio' volũt: sicut illi abierũt: vt permittat abcessum. Ac si eos sermone tali alloqueretur: Meũ fuit vos recipere venientes/venire vestrum: meũ retinere discipulos: vestrũ est penes manere doctoꝛẽ/ aut abire liberi vt venistis. Non cogo/non aufero libertatẽ. Uidistis que feci: audistis que dixi. Est ne sermo durus cũ precipit/ cum consulit/cũ iuste minatur/cum misericoꝛditer pollicetur? Capit eñ vester in fide intellectus. Est ne quid in causa? Uultis ne abire increduli: an mecũ manere credẽtes? Non ꝙ christus velit ab ipso celebrari diuoꝛtium: sed sinit vnumquẽqꝫ suum placitũ querere: siue sic aut ne asseqtur: ꝛ libero vti arbitrio. Attamen ab his qui fide sibi intremula adheserunt dicitur: Nam respondit ergo ei simon petrus: Domine ad quem ibim⁹? Uerba vite eterne habes. Et nos credim⁹ et cognouim⁹: qꝛ tu es christus filius dei viui. Iustam honestãqꝫ desperationẽ poꝛpter optimã ꝛ infallibilem spem apostoli ꝯsciuerant: cũ petrus respondit ꝓ omnibus: Dñe ad quẽ ibimus? Desperauimus de omni hoĩe: quoniã maledictus qui ꝯfidit in homine: ꝛ ponit carnem brachiũ suum. Et nolite sperare in principib⁹ in filijs hominũ/in quib⁹ nõ est salus. Et quis est qui nos eruat de potestate tenebrarũ: qui transferat in regnũ eternũ: nisi tu sol⁹ qui verba vite eterne habes? Et nos mente credimus/ꝛ per miracula facta cognoui-

mno: et tu infudisti cordibus nostris fidem: quia tu es christus filius dei vivi. Supergrediuntur apostoli hac confessione iudeos: qui tantum ioseph et marie filium asserebant: dei filium confitentes: in quo solo spe omni alia derelicta / pro vita eterna sperantes: vti dicerent: Et nos viuere in eternum querimus: ad hoc satagimus vt in eternum viuamus: igitur ad quem ibimus vt viuamus? Ubique dominatur mors: et si creatura est aliqua que non moriatur / vitam alteri conferri non potest. Tu vita et apud te est fons vite: non transitorie / sed eterne. Uerba tua depromunt que sunt eterne vite. Alias legimus petrum pro omnibus apostolis confessionem de christo similem protulisse: non per reuelationem a carne aut a sanguine / sed edoctus a patre. Ita et hic non humana sapientia / sed diuina perfusus verbum confessionis salutifere eructauit. Sed ibi quasi pro se locutus beatificatus est: hic vero exceptionem vnius audiuit a confessione quam fecerat / cum pro omnibus loqueretur / dicens: Et nos credimus et cognouimus: nescientes vnum esse diabolum inter eos: quem christus declarat ex mala qualitate / tacens ex nomine. **Respondit eis iesus: Nonne duodecim elegi: et vnus ex vobis diabolus est?** Jesus elegit apostolos: non ipsi dominum iesum elegerunt: sed electi vt salui fierent / consenserunt: attamen vnus qui non consensit / diabolus factus est a seipso: malicia / non natura. Atque vellet differere christus: Non mirum si aliqui abierunt retro: quos non tanta prerogatiua dignitatis elegi: cum vos duodecim pre ceteris insigniuerim: quos et apostolos nominaui: etiam inter vos vnus de electis a me / sed non ante mundi constitutionem aut ab eterno: quoniam non sic esset iam diabolus. Nec omnes hoc animo creditis et tenetis: quod ore confessus est petrus: cum inter vos vnus vestrum existat diabolus. Declarat autem euangelista in scribendo euangelium quis hic fuerit: cuius nomen christus semper tacuit. **Dicebat autem de iuda simonis scariothis: Hic enim erat traditurus eum: cum esset vnus ex duodecim.** Perspicuum est non esse diabolum natura / sed vitio: cum a saluatore iudas sit diabolus appellatus: qui fuerat electus apostolus. Timor cum cautela construitur / si homo potest sua malicia diabolus fieri: cuius nomen horrendum est nominare. Uerum tamen multi nomen exhorrent: sed facta diaboli non abhorrent. Sed tolerabilius esset diabolum videre / quam esse: ipsum vexantem pati / quam fieri. Ac per hoc si iudas proditor a seipso potuit diabolus fieri: quot igitur sunt deprauata mente facti diaboli? Quid igitur expedit diabolo spirituali / vt ad culpam homines tentet: si ipsi sibi homines facti sunt demones? Nemo causetur aduersus inuisibilem hostem / dicens: hoc mihi fecit diabolus si homo a seipso est diabolus factus. Et sicut primus diabolus a seipso factus / non ab alio: sic homo diabolus non fit / nisi a semetipso. Non enim traduce naturali diabolus a diabolo gignitur: neque funditur arte / manu seu aliquo instrumento: siue a spirituali tantum / siue a coniuncto diabolo. Iusti igitur homines huius cautus timor et timorosa cautela magis a seipsis ne diaboli fiant / quam ne a iam factis tententur / quamve socientur. Nam et in inferno crudelior erit pena sua prauitate se videre diabolum factum: quam cunctos alios sibi habere adhibitos ad tormentum et ad eternum consortium. Necnon timendo caueant et cauendo contremiscant: si qui sint / etiam si esse aliquid magni videantur: ne efficiantur ex peccato diaboli: cum audiunt diabolum factum vnum ex duodecim discipulis filij dei: cui non profuit christi presentia / superna sibi declarata doctrina / et apostolorum sancta societas: quin a seipso efficeretur diabolus / cum alijs antiquis demonibus in eterno igne sociandus.

¶ De disceptatione habita inter iesum et phariseos et scribas super mundicia spiritus et mundicia corporis: secundum mattheum et marcum. Ca. XXI

Acti ab inuidia seu per odium quod preter rationem est / in alterum ardentes querunt semper vnde calumnientur: et aduersus ex osum etiam in minimis captionis laqueos tendunt. Ex iniquitatis incessu pharisei et scribe christum persequebantur. Est etiam et peruersorum genus: qui omne quod agi videt / alia lege quam agant / reprehendunt: fastu presumentes omnia debere fieri lege inuenta potius quam diuina. Et si diuine deferunt: quandoque audent et suas inuentiones legi diuine componere: vt eadem censura ferantur. Sunt et qui omne quod non agitur eorum sancionibus / existimant eis aduersum: necnon et authores in hostilitatem recipiunt: in quos verborum et morum improbitate deseuiunt. Necnon et reperiuntur qui cultui corporis intendentes / sua interiora dimiserunt: quorum omnium similitudinem gerunt pharisei et scribe. De quibus dicitur: **quod cum venisset iesus in terram genezareth et fecisset multa miracula: tunc accesserunt ad eum pharisei: et quidam de scribis venientes a hierosolymis. Et cum vidissent quosdam de discipulis eius communibus / id est non lotis manibus manducare panem / vituperauerunt.** Mar. 7. Nihil facetum / nihil vrbanum / nihil ad cultum corporis / nil alienis oculis placitum suos discipulos christus docuerat: sed omnem mundi corporis contemptum: vt etiam mensam in contemptu corporalis mundicie ponerent: panem seu cibum illotis manibus manducantes. Regni celorum vrbanitatem docebat iesus: et animarum nitiditatem / non corporum baptismata predicabat. Et interioribus satis intenti / exteriorem cultum per omnia paruipendunt. Et argumento fit quod exterioribus deditis / sua interiora spreuerunt. Exteriora spernentes / intima ornare conantur: in ipsisque delectantur. Ac qui si aliquando contingat extra in aliquo fieri / penaliter sunt: cito ad intima sua redeunt que virtutibus colunt: sed exteriorem corporis incuriam in alijs vituperant: illam in semetipsis amantes. Laudetur tamen

diuinũ magisterium pro supernis: ⁊ discipulorũ humilis obedientia in agendis. Et e regione sunt qui exteriora sua magis ꝙ sua interiora colunt. Pharisei enĩ ⁊ omnes iudei nisi crebro lauerint manus/ nõ manducant: tenẽtes traditionem seniorũ: ⁊ cum a foro veniunt nisi baptizentur/ nõ comedũt. Et alia multa que tradita sunt illis seruare: baptismata calicũ ⁊ vrceorũ ⁊ eramentorũ ⁊ lectorum.
Mat.15. **Et interrogabant eũ pharisei et scribe/ dicẽtes: Quare discipuli tui transgrediũtur traditiõeȝ seniorũ? Non enĩ lauant manus/ cũ panẽ manducãt.** Ecce cult⁹ corporis: ecce nitor exterior: ecce mũdicia inutilis ⁊ baptism⁹ sterilis. Ordinationes ⁊ cerimonie traditiones ꝗ hominũ sunt iste/ nõ dei: nullo modo diuinis exequende preceptis: etiã si multa vtilia cõtinerent: cũ nihilo sint pendende: ꝑ eo ꝙ diuersa baptismata corporũ ⁊ vasorum maculas internas nõ abluunt: sed habent quandã iocunditatẽ forinsecam ⁊ perfunctoriã/ incompossibilẽ ad virtutẽ: necnõ ⁊ duntaxat humane sententes: quia ꝗ corpori ꝯgruunt/ ꝑ decreto ⁊ lege suscipiunt: id agẽtes vt velut edicta diuina seruẽtur. Ideo audacia improba doctorem ⁊ discipulos arguunt/ dicẽtes: Quare discipuli tui transgrediunt traditiones seniorum? Si discipuli: ergo ex doctrina magistri aliquid negligũt agendũ/ aut nefiendum cõmittunt: discipulorũ culpa potius refunditur in doctorẽ. Causam interrogant/ nõ vt laudent: sed si assignatur vt improbẽt: ⁊ causam habeant ꝯtra eum. Sed que talis transgressio: Non enĩ lauant manus cũ panem manducant? Querit inuidia in minimis calumniã aduersus quẽ agitur. Quid enĩ habebit delicti aut criminis mãducans illota manu? Ad seipsum horror illius lotionis erat. Et si forte ad cõmensalem: plus erat tolerare aliquãdo infirmũ membro diminutũ/ ⁊ quod ꝑampliꝰ morib⁹ spurcũ/ ꝙ manibus illotum. Non enĩ lauant manus cũ panẽ manducãt: quoniã iam translati erant ad christum a cerimonijs iudeorũ: qui nõ exteriora/ sed interiora docuit baptizare. Indicio erat sane sapientibus ꝙ celestis magister celestisꝙ doctrina: ⁊ ꝙ in illa iam discipuli facti erãt/ subinferẽtes omnẽ corporis curã carnisꝙ nitorem. Contemplandũ est multo mentis intuitu in ꝓcessu huius almi regis: cũ quibus cõmilitonibus quibusꝙ familijs graditur: ineptis ad humana/ et nulla mũdialitate fulgẽtibus/ sed regno dei aptis. Sed iste sua doctrina ineptos ad ista ꝑ illis aptos effecerat: Quis etiaȝ tales elegerit: vt ab ipsis primorib⁹ rudimẽtis rusticitatẽ potius ꝙ facetiam redolerent: ad struendã hanc fideȝ: vt omne quod agebat/ crederetur apolum/ nõ humanũ. Jesus attamen summ⁹ apologeticus nõ respondet male quesitis/ sed per inexcusabilem culpã recompingit querentes. **Ipse autẽ respondẽs/ ait illis: Quare et vos trãsgredimini mandatũ dei propter traditionẽ vestram?** Sunt traditiones ⁊ mandata hominũ que diuinis congruũt ⁊ conferũt/ vt seruent: ⁊ hec tenẽda sunt. Sed sunt que nec conferũt/ nec auertunt. Horũ nec in obseruatione premissi/ nec in preuaricatione demeritũ in conspectu summi iudicis omnia iudicio infallibili decernẽtis: nisi ab instituentib⁹ ex authoritate pro ꝑuaricatione pena realis seu ꝑsonalis esset apposita. Sunt que obseruata infringunt diuina: virtutemꝙ depellunt. Hec sub quacũꝙ interminatione penarũ/ etiã mortis seruãda nõ sunt: ⁊ statuentes ꝯtẽnendi/ reprehẽdendiꝙ factores. Itaꝙ iesus arguit phariseos: Que sunt studiosius obseruanda ꝓcepta: diuina an humana? Liquet quia diuina. Uos igitur impingitis in discipulos meos transgredientes traditiones seniorũ: que absꝙ culpa trãsgredi possunt: ⁊ nõ confundimini penitẽtes ꝙ ꝓpter istas traditiones diuina mandata contẽnitis: que preter dei offensam nulla possunt ratione contẽni. Ordinauerunt propter auariciam ⁊ cupiditatẽ: ꝙ filij iuxta preceptũ domini nõ honorarẽt parentes: eo videlicet honore quo subueniendum est eis: cũ necessitas adest ⁊ viget inopia: quod quidem ordinauerãt sub falsa specie pietatis: vt a parẽtibus subtracta necessaria munera deferẽtur in templũ/ in vsum philargyrum sacerdotũ. [**Nã deus dixit et moyses: Honora patrẽ** tuum ⁊ matrẽ tuaȝ. Et qui maledixerit patri vel matri/ morte moriatur. Uos autẽ dicitis: Quicũꝙ dixerit patri vel matri: munus seu corban quod est donũ quodcũꝙ est ex me tibi ꝓderit: ⁊ vltra non dimittitis quicꝙ facere patri suo aut matri/ recidẽtes verbũ dei ꝓpter traditionẽ vestram quã tradidistis: ⁊ similia huiusmodi multa facitis.] Exo.20. Deu.5. Introducit iesus disceptãdo explicitum a deo ⁊ a moyse ꝓceptum: vt culpa pateat ex contẽptu. Erat in lege dei ꝓceptum ꝙ parentes honorarent a filijs omni honore: quem filij sm honestatẽ possent exhibere parẽtibus. Sed traditio humana cupida ⁊ auara id egerat: vt in honore debito a filijs fallerẽtur: ⁊ si nulla expositio adderetur in litera ꝙ sic erat: sufficit patrona sententia saluatoris: qua colligitur ꝙ traditionibus hominũ dei ꝓceptum venerat in contemptũ. Sed nec insistendũ textui literali: quoniã aperiendo singula multa explicatio sequeretur. Sed ex accepta rei sententia vtraꝙ veritas pateat: litere videlicet ⁊ rei geste ⁊ perperã ordinate: ꝙ filij quicquid poterant accipere atꝙ subtrahere parentibus: necnõ lucrum ꝓprium partum labore manuũ/ seu quocũꝙ studio: nõ daretur in subuentione parentũ: sed deferret in corbonã templi: de qua scriptum alibi est de precio relato per iudam. Non licet eos mittere in corbonan: quia ꝓcium sanguinis est. Mat.27. Erat autẽ corbona vbi ponebat in tẽplo pecunia sacerdotũ. Sed ex tali traditione nõ cõfundebant: ꝙ mittebatur quasi furtũ quod de lege nature de iure legis moysaice a deo date/ a filijs ꝑ subuentione parentibus debebat: ⁊ rescindebatur ꝓceptum quod erat de honore parentũ. Et multa contẽ-

nendo diuina mandata faciebant/que saluator
ptulit: sed eos ad cõsyderationẽ remisit intror-
sum. Exinde sequit: Hypocrite bene pro-
Esa.29. phetauit de vobis esaias/dicẽs. Po
pulus hic labijs me honorat: cor aũt
eorũ longe est a me. Ad confutationẽ iu-
deorum et eorum reuerberandã calumniã/ priscorum
testimonijs vtitur pphetarũ: non q eorum sit ma-
ior aut equalis in docẽdo authoritas: sed quia
iudei prophetis preteritis credere fatebantur: sed
non christo/quẽ persequebant vt nequã. Et pre-
sertim pfert saluator testimoniũ esaie: qui aper
te pdixit maliciam iudeorum: que in hypocrisi ma
xime fundabatur: sed que interioribus derelictis
tantũ exteriora coli: nihil veritati afferens/sed
vanitati: existere negligentes solũ apparere fe-
stinant. Profitetur labijs quod est rationis atque
virtutis: cor vero e regione consistit: et quod ex
ecrandũ peramplius/longinquã a virtute in-
colit regionem. Erat hoc vitium iudeorum: est ho-
die peruersorum fidelium: qui christũ tantũ labijs
confitentur: cor aũt eorum a christo recedit: male
vadens in peregre: nõ motu corporeo/sed irre-
gulato affectu: in remotã a deo per vias non bo
nas patriã vitiorum: immo sic concito gradu per
git: quousque in obliuionẽ dei veniatur: qua nul-
la regio remotior est a deo. Sed ait propheta:
Ps.49. Intelligite qui obliuiscimini deum: ne quãdo ra-
piat et non sit qui eripiat. De corde longe facto
deus cõqueritur: et cor maxime custodire iubet:
cor exquirit: cor informat et instruit: cor iubet ex
coli/minaturque sibi. Arguit cor hoim tanq fon
tale malũ: vbi nequicia et omnis malicia incipit
Ps.4. et desunt/inquiẽs per pphetas: Filij hominũ vs
Ps.77. quequo graui corde? Et iterũ: Cor autẽ eorum nõ
Hiere.7. erat rectum cum eo. Et hieremias dicit: Abie-
Hiere.18. erunt in prauitate cordis sui. Et alibi: Ecce
vnusquisque ambulat post prauitatẽ cordis sui
Prouer.4. mali. Et a custodia obseruari pcepit. Omni cu-
stodia serua cor tuũ: qm ex ipso vita pcedit. Et
Prouer.23. querit ipsum p ceteris que in homine sunt. Fi-
Eccli.2. li prebe mihi cor tuum. Instruit: Deprime cor
Esa.46. tuum et sustine. Nil tam excolendũ iubet. Redi
te preuaricatores ad cor. Eidem fit seua/sed iu-
Eccli.2. sta cõminatio scripturarum: Ve dissolutis corde.
Prouer.17. Et qui peruersi est cordis/nõ inueniet bonum.
Sed hec est peruersitas peruersitatũ/cum se elon
gant a deo: sed vanitas est atque penitus euane-
scit/labijs honorare deum: et ab ipso prodire in
longũ. Unde sequitur: Inuanũ me colunt
docẽtes doctrinas et precepta homi
nũ. Derelinquẽtes enĩ mandata dei
tenetis traditiones hominũ: baptis-
mata calicũ et vrceorũ: et alia his si-
milia facitis multa. Non habet frugẽ bo-
ni operis dei cultus in verbo aut opere simula
to: si hominũ doctrina porrigit et tenetur: et mã
datum dei relinquitur/ quod refragari nequit.
Mandatũ quippe hominũ cordi fieri non po-
test: ad exteriora hominum fit: sed intuitu vario.
Dei vero mandatũ cor primo suis calcaribus vr-
git: suisque loris habenat: et sua scopa tergit: tradi
tio quidẽ hominũ vasa baptizat a fece. Et cõ-
uocatis ad se turbis/dixit eis: Audi-
te et intelligite. Nõ quod intrat in os
coinquinat hominẽ: sed quod proce-
dit ex ore hoc coinquinat hoiem. Si
quis habet aures audiendi/ audiat.
Cauet prouidus doctor ne simpliciores ab astu-
tis fallantur: et ne suscipiãt falsa pro veris. Hoc
enim precipuum habeat qui preest in doctrina: vt
suo studio satagat: ne minus capaces pro veris
falsa suscipiant: ne aliquo fallant errore: ne sub
specie pietatis impie agãt: ne virus animas ne-
cet peruersorum dogmatũ. Prestruit hoc saluator
cũ turbas premonet/ne innitentes exteriori mũ
dicie intus sordidi fiant: cũ exteriora et corpora
lia/interiora et spũalia maculare non possint.
Immaculabilis est enim omnis anima ab omni
alio corporali seu spũali/ preterq a seipsa. Uerum
quia verbũ non videbatur vsquequaque plebeium:
ad intellectualẽ consyderationẽ iesus prouocat
auditores. Si quis habet aures audiendi/au-
diat: videlicet vt intelligat et caueat. Frustra est
auditus verborum/si non sequitur intellectus. Ad
nihilũ valet verborũ intelligentia/ si cautionẽ et
phibitionẽ aut actionẽ insinuat: si tradunt̃ur
neglectui. Actiuũ esse debet ad vtrãque partem:
quod tanto studio audiendi edicit.

¶ De scandalo exorto sup eo quod iesus phariseis et scribis veritatẽ dixerat: q populus hic labijs me honorat: secudũ Mattheum et marcum. Capitulum XXII

Quorũ cor elongatũ est a deo/ et a veri-
tate seiunctũ est: et velut emuli eius scã-
dalizant in illa: cũ ediderit veregens
quod sub vmbra velabat. Et quoniã ex verbo
saluatoris scãdalizati sunt pharisei: discipuli ve
lut pauidi aut ignari quare iesus scandalizaue-
rit/seu p cautela dominũ et magistrũ adierunt.
Tunc accedẽtes discipuli eius dixe- Mat.15.
runt ei: Scis/q pharisei audito hoc Mar.7.
verbo scandalizati sunt. Accedunt disci
puli ad magistrũ: vt dicãt aut enũcient que sen-
tiunt inter eos vulgari. At ille respondẽs
ait: Omnis plantatio quã non plan
tauit pater meus celestis/eradicabi-
tur. Mirũ dictũ et expositione indigẽs. Nihil
enim est quod pater nõ plãtauerit. Plantauit pa-
radisum voluptatis a principio: et hoies posuit
in eo: et pctm ibi est et delictũ. Plantauit vineã Esa.5.
istam/videlicet synagogã: quã transtulit de egy
pto in hierusalẽ: et ipsa reproba facta est. Omnia
deus pater fecit: et valde bona fecit: et nihil est
quod ipse nõ plantauerit. Quid igit est aut quo
sensu dicitur q sit/aut possit esse plãtatio quam
non plantauerat pater: et ppterea prope in era-
dicatione futura. Ex superioribus pendet gratia
verbi: vt plãtatio nõ a patre sit illa humana tra
ditio contra mandatũ dei: et illa vita hypocrita
lis qua deus pater solis verbis ex ore colit: cor

vero talibus nō est rectum cū eo: nec fideles inveniunt in testamento sancto eius: ita quod sive in doctrina/in traditione dicit/in vita et moribus agit: si a patre a quo cuncta bona proveniunt/nō incitur: aut ei quomodolibet adversum extiterit eradicabitur. Liquidum enim est non esse patris plantationē si quid ab hoībus traditū est in sui prevaricationē mandati: nec hypocritarū congregationē esse a deo: quia ipsorū congregatio sterilis: et qui veritatis colūt imaginē/nō ipsam diligunt animo aut sequūtur moribus veritatem: que oībus pferenda: quā deus in oībus diligit: et ipsam pcipue ab hoībus querit. Sic enim scriptū est: Quoniā veritatē requirit dns: et retribuet habūdanter facientibus superbiā. Si requirit veritatē/punit supbiam: que in hypocrisi eidem adversatur. Sed nec magnopendendū/ immo nihilopendendū est scandalū perversorum: si ex iusta reprehensione scandalizant. Etenim adijciunt peccata peccatis: ut ea sint adiecta peccata que nolunt corrigi/que male acta tueantur/que excusent. Sed peius quidē nolle corrigi/que prima fovea peccatorum: a qua nemo nisi corrigi velit/eruitur. Perversi autē difficile corrigūtur. Deleti quidē sunt sive nō scripti in libro vite/qui de veritate scandalum sumūt: qui sermonibus nō acquiescūt: qui correptioni rebelles existūt. Nec relinquenda doctrina verorū atque virtutum pro scandalo perversorum: maxime cum fuerit publica/nō privata: ad plures/non ad unum edita: ad totam concionē/non ad singularem. Proinde sequit: Sinite illos: ceci sunt et duces cecorū. Permittite illos scandalizari/ait dominus: quoniā a mētis cecitate detinent: nolētes respirare in veritatis lucem. Scandalū est oculis maculatis lux: sed nec obtegenda pro pter eos: nec propter perversos veritas obmittēda. Ceci sunt/cecum habent sequētem cetum: duces ceci in pceps vadunt: precipitio adijciuntque sequentes. Sed si ceci/quō duces? Si duces/quō ceci? Si populus cecus/quō sequit? Si sequitur/quō cecus existit? Ex voluntaria ignorantia cecitas ducū erat: plebeiorū vero ex ducibus creditis sapientibus atque vidētibus causabat. Sed illorum infelicior/ istorum culpa levior erat: semp quidē divina iusticia decernente: que culpa gravior eorum qui peccant malo pcognitoque proposito: et ignoranti ā possident pertinacē: quā festine possunt depellere: que eorum qui delinquūt doctrina seu exemplo maiorū: et ipsorum studio ab ignorantia sunt detenti. Sed quibus culpa gravior/acerbior pena erit. Verūtamen huiuscemodi ducatus sine utriusque partis pena nō agitur: quoniā cecus aūt si ceco ducatū prestet: ambo in foveā cadūt. In foveā/scz culparū atque penarum: quia iusto dei iudicio fit: ut unusquisque cadat foveā quā facit. Ille mali ducatus/iste sequele perverse: sed illius magna/istius aratiūcula erit. Maior culpa ducis devij in pcipitijs que sequētis: sic et pena profundior: et illius mitior erit multatio.

¶ Determinatio iesu in ista disceptatiōe/ quid sit et quid nō quod habet homines maculare: ad interrogationē discipulorū in responsione data: secundū Mattheum et Marcum.

Capitulum XXIII

Tarditas intellectus in his que dicebātur/ipsos discipulos detinebat: ut non intelligerent quod a christo pharīseis et scribis atque plebeis ceteris dicebat. Et arguenda est tarditas intelligēdi/cū crepitat doctor. Futura tamen cito intelligentia est quod cū nescit erubescētia interrogare nō prohibet: et amor sciendi/interrogādi pstat audaciā. His itaque auditis [Cū iesus introisset ī domū a turba/interrogabāt eū discipuli eius parabolam. Et aliter. Rñdēs autē petrus/dixit ei: Edissere nobis parabolā istam. At ille dixit: Adhuc vos sic imprudētes et sine intellectu estis? Non intelligitis/quia omne extrinsecus introiens in hominē/ non potest eū coinquinare: quia nō introit in cor eius/sed in ventrē evadit? et in secessum emittit purgās omnes escas?] Seorsum a turba discibilius est interrogare magistrum: ne turba turbans inquietet unā et reliquā partem. Et licet mēti et ori christi nulla possent impedimenta pvenire: tamē discipuli poterāt impediri. Aptius nobis astructū est: ut a turbis semoti cum deo patre/cum iesu filio eius nostra negocia expediamus: sive querēdo scientiā/sive postulando virtutē aut expediens. Arguit christus imprudentiam insistentem et carentiā intellectus: quoniā que dicebantur/erāt omni ratio nabiliter sapienti perspicua: nec in cunctationē vertenda: ex eo quidem quod ab extra ingrediens corpus/nō maculat animā: que habet existere preter corpus: quamvis cū creatur/infundatur in corpus. Et macula criminosa nō est ex corpore fedo/sed ex anima feda: que non fedat escis/sed vitijs voluntarijs. Non enim substantia incorporea corporeis substantijs attingitur: ut fedetur aut emūdetur: quamvis lavetur baptismo/ nō ipsam sed corpus attingēte: et depravata patiatur per divinā iusticiam a corporeo igne. Sicut corpus non habet ipressionē ab aliquo existente nō corpore solido sive diaphano: et capax non est sciētie sive virtutis: sic spiritualis substantia receptaculū non est escarum corporearū turpantiū aut eorum que a corporalibus possent mūdare cōtagijs/aut aliquid inferre sensibilis ornamenti; Corpus ptactu sive sensu se habet ad alia corpora: minime autē eodē modo ad ea que omnino spiritualia sunt. Nam et lux et ventus cū quodāmodo spūs dicatur: spiritus vero non sunt: etenim quid corporeū habent. Spiritus vero neque ad corpus/neque in aliqd in natura sui simile sensu coniungitur. Non enim anima corpus sentit/sed cognoscit: corpus vero animā non sentit/ sed per eam corporalia sentit: neque per eā cognoscit: sed eo anima utitur ad cognoscendū: velut instrumento inclusa in ipso: separata quidē cognitionem ampliorē habebit suo a deo indito modo/

Ps. 10. (margin) · Acts. 1. (margin) · Mat. 15. · Mar. 7. (margin)

nõ corporali vitio. Ac per hoc sicut diuersa sunt nec eiusdẽ nature corpus et spiritus: sic diuersa sunt que vtrũq3 mundant siue deturpant. Curatio quidem corporis qualiscunq3 sit / non ꝑtinet ad virtutem: neq3 vitium habet: nisi cũ rationalis virtus ad illam cũ dei lege aut preter dei legem accesserit. Interiora hominis spiritualia colenda sunt ꝛ ornãda spiritualibus ornamentis: ꝛ hisdẽ ornamentis fulcienda: exteriora quidem solum necessitate: nõ voluptate / sed vanitate colenda sunt. Sed nedum illorũ coinquinat immo nec sumptio quorũcunq3 ciborũ hominẽ maculat. Nec obstat quorundã aialiu3 ad esum ꝓhibitio facta in veteri testamẽto / in figura futurorũ: cum facta nõ sit velut de re mala que maculare sumentem hominẽ posset: sicut nec arbor scientie boni ꝛ mali / tanq̃ mala ꝓhibita est: sed vt hominis ad deũ quedã obedientia conseruaretur. Omnia quidẽ creata sunt: ꝛ omnia entia bonitatẽ possident naturarũ. Scriptum est enĩ:
Eccli. 39. Opera domini vniuersa bona valde. Et ibidẽ: Bona bonis creatata sunt ab initio. Quonia3 apostolus arguens quorundã errorem de abstinentia ciborum velut de re mala: cõtradicit / di-
1. Timo. 4. cens: Omnis creatura dei bona: ꝛ nihil abijciendũ quod cum gratiarũactione accipitur: sanctificatur enĩ per verbũ dei ꝛ orationem. Et ad
ad Titũ. 1. Titum: Omnia mũda mũdis: coinquinatis aũt ꝛ infidelib9 nihil est mundũ: sed inquinate sunt eorum mentes ꝛ conscientie. Non ergo aliquid extra positũ siue sumptũ potest hominẽ coinquinare: cũ non ingrediatur ad cor / sc3 ad substantiam anime spiritualẽ: sed in ventrem corporeũ corporalis cib9 ingreditur: ꝛ ad secessum digestus aut ingestus traijcitur: ꝛ purgatio fit escarum virtute nature: quarũ alique cõuertũtur in substantiã corporis: eijciuntur quedã iure digestionis. Sed maculã ingerunt homini criminosam ea que de corde male deliberante ꝓcedũt: sic enĩ saluator hãc sententiã terminat. [Que procedunt de ore / de corde exeunt: et ea coinquinant homines. De corde enim exeunt cogitationes male / homicidia / adulteria / fornicationes / furta / falsa testimonia / auaricia / nequicie / dolus / impudicitia / oculus malus / blasphemia / superbia / stulticia. Omnia hec mala abintus ꝓcedunt: et hec sunt que coinquinãt hominem. Non lotis autẽ manibus manducare / nõ coinquinat hominẽ.] Ecce saluatoris sentẽtia irrefragabilis super his que possunt hominem maculare: que de corde ꝓcedũt in actum. Nam in corde fit electio dicendorũ ꝛ agendorũ / bonorum siue malorũ. In corde deliberatio / cur / quãdo / quomodo procedat in opus. Q3 si in corde prius ista nõ fierent: nec bonũ opus ꝓmium / nec malũ supplicium sequeretur. At vbi per perperam in corde inuisibiliter sancitũ est: egressio ad actiões maculas habet: vnde coinquinatur homo culpabilis factus coram deo detestante huiuscemodi actiones: ꝛ sua lege probibente ne ꝑ electionem fiant. Non quide3 incuria corporis quã nihilo deus pendit / homini inquinationem apponit: quoniã e regione christus ad sequelam suam squalidã ꝛ incultam asperãq3 celestium appetitores inuitat. Et orthodoxa ecclesia fidelisq3 anima non sic a sponso se factam in exterioribus cognoscit incultã: gaudens in interioribus pulchritudinẽ virtutum habere: sicut in epithalamitis legit: Nigra sum / sed formosa filie hie- Canti. 1
rusalem: sicut tabernacula cedar / sicut pelles salomonis. Nigredinẽ atq3 corporis incuriã exterius se fatetur habere: sed formositatẽ interius
Et psalmista cõsonat: Omnis gloria eius filie Ps. 44.
regis ab intus in fimbrijs aureis. Verũ quia deus tales querit: omnes a sinistra consyderatiõe auertit: non culpam esse incuriã exteriorem: neq3
imitendũ illi. Nolite consyderare q fusca sim: Canti. 1.
quia decolorauit me sol. Si sol iusticie decolorat: si non iubet / magis autẽ reprehendit exteriorem corporis curã: quid est q illa obmisisse ascribi posset ad culpa3? Unde ex hoc turpitudo in natura: vnde macula in persona: vnde coinquinatio in rationabili creatura? Sepe sordes exteriores testimoniũ sunt virtutis: ꝛ nõ curata cutis arguit honestatẽ: ꝛ sine nota criminis impertinens nõ agitur cultus carnis. Non est ista virtuosa religio: sed religio munda ꝛ immacula- Jaco. 1.
ta apud deũ ꝛ patrem hec est / immaculatũ se custodire ab hoc seculo. Quoniã qui ingredit si- Ps. 14.
ne macula / habitabit in mõte sancto ei9. Sunt autẽ ista que maculant / a quib9 cauere iubemur: Cogitatio mala / ꝛ cetera que sequũtur.
Ista alibi sunt dissertata in libro contra vitia.

¶ Hic sequeret disceptatio de dimittẽda vxore: sed quia supra libro decimo de sermone domini in mõte / capitulo vicesimo / disseruisse me recolo: ideo eam in hoc loco causa breuitatis pretermitto.

¶ De ambulatione iesu in galileam: in qua deuitabat seuitiam iudeorũ: secundũ Joannem solum.

Capitulum XXIIII

Non ascribitur ignauie neq3 timori q iesus iudeos eũ querentes interficere deuitabat: qm̃ nondum venerat hora mortis eius: quã nõ necessitate / sed sola voluntate venerat tolerare. Nihil quod gessit in forma serui / forme dei dñi derogauit. Fugiens ꝛ assistens / patiẽs penas et incolumis existens / viuens et moriẽs deus ꝛ homo erat. Cõsulit aũt posteris cũ aliquãdo improbos necarios declinauit: vt nõ ad mẽbrorũ ascriberetur infamiã ex discretione aut ex timore facta declinatio a peruersis / si precessisset in capite. Sic enim scriptum est: [Ambulabat iesus in Joan. 7.
galileam. Non enim volebat in iudeam ambulare: quia querebant eum iudei interficere.] Preter quod situs regionum quorum alter in montibus / alter in planicie tendebatur: et ꝑter id quod nominũ interpretatio intellectib9 pos-

set offerre: et pter id quod allegoricũ habet: et pter rerũ sic gestarũ ipe gestus: iesus in aiab⁹ intelligentiũ multa fouet ad imitationẽ actiuã. Noluit iesus occasionẽ sicariacis offerre/ auertit potius. Igitur absq; peccato nõ agit prepa rare viã: vt iuste siue iniuste irat⁹ efficiat quod ira deliberat/ etiã si decretũ ire nõ posset efficere: nec ad ampliorẽ irã puocād⁹ est hostis/ q̃ ex visu exosi ampli⁹ furit. Ergo si qs alteri⁹ patitur irã/ odiũ/ inuidiã: semp eius deuitabit aspectũ relinquet ex hoc patriã aut pprium incolatũ: abibit semp in peregre a ppria mansione: dimittet suos quibus tenet iure nature: amicũq; vt fugiat inimicũ: omnẽ cognationẽ/ vt deuitet hostẽ: nõ timore tm̃ ne in eũ preualeat/ sed ne amplius furiat: sicut Christus qui nõ timore/ sed discretione cessit ad horã. Faciet quisq; in tali constitut⁹ articulo quod nũq; fecisset p christo: q̃ et pro christo factũ posset intelligi: si quis fugiens nõ sibi timens ne posset superari: sed veritus ne hostis culpabiliter deterius possit irasci. Opus est hunc disterminare sermonem. A

Mat.10. mundo abdicati pro eis dictũ accipiãt: Si vos persecuti fuerint in vna ciuitate/ fugite in aliã.

2.Co.8. Seculo copulati dictũ apostoli teneant: Prouidentes bona nõ tm̃ coram deo/ sed etiã corã

Ro.12. omnibus hominib⁹. Si fieri potest quod in vobis est/ cũ omnib⁹ hominib⁹ pacẽ habẽtes. Nõ vosmetipsos defendẽtes: sed date locũ ire: non illũ locum quo quis cedat e patria: sed nõ respõdeat verbũ malũ verbo malo/ neq; maledictum maledicto: neq; manum iniiciat. neq; paret aduersum/ sed destruat si paratũ agnouerit. Sed si expedit/ semper se inculpata tutela tueatur.

Ro.12. Ideo in Aplo sequitur: Scriptum est: Mi vindictã & ego retribuã dicit dñs. Si dñs dicit: maledictus ergo qui contradicit/ aut e regione facit. Et quod sequitur: Noli vinci a malo/ sed vince in bono malũ. Alia quidem in hac declinatione Jesu offertur nobis norma vitãdi: vt in cõuersatione deuitemus eos qui malo proposito semper sunt: et sibiipsis sapientes videntur: conuersationi humiliũ attendentes: et eorũ qui deprauata mente nõ sunt. Nunq; eñ legimus iesum habuisse in galilea contradicti-

2.Tim.4. onẽ/ sicut in iudea sustinuit. Et q̃uis sm̃ Apostolũ instandũ sit predicationi opportune & importune/ p loco/ psonis & tpe: alia sententia nõ

Eccl.32. infringitur: vbi nõ est auditus/ nõ effundas sermonẽ: sed illis effundendus qui mente pertinaci nõ contradicunt: etiã si ex hebete intellectu ilico nõ assentiunt. Plebeiorũ eñ turba in galilea sequebatur et audiebat iesum: quem in iudea persequebat impia crudelitas phariseorũ/ pontificũ/ sacerdotũ atq; scribarũ. Et nec spe incerta: vt conuertatur inimicus/ deserẽdus est amicus cõuersus: aut qui libenter audit de proximo puertendus. Nemo igitur aduersus christum causam querele querat in morib⁹ & sermonibus eius: summã pudentiã et dispensationẽ opportunã in omnibus tenuit: vt merito iudicetur/ qui nõ reprehensibile reprehendit.

De disceptatiõe habita inter iesũ et fratres ei⁹ nõ credẽtes in eũ de sua manifestatione fienda in festo: secundum Joannẽ solum. Ca. XXV

Incredulitas bonitatis tẽdit ad aliã ptẽ reddit p ipsa sermonẽ. Odiũ interdũ si nõ aliter nocet/ pdimẽta parat. Libido hũane laudis q̃rit vnde se iactet: & vt habeat loquitur verba ventosa. Ex oĩbus aut ex parte facta sunt ad iesum verba sequentia. Nã dũ iesus declinãs iudeos/ in galileã ambularet: [erat autem in proximo dies festus iudeorũ scenope-

Joan.7. gia.] Festum ex mãdato et ordinatione celebrant iudei tabernaculorũ illoꝶ que predecessores pñes ab egressu de egypto sub ducatu moysi posuerãt in deserto: vt rememorarent eorum que pro eis deus ostenderat. Ad quã festiuitatẽ iesum fratres eius suggerebãt ascendere. [Dixerunt aũt ad eum fratres eius: Transi hinc et vade in iudeam/ vt & discipuli tui videãt opa tua q̃ tu facis. Nemo quippe in occulto aliquid facit/ et q̃rit ipse in palã esse. Si hec facis/ manifesta teip sum mũdo. Neq; eñ fratres ei⁹ credebãt in eũ.] Humane de christo sapiebãt/ imo cũ vitio: dũ eũ fratres eius ad festũ/ vbi multitudo cõuenerat/ ppellebãt q̃si esset laudis appetitor. Sed ideo cũ vitio: q2 nõ est etiã bñ instituti hoĩs humanã gloriã q̃rere: necnõ et suũ ius proprii virtus pdit/ si glorie seruit humane: q̃ versa uice deberet ipsa seruire virtuti. Submittebant hi christo improbã causam. Si q̃ris palam fieri cur oparis tã magna in occulto? Velut q̃da3 occultatio erãt in galilea morari efficiẽdo miracula cõpatione ad hierlm̃: vbi erat multitudo cunctũ aduentantiũ frequẽter/ & peritia sacerdotũ & scribarum/ et celsitudo põtificũ. Faciebat & fecerat miracula iesus in galilea: quib⁹ cõspectis ad talem suasionẽ faciendã sunt ipsi pmoti: sed hoc agebat incredulitas: q̃m hi fratres non credebant in eũ: non illi q̃ iam in apostolatũ & discipulatũ assumpti erant: sed alij de sua carnali cognatione. Nec vterini/ vt quidã heretici dicere presumpserũt: condẽnantes virginẽ matrẽ: que ante partũ/ et post partũ vnigeniti virgo mansit. Sed hoc mirandũ inter cetera gesta filij dei q̃ ex carnali matre passus est habere cognationem carnalem: quanq; in aliquem cognatũ non ferretur amore carnis/ sed amore virtutis. An forte odium in eum exagitabat eos/ vt cito moreretur: cum ad eos familiaritate nõ fieret/ neq; amore precipuo: vt inter cognatos iure propinquitatis exigitur: sciẽtes q̃ eum ad necem querebat inuidia iudeorum. Et ipsi iam inuidere ceperant alijs fratribus qui ad christum transierant: ad cuius discipulatum potuissent et ipsi transire/ si incredulitas obicem non fecisset. Et forsassis saluatoris gloriam ex prodigijs acquirere preoptabant. Sed nequaq; est iniustis petitionibus annuendum: neq; impertinentib⁹ suasionib⁹ prestãdus assensus. Et constantẽ opor-

tet esse ad blandimenta verborũ eum qui virtutis querit aut habet ornatũ: ne effluat aut remaneat ab honesto. Hinc iesus virtutũ et morũ forma respõdet. [Dicit ergo eis iesus: Tẽpus meũ nondũ aduenit: tẽpus autẽ vestrũ semper est paratũ.] Nondũ erat tẽpus mortis cũ moriturus esset: que sibi preterq̃ ad velle dñari nõ poterat: neq̃ glorie tẽpus ꝑ resurrectiõe/ ꝑ ascẽsione/ pro iudicio extremo futuro. Et cum ipse tp̃is esset dñs/ temporis successionibus voluit subiacere: vt ordo seruaret in agendis pro tp̃e: qm̃ in tẽpore homo est factus ex matre: et si nõ q: deus/ tñ q: homo vicissitudinẽ temporum habuit: et nihil egit tẽporaliter/ nisi prout ab
Eccle.3. eterno extitit diffinitũ. Et qm̃ omnia tẽpus habent: et suis spacijs transeũt vniuersa sub sole ipse vero sub sole factus solis creator/ se spacijs tẽporũ mẽsurauit. Et per tẽp9 etiã est qsiq̃ differentia bonorũ atq̃ malorũ: vt boni futurũ expectẽt/ velintq̃ in illo florere: mali p̃sens/ i quo exultare desyderãt. Floridũ tẽpus semp ad desyderia secularia: in tp̃e tribulationis q̃ est iustus
Esa.33 exultat. Sicq̃ deprecatur preferens quod expecat: Dñe miserere nostri: te eñ expectauimus esto brachiũ nostrũ in mane: et sal9 nostra i tp̃e
Tobie.3. tribulationis. Et Tobias dicit: Cũ iratus fueris/ misericordiã facis: et in tempore tribulationis peccata dimittis. Et Hester in tp̃e tribula
Hester.14. tionis orabat fidenter dicẽs: Memẽto dñe: et ostẽde te nobis in tp̃e tribulationis nostre. Ad improbationẽ etiã malorũ hoim/ qui tẽpus ad virtutẽ nõ ordinãt: neq̃ agũt actiones rationabilibus cõpetentes: obijcit obseruãtia tẽporũ
Hiere.8. irrationabiliũ. Miluus in celo cognouit tempus suũ: turtur/ hirundo et ciconia cognouit tẽpus aduẽt9 sui: ppl's autẽ me9 nõ cognouit iudiciũ dñi. Aduertendũ ergo q̃ cõditor tp̃is etern9 est: nõ eñ preterq̃ ab eterno autore potuissent tp̃a condi: et ipse se contraxit ad tẽpus/ vt tẽpore mensuraret cuz actionibus suis ad rationabile creatũ se coaptãs quod assumpsit: quod agebat et agit cũ tempore. Preterq̃ cum tp̃e nihil agere potest i vtraq̃ substãtia: nec precipere id ratus: ne videretur totus vehemẽs: quod solũ spectat ad spiritũ/ nõ corpus inglorioũ: q̃q̃ et ipse haberet ex vtero gloriosũ: attñ nec dux preceps erat: et mora ostendebat in actiõe prudentiã. Sed vnum est tempus oim creatorum: nec discontinuatur tempus: aut aliquã intercapedinẽ habet. Semper quidẽ fluit velut modicus amnis/ quousq̃ ingrediaf in magnũ eternitatis amnẽ. Et quod nõ est/ nõ habet temp9. Cũ vero esse ceperit/ est in tẽpore: nõ in alio q̃ quod creatũ est a principio: nõ eñ denuo tempora deus creat. Sed quid est tempus meũ et tẽpus vestrũ: cum vnũ sit tempus? Neq̃ hic est illa diuisio tẽporũ per quattuor qualitates: vernalem/ estiualem/ autumnalẽ/ hyemalẽ: neq̃ illa qua tempus diuiditur in etates/ etas in secula/ seculũ in lustra/ lustrum in annos/ annus in menses/ mensis in hebdomadas/ hebdomada in dies/ dies in horas/ hora in gradus/ gradus in minutias/ et deinceps: Nec illa que disponit ꝑ etates hominũ quousq̃ moriantur: sed pro referenda ſm nunc et tunc id dixerim. Quod fiendũ est per me in conquestu magne glorie/ non isto nunc: qm̃ tempus mihi nõ dominaf: sed cũ faciaz/ tunc tẽpus erit: nõ cum erit/ ego faciam. Erat eñ in tempore christus hõ. Ad rem vero vestrã agendã semp tempus paratũ habetis: quia nõ tempus vobis/ sed vos tempori subiacetis: vt nõ quando facitis/ tunc tẽpus sit: sed cũ tempus datũ habetis/ operamini que vultis Iterũ de non acquiescendo consilijs friuolis/ odij aliam causam apposuit dicens: [Nõ potest vos odisse mundus: me autem odit: q: testimoniũ perhibeo de illo/ q: opera eius mala sunt.] Nõ erat Jesu et illorũ fratrũ vna conditio/ neq̃ cũ mundo vna conuẽtio: qm̃ illi mundũ diligẽtes/ diligebãtur a mundo neq̃ mundus suos amatores odio insectabat: amicitia eñ mutua tenebantur. De hominib9 rationabilibus sermo: nõ de eo quod sensu et ratione caret: quod capax amoris et odij esse nõ potest. Jesus autem iam in mundanorum odio factus erat: testificans vita/ verbo q̃ erant eorum opa mala. Quod si christi vita mos atq̃ doctrina in subtilẽ contẽplationẽ veniũt: quod est sanctũ agit in semetipso: et cõminaf triste et repromittit celeste: quod est honestũ amoris et moris dogmatizat. Et hoc maxime palã egit et docuit: sc3 testimonia contra mundum. Quid eñ aliud est testificari aduersus mundum: nisi fugere pompam eius/ et per omnia e regione incedere atq̃ loqui? Renuit et fugit regem fieri: Joan.6.
testificans in iudicio presidis q̃ regnum suum Joan.19.
non erat de hoc mundo. Et nihil appetere de amenitatibus eius: nam et filius hominis nõ habet vbi caput suum reclinet. Mundus diuitias querit: ipse cum esset diues/ pro nobis egen9 est factus. Mundus cognationẽ diligit: et ipsum sanctum odiũ indixit fieri inter charos. Seipsum omnis homo amat: ipse animã odire mãdauit. Penam refugit sensus tener: ipse crucem portare suis sequacibus statuit. Amat oblectari hominis caro/ et sensuum delectabilia obiecta sine lege percipere: ipse castitatẽ apposuit/ et omnem vsum legibus regulauit. Tandem vt mundus in omnibus hominib9 crucifixus esset: vitam finiuit: mortẽ tolerauit per crucẽ. Et vt nemini vlla repẽdẽdi malũ ꝑ malo esset audacia/ sed ecõtrario benedicẽdi: cum malediceret/ nõ maledicebat: cũ pateret/ non cõminabaf: et pro persecutorib9 exorauit. Non testificaf iesus aduersus mundum velut natura malum: cum non sit aduersus opera mala: cum etiam peccata hominum reprehendit: nec abstinuit se/ nec abstinere mandauit/ velut a re mala: cum esset bon9 natura: s3 cõpositione potioris eterni et incõmutabilis/ bona minora volũt mãdauitq̃ contẽni. Ut responsio male suggerentib9 sic eluceat/ ita seriatur. Si suadetis me hierosolymam in festi

no tempore ascendere pro gloria capessenda: non quero illam ab hoste/nec vt hostis offerret aduersus quem vita/ verbo testimonia cudo: qr opera mala facit: sed vos ab ipso queratis gloriam/quem vos amantē amatis. Et ob hoc ad iecit: [Uos ascendite ad diem festū hunc. Ego autē nō ascendā ad diem festum istū: quia meū tēpus nondū completū est. Hec cum dixisset iesus mansit in galilea.] Prophetatum erat non esse deo accepta festa iudeorū:
Esa.1 Neomeniā & sabbata & festiuitates alias nō ferā. Iniq̄ sunt cetus vestri: calendas vr̄as et solennitates vestras odiuit anima mea: facta sunt mihi molesta. Propterea dicit iesus fratribus suis: Uos qui p̄functoria queritis/ascendite ad diem festū huc: sed ego qui iniq̄tatē semp odio habui/nō ascendā. Hec egit pro nobis in se formam/in humanis festiuitatib⁹ nō interesse neq̄ letari: qm̄ veris christianis nulla preterq̄ de virtute et de puritate conscientie debet esse festiuitas super terrā. Omnes obligamur ad penam rōne culparū nondū abolitarū. Et si per christum remissio et recōciliatio facta est: in nobis adhuc peccatū regnat: et fomes peccati viget: iniquitas regnat/operaꝛ in corde/in sensib⁹ patet: et delictū aduersus nos clamat. Et si bona interdum fiant: superantur aliq̄n numerositate aut mole malorū. Et si oīa benefecerimus persoluimusq̄ debitū: serui tamē inutiles sumus: et subiacemus innumeris casib⁹ visibiliū & inuisibiliū malorū. Anceps ex oīm̄ parte vita/certissima mors. Certa dīudicatio de iam actis: infallibilis sententia iudicis. Ei finalis termin⁹ omnino sub ignorantia est. Quis ergo aget diē festum sub tāta trepidatione malorū? Quis inuenire satagit mūdi risum? Qm̄ quis est qui viuet et nō videbit mortē: eruet animam suā de manu inferi? Quis exultabit in festo deo infesto: nisi amēs aut aliā vitā desperās/seu qui somniantiū semp similitudinē gestat? Et tēpus suū non esse completū p̄testando christus enūciat: & mansit ex constantia inuariabili in galilea: festiuitates humanas abhorrens: nō ex eo q̄ mandatū erat illas fieri: s; ex eo q̄ illi l luxuriā/auariciā/vanitatēq̄ conuerterāt: vt id quod bonū est ex natura seu ex sanctione bona diligatur: autor tamē malus agendo in p̄cipio interdū deuiteꝛ. Bonum diuinū officium/nec ad participiū veri catholici recipiūt anathema. Et sanctorū patrū ac p̄ pōtificū decreuit autoritas: vt excellēs bonum non audiaꝛ / nec hostia sancta videatur in manus publici cōcubinariȷ̄ sacerdotis.

De occulto ascensu iesu ad diē festum/ et de murmure iudeorū: secūdū Joannē solum. Capitulū. XXVI

De negauerat iesus nō ascendere ad diē festum. Mirū cur ascendit. An fallere voluit vel timuit insidias? Neq̄ fecit aut dixit in hac causa mendacium: nec exposuit/nec denegauit ascensum: sed causam/societatem et tempus et modum; ne ob id propter quod illi suadebant ascensum/ neq̄ cum illis/ neq̄ in tempore ab illis inspecto / sed in tēpore ab eo prefinito/cuius dispositione tēpora peraguntur/ascenderet. Equidem et modum quē suadebant manifestū/in occulto fecit. Hinc dicitur: [Ut autem ascenderunt fratres Joan.7.
eius: tunc et ipse ascendit ad diē festū non manifeste/sed in occulto.] Decreuerat iesus ascendere ad festum: non pro vanitate propria/sed pro vtilitate aliena: quā non humanis consilijs/ sed miris et modis ineffabilibus procurabat. Ideo ascendētibus illis ipse sua infallibili directione ascendit occulte/ nō manifeste: sed nec territus /imo per omia impauidus. Attamē sic de illo pararetur loquendi materia: sicut reuelande erāt ex multis cordibus cogitationes. Et dies festiuos sciens expectabat quis esset aptior ad doctrinā; quā tentabat inferre. Nihil em̄ improuisum et ab re fiebat aut dicebatur ab eo. Satagāt ergo qui christum se imitari fatentur aut volunt/non eandē causam habere cum mundo siue cum amatoribus mundi. Quorū enim erat causa similis/ siue gloria/ siue pena debeaꝛ: non erit in toto seu parte dissimilis. Societatem deuitent illorū quorum mores rationabiliter improbanꝛ: imo etiam quorꝫ non est vita p̄babilis: nam bonus malo sociatus/le uigat eius culpā quodāmodo: purgat infamiā: prestat audaciam: et de iniquo bono sociato iniuste vulgatur testimonium bonitatis. Et forte ipse qui bonus erat/ inficiꝛ opere: aut oritur infamia: et vilescit ex infami societate malorū: nisi forte spes foret de correctione puersi: vt ad bonū fieret suasione cōuersus. Qm̄ que participatio iusticie cum iniq̄tate: aut que societas lucis ad tenebras? Et tempus ad agēda captandum est/ p̄ut quis in animo aliquid dixerit agendū: nam christus prefixerat docere in festo illo / nō inaniter letari. Et doctrina expectat tēpus: cum sit tempus loquendi/et tēpus docendi. Diuersi quidē affectus expectāt tēpora p̄ diuersis. Sed qui christi sunt/ virtutibus tm̄ tp̄a aptent: vt nō transeant vacua bonitate. Potest enim fieri vt omne tēpus sit dicatū deo: etiā si somnus obrepat/si corpus edat/si quiescat/si in actionib⁹ sit/si omnia dirigantur in positum nobis a deo finem: et qui habet a sapientia/a virtute modum: et ab his qui pro mundo/sed pro deo instruēdo modificant: modum ab immoderatis atq̄ immodestis non exigant: importune dantes non audiant. Omnis modus natura bonus/ nec in agendo aliquid melius: sed sepe intentio seu finis illum culpabilem fecit. Et quoniam solitus erat iesus ad dies festiuos ascendere: vt haberet docendi materiam: et notum iam iudeis extiterat: ideo non videntes eum iudei murmurauerunt. [Judei ergo querebāt eum in die festo/ et dicebant: Ubi est ille? Et murmur multus erat de illo i turba. Quidam enim dicebāt: quia bonus est: alij aūt dicebāt: nō/sed seducit turbas.]

Querebat Jesus in festo a iudeis dispari cul-
tu/ dispari affectu: ad audienduz a multis/ dis-
pertitũ a pluribus ad calumniã: ⁊ iam impleba
tur verbũ Symeonis/ ꝙ erat in signũ positus:
cui cõtradicebatur: et reuelabantur cogitatio-
nes de ipso: adherentiũ in fide sibi saltem ꝙ bo
nus esset: et dissidentiuz ꝙ malus esset. Dupli-
cem linguã Christus in populo habebat/ lau-
dantẽ atq; vituperantẽ. Nec ex hoc Christus se
extulit aut deiecit. Equo aio erat ad vtrãq; lin-
guam. Quis ergo nõ patiẽter ferat/ si absq; cul-
pa subiacet murmuri et prolate infamie: cũ in
sortem hanc venisse audierit filiũ dei? Quis se
tollat in altum/ cum laudatur iuste siue iniuste:
cum nunꝗ̃ se extollebat filius dei? Ad bonita-
tem autẽ eius nõ apponebatur causa: nõ enim
erat expediens. Seipsa bonitas claret. Ad ma
liciã vero impositã sibi etiã causam adiectã le-
gimus: quia seducit turbas: vt eo fit illa mur-
muratio criminosior/ quo in vitiũ virtutẽ ipsã
traijciunt: et insane sentientes virtutẽ vitiũ di-
cunt: cum seductionẽ turbarum asserunt/ quod
erat de cauendis atq; agendis documentũ di-
uinũ: moribus hominũ ꝓ presenti vita ⁊ pro fu
tura necessariũ. Plerique quidem in hanc mali-
cie voraginẽ cadunt: quibus per prophetã de-
Esa.5. us seue cõminatur: Ve qui dicitis malũ bonuz/
et bonum malũ: ponentes tenebras lucem/ ⁊ lu
cem tenebras: ponentes amarũ dulce/ et dulce
amarũ. [Nemo tamen de ipso palam
loquebatur/ propter metũ iudeorũ.] Non
credendus metus ad eos qui ex inuidia et ma-
lo proposito persequebant Christũ: ⁊ cõmoue-
bant aduersus eũ linguã dolosam: quoniã ipsi
aperte palamq; loquebantur verba seditionis
et calumnie contra Christũ: sed ad eos erat me
tus/ qui pro illo voluissent bona proferre. Sem
per virtus velut in latibulo fuit iniquitate re-
gnante: et siluit vbi malicia tenebat imperiũ:
necnon et virtus in paucis ob multitudinẽ im-
proborum vt pauida sepe stetit. Et si aliquan-
do zelo acta processit in publicũ: in rebus ⁊ cor
pore damna tulit: ꝗ̃uis in anima lucra inuisi-
bilia presto essent. Attamen nemo nisi spiritu
dei fultus/ audet sub dominante nequitia per-
sequente rectum loqui iustũ et verũ. Neq; so-
lus aut modica concio inter multiplicatũ con-
uentum malignantiũ audet in parte virtutis:
sed tacendo se fouet/ gemit et dolet: cauens si-
bi dum veretur malorũ infrangibilem aciem:
diffidens illã superare/ aut sibi equare virtute.
In huiuscemodi negocio discretione opus est
ne sterilis sit congressus. At vbi spiritus supe-
rior inualescit in animo/ frustrat omnis homi-
num terror: prout post eius aduentũ in Chri-
sti agonistis experimẽto et fide ecclesia cogno
scit: qui omniũ tyrannorũ et satellitũ superato
terrore/ pro christo audacter locuti sunt: ⁊ mor
te crudelius intentata atq; inflicta/ pro christo
impauide atq; libentes occubuerũt: et seuissi-
me obtruncati sunt.

¶ Disceptatio facta de doctrina Je
su a quo sit: secundum Joannem so-
lum. Capitulum XXVII

Vera bonitas opportune et iportune se
ingerit: opportunus se donare cupiẽs.
Et vera sapientia se vellet infundere:
et querit capaces a quib⁹ capi possit: et docẽdo
corda dilatat: vt si fieri posset/ tota capiat: ⁊ gau
det inquiri/ vt doceat: et parat materiã dubiorũ
vt quesita remoueat hesitationẽ/ et aperiat veri
tatem. Hoc egit iesus cum occulte ascendisset
ad festum. [Qui iam die festo mediãte ascẽ- Joan.7.
dit in templo et docebat: et mirabant iudei di-
centes: Quomodo hic literas scit/ cum non di-
dicerit?] Satagebat iesus in templo et in syna-
gogis et in concione vtilia et celestia verba fa-
ri: ne ex occultatione pateret sua doctrina ca-
lumniã: lucem pro illa quesiuit/ non tenebras:
publicũ/ non priuatũ: contionem magnã potiꝰ
ꝙ modicã classem: vt probabilis ex omni parte
probaret: vt improbabilis omnis improbãs re
tunderet. Ex hoc ascendit in templũ in die fe-
sto mediante quarto/ scz die: diebus festiuis exi-
stentibus septẽ: ⁊ docebat ea que filiũ dei doce-
re decebat in assumpto hoie: maxime legis in-
telligentiã: vt nõ in litera solũ sisterent/ sed apꝑ
henderẽt illã veritatẽ ad quã facta erat. Et enī
gmata et vmbras scripturarũ educebat in lucẽ.
Et ꝓphetias verorũ vatum docendo perduce-
bat ad terminũ. Docebat credẽda/ nõ incredu-
litatẽ: nã credẽda ⁊ fidelia in doctrina sũt esseq;
possunt: credulitas vero siue fides ex infusione
solũ: in doctrina vero nunꝗ̃. Declinãda cauti-
one/ et agenda ex virtute dogmatizabat. Nihil
tñ impertinens aut superuacaneũ ab ore suo credat
exisse. Verũ quia secundũ sulcationẽ et exarati-
onem elementorũ hebraicorũ/ que moyses tra-
didit populo iudeorũ loquebatur: et scripturas
vt erant/ ore facundo/ diserta lingua ꝓferebat:
in admirationẽ sui traxit animos auditorum:
eorum presertim qui educationẽ eius velut iner
tem agnouerãt. Iners quidẽ fuit/ attamẽ absq;
macula in humanis omnis vita saluatoris: ita
vt ex admiratione mutua dicerent: Quomodo
hic literas scit/ cum nõ didicerit? Inter cetera
que christus supra hominem seruauit/ cum vo-
luisset per omnia assimilari fratribus suis: hoc
satis ad cõtemplandũ homies trahit: ꝙ disce-
re ab homine noluit: cum ad veritatẽ humani-
tatis ostendendam/ ⁊ ad legem custodiendã vo-
luisset circũcidi/ presentari in templo/ fugere in
egyptũ/ subdi parentibus/ baptizari/ ieiunare/
comedere/ bibere/ fatigari/ dormire/ lachryma-
ri/ et cetera talium: discere vero recusauit. Hoc
forte in causa/ ꝙ discere ignorantiam presup-
ponit: ignorantia vitiũ/ et defectus ex vitio: ce-
tera vero penalia sunt multotiens pro vitio: nõ
tamen ipsa vitium: necnon et ignorantia defe-
ctus est animi/ ⁊ illa corporis. Nullum tamẽ de
fectũ executiuũ anime christus accepit: quanꝗ̃
tristari in anima pro nobis/ nõ ex vitio voluis-

sis: nec minoris scientie natus q̃ adam creatus
est, qui plenus scientia factus est. Et simulatio
fuisset infinitã sapientiam ad scholas hominũ
accessisse: illorũq; perquisisse gymnasia: et do-
ctrina celestis qua humana corda volebat in-
struere, non a deo infusa, sed ab hoie videretur
accepta. Et si ꝓpheta sycomoricus nõ schola-
stice, sed diuine accepit scientiã diuinorum: cur
et christus voluisset ad diuina seu ad humana
doctorẽ? Nec ex opportunitate decebat ꝑ hu-
manitatis veritate mõstranda, siue pro reuerẽ-
tia legis, ꝙ subderet̃ ipse magistris. Tria enim
sunt in quibus christũ in tanto nostre redẽptio-
nis perficiendo mysterio decuit per excellentiã
agere: potentia, sapientia, virtus. Prima in mi
raculis: secũda in doctrina ostensa est: tertia ꝙ
nil quesiuit humanũ: ꝙ per omnia irreprehensi-
bilis, et per patientiã in aduersis insuperabilis
fuit. Equidẽ sic ista tenuit et exercuit: vt in alijs
ꝙ verus homo erat, ⁊ ꝙ legẽ non soluebat ostẽ
deret. Veruntamen ista admiratio iudeorũ, cum
inficiari non possit, ꝙ christus preter humanã
doctrinã scientiã habebat, ipsoꝝ ꝑfidiã arguit:
pro eo ꝙ debuissent ilico ad christum vera pieta
te conuerti. Nec relinquitur excusatio his qui
vident mirabilia que negari nequeunt, si nõ cre-
dunt. Eque arguit eorum diffidentiam et mul-
torum existẽtium in hoc schemate malo: qui dif
fidunt aut abnegãt nemini posse aut debere bo-
ni precellentis aliquid prouenire: nisi assit na-
turalis industria: et adiuuet artificialis peri-
tia: et solertia semper agat vt capiat: et si nõ de-
negant diuinam potentiã, cui nil potest resi-
stere: cui omnia facilia subiacent ad faciendũ:
et iam factum negare nõ verentur factum nõ
esse vel fieri. Et ego ipse hui⁹ operis ex deo au-
tor, immendaciter millies cũ inflatis scientia
naturali altercationẽ habui: obstantibus pro-
caci ore, duro corde: ꝙ preter philosophicam
scientiã studij sudore interposito, non poterat
haberi scientia diuinorũ. Et ꝙ sic nõ aliter ad
illa possit esse accessus, ꝑtinaci animo velut q̃
deferentes nature plus q̃ gratie hoc asserebãt
quorũ aliquos probabili experiẽtia reconuici:
ostendẽs plus esse datũ gratie q̃ nature. Quid
enim sibi vult dicere: quomodo hic litteras po
terit scire, cũ nõ didicerit? Quod de christo in-
fandissimũ cũ eẽt oĩno: ad alios deo dicatos cõ
uerto sermonẽ. Que hoĩm vesania solũ defer-
re nature, artis studio, solertie hominũ: ꝙ plus
hominib⁹ possint afferre q̃ gratia: que repente
agit: subito imprimit: infallibiliter docet: inhe
sitanter indoctis facit existere mẽtes: ⁊ luce cla
rius etiam que alijs videntur obscura, demon-
strat. Et cũ modus sciẽtie siue doctrine Christi
quereret̃ a iudeis: [Iesus respõdit: Mea
doctrina non est mea: sed eius qui misit me pa
tris.] De noua natiuitate per aquam: de esu
carnis eius, de sua doctrina, et de exaltatione
per crucem a christo et de christo quesitus est
modus: ⁊ iuxta quesitum aut iuxta veritatem ab
ipso est porrecta respõsio. Quesiuit nicodem⁹: Joan.3.
Quõ possit homo nasci cum sit senex? Quesie-
runt iudei: Et quõ põt nobis carnem suã dare
ad manducandũ? Et alibi: Quõ tu dicis: opor-
tet exaltari filiũ hoĩs? Nũc de sciẽtia: Quõ hic
scit litteras cũ non didicerit? Vt et alijs et hic
videmus factũ: quia litteras et litteraliter lo-
quitur que sunt legis et prophetarũ. Et ꝙ non
didicit litteras scimus. Patet non clamdesti-
nam et priuatã conuersationẽ habuisse Jesum
cum iudei scirent eum non didicisse a magistro
scripturã. Sed sciendi modũ dicit iesus nõ ap
prehensibilem esse ab homine puro: sicut et se-
quitur: Mea doctrina quã profero lingua car-
nis, et ideo mea: nõ est mea ex autoritate car-
nis siue humanitatis: sed eius qui misit me dei
patris: cui equor in forma deitatis. Velut vna
legatio est legati et legantis. Vnde si legatus
quispiã quereretur, cuius esset legatio: respon-
dere posset: Mea est legatio, quia mihi cõmis-
sa. Nõ est mea: quia nõ autoritate ꝓpria: sed il-
lam ab alio missus accepi. An fortassis mea do
ctrina non mea solũ, sed eius qui misit me pa-
tris? Ecce modus scientie Christi per oĩa in-
effabilis est: qr deus eternus est: cui nihil acces
sit vel deaccessit ex tẽpore addẽs aut detrahẽs
deitati: nec aliud est deus q̃ scientia eius: ani-
ma vero eius vnita ilico deitati omni sapiẽtia
repleta est: ita vt in Christo sint ꝑm apl'm, om-
nes thesauri sapientie ⁊ scientie abscõditi: non
per traditionẽ doctorũ, sed ipsa virtute vnio-
nis. Etiã vt homo thesauros incõprehẽsibiles
sapientie et scientie habuit. Igit̃ ore humano
deprompta doctrina erat christi hominis: ⁊ au
toritate vero erat dei patris. Et cũ ipse nõ ha-
buerit in sciendo explicabilẽ modũ: attamẽ ce-
teris illã scire volentibus, explicat modum di-
cẽs: [Si quis voluerit voluntatẽ eius fa-
cere: cognoscet de doctrina mea vtrum ex deo
sit, an ego a meipso loquor.] Aduertenda est si
gnata locutio saluatoris. Si quis voluntatem
dei fecerit: sciet discernere de doctrina christi
vtrũ sit a deo an ab hoie puro. Nõ tamẽ sic sen
tiendũ est, ꝙ volũtarius dei oẽm christi doctri-
nã prout est a deo intelligat: nisi ꝙ vt volunta-
tem dei faciamus, sit oĩs eius ad nos delata
doctrina. Nec quẽpiã fallat id dictũ esse, ꝙ dei
faciens voluntatẽ, de christi sciat iudicare do-
ctrina vtrũ sit a deo: cũ ipse Christus ꝓpter il-
lud et nil aliud docuerit homines q̃ dei facere
voluntatẽ. Et qui vult facere voluntatem dei: et
cũ audierit, intelliget vñ sit: quoniã timore suo
initiabitur. Et intellectus bonus omnibus fa- Psal.110
cientibus eum. Et Job in recessu a malo quod Job.28.
est diuine voluntatis, intelligentiã esse asseru-
it: Et recedere a malo intelligentia: velut acti-
uus sit verior intellectus: et intelligit vtiliter
qui operatur: et frustra intelligit qui non agit.
Intelligit voluntarius dei de doctrina Chri-
sti: qm̃ qui nõ suam, sed dei vult facere volũta-
tẽ: intelligit a deo christi esse doctrinã: qui so-

lum diuina docuit/nō humana. Et vt nō dubie
christi doctrinā a deo esse credat/vulgare puer-
Prouer.19. biū ad ipsiz referat: Doctrina viri p patientiā
noscit: Conflent ergo i vnū quecūqꝫ sunt obie-
cta iesu/verbis/factis/quō z q̄obrē z a quib⁹: si
huic viro aliqñ patiētia defuit: si supari in aīo
potuit: si actus aliqñ ira est: si nō malefaciētib⁹
benefecit: si maledicētib⁹ nō bñdixit: si nō tole-
rauit reprobos in colloquio/in cōsortio etiā p-
priū pditorē. Prolixū z quasi supuacuū esset in
christo patiētie cōmendare virtutē: ex qua sua
doctrina nō esse humana/ sed diuina clarescit.
Quis eni potuisset talia equanimiter tolerare/
nisi Christus eternus dei filius homo verus:
aut is cui ipse dederit/ diuine/ nō humane seu
naturali virtute? Ac per hoc per patientiā viri
huius/sua doctrina intelligitur esse diuina po-
tius q̄ humana. Et vt perstringā/totum euan-
geliū eius dū sane inspicitur: ex omni varieta-
te loquendi diuinū est doctrinale/ad homines
verbū ore humano prolatū. Sed improba co-
gitatio iudeorū et importuna quesitio: dū i do
ctrina sentiebant inconuincibilē veritatem / q
querebant originē. Ex qua imagine possunt ar
gui plus debito curiosi: dum querunt rerū ori-
ginem/scientes ipsarū efficaciam atqꝫ virtutē.
Nonne in herbis/in lapidibus preciosis ab in-
digentibus potius exquiritur effectus q̄ ortus
Neqꝫ necessariū est scire vnde prodeāt: sed q̄d
vtendo efficiant. Arguendus esset famelic⁹ ha
bens in manu panem: si non comederet ante-
q̄ originē nosset? Quid interest aut refert scire
aut nescire res quibus necessario vtimur/vñ a
primeuo processerint: si nobis facte sunt presto
ad vsum/et ad vtilitatē expediunt. Accipiunt in
digentes panē oblatum: nec exquirunt quis sa-
tor aut messor in granis: aut in qua patria seu
cui⁹ agro/aut quis pistor confecerit. Neqꝫ qua
vite natū/quibus torcularibus pressum/qua ve
gete immissum/quo autore deductū fuerit vinū/
non curat sitiens ante propinatuz habens: sed
tm̄ id haustu eius depellere sitim. Non calefa-
cit ignis amplius in lignis cognita sylua/ nec
minus incognita. Quid de origine lucis inqui
ritur: cuz ipsa tibi ad agendū opportuna facta
sit presto? Cur ergo de veritate queris exordi-
um? cur autorē si tibi ipsa placet? Si ostendit vt
cureris putrida tua: vt valeas in superna etiaz
opportuna ministrat. Plus em̄ est veritas a se
ipsa/ q̄ a quoq̄ proferente possit existere. Su-
mit medicamina egrotus que medicus admi-
nistrat: nec qua patria/quo autore/ quo sint de
lata nauigio: sanitatē querit ex eis/non proces-
sum ad illam: Quid ergo cognita veritate ne-
cessaria plus de illa querunt: aut volunt illam
improbare quia displicet: improbās quod ma-
le placet: aut causam inuenerit defectionis ab
illa: verentur altitudinē preceptoris eius: nō atten
dentes iocunditatē cōuersatiōnis illius: vt cū
nō possunt inuestigare suā originē/culpā retor
queant in doctorē. Non minor veritas reper-
ta sulcatione characterū in quibuscūqꝫ codici-
bus/ ignorans autore seu characterizatore: aut
valētior/si noticia foret: imperatorū regūqꝫ subdi
ti cū edictum ab eis acceperint in scriptis/obe-
dire se parant: nō querētes cui⁹ man⁹ sulcauerit
impiale mandatū: sciētes huiuscemodi noticiā
siue nesciētiā nil adimi vel cōferri in autorit a-
te impialis edicti. Nullū imperiū ab eterno ma
ius q̄ veritatis: que ante omnia/cum omnibus
etiā post omnia si possibile foret deficere / ipsa
manet. Sup om̄ia est: om̄ibus pualet: nemo est
qui se abscondat ab inuestigatione ei⁹. Lumino
sa ē: nullis obscurāda seu tenebris depellēda ē:
Inconuincibilis est: cuius edictū absqꝫ certis-
sima pena nō cōtemnit. Non ergo querat quō
aut vnde quis illā enunciet: si cognoscit dictuz
quo veritas est. Cognoscit igitur voluntarius
dei/doctrinā christi esse a deo: q꞉ cum nō querit
voluntatē facere suā/ doctrinā christi audiens
asserit esse diuinā: cum ea que dei sunt/ non que
mūdi sunt illa cōtineat: ex quo liquet christū nō
a seipso/sed a deo fuisse locutū. [Quoniam
qui a semetipso loquit/gloriā ppriā querit.]
Scientia scripturarū/vt rei experientia pandit
aliquo tradente percipit. Proinde qui loquitur
secundū literas et scripturas nō sibi vsurpet sci
entiam/sed referat in doctorem. Et legatus nō
legationē sibi arroget/sed leganti: alioquin glo
riam ppriam negociaretur. Jesus vero cūcta
referebat in patrem/ a quo se missum sepissime
fassus est: vnde non erat de sua doctrina cun-
ctandum/ aut eius origo querenda: quonjā ve-
rax est christus. Ex hoc quidem: [Qui autē
querit gloriam eius qui misit illum: hic ve-
rax est/z iniusticia in illo non est.] Hoc quidem
dicebat iesus ad cōuincendā seuam perfidiam
iudeorum: qui eum querebant ad mortem: cū ve
rax esset: dumtaxat hominibus doctrinam pa-
ternam promulgans.

¶ Ostēdit iesus iudeos preuaricato
res moysaice legis in christo: se autē
legem nō soluisse demonstrat: secun
dum Joannem. Capitulū. XXVIII

L Ex moysi data est: circūcisio nō moysi
data/nec ex lege fuit: sed patribus data
fuit/primo videlicet abrae. Si custodi-
retur lex/in sabbato non fieret circūci-
sio: et circumcisio fit insoluta lege. Opus autē
fieri posset in sabbato equale circumcisioni aut
excedens/etiam sine preuaricatione legis. Sed
lex moysi penitus homicidium prohibet: nisi
iusticia contempte legis iudicauerit hominem
obtruncandum: ex hoc quidem iesus arguens
seuam perfidiam iudeorum/ dicit: [Nonne Joan.7.
moyses dedit vobis legez? Et nemo
ex vobis facit legem. Quid me queritis interfi-
cere?] Moysaica lex quam accepistis ab eo fie-
ri/homicidium vetat: et nemo vestrum illam cu
stodit: cum me omnes concorditer queratis ad
necem. Sed vt quid? cum sim verax: cum nō que
ram gloriam meam; cum iniusticia in me repe-

viri non possit. Uerumtñ depravati adijciũt ma
la malis: ⁊ annectunt peccata peccatis. Uñ de-
berent corrigi/inde in peiora labunt. [Respõ
dit ei turba: Demoniũ habes. Quis
te querit interficere?] Ecce maloꝝ cumu-
latio ad preacta: sicarie voluntati pessimũ cõui-
tium iungunt: dicẽtes hoiem sanctũ ⁊ iustũ ha
bere demonia. Sed qm̃ mente demoniũ gesta-
bãt: ⁊ agitabant ab eo: tali nomine appellabãt
exosum: ⁊ publice mẽtiebant negãtes velle in-
terficere / quẽ modis omnibus venabantur ad
mortem. Propriũ pessimoꝝ est: vt maliciã quã
animo gerunt / alijs imponant: ⁊ cũ cõuincunt
negent malũ velle facere / si non pfecerũt. Per-
fectũ vero inficiari nõ possunt / rei euidentia lu-
cescente: sed inueniunt vt norunt excusationes
vanas in peccatis / ad eoꝝ exaggerationẽ malo
rum. Non respondet Jesus obiecto conuitio
in summa patientia factus: nec recõpingit ver-
bo vero mendaciũ verũ: prescius illos peram-
plius furituros / ⁊ multiplicaturos peccata: sed
discretione vtens ⁊ patientiam seruans: sed sua
verba in eam partẽ cõtraxit / qua euidenter ostẽ
deret legis non esse solutorẽ: ⁊ eoꝝ aduersus eũ
indignationẽ iniustã. [Hinc respondet Je
sus: et dixit eis: Unũ opus feci: ⁊ oẽs
miramini. Propterea dedit vobis moyses cir
cũcisionẽ: non qꝛ ex moyse est / sed ex patribus.
Et in sabbato circuncidistis hoiem.] Ex eo ꝙ
infirmũ longeui tẽporis Christus curauerat in
sabbato ad piscinã / dependet ista cõtentio: non
ꝙ plura bona opera Jesus in sabbato non fe-
cisset: sicut in multis euãgeliũ clamat. Sed nec
interpositio est alterius miraculi facti in sabba-
to vsq̃ ad disceptationẽ hanc: nisi forte illud de
muliere curua immediate pcessisset / que fuit cu-
rata sabbato: sed ordo gestorum dissentit. Sed
nec ad rẽ differendã se obijcit: ad apologiã Je-
su intẽdendũ est. Circũcisionẽ dedit vobis moy
ses: non ex seipso aut ex lege data in mõte synai
sed quia ex patribus lõge ante eis data erat. Et
cũ puer natus octauo die sit circũcidendus: vt
sabbato natus octauo die sabbati fiat circumci
sus: ⁊ lex moysi ex hoc insoluta manet. Proin-
de [Si circũcisionẽ accipit homo in
sabbato vt non soluat lex moysi: mihi indigna-
mini / quia totũ hoiem sanũ feci i sabbato?] Si
lex moysi non soluitur in sabbato circũcisione
suscepta: que totũ hoiem non saluũ facit / sed in
pte: cur indignamini mihi / qui totuз hoiem in
aĩa ⁊ corpore saluũ feci? Ergo erat iniusta di-
gnatio iudeoꝝ: cũ plus boni egisset sanando to
tum hominem: ꝙ circũcisio sanãdo hois par-
tem. Jd dicendũ: ꝙ si actione minoris in sabba
to lex non soluitur / que iubebat sabbatũ custo-
diri: nec soluit actione potioris. Rationem red
dendo christus disceptabat / humilitatẽ agens:
qui poterat autoritate superare. Decẽtius aũt
est vbi ratio reddi potest ipa / ꝙ imperio vti: ⁊ ad
magnã dignationẽ magis herois ⁊ humilẽ con
sistentiam eius infert in reddita ratione cũ sub

ditis fieri: quos potest omnino autoritate supe
rare. Huiuscemodi modũ seruauit in omnibus
iesus: qm̃ inualida est ratio / que superioris au-
toritate fulcit. Nec ad rationẽ pbabilẽ apponẽ-
da est: nisi pducenda sit aduersus aduersantem
pertinaciter rationi: cuз non rationi suffragat
autoritas: sed reproboꝝ improbitatẽ ⁊ cõtuma-
ciã ipsa resculpsit. Et cũ rõne ageret iesus: mõ
nuit ₰m exteriorẽ aspectũ ɔtra ṽitatẽ temerarie
iudicantes / dicens: [Nolite iudicare secũ
dum faciẽ: sed iustũ iudiciũ iudicate.
Un diceret: Ex exteriori aspectu vobis paret /
qꝛ curaui sabbato soluisse legẽ: sed non solui ₰m
veritatẽ: sicut vos non soluitis per peritomen.
Jgitur nolite sic improuise iudicia iaculare ₰m
id quod foris: qm̃ hoies vident q̃ foris parẽt:
deus aũt intuetur cor. Sed iudicate ₰m iustum 1. Re. 16.
iudicium: vt innocens non damnetur: nemo si-
ne culpa ppria in persona puniat. Nec hoc di-
cebat iesus timens aut nolens ab eis occidi / q̃
venit pro eis ⁊ pro omnibus mori: sed eos reuo-
cabat ad veritatẽ ⁊ depellebat errorẽ: quo sepe
iudiciũ claudit / ⁊ veritas exulat. Jdeoq̃ reuo-
cat ad iudiciũ equitatis: vt non ex aspectu / sed
ex iusticia iudicent: nec in acceptione psonarũ:
sicut scriptũ est: Quod iustũ est / iudicate illos: si Deut. 1.
ue sit ciuis / siue peregrinus. Et maledictus qui Deut. 27.
peruertit iudiciũ. Sed viri mali non cogitãt iu Prouer. 28.
diciũ: qui aũt timẽt deũ / animaduertũt oĩa. Et p
sapientiã dicit: Diligite iusticiã / qui iudicat terrã: Sap. 1.
ram: qm̃ nemo recte iudicat / nisi iusticiã diligat
Et dñs per pphetã: Judiciũ verũ iudicate. Li- Zacha. 7.
bramento multo opus est in pferendo iudicia:
⁊ examinare causam per ea quib9 possit per iusti
ciam potius absolui / ꝙ cõdemnari qui cõcitus
est reus. Amplius iusticia se habet ne innocens
suppliciũ luat / ꝙ quod reus debita pena fodia
tur. Uident multa digna supplicijs: ⁊ subito irrui
tu cõdẽnationẽ habẽt ⁊ reprehẽdi possunt. Cuз
vero trutinant equa lãce iusticie ⁊ in statera ve
ritatis ⁊ rationis appẽdunt / absoluunt. Jn hoc
quidem verbo cuncti ammonent: Nolite iudi-
care ₰m faciẽ: sed iustũ iudiciũ iudicate. Hinc
psalmista dicit: Si vere vtiq̃ iusticiã loquimini Psal. 57.
recte iudicate filij hominũ.

De disceptatiõe habita inter iudeos de Christo si esset / si cognitus / si bene processerit: cũ responsione Jesu: secundum Joannẽ. Capitulũ. XXIX.

Norũ palamq̃ factũ erat odiũ iudeoꝝ
in christũ: qui eis etiã palam ⁊ intre-
pide loquebat: ita vt turbe mirarent
⁊ colloquerent adinuicẽ disceptando
de Christo. [Dicebant ergo quidam ex Joan. 7.
hierosolymis: Nõne hic ẽ quẽ iudei q̃rũt interfi-
cere? Ecce palã loquit: ⁊ nihil ei dicunt.] Erat
hoc verbũ aliquoꝝ ad desyderiũ festine mortis
Jesu: aliquoꝝ vti mirantium / aliquoꝝ vti letan
tiũ: ꝙ nõ tangebatur dum publice loqueretur.
Et hesitatio cognitionis tenebat aĩos aliquo
rum / dicentium: [Nunquid vere cogno

uerūt principes quia hic est christus? Sed hūc scimus vnde sit. Christus aūt cū venerit/ nemo scit vnde sit.] Anceps verbū: id tñ habēs in sensu: Ideo hic iā q̄situs ad necē/palam loquēs nō capit: non interficit: non exprobrat in verbis. Quia forte p̄ncipes sacerdotū/ a q̄bus hoc agēdi depēdet autoritas/vere cognoscunt ip̄m esse Messiam expectatū: q̄ nō arcēt impetū iudeorum/ne ad interitū capiatur. Sed e regione veritatem nō intellectā sibiip̄sis obijciunt: necnō ⁊ mēdaciū v̄itate mixtū. Sūma sententia inter iudeos est: q̄ generatio Messie/ ac etiā in modo ignoretur aduentus. Verū est hoc vsq̄quaq̄: in quo perspicua est ipsorum damnatio. Qm̄ Christus messias expectatus sic erat: cuius generatio ignorat/q̄r eterna. Actuū. 8. Et generationē eius quis enarrabit? Et modus incognitus: quia per portam clausam ex virgine. Et hoc dictum habet: Christus aūt cū venerit/nemo scit vnde sit. Mixtum vero veritate mendaciū/ p̄missum verbū habet: Sed hūc scimus vnde sit. Quia sciebāt parentes s̄m carnem: quorum alter putatiuus/ alter dumtaxat verus erat. Sciebant ciuitatē ⁊ patriā: deitatem tamen in ipso/immo deum esse nesciebant. Hinc mendacio ascripti sunt: propterea Christus clamosa voce veritatē confirmat: mēdacium destruit. [Clamabat ergo docens in templo Jesus/dicēs: Et me scitis: ⁊ vnde sim scitis. Affirmat etiam hoc iesus: q̄ sciebant eum s̄m carnalem generationem ⁊ educationem ⁊ patriā: denegat autem q̄ eternam originē ignorabant. Et cū etiā possit intelligi atq̄ cognosci: quod ⁊ sic nō credebāt. [Et a me ipso non veni: sed verus est qui misit me pater/ quem vos nescitis.] Veluti v̄ba seriaret: Quomodo me cognoscitis/ qui a meipso non veni? Et cum missus sim/ ignoratis mittentem deum verum ⁊ eternum patrem: ⁊ q̄ patrem ignorant/filium non cognoscunt. Et si patrem nescitis: filium quomodo cognoscetis? Summa sentētia in hac re: quoniam cognitio vnius relatorum ex altero tota pendet. Et vnius ignorantia scientiam alterius destruit/ seu nescientiam parit. Ex omnibus his augebatur culpa inexcusabilis iudeorum in cognitione Christi. Quoniā si sciebant illum ex stēmate: non venerabantur sanctitatem/quam in eo inficiari non poterant. Si non sciebant vnde esset: non poterant resistere veritati eos nudate conuincenti: neq̄ prestabant verbis fidem/ vt intelligerent veritatē: Sed ipse iesus cui credendum erat/ solus suam eternam sciebat originem. Proinde dicebat: Ego scio eū. Et si dixero q̄r nescio eū/ ero similis vobis mendax. Et scio eum: quia ab ipso sum: ⁊ ipse me misit. Pandit suo verbo sui ipsius scientiā christ⁹/fidem ab auditoribus exigens: cum aliter in eius cognitionem transiri nō possit/nisi per fidei potestatem. Et edocet nō solum assertione falsorum/ seu confessione non entium esse mendacium: sed etiam in negatione notorū: efficitur immo cognoscitur hac sententia saluatoris mendax qui se dixerit nescire quod nouit: cum dicit: Et si dixero q̄r nescio eū ero similis vobis mēdax. Sed rei veritatē christus non denegat: sed fatetur. Et scio eum: quia ab ipso sum: ⁊ ipse me misit. Replicatio verbo⁊ similium in verbulando siue in sententia non plus affert veritatis/ q̄ exprimit vim affectus in eos qui per fidem ad intelligentiā veritatis vocantur. Sed perduellis fit ex veritate perfidia/ex reddita ratiōe peruersitas: ⁊ furiunt ex mansuete loquente. [Nam querebant eū apprehendere: et nemo misit manum in illum: quia nondum venerat hora eius.] Sepe quesierunt christum iudei: sed proposito malo: tamen eum non nisi quando voluit/ inuenerunt ad necem: ad quam venabantur illum. Bono tamen p̄posito inuenissent oc⁹/ et tutius tenuissent: Manus quidem hostis non poterat in eum ex se/nisi ab eo permissa: qui quando voluit capiendū se/in manibus hostiū dedit. Quoniā nec aliquid recepit aduersi potestate agentium perdite contra eum: sed voluntate propria: qui ea hora qua voluit capi ⁊ teneri/passus est ab eis q̄ eū insectabantur. Nec ipse ad horā/ sed ad ip̄m hora ordinata erat. Et quoniam nequam erat anima in iudeo⁊ populo precellentium/ non fit infecta cōditio plebeiorum. Ideo [De turba autem multi crediderunt in eum: et dicebant: Christus cum venerit/ nunq̄ plura signa faciet/q̄ q̄ hic fecit?] Nō erat plena ista credulitas de filio dei/ sed de quodam homine sancto: cum ei adhuc futurum posterizarent messiam: ⁊ ex signis magis q̄ ex veritate trahebantur ad eū. Nec fuit adhesionis ad sequelā nec ad iusticiā/ vt ex confessione salus sequeret. Cū nec eum tunc fuissent ausi coram sacerdotibus ⁊ principibus confiteri: aut pro ipso dedissent se in obiectum verborum atq̄ facto⁊: erat tamen animus eorū mitis in Christum/ vbi alij seuiebant. Sed nec suffecisset eis illa corde cōcepta modica fides: nisi occasione data ⁊ accepta progressura fuisset in publicū corā hominibus confitendo Jesum. Ex hoc enī salus secundum sententiā eius: Qui me confessus fuerit corā hominib⁹/cōfitebor ⁊ ego eū corā patre meo. Marci. 8. Luce. 12. Et e regione dictum est: Qui me negauerit corā hominibus: negabo ⁊ ego eū coram patre meo.

¶ De eo q̄ principes et pharisei miserunt ministros: vt apprehēderent Jesum. Et de disceptatiōe exorta super questione non inuentura eum: secūdū Joannem. Capi. XXX.

SI qua virtus/ex ipsa in omnibus actus et agens s̄m eā nemini occasionē criminis administrat. Sed induratus alo capit ex ipso vnde in peiora labat: ⁊ inde ledit que sibi ad recte agendū p̄sto auxiliū erat. Et cupientibus perperā agere/ iusticia emula est: que obliquū vetat/rectisq̄ suadet. Placet perniciosa libertas omnibus immodestis: regulatio displicet: q̄bus nec satis est mala volūtas ⁊ actio: sed

conātur ex omni parte captiuare veritatē. Et ex
imagine captiuitatis quā patiunt in animo/alios
nituntur intrudere: vellētq; si facultas foret/ de
lere iustos: quos infestos habent a vita. Unde
Joan.7. sequitur: [Audierūt iesum pharisei tur
bam murmurantē de illo hec. Et miserunt pnci
pes & pharisei ministros/vt apprehēderēt eū.]
Non potest sustinere maluaceus: q de bono di
gnum aliquid diuulgetur: & diuerberatur in alo/
si fama eius increscat. Ecce alterā murmurī par
tem pharisei de Christo pati nō possunt. Habe
bat eñi iesus/vt iā predictū est/vtrāq; murmurī
partem: solum bona odio erat eis. Et ne inuale
sceret ministros miserunt: vt eū apprehenderent:
quem ex modico iam ceperat turba laudare: q
ab eis expectat9 messias cū venerit/non sit q ipe
ampliora signa facturus. Sed cognita est a chri
sto perniciosa legatio/cogniti legati/cognitiq; le
gantes: id inde: [Dixit ergo eis Jesus:
adhuc modicū tempus vobiscū sum: & vado ad
eum qui misit me. Queretis me/& nō inuenietis:
& vbi ego sum/ vos nō potestis venire.] Innoua
uit loquēdi modū cum ministros aspexit: nō tñ
ad eos singillatim deriuādo sermonem. Sed ce
teri iudei cum ministris/& ministri cū eis aduerte
re poterāt huiusmodi innouationis causam. Cen
sarēt: vt qd festināt pharisei me morti tradere:
& ad tale facinus preoccupare tempus: cū modi
co tempore sim mansurus ipse vobiscum? vt eū
sensum habeat ista locutio: q sic iesus venerat
omnino moriturus: nec alio mortis genere excel
sisset a mundo/nisi sic fuisset occisus. Unde ait:
Legat9 sū: legatiōe fungor: cito cōplebitur mini
sterīū legationis mee. Qui me legauit expectat:
& vado festinus ad eum qui misit me. Uos autē
queretis me: & non inuenietis. Nō bono/ sed ma
lo pposito: q si bono/vtiq; inueniretis. Quare
nō inuenietis qrētes? Qz vbi ego sū/scz apud deū
patrē i eadē substātia deitat/ i eternitate māsiōis
vos venire nequitis: qz non creditis: possetis si
crederetis. Mixta verba sunt hec/ostēdentia for
mā dei & serui. Modico tēpore dixit se Jesus in
mūdo māsurum. Sed nec illo modico dignus
extitit ois mūdus: vt deū & dominū atq; factorē
suū in humana forma creatura videret atq; senti
ret. Neq; dignus erat mūdus conuersatiōe ei9.
1.Joan.5. Et cū totus iā in maligno posit9 esset: benigni
tatē ei9 portare non potuit. Iuit/a quo nūq; re
cessit: & recessit quē nunq; a sua cura dimisit. Fa
cta est/ fit & fiet questio ei9: nō aūt uētio/nisi sa
Sapi.1. piētie lege: sicut scriptū est: Sētite de dño in bo
nitate: & i simplicitate cordis vestri querite illū.
Qm inuenitur ab his/q nō tētant illū. Apparet
aūt his q fidē habēt i illū. Accessus ad eū impos
1.Timo.6. sibilis est: lucē enim habitat inaccessibilē: fides
tñ ad meritū & ad pmiū penetrare in illā potest.
Impertinenter tñ intellexerunt hec dicta iudei:
Unde dixerunt ergo iudei ad semet
ipsos: Quo hic iturus est: qz non inueniemus
eū? Nunqd in dispersionē gentiū iturus est/& do
cturus gētes? Quis ē hic sermo quē dixit: Que
retis me/& nō inuenietis: & vbi sum ego/vos nō
potestis venire?] Nō capiebat vba diuina qñdū
pect9: & cū ad illa conaret itellect9 nō debita via,
icidit in errorē. Acsi crederēt iesū abcedere a iu
deis/& trāsitur ad gentes: quas dispersas iudei
vocabant propter cultū varium idolorum: et q
nec sub vna lege / aut sub vno sacrificādi studio
claudebant. Ad qs forsan gētes si christus iuis
set/iudeis impossibilis videbatur accessus: non
spacio terre/aut interpositione aqrū/ aut gressu
pedū: sed phibitiōe legis & dissimilitudine mo
rum non esse licentiā: aut q gentes/ quib9 ex mi
raculis & doctrina posset accept9 fieri/eū ab alijs
tuerent. Ita tñ q arcerent etiā hostiū potētia si
quos cognouissent ausu temerario/nocēdi cona
tu ad eum voluisse accedere.

¶ Quod iesus clamauit/inuitās siti entes ad aque viue potum: secundū Joannē solū. Capitulum. XXXI.

Desyderia hominum per diuersa spe fru
strata vagantia in se christus termina
turus aduenerat: si ei homines adhesis
sent. Heres quidem vniuersorū est: & p eum facta
sunt secula: omnibus bona omnia factus est: et Heb.1.
ipse se omnibus offert: omnesq; inuitat: vt nemo
de verecundia gradiendi ad eū / seu de impossi
bilitate causetur. Ipse inuitat: ipse prestat acce
dendi petendiq; audaciam. Exponit ipse donū
volentibus. Nō culpatur inexhaustibilis largi
tas eius. Negligētie hominum est/q eius dona
non accipiuntur: nostre desidie/q eius beneficia
respuūtur. Hinc dicit: [In nouissimo aūt Joan.7.
die magno festiuitatis stabat iesus et clamabat/
dicens: Si qs sitit/veniat ad me et bibat.] Die
festo mediante/ascendit Jesus in templū/& doce
bat. Nunc in nouissimo festiuitatis die/ scz septi
mo: qui celebrior ceteris erat: stabat iesus in tem
plo/forsan eminentius solito: vt in eū oculi oīm
verterētur: & audiretur aptius vox eius in clamo
re deprompta. Inuitatoria quidem erat: Si qs
sitit/veniat ad me & bibat. Satiare vult christus
desyderia nostra/que signantur in siti: porro ali
unde satiari non possunt: non ad sitim corporis
potum offert. Multam aquam creauit ab initio
deus decarie terram excedentē. Et fere vbiq; in
uenitur aqua pro siti corporis depellenda: sed li
quorem alium /non sensu corporis perceptibilem
pollicetur. Precesserant huius inuitatorij vocē
in typo multa gesta & oracula prophetarum; vt
perlucide cognosceretur qd sit id ad quod chri
stus voce clamosa vocat. Sitiuit populus isra
eliticus in manu moysi educt9 de egypto aquā Num.20.
in deserto: vbi nō inuenerat iuxta votum. Et ac
cepit ex petra/bis moysi vga pcutiēte illā. In
deserto huius mundi sedibus incertis vagat
hominum genus: nihil firmū stabileq; tenens.
Sitit: anhelat: multaq; cupit: lāguet circa de
syderia multa. Sed non inuenit in thesauris na
ture vnde satiet. Supra naturam propinatur
aqua: quia de silice /de petra bis mosaica vga
cesa. Omnia in figura contingebant illis. Et bi
bebant de spirituali cōsequente eos petra: petra
autem erat Christus. His vna virga percussus

potestate sua ꝗdem. Etem̄ virga ostendit regiā etiā ⁊ iudiciariā ptātē. Moyses ꝑcutiēs ipe christus est: vt ipe ꝑcutiēs/ipe petra ꝑcussa. Qm̄ semetipsum ꝓpria volūtate tradidit in oēs humani gn̄is liberationē/ ꝓtectionēꝗ ad sperata: vt ipe sit ꝑcutiēs ⁊ ꝑcussus. His nēpe: i aīa ꝑ tristitia/i corpe ꝑ pena sensibili. Aque largissime tūc tpis de petra fluētes/ aquā redēptiōis in sanguine/⁊ aquā ablutiōis in baptismo figurabāt: ita largissime vt preciū quo est celebrata redēptio/ aq̄ in qua baptism⁹ ordinat⁹ est: et oēs hoīes potauerit ope sua. Igitur si quis sitit redimi: si quis sitit lauari a sordib⁹ pctōꝝ: ad christū clamantē in nouissimo festiuitatis die/ in fine tēporū accedat: Qm̄ nos sum⁹ in quos fines seculoꝝ obuenit. Et dicētē audiat: Si q̄s sitit/ veniat ad me/ ⁊ bibat. Sed si nō sitit/nō veniat. Nō em̄ accipiet nō sitiēs/si sitire pōt. Ad sitiētes dūtaxat facta est inuitatio. Sic em̄ ꝓclamauerat dn̄s ꝑ ꝓphetā:

Oēs sitientes venite ad aq̄s: nō acceptate precio seu aliq̄ ꝑmutatiōe reꝝ/ sed prōptitudine inobliquate volūtatis. Inde subiecit: Et q̄ nō habet argētum/ ꝓperate ⁊ emite et comedite. Uenite emite absq̄ vlla cōmutatione vinū ⁊ lac. Ad multiplices pot⁹ vocat: aquaꝝ/vini et lactis. Pot⁹ aq̄rū ex superiorib⁹ liq̄t: vini ad haustū scꝫ euāgelice doctrine: lact̄ vt ꝑ ꝟitatē mēt̄ ⁊ moꝝ cū dulcedie bibāt ad imaginē ꝑuuloꝝ: q̄ lacte puro ⁊ dulci cū delectatiōe pascunt̄. Et in ꝑsona christi ꝑdictū erat: Comedite amici mei ⁊ bibite/⁊ inebriamini charissimi. Ecce vinū inebriās. Attēde mēsuram: Et calix meus inebriās q̄ꝫ preclar⁹ est. Et ebrietas hoiem quasi alienum facit. Clamat quidem christus vt accedamus ad eum et bibamus. Sed vinū eius ⁊ mēsura seu vas quo apponit̄ ori/ebrietatē facit: illā videlꝫ qua vocatus a christo/ab omni mūdo visibili efficitur in animo alienus. Ue qui ab hac ebrietate secernitur: in hac causa ebrietas rectum/ sobrietas prauum sapit. Ebriat vinū christi ea imagine qua ore perceptum est: vt iniuriantem et iniurias/ ledentē et lesiones/ honores ⁊ vituperia/laudantes ⁊ deridentes/aurū ⁊ stercus/notos ⁊ extraneos/eq̄ lāce densiōis appēdat: vt ea similitudine vino christi ebrius cuncta libret. Igitur vinū est ebrietas: sed nō ex vino christi/ ad quod charissimi inuitant̄. Ebriat ⁊ calix non a se/sed adhuc ex potione cōtenta. Et mensura est q̄ vinū propinatur. Mensura christi fuit ois semestris. Qm̄ dedit sibi pater: vt diceret aduersanti: Calicem quem dedit mihi pater/ non vis vt bibam illuꝫ? Ac per hoc huiusmodi calix ori cordis apposit⁹ per consyderationem/ inebriat per amorem. Si quis ergo sitit/ ad christū vadat ⁊ bibat. Hac siti agebatur dauid: cum aquam de bethleemitico fonte sitiuit: etem̄ christus bethleemiticus erat. Et alibi decātauit: Quemadmodum desyderat ceruus ad fontem aquarū: ita desyderat anima mea ad te deus. Sitiuit anima mea ad deuꝫ fontem viuum: quando veniam ⁊ apparebo ante faciem domini. Qui ergo vitā desyderat: vadat ad clamātem alta voce iesum: Si quis sitit/ veniat ad me ⁊ bibat: ipse fontem viuum ad auferendā nostram sitim habet. Sed intellectus verboꝛuꝫ est ꝑ filijs chore/q̄ caluus interpretat̄: vt ex titulo psalmi liquet: id est pro filijs christi in mōte caluario crucifixi. Omēs ꝗuis inuitentur ad aq̄s/ ad honum christi potuꝫ: nō tn̄ accipiūt/nisi sint filij calui christi saluatoris. Et his dicitur quod in apocalypsi scribitur: Et sponsus ⁊ sponsa dicunt/veni: ⁊ qui audit/dicat veni. Et qui sitit/veniat: ⁊ qui vult/accipiat aquā vite grat̄. A Christo autem deficientibus dicitur: Et nunc quid tibi vis in via egypti: vt bibas aquam turbidam? Aut quid tibi cū via assyrioꝛum: vt bibas aquā fluminis? He aque non satiant: vitam optatam non tribuunt. Et cū solum vere credentes accipiant: ideo adiectuꝫ est. Qui credit in me sicut dicit scriptura: Flumina de vētre eius fluēt aque viue. Ista verba sunt christi: sed nō aliter epistolari expedit/ q̄ꝫ euāgelista subiecit. Hoc autem dicebat de spiritu: quem acceptu ri erāt credētes in eū. Nondū em̄ erat spūs dat⁹: qꝛ iesus nōdū erat clarificat⁹. Spūssctūs in typo fluminū aq̄ viue decurrētis designatus est: q̄ ante ascēsionē: in q̄ permaxime clarificatio christi patuit/ tāte multitudini necq̄ i tātis signis datus nō fuerat. Quāuis multi ante illā insignē donationē habuerūt spm̄sanctū ad ꝓphetādū/ ad sanctificationē/ad faciūda miracula: sed nō dat⁹ ante glorificationē ei⁹ ꝑ resurrectioneꝫ fiēdā/ in ascēsiōe mōstrandā. Dari q̄dē poterat spūssctūs ante oia hec: sed cōplenda erāt oia mysteria filij anteq̄ spūssancti in tāta euidētia/in sonitu/in linguis igneis celebraret̄ aduēt⁹. Qui more fluminū aquaꝝ viuentiū defluxit in cordib⁹ eoꝝ q̄ accesserūt ad irrigādū orbē terraꝝ: sicut scriptū est: Spūs dn̄i repleuit orbē terraꝝ: ꝓtēptu terrenoꝝ/ amore celestiū/diuinis doctrinis/ morib⁹ nouis ꝟtutib⁹ ⁊ sacramētis salutarib⁹/⁊ imbre miraculoꝝ oppleuit. Uerū qꝛ vnde flumina exeūt reuertūtur: ideo spiritussanctus fluminib⁹ assimilat⁹ est: qꝛ quo venit vadit/secū trahens quos cepit.

Quod ex predictis verbis saluatoris orta ē disceptatio: ex q̄ inter iudeos dissensio facta est: secundum Joannem. Capitulum. XXXII

Erāt ꝟba christi ois excedētia coīm hominū sensuꝫ: sed ipe ꝑstabat volētib⁹ intellectū. Ad hoc edebantur vt audiētes ad eū tota intētione cōuerterent̄: ⁊ fide moribusq̄ seq̄rent̄ ad ꝑcipiendū ab eo desyderatā in eternā vitā. Nec erat in ꝓferēdo varietas: vt ad acceptos minus vel magis edita viderent̄. Expandebāt̄ vt retia/ ꝑ piscib⁹ aut auib⁹ veniētib⁹ pariter capiēdis. Quod si nō capiunt̄/nō est i retib⁹ culpa expāsis iure venandi. Sed sicut pisces aut aues nō veniētes nō veniūt in capturā/veniētes herēt: sic ꝟba christi venādi ad vitā hoies ol iure deprōpta nō oēs audiētes ceperunt: nec defectu semiuerbij seu ꝟboꝛum/sed inequalitate auditorum: qui nō eodem anio ad illa suspensi erant;

1.Corin.10. Esa.55 Cant.5. Psal.22 Joan.18. 2.Prouer.2. Psal.41. Apoca.22. Hiere.2. Joan.7. Sap.1. Eccle.1.

Joan.7 sicq patet diuersitas. Ex illo ergo ⌊turba cũ audisset hos sermones eius / dicebãt: Hic est vere propheta. Alij dicebãt: Hic est christus. Quidam dicebant: Nunquid a galilea christus ve-

Michee.2. nit? Nonne scriptura dicit: quia ex semine dauid et de bethleẽ castello vnde erat dauid / venit christus?⌉ Disceptabatur de christo: varie quidem / vt vides crederet seu expectatus Messias. Erãt et aliqui eum cognoscentes ex genere / ex educatione galileum / ex ciuitate nazareth / sita in regione galilee. Scientes ſm carnem genealogiam eius ex vtroq parente: gnari scripturarum et prophetarum / reprimentes dictuz et opinionem: q a galilea Messias venturus non sit: magis autem a bethleem ſm scripturam. Sicut nathan de mãdato domini predixerat dauid: et sicut propheta uerat ante micheas: ſm cuius propheciam respõ-

Matthei.2 sum fuit a scribis herodi / de christo sciscitãti ad inquisitionem magoꝝ. Sed vnde iudei causantur in christum: inde accusantur et contra eos sententia iusta diuoluitur. Quoniam et christus bethleemita erat: natus ibidem tẽpore descriptionis orbis: cum signis et portentis aduenientib⁹ orbi / annotatis in libris gentilium. Quamq illa non cõmendauerit stilo: aut si cõmendauerit in tunc / in posterum aboleuit perfidia iudeorũ. Qui et si non poterant supprimere ipsuz esse pphetam: negabant ipsum esse messiam. Sed vnde se palliant deteguntur: et implicantur quo explicari se credũt. Dissensio itaq facta est in turba propter eũ. Semper inter verum et falsum / bonum et malum / lucem et tenebras / pios et impios iustos et iniustos / humiles et superbos / humiliter sentientes et alta sapientes / simplices et astutos / dissensio reperta est. Et si permixta concio huiusmodi differẽtium / tandem patuit concio saniorũ: et intantũ processit autumatio discissa de christo / vt vna partium manus in eum mittere niteretur vt caperet: sed nec et altera presumpsit / vt pauida in tutelã. Neq aliquando in euãgelio legim⁹ / q tuitionẽ humanã aliquãdo habuerit a seuiẽtibus in eum: immo is qui presumpsit / ilico mandatum accepit: vt eductum conuerteret in vaginam. Expositus erat christus a patre ad tolerantiam aduersorum: sed volũtas sua inseparabilis erat. Manifestat hoc actio nequã. Hinc ⌊quidã aũt ex his volebant apphendere eũ: sed nemo misit sup illũ man⁹.⌉ Nõ semp agit facultas quod deliberat mala voluntas: que si nõ corrigit / facultas refrenat / aut a potẽtiore virtute / aut a seipsa minus audace in effectu q mala voluntas fuerit in affectu. Itaq qdam ministroꝝ volebãt christũ capere: sed a christi virtute manus eoꝝ phibita est: vt aduerterẽt q christũ apphendere nõ erat humane potestatis / sed ipsius dũtaxat proprie voluntatis:

a ¶ Quod ministri nõ apprehendẽtes iesũ reuersi sũt: et q disceptatio exorta est quid in eũ sit secũduz veram iusticiam decernendum: secũdum Joannem solum. Capi. XXXIII.

Non semper ministri perficiunt imperata maiorum virtute aliqua acti: cognoscentes esse nequissimum quod iubetur: deo prohiberi perperam agere / magis q hominibus deferentes. Aliqui non valentes perficere imperatũ: etiam habentes animuz male paratuz / non perficiunt iussum nequam. Plerisq in ipsa prima diuulgatione mandati apparet edictum iubentis peruersum esse iniustissimuz. At vbi cum subito non exit in opus mala facultas: interdum de opere instruitur interius inordinata voluntas. Ex hoc a temperantia detineri oporteret ministroꝝ manũ: ne subito perficerent iussum / aut ilico inferrent in alios lesionem mandato susceptam. Quoniã in subitatione cõfunditur innocens: taliter q non valet medela post vulnus: neq vita restituitur ab homine / cũ mors prefuit irrogata. Et sepe post male gestũ liquet veritas innocentie: cũ non confert etiaz voluntarium remedium inferẽtis. Unde ministri a doctrina sana Christi preuenti: non illum tetigerũt: in optimo documento facti posteris / ne subito perficiant incompacta iussa maioruz. ⌊Uenerũt ergo ministri ad põtifices Joan.7. et phariseos: et dixerunt eis illi: Quare non adduxistis illum? Responderunt ministri: Nunq sic locutus est homo.⌉ Reuertũtur ministri ad pontifices: a quibus missi fuerant ad propriam actionem spe frustrata mittentium: qui eos animo irato interrogabant: Quare nõ adduxistis eum? Uti dicerent: Nos vos misimus ad capturam: quare igitur non cepistis eum: vt captum deferretis ad nos? Apologizant ministri ex locutione capiendi Jesu: q vti locutus ipse / nũq sic fuerit alius locutus. Homines isti erãt: et supra hominem de christo sentiebant: ex eo quidem q in mansuetudine audierant verbũ eius. In quo virtus erat posse corda hoim mutare: nõ tñ potestate solũ cũ posset / sed etiã humili pietate audientiũ eorũ corda mutabat. Apparitores seui a seuis missi pncipibus / mansueti ad vbũ dñi facti sũt: a quo aloꝝ sedata seuitia / et corpoꝝ frenata facultas. Nullus se mereat a vbo dñico / si ad audiendũ aptitaret aurẽ. Mollescũt dura corda ptinacia effugat: mollescit duritia mentis / et ad aptitudinem agendoꝝ ipsa ineptitudo reducit obliquata ratio redit in rectũ: asperũ deplanat: si animequiori aio vbũ veritatis accipit. Huiuscemodi ministri mittunt vt capiãt: audiũt et quiescũt. Et nec i culpa sunt / si ad meliora cõuersi nõ pficiũt iussa q neqter susceperũt: si nõ obsecũdãt iussionib⁹ criminosis. Et fortassis dicet qs: Ergo in culpa sunt serui: si nõ pficiũt oĩa iussa maiorum: si iuramẽto aut pacto eis se cõstrinxerint. Equidẽ: si edictũ nõ aduersat iusticie / vitati atq virtuti. Ubi aũt e regione cõsisteret: iusticia / veritas / virt⁹ sunt iussionib⁹ omĩbus pferẽde. Aduersus istas nulla lex / nulla sanctio / iussio nulla: si in re hac apologia interposita magis placet. Nunq sic locutus est homo / sicut hic homo loquitur. Ut ex hoc liqueat ideo nõ cepisse iesum:

quoniã supra omnem modum olim hoim loque
batur. Et si calculatio fieret a protoplastis vsq
ad christum per omnes mũdi originales homi-
nes: z ab illa prima olim maxima rate inclusorũ
egressu: quousq per omnes nationes / per omes
etates / per omnes tribus / populos z linguas vs
q ad ipsum christum: nunq sic locutus est hõ.
Ita locut⁹ vt inimici faterent: quoꝝ testimoniũ
plus affert in iudicio veritatis. Et homo erat ve
Psal. 115. rus: sed supra hominem loquebat. Et omis ho-
mo mendax: ipse solus verax. Ideo nunq sic lo-
quutus est homo / sicut loquebatur iesus: qui nõ
solum homo / sed dei filius erat: in quo z per quẽ
pater hominibus loquebatur eternus. Quod et
post omnem eius locutionẽ de ipo scripsit aplſ:
Hebre. 1. Multipharie multisq modis olim loquẽs de⁹
patribus in prophetis: nouissime dieb⁹ istis lo-
cutus est nobis in filio. Ergo non ab re dictum:
nunq sic loquutus est hõ. Non ad ornatũ verbi
laus ista depromit / sed ad effectũ. Penetrauerat
eñ illoꝝ aios sermo eius: z mutatiõis ad affectũ
habebat effectum: et de celestibus et honestis
erat: nil habens immodestum / nil reconpingibi
le / nihil preter rationem z vtilitatẽ z ordinẽ: cõti
nens eque quod est totius virtutis z gratie: ordi
natum ad gloriã: z delectationẽ afferebat amato
ribus veritatis: iure ostendens vitium / z suadẽs
sanctũ odium eius: parans gradus infallibiles
ascẽsionis in celũ. Veruntamen infesta fuit laus
ista pharisеis: vt seductionẽ opinarent i cordib⁹
referentium. [**Respõderũt ergo eis pha
risei: Nũquid et vos seducti estis?**] Op
timũ eis / imo cũctis q a veritate seducunt: quia
introducunt quo excludi nolũt: z beatus quẽ se-
cũ ducit veritas / quẽ secũ virtus probata trahit.
Inferunt vero pharisei fallax argumentum / q
christo non sit prestanda fides / altitudinis statũ
z ignoratiã ex natura / dicẽtes: **Nunquid ali
quis ex principibus credidit in eum
aut ex phariseis? Sed hec turba que nõ nouit le
gem: z maledicti sunt.**] Sic arguunt quasi fides
christi daretur excellẽtioribus statibus hominũ /
nõ persone: Et negaretur his que ad sciẽtiã scri-
pturarum nõ ordinauere naturã: z in datiõe hu-
iuscemodi fidei esset acceptio personaꝝ. Sed nec
dignitati / nec statui / nec sciẽtie / nec magnitudini
corporũ: sed humili voluntati confert. Neq cre
dendũ est cõferri nõ posse humilib⁹ / quod ex su-
perbia maiorib⁹ denegat. Proinde si pncipes z
pharisei nõ credebãt i christũ: nõ ex hoc adime-
batur ne possent i illũ credere plebei: nec maioꝝ
credulitas z autoritas cõferũt his que credunt:
nec aliqd adimunt si nõ credũt: vt si principũ z
phariseorũ ptinacia christũ nõ credidit / q chri-
stus non fuerit is q fuit: z velut olim in romanis
apud quos aliqs haberi de⁹ non poterat / nisi se
natui placuisset. Nõ eñ facit rei credite veritate
quorũcũq credulitas: sed qz vera est / ideo credẽ-
da cẽsetur. Attamẽ permodice obiectũ p christo
fuit vbo seu facto ad repellẽdã pnicaciã iudeoꝝ
pnus qdem curauit eos in vsũ rõnis reducere.

[**Dicit Nicodemus ad eos: ille qui**
venit ad eum nocte: qui vnus erat ex ipsis: Nun
qd lex nostra iudicat hoiem / nisi audierit ab ipo
prius z cognouerit qd faciat? Est expedientis ex
peditеq veritatis errorẽ cõcionis ratione repri-
mere: z remittere ad iusticiã legis eos q volũta-
tes proprias pro iustis legib⁹ habẽt. Lex dei est
necnon hoim recte sentientiũ / nõ dicere aut face
re quenq reũ nisi preuaricatione legis: nec ali-
ter nisi taliter reus qsq cẽsendus est. Vt inuenia
tur reus / oportet q eius sciatur reatus: q aut cõ-
fessione rei aut veris testib⁹ inotescit. Proinde
Nicodemus / q per cognitionẽ iusticie in eũ iudi
cari cẽsebat / erat occultus discipulus iesu: a quo
iã doctrinã vitatis acceperat. Pro cuius inno-
cẽtia se obicẽ faciebat: ne in eũ agerent temeritate
non lege: ratus qdem q si equo animo audirent
in iudicio constitutus q inuenirent iustus: z dese-
uissent venari ad mortẽ / quẽ innocentẽ p oia rep
perissent. Sed nil grauius ad bonitatis subuer-
sionẽ / ad elidẽdũ innoxiũ / ad erogandũ publicũ
bonũ / puatũq destruẽdũ: q si concio tota fuerit:
q si q habẽt in manib⁹ leges / q psunt / q habent
ex lege discernere / agitat inuidia: incẽdit ira: odiũ
vexat: placitũ dominat: veritas exilio est. Apud
quos eo valet virt⁹ vnius / quo stilla modica vi-
ni subiecta magno z rapido flumini ad saporẽ:
imo velut iniectũ oleũ lignis igni supposit ma
ius facit incẽdiũ. [**Hinc respõderũt et di-
xerũt ei:** Nũqd z tu galileus es? Scrutare scri-
pturas: z vide qz ppheta a galilea nõ surgit. Et
reuersi sũt vnusquisq i domũ suã.] Interptant
in reprobũ sensum / quod sana mente consultus
est: z credũt amore primo pro compatriota de-
disse consiliũ / q pro veritate atq iusticia consu-
lebat. Inde dicũt: Nunqd z tu galileus es? q p
iesu galileo loqueris: vt eius amore aut honorẽ
de patrie asseris esse prophetã: cũ nulla scriptura
contineat illã regionẽ honore pphetico illustrã
dã: maxime ppheta magno / quẽ messiã oẽs vna
nimiter expectam⁹. Proinde si galileus non es
cur p galileo vba diffundis? Peruersus hoim
mos: cũ aliquẽ ad displicẽtiã ceperit / ipm nõ pa
titur nec ei⁹ amicos: etiã ipam vitatẽ sibi fauen-
tẽ velut emulã habet. Nõ poterãt isti pati iesũ:
nec eius amicũ sustinent Nicodemũ: q etiã ma-
gis p veritate atq iusticia / q pro amicitia cõsili
um dederat. Et reuersi sunt singuli in domos sin
gulas / de captione christi cõsilio dissipato.

¶ De disceptatione orta inter christũ et phariseos super adultera punienda: secundum Joannem solum.

Capitulum. XXXIIII

Quẽrũt ipij pios inoluere: z cũ causam
iustã nõ habeãt / querũt: z vt excusati⁹
faciãt / interdũ inserũt rigorẽ iusticie / z
spẽm honestat. [**Nã cũ venisset** Joan. 8.
iesus in tẽplum: z ois populus venit ad eũ: et se-
dens docebat eos.] Docebat in tẽplo propter
cõuentũ iudeorum: vt palam fieret doctrina elo-
quij sui; ne de clamdestino posset accusari. Ex

omnis populus scʒ plebeius erat ad audiendū/
cū intētione dispari. Sed emula inuidia iudeo-
rum/falso ꝓ iusticia consultabunda ex aduerso
ilico venit calumniatura iudicē/impeditura vti
lē ꝑdicationē. [Adducūt aūt scribe ⁊ pha
risei mulierē in adulterio deprehensam: ⁊ statue-
rūt eā in medio/ ⁊ dixerūt ei: Magister/hec mu-
lier dephensa est in adulterio. In lege aūt moy
ses mādauit nobis huiusmodi lapidare. Tu er-
go quid dicis de ea? Hoc autem dicebant ten-
tātes eum/vt possent eum accusare.] Culpa pe
nam meretur: ⁊ hoc solum boni habet/quia or-
dinatur ad penam. Nihil penale nisi culpabile:
sed non omnibus vna pena. Varietas penarūʒ
ex varietate culparum infligitur. Ex ordinatio
ne diuina ⁊ humana puniendi modus exordiuʒ
sumpsit. Lex moysi a deo fuit: in qua iussum est
reum adulterij/ictibus lapidum subiacere quo-
nsqꝫ moreref. Seruanda lex est: quia iusta ⁊ san-
cta. Et pium etiam est parcere delinquenti: sed
tamē penitēti. Quid igitur discernēdū inter mi-
Ps. 100. sericordiā ⁊ iudicium/ Dauid dicit: Misericordi
am ⁊ iudiciū cantabo tibi dñe. Adeunt pharisei
christū/sed tentatione maligna: vt decernat in-
ter iusticiā ⁊ misericordiam temporalē: si ꝓ qua
parte per eos iudicandum in adultera est. Et
id eorum tentatio intendebat: vt si pro iusticia
decreuerit/velut crudelis reus habeaf a popu-
lo: si ꝓ misericordia/fit reus in lege que mandat
adulteros lapidare. Temperat responsum Je-
sus aduertens tentationem: nec inferens calū-
nie causam/sed ex peccatis eorum tentationem
reprimit: calumniam abstulit: ⁊ pepercit adulte
re penitenti: Non edisserit pro iusticia: pro mi-
sericordia non promulgat: sed contra iniquita-
tem inuehit: agitqꝫ vt resculpat eos qui nō pro
amore iusticie/non pro reuerentia miserendi/sʒ
animo persequendi de iudicio equitatis inter-
rogant. Quorʒ inter ceteros malos seuum ho-
minum genus est/velle inferre iacturam sub spe
cie veritatis: ⁊ ad necandū de pharetra virtutis
sagittam educere venenosam: atqꝫ de vmbra pie
tatis peltam facere ad impietatis tutelaʒ. Nec
tam erubescibile iudicaref/atqꝫ tam criminosū
ex actu/si de seruitio tegumēta nō quereret. Ve-
rum his responso non porrecto iuxta quesitum
⁊ votum/ad cōsyderationē proprie iniquitatis
eos remisit introrsum. [Jesus autem in-
clinans se deorsum/digito scribebat in ter
ra.] Interrogatus verbo/scripto respondet: vt
euidentius stabiliusqꝫ sit quesito responsum: sʒ
quid scripserit/textus euangelicus preterijt. Et
miruʒ si scriptura huiusmodi lecta fuit/ꝙ nō fu
erit commendata memorie. Sed id pie credē-
dum est ꝙ primo digito miraculose in lapide
aliquo pauimēti: vt nec puluer in tāta copia fue
rit/ꝙ literarʒ sulcationē potuisset suscipe: si fue
rit q̄dē/scripserit illā sñiaʒ quā ꝑseuerātibꝰ in ex
q̄sitione sñie ore ꝓtulit [Cū aūt perseuera-
rēt interrogātes eum/erexit se ⁊ dixit: Qui sine
ꝑctō est vestrū/primus in illā lapidē mittat.] Er

go nisi qui culpa caret/accusare potest. Nō aget
lege iudex in criminosos/ si fuerit ipse crimino
sus: cū sepe maioribꝰ criminibꝰ sedētes in tribu
nalibꝰ implicenf/ꝙ q̄ eorꝫ etiā iusta sñia obtrun
canf. Etenī indubie iudicabit: sed autoritas ad
erit iudicādi. Nō oīs iniq̄tas adimit autoritatē
Sanxitū ex legibꝰ est q̄bus criminibꝰ iudex ex
autorizef: ⁊ prohibitū quibꝰ nō incūbat iudici-
um facere. In causa huius adultere christus
maliciā iudeorꝫ inspexit: q̄ potius q̄rebant chri-
stū propter adulterā accusare/ꝙ propter dete-
stabile adulteriū ⁊ legis mosaice zelū illā feminā
lapidare. Nā ⁊ si iuste in adulterā legis zelo seui
ebāt: iniuste tñ in christū /querētes eū in causa
illiꝰ criminare. Merito propter iniusticiā hanc
facere insticiā ꝑdiderūt/cōfusi a cōscia propuo
rū criminū. Necnō ⁊ autoritate christꝰ in causa
ista vsus ē: cui pater oīe iudiciū dederat: quod
ex eo ꝑspicuū ē quo sibi rñdere ausi nō fuerunt:
nec hāc mulierē absolutā ab eo amplius in iudi
cio ꝯuenire/vt lapidibꝰ subiaceret. [Et iterū
se inclināas scribebat in terra] ad maio
rē affirmationē lr̄e/atqꝫ ferēde sñie. Dederat iaʒ
sñiam de iudicio exercēdo/sed nō a criminosis:
daturꝰ erat de absolutōe adultere mulierf. [Au-
diētes aūt vnꝰpostvnū exibāt: incipiē
tes aūt a seniorbꝰ vsqꝫ ad nouissimos.] Maio
ribꝰ forsan ꝙ adultera crimibꝰ tenebāf: ⁊ animi
cōfusionē exteriꝰ ꝓtestati sunt cū exirēf de tēplo
Ecce fugiūt a iusto criminosi/a ṽitate mēdaces
a pietate impij. Exeūt de tēplo dei/q̄ iam in aīo
tēpliū/imo fanū diaboli facti erant. Deprauata
mēs a veritate cōuicta/a cōscia cōdēnata/etiā nō
corrigif. Quāto meliꝰ istis fuisset/si christo fide
atqꝫ amore adhesissent: q̄rētes eiꝰ doctrinā/ꝑca-
ti veniā/cōuersi ad meliorē vitā: ꝙ erubescētes
in aīo ⁊ facie secessisse. Profundā benignitatem
seruauit cū eis iesus: vt tā diu stetissʒ inclinatus
quousqꝫ de tēplo egrederenf: ne ab aspectu faci
ei eius amore cōfusiōe obumbrarenf. [Et mā
sit iesus solus: et mulier in medio stans. Eri
gens aūt se iesus dixit ei: Mulier vbi sunt q̄ te
accusabant? Nemo te condemnauit. Que dixit:
Nemo domine.] Remāsit solꝰ iesus a societate
mala: iustus ab impijs / equus iudex a iudici-
bus iniquis: verus a falsis/misericors a seuis: a
quibꝰ solitariū fieri ē equū. Nō se segregat bo-
nus cōstans a malis: dum credit ꝓdesse: dū eo
rū vtilitati cōsulit: dū sperat eos ad meliora con
uertere. Sʒ ipi ꝑtinaces ī malo/a cōstāte ī bono
se auellūt: cū eis arguēs in ṽitate odio factꝰ est:
Remanet īsatiatꝰ in vniuerso solꝰ: qm̄ nemo bo
nus nisi solus deꝰ: ab oībꝰ segregatꝰ in eterni-
tate/immēsitate/ꝗtitate/sapiētia/ ṽitate/ptāte:
⁊ vt ꝑstringā/in oī gñe/in oī causa/in oī mō disse
rēdi. Relictus a senioribꝰ: qm̄ a senioribꝰ egres
sa est iniquitas vsqꝫ ad nouissimos: quoniā nō
est qui faciat bonū: nec est vsqꝫ ad vnum. Erat
solꝰ nō a plebeis/sʒ a maioribꝰ derelictꝰ: quos
ipe nō reliq̄t/sed ipsi eum reliquerunt. Nec quē
piā deus deserit: sed sibi male conscij deum de-

ferlit ⁊ preteriit. Nemo causet in eum ꝙ a deo desertus: deū ipse deseruit: qui non desereret ſi non desereret: sed prius desertus a malis/eos ad postremum deseruit. Nunc quidem desert⁹ a sapientibus ſm carnē/mulierē adulterā sociā habet in tēplo. Ecce de⁹/ecce hō: ecce creator/ ecce creatura: ecce iust⁹/ecce peccatrix: ecce beatitudo/ecce miseria: ecce largitor/ecce accipiens: ecce copia/ecce indigētia: ecce donās pctā ꝯuersis/ecce cōuersa penitēs: ⁊ cōiuncta stabat ī medio populi plebei assistētis egressis primoribus: constituta tamē inter spem ⁊ metū. Spes erigebat illā ex īterpellato iudice/cui⁹ benignitatem audierat ⁊ ꝑsentialiter viderat. Nouerat ꝑinde processum ei⁹: quē nō ferentes eius accusatores abscesserāt. Metus ꝟo insidebat in aio ex culpa digne plectēda/quam inficiari nō poterat. Et inter hec astabat equissim⁹ iudex: qui falli neqt/cām nouit: a quo tergiuersari nō pōt. Suspensa ista erat ad incertā sniam: vtrū vero frustranda spe/aut ꝑcutiēda metu. Sicqȝ degit ois vita mortaliū rōne vtrīuſ: quā ex culpa me tus deprimit/ex misericordia subleuat spes: attamē incerti ad quā ꝑtem diuoluat hoim nutabūda cōditio: certus ⁊ equus iudex vtrūqꝫ expectet. In ista vero causa Christ⁹ iudex iust⁹ adulterā ipsam alloqtur/laturus de ipa sniam. Qui erigēs se a secūda inclinatiōe/dicit: Muli er vbi sunt q̄ te accusabāt? Ad reddēdā gratā ⁊ humilē adulterā/interrogat: iam ipse illos viderat excedētes. Quis iudex post accusationē editā te cōdemnauit? Dixit ei mulier: Nemo dñe. Nemo videlȝ hoim. Sed eam interior conscia accusabat: que quēlibet sibi male cōsciū hoiem accusare ac stimulare nō desinit: etiaȝ si desit stimulator exterior. [Dixit autē iesus: Nec ego te cōdēnabo.] Si te nō cōdēnauit hō/ nec ego deus ⁊ hō: qui veni peccatores ad penitentiam reuocare. Et velut autoritatē habens desuper sibi datam/ipsam ne lapidaretur/ absoluit: eam donans pristine libertati anteqȝ fuisset in iudicio constituta/ dicens [Uade et noli peccare.] Non te condemno: quia nec ad hoc missus sum: sicut scriptum est. Non enim misit deus filium suum vt iudicet mundū sed vt saluetur mundus per ipsum. Jam abolenda erat per misericordiam saluatoris illa legalis seueritas: et iugum iam computrescere ceperat a facie olei: et donabantur peccata conuersis. Nec non incondemnatam liberat vtva dat: sed honesto gressiuet inculpato vestigio: cū adiecit: et amplius noli peccare. Igitur ipsam peccauisse liquet. Nec iniuriam facit legi si nō iudicat ſm legem cōditor legis: a quo seua mosaica illo in tempore/nunc in fine maris lex euāgelica venit.

¶ De disceptatiōe inter christum et phariseos orta ex eo ꝙ dixit se esse lucem mundi.

Capitulum XXXV

Non inaniter loquebatur Christus de se alta ꝓnuncians/ q̄ nec agitari poterat vento ia ctātie: sed ꝓnūciat verū ne bonū existēs īcognitū maneat: cognosci satagit nō sua re/sed nostra. Dilucidat q̄d est vt cognoscatur: vt cognitus ametur: amatus habeat sectatores: sectātes secernantur a tenebris/⁊ lumen eterne vite possideāt. Sicqȝ ait [Ego sum lux Joan. 8. mundi: Qui sequitur me/non ambulat in tenebris: sed habebit lumē vite.] Lux mūdi non visibilis ⁊ corporalis: qui solem habet ad lumen in Psal. 135 potestatem diei/ ⁊ lunam ⁊ stellas in potestatē noctis: sed mundi intellectualis ⁊ inuisibilis: in teriorē oculū irradiat ista lux. Igitur veritas ē ad cuius lumen inuisibiliter ambulat: vt non exorbitēt duo pedes interiores in via/donec veniatur in terminū destinatū: intellect⁹ pariter et affectus/ ⁊ timor ⁊ amor. Recte gradi cupientē/hanc lucē seq̄ oportet: qm̄ tenebre vndiqȝ circūdāt: a qbus nō est egressus nisi ad lucē: nō euasio nisi ꝑ lucē: nō deuitatio nisi cū luce. Suspirant oēs in vitam/cui⁹ amor insitus est: vt ab eo ꝙ deus spirauit in faciē hois spiraculū vite/et factus est in aiam viuentē: ⁊ deus vita est: ⁊ ad similitudinē dei hō factus est. Igit appetit iure creationis omnis homo vitam/⁊ omne ꝑpetuū si bonum est: ⁊ vita bona est ab eo ꝙ creata est: optima vero si ad increatam se teneat. Lux ista que nouiter mundo in carne apparuit/dirigit/ trahit/ꝑducit in vitam. Aduertendū quidem/ qꝛ non dixit/habebit vitam: sed habebit lumen vite. Est enim lux ⁊ lumen. Lux est ipa substantia luminosa: id lumen quod ab ea diffundit ad illuminandū. Christus cum tota sit lux: et in eo ꝙ deus/ipsa substantia veritatis: si sequimur illum/diffundit in nobis lumen vite/ agende scȝ ⁊ sperande: vt vere sciamus quid debeamus agere ꝓ vita/quam ex sua pollicitatione speramus Quamobrem ad profectū nostꝝ se pandit esse quod est/cum dicit: ego sum lux mundi: ⁊ ad se quelam acat/cum e vestigio cōsurgit oppugnatio iudeorum. [Dixerunt ergo ei iudei: Tu de teipso testimoniū ꝑhibes: testimoniū tuū nō est verū]. Ex aspectu forisseco iusta erat aduersatio iudeoꝝ: non plus q̄ de hoie puro credentiū de Jesu. Et nemini ꝑ excessum de seipso loquēti credendū ē. Secus esset si alij huiuscemodi magnalia de ipso loquerēt: quibus abs re ꝑstaret fides cum credibilia nunciarent. Possit etiam non impie adhiberi fides de se vera dicentib⁹: si supra id quod est hois/non attollerent. Sed cum ea que dicuntur/excedunt omnino humane intelligentie facultatē: ⁊ asserens si nō infra tamen intra ⁊ nō supra homines estimatur: difficulter in credulitatem veniūt. Proinde pharisei ad christū e regione insurgūt/ꝙ suum testimoniū non sit verum: ⁊ in sua causa ex aliqua lege nemo accipit testis: multominus ⁊ iudex. Sȝ secus in causa hac iesus asserit de seipso/in autoritate rei ⁊ verbi fact⁹. Unde [respondit iesus et dixit eis: Et si ego testimoniū ꝑhibeo

de meipso: verū est testimoniū meū: quia scio vn de venio/ aut quo vado: vos autē nescitis vnde venio/aut quovado.] Ex certa sciētia christus sibi vendicat in verbis suis ꝓprijs veritatē ⁊ au dientiū fidem/vt credant quod loquitur. Et ex ignorantia ipsorum obsistentiū iudeorꝫ impro bat contradictionē: cum ipse de seipso plenam scientiā habeat/noscatqꝫ ꝓcessum: ⁊ iudei a ne scientia teneantur vt aduentum ⁊ regressum ei⁹ ignorēt. Ac per hoc verum est testimoniū scien tis: falsa contradictio nescientis. Necnon eos improbat/ꝙ carnaliter/ nō ex veritate iudiciuꝫ ꝓferūt. [Uos secūdū carnē iudicatis] vti diceret: Secūdū ea que videnf/fertis iudici um: duntaxat in me carnem intuentes: carna liter me sapere: atqꝫ sicut mēte solū carnalia sa pitis iudicatis: vñ iudiciū vestrꝫ a veritate repro baf. Carnem solā videtis: substantiā aliā nō co gnoscitis. Proinde si me lucē asserui: quid cuꝫ carne? Si sequelā exegi/nō ex carne: si a tenebrꝭ eximo/nō de carne: si vitā polliceor/nō per car nis autoritatē: quis paulopost redēptionis ꝓci um sit futura. Aliud est vnde me lucē mūdi esse ꝓdixi: credibile solum in via: in patria vero in tuibile purgatis siue beatis. Aliud est vnde seq lam quero: ꝙꝙ nemo sequi possit humano mo re/nisi quod preire intuetur. Et mea doctrina vita/in qbus me ꝓtuli ad sequēdū: depello tene bras/nō ex carne/ sꝫ ex illa īfallibili ꝟitate. Da bo vitā nō de carne in modico moritura/sed de īmortali substātia deitatꝭ. Hec nō īuemini vos carnales: iō secūdū carnē iudicatis: ego nō iudico quēqꝫ] .s. sꝫ carnē/sꝫ ꝼm ꝟitatē. Inqt

Roma.2. ei aplꝯ: Est āt iudiciū dei ꝼm ꝟitatē. Tenet oēs ꝟborꝫ horū terror: qm̄ nō ꝼm exteriora/sꝫ ꝼm ite riora iudicabit Iesus. Igiꝭ nemo sibi applau dat/nemo se deludat: qm̄ ex vehemētia interiorꝫ affectionū soli deo cognitarꝫ/ad vnā ⁊ alterā for tē diuinū iudiciū erit nulla tergiuersatōe vitā dū. Et ex hoc ꝼm veritatē Christ⁹ iudicare se af serit: quia solus nō iudicat. [Et si ego iudico/ iudicium meum verꝫ est: quia solus non sum/sed ego ⁊ qui misit me pater. Et in lege vestra scri

Deute.7. ptū est: quia duorꝫ hoim testimoniū verū est.] Ex eo ꝙ semper cum filio pater est/filiusqꝫ a pa tre: suum verum approbat esse testimoniū: pro ducens in medium legē a se Moysi datam: quā in nullo suspectā habebāt: volēs eos potius ꝙ potestate cōuincere testimonio scripturarꝫ. Sa ne actum semper ⁊ dictū est in disceptatiōibus a Jesu ⁊ in mores posteros deriuandū: ꝙ ratio ne/ scientia ⁊ ꝓbabili veritate/non fastu/non ar rogantia nitamur cōuincere/qui nobiscū ad ꝓ bandum sua/⁊ improbandū nostra/verbis cau sam agitando concertant. Allegat legem iude orum velut doctrinā a se alienam: ⁊ ipse illā de derat/sed ex scripturis quibus fides ipsorꝫ inhe serat/dicta sua validat: ⁊ reprimit pertinaciam iudeoruꝫ. Idcirco addidit: [Ego sum qui testimoniū perhibeo de meipso: ⁊ testimoniuꝫ perhibꝫ de me qui misit me pater.] Plures in

superioribus tactū est/quatenus pater de filio testimoniū ꝓtulit. Et cū opponere amplius ne quirent/essentqꝫ conuicti: ⁊ ad diuinā questio nem nouis inquisitionib⁹ facere nisi sunt dicen tes: [Ubi est pater tuus?] Qm̄ Jesus verita tē testimonij sui vendicabat ex patre: ob hoc iu dei de patre interrogāt: cū ipm ꝼm carnē iudi cantes crederēt esse Joseph: ex quo nō potuisset Christus de se asserere tā eximia. Impudentes animi pertinacesqꝫ in malo cū cōmincuntur: cū in responsione deficiunt: aut se contrahunt in blasphemiam: aut ea interrogant quibus non possit dari honesta/grata seu vera responsio: neqꝫ apologia fieri sine dedecore responden tis. Quāobrem isti de patre Jesu interrogant: prout sibi loquendi serie insultarent: Ut quid promittis vitam homo mortalis: ꝙ si quis te se quatur/habeat lumen vite? Ut quid nobis tibi repugnantibus ꝙ tuum testimoniū non sit ve rum: ex autoritate paterna asseuerando validi us facis? Edissere de patre/vbi est pater tuus? Nonne agnouimus: nonne mortuus est: non ne homo inter ceteros forte deiectus: nōne car pentarius? vbi est ergo pater tuus/de cuius po testate te iactas? Et per ea conantur infirmare Jesum/vnde se prepotentem facit. Ueruꝫ quia non de carnali parēte/sed de deo pr̄e christus autorizat dicta/facta ⁊ omnia gesta eius. [Re spondit iesus: Neqꝫ me scitis: neqꝫ pa trem meum. Si me sciretis/forsitan ⁊ patrem meum sciretis] Sepe de hac ignorantia iudei arguti sunt: cuius depulsio esset per scientiaꝫ re latiuam: vt cognitio vnius relatiuorum in co gnitionem alterius trahat. [Hec verba lo cutus est iesus in gazophylacio docēs in templo] Non abs re per euangelistam cum tē plo descriptus est locus in templo/vbi talia ver ba ferebantur. Nam si gazophylaciū locum re seruationis diuitiarum ⁊ thesaurorꝫ templi vo lumus autumare: ad contemptū omnium diui tiarum verba dicebantur compositione polli citationis melioris: scꝫ lucis/euasionis a tene bris/⁊ habende vite perpetue. Igitur vt contē nantur terrena/iuxta ea celestia promittuntur. Si vero exedram popularē templi locum gazo phylaciuꝫ esse aduertimus: in spe futurorū ma gnorꝫ bonorum plebei a christo fiunt: cum eis ab ipso dogmatizabatur in eorum loco in tem plo. Et inuitantur ad sequelam vere lucis male agētibus odiose: vt ne ipsi male agant/ne in te nebris remaneant: vt ab ipso accipiāt doctrinā agēde vite: q a iudeis ⁊ pōtificib⁹ tēpli obliqua mina fiendorꝫ in doctrina ⁊ exemplo male susce perāt. [Et nemo apprehēdit eū: qr nōdū venit hora ei⁹.] Quod sepe in euāgelio scriptū ē/ꝙ iesus tētus nō ē: nōdū sua hora: insinuat im pretermisse ad hoc astitisse volūtates ⁊ cōsilia phariseorꝫ: ⁊ data fore apparitorib⁹ mādata/vt christ⁹ caperet ad mortē: ⁊ ipsi⁹ dūtaxat moriē di potestatē atqꝫ volūtatem/cui nō preualebat alia queqꝫ mala volūtas siue facultas.

¶ Disceptatio exorta ex eo q̄ Jesus quesitus non inueniretur a iudeis in peccato suo morituris: secundum ioannem solum. Capi. XXXVI.

S Epe iturum se predixerat iesus illo vnde venerat: ad illa perficiendum ꝓpter que missus erat: ad vaditionem eius annectebat iudeorum frustrandam questionem ⁊ exitium criminale ⁊ impossibilitatē sequele/ dicens:
Joan. 8. [Ego vado et queretis me ⁊ in peccato vestro moriemini. Quo ego vado/ vos non potestis venire.] Uadit Jesus vt homo/ non vt deus: vadit ad propositum sibi a patre in cruce super omīa memorabile certamen: in quo moriens vulneribus voluntarijs dedit omnibus malis ⁊ omnibus aduersantibus ad salutem generalem cōflictum. Uadit ad eum qui misit illum: non aliquo motu immobilis et immutabilis deitatis: nec ex forma dei asserit se vasurum. Uadit post officium horridi ligni/ post relictam sepulchri thecam/ resumptūq; corpus/ penetraturus in ascensione celos/ ad mittentē summum verum deum patrem. Querendus erat nō intentione inueniendi: quem qui recte quesiuit/ inuenit: et semetipsū ex toto querentibus vt inueniatur offert: vt scriptura dicit:
Hiere. 29. Cū me quesieritis in toto corde vestro: tunc inueniar a vobis. Toto corde querit/ qui non in alia distrahitur: nec aliud cum ipso/ nec propter aliud ipsum: et omnium affectionum studio ad ipsum habendū se cōtulit. Et velut male quesituris corrupta intentione aliquo studio iudeis dicitur: Et in peccato vestro moriemini. In quo peccato? Infidelitatis atq; perfidie/ atq; impenitentie pro male gestis. Sed aliud est facere peccatum: aliud viuere in peccato: aliud viuere ad peccatū: aliud mori in peccato: aliud illud euestigio patratum corrigere: aliud cum vnum et idem crebro iteratur: aliud cum vnum solum temporis longenitate diuturnauerit/ autore ad penitentiam nondum conuerso: aliud cum consuetudinem induerit/ emendare. Peccat omnis qui non venit ad dei legē: et qui acceptam trāsgreditur: et qui negligit obseruare promissa. Uiuit in peccato qui patratū non corrigit: ⁊ diluit penitētia/ etiam si nolit amplius addere per effectum. Uiuit ad peccatum cui semper male agendi suspirat affectus/ ⁊ perficit facultate: cui melius aut minus esset periculi/ si in peccato moreretur/ q̄ deprauata voluntate viuere ad peccatum. Corrigit euestigio qui post actionem eius sine interposito tempore vera penitentia ducitur. Unum iteratur: cū se quis vno vitio mancipauerit ad effectum eius/ ceteris ab intentione semotis. Attamen solum vnius reus etiam si ab alijs caueat/ omnem virtutē offendit/ emulam protinus habens. Durescit ex tempore patratum malum: ⁊ si non multiplicetur ex opere/ multiplicatur ex tempore. Uti si quis homicidiū solū fecerit/ non addens malū simile vel diuersum: cum in penitentiam venire contemnit illius patrati sceleris. Peccandi cōsuetudine se vestiuit/ qui delectationem culpabilem et peccandi libidinem et vsum rerū indifferentiū eo perduxit/ quo edendi/ bibendi/ dormiendi/ quiescendi/ induendi est perducta necessitas. Judeis vero a Christo predicitur: q̄ sint in peccato infidelitatis/ ab inquisitiōe frustrati/ omnino morituri: non q̄ predicatio Christi aliter esse non posse statuat: sed nisi resipiscant. Quo ego vado/ Joan. 8.
vos non potestis venire/ ad querendum et inueniendū. [Dicebāt ergo iudei: Nunquid interficiet semetipsum/ quia dicit: Quo ego vado/ vos non potestis venire?] vt supra. Et hic carnaliter intellexerūt iudei dictum domini saluatoris. Nam ibi dixerunt: Nunquid in dispersionem gentium iturus est? Hic vere dicūt: Nūquid interficiet semetipsū? Obscuratus atq; superbus intellectus semper in reprobam partē interpretatur verba iustorū: asseritq; ne pie dictum/ quod totum de pietate venit. Resculpsit eos Jesus/ ostendens vnde ipsorum intellectus tenebris tegebatur: et dicebat eis: [Uos deorsum estis: ego de superius sū. Uos de mūdo hoc estis: ego non sum de hoc mūdo.] Omnia creata deorsū sūt ab eo qui cōdidit. Nec humanus intellect⁹ assurgit in diuina/ qui natura deorsum est: nisi lumine fidei illustretur. Et cū homo sit factus ad imaginē eius qui de superius est/ vitiosa concupiscentia traxit in ima: vt preter id quod natura non attollit in alta/ etiā culpa voluntaria plus deiecit. Et intellectus mundo copulatus/ ⁊ inferiora dilectione querēs: intendens in illis/ sperās se in eis boni aliquid reperturum preter legem rebus impositam: nō intelligit ea que diuine dicuntur: potius credens intelligere/ peruertit audita/ in seipso ante peruersus. Deorsum creatum existēs/ rationem habens: ⁊ voluntate inclinatum ad sua inferiora efficitur: infra illa etiam minoratur: si nō natura/ ex vitio: non habet aspectum ad id quod omni precellentia cuncta precellit. Et quo se per superbiam animus in superiora extollit: eo amplius in inferiora deijcitur. Sic lucifer de celo/ adā de paradiso: nabuchodonosor de solio regni sui ab hominibus abiectus est/ in similitudinē animalium factus. Et de peruerso dicitur: Homo Psal. 48.
cum in honore esset/ non intellexit: comparatus est iumentis insipientibus: et similis factus est illis. Et iniq̄tates ad inferiora grauāt: vt scriptū lectitam⁹: Qm̄ iniquitates mee supergresse Psal. 37.
sūt caput meū: ⁊ sicut onus graue grauate sunt Luce. 13.
sup me. Sanata ē etiā a iesu mulier a tali īfirmitate decē ⁊ octo annis detēta: vt nō posset sursū aspicere: illos insinuās qui vitio sunt facti deorsum: ⁊ ad supiora intuitū mētis nō leuāt. Et mūdi amicus ei⁹ efficit ciuis: ī tāto affectu fact⁹ cū illo: vt ab eo separi ad modicū nolit: ꝑhorrescat q̄ de separatiōe sermonē. Jesus de supnis: iudei de imis erāt. Jesus nō de mūdo/ cui⁹ nil q̄rebat atq; gerebat: iudei oēs ei⁹ speciē alio/ actiōe possibili amplectebant. His q̄dē differētijs sectatores christi ab alijs ceter⁹ secernunt. Et cū hec es

fecit causa incredulitatis. Intulit eis iesus: Dixi vobis: quia moriemini in peccat. vestris. Si ergo non credideritis / quia ego sum: moriemini in peccato vestro. Predixit Jesus: non vt euentiret iudeis / sed quia sic futurum erat eis vt morerent in peccato incredulitatis: in quo mori est omne meritum perdere humane redẽptionis: et eis in pena sociari qui credũt et contremiscunt: quos in culpa excedũt homines non credentes. Ad quorum improperium dicitur: Demones credunt et contremiscunt. Cum plerũqꝫ hominum non credant neqꝫ contremiscant: plerique credant et contremiscant. Nemo tamen cõtremiscat ex deo aut ex seipso / nisi credat eũ. Multi vero credunt et contremiscũt: sed non operantur ex fide in fide. Sunt et qui credũt / contremiscunt et operantur: et horum est laudanda et digna conditio.

Iacobi. 2

Quod interrogatus iesus quis esset / asserit se principiũ: secundum Joannem. Capitulum. XXXVII.

A Dmissuo agendi docendiqꝫ modo tã nitebatur iesus / qꝫ ad credulitatem sui accire iudeos / quibus primo credidit eloquia sua: et alios deinceps. Claret hoc legẽtibus euangelium. Huiusqꝫ rei causa renitentibus iudeis acciẽti christo: maiores / prolixiores / profundiores disceptationes / qꝫ ex aliis dictis factisqꝫ inter christum et iudeos exorte sunt. Et in ista disceptatione cum de moriendo in peccato incredulitatis pdiceretur eis: vt se huiuscemodi credulitati asserant nõ teneri / callide de persona saluatoris interrogant. Dicebant ergo ei Tu quis es? Vt iesum supprimerent / hec interrogatio facta est: vti se a credendo auertere in re vellẽt. Credenda sunt incognita illa que sunt omnino inapprehẽsibilia / excedentia hominum intellectũ. Te quidem cognouimus et oẽm cognationem tuam: ad quam cognitam non est opportuna credulitas. Homo es: vt homo natus / educatus et cõuersatus es mole corpor. vt ceteri auctus et etate mensuratus. Quis ergo es vt te credamus / quem aperte cognoscimus? Et cum Jesum ipsi solum ex tẽpore metirẽtur: ipse de eternitate respondit. Dixit eis Jesus: Principiũ qui et loquor vobis. Non quero / neqꝫ vos venor ad fidẽ qꝫ hõ sum / seu ex meo stẽmate cognito vobis: neqꝫ qꝫ nutritus aut conuersatus vt homo: aut calculatus cũ tẽpore: aut ex his pdico vobis et interminatus sum mortẽ: sed quia deus cum homine eternus in tempore vobis fatus: Quoniã ego principiũ qui loquor vobis. Primũ quidẽ in quo creata sũt oĩa: vt scriptum est: In principio creauit deus celũ et terrã. Et pncipiũ ante quod nihil: quod in posterũ ioãnes asserit: In pncipio erat vbũ. Et per reuelationẽ ioãnes vidit: Ego sum alpha et ω / pncipiũ et finis. Et principiũ et origo vite / virtutis et gr̃e. Igit nõ me p etates apud vos improba cogitatione censeatis: vt me pm carnẽ de vestra gẽte nacũ iudicetis: nec aspiciatis etatẽ / qꝫ vt hõ multis

Joan. 8.

Gen. 1.

Apoca. 22.

vestrũ inferior sum. Sed cũ me interrogatis qd sim: abscedat temptatio: ppellatur calumnia: presto sit fides: illam responsioni date: vt non moriamini in peccato vestro. Ego suz pncipium qꝫ loquor vobis quecumqꝫ loquor. Et multa habeo de vobis loqui et iudicare: sed qui misit me / verax est. Habebat multa iesus loqui cõtra iudeos: et eo multa quo ipsi multum peccauerũt et peccabant: et iudicare debito tẽpore super eos de incredulitate ipsoꝝ ad ipsum: ex eo qꝫ verax erat ille qui miserat: in cuius autoritate loquebatur. Proinde dicit: Et ego qꝫ audiui ab eo / hec loquor in mũdo. Sepe dissertum est iesum aliud non fuisse locutum / qꝫ quod accepit a patre. Ad condẽnationem incredulorum / et ad confirmandũ credentium spem credo dictum est qꝫ verbũ eructuauerit veritat. / prout dictauerit verax pater. Et nõ cognouerũt: qꝫ patrẽ eis dicebat deum. Cognoscere deum patrem non est facultatis humane: insite tñ fidei officium est. Tẽpus tamen quo credendus erat / apponit. Cuz exaltaueritis filium hominis: tunc cognoscetis quia ego sum: et a meipso facio nihil: sed sicut docuit me pater / hec loquor. Aperit crucis mysterium futurum in filium hominis: non in filio dei patr. ex sensu penalitat.: quanqꝫ etiaz in illa passiõe dei filius inseparabili vnione fuerit cum filio hominis. Et exaltationem appellat negocium passionis: qꝫ christus esset exaltandus ad penam: et ad mortem publice tolerandã tanqꝫ publicus reus. Tunc in tanta toleratione penarum / in tanta abiectione hominis abolendi / in tam seua perfidia iudeorum / in tanta derelictione a charis / a notis: in tãta executione iudicij tam peruersi / desuper elucidãdus erat qꝫ esset filius dei: vt quem iudei negauerant / mundus in sensibilis commotione varia fateretur. Et in lege periti a prophetis premoniti: quem non crediderant / gentilitas testaretur / dicens: Vere filius dei erat iste. Necnon et plurimi iudeoꝝ post exaltationem in cruce per aduentum spiritussancti: predicãtibus apostolis sunt cognoscentes in fide quis iesus esset / a quo esset / qd loqueret / in qua virtute loqueret. Et ideo in illa exaltatione p crucẽ / et post illã in cognitionẽ veniet: ex eo quod addidit: Et qui misit me / mecuz est: et nõ reliquit me solũ: qꝫ ego qꝫ placita sunt ei / facio semper. Secũ in oĩbus actionibus eius erat deus pater / qui miserat eũ: et indiuisa prinus erat. estqꝫ oĩs actio trinitat. Et si dei filius in assumpta carne derelictus est: nõ tñ solũ a patre se fatet esse derelictũ: quod oĩno impossibile cẽsendũ / qꝫ filius a patre p modicũ auelleret: aut qꝫ pater a se filiũ sequestraret: neqꝫ quod assumptũ fuit / esse potuit phariseũ. Ex quo id sentiendũ: qꝫ pater semp fuit cũ filio assumẽte carnẽ ex tẽpore: sicut extiterat in eternitate. Necnõ et filij placite actiões merito exigebãt solitudinem a patre filiũ non habere: qm placitũ paternũ semp agebat. O vtinã in mẽbra talis virtus capitis diriuetur: vt ne soli relinquamur / semper dei placitum faciamus.

Mat. 27.

¶ Erat disceptatio iter iesum et iude
os de vero discipulatu: et de liberta
te quā veritas confert: secundū Joā
nem solum. Capi. XXXVIII

Omnis doctrina ꝛ omne quod doce-
tur / omnisqꝫ doctor trifarie prestruit
ad docendos. Primo vt veniat in sci
entiam aut credulitatē eoꝝ que traduntur. Se-
cūdo vt in traditis ꝛ acceptis maneat memoria
ꝛ affectu ꝛ actione cōgrua. Tertio fructus ostē-
ditur. Omnis eñ cultus / omne studiū / oē quod
libet / agon omnis in finē / in fructū / in premium
tendit. Alias preter ordinē essent hoim intētio-
nes / similiter ꝛ actiones. Omnia quippe suo iu
re ordinantur ad finem. Sic quidem doctrinan
do egit doctor eximius / doctorūqꝫ forma Jesus
vt primo doctrinando exigeret fidem: exhibita
vero fide suaderet firmitatem: ꝛ monstraret vti-
Joan. 8. litatē. Sicqꝫ scriptū est: [Hoc illo loquēte
multi crediderunt in eū.] Ideo talia lo-
quebatur / vt crederetur in eū: ꝛ creditū est: ꝛ sua
dendo in doctrina seu fide suscepta constantiā
fructū exponit. [Dicebat ergo Jesus ad
eos qui credebāt ei iudeos: Si vos manseritis
in sermone meo / vere discipuli mei eritis: ꝛ co-
gnoscetis veritatem / ꝛ veritas liberabit vos.]
Vos q̄ credidistis meū audiēdo sermonē / parū
vobis eēt / nisi maneatis in illo: in quo manētes
gloria mei discipulatus ornabit: qui solū in au-
ditu nō est / neqꝫ in sciētia / neqꝫ in credulitate cō
cepta dataqꝫ verbis: sed in mansione ꝑ actiōes
vt fiat quod dicit ad vitiorū ꝛ ad ꝓpositū studi-
um. Et mansio ad ꝑseuerantiā referat: ne quis
repetat quod iure dimisit: neqꝫ gradū figat / acsi
sufficientiā haberet actorū: imo in ampliora se
porrigat ea cōsyderatione / quasi in virtute noui
tius / nō ꝓfessus / nō sibi visus dignū aliq̄d egis-
se. Sic q̄dem manere in suscepta doctrina verū
discipulū christi facit. Cuius doctrina vera / cer
ta / suauis / veritatis cognitionē ꝑstans: q: veris
christi discipulis datur cognitio veritatis. Qm̄
christus omne quod docet veritas est: q̄ cū co-
gnita fuerit / confert optabilē ab oīb9 liberta
tē. Multis ꝑiculis subiacemus: a varijs malisqꝫ
dominis tyrannice pessundamur: a quibus sata
gēdū est cōseq̄ libertatē. Sed sola veritas eā lar
gitur solis verꝭ discipulis saluatorꝭ. Scribit in
Job. 5 li. beati iob: q septē mala cōsueuerūt hoies pre-
mere / a q̄b9 ipse liberandus esset. In sex tribula-
tionibus liberabit te: ꝛ in septima nō ꝯtinget te
malū. In fame eruet te de morte: ꝛ in bello de
manu gladij. A flagello lingue abscōderis: ꝛ non
timebis calamitatē cū superuenerit. In fame ꝛ tē
pestate ridebis: ꝛ bestiam terre nō formidabis.
Septē hic mala huiusmodi serie numerantur /
mors / gladius / flagellū / calamitas / fames / tēpe-
stas ꝛ bestia. Mors separatio a vita est: in quā
neq̄t: sed mortalē rationabilēqꝫ creaturā separe
ne cū vita vera societ. Et hec est mors / scꝫ pec-
catū ad mortē: de quo ioannes in canonica sua
1. Joan. 5. dicit: Est peccatū ad mortē: etiā pro illo dico ne
vt roget quis. Omnis iniq̄tas pctm̄ est: ꝛ est pec-
catū ad mortē. Liberat ergo veritas cognita di-
scipulos Christi a morte peccati ꝛ dānationis
eterne: nō a morte q̄ spūs ꝛ caro abinuicē distin-
guuntur. Gladius atrocē ꝛ ineuitabilē ꝑsecutio-
nē insinuat: in q̄ veritas tuet eꝰ alumnū: non vt
ne patiat / sed ne succumbat: ꝓposita sibi spe in
pollicitatione indefectibiliū bonoꝝ. Verūtamē
in bello educit gladius / vt aduersarius obtrun-
cetur: occultū ꝛ intestinū est bellū. Sic est gladi9
oē videlicet quod a vita / q̄ de9 ē / secat ꝛ diuidit:
quē veritas depulit. Flagellat lingua nequā oēm
hois bonitatē. Sed protegit veritas a resticulo
sis flagellis: ostēdens linguam dolosam nō pos-
se dare iacturā inocētib9 ꝛ amatorib9 ei9: a quo
flagello ꝓtectus ioseph in egypto: Daniel a sa-
trapis regis babylonis: susanna per Danielē a
sacerdotib9 falsis. Nec lingue humane flagellū
liberat apud deū: vbi veritas si testis ꝛ aduoca
ta est / tuet sibi familiarē: ne luat falso supplici-
um / si nō in veritate peccauit. Calamitas vbiqꝫ
adest: maxime vacuitas diuinoꝝ bonoꝝ atqꝫ vir
tutum. Veritas aūt suū nō sinit vacuū possesso-
rē: ostēditqꝫ vnde possit anima nostra repleri / edu-
cens in aptū perfunctorie rei defectum. Et cum
famis nō panis ꝛ vini / sed audiendi verbū dei
sepe abfuerit: veritas tollit. Solent hoies alter
nationes temporꝝ ꝑhorrescere: vt si aspere sint
tempestates vocātur. Sed veritas que temporꝝ
vicissitudines non patit / liberat sibi ascisatū: vt
cū tempore qualitatibus anime non varietur.
Bestia terre serpēs antiquus est anfractuose in-
cedens super pectus suum in terra: ꝛ terra / scili-
cet terreni homines sunt cibus eius: ꝛ insidia-
tur calcaneo femineo / videlicet cunctorum effe
minatorum qui sunt in terra: vt secum trahat
vbi ꝛ ipse perditus est. Bestia terre ideo dicit:
quia contra ortos in terra est congressus eius.
De celo quidem fuit eiectus: nec locus eius am
plius inuentus est ibi. Sed quoniam ipse men-
dax est ꝛ pater eius / vt subiectum scriptum est:
ideo sola veritas liberat a mendace. Liberat eti
am veritas: a quib9 expetebat liberari Dauid /
dicens: Libera me de sanguinibus deus deus Psal. 50.
salutis mee: scilicet a peccatis / que sic appella-
ta sunt. Omnis libertas a malo ꝛ in bono / a ve
ritate procedit. Ad veram libertatem nil preter
ipsam valet. Sic propheta ait: Argentum eorū Sopho. 1.
ꝛ aurum non valebit liberare eos in die furo-
ris domini. Et alius idem canit. Quia quod nō Ezech. 7.
liberauit ab indebita culpa / nō liberabit a debi
ta pena inflicta dei iusta sententia. Sed non in-
telligebant iudei esse libertatem / nisi a seruitute
quā solū esse subiecti corporis imperio superio-
ris autumabāt. [Hinc responderunt ei:
Semē Abrae sum9: ꝛ nemini seruiuimus vnq̄:
Quō tu dicis / liberi eritis?] Ingenuitatē ex tra
duce iudei sibi vēdicabāt: asserentes se nemini
seruoꝝ iure seu more seruitutꝭ obseq̄a ꝑbuisse: q̄
si liberādi non essent / cum se non cognoscerent
esse addictos seruituti; sine carnis cōsyderatiōe

seipsos metiētes. Rñdit ies⁹: Amen amē dico vobis: qꝛ oīs qui facit peccatū/ seru⁹ ē pctī. Seruitutē criminis sētiebat iesus/ nō fortune: iudei vo fortune/ nō criminis. Et mirū qdē φ hō seruus cōstituaꝫ opationis sue: cū artifices multa efficiant/ multa hoīes operenꝫ ad eoꝝ vtilitatē: nō vt his opibus exhibeant seruitutē. Fabricat quis domū ꝛ cetera taliū que in vsum humanū obueniunt: vt ipsa vtiliter seruiant: nō vt eis a factore seruiaꝫ. Quid igiꝫ in faciendo peccatū factor cōstituiꝫ seruus eius? Cui⁹ ei⁹ quod nō est? Peccatū eñ neqꝫ naturā neqꝫ substantiā neqꝫ aliquā entitatē habet. Hō natura est/ substantiā habet ꝛ positiuū esse: quō seruit ei quod nō est? Quale dabit seruitutis obsequiū? In quo ministrabit? Fit peccatuꝫ/ preterit actio/ remanet factor. Igiꝫ eius quod est ad id quod nō est/ q̄ pōt esse cōuentio seruitutis? Patrona enim sentētia saluatoris pemptus est: negari nō potest: vt dixit ita est. Oñs q̄ facit peccatū/ seruus est peccati. Id vo dixerim/ φ cum ex mala voluntate actio mala pueniat: q̄ ꝛ si transeat/ voluntas tñ mala cū actione mala non trāsit: remanet qdē cui male imperāti hō ab ea pessundatus/ in multis puersis actionib⁹ seruit: nisi a supiori ptāte p gratiā libereꝫ. Necnō ex eo seruus a seruando dictus/ φ captus a culpa serueꝫ ad penam: velut deprehensus in furto vsqꝫquo iudex p tribunali sedeat/ in carcere ad patibulū reseruaꝫ. Et in bello captus seruaꝫ qñqꝫ in obsequio capientiū aut in vinculis/ quousqꝫ redimatur. Eadē imagine capt⁹ in bello vitioꝝ ad suppliciū oīno seruaꝫ: nisi sufficiens redēptor adueniat. Etiā eo intellectu peccatū faciens ips⁹ cōstituiꝫ seruus: quod ex peccato antiquo peccatori scꝫ diabolo mancipaꝫ: nisi liberet q̄ vere fili⁹ est. Proinde sequiꝫ: [Seru⁹ nō manet i domo i eternū: fili⁹ aūt manet i eternū. Si ergo fili⁹ vos liberauerit/ veri liberi eritis.] Quāq̄ peccati seruus aliq̄diu viuere videaꝫ: tamē demū eijciēdus est in infernū: nisi ante vite terminuꝫ conuersus ad veritatē/ p dei filiū liberetur: q̄ solū pstare potest hoībus libertatē. Nā sic scriptū est/ ꝛ rerum
2. Pe. 2 experientia docet: A quo quis supatus est/ hui⁹ seruus est. Supatus a supiore iugum a ceruice nō potest excutere: nisi superior alius eruat a tyrānide superantis. Superat nos diabolus: non nobilitate nature/ qua homines incunctāter excedit: nō potentia/ q̄uis maxima sit: nō sapiētia quāq̄ prefulgeat: sed cum in ipo congressu volūtas nr̄a/ mollescit/ abijcit arma data in natura ꝛ grā: cuꝫ se auertit a superis/ in ima ꝯuersa. Per auersionē a deo/ a diabolo superatur hō. Nō superareꝫ/ si se teneret ad deū. Insupabilis est qui sibi ex toto adheret: ꝛ inuincibilis sibi vnit⁹ ex omni se/ in omni loco ꝛ tēpore. Nemo subiectorum aggredereꝫ militē ad latus impatoris con spectum existere. Omnis quidē creatura reproba ꝛ accepta/ inuite aut voluntarie deo subijciꝫ. Cognoscunt ptinus aduersarie potestates hominē dicatū deo/ ꝛ deditū ditioni eius; ꝛ quam gradiṫr viam/ eo videlicet quo eam etiā p modicū suggerendo nō possunt inflectere in alterā partē. Ac p hoc nō superant/ nō equanꝫ/ inferioranꝫ oīno supposito ex federe virtutū ꝛ obseruantie iussionūqꝫ supreme dominantis. Verūtamē sua voluntaria succumbētia superatus/ solū per filium pōt cōsequi libertatē. Suū quippe ē in seruitutē venire: solius filij est a pessundatiōe huiuscemodi liberare. Quāobrē dictū est: Si filius vos liberauerit/ vere liberi eritis. Attamen iesus affirmādo generationē/ improbat iniquitatē/ dicens: Scio quia filij abrae estis. Sed queritis me interficere: qꝛ sermo meus nō capit in vobis. Non inficiaꝫ iesus/ imo asserit id dictum iudeoꝝ: Semen abrae sumus. Seuitiā ꝛ iniusticiam eoꝝ arguendo aperit: eo φ testaꝫ eis necariam voluntatem ꝛ impigrā sollicitudinē ad inferendā necē: subdens causam peruerse incapacitatis: scꝫ φ s̄mo eius nō capiebaꝫ ab eis: q̄ captus cepisset ad bonū capientes/ ꝛ instruxisset ad virtutē: vt morteꝫ iusti nō tanta inquietudine venarenꝫ. Oīa mala pueniunt: nulla bona fiunt ab incapacitate diuini sermonis: quo q̄ eruditi nō sūt/ semp ppe ram ꝛ nil rectū agunt. Aduertendū porro φ ab iesu in id tendit ista cōtentio/ vt eos filios diaboli esse cōcludat: ad id vt p dei filiū satagant liberari. Prefert tamen seipm vt ex sua iusticia eos iuste possit arguere/ atqꝫ ab errore reuocare. Ego quod vidi apud patrē/ loquor: et vos q̄ vidistis apud patrē vestruꝫ/ facitis. Pro se de deo pr̄e dicebat: pro iudeis de patre diabolo loquebaꝫ: apud quē didicerūt mala q̄ fecerant ꝛ q̄ facturi erant. Responderunt et dixerunt ei: Pater noster abraam est. Repetūt quod dixerūt: Dicit eis iesus: Si filij abrae estis/ opera abrae facite. Ad verā filiationē spectat/ estqꝫ iustum iugū impositū collo eius: vt imiteꝫ irreprehensibilē ꝛ optime vite patrē generatione vel carne ꝛ degenerare cōuinciꝫ q̄ non facit. Affirmat iesus abrae bonitatē/ vt cōfundat de sua generatiōe nequiter gloriantes. [Nunc aūt queritis me interficere: hoīem q̄ veritatē vobis locutus sum quā audiui a deo: hoc abraā nō fecit] Arguens iudeos/ abraamqꝫ cōmendans: se veꝝ hoīem ꝛ dei filiū ꝯfiteꝫ. Queritis interficere hominē/ nō deū: nō enim erat is nisus in deū summū. Et verus homo existens diuinuꝫ faciebat alloquiū vt dei filius/ de his q̄ audiuit a patre. Effert laudib⁹ abraam/ φ nunq̄ in veꝝ ꝛ iustum hoīem p iniusticiā fuerit debacchatus. Nec obstat quod gessit in liberatione loth substantieqꝫ sue/ vt ipe fuerit minoris virtutis: vel nūc infringaꝫ cōmēdatio saluatoris: qm̄ aduersus grassatores iniuste/ iustū est arma mouere: oppssumqꝫ vi eripere a nequiter opprimēte. Intendit iesus ꝯtra istos/ vt se deliquisse cognoscāt: Vos facitis opera patris vestri. De diabolo asserebat iesus: illi aūt aliter aduertebant. Dixerunt itaqꝫ ei; Nos ex fornicatione

nõ ſimus nati: vnũ patrẽ habemus
deũ. Nati ſunt iudei ꝙ chriſt⁹ eos de idolatria
criminaref: cũ abraã non negaret ipſoꝝ eſſe pa-
trẽ/ ⁊ aliũ ad imitationẽ obiecíſſet. Proinde ni
tunf inficiari obiectũ crimẽ/ negãtes idolatriã:
ꝙ nunꝙ fornicati ſunt cũ lapide/ neqꝫ cũ lignũ/
neqꝫ cum aliquo metallo ſculpto ſeu fabrifacto
aut traiecto in idolũ. Nã ⁊ fornicatio a deo ap
Psal. 72 pellata idolatria eſt: vt ſcriptura dicit: Perdidi
ſti oẽs q̄ fornicãf abs te. Sed in vero cultu vni
us dei aſſerunt ſe manſiſſe. Non aũt tunc ieſus
ex obiectis verbis in idolatriã intendebat: ſed ĩ
illam ſeuam pfidiã qua credere nolentes etiam
ipm venabãf ad mortẽ. Unde ⁊ recõpingit eos.
[Si deus pater veſter eſſet/ diligeretis vtiqꝫ
me. Ego enĩ ex deo ꝓceſſi ⁊ veni.] Erat et eſt
omniũ bonoꝝ ſine maloꝝ vnus verus deus pa
ter: ſed nõ oẽs ipſum patrẽ imitatiõis habebãt
aut patrẽ precepti: vt velut paterna eius mãda-
ta tenerent. Et boni filij diligunt/ quẽ patrẽ dili
gere credũt. Neqꝫ diligi põt pater diligens fili-
um: niſi ⁊ dilectus a patre filius diligatur. Hinc
dicta iudeorũ reſponſione ſua reuerberat. Auſi
eſtis patrẽ veſtrũ aſſerere veꝝ ⁊ vnũ deũ: igitur
imitamini eũ: mandata cuſtodite paterna: odi
te quod odit: diligite quod diligit. Iniquitatẽ
odit: cur me queritis interficere? Filium ſuũ ab
eterno genitũ diligit: cur me non diligitis/ q̄ ab
ipſo ꝓceſſi in publicũ carnẽ aſſumpturus: ⁊ ve-
ni in hunc miſeꝝ mundũ? [Neqꝫ enim a me
ipſo veni: ſed ille ipſe me miſit. Quare loquelã
meã nõ cognoſcitis? Quia nõ poteſtis audire
ſermonẽ meũ.] Negatio ieſu ad ſeipſum: ſolum
ſe a patre miſſum affirmat. Credendi apit viã/
cũ de ſeipſo pſumptiue arroganter non loquif.
Urget increpationis rõnibus eos. Si a patre
⁊ nõ a meipſo veni: ſi aliud nõ loquor ꝙ quod au
diui a patre: ſi de⁹ pater veſter eſt/ q̄re nõ cogno
ſcitis verbũ meũ? Ideo non cognoſcitis: quia
equo animo meũ nõ poteſtis audire ſermonẽ:
qui vos erudiret ad fidem/ excitaret ad dilectio
nẽ/ ordinaret ad opus. Atq̄ oĩbus iſte ſermo in-
crepatiuus cõgruit. Si deũ verũ noſtrum dici-
mus patrẽ/ cur nõ diligimus filiũ? Igitur dili-
gamus eũ. Si ex deo loquitur/ cur non accipim⁹
verbum eius? Ergo accipiamus. Si neutra fa-
cimus: argumẽ eſt/ ꝙ ſermonẽ eius non audimi-
mus aure cordis intenta: quãꝙ corporalis ſuſpẽ
ſa quãdoqꝫ maneat. Dum profertur/ ad omnia
inſtructionẽ habet ſermo chriſti: ⁊ efficaciã ad
omnia opportunã. Hoc tantũ primo exigit: libẽ
ter audiaf in q̄ſtionẽ aliquã nõ traiectus. Quod
ſi auditus in heſitationẽ aut q̄ſtionẽ imittif/ eo
ipſo ſuã efficaciã perdit: nõ in ſe/ ſed in eis q̄ cir
ca eũ curioſitate agunf. Fide/ nõ q̄ſtione aut in
dagatione ſubtili virtutẽ ſuã opaf in nobis.

¶ Qr in hac diſputatione ieſus aper
te iudeos diaboli filios appellauit:
ſecũdũ ioãnẽ ſolũ. Ca. XXXIX

Non pdeſt nobilitas generis: ⁊ pater-
na bonitas ĩ filios nõ trãſfundif: neqꝫ
virtus more hoĩm atq̄ arboꝝ ppagaf: qm̃ tantũ
caro de carne naſcif: nõ virtus originẽ habꝫ ex
carne: cuius ſolus deus põt eſſe largitor. Ina-
niter igif iudei de abraã ſibi gloriã vendicabãt:
ꝙ de ſuis lumbis eſſent traducti cõtinuata pge
nie. Nec valet legitimitas thori ol corpali forni
catione ſemota: ſeu cõuentionẽ non habuiſſe cũ
idolis: patrẽ aſſerere deũ inherẽti pfidie: niſi ab
honeſta credulitate pellaf: nec animo iniuſte aut
inuidioſe ſeuienti. Et velut factor pcti eius ſer-
uus efficif: ſic imitator diaboli oĩno ipſi⁹ fact⁹
eſt filius. Ecce pater creationis deus/ pater ge-
neris abram: nõ neganf/ nõ excluduntur. Et pa
ter iniquitatis ex voluntate paternandi ex ipſo/
ex volũtate imitãdi ex filijs diabolus ꝯſtitutus
eſt: vt pdit infallibilis ſentẽtia ſaluatoris: cui⁹
ſermone p inaudientiã negato edixit: Uos ex Joh. 8
patre diabolo eſtis. Cũ iudei de abraã ſe
patre iactarent/ cuius opa nõ imitabanf: vt deũ
veꝝ vnũ ⁊ ſummũ ad cultũ ⁊ dilectionẽ fateren-
tur patrẽ: ⁊ aut ignoranter aut certa ſcientia in
ficiarenf ſe criminari dignos/ preſto ſemp animo
ad iuſti mortẽ: ipoꝝ pfidiã atqꝫ ſeuitiam ſic infre
git/ ꝙ diabolus iniq̄tate iã eis pater tert⁹ fact⁹
erat: nõ iure alio paternãdi pterꝙ imitatione cõ-
plementoqꝫ ſuaꝝ voluntatũ: ⁊ in iſta cauſa occi-
dendi eũ cui nullo iure mors dñari poterat nec
debebat. Propterea dicit: Et deſyderia pa
tris veſtri vultis facere: ſcꝫ iterficere ho-
minẽ innocentẽ. Omne deſyderium diaboli ad
uerſus virtutes ſuoſqꝫ poſſeſſores eſt. Sed q̄d
ſi poſſet aduerſus originalẽ bonitatẽ? Ille ho
micida erat ab initio/ et ĩ veritate nõ
ſtetit: qr nõ eſt veritas in eo. Ab effectu
viſibili ⁊ lõgeua expiẽtia noto: ab eo quod ẽ hõ ⁊
cedo: vnde homicidiũ: inde homicida ſuiipſi⁹
a ſeipſo exorſus/ deinde in oẽs ſi facultas ſuppe-
teret appellatus eſt. Egit tñ put in ſeipſo fuit/
cũ originalẽ radicẽ humani generis ſuadẽdo et
ſuggerendo/ nõ violentia vulnerauit: pmittẽdo
decepit in falſitate verboꝝ: a paradiſo ⁊ ꝓtopla
ſtos ⁊ plem a vera vita fecit extorres: homici-
da erat ab initio. Et Joãnes ait: Ab initio dia- 1. Joh. 3
bolus peccat. Quõ ab initio? Quia eo ꝙ factus
eſt extemplo ſupbijt: ⁊ in illa veritate qua fact⁹
erat vt ſe cũ ſuo factore inherendo teneret/ non
ſtetit. Acceperat enĩ cognitionẽ veritatis ꝙ ve-
re ex nihilo factus erat: ꝙ vere nõ a ſeipſo/ non
alius/ ſed ſolũ fecerat eũ deus: ꝙ vere ſtare pote
rat: ꝙ vere vltrix iuſticia dei ĩ delinquẽtes futura
erat: ꝙ vere ad eternã beatitudinẽ factus erat:
ꝙ vere ſignaculũ ſimilitudinis diuine acceperat:
ꝙ vere pfectionẽ create nature habebat: ꝙ ve-
re beatitudo pter deũ nõ erat: ꝙ vere ab ipſo deo
dilectus erat: ꝙ veritas deus erat: ſed in veritate
nõ ſtetit: ⁊ veritas in eo nõ eſt ad alios nuncian-
da: quãꝙ in eo remanſit veritas naturalis boni
tatis: in quã ad auferendã deſeuire nil põt. Sed
veritas nõ eſt in intentione eius: fallere vult/ fal
lere nitif: omnẽ auerſionis viam agnouit: nil ad
decipiendum eius intelligentiam ſubterfugit.

Frenat aũt ne tantũ noceat/quantũ cupit. Lux
loquitur mẽdaciũ/ ex proprijs loqui-
tur. Non enĩ a deo habuit vt mentiret: nec ab
illo autore accepit vt mendaciũ loq̃ret. Qui nõ
loquit auri/sed cordi: nõ strepens/sed inuisibili
ter: cũ nõ arcet virus sue mendacitatis infũdit:
mordens in silentio eũ quẽ a deo sibi pmissũ ag
gredi statuit. Eo ꝟo mendaciũ ex ꝓprijs loqui
tur: quia mendax est et pater eius. Men
dax sibi: qm̃ mẽtita est iniquitas sibi: mendax oĩ
bus/cũ oẽs decipere velit. Et pater est menda-
cij: qꝛ ipse primus fabricator est eius. Pater ei⁹
qꝛ sicut hõ ꝓle carnis satagit vt pater sit: sic dia
bolus agit vt ex mendacio possit filios filiasue
generare. Timor ergo ꝛ tremor veniant sup oẽs
magis ꝟo cautela: cũ peccatũ patratũ eius iugo
seruitutis colla subijciat: ꝛ seua pfidia patrẽ ha-
beat diabolũ mendacẽ/mẽdacijq̃ patrẽ: qui su-
os filios sic erudit vt siles habeat ĩ culpa/quos
tandẽ cõsortes habere possit in pena. Et ad iu-
deos sermo: Istuz auditis: huius filij facti estis
huic creditis: q̃ suo mendacio cunctos venatur
ad mortẽ. Ego aũt quia veritatem dico
vobis/nõ creditis mihi. Fere q̃rulat ie-
sus nõ sua re/sed audientiũ dãno: eo q̃ veritatẽ lo
quat nõ receptus ad fidẽ. Et oĩno implacita ve-
ritas his/q̃ placita sua querũt. Ideo homini il-
lam dicenti nõ creditur: qꝛ placitis hominũ ad
uersat. Porro ex hoc implacita: qꝛ placita hũa
na ꝛ terrena nõ recipit: sed e regione cõsistit: eis
aduersat ꝛ ꝑcutit. Facile aũt prestat fides ei/ q̃
habet verbũ humanũ: ꝛ a cõdone ꝛ a singulis sñ
dei gratiam portat.

¶ De disceptatione orta sup credenda veritate/quã christus se dicere asserebat: secundũ Joannẽ solũ. Ca. XL

Tegebant omnẽ orbem nebule falsita-
tis: ꝛ tenebre inuisibiles in egypto hu-
ius mundi erant: quas ꝓ luce homies
dilexerunt. Ueritas exulabat: menda-
cium cuius diabolus inuentor ꝛ pater est/vere
in omnes obrepserat: vt merito ade filij arguerẽ
Psal. 4 tur ꝑ prophetã: Filij hominũ vsq̃quo graues
corde: vt quid diligitis vanitatẽ/ꝛ queritis men-
dacium? Omnẽ quoq̃ negociũ ꝑambulabat in
tenebris. Pessundabat a maligno diabolo mũ
1. Joh. 3 dus: vbi sua opera ferebant. Sed in hoc appa-
ruit filius dei vt dissoluat opera diaboli: q̃ nisi
ab ipso dissolui nõ poterant: qui cũ venerit ꝑdi-
care orsus falsitati ꝛ mendacio eius opposuit ve
ritatẽ. Sic quippe refellendus erat. Nõ est cre-
dita christi veritas a iudeis: q̃bus primo christ⁹
illã ꝑdicauit. Que causa/que ratio: vnde impro-
batur/quo tergiuersabit: vnde ad nõ credẽdum
potest esse excusatio iudeorũ? Forsan peccatum
enunciãtis. Proinde si peccatũ doctoris ĩ cau-
sa: nõ veret stare iudicio christi: examini se sub-
ijcere vult. Sedeat ꝓ tribunali iudex: veniãt ac-
cusatores: introducant testes. Querit innocẽs
obiectorẽ: argutorẽ inq̃rit. Non timet agitatio-
nẽ criminalis cause cõsciẽntia pura. Qui oĩes
iudicare potestatẽ habet: arguere cunctos põt:
in huiuscemodi verbũ ꝓmptus erupit: [Quis
ex vobis arguet me de peccato? Si ve[...]di-
co vobis/ q̃re nõ creditis mihi?] Ue[...] se
lucet: seipsa placet honestis. Est ne peccatũ me
um interiectũ inter veritatẽ ꝛ credulitatẽ ne con
ueniant? Est qui me peccatũ cõmisisse cognoue
rit? Quis me arguet de quocũq̃ peccato? Ubi ẽ Esa. 50
aduersarius meus? Accedat ad me: stemus in iu
dicio simul. Quis est qui me cõdemnat? Quam
ob causam/si nõ possum argui de peccato. Equi-
dem: nã ꝛ peccare nõ poterat neq̃ velle. Cur nõ
creditis mihi dicenti vobis inconuincibilẽ ve-
ritatem? Sic ꝛ in iob de disceptatione huiusce-
modi presagiatũ erat: q̃ suis importunis cõso-
latoribus inferebat: Quare detraxistis sermoni Job. 6
bus veritatis/cum ex vobis nullus sit q̃ possit
arguere me? Ueritati detrahunt q̃ non credũt:
ꝛ vt nõ credant/falso insimulant assertorẽ. Uerũ
quia superuacuũ esset velle dissertione verborũ
christũ reddere innocentẽ: velut clarissimũ diei
fulgentẽq̃ lucẽ conari facere scintillulis clario-
rẽ: intendendũ est in causam/cur nõ credit profe
renti veritatẽ. Qui ex deo est/verba dei Joh. 8
audit. Propterea vos nõ auditis: qꝛ
ex deo nõ estis. Dẽ habens existere a deo
est: ita vt sit ꝛ maneat quod est. Est ꝛ alius essen
di modus a deo: vt supra illud quod acceptum
est in natura q̃ sumus/aliq̃d ex gratia capiamus
inherẽtes ei: agentes oĩa per legem eius: cupi-
entes scire ad actionẽ cõiungendã voluntatem
ipsius. Etiam oĩs qui natus est ex deo/peccatũ 1. Joh. 3
nõ facit: qm̃ semẽ ipsi⁹ in eo manet/ꝛ nõ potest
peccare: quoniã ex deo natus est. Et in hoc ma-
nifesti sunt filij dei ꝛ filij diaboli: vt id dictuz: q̃
est ex deo/verba dei audit: ptineat ad filios dei:
ꝛ aduersum verbũ: ꝓpterea vos nõ auditis/ qꝛ
ex deo nõ estis: ad diaboli filios referat. Ac per
hoc cupiens in hac vita cognoscere deũ/audi-
at verba dei: cuius cognitio in fide cõcedit: ꝛ fi-
des ex auditu est: auditus aũt ꝑ verbũ dei. Uo-
lens amare deũ/audiat verbũ dei: erudit in illo
ad zelum ſm sciẽtiã. Dispositus ad agones/ad
actiões ex ꝑcepto atq̃ consilio/ audiat verbum
dei: ne supra se indebite raptus in inferiora la-
batur: aut rectũ gressum facere ratus oberret.
Cupidus instruere audiat verbum dei: sine quo
doctrina ꝛ disciplina pariter sunt contemptui.
Sibi cauens audiat verbũ dei: docens noxia cũ
cta cauere. Nullius scientie verba docent caue
re tã noxia: quoniã eterna mala nulla sciẽtia no-
uit: nullius hoĩs intelligentia cõspexit: ꝛ vn
de incognitis debitã nõ dederũt cautelã. Sed
aspirans regno dei audiat verbũ dei: qm̃ ad dei
regnũ dũtaxat instruit dei verbũ. Et si ꝑ oĩa sci⁹
audiat verbũ dei: vt se verorũ amatorẽ ꝛ castorũ
eloquiorum esse demonstret: ꝛ si omnino nesci⁹
audiat verbum dei/vt in ipso ad scientiã instru-
atur. Et si sciolus/audiat verbum dei: ob quod
ad plenitudinem scientie sit accessus. Necnon ꝛ
inimici dei audiant verbum dei: ꝓhibẽs inimi-

cistadit amicitias iustis legibus ordinãs. Ne-
mo se ab auditu verboꝝ dei secernat: illud audi
re inexceptuate oẽs opꝫ hñt: oĩbus cõgruit: oĩm
ca[…]ti se coaptat: sine quo nemo instructus
ne[…]recta gradit via: nemo venit in cognitio
nẽ veritatis. Quapropter a saluatore dictum ẽ:
Si veritatem loquor / cur ei nõ credit? Et causa iu
sta / sed pessima subrogat: Qui est ex deo / verba
dei audit. Propterea vos nõ auditis: qꝛ ex deo
nõ estis. Utricꝫ nõ sunt ex deo / nõ audiũt ver-
ba dei. Mala vtrıqꝫ causa / quis vera: qm̃ qui nõ
ex deo / ex diabolo est ꝑ maliciã: ⁊ ad eũ spectat
ꝑ penã. Nõ est dare tertiã partẽ hominũ ex adul
tis: vt sit tertius populus. Unus dei / ⁊ alter dia
boli. Qui nõ ex deo / ex diabolo est: q̃ verba dei
audire nõ sinit: cuiꝰ mãdata in celo pꝛimꝰ ipse cõ
tempsit. Auersa igit aure ab auditu verboꝝ dei
fides ad credendũ nõ subuenit: cũ ipsa sit ex au
ditu / auditus ꝑ verbũ dei. Sicqꝫ dicenti verita-
tẽ nõ credit: ea mulctatione futura qua vnusq̃sqꝫ
a veritate damnat: a qua quis sponte victus ad
uersus oĩa pseuerat inuictus: a qua inuictꝰ a vi
tijs cunctis est victus. Sed nemo est qui si vltro
a veritate nõ vincit: q̃n ab ipsa inuite superet.
Aduersus oẽs acies securus obsistit / q̃ volunta-
te libera subijcit veritati. Quẽ enim spõte dedi-
tum habuit / ab oĩbus tuita est: ⁊ securum stare
ante iudicium fecit. Et de ea veritate ꝑfecto di
Psal.90 ctum est: Scuto circũdabit te veritas eius: nõ ti
mebis a timore nocturno. Et alibi scriptũ est:
Eccl.2 Pius ⁊ misericors est dñs: ⁊ remittit in tempo
re tribulationis peccata: Et ꝓtector est oĩbꝰ ex-
quirentibus se in veritate. In regnum introire
Psal.117 fecit custodientes illã: vt ꝓpheta dicit: Aperite
portas: ⁊ ingrediet gens iusta / custodiẽs verita
tem. Ergo vt nõ arguamur vt iudei arguti: qꝛ
christũ nõ potuerũt arguere: audiamus verba
dei / vt credamus assertori veritatis: quoniã q̃-
uis credat ex verbo / nõ tamẽ fides ꝓpter verbũ
intelligendũ aut audiendũ: sed verbũ audit / vt
ad fidẽ veniat / ⁊ tribuitã q̃ loquit veritatem. Cui
scꝫ christo talia pferenti: [Responderunt
igit iudei / ⁊ dixerunt ei: Nõne bene dicimꝰ nos:
qꝛ samaritanus es tu / ⁊ demoniũ habes?] Ipsi
sibi testes sũt q̃ ex patre diabolo / nõ ex deo sũt
cũ audita veritate pamplius irascũt: ⁊ demoniũ
quo pleni sunt / ex quo sunt / a quo agunt innocẽ
ti ⁊ inculpabili tribuũt: ⁊ extranee gentis credũt
hoĩes inter eos natũ / eoꝝ agẽtẽ causam / doctri
nã salutis docentẽ. Non excusationem ad obie
cta facit iesus / sed negationẽ. [Respõdit ie-
sus: Ego demonium nõ habeo: sed honorifico
patrẽ meũ / ⁊ vos inhonorastis me.] Nulla cõui
tiatio criminosior q̃ aliquẽ demoniacũ dicere:
⁊ obijcere alicui hoc pessimũ nomen: cum sit de-
moniũ icorrigibile malũ / depꝛauata volũtas / in-
satiabilis predo: infestus oĩbus bonis: non quie
scens nisi supplantet: oĩm vitioꝝ magister atqꝫ
suasor. Sed eandẽ iniuriã vicariã christo reddi
derũt iniuste / ⁊ iustissime acceperũt. Dixerat eis
christus: Uos ex patre diabolo estis. Nunc iu-
dei reintulerunt: Et tu demoniũ habes. Infici-
atur iesus se demoniũ iã habere: qm̃ nulla con-
uentio christi ad belial: nec dicta nec facta sua il
lã habuere imaginẽ: sed asserit se verbis ⁊ mori
bus deiformibus honorare patrem / ⁊ se ab eis
dedecoratũ esse. Samaritanũ se dici silentio ꝑ-
terit. Aut forte qꝛ sibi cõpetebat interꝑtatio no
minis: aut qꝛ hoc ex animo nõ dicebant: cũ plu
ries iã falsi fuissent eius originẽ ⁊ patriã sm̃ car
nẽ agnoscere: sed eũ eis asserebant aduersũ vt
samaritanã gentẽ. Nec ex ambitione verbũ in-
crepatiuũ ꝓtulit vt honorari vellet: cũ non glo-
riam suã in aliquo venaret. Propterea inquit:
Ego aũt nõ quero gloriã meã: est qui
querat et iudicet. Paternã querebat glo-
riã / nõ suam. Pater aũt ꝓ gloria filij: nõ in eo q̃
eternus ⁊ sibi ꝑ oĩa equalis / pamplius glorifica
ri nõ indigens nec valens: sed vt assumptus hõ
sup oẽs glorificaret / q̃ a iudeis cõtemptus habe-
batur. Et iudicãdũ erat a patre cõtra iudeos ꝓ
filio sic cõtempto: nõ iudicio quod dederat filio
sicut scriptũ est: ⁊ pater nõ iudicat quẽq̃: sed oẽ Joh.5
iudiciũ dedit filio: sed iudicio quo eũ pater de-
clarauit ⁊ transtulit ex mortuis: misit spiritũsan
ctũ: in cuius autoritate sicꝫ ꝑ vniuersum orbẽ in-
sonuit / vt filius dei vere crederet a gentibꝰ: quẽ
iudei tanq̃ purũ hominẽ cõtempserũt: ⁊ vt ma-
lefactorẽ poposcerũt inualescentibus vocibus
crucifigi. Quãobrem dicit: Nõ quero gloriam
meã: est q̃ querat ⁊ iudicet. Et i scripturis sacris
multa sunt testimonia de christo / qualiter ad eũ
assumptũ hoĩem pater futurus erat: in exaltati
one eius / in glorificatiõe ipsius / in iudicãdo cau
sam ipsius: sicutqꝫ longe ante de ipso ꝑdictũ fue
rat: acsi ipse ꝑ seipso vti positus in hac causa ꝓ-
caret: ꝓut psalmi tricesimusquartus ⁊ quadra-
gesimussecundus apte manifestant.

¶ Quod sermo christi seruatus liberat ab eterna morte / efficitqꝫ plura: cõtra quã sententiam a iudeis acerrime cõtradictum est: secundũ Joannem solum. Capitm XLI

NOn patrat magnopere iesus / nec ab
ista sollicitudine angit longis sermo-
nibus obiecta depellere: diffusis dis-
putationibus cõfundere obiectores: sed tãtum
suas sententias asserere / loqui expedientia / do-
cere vtilia. Proinde quasi sopitis iam dictis ve
lut exorsus ab alia loq̃ndi serie dicit [Amẽ amẽ Joh.8
dico vobis: si quis sermonem meum seruauerit
mortem nõ gustabit in eternum.] Nõ se iactat
ille aut inaniter loquitur / qui remotis ambagi-
bus vtilitatẽ audientiũ intendit. Hanc
solũ venat iesus / inimicus mortis / ipsiusqꝫ op-
pugnator ⁊ euersor: aduersum quã disposuit ha
bere congressum: non sibi timens aut cauens /
sed his quos ipsa deposcebat ⁊ vastabat: vt fe-
ra pessima creaturam creatoris imaginem exp-
mentem: ⁊ aduersus illam totus iesus / totꝰ mos
eius / totaqꝫ doctrina eius erat que vocabatur
eterna: per quam effigiatum in tempore ab eter

na effigie eternum erat habitura diuortium. Et
hui⁹ tante similitudinis deus pater amator erat
cuius filius in ea quā assumpsit imagine facta p̄
mo ad imaginē sui/eidem docendo loquit/vnde
mors eterna deuitet: quodā iuramēto pollicēs/
quod si seruabit sermo eius/eterna mors expe-
rimento nō fiet. Et sermo eius veritas est: ⁊ ve-
ritas liberat suos alumnos: de qua christ⁹ que-
rulose loquit: non suo dāno dolens/sed nostro:
nō sibi aliqd querens/sed cōsulēs nobis. Si ve-
ritatē dico vobis/quare non creditis mihi? Uti
diceret: Si mortē horretis eternā/ meū seruate
sermonē: seruatū illā depellentē. Qui sermo ve-
ritas est/⁊ veritas liberat: quā mihi dicenti nō
creditis: nō credentes nō seruatis sermonē me-
um: nō seruantes mortē eternā incurritis: deui-
tabitisq; seruantes memoria/fide/dilectiōe/acti
oneq;. Oportet intendere circa diuinū sermo-
nē quid efficiat vt seruet. Ex iā dicto p iesum nō
finit ire in mortē sermo seruat⁹: ⁊ ignit ad amo-
rē: ⁊ armat aduersus mala: cōsistentiā aīe ⁊ cor
poris/⁊ p̄cellentiā ad ceteros tribuit cōsortium
Exo. 34 eius: quoniā ⁊ facies moysi cornuta facta est ex
cōsortio sermonis dei/ipo etiā ignorante: nā su-
pra seipm hominem cōstituit/vt plus habeat q̄
agnoscat. Et iterū ignit ad ptectionē a larualib⁹
Pro. 30 inimicis: iuxta sapientie dictuz: Ois sermo dei
ignitus/clypeus est sperātibus in eū. Effectiu⁹
etiā est interdūq; illarū rerū q̄ aliter ab hoīe fieri
Eccs. 8 nequeunt: sicut scriptū est: Sermo illius de po-
testate plenus est: nā sepe transformat mentes/
⁊ exteriores hoim mores: ⁊ sanat insanabilia: si-
Sap. 16 cut p sapientiā dicit: Etenī neq; herba neq; ma
lagma sanauit illos/sed tuus dñe sermo q̄ sanat
oīa: de illis aiens q̄ serpentib⁹ sauciabant. Per
quos demones mordentes in silentio designan
tur: a quorū morsibus nos sanat sermo christi/ ⁊
cōseruat dūtaxat credentes: vt sapientia dicit:
Sermo tuus hos q̄ crediderunt in te/cōseruat.
Psal. 63 Sed cōtra incredulos ⁊ puersos dicit: Firma-
uerunt sibi sermonē nequā. Sermo nequā / qui
auertit a bono/suadet nefas/trahit in errorem/
docet quod nō decet: sed illi firmāt/q̄ deliberāt
effectū eius. Et ad ɔtumacē q̄ se credit p̄ter obe-
dientiā sermonis dei agentē pperā/impenitēter
credentē terrenis muneribus placare deū infer
Psal. 49 tur: Tu vero odisti disciplinā/⁊ piecisti sermones
meos retrorsum. Illi quidē sermonē dei retro
pijciunt: nō q̄ nō audiūt/sed q̄ audiūt ⁊ contem
nūt/cognoscūt ⁊ obliuiscunt: sciunt ab eis phi-
Ezech. 33 bita ⁊ cōmittūt: sicut p aliū pphetā dicit: Audi
unt sermones tuos ⁊ nō faciūt eos: q̄r in canti-
cū oris sui vertunt illos: ⁊ auariciā suā sequitur
cor eorū. Uerūtamē cū christus sermonē suū po-
testatē habere assereret supra eternā mortē/egre
tulerunt iudei. [Qui dixerūt ei: Nunc co-
gnouimus q̄r demoniū habes. Abraā mortuus
est ⁊ pphete/⁊ tu dicis: si qs sermonē meū serua
uerit/mortē nō gustabit in eternū. Nunquid tu
maior es patre nostro abraam qui mortuus ē?
Et pphete mortui sunt. Quē teipm facis?] Nō
cessat ab inferendo cōuitia ptinax in malo: ⁊ cū
cōuincit/blasphemat: cū tergiuersari non pōt
vituperat argutionē. Igit iudei ferentes indi-
gne verba saluatoris/eū lacessunt iniurijs: recō
firmantes quod male p̄dixerat: ⁊ aduersantes
ei ab expertis mortē nitunt subuertere dicta ei⁹.
Uti sic eorū cōtradictio seriet ad iesum. Abraam
pater noster quo tu maior nō es: ⁊ pphete/ q̄ de
eterni sup oīa existētis sermones seruātes mor-
tui sunt: quō tu asseris tante virtutis tuum esse
sermonē/vt excludat a seruantib⁹ mortē? Quem
sic asserēdo facis teipm? Deū verū tibi videt p̄ce-
dere. Sup oēs ⁊ sup oīa te iactando exaltas: pl⁹
virtutis q̄ verbo dei tribuens verbo tuo. [Re
spondit iesus: Si ego glorifico meipm/ glo
ria mea nihil est. Et pater q̄ glorificat me: quem
vos dicitis q̄r de⁹ vester ē/ ⁊ nō cognouistis eū.
Ego aūt noui eū. Et si dixero q̄r nō scio eū / ero
similis vobis mendax. Sed scio eū/⁊ sermonem
eius seruo.] Ut sepe a iesu assertum est/ causam
oēm suā sueq; glorificationis fatet agere patrē
suū: seq; ipz plene cognoscere/sibiq; obedire: at
q; ipm culpabiliter ignorare iudeos.

¶ De cōparatione iesu ad abraā secū dum eternitatē et temporū volubilitatē: secundū Joānē solū. Ca. XLII

Obiecerant iudei christo abraā ⁊ pro-
phetas esse mortuos/ad infringendū
q̄ sermo suus nō poterat mortis impe
rium supare: sed ipsi de morte corpis
dūtaxat intelligebant: a qua nemo in carne nat⁹
lege cōmuni eximit: vt ab origine mundi vsq; ad
tempus illud experimēto sic erat. Jesus aūt de
eterna morte loquebat: a qua eruit suus sermo
seruatus: q̄uis sua plenitudine ptātis ab vtraq;
posset eripere. Sed vna etiā post oēm penitudi-
nē volūtarij peccati ⁊ emēdationē iusto dei iudi
cio: vt solū fide vite melioris/nō amore vite pn̄tis
veniat ad christū: relicta est in expientia corpis:
altera deuitari pōt in obseruantia diuini sermo
nis. Proinde cū iudei obijcerent ad subuerten-
dā sententiā saluatoris mortuū abraā: ipse pru-
denter eundē ad cōfutandū eos obiecit/dicens:
Abraam pater vester exultauit vt vi- Joā. 8.
deret diē meū: vidit et gauisus ē. Sic
fit ad eos sermo: Uos abraā dicitis mortuū ver
ba dei seruantē/quod in corpe verū est esse reso-
lutū: sed ipe desyderauit exultanter videre diem
meū/ tēpus scz quo mūdo apparerē ad liberati
onē sui a loco vbi detinebat: ⁊ gentis sue oīmq;
gentiū q̄ in suo semine benedicende erant: ⁊ ab
eo tpe desyderauit/quo de christo de suis lum-
bis ex longa multorū interiectorū ppagata ppa
gine nascituro pmissionē accepit. Uidit itaq;
post factam promissionē enigmatice atq; inter-
na reuelatione sibi a deo facta: ⁊ vidit in limbo
vbi cōstitutus est: ⁊ in gaudio factus est p seipo
⁊ p his qui redimendi erant: q̄ filius dei oēs
in carne redempturus aduenerat. Igitur quare
obijcitis mihi abraam mortuū tēporaliter ī car
ne: qui vt in morte nō detineret eterna/meū de-

syderauit aduentũ: a qua nec aliter potuit liberari: quẽ cũ cognouit/exultauit in gaudio. Huiuscemodi rei causa si abraã pater vester ad diez hunc quẽ ago/taliter sup terrã desyderans exultauit: cur vosipm mihi opponitis mortuũ? Attamen hec dicta iesu in fide auditoꝝ ferebant: alis inapprehẽsibilia erant. Quis igit cogitare posset ex humano/ꝙ abraã vidisset iesum corporali oculo: sicut iudeoꝝ pfidia cogitabat? Unde iuxta cogitatũ dederunt christo responsum: **Dixerunt ergo ad eum: Quinquaginta annos nõdũ habes/ et abraã vidisti.** Non dixerat iesus: ego abraã vidi/iuxta quod ipsi exprobratiue respondẽt: potius ab abraam se visum asserebat. Sed impetus ire animũ turbat/turbatus in verbo errat/linguã obliquat: vt nec interroget iustũ/nõ respondeat veꝝ: nec teneat in disceptatione ppositũ: ꝛ quod gerit mẽte/ore nõ pdit: ꝛ ad ea q̃ nõ expediunt/se ingerit ꝛ plerũqꝫ ad id quod nõ dicit/respondendo insanit. Obliqua obiectio ad id quod dixit/abraã vidit: ꝛ tu abraam vidisti. Metiebant ſo iesum p momenta tempoꝝ: ꝛ argumẽto erãt verba iudeoꝝ de nimia grauitate iesu: ꝛ ꝙ mores eius essent iam vergentis etatis/cũ hõ triginta annoꝝ habere quinquaginta existimari posset. Jesus ſo quod erat sibi ex assumpto tpale obmittẽs: p id quod sibi erat eternũ/respõsum dedit. **Dixit eis iesus: Amen amen dico vobis anteq̃ abraam fieret ego sum.** Ex eo ꝙ eternus ex patre/nõ ex eo ꝙ tẽporalis ex matre/verbũ hoc depromptũ est. Hinc cõparatus christus abrae decursu tẽporis et succumbebat etate: put erat hõ ex iã paruo elapso tẽpore antecedebat eũ omnẽqꝫ creaturã: q: in principio erat verbũ/ꝛ verbũ erat apud deũ/ꝛ de⁹ erat verbũ. Et psenti locutionis verbo seipm descripsit dicens/sum: quoniã ipse vt deus nullũ preteritũ habet atqꝫ futuꝝ.

¶ Occurritur a iudeis ad lapides faciendos/et iesus egreditur templuz: secundũ Joannẽ solũ. Ca. XLIII

Magna iudeoꝝ seuitia ex indurata pfidia pcurat ictibus lapidũ disceptationẽ susceptã terminare: in rõne deficientes ad cõuitia recurrerunt: a veritate victi/violentia se tueri nitunt: et lapidatione lapidũ infringere quod est eternũ. Audiũt posterari hominẽ tãti tpis iuuenili etati/ ppom etatẽ iuuenis chiliadi duplici: nõ credẽtes deitatẽ naturã assumpsisse humanã: in qua fili⁹ dei degebat i terris/ex tempe agebat ꝛ loquebat: id semp intendẽs/vt homines traijceret in deitatez p hoiem: ꝛ in eternitatẽ p fidei pontem. Sed non accõmodantes iudei pfidi sanũ intellectum/aliter quod dicebat cõprehendere nõ valentes: et preferẽtes placitũ ꝛ psumptũ in animo veritati fastidiri ad verbũ recte loquẽtis: **Tulerũt lapides iudei vt iacerent in eũ.** Duri corde ad lapides duros: insensibiles in animo ꝛ irrõnabiles ad insensibilia ꝛ irrõnabilia p victoria se tulerũt: ope pstãtes quod in animo gestabant: ꝛ supra modũ furentes nõ querũt iudiciũ/vnde hõ iste lege lapidet: ꝛ si deum se asserebat/debuerũt suaui disserti õe perquirere/nõ furere. Atqꝫ obliti honestatis/alienati a seipsis/templo dei nõ deferũt/ne fuso sanguine hũano macularet: quãq̃ christi sanguis nõ cõmaculasset/sꝫ cõsecrasset. Et coꝝ tñ pposito malo id agebat: vt tanq̃ hois puri lapidatores effecti/non aduertebãt q̃d cõtaminatiõis aduenisset in tẽplo. Sepe hoc scelus in hoibus agit: vt cũ anim⁹ obliquatus rõne fuerit/placitũ opponit veritati: obnubilat odiũ mentẽ/ ꝙ nil est reuerentie/nil honestatis in causa. Non defertur sacris/ pphanãtur diuine edes/dehonestantur que sunt dicata deo: loc⁹ orõnis efficit turpitudinis: nil aure remanet ad destinatũ bonũ. **Jesus aũt abscõdit se/et exiuit de tẽplo.** Nõ timore latibulũ pcurauit ad horã: sed q: nondũ venit ei⁹ hora: nec erat tali morte transiturus ex mũdo: sed exaltandus in cruce. Abscondit se volẽs p tẽpore/ loco/causa hominũ sapientiã pariter ꝛ malitiam deuitare. Nõ se abscondit in cauernis aut opacis aut vmbrosis locis seu in aliquo clãdestino: sed sua virtute illoꝝ effugit aspectũ: vt velut in celatũ hoiem nõ possent intẽdere in eũ: nã et inter omnẽ turbã eũ vndiqꝫ circũdantẽ abscõdere se ab eis p voto valuisset: nec sibi opus erat ad delitescendũ qualiscũqꝫ locus. Inuisibiliter inter oẽs oculos quantũcũqꝫ pspicaces incedere sibi facultas erat. Exiuit aũt de tẽplo/iã phariseoꝝ/pontificũ ꝛ scribaꝝ voluntate mala ꝛ peruersis operibus pphanato. Jam relinquendũ erat templũ illud cũ omnib⁹ vmbrosis mysterijs/meliori cõditione in veritate donandum. Jam christus exiturus erat ab eis iudeis: ꝛ ab omnibus cerimonijs coꝝ synagogã ex toto relictur⁹: de primo nouã instructurus ecclesiã. Exiuit iesus de manufacto tẽplo: tẽpli nõ dedignat⁹ structurã: sed templũ cordis eoꝝ ob pfidiam aspernatus. Abscondit se iesus a furia iudeoꝝ ne lapidaret. Quo se abscondit: in sacramentis nouis. Tẽplũ reliquit: prisca sacramẽta destituens. Factũ iã erat aliq̃d in figura ppter quod esset absconsio: pter quod pctã populi oĩsqꝫ facientis malũ nisi resipiscat. Unñ ɔtra populũ pñuaricationis dicit: Ego aũt abscondã ꝛ celabo faciem meã in die illo pp̃ter oĩa mala q̃ fecit: q: secut⁹ est deos alienos. Et alibi: Abscondã faciẽ meaz ab eis: ꝛ cõsyderabo nouissima coꝝ. Et abscon sus exijt de tẽplo/ꝛ exiens se abscondit: nobis i forma fact⁹/ne improbe cũ audacibus cõtendamus. Prudẽtius est ad horã declinare supbũ irrõnabilẽ/ꝙ resistere in facie/aut velle obsistere rõne. Rõnẽ redditã supb⁹ ꝛ irat⁹ nõ recipit in ppria ɔturbat⁹: ꝛ cũ sibi resistit/ampli⁹ furit. Declinatio ſo q̃nqꝫ ɔsueuit mollire supbũ ꝛ placare iratũ. Et si nõ/saltem deuitauit ne vsqꝫ ad reatũ actiõe pcederet: Quis intẽtione tot⁹ esset in crimine. Christiane virtutis penitus est post malã intẽtionẽ in hoie aduersus se psumptã/sic decli

Ezech. 39
Deu. 32
Lu. 4.

nare in partem fine responsione verbor: vt quod decreuit irata superbia/ in actione nō veniat.

¶ Quod interrogatus iesus an esset christus/ testimonium suū opibus tribuit: secundū Joannē solū. Ca. XLIIII

Anteq ad interrogationē iudeor euangelista se pferat: festiuitatē enceniorum et templis qlitatē r locum agre describit: vt ex his aliqd innuat mysticum atq morale dicens: Facta sunt encenia in hierosolymis: et hyems erat. Agebat festū de renouatiōe templi/ facta sub Esdra aut sub Juda machabeo tpe machabeor: nō pme ɔditiōis a Salomone: quis ante destructionē diu illa festiuitas pme ɔditiōis celebrata fuisset. Et hierosolyma ciuitas illud habebat templū: id pmēs q in pace dūtaxat sit spūale dei templū: q destructa destruat r templū: cuius repatis menḡs et tēplū itex releuet. Et a ɔtemplando dictū templū accipimus. Dei vero contemplatio nōn agitur pter pacem: neq eñ aliquid grate virtutis enceniare potest qui non ɔsistit in pace. Sed additur suspecta qualitas tempis: q hyems erat in designationem frigiditatis in cordibus iudeor. Et eñ ab oī calore virtutis torpebant. Frigidi erāt cum gratis christo vellent inferre horridā mortem: aut quia mūdi fragilitas opportuna sit attollende in ɔtemplationem menti: cū q̄to ab exterioribus sensus sospitis corpis vagari phibētur/ tāto magis interior obtētus intēdit. Uerūtamē in alterā partē hāc tempis qualitatē interptatā lectitamus: qm post hyemis abscessū spōsus ad surgendū r pficiscendū dilectā sibi sponsam inuitat dicēs: Surge ppera amica mea/ formosa mea/ colūba mea r veni. Jam eñ hyems trāsijt: imber abijt r recessit. Uti sic illā alloqueret: Si tribulatio/ si psecutio/ si tētatio/ si defectio charitatis affuerit: ecce defuit: igit surge: quo vocata veni. Cū illa qualitate in hyeme designata superstite nō surgit/ sed iacet: nō itur/ sed stat: nō perficit/ sed deficit. Et saluator nōster pmonuit ne fuga periculi fieret tempe frigide qualitatis. Orate (inqt) ne fiat fuga vestra hyeme vel sabbato. At vbi hoc euāgelista pdixit: actiōes r verba iesu r iudeor p disceptationem asseruit. Et ambulabat iesus in tēplo: in porticu salomonis. Jn tēplo ambulabat quod iā ex phetico testimonio dixerat domū dei r oratiōis ad eū: r ad famosam r singularē se cōtraxerat tēpli ptē: q in porticu salomonis. Decebat eūdez eū: qm ipse dūtaxat vere rex pacificus erat. Circūdederūt ergo eū iudei: et dicebant ei: Quousq aiaz nostrā tollis? Si tu es christus dic nobis palā. Fecere iudei de seipsis christo coronā: nō amore visendi: vt milites placito regi ad obedientiā pmpti: seu vt filij ad amatū patrē: seu vt discipuli ad audiēdū doctorē: sed ne de manib⁹ ipsor laberet: si potuissent in illū iuste manū inijcere ob impfectuz ad īterrogata rūsum aut calūniabile vbū. De q circūdatiōe atq victoria iā pphetia erat: nō solū de iudeis/ s; etiā de oib⁹ gentib⁹: sicut scptū est in libro psalmor: Oēs gētes circūierūt me: r in noīe dñi q vltus su; in eos. Circūdātes circūdederūt me: r in noīe dñi q vltus su; in eos. Circūdederūt me sicut apes/ r exarserūt sicut ignis in spinis: r in noīe dñi q vltus su; in eos. Circūdatio ter repetita r silitudo apū/ ignis r spinar/ mystica r male moralia sunt: vltio vera facta in noīe dñi e regione rūdet. Peruicacissima erat pfidia iudeor interrogantiū de messia: cum audissent a Joāne baptista r ab ipo iesu: r nō credebāt. Quid ergo eis dare potuisset in signū vt crederēt? Nihil: cū signa mirabilia r ope intuerent. Messias hebraice/ christus grece/ vnctus latine dicit. Quod si palā vt petebāt rūdisset/ ad posse comphēdissent vt pfidi: si se negauisset/ dixisset mendaciū: erat eñ messias pmissus in lege: necnō interdictū iuste accepisset in verbo/ aut luisset iustum in supplicio. Proinde cū iudei coronātes christū interrogarēt q̄s esset: in vltionē malignitatis ipor ab illo audierūt. Respōdit eis iesus: Loquor vobis: r non creditis mihi. Opa q ego facio in noīe patris mei/ hec testimoniū phibent de me.] Ad qd inqt iesus cornicamini: cū ego sepe veritatē locutus fuerim vobis: r non creditis mihi? Submoueant igit a me atq a vobis ambages: opa facta non hūana virtute/ sed in noīe patris mei/ ad testimoniū pfero. Si inficiari aut insimulare potestis/ enitimini: si nequitis et verbis meis nō creditis/ opa testificant: quor testimoniū validissimū est/ si nunq silia facta fuerūt a patre meo supra naturam ex me mundo edita. S; vos nō creditis: q nō estis ex ouibus meis.] Ea snia est q sup: sed nō silia verba. Dixerat eñ: Propterea vos nō auditis: quia ex deo nō estis. Nūc aūt: nō estis ex ouibus meis/ s; ex alio ouili: ex alio directe atq nutrite pastore. Oues mee vocē meaz audiūt: et ego agnosco eas r sequunt me. Et ego vitā etnā do eis: r nō peribūt in eternū: r nō rapiet eas q̄sq de manu mea.] Quid īsigne silitudinis bone oues habēt: q̄r noīe suos fideles r electus christus appellat. Nec ɔtēnenda silitudo est: sed discutiēda in pprietate rei: cum electi dei assimilant brutis aīalibus rōne carētibus/ vt ex illa cōpatōe in virtute fiamus. Et cū reprobi etiā aīalibus cōparātur/ eq oportet discutere ad cauendū. Pacificū aīal nouimus esse: neq habet discerpentes neq laniātes dentes: neq nouit aliquē ledere ex aliq sui pte: plus affert q auferat: duas habens tunicas/ pellē r lanā: euangelicū verbū actione docet/ cū alterā sibi pmittit auferri: sicut dictuz est: Qui habet duas tunicas/ det nō habēti. Et quasi verbū lene in ore suo resonat/ etiā vsq ad mortē lesa. Et quod amplius/ tota in vsu vtilis est: vt nec q̄cq in exterioribus aut interioribus sit q̄n possit ad bonū r ad pulchrū r aptū vsum inferri: nec etiā stercus eius a medicina r ab vtilitate vacet. Et hoc psertim habet ppriū q vocē ppriū pastoris cognoscit: r vocantē sequit ceteris ptermissis. Huiuscemōi dictū ex expiētia liquet. Hac

Margin notes: Jo. 10. — Canti. 2 — Mat. 24. — Ps. 117 — Luce. 3

similitudine sumpta ex illarum proprietate christus
Ezech.4 quos viderit suos/oues dicit. Et primus in opere
hominū iustus pastor ouiū fuit: eo presagio q pro-
tas ouiū transsumpta similitudinē ad actionē morū
iustos efficiat. Et sicut ouis ad occisionem muta
ducit: sic ille primus ipsarū pastor silēter in pace in
terfectus ē: τ christus ad idē/ cuius figura in illo p
acta est. Cōtemplandūq3 multo intuitu est in p-
cessu dnicarū ouiū/ex designatiōe sūmi pastoris.
Audiūt/cognoscunt/sequunt: vitā eternā accipi
unt/in eternū nō pereūt/ab aliquo non rapiunt.
Prima ē sextilis psectio nūeralis. Sed quid au-
Jaco.1 diūt? Vocē. Sit ois hō velox ad audiēdū. Erat
vna de omibus Samuel: q tertio vocatus a dño
1.Reg.3 rndit: Loquere dne: qr audit seruus tuus. Sit ois
hō psto ad audiendū vocē dni: vt pficiat verbū
eius. Obediētia oino necessaria est ad dnicā vo
cē/si pceptoria est. Cui τ Job se responsurū spō
Job.14 debat: Vocabis me: τ ego respondebo tibi. Ad
quid vocat? Interdū ad fidei securitatē: vt secu-
ra mente in domo dni q est ecclesia/habitemus.
Prouer.9 Nā sapia misit ancillas suas vt vocaret ad ar-
cem τ ad menia ciuitatis. Mittit dei filius pdi-
catores suos/vocās mortales ad arcē fidei mul-
tis munitā psidijs. Et aliqñ vocat ad gemitū τ
ad omnē mūdi contemptū: vt verū gaudiū succe-
Esa.22. daneū sit. Et vocabit dns deus exercituū in die
illa ad fletū τ ad planctū/τ ad caluitium τ ad cin
gulū sacci. Et ecce gaudiū in leticia. Pro pecca-
tis fletus in effusione lachrymarū agit. Plāctus
in lamentatione delictorū τ inundantis miserie:
τ in his q nequiter viuūt. Caluiciū rerū cōtemptū
sapit. Saccile cingulū corporis blandimenta pie
cit: τ induxit asperitatem. Succedit his gaudiū
in leticia sempiterna: τ in sanctitatē conuersatio
1.Thes.4. nis vite. Hinc Paulus: Non enī vocauit nos
deus in immundiciā/sed in sanctificationē. Et
1.Pe.1. Petrus: Qui vocauit nos sanctū: vt τ ipsi san-
cti in omni cōuersatione sitis. Et p prophetā mo
nemur cū vocē christi vocātis audiuerimus: vt
Psal.94 corda nostra ad obedientiā pparemus. Hodie
si vocem audieritis/nolite obdurare corda ve-
stra. Ex pacto fit ad hoies christi vox. Si audie
Exo.19. ritis vocē meā τ custodieritis pactū meū: eritis
Apocal.3 mihi in peculiū de cūctis populis. Et alibi: Si
qs audierit vocē meā τ aperuerit mihi ianuā: in
troibo ad illū/τ cenabo cū illo τ ipse mecum. Ad
multa expediētia nobis verbū dei est: cui vtiliter
assentit τ dissentit dānose. Fit vox dei/hoc est
pceptū eius ad sistendū pplos delinquētes: τ oia
Psal.28. male fluida nostra. Vox dni sup aqs. Et in
potētia virtutis sue efficiens est: exigitq3 virtutē
a nobis. Et vox dni in virtute. Sed ad magna q
facturus est: vt τ nos/put est ex nobis/magna vir
tutū opa faciamus. Et vox dni in magnificētia.
Et ad confractū superborū est vox vocans τ in-
terminās. Vox dni confringētis cedros. Et ad
omnē cōcupiscētie ignē vt extinguat/fit vox dni
intercidētis flāmā ignis. Et ad cōmouendū in
saniorē τ optimā virtutū partē eos q deserētes
deū deserti sunt: insonat vox dni cōcutiētis de-

sertū. Et ad pparationē humiliū τ humilitatis
ipsam factā agnouimus: Vox dni pparātis cer-
uos. Non ergo dicamus vt pharao: qs est dns
vt audiā vocē eius? Si audierimus vocē eius/eri-
mus de omibus eius: q cognoscunt ab eo/ea co
gnitione qua in approbatione aptitudinis erūt
ad capessenda regna celestia. Non enī iesu acce
dit aliquorū de nouo cognitio: qm vt deus ola
ab eterno cognouit: sed cognoscit suas oues a
ceteris esse discretas: vt eas in iudicio ponat a
dextris/ vt collocet in excelsis. Nouit enī domi-
nus q sunt eius: q sequunt sc3 in auditu vocis.
Hec protinus tota valitudo virtutis sequi domi-
nū christū: qbus vita eterna dat: p eo q tēpora
lē hoiem in dei obsequiū tradiderūt. Talis est
ista pmutatio cū christo cōmerciū gerere: vt si ei
dedicat tēporalis vita/q accipiamus eternam.
Et cū in eternū nō pereunt: id quidē est quod an
ceps vita in securitatē eternā transfert/nullis in
festanda periculis. Et pdestinatio habet suo iu
re hoc propriū/q nullus possit pire de ab eter-
no electis ante mundi cōstitutionē. Et innaria-
bilis erat voluntas hominū beatorū: vt nec pos
sit auerti a bono/nec cōuerti ad alteram partē.
Et in hac vita nil tam pertimescendū est/quātum
facile mutabilē se cognoscere. Violētia vo nul-
la inferre pōt ei qui ola potest: τ cui spōte aut in
uite subiecta sunt ola. Nullus itaq3 raptor / aut
quōlibet violentus ereptor/poterit sibi e manī-
bus ouem pdestinatā auferre. Et si hoc minus
a deo christo datū p excessum indicaret: etiam
maius accepit omino inauferibile ab eo. [Pa
ter meus quod dedit mihi/maius olbus est:
τ nemo potest rapere quicq3 de manu pris mei.
Ego τ pater vnum sum9.] Maius protinus est
filium substantialiter τ eterne vnū esse cum pa-
tre/q accepisse ab eo sup suas oues eterne ser-
uandas huiuscemodi potestatē. Abominati sūt
verbū animi iudeorū τ aspernati dicentē: τ perti
naces in sena pfidia furibundi ad mala solita se
dederūt. Sustulerunt lapides iudei vt
lapidarent eū. Non aūt intulerunt frenati
ab eo qui sic mori nō venerat: quos christus re-
tundit cōmemoratione bonorū. [Respōdit
eis iesus: Multa bona opera ostendi vobis
ex patre meo: pp̄ter quod horū opus me lapida-
tis?] Si me vnū cū patre meo fassus sum/vt qd
egre fertis: ex quo vobis τ in vobis multa bona
τ talia q nemo potuit/feci τ ostendi? Forsan vo
bis iusta causa me insequēdi nō deesset: si ex me
locutū aut operatū aliqd supra naturā τ vsq3 in
arrogātia fassus essem. Vt qd psto tā vestre sūt
man9 ad lapides colligēdos iaciēdosq3? [Re-
sponderūt ei iudei: De bono ope nō lapida-
mus te: sed de blasphemia: Et qr tu hō cū sis/fa
cis teipm deū] Nō pñt inficiari iudei christū bo
na i eis pegisse cū dicūt: de bono ope nō lapida
m9 te: igit bōa τ digna laude opat9 erat: s3 ad ise
qndū eū/zelo legis se obnuūt: faciētes ei de blas
phemia ipostura: cū ex decreto legis blasphem9
deberet subiacere lapidib9. Imponebāt āt ei q

te faciebat deū: et aduersus seipsos impostura ipsa erat: qm nunquam qs ita desipuit, vt se deū faceret: cū ois natio deū credat eternū, nō aliquo modo factū. Nec qs tā supbiuit vt se assereret deū: quāquam lucifer et potes hoies in eius similitudine psumpsissent: Et ppheta regē tyri arguēs de supbia, nūquid aliter nisi p similitudinē ad diuina suspirauit? Et si qd typice in eo de cadēte angelo dictū est: nūquid de pmo lucifero fert sic supbire: ero silis altissimo? Et de ptoplastis: eritis sicut heloy: hoc est: eritis nō sicut de?, sed sicut dij: id est sicut angeli aut magni administratores et cognitores vniuersi. De cadente angelo in rege tyri signato eque idē: Dedisti cor tuū q̄si cor dei. Et adhuc: Tu signaculū similitudinis eius plenus sapia: et cetera que sequunt ad hoc sunt. Ira ergo obliquabat mentē: errareque faciebat in verbis, vt dicerēt christū se facere psumptiōe deū. Atque si se dicebat ex opibus fatēs prestansque id esse quod erat: debuerūt ad liquidū inuestigare sermonē: et si erat incōuincibilis, dare credulitatē, non inferre psecutionē. Sed respōdit eis iesus: Nonne scptū est in lege vestra: qz ego dixi dij estis? Noie legis ois scriptura veteris testamenti tā historica q̄ puerbialis q̄ pphetica intelligit: cuius christus vtit argumento vt valideret quod dixerat se vnū esse cum patre: et resculpat pfidiam iudeorum. Ideo qz sic scriptū est in lege: icludit eos infra terminos rōnis adijciēs: Sz illos dixit deos ad quos sermo dei factus ē: et nō pōt solui scriptura: quē pater sanctificauit et misit in mundū vos dicitis qz blasphemat: qz dixi filius dei sum. Perspicuū est sane credētibus q̄ sacra scriptura solui non potest mēdacio aut falsitate argui: sed quod in ea est, oino veruz est. Inde dij appellati sunt homies ad quos sermo dei reuelatus est: scz q̄ illū seruauerūt et seruātes pphetauerūt et circauerūt: ne fieret auersio et esset iusta cōuersio. Et dij sunt gratia, non natura. Et dij sunt, nō qz scptura dixit: sed qz sunt ideo dixit: et si nō essent, scriptura nō dixisset: qz verissima est. Cur igit illū quē pater sanctificauit p oia in vtero et extra vterū: q̄ mendaciū loq̄ nescit: mētiri non pōt: ita sanctificatus q̄ nec velle potest nec valeret etiā in modico maculare seipm: vos dicitis qz blasphemat: de me quidē inquio: qz dixi: filius dei sum? Preter hoc quod disceptatur magna spes est porrecta mortalib? q̄ dij esse possīt īmortales: īmaculati in eternitate gloriosa fieri: si dei velint cognitū sermonē: nō natura qua solus vnus est deus, sed adoptione ipsius faciētes entire voluntatē eius. Remascellat aūt opib? dictū: Si nō facio opa patris mei: nolite credere mihi. Si aūt facio: et si mihi nō creditis, opib? credite: vt cognoscatis et credatis: qz in me ē pater et ego in pre. Per argumenta inuincibilia iesus se dei filiū asserit: cū se nil aliud q̄ opa patna fecisse fatet: q̄b? et si nō psone, talia sunt q̄ esset indubitata prestanda credulitas. Et in hac disceptatiōe hoc dūtaxat exigebat iesus vt vnū esse substātialit cū patre crederet: et si ali? in psona. Sed reddit nequā retributio verbis sanctis. Querebāt ergo eū apprehēdere: et exiuit de manib? eorum. Sepe hoc tētatū est. Sz frustra, nisi cū voluit. Et abijt iterū trās iordanē i eū locū vbi erat ioānes baptizās pmū: et māsit illic. Elapsus de iudeorum māib? signatū repetit locū vbi pus baptizauerat ioānes, q̄ iaz pmortuus erat: vbi et māsit ad rediuiuā faciēdā memoriā eorum q̄ de ipso testificatus fuerat ioannes. Unde et multi veniebāt ad eū et dicebāt: qz ioannes quidē signū fecit nullū. Oia aūt q̄cūque dixit ioannes de hoc, vera erāt: et multi crediderūt in eū. Oppidani loci illius erāt mēores lati testimonij a ioāne: q̄obrem veniebāt ad eū, ad inuicē cōferētes cū christo dicētes: Quis esset maior: an christus an ioānes? Ad huius maioritatē illiusque minoritatē hoc argumēto erat q̄ iesus multa signa, ioannes vero nullū signū fecerat: sed qz oia q̄ de christo fuerāt testificata, veritate infallibili complebant. Huius rei causa multi crediderūt in eū. Cōtemplamini iesum sic agentē: q̄ dū in vna pte alias pdit, lucrat in alia. Ecce iudei psequuntur: iordanes credūt. Illi fugiūt a fide: isti veniūt. Illos signa confundūt: isti signa venerant.

De consilio pontificū sup morte iesu: et mādato firmato captiōis eius: secundum Ioānem, M. arcū et mattheum. Capitulum XLV

Mortales in aia iā mortui, in corpe moritur, mēte depravati, consiliū ineunt vnde inferant mortē, nō vnde possent accipe vitā: p qua semp esset in prudētia consultandū. Magna quidē auersio a lumine veritatis: q̄ mortui q̄ possent redire in vitā, conferunt de morte inferēda ei q̄ vita est: q̄ mortuū quadriduanū reuocauit ex mortuis: et ob id ipm venantur ad necē, qz mortis ipiū destruebat. Et quod eis ceterisque iudeis debuit esse causa fidei, occasio pfidie fuit. Semp eīm diuino iustoque dei iudicio agit: vt puersis recta vertant in malū. Nā collegerūt pōtifices et pharisei concilium: et dicebant: Quid facimus qz hic hō multa signa facit? Et tūc cōgregati sunt pncipes sacerdotū et seniores ppli in atrium pncipis sacerdotum, qui dicebat caiphas: et consiliū fecerūt vt iesum dolo tenerēt et occiderent. Unde consilia mala? Malus metus, malaque spes ɔstituūt ɔsilia mala. Metuit qs auarus pdere thesaurum: metuit direptionē eorum q̄ tenebat: fecit ɔsiliū malum vt daret sibi suspecto ante mortez q̄ pateret direptionē. Metuit ambitiosus, glorie auidus, ɔstitutus i autoritate, ne a potentiore superaret: ne redigeret ad ima: iniuit consilium dandi mortem in eum, quē suspicatus est posse fieri superiorē. Metuit elatus non posse in pace regnare: cum pax ciuitatis tyrannum abhorreat: fecit consiliū malum vt depelleret si esset a ciuibus, aut ne posset esse in moribus. Metuūt sibi omnes sibi male placentes: et dum timent perdere placitum, ex malo cōsilio pcurāt

eciā innocētibus ⁊ pacificis ⁊ nec male consciis
inferre iacturam/⁊ ledere non ledentes: ⁊ sepe q̄c
tos tractant vt hostes. Necnō ⁊ spe mala ꝓpo-
sita illā consequi volunt/que non congruūt ordi
ni viuendi recte. Uerū q₂ aliter ꝙ dāno alicuius
siue multoꝝ non ꝑueniūt/recurrit ad ꝯsilia ma
la: vt cure non sit quid inferat mali: quid ve tri-
ste interueniat: potius sic agat vt eueniat quod
sperat. Qui sunt facientes ex malo metu/malaqꝫ
spe consilia mala? Quis edicit? Quis buccina p
nocauit? Ubi congregant consultores maloꝝ?
Quis pmo dictat nefas sup quo est consulendū
vt fiat? Cui assensus dat? Quod consiliū magis
placet conuētui malignantiū? Edicit iniquus au
toritatē habens. Iniqtas eni sine autoritate nō
imperat. Et si iubet: eius frustrat impium. Con
nocat stultus minister: qui letat in malis actib⁹
suis parere maioribus. Cōgregant in domo im
pietatis: ꝓsumptuosus, ⁊ arrogās anticipat pri-
mū verbū: oēs in eo ꝯsentiūt q̄ celeriorē viā ad-
inuenire nouit ad patrationē sceleris. Id consi
liū magis placet quod atrocius est. Inito consi
lio furenter furiosi ꝓponūt: Quid facimus: quia
hic homo multa signa facit? Nesciūt q̄d faciūt:
idcirco q̄d facim⁹/inquiūt. Si sciuissent: nec lo
cum habebat huius sermōis exordium. Sꝫ quod
adijciūt: scꝫ q₂ multa signa facit: rīsionis verbū
⁊ accusatiōis habet ad eos: qm̄ multitudo signo
rū arguit credulitatem. Multis quidem ⁊ irre-
fragabilibus signis debet credulitas. Incredu
litas vero accusationem habet. Signa si q̄ sunt
inuitatoria ad signata/certam virtutem habent.
Ad signatum est signum: non ad signum signa-
tum ordinatum est. Si signa faciebat multa/cre-
dēdum ei erat: quia multipliciter inuitabat eos.
Et ipsi iudei ab origine signis assoliti erant. Et
Mat.12 ab ipso sepe experiuerūt dicentes: Uolumus a te
signum videre. Nuncqꝫ perfidi signa magna fa-
tentur/⁊ non credūt. Accusatio eoꝝ est inexcusa
bilis ista ꝯfessio: quia multa signa facit. Cui adij
citur certa damnatio: eo q̄ veriti perdere placi-
ta/aduersus innocentem ꝓ ledendo consiliant.
Et aiūt: Si dimittimus eū sic: omnes
credent in eum. Et venient romani et
tollent nostrū locum et gentē. In au-
toritate atqꝫ libertate intrepide christus opera
bat miracula: dabatqꝫ de veritate doctrinā: iu-
deoꝝ confundebat mores: arguebat errores: au
diebat a turbis: eaꝝ habebat sequelā: in reuerē-
tia pluribus erat: cōmouebat animos multorū
virtute signoꝝ: que inficiari aut insimulari ve-
ra esse non poterāt. Sed ꝑfidi iudei nō aduertē-
tes furēdo dicebant: Si dimittimus eū sic age-
re ac ꝑdicare/⁊ omnē ꝓcessum ei⁹ in huiuscemo-
di libertate: iā multi credūt: tandē oēs credēt in
eū: timētes sibimetipsis vt fierēt de oībus credi
turis. Sed ꝙ bonus euētus eis/si fuissent quod
futuꝝ in alijs formidabāt. Est q̄dē hic supplemē
to differendū ad trahendū in liquidū causam:
qm̄ a seculo consiliū ꝑ homines tāti mysterij fa-
ctū nō fuit: in quo ab emulis veritatis ⁊ a nescijs

ꝑfidis nescienter ꝑ morte de vita omniū agebe-
tur. Et ꝑuersi velut in tenebris ignorantie ꝑsistē
tes/complere tractabāt diuinū ab eterno ꝯsiliū
⁊ dei placitū: vti erat q̄ suus etern⁹ filius in car-
ne assumpta ꝓ toto humano genere moreretur.
Et mira erat altitudo diuini consilij sup salutē
generis humani: q̄ in anima mortui/de ꝓximo
in corpe morituri/eternas subituri penas/igna-
ri mysterij de vita ex morte consultabant: iniqui
de magna virtute: iniusti de sūma iusticia: capti
ui de redēptione: venditi de ꝑcio: infirmi de con
ferenda sanitate: nihil boni ꝑter cōmodū tēpo-
rale ꝓ seipsis intendentes. Inuidi tractabāt de
magno beneficio atqꝫ officio charitatis/ceci de
lucis mysterio/terreni de celo/hoīes de deo/filij
diaboli de filio dei. Et hec ꝯsilia ignota/ignote
ab illis fiebant. Proinde veniāt in imaginatio-
nem que hinc ꝓ parte iudeoꝝ/ꝓ tēpalibus in-
tendentiū: que ꝓ cōmuni vtilitate mortaliū erāt
huic optimo consilio. Equidem ꝓ iudeis dūta-
xat tēpalia conspicientibus ⁊ a diuinis bonis
auertentibus intellectū/erāt varij oratores: quo
rū poterat quis in consilio huiuscemodi sic ora-
re. Hominē nobis infestū extorrē fieri a patria:
vt pax sit his q̄ illā affectu patrio colunt/censeo
dignū. Ali⁹. Si aduersus hunc abs re odio exar
descimus: cū tamen eum insequendi iusta causa
ꝓrogata non fuerit: nulla excusatio criminis re-
manet. Alius. Quo iure deseuitur in homine ser
uiente? Alius. Deperit omne honestum: si sanci
tur in pena ꝓ cultore honestatis. Alius. Nescio
ad quid sunt edita iura/si non seruantur in cau-
sa. Uentiletur ergo causa hominis criminati: an
teq̄ꝫ iudicium penale ꝓcedat. Alius. Diuine atqꝫ
humane legis non est sine ꝓpria culpa iudicare
hominem in persona. Quid fecit homo iste? Ali
us. Ad quid lex/si eius nō custoditur honestas?
Alius. Diuinum est necnon et humanū quēpiā
ꝯseruare: si eum legis preuaricatio non accusat.
Alius. Crimen ⁊ delictum quibus impetere sata
gimus hominem/aut fecit: aut nos fecimus im-
posturā: si fecit/sm legē non ꝓcedere turpe sit: si
fecimus imposturā/versa vice multandi sumus.
Alius. Cur seuimus in iustum/nostras iniustici-
as arguentem? Et si deforis audaciā fingimus
intus consciētia nos accusat. Alius: ꝙ turpe cen
sendū q̄ constitutus in causa q̄uerat ad iudiciū:
si pmo non sollicitat examine. Alius. O ꝙ tur-
pius si quispiā inuenit innocentie tutor atqꝫ de
fensor/etiam si suspectus esset in causa: tentan-
dum esset ꝓ eius tuitione/ne iam publico iudi-
cio deperiret. Alius. Lex non agit/nisi aduersus
ꝓpter quos posita est. Si ꝑuaricator ē legis: cō
uincat eū malicia sua/non impetuositas nostra.
Alius. Etiam si iustus esset/plectēdus est pena:
cuꝫ ipsius verbis et moribus respublica cōmo-
uet. Alius. Non est necessaria illa virtus/ꝑ quā
sepe tumultibus inhorrescit. Alius. Homo fa-
ctionis periculo patrie: sit igit abolēdus. Alius.
Is qui sibi vēdicauit plebeiorū fidē/facile pōt
ad id quod voluerit corda ipsoꝝ inflectere: quo-

tā est pniciosa seditio. Alius. Et si iustus aut iniustus: oīno a politicis moribus dissimilitudinē habet: nulla rōne tolerādus est āplius. Alius. Et si iustus: aut illū auellamus ad nos: aut nos sibi honeste sociemus. Alius. O q̄ dedecorꝫ requirere ad ascissurā quē ꝓsequimur: nec minus seduz si sibi societate copulemur: qm̄ aut eū iustū / aut nos fatebimur peccatores. Alius. Et si nulla ex vtraq̄ pte ascissitio faciēda est: q̄d cūctamur in eū aut exilio aut morte decernere? Alius. Exilio tradere mitius et honestius est. Alius. Captus mittat̄ ad cesarē. Alius. Sub interminatiōe cuius piā supplicij pellat̄ a finibus nostris. Alius. Alliget̄ compedibus in silētio. Alius. Fiat fedus vt nō aduerset̄: etiā si placita nostra nō q̄rit. Et his similia q̄ potuerūt in tāto concilio pōrādo edici. Sꝫ atrocioꝛ atrocius ꝯsilium ptulit: Unus aūt ex ipsis caiphas noīe cū esset pōtifex anni illius / dixit eis: Uos nescitis quicq̄ neq̄ cogitatis: q: expedit vobis vt vnus moꝛiatur hō ꝓ pplo: et nō tota gēs pereat. Atrociter iste hominē innocentē determinauit ad mortē: causa necis nō q̄sita: nec dearticulata examinatiōis officio. Sed hec dicta sunt solo intuitu populi iudeoꝝ. Pro vtilitate vero cōmuni / nescie tñ a ꝓphetante dabat̄ de huiuscemodi morte ꝯsiliuꝫ: sicut euangelista interptat̄ verbū. Hoc aūt a semetipso nō dixit: sꝫ cū esset pontifex anni illius ꝓphetauit. Anceps verbum. A semetipso dixit: ⁊ non dixit a semetipso. A semetipso dixit volūtate puersa ⁊ odiosa seu inuidiosa. Non dixit a semetipso / futurꝫ mysteriū nō aduertens: neq̄ sciens q̄tū boni ex illa morte humano generi accresceret. Ac ꝓ hoc cū esset pontifex anni illius ꝓphetauit: vt aduertat̄ in hoc mysterio q̄ ꝓphetia dignitati / nō ꝑsone: statui / non hoī sit tributa. Quid ꝓphetauit? Quia iesus moriturus erat ꝓ gente: scilicet iudeoꝝ. Et non tantū ꝓ gente: sed vt filios dei qui erant dispersi / congregaret in vnum. Illos videlicet dei filios qui predestinati ab eterno futuri erant oues vnius ouilis sub vno pastore: transituriq̄ in gratiam christianam. Perspicuum est quale mysterium ab illis inscie tractabat̄: scient tamē ꝓut futura temporaliter dāna cauebant. Et si me non fallit / quid mali cogitat inuidia: fortassis illa non erat causa in animo pontificis ꝑcauēdi futuris periculis: sed supposuit vt mors eius ex causa supposita licentior atq̄ iustioꝛ omnibus videretur: ⁊ magis animarentur ad illius necem / quo ꝑ eum periclitabūda patria seruaret̄. Inuidus em̄ vt eroso possit inferre iacturam: non ꝓpria / sed cōmunia damna deuitanda ꝓponit: ꝓ republica / ꝓ tuēda patria orationē in contione aut in multoꝝ concilio facit: semꝑ intendens in oppressionem priuate ꝑsone / sub pallio publice vtilitatis. Dolosa lingua ⁊ astutum consiliū / ꝓponere bonum publicum vt priuatuꝫ eliminet. Difficulter vitari pōt periculum in suspecto de lesione boni cōmunis:

bonū publicū si p̄ferk̄ / aut malū patrie si timetur. Hinc quidē ea imagine a caipha factū est: quē magis inuidia incitabat ad malū inferēdū eroso / q̄ amoꝛ patrie ad ꝑseruationē eius. Qui oībus oratoribus auditis velut animosioꝛ i nece iusti / ⁊ astutioꝛ in verbo mortifero: arguēs de ignorātia oratores ait: Uos nescitis quicq̄ nec cogitatis. Non placent mihi / nec expediūt patrie iudeoꝛūq̄ populo vestra cōsilia: impertinentes sunt orōnes vestre: nescitis ergo quid opus sit: neq̄ cogitare nostis pericula possibilia euenire: si hō iste amplius viuit / si morte nō delek̄: vt plebs iā eius signis ac doctrinis cōmota quiescat. Ego aūt vtilius cogitaui vt iste solus moriat̄: ne nostra gens aut patria nostra depereat. Iā adimplebat̄ ꝓpheticū dictū: In eo dū cōuenirent simul / accipere aīam meā cōsiliati sūt. Ex ꝑsona christi hec ꝑdicta erant. Ego vidi quod vtile est nostre genti. Expedit vt vnus moriatur hō ꝓ populo. Solers verbū / sed nō a solerti homine dictū / q̄ vnus ꝓ populo moriat̄. Nec dixit / occidat̄: sicut nō alterius autoritate / sed sua voluntate moreret̄: ⁊ ꝓ populo / vt ipse ꝓ populi vtilitate vellet subire mortē. Et sufficientiam christi etiā nolens dixit / q̄ vnus ⁊ q̄ mortuus oībus valeret ad vitā. Quid igit̄ viuus: si mortuus omniū vitā soluat: si sub tremēdo mortis imperio a morte populū liberat? Quid regnans erit facturus / si talia facit morti subiectus? Spūs q̄dē sanctus ꝑ os huius atrocis locut⁹ est: vniuersalē vtilitatē futurā ex morte christi ꝓnuncians. Sed nec mirum / etiam per os asine protulit veritatem. Addebatur autem ⁊ modus ⁊ tempus / sicut etiam cautela: ne tumultuario impetu populi captus fieret libertati. Dicebant autē Non in die festo: ne forte tumultus fieret in populo. Iā de morte consilio caiphe firmatum erat: ⁊ vt ei immutabiliter irrogaretur / studebant ex adiectis cōsilijs populi vitare tumultum: apud quem iesus vt propheta magnus ⁊ miraculorum inauditorum patratoꝛ eximius in fama erat. Quamobrem verebātur ne extorqueretur de manibus capientium. Ab illo ergo die cogitauerunt vt interficerent eum. Uerba sunt euangeliste declarantis firmatum consilium super interficiēdo christum: ab eo die quo congregatio perniciosa facta fuit in atrio principis sacerdotis. Iesus ergo iam non in palam ambulabat apud iudeos: sed abijt in regionē iuxta desertum in ciuitatem que dicitur effrem: et ibi morabatur cum discipulis suis. Declinabat adhuc iesus mortem ad tempus / de proximo illam volūtarie subiturus. Et formam edidit quid agendum in persecutione constitutis / petere remota loca orationibus ⁊ contemplationibus apta: ⁊ fructib⁹ bonis intendere: ad fructumq̄ cōuertere omnem perfidiam / omnem persecutionē hominū malignantium. Ob hoc petit effrem / que fructificatio interpretatur: ibi morā trahit cuꝫ discipulis

suis: vt eos semotos a turbis attētius erudiat/et ipsi quietius capiat. Mortaliū consiliū in morte terminatū erat. Adde hac edictū ad executionē eius: vt inevitabiliter capet. Proximuz erat pascha iudeorū: et ascenderunt multi hierosolymā ante pascha: vt sanctificarent seipsos. Querebāt ergo iesum: et colloquebant adinuicem in tēplo stantes: Quid putatis: quia nō veniet ad diē festū? Dederāt aūt pōtifices et pharisei mandatū: vt si quis cognouerit vbi sit indicet/vt apprehendant eū.] Religione vtebantur aliqui iudeorū in tempore quo pascha celebranduz erat: et memores ex scriptura et cōtinua/nō interpolata narratione patrū ad filios illius ꝑme ordinationis in egypto: et diuine virtutis ostense illo in tempore satagebant mūde atq; honeste illud pascha manducare. Proinde cū iā ꝓximū esset: multi de illa regione iuxta desertū effrem ascenderūt hierusalē/ad mundandū et purgandū seipsos ab immūdicijs quas cōtra ꝓhibitū legis cōtraxerāt: sicut in libro Leuiticorū traditur erat: et etiā ab vxoribus ꝓprijs abstinebāt: eo q; aut pluris existimantes agnuz immaculatū lege posita māducare/q; leuiticos panes qbus nisi sacerdotibus et leuitis et mūdis a mulierū contactu edere nōn licebat: seu ꝑ orationē faciēdā in templo vt Salomō in ꝑma templi cōditione orādo statuerat: aut ꝑ oblationē et benedictionē sacerdotum et orationē ipsorū/sicut erat solitū/ꝓ populo exorare. Ad christianorū negligentiā hic mos merito potest obijci: cū se ꝑ abstinentiam ab vxoribus aut a concubinis/et ꝑ penitentiā ceterorū criminū virtute sacramentorū seipsos purgare atq; lauare non curāt: vt accipiāt sanctū pascha do-
Esa.52 minicū corpus christi. Quod si sic iussuz est: sanctificamini qui fertis vasa dñi: multo magis se sanctificēt qui volūt accipe corpus christi. Sed hi qui ascenderāt/et ceteri iudei qrentes iesuz stātes in templo adinuicez loquebant: hesitantes vtrū christus ascēsurus esset ad festum timore ꝑterritus: ex eo q; notum erat de captione eius et indicatione iam pontifices firmū dedisse mandatū/quod certū erat nō latuisse iesum. Erat ista hesitatio habens vtrāq; partē: eorū q̄ pio/eorūq; qui impio affectu de ipso qritabant.

¶ Quod cogitauerunt principes sacerdotū etiā lazarū interficere: secundum Joannē. Ca. XLVI

Depravati ꝑteritarū iniquitatū demerito/non sistūt fluidā in peiora ꝓpriam voluntatē: non corrigūt aut deprehendunt vetera male acta: sed adijciūt peccata peccatis: et student serio vt omnē iniquitatē ꝑficiāt. Nec est eis satis ad crimen iniuste iustum damnasse et mortis officio ex consilio tradidisse: nisi et iustum amicū et amicandi alijs causam aboleāt.
Jo.12 Sic quidē agebat seua perfidia iudeorū. Nam cogitauerūt principes sacerdotuz vt et lazarū interficerent: quia multi propter illuz abibant ex iudeis: et credebant in iesum. Cogitant iterū morti tradere quē semel depasta diu tenere non potuit/cū vita impiosior aduenisset: die quarta destructa certum imperiū eius/sola voce iubēs eū egredi ab ergastulo illius. Ceca mens et cogitatio sterilis vt non posset iterū reuocare ad vitam qui semel reuocauit/quotiēs mors posset illuz inuoluere. Sed inuidia cū sibi asciscat odiosam irā iudiciū rationis obnubilat: ꝑuertit mentē: nihil sanum cogitare sinit: cui sepe audacia mala spez ad possibilia repromittit: vt saltē tentet etiam si ꝑficere nequit. Gratis odio christū habebāt: gratis et lazarū morti adiudicare disponūt: et cū nō habeant causam/inueniūt eam que ipsos potius debuit adducere ad id quo alios adductos volebant: nitebāturq; summopere interponere obicez ne plures irēt: eūq; interficere q̄ causa fidei erat: signūq; ostendens quo irent oēs amatores vite annuentes mortē: qm̄ ipse christus vtriusq; tenebat imperiū: in cuius experiētia iam ipse lazarus fact9 erat/sola voce reuocat9 a morte. Quid hoc bonū lazari: quid hec iudeorū iniquitas innuat/aduertendū est. Est qui fuit experimento malus/et dei misericordiā cōsecutus est: cui non est retributū malū ꝓ malo/sed ꝓ malo bonū accepit: et sicut expertus se malū/sic deū bonuz in se ꝓpiciū sensit: et mortuus in peccatis vitam accepit in gratia/spem nactus q; et in gloria. Hic sana mēte conspectus/in contemplatione hominū peccatorū factus animos mouet euz adire/a quo ipse tam alta dona suscepit: iter parat ad fidem: astruit spem/ne qs peccatorū quorūcūq; pōdere ꝑsilius desperatione frangat: in seipso docēs quid benignitatis habeat diuina clemētia: et quo nostra iniquitas possit abstergi: et q̄d possit accipere nostra indigētia famebūda. Magnus huiuscemodi cyrix est: qui experimēto suasionē facit. Aduersus quē e regione bellū parat iniqtas vsq; ad mortē insectans eū ꝑ quē sumpta est fidei speiq; occasio: vt conuersio mortaliū ꝓ vita fiat ad christū. Sed tot delictorū atq; criminum reus est qui obicē facit/ne veniat ad christū et sibi ex sua lege seruiat: quot possit ꝓhibitus bōa facere/seu mala cōmittere. Proprie demonū est reis asciscitorū omnē interponere sepem: et firmare chaos: ne veniat in fidem/ne quis se dei constringat ad legem. At vbi amplius nequit ista ꝑuersitas/morte decertat in eum cuius vita exemplo atq; doctrina peruenit ad christum: sicut hi de lazaro cogitauerūt.

¶ De gentilibus querētibus videre iesum: quorū causa disceptatio vtilis est exorta: secundum Joannem solū. Capitulum XLVII

Famosum templū ꝑmo a Salomone cōstructū: deinde post destructionē reparatum: non solū populo circūcisionis/sed etiā populo incircūcise carnis domus orationis erat: et interdū multi gentiliū ob hanc causam veniebāt vt orarent/in spe facti vt exaudirētur. Sic eīn Salomō orauerat completo tēplo 3.Reg.8
ante altare expāsis manibus: vt etiā alienigena

sibi orãs exaudiri mereret. Quod forte vsq ad
illa tẽpora a principio molescẽs seruatũ extite
3.Re.8. rat: Sic eñ scriptũ est: Insup ⁊ alienigena qui
non est de populo tuo israel: cũ venerit de terra
longinqua ꝓpter nomen tuũ: audiet eñ nomẽ
tuũ magnũ ⁊ manus tua fortis ⁊ brachiũ exten
tum vbiq: cũ venerit ergo ⁊ orauerit i loco isto
⁊ tu exaudies in celo in firmamento habitaculi
tui: ⁊ facies oĩa pro quibus te inuocauerit alie
nigena: vt discant vniuersi populi terrarũ no/
men tuũ timere/sicut populus tuus israel: ⁊ pro
bent/quia nomẽ tuum inuocatũ est sup domum
hanc quã edificaui. Quo forsan ꝓmoti etiã alie
Joan.12. nigene aduenerãt. [Erant aũt quidã gen
tiles ex his qui ascenderãt: vt adorarent in die
die festo. Hi ergo accesserunt ad philippũ: qui
erat a bethsaida galilee: ⁊ rogabant eũ dicẽtes
Domine volumus iesum videre.] Gentiles sic
vocati sunt a genitura: qui sic viuũt sicut geniti
sunt: nulli⁹ legis scripte vinculis alligati: diui
ne dixerim tantũ: nõ illius quã aliquãdo homi/
nes ad ꝯuiuendũ humane condunt: quibus ⁊ su
bijciunt. Quorũ aliquib⁹ altior ⁊ sanior aderat
intellectus/ex vicinitate confiniũ. Sepe quidẽ
in confinibus verior est noticia morum atq ide
omatum ⁊ linguarũ vtrarũq/ꝙ partium remo/
tarum. Id ergo dixerim ꝙ hi gentiles quasi cõ
finaticij gentis hebraice mores iudeorũ ⁊ tẽpli
famã certius sciebãt: aut proselyti iam aut de ꝑ
ximo futuri erant: quã ob causam aduenerũt ad
templũ: vbi existentes cũ ceteris famã saluato/
ris domini audierũt: quã forte alias ꝑceperant:
sed iam maxime: qꝛ tãto apparatu ⁊ laude vtri/
usq sexus atq etatis aduenĩes hierusalẽ ingres
sus est templũ: vbi gentiles qui ad adorandum
venerãt/satagũt videre iesum: nõ visu corporis
tantũ quo omnes intuebant in eũ/sed visu men
tis. Sed verebantur sine intercessore accedere
ad iesum: adeunt primo philippũ forsan alicu/
ius familiaritatis aut noticie cause/ꝙ alios: ꝑ/
suadẽtes ad eũ de visione ꝓpinquiori/⁊ affabi
li colloquio interposito cupientes fieri domesti
cos eius. Philippus vero meli⁹ ratus ali/
um cõsulere seu habere in intercessione ista col
legam: dixit andree: Andreas rursum
et philippus dixerũt iesu. Forma est ꝓ
rogata quemlibet superiorẽ adire opportũe nõ
cognitũ: seu nondũ in amicitia factũ. Incogni
tus ad incognitũ/ inferior ad inferiorẽ/ volens
amicari ad nondũ amicatuꝫ: necessitate ingesta
inueniat mediatorẽ vtriusq extrema sapiẽtem:
qui caduceare sciat inter aduersas aut nondum
cognitas partes: quoniã amicus ad amicum ca
duceatore nõ indiget: per semetipsum adit: non
esset amicitia mediatorẽ inquireret. Hinc ⁊ via
tores incerti de amicitia dei/adhibẽt patronos
quos credũt in patria regnare cũ christo: aut in
via credũt deo eẽ gratiores: vt ꝓseuchas ponãt
ad deũ cõtra ea que vitanda tradunt: seu ꝑ his
fine quib⁹ salus eterna nõ tradit. [Jesus aũt
respondit eis/dicens: Venit hora/vt
clarificetur fili⁹ hoĩs. Non recipit eos ie
sus/nec se cõmunicat eis: ne videret iaꝫ mutare
quod dixerat: in viã gentiũ ne abieritis: vt pa
raret scandalũ iudeis: quos ꝑmo ꝗrebat ad fidẽ
Sed rñdet de ꝑsenti/quod de ꝓximo futuꝝ erat
Venit hora/scꝫ passiõis ⁊ mortis: ⁊ clarificabit
filius hoĩs: qꝛ verus hõ est in toleratione passio
nis: ⁊ clarificabit/qꝛ ⁊ dei fili⁹ est in ptãte résur
rectionis ⁊ ascensionis in celũ. Neq innotescet
ex pleno ipsum esse quod est: ⁊ vt dux fiat/ad se
quelã oĩm saluandorũ ⁊ caput ecclesie colligẽde
de iudeis ⁊ de populis gentiũ: ⁊ lapis reprobat⁹
in vni⁹ edificatione parietis: quõ/quo iure in ca
pite duorũ parietũ sit futur⁹: nisi ꝑcedat ignomi
nia passionis ⁊ mod⁹ ⁊ effectus ei⁹. Proinde di
cit: [Amẽ amẽ dico vobis/nisi granũ frumen
ti cadens in terra/mortuũ fuerit: ipsum solũ ma
net. Si autẽ mortuũ fuerit/multũ fructũ affert.]
De seipso iesus dãs responsum petẽtib⁹ quo tpe
gentiliũ esset futura ꝯuersio: ꝑ similitudinẽ grani/
sati/mortificati ferentis ad postremũ fructũ lo
quebat: ꝗ inspecta ĩportuna ẽ expositio: sicq fa
ctũ fide tenet ecclesia. Sed ne gratis vsquaq
dari videat cognitio ⁊ visio christi: ad id quod
christ⁹ egit/alios inuitat participes fieri passio
nis: si participiũ glorificatiõis inquirũt. Hinc
dicit: [Qui amat aĩaꝫ suã/ꝑdet eã. Et ꝗ odit
aĩam suã in hoc mũdo/in vitam eternã custodit
eã.] Sicut statutũ est hoĩ semel mori: sic a chri/ Hebre.9.
sto decretũ est/vt vita tꝑalis deliciosa ꝑ glorio/
sa postponat. Quod ⁊ christ⁹ ꝑ nobis fecit: cui
si ministrare decreuimus/iuxta edictũ suũ mini/
strem⁹. Sic eñ exigit: Si quis mihi mini
strat/me sequatur. Vt nõ aliter eius mini
ster velit istã trãsigere vitã/ꝙ ipse trãsegit. Addi
cit aũt ad ministeriũ ꝓmiũ/ne labore frustrari vi
deatur. Et vbi ego sum/illic et minister
me⁹ erit. Quid digni⁹ erit in munere/corona
ꝗ celsior/ ꝗ sublimior palma dari põt ministris
regalib⁹: ꝙ vt rex ita ipsi dignitate resplendeãt?
Et si dispari cõparatiõe ꝑsonarũ: nõ tñ situatiõe
locorũ. Ne autẽ hesitaret de huiuscemodi retri/
butiõe in hoĩe christo pollicẽte: summouet ꝑ id
quod pater retributur⁹ ꝑ impensionẽ honoris
inducit. [Si quis mihi ministrauerit/hono/
rificabit eũ pater me⁹ ꝗ est i celis.] Ministrãs
filio/ministrat ⁊ patri: vni sine altero ministrari
nõ põt. Igit nõ sit ꝯtẽptui fili⁹ degens in terris
in pollicitationib⁹ suis: etenĩ patrẽ hꝫ in celis ⁊
ꝗ ministris filij honorẽ in superis est parat⁹ im/
pendere. Ministeriũ ꝗdẽ christo exhibendũ est
ꝓut est possibile totũ fieri ad sequelã: cui⁹ pars
ꝑfectior est ꝑ dilectionẽ ⁊ crucem/ꝙ illã esse ne
gari nõ põt: quã vita christi atq doctrina i ter/
ris ostensa ꝯstruxit: vt ꝑ eã velut ꝑ altã climatio
nem terrenis atq mortalib⁹ esset ascensus in ce
lum. Hec quidẽ responsio est porrecta de morte
de seꝗla christi volẽtib⁹ ipsum videre: vt nõ deli
ciosa sit visio: sed ꝑ crucẽ ⁊ seꝗlã exhibitã ⁊ aĩam
mũdo mortuã. Proinde traijciat in mores.

¶ De passione turbationis quã chri

ſtus aſſumpſit: et clarificatione ſibi a patre ꝓmiſſa: ſecūdū ioannē ſolū.

Capitulum XLVIII

In admiratiōe ſuſpēditur animꝰ ſicut ꝑ gentilibꝰ eſt reſpōſum: ⁊ poſt ꝓnunciatā mortē/ poſt ꝯſiliū moriēdi/ poſt inuitatio nē ad ſequelā/ poſt remiſſionē premij chriſtus ſe Joan.12. turbatū in aīa ꝓteſtaꝶ/ dicēs: Nūc aīa mea turbata eſt. Unde turbaꝶ aīa deitati vnita/ crimine carēs quod eſt cauſa triſticie: q̄ impecca bilis etiā erat? Quis turbauit eā ex oī parte qui etā? Unde ſibi paſſio turbationis acceſſit? Quē ſequimur? Turbatū. Quis retribuet miniſtris? Turbatꝰ. Eſt ne filiꝰ dei iſte/ cuiꝰ aīa turbata eſt? Aſſumpta eſt illa paſſio: nō aliūde ſibi aduenire Psal.118. potuiſſet. Ut q̄d aſſumpta: ſi de ipſo ſcriptū eſt: paratꝰ ſum ⁊ nō ſum turbatꝰ/ vt cuſtodiā māda ta tua? Igiꝶ ꝙ obrē aſſumpta turbatio ſi morien di mandatū hꝫ a patre? Timet ſibi? Cauet ne ſi bi? Quid claritatis aut quietis turbatus eructu at? Querūt te videre gētiles: oēs in admiratiōe tui ſunt. Uelut triūphator ex hoſte ingreſſus es hieroſolymā: tota ciuitas in aduētu tuo cōmo ta eſt: extollūt te laudibꝰ pueri hebreorū: docēs in tēplo/ oſtiatiue impertinentia eieciſti: ⁊ nūc corā oī plebe ꝓclamas: nūc ais/ aīa mea turbata eſt. Quid erat ī carne/ videbaꝶ carneis oculis: ꝓdit quid intus erat: animā verā habens ſubijcibilē paſſioni ⁊ doloribꝰ aſſumptis/ nō illatis: et hoc agebat ne hō ſine deo/ nec deus ſine hoīe crede reꝶ. Et honorat in oībus patrē: quē ſolū vt hō in auxiliū ſuū vocat/ inq̄ens: [Et quid dicā? Pater ſaluifica me ex hac hora. Sed ꝓpterea veni in horā hanc. Pater clarifica nomē tuū.] Corā gentilibꝰ ipſum videre poſcentibꝰ ⁊ omni plebe iudeoꝝ ſe deum ⁊ hoīem faſſus/ ſe dei filiū nūc fateꝶ: cū eius filiali voce in tribulatiōe poſi tus inuocat auxiliū: quis ad formam hoīs ⁊ nō dei huiuſcemodi poſtulatio ſit ferenda: formaꝫ aſtruēs quid in tribulatiōe poſitis ſit agendū: id innuēs ꝙ recurraꝶ ad patrē miſericordiarū et luminū: vt ſiue ad horā in tribulatiōe relinquat ſiue poſitū extemplo eripiat: ꝙ oēm noſtrā vtri uſq; partis actionē terminet in ſalutem. Inſtet mens ⁊ timeꝶ piū aptūq; loquēdi modū. In tri bulatiōe poſitus chriſtꝰ: nō ab alio/ ſed a ſeipſo petit in agēdis ꝯſiliū: nō ſe diuertit in ſocios hu manos: ꝑ prudentiā non ſcrutaꝶ: a ſeipſo exegit opportunitatē/ dicens: Poſtꝙ aīa mea turbata eſt: aut paſſionis horrore/ mortis timore ꝑculſa: hora venit ſeu ꝯgreſſus. Gentiles iam incipiūt ad fidē admitti: iudei ꝑſequunꝶ: decernendū de ſuꝑ in iſto ꝯgreſſu/ nō ꝑ angelū ſeu ꝑ hoīem eſt: ſed ꝑ patrē meū ⁊ oīm verū deum. Eſt quidē ta le dei refugiū vt cunctorū irrequiſito cōſilio ad illud a diuerſis agitatꝰ poſſit recurrere: nō mo ra tꝑis/ nō loci ꝯditio/ nō ꝯſultatio amicoꝝ au ferre aut ꝯferre quid pōt: nec vlli auxiliares ma gis ſunt ꝓſto ꝙ cū dei exiſtētis vbiq; adiutoriū quęriꝶ. Hinc ieſus in ſeipſo deliberās id auxiliū petit quod nequit impediri: quod vbiq; expedi tum eſt: ſi dignū iudicat ilico adeſſe poteſt. Et quid dicā? Nil aliud quidē/ ꝙ ecce oro patrē: vt me ſaluum faciat ex hac hora: in qua cum hoſte inuiſibili ⁊ cū viſibilibus me oportet facere cō greſſum. Et ꝓpterea veni nō a me miſſus/ ſed a te miſſus/ in hanc certaminis horā: ſpem indu bitatam nactus/ vt ſuꝑ me filiū tuū clarificeꝶ no men paternū tuū. Clarebit quidē patris nomē: ſi ſaluauerit a tribulatione filiū. Clarificabiꝶ no men tuum/ ſcꝫ virtus tua: ſi extendes illā ſuper me: corpuſq; fidelium: quod tu coaptaſti mihi. Nec mora iuſti petiti dilata interꝓtatio eſt: ſed cōtinuo ē pollicitatio ſubſecuta. Uenit ergo vox de celo/ dicēs: Et clarificaui et ite rū clarificabo. Perſpicuū eſt patrē voce pa terna de celo delapſa ī baptiſmo ⁊ in mōte trāſ figuratū/ ⁊ ꝑ inaudita miracula clarificaſſe filiū. Nunc rogatus iterū ſpondet: quoniā eū ſuſcita bit a mortuis/ aſſumēs in celū/ ſtatuēs a dextris. Nec nō quod futurū erat ī orbe terrarū ꝑ apľos ⁊ diſcipulos innūeros atq; fideles in ꝓdicatiōe et morte ⁊ ſanguine/ pollicitatio iſta cōplectiꝶ. Sꝫ diſceptabaꝶ quid eſſet iſta dearticulata vox duntaxat audita/ ſed nō ꝯſpectus emiſſor. Nam [turba ergo q̄ ſtabat ⁊ audiebat/ dicebat to nitruū factū eſſe. Alij dicebāt: Angelꝰ ei locutꝰ eſt.] Pro vniuſcuiuſq; capacitate interꝓtatio ferebaꝶ. Sed qui rei veritatē nouit/ edixit: Re ſpōdit ieſus et dixit: Nō propter me venit hec vox/ ſed propter vos. Crebro dictū eſt atq; dicendū ieſum nō indigere aliq̄d de nouo a patre accipe/ qui ab eterno cūcta que hꝫ acceꝑat: ſed ꝓpter oſtenſionē ad incredulos vt crederēt/ oportebat multa in ſenſu agi ⁊ dici: quibꝰ indicijs declarareꝶ ieſus eſſe filiꝰ dei: qui ꝯſpectus hō tantū apparebat ex carne: cognitꝰ ꝗ̄ ex ſtēmate carnalis traducis/ plus ꝙ homo in eſtimatione nō erat. Et vt gentiles ipſum vi dere querētes/ ⁊ iudei ꝑſequētes eū vltra hoīes immo dei filiū credāt: vox patris ad eū de celo dimittiꝶ/ cuiꝰ ipſe poſcebat auxiliū. Et vt creda tur de celo celeſtis q̄ in aſſumpta carne degit in terris: ⁊ augeaꝶ deſyderiū gentiliū: ⁊ cōfundaꝶ ꝑfidia ꝑſequentiū iudeoꝝ: vox eſt emiſſa de celo.

¶ De iudicio mūdi per crucē et diſce ptatiōe crucis exorta: ſecūdū ioannē

Capitulum XLIX

Multa iudicia vltimū mūdi iudiciū pre ceſſere: iuſta ⁊ iniuſta/ diuiſa ⁊ hūana: ſꝫ inſignꝰ iudiciū crucis: q̄ mūdi ꝓn ceps/ iꝓrobꝰ ꝓdo/ malefidei poſſeſſor/ iportunꝰ ſubiectis tyrānꝰ/ dirus ſubiectoꝝ oppreſſor/ ꝑi uandꝰ erat poſſeſſione/ a mūdo eijciendus. De quo ſaluator ait: [Nūc iudiciū eſt mūdi: nūc ꝓn Joan.12. ceps huiꝰ mūdi eijcieꝶ foras] Querebāt gētiles videre ieſuꝫ/ iudei ꝗ̄ interficere: vtriq; a diabo lo poſſidebanꝶ: illi ꝑ idolatriā/ iſti ꝑ ꝑuaricatio nē legis. Hec q̄dē poſſeſſio iuſta quodāmō erat cū ꝑ liberā voluntatē eſſet idolatria: ⁊ legis ꝯtē ptꝰ in iudeis etiā ſpōtaneꝰ eſſet. Preceſſerat q̄dē ī fauorē ꝓncipis mūdi/ ad iuſtā poſſeſſionē culpe

originalis occasio: q penit⁹ tarde sentientib⁹ videt iniusta: φ quis sine ꝓpria culpa in seipso nõ voluntarie patratoꝝ criminũ multationẽ accipiat. Sed ostẽdit magnitudine pene criminũ magnitudo. Etem̃ solũ ex illa primaria originaliq; culpa ois hõ morit: vt nec q nunq̃ deliquit voluntarie/sit exempt⁹. Futurũ erat ꝑ huiuscemodi causa iudiciũ: si iã ampli⁹ malefidus & deceptor esset in possessione quieta mãsur⁹: q agebat ꝑ seipso causam suã nemine obsistẽte. Nec erat captiuo spes a seipso/aut a ꝯsorte aliquo cũ filius nõ esset: nec ab excellentiori natura incorporei creati spũs de redẽptione auxiliũ: spe frustrata/virtute depressa/bello deceptiõis capt⁹/ a captore tenebat inclusus: sicq; ꝯstrictus vt met⁹ oĩno spem superaret. Sed aduenit q poterat: subuenit qui ꝑualebat: intercessit: es redẽptionis adduxit q non redimẽdi obseqo sperato/sed sola charitate volebat: & suã fecit alienã causaz. Querebat nõ ꝑ violentiã/ sed ꝑ iustã sententiã a possessiõe detẽta excludere possessorẽ: idcirco sub iusto tribunali volebat stare: ꝓ se aut ꝯtra se subire iudiciũ. Sategit factis/dictis/ assumpta causa capriui ꝯuenire ĩ horã qua iudiciũ ferret: vt iudex mod⁹/locus/testes inuicẽ ꝯuenirẽt. Aderat tẽp⁹ iudex presto: semꝑ locus & mod⁹ erat: & parati testes celici & terreni. Per hoc si loquit christus: [Nunc aũt iudiciũ est mũdi: nũc pnceps mũdi hui⁹ eijcit foras.] Ad tẽpus testificat ap̃ls: At

Gal.4 vbi venit plenitudo tp̃is: misit deus filiũ factũ ex muliere/factũ sub lege: vt eos q sub lege erãt redimeret: vt adoptionẽ filioꝝ dei reciperemus. Iudex equ⁹ deus desuꝑ spectãs: de quo scriptũ

Ecc.35. est: Dñs iudex est: & nõ est apud illũ gloria ꝑsone.

Ps.118 Et iustus es dñe & rectũ iudiciũ tuũ: vt nec pncipẽ mũdi velut iniuste iudicare a mũdo eijciendũ: neq; susceptorẽ cause hũane generis supiorẽ facere supra dignũ. Locus hierusalẽ erat cõgruẽs ex interpretatiõe mysterio: qm̃ agebat post deuictũ hostẽ de pace hoĩs & dei. Et lex dei erat ibi: si nõ custodita morib⁹/tñ in scripturis: ꝯtra quã iudicat⁹ sibi accessit summa rõ suꝑ eijciẽdũ principẽ quẽ ab initio habuit hostẽ: ibiq; erant quos mũdi princeps suis placitis aptitauerat. Nõ sic apt⁹ paradisus inobediẽtie locus: etem̃ pterq; a duob⁹ nõ incolit: nõ roma vbi erat culmẽ imperij. Forte qdẽ nõ sic sibi iusta causa fuisset/ si ab extraneis ꝑ generationẽ & legẽ et ritũ mortis sententiã accepisset. Et q̃q̃ a gentili romano sententiã mortis accepit suasione hoim: ex quib⁹ ſm carnẽ originẽ traxerat: nõ est aduersus hostem sua defalcata iusticia: alias aũt nisus fuit liberare eũ. Et fortassis φ visis tot signis a gẽtilib⁹ nõ fuisset morte dãnat⁹: quẽ post mortẽ predicãtibus ap̃lis/vt deũ & dñm acceperunt. Modus erat ꝑ crucẽ. Testes ꝓo ãgeli celestes & infernales/necnõ linguaꝝ oim/aderãt in tam famosa ciuitate. Sed oĩbus ꝑtermissis tẽpus tãgit & modũ: q sic ab ipso deꝓmpt⁹ est. [Et ego si exaltat⁹ fuero a terra/oĩa trahã ad meipsũz.] Cruci intendebat & suppliciũ eius in exaltatiõe ista iesus: modũ videlicet quo mũdi princeps ex eo pelleret: nã ligno deuicit/ligno deuict⁹ est: & dũ deseuisset in hoiem innocentẽ: quẽ ab oĩ macula liberũ repperit: a iusta possessiõe atq; dñio iustissime ꝑ desyderiũ plenonoxiũ est deiectus. Hũ⁹ quidẽ ꝯgressus atq; ꝯflictus modũ/in posterũ paul⁹ aperuit: Cõuiuificauit nos cũ illo do- Col.2. nãs oĩa delicta: delẽs φ aduersus nos erat chirographũ decreti: quod erat ꝯtrariũ nobis: & illud tulit de medio/ affigẽs illud cruci: expoliãs principat⁹ & ptãtes/traduxit ꝯfidenter palã triũphans illos in semetipso. Nou⁹ quidẽ triũph⁹ de princ pe/de quo occũbẽs triũphauit: affixa cruci manu spolia diu detenta detraxit: moriẽs occidit mortẽ: mortu⁹ mortuos reuocauit ad vitã: ligatus in cruce ferro/cõpedes ferreos ꝯfregit: captiu⁹ longe captiuatos eduxit de carcere. Post triũphandi modũ edixit/quid futurũ: scz oĩa trahere ad seipsum. Quis huiuscemodi tractus/ nisi ad fidẽ & ad admirationẽ: ad spem in ipso & ꝑ ipsum & cũ ipso in eternũ glorificatiõis hũane: ad dilectionẽ ei⁹ cognoscendã in nobis & ad rependendã sibi ex nobis: ad sequelã illi⁹ tollendãq; crucẽ abdicatiõis voluntarie ab oĩ visibili mũdo & ꝑfectus agende vite. Traxit ad seipsum oĩa exaltatus christ⁹ in cruce secreto et inuisibili virtute: put magnes ferrũ quodã insensibili motu ad se mouere facit frigidos & duros ex pctõ & in pctõ qui nõdũ tracti erant: trahẽdi tñ ad dulcedinẽ effusi sanguinis in pcio humane redẽptionis: sicut aues cadauera/& riuul⁹ longe diffusus traxit ad fontẽ. Oẽs sua virtute traxit: non tñ oẽs accesserũt: sed de oĩbus nationib⁹ volentes credere saluos fecit. Et ad ꝯtemplationẽ hui⁹ spectaculi celestia/infernalia/terrestria tracta sunt. Hunc q; modũ esse iudicandi & pellendi principẽ mundi/euangelista exponit. [Hoc aũt dicebat/ significãs qua morte esset moritur⁹.] Quia exaltat⁹ in cruce in aere alam tradidit/seu emisit spiritũ ex corpe: velut inter celestia & terrestria mediator: aer quidẽ de intermedijs est. Nõ fuit ignara turba dicti/sz cognouit illã exaltationẽ esse ꝑ crucẽ: nã forte qz iã inusitanter innotuerat φ captus ꝯsilio iudeoꝝ sic tradendus esset in mortẽ. Nã [Rñdit ei turba: Nos audiuim⁹ ex lege: qz christus manet in eternũ. Et quõ tu dicis: oportet exaltari filium hoĩs. Quis est iste filius hoĩs?] Mirabant turbe/suspẽsa mẽte cogitãtes verba saluatoris: quẽ sepe audierãt se asserentẽ esse messiam ꝓmissum in lege: quẽ etiã ex lege sciebant eterne mãsurũ: nũc in cruce moriturũ fatentẽ: in argumẽto sibi sunt: retũdunt verba eius: qd sit dictũ querũt: ac si ad eũ tal' esset ordo verboꝝ. Ex lege accepim⁹ ꝓmissum nobis messiaz in eternũ manere: tu te ipsum facis: & ꝯtra legẽ si es/te ꝓnũcias in cruce moriturũ. Oportet exaltari filiuz hoĩs. Et tu es filius hoĩs. Quis est ergo iste fili⁹ hoĩs exaltandus: si tu es messias non moriturus? Aut interrogatiue ad verũ/aut despectiue ad obprobriũ verba ista turba ꝓferebat: redarguit iesus

modicitatē intellect⁹ ipsoꝝ: [Dixit ergo iesus: Adhuc modicū lumen in vobis est. Ambulate dū lucē habetis: vt nō tenebre vos cōprehēdant. Et q ambulat i tenebris/nescit quo vadat. Dū lucē habetis/credite in lucē: vt filij lucis sitis.] Habebāt aliquid luminis: qꝛ messiam sciebant manere in eternū/ꝛ esse in lege ꝓmissum: sed inde ꝑmodicū quo ipsum esse nō credebāt: ꝛ estimabant per mortē corporis tꝑalem adimi/qꝛ nō posset in eternū manere. Proinde se lucem asserit ꝛ inuitat ad credulitatē: vt has mētis tenebras ignorantiāqꝫ depellat. **Hec locutus est iesus et abijt et abscōdit se ab eis.** Abscondit se ab oculis corporis/ab ipsorū iam mente celatus. Sepe actu exteriori declaratum est quod bonū aut malū interius latet.

¶ De disceptatiōe sup ptāte Jesu: in qua tanta faciebat: secundū mattheū marcū et lucam. Ca. L

Imperiosa christi authoritas cū ab impertinētib⁹ tēplū mūdasset ꝛ ꝓhibuisset: ne vas alterius vsus ꝙ tēpli per templū deferret apte doceret: fecissetqꝫ miracula: iudeorū animos in admiratione suspendit: ꝛ odio inuidiaqꝫ percussit: et cōfecit timorē/ne authoritate sua in ampliora ipsoꝝ dāna ꝓcederet. Huius rei cura maxime illos angebat q gerebant in pplo principatū: neve ampli⁹ paterent hoiem ꝓgredi/libertatē ei⁹ explorare nitunt: non ab alijs ꝙ ab ipso: nec credituri accepto respōso/sed para
Mat.21. turi calūniā. Sicqꝫ actū est: [Et cū ambula
Mar.11. ret/in tēplo ꝯuenerūt seniores sacerdotū ꝛ scri
Lu.20 be cū seniorib⁹: ꝛ accesserunt ad eū/et dicūt illi: In qua ptāte hec facis? Quis dedit tibi hanc potestatē/vt ita facias?] Fit ꝯuent⁹ malignantiū aduersus iesum/sed ꝓtectū: sicut de ipso scri
Ps.63. ptū est: Protexisti me a cōuentu malignantiū: a multitudine operantiū iniquitatē. Et interrogant eū vnde sibi autoritas talia faciendi: quis dedit/ac a quo accepit emulose atqꝫ importune sciscitant. Nā sepe ab ipso relatione dictu audituqꝫ perceperāt oīa sus. episse a patre: in cui⁹ potestate sibi ab eo data loquebat sermōes: ꝛ cuncta digna ꝛ opportuna ꝑabat. Etenī preter opportunitatē ab ope atqꝫ sermōe quiescebat. Proinde oīno erat ipsoꝝ interrogatio importuna ꝑ rei veritate scienda: prius quidē ꝙ interrogarēt ꝑ eū apologizatū erat. Erat tñ opportuna calūnie/quā ꝓcogitauerāt: vt si se ꝓter potestatē ordinariā seu delegatā hec egisse fateret: primo ridiculo/deinde supplicio dign⁹ esset. Si autē ab aliquo nō habente largiēdi potestatē/illā accepisset: iure fuisset in vtroqꝫ decernendū. Si vo a deo/etiā nō videbat iuste istoꝝ man⁹ effugere cū ilico negauissent talē dari huiuscemodi hoi potestatē: cuius ꝑ oīa tā originis ꝙ nutriture cognitionē habere fatebāt [**Jesus aūt respōdens/ait illis:** Interrogabo vos ꝛ ego vnū verbū: ꝛ rñdete mihi. Et si dixeritis mihi/dicā vobis in qua ptāte hec facio. Baptism⁹ ioānis de celo erat/an ex hoibus? Respondete mihi.] Suspēdit responsum iesus dare inquisitionib⁹ importunis/ꝛ potius emulosis: ꝛ querētes eum interrogationib⁹ inuoluere/his inuoluit: vt primo ipsi respondeāt ad vtiliora quesita: illoꝝ nō sue vtilitati ꝯsulēs: ratus eos si nō tergiuersant ioannis testimonio ad fidē adducere: q de ipso ꝓdixerat veritatē a sacerdotib⁹ ꝛ leuitis requisitus ad fluenta iordanis: qui tā opinatissimus apud populū fuerat vita/doctrina: vt crederet in lege esse ꝓmissus messias. Verūtamen illi cognoscētes christi virtutē/in quā summā rei tendebat: velut astuti/ꝑtinaces/impudēter prudētes ꝛ inutiliter sapientes/silentio ꝓtereunt vnde concludi vtiliter potuerūt. [**At illi cogitabant** ī se: dicētes: Si dixerim⁹ de celo/dicet: Quare ergo nō credidistis illi? Si dixerimus ex hominib⁹/plebs vniuersa lapidabit nos. Certi sunt eñ ioannē ꝓphetam esse. Et responderūt se nescire vnde esset. Et iesus ait illis: Neqꝫ ego dico vobis in q potestate hec facio.] Et sic volētes deludere sunt delusi. Peruersa quidē voluntas cū a veritate ꝯuincit: aut in caueā negationis/aut arcem rebellionis ascendit. Noluerūt hi veritatē fassi/a christo cōcludi vt venirēt in fidem: potius ignorantiā sunt ꝓfessi: non ex humilitate/sed ex odio: poti⁹ passi erubescentiā corā populo/ꝙ laudē respōdēdo veritatē. Multi quidē sic obstinati ꝓposito malo existunt: vt potius velint ab extra dedecus pati/ꝙ ab emula eis veritate cōuinci. Et cum isti nō negant ioannis virtutē: non deū verentur/sed plebē. Abstinent multi a malo: nō dei amore seu metu/sed timore plebeio. Ac per hoc quicūqꝫ venerūt in hanc miseriā seu animi paruitatē: vt aspectū hominū atqꝫ iudiciū/ꝛ quod ab eis aduersi posset infligi/magis ꝙ deum verent: immunes a crimine nō sunt. Et qꝛ pauent molesti magis/ꝙ honesti partem/atroci se iudicio subscripserūt. Nec non vbicūqꝫ tristicia preualet honestati: illiusqꝫ dolor alterius delectationi ꝓponitur: intētio et actio aut in delicto/aut in crimine sunt.

¶ De disceptatiōe super tributo reddendo cesari/an nō: secūdū mattheū marcum et lucam. Ca. LI

Quos diabolus inficit/sibi cōparat: vt etiā vellet deprauare si posset/sicut ipse suo demerito deprauatus est: ad oīa mala patranda solers/impudens in illis nil veretur aggredi: dum videt opprimi/tūc resurgit: nō quiescit/nisi supplantet. Id idē agunt quos sibi similes fecit. Nam pharisei ꝛ scribe a saluatore sepe ꝯuicti: nec christū poterāt adhuc cape delicto facti aut errore verbi: repulsam passi ex simplici parabolaqꝫ doctrina: eū amplius ꝯuincunt/plus seuiunt: ꝛ cū deficiūt/rediuiuas faciūt questiones. Nā cū in templo eū christo disceptā
tes in parabolis retusi essent: [Tūc abeūtes pha Mat.22
risei ꝯsiliū inierunt: ꝛ obseruātes miserūt insidi Mar.12.
atores quosdā ex phariseis discipulos suos cū Lu.20.
herodianis q se iustos simularēt/vt caperent eū in sermone: ꝛ traderent principatui ac potestati

p̄sidis:] Ad peragendū mala puigiles vna via
p̄cinsa/ne p̄ficiant malū quod alio ꝯceperūt/aliā
inquirūt: nunq̄ꝫ resiliūt donec ꝯceptus in par-
tum deueniat: qm̄ qui concipit dolorē/parit ini-
quitatē. Hinc pharisei nō volentes iesum a mū-
do prescribere/adeunt illos q̄ non sunt de pplo
dei: vt in simul ponāt insidias ale innocenti/ex-
citant ad malū inaduertētes: et in illā astutiam
qua carebāt/immittūt: cesareum honorē ante p
telando ponētes: vt essent auidiores ad crimē:
id intendentes ꝙ si decreuisset pro cesare/ad in
iuriā legis ascriberēt ⁊ ols populi iudeoꝝ: ⁊ eis
nō verecūdia/sed nec imputāda iniquitas/ etiā
ī adiutorio conductoꝝ socioꝝ ilico caperet. Si
ꝟo contra cesarē ꝓtulisset consiliū: ab herodia
nis (quoꝝ maxie tūc erat in illa regiōe iura cesa
ris curare atq̄ꝫ defendere) extemplo capt⁹ p̄sen
taretur indicādus p̄sidis potestati. Itaq̄ꝫ pera-
gūt quod nequiter assumptū erat. [Et inter-
rogauerūt illum/dicētes: Magister
scimus q₂ verax es ⁊ recte dicis: ⁊ viā dei in ve-
ritate doces: nō eñ accipis ꝑsonā hoim: et non
est tibi cura de aliquo: neq̄ꝫ eñ vides in faciem
hominū. Dic ergo nobis/quid tibi videt̄? Licet
censum dari cesari/an non?] Rati sunt illū deci
pere aut inflectere falsa laude atq̄ꝫ suauitate ver
borū: ⁊ intentione nequā/verbo cōposito/hypo
critali gestu quod est verissimū/ ꝓtulerūt: Sed
prope modū aut aliq̄n eque vitiū/verū vt falsuȝ
dicere intentione fallendi: quoniā ibi veritas in
ore/falsitas ⁊ dol⁹ in corde. Ibi si falsitas in ore
similiter ⁊ fraus in corde: nō t̄n ore decipit/ si co
Prouer.11. gnitū falsum fecit. Et de primo dicit̄: Simula-
tor ore decipit amicū suū: cū profert verū vt in-
ijciat laqueū. Verissima q̄ de christo p̄ter itentū
adulando fantur/hec sunt: ꝙ sit magister. Erat
Mat.23. eñ solus: vt alibi scriptum est: Unus eñ est ma
Joan.13. gister vester christ⁹. Et alibi: Uos vocatis me
magister ⁊ domine/et bene dicitis: Sum etenī.
Et ꝙ verax erat. Reuera nullus verior. Om̄es
aūt quotquot sūt/si q̄ veritate pollēt/ab ipso ac
Joan.14. ceperunt. Et ipse dicit: Ego sum veritas. Et re
Ps̄.24. ctus quidem. Psalmista: Dulcis ⁊ rectus dn̄s:
ꝓpter hoc legē dabit delinquētib⁹ in via. Et ali
Deu.32. bi: Quoniā rectus est dn̄s deus noster: et nō est
iniquitas in eo. Uiāq̄ꝫ dei liquide atq̄ꝫ insucate
docet vt ipse insucatus est: sed nolunt illā ingre
di qui blande in deceptionē nitunt̄: ⁊ loquendo
laqueū parant. Cōmendant q̄ horrēt: laudant q̄
fugiūt: proferūt quod nō credunt. Et viā dei in
veritate doces. Que aūt est via dei quā isti lau-
dib⁹ efferūt: sed nō ambulāt in illa? Uia dei est
q̄ ducit ad deū/q̄uis vijs oibus alijs dn̄etur: sed
nec intellectū alium verbū habet: cū ⁊ ipsi iudei
hoc potissimū nossent/dei legē nō alia causa da
tā/nisi vt sistat̄ cū eo: aut si abscedit̄/reuertat̄ ad
eū. Doctrina q̄dē christi tota i hoc erat/ in hāc
edere viā qua veniret̄ ad deū: ⁊ mūdi abdicatio
nē hui⁹ vie fecit exordiū/mediū odiū sui/finem
ꝟo ꝯuentū cōcentūq̄ꝫ virtutū. Opere quidē ac
verbo illā fabricabat iesus: quā peragrare par

inquit baruch: Nā si in via dei ambulasses hal- Baruch.3.
bitasses vtiq̄ꝫ in pace sup terrā. Et cuȝ vniuerse Ps̄.24.
vie dn̄i misericordia ⁊ veritas: semp christ⁹ his
docēdis se fecit vt misericordes hoies eēnt: ⁊ in
veritate ꝯsisteret ols intētio/vita/mos ⁊ actio.
Fuerat q̄dē ante p̄dictū: Ego dn̄s deus tu⁹/do Esa.48.
cens te vtilia. Nil quidē nisi vtile vtiliter docuit
Sed in his restringēdus est sermo: experientia
mēte pl⁹ lucet: ⁊ claritas in ꝓpatulo est. Et vt ꝯ
stringā/ols doctrina christi non erat aliud nisi
rectissima via dei. Laudat̄ etiā de vero/sȝ a lau
datore falso: ꝙ acceptor ꝑsonaꝝ nō sit: ⁊ vere sic
erat. Attestat̄ sibi scriptura: nō actionē ei⁹/vt ex
ipsa sit verior: sed ad assertionē veritatis/⁊ ad so
lidandū credentiū fidē: ⁊ ad suadendū hoib⁹ ex
virtute sollicitas actiones: ne q̄s credat ipsum
esse acceptorē ꝑsonarū/ sed dūtaxat voluntatū.
Inq̄t eñ apl̄s: Non est eñ acceptio ꝑsonarum Col.3.
apud deū. Silr̄ nec munerū: q₂ non est sibi cura
de aliquo. Aspiciebāt eū ex oibus esse mūdi con
tēptorē: nec quic̄q̄ agere seu dicere questus cau
sa: neq̄ꝫ illū esse poterant dep̄hendere capessorē:
Nec vultū alicui⁹ hois vereba̲t: vt metu nō ꝓ-
ferret ad inq̄sita sententiā. Et cū ista vera essent
in capite christo: necessitate agit̄ vt in membra
descēdant: vnguentū quidem aaron descēdit in
barbā eius. Huiuscemodi eñ vita moralis cō-
petit oi recte agere cupiēti. Cognouit t̄n iesus ꝙ
simulata erat ista laudatio/nequā/fucata colo-
re/ad deceptionez tota cōposita. Proinde ante
arguit vitiū q̄ prestet responsum: prius ondit se
cognoscere eoꝝ astutiā/ q̄ vt ꝓferat sententiā de
quesito. [Qui cognita autē nequitia illoꝝ ⁊
ꝯsyderans dolū illoꝝ/dixit ad eos: Quid me tē-
tatis hypocrite?] Nihil eñ poterat latere men
tē: sed interiora hoim bona seu mala eadē no-
ticia cognoscebat: nec obuelatū quippiaȝ erat.
Qui cū eoꝝ astutiam cognouisset ⁊ intellexisset
hypocritale malum/⁊ nequitiā dolūq̄ꝫ ipsoꝝ: ad
erubescentiā cogit: prodēs ꝙ nō pro veritate sci
enda/sed ꝓ inferenda calūnia illū interrogādo
tentabāt. Nec solū hypocrisis vitiū in gestu cor
poris sistit: sed in stropha sermonis. Latēt qui-
dē multa deceptoria mala sub laude ficta verbo
rū. Hincq̄ꝫ libro ꝓuerbioꝝ dicitur: Labijs suis Prouer.26
intelligit̄ inimicus: cū in corde tractauerit do-
los. Qn̄ submiserit vocē suā/ne credas ei: qm̄ se
ptē nequicie sunt in corde illi⁹. Et rursus: Qui Prouer.27.
bn̄dixerit ꝓximo voce grādi de nocte ꝯsurgēs/
maledicēti sit̄is est. Isti simulatores verboꝝ ne-
quiciā habebāt ⁊ dolū. Nequicia quidē est/cum
q̄s ex inserta iniq̄tate mentis plus appetit mali
agere q̄ possit efficere. Dolus ꝟo in corde/exa-
gitata ꝓpensius fraus ipsa nocēdi. Dol⁹ in ore/
fucatū verbū ad decipiēdū emissum. Tentatio
est ex hoie experiri in aliquo velle/ q̄tum q̄d ve-
possit aut sapiat aut velit: non aio assentiēdi seu
agendi/etiā si fuerit agendū siue sciendū/aut di
ligendū: sed intētione insilēdi siue cauēdi aut ali
quid potiūdi. Et cōperta fraude loq̄ndi se ad iu
diciū parat: ad veritatē ꝟo dicta ipsoꝝ intētiōe

nequā. Querit autē subiectā causam/sup quam
iudiciū pferat. Inuanū est eñ om̄e iudiciū sine
suppositiōe causaꝝ. **Ostēdite mihi numis-
ma cēsus.** Quesierāt illi a christo habere iu-
diciū inter sic ⁊ non: neutra pars ꝓpositorē aut
ꝯtradictorē habebat: vt vnus affirmatiuā/alter
negatiuā ꝓsequeret. Nō erat disceptatio inter
homines sibymuicē disceptātes: sed tantū ab illis
inter licitū ⁊ nō licitū iudiciū querebat. Sꝫ qm̄
hec circa censum erāt/q̄rit iesus censum inspice
re: ne ferat incaute iudiciū: ne vnū ꝓ alio dicat:
sed dūtaxat ad ꝓpositā sine altercationibꝰ que-
stionē: sup quā meliꝰ aut iustiꝰ nō debebat decer
ni/ꝙ ex eo ꝙ in se gerebat sculptura censualis.
At illi obtulerūt denariū. Numisma ab
insignito ⁊ inscripto metallo/a rege nume pōpi-
lij secūdi regis romanoꝝ: q̄ ad vsum populi me
talla diuersi generis ad expēdendū ⁊ ꝯmutatio-
nem rerū faciendā fieri iussit. Denarius a calcu
lato valore. **Et ait illis iesus: Que ē aut
cuiꝰ imago hec et supscriptio?** Prenoue
rat quod interrogat: sed ob id q̄rit vt ex eoꝝ re-
sponso ipsos sententiā pferendo ꝯfundat: ⁊ eru
bescentiā patiant inuiti: qui sponte machinati
sunt malū: ⁊ in illā foueā incidant quā alteri pa
rauerūt. Sepe q̄dē euenit/vt q̄s sustineat quod
alij conat inferre. **Qui dicūt ei: Cesaris.**
Fatent verū/ob quod iudicant. Erat eñ numꝰ
cēsualis ex metallo auro siue argēto seu ex alio:
imagie tiberij cesaris insignitꝰ sphérice forme:
circa imaginē ⁊ gyro supscriptiōe apposita/no-
men ꝓpriū cesaris ꝯtinente: valoris decē minu
torū. Census huiuscemodi inuariabili decreto
senatꝰ iussus erat ꝓ cesarē sibi dari: ad ditandū
erariū vrbis: ꝓ cōseruatione reipublice/ꝓ ma-
gnificētia cesaris: pro custodiēda patria: ꝓ tenē
da militari disciplina/ per quā ab exordio cōdi
tionis res romana stetit: ꝓ cultu deorū fanisqꝫ
ꝯdendis: pro stabilitate atqꝫ incōcusso statu iu-
sticie: sine qua oīa precipitio sunt: cū qua oīa op-
time gubernant: ceterisqꝫ rebꝰ quibꝰ status vr-
bis ⁊ orbis esset quietior. Sed vrbis orbi ꝑlate
sublimiori inspecto numismate/responso ab ip
sis tentatoribus audito cuius esset: sententiā in
equitate ꝓnūciat: iudicium ꝓmulgat de duobꝰ
licitis: cū nisi de vno interrogatus esset. Non li
citū silet: ad affirmatiuā partē se contulit: nega-
tiuū in ista causa nō erat. **Tūc ait illis: Red
dite ergo que sunt cesaris cesari: et q̄
sunt dei deo.** Ampliꝰ ꝙ ad interrogata chri
sti responsio se extendit. Nihil in questione de
deo ꝓpositū erat: ⁊ dei votū post exactionē cesa
ris sanxit: eo intuitu ꝙ iudei falsum ratiō cesa-
ri tributa ꝯsoluerēt/deo nō possent suas exacti-
ones persoluere in decimas diffinitas in lege.
Proinde ad vtrāqꝫ decernit partē. Primo ad il
lā cesaris/ꝓ qua dolo interrogatꝰ erat. Secūdo
ad illā dei/cuiꝰ ipse i hoīe assumpto curabat ho
norē: nō suo cōmodo/sed vtilitate reddentiū. Ac
per hoc ꝑspicuū est omnē principatū a dn̄o deo
esse/apud quē sunt oīa iura regnoꝝ: ⁊ suū placi-
tum post corruptā naturā/ꝙ mūdi cursus in ho-
minibus ꝑ ōseruari ⁊ subijci dirigat. Igit si cupit inter
homines tuta vita/cū inter improbos tuta esse nō
possit: si tutelā in vxore/si in natis/ si in domici-
lijs/si in laribꝰ/si i fundis/si in quibuscūqꝫ ama-
te possessiōs/metuqꝫ ꝑdendi q̄s optat habere: cū
⁊ improbitas hoīm grassatoꝝ per vnū non pos
sit arceri: opus habet cesaris ꝑncipisqꝫ iusticiā
arcentē ⁊ punientem penis ⁊ supplicijs debitis
grassatores ⁊ infestos his qui pacificaꝫ volunt
transigere vitam: qui nec volūt aliena arripere/
suaqꝫ gliscunt intacta seruare: iniuriā ⁊ lesiones
inferre nō satagūt: satagentes hoc vellēt metu
iusticie/terrore supplicij/ ꝓhibente cesare abster
reri. Quāobrē si tanta necessitas exigit cesaris
potestatē: nō tibi fastidio sit aut causatio aduer
sus eū/si pro te tuisqꝫ seruādis exigit cēsum. Ex
his dictis cesarē intelligimꝰ sanctionē siue iu-
sticiā ordinariā alicuiꝰ dn̄i terre seu terraꝝ: per
quā maloꝝ arcetur improbitas/⁊ agit quieta vi
ta mortaliū: ad quā exercendā multo censuario
ere cesar penitus opus habet. Nemo igit que-
ratur/si pro cōseruatione iusticie: qua stante oīa
stant: ⁊ iniusticia facta cūcta ordine turbato de
pereūt: si census exigit. Et patrona sentētia sal-
uatoris ex autoritate/ꝑter rationem ⁊ vsum sola
sufficit: vt prestemꝰ exactū censum: vt cesar pos-
sit tueri ab improbis mortaliū corpora/cūctaqꝫ
quibꝰ hec vita caduca pagit. Equidē nequiret
solus in multos: sed exacto ⁊ in vnū ꝯuento cen
su/stipe data/ instructis hoīm copijs/sibiqꝫ ap-
plicant/in iniq̄tatē possit irrūpere: gubernareqꝫ
in iusticia cēsuatos. Huiuscemodi vo sentētia
ex dictis apli peramplꝰ claret. Inquit eñ: Nō Roma.
eñ est ptās/nisi a deo: que autē sunt a deo/ordi-
nata sunt. Itaqꝫ q̄ resistit potestati dei/ordinati-
oni resistit: qui aūt resistunt ipsi/sibi dānationē
acquirunt. Nā princeps nō est timori boni opis
sed mali. Et post: Nō eñ sine causa gladiū por-
tat: scꝫ ad tuitionē pacificoꝝ/ ⁊ terrorē siue sup-
pliciū maloꝝ. Et post: Dei eñ minister est ⁊ vin
dex in iram ei qui malū agit. Ideoqꝫ necessitate
subditi estote. Et post: Ideo eñ tributa ꝑstatis
ministri eñ dei sunt in hoc ipso seruiētes. Red
dite ergo oībꝰ debita: cui tributū/tributū: cui ve
ctigal/vectigal: cui timorē/timorē: cui honorem
honorē. Hec porro apli verba ex hoc sūt quod
dn̄s dixit: Reddite q̄ sunt cesaris cesari: vt ter-
renū regnū ꝯgruens ⁊ expediēs ꝯditioni morta
liū/firmū maneat: exerceriqꝫ possit exactiōe cen
suū. Nec ob hoc quisqꝫ causet/ideo nō posse red
dere vota sua qꝛ censū dedit in fiscū cesaris: qm̄
deꝰ talia exigit q̄ nō possent impedire censores.
Propterea dictum est: ⁊ reddite q̄ sunt dei deo.
Unusq̄qꝫ apud se hꝫ quod ex mādato sctō ab ip
so faciēdū accepit: aut q̄d ex feruore magis pla
cendi atqꝫ obsequēdi ꝓposito voto ad mādatū
obseruaturꝰ apposuit. Reddant cesarea cesari:
ꝓ ducenda in pace ista transitoria vita. Et diui
na deo: pro illa ad quā multis doloribꝰ suspira
mus/plurimisqꝫ ꝑiculis militamꝰ. Irrefragabi-

lis quidẽ fuit ista sententia saluatoris. Proinde [et nõ potuerũt reprehẽdere verbũ eius corã plebe: et mirati in respõso eius tacuerũt: et relicto eo abierũt.] Ad verbũ verum contradictiue responderi non potest/ nisi verbũ falsum. Sed arcet quãdoq; metus astantiũ/ne veritati falsitas opponatur: quis impudentia mentis multos exagitet in falsitatib9 non pudere. Plerũq; vero altitudo sermonũ ex interiori scientia credit: quã cum plebs nõ intelligit/ plus miratur. Hinc et mirati sunt in respõsis eius: quia irrecõuincibilia et irrefragabilia erãt/ et plena incontradicibili veritate. Proinde tacuerunt. Nõ parue virtutis est seu humane astutie/ ibi tacere vbi non gratus aut ad causam exactus est sermo. Sermonũ moderatio digna laude/dum quis nõ verbulat cõtra deũ. Et honore taciturnitatis venerari excellentiã veritatis in bonis/ vere humilitatis est specimẽ: in malis vero astutia criminosa. Hi quidẽ relinquũt eum quẽ vera loquentẽ conuincere nequeũt: nec suis repugnare sermonibus. Hoc quidẽ apud oẽs aut est exquisite tergiuersationis/relinquere incõuincibilem vera loquentẽ: aut humilitatis discrete cedere veritati/ et ei qui nõ põt in verborũ iudicio aut in causa superari. Veruntamẽ quãdoq; inuidia/ira/nequitia/malicia/vt superent facto interdum verbo cedunt: et sepe tacent qui superare desperant: et si loquũtur/ verentur ne in ampliorem erubescentiã includantur. Exactio quidem cesaris censualis numismatis imagine insigniti/ superscriptione cesarei nominis exarati: aliquid pauendumq; compositione demonstrat: vt si iura sua exigit potestas cesarea q̃ dependet: multomagis exigit autoritas absoluta. Et si equus iudex christus/qui omne iudicium habet/desanxit omnia iustis exactoribus reddi: aduertendũ solerter ne nil reddentes inueniamur/aut defalcatores cum censores summi aduenerint imperatoris visibilis et inuisibilis orbis/miseri atq; beati: nam ad imaginẽ dei factus est homo: ita vt ipse sit quedã imago dei: nõ ex corruptibili et visibili parte: sed ex illa que corruptionẽ nõ habet: et a carnali oculo semper inuisa manet. Oportebit itergiuersabiliter omnem animam in iudicio exhiberi discutiendã/ si immaculata seruata est: si aliã impressionem accepit: si vbi/quando/qua causa/ quo scalpro/ a quo aliã male artis impressionẽ accepit: et si abolita est illa scriptura naturalis et originalis iusticie: que nõ atramento aut aliquo stylo/ sed diuina virtute scripta fuit in cordib9 humanis distinctis ab oibus aliis cordibus per differentiam insite rationis. Quod si deformata reperitur imago impressione contraria: si superscriptio iusticie originalis legalisq; atq; potioris et vere ad salutẽ iustificantis euangelice virtutis: verendum ptinus ne deformatũ et insuperscriptum trãseat in possessionẽ secũdi autoris: primo conditore priuato: nõ suo damno/ sed eius que secundas alterationes accepit.

¶ Disceptatio exorta de resurrectione mortuorũ sup muliere septẽuira: secundũ marcũ et lucã. Ca. LII

Ixtra id quod homines plerũq; i animo sentiũt/ sentẽtias et eorũ cõsilia querũt: nõ vt velint credere veris: sed vt propriis sententiis aliorũ possint validare cõceptus/ siue boni siue mali existãt. Quod si boni specimẽ est virtutis/ sup re bona q̃rere siue dare consiliũ: vt animus solidetur in meliori: et hesitans fundetur in bono. Si vero mali: nescio q̃d amplioris peruersitatis esse possit in mẽtibus hominũ huiuscemodi/q̃ firmitatẽ et autoritatẽ ex aliorũ sententia siue cõsilio acquirere seu p vitio inquirere. Si vero ignorantia esset in causa/ sanitas ppria sit: si vt depellat ideo q̃rit. Hinc sane in euãgelio legim9 christo ppositã fuisse q̃stionẽ de resurrectione ab his qui nõ credebãt sed nõ vt crederẽt: imo vt eorũ potius errorẽ cõfirmarẽt. Hinc scriptũ est: [In illa die accesserũt ad eũ saducei qui dicũt nõ esse resurrectionẽ/ et interrogauerũt eũ dicẽtes: Magister moyses dixit et scripsit nobis: si frater alicuius mortuus fuerit habẽs vxorẽ/ et hic sine liberis fuerit vt accipiat frater eius vxorẽ/et suscitet semẽ fratri suo. Erãt aũt apud nos septẽ fratres. Et primus vxore ducta defunctus est: et nõ habẽs semen/reliquit vxorẽ suã fratri suo. Similiter secũdus et tertius vsq; ad septimũ acceperũt eam: et nõ reliquerũt semen/ et mortui sunt. Nouissima aũt omniũ mortua est et mulier. In resurrectione ergo cuius eorũ erit vxor? Siquidẽ septẽ habuerũt eam vxorẽ.] Negant resurrectionẽ mortuorum mortui in peccatis. Et vt sint liberiores ad crimẽ/negligentiores ad bonum: penas eternas futuras in corpore/et premia meritorũ non credunt/fide resurrectionis abolita. Et velut ad se mendaces damno proprio increduli nituntur a christo eorum perfidie habere decretum: et veritatem mosaici precepti dicentes/nescio quam fabulam inuenerunt de septemuira muliere: quã iesus verã vel falsam preterit: questioni tamen quam ex illa collegerant in veritate antidotum verbum reddit. [Respondẽs autem iesus ait illis: Erratis/ nescientes scripturas neq; veritatem dei.] Indubitanter errat sacras scripturas ignorans: directrices enim sunt in luminosissimam veritatẽ que perducit ad deum. Itaq; ignoratis scripturis etiã dei veritas ignoratur: qua incognita non peruenitur ad deũ: qui sua virtute habet efficere resurrectionẽ mortuorũ: sicut ipse in scripturis sacris multipliciter et mystice pollicitus est. Fundabatur quidem saduceorum ratio: si septẽuira vxor iure legali omnibus eque fuit: in resurrectione quidem cuius erit? Omnium simul vna existens esse nõ poterit: vnius amplius q̃ alterius esse non debebit: cum in hac vita potioris iuris vxorici vni q̃ alteri non fuerit obligata. Vnde q̃uis expresso verbo conclusionẽ non inferrẽt: animo tamen gestabãt: ergo nõ est resurrectio

Mat. 22. Mar. 12. Lu. 20

Deut. 25.

mortuorum. Sed si est: cui ex septē dabif septūui ra vxor. Detestabile dictū cogitatu atq; auditu q in alio seculo matrimonio studeaf. Proinde [dicit Jesus: Filij huꝰ seculi nubūt et tradūtur ad nuptias. Illi vero q̄ digni habebuntur seculo illo ⁊ resurrectione ex mortuis/ neq; nubēt/ neq; nubenf: neq; ducēt vxores: neq; eñ vltra mori poterūt. Equales eñ angelis dei sūt in celo: ⁊ filij sūt dei/ cū sint filij resurrectiōis.] Seculū istud traduce carnis ex legitimo matrimonio copulatis/ carne corrupta in hoibꝰ multiplicari ordinauit omnipotēs post peccatum primariū: q forte absq; corruptione nō pcedēte pctō traductio illa fuisset: ita honestate atq; castitate carnis seruata/ quē ab experientibus corruptelā nō creditur: cū non fuerit in aliquo preterq̄ in conceptu et partu dei filij facti hois reseruata. Oportebit eñ hoc seculū ab illo differre; in hoc maxime q istud hoies in illo glorificādos generaret. Istud i vinculo matrimonij: illud absolutū ab omni lege carnali. Istud in corruptione/ illud in incorruptibitate. Non eñ esset beatitudo corruptiōe ꝯsocia. Germinat seculū istud suo sensibili ⁊ ordinato nature modo p celesti patria/ ⁊ futuros p gratiā ciues glorificandos per deū incōprehensibili ⁊ ineffabili mō. Aperit tamē/ licet tenuiter saluator christus illius futuri seculi honestatē/ castitatem intemerabilē/ integritatē/ libertatē/ beatitudinē/ eternitatē/ altissimā et ineffabilē dignitatē: tamen excludit nuptias et mortē atq; mortalitatē: cū homies seculo illo dignos cōparat beatissimis spiritibus/ sepatis substātijs p cōuersionē ad deū in beatitudine: qui custodita virtute resurrectionis filij esse meruerūt. Post differentiā vtriusq; seculi/ resurrectionē ex scripturis quas saducei nesciebāt/ asserit esse futurā inquiens: [Quia vero resurgūt mortui: ⁊

Exo. 3. moyses ostendit secꝰ rubū: sicut dicit dñm deum abraā/ deū isaac et deū iacob. Deus autem non est mortuorū/ sed viuorum. Omnes eñ viuunt ei. Uos autem multū erratis.] Inducit famosam veteris testamenti historiā ad resurrectionis pbationē: cū deus in rubo apparuit moysi mittendo in egyptū p liberatione fratrū suorū/ dicens ei: Ego sum deꝰ abraam/ deꝰ isaac/ ⁊ deus iacob. Si deus est quod negari nō pōt: in seipso/ et a seipso eterne existens: ⁊ seipsum aliquorū deū esse dicit: ꝑspicuū est q nō mortuorū aut nō existentiū/ sed viuorum se insinuat esse deū: ⁊ cū iā ꝑmortuos in carne cōmemorat viuos in aīa/ resurrecturos in carne sua virtute ꝓnūciat. Et cū multa hic possent dici: satis est oībꝰ fidelibus ista sentētia saluatoris q vera resurrectio sit ex mortuis: que cū ratione non probef/ fide credatur. Nemini de illa dicenti certius/ verius/ securius q̄ christo dei filio datur fides. Qui vero post hanc miseriam/ vitam aliam non credendo desperant: nil aliud diabolo suggerente intendunt: nisi ex ista omne delectabile sensibꝰ irretinate capere: in gehenna eterna demum eis

ipsis spiritibus malignis intrudendi. Omnia deo viuūt: nihilq; moritur ei q̄ ex nihilo cūcta fecit. Propterea intulit: Uos multum erratis: nō intelligendo scripture veritatē/ aut male interpretādo quod legitis: et in diuina virtute q̄ oīa bona potest et vult/ nō creditis. Et resurrectio mortuorū inter opera dei bona ⁊ mira ⁊ expediētia nature mortali ⁊ rationali ad imaginē dei facte de pximijs est: ad ostēdendū mortis imperiū posse a vita superari: ⁊ ne mors serpentina fraude introducta/ posset diu tenere deceptos. Sed illa dūtaxat mors p resurrectionē superāda erat/ que inflicta est in multatiōe culpe originalis: que tñ in sepatione aīe a corpe agitatur: nō illa quidē q̄ voluntarie infligif culpe. Uñ resurrectio mortuorū in corpe penitus erat in bonis ⁊ in malis/ in electis ⁊ reprobis: a morte inflicta ex peccato humane radicis. Non tñ alia resurrectio inuisibilis excludif: que quandoq; fit per dei gratiā ex mortuis in peccatis: circa quam nō versabatur saduceorū questio. Et erat in ordine rerum decentiū: vt tam nobilis cōnexio corporis et anime per debacchatorē mortis abinuicē dissoluta per resurrectionē iterū reintegraretur: vt hoim bona natura creata ꝑsisteret: et experimēto monstraretur q vt ipsam ex toto deleat/ intantū pena deseuire nō potest: nō tamē fieret preterq̄ in reintegratiōe corporum resurrectio ipsa cōmunis: sed alijs esset simul cū anima in eternū suppliciū corpis: et aliquibus ad priuationē glorie absq; pena sensibili: electis vero ad eternā gloriā foret. Uerba ista erant delectantia sensum et affectū: quia semp fertur in bonū/ et gradatim i optimū: attamen excedebant audientiū intellectū: vt etiā in admirationē adduceret. [Et audientes turbe mirabanf i doctrina eiꝰ.] Mos ē oīs cōcionis indocte/ id quod nō intelligit/ in admirationē traijcere. Supna erat doctrina christi/ et insolita hominū auribus: ⁊ obtinebaf intellectus superatus in magnitudine illius. Nō tamen miratio huiuscemodi ad finē quo ducebatur/ animos admonebat: vt proposita crederent/ ⁊ a doctrina falsa resilirent.

Disceptatio ad finem producta de cōparatiōe mandatorū: secundum mattheū et marcum. Ca. LIII

CUm esset iesus in templo/ palam faciens doctrinā eloquij sui/ paratus reddere fidei rationē omni poscenti: ⁊ suppressis phariseis in tributo cesaris/ et saduceis in veritate resurrectionis: iterū pharisei ad aliam questionē inferendā/ vt vincāt se parant: fit q ipsorū conuentus: inquiritur et cōquirif q̄d amplius sibi possit opponi/ de quo in inquirēdo vincatur: cū vsq; in tunc oēs disceptarios confutasset. Unde [pharisei autē videntes q silentium imposuisset saduceis/ cōuenerunt in vnū. Et accessit ad eū vnꝰ ex eis legisdoctor/ qui audierat illos cōquirentes: et videns qm̄ bene illis responderit: interrogauit tentās Mat. 22. Mar. 12.

tū: Magister: quod est primū et magnū mandatū in lege?] Mos puerorū est cū deficiūt in lucta/reintegrare luctamē. Et superbor̄ cōsuetudo atq; iactantiū/ vt cū vno arguunt/ad aliud se trāsferre/ne victi videant. Et credūt plerique copiositate questionū effici clariores: atq; cū variāt aut tergiuersant/ esse victores. Audiunt pharisei iam silentiū saduceis impositū: ipsi/vo quare loquunt male rati: ne ceu illi cōuicti sūt/ posse cōuinci. Facit conuentū iniqtas/ sed iniquorū: et vt vincāt/in vnū conueniunt: vt consilio condicant qua parte ipsi adoriant verbale certamē: ne sicut supra victi ex respōsione tributi reddēdi/ et vt saducei per eū silētio addicti/ terū conuincant. Et partē religiosiorē assumunt dn̄ū tentāt: erudiri querūt de precellētia mandatorū. Uni cōferunt interrogādi autoritatē: vt si vicerit/ex certatore vno victoria oībus sit cōmunis. Si autem succubuerit/solus erubescentiam luat. Qui eum interrogans tentat vt probet/si quousq; feratur doctrina ei⁹: quid de dei lege cognoscit: si eum aliqua parte possit inuoluere aut deprehendere in nescientia mādator̄. Uocat ex contemptu magistrū: in cuius gymnasio vt ab ipso quippiam disceret/ nūq̄ fuit. Fallax verbū/sed nec impunitū: eū vocare doctorē siue magistrum/seu in aliquo superiorem sibi: et nō exhibuisse aut exhibere vocationis officiū: nec velle fieri ad id quod exigit in relatione morali: quoniā multi vocant dn̄m cui subdi nolunt: multi magistrū/cui⁹ doctrinā despiciunt: doctorē cui cōtradicūt. Multi vocāt patrē et filiationē verā nō exhibent: Multi amicum quē odiunt. Multi extollūt virtutē verbis: et eidē morib⁹ aduersant. Laudāt virtuosos/sz dissētiunt. Ad eximietatē virtutū verbis iā transisse vident: protologice de illis loquentes/ conferentes et diffinientes: et argute de scripturis sacris edisserūt: et sunt ab illis oīb⁹ alieni: lōge facti animo atq; scientia/moribusq; ab his qui scire fingunt/obseruareq; pretēdunt: et dū videntur apicē attigisse/nondū adorti sunt: put iste tentator qui minorū mandatorū preuaricator existēs/ nosse de primorib⁹ presumebat. Nemo climationē altā ex multis gradib⁹ constructā conspiciēs/ratione vtēs/supremū presumat cōscendere gradū: nisi ad primū l imo positū pedē admouerit. Attamē iesus nō sibi cure faciēs tentationē: q2 forsan tota ex malo nō erat: omnino inquisitioni certū responsū dedit. [Ait illis Jesus: Quia primū olm mandatū est:
Deute. 6. Audi israel/domin⁹ deus tuus vn⁹ est. Diliges dn̄m deū tuū ex toto corde tuo/ et ex tota anima tua/ et ex tota mente tua/ et ex tota virtute tua. Hoc est maximū et primū mandatū. Secundū autem simile est huic. Diliges proximū tuum sicut teipsum. Maius horum mandatū nō est.] Duo mandata/scz vnius dei credulitatē et ipsius/omnē dilectionis substātiā in vnū inculcat et ad differentiā deorū gentiū nō entiū/sed factorū dictum est: q deus credēdus/ adorādus/ colēdus/totus/tote/ et ex toto diligēdus/ vn⁹ est ab eterno existēs/oīpotēs/simplex/ et incōpositus/ et incōponibilis/inuariabilis/ imutabilis nihil extra se deitatis habēs: nihil intra se aliud q̄ deitatē cōtinēs. Sit ad speculatū hoīs ordo verbor̄. Audi israel/videlicet cor totū apponendū ad fidē exigitur. Domin⁹ omnē et omniū potestatē existentē et exercitatā habēs. De⁹/eternus cunctorūq; creator. Tuus/ imo cunctorū: sed israelitici populi magis: quo ille populus illius maxime tenuit cultum et legē accepit. Ad dilectionē habendā omnino inferior substantia exigit. Merito quidē si vnus est dominus: vnusq; de⁹ dictat et nō alius: q sibi soli oīs dilectio impendat/ q2 debita: ideo nō et voluntaria. Sed quō vnus/si vnaqueq; psona colitur/ adoratur vt de⁹? Ita siquidē distincta tripliciter/sed vnica in substātia: nā vnus est altissim⁹
creator omniū. Et Malachias ait: Nunquid Mal. 2.
pater vn⁹ omniū nostrū? Nunqd nō de⁹ vnus creauit nos? Igitur quicquid potest esse dilectionis ex omniū hominū intimitate dirigat ad eū. Jure creationis et eorū que contulit/ sibi vendicauit omnē dilectionē: et eo merito q2 est/ quod est/ et qui est. Et si hoc maximū et primū mādatū est: tradi in neglectū absq; maxima culpa supplicio magno digna non pōt: qm̄ quod maxime traditur obseruādū/preuaricator eius pmaxime plectēdus censet. Igit oīs ratione
vtens/ totus in dilectione fiat: q2 si dederit hō Can. 8
oēm substantiā suā p dilectione: quasi nihil despiciet eā. Que fortitudinē ad similitudinē mortis habet in abdicatione rerū impertinentium
ad salutē et in aggressu virtutū: Nā fortis est vt Ibidem.
mors dilectio. Propterea dixit et fecit q cogno-
uit. Diligā te dn̄e fortitudo mea: dn̄s refugium Psal. 17.
meū et liberator meus. Et que sequunt causam dilectionis augmentant/que timore dei initiatur. Et aptū quidē q timor dei exordiū est ad di-
lectionē dei: sic quidē scriptū est: Timor dei ini- Eccl. 25.
tiū dilectionis est: eo videlicet quo q timet penā/cauet offensam. Cantor culpe facili⁹ in fortē gratie cedit. Et q metuit quēpiā dn̄m/ne displiceat cauet: et cū pseuerauerit/in amorē vertit timor: ni forte intelligere quis velit q timor ad se factā dei dilectionē nanciscat. Sanius aūt dixerim q dei timor dilectioni habitaculū in aīa hominis facit: quo facto recedit: quia cōsummata charitas foras emittit timorē. Aduersa virtutib⁹ cū aduenerit/cū ceperit incalescere: depellēdus est primus cogressus eius. Habet hoc in scriptura/magis vero in efficacia recte diligentiū
testimonium suū: vti scriptū est: Qui diligitis Psal. 96
dominū/odite malū. Sed qui non fecit e regio Hiere. 2.
ne agens/accepit et audiuit argutionem. Quid niteris bonam ostendere viam tuam ad querendam dilectionem: que insuper et malicias docuisti vias tuas: et in alis tuis inuētus est sanguis pauperum et innocentū? Necnon et federe agēdorum precipitur/dirigitur atq; cognoscit. Dilectores enim dei preterq̄ in ipso gloriari dete-

Psal.6. stant. Et gl'iabunt in te oēs q̄ diligūt nomē tu
Joān.14. um. Et i obseruatione impositoꝝ. Si diligitis
Ibidem. me/mandata mea seruate. Et iterū: Qui habet
mādata mea ⁊ seruat ea/ille est q̄ me diligit. Et
Ibidem. rursū: Si q̄s diligit me/sermonē meū seruabit
Deu.30. Et in veteri lege: Elige ergo vitā/ vt tu viuas
⁊ semē tuū. Et diligas dn̄m deū tuū: atq̃ obedi
Eccl.2. as voci eius. Et iterū: Qui diligunt illū/seruāt
Eccl.2. mādata ipsꝰ. Et post: Qui diligunt illū / reple
buntur lege eius. Hec quidē oīa testimonia id so
nāt/vt nostra sit actiua dilectio mandatoꝝ at-
q̃ sermonū eius ſm legē ipsꝰ. Premiū quidem
sperat dilectio dei: et si non aliud/ sufficit hoc
Prouer.8. ad plenū: Ego diligentes me diligo. Sed recti
diligunt te. Sed ad expertos indubiū est exq̄si
ta totalitas: vt oīs interior vis atq̃ substātia in
dei dilectione sit. Etem̄ multa diligēda propo-
nuntur. Et ipse proximus in precepto dilectiōis
est. Ergo iā ad duo est dilectio: quomō vni ad-
iudicabitur tota? Necnō et humane dilectiones
sunt et naturales: a quibus et in perfectissimis
sanctis fere potuit esse libertas: nec suppositaz
habent vitiosam causam. Hoc dūtaxat posset
esse in crimine: quia dei dilectio nō fit per par-
tes: et sibi tota nō conceditur: cū quo illā animꝰ
diligens patiatur. Et qui totū exigit/ nihil reli-
quit alteri tribuendū. Uerūtamē id solū reor/ꝙ
deus totam exigens dilectionē patiatur in ipsa
consortē: nō frangens totalitatā/ aut aliquid ei
demens: ꝙ ipse super omnia summeq̃ diligen-
dus: om̄is alterius dilectionis sit exordiū/cau-
sa/medium/regulatio/ et consūmatus seu vlti-
mus finis. Necnō ⁊ diectionis obiectū tale sit/
quale deceat consortē habere deū: idq̃ diligatur
quod vere credatur deus diligere. Non em̄ de
mitur de totalitate dilectionis ad eū/si cū ipso di
ligimꝰ quodlibet ab ipso dilectū: ea tamē regu-
latione dilectionis quā ipse decreuerit: et eo fi-
ne ad quem diligēda disposuit. Uerū quia et si
nil aliud preter deum in vita diligatur: nō ex-
hibetur totum exactū: et cuz in patria cessante
omni actione virtutū/ipsa dilectio remanebit:
⁊ amplius q̄ȝ tota esse nō poterit: et ꝙ maior sit
futura q̄ȝ hic om̄ino necesse fiet. Plus em̄ ama
bitur deus cōspectus q̄ȝ creditus. Si quis hoc
in dubiū verteret/patriā viam fecit. Nec in hoc
vereor reginam virtutū et omniuz hominum/
matrēq̃ domini tangere: ꝙ nec deum et chri-
stum filiū eius tantū diligere potuit in via/quā
tū nūc diligit in patria. Et hic ex toto ⁊ ex oī se
dilexit: et ibi tota et ex toto amore illum in glīa
visit: conspecta conspectuz diligit. Quid ergo
est ista totalitas exquisita in via: cū amplius q̄ȝ
totalitas esse nō possit in patria. Ni fallor/ dixe
rim: Altitudo virtutuz hominibus ad haben-
dum apposita/sic excessit quemlibet cupidū fie
ri virtuosum/et ad illā satagentē: vt nemo ipsā
attigerit aut superauerit seu equauerit: semꝑ su
periores sibi virtutes asperit: illis se inferiorē
cognouit. Nec quod in precepto datū seu im-
positū ex virtute quēpiā ꝑuaricatorē fecit si nō

ꝑfecit ad plenū: dū omise studiū/⁊ si quā expedi
entē sollicitudinē/omnē negligentiā depellentē
apposuit vt cōpleret: magis ꝯstituit humilē/si
vere inspexit suā imperfectionē fastigiūq̃ virtu
tū: ad quod semꝑ remansit ascensus in via/pro
desyderio mentis/pro suspirio volūtatis/ ad ex
ercitiū operis: ne quis gloriaretur se totū cōpre-
hendisse atq̃ perfecisse agonē propositū in vir
tute. Solus em̄ christus virtute equauit vt hō.
Quid autē legislator pro effectu/ pro retributio
ne habeat diffinire/reticemꝰ vt ignorantes. At
tū quoquo modo se habeat ordo cause: preter-
missum excusationē nullā habet/sicut scriptum
est: Mandatū hoc quod ego ꝑcipio tibi hodie Deu.30.
nō supra te est/neq̃ ꝓcul positū/ neq̃ in celo: vt
possis dicere: Quis nostrū valet ad celū cōscen
dere: vt deferat illud ad nos: vt audiamus atq̃
ope cōpleamꝰ? Neq̃ trans mare positū: vt cau
seris ⁊ dicas: Quis ex nobis trāsfretare possit
mare: ⁊ illud ad nos vsq̃ deferre: vt possimꝰ ide
facere quod ꝑcepit? Sed iuxta est sermo valde
in ore tuo/⁊ in corde tuo/vt facias illud. Quod
em̄ iussum impossibilitatē seu difficultatē non
habet: sȝ facilitatē/honestatē et opportunitatē:
si neglectū/ si ꝑuaricationi traditū/ si mēte con-
temptū: excusationi nō subiacet. Secundū vero
mandatū datum est in misericordia/ vt sicut te
ipm̄ ꝓximū diligas: dum tū ita te diligas/ sicut
hō pōt perfici aut perficitur a virtute: q̄m̄ si tantū
hoīem virtutis exortem/ vitijs maculatū/deditū
mundo dilexeris: ea re tibi non iubetur proximus
diligendus. Nō em̄ te amas/sed odis: si virtutū
non vis esse mācipiū/volūtarie pessundatū im-
perio vitiorū. Ad dilectionis sue mensurā non
odij/proximus ꝓximo applicatur. [Et in his
duobus mādatis tota lex pendet ⁊ prophete.]
Uniuersa lex mosaica/ et omnis scriptura pro-
phetica in moribus ista dūtaxat docet: vt amor
dei et ꝓximi agende vite pro summa teneatur. Et
omnis sacrarū scripturarū interpres aut conci
ones ꝯcionans/aut aliter de scripturis disserēs:
si hec duo nō struit: siue simpliciter docēs: siue
parabolicis locutionibus vtens: siue allegori-
arum pelagus natans: vt ad posse ad ista perue
niat: vt deus super omnia/et proximus ad men-
suram sui positā diligatur: aut seipm̄ ostentat ⁊ im
pertinenter loquitur/ aut ignorat que loquitur/ aut
inimicus virtutis/aut scripturā ignorat/aut ma
liciose peruertit: seu incunctanter errat in ani-
mo/ deceptionis periculū parās in verbo. Qui
aūt hec duo interpretādo et disserendo astruit/
intentionē sequitur spūssancti: cuius virtute atq̃
afflatu omnis sacra scriptura condita est: que et
si multa cōtinet que nō possint ad has sententi
as proprie retorqueri/etiam ad hoc aperiantur:
vt vel causam iustam et occasionē debitam ad
diligendum deum/et proximū prerogent: ⁊ traij
ciant in consyderationē mentes ad aduertendū
q̄ȝ iuste/q̄ȝ debite/q̄ȝ libēter/ex datis/ex acceptis/
ex ꝓmissis/ex ipsius dignitate/diligēdus ex om
ni virtute sit deus: et cōmunitate nature creati-

onis vnius presidentis dñi: ex cõmunitate redẽ
ptionis et fidei/ et sacramentorũ ⁊ gratie repro
missęq; glorie diligendus sit proximus. Quod
autem in his duobus mãdatis tota lex ⁊ ꝑphe
Ro. 13. te cõsistant/ apostolus aperit: Plenitudo legis
est dilectio. Quoniã dilectio cauet offensam di
lecti: et si accidit/ cõfestim remouet cũ aduertit:
obsecundat libens: rata mãdata tenet: curat ex
omniuerso vnde grata possit offerre: nõ solum
exteriora/ sed seipm donat diligẽs in voluntate
dilecti. Quid igitur lex docendo/ iubẽdo demõ
strat mortalibus/ nisi vt dei precepta seruent?
Dilectio igit̃ si est/ effectũ habet: ꝑuaricationẽ
nescit. Et qui ꝓximũ diligit/ vt idem apls ibidẽ
ait/ legẽ impleuit: aduersa ⁊ noxam nõ inferens
magis sibi cure illata remouere: in studio fact⁹
vnde subueniat si necessitas proximũ premat.
Propterea [Et ait illi scriba: Bene magister
in veritate dixisti: q: est vnus deus/ ⁊ nõ est alius
preter eũ. Et vt diligat̃ ex toto corde/ ⁊ ex tota
mente/ ⁊ ex toto intellectu/ et ex tota aĩa/ ⁊ ex tota
fortitudine: ⁊ diligere proximũ tanq̃ seipm/ ma
ius est omnibus holocaustomatibus et sacrifi
ciis.] In religionẽ versus est iste tentator: et eũ
laudat illiusq; doctrinã: quibus nulla est indi
gentia laudatore. Seipsis veritatis splẽdorib⁹
inclarescũt. Et ipse ad veritatẽ loquit̃/ aut repe
rit veritatẽ: cuius animi religiositatẽ ⁊ sapiẽtiã
saluator intuitus/ ꝓnunciat ipsũ virtutib⁹ iam
vicinũ. [Jesus autem videns q̃ sapiẽter re
spondisset/ dixit ei: Non lõge es a regno dei.]
Sapientia largo nõie sumpta/ siue cognitio/ si
ue scientia/ ꝑncipiũ est auersionis a malo eius q̃
ad malum fuerat añ conuersus: quoniã ordine
debito nõ deuitat̃ aut relinquit̃ malũ: nisi qua
le sit cognoscat̃/ seu quantã possit afferre penã
aut gloriã perdere. Nec ad actiones virtutum
assurgitur/ nisi preeat earũ vera cognitio. Igit̃
nõ longe a regno dei censendus est/ qui rectuz
habet vtriusq; partis iudiciũ: siue a regno dei:
quod intra nos est: vt facile fiat ⁊ adueniat ĩ no
bis: siue a regno dei quod ẽ catholica ecclesia:
siue a regno dei/ quod est in superna patria.

¶ Disceptatio de christo et exquisiti one eius cui⁹ filius esset iudicio pha riseorũ: secundũ mattheũ/ marcũ et lucam. Capitulũ. LIIII

Claudende per finẽ de proximo erant
disceptationẽs christi et iudeorũ: vili
pendentiũ ipsum ex genealogia/ ex vili
tate parentũ/ repugnantiũ doctrine illius: cau
sam querẽtiũ aduersus eũ/ sup quẽ iam mortis
decretum firmauerant. Et ipse sponte per cru
cem se dispositum vicinabat ad mortẽ. Sed an
teq̃ illam subiret/ inquirit a phariseis quid de
Christo sentiant: vt si nõ illo in tunc/ in posterũ
tamen sciant quis sit quẽ despiciunt: cuius do
ctrine aduersantur: quẽ per crucem venant̃ ad
mortẽ. Et quod cũ discipulis fecit illos inter
Mat. 16. rogans/ quem esse filiũ hominis homines fa
terentur: nũc videtur agere cũ primoribus iude
orũ. Nunc [Cõgregatis autẽ phariseis/ in Mat. 22.
terrogauit eos iesus dicens: Quid vobis vide
tur de christo/ cuius fili⁹ est?] An ipse cõgrega
uerit/ an eos cõgregatos vidẽs sic allocut⁹ fue
rit/ impsumptũ est. Allocutio tñ huiuscemodi
mysteriũ magnũ habet. Expectabãt iudei mes
siam: nõ credẽtes ipsum esse christũ in lege pro
missum/ ex inuidia ipsoꝝ ꝓximo cruci affigẽdũ.
Exquirit iesus ab eis q̃d ipsi sentiãt de messia: ⁊
si cuius filius esset. Nõ ignorãs interrogat: sed
vt ore fateant̃ quod sentiũt: et erudiant̃ si in ipsi
us cognitione deficiũt. Eruditio autẽ futura ꝑ
iesum duplicẽ finem habebat: aut meritũ fidei
ipsorũ si recte crederẽt eruditione suscepta/ cuz
adhesione ad eũ in actione bonorum: aut aux
sim supplicij si remansissent in incredulitate.
Reddũt interrogãti respõsum. [Dicunt ei:
David.] Liquet quod bene sentiũt de messia/
q̃ omnino sit in lege ꝓmissus penitusq; ventu
rus. Male autẽ sapiũt/ q: eum esse purũ hoiem
opinant̃: dum dicunt eum filiũ dũtaxat esse da
uid: nam et ipse secundũ genealogiam carnis/
dauid filius dicebat̃: quod verũ erat ex ꝓpaga
ta ꝓpagine: cũ vere filius dei erat in vnitate sub
stantie atq; singularitate ꝑsone: q̃ ipsi pharisei
nequaq̃ ipsoꝝ messiam credebãt esse verũ filium
dei patris/ vnius cũ ipso substãtie in distinctio
ne ꝑsonali. Proinde ex scripturis illos satagit
erudire. [Et ait illis: Quõ ergo dauid in li
bro psalmoꝝ/ in spũsancto vocat eum dominũ/
dicens: Dixit dñs domino meo/ sede a dextris Psal. 109.
meis: donec ponã inimicos tuos scabellũ pe
dũ tuoꝝ? Si ergo dauid vocat eũ dñm/ quõ fili⁹
eius est?] Ac si diceret: Prophetauit dauid de
vestro messia: et spũsancto sibi insp irãte quis
esset agnouit: quẽ nõ inficiamini regẽ vestri po
puli fuisse atq; ꝓphetã: qui deo deuotus sibi iu
bilãs gratulabũdus in animo/ vt ꝓpheta verũ
quod a spũsancto acceperat/ ad posteros diri
uauit/ inq̃ens: domin⁹ deus oĩpotẽs et eternus
dixit suo ineffabili modo loquẽdi domino meo
messie videlicet/ de quo ipse psalmisabat: vt se
deret ad dexterã eius. Quoniã dauid ꝓuidit illũ
esse in carne futurum/ de quo acceperat ꝓmissi
onem: et passurũ atq; in cruce moriturũ: resur
recturũ a mortuis/ ascensurum ad celos/ sessu
rũq; ad dexteram dei patris: donec ponet suos
inimicos gentiles idolatras: et scabellum san
ctamq; ecclesiam ex eis faciat in fide atq; in om
ni virtute suppositã sanctis pedib⁹ eius: qm̃ ce
lum sibi sedes est: et terra scilicet ecclesia mili
tans in ea/ scabellũ pedum ipsius. Igitur si da
uid rex/ eximiusq; prophetarum vestrum messi
am vocat dominum suuz: quomodo filius eius
tanq̃ minoratus ab ipso cẽsendus est? Non ad
uertitis vestrum messiam maioris esse altitudi
nis q̃ credatis. Si vero in aduentu eius spera
tis deperditam consequi libertatem/ et abiecto
rum et dispersorum restaurationem: quomodo
eum paruipenditis: tam modice virtutis existi
mantes/ vt dauid credatis esse minorem: qui

tpe suo nec sic vos tueri potuit ab extraneis ho stib⁹/quin semp vos infestaret: inferretq3 damna etia3 abiectus ppl's philisteus: qui etiã in se ipso nec ita tutus fuit/qn persecutionē nō pateref a filijs: et maledictionē cū ictib⁹ lapidū audiuisset a subditis: nec hierusalē sic i pace possederit/vt ex illa flēs ⁊ dolēs nō exisset fact⁹ extorris Cur de vestro messia tã ime sentitis/vt eum nō credatis plus ꝙ hoiem/si p ipsū asseq̄ speratis libertatē? Cur eum inferioratis iure filiationis dauid regi: cu3 sit vere filius dei: vocat⁹ aperte dñs suus ab ipso dauid: quē messie prefertis i ure paternitatis? Ad vestrã vilitatē et deiectionē cedit o pharisei: ⁊ dei maledictionē habetis impositã/si vestrū messiã purū hoiem autumatis: si in illo posita est spes vestra: si ad eū est vestra fiducia: quoniã maledictus homo qui confidit in homine: et ponit carnē brachiū suū. Et oīs homo mendax. Et cito deficit/q̄ se cū mendace protegit. Sustollite in altiora mentes: de vestro messia maxima cogitate: si speratis i illo/ credite quis sit ille: bonū est quod speratis: malū est si no creditis libertatē/speratisq3 salutē. Intelligite scripturas: nō est dauid fili⁹: nō minorat⁹ ab illo quē ipse suum dñm vocat. Velamen adhuc in cordibus iudeorū: quia vt auferretur nō transibant ad christū: nec credebant ipsū iã venisse/quē sperabãt esse venturū. Id in hac disceptatione rebat iesus: vt ipsi de scriptura q̄rerēt palmariter erudiri: et de messia scire debitã veritatē: circa quē fallebantur mi⁹ debito de ipso sentiētes: vt ipse illos erudiret i fide: doceret atq3 diceret se messiã promissū esse verū filium dei. Sed arguti a vero/ꝯfusi a ꝯsciētia/perdiderunt audaciã/mala taciturnitate ⁊ desidia in aio tabescētes. [Et nō poterãt ei respōdere verbū: nec ausus fuit quisq3 ex illa hora eū interrogare.] Quanq̄ bene illis fuisset/foret et posteris: si prestita fide/humilitatē scribēdi/volūtate sciēdi/vlteri⁹ interrogassent. Nō eñ fuit virt⁹ illa repressio audacie: s3 supbiã habuit: cū eū supare nō poterãt: sibi in veritate subdi recusabãt. [Et respōdēs iesus dicebat docens in tēplo: Quō scribe dicunt christū esse filiū dauid?] Iterū iaculat verba/vt audientiu3 animi moueant veritatē inq̄rere ab ipo de messia: ꝙ hoc penes eum sollicitū erat: vt quis ipse esset/caperet in fide: Sed si ad aliū istam christi interrogationē sensum traijcim⁹: multa presto est loquēdi materia/restringēda tñ: vt sermo sit talis ad oēs: Quid vobis videt de christo? Respondeãt infideles saraceni atq3 iudei: apud quos omnes firma manet memoria christi: nec est sub celo natio/apud qua3 sit abolita memoria saluatoris: s3 varie atq3 diuerse apud eos de ipso habitū est. Quid tñ de ipso videat clarius per fidē nouit religio christiana: in qua et multi fuerūt heretici: qui de Christo falsissima opinati sunt. Que si hereticorū atq3 infideliū/ prout repperi/velim de christo sententia seu opiniones referre: inutiliter sermo traheret in lōgū. Sed ita inutiliter nō tractãda de Christo aduersa relinq̄m⁹/ qn nostra vtiliter asseramus. Quid igit videat sitq3 vidēdū de christi fidelib⁹ ppl'is christianis: ipsã sponsã q̄ meli⁹ et vndiq3 in cubiculo habitū sponsū nouit/ req̄sitã loquentē nobiscū in spiritu audiamus.

De vltima disceptatiōe quã facturus ē iesus cū electis/reprobis i iudicio: secūdū mattheū solū. Ca. LV

In vltimã disceptationē disserēdã velle intēdere nimietate verbox ex seipsa preter allegoriã olno impertinentē/⁊ ꝑter omne quod intorq̄ri posset ad mores p ola clarescentē: supflue supbū/sup be supfluū iudicarim. Attn̄ ista multa ꝯsyderanda se ingerãt: cū sit de extremo iudicio: a quo excusatio nulla: vbi adduci erit tremendū: nō fisti/nō poterit deuitari/ꝑseucbari vanitas: numerū oblatio ipossibilitas: vbi nulla potētia/nulla sapientia/nulla dignitas/nulla loquacitas/nulla fortitudo/ nulla pulchritudo: vbi nihil ꝑter virtutē habebit audaciã: quanq̄ submissam atq3 pudentē/tremētēq3 iustū atq3 infallibilē iudicē: in quo nihil superfluū atq3 demptū erit. Vbi veritas/iusticia/ꝯstantia/ synceritas/ implacabilitas/inappellabilitas in iudice inuariabiles erūt. Natura q̄dē aut se in suo seruata honore arridet amicis suis: vel turpata cōtra turpatores voces mendicationis emittet. Aderit lex cū diriceo ⁊ cerimonijs suis oībus nota p singula/etiã si nūc fuerit quolibet ignorata: q̄ aut se custoditã fore gratulabit: vel de transgressorib⁹ exquiret iustã vltionē ꝑut fuit iniuste cōtempta. Grã sine qua nec natura nec lex seruat in morib⁹ suis presto erit: cōtestans omnibus apud iudicem ꝙ nemini volēti agere recte defuit: sed homies ei defuerūt. Que aut gratulabit gratis eius: aut ponit lamētabilem querimoniam de ingratis. Vita si honeste aut inhoneste fuerit acta/ipsa testabit: si q̄tum in actionibus iustis/aut in contēplationib⁹ diuinorū extiterit / oibus perspicuū erit. Que cū se viderit in aliã que eterna est/cōmutari: leta rectis/peruersis vero calamitosa manebit. Mos iocūdus ad reuerentes et verecūdos: tristis ad eos q̄ perdite ac immorigerate conuersationis extiterūt: cuius ⁊ vite vna vox cōsona erit: nō misericordiã/ sed iusticiã clamãs: penas seu p̄mia exigēs. Ipse quidē quintupartitus corpis sensus cū obiectis/pro se aut cōtra se testimonium infallibile dabit. Vlulabit amor seu amatiua potentia/si male accessit: si aūt bene/erit sibi omnibusq3 testis in quod et ob quod/ et quantū ⁊ q̄liter voluntarie latus est. Astabit timor fatens si bene aut perperã aīam homis flexit. Dolor de quo fuit: si fuit de quo debuit: si debuit de quo fuit: si in debitis defuit/inficiari non poterit: nil aliud valens ꝙ iusticiam postulare. Spes his qui sperauerunt in domino: ob quē de cunctis perfunctorijs desperauerunt: subnixum faciet ⁊ iocundum testimonium dabit. Apud inaniter in hac vita sperantes protinus delusa manebit: ⁊

ei eos ab ea verbũ erit: Ve vobis: quia despe-
rans desperatis. Ad iudicẽ autẽ/ vt discernat in
iusticia sup eos. Gaudiũ similiter suam ostendit
originẽ/ moduz/ causam/ rationẽ ꝛ finem: auersa
facie ab eis qui inaniter in hac vita letati sunt:
ↄuerso vultu ad eos qui luxerũt. Interpellabit
porro iudicem ad vtrosq;. Virtus suo comitatu
fulta ꝓcedit in publicũ/ suos ↄtemptores ꝛ ama
tores aspiciẽs: ꝛ nulla erit obiectio a vultu ei9.
Deridebit a quibus derisa: et salutabit amãtes:
ante iudicẽ contẽptum ꝛ amorem deponet vt iu
dicet. Vitium scriptũ erit in frontib9 patratoꝝ:
neq; opus erit vt peccator peccatorẽ insimulet.
Patebit omne opertũ: ꝛ omne occultũ in scien
tia plena erit. Presto cuncta sacramenta erunt
quale fuerint cultu/ reuerentia pertractata: seu
quali contẽpta repudio. Desyderabilis beatitu
dinũ terra si ꝓ nihilo habita ipsa fuit: ꝛ ꝙ ago
nizatum materialiter ꝓ ipsa fuerit ab amatori-
bus suis. Interiores hominis vires clarebũt.
Si ratio errauit/ si doceri recte potuit/ si negle-
xit scire ne cogeretur facere: si aliud in veritate
aliud in moribus tenuit. Memoria si qualia ad
contẽplatũ retinuit: volũtas si quid voluit/ quõ
impetrauit. Conscientia si rectam rationẽ secu-
ta est/ cum ipsa nil habeat a seipsa: si cõtra seip-
sam rectificatam egit. Fides si viua cum opere:
aut si operibus mortua vixit. Rerũ vsus ꝛ abu-
sus/ artes ꝛ ingenia/ sollicitudines et studia/ an-
geli/ celũ/ ꝛ omnia elementa: ꝛ cuncta quib9 pre
latus factus est homo. Ipsa quidẽ corporũ va-
litudo/ demones ꝛ pene: quib9 homo terreri de
buit: si territus cauens/ si imperterritus ꝛ incau
tus egit: ꝛ cuncta que fando nominari possent/
astabũt: nota cunctis vtraq; cogitatio/ vtraq; lo
cutio/ vtraq; operatio/ vtraq; dilectio presto erũt:
Ps.27. omniũq; vna vox cõtra peccatores erit. Da eis
domine ẜm opera eoꝝ: et ẜm nequitiã ad inuen
tionũ ipsorum: ẜm opera manuum eoꝝ retribue
illis: redde retributionẽ eorũ ipsis. Pro bonis
quidẽ non oportebit testimoniũ ferre: cum hoc
ꝓprium habeãt bonitas ꝛ omis actio bona/ vir
tus et sapientia: ꝙ seipsis clarescentes alio te-
stimonio ꝛ cõmendatore nõ egeant. Ipsa sola
veritas in iudicio stat pro eis. Erit autẽ execu-
tio iudicij ꝛ disceptatio in hac forma. Cũ autẽ
venerit filius hois in maiestate sua:
et omnes angeli eius cũ eo/ tũc sede-
bit super sedẽ maiestatis sue: et con-
gregabũtur ante eũ omnes gentes;

¶ Libri vndecimi de disceptationibus
pidascalibus domini saluatoris/ finis.

¶ Liber duodecimus de sermõe do
mini saluatoris post cenam.

¶ Consolatio ad discipulos suos tur-
batos de recessu suo: secundũ Joan
nem solum. Capitulum I

MAgno af-
fectu ãplectenda sunt
omnia christi facta/ ꝛ
omni veneratione co
lenda: ꝛ omĩa eius au
dienda verba intenta
mẽte/ aperta corporis
aure: inuestigatiõe so-
licita inquirenda: maxime illa que egit ꝛ in fine
suis discipulis ↄtulit. Omnẽ porro virtutẽ affe-
ctuum atq; sermonũ christ9 epilogice in his cõ-
summauit. Ediderat testamentũ descriptiõe so-
lerti; ab eo ꝙ incarnat9/ natus ꝛ ↄuersatus erat
vicinabaᵱ morti: ad condendũ codicillos se trã-
stulit: nõ irritans testamentũ/ sed altiori auto-
ritate cõfirmans: ita vt nec codicillus aut ser-
mo postrem9 aliquid demeret testamẽto: sed ita
validareᵱ vt esset vnũ ex gestis/ ex dictis christi
hereditario/ sed diuino iure oĩbus testamentũ.
Facta cena ꝛ lotiõe aplõꝝ pedum: celebrato sui
corpis sacramẽto: facta ↄtestatione tristicie: pe
tri ꝑsumptiõe resculpta: post ꝓditoris recessum;
residens in cenaculo ad confortationẽ discipu-
loꝝ; quoꝝ nouerat ex suo recessu ꝑ mortẽ corda
turbari: sic exorsus est: [Nõ turbetur cor Joan.14.
vestrũ neq; formidet. Creditis in deũ/ et in me
credite. Mansiones multe in domo patris mei
sunt. Si quo minus dixissem vobis: q2 vado pa
rare vobis locũ.] Dis turbatio imptinens ꝑter
ꝙ ex vitio hec licita est/ imo iubetur: cũ ↄuersio
exquiriᵱ in ieiunio ꝛ fletu: ꝛ scissura cordium ex
patratione vitioꝝ. Nulla maior causa turbatio
nis atq; tristicie ꝙ separari a dilecto/ ab vtili/ ab
eo quod neq; fallere neq; falli põt. Non turbeᵱ
cor vestꝝ ait iesus de recessu meo: neq; formideᵱ
de ꝑsecutione futura/ aut de pmissione supna.
Si creditis in deum/ credite etiã in me: qm̃ ego
deus sum in hac humanitate assumpta ↄuersa-
tus vobiscũ. Mãsiões in domo patris mei mul
te sunt. Sunt multe mãsiones in supna patria:
nõ ꝓ me/ q2 deus sum: nec vbi deitas manet/ lo-
cũ exigit ad manẽdũ. Sed mansiones sunt mul
te: dom9 paterna vna est. Domus supne glorie
nõ in se/ sed in mãsionib9 multiplicaᵱ ẜm multi
tudinũ electoꝝ ꝛ diuersitatẽ meritoꝝ. Nõ inua
nũ creata est: ꝛ ad manendũ in eternũ ↄstructe
sunt mãsiones. Sed q̃s ingredieᵱ illuc: q̃s prior
ascendet: quis ꝑus penetrabit suma celoꝝ? Ille
q̃ descendit deus: primo ꝑascendet hõ deus/ pa
rare locũ ab eterno a patre suis electis paratũ.
Quõ igiᵱ parabit quod ante paratũ erat? Para
uit ab eterno pater ꝑdestinãdo: parat fili9 in hu
manitate patiẽdo/ moriendo. Vnde suo merito
aplis ꝛ ceteris electis loca eterna parauit: eis
quos ab eterno pater ꝑdestinauit. Cassabaᵱ pre
destinatio: nisi dei fili9 in humanitate assumpta
ꝓ nobis fact9 hostia meruisset. Hoc quidẽ ver
bũ/ vado parare vobis locũ: referᵱ ꝑmo ad pas-
sionẽ ꝛ mortẽ ꝛ sanguinis effusionẽ: quib9 meru
it nobis viã ad ascẽsionẽ/ qua ipse celũ penetra-

uit p nobis. Proinde dicit: Non turbet cor ve
strũ: si creditis in deũ/credite in me: qr ego sum
deus. Dom⁹ patris vna est: nõ est fraudanda ci
uiũ numerositate suorũ: habet angelos ⁊ pdidit
ab initio multos: reparanda est: hoies expectat
ex imis partib⁹ assumẽdos. Mansiones sunt in
numerabiles soli deo cognite ad manendũ: nõ
tpaliter/sed eterne. Multe/imo tot quot saluan
di erũt. Multe/ imo q venit p multis ipse vn⁹
in multis: multe p multis meritis. Igit auellat
a cordib⁹ vestris turbatio ⁊ formido: qm̃ nulla
causa subest. Si quo min⁹ dixissem vobis: qr va
do parare vobis locũ. Non dixi vobis aliter ni
si taliter: neqꝫ rem min⁹ dignã q accedere ⁊ pa
rare merẽdo vobis p mortẽ ⁊ sanguinẽ illã eter
nam cũ supnis ciuib⁹ requiem: ⁊ ascẽdere/qr ca
put vt mẽbra sequant in illã ineffabilẽ possessio
nẽ. [Et si abiero ⁊ pparauero vobis locum/
iterũ veniã ⁊ accipiã vos ad meipsũ: vt vbi ego
sum ⁊ vos sitis. Et quo ego vado/scitis: ⁊ viam
scitis.] Ut oino turbatio de discipulorũ cordi
bus tolleret: ⁊ ne impossibile dicerẽt in superna
posse cõscendere ad illã preparationẽ quã pol
licebat: christ⁹ post abcessum se reuersurũ iterũ
repromisit: ad accipiendũ eos in illis mãsioni
bus iã paratis: ad quas p eos esse non potuisset
ascẽsus. Ac si cogitantib⁹ ⁊ hesitantib⁹ diceret:
Uado parare locũ/ad quẽ virtute vestra nõ po
testis accedere. Bonũ ⁊ verum est diffidere de
vobis: sed credite in me: qr sum deus q supna in
assumpta humanitate propria virtute ɔscendo:
qm̃ cum pparauero vobis locũ: egoipse qui me
rui/qui paraui/qui in possessionẽ p oibus saluã
dis intraui/veniã iterato acceptur⁹ vos ad me
ipsum. Nõ vos ascenditis/sed ego vos accipiã
in meũ ɔsortiũ: vt nõ alibi sitis/nisi vbi ego sum
amator hoim christus: q creator sum angelorũ.
Ineffabilis ista dignatio/impscrutabilis oino
dilectio: q hoies tanti penderet vt ad terrã de
scenderet: vt quereret pereũtes: ⁊ p mortẽ ⁊ san
guinẽ fecerit esse celestes: vt secũ in domo pater
na posset habere cõsortes: nec locorũ voluit esse
diuortiũ/dicẽs: Et vos sitis vbi ego sũ. Nõ facit
et intercapedinẽ a suis electis christ⁹ in gloria: q
fact⁹ est vnũ nobiscũ in humanitate/seu nostra
natura suscepta. Magna spes in imis hoibus
est porrecta: cũ in summis eis christ⁹ loca para
uerit: verũtamẽ si certauerint in militia christia
na. Inde adiecit: Et quo vado scitis: ⁊ viam sci
tis. Predixerat christ⁹ quo itur⁹ erat. Igit aplo
rũ scientia quo accederet/fide tenẽda erat ex di
ctis saluatoris: sitr ⁊ via/scꝫ quo ⁊ qua. Si vero
sm debitũ esset locutio: presto esset facilior itel
lectus. Et quo vado scitis/⁊ viã scitis: vt referat
ad debitũ: qr quo vado ⁊ viã scire debetis: ⁊ de
bitũ traijciat in futurũ/qr scietis: ⁊ in vtrisqꝫ ni
hilomin⁹ debitũ intelligat in docente ⁊ in addi
scẽtibus: vt debetis scire qr debeo vos docere:
debetis: qr debet addiscere a me ⁊ scietis. Ter
minũ aũt quo christus pfectur⁹ erat/pater eter
nus erat/eternaqꝫ patria. Ut qua itur⁹ erat via
stricta per ipsum quod dictuꝫ celabat ab eis de
termino ⁊ de via. Sed thomas in hoc ad scien
tiã festinior/consocios pueniẽs christũ interro
gat. Uñ: Dicit ei thomas: Dñe nescim⁹
quo vadis: Et quõ possum⁹ viã scire:
Humilis interrogatio ⁊ insuspecta/quã pfessio
ignorãtie antecedit. Qui pfitet ignorantiã/nõ
videt interrogando parare calũniã. Et ad sciẽ
dũ se parat sibi odiosius ignorãs. Laudabile q
dem est ppriã ignorantiã ɔfiteri: sed magis affe
ctãdo interrogare scientiã. Ne sciũt quo christ⁹
ab eis recedẽs accedat. Termin⁹ eius cognitus
hoib⁹ est: qm̃ ipse de⁹ incõprehẽsibilis est: ⁊ hõ
sup mores hoim agit: vt ex eo q de⁹/ex eo q hu
iuscemõi hõ merito dictũ extiterat: Mirabilis fa
cta est sciẽtia tua ex me: ɔfortata est ⁊ nõ potero
ad eã: aut qs cognouit sensum dñi: aut qs ɔsilia
rius ei⁹ fuit. Et alibi: O altitudo diuitiarũ sapi
entie ⁊ sciẽtie dei: q incõprehensibilia sunt iudi
cia ei⁹: ⁊ inuestigabiles vie eius. Sed oportet nesci
entẽ modũ/sed scientẽ factũ interrogare de mõ
si supirat in factũ. Sepe facta placẽt: modi sub
ignorãtia sunt. Factũ modũ hꝫ/habuitqꝫ dũ fie
ret. Sine modo ab hoie nihil esset aut esse pos
set i facto. Est pater etern⁹ ad quẽ christ⁹ in hu
manitate regredit: cum ex deitate nõ recessisset
ab eo. Est ⁊ eterna patria in quã p crucẽ ⁊ mor
tem/resurrectionẽ ⁊ ascensionẽ regressus ingre
dit: et iste terminus ignorat ab apostolis: et ab
oibus peregrinãtib⁹ in hoc seculo: nec aliter q
fideliter apprehendit. Sed tunc ab omnimoda
ignorãtia tenebant: vt iesus tũc regressum face
ret ad patriã ⁊ ad patrem: q obrẽ thomas dixit:
Nescim⁹ quo vadis. Et scire cupiẽs/post pfessi
onẽ ignorãtie interrogat. Et quõ possum⁹ viam
scire: Cui iesus ex pia interrogatiõe respõdit/
dicens: Ego sum via/veritas et vita.
Uia inobliquabilis: veritas infallibilis: vita im
perturbabilis. Uia recta/veritas grata/vita be
ata. Uia morũ/veritas sciendorũ/vita premiorũ.
Uia vite/ veritas doctrine/ vita salutis eterne.
Uia inexẽplabilis/veritas speculabilis/vita de
syderabilis. Uia in qua ambulandũ. Hieremi
as eñ dicit/premonens eos quib⁹ missus fuerat
pphetare: Interrogate que sit via recta/⁊ am Hiere.6
bulate in ea. Sed beati qui fuerint imaculati in
hac via. Sed in hac via demones laqueos mul
tiplices absconderunt: sic eñ scriptũ pphetico
spiritu est: In via qua ambulabã/absconderunt Ps.141
supbi laqueũ mihi. Hec solũ eligenda pdicitur
a psalmista: Uiã veritatis elegi. Omes alie vie Ps.118
ad inferos penetrant: sola ista pducit ad gloriã
A qua quis errat: nõ erret qr seductus est: quod
verba infernaliũ manifestãt: Ergo errauimus Sap.5
a via veritatis: et que sequũtur/hanc edisserunt
veritatẽ: quoniã est via que videtur hominũ re
cta: nouissimũ vero eius deducit ad mortẽ. Et
via sapientie/quã salomon erudiendo filio mon
strare pmittebat/dicens: Uiam sapientie mon Prouer.4
strabo tibi: quã cum ingressus fueris/nõ coarta
bunt gressus tui: ⁊ currẽs nõ habebis offendicu

lam. Ueritas est omnia constituēs: a qua verū est quicqd quōlibet verum est: omnia superās/a nemine superata; omnia vincens/a nullo decreta: rationib⁹ ꝛ autoritatib⁹ fulta: cui nihil obsistit/ nisi suo detrimēto volūtas illa rebellis: cui tandē inuita seu volūtaria subiacebit. Uita est agēda atqꝫ speranda: agenda per mores: speranda per premiū. Ego sum via ad patrem: veritas in filio: vita in spiritusancto.

¶ Q; pater ex filio/et fili⁹ a patre cognoscitur: cū alter per substantiā sit in altero: secūdū Joannē. Ca. II

Missum se christus fatebaẗ a patre: cuius satagebat in cordibus hominū ꝑ fidē inferre noticiā: non ꝯtentus/qꝛ missus ꝛ in noticia factus: nisi ad cognitionē audientiū posset dare mittentē: et q̄re se supra viā esse dixerat/ nunc declarat/dicens:

Joan.14. Nemo venit ad patrem nisi per me. Quid ipse? Uia: qꝛ nemo venit ad patrē nisi per me. Uult ꝙ agnoscaẗ pater: sed pater nō agnoscit/nisi per filiū. Quis eñ pater esset/si filiū nō genuisset? Quis etiā diceret fili⁹/ nisi ex aliquo patre genitus? Cognosci pōt aliqd ad seipsum existens/ſm naturā/ſm substantiā/ſm speciem/ ſm indiuiduationē: ad aliud ꝟo existens nō nisi per relationem. Tolle paternitatē/non erit filiatio. Tolle filiationē/non erit paternitas. Non sit pater/nō erit filius. Nō sit filius/nec poterit esse pater. Uenitur ad hoiem absqꝫ filio: ad patrem nunꝙ nisi ꝑ filiū venitur. Proinde dixit: Nemo venit ad patrem/nisi per me. Ac si dicat: Missus sum in mundū/sed a patre meo. Quod vterqꝫ cognoscaẗ necesse est/scꝫ missus ꝛ mittēs missus est filius: mittens est pater: quē si cognoscere vultis/primo me filiū esse credatis. Idcirco sequitur: Si cognouissetis me/et patrem meū vtiqꝫ cognouissetis. Liquidū est ꝙ q̄ cognoscit filiationē/cognoscit ꝛ paternitatē: ꝛ q̄ cognoscit q̄d est esse filiū/nouit q̄d sit esse patrē: ac per hoc si christus crediẗ etern⁹ filius/ꝛ eius pater credaẗ eternus. Relatiuorū quidē ꝓprietas est/ꝙ vno cognito sciatur ꝛ reliquū. Sollicitudo erat vnigenito dei filio humanato/vt pater fieret in noticia hoim: ad quē per eū solū erat accessus. Proinde se ad noticiā prefert. Si cognouissetis me/ꝛ patrē meū vtiqꝫ cognouissetis. Necessariū erat sicqꝫ ab eterno ꝓordinatū: vt in fide trinitatis salus dareẗ credētibus: ꝙobrē fili⁹ se viā dicit ad patrē. Et ꝙ ei⁹ apli non mireñ si in hūanitate assumpta vadit ad patrē: ꝛ si missus sue legationis pacto ministerio/reuertiẗ ad mittentē. Et si cognoscant eū patris cognitionē adesse denunciat/dicens: Et ammodo cognoscetis eū: et vidistis eū. Cognoscetis eū ammodo/ qꝛ cognoscetis me: ꝛ vidistis eū/si vidistis me. Supra intellectū hoim erant verba: idcirco philipp⁹ velut ignarus ꝛ auidus sue ꝑfectionis expostulat/ dicens: Dñe ostende nobis patrē/ et sufficit nobis. Multū aberrabat a vero/si patrē ostēsionē exposcebat ad oculū corpis: que puro mētis intuitu reseruaẗ: cum non solū corruptibilis ocul⁹ carnis/ sed glorificatus nō sit credendus intueri posse deitatē. Anima sola cū glorificata fuerit/intuitiuā visionēꝫ atqꝫ fruitionē deitatis habebit: nō ꝑpedita glorificato corpore/in quo erat. Si aūt philippus ostēsionē poscebat ad intellectū: etiā errabat si q̄rebat aliter ꝙ per fidē: nō eñ viator ꝛ comprehēsor poterat simul esse. Si de futuro erat petitio ꝙ in patria pater ostēdereẗ/nō incongrue ꝑcabaẗ: saneqꝫ credebat in visione paterna sufficientiā habituros: naꝫ qui hꝫ filiū/ꝛ patrē habebit ꝛ spm̄sctm̄ ab vtroqꝫ ꝓcedentē. Hinc oīs sufficientia nullusqꝫ defect⁹.

Dicit ei iesus: tarditatē ipsoꝝ rephendēs ꝛ inertiā intellectus. Tanto tpe vobiscum sum: et nō cognouistis me. Ac si diceret Patris queritis visionē: cui⁹ cognitionē habere nō poteritis/nisi me primo filiū cognoscatis q̄ tanto tpe vobiscū existēs/ nec in vestrā cognitionē transiui: quē si ꝟo cognitionis oculo videretis/videretis ꝛ patrē. [Philippe qui videt me/videt ꝛ patrē meū. Quō tu dicis: ostēde nobis patrē? Nō credis: qꝛ ego in patre ꝛ pater in me est.] Perlucidū est ꝙ cognitio filiationis generat cognitionē paternitatis: et ꝙ cognitio filij hui⁹/facit scientiā patris hui⁹: ergo q̄ videt christū dei filiū/patrē eius videt ꝛ deū. Sententia irrefragabilis: qꝛ si christ⁹ est filius/ergo patrē hꝫ: si etern⁹ filius/eternū patrē: si diuin⁹/diuinum oīno ꝛ patrē. Non ꝓponiẗ in hac cognitione pater/ꝙꝙ prior: non natura neqꝫ substātia sed relatiua ꝑsona: qm̄ ideo filius descēdit de celis ꝓ hoibus factus hō/et in humanitate hois filius: vt nos ad eternā filiationē eterni sui patris: nō ꝑ naturā/sed per gratiā adoptionis induceret. Ob hoc quidē diciẗ: nō q̄ cognoscit patrē/cognoscat ꝛ filiū: ꝙuis vnius ad alterum sit equa relatio: cū pater nō fuerit ex suo supposito incarnat⁹/sed filius: qui in assumpta humanitate ad cognitionē patris/ immo totius trinitatis hoies venabaẗ. Et cognitio diuinoꝝ nō est per descensum/sed ꝑ nostri intellect⁹ duce fide ascēsum. Et filius ad terras aduenerat: ꝛ ascēsum ordinabat ad patrē: ad quē nisi per filiū gradatio nō existit. Nā si pater conareẗ cognitionē dare de filio/inciperet a seipso. Pater sum: ergo habeo filiū. Igiẗ si me cognoscitis patrē/ꝛ meū filiū cognoscetis. Nunc viceuersa filius patrē cognitū fieri satagit: a seipso cognitionē exorsus est/per multa verba edisserēs. Si cognouissetis me/et patrē meū vtiqꝫ cognouissetis. Et philippe q̄ videt me/ videt ꝛ patrē meū. Et iterū: Non credis quia ego in patre ꝛ pater in me est? Signanter loquiẗ/non credis: cū oīs cognitio seu visio in hac vita nō sit alia verior ꝙ fidei: nec aliā velit inducere cognitionē seu visionē ꝓ merito/ꝙ illam q̄ est ex fide. Ob hoc de fructu fidei arguit philippū/dicēs: Nō credis/qꝛ ego in patre ꝛ pater in me est? Sola credulitas hoc agit in cordibus hoim: vt filius in patre/pater ꝟo in filio vi-

deat: ꝙ si vna psona videret τ reliqua. Et ex verbis astruit testimoniū ꝙ sit pater in filio τ filius sit in patre: silr τ ex operib⁹ hoc idē videt asserere. [Uerba que ego loquor vobis/a meipso nō loquor. Pater aūt in me manēs ipse facit opa. Non creditis qr ego in patre/τ pater in me est? Alioquin ꝓpter opa ipsa credite.] Ad hoc vt patrē credatis in me τ me esse in patre nō velut locatū in loco/ aut aliquid habitū in habēte seu substantiā in substātia: sed viu⁹ esse substantie cū psonali distinctiōe. Opa quidē fecerat iesus que nemo facere potuisset nisi filius dei. Et iudeis loquens/ad ɔsyderationē operū suoꝝ remisit: vt etiā dei filius crederet. Et ne dubiū aut admiratio incresceret de iesu/ꝙ tā mirabilium operū patrator existeret: in suos creditiuos maiora faciendi fatet adesse virtutem. Inquit em̄ [Amen amen dico vobis: qui credit in me/opa que ego facio/ipse faciet. Et maiora horū faciet: qr ego ad patrē vado.] Perspicuū est qui scrutant gesta sanctoꝝ/ ꝙ etiā plura τ maiora fecerūt miracula ꝙ iesus: non virtute ꝓpria/ sed eius q̄ contulit ex voluntate atq₃ autoritate illius ad quē se regredi ɔfitetur/cū inquit: quia ad patrē vado/ rogaturus eū vt virtutem ex me trāsfundat in vobis: qua positis vos vereq₃ credentes ꝑ mysterio τ augmēto cōdende ecclesie opari. Necnon τ ꝑ petitionē debitā/τ celerē exauditionē patrē in seipso fatet. [Et quodcūq₃ petieritis patrē in noīe meo/hoc faciā: vt glorificet pater in filio.] Ut ex supplemēto verborū diuinus sermo inclarescat/ sic ɔtexenda sunt verba. Hominē oculo carnis videtis: si deitatē in humanitate latentē creditis/fili⁹ dei sum: ergo pater in me est: si pater in me est/quicq̄d petieritis patrē in noīe meo/hoc faciā. Mirū nonnumq₃ dictū ꝙ patri exhibeat petitio τ fili⁹ exaudiat: cū exauditio ad eū ptineat cui est porrecta petitio. Sed qr patri dat petitio in noīe filij sibi commissum est pficere: vt glorificet pater in filio: quoniā gloria patris est filius sapiens. In sapiētia filij factus est mūdus: assumpta humana natura: in ipsa redēpta/oīa tradita sunt filio a patre vt exaudiat petētes: τ vt gloria patris in filio nota fiat: non vt de nouo pater in filio aliā gloriā ꝙ ab eterno habuit/capiat. Et replicatione verboꝝ cōfirmat sententiā. Si quid petieritis patrē in noīe meo/hoc faciā.

¶ De probata christi dilectōe ex missione paracleti et vnione patris et filij corporis mystici: secundū Joannē solum. Capitulū III

Cognoscebat iesus apl'oꝝ corda: qm̄ nihil eū latere vllatenus pōt: τ erāt in ei⁹ dilectione pmota: τ in eū singulari affectione trahebant: personā eius tantū oculis corporeis intuentes: ꝙuis ipsum iam dei filiū fassi essent. Sed iesus illos ad ꝓbatā dilectionē intorsit/ dicēs:
Joan.14. Si diligitis me/ mandata mea seruate. Si diligitis psonā/seruate doctrinā. Parum est magistri dilexisse personā: si in doctrina sua ɔtemnit. Si diligitis regē/custodite legē: quoniā ideo ɔstituit rex vt regat. Nullus autē rex iuste regit/ nisi leges equitatis edicat. Nō igit satis ē regis psonā dilectionis oculo intueri: nisi lex eius seruet in morib⁹. A cui⁹ ꝑuaricatione ob dilectionē ad regē non excusaretur transgressor: magis autē pamplius culparet: quoniā ꝙtomagis regiā dilexit psonā/tanto seriosius legē eius debuit cū dilectione seruare. Hoc quidē quod apl's dictū est inexceptuate diriuat in posteros: vt iste sit dilectionis effectus seruatio mandatoꝝ. Si diligitis me/mandata mea seruate: sed nō absq₃ merito τ supererogationis dono. [Quoniā et ego rogabo patrem: τ aliū paracletū dabit vobis: vt maneat vobiscū in eternū: spiritū veritatis: quē mūdus nō potest accipe: qr non videt eū/neq₃ scit eū.] Promittit paracletus mandata seruātibus: que nisi paracleto habito nō seruant. Impossibile quidē est dei mandata pficere/nisi ꝑ gratiā spūs sancti. Oportet igitur oīno preire gratiā spūssancti ad mandatoꝝ custodiā: τ comitari τ subsequi. Ad quid igit post seruantiam mandatorū spiritussanctus ꝓmittit/qui ante datur vt mādata seruētur: nisi qr ideo ꝓmittit vt ad eternā cōsolationē cum electis maneat in eternū? Et primo dantur mādata vt fiant: fieri nisi ꝑ adiuuantem spiritū nequeūt: qui exquirit vt impleant: et datur vt cōpleant. Et hec largitio spiritus est ad actionē/ sed vt maneat vobiscū in eternū ad futuram beatitudinē. Cum ꝟo dicit/τ ego rogabo patrē: ad id quod supra dixerat/refert: vt glorificet pater in filio: exaudiēs ipsum in rogaminib⁹ eius creditus vere filius eius/ τ deus eternus pater ipsius. Et aliū paracletū in persona nō in substātia dabit vobis: vt maneat vobiscū q̄ fuistis mecū: spiritū veritatis: q̄ oēm excludit errorē: τ falsitatē nullā sinet incognitā. Dabit spiritū in spū viuentib⁹/nō in carne: quē mūdus nō pōt accipe: qm̄ mūdus q̄ nō cognouit incarnatum vnigenitū dei filiū/non accipiet spm̄ sanctum: qr non videt eū/neq₃ scit eum. Si hec duo verba videt et scit/traijciant in futurum/clarior erit sententia: qr nō videbit neq₃ sciet: τ subseq̄ns affirmatiua sententia de futuro sic intelligendū esse clarificat: Uos autē cognoscetis eū qr apud vos manebit et ī vobis erit. Aduertendū igit quib⁹ τ quō spūssctūs dat τ accipit: τ quib⁹ τ quō denegat. Nā ad ipsum accipiendū preit pura christi obseruatio mādatoꝝ: qm̄ contēptores diuini decreti/ priuātur gratia spūssctī: factores aūt illā merent accipe: non ꝑpriorꝝ sufficientia meritorū: sed christ⁹ vnigenitus dei fili⁹ suis rogaminibus impetrat: τ quod debetur meritis corpis/merito capitis obtinet. Quē nō accipit mūdus/ sez mūdi visibilis atq₃ sensibilis amator existēs. Inuisibilis τ corpe insensibilis est paraclet⁹ seu spūssctī gratia: qui visibiliter τ sensibiliter delectatis totaliter denegat. Ideo mūdus/id est mundo aīo τ corde copulat⁹/nō pōt accipe eū: qr eū videre nō pōt qui

oīno inuisibilis est: neqꝫ scire spūm / qui solū que sunt corporis sapit. Que ꝯuentio illi visione corporei ad incorporeū? Que cōparatio in scientia carnis ad spiritū? Segregatū saltem animo expedit esse a visibili / qui nitit inuisibilia ꝛ spiritualia intueri atqꝫ cognoscere. Et directius sermo ad aplos ostendit quales erāt aut futuri erant: qꝛ oīno a visibilibus abdicati. Uos aūt cognoscetis eū: quia apud vos manebit / ꝛ ī vobis erit quoniā vos qui ꝓpter me oīa reliquistis: non relinquā orphanos / sꝫ vado et venio ad vos. Uado in carne: veniā in spū. Non relinquā orphanos velut filios paterna priuatos ꝑsentia: sed semꝑ veniam ad vos. Eo sensu hoc intelligendū est / quo actio diuia in subueniēdo nullā intercapedinē habet. Et quoniā supra dixerat / ꝙ mūdus non potest spm̄sctm̄ accipe: sic ꝛ nec iesum vltra videre. [Adhuc modicū ꝛ mūdus iā me nō videt. Uos aūt videtis me: qꝛ ego viuo ꝛ vos viuetis.] Si apostoli visuri erāt iesum: qꝛ ipse viuebat / ꝛ ipsi viuere debebant: ergo christus mortu⁹ credebat a mūdo: seu mundus in peccatis mortuus iacebat: ꝙ eūꝫ videre nō poterat: sed christus viuebat in aplis / ꝛ ipsi in christo viuebant: sicut arbor in ramis ꝛ rami in arbore cōmuni vita viuunt. Aperit aūt vnde vita christi / vnde vita aplis: vt intelligatur vnio immo ꝯsubstantialitas patris ad filiū: vnio filij ad corpus suū mysticū: quod sibi pater mō ineffabili coaptauit. [In illo die vos cognoscetis: qꝛ ego suꝫ in pr̄e meo / ꝛ vos in me / ꝛ ego ī vobis.] Ineffabilis vna vnio ꝛ eterna cōsubstantialitas: ineffabilis alia / sed ex prope facta. Prima ī natura: secūda in gratia. Prima patris cū filio: secūda filij cū corpore mystico. In illo die quo vobis vna cū patre paracletū misero: vos cognoscetis / qꝛ ego in patre meo in vnitate nature paterneqꝫ substātie: vos in me in vnitate fidei / dilectionis ꝛ gratie: velut rami in arbore / radij in sole / riui in fonte / discipuli in doctore / ducti in duce / membra sub vno capite. Et velut fuistis aut estis in adam ex ꝓpagata natura: ita in me in eadē natura assumpta. Quod aūt dictum est ad aplos: ad totā humanā naturā diuine actionis cōitate ad electos: maxime acceptione virtutū / non ꝑsonaꝝ: dictū esse credam⁹. Et ego in vobis. Supflua videt replicatio ista verborū ꝙ ipse sit in nobis: si sic predictū est ꝙ nos in ipso vt sermo euāgelic⁹ explicat. Et vos in me: ꝛ ego in vobis. Si vos in ipso / ꝛ ipse ī vobis: Est ergo differēter intelligendū de entibus ꝑ vicissitudinem vno in altero: ꝙ essendi modus aliter attribuat vni ꝙ̄ reliquo. Negauerim de his q̄ in omni equalitate participāt / non aūt diuersum essendi modum excludere vnius in altero: ꝛ per reciprocationē si inequalitas superioris ꝛ inferioris inspicit: seu digni ꝛ dignioris / boni ꝛ melioris attendit. Et ne ꝓlixitas exēplificando tediū generet: solum ad quod sumpsimus / reuertamur. Erāt apli aut nos sumus in christo velut originatū in origine suo: nam sunt oēs hoies in adaꝫ tanꝙ̄ in origine traduce carnis. Sumus et nos in christo tanꝙ̄ in origine nō traduce carnis / sꝫ gratie ꝛ virtutis: qm̄ aliter sunt originata in originalibus suis: aliter originalia in suis originatis. Illa velut suscipientia omne quod sunt: originalia ꝟo velut infundētia ꝛ intermisse ꝑstantia ne deficiant quod sunt: dū semꝑ illa fundūt ꝛ illa semꝑ accipiūt. Et semꝑ accipiunt ab originalib⁹ nō deficientib⁹ / nisi ꝑcidant. Sic nos in christo velut in origine oīs virtutis / oīs boni omnisqꝫ gratie indeficienter diffundēte: nisi nostra malicia ꝛ volūtate ꝑcidamur. Mira dignatio vnionis: alta vnio dignationis: vt ꝑ existentiam christi in nobis / nostriqꝫ in christo cū tota trinitate fecerimus vnionē. Seruemus dignis moribus societatē / quā ꝛ christo ꝛ ꝑ ipsum habemus ad patrē: nec vilipendam⁹ quod accepim⁹ tanto mysterio. Porro nec contēnerim⁹ cui cuiuspiā temporalis dñi amicitiā copulatā: dum dignaret superior suis inferioribus huiuscemodi societate ꝯiungi. Ut aūt ostenderet qualē mā sionē exquirit a nobis in ipso: de dilectionis effectu seu de ꝓbata dilectione reiterat: cum ꝑ dilectionē simus in ipso ꝛ in patre / ꝛ ipse pater in nobis. [Qui hꝫ mādata mea ꝛ seruat ea / ille est Joan. 14.
qui me diligit.] Omis querulatio tollit / omnis excusatio abrogat: si dixerimus ꝙ nō possumus aut nescim⁹ christū diligere: cum eius non sit eo affectu sentiēda seu existimāda dilectio: quo pater filium ꝛ mater filiā: quo se diligunt cōiugati quo cognati: quo ꝓximi siue amici. Segregat⁹ est ab isto christi dilectionis effectus. Et quoniā paucis experiri datū est hmōi dilectionis dulcedinem: dilectionē ne cōmunitas hominū frangeret / posuit in eo quod oībus pōt esse cōmune: scꝫ in obseruātia mandatoꝝ / dicens: Qui habet mandata mea ꝛ cōseruat ea / ille est qui me diligit. Qui habet mādata per cognitionē ꝛ per iussionem imposita collo suo: ꝛ seruat per amorē ꝛ cautelā in ꝓhibitis / ꝛ per actionē in faciendis. Et mādata eius grauia nō sunt. Quis igit cau 1. Joh. 5.
sabit christi nō posse seruare mādata ī cautela ꝓhibitoꝝ: cum nil ꝓhibeat nisi quod est ipsi cōdite nature ꝯtrariū / moribus absonū / anime corporiqꝫ nociuū? Quis se ꝯtinere nō poterit a ruina: cū continendi per existentiā quā habemus in christo sit donata facultas? Quis se ꝓteget excusationis suffugio nō ꝑficere mandata nature consentanea: ꝛ ipsam vltra ꝙ̄ sit cōdita decorantia? Quō impossibile dicit quod est de sui natura bonū / quod est vtile / quod est pulchrū / quod est aptū / quod gratū oīm creatori: quod ipm̄ seruatorē ꝓuehit ad supna? In quo ad christū posita ꝛ ꝓbata dilectio: qꝛ seruās mandata mea ipse est q̄ me diligit. Cui tanta vicissitudo dilectionis a tāto dño reddit. [Qui aūt diligit me diligetur a patre meo. Et ego diligā eum ꝛ manifestabo ei meipsum.] Qui diligit filiū / ꝛ a patre dilecti filij diliget. Experimēto claret ꝙ regis cuiuspiā filiū diligētes ꝛ honorātes / ꝙ diligunt a rege: letoqꝫ vultu suscipiunt cū adeūt.

Nec solū pater diliget: sed dilect⁹ filius dilectores effectiuo ꝓsequif amore. Scriptum est enī:
Prouer. 8. Ego diligentes me diligo. Nā ꝛ ego diligā vna cū patre meo eū: ꝛ manifestabo ei meipsum. Uera dilectio nō habet secretū: nō habet occultū. In manifestatione ad dilectū tota fit. Ecce christi effectiu⁹ amor manifestare seipsū: nō a patre aliū a substantia: quis aliū in persona: quis incarnatū ex assumpta natura. Ac ꝑ hoc cui manifestus est filius: manifest⁹ erit ꝛ pater: ꝛ qui cū patre ꝛ filio vnus est spūs. Magn⁹ nostre dilectionis ꝓcessus: in altissimis ꝛ ineffabilib⁹ terminatur. Dilectionē oportet fieri ꝑ effectū in obseruantia mandatoꝝ. Si quis mandata seruando diligit filium: diligef a patre ꝛ filio: cum effectu manifestationis totius trinitatis: ad ꝑfectionē totius interminabilis beatitudinis.

¶ De manifestatione christi et mānsione trinitatis apud electos: eorū dilectione supposita et paracleti perfecta doctrina cū hereditate pacis: Secūdū ioannē solum. Ca. IIII

Fit in desyderio anim⁹ hois veroꝝ bonorū: cum audit fieri posse participē: et gaudet cū de summis bonis audit eloquium: ꝛ affectus in ipsis modū participationis inquirit. Hinc cū dixit iesus se ostensurū ꝛ manifestaturū suis electis discipulis: et nō mūdo: ad affectū ꝛ desyderiū audientiū alios mouit: quorū vnus inter ceteros excitatus de modo mani-
Joh. 14. festationis interrogat. [Nā dicit et iudas nō ille scariothis: Dñe quid factū est: qꝛ nobis manifestaturus es teipsum ꝛ nō mūdo?] Causaꝫ querit: vt ad modū veniat. Quid factū est: q̄ causa subest ꝓ nobis: aut quid factū est aduersi pro mūdo: vt de te nobis manifestatiōe facta mundus ipse priuef? Quid factum est: id est quō nobis manifestatio fiet: ꝛ mundus vsquequaq; carebit? Interrogat hoc iudas ꝯfitens: diligēs ꝛ sequens ꝛ amator optimi: nō ille sequēs et negās immo necās amore pecunie: scariothis enī erat mercedē non diuinā: sed humanā amplectens. Bon⁹ iudas de bonis eternis interrogat: seꝫ qualiter manifestatio christi fiat in electis: qualiter denegef in reprobis: ad satagendum ꝑ electione atq; ꝑ reprobatione cauendū. Om̄e studiū solertis animi ꝛ ꝯtendentis captare celestia versaf scire quid ꝓ electione faciat: quid ꝟo ꝓ reprobatione deuitet: quoniā donū ꝛ pax est electis dei: sed reproboꝝ pars erit in stagno ardenti. [Respōdit iesus et dixit eis: Si q̄s diligit me: sermonē meū seruabit. Et pater me⁹ diliget eū: ꝛ ad eum veniemus: et mānsionē apud eū faciemus.] Edisserit manifestationē fieri ad electos: subticens negatā ad reprobos: sed non est aliquid affirmatū: quod nō habeat ex cōtraria causa negatū: neq; aliqd negatū quod ex aduersa causa affirmatū. Dilectio quidē in electis ꝛ ex eis manifestatiōis est causa: quis alicui nostre cause seu date occasioni: quis iuste: diuine bonitatis largitio nō subiaceat. Dilectio quidem supraposita est velut in signo in obseruātia mādatoꝝ. Acsi cū conditiōe indiceref. Si diligitis me: mādata mea seruate. Et velut in manifestatiōe: an sit qui habet mādata mea: ꝛ seruat ea: ille est q̄ me diligit. Nunc ꝟo dilectio si est: edicitur ꝑ effectū. Si quis diligit me: sermonē meum seruabit. Nescit feriari dilectio: in actione tota est vbi dilecti nouerit voluntatē: ocio caret: acidiā ꝛ tediū ꝓcul pellit: seruat in memoria: seruat in opere quod de dilecti pendet arbitrio: nō examinat decretū: nō discutit verbū: non patif tedium in sermone: nō ꝯtradicit imperio: ad seruandū vigilat quod accepit sancto mādato: nec graue indicat etiā si ponderat quod iniungif a dilecto: amaruꝫ in dulce vertit qui veraciter diligit: difficile in facile traycit: etiā consueuit impossibile aliqū tentare: ꝛ iussum diligit in dilecto: ꝛ dilectū in iussu veneraf. Sed fiet ꝑamplius ꝛ ꝑfectius sine cōparatione retransitio in diligentes actiuos: quoniā si quis diligit me: sermonē meū seruabit: ꝛ pater meus diliget eū: ꝛ ad eum veniemus ꝛ mansionē apud eū faciemus. Diliget pater sui filiū amatorē: sed nec ipse filius ab ipsa dilectione leclinatur [illegible] hoc: quoniā ad eum veniemus ꝛ mansionē apud euꝫ faciemus. Ubi etiā spiritussanctus includif: nam deus pater cum filio alia extranea dilectione nō diligūt nisi dilectiōe spiritussancti: cū quo eternaliter vnū sunt. Et mansionē apud eū faciem⁹. Ecce retributio supra modū: supra speratū: supra dignum: supra meritū: supra intellectū: ꝛ omne cōprehensibile: facta dilectioni nostre: ꝙ diligat pater: diligat filius: diligat spiritussanctus: ꝙ et ipsi veniāt: ꝙ mansionem apud nos faciant. Non patet vocatis ad veniā excusationis suffugiū. Nō adest ꝓfessoribus fidei christiane causationis remediū. Nemo de indito labore querimoniā paret. Nemo queruleꝫ de impossibilitate saluādi. Nemo causam inueniat: ꝙ deo placere nō possit. Null⁹ cūcteꝫ ꝙ iustis meritis nō sint ineffabilia ꝓmia ꝓparata. Nemo desperet nō posse premia ꝓmereri. Diligat: si diligit: seruet imposita: imo si diligit: oīno seruabit. Actiu⁹ enī est penitus verus amor. Si diliget ꝑ actionē possibilē: penitus diligeꝫ. Ad dilectū diligentis erit aduētus: totius videlicet trinitatis. Et si parū estimaref aduentus: cū multi adueniāt ꝛ recedant: cōtinuabitur mansio. Et mansionē apud eū faciemus. Mansio prima per gratiā: secūda per gloriā. Et cum ante dictum sit: mansiones in domo patris mei multe sunt: quoniā in multis illis manebimus per gloriā: in quibus ꝛ apud quos mansionē fecimus primo per gratiam. Responsum est questioni atq; querēti ꝙ iesus sit manifestaturus se ipsum electis suis: ꝛ nō mundo: vt manifestatio illa sic esse credatur: ꝙ ad electos suos sit toti⁹ trinitatis aduētus: ꝛ mansio eterna ꝑsistat ea visione perspicua: vt omne tollatur enigma: ꝛ euacuetur quod ex parte: ꝛ vt cogniti sunt electi: sic deum cognitorem agnoscant: iuxta quē manifestationis sensum locut⁹ est paulus: Uidem⁹ nūc 1. Cor. 13.

per speculū in enigmate: tūc aūt facie ad faciē. Nūc autē cognosco ex parte: tūc aūt cognoscā sicut et cognitꝰ sum. Qui nō diligit me/ sermones meos nō seruat. Et isti sunt mūdus: cui nō se manifestaturꝰ est Christus: qm̄ sermo dei viuus est et efficax: et penetrabilior omni gladio ancipiti: totus ad diuisionē a visibilibꝰ ꝛ materialibus et corruptibilibꝰ tendēs: q̄ mūdi amator nō contēnit: qꝛ mundū/ nō deū creatorē diligit. Proinde mūdo visibili copulato non fiet manifestatio christi/ nō trinitatis aduētus/ non ipsiꝰ mansio apud eū. Hoc quidē federe nobiscū agit: vt si diligamus christū/ sermonē eiꝰ seruantes: ꝙ tota trinitas apud nos velit eternā facere mansionē. Sed qui nō diligit regē/ odio habebit ꝛ legē: quam si aliquando seruabit: nō amore iusticie/ sed formidine pene: nō amore regis quē nō diligit/ sꝫ timore quo sibi cauet/ ne ꝑuaricans tormēta patiat. Et ne crederet ꝙ sermo dūtarat hoīs contēptibilis esset: ꝙobrem ꝛ sermo cōtemnēdus: negauit esse humanū/ nisi humana voce platū: sed asserit esse diuinū. [Et sermonē quē audistis/ nō est meꝰ.] Nō meretur puri hoīs seruasse sermonē totiꝰ trinitatis mansionē: neqꝫ nō seruantes ꝙ intermina bilis pena sequeret. Nec esset reuerētia tāta colēdus. Sed cū affirmat ꝙ sermo sit patris eterni mittentis ex ꝑe filiū: in obseruātia/ in om̄i reuerentia/ in om̄i cultu esse auditoribus debet. Terrorē incutit ne in ꝑuaricatiōe fiat/ tergiuersatio nulla patet. Ait em̄: [Sꝫ eiꝰ q̄ misit me patris:] apud quē deū patrē ne factiōe sermonis nulla excusatio locū habet: nisi aut vitio nō correctis/ aut misericordia vere penitētibꝰ aderit. Reseruat iesus ad docendū multa mittēdo paracleto: qui nō lingua/ nō sono vocis/ sed in subitatione lumē veritatis ꝛ gratiā infundēdo docebit: et ea q̄ christus docuit/ declarabit. Nam ista q̄ christꝰ docebat/ illoꝝ animos excedebāt: idcirco adiecit: [Hec locutꝰ sum vobis/ apud vos manēs:] scꝫ lingua humana ꝛ sonabili voce. [Paracletꝰ aūt spūssctūs quē mittet pater ī noīe meo: ille vos docebit oīa: et suggeret vobis oīa q̄cūqꝫ dixero vobis.] Manēs in carne cū ap̄lis spōte mortalꝭ existēs/ ista tanꝙ diuina more humano loq̄bat. Sed spūs paracletꝰ optimus ꝯsolator: quē pater misit in nomine filij/ videlicet in virtute fidei ꝛ inuocationis eiꝰ: ille docuit oīa/ q̄ nō docuit filiꝰ: ꝛ suggessit inuisibili suasione: vt incūctāter tenerent atqꝫ crederent quecūqꝫ etiā ipse filiꝰ humanatus edixerat. Liquet plurimā doctrinā reseruatam paracleto/ ꝛ fidē firmandā in cordibus de christo/ ꝛ de ipsiꝰ doctrina indubitatā suggestionē. Et cū suggestio ꝑtineat ad inferiorē: et sepe accipiat in reprobā partē: ꝛ inuisibilis aduersarius suggestiones immittit: nō tamē paracletus aliquo diuino/ aut separatis substātijs/ aut vnitis spiritibus/ aut quibuscūqꝫ creatis est credēdus inferior: equalis em̄ est per oīa in diuinis: et incomparabiliter atqꝫ infinite oīa creata trāscendit. Nec eiꝰ suggestio in alterā a bonitate partem insflectenda est. Quod em̄ eterne atqꝫ naturaliter bonū est/ flecti nequit in alterā partem: nec aliter agere ꝙ ꝑfectā deceat bonitatē. Sed humanatꝰ et humiliatus dei filiꝰ in nostra mortali carne: nisi ꝑ humilia verba humilesqꝫ actiones de seipso a patre et spūsancto ꝓnunciare nō potuit atqꝫ voluit. Idcirco hec dixerim/ ꝙ spūssanctus a patre et filio cū venerit aut missus fuerit/ dicta ipsius christi dei filij suggesturus/ docebit et suggeret: docebit mundū docta per filiū: suggeret dicta per eū. Etenim multa dixerant apostoli a spūsancto ineffabili et inuisibili modo: que nec christus ore docuit: nec in audiētiū cordibus inspirauit: nec euāgelica cōtinet scriptura: ꝛ diriuata sūt ad posteros: vt vsqꝫ in hodiernū diē in ecclesia orthodoxa sacris obseruationibꝰ currāt. Paracletꝰ cōsolator dicit: cōsolatio vero in pace fundat: nulla porro adest cōsolatio ꝑter pacē. Pax vero aut ē ī opinione/ aut ī veritate. Una falsa/ reliq̄ vera: q̄ ꝑterꝙ a deo aliūde nō ꝓuenit: que in hoc tempore humane seu rationabili anie/ in virtutū amore atqꝫ actione cōcedit: in futuro speculationi diuinitatis immediate reseruat. Et ne tabescerēt ex recessu ipsius saluatoris: aut ꝛ diffidētes ad intellectū alta docētis: ac etiā crederēt nō diligi/ ꝓut videbāt se a christo corꝑaliter separari: pacis hereditatē adiecit dicēs: [Pacē relinquo vobis: pacē meam do vobis. Nō quō mūdꝰ dat ego do vobis.] Pax sū atqꝫ pacificꝰ q̄ nō exercere litigia noui/ sed oībꝰ euāgelizare pacē. Uadēs vobis relinquo pacē: ī me mortales vos oēs vere credētes recōciliās cū supnis. Et vna cū patre et spūsctō pacē meā do vobis: nō ea lege qua dat/ qua reaccipit/ q̄ querit/ qua vult/ qua vtit mūdus: sed eo pacto quo deū illā et qualē impartiri decet: et eo fine quo donū diuinū/ quod est pax diuina/ debet dirigere acceptores. Est em̄ pax supeminens donū/ accōmodatū vrgente necessitate pamplïꝰ vsibus hoīm: sine qua omnia turbata cōsistūt: cū qua nullus peruertit/ sed omnis tranquillat ordo. Nullus autē expedientior aut magis necessarius rerū vsus/ ꝙ ille qui terminat in frui: nō create substantie/ sed infinite deitatis. Ac per hoc oportet ꝑnoscere duplicē esse pacē/ humanā atqꝫ diuinā. Humanā accōmodatā ad quietū vsū humanarū rerum. Diuinā vero vt perueniatur ad fruitionem diuinorū. De qua optatiue et indistincte dicebat Apostolus: Et pax dei que exuperat omnē sensum/ custodiat corda vestra ꝛ intelligentias vestras/ in christo iesu dn̄o nostro. Phil. 4. Et iesus christus deus est qui dicit: Pacē meam do vobis: quā mūdus nō potest habere/ accipere neqꝫ dare: cū omnē humanū sensū/ etiā audacter dixerim/ ꝛ angelicū exuperet: tanꝙ supereminens donum et transcendēs/ segregata bonitate/ omnē bonorū largitionē: cū nil sit hominibus mortalibus aptius atqꝫ vtilius/ ꝙ cū creatore omniū esse pacificū: et habere pacem

cũ dominatore vniuerse terre: que facta est per
mediatorẽ dei ⁊ hoim: ⁊ per specialẽ hominẽ Je
sum christũ: qui nõ dat pacẽ sequacib⁹ suis pro
ut mũdus amatorib⁹ suis: quã mũdi pacẽ dene
Mat.10. gat se daturũ, dicens: Nolite putare qm̃ veni
mittere pacẽ in terrã: Nõ em̃ veni mittere pa
cẽ, sed gladiũ. Pax quidẽ mundi est, ⁊ que a mũ
danis inquiritur, corporis imperturbabili sanita
te potiri: supabundantẽ rerũ vsum habere qui
etum: ex nulla rerũ parte turbari: carere hosti
bus, aut ipsos debellare, aut tenere subiectos.
Ad quam obtinendã, cũ prudentia et iusticia et
fortitudine ⁊ temperantia om̄is amatorum mun
di certauit intẽtio. Sed nec ex omni parte pos
sessa est: et si in parte rerũ seu tẽporis illam cu
pienti accessit: nõ relata est ad eum finẽ boni, in
quo mortalibus permissa est possideri. Sic ⁊ p
illa casso labore sepe certatũ est. Pax autẽ quã
asserit se daturũ, est ad deũ ordinatus affectus,
ab omnibus corruptibilibus segregatus, eius
volũtati vsqꝫ ad mortẽ inexceptuate obediẽs, et
recõciliatio facta cum deo in merito sanguinis
christi pacẽ dantis. Nõ em̃ expedit christo pa
cem habere nobiscũ, sed nobis cũ ipso. Nec est
in offendentis, sed in offensi officio dare. Ac p
hoc amator hoim christus dat pacẽ nobis, non
accipit: qꝛ ipse pace nostra nõ indiget. Ipse de⁹
offensus a nobis, semp inoffense consistens ad
nos. Dat igit pacem qua ordinate cũ deo viua
mus: dat pacẽ in sanguine in quo recõciliati su
mus: pollicet pacem eternam, qua in eternũ be
ati cũ ipso maneamus. Hec non mundi more,
sed diuino et ineffabili modo datur.

¶ Reiterat iesus de propellẽda tur
batione: subijciẽs causã: et suã omni
modã innocentiã profitetur: secun
dum Joannẽ solum. Capitulũ v

Joan.14. Dixerat pauloante discipulis, quod nũc
p sisa verba dicit: [Nõ turbetur
cor vestrũ, neqꝫ formidet. Audistis
qꝛ ego dixi vobis: vado ⁊ venio ad vos] Ergo
nõ turbãdũ neqꝫ timẽdũ si vadit ad patrẽ, et ve
nit ad electos, auxiliari⁹ ad pugnã: imo totã sua
virtute pactur⁹ ⁊ pstatur⁹ in opportunis om̃ib⁹
gratiã ⁊ sufficientiã: sed nec turbãdũ, imo gau
dẽdũ. [Si diligeretis me, gauderetis vti
qꝫ, qꝛ vado ad patrẽ: qꝛ pater maior me est.] Alii
dixit: Si diligitis me, mãdata mea seruate: nũc
vero dicit: Si diligeretis me, gauderetis vtiqꝫ.
Diuersis effectibus est probãda dilectio: exte
riori, vt seruent dilecti mandata: interiori aũt,
vt in ei⁹ psperitate letemur. Laborauerat chri
stus vt homo: regrediebatur ad patrẽ, exaltati
onẽ super omnẽ creaturã, ⁊ omnes homines et
angelos recepturus ab eo: quia maior ipso erat
eo ꝙ homo: nã quia deus, equalis p omnia pa
tri: Et vt tota ratio gaudij refunderet in eos,
gaudere debebant: quia pater homine christo
maior. Plus cõfert vobis ex forma dei, ꝙ ego
cõferre possim ex forma seruili: qꝛ pater maior
me est. [Et nũc dixi vobis priusqꝫ fiat: vt cũ fa
ctũ fuerit credatis]. Prenũciatio christi disci
pulorum corda futurorum astruebat ad fidẽ: vt cũ p
missum deuenisset in factũ: ocyus imo inelũctã
ter crederetur, qꝛ fuerat ani predictũ. Prophe
tie quidẽ que de christo et eius corpe mystico p
cesserunt: cũ cõspecta sunt facta, audientiũ cor
da incredulitatẽ facili⁹ inclinarũt. Sic Christ⁹
ante pdixit: vt cũ factũ fuerit, prestetur indubi
tata fides. Moderat suos sermones iesus, ne i
plus effluat ꝙ expediat: aut ꝙ pcipere possit au
dito, dicẽs: [Jã nõ multa loquar vobis
cũ. Quia nõ plus expedit: plus capere nõ po
testis. Coartor vndiqꝫ nimis. Inimic⁹ qui me a
iuuẽtute mea expugnauit, in me nũc acri⁹ seuit:
bello acriori conferendũ est: meã corã vobis p
fiteor innocentiã. [Uenit eni princeps
huius mundi: ⁊ in me nõ habet quicqꝫ.] Ut ꝗ
si recompingenter diceretur: Ut quid prelium
istud in parte gerit? vt quid bellũ in toto? vt ꝗd
ista cruoris effusio? vt ꝗd seua ista mors? vt ꝗd
huiuscemodi crucis opprobriũ? vt quid cum la
tronibus deputatio? Uere in me nõ habet ꝗc
ꝗ. Sꝫ paterna iussio ⁊ filialis dilectio hoc fece
rũt. Proinde dicit: Cũ inuisibilis hostis nihil
in me inueniat sui iuris: attamẽ hoc bello cõfe
rendũ est: [vt cognoscat mũd⁹, qꝛ diligo
patrẽ: et sicut mandatum dedit mihi pater, hoc
facio.] Alibi scriptũ est, cũ disceptaret in tẽplo
Nũc princeps mũdi huius eijcietur foras. Et Joan.
hic quidẽ dicit: Uenit em̃ princeps mũdi hui⁹:
et in me nõ habet quicqꝫ. Mundi princeps an
tiquus est hostis: qui cepit in mũdo ex primis
subactis parentibus dominari: et principatum
accepit eo iure quo sibi spõte tradidit male sua
sus Adam. Sed per plus petendi auiditatẽ i eo
in quo criminis originalis aut actualis nihil in
uenerat, eijciendus erat. Qui cũ venit congres
sum habiturus cũ Christo: nihil sui iuris inue
nit in eo: Nam omne peccatũ siue delictũ ma
gnũ vel paruum, de iure diaboli est. Superfluũ
autem est christũ excusare a crimine: ⁊ istũ luci
dissimũ solem velle nostris luminaribus redde
re clariorem: atqꝫ verbis importunis immacu
labilẽ iustificare iusticiam: et omnis boni fon
tẽ viuũ ex cenosis quasi riuulis reddere purio
rẽ. Quid em̃ de christo p sua innocentia est ali
ud differendum, nisi tenendũ ꝙ peccare nõ po
tuit: nec aliquo mõ a sua bonitate deficere: nec
desistere ab expediẽdorũ factione bonorum?
Quid igit i christo erat quod posset ad diabo
lũ ptinere? Un huic original macula: ꝗuis ei⁹
caro fuerit ex traduce: sed traducta de sanctifi
cata p spiritũsctm̃ virgine matre? Un huic ali
quid de lege peccati: quẽ nullũ potuit macula
re delictum, nullũqꝫ turpare peccatum? Unde
obliquari potuit immutabilis rectitudo? Un
de huic aliquid adhesit de mũdo, quẽ fecit: qui Joh.1.
eum non cognouit: de quo suum regnũ esse ne Jo.18.
gauit? Unde huic superbia, ꝗ humiliauit semet Phil.2.
ipsum factus obediens vsqꝫ ad mortẽ? Un inui
dia, qui venit p omnibus dare animam suam?

1.Pe.2. Ubi huic ira seu impatiẽtia: q̄ cū malediceretur
nō maledicebat: cū pateref/ nō cōminabatur?
Ps.87. Ubi acidia: q̄ fuit i laborib⁹ a iuuẽtute sua: ꝛ fati
Joan.4. gatus ex itinere sedebat sup samaritanū fontẽ?
Ubi auaricia: q̄ pro nobis fact⁹ est egen⁹ ꝛ pau
Mat.4. per? Unde gula: qui ieiunans quadraginta die-
bus et noctib⁹ in deserto: et cū esuriret/ nec legi
mus ilico soluisse ieiuniū? Unde carnis petulā
tia: q̄ castissima et sanctificata traducta de vir-
gine facta/ vnita deitati? Ac p hoc q̄d i hoc ho
mine querere habet hostis antiqu⁹? Uenit eñ
princeps hui⁹ mūdi: ꝛ in me nō habet quicq̄: sꝫ
vt cognoscat mūdus q: diligo patrẽ: cuius dile
ctio in hūc me fecit venire cōgressū/ vt certem
equitate nō vi: patiẽtia/ nō potẽtia: nō in forma
dei/ sed in forma serui li cū principe mūdi: qui in
me quod possit arguere atq̄ damnare/ nō rep-
perit quicq̄. Et sic dedit mihi pater mandatū
de congrediendo cū principe mundi: qui cū me
innocentem sua inuidia et astutia tradiderit in
mortem: amittat quā diu iprobus princeps te-
nuit potestatẽ. Et sicut mādatū dedit mihi pa-
ter de congrediẽdo p penas et opprobria et cru
cis mortem cū huiuscemodi principe mundi:
sic nō aliter facio. Nō eni est fidelis serui ꝛ obe
dientis filij/ aliter mandatū exequi q̄ prout a su
periore positū est: Igitur sic facio. Et sicut in
ipso diabolus mūdi princeps nil sui iuris ha-
bebat/ sed secū congrediebaf paterno manda-
to: sic nec est in christū peruersa cogitatione im
pingendū ab hominib⁹/ cur ita incessit: cur tot
et talia sustinuit: cur ab omni delicto imunis sic
corpe conflictus est: cū ipse aliter etiam in mini
mis nō fecerit/ nisi put a patre in mādatis ac-
Joan.6. cepit. Sepe nāq̄ dixit: Nō veni facere volūta-
tẽ meā/ sed volūtatẽ eius q̄ misit me patris. To
tus est liber a causatiōib⁹ hoim: qui nō egit ali-
ter q̄ a superiore accepit: sed sicut dedit man-
datum superior/ sic inferior executus est. Tota
obedientia est ex nullo causanda: si put accipi-
tur/ effectui traditur sanctū mandatū. Qui om
nẽ intentionẽ preceptoris in mandato cogno-
uit: virutẽq̄ mandati nisi iuxta cognitionẽ hu-
iuscemodi nō aliter exequatur. Etenī velle man
data sancta perficere/ modū eque vt et factum
oportet intendere. Et obedire p omnia satagẽ-
tes: ne in nobis aduersarius noster cum ineui-
tabilis congressus ingruerit/ aliq̄d sui iuris in-
ueniat: vt quisq̄ de se verā hanc possit proferre
sententiā: Uenit eni princeps mundi hui⁹: et in
me nō habet quicq̄.

¶ De mutatiōe loci christi suiq̄ʒ col-legij in designatiōe trāsitiōis ad euā-gelīū: secundū Joannẽ/ mattheum/ marcum et lucam. Capitulū VI

Actis cena/ lotione pedū/ sui corpis sa
cramento/ multa cōmonefecit: anteq̄
de cenaculo et de hierusalẽ egredere-
Mat.26. tur. Quid predixit? [Surgite eam⁹ hinc.
Joan.14. Et hymno dicto exierunt in montẽ oliueti seu
oliuarū.] Ipse dux belli nouiq̄ certaminis: ipse
termin⁹ figurarū et vmbrarū/ formaq̄ verorū:
pmo surgẽs suos tyrones alloquif dicẽs: Sur-
gite eam⁹ hinc. Surgite qui sedistis: q̄ mandu
castis panẽ doloris/ corpus scꝫ meū/ de primo
immolandū p vobis. Surgite ppere: q: illū pa
nẽ viuū manducastis/ qui dolores p peccatis:
omniū a die cōceptionis sue in corde portauit
et dolore sensibili cōfixus in cruce dolebit. Sur
gite animo vigilanti in pmptitudine spiritus.
Surgite/ mentes vestras ad superna erigite. Cō
tẽplamini magis intuitu quid egi: q̄d sim actu-
rus pro redẽptione generis humani. Eamus
hinc ab isto cenaculo/ vbi vet⁹ celebratū est pa-
scha pro trāsitu quẽ facturus sum de hoc mun
do ad patrẽ: et pro trāsitu quẽ facturi estis vos
subsequi p vestri: a veteri lege in nouitatẽ vite/ a
figuris ad veritatẽ/ ab vmbris ad claritatẽ. Ea-
mus a cenaculo vbi vestri pedes loti sunt: ne ite
rū puluis terrene cupiditatis inhereat/ qui ab-
stersus est. Eamus hinc vbi accepistis panẽ ce-
lestem ad confortationẽ infirmitatis vestre: non
eñ iterū tabescere decet ocio spūaliter confor-
tatum. Eamus ab hierusalẽ vbi pro morte vita
damnabitur: vbi florebit iniquitas ppulsa iu-
sticia. Eam⁹ ab hoc manufacto templo vbi cor
poraliter adoratur: nam templa spūalia sunt de
primo cōstruenda: et alia edificanda hierusalẽ
ciuitas: cuius participatio ciuiū sit in verū et in
vnū deū et vnigenitum dei filium incarnatum:
cuius muri nulla possunt arietatione dissolui:
cuius lapides non diruanf: que nullo vallo in-
terposito ab hostibus angustef: que non pro-
sternatur ad terrā/ sed erigatur in celū: ꝛ pacto
mysterio seculi supra illum ascendat/ que nulla
possit obsidione deleri. Surgite igitur eamus
hinc. Et quo itur? Et hymno dicto/ exierunt in
montẽ oliueti. Predixerūt hymnum ad iter: vt
processus sit in noie dñi/ et ad laudẽ eius q̄ cun-
cta bona disposuit ab eterno. Uenīut ad mon-
tem optima qualitate distinctū: quia oliuarum
mons altum dicit a hierusalẽ terrestri. A syna-
goga et a lege venitur ad alta. Et quāuis illa in
monte: mons oliuarū in altius ferebaf: vt omni
no ecclesia q̄ synagoga habeaf excelsior. Sed
qualificabaf oliuis/ ex quibus olei fructus per-
cipitur. Oleum fomentū est luminis: liquorib⁹
omnib⁹ supernatat/ lenit/ vngit/ affert quādoq̄
medelā. Pascibilia et potabilem aquā condit:
vt ex his qualitatib⁹ in spiritualem traiectis in-
tellligentiam/ credamus constare orthodoxam
ecclesiam: ad quā completo hymno veteris te-
stamenti per christum et apostolos est celebra-
tus accessus. Ac etiam omnem christianum de-
bere his qualitatibus insigniri quas oleū ha-
bet: a quo put vngit/ christus appellatus est: ꝛ a
christo christianitas dicta est. Nec aliud dixe-
rim recessum a hierusalẽ et accessum ad montẽ
olei: q̄ deserendā synagogā: ꝛ de primo christi
anitatẽ esse condendā: secundū quā saluandos
oportet esse mortales. Ac p hoc sic dictū et fa-
ctū est: Surgite eam⁹ hinc. Et hymno dicto exie

runt in mõtẽ oliueti. Ut etiã ex his ꝓstet bñ agẽ
di forma credẽtib⁹ agonistis: vt surgam⁹ ⁊ eam⁹
ad bona/ si nos male iacere cognouim⁹: ⁊ a bo
nis ad meliora nisi ꝓficiẽdi patet iter/ donec i q̃
ꝗ optima veniam⁹. Nõ iacebãt hi/ sed sedebãt
intẽti ad doctrinã et ad dulcia verba magistri.
Sed ꝑtinet sessio ad quietẽ: surgẽdũ est ad op⁹
cũ de bñ operãdo ẽ ꝑcepta doctrina. Frustra
est doctrina de morib⁹/ si nõ deueniť in opus.
Precedit opationẽ lectio: ꝓcedit i orõne: prece
det ⁊ ꝯtẽplationẽ. Legisti ꝑ te: audisti a docto-
re q̃d operis: q̃d ores: q̃d intẽta mẽte cotẽplã
dũ sit. Igiť surgendũ ꝓperandũq̧ ad ea q̃ vidi
cim⁹ ex lectione siue doctrina. Et spõsa inuitať
a spõso/ vt surgat ⁊ ꝓperet/ ⁊ vt oret: ⁊ vt contẽ
pleť foramina ⁊ cauernã q̃ ꝑ redẽptione huma
na/ spõseq̧ sue spõsus ipse portauit. Comestus
erat panis doloris/ legaľ scʒ ⁊ euãgelicus. Ille
doloris erat: q̃ nemo ex toto legẽ illã ꝑfecerat:
⁊ nemo ex illo satiabať ad plenũ: ꝙꝙ et azym⁹
esset. Et euãgelic⁹ panis ꝙꝙ viu⁹ de celo descẽ
derit: de ꝓximo valde in acutissimis doloribus
futur⁹ erat/ penalibus quidẽ: ⁊ nostros i se latu
rus. Surgendũ quidẽ erat/ et ad alia ꝓperãdũ
Sessio/ surrectio/ itio/ serie optima disponũtur
Sessio ad doctrinã percipiẽdã/ surrectio ad in
tellectũ: itio fit ad ea q̃ precepta sunt.

¶ Quod oẽs christiani sunt ex chri-sto et in christo: sine quo nihil rectuʒ agunt: in quo manentes multũ fru-ctum afferunt: secundũ Joannẽ so-lum. Capitulũ VII

Egressus iesus a Hierusalẽ cũ vnde-
cim discipulis suis/ i oliueti mõte ꝯse-
dit: eos de altissimis ⁊ necessariis in-
struẽs: nõ affectus pauori ꝓxime captionis ⁊ se
ne future mortis: quã infallibiliter sibi immine
re cernebat: nõ necessitate aut potestate inferẽ
tiũ/ sed volũtate sui suscipiẽtis. Nec a doctrina
cessabat: nisus ostẽdere q̃ colligatio/ q̃ vnio/ q̃
coniũctio/ q̃ ꝓximitas/ que agẽdi potentia/ que
actionis vtilitas/ que pactio inter ipsũ et disci-
pulos subsequos christianos existeret/ dicẽs:
Joan.15. ⌊Ego sũ vitis vera: et pater me⁹ agricola
est.⌉ Per similitudinẽ loquiť/ vt ad ꝓprietateʒ
traiiciat: quia viti se assimilat in naturalib⁹ su-
is: vt ostendat quid ꝓpriũ faciat per gratiã fi-
delib⁹ suis. Uitis vera Christ⁹ est: vt dei fili⁹ ab
eterno plantata in patre/ vt hõ ex tẽpore vnita
deitati: i veritate fructificãs: q̃ ipse veritas est
in veritate se diffundẽs in palmitib⁹ suis: in ve
ritate culta: q̃ pater eius agricola est. Si pater
agricola: igitur agrũ habet. Si hanc vitẽ co-
lit: ergo vitis in agro. Ager ecclesia. In eccle-
sia manet christus/ qui est vera vitis. De forma
serui/ nõ de forma dei sermo decurrit. Non eñ
est vitis vt deus: neq̧ coliť a patre/ ꝑ oĩa sibi
equalis existens. Nec aliqua similitudo impo-
niť deitati: velut ꝓpheta negat ei silitudinẽ ali-
Esa.40 quã esse ponendã/ dicẽs: Cui similẽ fecistis deũ?
aut quã imaginẽ ponetis ei? Est vitis christ⁹:
et pater in eo agricole facit officiuʒ: ꝙ nec vera
vitis sine palmitib⁹ est: q̃ sunt in cõsyderatione
agricole/ an ꝓcidanť aut cõseruenť in vite. Eñ
⌊omnẽ palmitẽ i me nõ ferentẽ fructũ/ tol
let eũ. Et oẽm q̃ fert fructũ/ purgabit eũ/ vt fru
ctũ plus afferat.⌉ Uitis christ⁹. cui⁹ palmites
sunt oẽs fideles ei⁹. Sed palmes q̃ ex ista vite
nõ fert fructũ dignũ in vite: ab ista tolleť velut
ram⁹ siccus ab arbore ꝓcidiť: q̃ vena latẽs hu-
moris/ q̃ ab arboris trũco in ramos diffundiť/
in pũcto terminata ẽ ne diffundať. Fructũ vo
ferẽs seruabiť in arbore: atq̧ purgabiť ab im-
pertinẽtib⁹ ⁊ a maculosis/ vt fructũ pl⁹ afferat:
nõ solũ in quãtitate/ sed etiã in ꝓciositate. De-
cet eñ ex ista mũdissima vite ramos mũdos ꝓ
cedere: atq̧ fructũ emanare mũdissimũ/ aptũ re
gno celorũ. Uinearũ cult⁹ ostẽdit scire querẽti-
bus/ ꝙ purgati palmites cultorio more/ ad am
pliorẽ fructũ turgescũt in gẽmis. Et vnã ꝓces-
sisse purgationẽ i verbo factã ostendit. ⌊Jam
vos mũdi estis/ ꝓpter sermonẽ quẽ locut⁹
sũ vobis:⌉ facile abluituũ/ lenẽ mũdatorẽ/ sua
uẽ purgatorẽ. Saluator aduenit ꝑ suorũ salute
fideliũ: vt ablueret aqua sanctificata ꝑ verbũ:
mũdaret euangelicus sermo ad omniũ absterſi
onem malorũ et totius mundicie cõplementũ:
purgationẽ faceret pater agricola: sanctificaret
deniq̧ spũssanctus. Quis igiť ab auditione di-
uini sermonis abfugiat: si fideliter ⁊ humiliter
audientes emũdat? Non eñ est alius sermo quẽ
quatuor celici notarii cõscripserũt/ ꝙ ille queʒ
locutus est christus: qui sermo vsq̧ in finẽ seculi
erit in ꝓmulgatione/ vt sit in auditione: quẽ qui
in fide actiuorũ audierit/ ab auditu malo non ti
mebit. Si q̃s eñ fere fuerit mũdus: deũ pro se
sollicitũ habet. Sic eñ scriptũ est: Si mũdus ⁊ Job.8.
rectus incesseris/ statim euigilabit ad te. Job
eñ talia dicebat. Sed quis põt facere mundum
de mũdo cõceptum semine/ nisi tu qui solus es?
Et rursus: Nunq̃d iustificari põt hõ cõparat⁹ Job.25.
deo/ aut apparere mũdus natus de muliere? Et
iterum: Stelle nõ sunt munde in cõspectu eius. Ibidem.
Hec idcirco dicta sunt: quoniã nisi per ea q̃ di-
uina ⁊ supra naturã sunt/ mũdicia nõ existit. Si
nos de⁹ asperget hysopo/ mundabimur: ⁊ laua
mur ab ipso/ dealbabimur super niuẽ. Sed quo
niã nihil boni põt esse ex nobis tanꝙ ex nobis: ⁊
est radix nostre ꝓpagatiõis infecta: ⁊ nihil va-
lemus ex nobis velut ex nihilo facti: admone-
mur manere in eo: a quo nisi bonũ exire nõ põt:
nec virtutẽ suã suis negare palmitib⁹. ⌊Ma-
nete in me/ ⁊ ego in vobis. Sicut palmes nõ
põt facere fructũ a semetipso/ nisi manserit in
vite: sic nec vos/ nisi in me mãseritis. Ego sum
vitis/ vos palmites. Qui manet in me/ ⁊ ego in
eo: hic fert fructũ multũ: q̃ sine me nil potestis
facere.⌉ Luce clarior est sententia ex assumpta
similitudine/ ꝙ palmes ꝓcisus a vite fructũ fer-
re non põt: q̃ precisio infusionẽ decidit quã vi-
tis faciebat in palmitẽ. Sic q̃ est ꝓcisus a chri-
sto/ fructũ dignũ germinare nõ põt. Quia cum

sunt vnū vitis et palmes: diuisio in vnitate non
est: et vnitas cū multiplicatꝛ/a seipsa recedit: qm̄
dualitas siue amplius vnitatē deserit. Nulla
fructificādi virtus adest palmiti/nisi māserit in
vite: sic nulla virtus cupiā hoim/nisi manserit
in christo/et nisi christus māserit in eo. Māsio
aūt ista reciproca fructificare in multitudine fa
cit: nō christo/ sꝫ ex christo homini christiano.
Alter manentiū alteruter nō vterqꝫ de huiusce-
modi mansione pcipit fructū: quoniā bonorum
actorū ꝛ creatorū christus omnino nec indigꝰ
est: sed et fructus acquirit qui sine ipso nihil fa-
cere pōt. Qualiter aūt ista mansio sit tenēda/ su
pra declaratū est. Non solū fructificare nequit
ad premiū qui nō manet in christo: sed etiam ad
suppliciū deputatꝛ. Et hoc mōstrat quod sequi-
tur: [Siquis in me nō manserit/ mittetꝛ fo-
ras sicut palmes/et arescet: et colligēt eum/et in
ignē mittent et ardet.] Non est dare tertiū vo-
luntariū seu a voluntate aliquod factū inter vi-
tium ꝛ virtutē: Quis sit aliquid inuenire creatū/
de sui natura tendēs in neutrū: etiā cū possit de-
duci aut in vitiū/ aut in virtutis obsequiū. Nec
potest esse māsio preterqꝫ in vitio extra christū.
Ob hoc ergo dicitꝛ: Si quis in me nō manserit
cū alibi qꝫ in vitio manere nō possit/mittetur fo
ras precisus: quem non christus/neqꝫ alius/sed
ipse semetipsum precidit: sicut palmes quē vi-
tis non abijcit: sed alius ferramēto decidit. Et
foras missus arescet / vt igni sic ad comburen-
dum sit aptior. Et colligent eum ministri iusti-
cie: et in ignem scꝫ eternū mittēt eterne arsurū.
Videamus suppositā preuaricationē: videamꝰ
suppositā diuine iusticie seriē. Si māsio p fidē et
dilectionē non fit in christo: ecce culpa supposi-
ta/ mittetur foras: anathema erit a christo et ab
ecclesia/ quia mittitur foras: ecce ordinata iu-
sticia. Deinde arescet ab omni virtute/ab om-
niqꝫ gratia: vt velut lignum aridum aptius ar-
det: sic aridus bonis colligetur: ineuitabiliter
mittetur in ignem: ardebit eterne: non tamē ad
consumptionē/ ne pena terminū habeat.

¶ Q nō sit māsio christi in nobis no-
striqꝫ in christo: et quis fructꝰ huius
cemodi māsionis: secūdū ioannem
solum. Capitulū VIII

NOn est ista māsio corporalis/vt locus ꝛ
tēpus ex mora/et corpꝰ et mēsurabile
requiratꝛ: sed extra huiuscemodi diffi-
nitione peragitꝛ/quā sub conditione christꝰ enu
Joā.15. cleat. [Si māseritis in me/ꝛ verba mea i
vobis māserint: quodcūqꝫ volueritis petetis/ꝛ
fiet vobis.] Fit māsio i christo ea imagine qꝫ
palmes in vite: nō tn̄ ea ꝓprietate: cū i eo quod
in silitudinē assimilꝛ/ sit notatorū ꝓprietas: sed
in assimilatiōe silitudo: i assimilatis vero effe-
ctuū veritas. Igitur maneamꝰ i christo p ipsaꝫ
fidei adhesionē/qua nulla maior: ꝛ per verā di
lectionē/qua nulla melior: ꝛ p imitationē/qꝫ nul
Joan.2. la certior. Sicut Joānes inquit: Qui dicit se
in christo manere: debet sicut ille ambulauit et
ipse ambulare. Manet aūt ipse in hac vita nō
aliter qꝫ p verbū auditū/susceptū atqꝫ retentū.
Nō eni christꝰ sm substantiā aīe aut corpis aut
deitatis manet in nobis/sed p verbū eiꝰ. Nā fi-
des est ex auditu: auditꝰ aūt per verbū dei. Ver-
bū autē dei verbū est christi: qui aliud nō loqui-
tur qꝫ verba dei. Dictū est eni: Que audiui a pa Joan.8.
tre meo/hec loquor vobis. Proinde dicit: Si
verba mea in vobis māserint. Manēt i nobis
verba saluatoris nō alio manēdi ordine nisi eo
qꝫ ea cū audimus/si sunt nostrū excedētia intel
lectū/credimꝰ: si ꝓpe intelligimꝰ/intellecta pla
cent: placētia diligūtur: dilecta firmantꝛ in me-
moria: memorie cōmendata tenaciter iuxta cau
telā et opus in effectū/libera volūtate/tota pos
sibilitate deueniūt. Cui māsioni volūtariū red-
ditur premiū: cū exauditio petitionū tribuatꝛ ad
votū/cū dicitꝛ: Quodcūqꝫ volueritis/petetis: ꝛ
fiet vobis. Larga et inexceptuata videtur ista
exauditio: cū nihil boni aut mali a petendo se-
cludat. Si silenter considerantur verba pmis-
sa/restringitꝛ petitio cui iusta exauditio porrigatꝛ
Si in me māseritis/nō aliā formā petēdi dabi
tis qꝫ ego porrexerim patri: cui omnē meā oim
petitionū subdidi volūtatē. Et si verba mea in
vobis manserint/qꝫ doctrinalia sunt: ipsa doce-
būt qd iustū/quid honestū/quid delectabile/qd
iocundū/ quid vtile/quid licitū et expediēs: qd
datori dare/quid postulanti dignū accipere vi-
deatꝛ. Hinc sane dictū: Quodcunqꝫ volueritis
petetis/et fiet vobis. Et si nō ilico/ fiet tpe con-
gruo. Et si nō quod petimus/fiet et vtiliꝰ: naꝫ
discipuli nō recte petentes audierūt: Nescitis Mat.20.
quid petatis. Et Apostolus: Quid oremus ne- Roma.8.
scimus: ipse autē spiritus postulat p nobis ge-
mitibus inenarrabilibus.

¶ Quod deus pater glorificatur ex
bonis opibꝰ nostris: et de vicaria mā
sione dilectionis nostre in christo / et
christi in nobis: secundum Joannē
solum. Capitulū IX

SEpe insinuatū est: necnō sepe repetere
qꝫ oportet: qꝫ nihil deo patri neqꝫ filio
incarnato accedit vtilitatis/ delectati-
onis/exaltationis ex his bonis qꝫ agimꝰ. Sed
cū aliqd ex sono littere sibi accessisse videtꝛ: ad
sensū referendū est/quo rōnalꝭ creatura de ipso
aliqd nouiter pcipit siue cognoscit: qm̄ eterno
nihil nouū accedit siue prouenit. In nobis ꝛ p
nobis sunt huiusmodi varie actiones. Sed cū
christus semper ad meliora niteretur suos pro-
uehere discipulos: introducit patrem glorifica
ri ex recte agentibus nobis/ dicens: [In hoc Joan.15.
clarificatus est pater meus: vt fructū pluri
mū afferatis/ et efficiamini mei discipuli.] Vn
clarificatꝛ pater nō in seipso/sed in nobis: qꝫ eum
ab eterno clarū existentē nō agnoscebamꝰ qua
claritate fulgeret: Sed demum claret in nobis
cū ipse sit verus agricola vere vitis purgās pal
mites/vt fructū afferāt ampliorē: quoniam iusti

purgaret/fructū afferre nō possent: etiā si manerent in vite dūtaxat p fidē. Claret igit virtus eius ex fructu: sine quo nullus est fruct⁹. Igit in hoc clarificatus est pater deus/si fruct⁹ mult⁹ affertur: ea disciplina et lege/ vt plurimū fructum afferre satagentes/christi efficiantur discipuli: qm̄ omnis ali⁹ discipulatus est reprob⁹/nisi vbi docet christ⁹ iesus. Et ne pudori aut labori aut sterilitati ascriberet discipulū Christi fieri: dilectionis diuine pmiū appositū est. [Sicut dilexit me pater/ et ego dilexi vos.] Inpscrutabile dictū: qm̄ deus pater suum dilexit filiū ab eterno. En et fili⁹ cū nō essem⁹/quō nos potuit diligere ab eterno? Sed et hoc vtiqz verū est qđ dilexit nos ab eterno anteqꝫ essemus vt faceret nos: nec dilexit alit nos creatos qꝫ dilexerit nōdū editos: nec aliter dilexit nō existētes qꝫ futuros puiderit. Humanū aūt pensandū est dictū: sicut dilexit me pater / et ego dilexi vos: qm̄ sic eū dilexit: vt post omnē agonē in celestibus ad dexterā vt hoiem fecerit cōsedere. Hinc Apls

Phil. 2. post ei⁹ agonē dicit de ipo: Propter quod de⁹ exaltauit illū: et dedit illi nomē quod est sup omne nomē: vt in noie iesu oē genu flectat / celestiū/terrestriū et infernorū: et ois lingua cōfiteat qm̄ dñs Jesus christ⁹ in gloria ē dei patris. Et

Hebre. 2. alibi: Vidimus iesū p passionē mortis gloria et honore coronatū: qm̄ assumptus est in celū: immo ppria virtute ascēdit: et sedet ad dexterā patris. Sic et ipse dilexit nos: vt vbi est et nos esse valeam⁹. Postulauit eni hoc exaudita petitio-

Joan. 17. ne a patre: Uolo pater vt vbi ego sum/ illic sit et minister me⁹. Propterea ilico subiūxit de māsione dilectiōis: [Manete i dilectiōe mea.] Quā māsionē in id quod sepe supradixerat traijcit: vt nemo excuset: scz i obseruātiā mādatorū. [Si precepta mea seruaueritis/manebitis in dilectiōe mea.] Ut ex hoc duplex intelligēdi sensus eluceat: vt si seruabitis/manebitis et si manebitis/seruabitis: vt vnū ad meritū/ alter ad pmiū referat. [Sicut et ego patris mei pcepta fuaui: et maneo i ei⁹ dilectiōe.] Seruauit mādata patris fili⁹/qz dilexit: manet i ei⁹ dilectione/qz seruauit. Sim⁹ ergo nos actu in ista custodia cū inuitamur. Sic eni de veris discipulis sequacibusqz christi scriptū ē/supioris

Ps. 118. iussione suscepta. Mādat superior. Quid? Tu mādasti mādata tua custodiri nimis. Dicit inferior: Tūc nō ↄfundar/cū pspexero in oībus mādatis tuis. Igit custodi tu ne cōfundar. Et pollicebat effectū: In mādatis tuis exercebor. Orabat in artiora deduci. Deduc me dñe in semita mandatorū tuorum. Et sine turbatione animi se pmittebat facturū. Parat⁹ sum et nō sum turbatus: vt custodiā mādata tua. Quare? Ut in tua dilectione permaneā: predilexi mandata tua super aurū et topazion. Et qz tu manebis i me: ppterea ad omnia mādata tua dirigebar: oēm viā iniquā odio habui. Cur aūt ista saluator suis discipul dixerit/p subiecta verba denūciat: [Hec locutus sū vobis: vt gaudiū meū in vobis sit: et gaudiū vestrū impleat.] Si quod agit de gaudio/hūanit⁹ inter hoies discutim⁹, maxima gaudēdi materia est: cum duo rōnales animi rōnabiliter in amicitia copulant: vt vni⁹ p amorē in altero esse videat: ita vt gaudiū vni⁹ sit etiā alterius: et quicqd boni reperit in vno/in altero agnoscatur. Hic p hoc tāta de dilectione christus ingeminat/ vt gaudiū eius sit in nobis vt de eo gaudeamus in nobis de quo ipse gaudet: aut de nullo alio nobis pueniente qꝫ de ipo gaudeamus. Solus ipse nobis sit gaudiū/cū ex omni parte preterqꝫ ex ipso meror insistat. Nō, eīn alia qꝫ de christo est gaudēdi materia christianis: neqz aliūde ipsis debet esse festiuitas sup terrā. Penetrātib⁹ vlterius dictū ad intelligendum / occurrit qꝫ ipse amoris gratia vult gaudere de nobis/ velut hō nobis p oīa siīs fact⁹ absqz pctō. Carnē eīn nr̄am ex traduce ppagatā ppagine: alam etiā ex noua creatione in nullo dissimilē in natura suscepit et habet. Quāobrē seruata dilectione gaudet de bene agentib⁹ nobis: vt eos habeat consortes in gratia et in gloria/quos consortes habere voluit in natura: et ex hoc gaudiū nostrū impleatur. Non enim dixit qꝫ suū gaudium impleret in nobis: quoniam sibi dare non possumus sufficientē copiā gaudij: nec captat ex nobis/qꝫuis velit gaudere de nobis. Non extra se gaudet/ quia deus: nec insurgit sibi affectio aliqua extra se: ad seipm tot⁹ tote per oīa existēs/ab oībus accidentib⁹ extraneus est: cū id sit quod in se habet: id solū habeat diuine quod in seipso est. Non ergo nouum sibi de creatura gaudiū: neqz quale vel quantum aut ex aliquo genere dicēdi aliquid de alio: sed secundū substantiā eternā/ et eterne oīa de ipso dicunt: dūtaxat relatione personarū excepta. Sed de dei filio eterno et vero tacta sūt hec: digressionē ab inceptis quodāmodo habentia locuti sumus. Proinde ad humilia dei filij reuertamur. Gaudet ipse de nobis voluntate nō substantiua factione/aut aliqua sufficientia gaudiorum: cum nec minus ipse gauderet si nulla creatura extra seipsum esset. Hinc est qꝫ suum ex nobis quātūcunqz recte agentibus gaudium non implet/quātis habeatur: nostrum vero gaudiū nō ex nobis/ sed ex ipso perfectā plenitudinem habet. Non enim fons viuus a riuo/ sed riuus a fonte naturalem et substantialem habet originem: cum non riuus in fontē/sed fons refundat in riuū: quāuis gloria lausqz sit fontis qꝫ in riuos vberes deriuet: quorum glīa seu abūdantia non est ex ipsis/sed ex fonte pcedit.

¶ De singulari dilectionis precepto/ et amicitia christi et electiōe eius ad fructum multum: secūdū Joannem solum. Capitulū X.

Eterno iure in vnum omnia tendunt: eterno dixerim/quia preuiso: sed in tēporis volubilitate ostenditur/ et in lacētibus rebus atqz manentibus. Unus deus per omnia condidit: qui tā diuersa cōnexuit/ vt vnā

mundus omnis ostenderet formā: vnū singulare lumē/ vnū caput in corpe: vnāq; in vno corpore rationabilē τ viuentē animā. Omnia membra ordinauit ad vnū caput. Omnes anime potentias ad vnā statuit volūtatē. Una fides/ vnū baptisma est. Unū fecit τ ordinauit pcipuū τ singulare de dilectione preceptū: in quo fundata sunt oīa: a quo p debitā obseruantiā cōplēt oīa: sine quo nil valent omnia: cū quo τ in quo bona sunt τ merent omnia: quo pretermisso depereūt
Joā.15. oīa. Et hoc cū ait: Hoc est preceptū meū vt diligatis inuicē/ sicut dilexi vos. Omnia dei christiq; pcepta sunt: sed de isto expressius fatet: Hoc est preceptū meū. Si suū/ ergo inuiolabiliter obseruandū: q; preceptum posuit τ nō preteribit. In supioribus ad seipm conatus est hominū dilectionē conuertere: nūc retorquet in proximū: τ pximi dilectionē suū dicit esse mandatū: vt diligamus nos inuicē: sicut et ipse dilexit nos. Est dilectio a natura in cōsimiles: quoniā iure nature similia sibi in dilectione sociant. Est τ dilectio mercēnaria: est ex necessitudine/ qua ppagatio agit in natura: est ex delectatione sensuali/ qua colligant anime impudentes: ex qbus aut equitas naturalis aut moralis quedā iusticia seu mor turpitudo consurgit: ex aliqua tamē har ad premiū nō acquiritur meritum. Proinde saluator ex sua dilectione modū τ formā dedit dilectioni nostre/ dicēs: Sicut dilexi vos. Itaq; vt nec in dilectione pximorū error pniciosus obueniat: exquirēda est atq; tenēda christi forma quā ipse pstruxit. Quō igit ipse dilexit nos? Supra naturā/ extra mercedē humanam: nullo nexu sanguinis ratione traducis/ ol sensuali delectatione semota: sed illa dilectione qua solū pximi diligit bonū: τ tale vt sit honestum atq; pfectum: ita vt ad id pueniat/ si expedit τ possit in studio diligentis. Sic enim iesus
1.Joā.3 nos vere dilexit: q ad id bonum quod amabat voluntatē vitamq; ponendo pduxit. Et hoc est quod adiecit: [Maiorē hac dilectionem nemo habet: vt animā suā ponat quis pro amicis suis.] Ipse posuit animā suā p nobis quos appellauit amicos/ fuerintq; discipuli: fuerunt post eos τ sunt quicūq; via simili gradiunt. Proinde si sub eo militare decreuimus/ si cū ipso in celestibus triūphare: sicut ipse p nobis τ nos pro fratribus nostris debem⁹ aiam ponere. Quod ipse ille primus fuerit/ q pro amicis animā posuit: τ q sunt eius amici/ τ quo pacto inter eum τ hōies amicitia cōstituit/ docuit τ aguit [Uos amici mei estis/ si feceritis q precipio vobis.] Et preceptū leuissimū est/ cū de dilectione sit datū. Hoc est preceptū meū/ vt diligatis inuicem. Alte puehit nos christi factio preceptor: vt in eius amicitiā veniamus: qua nulla maior/ nulla honestior/ nulla potior ad tuendū: nulla facilior ad habendū/ q virtute amatiua captat: nulla delectabilior/ nulla vtilior/ nulla iocundior: q angelor etiam amicitiā sortit τ olm ciuiū supernor. Nulla vero inimicitior si contemnit/ atq; damnosior. Et quoniam amicitia magis parilitatē q subiectionem facit in animis: hac conditione se nobis christus in dilectione subiungit: Iam non dicam vos seruos: quia seruus nescit quid faciat dominus ei⁹. Uos autem dixi amicos: quia omnia que audiui a patre meo/ nota feci vobis. Non dixit discipulos suos eisq; similes seruos ea conditione qua bello capti seruant: q emuntur iura mancipiorum: qua cōducuntur mercede ad aliquid peragendum: qua etiā nascunt in domibus lege τ originarij appellantur. Nihilominus tamē amici dei dicunt serui: vt ex scripturarum testimonio claret: vt nomē seruitutis non adimat amicitiā: τ amicitie nomē non excludat vtilem seruitutē: nam abraam appellat⁹ est amicus τ seruus dei: sicut scriptum est: Credidit ab Gen.15
raam deo/ τ amicus dei appellatus est. Et alibi: Jas.2.
Abraam/ isaac τ iacob seruor suor fideliū. Seruitus in merito: amicitia in premio. Seruus inferiorat: sed equatur amicus. Seruus custodit imposita: secreta sentit amicus. Et foris seruus expectat: cubiculū amici⁹ ingredit. Que in vno τ eodem officijs τ alternationibus diuersis aguntur: prout res expostulat/ et exquirit alternatio agdenorum siue premiorum. Fuerunt igitur serui apostoli et amici: serui/ dum mandata susceperunt: amici/ quia seruauerunt. Subiectio seruum: dilectio facit amicū. Igitur iam non dicam vos seruos/ vt post preceptorum obseruātiam nō ad altiora vos proueh†am: sed amicos vt illa secreta que seruus nondū in maiora prouectus ignorat: vos sublati ad meam amicitiā/ cognoscatis: qb⁹ paterna secreta reuelaui. Que autē filius a patre audierit/ τ omnia discipulis nota fecerit: in dubium audientiū animas mittit. Que sunt illa omnia que fili⁹ audierit? Quomodo nota fecerit? Quomodo mēs adhuc modica discipulor illorum omniū potuerit esse capax: cum etiam ipse (vt pretactum est) seipsū in loquendo fuerit moderatus/ cū ait: Multa ha- Joā.16
beo vobis dicere: sed non potestis portare modo. Quid potuit audire a patre filius: cum quo sibi est eterna τ cōsubstantialis equalitas/ sapiētia/ equalisq; bonitas? Ut homo se fatet audiuisse a patre. Manifestatio seu notificatio auditorum omniū in eo est sensu/ quo eis notificauit omnia secreta mysteria/ omnia sacramenta que pro redemptione humana erat ipse iussu paterno facturus. Et si non quando saluator ista dicebat impletum erat: per aduentum spiritussancti de proximo expectabatur implendū. Si vero recōuertimus literam cum sensu/ fortassis p amplius veritas elucescet. Ueluti hac serie loqretur: Amici estis/ quibus sunt secreta pādēda. Hoc enim precipuum est inter amicos/ reuelatio secretorum: τ signum euidens amicitie copulate. Secreta pando: non humana solū/ vt ne purum hominē semota deitate credatis: sed oīa quecūq; nota feci vobis/ nō ab homine aut ab angelo/ sed audiui a pr̄e meo viuo τ eterno deo.

Magnipendenda sunt ista/sunt omnino exce-
dentia sensum que nota facta sunt. Sic aposto-
Ephe.1 lus ait: Ut notū faceret nobis sacramentū vo-
luntatis sue ſm bonum placitum suū quod posu
it in eo in dispensatione plenitudinis tempoꝝ:
restaurare omnia in christo que in celis ⁊ que in
Col.1. terra sunt in ipso. Et alibi: Secundū dispensati
onē q̄ data est mihi: vt impleam verbū dei/scili-
cet mysteriū quod absconditum fuit a seculis ⁊
generationibus:nunc autē manifestatū est san-
ctis eius: quibus voluit deus notas facere diui
tias glorie sacramēti huius in gentibus/quod
est christus in nobis spes glorie: quem nos an-
nunciamus: corripientes omnē hominē in omī
sapientia: vt exhibeamus omnē hominē perfe-
ctum in christo iesu. Ecce notificatio eoꝝ q̄ au-
diuit a patre/quā christus fecit suis amicis: qui
nō se primo ad hanc almā amicitiā ingesserunt:
sed christ⁹ eos amando preuenit. Propter quod
ait: Nō me elegistis/sed ego elegi vos
vt eatis et fructum afferatis: et fruct⁹
vester maneat: et quodcunq̧ petieri
tis patrem in nomīe meo/det vobis.
Non me vestrum elegistis amicū quem amare
tis: nec dominū quem vtiliter timeretis: nec ma
gistrum quē audiretis/ docentē superna dilige-
re/atq̧ terrena cōtemnere: qui vos doceret con
uersari cum hominibus bonis ⁊ modestis / sed
etiam cum dyscolis ⁊ peruersis: qui vos instru-
eret irreprehensibiliter viuere/placereq̧ patri: q̄
vos de suo beneplacito informaret. Non vos
me elegistis ducē ad visibilia ⁊ inuisibilia bella/
contra tetras acies/contra colluctationē spiri-
tuū immundoꝝ/contra carnē ⁊ sanguinē: aduer
sus mundū mundiq̧ rectores/scilicet tenebraꝝ
harum. Non me elegistis pastorem quem seque
remini: qui vos defensaret a lupis: qui pasceret
vos ī locis vberrimis/in tutissimis mōtib⁹/⁊ in-
xta fluenta plenissima: qui requireret perditam
ouem reportaturus ad gregem: qui reuocaret
erroneam: qui solidaret firmā: peramplius qui
⁊ benigne curaret abiectam ⁊ morbidam. Non
me elegistis ad formā vestrorum morum formā-
dorum imitandā. Non me elegistis redempto-
rem/vos ⁊ omne humanū genus in sanguine re
dimentē. Non me elegistis deū vestrū celestia re
gna donantem. Sed ego qui quod humano ge
neri expediebat agnoui/ad omīa beneficia ⁊ q̄q̧
optima vos elegi: nō tamē vestris precedentibus
meritis. Alioquin electio esset ex iusticia/ nō ex
gratia: non q̄ vos prius dilexeritis/sed ego prior
dilexi vos: propterea vos elegi. Sic em̄ ait apo-
Ro.11. stolus: Non tantum pro apostolis ⁊ discipulis/
sed pro omnibus electis. Sic ergo ⁊ in hoc tem
pore reliq̄e ſm electionē gratie salue facte sunt.
Si autem gratia/iam nō ex operibus: alioquin
gratia nō est iam gratia. Quid ergo? Quod que
rebat israel hoc non est cōsecutus: electio autē
consecuta est. Sed quoniam elegit noua bella/
nouos elegit bellatores/⁊ contrarios ad contra
ria destruenda. Poscebat enim hoc naturalis

ordo iusticie: vt contraria contrariis pellerētur/
ab eisq̧ paterentur. Ad cuius electionis consy-
derationem inuitat apostolus/dicens: Uidete 1.Co.1
vocationem vestram fratres: quia non multi sa-
pientes ſm carnem/nō multi potentes/ nō mul
ti nobiles: sed que stulta sunt mundi elegit de⁹/
vt confundat sapientes: ⁊ infirma mundi elegit
deus/vt confundat fortia: ⁊ ignobilia mūdi ⁊ cō
temptibilia elegit deus/⁊ ea que nō sunt/vt ea q̄
sunt destrueret: vt nō glorieī omnis caro in con
spectu eius. Finem vero electionis ipse doctor
gentiū scribens ad Ephesios aperit: Benedi- Ephe.1
ctus deus ⁊ pater domini iesu christi: qui bene-
dixit nos omni benedictione spirituali in celesti
bus in christo iesu: sicut elegit nos in ipo añ mū Psal.135
di cōstitutionē: vt essemus sancti ⁊ immaculati
in conspectu eius in charitate. Attamē ista ele-
ctio q̄uis referatur ad patrem/ proinde predesti-
nauit ab eterno filius illā/fecit illā in tēpore: q̄
alia non docuit/alia non notificauit/alia nō fe-
cit: nisi prout accepit a patre pro nobis. Et quo
niam elegi vos: non tñ propter vos/sed ad vtili
tatem totius generis humani: cuius vos in hac
noua malicia principes feci: q̄ genus vana cultu
ra idolorum laborat/spe frustratur/tabescit mo
ribus/infami graditur via: ducitur a sathana p
deuia queq̧/donec sibi societur in eternitate pe
narum: cuius misereor/ad fructū eternitatis in
quiro: ideo posui vos vt eatis ⁊ fructum affera
tis: ⁊ fructus vester maneat. Posui ⁊ disposui
vt eatis ad predicandū per mundū vniuersum/⁊
afferatis fructū cōuersoꝝ ad fidem. Sic em̄ lon
ge ante prophetatū est: Euntes ibant ⁊ flebant Psal.125.
mittentes semina sua: venientes autē venient cū
exultatione portantes manipulos suos. Sicut
prophetatum est disposuit christus: vt disposi-
tū est/itum est: ⁊ fructus ad vitam eternā addu-
ctus/in gloria eterna mansur⁹. Elegi ⁊ posui: vt
vos pro vobis ⁊ pro aliis rogantibus exaudi-
rem. Hinc sequitur: Ut quodcūq̧ petieri
tis patrē in nomine meo/det vobis.
Promittitur apostolis petitionū omniū exau-
ditio: siue p̄ seipsis/siue pro aliis/siue p̄ signis ⁊
miraculis faciendis/siue pro arcendis demoni
bus/siue p̄ remouendis vitiis/siue p̄ virtutibus
impetrandis. Decebat enim tāti regis amicos
sic ex omni carne ab ipso electos apud ipsum re
gem habere facilem gratiam impetrandi: tanq̄
medios inter deum ⁊ homines existentes. Ini-
mici potius erant. Si vero reconciliationē ali-
quando quesissent/interposuissent eos amicos
vt medios: quoniā medio non vtitur ad amicuꝫ
verus amicus: sed amico medio opus habet ex
traneus. Nec non ⁊ hanc amicitiam ⁊ fructiferā
electionem ad quā electi erant/oportebat in pe-
titionibus iustis inexceptuate a deo exaudien-
do monstrari: vt fieret omne quod peterent iu-
stum/congruū ⁊ expediens: ⁊ honestatē habēs
ex iusticia petitionis/ ⁊ ex veritate pollicitatio-
nis. Nam cum deus aliquid dare rogatur/ iusti-
cia ⁊ honestas in petitione seruētur; ⁊ inhesitan

ter pollicitationis veritas si non illico / attamen utiliter subsequetur.

¶ Exhortatio Christi ad apostolos q ex comparatione sui ad eos / si qua eis a mundo illata fuerint / patienter debeant tolerare: et de excusatiōe iudeorum: secundum Joannē solum. Capitulum XI

COmparatio ad superiorem multa docuit patienter tolerare minorē: cum vero ad inferiorem se componat superior pati dedignatur. Nā dissuadent ratio / mos / usus impatientē quēpiam fieri dum agitatur aduersis: et cum arietant queqȝ mala: suo superiore inspecto in similibus aut maioribus periculis extitisse. Non dedignetur pati seruꝰ / vbi passus est dominus: non miles / vbi acriora pertulit rex: nō senator queruletur / vbi portauit imperator ardēs cauma bellorum. Non dedignetur i quibuscūqȝ asperis et aduersis aliquis christianis: vbi saturatus pro nobis opprobrijs / in cruce pro nobis subijt mortem christus. Nō recuset p seipso pati quisquis inferior: pro quo liberando superior vitā exposuit. Ad hoc adhortans christus discipulos suos: pretulit dilectionem / dicens:
Joh. 15. Hec mando vobis / vt diligatis inuicem. Reconformat quod ante p̄dixerat de dilectione preceptum: quoniā ipa caput est et origo et mater omniū preceptorum. Et est leuigamentū quoddā miseriarum et calamitose vite / ipa mutua et vicissitudinalis dilectio p̄ximorum. Et immediate compositionē apposuit: cuius consyderatione leuius mala ferrentur. Si mundus vos odit / scitote q̄ me priorem vobis odio habuit. Me inspicite mundo ante exosum / qui saluare illum adueni: cum nihil mali feci. Et estote animo patiētes: si aduersus vos mundus simili odio exardescet. Quoniam si de mūdo fuissetis / mundus quod suum erat diligeret. Quia vero de mundo non estis: sed ego elegi vos de mundo: propterea odit vos mūdus. Similitudo nature morumqȝ sepe magna dilectionis est causa: horum vero dissimilitudo fomitē odij plerumqȝ ministrat. Diligit malus sibi aliū similē factū / velut fautorē et adiutorē et excusatorem sui criminis / et obuelatorē erubescentie: quoniā habens in iniquitate consimilē / ex eo videtur quoddā excusationis aut alleuiationis suffugiū posse conquirere. Odit tamen aliquando malus similē maluȝ: cum ex eius consortio possessio seu delectatio / aut honor seu dignitas demeretur. Hinc dictū Si de mundo fuisseris / perperam cum ceteris operantes mundi amatores: vtiqȝ nos amarēt tanq̄ suos complices et sequaces: sed quia vos ego elegi de mundo / ne sitis ipsius amatores: et dissimiles vos eis in moribus meis legibus ordinaui / feciqȝ regule mee sectatores: abstraxi a temporalibus / compescui a carnalibus / p̄hibui a vanitatibus: docui terrena contemnere / affectare celestia: non malum pro malo rependere / sed bona retribuere pro aduersis: nō litigare p rebus: cōtemptui exponere vilem corporis vitā: segregatos a charis et domesticis fieri: humanam complacentiā deuitare: p̄pterea odit vos mundus. Quare odit? Quia totus in maligno positus est: vos autem in viā bonitatis electi. A dissimilibus bonis est odium: a dissimiliter viuentibus infertur persecutio: a malis virtuosis non parcitur sanctis: quoniā nulla iniquitatis cum virtute cōuentio. Sed mementote sermonis mei / quem ego dixi vobis: nō est seruus maior domino suo. Si me persecuti sunt / et vos persequentur. Si sermonem meū seruauerūt / et vestrum seruabunt. Predixit christus omnia que ventura erant super discipulos suos et eorū consimiles velut infallibilis cognitor futurorū: ne cum venissent / reperirentur discipuli non parati: et eorum animi frangerentur in subitatione malorū. Et suadet eos esse memores: quia p̄dixit q sic passuri erant: ne immemoria predictorum eos per impatientiā cōturbaret: magis autem eorum animos solidaret retenta memoria. Predixerat quidē seruū domino suo nō esse maiorem. Proinde si manus persecutoris presumpsit in dominū / si persecutio illum inuoluit: multo magis et in seruos ipsa deseuiet. Quomō defertur seruo / si domino derogatur? Quomodo seruus honori fiet / vbi domino sunt illata conuitia? Non superfertur seruus / sed inferiorat domino. Sic protinus erit: Si me persecuti sunt et vos persequentur: quia non est seruus maior domino suo. Ascriberet ad verecundiā indelebilem et electione militantiū / si manerent in ciuitatibus stante rege in castris: et si manerēt in tectorijs ipso prodeunte ad bellum: et ipsi a missilibus liberi / vbi rediret vulneratus ex bello. Turpiter delicatus est miles / qui nec cum rege ictus hostiles excepit. Ac per hoc si dominꝰ vniuersi / si deus in homine dignatus est pati: qua fronte qui hoc credit propter tenerum sensum animo effugiet persecutionis asperum sensum? Non q dixerim vt semper christianus in illas se deijciat voluntarius: sed q patienter toleret cum ineuitabiliter in illis fuerit inuolutus. Nemo sua temeritate persecutiones inquirat: sed sit fortis animo cum expedierit testificari de christo. Si gratia christi capitis descendit in membra: sic et persecutio deriuetur ad subsequos. Perspicuū quidem q̄ qui hostiliter persequuntur aliquem ducem / q et sequentes milites ad posse confodient. Contra mundi amenitatē christus predicaturus aduenerat: et monstrabat se opere inimicum: nil mundanum deferens: excepto quod erat cōmensuratum ad vitam / quam in assumpta carne ostendebat humanam. Ideo mūdus persequebatur eum. Et in eadem persecutiōe futuri erant omnes christum in moribus et sermonibus imitantes. E regione autem si sermonem meū seruauerunt / et vestrum seruabunt. Doctri-

na discipulorum christi a doctrina nō erat eius
habitura seu prolatura diuersum: nec ipsi aliam
habituri viuendi formā / ꝙ ipse opere atq; verbo
prestruxerat. Propterea seruantes christi / ⁊ di/
scipulorū erant seruituri sermonē. Hoc dumta
xat dictū pro his qui christū in carne audierūt
atq; viderunt: quoniam ad posteros per aposto
los ⁊ euangelistas / per sonantia verba ⁊ publi/
cam scripturā christi est deriuata doctrina: qui
bus posteris christus non per sua verba ex car/
nis ore prolata: sed per eos quibus creditū est
euangeliū spiritussancti operante gratia sonue/
runt: Cur autem he future sint persecutiōes / sub
sequentia ipsa declarāt. Sed hec omnia fa
cient vobis propter nomen meum:
quia nescient eum qui misit me. Nihil
in terra sine causa: diuina seu humana / iusta vel
iniusta. Sic iste ꝓcessus omnē suppositam cau/
sam iniustam vtiq; habet: illam scilicet ignorā/
tiam pertinacem / que contumaci voluntate de/
pelli / que subiecta ⁊ humili potuisset. Ecce igit
mali series ignorantia dei patris / filium pro no
bis mittentis ad terram / germinauit odiū in fi/
lio: qui se dicebat deum eterni patris filium: qui
tantū purus homo a conspicientibus credeba/
tur. Quod si pater eius fuisset ab eis notus per
fidem eternus ⁊ verus deus: ⁊ filius eius credit⁹
fuisset deus / ad terras in humanitate pro salute
hominū missus: quem apostoli ⁊ discipuli asse/
rebant esse verum deum / pro nobis incarnatū /
natum / conuersatū ⁊ mortuū: in cuius nomiē sa
lus danda credentibus erat. Quāobrem homi
nes nō cognoscentes verū ⁊ eternū deum mittē/
tem / eius filiū vnigenitū ignorauerunt missum:
ignoratū oderunt: ⁊ predicatū quod erat nō cre
diderunt: sed odio pernicioso exarserunt in eos q
predicabant ⁊ moribus sequebant: quos ⁊ vsq;
ad mortem tormentis / terroribus / minis / omni
penarum genere persequebantur. Unde dictū
est: Sed hec facient vobis propter nomen me/
um: quia nesciunt eū q misit me. Nescientia hu
iuscemodi neglecta / odiū ⁊ persecutionē genera
uit ex incredulis in credentes tēporis illius. Et
scientia fidelis non custodita / pessimos mores
nec bonos facit in hominibus temporis hui⁹.
Uerūtamen illa nescientia nō excusat / imo per/
amplius accusat: que potuit depelli facilitate cre
dendi / que doctrinam in verbo habuit a verbo.
Unde sequitur: Si nō venissem et locu/
tus eis fuissem / peccatum non habe/
rent. Nunc autem excusationem nō
habent de peccato suo. Sicut inquit Apo/
Heb.i. stolus: Multipharie multisq; modis olim lo/
quens deus patribus in ꝓphetis: nouissime di
ebus istis locut⁹ est nobis in filio / quē cōstituit
heredē vniuersorū. Et que sequunt / aggrauant:
quō contēptus est. Locut⁹ fuerat moyses ad po/
pulū / aaron ⁊ iosue / ⁊ iudices multi / samuel ⁊ da
uid ⁊ salomon / ceteriq; ꝓphete. Fortassis quidē
fuisset scutū excusationis inuentū. Nūc autē qr
filius dei venit / ⁊ queq; optima locutus est: ni/
hil reprehensibile / nihil impossibile / nihil imper
tinens: ⁊ verba vite eterne fuerūt verba eius: ex
cusationē nō habent de peccato suo: quia nescie
runt mittentē / quē in doctrina missi cognoscere
potuerūt. Propterea qui me odit / odit
et patrem. Ex ratiōe atq; vsu / morib⁹ liquet /
ꝙ cōfusio vnius relatiuorū ⁊ alterius est: ⁊ odiū
vnius in alterū tendit. Et vt omne depellat excu
sationis suffugiū: si locutioni iesu credere nolu
erunt ꝙ maioris ⁊ excellentioris autoritatis fue
rit ꝙ priscorū / ꝓ eximia opa ⁊ supra naturā ⁊ vsū
facta cōtendit fuisse credendū. Locutio quidē si/
ue doctrina confirmata / nō solū per opera mo/
ralia ⁊ honesta / sed per mirabilia excedētia om/
nē creatā virtutē: iure auditores cogere debuit
ad credendū. Peramplius iustissime damnat in/
credulos. Proinde adiecit: Si opera nō fe
cissem in eis / que nemo alius fecit / pec
catum nō haberent. Nunc autē et vi/
derunt / et oderunt me et patrē meū.
Fuit iesus mirabiliū operū patratorq; signorū: Testimoniū iosephi iudei
cui similis nemo precesserat / nec aliquis talia fe
cerat in populo iudeorū seu in populis nationū /
ex quibus validabatur doctrina: quā etiā ad cre
dendā iure corda hominū vigebant. Et si moy
ses / helias ⁊ helizeus / ⁊ si quispiā in veteri testa/
mēto patrator miraculorū extitit: huic dicto nō
derogat / que nemo alius fecit: quoniā illi in vir
tute diuina / iste autē in propria fecit. Nō enim
negare nisi pertinaciter poterant opera ⁊ signa
⁊ verba christi fuisse diuina. Si aūt diuina / que
excusatio concepti odij? Que excusatio non cre
dendi? Que iusta ꝑsecutionis occasio? Que cau
sa tanti peccati? Que radix tanti delicti? Nā vi/
derunt ⁊ oderunt: viderunt opera / viderunt mi/
rabilia ⁊ insolita miracula: ⁊ oderunt missū hec
agere tēporaliter in saluationis finē. Oderunt
⁊ patrē ab eterno / sapienter ⁊ vtiliter omnia dis
ponentem: in tempore congruo me mittentem.
Quā ob causam? Immo absq; causa. Sed vt
adimpleatur sermo qui in lege eorum
scriptus est: quia odio habuerūt me Psal.34.
gratis / scilicet ꝓrinus absq; causa. Sic enim
multo ante longe ꝓphetatū erat: non vt ꝓphe
tia opportunitatē imponeret agēde rei pessime
nobis / necessarie actioni / ⁊ iudeorū seuissime ini
quitati: sed quia sic erat implendū atq; futurū.
Sic autem decenter extitit prophetatū magnū
iudeorum scelus / qui absq; causa in dei filium
odio exarserunt: ⁊ affixerunt cruci velut hoiem
sceleratū / damnantes per legem hominē inno/
centē / qui nihil alicui mali fecit. Sed fortassis
eis aliquod temperamentū excusatiōis accedit /
propter illam ignorantiā ꝙ esset filius dei: prout
apostolus ait: Quia si ipsum cognouissent / nūꝙ i.Co.ii.
dominū glorie crucifixissent. Sed hec modica:
quoniā talia prerogata sunt opera ⁊ signa ma/
gnalia / ꝙ deus credendus erat. Et si aliqua ex/
cusatio esse posset de filio dei latente in homie:
nulla tamē adest de hoie innocente / operāte mi
rabilia / docente vtilia / dissuadente dānosa. Sed

maius christianoꝝ peccatũ qui christũ credunt dei filiũ ꝛ cõtemnũt/redẽptorẽ fatent̃ ꝛ nõ diligunt/deũ et nõ timent/patrẽ et non verent̃/magistrũ et doctrinã abijciũt/preceptorẽ et nõ obediũt: sed iterũ atq; iterũ in cordibus et in dãnatis moribꝰ crucifigũt. Proinde gratis est vtroꝛũq; peccatũ. Atqui gratis est omne peccatũ siue delictũ: quod si gratis nõ esset/ porro nullũ peccatũ esset: nulla protinus reperit̃ causa peccandi. Quod si causa/ergo nõ peccatũ: si peccatũ/causa penitus abrogat̃. Ac per hoc omne malũ gratis: bonum vero nõ procedit gratis. Fit gratis crimẽ atq; delictũ: ex causis quidem agit̃ omne bonum. Huius peccati ꝓphetiam in eoꝝ lege ad exaggerationẽ mali asserit esse scriptam: legẽ iudeoꝝ appellans psalmos ꝛ omnẽ scripturam
Psal.34. veteris testamenti. Nam scribitur: Quoniã gratis absconderunt mihi interitũ laquei sui: super uacue exprobrauerũt animã meã. Et i alio psal.
Psal.119. Cum his qui oderũt pacem eram pacificus: cũ loquebar illis impugnabat me gratis. Nam et homo idolatra qui morti adiudicauit eũ: ipsum
Joã.18. excusauit/dicens: Ego nullam inuenio i eo cau
Joã.19. sam. Et ad sui excusationẽ/causam posuit super caput eius: Jesus nazarenus rex iudeoꝝ. Sed nec ipse gratis crucifixus est: sed ꝓpter delicta ꝛ peccata nostra: ꝛ vt resurgeret ꝓpter iustificationes nostras. Ideo christus non crucifixꝰ gratis: q; homo peccat gratis.

❡ Q: de christo spiritussanctus testificaturus erat et apostoli: Quobrem a synagogis erant segregandi / et magnam persecutionem passuri: secundum Joannem solum.

Capitulum XII

Quoniam iesus factus erat odio apud iudeos: q; nõ cognouerunt eũ esse dei filium/a deo patre missum: neq; ipsum mittentẽ patrẽ eternũ deum: nec prestauerũt fidem verbis ex operibus mirabilibus/ ꝛ signis improbabilibus confirmatis: ad testimoniũ spiritussancti ꝛ apostoloꝝ ex congruentia mysterij
Joã.15. se reseruat/dum ait: **Cum autẽ venerit paracletus quem ego mittam vobis a patre spiritum veritatis / qui a patre ꝓcedit: ille testimoniũ perhibebit de me. Et vos testimonium ꝑhibebitis: quia ab initio mecum estis.** Noluit per violentiã de seipso cordibus iudeoꝝ ꝛ alioꝝum fidem infundere: sed a ratione deuicti per supnaturalia facta/ꝛ per ꝓmptitudinẽ voluntatis trahendi erant. Quãobrem post testimoniũ patris in voce delapsa de celo/post testimoniũ ioãnis/post testimoniũ ipsius filij in signis ꝛ virtutibus/in potentia operis ꝛ sermonis: vt tota trinitas credatur indiuise huic magno astitisse mysterio: spiritussanctus missus est/de ipõ iesu mirifice/differenter ꝛ mystice/moraliter ꝛ varie testificaturus: primũ in cordibus apostoloꝝ ꝛ discipuloꝝ: vt nec in aliquo hesitantes ipm crederent dei filiũ. Deinde in operatione signoꝝ ꝛ ꝓdigioꝝ ꝛ miraculoꝝ omniũ/ꝛ in cõstantia mentis/ in virtute sermonis/in timore dei omnẽ aliũ depellente timorẽ/in pietatis cultu/in scientia cauendi ꝛ agendi/in fortitudine tolerandi aduersa/ꝛ aggrediendi sublimia/in cõsilio: ꝓter errorẽ ſm iusticie libertatẽ: in claritate intellectus ad cognitionẽ veri ꝛ falsi: in sapientia diuinoꝝ/ in dilectione ꝓximoꝝ indiuisibili/in altissima charitate: qua vnusquisq; debet semetipm despicere ꝓpter deũ: in patientia inseparabili ad tolerãdam passionũ/in cõuersatione abdicata/in contemptu visibiliũ ꝛ corporalis vite: hic paracletꝰ a patre filioq; missus sic testimoniũ daturꝰ aduenit. Hic spiritus est veritatis/a similitudinibus ꝛ imaginibꝰ virtutũ mentes hoĩm abstrahens/ꝛ in pura veritate cõstituẽs. Et post testimoniũ dabitis de his q̃ vidistis ꝛ audistis ꝛ manibus tractauistis: ꝓ eo q; ego vos elegi ab initio quo palã inotui mũdo: vt ꝑ vniuersum mundũ testificaremini: q; iesus sum filius dei/factꝰ hõ pro salute generis humani. Sicq; testificari de ipõ cũ celos vellet ascendere/iterũ iussit eos:
Act.1 Nõ est vestrũ nosse tẽpora vel momẽta q̃ pater posuit in potestate sua: sed accipietis virtutẽ superuenientis spũssancti in vos: ꝛ eritis mihi testes in hierusalẽ/ꝛ in omni iudea ꝛ samaria: ꝛ vsq; ad vltimuz terre. In quo mihi testes eritis? In moribus/in vita/in verbo/ꝛ in signis ꝛ prodigijs. Pro quo testes? Quia sum q̃ suz ꝛ quod sum: ꝛ q; nõ propter me/sed ꝓpter homines descendi de celis: spũsancto incarnatus/ex matre virgine natus/adultus docens/iniuriis ꝓ salute hominũ moriens/resurgens nõ iterũ moriturus: celos tandẽ penetrans/patris sessurꝰ ad dexterã. Itaq; ioannes cũ de ceteris coapostolis siue discipulis iesu testimoniũ dedisse fatetur/di-
1.Joã.1 cens: Quod fuit ab initio/quod vidimus/quod audiuimꝰ/quod ꝑspeximꝰ/ꝛ manꝰ nostre contrectauerunt de verbo vite: ꝛ vita manifestata est: ꝛ vidimus ꝛ testamur et annunciamus vobis. Sed quoniã hec testificatio apostolos ꝛ discipulos erat applicatura penis: ꝛ anathema factura ꝓnunciat saluator: ne cum venerit in alo offendant̃. **Hec locutus sum vobis / vt non scãdalizemini. Absq; synagogis facient vos.** Futurũ est vt anathema sitis/ cuz de me testimoniũ dabitis: ꝛ extra ponamini a iudaicis synagogis q̃ me abiecerunt: ꝛ vt malefactorẽ tradiderũt in mortẽ: ideo ne scandalizemini dixi vobis. Et intantũ deseuiet iudaica iniquitas/etiã ꝛ ipsa gentilitas/cũ me crucifixũ ꝑdicaueritis: illa ꝓpter scandalũ/ista ꝓpter stulticiã: ꝛ tanq; fatua vestra ꝑdicatio reputabit̃ ꝛ vita insana. **Et venit hora q; oĩs qui interficit vos / arbitretur obsequiũ se prestare deo.** Sicut in capite preactum est/ꝛ in membris: nam per legem christũ tradiderunt in mortem/dicentes: Nos legem habemus: ꝛ ſm legẽ
Joã.19 debet mori: quia filium dei se fecit: vt non se crederent homicidas atq; culpabiles: sed vere iusticie ministros/similiter et fautores. Sic et in

membris eius fuerat iudicandū ⁊ actum est: ꝙ qui interfecerunt eos/ nō obnoxios crimini/ nō offensores iusticie: nō deo in aliquo displicētes sed sacrificare ꝓ voto/ sacrificium offerre ꝓ debito crediderunt. Iudei ꝓ zelo legis/ gentiles ꝓ falso zelo idolatrie impietatis. Sed nulla persecutio seuior/ ꝙ vt innocens tanꝙ nocens/ iust9 vt iniquus/ pius vt impius/ benefactor vt malefactor/ verax vt mendax applicatur penis/ vexatur tormentis/ ⁊ occiditur ⁊ damnat̄. In talib9 quidem patientia vera si aderit/ magni est meriti: ⁊ premia amplius habitura. Sed vnde in hāc seuitiam deuenient/ ostendit: Et hec facient vobis: quia non nouerunt patrē neq3 me. Ut sepe iam dictum est/ huiuscemodi nescientia magnoꝝ maloꝝ fomitē ministrauit: sed eo inexcusabilior/ quo potuit auferri facilitate/ imo pietate credendi. Quod vt veniret̄ in hanc credulitatē/ omne vehiculum signoꝝ ⁊ diuinoꝝ operum prerogatū est. Causam reiterat cur ista predixerit: ne obliuio generaret impatientiam ⁊ scandalum in fide: ⁊ vt reminiscētia daret tolerantiā firmā/ ⁊ ꝓmptitudinē in sermōe. Proinde subiecit: Sed hec locutus sum vobis: vt cū venerit hora eoꝝ/ reminiscamini q2 ego dixi vobis. Hec aūt vobis ab initio nō dixi: quia vobiscū eram. Ideo iesus apostolis predixit: vt cū hora ꝑsecutionis adesset/ recordarent̄: ne scandalizarent̄/ ne per impatientiā frangerent̄: quoniā ipsoꝝ dn̄s ⁊ magister sic disposuerat/ sic futurū esse predixerat: vt qualia ante fuerat ipse ꝑpessus sic ⁊ ipsi talia paterētur: vt sicut erat futura vna gloria capitis ⁊ membrorum/ ꝗuis illa peramplius: sic passionum esset vna societas/ tamen ex causis ita disparibus. Non tamē ab initio vocationis ⁊ electionis apostoloꝝ christus eis talia nota fecit: aliquādiu habens cum ipsis existere ipsos operibus ⁊ sermonibus informare/ cōducere ⁊ fouere: ⁊ ne forte in initio vocatiōis terrorem futuraꝝ persecutionū tam seuaꝝ audientes ab eo quod ceperant/ resilissent. Sed vicinus ⁊ proximus passioni quasi confestim abcessurus ab eis/ de persecutionibus erudit: prenuncians quid futurum erat/ ⁊ causam: per aduersitates ⁊ tribulationes ordinans ad gloriā eternā omēs illam captare in tēpore gestientes.

Quod expediebat apostolis celos penetrare iesum: et paraclerū mittere arguentem atq3 vera docentē/ annunciantemq3 future: secundū Ioānem solum.

Capitulum XIII

Cura erat iesu de cordibus apostolorū indebitā remouere tristiciā/ que illis ex christi fiebat absentia: ⁊ ex pollicitatione melioꝝ de remotis ⁊ ablatis inferioribus eorum animos refouebat. Exponit omi-
Ioh. 16. no suū omnino adesse recessum: Et nunc vado ad eum qui me misit: et nemo ex vobis interrogat me/ quo vadis. Sz quia hec locutus sum vobis: tristicia impleuit cor vestrum. Expleta legatione ad legantem decet redire legatum/ relaturū que fecit ⁊ que in ipso facta sunt: ⁊ examinatus recipiat digna factis. Missus dei filius in humanitate solum erat: ⁊ in illa vadit ad mittentem patrem: a quo nunꝙ deitate recesserat. Et sue legationis pro nobis peracto mysterio/ suscipiet vt filius hominis gloriam: quam vt dei filius ab eterno possedit. Non tamen ex vtraq3 forma oportebit aliquid gestorum referre ad patrem/ q̄ omnia nouit anteꝙ fiant: sed in veniendo et redeundo est decentia facientis/ et series geste rei ⁊ forma vere obedientie presignata: vt ad imperium iubentis omnia fiant: ⁊ nulla sit contradictio ad iubentem: nec graue in exequendo aliquid in animo exequētis obueniat. Hinc libertate dicit: Vado ad eum qui me misit: sed cum hoc cognoscatis ex dictis/ mirum quasi de vobis ꝙ nemo ex vobis īterrogat me quo vadis. Iam videtis ⁊ auditis meam in recedendo voluntatem: sed quo vadam ignoratis: quia si ad patrem/ ipsum non cognoscitis. Cur aliquis ve-
strum non interrogat/ quo vadis? Sed dixi vos Ioh. 15
amicos: non seruos. Licentia est in amico interrogare quo vadit amicus: cum non sit congruū seruo exquirere quo velit pergere domin9. Fortassis volebat iesus interrogari quo iret vt doceret: sicut magister a discipulis/ vt doceat ignorata. Attamen ipse causā aperit cur interrogaticiū sit: Sed quia ego locutus sum vobis: tristicia impleuit cor vestrum. Opplet sepe animum tristicia: ⁊ plerūq3 cor ex ipsa tabescit: vt querenda non querat/ neq3 curet scire scienda. Verūtamen aperte vtilitatem ⁊ expedientiam sue vaditionis insinuat. Sed ego veritatem dico vobis: expedit vobis vt ego vadā. Veritas sum/ veritatem dico. In veritate debet omnis quiescere intellectus: omnis ratio in veritate terminatur: vltra veritatem omnis inquisitio est importuna: nemo in veritate fallit̄. Veritas amara interdum esse potest: iniusta vero nunꝙ. Agentes perperam oderunt aliquando veritatem: quia prodit iniquitatem/ ex qua multatur autor. Dilexerunt autem illam penitus innocentes. Si vos amici mei estis/ qui veritas sum: ergo ⁊ veritatis amici. Veritatis amicis veritas est ad fructum: generat gaudium innocentibus: securitatem ⁊ gratiam prestat. Non fallo vos veritatem fatus: expedit vobis ad vtilitatem/ ad fructum/ ad securitatem/ ad gaudiū/ ad gratiam/ vt ego vadam. Expedit vt forma serui recedat ab oculis ad hoc/ vt dei formam contemplantes redeatis ad cor. Extrorsum vagatis in forma cōspecta: vt introrsum redeatis vobis expedientius est. Nam in his que bona etiam a sensibus delectatio interna prehabet: ⁊ sensibiliter affect9 in bonis si nō redeat ad animū/ priuatur melioribus. Intuebantur aposto-

li christi humanitatē amenā: & illa delectari gau
dijs potioribus interioribus ꝓuabantur: non ꝙ
malū esset in quo afficiebant/sed melius quod ꝑ
mittebat intus. Inde dictuꝫ est: Si eni non
abiero: paracletus nō veniet ad vos.
Si autē abiero: mittā eum ad vos.
Si a vobis corꝑe nō recedaꝫ: si a vobis nō sub-
traxero huius hūanitatis aspectū: si non pene-
trauero celos: si nō fecero regressum ad patreꝫ
paraclet⁹ nō veniet ad vos: nō veniet: q: pater
sine me nō mittet. Et licet filius nō sit diuisus a
patre: neqꝫ carnē assumēs fecerit sꝑationē vni-
us cū ipso existens eterne substantie: degensqꝫ
in nostra natura in terris/simulqꝫ i deitate in ce
lo erat apud patrē. Abire aūt eius nō ad formā
dei/sed ad formā hoīs ferebat: quaꝫ pater expe-
ctabat ascensurā ad superos. Deinde paracle-
tus a patre & filio nō ante mittēdus erat. Ideo
in hūanitate in celis expectato: ipsaqꝫ ascenden
te ad mittendū vt filius hoīs dei filius credere-
tur: qui nondū creditus acclamatū est vt cruci-
figeretur. Poterat quidē filius etiam in terris
existens in carne vna cū patre spiritūsanctū de
celo mittere: sed nec creditum fuisset ꝙ processis
set a filio ꝓut a patre/ si spiritussanctus aduenis
set filio adhuc in terris existēte: nec ꝙ hic homo
visus & cōuersatus in terris/esset dei filius in ex-
celsis. Proinde subiecit: Cum autē abiero/
mittā eum ad vos. Mittā vna cum patre
consubstantialis existēs: mittam ad vos quos
elegi de mūdo: qui me hominem vidistis in ter-
ris cum hoībus cōuersantem: vt credatis quia
eternus dei filius sum: quē iam cōfessi estis: & qui
vado imolari ꝓ vobis. Mittam ad vos qui ꝑdi
caturi estis diuina mysteria & nouam vitam/ & ar
guturi maliciam: qui vobis quam nōdum habe
tis ꝑstabit audaciam. Hinc eñ est: Et cuꝫ ve-
nerit ille arguet mundum de peccato
et de iusticia et de iudicio. De pecca-
to quidem: quia nō crediderūt in me.
De iusticia vero: q: ad patreꝫ vado:
et me iam non videbitis. De iudicio
autē: quia princeps mundi huius iā
iudicatus est. Accusabit ꝑ aplos mūdū spūs
sanctus cū venerit/ cū eis apte docēdi ꝑstabit au
daciā: non ꝙ in assumpta & vnita sibi aliqua cre-
atura loquat. Nulla vnio creature facta est in di
uinis: ꝑterꝙ hūane nature in verbo. Et de tri-
bus tñ hic videt ꝙ munduꝫ accusare voluerit:
cū mlto sint plura quibus culpādus est mūdus.
Aduertendū aūt ꝙ ista tria dūtaxat ad humana
tū dei filiū referunt: peccatum & iusticia & iudi-
cium. Diuersa sunt quidem diuerse tractanda/
etiam relata in christum. Prerogatis opibus
virtuosis/ miraculis & figuris/ ꝓlatis irreꝑhēsi
bilibus & doctrinalibus vbis a christo/ que sol
ui nulla ratione potuerunt/ipsi omnino homi-
nes credere debuerūt. Ex ista quidem increduli Abacuk.1
tate omnia mala oriunt: quoniam qui incredu-
lus est/nō est recta in eo anima eius: sed per de-
uia queqꝫ tendens idolatrat/heret mūdo/visibi-
libus capit/amore corruptibilium tenet & segre-
gatur a deo: inobediens veris/subiecta falsis de-
monibus famulat. Et alibi ioānes aperuit incre
dulitatis periculū: Qui incredulus est filio/non Ioh.3
videbit vitam eternam: sed ira dei manet super
eum. Et apostolus que mala ex incredulitate ꝑ-
ueniant/ad Titū ostendit: Eramus eñ aliquādo Ad Titū.3
& nos insipientes/increduli/errantes/seruientes
desyderijs & voluptatibus varijs: & in malicia &
inuidia agentes/odibiles/ odientes inuicem.
Postꝙ ab eterno ꝓuisum est dei filiuꝫ ꝓ nobis
incarnari/sic conuersari & mori: sic eque ꝓmis-
sum est in eū debere credi/nō aūt credētes dāna-
ri: & sine hac fide impossibile est deo placere. Ni- Hebre.11
hil autem est quod possit e regione cōsurgere ꝙ
non crederet in christū tanꝙ in dei filiuꝫ: & eius
verbis & factis sicut diuine depromptis. Argue
bat & arguit mundus etiam de iusticia: nō de il-
la qua hoīes recte agere compellunt: hec in in-
fidelitate accusat: cū infidelis perperam nilqꝫ re
ctū deo dignū agat: sed de iusticia quam in chri
sto iesu esse negauerūt. Iustus iesus ab eterno:
quia vt dei filius nihil per iniquitatem valebat.
Iustus in hoīe assūpto mundo apparuit: iustus
in opibus: iustus in moribus: iustus in vita: iu-
stus in sermonibus: iustus in doctrina: iustus in
cōuersatione: iustus in dilectione. Nam iustus Psal.10.
dñs iusticiā dilexit: & equitatē vidit vultus eius.
Iustus in iudicio: quia iustus es domine: et re- Psal.118
ctum iudiciū tuū. Et cū animam in cruce poten
ter de corꝑe tradidisset: dux crucifigentiū cōspe-
ctis signis ex celo & terra super eū diuine mon-
stratis ait: Vere hic homo iustus erat. Supua- Luce.23
cuū est verbis aut sulcatione elementoꝝ christi
velle demōstrare aut ostētare iusticiam: sed hoc
in dissertione tentatum est. Sed quia cum super
omnem intelligentiam hominū iustus est: vt de
uorator/vt maloꝝ amicus/vt mendax/vt demo-
niacus/vt vane laudis appetitor reputatus est:
& vt malefactor legisqꝫ destructor/vt latro cū la-
tronib⁹ crucifix⁹ est: vt nō solū fili⁹ dei ꝑ verā iu
sticiam crederet: sed vt filius hoīs: nō ex spiritus
sancti cōceptione/sed ex corruptiōe: nō dignus
ꝑmio/sed tormento: non celo/sed baratro repu-
tatus est. Itaqꝫ de iusticia: quia vadit ad patreꝫ
a quo missus erat: vadit ad supernā patriam vn
de venerat: ad angelicos ciues /quos ꝓ oue cen
tesima querenda reliquerat. Vadit ad patrē suū
velut qui ꝑ omnia peregit eius imperium: velut
agonista qui ꝑ iusticiam in sanguine atqꝫ morte
redemit genus humanū: triūphauit et de diabo
lo/ & spoliauit infernum. Vadit accepturus ꝓ se
suisqꝫ electis regnum eternum: ꝓpterea dicit: ar
guet de iusticia quia ad patrem vado: qm̄ iusti-
cia mihi est/non gratia: eterna consubstantiali-
tas est/ nō rapina: vt vadā ad patrem in hac hu
mana ex benignitate assumpta natura. Et me iā
nō videbitis: quia me mūdus amplius nō est di
gnus. Et me non videbitis in terris amplius vi
sibiliter cōuersantē: q ab eterno maneo apud pa
trē. Et si iustū dicit de filio dei/et iā iustissimum

de filio hominis iudicandū est: qui in assumen-
te verbo vna persona cum ipso factus est. Me
iam non videbitis mortalem: quia resurgenti a
mortuis/mors vltra non dominabitur. Exigit
iusticia vt vadam ad patrem: vt sedeam ad dex
texteram in excelsis: qui iniuste vilipensus/appo-
riatus iniuste: iudicatus vt nequā in terris cru-
ci fui affixus. Quod autem de iudicio sit argu-
tio facienda/ ꝓ eo ꝙ princeps mundi iam iudi-
catus existat: ad ignorantiam ꝛ ingratitudinem
pertinet. Ignorabat quidem mundus ꝙ sibi di
abolus principaretur: ꝛ ꝙ finita vita corporis
homines ducerētur ad loca tartarea: ꝛ quibus
demeritis talibus applicarentur supplicijs: et
quo iure antiquus hostis genus possideret hu-
manū/qua esset potestate tā seuus hostis. Quo-
modo iudicatus/cum nomen principatus oria-
tur ex lege: veniat de necessitate: cum etiaȝ inse-
paratis substantijs nomina ꝑncipatus existāt?
An ꝑnceps huiuscemodi versus in tyrannum:
Jo.8 vt a superiori suo iudicari mereatur? Sed cum
mundi principem diabolū dicat: ipse ab initio
mendax: ab initio tyrannidem permissam exer-
cuit: iniqua voluntate/iusta permissione. Igno
rabatur quomodo/quo iure/ quo certamie/quo
cōgressu/ sub quo iudice/ qua litigandi serie iu-
dicatus esset: quia non vi/sed iure: nō potestate/
sed equitate: nō supbia/sed patientia: cūȝ vellet
tāgere atqȝ infamare ꝛ in suā sortē trahere inno
centē/iuste nocentē perdidit queȝ tenebat. Et cū
satageret vt de mundo per mortē acerbā expelle
ret qui illū condiderat: qui repare venerat quod
perierat: qui salutē eternā ꝓcurare mortalibus: ꝛ
terrenos in superna transferre: ipse ab eterno pa
tre iudicatꝰ vt improbus ꝑdo: atqȝ vt insatiabi-
lis homicida eiectus est: perdens tyrannidem
solū in sibi voluntarie subditis diuina permissi-
one retinens ptātē. Et cū ita factū sit: sibi mun
dus est ingratus: auertens a ꝯsyderatiōe huius
certaminis mentem ꝙ sit iudicatus in ligno qui
deuicit in ligno: ꝛ per crucē qui suasit delectatio
nem: ꝛ per stulticiam crucis ꝛ mortis qui promi-
sit scientiam deitatis: ꝛ falsam pollicitationeȝ de
non moriendo predixit. Inexcusabilis ingrati-
tudinis culpa/nō cognoscere infinitum bonum
quod factū ꝛ dissimulare ꝛ auertere ꝛ gratias in
cessanter non referre: cū omnibus deficiētibus
viribus ꝓprijs ꝛ auxilijs alienis catenam tene-
brarū ꝛ iugum male seruitutis ꝛ pessime oppres-
sionis/per iugū sibi imposite crucis/a ceruicibus
nostris excussit: ꝛ exules reuocauit ad patriā/er
rantes ad viam/ad filiationem extraneos/ad vi-
tam mortuos/ad cōgregationē supernoꝝ ciuiū
peregrinos. Atqui spūssanctus adueniēs de his
mundanos ꝑ apostolos arguet: seu interne faci-
et cognoscere inhesitate credentes. Pauida et
tremefacta in his verbis erant apostolorū cor-
da: q̄ cognoscebat iesus in verbis amplius non
latura. Proinde sermonibus parcit/ne ipsorū
corda confundat: ꝛ spiritui sācto reseruat quod
reliquū est de veritate sciendum. Unde adiecit:

Adhuc habeo multa vobis dicere/sȝ
nō potestis portare mō. Cum autem
venerit ille spiritus veritatis/doce-
bit vos omnē veritatē. Magna ꝛ multa
ꝛ vtilia necessariaqȝ dixerat iesus. Multaqȝ ha-
bebat dicere que fienda erant in moribus/ꝛ fu-
tura in futuris tēporibus: que si dixisset/ipsi por
tare nō poterāt a tristicia detenti: pro eo ꝙ chri
stus parabat ab eis abcessum. Prestruit hic sa-
ne forma doctoribꝰ: ne in sublimitate sermōis/
ne in multitudine dicendoꝝ/ ne asperitate ver-
boꝝ/ne discussionis subtilitate/ne aliqua varie-
tate loquendi corda grauent auditoꝝ: plusq̄ vi-
derint posse portare/aut cognouerint valitudi-
nē capiendi. Sed expectent serenitatē mentiuȝ/
depulsionē passionū: quibus insedentibꝰ in ani
mo/sermo alte latus nō capit. Sed spiritus mit
tendus cū venerit/omnē veritatē docebit agen
doꝝ futurorūqȝ/bonoꝝ siue maloꝝ: ne per inca-
ptionē aliquid patiamini. Non tamen alia veri
tas filij/alia spiritussancti: neqȝ veritas/neqȝ lex/
neqȝ euangeliū filij ꝛ spiritussancti aliud ꝛ aliud
sunt: sed omnia sunt eque cōmunia. Uerūtamē
si quid defuit quod nō intelligerent per filiū/in
telligent per spiritūsanctū: qui in ipsoꝝ cordibꝰ
declarauit euangeliū: quo inspirante insulcata
elementa vsqȝ ad mundi finē/ad memoriam se-
quentiū redactū est: qui etiā multa nō scripta in
spirauit: que velut euangeliū vsqȝ in presens or-
thodoxa ecclesia custodiuit. Non enim lo-
quetur a seipso: sed quecūqȝ audiet/
loquetur: et que ventura sunt/annū-
ciabit vobis. Ideo non loquetur a semet-
ipso/sed audita videlicet a patre ꝛ filio: ne i sub-
stantia alius q̄ filius crederet. Annunciabit vē
tura pro vtilitate credentiū ꝛ ecclesie condende
de gētibus: ne in euentu subito fallerentur: aut
deciperēt per pseudo apostolos atqȝ doctores:
qui ad subuersionē euangelij sunt futuri. Et ꝓ-
phetizādi virtutē fuisse in apostolis spiritussan
cti/virtute/sicut in ꝓphetis veteris testamentis
ne crederet ꝙ aliꝰ spūs prioribꝰ vatibꝰ/aliꝰ apo
stolis sit afflatus. Ille me clarificabit: qꝛ
de meo accipiet et annūciabit vobis.
Clarificabit in cordibꝰ/ꝛ ꝑ verba sonātia in mū-
do ꝑ eos q̄ quā docui veritatē/intrepide predica
būt: ꝛ per oꝑa talia que nō decēt fieri nisi per fi-
liū dei/ꝛ ꝑ mirabilia signa etiam maiora q̄ fece
rit filius dei: sicut ipse ꝓmisit de credētibꝰ in eū.
Et maiora hoꝝ faciet: qꝛ ego ad patreȝ vado.
Clarificabit spūssanctꝰ filiū: qꝛ de illo quod filij
erat accipiet. Sed q̄d habet filius quod non ha
beat spūssanctꝰ: excepto distincto nomie relati-
uo? Omino nihil. Quid ergo accipiet? Etiā oīno
nihil. Sed qꝛ sicut a patre/ita ꝓcedit a filio: q̄si
hoc esset acceptū credentibꝰ declarabit: vt filij
ꝛ spūssancti vna credat esse doctrina. Ne autē
pater crederet exclusus: sed ꝙ omnia eius sunt/
procedūtqȝ ab ipso: subiectum est: Oīa que-
cūqȝ habet pater/mea sunt. Propte
rea dixi: qꝛ de meo accipiet et ānūcia-

bit vobis. Veritas catholice fidei hec est: q pater et filius et spiritussanctus in nullo preter q relatione personali differant: nō tamen q ista differentia sit realis seu substantialis. Proinde iesus dogmatizat: ne aliquid diuersum in summa trinitate credat. Docuerat/edisseruerat/pphetauerat/annunciauerat multa in carne degens visibiliter filius. Venturus erat atq docturus corda discipulorū atq multorū inuisibiliter spiritussanctus. Ne spiritussanctus crederet alius a filio/dictum est: quia de meo accipiet. Ne filius alius a patre/assertuz est: omnia quecunq habet pater/mea sunt. Ut si spiritussanctus vnum cū filio/filius vnum cum patre: omnes tres persone per omnia habeant equales: nec spiritus duobus minor/quia tertia persona in nominatione posterior ab vtraq pcedens: nec filius patre minor/quia genitus et non gignens. Que igitur sunt patris/sunt et filij: que vero sunt filij/sunt et spūssancti: et qui equales sunt in eternitate/in immensitate/in omnipotentia/in sanctitate/in sapientia/in substantia: nō credant dispares in doctrina/in pphetia/et in omni veritate scienda.

¶ De modicitate temporis quo christus videndus erat: et de tristicia discipulorū ad quam eternum gaudium est futurum: secundum Joannē solum. Capitulum XIIII

Orpe non deitate iesus migraturus ex mundo: et ablaturus a corporeis oculis seruilem visibilemq formam: et illaturus illam super omnia excelsa celorū: temporis breuitatem insinuat. Jo.16 **Modicum et iam non videbitis me: et iterū modicum et videbitis me: quia vado ad patrē:** Quod modicum et non videbitur/tempori resurrectionis vsq ad ascensionem inscribitur: quia tunc accessit ad patrē. **Dixerunt ergo discipuli eius ad inuicē: Quid est hoc quod nobis dicit: modicū et non videbitis me: et iterum modicum et videbitis me: quia vado ad patrē? Dicebāt ergo: Quid est hoc q dicit nobis modicum?** Hoc totum nil aliud q apostolorum admirationem et ignorantiā sonant. Tardi quidem in intellectu erant apostoli: et supra id quod naturaliter negatur hominibus/corda superueniens tristicia plus obuelat. Quos interrogare volentes vt talis nesciētia pelleretur/christus respōdendo preuenit. **Cognouit autem iesus quia volebant ipsum interrogare: et dixit eis: De hoc queritis inter vos quia dixi vobis: modicuz et non videbitis me.** Amen amen dico vobis: quia plorabitis et flebitis vos: mundus autē gaudebit. Vos autez contristabimini: sed tristicia vestra vertetur in gaudium. Nō respōdit Jesus interrogationi quam fecissent discipuli nō preuenti: quoniā de eo q nesciebant quid esset hoc dicere: modicum et nō videbitis me: et iterum modicum et videbitis: interrogare volebant. Sed respōdit vtilius: preostendens quid futurū erat/cum iesus nō amplius videretur: quia ploratus et fletus in eis tempore passionis et sepulture: ac etiam omni tempore post ascensionē in ipsis primitiuis ecclesie future cunctisq vere credituris et sequentibus christum: per apertam persecutionem tyrannorum idolatrantium et peruersorum male agentium vsq ad finem seculi duraturā. Nō enī semper persecutionem per mala confodientia est affligentia corporis sensuz ecclesia passa est: sed illaz que fit a dissimilibus membris et a peruersis agentibus/nunq sibi defuisse neq vsq ad terminuz mundi defutura credatur. Vere quidem christi discipuli plus cruciantur in animo ex corruptis hominum moribus: q si queq flagella in pprijs corporibus paterentur. Sed vnde ploratus et fletus? Tempore passionis et mortis et sepulture: cum eis potuisset illudi et exprobrari/scilicet: vbi est homo quem colebatis vt deum? Aspice crucifixuz: descendat de cruce si filius dei est/et liberetur a patre: contemplamini mortuum: quoniam deus non moritur: cogitate sepultum/quoniam deus loco non clauditur. Et vnde tunc gauisus est mundus: nisi quia sibi visus est triumphasse de hoste: quem sibi christuz arguentez mundi scelera reputabat? Unde ploratus et fletus postq christus regressus est ad superos: nisi quia passi omnia genera tormentorum/expositi penis/subiacentes tortoribus et tyrannis: quasi derelicti a christo videbantur/pro quo patiebantur? Et insultus et exprobationes audiebant: vbi est christus/vbi crucifixus quez dicitis q vester est deus? Sicut semetipsuz liberare non potuit: sic et vos in tortoruz manibus dereliquit. Et maior plorandi causa q conuitia iaculabantur in christuz: q ex his que in corporibus pprijs tolerabant. Maior ratio fletus q christus negabatur ab eis: vt non deus/sed homo tm/ iniustus siue iustus existimabatur: q ex eo q ipsi torquebantur. Nec erat ab eo eis auxilium quin traderentur in necem: quoniam omnes qui summa rei christiane pollebant/magis gaudebāt torti supplicijs q foti blādicijs. Sed in hoc erat summa doloris fletus atq ploratus et afficientis tristicie: dum arrogabatur dijs: et christo id quod erat detrahebatur. Necnon cuz quieuit persecutio corporū/ etiam satis abunde ploratum et fletum et tristatum est: neq destatuz est atq destabitur quousq vita ista finiatur: non ex persecutione morum iniquorum: qui cōturbāt intima cordis in amatoribus bonitatis: etiaz si iustis a male agentibus obsequia p corporibus prestarentur. Verumtamen si in optione factuz est: precipuū est in moribus agende vite/p christo in corpore spoliationeq reruz ex omni verbo tristari p affligente. Debitum autē sine quo nec virtus adest/p dei iniuria in animo contabescere: iuxta dei amatoris dictū: Vidi preuaricātes Psal.118
et tabescebam: quia eloquia tua nō custodierūt. En duplex ex preuaricatione tristicia: sed maior quia iniuria dei agit/q q male agens ex preua-

ficatione damnatur. Vere christus finis est dolendi atq; gaudendi: offensus vel amatus/perditus vel inuentus. E regione vero vnde mundo gaudium? Non aliunde dixerim/nisi quia mundi amatores florebūt ad horaʒ floribus perfunctorijs atq; caducis: depressis qui mundi gloriam contemnebant: ⁊ contra illam verbis ⁊ moribus insurgebant. Et vos contristabimini amplius ꝓ his quos videbitis inaniter exultare: q̃ ꝓ malis que cogentur tolerare. Amplius ingerit tristiciam charitas ꝓximi cum delinquit: q̃ pena ꝓprij corporis cum configit. Sed tristicia vestra vertetur in gaudium. Non omnis tristicia in gaudium vertitur: sed multorum augebitur in perpetuum: vt hic incipiat pena in inferno eterne mansura: sed vestra qui pro veritate patimini/ꝓ dei fletis iniuria: ⁊ ꝓ proximorū malo ex charitate dolentis. Apposuit quidem de precunte tristicia ⁊ gaudio sequente in muliere pariente parabolam. Mulier cum parit tristiciā habet: quia venit hora eius. Cum autem peperit puerum: iaʒ non meminit pressure propter gaudium: quia natus est homo in mūdum. Rei experientia quod deductum est in parabola/amplius q̃ in dissertione verborum claret. Et alibi in hoc opere dissertuʒ est. Et vos ergo nūc quidem tristiciam habetis. Iterum videbo vos et gaudebit cor vestrum: et gaudium vestrū nemo tollet a vobis. Hoc quod dicit/nunc nō solum illius temporis erat quādo dicebat ꝓ tempore passionis ⁊ mortis: sed ad omne tempus vsq; ad finem seculi tendebatur: quoniā velut nunc est omne tēpus quousq; ad eternitateʒ veniatur: in quo tristari oportet ex varietate flendarum rerum/⁊ ex improbitate prauorum omnes quotquot sunt qui pie ⁊ iuste ⁊ sobrie viuere volunt et sequi vestigia saluatoris. Iterata visio quam ꝓmisit hic christus post resurrectionem esset ilico futura: non tamen illa prestabat inauferibile gaudiuʒ: quoniam ⁊ iterato per ascensionem visionem domini perdiderūt/remanserūtq; in parte dolentes: sed illa erit que post solutioneʒ anime a corpore fiet: que dabit verum cordis gaudiū/quod tollere nemo poterit: non solum illi modice discipulorum turbe future/sed omini ecclesie sue sancte. Quod si gaudium hoc inauferibile in tolerandis aduersis/⁊ dum mala finienda se ingerunt: ⁊ in agendis que expediunt ad salutem/mentibus hominum insideret: nil graue ad tolerandū hominibus videretur. Multam patientiam contulit hominibus premij altitudo: ⁊ spes futuroruʒ bonorum de magnis laboribus sarcinam leueʒ fecit. O quāta ⁊ q̃ grauia ⁊ estuans cauma tolerat agricultor/actus spe fructus. Nauta horrēdum nauigat equor/anceps inter tumentes procellas/spe augendi emolimenta cupita. Bellorum ictibus sepe mortalibus miles corpus exponit/stipendij spe potitus. Et terreni negociatores sepissime spe frustantur: ⁊ nec a negociatione desistunt/cum sperant futura q̃ prisca in meliora conuerti. Et spes inauferibilis eterni gaudij/que nobis de celis effluxit/sperātes nullo pacto confundit nec fallit: nisi spei deficiant illi qui sperant. Auertit enim a quibuscūq; delectationibus maculosis contemplatio supernorum: nec sinit hebetem esse qui se dicauit ad illam: actuosum enim fecit atq; sollicitum. Optima ⁊ ineffabilis est possessio gaudij: que a nemine alio/ etiam a seipso non possit auferri. Cum enim a viatione fuerimus absoluti/ad supernaʒ patriam introlati: nemo poterit declinare aut velle in alteram partem. Et cum a nemine in se ipso possit ibi existere causa mali: nec ab alijs valebit inferri: proinde dictum est discipulis: Et gaudium vestrum nemo tollet a vobis. Cū omne gaudiū vie alternationibus pessundetur: ⁊ varie conquiri possit atq; deperdi ab ipsis possessoribus et a seuientibus hostibus extraneis: vtiq; de gaudio future patrie dictum est/nō de gaudio mortalis peregrinationis. Et hoc quidem verba subiecta manifestāt. Et in illo die me non interrogabitis quicq̃. Dum in via sumus interrogare oportet ob ignorantiaʒ/ob dubietatem/ob incertitudinem. In patria vero scientia limpidissima erit omnium ⁊ intuitiua visio deitatis: rerum nulla cunctatio/ certissima possessio supernoꝝ. Ideo me nō interrogabitis quicq̃ in illo die/cui nox non succedit in eternū: nec suberit causa qua interrogatio nascit.

De certa exauditione petitionis et quid vepetendum sit: secundū Joannem solum. Ca. XV

Magnificus ⁊ nobilis herus quid maius potest polliceri subiectis/q̃ exauditioneʒ facilem in petendis? Et hoc presertim exquiritur ab his qui colunt et mundi principes venerantur: ꝙ eis cum impetrationis pollicitatione detur audacia: non semel tm̄/sed quotiens rerum varietas petendi necessitas suaderet. Hinc et saluator ascensurus in celuʒ/patris consessurus ad dexteraʒ/omni orbi prelatus per omnia factus: hoc munus gratie apostolis dereliquit cuʒ ait: Amen amen dico vobis: si quid petieritis patrem in nomine meo/dabit vobis. Jo. 6 Supra simile dictum est dum de discipulorum tractaretur electione: sed nunc ad confirmandum reiterat. Diuinum iuramentum est amen: quoniam christus deus per aliud q̃ per seipsum iurare non potest: quia non per inferiora/sed ꝑ equalia seu maiora iuratur. Nihil christo deo maius: et ipse veritas est: verū q; omnino est quod ipse promittit: videlicet de omnibus apostolos exaudire petentes/dumtaxat ꝙ in suo nomine petitio porrigatur: non in nomine angelorum: non in nomine aliquorum sanctorum: nō in nomine ipsoꝝ petentium: nō in nomine aliquorū bonoꝝ operuʒ: nō in nomine aduersantium potestatum. Et q̃uis preces porrigamus ad angelos ⁊ ad sanctos: nō tamen vt aliquid nobis ex

seipsis efficiant: cum in ipsoꝝ potestate non sit ab animabus auferre vitia / neqꝫ conferre virtutes: sed vt orent ꝓ nobis deū qui vtrūqꝫ habet efficere potestatē. Nec exaudimur in merito aliquoꝝ quoꝝ merita non fuerūt sufficientia ꝓ seipsis sine misericordia ꝛ gratia saluatoris: in cuius noīe salus / in cuius noīe virtus expediēs tribuit / in cuius noīe queqꝫ vitia depellunt. Ne dictum videat absurdū / sane tenendū est si exaudiūtur sancti ꝓ seipsis / si ꝓ nobis ꝛ eorum amicis / si nos exaudimur cū eis / totū agit in noīe saluatoris. College quidem sumus / ꝙ fide catholica ꝛ charitate indefectibili consignamur: Quis in viatoribus sit disparitas virtutū: vt apud deum si non personarū sit / tamen vnius ꝙ̄ alterius maior acceptio meritoꝝ: ita ꝙ petitio aures dei ocyus introeat ꝛ exaudita ꝓueniat. Quod iam vero eterna beatitudine potiuntur / cum ꝓ nobis peregrinis deum ꝓsequebant in celis: etiam non ꝓ seipsis exaudiuntur / sed in nomine illius cui in sanguie ꝛ morte ꝛ iustis moribus testimonium reddiderūt in terris: quanqꝫ ꝛ ipsi ꝓ nobis in nomine iesu exaudiant ocyus: ex eo ꝙ hic pro eius nomine moralem vitam purius transegerūt / ardentiusqꝫ amauerūt. Sūma quidē huius sententie sic terminatur: ꝙ omnis petitio ꝓ nobis remouende malicie / inserende virtutis / adipiscende salutis: a supernis porrecta ciuibus tā angelis ꝙ̄ hominibus / siue a sanctis viatoribus exaudita: non venit nisi in nomine saluatoris: cuius nomen nō quod scribitur litteris / sed meritū est incarnationis / natiuitatis / vite / passiōis / crucis / orationis et mortis: qui ꝓ nobis in lachrymis et clamore valido exauditus est ꝓ sua reuerentia. Etiam nemo nomine suo ꝛ virtute propria meritorum se credat a domino exaudiri absqꝫ nomine iesu christi. Demones quidem inter nos ꝛ deū orandū medij esse nō possunt. **Usqꝫ modo non petistis quicqꝫ in nomine meo:** quia vobiscum eram interpellabamqꝫ ꝓ vobis presens / non absens. Et forrassis non ad plenum aderat eis illa credulitas ꝙ filius dei esset: Quis Petrus fuisset ꝓ omnibus plene confessus ꝙ christus esset ipse filius dei viui / cuꝫ aliquotiens maxime in passiōe dubitauerint. Sed post passionem / mortem / sepulturam / resurrectionem / ascensionem / immissionemqꝫ spiritussancti / soliditatem fidei acceperunt ꝙ Jesus esset filius dei ꝛ seculi saluator: in cuius merito cuncta bona credentibus ꝓuenirent. Propterea vsqꝫ peractis talibus mysterijs aliquid non petiuerunt. At vbi cognitum est post ascensionem missionemqꝫ paracleti / ꝙ Jesus esset filius dei: petitiones sunt exhibite ad deum / posite ad tribunal: ꝛ prestructa forma ꝙ fiant in nomine christi ac etiam ex fine petitionis quem ipse constituit / scilicet: [Petite et accipietis / vt gaudiū vestrū plenū sit.] Jure petentis ꝛ largitoris atqꝫ petitionis: omnis petitio debet esse bonorū. Multa quidem sunt / immo cuncta sunt ex natura bona: ea declarante sententia; Uidit deus cuncta que fecerat / ꝛ erant valde bona. Sunt ꝛ meliora ꝛ perfecta: media tamē ex vsu voluntatis hominū sunt pleraqꝫ. Omne gaudium vt gaudiū bonum est: sed malum ꝛ peius bonum ꝛ melius dici potest / sm̄ suppositas causas. Plenū vero non de aliqua re creata / sed tm̄ de ineffabili et eterna participatione creantis. Hinc ergo summam petendi statuit: vt gaudium vestrum plenum sit. **Hec in prouerbijs locutus sū vobis. Uenit hora cum iam nō in ꝓuerbijs loquar vobis: sed palam de patre meo annunciabo vobis.** Multa per similitudines ꝛ parabolas seu per prouerbia locutus fuerat iesus pro multis moribꝰ informandis: ꝛ ꝙ maxime cure fuit vt eius pater crederet deus: nunc vero cassatum est quod dictum est in parabolis: sed adiectum est expressioribus verbis absqꝫ omni fuco sermonū / ꝙ deꝰ eternus eius verus est pater: vt precedentia ꝛ sequentia verba manifestant: ꝛ per spiritussancti aduentū manifestius declarabit. Attamē quantum attinet ad susceptum sermonē / quid cū ipō ꝛ cuꝫ discipulis sit pater insinuat. **In illo die in nomine meo petetis: et nō dico vobis / quia ego rogabo patrem de vobis. Ipse enim pater amat vos: quia vos me amastis: et credidistis quia a deo exiui.** Suaserat supra discipulis ad petēdum patrē in nomine suo: impetrationē facilem repromittens suorum interuētu rogaminū: quoniam totus est pater ad filium: cuius intuitu postulata nō denegat. Nūc quidem supra id quod rogaturꝰ sit / ad discipulos patris declarat amorem: binam causam subijciens / amoris et firme vereqꝫ credulitatis. Ac si ꝑspicacius dicat: Petetis quidem in illo die quo petendi vrgebit necessitas: persuasi a me: quos etiam promisi apud patrem in vestris petitionibus / meis rogaminibus adiuuare. Sed nō dico vobis / quia ego tm̄ patrem rogabo ꝓ vobis ꝛ de vobis: sed ipse pater amat vos: quia me amastis ꝛ amatis: ꝓpter quē omnia visibilia contempsistis: ꝛ nō solum me cunctis amabilibus plus amando preposuistis: sed vosmetipsos tradentes in mortē: ꝛ credidistis quia a deo exiui: vt nec impediret animā vestram forma seruilis / in qua visibilis mūdo apparui: sed credidistis atqꝫ cōfessi estis ꝛ cōfessuri coram hominibus formā dei: ꝛ credidistis me filium dei ab ipō patre in mundū missum / cum hominibus in carne cōuersatum: nō tamē deitate separatū a patre. Ecce in quo est si querimus ꝛ gestimus habere eterni patris amorē. Si volumus diligi / diligamus: amemus filiū / si amari a patre contendimus: credamus filium / ꝛ pr̄ nos amabit eternus. Mos solitus est / ꝙ patres diligant suorum filiorū legitimos amatores. Nostre mentis hebetudinē arguit facilitas amari ab eterno ꝛ patre omniū deo: nec excusationis suffugium potest aliquando inuenire: cum non tempus ad vsum / neqꝫ locus ad actum: non munus auri siue gemmarum exhibitum; non

Mat.16. (margin note beside "set: Quis Petrus fuisset")

Gen.1. (margin note beside "na: ea declarante sententia")

runt in mōtē oliueti. Ut etiā ex his ꝑstet bñ agē
di forma credētib⁹ agonistis: vt surgam⁹ ⁊ eam⁹
ad bona/ si nos male iacere cognouim⁹: ⁊ a bo
nis ad meliora nisi ꝓficiēdi pater iter/ donec ī q̄
q̄ optima veniam⁹. Nō iacebāt hi/ sed sedebāt
intēti ad doctrinā et ad dulcia verba magistri.
Sed ꝑtinet sessio ad quietē: surgēdū est ad op⁹
cū de bñ operādo ē ꝑcepta doctrina. Frustra
est doctrina de morib⁹/ si nō deuenit in opus.
Precedit opationē lectio: ꝑcedit ī orōne: prece
dit ⁊ ꝯtēplationē. Legisti ꝑ te: audisti a docto-
re q̄d operis: q̄d ores: q̄d intēta mēte cotēplā
dū sit. Igit surgendū ꝓperandūq̄ ad ea q̄ didi
cim⁹ ex lectione siue doctrina. Et spōsa inuitat
a spōso/ vt surgat ⁊ ꝓperet/ ⁊ vt oret: ⁊ vt contē
plet foramina ⁊ cauernā q̄ ꝓ redēptione huma
na/ spōseq̄ sue spōsus ipse portauit. Comestus
erat panis doloris/ legal' scꝫ ⁊ euāgelicus. Ille
doloris erat: q̄ nemo ex toto legē illā ꝑfecerat:
⁊ nemo ex illo sanabat ad plenū: q̄ꝑ̄ et azym⁹
esset. Et euāgelic⁹ panis q̄ꝑ̄ viu⁹ de celo descē
derit: de ꝓ̄mo valde in acutissimis doloribus
futur⁹ erat/ penalibus quidē: ⁊ nostros ī se latu
rus. Surgendū quidē erat/ et ad alia ꝓperādū
Sessio/ surrectio/ itio/ serie optima disponūtur
Sessio ad doctrinā percipiēdā/ surrectio ad in
tellectū: itio fit ad ea q̄ precepta sunt.

¶ Quod oēs christiani sunt ex christo et in christo: sine quo nihil rectuꝫ agunt: in quo manentes multū fructum afferunt: secundū Joannē solum. Capitulū VII

Egressus iesus a Hierusalē cū vnde-
cim discipulis suis/ ī oliueti mōte ꝯse-
dit: eos de altissimis ⁊ necessarijs in-
struēs: nō affectus pauori ꝓxime captionis ⁊ se
ue future mortis: quā infallibiliter sibi immine
re cernebat: nō necessitate aut potestate inferē
tiū/ sed volūtate sui suscipiētis. Nec a doctrina
cessabat: nisus ostēdere q̄ colligatio/ q̄ vnio/ q̄
coniūctio/ q̄ ꝓximitas/ que agēdi potentia/ que
actionis vtilitas/ que pactio inter ipsū et disci-
pulos subsequos christianos existeret/ dicēs:
Joan.15. Ego sū vitis vera: et pater me⁹ agricola
est. Per similitudinē loquit/ vt ad ꝓprietateꝫ
traijciat: quia viti se assimilat in naturalib⁹ su-
is: vt ostendat quid ꝓpriū faciat per gratiā fi-
delib⁹ suis. Uitis vera Christ⁹ est: vt dei fili⁹ ab
eterno plantata in patre/ vt hō ex tēpore vnita
deitati: ī veritate fructificās: q̄ ipse veritas est
in veritate se diffundēs in palmitib⁹ suis: in ve
ritate culta: q̄ pater eius agricola est. Si pater
agricola: igitur agrū habet. Si hanc vitē co-
lit: ergo vitis in agro. Ager ecclesia. In eccle-
sia manet christus/ qui est vera vitis. De forma
serui/ nō de forma dei sermo decurrit. Non eñ
est vitis vt deus: neq̄ colit a patre/ ꝑ oīa sibi
equalis existens. Nec aliqua similitudo impo-
nit deitati: velut ꝓpheta negat ei sīitudinē ali-
Esa.40 quā esse ponendā/ dicēs: Cui similē fecistis deū?
aut quā imaginē ponetis ei? Est vitis christ⁹:
et pater in eo agricole facit officiuꝫ: q̄ nec vera
vitis sine palmitib⁹ est: q̄ sunt in cōsyderatione
agricole/ an ꝑcidant aut cōseruent in vite. Oē m
omnē palmitē ī me nō ferentē fructū/ tol
let eū. Et oēm q̄ fert fructū/ purgabit eū/ vt fru
ctū plus afferat. Uitis christ⁹. cui⁹ palmites
sunt oēs fideles ei⁹. Sed palmes q̄ ex ista vite
nō fert fructū dignū in vite: ab ista tollet velut
ram⁹ siccus ab arbore ꝑcidit: q̄ vena latēs hu-
moris/ q̄ ab arboris trūco in ramos diffundit/
in pūcto terminata ē ne diffundat. Fructū vo
ferēs seruabit in arbore: atq̄ purgabit ab im-
pertinētib⁹ ⁊ a maculosis/ vt fructū pl⁹ afferat:
nō solū in quātitate/ sed etiā in ꝑciositate. De-
cet eñ ex ista mūdissima vite ramos mūdos ꝓ
cedere: atq̄ fructū emanare mūdissimū/ aptū re
gno celorū. Uinearū cult⁹ ostēdit scire querēti-
bus/ q̄ purgati palmites cultorio more/ ad am
pliorē fructū turgescūt in gēmis. Et vnā ꝑcessisse
purgationē ī verbo factā ostendit. Jam
vos mūdi estis/ ꝓpter sermonē quē locut⁹
sū vobis: facile ablutiuū/ lenē mūdatorē/ sua
uē purgatorē. Saluator aduenit ꝓ suorū salute
fideliū: vt ablueret aqua sanctificata ꝑ verbū:
mūdaret euangelicus sermo ad omniū abstersi
onem malorū et totius mundicie cōplementū:
purgationē faceret pater agricola: sanctificaret
deniq̄ spūssanctus. Quis igit ab auditione di-
uini sermonis abfugiat: si fideliter ⁊ humiliter
audientes emūdat? Non eñ est alius sermo quē
quatuor celici notarij cōscripserūt/ q̄ꝑ̄ ille queꝫ
locutus est christus: qui sermo vsq̄ in finē seculi
erit in ꝓmulgatione/ vt sit in auditione: quē qui
in fide actiuorū audierit/ ab auditu malo non ti
mebit. Si q̄s eñ fere fuerit mūdus: deū pro se
sollicitū habet. Sic eñ scriptū est: Si mūdus ⁊ Job.8.
rectus incesseris/ statim euigilabit ad te. Job
eñ talia dicebat. Sed quis pōt facere mundum
de mūdo cōceptum semine/ nisi tu qui solus es?
Et rursus: Nunq̄d iustificari pōt hō cōparat⁹ Job.25.
deo/ aut apparere mūdus natus de muliere? Et
iterum: Stelle nō sunt munde in cōspectu eius. Ibidem.
Hec idcirco dicta sunt: quoniā nisi per ea q̄ di-
uina ⁊ supra naturā sunt/ mūdicia nō existit. Si
nos de⁹ asperget hysopo/ mundabimur: ⁊ laua
mur ab ipso/ dealbabimur super niuē. Sed quo
niā nihil boni pōt esse ex nobis tanq̄ ex nobis: ⁊
est radix nostre ꝓpagatiōis infecta: ⁊ nihil va-
lemus ex nobis velut ex nihilo facti: admone-
mur manere in eo: a quo nisi bonū exire nō pōt:
nec virtutē suā suis negare palmitib⁹. Ma-
nere in me/ ⁊ ego in vobis. Sicut palmes nō
pōt facere fructū a semetipso/ nisi manserit in
vite: sic nec vos/ nisi in me māseritis. Ego sum
vitis/ vos palmites. Qui manet in me/ ⁊ ego in
eo: hic fert fructū multū: q̄ sine me nil potestis
facere. Luce clarior est sententia ex assumpta
similitudine/ q̄ palmes ꝑcisus a vite fructū fer-
re non pōt: q̄ precisio infusionē decidit quā vi-
tis faciebat in palmitē. Sic q̄ est ꝑcisus a chri-
sto/ fructū dignū germinare nō pōt. Quia cum

sunt vnũ vitis et palmes: diuisio in vnitate non est: et vnitas cũ multiplicatur/a seipsa recedit: qm̃ dualitas siue amplius vnitatẽ deserit. Nulla fructificãdi virtus adest palmiti/nisi mãserit in vite: sic nulla virtus cupiã hoim/nisi manserit in christo/et nisi christus mãserit in eo. Mãsio aũt ista reciproca fructificare in multitudine facit: nõ christo/ sʒ ex christo homini christiano. Alter manentiũ alteruter nõ vterq; de huiuscemodi mansione ꝑcipit fructũ: quoniã bonorum actorũ ⁊ creatorũ christus omnino nec indigꝰ est: sed ei fructus acquiritur qui sine ipso nihil facere põt. Qualiter aũt ista mansio sit tenẽda/ supra declaratũ est. Non solũ fructificare nequit ad premiũ qui nõ manet in christo: sed etiam ad suppliciũ deputatur. Et hoc mõstrat quod sequitur: [Siquis in me nõ manserit/ mittetur foras sicut palmes/et arescet: et colligẽt eum/et in ignẽ mittent et ardet.] Non est dare tertiũ voluntariũ seu a voluntate aliquod factũ inter vitium ⁊ virtutẽ: quis sit aliquid inuenire creatũ/ de sui natura tendẽs in neutrũ: etiã cũ possit deduci aut in vitiũ/ aut in virtutis obsequiũ. Nec potest esse mãsio preterq̃ in vitio extra christũ. Ob hoc ergo dicitur: Si quis in me nõ manserit cũ alibi q̃ in vitio manere nõ possit/mittetur foras precisus: quem non christus/neq; alius/sed ipse semetipsum precidit: sicut palmes quẽ vitis non abijcit: sed alius ferramẽto decidit. Et foras missus arescet / vt igni sic ad comburendum sit aptior. Et colligent eum ministri iusticie: et in ignem scʒ eternũ mittẽt eterne arsurũ. Videamus suppositã preuaricationẽ: videamꝰ suppositã diuine iusticie seriẽ. Si mãsio ꝑ fidẽ et dilectionẽ non sit in christo: ecce culpa supposita/ mittetur foras: anathema erit a christo et ab ecclesia/ quia mittitur foras: ecce ordinata iusticia. Deinde arescet ab omni virtute/ab omniq; gratia: vt velut lignum aridum aptius ardet: sic aridus bonis colligetur: ineuitabiliter mittetur in ignem: ardebit eterne: non tamẽ ad consumptionẽ/ ne pena terminũ habeat.

¶ Quõ sit mãsio christi in nobis nostriq; in christo: et quis fructꝰ huiuscemodi mãsionis: secũdũ ioannem solum. Capitulũ VIII

NOn est ista mãsio corpalis/vt locus ⁊ tẽpus ex mora/et corpꝰ et mẽsurabile requiratur: sed extra huiuscemodi diffinitione peragitur/quã sub conditione christꝰ enucleat. [Si mãseritis in me/⁊ verba mea i vobis mãserint: quodcũq; volueritis petetis/⁊ fiet vobis.] Joã.15. Fit mãsio i christo ea imagine q̃ palmes in vite: nõ tñ ea ꝓprietate: cũ i eo quod in silitudinẽ assimilatur/ sit nolatorũ ꝓprietas: sed in assimilatiõe silitudo: i assimilatis vero effectuũ veritas. Igitur maneamꝰ i christo ꝑ ipsaʒ fidei adhesionẽ/qua nulla maior: ⁊ per verã dilectionẽ/qua nulla melior: ⁊ ꝑ imitationẽ/q̃ nulla certior. Sicut Joãnes inquit: Joan.2. Qui dicit se in christo manere: debet sicut ille ambulauit et ipse ambulare. Manet aũt ipse in hac vita nõ aliter q̃ ꝑ verbũ auditũ/susceptũ atq; retentũ. Nõ eñ christꝰ sm̃ substantiã aĩe aut corporis aut deitatis manet in nobis/sed ꝑ verbũ eiꝰ. Nã fides est ex auditu: auditꝰ aũt per verbũ dei. Verbũ autẽ dei verbũ est christi: qui aliud nõ loq̃tur q̃ verba dei. Joan.8. Dictũ est eñ: Que audiui a patre meo/hec loquor vobis. Proinde dicit: Si verba mea in vobis mãserint. Manẽt i nobis verba saluatoris nõ alio manẽdi ordine nisi eo q̃ ea cũ audimus/si sunt nostrũ excedẽtia intellectũ/credimꝰ: si ꝓpe intelligimꝰ/intellecta placent: placẽtia diligũtur: dilecta firmantur in memoria: memorie cõmendata tenaciter iuxta cautelã et opus in effectũ/libera volũtate/tota possibilitate deueniũt. Cui mãsioni volũtariũ redditur premiũ: cũ exauditio petitionũ tribuatur ad votũ/cũ dicitur: Quodcũq; volueritis/petetis: ⁊ fiet vobis. Larga et inexceptuata videtur ista exauditio: cũ nihil boni aut mali a petendo secludat. Si silenter consyderantur verba ꝑmissa/restringitur petitio cui iusta exauditio porrigatur Si in me mãseritis/nõ aliã formã petẽdi dabitis q̃ ego porrexerim patri: cui omnẽ meã oĩm petitionũ subdidi volũtatẽ. Et si verba mea in vobis manserint/q̃ doctrinalia sunt: ipsa docebũt q̃d iustũ/quid honestũ/quid delectabile/q̃d iocundũ/ quid vtile/quid licitũ et expediẽs: q̃d datori dare/quid postulanti dignũ accipere videatur. Hinc sane dictũ: Quodcunq; volueritis petetis/et fiet vobis. Et si nõ ilico/ fiet tꝑe congruo. Et si nõ quod petimus/fiet et vtiliꝰ: naʒ discipuli nõ recte petentes audierũt: Nescitis Mat.20. quid petatis. Et Apostolus: Quid oremus nescimus: Roma.8. ipse autẽ spiritus postulat ꝓ nobis gemitibus inenarrabilibus.

¶ Quod deus pater glorificatur ex bonis opibꝰ nostris: et de vicaria mãsione dilectionis nostre in christo/ et christi in nobis: secundum Joannẽ solum. Capitulũ IX

SEpe insinuatũ est: necnõ sepe repetere q̃ oportet: q̃ nihil deo patri neq; filio incarnato accedit vtilitatis/ delectationis/exaltationis ex his bonis q̃ agimꝰ. Sed cũ aliq̃d ex sono littere sibi accessisse videtur: ad sensũ referendũ est/quo rõnalis creatura de ipso aliq̃d nouiter ꝑcipit siue cognoscit: qm̃ eterno nihil nouũ accedit siue prouenit. In nobis ⁊ ꝓ nobis sunt huiusmodi varie actiones. Sed cũ christus semper ad meliora nitereur suos prouehere discipulos: introducit patrem glorificari ex recte agentibus nobis/ dicens: Joan.15. [In hoc clarificatus est pater meus: vt fructũ plurimũ afferatis/ et efficiamini mei discipuli.] Vñ clarificatur pater nõ in seipso/sed in nobis: q̃ eum ab eterno clarũ existentẽ nõ agnoscebamꝰ qua claritate fulgeret: Sed denuo claret in nobis cũ ipse sit verus agricola vere vitis purgãs palmites/vt fructũ afferãt ampliorẽ: quoniam iusti

purgaret/fructū afferre nō possent: etiā si ma-
nerent in vite dūtaxat ꝑ fidē. Claret igit virtus
eius ex fructu: sine quo nullus est fruct⁹. Igit in
hoc clarificatus est pater deus/si fruct⁹ mult⁹
affertur: ea disciplina ⁊ lege/ vt plurimū fructuꝫ
afferre satagentes/christi efficiantur discipuli:
qm̄ omnis ali⁹ discipulatus est reprob⁹/nisi vbi
docet christ⁹ iesus. Et ne pudori aut labori aut
sterilitati ascriberet discipulū Christi fieri: dile-
ctionis diuine pmiū appositū est. [Sicut di
lexit me pater/⁊ ego dilexi vos.] Inꝑscruta-
bile dictū: qm̄ deus pater suum dilexit filiū ab
eterno. Et et fili⁹ cū nō essem⁹/quō nos potuit
diligere ab eterno? Sed et hoc vtiqꝫ verū est ꝙ
dilexit nos ab eterno anteꝙ essemus vt faceret
nos: nec dilexit alit nos creatos ꝙ dilexerit nō
dū editos: nec aliter dilexit nō existētes ꝙ futu-
ros ꝓuiderit. Humanū aūt pensandū est dictū:
sicut dilexit me pater / et ego dilexi vos: qm̄ sic
eū dilexit: vt post omnē agonē in celestibus ad
dexterā vt hoiem fecerit cōsedere. Hinc Apls
Phil.2. post ei⁹ agonē dicit de ipō: Propter quod de⁹
exaltauit illū: ⁊ dedit illi nomē quod est sup om
ne nomē: vt in noie iesu omē genu flectat / cele-
stiū/terrestriū ⁊ infernorū: ⁊ ois lingua cōfiteat
qm̄ dns Jesus christ⁹ in gloria ē dei patris. Et
Hebr.2. alibi: Uidmus iesū ꝑ passionē mortis gloria et
honore coronatū: qm̄ assumptus est in celū: im
mo ꝓpria virtute ascēdit: ⁊ sedet ad dexterā pa
tris. Sic et ipse dilexit nos: vt vbi est ⁊ nos esse
valeam⁹. Postulauit eni hoc exaudita petitio-
Joan.12. ne a patre: Uolo pater vt vbi ego sū/ illic sit ⁊
minister me⁹. Propterea ilico subiūxit de mā-
sione dilectiōis: [Manete i dilectiōe mea.]
Quā māsionē in id quod sepe supradixerat tra-
ijcit: vt nemo excuset: scꝫ i obseruātiā mādato
rū. [Si precepta mea seruaueritis/manebi
tis in dilectiōe mea.] Ut ex hoc duplex intelli-
gēdi sensus elucear: vt si seruabitis/manebitis
⁊ si manebitis/seruabitis: vt vnū ad meritū/ al
terū ad pmiū referat. [Sicut et ego patris
mei ꝓcepta seruaui: ⁊ maneo i ei⁹ dilectiōe.] Ser
uauit mādata patris fili⁹/qꝛ dilexit: manet i ei⁹
dilectione/qꝛ seruauit. Sim⁹ ergo nos actu in
ista custodia cū inuitamur. Sic eni de veris di-
scipulis sequacibusqꝫ christi scriptū ē/ssupioris
Ps.118. iussione suscepta. Mādat superior. Quid? Tu
mādasti mādata tua custodiri nimis. Dicit in-
ferior: Tūc nō ꝯfundar/cū ꝓspexero in omibus
mādatis tuis. Igit custodiui ne cōfundar. Et
pollicebat effectū: In mādatis tuis exercebor
Orabat in artiora deduci. Deduc me dne in se
mita mandatorū tuorꝫ. Et sine turbatione ani-
mi se ꝓmittebat facturū. Parat⁹ sum et nō sū
turbatus: vt custodiā mādata tua. Quare? Ut
in tua dilectione permaneā: predilexi mandata
tua super aurū ⁊ topazion. Et qꝛ tu manebis i
me: ꝓpterea ad omnia mādata tua dirigebar:
oēm viā iniquā odio habui. Cur aūt ista salua-
tor suis discipulis dixerit/ꝑ subiecta verba denū
ciat: Hec locutus sū vobis: vt gaudiū meū
in vobis sit: ⁊ gaudiū vestrū impleat.] Si quod
agit de gaudio/hūanit⁹ inter hoīes discutim⁹,
maxima gaudēdi materia est: cum duo rōnales
animi rōnabiliter in amicitia copulant: vt vni⁹
ꝑ amorē in altero esse videat: ita vt gaudiū vni⁹
sit etiā alterius: ⁊ quicqd boni reperit in vno/in
altero agnoscatur. Ac ꝑ hoc tāta de dilectione
christus ingeminat/ vt gaudiū eius sit in nobis
vt de eo gaudeamus in nobis de quo ipse gau-
det: aut de nullo alio nobis ꝓueniente ꝙ de ipo
gaudeamus. Solus ipse nobis sit gaudiū/cū ex
omni parte preterꝙ ex ipso meror insistat. Nō
eni alia ꝙ de christo est gaudēdi materia christi
anis: neqꝫ aliūde ipsis debet esse festiuitas sup
terrā. Penetrātib⁹ vlterius dictū ad intelligen
dum / occurrit ꝙ ipse amoris gratia vult gau-
dere de nobis/ velut hō nobis ꝑ oia silis fact⁹
absqꝫ pctō. Carnē eni nrām ex traduce ꝓpagatā
ꝓpagine: aiam etiā ex noua creatione in nullo
dissimilē in natura suscepit et habet. Quāobrē
seruata dilectione gaudet de bene agentib⁹ no-
bis: vt eos habeat consortes in gratia ⁊ in glo-
ria/quos consortes habere voluit in natura: et
ex hoc gaudiū nostrū impleatur. Non enim di-
xit ꝙ suū gaudium impleret in nobis: quoniam
sibi dare non possumus sufficientē copiā gau-
dij: nec captat ex nobis/quis velit gaudere de
nobis. Non extra se gaudet/ quia deus: nec in-
surgit sibi affectio aliqua extra se: ad seipm tot⁹
tote per oia existēs/ab oibus accidentib⁹ extra-
neus est: cū id sit quod in se habet: id solū habe-
at diuine quod in seipso est. Non ergo nouum
sibi de creatura gaudiū: neqꝫ quale vel quantū
aut ex aliquo genere dicēdi aliquid de alio: sed
secundū substantiā eternā/ et eterne oia de ipso
dicunt: dūtaxat relatione personarū excepta.
Sed de dei filio eterno ⁊ vero tacta sūt hꝰ vbis di
gressionē ab inceptis quodāmodo habentia lo
cuti sumus. Proinde ad humilia dei filij reuer-
tamur. Gaudet ipse de nobis voluntate nō sub-
stantiua factione/aut aliqua sufficientia gaudi-
orum: cum nec minus ipse gauderet si nulla cre
atura extra seipsum esset. Hinc est ꝙ suūꝫ ex no
bis quātūcunqꝫ recte agentibus gaudium non
implet/quāuis habeatur: nostrum vero gaudiū
nō ex nobis/ sed ex ipso perfectā plenitudinem
habet. Non enim fons viuus a riuo/ sed riuus
a fonte naturalem et substantialem habet ori-
ginem: cum non riuus in fontē/sed fons refun-
dat in riuū: quāuis gloria lausqꝫ sit fontis ꝙ in
riuos vberes deriuet: quorꝫ glīa seu abūdantia
non est ex ipsis/sed ex fonte ꝓcedit.

¶ De singulari dilectionis precepto/et amicitia christi et electiōe eius ad fructum multum: secūdū Joannem solum. Capitulū X

Eterno iure in vnum omnia tendunt
eterno dixerim/quia preuiso: sed in tē-
poris volubilitate ostenditur/et in lab-
tibus rebus atqꝫ manentibus. Unus deus per
omnia condidit: qui tā diuersa cōnexuit/vt vnā

mundus omnis ostenderet formaȝ: vnū singu-
lare lumē/vnū caput in corꝑe: vnāq̧ in vno cor-
pore rationabilē ⁊ viuentē animā. Omnia mem
bra ordinauit ad vnū caput. Omnes anime po
tentias ad vnā statuit volūtatē. Una fides/vnū
baptisma est. Unū fecit ⁊ ordinauit ꝑcipuū ⁊ sin
gulare de dilectione preceptuȝ: in quo fundata
sunt oīa: a quo ꝑ debitā obseruantiā cōplēt oīa:
sine quo nil valent omnia: cū quo ⁊ in quo bo-
na sunt ⁊ merent omīa: quo ꝑtermisso depereūt
Joh.15. oīa. Et hoc cuȝ ait: Hoc est preceptū meū
vt diligatis inuiceȝ/sicut dilexi vos.
Omnia dei christiq̧ ꝑcepta sunt: sed de isto ex-
pressius fatet: Hoc est preceptū meū. Si suū/er-
go inuiolabiliter obseruandū: qꝛ preceptum po
suit ⁊ nō preteribit. In superioribus ad seipm co-
natus est hominū dilectionē conuertere: nūc re
torquet in proximū: ⁊ ꝓximi dilectionē suū dicit
esse mandatū: vt diligamus nos inuicē/ sicut et
ipse dilexit nos. Est dilectio a natura in cōsimi-
les: quoniā iure nature similia sibi in dilectione
sociant. Est ⁊ dilectio mercēnaria: est ex necessi-
tudine/qua ꝓpagatio agit in natura: est ex dele-
ctatione sensuali/qua colligant anime impuden
tes: ex qbus aut equitas naturalis aut moralis
quedā iusticia seu moꝝ turpitudo consurgit: ex
aliqua tamē haꝝ ad premiū nō acquiritur meri
tum. Proinde saluator ex sua dilectione modū
⁊ formā dedit dilectioni nostre/dicēs: Sicut di
lexi vos. Itaq̧ vt nec in dilectione ꝓximorū er-
ror ꝑniciosus obueniat: exquirēda est atq̧ tenē-
da christi forma quā ipse ꝓstruxit. Quō igit ipse
dilexit nos? Supra naturā/extra mercedē huma
nam: nullo nexu sanguinis ratione traducis/oī
sensuali delectatione semota: sed illa dilectione
qua solū ꝓximi diligit bonū: ⁊ tale vt sit hone-
stum atq̧ ꝑfectum: ita vt ad id ꝑueniat/ si expe-
dit ⁊ possit in studio diligentis. Sic enim iesus
1.Joh.3 nos vere dilexit: q̄ ad id bonum quod amabat
voluntatē vitamq̧ ponendo ꝑduxit. Et hoc est
quod adiecit: [Maiorē hac dilectionem ne
mo habet: vt animā suā ponat quis pro amicis
suis.] Ipse posuit animā suā ꝓ nobis quos ap
pellauit amicos/fuerūtq̧ discipuli: fuerunt post
eos ⁊ sunt quicūq̧ via simili gradiunt. Proin-
de si sub eo militare decreuimus/si cū ipso in ce-
lestibus triūphare: sicut ipse ꝓ nobis ⁊ nos pro
fratribus nostris debem⁹ aīam ponere. Quod
ipse ille primus fuerit/q̄ pro amicis animā po-
suit: ⁊ q̄ sunt eius amici/⁊ quo pacto inter eum ⁊
hoīes amicitia cōstituit/docuit ⁊ aꝑuit [Uos
amici mei estis/si feceritis q̄ precipio vobis.]
Et preceptū leuissimū est/cū de dilectione sit da
tū. Hoc est preceptū meū/vt diligatis inuicem.
Alte ꝓuehit nos christi factio preceptoꝝ: vt in
eius amicitiā veniamus: qua nulla maior/nulla
honestior/nulla potior ad tuendū: nulla facilior
ad habendū/q̄ virtute amatiua captat: nulla de
lectabilior/nulla vtilior/nulla iocundior: q̄ ange
loꝝ etiam amicitiā sortit ⁊ oīm ciuiū supernoꝝ.
Nulla vero inimicitior si contemnit/atq̧ dam-
nosior. Et quoniam amicitia magis parilitatē
q̄ subiectionem facit in animis: hac conditione
se nobis christus in dilectione subiunxit: Jam
non dicam vos seruos: quia seruus
nescit quid faciat dominus ei⁹. Uos
autem dixi amicos: quia omnia que
audiui a patre meo/ nota feci vobis.
Non dixit discipulos suos eisq̧ similes seruos
ea conditione qua bello capti seruant: q̄ emun-
tur iura mancipiorum: qua cōducuntur merce-
de ad aliquid peragendum: qua etiā nascunt in
domibus lege ⁊ originarij appellantur. Nihilo
minus tamē amici dei dicunt serui: vt ex scriptu
rarum testimonio claret: vt nomē seruitutis non
adimat amicitiā: ⁊ amicitie nomē non excludat
vtilem seruiturē: nam abraam appellat⁹ est ami
cus ⁊ seruus dei: sicut scriptum est: Credidit ab Gen.15
raam deo/⁊ amicus dei appellatus est. Et alibi: Sap.3.
Abraam/isaac ⁊ iacob seruoꝝ suoꝝ fideliū. Ser
uitus in merito: amicitia in premio. Seruus in-
ferioꝛat: sed equatur amicus. Seruus custodit
imposita: secreta sentit amicus. Et foris seruus
expectat: cubiculū amic⁹ ingredit. Que in vno ⁊
eodem officijs ⁊ alternationibus diuersis agun
tur: prout res expostulat / et exquirit alternatio
agēdorum siue premiorum. Fuerunt igitur
serui apostoli et amici: serui/dum mandata sus-
ceperunt: amici/ quia seruauerunt. Subiectio
seruum: dilectio facit amicū. Igitur iam non di
cam vos seruos/vt post preceptorum obseruā-
tiam nō ad altiora vos prouehām: sed amicos
vt illa secreta que seruus nondū in maiora pro-
uectus ignorat: vos sublati ad meam amicitiaȝ/
cognoscatis: qb⁹ paterna secreta reuelaui. Que
autē filius a patre audierit/ ⁊ omnia discipulis
nota fecerit: in dubium audientiū animas mit-
tit. Que sunt illa omnia que fili⁹ audierit? Quo-
modo nota fecerit? Quomodo mēs adhuc mo-
dica discipuloꝝ illorum omniū potuerit esse ca-
pax: cum etiam ipse (vt pretactum est) seipsuȝ in
loquendo fuerit moderatus/cū ait: Multa ha- Joh.16
beo vobis dicere: sed non potestis portare mo-
do. Quid potuit audire a patre filius: cum quo
sibi est eterna ⁊ cōsubstantialis equalitas/sapiē-
tia/equalisq̧ bonitas? Ut homo se fatet audi-
uisse a patre. Manifestatio seu notificatio audi
torum omniū in eo est sensu/quo eis notificauit
omnia secreta mysteria/omnia sacramenta que
pro redemptione humana erat ipse iussu pater-
no facturus. Et si non quando saluator ista di-
cebat impletum erat: per aduentum spiritussan
cti de proximo expectabatur implendū. Si ve-
ro recōuertimus literam cum sensu/fortassis ꝑ-
amplius veritas elucescet. Ueluti hac serie loq̄-
retur: Amici estis/quibus sunt secreta pādēda.
Hoc enim precipuum est inter amicos/reuela-
tio secretorum: ⁊ signum euidens amicitie co-
pulate. Secreta pando: non humana solū/vt ne
purum hominē semota deitate credatis: sed oīa
quecūq̧ nota feci vobis/ nō ab homine aut ab
angelo/sed audiui a pr̄e meo viuo ⁊ eterno deo.

Magnipendenda sunt ista/sunt omnino exce-
dentia sensum que nota facta sunt. Sic aposto-
Ephe.1 lus ait: Ut notū faceret nobis sacramentū vo-
luntatis sue sm bonum placitum suū quod posu
it in eo in dispensatione plenitudinis tempoꝝ:
restaurare omnia in christo que in celis ⁊ que in
Col.1. terra sunt in ipso. Et alibi: Secundū dispensati
onē q̄ data est mihi: vt impleam verbū dei/scili-
cet mysteriū quod absconditum fuit a seculis ⁊
generationibus: nunc autē manifestatū est san-
ctis eius: quibus voluit deus notas facere diui
tias glorie sacramēti huius in gentibus/quod
est christus in nobis spes glorie: quem nos an-
nunciamus: corripientes omnē hominē in omī
sapientia: vt exhibeamus omnē hominē perfe-
ctum in christo iesu. Ecce notificatio eoꝝ q̄ au-
diuit a patre/quā christus fecit suis amicis: qui
nō se primo ad hanc almā amicitiā ingesserunt:
sed christ⁹ eos amando p̄uenit. Propter quod
ait: **Nō me elegistis/sed ego elegi vos vt eatis et fructum afferatis: et fruct⁹ vester maneat: et quodcunqꝫ petieritis patrem in nomīe meo/det vobis.**
Non me vestrum elegistis amicū quem amare
tis: nec dominū quem vtiliter timeretis: nec ma
gistrum quē audiretis/ docentē superna dilige-
re/atqꝫ terrena cōtemnere: qui vos doceret con
uersari cum hominibus bonis ⁊ modestis / sed
etiam cum dyscolis ⁊ peruersis: qui vos instru-
eret irreprehensibiliter viuere/placereqꝫ patri: q̄
vos de suo beneplacito informaret. Non vos
me elegistis ducē ad visibilia ⁊ inuisibilia bella/
contra tetras acies/contra colluctationē spiri-
tuū immundoꝝ/contra carnē ⁊ sanguinē: aduer
sus mundū mundiqꝫ rectores/scilicet tenebraꝝ
harum. Non me elegistis pastorem quem seque
remini: qui vos defensaret a lupis : qui pasceret
vos i locis vberrimis/in tutissimis mōtib⁹/⁊ in-
tra fluenta plenissima: qui requireret perditam
ouem reportaturus ad gregem: qui reuocaret
erroneam: qui solidaret firmā: peramplius qui
⁊ benigne curaret abiectam ⁊ morbidam. Non
me elegistis ad formā vestrorum morum formā-
dorum imitandā. Non me elegistis redempto-
rem/vos ⁊ omne humanū genus in sanguine re
dimentē. Non me elegistis deū vestrū celestia re
gna donantem. Sed ego qui quod humano ge
neri expediebat agnoui/ad omīa beneficia ⁊ q̄qꝫ
optima vos elegi: nō tamē vestris p̄cedentibus
meritis. Alioquin electio esset ex iusticia/ nō ex
gratia: non q̄ vos prius dilexeritis/sed ego p̄or
dilexi vos: propterea vos elegi. Sic em̄ ait apo-
Ro.11. stolus: Non tantum pro apostolis ⁊ discipulis/
sed pro omnibus electis. Sic ergo ⁊ in hoc tem
pore relique sm electionē gratie salue facte sunt.
Si autem gratia/iam nō ex operibus : alioquin
gratia nō est iam gratia. Quid ergo? Quod que
rebat israel hoc non est cōsecutus: electio autē
consecuta est. Sed quoniam elegit noua bella/
nouos elegit bellatores/⁊ contrarios ad contra
ria destruenda. Poscebat enim hoc naturalis
ordo iusticie: vt contraria contrarijs pellerentur/
ab eisqꝫ paterentur. Ad cuius electionis consy-
derationem inuitat apostolus/dicens: Uidete 1.Cor.1
vocationem vestram fratres: quia non multi sa-
pientes sm carnem/nō multi potentes/ nō mul
ti nobiles: sed que stulta sunt mundi elegit de⁹/
vt confundat sapientes: ⁊ infirma mundi elegit
deus/vt confundat fortia: ⁊ ignobilia mūdi ⁊ cō
temptibilia elegit deus/⁊ ea que nō sunt/vt ea q̄
sunt destrueret: vt nō gloriet̄ omnis caro in con
spectu eius. Finem vero electionis ipse doctor
gentiū scribens ad Ephesios aperit: Benedi- Ephe.1
ctus deus ⁊ pater domini iesu christi: qui bene-
dixit nos omni benedictione spirituali in celesti
bus in christo iesu: sicut elegit nos in ip̄o an̄ mū Psal.13?
di cōstitutionē: vt essemus sancti ⁊ immaculati
in conspectu eius in charitate. Attamē ista ele-
ctio q̄uis referatur ad patrem/ proinde p̄desti-
nauit ab eterno filius illā/fecit illā in tēpore: q2
alia non docuit/alia non notificauit/alia nō fe-
cit: nisi prout accepit a patre pro nobis. Et quo
niam elegi vos: non tm̄ propter vos/sed ad vtili
tatem totius generis humani: cuius vos in hac
noua malicia p̄ncipes fecit: q̄ genus vana cultu
ra idolorum laborat/spe frustratur/tabescit mo
ribus/infami graditur via: ducitur a sathana p̄
deuia queqꝫ/donec sibi societur in eternitate pe
narum: cuius misereor/ad fructū eternitatis in
quiro: ideo posui vos vt eatis ⁊ fructum affera
tis: ⁊ fructus vester maneat. Posui ⁊ disposui
vt eatis ad predicandū per mundū vniuersum/⁊
afferatis fructū cōuersoꝝ ad fidem. Sic em̄ lon
ge ante prophetatū est: Euntes ibant ⁊ flebant Psal.125.
mittentes semina sua: venientes autē venient cū
exultatione portantes manipulos suos. Sicut
prophetatum est disposuit christus: vt disposi-
tū est/itum est: ⁊ fructus ad vitam eternā addu-
ctus/in gloria eterna mansur⁹. Elegi ⁊ posui : vt
vos pro vobis ⁊ pro alijs rogantibus exaudi-
rem. Hinc sequitur: **Ut quodcūqꝫ petieritis patrē in nomine meo/det vobis.**
Promittitur apostolis petitionū omniū exau-
ditio: siue p̄ seipsis/siue pro alijs/siue p̄ signis ⁊
miraculis faciendis/siue pro arcendis demoni
bus/siue p̄ remouendis vitijs/siue p̄ virtutibus
impetrandis. Decebat enim tāti regis amicos
sic ex omni carne ab ipso electos apud ipsum re
gem habere facilem gratiam impetrandi: tanq̄
medios inter deum ⁊ homines existentes. Ini-
mici potius erant. Si vero reconciliationē ali-
quando quesissent/interposuissent eos amicos
vt medios: quoniā medio non vtitur ad amicū
verus amicus: sed amico medio opus habet ex
traneus. Necnon ⁊ hanc amicitiam ⁊ fructiferā
electionem ad quā electi erant/oportebat in pe-
titionibus iustis inexceptuate a deo exaudien-
do monstrari: vt fieret omne quod peterent iu-
stum/congruū ⁊ expediens: ⁊ honestatē habēs
ex iusticia petitionis/ ⁊ ex veritate pollicitatio-
nis. Nam cum deus aliquid dare rogatur/ iusti-
cia ⁊ honestas in petitione seruēntur; ⁊ inhesitan

ter pollicitationis veritas si non ilico / attamen utiliter subsequetur.

¶ Exhortatio Christi ad apostolos q̃ ex comparatione sui ad eos / si qua eis a mundo illata fuerint / patienter debeant tolerare: et de excusatiõe iudeorum: secundum Joannẽ solum.

Capitulum XI

Comparatio ad superiorem multa docuit patienter tolerare minorẽ: cum vero ad inferiorem se componat superior pati dedignatur. Nã dissuadent ratio / mos / usus impatientẽ quẽpiam fieri dum agitatur adversis: & cum arietant quecq̃ mala: suo superiore inspecto in similibus aut maioribus periculis extitisse. Non dedignetur pati seruus / ubi passus est dominus: non miles / ubi acriora pertulit rex: nõ senator queruletur / ubi portauit imperator ardẽs cauma bellorum. Non dedignetur i quibuscũq̃ asperis & adversis aliquis christianus: ubi saturatus pro nobis opprobrijs / in cruce pro nobis subijt mortem christus. Nõ recuset p̃ seipso pati quisquis inferior: pro quo liberando superior vitã exposuit. Ad hoc adhortans christus discipulos suos: pretulit dilectio
Joh. 15. nem / dicens: Hec mando vobis / ut diligatis inuicem. Reconformat quod ante p̃dixerat de dilectione preceptum: quoniã ipsa caput est & origo & mater omniũ preceptorum. Et est leuigamentũ quoddã miseriarum & calamitose vite / ipsa mutua & vicissitudinalis dilectio p̃ximorum. Et immediate compositionẽ apposuit: cuius consyderatione leuius mala ferrentur. Si mundus vos odit / scitote q̃z me priorem vobis odio habuit. Me inspicite mundo ante exosum / qui saluare illum adueni: cum nihil mali feci. Et estote animo patiẽtes: si adversus vos mundus simili odio excandescet. Quoniam si de mũdo fuissetis / mundus quod suum erat diligeret. Quia vero de mundo non estis: sed ego elegi vos de mundo: propterea odit vos mũdus. Similitudo nature morumq̃ sepe magna dilectionis est causa: horum vero dissimilitudo fomitẽ odij plerumq̃ ministrat. Diligit malus sibi aliũ similẽ factũ / velut fautorẽ & adiutorẽ & excusatorem sui criminis / & obuelatorẽ erubescentie: quoniã habens in iniquitate consimilẽ / ex eo videtur quoddã excusationis aut alleuiationis suffugiũ posse conquirere. Odit tamen aliquando malus similẽ malũ: cum ex eius consortio possessio seu delectatio / aut honor seu dignitas demeretur. Hinc dictũ Si de mundo fuissetis / perperam cum ceteris operantes mundi amatores: utiq̃ nos amarẽt tanq̃ suos complices & sequaces: sed quia vos ego elegi de mundo / ne sitis ipsius amatores: et dissimiles vos eis in moribus meis legibus ordinaui / fecique regule mee sectatores: abstraxi a temporalibus / compescui a carnalibus / p̃hibui a vanitatibus: docui terrena contemnere / affectare celestia: non malum pro malo rependere / sed bona retribuere pro adversis: nõ litigare p̃ rebus: cõtemptui exponere vilem corporis vitã: segregatos a charis & domesticis fieri: humanam complacentiã deuitare: p̃pterea odit vos mundus. Quare odit? Quia totus in maligno positus est: vos autem in viã bonitatis electi. A dissimilibus bonis est odium: a dissimiliter viuentibus infertur persecutio: a malis virtuosis non parcitur sanctis: quoniã nulla iniquitatis cum virtute p̃uentio. Sed mementote sermonis mei / quem ego dixi vobis: nõ est seruus maior domino suo. Si me persecuti sunt / et vos persequentur. Si sermonem meũ seruauerũt / et vestrum seruabunt. Predixit christus omnia que ventura erant super discipulos suos & eorũ consimiles velut infallibilis cognitor futurorũ: ne cum venissent / reperirentur discipuli non parati: & eorum animi frangerentur in subitatione malorũ. Et suadet eos esse memores: quia p̃dixit q̃ sic passuri erant: ne immemoria predictorum eos per impatientiã cõturbaret: magis autem eorum animos solidaret retenta memoria. Predixerat quidẽ seruũ domino suo nõ esse maiorem. Proinde si manus persecutoris presumpsit in dominũ / si persecutio illum inuoluit: multo magis & in seruos ipsa deseuiet. Quomõ defertur seruo / si domino derogatur? Quomodo seruus honori fiet / ubi domino sunt illata contumelia? Non superfertur seruus / sed inferioraf domino. Sic protinus erit: Si me persecuti sunt / & vos persequentur: quia non est seruus maior domino suo. Ascriberet ad verecundiã indelebilem ex electione militantiũ / si manerent in ciuitatibus stante rege in castris: & si manerẽt in tẽtorijs ipso prodeunte ad bellum: & ipsi a missilibus liberi / ubi rediret vulneratus ex bello. Turpiter delicatus est miles / qui nec cum rege ictus hostiles excepit. Ac per hoc si dominus vniuersi deus in homine dignatus est pati: qua fronte qui hoc credit propter tenerum sensum animo effugiet persecutionis asperum sensum? Non q̃ dixerim ut semper christianus in illas se deijciat voluntarius: sed q̃ patienter toleret cum inevitabiliter in illis fuerit inuolutus. Nemo sua temeritate persecutiones inquirat: sed sit fortis animo cum expedierit testificari de christo. Si gratia christi capitis descendit in membra: sic & persecutio deriuetur ad subsequos. Perspicuũ quidem q̃ qui hostiliter persequuntur aliquem ducem / q̃ & sequentes milites ad posse confodient. Contra mundi amenitatẽ christus predicaturus aduenerat: & monstrabat se opere inimicum: nil mundanum deferens: excepto quod erat cõmensuratum ad vitam / quam in assumpta carne ostendebat humanam. Ideo mũdus persequebatur eum. Et in eadem persecutiõe futuri erant omnes christum in moribus & sermonibus imitantes. E regione autem si sermonẽ meũ seruauerunt: et vestrum seruabunt. Doctri-

na discipulorum christi a doctrina nõ erat eius habitura seu prolatura diuersum: nec ipsi aliam habituri viuendi formã/ꝙ ipse opere atq3 verbo prestruxerat. Propterea seruantes christi/ꝛ discipulorũ erant seruituri sermonẽ. Hoc dumtaxat dictũ pro his qui christũ in carne audierũt atq3 viderunt: quoniam ad posteros per apostolos ꝛ euangelistas/per sonantia verba ꝛ publicam scripturã christi est deriuata doctrina: quibus posteris christus non per sua verba ex carnis ore prolata: sed per eos quibus creditũ est euangeliũ spiritussancti operante gratia sonuerunt: Cur autem he future sint persecutiões/subsequentia ipsa declarãt. **Sed hec omnia facient vobis propter nomen meum: quia nesciunt eum qui misit me.** Nihil in terra sine causa: diuina seu humana/iusta vel iniusta. Sic iste ꝓcessus omnẽ suppositam causam iniustam vtiq3 habet: illam scilicet ignorãtiam pertinacem/ que contumaci voluntate depelli/que subiecta ꝛ humili potuisset. Ecce igit mali series ignorantia dei patris/filium pro nobis mittentis ad terram/germinauit odiũ in filio: qui se dicebat deum eterni patris filium: qui tantũ purus homo a conspicientibus credebatur. Quod si pater eius fuisset ab eis notus per fidem eternus ꝛ verus deus: ꝛ filius eius credit⁹ fuisset deus/ad terras in humanitate pro salute hominũ missus: quem apostoli ꝛ discipuli asserebant esse verum deum/pro nobis incarnatũ/natum/conuersatũ ꝛ mortuũ: in cuius nomie salus danda credentibus erat. Quãobrem homines nõ cognoscentes verũ ꝛ eternũ deum mittẽtem/eius filiũ vnigenitũ ignorauerunt missum: ignoratũ oderunt: ꝛ predicatũ quod erat nõ crediderunt: sed odio pnicioso exarserunt in eos q̃ predicabant ꝛ moribus sequebant: quos ꝛ vsq3 ad mortem tormentis/terroribus/minis /omni penarum genere persequebantur. Unde dictũ est: Sed hec facient vobis propter nomen meum: quia nesciunt eũ q̃ misit me. Nescientia huiuscemodi neglecta/odiũ ꝛ persecutionẽ generauit ex incredulis in credentes tẽporis illius. Et scientia fidelis non custodita / pessimos mores nec bonos facit in hominibus temporis hui⁹. Uerũtamen illa nescientia nõ excusat/imo peramplius accusat: que potuit depelli facilitate credendi/que doctrinam in verbo habuit a verbo. Unde sequitur: **Si nõ venissem et locutus eis fuissem/peccatum non haberent. Nunc autem excusationem nõ habent de peccato suo.** Sicut inq̃t Apostolus: (Heb.1.) Multipharie multisq3 modis olim loquens deus patribus in ꝓphetis: nouissime diebus istis locut⁹ est nobis in filio/ quẽ cõstituit heredẽ vniuersoꝝ. Et que sequunt /aggrauant: dũ conteptus est. Locut⁹ fuerat moyses ad populũ/aaron ꝛ iosue/ꝛ iudices multi/samuel ꝛ dauid ꝛ salomon/ceteriq3 ꝓphete. Fortassis q̃dẽ fuisset scutũ excusationis inuentũ. Nũc antẽ q2 filius dei venit/ꝛ queq3 optima locutus est: nihil reprehensibile/nihil impossibile/nihil impertinens: ꝛ verba vite eterne fuerũt verba eius: excusationẽ nõ habent de peccato suo: quia nescierunt mittentẽ/quẽ in doctrina missi cognoscere potuerũt. **Propterea qui me odit/ odit et patrem.** Ex ratiõe atq3 vsu/morib⁹ liquet/ ꝙ cõfusio vnius relatiuorũ ꝛ alterius est: ꝛ odiũ vnius in alteꝝ tendit. Et vt omne depellat excusationis suffugiũ: si locutioni iesu credere noluerunt ꝙ maioris ꝛ excellentioris autoritatis fuerit ꝙ priscoꝝ/ꝓ eximia opa ꝛ supra naturã ꝛ vsũ facta cõtendit fuisse credendũ. Locutio q̃dẽ sine doctrina confirmata/nõ solũ per opera moralia ꝛ honesta/sed per mirabilia excedẽtia omnẽ creatã virtutẽ: iure auditores cogere debuit ad credendũ. Peramplius iustissime damnat incredulos. Proinde adiecit: **Si opera nõ fecissem in eis/que nemo alius fecit/ peccatum nõ haberent. Nunc autẽ et viderunt et oderunt me et patrẽ meũ.** Fuit iesus mirabiliũ operũ patratorq3 signoꝝ: (Testimonium iosephi iudei.) cui similis nemo precesserat/nec aliquis talia fecerat in populo iudeoꝝ seu in populis nationũ/ ex quibus validabatur doctrina: quã etiã ad credendã iure corda hominũ vigebant. Et si moyses/helias ꝛ helizeus/ꝛ si quispiã in veteri testamẽto patrator miraculoꝝ extitit: huic dicto nõ derogat/que nemo alius fecit: quoniã illi in virtute diuina/iste autẽ in propria fecit. Nõ enim negare nisi pertinaciter poterant opera ꝛ signa ꝛ verba christi fuisse diuina. Si aũt diuina/que excusatio concepti odij? Que excusatio non credendi? Que iusta ꝑsecutionis occasio? Que causa tanti peccati? Que radix tanti delicti? Nã viderunt ꝛ oderunt: viderunt opera/viderunt mirabilia ꝛ insolita miracula: ꝛ oderunt missũ hec agere tẽporaliter in saluationis finẽ. Oderunt ꝛ patrẽ ab eterno/sapienter ꝛ vtiliter omnia disponentem: in tempore congruo me mittentem. Quã ob causam? Immo absq3 causa. **Sed vt adimpleatur sermo qui in lege eoꝝ scriptus est: quia odio habuerunt me gratis** (Psal.34.)/scilicet ꝑtinus absq3 causa. Sic enim multo ante longe ꝓphetatũ erat: non vt ꝓphetia opportunitatẽ imponeret agẽde rei pessime nobis/necessarie actioni/ ꝛ iudeoꝝ seuissime iniquitati: sed quia sic erat implendũ atq3 futurũ. Sic autem decenter extitit prophetatũ magnũ iudeorum scelus/qui absq3 causa in dei filium odio exarserunt: ꝛ affixerunt cruci velut hoiem sceleratũ/damnantes per legem hominẽ innocentẽ/qui nihil alicui mali fecit. Sed fortassis eis aliquod temperamentũ excusatiõis accedit/ propter illam ignorantiã ꝙ esset filius dei: prout apostolus ait: Quia si ipsum cognouissent/nũq̃ (1.Co.2.) dominũ glorie crucifixissent. Sed hec modica: quoniã talia prerogata sunt opera ꝛ signa magnalia/ꝙ deus credendus erat. Et si aliqua excusatio esse posset de filio dei latente in homie: nulla tamẽ adest de hoie innocente/operãte mirabilia/docente vtilia/dissuadente dãnosa. Sed

maius christianoꝝ peccatū qui christū credunt
dei filiū ⁊ cōtemnūt/redēptorē fatent̄ ⁊ nō dili-
gunt/deū et nō timent/patrē et non verent̄/ ma
gistrū et doctrinā abijciūt/preceptorē et nō obe
diūt: sed iterū atq₃ iterū in cordibus et in dānatis
moribꝰ crucifigūt. Proinde gratis est vtroꝝq₃
peccatū. Atqui gratis est omne peccatū siue de-
lictū: quod si gratis nō esset/ porro nullū pecca-
tū esset: nulla protinus reperit̄ causa peccandi.
Quod si causa/ergo nō peccatū: si peccatū/cau-
sa penitus abrogat̄. Ac per hoc omne malū gra
tis: bonum vero nō procedit gratis. Fit gratis
crimē atq₃ delictū: ex causis quidem agit̄ omne
bonum. Huius peccati ꝓphetiam in eoꝝ lege
ad exaggerationē mali asserit esse scriptam: legē
iudeoꝝ appellans psalmos ⁊ omnē scripturam
Psal. 34. veteris testamenti. Nam scribitur: Quoniā gra
tis absconderunt mihi interitū laquei sui: super
uacue exprobrauerūt animā meā. Et ī alio psal.
Psal. 119. Cum his qui oderūt pacem eram pacificus: cū
loquebar illis impugnabat me gratis. Nam et
homo idolatra qui morti adiudicauit eū: ipsum
Ioā. 18. excusauit/dicens: Ego nullam inuenio ī eo cau
Ioā. 19. sam. Et ad sui excusationē/causam posuit super
caput eius: Jesus nazarenus rex iudeoꝝ. Sed
nec ipse gratis crucifixus est: sed ꝓpter delicta ⁊
peccata nostra: ⁊ vt resurgeret ꝓpter iustificati
ones nostras. Ideo christus non crucifixꝰ gra-
tis: q₂ homo peccat gratis.

¶ Q̄ꝫ de christo spiritussanctus testi-ficaturus erat et apostoli: Quobrem a synagogis erant segregandi/ et magnam persecutionem passuri: secundum Joannem solum.

Capitulum XII

Quoniam iesus factus erat odio apud
iudeos: q₂ nō cognouerunt eū esse dei
filium/a deo patre missum: neq₃ ipsum
mittentē patrē eternū deum: nec prestauerūt fi-
dem verbis ex operibus mirabilibus/ ⁊ signis
improbabilibus confirmatis: ad testimoniū spi
ritussancti ⁊ apostoloꝝ ex congruentia mysterij
Ioā. 15. se reseruat/dum ait: Cum autē venerit pa
racletus quem ego mittam vobis a
patre spiritum veritatis/ qui a patre
ꝓcedit: ille testimoniū perhibebit de
me. Et vos testimonium ꝑhibebitis:
quia ab initio mecum estis. Noluit per
violentiā de seipso cordibus iudeoꝝ ⁊ aliorum
fidem infundere: sed a ratione deuicti per sup-
naturalia facta/⁊ per ꝓmptitudinē voluntatis
trahendi erant. Quāobrem post testimoniū pa
tris in voce delapsa de celo/post testimoniū ioā
nis/post testimoniū ipsius filij in signis ⁊ virtu-
tibus/in potentia opis ⁊ sermonis: vt tota trini
tas credatur indiuise huic magno astitisse my-
sterio: spiritussanctus missus est/de ipō iesu mi-
rifice/differenter ⁊ mystice/moraliter ⁊ varie te-
stificaturus: primū in cordibus apostoloꝝ ⁊ di-
scipuloꝝ: vt nec in aliquo hesitantes ipm crede-
rent dei filiū. Deinde in opatione signoꝝ ⁊ ꝓdi
gioꝝ ⁊ miraculoꝝ omniū/⁊ in cōstantia mentis/
in virtute sermonis/in timore dei omnē aliū de-
pellente timorē/in pietatis cultu/in scientia ca-
uendi ⁊ agendi/in fortitudine tolerandi aduer
sa/⁊ aggrediendi sublimia/in cōsilio: ꝑter errorē
ſm iusticie libertatē: in claritate intellectus ad
cognitionē veri ⁊ falsi: in sapientia diuinorū/ in
dilectione ꝓximoꝝ indiuisibili/in altissima cha-
ritate: qua vnusquisq₃ debet semetipm despice
re ꝓpter deū: in patientia inseparabili ad tolerā
tiam passionū/in cōuersatione abdicata/in con-
temptu visibiliū ⁊ corporalis vite: hic paracletꝰ
a patre filioq₃ missus sic testimoniū daturꝰ ad-
uenit. Hic spiritus est veritatis/a similitudini-
bus ⁊ imaginibꝰ virtutū mentes hoīm abstra-
hens/⁊ in pura veritate cōstituēs. Et vos testi-
moniū dabitis de his q̄ vidistis ⁊ audistis ⁊ ma
nibus tractauistis: ꝓ eo ꝙ ego vos elegi ab ini-
tio quo palā īnotui mūdo: vt ꝑ vniuersum mun
dū testificaremini: q₂ iesus sum filius dei/factꝰ
hō pro salute generis humani. Sicq₃ testificari
de ipō cū celos vellet ascendere/iterū iussit eos:
Nō est vestrū nosse tēpora vel momēta q̄ pater Act. 1
posuit in potestate sua: sed accipietis virtutē su-
peruenientis spūssancti in vos: ⁊ eritis mihi te-
stes in hierusalē/⁊ in omni iudea ⁊ samaria: ⁊ vs
q₃ ad vltimum terre. In quo mihi testes eritis?
In moribus/in vita/in verbo/⁊ in signis ⁊ pro-
digijs. Pro quo testes? Quia sum q̄ sum ⁊ quod
sum: ⁊ ꝙ nō propter me/sed ꝓpter homines de-
scendi de celis: spūsancto incarnatus/ ex matre
virgine natus/adultus docens/iuuenis ꝓ salu-
te hominū moriens/resurgens nō iterū moritu-
rus: celos tandē penetrans/patris sessurꝰ ad de-
xterā. Itaq₃ ioannes cū de ceteris coapostolis
siue discipulis iesu testimoniū dedisse fatetur/di
cens: Quod fuit ab initio/quod vidimus/quod 1. Ioā. 1
audiuimꝰ/quod ꝑspeximꝰ/⁊ manꝰ nostre contre
ctauerunt de verbo vite: ⁊ vita manifestata est:
⁊ vidimus ⁊ testamur et annunciamus vobis.
Sed quoniā hec testificatio apostolos ⁊ discipu
los erat applicatura penis: ⁊ anathema factura
ꝓnunciat saluator: ne cum venerit in alio offen-
dant. Hec locutus sum vobis/ vt non
scādalizemini. Absq₃ synagogis fa-
cient vos. Futurū est vt anathema sitis/ cū
de me testimoniū dabitis: ⁊ extra ponamini a iu
daicis synagogis q̄ me abiecerunt: ⁊ vt malefa-
ctorē tradiderūt in mortē: ideo ne scandalizemi
ni dixi vobis. Et intantū deseuiet iudaica iniqui
tas/etiā ⁊ ipsa gentilitas/cū me crucifixū ꝑdica-
ueritis: illa ꝓpter scandalū/ista ꝓpter stulticiā;
⁊ tanꝙ fatua vestra ꝑdicatio reputabit̄ ⁊ vita in
sana. Et venit hora ꝙ oīs qui interfi-
cit vos/arbitretur obsequiū se presta
re deo. Sicut in capite preactum est/⁊ in mem
bris: nam per legem christū tradiderunt in mor
tem/dicentes: Nos legem habemus: ⁊ ſm legē Ioā. 19
debet mori: quia filium dei se fecit: vt non se cre
derent homicidas atq₃ culpabiles: sed vere iu-
sticie ministros/similiter et fautores. Sic et in

membris eius fuerat iudicanduz τ actum est: q̄
qui interfecerunt eos/nō obnoxios crimini/ nō
offensores iusticie: nō deo in aliquo displicētes
sed sacrificare p voto/sacrificium offerre p de
bito crediderunt. Judei p zelo legis/gentiles p
falso zelo idolatrie impietatis. Sed nulla perse
cutio seuior/q̄ vt innocens tanq̄ nocens/ iust9
vt iniquus/ pius vt impius/beneactor vt male-
factor/verax vt mendax applicatur penis/vexa-
tur tormentis/τ occiditur τ damnat. Jn talib9
quidem patientia vera si aderit/magni est meri
ti: τ premia amplius habitura. Sed vnde i hāc
seuitiam deuenient/ostendit: **Et hec facient
vobis: quia non nouerunt patrē ne-
q3 me.** Ut sepe iam dictum est/huiuscemodi
nescientia magnoꝝ maloꝝ fomitē ministrauit:
sed eo inexcusabilior/quo potuit auferri facili-
tate/imo pietate credendi. Quod vt veniret in
hanc credulitatē/omne vehiculum signoꝝ τ di
uinoꝝ operum prerogatuz est. Causam reiterat
cur ista predixerit: ne obliuio generaret impati-
entiam τ scandalum in fide: τ vt reminiscētia da
ret tolerantiā firmā/τ pmptitudinē in sermōe.
Proinde subiecit: **Sed hec locutus sum
vobis: vt cū venerit hora eorū/ remi
niscamini q: ego dixi vobis. Hec aūt
vobis ab initio nō dixi: quia vobiscū
eram.** Jdeo iesus apostolis predixit: vt cū ho
ra psecutionis adesset/recordarent: ne scandali
zarent/ne per impatientiā frangerent: quoniaz
ipsoꝝ dn̄s τ magister sic disposuerat/ sic futurū
esse predixerat: vt qualia ante fuerat ipe ppessus
sic τ ipsi talia paterētur: vt sicut erat futura vna
gloria capitis τ membrorum/ q̄uis illa peram-
plius: sic passionum esset vna societas/tamen ex
causis ita disparibus. Non tamē ab initio vo-
cationis τ electionis apostoloꝝ christus eis ta-
lia nota fecit: aliq̄diu habens cum ipsis existe-
re: ipsos operibus τ sermonibus informare/ cō
ducere τ fouere: τ ne forte in initio vocatiōis ter
rorem futuraꝝ persecutionū tam seuaꝝ audien-
tes ab eo quod ceperant/resilissēt. Sed vicinus τ
proximus passioni quasi confestim abcessurus
ab eis/de persecutionibus erudit: prenuncians
quid futurum erat/τ causam: per aduersitates τ
tribulationes ordinans ad gloriā eternā om̄es
illam captare in tēpore gestientes.

**¶ Quod expediebat apostolis celos
penetrare iesum: et paracletū mitte-
re arguentem atq3 vera docentē/an-
nunciantemq3 future: secundū Joā
nem solum.**

Capitulum XIII

Cura erat iesu de cordibus apostoloꝝ
indebitā remouere tristiciā/que illis ex
christi fiebat absentia: τ ex pollicitatio
ne melioꝝ de remotis τ ablatis inferio
ribus eorum animos refouebat. Exponit omi-
Joh.16. no suū omnino adesse recessum: **Et nunc va-
do ad eum qui me misit: et nemo ex
vobis interrogat me/quo vadis. Sz
quia hec locutus sum vobis: tristicia
impleuit cor vestrum.** Expleta legatione
ad legantem decet redire legatum/relaturū que
fecit τ que in ipso facta sunt: τ examinatus reci-
piat digna factis. Missus dei filius in humani-
tate solum erat: τ in illa vadit ad mittentem pa-
trem: a quo nunq̄ deitate recesserat. Et sue lega
tionis pro nobis peracto mysterio/suscipiet vt
filius hominis gloriam: quam vt dei filius ab
eterno possedit. Non tamen ex vtraq3 forma o-
portebit aliquid gestorum referre ad patrem/ q̄
omnia nouit anteq̄ fiant: sed in veniendo et re-
deundo est decentia facientis/ et series geste
rei τ forma vere obedientie presignata: vt ad im
perium iubentis omnia fiant: τ nulla sit contra-
dictio ad iubentem: nec graue in exequendo ali
quid in animo exequētis obueniat. Hinc liber-
tate dicit: Uado ad eum qui me misit: sed cum
hoc cognoscatis ex dictis/mirum quasi de vo-
bis q̄ nemo ex vobis iterrogat me quo vadis.
Jam videtis τ auditis meam in recedendo vo-
luntatem: sed quo vadam ignorans: quia si ad
patrem/ipsum non cognoscitis. Cur aliquis ve
strum non interrogat/quo vadis? Sed dixi vos Joh.15
amicos: non seruos. Licentia est in amico inter
rogare quo vadit amicus: cum non sit congruū
seruo exquirere quo velit pergere domin9. For
tassis volebat iesus interrogari quo iret vt do-
ceret: sicut magister a discipulis/vt doceat igno
rata. Attamen ipse causaz aperit cur interroga
ticiū sit: Sed quia ego locutus sum vobis: tristi
cia impleuit cor vestrum. Opplet sepe animum
tristicia: τ plerūq3 cor ex ipsa tabescit: vt queren
da non querat/neq3 curet scire scienda. Uerūta-
men aperte vtilitatem τ expedientiam sue vadi-
tionis insinuat. **Sed ego veritatem di-
co vobis: expedit vobis vt ego vadā.**
Ueritas sum/veritatem dico. Jn veritate debet
omnis quiescere intellectus: omnis ratio in ve-
ritate terminatur: vltra veritatem omnis inqui
sitio est importuna: nemo in veritate fallit. Ue-
ritas amara interdum esse potest: iniusta vero
nunq̄. Agentes perperam oderunt aliquando
veritatem: quia prodit iniquitatem/ex qua mul
tatur autor. Dilexerunt autem illam penitus in
nocentes. Si vos amici mei estis/ qui veritas
sum: ergo τ veritatis amici. Ueritatis amicis
veritas est ad fructum: generat gaudium inno-
centibus: securitatem τ gratiam prestat. Non
fallo vos veritatem fatis: expedit vobis ad vti
litatem/ad fructum/ad securitatem/ad gaudiū/
ad gratiam/vt ego vadam. Expedit vt forma
serui recedat ab oculis ad hoc/ vt dei formam
contemplantes redeatis ad cor. Extrorsum va-
gatis in forma cōspecta: vt introrsum redeatis
vobis expedientius est. Nam in his que bona
etiam a sensibus delectatio interna prehabet: τ
sensibiliter affect9 in bonis si nō redeat ad ani-
mū/priuatur melioribus. Intuebantur aposto-

li christi humanitatē amenā: τ illa delectati gau
dijs potioribus interioribus puabantur: non φ
malū esset in quo afficiebantur/ sed melius quod p
mittebatur intus. Inde dictū est: **Si enī non
abiero: paracletus nō veniet ad vos.
Si autē abiero: mittā eum ad vos.**
Si a vobis corpe nō recedā: si a vobis nō sub
trahero huius hūanitatis aspectū: si non pene
trauero celos: si nō fecero regressum ad patrē
paraclet⁹ nō veniet ad vos: nō veniet: q2 pater
sine me nō mittet. Et licet filius nō sit diuisus a
patre: neq3 carnē assumēs fecerit sepationē vni
us cū ipso existens eterne substantie: degensq3
in nostra natura in terris/ simulq3 i deitate in ce
lo erat apud patrē. Abire aūt eius nō ad formā
dei/ sed ad formā hoīs ferebatur: quā pater expe
ctabat ascensurā ad superos. Deinde paracle
tus a patre τ filio nō ante mittēdus erat. Ideo
in hūanitate in celis expectato: ipsaq3 ascenden
te ad mittendū vt filius hoīs dei filius credere
tur: qui nondū creditus acclamatū est vt cruci
figeretur. Poterat quidē filius etiam in terris
existens in carne vna cū patre spiritūsanctū de
celo mittere: sed nec creditum fuisset φ processis
set a filio put a patre/ si spiritussanctus aduenis
set filio adhuc in terris existēte: nec φ hic homo
visus τ cōuersatus in terris/ esset dei filius in ex
celsis. Proinde subiecit: **Cum autē abiero/
mittā eum ad vos.** Mittā vna cum patre
consubstantialis existēs: mittam ad vos quos
elegi de mūdo: qui me hominem vidistis in ter
ris cum hoībus cōuersantem: vt credatis quia
eternus dei filius sum: quē iam cōfessi estis: τ qui
vado imolari p vobis. Mittam ad vos qui pdi
caturi estis diuina mysteria τ nouam vitam/ τ ar
guturi maliciam: qui vobis quam nōdum habe
tis pstabit audaciam. Hinc enī est: **Et cū ve
nerit ille arguet mundum de peccato
et de iusticia et de iudicio. De pecca
to quidem: quia nō crediderūt in me.
De iusticia vero: q2 ad patrē vado:
et me iam non videbitis. De iudicio
autē: quia princeps mundi huius iā
iudicatus est.** Accusabit p apłos mūdū spūs
sanctus cū venerit/ cū eis apte docēdi pstabit au
daciā: non φ in assumpta τ vnita sibi aliqua cre
atura loquatur. Nulla vnio creature facta est in di
uinis: pterφ hūane nature in verbo. Et de tri
bus tm̄ hic videtur φ mundū accusare voluerit:
cū mł'to sint plura quibus culpādus est mūdus.
Aduertendū aūt φ ista tria dūtaxat ad humana
tū dei filiū referuntur: peccatum τ iusticia τ iudi
cium. Diuersa sunt quidem diuerse tractanda/
etiam relata in christum. Prerogatis opibus
virtuosis/ miraculis τ figuris/ platis irrephēsi
bilibus τ doctrinalibus vbis a christo/ que sol
ui nulla ratione potuerunt/ ipsi omnino homi
Abacuk.1. nes credere debuerūt. Ex ista quidem increduli
tate omnia mala oriuntur: quoniam qui incredu
lus est/ nō est recta in eo anima eius: sed per de
uia quęq3 tendens idolatrat/ heret mūdo/ visibi
libus capitur/ amore corruptibilium tenetur τ segre
gatur a deo: inobediens veris/ subiecta falsis de
monibus famulatur. Et alibi ioānes aperuit incre
dulitatis periculū: Qui incredulus est filio/ non Ioh.3
videbit vitam eternam: sed ira dei manet super
eum. Et apostolus que mala ex incredulitate p
manant/ ad Titū ostendit: Eramus enī aliquādo Ad Titū.3
τ nos insipientes/ increduli/ errantes/ seruientes
desyderijs τ voluptatibus varijs: τ in malicia τ
inuidia agentes/ odibiles/ odientes inuicem.
Postφ ab eterno puisum est dei filiū p nobis
incarnari/ sic conuersari τ mori: sic eque pmis
sum est in eū debere credi/ nō aūt credētes dāna
ri: τ sine hac fide impossibile est deo placere. Ni Hebre.11
hil autem est quod possit e regione cōsurgere φ
non crederetur in christū tanφ in dei filiū: τ eius
verbis τ factis sicut diuine depromptis. Argue
batur τ arguitur mundus etiam de iusticia: nō de il
la qua hoīes recte agere compelluntur: hec in in
fidelitate accusatur: cū infidelis perperam nilq3 re
ctū deo dignū agat: sed de iusticia quam in chri
sto iesu esse negauerūt. Iustus iesus ab eterno:
quia vt dei filius nihil per iniquitatem valebat.
Iustus in hoīe assūpto mundo apparuit: iustus
in opibus: iustus in moribus: iustus in vita: iu
stus in sermonibus: iustus in doctrina: iustus in
cōuersatione: iustus in dilectione. Nam iustus Psal.10.
dñs iusticiā dilexit: τ equitatē vidit vultus eius.
Iustus in iudicio: quia iustus es domine: et re Psal.118
ctum iudiciū tuū. Et cū animam in cruce poten
ter de corpe tradidisset: dux crucifigentiū cōspe
ctis signis ex celo τ terra super eū diuine mon
stratis ait: Vere hic homo iustus erat. Suppua Luce.23
cū est verbis aut fulcatione elementoꝝ christi
velle demōstrare aut ostētare iusticiam: sed hoc
in dissertione tentatum est. Sed quia cum super
omnem intelligentiam hominū iustus est: vt de
uorator/ vt maloꝝ amicus/ vt mendax/ vt demo
niacus/ vt vane laudis appetitor reputatus est:
τ vt malefactor legisq3 destructor/ vt latro cū la
tronib⁹ crucifix⁹ est: vt nō solū fili⁹ dei p verā iu
sticiam crederetur: sed vt filius hoīs: nō ex spiritus
sancti cōceptione/ sed ex corruptiōe: nō dignus
pmio/ sed tormento: non celo/ sed baratro repu
tatus est. Itaq3 de iusticia: quia vadit ad patrē
a quo missus erat: vadit ad supernā patriam vn
de venerat: ad angelicos ciues/ quos p oue cen
tesima querenda reliquerat. Vadit ad patrē suū
velut qui p omnia peregit eius imperium: velut
agonista qui p iusticiam in sanguine atq3 morte
redemit genus humanū: triūphauit et de diabo
lo/ τ spoliauit infernum. Vadit accepturus p se
suisq3 electis regnum eternum: ppterea dicit: ar
guet de iusticia quia ad patrem vado: qm̄ iusti
cia mihi est/ non gratia: eterna consubstantiali
tas est/ nō rapina: vt vadā ad patrem in hac hu
mana ex benignitate assumpta natura. Et me iā
nō videbitis: quia me mūdus amplius nō est di
gnus. Et me non videbitis in terris amplius vi
sibiliter cōuersantē: q ab eterno maneo apud pa
trē. Et si iustū dicitur de filio dei/ et iā iustissimum

de filio hominis iudicandū est: qui in assumen-
te verbo vna persona cum ipso factus est. Me
iam non videbitis mortalem: quia resurgenti a
mortuis/mors vltra non dominabitur. Exigit
iusticia vt vadam ad patrem: vt sedeam ad dex-
teram in excelsis: qui iniuste vilipensus/spo-
liatus iniuste: iudicatus vt nequā in terris cru-
ci fui affixus. Quod autem de iudicio sit argu-
tio facienda/pro eo ꝙ princeps mundi iam iudi-
catus existat: ad ignorantiam ꝛ ingratitudinem
pertinet. Ignorabat quidem mundus ꝙ sibi di
abolus principaretur: ꝛ ꝙ finita vita corporis
homines ducerētur ad loca tartarea: ꝛ quibus
demeritis talibus applicarentur supplicijs: et
quo iure antiquus hostis generis possideret hu-
manū/qua esset potestate tā seuus hostis. Quo-
modo iudicatus/cum nomen principatus oria-
tur ex lege: veniat de necessitate: cum etiaʒ inse-
paratis substantijs nomina ꝑncipatus existāt?
An ꝑnceps huiuscemodi versus in tyrannum:
Jo.8 vt a superiori suo iudicari mereatur? Sed cum
mundi principem diabolū dicat: ipse ab initio
mendax: ab initio tyrannidem permissam exer-
cuit: iniqua voluntate/iusta permissione. Igno
rabatur quomodo/quo iure/ quo certamie/quo
cōgressu/ sub quo iudice/ qua litigandi serie iu-
dicatus esset: quia non vi/sed iure: nō potestate/
sed equitate: nō supbia/sed patientia: cuʒ vellet
tāgere atqꝫ infamare ꝛ in suā sortē trahere inno
centē/iuste nocentē perdidit queʒ tenebat. Et cū
satageret vt de mundo per mortē acerbā expelle
ret qui illū condiderat: qui repare venerat quod
perierat: qui salutē eternā ꝓcurare mortalibus: ꝛ
terrenos in superna transferre: ipe ab eterno pa
tre iudicat⁹ vt improbus ꝑdo: atqꝫ vt insatiabi-
lis homicida eiectus est: perdens tyrannidem
solū in sibi voluntarie subditis diuina permissi-
one retinens ptātē. Et cū ita factū sit: sibi mun
dus est ingratus: auertens a ꝯsyderatiōe huius
certaminis mentem ꝙ sit iudicatus in ligno qui
deuicit in ligno: ꝛ per crucē qui suasit delectatio
nem: ꝛ per stulticiam crucis ꝛ mortis qui promi-
sit scientiam deitatis: ꝛ falsam pollicitationeʒ de
non moriendo predixit. Inexcusabilis ingrati-
tudinis culpa/nō cognoscere infinitum bonum
quod factū ꝛ dissimulare ꝛ auertere ꝛ gratias in
cessanter non referre: cū omnibus deficiētibus
viribus ꝓprijs ꝛ auxilijs alienis catenam tene-
brarū ꝛ iugum male seruitutis ꝛ pessime oppres-
sionis/per iugū sibi imposite crucis/a ceruicibus
nostris excussit: ꝛ exules reuocauit ad patriā/er
rantes ad viam/ad filiationem extraneos/ad vi-
tam mortuos/ad cōgregationē supernoꝝ ciuiū
peregrinos. Atqui spūssanctus adueniēs de his
mundanos ꝑ apostolos arguet: seu interne faci-
et cognoscere inhesitate credentes. Pauida et
tremefacta in his verbis erant apostolorū cor-
da: q̄ cognoscebat iesus in verbis amplius non
latura. Proinde sermonibus parcit/ne ipsorū
corda confundat: ꝛ spiritui sācto reseruat quod
reliquū est de veritate sciendum. Unde adiecit:

Adhuc habeo multa vobis dicere/sʒ
nō potestis portare mō. Cum autem
venerit ille spiritus veritatis/doce-
bit vos omnē veritatē. Magna ꝛ multa
ꝛ vtilia necessariaqꝫ dixerat iesus. Multaqꝫ ha-
bebat dicere que fienda erant in moribus/ꝛ fu-
tura in futuris tēporibus: que si dixisset/ipsi por
tare nō poterāt a tristicia detenti: pro eo ꝙ chri
stus parabat ab eis abcessum. Prestruit hic sa-
ne forma doctorib⁹: ne in sublimitate sermōis/
ne in multitudine dicendoꝝ/ ne asperitate ver-
boꝝ/ne discussionis subtilitate/ne aliqua varie-
tate loquendi corda grauent auditoꝝ: plusq̄ vi-
derint posse portare/aut cognouerint valitudi-
nē capiendi. Sed expectent serenitatē mentiuʒ/
depulsionē passionū: quibus insedentib⁹ in ani
mo/sermo alte latus nō capit. Sed spiritus mit
tendus cū venerit/omnē veritatē docebit agen
doꝝ futurorūqꝫ/bonoꝝ siue maloꝝ: ne per inca-
ptionē aliquid patiamini. Non tamen alia veri
tas filij/alia spiritussancti: neqꝫ veritas/neqꝫ lex/
neqꝫ euangeliū filij ꝛ spiritussancti aliud ꝛ aliud
sunt: sed omnia sunt eque cōmunia. Uerūtamē
si quid defuit quod nō intelligerent per filiū/in
telligent per spiritūsanctū: qui in ipsoꝝ cordib⁹
declarauit euangeliū: quo inspirante insulcata
elementa vsqꝫ ad mundi finē/ad memoriam se-
quentiū redactū est: qui etiā multa nō scripta in
spirauit: que velut euangeliū vsqꝫ in presens or
thodoxa ecclesia custodiuit. Non enim lo-
quetur a seipso: sed quecūqꝫ audiet/
loquetur: et que ventura sunt/annū-
ciabit vobis. Ideo non loquetur a semet-
ipso/sed audita videlicet a patre ꝛ filio: ne i sub-
stantia alius ꝙ filius crederet. Annunciabit vē
tura pro vtilitate credentiū ꝛ ecclesie condende
de gētibus: ne in euentu subito fallerentur: aut
deciperēt per pseudo apostolos atqꝫ doctores:
qui ad subuersionē euangelij sunt futuri. Et ꝓ-
phetizādi virtutē fuisse in apostolis spiritussan
cti virtute/sicut in ꝓphetis veteris testamenti:
ne crederet ꝙ ali⁹ spūs priorib⁹ vatib⁹/ali⁹ apo
stolis sit affatus. Ille me clarificabit: qꝛ
de meo accipiet et annūciabit vobis.
Clarificabit in cordib⁹/ꝛ ꝑ verba sonātia in mū-
do ꝑ eos q̄ quā docui veritatē/intrepide predica
būt: ꝛ per opa talia que nō decēt fieri nisi per fi-
liū dei/ꝛ ꝑ mirabilia signa etiam maiora ꝙ fece
rit filius dei: sicut ipse ꝓmisit de credētib⁹ in eū.
Et maiora hoꝝ faciet: qꝛ ego ad patreʒ vado.
Clarificabit spūssanct⁹ filiū: qꝛ de illo quod filij
erat accipiet. Sed q̄d habet filius quod non ha
beat spūssanct⁹: excepto distincto nomie relati-
uo? Omo nihil. Quid ergo accipiet? Etiā oīno
nihil. Sed qꝛ sicut a patre/ita ꝓcedit a filio: q̄si
hoc esset acceptū credentib⁹ declarabit: vt filij
ꝛ spūssancti vna credat esse doctrina. Ne autē
pater crederet exclusus: sed ꝙ omnia eius sunt/
procedūtqꝫ ab ipso: subiectum est: Oīa que-
cūqꝫ habet pater/mea sunt. Propte
rea dixi: qꝛ de meo accipiet et annūcia-

dit vobis. Ueritas catholice fidei hec est: ꝙ pater ⁊ filius ⁊ spiritussanctus in nullo preterꝗ relatione personali differant: nō tamen ꝗ ista differentia sit realis seu substantialis. Proinde iesus dogmatizat: ne aliquid diuersum in summa trinitate credat. Docuerat/ edisseruerat/ ꝓphetauerat/ annunciauerat multa in carne degens visibiliter filius. Uenturus erat atq; docturus corda discipuloꝝ atq; multoꝝ inuisibiliter spiritussanctus. Ne spiritussanctus crederet alius a filio/ dictum est: quia de meo accipiet. Ne filius alius a patre/ assertū est: omnia quecūq; habet pater/ mea sunt. Ut si spiritussanctus vnum cū filio/ filius vnum cum patre: omnes tres persone per omnia habeant equales: nec spiritus duobus minor/ quia tertia persona in nominatione posterior ab vtraq; ꝓcedens: nec filius patre minor/ quia genitus ⁊ non gignens. Que igitur sunt patris/ sunt ⁊ filij: que vero sunt filij/ sunt et spūssancti: ⁊ qui equales sunt in eternitate/ in immensitate/ in omnipotentia/ in sanctitate/ in sapientia/ in substantia: nō credant dispares in doctrina/ in ꝓphetia/ ⁊ in omni veritate scienda.

¶ De modicitate temporis quo christus videndus erat: et de tristicia discipulorū ad quem eternum gaudium est futurum: secundum Joannē solum: Capl'm XIIII

Corpe non deitate iesus migraturus ex mundo: et ablaturus a corporeis oculis seruilem visibilemq; formam: ⁊ illaturus illam super omnia excelsa celoꝝ: temporis breuitatem insinuat.
Jo. 16 Modicum et iam non videbitis me: et iterū modicum et videbitis me: quia vado ad patrē: Quod modicum ⁊ non videbitur/ tempori resurrectionis vsq; ad ascensionem inscribitur: quia tunc accessit ad patrē. Dixerunt ergo discipuli eius ad inuicē: Quid est hoc quod nobis dicit: modicū et non videbitis me: et iterum modicum et videbitis me: quia vado ad patrē? Dicebāt ergo: Quid est hoc ꝙ dicit nobis modicum? Hoc totum nil aliud ꝗ apostoloꝝ admirationem ⁊ ignorantiā sonant. Tardi quidem in intellectu erant apostoli: ⁊ supra id quod naturaliter negatur hominibus/ corda superueniens tristicia plus obuelat. Quos interrogare volentes vt talis nesciētia pelleretur/ christus respōdendo preuenit. Cognouit autem iesus quia volebant ipsum interrogare: et dixit eis: De hoc queritis inter vos quia dixi vobis: modicū et non videbitis me. Amen amen dico vobis: quia plorabitis et flebitis vos: mundus autē gaudebit. Uos autē contristabimini: sed tristicia vestra vertetur in gaudium.] Nō respōdit Jesus interrogationi quam fecissent discipuli nō preuēti: quoniā de eo ꝙ nesciebant quid esset hoc dicere: modicum ⁊ nō videbitis me: ⁊ iterum modicum et videbitis: interrogare volebant. Sed respōdit vtilius: preostendens quid futurū erat/ cum iesus nō amplius videretur: quia ploratus ⁊ fletus in eis tempore passionis ⁊ sepulture: ac etiam omni tempore post ascensionē in ipsis primitiuis ecclesie future cunctisq; vere crediturus ⁊ sequentibus christum: per apertam persecutionem tyrannoꝝ idolatrantium ⁊ peruersoꝝ male agentium vsq; ad finem seculi duraturā. Nō enī semper persecutionem per mala confodientia est affligentia corporis sensit ecclesia passa est: sed illā que fit a dissimilibus membris ⁊ a perperā agentibus/ nunꝗ sibi defuisse neq; vsq; ad terminū mundi defutura credatur. Uere quidem christi discipuli plus cruciantur in animo ex corruptis hominum moribus: ꝗ si queq; flagella in ꝓprijs corporibus paterentur. Sed vnde ploratus ⁊ fletus? Tempore passionis ⁊ mortis ⁊ sepulture: cum eis potuisset illudi ⁊ exprobrari/ scilicet: vbi est homo quem colebatis vt deum? Aspice crucifixū: descendat de cruce si filius dei est/ ⁊ liberetur a patre: contemplamini mortuum: quoniam deus non moritur: cogitate sepulcrum/ quoniam deus loco non clauditur. Ex vnde tunc gauisus est mundus: nisi quia sibi visus est triumphasse de hoste: quem sibi christus arguentē mundi scelera reputabat? Unde ploratus ⁊ fletus postꝗ christus regressus est ad superos: nisi quia passi omnia genera tormentorum/ expositi penis/ subiacentes tortoribus ⁊ tyrannis: quasi derelicti a christo videbantur/ pro quo patiebantur? Et insultus ⁊ exprobationes audiebant: vbi est christus/ vbi crucifixus quē dicitis ꝙ vester est deus? Sicut semetipsū liberare non potuit: sic ⁊ vos in tortorū manibus dereliquit. Et maior plorandi causa ꝙ conuitia iaculabantur in christū: ꝗ ex his que in corporibus ꝓprijs tolerabant. Maior ratio fletus ꝙ christus negabatur ab eis: vt non deus/ sed homo tm̄/ iniustus siue iustus existimabatur: ꝗ ex eo ꝙ ipsi torquebantur. Nec erat ab eo eis auxilium quin traderentur in necem: quoniam omnes qui summa rei christiane pollebant/ magis gaudebāt tortis supplicijs ꝗ foris blādicijs. Sed in hoc erat summa doloris fletus atq; ploratus ⁊ afficientis tristicie: dum arrogabatur dijs: et christo id quod erat detrahebatur. Necnon cū quieuit persecutio corporū/ etiam satis abunde ploratum et fletum et tristatum est: neq; destatū est atq; destabitur quousq; vita ista finiatur: non ex persecutione moꝝ iniquoꝝ: qui cōturbāt intima cordis in amatoribus bonitatis: etiā si iustis a male agentibus obsequia ꝓ corporibus prestarentur. Ueruntamen si in optione factū est: precipuū est in moribus agende vite/ ꝓ christo in corpore spoliationeq; rerū ex omni verbo tristari ꝓ affligente. Debitum autē sine quo nec virtus adest/ ꝓ dei iniuria in animo contabescere: iuxta dei amatoris dictū: Uidi preuaricātes ⁊ tabescebam: quia eloquia tua nō custodierūt. Psal. 118
En duplex ex preuaricatione tristicia: sed maior quia iniuria dei agitur/ ꝗ ꝙ male agens ex preua-

ficatione damnatur. Vere christus finis est dolendi atq gaudendi: offensus vel amatus/perditus vel inuentus. E regione vero vnde mundo gaudium? Non aliunde dixerim/nisi quia mundi amatores florebūt ad horā floribus perfunctorijs atq caducis: depressis qui mundi gloriam contemnebant: et contra illam verbis et moribus insurgebant. Et vos contristabimini amplius pro his quos videbitis inaniter exultare: quam pro malis que cogemini tolerare. Amplius ingerit tristiciam charitas proximi cum delinquit: quam pena proprij corporis cum configit. Sed tristicia vestra vertetur in gaudium. Non omnis tristicia in gaudium vertitur: sed multorum augebitur in perpetuum: vt hic incipiat pena in inferno eterne mansura: sed vestra qui pro veritate patimini/pro dei fletis iniuria: et pro proximorū malo ex charitate doletis. Apposuit quidem de precunte tristicia et gaudio sequente in muliere pariente parabolam. Mulier cum parit tristiciā habet: quia venit hora eius. Cum autem peperit puerum: iā non meminit pressure propter gaudiū: quia natus est homo in mūdum. Rei experientia quod deductum est in parabola/amplius quam in dissertione verborum claret. Et alibi in hoc opere dissertū est. Et vos ergo nūc quidem tristiciam habetis. Iterum videbo vos et gaudebit cor vestrum: et gaudium vestrū nemo tollet a vobis. Hoc quod dicit/nunc nō solum illius temporis erat quādo dicebat pro tempore passionis et mortis: sed ad omne tempus vsq ad finem seculi tendebatur: quoniā velut nunc est omne tēpus quousq ad eternitatē veniatur: in quo tristari oportet ex varietate flendarum rerum/et ex improbitate prauorum omnes quotquot sunt qui pie et iuste et sobrie viuere volunt et sequi vestigia saluatoris. Iterata visio quam promisit hic christus post resurrectionem esset ilico futura: non tamen illa prestabat inauferibile gaudiū: quoniam et iterato per ascensionem visionem domini perdiderūt/remanserūtq in parte dolentes: sed illa erit que post solutionē anime a corpore fiet: que dabit verum cordis gaudiū/quod tollere nemo poterit: non solum illi modice discipulorum turbe future/sed omni ecclesie sue sancte. Quod si gaudium hoc inauferibile in tolerandis aduersis/et dum mala finienda se ingerunt: et in agendis que expediunt ad salutem/mentibus hominum insideret: nil graue ad tolerandū hominibus videretur. Multam patientiam contulit hominibus premij altitudo: et spes futurorū bonorum de magnis laboribus sarcinam leuē fecit. O quāta et quam grauia et estuans cauma tolerat agricultor/actus spe fructus. Nauta horrēdum nauigat equor/anceps inter tumentes procellas/spe augendi emolimenta cupita. Bellorum ictibus sepe mortalibus miles corpus exponit/stipendij spe potitus. Et terreni negociatores sepissime spe frustantur: et nec a negociatione desistunt/cum sperant futura quam prisca in meliora conuerti. Et spes inauferibilis eterni gaudij/que nobis de celis effluxit/sperātes nullo pacto confundit nec fallit: nisi spei deficiant illi qui sperant. Auertit etiam a quibuscūq delectationibus maculosis contemplatio supernorum: nec sinit heberem esse qui se dicauit ad illam: actuosum enim fecit atq sollicitum. Optima et ineffabilis est possessio gaudij: que a nemine alio/etiam a seipso non possit auferri. Cum enim a viatione fuerimus absoluti/ad supernā patriam introlati: nemo poterit declinare aut velle in alteram partem. Et cum a nemine in se ipso possit ibi existere causa mali: nec ab alijs valebit inferri: proinde dictum est discipulis: Et gaudium vestrum nemo tollet a vobis. Cū omne gaudiū vie alternationibus pessundetur: et varie conquiri possit atq deperdi ab ipsis possessoribus et a seuientibus hostibus extraneis: vtique de gaudio future patrie dictum est/nō de gaudio mortalis peregrinationis. Et hoc quidem verba subiecta manifestāt. Et in illo die me non interrogabitis quicquam. Dum in via sumus interrogare oportet ob ignorantiā/ob dubietatem/ob incertitudinem. In patria vero scientia limpidissima erit omnium et intuitiua visio deitatis: rerum multa cunctatio/certissima possessio supernorum. Ideo me nō interrogabitis quicquam in illo die/cui nox non succedit in eternū: nec suberit causa qua interrogatio nascitur.

¶ De certa exauditione petitionis et quid petendum sit: secundū Ioannem solum. Ca. XV

Magnificus et nobilis herus quid maius potest polliceri subiectis/quam exauditionem facilem in petendis? Et hoc presertim exquiritur ab his qui colunt et mundi principes venerantur: quod eis cum impetrationis pollicitatione detur audacia: non semel tm̄/sed quotiens rerum varietas petendi necessitas suaderet. Hinc et saluator ascensurus in celū/patris consessurus ad dexterā/omni orbi prelatus per omnia factus: hoc munus gratie apostolis dereliquit cū ait: Amen amen Io.6
dico vobis: si quid petieritis patrem in nomine meo/dabit vobis. Supra simile dictum est dum de discipulorum tractaretur electione: sed nunc ad confirmandum reiterat. Diuinum iuramentum est amen: quoniam christus deus per aliud quam per seipsum iurare non potest: quia non per inferiora/sed per equalia seu maiora iuratur. Nihil christo deo maius: et ipse veritas est: verū quam omnino est quod ipse promittit: videlicet de omnibus apostolos exaudire petentes/dumtaxat quod in suo nomine petitio porrigatur: non in nomine angelorum: non in nomine aliquorum sanctorum: nō in nomine ipsorum petentium: nō in nomine aliquorū bonorum operum: nō in nomine aduersantium potestatum. Et quamuis preces porrigamus ad angelos et ad sanctos: nō tamen vt aliquid nobis ex

seipsis efficiant: cum in ipsorum potestate non sit ab animabus auferre vitia/ neque conferre virtutes: sed vt orent pro nobis deum qui vtrumque habet efficere potestatē. Nec exaudimur in merito aliquorum quorum merita non fuerūt sufficientia pro seipsis sine misericordia et gratia saluatoris: in cuius noie salus/ in cuius noie virtus expediēs tribuit/ in cuius noie queque vitia depelluntur. Ne dictum videatur absurdū/ sane tenendū est si exaudiūtur sancti pro seipsis/ si pro nobis et eorum amicis/ si nos exaudimur cū eis/ totū agitur in noie saluatoris. Collegę quidem sumus/ quod fide catholica et charitate indefectibili consignamur: Quis in viatoribus sit disparitas virtutū: vt apud deum si non personarū sit/ tamen vnius quam alterius maior acceptio meritorum: ita quod petitio aures dei ocyus introeat et exaudita perueniat. Quod iam vero eterna beatitudine potiuntur/ cum pro nobis peregrinis deum profundebant in celis: etiam non pro seipsis exaudiuntur/ sed in nomine illius cui in sanguine et morte et iustis moribus testimonium reddiderūt in terris: quamque et ipsi pro nobis in nomine iesu exaudiantur ocyus: ex eo quod hic pro eius nomine moralem vitam purius transegerūt/ ardentiusque amauerūt. Sūma quidem huius sententie sic terminatur: quod omnis petitio pro nobis remouende malicie/ inserende virtutis/ adipiscende salutis: a supernis porrecta ciuibus tā angelis quam hominibus/ siue a sanctis viatoribus exaudita: non venit nisi in nomine saluatoris: cuius nomen nō quod scribitur litteris/ sed meritū est incarnationis/ natiuitatis/ vite/ passiōis/ crucis/ orationis et mortis: qui pro nobis in lachrymis et clamore valido exauditus est pro sua reuerentia. Etiam nemo nomine suo et virtute propria meritorum se credat a domino exaudiri absque nomine iesu christi. Demones quidem inter nos et deū orandū mediū esse nō possunt. Usque modo non petistis quicquam in nomine meo: quia vobiscum eram interpellabamque pro vobis presens/ non absens. Et fortassis non ad plenum aderat eis illa credulitas quod filius dei esset: Quis Petrus fuisset pro omnibus plene confessus quod christus esset ipse filius dei viui/ cum aliquotiens maxime in passiōe dubitauerint. Sed post passionem/ mortem/ sepulturam/ resurrectionem/ ascensionem/ immissionemque spiritussancti/ soliditatem fidei acceperunt quod Jesus esset filius dei et seculi saluator: in cuius merito cuncta bona credentibus peruenirent. Propterea vsque peractis talibus mysterijs aliquid non petiuerunt. At vbi cognitum est post ascensionem missionemque paracleti/ quod Jesus esset filius dei: petitiones sunt exhibite ad deum/ posite ad tribunal: et prestructa forma quod fiant in nomine christi ac etiam ex fine petitionis quem ipse constituit/ scilicet: Petite et accipietis/ vt gaudiū vestrū plenū sit. Jure petentis et largitoris atque petitionis: omnis petitio debet esse bonorū. Multa quidem sunt/ immo cuncta sunt ex natura bona: ea declarante sententia; Uidit deus cuncta que fecerat/ et erant valde bona. Sunt et meliora et perfecta: media tamē ex vsu voluntatis hominū sunt pleraque. Omne gaudium vt gaudiū bonum est: sed malum et peius bonum et melius dici potest/ sm suppositas causas. Plenū vero non de aliqua re creata/ sed tm de ineffabili et eterna participatione creantis. Hinc ergo summam petendi statuit: vt gaudium vestrum plenum sit. Hec in prouerbijs locutus sū vobis. Uenit hora cum iam nō in prouerbijs loquar vobis: sed palam de patre meo annunciabo vobis. Multa per similitudines et parabolas seu per prouerbia locutus fuerat iesus pro multis moribus informandis: et quod maxime cure fuit vt eius pater crederetur deus: nunc vero cassatum est quod dictum est in parabolis: sed adiectum est expressioribus verbis absque omni fuco sermonū/ quod deus eternus eius verus est pater: vt precedentia et sequentia verba manifestant: et per spiritussancti aduentū manifestius declarabit. Attamē quantum attinet ad susceptum sermonē/ quid cū ipso et cum discipulis sit pater insinuat. In illo die in nomine meo petetis: et nō dico vobis/ quia ego rogabo patrem de vobis. Ipse enim pater amat vos: quia vos me amastis: et credidistis quia a deo exiui. Suaserat supra discipulis ad petēdum patrē in nomine suo: impetrationē facilem repromittens suorum interuētu rogaminū: quoniam totus est pater ad filium: cuius intuitu postulata nō denegat. Nūc quidem supra id quod rogaturus sit/ ad discipulos patris declarat amorem: binam causam subijciens/ amoris et firme vereque credulitatis. Ac si pspicacius dicat: Petetis quidem in illo die quo petendi vigebit necessitas: persuasi a me: quos etiam promisi apud patrem in vestris petitionibus/ meis rogaminibus adiuuare. Sed nō dico vobis/ quia ego tm patrem rogabo pro vobis et de vobis: sed ipse pater amat vos: quia me amastis et amatis: propter quē omnia visibilia contempsistis: et nō solum me cunctis amabilibus plus amando preposuistis: sed vosmetipsos tradens in mortē: et credidistis quia a deo exiui: vt nec impediret animā vestram forma seruilis/ in qua visibilis mūdo apparui: sed credidistis atque cōfessi estis et cōfessuri coram hominibus formā dei: et credidistis me filium dei ab ipso patre in mundū missum/ cum hominibus in carne cōuersatum: nō tamē deitate separatū a patre. Ecce in quo est si querimus et gestimus habere eterni patris amorē. Si volumus diligi/ diligamus: amemus filiū/ si amari a patre contendimus: credamus filium/ et pr nos amabit eternus. Mos solitus est/ quod patres diligant suorum filiorū legitimos amatores. Nostre mentis hebetudinē arguit facilitas amari ab eterno et patre omniū deo: nec excusationis suffugium potest aliquando inuenire: cum non tempus ad vsum/ neque locus ad actum: non munus auri siue gemmarum exhibitum; non

Mat. 16.

Gen. 1.

interpositio ꝓscuchaꝝ: nõ aduocatoꝝ intercessio requiraꝛ: sed tñ amoꝛ noster in filiũ tendens ꝛ credulitas confitens paternũ amorẽ nanciscitur. Mirũ dictum ꝙ nõ de patria cura fuit filio dicere: ipse pater amat vos / quia vos amatis patrẽ: sed quia me amatis. Quã si aliqñ a quibuscũꝙ natiõibus creditus fuit vnus deus sũmus / verus ꝛ eternus: nõ tñ exceptis paucis q̃bus diuine datũ est / creditũ fuit ꝙ sibi eternus esset filius. Et si credebaꝛ habere filiũ eternũ: nec ipm in tẽpore misisse ꝓ nobis in mundũ. Et iure ab omnibus rõnabilibus amabaꝛ deus: ꝛ qui nõ dilexerũt spũs incorporei / corruerũt. Nũc quidẽ qꝛ pater deus ab eterno filiũ gignẽs in tempe illuz in carne visibiliter mittens: magnopendendum erat ꝙ filius iã nõ creditus crederetur: ꝛ ꝙ esset missus in carne ꝓ nobis: ꝛ sic creditus amaretur. Et qm diligit filiũ eternuz / ꝛ eternum patrẽ diligit. Propterea de seipso in carne apparente dicit: Ideo ipse pater meus amat vos: quia vos credidistis / quia exiui ab ipso natus in carne mundo: ꝛ creditũ amastis. Ac ꝑ hoc vestre petitiões ex eo ꝙ rogabo patrẽ: ex eo ꝙ ipse vos amat: ob suppositas causas quod petũt / faciliter impetrabũt. Credidistis qꝛ exiui a patre. Et ego dico vobis: **Exiui a patre et veni in mundũ. Iterũ relinquo munduz et vado ad patrem.** Verũ est ꝙ creditis quia exiui a patre: non sepatus ab ipso / neꝙ substantiali diuisione sectus: qm̃ vnitas diuisionem non capit: cũ ego ꝛ pater substãtialiter vnũ sumus. Veni in mundũ non localiter motus: sed assumẽs carnẽ in illa visibiliter manifestus. In munduz veni nõ ob mei causam: nõ mea re / nõ mea vtilitate / non mea delectatione. Tantũ hũani generis negocium agebaꝛ: quo pacto iterũ relinquo mundũ ꝛ vado ad patrem. Iuris ordo depostular: vt legatus expleto sue legationis officio in extranea regione non maneat / sed reuertaꝛ ad eũ qui misit illum. Relinquo mundũ velut exilij locum: qui me nõ cognouit: qui me crucifixit: in quo ꝑsonalia damna suscepi: nõ me terrena regio capit: ad celi sublimia feroꝛ: nulla mihi cum ipso conuentio. Sed relinquo: nõ derelinquo: nõ denego subsidia postulantibus: me sequẽtibus auxilia de celo polliceoꝛ. Vado ad patrem nõ in deitate / in qua nulla sepatio facta est: sed in natura humana / que a me insepabiliter assumpta est. **Dicũt ei discipuli eius: Ecce nũc palã loqueris: et ꝓuerbium nulluz dicis. Nũc scimus quia scis omnia: et non est opus vt quis te iterroget. In hoc credimus quia deo existi.** Agnoscũt apostoli in virtute loquẽtis simplicẽ doctrinã christi a ꝓuerbiali discretã: ꝛ confitenꝛ eum scientie infinite: quã nemo effugere potest: que ita mirabilis ꝛ sup omnes hoïes facta est / vt nullus comꝓhendere possit illam. Hoc quoꝙ Dauid ante ꝓdixerat: Mirabilis facta est sciẽtia tua ex me: confortata est ꝛ nõ potero ad eam. Nec opus erat ipm interrogare aperte atꝙ sine velatiõe loquẽ- Psal. 118

tem / scꝫ excessum quẽ erat ipse facturus. Fatenꝛ ꝙ insitã in suis cordibus fidẽ: ꝙ a patre ad opus nostre redemptiõis exierit: quã fidẽ atꝙ cõfessionem adhuc debilẽ christus agnoscens: quod est futuꝝ negatiõis / iterato denunciat dicẽs: **Modo creditis. Ecce veniet hora et iam venit: vt dispergamini vnusquisꝙ in ꝓpria: et me solum relinquatis. Et non sum solus: quia pater mecũ est.** Ac si diceret: Verꝫ est ꝙ me creditis dei filiũ a patre missum: sed vestra fides modicũ est duratura: cũ in ꝓximo sit hora mee captionis atꝙ traditiõis in manibus impioꝝ / vestreꝙ negatiõis terrore importat: vt ante ꝑuisus seu vage timore compensus vos in ꝓpria dispergamini: vnusquisꝙ fugiens querensꝙ latibulũ a ꝓpria voluntate latie. Et cũ vnusq̃sꝙ ꝓ salute sui ꝓprij corpis q̃ret suffugiũ / relinquetis me solũ: sed nõ ero solus a patre qui semp substãtialiter mecũ est. **Hec locutus sum vobis vt in me pacez habeatis. In mũdo pressurã habebitis: sed confidite quia ego vici mundũ.** Verebaꝛ christus ne discipuli sui scandalizarenꝛ in eo ex his que passurus erat: ꝛ in celũ post modũ ascẽsurus. Idcirco dicit: Hec locutus sum vobis vt in me pacẽ habeatis: nec vos cõturbet nouitas futuroꝝ in me velut in capite: vel in vobis vt capiti adglutinatis. Et iterꝫ ipsoꝝ futuras ꝓnunciat passiones: ne ꝓpter inopinatũ maloꝝ euentũ vale virtutibus facerẽt: q̃bus improuisus ꝛ pauidus ilico cuz casus ingruerit / valefacit vadẽs in alteram partem.

¶ De oratione iesu sup clarificatiõe sua in noticia iã facta et futura in cordibus discipuloꝝ suoꝝ: secundum Joannem solum. Ca. XVI

Proseuchis necessarijs ad patrẽ ꝓ suis discipulis ceterisꝙ crediturus / suum terminauit sermonem sic: **Hec locu- Jo. 17 tus est iesus: et subleuatis oculis in celũ dixit: Pater venit hora clarifica filiũ tuuz: vt filius tuus clarificet te.** Orans in celũ oculos corpis leuat: ex gestu corporis ꝓdens vbi eius anima versabaꝛ: ꝛ ꝙ nec est ꝓ terrenis orandũ: ꝛ vt homo ꝓ discipulis interpellaturus ad patrẽ ꝓstruxit orandi formam. Sic ꝛ scriptuz est: Ad te leuaui oculos meos / q̃ Psal. 122 habitas in celis. Leuat oculos in regionem vnde venerat: ad quam erat in corpe de ꝓximo regressurus. Inuocat patrẽ suum eternũ in deitate / patrem suũ ex tempe quia homo sicut ꝛ cunctoꝝ patrẽ: opere ꝑficit ꝛ orandi formã ostendit quã ante docuerat. Cũ oratis dicite: Pater no- Mat. 6. ster qui es in celis. Pronunciat vt agonista sui agonis ꝓcognitoꝛ: quia venit hora certaminis in qua carne corpe debebat sustinere afflictum: sed ad punctũ spũaliter debellaturus omnes sathanicas potestates. Clarificari vt clarificet petit: spondẽs exaudite petitionis vicẽ: neꝙ tamẽ erat indiguus clarificari. Inter se quidẽ eterna atꝙ ꝑfecta charitas atꝙ noticia erat: nec claros

fieri apud homines indigebāt. Nostro cōmodo
claritatis venturus erat effectus: vt dei fili⁹ post
crucem ꝛ mortē in carne ipsius resurrectiōe cla
resceret: ne tm̄ purus homo crederet / ꝗn etiam
deus esset: vt nō estimarent̄ ille passiones / illa fe
ra mors / illa sepultura incurata / sed obseruatā
ꝑ milites: ita inualuisse hominē / vt esset sicut cē
teri mortui atq; in posterꝫ morituri: quasi nec ex
plenitudine diuinitatis ab omnibus plus habe
ret. Postulat priusq̄ congrediat̄ victoriosi con
gressus stipē / ꝙ post omnia tolerata resurgēdo
resplendeat: ꝛ ipse clarificabit patrē relatiōe ve
ra que inter patrē ꝛ filium extat: vt qualis filius
in animo credentiū sit ꝑ fidem / talis nō ambiga
tur penit⁹ esse pater. Et hec mutua claritas sic
educta sit tota salus illā credentiū: ꝓ qua filius
orat: vt ostendūt verba sequentia: [Sicut de
disti ei potestatē omnis carnis: vt omne quod
dedisti ei / det eis vitam eternā.] Dedit filio pa
ter omnis hominis potestatē / vt a parte totum ca
piat̄: hac cōditione futura / vt ei dato det fili⁹ vi
tam eternā. Non enim a patre accepit filius sup
homines tyrannicā / ꝑfunctoriam / ambitiosam /
ventosam / seu sterilem potestatē: sed vt velit / eis
possit conferre vitam eternā. [Hec est autē
vita eterna: vt cognoscant te solum verū deum:
ꝛ quē misisti iesum christū.] Liquet ꝑ quā clari
tate orabat ad patrem: videlicet vt pater vna cū
christo ꝑ fidem ab hominibus cognosceret̄. Ad
quā cognitionē vita eterna ꝯsequit̄: cum aliud vi
ta eterna non sit ꝙ dei patris ꝛ filij missi intuiti
uam habere noticiā. Quod iam fecit ꝛ factur⁹
est vno verbo cōcludit / dicens: [Ego te cla
rificaui sup terrā: opus cōsummaui quod de
disti mihi vt faciā.] Nō repugnat quod supra
spondebat / vt filius tu⁹ clarificet te: ei quod nūc
dicit: ego te clarificaui: quoniā aliqd ꝑ aposto
los restabat cōplendū: aliqd ipse iam fecerat.
Clarificauit patrē suū filius ꝑ magna miracula
que oīa in patris nomine fatebat̄: ꝛ ꝑ doctrinaꝫ
suam quā in eū totam referebat cū diceret: do
ctrina mea non est mea / sed eius ꝗ misit me: ꝛ se
pius hoc idem asseruit: per apostolos ꝛ discipu
los quod restabat / complendū erat in orbe ter
rarum. Cōsummauerat a patre impositū opus
actione ꝛ ꝓmptitudine voluntatis: ꝛ de futuro
mysterio passionis velut de iam preterito loque
batur: eo ꝙ libera ꝛ intrepida voluntate cōplen
dum susceperat. Et eternaꝫ a patre postulat no
tam fieri non accipere claritatem. [Et nunc
clarifica me pater apud temetipsum: clarita
te quam habui priusq̄ mundus fieret apud te.]
Clar⁹ erat ab eterno filius apud patrē: sed vult
ꝙ pater illam claritatem in corda hominuꝫ per
fidem traijciat / tandem per speciem largiat̄: vt
credant homines ꝙ sit ex tempore filius: sed ab
eterno deus priusq̄ fieret ipse mundus: vt ꝛ mū
dus credatur nouus ꝛ creatus cū tempore: ipse
vero mundū eternitate precederet. In hoc pro
tinus verbo philosophi confunduntur: illi dū
taxat quos fides creationis preterijt / ꝛ qui mun
dum eternum ponere presumpserunt: cum aper
te dicat: anteq̄ mundus fieret. Igitur si factus
est mundus: nō est eternus / sed nou⁹. Ergo erat
claritas dei filio anteq̄ mundus esset: cū sit eter
nus ꝛ equalis per omnia patri fili⁹. Et apud pa
trem deum etiam mundus erat in verbo eterno
quod erat apud deum: vt in exordio scriptū est:
Et verbum erat apud deum. In cuius sapien
tia ea imagine qua diuina mente gestus eterne
ex nihilo prodijt. Et quoniā ad hoc veni in mū
dum / vt fieret hominibus de eterno patre noti
cia per me quem misisti: ꝛ me tua operatione co
gnoscerent: vt vtriusq; cognitio fieret credenti
bus in salutem: proinde pater manifestaui
nomen tuum hominibus quos de
disti mihi de mundo. Tui erant et mi
hi eos dedisti / et sermonem tuum ser
uauerunt. Secundū hebreos multa sunt no
mina dei: vnū quorum primoribus patrib⁹ de
celatum retinuit: sicut scriptū est: Ego domin⁹ Exo. 6
qui apparui abraam / isaac ꝛ iacob in deo omni
potente: ꝛ nomen meum adonay non indicaui
eis: sed reuelauit moysi / cui hec facta sunt verba
Nunc vero filius nomen paternum dicit in ma
nifestationē dedisse discipulis. Attamen nō cre
datur de aliquo nomine distincto dedisse / sꝫ de
virtute: ꝙ eis manifestauerit virtutem paternā /
in qua omnia facere atq; dicere asserebat. No
men enim in scriptura sepe ponitur pro virtute:
iuxta id quod scriptum est: Adiutoriū nostrum Psal. 123
in nomine domini: qui fecit celū ꝛ terā: hoc est /
in virtute ꝛ potentia dei patris / qui omnia fecit
nobis adiutoriū fiat. Et alibi: Deus in nomine Psal. 53
tuo saluū me fac: id est / in tua potentia salus ad
ueniat. Aut si fm̄ relationē accipimus: nam de
us est ad se deus / sic nominando deum: ad filiū
aūt pater. Igitur qui fatet̄ se filium / patrē omi
no habere confitet̄: ꝛ qui patrē dicit / filium sen
tit. Manifestauit ergo filius nomen patris in se
ipso / cum se filium appellauit: ꝛ illis hominib⁹
qui sibi de mundo eterna predestinatione dati
erant a patre: in nomine cuius innititur vt scia
tur. Erant ꝛ sunt oīa dei patris: sed dati sunt
homines filio a patre ad doctrinam / ad fidem /
ad salutem: vt doceat vitam agendam / infundat
fidem desperandis / ꝛ largiatur in finem iustis
salutem: iniquis vero merito supplicia meritorꝫ.
Dati sunt homines filio / vt homo factus est: vt
deus erat / omnes possidebat vt pater: ꝛ hi ꝗ da
ti sunt ex predestinatione eterna sermonem pa
tris seruauerunt / quem audierunt a filio: qui ser
mo in illis apostolis atq; discipulis operatus est
iuxta virtutem eius: quam describit apostolus:
Viuus est sermo dei ꝛ efficax ꝛ penetrabilior oī Heb. 4
gladio ancipiti: ꝛ pertingens vsq; ad diuisioneꝫ
anime ꝛ spiritus. Viu⁹ dei sermo ex viua dei vo
ce apostolos ꝛ discipulos / immo cunctos inui
tauit ad vitam: sed illi primi ꝛ studiosius hūc ser
monem pro vita tenuerunt. Non enim diceret̄
viuus / nisi seruatoribus eius vitam eternā pro
mitteret. Efficax etiam est: quia virtutem effic

ſuam habet in his ad que ordinatus eſt. Pene
trat interiora plus q̄ gladius materialis ſenſibi
lia corpora fodiat: ⁊ diuidit ſpiritualē vitam ab
animali vita: ſeu animā ⁊ voluntatem ſegregat
ab omni viſibili mundo. Quē ſermonem in ſua
virtute apoſtoli ⁊ diſcipuli ſeruauerūt ceteriq̄ʒ
ſimiles. **Et cognouerunt quia oīa que
dediſti mihi/abs te ſunt: quia verba
que dediſti mihi/dedi eis. Et ipſi acce
perunt et cognouerūt vere quia a te
exiui: et crediderunt quia tu me miſi
ſti.** Uerba ſaluatoris quod iam factum erat/et
quod futurū in apoſtolis expectabat̄ inſinuāt.
Et q: ipſi dona mea ſiue a te patre data et a me
accepta cognouerunt abs te ꝓceſſiſſe: ac verba
q̄ dedi eis nō eſſe alia/niſi q̄ a te patre accepi: et
q: ipſi acceperunt verba/⁊ accipientes accepti
facti ſunt: ⁊ q: cognouerūt me a te veniſſe/teq̄ʒ
me mittentē: que oīa ſunt extra rationē ⁊ vſum/⁊
ſupra naturā ⁊ ſenſum: ideo ego ꝓ eis rogo: nō
pro mūdo rogo/ſed ꝓ his quos dediſti mihi: q:
tui ſunt. Rogabat filius patrē ꝓ ſuis: ſcʒ ꝓ his
qui ſunt patris: nō acſi pater om̄ino aliquos ſe
cretos haberet a filio: aut pater eos vt filiꝰ non
amaret/cū ſupra dixiſſet: Et nō dico vobis quia
rogabo patrē de vobis: ipſe em̄ pater amat vos:
⁊ nūc ꝓ eis rogat qui ſunt patris/ſed ſibi datis.
Sunt oēs homines dei patris qui creauit: ſūt
dati filio vt redimeret poſt peccatū. Ideo pro
eis rogat: vt etiā p̄deſtinatio ſaluandorum filij
oratione ſit iuuanda/ſuiq̄ʒ ſanguinis effuſione
cōplenda. Non rogat ꝓ mūdo: quo nomine il
li intelligunt̄/q̄ mundo colligati ſunt eo dulci
vinculo vt nolint timeantq̄ʒ diſſolui. Quō non
ꝓ mūdo rogat/qui omnes ſaluaturus aduene
rat: qui querebat omnes ſaluare/⁊ omnes q̄ pie
rant querere: omneſq̄ʒ perierant ⁊ indigebāt mi
ſericordia dei? An ſolos illos apoſtolos cū di
ſcipulis ſaluare decreuerat? An ipſi ſoli ſaluādi
erant? Quomodo alij increduli ⁊ peccatores ve
niſſent ad gratiā/ſi ab oratione dei filij exclu
derent̄? Sed ad remouendas ambages id dixe
rim/q̄ ideo nō ꝓ mūdo rogat: q: preſciti etiam
participiū orationis chriſti nō capiunt/ſicut effu
ſi ſanguinis meritū ꝑdiderunt. Quod aūt inter
patrē ⁊ filium nō credatur in poſſeſſione diuiſio
adiunctū eſt: **Et mea omnia tua ſunt/ et
tua mea ſunt.** Calumniā ſi fides ſimplex nō
iuuaret/verba iſta paterentur: quoniam magna
diuerſitas inter meuʒ ⁊ tuū. Nam ſi meū/ quo
modo tuū: ſi tuū/quodāmodo meū: niſi quia pa
ter ⁊ filius vnū ſunt: ⁊ ex forma ſerui ꝓpter quā
iſta diuerſitas loquēdi poſſet cōpetere/inter pa
trem ⁊ filiū diuiſum aliquid nō credatur. Et ob
hoc ꝓ eis rogo: q: **et clarificatus ſum in
eis. Et iam nō ſum in mundo: et hi in
mundo ſunt: et ego ad te venio.** Ad fu
turū ꝑtinet quod velut preſens dicitur: q: clari
ficandus erat ꝑ eos in orbe terrarū/ꝑ p̄dicatiōis
ſonū/ꝑ tormenta ⁊ paſſiones/ꝑ ſanguinē ⁊ mor
tem omniū tyrannoꝝ cōtempto terrore: vt iuſte
credi poſſet ab omnibus/crederetq̄ʒ a multis
q̄ deus eſſet qui tales legatos taleſq̄ʒ famulos
poſſideret. Et ipſe dei filius iam in mundo non
erat/velut vnus de amatoribus mūdi: ſeu q: in
ꝓximo erat aſcenſurus in celū/ablaturus ab eis
⁊ a ceteris preſentiā corporalē: vt non haberent
amplius viſibilē ducē/magiſtrū atq̄ʒ paſtorem.
Et ipſos adhuc oportet detineri in mūdo: non
amoris ligamine aut ſeculari actiōe: ſed vt teſti
ficent̄ omnibus populis/nationibus ⁊ linguis/
q̄ a me viderunt ⁊ audierunt. Ego autē ipſis mū
do relictis/ꝯſummato totius redemptiōis my
ſterio ad te venio: nō q̄ vnq̄ abceſſerim: ſed cū
humanitate aſſumpta ⁊ in tot periculis cuſtodi
ta ingrediēs poſſeſſionē hereditatis eterne: quā
tu pater in me vere credentibus ⁊ diligentibus
promiſiſti.

**¶ Q: ieſus etiam rogat pro vnitate
diſcipulorum ceterorumq̄ʒ credētiu
rorum/et q̄ ſeruentur illeſi: ſecūdum
Joannem ſolum. Capl'm XVII**

Unus natura deus diligit vnitatem/⁊
tam diuerſa in vnā cōſtituit formam:
que diſſolueretur/niſi vnus eſſet qui
condidit ⁊ qui conſeruat atq̄ʒ guber
nat. Arguunt omnia conſeruari appetētia vni
tatem: a qua cū ſit receſſus/ſit multatio: que pre
terq̄ in vno ⁊ ad vnū ſe tenens debilitata corru
it/⁊ ſepius euaneſcit. Unū p̄termittens/vt i mul
ta labatur neceſſe eſt. Recedens ab vno angelꝰ
ad ſeipſum cōuerſus corruit. Et homines ꝑni
alteꝝ q̄ vnū audientes/in multa mala ⁊ nature
bone aduerſantia deuenerūt. In vnitate ſit con
uerſatio exiſtentiū. Unus eſt q̄ dedit eſſe/idem
⁊ ꝑmanere: in quo p̄termiſſis irrationabilibus/
de q̄bus nō eſt ad preſens ſermo: rationabiles
creature poſſunt facere vnitatē. Omnia q̄cūq̄ʒ
ſunt in eſſe ꝓducta/ſicut a ſeipſis nō habuerunt
vt eſſent: ſic nō habent vnde poſſint ſemꝑ exiſte
re/niſi cōſeruentur a quo exiſterunt: minus aūt
eſſe bene poſſent/niſi ⁊ idem bearet. Ad creatu
ram rationalem conditor ſic reſpexit vt eſſet et
ſemꝑ eſſet/⁊ vt ei bene pre ceteris eſſet: quoniaʒ
ad hoc condita erat ⁊ poterat adipiſci. Sed q̄m
ex ſuperbia contradictū eſt diuino imperio ne
ceſſe factum eſt humilibꝰ ꝓſecutiōis dei filij au
xilia impetrare/atq̄ʒ illam vnitatē expetere qua
nō ab vno eterno deo ſeiungamur: ⁊ magis au
tem adhereamus vt vnū ſimus: ſicut ait apoſto
lus: Qui adheret deo/vnus ſpiritus eſt cuʒ eo. 1.Co.2
Ideo ecce ieſus rogat: **Pater ſancte/ſer** Joh.17
**ua eos in nomie tuo quos dediſti mi
hi/ vt vnum ſint ſicut et nos vnum ſu
mus.** Orat patrem filius ⁊ ſanctum vocat: nō
factuʒ ex virtute/aut ex moribus/ex aggregatio
ne virtutum: ſed ab eterno exiſtentē: qui hoc ab
hominibus querit/vt ſint ſancti ⁊ immaculati i
conſpectu eius: ⁊ hec eſt volūtas eius in nobis
ſanctificatio noſtra. Et ait aliquando: Sancti Leui.19.et.2
eſtote: quoniam ego ſanctus ſum. Et ſeraphin Eſa.6.
clamabant alter ad alterum: ⁊ dicebant: San

ctus sanctus sanctus dñs deus exercituū. Sanctitas in reprehensionē nō venit/corrumpi non debet: neq fas est adversus illam quippiam decernere: sed sanctitas ab eterno: nō facta studio sed faciens quicq extra ipsam sanctificat: q̄ ꝰo sic esse aut aliter esse nō potest. Et qm̄ sanctꝰ sanctum misit/ vt faceret sanctos: ideo rogat sctūs emissus celitus/ nō post multos dies illuc reuersurus/ sanctū sanctoꝝ patrem: vt seruet / tueatur atq custodiat sāctos quos sibi pater dedit: seruet in suo nomine/in sua potenti virtute/in vnitate virtutis ꝛ gratie: sicut pater ꝛ filius vnū sunt ī cōsubstantialitate. Cum essem cū eis/ ego seruabā eos in nomie tuo. Quos dedisti mihi/ custodiui: et nemo ex his periit nisi filius perditionis. Ut homo loquebat/ describens tempus sue presentie ꝛ absentie: nam vt deus/in omni loco ꝛ tēpore eque p̄sens erat: omnēq susceptam curā refert in paterna fecisse ꝟtute: vt nemo periret ex susceptis nisi perire dignus: nō est ex impotentia paterne virtutis: non ex negligentia filij humanati: sed quia filius ꝑditionis erat/ nō creatus/ nō a creatore factus/ aut ꝑditioni addictus: sed a seipo deprauatus filius ꝑditionis erat: diaboli videlicet qui omnē animā nititur secum ꝑdere in gehennam: sicut ipse/ nō alius ꝑdidit semetipsum. Et peccati filius quo quis a deo deficiens perdit. Perditionis filius iudas scariothis erat: q̄ iam recesserat a cōseruatore iesu/ vt ꝓditor christum perdere questuans. Cuius p̄scientia dei ab eterno mater sibi erat: nō vt necessitate perderetur/ sed quia ꝑdendus erat sua deprauatione/ nō p̄scientia dei: ꝑditionis filius ab omni cognitore appellatus est: qui cū duodecim electus iā diabolus factus erat: sicut ipse predixerat saluator Nonne ego vos duodecim elegi: ꝛ vnus ex vobis diabolus est? Non natura/ nō cōditiōe/ non factus a deo/ sed sua distortissima voluntate: sicut illi spiritus incorporei/ q̄ a seipsis facti diaboli corruerūt. Ac per hoc qui perit/ ideo perit: q2 ipse filium ꝑditionis se facit. Sed de isto tāq de singulari ꝛ famosissimo perdito ex famosissima causa/ scriptura prelocuta est. Ideo adiungitur: vt scriptura impleretur: nō necessitans quod erat fiēdū/ sed necessitata ex facto: sicut in plerisq scripture sententijs legit: presertim in psalmo quinquagesimoquarto ꝛ centesimooctauo. Nunc aūt ad te venio. Acsi diceret: Ex quo ad te pater venio/ tu eos custodi ꝛ serua eos in nole tuo: quoniā tua p̄sentia nec ubi defuit: sed ab eis subtrahēda est omino p̄sentia corꝑalis: q̄ vbiq diffundi eodē momēto nō pōt. Et hec loquor ī mūdo/ vt habeant gaudiū meū impletum in semetipsis. Dū in mūdo ipsi erunt/ mundū non diligentes: nunq ab his q̄ foris sunt/ gaudendi materia erit eis. In interiorib9 p̄parandū est gaudium. Ideo hec loquor/ hec peto: vt gaudiū de vnitate/ de cōseruatione paterna quod meū est impletū sit in semetipsis: seu de me gaudeant: q2 ego ipsoꝝ causam apud te deū patrē. Quare iesus hoc ꝓ discipulis perat/ exponit. Ego dedi eis sermonē tuū/ et mūdꝰ eos odio habuit: q2 nō sūt de mūdo/ sicut ego nō sum de mundo. Ut diceret: Predicaui eis sermonē tuū/ nihilq humanū atq temporale docui: quē recipientes ab ipso mūdo abdicati sūt: q̄ eos odio habet/ velut ab ipo auersos: in ipo existentes adhuc corpore/ mente diuisos. Et nō sunt de mūdo amore/ moribus neq vita: sicut ego nō sum de mūdo/ qui me nō cognouit: q̄ tales etiā ad hoc elegi/ vt preterq̄ ꝑ cōsistentiā corporalē de mūdo nō essent. Predicauit iesus diuinū sermonē in lingua carnis discipulis suis: q̄ qualis erat effectus ostendit: vt non esse de mundo actiuos faceret auditores. Paternꝰ dei sermo ad filiationē adducit eos q̄ capiunt: auellit ab humanis: q2 diuinus: nō destruēs naturā/ sed sublevans ad gratiā: et facit in odium eorum q̄ mundū diligunt deuenire/ ꝓ eo q̄ dissimiles eoꝝ affectus/ gestus/ vitā ꝛ mores facit. Et inter dissimiliter viuentes semꝑ odiū fuit. Ideo ꝓ eis filius interpellat ad patrē. Sed q̄d rogat/ iterū aperit. Nō rogo vt tollas eos de mundo: sed vt serues eos a malo. De mundo nō sunt/ sicut ego nō sum de mundo. Nō postulabat iesus discipulos illo in tunc auferri cōmuni morte de seculo: qui ad testificationē introducēde fidei diuersis tormentis afficiendi: ꝛ a tyrānis ꝛ principibus seculi varie obtruncandi erant: sed vt seruarētur ab omni malo in alā/ne in fide aut dilectione tabescerent: cū ex omni parte mūdus odiens deseuiret in eos: doctus ab ipo diabolo et instigatus quō ꝑ tormenta valida ꝛ varia castigaret: vt dū hec agerent ī corpe/ ipe mentes si posset ad defectionē a christo inflecteret. Proinde orat/ vt ab omni inuisibili malo seruent: q̄uis in malis corporalibus relinquendi. Ad similitudinē suam seruari appetit/ cū vite similitudinē inducit. Nō serua eos vt me: cuius aīa īmaculabilis: cuius corpus ad tempus cruciabit penis/ et experietur mortē: sed habebit resurrectionē: quoniā de mūdo nō sunt/ sicut ego nō sum de mūdo: vt quoꝝ vita similis/ cōseruatio sit equalis.

¶ De oratione quā iesus fecit ad patrem pro sanctificatiōe et cōfirmatione suoꝝ discipuloꝝ ceteroꝝq3 creditorū: secundū Joānē solū. Ca. XVIII

Infatigatus ꝛ infatigabilis amor christi semꝑ ꝓuidet ꝛ optat meliora dilectis nec marcet ocio/ et feriari nescit. Ecce amator hominū christus maxime discipulorum suorum quos ex omni carne de mūdo elegerat/ a mundo segregauerat/ ꝛ vrbanizauerat ad celestia: quanta cura/ quantoq studio super eos intendit: fungens aduocationis et interpellationis officio apud patrem: cōmittens eos in eius curam atq custodiam: vt sub eiꝰ tutela degant/ agant/ cōseruent/ sanctificent/ ꝛ vnū sint: sicq viuant quousq in supna cū tota trini-

tate in eternũ suscipiant. Inq̃t enĩ pro eorum iste:
Pater sanctifica eos ĩ veritate. Ser-
mo tuus veritas ẽ. Sicut me misisti ĩ
mundũ/ et ego misi eos in mundum.
Alta est petitio saluatoris p̃ discipulis eius/ vt
sanctificent a patre. Nõ potest aliquid ĩ hac vi-
ta sublimius queri q̃ sanctificari ab ipso. San-
ctificatio & beatificatio sunt a patre omniũ deo/
vtraq̃ digna: vtraq̃ ineffabilem excellentiã ha
bens: sed vtraq̃ p̃ excedens & excessum. Excedit
sanctificatio beatificationẽ prioritate: nisi enĩ
ista precederet/ illa nõ sequeret. Virtute: q2 ista
in actione & agonibus est/ illa in fructu: s3 plus
est inferre q̃ recipere/ agere q̃ agi/ diligere q̃ di
ligi/ seruire q̃ seruiri/ facere quod sue est vicis
siue debiti q̃ recipere quod alterius. Hor olim
& similiũ possibiliũ dici prima sunt sanctificati-
onis: reliqua beatificatiõis. Ista hominum/ il-
la dei. Verũtamẽ bona oĩa sũt a deo. Excessus
aũt sc3 q̃ a beatificatiõe sanctificatio superet: li-
quet p̃ eo q̃ finis est ꝯsummatus: ad quẽ nanci
scendũ oĩa sunt ordinata mortalibus & rõnabi-
libus creaturis: vltra quoq̃ nõ relinquit q̃d q̃ra
tur. Omnia p̃ sanguinẽ sanctificabant in veteri
testamẽto: vt merito sanctificatio dicat sangui-
nis tinctio: & sanctus sanguine tinctus nuncu-
pet. Et per oblatiões & munera fiebant expiati-
ones. Est aũt sanctificatio mundatio a malorũ
cõtagijs & ab omnib9 criminibus atq̃ delictis:
vt in sanctificato nihil reperiat impertinens: si-
Hiere. 1 cut ad Hieremiã locut9 est dñs/ dicẽs: Priusq̃
te formarem in vtero/ noui te: & anteq̃ exires de
vulua/ sanctificaui te. Qui non habuit in vtero
aliud delicti seu criminis/ nisi maculã culpe ori
ginalis: qua virtute spũssancti mũdatus est. Et
virgo mater dñi & ioãnes hoc sanctificationis
donũ in vtero acceperũt. Est & sanctificatio cõ-
firmatio seu cõfortatio anime & corpis: ad acti-
ones arduor opez/ & ad tolerantiã aduersorũ.
Unde sanctus quasi sancitus in virtute. Greca
vero locutio agios dicit/ quod nos sanctũ dici-
mus/ id est sine terra: ab α quod est sine/ & γῆ ter-
ra: vt sanctus sine terra sit: videlicet non sine ter
ra sup quam graditur: & sine illa quam corporis
sui portat: sed sine amore terrenor/ quorũ affe-
ctio sanctitatẽ fieri semper impediuit/ & a veritq
bonis exclusit. Postulat igitur a patre filius vt
sanctificet discipulos suos: dederat sibi pater in
vitate/ vt nil remaneat ĩ eis insanctificatũ. Seu
in veritate/ sc3 in promissione complẽda: q2 ser-
mo patris veritas est: nõ fallit si promittit. Nec
nõ sanctificari a patre credatur in christi doctri
na cõfirmari: vt viuẽdo teneant quod in sermõe
acceperũt. Qui sermo est patris: quia sermonez
quẽ audistis nõ est meus/ sed eius q̃ me misit pa
tris. Et est veritas ab oĩ errore libera: oẽm falsi
tatẽ prodens atq̃ depellens. Et p̃ eo q̃ futuruz
erat xorabat: qm̃ p̃ missionẽ sanctispũs ex alto
sanctificãdi erãt: velut quadã iusticia preuenta
fuisset illa sanctificatio/ cũ filius xorasset ad pa-
trem. Et causam huius expetite sanctificatiõis
adnectit: Sicut me misisti in mundũ/ et ego misi
eos in mũdũ. Misisti & sanctificasti/ misi & sancti
ficaui: vt capitis & membror sanctitas ab vno p
cedat: vt diuersitas nõ sit in autumatiõe homi-
nũ: quãq̃ sit inter christũ & suos discipulos incõ
parabilis differentia meritorum. Et pro eis
ego sanctifico meipsu3: vt sint et ipsi
sanctificati in veritate. Si dixisset: sacrifi
co meipsm/ nulla esset in verbo cunctatio. San-
ctus/ imo tota sanctitas erat: nihil sibi a seipso
aut ab alio p̃ sanctificatione addi poterat: s3 de
crucis mysterio loquebat: in qua pro ipsis et p̃
vniuerso mũdo se in p̃rimo vt hostiam & sacrifi
cium vespertinũ vltimũ sacrificior sacrificaturu9
erat: p̃ mortẽ intercedentẽ intercedẽs ipse p̃ no-
bis: vt merito mortis eius sic sacrificati/ & ipi in
veritate sanctificarent. Ne aũt p̃ solis aposto-
lis tanta rogamina fusa viderent: ad astruendã
fidẽ & spem vniuersis dixit: Non p̃ his aũt
rogo tantũ/ sed pro eis qui credituri
sunt per verbu eorũ in me: vt omnes
vnũ sint/ sicut et tu pater in me et ego
in te: vt et ipsi in nobis vnum sint: vt
mundus credat q2 tu me misisti. Et si
ad patrẽ fuit illa visibilis caro christi/ ad totum
fuit virtus & intentio eius: vt nõ solum illi electi
discipuli/ sed omne genus hoim saluaret vt in
ipo erat. Nã sicut mors eius cũ oẽs mortui esse
mus/ p̃ oĩbus est suscepta: ita vt oratio eius effu
sa. Et ad publicũ bonũ & remediũ oĩum/ nõ ad
priuatũ iesus cuncta sua facta porrexit: quoniaz
(vt ait apostolus) si vnus p̃ oĩbus mortuus est: 2. Co. 5
ergo oẽs mortui sunt. Ita orauit p̃ oĩbus: quo-
niã oẽs indigebãt. Rogauit p̃ discipulis: rogat
p̃ vniuersis. Sed illi futuri erant illius oratiõis
participes/ q̃ p̃ apostolor verba fidẽ accipiẽtes
etiã pseuerare debebant. Magna spes oĩb9 po
steris xrogata est/ cũ christus p̃ eis orationem
suã ad patrẽ intulerit: vt sciant quãta cura fuit
filio dei de oĩbus futuris fidelibus vsq̃ ad finez
seculi duraturis: atq̃ cognoscãt quanta fulgeãt
dignitate: quãtaq̃ possint securitate cõstare/ ad
uersusq̃ terras cõfligere potestates. Et vnitatez
postulat in oĩbus/ & cũ ipo & patre & spũsancto:
vt sit virtus pfecta & vita beata: & amor eluceat/
q̃ appetit vnionẽ. Sequit enĩ ex vnione credulita-
tas: vt discipuli missi a filio: ipse vbo crederetur
missus a patre. Ego claritatẽ quã dedi-
sti mihi dedi eis: vt sint vnum/ sicut et
nos vnũ sumus. Ego in eis et tu ĩ me
vt sint cõsummati in vnum: et cogno
scat mũdus q2 tu me misisti: et dilexi-
sti eos sicut et me dilexisti. Verba sunt
ista totiẽs repetita/ ostẽdentia excessiuũ christi
affectũ: qm̃ ardẽter diligẽs reiterat crebro: pan-
dit sepe vbo amorẽ igneũ intergestũ.

De postulatione btitudinis eterne p̃ discipulis et alijs credituris sub iu re dilectiõis: secũdũ Ioãnem solum. Capl'm XIX

A D eternã btitudinẽ capessendã a deo:

sunt oīa ordinata: ita vt etiā corpalia ꝛ mortalia q̄ trāseunt/oīa in vsum veniūt: aut in cōsyderationē recipiunt/subseruiūt: ꝛ cū oīa in seruitium sola creatura rōnalis de nihilo vt possideret illa fit. Erat pmissiōe facta ex expssa culpa in pditione mutata est: reparabilis q̄dē nō p hominē/ sed p deū in hoīe. Proinde oīa gesta christi p nobis ad illā sunt: p qua priusq̄ crucē moritur⁹ ascendat/vltimo illā pseuchis petit a patre/inquiens: Pater/quos dedisti mihi volo vt vbi ego sum/et illi sint mecū: vt videant claritatē meā quā dedisti mihi qꝛ dilexisti me ante mūdi constitutionē. Cur pater filiū p oībus tradidit? Ut ei oēs traderet. Cur ei tradidit hoīes? Cur ordinate extitit hec sequela? Quāobrē pater illo in tūc paucos illos discipulos: ꝛ post ascensionē ei⁹ im̄issionēq̄ paracleti e vestigio successione cōtinua sibi tot milia hoīm asciscuit? Ut secū eternā beatitudinē sortirent. Et cū oē datū optimū/ꝛ oīne donū pfectū descendat procedatq̄ a patre luminum: idcirco filius petit a patre/vt quos socios habuit in vita/similes in pena/in morib⁹ cōformes/in fide stabiles/in fidei opib⁹ efficaces/in spe gaudentes/in charitate feruētes/secū habeat in eternitate cōsortes: vt in eodē loco sit merces lucis ꝛ exercitus fidelis/agonū positoris et agonistaꝝ/regis ꝛ cōmilitonis. Uolo vt vbi ego sum/ꝛ illi sint mecū in patria/q̄ mecū fuerunt in via: in cōsolatione/q̄ in tribulatiōe: in leticia/q̄ mecū in tristicia: in gloria/q̄ mecum in ignominia: vt videant claritatē quā dedisti mihi: q̄ nō horruerūt penales mūdi tenebras/q̄b⁹ me subdidisti. Quo iure christ⁹ ita petebat? Uno dūtaxat amoris videlicet qui nihil negare nouit: cui aliq̄d negare nō pueniit: hoc est /qꝛ dilexisti me ante mūdi pstitutionē. Ut etiā exaudiat ocyus: imo inhesitāter paternas aures introeat honesta petitio: ꝛ quod petit/tribuat sibi pater: se suosq̄ discipulos cū mūdo cōponit/dicens: [Pater iuste mundus te nō cognouit: ego autē noui te. Et hi cognouerunt qꝛ tu me misisti. Et notū feci eis nomē tuū/ꝛ notū faciā: vt dilectio qua dilexisti me i ipsis sit/ꝛ ego in ipsis.] Prosequendo iesus paternā interponit iusticiā/patrē iustū appellans/vt ipse p iusticiā exaudiatur: q̄si iustus dn̄s iusticiā dilexit: ꝛ equitatem vidit vultus eius. Acsi dicere christus velit: Pater iustus es ꝛ rectū iudiciū tuū: ego nō te rogaui pro mūdo q̄ te nō cognouit: quod ꝛ supra pdictū est quod vbi rogarē forsan iuste petitio negaret: sꝫ ego tui cognitor oro te ꝛ p his q̄ cognouerunt vtrūq̄ / te mittētē missumq̄ me: q̄bus notū feci nomē tuū in fide: qꝛ meus pater es/ꝛ virtutem ꝛ potentiā tuā in qua me fecisse omnia ꝛ facere fassus sum: ꝛ pamplius notū faciā cū spūssanct⁹ a te ꝛ a me sup eos missus aduenerit. Quid pro eis rogo? Beatitudinē infallibilē: vt cū māsiōe meatim atq̄ tuatim/cū ostensiōe mee claritatis eterne eos diligas/dilectiōe qua dilexisti me: vt illa sit semp in ipsis/ꝛ in ipsis ego existā. Ab eterno pater eternū dilexit filiū ꝛ eterna dilectionē: nec immutabilis est dilectio patris ex tēpore: sed ab eterno pūidit filiū incarnari: ꝛ corpus sibi mysticū coaptari. Et ex dilectione q̄ se deus i participationē venire disposuit / pmo creauit quod pticipare illū posset: deinde corruptū ꝛ pditioni traditū iā creatū redemit tali modo p filiū q̄ nūc orat: sicut ab eterno fit dilectus vt incarnaret/vt nasceret: vt corpus huiuscemodi fideliū saluandoꝝ sibi daret: ita exaudiatur: quod sic explicat: Ut dilectio qua dilexisti me in ipsis sit/cōplendo pdestinationē dilectiuā: ꝛ ego in ipsis velut caput in coaptato sibi corpore: dirigens/gubernans/ordinans/regens ꝛ btificans eterne/sicut eterne dilexisti me.

¶ Libri duodecimi de testamento dilectionis ꝛ sermōe in cena dn̄i saluatoris finis.

¶ Liber decimustertius de passione domini saluatoris.

Passioni vicin⁹ dn̄s ꝛ saluator bethaniā visitauit: se totū cōpilans ad suppliciuꝫ mortis. Et in crastinū supsedit asinā ꝛ asellū: vt pnorauim⁹ in ascensionibus. Et ingressus est hierosolymā ꝛ in tēplū: quod impiosis actibus atq̄ vbis ab impinētib⁹ ꝛ indecētib⁹ purificauit: diffiniens sententia verbi sui q̄ ea que sunt diuinis cultibus consecrata /in vsum aliuꝫ non vertantur. Diuina nāq̄ iusticia non vult/ q̄ natura in aliud q̄ ad id quod est facta mutet. Quod cum sit ex hominū peruersitate atq̄ malitia/seu ipse fieri permittit propter nostra peccata: damna sequuntur ꝛ penaliter toleratur. Ab ipso enim creatore cuncta proprijs vsibus ꝛ rationibus sunt creata: ꝛ ordinem habent/a quo sine periculo nō potest esse digressio. Que vero ab arte spūssancti ab hominib⁹ etiam manufacta noscuntur/ꝛ vsibus dedicata diuinis: non licꝫ ad alium vsum intorquere. Conturbatur enim ibi ordo iusticie: vt diuersis dn̄is res vna subseruiat. Turpis ē cōmutatio: vt quod erat diuinū/ transeat in humanū. Et omnis reuerentia tollitur/cum ad humanū vsum transeunt consecrata diuinis. Et finem verum peruertere rerum/sine fine finē nanciscit serum. Et domus orationis verti non debet in confabulatoriū hominū aut in seculare negociū. Honestius enim manerent deserta siue dirupta loca dedicata diuinis si ad diuina nō reedificantur/q̄ repararētur ad contrarios aut improprios seu impinenes hominū vsus. Cum enim huiuscemodi loca deserta manent: saltem memoria cum quantali reuerentia viget/q̄ dei habitaculum fuit. Cum vero ad vsus reparantur humanos/dei memoria tollitur: quia ibi humana memoria celebrat. Nec

aliqua q̄uis modica vsq̄ debent vsui humano
seruire: si diuinis vsibus seruierunt. Nam sine
diuina offensa non agit: nec sine diuina vltione
Dan.5 transit. Nempe legimus in Daniele/ q̄ balthasar
rex babylonis q̄ nabuchodonosor successit
in regnū/ fecit grande cōuiuiū: ⁊ vasa q̄ non ipse/
sed pater eius de templo dei quod erat in hierusalem
asportauerat/ fecit deferri ad mensas / ad
vsum cōuiuarum hominū ⁊ mulierum/ vxorum ⁊ concubinarum.
Super quo nefario malo vltricē sententiā
nō prorogauit iusticia sancta dei. Eademq̄ hora
digiti apparuerūt i obiecto aspectu parietis scribentes
diuinū iudiciū super eū: quod audita interpretatione
danielis in eum sequenti nocte deseuit.
Nam interfectus est sui regni habens aliū
successorē. Porro ex hoc cōmonefactū ē nobis
quāta ea q̄ sunt mancipata diuinis/ oporteat custodiri
reuerentia. Sed nec cuiuspiā animū pulset
/ q̄ multa in domo dñi sunt superflua ⁊ accurata
nimis: aut autumet spm̄ deū esse / ⁊ de corporalibus
nō curare. Magis aūt iudicet deum
habere in oībus ⁊ de om̄ibus honorari: vt oīs
creatura corporea ⁊ incorporea/ sensibilis ⁊ insensibilis/
rationalis ⁊ irrationalis/ primum suo
modo diuinū pretendat honorē. Creator omniū
deus est: igit ab omnibus sibi ⁊ de omnib⁹ deferat.
Nec submittat pauperum causa. Ex hoc eīm
Joā.12. redargutus est iudas: q̄ volebat effundi vnguentum
super caput atq̄ dñi pedes. Abundantiam
rerum fecit omnipotēs/ ex quibus possunt pauperes
refici: ⁊ in domo dei fieri que splendidum
cultū efficiant. Quidam blasphemauit atq̄ derisit
q̄ christo in tā preciosis atq̄ vasis nitidis
sacrificabat: qui statim per probrosam mortē terminauit
miserā vitam. Et necdū verbo derisionis
expleto/ diffusa sunt per inferiora oīa interiora
eius. Verūtamē pie retinent ad cultū diuinū
⁊ pie necessitatis tempore pauperum expendūtur
ad vsum. Ad altiorē aūt intelligentiā nos trahit
huiusmodi nactor templi: vt templū viuū dei viui/
ab impertinentibus ⁊ maculis per fidē/ virtutem
⁊ terentē scopam iusticie emundet. Non expediunt
importuna negocia tēplo viuo. Et si spiritus
est deus/ nō immundus/ sed in mundicia tota:
proinde habitaculū imaculatū in aīabus hominū
querit. Interior homo domus oratiōis est/
immo speculationis diuine: vbi per fidem illā claritatē
ineffabilem cōtemplamur: in cuius tecto
sunt diuine illustrationes/ ⁊ in pauimento conspicitur
miseria peccatorum: ⁊ sunt cherubin scien
Mat.21 tiarū dei. Quā speluncā latronum facere arguit
dominus ⁊ saluator. Spelunca locus cōcauus
est/ aut in montibus aut in terra eminenti q̄ deorsum
nō vergit vt fouea: quam ad tempus inhabitāt
qui predari cupiūt transeuntes: ⁊ latēt
in illa: vnde appellati sunt latrones. Spelunca
spe lucis caret aut specie: propter quod iuste nominatur
spelunca. Nam si luminis speciem haberet/
non diceretur spelunca. Et si latronib⁹ latentibus
aliquale lumen refulget: viatoribus tamē
periculum ex ea prouenit velut ex tenebris.

Ac per hoc saluator prohibet animā quam suū
habitaculum facit / latronum latibulū fieri: ⁊ quā
repleuit sue splēdoribus claritatis/ specie lucis
virtuose inuite carere non patitur. Latrones inuisibiles
demones sunt: qui animā latrocinant
altissimo: necnon ipsam a seipsa sepe violenter
distrahunt ⁊ inuite: ac insidiant in abscondito
animabus: velut animalibus in speluca sua insidiatur
rugiens leo. Animā speluncam non fecit
altissimus: sed in semetipso speluncam diaboli
fecit iniquus. In huius ingressu dominus et Mat.21
saluator desiccauit ficulneam. Cuius desiccationis Mar.11
seriem oportet inspicere. Cum venisset iesus Lu.13.
de bethania ad mōtem oliueti: ⁊ superadductis
animalibus equitasset/ hierusalem ingressus: tēplo
purgato/ reuersus est in bethaniam. Mane
autem facto reuertēs in ciuitatem esuriit. Et videns
fici arborem vnam secus viam/ venit ad eā
⁊ nihil inuenit in ea/ nisi folia tm̄. Et ait illi: Nū
q̄ ex te nascatur fructus in sempiternū. Et arefacta
est continuo ficulnea. Euangelista al⁹ dicit:
Non enim erat tempus ficorum. Si myste Mar.11
ria tractaremus/ synagogam intelligimus reprobatam:
cui omnia ista conueniūt: sed ad mores
disserendos cōceptus sermo compellit. Talis
actio potentia est saluatoris: quam plenam
esse iusticia nostra credulitas firmat: q̄uis euāgelista
per ficulneam subnectat lucidam rationem/
pro eo q̄ non erat tempus ficorum. Ergo
si tempus non erat/ cur maledicta fuit? cur in ea
saluator quod nō erat inuenturus quesiuit? Sed
reuocauit saluator esuriem/ velut post quadraginta
dies ⁊ noctes impastus fecerat in deserto
cum nature nulla dominabatur necessitas. Sed
non ventrem/ immo mentes querebat reficere:
cuius cibus erat patris perficere voluntatem: ⁊
ab hac fame quotidie angebatur. Ac per hoc per
signum hic nos saluator edocuit. Nam esuries
ficulnea signum: carentia signum: arefactio signum
fuit. Esuriit qui omnia viuentia pascit/
nutrit atq̄ gubernat. Qui defectibus dominabatur/
esuriit: passibilitates humanas assumpsisse
se monstrans: ⁊ cōmunicationem ipsorum
habere ad homines. Esuries non videtur in eo
qui patitur: sed dicto aut facto cognoscit. Protestatus
est igitur saluator esuriem: aut verbo ex
ore dimisso/ aut accessu ad ficulneam. Quomodolibet
se habuerit ordo rei/ esuriei mentis extitit
signum. Esuriebat enim salutem omniū animarum:
vbi sue dilectionis argumenta magna
monstrantur: quam esuriei nomine ostendebat.
Scimus nempe quāta pena esuries corpus afficiat:
⁊ quāta intentione corp⁹ famelicū appetat
saturari. Venit ad ficū/ quā viderat secus viam.
Synagoga prope legem: gētilitas secus naturā.
Anima prope gratie viā. Folia in ea inuenit: fructus
appetitos penit⁹ nō inuenit. Ficus contra
multarum arborum mores preter flores prorumpit in
fruct⁹: ⁊ vicinā pre ceteris designat estatē. Super
quo patulam habem⁹ sententiā saluatoris: cum
suū aduentū vellet designare vicinū. Cuius fru

eius melline dulcedini compar. Tales animas deus querit que sine signis prerumpant in fructus/ nec flores faciant decidētes. Nec obstat ꝙ spōsa se iactet flores apparuisse in terra: siue ꝙ egredi voluerit ad videndū si vinee floruissent. Alius ibi alius hic sensus ē: sed nulla ratiōe contrarius. Querit deus animas que semp̄ pudicicie moneant reuelande in nobis future atq̧ fulgentissime claritatis: velut ficulnea pudicicia est citatis. Cuius fructus dulcedinem illam possideat: cuius superni ciues gustū desyderant in supernis: scꝫ non peccare/aut penitentiam agere post peccata: Nulla in hac vita dulcedo nobilior ꝙ virtutū/aut deflere peccata. Et miro quodam modo agit ꝙ fletus dulcis est misero: ꝛ penitētibus vere lachrymis guttule sūt dulcedinis. Sed plerumq̧ saluator ꝛ dominus folia inuenit ꝛ non fructus. Folia ipsa sunt verba legis ꝛ scripture/aut expositiones. Que folia decidūt: quibus male tecti primi extitere parentes. Nam fecerūt sibi perizomata ficus. Non enī verbis ꝛ latitudine loquendi delectat christus. Opera inquirit: et dignos penitentie fructus. Sed hoc maxime animum pulsat: si tempus ficoꝝ non erat: cur ipsaꝫ maledixit si nō inuenit? Videtur christus in partem iniusticie declinasse. Sed si prudenter inspicimus/magnum nobis timoris immit sacramētum/ꝛ iusticie diuine secretum. Et cum non inuenisset: maledixit ei ꝛ arefacta est/ne fructum faceret vlterius in eternum. Maledictio dei est priuatio bonoꝝ gratie. Maledictio dei est induratio animi. Maledictio dei est obstinatio. Maledictio dei est finalis impenitentia. Maledictio dei est ab ipso segregatum fieri. Maledictio dei est eterna priuatio supernoꝝ. Maledictio dei est tradi gehēnalibus flāmis. Sed quo merito/quo iusto iudicio/qua sententia irreprehēsibili? Quia non habebat fructus aptos esuriei diuine. Ac per hoc ex merito anima maledicit ꝛ reprobat: quo pro virtutes ꝛ visibiles ꝛ competētes ipsaꝝ actus diuine fami atq̧ desyderio nō respōdet: nec fructus producit/quo in nobis christus diuine pascatur. Proinde vide ꝙ malum atq̧ horrendū sit diuinis opibus nō insistere/nec fructificare velle opibus bonis: vt gratie sequat sterilitas: et in eternū gehēnalis flāma succedat. Magis terrere debet hominum mentes firmata ꝛ obstinata sterilitas/ꝙ eterna ꝛ iusta damnatio. Hec enī sine illa non sequit. Sed inuenit anima quedam que non fructificauit ante tempus: ꝛ forte fructificabit in tempe. Cur ergo egredit tam seua sententia/si non est iniquitas apud christum? Ceterum neminem moueat ista sententia: que ꝙto secretior/tanto iustior est. Omnis enī occulta sententia secū portat huius altitudinis dignitatē: ꝙ ꝙto magis occulta/tanto magis iusta consistit. Nam aliquos deus reprobat propter mala commissa: qui nec ad penitentiam sunt reuersi: quorum omnium est iusta ꝛ aperta damnatio. Aliquos deus reprobat: quia operari negligūt scḋm fidem quā susceperūt. Et fides sine opibus mortua est: ꝛ ipsi mortui sunt. Aliquos deus reprobat quos sua prudentia secreta prouidet semp̄ steriles pmāsuros: nec pacturos aptos diuine placētie fructus: quos in ista ficulnea significata saluator ostendit: quibus non aufert gratiaꝫ bene agēdi: sed bene nō agere oīno prouidit. Nec reprobat eos si ante tpa opa iusticie nō egerūt: sed quia in tempe suo fructum bonum daturi non sunt. Nec deserit vt deserat: sed deserit quia deserendus est. Non maledicit vt nō fructificent: sed quia non fructificabūt/ideo maledicit. Nouit dominus qui sunt eius: qui pmansuri sunt in sermonibus eius. Sunt multi velut ista ficulnea/quos humana scientia nescit: qui fructum aliquando fecerūt/sed in posteris facturi non sunt. Sunt et qui non fecerunt: sed nec etiam sunt facturi. Sunt ꝛ qui nec facturi sunt placidos deo fructus: sed iniqua operā pacturi. Quos deus sic futuros infallibiliter prouidens: secreta ꝛ iustissima snīa maledicit/ipsis ignorātibus a tali sententia detineri. Occulta quidem sunt hec: nec imperitoꝝ aut mentibus simplicium reseranda. Mentem concutiūt/terroribus animum replent: verissima tamen ꝛ infallibilia sunt. Quod autē non habituꝫ fructum de sterilitate snīa iusta proueniat. Nulla vero iniquitas apud deū: q̄ neminē nisi p misericordiā saluat: nec reprobat nisi iusto iudicio: qui nullū ante pctm̄ detrudit in penā: ꝛ nullū nisi preparari dignū gratia priuat. Applicabilia moribꝰ ista non sunt prout a saluatore sunt gesta: nisi quod conamine velimus intorq̄re p moribus/quod semp̄ in nostris opibus deuitamus. Quod christus esuriit/nos docet vt debeamus insatiabiliter iusticiam esurire: ac primoꝝ nostroꝝ prius corpus refici appetit/desyderare salutē. Nec propter ornatū verboꝝ credere debemus/nisi opa videamus. Non enī debemus more saluatoris maledicti proferre sententiam: quia nemini nisi soli deo p noticiā corda hominum patent. Nec scire possumus quēpiam in fine dignum odio vel amore aut dum viator incedit/si a superno numine reprobat. Et vtrū in futuro alicuius mutādi sint affectus mutandiq̧ mores/omnino hominum scientiā subterfugit. Multis laudibus attollēda sunt opera saluatoris ꝛ digna mirari. Ad mores autē omnia retorquere iussio diuina non consistit neq̧ viget: prohibet autē magis. In penosa hebdomada vias sepe iterauit iesus a bethania hierusalē: nec in tanta ciuitate ipsiꝫ de nocte aliquē legimus hospitatum: velut nō habuisset aliquem qui eum amoris gratia inuitaret. Et nō inquirens nec requisitus est. Paup enī fuit a iuuentute siue scḋm carnem consanguineis ꝛ amicis: nec ipsum honoratum legimus/aut cultu consanguinitatis/aut amicitie tempalis intuitu. Et quāuis cōsanguineos ꝛ cognatos ꝛ fratres habuit: non tamen vterinos/aut ex patre: ꝛ pter illos qui se ad discipulatum ꝛ sequelam ipsius domini transtulerūt: quibus nunq̄ est adulatus ex carne/aut humanitatis affectu: nec eoꝝ pterq̄ supernoꝝ respectu affectauit sequelā/aut quesiuit ab eis huma-

na subsidia. Hoc mētibus ostendit fideliū ipsius
in pegre facta vita: vt nec ꝓprium hospitiū vite
possideret/aut ꝑmisisset possidere parētes. Nec
apud carne ꝓpinquos sumpsit competētia vite:
nec apud tēpales amicos/quos non q̄suit. Et
suis moribus interdixit seq̄cibus posteris. Ad
altitudinem admirationis subuehit mentes: ꝙ
in ciuitate regia/in ciuitate sacerdotali: neq̧ eni-
am in scribis ꝛ phariseis/in cultoribus templi ꝛ
sacerdotibus seu pontificibus habebat dignum
in veritate amicū. Quod si ascribimus illoꝝ ma
licie/similiter ꝛ diuine ascribamus ꝓuidentie: et
christi euidentissime paupertati: q̄ nulla ꝑsuasio
ne humanitus quesiuit amicos: ne subsidiū ho-
minū in tam famosissima ciuitate hereditaret:
in qua erat morte turpissima condemnādus: ne
saltem amicoꝝ verbo posset quod ab eterno dis-
posuerat impediri: salutem scilicet nostram/per
passiones ꝛ mortem in seuo patibulo ꝯsumman
dam. Monstrat amicoꝝ indigentiā ꝛ pauperiē:
ꝙ in penosa hebdomada quotidie de hierusalē
egrediens repetebat bethaniā: ꝛ ꝙ sustinēs sen-
tentiam dire mortis/ꝓ se clamantem neminem
ꝓpiciū sensit. Non minor paupertas est amico-
rū carere subsidijs/q̄ pecunijs inopē fieri. Ad am
pliora eñ se contulit sepe amicoꝝ/q̄ pecuniarū
subsidiū. Quāuis fecerint omniū rerū ꝓmptissi-
mam abdicationē qui penetrant ad alta virtu-
tū: si ſm carnem cognatos ꝛ tēpales amicos
inquirūt: apud quos manet in opportunis indu
bitata subuentio: a paupertatis penetralibus exie
rūt: nec recte aspexerūt istius intus ꝛ extra lucen
tis luminis claritatem. Si autem aduenīt ꝛ sub
uenīt non quesiti intermedia regnante virtute
manet ipsa paupertas in possessoribus suis. Abdi
catū expedit fieri ab amicis valentibus auferre
ꝑsuras/eū qui ꝑfectionis culmen exoptat. Dey-
us ꝓpria q̄ amicoꝝ consueuerūt opitulamenta
deficere. Fugerūt q̄plures huius virtutis almi-
fice sectatores talit ꝛ ad alia mūdi climata/ami-
coꝝ ꝛ notoꝝ subsidia: vt spes omnis subuētiōis
ab eoꝝ cordibus tolleret. Nā magis in amicis
q̄ in ꝓprijs sepe abūdat paupertas. Quod autē
apud lazarū/mariam ꝛ martham sepe dominus
diuertebat/q̄ diuites ꝛ nobiles erant: non diuiti
arū aut subuentionū gratia/sed odore virtutum
quo fragrabant potius trahebat. Si etiam qui
diues est/magis virtutū q̄ diuitiarū decore pre-
fulget: non adimit paupertatem ꝓfessorib⁹ pau
pertatis: quia nec subuenit ꝓterq̄ ad opportuni-
tatem/quod omnibus debet de iure nature. Nec
nō quia potior in virtutibus q̄ in diuitijs homo
operit ipsarū defectū ratione virtutū: dū virtus
conuersandi ꝛ diuertendi/non fulgor inclytatis
aut copia rerū est causa: vt non ꝓpter diuitias
ꝛ nobilitatē virtus/sed ꝓpter virtutē rerū abūdā
tia ꝛ humana serenitas toleret.

A Discipulis proxime reuersurus iussit
sub altis signis atq̧ mysterijs parare
pascha: interrogātibus discipulis de
Luce.22 ꝑparatione pasche respondēs: Ite in ciuita-
tem ad quēdam. Et ecce occurret vo-
bis homo amphoram aque portans.
Sequimini eum in domum in quā
intrat: et dicetis patrifamilias dom⁹
Dicit tibi magister: Ubi est diuersori-
um vt pascha cū discipulis meis mā-
ducem? Locus celebrandi paschatis ꝛ cene vi
te sub incertitudine designanter missis/sed mit-
tenti certissimus erat: sed ad sequelam baiulātis
aquam ostendit. Baiulus aque ducit ad locum
in quo veteris paschatis sunt terminande figu-
re/atq̧ vmbre vesperi declinande: ac etiā noui sa
crificij veritas inchoāda. Baiulus aq̄ ducit quo
vocandus est ꝓditor: quo bonoꝝ discretio fit a
malis: quo diuinus amor ex desyderio ꝓdit: quo
lauandi ꝛ abstergendi sunt diuinitus apostoloꝝ
pedes. Baiulus aque/sermo est diuinarū scriptu-
rarū atq̧ sanctarū: etiam secū portat sermo di-
uinus. Sermo diuinus ostendit: q̄m omnia in fi
guris contingebant illis. Sermo diuinus ostē-
dit: q̄m caro sua vere cibus est/sanguisq̧ potus.
Sermo diuinus reuelat quo desyderio estuabat
vnigenitus dei filius: q̄ pascha manducare vo-
lebat cū discipulis anteq̄ pateretur: vt ex hoc pa-
scha verissimi paschatis remedia maiora suma-
mus. Decernit sermo diuinus illos ꝓditiōe dā-
nata ꝑscribi/qui blande se monstrant affabilita
te vultus: ledēta ꝓuo machinat cor. Innotesce-
re facit sermo diuinus: q: nō humanitus/sꝫ diuini
tus purgant hominū affectus. Et apte insinuat
ꝙ iniq̄ bonos/nō boni malos quos sperāt ad bo
na retorq̄re/dimittūt. Baiulus aq̄ amor christi-
anus est atq̧ virtutū: quo non amare ꝑfecta dā-
natio est. Baiulat aq̄ mensuram/gratiam vide-
licet amor: vt tātū sit gratie pōdus q̄tus est ipse
amor. Nō gratiam opis/sed amoris nouit retri
buere inuisibilium ponderator. Baiulat amor
aquā ablutionis ꝛ potus. Nulla re melius q̄ cū
amoris aqua lauant feces. Et malis caloribus
estuatus/pot⁹ refrigeriū suscipit. Baiulat amor
gratie aquam: q̄ ipsum latorē refrigerat. Hoc
ipso quo diligit amor/ꝯtētus est. Amoris aqua
potus est diuinus: similiter ꝛ angelic⁹ est. Mul-
ti asperguntur ex modico aque: ꝛ multos aspergit
vnius hominis amor. Baiulus aq̄ ꝓmittit ad se
quedam: amor dei atq̧ virtutū antecedit potenti
as spūales: si non ordine/saltē dignitate. Amor
solus ingredit secreta cubicula: nihilq̧ occulta-
tur amori. Amor nouit dicere: vbi est cenaculū
grāde stratū? Baiulus iste aq̄ sub incertitudine
atq̧ indeterminate ad illos duos apostolos di-
ctus: ac etiā indeterminatus denūciatus est di-
uersoriū locus: ꝛ obediētibus vtrisq̧ fact⁹ est cer-
tus. Si occurrit baiulus/nolite sequi: multa ba-
iulant/multiq̧ sunt baiuli: sed si portat aq̄ men-
surā/seq̄mini. Baiulat amor oē quod diligit:
eo ipso baiulat quo obiectū habet: sed si portat
gratiam/ꝑdicit ad sequelam. Intenta discussiōe
vnusquisq̧ semetipsū discutiat si obuiū habet
amorem/aquam gratie baiulantē. Habet siqdē
ꝛ interdū rasis aq̄ baiulus obuius: quē indubi-

tate occurrentē/similiter ⁊ p̄euntē irretrogrado pede sequaris: ⁊ ad locū diuine refectionis quē ante indeterminatū audieras/te determinate cō ducet: ⁊ cessabūt vmbre vesperi: ⁊ innotescent infallibiles veritates: ⁊ altissimā maiestatem ante suos pedes p̄fundissime conspicies inclinatam/ p liberatiōe atq̄ lauatione sordiū infaustarum. Baiulus aq̄ catholicus est intellectus: erroneus vero mensurā aq̄ nō baiulat. Non portat aq̄ gratie amphorā: q̄ scripturā sacrā aliter q̄ flagitet sp̄ussanct⁹ intelligit. Priuat̄ onere gratie intellectus: q̄ aut humane sine plus debito aspere diuinam interp̄tat̄ sua p̄sumptione scripturam. Baiulat infallibiliter gratie aquam: q̄ in silētio mētis atq̄ oris adorat/quod clare intelligere nequit ⁊ a p̄sumptiōe agitatus intelligere refugit: ⁊ hoc solū intelligere melius credit/quod penitus nō intelligit. Fert̄ q̄dam magnus moribus/ virtutibus atq̄ scientia: cuius directiōe magna sanctoꝝ viroꝝ familia regebatur: iter subiectas oues ad exercitationē sp̄us/ad disserendū aliq̄d de scriptura catholica posuisse. Cui exq̄renti ab oībus singulariter intellectum positi verbi/oēs quod credebant verius intelligere responderūt. Cum vero q̄dam noīe ioseph in respondendi ordine vltimus ad responsionē fuisset exactus/respondit: Abba/ego nō intelligo verbum. Tūc ille ⁊ subiectaꝝ magnus exercitator animaꝝ in fide oībus sic conclusit dicens: Solus ioseph intelligit verbū. Hoc eñ ideo dixit p eo q̄ ille solus qui dixerat non intelligere/verbi altitudinē intellexit. Humilis anime intellectus gratie diuine animal est subiugale: ac suauissimo ips⁹ pōdere onerat̄: quo non p̄mit̄/sed leuat̄. Baiulus aque chorus est patriarchaꝝ atq̄ p̄phetaꝝ: q̄ figuris ⁊ p̄phetijs ad ista mysteria nos p̄ducunt. Aque baiulus oīs ordo sanctoꝝ/quos credimus ciues sup̄ne patrie iam effectos: q̄ ad horū noticiam ⁊ gratiam existentes in via etiā puenerūt qui forma morū relicta eorū vestigijs nos velut duces p̄ducūt. Hūc baiulū iubet sequi saluator

Ioā.8 qui ante dixerat: Qui sequit̄ me/nō ambulat in

Ioā.12. tenebris. Et alibi: Qui mihi ministrat/me sequa

Mat.16. tur. Et alibi: Qui vult post me venire: abneget semetipsum/⁊ tollat crucē suā ⁊ sequat̄ me. Nūc aūt iubet ipse determinata sententia baiulū aq̄ sequi. Quia qui pedagogū sequit̄ positum a magistro/sequit̄ ⁊ magistrū. Una est sequela saluatoris ⁊ eoꝝ qui dirigūt in salutē. Si christus est veritas: qui sequitur veritatem dicentem/christū in illo sequitur. Si christus est vita: qui sequitur dirigentem in vitam/christum omnino imitatur. Si christus est via: qui sequit̄ itinerarij virtuosi ducem/omnino post christū vadit. Non est diuersa sequela verorum membrorum et capitis. Una penitus est imitatio vbi nulla est diuersitas ductorum: ⁊ vbi nil aliud inferior precipit nisi quod suum nouerit velle maiorē: nec ad alia dirigit/nisi ad que ipse nos saluator expectat. Sequela obliquum non patitur. Proinde quia preceptum est domini baiulum sequi: qui huiusmodi baiulum non sequitur/morietur. Nec videbit si adhuc in seipso vetera cessauerūt: ⁊ vtrū sit spiritus an littere seruus. Neq̄ intuebit̄ aut gustabit cū apostolis gratie nouitatē: ⁊ pignus non suscipiet hereditatis eterne: nec diuina manu a peccatoꝝ sordibus abluet̄. Hec oīa siq̄dem acta sunt in domo ad quā sequentes ipsum baiulus aque duxit.

Ostensum est illis duobus sequētibus aque amphore portitoreꝫ/cenaculum grande stratum: et paratum expetit pascha. Pascha hoc transitus domini est. Gran- Luce.22 de cenaculū est latitudo ecclesie: vbi paratur ad meliora transitus vsq̄ ad mūdi finē. Sed agnus est qui comeditur. Super mensam ecclesie oportet comedere innocentiaꝫ voluntatis ⁊ operis. Innocens est agnus qui comeditur. Innocentiam expedit sequi eum qui vult conuiuare cum christo. Hoc eñ exq̄rit a nobis saluator: vt aut custodiamus a salutaribus fontibus innocentiā: aut si perdidimus/omnis vita inuitat̄ ⁊ mos in recuperatione ipsius. In cenaculo ecclesie solum ad innocentiam suspiratur: qui vero ad ipsam omnibus viribus non suspirat/etiaꝫ viuēs primis se peccatoribus mancipauit. Cenaculuꝫ grande virtutum edificiū est: vbi celebrat̄ phase atq̄ terminatur. Transire vult nos qui creauit atq̄ redemit/transitum terminis nobilioribus terminare. Nam qui transit/aliquid relinquit ⁊ dimittit a tergo: ⁊ in nouas regiōes atq̄ spacia insolita suo motu se confert. Transitum omnino expedit celebrare in domo virtutum: ad quā aque baiulus non conducit: vt transeamus de littera occidente ad viuificantem spirituꝫ: de cerimonijs iudeorū ad mores christianorū: de lege veteri ad euangelium regni eterni: de cortice ad medullam: de natura in gratiam: de iniquitate ad iusticiam: de virtute in virtutem: de labore ad interiorem requiem: de dispersione ad congregationem: de signo ad signatuꝫ: de carne ad spiritum: donec omni cōsummato mysterio de via ⁊ valle miserie ad patriā beatitudinis trāseamus. Ad huiusmodi transitum faciendum docemur in cenaculo sancto virtutuꝫ. Esus agnus ⁊ edendi modus si per singula discuteremus in moribus: dicendi copiā subministrant: ⁊ in multis codicibus ⁊ a sanctis doctoribus multa dicta conspexi. Sed obmissis oībus hec modica vt ad alia me transferā p̄libaui.

In ista profecto cena miranda gessit dominus ⁊ saluator. Nam cum recubit post verbis desyderium mentis aperuit: De- Luce.22 syderio desyderaui hoc pascha manducare vobiscum antequā patiar. Si p̄teritā locutionē accipimus: a quo tp̄e desyderare cepit/diffinire neq̄m⁹. Nā deitas nō desyderauit ex tp̄e: nihil pōt in eā accidere nouitatis/ Uicissitudines ⁊ alteratiōes ip̄a nō suscipit. Ex aīa facta in tempe desyderia dici possunt. Affectio quidē aīe desyderiū est q̄ christus se mōstrauit affectū: sed desyderiū applicauit q̄ dixit ho-

ficatione damnatur. Uere christus finis est dolendi atq; gaudendi: offensus vel amatus/perditus vel inuentus. E regione vero vnde mundo gaudium? Non aliunde dixerim/nisi quia mundi amatores florebũt ad horaʒ floribus perfunctorijs atq; caducis: depressis qui mundi gloriam contemnebant: ꝛ contra illam verbis ꝛ moribus insurgebant. Et vos contristabimini amplius ꝑ his quos videbitis inaniter exultare: ꝙ ꝑ malis que cogemini tolerare. Amplius ingerit tristiciam charitas ꝓximi cum delinquit: ꝙ pena ꝓprij corporis cum configit. Sed tristicia vestra vertetur in gaudium. Non omnis tristicia in gaudium vertitur: sed multorum augebitur in perpetuum: vt hic incipiat pena in inferno eterne mansura: sed vestra qui pro veritate patimini/ꝑ dei fictis iniuria: ꝛ ꝑ proximorũ malo ex charitate doletis. Apposuit quidem de precunte tristicia ꝛ gaudio sequente in muliere pariente parabolam. Mulier cum parit tristiciã habet: quia venit hora eius. Cum autem peperit puerum: iaʒ non meminit pressure propter gaudium: quia natus est homo in mũdum. Rei experientia quod deductum est in parabola/amplius ꝙ in dissertione verborum claret. Et alibi in hoc opere dissertuʒ est. Et vos ergo nũc quidem tristiciam habetis. Iterum videbo vos et gaudebit cor vestrum: et gaudium vestrũ nemo tollet a vobis. Hoc quod dicit/nunc nõ solum illius temporis erat quãdo dicebat ꝑ tempore passionis ꝛ mortis: sed ad omne tempus vsq; ad finem seculi tendebatur: quoniã velut nunc est omne tẽpus quousq; ad eternitateʒ veniatur: in quo tristari oportet ex varietate flendarum rerum/ꝛ ex improbitate prauorum omnes quotquot sunt qui pie ꝛ iuste ꝛ sobrie viuere volunt et sequi vestigia saluatoris. Iterata visio quam ꝓmisit hic xp̃us post resurrectionem esset ilico futura: non tamen illa prestabat inauferibile gaudiuʒ: quoniam ꝛ iterato per ascensionem visionem domini perdiderũt/remanserũtq; in parte dolentes: sed illa erit que post solutioneʒ anime a corpore fiet: que dabit verum cordis gaudiũ/quod tollere nemo poterit: non solum illi modice discipulorum turbe future/sed omni ecclesie sue sancte. Quod si gaudium hoc inauferibile in tolerandis aduersis/ꝛ dum mala finienda se ingerunt: ꝛ in agendis que expediunt ad salutem/mentibus hominum insideret: nil graue ad tolerandũ hominibus videretur. Multam patientiam contulit hominibus premij altitudo: ꝛ spes futuroꝛuʒ bonorum de magnis laboribus sarcinam leueʒ fecit. O quãta ꝛ ꝙ grauia ꝛ estuans cauma tolerat agricultor/actus spe fructus. Nauta horrẽdum nauigat equor/anceps inter tumentes procellas/spe augendi emolimenta cupita. Bellorum ictibus sepe mortalibus miles corpus exponit/stipendij spe potitus. Et terreni negociatores sepissime spe frustantur: ꝛ nec a negociatione desistunt/cum sperant futura ꝙ prisca in meliora conuerti. Et spes inauferibilis eterni gaudij/que nobis de celis effluxit/sperãtes nullo pacto confundit nec fallit: nisi spei deficiant illi qui sperant. Auertit enim a quibuscũq; delectationibus maculosis contemplatio supernorum: nec sinit deberem esse qui se dicauit ad illam: actus sum enim fecit atq; sollicitum. Optima ꝛ ineffabilis est possessio gaudij: que a nemine alio/etiam a seipso non possit auferri. Cum enim a viatione fuerimus absoluti/ad supernaʒ patriam introlati: nemo poterit declinare aut velle in alteram partem. Et cum a nemine in se ipso possit ibi existere causa mali: nec ab alijs valebit inferri: proinde dictum est discipulis: Et gaudium vestrum nemo tollet a vobis. Cũ omne gaudiũ vie alternationibus pessundetur: ꝛ varie conquiri possit atq; deperdi ab ipsis possessoribus et a seuientibus hostibus extraneis: vtiq; de gaudio future patrie dictum est/nõ de gaudio mortalis peregrinationis. Et hoc quidem verba subiecta manifestãt. Et in illo die me non interrogabitis quicq̃. Dum in via sumus interrogare oportet ob ignorantiaʒ/ob dubietatem/ob incertitudinem. In patria vero scientia limpidissima erit omnium ꝛ intuitiua visio deitatis: rerum multa cunctatio/certissima possessio supernoꝝ. Ideo me nõ interrogabitis quicq̃ in illo die/cui nox non succedit in eternũ: nec suberit causa qua interrogatio nascit.

De certa exauditione petitionis et quid ve petendum sit: secundũ Joannem solum. Ca. XV

Magnificus ꝛ nobilis herus quid maius potest polliceri subiectis/ꝙ exauditioneʒ facilem in petendis? Et hoc preiertim exquiritur ab his qui colunt et mundi principes venerantur: ꝙ eis cum impetrationis pollicitatione detur audacia: non semel tñ/sed quotiens rerum varietas petendi necessitas suaderet. Hinc et saluator ascensurus in celuʒ/patris consessurus ad dexteraʒ/omni orbi prelatus per omnia factus: hoc munus gratie apostolis dereliquit cuʒ ait: Amen amen dico vobis: si quid petieritis patrem in nomine meo/dabit vobis. Jo. 6 Supra simile dictum est dum de discipulorum tractaretur electione: sed nunc ad confirmandum reiterat. Diuinum iuramentum est amen: quoniam christus deus per aliud ꝙ per seipsum iurare non potest: quia non per inferiora/sed ꝑ equalia seu maiora iuratur. Nihil christo deo maius: et ipse veritas est: verũq; omnino est quod ipse promittit: videlicet de omnibus apostolos exaudire petentes/dumtaxat ꝙ in suo nomine petitio porrigatur: non in nomine angelorum: non in nomine aliquorum sanctorum: nõ in nomine ipsoꝝ petentium: nõ in nomine aliquorũ bonoꝝ operuʒ: nõ in nomine aduersantium potestatum. Et ꝙ uis preces porrigamus ad angelos ꝛ ad sanctos: nõ tamen vt aliquid nobis ex

seipsis efficiant: cum in ipsoꝝ potestate non sit
ab animabus auferre vitia/ neq; conferre virtu-
tes: sed vt orent ꝑ nobis deū qui vtrūq; habet
efficere potestatē. Nec exaudimur in merito ali-
quoꝝ quoꝝ merita non fuerūt sufficientia ꝑ se-
ipsis sine misericordia ⁊ gratia saluatoris: in cu-
ius noīe salus/ in cuius noīe virtus expediēs tri
buit/ in cuius noīe queq; vitia depellunt. Ne di-
ctum videat absurdū/ sane tenendū est si exaudiū
tur sancti ꝑ seipsis/ si ꝑ nobis ⁊ eorum amicis/ si
nos exaudimur cū eis/ totū agit in noīe salua-
toris. College quidem sumus/ ꝙ fide catholi-
ca ⁊ charitate indefectibili consignamur: Quis
in viatoribus sit disparitas virtutū: vt apud de-
um si non personarū sit/ tamen vnius ꝙ alterius
maior acceptio meritoꝝ: ita ꝙ petitio aures dei
ocyus introeat ⁊ exaudita ꝑueniat. Quod iam
vero eterna beatitudine potiuntur/ cum ꝑ no-
bis peregrinis deum ꝑseuchant in celis: etiam
non ꝑ seipsis exaudiuntur/ sed in nomine illius
cui in sanguie ⁊ morte ⁊ iustis moribus testimo-
nium reddiderūt in terris: quanq; ⁊ ipsi ꝑ nobis
in nomine iesu exaudiant ocyus: ex eo ꝙ hic pro
eius nomine moralem vitam purius transege-
rūt/ ardentiusq; amauerūt. Sūma quidē huius
sententie sic terminatur: ꝙ omnis petitio ꝑ no-
bis remouende malicie/ inferende virtutis/ adi-
piscende salutis: a supernis porrecta ciuibus tā
angelis ꝙ hominibus/ siue a sanctis viatoribus
exaudita: non venit nisi in nomine saluatoris: cu
ius nomen nō quod scribitur litteris/ sed meritū
est incarnationis/ natiuitatis/ vite/ passiōis/ cru-
cis/ orationis et mortis: qui ꝑ nobis in lachry-
mis et clamore valido exauditus est ꝑ sua reue-
rentia. Etiam nemo nomine suo ⁊ virtute pro-
priorum meritorum se credat a domino exaudiri abs
q; nomine iesu christi. Demones quidem inter
nos ⁊ deū orandū mediū esse nō possunt. Usq;
modo non petistis quicq; in nomine
meo: quia vobiscum eram interpellabamq; ꝑ
vobis presens/ non absens. Et forrassis non ad
plenum aderat eis illa credulitas ꝙ filius dei es-
Mat.16. set: Quis Petrus fuisset ꝑ omnibus plene con-
fessus ꝙ christus esset ipse filius dei viui/ cū ali-
quotiens maxime in passiōe dubitauerint. Sed
post passionem/ mortem/ sepulturam/ resurrecti-
onem/ ascensionem/ immissionemq; spiritussan-
cti/ soliditatem fidei acceperunt ꝙ Jesus esset fi-
lius dei ⁊ seculi saluator: in cuius merito cuncta
bona credentibus ꝑuenirent. Propterea vsq;
peractis talibus mysterijs aliquid non petiue-
runt. At vbi cognitum est post ascensionem mis
sionemq; paracleti/ ꝙ Jesus esset filius dei: peti-
tiones sunt exhibite ad deum/ posite ad tribu-
nal: ⁊ prestructa forma ꝙ fiant in nomine christi
ac etiam ex fine petitionis quem ipse constituit/
scilicet: Petite et accipietis/ vt gaudiū vestrū
plenū sit. Jure petentis ⁊ largitoris atq; peti-
tionis: omnis petitio debet esse bonorū. Mul-
ta quidem sunt/ immo cuncta sunt ex natura bo-
Gen.1. na: ea declarante sententia; Uidit deus cuncta
que fecerat/ ⁊ erant valde bona. Sunt ⁊ melio-
ra ⁊ perfecta: media tamē ex vsu voluntatis ho-
minū sunt pleraq;. Omne gaudium vt gaudiū
bonum eū: sed malum ⁊ peius bonum ⁊ melius
dici potest/ ſm suppositas causas. Plenū vero
non de aliqua re creata/ sed tm̄ de ineffabili et
eterna participatione creantis. Hinc ergo sum
mam petendi statuit: vt gaudium vestrum ple-
num sit. Hec in prouerbijs locutus sū
vobis. Uenit hora cum iam nō in ꝑ-
uerbijs loquar vobis: sed palam de
patre meo annunciabo vobis. Multa
per similitudines ⁊ parabolas seu per prouer-
bia locutus fuerat iesus pro multis moribꝰ in-
formandis: ⁊ ꝙ maxime cure fuit vt eius pater
crederet deus: nunc vero cassatum est quod di-
ctum est in parabolis: sed adiectum est expressi-
oribus verbis absq; omni fuco sermonū/ ꝙ deꝰ
eternus eius verus est pater: vt precedentia ⁊ se
quentia verba manifestant: ⁊ per spiritussancti
aduentū manifestius declarabit. Attamē quan
tum attinet ad susceptum sermonē/ quid cū ipso
⁊ cū discipulis sit pater insinuat. In illo die
in nomine meo petetis: et nō dico vo
bis/ quia ego rogabo patrem de vo-
bis. Ipse enim pater amat vos: quia
vos me amastis: et credidistis quia a
deo exiui. Suaserat supra discipulis ad petē
dum patrē in nomine suo: impetrationē facilem
repromittens suorum interuētu rogaminū: quo
niam totus est pater ad filium: cuius intuitu po
stulata nō denegat. Nūc quidem supra id quod
rogaturꝰ sit/ ad discipulos patris declarat amo
rem: binam causam subijciens/ amoris et firme
vereq; credulitatis. Ac si ꝑspicacius dicat: Pe-
tetis quidem in illo die quo petendi vrgebit ne-
cessitas: persuasi a me: quos etiam promisi apud
patrem in vestris petitionibus/ meis rogamini
bus adiuuare. Sed nō dico vobis/ quia ego tm̄
patrem rogabo ꝑ vobis ⁊ de vobis: sed ipse pa
ter amat vos: quia me amastis ⁊ amatis: ꝓpter
quē omnia visibilia contempsistis: ⁊ nō solum
me cunctis amabilibus plus amando preposui-
stis: sed vosmetipsos tradentes in mortē: ⁊ credidi
stis quia a deo exiui: vt nec impediret animā ve
stram forma seruilis/ in qua visibilis mūdo ap-
parui: sed credidistis atq; cōfessi estis ⁊ cōfessu
ri coram hominibus formā dei: ⁊ credidistis me
filium dei ab ipso patre in mundū missum/ cum
hominibus in carne cōuersatum: nō tamē deitate
separatū a patre. Ecce in quo est si querimus ⁊
gestimus habere eternū patris amorē. Si volu-
mus diligi/ diligamus: amemus filiū/ si amari a
patre contendimus: credamus filium/ ⁊ pr̄ nos
amabit eternus. Mos solitus est/ ꝙ patres dili
gant suorum filiorū legitimos amatores. No-
stre mentis hebetudinē arguit facilitas amari
ab eterno ⁊ patre omniū deo: nec excusationis
suffugium potest aliquando inuenire: cum non
tempus ad vsum/ neq; locus ad actum: non
munus auri siue gemmarum exhibitum; non

interpositio ꝑsciebat: nō aduocatoꝝ intercel-
sio requiraꝛ: sed tñ amor noster in filiū tendens
ꝛ credulitas confitens paternū amorē nancisci-
tur. Mirū dictum ꝙ nō de patria cura fuit filio
dicere: ipse pater amat vos / quia vos amatis pa
trē: sed quia me amatis. Quā si aliqn a quibuscū
qꝫ natiōibus creditus fuit vnus deus sūmus / ve
rus ꝛ eternus: nō tñ exceptis paucis qbus diui-
ne datū est / creditū fuit ꝙ sibi eternus esset filiuſ.
Et si credebaꝛ habere filiū eternū: nec ipm in tē-
pore misisse ꝑ nobis in mundū. Et iure ab om-
nibus rōnabilibus amabaꝛ deus: ꝛ qui nō dile-
xerūt spūs incorporei / corruerūt. Nūc quidē qꝛ
pater deus ab eterno filiū gignēs in tempe illuꝫ
in carne visibiliter mittens: magnopendendum
erat ꝙ filius iā nō creditus credereꝛ: ꝛ ꝙ esset miſ
sus in carne ꝑ nobis: ꝛ sic creditus amareꝛ. Et
qui diligit filiū eternuꝫ / ꝛ eternum patrē diligit.
Propterea de seipso in carne apparente dicit:
Ideo ipse pater meus amat vos: quia vos cre-
didistis / quia exiui ab ipso natus in carne mun-
do: ꝛ creditū amastis. Ac ꝑ hoc vestre petitiōes
ex eo ꝙ rogabo patrē: ex eo ꝙ ipse vos amat: ob
suppositas causas quod petūt / faciliter impe-
trabūt. Credidistis qꝛ exiui a patre. Et ego di-
co vobis: **Exiui a patre et veni in mun-
dū. Iterū relinquo munduꝫ et vado
ad patrem.** Verū est ꝙ creditis quia exiui a
patre: non sepatus ab ipso / neqꝫ substantiali di-
uisione seiūctus: qm̄ vnitas diuisionem non ca
pit: cū ego ꝛ pater substātialiter vnū sumus. Ve
ni in mundū non localiter motus: sed assumēs
carnē in illa visibiliter manifestus. In munduꝫ
veni nō ob mei causam: nō mea re / nō mea vtili-
tate / non mea delectatione. Tantū hūani gene-
ris negocium agebaꝛ: quo pacto iterū relinquo
mundū ꝛ vado ad patrem. Iuris ordo depostu
lat: vt legatus expleto sue legationis officio in
extranea regione non maneat / sed reuertaꝛ ad
eū qui misit illum. Relinquo mundū velut exilij
locum: qui me nō cognouit: qui me crucifixit: in
quo ꝑsonalia damna suscepi: nō me terrena re-
gio capit: ad celi sublimia feror: nulla mihi cum
ipso conuentio. Sed relinquo: nō derelinquo: nō
denego subsidia postulantibus: me sequētibus
auxilia de celo polliceor. Vado ad patrem nō in
deitate / in qua nulla sepatio facta est: sed in natu
ra humana / que a me insepabiliter assumpta est.
**Dicūt ei discipuli eius: Ecce nūc palā
loqueris: et ꝓuerbium nulluꝫ dicis.
Nūc scimus quia scis omnia: et nō n
est opus vt quis te iterroget. In hoc
credimus quia deo existi.** Agnoscūt apo
stoli in virtute loquētis simplicē doctrinā chri
sti a ꝓuerbiali discretā: ꝛ confitenꝛ eum scientie
infinite: quā nemo effingere potest: que ita mira-
bilis ꝛ sup omnes hoīes facta est / vt nullus com
ꝓhendere possit illam. Hoc quoqꝫ Dauid ante
Psal. 138 ꝓdixerat: Mirabilis facta est sciētia tua ex me:
ꝯfortata est ꝛ nō potero ad eam. Nec opus erat
ipm interrogare aperte atqꝫ sine velatiōe loquē-
tem / scꝫ excessum quē erat ipse facturus. Fatenꝛ
qꝫ insitā in suis cordibus fidē: ꝙ a patre ad opꝰ
nostre redemptiōis exierit: quā fidē atqꝫ cōfessio
nem adhuc debilē christus agnoscens: quod est
futuꝝ negatiōis iterato denunciat dicēs: **Mo
do creditis. Ecce veniet hora et iā ve
nit: vt dispergamini vnusquisqꝫ in ꝓ
pria: et me solum relinquatis. Et nō n
sum solus: quia pater mecū est.** Acsi di
ceret: Veꝝ est ꝙ me creditis dei filiū a patre miſ
sum: sed vestra fides modicū est duratura: cū in
ꝓximo sit hora mee captionis atqꝫ traditiōis in
manibus impioꝝ / vestreqꝫ negatiōis terrore im-
portat: vt ante ꝓuisus seu vage timore compen
sus vos in ꝓpria dispergamini: vnusquisqꝫ fugi
ens querensqꝫ latibulū a ꝓpria voluntate latue.
Et cū vnusqſqꝫ ꝑ salute sui ꝓprij corpis qret suf-
fugiū / relinquetis me solū: sed nō ero solus a pa-
tre qui semꝑ substātialiter mecū est. **Hec locu
tus sum vobis vt in me paceꝫ habea
tis. In mūdo pressurā habebitis: sed
confidite quia ego vici mundū.** Vere-
baꝛ christus ne discipuli sui scandalizarenꝛ in eo
ex his que passurus erat: ꝛ in celū post modū ascē
surus. Idcirco dicit: Hec locutus sum vobis vt
in me pacē habeatis: nec vos cōturbet nouitas
futuroꝝ in me velut in capite: vel in vobis vt ca
piti adglutinatis. Et iteꝝ ipsoꝝ futuras ꝓnunci-
at passiones: ne ꝓpter inopinatū maloꝝ euentū
vale virtutibus facerēt: qbus improuisus ꝛ pa-
uidus ilico cuꝫ casus ingruerit / valefacit vadēs
in alteram partem.

¶ De oratione iesu sup clarificatiōe sua in noticia iā facta et futura in cordibus discipuloꝝ suoꝝ: secundum Joannem solum. Ca. XVI

Proseuchis necessarijs ad patrē ꝑ su-
is discipulis ceterisqꝫ credituris / suum
terminauit sermonem sic: **Hec locu-** Jo. 17
**tus est iesus: et subleuatis oculis in
celū dixit: Pater venit hora clarifica
filiū tuuꝫ: vt filius tuus clarificet te.**
Orans in celū oculos corpis leuat: ex gestu cor-
poris ꝑdens vbi eius anima versabaꝛ: ꝛ ꝙ nec
est ꝑ terrenis orandū: ꝛ vt homo ꝑ discipulis in
terpellaturus ad patrē ꝓstruxit orandi formam.
Sic ꝛ scriptuꝫ est: Ad te leuaui oculos meos / q Psal. 122
habitas in celis. Leuat oculos in regionem vn-
de venerat: ad quam erat in corpe de ꝓximo re-
gressurus. Inuocat patrē suum eternū in deita-
te / patrem suū ex tempe quia homo sicut ꝛ cun-
ctoꝝ patrē: opere ꝑficit ꝛ orandi formā ostendit
quā ante docuerat. Cū oratis dicite: Pater no- Mat. 6.
ster qui es in celis. Pronunciat vt agonista sui
agonis ꝓcognitor: quia venit hora certaminis
in qua carne corpe debebat sustinere afflictum:
sed ad punctū spūaliter debellaturus omnes sa
thanicas potestates. Clarificari vt clarificet pe-
tit: spondēs exaudite petitionis vicē: neqꝫ tamē
erat indiguus clarificari. Inter se quidē eterna
atqꝫ ꝑfecta charitas atqꝫ noticia erat: nec claros

fieri apud homies indigebāt. Nostrō cōmōdō
claritatis venturus erat effectus: vt dei fili9 post
crucem τ mortē in carne ipsius resurrectiōe cla
resceret: ne tm̄ purus homo crederet/ qn etiam
deus esset: vt nō estimarent ille passiones/illa fe
ra mors/illa sepultura incurata/ sed obseruatā
p milites: ita inualuisse hominē/vt esset sicut cē
teri mortui atq3 in posterū morituri: quasi nec ex
plenitudine diuinitatis ab omnibus plus habe
ret. Postulat priusq̄ congrediat victoriosi con
gressus stipē/q̄ post omnia tolerata resurgēdo
resplendeat: τ ipse clarificabit patrē relatiōe ve
ra que inter patrē τ filium extat: vt qualis filius
in animo credentiū sit p fidem/talis nō ambiga
tur penit9 esse pater. Et hec mutua claritas sic
educta sit tota salus illā credentiū: p qua filius
orat: vt ostendūt verba sequentia: [Sicut de
disti ei potestatē omnis carnis: vt omne quod
dedisti ei/det eis vitam eternā.] Dedit filio pa-
ter omnis homīs potestatē/vt a parte totum ca
piat: hac cōditione futura/vt ei dato det fili9 vi-
tam eternā. Non enim a patre accepit filius sup
homines tyrannicā/pfunctoriam/ambitiosam/
ventosam/seu sterilem potestatē: sed vt velit/eis
possit conferre vitam eternā. [Hec est autē
vita eterna: vt cognoscant te solum verū deum:
τ quē misisti iesum christū.] Liquet p quā clari
tate orabat ad patrem: videlicet vt pater vna cū
christo p fidem ab homībus cognosceret. Ad
quā cognitionē vita etera ꝯsequit: cum aliud vi
ta eterna non sit q̄ dei patris τ filij missi intuiti-
uam habere noticiā. Quod iam fecit τ factur9
est vno verbo cōcludit/dicens: [Ego te cla-
rificaui sup terrā: opus cōsummaui quod de-
disti mihi vt faciā.] Nō repugnat quod supra
spondebat/vt filius tu9 clarificet te: ei quod nūc
dicit: ego te clarificaui: quoniā aliqd p aposto-
los restabat cōplendū: aliqd ipse iam fecerat.
Clarificauit patrē suū filius p magna miracula
que oīa in patris nomine fatebat: τ p doctrinā
suam quā in eū totam referebat cū diceret: do-
ctrina mea non est mea/sed eius q̄ misit me: τ se
pius hoc idem asseruit: per apostolos τ discipu
los quod restabat/complendū erat in orbe ter-
rarum. Cōsummauerat a patre impositū opus
actione τ pmptitudine voluntatis: τ de futuro
mysterio passionis velut de iam preterito loque
batur: eo q̄ libera τ intrepida voluntate cōplen
dum susceperat. Et eternā a patre postulat no-
tam fieri non accipere claritatem. [Et nunc
clarifica me pater apud temetipsum: clarita-
te quam habui priusq̄ mundus fieret apud te.]
Clar9 erat ab eterno filius apud patrē: sed vult
q̄ pater illam claritatem in corda hominū per
fidem traijciat/tandem per speciem largiat: vt
credant homines q̄ sit ex tempore filius: sed ab
eterno deus priusq̄ fieret ipse mundus: vt τ mū-
dus credatur nouus τ creatus cū tempore: ipse
vero mundū eternitate precederet. In hoc pro-
tinus verbo philosophi confunduntur: illi dū-
taxat quos fides creationis preterijt/τ qui mun
dum eternum ponere presumpserunt: cum aper
te dicat: anteq̄ mundus fieret. Igitur si factus
est mundus: nō est eternus/sed nou9. Ergo erat
claritas dei filio anteq̄ mundus esset: cū sit eter
nus τ equalis per omnia patri fili9. Et apud pa
trem deum etiam mundus erat in verbo eterno
quod erat apud deum: vt in exordio scriptū est:
Et verbum erat apud deum. In cuius sapien-
tia ea imagine qua diuina mente gestus eterne
ex nihilo prodijt. Et quoniā ad hoc veni in mū
dum/vt fieret hominibus de eterno patre noti
cia per me quem misisti: τ me tua operatione co
gnoscerent: vt vtriusq3 cognitio fieret credenti-
bus in salutem: proinde [pater manifestaui
nomen tuum hominibus quos de-
disti mihi de mundo. Tui erant et mi
hi eos dedisti/et sermonem tuum ser-
uauerunt.] Secundū hebreos multa sunt no
mina dei: vnū quorum primoribus patrib9 de
celatum retinuit: sicut scriptū est: Ego domin9 Exo. 6
qui apparui abraam/isaac τ iacob in deo omni
potente: τ nomen meum adonay non indicaui
eis: sed reuelaui moysi/cū hec facta sunt verba
Nunc vero filius nomen paternum dicit in ma
nifestationē dedisse discipulis. Attamen nō cre-
datur de aliquo nomine distincto dedisse / s3 de
virtute: q̄ eis manifestauerit virtutem paternā/
in qua omnia facere atq3 dicere asserebat. No-
men enim in scriptura sepe ponitur pro virtute:
iuxta id quod scriptum est: Adiutoriū nostrum Psal. 123
in nomine domini: qui fecit celū τ terā: hoc est/
in virtute τ potentia dei patris/qui omnia fecit
nobis adiutoriū fiat. Et alibi: Deus in nomine Psal. 53
tuo saluū me fac: id est/in tua potentia salus ad-
ueniat. Aut si ſm̄ relationē accipimus: nam de
us est ad se deus/sic nominando deum: ad filiū
aūt pater. Igitur qui fatet se filium/patrē omi-
no habere confitet: τ qui patrē dicit/filium sen-
tit. Manifestauit ergo filius nomen patris in se
ipso/cum se filium appellauit: τ illis hominib9
qui sibi de mundo eterna predestinatione dati
erant a patre: in nomine cuius innititur vt scia-
tur. Erant τ sunt oīa dei patris: sed dati sunt
homines filio a patre ad doctrinam/ad fidem/
ad salutem: vt doceat vitam agendam/infundat
fidem desperandis/τ largiatur in finem iustis
salutem: iniquis vero merito supplicia meritorū.
Dati sunt homines filio/vt homo factus est: vt
deus erat/omnes possidebat vt pater: τ hi q̄ da
ti sunt ex predestinatione eterna sermonem pa-
tris seruauerunt/quem audierunt a filio: qui ser
mo in illis apostolis atq3 discipulis operatus est
iuxta virtutem eius: quam describit apostolus:
Viuus est sermo dei τ efficax τ penetrabilior oī Heb. 4
gladio ancipiti: τ pertingens vsq3 ad diuisionē
anime τ spiritus. Viu9 dei sermo ex viua dei vo
ce apostolos τ discipulos/immo cunctos inui-
tauit ad vitam: sed illi primi τ studiosius hūc ser
monem pro vita tenuerunt. Non enim diceret
viuus/nisi seruatoribus eius vitam eternā pro-
mitteret. Efficax etiam est: quia virtutem effic-

tiuam habet in his ad que ordinatus est. Pene
trat interiora plus ꝙ gladius materialis sensibi
lia corpora fodiat: ꝛ diuidit spiritualē vitam ab
animali vita: seu animā ꝛ voluntatem segregat
ab omni visibili mundo. Quē sermonem in sua
virtute apostoli ꝛ discipuli seruauerūt ceteriqꝫ
similes. **Et cognouerunt quia oīa que
dedisti mihi/abs te sunt: quia verba
que dedisti mihi/dedi eis. Et ipsi acce
perunt et cognouerūt vere quia a te
exiui: et crediderunt quia tu me misi
sti.** Uerba saluatoris quod iam factum erat/et
quod futurū in apostolis expectabat insinuāt.
Et qꝛ ipsi dona mea siue a te patre data et a me
accepta cognouerunt abs te ꝓcessisse: ac verba
ꝙ dedi eis nō esse alia/nisi ꝙ a te patre accepi: et
qꝛ ipsi acceperunt verba/ꝛ accipientes accepti
facti sunt: ꝛ qꝛ cognouerūt me a te venisse/teqꝫ
me mittentē: que oīa sunt extra rationē ꝛ visum/ꝛ
supra naturā ꝛ sensum: ideo ego ꝑ eis rogo: nō
pro mūdo rogo/sed ꝑ his quos dedisti mihi: qꝛ
tui sunt. Rogabat filius patrē ꝑ suis: scꝫ ꝑ his
qui sunt patris: nō acsi pater omino aliquos se
cretos haberet a filio: aut pater eos vt filiꝰ non
amaret/cū supra dixisset: Et nō dico vobis quia
rogabo patrē de vobis: ipse eni pater amat vos:
ꝛ nūc ꝑ eis rogat qui sunt patris/sed sibi datis.
Sunt oēs homines dei patris qui creauit: sūt
dati filio vt redimeret post peccatū. Ideo pro
eis rogat: vt etiā ꝑdestinatio saluandorum filij
oratione sit iuuanda/suiqꝫ sanguinis effusione
cōplenda. Non rogat ꝑ mūdo: quo nomine il
li intelligunt/ꝙ mundo colligati sunt eo dulci
vinculo vt nolint timeantqꝫ dissolui. Quō non
ꝑ mūdo rogat/qui omnes saluaturus aduene
rat: qui querebat omnes saluare/ꝛ omnes ꝙ pe
rant querere: omnesqꝫ perierant ꝛ indigebāt mi
sericordia dei? An solos illos apostolos cū di
scipulis saluare decreuerat? An ipsi soli saluādi
erant? Quomodo alij increduli ꝛ peccatores ve
nissent ad gratiā/si ab oratione dei filij exclu
derent? Sed ad remouendas ambages id dixe
rim/qꝛ ideo nō ꝑ mūdo rogat: qꝛ presciti etiam
participiū orationis christi nō capiunt/sicut effu
si sanguinis meritū ꝑdiderunt. Quod aūt inter
patrē ꝛ filium nō credatur in possessione diuisio
adiunctū est: **Et mea omnia tua sunt/ et
tua mea sunt.** Calumniā si fides simplex nō
iuuaret/verba ista paterentur: quoniam magna
diuersitas inter meū ꝛ tuū. Nam si meū/quo
modo tuū: si tuū/quodāmodo meū: nisi quia pa
ter ꝛ filius vnū sunt: ꝛ ex forma serui ꝓpter quā
ista diuersitas loquēdi posset cōpetere/inter pa
trem ꝛ filiū diuisum aliquid nō credatur. Et ob
hoc ꝑ eis rogo: **qꝛ et clarificatus sum in
eis. Et iam nō sum in mundo: et hi in
mundo sunt: et ego ad te venio.** Ad fu
turū ꝑtinet quod velut presens dicitur: qꝛ clari
ficandus erat ꝑ eos in orbe terrarū/ꝑ ꝑdicatiōis
sonū/ꝑ tormenta ꝛ passiones/ꝑ sanguinē ꝛ mor
tem omniū tyrannorū cōtempto terrore: vt iuste
credi posset ab omnibus/crederetur qꝫ a multis
ꝙ deus esset qui tales legatos talesqꝫ famulos
possideret. Et ipse dei filius iam in mundo non
erat/velut vnus de amatoribus mūdi: seu qꝛ in
ꝓximo erat ascensurus in celū/ablaturus ab eis
ꝛ a ceteris presentiā corporalē: vt non haberent
amplius visibilē ducē/magistrū atqꝫ pastorem.
Et ipsos adhuc oportet detineri in mūdo: non
amoris ligamine aut seculari actiōe: sed vt testi
ficent omnibus populis/nationibus ꝛ linguis/
ꝙ a me viderunt ꝛ audierunt. Ego autē ipsis mū
do relictis/ꝯsummato totius redemptiōis my
sterio ad te venio: nō ꝙ vnꝙ abcesserim: sed cū
humanitate assumpta ꝛ in tot periculis custodi
ta ingrediēs possessionē hereditatis eterne: quā
tu pater in me vere credentibus ꝛ diligentibus
promisisti.

¶ Qꝛ iesus etiam rogat pro vnitate discipulorum ceterorumqꝫ crediturorum/et ꝙ seruentur illesi: secūdum Joannem solum. Capitm XVII

Unus natura deus diligit vnitatem/ꝛ
tam diuersa in vnā cōstituit formam:
que dissolueretur/nisi vnus esset qui
condidit ꝛ qui conseruat atqꝫ guber
nat. Arguunt omnia conseruari appetētia vni
tatem: a qua cū fit recessus/fit mutatio: que pre
terꝙ in vno ꝛ ad vnū se tenens debilitata corru
it/ꝛ sepius euanescit. Unū ꝑtermittens/vt i mul
ta labatur necesse est. Recedens ab vno angelꝰ
ad seipsum cōuersus corruit. Et homines pmi
alterꝰ ꝙ vnū audientes/in multa mala ꝛ nature
bone aduersantia deuenerūt. In vnitate fit con
uersatio existentiū. Unus est ꝙ dedit esse/idem
ꝛ ꝑmanere: in quo ꝑtermissis irrationabilibus/
de ꝙbus nō est ad presens sermo: rationabiles
creature possunt facere vnitatē. Omnia ꝙcūqꝫ
sunt in esse ꝓducta/sicut a seipsis nō habuerunt
vt essent: sic nō habent vnde possint semꝑ existe
re/nisi cōseruentur a quo extiterunt: minus aūt
esse bene possent/nisi ꝛ idem bearet. Ad creatu
ram rationalem conditor sic respexit vt esset et
semꝑ esset/ꝛ vt ei bene pre ceteris esset: quoniā
ad hoc condita erat ꝛ poterat adipisci. Sed qm̄
ex superbia contradictū est diuino imperio ne
cesse factum est humilibꝰ ꝓsecutis dei filij au
xilia impetrare/atqꝫ illam vnitatē expetere qua
nō ab vno eterno deo seiungamur: ꝛ magis au
tem adhereamus vt vnū simus: sicut ait aposto
lus: Qui adheret deo/vnus spiritus est cū eo. 1.Co.6.
Ideo ecce iesus rogat: **Pater sancte/ser Joh.17
ua eos in nomie tuo quos dedisti mi
hi/vt vnum sint sicut et nos vnum su
mus.** Orat patrem filius ꝛ sanctum vocat: nō
factū ex virtute/aut ex moribus/ex aggregatio
ne virtutum: sed ab eterno existentē: qui hoc ab
hominibus querit/vt sint sancti ꝛ immaculati ī
conspectu eius: ꝛ hec est volūtas eius in nobis
sanctificatio nostra. Et ait aliquando: Sancti Leui.19.et.20
estote: quoniam ego sanctus sum. Et seraphin Esa.6.
clamabant alter ad alterum: ꝛ dicebant: San

ctus sanctus sanctus dñs deus exercituũ. Sanctitas in reprehensionẽ nõ venit / corrumpi non debet: neqꝫ fas est aduersus illam quippiam decernere: sed sanctitas ab eterno: nõ facta studio sed faciens quicq̃ extra ipsam sanctificat: q̃ vo sic esse aut aliter esse nõ potest. Et qm̃ sanct⁹ sanctum misit / vt faceret sanctos: ideo rogat sctũs emissus celitus / nõ post multos dies illuc reuersurus / sanctũ sanctoꝝ patrem: vt seruet / tueatur atqꝫ custodiat sãctos quos sibi pater dedit: seruet in suo nomie / in sua potenti virtute / in vnitate virtutis ꝛ gratie: sicut pater ꝛ filius vnũ sunt ĩ cõsubstantialitate. Cum essem cũ eis / ego seruabã eos in nomie tuo. Quos dedisti mihi / custodiui: et nemo ex his perijt nisi filius perditionis. Ut homo loquebat / describens tempus sue presentie ꝛ absentie: nam vt deus / in omni loco ꝛ tẽpore eque p̃sens erat: omneqꝫ susceptam curã refert in paterna fecisse ṽtute: vt nemo periret ex susceptis nisi perire dignus: nõ est ex impotentia paterne virtutis: non ex negligentia filij humanati: sed quia filius ꝑditionis erat / nõ creatus / nõ a creatore factus / aut ꝑditioni addictus: sed a seipõ deprauatus filius ꝑditionis erat: diaboli videlicet qui omnẽ animã nititur secum ꝑdere in gehennam: sicut ipse / nõ alius ꝑdidit semetipsum. Et peccati filius quo quis a deo deficiens perdit. Perditionis filius iudas scariothis erat: q̃ iaꝫ recesserat a cõseruatore iesu / vt ꝑditor christuꝫ perdere questuans. Cuius p̃scientia dei ab eterno mater sibi erat: nõ vt necessitate perderetur / sed quia ꝑdendus erat sua deprauatione / nõ p̃scientia dei: ꝑditionis filius ab omni cognitore appellatus est: qui cũ duodecim electus iã diabolus factus erat: sicut ipse predixerat saluator Nonne ego vos duodecim elegi: ꝛ vnus ex vobis diabolus est? Non natura / nõ cõditiõe / non factus a deo / sed sua distortissima voluntate: sicut illi spiritus incorporei / q̃ a seipsis facti diaboli corruerũt. Ac per hoc qui perit / ideo perit: qꝛ ipe filium ꝑditionis se facit. Sed de isto tãq̃ de singulari ꝛ famosissimo perdito ex famosissima causa / scriptura prelocuta est. Ideo adiungitur: vt scriptura impleretur: nõ necessitans quod erat fiẽdũ / sed necessitata ex facto: sicut in plerisqꝫ scripture sententijs legit: presertim in psalmo quinquagesimoquarto ꝛ centesimooctauo. Nunc aũt ad te venio. Acsi diceret: Exquo ad te pater venio / tu eos custodi ꝛ serua eos in noie tuo: quoniã tua p̃sentia nec ubi defuit: sed ab eis subtrahẽda est omino p̃sentia corpalis: q̃ vbiqꝫ diffundi eodẽ momẽto nõ põt. Et hec loquor ĩ mũdo / vt habeant gaudiũ meũ impletum in semetipsis. Dũ in mũdo ipsi erunt / mundũ non diligentes: nunq̃ ab his q̃ foris sunt / gaudendi materia erit eis. In interiorib⁹ p̃parandũ est gaudium. Ideo hec loquor / hec peto: vt gaudiũ de vnitate / de cõseruatione paterna quod meũ est impletũ sit in semetipsis: seu de me gaudeant: qꝛ ego ipsoꝝ causam apud te deũ patrẽ. Quare iesus hoc ꝑ discipulis petat / exponit. Ego dedi eis sermonẽ tuũ / et mũd⁹ eos odio habuit: qꝛ nõ sũt de mũdo / sicut ego nõ sum de mundo. Ut̃i diceret: Predicaui eis sermonẽ tuũ / nihilqꝫ humanũ atqꝫ temporale docui: quẽ recipientes ab ipso mũdo abdicati sũt: q̃ eos odio habet / velut ab ipõ auersos: in ipõ existentes adhuc corpore / mente diuisos. Et nõ sunt de mũdo amore / moribus neqꝫ vita: sicut ego nõ sum de mũdo / qui me nõ cognouit: q̃ tales etiã ad hoc elegi / vt preterq̃ ꝑ cõsistentiã corporalẽ de mũdo nõ essent. Predicauit iesus diuinũ sermonẽ in lingua carnis discipulis suis: q̃ qualis erat effectus ostendit: vt non esse de mundo actiuos faceret auditores. Paternus dei sermo ad filiationẽ adducit eos q̃ capiunt: auellit ab humanis: qꝛ diuinus: nõ destruẽs naturã / sed sublevans ad gratiã: et facit in odium eorum q̃ mundũ diligunt deuenire / ꝑ eo q̃ dissimiles eoꝝ affectus / gestus / vitaꝫ ꝛ mores facit. Et inter dissimiliter viuentes semꝑ odiuꝫ fuit. Ideo ꝑ eis filius interpellat ad patrẽ. Sed q̃d rogat / iteꝝ aperit. Nõ rogo vt tollas eos de mundo: sed vt serues eos a malo. De mundo nõ sunt / sicut ego nõ sum de mundo. Nõ postulabat iesus discipulos illo in tunc auferri cõmuni morte de seculo: qui ad testificationẽ introducẽde fidei diuersis tormentis afficiendi: ꝛ a tyrãnis ꝛ principibus seculi varie obtruncandi erant: sed vt seruarẽtur ab omni malo in aĩa / ne in fide aut dilectione tabescerent: cũ ex omni parte mũdus odiens deseuiret in eos: doctus ab ipõ diabolo et instigatus quõꝑ tormenta valida ꝛ varia castigaret: vt dũ hec agerent in corpe / ipe mentes si posset ad defectionẽ a christo inflecteret. Proinde orat / vt ab omni inuisibili malo seruent: q̃uis in malis corporalibus relinquendi. Ad similitudinẽ suam seruari appetit / cũ vite similitudinẽ inducit. Ĩõ serua eos vt me: cuius aĩa imaculabilis: cuius corpus ad tempus cruciabit penis / ꝛ experietur mortẽ: sed habebit resurrectionẽ: quoniã de mũdo nõ sunt / sicut ego nõ sum de mũdo: vt quoꝝ vita similis / cõseruatio sit equalis.

¶ De oratione quã iesus fecit ad patrem pro sanctificatiõe et cõfirmatione suoꝝ discipuloꝝ ceteroꝝqꝫ creditoꝝ: secundũ Joãnẽ solũ. Ca. XVIII

Infatigatus ꝛ infatigabilis amor christi semꝑ ꝓuidet ꝛ optat meliora dilectis nec marcet ocio / et feriari nescit. Ecce amator hominũ christus maxime discipulorum suorum quos ex omni carne de mũdo elegerat / a mundo segregauerat / ꝛ vrbanizauerat ad celestia: quanta cura / quantoqꝫ studio super eos intendit: fungens aduocationis et interpellationis officio apud patrem: cõmittens eos in eius curam atqꝫ custodiam: vt sub ei⁹ tutela degant / agant / cõseruent / sanctificent / ꝛ vnti sint: sicqꝫ viuant quousqꝫ in supna cũ tota trini-

tate in eternũ suscipiant. Inq̃t enĩ pocorus iste: Pater sanctifica eos ĩ veritate. Sermo tuus veritas ẽ. Sicut me misisti ĩ mundũ/et ego misi eos in mundum. Alta est petitio saluatoris p discipulis eius/ vt sanctificent a patre. Nõ potest aliquid ĩ hac vita sublimius queri q̃ sanctificari ab ipso. Sanctificatio ɛ beatificatio sunt a patre omniũ deo/ vitaq; digna: vtraq; ineffabilem excellentiã habens: sed vtraq; p excedens ɛ excessum. Excedit sanctificatio beatificationẽ prioritate: nisi eniz ista precederet/illa nõ sequeret. Virtute: q2 ista in actione ɛ agonibus est/illa in fructu: s3 plus est inferre q̃ recipere/agere q̃ agi/diligere q̃ diligi/seruire q̃ seruiri / facere quod sue est vicis siue debiti q̃ recipere quod alterius. Hoꝝ olm ɛ similiũ possibiliũ dici prima sunt sanctificationis: reliqua beatificatiõis. Ista hominum/illa dei. Verũtamẽ bona oĩa sũt a deo. Excessus aũt sc3 q̃ a beatificatiõe sanctificatio superet: liquet p eo q̃ finis est ꝯsummatus: ad quẽ nanciscendũ oĩa sunt ordinata mortalibus ɛ rõnabilibus creaturis: vltra quoq; nõ relinquit q̃d q̃ratur. Omnia p sanguinẽ sanctificabant in veteri testamẽto: vt merito sanctificatio dicat sanguinis tinctio: ɛ sanctus sanguine tinctus nuncupet. Et per oblatiões ɛ munera fiebant expiationes. Est aũt sanctificatio mundatio a maloꝝ cõtagijs ɛ ab omnib9 criminibus atq; delictis: vt in sanctificato nihil reperiat impertinens: sicut ad Hieremiã locut9 est dñs/dicẽs: Priusq̃

Hiere.1 te formarem in vtero/noui te: ɛ anteq̃ exires de vulua/sanctificaui te. Qui non habuit in vtero aliud delicti seu criminis/nisi maculã culpe originalis: qua virtute spũssancti mũdatus est. Et virgo mater dñi ɛ ioãnes hoc sanctificationis donũ in vtero acceperũt. Est ɛ sanctificatio cõfirmatio seu cõfortatio anime ɛ corpis: ad actiones arduoꝝ opeꝝ/ɛ ad tolerantiã aduersoꝝ. Unde sanctus quasi sancitus in virtute. Greca vero locutio agios dicit/quod nos sanctũ dicimus/id est sine terra: ab α quod est sine/ɛ γῆ terra: vt sanctus sine terra sit: videlicet non sine terra sup quam graditur: ɛ sine illa quam corporis sui portat: sed sine amore terrenoꝝ/quoꝝ affectio sanctitatẽ fieri semper impediuit/ɛ a veris bonis exclusit. Postulat igitur a patre filius vt sanctificet discipulos suos: dederat sibi pater in veritate/vt nil remaneat ĩ eis insanctificatũ. Seu in veritate/sc3 in promissione complẽda: q2 sermo patris veritas est: nõ fallit si promittit. Nec nõ sanctificari a patre credatur in christi doctrina cõfirmari: vt viuẽdo teneant quod in sermõe acceperũt. Qui sermo est patris: quia sermonez quẽ audistis nõ est meus/sed eius q̃ me misit patris. Et est veritas ab oĩ errore libera: oẽm falsitatẽ prodens atq; depellens. Et p eo q̃ futuruz erat ꝑorabat: qm̃ p missionẽ sanctispũs ex alto sanctificãdi erãt: velut quadã iusticia preuenta fuisset illa sanctificatio/cũ filius ꝑorasset ad patrem. Et causam huius expetite sanctificatiõis adnectit: Sicut me misisti in mundũ/ et ego misi eos in mũdũ. Misisti ɛ sanctificasti/misi ɛ sanctificaui: vt capitis ɛ membroꝝ sanctitas ab vno pcedat: vt diuersitas nõ sit in autumatiõe hominũ: quãq̃ sit inter christũ ɛ suos discipulos incõparabilis differentia meritorum. Et pro eis ego sanctifico meipsu3: vt sint et ipsi sanctificati in veritate. Si dixisset: sacrifico meipm/nulla esset in verbo cunctatio. Sanctus/imo tota sanctitas erat: nihil sibi a seipso aut ab alio p sanctificatione addi poterat: s3 de crucis mysterio loquebat: in qua pro ipsis et p vniuerso mũdo se in pximo vt hostiam ɛ sacrificium vespertinũ vltimũ sacrificioꝝ sacrificatur9 erat: p mortẽ intercedentẽ intercedẽs ipse p nobis: vt merito mortis eius sic sacrificati/ɛ ipsi in veritate sanctificarent. Ne aũt p solis apostolis tanta rogamina fusa viderent: ad astruendã fidẽ ɛ spem vniuersis dixit: Non p his aũt rogo tantũ/sed pro eis qui credituri sunt per verbũ eoꝝ in me: vt omnes vnũ sint/sicut et tu pater in me et ego in te: vt et ipsi in nobis vnum sint: vt mundus credat q2 tu me misisti. Et si ad patrẽ fuit illa visibilis caro christi/ ad totum fuit virtus ɛ intentio eius: vt nõ solum illi electi discipuli/sed omne genus hoim saluaret vt in ipso erat. Nã sicut mors eius cũ oẽs mortui essemus/ p oĩbus est suscepta: ita vt oratio eius effusa. Et ad publicũ bonũ ɛ remediũ oĩum / nõ ad priuatũ iesus cuncta sua facta porrexit: quonia3 (vt ait apostolus) si vnus p oĩbus mortuus est: 2.Co.5
ergo oẽs mortui sunt. Ita orauit p oĩbus: quoniã oẽs indigebãt. Rogauit p discipulis: rogat p vniuersis. Sed illi futuri erant illius oratiõis participes/q̃ p apostoloꝝ verba fidẽ accipiẽtes etiã pseuerare debebant. Magna spes oĩb9 posteris ꝑrogata est/cũ christus p eis orationem suã ad patrẽ intulerit: vt sciant quãta cura fuit filio dei de oĩbus futuris fidelibus vsq; ad finez seculi duraturis: atq; cognoscãt quanta fulgeãt dignitate: quãtaq; possint securitate cõstare/aduersusq; terras cõsligere potestates. Et vnitatez postulat in oĩbus/ɛ cũ ipso ɛ patre ɛ spũsancto: vt sit virtus pfecta ɛ vita beata: ɛ amor eluceat/ q̃ appetit vnionẽ. Sequit enĩ ex vnione credulitas: vt discipuli missi a filio: ipse ꝟo crederetur missus a patre. Ego claritatẽ quã dedisti mihi dedi eis: vt sint vnum/sicut et nos vnũ sumus. Ego in eis et tu ĩ me vt sint cõsummati in vnum: et cognoscat mũdus q2 tu me misisti: et dilexisti eos sicut et me dilexisti. Verba sunt ista totiẽs repetita/ostẽdentia excessiuũ christi affectũ: qm̃ ardẽter diligẽs reiterat crebro: pandit sepe ꝟbo amorẽ igneũ intergestũ.

¶ De postulatione btitudinis eterne p discipulis et alijs credituris sub iure dilectiõis: secũdũ Joãnem solum. Capl'm XIX

AD eternã btitudinẽ capessendã a deo

sunt oīa ordinata: ita vt etiā corꝑalia ꝛ mortalia dū trāseunt/dū in vsum veniūt: aut in cōsyderationē recipiunt/subseruiūt: ꝛ cū oīa in seruitium sola creatura rōnalis de nihilo vt possideret illu pit. Erat ꝓmissiōe facta ex expssa culpa in ꝑditione mutata est: reparabilis q̄dē nō ꝑ hominē/ sed ꝑ deū in hoīe. Proinde oīa gesta christi ꝓ nobis ad illā sunt: ꝓ qua priusq̄ crucē moritur⁹ ascendat/vltimo illā ꝓfeuchis petit a patre/in-

Joh.17 quiens: Pater/quos dedisti mihi volo vt vbi ego sum/et illi sint mecū: vt videant claritatē meā quā dedisti mihi qꝛ dilexisti me ante mūdi constitutionē. Cur pater filiū ꝓ oībus tradidit? Ut ei oēs traderet. Cur ei tradidit hoīes? Cur ordinate extitit hec sequela? Quāobrē pater illo in tūc paucos illos discipulos: ꝛ post ascensionē ei⁹ imissionēq̄ paracleti e vestigio successione cōtinua sibi tot milia hoīm asciscit? Ut secū eternā beatitudinē sortirent. Et cū oē datū optimū/ꝛ oīe donū ꝑfectū descendat procedatq̄ a patre luminum: idcirco filius petit a patre/vt quos socios habuit in vita/similes in pena/in moribꝰ cōformes/in fide stabiles/in fidei opibꝰ efficaces/ in spe gaudentes/in charitate feruētes/secū haberet in eternitate cōsortes: vt in eodē loco sit merces lucis ꝛ exercitus fidelis/agonū positoris et agonistarꝫ/regis ꝛ cōmilitonis. Uolo vt vbi ego sum/ꝛ illi sint mecū in patria/q̄ mecū fuerunt in via: in cōsolatione/q̄ in tribulatiōe: in leticia/ q̄ mecū in tristicia: in gloria/q̄ mecum in ignominia: vt videant claritatē quā dedisti mihi: q̄ nō horruerūt penales mūdi tenebras/q̄bꝰ me sabdidisti. Quo iure christꝰ ita petebat? Uno dūtaxat amoris videlicet qui nihil negare nouit: cui aliq̄d negare nō ꝯuenit: hoc est/qꝛ dilexisti me ante mūdi ꝯstitutionē. Ut etiā exaudiat ocyus: imo inhesitāter paternas aures introeat honesta petitio: ꝛ quod petit tribuat sibi pat: se suosq̄ discipulos cū mūdo cōponit/dicens: [Pater iuste mundus te nō cognouit: ego autē noui te. Et hi cognouerunt qꝛ tu me misisti. Et notū feci eis nomē tuū/ꝛ notū faciā: vt dilectio qua dilexisti me i ipsis sit/ꝛ ego in ipsis.] Prosequhando iesus paternā interponit iusticiā/patrē iustū appellans/vt ipse ꝑ iusticiā exaudiatur: q̄m iustus dn̄s iusticiā dilexit: ꝛ equitatem vidit vultus eius. Acsi dicere christus velit: Pater iustus es ꝛ rectū iudiciū tuū: ego nō te rogaui pro mūdo q̄ te nō cognouit: quod ꝛ supra ꝑdictū est quod vbi rogarē forsan iuste petitio negaret: sꝫ ego tui cognitor oro te ꝛ ꝓ his q̄ cognouerunt vtrūq̄/ te mittētē missumq̄ me: q̄bus notū feci nomē tuū in fide: qꝛ meus pater es/ꝛ virtutem ꝛ potentiā tuā in qua me fecisse omnia ꝛ facere fassus sum: ꝛ ꝑamplius notū faciā cū spūssanctꝰ a te ꝛ a me suꝑ eos missus aduenerit. Quid pro eis rogo? Beatitudinē infallibilē: vt cū māsiōe meatim atq̄ tuatim/cū ostensiōe mee claritatis eterne eos diligas/dilectiōe qua dilexisti me: vt illa sit semꝑ in ipsis/ꝛ in ipsis ego existā. Ab eterno pater eternū dilexit filiū eterna dilectionē: nec impmutabilis est dilectio patris ex tēpore: sed ab eterno ꝑuidit filiū incarnari: ꝛ corpus sibi mysticū coaptari. Et ex dilectione q̄ se deus i participationē venire disposuit/ primo creauit quod ꝑticipare illū posset: deinde corruptū ꝛ ꝑditioni traditū iā creatū redemit tali modo ꝑ filiū q̄ nūc orat: sicut ab eterno fit dilectus vt incarnaret/vt nasceret: vt corpus huiuscemodi fideliū saluandorꝫ sibi daret: ita exaudiatur: quod sic explicat: Ut dilectio qua dilexisti me in ipsis sit/cōplendo ꝑdestinationē dilectiuā: ꝛ ego in ipsis velut caput in coaptato sibi corpore: dirigens/gubernans/ordinans/regens ꝛ btificans eterne/sicut eterne dilexisti me.

¶ Libri duodecimi de testamento dilectionis ꝛ sermōe in cena dn̄i saluatoris finis.

¶ Liber decimustertius de passione domini saluatoris.

PAssioni vi- Joh.12.
cinꝰ dn̄s ꝛ saluator bethaniā visitauit: se totū cōpilans ad suppliciuꝫ mortis. Et in crastinū Mat.21.
supsedit asinā ꝛ asellū: vt ꝑnotauimꝰ in ascensionibus. Et ingressus est hierosolymā ꝛ in tēplū: quod impiosis actibus atq̄ v̄bis ab imptinētibꝰ ꝛ indecētibꝰ purificauit: diffiniens sententia verbi sui q̄ ea que sunt diuinis cultibus consecrata/in vsum aliuꝫ non vertantur. Diuina nāq̄ iusticia non vult/ q̄ natura in aliud q̄ ad id quod est facta mutet. Quod cum fit ex hominū peruersitate atq̄ malitia/seu ipse fieri permittit propter nostra peccata: damna sequuntur ꝛ penaliter toleratur. Ab ipso enim creatore cuncta proprijs vsibus ꝛ rationibus sunt creata: ꝛ ordinem habent/a quo sine periculo nō potest esse digressio. Que v̄o ab arte spūssancti ab hominibꝰ etiam manufacte noscuntur/ꝛ vsibus dedicata diuinis: non licꝫ ad alium vsum intorquere. Conturbatur enim ibi ordo iusticie: vt diuersis dn̄is res vna subseruiat. Turpis ē cōmutatio: vt quod erat diuinū/ transeat in humanū. Et omnis reuerentia tollitur/cum ad humanū vsum transeunt consecrata diuinis. Et finem verum peruertere rerum/sine fine finē nanciscit ferum. Et domus orationis verti non debet in confabulatoriū hominū aut in seculare negociū. Honestius enim manerent deserta siue dirupta loca dedicata diuinis si ad diuina nō reedificantur/q̄ repararētur ad contrarios aut improprios seu imptinentes hominū vsus. Cum enim huiuscemodi loca deserta manent: saltem memoria cum quantali reuerentia viget/q̄ dei habitaculum fuit. Cum vero ad vsus reparantur humanos/dei memoria tollitur: quia ibi humana memoria celebrat. Nec

aliqua q̄uis modica vsq̄ debent vsui humano
seruire: si diuinis vsibus seruierunt. Nam sine
diuina offensa non agit: nec sine diuina vltione
Dan.5 transit. Nempe legimus in Daniele / q̄ baltha-
sar rex babylonis q̄ nabuchodonosor successit
in regnū / fecit grande cōuiuiū: ⁊ vasa q̄ non ip̄e /
sed pater eius de templo dei quod erat in hieru
salem asportauerat / fecit deferri ad mensas / ad
vsum cōuiuarum hominū ⁊ mulierum / vxorum ⁊ concu
binarum. Sup quo nefario malo vltricē sententiā
nō prorogauit iusticia sancta dei. Eademq̄ hora
digiti apparuerūt i obiecto aspectu parietis scri
bentes diuinū iudiciū sup eū: quod audita inter
pretatione danielis in eum sequenti nocte dese
uit. Nam interfectus est sui regni habens aliū
successorē. Porro ex hoc cōmonefactū ē nobis
quāta ea q̄ sunt mancipata diuinis / oporteat cu
stodiri reuerentia. Sed nec cuiuspiā animū pul
set / q̄ multa in domo dn̄i sunt superflua ⁊ accu-
rata nimis: aut autumet spm̄ deū esse / ⁊ de cor-
poralibus nō curare. Magis aūt iudicet deum
habere in oībus ⁊ de om̄ibus honorari: vt oīs
creatura corporea ⁊ incorporea / sensibilis ⁊ in-
sensibilis / rationalis ⁊ irrationalis / primum suo
modo diuinū pretendat honorē. Creator omniū
deus est: igit ab omnibus sibi ⁊ de omnib⁹ de-
ferat. Nec submittat pauperum causa. Ex hoc enī
Joh.12. redargutus est iudas: q̄ dolebat effundi vnguē
tum super caput atq̄ dn̄i pedes. Abundantiam
rerum fecit omnipotēs / ex quibus possunt pau
peres refici: ⁊ in domo dei fieri que splendidum
cultū efficiant. Quidam blasphemauit atq̄ de
risit q̄ christo in tā preciosis atq̄ vasis nitidis
sacrificabat: qui statim p probrosam mortē ter-
minauit miserā vitam. Et necdū verbo derisio-
nis expleto / diffusa sunt p inferiora oīa interio-
ra eius. Veruntamē pie retinent ad cultū diuinū
⁊ pie necessitatis tempore pauperum expendūtur
ad vsum. Ad altiorē aūt intelligentiā nos trahit
huiusmodi nactor templi: vt templū viuū dei vi
ui / ab impertinentibus ⁊ maculis p fidē / virtutem
⁊ terentē scopam iusticie emundet. Non expe-
diunt importuna negocia tēplo viuo. Et si spiri
tus est deus / nō imundus / sed in mundicia tota:
pinde habitaculū imaculatū in aīabus homi
nū querit. Interior homo domus oratiōis est /
immo speculationis diuine: vbi p fidem illā cla
ritatē ineffabilem cōtemplamur: in cuius tecto
fiunt diuine illustrationes / ⁊ in pauimento con-
spicitur miseria peccatorum: ⁊ sunt cherubin scien
Mat.21 tiarū dei. Quā speluncā latronum facere arguit
dominus ⁊ saluator. Spelunca locus cōcauus
est / aut in montibus aut in terra eminenti q̄ de-
orsum nō vergit vt fouea: quam ad tempus in-
habitāt qui predari cupiūt transeuntes: ⁊ latēt
in illa: vnde appellati sunt latrones. Spelunca
spe lucis caret aut specie: propter quod iuste no
minatur spelunca. Nam si luminis speciem ha
beret / non diceretur spelunca. Et si latronib⁹ la
tentibus aliquale lumen refulget: viatoribus ta
mē periculum ex ea prouenit velut ex tenebris.

Ac per hoc saluator prohibet animā quam suū
habitaculum facit / latronum latibulū fieri: ⁊ quā
repleuit sue splēdoribus claritatis / specie lucis
virtuose inuite carere non patitur. Latrones in
uisibiles demones sunt: qui animā latrocinant
altissimo: necnon ipsam a seipsa sepe violenter
distrahunt ⁊ inuite: ac insidiant in abscondito
animabus: velut animalibus in spelūca sua insi
diatur rugiens leo. Animā speluncam non fecit
altissimus: sed in semetipso speluncam diaboli
fecit iniquus. In huius ingressu dominus et Mat.21
saluator desiccauit ficulneam. Cuius desiccatio Mar.11
nis seriem oportet inspicere. Cum venisset iesus Lu.13.
de bethania ad mōtem oliueti: ⁊ superadductis
animalibus equitasset / hierusalem ingressus: tē
plo purgato / reuersus est in bethaniam. Mane
autem facto reuertēs in ciuitatem esuriit. Et vi-
dens fici arborem vnam secus viam / venit ad eā
⁊ nihil inuenit in ea / nisi folia tm̄. Et ait illi: Nū
q̄ ex te nascatur fructus in sempiternū. Et are-
facta est continuo ficulnea. Euangelista al⁹ di-
cit: Non enim erat tempus ficorum. Si myste- Mar.11
ria tractaremus / synagogam intelligimus re-
probatam: cui omnia ista conueniūt: sed ad mo
res disserendos cōceptus sermo compellit. Ta-
lis actio potentia est saluatoris: quam plenam
esse iusticia nostra credulitas firmat: q̄uis euā-
gelista per ficulneam subnectat lucidam ratio-
nem / pro eo q̄ non erat tempus ficorum. Ergo
si tempus non erat / cur maledicta fuit? cur in ea
saluator quod nō erat inuenturus quesiuit? Sed
reuocauit saluator esuriem / velut post quadra-
ginta dies ⁊ noctes impastus fecerat in deserto
cui nature nulla dominabatur necessitas. Sed
non ventrem / immo mentes querebat reficere:
cuius cibus erat patris perficere voluntatem: ⁊
ab hac fame quotidie angebatur. Ac per hoc p
signum hic nos saluator edocuit. Nam esuries
ficulnea signum: carentia signum: arefactio si-
gnum fuit. Esuriit qui omnia viuentia pascit /
nutrit atq̄ gubernat. Qui defectibus domina-
batur / esuriit: passibilitates humanas assum-
psisse se monstrans: ⁊ cōmunicationem ipsorum
habere ad homines. Esuries non videtur in eo
qui patitur: sed dicto aut facto cognoscit. Pro
testatus est igitur saluator esuriem: aut verbo ex
ore dimisso / aut accessu ad ficulneam. Quomo
dolibet se habuerit ordo rei / esuriei mentis exti-
tit signum. Esuriebat enim salutem omniū ani-
marum: vbi sue dilectionis argumenta magna
monstrantur: quam esuriei nomine ostendebat.
Scimus nempe quāta pena esuries corpus affi
ciat: ⁊ quāta intentione corp⁹ famelicū appetat
saturari. Venit ad ficū / quā viderat secus viam.
Synagoga ppe legem: gētilitas secus naturā.
Anima ppe gratie viā. Folia in ea inuenit: fru-
ctus appetitos penit⁹ nō inuenit. Ficus contra
multarum arborum mores preter flores prorumpit in
fruct⁹: ⁊ vicinā p ceteris designat estatē. Super
quo patulam habem⁹ sententiā saluatoris: cum
suū aduentū vellet designare vicinū. Cuius fru

eius melline dulcedini compar. Tales animas deus querit que sine signis prerūpant in fructus / nec flores faciant decidētes. Nec obstat ꝙ spōsa se iactet flores apparuisse in terra: siue ꝙ egredi voluerit ad videnduȝ si vinee floruissent. Alius ibi / alius hic sensus ē: sed nulla ratiōe contrarius. Querit deus animas que semꝑ ꝑnūcie moneant reuelande in nobis future atqȝ fulgentissime claritatis: velut ficulnea ꝑnūcia est estatis. Cuius fructus dulcedinem illam possideat: cuius superni ciues gustū desyderant in supernis: scȝ non peccare / aut penitentiam agere post peccata: Nulla in hac vita dulcedo nobilior ꝙ virtutū / aut deflere peccata. Et miro quodam modo agit ꝙ fletus dulcis est miseris: ꝛ penitētibus vere lachrymis guttule sūt dulcedinis. Sed plerūqȝ saluator ꝛ dominus folia inuenit ꝛ non fructus. Folia ipsa sunt verba legis ꝛ scripture / aut expositiones. Que folia decidūt: quibus male tecti ꝑmi terere parentes. Nam fecerūt sibi perizomata ficus. Non enī verbis ꝛ latitudine loquendi delectat christus. Opera inquirit: et dignos penitentie fructus. Sed hoc maxime animum pulsat: si tempus ficoꝝ non erat: cur ipsaȝ maledixit si nō inuenit? Uidetur christus in partem iniusticie declinasse. Sed si prudenter inspicimus / magnum nobis timoris innuit sacramētum et iusticie diuine secretum. Et cum non inuenisset: maledixit ei ꝛ arefacta est / ne fructum faceret vlterius in eternum. Maledictio dei est ꝑuatio bonoꝝ gratie. Maledictio dei est induratio animi. Maledictio dei est obstinatio. Maledictio dei est finalis impenitentia. Maledictio dei est ab ipso segregatum fieri. Maledictio dei est eterna puatio supernoꝝ. Maledictio dei est tradi gehēnalibus flāmis. Sed quo merito / quo iusto iudicio / qua sententia irreꝑhēsibili? Quia non habebat fructus aptos esuriei diuine. Ac ꝑ hoc ex merito anima maledicit ꝛ reprobat: quo ꝑ virtutes ꝛ visibiles ꝛ competētes ipsaꝝ actus diuine fami atqȝ desyderio nō respōdet: nec fructus ꝑducit / quo in nobis christus diuine pascatur. Proinde vide ꝙ malum atqȝ horrenduȝ sit diuinis opibus nō insistere / nec fructificare velle opibus bonis: vt gratie sequat sterilitas: et in eternū gehēnalis flāma succedat. Magis terrere debet hominum mentes firmata ꝛ obstinata sterilitas / ꝙ eterna ꝛ iusta damnatio. Hec enī sine illa non sequit. Sed inuenit anima quedam que non fructificauit ante tempus: ꝛ forte fructificabit in temꝑe. Cur ergo egredit tam seua sententia / si non est iniquitas apud christum? Ceterum neminem moueat ista sententia: que ꝙto secretior / tanto iustior est. Omnis enī occulta sententia secū portat huius altitudinis dignitatē: ꝙ ꝙto magis occulta / tanto magis iusta consistit. Nam aliquos deus reprobat ꝓpter mala commissa: qui nec ad penitentiam sunt reuersi: quorum omnium est iusta ꝛ aperta damnatio. Aliquos deus reprobat: quia operari negligūt ꝺm fidem quā susceperūt. Et fides sine opibus mortua est: ꝛ ipsi mortui sunt. Aliquos deus reprobat quos sua ꝓuidentia secreta ꝑuidet semꝑ steriles ꝑmāsuros: nec ꝑacturos aptos diuine placētie fructus: quos in ista ficulnea significata saluator ostendit: quibus non aufert gratiaȝ bene agēdi: sed bene nō agere oīno ꝑuidit. Nec reprobat eos si ante tpa opa iusticie nō egerūt: sed qr in temꝑe suo fructum bonum daturi non sunt. Nec deserit vt deserat: sed deserit quia deserendus est. Non maledicit vt nō fructificent: sed qr non fructificabūt / ideo maledicit. Nouit dominus qui sunt eius: qui ꝑmansuri sunt in sermonibus eius. Sunt multi velut ista ficulnea / quos humana scientia nescit: qui fructum aliquando fecerūt / sed in posteris facturi non sunt. Sunt et qui non fecerunt: sed nec etiam sunt facturi. Sūt ꝛ qui nec facturi sunt placidos deo fructus: sed iniqua operā ꝑacturi. Quos deus sic futuros infallibiliter ꝑuidens: secreta ꝛ iustissima snīa maledicit / ipsis ignorātibus a tali sententia detineri. Occulta quidem sunt hec: nec imperitoꝝ aut mentibus simplicium reseranda. Mentem concutiūt / terroribus animum replent: verissima tamen ꝛ infallibilia sunt. Quod autē non habituꝫ fructum de sterilitate snīa iusta ꝓueniat. Nulla vero iniquitas apud deū: q̄ neminē nisi ꝑ misericordiā saluat: nec reprobat nisi iusto iudicio: qui nullū ante pctm̄ detrudit in penā: ꝛ nullū nisi ꝑuari dignū gratia ꝑuat. Applicabilia moribꝫ ista non sunt ꝓut a saluatore sunt gesta: nisi quodā conamine velimus intorq̄re ꝓ moribus / quod semꝑ in nostris opibus deuitamus. Quod christus esuriit / nos docet vt debeamus insatiabiliter iusticiam esurire: nec primoꝝ nostroꝝ ꝓut corꝑis refici appetit / desyderare salutē. Nec ꝓpter ornatū verboꝝ credere debemus / nisi opa videamus. Non enī debemus more saluatoris maledicti ꝓferre sententiam: quia nemini nisi soli deo ꝑ noticiā corda hominum patent. Nec scire possumus quēpiam in fine dignum odio vel amore aut dum viator incedit / si a superno numine reprobat. Et vtrū in futuro alicuius mutādi sunt affectus mutandiqȝ mores / omnino hominum scientiā subterfugit. Multis laudibus attollēda sunt opera saluatoris ꝛ digna mirari. Ad mores autē omnia retorquere iussio diuina non consistit neqȝ vrget: ꝓhibet autē magis. In penosa hebdomada vias sepe iterauit iesus a bethania ī hierusalē: nec in tanta ciuitate ipsiuȝ de nocte aliqñ legimus hospitatum: velut nō habuisset amicum qui eum amoris gratia inuitaret. Et nō inq̄rens nec req̄situs est. Pauꝑ enī fuit a iuuentute sine ꝺm carnem consanguineis ꝛ amicis: nec ipsum honoratum legimus / aut cultu consanguinitatis / aut amicitie temꝑalis intuitu. Et qm̄ cōsanguineos ꝛ cognatos ꝛ fratres habuit: non tāmen vterinos / aut ex patre: ꝛ ꝑter illos qui se ad discipulatum ꝛ sequelam ipsius domini transtulerūt: quibus nunꝙ̄ est adulatus ex carne / aut humanitatis affectu: nec eoꝝ ꝑterꝙ̄ supernoꝝ respectu affectauit sequelā / aut quesiuit ab eis huma-

na subsidia. Hoc moribus ostendit fideliū ipsius
in pegre facta vita: vt nec ꝓprium hospitiū vite
possideret/aut ꝑmisisset possidere parietes. Nec
apud carne ꝓpinquos sumpsit competētia vite:
nec apud tempales amicos/quos non q̄siuit. Et
suis moribus interdixit seq̄cibus posteris. Ad
altitudinem admirationis subuehit mentes: ꝙ
in ciuitate regia/in ciuitate sacerdotali: neqꝫ eti-
am in scribis ꝛ phariseis/in cultoribus templi ꝛ
sacerdotibus seu pontificibus habebat dignum
in veritate amicū. Quod si ascribimus illoꝝ ma
licie/similiter ꝛ diuine ascribamus ꝓuidentie: et
christi euidentissime paupertati: q̄ nulla ꝑsuasio
ne humanitus quesiuit amicos: ne subsidiū ho-
minū in tam famosissima ciuitate hereditaret:
in qua erat morte turpissima condemnād9: ne
saltem amicoꝝ verbo posset quod ab eterno dis-
posuerat impediri: salutem scilicet nostram/per
passiones ꝛ mortem in seuo patibulo ꝯsumman
dam. Monstrat amicoꝝ indigentiā ꝛ pauperiē:
ꝙ in penosa hebdomada quotidie de hierusalē
egrediens repetebat bethaniā: ꝛ ꝙ sustinēs sen-
tentiam dire mortis/ꝓ se clamantem neminem
ꝓpiciū sensit. Non minor paupertas est amico-
rū carere subsidijs/ꝙ pecunijs inopē fieri. Ad am
pliora eñ se contulit sepe amicoꝝ/ꝙ pecuniarū
subsidiū. Quāuis fecerint omniū rerū ꝓmptissi-
mam abdicationē qui penetrant ad alta virtu-
tū: si s̄m carnem cognatos ꝛ tempales amicos
inquirūt: apud quos manet in opportunis indu
bitata subuentio: a paupertatis penetralibus exie
rūt: nec recte aspexerūt istius intus ꝛ extra lucen
tis luminis claritatem. Si autem aduenisū ꝛ sub
uenisū non quesiti intermedia regnante virtute
manet ipsa paupertas in possessoribus suis. Abdi
catū expedit fieri ab amicis valentibus auferre
p̄ssuras/eū qui ꝑfectionis culmen exoptat. Ocy-
us ꝓpria ꝙ amicoꝝ consueuerūt opitulamenta
deficere. Fugerūt ꝙplures huius virtutis almi-
fice sectatores talit̄ ꝛ ad alia mūdi climata/ami-
coꝝ ꝛ notoꝝ subsidia: vt spes omnis subuētiōis
ab eoꝝ cordibus tolleret̄. Naꝫ magis in amicis
ꝙ in ꝓprijs sepe abūdat paupertas. Quod autē
apud lazarū/mariam ꝛ martham sepe dominus
diuertebat/q̄ diuites ꝛ nobiles erant: non diuiti
arū aut subuentionū gratia/sed odore virtutum
quo fragrabant potius trahebat̄. Si etiam qui
diues est/magis virtutū ꝙ diuitiarū decore pre-
fulget: non adimit paupertatem ꝓfessorib9 pau
pertatis: quia nec subuenit p̄terꝙ ad opportuni-
tatem/quod omnibus debet̄ de iure nature. Nec
nō quia potior in virtutibus ꝙ in diuitijs homo
operit ipsarū defectū ratione virtutū: dū virtus
conuersandi ꝛ diuertendi/non fulgor inclytatis
aut copia rerū est causa: vt non ꝓpter diuitias
ꝛ nobilitatē virtus/sed ꝓpter virtutē rerū abūdā
tia ꝛ hūana serenitas toleret̄.

A Discipulis proxime reuersurus iussit
sub altis signis atqꝫ mysterijs parare
pascha: interrogātibus discipulis de
Luce.22 ꝑparatione pasche respondēs: Ite in ciuita-
tem ad quēdam. Et ecce occurret vo-
bis homo amphoram aque portans.
Sequimini eum in domum in quaꝫ
intrat: et dicetis patrifamilias dom9
Dicit tibi magister: Ubi est diuersoriū
um vt pascha cū discipulis meis mā-
ducem? Locus celebrandi paschatis ꝛ cene vi
te sub incertitudine designanter missis/sed mit-
tenti certissimus erat: sed ad sequelam baiulātis
aquam ostendit̄. Baiulus aque ducit ad locum
in quo veteris paschatis sunt terminande figu-
re/atqꝫ vmbre vespere declinande: ac etiā noui sa
crificij veritas inchoāda. Baiulus aq̄ ducit quo
vocandus est ꝓditor: quo bonoꝝ discretio fit a
malis: quo diuinus amor ex desyderio ꝓdit̄: quo
lauandi ꝛ abstergendi sunt diuinitus apostoloꝝ
pedes. Baiulus aque/sermo est diuinarū scriptu-
rarū atqꝫ sanctarū: etiam secū portat sermo di-
uinus. Sermo diuinus ostendit: q̄m omnia in fi
guris contingebant illis. Sermo diuinus ostē-
dit: q̄m caro sua vere cibus est/sanguisqꝫ potus.
Sermo diuinus reuelat quo desyderio estuabat
vnigenitus dei filius: q̄ pascha manducare vo-
lebat cū discipulis anteꝙ pateret̄: vt ex hoc pa-
scha verissimi paschatis remedia maiora suma-
mus. Decernit sermo diuinus illos ꝓditiōe dā-
nata ꝑscribi/qui blande se monstrant affabilita
te vultus: ledētia āo machinat̄ cor. Innotesce-
re facit sermo diuinus: q2 nō hūanitus/sꝫ diuini
tus purgant̄ hominū affectus. Et apte insinuat
ꝙ iniq̄ bonos: nō boni malos quos sperāt ad bo
na retorq̄re/dimittūt. Baiulus aq̄ amor christi-
anus est atqꝫ virtutū: quo non amare ꝑfecta dā-
natio est. Baiulat aq̄ mensuram/gratiam vide-
licet amor: vt tātū sit gratie pōdus ꝙtus est ipse
amor. Nō gratiam opis/sed amoris nouit retri
buere inuisibilium ponderator. Baiulat amor
aquā ablutionis ꝛ potus. Nulla re melius ꝙ cū
amoris aqua lauant̄ feces. Et malis caloribus
estuatus/pot9 refrigeriū suscipit. Baiulat amor
gratie aquam: q̄ ipsum latorē refrigerat. Hoc
ipso quo diligit amor/ꝯtētus est. Amoris aqua
potus est diuinus: similiter ꝛ angelic9 est. Mul-
ti asperguntur ex modico aque: ꝛ multos aspergit
vnius hominis amor. Baiulus aq̄ ꝑmittit̄ ad se
quedam: amor dei atqꝫ virtutū antecedit potenti
as spūales: si non ordine/saltē dignitate. Amor
solus ingredit̄ secreta cubicula: nihilqꝫ occulta-
tur amori. Amor nouit dicere: vbi est cenaculū
grāde stratū? Baiulus iste aq̄ sub incertitudine
atqꝫ indeterminate ad illos duos apostolos di-
citur: ac etiā indeterminatus denūciatus est di-
uersoriū locus: ꝛ obediētibus vtrumqꝫ fact9 est cer-
tus. Si occurrit baiulus/nolite sequi: multa ba-
iulant̄/multiqꝫ sunt baiuli: sed si portat aq̄ men-
suraꝫ/seq̄mini. Baiulat amor om̄e quod diligit:
eo ipso baiulat quo obiectū habet: sed si portat
gratiam/ꝓdicit̄ ad sequelam. Intenta discussiōe
vnusquisqꝫ semetipsuꝫ discutiat si obuiū habet
amorem/aquam gratie baiulantē. Habet̄ siq̄dē
ꝛ interdū talis aq̄ baiulus obuius: quē indubi-

tate occurrentē/similiter ꝛ ꝓeuntē irretrogrado pede sequaris: ꝛ ad locū diuine refectionis quez ante indeterminatū audieras/te determinate cō ducet: ꝛ cessabūt vmbre vesperi: ꝛ innotescent infallibiles veritates: ꝛ altissimā maiestatem ante tuos pedes ꝓfundissime conspicies inclinatam/ ꝑ liberatiōe atq; lauatione sordiū infaustarum. Baiulus aq̄ catholicus est intellectus: erroneus vero mensurā aq̄ nō baiulat. Non portat aq̄ gratie amphorā: q̄ scripturā sacrā aliter q̄ flagitet spūssanct⁹ intelligit. Priuat onere gratie intellectus: q̄ aut humane siue plus debito aspere diuinam interꝑtat sua ꝓsumptione scripturam. Baiulat infallibiliter gratie aquam: q̄ in silētio mētis atq; oris adorat/quod clare intelligere nequit ꝛ a ꝓsumptiōe agitatus intelligere refugit: ꝛ hoc solū intelligere melius credit/quod penitus nō intelligit. Fert̄ qdam magnus moribus/ virtutibus atq; scientia: cuius directiōe magna sanctoꝝ viroꝝ familia regebatur: iter subiectas oues ad exercitationē spūs/ad disserendū aliqd de scriptura catholica posuisse. Cui exq̄renti ab oībus singulariter intellectum positi verbi/oēs quod credebant verius intelligere responderūt. Cum vero qdam noīe ioseph in respondendi ordine vltimus ad responsionē fuisset exactus/respondit: Abba/ego nō intelligo verbum. Tūc ille ꝛ subiectaꝝ magnus exercitatoꝛ animaꝝ in fide oībus sic conclusit dicens: Solus ioseph intelligit verbū. Hoc em̄ ideo dixit ꝑ eo q̄ ille solus qui dixerat non intelligere/verbi altitudinē intellexit. Humilis anime intellectus gratie diuine animal est subiugale: ac suauissimo ips⁹ pōdere onerat̄: quo non ꝓmit̄/sed leuat̄. Baiulus aque chorus est patriarchaꝝ atq; ꝓphetaꝝ: q̄ figuris ꝛ ꝓphetijs ad ista mysteria nos ꝑducunt. Aque baiulus oīs ordo sanctoꝝ/ quos credimus ciues supne patrie iam effectos: q̄ ad hoꝝ noticiam ꝛ gratiam existentes in via etiaz ꝑuenerūt qui forma morū relicta eoꝝ vestigijs nos velut duces ꝑducūt. Hūc baiulū iubet sequi saluatoꝛ
Ioā.8 qui ante dixerat: Qui sequit̄ me/nō ambulat in
Ioā.12. tenebris. Et alibi: Qui mihi ministrat/me sequa
Mat.16. tur. Et alibi: Qui vult post me venire: abneget semetipsum/ꝛ tollat crucē suā ꝛ sequat̄ me. Nūc aūt iubet ipse determinata sententia baiulū aq̄ sequi. Quia qui pedagogū sequit̄ positum a magistro/sequit̄ ꝛ magistrū. Una est sequela saluatoris ꝛ eoꝝ qui dirigūt in salutē. Si christus est veritas: qui sequitur veritatem dicentem/christū in illo sequitur. Si christus est vita: qui sequitur dirigentem in vitam/christum omnino imitatur. Si christus est via: qui sequit̄ itinerarij virtuosi ducem/omnino post christuz vadit. Non est diuersa sequela verorum membrorum et capitis. Una penitus est imitatio vbi nulla est diuersitas ductorum: ꝛ vbi nil aliud inferioꝛ precipit nisi quod suum nouerit velle maiorē: nec ad aliā dirigit/nisi ad que ipse nos saluatoꝛ expectat. Sequela obliquum non patitur. Proinde quia preceptum est domini baiulum sequi: qui huiusmodi baiulum non sequitur/moritur. Nec videbit si adhuc in seipso vetera cessauerūt: ꝛ vtrū sit spiritus an littere seruus. Neq; intuebit̄ aut gustabit cū apostolis gratie nouitatē: ꝛ pignus non suscipiet hereditatis eterne: nec diuina manu a peccatoꝝ sordibus abluet̄. Hec oīa siqdem acta sunt in domo ad quā sequentes ipsum baiulus aque duxit.

Ostensum est illis duobus sequētibus aque amphore portitorez/cenaculum grande stratum: et paratum extitit pa-
scha. Pascha hoc transitus domini est. Gran- Luce.22
de cenaculū est latitudo ecclesie: vbi paratur ad meliora transitus vsq; ad mūdi finē. Sed agnus est qui comeditur. Super mensam ecclesie opoꝛtet comedere innocentiaz voluntatis ꝛ operis. Innocens est agnus qui comeditur. Innocentiam expedit sequi eum qui vult conuiuare cum christo. Hoc em̄ exq̄rit a nobis saluatoꝛ: vt aut custodiamus a salutaribus fontibus innocentiā: aut si perdidimus/omnis vita mutat̄ ꝛ mos in recuperatione ipsius. In cenaculo ecclesie solum ad innocentiam suspiratur: qui vero ad ipsam omnibus viribus non suspirat/etiaz viuēs primis se peccatoribus mancipauit. Cenaculuz grande virtutum edificiū est: vbi celebrat̄ phase atq; terminatur. Transire vult nos qui creauit atq; redemit/transitum terminis nobilioribus terminare. Nam qui transit/aliquid relinquit ꝛ dimittit a tergo: ꝛ in nouas regiōes atq; spacia insolita suo motu se confert. Transitum omnino expedit celebrare in domo virtutum: ad quā aque baiulus non conducit: vt transeamus de littera occidente ad viuificantem spirituz: de cerimonijs iudeorū ad mores christianorū: de lege veteri ad euangelium regni eterni: de cortice ad medullam: de natura in gratiam: de iniquitate ad iusticiam: de virtute in virtutem: de labore ad interiorem requiem: de dispersione ad congregationem: de signo ad signatuz: de carne ad spiritum: donec omni cōsummato mysterio de via ꝛ valle miserie ad patriā beatitudinis trāseamus. Ad huiusmodi transitum faciendum docemur in cenaculo sancto virtutuz. Esus agnus ꝛ edendi modus si per singula discuteremus in moribus: dicendi copiā subministrant: ꝛ in multis codicibus ꝛ a sanctis doctoribus multa dicta consperi. Sed obmissis oībus hec modica vt ad alia me transferā ꝓlibaui.

In ista profecto cena miranda gessit dominus ꝛ saluatoꝛ. Nam cum recubit post verbis desyderium mentis aperuit: De-
sydero desyderaui hoc pascha man- Luce.22
ducare vobiscum anteq̄ patiar. Si ꝓteritā locutionē accipimus: a quo tpe desyderare cepit/ diffinire neqm⁹. Nā deitas nō desyderauit ex tēpe: nihil pōt in eā accidere nouitatis. Uicissitudines ꝛ alteratiōes ipa nō suscipit. Ex aīa facta in tempe desyderia dici possunt. Affectio quidē aīe desyderiū est q̄ christus se mōstrauit affectū: sed desyderiū applicauit q̄ dixit hoc

pascha manducare vobiscum: videlicet vos omnes et posteros secuturos ad transitum de lege veteri ad novitatem evangelij: et de vetustate ade ad christum novum hominem ordinare. Sicut apostolus
Col.3. ad Colossenses dicit: Expoliantes vos veterem hominem cum actibus suis: et induite novum hominem/ qui renovatur in agnitionem dei: secundum imaginem eius qui creavit eum. Aliquid magni atque insigne innuit iesus: cum desyderabat pascha transitus manducare cum apostolis. Nam omnia suis spacijs transeunt universa sub sole. Transivit innocentia in celo aliquorum angelorum: transivit illa primorum parentum: transivit originalis mundus cum mysterijs suis: transivit diluvium: transierunt patres antiqui: transierunt reges iudeorum: transivit synagoga: transierunt et transeunt regna gentilium. Unde Ecclesiasticus dicit:
Eccl.10. Regnum a gente in gentem transfertur. Transierunt tempora non reditura: transeunt mundi bona similiter et mala. Transeunt vetera succedentibus novis. Transibit mundus/ et habitatores eius. Transierunt apostoli/ martyres/ confessores et virgines: transierunt anachorete et cenobite. Transierunt et transeunt: successerunt et succedunt. Transeunt pontifices et succedunt. Transeunt et transierunt doctores et predicatores/ et succedunt. Et quid quod non transeat? Quid est quod citius transeat? quid est quod tardius transeat? Quid vero est quod nunquam transeat: atque quod in eternum consistat? Di-
Job.7 es hominum citius transeunt. Job: Dies mei velocius transierunt quam a texente tela succiditur. Et
Job.9 alibi: Dies mei transierunt velut naves poma
Job.14 portantes. Et alibi: Homo natus de muliere brevi vivens tempore/ repletur multis miserijs: qui quasi flos egreditur et conteritur et fugit velut umbra: et nunquam in eodem statu permanet. Tardius
Psal.56. transit iniquitas: pro qua dicebat david: Et in umbra alarum tuarum sperabo: donec transeat iniquitas. Tardius transit bonitas morum. Sub his et cum his omnia transeunt: aliquando cum illis aliquando cum ista. Tardius transit evangelium. Tardius transit ecclesia. Que omnia usque ad finem mundi duratura noscuntur. Nunquam mundus absque iniquitate: nunquam absque bonitate ab illa divisa manebit. Nisi quod preter evangelium et ecclesiam machina ista consistit: quibus sublatis de medio/ testimonio fidei finietur seculum. In eternum vero stat et nunquam transit regnum dei eternum/ beatitudo sanctorum.
Dan.7 De quo Daniel: Regnum eius non corrumpetur. Ad quod animo et ignitis desyderijs/ vita/ moribus transeundum est. Pena vero eterna nunquam transibit: ad quam per omnia miser nascitur qui transibit. Transivit christus humanitate: sed deitas immutabilis est. Transivit per incarnationem/ per omnia gesta eius: deitas vero immutabilis permanebit et permanet. Transit in corpore mystico: deitas vero in eterno et immutabili statu permanet. Bona consyderatio transitus: sed transire prefertur. Transire siquidem ad potiora/ virtutis est maximum argumentum. Jure in cena transitum celebrat qui transit: ad transeundum omnes invitat. Propter hoc salvator hoc pascha cum desyderio manducare se monstrat: ut que transeunt/ ex eorum consyderatione que permanent agnoscamus: quoniam hic diu habitare non possumus. Dicit se manducare cum desyderio/ non vehementia famis aut appetitu guloso: sed ut cum ipso transeunte de mundo per passiones et seva tormenta/ per crucis opprobrium atque mortis absynthium/ nos in virtute ac moribus prout possumus transeamus: ut velut ipse desyderat de hoc mundo transire pro nobis ad patrem et ad regnum eternum: ita et nos transire velimus: ut regnet ipse in nobis atque nobiscum/ nosque cum illo regnemus in eternum. Desyderat salvator terminare figuras/ et ad veritatem inducere. Desyderat antequam patiatur sacramenta initiare celestia. Desyderat manifestare voluntarie se passurum/ ac se prenoscere universa: ne diceretur per ignorantiam captus et passus: unde notavit verbis/ non nomine proditorem. Non expedit quempiam malum coram multis prodere: si tibi soli est cognitus. Sed expressit proditorem: personam subticuit/ dicens: Ecce manus tradentis me me- Luc.22
cum est in mensa. Et qui intingit mecum manum in catino/ hic me tradet.
Patientia nimia salvatoris quod in mensa et in eadem parophside sustinet proditorem: et prerogat nobis patientie documenta: ut ledere volentem absque responsione toleremus. Sed procacissima est proditoris audacia/ qui ad mensam et parophsidem eius quem disponit ledere/ non erubescit accedere. Sepe accidit/ quod iniquorum frontositas bonorum consortia non devitat: et ad quem odit/ accedit propinquius: ut infallibilius inferat lesionem. Et non erubescit convivare cum illo quem parat ad necem. Et cum cognosci videtur/ sumit negationis audaciam: et et ad perniciem acceditur sevius. Et cum omnes quererent inter se mente consternati/ quis esset dominum traditurus: Dixerunt singuli ad iesum: Nunquid ego sum rabbi? Ubi apostolorum patuit humilitas et diffidentia proprie cognitionis: quod cum nullus malicie adversum iesum conscij extitissent: maluerunt magis quam sibi credere creatori/ dicentes: Nunquid ego sum rabbi? Certum erat eis quod preter iudam nullus adversus dominum malum aliquod fuerat machinatus. Et nihilominus diffidebant de seipsis/ se ad mala et ad peiora posse mutari. Credentes expedit in hac humilitate fundari: hoc timore cogi quod unusquisque quisque bonus possit in alium converti: ut quod non hodie/ cras forte in foribus aderit. Patet apostolos ad cognitionem proprie fragilitatis pervenisse: atque intellexisse imperfectiones que in hominibus latent: cum libere singuli respondere potuissent: Ego non sum domine. Sed de seipsis dubij/ de salvatoris verbis certissimi: interrogando dixerunt: Nunquid ego sum domine? Jude vero frontositas ne silentio proderetur/ in similem vocem prorupit: iam dissimilis in anima factus/ dicens: Nunquid ego sum domine? Mat.26
Vide animam reprobam: aspice animam depravatam: que vocem assumit innocentium/ cum habeat no

tendi affectū: & vt noceat, tempus expectat & locum. Depravata enī anima semp in verbis & moribus innocentiam simulat: donec inferat pditorie crudeliter nocentis officium. Nō ptermittit cōuersationē: non recedit a mensa, si valet recūbere. Verba loquit amicoꝝ: suspitionē auertit a verbis: exhilarat falso faciem: pditoribus maledicit. Disputat sepe acriter: contra que gerit in animo crudeliter. Efficit in verbis aduersus malos minister iusticie: omnes tradit exitio sentētia verbi sui: vt eo sanctior atq; fidelior ex verbis appareat quo iniquior in corde persistit. Talis significatur in iuda: qui maliciam importunitate assistendi & loquendi audacia operit: cū sicut ceteri dixit: Nunquid ego sum rabbi? Cui

Mat. 26 Mar. 14 saluator respondit: Tu dixisti. Ubi videtur notasse personaliter pditorem: sed verbū mansit absconditum apud ceteros: qui hanc notationē non intellexerunt. Tenebatur christi voluntate apostoloꝝ intellectus ne intelligerēt: ne aduersus eum tumultus insurgeret. Feruentes enī erant in amore iesu: quis essent eū diuina pmissione in pximo negaturi. Quod verbum platum ad iudam hanc videtur ferre sententiā: vt tu dixisti, ad deliberationem cordis interfertam

Psal. 35. referatur: iuxta illius psalmi sententiā: Dixit iniustus vt delinquat in semetipso. Ubi dixit, iniustus vt delinquat: aut cui dixit? In semetipso dixit: hoc est, deliberauit delinquere. Et similiter insipiens dixit in corde suo. Tu ergo iudas dixisti: hoc est, deliberasti pditionē pficere atq; tradere me in manibus peccatorū. Aut alio sensu: vt si dixisti, tu nosti. Vel tu verū dixisti ore quod animo geris: vt cum pharise is & pōtificibus ordinasti. Hoc enī verbum sal...tor non velut imperans, sed vt animam eius lucraretur, emisit: quem cupiebat non vt ipse mortem vellet effugere, sed vt animam eius non perderet, a sua nequicia resilire. Nō enī volebat saluator quis omnino p hūano genere mori vellet, q aliquis de morte sua contraheret peccatum, aut incurreret eternum exitium: qui mortuus fuisset senio p eo q mori omnino volebat, si eum nemo ex reuerētia occidisset. Sed male dispositus meret occultis & iustis meritis indurari. Perstat igitur iudas in sua malicia indurata: nec mouetur in animo, sed senior efficitur. Subiungitq; saluator:

Mat. 26 Mar. 14 Luc. 22 Filius quidē hominis vadit sicut scriptum est de illo. Ve autem homini illi per quez filius hominis tradetur: Melius sibi fuerat, si natus non fuisset homo ille. De seipso tanq de alio christus dominus loquebatur. Ipse vero erat filius hominis ex tempe, ipse filius hoīs ex carne: qui vadit sicut pfiguratum & pphetatuz est. De deo nulle figure aut pphetie sunt. Nam figura pcedit futuram aliquam veritatem in re nondū existentem: pphetia vero solis verbis futura pnsiciat. Nihil vero ante deū: neq; in figuris aut pphetijs. Semp enī est: & nihil nouū accidit deitati; Figure siue pphetie de vbo sunt incarnato ex tēpore filio, & ex carne homis facto. Idcirco saluator dixit: Filius qdē homis vadit sicut scriptū est de illo. Tota scriptura grauida erat christo eiusq; mysterijs: cuius testimonia hic euoluere, vltra creditū tēderet tū opus. Patrona vero christi sententia fidem faciat scripturarum. Sed ve homini per quē tradet dēs homo. Ve, in scriptura sacra penā sonat eternam vbicūq; positum inuenit: & dei maledictionem & segregationē importat. Ve q sanguinē pdimenro fundit diuinū. Ve q redēptis ipso sanguine nocet: & impedimēta sine causa corā emptis sanguine ponit. Ve q pdit hoies p qbus saluator talē pditorē sustinuit. Ve q simili pditione nocet, q pditus est saluator. Ve frontosis in malo. Ve sceleratis & duris. Ve q nō compunguntur ex verbis. Ve q nō cōpatiunt animo & ope innocentibus. Ve q mortē irrogāt sine causa, his p qbus mortua vita fiunt. Verūtamē meli⁹ esset natū nō esse, q pdimento necē inducere saluatoris. De cuius licentia supaddo verbis: Melius omno natū nō esse, q pctā pagere: quos eternos oporteat ppeti cruciatus. Multos premit & torquet ista sentētia: potissime illos qui esse nature, aut essendi bonitatez collaudant: vt omno velint asserere, q nec vellent nō esse etiam infernales: quoꝝ ex fide tenem⁹ q est eterna damnatio. Et hanc sententiā multis conatibus a ppria veritate conant auertere: atq; interptari aliter q veritas postulat sententiā saluatoris: vt velint de natiuitate renouationis & sacramētoꝝ, nō de natiuitate quā mūdo natus est, hoc dixisse dominū saluatorem: subiungentes etiam quandā sophisticam vanilogiam, & dicentes: Si non fuisset natus, quomodo sibi fuisset quippiā melius in quo sibi esse posset bonum vel melius, eo q fuisset nō natus? Non enim suscipit accidentia bona vel mala, simplicia vel maiora substantia que nōdum est in esse deducta. Sed hoc quod de iuda saluator volebat dicere, non potuit aliter a scriptoribus euangelij aut translatoribus exprimi: propterea oportet sensum in declaratione, non literam accipere. Elementa & literarū sulcationes intentioni autoris deseruiunt: non autoris intentio sermonibus scriptis & elementis exaratis obsequitur. Illa omnia pter hāc non hec propter illa reperta noscunt. Proinde oportet inspicere omnia preter primā entita: entia habentia. Sunt entia que nec cognitiōe aut vtilitate sibi entia sunt: sed ad aliud ordinata. Sūt entia que sibi cognitione ac vtilitate sibi entia sunt: & ad aliud propter seipsa, non pter aliud ordinata. Hec vero angeli & homines sunt. Omne quod nō sortitur pprium finem finaliter, esset non esse melius. Semper enim perturbatur inordinatum: aut omnino destruitur. Melius esset non esse, q semper in perturbationibus esse. Qui enim damnatur, inordinatur et ordinatur. Inordinatur: quia deum pro finali beatitudine non sortitur: ad quam et propter quam conditus fuerat in productione pri-

ma. Ordinaŧ vero in pena ex diuina iusticia: q̄
pulchrius hō q̄libet ordinaŧ in pena: ꝙ ab eo fu
erit ex pctō iusticia derelicta. Sed ex illa inordi
natiōe qua q̄s deo ꝑuaŧ: ⁊ ex ista ordinatione q̄
iuste in pena eterna constituiŧ: vellet potius nō
esse ꝙ sic esse: nō ꝙ vellet remoueri aut destrui ꝓ
priuꝫ esse/si posset remoueri aut destrui sic esse.
Ubi vero imutabilis iusticia dei ꝓ certo cogno
scitur: ⁊ imutabiliter intelligiŧ semꝑ penam cum
natura diuellere: naturā penam nō posse abige/
re: penā semꝑ ferre: naturā semꝑ penaꝫ sentire:
neutrūqꝫ in eternū posse deficere: appetit in tali
bus constitutus oīno nō esse/vt deficiat sic esse.
Nec eū delectare pōt ordinatio diuine iusticie q̄
sentit ⁊ penā: ꝑpter inordinationē qua deū ami
sit ⁊ gloriam. Et ꝙuis in his q̄ finē suo tempore
infallibiliter sortiunŧ: melius sit esse hominē q̄/
cūqꝫ infirmitate detentū/ꝙ nō infirmū equū seu
nō infirmari valentē/lapidē preciosum/fulgiduꝫ
atqꝫ clarum. In his vero malis quibus ex par/
te post eternitas additur: melius esset omnino
non natum esse/ꝙ in eternū a deo diuisum ⁊ pe/
naliter esse: vt hoc solū ad volūtarie peccantes:
⁊ melius ad priuationem/non ad positionē sub/
stantie referatur. Sed hoc totū quod ad Iudaꝫ
⁊ de iuda legimus dictū/ad conuentum refertur
omniū malignantiū: vt qui cuꝫ iuda similia fa/
ciunt/similē sentiant inter mala torturam. Qui
si velut iudas caput quod est christus/nō ledūt:
corpus vero eius ⁊ membra lesionibus/oppro/
brijs/tormentis ⁊ ceteris malis afficiunt: vel in
semetipsis delinquunt: ⁊ christuꝫ in corporibus
⁊ animabus ꝓprijs iterum crucifigūt. Confite/
mur autem ⁊ in inferno meliorem esse naturam
in penis quātalibus constitutā/ꝙ quod nō est:
imo non entis ad ens nulla cōparatio inueni/
tur. Et meliorē esse naturam rationalē siue crea/
turā in penis eternis positaꝫ ꝙ brutalem/cuius
spiritus cum corpore moritur: que nequaꝙ eter
naliter pati potest. Sed huic anime siue corpo/
re eterne damnatis melius fuisset nō sortiri en/
tis qualibet bonitatem/ꝙ eternos perpeti cru/
ciatus. Alia est eñ cōparatio non entis ad ens:
⁊ alia nō entis ad ens in pena ꝑpetua. De ꝑma
cōparatione vera est doctrina: melius est esse ꝙ
nō esse. De secunda tenenda est christi sentētia:
quia meli⁹ est nō esse ꝙ in eternū trāffigi. Pe
trus vero ex amore impatiens querebat omni/
Joh.13 no cognoscere ꝓditorē. Signuꝫ dedit Joanni
qui recūbebat imediate iuxta Jesum: vt ab ip/
so si posset exquireret ꝓditorem: vt si forte chri/
stus ꝓdisset de Petro/volebat abscedere aut se
interimere/aut veniā postulare/aut tractare cū
eo: vt hoc malū quod latebat in ipso/nō sortire/
tur: ⁊ desiccaretur mala radix/quaꝫ in seipso nō
nouerat. Si vero de alio: disponebat insultum
aut remediuꝫ: ne de pusillo collegio siue grege
ad tam magnuꝫ scelus pestifera ouis exiret: ne
ad omniū remanentiū ⁊ innocentiū verecundiā
in posterū notaretur/ꝙ ouis de grege tam san/
ctum ꝓdidisset pastorē. Quod in posterū perse/
cutionū tempe a tyrannis multis martyribus
ad verecundiā ⁊ opprobriū fuit obiectū: ꝙ ma/
gister vester ⁊ quē colitis deū/a discipulo tradi/
tus est ad mortē: nec ꝓfuit ad credulitatē tyran/
nis respōsio martyrū/ꝙ ꝓditorē ipse ꝑscimt. Et
adhuc illa iniuria in cordibus infideliū qui chri
sti nouerūt historiā ꝑseuerat: ꝙ a discipulo tra/
ditus sit magister: ⁊ de duodeno collegio vnus
inuētus est ꝓditor. Naꝫ solitus est mos ꝙ totuꝫ
cenobiū aduriŧ infamia/vbi vnus inueniŧ infa/
mis. Sepe nāqꝫ cenobiū magis ꝙ ꝑsona ceno/
bita in diffamatiōe recolitur. Cū scitur cenobiū
atqꝫ peccatuꝫ: subticeŧ plerūqꝫ cenobita delin/
quens. Proinde anithabaŧ Petrus si sciret im
pedire quomodolibet ꝓditorē. Joānes vero si/
gno a Petro suscepto dixit familiari ⁊ pia con
fidētia dño iesu: Domine quis est qui tra
det te? Cui soli saluator ignorantibus ceteris
ꝓditorē declarauit ꝑ signū/dicēs: Ille est cui
ego intinctum panem porrexero. Et
cum intinxisset panē/dedit iude simo
nis scariothis. Et post buccellam in/
trauit in eum sathanas. Catinus in quo
apostoli aliquē saporē actū intingūt/cōmunica/
tio est omniū passionū christi differenter ⁊ my/
stice a suis sequacibus facta. De qua dicit apo
stolus: Cōmunicantes christi passionibus gau/ 1.Pe.4.
dete. Et alibi: Si fuerimus socij passionuꝫ/eri/ 2.Cor.1.
mus ⁊ consolationū. Sed mirū ꝙ in eodē cati/
no iudas intingit: ⁊ buccella panis a saluatore
intingitur: que ꝓditori ad eundē designandum
porrigiŧ. In quo gestu hypocritarū ⁊ heretico/
rū innotescit conuentus: qui ꝑ christi passioni/
bus cōmunicare videnŧ/sed steriliter patiuntur.
Nō eñ animo cōmunicant/ꝙuis corpe multa su
stineant: nec conueniūt corde in substantia fidei
⁊ vere dilectionis/ꝙuis conueniāt in vnitate pa/
ropsidis. Per intinctū panē siue buccellā a sal/
uatore iudeqꝫ porrectam pie intelligimus ꝙ ex
eodem cathino passionū atqꝫ gratiarū exoritur
saluatio ꝑdestinatoꝝ: ⁊ ostēdit damnatio repro
boꝝ. Nam iudas non intingebat amabili volun
tate christi gratijs et passionibus nō cōmunicat
auit partitūr christi voluntate: atqꝫ dānetur/atqꝫ
damnatus ostendaŧ per partē in signum porre/
ctam/qui noluit libere participare cū toto. To/
tū bonū ⁊ oē oīuꝫ bonū est christ⁹. De quo dictū
fuit Moysi deū videre petēti: Ostendā tibi om/ Exo.33.
ne bonū. Qui licet Moysi ostēsus in carne non
fuerit/tñ sibi dicebaŧ ꝓ futuris: quia oīa in figu/
ra contingebant illis. Et partē intinctionis iu/
das in signū accepit sue reprobe voluntatis: vt
se sciat ꝑpterea ex tanta parte quisqꝫ damnari
atqꝫ multari: ꝓ qua ⁊ ꝙto obstinato aīo ⁊ acti/
one ꝑuersa recessit a christo: vt penaruꝫ ꝙtitas
culparū respōdeat ꝙtitati. Et talionis pena dif
finita in veteri testamēto/diuine iusticie talionē
ꝓ vltima punitione signabat. Et cū sic porrige/
ret panē intinctū: dixit infelicissimo iude atqꝫ ꝑ/
caci: Quod facis/fac citius. Quod verbū Joh.13
etiā latebat apostolos/credentes de ꝑparatione

pascbatis dixisse Jesum: pro eo q ipse iudas portabat oblata collegij. Sed alia intētiōe loqbat Jesus: vt postq ipse ꝑstabat in malicia irreuocabiliter indurat⁹: q̄citius possꝫ expleret tā scelaratū ꝯceptū pro tam alto mysterio. Nec mandatū aut licentiā sub his verbis credendus est iude dedisse saluator: excusatus em̄ fuisset a scelere si mandatū a christo siue licentiā accepissꝫ sed ipsum preuidēs irreuocabilē factū prestauit audaciā: qm̄ ipse christus patiētiā insupabilem tam parauerat: et festinabat ex animo ad redemptiōem olim ꝑditoꝝ etiā ipsi⁹ iude tradentis: nisi desperatiōem posuisset in obicē: q vt credim⁹ diuinū preuenit sanguinem nōdū fusum. Et feruebat desyderiū saluatoris velut amor impatiens in hūanā salutē. Jmpatiēs est ad amatū amor cū ꝓ ipso redimendo festinat ad penā: pamplius amor christi q se accelerabat ad mortem. Et volebat animō dn̄s iesus etiā corpore ipsū segregari de tam sctō collegio: q aīo iam segregatus erat. Expedit oīno vitare quē cognoscimus obstinatū. Oportet etiā presidentē q subiectoꝝ oīm aliquā cognouerit incurabilr morbidā a sanis oībus ipsā eijcere: ne aliquo interuentu aliquā maculet: q̄q oues sane palliatam morbidā nō agnoscant. Pertinax et occulta est aliquoꝝ malicia q nunq̄ publicāt mala cōcepta neforte inueniant auertentē dissuadentē puersa aut recta suadētē. Nolūt plerīq inuenire impedimenta nequicie: atq deuitāt optimos suasores: et cū nemine ꝯferūt quousq ꝑficiant mala q reproba mente saurerint. Nullus timor tam insidet sceleratoꝝ cordib⁹ q̄ malaꝝ volūtatum obicēm inuenire: Jdcirco tenent infausta silentia. Et mirū atq crudele in ꝯsyderatiōibus est: q nullū sociū habuit iudas cui manifestaret ꝯceptū exceptis ꝑncipibus sacerdotū: cū qbus male posuerat partē suā. Sed erit vsqquaq laudabile q alij apli tā fideles christo sunt cogniti q cū eis aut cū aliquo ipsoꝝ de male ꝯceptis collatiōnē facere nullo mō ꝑsumpsit. Proinde vnusqsq vbo v. t. a. morib⁹ signis talē fidē atq amorē ostēdat ad christū: vt nemo i malo eū velit hēre collegā aut secū tractare de malis. Talis sit hominū vita vt in cōsortio atq colloquio a criminosis hoībus deuitet. Boni em̄ et mali similes sibi q̄runt: dissimilr viuētes in arduis atq secretis ꝑuatis morib⁹ oīno deuitāt. Nunq̄ asism⁹ eremitā q̄rit ad homicidiū habere sodalē. Neq aliena rape appetēs fidū mercatorē inq̄rit ad furti ꝯsortium: neq morib⁹ honestis fulgētem quisq̄ consortē quesiuit ad nephas. Terret sepe maloꝝ corda solida vite: et imponit iniqs plerūq silentiū. Sed optimū est bonis vt tales sint ne ad agenda mala querant. Pessimū est malis si bonoꝝ consilia non requirunt: q: si non inuenit auertentes transit in actionē deprauata volūtas. Neq bono ꝯfidit iniqu⁹: neq q bon⁹ est sibi asciscit ad agēda ꝑuersa. Vide igitur bonorum et malorum constantiam q neq ceteri apostoli a iuda scelerato maculam aut verba maci

litia susceperunt: neq iudas ab eis vestigiū bonitatis accepit. Accidit plerumq vt ventus mutetur a ventis. Sed bonoꝝ constantia maloꝝ vero ꝑtinacia verius dicit. Nec segnicia scribendi ꝑtermittendus est intellectus alter quē ꝑtinēt verba festina. Consueuerūt nōnulli vltra q̄ dici queat festinare ad mala peccanda: cū vero fuerit satiata volūtas et actio pessima cōsummata: penitentia iusta deduci deplorare mala commissa et fragilitatē labentem sibimet in malis actibus maledicere resculpere spm̄ et aspirare in lucem tenebras mentis agnoscere qbus tenebantur inclusi fatigari suspirijs atq singultibus pectus tundere corrigere quod perperam commiserunt et indulgentiam fusis lachrymis postulare. Quo sensu iude dixisse pie credimus saluatorem: Postq̄ non reuocaris non te penitet quod facis: fac citi⁹ vt peniteas celeri⁹: vt mēs nūc ceca pacto malo ꝯspiciat: et cōmissum scel⁹ q̄ fuerat graue cognoscat. Meli⁹ em̄ esset quod cunq conceptū malū ꝑficere statimq rationabiliter penitere q̄ obstinata mēte atq impenitēti corde ꝑseuerare in malo: sicq transigere dies vite. Nullus tamen ex hoc male agendi presumat audaciā sub spe penitentie sic future: potius anteq̄ faciat resipiscat: qm̄ si ante maleactum sic obstinatur volūtas vt male agendi penitus seq̄tur facultas: plerūq fit vt post actum dei vltione iustissima penitendi nō sequatur habilitas: aut ꝑ subitam subtractionē a vita seu ꝑ iustā induratioñez in anima. Etiam forte saluator his verbis prout ex alijs voluit a suo malo auertere proditorem cum dixit: fac citius: vt iudas velut in mente territus expauesceret ꝑdere omnia ꝑscientem et tam libere pati volentem. [Sed post buccellam acceptam introiuit in eum diabolus:] non de nouo sed vt omnino motibus omnibus corporis atq cordis agitaretur in malū: donec christus traderet in manibus peccatorum: et ab eis in mortē velut vn⁹ de numero peccatoꝝ. Seua et obstinata malicia non dormit nisi suppliātet: et ex irrogatis bonis atq impensis amplius seuit et inuisibilibus crescit augmentis. Jn corrupto stomacho corrumpunt etiaꝫ boni cibi: sic in anima obstinata oīa vertuntur in malum. Delectabilis lux ad periculum est languentiū oculoꝝ: et sana doctrina desperate menti. Nihil profuit iude vt reuocaret a malo: et bona diuina venenum sunt anime cōtumaci. Non potest sisti lubricus animus: et si ad horam sisti reconuertit donec naturalē vias inueniat aut detur ex arte vnde labatur: sic anima ꝑtinax nullis argumentis vrgetur. Ecce sceleratissimo ita iude doctrina et buccella successit in peius: vt a diabolo ꝑampli⁹ teneret atq agitaretur ad malum. Proinde si buccella indigne suscepta diabolo ampliorē in iuda prestitit potestatē: quid ergo faciet corpus sacꝝ indigne susceptum? Que ꝑsumptio diuina ꝯtingere vbi mētis purgatio nō affuerit? De eo quod ad potū i hac cena positum fuit a saluatore sic legim⁹ di Joan. 13.

ctū: Mēsura bibēdi potu redundās accepta in
manibus saluatoris/aplisq; porrecta est cum
Luce.22 hac adiectiōe vboꝝ: [Accipite et diuidite
inter vos.] Potus ad intelligētia ꝛ sapiam
ptinet: iuxta illud: Et aqua sapie salutaris pota
Eccle.15. uit illū. Que intelligētia diuisa est in hoib⁹: qa
ali⁹ magis ali⁹ minus intelligit/aut sapia fulget
Diuisiones graꝝ ꝛ donoꝝ ꝛ opationū ꝛ reuela
tionū sunt: idem vo dñs. Magis aūt noluit ip
se manu ppria ppinare aplis: sʒ vt diuiderēt ip
se porrexit. Quia vetera terminatur⁹ aduenerat
ꝛ superueniētib⁹ nouis pijciēda sunt vetera. Nec
se bibituꝝ vltra prestatus est de hoc genimine
vitis: nisi nouū in regno eccſie quā fundabat.
Ut nobis oīno in argumētū vite agēde fiat: vt
nunq̄ repetamus/sʒ resculpamus antiquā pre
mentē ꝯsuetudinē: nec vltra velimus intētōe ac
morib⁹ iudaismū agere cū iudeis actib⁹ extrin
secis intēdētes/ꝛ interiora dimittētes: qbus in
amorē ꝛ intelligētiā inuisibiliū aīa raptā facit:
sʒ in nouitate oīs christiana sustinet intētio.

Joan.13 Phase dñi celebrato/ad humilia pro
cedit impiosa/sed hūiliata maiestas.
Nā [surgens a mensa vestimē
ta deponit: pcingit se linteo: aquā
mittit in peluim: ꝛ ad lauādū aplicos pedes ge
niculādo iclinat:] vt oīno excedat oēm intelli
gētiā: ꝛ in stuporē mētes inducat: ꝛ qcqd esse po
test consyderationis/ in admirationē suspēdat
q̄ deus eternus ex tempore homo/rex regum et
dñs dñantiū/ vniuerse creature dñs/ ante illos
plebeios pedes ipsum pdituros/ꝛ post modi
cum negaturos/se ad lauandum voluerit incli
nare. Surgit qdem a mensa veteris paschatis:
Nec sedendum amplius in mensa mosaica/sed
ad euangelicam residendū. Surgit a mensa na
ture/in qua comedimus domino bona visibilia
ꝛ inuisibilia: sed vtinam cum agnicula innocen
tia. Uerūtamen ad eandem mensam residebat
eucharistiam sup omne beneficium pacturus:
vt ostendat qm̄ cum gratiarūactione bona na
ture oportet omnino pcipere: ac etiaʒ quicquid
in nobis a nobis insurgit/in vsum gratie inuisi
biliter ordinare. Illa christi surrectio a mensa
veteris paschatis ad intelligentie altitudinem
animum subuehit: vt ad intelligentiā animus
surgat. Surgit nempe intellectus a mensa scri
pture veteris: cū preter literam aliquid altius at
q; latens sub illo velamine plus intelligit. Tūc
surgit cum per fidem se in altissimas intelligen
tias tollit. Ue iudeis/q̄ ad mensam veterē ad
huc sedent. Tunc etiam a mensa veteri surgi
tur/cum quod intelligimus fieri posse morale/
ꝛ in mores actu transferimus. Panis doloris
atq; laboris fuit omnis panis aut vita/merito
primi delicti ab Adam vsq; ad christū/tam in
mensa nature/q̄ in mensa moysaice legis. Sed
Psal.126 p pphetam dñs dicit: Surgite postq̄ sederitis
qui manducatis panem doloris. Surgite in no
uitate vite ꝛ intellectus. Surgite intelligētes in
veteri lege multis enigmatib⁹ fuisse dñm iesuʒ
christū/corpusq; mysticū eius. Surgite ad acti
onū/q̄ comedistis itelligētie panē. Panis est
doloris/panis intelligētie: nam mēs laborat an
q̄ intelligat. Dis vo labor ppemodū generat
dolorē. Sed labor mētis dū ipa conaꝛ aut q̄rit
aliqd intelligere: tādiu dolorē geminat atq; mul
tiplicat/quousq; ad rei q̄site intellectū lucide ve
niaꝛ. Postq̄ ergo māducauerimus hūc panē/
q̄ cū dolorib⁹ pascit mētem: a mēsa surgēdū est
in actionē: vt mēte aut corpore aut vtroq; quod
legimus sit actiuū. Frustra est intelligētia sctā
rum scripturaꝝ/q̄ fidēter ꝛ debite reduci debent
ꝛ pñt: si nō reducanꝛ ad actū mētis ꝛ corporis/aut
alteri⁹ reliquo ipedito. Ad altissimā consyde
rationē hec christi surrectio suos sequaces inui
tat: vt oīm bonoꝝ a deo datoꝝ/ꝛ oīm mysterio
rū eius a creatione reꝝ vsq; in pñs diligēti con
syderatōe phabita/in gratiarūactionem surga
mus. Uestimenta deponit ineffabilis humilita
tis mysteria: non omnino vt nudus remaneat:
sed q̄ officij erant/siue pallium exterius. Inter
dū siqdem exteriorē ornatū signoꝝ aut morum
oportet deponere in ostensione vtutis: nec sta
tū expedit pferre/sed postferri vtuti. Nulli⁹ sal
uus factus est ex statu q̄ ad psonā accessit: sed ex
vtute quā gessit in aīo: quā in moribus diligen
ter cōpleuit. Utilior immo ipa sola expediēs est
vtus ad salutē ppriā/q̄ palliū imo nō palliū: q̄
mitra immo nō mitra/q̄ oleū sctm̄ immo non
oleū sctm̄/q̄ cōsecratio immo nō ꝯsecratio/q̄ se
des immo nō sedes/q̄ pōtificalia immo nō pō
tificalia/q̄ sacerdotalia immo nō sacerdotalia: q̄
qdem sine ppria virtute nō psunt his q̄ defe
rūt aut agunt: neq; his q̄ suscipiūt. Sufficiens
vero virt⁹ nosciꝛ ad salutē/ꝛ sine oībus. Nō em̄
ex eo q̄ qs refulget in oculis alioꝝ/aut pest/aut
dignitatis titulo insigniꝛ: sed ex merito ꝛ mise
ricordia christi/ex ppria virtute salutē nanciscit
Ut audacter affirmem/etiam celebratōem mis
saꝝ ꝛ cōsecrationē corpis christi/sine ppria vir
tute ad salutē prodesse non posse. Nemo qꝫ pre
est/virtutē ꝛ actū elimmet: immo ē amplius vir
tutibus in animo ꝛ actibus insistēdum/quo ad
eam altior status accessit. Et expeditum expe
dit fieri/bona libere opari volentē. Unde salua
tor vestimenta deponit/vt nihil sit impediens
ad virtutē. Sed ista ꝛ nunc resumpsit: vt etiam
in statū qui ad eum accessit/se tollat. Precingit
se linteo dñs ꝛ saluator ad nitiditatem sui ꝛ in
abstersione abluēdoꝝ: vt sic alios lauet aut ter
gat/ne seipm commaculet. Uigilent q̄ psunt: vt
taliter alios adiuuent/ne seipos periculis pec
catoꝝ exponant: ne dum alios abluūt aut ter
gunt/ipsi turpentur. Nemo enim teneꝛ alios
spūalibus periculis adiuuare/nec alijs militare
cum anime detrimēto. Turpis est actio que tur
pat auctorem. Et q̄uis sit aliqua actio q̄ debito
artis ꝛ corpis turpat artificem: expectatio lucri
tolerat turpitudinē: ꝛ gaudet anim⁹ in turpitu
dine corpis propter lucꝝ. Sʒ nullū lucꝝ vbi est
turpitudo pctī. Proinde cū detrimēto anime

salutisq̄ periculo/aliorũ vtilitatibus nullus in-
tendat. Primo nempe cautele linteo precin-
gat se anteq̄ abluat ⁊ tergat alium: qui aliorũ
quomodolibet curã susceperit abluendi siue ter
gendi. Licitũ est omnib⁹ corpa p̄ salute pone-
re animarũ: vt ita incũctanter affirmem/etiã p̄
ximorũ. Animas v̄o exponere ad pctm̃/est iu-
ste oib⁹ interdictũ. Nec fallat legẽtes ista sñia:
Joan.15. quã protulit dñs ⁊ saluator: Maiorẽ hac dilectio
nẽ nemo habet/vt aiam suã ponat q̄s p̄ amicis
suis: qm̃ aia ibi ad p̄parationẽ moriẽdi/aut aia
p̄ vita intelligit̃: nõ q̄ ad peccandi piculũ alicu-
ius aia disponat̃. Linteo albo p̄cinxit se dñs:
vt puritas sit in actiõibus nostris: ⁊ vna ⁊ eadẽ
mũdicia sit que persone insistit/⁊ alijs prodest.
Linteo saluator p̄cinctus ad p̄cinctionẽ virtu-
tis cõmemorat: quã pphetauerat propheta-
Psal.92 eximius dicẽs: Dñs regnauit: decorẽ indutus
est: indut⁹ est dñs fortitudinẽ ⁊ p̄cinxit se. Alia
translatio addit/virtute. Omni virtute christ⁹
p̄cinctus erat: quod est sine cunctatione creden
dum: Sed nos virtute p̄cingi debere premon-
strat/anteq̄ ad proximorũ obsequia proceda-
mus: nedũ seruimus in necessarijs proximo/in
magis debit̃ displiceam⁹ deo: ⁊ dũ aliene intẽ
dimus perficiẽde virtuti/propriam nosipsi pda
mus. Et ne incidamus in illã maculã/quam in
alijs affectamus abstergere. Sepe nãq̄ incau-
tis accidit velut minus peritis medicis: vt de
sanie aut de sanguine quẽ abstergũt/ipsi sorde-
scant. Et in festiualibus indumẽtis suscipiunt
maculas/que cautela lintei p̄uenire nescierũt.
Nec legentẽ aut auditorẽ moueat: q̄ scilicet desi-
gnatur in linteo puritas/siue mũdicia: que tur-
pitudinem in seipsa suscipiat. Nam si mũdicia
est aut puritas/quõ turpat̃? Si turpat̃/quõ mũ
dicia siue puritas? Sed quod exterius agit̃/ad
interiora referendũ est. Vna ⁊ eadẽ v̄tus caute
lã habet ad possessorẽ/⁊ vtilitatẽ ad proximum.
Virtus enim nec dici põt/q̄ incaute procedit.
Primo virtus tuet̃ agentẽ/q̄ inferat alij vtili-
tatẽ. Aut eodem momento vnum ⁊ reliquũ agi-
Joan.13. tur. [Deinde misit aquã in peluim.]
Gratiã videlz posuit in mẽsura: vt vnicuiq̄ tri
buat̃ s̄m mensurã donationis eius/⁊ fidẽ ⁊ alia
rũ capacitatẽ virtutũ: aut s̄m vtilitatẽ ⁊ augmẽ-
tũ ⁊ corporis mystici saluatoris. Peluis vas est
ab eo dictũ/q̄ ibidẽ pedes lauant̃. In instrumẽ
tũ aptũ lauatiõi/saluator fundit aquam: vt ex ol
tempore sit aptitudo virtutis. Gratiã ante ho-
mines effundit dñs iesus christus/qua lauent̃
a maculis peccatorum: vt magne sordes ⁊ par-
ue lauari vsq̄ ad nitiditatẽ possint: aleq̄ mun-
dari a fecibus sup̄inductis sup̄ primã creationẽ
ipsarum/⁊ in regeneratiõe sancta facta p̄ aquã.
Sapientis mũdat ⁊ lauat ab ignorãtia intelle-
ctum. Et aqua sapientie qua potantur electi: in
peluim mittit̃: vt discipulorum pedes lauent̃: vt
omnia fiant in sapientia salutari: nõ in sapien-
tia hoim euacuanda p̄ illam. [Cepit nem-
pe lauare discipulorũ pedes.] Vide
te profundissime humilitatis insignia: q̄ diui-
na maiestas apostolorũ pedib⁹ inclinat̃: ⁊ geni-
culat añ hoies de⁹: añ pctõres sanctitas/añ in-
iustos iusticia/corã mortalib⁹ immortalis/ante
creaturã creator/sol añ stellas/lux añ tenebras/
dies añ horas. Et lauat genuflexus oim rex re-
gũ ⁊ dñs dñantiũ: vt nulli⁹ creature tanta possit
esse humilitas/qua saluatoris nõ sit ipa p̄fundi
or. Et oibus spes ineffabilis/immo inestimabi
lis p̄rogatur donãde indulgẽtie pctõꝝ/atq̄ fu-
ture glorie: cũ ad humanos pedes in seruile at-
q̄ laboriosum obsequiũ saluatorẽ oim intelligi
mus inclinatũ. Ad sciendũ etiã nos cõpellit
quãta sit inherẽs macula/q̄q̄ tenaciter hoibus
inhereat: ad quã diluẽdã/diuina manus acces-
sit: quãta etiã erat in ima depssio/ad quã se incli
nabat altitudo diuina. Syndicatio v̄o noie nõ
solũ pro seipis/sed pro toto hũano gñe/hoc ob
sequium apostoli susceperũt. Ad intima cordis
ascẽde tu q̄ audis: aut has actiões legẽdo ⁊ cre
dendo intelligis: ⁊ vide si potes/q̄ lotor/q̄s lo-
tus: quãta differẽtia p̄sonaꝝ/q̄nta cõueniẽtia di
lectionũ. Quod ⁊ Petrus stupefact⁹ agnouit:
vbi ordinẽ rei geste p̄mo texamus. Venit iesus
velut minister ⁊ famulus in obsequiũ p̄paratus
p̄mo ad Symonẽ Petꝝ/tanq̄ ad verticẽ apo-
stolici chori: p̄ quẽ ⁊ in quo aliosvolebat instru
ere. Nã oẽs renuissent vt Petrus/nisi fuissent
in ipo p̄docti. Quem cum Petrus ante se genu
flectentẽ humiliter conspexisset: mente territ⁹/
quasi p̄ excessum expauit dicẽs: [Domine/
tu mihi lauas pedes?] Quis tu/quis ego
quis tu/quis mihi? Tu deus mihi hoi? Tu crea
tor mihi creature? Tu iustus mihi iniusto? Tu
dñs mihi seruo tuo? Tu beatus mihi misero?
Tu magister mihi discipulo? Tu imortalis mi
hi morti subiecto? Tu dñs angeloꝝ/pedes laua
bis plebeiorũ? Quis tu: q̄d mihi: q̄d tibi ⁊ mihi?
Agnouit Petrus altitudinẽ/quã in christo fue-
rat añ cõfessus dicẽs: Tu es christus filius dei
viui. Nolebat ex hoc pati manũ saluatoris/pe
dũq̄ suorũ contactũ: ignorans in hoc altitudi-
nẽ diuini consilij/sup̄ mysteria diuine instructi
onis/nostreq̄ salutis. Nec videbat inter tã dif-
ferẽtes veras cõueniẽtias aptas: vt deus q̄uis
homo verus/hoiem puꝝ ablueret etiã cũ adne
xo peccato. Sed cõuenientia nõ erat apta debi
to aut iure iusticie: magis vero iure diuine mise
ricordie pandebat̃: quã ineffabilem adhuc Pe
trus perfecte non nouerat: idcirco se denega-
bat ab illa maiestate lauari. Cui christus e regi
one respondit: [Quod ego facio tu ne-
scis modo: scies aũt postea.] Quid ve
ro ista responsio sonet/intentissime audiam. In
compꝛehensibilia sunt iudicia eius: ⁊ inuestigabi Roma.11.
les vie eius. Hoc apl's ad Romanos clamat.
Et alibi: Quis nouit sensum dñi: aut quis consi
liarius eius fuit? Quasi dicat: Nullus. Multa
etiã sunt que anteq̄ fiant/in cognitionẽ nõ veni
unt/nec dũ fiũt: veniũt aũt cũ iã facta sunt. Et si
nõ ilico/saltẽ tp̄e p̄gruo. Et si veniũt/ raro per

modū ꝙnis facta noscant: q̄ pñtis speculatōis nō sunt. Sz quod Petro r̄nsum est, ꝑsciamus. Quod ego facio, tu nescis mō. Quare pedes lauo, tu nescis mō: q̄re sic me humilio, q̄re genuflecto añ vestros pedes, tu nescis mō. Quō tu nescis? Quia nō cōp̄rehēdit naturalis creatura suo sensu gesta creatoris. Actōes sue infinite sunt rōnis. In seipso sunt: eterne nō sunt. Nulla cā exterior mouet immutabilē deū. Nescit ab hoīe q̄d opat incomp̄hensibilis de⁹: q̄ opandi rōnes infinitas habet. Sed post ignorātiam sequit suo tp̄e certa scia. Vñ adiecit: [Scies aūt postea.] Quid scies? Quod quicquid feci aut faciā, in hoc natura ⁊ ineffabili ordinatiōne subsistit. Quod aūt ad effectū salut aut eruditionis, aut imitatiōis p̄ nobis gestū est: quod in sequētib⁹ saluator adiecit dicēs: [Exēplū enim dedi vobis: vt quēadmodū feci vobis, ⁊ vos alijs faciatis.] Magno documēto ꝑstruimur, ne velimus dei sciam ⁊ p̄uidentiā p̄uenire sciēdo: sed subdi mandatis ⁊ directiōib⁹ eius: ⁊ rex sciam expectare in p̄finitōibus eius. Nostr̄ em̄ est semꝑ obedire. Semꝑ aūt scire nō spectat ad nos: neq̄ omnia nosse. Tp̄a sciar̄ et rex in sua ptāte atq̄ in sua p̄uidētia indubitata ɔsistūt: in q̄bus s̄m eius p̄uidētiā thesauri apiunt scie: ⁊ res geste in noticiā veniūt. Et in acti-
Actu.1. bus apl̄oꝝ legit: ꝙ discipulis interrogātibus de ɔsummatōe seculi, seu de restitutiōe in integrum israeltici regni, respōdit: Nō est vestrum nosse tp̄a vel momēta q̄ pater posuit in sua ptāte, scz anteq̄ fiant: post factionē v̄bo in noticiaz
Matth.24. veniūt. Et in euāgelio: De die autem illa nemo scit: neq̄ angeli eius neq̄ filius. Adoremus diuina mysteria ⁊ altissimas actiōes: ⁊ ne velim⁹ oīa temeritatis ausu comp̄hendere. Nō em̄ ad petrū ascribit ignorātia: vt in lumine fidei roboremur: immo aliq̄d indulgētie gerit ignorare, vt p̄fectius assistat credulitas. Nempe scientia de iure fidei subtrahit: vt si tota scia p̄ueniat, eius de quo venit tota fides deficiat. Mereri nūc p̄ fidem magis, ꝙ p̄ sciam expedit. Idcirco saluator ignorantiā ponit in Petro: vt in fide mereat. Quod ego facio tu nescis mō: in posterum sciam pollicēs: Scies autem postea. Dixerat supra symon Petrus: Dñe tu mihi lauas pedes? Recōuertit v̄ba saluator: Tu nescis mō. Tu creatura, tu homo, tu petōr, tu viator, tu nebulis ignorātie obuolutus, tu in p̄rimo negaturus nescis mō: ꝙ ego creator deus ⁊ homo, iustus comp̄hensor, omnia ɔfessurus in cruce coram diuino atq̄ paterno conspectu, suos in veritate fideles facio. Tu nescis modo: q̄ temp⁹ ignorātie, tp̄us peti, tp̄s negatiōis, tp̄s p̄ditōis tempus tenebrar̄, tp̄s imp̄fectiōis, tp̄s belli et
Eccle.3. ⁊ ineffabilis pugne, tp̄s merēdi per fidem. Oīa tempus hn̄t: ⁊ scia tp̄us habet. Omnia tempus hn̄t q̄ suis spacijs transeunt vniuersa sub sole. Sub quo sole? Sub sole iusticie, sub sole intelligibilis lucis: sub sole ineclipsabili vllis interpositionib⁹ lune. Sed si oīa tp̄s hn̄t, quousq̄ pro tēdit postea: pro eo quod dicitur: Scies aūt postea? Quousq̄ in eodē loco sp̄ūssctūs aduenit doctur⁹ apl̄os oēm infallibilē veritatē. Bonū igit est in oībus prouidētiā expectare diuinā: ⁊ eius etiā fide p̄ficere volūtatē. Sed Petr⁹ volūtatē suā, christi altitudinē in sua mēte ptractans credēs se humilitate munitū: ex ip̄a itex denegatiua v̄ba depromit dicēs: [Nō lauabis mihi pedes in eternū.] Quo sp̄ū agit pe- Joan.13
trus, q̄ v̄bis ɔtēdit cū dn̄o: repugnatq̄ actu humilib⁹ actōib⁹ ei⁹? Quia p̄sumptōe cū autore vite ɔcertat? Vñ ista rebellio? Nō ex malignitate, sed ex humilitate denegat se lauari. Sz est ne bona ista humilitas, que diuinis audet ptraire sententijs? Et bona videbat symoni se taliter humiliāti: sed melior virtus inferebat a christo aliter decernenti. Nam saluator intulit: [Si non lauero te, nō habebis partē mecū.] Ut discam⁹ ⁊ regula infallibili teneamus, melius ē alijs ꝙ in seipso humilē fieri: ⁊ alij ꝙ sibi etiā in virtutib⁹ ⁊ virtuosis actibus credere penitus, dico securius. Ecce humilitas sub diuersis respectib⁹ certat. Adest petro humilitas vilitatis qua sibi p̄pa cognitōe vilescit. Adest hūilitas indignitatis: qua sibi tactu saluatoris ⁊ tanto mysterio apparet indign⁹. Adest humilitas cōparatōis: qua christo deo comparatus se deiecit in nihilū: qua p̄actus dixit: Domine tu mihi lauas pedes? Sed humilitas alio respectu cortāgit, ⁊ timoribus pulsat: scz credulitatis ⁊ obediētie q̄ irrogat a christo: q̄ lauare vult: q̄ verbis petr̄ alloq̄t vt assentiat lotiōi. Una eligitur altera indicitur. Una est in seipso: alia sub alio. Una de p̄pa volūtate: altera de alteri⁹ voluntate procedit. Una nihil certū hz in p̄mio siue promissiōe: altera sub interminatiōe sepatiōis eterne iubet, cū addit: Si nō te lauero, nō habebis partē mecū. Quid ergo faciet anim⁹ inter has angustias ɔstitut⁹? In hoc faciat quod fecit ⁊ petr⁹: q̄ v̄bo ⁊ actu se lauandū p̄buit saluatori dicēs: [Domine nō tātū pedes, sed et manus et caput.] Expedit oīno qui a christo nō vult fieri anathema, magis ꝙ sibi superiora ⁊ meliora credere decernēti: neq̄ in bonis sue aut p̄pe autoritatis fieri: ⁊ nihil firmamare in ip̄sis quod propter meliora nō fiat, maiori directiōe postposita. Multos em̄ decepit regulatio p̄pe volūtatis: nō solū in malis aptis, sed etiā in manifestissimis bonis. Duo enī vitia q̄si filia sunt, q̄ sepe tetigimus: diuertentia oēm aīam cui adherēt, a tramitibus veritatis. Unū est regulatio p̄pe volūtatis: aliud est reputatio p̄prie mētis. Unū p̄ obediētiā solū: alter vero p̄ virtutū p̄peratē ⁊ p̄ alteri⁹ ɔpatōes factā sepe corrigit. Regulatio p̄pe volūtatis ē a seip̄a directio ⁊ actio mētis ⁊ corporis. Cū q̄s sibi fecit normas ⁊ regulas speculandi ⁊ diligēdi ⁊ intelligēdi ⁊ opandi: nec nouit aut secut⁹ est scripturar̄ testimonia, nisi prout sue ɔcordauerint volūtati. Nec patr̄ credit decretis: nisi ea videt a p̄prijs p̄sumptiōib⁹ nō esse diuersa.

Non credit a ppria volũtate regulatus aliorũ
dictis/nisi ab eo fuerint ante puisa. Magis vult
oia in sue imaginatõis cõcordiã deuenire/ꝙ ip
se velit cõcordare cũ ceteris. Et dur est talibus
alijs credere/atqȝ a phibitis resilire. Nunꝙ ve
ro hmõi vitiũ aliter ꝙ p fidẽ alteri pstitã/ꝛ fide
lẽ obediẽtiam abrogat. Credit eñ se meliora in
suis directõibus decreuisse. Hoc eñ vitio mul
ti laborant/quo q̃si laborabat ꝛ petrus. Sed su
pior ẽ obediẽtia correptꝰ/totũ se mutãs ꝛ offe
rẽs ad corripiẽtis iudiciũ. Reputatio ãt ppꝛie
mẽtis est credita ṽtutis aut alicuius bonitatis
possessio: nõ inherẽs/aut supra aliũ existimãtio
Reputauit se quispiã foueã humilitatis habi
tare: ipsius certa consyderata pprietas videri fe
cit oino contrariũ. Et sic est de ceteris ṽtutibꝰ
diffinire: que q̃uis inesse credant/cum ipsarũ
consyderat pprietas/retundit qui psumebat.
Et ppriam reputatõem deiecit sepe veritas pa
tefacta virtutum: que presumentem latebat. Cõ
paratio cum in experientiã venit similiter ipsaȝ
deiecit. Multi super alio scientia/memoria/in
telligentia/fortitudine/ atqȝ virtute aliqua pre
sumpserunt: cum vero qualitas participata eq̃
liter aut ab vno p magis/ ab altero p minus no
ta fit psumenti/confundit: quia inuenit equaleȝ
aut forte superiorem in virtute/in qua se altum
reputabat excedere. Multi fortes athlete de
proprijs viribus sup alios psumpserunt: ꝛ talis
reputatio inherebat vt non crederent similem
inuenire. Qui cum comparatione cum alijs prop
as vires fuissent experti/erubescentiã passi sunt
qm similes aut valentiores per experientiã in
uenerunt. Proinde corrigamus nos ex iudicio
sanctiori/sicut semetipsum correxit simon petrus

Nunc aũt ad ordinẽ rei geste reuertamur.
Adiecit secundo contradicẽdo petrus: Non la
uabis mihi pedes in eternũ. Non corrigitur p
pria regulatio atqȝ reputatio in pluribus homi
nibus solis ṽbis. Firmat regulam ppriã petrꝰ
nõ p die/nõ p hebdomada/nõ p mẽse/aut ãno
aut tpe magno: sed velut excessum passus addi
dit in eternũ. Bene loq̃tur p excessum: cum tpa
lis de fieri aut nõ fieri desanxit aliq̃d in eternũ.
Firmatur aliq̃d in eternũ pprie volũtatis decre
tũ: qꝛ quod firmat/creditur esse bonũ. Magna
discipuli audacia q̃ cum magistro psente nõ di
scẽndo aut interrogando/sed sua psumptiõe cõ
tẽdit. Siq̃dem plerũqȝ accidit vt quod existima
mus potioris esse virtutis/ christus aliter sepe
decernit. Credebat eñ petrus hoc oino debere
pferri: vt ipse homo humiliatus christũ deum
ꝛ hoiem humiliatũ se lauantẽ pꝛinus recusaret
Sed christus melius p petro nouit/vt suis di
rectiõibꝰ obediret. Semp sane christus ad me
liora suos puehit sectatores. Qui cum anathe
matis interminaret iudiciũ: petrus territus mẽ
te totus expauit: omnia voluntati offerens sal
uatoris. Exhorruit verbum: Si non lauero te/
non habebis ptem mecum. Dicebat intra se pe
trus: Omnia reliqui etiam meipsum/vt partem
habeam cũ Jesu: immo totũ Jesum in eternuȝ
possideam. Totus ab oibus electis habet chri
stus in gr̃a: totus habebit in gloria. Ipsiꝰ pos
sessiõ non minuit ex consorte: aut numerosita
te consortum: nec ipsorum paucitate aut nulleitate
augetur. Hoc in sole materiali sensibili exem
plo videmus. Quid est ergo quod dicit salua
tor: nõ habebis partem mecum? Non accipit
hic pars p compatione aut distinctiõem ad to
tum/aut p dimensione parili: sed eo sensu acci
pit quo q̃s cum aliquo pticipium habȝ ꝯuersa
tionis ꝛ morum ꝛ vite. Sed id quod improperati
ue de pctõribus dicit: tu vero cũ adulteris por Psal. 49.
tionẽ tuã ponebas: etiã eo sensu dicit/quo quis
vnũ ex oibus elegit. Quo sensu loquebat Da
uid: Dñs pars hereditatis mee. Et Hieremias Ps. 15.
Pars mea dñs dixit aĩa mea: propterea expe Treno. 3.
ctabo. Sic etiã petrus supra dixerat p se/ac in
nomine oim aplorum saluatori: Ecce nos reliqui
mus oia/ꝛ secuti sumꝰ te. Quasi dicere voluit: Mat. 19.
De vniuerso nihil volumus nisi te: q̃ oia ꝯdidi
sti: q̃ es oia in oibꝰ: quo habito nihil deest. Vñ
cũ dicit: nõ habebis ptẽ mecũ: nõ erit tua habita
do mecũ. Mecũ eñ ptem hȝ minister q̃ perficit
meã volũtatẽ: ꝛ sequitur me/nõ se in directiõibus
vite agẽde. Nam qui suam etiã in bonis nõ me
am sequit voluntatẽ/fieri anathema meretur.
Quanta igitur erit pena multandus q̃ audaci
malicia q̃ inter deum ꝛ hoies separãt/pctã cõ
mittit: q̃si de sepatione terret qui placere deo de
ṽtutibus credit? Sibi sit beatus/q̃ sibi ex suis
actibus placet: partẽ cum christo nõ habeat/q̃
christo ex toto nõ credit. Sed qui cum christo
ptem non habet/erit cum demonibꝰ portio eiꝰ
Melius esset nõ pdijsse ad vsum/ꝙ partẽ non
habere cũ christo: qui a deo vniuersorum cõsti Heb. i.
tutus est heres: ꝛ per quẽ facta sunt secula. Nul
la in inferno aut vbilibet grauior pena/ꝙ cum
christo habere diuortium: quod pro seuiori tor
mento christus inobediẽtibus interminatus E
ꝛ nihil adeo timendũ ꝙ etiã modicum separi a
christo. Quam Paulus ne fieret/pponderabat
omnibus generibus tormentorum/cum dicebat:
Quis nos sepabit a charitate christi? ꝛ que se Roma. 8
quunt: vbi hoc loquit ad Romanos. Proinde
Petrus nõ tm̃ pedes/sed manus ꝛ caput offert
humilime lotioni. Cui christus nõ tãta indige
re declarat dicẽs: [Qui lotus est/non in
diget nisi vt pedes lauet: et est mũdꝰ
totus.] Baptismũ aplorum hic cõmemorare
videt. Nam q̃uis aliqui baptizati fuissent ba
ptismo Joãnis: suo baptismo apostolos oẽs ba
ptizauit christus. Proinde dicit: qui lotus est.
Sed si lotus est/quõ indiget vt pedes lauet? Si
ho indiget/quõ lotus est? Ac p hoc aliq̃d aliud
pter lr̃am oportet inspicere/seruata lr̃e veritatẽ.
Innuit nempe hoc ṽbo saluator/ꝙ q̃ semel ba
ptismo suo baptizatus est/iterum baptizandus nõ
est: q̃uis affectꝰ impuri etiã in baptizato rema
neant/q̃ designant in pedibus a saluatore lauã
dis. Pedibus itur/currit ꝛ sistit: ꝛ super ipsos

quiescit corporis tota moles. Sic affectibus su
is vnusquisq₃ mouetur/festinet ad aliquid: sic in
aliquo velut in basibus/sic in affectibus agẽda
hoim vita fundat. Quos lauari expedit diuinis
manibus: non enim nisi diuina manu pōt ho-
minū purgare affectus. Afficiūt enī sepe hoies
passibiliter ꝛ vitiose/vt in pluribus vsq₃ ad mor
tem ꝑseueret maculata dilectio. Et si nō in illis
turpibus impudicis actibus/saltem in alijs ad
vsum vite spectantibus vltra debitū ligat affe-
ctus: qua ligatione manet impur⁹. Sola ergo
diuina est manus q̄ affectū eradicat/lauat ꝛ pur
gat. Proinde purgato affectu/mūdicia tota re-
fulget. Hoc p̄ seipm̄ efficit christus iesus/quod
Esaie.1 p̄ Esaiam ań p̄dixerat: Lauamini/mundi estote
auferte malū cogitationū vestrarꝫ ab oculis me
is. Lauat ergo illa impiosa maiestas in forma
serui aploꝝ ꝛ plebeioꝝ pedes ań illos ꝓfundis
Ephe.4 sime inclinata. Et s̄m mensurā gr̄e atq₃ donati-
onis eius vnūquēq₃ ꝓfudit. Quod aūt pedes la
uandi ꝛ loti nō absurde intelligant hoim affect⁹
atq₃ intellectus: aliaꝝ scripturaꝝ sententias ve-
lut stellas sup̄ istam fulgentes inspiciamus. In
Joan.29 quit Job de pedibus suis: Quando lauabā pe-
des meos butyro? Pedes butyro lauant/cum
vnctione spūssancti vnguntur affectus/atq₃ do
centur hoim intellectus: sicut Joannes in ca-
1.Joā.2 nonica sua dicit: Unctio docebit vos de omni
Cant.5 bus. Et sponsa dicit: Laui pedes meos: quō in
quinabo illos? Laui a sordibus terrenoꝝ affe-
ctuū ꝛ ab erroribus intellectū atq₃ sciētijs sterili-
bus: quō ergo id est/nō inquinabo amplius il-
los. Et de pedib⁹ aīaliū q̄ vidit ꝓpheta Ezechi
Eze.1 el/scriptura dicit: Pedes eoꝝ pedes recti. Recti
pedes recti affect⁹ sūt atq₃ itellect⁹. Illi vt p̄ter
diligēda ꝛ aliter q̄ diligēda nō diligāt. Illi vt p̄
ter q̄ intelligenda ꝛ aliter q̄ intelligēda penit⁹
intelligere oīno non q̄rant. Multa sunt adhuc
exēpla scripture: sed quātū possum⁹ comite pgi
mus. Sed sequēs sentētia dubijs ꝛ mori-
Joā.13 bus aīam nostrā fodit. Ait eñ: [Et vos mū
di estis/sed non omnes.] Quā euāgeli-
sta suoꝝ verboꝝ supplemento declarat dicens:
[Sciebat enim quis nam esset qui
traderet eum. Propterea dixit: non
estis mundi omnes.] Nullus mūdatus
erat a semetipso: a christo mundatore mundati
erāt. Quare nō omnes mūdati erāt? Acceptor ꝑ
sonarum christ⁹ nō erat. Quare illos/ꝛ nō illum
ꝓditorē mūdauerat: q̄ mūdare magis īdigebat/
p̄ eo ꝙ culpa turpior eū fedauerat: q̄ iam apti-
tat⁹ erat prodere dñm ꝛ mgr̄m? Sꝫ ꝙ iudas mū
datus nō extitit/obstinatio fuit inde: nō negligē
tia saluatoris. Nemini aufert saluator quā de-
dit hoib⁹ libertatē: nec quēpiā violētat ad bonū
Nō potētia violēta/sꝫ suasione saluator vtit cū
vocādis atq₃ vocatis. Sed altior est s̄nia omnē
terrēs humanū intellectum: q₃ nihil vult quod
nō possit: nihil pōt quod nolit. Ac per hoc nihil
causatiue aut occasionał'r est a saluatore inde p̄
rogatū: vt ip̄e ab illo non mundaretur cum cete
ris: nisi quia mundatōni diuine cum ceteris nō
consensit: immo absq₃ ceteris in animo dīo re-
bellauit. Tenacissima erat macula que munda-
ris reliquis remanebat. Equaliter omnes mū-
dator mundabat: sed contumaci mētis audacia
ꝑsistebat iudas in sua malicia induratus/vt in-
herentē inuisibilē maculā summa mundicia nō
mūdaret. Nec diuine herbe fullonice neq₃ acri-
monie alique valuerūt: vt a male concepto desi-
steret. Quē nec p̄terijt lauādo iesus: sed ań illū
velut ante alios sua genua flexit/ꝛ lauit pedes
humiliter proditoris. Uide pamplius ineffabi-
lem humilitatem domini saluatoris: qui sui pro
ditoris non dedignatus est lauare pedes: qui
eum profunda inclinatione a scelere reuocabat
velut suppliciter rogans vt desistat a malo: vt
innocentem nō ledat: nō volens vitare mortem
quā venerat omnino suscipe: sed vt discipulum
quem vocauerat a discriminibus mūdi: quem
aplm̄ nominauit: quem v̄tute miraculoꝝ fecit
insignem: cui apostolici collegij etiam pauperū
cōmisit annonā: quē thezaurariū fecerat obla-
toꝝ: de damnatione sempiterna p̄riperet: ne de
vitali morte sua ꝑuicacia moreret: ne mors susti
nēda pro omniū vita sibi mortē generaret eter-
nā. E regione inspice quanta est obstinatio/quā
diuina inclinatio nō eradicat: quāta duricia quā
diuina manus nō emollit: quanta mētis sordes
quam lotio diuina non abluit: q̄ tenaciter inhe
ret macula/quā diuina cū linteo abstersio nō ab
stergit. In hoim consyderationē omnino deue
niat ad quid pōt humana iniquitas deuenire:
vt nullis ꝑsuasionib⁹/signis/amorib⁹/terrori-
bus/ꝓmissionibus/possit a ꝓcepto malo ꝯuerti.
Miramur obstinatōem Cain: miramur irreue-
rentiā Cham: miramur fraudulentiā ꝛ feritatē
Ismahel: miramur hispiditatē ꝛ proteruiam
Esau: miramur induratōes cordis egyptij pha
raonis: miramur schismata Dathan ꝛ Abirō:
miramur inuidiā fratꝝ Joseph: miramur ꝯtradi
ctionē Chore: miramur filiū Ezechie ꝯtumacē:
miramur idolatriā Aaron/ꝛ ppl'i ꝓludētis: mi-
ramur Saulis p̄mi regis supbiā: miramur Ab
solonē ꝑsequētē patrē Dauid: miramur multos
p̄teritos vtriusq₃ ppl'i inclytos ꝛ plebeios turpi
ter ꝛ obstinatissime deliquētes. Sꝫ p̄cīm inde/
quod christus tāta diligētia conat⁹ fuit auerte
re/stuporib⁹ ꝛ admiratōib⁹ oēs penit⁹ accersit.
Sunt nempe nōnulli q̄ in ꝯceptis malis Jude
damnati sectant irreconuerso pede vestigia: vt
omnis ars suauiter reducendi argumentis nul-
lis inualeat. His sane timoribus configenda
sunt hominum corda/crucifigende sunt men-
tes: his sunt aculeis compungendi: ne cum Ju
da descendant in profundum malorum/ꝛ con-
temnāt redire ad eum qui omnes errantes pie
atq₃ miris modis reuocare non desinit. Nam
sapientia dicit: Peccator cum venerit in pro- Pro.18
fundū malorum/contemnit. Profundum malo
rum obstinatio est/induratio est/proteruia est/
desperatio est/contumacia est/rebellio mentis

est. In quod profundũ cũ quispiã venerit/ contẽnit deũ: contẽnit seipsum: cõtemnit virtutẽ: contemnit gloriam: contemnit ⁊ penam: contemnit monitus salutares: contemnit omnem semitam ⁊ compendia redeundi: contemnit scripturam sacram/ ⁊ quasi fabulas reputat poetarum. Quis nouit quo merito Iudas sic meruerit indurari? q̄s sub aliquo doctorum presumat: si cecidit iudas de scholis dñi saluatoris? Quis de duce confidat: si cũ via recta iudas errauit? Nulla ex parte christi ꝑrogata est occasio siue causa/ nulla ex parte coapostolorum eius. In reuocationẽ eius omnia decentia christi/ misericordiã atq̧ iusticiã facta sunt: ⁊ nõ est auersus animus eius/ neq̧ deleta malicia mentis eius. Hec ideo diximus: vt agnoscamus ad quantũ potest diuina bonitas inclinari/ vt ꝓuolueretur pedib⁹ ꝓditoris: ⁊ inquantũ humana iniq̄tas indurari/ vt oĩmode ꝑsentiã contẽneret saluatoris. Nunc rei geste ordinẽ repetamus. Vnũquẽq̧ lotũ christus linteo quo erat ꝑcinctus/ abstersit: vt ex ablutione nitiditas perfecta consurgat. Abstersit nunc pedes/ sc; nostros affectus a maculis: q̄ abstersurus erat sanctorũ oculos a doloribus atq̧ ꝑiculis. Hoc refert in

Apoca. 21. apocalypsi se vidisse Ioannes: Et absterget deus oẽm lachrymam ab oculis eorum: ⁊ mors vltra nõ erit/ neq̧ luctus/ neq̧ clamor: neq̧ dolor erit vltra q̄ ꝑmo abierunt. Loti erant pedes: sed linteo absterguntur/ in designationẽ defecate vite: ad desiccandũ humiditatẽ/ qua nostri sepe mollescunt affectus in prolapsione malorum. Quam molliciem exhorrendo ꝑcauebat omnipotẽs: cũ dicebat per hieremiam ꝓphetam his qui de po-

Hiere. 51 pulo dei tenebant̄ i babylone quasi captiui: Fugite popule meus de medio babylonis: vt saluet vnusquisq̧ animam suam ab ira furoris dñi: ne forte mollescat cor vestrũ/ ⁊ timeat̄. Tũc eñi mollescit cor hoĩm atq̧ affectus: cũ amore contrahimur/ aut aliquo timore terremur ad malum aliquod peragẽdum. Sed christus abstergit humiditatẽ a pedibus/ ne nostri mollescãt affectus: vt sit virilitas ⁊ fortitudo ad exequẽdũ que veritas ⁊ iusticia iubent. Ecce abluti sunt ⁊ abstersi apostolici pedes: quos sic esse decebat/ qui delaturi erant per vniuersum orbem predicãdo lauantẽ: vt non solum homo/ sed deus et homo ab hominibus crederetur: et in ipso/ sicut in deo viuo et vero speraretur: ⁊ super omnia dignius ab omnibus amaretur. Multa oportebat fulgere mũdicia: q̄ tam magna/ tam ineffabilia debebant quasi animalibus hominibus intonare. Vere magnum erat mysterium ꝑdicandum: quãdo ꝑdicatores diuina man⁹ lauit atq̧ detersit. Vereor dicere: sed pia credulitas/ ⁊ christi humilitas atq̧ profunda dilectio me cõpellunt: vt pie credã etiã super apostolicos pedes sua labia osculãdo pressisse: q̄uis euangelica non loquat̄ historia. Sed nec mirũ: humiliora cum legimus ip̄m fecisse ꝓ nobis. Et nescio vñ/ ꝑterq̄ ab illa pia osculatiõe sit sumptũ: atq̧ mos inoleuerit vsq̧ i hodiernũ diem: vt maiores cum lauerint/ premant oscula in pedibus subiectorũ. Huius lotionis pacto mysterio saluator vestimẽta resumpsit atq̧ resedit: vt nobis detur forma vite agende: vt postq̄ pro proximo laborauerimus/ ad ornatũ virtutũ proprium nos colligẽtes reuertamur: ⁊ resumamus illas actiões/ quibus soli existẽtes deo placemus: ⁊ reornem⁹ nosmetip̄os illis secretis moribus/ quos interdum ꝓ aliorum vtilitate atq̧ obsequio intermisimus. Et resideamus quiescẽtes in altitudine nostre mentis: cũ ip̄sa itinerãtes ꝑ ut diuinus ducatus conduxerit siue ꝑmiserit i supernam patriã in cõsyderatione ciuiũ supnorũ. Et iterum descẽdentes ad abyssos penales: vbi tumultuat terra familia in eternũ male inclusa pro meritis. Absoluendum est interdum a laborib⁹ corpus: vt aĩa habeat copiã descẽdi ab actionibus eius. Nã corpore implicata aĩa ex toto libertatem non sentit: quia ex coniũctione nature in illa trahitur/ ad que corpus intendit. Et difficile sit q̄ inclusum includentis actionib⁹ ⁊ motibus non intẽdat. Per excessum esset superna gratia infusa desuꝑ: vbi ex toto ab actiõib⁹ ei⁹ natura prohibetur. Ex instituta natura aĩa nostra animat corp⁹: quod ꝑter ip̄sam nullis agitur motibus. Quo q̄escente quiescit hoĩm spiritus: ⁊ pergit/ ⁊ agit/ ⁊ loquitur/ ⁊ cõtemplatur inuisibiliter absq̧ corporis motibus: quod preter spiritũ nõ efficit corpus. Naturam habet spiritus in corpe positus ⁊ extra/ spiritualib⁹ theorijs intẽdere: q̄ius liberius extra corpus. Sed non habet corpus aliquid posse facere vl' sentire: nisi ꝑsens fuerit spiritus in aliquibus ꝑ voluntatẽ/ in aliq̄bus preter voluntatẽ per solam ipsius habitationẽ: Sed oĩno corporẽ motibus intẽdentes etiã virtuosis/ q̄rẽ i illo tẽpore ꝑdiderũt. Ad quã redeũdũ ⁊ residendũ suꝑ mensam ab eterno paratam ineffabiliũ atq̧ innumerabiliũ bonorum/ exẽplo dñi saluatoris: qui vestimenta resumpsit atq̧ resedit. Et eos quos status altitudo decorat/ post actiones humiles ⁊ virtuosas oportet resumere que sunt status atq̧ statui accedẽti cõueniunt: et residere super tribunal iudicij et cathedram doctrine/ atq̧ super sacramentorum mensam. Nã patres veteris testamenti hoc idem fecerunt: quod christus moraliter innuit faciendum. Oĩm si q̄s sensu typico eorum historias indagauerit: ⁊ recitãte littera nostre fidei sensum atq̧ intellectũ cõtulerit: vel vt cautius dicam⁹/ ex illis scripturis̄ acceperit: quod dicimus luce clarius patet. Ipsarum vero historiarum supplemẽta etiã plene legẽtib⁹ vere demõstrant. Fecerũt siq̄dem hec patriarche/ ꝑmi duces populi/ iudices atq̧ reges: q̄ suis tẽporibus ex statibus atq̧ ꝟtutib⁹ dño placuere. Et cũ resedisset atq̧ recubuisset iterum dixit: [Scitis q̄d fecerim vobis?] Quod dictũ aut interrogatiue aut cõsultiue seu ꝑceptiue ꝓfertur: quod idẽ sonat: Interrogat si sciũt ⁊ agnoscũt ꝓfundũ mysteriũ/ quod ip̄e ad eorum pedes exercuit: aut exercitat vt agnoscãt: vt sit sensus: Scit̄/ hoc est scire debetis q̄ fecerim vobis. Si factum illi⁹ tẽporis queritur: genuflexit: lauit: abstersit: ⁊ vt pie

credimus: oris oscula pressit. Unde ad scientiaȝ suoꝝ mirabilium opeꝝ atqȝ factoꝝ nos saluator inuitat. Quid ergo fecit nobis pro eo quod di-cit: Scitis quid fecerim vobis? Non pigeat reco lere beneficia bonitatis diuine. Creauit de nihi-lo, cum non essemus: nihil ei dedimus, et ipse pre uenit nos amãdo. Cui amorẽ nõ repẽdere inuti-anti, certissima dãnatio est. Creauit non ad exem plare aliquoꝝ precreatoꝝ: nõ ĩpressit ĩ nobis al-terius creature vestigiũ: sed ad imaginẽ et simili-tudinẽ suã ẜm aiam, nõ ẜm corpus produxit in esse. Corpus ꝟo et aiam ẜm formã rationis eter-ne atqȝ ĩ vtroqȝ posuit: ꝙ tis diuersimode sanctẽ trinitatis vestigium in anima, in memoria et in-telligẽtia et voluntate. Corpus et aia, sicut oĩa entitatem habentia: qꝛ sunt: qꝛ sic sunt: quia pro pter aliqd sunt: quodãmodo trinitatẽ exp̄munt. Et memorie, intelligẽtie, volũtati potẽtias act⁹ tradidit, et debita in quib⁹ terminarenꝉ obiecta. Et ale tradidit libertatẽ: angelos ad consortiuȝ, cetera vero ad subsidium dedit. Circundedit no-bis mandatoꝝ atqȝ iustoꝝ decretoꝝ sepes: ne ab ipso effluéremur inuanũ. Et cũ effluximus, reuo cauit nos: cũ stetimus, tenuit: cũ tardauimus, ex pectauit: factus homo pro nobis et nobis: et hu-manam naturam deitate decorauit atqȝ honora uit: nõ angelos, sed semen abrae, imo peccato-ris ade sine peccato suscipiẽs: nã abraam ex an-tiqua origine semen erat ade. Conuersationẽ fe-cit inter nos: velut homo absqȝ peccato: et prero gauit exemplũ. Docuit nos viã ascẽsionis in ce-lum, et in montibus et planicie atqȝ loco cãpestri. In domibus, ĩ synagogis, et tẽplo eructauit ver-ba bona, et supernã ab eterno p̄finitã doctrinaȝ. Sanauit lãguores: suscitauit mortuos: dimisit peccata penitentib⁹: et per potentiã quã exercuit in corporib⁹, qualẽ aut quã potentiã in anima-bus sanandis haberet, ostendit. Oĩa fecit no bis, que fecit in seipso pro nobis. Altẽ memo-rationis est verbum: Scitis quid fecerim vobis? Humiliter natus est: nec in propria ede: cũ quo est egressa paupertas, vilitas atqȝ despectus. Ar-tissima loca inhabitãs, qui celoꝝ amplitudinem fecit. Uagit creator angeloꝝ, et beatoruȝ leticia. Mutescit factor disertaꝝ linguarũ. Stringitur fascijs tota faciendi libertas. Dispergiꝉ sangui-ne iuxta legis ritum: qui super legẽ, et dominus legis erat. Offertur in templo conditor templi. Fugit in egyptũ securitas angelorum et hoim. Pauet qui demonum venerat auferre pauorẽ. Cedit regib⁹ rex regũ et dominus dominantiũ. Eternus a tẽporali faciẽ auertit per fugaȝ. Uiuit in peregre, qui supernam patriaȝ fecit. Habitat in domib⁹ peccatorũ domificator mũdi. Aliena stipe ꝑ maternũ lucrũ, acu, colu: aut per paternũ, securi, ascia, dolabro, terebello quesituȝ: siue sti-pe captata ꝑ questũ vita olim viuit. In iudea re diens, viuebat ꝑ idem. Baptizatus pro nobis et nobis est. Dira ieiunia passus, et tentationẽ ma le audacis spiritus. Discurrens absqȝ subiugali bus, absqȝ currib⁹ et nitidis eqs: nec nisi semel ĩ terris fuit delatus aliquando. Tota vita ei⁹ pau pertatis, vilitatis, laboris, penalitatis verã gesta bat effigiẽ: proprijs domicilijs et larib⁹ carens: et deuitãs diuitum et potentũ conuent⁹. Nihil mũ dane dignitatis in vita sua cõmiscens: ne videre tur humana potẽtia seculũ presens ad se velle cõ uertere. Nulli nocuus: omnibus prout in ipso erat, placidus et amabilis erat: sed nec eum patie batur humana ꝑternitas. Sellas, cathedras, stra toria, tapeta, lectoꝝ molliciẽ et ornatum atqȝ ve-stimentorum nunꝙ legimus habuisse. Cesarieȝ gestabat incultã, facieȝ illotam: nec cultui corpis intendit aliquãdo: ȝetas pictas aut schematib⁹ fultas nõ habuit: nec archiua clausa: quoꝝ pos sessio denotat ꝓpriũ: et charitati facit iniuriaȝ: ꝗ thesaurisare olo nõ nouit, nec clauib⁹ vti. Quic quid esse potuit humane atqȝ mundane cõplacẽ-tie, seu delectationis atqȝ honoris: a seipso chri-stus abegit. Quicquid vero potuisset esse virtutiꝰ perfecte suscepit, humiliatus vsqȝ ad plebeiorũ pedes. A quib⁹ surgens dicit aplis: Scitis quid fecerim vobis? Utinã sonet hec vox adhuc in au ribus nostris: vt sciamus quid fecerit nobis. Et intelligebaꝉ in illa voce quod ꝑfecturus ꝑ illis erat et omnib⁹ gẽtibus, et pro posteris nobis, at qȝ pro venturis transeuntibus nobis. Proinde nõ silet illa vox: sed semꝑ ab eo tẽpore quo emis-sa fuit, clamauit, clamat atqȝ clamabit: Scitis quid fecerim vobis? Et addendo qd fecerit, post ꝙ emisit cõsecrabat corpus suũ. Orauit in sudo-re sanguineo: captus et ligatus est: tribunalibus traditus penis: et a ꝓprijs exactus et crucifix⁹ est Luce.22. mortuus, et sepultus est: resurrexit, et rauisus est: ascendit in celũ, et spiritũ sanctũ largitus est. Sci mus ergo quid fecerit nobis: ac per hoc hec scĩẽ-tia velit nolit, tenet oẽȝ hominẽ inexcusabiliter atqȝ totaliter debitorẽ. Hec scientia scripta in ta bulis cordis, in lamina ratiõis, in charta memo rie, a peccatis auertit et innectit virtutibus. Hec scientia dignũ celesti magisterio facit: hec scien-tia de dyscolo facit discipulũ, et de discipulo quã doqȝ magistrum. Hec sciẽtia sophismata queqȝ nõ timet: nõ veretur corã regib⁹ loqui: paruipẽ-dit terrenos principes: demones terret: scholari ȝat cũ angelis: et eruit ab inferno: collocat in su-pernis. Hec sciẽtia querit solertẽ: perit actiuum: deuitat ignauũ: gratũ vult: cõdemnat ingratuȝ. Hec sciẽtia tũc coalescit, cũ opib⁹ vacat: tũc ꝑfici tur, cũ totũ esse nostrũ reddiꝉ ei ꝗ sciẽtiã a nobis expedit suoꝝ factoꝝ, dicẽs: Scitꝭ qd fecerim vo-bis? Et adiecit: [Uos vocatis me ma-gister et domine: et bene dicitꝭ: sum etenĩ.] Joan.13. Magister erat supne doctrine atqȝ scibiliũ oĩm, et dñs vniuersoꝝ. Tũc statim humilitatẽ seruilẽ et humilẽ seruitutẽ quã corã ipsis ostẽderat, ꝑ sui cõ parationẽ ad exẽplũ eoꝝ factiõis intorsit, dicẽs: [Si ego laui pedes vros dñs et magr] queȝ esse me ꝟe cõfessi estꝭ: [et vos debetꝭ alter alte rius lauare pedes:] vt quod fecit de⁹, si põt fa-ciat hõ: quod fecit dñs, faciat ẜu⁹: quod fecit ce li et terre ĩꝑator, faciat qcũqȝ terre senator: quod

fecit excelsus / faciat humilis: quod fecit magister/exequat discipulus. Quod fecit christꝰ/nullus dedignatur facere christianus: vt vsq̃ ad pedes inclinet humilitas christiana: ⁊ abluat si q̃s potest actu ⁊ theoria sordes ab hominibꝰ turpãtiũ peccatoꝝ. Rationẽ humiliũ actionũ etiã
Joan. 13. comparatione subnectit / dicẽs: [Amẽ amẽ dico vobis: q2 non est seruus maior dño suo: neq̃ apostolus maior eo q̃ misit eũ. Si scitis hec: beati eritis si feceritis ea.] Ut luce clarius pateat quod superius dixerit/scilꝫ q̃d fecerim vobis: vt scientia reducat oĩno ad actũ: q2 nõ beatꝰ qui nouit/sed qui quod nouerit fecerit. Nã ipẽ dñs ⁊ saluator/cuiꝰ irrefragabilis est sententia /non dixit: Beati eritis/si scitis: sed beati eritis/si feceritis. Ad actionẽ monet: ⁊ ad vitã agẽdã v̾bis ⁊ factis inuitat dñs ⁊ magister. Actiua scientia/quã dicimꝰ christianã/fructificanit ex actu aut ex dilectione ipius ⁊ agẽdaꝝ ꝑ ip̃az: si ꝓbabiliter deficit agenda potentia: q̃uis etiã sint aĩe p̃ter corpus multiplices actiões/sursũ ferẽtes agẽtẽ: q̃ p̃ter corpꝰ ptinere possunt ad istã sentẽtiã saluatoris/ q̃ dicit: beati eritis si feceritꝫ ea: Sũt eñi aliq̃ scienda q̃ in actionẽ nullo modo deueniunt nec deuenire iubentur / aut cadũt sub cõsilio factionis. Aliqua v̾o scienda in actionem veniũt ex p̃cepto: que in actũ nõ deducere fabricãt in gehẽnam pallẽtes atq̃ teterrimas sedes: sed ordinare in actum lucidas parant sedes. Aliqua v̾o veniũt ex cõsilio: que ad actionẽ inflectere ad altiores edes subuehũt actiui. Unde dicitur: Beati eritis si feceritis ea. In actionẽ nr̃am nullo pacto venire debet sciẽtia mysterioꝝ dei ⁊ altissimorum operũ eiꝰ: que operatus est ab initio vsq̃ in p̃sens/et operabit vsq̃ in futuruz: quã habemus per fidẽ. Scientia vero mandatoꝝ dei ⁊ cõsilioꝝ ⁊ morũ pioꝝ debet oĩno venire in actũ vtriusq̃ hoĩs: aut solũ alterius / reliquo ĩ ope succũbẽte. Hãc sciẽtiã expetiuit Salomõ: vt ĩ ea ipse fieret laboriosus atq̃ actiuꝰ. Inq̃t eñi: Mitte illã sapiẽ-
Sap. 9. tiã de celis scĩs tuis/⁊ a sede magnitudinis tue: vt mecũ sit ⁊ mecũ laboret: vt sciã q̃d acceptũ sit corã te oĩ tp̃e. Scit eñi illa oĩa ⁊ intelligit: ⁊ deducet me in operibꝰ meis sobrie: ⁊ custodiet me ĩ sua potẽtia: ⁊ erũt accepta opera mea. Que v̾ba siquidẽ ad intellectũ veritatꝫ relata/sciẽtia beatifica petit: que tũc beatificat cũ deuenit ad actũ,
Eccl. 20. Nã thesaurus abscõditus et scientia abscõdita/ que vtilitas in vtrisq̃? Non solũ aũt abscondita est sciẽtia si nõ docẽdo effundit: sed abscõdita est si nõ sit morale quod scit. Uerũtñ q̃uis de spũs sancti licentia etiã seruata littere v̾itate/ ad multa differẽda in scripturꝫ sanctis ex vna scriptura possit intellectꝰ libere ⁊ vtiliter ꝑuagare: applicatã tñ locutionẽ in oĩbꝰ scripturis oportet p̃tẽdere. Nã sic saluator de sciẽtia humilitatꝫ visus est differere: que in aĩo ⁊ in oĩbus actionibus est suo exẽplo seruãda. Premiserat eñi: Exẽplum eñi dedi vobis: vt queadmodũ ego feci vobis/ita ⁊ vos aliis faciatis: q2 non est seruus maior domino suo; neq̃ apostolus maior eo q̃ misit eum. Nos serui/ipse dominus: nõ homo purus/sed deus ⁊ homo verus: nos mortales/ ipse ĩmortalis: nos ex nihilo/ille ab eterno: nos missi/ille v̾o mittẽs. Nullo igit tumore cordis/nulla reputatione ꝓprie mẽtis/nullo pauore tumoris/nullo pauore forinseco retrahat aliq̃d agere seruus/vbi dñm p̃uiũ habet: neq̃ discipulus dedignetur magistrũ ꝓsequi precedentem; neq̃ filius p̃euntẽ patrẽ: vbi ad bonũ atq̃ virtutẽ iter est atq̃ gradatio. Neq̃ creatꝰ ex nihilo ⁊ ex sanguine diuino redẽptus/nullis interpositionibus reuerſetur sed hoĩem deũ/pandentẽ iter ante nos: siue per planũ/aut ꝓfundum/aut altũ/aut asperũ ascensum ad virtutẽ sectandã / ⁊ cõquirendã immarcessibilem gloriam: quã repromisit Christus diligentibꝰ atq̃ sequẽtibꝰ se. Supbire / diabolicum vitiũ est: nõ supbire/initiũ est virtutis: Humiliari v̾o in delectis actionibus/prudentia est atq̃ securissima virtus: nõ humiliari ad que humiliatus est christus/negatio est eiꝰ. Abhorritio ⁊ vilipensio morũ christi/ negatio certissima Christi est. Satis abhorret q̃ sequelam auertit.
Cõquerebat iob de sua vxore/dicẽs: Halitũ meũ Job. 19.
abhorruit vxor mea. Halitus christi doctrina eiꝰ est: q̃ nos ad humilitatem agibiliũ moꝝ inuitat. Cuius halitũ abhorret aĩa vxor per fidem: sed despiciẽs christi humilẽ infirmitatẽ ⁊ volũtariã atq̃ infimaz humilitatez. Uera humilitas ad quã nos saluator inuita: texceptuatiõis regulas oĩno nõ didicit: neq̃ ĩ passiõibꝰ/igne mimis/obsequiis/actiõibus/moribus publicis siue puatꝫ/ aliq̃d exceptuabit aut exclusit aliq̃. Uorago insatiabilis est humilitas: in se recipiẽs insatiabiliter aq̃ꝝ riuulos turbidos siue claros. Eq̃nimiter splendẽtia ⁊ vilia suscipit ad agendũ: cũ infallibilis p̃ceptoris nouerit voluntatẽ. Oneriferum aĩal est humilitas: supimposita nõ discernẽs: vtrũ despicabilitas aut p̃ciositas sit in eis. Uera humilitas semꝑ sibi securitatẽ ascisfcit: vt inter ꝑicula et queq̃ despecta p̃euntẽ ducẽ irretrouersibiliter subsequat. Uidi canẽ supꝑ mergẽtes ⁊ inundãtes aq̃s ⁊ torrẽtes sequẽtem dñm: ⁊ morti se dare si nõ potuit sequi. Et ꝑ cenũ ⁊ sterquilinia per aspera ⁊ plana dominum sequebatur canis fidelis: canis fidelis/humilitas vera. Qui etiam cum maledictis atq̃ verberibus non repetit dominum: appetens quodã instinctu fidei naturalis magis vestigare patronũ. Excellẽtia odoratꝰ sepe nõ visum sequit/quousq̃ sequatur per proprium visum: ⁊ ad vocem non visi domini se violentat ad cursum: quousq̃ ꝑueniat ⁊ insiliat in predã. Uerberatꝰ nõ minuit fidẽ: nec cessat a gubernantis sequela. His typis verã humilitas fit ad Christũ: quã si scimus/beati erimꝰ si fecerimꝰ eã.

Die credimus: q̃ post agnum typicaz ⁊ pedũ lotionẽ ad corpis sit mysteriũ aduentũ: q̃uis ab euãgelistis aliter texat ordo illoꝝ/q̃ gestarũ reꝝ. Sed nec absurde creditur/q̃ ad susceptionẽ tãti mysterii siue sacramẽti precesserit apostoloꝝ mundatio. Expedit enim omni munditia preornatum fieri suscipere talia

1.Corin.11. ſacramēta volentem. Dicit enim apoſtolus: q̄
qui manducat ⁊ bibit indigne/iudiciū ſibi man-
ducat ⁊ bibit. Magna eſt indignitas/vbi mun-
datio non p̄ceſſit. Mēſa nanq̄ paſchalis agni
adhuc more ſolito ſtabat/ exceptis comeſtis.
Et de pane azymo ⁊ de vino remanſerat ab eſu
agni paſchalis: ex quibus chriſtus ſui corp̄is
ſacramēta ꝯfecit: nec aliūde alius adductus eſt
azymus panis/ aut vinū delatum. Catinus ad
huc erat in menſa/ in quo forte intinxit buccel-
lam ꝓditori porrectā in ſignū/ cum ceteris cor
pus ⁊ ſanguinē ſuum veriſſimū daret: vt iſta in-
tinctio ſm aliquos/ facta ſit eo tempore quo cō
ſecratū eſt corpus: non eo tempore quo come-
ſtus eſt agnus: vt Judas a corp̄is ſacri cōione
penitus non ſit excluſus. Nos aūt ordinē rei ge
ſte aliter ꝓſequētes/ pie dicimus ſaluatorem re
cubuiſſe cum ceteris apoſtolis in comeſtione
agni paſchalis: vbi ꝓteſtatus eſt deſyderiū co-
meſtionis/ triſticiam paſſionis: vbi de ꝓditore/
nō de p̄ſona diſſeruit: vbi requirenti Joanni ſo
Joan.13. li ꝑ intinctū panem proditorē oſtendit. Deinde
lauit pedes oīm/ etiā proditoris. Deinde reſe-
dit ad menſam: ⁊ corpus fecit ⁊ ſanguinē: ⁊ tradi
dit omnibus ap̄lis: necdū proditor Judas abſ
ceſſerat: qui etiam cum ceteris corpus chriſti ⁊
ſanguinē accepit. Nam buccellam accepit in ſi-
gnū ⁊ oſtenſionē proditionis/ tempore ſiue ho-
ra qua comeſtus eſt agnus: corpus chriſti acce-
pit ad confirmationē ſue damnatiōis: q̄ſi cū cete
ris ſibi dedit ieſus: nō q̄ ſibi chriſtus ad dānati
onem dederit: ſed ille ad damnatiōem accepit.
Nolebat eīn chriſtus ip̄m obſtinatū excludere:
ne ſibi ſoli cognitū ⁊ Joanni/ cum ſua excluſio-
ne notaret: quouſq̄ ꝑ manifeſtū facinus ſeip̄m
notauerit: vbi forma p̄rogatur omnibus/ ne q̄ſ-
piam quempiā ſibi ſoli cognitū malū/ quōlibet
notet: aut a ꝑticipio ſacramenti excludat/ ſi alia
iura particip̄ij certa ſubueniunt. Non tamen ad
cōmunionē admittatur/ cuius vita euidenter ma
la cognoſcitur. Et peccatū ſine delitura pecca-
ti aſſiſtit in patulo: etiam ſi talis cum multis ad
ſuſcipienda ſacramēta conueniat. Iſto vero ce-
lebrato ſacramenti myſterio/ cum omnibus ſur-
rexit a menſa: ⁊ volentibus hymnum dicere/ ſcele
ratus iudas abſceſſit. Qui tamen ſtetit quouſq̄
cognouit ex ſolitis/ ad hortū cū diſcipulis ſuis
volentem accedere ſaluatorē. Ad quē locū/ nō ad
cenaculū cū cohorte atq̄ miniſtris iniquitat̄ ad
dominum capiēdum acceſſit: quaſi certus de lo-
co conuentionis domini ſaluatoris. Controuer-
ſias q̄ videnſ ex textu cōſurgere/ aūt text⁹ qui vi-
dentur dirupti: ſoluere q̄r morib⁹ quantū poſſu-
mus intēdimus/ nō curamus. Quāuis ip̄os p̄ſe
cte cudere nō poſſum⁹/ niſi de myſterio ⁊ de iſta ⁊
ordine rei geſte aliq̄d ꝑtāgamus. Proinde iſta
pauca ꝑmiſimus hoc myſterium ſacramēti: q̄m
alibi de diuinis myſterijs dicēdi ordo coaptat.
Terū vero cū diſcipulis ſuis a menſa ſur
gēs/ hymnū laudis exoluit: cuius tenor
ſcripture que ad linguam latinam deue
nerit/ cōmendatus non extitit. Sed ex hoc mos
inoleuit in ſancta eccleſia: vt poſt comeſtionē a
bonis ⁊ ver̄ catholicis exoluantur gratiaꝝ debi
te actiones. Ac per hoc oīmbus expedit indubi-
tata fide ſuſcipere: q̄ multa chriſtus ieſus geſſit
cū apoſtolis atq̄ diſcipulis ſuis/ que ip̄i aut euā
geliſte non mandauerunt memorie ſcripturarū:
ſed in vita ⁊ moribus ſeruauerunt: a quibus vſ-
q̄ inpreſentiaꝝ ad poſteros deriuata fuerunt.
Proinde omnes mores ſanctos atq̄ honeſtos
quos nunc tenet eccleſia ⁊ eccleſiaſtici viri: de q̄-
bus nec euāgelium/ neq̄ apoſtolice actiones/ ne
q̄ ſacrarum epiſtolarum textus eloquiē: a Chri-
ſti moribus: ab apoſtolis ⁊ diſcipulis cuſtoditis
⁊ ab ip̄ſoꝝ morib⁹/ quos poſt chriſtū eas ſerua
re docuit ſpiritusſanct⁹/ ad nos ꝑ obſeruatores
ſuccedētes/ velut per alueos indeficientiū aqua-
rum effluxiſſe certa ⁊ pia fide credamus. Scim⁹
ex fide ſcripturaꝝ gratias egiſſe ante ⁊ poſt cibū
ad deū patrē ſaluatorē chriſtū: ⁊ hymnū ꝓtuliſſe
in laudem: ſed verboꝝ tenorē ſcriptura ſacra nō
recitat: monſtrat tamen nobis/ vt de omnibus et
pro omnib⁹ grās agamus bonoꝝ oīm largito-
ri. Sed nec ad plenū vllo in tēpore potuit quis
referre: nedū pro magnis/ ſed pro minimis. De
minimū magnū eſt/ ſi eſtimatur magnitudo do-
nantis: ⁊ alta mente conſyderatur dignatio lar-
giendi. Minimū equatur magnis muneribus/
ſi donanſ a procere: multo magis que danſ ab
oīm arcbore regnoꝝ. Nihil poteſt dici paruū
aut modicū quod daſ a deo. Hinc eſt/ q̄ omnia
nos ad gratiaꝝ actionē inuitant. Corporalia et
ſpiritualia recepimus/ ⁊ vſū ex eis captamus:
⁊ ꝓprie diuina in humanitate atq̄ ſacramentis
accepimus: ⁊ in ꝓmiſſione que non videnſ eter-
na. Hymn⁹ ex ſolo ꝟbo ſchematizauit ſymmas
hymnus ex corde ſatiſfecit ex integro: ⁊ reſona-
uit ꝓprietate ſua in aures dn̄i ſabaoth. Hymn⁹
ex corde/ reſpōſio eſt amoris: ſolus amor reſpō-
det amori. Nulla reſpōſio theſauroꝝ equaſ re-
ſpōſioni quā facit feruidus amor. Amoris intui
tu nobis collata ſunt cūcta: nihil in donarijs ꝓ-
cedendo preceſſit a nobis. Impenſa ſunt nobis
oīa/ non repenſa. Nos nēpe nihil impēdere poſ-
ſumus/ ſed rependere. Solus vero amor dn̄i the
ſaurum habet abſconditū: de quo rependat pri
mo donāti: nō th̄ de cōdigno/ ſed de magis pla-
cito ſiue grato. Hymnus cordis qui vere noſciſ
amor/ ꝓuenit dāda: poſt data ſtatim dantē laudi
bus effert. Necnō et ab extra exquiraſ ſanctum
carmen cū hymnidici cordis plena cōcordia. Et
vltimi pſalmi Dauid ad laudē inuitant: et hym-
nus fornacis triū ſocioꝝ Danielis: preoſtendē- Dan.3
tes ſiue docentes de oīmb⁹ referre gratias ⁊ lau
des altiſſimo creatori. Ac ꝑ hoc ſi oīm ſaluator ⁊
dn̄s hymnū cū apoſtolis dixit ſuo miro ⁊ nobis
īcognito modo: ⁊ nos gratias ⁊ hymnos ſibi de
oīmbus referamus noſtro poſſibili modo: nō
curioſe querētes quid dixerit: ſufficientē ſcientiā
habētes q̄r dixit. Oīa eīn ꝟba que in ſcripturis
ſacra edidit ſpiritusſanctus: quo etiam inſpirati

locutũ sũt sancti dei homines: aut eternitatẽ/ aut
ꝓcepta/siue cõsilia: siue gesta/siue futura: siue mo
res aut orationes/aut gratiarũ actiones/ aut peti
tiones/aut virtutes cõmẽdant: aut vitia vitupe-
rant/ aut terrent: aut spem in superis ponũt: aut
laudes diuinas extollunt. Demũ vbi determina
tũ aut ab ecclesia definitũ dicendũ aliqd non oc-
currerit seu ignorauerit hymnizare volens: quic
qd de diuina scriptura ⁊ de sermonib⁹ ⁊ verbis dei
saluatoris nr̃i / aut apꝉice siue canonice scripture/
vel quicqd pri⁹ in mẽtẽ venerit depromat: et pro
hymno cõputabit deo grato/dicẽti ꝓficuõ. Intẽ
tiones enĩ ⁊ feruidũ aĩm plusq̃ vba pẽsat altissi-
mus: etiã intelligit que nõ intelligim⁹. Quo
hymno dicto ⁊ sermone instructionũ diuinarũ
Matthei. 26. ꝑhabito surrexerunt/dicente dño: [Surgite
eamus hinc: ⁊ exierunt in montẽ oliueti.] Exci-
tat dñs imperio vbi sui tepidas hoĩm mẽtes: et
squalẽtes virtute miris ⁊ inuisibilibus modis se-
pe cõfortat ⁊ reuocat vigorẽ/quẽ timor nondum
a ꝑfecta charitate dimissus expulerat. Stabant
enĩ apostoli velut attoniti ex vbis dñi/ q in ꝓxi
mo tradendus esset/corpe simul ⁊ mẽte pallẽtes.
Proinde dñs vbũ excitatiuũ emisit/dicẽs: Sur
gite eamus hinc. Quod ⁊ factũ est. Nõ dixit do
minus: surgamus ⁊ eamus /sed surgite eamus.
Nõ erat dominus cõsternatus ĩ aĩo: nec iacebat
timore cõpressus. Naz nulla passio veniebat ad
eum: nisi pmissa venire ab ipo/scz q a virtute di-
uina in omnib⁹ agebat. Erectus erat anim⁹ ei⁹
⁊ suspensus stabat ad magnificũ opus. Non suc
cũbebat aĩo passionib⁹: q̃uis corpe voluerit ple
ne subire. Surgere nõ oportet q mente non ceci-
dit. Qui vero animo iacet/aĩo surgat. Et q cor
pore corruit/de remedio sibi prouideat. Qui nõ
cecidit/prostratis audacius loqui potest/⁊ solli-
citare iacẽtes. Nõ ergo dñs ad surgendũ semet-
ipsum inuitat: nullũ ꝓfecto nouerat casum: sed
ad eundem cũ alijs se cõnumerat/paratus semꝑ
adiuuare in oẽm saluiferã actionẽ. Surrexerũt a
loco cenaculi: vbi noua ⁊ vetera sunt pacta. Re
linquenda in fine sunt oĩa: ⁊ ad montem lumi-
nũ indeficientiuz est pergendum. Profectus ad
potiora virtutũ in operib⁹ christi semꝑ attẽdit:
vt post actiões mirificas ⁊ post oẽm iusticiã ope
rũ/alta secreta petamus: mõtẽ scz lucis inuisibi-
liter interlucẽtis cordib⁹ amicãtũ veritati. Sed
nihil relinquendũ/nisi cõparatione maiorũ: nec
mutãda sũt loca ꝓ libito: etiã si displiceãt/vt in-
cepta nostris actib⁹ videant: nisi aptiorũ locorũ fu
erit ante facta ꝓuisio. Signũ est leuitatis ⁊ incõ
stãtis mẽtis indiciũ/dũ improuise loca mutant.
Nulla mutatio fit ad min⁹ nec ad eq̃le: ad id ve
ro quod pluris est/ ratio sana cõcedit. Nõ fit ꝓ
cessus ad eq̃les ⁊ maiores delitias: ad minores
vtiq̃ fiat. Nec amena ꝓ eq̃liter amenis aut ma-
gis dimittere dici virtutẽ: imo fragilitatẽ ⁊ vitiũ
appellari. Aspera vero petere/priuata delitijs di
ci ꝓfectum. Ciuitatẽ ꝓ ciuitate/domũ ꝓ domo/
nisi ꝓ deuitãda noticia / sine necessitate vrgẽte
cõmutare opus est histrionum: pro moribus ve
ro christianitatis est virtus: Magnã deceptio-
nẽ etiã in his qui se a mũdo abdicauerũt/in mu-
tationibus locorũ operati sunt demones: ⁊ mul-
te vtutes ab hominib⁹ perierũt. Quorũ aliquos
deceperũt/ꝓtẽdẽtes solitudinis bonũ: quod nõ
rationabiliter exequẽtes/reuocauerũt ad ꝓpria:
⁊ facta sunt in reuocatis nouissima peiora prio-
ribus. Et occulto/sed iustissimo iudicio dei agit
vt peior sit apostata ⁊ resiliẽs a vtute: q̃ q nõ ad
misit ad fortia/siue man⁹ ad aratrũ. Et petr⁹ in
canonica sua dicit: Meli⁹ erat illis nõ cognosce- 2. Pet. 2
re viã iusticie: q̃ post cognitionẽ retrorsum con-
uerti: ⁊ ab eo quod illis traditũ est sancto mãda
to. Necnõ in plurib⁹ actionib⁹ hec sententia lo
cum habet. Aliquos vagari fecerunt vanitate vi
deri atq̃ videndi: cũ actib⁹ q videbantur virtu-
te pollere: sed a vitate pallebãt oĩo: ⁊ ruinã inui
sibilẽ fecerũt atq̃ iacturã. Nec potuit esse mede-
la: q̃ inaniter gloriãdi ⁊ fame vir⁹ intrinsece cor
ruptũ ĩfecerat. Aliquos sepe trãsferri fecerũt de lo
cis diuinis cultibus aptis: ꝓsupponentes impor
tabilitatem consortij atq̃ sodalis. aut ꝓtẽden-
tes meliores ⁊ duces ꝓuidiorẽ. Et ignorabãt q
aut ab impatientia mentis/ aut a vanitate spũs
agebant: nec fructum virtutis perceperũt ĩ oĩ
vita sua. Siccat enĩ plãta que sepe trãsfert/ ante
q̃ radices emittat: etiã si loco in optimo sit plã-
tata. Tutius esset nempe modicũ bonũ in quo-
piam loco assidue opari: q̃ sepe trãsferri meliorẽ
respectu. Multi hoc intuitu perdiderunt bonũ
nec melius inuenerunt. Aliquos velamine cha-
ritatis ad ꝓximos retrouerterũt: et cũ pereũtib⁹
perierũt. Aliquos spe subuentionum velut ꝓui-
dos ad futura/reduxerũt ad ciuitates vel prope.
Supponũt enĩ illi laruales infirmitates adesse:
peregrinos oportere suscipe: nec eẽ oĩno expedi
ens multo fatigari conamine itinerẽ siue questu/
ob mẽtis dispersionẽ vitandã: sed optimũ esse si
cito quesita subueniũt. Et facti sunt ex multis sub
ortis causis de monachis seculares. Et q erant
domestici dei/propter syluestritatẽ mundi: facti
sunt syluestri dei ob domesticitatẽ sancti. Caute
le spectaculũ ꝓ cura rei familiaris ad terrã depo-
suit rationales aues. Et intellectualibus argu-
mẽtis iã celo vicinas recuruauerũt ad infima: ve
lut vultures ⁊ miluos ad cadauera bestiarũ. Acu
tissimis argumẽtis moliuntur immanes aduer-
sus incautos in trãsmutatione locorũ. Et eo acri-
us tentant: quo diuina placita magis impedire
nouerunt: aut in maiora nefanda demergere po
tuerũt. Aduersus q machinamenta cautela ma-
xima opus est: ne sterilis aut nulla siue cõciliatri-
xa peccati sit trãsmutatio loci. Exẽplum Christi
penit⁹ capiam⁹: qui de sionitica arce / de hierusa
lem septa muris magnificis egressus est cũ disci-
pulis suis in mõtẽ oliueti: vbi nõ sentirent impe
dimenta ledentia. Surgendũ est absq̃ odio ab
his que minoritatis habent germina: ⁊ ad illa
procedere que fructum quietiorem ⁊ vberiorẽ gi
gnũt/penitus non tardemus. Mons oliue in
quẽ christus secessit/sepe fata mysteria/ virtutem

insubmergibilem a curis mūdi τ a defluctib⁹ rebus dicit. Superfertur eīm omnib⁹ liquorib⁹ oleū τ si liquor quispiam superfundatur aut ipsum sup iaciatur liquorib⁹/sua ꝓprietate semper enatat. Necnon τ leticiam mentis insinuat: quaz in his que agimus aut patimur/oportet habere atq; intermiscere agēdis. Et de christo ꝓpheratus ē sermo: Unxit te deus tuus oleo leticie. Alia littera/ exultatiōis habet. Proinde saluator proximus passiōi/sed statim magis capiendus/ ad montē visitat oliuarū: vt animo leto ꝓcedere se mōstret ad penas: Quis alia causa quandā tristitiā ad eū ꝑmisisset accedere. Inuenimus etiā mēbra capitꝭ nostri sequētia ipm/atq; in passiōib⁹ imitantia/ leranter τ magno tripudio accessisse ad opprobria/carceres siue penas: et pro gloria cōputasse torturā: τ mentis iubilo mortis sentētiam suscepisse. Qua ꝓrogatione monemimus: vt in omnib⁹ pro christo factis aut toleratis internā leticiā habeamus. Letatꝭ legitimus miles bellorꝭ ictus suscepisse pro rege: Quis dolor corporꝭ afficiat. Et actionibus laboriosis exultat is q̄ ꝓceribus seruire decreuit. Gaudiū existimat inuenisse penalia/ q̄ totū se altissimo mācipauit. Nouit eīm aliquid apud eū deperire nō posse: nec ꝑdere aliq̄d putat si ꝑ christo mēbrū aut tota vita corpis adimatꝭ. Magnā porro fides ingerit de ratiōe leticiam. Ex hoc Jacobus in canonica sua dicit: Oē gaudiū existimate fratres/ cū i varias tēntationes incideritis. Et i apostolicis actib⁹ scribitur: Ibāt apostoli gaudentes a cōspectu cōsilij: qm̄ digni habiti sunt ꝑ noīe Jesu cōtumeliā pati. Explo igitꝭ christi/qui passurus in proximo exultatiōis olei exiuit in montē: in agēdis τ tolerādis τ i abnegationibus voluntatum/mentis gaudio muniamur. Nempe incassum itur/si in his que pro christo iubemur agere/cogimur atq; pati/oleuz exultationis defuerit/ aut montē non visitauerimus oliuarum: vt leticia exuberans cōdimētum actionibus atq; passiōibus prestet. Et velut oleum mitescere facit vndas: sic ipse leuigat passiones atq; videtur amenare torturas. Igitꝭ laudabilis τ imitabilis est saluatoris exitus in oliuarꝭ montem: in quo sermonem discipulis fecit oēm continentem plenitudinem bonitatis: quē ordo dicendi alibi seruum tenet.

Psal. 44. — Jacobi. 1. — Actuū. 5.

Consummato ℈o sermone/ quē in pede montis oliueti saluator discipulis fecerat/cū eis egreditur a monte: transgrediens quendā torrentē/ a cedris iuxta plātatis sic nominatū. Et ꝑuenit ad locū vbi hort⁹ erat meditationi τ oratiōib⁹ apt⁹: τ ꝑ tēpore lachrymis fundēdis amicus: in quē sepe saluator cōuenerat cū discipulis suis. Multa peritia op⁹ est ex omnibus mores colligere: sed de celo ministrat altissimus intelligendi hominibus facultatem. Ordo gestorum christi ordinatissimus est: nec habet ex aliqua parte calumniam. Et iure diuinarum causarum sua gesta succedunt. Trāsgreditur torrētem post sermonem almificum/ vt sermo validior ex operibus ostendatur. Torrēs nē

Joan. 18

ꝑe subita τ improuisa τ irreparabilis inundatio est aquarū: non ex vena perpetua/sed ex aq̄s pluuialibus veniēs/cito defluēs: aq̄ modica siue nulla/ relinquens alueum humectatum. Trāsit saluator torrentem/libertate corporis atq; mētis. Et retransit more latronico captus liber mēte/ sed corpore cōpeditus: sua tamen voluntate/nō alterius potestate: vt primus transitus sit libera dispositio animi ad futura tormenta: secundus sit executio tormentorum/vbiq; mentis libertate seruata. Torrens subitam et defluentē cito tribulationem insinuat: de qua pro Christo dauid multo ante predixerat: De torrēte in via bibet: propterea exaltabit caput. Omnia breuitatē malorum insinuāt. Nō eīm durabilia sunt mūdi mala in aliquo: quoniā homo diu durare nō potest etiā in delitijs: nedūz hominem a vita propellūt τ tolerari non possunt. Respectu vero illorꝭ eternorum ad que fideliū suspirat affect⁹: mille anni nec vna minutia sunt hore mergentis. Uere bona τ mundi mala defluunt/ velut in conuallibus torrens. Transitur τ non sistitur in torrente. Torrens sepe deorsum defluit/τ homo peditās transit: vt ille nō intumescat: ille moraz nō faciat: ille deorsum repēte defluat: ille dextrorsum aut sinistrorsum cito ptrāseat. Defluxit torrens tribulationū τ passionū christi: τ ipse pertransiuit ꝑ euz ad gloriā. Quod ad hebreos testatur apostolꝰ: Uidimus iesum per passionē mortꝭ gloria τ honore coronatū. Defluxit torrēs tribulationum aplorꝭ τ martyrum. Defluxit torrens persecutionū imperatorꝭ/regū/τ principū τ tyrannorū/aduersantiū c̄ōtra regi christo. Et trāsierūt q̄plurimi gloria τ honore coronati. Defluxit torrēs ꝑmitiuorum patrū: q̄ se ab oīm mundo abdicauerunt: colentiū nemora/crucifigentiū volūtarie in abstinentijs corpora: τ ipsi ad culmen palmiferum transierunt. Intersecat torrentem qui transit: vt pars ab inferiori ad sua receptacula currat: pars vero desup veniēs festine trāseuntē non tangat. Festine q̄ppe ols hō trāsit: cū vite breuitas olo cito exire cōpellit. Inquit eīm Job: Breues dies hominis sunt. Et alibi: Dies mei veloci⁹ trāsierunt: q̄ a texente tela succiditur. Transitus semper ad aliud est. Proinde si transitꝭ/non sistitur: si sistitur/non trāsitur. Et in via nō in termino bibitur de torrēte. Omes eīm in via sumus/τ certissime ad prefinitum terminū properamus: vbi eterne aut potabimur de torrente diuine dulcedinis nō defluente: aut inebriamur in eternum aq̄ tartarea permanente. Ecce q̄ saluator trāsit τ retrāsit: vt passio corporis veri τ mystici in quadam significatione quid actū aut agenduz sit ex ipsa subsistat. Hūc eundē torrentē cedron fertꝭ trāsisse dauid: cū egrederetꝭ de hierusalē fugiēs a facie absolon filij sui. Quod ꝓpter allegoriā mores moribus coniunguntur: vt tribulatio capitꝭ τ mēbrorꝭ adūbrato mysterio ꝓcederet i dauid: q̄ patienter illam sustinuit persecutionem/ citam sperans reuocationem. Cui omnia disponebat in manu altissimi; a quo nihil procedit iniustuz:

Psal. 109. — Hebre. 2. — Job. 14. — Job. 7. — 2. Regū. 15.

nihil(qꝫ) ꝑmittit͛ i seruis ei⁹ quod ad meritū tole
rari nō possit: ⁊ quod cito nō transeat/ vt ei⁹ ele
ctio salua fiat. Nā ꝓpter electos de⁹ sepe aut ho
mines cito subtrahit: aut leue videri facit/ quod
ꝑ crudelitatē alioꝝ infert͛: aut dies tribulationū
abbreuiat. Optimū est in moꝛbus tribulari ad
hoꝛā/ ⁊ ꝑsecutionē comicā pati. Exhauꝛit͛ enim
3.Re.15 aqua vite/ si humiliter tolerat͛. In eodē ꝟo toꝛ
rente simulachꝛū turpissimū cōbustū est ab asa
rege hierusalē: vt oīs turpitudo peccati ⁊ falsa
similitudo atqꝫ simulatio male vite/ passiōibus
Gen.26 ꝓ chꝛisto ab hoībus cōburat͛. Isaac cū foderet
in toꝛrente/ inuenit aquā viuā. Fodere in toꝛrē
te/ humilitatē ꝓfundā seruare in passionib⁹ est.
Joā.4 Unde aqua viua exoꝛitur: quā samar. tanē id est
ecclesie dn̄s ⁊ saluatoꝛ olim offerebat. Aqua vi
na/ gratia indeficiēs est: ⁊ suꝑna beatitudo atqꝫ
celestis. Expedit oīno fodere in toꝛrēte: humi
lē scꝫ fieri eū q̄ ꝓ chꝛisto disposuit aut cogit͛ ad
uersi aliquid tolerare. Remittit ad altissima/ ꝓ
funda humilitas in aduersis. Quia quo ꝓfun
dioꝛ radix/ eo arboꝛ surgit in altū. Et iuxta toꝛ
Nu.13 rentē exploratoꝛes quos in terrā ꝓmissionis mi
serat moyses/ absciderunt palmitē botri: quia i
tribulationib⁹ inuenit͛ vinea virtutū: vnde chꝛi
stus vitis vere cōquirit͛. At qꝛ signanter legim⁹
iesum egressum trans toꝛrentem cedroꝝ: hec ar
boꝛ magnū nobis in moꝛbus ⁊ tribulationib⁹
innuit sacramētū. Est enim alta ⁊ imputribilis:
cuius odoꝛe fugant͛ etiā serpentes. Coaptantur
ista ꝑ moꝛes ⁊ merita his qui toꝛrentes tribula
tionū ꝓ chꝛisto transire disponunt siue cogun
tur. Si ꝟo linguā hebꝛaicā sequimur/ intellectū
aliū capiemus. Nā lingua hebꝛaica cedron/ te
nebꝛe aut obumbꝛatio interpretat͛: vt toꝛrētem
tenebꝛaꝝ peccatoꝝ ⁊ ignoꝛātiaꝝ trāseamus: quē
cū transim⁹/ ꝑuenimus ad chꝛistū seu ecclesiā.

Post quē transitū saluatoꝛ venit in hoꝛtum.
Uere ꝑuenit in delitiarū hoꝛtū/ q̄ ꝓ hominib⁹
pati ⁊ moꝛi delitias cōputabat. Uenit in hoꝛtū
ꝓ oībus hoꝛtis. Uenit in hoꝛtū de cuius moꝛ
te vita nobis penitus oꝛit͛. Uenit in hoꝛtum ca
piendus in hoꝛto: q̄ in oꝛiente voluptatis plan
Gen.2 tauerat hoꝛtū: in quo liberū posuerat adā de ter
ra iam oꝛtum. In hoꝛto a diabolo capit͛ adam:
⁊ chꝛist⁹ a iudeis ligat͛ in hoꝛto: vt sit similitu
do satisfactionis ad culpā. Hoꝛtus ab oꝛiendo
est dictus. Et chꝛistus de nouo semꝑ nouit cre
dentibus oꝛit͛. Hoꝛtus ad quē iesus ingreditur
Can.4 ecclesia ē: q̄ cōclusus fert͛. Scriptura dicit: Hoꝛ
tus cōclusus/ soꝛoꝛ mea sponsa. De sua ecclesia
ista verba enigmatice loquit͛ sp̄ūssanct⁹: ad quā
miro ⁊ ineffabili modo ingressus est chꝛist⁹. In
grediamur ⁊ nos hoꝛtū cōclusum sepib⁹ ange
loꝝ/ ꝓceptoꝝ ⁊ cōsilioꝝ dei. Ut concludamur/ di
uinis sepibus necessariū est: si salutē oībus posi
tā obtinere cōtendimus. Uagari siqdē ꝑ ꝑnici
osa licētia: nō ꝓmiū/ sed dānationē soꝛtit͛. Sunt
delitie paganoꝝ ⁊ infideliū/ sed nō cōcluse. Sūt
delitie pctōꝝ/ sed nō cōcluse. Sunt veroꝝ chꝛi
stianoꝝ/ sed cōcluse. Hoꝛtus cōclusus est paradi
sus ecclesie: vagari nō licet. Delitie chꝛistiano
rū debitos fines habēt: certis limitib⁹ cōcludū
tur. Incursib⁹ demonū patet/ q̄ nō stat in hoꝛ
to cōcluso. Oīa in ecclesia diuinis legib⁹ cō
cludunt͛. Que aūt cōclusa nō sunt/ de chꝛisti ec
clesia oīno nō sunt. Hoꝛtus cōclusus oīs est vir
tus. A vitijs quodāmōdo cōcludit͛ virtus: alios
cōfines oīno nō nouit. Qui moꝛat͛ i illa/ nō igre
dit͛ terminos vitioꝝ. Sed ad illā nō celebrat͛ in
gressus/ q̄diu in terra vitioꝝ moꝛa cōtrahitur.
Si ab illa fiat egressus/ ad regionē tenditur viti
oꝛum. Nemo a vitijs egredit͛/ nisi hoꝛtū ingredi
atur cōclusum. Nemo ab hoꝛto cōcluso recedit
q̄ nō intret cōfinia vitioꝝ. Cōcludit͛ etiā oīs vir
tus regulis aut materijs veritatis. Hoꝛtus con
clusus oīs canonica vita: q̄ sanctoꝝ patrum de
cretis ꝯclusa tanq̄ sepibus manet. Sed ve has
sepes dissipantis. Dicit eñ scriptura: Qui dissi Eccle.10
pat sepē/ moꝛdebit eū coluber. Et chꝛist⁹ oꝛat
ꝓfunde ad patrē in hoꝛto ꝯcluso. Nō enim expe
dit ꝑ deuia queqꝫ vagari hoīem oꝛare volentē.
Intrat deus hō in hoꝛtū ꝯclusum/ nō tñ ipse cō
clusus: ⁊ egredit͛ nō exclusus: vbiqꝫ suo ieffabi
li mō manet. Nec legib⁹ ipse subijcit͛: sꝫ suis mo
ribus ⁊ exēplis ad hoꝛtū delitiaꝝ scꝫ delectabi
liū ⁊ sursum ferentiū virtutū/ humanū genus in
uitat: vt in hoꝛto cōcluso maneat: a quo ꝑ culpā
ꝓꝓꝛiam exclusit adam. Hoꝛtus delitiaꝝ erat pa
radisus: in quo modicū stetit adā. Paradisus
in nostra lingua hoꝛtū sonat. In quo multipli
candū erat genus humanū: ⁊ ab illo ad loca su
percelestia inferēdū: nisi miser peccasset adam
⁊ se atqꝫ totā futurā sobolē ab illo exclusisset in
penas. Cōclusus erat hoꝛtus ille diuina ⁊ facili
lege ne vetitum ederet͛: ⁊ eo fuit culpa grauioꝛ/
quo facilius diuinū ꝓceptum poterat custodiri.
Nunc ipse idem manet oīno cōclusus in possibi
litate redeundi: his dūtaxat exceptis/ q̄ diuini
tus sunt ingressi: quoꝝ nisi duos ex fide non no
uit ecclesia/ enoch videlicet ⁊ heliam: ꝓluꝛes mul
tos tenere atqꝫ concludere potuerit ibi/ ⁊ possit
diuina potētia/ siue i coꝛꝑe aut extra coꝛp⁹/ vsqꝫ
ad diē iudicij aut ad aliud ꝓfinitū tēpus: siue in
nocētes aut quos sibi placuerit ibidē quodāmo
do ꝓmiare aut fouere gremio mollioꝛi. Quod
credere/ a fide nō est absonū: neqꝫ meritoꝛiū siue
demeritū. Hoꝛtus cōclusus/ oꝛdo viuendi ꝑ oꝛi
ginalē iusticiā: a quo licentiatus nemini patet
egressus: a quo si q̄s egredit͛/ in aliquā labit͛ cul
pam: sed nō impunitā. Nā famosum ⁊ ꝑuiū di
luuiū insinuat omnibus posteris/ q̄ illi ꝑmi ho
mines mūdi oꝛiginalis egressi fuerant ab hoꝛto
iusticie oꝛiginalis: q̄ tam seuiter iustissime sunt
puniti. Oīs enim caro coꝛruperat viam suam. Gen.6
Hoꝛtus cōclusus oꝛdo viuendi ꝑ legē mosaicā:
oꝛdo viuendi hoꝛtus est/ quē deus in ꝑmeuo cō
ditionis humane oꝛiginali iusticia circūclusit.
Cui sepe ista manēte/ sepē acerrimā mandatoꝝ/
sacrificioꝝ ⁊ cerimoniaꝝ circūdedit. Conclusio
ꝟo illa sub peccato erat. Inquit enim apostol⁹:
Conclusit scriptura oīa sub peccato: qꝛ nemo in Gal.3.

Do

ssificabat̃ p̃ legẽ: quia infra ip̃am staret iclusus. Et ille hort⁹ cõclusus: aliũ hortũ in fide habebat inclusum. Unde apostol⁹ sequit̃ ad p̃dicta: Pri⁹ anteq̃ veniret fides sub lege custodiebamur cõclusi: in ea fide q̃ reuelanda erat. Et hoc est quod Ezechiel p̃uidit: q̃ rota velut inclusa erat in medio rote: sc3 fides inclusa in lege tẽpore gratie reuelanda. Nouissime vo cũ nobis de us pater loqueret̃ in filio: fecit nobis in ip̃o aliũ hortũ/miro t ineffabili modo cõclusum. Hon⁹ iste hort⁹/in quo p̃ carnẽ t sanguinẽ aut humanũ semẽ null⁹ est ort⁹. Et in carne t p̃ carnẽ ort⁹ nõ saluabit̃ nisi hic fuerit ortus. Et sic ortus nõ videbit summũ bonũ: nisi vsq3 in finẽ eũ tenuerit/t ab ip̃o emiserit talis ortus. Ortus in horto p̃seueret i horto/si celestẽ appetit hortũ. Hortus iste cõclusus fontẽ habet signatũ. Ad quod in canticis sequit̃: Hort⁹ conclusus/fons signatus. Lector ver⁹ intelligat fontẽ signatũ esse in horto/nõ extra. Fons iste diuina largitas seu redũdantia est. Et fons erat in paradiso medio: q̃ diuidebat̃ in q̃tuor capita/ad irrigandam vniuersam terrã. Sed signat⁹ est fons. Et ideo cuncta signant̃/ne confundant̃ cũ ceteris: t vt discernant̃ a ceteris/atq3 vt saluẽtur. Unde allegorica: vide q̃ legis morũ mysteria. Hort⁹ ẽ cõclusus: fons est signatus. Sed quo? Signo crucis: vt null⁹ bibat/nisi crucis signum accipiat.

Ezech. 9. Tau signari expedit/ quos angel⁹ exterminator serua bat illesos: t crucis signo/qui de fonte gratiaȝ t diuine largitatis aquã bibere volunt. Fons signat⁹ est sacramentalib⁹ signis. Sunt enim sacramẽta/sacratissime rei signa. Signa-

Apoca. 11. tus est fons velut liber ioãni ostensus/ signat⁹ sigillis septẽ. Et fons ecclesie sic occultis signis manat atq3 mysterijs. Et bene fons in horto/in quẽ ingredit̃ iesus: fons sc3 ecclesie diuinã redũdans gratiã/signat⁹ dicit̃: vt a fontib⁹ ceteris distinguat̃: nã aquã emanat t sanguinẽ. Etenim cũ orasset iesus in horto mẽte p̃fũda/factus est sudor ei⁹ tanq̃ gutte sanguinis decurrẽtis i terrã. Magnũ signũ est a ceteris secernẽs signatũ q̃ fons sit iste sanguine⁹ atq3 coccine⁹. Et hieri

Josu. 6. chontina meretrix signũ coccineũ posuit ad fenestrã/ne cũ ceteris male cõfusa periret. Signũ a ceteris discernẽs sanguis est christi. Hoc enim signo atq3 sacrificio/ab oĩ alio p̃p̃lo secernit̃ populus christian⁹. Et in eodẽ p̃p̃lo p̃fuerunt/q̃ sua corpa sanguine p̃prio signauerũt. Nullũ euidẽti⁹ christianitatis signũ/q̃ p̃ christo sanguinem fundere. Hoc signo signata erat multitudo signatoȝ: quã Joãnes euãgelista p̃ reuelationem aspexit. Habuit paradisus orientalis t delitiarũ hort⁹ plantaria sua t arbores plurimas: inter quas oberrauit adã. Habet iste hort⁹ suas emissiones: habet malapunica/fruct⁹ pomoȝ: habet cypri: habet nardũ: habet crocũ: habet fistulã: hab3 cinnamomũ: habet vniuersa ligna libani: habet myrrhã: habet aloe: habet vnguẽta optima. Inter q̃ recte viuit iust⁹: t ad ordinẽ vite reuocat̃ errone⁹. Hec sidẽ oĩa mysterialia

t allegorica sũt. Moralia sũt multitudo virtutũ signataȝ in eis. Qui ergo legit/intelligat: inuestigãdi materiã legentib⁹ dedim⁹. Deuitãda p̃lixitas/ad alia festinare cõpellit.

Sed christ⁹ orat in horto/ vt auferatur passio: verũtamẽ ad patris volũtatẽ se ip̃m disponit. Hoc enim mõ ecclesia seu fidelis aĩa orat p̃ horto: vt sponsi t sp̃õse similis sit oratio. Inq̃t enim: Surge aq̃lo t veni auster/t p̃fla hortũ meũ: t fluent aromata illi⁹. Ut aq̃lo surgat petit: videlicet t vt recedat. Et christ⁹ recessum expostulat calicis. Et petit̃ auster/sc3 gratia calida sp̃ũssancti: t christ⁹ ex gratia sp̃ũssancti paterne se subdidit volũtati. Recessum ecclesia t oĩs fidelis aĩa desyderat frigidi aq̃lonis: q̃m ab aq̃lone pandit̃ oẽ malũ. Frigiditas enim aĩe/inumera mala t bonoȝ negligentiã opata est. Aq̃lo frigidissim⁹ est: ad cuius flatũ horti nõ germinãt neq3 campi: nec arbores aut herbe aut vinee gemmas/flores/siue fruct⁹ emittũt/imo emissi depereũt. Et plerũq3 ad flatũ ei⁹ cõgelat̃ aqua. Sed oĩno cõtrarium operat̃ auster. Hec oĩa opãte natura vidicim⁹: t ab autoritate scripture. Auster flat⁹ est sp̃ũssãcti. Qui si perflat hortũ/ordinẽ siue statũ viuẽdi siue omne quod noscit̃ diuina lege cõclusũ fortẽ insinuat. Aromata fluũt: oĩa videlic3 christo placentia t redolentia sũt. Omne quod est diuina t canonica regula cõclusũ/hort⁹ est cõclusus. Qui nisi p̃flet̃ gratia sp̃ũsscti/aromata scilicet virtutes t eaȝ acceptabiles actiones penit⁹ nõ emittit. Aromata nempe odoramenta delectabilia sũt. Nihil olfactui sp̃ũali delectabili⁹ in hac vita: q̃ virtutũ odor: etenim supcelestibus substãtijs rõnabilib⁹ placet. Ubiq3 virt⁹ t act⁹ eius de sui rõne placẽt. Boni ac mali velint nolint bene iudicãt de virtute/actibusq3 virtutis: Satis ergo fluũt q̃ in sup̃na decurrũt. Perundiq3 fluũt q̃ oĩb⁹ iure placent. Alio vo sensu cũ experit̃ flatus aq̃lonis t austri/vehemẽtia tribulationis inq̃rit̃ t assistentia sp̃ũssancti: quoȝ flatu sancta odoramẽta decurrũt: t ad p̃uectũ sanctũ cõueniũt. Tribulatio multa bona eduxit in lucem. Florere fecit p̃secutio sanctos viros. Et sp̃ũssancti flat⁹ cõfirmauit corda bonoȝ: vt p̃secutio iminens/tolerantia sp̃ũssancti assistens/catholicã ecclesiã diuersis t innumeris sanctis fecerit germinare. Infinitas vo animas varijs pullulare virtutib⁹ aq̃lo p̃secutionis p̃ g̃fam austri: martyres p̃ sanguinẽ t mortẽ: auster gratie per abdicationẽ t iuste vite censurã: innumerabiles homines in horto ecclesie dũ flarent/fluere iam fecerũt. Aq̃lo p̃secutionis inuisibilis excitate a sathana/t insurgentis a carne corrupta: aut ad iniq̃s hominib⁹ irrogare in cognitione proprie infirmitatis atq3 miserie animã peruenire suasit t fecit impatientiam insitam scire/cui⁹ cõtrariũ se credebat. Latet vnusquisq3 sibi/quousq3 aq̃lonis flatus faciat experiri. Et si consurgat/ q̃ non a persecutione vincatur: non sue/sed superne cognoscet esse virtutis. Necessarius est aq̃

Cant. 4 (right margin, beside "se similis sit oratio. Inq̃t enim: Surge aq̃lo t ve-")

bonis flatus ei qui appetit in sui cognitionē venire. Imperfectiones in hominibus latent: quas si quis posset aspicere, tolerabilis esset aspectus sathanicus. Excitata persecutio fecit patescere delitescens: vnusquisque sibi apparet patiēs contumelia quiescente. Et castus sibi esse videtur, q impugnationē nō patit: et esse fidelis qui nō sensit inuisibilia fidei bella, et inuisibiles pugnas quas immittit inuisibilis predo. Auster autē secus animā clarere virtutibus fecit. Aquilo constringit et congelat aquas: et timor dei fluxibilem mentē frenat. Auster vero mali timoris congelationē resoluit: boni flatus austra les, ad horti fecunditatē: videlicet ad ecclesie aut anie redimitionē vtique sepe prosunt. In hunc hortū filij dei petebat aduentus et factus est: et ad singulos animarum hortos expetit et impretermisse fit. Inde
Cā.5 profecto scriptura: Ueniat dilectus in hortū suū et comedat fructū pomorum suorum. Uerba enigmatica sunt. Et cōpletā petitionē dilectus ostēdit, dicens: Ueni in hortū meū soror mea sponsa. Uelut si diceret: Quod petisti, perfeci. Aut alio sensu: vt sponsa inuitet, vt in hortum ipsa veniat sponsi dilecti: cū adiectione illorum que in aduētu in hortū noscunt esse peracta: scz messui myrrhā cū aromatibus meis: comedi fauū cū melle meo bibi vinū cū lacte meo. Ab humana natura per idoneos viros patriarchas atque prophetas christi petebat aduētus ad hortū: scz ad ipsam eādē humanā naturā, quā in horto scz in oriētali paradiso primo plantauerat: seu ad israeliticā gentem quā velut hortū inseruerat et circūdederat sepe legis: vt comederet fructus pomorum suorum. Hi fructus per fructus et per poma significantur et arbores: que homines etiā ipse significant: Non enim simplex eius expectabat aduentus: sed vt comederet fructū pomorum, id est arborum suarum. Comestio approbatio est ciborum: aut quia delectabilia sunt: aut quia vtilia esse noscunt, etiam si amaritudinē ferunt. Comestio incorpatio est eorum denuo facta, que sumunt ab extra. Comestio christi mystica, est approbatio electorum suorum et incorpatio ad seipsum. Comestio christi approbatio fructuū arborum suarum: scilicet operū illorum, qui ab eterno predestinati a diuina mente sciunt: et incorporatio ad seipm. Idcirco signāter dicit: vt comedat fructū pomorum suorum. Singulis etiam anima hoc sedule vt dilectus in hortum suū veniat: et approbet si fecit iustos aut dignos penitentie fructus. Sed dilectus expetitus aut venisse se dicit, aut sponsam inuitat vt veniat: quod vtrūque illo comprehendit verbo: videlicet vt aduentū dicat iam factum, aut aduentū imperet peragendū: factum in sponso, peragendum in spōsa. Sed quoquo modo se habeat ordo rei cetera pretermittētes, quid christus in horto fecerit audiamus. Myrrham messuit: quia cōtristatus est, sudauit sudore sanguineo: calicem
Cā.5 per voluntatē suscepit a patre. Comedit fauum et mel: bibit vinū et lac: quia approbauit et approbat, et incorporauit dulcedinē nostrarum virtutum atque actionum dulcedine sua, et puritatē vite nostre atque morum nostrorum puritate altissima sua. Nam fauū nostrū cū melle suo, vinū nostrū cum lacte suo sua pietate assumpsit: cū omnia bona nostra inseparabiliter sibi sociauit: dās nostris bonis perfectionē, suis nullam diminutionē: vt apud omnipotentē deū sit meritū capitis, membrorum: et merita nostra suis meritis vnita conualeant: que sine ipso omnino deficiebant.

Uilla gethsemani huiusmodi mysterijs corre Mat.26 spondet: que vallis pinguedinis interpretatur. Pinguedo refert ad flatū austri, scz ad gratiam spūssancti: cuius infusione catholica ecclesia et omnis vere fidelis aia viuit vita virtutis: et intus per charitatē, extra per iugem operationē facit augmentū. Et iacob et esau per benedictione magna susceperunt a patre isaac: quod in pinguedine Gen.27 terre benedictio esset eorum. Pinguedo terre opatio exuberans est: que a gratia flante procedit. Ille in pinguedine terre habet benedictionē, qui per opa bona in virtutibus proficit. Et aser cū benediceret a patriarcha iacob, declaratus est quod pinguis eēt panis eius, et quod delitias regibus daret. Habet ecclesia panguē panē, corpus scz christi. Et qui seipos virtutibus regunt, reges sunt: et in isto pane delitiant. Omnis etiā fidelis et fidelit anima per rōnis regnū vocata regina, in isto pane si dei habz delitias. Et oliua nolebat deserere pinguedinē suā, vt imperaret lignis. Quecūque aia Iudic.9 bonis assuefacta operibus, et ardentibus desyderijs aucta, nō desyderat regnū aut curā gerere super alios: et velut impedimēta declinat alijs in regimine cōmisceri: nisi talis necessitas aderit, que sine peccato vitari nō possit. Et quamuis quisque melior sit, si cū alijs quam si singillatim est bonus: non tamē si aliorum curā agit aut appetit importune, censendus est iustus. Nullus deserat orōnis et deuotionis et cōtemplatiōis pinguedinē importune aut celeriter vocatus ad regimē. Orat enim christus et deuotione agit: paternā quam inuocat cōtemplatur presentiam in valle pinguedinis. Optimū enim est orare in horto cōcluso, quod est in valle spūalis pinguedinis. Et melius ad se quam ad alios sine certitudine altioris profectus fieri. Sepe multi propter aliorum curam et regimē perdiderunt sanctā pinguedinē: nec tamē alijs profecerunt. Nam nō petebant arbores fructuose oliue imperium, sed saltus ligna sterilia. Fructuosi ad sterilem nulla conuentio, et deuoti ad indeuotum, orantis et vagi, contēplatiui et dispersi. Holocaustum pingue fieri petebat in psalmo. Tūc Psal.19 holocaustum pingue fit: cum omne quod offertur christo, charitate aut gratia spiritussancti perfunditur. Et in alio psalmo petebat Dauid: vt Psal.62 adipe et pinguedine repleretur anima sua: vt exultando laudaret omniū conditorem, cū dicebat: Sicut adipe et pinguedine repleatur aniā mea: et labijs exultationis laudabit os meū. Et Esdras post recitationem verborum legis, et luctū populi audiētis ipsum pinguia comedere hortabat. Ecce saluator in horto: ecce cōstitutus

est in villa pinguedinis ad nos: ad exemplū vite agende/fructū ⁊ exemplar opeꝝ eius.

Cum esset in horto/tres elegit ex vndecim: quos assumpsit ad altiora secreta. Corā quibus est ꝓtestatus suā tristiciā quos ad secū vigilandū exhortatus est petrū/iacobū ⁊ ioānē. In qbus ꝑtermisso quod mystice agit/magna sunt nobis ostensa sacramenta ꝓ moribus. Nā trinitatē quandā opoꝛꝫ habere hoiem in magnis agonibꝰ cōstitutū: sine qua frustra ꝓcedit ad bellū/inuanū orat/incassum theorizat ⁊ actuat. Primo necessaria est agendoꝝ noticia/⁊ ꝓfundi vero lumine fidei: deinde debellatio seu vera supplantatio vitioꝝ: et assistēs gratia spūssancti. Hec trinitas in petro iacobo atqꝫ ioanne ostendit: sine qua oīs actio nostra deludit. Quis enim iussa diuina pficiet/ nisi primo cognouerit? Quis ꝓcedit ad bellum/ si nō cognouerit signū tube? Si nesciuerit ducez sub quo militabit? Si vexilla regia ignorauerit vbi se colliget? Si pugnare atqꝫ repugnare non nouerit/nōne deficiet? Si nō agnouerit inimicū/quē percutiet? Aut a quo se cauebit: aut sup quē vibrabit cōfigens hastam? Si cōmilitones nesciuerit/qua pugnabit fiducia? Si doctus nō fuerit interdū insidias ꝓuidere: necnō ⁊ precauere impositas: oīno succumbet. Expedit nempe nō ignorare astutias sathane. Semp nāqꝫ colluctat occulte: ⁊ sibi aptos hoies visibiliter ad certamia mouet. Qui legē dei ⁊ christi nō agnouerit/quō legē eius implebit? Qui dei voluntatem quā in nobis ⁊ a nobis fieri christo docente petimus/ignorat: quō faciet? Si foueas ignorauerit vitioꝝ/incidet in eas. Si nō nouerit rudimenta virtutū/nō decorabit in eis. Ignarꝰ nauigandi submerget nauē: aut nō ꝑueniet ad qetis portū: ⁊ q̄ nescit cauere periculū/ incidet in illud. Qui nescit abūdare cū habet/suffocabit in possessis: ⁊ nescius pati penuriā opprimet ab illa. Ignorans vti cōcessis/promissis priuabitur: agnoscens vo e regione in oībus gradiet. Luctare cū vitijs/imo illa magis expedit supplātare: peccatoꝝ eni pondere pressus/iniqtatū sarcina ꝑgrauatus beate vite nunqꝫ videbit lōgeuū: nisi facta fuerit supplantatio vitioꝝ. Supplanta in te punite nature cōplacitū: ⁊ eꝰ abnega voluntatē. Supplanta fragilitatē/q̄ tecū in oī bono duellat. Supplanta pigritiā: q̄ tuū iā caput supgredit. Esto victor tui/christo desup ꝑstante leuamē: ⁊ eris omniū magnificꝰ triumphator. Velut pessimū inimicū statue teipsum i campo spūalis certaminis aduersus teipsum/⁊ supplāre festina: ⁊ oīs mundi amenitas vertet in fugā ⁊ terga dabit ꝓpere hostis antiquꝰ. Qui seipm in occulto agone apprime deuicent/nihil habet obsistens. Qui sm saluatoris sententiam odio habet animā suam: nō dormiet/nisi luctādo supplantet. Perseuerans odiū animo ⁊ actu quantū facultas cōcedit/impretermisse ꝓsequit inimicū. Agit hoc odium malum. Odium vo euangelicum de suo aduersario magis strenue triūphauit. Nullus alicui est seipso nocinioꝛ inimicus. Nec enim ab alio qꝫ a seipso quisquis spūalia seu eterna nocumenta suscepit. Mundus ⁊ diabolus nō possident alias artes/in qbus se colligant: aut alios campos certaminis habēt: nisi animas quas mundus delebit ⁊ diabolus q̄rit ad penas: ac per hoc necessariū factū est sup plantatiuā habere virtutē. Gratiā vo q̄ scientiam iuuat ⁊ lucrā/ opoꝛtet esse presentē: sine q̄ vires hominū marcescunt atqꝫ virtutes. Nam sicut sine verbo factū est nihil in rerum creatione: sic sine ipsius gratia factū est nihil in ordine vite agende. Sed qꝫuis diuersis velis ipsa in mundi mari velificet: tamē cū illa q̄ gratā aiam deo facit/verus christi agonizatoꝛ incedat: ⁊ sibi toto anio inhereat: qm̄ nihil noui ꝓdesse suscepta dona ꝑ grām: nisi ex susceptis fiat responsio meritoꝝ. Nō gratificat hoiem deo id quod accepit: sed id quod debito seruitutis ⁊ possibili actione rependit. Bona sunt oīa q̄ ꝑ amorem a deo accepimus: sed nisi hō in eis se iustis actionibus gratū faciat/ad accipientiū penā ⁊ iudiciū intoꝛquent. Sed satis grata reddit aīa creatori: si de plenitudine amoris ⁊ magnitudie voluntatis rependit/quod nō valet de plenitudine opis. Inquit eni aplīs: Gratia dei sum id quod sum: ⁊ gratia eius in me vacua nō fuit. Tūc eni suscepta gratia nō patit vacuū: cū ille q̄ accepit ex omni se virtutū vsibꝰ ⁊ exercitijs se coaptat. Gratia vo qua innitimur/qua pficimus/quam oculo fideli aspicimꝰ: q̄ adiuuat/ꝓuehit ⁊ dirigit: a patre luminū est/⁊ ab ipo descendit. Semper recte volentibꝰ adest: nemini deficit/nisi ei q̄ primo sibi volūtate defecit. Promptitudo qua spūssanctus volentibꝰ illā infundit/omnē excusationē causantiū holm dirimit: ⁊ accusat oēs ⁊ ad iudiciū cogit. Ex defectu grām infundentis/nullus habebit exceptiōis aut excusationis suffugium. Inmutabilis est infinite largitatis autoꝛ: q̄ heri ⁊ ipe nunc ⁊ in secula seculoꝝ: defectus nō recipiētis aut tepidi magis augebit ad crimē. Igit trinitatē sctām in nr̄is agonibꝰ assumamus. Ordo vo rei geste sic elucet. Sedet seoꝛsum in hoꝛto saluatoꝛ olim christus cum sanctis ⁊ electis testibꝰ: ⁊ tristiciā mentis aperit vocalibꝰ verbis/dicēs: **Tristis est aīa mea vsqꝫ ad moꝛtē. Sustinete hic et vigilate mecum.** Quid est qꝫ cepit cōtristari iesus ⁊ mestus esse? Non enim erat ex natura tristis iesus: neqꝫ sibi a cōmuniter accidentibꝰ inuite poterat ꝓuenire tristicia. Sed accepit ⁊ ipse tristiciā/ad veritatē insinuādā assumpti hois: ⁊ compassionē ostendebat de ꝑditis: q̄ velut hō cōpatiebat de sua passione dānandis. Interimit hic philosophantiū indocta doctrina/qꝫ sapientes tristicia nō premunt. Etenim cum iesus in quo sunt omnes thesauri sapientie absconditi/ vsqꝫ ad mortem se tristari fatetur. Pia est tristicia christi/⁊ ab ipso sancte suscepta i horto pinguedinis: vt in ipso puniret quod in horto ꝑmeuo male fuit letatus adā. Et ꝑ paterna iniuria simi

Mat. 26

1. Co. 15

Mat. 26

Mar. 14

liter tristabať ꝓ preterita ⁊ iminenti: q̄ erat eiꝰ
filius iniustissime occidendus: ⁊ vt iniq̄tas erat
tractāda iusticia: vt turpitudo sanctitas: vt stul
ticia sapiētia: vt dedecus decus: vt ꝑditio salus
vt latro improbꝰ/ suoꝝ dator largissimus. Per
spectabat altissima mente oīm hoīm p̄teritoꝝ/
p̄sentiū ⁊ futuroꝝ delicta ⁊ nefanda peccata: ꝓ
q̄bus diluendis oportebat sustinēre dolores: in
aīo tristari/ ⁊ in carne penari. Et ꝓ hominū in-
gratitudine tristabať: ⁊ acutius cōfodiebať ex
ista tristicia q̄ ex pena. Tristiciā acriorē sepe fe-
cit in aīa ingratitudo q̄ dolor inflictus in cor-
pore. Tristabāť ⁊ anxiebať spūs eius: vnus exi-
stens/ ꝓ oībus dolens: ⁊ qui tam breui tp̄is spa
cio ad emendā tot miliū obligabať ānoꝝ. Scri
pta erant inuisibili stylo in aīa illa oīm tēporum
momēta: vt imagines delinquētiū/ necnō ⁊ pec-
catoꝝ varie quantitates/ similiter ⁊ qualitates/
numeri ⁊ intēsiones/ tetraliter ⁊ lucide rēfulge-
bant. Nā terrū tetraliter ⁊ lucide videť in claro.
Tetraliter/ q̄ obscurū est: lucide/ q̄ sicut est/ no
tum est. Tenebat ip̄e mestitudinē/ nō tñ tenebať
ab ipsa: ꝓ eo q̄ excellentissimū opus inuisibiliū
animaꝝ inclusaꝝ corp̄ibꝰ vastationē acceperat:
nō aliter reparandū/ q̄ per mortem ipsius ⁊ san
guinem. Et erat excessus assumpte tristicie atq̄
mesticie: quā corā se positis ⁊ electis testibꝰ vo-
ce flebili ostendebat. Que tristicia magnitudi-
nē astruebat amoris: vt intantū sciamus nos di
ligi/ q̄ leticia tristareť ꝓ nobis. Nemo tristatur
nisi de damno dilecti/ aut de re ꝑdita que inhe-
rebat amori. Et equa lance appenduntť in aīa
bus hominū circa eandē rem amor cū adest: cuʒ
v̄o deperdiť/ dolor. Terminus autē huic tristi-
cie appositus/ animū in cōsyderatione suspen-
dit/ cū diciť: vsq̄ ad mortē. Sed ad saniores in-
telligentias animū cōuertamus: mortē eternaʒ
omniū/ vnius mortis victoria supari credamꝰ.
Ro. 5. Secundū apl̄m: Sicut vnius pc̄tō morti oēs
tenebamur absorpti: sic vnius iusticia multi re-
uocanť ad vitam. Mors ⁊ mors duro conflixe-
runt duello. Mors christi fiebat/ vt destrueret
olim mors. Mors olim sc̄ʒ ab adā vsq̄ ad chri-
stū/ in oībꝰ gentibꝰ firmauerat sibi regnū. Pro
inde tristať aīa christi vsq̄ ad mortē: videlicet
quousq̄ mors christi omnē mortē ꝑ iusticiā ple-
no iure deuinceret. Nā in victoria mortis chri-
sti mors olim absorpta narrať: ⁊ a victoria deui-
1. Co. 15 cta/ victoria p̄dicať. Unde ſm apl̄m: Absorpta
est mors in victoria. Et sequiť: Ubi ē mors vi-
ctoria tua? Mors christi olim mortē absorbuit.
Per serpentē introducta est mors: ⁊ serpēs de-
Exo. 7 uorauit serpentē. Nam serpens moysi cum esset
pharaoni in egypto ad ꝓdigia facienda exor-
tus ex virga quā manu sua dn̄o iubente gesta-
bat/ deuorauit serpentes magoꝝ pharaonis. Et
christus ꝑ simile serpens dictus/ mortē omniuʒ
sua morte deuorauit: vt mors oīno absorpta sit
in victoria. Noua ⁊ inaudita exercitatio ista erat
vt mors vinceret a morte: necnō ex morte vita
ꝯsurgeret. Ex hoc erat ista tristicia vsq̄ ad mor
tē. Et vt intellectꝰ altior inclarēscat/ simpla erať
mors christi: que duplicem nostram deuorauit.
Mortē incurrerat humanū genus a primo pa-
rente ꝑ omnes ꝓpagata ꝓpagine: in aīa simi-
liter ⁊ in corpore rei expientia docente. Christꝰ
v̄o in corpore/ nō aīa vnicā mortē accepit: qua
debellauit ⁊ binā. Hoc v̄o agere magni exerci-
tij erat. Et quod mentibꝰ alte intelligentiū plus
accrescit: mors corp̄is vnius hōmis mortē ani-
maꝝ ⁊ corporuʒ pariter interimebat. Quod tñ
mors corp̄is aduersus mortē corpoꝝ decertas-
set fecissetq̄ victoriā/ magne vtiq̄ fuisset poten
tie: q̄ v̄o mors corp̄is mortē deuoret animarū/
ipsarūq̄ vita ex corp̄is morte cōsurgat/ hoc olim
mortaliū scientiā ꝑtranscendit: quod ꝓpēsioris
⁊ diuini mysterij fide scibilis fuisse opificiū no-
uimus. Tristabať ergo illa infinita ⁊ amabilis
aīa vsq̄ ad mortē: quousq̄ videlicet noiꝰ mor-
tis occasus antiquū mortis occasū excluderet:
⁊ occasus occasum ad vitā reuocaret. Qm̄ q̄ fe-
stinat aliq̄d magni agere/ tristať quousq̄ perfi-
ciat: ⁊ tristicia ⁊ sollicitudo in agentis aīa se cō-
miscent. Inaudita res/ ⁊ insolita exercitatio in
qua cōtristabať dn̄s iesus christus: non ex eo q̄
deus erat/ sed ex eo q̄ carnē susceperat: sicut p̄-
dictū de ip̄o multū ante fuerat ꝑ ꝓphetā: Cōtri Psal. 54
status sum in exercitatione mea: ⁊ conturbatus
sum a voce inimici ⁊ a tribulatione peccatoris.
Sed obmittentes q̄ dicenda parat susce
pta materia/ ex ip̄a tristicia sumamꝰ tro
pologicā ⁊ inuisibilē actionē. Nō oīs
tristicia laudabilis: neq̄ omnis tristicia
virtuosa. Et multipliciter scriptura mesticiā cō
prehendit. Uerūtamē quedā tristicia nosciť/ ad
quā christi exemplo animā debemus vsq̄quaq̄
cōuertere. Tristať nō ꝓpter sua/ sed ꝓpter alie-
na peccata. Tu v̄o ꝓpter tua lamentū ⁊ dolorē
assume. Nam quod leticia vana cōmittiť: nūq̄
melius q̄ tristicia vera deleť. Et quousq̄ in ani
ma ꝓprijs voluntatibꝰ abnegatos nosmetip̄os
nouerimus ⁊ mūdo mortuos: ip̄siq̄ nobis aspe
xerimus crucifixū/ incōsolabilē ⁊ irremotā tri-
sticiā aīa ip̄a possideat. Renuit omnis aīa cō
solari/ memor facta tristicie christi ⁊ penaliū ope
rū eius. Tristari siquidē expedit eū qui deliquit:
⁊ merentē esse q̄ cōmisit digna meroribꝰ. Sem-
per eñ in loco tartareo nō ex alio luctus intrāsi
bilis erit/ q̄ ex delictis atq̄ peccatis. Tempora
lis ⁊ nō ficta tristicia euasit eternā. Et si padus
⁊ albula ex oculis hominū peccatorum lachry-
mabiliter ꝓcessissent/ quasi nulla recompensa-
tio pro penis remouendis eternis. Facta ē no-
bis in necessitate tristicia vsq̄ ad mortem: vt il-
lam parati simus prompte subijcere pro vita: si
hoꝝ alterum a quopiam in optione daretur/ an
sustinere mortem/ an deserere in aīo vel in actio
ne virtutem. In his nempe que habent asperū
sensum/ nihil morte tristius inuenitur. Proin-
de vsq̄ ad mortem tristicia fieri dicitur: cum q̄s
ꝓ diuinis agonibꝰ illā subire parať. Christus i
morte summū ⁊ vltimū sacrificiū fecit ꝓ nobis:

ꝛ in figura ꝛ veritate appellatũ eſt ſacrificiũ ve-
1.Eſd.9 ſpertinũ. Et eſdras legit merens ꝛ triſtis ſtetit
ſe vſq ad ſacrificiũ veſpertinũ. Triſtabat pꝛeſſi-
ma triſticia chꝛiſtus velut ardenter diligẽs/cu-
piẽs liberare quẽ diligit: ꝛ digne placere dignis
offerre volens ſemetipſm in ſacrificium veſper-
tinũ: quo liberabat hũanũ genus/ quod ex cre-
atione diligebat ꝛ ex vnione quã fecerat. Placi
tum vbo paternũ pficiebat ex anio: quia de ipſo
Pſal.39. ſcriptũ erat: Holocauſtũ pro peccato nõ poſtu
laſti: tunc dixi/ecce venio. Non vitulox aut hir-
cox/ſed ſacrificiũ chꝛiſti filij ſui querebat pater
omnipotẽs. Inceſſabilis triſticia nos diuerbe-
ret donec fiat mors ſacrificij veſptini: quod tunc
plene pagit/cũ nil in ania ꝛ in ſenſibus remanet
quod nõ ſit altiſſimo dedicatũ. Etenim in ſacri-
ficijs antiquox animalia mactabant. In ſacri-
ficijs chꝛiſtianox occidunt pꝛopꝛie voluntates
atq pperam actiones. Et vita nature offerẽdũ
animal priuabat: ꝛ vita culpabili quam ſuadet
corrupta natura/priuari expedit ſemetipſum of
ferre volentẽ in ſacrificiũ vltimum ſiue veſperti
nũ. Sed quouſq anio fiat/triſticia libẽs ab ani
mo nõ recedat. Si fieri omnino negabit/triſti
cia eterna cruciabit inuite. Optimũ eſt triſticiã
per triſticiã preuenire/per tẽpoꝛalẽ eternã. Mo-
re hominũ triſtabat ꝛ loquebatur chꝛiſtus/vſq
ad moꝛtẽ triſtari ſe pandens: ad meditationem
ſue triſticie atq ad noſtrã triſticiam aſſumendã
ſua expreſſione verbox nos inuitans. Ac p hoc
oſtendit ſuo verbo triſticiã vt ſciatur. Ideo ſci-
re facit vt intendat ania noſtra in illas inuiſibi
les paſſiones/q paſſionibus coꝛpis vehemẽtio-
res pculdubio extiterunt. Proinde verbũ fle-
bile/amabilis vox: Triſtis ẽ anima mea vſq ad
moꝛtẽ. Verbũ capitis ad ſeipſum membra trãſ-
foꝛmatiue cõuertens: vt ſit cõmunicatio inuiſi-
biliũ paſſionũ/etiam ſi ſanguis nõ pro ſanguine
funderet. Ab hac cõmunione nullus ſecernitur
nec excuſationis ſuffugiũ inuenitur: ꝗuis multi
effugerunt/multiq deuitauerunt: ꝛ plurimi nõ
inuenerũt participationẽ irrogatax ꝛ ſenſibiliũ
paſſionũ. Ingrediamur vt poſſumus ĩ illud
ſecretũ anime chꝛiſti/que cõtriſtat vſq ad moꝛ-
tẽ. Vnde triſtat? Quo fine triſtat? Vſq ad moꝛ-
tem. Quo modo ille inuiſibilis ꝛ intellectualis
ſol eclipſim triſticie paſſus eſt? Vnde lux q oẽm
animã coherẽtẽ ſibi/diuinis facit coruſcare ſplẽ
doꝛibus: leticijs ineffabilibus replet: triſticie te-
nebꝛas aduocauit? Nã nihil ſibi dominabat in
uite: vt omni celeritate qua vellet/a ſe poſſet re-
pellere. Aduocata erat ab ipſo triſticia: iuſſa nõ
importuna venit. Bonũ eſt ad illam p contẽpla
tionẽ fieri: ſed melius p cõmunionẽ fieri chꝛiſti-
foꝛmẽ. Chꝛiſtifoꝛmis eñ triſticia/eternam poſt
coꝛpis moꝛtẽ inuenit pfecto leticiã. Idcirco ad
ſuſtinẽtiã ꝛ vigiliã/ſuos electos inuitat/ dicẽs:
Mat.26 Suſtinete hic et vigilate mecũ. Non
Mar.14 querebat illos tres in ſuo eſſe pſidio: nec ad ſui cu-
ſtodiã atq tutelã eos volebat oẽs eſſe intentos
quos pauloante pdixerat in eo ſcandalũ omnes
eſſe paſſuros: ſed eos ad tolerantiã ꝛ cõſydera-
tionẽ cox q ab ipſo agebant diſponebat. Suſti-
net qs cũ chꝛiſto/ cũ tedium nõ patit ex repenti
nis euentibus: ꝛ ex ſubitis caſib9 ania meli9 ro-
boꝛat: neq ſuccumbit iminẽte periculo. Mul-
ta ſunt q hoies ſuſtinẽt: ꝛ multi ſunt ſuſtinentes
ſed nõ cũ chꝛiſto. Sodalẽ ad chꝛiſtũ expedit fie-
ri virtuoſe atq meritoꝛie ſuſtinentẽ. Suſtinẽtia
eſt quedã expectatio futurox. Suſtineamus cũ
chꝛiſto futura. Quamuis eñ ex mundo abierit
coꝛpe: nobiſcum tamẽ eſt diuinitate/ poteſtate/
ſacramento/atq dilectione. Suſtinet cum chꝛi
ſto/qui nullo meroꝛe in expectatione cõtrahit:
nec tempoꝛis dilatio animã grauat: nec aiam af-
ficit dilata pmiſſio: nec in orõne anxiat/ſi non
accipit ilico quod affectat: ꝛ ſemp eodem mõ ſe
habet in his q ad eũ ꝛ circa eũ diuina puidẽtia
fiũt. Tentationib9 nõ opprimit/q cum dño ſuſti
net. Dicit eñ ſcriptura: Fili accedens ad ſerui- Eccl.2
tutẽ dei/ſta in iuſticia ꝛ timoꝛe: ꝛ ppara animam
tuã ad tentationẽ: ꝛ depꝛime coꝛ tuũ ꝛ ſuſtine.
Qui agonẽ diuine ſeruitutis ingredit/ſuſtine-
at: ſi qua cõfluentia mala ꝛ adiutoꝛij dilatio ꝛ tẽ
poꝛis/nõ deterreat: ne a iuſticia decidat: ne a di
uino amoꝛe diſceptet. Verus ſuſtinens ad ten-
tationẽ aiam parat: ne cũ venerit/inueniat im-
paratũ: ꝛ velut impꝛouidus ſubito elidatur. Et
abſq coꝛde p humilitatẽ depſſo vera ſuſtinẽtia
nõ habet. Sequit etiã: Suſtine ſuſtentationem
dei. Cõiungere deo ꝛ ſuſtine. Chꝛiſtuſq dicit:
Suſtinete mecũ. Qui cum chꝛiſto ꝛ pꝑter chꝛi
ſtum ſuſtinere aliquid recuſarunt/penas nanci
ſcunt eternas: ſacra dicente ſcriptura: Ve his q Eccl.2
pdiderunt ſuſtinentiã. Quam pdidit q ferre in-
ſurgentia ꝛ obiecta mala recuſat: q cõqueritur/
qui de tpis dilatione cauſat. Qui ſeipm ſenſua-
liter ꝛ cõpaſſiue ſe diligit/oino verã ſuſtinentiã
abnegauit: nec cũ chꝛiſto foꝛtiter agonizante in
ſudoꝛibus ſanguineis p virtutẽ ſuſtinet. Senſu-
alis eñ amoꝛ atq cõpaſſio cũ diuino agoniſta
diuine agonẽ agente p nobis nõ permiſit fieri:
quẽ detinent in veritate collegã/ꝛ virtuti ſuſti-
nentie libellum fecit dare repudij. Sed ad ſuſti-
nendũ cum chꝛiſto/ꝛ recogitandũ eum q p no-
bis omnẽ verbox ꝛ actuũ ꝛ verbex aduerſus ſe-
metipſm ſuſtinuit cõtradictionẽ: ſua irrephenſi
bilis lex omni rõne cõſtringit. Ex hoc quippe lo
quebat dauid: Propter legẽ tuã ſuſtinui te do- Pſal.118
mine. Lex chꝛiſti honeſta ꝛ irrephenſibilis eſt/
ſancta ẽ/iuſta ẽ/veriſſima ẽ: eternas ꝛ incompꝛe
henſibiles pmiſſiones habet/pꝑter quam ſu-
ſtinendus ẽ chꝛiſtus: ſuſtinendũ cũ chꝛiſto ꝛ p-
pter chꝛiſtum. Ille vero ſuſtinet pꝛopter legem/
qui pꝑt euangeliũ chꝛiſti nil ferre recuſat: frau
dem nullam amat ex ipſo pcẽſſe contingere. Ille
ſuſtinet pꝛopter legẽ dei/q pꝛopt euãgeliũ euan
gelicis virtutib9 nõ defecit. Vñ pꝛopheta ſecu-
rus adiũxit: Suſtinuit aĩa mea ĩ vbo ei9. Quid
eſt vbũ ei9? Verbũ increatũ. Oĩa ſuſtinẽda ſũt
pꝛopter verbũ increatũ/ꝛ in verbo increato: qꝛ
oĩa p verbũ facta ſunt: ꝛ ſine ipſo factũ eſt nihil.

Sed p verbū increatū oīa facta sunt ꝑpter ver-
bū: ꝛ in vbo increato iuste oīa tolerant. Nō em̄
tolerata in vbo psit aliq̄d boni adimere tolerā-
ti. Si p vbū oīa facta sunt: ꝛ sine ipso factū ē ni-
hil: q̄d depire pōt summo artifici? Quid depire
pōt oīa facienti? Quid depire pōt vbo oīpotēti?
Quid depire pōt ei qui oīa fecit ex nihilo: ꝛ sine
quo nihil fieri pōt ab aliquo? Et quod factū est
rediret ad nihilū: nisi esset p quod facta sunt oīa
verbū. In altissimis pambulabat considēter aīa
dauid cum dicebat: Sustinuit aīa mea in verbo
eius. Cuius eius? Oīpotētis dei. Quod est vbū
oīpotētis dei? Verbū incarnatū: qꝛ vbū caro fa
ctū est ꝛ habitauit in nobis. Sustineam⁹ oīa in-
surgētia ꝛ irrogata verba ꝛ verbera: ꝛ si q̄d susti
nētie iuste specimē secū portat: in verbo incarna-
to: ad quod oīs ratio nos cōpellit: qꝛ ꝑpter nos
verbū caro factū est. Frēs nō in natura diuina/
sed p gratiaꝫ in hūanitate ipsius sumus. Dedit
em̄ his q̄ credūt in nomine eius potestatē filios
dei fieri. Si filij dei: ergo fratres incarnati ver-
bi. Sustineat frater cuꝫ fratre: clamat em̄ oībus
nobis melior noster. Sustinete hic ꝛ vigilate me
cum. Sustineamus in verbo eius. Quod ē ver-
bū eius? Verbum ꝓmissionis est. Merito ergo
sustinendū est: qꝛ que ꝓcedūt de labijs eius/non
faciet irrita. Jurat em̄ p semetipsum/quia verbū
hoc faciet quod ꝓmittit. Proinde sustineamus
in verbo dei ꝛ cū verbo dei/ad sustinentiā nos
inuitante. Altas em̄ ꝛ ineffabiles ꝓmissiones ex
eius verbo suscepimus: q̄ nō irrite fient/si cū ipo
ꝛ in ipso et ꝑpter ipsum voluerimus sustinere.
Ad vigiliā eque inanimat vt ad internā specula-
tionem vigilia referat: vt agoniā eius atq̄ tristi-
ciam/ꝛ omnē congressionē eius atq̄ ꝓcessionem
ad pugnā ꝛ debellationē terralium mēte sedula
speculemur: cōfigurati similitudini tristicie/ago
Luce. 22 nie atq̄ imagini mortis ei⁹. His dictis ꝓ-
gressus est pusillum Jesus q̄ntum ia-
ctus est lapidis: separatus ab eis et p
cidit in faciem suam: et ꝓfunda men
Mat. 26 te orauit dicēs: Pater si possibile est/
Mar. 14 transeat a me calix iste. Veruntamen
non sicut ego volo: sed sicut et tu. Sic
orans pma vice nullū respōsum in oratiōe susci
piēs: venit ad discipulos suos: tres/scꝫ pe
trū/iacobū ꝛ ioannē: et inuenit eos dormi
entes. Et velut increpās eos/quos ad sustinē-
Mat. 26 tiam ꝛ vigiliam induxerat: dicit petro: Si-
mon dormis. Non potuisti vna hora
vigilare mecum: qui te paulo ante assere-
bas te mecum in mortem venturuꝫ? Vigilate
et orate: vt non intretis in tentatio-
nem. Spiritus quidem ꝓmptus est:
caro autem infirma. Jtem secundo reli-
quit eos. Et abijt: et orauit eundem ser-
monem dicens. Et reuersus ad discipulos/
tres dormiētes inuenit: qꝛ eoꝝ oculi vehementia
grauabant. Et nihil eis dicēs/ad orationē ter-
Luce. 22 tio est reuersus. Et factus in agonia/pro-
lixius orabat: eundē sermonē quē pmo ꝛ se-
cūdo dixerat repetēs. Vbi tāta est suffusus orati
onis vehemētia: vt sudor efficeret sanguineus ꝓ
fluēs in terrā. Cui angelus apparuit: vt hominē
eū in agone ꝯfortās. Sꝫ q̄bus verbis eū alloq̄re
tur: aut in q̄ effigie appareret/p euāgelistas mini
me claruit. Cū hoc oīno mētes in admiratōe sus
pēdat: q̄ sibi de nouo angel⁹ appareret aut quo
modolibet loq̄ret/q̄ oēs nouerat secūq̄ habe-
bat. Sed hoc in idē redit q̄ deuicta tētatōe deser
ti/sibi angeli de nouo ministrabant: q̄ ab eo quo
creauerat/ ipterṁisse sibi assistebāt. Sꝫ nouitas
hec nō ex forma dei/sꝫ ex forma gerit serui/hois
q̄ suscepti. Preter illā validā ꝛ clamosam orati-
onē quā christus in cruce cōpleuit/nullā ipsius ꝛ
alicuius alterius efficaciorē ꝛ intēsiorē orōnē le-
gimus q̄ hortalē. Dimittit verus orator discipu-
los octo: dimittit ꝛ tres: ꝛ totū ad seipsum se col-
ligit/ab oībus corpe segregatus: sub indetermi-
nata mensura/videlicet q̄ntuꝫ iactus est lapidis.
Cautum fuit a spūsancto/vt sic euangelista de-
scriberet. Nam ꝓpius ꝛ longius lapis pōt ꝓijci
ꝓut valitudo minor ꝛ maior fuerit iacientis/q̄nti-
tas ꝛ grauitas lapidis q̄ ꝓiecti. Proinde meli-
us sub indistincta mensura describitur/q̄ si de-
terminata mensura iactus lapidis poneretur:
vt nunq̄ tantum in hac vita christus ab aliquo
elongetur: q̄ cor lapideum hominis etiam pec-
catoris ad ipsum non possit si voluerit/plene cō
uerti: fieriq̄ participē illius ꝓfundissime oratio-
nis: q̄ se paterne subdidit voluntati/vt p nobis
calicēꝫ biberet passionis. Segregatus orat in
horto saluator. Et solitū loci tenet/ꝛ corpis ami
cum habet minoribus situm: in quo monefacit
nobis vt qui ad patrem ꝓfunde disponit mētis
alloquium/etiam in virtute charissimos inter-
mittat: ꝛ qui vellent in eadem actione fore consi
miles. Tēpus est psalmodie: tēpus hymnizandi
cū multis: ꝛ tēpus quo verus orans etiā vere orā
tem nō sentiat. Tēpus quo p seipm votum suuꝫ
apud deū vnusquisq̄ deponat. Non semp in cō-
centu aut in synaxi est orandum: sed si vox iuuat
a voce/spūs etiam iuuat a spiritu. Melodia spiri
tuum vtilior est q̄ vocum: ꝛ ipsoꝝ concordia gra
tior q̄ verborū. Hec siquidem agitur in melius
in absentia corpoꝝ q̄ presentia. Orationem for
te fecissent apostoli cum christo/si secum ad orā-
dum duxisset. Orationē eis indixit: vt p se ora-
rent corpe discollegatus ab eis. Qui soliloquiū
querit ad deum: nil iuxta se habere velit natura
ꝓpria motum habens: imo p posse deuitet/siue
rōnale siue irrōnale consistat. Vitandum etiam
esset dum orat/quod monet ab aura. Jmprouī-
se habuerūt hmōi sepe mētis spicula recuniare.
Si sanctus est collegā quē habes/dimitte inter-
dum: ꝑpter eternum/cui te mente collegare dis
ponis. Bonum semp est orationem orationi cō-
iūgere: non aūt semp vtile corpus corpi in ora-
tione sociare. Vnusquisq̄ ꝓpriū habet affectū
cuius humiliter petit effectū: ꝛ appropriatū de-
fectum aduersus quem interpellat: ꝛ vulnus sup
quo petit cataplasma diuinuꝫ. Vbi fuerit ineq̄-

litas affectionū/ꝛ locoꝝ erit aptissima fortitudo.
Ubi vnusq̄sq; ꝓpriā ꝓ se causaȝ habet/ad regē ꝓ
seipsum loquet: vt excuset obiectā: aut excipiat
cōpendia rex: aut sua intercessiōe quēpiā tueat.
Diffundūt etiā plurimi oratiōnē vt virtutis in
uisibile fiat augmentū: vt refrenet sathā ꝛ consi
miles eius: vt paretur aditus ad exercenda diui
na. Ac ꝓ hoc vbi maior erit affectus ad singula/
maior erit deuitatio singuloꝝ. Secreti eiulatus
ꝛ simplices/rigorē regis inuisibilis inflexerunt.
Si dicēte apostolo ad rationē reddendā vnus
quisq; ꝓ se cōstituēdus est ante ineuitabile chri
sti tribunal: ꝓ se vnusq̄sq; causam suā ante diiu
dicationis horā ꝑficiat remotis testibus coraȝ
christo. Plurificat sepe cum socijs intellectus: ꝛ
mens distrahit ꝛ recuruat. Propter orationē ꝛ
ꝛ intentionē eius fieri singularē/maxime dixi es
se virtutis. In psalmodijs ꝛ hymnis ꝛ orationi
bus atq; horis in synaxi omnis singularitas cō
dēnat. Boni sunt ꝛ sancti catholici ritus: quos
statuerūt patres antiqui. Bona est oratio que
ab omnibus emittit cum concentu: bonum est
cum multitudine psallere: obedientia eīn seruat
ꝛ charitas. Et quod vno dicente ab altero inter
mittit/media charitate supplet. Dum eīn alter
natim hymnizatur ꝛ psallitur: vna res dicitur ꝛ
tacetur. Necnon ꝛ alternatio psalmodie plerū
q; non permisit in his que dicuntur includere in
tellectum/aut illa morari per modicum ad aspe
ctum eius: sed velut aqua fluminis que alia sup
ueniente decurrit: sic quod alternatim dicitur de
fluit/nec haustum dulcedinis ꝑstat. Et dum al
ter alternans expectat vt dicat: cito labit quod
delectat. Et alternantium ex mora tediū ꝑcauet
ne delectabiliter surgat quod premit. Et illa cō
syderatio ne nimia pluritas aut breuitas fiat/cō
syderationem dictoꝝ ꝛ inclusuȝ saporem inhau
ste omnino exclusit. Non eīn eodem momento
multa ꝛ diuersa recipit intellectus: aut in diuer
sis delectat affectus. Successiones eīn temporū
ꝛ actuum habent/similiter ꝛ vices. Tamen obe
dientie sancte virtute/ista non ascribunt ad cri
men: magis vero effectum deo gratuitū habēt.
Igit post omnem synaxicam orationem oportet
fieri ad seipsum: ꝛ qui ad specialem ꝓ obedientiā
obligat: ꝛ qui ꝓ publicam christiane vite institi
am ꝛ consuetudinem canonicam ꝛ antiquā pa
tenter psallunt: aut in oratorijs ꝛ ecclesijs orant
occulta necessitate cogunt ab alijs abstrahi et
ad seipsos fieri: vt in cubilibus mentiū atq; zeta
rum gemant/compungant: ꝛ clausis labijs cor
dibus alte clamēt. Orat inter arbores iesus: q2
inter arbores peccauit/non orauit adam. Inspi
ciat ꝛ sequat orantē iesum/qui ꝓ orationē ascēde
Mat. 26 re in supna disposuit. Progressus pusil
lum ꝑcidit in faciem suam. Bñ ꝑcidit
in faciē suam: quia ꝓ suā noticiā deo dedit altissi
mas ꝑces. Procidit in faciem: genuflexit capite
inclinato/ꝛ in terram vultu defixo. Nam qualis
erat consistentia mentis/in eadem transforma
bat ꝛ corpus. Subiecta eīn erat ꝓ omnia christi

ania voluntati paterne. Alius euāgelista dicit:
Procidit sup terrā. Terrenos eīn/non celestes
venerat liberare. Procidit sup terrā: q2 de ter
ra terrā humanitatis assumpserat: quā de terra
ipse celestis venerat erepturus. Homo de terra/
deus de deo erat. Procidit sup terrā/vt maledi
ctio terminaret ade: qua dictū est: Terra es/ꝛ in
terram ibis. Ipse de terra natus ade. Procidit
sup terrā: sup humanitā terrā inclinatus/ q̄rebat
illam imponere sup celū: ad quod possidendum
creata erat. Solertiori verbo alius euangelista
dixit: Positis genibus. Effectus ꝛ signa in o
ibus capiunt ex hoc ꝙ qualis est in virtutū actio
nibus anima/in correspondentib9 actibus sta
tuit corpus. Anima ꝓ omnia humilis: in orati
one/motu/gestu/ꝛ in omnib9 moribus corpus
depressit ꝛ inclinat. Et casta cōuertit ꝛ sensus/ꝛ
oēs corporeos lubricosq; mot9 sua lege refrenat.
Patientia querimoniā resonare nō sinit: ꝛ cor
pus exponit ad penas. A passionibus libera/fe
cit corpus iniuriaꝝ flumina ꝑtransire. Charita
te affecta detexit thesauros: ꝛ corpus ꝛ res in
vsum tradidit ꝓximoꝝ: nec eoꝝ ꝓsperis ex inui
dia maledixit: nec signo vel verbo q̄sunt ab ali
quo dignitatē: de spectis cōtenta sodalibus/de
uitauit ꝓceros frequentare. Utensilia ꝓ necessi
tate dūtaxat/nō ꝓ pascēdis oculis req̄siuit. Et
oēm ornatū corporis sub anathemate iudicauit.
Nature cōtenta refugijs/corpus ordinauit i vi
ctu: christiformis facta in cibo ꝛ potu ꝛ asperita
tib9 crucifixit. Infallibilis est regula: ꝙ qualem
cōsistentiā habet aīa/in talē ab extra cōuertit
ꝛ corp9. Eādē ꝛ ꝓ simile: cōsistētia exterior cor
poris/signū verū aut fallax ex consistētie mentis:
Uerū dixerim ꝓ his q̄ simulationib9 carent: fal
lax vero ꝓ his q̄ detinent ab eis. Bene aūt ꝓci
dit in faciē oīs orans: qui noticiā omniū quā ha
bet rōnis ꝛ fidei in hūilē deꝑcationē conuertit.

Agonistaꝝ christi scientia ꝛ noticia quelibet
nō elationē/sed humilitatē ꝑtendat omnimodā
ꝛ inclinatā ad obedientiā omniū penaꝝ et mor
tis. Ex hoc forma virtutū omniū christus men
te ꝛ corpe ꝓcliuus/supplex suā petitionē ordit:
monefaciens oībus nobis/vt dn̄ anxiat cor no
strū ex aliquo/formā inditā obseruemus. Inq̄t
eīn [Pater mi si possibile est/trāseat a me calix Mat. 26
iste. Uerūtamen nō sicut ego volo: sed sicut tu
vis.] Motiuū ꝓinde habet omnis oratio: ꝛ de
terminatū aliquid omnis orans intendit/a quo
mouetur qui orat. Preuisus atq; prefixus finis/
motor est omnis agentis. Igitur christ9/vt ho
mo ab aliquo fine ad orandum mouetur: vt de
us/a nullo qui supra sensualitatem assumpte hu
manitatis verificans. Cui mouenti consensit et
ratio: Quis se non exaudiri prenosceret. Expe
diebat omnino vt sensualitati mouenti ad pe
tendum ratio consentiret. Aliter enim fundere
tur oratio: cuius effusio tota ꝛ tote rationis est/
nō sensualitatis: quā ꝙ cōtradicendi potestatē
semp ratio ipa possideat. Ab instanti sue incar
nationis christus omnes futuras penas aspici

ebat in aia: sed nūc sup rōnē incūbens/ ꝑ sensua
litate orās: sensuz passionis ab ip sa petit auerti.
Cuius petitiōe pacta: ꝑ eādē rōnē id quod ꝑ sen
sualitate postulauerat paterne volūtati/ hoc suū
est ꝓpriū postulatū remittere melius decernēti.
Pater mi/ ab eterno videlicet deitate. Pater mi
ꝛ nullius alterius: ꝑ deitatis naturā. Pater mi:
ꝑ eternū amorē. Pater mi: q̄ omniū pater bñfi
cio es. Pater mi/ ꝛ omniū: sed mi plus ꝙ omni
um. Allocutio pia/ allocutio humilis/ allocutio
amabilis/ inflexiuā possidēs oīno virtutē. Hanc
allocutionem oībus orare volētibus ꝑdocuerat
Mat.6. dicens: Cum oratis dicetis: Pater noster. Sed
ipse singulari filiatione atq̄ amore dixit: Pater
mi: ꝛ nō noster. Pater in greco/ genitorem sonat
in latino. Qui generat/ aliquid diffundit in geni
to. Generauit omnia sua potentia deus: ꝛ aliqd
diffundit in genitis: non de sua substantia/ sed ꝑ
similitudinem quandam. In filio suo eterno to
tum semetipsuz infudit: quia totus in filio pater/
ꝛ totus in patre consistit filius. Ex his que chri
stus habebat a patre/ ipsum alloquebat. Ex his
que accepimus a genitore omniū deo/ ipsuz sup
plices ꝛ suppliciter exoremus: cephalice oratio
ni orationē nostrā nos q̄ sumus mēbra/ iungen
tes. Sed inqt christus: Si possibile est. Quid si
bi vult apposita ꝛ dubitatiua conditio? An verti
tur in dubium: si suam potentiam aliqd subter
fugit. Certū est ꝙ omnipotenti oīa sunt possibi
lia: ꝛ nihil vult quod non possit: nihil pōt quod
nolit. Un̄ possibile transfert de potentia in volū
tatē: vt si velit possit/ nō possit si nolit. Et inqui
rit si decretum mutat eternum: cum eum sic mo
ri fuerit ab eterno ꝓuisum. Et si firmum manet
eternum consilium: si hoc opus esset aliqua rati
one mutandum: cuz sepe deus opa mutet/ firmo
manente consilio. Alius vero euangelista euidē
tiori verbo scripsit: Abba pater/ omnia possibi
lia sunt tibi: vt ex isto tollat illa conditio/ si possi
bile est: cū de potētia nulla sit ambiguitas/ quin
pōt que vult. Ideo alius euangelista vigilantio
Mar.14 ri verbo dixit: Pater si vis transfer calicē hūc
a me: vt omnino potentia in voluntatem transe
at: ꝛ velle atq̄ posse diuersitatem nō habeant in
diuinis: quia omps deus nō pōt quod nō vult:
nec vult quod neqt efficere. Pōt quod vult: vult
ꝛ quod potest. Ac ꝑ hoc saluator omnium chri
stus tale ꝑnoscens mysterium/ ex eo quod orat:
non dubitans potentiam: voluntatē interpellat
paternā: quod verba secuta declarāt. Uerūtñ nō
sicut ego volo/ sed sicut ꝛ tu vis. Hec em̄ oīs ora
tionis est cōclusio verior: vt nihil velimus/ nihil
q̄ petamus: nisi quod dare velle credimus bono
rū omniū largitorē. Improba est petitio q̄ da
toris supgredit voluntatē. Digna exauditiōe co
gnoscit: si submittit voluntati. Abba: nō scripta
charta coram deo ē formāda petitio. Dilaniabi
tur in exprobratione petentiū scedula exarata/ si
grata non fuerit largitori: maxime si ꝑsistit in pe
tendo. Et qꝛ nescimus qd velit impēdere dites
in oībus diuina maiestas: omnis nostra petitio
in sua est volūtate claudēda. Sic em̄ saluator ip
se ꝑdocuit vt orando diceremus ad patrē: Fiat
volūtas tua. Hec est em̄ oīs ꝑfecti hoīs tota ꝛ in
dubitata ꝑfectio: voluntatē habere in oībus dei
formē: ꝛ factiōibus ꝑficere si sciētia certa seu fide
nouerimus. In plerisq̄ nāq̄ codicis euangelici
scriptis dixisse regimus saluatorē nostrū/ ꝛ in no
stris moribus ducē hanc ꝓtulisse sniam: Quia
descēdi de celo nō vt faciā volūtatē meā: sed vo Jo.6
luntatē eius q̄ misit me. Apostolis vero hesitāti
bus de cibo eius/ cū eū ad puteū repperissent: re
spōdit: Meus cibus est vt faciam volūtatē eius Jo.4
qui misit me: ꝛ ꝑficiam opus eius. Et alibi: Non
quero voluntatem meam/ sed voluntatem eius
qui misit me. Qui vero facit voluntatem domi
ni: omnem spūalem affinitatem seu ꝓpinquita
tem habet ad christū ipso dicente: Qui facit vo
luntatē patris mei qui in celis est/ ipse meus fra Mat.12
ter ꝛ soror est. Magis ꝓpinqtate spūali ab chri
sto astringimur/ si perficimus voluntatē paternā
ꝙ ex eo ꝙ assumpsit hūanitatē nostrā. Ad hoc in
suis scripturis exhortat apostolus: Probetis q̄
sit volūtas dei/ beneplacens ꝛ ꝑfecta. Hoc idez Ro.12
ad Ephesios scribit: Nolite fieri imprudentes/
sed intelligentes q̄ sit voluntas dei. Nulla ma Ephe.5
ior imprudentia/ ꝙ scientie diuine volūtatis ha
bere carentiam: ꝛ intelligentia viatica nulla ma
ior ꝙ ipsius certa seu ꝑ fidem noticia: nulla vero
vtilior si deducat ad actū. Quod ꝑnoscens Da
uid/ petebat anxie ipsius habere documenta di
cens: Doce me facere volūtatē tuam: quia deus Psal.142
meus es tu. Non simplicem petebat habere ip
sius scientiam/ sed actiuam. Nam in expeditiōe
voluntatis ipsius omnis actiuoꝝ est merces: ac
contemplatiuoꝝ excellens exorit premium. Sed
multi causantur in excusatione fallaci: scuto vi
treo se tegētes/ ipsꝰ negātes hr̄e noticiā: ac si nō
culpate viuant/ dum diuinam voluntatem igno
rant. Sed apostolus ad Thessalonicenses scu
ta vitrea fregit: ꝛ se fallaciter excusantes/ vno ver 1.Thes.4
bo fecit apparere culpabiles. Inquit em̄: Hec
est voluntas dei sanctificatio vestra: Mandata
vero sacramenta virtutesq̄ sanctificant: ꝛ per il
la nos facit ꝛ approbat sanctos omnipotens pa
ter: que in sancta ecclesia tubis viuis alti sonan
tibus per fidem ex scriptura diuina didicimus:
ꝛ discere potuit omnis adultus iudeus siue pa
ganus: vt nemini pateat excusationis suffugium
diuine volūtatis notorio aduersanti. Orat chri
stus multa passurus ex humano sensu/ ab his li
berari desyderans: sed decretum ꝑponit omni
no paternum. Non rescindantur a capite mem
bra/ ratione vel moribus. Ad quod se ratio chri
sti subdit/ omnis subdatur oratio rationis: vt nil
velit orans remouere in sensibus asperum/ aut
amenum inquirere: nil dirigi suo iudicio/ nil sue
consentaneum rationi: nisi quod diuina decreuit
autoritas: ꝛ quod rō peteret christiformis. Cō
formitas verō nr̄e volūtatis ad deū hac tripar
titiōe pagit: vt velimꝰ quod vult: ꝛ quod nō vult
oīno nolimꝰ: ad differentiā vero volūtatis indif

ferẽtia semp sistat. Nec ex hoc q̃sq̃ accipiat in di
uina volũtate aliqd indifferens pmanere: nec q̃
p vices rerũ ⁊ tẽpoꝝ ipsa mutet: sed p nostra in-
telligentia sic accipi: qm̃ multa sunt q̃ vtrũ deus
velit an nõ/ certam scientiã non habemus. Om-
nia q̃ppe q̃ de conformitate nostre volũtatis ad
deũ dici possunt/ isto sermõe claudunt quo chri-
stus orauit ad patrẽ: vt non solũ in tolerãtia pas
sionũ/ sed in oibus volũtas infallibilis sua fiat.
Impossibile penitus erit sic in veritate orantem
nõ exaudiri. Nam pphẽta q̃rulus lamentabat
Thren. 3 p hierusalem/ dicens: Opposuisti nubẽ ne trãse
at oratio. Prohibẽs penit⁹ est quod transitũ im
pedit eũtis. Nubes radiantis solis ad nos sepe
consueuit transitum impedire. Profundi est in
tellectus noscere illam nubem/ que ad orationẽ
nostram se obicẽ facit: ⁊ qualiter se obijciat/ ex-
pedit scire intente orare volentem. Luce clarius
mentibus hominũ illucescat: bona vel mala no-
stra cogitamina/ verba vel opa nihil habere ob-
sistens: quin ante diuinum conspectum perueni-
ant/ etiam anteq̃ fiant: sed vsq̃ ad deuz tũc trãsi-
re dicunt/ cum nihil secum portant vnde impro-
bentur. Tunc vero quopiam obsistente nõ trãse
unt/ cum secum ferunt vnde reprobent. Nubes
autem quã deus opponere dicit ne oratio trãse
at: orãtiũ est sensualis aut retenta voluntas. Nõ
enim pphẽta insolerti aut improuiso sermone lo-
cutus est: cum nubem obstaculum orationis ex
pssit. Nam sicut nubes ex exhalatione terre atq̃
paludum efficit ⁊ visibus obstat: ne vsq̃ ad supe
riora lumina vsitato more pueniant: ⁊ luci sup-
nene ptibus iferioribus solitis splẽdoribus ful-
geat: sic sensualis aut retenta voluntas surgit ex
carne: nascit ex terris: prouenit ex placitis: exit
ex asperis toleratis/ aut vtiq̃ tolerãdis: q̃ ad se
ipsam est/ deũ ad se q̃rit inflectere/ nõ ipsa sub fie
ri. Que nisi a rõne victoriosa vincat/ ⁊ in diuinã
se transferat voluntatẽ/ vt ipsa nõ nostra fiat: nu
bes obex efficit/ vt ad deũ nostrã orationẽ transi
re nõ sinat. Non transit ad deũ oratio/ q̃ non in
spe vtili aut in re reportat optatũ. Nubilosa vo
lũtas est que suis directiõibus insistit ⁊ gaudet:
que in diuine volũtatis se non transtulit clarita-
tem. Proinde omnis anima p celestibus certãs
cum orationẽ effundit ⁊ suam/ animam corã dño:
cum gratiarũactiões ⁊ laudes iure pcedẽtes ex-
soluerit: aut nihil distinctũ postulet: aut si postu
lauerit distinguendo/ totũ in diuinam trãjciat
volũtatẽ: qm̃ ipse melius nouit omne nobis ex-
pediens/ q̃ feruidus feruide orans. Sanius cũ
infirmo agit: si non frigidam ⁊ appetitam aquã
p estu febrili/ sed bibat calidam iudicio medici.
Estimat sepe infirmus vtile quod est nociũ. Con
tra quẽ medicus altiori puidẽtia sancit: vt quod
est vtile aut minus ledens pferat: denegat quod
delectat. Et infans tutius relinquit in plorati-
bus: q̃ sibi ad solatiũ concedat gladius quẽ pe-
tebat acutus: quo accepto forte lederet a seipso
p manuductilem incautelam: ⁊ daret merito eiu-
latus ⁊ lachrymas. Non aũt accepto illesus in-
fantiliter gemit: cui psolatio pter lesionẽ festinã
succedit. Nõ est nostre scientie petere que vtilia
sunt. Hoc etiã asserit aps̃ ad Romanos: Quid Ro. 8
orem⁹ nescim⁹. Solũ nouit artifex q̃d ad cõple
mentũ expediat opis. Ipse infallibili sñia pui-
dit vnde pficere aut psistere opus habet: ex quo
melius ois nostra ratio atq̃ oratio terminatur/ si
abnegata p oia in diuinã trahit volũtatem. Ab
eterno nãq̃ disposuit/ nouit atq̃ voluit bõa da
ta dare petẽtibus: ⁊ meliora penit⁹ q̃ petamus.
Persoluant laudes: psoluant gratiarum debite
actiones. Sint indelete receptoꝝ charte in no-
stra memoria. Inspiciat inuisibile chirographũ
obligationis nostre ad deũ/ p donis mũeribus
q̃ susceptis. Videamus stipulationẽ solennẽ in
sensu cordis inuise contractam inter nos ⁊ deũ:
sub qua hypotheca q̃tumq̃ cẽsus reddidimus
iustissimo exactori/ cui omnia pleno iure debent.
Hec si sedule in animo deuoluunt/ iuste damna-
tionis sententia omnes premit: vt etiam amo-
ris scintillam in veritate non rependerimus ei/
qui puenit amando ⁊ de non esse in esse pduxit.
Quid enĩ ex nostra voluntate petemus? Qua in
sistemus audacia: cum ex aduerso nobis ingrati
tudinis crimen obsistat? Iuste condemnatus ex
habitis suam non habeat voluntatẽ: q2 nec ha-
bet iusticiam in petendis. Dicat igitur supplex
orans: Dñe: volũtas tua/ non mea fiat. Non enĩ
aliter sane intelligẽtibus hec petitio sonat: q̃ vt
misericordia dei cõcedat quod iusticia denegat.
Indubitãter a diuina iusticia improbant qui p
priã in orando pferũt volũtatem. Et si q̃d hũa-
no sensu aliq̃s in oratiõe pfert: nõ psistat ex aĩo
neq̃ verbo: sed christi exẽplo postq̃ ratio inter-
pellauit ad regẽ/ velut sensualitatis amica sine in
terpellatione se subdat supno iudicio dicẽs: Ve
runtamen non mea/ sed voluntas tua fiat. Po-
stulat inuisibilis ordo iuris/ vt ratio aduocãs p
sensibus in instanti fiat subdita infallibiliter om
nia disponenti. Christus tota vite perfectio ⁊ im
perfectis aliquid imperfectionis in suis mori-
bus prerogauit/ a sua perfectione nõ cadens: vn
de non diffiderent si p sensualitate/ non tamen
ex vitio interdum aliquid postularent: dum enĩ
sã postulatione in voluntatem diuinam petitum
retorquetur.

SEd vbi eandem postulationis senten-
tiã repetẽs saluator omniũ christus mi-
rum quiddã mẽtibus nostris accrescit:
scz cur tot vicibus iterauit sensualitatis exopi-
men. Sed si spũs attendimus pmptitudinẽ: eo
feruentior erat in illo spũs/ quo magis sensus in
firmabat humanus: ⁊ ad subdendũ se deo ratio
firmior/ q̃ sensus ad respuendũ quod erat asper
parabat. Et ille inuisibilis ⁊ p parte sensibilis
agon magis fiebat ad ostẽdẽdũ victoriã rõnis/
q̃ ad insinuãdã fragilitatẽ humanitatis: vt sem-
per vnus ⁊ idem mente constans inueniret sal-
uator omniũ in humana ⁊ insita ratiõe: qui vn⁹
est cum patre ⁊ spiritusancto in vnitate diuine
substantie. Necnon et trinitas significabatur

in omnib9 gestis eius: ideo triplicauit illam in-
effabilē et sacratissimā orōnē. Et patri fundaba-
tur oratio: quā filius ipse in assumpta hūanita-
te fundebat: et spiritui remittebat/cū dicebatur
Non mea voluntas/sed tua pater fiat. In lege
Deu.17 aūt scriptū est/ꝙ in ore duorꝝ vel trium stat omne
verbū verꝝ: ꝓinde christus ex tribus assumptis
testib9 et totidē actib9/esse verꝝ asserit quod age-
bat. Prerogata est forma orandi ex gestib9 sal
uatoris. Et tu cū oraueris/formā suscipe hōis
ꝓpter delicta ꝓpria ad criminale supplicium: cui
patibulū ex forefactis iusticia ꝑparauit: et cū in-
terna cōscientia premit et mordet: seipm interne
diiudicans/dicat: Merito hec patior. Nec au-
det aliqd in iudicē irrogare calūnie: ꝓpriis cri-
minibus accusantib9 cōglobatim. Et maiori-
bus vrgetur dolorib9 qꝛ deliquit/ꝙ qꝛ in interitū
vadit. Eius ẏo similitudinē nō assumas q ma-
la fecit digna pena/sed morte turpissima et de iu-
dice querulatur: vehemementius dolens ꝙ pa-
titur sine morte/ꝙ ꝙ commisit huiusmodi pe-
na plectendū. Talē typū assumēs etiā si ex anio
fundat preces: nubē habet oppositā. Typo aūt
primo vestitus postulans magnā dei misericor-
diā sup magnā miseriā assequitur sepe petitionis
effectū. Saluator prima vice orōnē pactam nō
accipiens vt hō responsum passibili hūmanita
ti siue carni suscepte se donans: vnionē indiuisi-
bilē seruans: vt hō verus pauens et tediose affi-
ciens: reuersus est ad illos tres/quos in obserua
tione reliquerat: et secū sustinere atqꝫ vigilare fu
Mat.26 erat exhortatus. Et venit ad discipulos
Mar.14 suos: et inuenit eos dormientes. Ui-
Luce.22 de agonistā celestē/in terris agonizantē pro no-
bis/iam ab almis ꝓmissorib9 et electis discipu-
lis ꝑ somni altitudinē derelictū. Uide cōgresso-
res cū cōgrediente ꝓ nobis: q etiā in cōsydera
tione illorꝝ q pro eis et ꝓ toto humano genere
fiunt/vigilare aut sustinere nō possunt. Multi
nempe dño altissimo ꝓmiserūt: et cū ipso dispo
suerūt tolerantiā passionū: sed tpe quo act9 vir-
tutis exigitur/fallere ceperūt disposita et promissa
in cubilib9 et priuatis domib9. Multi ꝓbiter mi
litant sine bello: vbi aūt apta facie cōspicitur ini-
micus: aut multitudine bellantiū fit cōgressus:
squalidatur facies: et anim9 terrore cōcutitur: et esti-
mata ꝓbitas trāsiuit in somniū: sicut q euigilat
nō habet quod somniat. Sed si hoc referim9 ad
id quod supra posuim9/hos tres discipl'os tres
significare virtutes: absonū videtur/ꝙ virtutes in
agonizāte dormitēt: cū sine virtutib9 aliqs ago-
nizare nō possit. Sed si ꝯsyderam9 acute quod
agitur/intellect9 in partē aliā retorquetur. Non dor-
mitant in agonizante virtutes: sed velut dormi
ens est omnis habita virt9 in qbuslibet agoni-
bus christianis/respectu illi9 auxilii quod desu-
per mittitur: vnde fit victoria si bellatur. Ac per hoc
apostolis soporatis/ẏo agonizanti cōfortans
Mat.26 angel9 de supnis apparuit. Sed dicit dñs petro
Mar.14 sic: Simon dormis? qui vigiliā corpe atqꝫ
Luc.22. animo promisisti. Simon interpretatur obediens.
Male obedit q dormit tempe salutifere actiōis.
Nec ad voluntatē ꝑceptoris excubāt in multis
obedientia. Sed ve illis. Et multi sacramenta
obedientie iurauerūt/sed degenerati sunt: et abie
runt absqꝫ potentia et valitudine ante faciē dia-
boli subsequētis. Proinde sequitur: Nō potui-
sti vna hora vigilare mecum? In hoc si
quidem sermone membra reprehendit capitis ꝓm
ptitudo: et passionum et tolerātie breuitas decla-
ratur. Quid sibi vult hoc ꝙ saluator Petro cū ce-
teris obiecit in facie: Nō potuisti vna hora vigi
lare mecū? Si deus non dedisset potentiā/negli-
gentiam non increpasset. Multā potestatē acce
pimus: si credētes in christo dei filii facti sum9.
Ex hoc Joānes inqt: Dedit eis potestatē filios Jo.1
dei fieri his qui credunt in noie eius. Multa po
test christianus: multa potest q ꝑ fidē dei ē filius.
Igitur quare cū christo nō vigilat Petrus? quare
cū christo non vigilat christianus? Quare cum
dei filio eterno et vero ꝓ nobis in tpe incarnato
nō sustinet dei filius ꝑ fidē et gratiā adoptatus?
Huic interrogationi nulla vero responsio dabi-
tur: si suffugiū excusationis inquiritur. Ad excusa-
tionē ergo non intorqueatur responsio/si dei sen-
tentiā mereri nolumus seuiorē āplius excusan-
do ꝙ accusando delictū. Certū est deum nobis
omnē dedisse sufficientiā ad ẏtutis actus quos
exigit: aliter autē esset exactor. Si vigiliā et susti-
nentiam exigebat: ꝑfecto potentiā dederat hoc
agendi: aliter nos ꝑ fallaciam causaretur. Sed ꝙ
nō vigilamus/diminutio ē fidei et defectus amo-
ris. Et charitas omnia sustinet: qua deficiente/
defecere virtutū exacti et debiti actus: Sed am-
plius hoc nostris malis accrescit: cū ꝙ de vnius
hore spacio apostoli nō vigilauerint/increpantur.
Hora breuis tempis spaciū est: vt hic breuiori
cursu accipiatur ꝙ vna de vigintiquatuor quibus
dies naturalis ꝑagitur: et in sua sphera regyratus
sol a motu celi/ab oriente in occidentē/ab occi-
dente in orientē: nō suo motu/sed ꝑmi mobilis
virtute reuertitur. Omne tēpus quod ab initio crea
tionis vsqꝫ ad finem mūdi decurret/nec horam
respectu eterne diei poterimus appellare. Indi-
uibilis breuitas est hominū vita: imo quod viui
mus/ velut atom9 est in sphera. Quid causabi-
mur de tribulatiōibus/ aut angustiis/ aut fame/
aut siti/aut nuditate/aut de vinculis/aut de car-
ceribus atqꝫ flagellis? Quid de cruciatib9? Quid
de vniuersis q contra hōis sensum habēt asperꝫ
sensū: cū vita nostra sit modica hora: q cū christo
capite fidelia mēbra nō vigilare et sustinere recu-
sant horridas passiōes. Sꝫ ꝑtermittēs horā ne-
gligenter decurrere/sine bono ꝑuabitur sine fine.
Solerter aduertat q cū christo in passiōibus pe-
tit asciscī aut fieri ꝑ oīa christiformis: qm oīum
hominū ꝑūctualis est vita: aut audacter dicam/
quo vitā trāsigimus breue instās. Nā tpe quod
in ꝑteritū est elapsum/nō viuimus. Consistarum
enī ē iurisdictiōibus mortis: tpe vero futuro nō
viuim9: qꝛ in eo quod nōdū ē/hōis vita nō sistit.
Pñti tpe viuim9 quod maiori velocitate i futurū

transuolat de preterito: q bñ curuato et forti sagit
ta emittat ab arcu. Quid ergo est q tã breui ho
ra cũ christo in suis placitis et nobis vtilibus nõ
possumus vigilare atq sustinere ferenda: nisi q
defectus est in nobis amoris atq virtutis: quo
acceptã potentiã homo fecit inutilem: nec iustũ
exactũ reddidit desup exigẽti. Ad pastores eccle
sie atq doctores terrifice dirigit istud verbũ: id
circo dicit Petro iaz totius ecclesie pordinato
Mat.26. pastori: Nõ potuisti vna hora vigilare mecũ? In
Mar.14 qua cõmissionẽ aiax et curã sup suã animam acce
perũt. In quo si vigilarẽt: corpus et res p anima
bus liberãdis exponerẽt: sicut christus ad mor
tem semetipm exposuit. Nec thesauros conde
rẽt: quia christi charitas thesaurizare nõ nouit.
Cõtemnerẽtq omnẽ ornatũ seculi: si vigilarent
cũ christo sup salutem generis hũani. Mecũ eñ
Joã.15 ideo dicit: q2 sine ipso nihil possumus facere. Cõ
stanter et pseueranter possumus nobiscũ et cũ so
dalibus huius seculi vigilare: necnõ iniqtatis et
sollicitudinis rerũ labentiũ excubare p foribus
cũ christo: q2 nolumus omnino/neqmus: posse
mus vtiq si vellemus. More demonũ sunt mul
ti qui non dormiũt nisi supplantẽt: vtinã et cete
ri nisi diuinis pactis placitis nõ dormirent. Ue
qui horã pfinitã nõ habet ad pagenda diuina.
Ro.13 Inqt eñ apostolus: Hora est iam nos de som
no surgere: nõ dormire. Sed christus exhor
tari nõ desinit: etiam dulciter indulgẽs quod ex
Mat.26. fragilitate homo deliquit. Uigilate et ora
Mar.14. te: vt non intretis in tentationem. Ad
vigiliam et sustinentiã ipse pmonuit orationem
vbi nũc addit: qm p ipsam et ex ipsa et in ipsa et cũ
ipsa tota virtus et actio nostra inualescit et cre
scit et auertit tẽtationis introitũ: qmuis ipsius nõ
phibeat actũ. Demonũ est officiũ nõ semp po
testas tentationẽ imittere: hũanitatis est tenta
menta sentire: spũs aũt nostri sine voluntatis est
tentationi cõsentire vel dissentire. Angeli est in
tentationibus adiuuare: solius dei est ex toto tẽ
tationem auertere. Ad tentationem vero intrat
cũ consentit aut cũ efficit quod tentatiue sugge
rit. Quẽ itroitũ omps deus fortissimo vecte clau
dit: ne intret q sibi fidelit orãdo deseruit. Pro
inde orandũ est ab omnibus: vt non intremus in
tẽtationem. Et in sua et pma oratiõe qua aposto
Mat.6 los orare docuit hoc pmonuit: Et ne nos indu
cas in tẽtationem. Nã intrat inductus: et semp
inducit intrans. Multa de tẽtatione hic et alibi
diximus: idcirco ad psens currit ad alia veloci
ter noster sermo. Sed hoc quod adiecit multaz
Mat.26 dissertionẽ reqrit. Spiritus quidẽ prom
Mar.14. ptus est: caro autẽ infirma. De suo spũ
et carne sua dicebat saluator: Spũs qdem pm
ptus est: caro aũt infirma: an de spũ et carne di
scipulox? Secundũ rei veritatẽ platũ verbũ põt
ad vtrosq referri. In christo infirma caro: quia
passibilẽ et mortalẽ acceperat: et ipse illam subijcie
bat pauoribus p voluntatẽ: vt infirmaret timo
re pene: quã virtute deitatis poterat roborare.
In discipulis aũt caro erat infirma/ex pmox pa

rentũ ppagata ppagine: in cuius semine infe
cti erant: in quo et ex quo no infirmabat penitus
caro christi. Erat etiã caro christi et apostolox in
firma ex defectu virtutis: quia q uis esset prom
ptus eox spũs/non tñ adhuc eos cõfirmauerat
spũssanctus. Dispartite aũt ista sentire vere in
telligẽtie nõ repugnat. Acsi christus dicat: Spi
ritus quidẽ/scz meus pmptus est: caro autẽ/sci
licet nostra infirma. Cõmuniori vero sensu to
tũ ad discipulos quod dicit/intorquet: ex his q
christus ante pdixerat: Uigilate et orate vt non
intretis in tentationem: qm spũs vester prom
ptus est vigilare atq sustinere mecũ: et me confi
teri et non negare/sicut pauloante dixistis: sed ca
ro vestra est infirma: et intantũ q pmptitudinez
spũs deprimit et retũdit. Ecce durũ bellũ: ecce in
euitabile omnino duellũ: ecce mirandus omni
no conflictus: q ab infirmitate carnis reprimatur
nostri animi pmptitudo. Quod alijs verbis in
posterũ declarauit apostolus: Caro eñ concu Gal.6
piscit aduersus spiritũ: spiritus autem aduersus
carnem. Hec eñ sibi inuicem aduersant: vt nõ
quecũq vultis/illa faciatis. Pugna hec sentit:
oculis nunq patet. Sed que sit pmptitudo spi
ritus et carnis infirmitas/aduertamus. Prom
ptus vsitatiori vocabulo idẽ est quod paratus.
Tunc ergo spũs est pmptus: cũ ad diuina bene
placita fuerit sine turbatione paratus. Hoc nã
q dicebat dauid: Paratus sum et non sum tur Psal.118.
batus vt custodiam mandata tua. Promptitu
do spũs p sanctam audaciam/non pcacem: pce
rum aũt quorũlibet hominũ faciem non veret: et
loqui vbi expedit non formidat: nihilopẽdit pe
nas: et mori p christo ad palmiferũ culmen ascri
bit: et de vilitate gloriam/ delectationez de penas
de abiectione gaudiũ sumit: et iocũdior quo sensi
bus aliquid sentit aduersum: et contra carnẽ im
passibili bello cõfligit. Infirmitas vero carnis
est pnitas in malum/rerũ sensualiũ et labentium
appetitus/tedium bonox actuum/agendox incu
ria/declinatio vtilium asperitatum/vigiliarũ et
orationũ odium siue fuga/dormitionis amica/
inutiliũ congregatrix/ importuna pulsio futu
ris/resurrectio tarda vel nulla/ pcrastinatrix bo
nox actuũ ex virtute/hiatus inclausibilis ad de
lectantia sensum/impatiens christiformiũ passio
num. Sup hanc infirmitatẽ dauid dei misericor
diaz implorabat dicens: Miserere mei dñe qm Psal.6.
infirmus sum. Nec p infirmitate penali orabat
dauid/sed contra infirmitatem culpabilez/qua
spũs pmptitudo reprimit. Et alibi voce flebili
declarabat: Infirmata est in paupertate virtus Psal.30.
mea. Omni remoto dubio notum fiat: q omnis
nostra potentia infirmat in pauptate gratie siue
virtutũ. Et flebilis Hieremias p hierusalem di
cebat: Infirmata est virtus mea. Sed hierusalez Threno.
pctã et pphetarũ et sacerdotũ et regũ causam hu
iusmodi supponebat: vt pctm contractũ subito
p penitentiã non absterũm/infirmitatẽ ad peio
ra cadendũ inducat. Plaga celeriter nõ curata
maiorẽ ifirmitatẽ debilitatis apposuit. Proin

Tren.1 de in lamentationib⁹ sequit: Dedit me domin⁹
in manu: de qua nõ potero surgere. Nã sepe di-
uino iudicio agit: vt ꝗ peccat/infirmet: ꝛ fiat ad
peccata cumulanda ꝓcliuior/ vt ampli⁹ debilite
tur. Ex quo fit vt aut tradat in reprobũ sensum
cordisq; duriciã: aut morte ꝑductus in manu de-
monũ includat: de qua surgere nõ possit/ etiam
si velit. Utraq; quippe manus sensus reprobi ꝛ
duricie cordis atq; diaboli quez acceperint/ ita
sepeliunt/ ꝛ talẽ lapidẽ supponũt/ vt surgere non
possit: sic suo merito tumulatus/ nisi suscitauerit
ꝗ quatriduanũ de monumẽto vocauit. Ac per
hoc orandũ est/ sicut traditũ est a christo: ne ca-
damus in tentationẽ: qꝛ sic spũs ꝓmptus est: ca
ro periculosa infirmitate languescat. His di-
Mat.26. Mar.14 ctis saluator agonista ꝓmptissimus: secundo
abijt ad orandũ/ eundẽ sermonem di
cens. Inuariabilis ẽ oratio christi. Et forma
nobis in orõne prestruit/ ne mens orantis laba
tur in multa. Nõ fiat diuisa in multa mens illi⁹
ꝗ cupit obtinere quod postulat. Uariatio petiti
onũ instabilis anie nota ẽ: ꝛ rigidũ fecit exaudi
re volentẽ. Et nullo responso suscepto referen-
te scriptura interpolauit orare ꝑmodicũ: reuer-
sus tamẽ ad piam ꝛ vtilẽ actionẽ. Nam venit cõ
fortaturus discipulos: et inuenit eos dor-
mientes. Oportet siquidem orõnem intermit-
tere ꝓ vtilitatibus ꝓximoꝝ: maxime vbi spũalia
bella timent: ne inuisibilis ab inuisibilibus ini-
micis detur inopinate cõflictus. Et discretio-
nis insignis est virtus/ actũ virtutis ꝓ actu vir
tutis alio intermittere. Omniũ virtutũ amor et
habitus in aĩo semꝑ sistant: actus vero pro va-
rijs euentibus oportet esse diuersos. Nõ enim
intermittit virtus/ si necessitate vigẽte intermit
titur: ꝛ pro virtute resumit actus. Bonũ est esse
bonũ: sed melius in bonitate tua opatiõe habe-
re consortẽ. Intermittit orõnem christus/ tedio
nõ affectus orandi: sed remedio alijs ꝓuidendi.
Ueniens ad discipulos inuenit eos iterũ dormiẽ
tes. Si virtutẽ in istis accipimus/ eadẽ ꝗ sup est
ꝓferenda sentẽtia. Si vero christi cõmilitones in
his scire voluerim⁹: multã imꝑfectionẽ ad chri
stũ nr̃is mẽtibus ministrabit: cũ nec ad exhorta
Mat.26 tionẽ christi primã atq; secundã potuerũt vigi-
Mar.14 lare. Sequit profecto: Erant eni oculi eo-
rum grauati. Ecce ꝙ remergunt oculi alti-
tudine somni: qꝛ caro infirma inualuit sup alti-
tudinẽ promptitudinis spũalis. Et mirum est ꝙ
infirmum virtuti ꝑualuit. Coaptamus enim se-
pe nos magis infirme materie ꝙ̃ virtuti. Sed ꝗ
sit ista dormitio: ꝗ sit ista grauitas/ videamus.
Ois dormitio cuiuscũq; corpis/ magis ꝙ̃ vite
imaginẽ mortis habet. Et vt a corpalibus tãꝙ̃
a signis ad signata spũalia trãseamus: execrabi
lem typũ hec dormitio secũ portat. Dormiunt
ꝗ vitã in proximo negaturi erant: vt malũ sepe
futuroꝝ presagium sit malorum: ꝛ peccatũ pec-
cati alterius sit initiũ. Nã spũalis dormitio ẽ ob
tenebratio sensuũ ꝛ ois inclusio/ suffocatio intel
lectus/ perditio memorie/ voluntatis oppressio/
dimersio cõtemplationis/ creditationis aboli-
tio/ ꝛ orõnis carentia/ incõsyderatio eterni atq;
infallibilis iudicij: cõtra demõnes incautela/ si-
gnũ expositum ad ipsoꝝ sagittas/ periculoꝝ im-
promissio/ bonoꝝ incuria/ virtutũ abiectio/ inne-
scia quies/ insensibilitas aĩe/ receptaculũ fanta-
siaꝝ. Dormitionis causam euangelista conscri-
psit: erant enim oculi eoꝝ grauati. Oculi sũt lu-
cide intelligentie/ timor ꝛ amor/ intellectus ꝛ af-
fectus: qui aut pondere sensualitatis aut onere
iniquitatis grauant. Sensualitatis grauamen
iob ad deũ declamabat: Factus sum mihimet Iob.7
ipsi grauis. Ille/ imo ꝗlibet sibimet fact⁹ est gra
uis: ꝗ nõ ab alio/ sed a pondere sensualitatis ex
ꝓpagatiõe corrupte nature grauat: ꝛ velut som
no insidioso resistere volens/ ab eius dulci vio-
lentia pregrauat: ꝛ recuruat cum certat suis co-
natibus expergisci. Dulcis ꝛ fortis atq; insidi-
osa est violẽtia somni: latetq; i nobis/ nec insur
git ab extra. Dulcissimũ ẽ sensualitatis põdus/
cõrupteq; nature: quod vnusquisq; pariter se-
cum portat: sed nõ vnũquẽq; portantẽ equaliter
grauat: nõ leuigatiõe põderis/ sed gratie resistẽ-
tis. Nec pondus euenit ex nobis/ sed contrahi-
tur ex antiquo iniquitatũ onere: sicut declamat
dauid: Quoniã iniqtates mee supgresse sunt ca- Psal.37
put meũ: ꝛ sicut onus graue grauate sunt super
me. Caput mens hois sepe dicit: quã tunc iniq-
tates supgrediunt/ qñ in homis aĩa virtutib⁹
ꝑualent: ꝛ ex pristina cõsyderatione recuruant:
que multotiens latent ꝛ credunt ꝙ̃ sint vt pluri
mũ leuiores. Ex his nẽpe grauant oculi nr̃e mẽ
tis: ꝛ tpe magni ꝛ necessarij agonis ꝗescimus so
porati. Et ionas fugiẽs a facie dñi dormiebat i Jone.1
inferioribus nauis sopore graui: nec tempesta-
tẽ sentiebat/ quã sui causa naute seu remiges su
stinebant. Grauis est nimis mens hois cum fu
git a facie dñi: hoc est ab eius voluntatis impe
rio. Grauat valide/ ꝗ tẽpestatẽ nõ sentit minan-
tẽ ex omni parte naufragium. Aploꝝ oculi som
no grauabant/ quo mẽtis oculoꝝ segnicies in-
timabat. Et ignorabant quid respõde- Mat.26
rent ei. Respondisse oino ignorat/ ꝗ deliqsse Mar.14
cõuincit: ꝛ suffundit verecundia/ ꝗ quod promi
sit nõ fecit. Alte promittens ꝛ in promissiõe suc
cumbẽs legitima ꝛ exporosã nõ habet: maxime
si facilis est promissio: aut si leue quod exquirit
ab amico. Promiserãt apli christo societatem:
ipse vero facilẽ vigiliã exigebat: nec aliqd impos-
sibile exigit ab aliquo. Et hac vice saluator ni
hil aplis dixit/ sꝫ recessit ipsis aspectis. Et ora
uit tertio/ eundẽ sermonẽ dicens. Eũ-
dem sermonem dixit/ qui eundem ꝛ immutatũ
animũ possidebat: non pertinacia impetrandi/
sed animi firmitate: non pro remouenda passio
ne/ sed pro sua conformi voluntate cũ patre pã-
denda. Calicis petebatur amotio/ ꝛ dicebat nol
le bibere quod sitiebat: vt homo dicebat nol-
le obedire: prout ratio superiori obediebat vir-
tuti/ prompto animo exhauriebat. Calix mensu
ra sue passionis erat/ quam bibiturus erat vsq;

ad fundum: vt etiã in fundo clarefceret exhau-
sto liquore. Bibit saluator passiõis plenissimũ
atq; amarissimũ calicẽ: nõ pro se/sed pro oĩbus
q̃ mortui erant/p dei gratiã ⁊ occultas virtutes
facti ꝑticipes mysterij passionis: pro oĩbus qui
tunc in mundo erant: ⁊ pro oĩbus qui nondum
nati erant: ⁊ pro oĩbus quos sibi ab eterno gra-
tificauit/bibit: equaliter a seipso/dispariter vero
ſm merita subiectoꝝ. Isto siquidem tertio ago
nia cũ sensu carnis ⁊ aĩe virtute acrius certa-
bat: ⁊ longioris tẽporis spacio ꝓtelauit sermo-
nem in aĩo tacite/aut expresse p vocem. Neces
sitas aut delectatio/timor siue amor facit homi
nẽ qñq; orare ꝓlixius. Et orat vehementius/cũ
ꝑcipit aliquid supra sensum: aut cũ nitit̃ deuita-
re quod cruciat: aut abigere quod tentat ad ta-
sum. Vehementia passionis tanta ex animo fu-
it in christo: vt sudor sanguineus manaret a cor
pore: rigaretq; terrã/in qua flexis genibus ora-
bat ad patrem. Intueamur si possumꝰ q̃d
aĩa illa gestabat: q̃ orando sanguinem emitte-
bat ex corpore. Timor erat forte cõcumbens: sed
neminẽ inuenimus ex timore sanguineos scatu
risse sudores. An erat amor quo salutẽ hũani ge
neris festinabat efficere? An erat festinãtio/qua
paternã voluntatẽ quã oĩbus ꝑferebat/volebat
implere? An imitabat ad exemplar orãdi sudo-
re sanguineo/quod nemo in posteris vnq̃ fece-
rit? An aliq̃d futurũ successu tp̃is significabat:
⁊ velut caput aliquid in figura transmittebat in
mẽbra? Quid ergo dicemus? An transibimus si
lentio huiõi nouitatẽ? Libet potius ꝑtrãsire q̃
aliq̃d dicere. Peramplius vellet animꝰ se trans
formare in tam altissimã actionẽ: ⁊ similẽ fieri ⁊
meditari ꝓpensius. Potestatiua fuit hec actio
nõ nature: vt aĩa sic affecta sudorẽ sanguineũ p
poros carnis emitteret. Quãuis naturale sit vt
compago nostri corꝑis sanguinẽ habeat: natu-
rale tñ nõ est q̃ sanguinẽ sic emittat. Multa fa-
cta nouimus potestatiue in corꝑibus hoĩm: vi
delicet sensuũ cohibitiones ⁊ intensiones et re-
missiones preter cõmunẽ cursum humane natu
re: quas si vellem discernitare p singula: fabula
tor/nõ theologus apparerẽ. Sed cũ impertinẽ-
tiũ desertione: q̃tũ dñs nobis donare dignabit̃
enodabimꝰ hanc supnaturalẽ ⁊ mirificã actio-
nem: nõ physim nec archiatrica cõmẽta sectan-
tes: importuna eñ hic sunt oĩa hec/magis q̃ in
luctu cithara ex omni chorda canora. Sudat
saluator sudore sanguineo/voluntarie illũ sca-
turiens: fundendũ sanguinẽ ex verberibus/cla-
uis/lancea ꝑfigurans: vt ostendat totũ esse vo-
luntariũ quod agebat: ⁊ nihil esse inuitũ quod ĩ
aĩa ⁊ corꝑe tolerabat. Sudat iesus sudore san-
guineo: vt ostẽdat ĩ corꝑe quali agonia tenebat̃
in mente. Sudat christus sudore sanguineo: vt
orõnem efficacẽ supra naturã fieri oĩno decla-
ret: nec verã fieri nisi p sanguinem iesu. Orauit
adã petens indulgentiã post peccatũ: q̃uis nõ
illico/sed in posterũ. Orauerũt oẽs electi q̃ addu
cti sunt ad discretionis annos: orauerũt sequen

tes/orabũt ⁊ secuturi: sed nulloꝝ oratio nisi vir
tute sanguinis christi verũ sortit̃ effectũ. Proin
de saluator in orõne sanguinẽ fundit. Sudat su
dore sanguineo: vt supra naturã cõmunẽ hoĩm
suũ dicat esse amorẽ: quo aquã in orõne ꝓ oĩbꝰ
fundit ⁊ sanguinẽ. Et voluntarie morit̃ sic san-
guinẽ ꝓfundendo. Vehementiã vero laboris et
estus inuisibilis agonis sudor missus declarat.
Nã ex labore nimio similiter ⁊ ex estu/cõsueue-
runt corꝑa desudare. Cũ mors vicina fuerit/mo
rituros sudor inuadit. Sepe aũt dũ natura cũ
pena in aliqua infirmitate cõfligit: si natura vin
cit/p sudorẽ sanitatẽ restituit. Sudat in laboribꝰ
christus/quos a iuuẽtute sustinuit: sudat ꝓ estu
validi belli: sudat morte vicina: q̃ ventura ĩ cra-
stinũ: necnõ christi sudore genus curatur huma
nũ. Sanguineus est sudor: gutte sanguinis sũt
⁊ futuras martyrũ ꝑnotant passiones. Decur-
rit in terrã sudor sanguineus: ⁊ terra rigat̃ diui
no cruore: vt terra nostri cordis tali pinguedi-
ne fecundet̃: ⁊ idcirco cõformi mysterio in villa
gethsemani: q̃ villa pinguedinis est/in terrã pin
guedo salubris effundit̃. Cõuertamꝰ animũ
ad piã cõsyderationẽ: ⁊ velut ꝑsentẽ in speculo
euangelij christũ intueamur orantẽ positis ge-
nibꝰ: nec exauditũ a patre sudantẽ: ex vehemẽ-
tia mẽtis ⁊ spũs: ⁊ guttulis sanguineis circum-
fusum. Videamꝰ velut repudiatũ in petitis: ac
si male hoc a dño postulasset. Inepte petitiões
negationeꝫ pariter portãt. Christus petiuerat/
sed nec inepte: vt nõ executioni sua petitio tra-
deret̃. Fontalis radius eterne lucis ⁊ sapientie
tota vena/nec in sua petitione quolibet oberra-
bat: sed nec exaudit̃ christus ad hoc/ ne turbet̃
si petitionẽ quã petit nõ obtinet christianꝰ. Ge-
niculauit q̃ndecim vicibus hoc in sero saluator
duodecim ante duodecim in ablutiõe pedali: tri
bus vero pietatẽ exorando paternã. Ibi charitas
⁊ humilitas: hic pauor ⁊ horror: hic vilitas ⁊ ab
iectio. Nã vt vilis habet̃/cuius petitio non ad-
mittit̃. Et abiectio maxima est/dũ abijcit̃ in pe-
nis q̃ nullo peccato deliquit. Hic christus corꝑe
inclinato/mẽte in altiora se tollit. Paternũ sta-
bat ante cõspectũ aĩa sancta christi/q̃ñ pater mi
ore clamabat. Ipsa vero oĩa clamosius atq; vali-
dius loquebat̃. Videamus iuuenẽ hũc genufle-
xũ: nũc deorsum vertentẽ faciẽ: nũc erigentẽ ad
celũ/de ꝓfũdis sui cordis clamantẽ/⁊ irrecurua
tã oĩno ꝑficientẽ orationẽ. Aia sup celos porro
cõscenderat/q̃ñ sanguis manabat ex corpore: ri
gans sub oculis terrã arentẽ ⁊ infecundã fructi
bus sancte vite: sicut q̃ de celesti atq; supna vir-
tute venerat excolere/vt fecũda pastũ gratum
plasmatori ⁊ celestibꝰ ciuibꝰ redderet. Signum
erat sanguis decurrẽs in terrã ꝓfusiõis aĩe chri
sti/per dilectionẽ ad humanã naturã: vt vita ef-
funderet̃ sup mortẽ absorbendo ipsam. In san-
guine dicit̃ esse vita. Terra mortalis adam: et ex
ea vniuersalis contracta propago: super quam
tota vita christi decurrit: vt hoc mortale cõpo-
situm absorberetur ab ipsa. Feruẽs ebullitio so-

pe mittit ad extra. Et quantūcūq; anima christi charitatis igne bulliēdo ferueret in intimis/ sca turitio sanguinis monstrabat. Durum bellum et inuisibile in illa christi anima gerebat/ qsi velut ex pcussionib9 p poros corpis eius sanguis decurrebat in terrā. Mens mea semetipsam cogit inqrere/ sed nō pōt: tamē scire poptat: si an orabat plixius/ qr sanguis exibat: an sanguis defluebat ex corpe/ qr plixius et vehementi9 orabat. Erat ne sanguis defluens oratiōis accensio: an oratio sanguinē sic causabat. Anima christi ante cōspectū cōstituta diuinū sanguinem manabat ex corpore: an sanguis manās aiam remittebat ad deū. Nō dico quod volo: quia tantū nō capio: tn dico quod sentio: q ala christi profundissime deū orans/ corpe vt suo instrumēto vtebat: ad signa et ad figuras et ad ostensiones eorū q in anima sua diuinitus et humanitus agebantur in redēptionē humani generis. In virtute amoris et passionibus corpis pseuerantiam docens: vt vsq; ad sanguinis effusionē a voluntate diuina nullatenus recedamus: vt nō solū parati simus sanguinez fundere pter deuitanda peccata/ sed etiā pter virtutes agendas fundere sanguinē et suscipe mortē. Sanguis primi hominis iusti ad deū cōtra fratricidam clamabat de terra: et sanguis christi orōnis et crucis pfusus ad terrā/ cōtra oēs ad deū clamat de terra.

Lu. 22. Igit ve ingratis. Agonizāti taliter christo angelus de supnis apparuit/ confortans eum: ex pte atq; missione paterna. Mirum est quod dicit: cū christus dns angelorum ipos semp habet psentes: cur sic dicat/ quasi de nouo ei9 apparitionē susciperet. Et paulo post

Mat. 26 ipm dixisse legimus/ q poterat a patre orādo suscipere plusq; legiones duodecim angelorum. Sz omnis apparitio angelorum de qua sacer tex9 eloquitur: siue in somnis atq; vigilijs/ p speciē corporalē facta credat. Species vero corporea corporis obijcit. Proinde christo in forma hominū cōstituto angelus in subiecta figura de celo missus sensibus eius apparuit: et vocē emisit corporeā p eandē subiectā figurā: cōfortans eū velut hominē in agonib9 fatiscentē: vt huiusmodi apparitio et cōfortatio tota referat ad formā serui penitus/ et nō dei. Ex quo argumento magno factū est nobis/ q neminē deus in tentationibus et tribulatiōib9 derelinquit: vt nō ministret de superis necessariā oīno virtutē: et cōfortet angelice q humane succumbit: cōcedat de celis/ quod nō reperit in terris: vt et velut incorporeus et impassibilis/ corporeus et passibilis sustineat passiones. Impassibilis factus est angel9/ dū cōfirmationē accepit ad quaslibet passiōes. Passibilis est homo et patit: sed confortat9 a deo passiōib9 acsi nō pateret/ oīno nō cedit. Clamat hoc ois congeries martyrū: q tormēta p christo i hoc seculo indicibilia tolerarunt: q nec cesserūt ad horam/ acsi nō paterent. Pati potuerūt/ vinci nō potuerūt: semper ferentib9 fortiores/ velut impassibiles/ pendentes nihilo mortē. Felicior

est conditio angeli qui habet a dno impassibilitatē: fortior tamē hominis/ q patit et nō cedit. Non posse pati/ et pati et vincere/ sicut excedens et excessum diuersa qualitate feruntur. Nā angelus nō patit corpore quo caret: nec pateretur etiam in assumpto: substantia etiā separata qua sic est et cōfirmatus/ penas sentire penitus nequit. Homo vero q de celo acceperit cōfortationis annonā: et si corpe patit/ mente nō sternitur: corpe pressus/ anio pseuerat inuictus: subactus carne/ anima vero impassibilis est. Quandā similitudinē esse pportionemq; inuisibilē terrestrium agonistarum et cuiū supernorum/ deus pure ostendit cum christū cōfortauit per angelū. Et in capite pferebat q secutura puidebat i membris. Et christus caput ecclesie siue omniū nostrorum fidorum fidelium hanc apparitionē angeli et confortationē accepit in seipso pro membris/ timorem omnib9 auferens passionis et mortis: quoniam pro nobis certat/ et omnes de celo nos cōfortat altissimus. Unguentū capitis redundat in barbam: et ois gratia christi ad sua membra descendit. Proinde angelus cōfortans caput omniū christū: semp sua membra certātia/ necessitatis tēpore cōfortaturus adueniet: vt et quod agonista christi tanq homo nō tolerat: vt angelus impassibiliter mente ferat/ etiā si corpore decidat. Quid vero angelus iste dixerit/ per euangelicam scripturam nūq clаruit. Sed absq; cōtradictione fidei et relinquit nostre menti: vt pie credam9 huiusmodi angelū cōfortationi verba decētia protulisse: sicut decebat dicere angelū a deo celitus missum: et suscipere hominē iesum christū/ cū demonibus et diabolicis hominibus certaturum. Et quia vt homo/ nō vt dei filius hanc cōfortationē acceperat: verba fortassis erant de amore paterno/ de firma victoria/ de resurrectione festina/ de gloria post sepulchrum: sicut de stella post vterum: de cōscensione supna: de subiectione celestium/ terrestriū et infernorum/ et his similia: q cōfortare possent strenue pugnaturum. Nec quempiaz per exorbitationē cōmoueat/ q anima plura sciebat q angelus: et in conspectu altissimi se pararat vnita p omnia deitati: et olbus angelis penitus ipsa nobilior: si non ex cōmuni animarum natura/ quā ipsa ex creatione habebat cū ceteris: attamē ex singulari gratia qua omnibus superferebat et ex vniōe deitatis. Unde igit ista cōfortatio facta per angelū dno angelorum? Cū puro viatore talia peraguntur: et submittit comphensio/ quā ab instanti sue incarnationis acceperat: nō q ad horam cōprehēsionē pdidit christus: sed tanq viatori sibi locut9 est angelus. Et retractis aut quomōlibet mirādis abstersis sudoribus/ venit ad discipulos et inuenit eos dormientes. Lucas vero scribit: pre tristicia. Et merito: qr succūbebant defectibus/ et deficiebant pmissis. Nec assoliti talia tolerant: et fides petro tremulo palpitabat: si ds hic in quē crediderat/ quē tristicia videbāt affectū: cui passiōi forte ipsi aio cōmu-

Psal. 132 (margin, beside "Unguentū capitis redundat in barbam")

Mat. 26
Mar. 14
Lu. 22 (margin, beside "venit ad discipulos … pre tristicia")

micabãt: diligebãt em̄ eũ/ eos taliter diligentẽ. Diligentium se animoꝝ cõmunis est passio vel hilaritas. Quibus dixit: Dormite iaȝ et requiescite. Indulget saluator infirme materie. Cõcedit absq; vitio sensualitati/ quod importunitate sua deposcit. Recordat̃ semper dñs quoniã puluis sumus: ⁊ nouit ꝙ corp⁹ corruptibile aggrauat animã: ⁊ figmentũ nostruȝ inoblite cognoscit. Proinde parcit infirmitati nõ sociate malicie: ipsamq; tolerat quam assumpsit. Infirmã enim assumpsit carnem/ reiecto vitio. Infirmitatis testes sunt penalitates septẽ: quas voluntate ꝑpessus est. Ecce ꝙ discipli ter nis dormiunt: vbi maxime apparet eoꝝ infirmitas. Et sepe accidit vt necessitatis tp̄e ꝓferendiq; testimonij ꝓ virtute/ credita virtus deficiat. Idcirco ad p̄sumptionis portũ nullus suam nauiculã anchorizet: nec suis velis penetret alta maris. Et de suis fantasmatib⁹ dormiat nemo securus. Trina dormitio discipuloꝝ triplicẽ arguit defectũ: ⁊ eodem numero imaginẽ mortis culpabilis representat: sc; cõtracte fragilitatis ⁊ ignorantie inherentis: necnõ ⁊ pristine cõsuetudinis: quã qui nõ vicerit cũ se credet expergisci/ remerget̃. Antiqua cõsuetudo aduersus quã cõtinuũ ⁊ impacisc ibile bellũ nõ gerit̃: nec rescul pitur ex animo: ⁊ ferocissimos viros atq; prudẽ tes iugo sue seruitutis oppressit. Deinde saluator post aliquantulam quietem continuo intulit/ dicens: Sufficit: ⁊ debitũ nature tenẽ tes/ aut nouũ exoluentes euentum respiremus. Modificatur impatiẽs nostra natura: nisi p̄do minet̃ inepta voluptas/ aut deprimat graue põdus. Sed quod nõ sufficit insatiabili sanguisuge/ necessitati sufficiens est. Nouit enim deus quod ad tutelã ꝑfunctoriã sufficit: ⁊ quod super addit̃ nõ ignorat: sed ponderat iusta lance. Sufficientie verbũ omne sup̄fluũ abrogat ⁊ ꝯdẽnat. Superfluũ aũt in omni re qua corꝑaliter viuit̃/ esse cognoscit̃ si aufert̃: quod remanet/ sufficiẽ tiã p̄stat. Hec siquidẽ regula in rebus sp̄ualib⁹ atq; virtutibus/ fallit in corporalibus. Nunq̄ si vna dormitionis hora sufficeret/ ⁊ deinceps sufficerent: quicq̄ ad sufficientiã in corꝑibus ⁊ ei⁹ vsibus ⁊ actionibus addit̃/ cõdemnat̃. Ubi silentiũ sufficit/ sup̄flua est locutio. Ubi duo verba sufficiũt/ reliqua nõ expediũt. Quãuis em̄ saluator ab ap̄lis vigiliã exquisierit: nature sufficientiã aut debitũ non negauit: ⁊ quod infirma caro poscebat/ indulsit. Sed oĩno expedit dare terminũ h̄mõi actionibus: ne illa blandicies ⁊ compassio emule sanctitatis atq; virtutis latẽtes in hoĩbus ꝓdeant: ⁊ sub necessitatis vexillo turpiter nos inuoluant. Sed qm̄ oĩm nõ est equa ꝓportio: nec eisdẽ sufficientia equa erit. Proinde difficile semetip̄m ꝓpter inherentẽ cõpassionẽ homo cognoscet: nisi extra se discretum habeat prouisorem. Uerũtamẽ longa experientia custodita ⁊ dissoluta compassio ad animale corpus/ in sufficientia ⁊ superfluo, discretum hominem fecit. Subnectit causam saluator/ dicens:

Uenit hora/ ecce filius hominis tradetur in manus peccatorum. Surgite/ eamus. Ecce qui me tradet prope est. *Mat. 26. Mar. 14.* Hora venerat hominis serui/ non dñi dei. Non habet christus horam ex forma dei/ s; ex forma serui. Que hora? passionis ⁊ ostendende virtutis ⁊ eterni ꝓpositi declarandi. Beat⁹ homo qui non preuenit horam in agendis/ si non pretermisit cum venit: qm̄ venit hora eius sit parat⁹ absq; mora. Uenit hora sc; traditiõis christi. Sequit̃: Ecce filius hominis tradetur in manus peccatorum. Uenit hora ⁊ ipse venit in horam. Predixerat em̄ matri: Nõdum venit hora mea. *Jo. 2.* Predixerat cognatis scilicet fratribus alijs/ nõ discipulis: Temp⁹ meũ nondũ paratũ est. *Jo. 7.* Prefinitũ erat infallibiliter quo tẽpore traderet̃/ ligaretur/ pateret̃ atq; crucifigeret̃. Tradi nõ potuit/ nisi cũ voluit: ligari nisi cũ ꝑmisit: neq; pati penas ⁊ mortẽ/ nisi cum cõsensit. Accessit ille ad passiones: ⁊ passionib⁹ sup̄ se dominiũ dedit: ꝓpterea intulit: Surgite eamus. Ecce qui me tradet/ ꝓpe est. Uolũtarie accedamus: sumus enim illis virtutibus fortiores. Quasi dicat: A me habent vnde me tradat iudas: ⁊ vnde me ligent q̇ cũ eo veniũt. Usq; in presentiaꝝ hora nõ fuit. Nõ infans mori debebat dũ eũ q̄rebat herodes: nõ puer/ nõ iuuenis: *Mat. 2.* quousq; spacio viuendi mũdo ꝑ ꝑsonalem vitã innotesceret: ne q̄dam delusio crederet̃. Nõ mori debebat in etate tenera/ ne interrogatus in respondendo etatẽ transcendere videret̃: qm̄ omĩ tp̄e ab instanti cõceptionis tantundẽ sapientiã habuit: Aut subticẽdo fatuitas seu fantasia crederet̃. Si nihil fecerit aut dixerit isigne tp̄e vernantis etatis: ⁊ quo moles corꝑis sumebat augmentũ: nulla causa offensiõis ⁊ mortis iudeis p̄sto erat. Ante ꝑfectam etatẽ talia que postmodũ fecit/ facere nõ debebat. Perfectio doctrine/ opeꝝ ⁊ miraculoꝝ eius nondũ in virtutib⁹: sed etiam virũ perfecte requirebat etatis. Condendũ erat prius euangeliũ eternũ: p̄dicandum erat ante dei regnũ: erant oĩno faciẽda miracula: ⁊ vita christi declarãda virtutib⁹: sua erãt exẽpla p̄roganda sequentib⁹: ⁊ in ipso ⁊ suo discipulatu omnibus danda erat forma viuendi. Qui plenitudinẽ tẽporis expectauit incarnationis atq; natiuitatis/ horam similiter expectauit passionis ⁊ mortis. Proinde dicit ap̄lis: Uenit hora: cõpleta sunt oĩa: hoc solũ restat ante resurrectionis gl̄iam ꝓ humana natura cõplendum/ ꝙ per ludibria opprobria tradar in mortem. Quod sepe ap̄lis hãc horam ip̄e p̄dixerat/ de q̄ nũc exp̄sse loquit̃: venit hora. Est ꝑperfectũ in ordine vite agende horam debitã in omnib⁹ expectare: nec illã effugere aut p̄terire negligẽtia cũ aduenit. Qui neglectã aliquã p̄terit horã/ illã nõ reuidebit penit⁹ in eternũ. Preterieũt tp̄a nõ reditura: ⁊ hore irretrouersibiliter transeũt. Qui ociosam illã transire ꝑmittit/ nunq̄ eãdem recuꝑabit aliq̄n. Tenetur em̄ in sequẽtib⁹ bona facere si q̄ põt; ⁊ illa irreuocate in preteritis de-

currens ad presens siue futurū oino non redit. Talis em̄ est cōditio tpis: vt in suo cursu semꝑ tendat in nihilū. Nihilū em̄ neq̧ actiões habet neq̧ fundamenta bonoꝝ. Proinde hora recuperanda nō redit. Ue igit̄ q̄ culpate illā / aut de bito nō soluto transire permittit. Et qui in illa nō fecit quod debuit / nihil fecit: etiā si bonū est quod fecit. Sed si meli⁹ fecit / hoc siqdem facere debuit: ⁊ excusat⁹ manet / si ꝓ meliori bonum aliqd intermisit. Sed multa discretione op⁹ est actus respectu melioris variare per horas: nec aliqs in hoc sibi faciliter credat. Qui vero ferule obedientie veraciter subiacēt / in his incedēt securius: cū ex actib⁹ aliqd ꝑ horas variare non possint / supioris iudicio mancipati. Capitis nr̄i christi solertiā inspiciam⁹: q̄ horam exercēdi mysterij vacuā ꝑtransire nō sinit. Dicit enim: Uenit hora. Quasi dicat aplis: nō illā preteream⁹. Hic me paululū dominū incuria ⁊ ociositas et insolertia declamare cōpellūt. Heu q̄ꝫ multi horam diuinis actionib⁹ aptam ꝑtereunt: ⁊ eos incautos apta hora ꝑtransit: ⁊ in omni vita ipsoꝝ nō reuocauerunt preteritū: nec illud bonū quod se ad agendū prebebat in hora dimissum. Affuit hora exercende humilitatis: ⁊ absq̧ humilitate trāsire ꝑmiserūt. Affuit hora qua parabatur fluuius lachrymaꝝ peccata dolentiū: q̄ acceptabile sacrificiū sunt: ⁊ absq̧ lachrymis / Imo steriliter illa hora defluxit: nec reinuenerūt similē actionē. Affuit tempus quo mēs contēplaris intuitu se in alta leuabat: ⁊ absq̧ inuisibili theoria tēpus illud ꝑterijt. Et cū alio in tpe voluerūt mentē in alta sustollere / inuite recuruabantur. Prestat aliqñ hora orandi facilitatē. Et mora horā deduxit in horā / ⁊ illa in aliā: ⁊ sic ꝑ insolertiam aut incuriā tpa multa vacua defluxerūt: q̄b⁹ tristicia sterilis sepe successit. Ex his nempe fit ratio multa similia cognoscendi: sed vtinā ꝑcauēdi. Frustra est tristicia tēpoꝝ labentiū ꝑditorū: Reprehendi solū possunt aut in tabula damnata depingi tpa vacua / q̄ preteritū in suo iure suscepit: corrigi aūt nūq̄ꝫ nec in charta satisfactoris asscribi. Potius maleactū ꝑ penitentiam sequentē diluit / q̄ꝫ recupari possit bonū quod extitit ex incuria seu negligentia vel quomodolibet ꝑtermissum. Non ergo ꝑtereamus horā nr̄am: q̄ꝛ nescimus horā diuinā. Hora nr̄a est actiōis: dijudicationis est hora diuina. Inquit enim ipse

Mat. 25 saluator: Uigilate itaq̧: q̄ꝛ nescitis diē neq̧ horam. Propterea supradictū est: Non potuistis vna hora vigilare mecū: vt hora mea in hora vestra vos vigiles inueniret? Nunc vero dicit: Uenit hora: nō ꝑmittat̄ vacua bonis operib⁹ ꝑtrāsire: ne hora mea vos morte interueniente dijudicet: nō ad veniam / sed ad penā. Laudabilis ē ꝓuidentia / ⁊ laudē habere in vita ⁊ premia magna sortitur: que nec momentū temporis steriliter transire ꝑmittit. Paratum in hora eterna hora suscipiet: ⁊ in hora dijudicationis demonū

Mat. 26 calumnias vilipendet. Sequitur: **Ecce filius hominis tradetur i manus peccatorum.** Demonstratiue loquitur: q̄ꝛ sibi oīa nuda erant / ⁊ nihil occultum in intelligētia eī⁹. Tradetur filius hominis: quia caro / nō deitas tradenda erat ⁊ vinculis alliganda. In manus peccatoꝝ: vt reuelent̄ eorum pessime volūtates / innocentē afficiendo crudeliter. Et bene traditus fuit in manus peccatoꝝ: quia ꝑpter peccatores tradit̄: a peccatore tradit̄: in manus peccatoꝝ incircūcisoꝝ tradit̄: ab eis in manus peccatoꝝ gentiliū tradit̄: que traditio in ꝓtoplastis accepit initiū. Surgite eamus. Tepidas excitat sua ꝓmptitudine mētes: ⁊ cognita volūtate paterna intrepide se donat in penas. Argumento ꝑ moribus est nobis: vt quod oino nouim⁹ velle / leue ⁊ asperum / ꝓmpto animo capiamus. Nō sunt timenda in q̄ nos tradidit diuina potestas. Deus q̄ nouit in tribulationibus tradere / valet eripere: nec diu detineri ꝑmittit q̄ tradidit. Altissima bonitas seu ꝓuidentia deꝫ: aut breuiat passiones ⁊ tpa / ⁊ modificat seuas hoīm voluntates: aut prestat in aīa ⁊ corpe valitudinē tolerandi. Oino est necessaria nostri animi ꝓmptitudo ꝓpter inuisibiles hostes: q̄ si anime faciem cognoscere possunt ex timore pallētem / sumunt audaciā: ⁊ ignorant̄ credentes oino posse dare cōflictū. Si vero in nobis cognoscunt audaciā / eoꝝ deprimit̄. Nam sepe in bellicis actibus audacie dominū q̄ꝫ ictus ferrei plus fecere. Omnē quippe cōfundit demonem ꝓmptitudo bene agendi. Et animositas cauēdi a malo / eorum machinamēta destruxit: ⁊ subuertit rotas curruū ipsorū / ⁊ subneruauit equos: ⁊ arma depunctauit audacia patiendi. Aufert dubia opinantiū: quoniā christus nō necessitate / sed volūtate passus est: surgite eamus / dicens. Pro necessitate oībus debet esse voluntas diuina. Igitur illa necessitas oino generet volentē atq̧ liberem. Surgamus omnes vocāte nos christo: surgamus a torporis ⁊ negligentie lectis: surgam⁹ ab his in quibus nos male iacere cognouim⁹: surgamus ad christiferas actiones. Christus vero qui omnia nouit / maloꝝ ⁊ iniquoꝝ festinantiam agnoscebat. Proinde intulit: **Ecce qui** Mat. 26

me tradet / ꝓpe est. Insidiose ambulat dux Mar. 14 nefande cohortis / quod nitatū prope est. Ut ⁊ adhuc eo loquente / sc̄ꝫ christo cū apostolis: nā reuersus fuerat cū tribus ad alios octo: **venit iudas scarioth / vnus de duodecim: et cū eo turba multa cū gladijs et fustibus: missi a principibus sacerdotum.** Ecce dux in preceps: ecce obstinata malicia: ecce animus inquietus / ⁊ impatiens feritas: q̄ nisi ꝑficiat cōcepta mala / nō dormit. Receperat pecuniā: q̄ꝛ christū iudeis vendiderat / tam q̄ꝫ venale mancipiū: ⁊ vili exposuit ꝑcio charam hoīm vitā. Cohortē accepat: vt christ⁹ turba circūdatus de ipsoꝝ manib⁹ elabi oino nō posset. Et gladijs ⁊ fustib⁹ ⁊ armis: vt remoueret ꝑcussionibus ꝓhibētes. Cū facib⁹ ⁊ laternis: quia lvero lumine christi cecati penit⁹ erant. Et nocte venisset / sicut eterna nocte dānandi: deterī nocte

peccati. Vide iniq̄tatis apparatū: q̄ nihil omittit expediens ad suam nefariam actionē. Agnosce diuersitatē maloꝝ: quā christus incipit tolerare atq; sustinere in carne mortali. Considera ꝓmptitudinē amoris eius. Corde manet impauidus: pericula nō timet: mortē nō pauet: cuius caro assumpta subdita fuit terrori. Nihil phorrescit vt amor sequat affectū: qui solū gen⁹ humanū a periculis eternis suis tormentis transitorijs disposuerat liberare. Cōtemnit vehemēs amor cuncta pericula: si preuidet non frustrata spe vota posse sortiri. Agnouerat nempe christ⁹ infallibiliter victoriam posse reportare de bello. Intueamur in his malis hominum mores: quos christus hodie spūaliter patit: quos in ꝑscis tēporibus etiā passus est. Dux nefande cohortis ꝓditor est. Omnis ꝓditor in ecclesia cōstituit per recessum a christo: a quo recedens ꝓditor factus est. Accepit cohortē: vt multitudie perficiat/ quod vnus nequiret. Ad multitudine autumat se tueri. Multi em̄ hoc errore detinentur: vt excusent/ aut mitior sit pena ex multitudine hominū peccatoꝝ. Seu malaꝝ intentionum christi ꝓditor facit sepe cohortem. Cohors ipsa si eam solā intueamur q̄ ducem nefarium sequit: ostendit menti multitudinē iniquoꝝ: que a duce diabolo ꝑ nefaria queq; ducit: quoꝝ aliq̄ gladios acutos portant/ linguā videlicet facilez & maledicam: ad seminandā discordiā & iniuriā
Psal. 56 irrogandā. Unde psalmista clamat: Et lingua eoꝝ iniquoꝝ gladius acutus. Sed gladius maloꝝ intrat in corda ipsoꝝ. Atrocitas semper gladium portat: vt ne feriat incassum: & vult sibi certum fieri/ si transfigit: & manu ꝓpria vellet laniare quē odit. Uicinaliter & non frustra ꝑcutit gladiator: & de ꝓpinquo vulnus infligit. Fustes siue ligna portant qui a mentis insania detinent. Etenim ista stultoꝝ arma fuerūt/ aut q̄bus dn̄i verberauerūt seruos: & animalia cū hm̄oi agitātur instrumētis ad onera deferenda. Preter id quod mysticū est: & quod dn̄i penam corporalez exaggerat: mortalia & corruptibilia portant impij cōtra lignū vite: est em̄ christus lignum vite plantatuz in medio paradisi/ sc; militantis atq;
Psal. 1 triumphantis ecclesie. Ipse lignū plantatū sec⁹ decursus aquaꝝ/ videlicet labentiū populoruz: quod q̄ accipiet/ in peccata & in penā nō defluet. Ecce portant ligna cōtra factorē ipsoruz impij peccatores: q̄ satis sunt ignibus apta/ velut in ꝓsagiū futuroꝝ: quoniam ipsi ab ignibus inconsumpte semꝑ cōburent eternis. Renouat diabolus in mentibus & morib⁹ hominū prima facinora: vt in quibus in preceps traheret prece
Gen. 3. dentes/ trahere confidat & posteros. Etem̄ primi parentes in ligno vetito corruerūt. Sed versa vice velut stulti serui & animalia bruta his fustibus sunt arcēdi. Reuiuit in eis cainina iniq̄tas: q̄ fuste fratricidiū fecit. Armoꝝ vo nomine offensionis atq; defensiōis officiū noscit: quod ꝑfecerunt in bonis & malis q̄ vere lucis arma ꝑsumpserūt. Qui vo ad nefanda ꝑficienda iniq̄tatis arma susciplūt: aut cum expedit/ prohibēt quod ꝓhibet: aut multa ꝓtectione atq; velamie se tuent. Cōtra lucē mūdi laterne portant et faces. Non em̄ in illa luce videbant: sed pre magnitudine sua eoꝝ mentalis cōfundebatur aspectus: & reuerberabat a radijs splendoris eius.
Nam & faciē moysi clarefactā ex colloquio dn̄i Exo. 34.
sui/ antiqui patres in deserto nō poterant sustinere. Plus hic q̄ moyses quē intueri nō possūt imo nolūt. Qm̄ sicut moyses velo/ sic iste hūanitate se veluuit. Sed quid sibi volūt in nefarijs morib⁹ faces huiuscemodi & laterne? Omnium reproboꝝ mens hoc ꝓpriū habet/ vt infallibiliter velit malū agere quod cōcepit. Ideo querūt reprobi artificio tetrum lumē/ quo certe sciant mala q̄ faciant. Et scrutant tenebroso lumine intellectus latebras: ne q̄d mali lateat/ ac ab eoꝝ actione damnata diffugiat. Et scrutant iniquitates obscura luce vt faciant: sed deficiunt scrutantes scrutiniū mali. Faces lumē patulum faciūt. Ut aūt occultet aut ꝑseruet lumē/ ponit in laternis: ne ventoꝝ vehementia extinguat. Sūt nāq; nōnulli ab improbitate nimis detenti: qui patēter scelera faciūt: & nihil mali ab eis preteriri videt incognitū vel intactū: & male faculenti semꝑ nitido pessimis actib⁹ inclarescūt. Ue faciferis atq; ad queq; scelera pagenda: nam facinoꝝ scelerꝝ succedet eterna fax improuisa penarum. Pleriq; aūt sunt q̄ occulte ferūt in animo malū cōcupiscentie ignē: clare scientes mala q̄ operari disponunt: sed timentes extingui quousq; quod estimāt ꝓhibens/ auferat: malā cōcupiscētiam nō ostendūt: cū vo cognouerint ꝓhibitū/ ꝓhibens laternā cordis aperiūt: & opere complent q̄ alio tractauerūt. Sed ad christi penalia reuertamur. Missi erant ministri detestabiles a principibus sacerdotū & scribis & senioribus populi. Erat in autoritate iniquitas. Omnis nāq; iniquitas ab iniquitate maiore iussa suscipiens ocyus atq; securius seuit: & perficit scelera q̄ iubentur. Principes erāt sacerdotū/ nō sacerdotij: q̄ mala iussa dederūt. Omne sacerdotiū sanctū: sed nō ois sacerdos. Si sanctitatis fuissent principes/ iuissent & ipsi ad obedientiā principi & regi glorie atq; virtutū: nō misissent satellites improbos ad ligandū. Scribe vo in mala legatione cōuenerant: literā solā q̄ occidit/ seq̄ntes. Idcirco & ipsi ad occidendū iam se parauerant. Si vo iuissent introrsum ad intelligentiam scripturarū/ inuenissent vtiq; messiā: quē decepti expectant. Sed solum tenebāt amaritudinis corticem/ medulla dulcedinis derelicta. Elementarij tantum erant & sunt iudeorum scribe: que vero elementa exarata contineant/ non aduertūt. Seniores etiam populi asciscebantur eisdem in nefaria iussione. Erant seniores aut etate aut vera discretione iudicandi & discernendi/ q̄d expediat fieri de his quorum in lege non reperiebatur aperta sententia: in populo clariores: aut s̄m grecum eloquium sacerdotes: qui pre ceteris in populo preminebant. Sed oēs defectum

patiebant virtutis/ vt etiã ipsi cũ ceteris delyra
rēt: vt luce clari⁹ pateat rõne dignitatis/ scie vel
etatis nõ deesse vitiũ/ aut inherere v̄tutē. Aliud
q̃dē est latēs/ vilis sensib⁹ nõ subiectũ: quod vitiũ
abigit/ assequit̃q3 v̄tutē. S3 eo pniciosior ⁊ iniq̃-
tas/ quo ad eius effectũ oēs conueniũt: maxime
cũ illo℞ q̃ habēt põderare recta iudicia interue-
nit puersus assēsus: ad quos plebeio℞ ⁊ tot⁹ aspe
ctus ⁊ agēdo℞ depēdet effectus. Hec oĩa tũc in
corde: nũc vero in morib⁹ aggrauãt christi penã:
Mat.26 Mar.14. Traditor autem ⁊ auctor mali conuētus: si-
gnum dederat pacis his q̃ de capiēdo chri
sto crudelē legationē acceperũt: dicēs: Quē-
cũq3 osculatus fuero/ ipse est: tenete
eum et ducite caute. Et cum venisset:
confestim accedens et osculatus est
eum dicens: Aue rabbi. Signũ dat pdi
tor: vt signãter capiat quē oderat. Et nunc actu
prũpit in scelus/ quod tã3 hostiliter ⁊ obstinate
ferebat in aĩo. Premittit salutationē ei/ quem in
mortis dãnationē inducit. Improba iniq̃tas sa
lutat quē pdit. Vocat magistrũ/ cuius doctrinã
ptēpsit pcaciter. Nec a verbis eius ab ista seui
cia fuit aliq̃n auersus. Osculat sanctũ os/ ⁊ virtu
tē nõ sentit: ⁊ sibi diuinũ osculũ horridũ est/ non
suaue. Indicibilis erat illius insuauitas mētis:
q̃ tantã christi suauitatē aĩo abhorrebat. Nec
mutabat animus: cũ funerũ ex aĩa intus mortua
extra eius corpus christi tãgeret sanctũ corp⁹.
Aduertãt q̃ christi corpus sacramētaliter tãgũt:
⁊ qui sacramētis in corpe delibunt: qm̃ si fidei ⁊
amoris desit integritas/ cũ iuda sortiunt similē
portionē. Nõ eñi ex tactu sacro℞ corporeo q̃spi
am sanctificat: nisi mētis manus palpans acce
dat. Inquit ad eum saluator: q̃ p salute
hoĩs laborare nõ desinit: adhuc iudã ad penitē
tiam vocans/ ⁊ ad detestationem sue impiissime
Mat.26 actionis. Amice ad quid venisti. Ex pristi-
na conuersatiõe saluator iudam appellauit ami-
cum: necnon ex eo q̃ ipse amicari non desinit: si
eũ nemo fastidit/ aut si reuertit qui recessit. Iu
Luce.22. da osculo filium hominis tradis. Cor-
ripit dulciter pditorē ⁊ introrsum remittit: vt sce
lus ⁊ modum quo pficit/ ipse consyderet: nam se
Prouer.19 pe modus vt facinus est in causa. Osculũ amo-
ris est signum: Nam q̃ suauiat/ videt amare quē
palpat: erit aũt pditor si non amat/ ⁊ falsum si-
gnum in designatione signati. Falsus testis nõ
erit impunitus. Magnum amoris est testimoni
um/ cum adinuicem duo℞ ora pmunt. Falsitas
autem omnis secludit a regno dei: ⁊ ad regna di
aboli semp spectat: cum priore autore falsitatis
posterior autor in eternum/ nisi resipiscat/ arsu-
rus. Osculũ reconciliato℞ est indicium: q̃ hacte
nus ad inuicem discordabant: nunc vero cum il
lo discordia irrogatur/ ⁊ sanguis funditur vincu
lo pacis. Irrogatur mors osculo vite. Instru-
mentum virtutis/ impietatis arma imitatur. S3
eo sceleratior omnis malo℞ autor: quo agendi
modus nefandior: s3 nullus q̃ ille qui fit sub ve-
lamento virtutis. Suscipit osculum christus: ⁊
discipulum increpat/ cuius actibus non consen
tit: sed sponte vult pati quod se passurũ in carne
ab eterno puidit. Attendamus patientie docu-
menta/ cuius velamina exuelantur in christo: q̃
nec animo motus sustinet pditorem: vt quē ha-
buit ante discipulum/ nunc pnecacum patiat:
⁊ ei tanta humilitate se donat/ vt oris osculum
corpisq3 amplexum sustineat. Ecce veritas ⁊ fal
sitas/ bonitas ⁊ iniquitas/ humilitas et supbia/
patientia ⁊ ira/ charitas ⁊ inuidia/ liberalitas et
auaricia in actibus/ non in animis conuenerũt.
Christus omnium origo bono℞ in suis virtuti
bus ⁊ moribus semp idem. Damnatus homo si
bi falso ppinquat: agit ipse patiēt virtuosus: at-
trita frons ⁊ infrunita temeritas est/ vt arra fi-
dei ⁊ amoris innocentem detrudat in mortem.
Sed ptemplemur attentius: quomodo virtutes
sibi obiecta hostilia patiunt. Proprium eñi no-
scit esse virtutum/ cõferre immotum anime sen-
sum. Ad hec saluator sequaces suos inuitat: vt
virtutibus fulti sint in oĩbus semp idē. Nam vir
tus q̃rit ex aĩo inuariabilē possessorē. Cum ve
ro iudas cum signo letifero ori christi osculum
impssisset/ secessit cũ ceteris. Illis vero stan
tibus/ velut attonitis a quadã occulta virtute
diuina pcussis: christus pcedens ad eos
dixit: Quem queritis? At illi dixerũt: Ioh.18.
Iesum nazarenum. Dixit ergo eis ie
sus: Ego sum. Ut ergo dixit eis/ ego
sum: abierunt retrorsum et ceciderunt
in terram. Utrũ vero iudas signũ dederat an
te hãc dñi vocē/ ministrorũq3 casum: disserere
non est opus: ad vtrũq3 se offert indistincte sen-
sus historicus. Processit ad eos iesus cũ pauo-
re deposito: cũ in oratiõe nõ accepisset p sensu q̃
sitũ. S3 psummata charitas foras emittit timo 1.Ioh.4.
rē. Hoc pcessu suo christus vsq3quo verificat: q̃
ad suos sicarios mēte secura pcessit: ⁊ voce im-
pauida loquit/ quem q̃ritis: vt se vltro inimicis
offerat p horrenda morte quesitũ. Magna cha
ritas/ que mortis excludit horrorem. Miranda
securitas/ que inimicis sponte se donat. Ad hec
caput nostrũ animauit ⁊ mēbra. Sciebat eñi ip-
se impassibilitatem post passionem: id est vitam
post mortē/ gloriã post sepulchrũ indubitanter
futuram. Ac p hoc psyderent omnes qui volunt
fieri christiformes: ⁊ securitatē assumant: ppel-
lant charitate timorē: ⁊ nõ sit horrori assumpta
volũtarie vilitas huius seculi/ de qua gloria cele
stis exoritur. Nec vltronea paupertas ingerat pro
rerum defectu fastidiũ: cuius campi diuitias fru-
ctificant in supernis. Castitas etiam vstulata tē-
tatione non vertatur in tedium: cuius arbor in
gēmas/ gemme in flores/ flores in fructus erum
pũt cuiũ superno℞. Passio nulla deterreat: ad
quã impassibilitas vera ⁊ eterna succedit. Fru-
stra pena conturbat/ de qua delectatio nascitur?
Nec tyranno℞ gladios paueant: quibus conse-
crantur ad christum. Mortis terrore non angi-
tur/ qui de morte vitã cognouit pdire supernã.
Omne asperum non pturbet si cruciat/ aut adi-

init tenerū sensuz: cū ex causa iusta supposita/in-
finita sequat amenitas. Prestruit nos in oībus
noster dñs christus/cū se spōte ad pricula obtu-
lit inq̄sitis. Hec p auditoribus dixerim christi
amice/aut christiformibus christianis. Pro pa-
uidis vero et minus pfectiōis habētibus cōsulo
fugā: deuitare pricula: ne forte fracti pctā et mor
tis terrore deficerēt. Et melior talibus fuga hu-
milis/q̄ hūano fastu psistere. Nec nō et negatio
humilis/q̄ supba pfessio. Ubi vero nullū argu-
mentū euasiōis affuerit: captus inter tormenta
psistat inuictus/et verus pfessor inter obiecta do
losa. Intentatam mortē oīno reputat vitā. Ma
gna etiā nobis altissime spei argumēta donant:
cū christus p nobis moriturus spōte se obtulit
inimicis: nec precognita deuitauit opprobria.
Quid ergo facit amicis vt cū ipso viuant/eū in
veritate q̄rētibus: q̄ inimicis ad mortē se pdidit
inq̄situs? Quid eis q̄ eū ad laudē et gloriam q̄rūt
suā: q̄n eis se ligandum ptulit/q̄ ad ptumelias
et opprobria q̄sierūt? Quid veris amicis/q̄ pdi
tori amico se ad osculū dedit? Quid in bonitate
q̄rētibus: q̄ male q̄rentiū noluit effugere man9?

Dicit ergo iesus: **Quē q̄ritis? Illis di
centibus/iesum nazarenum: adiecit:
Ego sum.** Qua respōsione audita/ceciderūt
retrorsum: plus eīm fuit in virtute/q̄ in sono vo-
cis. Dedit voci eius pater vocē virtutis: vt doce
at ignaros/mortuos suscitet/infirmitates mor-
bosq̄ depellat: fuget demōes/et inimicos male
ausos deterreat. Quid iudiciaria faciet p discre
tiōe meritoꝝ: q̄n sic terruit cohortē improbā/cū
esset adhuc in nūero moriturorꝝ? Nō pōt hūani-
tas sustinere diuina: nisi sup naturaz potentiā a
creatore accepit. Et terret iniqus ad vocē iusti:
horrori sibi est: deijcit se retrorsum. Hec est se-
pe hominū nefanda puersitas: vt vbi vocari de-
buerint/reuocant: et auertunt vbi cōuerti debue-
rūt. Ad hāc insinuationē et sue innocētie vocē de
buerūt ad christū sola pietate atq̄ virtute puer-
ti: ad quā retro miserabilit corruerūt. Quadru-
plicit casuz fieri sepe cognouimus. Aut antrorsū
aut retrorsum/aut dextrorsum aut sinistrorsum
quorsūlibet fit deorsum. Sz eū dūtaxat q̄ ad pñs
se nobiscū obtinet psequmur. Ceciderūt retrorsuz
nō velut ad lapidē ad offensionē ante positū im
pingētes: sed velut reuerberati a luce maiori et a
vehemētiori potētia: cū laternis/ facibus/ gla-
dijs et varijs armis pfulti: q̄bus innitebant mi-
serabiliter quo nō viderāt retrograde/nō tñ auer
sa facie corruerūt: nā facies eoꝝ q̄uis cū quodā
intolerabili mō/e regione stabat ad christū. Sz
retro cadētes supinatim ad celū: vt saltē cogno-
scāt virtutē desup esse terrentē/et de celo descen-
disse quem venerāt ligaturi. Supinant ad celū:
cui9 autorē in terra despiciūt: p eo q̄ nō cogno-
scūt: q2 mūdus eū nō cognouit. Sz vt cognosce
rēt/diuina potētia supinant: nā legimus iniq̄ta-
tis et falsitatis autores noluisse aspicere celū: ne
rei recordarent et mādatoꝝ eius/aut donoꝝ de-
sup descendentiū: vt corde compūcti a malis ce-
ptib9 resilirent. Sed isti ad vocē pñi corruen
tes in terrā reseruant ad celū: vt psternentē eos
p vocē cognoscāt esse diuinū. Cadūt retrorsum/
quo psternunt penitus nō vidētes: q2 vel igno-
rāt quod faciūt: aut q̄tū sit mali nullo mō ppen
dunt: aut dānationē meritā nō aspiciūt. Retro
actus casus eos insinuat/ q̄ ab eo quod accepe-
rūt p fidei cognitionē ex mādato dñi et actionez
iustoꝝ opeꝝ resipiscūt. De q̄b9 petr9 in canoni-
ca sua dicit: Meli9 eīm erat illis nō cognoscere 2.Pe.2
viā iusticie/q̄ post cognitionē retrorsum cōuer-
ti ab eo quod illis traditum est sancto mandato.
Quotquot eīm a iustis īceptis deficiūt/nescij re-
trocadunt. Casus oīno noscit esse/a bonis defi-
cere vel auerti. Retroacto casu de sella heli mul
tatus letaliter fuit: q̄m suos filios non corripuit
delinquētes/q̄ fractis ceruicib9 expirauit: vt in
flicta pena pactū malū demōstret. Retrocaden
do expirare meruerat/q̄ postposuerat diuina mā-
data et iusticie ordinē amoribus filioꝝ: vt idē pe
na pueniat quo fuit cōtempta iusticia. Inimici
etiā dñi semp vt isti cōuertunt retrorsum. De q̄
bus psalmista dicit: Et cōuertent inimici mei re Psal.55
trorsum. Inimicus est dñi oīs q̄ amicus nō est
vbis iusticie atq̄ virtutis. Inimici domini sunt
oēs amici mundi/q̄ se ad vitam aliam virtutib9
et moribus nō reformant. Inquit enim iacob9:
Qui voluerit esse amicus huius seculi/inimicus Iaco.4.
dei cōstituet. Ingratitudo quos possidet/ fecit
abire delinquēdo/male credendo atq̄ peccādo
retrorsum. Esaias eīm dicit: Filios enutriui et ex Esa.1.
altaui. Et sequit: Et ipsi alienati sunt retrorsū.
A deo se alienāt cadendo retrorsum/qui fide mu
tant: nec illā moribus firmāt/q̄ aliud q̄ deuz aut
plus q̄ deū/aut eque cū deo/in amore animi co
lunt. Et q̄ dño dicunt/expecta. Expectat cū vo-
cat: Esaia dicente: Cadent retrorsum: et capient Esa.28
et laqueis insolubilibus ligabunt. Sapiētes mū
di qui nec ad sapientiā christiferam transierunt/
cōuertunt a deo retrorsum. Esaias enim inquit
Ego sum deus conuertens sapientes retrorsuz: Esa.44.
et scientiam eoꝝ stultam faciens. Mundi sapien
tes cōuertuntur a deo retrorsum: cum semp ex
scientia humano habita fastu in peccata labun
tur: nec in anteriora pficiunt: et in illa penalia ca
dunt/que velut retroposita pspicacibus oculis
nō viderūt. Si vero isti qui male missi fuerant vt
caperent saluatorē/ad eum mutato crudelitatis
animo accessissent: stetissent vtiq̄ recti: nec ceci-
dissent in retropositā terrā. Habebant eīm: ante
faciē ei stetisse potuissent: quo debite nō aspecto
retro factus est casus. Prerogant oībus exem-
pla cauendi: quoniā q̄ non accedit p viā iusticie
ad antepositā vitā/cadet omnino in retropōsi-
tā mortē. Perdiderunt audaciā/sed nōn seuitiā
crudelis legationis autores: nec resumere potu
issent/nisi vox que abstulit reddidisset. Proin-
de **iterū interrogauit eos/dicēs: Quē
queritis?** Omnino se offerens ad iniustā ca-
pturā. **Qui similiter responderunt/di-
cētes: Jesum nazarenū.** Eodem scz cru-

deli aio quo ante querebāt. Nō erat mutata senten
cia/quamquam repressa fuisset audacia: nec mala volūtas/
quamuis retusa facultas: quia obstinate hominū mē
tes nō auertunt a malis/conuerse ad ornatū virtu
tis: quamuis interdū reprimant eorum pessime faculta
Joā.18 tes. Dicit ergo eis iesus: Si ergo me
queritis: sinite hos abire. Non enim dece
bat quēpiā apl'orum sociū fieri passionis: ne sequeret
dānabilis error: vt alterius quam vnius sanguis cre
deret in preciū. Vide tamen virtutis magne pstantiā:
vide inter pressuras inuictā hominis animā: vt pia me
moria/tribulationū oblita suarum/de primis curā
gerat: cū dicit: sinite hos abire. Altissime virtu
tis est signū/cū inter pressuras nō obruunt sensus in
terior: vt etiā exterius pdat officia pietatis. Pro
fecto septus chorea virtutū/nihil in vtrisque acti
Mar.14 bus habet ademptū. Sed discipulis quodāmo
do dimissis intactis: dūtaxat excepto qui sindonē
qua solū tegebat reliquit: qui tactus profugit nudus:
Mat.26 in christū tristes et stolidas manus/irrōnabi
Mar.14 li audacia/iniecerunt et ligauerūt eum:
qui venerat soluere compeditos. Fuerat enim ab
eterno prouisum/vt ex iniustis vinculis iusta vincu
la soluerent: quā prouisionē nō discutiēdo laude
mus: nostris nēpe pfectibus ipsa seruiuit. Liga
tur dñs et saluator omniū a manibus sceleratis
funibus petōrum nostrorum: lōge ante de ipso dicēte
Psal.118 pphta: Funes petōrum circūplexi sūt me. Et pe
Thren.4 trus in canonica sua dixit: Dñs captus est in pec
catis nostris. Ea quippe die qua genus illuxit hūa
nū mēte ceperūt miseri ptoplasti funiculos: qui
bus in carne mūdi cōditor ligaret: et ipsi genimi
na per horum materia primitus pduxerūt. Et ex eis
dānata ppago huiusmodi herbā qua neri siue ptorque
ri posset ad vincula/velut cāpus reprobus cōti
nue germinauit nec germinare desistit: vt inter
pctā precedentiū atque sequentiū hominū/velut in
quodā funis medio christus dñs vincularetur.
Nā per precedētibus atque sequentibus culpis chri
stus venit in laqueū: et captus est in pedica siue
decipula pctōrum: qui ab exordio hūani generis erat
posita super terram/suis tamen oculis nō abscōdita.
Nouit enim vt aliquis ab eterno/ab instāti cōcepti
onis vt hō/vincula passionis et causam. Nec fu
it nescie irretitus. Lōga sunt ista vincula qui in pri
mis parētibus inceperūt per milia vela labentium
annorum: quibus semper addit a nascētibus ceteris: quam
uis ipse sit absolutus a vīculis. Vincula ioseph
atque sansonis/vincula Hieremie/Ezechielis/eti
am christi vincula figurauerūt. Sed dū impia
Luce.22 ministeria huiuscemōi agerent: dixerunt di
scipuli ad iesum: Domine si percuti
mus in gladio? Qui respondit: Sini
te vsque adhuc. Quasi dicat: Intermittite vos
phibere lédētes quousque patiar: quoniam ad alios et
in tēpus aliud seruat iudiciū vltiōis. Nūc tēpus
est patiēdi/tamen sub occulta vindicta/quia ceci sunt:
Mat.26 manifeste vero vlciscendi tēpus aduenit. Sed
Mar.14 nec expectato respōso dñi saluatoris: petrus
Luce.22. exemit gladium: et seruum percussit
Joā.18. pontificis; et abscidit auriculam eius
dextram. Erat autem nomen seruo mal
chus. Tunc ait Jesus petro: Mitte
gladium tuum in vaginam: aut con
uerte gladium in locum suum. Om Mat.26
nes qui gladium acceperint/gladio
peribunt. Calicem quem dedit mihi
pater/nō vis vt bibam illum? An pu
tas quia non possum rogare patrem
meum: et ipse exhibebit mihi modo
plus quam duodecim legiones angelo
rum? Quomodo implebuntur scriptu
re pphetarum: quia oportet sic fieri?
Petūt sciam siue licentiā discipuli si dñm et sep
sos tuerent gladio: aut si ferro impetūt inimicos.
Sed interrogat incassum: si ante respōsum exit
in opus. Frustra petrus interrogat: dum ante
christi respōsum ipse percusserit. Subite hominū
actiōes nō expectāt iudicia legitime decernen
tes. Nō dedisset pfecto licentiā male agēdi/aut
taliter se tuēdi: qui male actū verbis increpauit in
petro/et facto auriculā sanauit in seruo. Leuita
te vsus est petrus: qui ante respōsum dñi vulnera
uit. Leuitas vitiū est nō bene constitute mētis: que nūc
in bona/nūc in mala quodam improuiso impetu
sepe rapitur: que nec sui cōpos/nec iudiciū superioris
expectat. Sed forte petrus calcaribus timoris
ad se/amoris ad dñm vrgebatur: quibus impulsis/
dignū reprehēsione patrauit. Nō enim saluator ni
si male digna reprehēdit. Nec semper timoris acu
leus aut amoris vehemētia excusat a toto vel a
tāto. Proinde in omni re cautum oportet fieri per
christo certantē: ne male his calcaribus vrgea
tur. Sed ex ipsorum interrogatiōe/ac ex dñi reprehē
sione luce clarius patet quid in talibus articulis
sit agendū. Interrogāt discipuli si percutiūt gla
dio: vt nullus percutiat in vindictā aut vim/remo
uēdo illā: nisi christus concesserit/cuius nutus lex
euāgelica patefacit. Qui se tueri vel aliū nititur/in
culpate omnino tueatur. Sed tuitio quidē permittitur/non
iubetur. Vindicare autem omnibus phibet/dicēte scri
ptura: Mihi vindictā/et ego retribuā. Nec quis Ro.12
piā a quoquam est spūali gladio feriēdus: nisi quantum
iusticia indubitata permiserit. Oēs enim qui accepe Mat.26
rint gladiū/gladio peribunt. Nullus autoritate
sua gladiū iusticie sumat. Quotquot acceperūt/
gladio diuine iusticie perierūt. A quo nemroth Gen.10
accepit gladiū? A nullo preterquam a seipso et dānatus
est. A quo pharao? et dānatus. A quo ninus/qui cō
didit niniue? a quo nabuchodonosor? a quo re
ges persarum atque romanorum ante christi susceptā fi
dem? qui et si eis populi consenserūt/eterna dānatio
ne a deo pscripti sunt: nā nō est gladius iusticie/
nisi a deo: qui eum nemini nisi cum lege sua irrepre
hensibili et vera concessit. Non enim nisi secundum legē
et per legem est gladius iusticie pducendus: mul
to minus sica vel vltor. Qui vero acceperint/eter
na gladio subiacebūt. Atrocior vero gladius nēm
pe confodiēt/qui male vtuntur gladio spirituali.
Sed non solum cum gladio feriendo iniuste cul
pa cōmittitur: sed in accipiendo. Quod vigilāti
verbo scriptura vsa est dicens; nō omnes qui se

rient gladio/gladio peribūt: sed qui acceperint
vt omnino sit interdicta omnis vsurpata pote-
stas: ⁊ a christo condemnet omnis arrogata iu-
sticia. Sanciūt imutabiliter diuina decreta: ꝙ a
supioribus inferiora depēdeant. Nemo igit sibi
a se accipiat vindicariā aut iudiciariā potestatē:
Mat.26 si ad maiorē spectat collatio. Conuerti gladi-
um in locum suum a saluatore Petro iubet. Lo
cus cuiuslibet rei ē: quē sibi ordo ifallibilis ordi
nauit: in quo imota pmaneat quousqꝫ p eundez
mutet aliter decernentem. Naz multa sub inua-
riabili ordie variant: put necessitas succedit aut
ordo causaꝝ. Stēt omnia suis locis visibili aut
inuisibili modo: ⁊ si qua mouent pter imperiuz
omnia decernētis: ipso iubente ad loca pristina
visibilia siue inuisibilia reuertant. Nempe om-
nia malesiūt/si certus ptermittit ordo. Trifarius
eñ est: nature/legis ⁊ gratie. Locus gladij est va
gina. Nō hominis caro locus gladij est: non cor
pus hois: sed oñe p quod incidendo educit ad
vsum hois/cū iudicio rationis. Si aūt hois cor
pus p tempe locus efficit gladij: aut erit in cor
pore aliquid exortū imptinens resecandum atqꝫ
curandum peritia medici: aut erit in corpe culpa
cōmissa/in eodē multanda consilio iudicis iusti.
Quod ergo ē medici/agricultor obmittat: quod
vero est iudicis/piscator nō faciat. Proinde iu-
ste dicit Petro/⁊ oibus spectātibus ad silez acti
onē: Conuerte gladiū in locū suū. Omnes eñ q
gladiū accepint/gladio peribūt. Nam eo malo
quod fecerit/trāsuerberabit ois homo: ⁊ ad cul-
pam iusta multatio adnectetur. Sed in eo ꝙ
dextra pcidit auricula / magnum nobis pstruit
sacramentum. Nec credimus hoc factum pui-
dentia Petri: vt solū ad illud membrū absciden
dum gladium aptitasset. Non eñ q pcutit cōtur
batus/curat quemadmodū laniet: sed put feriē-
tis adest habilitas/⁊ subest dispositio patiētis.
Verūtamen diuina puidētia nequaꝙ casu cre-
dit factum: cum abscisio dextre auricule serui-
lis/abscisionem pnūciauerit recte obediētie iu-
daice seruitutis. Ad auriculam refert obediētia:
Psal.17. sicut psalmus ait: In auditu auris obediuit mi-
hi. Sed ad dexteram obediētia p celestibus re-
cta: quam oīno pdidit seruilis conditio iudeorū.
Omnis q pdit rectam obedientiā/q solū p cele-
stibus a creatore posita noscit: auriculā dexteraz
vtriusqꝫ videlicet actionis pdidisse conuincit/so
lum restituendā p christū. Ipsius tantū est om-
nia reintegrare deperdita. Nā christus iā circū-
datus mala cohorte: pfectus in oibus/inimicis
restituebat bona p malis/cū seruo auriculā abs
cisam reddidit. Seruus erat pōtificis/nō pōtifi-
cij. Multi eñ seruiūt in dignitatibus cōstitutis
intuitu cōmodi/nō officij: psonā/non dignitatē
colentes: qui merito praue seruitutis spiritualia
bona perdunt/⁊ sperant frustra supna. Quod
vero christus cum ligaretur/sanauit auriculam
atqꝫ pontificis seruo restituit: dum ad toleran-
das penas ⁊ opprobria cogeretur: virtus pces-
sura ex christo aut ex martyribus/ex tormentis

ostenditur. Et nihil adeo nostram intelligenti-
am aperit: christum dei filium esse ostendit: fidē
christianam exemplo cōfirmat: nec aptitudines
ad agenda disposuit: nec preter christum deum
cōmouere debuit hominum mentes ad creden-
da que incredibilia videbant: ꝙ martyrum pas-
siones/cruces ⁊ tormenta/sanguis effusus/⁊ va
ria crudelitas moriendi. Si caput nostrum
inspicimus: dum infirmatur/dum patitur/dum
ligatur/dum moritur: restituit sanitatem: ⁊ intel
ligentiam reparat ad credēda ⁊ speranda super-
na. Vinculatur christus ⁊ aurē reparabat in ser-
uo: vt reparatio humani generis mal e serui/ex
christi passionibus tota pueniat. Restituitur au
ris dextera: intelligentia vera/obedientia recta
ex christi cruciatibus oritur. Nulla intelligētia
verior atqꝫ sublimior ꝙ credere dei filium incar
nari: quod quoddā nihil fuit/ dū ipse se in vtero
virginali colligeret. Quid hac intelligentia sub
limius atqꝫ rectius ꝙ ipsum p humano genere
credere velle pati? Preostendit etiam ex hoc ꝙ-
tum dilexerit: quo auris obedientie in amore re-
pendendo incalescat. Ipse patiendo patientie
modum dedit ⁊ formam: ⁊ ad interrogata regu
lam respondēdi constituit. Ipse in cruce moriēs
latroni aurem cordis aperuit: quem et confiten
tē sibi continuo asciuit dicens: Hodie mecū eris Luce.23.
in paradiso. Hec oīa q̄d ex christi passionib9 ve
nerit pstruūt. Colligate imo pulcre cū christo ⁊
p christo capite/martyrū varie passiones/intro-
mittūt in animam credēdi securitatē: roborāt fi-
dem: christū esse veraciter dei filium/ qui ad ta-
lia toleranda eos potuit animare/ incunctanter
mentibus offerūt. Terrena p christo despicere/
superna sperare/mundo mori/christo viuere: ve
lut carbones viui extinctis cōiuncti/mētes ho-
minū accendūt. Aperit pfecto ⁊ pdita restituit
auris intelligentie: atqꝫ ad obediendū fit ipsa p-
cliuior/si sedule inspiciunt martyruz passiones.
Quod vero adiecit saluator: Calicē quē dedit
mihi pater non vis vt bibam illū: aliam psiderā
di materiam exordit. Dedit pater filio calicem
amarissime passionis: quem vsqꝫ ad fundum ex-
hausit p eo quod pater dedit/cuius volūtati ni-
hil statuit preferendum. Orauerat iam in hor-
to vt tolleret calix amarus/scꝫ acerbitas passio-
nis ⁊ mortis: ⁊ iexauditus abscessit decreto ma
nēte paterno: vt ipse biberet calicē passiōis. In-
q̄t ergo petro: Pat dedit calicē mihi: nō alij red
dūt. Quis remouebit quod pater decreuit etn9?
Quis bibet quē ego bibiturus suz? Quod mihi
soli/nemini est pcessum. Mihi/nō alij calix redē-
ptiōis offert. Nō vis tu hō quod vult deus? Nō
vis tu creatura quod vult creator? Nō tu seruus
quod vult dñs? Si nō bibo: q̄s bibet? Si nō pa-
tior: q̄s alius p hūano genere patiet? Quare nō
vis vt bibā illū? Si nō bibo: siti eterna oēs affici
ent. Amara est potio: sed sitim tollet malis calo
ribus estuatis. Mēbra coaptent ad caput. Nō
renuāt calicē porrectū a patre: ⁊ omnē increpent
bibere phibentē. Qui ad diuina imposita impe-

dimēta suadet ꝛ ꝑstat: similis est diabolo/etiam
si ꝑtendat in verbis aut in moribus pietatē: nec
est tolerandus/velut qui hominez auertit a vita.
Nam qui obedientie diuine cuiꝙ sese obicē fa-
cit/ipsum a vita diuertit. Est eñ in diuina obedi
entia tota vita. Increpādus est si subest: si equa-
lis/penitus non ferendus: si vero excedit/nulla
ratione timendus quispiam quocūꝙ intuitu a di
uinis iussionibus te auertens. Nam vbi diuina
cognoscit facienda volūtas/ ꝓhibeat ꝓhibens
ꝛ dulci animo quodlibet bibat amarū. Oē pe-
nale crucians/equanimitate animi toleret. Le-
2. Reg. 16 gimus Dauid regē egressum velut expulsum de
hierusalem/fugientez a facie filij sui Absolonis:
cui turpibus verbis maledicebat ꝛ exprobrabat
semei de cognitione Saul. Quem cū audisset et
vidisset abisai filius saruie/cōmilito ꝓbus Da-
uid: ad amputandū maledicentis caput animo ꝛ
corꝑe se parabat: indignū omnino arbitrās atꝙ
detestans/regem suum sic exprobrabiliter ab in
digniori homine maledici. Ad quem rex suꝑ se-
ipsum tribulandum diuinam preuidens volun-
tatem dixit: Quid mihi ꝛ vobis filij saruie? Di-
mitte eum vt maledicat. Dominus eñ precepit
ei vt malediceret dauid. Et quis est vt audeat di
cere/quare sic fecerit? Dimitte euz vt maledicat
iuxta ꝑceptū domini. Iuxta quoꝝ verboꝝ senten
tiam saluator increpat petrū: monefaciens vt in
vaginam gladiū reconuertat. Et allegabat rati
onē insolubilem non ꝑteribilis iussionis/dicēs:
Calicem quem dedit mihi pater/non vis vt bi-
bam illum? Omnem remouet cunctationē: sug-
gillat rationes aduersas: omnium claudit ora lo
quentium. Protinus omnem condemnat amo-
rem: nullum sustinet contradicentez: nullis sen-
sualitatis acquiescit blandimentis: cū supra dor
sum ponit onera iustus pater: ꝛ amicus secus cō-
sulens aut agens habeat titulo inimici. Et plu-
Mat. 16 ribus ante diebus Petrus a christo est appella-
tus sathan: qui ipsi christo suadebat vt nullate-
nus pateret. Qui sibi ꝛ in alijs nō vult quod de-
us vult/nec ipse a deo sua vota suscipiet. Sub
infert christus qm̄ conformitate paterne volun-
Mat. 26 tatis ꝛ sue libens patit: cū dicit: An putas: quia
nō possum rogare patrē meum: ꝛ ipse exhibebit
mihi modo plus ꝙ duodecim legiones angelo-
rū? Sed iaz orauit in horto: ꝛ nec exauditus est:
quō ergo nunc dicit: ꝛ exhibebit mihi ꝛc. Tunc
ꝓ sensualitate interpellauit ad patrem/quaz sta
tim subdidit rationi: rationē vero paterne sup-
posuit voluntati: nunc vero dicit: si certandū es-
set/si renitendum/si hoc non decreuisset paterna
voluntas/si ꝓtinus ipsa calicē non dedisset: nec
ex hoc auxilio indigeo terrenoꝝ hominuz/q ha-
bere possuz exercitus angeloꝝ: nec duodecī apo
stoloꝝ quero auxilium/qui habere possum duo-
decim legionum. Sed expedit his passionibus
corꝑaliter subiacere: non reniti/aut armis sensi-
bilibus se tueri. Qui vero venerat sine armis se-
culū expugnare/orbem transformare terrarū/cū
demonibus habere cōgressuz/ꝛ inuisibilē ei da-
re cōflictum: nec armis se tueri decebat: ꝛ quod
erat in passione voluntariū longe ante ꝓuisum/
armis arceri penitus non debebat. Predocuit
oēs sequaces christus/ipm ꝑfecte sequentes: vt
mūdi auxilia nō queramus: nec vitare velimus
q ab improbis irrogant: dū nobiscū ꝓuidētia
diuina vtiliter agitur: dū tribulati ad meliora ꝓ
uehimur: si adest in animo tolerantie fortitudo.
Sed ꝙuis liceat humane pusillanimitatis ꝛ im
perfectionis existit. Potest eñ ꝓuidentia vtili-
ori humanū auxiliū queri: ꝓut Paulus in acti- Act. 25
bus fecit: venturꝰ romā ad vtilitatē ecclesie se
preseruans. Nam inestimabilibus precijs deꝰ
querit nostras emere passiōes: ꝛ tolerata ꝓ chri
sto germinant ad supna. Hoc aūt quod se-
cutus adiūxit: quō ergo implebunt scripture ꝓ
phetaꝝ: q2 sic oportet fieri: nō ad necessitatē in-
torquendū est: quasi christus necessario patere-
tur/aut ꝓphetie ꝓphetice ad patiendū christuz
sibi legē necessitatis imponerēt. Ac ꝑ hoc chri-
stus nō ideo sic passus est/q2 sic ꝑfiguratuz aut
ꝓphetatū est: sed sicut pati ab eterno disposuit/
sic ꝓphetari aut tēpꝰ decernit: vt potius passio
causa fuerit ꝓphetie ꝙ ꝓphetica scriptura cau
sa fuerit passionis. Nā iuris diuini ordo posce-
bat/vt tāti regis mysteria in mūdo futura/ꝑ ꝓ
phetas idoneos multis ante actis tꝑibꝰ inclare
scerent. Ideo igit implende dicebant scripture
ꝓphetaꝝ: ꝓ eo ꝙ ea q ab eterno infallibiliter ꝛ
necessario fuerāt ordinata: q2 sic deus volebat/
mūdo ventura scripture ipe ꝑdixerāt. Quod fu-
turū erat in christo sm rei veritatē/per spiritū-
sanctū prophetis innotuit. Et veritatem rei pre
cessit veritas prophetie implenda per passionez
dñi iesu christi. Proinde si non patiar/frustrabi
tur ab eterno in veritate prouisum: necnō ꝛ scri-
pture que ab eterno ꝓuisum ꝑdixerūt in tēpore
dilabente/futurū in plenitudine tēporis subse-
quēte similiter frustrabunt. Magna est scriptu
rarū ꝓpheticaꝝ autoritas: in eis ꝓfunda et ve-
lut imꝑscrutabilis veritas latet/ ꝛ paucis nota
priusꝙ sequat effectus. Et ad veritatem capitis
totius corꝑis subsequit veritas. Nā omnia im
pleta sūt in capite: q ipm in carne/in terrisꝙ ge-
sturū longe ante ꝓphete cecinerūt: vt nullo pa-
cto trahat in dubiū: ꝙ etiam illa modica q con
plenda restāt/in corꝑe suo mystico cōplebūtur
tam in his q ꝑdestinati sunt ad hereditatē eter-
nam: ꝙ etiam in his q presciti sunt ad intermia
bilē penam: vocabulo fidei ꝛ participatione sa-
cramentoꝝ hic viuentes/de christi corpore vi-
deant. Adimpletio scripturaꝝ de christo profe-
cto in christo ꝛ in suo corꝑe arguit esse complē-
das: ꝛ cōplementū vnius arguit etiā alteriꝰ: vt
ordinata successione infallibili tēpoꝝ scripture
impleant in partibꝰ: vt totiꝰ ecclesie ꝑacto my-
sterio/in corꝑe toto scripture implete noscant.
Quomodo implebunt scripture prophetaruz?
Nō alit ꝙ iuxta huiuscemodi opprobriū. Qm̄
sic oportet impleri/ꝓut fuit ante prouisum. Sic
ꝑo promisum/prout erat dīno futurū. Difficile

vsquaq cognoscit in omnibus scripturis cudere
velle mores. Quodã intraneo intellectu colligit
ne aliter velimus fieri p nobis aut in nobis/nec
tentemus aliter agere:nisi put diuina impia ta-
cita vel expssa/dicta vel scripta/edicto imutabi-
li statuerũt. Hec siquidẽ verba intellecta p mo-
ribus/scripturis theologicis nos coaptant. Et
vt verũ fatear: z coaptant ne velimus aliter viue
re q ipse dicant:qm illa p agenda vita dixerũt/
sine quibus holbus nulla salus. Oportet autez
omnino fieri que dirigũt in salutez. Nec oportet
impleri scripturas p moribus editas/vt ipsarũ
honor z veritas pamplius inclarescat:semp enĩ
ante actionẽ z post actionẽ eoꝝ que consulũt si-
ue iubent/eodẽ modo se habẽt dignitas z veri-
tas scripturarũ. Sed p nobis oportet fieri:ali-
as damnaremur nõ implẽdo mãdata/vt volẽtes
nõ reddẽdo cõsulta. Si christus ab omni neces-
sitate liber/opportune p nobis voluit q in ipso
scripture ptinus implerent:qui leges z scriptu
ras sacras soluere nõ venit/sed adimplere:q̃to
magis nos iustis moribus debemus illas im-
plere/quos mortis interitus peccatorũ mucro
dilaniat. Et astutus diabolus q̃rit quẽ deuoret:
qui z si omnẽ infidelitatez absorbuerit/nec eius
lethalis sitis extinguit. Sperat enĩ ad suũ hor-
rendũ z pfundissimũ os etiam trahere christia-
nos:iuxta subtilẽ intelligentiam illius scripture
Job.40 dicẽtis: Absorbebit fluuiũ z nõ mirabit. Habet
enĩ fiduciã q iordanis influat in os eius. Om-
nis infidelitas nomine fluuij:nomine iordanis
intelligunt baptismate tincti. Etenĩ in iordane
baptizatus est christus:in quo initiauit celestia
sacramẽta:quibus etiã clausum est empyreũ re-
gnum/nisi scripturarũ iustis impletionibus re-
seret. Premit nos miserãda z alta opportunitas
vt sanctas scpturas que moribus dirigũt in sa-
lutẽ/moribus impleamus. Clauis sanctoꝝ dela
ta sensibus solũ/celũ supnũ nõ aperit:nisi sacra
scriptura p suo gradu suscepta/repagulũ posi-
tũ moueat. Nã scripture sacre q̃ ordinãt z enun
ciant opportunos hominũ mores/moribus p
agunt atq complent. Et q̃ mysteria/mysterijs:
z q̃ supna/supnis. Proinde quia implende sunt
scripture in capite atq mẽbris: put enũciant sic
oportet fieri. Hanc eandẽ opportunitatẽ cũ re-
surrexit a mortuis/inclusis discipulis patefecit:
vt oino necessitas cui caput christus se subdidit/
mẽbra vera cõcludat z: ipsa opportunitas trãse
Mat.26 at in virtutẽ. **Dixit autem iesus ad eos**
Mar.14 **qui venerant ad se principes sacerdo**
Luc.22 **tum et magistratus templi et senio-**
res: Tanq̃ ad latronem existis cum
gladijs et fustibus cõprehẽdere me.
Quotidie apud vos sedebã docens
in templo:et non me tenuistis. Sed
hec ẽ hora vestra et potestas tenebra-
rum. Hoc autem totum factum est:vt
adimplerentur scripture pphetarũ.
Captiõis christi modus z tẽpus/ipsius iniuriã
plus deprõmũt:cũ velut latro z nocturno tẽpo

re capit/q nil ab homine p violentiam exigit/nec
pter virtutes aliqd q̃rit. Et dies in die palã fie-
bat:ad quẽ capiendũ nec nocturna hora fuerat
opportuna. Sed q̃les in animo erãt/tẽpus ma-
lefactionis ostẽdit:qm omnis q̃ male agit/odit Joh.3.
lucẽ. Et furẽtes animi furiã continere nõ valẽt:
nec alioꝝ cruciatibus satiant/nisi oculorũ psen-
tiam psteut. Ecce pncipes z magistratus z seni-
ores psonaliter pgrediunt ad nefas:qui p male
subiectos poterant cruda pficẽre. Nam sepe cru
delitas vilescere fecit animos generosos: z do-
minationẽ coegit pagere officia seruitutis. Ira
z inuidia plerũq pncipes in subiectos/ magi-
stratus in famulos/seniores in amentes/z iuue-
nes in furẽtes conuerterũt. Complent animos
hominũ cecitate vbi due iste nebule supueniũt:
vt decentia in conditionibus z dignitatibus nõ
seruent:nec indecẽtia phibitionibus sileãt. Ec
ce quid agũt nocturno tempe pncipes z magi-
stratus z seniores:quando aut corpus opportu-
nam debet captare quietẽ:aut animi pspicaces
veritatis z fidei oculis intendere in superna:vel
saltem ex officio meditari vtilia pximorum:aut
quiete inuisibili z corporea diuinas perscrutare
pagellas. Student etiam mẽbratulis odij: z in-
quieti animo innocẽtes corpe inquietant. Que
iniquitates hominum etiam ad posteros trãsie
runt:vt a quibus z que pertulit christus/patia-
tur hodie verus sibi subsequens christianus:vt
intantũ sepe residentes pleriq in dei ecclesia in
culmine dignitatis exorbitauerũt:vt sacris stu-
dijs intermissis aspirent atq intendant perse-
cutionibus innocentum. Plerũq nãq vidimus
z audiuimus/quod sine dolore z gemitibus refe
rendum non esset:vt ex inuidia siue ira fuerint
sanguine fuso gauisi: cuius effusione precũte/ ca
none phibente/dignitatez qua pollent non fu-
issent adepti. Ac per hoc Dauid sanguinarius 2.Reg.16
appellatus est: z ab edificatione domus domini
reprobatus:quem ppria manu neminem legi-
mus occidisse/nisi vrsum z leonem/z goliad phi
listeum dei populo exprobrantem:quem de dei
licentia occidere carebat omnino peccato. In-
cunctanter horrendum est q supereminẽtes in
populis torqueri videant etiam iuste contortũ.
Multo magis absonat/ q in presentiarum que-
stionarij faciũt iustum. Proinde ipsis principi-
bus z magistratibus tẽpli z senioribus christus
voluntarie captus exprobrat: q ad eum viliter z
turpiter agitati/more satellitum venerint/ipsi fa
cti satellites iniquarum z turpium voluptatum.
Sed non ceperunt in templo docentem quoti-
die/turbarum verẽtes tumultum. Cepissent for-
te si pernoctantem velut diem agentem siquan
do repperissent. Altiori autem mysterio factum
est:ne christus docens caperet in templo/in quo
nec z potuit lapidari. Nam templuz manufactũ/
sanctorũ visibilem formam insinuat:in quibus
christus ineffabili modo existẽs/p aliquam ma-
nuductionem non tangit neq patit/neq in eis
sensibiliter colligatur. Etiam libertas doctrine

atq; verboꝝ dei prefigit᷑/ꝙ christus in tēplo do
cens nō capit᷑. Verbū enim dei nō est alligatū:
neq; cōclusum fuit aliquando funibus tyrāno-
rum. Non capitur in templo conditor magni tē
pli: naz veri amator tēpli sancta libertate potit᷑.
Sed hora ⁊ iniquoꝝ potestas tenebre sunt: ex
quo saluator intulit: Sed hec est hora vestra et
potestas tenebraꝝ: vt tenebrefactio mentis te-
nebrefactione tēporis innotescat. Nā tenebraꝝ
hora est in qua peccata patrantur / nō potestas
qua fiūt: vt perperā agere tenebrositas sit ex tē-
pore: potestas qua malū perficit᷑/fit ex omni se te
nebris implicari. Magne quippe tenebre illorū
oculis exponunt᷑/q̄ splendentia obiecta non vi-
dent: ꝓtinus hora ⁊ potestas aderant tenebra-
rum/q̄ mūdi lucem nolebāt aut iusto merito nō
poterant intueri. Accidit sepe ꝑtinaciter ab ali-
qua iniquitate detentis/ꝙ sitam ante oculos ve
ritatē nō videant. Et velut corꝑalis oculus in-
ualida ⁊ excellenti luce solis sine suo damno nō
figit᷑: sic interior oculus cū viciatus voluntarie
fuerit / in luce veritatis ⁊ iusticie profecto cecat᷑.

Joā.18. Mat.26 Mar.14 Cohors ergo et tribuni et ministri iu
deorum comprehenderunt iesum/ et
ligauerunt eum. Tūc oēs discipli re
licto eo fugierūt. Adolescens autem
quidam sequebatur eū amictus sin-
done super nudo: et tenuerunt eum.
At ille relicta sindone/ ꝓfugit ab eis.

Iniquis preceptoribus aut dominis obsequen
tes iniqui censendi sunt/cum iussa iniqua perfi
ciunt: ⁊ eo iniquiores/quo paratiores ad malū.
Ecce isti ministri damnato precepto compbhen-
dūt: q̄ carne ceteris similis/deitate ꝟo cetera cō
prehendit: ⁊ ligant / q̄ venerat omnes absolue-
re a vinculis peccatoꝝ: ⁊ a cōpedibus infernalis
tyranni extrahere cōpeditos. Quia paulo sup̄
aliquid de ligatione ꝓtulimus: idcirco de ipsa
hic comice disseremus. Cōprehendit᷑ ⁊ ligatur
homo seu forma seruilis: existit liber formā serui
suscipiens. Dum comprehēdit᷑ ⁊ ligat᷑ forma vi
sibilis: non pauent intellectualis imago. Sicut
deus liber extra hominē ⁊ in homine/sic aīa li-
bertatem a corpore possidet: excepta ligatiōe na
ture/ ꝓpter quaz corpus corruptibile aggrauat
animā. Sed in affectionibus ⁊ volitis neq̄t vr-
geri: nisi semetipsam suspenderit voluntarijs la
queis. Libertatē suscepit anima/ nō corpus: et
preter ipsum propriam vitam habet: ⁊ ab ip̄o ex
cepta viuit liberior. Cum ip̄o tamen aliq̄diu vi-
uit ⁊ in ipso: nō tamē per ip̄m aut ex ip̄o. Quod
si vinculetur/dilaniet᷑/confodiat᷑: omnes pena-
litates instantanee aut successiue sustineat: ab il
lis anima nō attingitur. Non enim quod in cor
pore aut a corpore agitur/habet in re incorpo-
rea sensibilē actionem: ꝙuis anima sepe habeat
ex successu affectionem/similiter ⁊ impalpabilē
passionē. Ligatur hominis corpus: sed nō liga
tur affectus. Ligatur homo christus: sed inuin
culabilis manet deus. Sed tunc omnes di-
scipuli eo relicto fugerunt. Tempore persecutio

nis a suis discipulis relinquitur christus: quos
predocuerat/ philoceperat/cautos fecerat: qui
omnes se spoponderant secum in tribulationi-
bus permansuros. Sed melius nouerat christ9
quod latebat in eis/ꝙ ipsi scirent q̄d esset in eis.
Fit igitur quod christus predixit: nō quod ce-
tus ille promisit. Relinquunt ⁊ fugiunt: relin-
quūt/ q: fugiunt: fugiunt/quia relinquūt. Hec
versa vice se causant. Qui relinquit deū/perdit
securitatē: ipsa deperdita conturbans timor in-
greditur: qui quos inuaserit/vertit in fugā: ⁊ fru
strata sepe spe in dubiam. Qui relinquit christū
vitam relinquit: ⁊ querens viuere fugit in mor-
tem. Relinquens christum viam rectam abhor
ruit: timoris agitatus a stimulo/fugiendo vias
ingreditur tenebrosas. Proinde per sapientiaz
de iniquis dicitur: Relinquūt iter rectum/⁊ am
bulant vias tenebrosas. Relictor christi vitam
negauit. Ipse siq̄dem ſm apostolū est vita nr̄a: Col.3.
qua relicta omnis amaritudo subsequit᷑. Hinc
per prophetam dicit᷑: Vide ꝙ malum ⁊ amaruz Hiere.2.
est te reliquisse dominū deū tuū. Isto malo nul-
lum peius. Et amaritudo nulla seuior in sensib9
adest/ꝙ mortem incurrere: maxime si subsequa
tur eterna. Omnē obliquitatē fugiendo incur-
rit: qui christū reliquit/quē credimus altissimaz
veritatē. De his siquidem ipse predixerat: Ego Joā.14
sum via/veritas ⁊ vita. Relinquit sepe amicum
malefidus amicus: benefidus vero/etiā in mor
te nō deserit. Deficit in charitate/q̄ deserit non
deserendum. Charitatis ꝟo defectus aduoca-
uit timorem: quia ipse in charitate non est: cum
vero affuerat/conuertit in fugam sub euaden-
di respectu. Sed sepe incurritur quod ipso agi-
tante vitatur. Ac per hoc relinquere christuz est
inuenire sathan: fugere vero in quampiam par
tem/nisi per virtutem ipse non aderit. Sub alis
magni draconis protectio facta est/vbi percipi
tur quod timetur. Tutius esset ad modicū mor-
tis tolerare dolores cū inuincibili vita/ꝙ ad mo
dicum viuere ꝑter ipsam. Male igitur apostoli
meditati sunt fugam/relinquentes tamē vitam.
Sed quo fugerūt? In incertum a timore rapta-
ti. Non enim ante preuiderant quo fugerent: q̄
mori iam deliberauerant cum christo. Et tanꝙ
inexperti de cōcussionib9 iniquoꝝ/in seipsis ma
le confidebant: valere credētes vbi virtus peri-
tura parabatur. Velut volatilia inter que iacit᷑
lapis improuise per incertas semitas aeris vo-
lant: ⁊ in summitatibus ⁊ ramulis arboꝝ se tol-
lunt: quas ante nō preuiderunt: sic apostolicus
chorus fugiendo incertitudine refugij vagaba
tur. Merito certam hi nō habent ciuitatē atq;
refugij edem: qui nō credunt hostili bello posse
succumbere. Quotquot bellorum nouerūt euē-
tum ante cōgressum cōfligent/aut confligi pre-
meditant᷑. Quod si alterum venerit: per certi lo
ci fugam tueri preuident vitam. Ignari ⁊ inex-
perti bellicis actibus si patiuntur conflictū: aut
moriunt᷑/aut vinculant᷑ ab hostibus: aut per de
uia ⁊ improuisa se conuertunt in fugam. Subi-

to deliberare de remedio ingruente durissimo
bello, primus est paucorum. Incertam ad tutelam
capiunt viam, quos timor repentinus inuasit: et
qui cũ duce belli nõ cõtulere de remedio euadẽ-
di. Inter maiora bellantium pericula cõputatur:
cum ante omnẽ congressum dux exercitus hostiũ
venerit in capturam. Et vltra quam dici queat du-
rum est bellum, cum primo capitur princeps. Nul-
lum sub celo a cõditione grauius ex paucis aut
multis gestum est bellũ: quam vbi captus est christus
filius dei, dñs mundi, princeps regũ terre, dux
in moribus, ductor in celum, inferni destructor,
dissipator mortis. Nullus in hominibus ab eo quod
esse ceperunt sublimius triumphauit: vbi reli-
ctus ab omnibus, solus cũ hoste carnis et spiri-
tus cõflixit. Nullus triumphus nobilior: in quo
bellat singulariter natus, et solus inter mortuos
liber. Uide insignẽ insignis ducis exercitũ: cuz
duce capto totus arripuit fugã: vt sibi soli mor-
tis eterne asscriberetur victoria. Sed duo ex pau-
cis sequebantur ligatũ ab hostibus ducẽ: quorum
vnus a longe, sed ter de prope denegauit. Alter
adolescens amictus sindone sup nudo: quam
detentus ipam in manibus hostium dereliquit:
nec veritus nuditatẽ, quã primo male primi suo-
rũ in nostro periculo incurrere parentes: nec re-
cordatus amoris, cuius dulcedinẽ paulo añ hau-
serat, inclinatus super dominicũ pectus: et quaz
sentire debuerat cum gustauit et corpus.

Ecce omnes corpore fugiunt: quia omnes a
fide pariter corruerũt. Nec pretereundum est, q̃-
bus et quot vestibus apostoli refulgebant: quum
vno tm̃ accepit humane artis atq̃ peritie vesti-
mento solum corio, quo natura carnẽ et ossa in-
uoluerat, tegebatur. In almifico bello dum ini-
tiaretur, patuit quibus diuitijs apostoli fouebã-
tur: et q̃bus armis hostes impios propulsabãt.
Erat profecto tunc in honore paupertas: et mũ-
di abdicatio de hostibus triumphatura proti-
nus sperabatur. Quod et fecit in posterum. Sed
vbi diuitiarum amor accessit: et sub pedibus ve-
lut abiecta calcatur christiana paupertas: ver-
sa vice de nobis diabolus triumphauit. O vti-
nam nõ tegeremur, quod voluptas et ambitio pro-
curauit: sed quod ipsa necessitas ordinauit. Et
tamẽ princeps huius mundi nobiscũ iure decer-
tans, in nobis nõ haberet quicq̃ vnde deuince-
ret aut traheret ad horridas sedes: sed innocue
de suis manibus elaberemur: quia nec habere-
mus quo teneremur, nec quo traheremur ad pe-
nam. Patuit pauido fugendi libertas, cũ vesti-
mentũ reliquit in manibus detẽtoris: et ioseph
cũ partẽ pallij reliquit in manibus egyptie me-
retricis: ille capturam euasit, et ille pudicitiã cu-
stodiuit. Ad bonũ et malũ potest nuditas ista cõ-
uerti, sm̃ veram intelligentiã agendorũ: simili-
ter ad vtrũq̃ potest ista fuga reduci. Nã bonuz
est quod manus effugiũt iudeorum: vt sub eo typo fugia-
mus et demonũ: sed malũ est quod fugit deserẽ-
do christũ. Deserit a christo fugit. q̃ eũ fugien-
do deserit. Quod uero christus nõ fugit, sed prom-

pte se obtulit inimicis, aliã dicendi subordinat
rationẽ. Ad hoc enim venerat, quod et fecit: vt sua
captura male cõnuinculatos absolueret: et pro no-
stris captus peccatis vitã morte et eterne beati-
tudinis inferret. Dicit sane scriptura: Chri-
stus dominus captus est a satelliti-
bus mortis: qui duxerunt eũ ad an-
nam primũ. Dux omniũ et lux vera q̃ illumi- Joh. i.
nat omnẽ hominẽ venientẽ in hunc mundum:
qui via inobliquabilis est: primo ducitur ad annã:
quẽ si oberrãtes duces posteritate iusti ordinis
sequerentur, ipse duxisset ad vitam eternam. Hic Joh. xviii.
interrogauit iesum de discipulis et do-
ctrina eius. Interrogat de discipulis: in quo-
rũ nũero renuit calculari: et quos credit hebe-
tes, quia sequuntur. Qui aũt norit et interrogãdo tẽ-
tat aut nescit, et an nobiles vel gregarij sint iter-
rogat, ex cõditione discipuloꝝ sentiat in magi-
strũ. Necnõ in autoritatem qua cõgregauerat,
intendebat: cũ suo iudicio pter decretũ pontifi-
cũ et sacerdotũ, nemini liceret sub noua doctri-
na discipulos aggregare. Proinde interrogat
christũ de doctrina. Ad pniciosam inq̃sitionem
annas se cõtulit, cũ exq̃rit. Nam inuoluere vult
doctorem, nõ sub ipso docilẽ fieri: nec se aptita-
bat ad illam, q̃ non de terrenis, sed de celestibus
erat: nec ex homine, sed ex deo. Predixerat enim
ipse saluator: Doctrina mea nõ est mea: sed eius, Joh. vii.
q̃ misit me. Sedebat annas tribunalico more:
tamẽ supne tribunitiã atq̃ deificam ipse doctri-
nã formã iudicãtis, nõ discẽtis habebat. Ipam
uo inuestigare atq̃ scire volentẽ, oportet p oia
humilẽ fieri: nec cõtradicere si p rationes natu-
rales atq̃ humanas intellectui nõ clarescit. Fi-
de quippe, nõ ratione pcipitur. Id iam agebatur ab
isto supbo q̃rente si aduersus mosaicã legem et
traditiones tẽplarias et paternas doctrina chri-
sti aliq̃d intulisset: cũ iam saluator arguerit eos,
quod transgressi sint mandatũ dei ppter traditio- Mat. xv.
nes suas. Ecce christi doctrina humilitatis de-
core prefulget: q̃ cum sit diuina, sub hominũ iu-
dicio ventilatur. Saluator aũt ad inquisita respõ-
det: Ego palam locutus sum mundo. Joh. xviii.
Ego aũt semp docui in synagoga et i
templo, quo oẽs iudei cõueniunt: et
in occulto locutus sum nihil. Quid
me interrogas? Interroga eos qui
me audierunt, quid locutus sũ ipsis.
Ecce ipsi sciũt, quid dixerim ego. Oc-
culta doctrina suspitione pfunditur: et virũ habz
annexũ si publicũ timet. Nõ aũt omnis occulta
insinuatio sancte doctrine condemnatur: q̃ secu-
ra manet, si ducatur in publicũ: q̃ palam fieri non
deuitat: ne deprehendatur in macula, cũ sit imma-
culata. Necessitas et causarum varietas sepe co-
gũt: vt lucerna quandoq̃ paucis luceat in occul-
to, que mallet in manifesto. Protinus spectat
ad sanam doctrinam: vt nihil sub velamine ha-
beat, quod publicũ horreat: quod deprehensuz
pudore aut infamia mereatur. Sed que omnipo
velaminibus gaudet, latibula et angulos semp

querit: q̃ deprehensa pudore suffundit: arguta
nõ habet vnde se iustis sententijs tueat: est pri
mus pscribenda/ pmulgatã etiã ab his qui san
ctitate pollere vident. Tutius eñ audirent ini
qui propatule inhesitãter vera docentes: q̃ bo
ni clãdestine dubia pferentes. Omnẽ excludit
errorem: etiam animas audientiũ absoluit a du
bijs/palantina τ examinata doctrina. Quo cir
ca saluator ad inuincibilẽ responsionẽ τ defensi
onem p sua doctrina se contulit: cum respõdit:
Ego palam locutus sum mundo. Et tacens de
discipulis solũ approbauit ex manifesto doctri
nam: quoniã immaculate resplendebat. Et qm̃ p
sapientes cõsueuit approbari aut reprobari do
ctrina: locũ in quo sapientes iudeoꝝ cõuenerãt/
subinducit dicens: Ego aũt semp docui in syna
goga τ in templo/quo omnes iudei cõueniunt.
Cõueniebant in templo τ in synagoga sapiẽtes
τ magistratus τ scribe atq; pontifices iudeorũ:
inter quos christus altius a Moyse celestẽ legẽ
edixerat: a quibus sepe agitata confutatis omi
bus triumphauit. Et venerabant illam silentio
a qua velut a clarissimo solis radio cecabãtur.
Nã cũ multitudo sapientũ sanitas sit orbis ter
rarum: ad iudeoꝝ sapientiã/ suã approbandam
remittit christus doctrinã: vt si sapientes sunt
τ audierũt/reprehendant si reprehendendũ qp
piam inuenerũt. Si sapientes nõ sunt/ sileant a
propria ignorantia iã pstrati. Si sapiẽtes sunt
τ amici/dicant q̃ nouerunt: nõ amicitie gratia/
sed veritatis gloria. Nam vere sapientes ſm ve
ritatẽ/nõ ſm amicitiã omnino diffiniunt. Si sa
piẽtes sunt τ inimici: ad validius testimonium
interpello: vt propter sapientiã submittant ini
micitiã: τ garriant si possunt in manifestam do
ctrinam. Si vero nõ possunt: aut taceant: aut si
iusticiam sentiunt/iustis laudibus efferant. Nã
vbi multi sunt sapiẽtes/ ibi cautio est doctrine.
Veret semper docens/quos nouit assistere sapi
entes: τ caute loquitur/ne deprehẽsus in aliquo
cõfundat: τ occultũ deuitat/qui multis pdesse
gliscens τ loquens in veritate fundatur. Ex hoc
subiecit: Et in occulto locutus sum ni
hil. Nã si in occulto locutus nihil: tibi non po
tuit nisi quod palam locutus sum oĩno referri.
Quod enim nõ est/nõ deuenit in aures: nisi ba
rum syllabaꝝ sonus quod non est. Sed quũ
pprius amor sepe hominẽ fallit: Quid me in
terrogas? Interroga eos qui me au
dierunt/quid locutus sum ipsis. Nõ
me interroges/quem purum hominẽ credis: τ
a pprio amore deludi: τ oculo carnis intueris:
nõ discipulos meos/qui ob timorẽ in ppria sũt
dispersi: sed vestros sapientes qui me in synago
ga τ in templo resonantẽ vocibus/eructuantem
verba deifera perceperunt/qd locut⁹ sum ipis.
Irreprehensibilis est doctrina/q̃ ad iudiciũ re
mittit emuloꝝ: τ inobscurabili claritate resplẽ
det/que ad examẽ ponitur reproboꝝ. Et iustissi
ma ex omni parte censet/q̃ nulloꝝ expauet truti
nas vel fornaces. Ecce ipsi sciunt quid dixerim
ego. Sciunt qd̃ nõ imitatiõis amore/sed odio
cõfundendi. Sciunt quia me loquentem audie
runt: nõ q ad illam dilectionis animo vigilaue
rint. Velut ante iudicem stabat ipse saluator: et
aduersus doctrinã testes emulos allegabat: sci
ebat enim se dixisse infallibilẽ veritatẽ. Incon
fundibilis nempe veritas est: τ arguta ampli
us fulget. Hoc sortitur triumphũ: cũ aduersari
os habet christus/q̃ tota veritas est: hoc inten
debat p veritate doctrine/cũ emulos querebat
in testes: vt aut illam exponerent quã audierant
veritatem: aut si aduersaret/ipse sub iudice repli
cando firmaret. Ad posteros ergo huiuscemo
di diriuet exemplũ: vt doctrina nõ sit priuata/sz
cõmunis: non occulta/sed publica: nõ opinata/
sed veritate firmata: q̃ nullis obtrectationibus
tremulat: q̃ nullos paueat detractores: q̃ suos
vbilibet cõterat inimicos: q̃ magis aduersitati
bus q̃ tranquillitatibus elucescat. Hoc solum an
tonomatice christi doctrina possedit: q̃ nec mi
rum si mansit intrepida coraz anna/emulos ad
sui testimoniũ querens/christo capite defendẽ
te: cũ coram imperatoribus τ regibus mũdi non
cesserit in membris christiferis/in eis spiritusan
cto loquente. Hec autem cum dixisset
vnus assistens ministroꝝ/dedit ala
pam iesu/dicens: Sic respondes põ
tifici? Pessimus est minister/qui magis pro re
ge q̃ pro veritate decertat. Iniquus est seruus/
qui ante domini preceptũ iniuriã irrogat. Ca
ret iusticia ministrandi/etiam si iussus percutit
quem omnino nouerit innocentẽ. A dãnata glo
ria detinetur qui male agendi causa/regis gra
tiam optat obtinere/opprimendo iustum. Illu
ditur a funesta iactantia/qui per iusticiã ante rẽ
gem insinuat probitatem. Ve seruis/ dominoꝝ
amore male facientibus. Ve male iussa cõplen
tibus: qui ad cumulũ glorie dominoꝝ iniuriam
nõ merentib⁹ irrogant/supernam vtriq; perdide
rũt. Ecce igit malus minister: q̃ assistebat ponti
fici/nõ veritati: homini/nõ deo: sed pro pontifi
ce percussit veritatem: τ pro homine malo dei
hominẽ alapauit: τ p honore iniusti domini/iu
stũ hominẽ exprobrauit: percutiens innocẽtiã/
deserendo iusticiam/dicens: Sic respondes põ
tifici? Presumptuosus minister/qui ad iniuriã
sui dñi vertit: ad quod su⁹ dñs nõ aduertit: τ se
pe dissimulando pertransit/vt mansuetudinẽ sa
piens habeat. Impius est/q̃ ad iniuriã sui supe
rioris adducit/quod ad declarationẽ veritatis
infert: aut ad excusandam innocentiã eructat.
Malus zelus serui ad dominũ intulit sepe sine
causa iacturam. Alapat christi faciem omnis q̃
veritatem expugnat: τ qui opprimit veram iu
sticiam/quam accepit. Quid christus nisi bonũ
respondebat pontifici: quod nequiter assistens
minister per alapam improbauit? Sed furiosus
τ infrunitus animus violentia/ non rationib⁹
vtit: τ factis/non verbis iustis improbat/cũ cõ
certat. Ecce dominus iesus diuine loquẽs/ ve
lut locutus nequiter improbat. Ad reprimendũ

nostram audaciam agitur/vt mansuetos tolere-
mus:si ex humanis locutionibus improbamur.
Sed vide mansuetudinē patientis: cognosce
sapientiam respondētis. Si male locutus
sum/testimonium perhibe de malo.
Si autem bene/quid me cedis? Iudi-
cū vult subire cū seruo/qui omniū dominus est
et iudex. Et secure aduersus se testimoniū querit
cui puritas cōscientie semper adest. Nec timet
versutiam/q possidet innocentiā. Totū se ponit
in iudicio christus:omnia inimicoꝝ examinati-
oni remittit:corpus/mores et verba: et si qua hu-
mana sunt eius: in iusticia vult appendi:appro-
bari aut improbari testimonijs satagit/ cū dicit
ministro: Si male locutus sum/testimoniū per-
Pro.10 bibe de malo. Dicit scriptura: Qui moderatur
labia sua/prudētissim⁹ ē. Et ipse tota prudētia/
et ad alios fons et origo prudentie/omnia mode
ratione labijs loquebat:vt nisi per falsitatē im-
pietatis/non paterētur sua verba calumniam.
Quisquis imitator est huius/moderetur verba
et sermones antequā proferat: et delimet antequā di-
cat:vt possit ad examinandū etiā cōmittere ini
micis. Si aūt bene/quid me cedis? Nemini be-
ne agenti cū iniuria inferenda:neqꝫ in persona
mulctandus qui personaliter nō deliquit. Non
retundantur verba verbis:neqꝫ verberibus ar-
guantur:que iusticia pollent/et omni carēnt do-
lo seu fraude loquendi. Quid me cedis? Impie
percutis innocentē/et hominē recte loquentem.
Quid me cedis? Iusticia nō suadet:a ꝓpria ma-
licia cōmoueris. Quid me cedis? Unde tibi col
lata potestas? Non enim ꝑceptū ab eo cui sub-
deris suscepisti. Tua ergo crudelitas te impel-
lit. Quid me cedis/remota causa delicti? Quid
me cedis vera iusticia prohibente? Sed ipsum
deum iam iniuste vexatū ab impijs inquiram⁹.
Cur aliam non paras maxillā/prout in tuis ser-
monib⁹ docuisti:vt tali opere validior sit sermo
doctrine? An cōmotus es animo:quod tu⁹ sermo
querulus sonare videt? an vt affectus tedio di-
cis:quid me cedis? Maxima hic instruitur pati
entia et sapientia patientis. Uirtus magna est
tranquillo animo pati:nec querulari per verba.
Sed altius penditur/si ratione iuste responsio
nis a patiente ad bonū trahit male agens:cum
charitas seruat in animo: et suaui verbo proxi-
mus recōpungitur. Et perfectū est in virtutib⁹
ei qui te percutit/inferre verba salutis. Et cum
odio te feriat/tu charitate constringas:vt quez
pateris percussorem/correctū possis habere cō
sortem. In id tendebat saluator:qui vult omnes
homines saluos fieri:et ad cognitionē veritatis
venire: vt hūc male ministrantem et in ministrū
superne vite conuerteret. Nec aduersus eū odio
mouebat:quem conabatur dulci allocutiōe ver
borum de medio iniquitatis eripere. Ad seipsum
hunc ministrum remittebat iesus:vt cōsydera-
ret/quā iniuste inferebat iacturam;cum non inue-
nisset calumnie causam:et cum eo argutione iu-
sta certabat/dicens:Si aūt bene locutus sum/
quid me cedis? Norma hec patiendi dirigitur
ad posteros:et capitis actio in membra descen-
dat:vt tanta virt⁹ constantie atqꝫ patientie/nec
non et charitatis seruetur ad proximū: vt ledēo
et aportans ad veritatē atqꝫ virtutem/virtute pa-
tientie et verbis iniuste vexati sancta possibili-
tate trahatur: et ostendat inique ledenti verbis pa
cificis quā per iniusticiam ledit:qui si molli respō
sione suam iram extinguit:quoniā dicit scriptu
ra: Responsio mollis frangit vel extinguit irā: Prouer.15
sermo durus excitat furorē:simul duo bona cō-
germinant:vt virtus patientie suo munere ful-
geat: et conuersus proxim⁹ dignam penitētiam
agat. Et vtriusqꝫ boni sortit patiens premium:
quia sustinuit et conuertit. Et resipiscens a ma-
lo/penas malis dignas euasit. Interserēda
hic occurrit negatio petri: qui eum a longe Mat.26
sequebatur:non tantū corpore/quantū mē-
te:quaz titubatio fidei plene cōpresserat et amor
ad christū/a timore hominū patiebat inuise cō-
flictū:q verbis christū trina negatione vilefecit:
Uile videl/quod tanta procacitate negatur. Et
sub anathemate posuit dei filiū: q omnes vene-
rat reconciliare cum patre. Periuali de angeba
tur virga timoris:q se excōmunicabat/si cogno
uisset et christū: et iuramēto falso firmabat/quā nō
cognouerat veritatē. Dixerat enim interrogan
ti christo: Et ego dico tibi: quia tu es christus Mat.16
fili⁹ dei viui: quam cognitionē veritatis non ab
homine aut ab angelo/sed ab eterno patre susce
perat: q quempiā docendo non fallit. Ecce in
quod maloꝝ profundū potest homo descendere
vt pro parte vite labentis totam et eternam de-
neget ipse vitam. An forte occasiones fuerūt ꝑ
ter timoris angustiam et fidei detrimentum / quā
ancilla ostiaria introduxit? Ancilla ostiaria viti-
um est auaricie: vt per eam platus in ecclesia in-
troduct⁹ morib⁹ neget christū: et sepe verbis in
mendaciū transferat veritatem. An forte qꝛ fri-
gus erat: et ad ignem se posuerat iude oꝝ? Exte-
rius frigus/interiorē frigiditatē insinuat: et spiri
tussancti ignem/ignis iudeorum excusserat. Et
gallo dante vocē/et christo inter ver-
bera miserante ab ipso respectus/pe-
trus foras egreditur/et fleuit amare.
Dimittenda sūt loca q noscunt causa peccati: et
dimittenda sunt consortia que sollicitāt. Egre-
diatur foras/qui deliquit intus. Egredi eñ fo-
ras ē/a male collegiatis fecisse dinoscit. Et me-
lius est egredi/quā residere in domibus iniquoꝝ.
Sane tuti⁹ est vagari corpore/quā habere cōmu-
ne domicilium cū malignis. Flet⁹ ꝓ amar⁹ iure
peragit:quia nihil amari⁹ quā negasse dñm chri-
stū. Que negatio an sit tota facta in domo anne
an tota in domo caiphe:an in vna incepta et in
alia ꝯsummata:nō sit presentis discussionis. Ni-
hil enim addit aut adimit fidei/nihil detrahit aut
apponit virtutis vel vitij/alterꝫ horum credere.
Sed ad ea q nunc agunt in christo/sermo re-
uertit. Et misit eum annas ligatum ad Ioh.18
caipham pontificem. Uterqꝫ pontifex:ille

ceſſerat/iſte regebat. A pontifice/ in pontifice illuditur chriſtꝰ: vt a ſacerdote aaron vſqꝫ ad ſamuelem/ad dei opprobrium in ſacerdotibus nõ recte fuerit ambulatum. Et a Samuele vſqꝫ ad chriſtum etiam templi pontifices exorbitauerint. Et nunc pontificium veteris ⁊ noui teſtamenti chriſtus/ ꝓſcriptus fuit in vltimatis opprobrijs. Nũc vero inter põtifices ſancte matris eccleſie: vno cedente per mortẽ/altero ſubrogato chriſtꝰ illudit: cũ vilitate atqꝫ paupertate cõtemptis: quas chriſtꝰ maxime tenuit: honoribꝰ ⁊ diuitijs inhiat. Ligatꝰ mittit deus/homo tenet: non quia deꝰ/ſed qꝛ homo ligat. Amore ligat quo ſe trahi etiã permittebat. Non tenebatur funibꝰ/ꝙ miris modis elementa ligauit: ⁊ inuiſibili vinculo ligata tenet tam diuerſa que nexuit. Hec ligatio peruerſos inſinuat mores: ex eo ꝙ ligate vident chriſtifere virtutes: vt nec expedite/ſed ꝙ velut cõpediti homines ambulẽt viam dei. Ligatio capitis noſtri/membroꝝ ſuorũ malũ preſagiũ fuit: ⁊ quod agebat corporaliter in capite/ſpũaliter ad membra defluxit. Et quod ipſe ſine ſui crimine patiebat/ preoſtendit criminũ crinibꝰ ligantes/ꝙ debuerũt eſſe ſequaces. Siſtitur coram caipha dominꝰ ieſus chriſtus: cũ quo / aduerſus quẽ cõuenerunt ſacerdotes/ſcribe et ſeniores populi. Ecce ſacerdotũ ſanctitas vertit in turpitudinẽ/ſcribaꝝ ſcientia in errorem: ⁊ in furorem traijcit matura ſenectꝰ: cũ oẽs conueniũt cõtra veritatẽ: ⁊ innocentiam ſubuertere moliunt. Nihil ad reipublice ſubuerſionem noxius: nihil ad deſtruendũ feliciter cõſtituta validꝰ: ꝙ ſi vnde ſanctitas/vnde clara ſciẽtia / vnde matura conſilia debent egredi/hoꝝ cõtraria preſto ſiũt. Tutrices eſſe debent innocentũ ſanctitas ⁊ ſcientia ⁊ ſenectus; ⁊ ſub alis illaꝝ miſerorum debet eſſe refugiũ. His in ciuitate deficientibus/neſcit ad quos alios poſſit eſſe recurſus. Conuenerũt aũt aduerſus ieſum damnata concordia: inter quos ſanctior diſcordia extitiſſet. Et omne illoꝝ conſiliũ erat quomodo chriſtũ per apertam iuſticiam occidiſſent: ⁊ nõ ꝑut erant homicide in occulto/in publico vocarentur: aduerſus innocentiã teſtimonia conquirebant. Sed nũꝙ innocentia veꝝ teſtimoniũ habet aduerſum: nã ſi haberet/innocentia vera non eſſet. Nemo enim innocẽs iudicatur/aduerſus quẽ iuſte teſtificat de crimine. Sed vt nocentes appareant/innocentes tacent veritatem: ⁊ ſubmittentes in iudicio falſitatẽ. Cõgregatus conuentus malignantiũ odio eſtuabat in chriſtum

Mat.26 Mar.14. Lu.22. vt eum morti traderet. Inquirebant teſtimonia vt zelo iuſticie puniret/ quẽ ipſi zelo inuidie ſectabant: ⁊ iuſticie velamento inuidiã ⁊ animi crudelitatẽ palliare tentabãt. Et cum multi procaci animo impudica lingua teſtimoniũ cõtra dñm loquerent: conuenientia nõ erãt proferende ſentẽtie. Teſtimonia falſa nulla rõne conueniũt/ vt innocens iudicet. Et qui nihil reprehenſibile fecit/per teſtimonia cõuenientia iudicari nõ potuit. Ubi teſtimonia nõ cõueniũt/irreprehenſibilis vita fuit. Cõuenientia vero teſtiũ/vitã arguit criminoſam. Uita immaculata nõ niſi ꝑ falſitatẽ aut tyrãnidẽ cõdemnat.

Nouiſſime autem venerunt duo falſi teſtes. Mat.26 Mar.14 Sed male nouerant ſententiã ſalomonis: qꝛ falſus teſtis nõ erit impunitꝰ: nec ab Pro.19 ipſa in animo terrebant/ſed velut arreptitij demonũ loquebant in ventũ. Qua lingua doloſa ⁊ funeſta proclamant/inter ſe priꝰ hec dicere cõdicentes: Hic dixit: Poſſum deſtruere templũ dei: et in triduo reedificare illud. Falſi erant: quia cõtra veritatẽ teſtificaturi aduenerant. Falſi erant etiã ſi vera dixiſſent: dũ nõ amore veritatis atqꝫ iuſticie/ſed inuidia ⁊ odio trahebant. Falſi ſunt omnes homines/ ſi veꝝ dicũt/dum falſum dicere credũt: aut ſi odio aduerſus cõſtitutũ in iudicio agitant. Quod verũ eſt proferendũ zelo veritatis/nõ zelo inuidie proferat reſpectu iuſticie: nõ odio in iudicio cõſtituti. Quod falſum eſt/nulla debet rõne depromi: ⁊ quod veꝝ eſt/ vt eſt ſine admixtione cõtrarij depromat. Parua ſcintillula falſitatis/magne veritatis ſententie notam dedit: velut modicũ fermenti totã maſſam corrũpẽs. Nã iſti falſi teſtes etiã in parte veritatẽ dicebant/chriſtũ aſſerentes illa dixiſſe: ſed omnino in proferẽdi rectitudine fallebant. Chriſtus enim dixerat: Soluite templũ hoc: ⁊ in tribus diebus excitabo illud. Joh.2 Teſtes falſi dicebant: Hic dixit: Poſſũ deſtruere templũ dei: ⁊ in triduo reedificare illud. Mat.26 Sed vigilantiori verbo alius euangeliſta diſſeruit illos eſſe falſos atqꝫ mendaces: quoniã chriſti ſententiã atqꝫ dictũ verboꝝ ꝑmutationibꝰ et additionibꝰ ſubuertebãt. Ait enĩ illoꝝ recitans falſitatẽ: Quoniã nos audiuimus eũ dicentem: Mar.14 Ego diſſoluã templũ hoc manufactũ: ⁊ poſt triduũ aliud nõ manufactũ reedificabo. Unde igit quanta verboꝝ diſſonantia/⁊ ſentẽtie ꝙ magna diuerſitas: ꝙ vere inſpicientibus luce clariꝰ patet. Sed nõ erat conueniens teſtimoniũ. Iure cõueniens nõ erat: quia falſum i verbis ⁊ ſententia ꝑmebat. Et aduerſus rectũ dolus ⁊ fraus cõuenerant. Multa hic occurrunt aduerſus teſtes falſidicos diſſerenda: ſed intueri chriſti cõſiſtentiã magis placet: cui ex aduerſo ⁊ in facie falſitas obſiſtebat: ⁊ cõtradictionẽ patiebat iniuſte/ꝙ nihil dixit iniuſtũ. Unde inquit apls: Recogitate eum ꝙ talẽ ſuſtinuit aduerſus Heb.12. ſemetipſum contradictionẽ: vt non fatigemini animis veſtris deficientes. Quis patienter ferre non debeat/ſi ſibi aliquid exprobrat in facie: cum omnis homo mendax ⁊ poſſit plene mentiri: cũ chriſtus in ſuis exprobraret ſententijs/ qui tota veritas eſt: nequiens ab illa omnino deficere. Sed magna eſt iniquitas hominũ: cũ tanto malo ſe colligat/ vt aduerſus quempiã teſtet ad necem: cũ irreuocabilis ſit vita per hominẽ ⁊ mala nota criminis apponat ꝙ indelebilis eſt cum fuerit lata ſentẽtia: poſt quã dicere innocẽtẽ ac purgare velle/quẽ iudex falſis teſtiũ aſſer-

tionibus dãnauit ad mortẽ/difficile atq ridicu
lũ est. Proinde duo sepe mala ex falsa testifica
tione pueniunt/sc3 psonalis aut realis punitio
et infamia dãnati criminis q̃ difficiliter abolet.

Sustinet patienter saluator et dñs: nec ad
obiecta respondet: insinuãs cũ negantib9
veritatẽ/nõ esse in iudicio disserendũ: nisi supio
ris iudicio arceant. Semp em̃ responsio falsita
tẽ pamplius exhauriret de illoꝝ cordib9. Et ad
derent peccata peccatis: et cumulus falsitatis ex
cresceret. Sed nec semp exemplo christi fallaci
bus improbis est cedendum: vt falsitas non re
pressa/veritatis vexilla reportare se gaudeat: et
innocẽs nocens/et nocẽs innocẽs videat: sed est
humili assertione in obliq̃ veritate auxilio iudi
cis/testium improbationib9 cõprimenda. Vex
tamẽ alia rõne christus a silentio tenebat: quia
nõ agebat sub iusto iudice causa eius. Iudex
em̃ et aduersarius erat: pars erat atq tribunal.
Christus aũt erat omni humano auxilio desti
tutus: vt nullus p ipso auderet pferre sermonẽ
nec volebat prorogare responsionib9 ignominiã
crucis: quã erat ptinus suscepturus. Paruipẽ
debat velut magnanimus et altissimi cordis hõ
verba sibi exprobrari ad faciẽ: q̃ latronicã mor
tem se passuꝝ ante puiderat. Prenoscens expro
brationẽ p exprobrationẽ exprobrari. Nã expro
bratio vera falsam exprobrationẽ exprobrat: et
factũ veꝝ exprobrat verbũ mendax. Et verbum
diuinũ exprobrat semp humanũ. Nec perit ve
ritas/si tẽpus pterea t. Ex christi psona loq̃bat
Psal.118 Dauid/cũ dicebat: Et respondebo exprobranti
bus mihi verbũ: q2 speraui in sermonibus tuis?
Non respondebat tunc christus exprobranti
bus sibi verbũ quod dixerat: aut exprobrantib9
vitã eius atq sermones/verbũ nõ respon
debat. Sed quod in psenti nõ erat/pmitteba
tur esse futurum. Nã de ipso fuerat pphetatũ:
et respondebo exprobrantibus mihi verbum: vt
quod psentis fieri poterat/futuꝝ penitus crede
ret. Nã tunc nõ respondit: sed respondit in po
steꝝ: p nouitatẽ sc3 in morte ostẽsam: qua etiã a
paganis creditus est filius dei: q̃ nequit omino
mentiri. Responsum est p creaturas: que de ipso
moriẽte estate sunt p insolitas et horribiles acti
ones. Respõdit p resurrectionẽ a mortuis et ap
paritiones et ascensiones in celũ: q filius dei esset
et falsum loqui nequibat. Magnis se dederunt
periculis testes falsi/aduersus eum testificãtes
quẽ pater omnipotẽs tuebat: et ipse vt hõ spera
bat in sermonib9 ei9. Proinde tũc velut ad pa
trẽ loquebat: nũc tacens respondebo exprobrã
tibus mihi verbũ. Potest aũt futura responsio
ad iudiciũ futuꝝ iuste referri. Tunc em̃ oib9 sibi
verbũ suũ exprobrantibus respondebit: aut ex
probrantibus exprobrando respondebit et ver
bũ. Nihil sibi nouit innocẽtia deperire: siue ta
ceat/siue loquat. Causa inocẽtis magis silentio
q̃ clamorib9 agit. Et q̃uis in humano iudicio
supplicia sepe luat: i diuino ridebit. Et quos ha
buit supiores/inferiores ipsa calcabit. Sed
q̃d faceret si loqueret: cũ tacendo exagitet furio
sos? Nã surgens princeps sacerdotũ Mat.26
ait illi: Nihil respondes ad ea que isti
aduersus te testificantur? Jesus aũt
tacebat. Surgit ob inq̃etudinẽ mẽtis: et seui
tia efficiebat seipso supior. Querebat rñsionẽ/
nõ ad credulitatẽ aut excusationẽ: sed vt captis
verbis magis ex ipsa subuerteret. Sed tacebat
iesus mysterio/nõ timore: tanq̃ cognoscens eũ
qui loquebat in fraudẽ. Laudabilis homis est
prudẽtia opportune tacere: vbi oino locutio ef
ficit importuna. Et honestius est tacere q̃ loq:
vbi ex omni parte calumnia pparat: et ad odium
scribit quod pfert. Tunc iteꝝ male agitat9 in
corde/verbis exagitabat et christũ/dicens: Ad Mat.26 Mar.14
iuro te p deũ viuũ/vt dicas nobis si Lu.22
tu es christus fili9 dei benedicti. Adiu
rabat ignorans deũ viuum/per deu3 viuũ: non
per alium q̃ per eundem ipsum: sed purũ homi
nem estimabat/quem per deum viuum adiura
bat. Adiuratio semper per maiorem ad minore3
depromitur: nunq̃ vero versa vice peragitur.
Adiuratio est interrogatio de re dubia per vi
uum superius: vt aut eius amore aut timore pa
teat certitudo. Adiuratio est inquisitio alicuius
sciende veritatis sub respectu superioris pote
statis. Dubitabat caiphas ne filius dei esset: et
per patrem filium inquirebat: vt saltem intuitu
honoris paterni siue amoris/si filius dei esset
assereret. Sed quomodolibet caiphe adiuratio
capiatur: christum arguit esse filiũ dei: et deum
filium habere omnino decernit. Cur caiphas
adiurat si est dei filius: nisi quia possibile crede
bat psonã quandã deum posse habere patrem
et si nõ credebat hãc psonã esse christũ/ex adiu
ratione sua credebat deũ veꝝ oino posse habe
re filiũ. Nec illa sententia eũ absoluit/que dicit:
Ego dixi dij estis/et filij excelsi oẽs: q2 ex hoc ad Psal.81
uersus oẽs eadẽ esset exactio. Attamẽ sicut i col
lecto cõsilio/cũ vnius mortẽ p oibus necessariã
diceret: nõ a semetipso dixit: sed cũ esset põtifex
anni illius pphetauit: sic et nunc forte a semet
ipso nõ loquit: sed cum sit pontifex/veꝝ fatur: q2
deus habet filiũ/quẽ adiurando nõ intelligens
asserit esse christũ. An forte aliq̃d latentis virtu
tis in christo esse censebat: quẽ credebat deũ vi
uum et veꝝ amare vel timere: p quẽ ad veritatem
incognitã disserendã adiurando cogebat. Un
de si non credebat ipsum esse filium dei/amato
rem saltem credebat esse virtutum. Non enim
ipsum per deum viuum adiurasset: nisi ipsum a
mare aut timere credidisset. Nemo enim quem
piam per alium requirit: nisi credat eum eo a
more constringi: aut sub eo timore detineri: aut
respectu commodi ex eo expectare prouentum.
An forte caiphas aliquorum relatione perce
perat christum se dixisse filium dei: et hoc ab ipso
in iudicio repeti satagebat: vt ei9 cõdẽnatio mor
tis p legẽ gesset aptior: et ipse cõdẽnãs/aut tradẽs
psidi cõdemnandũ/a cũctis haberetur immunior.

Jesus aũt sic adiuratus/ne crederet deũ viuũ

nõ diligere vl' timere: ꝑtermisso silẽtio disponebat dare rñsum: magnũ argumentũ ⁊ exẽplũ relinquẽs/ vt ꝑ deũ inq̃siti veritate ꝓuia ne sileam⁹. Sꝫ ante rñsum paucis verbis fraudulentiã cai-
Luce.22 phe detexit iesus dicẽs: Si vobis dixero/ non creditis mihi. Si autem interrogauero: non respõdebitis mihi neq̃ dimittetis. Acsi aꝑte dicat: Frustra veris rñsiõibus nõ crediturus interrogat. Et fraudulẽter inq̃rit/ incredulitati subiectus. Nã vbi aliter de facto quod inq̃rit nõ elucet: standũ ẽ ꝑ fidẽ sermonibus veritatis. Proinde ad subuersionẽ oĩno interrogat: q̃ nõ credere ante disposuit. Et mos est ꝓsidentũ iniquoꝝ/ inq̃rere dulciter offerẽdo securitatẽ: vt audito quod q̃rũt/ irrogẽt mortẽ: Ac ꝑ hoc fide pereunte de medio/ nihil rectũ agit inter hoĩes. Jesus aũt mẽtes omniũ clare ꝓnoscẽs: quod q̃rebat abiecta credulitate ascribebat subuersioni. Ex hoc aũt subiungit: Si aũt ⁊ interrogauero: non rñdebitis mihi. Quod nihil aliud sonat facta ꝯiũctione verboꝝ: Si dixero vobis verũ/ nõ creditis mihi: si autẽ interrogauero/ verũ nõ rñdebitis mihi: vt ex eadẽ damnata radice ꝓueniat verũ dicẽti nõ credere: nec verũ in rñsione reddere inq̃rẽti. An forte ꝙ vnũ ex alio nascit: ꝙ qui verum ꝓferẽti nõ credit/ nec ipse interroganti ꝓferat veritatẽ. Procul dubio caipham voluisset interrogare Jesus: vt interrogãdo instrueret ⁊ lucraret animã eius ⁊ circũstantiũ omnium: nisi quia ꝓuidebat illos ad falsitatem ⁊ mẽdacia ꝓlapsuros. Protinus etiam postulat rectus ordo iusticie: vt reus in iudicio constitutus: aut penam subeat: aut libertatem obtineat veritatẽ fatus. Penam/ si digna penis cõmisit: libertatem a iudicio ⁊ a pena/ si liber a criminibus fuit. Sꝫ ꝑ rei linguam rei veritas claruit: ex quo illoꝝ fraudẽ detegebat Jesus addẽdo ꝑ verba/ neq̃ dimittetis. Profecto cognoscebat Jesus crudelẽ tyrannidẽ ⁊ tyrannicam crudelitatẽ: cum ꝑ veram responsionẽ ⁊ interrogationẽ eum non dimissuros penitus asserebat. Quid ergo a ꝑfidis iudeis tantus verborum circũitus querebat: cũ omnino ab eis innocẽtia esset velut iniquitas ꝯdẽnanda? Cur iudices terreni multas ⁊ varias rñsiones a reis corã se ostẽse constitutis inquirunt: cum in quãcũq̃ partẽ responsio inflectat/ reus parat ad rhõpheam: nec disponũt parcere ꝑ misericordiã/ cũ etiam ꝑ iusticiam mortẽ aut penam irrogare non possunt? Quid est enĩ tot verbis reuersare innocentẽ in iudicio ꝯstitutũ: nisi vt aut in cautela lingue aut molestijs agitatus/ id ꝓferat quod intẽtiõi male iudicãtis cõueniat? Vñ dicet sententia qua damnet innocẽtia: ⁊ actiõ iudicãtis videat cõfessione rei: ⁊ innocẽtia iniusta ꝑuersitate rei: necnon ⁊ crudelitas iudicis simul iuste videantur ⁊ pena innocẽtis? Quare aũt hoc verbũ christus adiecerit/ scꝫ neq̃ dimittetis: mentẽ excitat ⁊ amorẽ fouet. Querebat ne christus dimitti ne pateret: qui ad hoc venerat in hanc horam vt omnino moreret? Si dimitti nolebat: cur se non dimitti causabat? Cur eẽ flectebat i iudicẽ: cũ nõ vi/ sꝫ volũtate ꝓpria teneret? Cur ascribebat ad ꝑtãtẽ iudicis/ quod in arbitrio erat sue ꝑtãtis? Sꝫ illoꝝ volũtatẽ inemẽdabilẽ ꝯsiderabat: acsi infallibilit' dicat: Si veꝝ dixero/ nõ emẽdabit hostilit' obstinata volũtas/ vt innocẽtie parcat. Nõ dimittetis/ volũtate vestra ex vera rñsione placata: sꝫ eo animabimini hostilius/ quo verũ clari⁹ illucescet. Sꝫ nõ dimittetis me a morte liberũ: cũ in aĩo libero volui obnoxius subiacere. Et si non a iudeis/ aliũde christus captasset vehicula moriẽdi: paterna obediẽtia ⁊ amor nostre redẽptiõis eũ ĩpellebãt ad mortẽ. Detecta verbis christi dolosa interrogatiõe caiphe/ corã omni ꝯsilio clara voce rñdit: Veruntamen dico Luce.22
vobis: Amodo videbitis filium hominis sedentẽ a dextris virtutis dei venientem in nubibus celi. Dixerũt ergo omnes: Tu ergo es filius dei? Qui ait: Vos dicitis quia ego sum. Alibi ꝓmittit: Tu dixisti. Marcus vero exꝓs- Mat.26
se dicit: Ego sum. Hec siq̃dẽ verba sic ad ꝓce- Mar.14
dẽtia ꝯtexunt/ ꝯtinuatiõe littere atq̃ sñie. Si dixero vobis/ nõ creditis mihi: q2 nũc iniuste iudicor occultus deus/ manifestus hõ. Asto vt reus iudici ꝓsidẽti: homo dũtaxat reputor/ qui filius dei sum. In imis iudicor: q̃ semꝑ in sugioribus/ imo suꝑmis ꝑtibus adsto. Idcirco dico vobis: ꝙ amodo videbitis filiũ hoĩs/ quẽ purũ hominẽ credẽtes vsq̃quaq̃ ꝯtẽnitis/ sedentem a dextris virtutis dei: vt vnũ ⁊ equalẽ credatis cũ patre filiũ: ⁊ hominẽ infallibiliter factũ deũ/ ineffabilit' ꝯceptũ ⁊ natũ: ⁊ hominẽ deitati vnitũ/ diuinitati imotũ: sꝫ hũanitate in sugiora subuectũ. Videbũt oẽs boni ⁊ mali christum dei filiũ: quẽ boni amauerũt/ mali ꝯtẽpserũt: boni ad gloriam/ mali ad terrorẽ ⁊ penã. Quod ⁊ Joãnes in apocalypsi accepit: Et videbit oĩs oculus ⁊ q̃ eũ pupugerũt. Sedebit q̃escẽs: q̃ nũc in laboribus agit. Se- Apocal.1
debit iudicãs: q̃ iudicandus astat. Sedebit ad dextras: q̃ in sinistra iniuste multatus est. Sedebit ad dextrã virtutis dei: q̃ ad sinistrã diabolice ꝑtãtis morti adiudicatus est. Sed quõ visuri erũt q̃ tũc nulla rõne credebãt? Quomodo visuri sunt infideles: q̃ mortui sunt fidei luce carentes? Videbũt ne ꝑ fidẽ futuri seculi qui hac caruerũt? An fidẽ aliam aut hanc seculũ futuꝝ habebit ꝙ hoc? Renuẽs omnis nõ habuit. An erit successus alterius fidei ad hanc fidẽ? An a malis auferet enigmatis speculũ: ⁊ videbunt christum sicuti est? Profecto nihil horum vel similiũ erit in malis. Sed quodam miro ⁊ nunc ineffabili modo certificabunt corda maloꝝ/ christũ esse quẽ dei filium negauerũt: ⁊ sentiẽt supra se iudicem increduli atq̃ fideles iniqui: quẽ aut fide nõ receperũt/ aut receptum damnatis moribus irritauerũt. Dextra virtutis dei tota est filij: omnipotẽs ⁊ equa potẽtia tota cũ deo patre: omnipotẽs ⁊ equa iusticia: quã habere se ostẽsuꝝ mũdo ꝓnũciat. Quam habere oẽs infallibilit' scient qui eũ semetipsos fallẽdo hic ꝯtumaciter ꝯtem-

p̄ferũt. Aduentus eius in nubibus futurũ esse
cõmẽorat: nõ vt in nubib⁹ pluuialib⁹ aut obscu-
ris adueniat: sed virtute glorificati ⁊ deiferi cor-
poris/in nubib⁹ lucidis velut in tribunalibus se-
dẽs/terre ad iudicandũ in aere more nubis effi-
ciet ipse victurus. Nõ eñ calcabit amplius terrã
neq₃ iudicaturus in mõtibus residebit: neq₃ lo-
cabit tribunalia terris: sed iudicabit de aereo ce
lo/velut in nube sedẽs oẽs in terris positos: qui
de celo celestis ad terras adueniẽs/a terrenis im
probandũ iudiciũ ꝑtulit. Similẽ vero sniaꝫ disci
pulis interrogãtibus de ꝯsummatiõe seculi/sal-
Mat.24 uator ipse r̃nderat dicens: Et videbũt filiũ hoĩs
veniẽtẽ in nubibus celi/cũ ꝟtute multa ⁊ maiesta
te. Nec me credo fallit pia credulitas: vt ꝑ ce
li nubes ãgeli siue sup̄ne ꝟtutes itelligant̃: q̃ leui
tate nature corꝑib⁹ supferũt̃ trenis: in q̃b⁹ ⁊ cũ
q̃b⁹ iudicatur⁹ adueniet q̃ iudicatus ĩ terris ab
hoĩb⁹ derelictus est. Celi nubes exaltant̃ a terra:
exaltatus in oĩbus ⁊ sup oĩa terrenos terribili-
ter iudicabit. Vt erat moriturus: ita ⁊ iudicatu-
Joh.12. rus. De morte nãq₃ predixerat: Cum exaltatus
fuero a terra/omnia trahã ad meipsum. Quod
euãgelista ilico exposuit dicens. Hoc autē di
cebat/significans qua morte esset moriturus:
quia per exaltationem a terra in ligno crucis:
vt non in terra/sed in laribus aeris moreretur.
Proinde sicut ligno pendens in aere/inclina-
to capite ꝓ omnibus vt moreretur tradidit spi-
ritum: sic in aere corpore a terra exaltatus/iudi-
cabit mundum sibi subditum vniuersum. Nec
nubes ad opem quererent aliquomode iudicantis:
sed ad quandam tolerabilem visionem populi
iudicandi. Nec eñ nubes/q̃ ipsum ascendentem
in celo suscepit/sui corporis fuit opportunum
vehiculum: sed quoddam moderamen glorifica
ti corporis/quo mediante apostoli possent chri
sti assensum ꝓpensius intueri: sic nubes tempe-
ramento temp̄is illo facient/ vt iudicati tolera-
biliter videant iudicantẽ. Pronunciabat etiam
iesus alios ex iudeis fideles esse futuros: q̃ chri-
stum visuri essent ad patris dexteram residentẽ.
Act.7 De quorũ numero fuit Stephanus: q̃ postq̃ di-
xit christum se vidisse ad dexteram patris stan-
Act.9. tẽ/lapidem in seipso suscepit. Necnon Paulus
similia vidit: cum in illo triduo fuit raptus in ce-
lum. Quod de ipso in posterum scripsit dicẽs:
Hebr.1. Sedet ad dexteram maiestatis in excelsis. Aduẽ
tum eius exinde futurum in nubibus a veritate
non absonat/quid in p̄dicatoribus fiat: magis
vero ꝑ nubes p̄dicatores intelligere consonat
Esa.5. veritati: iuxta illius scripture sententiam: Man-
dabo nubibus desup: ne pluant sup eaꝫ imbrẽ.
Tunc vero deus nubes a pluuia ꝓhibet: cum
pctis populi exigẽtibus/doctores a p̄dicationi
bus arcet. Merẽtur eñ sepe homines occultis
pctis suis: vt nõ audiant ꝟbũ dei: aut quia post
auditũ credituri nõ essent. Per experiẽtiam rei
euẽtus patuit: q̃ christus ad calũniã/ nõ ad cre-
dulitatẽ interrogabat̃: ⁊ in omni respõsione ca-
lumnia sibi fuisset obiecta. Nam tũc oẽs furiose

dixerũt: Tu ergo es filius dei? Nõ velut Luc.22
credentes/sed ironice atq₃ derisorie christi sen-
tentiã repetẽtes: q̃bus saluator fida voce respõ
dit/dicens: Vos dicitis: quia ego sum.
Vos dicitis quo animo/qua fide/qua dilectiõe
nostis: sed ego melius noui. Sed quacunq₃ inten
tione dixeritis/verum dicitis: quia ego sum.
Tunc princeps sacerdotũ scidit vesti Mat.26
menta sua/dicẽs: Blasphemauit. Ini-
quis inimica est veritas: ⁊ eorũ animũ vertit in
furiã/cũ dicit̃: Et patientia iusti vexat ꝑamplius
furiosum. Ecce princeps sacerdotũ audita veri
tate mentis sententiã passus/corporis vestimẽ-
ta ꝑscindit: q2 ex malo mentis habitu in turpem
actũ erumpit̃. Et corde diuisus/diuisas a deo ꝑ
agit actiones. Scindit vestimenta pontifex ⁊ sa
cerdotũ princeps: quia scindendũ penitus erat
pontificiũ ⁊ sacerdotiũ iudeorũ. Scissio vestiuꝫ
diuisionẽ stultã in moribus arguit: ⁊ copulã de-
negat charitatis. Quod apud iudeos inoleuit:
quando aliquid detestabile audiebant/vestimẽ
ta scindebãt: ab eo tẽpore quo iacob audita filij Gen.37
sui ioseph horrida morte sua vestimenta prosci
dit. Et dauid audita turpiter facta morte patrui 2.Re.1
vncti regis/similiter. Et paulus ⁊ barnabas in Act.14
licaonia vestimẽta etiã ꝑsciderũt. Qui põtifex
collega factus diaboli: q̃ nõ dormit/nisi supplã-
tet: confessionẽ christi verã in falsam ⁊ blasphe-
miã suo sensu cõuertens: ⁊ quasi dicta testiũ pl⁹
appendẽs impetu malo actus/tonãti voce astã
tes alloq̃t/dicens: Blasphemauit. Quid Mat.26
adhuc egemus testibus? Ecce nũc au
distis blasphemiam. Quid vobis vi
detur? Piorum principũ est/reorũ ⁊ non inten
dere/sed extenuare delicta: ne videant̃ propter
delicta vitã velle ꝑdere cõstrictorũ. Et ne male-
dicẽdi p̄stent audaciã: cũ patet extra volũtas ad
auferendã rei hoĩs vitã. Impiorũ ꝟo/⁊ primo
auiditatẽ in reum necandũ ostendere: vt testib⁹
cõtradicendi prestet̃ audacia: ⁊ populus contra
reum inclamitet mortẽ: quã ante velle prenouit
⁊ principẽ. Ecce caiphas omni fera crudelior cõ
siliator mortis cõtra christũ velut reum in iudi-
cio cõstitutũ/veritatẽ in blasphemiã vertit. Et
quod est eternũ/de nouo nõ dicit esse cõpositũ.
Veritas erat quod christus dicebat. Eternũ ei
erat nõ ex tẽpore/q̃ se dei filiũ asserebat. Hãc cõ
fessionẽ velut blasphemiã prolatã ex ore christi
quam ipse accepit velut ex ore rei/ad sui perditio
nẽ intorsit: quã multo amplius q̃ dicta testiũ in
causa valere decernit. Proinde velut in christi
morte festinus adiecit: Quid adhuc egemus te
stibus? Ecce nũc audistis blasphemiã. Nulla ẽ
indigentia testiũ/vbi rei ẽ apta cõfessio. Valet
rei cõfessio aduersus seipsum sine testibus. Te-
stiũ ꝟo assertio sine rei confessione sepe defecit.
Ecce nũc audistis blasphemiã. Ecce nunc audi
stis q̃ corruptibilis homo sibi arrogat deita-
tẽ: ⁊ imortalitatẽ mortalis/⁊ tẽporalis eternitatẽ
sibi appropriat. Ecce audistis quia vnitatẽ mul
tiplicat: cũ vnũ deũ viuũ ⁊ verũ/alium deum ge-

misse fatet: r habere filiũ q̃ nõ gignit. Semper
enĩ hoc subterfugit/pterq̃ in paucis electis iude
oꝝ inerib⁹: generationẽ in deo esse eternã absq̃
q̃ deitas a trinitate recedat. Et quãuis vnius
dei cult⁹ apud eos fuisset vsq̃q̃q̃ retẽt⁹: ad trini
tatẽ credendã plurib⁹ credẽdi adit⁹ nõ patebat.
Nec intelligebãt quõ fieri posset generatio sine
sordib⁹. Deũ aũt hominẽ fieri nullis arbitrabã
tur indicijs: verẽtes cõpositionẽ l simplici cõmi
xtione posse fieri naturaꝝ: aut ↄ̃dsitionez vni⁹ in
alteꝝ nullo mõ credẽtes. Et q̃uis in his vera es
set eoꝝ r opinio atq̃ credulitas: tñ cecabãt in
intellectib⁹ suis. Q̃m est in diuinis ineffabili mõ
generatio sine sordib⁹: vnio sine cõpositiõe dei
tatis: assumptio hũanitatis sine cõmixtione aut
ↄuersione vnius in alterã naturaꝝ: nec a simpli-
citate deitatis factus est recessus: neq̃ de⁹ cõpo-
situs est atq̃ geminatus cõmixtus hũane natu-
re/neq̃ in illã ↄuersus. Quod iudei nullo introi
tu in hoc secretũ intrãtes: christũ se dei filiũ di-
cere/summã blasphemiã asserebãt. Est aũt blas-
phemia impertinẽtis appetitio sup dignitatẽ: ar-
rogatio ultra propria/reputatio sup sensuz/assertio
sup ↄdignũ. Duos aũt excessus blasphemie ↄsti-
tuit: cũ quod est dei/attribuit homini: aut cum
quod est hoĩs/dicit esse dei. Utrũq̃ vero ad id
quod christus dixerat/ferebat. Sed ne caiphas
totus nocẽs solus in hoc iudicio deliq̃sse vide-
atur: sibi assistentes q̃d sup blasphemiam r blas
phemũ decernãt interrogat: in criminibus põ-
derat sic vt pẽa blasphemũ diuerberet. Judex q̃
ↄuertere iudiciũ satagit: eos dũtaxat interrogat
quos sibi nouerit in malo ↄcordes/inde r̃ndere
p voto. Judex vero iustus exq̃rit oppositã par-
tẽ. Nõ expedit in iudicio sup reum exq̃rere odio
sos: nec eos interrogare in iudicio contra reũ
qui eũ impẽtermisse venanť ad mortem: quã pos-
se inferre in sue vite solatium vertũt. Nam sepe
vita iniquorum/de innocentium morte tripudi-
at. Sed eos querat ad iudiciuz pferendũ quos
nouerit amore iusticie/nõ amore priuato aut odio
testimonium dare. Credit caiphas multorum
assertione se contegi: cum assistentes quid eis vi
deať exq̃rit. Sed eo grauius est crimen quo mul
Mat. 26 tos q̃rit in socios. Responderunt om-
nes sibi male conscij/r in dãnando iusto cõcor
des: reus est mortis. Hoc cẽ ex hoc quod l
psentiaꝝ dixit/morti nũc subiacet/statim morte
plectẽdus: eius vita prinus progãda nõ est. Nõ
mortis reũ esse velut alios homines christũ esse
credebant: r ipsam nõ posse vitare merito dam-
nate nature. Sed nũc reuz mortis aliter esse dif-
finiunt: vt si natura pamplius differret/iusticia
punitiua non differat. Sed non aderit infirmi-
tas: sua eum nũc iniquitas pmit. Si moriturus
esset lecto decubans: nunc patibulo suspenda-
tur. Si cum pace f[illegible]neret: nunc penis exactus in
tereat. Si quo modo tempus/anni/mẽses/heb-
domade sibi vite fomitẽ ministrarẽt: ad hũc ho-
diernũ diẽ quo iste blasphemus seue moriať/ar
cent. Inspicite iusticiã esse calcatã/virtutẽ depsã

sam/rõnẽ obrutã: vt oẽs magistratus r sapiẽtes
r senes in iusta mortẽ cõueniãt: r neminẽ inueni
ri q̃ p innocente ↄsurgat/q̃ bñficiũ excusationis
aut tẽpus defensionis exposcat. Quid miramur
vnũ hominẽ in magnis aut paruis criminibus
posse delinq̃re vel errare: cũ oĩe iudeoꝝ ↄsiliuz
nouerimus ex inuidia diaboli deliq̃sse: ac etiã ex
vno damnato p mortẽ sapiẽtes homicidas pessi
mos factos? Que autem iesu ↄsistentia erat/cũz
solus erat innocens inter tot improbos ↄstitu-
tus? Hec oĩa penalia erant: sed hoc magis erat
doloris augmentuz q̃ a veritate distorte rõnes
exrabãt: r sal/scz oĩe iudeoꝝ ↄsiliũ ↄditũq̃ om-
nem aliam gregariaz plebem/ex toto infatuatũ
erat. Jesus autem non clamabat aduersus im-
pias voces: nec reprimebat subdolas linguas: ani
mo ↄstans mortẽ expectabat in voto: r pmpti-
tudo mentis astabat intrepida: r ipse paratus
erat inconturbate illã suscipe: diuine magna-
nimis/cũ contra eum mors in tot vocibus reso-
nabat. Mirum sentire de dei filio/videre terras
effectas imagines quas formauerat: non quali-
bet fuscatione/sed illa qua creatura cõtra suum
pugnat autorẽ. Mirum de christo tacente/ma-
gis suaz submittendo potentiã: iniquoꝝ morib⁹
variatis/iustos suos omnino non variat: multo
gis r christus semp in moribus eius. Nõ enĩ ve
nerat christus in manibus iudeoꝝ: aut se capi p
miserat: vt decertaret verbis cum negantibus
veritatem/r cum obrutam habentibus rationẽ:
neq̃ sua inuisa potẽtia mutare decreuerat perti-
naciũ mẽtes: ne in sua causa liberũ videret aufer
re arbitriũ/quod hũane nature p tanta dignita
te ↄcesserat. Patiẽtia in isto mysterio r virtuti-
bus opus erat: quas secũ portabat seculi salua-
tor: cũ audita mortis acclamatiõe tacebat. Sz
anteq̃ morti p iudeos adiudicat⁹/mortis senti-
ret aculeum: pus suis penis satiari querẽtes/ex-
puũt in faciem eius velut in faciẽ abiectissimi et
vilissimi hominis: cui ex aĩo verbis r actibus ex
probrabant. Expuerat autem saluator r lutũ fe- Joh. 9
cerat: vt in lucem reuocaret hominem cui natu-
ra negauerat: nunc vero pcaꝝ impudẽtia iudeo-
rum/faciez sputis polluit saluatoris. Actus enĩ
abiectionis erat eoꝝ que dicebanť/cũ expuebať
in faciẽ: acsi dictoꝝ vilitas sputoꝝ vilitate dam-
naretur. Et Job ad sui vilitatez lamentabiliter Job. 30
ascribebat/cum de abiectis atq̃ plebeis aduer-
sum se insultantibus asserebat: Et faciẽ meã cõ-
spuere non verentur. Acsi amaro animo dicat:
Ita suz ab altitudine stat⁹ mei ad ima deiectus:
vt ad vilitatis exaggerationẽ etiã indigni hoĩes
meam faciem exprobrando r vilefaciendo expue
re non formident. Et qm̃ consueuit in saliua ho
minis sapiẽtia pnotari: que de capite ad corpo-
ris interiora descendit: r in facie attẽdiť tota no-
ticia hominis: colligiť q̃ ex stulta sapientia ho
minũ christi vera noticia reprobeť. Et velaue Mat. 26
runt faciem/quam primo consputerant. Ve- Mar. 14
latio faciei facta noscitur in derisum. Sed illos Luce 22
reprobos insinuat q̃ mallent peccando nõ vide-

ri/potius deū nō habere noticiā. Et colaphis
eū ceciderūt. Colaphus in id tēdit vt ex actu
inferat penā: magis vero adūbrato mysterio/vt
fidei q̄ christo iūgimur/iudeorū pertinacia maledi-
cat. Ac etiā crudelitas paganorū in suis tyrānis
illā sit conata diuerberare atq̄ succidere: cū an-
te suā conuersionē oēs in christo credētes quos po
tuit/supplicio dire mortis ascripserit. Nā cola-
phus est percussio sup collū. Collū aūt ecclesie fi-
Canti.7 dem insinuat: sicut in cāticis legit: Sicut turris
dauid collū tuū. Et collo nāq̄ corpus capiti iun
git: et ecclesia p fidē christo capiti copulat. Tur-
ris in alta sustollit: fides vero ad altissima ordi-
nat. Et morū credentiū maximā notā pnūciat co
laphizatus christus: qm̄ credentes q̄ plurimi et
magnis et horrēdis criminibus fidē q̄ christo iū-
gimur/et varia morū peruersitate diuerberāt.

Mat.26 Alii autem palmas in faciem
eius dederunt dicētes: Pro-
phetiza nobis christe/quis est
qui te percussit? Expalmata christi facies/
id quod sepe diximus ostēdit. Sed vt oīs com
pleat derisus in domib⁹ iudeorū: prophetia q̄ ille
ppls inter ceteros iā effluxerat/in christo capite
deridet cum dicit: Prophetiza nobis/quis est
qui te percussit? Nec posteri a priorib⁹ discrepabāt
qui occiderāt prophetas verissima prophetantes: et
male tractauerāt illū/ q̄ ab vtero propheta cōsecra
tus extiterat: et quotquot a deo missi fuerunt/a
malefidis iudeis/regibus/ principibus/et plebeis
supplātati sunt. Nūc ad eorū iniq̄tatis cumulū
in propheta prophetarū et inspiratore veritatū ve-
ritatē prophetie contemnūt/ceridēt et cōfundūt dicē-
tes: Prophetiza nobis q̄s est q̄ te percussit? Ac si
prophetia careret aīa saluatoris: siue tāta sit igno
rātia iudicis q̄ culpā nesciat delinquentis: et q̄
nesciens culpā nō inferat penā. Et perniciosa licē
tia peruaget iniquitas: si iudex ignorat quem pu
niat. Similiter et si nescit patiens ferientem: q̄ iu-
stam nequit rependere vicem. Credunt nāq̄ nō-
nulli velut infrunitum consilium iudeorum/ocu
los domini fasciolis ignorātie obuelasse: vt nec
ipse speculator desuper astet atq̄ consyderet fa-
cta malorū: et quod p tempe impune pertransit/
q̄ in dei cognitionem non venerit. Et temporalis
impunitas inde proueniat: q̄ velut deus velata fa
Ps.26. cie reproborū mala non videat. Sed mentita est
iniquitas eis: aliter dicente psalmista contra il-
los qui proprie aut enigmatice talia crediderūt et
Ps.93. dixerunt: Nō videbit dominus/neq̄ intelliget
deus iacob. Quid enī est dicere: non videbit do
minus: nisi quia mala que fecimus/aut ignorat/
aut nō consyderat oīno? Et he sententie se ver-
sa vice respiciūt/cum dicit: dominus non vide-
bit: et prophetiza nobis quis est qui te percussit: vt
in vtroq̄ ignorantia prendat/vt malefactorum
impunitas subsequat. Contra hos vero tam ne
quiter opinantes/ipse psalmista subsequit: In-
telligite hec insipientes in populo: et stulti aliq̄n
sapite. Qui plantauit aurem/nō audiet? Qui fin-
xit oculū/non consyderat? Qui corripit gentes/
non arguet: aut docet hominem scientiam? Et
indecise cōtra ignorantiā in christo ponētes ad-
iūxit: Dñs scit cogitationes hominū: qm̄ vane
sunt. Si nouit cogitatiōes/nouit et actiones. Si
cogitatiōes varias hominū scit: et eū qui percussit
agnouit. Equali enī noticia male cogitantem et
praue agentem de alto cognoscit. Presciuit co
gitationes hominū: qm̄ vane sunt. Quid enī va
nius in cogitationibus hominū: q̄ christum cre
dere aliq̄d ignorare? Quid in derisiōe ferocius:
q̄ quod scienter facit/p prophetiam exq̄rere? Nā
prophetia omnis ad non visa preterita siue futura
refert: non ad ea que presenter manibus peragun-
tur/oculisq̄ videntur. Sed hec derisio prophetie
ad ipsos iudeos impios retorta cognoscitur: vt
facti omni populo in derisum: et prophetis vera-
cibus non credentes: a mendacibus decepti/ve-
ritate priuati: miserū in mundo experiant exilium.
Et qm̄ christum tanq̄ prophetarum omnium ve-
ritatem velauerunt: iusto dei merito super ipso-
rum corda velamē cecitatis et ignorantie manet
expansum: et nisi ad christum fide atq̄ dilectione
pertransierint/in hac vita nulla ratione tollendum.
Sed in fine seculorū eleuabit omnino velamē: bo
nis merito iuste credulitatis in gloria: incredu-
lis vero cum iusto dei iudicio affligent in pena:
quā q̄ velamine apposito credere noluerūt: idcir
co presentiēt quotquot christi faciē velauerūt/aut
in similibus actiōibus his asciscit sunt. Illorū cri-
mina similiter et penā exaggerat/q̄ prophetia ver
bis et verberibus sit derisa: vt q̄ codices tenent
et relegūt prophetarū/ veritatē insertam omnino le
gendo/intelligendo non videant: nec bona per-
dita donaq̄ promissa inspiciunt vt acq̄rant. Nec
penas incredulis debitas legēdo cognoscūt/nisi
se auertant a malis quorū merito irrogant: sed
gurgitem malorū implendum simili malo multo
rum credentium iniquitas crescit in amnem: vt
existiment prope modū christū habere velamina
sup faciem: q̄ aut propter suam eximiā dignitatem
mala nostra nō consyderet: aut ab ignorātia de-
tētus ignoret: aut neutro proueniat: sed si qua per
agimus/velut eū non ledentia nil estimet. Sed
non aduertūt quod scriptura de ipso inclamitat:
In omni loco oculi dñi contemplant bonos et ma Prouer.15.
los. Et alibi: Vultus aūt dñi sup faciētes mala: Ps.33
vt perdat de terra memoriā eorū. Inuelabiles sūt
oculi domini: si boni et mali aspectū eius non ef-
fugiūt. Protinus velamen non patit semp ocu-
lus insopitus. Multum delyrat humana impro-
bitas: si propter diuinam dignitatem non credit
consyderationem: aut cum ignorantiam appo-
nit ei qui ab eterno anteq̄ fierent/ cuncta cogno
uit. Nec non ad delyratione damnabilē pertinet: si
non lesum a criminosis p vltionem iustam ipsos
ledere nō credam⁹. Qm̄ deus vltionū dñs: deus Ps.93.
vltionū libere egit: quia sine passione aut respe-
ctu sui/criminosos libere amore iusticie punit. Et
maior dignitas esse cognoscitur punire peccata/
q̄ multa permanere. Nec ignorare peccata credē-
dum est q̄ omnia nouit. Voraginosum pse-

cto verbum est ꝑ deo ꝛ aduersus hoies pctōres multa cōplectēs cū dicit: ꝓphetiza nobis ꝗs est qui te ꝑcussit? Reboat in varia verbū istud. Si quis est ꝙ deū offendit. Sȝ in multis offendim⁹
1. Joh. 3 oēs. Et ois hō mēdax. Et nō est ꝙ faciat bonū:
Psal. 13. nec ē vsqȝ ad vnū. Et si offendentē nouit offensus: ꝛ si deus hoieȝ nouit/creator creaturā: nam quis ꝛ te hō ꝛ de⁹/ iniqu⁹ ꝛ iustus? Quis ē ꝙ te ꝑcussit? Nemo manu palpabilē tetigit deitatem. Sed angelus in celo illā suo mō ꝑcussit: cū ptāte ꝓpria delectatus/id appetiuit quod esse nō poterat. Magnus impetus factus est ad ꝑcutiendū/ꝯuis nō sit inflicta iactura: cū quod dei ꝓprium erat/in se trāsferre angelus nitebat. Simili atqȝ dissimili mō ꝓtoplasti nisi sunt in paradiso impetere deitatē: cuȝ sicut heloym esse diabolo suadēte in alo voluerūt. Et hic oms eius corporalis ꝛ spūalis est initiata ꝑcussio: vt illa culpa delēda dei filiū experteret incarnari: vñ ad manualia opprobria sic turpiter ventū est: ꝙ pctōres in posterū ꝛ idolatre/atqȝ diuersis criminib⁹ maculosi faciē dñi ꝑcusserūt verbo derisiōis tacite subaudiendo: ꝓphetiza nobis ꝗs est ꝙ te ꝑcussit. Sȝ sicut nouit dñs ꝗ sunt eius: sic reprobando cognoscit oēs aduersarios eius. Ad ꝗd deuenit hominū feritas ꝛ auersa iniqtas: vt sub huiuscemodi typo dicere velit cū peccat/si est scia in excelso. Cur ꝗrit de sua neqcia ꝗspiā ꝓphetiā cū patrati sceleris certā habeat ipse sciam? Sed ois male agēs penā sentiendo sua crimina queqȝ cognoscet: ꝙ ꝑpetrando illa ignorauit aut ignorare se finxit. Porro iudei mortē christi differre piculū autumātes: postꝙ in illoꝝ fuerat diffinitū ꝯsilio illū morti obnoxiū subiacere: nec habētes quō possent snie mortis tradere/ptāte trāslata in romanū impiū: aut falso religionē monstrātes: ne ꝓpter inuidiā viderent sniaȝ inferre
Mat. 27 sup christuȝ. Mane facto/inito ꝯsilio principes omnes sacerdotum et seniores populi contra iesum vt euȝ morti traderent/vinctum adduxerūt eū: et tradiderūt pontio pilato presidi: vt exactus ab eo ipsoꝝ fucate credita innocētia sene mortis experiētia puniret. Trāsiuit insomnis nox in christo apoxiato ꝑtotiēs/ꝛ deriso atqȝ ꝑcusso multotiēs: ꝛ ira fecit aliquos iudeorū/ad irrogādas christo iniurias vigilare. Nā sepe ꝯtingit vt aliū ledēs in corpe ꝓprio/pmo ipse ledat: ꝙuis sine cunctatiōe semꝑ dāna in aia patiat. Et nec vertat in dubiū ꝙ nocere aliū cupiēs/pmo sentit laborādo ꝛ desudādo iacturā: ꝛ vigilias sustinet sue dispositioni aduersas/vt alteri noceat. Nēpe multa incōmoda circūueniūt ledere cupientē anteꝙ ledat/necnō ꝛ ledēdo ledit/cū laborat ille qui verberat: aut debitū nature sibi subtrahit/dū vigilādo mala cogitat inferre ille ꝙ odit: ꝛ ꝗes optata depit/cū vnus aliū zelo nocendi impetit. Vñ torquens ꝛ tortus corporea sepe pena plectunt: ꝙuis magis in corpe ille ꝙ patit/ in aia vero torquēs magis ip se torquet. Nā qui ꝑ importunitatem atqȝ iniusticiam alium ledit:

sensibiles atqȝ insensibiles interiores incurrit i tenebras: exteriorib⁹ ꝛ eternis nisi resiliat/reseruādus. Mane aūt facto in ordine solis terrā desuꝑ orientis: sed nox ꝓfundissima erat in cordib⁹ iudeoꝝ. Et ꝙuis corpa vigilarent ad corporeā lucē: ad spūalem ꝟo animab⁹ interlucentem letaliter dormiebāt dānato iterato cōsilio. Tradiderūt pſidi/autoritate romana hierosolymis pſidenti. Nec saturati penis illatis/mortē eius anxie sitiebant. Aut in simul in cōsilio cōdicentes quod tradendo pſidi accusando sibi obijcerent/ quo pſes iuste moueret mortis ꝓferre sentētiā. Et huiuscemodi deliberatiōe facta ois multitudo surrexit: ꝛ duxerūt eū ad ptoriū pilati. Pretoriū aūt erat ſm traditionē antiquā/ciuiū romanoꝝ locus iudiciarie potestatis: vbi ꝛ eorum fiebat exactio: seu locus in quo ptor cū sapientib⁹ ꝛ populo cōueniebāt ad aliqd differenduȝ. Sed ptoriū pilati sic hierosolymis dispositū erat: vt ex ipsius fenestris allocutio posset esse ad extra positū populū/si necessitas postularet. Similiter ꝓut in alijs vicis fit cōgregatio/vt differēdorū ordo poscebat. Sed principes sacerdotū et omne iudeoꝝ consiliū pretoriū pilati nō intrauerūt/ne cōtaminarent pascha: quod tūc in tpe celebrabāt. Vitabāt eñ iudei ex antiqua traditione in tali solēnitate ingredi gentiliū edes. Semꝑ eñ iudei vilibus cerimonijs intēdentes/in magnoꝝ maloꝝ voraginē ceciderūt. Maxima illoꝝ cecitas/ꝛ ꝑuersa cōditio. Verebant cōtaminare pascha/si pſidis intrarēt ptoriū: sed nō verebant ad mortē iniuste deducere dñm omniū christum: aduersus quē nullā causaȝ mortis inuenerāt: nisi quā illi ex animo imponebant. Cōtaminauerunt pascha/ꝛ omnē eoꝝ solēnitatē fedauerūt: cū tā crudeliter in christi dei filiū exarserūt. Jam fedauerant aīas odio: ꝛ inuidia ꝛ falsitatibus deturpauerant: vt nil prodesse posset mundicia exterior/cū homo interior totus esset in culpa. Frustra nitit forinsecus se comptare moribus/horrende in intimis maculatus. Et abstinentia exterior tendit in nihilū/si animus interior impetu vadit in ꝑceps. Pilatus autē cū iesū Joh. 18
cognouisset in suū pretoriū intromissum: foris aūt expectare iudeos/velut doct⁹ in agenda ꝛ discutienda causa reoꝝ/ꝛ iudicio differendi: hūc quoqȝ tolerās morē iudeoꝝ/ipsis extrapositis est locutus dicens: Quā accusationē affertis aduersus hominē hunc? Ad sapientiā presidis spectat ꝛ ad cuiuslibet iusticiā presidentis/reum oblatum non iudicare pro voto offerentium: nisi ꝓbabilis accusatio afferatur. Proinde solerter hic pilat⁹ inquirit/ꝛ ordinarie procedit in causa: cum ab offerentibus reum aduersus eum accusationem exposcit. Tunc iudei sanctitatem ꝛ falsam iusticiam simulantes: ꝛ ꝙ non velut inuidi eum sue iurisdictioni tradiderant/responderunt: Si non esset hic malefactor/ non tibi tradidissemus eum. Acsi dice

captiuauerat: et de terra promissa non vsis meri
tis/sed vsis culpis exigentibus subuertebant. Ni
mis pateris bone iesu: cum virtus in vitiū ab im
probis vertit. Et dura est cuiuspiā hoīs passio:
cū innocētia p crimine computat. Magis enim
ex his q̄ ex corporeis flagris mens ipsa cōfigit.
Et plus q̄ flagella corpus animam ista diuerbe
rant. Sed mitius sustinet q̄ tribunal expectat di
uinū: ad quod magis q̄ verbis tacite appellat:
etiā si noluit ille q̄ patit: nec tributa dari cesari p
Mat.22. hibuerat: sed reddēda cesarea cesari interrogā
Mat.17 tibus ipse pdixerat: Et ad vitandū scandalū cum
esset liber/per petrū staterē regi ante psoluerat.
Et cū esset rex regū et dn̄s dominantiū/ se regē
Joh.6 esse nūq̄ asseruit: potius aūt fugit cū turbas p
nosceret venturas ad eum/ex miraculo magno
motas vt regē sibi eū pficerent: q̄ secreta pote
state dē paucis panibus tantā hoim multitudi
nē satiauit. Nō librant verba homines animosi:
nec aduertūt vtrū mendaciū an pferāt veritatē.

Sed pilatus hāc aniositatē intelligēs: et ex an
te relatis cognoscēs inuidiā iudeorum: eis fm ipo
Joh.18 rū legē retradidit iudicandū/dicens: **Accipi
te eum vos: et secundū legē vestrā iu
dicate eū.** Immunis volebat esse pilatus a iu
dicio huius hominis innocentis: cū eum remitte
bat iudicandū legis iudicio iudeorum. Et nescio
qua humilitate agebat: vt legē et autoritatem in
christo vellet suspendere romanorum: cū nollet in
quirere aut diffinire aliq̄d sup christū. Forte p
sagiū erat q̄ pp̄ter christū suspendende aut re
mittende romanorum leges forēt: quas tēpore se
ne paganitatis ediderant: aut nō spectare ad se
culares pncipes de christianis post christū am
plius iudicare. Seu prenosticon fuit q̄ autori
tas terreni regis atq̄ humane legis cessura erat
autoritati diuine atq̄ euangelice legis. Nō em̄
hec a pilato p christo: q̄uis ipo ignorante /nisi
adumbrato mysterio agebant: vt fm legē mosa
icam/nō fm romanā de christo in iudicio agere
tur. Mosaicā legē iudei se tenere fatebant: quā
a deo datā esse in monte sinai p totū orbē qua
dā fidei noticia et relatione veridica ferebatur.
In qua et sub qua mira dei prouidentia et dispē
satione vbiq̄ terrarum/etiā post depositionē pmis
si viuere sunt iudei: q̄ legē euangelicā tenebat in
clusam: et secreto christū in suis gestabat visce
ribus mundo nasciturū: tunc vero iam natum.
Cui legi pilatus etiā non intelligens quid hoc
secreti haberet/tanta reuerētia deferebat vt di
ceret: Accipite eū vos: et fm legem vestrā indica
te eum. O si iudei a pilato pdocti redijssent ad
cor: et legē cum pphetis vigili mente legissent:
et fm illam iudicassent: christū pfecto decreuis
sent penitus esse deū dei filiū/hominē verum: et du
cerent penitentia q̄ tradidissent vt hoiem reū.

Sed quē p mosaicā legē morti adiudicare nō
poterāt: vt ipsi bene prenouerant: se falso ad re
ligionē cōuertunt/dicentes: **Nobis non li
cet interficere quēq̄.** Ineuulsibiliter ho
micidiū et christi mortē gestabant in animo qui
de interfectione clamauerūt. Nō em̄ dixerat pi
latus/accipite et interficite: sed dixerat/iudicate.
Quoniā multi p legem iudicant/atq̄ varie ple
ctuntur fm exigentiā delictorum: q̄ tamē nō super
stante digno crimine mortis/ipsius euadūt sup
pliciū. Sed iudei pfidi solū de interficiendo lo
quunt. Quare aūt dicebant interficere nō lice
re? Aut enim honestate festi/ aut ratiōe trāslati
dominij: sed hoc ad eos pilatus restituebat cū
dicebat/accipite. Verūtamē quadā alia sagaci
tate dolosa vexabant: qua dicebant penitus nō
licere: vt puta q̄ a turbis et ceteris psentibus et fu
turis haberent immunes: si nō ab ipsis/sz a gē
tibus autoritate iusticie romanorum christus pu
blice mortis sententia puniret. Aliam vero secre
tiorē causam euangelista subnectit/dicens: Vt
sermo Jesu impleret quē dixit/ significans qua
morte esset moriturus. Pilatus his auditis
illorum importunitate ad christi examinationē or
dinario iure se cōtulit: et de tribus accusationi
bus factis vnā tm̄ veritus: sup illā christū dūta
xat examinat. **Introiuit igitur in preto
riū pilatus: et vocauit iesum/ et dixit
ei: Tu es rex iudeorum?** Cauebat sibi pi
latus/q̄ ex mādato romani imperij pcurabat iu
deā: ne rex aliquis p subdolā actionē insurgeret
quā ipse cauere nō posset: et ne romano imperio
auferret puincia: similiter et iacturā ppriā vere
bat. Ex hoc a iesu si rex est exquirit: primis dua
bus accusationibus ptermissis. Prefixerat em̄
in sua mente pilatus se christū regem ppria lin
gua pfessum /aut morti tradere/aut romā mitte
re puniendū. Spectabat sane ad eū ex cōmissio
ne tiberij cesaris romaniq̄ senatus: ne iudea quā
roma in deditionē acceperat/ab aliquo inuade
retur: in qua si pmisisset aliquid incaute moliri/
capitali sententie subiacebat. Proinde non ex
toto vilipēdit verbū: cū tm̄ interrogat si rex erat
christus hominū iudeorum. Jesus aūt caute respō
dit interrogatus interrogans: **A temetipso
hoc dicis: an alij tibi dixerunt de me?**
Nec christus qui oīa nouit/ velut ignorans in
terrogat: sed volens iusta ratiōe pilatum in sua
examinatione reprimere: acsi recauendo dicat:
Si a temetipso cogitasti me fore regē: cōmunis
iudex transiuit in partē: quo facto semp ē suspe
cta ventilatio rei. Si a temetipso hec causa sum
psit initiū: iniustū est vt cogitatio presidū p exa
minationē exquirat. Nō est iusticie presidis: vt
fm suas suspitiones absq̄ rumore vel fama seu
ex accusatione preuia q̄d in iudicio q̄rat. Si au
tē alij dixerūt tibi de me/nō me interrogēs: ipsi
testificent q̄ me accusauerūt. Accusanti/nō reo
incumbit pbatio: tm̄ defensio cōpetit reo. Iu
ste atq̄ modeste videbat pcedere pilatus: iustis
aūt agebat et christus. Si vero tentabimus ingre
di interrogationis secretū: alio splendore fulge
bit ipsa sententia. Ordo rōnis exposcit/et iusticia
vera reqrit: vt ois interrogatus causam et rōnem
interrogatiōis agnoscat: aliter p incaptionem et
incōpacte loqret. Prima em̄ virtus respōsiōis

est interrogationis causam sciuisse. Necnõ bonor et virtus est interrogari: si interrogantẽ de his q̃ nõ nouit interroget. Fecit hoc christus: q̃uis omnia nosset in mysterijs et exemplis: vt si q̃ rõne interrogaret / reinterrogaret ipse pilatum: vti si dicere vellt: Si a temetipso hoc dicis / edicito: et respondebo tibi: si aũt alij dixerũt tibi de me / cõgrediant mecũ et respondebo eis. Necnõ aliter respondẽdũ erat si a semetipso: aliter si ab alijs imbutus exquireret christũ regẽ esse pilatus. Nã si a semetipso dixisset pilatus: christus q̃re ista cogitatio subintrasset / suis interrogationibus extorsisset: qua cognita ipm aut cõuertisset ad seipsum tanq̃ hominẽ alta et vera cogitãtem: aut eũ cõfudisset verbis in sua pfidia remanentẽ. Si aũt alij dixissent ex ore pilati: q̃rebat audire cũ q̃bus habeat / et quo iure in hac causa cõgressum. Nouerat enim oia: sed interrogat vt homo ante hominẽ cõstitutus. Modestia pilatus vsus est et suaui prudentia: vt prius respõderet interrogatus q̃ responsum acciperet primo interrogans. Mansuetudo viri pfidis qui nõ ex animo / sed ex iusticia pcedit in reum: Nã dicit et audit / interrogat et respondet: et p accusa-
Joh. 18 tionibus excusationũ prestat audaciã. Et pilatus: Nunquid iudeus sum ego? Gens tua et pontifices tradiderũt te mihi. Quid fecisti? Ex quadã benignitate loq̃bat pilatus cum interrogatus vex respõdebat: et humanitate miti agebat in christũ: quã si vsq̃ in finẽ cause ipse seruasset / mortis nõ dictauisset vllo modo sententiã. Et humane sub diabolo seruitutis fuisset dilata redemptio: quousq̃ christus aliter accepisset cõpendia moriendi. Sed eius puersitas: q2 nõ mansit vt cepit: nostrũ accelerauit remediũ. Respondit ergo pilatus ad interrogata iesu: Nunq̃d iudeus sum ego? Ut oino excusare se velit / q̃ a semetipso christũ esse regẽ nõ dixerat: neq̃ cũ eo fuerat obuersatus / vt mores et vitam eius agnosceret: aut q̃ ab illo audierit se factũ regẽ. Propterea secutus adiũxit: Gens tua et pontifices tui tradiderunt te mihi; Ad ipsos retorquet iudeos obiectũ crimen iesu: quasi christo interroganti respõderet: A memet ipso te regẽ esse nõ dico: q2 iudeus nõ sum. Gẽs tua de qua natus es / et tui principes sub quibus populus dirigit iudeox: aut gens tua et pncipes tui: si te illox asseris regẽ: seu ipsi te regẽ asserũt delusiue: aut te tolerare nolentes: tradiderũt te mihi sub ista delatione / q̃ improbiter regẽ te fore pdixeris: q̃ si non es / quid fecisti? Disceptat cũ christo exquisitiuo more pilatus / interrogãs si q̃d fecit: q̃ in tantũ odium venerit iudeorũ: vt eum sibi tradiderũt iudicandũ. Quasi dicat: Si te nõ asseruisti regẽ / quod ipsi tibi obijciũt: aut si nõ es / quod mores tui insinuant: abiectis em̃ a mundo moribus vtebatur iesus. Quid fecisti? Quod est crimen in lege tua? Quid aliud cõmisisti aduersus gentẽ tuã: aduersus pontifices et sacerdotes: qui te in hanc miseriam induxerũt? Non te querebam in iudicio fisti; neq̃ mihi es a mea gente delatus: de te vltra omnes virtutes mira multox relatione pcepi: te vtiq̃ viuere pmittebã: dignitas romanax legum liber te sine hac: tribunal nostrũ nihil aduersũ te habet: de nihilo et a nullo preterq̃ a tuis pontificibus prẽ causaris. Quid ergo fecisti? Latet ne aliq̃d pter obiecta: q̃ vera nõ iudico: que pbatione deficiũt vnde aduersus te tumultuet gẽs iudeox? Quid fecisti: vt aut te iuste cõdemnẽ / vel dimittã immunem? Affectabat enim pilatus christũ dimittere atq̃ sedare iudeos: idcirco a christo exquirebat quid egerat. A pilato suscepto responso q̃ nõ a seipso / sed a iudeis suasus christũ si rex erat exegerat: respõdit iesus: Regnũ meũ nõ est ex hoc mũdo. Si ex hoc mũdo eẽt regnũ meũ: ministri mei vtiq̃ decertarẽt / vt nõ traderer iudeis. Nũc aũt regnum meum non est hinc. Uerit9 fuerat herodes tempore christi nascentis / magorũ Mat. 2.
audito preconio: vbi est q̃ natus est rex iudeox aliquẽ regẽ natũ q̃ suũ regnũ vellet oino preripere. Et cũ noue stelle audiuit auribus nouitatẽ quasi mai9 imperiũ sup eũ vẽtux expauit. Nũc tpe christi mortis iminentis similia pilatus extimuit. Sed nec respondit aut apologizauit / nisi fugiendo herodi: erat em̃ infans cui nondum tẽpus mortis obuenerat: nec ipe debebat in iudicio nõ requisitus assistere: maxime cũ non ad rei veritatẽ ostendendã / sed ad mortẽ subeundã ab illo impio quererẽt. Nunc homo factus pilato p seipso et p iam mortuo herode respondet: q̃ de regno terreno nõ timeant regem se esse: regnũq̃ nõ tẽporale / sed eternum se habere contestans. Regnũ habere christ9 se asserit / sed nõ de hoc mũdo: q2 nõ ab homine / sed a deo: nõ de hoc mũdo: q2 nõ terrenũ / sed celeste: non de hoc mundo: q2 nõ corruptibile aut mortale: nõ trãsitorium / sed incorruptibile semp eodẽ modo se habens et sine fine mansux. Et in daniele predictum iam fuerat: Potestas eius potestas eter- Dan. 4. et 7
na / q̃ nõ auferet: et regnũ eius quod non corrumpet. Unde regnũ o christe iesu / si nõ de hoc mũdo? Est ne alius mũdus / cui regẽdo preferaris? Est ne tibi aliud regnũ quod dimiseris / vt i hãc miseriã deuenires? Proinde regnũ est sensibilis atq̃ visibilis mũdi: cui prefecit hominẽ protoplastũ: vt irrationabilib9 dominaret: q̃ sine cõtradictione fuisset omnibus dominatus / si i eo quod acceperit ipse stetisset. Et ad id deuenisset successor transductus / si nõ ex infecta radice ipse fuisset exortus. Sed sicut multatus est primus / eque multatus est posterior. Quod q̃uis remãserit p̃eminentia nature / virtus depẽriit obediẽtie: et obedientia plurium irrationabiliũ in inimicitiam versa est. Et elementa sumpserũt aculeum lesionis. Horum siquidem omniũ / sc3 dñi et subiectorum / erat ipse dñs et rex verus. S3 ab altiori regno rex erat ipe censendus. Nã est aliud regnũ inuisibile corporalibus oculis / et imperceptibile corporeo sensu: iuxta quod dñs sabaoth ipse vocat; id est rex et dñs exercituũ inuic

sibiliū angelorū: q̄ nunq̄ in hac miseria peregri
nati sunt. Est ergo regnū christo dei filio: sȝ nō
de hoc p̄functorio mūdo. Abnegat regnū mun
di huius/scȝ corruptibilis ꝛ corrupti: quia om̄e
1.Joā.2 quod est in hoc mūdo/est cōcupiscentia carnis/
cōcupiscētia oculorū/supbia vite: nec sup ista re
gnare/sed destruere cōpetit filio dei. Regnum
Ro.5. istud regnū est mortis: sicut dicit ap̄ls: Regna
uit mors ab adam vsq̄ ad moysen: q̄ est forma
futuri seculi/etiā in eos qui nō peccauerūt: quā
si illā corporis ꝛ anime diuisionē intelligim⁹/re
gnauit ꝛ regnat/regnabitq̄ in hominibus quo
usq̄ seculū istud p̄finito fine claudat. Christus
aūt non regnū mortis/sed vere vite constituit:
quod in se habet/ꝛ cui vult ipse concedit. Unde
regnū ei⁹ nō ē de hoc mūdo ineuitabil' mortis.
Regnū mūdi regnū est peccati: sub cu⁹ tyrāni
de omnes nascunt qui generant ex semine: dū
taxat exceptis sanctificatis in ventre: aduersus
Ro.6. quod apostolus clamat: Non regnet peccatum
in vestro mortali corpore: quod de originali ab
olēdo p baptismū eloquit: aut de actuali/ quod
libera voluntate peragit: quod de raro aut fere
a paucis vitat. Uenerat enim ipse peccata cūcta
destruere: nō super ipsa regnare. Fundat mūdus
sup nihilo ratione materialis originis: ꝛ de no
uo per creationē sumpsit initiū. Sed christ⁹ dei
filius habet sine principio regnū. Sed miruȝ
ꝛ mentibus nostris ingerit questionē/q̄ pilat⁹
christū humane interrogat: christus ṽo diuine
respondet. Non eīn pilati capacitas rōnis in al
tissimo ferebat: sed iuxta sensum hominis huma
nūq̄ morem si rex esset/a christo dn̄o inq̄rebat.
Ipse vero christus responsum dabat diuinum.
Uidebat forte christus sub velamine respōde
re/q̄ a substrato interrogationis pilati sua re
sponsio discrepabat: cū omnis vera respōsio ad
substratū interrogationis intendat: vt questiōi
satisfaciat ꝛ quereti. Nisi forte q̄ de regno glo
rie loquebat/quod in mūdo isto reperiri nequit:
ad quod regnū ipsum etiā presidē responsiōe al
tissima inquirebat: vt despiciens p̄curationem
quā a cesare romano acceperat/ p̄curator eter
ni regni pro seipso efficeret. Nec nō decebat di
uinū respondere diuine: quis human⁹ interro
garet humane. Non expediret submittere p̄
Pro.26. pter tpale habens eternitatē: neq̄ semp stulto re
spondendū sm̄ suā stulticiā censet. Non respon
det christus diuine neq̄ hūane breui ṽbo mul
te cōprehensionis/cū pilatus interrogat: q̄d fe
cisti: quoniā diuine infinita hominū cōprehen
sione patrauit: humane ṽo multa fecit infinite
virtutis: que nō erant huiuscemodi dissertionis
habite cum pilato. Sed breuiloque respōdit de
regno/q̄ suū nō erat penitus de mūdo hoc: quo
niā si regnū suū esset de hoc mūdo/cōmilitones
vt p regibus assolent/decertarēt: calamitatē hu
ius traditionis atq̄ iudicij ne ipse subiret: ꝛ ne
iudeis tradentib⁹ traderet. Nō infert christ⁹ pō
dus criminis in pilatū: ꝛ paruipendere videt q̄
sibi sit traditus iudicandus: sed in iudeos q̄ eū
pilato tradiderāt iudicandū. Proinde nā dicit
Decertarent ne traderer iudeis: vt iuxta eorū pe
titionē iudicer/ꝛ penā subeam iudicatus: vt pa
teat q̄ si pereat inocens/magis fallaciā accusan
tiū q̄ iudicis esse crimen. Et habere poterat de
alio regno legiones innumeras inuisibiliū pu
gnatorū: quas etiā denegauit se velle in suo prin
cipio captionis. Proinde affirmādo subnectit
Nunc aūt regnū meum non est hinc. Uere illo
nūc regnū suū in mundo nō erat: qui in mūduȝ
aduenerat iniuste iudicandus. Nunc q̄ volun
tarie iudicor/ regnū meū nō est hinc. Nō habet
ibi regnū/vbi quis mortis imperiū subit. Sed
nunc ad tunc vsq̄quaq̄ p̄ueniet: aut ad nūc tale
tūc subsequet: in quo iudicandus iniuste/ iuste
omnia iudicabit. Et cognoscent eū omnes do
minū vniuersi: cui a dn̄o in celo ꝛ in terra om̄is Mat.28
est collata potestas: ꝛ omne genu flectetur cele
stium atq̄ terrestriū ꝛ infernorū: ꝛ om̄is lingua Phil.2
cōfitebit/q̄ ipse est rex regū ꝛ dn̄s dominantiū: Apoca.19
sedens eterne ad dexterā dei patris in maiesta
tis gloria in excelsis. Ac per hoc illo nūc regnū
suū hinc esse negabat. Obiecit saluator huma
nitatis formā demonibus: vt specie deluderent
ne filius esset dei. Hanc eandē obiecit homini
bus ne crederetur filius dei: nisi eo merito quo
diuina p̄uidētia occulte vt crederēt/multis ho
minibus interluxit. Quā tñ formā pilat⁹ aspi
ciens/sm̄ illā christū suis interrogationib⁹ agi
tabat. Erat nāq̄ magnū diuini sacramēti my
steriū: vt sub eadē forma diabolus ꝛ hō collega
eius in christo dei filio fallerent. Nec tamen in
eo q̄ fallunt/vt falli iusto dei iudicio merebant
christi ṽitas a tramitib⁹ suis exorbitabat. Fefel
lerat diabolus humanā naturā: ꝛ in ipsa ipse cū
suis cōplicibus fallebat. Nec erat iniuria vt de
ceptio: si cū eadē quam deceperat forma habe
ret ipse cōgressum. Proinde stupendū erat au
dire: nunc aūt regnū meū nō est hinc. Ergo re
gnū se habere dicebat sm̄ aliā formaȝ/preter q̄
mūdo monstrauerat. Ad altiora respōsio ista se
tollit: nunc regnū meū nō est hinc: vt si non est
nūc/omnino fiet in posterum: nā nōdū ecclesia
collecta de iudeis ꝛ gentib⁹ erat: nondū mortu
us erat/in cuius morte virtutū etiam vita nosce
bat. Nōdū fluxerat sanguis ex latere: nec aqua
initiatiua simil' ꝛ effectiua baptismi effluxerat.
Nondū etiā sub celo ꝛ in hoc mūdo nouitas re
surrectiōis ꝛ christiferi regni claruerat. Nōdū
missus erat sp̄ussanctus: in cui⁹ virtute dispersi
ap̄li p mūdū atq̄ discipuli in oī populo ꝛ lingua
ꝛ natiōe christū sic iudicatū dei filiū p̄dicarent
vt regnaret ipse p fidē in cordib⁹ hoim: eo sensu/
quo ipse p̄dixerat: Regnum dei intra vos est: vt Lu.17
etiā in ipsi⁹ virtute p̄stitueret ecclia in orbe ter
rarū: q̄ dicit p̄prie regnū christi. Sed nec p hoc
intelligendū est/q̄ ecclesia q̄ dicit regnū christi/
sit de mūdo velut de ipso exorta vel facta: quia
hec hierl'm noua nō de mūdo/sed de celo descē
dit: sicut Joānes i apocalypsi vidisse se asserit.
Uidi ciuitatē nouā hierl'm descendentem de ce. Apoca.21

io. xi. Sed est in mūdo/nō de mūdo. Nec etiam
animus autumet christū ecclesiā suam tanq̄ re-
gnū eternū atq̄ decoris et glorie cōstituisse aut
posuisse in mūdo: cū ipse ꝑ fidē catholicā et vica
rios autoritate sua fungētes/regnat in orbe ter-
raꝝ: aut cū sibi subdita fuit in suis vicarijs glo-
ria cesaꝝ: sed tn̄ hinc tali ordine credamus re-
gnū esse virtutū/in eternū glorie regnū/cōsum-
mato mundi mysterio transferēdū. Et sūma ve
ritas hoc cōpellit asserere: q̄ in mūdo dominan
di libidine regnare volentes/nō habent partem
cum christo: cuius regnum non erat de mundo.

Accedant ad hanc disceptationē oēs qui chri
Mat.27 sti nomine cupiunt se censeri. Stetit iesus
ante presidē. Quō stetit? Ut reus ante iudi-
cem exactus/redditurus debitā rationez. Quo
animo? Immobili/forti/ cōstantissimo/ imptur-
bato: ad excipiendā sententiā/non ad liberatio
nē parato: gliscenti cōdemnari potius q̄ absol-
ui: q̄ oia retro ante dūtaxat salutē nostrā posue
rat. Quo vultu? Honestate fulgente/clarēte le-
ticia/carente ꝓcacia: in quo non apparebat pu-
dor aut verecundia malefacti: nec illū timor pe-
ne ꝑmodicū squalidauerat. Caput nō inclinaue
rat aut erexerat: sed cōsistēnā conseruabat/a na
tura et ex solidis et ex solitis moribus inherētem.
Non tremula verba/q̄uis pauca ꝓdebat: nō ce
spitabat lingua: nec murmur in gutture resona-
bat. Et cū sciret mortē esse vicinā/ex oīni se asta
bat intrepidus: primo quē assumpserat hora ca
ptionis/abiecto pauore. Nō variabat corpis ge
stus: nec ꝑmutabat nutus: q̄uis iuxta edictum
p̄sidis ꝑmitteret se ducenti: ne tali varietate a p̄
side velut ab astuto crimē obiectū verū esse cre-
dereī: aut inesse timorē in anima ante mortem.
Solent eñ iudices et p̄sides q̄ multa cōsyderāt/
ꝑ gestus vel nutus corpis ꝓ vel cōtra sentire de
reo. Nō circūferebat oculos iesus/ad seipsū to
tus collectus existens: et tn̄ presidi ꝓ suscipien-
dis penis volebat esse obnoxius. Sic profecto
erat in exactionibus/ꝓut in ꝓprijs actionibus
christus. Quō stetit? Interpellantibꝯ et fideius-
soribus carens: nec aderant parentes cū redem
ptione: quoꝝ alter mortuus erat: altera in pretorio
riū nondū aduenerat/cui nec redēptionē suspe-
ctabat. Pro christo nāq̄ fuerat propheratum:
Psal.26 Qm̄ pater meus et mater mea dereliquerūt me:
dn̄s aūt assumpsit me. Stetit solus absq̄ ami-
cis et notis: q̄ singulariter solus quē mūdus nō
cognouit. Scriptura eñ dicit/acsi filius hic
Psal.87 christus clamaret ad patrem. Longe fecisti no-
tos meos a me. Et ibidē: Elongasti a me ami-
cū et proximū: et notos meos a miseria. Excipite
formā consistētie miriformē: et ad p̄rogatā imita
tionis et dilectiōis imaginē reformamini. Nec
pudeat si ad iudiciū trahiī homo: cū tractus sit
a quo est cōditus homo. Nec in alio moueatur/
si cū culpa vel absq̄ hō sistiī ante hominē: cū
christus absq̄ crimine ante presidē steterit pec
catorē. Intēdite libētes et audire christū regnū
mūdi ꝑ oia denegantē. In quo mētibus homi-
nis interlucet/quales appetat sectatores.

Pilatus his auditis adiecit: Ergo Joh.18
rex es tu. Christus respondit: Tu di-
cis: quia rex sum ego. Syllogizauit pila-
tus ex verbis altissimis saluatoris: et christū re-
gē esse admirando aut affirmādo seu interrogā
do cōclusit. Que verba quoquo mō ꝓferantur
sententiam simplā sonāt: nec credamus pilatum
verba paruipendisse iesu regnū: sed non de hoc
mūdo se habere dicentis/imo magnipendit et
admiratus est. Et velut numē audiuit hoc ver-
bū: quod claret ex sequentibus: cū statum christū
voluerit tradere libertati. Christus aūt confir-
mauit pilati dictū/q̄ cōcluserant: ergo rex es tu.
Magis aūt cōfirmauit et suū: q̄ dixerat de hoc
mūdo nō esse regnū suū. Propterea dixit: Tu
dicis: q̄ rex sum ego. Uigilanti studio per quia
nō ꝑ q̄ scriptū est dictū christi: cum replicat ad
pilatum: Tu dicis: quia rex sum ego. Tu dicis/
aut admirans aut credēs: quia rex sum ego: etiā
si subinterroges: quia rex sum ego. Et ego in
hoc natus sum et ad hoc veni in mū-
dum: vt testimoniū perhibeā verita-
ti. Ut interrogationis et responsionis ordo te
xatur: ꝓut versa vice iter pilatum et christū agā
tur: ꝑ quandam nō scriptam aut tacitā interro-
gationem Pilati/litera est supplenda: vt hoc
quod christus adiecit: scz ego in hoc natꝯ sum/
debita serie coapteī. Audiens nempe pilatus q̄
christus se regē sermone intrepido asserebat: et
q̄ regnū suū de hoc mūdo nō erat: tacite in ani
mo aut verbis exquisiuit a christo. Si regnū tu-
um nō est de hoc mūdo/cur in hunc mundū ve
nisti? cur in hanc miseriaz delapsus es? cur hāc
calamitatē incurrere voluisti: vt ab huius mun
di principibus tam turpiter tractareris: vt pati
aris etiā obices falsitatis. Idolatra erat pilatꝯ
et forte ipsum credidit quandā celicolā creaturā
aut vnū de numero deoꝝ effigiatū in hole: sicut
ipse romanoꝝ errore delusus/deos colendo cre-
debat. Aut quendā insignē virū ex antiquis in-
ter numina raptū: ꝓut romulū credidit hactenꝯ
populus romanoꝝ: nūc hō nescio qua de causa
in istis inferioribꝯ deuolutū. Hesitabat in hoc
isto pilatus: et quare in hūc mūdū venerat exige
bat: admirans si numē a se creditū erat/cur i hu
mana effigie apparebat. Si hō sublatus ad su-
peros/cur ad ima regressus. Si potens/cur se li
gari aut capi ꝑmiserat. Si sapiens/cur hāc ca-
lamitatē sibi futuram nō ante p̄uiderat. Si rex/
cur mūdo ineptꝯ apparebat. Si nullꝯ virtutis/
cur tātū p̄sumpserat. Si hō ceteris similis/vn-
de in alio mūdo regnū habebat. Si deꝯ summꝯ
aut vnꝯ de dijs/cur aut quō verus hō factꝯ erat.
Si separata substātia/cur vnionē cum carne su
sceperat. Si ex spiritibꝯ supioribꝯ aut terralibꝯ
cur a supioribꝯ emissus. Si ab inferioribꝯ/ cur
ab eis secerni ꝑmissus. Erat eñ oīm q̄dā indo-
cta cognitio apud vrbē romā/q̄ pilatꝯ exierat: et
deꝯ sūmꝯ et dij et substātie lucide atq̄ tercles cre-
debanī/dogmaq̄ dabaī. Pilatꝯ etiā gentilium

falsitate deceptꝰ/magnoꝝ credulitate ferebať in
christũ: ꝙ dicere cogebať: Si nõ est de mũdo re-
gnũ tuũ/neqꝫ tu esse cõuinceris. Cur igiť te in
hoc opprobriũ induxisti? cur es in mũdo? ꝗd er-
go facis in mũdo? Cui christus tacite aut ex-
presse hesitationi e regione respondet / dicens:
**Ego in hoc natus sum et ad hoc veni
in mundũ/vt testimoniũ ꝑhibeã veri
tati. Qis qui est ex veritate/audit vo-
cẽ meã.** Videť christꝰ pilati ꝗstioni aut hesita
tiõi tacite vel expsse dedisse responsum: ꝛ causã
sui assignasse aduẽtus/cũ dicit: Ego in hoc na-
tus sum. Ad hoc christus ꝙuis nõ satus/natus
fuerat tpaliter carne suscepta: ꝛ in mundũ vene
rat: vt testimoniũ redderet veritati. Sꝫ quo te-
stimonio ẽ digna veritas/cũ ipsa oĩ rei entitatẽ
habẽti testimoniũ ferat? Nã oĩs res existẽs sola
veritate cõsistit: ꝛ ab ipsa esse suscepit. Quod te-
stimoniũ dabiť v̄itati/cũ ipsa reddat etiã testi-
moniũ falsitati? Nã aliter ꝙ ꝑ veritatis testimo
niũ falsitas nõ cognosciť. Quod testimonium
accipiet veritas: ꝗ seipsa ꝯsistit: ꝗ nemini cedit:
ꝗ oppmi nequit: ꝗ ꝑ aduersa clarescit? Quod te-
stimoniũ dabiť veritati: ꝗ ipa deo viuenti testi-
moniũ reddidit? Et si dici posset deũ deficere/
ipsa nõ deficit. Testificať ipsa de deo: qꝛ eternꝰ
est: ꝗ si deficeret/etiã ipsa testificaretur /veꝝ esse
nõ esse quod deficit. Testificať ipa de priuatiõe
reꝝ: qꝛ veꝝ est nõ esse quod esse nõ omnino susce
pit. Et si aliqua entia defecerũt/aut quomodoli
bet cõmutata feruntꝰ: veritas testimoniũ perhi-
bet/veꝝ esse nõ esse quod deficit: ꝛ aliter ꝙ fue-
rit esse quod cõmutationẽ accepit. Ipsa omĩbꝰ
inuisibilibus ꝛ visibilibꝰ testimoniũ donat: en-
tibus ꝛ nõ entibus/bonis ꝛ malis/beatis ꝛ mi-
seris/ꝑmanentibꝰ ꝛ deficiẽtibꝰ/ꝑmutatis ꝛ imꝑ
mutatis suo testimonio subuenit. Adiuuabiť er
go paruis luminibꝰ clarissimũ lumẽ solis? An ve
ritas aliã veritatẽ suo testimonio fulciet? Est ve
Jo.14. ritas christus: ipso dicente: Ego sum via/v̄itas
ꝛ vita. Que igiť veritas est/cui christus veritas
testimoniũ dabat? Totus mũdus testificať veri
tati: clamant oĩa veritatẽ: boni ꝛ mali diligunt
veritatẽ. Cũ se reꝝ ostendit ꝓprietas/reddit te-
stimoniũ veritati. Magis v̄o ipsa oĩbus testi-
moniũ prestat. An christus qꝛ vt hõ natus/ꝛ in
mũdo corporeo sensu cũ hominibꝰ cõuersatꝰ/
Jo.8. incõprehẽsibili deo testimoniũ dabit? An qꝛ nõ
multo ante ꝓdixerat iudeis: Si mãseritis in ser
mone meo/vere discipuli mei eritis: ꝛ cognosce
tis veritatẽ: ꝛ veritas liberabit vos: ipsi veritati
liberatrici testimoniũ ꝑhibuerat/aut daturꝰ ad
venerat? Sed ne legentiũ aĩos suspendamus:
eo sensu ꝛ modo loquẽdi sciamus hoc dictũ/si-
Jo.7 cut ante ꝓdixerat: Mundus me odit: qꝛ ego te-
stimoniũ ꝑhibeo de illo: qm̃ opa eius mala sũt.
Nã nõ expediebať christũ dare testimoniũ ve-
ritati ꝙ esset aut bona esset: sed cõtra illos testi-
moniũ ferre/ꝗ ab illa velut inscij aut velut con
scij aberrabãt. Quia cõfusio falsitatis/veritatis
est testimoniũ. Et falsarios quoquo mõ puince
re/nosciť dare testimoniũ v̄itati. Nẽpe oĩpotẽs
deꝰ ad vsum mundũ creauerat: inuisibilia v̄o cre
auerat ad amorẽ. Hõ aũt in seipõ peruersus in
amorẽ ꝯuertit ꝛ vsum: vt ita fatear/vtenda dili-
geret/ꝛ diligẽdis vtereť: ꝯtra quod apľs ad co-
rinthios loquiť: Nõ ꝯtẽplantibꝰ ꝗ videnť/sed ꝗ 2.Co.4.
nõ videnť. Que eñ videnť/tpalia sunt: ꝗ aũt nõ
videnť/eterna sunt. Falsitas eñ est reꝝ cõmutã
re naturã: ꝛ edicta ꝯuersare maioꝝ. Huic falsitã
ti christus vita ꝛ moribꝰ ꝛ doctrina se obicez fa-
ciebat: ne amor ꝛ vsus se ad inuicẽ ꝑmutarẽt: vt
vsus iustus esset in sensibilibꝰ rebꝰ: ꝛ amor ad in
uisibilia firmareť. Jã fere totus errauerat po-
pulus iudeoꝝ: nec christũ intelligebãt in eoꝝ le
ge ꝓmissum. Christus ad hoc natus erat: vt in-
clusa v̄itas sui aduẽtus in mũdũ veniẽdo clare-
sceret: ꝛ si trãsirẽt ad ipm/velamẽ auferreť a cor
dibꝰ iudeoꝝ. Quod ꝛ factũ est in his ꝗ transie-
runt. Populi gentiũ in idoloꝝ cultura menta-
libus oculis cecabanť. Sed christus ad hoc na
tus est/vt in eius virtute idola ꝛ tẽpla cõstructa
corruerẽt: ꝛ vnius dei nota fieret veritas/quam
idolatrie falsitas improbabat. Et despiciendo
dãnauit/ꝗ mundus amabat: patiendo approba
uit/ꝗ mundus horrebat: ꝛ illã veritatẽ docuit ꝑ
quã ascendereť in celũ/ꝛ ad beatitudinẽ ꝑueni-
reť: quã hoĩes ab ipsã deuiando inqrunt. Oẽs
ꝓpe modũ diligunt beatã vitã: sed ab illa fugiẽ
tes querunt eã: qꝛ veritatẽ ignorant aut cõtem-
nũt/ꝗ in oblique dirigit ꝛ nouit eã. Nec hoc te-
stimoniũ ad illã veritatẽ referť/ꝗ sunt oĩa ꝗ sũt
ꝛ cõsistũt: sed ad illã veritatẽ qua vita ꝑagenda
deduciť: vt ad eternã beatã nobisqꝫ promissam
post istã veniať. Huic christus testimoniũ ꝑhi-
buit in seipsa/vita ꝛ moribꝰ illã seruãs ꝛ docens
verbo in montibꝰ/in campestribꝰ/in synagogis
ꝛ domibꝰ ꝛ tẽplo: eidẽ testificãs in miraculis et
ꝓdigijs multis: in passionibꝰ ꝛ morte/ sepultu-
ra ꝛ resurrectiõe/ascensiõe almifica ꝛ in missiõe
paracleti. Et subsecuta christi mẽbra in orbe ter
raꝝ testificata sunt vbiqꝫ ꝑ passiões ꝛ sanguinez
ꝛ mortẽ: in coruscationibꝰ miraculoꝝ: in euersi
one tẽploꝝ/ꝗ idolis fuerãt dedicata: in destru-
ctione statuaꝝ/in ꝗbus demones introgressi de
cipiebãt illos ꝗ idolis ĩmolabãt: atqꝫ cõfidebãt
in eis ꝙ res humane ipsoꝝ ꝓuidentijs ageren
tur. Nec hãc quã acceperãt veritatẽ cui ꝑ omĩa
testimoniũ dabant/deserebant tyrannoꝝ terro-
re: nec acerbitate penarum a testificando cessa-
bãt. Unde a dei filio descensum est? In quo v̄e-
tum est/vbi peregrinatum est/ quid actum est?
Ante quos examinatum est/ vt christus redde-
ret testimoniũ veritati? Inspicite o mortales
incarnati verbi palefactam historiã: gesta eius
ꝛ dicta eius ad alios/alioꝝ ad eũ: vt intimo mẽ-
tis intuitu noueritis qualiter per christum testi
moniũ ꝛ quali sit redditũ veritati: amatores cu
ius ad se pertinere omnino cõtestans/ dicens:
**Et omnis qui ẽ ex veritate/audit vo-
cem meam.** Durum aut dubium est verbum
nisi expositionibus digeratur/cũ dicit: Et oĩnis

qui ē ex veritate/audit vocē meā. Nā omne quod est inquantū ē/a veritate habet vt sit: siue sensibile siue insensibile/siue visibile aut inuisibile/siue rationale aut irrationale illud sit. Et si ad homines dūtaxat verba restringimus: omnis hō ex veritate ē quod ē: nec omnis christi vocē obediendo audit. Nam audire christū/ audientium obedientiā sonat τ fidē credentiū. Sed alius ē quo prior sententia claret. Dixerat primo se phibere testimoniū veritati: dicit τ postea: Et oīs qui ē ex veritate/audit vocē meā. Perhibebat ipse testimoniū veritati: videlicet illi que agendam vitam ad beatā cōquirendā informat: τ de seipso qui veritas erat: ex qua veritate qui ē ex fide/q ē ex amore cōmotus nouerit in moribꝰ natus: Ex qua q cognitor factus ē deceptionis inclusē in apparentia mūdi/amaritudinis abscondite in dulcedine labentis vite/dulcedinis obuelate in amaritudinibus seculi: audit vocē meam id ē mihi credit/obedit τ sequit. Quam vocem? Qua scz aberrantē reuocat: qua penitētibꝰ parcit: qua iustis questoribus eterna regna promittit: qua vocat electos: qua damnat τ reprobos. Psal. 28 De qua per psalmistā dicit: Vox dñi sup aquas id ē sup cōuertendos. Nam aque multe/populi multi: quos christus vocat: ne mare damnationis excipiat. Et alio loco psalmista ad obedienPsal. 94 tiā huius vocis omnes inuitat/dicēs: Hodie si vocē eius audieritis/nolite obdurare corda vestra. Hodie tēpus ē mūdi a tēpore christi vsqꝫ ad finē seculi. Vox eius semp clamat: silet nūqꝫ. Vox christi euangeliū eius ē/ nunqꝫ a clamore quiescens: quod diuersis tonis atqꝫ instrumētis ad rectam vitā τ vitam eternā omnes inuitat. Et regnū eius ē sup suscipientes euangelium eius. In quo verbo de regno eius pilato clarum dedit responsum: quod pilatꝰ huiuscemodi locutionis ignarus/penitus in animo nō aduertit. Nā vere regnū christi nō ē de hoc mūdo: sed sup suscipiētes τ audiētes euāgeliū eius: quod homines per crucis mysteriū τ agendā vitā sub directione celestium virtutū auellit a mūdo: vt finita mortali vita inserat summo celo. Non displicuit pilato veritatis verbū: quod τ improbꝰ amat. Hoc enim habet veritas dignitatis inter ceteras virtutes precipuū: vt eam suus emulus diligat/atqꝫ laudibus efferat. Omnis quippe q male agit/amicus ē veritati. Et si fallere vult/nō falli mauult. Et iniquus dñs veritatem in seruo requirit. Fallax homo filiū/vxorē/familiam vniuersam querit habere veracē. Clamat cūta expssis τ tacitis vocibus veritatē: quā pilatus altipendit in altitudine cordis sui: τ ad ipsam amore cōuersus illectusqꝫ dulcedine vocis eius quid ipsa sit christum interrogat/dicens:
Joā. 18 Quid est veritas? Neqꝫ vnqꝫ pilatus talem audierat oratorē aut dissertorē omniū dicendo rium. Et forte per modicū tangebatur cor eius a liberata probatione verborum eius: quo circa interrogat: quid ē veritas? Cuius dissertionē audisset ab eo qui coram eo velut homo reus in iudicio constitutus astabat: forsitan eum superna claritas infulsisset: fortequ rebellasset tyberio cesari per vniuersum orbē diuine regenti: cū si credidisset/liberasset omnino dominū christū: descendisset qꝫ de sede/factꝰ de iudice iudicatꝰ: de preside reus/de superstante christū imitator christi/de dño seruus/de tyranno collega: τ pro cuius animo τ corpore christi pedes fuisset amplexus. Non ipsum vinculatū misisset herodi: nō affecisset verberibꝰ: nō adiudicasset fieri petitionem improbā iudeoꝝ: nō dictasset iniustā: tā feuā in christo mortis sententiā suspendisset iudicari potius simili sentētia elegisset/qꝫ iudicare dñm christū. Sed qbus occultis demeritis aut manifestis/nobis tamē ignotis: aut qua dei puidentia nō meruerit de veritate certū a christo expectare respōsum: quodammodo ignoramus: Quus ex gestis aut pie psumptis subortas causas merito ppendamus. Nam dum pilatus christū ante se stantē interrogatōibus ventilasset extra pretoriū pilati improbiter astans populꝰ iudeoꝝ/pilatū clamosis vocibus incitabat: maxime pontifices sacerdotū/ sacerdotes/ scribe/ pharisei cū senioribus populi: qui suspectū pilati τ christi colloquiū autumabant: ne christus pilatum deciperet sagacitate verboꝝ: ne confusionem a christo iudeo/pateretur homo gentilis velut idoctus peritia mosaice legis: sicut ipsi iudei pilato astutiores in lege/cōfusionē a christo disputando sunt perpessi. Ad pilati autē animū liberandi via subito pcurrit: τ velut nutabundus in animo/iam mente suspensus/ad dilationē ipatiens/nō expectato respōso egredit ad iudeos: nō odio veritatis quam scire querebat aufugiens: sed meditatus cōpendiū: vt absolueretur inocens iniuste sibi traditus iudicandus. Unde sequit: Et cum dixisset: scz interrogando: quid est veritas: iterum exiuit ad iudeos. Nam ideo iteꝝ euangelista cōtexit: qꝛ paulo ante in pma dilatōe christi exierat: attorquēs quā christo vellent obijcere impositurā. Nūc iteꝝ egredit/asserēs se nullā in eo inuenisse iudicatiōis causaꝫ. Et ait ad pricipes sacerdotū et turbas: Ego nullā causam inuenio in hoc homine. Alloquitur pilatus adhuc sane mētis existēs/principes sacerdotū τ turbas: vt oēs liberatōi christi psentiāt: qui traditiōi eius pariter cōsenserūt. Publice pilatus christū excusat: quē publice iudeorū synagoga pdēnat. Quā signāter pilatꝰ ptra iudeos p christo testat/dicēs: Ego nullā causam inuenio in hoc hoīe. Ego q gentilis sum natiōe lugdunensis/ciuisqꝫ romanus: non inuenio causam pene vel mortis istius quē meas tradidistis in manus. Si ego nō inuenio: vos q iudei/vos q cōpatriote/quid inuenistis? Ego iudex sum: vos criminatores atqꝫ accusatores estis. Non ad accusatorē/sed ad iudicem spectat examinare causas reoꝝ. Non ē qui christi causaꝫ extenuet: est qui oīno intendat: nō tamē vnus/sed tota vniuersitas pontificū τ sacerdotū/scribaꝝ

ꝛ seniorꝝ/nobiliū ꝛ gregariorꝝ/ omniūq; turbarū hierosolymis habitantiū/vnū corpus falsi accusatoris effecit. Iura nulla ꝯcedūt etiā ꝑsonā testis assumere delatorē. Quid in isto inueneritis refectaꝭ in vobis: ego aūt nullā in eo causaȝ quare plectaꝭ inuenio. Nec credendū est delatori/q ad obiectū crimē ꝓbando defecit: neq; firmidum/si ad causam ꝓbandam se porrexit in testē. Secūdū legē Moysi testis pmū lapidē debebat mittere in plectēdum vere vel false conuictum: sm quā nec iudei ꝑualebant in christū. Sed iudicandus erat christus legibus romanorꝝ: que nunq̄ decreuerūt aūt ꝑmiserūt delatorē ex eadem causa posse transire in testē. Proinde Pilatus tuetur causam constituti rei: quam ꝓ innocētia magnam/ꝓ iniq̄tate nullam esse cognouit dicens: Ego nullam causam inuenio in hoc homīe: qua in ꝑsona seu alia realitate ledatur. Nō inquirebat pilatus in christo causam bonitatis/sed iniquitatis. Primam non inuenisset: quia prius infinita: secūdam nō inueniet: quia penitus nulla. Magnum testimoniū ad memoriam posterorꝝ: q̄ homo gētilis/tutor reipublice/ꝓcurator iudee/legatus cesaris totiusq; senatus/cultor idolorꝝ/ignarus diuine legis/nihil in ꝓphetis aut ꝓphetijs agnoscēs: ꝛ dat christo testimonium/q̄ in eo nullam inuenit criminis notam/ nullāq; ꝯdemnationis causam. Et bene dicit/in hoc homīe: vt singularitate loquendi ab oībus discernaꝭ/in quo nulla iniquitatis aut pene irrogāde causa: quia ipse solus inter homīes q peccare nō potuit. Ad ꝯfusionem hominū inflectitur superborꝝ/etiam aliqua sanctitate pollētiū q̄ christus sub examīe idolatre gētilisq; iudicis trāsigere voluerit vitam suam. In huius humilitatis ꝓfundum nōdum descendit quicūq; sibi aliquid esse videꝭ/aut qui seipsum in agēda direxit: iudicem suorꝝ actuum alium non inquirens aut ꝑcauēs inspectorem: nō ꝓ vitanda laude/sed ꝓ examinatione cauenda. Qui detineꝭ a gloria ꝓprie complacētie: deuitauit tam malorꝝ q̄ bonorꝝ subire iudicium. Sed in christo nulla inuēta est causa iniquitatis: quia esse non potuit: nec vlla christi volūtas potuit ad malū aliquod inuisibile īclinari: aut ad aliquod quod fiereꝭ ꝑ corporis instrumēta/in quod male volūtatis imperio traherētur ꝛ membra: in quibus omnis erat ad rationem perfecta obediētia ꝛ rebellio nulla. Et nihilominus examinatus/interrogatus est: innocēs ꝓnūciatus est. Sed vbi alicuius ex inuidia ꝛ odio est facta delatio/quem vere culpa nulla ꝯtaminat: cum defecisset ad clamores: ꝛ ad ꝯdēda de nouo mēdacia se ꝯuerūt delatores. Vn̄ sequiꝭ. At illi magis inualescebant dicentes: Commouit vniuersum populum: docens per vniuersam iudeam incipiens a galilea vsq; huc. Synagoga iudeorꝝ mēte cōfusa/voces emittebat gregatim cōtra christū alte ꝯfusas: nō tamē q̄n in eius aduersus eū alia delatio resonaret. Verū quippe dicebāt/sed sub intētiōe fallēdi: bonū subinferebāt/sȝ volūtate nocēdi: ꝛ quod erat fas/vertebāt in nefas. Quod erat mire virtutis/ꝓ damnāda iniq̄tate coram iudice inferebāt: asserētes q commouit populū. Cōmouit sane populū in mēte ꝓpter altitudinē verbi sui/ac ꝑ doctrinā mellifluam/quam etiam opibus validabat. Cōmouit populū in virtute miraculorꝝ atq; signorꝝ: quibus similia nec talia nullus hominū fecerat ante eū. Cōmouit animos hominū ad spem superne vite: iniiciās viam nouam: atq; noua compendia exordiēs ascendendi. Cōmouit ad imitationem que obliquari nescit. Cōmouit ad vite nouitatē. Vere cōmouit hominū mētes: cū illas in tantali admiratione suspēdit: ꝛ animauit q̄plurimos etiā corpe ad seq̄lā. Cōmouit hoīes q omnium motor est. Cōmouit non potentia sua/cui resisti nō pōt: sȝ in similitudine hominum factus mira suasione: cui stante in hoīe arbitrio libero vnusquisq; pōt boni ꝛ doli capax/assentire vel dissentire. Nō eīn in cōmotione populi ad optima q̄q; virtutis violētia/sed suadibilitate vsus est. Nō deus cōmouit exire filios israel de egypto vi coactiua: sed ꝓmissione melioris/cū euasione peioris. Nō q capacibus ratiōe instet bona: sȝ q ma la irrogat/ꝑ violentiā satagit. Cōmouit igiꝭ populū nō verberibus/sed verbis: nō cedibus/sed sermōibus veris. Postea sequiꝭ: Docēs ꝑ vniuersam iudeā. Ecce actus iustus ꝛ sanctus ꝛ irreꝑhēsibilis gestus/docere nescientē: docere vtiliꝭ sedulum auditorē virtus est docere: quā ipsi vertebant in crimē. Cōmouit ꝛ docuit. Cōmouit populum: nō ad seditionem/sed ad hominum morum ipsorꝝ imꝑturbabilem pacem. Docuit: nō errorē/sed infallibilem veritateȝ. Et hec omnia irretūsa prauitas iudeorꝝ vertit in amaritudinē sceleris: ꝛ contra christum in delatione falsa ꝓducit. Sed ista delatio testimonium est laboris: quē christus ꝓ iudeis sustinuit/pedester incedens: ore non tacēs: cum docuit ꝑ vniuersaȝ iudeam: incipiens a galilea vsq; hierusalem. Cepit a galilea vsq; hierusalem. Ascendēdo docet: nam doctrina christi facit homineȝ in superna conscēdere. Cepit a galilea velut a minꝰ doctis hominibus: vt pedetētim ꝑueniret ad doctos hierosolymis constitutos. Non autē cepit a hierusalem: ne videretur illorꝝ sacerdotum ꝛ scribaruȝ fauore alijs ꝑdicare. Neq; doctrina christi tradēda erat fauore/aut astutia mūdanorū: sed etiam his aduersantibus erat populo ꝓmulganda: vt magis eorꝝ aduersitate atq; impugnatione/q̄ eorꝝ ꝓpiciatione claresceret. Nihil porro in humanis q̄rebat habere ꝑsidij. Cepit a galilea ꝑueniēs hierusalē. Vna rota interpretaꝭ: altera pax. In rota rotaꝭ existens: ꝛ ꝓcul pelliꝭ quies rota rotāte. Nec capiꝭ corporis requies seu imꝑturbabilis somnus: si existiꝭ in quouersuȝ rota voluta. Sȝ mūdus est rota volubilis: in quo velut in rota violenter intorta/nō designatur ex oculo punctus: nec in parte aliqua intuentis defigitur visus: nec quies abducitur a dilectoribus eius. Hierusalem pax est: que terrenā insi-

Margin, left column: Luce.23

Margin, right column: Luce.23

sinat ⁊ sugnā. Proinde christi doctrina cepit in
galilea ⁊ puenit in hierusalez: vt sciamus absq
dubio christi doctrinā temporaliter latā rēdere in
eterna: enūciatā in mūdo ascēdere in superna p
mulgatā: ⁊ nō retēta volubilitate ad incōmuta-
bile bonū pducere imitātes. Q̄ alte loq̄bant
iudei/eorū tn̄ q̄ dicebant ignari: ⁊ sup omniū bo-
norū retributiōne dignissima: vt velut seditiones
populi punirent/iudicem inflectere nitebantur.
Quid in homine isto ex his verbis calumniami
ni o iudei: si vobis ratio aliqua dominat: si non
a vobis omnis recessit hūanitas/edicite. Que-
ritis ne solum subuertere christum: ⁊ approba-
re docendi opus/similiter ⁊ doctrinam. An niti-
mini damnare tantūmodo opus docendi/cum
pseruatione christi atq doctrine. An quomodo-
libet molimini christuz punitione damnare. Si
christum queritis mortis damnatione pscribi:
saluate aut efferte laudibus opus virtutis. Naz
docēre seu docuisse opus est iusticie. Meditatio
est mentis/labor est corpis. Et saltem docendo
sex vocis instrumenta laborant. Huiuscemodi
labor pmium sit: sed calumniam non meret. Si
vero impingitis in doctrinam: vnde nostis ma
lam. Nonne paulo ante in nocturnis tenebris:
quis facibus ⁊ laternis pmodicum pellerentur:
vester animus de hominis huius doctrina in-
terrogādo defecit: cū ipsuz audiuisset fore publi
cam/non puatam: palam/non occulte platā. Si
audiuistis/q̄d calumnie imponitis. Si non au-
diuistis: cur contra ipsam velut nescij ad iudiciū
cōuenitis. Si docendi opus est iustum/⁊ doctri
na veritatibus fulget: q̄d voces vestre tumultu-
ant contra christum. Nōne voces vestre aduer
sus vos sunt catapulte/ꝯfodientes corda pari-
ter ⁊ verba: qm̄ christus docendo celestia labo-
rauit in vobis. Nonne intelligitis q vestrum cō
mentū quod aduersus christum pfertis/contra
vos in vero iudicio retorquet. O q̄ ab interno ⁊
eterno bono deficiūt/q̄ cōmutant in mendaciū
veritatē: ⁊ bñficium in maleficiū trāsferre ppria
puersitate conant. Et in hoc iudei inualescere di
cebant eructione mala ⁊ conatu mortifero: vt
christū in iudicio suparent. Et inualescebāt p-
amplius sup pilati vocē: q̄ christi corā iudeis in
nocentiam allegabat: vt vox vnius tumultuan-
tis populi supata clamoribus atq mota succū-
beret: nec pateret innocentie locus/quo liberta-
tem reportans a iudicio egrederet. Sz pilatus
audita noua obiectione criminis/⁊ galileaz suis
auribus insonuisse: pcunctat si galileus erat ie-
sus suis tribunalibus constitutus. Et rei verita-
te compta/conabat illum a suo iudicio fieri alie-
nuz: ⁊ ad aliū iudicē tentauit illū inferre: p eo q
galilea suo dominio nō substabat. Quāuis fm
romanorū leges si capitur reus/ibi subeat penā
doloris vbi fuit patratio crimis: ⁊ sub illo mul-
tetur iudice/sub quo rempublicam conturbauit
aut quippiam dignum pena cōmisit. Sed Pi-
latus ad Herodem reuerentiam simulauit: vt a
iudicio christi manus suas seruaret inoxias: Et

herodē ppter nō positas causas/ab ipso discor
dē placaret in hoie galileo: quē sue psidētie rō-
ne sue tetrarchie subiacere censebat/sibi tradi-
dit iudicandū: ppterea euāgelista dicit: Et vt Lu.23
cognouit pilatus q sub herodis po
testate esset/remisit eū ad herodē: qui
et ipse hierosolymis erat illis dieb9.
Non erat christus sub ptāte cuiuspiā hois cō-
stitutus: nec in illo erant rōne originis siue mo-
ris/q̄bus deberet sub hominū potestate ꝯstrin-
gi: nisi put sua voluntate volebat ab hominum
ptāte arceri. Unde ergo ad iurisditionē hero-
dis christū ptinere pilat9 agnouit: nisi q2 igno-
rabat christū esse deū exceptuate natū. Et iudi-
cabat hominē purū ex patria galileū: ⁊ defere-
bat in homie tanto/imo deo vero/regi terreno
q̄uis esset altissime actionis ignar9. Nā omnis
vera reuerētia ⁊ amicitia pfecta in christo ⁊ pro
pter christū cōstituit ⁊ tenet. Et futurorū erat p-
sagiū: q terreni reges in cōcordiā venerant pro
pter christū. Sed q̄ passionis crudelitas: q̄ ima-
nitas criminantiū: q̄ inconsyderatio psidentiū:
q̄ huius non rei/sed tanq̄ rei constituti patiētia
q sic mittit ⁊ remittit: sic inter duos iudices vē
tilat: ⁊ inter presidē ⁊ regez eius causa discutit.
Non reluctat multa voluntarie patiens ab ini-
quo vel equo cōmitti: ⁊ firma veritas examinari
a plurib9 gaudet. Et nullū iudicē inocētia timet
⁊ irritito corpe sua libertate potit. Et corpis cō
pedes nō piudicāt vite immaculate. Christ9 re-
missus est ad herodē tanq̄ galileus reus ad do
minū galilee: vt ipse in eum decernat/ quod ve-
ra iusticia dictat. Et diuina prouidentia factuz
est/que illa q̄ vult loco ⁊ tēpore facit conuenire
in vnū: vt herodes illis diebus interesset hiero-
solymis ad complementū passionis christi: ad te
stimoniū vitatis: ad ꝯfusionē iudeorū: q etiā he
rodes nō inuenit quod puniret i christo. Quod
subsequēs scriptura declarat: Herodes aūt Lu.23
viso iesu gauisus est valde. Erat eniz
cupiens videre illū ex multo tpe: eo
q audiuisset multa de eo: et sperabat
aliquod signū videre ab eo fieri. In-
terrogabat aūt illū multis sermoni-
bus. At ipse nihil respondit. Uiso iesu
herodes exultat p gaudio. Merito enim cause
gaudium est videre: sed nec illo gaudio gestit/
quo dilectores ei9: sed gaudio curiositatis/quo
gaudēt q̄ ciuitatib9 delectant. Uerū de christo
gaudiū nūq̄ senserūt iniq̄: nisi abiecto quo ini-
q̄ erāt christifere vtuti. Oportet abscindi legi-
time gaudere volentē. Ut dormiēs ridet ⁊ gau-
det q̄ curiose letat. Desyderauerat nāq christū
videre rex herodes ex multo tpe ppt ea q̄ audie
rat: sperās signa ex illo videre magis q̄ rōnem
vitatis ⁊ virtutis agnoscere: nā vitas ⁊ rō pdi
gia ⁊ signa pcellūt. Signatū añ se habebat he-
rodes: ad quod multa signa i veteri testamento
fuerūt añ mōstrata: i quod si luce fidei aspexisset
vo gaudio fuisset oino pfusus: nec signū a chri
sto videre tētasset/ditatus signato ꝯtentus. Si-

gna nãq; aliud oculis/aliud mẽti nostre insinu-
ant. Sz quē signa ꝑsignauerũt/erat ante corpis
oculos: sz ipse mẽte nõ nouerat. Eclipsim patie-
bat interioris lucis. Ad signatũ nēpe oīa signa
referunt: quo intellecto frustra signa q̃runt. In
uanũ sunt vmbre cognita veritate. Nõ sunt ne-
cessaria vestigia q̃rentibus quēpiã: si vestigiãs
oculis impermisse tenet. Oia signa deficiũt si-
gnare iesum. Et ad maiorē nostri gratiã ipse se
nobis obtulit ꝑter signa: q̃uis eũ multa ꝑcesse-
rint. Et interrogabat Iesum herodes multis ser
monibus. Interrogant multi vt discant: q̃plu-
rimi interrogant vt explorēt. Interrogãt multi
quia scioli: vt ipsi sciti hant. Sz plerĩq; interro-
gando tentant. Quo aũt studio interrogatio fi-
at: responsum exigit. Et q̃ multis sermõibus ali
quē interrogãdo exagitat: nõ suscepit a pineua
r̃nsum: aut sapiēs vult multiplicit interrogãdo
videri: aut multipharie ꝯfundere mentē interro
gati ꝑtentat. Quod vero multis sermõibus chri
stum interrogat herodes: aut vnius rei respon-
sionem multis sermonibus interrogando q̃re-
bat: aut multis interrogationibus in ꝓlatis ser
monibus scire siue audire diuersa satagebat. Cu
ius curiositatē ⁊ mẽtis vanitatē saluator aduer-
tens: neq; signũ coram eo fecit: neq; ad sua inter
rogata respondit. Nõ eñ fastidiosis animis pã
denda sunt alta mysteria: neq; facienda sunt co-
ram sectantibus vanitatē. Neq; saluator vene-
rat ꝑ ostentationē facere/aut more ꝑstigiatoris
reserare diuina. Nam vere sapiēs nihil ꝑ impor-
tunitatē facit: neq; inutiliter agit ⁊ loquit: tēpus
obseruat ⁊ locum: ⁊ cui ⁊ a quo ⁊ quid ⁊ qua intē
tione aliq̃d facere vel dicere inq̃rat/ꝓmo ꝯsyde
rat: ne actio sua siue locutio emissa frustretur.
Quãto magis saluator omniũ christus: q̃ homi
num intentiones nouit ⁊ corda: ⁊ q̃tum vtilita-
tis potuerint inferre signa vel verba/semꝑ ante
cognouit. Presciebat eñ se inutiliter ab hero-
de inq̃ri: cui si respondisset ad votũ/nec ipm vē-
turũ ad viam veritatis ꝓuiderat: nec causam ꝓ-
rogande passionis signo facto aut emisso respõ
so volebat inferre: neq; coram gẽtilibus aliam
subnectere causam mortis: ꝓ eo q̃ ꝑ incantatio-
nē ⁊ magiam multa posse fieri gentiles omnino
credebãt: velut merito idolatrie in talibus a de-
monibus sepe delusi. Et sibi deputatũ fuisset ad
crimē/quod ꝑtãte diuisa fecisset. Et vbi innocēs
velut nocēs ⁊ criminibus seruiēs fuisset morte
damnatus. Magis aũt ad suam innocentiã cõ-
probandam/⁊ iudeoꝝ ꝯdemnandã ꝓteruiã excu
sat seua gẽtilitas/q̃ in christo nulla reperit iniq̃
tas. Sz christo coram herode tenente silẽtium/
inclamitat insatiabilis crudelitas iudeoꝝ. Vñ se
Luce.23 quit: Stabant autem principes sacer
dotum et scribe/constãter accusantes
eum. Patet q̃ a domo Pilati vsq; ad domũ
herodis ꝑncipes sacerdotũ ⁊ scribe christũ noc
di animo fuerũt ꝓsecuti: vt si elapsus aut emis-
sus erat de manu Pilati: ab herodis iudicio ter
giuersari nõ posset/absq; mortis suscepta sentē-
tia. Proinde ꝑncipes ⁊ scribe accusaturi aduchē
rant. Vñ stabãt ꝓcaci vultu/animo efferato/cõ
stanter accusantes eũ. Vtinam alio verbo vsus
euangelista foret: aut ille q̃ euangeliũ de greco
transtulit in latinũ: ⁊ dixisset ꝑtinaciter/nõ ꝯstã-
ter. Nã ꝯstãtia nomē est virtutis: ⁊ virtus q̃ non
cõpetit hoibus odiosis aut ad mala conãtibus:
ꝑtinacia vero ꝓpriũ est maloꝝ/q̃ nomē est vitij: ⁊
ipsa vitiũ donec malũ ꝑficiat/non q̃escit. Sz sta-
bant ꝯstanter: quia ꝯtrastabant ad christũ/q̃rē-
tes falsis criminationibus ab eoꝝ ꝯspectibus ꝑ
mortis sententiã abolere. Et accusabant eũ. Sz
formã delationũ hic euãgelista nõ replicat. Sz
illas credimus que fuerũt ante Pilatum: ⁊ tãto
plures atq; iniquiores annexas: q̃to eos ne He
rodes eum absolueret/amplior timor angebat.
Nam a pilato dimissus erat. Si eũ libere dimi-
sisset herodes: suffugerat a iudeis hierosolymis
esse tribunal/ante quod potuissent christum vl-
terius conuenire. Quãobrē exagitati a rabie oc
cidendi/manibus ꝓprijs interfecissent grandine
lapidum: aut velut appellãtes ab his iudicibus
morte plectendũ ⁊ compeditũ sub fida custodia
⁊ cum delatione causarum/romam destinassent
ad cesarem. Hec eñ erat iudeoꝝ damnata con-
stantia: vt christ9 morti ꝓtinus traderet: ⁊ velut
filij mortis/vitam non sinebant viuere super ter-
ram. Sz etiam coram herode delatio iniqua de
fecit: que ⁊ herodem ad sententiam ꝓferendã in-
flexit. Sed spreuit illum herodes cuz Luce.23
exercitu suo: non tamē ꝑmotus accusationi-
bus iudeoꝝ: sed quia signum non fecerat/neq; ꝓ
tulerat ad interrogata responsũ. Vilipēdit eñ
herodes: quia signum non viderat: neq; verbum
ab ore susceꝑat: quem estimauit fatuũ: aut mor-
tis terrore pauentem: seu hominem ꝓsumptuo-
sum in suis moribus atq; vita/q̃ nũc velut impe-
ritus defecisset in causa. Iure videbatur herodi
vilipendere huiuscemodi reũ/quem comꝑhen-
dere signo non poterat neq; verbo. Reputauit
eũ nullius esse virtutis: q̃ coram eo in signis de-
fecit ⁊ verbis. Sz ꝓfundũ ꝯtemplationis mēti-
bus hominum ꝑstat: q̃ diuina sapientia stulti-
ciam/⁊ potẽtia infirmitatē in terreno iudicio vo-
luit reputari: vt ipse christus fieret opprobrium
hominũ/abiectio populoꝝ/⁊ derisio regũ. Et Luce.23
illusit: indutũq; veste alba remisit ad
pilatum. Et facti sunt amici herodes
et pilatus in ipsa die. Nam antea ini-
mici erant ad inuicem. Illudit regia di-
gnitas christo regi: sz eo fit indigna hominũ di-
gnitas/quo superiori dignitati ꝑsumit illudere.
Et indignitas digna censet quo vilipēdit natu-
re ꝯsorte: q̃ q̃ opinione hominũ ⁊ successu rerũ
ꝑsistat inferior. Non est veroꝝ regũ illudere in
iudicio constituto: sz damnare conuictum reum
aut absoluere innocentem. Sz ad exaggeratio-
nē passionum christi ⁊ ꝯtumeliarũ etiã reges ter
re infatuati sunt. Hec siq̃dem illusio ꝑter christi
penam ꝑfagium est maloꝝ: q̃ reges terre/ꝑncipes-
q; populi/⁊ alta seculi sapiẽtes illuserit atq; il

īdūt sapīe christiane:necnō ⁊ stulticiā reputant
simplicitatē altissime fidei nostre. Et estimant ne
herodē q̃ voluntarie mūdo fieri vult abiectus:co
rona regum terre in claritatē corone abiecte ꝑ
christo vite/quā habet in etno deposito nēpe nō
nouit. In regē iniquū etiā assistētes sepe ꝯsenti
unt. Et q̃lis rex/talia ⁊ latera eius. Hinc ē ꝙ he
rodes christo illusit cū exercitu suo. Ad cumulū
opprobrioꝝ accedit/ꝙ cū herode illusit eius ex
ercitus. Et ad damnatā imitationē ascribitur/ꝙ
subditi regi ad molesta ꝯsentiūt. Illusus in ve
ste alba indutus remittit ad Pilatū. Alba q̇ppe
vestis insinuat innocentiā patiētis. Et adūbra
to mysterio fideles posteros ꝑ fidē ꝯnexos ⁊ chari
tate ꝯtextos:abluēdo in sanguine dñice passio
nis/⁊ agni īmaculati innocēter occisi. Quod Io
annes apostolus in sua reuelatiōe suscepit/cum
interrogationē fieri saluandoꝝ spū intueret. Et
Apocal. 7 rñdit vnus de senioribus dicēs mihi: Hi q̃ ami
cti sunt stolis albis/qui sunt ⁊ vnde venerūt? Et
dixit illi: Domīe tu scis. Et dixit mihi: Hi sunt
qui venerūt de tribulatione magna:⁊ lauerunt
stolas suas:⁊ dealbauerūt eas in sanguīe agni.
Nam omnis albefactio ⁊ candidatio saluando
rum facta est in sanguine agni immaculati. Sz
aliud typizauit in eo qui ad derisionem illam in
uenit. Albedo est color oculis minus aptus:⁊
alba vestis alios denegat adesse colores:⁊ diuer
sitate coloꝝ multicolor vestis efficitur/delectabi
liter ⁊ pulchre intuentium oculis se obiectans:q̃
in altiorē intellectum sublata/varietatez ꝑsignat
ipsa virtutum:qua ꝑ ornatam ecclesiam Dauid
Psal. 44. de eterno ⁊ eterne astitisse ꝓuidit/dicēs: Astitit
regina a dextris tuis in vestitu deaurato/circū
amicta varietate. Porro hic nō dicit/in alba ve
ste:sed in aurata/desuꝑ scilicet charitate cōtexta
⁊ virtutum varietate ꝑfecta. Nec semper credē
dum est albedinem in sacra scriptura in bonam
relabi partem. Nam cuz Paulus apostolus in
Act. 23 iuste percuti iuberet/sic dixisse refertur: Percu
tiat te deus/paries dealbate. Dealbatus pari
es est quem nulla figura ꝑornat varietate colo
rum:ad cuius aspectum amenitate trahant oculi
li contuētium. Proinde ꝓncipem illum dealba
tum parietem appellauit:quia contra legē iusse
rat illum cedi:quasi nō esset in eo virtus aliqua
seu cognitio legis vere depicta/neq̧ moꝝ varie
colorata figura. Quā ob vestē qualis erat/talis
designat herodes/eiusq̧ seq̄ces. Et virtutū vari
etate carētes/alba vestis illa figurat:a q̇bus chri
sto illudit ad ꝑiudiciū illudentiū. Magna illu
sio semꝑ noscit facta christo:cū eius virtutes hu
mano fastu respuunt:cū cōtēnunt ea q̄ docuit:⁊
que ꝑ nobis tanta dilectiōe sustinuit atq̧ fecit.
Remittit ad Pilatū velut ad iudicē ꝓprie regi
onis/in quā sibi volebat deferri iniquus Hero
des. Credebat sane Pilatus se seruare immunē
auferēdo sententiam suꝑ christū:in quo nullam
causam male actionis inuenerat. Et cōtristatus
est/cū sibi christū remissum ab herode cōspexit.
Sed nimirū animū legentiū pulsat:cū christus
tā viliter inter mūdi ꝓncipes agitat:⁊ velut sub
iugale animal aut mutuū vsuale mittit/remittit
⁊ examinat ⁊ accusat/⁊ nihil mali fecisse cōuin
cit:nemo tñ audaciam liberādi ꝓsumit:a delato
rib⁹ nō cessat:null⁹ ꝑ christo interpellatiōis assu
mit officium. Quod christus agitur inter ꝓsi
des atq̧ reges/nulla causa damnationis inuēta
innocētiā omnimodā arguit saluatoris:q̃ in po
sterū ad Tiberiū cesarē ꝑ apices ⁊ oretenus ē de
lata:vt etiaz ipse Tiberius romano senatui mo
neret christū inter deos esse colendū:necnō ⁊ ꝑ
fidiā arguit male sceptra tenentiū/q̄ se ad inuicē
ad agenda mala ꝯcordāt. Nec iudicari possunt
vera mūdi dominia/inter q̄ vexat innocētia:nec
libera sibi patet via/ꝑ quā possit euadere. Ad tui
tionem innocentū sunt ꝑmissa ⁊ inuēta iusta do
minia. Qualia igit sunt inter q̄ perit vita imma
culata? Caret veritate qui ledit:aut si pōt/non li
berat innocentē. Patit sane christus inter mū
di ꝓncipes penaliter:⁊ cuz opprobrijs manudu
cit. Et constans alta virtute/ad improbandum
obiecta non loquitur. Astat diuine ac humane
ad salutez omniū ꝑagendam expositus. Alterni
tra remissio facta de christo ꝓcedit ex ignoran
tia remittentiuz:quia neq̧ ipse a ꝓncipibus co
gnitus:⁊ mundus eum non cognouit/neq̧ ali
quid eoꝝ que sunt eius. Supra mundum ⁊ alti
tudinem ⁊ sapientiam mundi/fieri oportebat in
agnitionem eius intrare volentem. In ꝑplexita
te non exigua erant herodes ⁊ pilatus:quia ni
hil certū poterant diffinire de christo:vt nō cre
damus humane potētie datam scientiā diuino
rum:nisi ad obsequiū fidei/nō sciētie intellectus
scire christum querentiū captiuet. Et in deiecta
potentia ⁊ submissa prudentia tacēte lingua op
probrijs adiectis/altitudo christi ostenderit in
ter reges. Et eo altior sane sapientibus reputa
tus est:quo magis incognitus extitit/illa videli
cet cognitione qua fastus hūanus innitit: quia
solū cognitione fidei dum peregrinationē hanc
peragimus/inclarescit. Sz christi passio inter ge
sta mēte magis ꝙ calamo tractanda est. Et pati
entia eius ꝯtemplationibus tradēda est/nō lit
teralibus elemētis. Amicitia vero celebrata in
ter hominē regē ⁊ pilatum ꝑfidem ꝓpter chri
stum:futuros ꝙ plurimos reges ꝓostendebat cō
uenire debere in vnū. Nulla tamē amicitia est ve
ra:nisi cuius christus est causa. Non aūt refert
qm̄ mali ad inuicem amici facti sunt:qm̄ laudā
dus est christus/ob cuius causam penitus facti
sunt. Sed intellecta sensu sathanico sterilitatem
ꝓfert amicitiarū mūdi:ex q̇bus nullus verus est
fructus:inter quos interimitur/aut nō exoritur
virtus. Nam si Herodes atq̧ pilatus amicitia
vera colligati fuissent:tradidissent innocētiaz li
bertati:⁊ vnus alteri omnino fuisset ꝓsidio:ne
inter eoꝝ iustus collaberetur manus. Sz amici
tia que inter homines vertitur q̄ nec virtutibus
amicant/infrunita dilectio seu ꝯuentio est dicē
da. Que autem fieri mala desancit ⁊ facit/⁊ per
uersitas moꝝ ⁊ ꝯfusio equitatis. Disceptatione

potiꝰ opus esset inter eos q̄ amicabiliter ad ma-
la conuenirēt: q: si nō aliter/saltē esset minor nu̅e-
Luce.23 rus iniquoꝝ. Pilatus autem cōuocatis
principibus sacerdotū et magistrati-
bus et plebe/exiuit ad eos foras: et di-
xit eis: Obtulistis mihi hominē hūc
quasi auertentē populū. Ecce addu-
co eū foras corā vobis interrogans:
vt cognoscatis quia in eo nullā cau-
sam inuenio ex his in quibus eum ac
cusatis: sed neqꝫ herodes. Nā remisi
vos ad illū: et ecce nihil dignū morte
actū est ei. Emendatū ergo illū dimit-
tam. Nec ita inadnexe credēdus ē christus mis
sus a Pilato herodi: neqꝫ ab herode Pilato re
missus: qn aut ꝑ ꝓprios apices/aut ꝑ secretari-
os relatores alteruter delatoribꝰ vsus sit/huiꝰ ex
posita causa tanq̄ rei. Quāobrē herodes suspē
dit iudiciū: nec acqeuit accusationibus iudeoꝝ.
Nūc eadē reauditis verboꝝ baiulis/vl' herodis
apicibꝰ lectis: in nullo cūctatus/cōtionē omniū
pilatus aduocat iudeoꝝ: ⁊ ad eos foras egredit'.
Erat enī in ꝯclaui cū christo: qm̄ suā innocētiā
tuebat': ⁊ pie atqꝫ iuste ferebat' in ipsum. Foris
aūt iudei stabāt: q: legis interiora ⁊ secreta non
nouerāt: ⁊ extra positi erant a lumine veritatis/⁊
ab omni collustratione seu actione virtutis. Ad
quos pilatus foras egredit': nō velut adhuc eoꝝ
malis ascitus: sꝫ enūciās mala in q̄bus popu
lus ille a bonis stabat exclusus: ⁊ apte sub diuo
volebat eos reprimere q frustra loq̄bant' in chri-
stū/quē innocētē reppererat in cōclaui. Egredie
bat' pilatꝰ velut iudex ad iudeos foras: sꝫ igno-
rans in affirmationē christi snīe quā ante ꝓdixe
rat: qm̄ iudei q̄ vocati fuerāt/esseqꝫ debebāt filij
regni/eijcerent' foras/vt in exteriores tenebras
mitterent'. Qui egressꝰ sic pilatꝰ alloquit' maio
res ⁊ plebē: Obtulistis mihi hominem hūc q̄si
auertentē pplm. Quā solerter pilatꝰ verba libe
rationis eructuat: q̄ christū auertentē nō dicit/sꝫ
quasi. Nō enī pilatꝰ hāc terminationē verā cense
bat: q christus pplm a bono aliquo/aut a recti-
tudine auertisset. Proinde sic loquit' q̄si auertē-
tē/nō auertentē. Ecce adduco eū foras. Demon
stratiue loquit' pilatꝰ: ⁊ effectu ꝑfecit. Nā in hac
ꝯcertatiōe verboꝝ ꝓmꝰ christū in veste alba il-
lusum/ab herode remissum pilatꝰ iudeis ostēdit
christū corā ipsis interrogās/ad maiorē excusa
tionē criminis obiecti a iudeis ꝑfidis sup illū:
vt ipsi apte cognoscerēt q causā pene leuis aut
mortis in illo nō inuenerat/sup illis de quibus
erat porrecta delatio. Ad iudicē nō spectat sug-
gestione ptis: ꝑterq̄ in delatis ꝓbatione vera fir
matis/promulgare snīam sup reum. Quo sensu
Luce.23 suā assertionē firmabat pilatꝰ. Ego nō inue-
nio causā in hoc hoīe/in his in quibꝰ
eū accusatis. Ex alijs icognitis vl' nō factis
mihi eū iudicare nō licet: ⁊ ad validationē asser-
tiōis sue īducebat herodē/dicēs: sꝫ neqꝫ herodes.
Ex quo christi puritas ꝑampliꝰ elucebat. Quū
duo disertissimi ꝓncipes cāā mortis ī christo vl'
modice pene ꝑ cōmisso crimine/indagatiōe scꝫ
protinus inueniri nō poterant. Dicit enī se nul
lam inuenire causam: vt oīs nota criminis au
ferat'. Et nihil includit q̄ vniuersalē negationē
inducit. Nec ante hos principes suis falsis de-
lationibus potuerunt iuridica forma preualere
iudei: ꝓualuerunt aūt cū iudiciaria potestas iu-
ris figura relicta/ se flexit in partē. Sed cum pi
latus in sue assertionis roburatqꝫ firmamentū
assumit herodē/ad ostendendā innocentiā ie-
su: sic verba cōnectit: sed neqꝫ herodes: nā remi
sit illū ad nos: ⁊ ecce nihil dignū morte actū est
ei. Ut sic cōtexat' ordo verboꝝ: Ego coram vo-
bis interrogo/ne vobis suspitio surrepat: q alia
causa q̄ a iure cōmotus/ipm velim tradere liber
tati: nec vos imaginatio falsa deludat/q in con
claui secū pacto cōuenerim: vos in ꝓbatiōe de-
fecistis: iudicari ergo sine sua cōfessione nō pōt.
Proinde corā vobis interrogo/ si in quo deli-
quit. Nā adhuc in eo nō inuenio causam mor-
tis. Et ne vobis absonū videat' q causam dam-
nationis nō inuenio: ⁊ ne q: solꝰ exq̄sierim cau-
sam/credatis me forte deceptū/corruptū amore
vel ꝑcio/in inq̄rēdo expiētia debita tacuisse: re
misi ad herodē. Qui eū iuxta prudentiā regalē
examinans: q̄ rex est/altiori fungit' titulo/tetrar
cha est galilee. Galileus est hō iste: suoꝝ ad eū
magis q̄ ad me clarescit noticia subiectoꝝ. Hō
iste quē morti adiudicari deposcitis/ ampliꝰ in
galilea q̄ hierosolymis cōuersatus est: cuius fa
cta prius in herodis q̄ in meā debuere obueni-
re noticiā. Sed neqꝫ ipse in hoc hoīe in his in
q̄bus eū accusatis/causā dānationis inuenit:
cuiꝰ rei causa remisit illū ad nos: vt eum absol-
uam/in cuius iudicio a vobis primo traditꝰ est.
Ecce nihil dignū morte actū est illi. Demōstrati Lu.23.
ue loquit' pilatus/innocentiā christi aperiens: ⁊
q nihil dignū morte actū/scꝫ inuentū est in illo:
etiā ꝑ herodē/apud quē in hunc hominē male-
dicta clamoribus intulistis. Qui q̄uis illuserit
nō damnauit: neqꝫ dictauit in illo vlliꝰ pene sen
tentiā. Emendatū ergo illū dimittā. Hic verbis
suis incipit exorbitare pilatus: cum emēdare se
velle dixerit innocentē. Ad quē declamare per-
modicū satis libet. Si est innocens/ quomodo
emendabis? Si emendabis/quomodo innocē-
tē totiens proclamasti? Si emendabis innocen
tem/deuias a iusticia. Si innocentē artaueris/
a veritate protinus oberrasti: cum nullam ī eo
causam te inuenisse sepe ꝓdixeris. Spondebat
iudeis sane in hoc verbo pilatus: vt si eum ad
mortis sententiā non cōpescerēt: q eū argueret
verbis/increpationibꝰ reprimeret: verberibus
cederet: manciparet exilio: ꝓpulsaret eū de finī-
bus iudeorū. Sed nec excusaret' qn subiaceret
criminibꝰ: si pexigue vexasset innoxiū. Non enī
concedit vera iusticia/vt in omnibus innocens
etiam indulta morte pena modica torqueatur.
Nec a delicto imunis est iudex/penas maiores
submittens/si per oīa innocentē penis imitiori
bus torquet. Sed cū pilatꝰ tm̄ polliceret' emen

datū iesu/morte nō irrogata: exarserit velut ignis
Luce.23 iudeoꝝ synagoga maledica. Et tūc vniuersa tur-
ba mētepfusa ⁊ infrunita voce exclamauit: [Cru
cifige eū.] Hic pma synagoga ceca ⁊ omnis tur
ba hominū iudeoꝝ/christū petiuerant morte pu
niri p crucē. Ante hanc horrēdam ⁊ terram vo-
cē quis expeterēt christi mortē/non tamē genus
mortis edixerant. Nunc vero morituro genus
mortis inclamant: vt nec contēti penis/nisi tur-
pissimam moriēdi formam inducant. Tunc enī
crucifigi patibulis erat inhonestissimuꝫ genus
mortis. Quod ideo faciebāt/vt in christum cade
Deu.21 ret maledictio dei ⁊ legis mosaice. Maledictus
enī erat a deo in lege mosaica/oīs q pēdebat in
ligno. Que maledictio iniuste damnatum etiaꝫ
non tangebat tūc tēporis ſm iudiciū veritatis:
quis tangeret ſm cerimonias legis/q plurimas
immundicias inferebat: multo minus ⁊ christus
obfuscasset maledictiō ligni/carentē culpa sup-
plicij. Sꝫ in hac exclamatione maledicta turba
Luce.23 geminauit ⁊ vocē. Nam pontifices et mi-
Joh.19 nistri clamabant dicentes: Crucifige
crucifige eum. Dicit eis pilatus/ver-
bū quod ante pdixerat: Accipite eum vos
et crucifigite: ego non inuenio in eo
causam. Non liberat christum pilatus: sed in
manibus tradere nitit emulorū. Nec sic tradēdo
liber fuisset a crimine: sed cognitum innocentem
potuisset tradere libertati: quō fuisset minus ap
te culpabilis/si iudicandum reddidisset tradēti
bus: q si lege romana seu autoritate secunda iu-
deoꝝ suggestione/sup eum sentētiam tulisset de
morte. Non satis ē liberum fieri a crimine si nō
ledat: si non cum potest/innocētiam tueat. Su-
pra quippe pilatus dixerat in pma delatiōe seu
inceptione causarū: Accipite eū vos: ⁊ ſm legē
vestram iudicate eum. Nunc autē quoniam ge-
nus mortis insinuant: etiam de genere morien-
di remittit in eos: Accipite eum vos ⁊ crucifigi-
te. Atq; in deorum supbiam retundebat: q intā-
tum excesserat vt iudici ⁊ psidi dictarent contra
christum detestabilē modum pene. Factum est
in eis superbia suadente/contra consuetudinem
psidum atq; delatorum. Nam delatorum tm̄ est
veritate testium probare genus aut notam ob-
iecti criminis: psidum vero autoritate legis vel
ppria iuste asserere genus mortis: aut iuxta exi-
gētiam culpe inferre penam aliam debite vltio-
nis. Nec psidum est causam probare obiectam:
neq; delatorum vllius pene vel mortis sup reum
proferre sentētiam. Proinde forte pilatus chri
stum eque ironice retradebat. Tutius autē cre-
dimus Pilatum auferēdo sentētiam sup chri-
Joh.19 stum se velle seruare immunem. Quamobrem
dixit: Accipite eum vos ⁊ crucifigite: ego vero
non inuenio in eo causam: vt aperte dicere ve-
lit: Vos accipite ⁊ crucifigite: quoniam ego qui
non inuenio causam mortis/nec inuenio impo-
nende crucis. Porro iudeorum prauitas/nisi
christum eliminet non quiescens: imposturam
in puro tm̄ homine ab hominibus non feren-
dam/inferunt super christum dicentes: Nos Joh.19
habemus legem: et secundum legem
debet mori: quoniam filium dei se fe
cit. Nituntur iudei armati zelo furoris/zelum
legis inflectere super christū: vt ignominiosam
mortem incurrat: qui paulo ante cum Pilatus
dixisset eis: Accipite eum vos: ⁊ ſm legē vestram
iudicate: Responderant: Nobis non licet inter-
ficere quēq̄. Nunc excitati peramplius odio su-
per christum/Pilato dicūt: Nos legem habe-
hemus: ⁊ ſm legem debet mori. Ut sic responsio
ni Pilati obijciant: Si tu cum sis pses nobis a
romano imperio constitutus: non inuenis in eo
causam ſm romanas leges vnde moriatur: nos
legem habemus ſm quam maxima subest causa
vnde sit morte turpissima moriturus/qui filiuꝫ
dei se fecit. Si verba referantur ad intētionemꝫ
aut intentio retorqueatur in verba: mentiunt iu-
dei: ⁊ eorū eis mentitur iniquitas. Non enī chri-
stus filium dei se fecit ex tempore: qui ab eterno
non factus/sed genitus est ex patre: sed tm̄ ho-
minē autumabant deitatis vnione negata. Nec
christus aliquando vt homo se asseruit dei filiū:
sed quia homo ppter nos factus erat filius dei
nō in aliquo deitate mutata/sed in melius p no
bis humanitate assumpta. Cum ergo Pila- Joh.19.
tus audisset hunc sermonem: magis
timuit. Sermo supra sensum ⁊ intellectum hu
manum erat: siue veritate/siue mendacio fulci-
retur. Tremendus sermo erat ad timorem adij-
ciens auditores: q vnus homo se faceret aut es-
set filius dei. Aut etiam si recta fuisset pnuncia-
tio sermonis: q humanitateꝫ assumpsisset filius
dei. Sed nunq̄ iudei/nisi aliqui ipsorū p fideꝫ in-
gredi potuerūt mysteriuꝫ trinitatis: neq; pater-
nitatem aut filiationem eternam agnoscere: ne-
q; submittere altitudinem intellectus: vt deum
hominem factum/nisi oculo fidei aliquando vi
derent. Pilatus vero assolitus cultui deorū/in
deum verum ⁊ magnū vt omnes intendens/hor
rende pertimuit: cum dei filiatio intonuisset de
homine sup terrā: ⁊ magis de rei veritate igna-
rus iustiusq; de modo ptimuit/q si agnouisset p
fidem mysterij veritatem. Et forte puarie men-
te actus celicam virtutem de celo delapsaꝫ: vt ali-
quid in eo quod suū subterfugeret intellectū/su-
spicatus expauit. Et ingressus in pretori- Joh.19
um iterum dixit ad Jesum: Unde es
tu? Responsum aūt nō dedit ei. Pretoriū
ingrediebat/Pilatus velut diligens iudex cau-
sas reorum ordinario ⁊ quieto more pcunctans.
Et delatoribus minus credens/interrogabat
christum/qui sibi astabat vt reus dicens: Un-
de es tu? Judeorum sermone commotus/quia
se fecerat filium dei: sic christū interrogat: quo-
niam deus vel dij sunt de superis/non de ter-
ra. Et ipsi romanos deos tanquam supernas
virtutes colebant/ima et humana regentes.
Proinde querit vnde sit christus: Et forte tra-
diderat obliuioni: q christus interrogatus su-
pra responderat/q regnuꝫ suū non erat de hoc

mundo. Ex quo trahebat q etiã ipse de hoc mũdo non erat. Sed mirandũ q sm obiectionẽ factam christo eũ nõ interrogauit pilatus/ vt diceret si dei aut cu9 fili9 erat: sed generationẽ reflexit ad patriã vt quereret vnde esset. Quã patriã ante cognouerat: qr galileus erat. Quã boĩe eũ remiserat ad herodẽ: et terrã senserat p eo q superscripserat in titulo nazarenus. Consuetudo tamẽ laudabilis q mos iudicum est/ sepe atq diuersimode interrogare reũ: vt in claram obiecti criminis noticiã veniant. Necnõ aliter pilatus in causa fuisset exorsus: si christi originẽ pfecte nouisset. Arguebat tamẽ prudens in aio: et pclamatũ sermonẽ tacite reuoluebat. Quoniã dij de superis sunt/ nõ de terra. Proinde querebat vnde christus esset. Si referebat interrogatio ad materiã carnis: vt vnde caro eius esset more ceteroꝝ nascentiũ: non erat ex semine/ sed ex spũs sancti virtute. Quod trãscendebat hoim intellectus/ q posset esse caro cuiuspiã hois preterq ex traduce. Si ad subiectã anie materiã: nõ erat respõsio eis qui creatorẽ ex nihilo nunq credere potuerũt. Si ad originẽ/ patria et ciuitas note fere omĩbus erant. Nescio ad quid ista interrogatio referebat/ vnde es tu? quã iusta taciturnitas sequebat. An forte ad partes infimas et supnas intẽdebat interrogãdo pilat9: vt quereret si de infimis aut de supnis esset/ vt de altera partiũ daretur respõsio: addidisset ptinuo interrogando pilat9: Si de infimis aut de terra es/ cur dei filiũ diceris te fecisse? Si de supremis/ est ne verũ vt sis filius dei? Et cui9? summi Iouis siue saturni? atq similiũ deoꝝ quos colebat indocta et ceca supstitio romanoꝝ. Sed cũ sic tantũ interrogaret/ vnde es tu: iesus respõsum nõ dedit ei. Ac per hoc ideo nõ dedit responsum: quoniã q̃uis curiosa esset interrogatio/ altissima penitus erat: excedens proferentis mentẽ. Sed nec danda responsio ei qui supra intellectũ suũpsi9 interrogat. Nec humano more loquẽdi potuisset christ9 satisfecisse pilato: nisi primo mentem eius puertisset ad fidẽ: quã puersionẽ tumẽs humana potentia et romanoꝝ scientia imperita penit9 non merebat. Cassa quippe responsio dicit per quã nõ satisfit questioni siue querẽti. Stulta quodãmodo et impertinẽs erat interrogatio pilati: ad quã digna non erat responsio christi dei.

Prouer. 26. Scriptura eñ sctã dicit: Ne respondeas stulto sm stulticiã suã: ne sibi sapiẽs esse videat. Merito tacet christus: qr interrogauit et stult9. Nõ dat responsum iesus/ quod nõ intellexisset pilatus. Et tẽpus obseruat in suis morib9 cum tpalibus boib9 christus. Nã scriptura diuina dicit:

Eccle. 3 Tẽpus tacẽdi et tẽpus loquẽdi. Tunc pilat9 se contẽni a christo cõsyderans: humano fastu

Ioan. 19. altitonauit in verbis/ dicẽs: Tu mihi nõ loqueris? Nescis quia potestatẽ habeo dimittere te/ et potestatẽ habeo crucifigere te? Tu qui vt reus assistis/ mihi nõ loqueris psidenti? Tu de cui9 culpa exquirit mihi nõ loqueris autoritate iudiciaria inquirẽti? O si cognouisset p fidẽ pilatus quã verbo pnunciat illã secundã in trinitate psonã: non tãto tumore loqueret/ sz ei humiliter subderet. Sed elatus authoritate regiminis/ obijcit christo velut indignãs: tu mihi nõ loqueris? Et se credẽs agi p altitudinẽ atq plenitudinẽ potestatis dicit [Nescis/ qr potestatẽ habeo dimittere te et crucifigere te? Acsi patenter dicat: Quare nõ loqueris mihi/ tibi taliter psidenti: sed tacendo contẽnis: qui sup te mortis et vite habeo potestatẽ liberandi atq plectendi? Propiciũ me tuis verbis deberes efficere: vt crucẽ remota libertati te tradam: qui potestatẽ possideo vtriusq. Hinc christus abegit silentiũ: quoniã tẽpus loquendi aduenerat: et respõdit humiliter imperito tradẽdo doctrinã: vt eũ reuocaret a fastu et ab errore: quo tenebat ipse delusus qui se fore credebat pprie potestatis. Vñ [respõdit iesus: Non haberes potestatẽ aduersus me vllã/ nisi tibi datũ fuisset desup. Propterea qui tradidit me tibi/ mai9 pctm̃ habet.] Nõ est vt multi credunt/ ista collata potestas ad cesarẽ referenda: q pilatus sup christũ iudicandũ autoritatẽ a cesare accepisset. Nec eñ cesar illã alicui potuisset iuste cõferre: qm̃ non subdebat iurisdictioni alicui9 regiminis criminis nota carens. Et liber erat a subiectionib9 hoim qui supra hoies natus erat: et ipsos venerat ppria passione saluare. Sed deus pater desup permissiue pilato psidi super christũ tradidit potestatẽ: vt p oibus morti traderet. Et nõ desup/ sed de subter erat autoritas cesaris: sed desup dũtaxat est omniũ creatoris: q pilatũ christũ ad mortẽ iudicare permisit. Propterea qui odio cõmotus et succensus igne malicie/ tradidit me tibi/ maius peccatũ habet/ q tu qui ad omniũ vtilitatẽ deo pmittente me iudicas. Plus peccat delator iniquus q iudex iniustus/ si iure legũ assertione falsoꝝ testium cogit iudicare reũ. Si iudex qq impius/ aliquẽ nõ quesiuisset ad penã: criminosior est delator qui tradidit ad iudicia innocentẽ/ q ille q iudicat. Non eñ innocens in iudicio sisteretur/ nisi fuisset delator iniquus: cũ iudex mal9 contentus tantũ suis fastibus staret. Iudex eñ populi animositate compulsus oino delinquit iudicans innocentẽ. Sed mitior est culpa comparatione tradẽtis. Et qq hinc et inde ratiões effulgeãt: sed patrona sentẽtia saluatoris mutantes quietat animos: et hoc credere nos cõpellit cũ ait: Propterea q tradidit me tibi/ maius peccatũ habet. Ve igit conditioni misere iudeoꝝ: quoꝝ peccatũ ad mortẽ christum iudicantis excessit. Nã ipsi iesum pontio pilato tradiderunt nõ ipse quesiuit. Ipsi vocib9 inclamabãt vt traderetur supplicio seue crucis: quẽ ipse absoluere studio nitebat. Necnon et refert huius peccati cõparatiuus excessus/ ad quoscũq qui egerint similes actiones. Et exinde querebat pilatus dimittere eũ. In religionem se conuertit pilatus/ et christi verba retorsit in verum. Proinde querebat dimittere iesũ: semp eñ ad

Ioã. 19. (margin, beside "respõdit iesus")

Ioan. 19. (margin, beside "Et exinde querebat pilatus")

christi verba pilati ferocitas vngebat. Unctus erat christus: a quo liniebat pilatus: et dulciter christi responsio penetrabat animū eius: et si bi ꝓpiciabatur nisi iudeorum procax audacia ꝯstitisset. Nam cognito a iudeis q pilatus christum velut innocentē volebat tradere libertati

Joh. 19. clamabāt/dicentes: Si hūc dimittis nō es amicus cesaris. Omnis qui se regē facit/cōtradicit cesari. Ad oīa mala cōmenta iudei se cōferunt: et adinuētiones falsas inueniūt: vt christum deleāt super terrā. Incutere conant pilato ex supiore timorem: si christum absoluat a crimine vel a pena. Et eius ꝑsidentie derogāt/q nō revereat supioris sui cesaris maiestatē: neqꝫ iura suscepti honoris atqꝫ amicitie plene custodiat: si christū inultū morte dimittat: quasi christus se regē faceret contra cesaris voluntatē. Sed erat vsqꝫquaqꝫ certissimum iudeos esse cesaris nō amicos: cui nō amore/sed violentia subdebant. Et nūc ad opprobriū christi fingūt se agere causam eius. Sed mos est solitus pessimorum/vt interdū submittāt minus odium ꝑ maiori: et cū minori emulo paciscunt/vt eius auxilio exoso magis possint īferre iacturā. Sic eñ iudeorum a diabolo exagitata malitia tūc agebat vt viderentur cesari amicari et agere causam eius: qui eorum erat moribus et animis inimicus: vt eius fauore christū occiderent: cui ex animo inimicabant peramplius. Sed falsam delationem replicant/cū dicunt: Omnis qui se regē facit. Nec eñ christus se regem fecerat: sed turbas

Joh. 6. eum facere volentes effugerat. Nec opus erat de nouo se regē facere: qui rex regū et dominus dominantiū extiterat ab eterno/eritqꝫ per omnia secula seculorum. Nec cōtradixerat vnqꝫ cesari: cui

Mat. 22. suaserat exhibere tributa. Sed pestifer mos esse noscitur reproborum: cū a veritate deficiunt: ne in causa succumbant/falsitates imponūt. Et cū tā procaciter accusaret a principibus sacerdotū et senioribus populi: nihil respōdit. Tunc di-

Mat. 27. Mar. 15. cit illi pilatus: Nō audis quāta aduersum te dicūt testimonia? Et ideo nō respondit ei iesus ad vllū verbū: ita vt miraretur preses vehemēter. Non respondit christus accusatoribus falsis: augmentarent eñ ex responsione vitiū falsitatis: cū ad veram respōsionē in malo ꝑtinax falsam reprobationē obijciat: et verbis a concertantibus verba trahūtur: et responsionibus responsiones accrescunt. Et mos est sapiētis nō pugnare verbis cū negantibus veritatē: aut non assentientibus veritati. Astabant principes sacerdotū/seniores populi pertinaci animo contra christum: nec se ab assumpta iniqtate flectebant. Et ꝯtendendo cū ꝑtinacibus seuiūt magis: et multa falsa verbis certando inueniunt: ne tacendo ꝯfusi videant. Dominus aūt iesus nemini prestitit materiā delinquendi. Prestitisset si respondēdo certasset: maxime cū sciret more humano nō posse verborum atqꝫ responsionū colluctationibus ꝑualere: potētia vti nolebat. Justicia sua et innocētia et veritas rationis nō respondebāt sibi/preualēte malicia obiectantiū. Judex autem sub quo huiusmodi causa agebatur/ꝗꝗ conaret assentientibus iudeis eripere eū: tamen de facto declinabat in partē. Et timēs displicere/volebat male placere: male antē placente submittebat que clamabat pro christo veritas rationis. Nec christus rependendo atqꝫ recipiendo responsa volebat ꝓrogare supplicium pro salute omnium nostrū. Nimia eñ charitas qua nos deus ab eterno dilexit/pro opportunitate nostra loqui et tacere docebat. Et amor deuitat ad cepta noxias quasqꝫ moras. Pilatus qui christi causam fouere videbat/incitabat christū ad obiecta dare responsa/dicēs: Non audis quanta aduersum te dicūt testimonia? Un: Aut audis/aut obaudis. Si audis: quare si innocēs es/nō hec obiecta refellis? Quare tuā innocentiā responsionibus non tueris: sicut isti accusationibus varijs īpugnant? Non audis: qm tua causa ventilat/vita discutitur? Contēnis famā neqꝫ infamiā curas. Aut forte non expauescis mortē quā omnis sensus mortaliū refugit. Non audis quāta videlicet ꝗ magna crimina tibi obijciūt? Nec verent in facie tibi obsistere. Hic testimonia pro sceleribus et peccatis atqꝫ criminibus accipiunt: non ꝑ verbis et ꝓbationibus testium ꝓductorum. Necnō et pilatus querebat verbum christi exprobrans delatores: prout ipsi et obiecta reuerentia exprobrabāt. Et qz ipsum nunqꝫ copiose loqui audierat: id agebat vt accensus solito zelo cū suis emulis in iudicio loqueretur: tum delectatus dulcedine verbi eius: tum eius apologiā in examine vbi vtrinqꝫ verba ꝑueniunt querēs: qm tuebatur innocentiā sanctā eius. Sed nō respondit ad vllū verbū tam testificantiū ꝗ pilati: vt etiā miraret preses. Sed non solum hunc/ Mat. 27.

sed oēs in admirationē trahit silere verbū/et nō respondere verbum. Mirabile silentium vbi silens habet tanta ꝑferre. Sed tacet iudicandus qui cū iudicaturus est in fine seculorū adueniet sua voce vnica terribili laudabiliqꝫ omnes mortuos repēte suscitabit. Miratur preses/quia tacet christus: et q nec apologizando reprobat delatores. Miratur: quia videtur christus semetipsum negligere: in quo mens eius in alta se tollebat: acsi de mūdo nō esset/qui hominū iudicia contennebat. Et totum credendū est diuinum: q ad verbum humanū non respōdebat diuinū. Incarnatū quippe verbū aliam assumens naturam/a sua delapsus nō erat. Et homo ille diuine in omnibus agebatur: quē non decebat contentionibus deseruire. Nam et sicut indigebat testimonio pro seipso: oībus opus erat ad delendam infamiā. Et ꝗꝗ deus non mutaret in homine: nec in deo esset homo mutatus: sed vtroqꝫ in ꝑpetua seruato natura: potior tamē per excessum erat forma dei/ꝗ forma hominis serui. Et que potior erat/gubernabat et dirigebat in omnibus: ꝗuis in sensibus non organizaret assumptū. Ac ꝑ hoc verbū incarnatū nihilominus pendebat verbū delatiue prolatū/ne videret aut crederet

esset diuinū/si respōdēdo magnipēdisset humanū. Non caret aliqua dignitate/ad quod dignitas respondet ⁊ celsitudo regalis. Sed indignū erat vt christus principibus respondendo/eorū verbis tribueret dignitatē: aut estimare p̄ grandi quod sibi p̄ nihilo erat. Nouerat etiā iudeorum pertinaciā: ⁊ pilati animū ad iudeorū placita faciliter inclinabilē infallibiliter presciebat. Proinde veritas merito responsa nō dabat iudeis velut hostilis obstinatis/⁊ pilato ex iudeorum placito iudiciū p̄uersuro. Et admiratio ex stupore in animo pilati nascebat: ⁊ vagabat anceps animus eius: nesciēs qs ⁊ qualis esset qui testimonia falsa/delatores ⁊ delationes/famā pariter ⁊ infamiā/ ignobilitatē ⁊ gloriā/dedec⁹ ⁊ honorē/ vitam humanā ⁊ mortē/equo animo equa facie/equis moribus contēnebat: ⁊ hoc arguebat p̄maxime deitatē vt miraretur preses.

Pilatus aūt omnino nitens iesum tradere libertati eis ɔsuetudinem religiosam ⁊
Joan. 18. piā apposuit/dicens: Est aūt cōsuetudo vobis/vt vnū dimittam vobis in pascha: quē vultis? Habebat pilatus nāq3 quendā virum/noīe barraban insignē/scz in malo/vinctū in carcere p̄pter seditionis crimen et homicidium: qui sceleratior oībus vinctis erat: quē pilatus cū christo in optionē dedit: vt boni ⁊ mali cōparatione facta: q̄uis inter bonū ⁊ malum comparatio vera nō cadat: bono libertas/malo suppliciū adderet. Et cum pilatus spaciū eligendi cōcederet/principes sacerdotū ⁊ seniores populi p̄suaserunt populis ⁊ cōcitauerūt turbam/vt peterent barrabam. Et exquirente pilato quē vellent de duobus dimitti/ petiuerūt barrabā liberum fieri: christum ꝟo seua morte dam
Luce. 23. nari/dicētes: Tolle hunc et dimitte nobis barrabā. Iterum aūt pilatus locutus est ad illos volens dimittere iesum/dicens: Quid igit
Ibidē faciā de iesu qui dicit christus? Illi autē succlamabant dicētes: Crucifige eū. At ille tertio dixit ad illos: Quid em̄ mali fecit? Nullā causam mortis inuenio in eo. Corripiā ergo illum ⁊ di-
Ibidē mittā. At illi instabant vocib⁹ magnis postulātes vt crucifigeret. Et inualescebāt voces eorū.
Mat. 26. Tunc pilatus sciens q̄ p̄pter inuidiā tradidissent eum: ⁊ vidēs q̄ nihil proficere poterat: sed magis tumultus fieret in populo: ⁊ volēs satis-
Joan. 19. facere populo dimisit illis barrabā. Et accepta aqua lauit manus suas/dicens: Innocens ego sum a sanguine iusti huiꝰ: vos videritis. Respōdens autē vniuersus populus/dixit: Sanguis eius sup nos ⁊ super filios nostros. Supra cōtextus ordo historie: q̄q̄ non oībus contexentibus eque sonet: nō tamē moueat auditores: q̄ū si non seruatur ordo litere/sed seruat ordo sentētie: ⁊ vnusquisq3 suo mō subordinet/ si a rei veritate non excidat. Sed oīa ista conflata in vnū penā christi exaggerāt ⁊ accrescūt malitie iudeorū: q̄ neq3 pilati religio/neq3 iudeorū religiosa consuetudo christū exceperint a tormētis: et ab ignominiosissima morte seuissime crucis. Consuetudo bona cū comparatione venit in iusticiā opationē: q̄m ad iniquos optio est porrecta/qui potius hoīm hoīes tradentem exitio reuocauerunt ad vitā digna morte plectendū/q̄ christū agentē causam p̄ omniū vita mortaliū. Quem potius crebris ⁊ malesonis vocib⁹ necauerunt. En pilati religio satis placet/q̄uis firma nō steterit: q̄ tot modis ⁊ totiens libertati tradere nitebat/quē sepe p̄dicauit oīb⁹ innocentē: in quo notā querele nō inuenerat neq3 pene: in quo totiens examinata igne iudicij nulla iniquitas est reperta. Crebra examinatio iusti facit ipsum sepe clarescere: q̄ eo amplius nitet/quo amplius ipse discutit. Geminate crudeq3 voces de cruce iesu delectati odiū in longa pena p̄nunciant: et affectū anxiū in opprobrio condēnati. Concitatio immo ɔtaminatio turbe in homicida petendo/tradēdoq3 christo: deiectū in p̄fundo malorū animū sonat: q̄ peruersus alios p̄uertere omni actione conat. Ideo nāq3 principes ⁊ seniores populis barrabā petere suadebant: christū q̄ tradere vt se multitudine tuerent. Sed eo periculosior est iniquitas q̄libet quo gaudet multitudine iniquorū: ⁊ se credit immunem quo plures socios habet in crimine. Sed nullā causam in eo se pilat⁹ inuenisse crebro p̄dixerat: sed causam traditionis sciebat esse inuidiā: que nunq̄ quiescit quousq3 sit deleta felicitas: nam ipsa neminē vnq̄ aliū habuit hostem/p̄ter felicitatem. Nullus ea est seuerior inimicus q̄ nunq̄ sistitur nisi p̄speritas retūdat. Tunc solū quiescit inuidia/cum in alijs aderit plena miseria. Propter quod pilatus vidēs q̄ nihil p̄ficere poterat/sed tumult⁹ amplior excitabat in populo: ira ⁊ inuidia ɔcitantibus mētes/⁊ vocū erat cōfusa ⁊ horrenda clamatio: ⁊ duntaxat christi mors in linguis ⁊ vocibus oīm resonabat: accepta aqua lauit manus/innuēs q̄ eū iudicabat inuit⁹: ⁊ christum appellauit publica voce iustū: quē iudei vt reū ad p̄niciem sectabant. Referebat aūt culpā ⁊ penā ad iudeos/dicens: Uos videritis. Quādam aliā ineffabilē iusticiā intellexit esse pilatus cū dixit: vos videritis. Sensus est verborū: Uos me ad iudicandū hoīem innocentē importune cōpellitis: sed cū penā sustinebitis huius sceleris/agnoscetis. Hic memor erat pilatus verborū iesu q̄ sibi dixerat: p̄pterea q̄ tradidit me tibi maius pctm̄ habet. Cōsuetudo erat presidū manus abluere in huiuscemodi iudicijs/vt haberētur immunes: vt lotio manualis innocentiā totius cause ostēderet. Sed nec abluebat aqua quē culpa seua dānabat. Sed decept⁹ in hoc pilat⁹ q̄ sibi asscripsit innocentiā/ dicens: Innocens ego sum iudicās innocentē. Sed eoipso nocēs efficit/quo suo iudicio tradit exitio nō deliq̄ns. Nempe p̄tinax rabies iudeorū pilatū suo more vel posse absoluēs/in se atq3 in futurā prolē sententiam perperā ⁊ tante crudelitatis excepit: vt sanguis christi flagellis aut morte aut eius vita delenda fidei exquireret iudicio: esset sup eos et sup filios suos. Maxima est hostilitas iudeorū

qui in eandem damnationē qua erāt partes fili
os induxere: vt nō reorum/sed quod pl⁹ excedit
fieret obligatio ꝑsonalis nō solū existentiū/sed
etiā futuroꝝ. Sed nescio quo demerito tā occul
to sit ista obligatio subsecuta: seu que fuerit ista
tam secreta iusticia: vt tantū scelus subeūde vin
dicte patres deo iuste ꝑmittente/potuerint non
dū natos filios obligare: vt nondū ad nascitu-
ros ꝓmi tēporis/sed vsqꝫ in ꝓsentiarū ꝓduxe-
rit ista dānatio: vt illi meruerint indurari. Nec
nō post quadraginta annos illa etas manū mi-
litantē senserit romanoꝝ: et qui deinceps meru
erint nō vocari. Ac ꝓ hoc prout exceperūt sentē
tiam: ita in vita ipsoꝝ nouimus obuenisse: etiā
cū pena que reseruat eterna. Tunc pilat⁹ dimis
Lu.23 so barraba ꝛ lotis manib⁹ implacabilē sententiam
iudeoꝝ intelligēs: adinuenit modū aliū liberā-
di: vt scꝫ flagellari faceret ꝛ illudi: ꝙ saltē iudei
eius verberib⁹ ꝛ opprobrijs satiati annuāt libe
Io.19. rari iesum. Proinde flagellauit eū: vt ex
alijs relationib⁹ sumit: ꝛ prout moris erat ꝓsi-
dum romanorū: ligatū ad quandā aule colūnā.
Anteꝙ ligarēt ad columnā exuentes eū ve
stimentis suis: quo flagellato ꝛ a columna
Ibidē soluto [milites plectētes coronam de
spinis imposuerūt capiti eius: ꝛ veste purpurea
siue coccinea circūdederunt eū: ꝛ veniebant ad
eū ꝛ ceperunt salutare/dicentes: Aue rex iudeo-
rum. Et percutiebant arundine caput eius: ꝛ da-
bant ei alapas: expuētes scꝫ faciem eius: ꝛ ponē
tes genua adorabant eum.] Et sic flagellatus ꝛ
aspernatus iudeis ostendebat: vt saltē cōpassio
Ibidē ne cōmoti velint tradere libertati. [Exijt er-
go iesus/portans spineā coronā ꝛ purpureū
vestimentū. Et dicit eis pilat⁹: Ecce homo. Cū
ergo vidissent eū pontifices ꝛ ministri/clamaue
runt/dicentes: Crucifige crucifige eū.] Expolia
tio/columna/flagella/spine/purpura siue cocci-
nea vestis/ salutatio/percussio arūdinea capitis
alapatio ꝛ sputio in faciē/genuū positio / penas
accumulāt. Sed nescio seuitiā ministroꝝ siue sa
tellitum: cū nō fuerint iudei/sed romani: ꝙ pie
credendi sunt consensisse cū preside in liberati-
one iesu: ac etiā cognouisse presidis voluntatē
qui christū male tractabat inuite: necnō ꝛ voces
ipsius audierāt quib⁹ totiēs ꝓclamabat innocē
tem. Et nūc siquidē sciebant ꝙ ideo iussi fuerāt
flagellij: vt iudeoꝝ ferocitas sedaret. Possibile
tamē erat ipsos ministros sathanico spiritu in
stigari: malas tñ hominū ꝯsistentias ex suis ge-
stis atqꝫ instrumētis incūctanter accepim⁹. Ex-
poliatio innuit immitatē/vt subiaceat verecū
die: ꝙ aūt sunt petrūi/subiacebat decori: sed ve-
stimenta siquidē sunt tegumēta corporis/ob vela
mentū pudoris ꝛ tutamentū a frigoribus aeris.
Quod ꝟo suis expoliat vestib⁹ ꝓprijs/typico ꝛ
adumbrato mysterio in id incurrit: vt aliorum
iniusticia ꝓualente rōnib⁹ ꝛ tuitionibus ꝓprijs
denudet: sic vel esse possit in causa/vnde ꝓ insti-
ciā excuset: aut aliqd vnde a malis hominib⁹ mu-
niat. Sed put suis vestib⁹ expoliat⁹ patet pudo
ri: sic rōnibus suis priuatus iuste videtur addici
morti: vt nulla impositi criminis sit excusatio: sic
deinde pene nulla ꝓtectio. Colūnas eductiōis
ꝛ directionis nouim⁹ ignis ꝛ nubis: quib⁹ edu-
ctus ꝛ ꝓtectus est popul⁹ ex egypto: quas diui-
na bonitas finxit: quib⁹ nihil erat ligabile: nam ꝓ-
terꝙ vi sui sensibus alijs subiecte nō erant: vt in
vna charitas/in alia velata veritas signaretur:
vna in die/in nocte altera ꝓbebat ducatū. Et se
pe diana desuꝑ a sole ꝛ ad tutelā inimicoꝝ ne cō
spicerent/fiebat a tergo. Et vbi quiescebat/fie-
bat castrametatus populoꝝ. Hec aūt ideo dixe
rim/ vt sciam⁹ ꝙ ingratitudo illis colūnis mira
bilibus sit repensa. Nā colūnis beneficij/repē-
sa est colūna tormenti. Sed nō sine occulto my
sterio christi ligatio extitit ad columnā: cui⁹ ꝑ-
fecto hec talis est natura: ꝙ recte existēs erecta
quodlibet desuꝑ pondus accipiens/firmat per-
ampli⁹: si ceperit in partē flecti/ꝑficit ex paruo
ruinā. Colūna christ⁹ erat: eius veri sunt qꝫ sequa
ces/qui tribulationū ponderib⁹ solidant perfe-
ctis. Sed cū ex toto ad passionē referat/ineuitabi
le suppliciū dicit: nā qui ligat/ineuitabiliter to
lerat penas inflictas. Sua eīn volūtate christus
ligat: vt etiā ꝓ nobis ineuitabiliter pateretur.
Flagella sunt tormēti/ nō eruditiōis in christo.
Sed siue eruditionis siue vltionis atqꝫ supplicij
agit in capite quod mēbra pati deberēt. Et pro
toto corpe caput inclytū penas luit. Inter spi-
nas herentē cornib⁹ arietē vidit abraam: in qua Gen.22.
visiōe christū enigmatice spinis coronatū aspe
xit. Sed exorte fuerūt in maledictionibus primi
parentis: cui dictū est ꝙ terra spinas ꝛ tribulos Gen.3.
germinaret tibi: quib⁹ in ꝓfinito tpe pūgendus
erat fili⁹ dei. Et mūdi diuitias ipse saluator spi Lu.8.
nas exponens parabolas appellauit. Ac ꝓ hoc
qm̄ principes iudeorū desyderio plus habendi
ant secularia nō amittendi/christū vsqꝫ ad coro
nā spineā ꝓduxerūt: vt vndiqꝫ punctura cōsiste-
ret in capite glorioso: et ꝓ dignitate regali quā
ex alto cōtulerat populo iudeoꝝ/coronā spineā
accepit in meritū. Purpura illa nō ad honorē
sed ad derisionē ꝑtinet: sed coccinea erat ꝓ desi
gnatione illoꝝ ꝓsentiū ꝛ futuroꝝ qui nunꝙ san-
guine satiant: ꝛ conant edificare in sanguinib⁹
ciuitatē. Altiori aūt intellectu illa chlamys coc
cinea ꝛ purpurea/ qua circūdatus in derisum a
ministris penaꝝ fuit: martyꝝ passiones ꝓsagio
ꝓmonstrabat: quibus velut ꝯtexta chlamyde ꝙ
tantū ferē regib⁹ apta/circūdand⁹ erat: verten
da tñ in gloriā: qm̄ purpurea erat. Aue dicebant
ei/cui ex omī se cōpetit aue alijsqꝫ ꝯferre. Nā si-
bi salus: ꝛ ꝑterꝙ ab ipso nemini salus est. Mira
ꝟo erat desponsatio: tanꝙ hoi ꝑeunti ꝙ se salua
re non posset/despectiue optabat salus. Et pro
ferebat ore maledico/quod ꝓpheticū erat. Et
loquebant nescij verbū magni mysterij: ꝙ a po-
steratione literarū noīe prime parentis hoc ver Gen.2.
bum sumpsit initiū: ꝛ ab angelo fuit impositum
vt sub hac forma verboꝝ almam virginē saluta Lu.1.
ret in initium salutis mūdo restituende velut in

maxillis femine: quoniā in manu femine fuit ꝓro-
gata damnatio. Arundine facta percussio/vacu
itatē presanxit hominū iniquoꝝ: qui calamitatē
animi patiunť/dum in alium hostiliter insiliūt:
ꝛ velut arundo vento agitata/in illā partē ferun
tur quo popularis aura siue demon inflans im
pulerit. Et qui vulgarē fauorē captare ꝯtendūt:
aut aliquo a dei veritate flectūtur/aut deuiant a
iusticia: arundine caput christi ꝑcutiunt. Quod
a cōtrario sensu de baptista saluatoꝛ loquēs dis
Mat. 11. seruit/dicens turbis: Quid existis in desertū vi
dere? arundinē vento agitatā? Arundo vēto agi
tata inconstantiā hominum pandit: ac etiā per
ipsam ad oīa mala ꝛ impertinētia nostri cordis
facilis inclinatio designať. Sed arundinē chri-
stus gestabat in dextera/ꝛ auellebať interdum
vt caput ex illa feriretur: vt ab improbis iudeis
atq paganis/erroneisq philosophis atq in fi
de deficientib9 christianis. Omnia gesta christi
ꝙ incarnatus est/ꝙ natus est/ꝙ sit conuersatus
ꝙ fortiter passus sit/ꝙ fortiter ꝛ victoriose mor
tuus est/ꝙ portas effregit auerni/ ꝙ se sua potē
tia suscitauit/ꝙ eduxerit ab inferis aīas/ꝙ ascen
derit sup oēs celos ꝛ super altitudinē omniū
angeloꝝ/ꝙ miserit spiritū/ꝙ mundum in forma
hoīs iudicaturus sit: hec omnia tollūt a fortitu
dine dextere ipsius: cū calamum intus vacuū in
dextera eius ponūt: ꝛ ꝙ nō sint tantis mysterijs
plena/sed vacua: neq credūt ꝙ deitas res huiu
scemodi fuerit operata. Posuerūt ergo arundi
nem in dextera christi: vt fortitudinē infirmita-
tem/plenitudinē vacuitatē in christo crederet at
q diceret ꝑfidus populus omniū infidelium et
male sapientiū ꝛ hereticoꝝ. Et ex eadē arundi-
ne/ex eadē vacuitate male credendo caput chri
sti hoc ꝑcusserunt/prout in eis est/impercussibilez
deitatē. Alapatio ad id referť/similiter exputio
faciei: quod supra in alia ꝑcussione maxille pre-
tulim9. Quod ad exaggerationē tanti opprobrij
atq vilitatis impustri geniculant ante christū:
ꝓter id ꝙ more puerili christū subsannāt ꝛ delu-
dunt/illudūtq immatice: vt nihil desit asperna
tionis atq dedecoris: in magnā cōsyderationē
mysterij fidelem animū vehit: qm̄ hec sunt ma-
gna ꝓsagia: ꝙ christi opprobria/deiectōes ꝛ apo
riationes essent adoranda in posterū: ꝛ assumē-
da sudorib9 ꝛ agonibus ab his q̄ celeste regnū
captare certarent atq mūdi hui9 habere victo-
riam. Et in noīe iesu flectendū erat adoratione
morali ꝛ mystica omne genu. Et velut omnis fi
gura transibat ꝛ transitura sperať in euidentiā
ꝛ claritatē: sic ꝛ hec illusio in veritatē: vt magis
sint in honore christi abiectiones/ aporiatiōes
atq opprobria ꝓ salute credentiū/ꝙ ipsa crea-
tio ceteroꝝ. Non eñ in eo ꝙ creati sumus/adi-
piscimur beataz ꝛ interminabilē vitam: sed per
christi opprobria que sensus human9 refugit: ꝛ
indocta ratio preterꝙ fides christifera non co-
gnoscit. His peractis decreuit pilat9 aut de cō-
sensu iudeorū christū tradere libertati: aut sup
Joan. 19. eū mortis ꝓferre sententiā. Adduxit ergo
foras iesum sic illusum/circūdatū coc
cinea chlamyde/corona spinea coro-
natū: sceptrū arūdineū dextra gestan
tem: vt saltē hec visio hoīs sic abiecti corda cō
pungeret iudeorū: vt nec eis amplius cure foret
de morte/ quē tāta vilitas cōprimebat. [Et se-
det pro tribunali/in loco q̄ diciť lithostro-
tos: hebraice aūt gabatha. Sedēte aūt illo pro Mat. 27.
tribunali: misit ad illuz vxor eius/dicens: Nihil
tibi ꝛ iusto illi. Multa eñ passa sum hodie per
visum ꝓpter ipsum.] In hac muliere innocen-
tia christi ꝛ malicia diaboli ꝯuenerūt: ꝛ diabol9
ex malicia suggessit ꝓ innocentia. Verūtamen
quocūq ordiente/ innocētia christi claruit: sed
nec diabolica malicia inualuit. Volebat hostis
antiquus redemptionē humani generis impe-
dire: qꝛ patres in limbo iam exultare cognoue-
rat: qui vxori pilati terribiliter apparuit terren
do ꝙ qui apud suū virū astabat vt reus/innocēs
erat ꝛ iustus: cuius dānatio ad mortē esse nō po
terat sine horrēda vltione pilati. Proinde tibi
consule atq viro vt iudiciū omnino suspendat:
ne ille tecum inopinata damna patiať. Adit dia
bolus primo mulierē: quā vt plurimū nouit esse
ꝓcliuem: ꝛ ad patrāda mala impediendaq bo-
na idoneum instrumentū: cū quo morti ꝑpetue
genus humanū affixerat. Sciebat etiā ꝛ pilatū
ad illā plus debito amore ligari. Amor aūt con
festim exaudit quod amat9 expostulat: et eñ pri
mū virum per feminā in amore ligatū diabolus
circūuenit. Expauefacta nouitate mulier/vidē
di similiter ꝛ audiēdi suggestioni more femineo
credēs: accersitum quendā referendariū prestru
ctum visionib9 dirigit ad pilatū: aut librū misit
verba huiuscemodi continentē: Nihil tibi ꝛ iu-
sto illi. Mira res ꝙ omnes preterꝙ iudeos in-
nocentiā christi clamāt. Clamat ꝓses: herodes
actib9 pandit: demon ꝑ visum insinuat: mulier
confitetur: nuncius referendarius refert: Nihil
tibi ꝛ iusto illi: vt nō solum innocentia/sed iusti
cia christi preconiū auditus in iudicio habeat.
Plus eñ est iustū fieri ꝙ innocentē. Innocētia
siquidē tuitio est a malo: iusticia nempe virtu-
tes ꝛ earū actus plures accumulat. Quid eñ so
nat taľ assertio: nihil tibi ꝛ iusto illi? Verba sunt
magnipendenda ꝑ singula: et sententia eliciēda
de verbis. Nam ad forum causarum nullus nisi
causatus iuste ꝓducitur. Nec debet cōueniri in
iudicio crimine carens/ꝛ nulli obnoxius credi-
tori: nec aliqua ꝯuentio est inter ꝓsidem/aut ali-
quā iudiciariam potestatē/tutoremq reipublice
vltorem malefactoꝝ: et eum q̄ de nullo cōuinci-
tur reus. Quo sensu vxor virum alloquitur: Ni
hil tibi qui ad malefactoꝝ vindictam positus di
ceris: ꝛ iusto illi qui nō forefecit. Nihil est vnde
in tuo iudicio iustus ille debeat ꝓsentari: aut tu-
am subire sententiam ex obiectis. Nihil tibi est
cause/vt illi iusto aliqd inferaś pene. Nihil/om
nem iurisdictionez in christo a pilato euacuat.
Acsi aperte dicat: Resigna iudicium: suspende
omnino sententiā: nō efficiaris in viro iusto ꝓ-

ferendo sententiā criminosius: non enī si macu-
lose iudicaueris/impune transibis. De mala pe
na expectat minaro: te confundere/quem igno
ras. Multa enī passa sum hodie per visum pro
pter eū. Passa sum multa videndo/nō sentiēdo
in presenti: sed in cōminationib⁹ de futuro per
visum: q2 sic ostensuz fuerat ei. Apparuerat sibi
bonoꝝ omniū impeditor/forte ī aliqua subiecta
materia: dissuadens christi mortez sub futurarū
interminatione penarū: et illam angebat vt dis-
suaderet et viro. An ei suo inexplicabili modo
ostendebat christum innocentē et iustum: quē nō
debere punire pilatū: ne fieret in posterum cala
mitas iudicis/damnatio innocentie. Sed quo-
quomodo ꝑ visum territa passaqꝫ fuerit: non ex
pedit velut de incertis ꝯcertando dissererere: pas
sam certū est ex euangelio fuisse illam vxorē pre-
sidis ꝑpter christum. Proinde territa conaba
tur a sententia ꝑferenda reuocare pilatum: nō
velut christum diligens/sed sibi tremefacta pre
metuens. Ex quo duo maxima/sed ꝯtraria inno
tescunt: ꝙ innocentia christi/ licet nō indigēter
enituit: et ꝙ insatiabilis predo predam perdere
prenoscens habitā atqꝫ speratam/christi mortē
Joh. 19. impedire tentauit. [Erat autē parasceue
hora quasi sexta. Et dixit iudeis: Ecce
rex vester. Illi autē clamabant: Tolle tolle/cru
cifige eum. Dixit eis pilatus: Regē vestrū cru-
cifigam? Responderunt pontifices: Non habe
mus regem/nisi cesarez. Tunc ergo tradidit eis
Mar. 15. illū/vt crucifigeretur. Milites ꝟo exuerūt eum
chlamydem coccineā: et induerunt eū vestimen
tis suis.] Egressus est foris pilatus et cultu cor
poris et exteriori apparatu: quo romani ꝑsides
in reos cōsueuerant ꝑferre sententiā: et iussit po
ni tribunal in quo sedit: in loco qui dicit̄ litho
strotos. Nomen loci aperte ꝯuenit acte rei: sub
limitas enī interpretatur. Ultra intellectū ho-
minū ascēdit in sublime pilatus: cum ꝑsumpsit
morti adiudicare iesum. Et factum est sublime
mysterium: vt pro iniquis omnibus iudicaretur
vnus: et iudicaretur ignotus et iustus iniuste/in
fine seculorū omnibus notus iudicaturus iuste.
Oriebatur sublimitas ineffabilis ex passiuo iu-
dicio saluatoris: vt infirmitas hominū sublimi
tatē pertingeret angeloꝝ. Locari nāqꝫ in huiu-
scemodi loco pilat⁹ facit tribunal: sup quo ascē
dit iudex absoluturus aut damnatur⁹ innoxiū.
Sed primo congressu iudicij demōstrans iterū
christum sic iudeis enūciat: Ecce rex vester. Ad
huc gestat pilatus animū et libenti animo cōpa-
titur super christum: quem anteꝙ̄ sententiā pro
ferat/iterū tentat eripere de manibus iudeorū:
cū dicit: ecce rex vester: suis verbis volens chri
sti pretendere vilitatem: vt tumorem auferat de
cordibus iudeorū: et ipsorū mitigetur impietas:
vt non sit in illoꝝ cura vtrum viuat aut moriat̄
tam abiecta conditio. Ecce rex vester quem sub
hac delatione mihi presidi tradidistis vinctum
Quid adhuc in eum vester desenit animus? In-
spicite/flagellatus est/alapat⁹ est/conspuitus est/
percussus est/in derisione aut in ludibrio coram
vobis astat indutus. Est ne ista regalis atqꝫ im
perialis purpura quē timetis? Arundinē manu
gestat. Est ne regale sceptrum quo vestri reges
hactenus vos rexerūt: et qua cesar augustus tre-
mere facit populos nationum? Uacua est/cala-
mus est: infelicitatē magis ꝙ̄ ꝑsperitatē huma
nam insinuat. Quid igitur vobis adhuc impia
sollicitudo persistit vt velitis tradere morti/qui
nulli nocuit? In se inualidus est/infirmus et im-
potens est: prout volui castigaui: nihil valuit in
ferre tutaminis. Est ne corona spinea regiū di-
adema? Ecce rex vester quē oditis/quē timetis:
odio et timore agitati/mortē inculpabilē vestris
clamoribus irrogatis. Quid vobis intulit ma-
li: quid ꝟo potest inferre periculi? Seipsum iu-
uare nequiuit: interrogatus tacuit: exprobratus
in verbis suis verbum exprobrationis nō respō
dit. Ecce rex vester: quē frustra timetis: cui hanc
calumniā ꝙ regem se dixerit/irrogatis: ligatus
est/cōpeditus est/traditus despectui: astat mihi
et vobis capite inclinato. Si regem se dixit: ecce
inclinatus. Si rex vester fuit: ecce in iudicio ap
plicatus est. Si rex esse voluit: ecce q̄lis rex est.
Nam talis est/qualem in ludibrio pueri consti-
tuunt. Et tanto iste in hac parte deterior/quāto
penas et opprobria patitur. Ille saltem typico
regno atqꝫ ꝯuiuijs exultat ad tēpus/ q̄uis depo
nat̄. Ecce rex vester: quid decernitis? Estis ne sa
tiati opprobrijs eius: ꝯtentamini adhuc penis
eius: vultis ne a malo ꝑposito resilire/ne subse
quat̄ iniustissimū exitum eius? Illi aūt clama- Joh. 19
bāt: Tolle tolle crucifige eum. Ecce crudelitas
impatientis et cruēta impatientia: q̄ non patitur
pilatū cōplere aut ꝑlongare sermonē. Hoc enī
impatientia ꝑprie propriū habet annexū: vt cū
audit loquentem implacita/interrūpat: nec ince
ptū finat complere sermonē: sed ilico impeditz
aut ex aduerso consurgit: et quod odiosus furor
ꝑcogitauit/in animo eructuat: et quod in re non
potest/satagit clamorib⁹ complere. Hoc siquidē
ostendit irremota perfidia iudeoꝝ: qui vnanimi
ter omnes clamare ceperunt: tolle tolle crucifi-
ge eū. Prorogasset forte sermonē in hac causa
pilatus: nisi funestis et importunis clamoribus
preuētus tam cito finisset. Et enī obstinata per-
uersitas iniquorū nollet audire veritatem rectū
qꝫ sermonem: ne forte in bono mollescat/et in pi
etatem ipsa cōuertatur impietas. Unde isti hor
rendis clamoribus in quibus crucis suppliciū
resonabat/pilati sermonem omnino ꝑpediunt:
et malo presagio futurorum gemināt seuas vo-
ces: et quales tunc erant similiter et futuri/tales
geminatio pretendebat. Nam christus tollen-
dus erat ab eorū fide atqꝫ dilectione: sic et tunc
penitus ablatus erat. Et quod tunc iudeis affu
it in presenti: sic et prouenit in posterum. Nec
tamen ab illo presagio secluduntur homines
cuiuscunqꝫ religionis pertinaciter peccatores.
Hec geminatio iniquoꝝ vocum ablationē chri
sti enunciat a iustis moribus et a fide: necnō tolle

tolle: crudelē festinantiā et festinam impoten-
tiā arguit iudeorū: quibus horror erat aspice-
re Jesum christū: sed tolli petebant ab aspectu
corporeo: ꝑut ab animo priscis demeritis ab-
lat⁹ erat. Sed ve a quibus christus tollit: nun-
q̄ eñi equale in recompensatione ꝑcipiēt. Nō
aūt inuite a quopiam christus tollit/ nisi primū
ille incautus possessor admittat: siue suo dam-
no aliūs delectatus/ ipsum ante a corde reijciat
Infestabat Pilatus vexatiuis clamorib⁹ chri-
stū tollere ab aspectu corporeo/ et inferre pati-
bulo. Erat eñi ab ipsorū animo iam exclusus.
Ira et inuidia/ furor et odiū intus spiritū et ra-
tionem/ et extra sensus corporeos sepe a condi-
ta natura peruertūt: vt recta in sensibus etiam
nō sit ipsa natura: vbi regnant furor ꝛ odiū/ ira
siue inuidia. Mirū quippe q̄ Christum iudeis
erat pena videre: ꝓinde vociferant/ tolle tolle.
Mos eñi typicus iniquoꝝ est denegare mori-
bus quem ab animo abegerunt: et morti ꝑ cru
cem adiudicari petebant/ de cui⁹ vita cruciabā
Jo.19. tur in mente. Dicit eis Pilatus: Regē
vestrum crucifigam? Mutatio quedā exo-
ritur/ an Pilatus supra ostēderit derisiue chri-
stū/ dicens: Ecce rex vester. Nūc ipsis eum po
stulantibus crucifigi/ dicit: Regem vestrū cru-
cifigam? quasi crediderit esse regem. Sed festi
nata inclamatio iudeorū/ siue derisiue ostensū/
aut vere regem creditū/ ipsuz denegat: omnem
q̄ȝ conuiuentem preter romanū cesarem/ quem
inuite ferebant: sed comparatione christi tole
Ibidem. rabilior cesar erat. Responderunt nāq̄ȝ
pōtifices: Non habemus regem ni-
si cesarem. Omnē regem super eos regnare
repugnant in verbis/ cesare solo contēti: vt pi-
latū inflectant ad nefanda iudicia ꝓferēda. Et
vt ad cesarem possit esse appellando recursus/
nisi christū mortis lata sententia feriat. Et tan
tū clamorē in hoc protulere iudei/ q̄ aliū regem
nisi cesarem nō habebant. Nam absq̄ȝ q̄ Chri-
sti mortem in clamore huiuscemodi pretende-
runt: in futuro tempore si exigeret opportuni-
tas/ parauere suffugiū. Cognoscebant nempe
iudeoꝝ pontifices q̄ innocēs erat: et q̄ propter
inuidiā ipsū tradiderāt iudicandū in manibus
presidis/ missi hierosolymā a cesare romanoꝝ:
qui preses sepe liberare fuerat enisus/ asserens
voce publica innocentiā eius. Timebant sibi ꝛ
caute loquebant pontifices iudeorū: ne in po-
sterū de hac iniqua sententia fieret inquisitio a
succedēte ꝑside/ aut ab alio sup hoc a cesare de
legato. Ad excusationē ipsoꝝ et ad velamentuȝ
malicie vsq̄ȝquaq̄ȝ/ sufficiēs videbat q̄ solū ho-
norē augusti cesaris tenuissent: dānationē dū-
taxat petentes/ qui cesaris derogasset honori:
aut qui conregnare sanxisset siue vsurpare do-
miniū super cesarē/ aut preter cesaris voluntatē
Sed male optionē istā in cesarē deflexerūt/ re-
pudiantes omniū conditorē et principeȝ regū
terre: naȝ sub romanis cesaribus Hierusalem
est subuersa; que sub omniū rege sacerdotalis

atq̄ȝ ciuitas regalis est aucta: et cesi sunt a cesa-
re/ qui detestantes christū cesarem elegerūt. Et
fere in omnibus actionibus prauitas iudeorū
sua mala ventura prenūciat. Tunc omni spe li
berationis adempta: nec libenti voto valēs pi
latus christū eripere de manibus iudeorū: ma-
le mollefactus/ a veritate auditū auertens/ a iu
sticia sancta declinās: vsq̄ȝ ad hanc horā habi-
ta pietate relicta/ in impietatē versus: dictauit
per crucē mortis sententiā super christū et sup
latrones: quos merito iniq̄tatis ipsorū/ gesto-
rum christi scribe non curarūt: idcirco sub cer
ta forma nō tradimus. Sed nec istam incuriā
inaduertētie imputemus euangelistarū scribē-
tiū: sed diuine prouidentie gubernatrici omniū
que nihil permisit in euangelio scribere imper
tinens/ nihilq̄ȝ dimisit expediens. Uerūtamen
illam formam verborū sententie huiuscemodi
fuisse credimus: qua presides et reges/ iudices
atq̄ȝ rectores solent reos cōuictos siue confes-
sos: et subortis discussisq̄ȝ causis in suis seden-
tes tribunalib⁹ iudicare: sed facto credito/ indis
cusso modo relicto/ exclamare peramplı⁹ liber.
Sed immanitas geste rei ꝛ enormitas facti/ im
possibilitas fandi penit⁹ ꝓhibet. Unde facie-
mus exordiū: q̄ homo deū/ iniust⁹ iustū/ pecca-
tor sanctū/ ꝛ iudicādus iudicaturū omnino iu-
dicet velut reū? Unde captabim⁹ exclamatio-
nis materiā? Nam vbi omnis virt⁹ et veritas
est confusa/ ibi nulla iniquitas defuit. Quoni-
am equalib⁹ militib⁹ numero/ virt⁹ et vitiū sepe
concertāt. Quo iure in hanc miserie vallē chri
stus descendit/ astans super omnē dignitatē et
multitudinē angelorū: vt iudicaret ab hoīe in-
ter homines more reorū? Sed hanc deplorati
onē ali⁹ loc⁹ habet. [Tunc ergo adiudi- Lu.23
cauit pilatus fieri petitiones ipsorū: ꝛ tra-
didit eis illū vt crucifigeret.] Quid est o pilate
q̄d te fascinauit? Quis tui animi pietatē īfecit?
Quis a veritate te abstulit: q̄s te aduersus inno
centiā tanq̄ aduersus emulam excitauit? Quis
te prouocauit in partē contrariā? Quis te ini-
micū fecit iesu: ꝓ quo liberādo vsq̄ȝ in ꝓsens to
tiens laborasti? Unde facta est ista mutatio/ vt
christū a mūdo crucis morte proscriberes? An
te malefecisse cognoscis/ q̄ ꝓ christo liberādo
certaueris? An est aduersus christū noua intro
ducta delatio: qua probata examinatione solen
ni/ cogaris mortis ꝓferre sentētiā? An te nunc
terruerūt populi iudeoꝝ? An cesarē expauescis
si innocentiā nō confundis? An corrupta est ꝓ-
cio/ fracta odio/ amore subuersa/ prece peruer-
sa/ vulgata iusticia presidū romanoꝝ? Cur nūc
peruertis iudiciū/ quod vsq̄ȝ ad hanc horā ille-
sum ꝓpe tuū modū in Christo seruasti? Porro
culmini romano iniuriā facis: et notam ponis
in cesare/ maculā in gloria tua: confundis presi
dentie fidem: subuertis ordinem iuris: quicq̄d
est honoris atq̄ȝ pudoris euacuas: male agēdi
tui similib⁹ exempla disponis: dilanias leges:
omīb⁹ sciētibus te reddis infamē: ꝛ eo deterior

de te volabit infamia/ quo istiꝰ innocentiã pluries ꝓclamasti: et te in eo causam nullã mortis ⁊ pene inuenisse corã principibus sacerdotũ/ et plebe fuisti cõstãti audacia ꝓtestatus. Cur nũc facto damnas quẽ ante verbo tuebaris? An es tuorũ oblitus verborum: vt te tã leui ⁊ subita mutatione confundas? An iuramentũ prestitũ de iusticia cesari et senatui romano imemorie tradidisti? An tuorum deorum iram incurrere nõ exhorres: quaz incurrere ob iniusticiã sepe metuere romani: quos et punitos legimus/ cum a iusticia defecerunt: auctoresq̃ cũ seruarunt immaculatã? Jure contra te armarentur omnia elementa: quoniã eorũ prout in te agit/ cõfundis autorẽ. Merito tibi virtutes omnes ⁊ singule aduersantur: vitia omnia complectunt: ordo nature/ morũ atq̃ iusticie te repellit: eo ꝙ innocentiã propter inimicitias laniasti. Ad quid leges/ ad quid iura/ ad quid presidentia presidum? Ad quid cesarũ celsitudo? Ad quid tribunalatꝰ regũ terre? si apud tutores hominũ plebeiorũ et reipublice defensores innocẽtia ⁊ puritas et vita immaculata nõ possunt tute cõsistere: quia etiã ipsi confundũt qui si nõ aliter/ saltẽ ensibus debuerũt tueri. Adiudicauit ergo fieri petitionẽ ipsorum. Ecce peruersum iudicium/ ꝙ iudicatur innocens mori nõ ſm rei veritatem/ sed inimicorũ petitionẽ. Nulla detestabilior atq̃ inanior peruersitas iudicis/ ꝙ nõ ob causam/ sed votum emulorũ condemnare reuz: nã illis audacia ⁊ nefanda exultatio et ad peiora prolapsionis materia. Hinc prout pẽdet in iudice desperationis occasio preparat: ⁊ iustis euadendi fiducia tollitur/ cũ in similẽ causã ad venerint. Ve regi/ ve presidi/ ve iudici decernenti: quorũ cor patet petitionibus iniquorũ. Ve auribus/ ad quas ingreditur emula et iniqua petitio. Que autẽ erat petitio iudeorũ? vt christus morte tũc turpissima puniretur. Ideo male actus pilatus tradidit eis illum vt crucifigeretur. Tradidit scilicet iudeis illũ ad voluntatem: militibus vero et ministris ad executionẽ

Mar.15. sententie. [Milites autem et ministri comprehendentes eum audita sententia: exuerunt euz chlamydẽ coccineam atq̃ purpureã/ quam in derisione circũdederant: et induerunt eum vestimentis suis: ⁊ ducunt illũ vt crucifigerent.] Sed aduertendũ in hac parte legẽtibus: ꝙ ab ab eo loco quo Christus ab Herode redditus est Pilato/ vsq̃ ad expeditionẽ late sententie: multa est verborũ varietas et anticipatiua locutio/ et eiusdẽ repetitio sepe facta. Quãobrez solitũ narrandi ordinẽ nõ vsq̃quaq̃ seruaui/ cõnectens veram rei geste sententiã: preposterationes atq̃ anticipationes verborũ: ꝑut euangeliste tradunt: vnus addens quod alter dimisit: propter omniũ inaptationẽ dimittẽs: perspicacioribus ingenijs ordinandi. Expoliatur derisiua veste Christus crucifigendus: vt iaz nõ derisiue/ velut i ludibrio simulantiũ atq̃ fingẽtiũ agitur: sed in veritate crucis penam ⁊ mortem excipiat. Suis vero vestibus reinduitur: ⁊ cũ his minatur ad mortem: vt etiam quicquid esse potest Christi/ cũ ipso a mũdo proscripto ꝓscribatur: et cũ ipso damnato damnetur: nec siquidem reliquie Christi vt in eis erat/ remanerent hominibus super terram. Et magna sunt quidem obuoluta mysteria in expoliationibꝰ christi: similiter ⁊ cũ vestimẽta resumpsit/ ꝙ hic disuelare ꝓlixitas me nõ sinit. Parata erat enim interim penalis machina ligni: et omnia instrumenta penarũ: que subministrantibꝰ iudeis milites acceperũt: et onerauerunt sanctũ dorsum valido ligno crucis. Et deferebat onus graue tanq̃ subiugale animal: sed neq̃ ad transitiuã vtilitatem/ sicut subiugalibus sepe contingit: que de ꝓprijs oneribus sepe comedunt: imo vt appensus in põdere suo pereat. Vñ baiulabat Joh.19 sibi crucẽ velut Isaac ligna: et quibus comburendus erat: nisi desuper dominꝰ aliter decreuisset. Verũtamẽ isti nõ pepercit pater: qui sub pondere pressus/ in ipso confixus mortuus est. Sed mira iesu humilitas: ꝙ sic oneratꝰ incedit ad suã ignominiã super se portare iubetur: quẽ corpore absentem/ spiritu presentẽ sic allocutꝰ sum: Domine quo vadis crucis pondere pressus: aridi ligni pondere pregrauatus? Ad quid portas? Quo ve plãtabis illud? Locus quo duceris saxosus est. Quomõ plãtabis? Quis irrigabit? Aridũ est: radices nõ habet: ex quibus a terra sumptꝰ humor sumat in ramos. Terra sitiens est damnatorũ et interfectorũ locus: nũ ꝙ virgulta fuerũt in ea: ligna consueuerũt esse confixa in iusticiam damnatorum. Adulterine plantationes sunt: nõ dant radices altas: non collocant stabile fundamentũ: non extendunt ramos ad fructũ/ sed ad tormentũ: nõ habent folia pulchritudinis/ sed despectionis atq̃ dedecoris: nõ habent fructꝰ ad esũ vtiles/ sed ad vescendũ pre doloribꝰ dissuaues: non maturescunt ad vsum: sed vt vitã extinguãt/ penitus indurescũt. Quare igitur defers domine hanc lignorũ sarcinã? Nonne nosti ꝙ affigeris in eis/ vt affligaris in omibꝰ mẽbris corporis? En cruciaberis in eis/ vt fies omni pupulo in derisũ: demũ expirabis in eis. Sed porto lignum propter vetitũ lignũ: penale lignũ propter vetituz pomũ. Porto lignũ vt vincam in ligno inuisibilem hostem/ qui vicit in ligno. Porto lignuz vt preter humanas artes ex ipso faciam gradus ascensionis in celum. Porto lignũ suspendendus in illo: vt omnia trahã penitus ad meipsum. Porto lignum mortis et vite. Porto lignũ experientie predamnate. Portabat saluator aridam ligni machinam: in qua moriendo triumphaturus erat/ debacchaturus inuisibiles potestates. Hec siquidem machina plus in virtute ꝙ in figura peractura erat: et inuisibilẽ inuisibiliũ bonorũ habebat effigiẽ: ⁊ ostensura erat vitã toti mũdo per vnius hominis mortẽ. Baiulabat sibi crucem iesus ad suã penã atq̃ tormentũ. Et egressus a facie Pilati/ qui eũ ad

hanc mortē damnauerat: per mediū Hierusalē
agens iter: in qua paucis ante diebus/superse
dēs subiugali/tanto fuerat a turba honore sus-
ceptus/ꝛ acclamat⁹ a populis ꝛ a pueris hebre
orum/quasi saluator esset. Nūc velut subiugale
subiectū onerib⁹ cū opprobrijs extraducit/soci
atus duorū numero damnatorum/ ac si latronū
collega fuisset. Exultabāt impij ꝙ de iudicio
victoriā reportassent: gaudētes funesta leticia:
eo ꝙ iniquitas sup innocentiē in foro atqꝫ pre-
torio terreni presidis preualuerat. Sed ve oīni
exultationi que ab iniqua radice procedit. Je-
sus vero ducebatur extra ciuitatē velut proscri
ptus a mūdo: quē nec ipse mūdus sibi malefi-
dus agnouit. Fletus erat iustis/ ꝙ sic inualue
rat seua hominū prauitas: ꝛ ꝙ altissima innocē
tia reportabat a iudicio sentētie falsitatē. Fle-
bant etiā qui nondū ab humanitate recesserāt/
saltē tenentes cū christo ipsius nature in com-
passione consortiū: solum in illa die letātibus
quos prauitas atqꝫ crudelitatis iniquitas com
primebat. Milites ꝛ ministri hu⁹ damnate sen
tentie / suggerētib⁹ pontificibus [sacerdotū: ne
orireī in ciuitate seditio neqꝫ tumultus in po-
pulo: ꝛ christus eorū elabereī de manibus/pro
pter mutabilē animum turbe: cogebant ipsum
gressibus festinare. Et mos est iudicū sic iube-
re: satellitū vero sic agere/videlicet festinare re
um: ne aliquo superueniēte casu sententiā latā
effugiat. Et cū exisset ciuitatē festinatus ipse fe
stinus: quem amor/ nō violētia ducebat ad mor
tem: vt homo gradiens nihil simulatū agens:
ex verberibus debilis/ꝛ ex premisse sarcina ge-
mens: forte nō iuxta voluntatē impellentiū ꝑ-
Mat.27. perabat accessus. Quāobrē ciuitatis [portā
Mar.15. exeuntes/angariauerunt prætereun
Lu.23 tē quempiā Simonem cyreneū venientē de
villa/patrē alexandri et rufi/vt tolleret crucem
eius.] Nō pie siue humane/sed impie ac crude
liter factū est ad mortis accelerationē/ꝛ ad de-
clinamēta cōtrarij. Jdcirco christū exonerant
vt incedat velocius. Simonē angariāt vt post
eū vadat ocyus/tanꝙ robustus ꝛ fortis noui-
ter oneratus. Mirū refert in hoc tractu hy-
pantēse huiuscemodi hyponasticari: cū vigilā-
ti verbo ab euāgelistis nascaī incertū. Et chri-
stus crucē baiulās egreditur hierusalē: ad quā
si nō veniebat de villa: qui nō premeditat⁹ chri-
stum sic oneratū obuium habuit. Christus vero
cuncta prenoscens/illi prescius obuiauit: quem
non rogauit crucem accipere: sed ab alijs illam
tollere iussus/ imo angariat⁹ ē: nec ꝑmissi: ī hie
rusalem ingredi/de qua Christus exibat. Pro-
funde penetrare oportet quod in his actioni-
bus obuelaī: et ꝙ in tanta comitiua christi ho
minū atqꝫ mulierū diuersimode comitantiū/ so
lus nomine ꝓprio simon hic descriptus per fi-
lios nominaī: ꝛ crucem portans christū sequi-
tur preeuntē: qua deposita christus in illa cru-
cifigiī: et ipse ab angaria liberaī: vt inuiceī ge-
sta/nō patitur/sed in animo forte compatiī. Si

mon iste typus est gentiliū. Obediens siue obe
dientia simon interpretatur. Credidit ad predi
cationē christi populus nationū: ꝛ qui predica
tionē apostolorū illorum perampliꝰ est dilata
credulitas primitiue credentiū in christo viuē-
te ac moriente ceperunt: cū adorauerunt magi: Mat.2.
cū credidit Centurio: cuius a Christo fides lau Mat.8
dibus exaltata est: anteꝙ eius puerū restitueret
sanitati. Cum crediderunt gentiles quidam in Jo.12
templo consilio Philippi/querentes videre je
sum. Cum alius centurio cū crucifixoribus cru Mat.26.
ci assistens/viso terremotu et signis/exclama-
uit dicens: Vere filius dei erat iste. Post mis-
sionem vero spiritussancti plena/ ꝙꝙ non tota
gentiū est secuta posteritas. Populus nempe
in veritate credens/obediens appellatur. De
quo ꝑ psalmistam multo ante prophetatū exti-
terat: Populus quem nō cognoui/seruiuit mi Psal.17.
hi: in auditu auris obediuit mihi. Cyrene⁹ erat
iste genere: qui interpretaī hereditas: a qua iu
dei suorū merito peccatorū exclusi/ gentib⁹ per
fidem et merita data est. De quibus heredita-
rijs in hereditate gentilibus romanis/ scribit
Apostolus dicens: Ipse spūssanctus datus at- Ro.8.
qꝫ receptus/testimonium reddit spiritui nostro
qm̄ filij dei sum⁹: si filij/ꝛ heredes: heredes qui-
dem dei/coheredes autē christi. Ipse siquidem
saluator predixerat de iudeis reprobādis/ꝛ gē-
tib⁹ admittendis: Auferet a vobis regnū dei: Mat.21.
et dabiī genti facienti fructus eius. In veteri
autē testamento cū diuidenda esset terra ꝓmis- Nume.33.
sionis: per sortē mandauit illam dn̄s diuidi di
cens: vt sors ceciderit/ita diuidetur hereditas
Supergradiētibus intelligentiā litteralē/sors
ista est diuina gratia: superueniens misericordia
mittentis/ꝛ preparationē per obedientiā reci-
pientis: quam quisqꝫ super se recipiens/ habe-
bit hereditatē nō perfunctoriā/sed eternā: non
terrenam/sed omnino celestē: de qua Petr⁹ in
canonica sua dicit: Benedict⁹ deus ꝛ pater do 1.Pe.1
mini nostri iesu christi: qui ꝯm magnam miseri
cordiā suam regenerauit nos in spem viuā per
resurrectionē iesu christi ex mortuis/in heredi-
tatem incorruptibilē ꝛ incontaminatā ꝛ imar-
cescibilē conseruatā in celis. Veniebat de villa
Simon ad sacerdotalē ꝛ regiam ciuitatem/in il
la sua negocia peracturus. Multo tempore iā
audierunt populi nationū synagogicam digni
tatem /vnius dei cultū tm̄modo tenentē: et lon
go ante tempore facta in illa prodigia. Quam-
obrem pleriqꝫ sunt facti ꝓselyti. Sed tūc popu
lus gentiū christū obuiam habuit: cum Chri-
stus synagogam de merito suo dimisit. Nam ꝛ
apostoli hanc sententiā clarescere tm̄ fecerunt
cū iudeis eos blasphemātibus atqꝫ ꝑsequenti-
bus intulerunt: Vobis oportebat primū loqui Actu.13.
verbū dei: sed qm̄ repellitis illud: et indignos
vos iudicatis eterne vite: ecce conuertimur ad
gētes: sic em̄ ꝓcepit nobis dominus: Posui te Esa.49
in lumen gentibus/vt sis in salutem vsqꝫ ad ex
tremum terre. Audientes autem gentes/ gaui-

se sunt: et glorificabant verbum domini: et crediderunt quotquot erant preordinati ad vitam eternam. Ac per hoc salvator omnium non permisit proselytari populos gentium: ne fierent gehenne filii duplo quam iudei/animo et ope contumaces: sed eis obviavit per mysterium sue crucis imposite dorso eius. Veniebat de villa cyreneus homo iste. A vilitate villa proprie appellatur. Villa enim ibi pagani officia: nec urbanitatibus floret. Porro in vilibus operibus idolorum cultura gentes occupabantur. Sed veniens ad civitatem ubi vigebat urbanitas/etiam melius et urbanius impremeditatus invenit. Urbanior christus omnibus cerimoniis et moribus iudeorum. Et melior christus moyse atque prophetis: et evangelium eius omni scripture preeminet: et moysaicam legem supergreditur et prophetas. Prout autem simon inopinate christum obviam habuit: sic et gentilis populus eo tempore credidit/quo se credere non prescivit. Divina siquidem dispositione/ non hominum: omnia fidei et superne vocationis mysteria peraguntur. Pater autem hic erat Alexandri et rufi. Mirum admodum quod insolito more pater a filiis non a suo patre ut innotescat describitur. Sed quoniam alexander et rufus in contionem venerant discipulorum christi/apostolorumque facti discipuli atque collegae: noti erant etiam in ecclesia tunc ex fama virtutum. Idcirco Marcus multo post passionem Christi evangelium scribens /hunc Simonem a filiis prenotavit. Vivebant enim illo tempore quo Marcus evangelium Rome scribendo dictabat/documento apostoli Petri. Magis autem horum nomina filiorum/ad mysterium gentilis populi ad christum conversi deserviunt. Alexander alleuans tenebras/aut auferens angustias tenebrarum interpretatur. In tenebris erat gentium populus: et undique angustabatur ab eis: veritatem et legem sanctam non noverat/ nec viam perventionis in celum. Sed tunc tenebras allevavit et abstulit: cum in christum predicantibus apostolis credidit: de quo longe ante per Esaiam vaticinatum est: Gentium populus qui habitabat in tenebris vidit lucem magnam: sedentibus in regione umbre mortis/ lux orta est eis. Rufus vero sanatio aut refectio nostra dicitur. Infirmabatur imo iacebat infirmus populus gentium: et bonorum inedia expugnabatur: sed christum obviam habens/sanatus atque refectus est. Et in typo gentilis populi dictum est a christo cuidam quem infirmum sanaverat: Ecce iam sanus factus es: iam noli peccare. De refectione vero isto presagio dixerat David: Super aquam refectionis educavit me: qui non solum prope seipso/ sed pro gentili populo etiam in enigmate loquebatur: qui ad fidem et ad dei misericordiam venturus erat. Hec nempe obviatio que corporibus in regione gradientibus facta est/ divinarum virtutum et invisibilium bonorum mysterium arguit: nam fide ceterisque virtutibus obviatur christo. Quod vero civitatem ingredi non permittitur: opus est divinum/ et ipsius occultum: ne in id quispiam ingrediatur/a quo

Esa.9. | Jo.5. | Psal.22.

Christus reprobatus egrediatur. Quod autem ad angariam crucis cogitur/ operatio est demonum in altum relata mysterium. Nam eoipso quod gentium populus christo per fidem obviando credidit: adversus credentes turba demonum insurrexit: et incitavit: tyrannos mundi principes efferato zelo incendit. Qui ad cruciatus innumeros dei martyres angariaverunt: qui portaverunt post Jesum dei filium crucem eius. Nec omnis angaria per violentiam et coertionem aliorum addicitur: plerumque accipitur voluntate. Nam violentia quam regnum celorum patitur/non semper ab extra existentibus infertur: sed ultro in militia celesti agoniste periti sibiipsis violentiam inferunt: et angariant seipsos ad tollendam crucem suam: sequentes Jesum iuxta mandatum suum quod inexceptuate posuerat: Si quis vult venire post me: abneget semetipsum: et tollat crucem suam/et sequatur me. Sed in hoc quod iste crucem Jesu post eum baiulat: merita distinguuntur a gratia/et actiones nostre ab effectibus salvatoris. Portat ecclesia collecta de gentibus crucem Jesu post eum: quia omnis passio quam propter christum ecclesia tolerat/christi est. Nam omne quod quis propter alium invite aut voluntarie patitur/eius esse dicitur pro quo toleratur. Nec meritum habet in eo quod ecclesia multa in martyribus perpessa est a tyrannis: aut quod sibi voluntarie in confessionibus intulit: sed pro eo quod pro christo sustinuit: et sibi pro christo ad captandum regnum celorum violentiam fecit. Ac per hoc omne bonum quod pro christo aut patiendo aut aliter agitur/christi est /et agentis a gratia christi: quia sibi tribuitur: et ut agatur ipse gratiam tribuit. Et precium iustum in retributione premiorum per misericordiam suam nostris actionibus equa lance iusticie posuit. Nec alicuius estimationis esset/nisi suis actionibus sociaret ut communicatio actionum Christi cum nostris/ salutarem effectum tribuat operibus nostris. Agentis autem est: quia libera voluntate id quod placitum dei novit/exequitur. Libera enim voluntas agendi/nostra facit esse que facimus. Sed post eum baiulator crucis incedit: quia christianorum agonistica vita eum sequitur/non precedit. Paratur nobis alia disserendi materia/cum gesta huiuscemodi ante conspicimus. Trinitatem patrem/filium et spiritumsanctum eternam esse fide sancta suscepimus: que tunc innotuit iuxta acute capacitatem noscentium: cum creaturam rationalem de nihilo in esse produxit. Et initiatum est tempus post omnia que sunt posterius subsecuta. Eternus est cum patre et spiritusancto filius: nec prius habet neque posterius: sed creatura his vicissitudinibus variatur. Unde post creationem statim est secuta quedam damnata posteritas: ut angelus irremediabiliter in celo/et homo remediabiliter in paradiso divina mandata contemneret. Preit ergo iesus eternitate/quia deus: post quem genus humanum a creatione/adiecto modico intervallo cum cruce peccatorum in primis protoplastis accessit: nam si peccati non fuisset actio sub

Mat.16.

secuta: etiã si natus nõ tamẽ christus fuisset occisus. Peccatum ergo radix amarissima crucis fuit. Portat ergo genus humanũ post iesũ crucẽ: q2 peccata cõmisit vñ crucifixus est. Ad quã ferendã dementes angariauerunt/persuadẽtes contemnere diuine placitum volũtatis: in qua crucifixus est deus/et absolutus est homo. Sed q̄ Simon nõ crucifigitur: ad impossibilitatem et insufficientiã redemptionis per purum hominem pertinet: nõ enim purus homo potuisset aut genus humanũ semetipsum crucẽ sustinendo redimere: nisi deus esset qui pateret in homine: cum hoc quod in christo deo agit/ genus humanũ in pijs fidelibus/ velut simon corporeis oculis intuetur atq3 compatitur. Ecce hypãtense Symeonis in templo. Ecce hypãtense simonis in mortis articulo. Mystica sunt q̃ dixim⁹ pter intentionẽ suscepti opis. Sed si hebes legentiũ intellectus nõ fuerit/in mores hominũ facile retorquent: quoꝝ pspicuitati quod est possibile relinquẽtes/ ad rei geste ordinẽ reuertamur. Precuntẽ christũ/imo vt credo a satellitibus ligatũ/ante deductũ/exoneratũ a cruce ambulandi velocitate: sed crucifigẽdũ in illa mortis acerbitate: simonẽq3 post eũ iuxta vel deprope crucem baiulantẽ: duosq3 latrones q̃bus asciscitus erat: turba plurima sequebatur vnius causa/nõ ratione ceteroꝝ. Unde vigilã-
Lu. 23 ter euangelista dicit: [Sequebatur autẽ eum turba multa populi et mulierũ que plangebant et lamẽtabantur eũ. Conuersus autem ad illas Jesus dixit: Filie hierusalẽ nolite flere super me: sed super vosipsas flete et super filios vestros: quoniã venient dies i quibus dicẽt: Beate steriles et ventres qui nõ genuerũt/t vbera que nõ lactauerũt. Tũc incipient dicere montibus/cadite super nos: et collibus/operite nos. Quia si in viridi ligno hec faciũt: in arido quid fiet?] Sequelas multotiens Christ⁹ habuit hominũ atq3 mulierũ/ sed varia causa varioq3 affectu: sed nũc altior causa tot fecit adesse sequaces. Sed dũtaxat deterior phariseos atq3 pontifices sacerdotũ: qui tantũ finẽ optati exitũ vt infallibiliter aspicerẽt/sequebãtur. Aliqui vero tot signoꝝ vltra omnẽ humanã potentiã factoꝝ conscij existentes: si quid in mortis articulo faceret pro seipso visere querebãt/qui tot signa in alijs fecerat: qui etiam tres mortuos reuocauit ab inferis: mira ↄsyderatione tenebãtur/si volebat ipse ad tartarea loca descẽdere/a quib⁹ alios reuocauerat. Aut si aliqua insolita potẽtia de illoꝝ manib⁹ laberetur aut si aliter p signa innotesceret: aut quali patientia/quali vultu/qua consistẽtia si moreret/ in ipso actu morĩedi persisteret. Si hũc deus req̃ret desup: si sibi aliquid noui aduenisset: qui tot noua fecit in seculo: qui nouã vitã mũdo sic labefacto mõstrauit. Si quispiã p ipso consurgeret: si noua seditio aut tumult⁹ p ipsius libertate orirẽt. Porro curiositas multos adduxerat in sequelã. Quosdã vero pietas humana mouebat ad huiuscemodi spectaculũ ↄuenire/maxime mulieres: quarũ quodã instinctu nature magis pius est sensus et pnior in lachrymas: cũ aliquorũ viderint aut audierint passiones: et seuas ↄspiciũt nouitates. Et sepe intantũ earũ sensus humana pietate atq3 cõpassione mollescit: vt sepe quos nõ cognouerint neq3 viderint/positos in afflictione deplorent. Et nescio vnde plerũq3 fletus eius efficit dulcis: t lacrymas querũt materiã effundẽdi: necnõ virgo mater incognita/ sz maria cognita mater multos ad hanc sequelã moribus/non verbis adduxerat: vt viderẽt mores eius i morte filij ei⁹. Erat porro mirandũ virginẽ insolitam publico/nisi dũ erat cũ filio: deuitantẽ aspectus hominũ/cõsortia mulierũ/silentio frenatam/ virtutib⁹ fretam/ viduatam viro/derelictã virili consortio: cum sibi vterinis sororibus t alijs mulieribus crucifigendũ filium sequi: cũ mos mulierũ non sit/velle videre filios trucidari: et executionẽ illius sententie/que filium crudeli pena siue morte diuerberat. Stupebant autẽ omnes qui nouerant huius hominis sic addicti matrem: q̄ etiam in tante pressure angustia silentiũ seruabat/christiformis facta: qui cũ malediceret/nõ maledicebat: t cũ pateretur/ nõ cõminabatur: nec aliq̃d impatiẽtie siue tedij resonabat. Que omnia mater tenebat districta censura. Fallũtur tamen qui pietatis causa t eliciendi ab oculis audientiũ lachrymas/aliter cõcionãdo declamãt. Doluit pia mater/ sed nihil gessit imptinẽs. Multeq3 mulieres pietate atq3 cõpassione ferebant i illã: q̄ filio vnico ꝑuabat: t quod horrẽdius/velut reꝰ turpissima morte damnandus: sequebãturq3 iesum pietate matris: atq3 viderunt filiũ crucifigi. t aiã exhalare. Inpscrutabilis obijcit causa cõmouẽs: q̄ multitudo populi t mulierũ christũ ad videndũ eius spectaculũ sequeretur: t eo varia quo morti addicebatur/qui pluries corda multoꝝ predicando atq3 mira faciẽdo cõmouerat. Et sicut in delatione dixerũt iudei/q̄ populũ cõmouit docẽs: sic cõmouit t moriẽs: idẽ in omib⁹ christ⁹ docẽs et moriẽs. Necnõ et secreto tractu Christus post se multitudinẽ populi sexus vtriusq3 trahebat: vt viderẽt signa magnalia: vt boni cõfortarentur/t mali confunderent: vt agnosceret charitas qua dilecti fuim⁹: preciũ quo redẽpti sumus vt approbaret innocẽtia: cognosceretur iniusta sententia: vt audiret septiformis doctrina crucis: comprehẽderetur in christo patiẽs cõstantia mentis: t deitatis professio audiret: vt videretur quomodo t cui compatiũtur insensibilia elemẽta: in quẽ tantũ rationalis creatura desevit. Sed mulieres plangebant t lamentabant: Plangebant compassione filij siue matris. Et lamentabantur: quoniã in illo die in hierusalẽ contra christũ iniusta fuit lata sentẽtia. Plangebant sup christũ pie mulieres: qui festine ducebatur ad mortẽ/vite donator et sanitatis restitutor: cui nulla dominabat iniquitas/ vnde

taliter moreretur. Memores erant bonorū que ipse sepe pluribus fecerat: ⁊ nullius ei⁹ conscie mali. Dulcedo sermonū eius nō erat abolita: ⁊ pietas vult⁹ eius in memoria sequentiū adhuc erat: impietatē preualuisse in iudicio ferebatur: vnde hic derelictus ab omnib⁹/ sic tradebat in mortē. Et vt consyderationi hoim plus accrescat: nemo ꝓ ipso fertur emisisse sermonē. Sed preualēte iniusticia/ virtus in pessundationem deuenit. Talibus mulieres acte prospicijs/ plāgebāt humanitus super christū: et seuā hominis lamentabātur adesse fortunā. Ad quas saluator conuersa mente solers/ in animo clarus/ agonista intrepidus/ vtilia semꝑ docēs: cautelā adhibens pro futuris/ quorū erat omnino ꝑcognitor/ dixit:
Lu.23 Filie hierusalē/ nolite flere super me. Filias hierusalē appellat/ tanꝙ i illa genitas atqꝫ natas. Nā ex antiquo more loquendi/ genitorū suorū atqꝫ natorū mater omnis ciuitas dicit. Prohibētur flere sup Christū: quia nec opus habet cōpassione humana: nec reuocatio sententie sue mortis ex lachrymis omnino proueniet. Sed nec plangendū super eū qui voluntarie patit: et qui possit elabi de manibus ministrorū: nā neqꝫ pilati a iudeis malesuasi sentētia christū cogebat in mortem. Dictabat christū mori illa sentētia nō cogebat nec copia militū et ministroꝝ īferre christo violentiā potuisset: quos ipse poterat vno ꝟbo cōterere vl' terrere. Nulla restis suffecisset ad viculū/ si voluisset effugere. Voluntari⁹ siqͥdē accedebat ad mortem: ꝗuis vi trahi ab aspicientibus crederetur. Quocirca mulieribus dicit: Nolite flere super me: sed sup vosipsas flete. Nolite flere super me: qui spōte subeo mortē: q̄ lethi et vite imperiū habeo: cui nihil deperit moriēdo: cuius suscitatio facilis: quē pater etern⁹ nō derelinquet: neqꝫ permittet ingredi corruptionem: quem post triduū tremefacta terra citissime suscitabit. Sed sup vosipsas flete. Hoc nō solū ad illas mulieres sequentes refertur/ sed ad totā hierosolymā ciuitatē: in qua christus mortis proscriptionē tam iniuste acceperat: in qua nemo fuit qui ꝓ christo se opponeret atqꝫ clamaret contra perfidiā sacerdotū: aut allegaret ipsius innocentiam: nisi gentilis iudex/ qui etiam male iudicando defecit. Sed verba dicebantur ad illas que sequebant plangentes: vt earum numero tota ciuitas futuro periculo includatur. Mos em̄ est sacre scripture numero paucorū siue vnius multitudinē sepe cōcludere necnō et plerūqꝫ vni misso nūcio aut aliqͥd asserētī/ tanꝙ multitudini respōdere. Nec em̄ intelligamus in illa christi allocutione illas aut duntaxat mulieres intelligi/ sed etiā magis viros: quorū funestis clamoribus mors Christo irrogata cognoscitur: et quorū neglectu nō fuit iniusticia ꝓpulsata. Sup vos flete hierosolomite. Super se fleat ciuitas hierosolyma: qꝛ ꝑut a vobis crudel' iniusticia est egressa: sic in vos nisi penitentiā dignā egeritis/ seua pena deseuiet. Nā idcirco ad fletū penitentie illas inuitat vt futurā precaueāt vltionē. Nec em̄ tali odio Christus agebat in eos/ vt vellet ferire: magis aūt id agebat/ vt tā crimen horrendū penitudine cū lachrymis lauaret: ne inueniret quos haberet vlcisci. Exilioꝝ cū sensu i his verbis agitur: vt magis sit flendū super presidentē iniustū ꝙ super iustum occisum. Et amplius est valiāda doloribus iniquitas preualens/ ꝙ innocentia iniuste succumbens. Nam bonitatis possessor tm̄ corpore premi potest: iniquitatis actor ā vtroqꝫ confunditur. Nihil adimitur iusto/ qui etiam per mortem euadit et carcerem: et libertatem citouolam anima ipsa sortitur. Iniquus vero super se iniquitatis miseria: et si nō corrigitur/ cōtinua mesta deploret. Fleant super se miseri peccatores: et eo amarius/ quo se credāt esse feliciores. Nō plangāt super iustos/ qui eo beatiores fiunt/ quo ampli⁹ in hac vita torquētur. Denegat his verbis dominus noster Jesus christus super virtutis alumnos esse plangendū/ si quomodolibet huius mūdi aduersis agantur: velut super eos qui arduis agonibus palmiferū culmen attingunt: sed super his qui proprijs criminibus ad inferos nempe descendunt. Super omnia vero plangendū esset inexhaustibilibus fontibus lachrymarū de ipsa hominū prauitate: qua imo quia omniū creator offenditur. Utiqꝫ malum est/ ꝙ iustus iniuste patitur: vtiqꝫ malū est ꝙ iniquus preualet aduersus eum: super omnia peius est ꝙ regi omniū displicetur. Sed neqꝫ ita ex ista saluatoris sententia censendū est/ ꝙ omnino fletus compassionis arceatur: cū et Job dixerit: Flebam Job.30 quondam super eo qui afflictus erat: ⁊ compatiebat anima mea pauperi. Sed cōpatione vnius ad alterū horum dominus loquitur: vt magis flendū sit super iniusticiā/ ꝙ super qualemcunqꝫ temporalē miseriam: quia illa deo emula/ plerūqꝫ presentē et eternam penā nanciscitur. Ista fulta virtute deo grata/ et ista excerpta immarcescibilē gloriā plene sortitur. Sed hanc deplorationē iniquitatis et iniusticie hominū: que deo contumeliā generat/ ⁊ agēti certū supplicium: Hieremias vaticinatus asseruit: et petens amaro animo dixit: Quis dabit capiti meo aquam: et oculis meis fontem lachrymarū: et plorabo die ac nocte īterfectos filie populi mei? Quis dabit me in solitudine diuersorū viatorū? Derelinquā populū meū/ et recedam ab eis: quia omnes adulteri sunt: et cetus preuaricatorū extenderunt linguam suā quasi arcus mendacij/ et non veritatis. Confortati sunt in terra: quia de malo ad malum regressi sunt: et me nō cognouerūt dicit domin⁹. Hiere.9. Consonant ista verba sentētie saluatoris: qua mulieres ad super seipsas et super earū filios remittit vt plorent: quia propter inherentē maliciam/ nō propter corporalē miseriam est plangēdum. Adnectit enim fletus et plorationis causam: quia omnes adulteri sunt ⁊ cetus preuari-

tutorꝝ. Adulteri profecto erant iudei: pro eo ꝙ a
dei thoro recesserant: rigorē vere fidei nō seruā
tes. Et quedā cōgregatio facta erant ꝑuarica-
tionis mandatorꝝ dei. Et extenderūt linguā su
am quasi arcū mendacij cōtra christū: falsitates
quas ipse non dixerat imponētes. Et suffocaue
runt in iudicio veritatē: vt vna submissa / reliqua
vero tacita christus morte crudelissima damnare
tur. Qui cōfortati in terra ɔtra christū vocibus
inualescentes / e de malo cordis ad malū operis
sunt egressi: vt christus a mūdo huiuscemodi ꝓ
scriberet: ⁊ nō cognouere immo cognoscere no
luerūt christū / qui verus dei est filius: sicut dixit
ab eterno / ⁊ ꝑ scripturā omnipotēs pater eius.
Luce clari⁹ patet ꝙ hic potius iniqtas ꝙ̄ mise-
ria deplorat. He profecto sententie deriuant
ad quosqȝ alios peccatores deuꝫ quomodolibet
offendentes: qui sup semetipsos inconsolabilē
dolorem deberēt inducere: atqȝ maxillas ⁊ ora
lachrymarꝫ riuulis irrigare: vt nulla eis esset cō
solatio super terram / donec indulgentie atqȝ re
missionis peccatorꝝ astipulatio haberet. Et ꝙ̄-
uis multe mulieres essent q̄ ipsum a galilea se-
cute fuerant: solū ad hierosolymitas videtur di
xisse sermonē: quarꝫ maior numer⁹ in quo clau
debat ipse minorē. Qꝫ autē adiecit / super filios
vestros: ad penā futurorꝝ ferebatur: ad cōfirma
tionē illius imprecationis quā sibi exquisie-
rat coram pilato populus iudeorū / dicēs: San-
guis ei⁹ sup nos ⁊ super filios nostros. Et rata
facta est illa sententia / ⁊ iustis demeritis diuina
iusticia decernente. Nunc aūt saluator illā con-
firmare videtur cū mulieribus plangentibus di
cit: sed sup vosipsas flete ⁊ sup filios vestros. Si
literā tantū consyderamus / forte hoc ideo dice
bat: quia hierusalē tradenda erat exitio a prin-
cipibus romanorꝝ. Sed neqȝ ipse christus cū su
per hierusalē fleuit / credēdus est fleuisse oculis
super edificia subuertenda: non eñ erat dei filij
resolutionē compositorū lapidū deplorare: nec
ad hoc venerat / sed pericula ⁊ ingratitudinem
animorꝝ: pro quibus etiā penā venerat tolerare
Ad quā deplorationē remittit mulieres hiero-
solymitanas: quas velut sibi compatientes allo
quit. Et forte vxores erant ꝙ̄plurime illorꝝ viro
rum / qui de christi morte dolebant: sed non pre
ualentes maiori nequitie tacuere. Alio aūt sen-
su hierusalē filie anime sunt pacis: que sup nul-
lo affici lamētis / doloribus debent preterꝙ̄ sup
quod dei displicentiā generat. Nihil eñ mesti-
ca dignū nisi peccatū. Rationem aūt retorquē-
do lamentationis ⁊ fletus in se ipse saluator an-
nectit. Quoniā ecce venient dies in quib⁹ dicēt:
Beate steriles ⁊ vētres qui nō genuerūt: ⁊ vbe-
ra que nō lactauerunt. Mos est hominū vltime
afflictorꝝ: qui tantū istam / nō aliam vitā consyde
rant / huiuscemodi verba proferre: vtinā nati pe
nitus nō essemus. Et quia vndiqȝ agūtur angu
stije: nec adest copia euadēdi: beatificant q̄ mun
di huius miserias nō viderunt: et illos extollūt
laudibus / quib⁹ generandi nō affuit virtus nec
officium nutriendi. Ad gurgitem miseriarū spe
ctat lucem mundi hui⁹ noluisse vidisse: atqȝ bea
tificare steriles ⁊ nō alentes pariter ⁊ nō natos
Tunc incipient dicere montib⁹ / cadite sup eos:
⁊ collibus / operite nos. Hec oīa quocūqȝ mo-
do ab euangelistis ꝓferant / optatiua sunt: et ad
id referūtur quod in tribulatione maxima posi
ti aut videntes ineuitabiliter imminere: vellēt
inuenire latibula: ⁊ optant voragines montium
colliūqȝ cauernas. Hec omnia conātur pleriqȝ
referre ad tēp⁹ / quo hierusalem a romanis fuit
euersa. Quod intantū reor inquantū seua ⁊ hor
renda punitio immanitatē cōmissi sceleris pan
dat / arguat. Aliter vero ad altiora me altior sen-
sus vehit: vt potius ꝓ die iudicij quo detruden-
tur ī infernū ineuitabiliter pctōres / ꝑdixerit ista
saluator: quod de iuda in eternū dānato hester-
ne predixerat: Melius sibi fuerat si natus non
fuisset homo ille. Quod verū est per istam asser
tionē de cetu omniū damnatorꝝ: ⁊ quod dictum
de iuda / e quod saluator mulieribus est locutus
cognoscim⁹ in vnā ɔuenire sententiā: vt nō nasci
sit melius ꝙ̄ dānari / ⁊ beatam esse sterilitatē ⁊ in
alitionē: ⁊ velle opprimi montib⁹ ⁊ collib⁹ ope-
riri / ꝙ̄ detrudi eternaliter in infernum. Possunt
etiā per has mulieres christum sequentes quas
pie saluator alloquit / ab illo tēpore vsqȝ in finē
seculi futuri ꝑdicatores intelligi: quibus typice
suadetur vt ipsi seipsos deplorent / flendo mittē
tes semina regni dei: ⁊ alios fletum doceāt ⁊ la
mentū / super patratis sceleribus magis ꝙ̄ sup
domini passionē. Quā deplorasse sceleribus nō
correctis / ⁊ nō emissis lachrymis ⁊ singultibus
sup eis / fletus est infantiū ⁊ muliercularū plan-
gentium ad fabulas poetarum. Aut eñ recitari
audiūt epitaphia varie seu strenue mortuorum.
Magis vero dixerim lamenta somniantium: qui
cū vigilauerint / in risum per somnū visa cōuer-
tūt. Et mirū me vidisse sepe recolui audita chri
sti passione multos etiā reprobos ꝓrupisse in la
chrymas: quas vt elicerem ab oculis audientiū
cōcionando ad populū / stulte nescio an perite ꝑ
pia verba sepe tentaui. Quod ⁊ feci / sicut fere so
litum est oībus qui declamant: maximo ab illō
tēpore siue die quo ecclesia christi per sua offi-
cia recolit crucifixum. Cūqȝ ad ꝓpria remeasse
illos aspicerē / christi passionib⁹ ⁊ lachrymis ⁊
virtutibus valedixisse cognoui: ⁊ de pristina cō
uersatiōe nihil mali fuisse ademptū nec fleuisse
facinora: ꝓpter que passio fuit collata quā fleue
rant. Quib⁹ ⁊ similibus ceteris gratius esset at
ꝙ salubrius ꝙ̄ passionē / passionis elementa fle-
uisse. Ipsa siquidē peccata q̄ precesserant ⁊ que
futura / christū pati sua voluntate fecerūt: super
quib⁹ doloribus et meroribus affici necessariū
est: etiā si sup passionē non tamen impie / sed pie
hominū anima letaretur. Quē fletum per ꝑdi-
catores suaderi debere in typo mulierū / spiritus
sanctus ꝑ hieremiā prophetam asserit: Audite Hiere. 9
ergo mulieres verbū domini: ⁊ assumāt aures
vestre sermonē oris mei: et docete filias vestras

lamentationē: ꝛ vnaqueq; proximā suam planctum: quia ascēdit mors per fenestras nostras: ingressa est domus nostras. Mors peccatū intelligit: quod per fenestras varias appetitionū quas aperit peruersa voluntas/ ꝛ per quinq; in cautos corporis sensus ingredit. Cuius rei causa fletum iubet fieri ꝛ lamentū. Quadam etiā cōparatione sui/ peiora mala ventura prenunciat
Lu.23 cū dicit: [Quia si i viridi ligno hoc faciūt: quid in arido fiet?] Per similitudinem nō per ꝓprietatē saluator tunc loquebatur/proprietatē volens mentis hominū introferre. Uiride lignū ad tempus sue cōuersationis inter homines retulit: aridū vero subsequēs. Necnon ꝛ viride lignum retulit ad seipsum: aridū vero retulit ad omnem hominū cetum peccatorꝫ/siue iustorum. Sensus quidē huius eloquij sic elucet: Si ex tēpore quo mundo traditus sum visibiliter cōuersari/tot sunt exorta pericula: vt iniquitas regnū habeat: innocētia prostrata succumbat: quid ergo erit in posterū/ cum strages odio mei nominis crebrescent: cū aduersus euangelium meum totus armabitur orbis? Si in viridi ligno christo iesu dei filio hoc faciunt: quid fiet in hominibus qui aridi a radice boni operis/ etiā bone voluntatis sunt? Si a mundo per iniusticiā precidit viride lignū: qua iusticia remanebit ꝛ aridum. Si punitur vt malefactor/mediator dei et hominū homo christus iesus/dei fili9/homo verus: quomodo mūdi mala ꝛ calamitates euadet iustus siue iniquus? Uiride lignum christus etiā sola virtute radicis: suppositat em̄ eum verbū eternū. Uiride lignum christus ex spiritusancto conceptus est. Uiride: quia deficere nescit: qui etiam suapte morte mulctatus potenter ipse surrexit. Uiride lignum christus: sub cuius vmbra quiescit malis ardorib9 estuatus. Uiride lignū christus: cuius folia verba in seculum seculi nō
Ps.1. marcescunt. Uiride lignū christus quod plantatum est secus decursus aquarum: folium cuius non defluet: ꝛ omnia quecūq; faciet/semper prosperabuntur. Aquarum ꝑfecto decursus est profluentia populorꝫ. Unde in Apocalypsi dicitur: Aque multe populi multi. Juxta quos christus per carnis assumptionem plantatus: quia incarnatus est: vt labētes per mortem que intercapedinē nescit: ꝛ per peccata que fragilitas aut malicia humana impretermisse cōmittit/ habeant quod capiant ne labantur. Uideant lignū/christum scꝫ: quod teneant ne fluant in mare damnationis eterne. Folium quidē eius permirum viride dicitur/si nunq̄ defluet. Folium eius est euangelium eius. Nunq̄ defluet/quia internū est: nunq̄ defluet/quia immarcessibile penitus est. Et omnia prosperabuntur que faciet: quia omnipotens est/et voluntati eius nemo resistere potest. Se lignum viride pauloante predixerat: cum discipulis suis in monte oliueti pie ser
Joh.12. mocinaretur: Ego sum vitis vera/vos palmites. Sed viride hoc lignū palmites quos emiserat scꝫ apostolos perdidit: quia omībus discipulis valido mortē di timore perterritis ac fugatis inter hostium manus senas male tractando solus ipse remansit. Quid ergo fiet in arido si abscisi sunt palmites a viridi ligno? Jam em̄ ariditas in his qui boni credebantur/aderat: ſm sententiam saluatoris: Si quis in me non mānserit/mit Joh.15
tetur foras sicut palmes: ꝛ arescet. Non igitur apostoli manebunt in christo: qui iā mente abolita fide negauerant christum. Petrus autē trino negationis verbo inficiatus erat. Sed non venit in apostolos equa sentētia: vt in ignē eternum more ligni aridi mitterētur. Subuenit eis occultis modis ꝛ meritis gratia saluatoris. Sed in arido quid fiet? Quod ad prefatam sententiā sequitur: Colligēt eum ꝛ in ignem mittent/ꝛ ardet: vt ex pena culpam prenotet/ꝛ ex vtrisq; mala futura ꝓnunciet. Uiride lignū christus cessit nemini pre timore aut pre aliquo interminato periculo. In arido quid fiet: cuꝫ ſm propheticū saluatoris/in fine seculorū arescēt homines pre timore ꝛ expectatione/que superueniet vniuerso orbi? Omnis vero ariditas quā sic saluator prenunciat: aut ex insufficiētia hominū est: quia ſm apostolum/non sumus sufficientes cogitare ali 2.Cor.3.
quid ex nobis: multominus et agere: sed omnis sufficientia nostra ex deo est: et de iure subiecte materie in nihil tendimus: quia ex nihilo creati sumus: ex creatoris aūt intuitu sumus quod sumus: ꝛ agim9 bona q̄ facimus. Aut est ariditas ex hominū ꝑtinaci malicia: qui seipsos ꝑcaci actione/humore gratie arefaciunt. Aut ex malorum fragoribus ꝛ terroribus tyrannorū: quos homines expauescunt. Aridi profecto sunt homines qui a seipsis non habent vnde aliquid boni faciant: ꝛ habent vnde mala cōmittant atq; deficiant. Quoniā autē viride ꝛ aridum vera cōtrarietate vt cetera contraria distinguūtur: si christus viride lignum est/ antichristus aridū erit. Proinde vt intentio christi est/subnectantur ꝛ verba. Si in viridi ligno christo hoc faciūt: in arido antichristo q̄d fiet? Sed nec referat quod dicit ad christi corporis proprij passiones: vt ex eis velit tanq̄ maioribus compati passionibus aridi ligni. Non em̄ magnipendit saluator nisi ex causa iusti siue iniqui corporis passiōes. Nec ex hoc querit corda hominū aduertere in dolorē/ꝙ antichristus aut quilibet iniqu9 vel iustus sit q̄ christus maiora passurus: sed cōflictatiōes ecclesie in varietatē persecutionū sub diuersis tēporibus ꝛ regibus futuras prenūciat seniores. Argumentū magnū est future cladis: ꝙ tam de omnib9 discipulis atq; apostolis/q̄ etiā de mulieribus nullus sibi remāsit fidei veritate coherens: excepta virgine matre/ac etiā latrone: qui secum in cruce pendens credidit. Magna proximis strages vbi dux solus relinquit: ꝛ ipse tandem addicitur morti. Crudeliorꝫ ꝛ inuisibilium futurorum malorum facta proportione credentium/id quod tūc in christo ꝛ sub christo agebatur/ ꝑsagium erat. Uerba siquidē scripture diuine magis sunt in sententiā cōsonam geste rei ꝛ

in intentionẽ dicentis ab expositorib⁹ aut intel-
ligentib⁹ transferenda ꝙ discutiẽda ꝑ singula:
ꝓ eo ꝙ sacra scriptura omne gen⁹ loquẽdi com
plectit/ vt aut explicite aut enigmatice percipi-
atur quod dicit. Ad iniuriarum autẽ redundan-
tiã ꝑficiendã: cum duceret ad occidendũ/ socie
tatem habebat latronũ. Unde refert: Duce-
Lu. 23. bantur autẽ et alij duo nequã cũ eo:
vt interficerẽtur. O seueritas ꝛ opprobri
osa cõditio: vt socios nequã habeat q̃ nunꝙ vo
luit quod nõ posset efficere: nunꝙ fecit nisi pro
Mat. 27. batũ in fornace iusticie. Et venerunt in eũ
Mar. 15. locum qui dicitur caluarie locus: he
braice autẽ golgotha. Et deposita cruce
de dorso simonis vt affigeret in illa iesus: ꝛ pas
sionis ad irrogandã asperã mortem/ instrumen
tis vndiqꝫ presto factis: anteꝙ satellites man⁹
Mat. 27 ad crucifigendũ apponerẽt: Dederunt ei vi-
Mar. 15. num myrrhatũ bibere felle mixtum.
Et cũ gustasset/ noluit bibere. Uinum
myrrhatũ cum felle ꝑmittitur anteꝙ fodiatur:
vt singuli sensus singulas habeãt passiones. Et
lingua que docuerat dulcia verba vite/ recõpen
sationem habeat in vino myrrhato alicui⁹ ani-
mal amarissimo felle mixto. Implacabili odio
iudei oderant linguã illam: quã talibus ordina
uerant amaricari saporib⁹. Memores eñ erãt
quoniam damnatos illoꝝ mores arguerat: Ci
tius etiã autumãtes eum mori/ huiuscemodi li-
quoribus ꝑuenerunt: ex felle adhibito preosten
dẽtes/ quoniã interius repleti odio amaro erãt
Amaritudinẽ continet illa vesicula: ꝛ ex vlla par
te atqꝫ in animali aliquo non dulcescit. Sed si
nõ me fallit opinio: credo ꝙ cẽtaurã herbam q̃
fel terre propter insertam amaritudinẽ a pleris
qꝫ vocatur/ vino amaro ad amaritudinẽ augen
dam ꝑuerso studio miscuere: que sordidius in-
uenta fuit ꝙ fel cuiuslibet animalis quomodoli
bet trucidati. Non autẽ refert credere quid ho-
rum fuerit dũ multiplicatis habentibus asperũ
sensum christi passio peraugeť: ꝛ innotescit per
Ps. 68. amplius insatiabilis ꝑfidia iudeoꝝ. Longe an-
te dauid in christi persona predixerat. Et dede
runt in escam meã fel: et in siti mea potauerunt
me aceto. Uinũ myrrhatũ dicitur/ aut quia myr
rhã habebat immixtã: aut quia velut myrrha sa
piebat amarũ. Admixtio fellis/ admixtio ampli
oris amaritudinis erat. Aut totum hoc quod de
amaritudine per myrrhã/ fel ꝛ acetum diciť/ sit
expressio amaritudinis ex rebus illam habenti-
bus ex natura: siue vt sanius omnino credamus
ista omnia in suis ꝓprietatibus affuisse in desi-
gnationẽ eius: ꝙ electa vinea/ scꝫ synagoga iu-
deorũ in omne genus amaritudinis inuisibilis
sit cõuersa: ꝛ propinauerit christo corporis mor
tem/ omnẽqꝫ legis ꝛ originalis iusticie ꝑuarica-
tionem. Et nihil deo amarius per displicẽtiam
offerť: nihilqꝫ hoĩbus ad periculũ amarius re-
seruatur: ꝙ dei derelictio ipsiusqꝫ ꝓcar offensio.
Christus autẽ cum gustasset/ noluit bibere. Gu-
stauit christ⁹ oĩes passiones; sed nõ absorbuit:
quin reliquerit sequacib⁹ posteris: nec aboleuit
mortẽ que originaliter ꝓuenit ex parentib⁹ pri
mis. Quãꝙ eñ sua passione nostra peccata de-
leret/ reconciliaretqꝫ patri: non tñ mortẽ abstulit
nec passiones vt nõ essent/ absorbuit. Relinq̃n
de ꝑfecto erant diuino ꝛ infallibili decernente
decreto mors hoĩbus ꝛ passibiles passiones: cũ
quib⁹ humana natura certaret ad premiũ/ eua-
deretqꝫ suppliciũ: ꝛ angereť timore/ que amore
primo non steterat. Et si impassibilis ex christi
passionib⁹ atqꝫ morte humana natura facta fu-
isset ꝙ nullo modo patereť aut moreretur/ super
bisset ꝑamplius: que passibilis manẽs tantũ su-
perbiuit vt diuina mãdata superbiendo contẽne-
ret: ꝛ nihilopendereť fides qua superna merere
tur/ si ex morte christi hoĩbus in hac impassibi-
litas aduenisset. Nã vt non morerenť homines
euãgelio colla subdidissent magis ꝙ ob fidem
beatitudinũ honorũ honorabilium supernorũ.
Gustauit christus ꝛ noluit bibere: ne ꝛ e cõuer-
so sensu christum a passionibus intelligam⁹ ab
sorptum. Nec etiã bibendo videreť approbare
malefacta ledentium ꝛ seuientium iudeoꝝ. Nec
etiã si ad patiẽtiã ipsi ceteriqꝫ iniqui venire dis-
ponũt: irrogata opprobria et peracta hominũ
scelera traiecit in odiũ. Proinde christ⁹ gustat
nõ bibit huiuscemodi amaritudines. Tu igitur
si quippiã molestũ pateris/ velut saporẽ dunta-
xat appositũ gustui sic congnosce: non aũt in vẽ
trem mẽtis per memoriã odiendo trajicias. In-
spice qualia pocula apponunť homini fatigato
homini ab hoĩbus pro ipsorũ salute clamanti.
Ecce qualis est refectio hoĩs in carne fere iam
lapsi. Uide cõpassiones ostẽsas homini de hoc
mundo in ꝓximo migraturo. Cum autẽ bibere
noluisset: post gustũ decernente Centurione/ sa
cerdotũ principib⁹ infestantibus: processum est
ad impijssimã actionẽ/ videlicet ad crucifigẽdũ
omniũ redemptorẽ. Et inter cetera euangelica
scripta que admiratiõe meũ animũ pulsant/ hoc
potissimũ est: ꝙ tantũ ꝛ tanti hoĩs crucifixionis
mysteriũ duntaxat omni serie ꝑtermissa ediciť
factũ. Sed nõ absqꝫ occulto mysterio/ ita mod⁹
ab oĩbus euangelistis extitit intermissus. De
quo tutius ꝙ ipsis nemini crederim⁹. An forte
vulgata noticia q̃ sic dãnati tradunť exitio/ tẽ-
perauit manũ/ ne insererent in scripturis cruci-
fixionis modũ. Seu spũssanct⁹ sic voluit: vt cõ-
syderatio nõ expressa ꝑ additamentũ pia medi-
tatione ad meritũ fideliũ remaneret. Inquiunt
eñ cõmuniter oẽs euangeliste: Postq̃ autẽ Mat. 27.
crucifixerũt eũ/ diuiserũt vestimenta
eius. Ecce ꝙ crucifixione posita ꝛ ꝓhabita/ in
aliud opprobriũ deueniť: modusqꝫ addiť. Ali⁹
aũt dixit: Et crucifigentes eũ diuiserũt Mar. 15.
vestimẽta eius: et latrones vnũ a de Lu. 23
xtris/ et aliũ a sinistris. Alius idẽ dicit vbi
crucifixerũt eũ: Et cũ eo alios duos hinc Joan. 19.
et hinc: mediũ autẽ iesum. Ecce oẽs pre
tereunt ordinẽ: asserunt affixionẽ: aut ne videã
tur verbis narrãdo succũbere: aut ꝙ vbiqꝫ ter-

rarū atq; regnorū notum est qualiter executioni tradit iusticia presidū: ⁊ qualiter latrones ⁊ homicide ceteriq; nequā decreto legum ⁊ regum/ aut inferēdo mortē/aut mutilatione membrorū/ aut erubescentijs puniūtur: vt nō credamus aliter cruci affixum/ꝙ consuetū fuerit affigere corpora damnatorū. Et aliqd quod expressum non fuerit/ veridica plerūq; relatōe innotuit: ⁊ ecclesia catholica pia credulitate suppleuit. Sed qd aliud psumen〈dum〉 ꝗ de christi crucifixiōe/nisi ꝙ crucem aptauerunt quo aptius ⁊ crudelius possent iesum in illa cōfigere? Et eum expoliauerūt omnibus vestimētis suis: vt nuditas esset ad opprobrium/⁊ faciliorem redderet ad tormentū. Sed quid viderūt tunc erat: quid nunc nostris consyderationibꝰ prebet ꝙ ad penā subeundā expoliatur iesus dei filius/omnia suis ⁊ ꝯformibus decoribus vestiens? Sed vt nobis totus ostendat nihil operiens/ nisi quod creatura suo captu nō recipit: vt sicut nudus corpe monstrat dum patitur: sic ⁊ ipsum verū deum omī amoto velamine intuitiue in eterna gloria videamꝰ. Prefert nudum in passione corpus: vt ad nudū verbum in deitate visuri veniamus. Idcirco in passione fit prerogatio nudi corporis: quoniā ad clarā et nudam dei visionē aliter non puenitur: nisi eius merito passionis. Nudatusq; furibūde capitur ⁊ applicat cruci: ꝗuis in nullo renitens/ad omnia se tractabilē prebeat. Distenditur in crucē corpore iesus: magis in animo ad hoīes charitate distensus: vt etiā sui crucifixores non excluderentur a charitate fontali: Etenī orauit ꝓ eis. Distensoq; presto sunt claui: ⁊ mallei desup ferientes in manu valida affigentiū. Qui vt atrocius ⁊ expeditius hanc impietatē perficerent: vt in alicuiꝰ piam meditationē venit/ trifarie sunt diuisi: vnus dextram manū/alter sinistrā/ tertius pedes superpositos peruallide destendentes ictibus crebris ⁊ validis resonātibus super clauorū capita configebāt: prius vnā/ deinde aliā/ demū pedes credamus esse confixos. Penitus hoc tenendū est/satellites illos gerende rei omnem aptitudinem inuenisse. Accedat igit secure pia credulitas ⁊ pietas credēs: ⁊ quod aptiꝰ viderit/teneat: dūmodo a religiōe vera nō discrepet. Premebat ⁊ configebat immisericorditer illa caro: ⁊ illud corpus erat in illa hora in seua passione ab oībus derelictum. Et etiā ipse christus semetipsum reliquit in penis: vt nec leuigarentur virtute deitatis/sed magnanime ferrent. Sonitus generatus ex collisione claui carnem dominicā penetrantis ⁊ mallei desup ferientis/ fortiter resonabat in auribus astantium: magis autē in cordibus diligentiū doloribꝰ reboabat. Actitabat malleus clauos ad cōfigendū dominicū corpus: corda vero diligentiū/maxime theotoconis validius feriebat. Sentiebat christus dolores in carne: sed nec animo mouebat. Dilecti fuit potissime vnica inexplicabilibus penis in anima fodiebat: ⁊ singultibꝰ ⁊ lachrymis/ eiulatibus irremediabilibꝰ christo patienti sic cruciformis astabat. Quis ⁊ quātꝰ aut qualis planctus esset aut decuisset/ꝙ scripto edicere/ preterire silentio vtilius ratus sum: ne minus ꝙ fuerit scribens/pijs mētibus quibꝰ pro christo fletus est dulcis/ flendi ⁊ meditandi ampliora pcidam materiā: aut excedens quod fuit/nō vera describam. Iesus aūt nec charitatis obliꝰ: nec ad rependendū quod malo/ gratiā tardus: nec absorptus doloribus etiā dum crucifigit/pro suis crucifixoribus interpellabat ad patrē/dicens: Pater dimitte illis: nesciūt eni quid faciunt. Lu. 23 Sciūt q2 crucifigunt/ignorant quē crucifigunt. Romani eñ erant aut de gentibus incircumcisis/ministri ⁊ milites pilati: qui hoc mysterium exercebāt et nutriti sub cultura pfidie/que dicebat seruitus idolorū: nec assueti erant vaticinijs pphetarū/vt cōiecturare possent aliquādo dei filiū in carne debuisse venire: vnde oīno nesciebant quē crucifigebant. Quāobrē misericorditer subuenit eis gratia saluatoris: ⁊ oīis culpa est mitior faciliusq; meretur veniam/ que ab ignorātia ꝙ que a malicia sumit exordiū. Nesciebant eñ quid facerent: q2 presidis mādato parētes/ iusticie opera exequi arbitrabant. Nesciebant quid facerēt: cum fidē credulā adhiberēt piffamationibus iudeorū: ⁊ eis placere gestientes animosius penis christū afficiunt. Magna ignorantia tenebātur: quia credebant debitum quod erat iniustum: ⁊ innocentē vt sceleratū hominē patibulo affigebāt. Proinde christus cōstitutus in penis/agitatus a malis/repletus doloribus: sed charitate vigens/ pro eis interpellabat ad patrē: Pater ignosce illis: nesciūt eñ quid faciūt. Quia si iudei odio ⁊ malitia/isti vero me officio ⁊ obediētia crucifigūt. Iudei quippe proprijs manibus nō fuerūt huius atrocitatis ministri. Potest autē ex christi magna benignitate comprehendi: ꝙ etiam iudei ad hanc intercessionē pro ꝯsequenda indulgētia ptinerēt: illi dūtaxat qui christum nullo modo cognouerūt. Si vero sciētes in istā orationē venissent/ frustra remissionis seu dimissionis causam inexisset saluator: q2 nesciūt quid faciūt. Est siquidē: q2 semper redditio cause. Quō ergo scientes q̄ fiebant ⁊ faciebāt aut ꝯsentiebāt in nece filij dei: ad istā orationē potuissent ptinere/cū tantū de ignorātia sit redditio cause? Quō etiā ignorantes potuissent excludi gentiles siue iudei: cū pro peccatoribꝰ oraret: ⁊ velit oēs hoīes saluos fieri? Crucifixo christo ⁊ crudeliter in cruce pendēte sibi in pena simili/sed causa dispari/hoīes asciscūtur. Et crucifixerūt cū eo alios duos latrōes: vnū a dextris/aliū a sinistris: vt christus pversa intētione agentiū esset in medio dānatorū. Magis autē credat factū diuino mysterio. Sed horrendū piaculū ꝙ cū latronibꝰ tam acriter plectit/qui nunꝙ ipsorū lauerna portauerat. Verūtamen ad aceruum penarū christi augendū etiam iniuste leges in oībus fuerunt. Lex eñ iusticie dicit: vt qui similē cū alijs vitam suscipiūt/similē sentiant in legibus disciplinā;

Ac p hoc christ⁹ in penis nec cū sceleratis debu it deputari: ne innocēs in pena fact⁹ similis im pijs/in culpa credaꝛ oīno fuisse ꝯsimilis: nec no centes dānari debuerāt cū innocente seu iusto ne consortio eius p eis innocentia crederetur. Sepe nāqꝫ agiꝛ ꝙ christus sociatus iniquis/ eo rū mala obtexit in parte. Reconuertiꝛ autē ꝛ se pius/ꝙ iniquoꝝ societas iustis infamiam dedit. Fuit aūt pdicta iesu infausta societas: et cū sce leratis deputatus est: vt nihil christo credatur ex ipso aliquid ꝓuenisse fortuitū. Crucifixio la tronū christo socialis/preter ordinē rei geste ad secretiora ostiū pandit. Latro incessor est via rum: aliena per notā violentiā rapit: ꝛ sepe ho minem interficit: quia inuenit renitentē: siue qꝛ veretur quē expoliat accusantē. Angelus cadēs vnus est latro: sed penā portans eternaꝫ veniā nō mereret. Improperauit eīm occultis modis filio dei: nec se peccasse cognouit/ vt ad peniten tiā volueretur. Genus humanū dextralis est la tro: cui miris ꝛ occultis modis christus miseri cordiā fecit. Magis autē in istis latronib⁹ duo genera distinguūtur hominū peccatorū. Illi p dei occultā misericordiā reuertuntur ad veniā/ habita cognitione delicti. Ac etiā illi qui per ir reprehensibilē iusticiā/dei demeritis ꝓprijs exi gentibus nō consequētes veniā/ remanent sua obstinatione dānati. Sed vtriqꝫ latrones: quia se latrocinantur inuite a deo: ꝛ sibi propemodū violentiā faciunt: cū ea quib⁹ a deo se auferunt ipso nolente cōmittūt. Sed iudex equalis ꝛ me dius christ⁹ iusticia immaculata decernet: quā indulgentiā penitētibus cōferat: ꝛ in qua pena reprobos etiā tacendo relinquat. At vbi crucifi xerunt innocentē ꝛ duos nequā: iesum dei filiū non intelligentes altitudinē rei geste/ de māda to pilati per triumphalē titulū a reliquis distin xerunt. Iusserat eīm pilatus vt sibi apponeretur
Joan.19. causa qua crucifixus erat: quam iussit succincte scribi elemētis hebreis/grecis atqꝫ latinis. Cau sa vero huiuscemodi erat: Jesus nazarenus/rex iudeoꝝ. Que in quadam assula scripta erat: ꝛ ap posita humano ingenio siue studio super caput eius amote paulisper: nō ꝙ caput ipsa continge ret. Qui titulus ideo causa diciꝛ: qꝛ ob hoc cru cifixus est/ quia sic eū iudei accusauerāt tanꝙ se facientē regem ipsoꝝ. Que causa cum perlecta foret a multis/ tā hora positionis ꝙ in modicis succedentibus horis: pontifices ꝛ pharisei gra tulabātur: nec moleste ferebāt de apposita cau sa/ sed de succincta scriptura: quā non humano studio/ sed diuino mysterio sic iusserat scribi pi latus: timētes futuꝝ opprobriū/ ne mūdo incla resceret ꝙ regē ꝓpriū crucifixissent: satagebant addi vt notior per additionē fieret causa dāna ti: nō ꝙ deleret que erat apposita. Nā sequitur
Joan.19. [Scripsit aūt titulū pilatus/ et posu it sup crucē. Erat autē scriptū: Jesus nazarenus rex iudeorū. Hunc ergo titulū multi legerūt iu deoꝝ: quia ꝓpe ciuitatem erat locus/ vbi crucifi xus erat iesus. Erat aūt scriptū hebraice/ grece ꝛ latine: Jesus nazarenus/ rex iudeoꝝ. Dicebāt ergo pilato pōtifices iudeoꝝ: Noli scribere rex iudeoꝝ: sed quia ipse dixit/ rex sum iudeorum.] Non scripsit ꝓpria manu pilatus titulū/ nec ap posuit: sed vsus est loquēdi vt quod subditi siue ministri pcepto maioris faciunt/ ipse qui pcipit facere videaꝛ. Ali⁹ appellauit tantūmodo titu lum: vigilantiori verbo marcus dixit/ scꝫ titul⁹ cause. Titulus a titane nomē accepit: vt lucesce re quod agebaꝛ aut dicebaꝛ/faceret: causa vero erat ob quā christus crucifixus erat. Causa vō suberat/ sed iniusta ꝛ omnis ex delatiōe falsa: nō tamē titulus ꝛ causa iudeos absterfit a crimine aut ab huiuscemōi morte ipsos reddidit immu nes. Sed nec erat causa quā pilatus inscpserat/ sed erat dei eterna volūtas: vt redimereꝛ homo qui ad tēporalia ꝯuersus/ ab eternis errauerat. Exaratus titulus erat: Jesus nazaren⁹ rex iude orum. Jesus: sic eīm prenūciatus fuit ab angelo:
Et vocabis nomen ei⁹ iesum. Et ex effectu com Lu.1.
petebat eidem: nomē quippe diciꝛ salutare: ipse dūtaxat est qui saluandos saluat. Nazaren⁹ ex terra qua nutrit⁹ est: ꝛ interpretatio vocabuli asse rit in parte quod est. Nā ab omni labe mūdus mūdansqꝫ purgādos: sanct⁹ sanctoꝝ omnē san ctificandū sua virtute sanctificans: vnct⁹ vncti one spūssancti eterna. Et pius fact⁹ est omnib⁹ pie consecrat⁹ ex toto diuinis: immo ipse diuin⁹ ꝛ deus ex patre/ homo ex matre: deitati ex omni bus cōsecrat⁹: vt nihil ad se/ sed ad patrē oīa retulit: ꝛ pro hūano genere se cōsecrauit in ara in qua per asperū sensum corporis perdidit sen sum. Virgultari⁹ est virgam cedenteꝫ populos
semp habens. Et virga directionis est virga re Ps.44.
gni eius: scindens mare seculi labentis hoibus iustis: ꝛ castigans pharaonicos dignissimis et horribilib⁹ plagis. Floridus est vernantissim⁹ flos ascendens de radice iesse in odorē cūctorū viuentiū: qui viā quā florens in mūdo mōstrauit sequi atqꝫ diligere nō abhorrēt. Hec siquidē eru ctuat interpretatio nazareni. Rex iudeoꝝ. Hoc ip se nō dixerat: sed in delatione falso sibi fuit ob iectū. Verūtamen rex verissimus erat omniū re gum/ dñs dominantiū: qui nemini pripuit iura regnādi: sed ab eterno in forma dei erat dñs vni uersi: nihilqꝫ sibi ademptū cū in forma fact⁹ est serui: sed amplius actū est vt habebat forma do minabilis: nūc etiā habeat muta forma seruilis
vt nec sit alius ꝛ aliud rex regū ꝛ dñs dominan Apoca.19.
tiū/ ꝙ ab eterno vnigenit⁹ dei fili⁹ in tpe homo factus. Tanꝙ in humanis prudēs pilatus ꝛ p cauens in futuris/ lingue triplicis elemēto titu lum fecit inscribi. Quod magis diuina inspira tiōe factū: velut caiphe ꝓphetiā. Nam lingua hebrea lingua originalis erat: ꝛ eo digna quo p ma: ꝛ in illa locut⁹ est christus: ꝛ mundū docuit que nesciebat. Que in diuisione gentiū per loqꝫ lam sola in populo ad dei cultū pertinēte remā sit. Greca vō propter scientiā ꝛ sapientiā greco rum sua dignitate pollebat. Nam greci sapien tiā querunt. Latina lingua sup omnes alias ro-

matuoꝝ imperio ꝛ dissertione ferebaꝶ. Unde ter
Jesus nazarenꝰ scriptū erat. Primo elementis
hebraicis: quia ipse de genere illo erat. Secūdo
grecis clemētis: ꝑpter eos grecos q̇ aderant vt
referrēt. Tertio elemētis latinis: vt excusaretur
apud cesarē siue senatū/si mors christi sibi obij-
cereꝶ ad crimen. Igiꝶ pilatus sup capuꝫ christi
premittebat excusationē. In his tribus linguis
apostolꝰ suas tantū scripsit eplas: vnā ad hebre
os: aliaꝫ ad romanos: duodecim ad grecos. Et
magis p̄sagio factū est/ꝙ in his tribꝰ linguis ie
sus appellatꝰ est rex: qm̄ omniū nationū ꝑfecto
est. Hunc titulū cū legissent iudei taꝫ hora qua
suppositus erat ꝙ deinceps: qm̄ prope ciuitatē
erat crucifixiōis locus/ad quē facilis erat egres
sus ꝛ regressus in ciuitatē: Et multi exierūt cau-
sa visendi pendētia corpora: qui ducta nō socia-
uerant: Et murmuratione in ꝑpl̄o iam deuolu-
ta: principes populorū adiere pilatū rogationi-
bus depcantes: ꝛ argutis sermonibꝰ suadētes:
vt aut deleret titulū aut supadderet: qꝛ ipse dixit
rex sum iudeoꝝ. Sed magna fuit pilati: nō ex se/
sed ex dei virtute cōstantia: vt nec deleret quod
scp̄serat: nec adderet quod iudeoꝝ prauitas sub
missa falsitate petebat. Iniusta ꝛ in falsitate fun
data petitio secū negationē portat: ꝙꝙ sepe q̇d
petit/obtineat. Et admiratione magna suspen-
dimur: ꝙ tandē pilatus non denegauit iudeis fi
eri christi mortē: ꝛ tñ nunc tituli denegat aboli
Joā. 19. tionem siue additionē/ dicēs: Quod scripsi
scripsi. Plus em̄ erat christū adiudicasse mor
ti: ꝙ tituli addere aut abolere scripturam. Sed
Mat. 2. nec ascolonita potuit delere hunc titulū ꝛ titu-
latū/cū audiret a magis: vbi est qui natꝰ est rex
iudeoꝝ? Et frustrato labore sudauit necās pue
ros/christū posse necare se credēs. Nec pilatus
christū delere potuit: ꝙuis sententiā mortis ex-
pauefactus aut male persuasus emiserit: qm̄ die
tertia resurrexit a mortuis. Sed nec presumpsit
amplꝰ sup impositū titulū: siue in parte cogno-
scens quod erat: aut nesciuſ contestans p̄sentia
ꝑphetizansq̄ futura. Ecce iesum statim mūdo
editum sequiꝶ titulus: nomē rem/famaq̄ virtu-
tes: Ubi est qui natꝰ est rex iudeoꝝ? Ecce mira-
cula facientē: regeꝫ vult eū turba preferre. Sup
subiugalia sedens cū hierosolymā ingrediꝶ/rex
israel a populo ꝑclamaꝶ. Ecce moriens rex iu-
deoꝝ impenitenter inscribiꝶ: vt etiā ex eo ꝙ ho-
mo vnitus deo/nascens/viuēs et moriēs credaꝶ
rex omnium seculoꝝ: et nihil sibi ex his que paſ
sus est fuisse de regia maiestate sublatū. Et ad-
denda erat in posterū scriptura tituli triūpha-
lis: nō eo sensu quo petebant pontifices iudeoꝝ
vt christo in delatione obiecta falsitas/ nūc lite
ris lingue triplicis scribereꝶ: sed veritate rei: vt
qui tūc scribebatur rex iudeorū/nūc sit penitus
Apoca. 19. omniū nationū. Quod ioānes ī suo femore scri
ptū alta ꝯtemplatiōe ꝯspexit. Et habet in vesti-
mento ꝛ in femore suo scriptū: rex regum ꝛ dn̄s
dominantiū. Nō eo iure quo magi clamauerūt:
vbi est qui natus est rex iudeoꝝ? quo pilatus in-
scripserat: nec rogatus amouit ac si penitus esset
eo iure rex est et dn̄s vniuersi: cū diuina non hu-
mana sint iura dominationis dn̄i saluatoris. Ac
per hoc nesciens siue gnarus pilatus quod scri-
pserat omnino firmauit: spiritusancto desuper
hominū acta librante: q̇ tam ꝑ ignorātes ꝙ sci
entes sua mysteria inter hoīes ꝛ in hoībus ope
raꝶ. Et acta minora niꝰ credenda fieri arguūt
sepe maiora. Nā si pilati decretū non potuerūt
mutare iudei: quō mutabūt ꝙ iesus nō sit filius
dei? Si hominū opera incōcussa firmantur: que
deus eternꝰ statuit quō mutabunꝶ? Conati sunt
iudei ne christus esset filius dei: conati sunt ꝛ ti
tulū quo rex ipsoꝝ dicebaꝶ auferre. Sed neutrū
potuerunt: quia vtrunq̄ fuit eterna ratione fir-
matū. Magna hominū peruersitas in hoc col-
ligitur: vt nocentes ex omni parte/iudicari atq̄
videri velint penitus innocentes. Criminosius
em̄ est velle iniquitatē regulis ꝛ floribus ornare
iusticie ꝙ delinquere impetu voluntatis. Et in-
satiabilitas reprobe mētis apte colligiꝶ: q̇ nomē
pessimū imponit illis etiā quos peremit. Morie
baꝶ in cruce christus volūtati traditus iudeorū
nec ipsi satiebantur/quin diffamare vellent per
titulū. Hi ꝟo colliguntꝶ ex his qui titulum hūc
impugnabāt ꝛ causam: qui christo dei filio eter
nam nō tribuunt potestatē ꝛ generationē a pa-
tre: aut qui filium dei credūt tempore minoratū
aut in humana cōuersum: Necnon ꝛ illi qui as-
sumptum hominē non credunt eterna ꝛ diuina
maiestate seu potestate potiri: nec dei filium cre
dunt factum hominē seu hominē deum/omniū
regum regē: designantur ꝛ illi qui om̄ia nō pla
cita dicunt iniusta: etiā si iusticia irreprehēsibi
lis ex toto resplendeat. Huius vero pagani seu
gentilis hominis firmitas/subsequoꝝ christi ar
guit firmitatem: vt nullis intercessionibus aut
querelis permutetur quod noscitur vera ratio-
ne sanxitum. Plus em̄ est veritas appendenda
ꝙ om̄is querulatio aut applausio plebeioꝝ/ seu
terror aut promissio regum ꝛ quorumcūq̄ prin-
cipum terrenorū. Etenim veritas ab his/sed hi
a veritate non liberant. Replicatio quidē simi-
lis verbi quā edidit respōdendo pilatus/consy-
derationibus animū tangit. Nam quid sonare
videtur: quod scripsi scripsi? Uerba decisa sunt:
sed supplenda ꝑ intentione dicētis: Quod scri
psi sic scripsi/vt ſm presidentiā nostram muta-
re non liceat. Decet em̄ presidem ita preuidere
quod dictat: ne cogatur ex imperitia retractare
quod dixerit. More presidentis quia sic erat/lo
quebatur pilatus: ꝛ tanꝙ homo p̄doctus ꝛ pro
uidus in agendis: vt quia preses/mutare nō de-
bebat: ne plebs de ipso propter inconstantiam
ridiculum faceret. Et preintendebat prouiden-
tiam seruādo constantiā/non permutare titulū:
tanꝙ male prouisum/ sed velut in aula pruden-
tie p̄ornatū. Unde quod scripsi in tabula/prius
scripsi in prudentia. Quod scripsi literis/prius
scripsi in iudicio rationis. Hec replicatio affir-
mationē et impenitentiā penitꝰ habet: vt quod

scripsi/nõ penitet me quia scripsi. Nec sm istã
euidentiorem verborũ consonantiã atq3 sentẽ-
tiam factus est vt diceret: Quod scripsi confir
mo/ratifico/approbo/ aut remouere nolo: sed
ait: Quod scripsi scripsi. Mos antiqu9 est: qui
fere apud omnes inoleuit ex vsu: vt cũ aliquid
queritur aliter dici aut fieri/aut ex toto dirimi
quod dictum fuerit siue preactum: ꝙ ab iratis
animis/et ab his qui sm iusticie regulas omnia
dixisse aut fecisse se credunt: ita respõdet: quod
dixi dixi: feci quod feci: vt ex abundantia irati
animi aut rationem se habere credentis/ita ver
ba cõgeminet. Quod autem horũ fuerit in Pi
lato/nõ est nostrũ disserere: sed tñ eius lauda-
re constantiã: vt quod scripsi/quia verũ est ideo
scripsi. Processit forte geminatum verbum ex
animo indignato aduersus subdolam improbi
tatem: vt quod scripsi scripsi. Quid ad vos per-
tinet vltra querere? Compleui vestra vota: pen
det in cruce vester exosus. Si male peregi/ego
iudicabor a cesare. Si malũ est quod scripsi/q2
scripsi: ego subiacebo/nõ vos obnoxius vltio-
ni. Quid ad vos qd preses hierosolymitanus
a cesare missus in hac parte decernat? Vestrũ
est audire atq3 videre: meum vero est decerne-
re causas et titulos damnatorũ. Hoc vero qui
legit/ intelligat: ꝙ siue littera totum proferat
siue indigeat supplemento: ꝙ sensus magis cõ
sentaneus veritati et diuine volũtati eliciatur:
Qꝫ in sacra scriptura per hominẽ dicta vel fa-
cta referant. Nã in his que dicta et facta i scri
pturis sacris ab hominib9 referunt: i plerisq3
maxime reprobatis alia sepe fuit intẽtio agen-
tis siue dicetis: alia puidentia dei desuper iuste
oĩa decernẽtis. Declaramus autem ꝙ p ve-
ritate historie tendebant in eũ omnes crudeli
ministerio: ⁊ vacabãt derisionib9 impie p pie-
Mat.27. tate pendentis. A sexta vero hora facte
Mar.15. sunt tenebre vsq3 in horã nonã: vt ti-
Lu.23 mẽtes oẽs fere absterrerent: nec lux pstabat cõ
ferẽs ad lecturã. A nona vero cũ fugatis tene-
bris lux adesset/hec cõcertatio facta est. Deco-
ratis aũt patibulis corpib9 damnato2/⁊ causa
posita sup christũ: milites pilati ad vestimenta
volẽtis et pauperis diuidẽda se 9uertũt. Et pri
mo pallium suũ scindunt in quatuor partes: et
accipientes tunicam qua sub pallio vtebatur:
quam omnino inconsutilem et integrã in nullo
diuisam/et omni diuisioni cognoscẽtes ineptã:
velut rem pulchram in toto/ et competẽtibus
vsib9 aptã: turpẽ vero i ptib9 scissis aptis vsib9
nõ tendendã: illam penit9 diuidere sunt veriti:
eam taliter disponẽtes/vt eius esset cui sors de
super ab eis missa concederet. Quod euangeli
Jo.19 sta sic refert: [Milites ergo cum cruci-
fixissent eum: acceperunt vestimenta ei9: et
fecerũt quatuor partes/ vnicuiq3 militi partẽ/
et tunicam. Erat autẽ tunica inconsutilis/ desu
per contexta per totũ. Dixerũt ergo ad inuicẽ:
Nõ scindamus eã: sed sortiamur de ille cui9 sit.
Vt scriptura impleat dicẽs: Partiti sũt vesti-
menta me: et in vestẽ meam miserũt sortem. Et
milites quidem hoc fecerũt.] Crucifixis trib9/
milites accipiũt vestimenta. Sed de vestimen-
tis Christi/nõ de vestimentis latronũ euange-
lista cõmemorat cũ dicit: Acceperũt vestimen-
ta eius/scilicet Christi: cuius erat propositum
recitare mysteriũ. Et fecerunt quattuor partes
nõ ꝙ Christus tot tunicas ipse habuit: sicut lit
tera sonare videtur: ꝙ vnusquisq3 haberet par
tem et vnicã tunicã. Nam sequeret ꝙ sex vesti-
menta habuisset: vt saltẽ vnũ fuisset diuisum in
quatuor partes: et tunica vna p quolibet: ⁊ tu-
nica incõsutilis/de qua euangelista expresse lo-
quit: quod nefas est referre/nedũ p veritate fir
mare. Sed sic habet pius et catholicus intelle
ctus: Acceperũt vestimẽta eius: et fecerũt q̃tu-
or partes: de pallio scilicet/quod desuper pha-
risaico more ferebat. Et vnicuiq3 militi mutuo
more diuidendi se inuicem ipsi dederunt partẽ
scilicet quartam diuisionis iure competentẽ: ⁊
tunicam inconsutilẽ/illi dõtarat cui prouenit ex
sorte. Propterea euangelista de illa seriosi9 ait:
Erat aũt tunica inconsutilis: scilicet illa q̃ vni
militũ ex sorte prouenit. Inconsutilis que non
ex panno inciso aut diuiso in partibus cõsuen-
dis integrantibus tunicã facta est: sed indiui-
sa artificiali ope in sua integritate surrexit: quã
forte pia mater eius spũsancto pdocta/ in my-
sterium fecerat futu/ orũ. Non eñ vacabat ma-
gno mysterio: cui nõ legimus in omnis volu-
minibus simile vestimentũ: que diuisa oĩm cõ-
moditate carebat: integra vo manẽs ad quod
erat facta seruabat/sc3 vtile tunicale. Quod au
tem dicitur/desuper contexta per totum: aliqua
erant supposita in decorem vestis: atq3 vt esset
in seipsa tenacior: super quam prudenti consi-
lio atq3 concordia milites assistunt ad mysteri-
um eis incognitũ presignatũ dicẽtes: Si diui-
dit/nulla vtilitas in cõmuni: appropriate vero
nulla: nã modica manebit i partibus: vno filo
cõtinuato et reticulato tota protrahit. Resolu
ta in partes/⁊ partes in particulas resoluẽtur
More aliarũ vestiũ videmus nõ esse pstructã.
Et subtiliter et circũquaq3 inspecta: nõ inueni-
entes vnde diuisionis cultellus apponeret/di-
xerunt: Nõ scindamus eã: neq3 violenta manu
aliquis nostrũ illã sibi vendicare psumat. Nec
cõtendamus in veste/qui sumus in istius mor-
te cõcordes: sed sortiamur de illa cuius sit: di-
uidi nõ potest: cõmunis esse potest: laboribus
nostris et militie nostre ista debet: nostro do-
minio vendicam9 illam: sed cõmune dominiũ
redigat ad pprium: ⁊ quod est omniũ fit vnius
tamen in manum arbitri nõ tradamus: neq3 su-
per negocia nostra constituamus quempiã iu
dicem: sed dominus vestis huius constituat p
sortem. Dixerunt ergo ad inuicẽ: Non scinda-
mus eam/sed sortiamur de illa cuius sit. Nam
sententia Salomonis est: Contradictionẽ cõ- Prouer.18
primit sors: et inter potentes quoq3 diiudicat.
Quod ⁊ factũ ẽ vt scriptura impleret. Nec cre-

damus scripturã d aũdicã hui⁹ partitionis at
q3 sectionis causaz fuisse: vt ideo vestimẽta chri
sti diuidant atq3 distribuant p sortem / q2 sic scri
ptura predixit: sed q2 sic futurũ erat / dauid pro-
phetarũ eximius prophetauit. Horũ vestimen
torũ dispartitio / magnũ flumen eruditionũ ef-
fundit. Modica vestimenta Christi nobis pau
pertatẽ insinuãt: ⁊ corporis inculti ostendit in
diciũ: vt etiaz diuiso pallio / tunica distributa p
sortẽ: vt nec aurea seu argentea zona / neq3 cru-
mene plene pendẽtes / nec calciamẽta in ista di
uisione fuerunt: vt sciat dei filius nõ quesiuisse
talia super terrã: exceptis quib⁹ se factũ homi-
nẽ ostẽdere oportebat: nec cõdidisse more ho-
minũ testamentũ temporaliũ rerũ / sed virtutũ:
super quibus nõ filios aut fratres carnis / siue
quosq3 ppinquos: sed tm̃ suos subsequos mũ-
do mortuos reliquit heredes. Nec sibi cure fu
it diffinire de materialibus rebus: vt sciat q̃li-
ter ex hoc mũdo transire debeat legitim⁹ chri-
stianus. Nihil om̃ino christũ sibi appropriasse
se cognouimus super terram. De celo em̃ vene
rat: et deus verus erat / ⁊ ad celestia et ad seipsũ
hominẽ assumpsit quem gestabat. Fuisset qp-
pe ad dedecus deitatis atq3 assumpti hominis
si Christus temporalia que 9 captasset. O eius
rediit ad alpha eius: vt qualiter pauper natus /
sic et mortuus est. Nudus rebus ⁊ volũtate ha
bendi ingressus est: sic ingressus et sic egressus
est. Vestes filij dei assumpta humanitas est.
Quatuor partes facte sunt quatuor militibus
distribute. Etem̃ in quatuor mundi partes hu-
manitas Christi per fidem distributa est: et nõ
omnibus ipsa / sed dumtaxat qui militauerunt
in militia noui regis. Tegebant christũ vesti-
mẽta: sed expoliatus est: vt eius om̃ino nobis
sint patefacta mysteria / ⁊ amor quo nos ab eter
no dilexerat. Diuisa sunt vt nũq̃ in velamentũ
vltra ꝯueniãt. Nã neq3 vlterius cooperiẽd⁹ est
christus / sed pampli⁹ in gloria reuelãdus. No-
uimus ex fide om̃ia opa et mysteria ei⁹ / mores
atq3 doctrinã. Et tot⁹ patefact⁹ in aere expira-
uit. Vestimẽta Christi scripture sũt veteris te-
stamẽti t noui: q̃ bis quadrifarie diuiduntur: in le
gẽ / historiã / doctrinã simpliciter docentẽ / et pro
phetiam. Ad legẽ moysi tẽpus. Ad historiã / io
sue / iudicũ et regũ. Ad doctrinã / codices Salo
monis. Ad ppletiã / oẽs prophete. In nouo au
tẽ testamẽto ⁊ huiuscemodi diuisio repit. Ad le
gẽ / euangeliũ: ad historiam act⁹ apostolorũ. Ad
doctrinã epistole pauli atq3 canonice. Ad pro-
phetiã Apocalypsis ioannis. Harũ ptiũ vnus-
quisq3 pro suo captu partẽ accepit: v t etiã ma-
gis in vna q̃ in alia quisq3 reperiat edoct⁹. Et
etiã p tpe ista nouim⁹ esse diuisa: fm q hoies su
is tpibus dño celi strenue aut tepide militarũt.
Aliter aũt scripture vtriusq3 testamẽti diuidun-
tur q̃tũ ad sensus quib⁹ ipse disserte tractãtur:
in sensũ historicũ / allegoricũ / anagogicũ ⁊ mo-
ralẽ. Et velut vestimẽta corp⁹ / sic ista obtegũt
christũ: a quibus cũ exuit / typice disuelat. Ite
rũ nõ obtegit cuz scinduntur: vt vnusquisq3 pro
sua capacitate intelligat / diuiduntur: et iuxta illã
christus dei fili⁹ intelligat. Q̃m aũt in om̃i ope
figuratus ẽ christ⁹ / ⁊ obuolut⁹ mysterijs: tẽpus
mũdi originalis partem vestimentorũ habuit:
Tẽpus indistincti mũdi suã sibi retinuit. Tem
pus distinctionis tã circũcisionis q̃ legis / suã
fortiter apprehendit. Tempus gratie suã ple-
nam accipiendo possedit. In omnibus his mi
litia quedam peragitur: vt suo modo certaue-
rint atq3 decertent / qui deo eterno viuo et vero
in suis moribus militauerunt: et vsq3 in finem
seculi militaturi sunt. Nam Job dicente: Mi Job.7
litia est vita hominis super terrã. Magis au-
tẽ dixerim / q deo seruiẽs semp fortiter militat
sup terrã. Nã si milites q̃ vestimenta christi re
duxerũt in spolia / nõdũ crediderunt: defertur
tamẽ in his significationib⁹ ordini militie: etiã
si iniquitas repugnet persone: nã aliud est per-
sona hois: aliud est status vel ordo qui ad perso
nam accedit. Ac bon⁹ ordo bonũ significatũ in-
sinuat: etiã si persona ordinẽ habẽs criminosa
pmaneat: non em̃ ex iniqtate psone curat ordo
mysterij: q̃q̃ magis ordo refulgeat bonitate p-
sone: nec quicq̃ pio ⁊ sano sensu existimare re-
pugnat: quoniã mũdi partes oriẽs et occidẽs /
auster et aquilo: a quib⁹ regni filij sunt venturi
ad quas bona christi gratie / similiter et glorie
peruenerunt. Vestimẽta em̃ Christi bona sunt
vtriusq3 vite. Tunica vero incõsutilis q̃ diuidi
non potuit / nostre fidei arguit vnitatẽ: Vnitas
aũt omnino indiuisibilis est: necnõ ⁊ significat
charitatẽ / q̃ diuisionẽ omnino nõ recipit. Vni-
tas siquidem nostre fidei scindi nequit. Potest
nempe homo a fide rescindi: sed fides non po-
test vllo mõ perscindi. Nõ est fides et fides: nec
q̃uis ex ipsa multa credam⁹ / ipsa diuidit. Vni-
ca est i vnico deo / et i vnica ecclesia orthodoxa:
Vna etiã ptim⁹ charitas ẽ: q̃uis multi ab ipsa
pgrediant effectus. Nam si a fide et a charita
te vna effectus multi procedũt: neutra tamẽ di
uidit: velut solis radij / qui numerositate ab ipso
refulgent: seruãt tamen in origine vnitatẽ: non
em̃ sol diuiditur / etiam si radij. Vnũ est corpus
luminis / etiã si multiplicentur radij lucis. Hec
tunica fides videlicet est Christi: sed multis / nõ
omnib⁹ prouenit in sorte. Apl's nãq3 dicit: Nõ 2.Thes.3.
omniũ est fides. Similiter ⁊ charitas / que chri
sti est potestate donandi: multis / nõ omnibus
prouenit in sorte. Vtraq3 tamẽ desup est cõte-
xta per totũ. Hanc contexturã merito appella
uerim martyrum et ecclesie passiones: et cũcta
opera q̃ fidei et charitatis ꝯstituũt pulchritu-
dinẽ: astruũt firmitatem. Auget profecto disser
tionis difficultatẽ: q nõ probitate militis / non
iudicio arbitrantis / nõ autoritate desup decer
nentis / non alio federe: sed solũ sorte prouenit
in sortẽ: ignorante autẽ cõtigitionẽ sortis / vtrũ
deberet accipere qui accepit. Titubant em̃ om
nes sortem mittentes / si de quo agit cui pueni-
at. Et vnusquisq3 appetit q sibi / non socijs

sors temperata concedat: et amor tunc dirigitur ad seipsum: nec refertur ad primū. Et vno accipiēte frustrat̄ conditio ceterorū: quod de si de charitate illasqꝫ nolentibus tam nefas est dicere ꝙ etiaʒ firmiter cogitare. Sed hec omnia dubia remouentur si Apostoli sententiam huic actioni penitus coniungamus. Porro inquit: Omnes quideʒ currunt sed vnus accipit
1.Co.9 brauiū. Omnes currunt vnus accipit: frustrati sunt ceteri: quorū vnusquisqꝫ ea intētione currebat vt posset accipere. Multi sup vno quesito sortes mittunt: vni sors signata puenit. Accipit ille gaudens: reliqui a desyderio defraudantur. Absonū esset a fide catholica ꝙ gratiā siue gloriam sic vnus accipiat: et omnis alia contio sit inanis. Sed vnitas accipiētis nō personę sed electorū omniū prestruit vnitatē: similiter ꝛ vnus qui accipit ex sorte. Aliter incassū ad gratiam et gloriā niteremur si vnus acciperet in priuatione cunctorū. Proinde omniū electorum vnitas signatur in eo qui accepit ex cursu velociori: et in eo milite q̄ tunicā habuit ex sorte tangente. Nec more humano sors in gratia siue gloria est pensanda: sed sors in his est diuina dispositio: qua occultis modis nouit his quos suos esse pscivit cōferre gratiarū pmia meritorū. Quod vero currentes aut sortē mittētes titubant affectāt: ꝛ cui votū succedat ignorant: ad id refert̄ quod in Apocalypsi dicitur:
Apoca.2. Uincēti dabo manna abscōditū: ꝛ dabo illi calculū candidū ꝛ in calculo nomē nouū scriptū: quod nemo scit nisi q̄ accipit: et nemo scit vtrū sit dignus odio vel amore. Unde quis dubitemus speremus vitam eternā. Ignoramus tamen vtrū debeamus accipere: cū solū quis accipit certus erit. Illudebatur ab omnib9 Christo in cruce pendenti: ꝛ vere omnis vilitas sibi obijciebat̄ in faciē: nā [pretereūntes blasphemabāt eū: mouentes capita sua
Mat.27. et dicentes: Uah qui destruis templū dei: ꝛ in triduo reedificas: salua temetipm: si fil9 dei es descēde de cruce.] Nec mirū si pretereūtes blasphemabāt: quia nō subsistūt vt agnoscāt inuisibilē veritatē. Legūt plures discursu cordis oculorū ꝛ lingue: sed nō figunt animū vt quod latet in scripturis intelligāt. Pretereuntes occulta bona ptereunt: nō assistunt orationibus ꝛ virtutibus corā deo vt eis fontē veritatis ꝛ intellectū mentis aperiat. Pretereūtes eīn sunt Pretereunt iudei: nec in scripturis subsisterūt
Ioh.5 vt christuʒ possent inuenire: remiserat eīn christus iudeos ad scripturas vt in ipsis subsistendo nō pretereūdo scrutarent̄: quoniā ipse testimoniū phibebant de Christo. Sed pteribant. Nūc vero pretereunt illū quē crucifixerunt: vt nec cōmunicare velint passionibus eius aut participes fieri redemptionis eius: sed mouēt caput velut paralytici atqꝫ phrenetici: quibus dissolutio est in membris et obnubilatū est iudiciū rationis. Motus capitis leuitatē animi signat in corpore: in infirmis vero noxiā passionē. Mouerunt atqꝫ mouebant caput ante preciū pendēs omnes qui in fide nutant: ꝛ seipsos in sensibus amant. Abhorrent horridas et salutiferas passiones: et amore pretereunt Christū preeuntes ad pretereuntia preter christuʒ. Sed qui pretereunt crucē ꝛ mortē eius nō preteribunt iudiciū eius. Et arguendo improperabant: Uah qui destruis templū dei ꝛ in triduo reedificas. Si hoc poteras: quare teipm nō saluas? Filij hoim te posuerūt i cruce: si tu filius dei es: ostēde te sup homies descēde de cruce. Nō eīn dicebant credentes sed blasphemantes: et corde et similiter sermonibus deridētes. Nō curabat Christus improperia: nec mouebatur animus eius vt p ostentationē quippiaʒ faceret: vt nec tā validus occultā potentiā vellet demonstrare desursum. Nec hominū violētia crucifixus erat: quoniā sua puit omino voluntas: vnde nec se suggestione deridentiū hominum defigebāt. Nō credūt sensualitatis pprie amatores ꝙ sponte qs velit sensu torqueri: sed quisqꝫ p posse sensui aduersa deuitet. Quo decepti christū purū hoiem estimātes etiā tormēta si posset declinare volentē. Quāobrē qui psuadēt crucis descensū ppter asperum sensum: similes sunt diabolo qui similia diabolo dicūt hoc eīn diabolus christo dixerat i deserto: Si
filius dei es dic vt lapides isti panes fiāt. Et de pinnaculo templi: mitte te deorsum. Ubiqꝫ tētatio: sed improperiū nō in prima: sed hic tentatio cui omnis associata est derisio. [Similiter et principes sacerdotū illudētes cū scribis ꝛ senioribus dixerūt: Alios saluos fecit: seipsum nō potest saluū facere. Si rex israel est descēdat nūc de cruce ꝛ credim9 ei.] Illusi a diabolo illudere hominib9 satagūt. Qui iustis illudit mēte deceptus est ꝛ lethargiā patitur. Agitatur a diabolo aut a demētia qui cōstituto in pena illudit. Nedum iusto et iniuste patienti sed etiā si deliquit satis est ad omne tormentū ꝙ iuste vel iniuste homo vita priuetur. Principes sacerdotū magne se vilitati cōmiserant ꝙ illudebant homini proxime morituro. Absonat a dignitate fulgētibus illudere pena damnatis. Et maior seuitia vlciscētis inimici esse conuicit̄ cum improperat vel illudit pscripto per iudicem ꝙ seuam inferre suo emulo vltionem. Et dicebant: Alios saluos fecit: seipm nō potest saluū facere. Poterat seipm saluū facere q̄ alios fecerat: sed ppterea patiebat̄ hāc corporis calamitatē vt nos sua pceptione saluaret. Sed nō credebāt saluādi adesse virtutē ei q̄ semetipsū in pena dereliquerat. Descensū petebant crucis in argumentū potentie siue virtutis: ꝛ falso spondebant credulitatem si de cruce prosiliisset: nam altioris fuit virtutis atqꝫ potētie ꝙ mortuus ꝛ sepultus resurrexit a mortuis ꝛ nō crediderunt ei. Quod regē israel nominauerūt ad exaggerationē ē iniurie: p eo ꝙ turba sibi hierusalē ingredienti rex israel acclamauerat. Sed hec illusio iustā meruit suo tēpore vl-

Margin notes (right column): Mat.4. — Mat.27. Marc.15. Lu.23 — Mat.27. Mar.15.

4. Reg. 2. tionē: more puerorum / qui Heliseo prophete contu
maci animo et aspero illuserūt: nā ilico duo vr
si de saltu ppinqui egressi / laceraverūt quadra
gintaduos ex eis. Quid vero hierosolyme ciui
tati ad vltionē puenerit a romanis principib9
adhuc historia explicat: et lingua hoim narrat.
Mat. 27. Addebāt aūt: Cōfidit ī deo: liberet nūc
Psal. 36. eū si vult. Erat fides iudeorū / q deus nō dere
linqt sanctos suos. Quāobrē ipsi dicebant: Si
sanct9 est: ergo cōfidit in domino: nō eni est san
Psal. 144. ctus absq cōfidentia eius. Deus vero ppicius
est omnib9 qui inuocant illū in veritate. Proin
de: Aut iste sanctus nō est / et nō confidit in do
mino: aut forte cōfidit: sed quia sanctus nō est /
nō liberat eum deus. A deitate ad regē israel / a
dignitate regia in cōmunem et vulgarē homi
nem descenderunt: vt experimēto derelinquen
de crucis / si qd et quantū apud deū valeret / cog
noscerent. Predictū ante fuerat: si filius dei / si
rex israel est / descēdat de cruce: nūc vero si in do
mino cōfidit / ex virtute cōfidit: liberet eum nūc
deus. Si eni eius est sanctus: et si sup eū volun
tas inclinatur ipsius: vt comphēdere possent /
q magna in cōspectu dei sue virtutis esset auto
ritas. Nō respōdet ex facto aduersis et curiosis
hoim votis / qui diuina sectat et satagit adim
plere mandata. Et ppe modū irremediabiliter
deprauati / deitati conabātur inferre derisionē
aut nō credendo diuine generatiōis mysteriū /
Mat. 27. cū dicebāt: Dixit eni quia filius dei sū.
Mar. 15. Si dixit / verū dixit: quod omnino subterfugit in
Lu. 23 deorū mentes / eternā generationē in deo. Nec
potuerūt cōprehendere in deitate distinctionē
aliquā psonarū: et timētes pluralitatē deorū / p
pter vnitatē quā verissime asserūt: creatoris tri
nitatē in diuinis omnimode negauerūt: illis dū
taxat exceptis / qui hoc credere occultis meri
tis a domino susceperūt. Nam si eternā genera
tionē ī diuinis altitudine fidei conspexissent: fa
cile fuisset aduertere q fili9 hoiem induisset: et
descēdisset in inferiores ptes terre. Sed ad pri
mū clausus oculus fidei / in secūdū penitus nō
aspexit. Ac p hoc quod dicit: dixit eni q fili9 dei
sum: neq principes sacerdotū atq iudei ceteri
credebant hoc fieri aliqn possibile. Sed neq
hūc ex hoc credebāt filiū dei: vt eorum iudicio
merito hec et peiora pateret: velut q diuina psū
psit et impossibilia fieri possibilia suo verbo mō
Lu. 23 strauit: si dixit: filius dei sū. [Illudebāt au
tē ei et milites: et accedētes acetū illi offerē
tes dicebāt: Si tu es rex iudeorū / saluū te fac.]
Hec illusio militū nō ex odio / sed ex vsu malorum
satellitū pcedebat: quorū cōsuetudo est insulta
re damnatis. Verius aūt arbitramur illā pces
sisse de cōplacētia iudeorum: vt qm illi deride
bant / isti eis malo placito volebāt esse cōsimi
les. Multā ministrauit mūdo pniciē: et iniqui
tatē plurimā germinauit: in malis velle place
re malis: siue late aut tenuiter habere pricipiū
Mat. 27. cū iniquis. [Idipsū aūt et latrones qui
crucifixi erant cū eo improperabāt.] De duo

bus dicit quodā more loquēdi / quod solū vn9 ef
fecit: quod ali9 euāgelista clare disserit dicēs:
[Unus aūt ex his qui pendebāt cū eo la Lu. 23
tronib9 / blasphemauit eū dicēs: Si tu es chri
stus / salua teipsum et nos.] Vide blasphemie q
si a multis neglectā speciem / ponere sub dubio
quod est certū. Blasphemia est dicere cuiq / si
tu es: quod ille in veritate est. In regem certum
populi esset damnata blasphemia dicere: si tu
es rex. Et sapientē expertū vocare cūctāter / de
rogationis est actus. Omne dubiū de qualita
te bona certissime inherente / blasphemiā irro
gat in habēte. Forte obijceret: Aderat ignorā
tia: deficiebat sana credulitas. Sed hec peram
pli9 blasphemiā faciūt: cū ignorat quod venire
ī noticiā debuit: aut cū nō credit quod creden
dū veritas ipsa definiuit. Velle inclinare ad in
decentia quempiā: iustū ad iniquitatē / constan
tē in bonis operib9 virū ad fragilitatē velle de
flectere: aut positū in alta sede virtutum ad ima
seu aduersa velle detrahere / blasphemie crimē
apposuit. Sed q constās in animi virtute cōsi
stit / nihilopendit verba blasphemantiū: et sibi
cognit9 / alijs incognitū fieri paruipendit. Hu
iuscemodi blasphemia iaculabat in christū: cū
dubitanter et exprobratiue diceretur: Si tu es
christus / salua temetipsū et nos. Quid si cōditio
nalis et dubitatiua est ista locutio? Sed omni re
moto dubio christus erat: et in seipso salu9 erat:
cui nō dominabat pena vel dolor / quos ipse p
pria volūtate susceperat. Sed latrones nec mēte
nec corpe salui erāt. Mente nō: erāt eni in vm
bra incredulitatis inclusi. Et ab ipso saluato
re didicimus: Qui crediderit / salu9 erit: q vero Mar. 16.
nō crediderit / condēnabit. Nec corpe salui erāt
q ppter demerita reipublice / decernente iusti
cia configebant in penis. Et salutē corpis ille
miser gliscebat: nesciēs quanta posset eterna sa
lute donari: et ex corporis pena mereri / innocē
ti et dei filio in patibulo sociatus: si a lumine si
dei nō fuisset auersus: et cui collega in culpa / in
pena compar / in fidei virtute mānsisset consimi
lis. Quod alter latro dextralis cognouit: et tu
tor in penis factus est christi: male cōsciētie rea
tu compūctus / se iuste mereri clamabat: et noui
ter renatus in fide / cōtra collateralē socium au
daci verbo insiluit: pie christi domini partē ra
tus: ad quod sequitur: [Respondens au Lu. 23
tem alter / increpabat illum dicens:
Neq tu times deū / qui in eadē damnatione es.
Et nos quidē iuste: nā digna factis recipim9:
hic vero nihil mali fecit.] Velut inter duos po
pulos cōstitut9 / audit christ9 elatū et semetipsum cē
culpabilē ignorantē: et nolentē ex iusticia pati q
meruit: et cupientē libertatē psperā in terrenis
et omnino infidū de diuinis / christumq blasphe
mijs lacessentē: alterū vero humiliatū et sibi cō
sciū male vite: pro qua iuste se plecti publice fa
tebat: et increpabat in culpa et pena cōsiliēz / sed
iā factū dissimilē in virtute. Hic etiā alter ni
hil iā exigebat ampli9 sup terrā / sed regna sup

na mente atq3 voce captabat. Hi profecto sunt
iudeorū populus atq3 nationū. Nam iudeorū3
populus latronis auersi/conuersiq3 gentiū po-
pulus typum tenet. Nam adhuc iudeorū popu
lus Christum lacessit in virtis: et blasphemias
irrogat: & sententialiter verbis latronis vtitur
exprobrantis. Sed conuersus populus natio-
nū/ꝓpter idolatriā iuste se damnari cognouit:
et infusa luce aspexit in Christū/credens super
omnes homines innocentē: deū verum de deo
vero/ hominē factū/inter homines conuersan
tem. Sed libet huius latronis per singula sua
dicta discutere: atq3 quantū fas est/ meritū dis-
serere: quo preuētus/iam in vltimis constitutꝰ:
increpabat sane consciū in culpa/similiter & in
pena: quo iam fide factus superior/et seipso in-
uisibiliter maior: & ligno corꝑe pendēs/ i ligno
fidei mente pendebat: & corporaliū penarū ob-
litus/diuino feruefactus amore: corā iudice in
ter mediū dependēte/sodalem arguere/ ac etiā
instruere nō veretur/dicēs: Neq3 tu times deū
qui in eadē damnatione es? Non times deum/
quem vnitū carni deum esse nō credis? Non ti
mes deū/quem hesitas id esse quod est? Non ti-
mes deū/qui oppugnas hominē innocentem:
qui blasphemias irrogas? Nō times deū/iam
morti vicinus: cui omnis spes est adempta viuē
di: q̄ verbis blasphemis mala ꝑficis: cū3 ligno
affixus/opere iā nō possis? Nō times deū/qui
in eadē damnatioe mecū3 qui timeo/es: aut in
eadem damnatione penarū corporaliū cū deo
es: qui corꝑe assumpto inter nos pendēs pro-
pria patitur volūtate. Nos quidē iuste scilicet
patimur: quia vnde cōmisimꝰ a iusticia/inde ꝑ-
soluimus penas. Ad consyderationē male acte
vite remittebat isteꝯ sortiū: vt reuocaret ad me-
moriā mala que fecerant: vt dignā malefactis
assereret penā/quā ligno affixi ferebāt. Imme
mor nāq3 peractorū scelerū/omnē penā asserit
indecentē: et iniuste inferri dicit omne tormen
tū. Proinde latro iste subiecit: Nam digna fa
ctis recipimus. Digna sunt tormenta hominū
malefactis: et irreprehensibiliter male viuenti
decens est extrema calamitas. Dicā seuerius/
imo verius: Magis dignū ꝑfecto dinoscit̄ diu
tiue detineri/aut cito finiri reū supplicio: q̄ vi-
uere i pctō: & pena multari/q̄ i culpa letari. Nē
pe in vniuersi pulchritudie plꝰ clarescit. Dictat
irrefragabilit̄ vera iusticia/ vt penā culpa inue
niat. Sed quia nō culpā positione carentē/ vt
oīno torq̄at delinq̄ntē: nouerat latro iste ordi-
nē diuie iusticie: q̄ malū aliquod iniustū eē nō pa-
tit̄ ad quā afficiebat̄ amore/q̄uis corꝑe torq̄ret̄
Et licet abhorreret sensus exterior: interior vo
iusticiā q̄ ꝯficiebat̄/amabat. Et q̄si oblitꝰ pena
rū/verbis punientē iusticiā extollebat. Propri
um eīn est vera ratione vtentiū/ꝑamplius vero
hominū electorū: diligere atq3 laudare iusticiā
etiam si ex illius decreto asperrime torqueant̄.
Nam ipse naturalis ordo iusticie/interlucens
rationibus hominū/ dictat crimina sine pena

nō esse: que inuisibiliter semper est presto: q̄uis
interdum visibiliter differat̄. In magnis cog-
nitionibus hic tortꝰ homo ferebatur/qui se iu
ste digneq3 pati profitebatur. Magna pars est
venie apud deū/hoc agnoscere similiter et fa-
teri. Attollebatur sublimius homo iste/cū chri
stum agnouit innocentē: quem iudex ad mortē
publice condemnauerat. Quoniā difficillimū
est credere aut dicere sine culpa: quē iudex ordi
narius ad aliquam penam damnat vt reū: seu
cum assertione testiū aut acclamationibus po
pulorū: nam si nō testibus/attamē clamoribus
totius populi damnatus est Christus. Et que3
totus populus postulauerat validis vocibus
crucifigi/latro iste dicit: Hic vero nihil mali fe
cit. Unde hic latro agnouit q̄ nihil mali fecit
cū quo nō fuerat conuersatus: quem ante forte
nō nouerat: qui nec ad doctrinā aut ad seque-
lā christi accesserat: sed studuerat operationibus
latronū/ vnde iuste patiebat̄ exitium? Qua sibi
hec irrepsit noticia q̄ christꝰ nihil mali fecerat?
Quid? Quia certe nec scire poterat/ quoniā de
us erat. Unde ꝯspexit q̄ Christus nihil mali fe
cit? Inquā pie: si forte digne christus dñs illu-
xit ei. Nō eīn aliunde accepit q̄ ab eo quem as-
serebat moriens innocentē: et ꝑfusus fidei pie-
tate dicebat ad iesum: [Memēto mei dñe cū vene Lu. 23
ris i regnū tuū.] Uide q̄ alte ingreditur latro
pēdens: vt aliud credat in regnū ꝑterq̄ morta-
le caducū: & velit illiꝰ esse regnicola/ qui ab isto
serra mortis secabatur. Et mysteriū profiteba
tur in Christo eternū atq3 diuinum: q̄ ipse ex
carne temporaliter crederet moriturū. Et hoc
siquidē totum profitebatur ex petitione quā fa
ciebat ad regnum: ad quod per pontem mortis
Christum transire videbat. Totus hic conuer-
titur ad Christū: & ei pro alia vita se donat. Hu
ius mira nimirū fides: qui solum christū deri-
sum & derelictū ab hominibus/vicinū morti: &
ipse morti vicinus deum verū & hominē confi-
tetur: a nemine doctus/ a nullo ꝑmonitus. Et
vbi fugiendo negant qui eius doctrinā audie-
rant/ miracula viderant: & in cibū3 pauloante
sumpserāt corpus eius de manibꝰ sanctissimis
eius: iste solus cū tacente virgine cōfitetur: vt
in his meroribus tam horrēdis socius fuit vir-
ginis in fide atq3 dolore/Christo in pena consi-
milis/a collatrone virtute dissimilis: Christi cō
fessor/atq3 sue innocētie factus tutor. S3 hi la-
trones suis disparibus meritis admiratiōe mē
tes hominū pulsant: si quo merito vnꝰ cōuersus
aut quo demerito alter auersus: vnꝰ i facto ap-
probatꝰ & voce a christo: alter vero Christo ta-
cēte reprobatꝰ extiterit. Nā christꝰ equaliter re-
spiciebat cōpenales suos: mediꝰ inter eos pēde
bat affixus patibulo: nec ꝑaccipiebat ꝑsonā al-
terius. Quid est q̄ vnus irrogauit Christo ver-
bis blasphemiā: alter suscepit ꝓ illo moriendo
tutelam: Unus cognouit iusticiā/ꝑorūq3 puni
entē nequitiā laudauit: alter impune viuere ꝑ-
tentauit? Erat ne forte ad istos in Christo ali-

qua inequalitas? Hoc credere dico nefas. Quid ergo? Dicā audacter quod sentio: q nec cōuerso sufficit meritū suū: sed auersū demeritū suū iuste deiecit. Nullus conuertit nisi ex gratia: nullus damnat nisi ex demeritis diuina dictante iusticia. Quod ergo demeritū illius q nō credidit? Quod vero demeritū atq vnde illi q credidit? Meritū cōuersi nō legim9: quid in occulto habuerit ipse/ nescimus: demeritū vtriusq cōspicim9: quia latrones erant: homines vtriq
Roma.9. male vite. An verificat illa sentētia: quē de9 vult indurat: et cui vult miseret? Sed in tortuosiorē
Actuū.10. incidimus questionē: cū deus acceptor personarū nō sit: et cū essent ambo homines peccatores: christū eque corporeo visu aspicientes: in pta eū eque pendentes: quorū vnus in puersatione christi alterū nō preuenerat: quia neuter viuēs habuerat/ vnde vnus illorū meruit cōuerti alter vero meruit indurari: Quo merito vn9 misericordiā accepit: alter in iusta damnatiōe remāsit? Sed aliter hec aut similis questio nodosa nō soluit: nisi dei misericordiā & iusticiā aspiciamus/ et liberas hominū volūtates. Nā de9 ex misericordia donat peccata cōuersis: & ex iusticia tribuit pmia siue supplicia meritorū. Nō ergo istorū est cōuersio aut auersio celebrata ex christi psentia corpali/ quā habebāt equaliter: nō ex visu quo ipsum intuebantur: nō ex verbis eius peramplius directis in alterū: sed ex libera volūtate: qua ille credere voluit: ille vero incredulus māsit: quē sicut illū dei misericordia expectabat: sed nō credentē reliquit diuina iusticia reprobatū. Ad conuersū aūt latronē christ9
Lu.23 alta pmissione respōdit. **Amē amen dico tibi: hodie mecū eris i paradiso.** Amē verbū est veritatis. Unde infallibili pollicitatione latroni pendenti atq cōuerso paradisū christus moriens repromisit. Proinde cognosce quid cōferre possit resurgēs & regnās/ q moriēs talia donat. Quanta est largitura libertas si tāta cōfert extrema captiuitas. Nō autem in hac pmissione paradisum/ scz locū ad orientē: a quo exulauit Adam/ intelligamus repromissum: quoniā illo hodie latro post christū descēdit. Ad limbū pcessit christus hora nona moriēdo latronē. Secut9 est latro quasi vespere crurifragio celebrato. Cū ergo vtriusq anima/ quāuis nō eadē hora/ christi scz et latronis ad limbū descenderit: a quo christi anima nō egressa quousq plene a mortuis resurrexerit: prim9 credendū est: q i illo paradiso terrestri die illo neutri9 anima fuit: nec christ9 in anima solū & deitate descendēs ad limbū/ latronis animā transtulit in paradisum: sed ad eū in limbo fecit illū descendere: vt cū animabus ceteris extrahendis fieret in sequela. Pie autē & nō incongrue credi poterat: q cū illam animarū multitudinē de limbo christus volens resurgere a mortuis eduxisset: q in terrestrem paradisum induxerit: vt Adam cū misera sobole sua reuocaretur in signū eterni federis atq pacis: a quo per inobedientiam exulauerat. Et tādiu anima Ade ibidem cū ceteris seruaret/ quousq christ9 corporaliter celorū alta conscenderet/ post se illā turmā letantiū animarū subuectur9. Etenī illo de loco assumendū erat ad superna celestia humanū genus successione felici: nisi Adā superbia ppria exulasset: et perpetuata ppagine culpa illa deriuaretur ad posteros. Nec absonat a pia credulitate/ culpa deleta p christū: q inde anime assumantur in celū/ vnde assumende fuerāt absq peccatū. Nō solū ille que illo in tempore ascenderunt christo ascendente: sed que quotidie per misericordiā assumūtur/ vite pacto fine ab ipso regnāte. Congruū porro est/ vt anime videant locū a quo in Adam humana natura/ per tā lōga & aspera exilia exulauit: vt pariter misericordia et iusticia dei pamplius cognoscātur. Sed quoquo modo se habet ordo rei aut hoc quod dicit hodie: ad temp9 refert quo christ9 ista cōpleuit: & animā eius paradisū omniū delectabiliū oportet intelligi: vt plene soluat quod dicitur: Hodie mecū eris in paradiso. Quē aūt Lucas qui solū hoc recitauit/ in greco euangeliū scripsit: expedit ab illa lingua hui9 vocabuli sumere interpretationē. Paradisū siquidem hebrei/ hortū vero greci dicunt. Paradisus etiā ad eden situs refert: quod delicie interpretatur vt nō incongrue dicat latroni: Hodie mecum eris in horto deliciarū: scz q in omnib9 delicijs eris mecū existens: aut in terrestrē paradisū te deferā hodie carpens iter. Necnō & limbū ad quē christi et latronis anime descenderūt/ deliciarū hortū possum9 appellare: nō enī pena sensus tenebātur inclusi: Quis a vera patria essent exclusi. Seruabat in eis diuina iusticia: vt qui actu nō deliqrat/ nec sensibiliter puniret. Nec credamus illorū patrū exemptas animas a corpore delectationib9 fuisse priuatas: quas in carne viuendo sepe susceperāt. Nec mortis necessitate factū est/ vt moriendo et ad limbū descendendo essent culpabiliores: vt his priuarent in terris gaudijs/ quib9 in carne gaudebāt. Quomodo noe potuit alloquia diuina suscipere/ qn mēte iubilaret? Quō Abraam in diuinis affationibus non exultauit in anima? Quanta leticia Gen.18.
ipsum credimus circūfusum: cū angelos suscepit hospitio: cū deus illū ipm pbauit in filio: cū vidit arietē inter vepres: in quo cognouit ad suā redemptionē christi futurā omnimodā passionē? Quanto Jacob exultauit tripudio/ cum Gen.32
vidēs dñm dixit: Uidi dñm facie ad faciē: & salua facta est anima mea: cū luctans oratiōib9 cū angelo/ nō dimisit eū quousq accepisset bndictionē: cū inuisibilē climatic nē/ aspexit a terra vsq ad celos: & angelos sursū atq deorsum climare p illā. Delectationib9 inenarrabilib9 repletus est Moyses/ cū sibi de9 amicabiliter loquebat. Nec omnes pphete illa magna mysteria viderūt atq cognouerūt sine internis delicijs: quas humana lingua explicare nō posset. Quō ioānes delectatiōib9 diuinis priuat9 fuit

set in limbo: qui nōdū natus exultauit in vtero?
Lu.1. Ac per hoc neq venire debet in dubiū: ꝙ in illo
sinu afferrent interne delicie quib⁹ in seculo po
siti fruebant: cū nec peccare aut demereri post
mortē potuissent vnde tollerent. Nec postꝙ il
los diuinos affat⁹ susceperant: taliter ante mor
tem vixerūt vt post mortē merito priuarent. De
illis dūtaxat dicimus/ qui ad patrū sinum in aīa
descendere. Deinde locū hunc merito quendaꝫ
dicim⁹ paradisum ꝛ hortū deliciarū: vt petitio
ni compētentis sit taliter facta responsio: ꝙ in
sinu patrum cum aīa christi se redigēs/ velut in
quodā cum christo fuerit paradiso. Sed vt ne
fallamur varia varie opinātes: paradisi nomine
oportet intelligi omnē inuisibilē ꝯsolationē: scꝫ
illam quā anie a corporibus absolute aut inter
cluse corporib⁹ submissis corporeis sensib⁹/ seu
extra corpus exeūtes/ ante illā plenitudinē bea
titudinis ineffabilē superne patrie possent vsq
digne suscipe. Quoniā igit necessario fit transi
tus a corporalib⁹ ad spūalia: vt veritas diuinaꝝ
scripturarū eluceat: literali scripturaꝝ sensu/ pa
Gen.2. radisi nūcupatione illū locum/ quē deus a prin
cipio plantauerat in oriente ad eden intelligi
mus: translatiōe vero facta intelligēter a sensu
ad intellectū inuisibiliū delectationē merito di
cimus: nā sicut in illo quicqd esse potuit corpo
ralis amenitatis atq suauitatis/ ꝓter glorificati
onē corporis fuit: sic per typicū sensum quicqd
esse potest sub celo deliciaꝝ/ ex illo sentimus/ aut
ex parte sic esse cognoscimus. Nulla ꝟo conso
lationū inuisibiliū coeternatio verior ꝙ esse cuꝫ
Phil.1. christo. Et paulus cupiebat solui ꝛ esse cū chri
sto. Eximebāt porro a corporib⁹ ille anime: scꝫ
aīa christi vnita deitati: ꝛ anima latronis eidem
1.Cor.6 adherēs ꝑ fidē ꝛ charitatē. Et qui adheret deo
vnus spirit⁹ est cū eo. Et mutuo se visuras om
nimode parabāt: vt christi dictū merito verum
esset: hodie mecū eris in paradiso. Atqui ꝑ eo ꝙ
paradisus ille terrestris locus dictus est delici
arū: locutione ꝯuersa quaslibet delicias scriptu
ra paradisū appellat: iuxta illud quod de rege
Ezech.28. tyri per ezechielē dicit: Tu signaculū similitu
dinis eius plen⁹ sapiētia/ perfect⁹ decore/ in de
licijs paradisi fuisti. Nunꝙ ꝟo rex tyri sup quē
lamentū mādato dñi factū est/ fuerat in paradi
so terrestri: sed alias habuerat ipse delicias ap
pellatas noīe paradisi aut illis ꝯsimiles: vt ipse
rex fuerit velut in delicijs paradisi: ꝛ quodāmo
do ꝓpheta enūerat illas delicias: sicut legenti
subsequēs litera manifestat. Igit si dicunt alie
delicie paradisus/ etiam sepe vsitato vocabulo
moreq loquēdi: ꝗtomagis cū christi aīa inueni
ri atq intueri est deliciarū paradisus vberior.

Joan.19. Stabant iuxta crucē iesu mater ei⁹
et soror matris eius maria cleophe/
et maria magdalene. Subticuit iste ma
trem mariā/ scꝫ salome: ne videret amore huma
no vel laudis affici ad parētes: quam adesse nō
dubitam⁹: ꝛ multas alias mulieres christi disci
pulas: quas euāgeliste interserere nō curarunt.
Sed ecce amice crucis/ ꝑ eo ꝙ amice iesu: sꝫ nec
amice crucis/ qꝛ in illa torquebat ꝛ moriebat ie
sus: sed velut cōparticipes aut cōmunicare vo
lentes passionib⁹ eius. Stabant ꝓpe arborem
ꝓpter pomū: ꝛ iuxta patibulū ꝓpter iustū. Sed
mater eius mēte plus ꝙ oculis ferebat in illam
Et ꝗꝙ pressa dolorib⁹/ ꝑspicaci cordis aspectu
contēplabat illam: atq ꝑsentia ꝛ futura myste
ria sancta ei⁹: cū illuminādus esset mund⁹ in splē
doribus eius. Sed nos posteri cū illis priorib⁹
ꝯtēplatiuo amore quid donat intelligere secta
toribus posteris: vt sit cōmunicata cognitio cū
sequētibus primis. Si crucis illi⁹ intuemur ma
teriā: lignum aridū est: vt omēs resurgāt per li
gnum/ sicut oēs in ligno corruerūt. Et faciliter
erāt donāda peccata: nec durabiles in hac vita
hominū passiones: veluti cū ab igne cito consu
mit lignum. Huiuscemodi lignū geminā scim⁹
habuisse radicem: vnā occasionis: que fuit ꝑmo
rum parentū propria ꝛ detestanda volūtas: qua
non dño iuste ꝑcipienti/ sed male suggerenti re
ptili consenserūt: altā nature quā in creatis ar
borib⁹ sicut in hoībus est seruata ꝓpago. Per
petuata est ꝓpago humani generis virtute tra
ducis: ꝛ cū illa originale delictum. Perpetuata
est ꝓpago lignoꝝ: vt in ligno appenderet reme
dium. Sed quid homo ad lignū? Que cōmuni
catio vnius ad alterū? Utiq magna nimis. Nā
insensibile porro est lignū: ꝛ omīs homo dū pec
cat/ insensibilis est ad deū: quoniā si sup seipsum
in veritate sentiret/ penitus non peccaret. In li
gno insensibili christus patit pro insensibili de
linꝗnte. Non sentit lignū diuinū pondus quod
habet: nec homo dū peccat/ sentit munera crea
toris. Caret vita sensibili atq rationali omne li
gnū: necnō ꝛ vegetabili/ si ꝑcidatur a radice: sic
et homo ab omni vera vita morit male peccās:
ac per hoc respōdet in rationē instrumentū paſ
sionis homini peccatori. Si figurā aspiciamus
arte hominū introductā: triāgulata est in trib⁹
brachijs sane porrecta. Quoniā trimode pera
git omne malū: ab eo videlicet ꝙ opportune vt
importune in mentē hominū venit. Opportune
siquidē dixerim: cū cogitatione voluntaria ꝑan
ticipat malū. Importune ꝟo cū anima sepe re
luctat: ꝗꝙ in fine succumbat. Ab eo etiā ꝙ affe
ctio iam seipsam delectabiliter scalpens in his
que cogitando suscepit: a tertio cū cecata lumi
ne rationis obruta tenebris prestat assensum: ꝗ
iuxta id quod male agere cupit: etiā si nō sequa
tur effectus/ dignus est pena plecti. Similit fra
gilitas ꝛ ignorantia ꝛ malicia ꝑdominās trian
gulum facit. Et in his potest esse remissio ꝑ tri
angulū crucis: si vltra non ꝓcedat peccatorum
hominū prauitas. Sic enī ꝑ amos legimus di Amos.2.
ctū: ꝙ sup tria scelera daturus esset domin⁹ om
nibus veniā: sup quartū vero quēpiam nō con
uertere: fieret nempe quartū si impenitentia seq
retur. Trinitas increata in illa cruce sua virtu
te ꝛ in vnione trine persone astabat: ꝛ creata tri
nitas hominis in illa redimebat: et damnabat

triangulũ peccatorꝫ. Q, vero in posterũ inole-
uit quasi quadrãgula forma crucis: de tituli ap
positione puenit/et de mysterij ratione: nã sup-
positus titulus quartũ brachiuꝫ fecit: qui super
caput positus protendebatur in altũ. Et diuine
factũ est vt brachium in sublime porrectũ/esset
titulus veritatis: quia in altissimis speculationi
bus/ nõ in imis: ꝛ ĩ patria/ nõ in via vere cogno
scitur deus. Erat velut index brachiũ cum titu
lo quod ferebaꝰ in altum: acsi vellet indicere: de
supernis est qui patiꝰ: de supernis est dominus
ꝛ rex omniũ regum: ꝛ in supis est/non in infimis
cognoscendis. Ratio etiã mysterij astruebat: vt
a prefato triangulo in quadranguluꝫ veniretur
propter hominũ mores/qui quatuor virtutibus
disponũtur. Et quadra figura omnibꝰ est solidi
or: vt perfecta ꝛ solida hominũ vita constituere
tur ex cruce. Et ptensiões interioris hominis
in illa prefixe sunt: quoniã oportet animã descẽ-
dere ad loca tetralia in directione timoris ꝛ pa
uida fieri: ne ad illa descẽdat meritis dignis pe-
nis: ꝛ pauido atq; inconuulsibili contẽplari men-
tis intuitu per eternũ irremediabilẽ damnatorꝫ
penam. Et ab hoc abyssali ꝛ interminabili ma-
lo ad contrariũ superius fiat ascensus in vitã ꝛ
gloriã infinibilẽ beatorũ. Protensio crucis ad
ima/protensionẽ anime facit per aspectũ mẽtis
ad loca tartarea. Protensio superior contẽpla
tionẽ prouehit in supna. Ibi iusticia/hic miseri
cordia plene fulget. Hine ptensiones in latera
quasi ale galline omẽs pullos filiorꝫ hominũ/ne
a volitãte diabolo rapiantur/prouocãt ad tute-
lam. Et sub vmbra istarũ alarũ oportet ꝯfugere
donec a nobis transeat omnis iniquitas: vt sub
dextera pfecti/sub sinistra impfecti diuino au-
xilio ptegantur. Cum illis astantibꝰ iterũ con-
templemur in tam horrida cathedra volũtarie
quiescentem/deũ verum ꝛ hominẽ verũ. In illa
nanciscentẽ nobis atq; pro nobis delectationẽ
ex pena/ gloriã ex ignominia/honorẽ ex oppro-
brio/victoriam ex susceptis vulneribus/ex cala-
mitate plenitudinẽ/libertatem ex vinculis/ex tẽ
porali morte vitã sempiternã. Quem non claui/
sed vnꝰ eius in homines diffusus amor sic tene-
bat affixum. Et nimirũ q carne moriens spiritu
viuẽtes demones debellauit: ꝛ iure/non poten-
tia cũ inuisibilibus hostibus decertauit. Et pec
cato veterato natura renouaꝰ in ligno. Et vnꝰ
pro toto orbe ꝯcertat: necnõ et in carne deuicto
pax oritur terrestriũ/oritur atq; celestiũ. Mul-
ta interne contuitionis materia ministrabitur:
si stabimus iuxta crucẽ amore cordis: ꝛ cum pro
ponitur aut expedit corpore circũferentes: vt ve
lut in ipsa in hoste vtroq; redempti: sic in vtroq;
homine baiulemus. Erat mater iuxta crucẽ con
templatiuis doloribꝰ ꝛ amore/tacensq; tacebat
non hesitans in his que p filiũ agebãtur. Erat
sui filij per omnia ꝛ sup omnes ꝯsocia passioni:
vt pro corpore torto etiã ipsa in anima ꝛ corpo
re torqueretur. Et in directione spiritussancti ꝛ
angelorum custodia flebat/eiulabat/dabatq; sin

gultus amaros: ꝛ penã huius afflicti deplorabaꝰ
ꝛ causam. Et videbat q nõ ex transfluxo femine
quod nõ erat: nõ ex deo/ quia impassibilis erat:
sed ex carne dũtaxat quã ex ipsa susceperat/pati
ebaꝰ natus: ꝛ cruci per hominũ iniusticiã appli
catus: ꝛ tanto dolebat pfundius/qto pspicaciꝰ
nouerat cruciatum: et q nostrũ extat causa pec-
catum. Et ipsa ipsius nati sui dupliciter se noue
rat causam pene. Una siquidẽ cõmunis cũ omĩ
humano genere: porro expediebaꝰ sibi cũ toto
humano genere redemptio p crucẽ. Non enĩ ab
humano genere virgo mater absoluebaꝰ: vt nõ
indigeret beneficio filij/quod pcurabaꝰ per cru
cem: iuxta quã stabat sicut prope redemptorẽ. Et
flebit vberrime/q sicut ceteri oportebat illã re-
dimi p crucem ꝛ sanguinẽ nati sui. Alia siquidẽ
propria ꝛ singularis erat: pro eo q tanta tormẽ
ta carnẽ prestauerat ipsa passibilẽ: ꝗuis totius
peccati expertẽ. Stat iuxta crucẽ opprobrij at-
q; penarũ: quia eua stetit iuxta suaue lignũ. Ui-
dit illa prima omniũ mulier q bonum esset: vi-
dit virgo virginũ q crux vtiq; melior futura fu-
turis credentibꝰ esset: quia illud dãnationẽ/ ista
germen edididit in saluteꝫ. Et illud lignũ bonũ
ex natura: lignũ vo crucis potius ex gratia: su-
pergrediꝰ omnino gratia christiana naturam.
Uidit illa q esset bonum corpori ad vescendum
sed non ilico aspexit q esset corpori ꝛ aĩe in po-
sterum ad tormentũ. Uidit virgo regia/cogno-
uit mater ecclesia q lignũ crucis salutẽ anime:
penam vo corpori p tempore irrogaret/ tandẽ
vo gloriã. Stetit illa iuxta lignũ quod pulchrũ
oculis videbaꝰ: stat alma/stat contio christiana
iuxta crucẽ deformẽ oculis: turpemq; cõsydera-
tioni carnaliũ. Uidebaꝰ illud lignũ aspectu de-
lectabile: sed tactu lethiferũ erat. Apparet crux
asperrima omni aspectui: sed cũ tactu mortẽ ir
rogat/effectu glorie vitã donat. Assistebat vir-
go cruci: ꝛ suo ꝯfigebaꝰ cum nato. Steterat cru Gẽ.3
da eua iuxta vetitũ lignũ: ꝛ delectabaꝰ vetita gu
stando cũ viro. Stetit illa ppe arborem interdi
ctam: non ex aliqua mala indita qlitate: sed obe
dientiã aut verã inobedientiã designantẽ: vt co
gnosceret in arbore fructifera dñs: qui ad eter-
nam fruitionẽ electis inaudita ꝛ inuisa seu inco
gnita parauerat. Stabat virgo mater/stat eccle
sia sancta ppe arborẽ benedictã: per quã bene-
diciꝰ pius amator eius: ꝛ sustinens illam in cor
pore cũ offertur: per quã impletur vera iusticia:
per quã perfecta obedientia exhibetur: per quã
reprobaꝰ quis eiꝰ est inimicus: sicut ait aposto-
lus: Nũc aũt flens dico inimicos crucis christi: Phil.3
quorꝫ finis interitus. Posuerat deus iustũ edi-
ctum in ligno: nec velut de re mala parẽtes pri
mos ab esu eius voluit abstinere: sed dñs in illa
cognosci ꝛ meritũ obediẽtie in re modica fieri:
vt eterna pmia sequerenꝰ. Que ꝯtẽpta tãto fuit
maioris demeriti/quãto potuit facilius custodi
ri. Ad quod lignũ appropinq̃uerũt ꝛ male suasi
gustauerunt: credentes vt dij fieri sapientes/sci
entes bonum et malum: de cuius fructu hausto

per modicū aperti sunt oculi degustantiū: non ꝙ prius apertos oculos nō haberent: sed qꝛ cognouerunt bonoꝝ honorabiliū nuditatē: ꝙuis ante i corpore inerubescibiliter nudi essent. Et secuta est damnata posteritas: pro eo ꝙ fuit inobediens nostra prioritas. Multis milibus elapsis annis plantatū est pre ordinatione diuina horridum lignū ad cruciatū christi capitis nostri ꝛ mystici corporis eius: ex quo omnis penalitas christiana sumpsit exordiū atqꝫ cōsecratur in illo. Et ipse factus est fructus eius: qui fructū arboris scientie boni ꝛ mali primis parētibus interdixit. Et e regione nouum positum est edictum: vt de fructu eius omēs sane mētis existentes omnino cōtingāt. Sed nec dū fructum eius sed penam eius excipiant: vt ꝑtendit sentētia sal

Mat.16. uatoris: Si quis vult post me venire/ abneget semetipsum ꝛ tollat crucē suam ꝛ sequaꝛ me. Bona fuit arbor illa: ꝛ in malū ꝛ in scandalum facta est. Mala est de suo genere omīs pena: et in bonū ꝛ defensionē pro pietate patiētibus versa est. Stabat eī iuxta crucem virgo. Stetit ꝛ stat orthodoxa ecclesia iuxta penam assumptā volūtarie vel illatam: ꝙꝙ de se malam: si vo ꝓ iusticia tolerataꝫ/ bonum glorie paritură. Et in hac peregrinatione ecclesie scꝫ palmarie in virtutibus splēdet. Cum vo peruenerit/ summe fulget ꝙ ex horrendis ꝛ malis cruciatibus a tyrannis tot martyres habuit atqꝫ ꝑmisit: ꝛ in volūtarie assumptis confessoꝝ atqꝫ sanctorū turmā innumerabilem fecit. Ex arbore illa bonoꝝ nuditas est secuta: ex ista glorie decora vestitio. Ex illa pudor seu erubescētia: ex ista honor ꝛ gloria. Ex illa in mēbris ꝓuenit detestāda libido: ex tactu vero huius plenitudo capiꝛ castitatis. Ex illa oculi ad confusionē se mutuo intuentium sunt apti: ex ista oculoꝝ ad aspectū glorie palpebrule subleuanꝛ. Ex illius gustu credētes fieri vt dij/ infra hoīes sunt redacti: quod dauidica confir

Ps.48. mat authoritas: homo cū in honore esset nō intellexit: cōparatus est iumētis insipientibꝰ/ ꝛ similis factus est illis: ex istius ꝓ iusticie gustu/ ꝑ adoptionem ꝛ gratiam fiunt hoīes filij dei: atqꝫ transitur in consortiū angeloꝝ. Ex illa credētes fieri sapiētes stulti facti sunt: ex stulticia vo crucis oēs eterna sapientia inclarescunt. Per illā mortē illā incurriꝛ: per istā in peccatis mortuus reuiuiscit. Ac per hoc standū merito iuxta crucē. Sed exagitatur animus plura conquirere atqꝫ disserere circa crucis mysteriū. Attendamꝰ ꝗd post plantationē illius ligni/ quid dictum sit primis parentibus creatis: quid vo post institutā crucē dicatur nascētibus atqꝫ intelligētibus ceteris. Dictū est de arbore bona: si de illa comedetis/ rei ꝯstituemini: de cruce vo diciꝛ: nisi crucem ꝛ penā que mala est/ dilexeritis preuaricatores efficiemini. Non ꝙ de illa tanꝙ de re mala datū sit interdictum: neqꝫ de cruce tanꝙ de re bona positū sit ꝑceptum: sed de illa re bona secutū est malū/ peruersa intētione vtentis. Sic reconuertente vera iusticia redēptoris: de pena mala

exortū est bonū/ iusta intentione patientis. Dictum est illis: si hanc arborē gustaueritis/ morte multabimini: diciꝛ de ista: si crucē ꝛ penā ꝓpositam ꝓ iusticia negaueritis/ in eternū damnabimini. Ex illiꝰ tactu/ ex istiꝰ vo intactu mors horrenda subsequiꝛ. Qui ex illa gustauerūt/ mortui sūt: ꝛ totā posterā sobolē mortis articulo ascripserūt. Qui vo istam suscipiūt/ post penā ꝛ mortem ad gloriā reuiuiscūt. Mortui sunt illi: quia quod erat suaue corpori gustauerunt: resurgunt gloriose qui se asperitatibꝰ corporis crucifigūt. Exules illi facti sunt a paradiso ꝑ lignū: per crucem oēs exules reuocantur in regnū. Facta est arbor illa scala descensionis in baratrū: crux facta est scala ascensionis in celū. Sed nec crucē intelligamus duntaxat illam lignoꝝ machinā: sed omnē penā proprietate ac iusticia toleratā. Similiter et ꝯstantē iuxta crucē matrē/ ecclesiā catholicam ꝛ animā quāpiam fidelissimā agnoscamus. Idcirco maria cleophe ꝛ magdalena ꝛ discipulꝰ/ matri virgini asciscunꝛ. Aspexit autē pendens librator amoris atqꝫ doloꝝ/ ꝛ meritorum omniū ponderator assistentē virginem: quā nunꝙ appellauit ex vocibus matrē: ꝛ discipulū plus dilectū ꝙ diligentē: ꝛ ipsos solummō

affatus est. Unde sequitur: Cum vidisset ergo iesus matrē et discipulū stantem quē diligebat. Omnes astantes videbat iesus: nec aliquis ab eo erat inuisus: sꝫ hos tantū diciꝛ aspexisse/ propꝛ sermonē qui ad eos factꝰ Joan.19.

est. Dixit iesus matri sue: Mulier ecce filiꝰ tuus. Deinde dicit discipulo: Joan.19.

Ecce mater tua. Pulsanꝛ admiratione omniū legentiū siue audientiū mentes: si quo motu quo sensu/ qua ratiōe/ qua possibilitate/ qua vo autoritate ista dicūtur: ꝙ discipulus transeat in filiū virginis: ꝛ virgo habeat purū hominē filium/ que nō genuit nisi hominē deum: ꝛ sint due matres vnius hoīs: quod vnꝙ natura humana nō habuit: ꝛ sit filiꝰ ex virgine/ qui de corruptis parentibus natus erat ex semine. Et quid est ꝙ tātū hos duos affatus est? Impossibilia quidē sunt hec: sed nihil impossibile deo. Uerū est ꝙ christus sic dixerit: quod verꝫ est/ dilectus christi discipulus scripsit: ꝛ scimus qꝛ verū est testimoniū eius. Pietate similiter ꝛ orōne opus est ad ingrediendū tale secretū altūqꝫ mysterium. Mulier ꝛ nō mulier: pro eo ꝙ nō mulier/ sed super angelos ꝛ hoīes ꝛ mulieres superexcedēs: mulier accepit a filio: quē cum eterno patre vnicū possidebat: preter ventrē/ quē ante in carne habebat ipsa nepotē. Sed in quo filiationis genere ioannes virginis factꝰ est filius: aut eius mater facta est virgo? Nō hic natura fauet: nō conceptio partus obsequiꝛ: non ingressus in vterū vt denuo renasceref: non adoptio pro hereditate in tēporalibus post sequenda: nec mutatione aut explorata doctrina: nec ista disserenda fuerāt verba christi. Nec facta est locutio vt sit ꝗsi sed remota omni fucatiōe verboꝝ/ sic a christo legimus dictū: Mulier ecce filius tuus: vt omī

exclusa superfluitate verbo℞/secretum mysterij
penetrem⁹. Ecclesiam orthodoxā cruci assisten
tem omnino reuelato mysterio intelligimus in
maria. Omnē singularē animā nominus in ioā
ne. Filius in greco nomen est amoris. Omnis
igitur christifere crucis amator/in amorē trāsit
ecclesie: vt merito filius/id est amor ecclesie nū
cupetur: ⁊ ipsa christi adorās ⁊ venerās passio
nes/matrē se constituat similiter et venerantis:
⁊ crucis amator matrē ecclesiam habeat que ip
sum in christo genuit/magis ꝙ illā que illum ex
peccato damnatū mundo suscepto semine gene
rauit. Mutatur hic maternitas ⁊ filiatio ex ver
bis christi sub arbore sancte crucis: quoniā natu
ra transit in gratiam: ⁊ gratia nobilitat ꝑfecto
naturā: non ꝙ vna cōmutetur in alterā. Mala
mater eua corrupte nature: bona ecclesia almi
fice mater gratie. Datur mater gratie ꝓ matre
nature. Manet mater nature: manet mater ex
gratia. Erat eñ ioanni mater maria salome in
ordine succedētis nature: est mater sibi virgo in
ordine vere gratie. Est mater eua cunctorū per
traducē nature: est ecclesia mater omniū fideliū
per infusionē inuisibilis gratie. Nō desinit esse
ioannes filius corrupte matris: qꝛ imperio chri
sti factus est filius virginis: nec potest nō esse fi
lius virginis: quia fuit ante filius corrupte ma
tris: quoniā pri⁹ est quod carnale/ deinde quod
spirituale est/aut esse potest. Protin⁹ nō despe
remus: qꝛ vnus idem homo est per naturā: chri
stianus per gratiā: ⁊ per vnā hominis fili⁹/per
alterā dei filius appellatus. Voluit etiā christ⁹
in cruce pendens anteꝙ moriens/per oīa suam
preostendere charitatē: ⁊ quantū dignitatis hu
mane nature cōtulerat: vt firma spes esset reme
Joan.1. ationis ad patrē. Unde si dedit potestatē filios
dei fieri his qui credūt in noīe eius: quod nō ꝑ
naturā/ sed penitus est ꝑ gratiā: cur nō dedisset
nobis ꝙ essem⁹ filij matris eius: quod fit ꝑ gra
tiā/nō ꝑ naturā? Plus eñ est ꝙ sumus fratres
eius ex patre/ꝙ ꝙ sumus ex matre. Plus ex eter
no deo/ꝙ ex temporali parente. Non dedignat
christus humanū genus ꝓpter naturā conditā
que bona fuit: non ꝓpter corruptā que in vitio
turpuit: nō ex criminib⁹ quib⁹ inuoluimur: quo
niā si velimus/ipse velit nos ex vtroq₃ parente/
tam ex eterno/ꝙ ea que fuit ex tēpore/suos per
gratiā esse germanos: vt vna cū ipso eterna sit
nobis hereditas. Mira nature mutatio/non ta
men transmutatio. Mira inductio filio℞: sed in
mirabilib⁹ hoc mirabilius inclarescit ꝙ gratia
nō extinguit naturā: ⁊ natura nō confundit in
sitam gratiā. Utriusq₃ iura seruant in homine:
nature sc₃ in qua natus est: ⁊ gratie in qua rena
tus est. Et ex hoīb⁹ corruptibiliter natis filios
fieri posse incorruptionis nullaten⁹ dubitem⁹.
Et de in libidine cōceptis/in filiationē posse in
gredi honestatis. Ac per hoc inmutabili edicto
innuitur: ꝙ plus ꝙ translatio facta est de natura
in gratiā: ⁊ addita est gratie maternitas ad fili
um naturalē: ꝙ sub fomentis ⁊ erudimentis vi
uatur secūde matris: prima nō abolita/sed sub
missa: quia nemo cu₃ venit in gratiā/desinit esse
homo: sed retinēs quod ꝑ naturā accepit/quali
tate mētis ⁊ morib⁹ corporis sup hominē ꝑ gra
tiā viuit: na₃ plus ꝙ homo quis est ꝑ gratiā/qui
tantū homo fuerat per naturā. Diuino ig⁊ iure
plus debemus gratie ꝙ nature: ⁊ plus illā vene
rari atq₃ diligere in nobis/ ꝙ id ꝙ natura fecit
in nobis. Nam illum verū finē boni quē omnis
anima rationis capax/quodā instinctu natura
li plus gliscit: ꝙuis quodā errore obice ab illo
illū fugiant appetentes: nō prima natura mater
sed gratia mater secūda consequitur. Et hoc est
quod ex natura mater/cū dextrā regni atq₃ sini
stram petisset ꝓ filijs/nō accepit: qꝛ non nature
sed gratie superna debet hereditas. Quāobrē
ex illa hora accepit eam discipulus in Joā.19.
suā. Ex illa hora/sc₃ qua christus ꝓ matre red
didit matrē: aut mater nature addidit matrem
gratie. Discipulus matrē virginē in suam anlo
reuerenti/ capite inclinato suscepit. Nec quisꝙ
humane pietatis amore ꝓ cōpassione virginis
existimet ꝙ ꝓ filio dei acciperet filiū zebedei: et
ꝙ pro moriēte christo ꝓ successore tenēdus esset
ioannes. Quoniā christus nec se virginis filiū
denegauit: ⁊ indubitatā resurrectionis proxime
fidē alma virgo tenebat. Proinde talis filij nō
erat opportuna successio: nec ita virgo dolorib⁹
auferebat: vt talia que agebant mysteria igno
raret. Christ⁹ hō nō pro eo ꝙ moriebat hoc age
bat sensualiter vel humane: sed i eo ꝙ de⁹ ver⁹
in eternū viuens/diuine ꝓ magno mysterio de
cernebat: vt nature virtus ⁊ gratia/ demū eter
na felicitas adderet. Hec sub cruce per penden
tem in cruce decreta sunt atq₃ firmata/vt crucis
mysteriū fulgeat. Nec tantū intueamur ligni fi
guram: sed quasi ineffabile atq₃ inuisibile sacra
mentū a seculis absconditū/nunc in tali tēpore
reuelatū. Celebrata sunt hec i virgine matre/vir
gine filio: in vna femina/ vnoq₃ viro. Q₃ ambo
sunt virgines nō excludit/quin in hanc filiatio
nem possint venire corrupti: quoniā virgo est ec
clesia in electis. Q₃ hō duo/ vnus masculini se
xus/altera feminini: distinctū in his sexibus hu
manū gen⁹ ꝓ his q̄ saluādi sunt astruūt: vt nec
nefas sit credere/ꝙ equalitate saluetur. Proin
de amāda est crux: amāde sunt christifere passio
nes. Cū christo cruci simus affixi: vt diuina in
nobis ⁊ honoranda mysteria celebrent: ⁊ in no
bis gratiā plus ꝙ naturā omnino veneremur: ⁊
viuamus nō vt naturaliter/sed velut a gratia ge
nerati: vt pl⁹ in mēte ꝓualeat quod ꝓstitit gratia
ꝙ natura: ⁊ in moribus magis fulgeat vita gra
tie ꝙ nature. A sexta aūt hora tenebre fa Mat.27.
cte sunt super vniuersam terrā vsq₃ Mar.15.
ad horā nonā. Ecce ꝙ aer obducit tenebris Lu.23.
obscuritate vestitur: in testimoniū sceleris ꝙ in
nocens morit. Eclipsatur contra naturā sol: qꝛ
contra iusticiā patit verus sol: ⁊ autori vite mo
rienti nobilis lux ꝯdoluit. Et quodā iure vindi
cte date sunt tenebre mūdo ignoranti. Quoniā

mundus dei filiū non cognouit. Et horridas te-
nebras iudei patiuntur: qui obtenebrati mente
Exo.10. dei filiū dānauerunt. Olim egyptijs obtenebra
tis/filijs israel lux fulgebat: nunc vero versa vice
peragitur: vt ipsis obscuratis in fide / lux fidei
christi gētes ifulserit. He tenebre pter id quod
visibiliter in exterioribus gestum est/ in altiora
mentes hominū tollunt. Nā miro modo voluit
tunc deus circūcidere oculos hominū cū tene-
bris densis: ne visus in obiecta forinseca vagare
tur; sed vt ingrederent ad cor: ad cōsyderationē
eorū que agebant dei filio et in ipso agebant. Et
diem verterūt in noctē/ vt intensior fieret contē
platio arcanorū. Impedit sepe interior oculus
a perspicuitatib9 suis/ cum exterior vagat luce
corporea. Et cum remittit exterius visus/inten-
ditur interior oculus. Nouerūt hec alta et sub-
tilia meditantes: qui vt rei veritatē que tantum
animo interlucet/acutius videāt: palpebrāt sup
oculos corporis/ne aliqua exteriora ꝓspiciant.
Et natura vidētes/industria ceci fiunt. Diffini-
erunt nempe sancti et natura periti/noctē ꝙ diē
esse speculationibus aptiorē. Et quendā sancto
rū legi de ortu solis aliqñ fuisse conquestū: pro
eo ꝙ contēplationē solis inuisibilis et intelligibi
lis impediret. Induxit igit dominus tenebras
sup orbē/ vt nec aliquid intuerent oculi: ne mo-
uerent et pedes: vt inquiete corporis et priuatio
ne forinseci luminis/ sedule meditarent hi qui
prope/similiter et qui longe/dei filij passionē: si-
militer et omnē mysterij actionē. Sed multi ꝓ-
pinqui atq remoti qui tūc nec cōtuiti sunt/aut
contēplantes potuerūt in noticiā deuenire/de-
uenerūt in posterū. Et ex illis tenebris annota
to tpe quo facte sunt/magna lux fidei in cordib9
hominū interluxit: qr sicut tenebre eius/ ita et lu
Ps.138. mē eius. Huius veritas patuit/ cum curiositas
atheniensium tenebrarū horas fecerit annota-
ri: ex eo ꝙ stupor obrepserat/ solem ꝯtra nature
ordinē eclipsari: vt nō pars solis ex interposi-
tione lune: que totū tota etiā obex facta eclipsa
re non posset: sed totus diuina potentia fit con
uersus in tenebras. Qui tūc vltra capere nō va
lentes/ ꝓ ignoto deo fieri decreuerūt: sic ꝙ futu
Act.17. re memorie characterib9 mādauerūt. Ad quā ci
uitatē predicator gentiū veniēs cū ariopagitis
facto congressu/dionysium ꝯuertit ad fidē: cau-
sam palmarē disserens/cur per omnē terrarū or
bem illo die tenebre sunt diffuse: necnō quē illi
deū ignotū dicebant/notū eis discreuit: vt sem-
per illarū tenebrarū memoria cū aduenerit: ad
cōsyderationē internā mentes hominū referat
vt contēplent mysteria dominice passionis: cū
in tenebris ꝑspicacius videant lumina et opa ve
ritatis/ꝙ in splendore lucis cuiuslibet corpalis
Multā nouimus in corporeis vtilitatē: in spiri
tualib9 autē nullā. In illis multi euigilauerunt
ad christū: et multa i virtutib9 et diuinis theorijs/
et pro morib9 agende deuitandeq vite cōprehē
derūt: in istis multi reprobi facti sunt. Lux vera
sectatoribus veritatis in tenebris lucet; sed ille
tenebre corporales atq in quibus vita carnaliū
agit/eam cōprehendere nō potuerūt. In creati Gen.1.
onis exordio diuisit deus lucē a tenebris. Lucē
siquidē appellauit diem: tenebras vero noctem:
Porro nox nomē est gentilium poetarū: vt de-
riuatione aut significatione ꝓueniat a nocēdo.
Quod vero nocet/est malū: nihil eni nisi malū no
cet. Sed absit a cultoribus veritatis/ꝙ de9 ali-
quid mali creauerit aut ordinauerit i pulchritu-
dine vniuersi. Quāq eni tenebre pcedant lucē/
nox diem: nō tamē ex hoc malū sunt iudicande
alioquin iudicaret ipse creator: et vniuersi ordo
causaretur q tali alternatione pagitur: vt nunc
dies fugatis tenebris/nūc nox absconsis radijs
lucis adueniat. Et deus vidit cuncta q fecerat: et Gen.1.
erant valde bona. Expedit qñq noctem adesse
siue tenebras: et aboleri diem et lucē aliquādo su
per terrā/et sic cōtinue alternari. Habet suas vti
litates corporea lux: vt cognitionē in actiōib9 et
rerū visibiliū prestet. Et discreta vt sunt/omia
facit ipsa videri. Tenebre autē similiter suis cō
modis decorant: nam in rebus imaginalib9/in-
telligibilibus/inuisibilibus: ad quas motu cor
poris aut actiōe corporea nō est opus: ad inda-
gationē ipsarū aptitudinē operant: et a laborib9
diurnis seu ab his que agūtur in luce/quiescere
corpora hominū faciunt. Et dulcis somn9 ad cō
modū corporis capit: cū hemispheriū superi9
tenebris obuelat. Quāobrē preter id ꝙ omnia
condoluerūt autori vite in carne morienti: et te-
stificata sunt nō hominē purū/sed etiā deum ve
rum: magna vtilitate illo in tpe induxit dñs te
nebras sup terrā: vt obtenebrato corpore plus
mente videat. Que ex sexta diei hora exclusiue
vsq ad horā nonā inclusiue mansisse feruntur:
scz trium horarū spacio solem tulisse indecentē
eclipsim ex ordine cursus solis et lune: decentē
vo/quia sic creator omniū voluit. Triū autē ho
rarum spaciū trinitatē increatam innuit: que to
taliter tota erat in hoie qui patiebat: Cuius soli-
us filij carnis esset assumptio/a iudeis velut lux
a tenebris ignorata. Et in his trib9 horis tres
sunt ꝓpulsate virtutes/sed poti9 in hoibus ecli
psate: in quibus ad deū anima peccatis mortua
reuiuiscit: vt est fides/spes et charitas fructuo-
sa. Et tres in aia hoim sunt hebetate potētie: vt
ꝓpter hominū scelus huiuscemodi cōmitteret
scelus: vt i carne moreret altissimi filius. Quod
aūt de tenebris dicit ꝙ facte sunt/ scz a duobus
euāgelistis: ab alio ꝙ tenebre facte et sol obscu-
ratus: sed vnū ꝓuenit ex altero: vt ex obscurita
te solis q cepit hora sexta/ tenebre sequerētur vs
q in horā nonā: in qua christus voluit expirare
anteq tenebre pellerent: post expirationē ilico
signa cetera sunt secuta. Circa vero horam Mat.27.
nonā inceptā nondūq cōpletā exclamauit Mar.15.
iesus voce magna/dicēs: Heli heli la
masab atani. Hoc est: Deus me9 de9
meus/vt quid me dereliquisti: Excla-
mat iesus ad patrē: non in forma dei/sed in for-
ma serui; vt homo in dolorib9 positus mortiq

vicinus. Ex p se dolens loquit: quasi causam exigēs/ cur innocens sit derelictus in penis. Heli et lāma azabtani lingue hebraice sunt vocabula que obmittētes interpretationē quā euāgelista vterqꝫ addidit/ psequamur. Homo christus est qui loquit/ deus meus: creatiōe deus/ meus vnione: vt qd dereliquisti me? An forte sibinet cōpatitur/ et flebili voce se derelictū exclamat? An causam inquirit/ cū ipse causam qua derelinqueretur nō dederit? An admiratiue loquit: vt quid id est pter quid taz vile dereliquisti me? Magis antē dixerim: vt velit notū fieri quare fuerit derelictus: quia nō suo/ sed humani generis merito fuerit derelictus. Uoce magna exclamat: qꝛ magna tormenta patit. Uoce magna/ qꝛ iniusticia quā patitur magna. Uoce magna corporis/ sed plus in virtute. Uoce magna/ cui pene non pualebāt: nisi quantū ipse volebat. Non em̄ adhuc erat virilitate corporali effectus. Uoce magna/ vt eū audiant atqꝫ sciant in cruce pendentem et de primo morientē: quem suauiter vbiqꝫ docentē pertinaci animo contēpserūt. Uult audiri per altitudinē vocis ab his qꝛ obiecti tenebris fere aut non forte videbant. Sed hoc quod voce magna intonat/ attendam⁹. Congeminat deus meus/ deus meus: velut corpis et anie creator: cui vtriusqꝫ debuit esse cura: cui in anima et corpe obediuit. Cur dereliquisti me? Signanter de se loquutur/ cū deus neminē in se sperantē dereliquerit. Hinc est quod de ipso pphetice pdixerat ante dauid: primo se derelictū/ deinde alios nō derelictos exclamitās. Inquit em̄ in psalmo cuius titulus est/ pro susceptione matutina
Ps. 21. que christum insinuat: Deus deus meus respice in me: qꝛe me dereliquisti: longe a salute mea verba delictoꝝ meoꝝ. Statuamus in altitudine mentis nostre christū quid habet ex eo qꝫ deus: quid ex eo qꝫ homo verus est: quid ex eo qꝫ corp⁹ mysticū/ scꝫ ecclesiam coaptatā habet: et scintillabit nō per modicū/ non ad plenū quid in istis sermonib⁹ latet. Ex eo qꝫ deus est/ oīa summe tenet: equalis est p omnia patri: nihil pati aduersi potest. Passiōes ille diuinā naturā in christo nō attingebant: neqꝫ derelinqui potest: aut sibi
Joan. 8. auxilio opus est. Predixerat quod est/ cū iudeis disceptādo loquerek. Et qui misit me mecū est: et nō reliquit me solū: qꝛ ego que placita sunt illi facio semp. Similiter et discipulis/ prime ante-
Joan. 16. qꝫ caperek/ dixit: Ecce veniet hora et iam venit vt dispergamini vnusquisqꝫ in ppria: et me solū relinquatis: sed nō sum solus/ qꝛ pater mecū est. Ex eo v̄o qꝫ homo est et mysticū corpus habet/ inclamitat. Petit christ⁹ vt homo/ deū in se respicere: vt innocentiā eius aspiciat et equitatē: et qꝫ omnes cur patik/ intelligāt veritatē. Non petik a christo diuinus in eū respectus/ vt liberek a penis: sed vt iusticia pene ipsius capitis in iusticiā mystici corporis pertak. Quod et factum est. Nā iniusticia qua christus nō dign⁹ pati patik/ facta est iusticia mystici corporis indigni saluari qua saluak. Clamat igik saluator oīm christ⁹ intēsum affectū mētis gemina voce manifestās deus me⁹/ deus me⁹ respice in me/ p corpe meo futuro: vt iniusticia qꝫ in me agik/ ad iusticiā pro salute meoꝝ fideliū/ scꝫ mei corporis deriuetur. Quod autē adiecit/ quare me dereliqsti: sicut ex ppria voce i cruce clamauit/ nō ex ignorātia pcessit. Nouerat em̄ sane qꝛe dereliqrek in penis sed vt innotesceret ceteris p quib⁹ talibus supplicijs torqbak/ vt etiā morerek. Nā ideo christ⁹ est derelictus in penis/ ne nos derelinqremur in pctis: vt ipsius derelictio sit nostra liberatio pctōꝝ. Ideo derelict⁹ in penis suis: ne nos derelinqremur cū pateremur in nostris. Ideo derelict⁹ in penis tpaliter: ne nos eterne i inferno dānaremur. Tpalis em̄ illa christi derelictio/ suos fideles exemit ab eternitate penarū. Derelictus est corpaliter p modicū ad tēpus: ista tn̄ ex fide resartura speram⁹. Derelict⁹ est in penis: vt ex ipsis delectatio nostra nascak. Derelictus in morte: vt ex illa nobis eterna vita pueniat. Derelict⁹ ipse innocēs/ causā agēs in cruce salutis nostre: ne nos pctōres et miseri turbaremur aut miraremur: si aliqꝫ pro spe supnorū in agonib⁹ martyres audiuerim⁹ derelictos: aut si quispiā psecutionib⁹ exact⁹ p christo/ pposita spe relinquak ad tēpus. Cū hoc hꝫ ordo diuine iusticie i veris fidelib⁹: vt derelicto corpe roborek spūs interior: et gratia data in passionib⁹ inclarescat: virt⁹ in suis actibus fulgeat: et cū nō cesserit minis ac tormētis: cū nō absterrek a morte velut p quādā agoniā iusticiā/ dei etiā misericordia hoc agente: vitā psequak eternā. Ac p hoc null⁹ quē fele sumat audaciā: si sibi ob quippiā derelinqui viderek: cū noscamus in penis quousqꝫ morerek christū dei filiū derelictū. Quis nō tolerat patienter iniurias et qslibet psecutiones: cū christū audimus in cruce derelictū? Quis nō p seipso libenti aīo patiak: cū ipse p nobis derelictus sic patik? Quis querulabik per modicū aut pamplius nocens si penis exagik: cū christus dei filius omnino innocēs/ derelictus in penis talia patiatur? Quis tenelle cōditionis et carnis murmuret cū affligitur: cū christus de spūsancto cōceptus/ derelictus in cruce configik? Quis mente nō quiescat ne exclamitet ore forinsec⁹: cū audit exclamari qꝫ derelictus est christ⁹? Quietē menti/ silentium ori apposuit omnibus quōlibet patientib⁹: cū exclamauit: deus meus/ deus meus vt quid dereliquisti me? Quod v̄o p suo corpore mystico aut pro toto humano genere loquak scriptura in psalmo subsequēs manifestat: lōge a salute mea verba delictoꝝ meorum. Nō habebat christ⁹ delictū neqꝫ peccatū: sed delicta humani generis sua fecit: pro quib⁹ ita passus est/ velut si fuisset obnoxi⁹. Unde ista veritas ex his verbis elicik: Uerba mea causa delictoꝝ meoꝝ longe sunt corporis mei: vt delicta hoim̄ qꝫ mea feci: pro quib⁹ velut p meis patior in hac hora sic derelictū corpus lōge faciūt a salute/ vt oīno aculeo mortis diuerberer. Alter em̄ non minus vtilis sensus in his v̄bis includik: quare me de-

reliquisti? quia verba delictorū meorū: verba scʒ derelictorū hominū meorū: de quorū numero per carnis assumptionē factus sum: longe sunt a salute. Non enī habēt vnde saluantur: carēt vnde saluti appropinquent: nō exaudiuntur cū inclamitant: aut quomodo clament, ignorant: quia derelicti primorū peccato parentū. Multa etiā ex proprijs adiecerunt: nō formant vnde saluentur: ideo pro derelictis meis/ ne in sempiternū derelinquant: in hac hora l seuis penis tu pater dereliqsti me. Igit derelict9 est p derelictis: quorū vba lōge erāt a salute sua. Verūtū siue intelligat hec scriptura p delictis et pctis/ siue p hoib9 derelictis: in hanc sententiā cadit: vt verba delictorū christi nō qp ipse cōmiserit: sed qp ad purgandū assumpserit: lōge sūt a christi salute. Preter hec aliter tractātes/ dicim9 in intentione prime titulum includētes: p assumptione matutini/ seu pro ceruo matutina. Orabat multa patiens p assumptione matutina: vt scʒ deus pater eum respiceret ad resuscitandū tam mortuū in hora matutinali: quem in meridie vt omnino moreretur reliquerat. Pro ceruo vero que cito transilit/ idem Christus qui cito surrexit: aut quia ipsa renouatur comestione serpentū: sic Christus renouatus est/ cū de montes moriendo deuicit/ momorditqʒ infernū: vt statim resurgeret a mortuis/ imortalitatis stola renouatus. Quod autē in psalmo sequit/ qui
Psal.21 etat fideliū mentes: Deus meus clamabo per diem/ et nō exaudies: et nocte/ et nō ad insipientiam mihi. Clamauit orans carnis petitiones per diē veritatis: et nocte aliene infidelitatis/ scilicet hominū persecutorūʒ: nec exaudit9 est: quod sibi ad insipientiā factū nō est: sciebat enī qua re sic derelinquebatur a patre. Nihil a deo aut ab hominibus Christo ignorāte fuit i ipso peractū. Nec etiā causam et rationē eorū que agebātur ignorabat. Quod vo modica interpositione verborū facta subintulit: in te sperauerunt/ et nō sunt cōfusi. Patres antiquos Dauid cōmemorat in psona Christi ploquēs/ quos deus pater de pssuris nimijs liberauit. Nā liberauit Noe de altitudine inundantium aquarū: Abraā ab omni malo vsqʒquaqʒ ptexit. Nō dereliquit Isaac: adiuuit i varijs agonib9 ipse Jacob: seruauit i egypto Joseph: tutor ei9 fuit i carcere. Moysen z aarō a duricia eripuit durissimi pharaonis: z longū esset enarrare oēs p singula. Hoc idē fili9 syrach ad argumētū eru-
Eccl.2. ditionis cōmemorat: Respicite filij natiōes hominū: et scitote/ quia nullus sperauit in dño et confusus est. Quis pmāsit in mādatis ei9/ z derelictus est? Aut quis inuocauit illū/ et despexit eum? Hec quidē omnia christo cōueniūt: et nihilominus derelictus. Proinde de seipso quasi gemens exclamitat: eo qp esset a deo p ceteris
Psal.21. patribus derelictus: Ego autem sum vermis z nō homo: opprobriū hominū et abiectio plebis. Non vestitur corpus vermiū a natura: vt aues plumis/ alalia pilis/ pisces squamis/ z corticib9 arbores: nō ab arte/ vt homines pānis. Sed qd? Ex omni parte derelictū est vermib9. Iuuāt se mutuo ipsa volatilia pennata: et pulli a genitoribus alūtur temporibus diffinitis: z plerūqʒ a cōtrarijs gregatim se tuentur: z alternatim se innitūt ad escas. Hoc idem animalia et marina et natātia faciunt. Vermis aūt plus est in suo genere derelictus. Et nec esse potest similitudo infirmior qp comparari vermi. Proinde dicit: Ego autē sum vermis: videlicet velut vermis/ nō velut homo reputatus/ aut in pssuris adiutus. Homo enī erat: et nō hominē se ppter nimiā abiectionem dicebat. Quāobrem adiecit: opprobriū hominū et abiectio plebis. Sʒ hec derelictio/ hec infirmitas/ hec abiectio nō ad insipiētiā fiat nobis: vt alte pēsemus quis est iste qui derelictus est: ob quā causam sic abiectus est: quid nobis ista derelictio prestiterit: qd a nobis exigat in penis derelictus a patre. In his multa vigilia opus est/ multa consyderatione agendū: ne minus debito inueniamur in reprehensiōibus huiuscemodi efficaces. Sʒ quod deinde per Esaiā prophetā ad hierusalem: hoc dicitur Christo p ecclesia sua: hoc est ecclesie merito Christi sui sic a patre psecutionibus derelicti. Ad punctū in modico dereliqui Esa.54.
te: z in miserationib9 magnis cōgregabo te: in momēto indignationis ab scōdi faciem meā parūper a te: et in misericordia sempiterna misertus sum tui. Hec christo derelicto cōueniunt. Hec ecclesie collecte de gentib9: hec synagoge cōuerse i fine seculorū: hec qbuscūqʒ cōuersis pctōribus: hec omībus p christo in hoc tpe vmbroso patiētibus mala ditaxat: nō alio merito nisi qʒ derelictus est Christus: vt cū ad punctuʒ sit a creatore sua dispensatione derelicto: z in magnis miserationib9 ad ipm cōgregatio fiat: cū faciē abscondere videtur pati mala permittēs: cum indignari videtur/ misericorditer seuiens: peractis agonib9 sempiterne dās supernā gloriā miseret. Id autē quod dictū est: Heliā vo- Mat.27.
cat iste: Et videam9 an veniat Helias liberans eū: de ignorantia cruci assistentiū z non intelligentiū linguā Christi pcuenit: qui nomine Heli deū patrem inuocabat. Et sepe fit vt defectu male intelligentiū vnum interpretetur p altero pinde plerūqʒ defectu intelligendi error pessimus sequit: et obuenit morū detestāda puersitas. Postea sciens Jesus quia iam omnia cōsummata sunt: vt consummaretur scriptura/ dicit: Sitio. Fere iam in Christo omnia cō- Jo.19.
pleta erant tormenta z mysteria passionis: hoc restabat predicente scriptura/ qp ante mortem proxime venturā sciens potaretur aceto. Nec scptura vt sepe dixim9/ causa erat vt talit potaretur aceto: sed vt scriptura ideo consummaretur: quia filius per prophetaʒ hoc predicere fecerat: quod ipse sicut ab eterno preuisuʒ erat/ in suscepta carne p nobis fuerat impletur9. Inquit porro scriptura: que passionis tēpore i christo sitiēte consummanda erat: Et dederunt in Psal.68.

escam meā fel: et in siti mea potauerunt me ace-
to. Sitis Christi compassione animos audien
tiū mouet: si sitiuit in corꝑe/ ꝓ ipsoqꝫ clamauit.
Sed nec videtur ꝙ clamauerit ꝓ auferenda si-
ti corporea: qui omnē compassionē ad suū cor-
pus diruperat: et sibi erat omnino incompassibi
lis factus: vt etiā ad mortē voluntarie festina-
ret. Non est fas credere corꝑis quesiuisse fomē
ta: qui ipsum tā prompte tradebat in mortem.
Sed nec a veritate absonat si sitiuit: cū multis
agitatus molestijs/ etiam sitis passibilitatem as
sumpsit in carne cū ceteris: ad cumulū passio-
nis/ et in testimoniū assumpte carnis. Sed hoc
a veritate omnino discrepare videt/ ꝙ ad refocil
landaꝫ sitim ipse sitio dixerit: sed forte vox illa
enūciauit quod patiebat: nō quesiuit remediū.
Admiratione magis attollimur et introduci-
mur in maiora secreta: ꝙ verbū corꝑi cōpetens
anime cōmodauit: et expressit per corꝑis voceꝫ
vehementē anime sue nostre salutis affectum.
Sciebat eñ salutē omniū animarū. Ab eterno
eñ deus creare homines et saluare disposuit.
Et nō ex accidenti: quia deus erat: ei sitis affu
it animarū: nō eñ accidunt accidentia creato-
ri: sed quod erat eternū atqꝫ secretū/ humanat⁹
filius modo sitiuit in carne tempore passionis:
videlicet quādo celebrata sunt mysteria nostre
salutis. Nec decebat tale desyderiū alio in tē-
pore aperiri/ nisi eo tēpore quo redēptionis no
stre preciū per mortē et sanguinē soluebat: ꝙꝙ
figuris et enigmatibus sepe in testamento ve-
teri sit ostensum/ propheticqꝫ reuelatū. Miruꝫ
ergo ꝙ fons sitit/ omniū aquarū redūdantia: si
tit qui omniū sitim venerat tollere: patit quod
Jo. 4. ab alijs volebat auferre. Inuitauerat ipse mu
lierē de samaria/ vt ab ipso expeteret aque cuius
ne sitiret in eternū: ꝛ nūc patitur sitim: non ni-
si quia caput nostrū pro nobis ad patrē/ sitio al
te clamat. Pro nobis omnibus loquit: se sitire
ꝓtestans velut caput pro mēbris. Et desyderiū
quod humanuꝫ genus habet aut habere debet
salutis ꝓprie ipse christ⁹ expressit in cruce. Et si
tim exprimens/ sitim a nobis exposcit: vt si nos
sitit/ et nos sitiamus ad eū. Hoc eñ psalmista
Psal. 41. ꝑdocuit: Sitiuit aīa mea ad deū fontem viuū:
quando veniā et apparebo ante faciē dñi. Nec
nō christi sitis aspiciebat in mortē: vt etiā mori
ꝓ humano genere vehementissime affectaret.
Et illi⁹ ineffabilis desyderij vox illa/ sitio/ erat
indiciū: quo voluntatē paternā cito ꝑficere ni-
tebat: que in id ex sua passione tendebat: vt cō-
funderetur inuisibilis Pharaonis imperiū: vt
expoliaretur ex preda: quā nō sua ꝓbitate/ sed
astutia/ et humana fragilitate tenebat. Nō eñ
hominē seu humanū genus cōgressu belli seu
ꝓbitate deuicit/ nō iusta lege certandi. Porro
improbus predo expoliand⁹ erat/ quod desyde-
rabat expolians. Ac etiā in reformationē defor
matarū imaginū illud desyderiū ferebatur/ vt
reformarentur: ad quod formate tempore crea
tionis extiterant. Propriū est bene institute-
tis magistri ꝛ bona instaurantis nō quiescere
nisi restauret si deperit aliquid ex extu. Et sol
licitorū nunciorꝫ est gliscimen/ quousqꝫ in men-
te perficiāt. Acceperat in mādatis a patre fili⁹
eternus in tēpore nūcius: vt reuocaret errata: re
stauraret deperdita: et alte māsiones repleren-
tur in superis/ ex imis atqꝫ depressis: et conueni
rent in vnū beatificū finem multitudo ciuiū su
pernorū/ et laboriose peregrinantiū hominū.
Hec siquidē christ⁹ iā moriēs sitiebat. [Uas Mat. 27. Mar. 15.
ergo positum erat aceto plenū. Illi Lu. 23
autem spongiam plenam aceto/ hysopo cir- Jo. 19.
cumponentes obtulerūt ori eius.] Uas para-
tū erat plenū aceto: ꝛ forte ꝓprie acetabulū erat
ad passionis augmentuꝫ/ ex certa malicia ma-
gis ꝙ casu fortuito. Illi vero spongiā imple-
uerūt aceto. Hāc eñ ipsi detulerāt seriosa impi
etate: quā sic paratā habebāt/ vt nec ad ciuitatē
recurrere foret op⁹: ꝗ sua ꝓprietate ostēdit qua
les erāt qui in ei⁹ passione cōuenerāt. Cauerno
sa eñ est: ꝛ ex omni se cū imittit/ imbibit illa li-
quores: vt int⁹ et extra appositis madefiat ipsa
liquoribus. Sic eñ erat iudeorū damnata con
ditio: vt intus et extra contra christū amaritudi
nis pleni essent et cauernosi ad suscipiendū in-
uisibilem regulū/ et aduersus christū malignita
tis omne cōmentū. Uerba vero apposita/ scili-
cet hysopus/ amariorē potū effecit. Quāuis eñ
medicinalis sit: amaritudinē habet i gustu/ ma
xime aceto ꝑmixta. Et aspersoriū aque fieri sole
bat ex hysopo: vt ex spongia ori apponeret po-
tus: et ex hysopo aspergeret per derisionē ace-
to etiā christi vultus/ quasi hoīs ex labore sudā
tis. Quod aūt Matthe⁹ euāgelista expssit: Et
cōtinuo currēs vnus ex eis/ acceptā spongiā im
pleuit aceto: et imposuit arundini: et dabat ei
bibere. Silr et Marc⁹ in hora cū Joāne/ ꝛ acti
one cōcordat dicēs: Currens autē vnus/ et im-
plēs spongiā aceto: circūponensqꝫ calamo po-
tū dabat ei. Ueritatē hui⁹ seue potationis insi-
nuat. Attollebat christus a terra per cruceꝫ: vt
etiā opportuna esset arundo seu calam⁹/ ad of-
ferendū potū ori eius. Cū arundine percussum
est christi caput: et cū arundine offert sibi po-
tus amarus: vt in omnibus ostendat iudeorꝫ ꝛ
torquentiū christū omniū/ bonorꝫ oīm tota va
cuitas: et eorū ariditas a virtute: necnō ex vltio
ne cito futura. Nā ab ariditate nomen sumpsit
arundo: vt instrumentū hoc passionis mala si-
gnificatione atqꝫ ꝑsagio/ male agētib⁹ oīno cō-
ueniat. Calam⁹ calamitateꝫ insinuat: qua nulla
maior ꝙ nō impleri de christo/ aut de ipso ꝑ de-
lictū vacuū fieri. Uacua eñ in interioribus est
arūdo: et ꝑcisa cito arescit. Sed intēta contem
platione legentibus in dubiū vertit: an semel
tm̄ seu bis christus fuerit amare potatus: nā ex
Mattheo ꝛ marco bis christū potatū legim⁹:
semel anteꝙ cōfigeret in cruce nō petentē: ꝛ ite
rum circa horam nonam: cū ſm Joannem cla-
maret se sitientē. In prima cū gustasset/ noluit
bibere: in secunda vero dicitur: Cuꝫ accepisset

iesus acetū: ⁊ cetera. In prima vinū myrrhatū cū felle: in secūda vero tm̄ acetū exprimit. Proinde Matthe⁹ de pma potatione dicit: [Et venerūt in locū q̄ dicit golgatha: quod est caluarie locus: et dederunt ei vinū bibere cū felle mixtū. Et cū gustasset/ noluit bibere.] Et statim sequitur: Postq̄ autē crucifixerūt eū: ⁊ cetera. De secunda vero post quatuor voces a Christo emissas: cū in quinta voce ſm Joannem dixisset/ Sitio: idē Matthe⁹ intulit: [Et ptinuo currens vnus ex eis: acceptā spongiā impleuit aceto: et imposuit harundini: et dabat ei bibere.] Similiter et Marc⁹ vt dictū est. Cur ergo isti duo euangeliste bis potū cōmemorant: nisi quia bis assr̄ūt christū potatū? Nec obstat anticipatiua locutio: sicut euangeliste sepe faciunt: vt prius aliquid enūcient: post modicū serius cū interpositione etiā gesta declarēt. Nō enī expediebat vt de vna modica ⁊ breui actione fuisset locutio bipertita/ nisi bis fuisset actio ipsa repetita: maxime de mysterio passiōis: vbi velociter omniū euangelistarū sermo percurrit vt nulli⁹ actionis repetāt semel dictū: nisi actio ab autoribus repetat. Nā si tm̄ circa horā nonā potatū aceto credimus: que fuit ista necessitas/ vt ilico cū Christus peruenerit in locū crucifixionis/ ante omnia potatū felle myrrhatoq̄ vino euāgelista cōmemoraret? Quod ⁊ Mar. 15. marcus idē dicit. [Et pducūt illū i golgatha locū: quod est interpretatū caluarie loc⁹: et dabāt ei vinū myrrhatū bibere/ ⁊ nō accepit.] Et statī sequitur: Et crucifigentes eū: et cetera. Et crucifixione/ vestimentorū diuisione/ derisionibus ⁊ delusionibus principū et sacerdotū/ militū atq̄ latronū/ tenebris interpositis: iterū circa horam nonā clamantē atq̄ sitientē/ alius euangelista nō asserat aceto potatū esse. Sed nō inmerito de hoc credit sicut de gestis et dictis alijs saluatoris: aut quod vnus obmisit/ alter dixit: et vnus dixit quod alter obmisit. Et ex hoc textus euangelij veritate inspecta colligitur: q̄ de prima potatione vbi vinū myrrhatū cōmemoratur et fel/ Mattheus et marcus dixerūt. De secunda in qua tm̄ acetū offertur/ etiā Matthe⁹ et marcus/ lucas et ioannes explicite disseruerunt. Et sic illa scriptura consūmata credatur Psal. 68. Dederūt in escam meā fel. In prima videlicet quādo ipsi nō expetiti: nec christus se adhuc sitire clamauerat. Et in siti mea/ sc3 cū sitio dixit potauerūt me aceto. Acetū fuit natura vinū: sed alteratione acescit: et amarū efficit gustui: cui dulcia sepe placēt. Sic enī homies natura boni sunt: sed fiūt ex horrēdis affectibus ⁊ corruptis moribus peccatores/ ⁊ acescūt: vt etiā diuino palato sint amari. Ueruntamen si bis hoc factū/ et semel dictū: aut bis dictū et semel factū legamus atq̄ credamus: a me hoc in loco bis dissertū est: ad ostendendā acerbitatē dominice passionis/ et crudelitatē humane iniquitatis. Quid autē de hac re tenendū/ me atq̄ ceteros tenori sancte matris ecclesie recōmitto: questiones et pugnas et dubia in meis operib⁹ omnino deuitās. [Cū ergo accepisset iesus acetū/ dixit: Consūmatū ē.] Predixerat aplīs suis Jo. 19. saluator: Et consūmabuntur oīa que scripta Lu. 18. sunt de filio hoīs. Cōsummata sunt omnia que predixerunt eū: que nunciauerūt christū venturū nasciturū pro nobis/ conuersaturū nobiscū et pacturū/ dicturū passurūq̄ tanta etiā pro nobis: et mors statim subsequitur: in qua cause redemptionis nostre mysteriū cōsummat. Consūmatū est vita Christi ſm placitum sui patris. Impletū est paternū imperiū: perfectū est filiale obsequiū. Adimpletū est desyderiū patrū: destructū est demonū dominiū violentū. Consūmauit vt primus recitat prophetarū/ creator Gen. 1 omniū deus omnia opera sua die sexto: et die septimo requieuit. Sic Christ⁹ in cruce sexto die omnia opera recreationis perfecit: ⁊ requieuit sabbato in sepulchro. Perfecit Noe arcā in Gen. 6 centū annis: quā vno cōsummauit in cubito: vt i eo gen⁹ hūanū saluaret: ibi dūtaxat octo animabus reseruatis. Consūmauit christus in cruce salutē totius humani generis: si merito iusto fuisset accepta in p̄cedentib⁹ cūctis: similiter ⁊ suscepta in sequētibus singulis. Quā salutē in cruce velut noe in arca/ et crucē ⁊ passionē aspe rā in vnitate fidei consūmauit. Et consūmatio consūmationi apposita est in cruce. Predixerat aūt Dauid: Consūmet nequitia peccatorū: Psal. 7 nūc vero consūmata est: quoniā nulla maior nequitia q̄ dei filiū interficere: et zelū legis inflectere super quempiā innocentē. Sed quod crediderūt/ penitus nequiuerūt: nā si mortu⁹ semel ex carne/ viuit in eternū ex virtute dei. Sed nihilomin⁹ cōsūmata est nequitia peccatorū. Non enī humana seu malorū neq̄tia posset i peiora phiberi: necnō in oīni peccandi gn̄e holm̄ malicia forefecit: et nihil ē mali quod p̄terierit delinquēdo: vt p̄ter oīnia illa sensibilia et spūalia mala que in miris modis agunt: etiam vsq̄ ad negationē dei/ colēdo idola ⁊ simulacra celestis militie atq̄ syderee cultū/ deo debitū exhibuerit: prout dei bonitate p̄fecta: vbi nequitie cōsūmatio facta est/ ibi facta fuerit iusticie: vt christo patiente atq̄ moriēte sit ꝯsūmata neq̄tia: nō p terminū peccatorū/ sed p excessū malorū operum. Ita p christū est cōsūmata iusticia in ope redēptionis humane/ p passionē mortis atq̄ penarū. Nā sicut peccatū cū cōsūmatū fuerit/ generat mortē: sic mors Christi cū consūmata fuit/ Jaco. 1. destruxit ipsa peccata/ eternā generans vitam. Uñ Christ⁹ cū scripturis cōsona voce clamat: Cōsūmatū est: vt eodē tēpore atq̄ mysterio sit nequitia per excessū/ et iusticia per dei filiū cōsūmata. Quod ipse dauid spū p̄phetico longe ante se vidisse protestat dicens: Omnis cōsūmationis vidi finē. Multas nouimus consummationes: sed tm̄ illas quas orthodoxa intendit ecclesia intendamus. Consyderat alma mater ecclesia consūmationē nequitie quā abhorret: a qua oībꝰ filijs suis dat cautelā: et inter- Psal. 118.

minatur iugiter ne cōmittāt. Cōsyderat consū-
mationē iusticie/ꝑ quā saluari se gaudet: ⁊ omī
bus suadet vt diligāt. Cōsyderat penarū eter-
narū cōsummationē/quā metuit: quā filijs suis
sub terrore vt deuitēt mala ꝓponit. Cōsyderat
cōsūmationē eterne beatitudinis/cū peregri-
nādo suspirat: quā suis alumnis vt bona ꝑfici
ant/sub fideli pollicitatiōe ostēdit. Et cōsūmati
onē hui⁹ seculi ꝯsyderādo expectat: vsq3 ad quā
militādo inuisibilib⁹ ⁊ visibilibus bellis: et ve-
lut in marinis fluctibus agens: dei filiū ducē
et defensorem/gubernatorem et bonorū omni-
um largitorē se habere gratulatur. Horꝫ omnium
consummationū finis est christus/cōsūmatio-
nē quamlibet diuersimode a se agens. In ipso
consummata est nequitia per excessum/ cū occi
ditur. Ipse semetipsū fecit nostrā iusticiā/ cum
iniuste damnatur. Ipse penarū eternū habet iu-
diciū: quoniam pater omne iudiciū dedit filio.
Ipse quesiuit ꝓ oīb⁹ gloriā sempiternā: vt nul-
lus damnetur/nisi quem ipse despexerit: nullusq3
saluetur/nisi quē ipse respexerit. Ipse cōsūmatio
nē faciet seculi/qui fuit iudicat⁹ in seculo. Hec
siquidem sunt merita passionis eius: in qua exi
stens in cruce/corpore velut in alto loco supla
to hominibus exclamat dicens: Cōsummatū
est. Apostolus etiā ad Hebreos ꝓ parte in hāc
Hebre.2. coincidentiam venit/cum ad Hebreos ait: De
cebat enī eum propter quem omnia/ et per quē
omnia: qui multos filios in gloriā adduxerat/
actorē salutis eorū ꝑ passionē cōsūmare. Ut au
tē hec cōsūmatio de qua christus in cruce loq-
tur/mētibus fidelib⁹ inclarescat: altius intēda-
mus ad ꝓphetas veteres recurrētes. Ad quos
cū scriberet hebreis recurrit Apostolus: q̄q̄
permodicū aliter in ꝓpheta et in apostolo/ali-
ter littera sonare videatur: sed sensus potius q̄
littera capiendus est. Inquit enī Apl's dictū
Hebre.8. recitans Hieremie: Ecce dies venient dicit do-
Hiere.31 minus: et consūmabo super domū israel ⁊ sup
domū iuda testamentū nouū. Nouū testamen-
tū distinctū est a veteri ī multa distinctione at
q3 differentia: datione/loco/tēpore/causa/sacri
ficijs/cerimonijs/ sacramētis/ obseruationib⁹/
traditionib⁹/ ꝓmissionib⁹/ordine/ opere/digni
tate/intelligētia/virtute/mysterio/executiōe at-
q3 fine. Quod inceptū christi vera incarnatiōe ex
pactū Christi natiuitate/vita/doctrina/ ꝓmissi
one/testimonijs ⁊ miraculis/sacramentis/⁊ passi
one penarū et mortis cōsūmatū. Nā ipse ibidē
idem apl's ait: Ubi enī testamentū est/mors ne
cesse est intercedat testatoris. Testamentū3 enī
in mortuis confirmatum est: alioquin nōdum
valet dū viuit qui testatur. Quamobrem Chri
stus altitonat moriens q̄ testamentū nouū cō
summatū seu confirmatū est sua morte interce-
dente. Nam in veteri lege dispositio et confir-
matio testamenti erat in sanguine/ et indulgen
tia et remissio peccatorū: vt Leuitici scriptura
manifestat: et apl's asserit ad Hebreos. Sic et
noui testamēti cōfirmatio seu ꝯsūmatio a chri
sto facta est in sanguine sancto suo: melius cla-
māte ꝓ nobis/q̄ sanguis Abel aut vitulorꝫ aut
hircorū/et quorūcūq3 animaliū veteris testamē
ti. Proinde qm̄ nō in plurib⁹ oblationib⁹ placi
tū erat deo: nec expediebant a veritate pctī/ vt
purgatio digna esset ad regnū3: vna oblatione
suijpsius ipse christ⁹ oīa cōsūmauit: vt idē apl's
loquitur: Una enī oblatione cōsūmauit in sempi-
ternū sanctificatos. Consuetudo regū ⁊ proce-
rū mundi est/impressione signi siue sigilli in fi-
ne appositi facere fidem scriptis: in quibus su-
is executoribus atq3 cōmilitonib⁹ dona seu pre
mia largiuntur: ⁊ ex appositione illa cōsummata
fertur merita seu grata largitio. Ita ⁊ christus
testamētū nouū agēde vite superneq3 heredita
tis/crucis passione signauit: ⁊ cōfirmauit ī illo
cōtenta appositione signi asperrime crucis: in
qua volūtarie ab apparitorib⁹ mortis se permi
sit affigi. [Et iterū clamās voce magna ie Lu.23
sus ait: Pater in man⁹ tuas cōmēdo spm̄ meū.
Et hec dicēs/īclinato capite tradidit spiritū.]
Uox est moriētis hoīs ⁊ trāsmigrātis de mun-
do: qui derelictū in corpe ad horā se a deo cog
noscens. Dixerat enī: Ut quid dereliquisti me?
Ad suā animā se cōuertit: pie orās ne derelinq̄-
tur in anima/in corpore derelictus: exemplū re
mittens ad posteros: vt ꝓ interiori homine de
precatio fiat/ si exterior omnino pati cogatur.
Quod de iure iusticie necessariū est corrumpi/
frustra fit intercessio ad seruamē: ⁊ incorrupte/
lā expetere ꝓtin⁹ iusticie derogaret. Job sentē-
tiā oportet ꝑhabere memorie q̄ dicebat: Scio Job.30
q̄ morti tradas me: vbi dom⁹ cōstituta est omī
viuēti. Ac per hoc si omnibus statutū est semel Hebre.9
mori: quid refert quo iure/quo actu mors ipa ꝑ
ueniat/cū quolibet hō moriatur? Debitū mortis
quo cūcti tenentur astricti exoluitur. Et ꝓ re ineui-
tabili ponere/si quas preces est velle īmutabile
ꝑmutare. Uidēs igitur christ⁹ q̄ paterno decreto
atq3 suapte ipsū decebat debitū mortis exolue
uere: sciēs q̄ cū orauerit vt obtineret carnis pe
titiōes: ⁊ vt calix amarissim⁹ trāsferretur: ⁊ se pau-
loante clamauerat derelictū: se ad congruū et
possibile cū rogaminib⁹ trāsfert: sc3 vt spūs re-
seruetur a pena/postq̄ corpus diuino decreto
in illa relinqueretur. Igitur more christi nō ex
peccato paterno vel ꝓprio/sed volūtate morien
tis ꝓ nobisipsis interpellemus ad oīm deū pa-
trē: nō vt nos eximat ab ineuitabilib⁹ malis: nō
a decreto necessarie mortis: sed vt ꝑseruet a de
lictis atq3 peccatis/et ab eternis penis. Faci-
lius enī est immunē fieri a peccatis/⁊ eterne in
inferis nō detrudi: q̄ a temporali ⁊ instantanea
morte seruari. Sepe nāq3 illa deuitāt iusti atq3
perfecti. Mori aūt ineuitabiliter omīb⁹ est sta-
tutū: vt etia3 vite autor mortisq3 destructor ab
illa nō esset exemptus/humana carne vestitus
et senescendo illam gustasset/si per crucē nō fu
isset extinctus. Relinquatur ergo exterior cura
corpis: nec ꝑsumptio tēdat ī libertatē ab his q̄
vtilia ꝓ fine ꝑfecto cognoscim⁹: siue ab his de-

quibus immutabilē dei oīpotētis iusticiā au-
tumamꝰ: Prescripꝰ est a Christo oīibꝰ positis in
agone modꝰ orādi: vt nō petamꝰ quod nō esset
daturus: aut vehemꝰ auerti a nobis ꝙꝙ sit aspe
rū/quod ad gloriā preparat: nec effugere quod
vniuersali lege iusticie oēm hoīem multat. Esse
viderenł oīno extra legē nature/ꝗ ab eiꝰ vniuer
sali gaudio vł tormēto inuenirenł exortes. In
teruebamur a nobis ī nobis: et abiecta corru-
ptibili carne pensqꝫ despectis/nostra intima al
tissimo cōmendemꝰ. Et facti per oīa christifor
mes/mūdo mortui ꝓpria volūtate/mūdo quo-
tidie aut in pūcto moriētes necessitate nature
punite: animā attollamꝰ ad deū: offerētes illā
sibi cū precibus/vt preseruet a malis. Ignora-
mus anima rū nostrarū vehicula: ⁊ quas ingre
dientur vias oīno nescimus: nec aspeximꝰ ali
quando receptacula in quibus recipienł termi
nata vita ꝑclini: hoc solū penitꝰ restat/vt ipas
viuentes et in extremis positi/ factori earū in si
militudine sua humili supplicatione tradamus
Nā corpus non habet viuere preter ipsā: quod
cū ipsa sensibilē vitā accepit: habet autē anima
viuere preter corpus: ꝗ tūs in illo cū infundere
tur/propriū esse susciperet. Quid ergo cure no-
bis quō iaceat/aut vbi relinquał corpus exani
me omni deperdito sensu? Ad quid sollicitudo
superflua quid toleret vt moriatur: cū omnino
ineuitabiliter mori cogatur? Sed ad spiritū ꝓ-
intēdere necessariū sit: qui sempiterna vita per-
fruitur: et nulla extinctione finił. Atqꝫ non cre-
damus Christū pauefactū ex pena ꝓ culpa pa-
tri suo animā cōmendare: nā immunis a culpa
nō absterrebatur a pena: sed per omnia se pro-
stratus est hominē recognoscere deū patrem:
etiā in extremis siue vltimis ꝯstitutū: vt in mor
tali corpore nō amplius loqueretur: quia incli-
nato capite patri tradidit spiritū quē cōmenda-
uerat. Et omnibus fieret luce clarius/ ꝙ verus
homo esset qui sic fuit occisus. Similiter ⁊ mo
riendi exemplū ceteris dereliquit. Nā ī illo cō
gressu vbi dolor tam acerrime cū natura dimel
lit: ꝙ mors sensum penitus adimit: nil aliud po
tioris aut talis habemꝰ refugiȷ̄: nisi vt animaꝫ
tanta dignitate creatā/tā alte pieqꝫ redemptā/
inhesitanter dn̄o cōmendemus: qui solus po-
tens est hoc depositū incolume conseruare. In
altiora vehitur animus/cū legimus christū pa-
tri spiritū seu alam cōmendasse: qꝛ nulla domi-
nabatur aduersitas/ quē nulla grauabat iniqui
tas: Et quod agebat aut dicebat ad seipm̄ et ꝓ
seipso: nō erat necessitas/sed volūtas. Ac ꝑ hoc
magnū latet ī hac cōmēdatione secretū. Erāt
nempe in anima christi vnita ꝑ oīa deitati/scri
pte tota noticia omnes anime de suo sāguine
redimende: quas vt animā suā ad gloriā dili-
gebat: pro quibus in lachrymis et clamore va-
lido exauditus est pro sua reuerētia. Quas suā
animā patri cōmendans/in ipsa omnes patri
altissimo cōmendauit. Et oīes saluādas ani-
mas velut suam vnā alaꝫ fecit; de quaꝫ patri di
xit: cōmendo spiritū meū. Facit eīm verissima
charitas/quod alteriꝰ est esse suū. Proinde sup
eminens charitas Christi omnē saluandā ani
mā suā animā faciebat. Sed nec obstat/ꝙ ani-
mā protulit nomine spiritus: quoniam vtroqꝫ
nomine anima in scriptura sortitur. Nec cre-
damus spiritumsanctū in hoc nomine spiritū:
sed spiritū qui est anima/domino cōmendasse.
Reor autē pia fide caput hic orasse ꝓ corpore:
caput vero et corpus personā faciunt vnā: cuiꝰ
est anima vna. Sensu igitur huiuscemodi chri-
stus orat: velut corpis ecclesie cum ipso capite
Christo esset aīa vna seu spiritus vnus: vt amo
ris eius vehementia/vnione charitatis ⁊ fidei/
sacramento mysterȷ̄ dicat christꝰ patri de spi-
ritibus omnibus, sibi adherentibus in verita-
te/quasi de spiritu vno: cōmendo spm̄ meū: quo
niā dicente apostolo: Qui adheret deo/vnꝰ spi 1.Co.6.
ritus est cū eo. Velut scedula quedaꝫ ratiōalis
et viua omnes ꝑdestinatos scriptos habens/
anima christi fuit cōmendata patri: vt non pro
continente fuerit emissa oratio: quia iā saluus
erat: cōprehensor autē fuerat a cōceptionis in-
stanti: sed ꝓ cōtentis emittebał: vt passiōis sue
et mortis meritū hoc haberet: vt quos aīa chri
sti preteritos/ꝑsentes in tunc atqꝫ futuros dile
xerat/saluarētur. Nemo autē suspitione aliqua
moueał: si ꝑdestinatio ab eterno immutabilis
est: ad quid christus sustinet passionē: ad quid
pro his ꝑdestinatis orationē dūtaxat effundit:
cū reprobati neqꝫ passionis neqꝫ orationis pos-
sint pro eterna vita esse participes: quoniā pre-
destinatio sic extitit ab eterno promissa: vt chri-
sti dei filȷ̄ humanatione/vita/passione/oratio-
ne/morte/non aliter cōpleretur. Hac voce alte
lateqꝫ diffusa/emisit spm̄ seu expirauit: aut in-
clinato capite tradidit spiritū. Quoquo mō di
cał/potestatē insinuat morientis: quoniā nō ne
cessitate aut violentia mortuus est: sed volūta-
te ꝓpria ⁊ ptāte alaꝫ emisit a corpe: ipsāqꝫ licen
tiauit ad tempus: et corpus remansit exanime
existente tamen deitate per ꝟitatē vnionis in
vtroqꝫ distincto: vt nequaꝗ credał deitas cū
anima deseruisse corpus: aut ꝙ solum esset in
corpe aīa derelicta: sed cū aīa fuit in limbo/ cū
corpe in patibulo atqꝫ sepulchro: solū aīe a cor
pore/a neutro aūt fuit ī illa morte celebrata di-
uisio deitatis: siquidem infinitas hoc agebat:
vt duobus distinctis vnitis siue diuisis insepa
biliter vniretur. Sed moriens clamat pervali-
de/potentiā sue virtutis ostēdēs. Et quātu do
lore quātoqꝫ amore de nequā seculo recedebat
quē mūdus nullo pacto cognouit/ ostēdit. Cla
mor ille doloris magni fuit indiciū. Etenī siue
cōfixus fuit in corpe: in mēte aūt cōfodiebatur
seuius ab ingratis. Et anima illa ꝓ oīibus di
gnis primis/⁊ oīibꝰ dignis ceteris doloribus
agebał dūtaxat ꝓ oīibus satisfactura patri: ex
doloris vehemētia qua eq̄bat/ imo excedebat
digna ⁊ excessiua cōpēsatiōe forefacta cūctorū.
Impellunt sepe dolores altisone clamare dolo-

res. Amor idipsm agit/ vt prorupat l voce: et eo clamitosam quo interi⁹ angit. Ineffabili amore perfundebat anima christi: quia iussa paterna cõpleuerat/ vsq ad mortẽ factus obediens: q̄ liberabat vna morte sua innumeras animas mortuas in peccatis de illa potestate tartarea: sub q̄ tenebãtur inuite: ceterisq claudebat aditus ne iterũ introirẽt/ si ex fide venirent in meritũ passionis. Quanto ꝓfundebat amore/ quãto q gaudio i penis etiã moriẽs exultabat anima saluatoris: ꝙ tot sibi ꝑ mortẽ asciuerat animas quas de⁹ creauerat in similitudine sua/ in plenitudine temporis factus in similitudine nostra: quas etiã diligebat sicut seipsam maiore virtute ꝓcepti: quo dictũ est ꝑmũ velut seipm a primo debere diligi. Nempe christ⁹ anima b⁹ omibus ꝓxim⁹ factus est curãs vulnera nostra: ꝛ infundẽs desuꝑ misericordie oleũ ꝛ iusticie vinũ: ac etiã suo sanguine sancto sanãs: ꝛ omnẽ fidelem animã sibi proximã fecit: nõ nostro merito sed suo dono. Proinde amans exultat: et exultãs ardenter amat: ꝙ tot ꝑximis moriẽdo subuenit. Et mirũ auditu/ ineffabile dictu/ incomprehensibile cogitatu: ꝙ vnus homo eodẽ tempore simul ꝛ semel sit beatus ꝛ miser/ tristis et gaudens/ amans et dolens: vt ex eo ꝙ dolebat amabat: ex eo amabat vnde dolebat. Dolens mori amabat: amans moriebat: moriẽs exultabat. Inclinabat caput/ magnũ mysteriũ innuens in rebus ꝓteritis ꝛ futuris. Erecta ceruice cõmissũ est/ vñ multatus est. Et subleuata suꝑbe mente agit/ vnde contẽpt⁹ est. Proinde morit viceuersa inclinato capite. Qui caput inclinat/ subiecta oculis respicit. Et christus vultũ declinauit ad terrã: ex qua ſm carnẽ sumptus erat. Et erat in illa condendus: ꝗꝗ nõ resoluẽdus in puluerem. Sed non credamus terram istam que pedibus subiecta calcatur/ christum dominũ aspexisse: sed defixit vultũ ad ima sicut valefaciens mundo/ seu turpiter licentiat⁹ ab impiis: et aptitudinẽ faciẽs hominis sic morietis. Et caput inclinauit in morte/ in expiationem erectionis ad vetita. Et suasit obedientiã: reuerentiã docuit: humilitatẽ in operib⁹ vsq q̄q mõstrauit: cũ omni pacto mysterio/ inclinato capite expirauit. Sed quomodo expirauerit nõ aliter credim⁹/ nisi vt voluit ꝛ potuit. Et potuit quod voluit: et voluit sane quod potuit: ad vera ꝑseuerãtiõe ꝑfecit. Cui autẽ tradidit spiritũ capite inclinato? Eterno patri/ cui cõmẽdauerat: vt nõ solũ in corpe/ sed a corpe sepat⁹ ei⁹ spũs esset obediens. Etem̃ decreto paterno descendit ad limbũ: et reuersus ad tumulũ reanimauit exanimatũ. Ecce nouũ factum est bellũ in orbe terrarum/ insolitusq triumphus/ inusitata victoria/ in multorũ presagiũ similiũ futurorum: magis autem in nostre redemptionis effectum. Factus est inter celestẽ ducem/ dei scʒ filiũ humanatũ/ et illum primo inobedientẽ cerũ inuisibilis seuusq cõgressus: vbi omino dispariter atq difformiter certatũ est. Et ict⁹ bellorum incõparabili dissimilitudine sunt inflicti: cũ preliũ cõmitteret i celo supno inter creatorẽ ꝛ intelligẽtias sepatas a se creatas. Quarũ altera pars in deũ: altera dũtaxat in seipsaʒ aspexit: in seipa et a seipa et ꝑ seipsã suo arbitratu diuino remoto viuere gliẽs: rebellauit actori in se ipa male intrusa: ꝛ a delicijs eternis merito sue iniqtatis exclusa/ iuste ꝯflicta: miserabile irreuocabiliter tulit exiliũ: altera pte cũ victore deo beate impdabiliter remanẽte. Ibi nihil corpaliter et sensu forinseco gestũ est: incorpore⁹ em̃ de⁹ de icorporeis substãtijs quas creauerat/ in corpore triũphauit. Sed superbia odictũ deũ semꝑ ascendẽs/ tetros exagitauit ꝯflictus: vt qi deũ existentẽ eterne nõ vicerant: cũ homine iaʒ creato/ in illa superiora vnde ruerant tendente ne contingeret omnino inirent cõgressum. Inuidia vero vbiq comes superbie/ igne impellẽte de sub celo i paradisi loco/ subdolũ atq breue cõmissum est bellũ: vbi exhibita est deceptio in figura: cũ nõ illa inuisibilis que decepit/ sed serpentina in qua decepit ostensa est. Et ꝗꝗ nihil per violẽtiã agerẽt: tamẽ ꝑ deceptionẽ ꝛ fucationẽ verborũ conflictus a deo iuste homini dedit iniuste in paradiso conflictuʒ/ infligẽs omnis generis mortẽ: vbi pure spũalis in assũpta forma corporea cũ mixta creatura certauit. Ex quo per verba male suadentis/ per tactum male suasi iã inobedientis/ in anima et corpore insta est secuta damnatio. In plenitudine vero temporis creator certantiũ certaminũq iudex carne vestitus: cuʒ spiritu creato rationabili/ a carnis velamine nõ oppresso/ venit habere cõgressum. Et mirũ in modũ moriẽs triũphauit: ꝑcussus corpe vulnerauit in spũ: plagat⁹ ab hominib⁹ plagauit demones: dolẽs vincebat: patiens supabat: derelict⁹ debellabat. Inuisibile bellũ erat ex parte certantiũ: sensibilia et visibilia erãt vulnera ex parte ministrorũ/ ꝛ deifici corporis talia patiẽtis. Proinde corp⁹ exanime reliqt in cruce velut scutũ in alto positũ: vt viderent stigmata in vtrisq bellorũ. Inclinato vero capite liberũ et victoriosũ cũ ouatu eterno patri tradidit spiritũ: nõ vt in illo instãti assumeret in superna: sed vt ad eius placitũ ad illa inferiora descẽderet: vbi pia illa et antiqua familia tenebat inclusa: vt tolleret illã pro spolijs ꝛ manubijs ꝑ victoria: quã fecit ꝑ articulũ mortis. Ac per hoc quid hoc bello mirabili⁹: i quo triũphauit mortuus: spolia reportat occisus: ꝯfligit viu⁹: fugit q̄ mortis exhibuit ict⁹? Quis vnq̄ ad ꝓpmũ existimare posset: vt dux qi mortuis daret victoriam/ etiã exercitui nõ certãti? Aut ꝙ a carne pertusa ꝛ occisa spũs illi damna paterẽtur virtute corpis vulnerati? Quis vnq̄ audiuit ꝙ spũs nõ a sibi vnita carne atq mortua vincerẽt? Nõ em̃ potentia deitatis in hoc certatuʒ est: nam si sic/ superflua fuisset carnis assumptio. Non attigerunt in illo bello deitatẽ inflicte passiones: q̄uis aia voluerit ꝑ nobis portare dolores. Nõ em̃ potuerũt illi hostes iꝑ-

nidi christi anime inferre tristiciā: q̄uis ab eis
male suggestis ministris ꝑmissum fuerit/in cor-
pore facere posse iacturā. Nec redemptū est ge
nus humanū ex morte anime christi/q̄ non fuit:
nec ex passione deitatis/q̄ esse nō potuit: sed ex
morte corporis/quod suggerente diabolo manus
seua cōfixit. Sanguis seruatus/nō fusus ꝯfuerit
hoibus dare victoriā: hic versa uice ꝑagitur: vt
sanguis effusus innoxius in duce/victoriam pi
gris etiā cōmilitonib⁹ prestet. Quid em̄ ꝙ infir
mitas dei virtutem atq̧ firmitatē diaboli vsq̧-
quaq̧ subuertit? Sed ausus fuit apostol⁹ dicere:
1.Cor.1. Quod infirmū est dei/fortius est hoībus. Auda
cter ꝓtinus addam: Quod infirmū est dei/forti
us est demonibus. Libet igiſ exclamare. O ani
mata infirmitas/que moriendo supra nature po
tentiā reanimauit mortuos. O beata imbecil-
litas/ que ꝓter vsum beatificauit et miseros. O
carentia humane potentie/que oībus superna-
turalis potentie atq̧ virtutis copiā fecit. O de
bilitas derelicta/ que ꝑ dispendiū mortis omni
bus eterne vite directiciū dereliquit. O effectio
egens/que cūctis abstulit egestatē. O fatisci for
mationū/ꝙ fatiscētib⁹ attulit firmitatē. O gan-
grena gemēs/ que gemitū mortis venit auferre
O hebetudo herens/que supernā hereditatem
volut oībus hebescendo ꝯferre. O iactura gra
uis/que sic subuenit omnib⁹ iacturatis. O labe
scens lux ex pallore sedentib⁹ in tenebris inter
lucēs. O mors mortē vincens/facta oībus vita
viuens. O natura naturās/ oīa iure perfecto
semel introfacta ꝓ redemptorū vita ꝑpetua. O
obesans obes obici nobis morti ne māceret eter
na. O palmaris pallor/ per quē palmes pallēs
eterno vigore viget . O qualitas inuisa / o quā
titas īfinita: per quā qualificaſ inequalis: ⁊ par-
uus summa quātitate refulget. O ratio sic rau-
cens/que peccato raucis tribuit iura loquendi.
O sapientia stulta/que ꝑ stulticiā crucis creden
tes voluit saluos fieri. O tabescens tabes/ꝑ quā
color gratie reddiſ ꝓ natura. O tapinosis ostē
sa per mortē/per quā exaltaſ oppressus et actio
superba confundiſ. O thaumatus moriens/per
quē mira facta sunt omniū excedētia sensum. O
theos occūbēdo theosians hoīes. O titan eter
ne patiens eclipsim ad horā: a te creatā titanē
in tui quadā similitudine formās: vt credentib⁹
pie tyrannizares eterne. O vappa/o vapidus
sic reputat⁹ ad horā: vt reinuenires deperdita:
malosq̧ a malicia ꝓpria liberares. O vesanus
ad horā/vespera vesperascēs in hora: morte sa-
nans quod infirmitas antiqua ꝑmebat: ⁊ fecisti
tuis occasu seue mortis vespere cū mane diem
eternū vnum. O vox alta moriens/que omnes
sponte reuocauit errantē: instruxit ignarū: ⁊ pre
rogauit oībus viā morū. O xenodochi⁹ bonus/
qui peregrinos hoīes per mortē non dispone-
bas i supernā colligere ciuitatē. O hygia/que vt
oībus dares quod es/ in ligno infirmare volu-
isti. O zelus tā zelans honorē paternū: zelans
iusticiā veram: zelans qui ꝓpter complendā re
demptis domū dei eternā/ a morte te conpediꝑ
misisti. O cor/ q̄ in altitudīe multiplicis vocis
defuisti in mortē capite inclinato. In cui⁹ lamē Mat.27.
tatione vel signo [Velū scissum est in duas par Mar.15.
tes a summo vsq̧ deorsum: ⁊ terra mota est: ⁊ pe Lu.23.
tre scisse sunt: ⁊ monumenta apta sunt.] Jā sole
obscurato manēte/statim c͡o christo mortuo: signa
plurima sunt secuta: vt cogerētur hoīes perfidi
credere signoꝝ attestatione ꝓ christo: qui ex sua
ꝑdicatione credere noluerūt. Nam primū post
christi mortē euangeliste signū asserūt templa-
ris veli per mediū scissionē. Duo nāq̧ vela in tē
plo salomonis ex historijs legimus: vnum infra
ambitū templi/quod ꝓtendebaſ ab vno pariete
vsq̧ ad aliū: quod velabat sancta sanctoꝝ: et ali-
ud quod in facie tēpli erat; quod ei⁹ velabat ia-
nuas. Quod alterū istoꝝ/aut vtrūq̧ scriptura di
cente credimus esse scissum: ad rependendā vicē
ꝙ christi faciē templi pontifices velauerūt: vt re
uelatus mysterijs vmbrisq̧ fugatis ꝑoris testa
menti/aperta luce fidei credaſ in christū. Etenī
omniū patrū enigmata ⁊ oracula ꝓphetarū re-
uelanſ: cum morte christus ꝯsummatus est. Ex
hoc ꝓtin⁹ reuelate sunt scripture: quoniā opor Lu.24.
tuit pati christū: non ꝓ seipso/sed pro nobis: et
intrare gloriā suā. Hinc ⁊ apl's in posterū dixit: 2.Cor.3.
Cum transieris ad christū/ auferetur velamen.
Sed scissum velū in duas partes/aperturā me-
diā fecit. Ubi pars/ ibi etiā est ⁊ velum: ⁊ vbi al-
tera/ibi velū: pars ⁊ pars/ velū ⁊ velum. Scissu
ra siquidem media est: si in duas partes scissum
est. Pars vna iudeoꝝ est: quoniā adhuc est vela
men in cordibus ipsorū iudeoꝝ: ⁊ super faciem
moysi/illoꝝ scʒ qui non trāsierunt ad christum.
Altera infideliū: qui nō velamen mosaice legis
sʒ idolatrie ⁊ infidelitatis suꝑ se habet: ⁊ obscu-
ratū manet insipiēs cor eorū. Scissura dūtaxat
christianoꝝ est: non mihi pars ⁊ pars: sed scissu
ra necessaria est/per quā oculo fidei intueamur
de christo reuelata mysteria. Et nec scissum di-
ciſ ab imo vsq̧ sursum: sed a summo vsq̧ deor-
sum: vt diuina virtute desuꝑ dominante/nō hu
mana de imis agente: templi obuelatio/id est se
cretoꝝ mysteriorū reuelatio ageretur. Ac ꝑ hoc
non credamus inscissi veli partē ⁊ partem: sed
per scissurā ingrediamur interiora velaminis:
⁊ luce clari⁹ patebit ꝙ quicquid actū noscitur
ab adam vsq̧ ad christū in ꝑsecutionibus ⁊ pe-
regrinationibus ⁊ laborib⁹ iustoꝝ/ hanc mortē
vnici filij dei ꝓ nobis mortui ostēdebat. Et ostē
siones facte moysi ceterisq̧ prophetis/ in hac
morte scisso velo reuelantur. Remoto igiſ velo
ingrediamur dei templū: ⁊ videbim⁹ sapientiā
salomonis in edificatione templi militantis ec
clesie: in edificatione celestis patrie: vbi non au
ditur malleus tribulationis ꝑcutiens: non secu
ris mortis vlterius incidens: nō aliquod ferra-
mentū quod possit inferre tormentū. Videam⁹
intus ⁊ extra templū postq̄ remotū est velum: ⁊
intelligamus ꝯuenientiā cherubicam: scʒ duo-
rum testamentoꝝ per alas contēplationis mu-

suo se tangentiũ/⁊ per alas protectionis parietes templi eos qui saluati atq; saluandi sunt/ ⁊ edifi candi tanq̃ lapides viui ad compactionẽ parie tum duoꝝ: scz eorũ qui ex circũcisione venerunt: ⁊ illorũ qui ex preputio crediderũt in christum. Prolixitas nimia nos teneret: si oĩa mysteria templi vellẽ scisso velo disserere. Sed ingredia tur in templũ disuelatum per christi mortẽ/ si q̃s
Mat. 27. sanctum oculum nouit. Terre autẽ motus nõ im merito factus est: cũ terre factor in carne more retur: ⁊ examinaretur terra nobilior. Corpus sal uatoris ex terra originaliter p antiquã damna tam traducem: sed in sua parente proxima que ipsum mundo edidit/ resanatam. Tremuit terra in datione legis: ad terrorem eoꝝ qui preuarica turi erant. Tremuit moriente christo: vt sentire tur in vniuerso terrarum orbe iniusticia mortis eius. Et eo corda hominũ tremere debuissent/ quo p vita hominũ autor vite morte crudelissi ma plectabatur. Tremuit terra/ ferre non valẽs quod plebs iudaica sustinebat. Tremuit velut pauens ad insolitas actiones: in hoc transfor mans suo tremore omniũ fideliũ mentes/ vt cre dant ⁊ cõtremiscant: quoniã pro iniustis iustus p impijs pius/ pro peccatorib9 sanctus/ pro ho
Mat. 27. minib9 in carne passus est deus. Petrarũ siue saxorum scissio acclamatio est rerũ insensibiliũ/ q̃ autor vite iniuste damnatur. Acclamauerunt iudei altisonantib9 vocibus christi mortẽ: nunc iso petre per scissuras quasi per aperta labia cõ tra illos inclamitant. Et vbi homines in hac in iusticia p veritate tacent/ saxa scissa loquũtur: et suo modo puocant dura corda hominũ vt scin dantur: ⁊ recogitent eũ qui talem p omnib9 su
Mat. 27. stinuit passionem. Monumenta siquidẽ multo rum sunt aperta longe a remotis ⁊ de proximo defunctoꝝ: et apparebãt illa iam resoluta cada uera/ ꝯsumpta in pulpis/ discõpaginata in ossi bus: ⁊ forte plura scatentia vermibus: ⁊ patebãt omniũ oculis intuentium/ oĩ remoto desuper posito lapide sepulchris: illis durarat exceptis quoꝝ cadauera erant integra/ atq; anima cũ do mino surrectura. Sicq; steterunt ab illa mortis hora/ qua tremefaciẽs terremotus intonuit: vs q; in horã qua dominus ab inferis rediens/ re assumpto corpore in corpe resurrexit. Que qui dem cũ domino surrexerũt: ⁊ que euãgelista hic recitat/ tũc fecerunt. Non aũt credendũ est tũc christo mortuo ilico surrexisse: ⁊ post resurrecti onẽ intrasse hierusalẽ/ vt apparerent multis: sed ꝯtinuo christo mortuo/ motu terremotus scissa sunt saxa: ⁊ apta sunt monumenta christo resur gente. Sic illa sunt suscitata: ⁊ post resurrectio nem iam vsq; quo vulgatã ciuitatem intrauerũt
Mat. 27. ⁊ multis apparuerunt. Centurio autem et qui cũ eo erant custodiẽtes iesum: vi so terremotu et his que fiebãt/ timu erunt valde/ dicẽtes: Uere filius dei erat iste. Alius autẽ aliunde centurionẽ expri
Mar. 15. mit admirari/ dicens: Uidens autẽ centu rio q̃ ex aduerso stabat/ q̃ sic clamãs expirasset/ ait: Uere hic homo filius dei erat. Alius etiã sic asserit: Uidens aũt Lu. 23.
Centurio quod factũ fuerat/ glorifi cauit deũ/ dicens: Uere hic homo iu stus erat. Centurio qui centũ preerat militi bus: hic pauefactus intrinsecus/ ⁊ iã ordinatus ad fidem: ex his que agebanẽ exterius/ in religi onẽ conuersus/ ait: Uere hic hõ filius dei erat. Artabaẽ ex multis centurio vt diceret dei filiũ: quem vt hominẽ custodiebat affixum. Nam so lem cõtra naturã viderat obscuratũ: vt nulla so lita ex lune interpositione indicaretur eclipsis: quoniã sol in nostro hemisphèrio i maiori alti tudine sue sphere degebat. Luna vero iam dies quartumdecimũ sue reuolutionis totũ egerat: ⁊ e regione spherarũ erat opposita soli: vt magis terra interponereẽ inter solẽ ⁊ lunam q̃ luna in ter solem ⁊ terrã. Audiuit ipsum christũ vocibus altissimis exclamasse: cũ spiritum tradidit patri quod nunq̃ natura contulit hoĩ cõtinuo mori enti. Sensit ꝯtremuisse terrã insolito motu: qua si nõ esset hominibus potẽtia in rectitudine sub sistendi: vt etiã ipsorum ⁊ equoꝝ quibus inside bant/ viderentur in dissolutionẽ redire compa ges. Sed amplius concussa terra fuisset: amplĩ us patientia mortis et seueritas / intolerantia sene mortis/ et constantia et firmitas memorie in his que loquebatur: cũ indulgentiã expostula uit pro his qui eũ torquebant: ⁊ latroni paradi sum pmisit: ⁊ matrẽ nõ morte perterritus disci pulo cõmendauit. Sensit terrã non solum tre mentẽ/ sed dehiscentem in saxis: ⁊ antiqua ⁊ no ua patefieri monumẽta. His ⁊ alijs mẽte actus ⁊ valide tremefactus dixit: Uere filius dei erat iste. Aliquid fidei expressit: sed in maiori parte defecit: cũ sub preterito tempore dixit/ erat: qua si credidisset solutam esse per mortem dei filiati onem. Perfectũ quid expressisset in fide/ si dixis set: Uere filius dei est iste. Non eñ diuina filia tio soluebatur per illam assumpti corporis mor tem. Glorificauit etiã deum: qui sic suum filium in mortem tradiderat. Glorificauit deũ credẽs deum: penitentia ductus q̃ presidi male paruε rat. Et dixit ore publico iustum: quẽ tanq̃ iniu stum mortisq; reum iudeorum seua turba dam nauerat. Sic vero prolata cõnectenda sunt verba: Uere hic homo iustus fili9 dei erat. Similiter ⁊ complices centurionis tremefacti ⁊ admiran tes dixerunt: et meruerunt indulgentiam/ veni entes in noticiam fidei: merito illius orationis christi / qua in principio crucifixionis dixit ad patrem: Pater ignosce illis: non enim sciunt Lu. 23
quid faciunt. Ecce magnum mysterium: q̃ in natiuitate christi ⁊ in morte iudeos gentiles cre dendo pcedunt. Nam in natiuitate preuenerũt magi/ qui eũ adorare ab oriẽte venerunt: in mor te romani/ qui ab occidente primitus credide runt. Erat eñ centurio cum centuria de militia romanorum. Uterq; tamẽ per signa moti sunt: illi per lucem fulgentẽ: isti per vocẽ alte in mor te clamantẽ. Illi per radiantem stellam: isti per

tremulā terram. Illi per nouū sydus nouiter il luminatū: isti p antiquū solē mirabiliter obscuratū. Talibus nascendo talibusq̧ moriendo signis decebat dei filiū declarari / et infideles ad fidem veritatis adduci. Illi adorauerūt matre tenente puerū: isti cū matre confessi sunt dei filium. Illi de ꝓximo natū: isti iam ilico mortuum vt orientales et occidentales et intermedij conueniant credendo in natiuitate morteq̧ christi: vt credētes salui fiant misericordia sūmi dei. Sed iudei nō dederūt confessionis vocē / q̄uis mente tremerēt: immo reliquerūt in cruce confixū: quē dānauerunt tanq̄ reum. Et ptinaces nolebant ore cōfiteri / vnde aīo pungebanẛ. Unde sequi

Lu.23 tur: Et oīs turba iudeorum qui simul aderant ad spectaculū istud et videbāt que fiebāt: percutientes pectora sua reuertebātur. A seculo et vsq̧ in seculū non fuit tale spectaculū / q̄ tantus taliter moreretur. Spectaculū magnū in quod desup pater de terris mater / angeli / demones / hoīes mortui et viui / patriarche atq̧ ꝓphete / amici et emuli varia intentione spectabāt. Et percutiebant iudei sua pectora tremefacti: maiora verētes periculo nō christo fide vniti / vt postulātes indulgentiā deuitarent. Percussio illa pectorū nō erat emēdatio / sed solidatio scelerū: vbi per fidē non cōuertebantur ad christū. Et reuertebanẛ ad domos / non autē ad seipsos. Reuertebanẛ ad domicilium ꝓprium: sed nō reuertebantur ad dominum. Percussi admiratione / perculsi stupore admoniti signis / excitati ꝓdigijs: nec ꝓuocabātur vt cōuerterentur ad deum. Nam si conuersi non reliquissent tale corpus crucifixū: et facti fuissent animo conformes: cui⁹ animo extiterunt exortes. Deuota vero familia christi / q̄q̄ fragilis sexu / amore crucifixo assistebat: excepta virgine / fide carens: et in animo timore perculsa diuidebatur in situ: vt aliqua pars de prope / que adherebat ardentius: aliqua de longe ꝓspectans

Lu.23 staret. Unde sequitur: Stabant aūt noti eius a longe: corpore scz: magis vero mēte deficiente fide in deitate manēte: quia de carne spiritus abscesserat: vt nō crederetur idē viuēs et moriens christus: qui q̄uis in anima et corpore diuiderenẛ ad tempus: deitate semp idē existēs in nullo manebat diuisus. Longe a christo fieri nō spacijs / sed infidelitate atq̧ affectib⁹ aut

Mt.27. moribus contrarijs efficiẛ: Erant ibi mulieres multe / que secute erant iesum a galilea ministrantes ei. Inter quas erat maria magdalena et maria iacobi minoris: et ioseph mater et salome et mater filiorū zebedei / et alie multe que simul cū eo ascēderāt hierosolymam. Mulieres erant sequētes magistrū: cui tanq̄ pauperi vite necessaria quib⁹ egere voluit ministrabant de ꝓprijs facultatibus: sperātes bonorꝫ christi et collegij eius esse participes: et liberari a malis. Audierāt enī magnā elemosynā fore virtutem: et ipsam deberi pauperib⁹ / non diuitibus / eis ratio iusticie suadebat. Et etiā senserant doctrina captata p aures: et omni experimento ꝓbabili summā in christo nouerant paupertatē: cui nulla possessio / nō aliqua dom⁹ / nō census ex lucro / nō firmata vita ex studio nobilium seu diuitū amicorꝫ. Et ipse paup magis sumebat a pauperib⁹ opem: q̄uis si diuitē aut nobilem aliquē adijt: non stipē aut opem / sed fidē auctionabaẛ. Necnon et he mulieres archimatrem virginē verebanẛ: quā videbant super omnes feminas virtutū omniū claritate pollentē: Merito hec virgo mater: quia mulier sequēdi filium alijs mulieribus prestabat audaciā. Sorores vero virginis ipsam sequebanẛ post filium: congratulantes ei / q̧ tanta ꝓle videbāt ipsam ditatam: nunc vero condolentes eidem / q̧ vnico filio priuabatur. Et etiā filios sequebātur cum christo: quos omēs videbant oīa reliquisse: atq̧ christū carne propinquū vita et moribus subsequentes: quorum amor etiā alliciebat et matres quousq̧ per spiritūsanctū in spirituale affectū purgatus transiuit oīs humanus amor. Mixta erat causa sequele in sororib⁹ virginis: quousq̧ desuper spiritussanctus earum animabus illuxit et retraxit humana oīa siquidē ad diuina. Discipula etiā magdalena que christū ardētius amabat post matrē / non deerat passioni: que tam altas a christo affectiones in mēte susceperat. Sequebaẛ ipsa magistrum / dominū atq̧ dilectum et suam matrē: quā post filium in dominā et magistrā animo et rei veritate susceperat. Uide ꝓceres et magnates dominū mundi tam turpiter mortuū lamētantes. Uide principes cōuenientes ad funus. Uide assistentes reges tanto domino expiranti. Stant a longe noti: et mulieres dominū mortuum funeraliter plorant. Uerūtamen quod seui hoīes nō agunt / insensibilia cūcta perficiūt. Christo mortuo superuiuebāt latrones: aut nō talibus exacti penis / vt citius cū christo morerenẛ: aut quia sic seuiter vt christ⁹ affixi nō fuerant. Magis aūt existimandū: quoniā christus voluntarie / non pena moriens: non paruo mysterio eos moriens voluit preuenire.

Iudei ergo quoniā parasceue erat: Jo.19.
vt non remanerent in cruce corpora sabbato: erat enī magna dies illa sabbati: rogauerunt pilatum / vt frangerentur crura et tollerētur. Pessima superstitio iudeorꝫ: qui opinabanẛ cōtaminari diē sabbatū / si starent in patibulis corpora dānatorum: sed contaminationē mentis ipsorꝫ nō videbant / qui christū iniuste damnauerāt. Sed hoc ipsi allegabant presidi / scz reuerentiam sabbati: corde vero magna malicia tenebanẛ: ne propter signa facta christo moriēte / in sabbati quiete tumultus in populo nascereẛ: et ex viso ī cruce corpore turba facile mobilis moues: et p̄cauebāt ad illud corpus reuerentiā fieri ꝓpter signa terrentia. Proinde decernebāt sibi cautissime cōsulentes: vt crucifixorꝫ corpora tollerenẛ. Mos enī est reipublice ꝓuisorꝫ / eum viuū vel mortuū

auferri de medio: pro quo timetur futura cōmo
tio. Jam enī videbant in religionē conuersos
christi crucifixores: et intuebant vult⁹ hominū
et mulierū signoꝝ nouitate mutatos: et in vulgo
verba trementia resonabāt / velut maioꝝ maloꝝ
p̄sagia futuroꝝ: ex quo male pauefacti iudei ma
gis q̄ reuerentia sabbati / volebāt q̄ frangeren
tur crura latronū: vt tali mortui acerbitate pe-
narū simul cū christo iam mortuo tollerētur / vi
delicet ab aspectib⁹ hominū: ne alij corpori reue
rentia fieret pietate turbarum. Et verebant ne
ipso pendente ampliora signa p̄fluerēt. Quod
pilatus fieri placita iudeis assertione concessit.
Interim vero anteq̄ pilati assertio et iudeoꝝ pe-
titio executioni crudeli militū ministerio māde
Mat. 27. rent: Joseph ab arimathia accessit p̄so
Mar. 15. naliter ad pilatū / et petijt corpus iesu.
Lu. 23 Miratus aūt pilatus q̄ iam mortu⁹
esset: nec petēti et referenti cōmodās
dignā fidē: verū esse didicit ab accer-
sito centuriōe. Et exinde ioseph pila-
tus concessit corpus iesu: vt ipse illū to
Joā. 19. leret / et qua vellet honorificētia sepeliret. ⌊Ue
nerunt ergo milites a iudeis petiti:
a preside vero missi: et primi quidē fregerūt crura
scʒ ad quē primo venerūt: similiter et alteri⁹ qui
cū eo crucifixus erat. Ad iesum vero cū venissent
vt viderunt eū iam mortuū: non fregerunt eius
crura: sed vnus militū lancea latus eius apuit:
et cōtinuo exiuit sanguis et aqua.⌉ Crurifragio
facto ilico mortui sunt latrones: et iuxta iudeo-
rū petitionē de patibulis ablata sunt corpora et
incuriose humata. Secūdū abiectionē p̄ crimi-
nibus morientium fuisset absq̄ dubio ablatum
christi corpus et viliter abiectū: nisi Joseph sua
petitione p̄uenisset: quā fide allegans et testimo-
nio firmans / christi corpus a militib⁹ remansit
intactū: ad sepeliendū sue diligentie reseruatū
q̄q̄ illud corpus diuina p̄uidentia in oībus ser
uaret: et forte nō p̄misisset diuīa p̄uidētia quod
humana p̄sumsisset audacia. Quando vero facta
fuerit a ioseph petitio corpis ad pilatū / aliqua
le dubiū generat. Sed reor illam factā anteq̄
crura frangerent: nam cū tollenda essent corpa
ablatū fuisset christi corpus iuxta ipsoꝝ edictū:
nisi ioseph a pilato de corpore illo disponendo
accepisset licentiā. Quod vero euāgelista dicit / q̄
sero factū est: de sepultura / nō de petitiōe tenē-
dum: nisi de corpe christi a pilato speciale fuis-
set mandatū: quod nec credendū: cū crura fran
gētes latronū / fregissent et christi: nisi iā mortu
um repperissent. Possumus et aliter nostrū et le
gentium animū quietare: q̄ q̄uis de crurifragio
euāgelista loquēdo p̄ueniat: et sero facto ioseph
interserat petitionē: vt non eadē hora qua crura
sunt fracta / sit etiā depositio celebrata: sed p̄ro
gata sero: quo magis decens erat dānatoꝝ cor
pora sepelire: et tunc accessisse ioseph ad pilatū /
vt obtenta licētia sepeliret corp⁹ iesu. Sed quo-
quomodo huiuscemodi res se habeat / sententie
nō obuiat pretactoꝝ: quoꝝ est ordo texēdus de-

clarandaq̄ causa. Non soluʒ ex allio / sed ex lege
moysaica nō debebāt vltra diē in patibulis su-
spensa corpora remanere: nā in Deuteronomio
scriptū est: quādo peccauerit homo / q̄ sit morte Deu. 21.
plectendus / et adiudicatus morti appensus fue
rit in patibulo: nō permanebit cadauer eius in
ligno: sed eadeʒ die sepeliet: quia maledictus a
deo omnis q̄ pendet in ligno. Nō tamē ista lex
p̄iudicabat in facto ad romanos plectendi po-
testate translata: idcirco iudei vēturi sabbati re
uerentiā submittebant. Quod christo crura fra
cta nō sunt / diuina p̄uidentia factū est: cuius rei
figura in agno p̄cessit: de quo sic dictū est: os nō Exo. 12.
cōminuetis ex eo: nō q̄ figura illa sic fieri coege
rit: sed quia sic futurū erat / in figura p̄cessit. Ad
magnū etiā corpis mystici saluatoris p̄sagium:
cui⁹ ossa / id est viri p̄fecti nullis tribulationibus
atq̄ diuersitatib⁹ in animo aut moribus fracti
sunt: sed semp̄ ad oīa parati / vsq̄ ad mortē inuin
cibiles et insupabiles p̄manserunt: nam q̄q̄ cor
pore victi / tamē in aīa et moribus nunq̄ fracti.
Apertio aūt lateris facta lācea militis rememo
rat p̄teritū: quod dum factū fuit et fluxit / hoc in-
sinuauit futuꝝ: et futurum deuenit in p̄sens: et fa-
ctum est p̄teritum: et velut in fieri expectat indu
bitate futurū. De latere siquidem Ade formata
est Eua: et hoc in apertione lateris christi reme-
moratur p̄teritum / p̄figurans hoc quod erat fu
turū: et futurū ante tunc asseruit presens factum
quoniā ex sanguine atq̄ aqua redempta est / for
mata est et lauat eccl̄ia: q2 sanguis exiuit et aqua:
sanguis in redemptionē: sed in ablutionē aqua
defluxit. Unde format ecclesia ex latere christi:
vt eterne vnicā atq̄ dilectam a christo se dicat:
et formatā in morib⁹ / nō ab alio q̄ ab eterno dei
filio redemptā se suo sanguine recognoscat. Et
quanti precij apud deū constiterit / appendat in
trutina sue mētis: et sedule aduertens quāta dile
ctione stabat incognoscibiliter in cōceptu altis-
simi redimētis: qui sāguinē voluit illā redimere
ab eo quo ligata vinculo et captiuata hūana na
tura tenebat. Et quantū displicuit culpa: q̄ san
guis diuinus ex hoīe deo viuo et mortuo ita de-
fluxit. Non enī parua quātitate cōsistim⁹ si pro
nobis diuinus sanguis effundit. Aqua vero non
cū sanguine mixta indistincta p̄fluxit. Neq̄ siq̄
dem potuisset ab aspicientib⁹ cōprehendi: si mi
xta cū sanguine defluxisset. Sed ilico aperto la-
tere exiuit sanguis in mesura determinata soli
deo cognita / sed non nobis. An forte totus san
guis effluxit ex illo diuino corpe / in signū toti⁹
amoris effusi: post quē humor aqueus est egres-
sus. Sed si quo modo fuerit: aqua cuʒ sanguine
nō defluxit mixta: nec dispertita vena / vt diuisa
vena sanguinis ab aque vena eadē hora simul
ex eodē foramine defluxisset. Sed prius sanguis
deinde aqua distincte stillauit. Quod alto miro
q̄ mysterio factū est: vt prius egrederet ex eodē
corpore redimēs p̄cium: deinde aqua / in qua re-
dempta signaret multitudo populoꝝ. Sunt enī
aque multe populi multi. Sed vna est aqua que

defluxit ex latere/nõ multe aque: qr tantũ vnus est popul⁹ sanguine christi redẽptus: ille dũtaxat qui credidit: q̃ ex fide de latere christi ꝓcessit: qui solũ dicit͛ popul⁹ christianus. Non alij multi populi: a quib⁹ christi fides etiã predicata recepta nõ fuit: quib⁹ inanis diuin⁹ factus est sanguis. Quod ꝛ ecclesia orthodoxa digna obseruatione seruauit: vt sacramẽto ꝯficiendo corporis ꝛ sanguinis aquã misceat: fidelẽ populũ in aqua signatũ/sanguine sancto redemptũ/vnũ cũ christo fieri alta fide denũcians. Et si omnes mũdi populi deuenirẽt in christiferã fidẽ: quia oĩbus semꝑ presto est possibilitas veniendi: si volendi atq̃ credendi veritas nõ deesset: solũ vn⁹ populus diceret͛: qr vnitas populi ex eo tantũ q̃ vnico sacrificio ꝛ cultu diuinoꝝ distinguit͛. Et qui ad fidem christianã pertinẽt/vnus populus fideles sunt: vt non sint aque/ sed aqua q̃ manauit ex latere: aque priusq̃/aqua ꝟo postq̃. Et hoc apo-

1. Cor. 10. stolus ait: Unus panis et vnũ corpus multi sumus omnes q̃ de vno pane ꝛ vno calice partici-

1. Cor. 12. pamus. Et alibi: Etem in vno spiritu oẽs nos in vnũ corp⁹ baptizati sum⁹: siue iudei/siue gẽtiles: siue serui/siue liberi. Et ad Ephesios: Ipse

Ephe. 2. scꝫ christus est pax nostra/q̃ fecit vtraq̃ vnum. Et ibidem: Unũ corpus ꝛ vnus spũs/sicut vocati estis in vna spe vocationis vestre: vnus deus vna fides/vnũ baptisma: vnus deus pater omniũ/qui sup omnes ꝛ per omnia est in oĩbus nobis. Ex quib⁹ omnib⁹ vnus tantũ dicit͛ popul⁹ iure populoꝝ distinctus: q̃ signatus est in aqua que ꝓfluxit ex latere: non in aquis que multe fiunt͛ numerositate populorũ. Decebat ꝑtinus ad futurũ mysteriũ ex aperto latere sanguinẽ ꝛ aquã fluere post verã christi mortez in corpore: quoniã ratione mortis ei⁹ in martyrib⁹ suis ecclesia creuit in sanguine: in aqua ꝟo post mortẽ eius/plena est secuta mũdatio. Necnõ in ecclesia palmaris victoria in sanguine facta est et in morte: cũ vsq̃ ad illã inclusam ꝓ christo voluntarie mortuo/ in sanguinis effusiõe nouim⁹ esse certatũ. Apertũ dicit͛ latus/nõ vulneratũ: quoniã vuln⁹ preterq̃ in viuo corpore fieri nequit. Non eñ vulneratio prout rerum experiẽtia sonat/ꝛ mos vsitatus alloquit͛/ sup insensibilia cadit: percussionẽ/scissionẽ seu apertionẽ/ ꝛ his similia/ipsa sunt apta recipere. Magis autẽ nouimus moderamen spũssancti in ꝓlatione huius euãgeliste: vt sic ꝓferret: vnus militũ lancea latus eius aperuit: vt aperto latere cognoscam⁹ dilectionẽ cordis vsq̃ ad mortẽ: ꝛ ad illũ ineffabilem amorẽ eius ingrediamur/quo ille ꝓcessit ad nos. Et accedamus ad cor eius/cor altũ/cor secretũ/cor omnia cogitãs/cor oĩa sciens/cor diligens: ꝛ per apertam portam fiamus saltẽ in amoris vehemẽtia cordiformes: ꝛ mente intremus ad secretũ ab eterno abscõditũ/nũc in morte quasi aperto latere reuelatũ: ꝛ apertio lateris apertionẽ preostendat templi eterni: vbi omniũ existẽtiũ erit plena felicitas. Proinde sibi ad negligentiã imputet/qui non ingredit͛ si apertum

nouit introitũ. Cum aũt sero factũ esset/ioseph pilati obtẽta licẽtia de sepultura dñi disponere satagebat. Hic nõ ꝯsenserat verbo nec aliis consilio iudeoꝝ: q̃ non restitisset in facie mẽte tertius: ꝛ velut torrentẽ magnũ i rremediabili impetu defluentẽ cognoscẽs animũ iudeoꝝ: cui decreuit cedere magis/q̃ ꝟbis steriliter repugnare. Non eñ adhuc feruor amoris ꝛ fidei christi iesu/eius interna ꝑfuderat. Timebat eñ extra synagogã fieri/magis ꝟo mortẽ. Sed euge sibi si ꝓpter ipsum christum/ipsum crudeli morte ꝑiisset: vt innocentia tacens/ꝛ ioannes baptista ꝓloquens. Sed hunc in aliquo iuste reprehendere non possum⁹: quẽ tanta serie lucas euangelista cõmemorat/dicẽs: [Ecce vir nomine ioseph qui erat decurio/ vir bonus ꝛ iustus: hic nõ consenserat consilio ꝛ actibus eoꝝ: ab arimathia ciuitate iudee: qui expectabat ꝛ ipse regnum dei] Lu. 23

Officiũ suum recte ꝯueniebat mysterio: sup homines decẽ curã habens in seruitio reipublice: vt quasi decẽ precepta seruans/ iustus ꝛ bonus esset: fide cõuersus ad christũ/ expectaret regnũ dei: quod vere credentibus christus ipse ꝓmiserat. Huic associatus est nicodemus: qui etiã occultus erat discipulus iesu: qui in principio ꝑdicationis christi ad ipsum nocte venerat. Mirũ Joan. 3. de istoꝝ discipulatu occulto: cũ confessionẽ coram hoĩbus christus exegerit. Unde si veri discipuli/quõ occulti? Si occulti/quõ veri? Cur hãc infirmitatẽ secretiorez fecit in his: cũ alios ante se binos ꝛ binos ꝓmiserit? Cur suos discipulos inocultos ꝛ manifestos dimiserit? An si eis saluator occulte loquebat͛: non reserabat mysteria veritatis? An dixit aliud in occulto quod in manifesto ipse nõ dixerit: cũ suam doctrinã mandauerit sup tecta ꝛ per orbẽ vniuersum publice ꝑdicari? An erit aliqua simulatio in morib⁹ christi: quod error est credere? An erãt isti ꝑspectiores alijs: cũ quibus christ⁹ more dominoꝝ haberet aliqua secreta tractare? Sed fateor christum nõ indigere consilijs: nihil secretũ habuisse cuꝫ hominib⁹ esse tractandũ: preter secretũ ab eterno absconditũ: mysterium fideliũ fidelibus occulis suo tempore reuelandũ. Proinde quod reuelandũ diuino ꝛ eterno consilio fuerat/hũano non indigebat: nec ꝓ aliquo euentu rei occultatio huiuscemodi opus erat. Uerũtamen reor in his diuinã prouidentiã ad futura/ꝛ patientiam sup his qui adhuc christifero amore nõ feruẽt. Futurũ eñ erat vt aliqui tempore seue ꝑsecutionis ad horã se occultarent esse fideles in subsidiũ plurimorũ: opportũitate ꝑstãte in sanguine atq̃ morte pati/publice testificari ꝓ christo. Q, qui percurrit gesta martyrũ: hoc quod dicimus non ignorat. Et charitas vera sufficit ad salutẽ etiã si non sit ita feruens atq̃ perfecta/ q̃ excludat penitus omnẽ timorem. Timor nanq̃ persecutionis ꝛ mortis etiã sanctos viros plerũq̃ deterruit. Sed nec ꝑ hoc reprobari meruerunt si dolorũ metu sepe absterrebant͛: ꝛ si nõ quesiti deuitabant agones: fugiebãt facies tyrannorũ

et principum: et persecutorum gladium abhorrebant: et si specus et antra petebant: et si occultas habitabant sepe cavernas: dum a persecutoribus inventi aut traditi et penis exacti tenuissent in animo fidem: et confiterentur verbis intrepidis christiferam veritatem. Multos enim legimus se occultasse ad tempus, aliorum utilitatibus se servantes: opportunitate vero superstite tormenta subisse pro christo: et multos corde pavido fugientes: inventos tamen letissime pro christo mortis excepisse sententiam. Hec quidem in his duobus occultis discipulis autumamus qui ad christi sepulturam convenientes:
Mar. 15. Joseph mercatus est sindonem ad involvendum christi corpus: et libras fere centum myrrhe et aloes ad unguendum detulit nicodemus. Cum vero debitis instrumentis ad defigendum corpus venissent ad crucem: ipsum defixerunt et deposuerunt illa reverentia qua valebant. Que hic observatio clavorum intrantium et exeuntium per dominicam carnem? Quis qualisve planctus: videre seculorum omnium regum regem, velut forefactorem de cruce deponi: revolui manibus modice familie assistentis: tractari manibus matris, corde cum ipso crucifixe atque defixe: nunc arcte dolore intrinsece mentis, cum propius ipsa vulnera perspiceret? Cui erat etiam et tangendi atque osculandi libertas: cui pie credo, aderat et voluntas. Que plangendi causa: que hic iure copia lachrymarum: quod unica unici mater in hanc calamitatem devenerat: ut cogeretur illum tam turpiter mortuum tangere: sic aspicere sine crimine vulneratum, plagatum undique, lividum utique atque perfossum valide? Cui dum crucifigeretur, astitit: et percepit auribus blasphemias emulorum. Dum alte clamaret, audivit: dum sitivit, non valuit ut mater patienti filio porrigere dulcem potum. Dum etiam moreretur, caput inclinatum aspexit: et corde doloris transverberato aculeo fere consensit: quem in aliquo iuvare nequit. Nunc vero doloris augmentum semetipsum in suo materno et virginali gremio reclinatum: et officia se pro funere cogitur involvere mortuum, ex aliena ope sibi prestitis lineis: quem natum infantem involvit vilibus pannis. Et ad amaritudinis cumulum contra morem matrum, ipsum cogitur ponere in alieno sepulchro: quem puerum vagientem in paupere presepio reclinavit. Et utrobique diserte loquele silentium. Ibi vagiens infans fandi impotens: hic morte factus exanimis, omnino non loquens. Ad angustiarum fasciculum ipsa contra omnem usum artatur etiam propriis manibus deferre atque tradere sepulture: non tamen aliud, sed amor quo filio ligabatur, artabat. Quis hic planctus? Que causa plangendi? Que abiectio regis mundi? Que derelictio amicorum? Quis modicus comitatus? Libet potius ad consyderationem devotis relinquere, quam exinanire inextinabile vobis. Unctum et cum linteis de sindone munda circumligatum: Jesu corpus per manus bonorum traditur sepulture: in sepulchro scilicet ioseph quod pro se fecerat excidi in petra: ut petra in petra sepeliretur: adumbrato mysterio, sed convenientia magna. In quo nondum quisquam positus fuerat: ne resurgens alter ab ipso crederetur: ut possit inferri calumnia ex perfidia iudeorum. Hortus enim, sed non ille in quo oraverat fueratque captus: et in horto monumentum novum, pro homine novo: ut sepultura incarnationi conveniat. Nam dum incarnaretur, positus est in utero virginali: ubi nondum quisquam positus fuerat: neque ponendus erat. Sic et in sepulchro novo positus fuit: ante quem et post quem nullus divino mysterio positus extitit. Sepultus igitur est dominus iesus: petra in petra, novus in novo, universorum dominus in alieno sepulchro: sicut mos erat iudeis: suos mortuos sepelire. Petra erat christus: super quam fundatur nostre fidei stabile fundamentum. Et sepeliebatur in petra, scilicet in cordibus hominum ut petra duris per fidem sepeliendus hoc fidei pacto: ut homines malicia insensibiles velut petra, recipientes vivam petram ad vitam reviviscerent: et fieret petrarum per instrumenta fidei et virtutum quadratarum edificatio super christum: qui se fideli ecclesie sue subiecit solidum fundamentum: sicut petro pollicitus est verissimus sermo eius. Et super hanc petram edificabo ecclesiam meam. Matth. 16. Et inter insensibilia tale celebratur mysterium: ut merito vivus voluntate propria insensibilis facti, alterum vero insensibile redderet. Erat nempe insensibile corpus christi exanimatum: ut velut alia corpora exanimata sensitiva virtute carebat. Verumtamen ad hoc ut sepe factum est, voluntate se conduxerat. Nec ipsum unita deitas animabat. Indecens est deitati de seipsa corpora organizare aut sentire per corpus. Sepultura lapidea, ex natura deficiebat sentiendi virtute. Mittitur igitur insensibile christi corpus in tumulum insensibilem: et mutuo se non sentiunt: sed ad positum corpus anima redit et agnoscit et sentit vere sepulchrum: quod nec ipsum in sui natura mutatur: ante similiter et post eodem modo se habens. Impossibile nisi soli deo, rerum mutare naturam. Sed quod celebratum non fuit in illa theca petrina: porro ad futuros fideles cum christus mundo innotuit, servabatur. Sumus enim omnes filii ire: atque omnes dumtaxat in utero sanctificatis exceptis nascimur natura peccatores et insensibiles sumus ad divina charismata: non enim corrupta natura per naturam gratiam sentit: neque sentire gloriam sperat. Quamobrem christus ad tempus factus est in corpore insensibilis, coniunctus insensibili sepulture significatione typica: ut insensibili homini per peccatricem naturam sensibilitas verorum bonorum, temporalium et eternorum, illius insensibilitatis merito redderetur per gratiam. Et ecce petrina theca. Ecce petra excisa de qua populo dei plenitudo et aquarum copia magna defluxit. Nu. 20. Ecce petra remmon: ad quam ut tuaderent se beniamin filii contulerunt. Judic. 20. Ecce petra: quam iob rivos olei refundebat. Job. 29. Ecce petra sancta: refugium peccatoribus erinaciis. Ps. 103. Ecce petra: in qua dum angiatur cor hominis, si ad illam per fidem refugit exaltatur. Ps. 60. Ecce petra: ad quam male nostre Ps. 136.

peccatorum soboles alliduntur. Sepultus est
nouus homo in monumento nouo: vt exuam⁹
Col.3 veterem hominem: ⁊ induamus hūc nouū qui
ƀm deum creatus est. Incedamus viam nouā
quam ipse initiauit/ in nouitate vite ambulan-
tes: quousqꝫ nouitatem celestem beati capia-
mus. Sepultus est in alieno sepulchro: quia
ꝓprio carere voluit/et carebat. Nec sibi in hu-
manis aliquid ꝓpriū fecit: qui semetipsū vene-
rat hominibus donaturus. Nec sibi ꝓuidit ali
quid ꝓ futuro: vt etiam cura sui corporis dereli
cta/de sepultura decederet nō prouisus. Imꝑ-
tinens eñ erat/vt ꝓprietatem quereret in terre
nis/qui venerat de supernis: et ꝓ nobis factus
egenus/ab ineunte infantia pauperē ⁊ liberaꝫ
vitam a mundanis rebus tenuit: quā etiam mo
riendo ⁊ in sepultura mōstrauit: vt nec suis lin-
teaminibus inuolueretur: nec vngeret vnguē-
to de ꝓprijs confecto thesauris. Nec curam vi
uens habuit/quo mortuus humaretur: nec cui
ꝙ mortaliū dixit pendēs/viuens ⁊ moriens vi-
te inopiā/⁊ in omnibus paupertatē extremam.
Aduolutus lapis ad ostiū monumē
ti: presignat adhuc perfidiam iudeorū/⁊ duri-
ciam eorū qui nō crediderunt: qui nec a malis
operibus cessauerūt: ⁊ in cordis duricia persti-
terunt. Hic lapis appositus est ꝑ homines/re-
motus ꝑ angelos. Unusquisqꝫ sibi ꝓfecto per-
fidiam ⁊ duriciam facit: sed nec amouet nisi su-
perna virtute. Orans ⁊ mortuus christus con
sistit in horto: vt ex oratione sua ⁊ morte nobis
inuisibilis horti virtutū plātaria ornet: ⁊ ingre
di mereamur hortū supernarū deliciarū meli-
orem: ꝙ qui constitutus a deo primis parenti-
bus fuit in eden. Mulieres vero Christum de
uote in vita sequētes/ cōsyderare sepulchrū assi
stebant e regione ad ipsuꝫ sedentes: presigebāt
eñ in aīo si ꝑmitterētur pernoctare cū mortuo:
quod et forte fecissent/nisi militum custodia fu
isset apposita: honestatis cura has excubias tē
perauit. Aut si remote vt euenit/inde quacunqꝫ
causa fuissent: disponebant diligēti consydera-
tione prehabita sepulchruꝫ iterū visitare. [Et
reuertentes parauerunt aromata et
vnguenta: et sabbato siluerunt ƀm manda-
tum.] Parauerunt vt amoris feruor docebat.
Ex his rebus affectū animi ostendebant: ⁊ ma
gna mysteria ex ipsis deriuabant ad posteros.
Sed sabbato siluerūt ƀm mandatum legis: vt
etiam in bonis operibus nō procedat ad libi-
tum siue votum/legis regula ꝓtermissa: sed oīa
ordinate ƀm dei legem fiant ex nobis. Sepulto
domino sequitur ad connexionem gestoruꝫ: ꝙ
iudeorum tanta sollicitudo/sed cessanter ꝓuida
semper addidit quod efficere nequiuit. Cōmo-
uit igitur principes sacerdotū accedere ad pila
Mat.27. tū. Unde [altera die que post parasce-
uen est: ꝯuenerūt ꝓ̄cipes sacerdotū ⁊ phari
sei ad pilatū dicētes: Dñe/recordati sum⁹/qꝛ se
ductor ille dixit adhuc viuens: Post tres dies
resurgam. Iube ergo custodire sepulchrū vsqꝫ
in diem tertium: ne forte veniant discipuli eius
nocte et furentur eum: et dicant quia resurrexit
a mortuis: et erit error nouissimus peior prio-
re. Ait illis Pilatus: Habetis custodiam: ite ⁊
custodite sicut scitis. Illi autē abeuntes/ muníe
runt sepulchrū/signantes lapidem cū custodi-
bus.] Si horā et tempus huius conuentionis
inspicimus et accessionis ad pilatum: prout ec
clesia cōmemorat: repugnant cerimonie iudeo-
rum: videlicet ꝙ in tā magno die sabbati post
parasceuen ad pilatum accessissent: ⁊ cū mili-
bus gentilibus tractauissent de custodia sepul-
chri. Nec eorū infesta sollicitudo incustoditū
corp⁹ dimisisset per noctē. Sed hoc quod dicit
altera die/de die mortis intelligit: i illa scꝫ ho
ra qua sciuerunt esse sepultū. Que de iure alte-
rius future diei ex festi reuerentia ⁊ cōputatio-
ne antiqua iam erat. Sed si alteram diem in re
vt sonat in voce/volumus intelligere: mirandū
cur tantū diem sabbati nominaliter nō expssit.
Et forte fecerūt ꝑ nūcios quod ipsi ꝑsonaliter
cōtradicētibus cerimonijs facere nequiuerūt.
Sed ordinē rei geste non amplius ꝓsequentes:
cuius ignorantia periculū nostre fidei nō im-
ponat: quod factū est duntaxat succincta disser
tione tractemus. Magna iniquitas hoīm: ma
gna vilitas iudeorū: ꝙ etiā mortuū crimiare nō
cessant: seductorem Christū coram preside ap-
pellātes. Satis eñ egerant/ꝙ ab ipso falsis ac
cusationib⁹/impetuosis clamorib⁹/ mortis sen
tentia fecerant cōdemnari. Sed qui odit ex ani
mo etiam inimicū quem interfecit aut lesit/sem
per opprobriose cōmemorat: vt quia iniustū ꝓse
cutus est/ipse iustus appareat. Et hec est irre
mediabiliter odiosa cōditio/cū inimicū ꝓsequi-
tur vel defunctū: et colorat odiuꝫ cordis sui ex
iniusta macula quā imposuit innocēti. Sed sem
per malorū cōscientia/quia nequiter egit/trepi
dat: ⁊ ne pateat malū quod iniuste cōmisit/ini-
micū etiam mortuū quotidie nouis accusationi
bus premit. Et falsi criminatores delatiōes fal
sas quibus preualuerunt in hostē/quē ad iudici
um cōuenerūt/semꝑ repetunt: ne silendo con-
fusi viderētur. Appellauerunt hunc viuū ⁊ mor
tuum seductorem. Sed nec eos seduxit: ꝙ ipso-
rū bono ab ipso seducti fuissent: nam in eternā
sortem eorū fuisset acta seductio. Sed māserūt
mūdo tenaces/vt nec auellerētur ex verbis. Ue
rūtamen autumo/ꝙ sic locuti fuerint magno ꝓ
sagio futurorū. Nam viuēs seduxit ad doctri-
ne veritatem: sed vtiqꝫ paucos: post mortē ve-
ro innumerabilē hominū plebem: vt etiā mun-
di huius imperatores ⁊ reges in illam seducti-
onem venisse/crediderint se fore beatos. O be
ata seductio: in qua q̄ seducit / gaudēs se fuisse
seductū/dolet tādiu ab huiuscemodi seductiōe
dilatū. O vera seductio: que oēs cōuicit erro
res: ⁊ ilico mente cognoscit infallibilem verita-
tem. O secura seductio: que seductuꝫ abduxit a
satana: et regi omniū asciscit: que clausit ba-
ratrū: patefecit et celū. O vtinā omnes ab hoc

seductore [et] seducibiliter seducerent. Allegāt in/ dei seductoris verba/ q[uod] tertia die surrexisse p[re]dixerat. Sed si seductoris fuerūt/ cur ope cōpleta noscunt? Surrexit eni[m] iuxta verbū suū. Pro omib[us] eo[rum] neq[ui]tijs recurrūt ad p[re]sidē: vt facilior sit iniquitas vbi adest autoritas. Et vocāt d[omi]n[u]m cui volūtate nō subdunt. Propriū est puerso[rum] etiā laudare quē odiūt: vt p[er]ficiāt ipsi quod neq[ue] ter cupiūt. Inquiunt etiā: Iube ergo custodiri sepulchrū. Quid facient resurgentē/ cū timent in sepulchro latentē? Sed vana sollicitudo cassaq[ue] custodia/ vt custodiatur a furto discipulorum resurrectio mortuorū. Sed hoc cōmentu[m] in eo[rum] relatū est tristiciā: quoniā custodes ipsis resurrectionis leticiā nunciauerūt. Verūtamen de pilati licētia signatum est monumentum: vt fertur/ sigillo ipsius [et] principis sacerdotū: adhibita diligenti custodia militum: ne interclusu[m] corpus discipuli furarētur. Sed hec omia erāt future resurrectionis testimoniū maximū prebitura. Interim parant aromata mulieres: vt veniētes hora possibili vngant iesum. Nō eni[m] e[st] pōt i absentia dilecti ociosus legitim[us] amor: [et] post mortē exhibet dilectis obseq[ui]a seruitutis. Et amoris vehemētia q[uae] separi nō vult: estimat difficile mortuū/ quē ex omni se dilexerat viuū. Et venerant sepe reliquias ei[us]/ q[uas] discerpsit amatus. Et iā mortuus viuit dilectus in anima diligētis: et amās ardēter querit omne quod dilecti potest renouare memoriā. Sed quis qualis q[ue] dies/ quale ve t[em]p[u]s/ quid agebat: cū christ[us] corpore in sepulchro iacebat abscōdit[us]: [et] a[n]i[m]a i limbo stabat cū patrib[us]? Gaudiū omibus angelis erat in celo: q[uonia]m christus p[ro] omibus peccatoribus penitentiā dignā fecerat/ fructūq[ue] penitentie dignum. Gemebat in inferno illa turba laruualis: quoniā videbat ex latere diu detentā p[re]dā quam volebant antiquitate tēporis esse p[re]scriptā/ in predā victoris celici retorqueri. Et dolebāt quod casso labore peregerāt/ vt tā velociter morti traderet: quia per eū expoliati sunt quem cruci nudū affigi suaserūt. Et augebat deperdita preda tristicia. Exultabat antiqua turba illa parentū: per quos Christus traduce carnis descenderat: qui videbant impleta p[ro]missa et p[re]sagia futuro[rum]/ et oracula p[ro]phetarū. Et intuebantur gaudio inenarrabili illam sacrosanctā animā deitati vnitam/ p[ro] illo tunc similem eis: ab ergastulo carnis exemptā/ in medio ipsorum allucentem eis: pandentem ex intuitu q[uod] eos descēderat liberare [et] extrahere de illo lacu miserie/ atq[ue] de custodia tartarorū. Aspiciebant illā ineffabilem lucē/ que orta erat eis sedentibus in regione vmbre mortis: que denuo et longe aliter p[re]ter illā intelligentiā [et] fidei claritatē quā a deo viuētes acceperāt/ interluxit: securitate omnino concepta/ q[uod] essent vna cum ipso de illo receptaculo progressuri.

Libri tertijdecimi de passione domini saluatoris Finis.

Liber quartusdecimus de Resurrectione domini saluatoris.

Peracta in limbo debita mora: et mortis veritas p[er] separationē anime a corpe p[er] spaciū tot horarū iure patebat: aderat t[em]p[u]s vt expletis laborib[us] mortis peracto mysterio: post ignominiā penalem victoriam: qua victus carne virtute factus est victor: vt nouitas celestis per resurrectionē in christo capite inchoaretur. Proinde christi anima sacrosancta/ destructa lege tartarea/ inferni vectibus resolutis: relictis cū demonibus peccatorib[us] dignis: detentā diu potestatē sub tenebroso imperio/ merito protoplastine p[re]uaricationis/ lucida potestate/ iure soluti sanguinis p[re]cij triumphās eduxit: [et] corpus repetit voluntarie quod spōte reliquerat/ nō vehemētia passionis: q[uo]d q[uod] in corpalib[us] penis ad tēpus ipse secesserat: et reanimat inanimatū: recalescit frigida caro: venarū humor ebullit: vitalis sp[irit]us in omni sua parte inserit: et anima tota in toto/ [et] tota in omnē corporis partem reuertitur: ea celeritate qua in cōceptione deitas/ anima/ caro insimul per vnionē ad constitutione[m] hui[us] hominis cōuenerūt: preda inuisibiliū aia[rum] in loco/ aut vage/ vt aia christi decreuerat/ cōstituta. Et eade[m] celeritate prosiliuit de clauso atq[ue] signato sepulchro in magnifico terremotu: ad terrorē omniū/ et memoriā ceterorū: atq[ue] ad excitationē custodū: vt ipsi omnino fierent resurrectiōis testes: qui ne tolleret fuerāt facti custodes. S[ed] recitāt [Angelus domini descēdit de celo: cuius aspectus erat sicut fulgur: et vestimenta sicut nix. Pre cui[us] etiā timore sicut [et] terremot[us] exterriti sunt custodes: et facti sunt velut mortui.] Mathe. Quod pre timore resurgentis aut angeli apparētis siue terremotus cōcutientis exterriti sunt custodes/ factiq[ue] velut mortui: timorem infidelium arguit p[ro] subitationē potentis virtutis: cum sentiunt insolita fieri super id quod a natura [et] ratione potest apprehendi: et deficit quod tantū humanū est/ cum in actū diuina proueniunt. Et si fiat adhesio fidei et amoris/ in securitate[m] vertitur timor. Nullos enim vult deus a timore terrente diutine detineri/ nisi quos inuenit esse rebelles: nec transeūt motu cordis in id ad quod pie a superna virtute vocant. Eteni[m] sepe deus terroribus vocat: et hmōi actiones ac adhesiones a nobis reqrunt: vt in finē positu[m] ab eterno credatur sic esse quod agitur. Nihil ad calumniā de[us] agit: nec expulsionē nostrā ab eo facit: cum operatur que sensus noster horrescit: magis autem accedendi ad eum in his inuitatorium prerogat. Cum vero sic inuitati nō transeūt: timor superbos peramplius inualescit: [et] velut mortui pa

defacti reddunt. Sed solers est verbũ: et solertes inquirit ad eius intellectũ: cũ nõ mortui custodes ex territi referũtur. Nam qui velut mortuus dicitur/nõdũ mortuus est/sed similitudinem mortis habet: et mortuorũ videtur gestare figurã: nõ tamen mucrone mortis excisus: et consuetudo loquendi plus q̃ veritas hoc induxit. Sed in eo mõ quo dicit nostra instruentia capiam⁹. Ois infidelis atq̃ seuus peccator in aïa mortuus est/nisi resipiscat eternã mortẽ ꝑtinus recepturus. Non tñ mortuus dicit ex more quo quis vsum ꝑdiderit sensuum/q̃uis in pectore spũs palpitet: hũc velut mortuũ appellam⁹. Dormientẽ etiã dicimus imaginẽ mortis habere: cũ viuat et calor vitalis in toto corꝑe ferueat. Sed qm̃ tũc rõnis sopitus est vsus/ et sensuũ sistit actio ceterorũ: velut mortuũ appellamus. Cum vero talis hebetudo cessauerit: nullã mortis similitudinem inesse sancimus. Sic infidelis peccator vsq̃ ad exitũ charitatis est velut mortuus: non tamẽ irreuocata sentẽtia eterna morte dãnatus. Quod si ꝑseuerat ille inuisibilis languor: nõ in similitudine/ sed in veritate mortu⁹ erit. Si aũt abcesserit argumentũ sp̃ũalis curationis: nõ vlterius gestabit mortis imaginem.

Et accedens reuoluit lapidem: et sedit super eum. Descendit ad resurrectiõis locũ/ sicut ad incarnationis habitaculũ a deo missus ipse descenderat. Descendit vtiq̃ terribilẽ habẽs aspectũ /velut impetuosum fulgur: ad insinuandã subitam illuminationẽ credentium: et illam inuisibilem lucẽ/ que in splendoribus suis varias intercapedines habet. Uenit ad sepulchrum pridie mortis: nũc resurrectionis immortalis illa creata natura empyrei celi ciuis/hic nunq̃ peregrina: pro meritis denunciare resurrectionẽ voluntarie morientis/et prope resurgentis i eternũ nõ morituri: vt ei⁹ quod possident atq̃ denũciant/nos ostẽderet esse cõsortes/si volumus esse credentes. Terret sepe fulgur pre subita actione ipsius etiam coruscantis: Eodemq̃ typo angelus terruit: vt nouiter credentes quodam ostentu terribili admirentur: atq̃ reuerberentur interius ꝓ amplitudine tante lucis. Necnõ et velut fulgur repẽte fides resurrectionis irradiat. Qui aspectus clarus est credẽtibus atq̃ suauis: in quẽ mentis aciẽ nõ defigunt infideles: sed terrentur apparitionis subita nouitate: et terrebunt ineuitabiliter acrius/cũ i fine se nouerint esse delusos et exclusos a veris gaudijs/resurrectionẽ altis-

Eze. 1. simã nõ credẽtes. Et animalia Ezechiel vidit incedere in similitudinẽ fulguris coruscantis. Sunt animalia terrena: scʒ homo/leo/vitulus/ aquila. Sunt et subcelestia: que et deferendo regni euangelium coruscando/et munduʒ subito illuminãdo discurrunt in similitudinẽ fulguris coruscantis. Sed nec ipsorũ merito tantus splendor/sed virtute delatus. Nũc iterũ ex celo venit celeste animal/fulgureã habens faciẽ: vt terreni et celestes in vna resurrectione conueniant: ex qua nascit resurrectio beatorum: et ostendat in terra natis esse posse participiũ cũ celestibus. Et quod Ezechiel vidit in quatuor nũc in vnitatẽ vnius fidei/vnius euãgelij/ vni⁹ beatitudinis ꝯuenisse credat. Et christi aduentũ extremũ fulguris aspectus denũciat: qui erit ipso dicente/subitus velut fulgur. Niualis al- Mat. 24.

bedo vestiũ/gloriam candidam resurrectionis ostendit. Nihil niue candidius/nihil illa clarius. Reuoluit angelus lapidem/vt fidem faciat custodibus/q̃ Christ⁹ veraciter resurrexit: nec corpus eius discipuli eius sunt furati: qui stantibus custodib⁹ nõ venissent: pauidi em̃ holes adhuc erãt. Sed descendit celica virtus ab humano absoluta timore: nec sepulchri verita custodes: que nec furatura corpus aduenerat: sed vt resuscitati hominis remouẽdo lapidẽ ostenderet veritatẽ. Celica virtus custodit ipsa sepulchrũ/ donec inimicis custodibus fidem faciat. Similiter et deuotis mulieribus/que sepulchrũ ad vnguendũ importune corpus venerant visitare. Nam suppositus lapis duriciã incredulitatis ostendit: q̃ nisi ab inuisibili et superna virtute nõ remouetur: vt resurrectiõis nouitas inclarescat. Sedet in dextera: vt in resurrectione Christi membra cũ capite dextera paterna eius merito amplexetur: et absoluamur a leua: super quam dormiuit vsq̃ in hanc horã cũ perpetua damnata ꝓpagine miser Adã. Asserit autem alter et alter euangelista/ duas celicas affuisse virtutes: vna caput/altera pedes sepulchri custodiẽs: vt ore duarũ seu duplici testimonio fulti Christũ resurrexisse credamus; vt vnus etiam angelorũ caput custodiens/naturam diuinitatis: alter pedes obseruans/veritatem assumpte atq̃ suscitate carnis insinuet. Qui venientibus summo diluculo mulieribus responderit Christum resurrexisse/nouitate celesti viuere asserentes. Et confortant ipsas expanescentes/ pre timore vultũ defigentes in terram: velut insolite videre angelicam creaturã: quam nõ expauisset resuscitati mater: si nõ fatigata doloribus/debilitata membris/cũ alijs ad sepulchruʒ ipsa venisset. An forte ideo stetit nõ veniens: quia iam filius resurgens mortu⁹ ipsam prehonorauerat velut ꝓ ceteris in sui morte dolore perfusam: et diligentẽ ardenti⁹/et expectantẽ anxius resurgẽtem. Et prehonoranda erat in resurrectiõe virginitas: que in incarnatione ipsũ ad hoc susceperat/vt ꝓ nobis moreret atq̃ resurgeret. Et dignũ erat/ vt que natũ pri⁹ ipsa prior adorauit atq̃ sola suscepit de terris: q̃ prius aspiceret regressum ab inferis. Ipsa siquidẽ angelorũ et hominum iam facta regina/ et sup omnes virtute prefulgẽs /meruit in nouitate celesti alti⁹ honorari. Id dixerim: ante omẽs aspicere filiũ resurgentem: nõ q̃ mater/sed quia charitate pollentior. Et quia omnia ordinate disponit: iure seruãdi ordinis/hanc singularẽ in virtutib⁹ feminã/resurgẽs a mortuis primit⁹ suã exhibendo corporalẽ p̄sentiã honorauit: terminũ dan-

do singultibus: cui⁹ cor doloris machera pfo-
derat. [Sed tres mulieres venientes vn-
guenta deferentes aromatum:] pluris i deuotione q̃
pondere: summo diluculo/memores magni appo
siti lapidis/no immerito hesitabant ad inuicem ꝯfe-
Mar.16. rentes: Quis reuoluet nobis lapidem
ab ostio monumenti? Hora q̃ mote ad ve-
niendum tenebrosa erat: nam dum adhuc tenebre
essent/venerunt: sed orto iam sole ad monumentum p-
uenerunt. Nam incipere oes anime tenebras no re
pellit: profecisse spectat ad lucem. Confabulatio si
tendit amorem: cum videre querunt sepultum. Pre-
ostendit infirmitatem/cum de lapide remouendo
querunt: sz innuit magnitudinem singularitatem/cum reso
nat inter verba: Quis reuoluet nobis?
ac si sole quererent: et si eis dumtaxat / no alijs
esset Christi resurrectio a mortuis opportuna.
Sed puenientes introeuntesq; in monumentum
vident reuolutum lapidem: quia vbi huma
na virtus diffidit/virtus superna perficit: de ce
lo prestat auxilium his qui pie de humanis atq;
terrenis diffidunt. Et obstupuerunt: no ta-
men ob remotionem lapidis/quantum p vacuita-
te sepulchri. Semper obstupuit humana con-
ditio: cum aliqua conspexit fieri supra sensum.
Et velut nescientes quid de corpe factum esset
stupor oppresserat: quibus superni ciues blan-
da voce loquuntur/ velut adhuc peregrinis in
terris: quos expectant habere conciues in superis.
Lu.24. Consternate ptinus erant: et vultum p tristicia in
terram defixerant. Nam vultus procliuitatem
moles infidelitatis impresserat. Fides resurre-
ctionis primum hominum mentes erigit ad super
na. Solum adhuc terrena sapiebant/ que vultum in
ima deiecerant: vultus quippe hominum cogniti-
Job.29. onem importat: Sed melius Job longe ante p-
nouerat cum dicebat: Lux vultus mei non cade-
bat in terram. Primam siquidem angeli vocem
Mat.28. securitatis emittunt dicentes: Nolite time-
re. Proprium est angelorum confortare nu-
tantes/et prestare securitates: cum diuina pro-
uidentia in terris sepe facit eos aduenire lega-
tos. Sed omnino est demonum aduersa condi
tio: etiam cum se permittente deo in lucis ange-
los transfigurant: vt no securitatem/ sed inferant
sepe pauorem: et in dubijs implicent/ non ab-
soluant. Ac per hoc multi crediderunt arcana sus
cepisse de superis: qui per eos qui se transfigurant
in angelos lucis/illusiones ab inferis suscepe
runt. Primum est ciuium supernorum remouere ti-
mores/ et abigere tenebras ignorantie. Proin
de resurrexisse denunciant iesum: quem velut mor-
tuum carentes lumine fidei requirebant. Et di-
Lu.24 cunt: Non est hic. Quia impossibile fuit a
sepulchri angustijs detineri: nec petrina theca
retinere potuisset corpus deitati vnitum: quod
etiam anima similiter vnita ab inferis rediens ani
mauerat. Non est hic: non corporis substantia/sed
qualitate mutata. Et ipsum notum fieri in gali
lea denunciant: sicut ante mortem sepe fuerat polli
citus. Perficiunt legati sepulchri omnem legati-
onem in intelligibilium sensu eis a resurgente imposi
tam: et in memoriam reuocant verba domini saluatoris: q̃
fideliter mente retenta tenebrositatem incredulitatis
auertunt: cum vero labuntur/infidelem relictum effi-
ciunt. [Recordamini porro inquiunt, Lu.24.
qualiter locutus est vobiscum adhuc in
galilea cum esset/dicens: Quia oportet filium homi
nis tradi in manus hominum peccatorum: et cru-
cifigi: et tertia die resurgere. Et recordate sunt
verborum eius.] Et de nutantibus discipulis/ne
amplius hesitando contristentur: et de petro ver-
tice apostolici chori/ne trine negationis sit me-
mor: precipuam curam gerunt/cum ipsum singula-
riter nominant/dicentes: [Ecce locus vbi po Mat.28.
suerunt eum. Sed ite dicite discipulis eius et petro:
quia precedet vos in galileam. Ibi eum videbitis/si-
cut dixit vobis.] Ecce legati celestes resurrecti-
onis p omnia virtutem ostendendo locum: rememo
rando quod per iesum fuerat ante predictum: et mo
nent vt pergant ad apostolicum chorum: cui⁹ clamo-
so concentu ipsa resurrectio per vniuersum or-
bem reboatura erat. [At ille cito exierunt de Ibidem.
monumento cum timore et gaudio magno
nunciare discipulis suis. Et nunciauerunt hec om̃ia
illis vndecim/et ceteris omnibus.] Erant enim di-
scipuli/cum apostolis: quis apostoli prerogatiua p
christum concessa fulgerent. Et sepe apostolos discipu
lorum legimus nomine appellatos: discipulos ve-
ro apostolico nomine nunquam functos. Sed par cu-
ra erat angelis de apostolis atq; discipulis: quos
omnes sub discipulorum nomine nuncupauit: quod
et mulieres put acceperunt ab angelis dixerunt.
Quod autem in Marco legitur [inuaserat eas Mar.16.
pauor et tremor: et nemini quicquam dixerunt:
timebant enim.] Intelligendum ptinus/ quod nemini
quicquam dixerunt: preterquam apostolis et discipulis: de
quibus tantum acceperant ab angelis in precepto.
Nondum erant alijs quam dilectoribus tam alta pan
denda mysteria. Est nempe celestis puidentie at
q; peritie christiane/noua rudibus no reuelare
mysteria: et carnalia sapientibus/spiritualia occul-
tare: quousq; formam discipulorum accipiant i scho
lis gratie/ pmissa prudentia carnis/ iugiter ex
cubantes. Erant autem he mulieres: maria mag-
dalena et salome et cleophe/et iohanna/et cetere
que cum eis erant: que visa in sepulchro/ auditaq;
ab angelis apostolis nunciauerunt: que visa sunt
apud illos quasi delyramentum/scz verba ista: et
no credebant illis. Tenti apostoli adhuc infra car
cerem pure humanitatis et sensualitatis inclusi
et christi verborum immemores: aut circa illa peni
tus infideles: vesana credunt que supra naturam
facta referunt: et angelorum insolitam visionem at
q; loquelam autumant esse stulticiam. Nec dum-
taxat ipsorum fuit taliter hesitare: sicut ante am
bulantem supra mare crediderunt esse phantas-
ma: verum est etiam omnium qui no sunt alta fide p-
fecti/ i similib⁹ vacillare: potiusq; delyrare dicen
tes credere/ quod verum dicunt sana mente referre
Magdalena vero q̃ amabat ardentius/ardentio
rib⁹ amatoribus ex discipulis est locuta/ petro

videlicet et ioanni: velut mente capta doloribus
Joan. 20. et desyderijs videndi dicens: [Tulerūt do
minū meum de monumento: et nesci-
mus vbi posuerunt eū.] Anxietate atq rapaci
tate loquēdi eius quod dicit actores nō expri-
mit: quos iudeos/magis q̄ ipsos angelos re
ferētes/atq sepulchrū obseruātes/in sua men-
te intelligamus esse sublatos. Que petrus et io-
annes mēte stupida et cū semigaudio audiētes
ad sepulchrū vnanimes cucurrerūt: q̄uis i cur
rendo corporū nō fuit equa facilitas: cū ad se-
pulchrum citius iunior corpe discipulus adue
nisset: sed in monumentū prior nō introiuit: sed
qui posterior nō tam concito gradu venit. Ubi
p̄termisso allegorico sensu/magnā i moribus no
timus rationē. Sepe nouitia virtus cū p̄fessa cō
tendit: et q̄q̄ videat nouitate feruētior: p̄fessa
vero experiētia solet esse p̄fectior. Probata ex
pristinis moribus virtus/ex consuetudine vile
scendi/citius ad humilia inclinatur: et mori no
scitur esse paratior: quod Petrus antiquior in
monumentū humilitatis et mortis securius in
grediēs figurauit. Feruet sepe mustū cū ex tor
cularibus exhauritur: sed in quā qualitatē desi-
nat ig norat: quod aūt diu q̄euit in vegete/ostē
dit in quam firmauerit qualitatē. Fumat noui
ter accēsus ignis: et flāmā exhalāt palee/simi-
liter et malleoli: sed statim apparet que materia
fouet ignē. Multi nouiter militantes magno
voluntatis impetu cucurrerunt in bellū/ quasi
ludos putantes ictus telorū: cū autē senserunt
impetū equorū et equitantiū duros lacertos/et
acumina metalli splēdētis/horride timuerūt:
et aut terga vertētes/aut occumbētes gladijs
certatorū/aduersarijs dederūt victoriā. Jure
aūt militari sepe probati/aut deuitant sapien-
ter impetū emulorum: aut reportant certandi pro
bitate victoriā. Est et in vno agonizato pro chri
sto reperire virtutē nouiciā atq probatā: est et
in diuersis certatoribus cōsyderare similia. Nul
la maior in moribus virtus q̄ ingredi monumen
tum abiectionis/despectionis atq dedecoris/
humilitatis et mortis: quod nouit agere virtus:
non inherens nouiter/sed probata: licet spūssan
cti gratia subito possit inferre virtutē: etiā his
qui nouiter aut improuise in fidei bella deueni-
unt: aut subitos agones suscipiunt pro salute:
quod in pluribus martyribus nēpe legimus fa-
ctum. Ueruntamen q̄ audacie sctē atq potioris
virtutis extitit/ plerūq animauit infirmū: et ere-
xit animā titubantē: et habuit in virtute cōsortē/
quē añ pauentē asperxerat. Proinde apud ago-
nizatores debet esse precipuū: nō pauidos/ sed
audaces velle habere collegas. Nā petrus in-
troiuit in monumentū prior q̄ ioannes: cuius
animatus exēplo/ingressus est et ipse posterior.
Bonū petro/ q prior introiuit: bonū ioanni/q
sociū impauidū habuit. Bonum est certatori p
Christo talē habere sociū/ a quo sollicitudinis
Isidor. nō pigritie sumat exempla. [Intrantes hi
duo monumentū vacuū inuenerūt.]

Profecto surrexerat mirifice/ qui humanē fue
rat tumulatus. Sed tñ linteamina cum seorsū ab
eis posito inuoluto sudario inuenerūt. Expli-
cita linteamina liberā resurrectionē/et explica-
tionē a vinculis mortis insinuāt: inuolutū vero
sudariū/huius resurrectionis ineffabile/ atq ab
humano sensu incomp̄hēsibile significat sacra
mentū. [Et cū nil aliud inuenissent: cre
diderūt vidētes. Nondū enī sciebant scriptu-
ras] scz testificātes: [quia oportebat eum
a mortuis resurgere.] Scriptura vero
christi resurrectionē i multis denūciabat. Ipsi
us q̄ppe scientia et firma credulitas/fidē astruit
oim a christo gestorum: sed cū ipsius memoria non
tenet/ sibi nō adhibetur credulitas. Ex quo in
hūc defectū vergitur: vt quod est futurū quous
q factū fuerit/nō credat: aut sepe nō posse fie-
ri plus credatur. Sed cū hi duo apli hec vidis-
sent: nec visionē angelorū viderint: et locutio-
nē audierint vt mulieres: ad semetipsos conti
nuo sunt reuersi: hoc est: secū interna meditati-
one vacātes/vel ad domū vnde cursum incepe
rāt. Sepe quippe recōpungit mens humana
cū quesita nō inuenit: aut inuēta cōprehendere
nequit. Ad conferendū aūt ordinem rei geste:
quādo hi duo ad sepulchrū currere inceperūt
mulieres cū eis iterū sunt reuerse: credētes po
tius cum apostolis aliquid certius inuenire/vi
sendi nimio amore flagrantes. Et cum nihil p̄-
ter id quod viderent reuidētes: his duobus re
cedentibus et ipse pariter recesserūt. Lento pe
de p̄ mesticia gradiētes: preter q̄ maria magda
lena: que amoris catena ligabat: ne abscede-
ret a sepulchro. [Et stabat ad monumē- Joan. 20.
tū foris plorās.] Stabat foras velut a fide re-
surrectiōis exclusa: quousq in illā reintrāsierit
bonitas saluatoris. Stabat foris a diuinis ex-
clusa. Nil tā forinsecū q̄ a fide secludi. Stabat
foris a monumēto nouitatis celestis. Stabat
foris a monumēto/vbi christi ē resurrectio cele
brata: i quo incūctāter viderat exanime corpus in
cludi. Et certa de morte/de resurrectione nuta
bat. Mirum p̄fecto: certa de morte/dubitabat de
vita: cū vnus et idē sit qui morit et resurgit: vt si-
cut nō potuit sibi mors nisi suapte dominari/sic
nec potuit ab inferis aia corpus reanimatū a tu
mulo detineri. Si humilia et īfirma christi cre
dimus/credamus et fortia. Si diuina credimus/
credamus similiter et humana. Formā dei et for-
mam serui/et ex vtraq christi gesta/ pari fide in
ipso credamus. Stabat maria īmobilis amore
nutabūda fide. Foris stabat: et si ex p̄te aliqua
eū nosceret aduētantē: memor dilectionis ostē
se sibi p christū: q sibi nō deficeret in hac hora
qua vera erat resurrectio celebrata. Penitus du
bitabat de resurrectione/validius de amore se-
cura. Concertabant in anima mulieris huius
amor et fides. Amor p̄tinus erat in pōdere: suc-
cūbebat penitus fides. Amor eius de amore Chri
sti nō hesitabat: sz resurrectiōis manebat tremu
la fide: idcirco amare plorabat amoris stimulo

agitata: et ipsi accēsa visendi resurgentē ab in
feris prūpebat in lachrymas. Que verba inter
lachrymas resonabāt? Que cogitationū certa
mina voluebant i corde? Quis nouit edicere?
qs modos explicare potuit impatiētis amoris?
Quis illā ardentē litē cū dilect⁹ cuz dilecta in
corde concertat: cum querit / cum queritur: cū do
let absentiā: cū presentiā exigit: cū causatur tar
da molimina: cum si expectaretur / nō ipse tar-
daret: cū appendat in trutina oīe quod dedit:
cum nihil se dicat sibi retinuisse: sed omnia et se
ipsam in potestate tradidisse dilecti: quis vnq̄
potuit talia palā facere? Solū hec verus nouit
amator: et qui oīa dilectiōis iura cōspexit. Pro
inde ista discutiēda veris amatorib⁹ relinqua-
Treno.1. mus. Plorās hierusalē plorauit i nocte sue tri-
bulationis: plorat magdalena in die resurrecti
onis: vt maior sit causa plorat⁹ in die festi debi
tā nō suscepisse leticiā / q̄ tpe tribulatiōis susce
pisse iacturā. Plorans foris plorauit: et lachry
me illius in maxillis in maxillis ei⁹: nō est qui
consolet eā ex omnibus charis ei⁹. Rigabat ora
magdalena lachrymis / sic et maxillas: nec con
solationē ab angelis / neq̄ a cōplicib⁹ apostoli /
nec a matre dilecti penit⁹ capiebat. Et hi oēs
sibi vtriq̄ chari erant. Habet hoc pprīū ex toto
inherens amor: vt ab alio prterq̄ ab eo cui inhe
sit / solamē omnino nō capiat: nisi soluerēt vincu
lū quo ligatur: et deberens nouiter inhereret
vt ex nouitate dilecti forsitan exultaret. Sed
ala que Christo inhesit ex amore veraciter: pre-
ter eū et sine ipso nō ad leticiā / sed eūcta vertū-
Jo.20 tur pariter in tormentū. [Et dū fleret / in-
clinauit se: et pspexit in monumētū.] Incli
nat amor sepe altitudinē cordis hūani / etiā ad
ima sectāda: et supbū humilē facit: nec est tā vi-
lis aut abiectus mos / quē inherēs dedignatur
amor. Cōuertit amor corpus et mēbra in artē et
aptitudinē inquirēdi / eū scz quem sibi sua cate-
na constrinxit. Inclinat se amor et pspicit: spe
rans semper videre quod gliscit: nec vno re-
spectu cōtent⁹ / visendi actus ingeminat. Aspe-
xerat ante magdalena sepulchrū: et iterū intuet
more drachmā perdentis: qui sepe repetit inq̄-
sitiōibus locū / in quo pdidisse se credit. Amo-
ris impatiētia nouos gest⁹ multiplicat: et nihil
dicit abiectum quod sibi equauit in voto. Sed
nec omnino fraudata quesitis duos aspexit an-
gelos ad solamē: magis vero ad testimoniū in
quisiti. Supra nēpe pstulimus / qd dualitas ista
significet. Sed interrogāt opportune importu-
nā / sedulā et sollicitā rigantē maxillas suas / la-
chrymis magdalenā. Et dicūt ei: Mulier
quid ploras? Quid est q̄ interrogant peni
tus ipsi quod nouerant? Nec eos latebat dul-
cis causa plorat⁹. Sed interrogant vt ignē ac-
cendāt ardentius quo ardebat: Respondit
eis: velut familiarib⁹ sue mētis / ac sciētib⁹ vo-
ta plācens. [Quia tulerūt dominū me
um: et nescio vbi posuerūt eū.] Nescit i quos
referat ablationis crimē: sed ex certo dolore de
terminatoq̄ questu dubia verba pfert. Similia
q̄ verba cū nūciaret aplis dixit. Eodem modo
codēq̄ affectu semp loquitur de re cui fact⁹ est
vnus amor. Qui cum factus est rei subiectus:
illam supra seipsam vocat dnm suū ex amore.
Illa christū dnm cōstituerat: quo sensu loquit:
quia tulerunt dominū meū. Lachrymosis vo-
cibus dabat interroganti responsa: et refran-
gens singultibus vocem ret: q̄ q̄ nō essent. Nō
determinabat actores: neq̄ angelis / neq̄ iude-
is / ne p custodibus / neq̄ discipulis / neq̄ aliqui-
bus nominatis faciebat ipsa furti huiuscemo-
di imposturā. Sufficiebat enī sibi manifestasse
dolorē: innotuisse quesitū votū: indicasse querē
tibus causam: exposuisse ploratus: absq̄ p in
multa verba modum quem ignorabat / afferen
do defluerer. Restringit dolor verba: et cū lo-
quitur / sepe confusam emittit vocē. Sed actio-
ri acerbat dolore: q̄ quasi ablationis certa / po
sitionis in alia parte domini sui nescia videba
tur. Unde dicebat: Et nescio vbi posuerūt eū.
Adhuc in sensu humano / nō in altitudine fidei
mulier ista persistit. Et vere nescia verā nesci-
entiā suo verbo pnunciat. Uerius nil nescitur
q̄ nō cognoscitur factū. Et q̄ nō est nescia cer-
ta nescitur: loquitur ipsa nescia veritatē. Quo-
niam nec vbi positus est / qui sua potestate re-
surgēs a mortuis / vbi vult esse potest: sua virtu
te vadens / nō aliena potestate delatus. Porro
impatiētia mētis impatientiā corpi facit: nec si-
nit amor impatiens corpus quiescere / si per eū
aliquid in corpe queritur. Querebat magdale
na corpus dn̄i saluatoris: nō contēta quesitio-
nibus mentis / corporeis questionibus satage-
bat. Affectio enī sua in animo et in sensibus vā
ipso volētib⁹ erat. Idcirco agitabat et corpus cir
cūquaq̄ se vertēs / si posset videre quesitū. Un
de cū hec dixisset / cōuersa est retrorsū
Qua validitate amoris defuncti corpis agieba
tur hec mulier: q̄ oculos vt videat / a ciuibus
patrie celestis auertit? Quid in corpore dele-
ctabilius ad videndum / q̄ angelicos et beatos
spiritus: cum formam obiicibilem sensibus su-
munt? Nam ad hanc visionē quasi in extasi fa- Gen.18.
ctus est Abraam: et veneratus naturam: cum
tres vidisset: vnum adorauit pronus in terras.
Delectatus tali visione Jacob: apparentē sibi Gen.32.
angelum cum eo orationibus ne discederet in-
crabatur. Multos legimus in veteri testamen
to huiuscemodi visione letatos: nec aliud tunc
querētes / dū visio illa psisteret. Hec mulier ab
angelis auertit vultuz: vt possit casu credēs vi
dere quem querit: se conuertit ipsa retrorsum.
Dulcissimū est confabulari cum angelis: alti-
tudinem atq̄ suauitatem humane lingue omi-
no pcellunt. Et ipsi hanc mulierē ad loquen-
dū inuitāt: blandis et cōpassiuis sermonib⁹ blā
diūtur: et exqrunt causam / volētes inferre sola
men. Ipsi cum ea loq̄ delectare videnē: sed ali
ud sibi pre amore iocūdius / eis vertit scapulas
vultumq̄ vertit inquieta retrorsum: et o verbis

eorum auertit insaniens/ et amore amens auditum. Sequitur amoris ipsa naturam: qui se non in naturam rexit/ sed in placitū traijcit. Quāuis christus omni angelo sit ipse nobilior: eius nō bilitatis qua deus oblita Maria/ viuentem vt deum et hoiem vere resuscitatum: non vt erat/ sed hominem mortuum inter mortuos requirebat. Quo sic mortuo aptiores atq; validiores erant angeli ad solamen/ et ad eius vsum dilectionis: que sensu auditus atq; visus percipi potest. Et gratior menti rationabiliter esse debet viuorum maxime angelorum/ q̄ mortui affabilitas. Sed quod gratius est in natura/ sepe minus capitur ab amore: qui fertur in placito non nature/ sed sepius accidentis: apud quem sepius agitur iu dicio vtilitatis et delectationis plus q̄ iudicio rationis. Sed ne diuscule talibus delectationibus morer: vtilior intellectus offertur. Statuit ab eterno diuina iusticia: vt anima que nullis creaturis citra deum consenserit delectari: q̄ ip se se ad fruitionem impendat. Ac per hoc Magdalena auertens vultum ab angelis: [conuer sa retrorsum/ viditq; iesum stantem/ et non sciebat q̄ iesus esset:] scitura tamen in proximo bonitate quesiti: porro versaba tur adhuc in tenebris ignorantie. Sed mira et laudanda diuine recompensatio bonitatis: vt q2 querebat sedula: quia nullis se cōsolabatur ostē sis: visis nō letabatur: paruipendebat audita: christus ad votum se obtulit inquisitus/ vt letaretur que in pluribus letandi copiam refugiebat. Et in plus christus huic mulieri retribuite leticie fecit augmentum: vt quesitus vt homo/ consolaretur vt deus. Et tamen quesitus auferende tristicie facit exordium/ dicens: [Mulier quid ploras:] Querit vt homo/ qui omnia sciebat vt deus. Nouerat cur plorabat: sed interrogatio ampliores prouocabat ad lachrymas. Tu quidem christe hanc mulierem secreto tractu mentis magnetino more traxeras ad amo
Luce. 7 rem: tu inuisa catena suauis dilectionis ligaueras: tu imbueras amore cor eius. Tu signis/ tu verbis commouens: tu peccatorum remissione purgaueras. Tu ipsam tibi tactus pmissione ligasti: tu amoris tui ascia omnis rei concupiscibilis delectationē ab eius animo abiecisti. Tu te sibi solum dedisti ad gaudiū federe sempiterno: tu suscepisti lachrymas eius/ nec abhorruisti oscula labior eius: tu illam dimisisti/ vt a te p
Luce. 10. omnia iret in pace. Tu interpellatus iudex eius aduocatus esse potius voluisti/ ne impediret cō templatio dulcis eius: cum illam sedere cognosceres ad tuos diuinos pedes/ pro te fatigante
Joan. 11 sorore. Tu lachrymas ipsa vidēte fudisti ad germanicum funus: tu eam signis atq; signatis tibi sancto amore p oia colligasti. Nunc putatam solitis tu inquiris: mulier quid ploras: Non ex toto insensibilis aut immemor facta est mulier vt quid amiserit/ non cognoscat: et nisi reinueni at/ quāto sit dolore donanda. Tu in ista planta sti fidem/ qua affecta in parte te querit: tu spem eius ad superna vexisti: tu radicasti protinus in eius animo charitatem. Tu rigas illā/ vt cre mentū suscipiat in inuisibilibus aquis. Charitas a te in ipa diffusa/ in te ab ipa refusā: hic ad monumentū tuū ligatā tenet/ illam plorare facit. Quid ergo est quod interrogas: quid ploras: Tu causa questus: tu causa ploratus. Tu in quietas illam: tu ab angelis illam auertis: tu vi uere in pace nō sinis. Tu illam delectari rebus a te creatis non pmittis. Tu ad amoris tui impa tientiam adduxisti/ vt nec cōsolet in his que videt: nisi te quem non cognoscit/ cognoscēdo videat/ videndo cognoscat. Quid ergo bone Jesu interrogas diligētem atq; dilectā: quid ploras: Sed ad hoc interrogas/ vt erudias: vt finē imponas lachrymis eius/ quā ad te cōuertisti p pe nitentie lachrymas et oscula pia eius: vt restaures in illa deperditā fidem/ in qua ipam saluā esse sanxisti. Et plus addit ad amoris et pij doloris argumētū: [Quē queris:] Ipse q̄sit9 erat q̄ q̄rit/ q̄ querit: et ipe se volebat offerre p vere fidei noticiā inquirenti. [At illa existimās q̄ hortulanus esset/ dicit ei: Domine si tu sustulisti eum/ dicito mihi vbi posuisti eum et ego eum tollā.] Existimatio huiuscemodi for te ab ostēsa effigie causabat. Illā siqdem credimus ostēdisse iesum: aut q2 in horto erat monimentū: aut q̄ Magdalena plorabat vt alterius nō crederet aduentus/ nisi eius ad quē articulari ter spectaret: pia tn̄ existimatio fuit nec ab eo absona q̄ in ipa vitia eradicādo/ ꝟtutes inseren do egerat: et repullulantē infidelitatē nūc venē rat ablaturus. Tenebant tn̄ oculi forte cōmērō diaboli/ aut pia dispensatōe Jesu: ne subito inijceri agnoscerēt/ quem alma eius amore magis q̄ vera fide q̄rebat: pro eo q̄ viuentem inter mortu os reqrebat. Et nō p̄stans testificationib9 ange li fidem/ merebat non aspicere veritatem. Unde in obiectā oculis formā/ anima decepta nō veri existimatione se tradidit: sed meret error faciliter veniam/ q2 sensibus exterioribus/ nō interio ribus incipit. Et sensualis q̄ intellectualis ē ad curā facilior culpeq; minoris: q̄ vero ex intellectu seu in spiritu exoritur/ difficilem et temperaneam curā h3/ culpeq; maioris. Humiliter tn̄/ sed inconsyderate ista mulier hunc quem existimat hortulanum alloquit: subijcit se in verbis credito vt hortulano ex amore quesiti dicens: domine si tu sustulisti eum. Dominū vocat plebeium abiectiq; ministerij virū: ad hanc humiliatiōem quesiti dilectione cogente/ inconsyderatā locuti onē emittit. Si tu sustulisti eum. Que causa esse potuisset/ vt quod querebat corpus/ q̄ tulisset hortulanus: Non suberat causa: sed amore insā niens loquebat improuide Magdalena. Q3 si causa subesset: etiā ista suis stimulis agitata mi nus sapiens loquebat cū petit edici. Nō huic q̄ renti referandū erat/ si ablatiōis causa subesset. Et mirū q̄ hūc quē hortulanū crēdit/ alloquitur velut certissimū sui desyderij cognitorē. Habet in morib9 suis amor impatiēs/ vt sepe credat oēs

hominem astãtem sua vota cognoscere: et in do-
loribus versatus ab oibus cum causa se cogni
tum credit. Idcirco velut scientibus factum et
causaz omnibus loquitur: put nũc fecisse noui
mus Magdalenã: cui corpe absentes/ spũ psen
tes/ verboꝝ bellum indicimus. Si hortulanus
tuus est notus: si tua vota nouit: cur eum asserti
one determinata non alloq̃ris? Si aũt ignotus:
cur ei nõ edixeris quem inquiris: sed inquis: si
tu sustulisti eũ? Quez eum? Si hortulanus igno
tus tibi est: tua vota nõ nouit; nescit q̃snam sit
quem tam diligẽter inquiris. Quem eum inter-
rogas/ acsi psente ipo illum in monumẽto clau-
sisses? Quẽ eum? Quid iste si hortulanus est/ de
quo queris agnouit. Sed optime nescia loque-
ris: quia non patrẽ/ non fratrem/ non filium/ nõ
amicum terrenum inquiris: sed eum qui est/ et q̃
venturus est: et dum sic profertur/ sine agnomi-
natione fuisse sciatur. Sed credis ne tu mulier
omnibus sicut tibi tuum familiarẽ esse amorẽ?
Credis ꝙ omnibus sicut tibi tuum esse dolorez
vt dicas: si tu sustulisti eum/ dicito mihi vbi po
suisti eum? Quis intelliget eum quem frangen-
do singultibus vocem impetu deplorandi/ ora
rigando lachrymis expresse non nominas? Sz
frustratus ista mulier verbis et locutionibus va
gabatur: q̃ꝙ dumtaxat corpus terrenum inq̃-
reret: cum impotens viribus tollendi fingebat
audaciam: quia nec illa mulier corpus illud vt
querebat/ exanimatum graue per molem porta
re sola potuisset/ cuius ipsa fuit de portatoribus
ad sepulchrum. Nec corpus christi modica seu
imperfecta/ sed communi et cõpleta et decẽte q̃n
titate constabat. Sed amor impossibile ad possi
bile sua opinione reducit: et quod nequit efficere
posse credit. Ceca et improuida protinus amo-
ris audacia/ q̃ possit efficere plus pmittit. Quo
autem ista mulier detulisset si abstulisset corp9/
penitus ignoramus. Magis autem ipsam locũ
quo delatura esset/ preuidisse non credimus: ze-
lus omnino sine scientia in eius anima bullie-
bat. Sed qui hortulanus existimabatur/ erat q̃
querebatur. Sed nec fixum ad hortulanum
creditum Maria tenebat aspectum: et incertis
et vndiq̃ visibus vagabatur/ merens et eiulans
quia nec protendebat resuscitatum: nec reperie-
bat defunctum. Incerta mente et varijs corpo-
ris motibus effluebat: excepto ꝙ a sepulchro re
cedentibus omnibus/ ipsa sola non recedebat.
Jesus autem qui eam consolaturus aduenerat
similiter restituturus ad fidem/ ipsam nominati
uo verbo alloquitur dicens: [Maria.] Hec
siquidem vox exprimens nomen eius penetra-
uit animaz eius/ plus in virtute ad ipsam existẽs
q̃ in sono edite vocis. Sola solita solum solite
audiuit loquentem: ac per hoc cognoscens soli-
tam vocem/ recepit et fidem. [Unde con-
uersa illa/ dicit ei: Rabboni: quod di
citur magister.] Quo cõuersa? Ad loquen
tem. Quia cum primo conuersa retrorsum vi-
dens hortulanum/ sua interrogatione com-
pleta recõuertit oculos ad sepulchꝝ: aut vndi-
q̃ gyrabat aspectũ/ sperans ex aliqua parte sibi
apparere quesitum. Nunc siq̃dem audita voce
quesiti/ ad eum se iterũ recõuertit motu corporis
pamplius autem motu mentis in fide veritatis
Et vocat magistrum qui discipule nomen expsi-
serat. Non inuenimus Jesum aliquam mulierẽ
sed neq̃ matrem: nisi hãc et sororem eius ppriis
nominibus appellasse. Que vt ex adiectiõe ver-
boꝝ Jesu cõphendere possumus/ non contẽ-
ta verbis/ sed aptitudinem corpis vt solita erat
ad pedes ostendit vt tãgeret. [Cui iesus ait
Noli me tangere. Nõdũ enim ascẽ-
di ad patrẽ meũ.] Uolebat enim tangere
Maria magdalena/ solitis appetẽs gaudere cõ
tactibus: adhuc resurrectionis vt erat/ non tã-
ti pendens eterne resurgentez corpore glorifica
tum: volens vt tracta est mortalem et passionib9
subditum. Et q̃ꝙ ad vocẽ eius fide conuertere
tur in eum: non ilico ipsum per resurrectionem
altioris consistentie cogitabat. Proinde iesus
causam intactus adiecit: [Nondũ enĩ ascẽ
di ad patrẽ meum.] Uerba sunt ista impli
cantia rudẽ intellectũ: sed explicantia fidelibus
veritatẽ. Tangi nolebat ad sensuum ꝯsolationẽ
q̃ꝙ se tangi pmiserit ad resurrectionis ostendẽ-
dam omnimodã veritatẽ: ne corpus impalpa-
bile non quod in sepulchro iacuerat/ crederetur
Quia nondum ad patrẽ ascẽdi. Ex quo erat oĩ-
bus predestinatis vtriusq̃ hominis donanda
pacatio: nec querenda seu donanda erat ampli
us p eum huiuscemodi consolatio sup terram/
vt de ipsis mutuis corporis gestib9 a quoq̃ pos
sit esse gaudium: sed in supnis apud patrem suũ
si qua sunt aut esse possunt in vtroq̃ homine so
lamina reseruant: vbi hominũ tactus tanq̃ in
spirituali corpore optime p omnia fulcietur me
rito resurgentis: qui pendens in cruce/ in tactu
habuit asperum sensum/ vt sequeretur pena ple
nissima morientis. Non queras in me mulier so
lita tui animi aut corporis fulcimenta: in melio
ra tibi et ceteris sunt cõmutãda fidelibus: vt nõ
in terra querant vlterius/ sed cum ad patrẽ me9
fuerit celebratus ascensus: nõ dei filij qui ex dei
tate non moritur nec resurgit: nec ad patrem ve
lut ab eo descissus/ nunc reascẽdere velit: sz chri
sti hominis qui mortuus fuit in carne/ nunc ab
inferis et a tumulo exaltatus/ et in eadem carne
ad eternum patrem in modico ascensurus. Sz
nondum ascendi trabea carnis indutus: quam
accepi ex virginali vtero: cum qua conuersatus
in mundo: cum qua affixus in ligno: cum qua
iacui in sepulchro: cum qua glorificata resurgẽs
aspectibus tuis appareo: cum qua sunt tibi et
electis meis pmia beatitudis alta donãda. Sz
cum ascendero ad patrem vbi erat glorificatoꝝ
corporum verus tactus: sed hic pro beatitudine
nullo pacto me tangas. Non sunt sub celo ad-
huc pstande hilaritudines/ sed donãde virtutes. Ne
mo hic hilarificãdus: nisi ad patrẽ cũ assumpta car
ne q̃ descẽdi vt assumerẽ/ prius ipe reuertar. Expe

diebat omnino ad patrē regredi cū carne/a quo
ꝑ deitatē nunꝙ discesserat: ꝛ parare locū sicut ip-
se ꝓdixerat. Et mansionū diuersitate tributa/ta-
ctus beatifice glorie verus erit. Alia rōne Ma-
ria tangere satagebat: ꝛ alia rōne christus illaȝ
abigebat a tactu. Illa motu sensus adhuc in
sensibus degens: portās mortale/nō spūale cor
pus. Sed ad designandā btitudinē nō esse in in
infimis/sed in superis apud patrē: illam a tactu
ꝓhibebat iesus: vt in hac sola muliere q̄ pecca-
trix extiterat/instrueret eccl'ia militās colligēda
de gentib⁹ ꝛ pctōribus iustificādis ꝑ grām: ne
in hac vita in christo ꝓmia btitudinis querat/
neqꝫ ꝯsolari: sed tribulari/affligi/crucifigi ꝛ pri-
uari amenitatibus sensualibus/decorari ṽtuti-
bus appetat suꝑ terrā: btificari vero cū christo
in celestibus apud patrē. Non est in carne mor-
tali competens beatitudinis tactus/ꝛ ordinata
possessio. Proinde a tactu glorificati corpis ꝓ-
hibet mortalis adhuc ꝛ subiecta miserijs Ma-
gdalena/in documētū ꝛ ꝓsagiū ceterorꝫ: vt nō in
via etiam in christo beatitudinis ꝓmia/sed ex ip
so ꝛ in ipo ꝛ cū ipo ꝛ ꝑ ipm ꝛ ꝓpter ipm ṽtutes ꝛ
virtutū exercitia inquiramus. In patria vero su
ꝑna ꝓmia infinite glorie cum erimus apud patrē
ad quem vt mansiones debitas ꝓpararet/ꝛ cōpe-
tentia loca credentibus/ꝓtimus ꝛ post paululū
ascensurus erat ꝛ christus. Qui magdalenā ꝑ
tunc et pro illa intentione a tactu remotam/il-
lam trāsmittit ad fratres suos apostolos: quos
ex charitate fratres post resurrectionem appel-
lat: ostendens ꝙ ꝓpter resurrectionis claritatē
ad eos ꝛ ad fideles ceteros non perdidit pietatē.
[Uade autē ad fratres meos/et dic
eis: Ascendo ad patrē meū/et patreȝ
vestrum: deum meū et deuȝ vestrū.]
Ascendo ad patrem meum ꝑ naturam: vestrum
ꝑ adoptionē ꝛ grām. Patrem meum cum quo
mihi est in deitate vera equalitas: patrem vestꝝ
sub quo vobiscū est mihi vera fraternitas. Pa
trem meuȝ ꝛ vestꝝ. Homo sum/ꝛ vos homines
estis. In hoc vnum atqꝫ cōmunem possidemus
patrem. Patrem videlicet creatione/amore/be
neficio/dono. Sed qm̄ deus sum/meus eterne:
qm̄ hoīes puri estis/vester ex tempore. Deuȝ me
um ꝛ deum vestrum: vt vna sit capitis ꝛ corpis
in deo ꝛ per deum eterna beatitudo. Deum me-
um/ cum quo mihi par est vna deitas: deum ve
strum/sub quo vobiscum est mihi eadem/nō di-
uersa humanitas. Magnam indidit christ⁹ no
bis ad ipm fiducie veritatem: magnam protin⁹
eternorꝫ communionē: immo ineffabilē atqꝫ in
terminabilē vnitatem: cum patrem deū vna cuȝ
ipso dixit esse communē. Necdum in his ṽbis
omnem fidem ꝛ spem resurrectionis ꝑfecit: vt si
cut deus suus eum custodiuit in penis: animaȝ
euulsit ab inferis/a tumulo corpus: ita et nos re
suscitabit: quia etiam noster est deus. Preroga
uit vere credentibus sperande glorie infallibilē
veritatē: ꝛ pacē habere constituit in aduersis: vt
sicut eū suus pater in oībus glorificauit/ita vos

quibus deus pater ꝛ deus esse ab eterno ꝓuidit
Ecce ꝯstituitur magdalena inter hoīes prima
nuncia sancte resurrectionis: ꝛ ipa prior inter
mortales atqꝫ corruptibiles efficitur ꝓconissa:
vt nunciet his qui hanc resurrectionē per vni-
uersum orbem proclamaturi erant. Et christus
ore suo ipam primā sue resurrectionis euangeli
stā facit: de qua septē demonia inuisibiliter ꝛ po
tenter expulerat: vt pro peccatoribus mors ei-
us credatur ꝛ celebrata surrectio: vt nec infideli
bus ad fidem cōuersis/nec peccatoribus ad gra
tiam firme reuersis credatur adimi gratia verbi
Nec a diuinis mysterijs puteƚ excludi etiam se-
xus femineus: ꝛ infirmior natura non deprimit
eum/cui arridet virtus ꝛ gratia fulcit. Consolaƚ
deus pater ꝛ resurrectio filij mulierē que hacte-
nus fuit in ciuitate peccatrix: ꝛ nunc ꝙꝙ illis nō
infecta contagijs/erat enim nihilominus infide
lis. Et in illa dat resurrectionis preconiū/vt cō
fortet tunc infidelem apostolicum chorꝫ: vt pro
peccatoribus credamus christi iesu tam alta my
steria celebrata: iuxta quod Petrus in epistola
sua inquit: Benedictus deus ꝛ pater domini no 1. Petri. 1.
stri iesu christi: qui ꝯm magnam misericodiā su-
am regenerauit nos in spem viuam per resurre-
ctionem iesu christi ex mortuis/in hereditatē in
corruptibilē ꝛ incontaminatam ꝛ immarcessibi
lem conseruatam in celis: vobis qui in virtute
dei custodimini per fidem in salutem paratam
reuelari in tempore nouissimo. Hec siquidem
firmat/cum se resuscitatum ostendit: ꝛ ad patrē
ꝛ cōmunem nobiscum deum in breui accessurū
se asserit. Hec dicens iesus/ab oculis Magda-
lene disparuit. Illa in base reposita fidei/a qua
dimota extiterat: egreditur hortum ilico: reliqt
ipsa sepulchrum: nec vltra se inclinauit vt aspice
ret: nec amplius si adhuc essent vel recessissent
requisiuit angelicos testes: de resurrectione cre-
dula/de quesito iocunda: ꝛ vt iussa domini et ma
gistri ꝑficeret/animo ꝛ corpore festinauit. Et cū
reuerteretur: suas consocias in itinere infra se-
pulchrum ꝛ Hierusalem consternatas/animo lē
to gradientes/vestigio adinuenit. Quas etiam
sociali discretione retento pede/atqꝫ interposita
sessione/dum ista cum Maria fiebant/nescien-
tes credimus expectasse. Sic insimul versus hie
rusalē venientibus: illi iocundanti/illis tristib⁹
pre dolore [Jesus occurrit dicens: aue Mat. 28
te. Ille autem accesserunt et tenuerūt
pedes eius/et adorauerūt eum.] Oc-
currit Jesus cum sedulo amore querentibus: et
sollicitam curam gerit/ne anime dilatione fran
gantur: festino remedio fragilibus opus esse co
gnoscit/ne spes dilata in desperationē tota mu-
tetur: ꝛ ne pius animus habitū impietatis assu
mat. Cura est christo de infidelibus/vt adducat
ad fidem/licet omnes non veniant: cadentibus
ab habita virtute vt resurgant/ꝙuis non oēs
pariter releuentur: de his que aguntur virtuti-
bus ne labantur/ꝙꝙ inueniantur non omnes
in his eque stabiles/ꝛ in operibus efficaces: de

bis qui a virtutibus non deficiūt/in ampliora ꝓ
ficiant: sed tamen omnes eodē spū non feruent.
Et vt ꝓficientes ꝑueniant/suis miris modis in
secreto ⁊ īuisibili sensu occurrit: ⁊ sua pietate suf
fulcit: in occursu huiuscemodi dicit: Auete. Ple
nitudinem pacis et abdicationē ꝑturbationis
insinuans: ⁊ plus menti ꝙ̄ sensibus corꝑis ipse
saluator occurrit: vt corꝑe oculis/vbo mēti/vo
ce in auribꝰ transfusa loq̄ret: vt corporea ⁊ mu
tua visione aīa innisibilr̄ inuisibili fide de resur
rectōe firmaret. Occurrit saluator viā huiꝰ mū
di pauide gradiētibus: qꝛ ip̄e in via qua melior
est ducatus: vt relicta seculi via/illā q̄ in patriā
ꝑducet gradiamur. Et pacē loq̄tur/cū obuiato
ris more salutat: Auete. Quod hebraica lingua
verbū est pacis. At ille tenuerūt pedes eiꝰ. Quō
tenuerint? Geniculando ante eum/ob reueren
tiā ⁊ amorem. Et se tangi nūc Jesus ꝑmittit/ad
ostensionē ⁊ certitudinē resuscitati corꝑis: quod
Marie denegauerat in horto/ in abdicatiōem
sensualis delectatōis. Gesta em̄ christi nūc de
negata/nūc ꝯcessa: nūc ꝓhibita/nūc ꝑmissa: ma
gnam nobis astruunt mysterij rationabilē vari
etatem: vt vnū ⁊ idem quod vno tempore dene
gat/alio concedit atq3 ꝑmittit: defectū in quesi
to/indignitatem in q̄rente/ineptitudinē in mo
do/importunitatē in tempe/indecentiam in re
dum negat/ importare credamus: cum vo con
cedit/his caruisse atq3 ornari ꝯtrarijs firmiter
autumemus: nec ꝓ tanto diuinū mutat ꝯsilium
si opa varient. Nouit em̄ diuina ꝓuidentia sine
dolo nostris vtilitatibus ꝯsulens/qualiter ⁊ q̄ñ
⁊ q̄d nobiscū diuersimode sit agendū. Et nunc
procliue mulieres tangunt ⁊ osculant dn̄icos pe
des: ⁊ ad solita reuertitur Magdalena. Et reco
gnoscūt resuscitatum/quem viderant cruci affi
xum: ⁊ in theca petrina reclusum. Et resuscita
tus in corpore/in illarum animabus fidem resu
scitat: vt procliue corpore/in anima ꝓfundius
inclinentur. Cum enim adorant in valida fide
mentis/ ꝓtestātes illam gestibus corporis: ma
gno sacramento ad posteros transductū est: vt
in christo resurrectionis gloriam veneremur/
eius merito nostram beate fieri si fideliter vixeri
mus expectantes. Tunc ait illis iesus:
Nolite timere. Ab angelis ⁊ christo a mē
tibus harum timor excluditur: ille videlꝫ qui ti
tubare in fide aut illam tremulā facit. Nullus
noxior timor ꝙ̄ hesitare de christo: atq3 de gestis
eius in nostram salutē dubio cōmoueri. Radix
bonoꝝ fides: sine qua impossibile sit deo posse
placere. Cetere virtutes ex ipsa velut rami a ra
dice consurgunt. Huius radicis cōmotio peri
culosior est ꝙ̄ ramoꝝ. Proinde timorē qui eam
ꝯcutit/saluator resuscitatus excludit dicēs: No
lite timere. Quod etiam sui legati ad sepulchꝝ
angelici testes eisdē mulieribus cū visitarent se
pulchꝝ/ similr̄ ꝓdixerūt. Sed resuscitatus chri
stus suoꝝ ꝯmilitonū nō obliuiscit: Quis secū in
tam alta pugna nō vtiq3 decertarent/cum soluꝫ
pre timore in bello seuissimo relinquētes: sꝫ cu

ram ꝯtinuā gerit/q̄bus iubet mulieribus talia
nūciare: Ite nūciate fratribus meis vt
eāt in galileā: Ibi me videbunt. Hoc
idem angeli paulo ante ꝓdixerāt. Magna huiꝰ
almi regis benignitas: q̄ relictus in bello/suos
pauidos ⁊ formidolosos/fugitiuosq3 socios fra
tres noīat cū euasit: ⁊ nouitatē celestē eis in suo
corꝑe ōndere repromittit. Ducis excelsi suaui
tas/q̄ eū negātes ingruēte bello/tpe tenebrarū
fraternū se dicat ad eos tenuisse amorem. Inso
luta clemētia ꝑncipis: q̄ post ꝑssuram/cauma q3
belloꝝ: post victoriā de ligno/de tumulo/de le
ge tartarea reportatā: sub eterno patre ꝯtinuo
fratres appellat. Primogenitus em̄ factus est
in multis fratribus: ⁊ susceptā ex tempe carnis
traduce/in parentē in suoꝝ fideliū numero volu
it esse matrem/cum nominat eos fratres. Exclu
sit profecto tyrānidem/regnandi supsticiosum
fastigium/dominandi fastum deꝓssit. Et cum il
los quos in eternum secum ꝓuiderat regnatu
ros/ in fraterna equalitate distinxit ī superno re
gno atq3 celestibus moribus abstulit: sub ⁊ su
pra omnem alium/non tamē suum euacuās ꝑn
cipatum: sub quo velut cum ꝑmogenito equo
fraterno iure viuere posse post natos: non in na
tura qua deus: non in carne in qua singulariter
natus: sed in gratia ⁊ gloria ꝑ viuentē spm̄/quē
in filios adoptionis effudit. Nempe ab earum
oculis disparente Jesu/quod eis ꝓdixerat/festi
nant mulieres ꝑficere: scꝫ nunciare apostolis vi
sionem quam habuerant domini resurgentis/⁊
leticiam eis in galilea future apparitionis. Et
venientes inuenerunt vndecim con
gregatos. Quos primo velut audacior at
q3 feruentior alloquitur Magdalena merito si
bi deferentibus ceteris: vnde ei maxime ab euā
gelistis contribuitur/ꝙ resurrectionis nūciaue
rit veritatem: ꝙ̄ꝙ̄ ⁊ alie mulieres in via cum vi
derint occurrentē/audierint ⁊ loquētem: ⁊ tenue
rint eius pedes: ⁊ perfecta inclinatione corpo
ris in fide veritatis adorauerint sup terram. Sꝫ
nescio qua pia ꝑmissione Marie dumtaxat per
missa sit autoritas nunciandi/⁊ visa ⁊ imposi
ta disserendi: que speciali alloquio suadet vera
esse que viderat duobus apostolis/qui cum ea fu
erant ad sepulchꝝ: cum ip̄a ꝑma eis ediceret vi
sionem vidisse ciuium supernoꝝ. Lugebant eī
singulariter ⁊ amaro animo Petrꝰ ⁊ Joānes: qꝛ
iuerant ad sepulchꝝ: nec Jesum aut angelos/sꝫ
tm̄ monumentum vacuum cum linteaminibus
videre meruerūt. Et illi audientes quia viueret
⁊ visus esset ab ea/non crediderūt: quia ⁊ ip̄i ac
cesserant ⁊ nihil viderant. Regebantur more il
loꝝ qui cum anxietate alloqui gliscunt: q̄ ꝙ̄uis
quod dicitur veꝝ sit: quousq3 videant/fidem pre
stare recusant. Sed miruꝫ ꝙ ista mulier ad istos
maxime se trahebat: aliā nō nouimus causam/
nisi qꝛ ip̄a nouerat eos magis amore feruentes
aut affectos acriore dolore: ꝙ his q̄bꝰ he mulie
res gaudebāt/ipsi q̄si nescij ꝓuabant. Et mos
est/cum plures amatores in vno dilecto pre cete

nis amando ꝯueniunt/ꝙ ad se inuicem plus req̃
runt. Et si verisimile animal ad suum simile iun
git: amoris natura in amore magis similes pl⁹
astringit. Quibus auditis ab aliquibus statur:
ab aliquibus discurritur in incertum: sed certis
itineribus ad querendũ. Interea dum ista que
supradicta sunt agebanť: scꝫ a prima locutione
facta mulieribus angeloꝝ/vsqꝫ dum est christi
apparitio tertia subsecuta: falsum exortũ est de
veritate cõmentum: sed semꝑ veritas ex sibi op
Mat. 28 positis plus refulget. [Nam ecce quidam
de custodibus:] qui de ordinatõe pontifi-
cum ꝛ sacerdotũ ꝛ decreto Pilati/vt custodirẽt
a furto corpus/positi fuerant ad sepulchꝛ: [ve
nerunt in ciuitatẽ/ et nunciauerunt
principibus sacerdotũ omnia que fa
cta fuerant: ꝛ illi ꝯgregati consilio cum seni-
oribus accepto/pecuniã copiosam dederũt mi-
litibus dicentes: Dicite: qꝛ discipuli eius nocte
venerunt/ꝛ furati sunt eum/nobis dormientib⁹
Et si hoc auditũ fuerit a ꝑside: nos suadebim⁹
ei/ꝛ securos vos faciemus. At illi accepta pecu-
nia/fecerunt sicut erant edocti. Et diuulgatum
est verbum istud apud iudeos vsqꝫ in hodiernũ
diem.] Custodes erant sepulchri/nõ corporis:
ꝗꝗ pro custodiendo corpore positi essent. Se-
pulchꝛ mansit oĩno inablatũ: corp⁹ siqdẽ nõ po
tuit custodiri/quin ex indita ꝟtute custodũ ab-
iecta perpensione resurgeret. Neqꝫ custodes hu
mana industria ꝑiudicare diuine potentie potu
erunt. Et ꝗuis positi essent de prouidentia iude
orum pontificũ/ne discipuloꝝ furto paterentur
ipsi calumniã: prouisione postera excellentius ꝓ
uidit altissimus/vt ipsi essent ꝑmo iudeis testes
verissime resurrectionis/qui fuerant adhibiti ad
excubandũ contra opinatum furtum corꝑis: sꝫ
semꝑ sibiipsi mentitur iniquitas: ꝛ commentuꝫ
maligni suum retorqueť in caput: ꝛ sepe iniquis
in contrariã reflectiť ꝑtem/quod ad vota compo
nunt. Plerunqꝫ in astutia sua mundi sapientes
dñs compꝛehendit: vt vnde credũt elabi/inde ca
piantť: ꝛ vnde letari/ ex eo tristenť. O quanta iu-
deoꝝ pontificum debuit esse confusio/quantus-
qꝫ dolor: vt illos audirent resurrectionis illi⁹ te
stes/quos contra furtum statuerant esse custo-
des: ꝛ scirent illum viuere/quẽ tanto studio mor
ti tradiderant. Exitiale malũ illoꝝ vexabat ani-
mos/cum timerent illum in vita noua superio-
rem: ꝛ frustratam esse omnẽ industriã quã in su-
am necem ediderãt. Et nulla pestis animos ho-
minũ tam seue depascat/ꝗ cum sciunt ꝓsperari
ꝑ omnia inimicũ/quẽ nullo pacto volũt amicũ:
maxime cum redditur ex persecutiõe sublimior.
Maluissent iudei nõ intulisse necem/ꝗ ipsum ex
morte resurgere. Protinus enim sermis emulis
leditur/si aduersarius ex illatis malis ampli⁹ in
clarescit. Pontifices ꝛ ceteri hec audientes/ad
christum penitentiam agentes/tota intentione
debentes conuerti/potius ad falsa cõmenta mo
re solito sunt cõuersi. Nam ꝓprium est deprauato
roꝝ hominũ/vt ex bonis ad mala/ex melioribus
ad peiora/ex optimis ad pessima conuertantur:
et relicta veritate/se pallio falsitatis obnubant.
Unde audientes hec/ꝯgregati sunt: non in cha
ritate/ sed in iniquitate/iterum in contra chri-
stum falsitatibus pugnare tentantes: ꝛ sumpto
damnato consilio/ testes pecunia corruperunt:
in mendacijs instruentes/ꝙ sopore depressis/
corpus a discipulis est sublatum. Et securitatẽ
promittunt a preside ipsi penitus pauefacti: et
territi animo falsam fingebant audaciam: sed
merito deluduntur/cum mendaciũ aliquo veri-
simili nesciant colorare: nam omne mendacium
quod creditur/colorať similitudine veri. Prob
Si dormiebant/quomodo viderunt quod testi-
ficati sunt? Que leges dormientes admittũt in
testes? Quis testificabitur quod non videt? Et si
forte crederetur ꝙ somniando vidissent: in som-
niantibus continuo est delusio. Et si dormiendo
in somnijs viderunt: cur ergo ad rem tam eis cõ-
trariam excitati non sunt? Solẽt prorsus in som
nis aduersa videntes/subito excitari. Et si exci-
tati: cur fures non fuerunt ilico ꝓsecuti? Si vigi
les ꝑnoctabant: cur inermibus non restiterunt
armati? Nempe per omnia sunt aperta menda
dacia/nil simile veri habentia: vt in eos in vita ꝓ
senti ad confusionem/in alia vero ad condem-
nationẽ omnia reducantur. Sed attrita frons
ꝑfidorum non confunditur/nisi cum nolens si-
bi aduersantia patitur. Geminata malicia na-
scitur renouare/cum nolunt audire nouitatem
celestem initiatam in christo. Et cuꝫ ex pecunia
conantur infringere veritatem/ argumentum exi
tiale omnimo colligitur: cum celestis ꝛ eterne vi-
te initium velut non existens obruitur. Insatia-
bilis vorago malicie/cui male agendi argumen
ta non desunt. Et ponderosior in animo ꝗ in
trutina fuit ipsa pecunia: que testiuꝫ animos ad
falsa flectenda commouit. Pessima cupiditate
illorum animus angebatur: vt accepta pecunia
resurrectioni Christi ipsis audientibus appro-
bate per angelos/ male suasi turpius inclinati/
conarenť inferre calumniam: ꝛ cõuertere in mẽ
dacium veritatem. Iuxta premoniti ꝑ vniuer-
sam ciuitatem tale commentũ publice diuulga-
uerunt: ꝛ predicatum est tam crudele mendaciuꝫ
ꝛ veritas turpiter corruit in plateis: de quibus
vsura ꝛ dolus in malis conatibus non defecit:
Et diuulgatum est apud iudeos tenaciter/ vt vs
qꝫ in hodiernũ diem corpus credãt fuisse subla
tum: aut ex peioribus presumant in christum.
Quid igitur nequius eo quod nunꝗ quiescit a
malis: vt cum vna via male agendi ꝑcluditur/
velut aquarum impetus etiam in partem aliam
dirivetur. Hoc siquidem deprauatorum est pro
prium. Quid criminosius ꝗ ꝙ diffusa pecunia
temporalis fecerit diffundi mendacia super or-
bem: ꝛ ipsa corruptibilis corruperit hominum
rationem: ꝛ mortalis existẽs ad vsum data mor
talibus/vitam denegari fecerit immortalẽ: vide
licet ꝙ christus omnium vita ꝛ beatitudo bono
rũ non surrexit a mortuis? Sed velut res inani-

mata τ insensibilis fuit furto portabilis dāno-
so futurorꝫ: in ꝑsagio factum est/cū rememorati
one ꝑscorꝫ: ꝙ incūbente auaricia/ ꝯfundaꝉ vita
mortalis: ipsa regnāte tyrannizet et omnino pec
catū: ipsa supstite obruaꝉ τ virtus: τ serpente vt
putrida tabe/mendaciū ꝑ veritate clarescat. Ue
rūtamē sicut nō deerat impijs sollicitudo ꝑuer-
sa/quomodo ꝯfundere possent nouitatem cele-
stem: sic τ pijs non deerat sollicitudo querendi si
reperire possent vllatenus resurgentē: vt petro
a ceteris segregato/in nescio quo loco quem scri
ptura silet/oīs apparuerit: τ confortauerit in fi
de cor eius: τ finē dederit īfidelitati τ lachrymis
eius. Qui regressus ad ceteros cū gaudio/ ap-
paruisse dominum nunciauit. Quod vbi audi-
tum est / aliquibus diffidia facta est: aliquibus
spes/aliquibus conturbatio quasi singularitatē
apparendi causantibus/aliquibus proficiscendi
peregre si obuium habere potuissent. Quia quo
magis resurrexisse ferebatur/ visendi crescebat
Luce.24 auiditas. Proinde [duo ex discipulis] cor
Marci.16 pore discissi a ceteris/relinquētes hierusalē re-
surrectiōis die [in emaus] cum tristicia cor-
dis/incessu corpis ferebanꝉ: conferētes ad inui
cem lamētatiuis sermonibus/que in christo ty-
rannice gesta cognouerant: quibus se saluator
more peregrini viatoris adiunxit: dans se tristi-
bus socium pia curiositate/ ꝑlatis verbis aures
accōmodās/quasi nescius relatorꝫ: τ tenens effi
giem alienam a cognitiōe loquentiū: eo merito
quo ipsi de ipso hesitabāt/ipos de sermonibus
vt remoueret errorē/ꝑcūctatus est dicēs: Qui
sunt hi sermones quos confertis ad
inuicē ambulantes: et estis tristes?]
Expertus in semetipso erat de q̄bus interrogat
τ nō solū alte nouerat/sed didicerat experimenta-
li scientia de quibus inquirit. Sed velut magi-
ster interrogat que ipse cognouit: vt discipulos
non tam in scito/sed instruat in rōne sciēdi. Ma-
gna dignatio saluatoris: q̄ de se loquentib⁹ asti
tit: vt in ampliora posse recipere si actus feceri-
mus meliores/argumentū indubitate cōsurgat.
Nam si loquētibus ꝑstitit ꝑsentiā corporis: acti
uis amatorib⁹ ꝑstabit ꝑtin⁹ ꝑntiā deitatis. Et
in effigie peregrina se porrigit peregrinis: vt nō
ꝑfecta eius in hac vita possit esse cognitio: innu
ens siq̄dem vt τ vita nostra sit q̄dam peregrina-
tio sup terrā: vbi tm̄ sit necessaria vsucapio/non
delectatio: τ cōnexus amor in ꝑfunctorijs gra-
uis orbis. Ecce vadens in ꝑegre vsqꝫ dumtaxat
appositorꝫ capit in stabulo incurie/cetera preter
mittens: nec eum sollicitudo morosa/sed itine-
raria plus molestat. Magnum sacramentū in
moribus sumpsimus/cum post resurrectionem
christus velut peregrinus apparuit: vt ostensa
nouitate celesti/peregrinatio pro ipsa vita ho-
minum reputetur. Et tota verorum fideliū desti
natio in hoc fiat: vt quod semel ostensum nosci
tur intentione atqꝫ in moribus id agatur. Sed
vera siquidem illa est q̄ in adinuēta semp/nun-
q̄ in relicta retrouertit aspectū: τ nihil de vita ꝑ
senti sibi ꝑpriū fecit: excepto quo regulata natu
ra fulcit. Hoc eīm solū oībus est in iure: quod ve
ro excedit in volūtate/nō necessitate nec iure na
turali ꝑagitur. Et illo non voluptuose vel ma-
culose: sed more mēdicantis sic vadens in ꝑegre
visus est: nec vexillum cuiuspiaꝫ glorie fixit in ter
ra/in qua peregre mouebaꝉ: sed illa que possunt
notum facere/plus obtexit. De se diffidens nec
habens brachiū in corruptis/discissus a ceteris
ex omni se totus in vitā incōmutabilē introuerse
ꝑgreditur: pallio vetustatis exutus: quo mun-
di ciuis indutus agnoscitur: illa vilitatis τ no-
uitatis veste se obnuens: qua prediti non huius
seculi ciues/sed esse celestes despectis a mundo
fulgoribus inclarescunt. Preter affistitionem in
effigie peregrina/īterrogatio de collatis sermo-
nibus alios ad aliud trahit. Sꝫ qui sunt sermo-
nes in via cum tristicia sic ꝑlati/nō vt ignar⁹ in-
terrogat: sed vt potius reꝑhendendo instruat.
Nam q̄ꝺ in via sumus/dubij de christo nō de-
bent esse sermones: quoniam hesitare de christo
non dubia/ sꝫ certissima constat esse damnatio
Et q̄uis vera ratio/vsus/mos solit⁹/christi my
sterijs consentiant: fides vera supgreditur om-
nium istorum iudiciuꝫ/cui firmiter aut tremule ad
hesimus. Proinde si firmiter: cur dubij aut que
ruli/aut pleni amaritudine sunt sermones? Cur
cor in penetralibus fluctuat? Cur animus anxie
querulatur? Si autem tremule fidei argumen-
ta suscepimus: cur christo facimus imposturā:
quasi agenti infirmiter/nec valēti ꝑficere quod
spopondit? Juste illi arguendi erant: τ vt incre-
paret/addendo doctrinam dominus inquisiuit.
Peramplius siquidem arguendi sunt qui post
tanta fidei monimenta/corde in fide nutantes/
in verba dubia sepe ꝑrumpunt: τ plus exagge-
ratur ipsa conditio: ꝙ dubius socius/dubitum
querit: cum mutua sit locutio inter duos/ vt
nec alter alterum reprimat/aut solidet si vacil-
let: sed inuicem ambulant/inuicem dissentien-
do a fide loquuntur/inuicem tristantur. Nā tri-
sticia dubietatis est germen: τ ab illa velut a ꝑ-
pria radice consurgit. Sed illi adhuc nube infi-
delitatis τ dubietatis obtecti: quorum oculi eti
am machinamento malo/sed dispensatiōe diui
na tenebantur arguti: arguunt quem reputant
peregrinū/dicentes: [Tu solus peregrin⁹
es in hierusalē: et nō cognouisti que
facta sunt in hierusalem his diebus?
Increpāt interrogati tertiū sociū: quē nō ex ꝑ-
posito/sed ex euētu susceperūt: eius ꝑtin⁹ cogni
tione carentes. Nempe atqꝫ omnifarie verū est
ꝙ q̄ christū nō q̄rit ex voto seu determinato ꝑ-
posito/semꝑ sit anima/moribus τ animis τ cogi
tatiōibus ipsi alienus. Et in his plus q̄ꝺ corpe
ꝑegrinus apparet. Effigies siq̄dem cognita est:
sed effigiatus ignotus aut modus quo alia effi
gie ꝑtin⁹ effigiat⁹ est. Nemo ignorat ꝑegrini ef
figiē: sꝫ vera facies ignota ꝯsistit: ꝙ si cognita/ili-
co cessabit ꝯditio ꝑegrina: τ erit q̄si colonia aut
ciuilis cognitio: sic in christo olim factorꝫ &c.

gnoscimus veri similiter improcata p nola: ipsum vero et actorum modum penitus ignoramus. Quia vero videbatur eis quod nullius effugeret scientiam, quod gestum erat in christo: ideo inquisiti de singularitate ignorantie, quam ipsum tantum habere mirantur: ut solus non referat ad id quod in ciuitatem solus aduenerit, solusque in his diebus affuerit: sed ad id quod rem tam omnibus notam ipse solus ignorauerit: aut post omnia facta nunc de remotis partibus in hierusalem solus appulerit. Sed hi in hoc arguunt, quod res tam nota nullius debebat vitare noticiam: alteri autem ab ipsorum intelligentia quasi arguendo dicunt: Tu solus es peregrinus in hierusalem. Veritatem altissimam ignorando dicunt. Quoniam ipse solus in patre verbum. Solus duarum filius naturarum. Solus eodem tempore in celo et in terra. Solus eodem instanti beatus et miser. Eodem momento in supremo throno et crudeli patibulo. Solus simul viator et comprehensor. Solus deus et homo simul. Solus singulares gradiens vias. A celo cursor ad vterum: ab aluo virginali ad speculabile seculum: sponte subiens crucis opprobrium. Insensibili corpore introuectus in tumulum exuta carne in aia petens limbum: inde ad corpus inde ad sensum. Inuise incognite nota cum visa obstantia penetrans: demum scandens in celum. Solus in distinctis duobus locis sepe diuersis existens vnus. Solus in monte alte contemplationis: solus equorinas peragrans semitas solus transfiguratus potenter. Solus ab inferis reuocans iam astantes: solus donans libertatem necis, et omnis penalitatis naturam expedientis solus amator hominum. Solus simul diuersorum hospitiorum hospes: solus immortalis natura, mortalis carne assumpta. Solus immortalis potentia, dumtaxat voluntate mortalis. Solus in bello, solus in victoria, solus in triumpho. Solus in morte mortem vincens. Solus in spolio. Solus in trinitate filius. Solus in humanitate perficiens quod non capit sensus humanus. Solus in omnibus mirefactis: vt vere de ipso prophetatum extiterit: singulariter sum ego donec transeam.

Psal. 140.

Multa his similia comprehendit huiuscemodi solitudinis verbum, quod discipuli christo velut peregrino incognito protulerunt: vt etiam ipsi diffidentes quem peregrinum existimabant, dixerint ignoranter. Interrogat iterum christus dicens: [Que?] Porro in seipso expertus erat, que scire temptabat: sed querit confessionem verbo: vt docendo abscidat errorem, donet dubiam fidem. [At illi subinferentes dixerunt: De iesu nazareno: qui fuit vir propheta potens in opere et sermone, coram deo et omni populo. Et quo eum tradiderunt summi sacerdotes et principes nostri in damnationem mortis: et crucifixerunt eum. Nos autem sperabamus quia ipse esset redempturus israel. Et nunc super hec omnia tertia dies est hodie quod hec facta. Sed et mulieres quedam ex nostris terruerunt nos: que ante lucem fuerunt ad monumentum: et non inuento corpore eius, venerunt dicentes se etiam visionem angelorum vidisse, qui dicunt eum viuere. Et abierunt quidam ex nostris ad monumentum: et ita inuenerunt sicut mulieres dixerunt: Ipsum vero non inuenerunt.] Quamquam gestorum referant veritatem, in magna parte diffidunt: et minus debito credunt: eum prophetam duntaxat appellant: quibus addiderunt potentiam operis et sermonis coram deo: cum ipse penitus deus esset carne assumpta in similitudine hominum factus, et habitu inuentus vt homo. Aut forte isti nunquam crediderunt verum esse humanam tum deum: aut de resurrectione diffisi si crediderant, abiecerunt. Idcirco de ipso, vt de communi propheta inuicem colloquuntur. In potentiam tamen operis in miraculis, sermonis vero in doctrine altitudine posuerunt. Coram deo, velut eius amicus ab ipso accipiens gratiam: et omni populo, propter famam atque sequelam. Et traditionem subijciunt, crucem et mortem peractam dam nata potentia sacerdotum. Adijciunt spem quam in christo posuerunt: vt ipse redimeret prout sepe ante predixerat, israeliticam gentem: sed minus ipsum ad seipsos secreuerant: quem redemptur omnes venerat nationes: et appropriabant illi populo quod erat olim populorum. Quod Symeon in templo ipsum tenens in vlnis prophetauerat, dicens se vidisse salutare quod deus parauerat ante faciem omnium populorum. Fit tamen vehementior eorum dubitatio, et anxior cum peregrino querela: cum tertia die ipsum resurrexisse non viderint: huiuscemodi ante mortem promissa facta per Christum ad animum reuocantes. Et mos pusillanimum est: vt quod non viderint, facta non credant: et que non intelligunt, fieri posse non credant: et que ipsi nequeunt, in esse peruenisse causantur. Fit in nonnullis extra plurimis rebus, velut in carentibus luce corporea: vt quod non vident, esse non putant. Quo sensu hi recitant dubia ista de christo. Accessum mulierum referunt ad monumentum, dicentes ex nostris: vt plena notetur communitas et equa participatio vtriusque sexus sub redemptore omnium christo: in quo non est masculus neque femina. Et de duobus Petro et ioanne dicunt, ex nostris: vt etiam charitate atque communitate christi credatur congregatum fuisse collegium: vt non solum res, sed personas constet fuisse communes. Terror quem asserunt, prouenerat tamen ex nouitate relate rei et corporis non inuenti, aut adhuc resurgentis hominis ignorati. Semper enim homines subito nouitate terrentur, quousque quod dicitur inolescat: maxime si supra sensum est nouitas. Et ignorantia turbationem, timorem et admirationem inducere consueuit. Patet etiam istos non recessisse in peregre profecturos: quousque petri et ioannis de non inuento corpore innotuisset relatio: et post apparitionem petri diuertentis in locum secretum: vbi sibi christus apparuit. Narratione per verba completa gestorum: christus etiam adhuc ab eis non agnitus, illorum arguit stulticiam et tarditatem, dicens: [O stulti et tardi corde ad credendum in omnibus que locuti sunt prophete. Nonne hec oportuit pati christum: et ita intrare in gloriam suam?] Stulticia inertia cordis, magis vero dicitur animi hebetudo: ne intelligat cum viderit quod est intelligendum: nec aliunde animus impeditur: quam remota intellectus fulget luminibus veritatis. Hanc mentibus illorum christus in

Luce. 2.

Lu. 24.

esse cognoscebat: quam merito reprehendit. Nū-
quid enim reprehendisset: nisi sciuisset eos ab ea deti-
neri: que tunc maxime fit in vitio/cum animus po-
test fieri studiosus. Protinus oppositum stulti-
cie studiositas vera est. Ac per hoc innuitur chri
stum suos sequaces velle vacare prophetis: et di-
Eccli. 29 uinis theorijs intendere. Et sapiētia dicit: Sapi
entiā omnium antiquorum exquirit sapiēs: et in pro-
phetis vacabit. Proinde ab hebetudine stulticie
detineri/inter vitabilia computatur. Nam scri-
Eccli. 22. ptura dicit: Cum stulto ne multū loquaris. Iu-
re in locutione vitatur/in corde factus hebetior.
Arguit etiā illorum cordiū tarditatē / in prophetis
credendo veracibus. Iure culpatur tarditas in
credendo: si qui loquunt/noscunt esse veraces: et si
que ratione nō capiunt/traijciuntur in fidē. Cre-
dere quam intelligere vsquequaque noscitur esse facilius.
Non enim adhibetur tempus ad studium: nec
interpres requiritur in docendis: et sulcatos lit-
terarū characteres ante oculos nō expedit exhi-
beri. Cito enim credulitate capitur quod non intelli
gendum et ratione discutiendum/sed dumtaxat
credendum asseritur. Inde quippe fit: quod eo iure
reprehēditur tarditas quo culpatur et maxime re-
prehensionibus subiacet: cū ex ipsa nulla bona:
sed plurima damna proueniāt. De illa profecto
dixerim/qua duce fide vel studio veritas in intel
lectum traijcienda tardat: aut non apprehenditur
virtus expediens. In aliquibus etiam tarditas
Iacobi. 1. cōmendatur/secundum apostoli Iacobi sententiam: Sit
omnis homo tardus ad loquendū/et tardus ad
iram. Sed hic a christo illa reprehēditur tarditas
que sub vmbraculis fidei non quiescit: nec festinat
se in scripturarum et prophetarū fidē traijcere: sine qua
nulla vere percipitur veritas: nec eis fide nō ad-
hibita potest fieri pietas. Porro ex hoc colligitur
prophetas domini fuisse veraces: veraque protulisse
se de christo oracula: et si qua christus in hoc mū
do visibiliter gessit in carne ab eis ante predicta: cū
christus resurgens a mortuis/eos increpauerit di
scipulos tarde credentes. Abijcienda est tardi-
tas que vitium non festinat expellere: nec nititur
adhibere virtutē. Vituperāda tarditas ad expe
diens: vbi mors nec sua molimina tardat: et na-
tura tēpore et vita proprie procedit in finē: et ni-
hil fit in rebus quod sius legibus a deo positis ve
locitate non pergat. Sola tarditas hominum est in
culpa: cū mente auriga virtute ac moderatis mo
ribus nō proficiūt. Sed quod Christus adiecit de
opportunitate patiēdi/ posset animos dubijs que
stionibus cōturbare: si sibi aliqua fuit domina-
ta necessitas: et quod aliter non potuisset intrare in
gloriā/nisi ante talia pateretur. Proinde omne du-
biū auferatur de cordibus hominum/christū nō ita pas
sum fuisse quin aliter potuisset redimere redimē
dum aut in suā gloriā cōuolare: sed quod fuit de
centius redēptori/ aptius sane redēptis/hoc op
portunius fuisse credamus: vt opportunitas nō
sit necessitas quin aliter: sed decētiā promissam po-
tius taliter asseramus incognitā nobis/ nisi ex fi
de: quousque gloriā pro nobis emptā sanguine ca-
piamus. Vt autem christus assereret prophetas fu-
isse veraces: et facta clarior esset argutio: cepit
eis scripturas interpretari. [Incipiens a moyse et
omnibus prophetis/interpretabatur illis in omnibus
scripturis que de ipso erāt.] Tradūt hebrei primū
omnium prophetarum fuisse moysen: et ante illū nullū pre-
cessisse prophetā: prophetauit enim de preteritis et fu-
turis. Sed nec intelligēdū: cū christus clare de
scripturis preteritorū gesta et oracula claudenti-
bus loqueretur: quod tamen a tēpore quo moyses mūdo
claruit/ordiretur: sed ab eo tēpore quo orsus est
quo gesta hominum christū in suis passionibus figu
rantia inceperūt: vt quamquam illas scripturarum inter-
pretationes quas pergēdo christus disseruit/euā-
gelista nō scripserit: ita tamen dixisse meis offertur o b-
tutibus: vnde formā illius sancte argutiue inter
pretationis sumentes dicimus: O stulti et tardi
Gene. 2. corde. Nōne cū deus ade dormiētis formaret euā
ex latere/hanc presignauit in christo quā recolimus
passionem: cū somno mortis dormiret in cruce:
quod in illo sanguine defluēte de christi latere mater
omnium fideliū formabatur ecclesia: velut in illo et ex
illo a deo mater omnium viuentium formata est
eua: vt sequeretur gloria redempti corporis/vir-
tute atque merito capitis morientis? Nonne cum
Gene. 4. Abel iustus in agro a fraterna cum fuste ligni fu
it interfectus inuidia/figurauit christum quem
tristes veritatis inter verba: qui ab inuidia iudeo
rum/quorum frater per carnem effectus erat/in-
terfectus est ligno crucis in agro mūdi: vbi salu
Gene. 7 tem omnium peracturus aduenerat? Nonne noe
ab vndis validis agitatus in ligno/Christi pas-
sionem per quandam vmbram asseruit? Nonne
Gene. 9. nudatio noe facta in tabernaculo suo pre inca-
lutione vini accepti ex vinea quam plantauerat/
illam crucis christi nuditatem ostendit: que fa-
cta est protinus ex amore quam gerebat ad quā
Gene. 12. creauerat creaturā? Peregrinatio abrae/Chri-
sti peregrinationem monstrauit: spectat ad pas-
Gene. 22. sionem mundo fieri peregrinā. Nonne immola
tio quam abraam libens faciebat de filio/tradi-
tionē eterni filij ab eterno patre in mortē expressit?
Nonne aries inter vepres cornibus herens/chri
stum inter spinas crucis pēdentē premonuit? Nō-
ne idem aries immolatus/et isaac liberatus pan
duit in cruce passam carnem/et liberam ab omnibus
Gene. 35 passionibus deitatem? Nonne persequēs esau ia
cob vnde passus factus est gloriosior: christi pas
sionem iudeis astruxit: vnde gloriosior visus est
Gene. 37. per gloriā resurrectiōis? Nōne vēditus ioseph inui-
dia germanorum/christi vēditionē adūbrata figura
Gene. 39. predocuit? Nōne idē ioseph cū appeteretur ad ne-
fas/reliquit palliū in manu egyptie meretricis: reli
ctā christi carnē in cruce atque sepulchro presignauit
cū cōsentire nollet damnate cōcupiscētie iā adul
tere synagoge: idēque positus in carcere innocentia
succūbente/ per tempus iniusticia preualēte: Demū edu-
ctus factus est dominus in tota terra egypti: et egyptiaca
lingua mundi saluator appellatus est: ea que facta
sunt in christo per mortem et resurrectionē in vm
bra prenotauit? Nōne plurima moysi gesta in pro-

pria persona Christi passionem et gloriam resur-
Exodi.12. rectionis insinuāt? Nōne agnus occisus ad expe
ditionem filiorum israel de egypto: sicq3 assus/sicq3
comestus/sicq3 eius sanguis per postes et limina
ria positus: mortem Christi/cuius sanguine libe
ramur / per figuram inclamitat? Nonne sanguis
omnium animaliū oblatorum/in quo fiebat expia
tio populi et cuiuslibet delinquētis: Christi san-
guinem quo redempti sumus/ mundati atq3 pur
gati: per quandam futurorum imaginem longe an
Nume.21 te monstrauit? Nonne suspensus serpens eneus
in eremo / ad cuius aspectum morsi a serpenti-
bus leuabantur sonorum mundo nunciauit Chri-
stum in eremo mundi pendentem : ad cuius fi-
delem aspectum morbidi facti a peccatis et de-
Nu.20. monibus liberantur? Nonne mors Aaron sum-
mi sacerdotis in monte hor/Christi mortem sa-
cerdotis eterni in caluario monte futurā/ in vm
Josue.6 bra precessit? Nonne Raab meretrix per coccū
in signo positū/semetipsam suosq3 liberās: adū
brato mysterio ecclesiā collectā de gentibus/ cū
idolis meretricantē: liberatam in Christi sangui
ne quē in signo sibi posuit / figurabat? Nōne Sā
Judi.16. sonis passio a Dalila : et mors/quā spiritu inspi
rante sponte sibi obtulit: plures moriēs q̄ viues
de inimicis interimens: passionem Christi a sy-
nagoga/et mortem quam suapte suscepit: qua fa
ctus victor inferni destructor mortis antique/ se-
creto mysterio in se portauit? Nonne persecutio
quā passus Dauid a Saule atq3 ab Absolon se
pe fuit: qua fact⁹ excelsior passionē Christi quā
sic pati voluit/ suis processibus indicauit? Nōne
persecutio/quā passi sūt Helias/Helizeus cete-
riq3 prophete? Nonne interfectio zacharie inter
tēplū et altare/sectio Esaie: passionē et mortē dñi
multo ante tēpore nunciarūt? Sed preter ea que
vmbraticis figuris gesta narrant: q̄ i propheticis
sermonib⁹ pclamata: si nō oīa/saltē nōnulla p-
tinus adordiamur? Nōne moyses prophetice de
Deut.28. christi morte locut⁹ est israeli/dicēs: Et erit vita
tua q̄si pendens ante oculos tuos: Timebis no-
cte et die: non credēs vite tue. Uita fact⁹ erat chri
stus populo israeli ac omni natiōi q̄ sub celo est: si
voluissent in illam per fidē et amorē intēdere/ipso
Joan.14. dicēte: Ego sum via/ veritas et vita. Nonne ista vi
ta pependit in cruce/ad tēp⁹ moriens ante ocu-
los iudeorum: sed timētes noctē aduersitatis incur-
rere: et diē prosperitatis pdere quā habebāt/hu-
ic vite nullatenus crediderūt? Nōne nūc īpleta ē
pphetia Dauid/quā in secundo psalmo posuit?
Astiterunt reges terre: et principes conuenerūt
in vnū aduersus dñm et aduersus Christū eius:
ita vt eū morti traderent per crucē: quod genus
moriendi tūc erat horrendius. Nōne īpleta est
eiusdē prophetia/quā de morte similiter et sepul
tura paulo post in psalmo tertio ipse subiecit:
Psal.3. Ego dormiui et somnū cepi/et resurrexi: quia dñs
suscepit me? Nōne q̄a nō poterat ab inferis deti-
neri: neq3 carne in sepulchro corrūpi: sed resurge
re per viā vite/psalm⁹ quintusdecimus enarrat:
Psal.15. Quā nō derelinques aīam meā in inferno; neq3
dabis sanctū tuū videre corruptionē? Nōne de-
relictionē/fossionē pedū et manuū/ vestimentorum
diuisionē atq3 sortē ipsi⁹ psalmus vicesimus in-
clamitat: Deus deus meus respice in me: quare
me dereliquisti? vt vna claritate cū euangelio i ge-
stis et dictis ad crucē refulgeat. Nōne resurrectiō
nem ab inferis/et tristiciā vespertinā pro morte/
matutinam leticiā p resurrectione psalmus vi-
cesimusnonus enunciat? Dñe eduxisti ab infer- Psal.29.
no animam meā: saluasti me a descendentib⁹ in
lacū. Et post: Ad vesperū demorabit fletus/Chri
sto scz moriēte: et ad matutinū leticia/ipso resurgē
te. Lōgū esset ad multa cōdenda volumina oēs
psalmos euoluere: in quibus Dauid varie veraci
ter et mystice christi psecutionē/passionē / et mor-
tē/et resurrectionē vaticinatus est. Nonne Salo
lomon varijs enigmaticis verbis/ dū in persona
spōse loqueref de dilecto/atq3 ad ipsum verba de-
promeret: mysteriū crucis/ passiōis/et mortis / et
gloriā resurrectiōis aperuit? Nā pro tota passio-
ne quā in corde volebat infigere/ait: Fasciculus Cāt.1
myrrhe dilectus meus mihi/inter vbera mea cō
morabit. Ex multis cōnexis lignis fasciculū fa-
cimus : ex multis toleratis in ligno crucis fact⁹
est in corde memorabilis fasciculus amantissime
passionis. Et pro dulcedine pro nobis effusi san
guinis dictū est: Botrus cypri dilectus me⁹ mi- Ibidē
hi/in vineis engaddi. Pro singularitate autem
vite christi: et pro vmbra crucis sub qua possit re
quiescere malis caloribus estuatus: et pro dulce
dine que de amaritudine illius patibuli carpit:
etiam scriptū est: Sicut malus inter ligna sylua- Can.2.
rum: sic dilectus me⁹ inter filios hominū. Sub Ibidē
vmbra illius quem desyderauerā sedi: et fructus
eius dulcis gutturi meo. Nonne cū inuitat spō
sa in foraminib⁹ petre/i cauerna macerie: signifi
cabatur ecclesia inuitanda: vt conuersaretur per
fidem et dilectionem in vulneribus passi Chri-
sti? Quomodo ergo inuitaretur: nisi Christ⁹ pas
sus i veritate crederetur? Surge amica mea spe- Ibidē
ciosa mea: et veni columba mea in foraminibus
petre/in cauerna macerie. Petra protinus chri-
stus est: foramina siquidem sunt vulnera manu-
um et pedū. Maceria corpus est christi : quod
solubile ab anima factum est. Cauerna eius aper
tio est lateris : quam vnus militum lancea fecit:
ex qua nobis sanguis et aqua profluxit. Nonne
cum eadem sponsa dilectum nominat rubicun- Can.5
dum: christum denunciat sanguine cruentatum?
Nonne cum se dicebat ascensuram ad palmam/ Can.7
eiusq3 apprehensuram fructus ecclesiam omnino
descripsit: que ascendit ad palmiferam victoriam
crucis : cuius edit fructus omnibus dulciores?
Sed vnde victoria/nisi de cruce et de morte? Un
de fructus/nisi de resurrectione? Quid clarius/
q̄ quod de cruce vitra scriptum est? Sub arbo- Can.8
re malo suscitaui te: ibi corrupta ē mater tua: ibi
violata ē genitrix tua. Sub arbore malo suscita-
ta est eccl'ia: postq̄ i cruce christ⁹ fuit morte pem
ptus: i q̄ sentet et sic passus est: sub q̄ corrupta et
violata ē synagoga: q̄ mater ē ex antiquo eccl'ie

noviter militantis. O stulti et tardi corde. Nõne
sine fucatione verbo℞ in libro sapientie scriptũ
Sap.2. est/quod in Christo plenissime gestũ est? Circun-
ueniamus iustũ: quoniã inutilis est nobis/et con
trari⁹ ẽ operib⁹ nr̃is. Improperat nobis pecca
ta legis: et infamat ĩ nobis peccata disciplĩne no
stre. Promittit se scientiã dei habere: et filiũ dei
se nominat. Factus est autẽ nobis in traductio-
nem cogitationum nostrarum. Grauis est etiã
nobis ad videndum: quoniam dissimilis est alijs
vita illius/et immutate sunt vie illius. Tanq̃ nu
gaces estimati sumus ab illo: abstinet se a vijs
nostris/ tanq̃ ab immundicijs. Prefert nouissi-
ma iustorum: et gloriatur patrem se habere deũ.
Videamus ergo si sermones illius veri sint: et tẽ-
temus que ventura sunt illi: et sciemus que erũt
nouissima illius. Si enim est verus dei filius/ susci
piet illũ: et liberabit de manu contrario℞. Con
tumelia et tormento interrogemus illum: et scia-
mus reuerentiam ipsius: probemus patientiam
eius: morte turpissima condemnemus illũ. Nõ-
Esa.53. ne quippe Esaias aptissimis oraculis christi pas
sionem et mortem/sepulturam et resurrectionem
spiritusancto afflatus asseruit: vt velut si euange
lium legerimus / cum illius scripturam legimus/
Esa.22 clare conspicimus? Nam pro cruce dictũ est: Da
bo clauem domus dauid super humerum eius:
et aperiet/et non erit q̃ claudat: claudet/et non erit
qui aperiat. Clauis super humerum crux est ap-
posita dorso eius: cui versa facie ad homines cru
deliter fuit affixus. Et statim sequitur: Utilitas
passiõis/ apertio celi electis nunq̃ claudenda: re
probis vero nunq̃ aperienda: et reseratio infer-
ni ad eductionem sanctorum/ a nemine tunc fir
manda: et ipsius clausura damnatis in eternum
non remouenda. Nonne pro libera expositione
totius corporis ad vulnera: et faciei ad alapatio-
nes/depilationes et increpationes et sputa: de
Esa.50. ipso scriptum est: Corpus meum dedi percutien-
tibus: et genas meas dedi vellentibus: faciẽ me-
am non auerti ab increpantibus et conspuenti-
bus in me? Nonne immediate pro victoria mor-
tis/et gloria resurrectionis adiunctũ est: Domi-
nus deus auxiliator meus: ideo non sum confu
sus: Ideo posui faciem meam durissimam: et scio
quoniam non confundar? Nonne pro vtilitate/
Esa.53. abiectione/despectione ipsius dictum est? Uidi-
mus eum: et non erat aspectus eius: Et desyde-
rauimus eum despectum et nouissimum virorũ/
virum dolorum et scientem infirmitatem: et ab-
sconditus vultus eius et despectus: vnde nec re-
putauimus eũ? Nonne pro subleuatione nostro
rũ facinorum dictũ est: Uere languores nostros
ipse tulit: et dolores nostros ipse portauit? Nõne
pro apertis percussionibus eius dictum est: Et
nos putauimus eum quasi leprosum/percussum
a deo et humiliatum? Nonne quia iniquitates et
scelera nostra/non sua hec fecerũt: additum est:
Ipse autem vulneratus est propter iniquitates
nostras: attrit⁹ est propter scelera nostra? Et fru
ctus sanitatis nobis ex eius infirmitate prouenti

ens statim adiunctus est: Disciplina pacis nostre
super eum: cuius liuore sanati sumus. Nonne
quia humana natura vnde pro iniquitatibus sa
tisfaceret non habebat: et Christo imposita fuit
salutis facinoris: scriptũ est: Et dominus posu-
it in eo iniquitates omnium nostrũ? Nonne pro
eius voluntate spontanea patiendi dictum est:
Oblatus est quia ipse voluit: vt nõ credatur in-
uite seu violentatus ab impijs hanc seuam susti
nuisse ab emulis passionẽ. Nõne ad exprimẽdã
magnitudinẽ humilitatis et mãsuetudinis eius/
ouis et agni similitudo apposita est: Sicut ouis
ad occasionem ductus est: et quasi agnus coram
tondente se obmutescet: et non aperiet os suum?
Nonne ibidem proinde et paternum decretũ in
morte eius scriptum est: Propter scelus popu-
li mei percussi eum: vt agnoscat humana natu-
ra tam magnum amorem circa se in eterno pa-
tre ab eterno fuisse: vt redimeret ab eterna morte
seruum: temporali percuteret sine peccato filiũ?
Nonne stulti et tardi corde recolitis ibidem scri
ptam liberationem israel: quam nondum factã
deploratis: et non solum iudeo℞/ sed ceterarum
penitus nationũ: vt pro sepultura ipsius et mor-
te horum fit liberatio subsecuta? Et dabit impi- Ibidem.
os deo patri in libertatem pro sepultura: et diui-
tem pro morte sua: vt impij sint populi nationũ:
quia cultu vere pietatis carebant. Diues fuit po
pulus iudeorũ: qui legalibus sacrificijs et culti-
bus diuinis et cerimonijs plurimis se diuitem as
serebat. Itẽq̃ vt pro supplicijs toleratis/ vt plu
rimorum credatur redemptio/et libertas etiam
transgressorum: perstricte adiectum est: Ideo di-
spertiam ei plurimos: et fortium diuidet spolia:
pro eo q̃ tradidit in mortẽ animã suam: et cũ sce-
leratis deputatus est. Et ipse peccata multorũ
tulit: et pro transgressoribus rogauit vt non pe-
rirent. Nonne pro omni bello pacto/et pro ips⁹
solius sola victoria / pro omni effusione sangui-
nis et pro admiratione angelo℞/ omniumq̃ al
ma fide videntium scriptum est: Quis est iste/q̃ Esaie.63.
venit de edom/ tinctis vestib⁹ de bosra? Iste for
mosus in stola sua gradiens in multitudine for-
titudinis sue. Ego qui loquor iusticiam: et propu
gnator sũ ad saluãdũ. Quare ergo rubrũ est in-
dumentum tuum: et vestimenta tua sicut calcã-
tium in torculari? Torcular calcaui solus: et de
gentibus non est vir mecum. Calcaui eos in fu-
rore meo: et cõculcaui eos ĩ ira mea. Et aspersus
est sanguis eo℞ super vestimẽta mea: et oĩa indu
menta mea inquinaui. Dies enim vltionis in cor-
de meo/annus redemptionis mee venit. Non-
ne hieremias more mansueti agni christum vi-
ctimatum express.t? Ego quasi agnus mãsuetus Hiere.11
qui portatur ad victimam. Uictima fuit christ⁹
cui⁹ interpellatione vel ope victoria bellatorib⁹
datur. Nonne sine vmbra loquendi idem Hie-
remias lignũ crucis in corp⁹ christi mittendum
apte prophetauit: Uenite mittam⁹ lignũ in panẽ Ibidem.
eius: et eradamus eũ de terra viuentiũ: et nomen
eius nõ memoretur amplius? Et pro libera resurre-

Hiere.11. ctione dictũ est: Tu aũt domine sabaoth/ qui iu
dicas iuste: et probas renes et corda: videam vlti
onem tuã ex eis: tibi em̃ reuelaui causam meã.
Nonne in persona Christi etiã loquitur: acsi cele
stia reliquisset/ et se spõte tradiderit in manib⁹ inimi
Hie.12. corum: Reliqui domum meam: dimisi heredita
rem meã. Dedi dilectam animam meam in ma
nibus inimicorum meorum. Et pro sententia synagoge
que morti postulauit ipsum magnis vocib⁹ iudi
Ibidem cari/ sine interpolatione subsequitur: Facta est mi
hi hereditas mea/ quasi leo in sylua: et dedit cõtra
me vocem. Nonne prophetando saluatorem ceci
nit affuturum saluaturũ israel: de quo diffiditis
iã fecisse/ huncque vagũ incessisse per mundũ: quo
usque subiret patibulũ saluator noster i tẽpore tri
bulatiõis? Unde saluator/ nisi suscepta morte re
surgeret: et peregrinationẽ ei⁹ sine proprijs laribus
Hie.14. immediate subiecit: Quare quasi colonus futurus
es in terra: et quasi viator declinãs ad manendũ?
Quare futur⁹ es velut vir vagus/ et fortis/ qui nõ
potest saluare? Et quamquam vt diffidens scriptura
loqueretur: tamen statim de vera liberatione se
Ibidem curitatem potestatis adiecit: Tu autem in nobis
es domine: et nomen tuum inuocatum est super
nos: ne derelinquas nos. Nonne idem Hiere
mias personaliter figuram tenuit: acsi christ⁹ pro
pressuris tolerandis loqueretur ad patrẽ: a quo
Hie.15 spe liberationis accepit oraculum? Tu scis domi
ne: recordare mei/ et visita me/ et tuere me: noli in
patientia tua suscipere me. Scito quoniam susti
nui pro te opprobrium. Inuenti sunt sermones
tui: et comedi eos. Et pro spe resurrectionis/ pas
sionis verbum in gaudium vertebatur. Et factũ
est mihi verbum tuum in gaudium et in leticiam
cordis mei: quoniam inuocatum est nomen tu
um super me domine deus exercituum. Et quod pe
nitus in protectionem populi dandus esset de
super liberatione promissa paterna: post sequi
Ibidẽ tur: Et dabo te populo huic in murum ereum et
fortem: et eruam te dicit dominus: et liberabo
te de manu pessimorum: et redimam te de manu
fortium: vbi aperte colligitur liberatio capitis et
membrorum. O stulti et tardi corde. Nonne de
us ostendit Hieremie in opere figurali/ qualiter
christus cum corpore suo resurrectioni et morte
donandus erat: cum ipsum in domum figuli ius
sit descendere ad ocularem visionẽ operis eius:
vt ibi cognosceret mortem et resurrectionem ca
pitis et membrorum. Uerbum quod factum est
Hie.18 ad Hieremiam a domino/ dicens: Surge/ descẽ
de in domum figuli: et ecce ipse opus super rotã
faciebat: et dissipatum est vas/ quod ipse facie
bat manibus suis: conuersusque fecit illud vas al
terũ/ sicut placuerat oculis eius vt faceret. Hec
siquidem similitudo indagatoribus animis mor
tem et resurrectionem pronam pandit. Nonne
iudeorum cogitationes atque consilia de Christi
morte complenda: et Christi piam querelam in
sua persona/ vt factum in Christo cognouimus
Ibidẽ idem Hieremias aperuit? Et dixerunt: Uenite
cogitemus contra Hieremiam cogitationes.
Non enim peribit lex a sacerdote/ neque consilium
a sapiente/ neque sermo a propheta. Uenite percu
tiamus eum in lingua: et non attẽdamus ad vni
uersos sermones eius. Ubi statim pia eius et iu
sta querela subsequitur: et velut homo exquirit
consilium. Attende domine ad me: et audi vo
ces aduersariorum meorum. Numquid redditur pro bo
no malum: quia foderunt foueam anime mee?
Recordare quod steterim in cõspectu tuo: vt loque
rer pro eis bonum: et auerterem indignationem
tuã ab eis. Et quod passus est ab phassure prin
cipe sacerdotum in domo domini: persecutio
nem quam christus habuit a principe sacerdo
tum/ propter verbum veritatis luce clarius mõ
strat. Et lamentatio quam Hieremias protu
lit de seipso/ adumbrato mysterio de christo pre
ferebatur. Acsi Christus de se loqueretur ad pa
trem: Seduxisti me domine/ et seductus sum: for Hie.20.
tior me fuisti/ et inualuisti: factus sum in derisũ
tota die. Omnes subsannant me: quia iam olim
vociferans iniquitatem et vastitatẽ clamito. Et
factus est mihi sermo domini in opprobrium et
in derisum tota die. Statimque pro liberatione per
resurrectionis gloriam aperte subiecit: Cantate
domino/ laudate dominum: quia liberauit ani
mam pauperis de manu malorum. Quoniam
autem prophetauit aduersus ciuitatem in nomi
ne domini omnia mala que ventura erant super
eam propter peccata maiorum/ et multitudinem
iniquitatum: per principes et populum adiudica
tus est morti: quamquam mors non illico sequeretur.
Sic nempe in Christo nouimus actum: cum iu
sta et vera et futura de Hierusalem et synagoga
decerneret. Nonne Hieremias in medio ciuita
tis lamentabiliter deplorans excidium ciuita
tis/ de seipso lamentationem compilans/ passio
nem/ mortem/ sepulturam/ descensum ad infer
na/ clamorem Christi pro sua et omnium libe
ratione/ verbis varijs et enigmaticis atque mysti
cis/ lamentabili deploratione monstrauit? Ego Tre.3.
vir vidẽs paupertatẽ meã in virga indignatio
nis eius: me minauit et adduxit in tenebras et nõ
in lucem: tantũ in me vertit/ et conuertit ma
num suam tota die. Uetustam fecit pellem me
am et carnem meam: cõtriuit ossa mea. Edifica
uit in gyro meo: et circundedit me felle et dolo
re. In tenebris collocauit me/ quasi mortuos sem
piternos. Tetendit arcum suum: posuit me qua
si signum ad sagittam. Hoc etiam Symeon iu
stus prophetauerat: cum ipsum adhuc paruulũ tene
ret in manibus. Ecce positus est hic in ruinam Luce.2.
et i signũ cui cõtradicetur. Subdit etiã: Factus sum Treno.3.
i derisũ omni populo meo canticũ eorum tota die. Re
pleuit me amaritudinib⁹: inebriauit me absyn
thio. Dabit percutiẽti se maxillã: saturabitur oppro
brijs. Uenatione ceperũt me/ quasi auẽ inimici mei
gratis: lapsa est i lacu vita mea. Posuerũt lapidẽ
super me: inundauerunt aque super caput meũ.
Dixi/ perij. Et imediate pro resurrectione adiun
ctum est: quod ad petitionem et inuocationem ei⁹
qui ad inferna descenderat/ fuerit celebrata. In

vocaui nomen tuū dn̄e de lacu nouissimo: vocē meā audisti. Ne auertas aurem tuam a singultu meo et clamoribus. Appropinquasti in die/quā do inuocaui te: et dixisti ne timeas. Judicasti causam anime mee/redemptor vite mee. Quaz igitur lucide v̄ba ista de his que Christus passus est/sonuerunt? Et q̄ clare: q̄ ope inuocata paterna: destructa lege tartarea/lapide sugato sepulchri mortis deuicto imperio resurrexit. O stulti & tardi corde: quid pro passiōe atq̄ resurrectione dici clarius potuit: q̄ quod Hieremias prope finem
Treno. 4. sue lamētatiōis expressit? Spūs oris ei⁹ christ⁹ dominus captus in peccatis nostris/cui diximus: In vmbra tua viuemus in gentibus. Quid nunciatius istis v̄bis dici potuit: que diligenter discussa/passionē & mortē/sepulturā/descensum ad inferos/resurrectionē ab eis/libertatē i gētibus mysticis & varijs vocibus cantant? Nōne pphe
Ezech. 34. tauit Ezechiel: q̄ p̄ seipsū dn̄s liberatur⁹ oues q̄s mali pastores male tractauerūt/dn̄o vētur⁹ erat? q̄ fecit vt verus pastor aīam pro ouibus po
Danie. 14. nens. Nonne missio Danielis in lacū leonū propter legē dei quā intemerate seruauit/ei⁹ fuit p̄nuncia passionis et mortis? Nōne ipsius liberatio/resurrectionis indiciū fuit? Nōne q̄z q̄dē daniel bel destruxerat/draconē interfecerat/ad clamorem populi vice alia in leonū lacuz extitit intromissus? Et cū mansisset intactus dierū hebdomada liberatusq̄: proclamatū est magnū esse deū Danielis: q̄ sic illū seruauit ille sum: christū cōtingentia clarescit. O stulti et tardi corde ad credendum que pphete p̄dixerūt. Nōne liberationē quā adhuc factā non creditis: & resurrectiōis vitā in tertio die/ vnde omib⁹ v̄e fidelib⁹ resurrectio vera tribuit: osee ppheta letanter futurā
Osee. 6. asseruit? Venite & reuertamur ad dn̄m: q̄z ipse cepit/& saluabit nos: percutiet/& curabit nos: viuificabit nos post duos dies. In die tertia suscitabit nos: & viuemus in conspectu eius. Nōne de destructiōe mortalis imperij/& de his quos edu pit ab inferis: nō adumbrato/sed apto v̄bo cla
Osee. 13. mauit: Ero mors tua o mors: ero morsus tuus inferne? Quia mortē morte superauit: nec omnes detrusos extraxit ab inferis: sed quos ab eterno deus pater preordinauit: & qui momordit/ nō totum/sed partez abscidit. Nōne saluationē quam
Johe. 2. omnes appetunt/Johel per christū ante dixit in monte sion & hierusalē esse futurā: In mōte sion & hierusalē erit saluatio/sicut dixit dn̄s: & in residuis quos domin⁹ vocauerit. Unde igitur saluatio/nisi per mortē christi: q̄ liberaremur ab omni morte/que oēm saluationē ademerat? Nōne cō
Amos. 2 minatio facta p̄ Amos populo israel/ obūbratiue suppositam causam habuit: quā vere habitura erat/q̄ christū argento vendidit? Sup tribus sceleribus israel/& super quartū nō conuertā eū: eo q̄ vēdiderit argēto iustū/& pauperē p̄ calciamentis. Illa eni cōminatio venditionē & mortez
Amos. 5. iusti & paupis habebat i causa. Nōne idē Amos odiuz iudeorū & abominationē in christū: q̄a eorum arguebat delicta/& loquebat perfecta: vnde

christus extitit interemptus/edocuit? Odio habuerunt in porta corripientē: & loquentē perfecte abominati sunt. Personatio abdie contra edō: Abdie. 1.
q̄ sanguineus dicit ppter infectionē & iniq̄tatez in fratrē/ mortē christi vmbratice p̄ostendebat.
Nōne Jonas aptissime in fugitiuo naufragio/ Jone. 1. & 2.
& in absorbitione atq̄ tridua detentiōe in vtero & vomitu ipsius a pisce: christi passionē & mortē & triduanā sepulturā/ & resurrectionē gloriosam longe ante in seipso presagiauit? Nōne quia sic oportuit pati christū/percussionē maxille ipsius 3. Re. 22.
Micheas ad cōfusionē filie latronis improperat? Nōne naū patientiā in passione/fortitudinē Nah. 1.
in resurrectione Christi: dū iussu dn̄i ciuitatē increpat/aperte cōmemorat? Nonne Abacuk sup Abacuk. 2
custodiā speculatiōis sue christū cōtemplabat i cruce: in cuius cornib⁹ virtutē esse p̄duxit? Nōne Sophonias per p̄parationē hostie: q̄ sanctifi Sopho. 1.
candi erant electi atq̄ vocati: hostiā salutarē corporis christi oblatam in cruce pro his/quos ab eterno pater p̄destinauit/exposuit? Nōne ip̄e idē cū seuitiā ciuitatis hierusalē/p̄ncipū & sacerdotuz Sopho. 3.
atq̄ plebeiorū exprimeret: christi reprobationē & passionē & mortē inclusit? Ue prouocatrix et redēpta ciuitas colūba: non audiuit vocē: et nō suscepit disciplinā. In dn̄o non est cōfisa: ad deū suū nō appropinq̄uit. Principes eius in medio ei⁹ q̄si leones rugientes. Judices ei⁹ q̄si lupi vespere/nō relinquebāt in mane. Prophete eius vesani/viri infideles. Sacerdotes eius polluerūt iuste: egerunt cōtra legē. Dn̄s iust⁹ in medio ei⁹ nō faciet iniq̄tatem. Hec siquidem v̄ba perspicacibus malitiam & pprietatē illorū q̄ cōtra Christum cōuenerūt/sine nube declarāt: & euenisse ab his infallibilem christi passionem et mortē: liberationē v̄o gentiū & oīm credentiū post resurrectionē si q̄s legerit subsequenter/inueniet. Nōne Aggeus ppheta de tēpli renouatione in melius Aggei. 2.
et de cōmotione celi & terre/atq̄ de aduentu desyderati a cūctis gentibus: per figurā & quoddā enigma/christi natiuitatē/passionē & mortē/similiter & resurrectionē p̄texuit? O stulti et tardi corde ad credendū apertissima dicta pphetarū. Nōne omia que videbat zacharias de iesu sacerdote magno certo mysterio per omia christo cōue zach. 3
niūt: q̄ vere iesus oīm saluator sacerdos magn⁹ fact⁹ in eternum/ semetipsum obtulit deo patri? Nōne humilitatē quā in delatura sui corporis a subiugalib⁹ ostendit/prout acta est/ante p̄dixit? Exulta satis filia sion: iubila hierusalē. Ecce zach. 9
rex tuus veniet tibi iust⁹ & saluator. Ip̄e paup et mitis/& ascēdens sup asinā & super pullū filium asine. Etiam argētorū triginta christi vēditionē nō tacuit: Et appenderūt mercedē meā triginta zach. 11.
argenteis: magnū planctū mortis eius aperuit. Nōne idē zacharias plagas manuū/ passionē ipsi⁹ velut pastoris/dispersionez gregis/apertis vocib⁹ cecinit? Quid sunt plage iste i medio ma zach. 13.
nuū tuarū? Et dicet: His plagatus suz in domo eorū/qui diligebāt me. Framea suscitare sup pastorē meū: & super virum coherentem mihi/dicit

suo exercitui. Percute pastorem: et dispergent oues gregis. Nõne Malachias p̃ toleratũ dñi laborem/notam fecit pphetice toleratam domini passionẽ? Quis vehementior labor q̃ in passionibus mortis? Nõne sub uole angeli christũ venturũ ad templũ/et purgationẽ completurũ filiorũ
Malach.3 Leui/verbis multis et mysticis p̃texuit? Sed vnde purgatio filiorũ hominum/nisi per mortem illius qui hominum non potuit habere peccatum? Ecce q̃ magnam nubem testimoniorũ habemus appositam super mysterio passionis et mortis: et sup̃ gloriam sancte resurrectiõis in nostre beneficiũ libertatis: que testimonia si ab eorum vmbra disserendo singula/venissemus in lucem atq; coaptationem gestorũ domini saluatoris: absq; dubio non comica/sed ampla fuissent congesta volumina. Nec scriptura sacra euacuãda credatur dissertiõe verborũ: altiora enim continet q̃ speculetur intellectus humanus: que ab ipso non conspecta creduntur. Nec in hac parte presumimus sic et eo ordine quo christus duobus discipulis disseruit disseruisse: sed testimonia posuimus: non per singula monetarum disserendo: ne improprietatem aliquaz necteremus: nõ affirmantes eum tenuisse ordinem quem saluator interpretando tenuit: maxime cum euangelica pagina illum silendo preterierat: sed tenuisse ordinem scripturarum/et prout ecclesia subordinat numerum prophetarum. Non etiam omnia testimonia posuisse gratulamur: quoniam multa sub velamine manent/et comprehendere illa nequimus: tamen ex his paucis materia paratur ad plura diligenter querẽda per codices scripturarum sanctarum. Et in his duntaxat potest clarefieri per fidem pie querentium intellectus: Quid igitur reprehendi de tarditate credendi non timeant? Quid cũctetur in passionis et mortis et resurrectionis christi credulitatem venire: cũ tam numerosum et piũ concentum in his gestis asperexit scripturarũ: quem concentum nemo dormire fecit. Adhuc enim scripturarum voces gesta et gerenda concorditer enarrando clamant. Sed cum christus scripturas que de eo erant/interpretando loqueretur/ non retardabat incessum: vt loquendo incederet/et incedendo doceret. Etenim causa nostra via q̃diu durabit/ecclesiastica scriptura mensuratur: et ecclesia intelligendo pergit: vt non pro mansione/sed pro eruditione vie vt deueniamus in patriam/factam penitus scripturam credamus. [Et il
Luce.24 le disserens/illi audientes appropinquauerunt castello quo ibant:] discipuli scilicet intentione: christus vero vt innotesceret/se sociũ itineris fecit. Nihil sibi de castello penitus erat. Quamobrem [finxit se longius ire:] et iuisset omnino longius ab eis p̃ fidem: et corpe declinasset in quam voluisset viã/nisi ab eorũ fuisset pia charitate detentus. Nec huiuscemodi fictio notã habet peccati atq; delicti: nec rep̃hensionib9 quorũcunq; hoim subiacet/si christus q̃ oĩa nouit anteq̃ fiant/his discipulis se tali pacto tacito sociauit: vt si exardescerent amore in eum/auditis tam altis declarationibus scripturarũ: si essent hospitalitatis seruidi amatores: si hominẽ noticia peregrinũ/ex charitate vt notum fratrẽ susciperet: cum eis in hospitiũ diuertisset (alias graderet.) Nec perperã fingit qui vult holem in virtute aut scia experiri/si experiendi aptitudinẽ captat: dum non querit aut tentat decipere/sed incognitorum dare scientiam. Fingit sepe paterfamilias/vt subiectorũ pcipiat bonitatem. Fingit discipulo sepe magister: vt noscat quid sentiat/et vt erudiat amplius. Fingit sepe mater paruulũ ad terrã deijcere filium/quẽ portat in vlnis: vt ipse tenacius hereat. Nõ sunt maculosa figmẽta morũ honestate seruata: et dum postmodũ irrogant additamẽta scientie siue virtutũ/seu q̃cunq; incrementa bonorũ. Proinde christus nõ fingebat in fraudẽ: cum p̃cessisset vlterius p̃ut gestu corporis ostendebat/nisi illum illi pia rogatione coegissent. Vñ [coegerunt eũ dicentes: Mane nobiscũ dñe: quoniã aduesperascit: et inclinata est iam dies.] Sed quõ cogit christus/q̃ nullis p̃tãtibus subiacet? Penitus pijs p̃cibus et orõnibus humilib9 detinebãt. Hoc q̃ppe mõ Jacob angelũ detinebat: cũ angel9 diceret: Di- Gene.32
mitte me/aurora est. Cui iacob econtrario r̃ndebat: Non dimittã te/nisi benedixeris mihi. Nõ manu aut alia corpali potẽtia Jacob detinebat angelũ/nisi funibus orationũ atq; p̃camimum. Similibus resticulis Moyses dñm ligauerat: cum ipse dominus Moysi loq̃bat dicẽs: Dimit- Exodi.32
te me vt irascat furor meus p̃tra eos: faciamq; te in gentẽ magnã. Peccauerat dño populus in vitulo aureo: cui dñs iuste volebat irasci: sed vt in Exodo scriptura p̃memorat/Moyses dominum p̃cibus et pijs rogaminib9 et humilibus assertionibus detinebat. Non ergo violentia/sed charitate atq; pia oratione christus cogitur et tenet. Orabant istũ velut sociũ peregrinũ: cuius allecti eloquẽdi dulcedine/secum manere gliscebant: et orabãt ad manendũ: subinferentes temporis legitimas rationes: q: hora est vespera/et dies inclinat ad noctẽ: que cõmoditatẽ semper abstulit plus pergendi. Sed hec verba p̃ferebant ad p̃fectum hominis peregrini: quẽ si cognouissent/versa intentiõe dixissent. Sed nos q̃ fide nouimus quem illi fracto pane cognouerunt: orationem nostram istis submissis causis recta intentione faciamus. Dulcis est violentia quam infert syncerus amor: et humilis supplicatio sepe fecit assentire rogatum. Et vltra p̃gentes precatiua lachrymam fecit redire retrorsum. Et grata est coactio/quem pure virtus apposuit. Agit nobiscũ saluator oium christus/vt his artibus atq; violentijs cogi velit. Sed q̃ nouit preces effundere/causaz submittere nõ ignoret. Fitq; nobis necessaria mãsio christi: q̃m dies nostra tẽdit ad vesperũ: et mane et vespe factus Gene.1
est dies vnus: et tota hominũ vita mane fit et vespere. Mane siquidem in luce virtutum/orientes

fidei/sole iusticie consurgente/vespe cum tentati
onum tenebris ppinquamus. Nec credimus fuis
se aliquam vitam iustorum/que tentationum et pu
gnarum saltem inuisibilium vesperam nõ habe
beret. Proinde cum aduesperascat/his argumẽ
tis cogendus est dominus vt nobiscum maneat
ne cadamus. Sepe nanque mane sicut viridis her
ba transimus/cum aliquid boni debiliter faci-
mus. Et mane sepe floremus in apparentibus
bonis/et transimus moribus nostris: sed vespe-
re decidimus in peccata: induramur consuetudine
arescimus penitus a virtute. Idcirco poret qui
nouit/vt nobiscum christus maneat: quoniam
aduesperascit. Et nos male apti huiuscemodi
vesperã sustinere/nisi nos rogati atque coacti mã-
sio tueatur. Mane tempus est iuuentutis: vespe
re senectutis. Mane temp9 est gratie: vespere tẽ-
pus est pugne. Mane conuersionis/vespere pba-
tionis. Mane ascẽsionis/vespere tempus descẽ-
sionis. Mane clara cognitio: vespere vmbrati-
ca. Mane cognitio per fidem: vespere cognitio
per naturam. Mane cognitio in deo/vespere in
seipso. Quam ob causam cum sic aduesperascit
dies vite presentis/est maxime christi mansio no-
biscum fieri opportuna. Egrediuntur sepe lupi
ad vesperam vt inuadant greges ouium/redeũ-
tes ad caulas: et querunt si aliquam inuenerint
separatam a grege/subterfugiẽtẽ pastoris ocu-
los canumque latratus: quam cum inuenerint/in
corpus vorando traijciunt. Et hi veloces sunt
Abacuk.1 vt etiam sub figura chaldeorum demones lupis ve
spertinis velociores esse dicunt. Et eos qui iugũ
sanctum iuste impositum rumpunt/et vincula iu
sticie vt in nephanda labantur: lupus ad vespe
ram sepe vastat: ac per hoc cum taliter vespere
fit: satagamus lucem christi manere nobiscum:
quia sine ipso nihil facere nouimus nec valem9
Ecce tenetur dominus precibus pijs/vt benedi-
cat ad gratiam: vt luctator obtinuit. Tenetur ne
irascatur ad penam: vt dux populi fecit. Tenet
ne illudamur aut damna patiamur ad vesperã:
vt hi discipuli satagerunt. Congeminant in ore
causam hi pulcherrima oratione: quasi ignorent
eum quem oppido deprecantur: et inclinatã di
em esse subinferunt. Et vere totius mundi diem
nouimus inclinatam/et ad occasum omnia ver-
gunt: et vniuscuiusque hominis dies ascensum ha
bet atque decliuũ. Sed de inclinatione quam de ascẽ
sione vnusquisque redditur certior: quoniam ei
so quo nascimur/vergimur ad occasum. Atqui
more diei q sole oriente in nostro hemispherio
agitur/inuisibilis seu intellectualis constitutus
est dies. Nam ab oriente sole/surgente vmbra
obiecti et recti corporis ptenditur in occasum.
Sed quo amplius sol ascendit/ipsa vmbra bre-
uiatur: et si sol tam ascenderit vt feratur a radijs
diametraliter sup corpus/omnino vmbra depe
rit: ne extra corpus in partem protendat: sed tm
sit reflexa sup subiectã ipsi corpi terrã. Cũ vero
sol a medio hemispherij pgrediẽs/inclinauerit
in occasũ: dies hemispherialis incipit inclinari: et

vmbra corporis in orientem protendi. Quo sol
magis accesserit ad occasum/eo magis in orien
te vmbra ptenditur: donec sub vndis hesperijs
sol occiderit: tunc non vmbra corporis/sed ple-
na nox vbique in supiori nostro hemispherio erit
Sunt igitur vmbre mane: sunt et vmbre vespere
Vmbre matutine in ipso solis ortu sunt penit9
longiores: in ascensu breuiant/donec vltra cor
poris terminũ non ptendat. Vmbre vesperi in
ipso descẽsu solis sunt breuiores: sed quo magis de
scẽderit/lõgiores fiũt donec nox vndique subsequat.
Ad noctescendũ ex inclinatione diei per inclina
tionem solis/ipse sol prius a vallibus et locis con-
cauis abest: deinde a collibus per lumen suũ de
scendendo recedit: cum autem a cacuminib9 mõ
tium solis descendentis/radij absconduntur: no-
ctem plenam dicimus imminere. Sicque statum
militantis ecclesie vsque in presentiarum possumus
deplorare: et statum quam plurium animarum/que
diem fidei aspexerunt. Datur quippe sol iusti-
cie/sine qua salui esse non possumus/ab oriente
fidei: sed in ortu ipso longa videtur vmbra male
factorum/que in occidentem ptenditur: quoniam
ad eternam mortem et sempiternum occasum
malefacta deducunt. Sed quanto amplius sol
iusticie ascenderit per amorem animi et actiones
corporis in hemispherio nostre vite/ipsa malorum
vmbra breuiatur: vt etiam cum desuper nos ip-
se sol fulserit/nulla vmbra in partem aliquam p
tensa videatur: excepto quod adhuc viuimus vita
corporis sup terram. Cum vero sol iusticie non
suo cursu/sed nostro demerito vergerit in occa-
sum: noster virtutum dies inclinatur: reconstitu
untur vmbre in orientem versum: et eo longio-
res quo sol descenderit amplius. Eo peiores ve
spertine quam matutine: quia contra cognitam agi
tur veritatem. Ille decrescebant solis ascensu:
iste vero solis descensu incrementa suscipiunt.
Quid enim nephandius cum in mẽte hominis
sol occidit iusticie: atque inclinatur in anima veri
tas rationis: seu tendit in occasum ratio verita
tis? Periculosa est inclinatio diei: pessime sunt
vmbre vesperi huiuscemodi. Proinde Hiere-
mias dicebat: Ve nobis/quia declinauit dies: Hiere.6
longiores facte sunt vmbre vesperi. Propterea
pijs precibus/fusis lachrymis dominũ exorent9
his armis sibi violentiam faciamus: et profun-
da oratione cogamus manere nobiscum dicen-
tes: mane nobiscum domine: quoniam aduespe
rascit/et inclinata est iam dies. **Et intrauit
cum illis in castellum: atque nescio in
cuius paratum hospitium.** Intrat in
uitatus/rogatus et a pia eorum charitate coact9
et pficitur ppter quod se socium dederat. Ante cõ-
pletur quod longe post Joannes in Apocalypsi
descripsit: Ecce sto ad ostium et pulso: Si quis Apoc.3
audierit vocem meã et aperuerit mihi ianuã: in-
troibo ad illum: et cenabo cũ illo/et ipse mecum.
Stetit iesus ad ostium cordis ipsorum: et per altissi-
mos verborum ictus scripturas interpretando pul-
sauit. Audierunt illi ardenti animo vocẽ ei9; non

quasi eius qui erat: sed quasi vocē eius q̄ de ipso v̄bo p̄mebat. Et aperuerūt ianuā cordis tā serene doctrine: nō p̄pter eum quem adhuc pegrinū habebāt: sed p̄pter eum quem ipsi q̄rebant: τ p quo τ de quo videbatur peregrinus v̄ba cōferre. At ille cenam mentis in fide plus ꝙ corporis comestionē requirens/cum illis recubuit cenaturus. Illiq̄ scitum/sed non tanto mysterio vt euenit: detinebanť adhuc machinamento/ne vere cognoscerent quem secum diuerterent peregrinū: fidem tamen verbis altisonantib⁹ dabant. Et vt fides plena firmareť de christo: hesitatio hesitabat. [Et factū est cū recumberet cum illis/accepit panem τ benedixit τ fregit τ porrigebat illis. Et aperti sunt oculi eoꝝ: τ cognouerunt illum. Et ipse euanuit ab oculis eorum.] Non solū hospitio/sed etiā reficiendus cibo/susceptus est peregrinus. Larga enim in oībus charitas plus porrigit ꝙ promittit: nec cōtenta vni necessitati apposuisse remediū/si alia premit: quousq̄ suum exonerať cellariū/semꝑ apponit. Nec plena hospitalitas suscepisse hospitio/si adeit hospiti fames. Corpus sub tecto suscipit: τ cibū τ potū apponit esurienti qui verus est hospes. Sed ipsis recūbentibus/festinat Jesus maiora ꝙ acceperit reconferre: ac sic hospitalitatis τ allogie antidotū dare. Proinde accepit panem/ morem solitum seruans: τ bñdixit: τ fregit ex more: τ porrigebat illis: non vt inuitatus hospes/sed vt verus dominus mense. Tunc apti sunt oculi eoꝝ mentis in fide/corpis in visione: τ cognouerunt illum in fractiōe panis: quē mundus non cognouit in processu sue humilitatis. Ecce quantum valuit quieta τ irrecontradicta diuinoꝝ auditio: quantum discipuloꝝ p̄seucha/quantū hospitij τ mense larga prestatio: vt his diuina cognitio adderetur. Quomodo inq̄ cognouerunt? ablato scilȝ a corde velamine infidelitatis: τ ab oculis remoto machinamēto diaboli/quo tenebanť ne ip̄m in p̄sona cognoscerent. Et statim defuit effigies peregrina: τ christum in p̄sona p̄pria cum qua obseruati fuerant cognouerunt. Et remoueatur ambiguitas siue opinio/vt plurimi referunt: ꝙ vnus istoꝝ discipuloꝝ fuerit Lucas: cuius nomen subiceť more scriptorum/qui propria nomina tacent. Nam si Lucas fuit: ergo a christo euangelium didicit τ christum ante cognouit: qui remoto machinamento/iterum cognouit. Et hic ex eius discipulis memoratur. Si vero Lucam omnino discipulum Pauli asseueremus / τ ab eo euangelium didicisse: hic omnino quendam alium/τ non Lucam socium Cleophe sit necessario vt credamus: quod vtiq̄ verius autumamus. Signum forte apparuit in fractione appositi et benedicti panis: τ benigna saluatoris largitio in his duobus discipulis hanc virtutem operata est. Quoniam cum pane christus porrexit et gratiam: vt ilico agnoscerent quem ante nō nouerant. Nec vnq̄ sine gratia inveritate sumitur
Joh.6 verus panis: qui viuus ad vitam de celo descendit. Magna largitas saluatoris: meliora exhibet ꝙ rogetur. Petebāt isti secum peregrini huius in hospitio habere p̄ntiam: quā modicū extiterat cōcessisse: nisi sup̄plus p̄stitisset plene noticiam. Qua firmiter p̄stita/statim ab oculis eorum euanuit. Nō sunt sup̄flua opa saluatoris/nihilq̄ resecabile habēt: omnia sic̄dem facta sunt ad mensuram τ regulam: nā si plus expediuisset ad reparationeȝ deꝑdite atq̄ nutantis fidei/de p̄ntia sua tempis spacio plus dedisset. Sed eos ante tam valide instruxerat irrefragabilib⁹ testimonijs scripturarum: ꝙ per modicum ostensa clare p̄ntia/ad plenum in fide illoꝝ animos solidauit. Hac dsitapat preacturus aduenerat/nō amplius corpaliter post resurrectionē cum mortalibus consolari. Sed quo euanuit? Illo quo valebat: scȝ quo ferebať dote agilitatis: que donū dei est glorificati corpis: vt subito possit quo velit τ se offerre/aut auferre hominū obtutibus quando velit. Unde subito stupor sanctus obrepsit: τ mutato dolore [dixerūt ad inuicē Nonne cor nostrum ardens erat in nobis/dum loqueretur in via: τ aperiret nobis scripturas?] Ardebat in via cor istoꝝ: quia cum diuino igne incedebāt a quo innocue in animo incendebanť: τ vrebanť dulciter propter ignita eloquia scripturaꝝ: maxime cum ab eo velaminibus exuelabantur. Et ignitum est vehementer Ps.118
eloquium dei: quod ardenter diligit seruus dei. Ignitum eloquium audientem sedule aīam ardentem atq̄ feruentem protinus facit. Statim fuit appositus cene finis: satietas omni comestini corpali terminum fecit. Obliti sunt corporaliuȝ sp̄ualibus iam refecti: repudiauerūt corporis mensam/pigriciam abiecerunt. [Et surgentes eadem hora regressi sunt hierusalem:] bona scȝ nunciare que viderant: vt consolatio que illis per huiuscemodi visionem erat propria/fieret cum ceteris ipsoꝝ relatione communis. Uirtus est pioꝝ/gaudia fidei cōferre cum socijs: τ spiritualiter letari cum his q̄ sensualis leticie applaudimenta non capiunt. Sed non omnis sp̄ualis consolatio est pandenda: τ ex intimis publicū petere/noscitur esse stultorum: immo claudenda sunt talia infra claustra inuisibilia nostre mentis: ne facta delatiōe plus ꝙ sit estimetur in nobis/aut si ꝙ auram inaniter captet. Custodia est datorum/oīs firmare clausuram. Impredabiles protinus sunt ignorate diuitie: attamen pandenda cognouimus que in hesitantibus roborant fidem: τ que ad aliorum directionē nouerimus p̄tinere: vbi boni perditio aut nociuum quippiam non proueniat dilatori. Sed isti de communi domino τ magistro veniunt relationem facere ad p̄sernos: τ ad cōdiscipulos referre gesta magistri: vt communis leticia omnium letantium sit in domo: τ ex referentibus plurib⁹ fidei testimoniū inualescat. Quaȝ pulchre textus eloquitur ꝙ regressi sunt hierusalem/de qua fuerant egressi. Sed cum tristicia et diffidētia sunt egressi: cū leticia τ plenitudine si-

dei sunt regressi: a pace ptinus egressi diffidẽtes de christo/ad pacẽ regrediunt de ipso p fidẽ gaudentes. Et inuenerũt congregatos vndecim/et eos qui cũ eis erant dicentes: q surrexit dñs vere et apparuit simoni. Per veritatem asserebãt propter ea q̃ audierant ab ipso de interpretatõibus scripturarũ: ꝛ de incalescẽtia cordiũ: qꝛ solius sui est corda calefacere p signis. Maxime aũt in vitate firmabant ppter ea q̃ viderãt. Proinde ipsi narrabãt que gesta erãt in via: et quõ cognouerũt eũ in fractiõe panis. Mira res/sed preteriũda silẽtio: q panis hospitis hospitib⁹ apposit⁹/a christo fractus/suijpsius cognitionẽ dedit. Si qs hoc rimabit magna repiet ab-

Jo. 6 scondita sacramẽta. Vnũ tñ silẽtio nõ ɔcedã: q frangendo panes/satiauit turbas. Frangendo

Mat. 26 panẽ/suũ substãtiauit in corpus: quo duodenã turbam vt alimẽto celesti refecit. Frangẽdo panẽ resurrectõis sue cognitõẽ aperuit. Omne verbũ dei spũalis est panis. Fractio panis in mõtibus/ad vitã agendam declaratio est scripture.

Ps. 118 Hinc psalmista dixit: Declaratio sermonũ tuorũ illuminat: ꝛ intellectũ dat puulis. Et de hoc a sensu ɔtrario p carẽtiam Hieremias dolẽs in

Tren. 4 clamitat: Paruuli petierũt panẽ: ꝛ nõ erat q̃ frãgeret. Paruuli eñ sunt q p fractionẽ aut expositionẽ scripture vocant ad fidẽ: qbus sermo declaratus velut panis fract⁹/tribuit intellectum. Paruuli sunt: ꝛ multi qui frangẽtem doctorẽ reperire nõ pñt: nõ tñ semp defectu q̃rentiũ/sꝫ malignantiũ sepe doctorũ. Panis fractus in cena/confortat bellum: abstergit a criminibus/ꝛ donat incrementa virtutũ: ꝛ traiectus in nobis/traijcit nos in deum. Panis fract⁹ in hospitio/resurrectõis nouitatẽ discipulis palã fecit: vt ex ipso vitã significandã omnino sentiamus: vbi panis christus velut fractus/sed non fractus omnibus in hac sibi vita cõformibus/tribuetur sm pondera meritorum. Fractus panis non desinit esse panis: eadem enim veritas substantie q̃ in toto erat/seruatur in partibus: etiam si nõ seruatur equalitas quantitatum. Sermo diuinus etiam fractus/declaratus aut expositus/idem apud omnes: q̃q̃ non equaliter apprehensus. Et cum transsubstãtiatus frangitur/simpla manet substantia: nec minuitur aut augetur: si non equalis quantitas partiũ resultat in oculis/fractis partibus accidentis. Fractus panis in patria simplus/in se prestat p tanto fractus/vt sol in radijs multiplicat: ꝛ simplus ꝛ indiuisus existens: sed sepe apparet diuersitas luminis ex diuersitate suscipientiũ corporũ obiectorũ: sicut p simile testat apostolus/stellam a stella in claritate differre. Dum hec autem loquũtur et cum esset sero die illa vna sabbatorum: et fores essent clause/vbi erãt discipuli congregati propter metum iudeorum: venit iesus ꝛ stetit in medio eorum/ꝛ dixit eis: Pax vobis: Ego sum: nolite timere. Conturbati vero ꝛ ɔterriti existimabant se spm videre. Et dixit eis: Quid turbati estis/ꝛ cogitatiões ascendũt in corda vestra? Videte manus meas ꝛ pedes meos/qꝛ ego ipse sum. Palpate ꝛ videte qꝛ spũs carnẽ ꝛ ossa non habet/sicut me videtis habere. Et cũ hec dixisset/ostẽdit eis manus ꝛ pedes. Gauisi sũt ergo discipuli viso dño.] Repullulatã fidem christus ex vbis reualidabat: similiter ꝛ ex gestis. Et ex omnibus firmare decebat fidem tante nouitatis: q quis integraliter ꝛ ex osse/ꝛ nõ alius resurgat a mortuis: que p argumẽta debita dum firmant in capite/sic in membris euenire remoueat ambiguũ. Hinc fit duꝫ isti gesta ꝛ audita ꝛ visa referũt: ꝛ iam dies in suo cursu pcesserat: christus istorũ dictis opibus fidem facit. Nec quieuit nouus homo resurgens a resurrectiõis hora: sed infatigabiliter apparitionibus studuit: varijs locis atq̃ sui corpis formis se pie querentibus ad fidem roborandam obijciens: vt etiam in cõplemento diei/fidem argumẽtis apertioribus solidaret. Semp enim adest tẽporibus in quibus casus est notior. Nocturnus protinus tempus magis q̃ diurnum consueuit esse timori: ꝛ facilior probatur periculorũ esse cõgressus/ꝛ inualescentia sepe maior. Et sero cum erat/ꝛ timor iudeorum fecerat claudi fores: vbi charitate ꝛ concordia sancta ɔuenerant: conferẽtes insimul de tanta nouitate magistri: qui foribus sic manentibus/ex dote subtilitatis sui corporis/ac non remotis postib⁹/ad eos subito fecit ingressum: ꝛ stetit in medio eorũ/ad equalem participationẽ ꝛ visionem cõmunem discipulis se condonans: ꝛ eos salutat salutatiõe qua eos alios docuerat salutare. Etenim dixerat discipu-

lis suis: In quamcunq̃ domum intraueritis/p- Mat. 10

mum dicite: pax huic domui. Non erat immemor effusi pcepti: nec resurrectione sua euangelica erat mutanda doctrina. Sed quod docuit/fecit idem qui fuerat resurgens a mortuis: non tamen iterum passibilis aut moriturus: sed altiori sensu resurgens denunciat pacem/quam ante mortem docuerat nunciare. Nullum durius ꝛ grauius bellum q̃ de diuinis habere certamen. Et hesitare de christo in dictis ꝛ operibus/epidalis ẽ pugna. Tremula christi fides eterne mortis exhibet ictus: pax multa docens decens. Anceps est omne quod agitur/nisi fides inconcussa feratur in christum. Cum igitur nõ ancipiti fide transitur in illum: pax plena atq̃ perfecta causatur in nobis. Proinde christus dicit: Pax vobis. Ex hinc noster quiescat animus: fidei non amplius reluctetur: sibi se subdat: deponat argumenta debellandi: naturalibus rationibus non intendat: scuta cõsuetudinis non apponat. Totum est diuinum quod agitur. Protin⁹ ego ipse sum/qui vobiscum cõuersatus: qui vos de maligno vocaui: quem audistis pdicantem: quẽ vidistis supra naturã/vsum ꝛ artẽ miracula faciẽtẽ: q in medio vestri fui sicut q̃ ministrat: q pani alimẽto celesti: q vsq̃ ad pedes vestros hũiliter inclinaui: quẽ captũ vidistis: quẽ malefidi dereliquistis in manib⁹ pctõrũ. Igit nolite timere: ideo

sum qui fui: penalitate omni deposita/maiesta-
tis gloria tota suscepta. Nolite timere/in corde
vestro de mea resurrectione nutantes. Nolite
timere amplius de iudeis: nõ ẽ abbreviata ma-
nus mea/que vos liberare nõ possit: qui poten-
ter ipsis inuitis resurrexi ab inferis. Nõ me te-
nuit demonũ turba laruali s: non magni monu
mẽti custodes/non theca petrina/non lapis ad
monumẽti ostiũ aduolut⁹. Ecce ianuis clausis
ad vos ingressus: sicut clausa virginitate de vte
ro matris egressus. Nolite timere si vobis sen-
sum mors adimat: est quod reddere possit q̃ ho
die surrexit ab inferis. Ut q̃d clausi propter me-
tum iudeorũ? Si vitam meam me volente mor-
tem irrogando tulerunt: ipsam potenter resurgẽ
do recepi. Non sit vobis amplius timor mortis
quod enim factum est in capite vestro/ p̃culdu-
bio fiet in corpore meo. Caput vestrũ deus pater
me cõstituit: corpus meũ vos estis. Sed illa clau
sura q̃ꝙ esset ob metum: non tamen fuit priua-
ta mysterio. Etenim per illam vos subtilitatis
innotuit: et ꝙ magnum sit donum glorificati cor
poris. Conturbati sunt vero et conterriti: quia
tantũ corpus posse per aliquas rimulas ingredi
non credebant/ianuis manentibus clausis: nõ
attendentes corpus nostrum quanta possit feli
citate donari. Sed existimabant spm̃ esse quod
eorum oculis apparebat: in his que supra natu
ram potenter diuina virtute fiunt/eorum animi
non ferentes. Sꝫ eos argumento sensibili domi
nus recompingit/prearguens quare in animo
varientur. Et dixit eis: Quid turbati estis: et co-
gitationes ascendunt in corda vestra? Non est
iusta de his que dicuntur turbatio/vbi veritas
sensibus patet. Non est sane directionis/vt co-
gitationes que tm̃ terrena sapiunt/ad altitudi-
nem cordis humani ascendant. Quid de christi
corpore tanꝙ de terreno corpore cogitatis? An
ignoratis deitati vnitum? Quid? An deitatis
potentiam non creditis: ꝙ qui creauit ex nihi-
lo/possit educere de sepulchro? Aliquid tamen
differenter querere commonemus/cum cogita
tiones dixit ascendere. Ascendunt quippe cogi-
tationes: cum quicquid est minus homine/ver
satur in corde. Descendunt cogitationes in cor-
da: cum quicquid est maius homine/aut celeste
seu forma virtutis/mens humana secreto intui
tu contuet. Oriunt ex equo/cũ nobis cõformia et
equalia immaculose cogitamus. Ex imo quidẽ
ima de christo cogitantibus/ascendebant cogi-
tationũ varietates ad corda. Sed experimento
corporei sensus/has cogitationes saluator ex-
clusit. Uidete manus meas et pedes meos/quia
egoipse sum. Palpate et videte: quia spũs carnẽ
et ossa non habet: sicut me videtis habere. Ad
astruendam fidem/visum inuitat et tactum: vt vi
sus intueatur corpus ostensum: et tactus/vt dia
phanitas excludatur. Nam obiectum visus ra-
tio diffinit esse corpus superadiecto colore: aut
ipse color existens in corpore: obiectum vero ta-
ctus/ipsa soliditas corporis aut corpus soliditatis
Ac p̃ hoc q̃si visus possit corp⁹ diaphanũ aspi-
cere sub colore/aut colorẽ in corpe transparẽte
ad veritatem solidi corporis inuitatus est tact⁹:
vt simul iuncti corporis veritatẽ aduertant. Sed
cum dicit: videte manus et pedes: arguit p̃ con-
fossione clauorũ: vt innotesceret veritas passio-
nis: et ꝙ ipse q̃ passus/omnino regressus fuit ab
inferis. Cum vero subintulit: palpate et videte:
simul tactum ad resurrectionis veritatẽ p̃uoca-
uit et visum: quia si sepe tactum possit decipe vi-
sus: nunꝙ tamen visum nequiret decipe tactus
Uel vt euidentius loquamur: In visu sepe ho-
mo decipi possꝫ/credens solidũ quod esset dia-
phanũ/dum obiectũ intangibiliter cõspectaret:
tactus vero in corpore falli nequit: palpãdo cog
nouit corpis veritatem. Et caro et ossa soliditatẽ
habent. Quãobrem christus dicit: Nolite cre-
dere cum me videtis/spiritum videre: quia spiri-
tus carnem et ossa non habet/sicut me videtis
habere. Et ostendit eis manus et pedes et latus:
vt aspicerẽt vulnera/q̃ sanata: et aperte in mani
bus et pedibus et latere cognoscerẽt signa clauo-
rum/et iam pactam bellicam pugnam. Utrum
autem apostoli visioni cõiunxerunt tactum/ scri
ptura non explicat: q̃ꝙ iuste asserat pia creduli-
tas: cum amore vehemẽti ferrentur in christum
qui eos pie ad robur fidei inuitabat ad tactum
Gauisi sunt ergo discipuli viso domino. Unde
tristabanẽ/inde letanẽ. Uñ fleuerant/inde gau-
dent. Qui nõ habitus causam meroris/ reinuẽ
tus leticiam p̃stat. Resurgens gaudere facit/q̃
moriens inultabat ad lachrymas. [Adhuc
autem illis non credentibus et mira
tibus pre gaudio dixit: Habetis hic
aliquid vt manducetis? At illi obtulerũt ei partem
piscis assi/et fauum mellis.] Non credebant ad
huc visioni: nõ p̃stabãt fidem et tactui: qm̃ supra
sensum hoĩs erat id quod agebatur: et cor huma-
no pauore solutũ tardius diuinis assurgit: et in-
solitis actionibus supra naturã sensuum cõsue-
tudo resistit. Et ingressus solidi corporis in lo-
cum vndiꝙ clausum/ p̃amplius tenebat in du-
bium. Ab origine porro mundi vsꝙ in p̃senti-
um/similiter actum non euenerat. Et plebeiorũ
intellectus nondum inspexerat/quid in corpori
bus gloria resurrectionis p̃stare potuissꝫ. Et ad
huc ex gestis penalibus et plenis meroribus eo-
rum animi tenebantur attoniti. Et pigritanter
consurgunt animi valido terrore compressi: ve-
lut si quempiam subito excitaueris p̃funde dor
mientem: tanꝙ attonitus audiet: si statim et inter
posite eum fueris allocutus. Non tamen credẽ
dum ꝙ omnes ab ista incredulitate tenerentur.
Protinus non tenebatur Petrus/cui alibi iam
dominus apparuerat: neꝙ discipuli/qui eum in
panis fractione cognouerant: sed ceteri qui eũ
nondum in aliqua effigie cõspexerant. Et si his
de resurrectiõe nõ erat ambiguũ: erat forte dubiũ
de ingressu/ꝙ solidum corpus parietes solidos
penetrasset. Nihilominus q̃uis tremula eorũ es-
set fides/pre gaudio mirabanẽ. Et mirũ in modũ

q de vna re gaudiu esset z dubium. Sed hesitabant: ne quod agebatur / ptinus veru esset. Gaudebant autem vehementer si omnino sic esset: mirabantur vero modu / quem non intelligebat z q supra naturam gesta ferebantur: sed nec frustra tarda credulitas: etenim vt firmaretur / argumenta maiora suscepit. Nam christus ad manducandum aliquid exposcit: non famens vel indigens: absorpta erat enim ista penalitas: sed vt discipulos ab omni dubio in resurrectionis fide solidaret: cum veritas carnis atq properas manducando monstraretur. Habebant apostoli partem piscis assi / z fauum mellis. Uel vt securius eloquamur: quoniam de talibus apostolis cura non erat: ab hospite cuius erat cenaculu grande stratum / fideter z amicabilr poposceru t. Ab hora eni cene hospitandi z petedi apostolis pcessa erat audacia: z hec dno parauerut: sedenti ad eadem mensam / in qua cum eis pascha manducauerat. Et e regione coronali apostolis statibus / saluator iesus sine simulatoe comedit: z traiectu cibum corpus potenter dissoluit atq cosumpsit non digestiuo more / vt nature requisitum adderetur: sicut ante resurrectionem / vt homo mortalis iam fecerat: sed velut quid modicum cosumptum z vanefactu magni potestate caloris. Corpus enim resurgens feliciter / velut spus esu no indigebit: comedere aut poterit potestatiua virtute / infatigato stomacho ad digerendu: nec ad egerendum vlla necessitas subadderet. Excludebatur pfecto in illa comestione deceptio qua
1. Reg. 28 phytonissa in Samuele Sauli fecerat / pmo regi populi israelis: qm si forma illa quam phytonissa / nescio qua fictione Sauli fecerat ostendi ad comedendu fuisset exacta: nullo modo potuisset neq quodcunq machinamentu simile diaboli co ministerio adinuentum. Et ne impij aut malefidi hanc in posterum calumniam potuissent inferre: scilicet q incantationibus phytonicoru aut ministerio demonu simile corpus apostolis fuisset ostensum: saluator omnium deus / tutorq virtutum / puidus in futura / aliquid esibi le comedere postulauit: veraciterq comedit. Sz nec pretereundum / q tam discretus est cibus: vt non panis / non caro / non aliquid aliud comestibile / nisi tm piscis assus z fauus fuisset apposit9: Ueruntamen nec inepta opinione falleremur / si christu talia postulasse ad designandu sacramentum magni mysterij arbitremur. Anteq pateretur seu moreret / atq resurgeret / cum lactucis agrestibus comestus est assatus agnus: post resurrectionem vero q cum melle piscis est assus oblatus. Agnus cum lactucis amaris / refertur ad patres veteris testamenti: qui viuentes in amaritudine vite / multas tribulationesq passi / ad loca quasi tartarea descenderunt: vt ipsorum passio in asso agno signata / etiam moriendo lactucis agrestibus adderet: dum nondu possent in superna conscendere. Piscis assus post resurrectione comestus / noui testamenti fideliter fideles insinuat: quoniam si passio magna in assatio ne pstrinxit non limbus inferior / sed gloria superna z ineffabilis dulcedo subsequit. Hinc est q fauus mellis asso pisci socia t. Sed agnus in terra piscis in secretiori elemeto nascit z nutrit: vt ex terra solida z firma sit passio: fluxibilis vero z cito cedens signet in alio elemento. Agnus asi resurrectoem comest9 / p certitudine velut res subiecta oculis capitur. Piscis vo post resurrectionem esus in fide irretit: du no pspicientib9 oculis ham9 sub vnda asi rete lapat: vt passio sit i certitudine resurrectionis z glorie: meritu sit in fide. Fauus siqdem mellis integer no excussus / fomentum ignis z dulcedine portat: z quod luminis est fomentum apum operatione / dulcedinem habet inclusum. Nam celebrata gloria resurrectionis in capite / illuminantur mentes in fide. Unde dulcedo percipitur / cum pius hominu intellectus fidei lumine illustratur. [**Et cu manducasset coram eis / sumens reliquias dedit eis.** Cum manducasset coram eis non manducantibus / vt attentius manducantem resurgentem a mortuis pspectarent. Etenim attentiores erant conspicere gesta christi / non intenti ad esum: nec visus in plura diuoluebat. Cum vero veraciter comedisset / eis porrexit reliquias: vt ex eis edentes / ipsum comedisse fierent certiores. Ex comestione siqdem assor agni et piscis / priscor atq nouor signatur vnu esse meritum passionis: quonia omnia prisca siue futura traijciunt in christum: z calicem ipse bibit oium fidelium passionum. Et solus ipse pro omnibus penas tulit: dans in seipso pmiu omnibus passionibus toleratis et tolerandis. Q autem apostoli comedunt simul cum christo agnu post resurrectione: reliquias sumunt cum christo / et sub christo / z in christo: pteritorum sanctor atq nouorum / z ipsorum passionum seu meritoru indicit vna comunitas. Nos in christo pstruit sic agente: vt si gloria resurrectois accepta / certificauit infirmos animos p ea que sunt vere comunia indigetia: quor minime tentus erat: ita nemo sua sanctitate in alta subactus / condescensum deneget ad eos quos nouerit fluctuare. Nec quia surrexit a vitijs / adhuc eorum funiculis irretitos animo claro despiciat: aut enim fuit aut erit / aut esse potuit de numero vinculatoru. Necno z quod in vno fauente supna gratia celebratum est / poterit z in altero similiter celebrari. Q vero ipse prius comedens / apostolis dedit reliquias: ad similia que passus est ipse inuitat: vt si fecit nobis expediens / z quod voluit: et nos quod reliquum est faciamus. Unu est op9 passionis in Christo: reliquie sunt fidelium cetere passionis. [**Et dixit eis: Hec sunt verba que locutus sum ad vos / cum adhuc essem vobiscu. Quonia necesse e implere oia que scripta sunt in lege moysi / pphetis z psalmis de me.**] Ista siqde supra exposita sunt: z necessitate no christo / sed nobis inesse dissertu e. [**Tuc apuit illis sensu vt itelligeret scpturas.**] Sup scripturas expone

de de seipsô in itinere ipse interp̃tatus est: nisi se ad intelligendū absq̃ vocali expositione aperit intellectū. Tunc ꝓtinus aptus est interior hois sensus: cū serene cognoscit que supra cōmunem hoim sensum sibi aut alteri demonstrat. Precellit oino donū intelligentie doctrine collate p verbū. Porro etiā doctore nō indiget: qm vt intelligeret dona suscepit. Equidē ⁊ in his que tradunt in voce/ spūssanctus intelligendi gratiam prestat: aliter enī innanū sonaret vox ipsa docentis. Sāctas quippe scripturas velatas magnis mysterijs p se nemo conspicaret/ nisi singulariter adesset intelligentie donū. Et in veteri testamēto legimus q plurib⁹ vt intelligerēt sensum aperuit.
Gen.39. Joseph cū esset in carcere: vt somnia somniantiū itelligeret / dona suscepit: ⁊ eductus de carcere interp̃tatus est magni mysterij somnia
Danie.1. pharaonis. Danieli etiaʒ dedit intelligentiā vt somnia et visiones apte cognosceret. Solus deus pōt sensum hoim aperire: vt alta intelligēdo conspiciāt. Non autē oibus de⁹ intellectū aperit: sed his qui auulsi sunt a sterilibus scientijs ⁊ delectationib⁹ prauis. Sic enī dñs per esaiā di-
Esa.28. cit: Quē docebit scientiā/ ⁊ quē intelligere faciet auditū? Ablactatos a lacte/ auulsos ab vberib⁹. Sepe aūt que daturus ⁊ quibus est/ pro tpe atq̃ loco reseruat: put dū erāt israelis filij in egypto/ vt intelligerēt sensum eis nō aperuit: quousq̃ illos diuisos ab improbis suo ducatu in manu moysi p deserta trāsduxit. Juxta quod in deute-
Deut.29. ronomio legit: Et nō dedit vobis de⁹ cor intelligēs/ ⁊ oculos vidētes/ et aures que possent audire/ vsq̃ in p̄sentē diem. Malorū quippe societas sepe fecit dona differri diuina: et loca delitiarū incolas suos diuinis munerib⁹ priuauerit. Dissecari a malis ⁊ agrestis hoim vita/ ꝓcurauit intelligentiā arcanorū. Et iuste precanti dedit dñs cor intelligēs salomoni. At vbi saluator sensum eorū ad clare intelligēdū aperuit: opportunitatē suorū mysteriorū in carne gestorū secutus adiūxit. [Quoniā sic scriptum est: Et sic oportebat pati christū: ⁊ resurgere a mortuis tertia die: ⁊ p̄dicari in noīe eius penitentiā ⁊ remissionē peccatorū in oēs gētes/ incipiētib⁹ ab hierusalē.] Sepe dixisse me memini nullā necessitatē aut opportunitatē Christo dominari: alioqn nō ex misericordia/ sed ex iusticia ⁊ necessario ex christo salus hoim aduenisset. Nihil enī ad premium cogit/ nisi iusticia. Nihil opportunat ad actū/ nisi necessitas. Nec scriptura p̄acta de christo/ ipm tā inacte pro nobis fecisse cogebat: cui natura supferebat ipse/ nō ipa vlla lege sibi: dñs ipse scripture: scriptura nō dña christi. Jdcirco scriptū erat/ quod esse scriptū ipse fatet: qm sic erat ipse futurus: ⁊ q̄ fecit plene facturus. Prenūcia erat scriptura sacra taliū futurorū: nō tñ futura p̄nūciatione illa venisse necessitate p̄stabat: vt christus ista nō egerit/ ⁊ passus fuerit/ q scriptū: sed q talia facturus erat / ideo lōge vel de ꝓpe anī ꝓphetatū. Nō enī gratis redēpti essem⁹: nec a libera volūtate/ sʒ a necessitate patientis. Attamē quod scribit factum opportunitate: nō ad redēptorē / sed ad redēptos poti⁹ referat. Nūq̃ tñ scriptū sic fit: aliter q sic ipm fecisse potuisse credam⁹. Proinde pati ⁊ resurgere a mortuis tertia die/ solūʒ volūtas fuit agētis. Opportunitas vero extitit liberandi damna patientis. Predicatio penitētie noīe suo ⁊ remissionis peccatorū in oēs gētes/ opportunitas est iusticie hominum. Et misericordia creatoris/ nō aūt hoim neq̃ redēptoris: qm̄ nullus illa necessaria opportunitate penitētiaʒ agit: aut christ⁹ pctā remittit vt aliter fieri nequeat: sed iusticia necessario penitentiā exigit: ⁊ remissor iust⁹ libera volūtate peccata remittit: vt si futura est salus/ oportet p penitentiā dei iusticiam p̄uenire: peccatorū vero remissio ex dei ꝓmissiōe subsequit. Aperti⁹ v̄bo interpretatū opportunitatis verbū congruitatē sonat: vt ex parte redēptoris atq̃ redēpti credam⁹ p̄acta cōgruere. Qm̄ sic oportet fieri/ congruitate vtriusq̃/ nō necessitate morētis atq̃ resurgētis. Penitētia diffundēda in oēs gētes v̄bo clamationis oēs deliquisse demōstrat: vt si ad oēs penitētia sit dicenda/ in omnib⁹ fuisse culpā vigebat iniq̄tas: necnō ⁊ oēs posse p penitētiā saluos fieri/ nō esset ambiguū: cū statim adnectat remissio peccatorū: que nec plus debet iudeo/ q eis q̄ gentilitatis noīe distinguūtur: aut a qb⁹ iudai⁹ populus circūcisione atq̃ lege secernit. Omēs enī peccauerūt ⁊ eguerunt remissione peccatorū: si ad christū p penitentiā cōuertant. Que velut conscie magnorū ⁊ innumerabiliū scelerum ne desperent: eis christus peccatorū indulgentiam repromittit. Jn noīe porro ipsius hec fieri Christ⁹ ipse decernit: qm̄ ex noīe iesu salus indicit angelo disserente: magis vero potestatiue salus efficit: qm̄ sibi a patre omnis collata potestas. Et hierusalē fit huiuscemodi predicationis exordium: vt mysterio finis primordia p̄dicationis cōueniant. Hierusalem terrestris/ visio pacis dicit: illam vtiq̃ figurans vbi interminate pax vera tenet. Necnō v̄bū ad eternā cōmonefaciēs pacē/ in pace vtiq̃ suscipiendū est. Carēs pace/ docēs ex ira/ cani similis est: indoctus vero auditor quod dicit/ reputat importunū: ⁊ insanit vbi doctrina edicit sanior. Ad firmiorē v̄bo noticiā pacorū [Dicit eis iterū iesus: pax vobis.] Pacē sepe replicat: qm̄ nihil in cordib⁹ hoim suauius: nihil in morib⁹ aptius: in virtute nihil altius: in beatitudine totum erit quod possidebimus. Qm̄ supra dixerat p̄dicare oportere penitentiā ⁊ remissionē peccatorum in oēs gētes: ilico ipa die resurrectiōis suos apłos applicat destinatū: sicut extitit destinatus a p̄re/ dicēs: [Sicut misit me pater/ ⁊ ego mitto vos.] Ac si apte dicat: Sicut me p̄r misit mūdū actiōe redimere/ atq̃ docere ad supos viā: vite nouā cudere legē: mores hoim renouare: vocare pctōres ad p̄niam: p̄stare omnib⁹ gētib⁹ remissionē oim pctōꝝ: sic mitto vos hec palā facere vniuersis: vt oīs etas et sexus/ oīs natio ceterisq̃/ ꝓpsus insignis atq̃ plebeius/ ad supnā vitā idolatrie supstitione/ seculi vanitate relictis ⁊ f. de-

spei charitate/talibus stipulationibus moneantur. Sed nec autoritatē hanc noluit innotescere: veritatē ꝛ potestatē indulgendi dedit hominibus: qui defossos in sceleribus ad optima reuocabāt: ne qs causaret nolle conuerti/si ꝑsonaliter christū nō posset adire. Proinde vicem suā christus apostolis cōmisit: magis aūt ꝑcauens/ne aliter qs a criminib⁹ relaxaret: aut quis sibi crederet peccata remitti: ꝙ spiritussanct⁹ interne decernat. In virtute spiritussancti auctoritatē inui-

Joan.20. sibilem prestat. [Hoc cū dixisset: insufflauit ꝛ dixit eis: Accipite spiritūsanctū: quoꝝ remiseritis peccata/remittūtur eis. Et quoꝝ retinueritis/re-

Gen.2. tenta sunt.] Inspirauit in primo hoīe spiraculū vitē: insufflat nūc spiritū optime vite: necnō ipse resurgens a mortuis spiritus resurrectiōis insufflat. Mos est benefici ea que nuper accepit/cōmunicare cū charis. Et ꝙuis spiritū tunc resurrectionis non dederit: spiritū prime resurrectionis indulsit: vt homo posset resurgere a peccatis. Hac ipse nō resurrexit: mori cū i peccatis ipse nō poterat: in quibus ꝛ oēs morimur: a quib⁹ vt re surgamus/insufflauit ꝛ spiritū: in cui⁹ virtute fieret remissio peccatorum. Quorum peccata remiseritis/remittunt eis: vt nisi resurrectio ista ꝑcedat/secūda pueniat in tormētū. Ordinate aūt factum est: vt ad remissionē et retentionē peccatoꝝ ꝑcedat largitio spiritussancti: vt nūꝙ aliter credantur peccata remitti aut detineri ab hoīe vincto: nisi prout vtrunqꝫ aut alteꝝ spiritussanctus effecerit. Quī non est victus homo qui remittit vel detinet vincula peccatoꝝ: sed qui de supernis solus nouit incognita per hoīes hoīm corda: et quāta cōtritione ꝛ attritiōe corda terant indecepte cognoscit. Falluntur sepe ꝙplurimi/sibi remitti peccata gaudentes: cum verbuꝫ absolutionis/ꝛ manuū impositionē acceperūt ab his qui sacerdotio potiunt: quibus spiritussanctus desuper nō indulsit: qm̄ vidit abscōditū in corde criminosi defectū: quē q ꝑerat in terra/penitus nō aspexit: aut forte de spiritussancti licentia debito plus ꝑsumpsit. Trutinare iustis ponderib⁹ hominum scelera atqꝫ cōsciētias ipsoꝝ mole cōmitas non hominib⁹ datū/sed sibi reseruauit altissimus. In fide agimus in ista ecclesia militātes: sed in certitudine nos agit omnipotēs. Igit cōsulte atqꝫ mādato factū est nobis: vt si spiritussancti virtute ꝑcedente fit remissio peccatoruꝫ: q autoritate fungi se gaudet/secus quā spiritūsanctum pie crediderit velle/peccata ꝛ crimina non remittat siue retineat: nec credat posse plus i voce proficere/ꝙ sine voce spiritus ipse ꝑficiat. Et propter pietatē in reū/ quē videt suis pedib⁹ prouolutū: impietatē non exerceat in deū/quē desuꝑ habet iustissimū: quod fieret/si faceret quod facere iustissimus nollet. Nouerit primo se anteꝙ super reuꝫ decernat: si autoritate debita fungit: si plene deprehēderit crimina criminosi: ꝛ signa recognitionis in reo ad facultatem aspiciat: ꝛ tunc sniam ꝓferat siue suspēdat. Re⁹ aūt cū cert⁹ esse nō possit quid in eū sacerdos efficiat; ꝛ quāta sit per eum descenderit benignitas spūssancti: stabit in fide suspensus: semetipm certa ratiōe deprehendens: si quāto dolore ꝑfundit male gestoꝝ: si adhuc in anima ꝑludit tenebrosa imago: si qd pati velit ꝛ illa nō cōmisisse: si quā disponit aduersus futura cautelaꝫ: si quibus operibus aut quā patratoꝝ sanxit emendā: ꝛ si quod est omnis facultatis i se agere pretēdit: ꝛ iuxta hec aut secus spiritussancti grām aduersus se credat ꝓpiciam atqꝫ remotā. Hec dumtaxat cōgregatis discipulis absqꝫ thoma dicta cōspicimus. Ideo se-

quitur: [Thomas aūt vnus de duodecim Joan.20.

dicit didimus/nō erat cū eis quando venit Iesus.] Istud dispensatiue factuꝫ agnoscamus: vt vni⁹ absentia certior in posterū redderet ꝑsentia saluatoris: ꝛ ad sanctaꝝ cicatricuꝫ inuitaret palpatum: qui presens in die resurrectionis non fuerat: ꝛ sua hesitatio post resurrectionis certū ꝑconium nostrū hesitare propellit: nec ob impietatis pertinaciā se dixit/nisi viderit crediturū: sed ob regimen spiritussancti ordinātis cōmoda posterorum: ꝛ ob vehementiā amoris quā gerebat sciendi resurrectionis huiuscemodi veritatē. Sepe vehemēs amor ad aliquid nōdū adeptū deludi timens/credulitatē adhibere retardat: siue experimēta siue signa subueniāt. Sed pie recōpingendus est iste: nec inmerito caruit pmordio resurrectionis: quoniam non erat ipse cum ceteris quādo iesus apparuit. Semper mulctationeꝫ patitur a cōmunitate secerni: ꝛ communitati debita premia singulariter gradiēs non accipit. Qui cum reuerteretur ad cenobium sanctum/a cōfratribus audiuit: [Vidimus dominum.]

Bona denunciant contigisse fratribus cōgrega-

tis: quia fere inexplicabile dicitur/ꝙ bonum et Psal.132

ꝙ iocundum sit fratres habitare in vnum. Quā bonum vt dicunt: vidimus dominum. Et quāꝙ singillatim adesse possit hominib⁹ bonitas: prefertur tamen que cum multis habetur: ꝛ ad confirmationem eorum que singillatim videntur/in cautione referuntur: ꝛ ipsa celebratur experiētia resurrectiue nouitatis: ꝛ in ipsa fiunt palpatiōes et gaudia/ꝛ ostēsiōes belloꝝ/ꝛ potestatum comestio/ꝛ datio spiritus in remissionem fidam peccatorum atqꝫ culparum. Sed Thomas hec audiens pie dolet: irasciturqꝫ sibi ꝙ in tali visione non fuerat ipse cum ceteris: crediturum se denegat resurgētem: nisi aspiciat visu/palpet ꝛ tactu. [Inquit enim: Nisi videro in manibus eius fixurā clauoꝝ: ꝛ mittā digitū meū in locum clauoꝝ: ꝛ mittā manū meā in latus eius: non credam.] Supra diximus vnde Thomas volebat a tarda credulitate detineri: quem aut credimus ꝓphetam/aut oīno dotem resurrectionis ignorantem. Si ꝓpheta/ꝑnouerat forte christum reseruaturum in corpore cicatrices: sed magis totalis resurrectionis ignarum: que omnem defectum innatum atqꝫ illatum in corpe beate resurgentis excludit: quāꝙ miraculose mystice absqꝫ derogationis beate resurrectionis credamus ipsas christum in suo corpore reseruasse. Mira-

presumptio huius hominis: qui nisi ex pacto cre dere non disponit. Seruus dño/discipulus ma gistro/creatura creatori/hō deo conditionē indi cit. Nec christo per fidem coaptare se satagit: ni si prius experientiam proget. In fide agim⁹: in fide nostra sunt pmia. In fide pro premijs initia meritoꝝ. Ratio ꝛ fides ad merita nō cōueniunt: Fides et experientia incremēta excludunt subli miū premioꝝ: et nihilominus nisi aliquid expe rientie ad fidē preciū non obueniat: fidem dictis omnino adhibere recusat. Sed hoc factum noui mus: vt ad quod est vere pꝺiū fidei/a fundamen to fidei doceremur. Proinde sequit. [Et post dies octo iterū erant discipuli cōgregati/ ꝛ Tho mas cū eis. Uenit iesus clausis ianuis: ꝛ stetit in medio: ꝛ dixit eis: Pax vobis.] Sepe tractata ite rare non expedit: sed numerus dieꝝ venit in cau sa: qui ob hoc octau⁹ describit: in quo christus hesitāti Thome subuenit: quia octaua est regnā tium/vbi fides omnino ex perpetua visione cessa bit. [Deinde dicit Thome: Infer digitū tuū huc: ꝛ vide man⁹ meas: ꝛ affer manū tuam/ꝛ mitte i lat⁹ meū: ꝛ noli esse icredulus/ſʒ fidelis.] Uide pfundū clemētie saluatoris: vt quod disci pul⁹ ꝛ seru⁹ sibi p ɔditiōe pfiperat/exequit mgr ꝛ dñs: qui legi quā hō effecerat/voluerit subiace re: ſʒ fidē volūtate: quia sic eū curatur⁹/in illo posteris puisurus ante preuiderat: sicq; impletu rus aduenerat. Id Thome ostendit quod supra discipulis: quanq; ad singulare Thome decretū singulariter ipse puiderat: cū ad manus palpā das digitū/ad lat⁹ manū eius exposcit. Quod vtrum Thomas tetigerit/scriptura nō explicat. Magis pie tamen credimus inspexisse: atq; ad omnipotentiam verbi dñi saluatoris potēter di scipulum in fide subito suscitatum. Neq; fas est credere foramina in illo corpore remansisse: sed diuina prouidentia taliter cicatrices que disci pulis potuissent ostendi: et ad confusionem im piorum atq; maloꝝ cum omni corporis gloria vsq; in futurū iudiciū reseruari. Et plus in hac parte mihi subuenit ecclesie pia credulitas/q̄ q̄ rūcunq; scripturarū autoritas. Reuocauit Chri stus hoc argumento ab infidelitate discipuluꝫ: ꝛ cōmonefecit dissertione verboꝝ/dicens: Noli esse incredulus/ sed fidelis. Non immerito / sed necessario esse icredulū dominus dissuadet. Ha bet eñ incredulitas adnexa supra modū horren da pericula: vt q̄ est icredulus/sit etiā ꝛ rebellis. Unde moyses ad aq̄s ɔtradictionis populū ap pellauit incredulū ꝛ rebellē/dicens: Audite rebel les ꝛ increduli. Sed ꝑuis in serie verboꝝ pmit tatur/rebelles: in rei veritate rebellio ab incredu litate causatur: vt prius in fide minoretur aut in toto deficiat/q̄ rebellat. Rebellare aūt deo ē ad uersus seipsum diuinū excitare furorē: ꝛ iustā pni ciem pmereri. Rebellat ꝑrius q̄ non sane cre dit: qui directionib⁹ iustis verbo cōtradicit ꝛ fa cto. Et festinatiore morte multatus est aaron: et terre pmissiōis sibi est denegatus introitus: eo q̄ ori dñi ꝑbat incredulus. Unde dñs ad moy

Nume. 20.

sen de aarō dicit: Pergat aaron ad populos su os: nō eñ intrabit terram/quam dedi filijs isra el: eo q̄ incredulus fuit ori meo ad aquas cōtra dictionis. Et moyses populo incredulitatē im properat q̄ non crediderūt exploratoribus/qui fruct⁹ attulerāt de terra pmissiōis: et quodāmō pauefactio deſierat. Propriū ē incredulitatis ad agēda tepiditatē inducere/ necnō pauefacerē inexpertos. Rectis actiōibus caret incredulus: ꝛ nescit quo tramite agendū suscipiat: et hesitās tremebūde infideliter operib⁹ se prestabit. Sic eñ scptū est: Qui incredul⁹ est/infideliter aget. Et abacuk: Qui incredulus est/ non erit recta in eo anima eius: vt nec recta sit in intellectu verita tis anima: nec affectuꝫ iuste dilectionis habeat: quē incredulitas despicienda cōpressit. Et incre dulis nō in celo pars/sed in stagno igne ardente ꝛ sulphure: quod est secunda mors. Ac p hoc ir refragabili argumēto pcipit: q̄ incredulitate de pulsa deceat esse fideles: qm̄ oculi dñi pietate ad fideles terre ferunt. Et hic ꝛ vbiq; multū lauda bitur vir fidelis. Firmatus dissuasiōe atq; psua sione discipulus: ꝛ absq; q̄ aliquid eū scriptura fecisse cōmemoret/Christo respondisse testatur: Dominus meus et deus meus. Hec cōfessio in eā qua facta est veritatem/omnem in credulitatis exclusit errorē: cū ipsum christum in carne resurrexisse conspiceret alta fide iunixus: etiā eū deū suum et dominum fateretur: seipsum mente arguens q̄ de re tam vera diu hesitauerit. Sed priscoꝝ dubiū cū huiuscemodi argumenta sumpsissent/posteroꝝ corda in fide solidauit. Je sus aūt solidato hesitanti discipulo/de fide ma gna disseruit/dicens thome audientib⁹ ceteris: [Quia vidisti me thoma/credidisti. Beati q̄ nō viderūt ꝛ crediderūt.] Thomas vidit ꝛ credi dit: propter quod ꝛ locutus est. Nisi vidisset/non credidisset: si non credidisset / nec locutus fuisset: dñs me⁹ et de⁹ meus. Nec ipsum i parte orbis sibi cōtingētē/vsq; ad effusionē sanguis ꝛ mortē cor poris pdicasset. Sed q̄d vidit: Carnē dumtaxat. Quid cōfessus est: Sup oia excedēs quod ocul⁹ ipse cōspexit. Nā deitatē ex carnis visiōe videtur fuisse cōfessus. Sed nec inspecta etiā icorruptibi lis caro/ad deitatē pstauit assensum: ꝑuis dicat apls: Inuisibilia eñ dei a creatura mūdi p ea q̄ facta sunt/intellecta cōspiciunt. Diuersi eñ sunt harꝫ scripturaꝝ sensus. Aliud ꝑrius i mēte tho mas aspexit/operante sibi gratia dñi saluatoris: vnde credulitas in seipso reuiuiscere cepit: ꝛ alte mot⁹ eructauit altissimū vbū. Sed qꝛ in illa car ne resurrectionē pfectā illustrata mēte cognouit nō humanitatis aut carnis vtuti/ sed deo viuo ꝛ vero tribuit. Idcirco in extasi q̄si fact⁹/in hec vba prorupit: Dñs me⁹ ꝛ de⁹ me⁹. Uerūtñ subro gatis argumentis venit in fidē. Idcirco dñs be atificat omnes credentes primitiuos/q̄ argumē ta nō habuerūt: Necnō ꝛ posteros/q̄ carebunt: qm̄ remotis rationib⁹ ꝛ argumētis fortitudo fi dei pamplius iclarescit: Porro beatitudo ista patres pmitiuos ꝛ ad christū posteros de credē

Ibidem
Deu. i.
Ecclic. 21.
Abacuk. 1.
Apoca. 21.
Psal. 100.
Prouer. 28.
Roma. i.

tes īclusit: q̄uis sub p̄terito tēpore sit facta pla-
no. Multa signa facta in cōspectu discipulorū
ad resurrectiōis argumentū ioannes euāgelista
cōmemorat/que in suo libro scp̄ta denegat esse:
sed euāgeliste alij iam descripserant: ꝛ si non oīa
imponit̄ asserēdi silentiū similiter ꝛ disserēdi: ne
q̄ p̄sumant in euāgelio ponere/quod notarij euā
gelid nō scripserūt. Et quāq̄ multa alia / tñ non
scripta: ꝛ si nō scripta/ explanatio inhibet̄: cū pia
fides absq̄ piculo possit illa multa sub nube cō-
plecti. Sed hec ꝛ oīa que de christo sunt scripta
in hoc fine conuenisūt: ꝛ totius scripture hic ē ter
min⁹ vltimus constitutus: vt credamus q̄ iesus
incarnatus/natus/ cōuersatus/passus/mortuus
et sepultus/regressus ab inferis/celūq̄ conscen-
dens est vere filius dei. Et credētes nō sim⁹ im-
meriti: nec fides suīpsius ipsa finis: sed vitā ha-
beamus eternā in nōīe ei⁹ scʒ crediti iesu: ab eter
no filij dei/ ab eterno pro nobis in tēpore filij ho
minis facti: salutēq̄ sic penaliter ꝛ strenue ope-
rati: vt salus oīb⁹ vere credētib⁹ in nōīe ei⁹ to-
ta ꝛ pfecta in eternū p̄ueniat. Argumentis mul-
tis erat declaranda hec nouitas: q̄ corpus a se-
pulchro et q̄ anima recessit ab inferis: nec dece-
bat semper delitescere / qui sui noticiam venerat
cōferre mortalib⁹. Proinde [Jesus se mani-
festauit ad mare tyberiadis.] Tēpus/actus/loc⁹
testes ꝛ modus hoc mysteriū magnū in fide atq̄
in morib⁹ clamant: cū eternus voluit humana-
tus ī tp̄e fieri: oīa que deinde gessit/fecit ī tp̄e: nec
non et momenta tēporis nostris vtilitatib⁹ per-
agit. Et tēpus addit ad tempus / vt fit omnino
posterius quod sequit̄ ad prius: ꝛ amenioribus
beneficijs vernat tēpus quod sequit̄/q̄ quod di-
cimus p̄terisse. Unde cum Jesus iam se pluries
resuscitatum apostolis ostendisset: locum dum
taxat non personam diuarians: vt locus ad ma-
re tyberiadis penitus diceret̄ manifestauit se/nō
aliū: nam idem in omnibus christus. Sed an ad
oculum/an ad intellectū/an ad vtrūq̄ manifesta
tionem factam cognouimus. Ad oculum porro
facta est: cū vere verum suum corpus oculis di-
cipulorum obiecit: nō aliter obuelatum aut effi-
giatū/q̄ quod de sepulchri theca retraxerat: in-
tellectui vero per fidem innotuit. Non eñ Joan-
nes dixisset dñs est: nec Petrus solidus corp̄e se
donasset fluido elemēto submergi non pauidus
nisi animo per fidem esse dominū cognouissent.
Sed quibus ꝛ qualiter se dñs manifestat p̄ fidē/
scripturas veteris testamenti ꝛ noui ad vtilitatē
nostrā pariter conuertamus: vt tēporali manife-
statione p̄habita cōsequamur eternam. Jn psal
Psal. 79. mo siquidem legimus: Qui sedes sup̄ cherubin:
manifestare corā effraym / beniamin et manasse.
Jn his trib⁹ hominib⁹ ab origine nōīm ꝛ ex ge-
stis bonoꝝ vniuersitas designat̄: quib⁹ in hac vi
ta manifestatio diuina cōfert̄. Nō dixerim' illam
oīo que reseruatur in patria: nec illā que per con
tēplationis studium quadam ineffabili gustata
dulcedine/superogatiōis dono multis cōcedit̄:
sed illā que fidei ꝛ aliaꝝ virtutū ope infert̄: vt hec

sit dei oīmq̄ reꝝ manifestatio/ip̄ius ꝛ ip̄aꝝ iuxta
capacitatē perfecta ꝛ indebitata cognitio. Hor
vero triuʒ post natum legimus beniamin: ī cui⁹
partu sua mater extrema vite suscepit. Quāobrē
cū aliter a moriēte matre: a patre vero beniamin
scʒ filij dextere nomen accepit. Porro filij dexte-
re hi sunt: q̄ oīa que faciūt aut querūt/ad amo
rem supernoꝝ referunt: vt nihil velint agere/ha-
bere vel querere/que non patrie superne conueni
ant. Superna patria in designatione sua dexte-
rā tenet: sinistra vero patriā terrenā ꝛ infimā p̄-
fert: quod in situatione iudicij extremi satis aper
te cognoscitur: cū electi ad dexterā/reprobi ad si-
nistram ordinant̄. Et de regina/ scʒ ecclesia or-
thodoxa dicit̄: Astitit regina a dextris tuis ī ve- Psal. 44.
stitu deaurato. Jgit̄ q̄ filij sunt sup̄ne patrie/ ter
rena despiciunt: ꝛ ne quomodolibet tēporaliter
implicent̄/tota virtute cōtendūt: ꝛ solū ad ea que
virtutis sunt/ satagunt. Atq̄ ꝛ ip̄e beniamin alia
interpretatione virtutis filius appellat̄. Natura
li nēpe more fert̄ filius in parētē. Etenī oīs ho
mo sic creatus est: cum diuinā in se suscepit ima-
ginem/vt in virtutē velut in matreʒ incunlsibili
amore feratur. Siquidem filij paruuli existentes
materno lacte alunt̄: donec solidiori cibo fuerint
aptiores: ꝛ excubāt ad maternas mamillas solli
cite/ploratus atq̄ singultus cū fuerint terminā
tes: ꝛ abstergit mater in filijs sordiculas incau
te cōtractas: ꝛ decātat fescenninos sepe sepius vt
quiescant: ꝛ pannis frequenter inuoluit ꝛ fascia/
ne tenella mēbra ledant̄. Jrrep̄hēsibilis mater ē
virtus: ꝛ tales filios parit. Hoc eñ est p̄mū esse
virtutis: vt sine iusta rep̄rehēsione cōstituat. Et
nutrit lacte paruulos: eos videlicet qui nonduʒ
perfecte spiritualia sapiunt/sed gliscunt. Quod
ꝛ apostolus paulus in virtute constitutus nutri
tor/sic suos in christo filios nutriebat/dicēs: Et 1. Corin. 3.
ego fratres nō potui vobis loq̄ q̄si spiritualib⁹/
sed q̄si carnalibus: tanq̄ paruulis in Christo lac
vobis potum dedi/nō escam: nondum eñ pote-
ratis intelligere: sed nec nūc q̄dem potestis. Est
eñ lac virtutis prima eruditio fidei: vt in christo
perfecte credat̄. Et hi paruuli sunt in Christo q̄
credūt in ipso/nōdū ex alio tēporalia cōtēnentes:
nec ex eis subortas cōtentiones effugiūt: ignorā
tes q̄d sit vere abdicationis mysteriuʒ: et q̄ sit ad
christū plena cōformitas: ꝛ post hāc vitā q̄d pa-
riat. Spirituales vero filij/quib⁹ solidiorē escam
virtus cōtribuit / sunt qui non pro visibilib⁹ bo
nis vsq̄q̄ cōtendūt. Habet ip̄a vt⁹ climaticos
filios: nec eos q̄ in infimo gradu gradiunt̄ despi
cit: si ad altiores velle ascendere ip̄sa cognoscit.
Sed puuli ad mamillas virtutis excubāt: vt p̄
capacitate alant̄. Et mūdi miserias terminant̄:
cū ī v̄tute leticiā cōsolatiōis accipiūt. Quod si-
bi p̄uenisse dauid psalmista fatet̄: Secūdū mul- Psal. 93.
titudinē doloꝝ meorū in corde meo/cōsolatiōes
tue letificauerūt aīaʒ meā. Nō eñ tā varia ē mul
titudo doloꝝ/ q̄ illam cōsolationē virtutis quan
titas nō excedat. Abstergunt̄ filij a sordib⁹ a vir-
tute: primū nanq̄ officiū est virtutis/a continēti

tergere lachrymis. Cantat corā paruulis fescen-
nos alma mater ꝓcurās ipis optatā requiē: cū
ꝓ amore superne patrie suadet oīa tolerare: atq̃ quie-
tos in ipsa ⁊ ꝑ ipsam in seipsis ⁊ ad alios fieri: vt
nil peruersum ꝓcedat ab eis. Hoc per Esaiā sū-
Esa. 1. ma virtus enunciat: Quiescite agere puerse. Re-
memorat interdū fescenando hec pia mater eos
quos ab exordio aluit: ⁊ quāta passi fuerūt sepe
decantat: ⁊ quā palmā fuerint assecuti deducit ī
carnē: vt si ꝙppiā aduersi prouenia / pati ētiā ha-
beāt ex exēplis: ⁊ ꝑamplius habeāt ex ꝓmissis.
Et eos inuoluit pānis: sicut vite autor mūdo mo-
riturus nascēs / inuolutus est in natiuitatis exor-
dijs. Panni ꝓprie sunt ipse humane vilitates
atq̃ miserie: quib⁹ etiā inuite inuoluimur: quas
semꝑ virtus ante oculos nostre mētis ꝑ conside-
rationem statuit: ⁊ ne supbiendo labamur fascia
perseuerantie circa suos filios illos stringit. Sed
silentio nō preterear: ꝙ nascēte beniamin mater
in partu morit: et ipse dextere siue virtutis filius
nuncupatur. Astant due matres / carnis videlicet
⁊ spiritus. Mater carnis / caro est: mater vo spi-
ritus est virtus: vna per naturā / altera ꝑ grām cō-
stituitur. Una suscepto humano semine / altera
fit semine vbi. Per vnam peccatores mūdo na-
scimur: ꝑ alterā iustificamur. Sed cū in virtutē
filiationē transimus per gratiā: id fit vt moriat
in nobis quod premebat ꝑ corruptam naturā.
Ac ꝑ hoc quotquot in beniamin designant: me-
rito in presenti ꝑ altitudinē cognitionis / in futu-
ro ꝑ actū fruitiōis / diuinā manifestationē susci-
Gene. 41. piunt. Manassen vero natū legimus in egypto
a sancto ioseph post suarū tribulationū laudabi-
le cōplemētū: vt in ortu ei⁹ ipse pater ex re nomē
dederit: appellans eū Manasses / dicēs: Obliui-
sci me fecit deus oīm laboꝝ meoꝝ / ⁊ domus pa-
tris mei. Proinde Manasses obliuiosus inter-
pretatur. Non omnis obliuio bona: sed illa quā
scriptura sacra cōmendat. Dicebat se oblitū Jo-
seph suoꝝ laboꝝ domusq̃ paterne. Quod si hec
obliuio bona non esset: tantus patriarcha nunq̃
ista dixisset / gloriantur obliuionis filio nomē da-
do. Non autem mentis obliuionem credamus /
que memorie defectum importat. Nam si oblit⁹
erat laboꝝ domusq̃ paterne / quō nolabat: cū ni-
hil determinata sentētia de preteritis loq̄ possit
lingua / nisi quod ei dicat fixa memoria? Si vo ꝓ-
terita referebat: quomodo oblitus erat? Si obli-
uionem fieri dicimus maloꝝ adeptione bonoꝝ /
⁊ bonoꝝ adeptione melioꝝ: velut si quispiam in-
firmus sanitatē assequit / infirmitatis dicit obli-
tus: nō ꝙ interdū nō habeat in memoria: sed q̄
famis nō patit in persona: ⁊ nihilopēdit / ridēsq̃
illā cōmemorat / vba corporis sanitate ꝑfungēs.
Et velut miles in regē electus non obliuiscit mi-
litaris status: sed velut oblitus illū paruipendit
in potestate regia constitutus. Sic qui diuinam
manifestationem assequi concupiscit: obliuisci
oportet oīm terrenoꝝ: in quibus labor est / ⁊ affli-
ctio spiritus: ⁊ bonoꝝ temporalium / adeptione
virtutū / ⁊ spe firmissima supernoꝝ. Sic spiritus
sanctus per os dauid futurā inuitabat ecclesiā:
Audi filia ⁊ vide: ⁊ inclina aurē tuā: ⁊ obliuiscere Psal. 44.
populum tuū et domū patris tui. Est ⁊ obliuio
que sensum remissiōis peccatoꝝ cōsequit: scʒ in-
iuriarum illataꝝ a proximo obliuisci posse. Pal-
miferū culmen ista nanciscit: ⁊ quanto in homi-
nibus rarior / tanto perfectior: et si nō abraderet
penitus a memoria: fel tamen amaritudinis nō
persistat in aīa. Uelut eñ oblitus habetur q̄ sic
se habet ad ledentē proximū / sicut ad non leden-
tē: sed gratior / si sicut ad diligentē. Etiam ipsū
effraym in egypto natū scptura cōmemorat: cui
statim nato ex re pater vocabulū dedit / dicens:
Crescere me fecit deus in terra paupertatis mee. Gen. 41.
Satis creuerat in egypto Joseph: quā terrā sue
paupertatis appellabat: pro eo ꝙ vēditus a fra-
tribus / ab egyptijs empt⁹ ē. illā intrauerat. Si-
ne crimine in carcere positus / nō de ꝓprijs sum-
ptibus stipēdia vite captabat: sed intātū diuina
prouidentia creuit / vt egypti saluator et dn̄s di-
ceretur. Proinde secundo suo filio effraym no-
mē imposuit: qui lingua nostra interptat accre-
scens. Sed que sit vera crescentia / christi veram
manifestationē merito sue actionis expectans: sa-
cra volumina perscrutemur. Crescit in anima fi-
des trinitatis in presagium liberationis eterne:
prout in somno vidit existēs in carcere pincerna
pharaonis: Uidebam inq̄t corā me vitē / in qua Gen. 40.
erant tres ꝓpagines / crescere paulatim in gem-
mas: ⁊ post flores vuas maturescere / calicemq̃
pharaonis ī manu mea. Tuli ergo vuas: ⁊ expssi
in calicē quē tenebā: ⁊ tradidi poculū pharaoni.
Uitis hec est diuina ⁊ vna substātia: in qua tres
ꝓpagines sunt / scʒ tres persone eiusdē substātie
eiusdemq̃ nature: que in semetipa incōmutabi-
lis manēs / paulatim corā vbe fidelib⁹ crescit ī gē-
mas / id est in sancta desyderia: ⁊ in flores / id est ī
opera manifesta: et vue maturescūt / cū fruct⁹ nr̄i
operis ad ꝑfectū ꝑueniunt: exprimunt / cū segre-
gatur vinū ab acinis: videlicet cum iusticia secer-
nitur a peccatis. In calicē fundit: cū fit iusticia ī
certa mensura. Et offert pharaoni: cū seruus suo
domino in placitis actionib⁹ seruit. Necnō et in
christo: q̄ est vitis vera / ipo dicēte: Ego sum vitis
vera: tres propagines sunt tres videlicet substan-
tie in vna ꝑsona: deitas / aīa ⁊ caro. Et tres ho-
minū status tēdētium in salutē / velut ꝓpagines
a vite ab ipo ꝓgrediuntur: qui augmento virtu-
tis in anima iusta inuisibiliter crescūt. Crescit etiā
is / qui se deo dicauit in paupertatis amore: vt in
spūalib⁹ eternisq̃ diuitijs augmenta maiora su-
scipiat: vt eo magis diligat pauperē fieri / q̄ cupi-
dus locupletari. Sic eñ de seipo ioseph patriar-
cha dicebat: Crescere me fecit de⁹ ī terra paupta- Gen. 41.
tis mee. Crescit q̄s ī pauptate: cū eā habēdo pl⁹
diligit. Crescit q̄s ī paupertate: cū quāto ī illa vo-
lūtate paratior atq̃ a terrena ope expeditior: tā-
to impdabiles virtutū diuitie augent. Crescit
homo spe firma in eternis diuitijs: quanto hic
plus deficit a tēporalibus bonis. Ordinauit eti-
am oīpotens multos per tribulationes ⁊ aduer-

sa plus crescere: qm̄ ꝓpriū est virtutis/aduersita
Exo.1. tibus ꝓsperari. Unde de filijs israel legit̄: ꝙ q̄to
magis opprimebant̄: tāto magis multiplicabā-
tur atq̄ crescebant. Optime radicata noscit̄ vir
tus/que crescit inter aduersa: et dū seueri fluctus
insurgunt/in altiora ipsa consurgit. Et ex sacris
gestis accepimus ex inundatione aquarū arcā in
sublime perlatā: vt quāto magis aqua excelsos
mōtes excesserit/tāto arca ipsos precellerit: quod
significatiue traijcit̄ ad examen virtutis: vt virt⁹
tūc superferat̄/cū ad ima deiecta cōspicit̄: tūc per
amplius crescat/cū oppressa videtur: tūc attolla-
tur ī altis/cū videt̄ circūdata ꝓcellis: crescat oīs
q̄ fideliter in tēplo dei ministrat. Et hocip̄m est
crescere/quod et fideliter ministrare: hocip̄m mi
nistrare facit et crescere: prout de ipso Samuele
1.Re.3. legit̄: ꝙ creuit et dn̄s erat cū eo: qꝛ fideliter mini-
strauit in tēplo corā hely: cui mater obtulerat: et
ip̄e iā oracula diuina susceperat. Sed nec qꝛ mo
le corporis creuerat/deus erat cū eo: quāobrē cū
gigantib⁹ magis ipse fuisset: sed qꝛ creuit in vir-
tute cū tēpore nobilius/q̄ in tempore cū v̄tute.
Proprium est electorū ad diuinam manifestatio-
nem spectantium: vt plus in eis virtus crescat
q̄ tēpus: et in tēpore magis fiāt virtute proceres
q̄ corpore ꝓcellentes. Quod Job ad amicorum
obiecta respondens: incrementū virtutis/nō cor
Job.31. poris augmētū apposuit/dicēs: Ab infantia cre-
uit mecū miseratio. Querit enī iust⁹ de⁹ hoīes
crescere in his que perdiderūt: vt eo ipso ad diui-
nam manifestationē apti fiāt/quo perdita ip̄a re
cipiunt. Huius rei veritatē aperte cognoscimus
si scripturas testamenti veteris ꝑscrutamur. Nā
in regū volumine legimus: ꝙ David volēs mi-
sericordiam facere cū amon/vt cōsolaret̄ eū sup
morte paterna: ip̄e suasu assistentiū maiorū inter
alias iniurias mediā barbā radi fecit missis nū
cijs. Quod cum comperisset ipse David/iussit
eos manere in hierico donec crescerēt ip̄orū bar-
be. Si hanc figurā late discutimus: materia lo-
quendi protendit̄. Et hocip̄m quod perdit̄ ⁊ ex-
pectatur vt crescat/inquirat̄. Barba enī/homi-
nis virilitatē significat: per quā maxime ꝓmo fa
cierum obiecto viri a mulierib⁹ discernunt̄: que
quāto in hominibus placet/tāto amplius ī mu-
lieribus displicet: vt non et sicut ī mulierib⁹ ip̄is
⁊ aspicientib⁹ est ingrata/sic in hominib⁹ grata
cōspicit̄. Proinde virilē sexū intelligimus: cum
barbam in facie humana videmus. Sed virilis
sexus q̄ muliebris consueuit esse cōstantior in ꝓ-
missis/⁊ fortior in agendis/atq̄ impauidior ad
aduersa. Qui tunc in huiuscemodi reb⁹ mediam
barbam sathanica ordinatione amittit: cū more
femineo mollescēs/desistit obseruare ꝓmissa: et
q̄ voto firmauit/incōstans factus preuaricatiōe
deiecit: infirmus ī bonis agēdis tepescit: ⁊ velut
effeminat⁹ pauēs/trepidat vbi nō est timor. Nā
timor nō est in virtute/neq̄ in ei⁹ actionib⁹ trepi
datio: sed virtuosum fieri est plena securitas/ et
felicitas quedam virtutis iussa fecisse. Nec debe-
ret esse dicatū deo/timore a mūdo explicitū fieri.

Et hoc effeminati poti⁹ perhorrescūt: vt magis
timeant explicari/q̄ a mundi cōpedib⁹ implica
ri. Et velut formidolosa mulier a bello ⁊ actione
fugiūt virtutis: ⁊ absterrent̄ maximo metu audi-
re ꝓcepta virtutis. Igit̄ protinus in debarbatis
effeminate aīe designant̄: ⁊ molles effecti/dicen
te apostolo/neq̄ regnū dei possidebūt. Sed rex 2.Re.10.
david iussit huiusmodi viros manere in hierico
donec barbe ipsorū crescerent: nec sinebat intrare
hierusalem/vbi visio et manifestatio regia plau
debatur. Sic saluator olim christus eos/quibus
se manifestare disposuit: si virilitatē animi perdi
derunt/eādiu in defectib⁹ mūdi manere permit-
tit: donec crescat amissa virilitas. Nec hierusalē
id est statum pacis intrare sinit: donec appareat
euidenter in facie virilis audacitas: ⁊ ex ꝓmpti-
tudine spirit⁹ carnis infirmitas roboret̄: vt mol-
lis caro non mollia/sed spiritus quod est firmus
⁊ validum in virtute sequat̄. Sed crescentia que
olim noscit̄ cōplementū/est illa qua q̄s crescit in
gratia ⁊ cognitiōe christi: q̄ nos crescere Petrus
apostolus exhortat̄/dicēs: Crescite in gratia ⁊ in 2.Petri.3.
cognitione domini nostri iesu christi. Crescet̄ in
gratia dei semper/dū cū effectu operū augent̄ de
syderia meliorū: ⁊ amor tepiditatē excutiens fit
in seipso validior: et in cognitione christi fit cre-
scendo processus: cū tn̄ per firmā inherētiam fi-
dei anio ⁊ corpore efficimur christiformes. His
enī trib⁹ hoīb⁹ fieri diuinā manifestationē ex sa-
cra scptura cōspicimus: qb⁹ adnectūt̄ hi discipu
li qui venerant modo piscari: quorū vita si ꝑ oīa
discutit̄/horū triū significatiōib⁹ coaptatur. Fi-
lij enī erant dextre superne q̄ virtutis: quia ꝓ su-
perna patria captāda omni virtute certabāt. Et
erant obliti omnium terrenorū ⁊ passionū atq̄ la-
borū pondera: velut obliti oīa supportabāt/sem
per in virtute crescentes: quousq̄ ꝑ mortē ⁊ san-
guinē/atq̄ alijs circūsepti penalitatibus decesse-
rūt: qb⁹ facta ē christi manifestatio ad mare tybe
riadis: quā scptura sic facta cōmemorat: [Erāt Joan.21.
simul simon petrus ⁊ thomas/ q̄ dicit̄ didim⁹: ⁊
nathanael/q̄ erat a chana galilee: ⁊ filij zebedei:
⁊ alij ex discipulis ei⁹ duo. Dicit eis simon Pe
trus: Uado piscari. Dicunt ei: Uenimus ⁊ nos
tecū. Et exierūt ⁊ ascēderūt ī nauim: ⁊ illa nocte
nihil prendiderūt.] Bona est simultas iustorū:
q̄a in omī actione conueniūt: nec contendunt ad
inuicē cū aliq̄d agendū proponit̄: sed semꝑ vn⁹
aliū sequit̄/si iusta decernat volūtate. Fiūt vna-
nimes ad expediens/cōiungētes ⁊ corpora: ⁊ que
nouerint discernere sermone/sponte se offerētes
operibus prosequunt̄. Nihil in hoīm vita iocū-
dius/q̄ bonorū simultas ⁊ inter ipsos grata con-
sensio. Quod ⁊ david dicebat: Ecce q̄ bonum et Psal.132.
q̄ iocundū habitare fratres in vnū. Loquit̄ hic
ꝓmo petrus/dicēs: Uado piscari: socios nō in-
uitans: sed sponte se offerūt: Uenimus ⁊ nos te-
cū: vt solū ꝓposuisse sufficiat inter eos q̄ chari-
tate iungant̄: ⁊ statim ad agēda promptitudo
subsequit̄. Relictā artē ad tēpus petrus in tēpo-
re repetit: non auiditate lucrādi/sed vite captādi

compendia: et forte mendicādi aptitudo defue-
rat. Nam veritas & opinio tūc de christi resurre
ctiōe pugnabāt. Et quod vere factū fuerat/ & in-
credulitas impacifice certabāt. Necnō & disci-
minibus magis asscribebant/ resurrectiōis noui
tatē firmiter asserētes. Propterea necessitate vr-
gente/ Petrus sibi & socijs prouidens/ artē solitā
reiterat adviuendū: cui oēs assentiūt tanq̄ de re
q̄ non vergit in periculum aīaꝝ. Attn̄ non ois ars
a relinquētibus repetēda est: maxime illa q̄ olim
vitiū in actiōe sua tenet annexū: & q̄ recedentibꝰ
a seculo/ in illo ꝯsueuit facere recidiuū: etiam q̄
mentem agendo implicat/ ad repetendū pfectis
interdicatur velut nephas. Sed licite ars q̄ re-
linq̄tur/ in necessitate repetit: si carebat vitio an̄
q̄ relinqret. Et q̄q̄ ois ars sit nature supplemē
tum/ & subueniēs argumētū: non tn̄ ad expedien
tiam euāgelij atq̄ decētiā suffragat. Nec omne
quod artis nomē assumpsit/ iuste ars dici pt/ aut
vitio caret: cum ars tanq̄ nature supplementuꝫ
& expediēs argumentū debeat honestis moribꝰ
ꝯuenire: suis industrijs fouere rēpublicā: carere
turpitudine/ dolo/ fraude: vt ita facienti cedat in
lucrū. Ubi vero nec ista in arte ꝯueniūt: solū vrit
noīe: sed artis veritate pūat. Itaq̄ repetit petrꝰ
& sui ꝯsocij piscatoriā artem: eo forte q̄ pmebat
necessitas: aut quia ociositas debebat excludi.
Hec eīn sunt faciende artis potissime rōes. Ue-
rūtamē si hāc piscationē ad mysteriū retorque-
mus: id innuit vt rōnabiliū piscium/ nō irrōna-
biliū deinceps eēt p aplos atq̄ discipulos cele
branda piscatio: & quadā pia deceptione p ver-
boꝝ diuinoꝝ retia hoīes traherent de pelago
damnatoīs in litus eternitatis. Sed cum pisca-
ri voluerūt: nō soliditatē litoris tenuerūt: sꝫ ascē-
derūt nauim sp in equore fluctuantē. Nihil eīn
boni in hoc mūdo sine fluctibus agit. Et in no-
cte piscibus tēdentes insidias/ cum mare sub vn
da claustris retinacibꝰ occupassent/ nihil pādi
derūt. Utiq̄ rñdit mysteriū ꝟitati: & ꝟitas vm-
bram eliminat: q: nihil apphendit in nocte pctī
& ignorātie. Siūo p mare pñs seculū intelligere
volumꝰ: & p noctē eius negociū quod sp pambu
lat in tenebris: labor est sterilis: & ois in ipo fa-
cta sudatio/ dolor est & afflictio spūs. Et cū ad ex
trema vite deueniunt: q: in seculo pter seculum
negociāt/ morīētes nihil apphēdūt. Et hoc psal
Ps.75 mista puiderat: Dormierūt somnū suū: & nihil i
uenerūt oēs viri diuitiaꝝ in manibꝰ suis. Et fa-
ctū est hoc magno p̄sagio futuroꝝ: vt nisi iussu
dñi aliq̄d in discipuloꝝ rete non veniat: nec eis
ꝓfuit ars & hora solita capiēdi: vt pisces veniāt
in retia: & velut decepti includerentur in lineis
claustris: qm̄ non est p̄dicatoris (q̄q̄ ꝟba ꝯne-
ctat & pficiat rete ꝟboꝝ: captet dicendi horā: ex
polite loquat/ audiaturq̄ libēter) audiētes aīas
cape atq̄ includere infra claustra diuinoꝝ ver-
boꝝ/ vt credāt & moribus aliter viuant: nisi dñs
iusserit: cuius ꝓuidētia inuise aīe capiunt: quaꝝ
numerū solus ipe cognouit/ que talis capture
mysterio p̄electe sunt ad salutē. Et nisi summa
veritas suis ordinibus illucēscat: non est in ho-
minum actione profectus. Proinde sequitur:
[Mane autem facto stetit iesus in li-
tore: non tamen discipuli cognoue-
runt quia iesus esset.] Sequit & post sec-
tur in ordine diei & noctis alteruter vnū alter et
quasi circulariter se reuoluunt: vt ordo inditus
luci & tenebris variari non possit/ nisi fecerit ille
qui condidit. Igitur mane factum est in ordine
suo: & tenebras remouit ab oculis: & christus ste
tit in litore f̄m ordinem suum: qui ordinate per-
ficit omnia & disponit: sed visus non est agnitꝰ
quia nec veritas fidei atq̄ reꝝ in lumine corpali
cognoscitur. Et q̄uis res corporee in lumine vi-
deant/ ipsarum tamen veritas in mente ostendi
tur: vbi lumen solis & stellaꝝ siue lucerne opitu-
latur. Et sepe factum est/ vt secularibus nego-
cijs implicati/ minus immo frequēter ne diuinā
cognoscant. Et ꝓcella huius mundi dum in vir
tute non toleratur: tam turbat scapham no-
stre actionis/ vt diuine cognitionis lumen impe
diat. Etenim discipuli piscationibus implicati/
a marinis turbinibus agebant: & immemores
erāt/ vtq̄ illo in tempe christo cura fuisset de eis
qui a suis fidelibus nunq̄ oculum sue ꝓuisionis
auertit. [Dicit ergo eis iesus: Pueri
nunquid pulmentarium habetis? Re
sponderunt ei: Non. Dicit eis: Mit-
tite in dexteram nauigij rete/ & inuenietis.]
Non ignorat quod iesus interrogat: sed rñsum
querit vt in melius instruat. Sciebat eīn eos va
cuam noctem & cassos habuisse labores. Et ve-
lut vacuos pueros appellat interrogans: aut q̄
sic dimissi a malicia facti erant. Nunq̄d pulmen
tariū habetis? Ad omne liq̄dum terrestre/ aqua
ticum/ aereum/ esibile refert pulmentariꝫ voca-
bulū/ p̄ter q̄ ad panem. Sed denegant discipuli
pulmētariū ex aqua cepisse: qm̄ in hoc seculo nō
repit aliq̄d corporeū/ pani vite in esu cōueniens
Nam et si multa corporea sepe ordinant ad vir
tutum optimas actiones: non tamen pani vite
ꝓportionabilr coaptant. Hec idcirco dixerim:
quia pulmentum cum pane sociali esu exq̄ritur
Erat porro in litore panis viuus/ qui de celo de
scendit: et querebat si sibi pulmētariū digne
quodammodo sociabile haberet. Querit ipe in
hominibus ꝓ ipsis/ non ꝓ seipo adesse ꝟtutes.
Sed cum de ipsarum carentia respondetur: dat
de habendo p̄ceptum siue consiliū dicens: Mit
tite in dexteram nauigij rete/ et inuenietis. Ne-
q̄ est seculum: et totus mundus in maligno posi
tus est: sed habet dexteram suam vite nostre na-
uigium: in quam si retia nostra et studia mitti-
mus/ capturam insignē et vtilem faciemus. Ne-
pe nauigiū quo nos densum mare sulcamus/ vir
tutis est artificiū/ et ecclesie factum mysterium: q̄
alteram dexteram habet q̄ mundana conditio
Porro mūdana seu hūani generis a ꝟa cogni-
tione alienata ꝯditio/ suā dexterā id esse estimat
cū sibi arridet mūdus: cū vndiq̄ ꝓspitatibꝰ ver-
nat: quod de falso reꝝ ordinationeꝫ pendētibus

Ps.143 dicit: Beatū dixerūt ppl'm cui hec sunt. Dicunt
q̄ tpaliter delectant/beatū ppl'm cui temporalia
plene assistūt: ꝛ hanc ꝓspitatē dexteram putant.
Sed q̄ supnis afficiunt/aliter cantāt: Beat⁹ cu-
ius dn̄s deus eius. Sed ꝟtutis artificiū ecclesie
q̄ mysteriū aliā dexterā nouit: illā videlꝫ qua mū
di mala patit: qua ventis aduersitatis impellit:
vt effretato pelago/velociter in portū salutis ad
uectat. Non gaudet nauigiū sole meridiano in
maris altitudine constitutum: ꝛ tranquillitatem
maris vt aduersitatē abhorret. Periculosum ē
sibi a tempestatibus nō moueri: sed hoc solum
dexterā se gratulatur habere: vt a vehemētia vē
torum agatur in portum. Non suscipit gaudiū
de ꝓsperitate mundana: nec ecclesia in florido
seculo gloriatur: sed exultat in deiectione: in de
pssione resurgit. Cui si mūdi amenitas arrisisset:
non triumphasset in martyribus: neq̄ in illorū
altitudine glorie letaret. Ac per hoc cum mun-
di ꝯditione virtus ꝛ ecclesia e regione contende
rat: vt quod est dextera vnius/alteri⁹ sit sinistra
ꝛ quod vni sinistram/alteri dexteram faciat. In
quam iubet christus discipuloꝝ rete iactari: vt
quod añ vel retro vel in sinistro latere non venit
in retia/in dextera omnino capiat. Hanc pro pte
dexteram supra in dextere filio cōmemorauim⁹
que nec a sensu hic capiendo discordat: qm̄ vir-
tutū oīm vniuersaliter vna est ratio: ꝛ vnus ol-
bus constitutus est finis: q̄uis ad singulare seu
particulare certamē/similiter ad visibilē siue in-
uisibilem actionē multa sit constituta vel anne-
xa diuersitas. Sed ꝓximus verorum fideliū hec
est dextera: quā in canticis sponsa cōmemorat/
Can.2 dicens: Leua eius sub capite meo: ꝛ dextera ill⁹
amplexabit me. Necnon ꝛ mulier fortis in hoc
mysterio nens/a colo sinistre ptis neturam in-
uoluebat in fuso/qui a manu dextera tenebatur
Proinde omne nostꝝ studiū actionis in dexte-
ra/ꝛ pro dextera est agendū. Nam veritas ꝛ fru-
ctus est huiuscemodi: ꝛ mandatū est dn̄i/q̄ nos
posse inuenire quod iuste querimus: ꝛ iuste iubet
querere vt inueniamus. Inde discipuli obedien
tiam ilico mādato iūgentes/pisciū signatā mul-
titudinē inuenerunt. Nam hoc in bonis actib⁹
infallibilr agit: vt obediētia iūcta p̄cepto/penit⁹
iussa pficiat. Et iustū p̄ceptū actionē obedientie
valentiorē facit: vt p̄cepti ꝛ obedientie plena cō-
formitas in debitis actiōibus semp nāciscatur
effectum: q̄ aliqñ iubenti/aliqñ obediēti/aliquā-
do vtriq̄ iuste tribuit. Nec ex incuria p̄tereūdū
est/ cui ꝟtus efficiendi poti⁹ tribuat: qm̄ in his
q̄ p̄cepit dn̄s/fecisse sibi poti⁹ q̄ obediēti referē
dum sit. Nec quis inaniter de suis ꝟtutibus co
ram dn̄o gloriet: q̄ magis ad effectū iussa dedu-
xerit ex ꝓmptitudine sue voluntatis/q̄ ex impe-
rio imperantis. Plus enim in omni bono quod
agimus/diuina virtus operatur in nobis vt fiat:
q̄ nostra queq̄ actio siue voluntas: quod ipsius
Jo.15 saluatoris plena confirmat autoritas: Sine me
inq̄t/nihil potestis facere. Et adiutoriū nostruꝫ
ad effectū agenda deducens/est in noīe dn̄i qui
fecit celum ꝛ terram: non ex nobis qui sumus ex
terra. Hinc etiam dicit apl's: Non sumus suffi- 2.Cor.3
cientes cogitare aliq̄d ex nobis/tanq̄ ex nobis:
sed oīs sufficiētia nostra ex deo est. Qui enī bo-
nū ex se cogitare non sufficit/ex se pficere oīno
deficiet. Et ad Philippēses idem apl'us ait: De- Phil.2
us est q̄ operatur in nobis velle ꝛ pficere p bona
voluntate. Sed in his que hoīes etiam s'm deū
imperant ad effectū/aliqñ p̄cipientis/ interduꝫ
obedientis virtus excedit: vt eius merito quod
p̄cipitur fiat/cuius coram deo gratior est sancti
tas. Sepe vero pari virtute contendunt: q̄ sol⁹
deus librat pondera meritoꝝ. Et in sanctoꝝ pa
trum gestis cenobiticoꝝ ꝛ alioꝝ laudabiles con
tentiones inuenimus: q̄ mirabiliū factoꝝ virt⁹
aliqñ in p̄ceptorē/aliqñ in obedientem pia con
tentione ferebat. Et sepe de vtroq̄ sane cogno
scentes pariter sentiebant. Sed in hac obedien
tia qua discipuli christi preceptū fecerunt/dicit
[Miserūt ergo rete: ꝛ iam non valebāt illud
trahere pre multitudine pisciū.] Mira virtus
p̄ceptoris ꝛ obedientis/q̄ talis sequatur effect⁹
vt alter impediatur ꝛ actus: quoniam tanta mul
titudo piscium venit in retia: vt ad extrahendū
vires discipuloꝝ excederet. Et vere supra ipsoꝝ
virtutem subsecuta est hominuꝫ conuersio post
resurrectionē. Nec fuit aliquando aut erit quo-
rumcūq̄ doctoꝝ etiā sanctitatis altissime/posse
homines de pelago damnatiōis ꝛ iniquitatis
extrahere: aut de fundo limoso eripere: vt ad li-
tus eterne stabilitatis attraherent: nisi dumta-
xat illa virtute cuius facta est captura. Sed ille
discipulus quē diligebat Jesus/factum supra vi
res/intellectu pspicacior ꝯsyderans/trahensq̄
manibus cum funibus rete/impotenterq̄ labo-
rans/aquilinos oculos direxit in litus: ꝛ pre im
potentia trahendi/ huius opis cognouit actorē Joan.21
[dicens Petro: Dominus est.] Ecce
oēs operati sunt ad retia in mare laxanda: oēs
in trahendo laborāt: ꝛ infra semetipsos pre subi
tatione mirantur: non vt omnes cuius sit hoc
factum/virtute cōsyderant: nec oēs in facto vir
tutē preceptoris aduertunt: q̄ non omnibus vt
actio consyderatio est equalis: nec quibus vna
est ꝓportio in opere/eadem ꝓportio est in men
te. Plerunq̄ vero actionibus excedentes/inter-
na veritatis speculatiōe minorant: velut in hoc
loco Joānes/siue in corpali exercitio cū sociis
equaret/siue succūberet: primo tñ omnes in co-
gnitione veritatis excessit/vt diceret petro: dn̄s
est. Quid est enī dicere/dn̄s est: nisi cur tantū in
trahendo retia laboratis: cum piscium captoꝝ
multitudo p̄ponderet? Hoc non est factum no
stra virtute: nam nihil cepimus nocte p̄terita la
borantes. Dn̄s est ille q̄ iussit in dextera nauigij
rete laxare. Ipse igit est/q̄ nos expectat in litore
Ipse fecit in retia nostra piscium multitudineꝫ
aduenire: ipsiusq̄ virtute trahem⁹ in litus. Hoc
docente dilecto/more solito reanimatus est dili
gens. Semp recalescit in vere diligētibus amor
ꝛ diligentē impauidū ad picula sepe facit: ꝛ in-

hilo pȩdijt labores ancipites. Hinc est ꝙ [Simon petrus cum audisset qꝛ dominus est: tunica succinxit se.] Dilectus a Jesu/ipsum cognoscēs nūciat de iesu. Diligens vero iesum/ad ipm venire impatiēti amore decertat: nec consilio vtitur socioꝝ/nec exquirit in veniendo ꝯsortiū: vndaꝝ ꝓfunda non timet: nō deliberat qd accidere possit/dūꝫ illum ꝯsyderat quem sup omnia diligit. Nō expectet sociū/qui festinat ad dñm. Periculosa est huiuscemodi expectatio: cū nos expectat dñs. Recipiant socij cum sequunt: sꝫ nec remorent q expediti sunt ad sequelam. Currendū est cum vocamur: non tardandū vt tepidi ꝓsequantur. Ad regem ꝓ causa placita milites festinantes de tardioribus non sciscitant. Studeat vnusquisqꝫ militās de se gratam regi exhibere militiam: nec respectu tepentium remoret equum: vbi p se videt expedire posse ꝓ rege. Maxime si vnusquisqꝫ p se rōnem reddit altissimo: p seipm pmo seruire festinet. Nec multo ꝯsilio est opus: cum p fidem aut certitudinem in nostrā sciam diuinū placitū venit. Retardat amoris molimina conciliari cum ceteris. Impellit festinantijs verus amor: ꝛ validis directiōibus tēdit. Prouidere pericula ꝓuidentie esse noscitur/ non amoris. Qui pericula futura per singula prouidet / amorem tepescere fecit. Et sepe fuit periculū tale ꝓui sum quod nunꝙ euenit/aut affuisset agenti. Pauor ꝛ amoris feruor impacate contendunt. Ille mala ꝓuidet hic efficere posse ꝓmittit. Ille de omnibus dubitat: hic omnino confidit. Quāobrem simon Petrus cum audisset quia dñs est: non consilians vestiuit se tunicam: non illam quam ꝓhibemur existentes in agro/retollere incūbente ꝓsecutione: nec illam quam se deposuisse seu expoliasse in canticis dei sponsa dicebat: sed illā que interdū impedit facilem actionē: quam cum homo in actione non sistit/reinduere potest sine detrimento virtutis. Seu illaꝫ diperim/que nostrā turpitudinem tegit. Petrus vero nudus erat vt expeditior esset ad rete trahendum. Propriū est enim recte agentium/ab impedientibus expediri. Nam oīs q in agone contendit/ab omnibus se abstinet: scꝫ non decentibus aut aduersantibus in agone. 1.Cor.9 Atqui non sine magno documento agendoꝝ factum est: ꝙ in vertice apostolici chori dum piscarent discipuli ꝛ rete traherēt/legimus nuditatē. Qm̄ nullus nudior debet esse a rebus/vt expeditius piscationē ꝑficiat animarum/ꝙ qui christi vicē gerit in terris. Ipse primus exemplificare tenet quod in hoc seclo christum gessisse cognouit: qui nudus natus/nudeqꝫ viuens/ expoliatus vestibus/ crucifixus atqꝫ mortuus est. Piscationi animaꝝ intēdens/a rebus nudus existat: vt nec prepeditus corporeis spiritualibus possit intendere: nec exemplo rerum seculariū vinculo implicatus inficiat/quos a seculo ṽbo ꝑdicationis ꝛ vere sanctionis auertit. Succinctio vero petri deposite tunice dū dominū in litore adesse cognouit/in virtutis orna

tum traijcit: quo nudus se comptat: nē despicabilis appareat corā dño. Cū se in mare ꝓiecit/fideꝫ astruit quā habebat in christū. Etenī als in mari p ipsum reseruatus fuerat a procellis. Nec non impauidū ostdit se factum: cū vrgeret calcaribus ab amore. Timorem sepe abstulit verus amor. Et in canonica Joannis dicit: Cōsummata charitas foris mittit timorē. Uerūtamē questionē animo ingerit: si bonū erat mysteriū/cur reliquit? Erat ꝓtinus: nam iussu dñi captionem pisciū fecerant. Sed licitū est relinquere ministeria ꝛ corpis actiones/vt altioribus contemplationibus intendat: potissime si sunt qui huiusmodi mysteria ꝓsequant. Relinqbat eni petrus cō socios: qui ꝑficere poterant quod ipe reliqrat. Et ꝑiculis marinis ꝑuenit ad christū/ cū alij nauigio ꝑuenissent. Dispar enim est in moribꝰ via qua ꝑuenit ad christū: ꝙuis sit vna in fidei fundamento. Et aliq ꝑiculis/aliq cautelis/aliq laboribus: alij contemplatiōibus/alij exercitijs/ alij argumentis varijs ad christū ꝑueniunt. Sꝫ in mētibus hoim de hac diuersitate nil obrepat si ꝑuenire cōtingat. Porro in angustū essent cōcluse ṽtutes: si dumtaxat in moribus vnica esset via. Sed existēs vnica fundamēto/facta est multiplex in agendis. Sed hi [discipuli non lōge erant a terra/nisi ducētis cubitis.] Si hos cubitos ad geometriā referimus/dubia est locutio: si aūt ad translationē in latinū factā de greco/sit nobis tractādi sermo securior: qm̄ via maris ad litus modico spacio tendebat/scꝫ ducentis cubitis: quoꝝ spacium natādi peritia seu sub vndis fixo vestigio/aut leuigato nauigio vt veniat in portū/facile transuadat. Quo istoꝝ modoꝝ Petrus ad litus vbi christus erat aduenerit/scriptura nō explicat. Scire vero tn̄ ipm pre ceteris ocyus ꝑuenisse sufficiat. Numerus vero spacij ducentoꝝ scꝫ cubitoꝝ/mysteriuꝫ includit ꝛ mores. Etenī centum primus est numerus q transit in dexterā: ꝛ calculantiū peritia non inuenitur in leua/q in minori digito in modum circuli recontorto ꝑficit sup palmā. Et cuꝫ alijs ꝓximus similiter inflectitur/secundus centenarius constituit. Et decas decem omnis centenarius habet inclusas. Primus igit centenariꝰ in minori digito cōstituitꝰ/eos dicit q de populo iudeoꝝ p obseruantiā decalogi ꝑuenerunt ad eternitatē christi. Secundus vero eos q de ecclesia orthodoxa saluant: vterqꝫ tamen p decalogū sortiti sunt salutē. Sic etiam actiui ꝛ contemplatiui ad decalogum astringunt. Et ꝙꝙ cōtemplatiui supferant actiuis: damnosa esset eis interna ꝛ altissimoꝝ contemplatio/ spreto decalogo. Homines/mulieres/clerici ꝛ laici/ꝓlati et subditi/p decalogū ꝑtinent ad numeꝝ ducentorum: si ꝑuenire ad dexteram illam cupiunt: que in illa in qua isti numeri ꝑficiuntur/circulari eternitate significat. [Ut ergo descēderunt in terram/viderunt prunas positas et piscem superpositū: et panem:] non tamen igni superpositum sicut piscem. Sic pru-

1.Ioan.4

nas/piscem/panem apostoli sic statuissent: non
ꝑ noua visione sic ab euangelista qui aderat/ di
ceretur. Nec etiam cum dominus interrogasset
eos/ vtrum pulmentariū haberēt: respondissent
non. Sed aliunde ignis/panis ⁊ piscis ꝙ a stu-
dio ⁊ opere piscatoꝝ: ab eo scʒ qui se nunc istis se
ptem tertio delaturus aduenerat. Ignis amor:
piscis captus sub vndis/ fructus qui de tribula
tiōe carpitur. Piscis ineptus ad esum/ nisi apte
tur in igne. Fructus in frui esse non posset/ nisi
amore torreretur. Panis tota est vita: quem suo
modo apposuit panis vite. Sed exquiritur cō-
municatio atqꝫ vnio debita operum capitis ⁊ mē
broꝛum: vt ex alteris altera virtutē ꝑfectionis ac
cipiant. Proinde ait iesus: Afferte de pi-
scibus quos prendidistis nunc. Hoc
est opera vestra meis opibus iungite: vt anime
vestre non auris vestra meritum iuste actionis ⁊
diuini placiti sortiātur. Ex eo enim ꝙ opera no-
stra diuinis operib⁹ asciscuntur/ factionis atqꝫ
retributionis ꝑmium nanciscuntur. Christi ve-
ro merita dum nostris meritis vitam tribuūt/ in
seipsis non pamplius inclarescunt. Bonorum
nostrorum ꝓtinus ipse non indiget: nec egens
vsqꝫ ab aliquo quid accepit: ⁊ siquidem signata
⁊ temporalis locutio saluatoris nobis aliquid
astruit sacramentū. Ait enim ipse saluator: Affer
te de piscibus quos prendidistis nunc. Nā alio
Luce.5 tempore multis piscationibus ab ipsis aposto-
lis aliquid non exegit: sed de piscatiōe que facta
dicitur nunc. Etenim hoc nunc ꝑteritum habet
passionis ⁊ resurrectiōis in capite: futurum ve-
ro resurrectionis membroꝝ expectat: inter que tē
pora nostra opera cōiuncta diuinis/ merentur
quantū beatitudinis sint habitura post diem ex-
treme resurrectionis. Hoc nunc obedientiā de-
xtralem exercuit: vt soliʒ illa opa suis velit chri
stus asciscí/ que a leua in dexterā venerūt: que pro
eternis/ non pro tempalibus fiunt. Et ad horū
amorem nos apostolus excitans/ ab istis auertit
2.Cor.4 Non contemplantibus nobis que videntur/ sed
que non videnē. Que enim videntur/ tempora
lia sunt: que autem nō videnē/ eterna sunt. Tūc
ascendit simon petrus: et traxit rete i
terrā plenū magnis piscibus centū
quinquaginta tribus. Petrus rete tra-
xit in terram: sup cuius confessione fundata ec-
clesia noscitur: vt merito fidei cognoscamus sa-
lutis posse deuenire in portum. A nutabundo
elemento trahuntur pisces in solidum elemētū.
Hoc enim saluator iubendo vult/ volendo iu-
bet: vt nutantes in tempalibus homines/ in so-
liditatē credendo ⁊ merēdo ꝑueniant. Hoc enī
esse eterni patris voluntatē/ ipse christus asseru-
it. Propter quod etiam in hūc mundū/ a sum-
Joan.6 mo celo egressus ipse descendit. Quia descendi
de celo: non vt faciam voluntatē meam/ sed vo-
luntatem eius qui misit me. Hec est volūtas pa
tris mei qui misit me: vt oīs qui videt filium ⁊ cre
dit in eū/ habeat vitā eternā. Qʒ petrus nauim
rescendit/ de qua ꝓsiliuit in mare: varietatē in
operibus optimi obedientis ostendit: vt in his
velit exercitatū fieri ꝓut volūtatem cognouerit
imperantis. Nunc opa mutare diuersa/ nūc au
tem relicta repetere: nūc agere/ nunc contempla
ri: nunc vnum intermittere ⁊ aliud exercere: nūc
cauere pericula/ nunc se periculo mortis expo-
nere: vt nil agat proprio motu motus/ sed maio
ris imperio actus. Nam sicut supra de saluato-
re tetigimus/ ꝙ non suam voluntatem facere in
hunc mundū descēderat/ sed paternam: sic nos
christi voluntatē/ non nostram in actionibus ꝑ
sequamur. Quantitas vero piscium continua ⁊
discreta scʒ/ ꝙ magni ⁊ centum ⁊ quinquaginta
tres erant: ad magnitudinē operum ⁊ ad eorum
originem retorquetur. Magni quippe dicuntur
electi/ non a seipsis/ sed a magnitudine acquisite
mercedis: velut Abrae dominus loquebatur:
Ego sum merces tua magna. Et quoniam ipso Gen.15
rum laus ⁊ gloria est apud deum in ecclesia ma-
gna. Magna siquidem est militās ecclesia: oīs
alia concio parua vel nulla. Magnitudinē ve-
ro ecclesie triumphantis nunqꝫ vllus expressit.
De vtraqꝫ hoc intelligebat David: Apud te laus Ps.21
mea in ecclia magna. Eo igitur electi dei magni
sunt/ quo in ecclesia magna iuste laudantur. Et
quoniam in hac ecclesia magna christum con-
fessi sunt/ magni vocantur: vt idem psalmista di
cebat: Confitebor tibi in ecclesia magna. Et iu
sticiam dei predicauit in ecclesia magna. Ma-
gnus enim est qui in magna domo sm domini
placitum potuit etiam modicum cum perseuerā
tia operari. Et que magno animo fiunt/ parua
esse non possunt: etiam si parua actionibus con
stant. Timor etiam domini apud eum suos ele-
ctos magnos effecit. Scriptum est enim: Qui Judith.16
autem timent te/ magni erunt apud te. Quia eo
ipso quo in hac vita dei timor mētem hominis
ad recte credendum recteqꝫ videndum humili-
at: apud deum in immensum exaltat. Et tā ma-
gnos facit in gratia/ ꝙ paruos se tenent in con-
scientia. Discreta vero quantitas in centum qn
quagintatribus piscibus constituta/ radicem ⁊
originem ⁊ fructum bonorum opeꝝ astruit. Si
numerū hunc indagatione subtili discutimus:
habet ꝓtinus numerus iste triplicem distinctio
nem: scʒ tria/ qnquaginta ⁊ centum: vt in tribus
fides trinitatis intelligaē: seu tres ille ꝟtutes vi
uifice/ sine quibus non consistit hominū salus:
que sunt radix ⁊ origo bonoꝝ opeꝝ: sine quibus
nemo placuit deo/ etiam si quatuor aliis virtuti
bus ꝑ omnia claruisset. Has siquidem dixerim fi-
dem firmam/ spem solidam/ charitatē synceram.
Quis vnqꝫ absqꝫ his altissimo placuit? Quoniā Heb.11
sine fide impossibile est placere deo. Quis sine so
lida spe supernoꝝ meritorie terrena contempsit
Quāqꝫ enim plurimi philosophi ꝯtempsissent
temporalia/ spem supernoꝝ solidam non haben
tes/ merito caruerunt. Spes enim nostra (vt ait
apostolus) penitus non confundit. Quis a cha Rom.5
ritate alienus initiauit aliquando bonum/ sine
qua nihil est in nostris operibus bonum? Quis

initians pfecit/vbi ipsa defecit? Quis pfecit/vbi ipsa nō astitit? Clarius ista lucent in rōnabili mēte/ꝙ possent scribi aut vbo pferri. Omnia invanum ꝛ in nihilū tradit aplus/si charitatē non habet. Numerus vero quinquaginta/ad remissionem ptinet peccatoꝝ. Etenim in veteri testamento annus iubileus erat in/ quo multa relaxa
Gen.18 bant. Et ppter qnquaginta iustos dñs se dicebat parcere sodomitis ꝛ loco ppter eos. Et qn
4.Reg.1 quagenarius supplicans Heliam/ignē vltionis
Act.2 euasit. Et quinquagesimo die a resurrectione datus est spūs: in quo remissio peccatorum. Centenarius autem numerus ad decalogum pertinet: quia et decies decem ipse consurgit. Porro decē faciunt in sua significatione numeꝝ decem pceptoꝝ. Et decies replicata id annuunt/vtrūquodqꝫ prout pmulgatū est/affirmatiue seu negatiue deducatur in actum: ꝙ decies replicatus denarius cumulat centum/qui dextralis est numerus: meritum supne patrie vbi christus in dextera dei est patris/insinuat. At ternarius numerus virtutum: quinquagenarius scꝫ remissio peccatoꝝ: centenarius sicut executio mandatoꝝ radicem ꝛ originem ꝛ fructum perpetuum habent bonoꝝ opeꝝ. Et cum tanti essent duplici quantitate/non est scissum rete pre multitudi
Luce.5 ne piscium. Alias legimus ꝙ rumpebatur rete pre multitudine piscium. Non enim qui electi sunt in ecclesia/ꝛ in moribus scissuram constituunt. Non psumunt diuisionem/qui vniuntur in christo. Neqꝫ in scriptura dissentiunt diuina/in eius fide veram simultatē habentes. Nam si electi sunt/non scindūt neqꝫ scinduntur. Et eoipso electi sunt/quo scindere aut scindi noluerūt. Et capti ad dexteram nauigii fideles/contrarias non separantur in partes: nec fidem aut ecclesiam siue virtutē scindūt/in qua pro supna patria capti sunt. Et qui traijciunt in illā/vnitatē p oīa seruant. Non enim est ciuitas illa diuisiōis/sꝫ vnionis ꝛ pacis. Dicit eis iesus: Venite prādete. Vocat ad esum iesus suos discipulos: vt cum ipso sua beatitudine p suam misericordiaꝫ ꝛ p meritū passionis data/nostra operatione qsita/eternaliter pfruamur. Et cum sederent discumbentes in litore: nemo discumbentiū audebat illum interrogare/tu quis es? scientes qꝛ dominus est. Non enim erat hec scīētia ex oculoꝝ aspectu aut obiecto corpore/sed ab insita in animo veritate. Sepe christus aliquoꝝ oculis corpus obiecit: sꝫ nec tam cito agnitus est/quousqꝫ interius p infusionem veritatis illuxit. Proinde quia mente sciebant/verbis quis esset non interrogabant. Et venit iesus et accepit panem/ꝛ dabat eis: ꝛ piscē similiter. Venit iesus ministrando/non aliunde post discubitum: erat enim ibi: ꝛ accepit panem more solito frangens: ꝛ dabat eis vt ederent: similiter et piscem: fructum scilicꝫ capitis ꝛ membroꝝ. Fructus capitis in pane: qꝛ ipse panis vite. Fructus membrorum in pisce: quoniam velut pisces degunt sub aquis/sic membra christi sub tribulationibus mundi. Panis et piscis venerunt in esum: ꝛ communicata passione similiter ꝛ merito/in eternum non esuriemus. Hoc iam tertio manifestatus est iesus discipulis suis/cū surrexisset a mortuis. Tertio non ordine apparitionū/cum fuerunt multo plures: sed ordine dierum: cum apparuerit pma die resurrectionis/ꝛ octaua: ꝛ ista/que a pma quota fuerit ignoratur. Facta est autem ista manifestatio discipulis septem: vt omnes in hoc mundo in septiformi gratia spūssancti degentes/eternā manifestationē in patria supna suscipiant. Mare vero tyberiadis tribulatio est/testimoniū verum phibens ꝛ pquirens. Proprium est maris esse in supficie inquietum: ꝛ tribulationem inferre nauticijs. Tyberiadis testimoniū interptatur. Et in tribulationibus testificari de christo/virtutis est martyrum: immo virtus est pfectorum. Testimonia diuina pquirere/solidamentum est vite: necnon ipsa cognoscere sapientē ꝛ puidum facit. Nam testimoniū domini fidele/sapientiā Psal.18.
prestans paruulis. Et testimonia dei credibilia Psal.92
facta sunt nimis: vt in cognitionem veritatis ab hominibus veniatur. Et quoniā sunt via in vitam: beati qui scrutantur testimonia dei: que qꝛ supra sensum hominum mirabilia existentia: ideo illa scrutatur anima iusti viri. Et ad illa cordis inclinatio a domino postuletur: sed non cū auaricia: ne plus ꝙ expediat sapere velimus: quod apostolus prohibet: Non plus sapere ꝙ oportet sapere: sed sapere ad sobrietatem. Resonant Rom.12
in psalmis supraposite voces/vt dei testimonia pquiramus: que illa esse dixerim que dei cognitionē testificantur: vt in illam cognitionem veniamus/ꝙ creauit nos placito suo: ꝛ ꝙ incarnatus redemerit sanguine suo: ꝛ ꝙ velit nos esse beatos in regno suo. Existunt autem ista testimonia in scripturis: quas pquirere cum lumine fidei ꝛ intellectu fideli pstant paruulis veritatem: ꝛ testificantur nobis de gestis/de credendis/cauendis/diligendis atqꝫ agendis: ꝛ in quibus maxime spes mortalium inualescat. Et creatura visibilis atqꝫ inuisibilis de diuinis testimonium phibet. Hinc apostolus ait: Inuisibilia dei a creatura Rom.1
mundi per ea que facta sunt/intellecta conspiciuntur. Et in sapientia scriptum est: A magnitudi Sap.13
ne enim speciei ꝛ creature/cognoscibiliter poterit creator horum videri. Ergo ad mare tyberiadis ad abundantiam tantorum testimoniorum facta: dicitur manifestatio saluatoris: mēte plꝰ ꝙ corpore/atqꝫ tam in corpore ꝙ in morte. Cū ergo prandissent/dicit simoni Petro iesus: Simon ioānis diligis me plus his? Dicit ei: Etiam domine/tu scis qꝛ amo te. Sumptus erat in silentio cibus. Nunc ad orituri iesus verticem apostolici chori questione pulsare: vt ceteri erudiātur in illo. Et post cognitionem atqꝫ scientiam/quia sciebat ꝙ dominus est: quantus sit effectus inquiritur. Scientia eñ boni ad illud mouet amorē: nihil eniꝫ diligitur nisi sub ratione boni: ꝙꝙ multi in dilectiōe fal

lantur. Cognosci autem bonum oportet/anteꝙ
diligatur. Et si diligere bonum expedit/si est vti
ꝙ fas: quo pluris bonum esse scietur/erit amor
ardentior. Sumpto cibo/ de amore oritur que-
stio: vt etiam refectiõe suscepta/sermo sit de vir
tute: ne homo interior pueniat cibo suo/si exteri-
or alitus est. Cibus porro interioris hominis/ē
virtus ꝛ sermo virtutis. Indicitur simoni que-
stio/si iesum plus ceteris diligat. Prudēs inter-
rogator/sed nec respondens incautus. Prudē
ter interrogat quod ipse prenouerat: vt ore fiat
confessio in salutem/ab eo a quo in damnatio-
nem ore fuerat facta negatio Et iure plus cete-
ris diligat: quoniā ceteris plus negauit. Et quo
niam erat a christo super omnes ecclesiam in ca-
pite constitutus/ sibiqꝫ tradite claues: decebat
eū alios dilectione preire. Proinde si plus amet
saluator interrogat. Magna cautela vtitur re-
spondendo petrus: ceteris se in amore preferre
non audet: seipsum non alios scire fatetur. No-
uit se amoris virtutem non ponderare animos
singulorum: defert socijs ex comparatione: ipsos
in sua responsione non iudicat: se diligere dicit:
sed plus diligere tacet. Quis eniꝫ nouit se alicui
hominum similium in virtute illa preferre? Ec-
ce omnes apostoli diligebant: sed quis ipsorum
nouerat an plus ipse diligeret: cum vnusquisqꝫ
se crederet totum impendisse amorem? Sed ne-
dum in amore/quis in quacunqꝫ virtute audeat
se preferre/si habet in illa consortem. Ubi vero
non est in virtute consortium/comparatio sopie
tur: quoniam in vno possessio/in altero carentia
Joh.21 iudicatur. Et hoc Petrus ita respondet: Etiam
domine tu scis/quia amo te. Acsi aperte dicat:
Domine certum est quia amo te: sꝫ an plus istis
amem/ignoro. Tu solus/ non ego nosti amores
omnium hominum pōderare: tu qui nosti meū
similiter et ceterorum. Magno documento do
mini serui edocentur/ne vnus alteri in simili vir
tute se preferat: cum Petrus si plus diligere se
corde credidit/verbis penitus non expressit: aut
si non credidit plus amare/ humiliter tacuit. Ac
per hoc redargutus est Helias/qui dicebat se so
lum idola non adorasse: cum audiuit a domino
3.Reg.19 verbum: Reliqui mihi septem milia virorum in
israel/qui non curuauerunt genua sua ante baal.
Sed Petro prima responsione completa/ Di-
cit iesus: Pasce agnos meos. Acsi di
cat: Si diligis me/agnos meos vtiqꝫ dilige: ope
re siquidem dilectioneꝫ perficias: vt illos pascas
exemplo vite/alimento doctrine: oratione a lu-
porum morsibus tuearis. Dicit ei iterum:
Simon ioannis diligis me? Appellat
eum a parentali ꝓpagine: ne extollatur/qui tan-
ta instruitur diligentia saluatoris: vt eum distin
gnat: quia forte simon alius erat ibi/vnus de q̇-
bus supra dictum est: Et alij ex discipulis eius
duo. Nec quēpiā moueat aplõꝝ ꝛ discipulorum
vocabulum siue distinctio: quoniam aplõs se-
pe sepius discipulos nominatos inuenimꝰ. Ite
rato saluator interrogat: nō vt ignoret/aut ne ve
rum sit quod simon Petrus ante respondit: sed
vt confitendo sepius mereatur amplius. Etenī
saluator omniū christus semper suis fidelibus
parat ordinē plus merendi. Eandē quā supra re
sponsionē reddidit Petrus: plus de sciētia chri
sti/ꝙ de seipso ꝯfisus: vt si diligo vel non diligo/
quid me interrogas? Tu domine melius nosti.
Et si diligere videor: a meipso forte decipior. Et
si quod videt amor/non est amor. Quid me in-
terrogas? Tu domine certissime nosti. Ait ie-
sus: Pasce agnos meos. Iuuenes etiā
ꝛ ineruditos sub ecclesiastica pastura oportet in
ducere: neqꝫ agni nouelli repellendi sunt a pa-
stu catholico/si velint cum professis ouibus in fi
de ꝛ moribꝰ cōmorari. Dicit ei tertio: Si-
mon ioannis amas me? Contristatꝰ
est petrus/quia dicit ei tertio: amas me. Et dicit
ei: Domine tu omnia nosti: tu scis quia amo te.
Dicit ei: Pasce oues meas.] Interrogat tertio
simonē iesus: vt tertio respondens a trina nega-
tione se purget: ꝛ plene ostendatur dilectio: quo-
niā in christo tota trinitas erat: vt pͥma interro-
gatio referatur ad patrem/ secunda ad filium/
tertia ad spiritumsanctū. Sed contristatur petrꝰ
non de verbis domini/quē delectabatur audire
loquentē: magis vero quia recordabatur/ꝙ quā
to magis cum christo se moriturum promiserat
tanto magis eum dominus predixerat negaturꝫ
Inde tacite cogitans de eo quod se dicebat dili
gere/pamplius hesitauit. In id argumentum as
sumens: ideo dominus totiēs a me si diligo exi-
git: quia vel casurum/aut forte iterum negaturꝫ/
seu amorē in me non esse plene cognoscit. Et plꝰ
tribuens christi cognitioni/ꝙ sue confessioni: de
christo confidens/de se diffidens contristatus ē
Pia ē illa tristicia qua se homo timet esse quod
credit: ꝛ hesitat in seipso de his que sibi vera vi-
dentur. Quamobrem tertio interrogatus lati-
us ipse respondit dicens: domine tu oīa nosti.
Sapientiā atqꝫ scientiā incomphensibilē chri-
sti/omnia comphendētē/ Petrus in hac respon
sione fatebatur: asserens ꝙ omnia nouerat. Si
oīa nouit/nihil subterfugere potest sciam eiꝰ.
Nihil occultum potest esse aut fieri in hoībus:
nil cogitari tam secretius pōt/quod in palā sibi
nō veniat. Unde timor/vnde horror/ vnde cor-
dis custodia/vnde cautela/vñ rectificatio mētis
iure in hoībus nascit/si oīa nouit. Et sapia cla-
mat: Et omne cor intelligitur ab illo. Proinde Eccl.16
ꝯtristatus Petrꝰ/sic arguit: Dñe si oīa nosti: visi
bilia ꝛ inuisibilia/facta et disposita/cogitatiōes
ꝛ verba: tu scis quia amo te. Quid igitur me in-
terrogas? Quia amo nosti. Uerbū certitudinis
posuit ꝓ seipso. Certum enim sibi videbatur di
ligere. Si amo nosti: si non amo/nosti: sic peni-
tus nō expressit: tacuit cōditionē: certitudinē di-
xit/quā sibi videbat habere: illāqꝫ scie diuine sup
posuit: de qua pamplius ꝙ de certitudine sua ꝓ
sentiēs/ne foret falsū quod sibi videbat verꝫ. Cō
tristatꝰ ē: nō aduersus christū i aliquo ꝯturbatꝰ
Ex seipso/nō ex ipso capiebat vñ tristaret. Et eū

dixisset tertio/amo te: audiuit ab eo: Pasce oues meas: nõ tuas/non tyrannorũ mundi: nõ propria voluntate gradiẽtes: nõ pascua querẽtes ꝓ placito voluntatis: nõ adherẽtes pastorib⁹ alienis: non diuidentes ouile: nõ morbidas: que merito culpe separant a grege: sed meas videlicet iuri meo per om̃ia mancipatas: meis vestigijs/ꝙtũ possibile ⁊ fas est: ex om̃ibus inherentes: meas per amorem et sanguinis redẽptionem: que meam vocem audiũt/et pastorem alium non sequũtur. Ecce ꝙ potius diligentibus cura cõmittitur animarum. Etenim in illa virtus amoris plus ꝙ̃ sapientia operatur. Quoniam qui christum in veritate nõ diligit: nec per sapientiã bene gubernabit dominicũ gregẽ. Deinde petro ꝓdixit q̃d esset pro ipso passurus: vbi amoris certitudine ferebatur in illũ: vt nõ solum amor ostendatur in regimine ouiũ/sed in tolerantia persecutionũ: vt nec ipse amor possit amplius in virtutibus ꝓgredi/ꝙ̃ mori pro christo. Quicquid est amabile ꝑter christum abhorruit: qui pro christo exposuit vitam. Proinde amoris inquisitione completa saluator adiecit: [Amen amen dico tibi: cũ esses iunior/cingebas te: ⁊ ambulabas vbi volebas: cum autem senueris/extendes manum tuã: ⁊ alius te cinget: ⁊ ducet te quo tu non vis. Hoc autem dixit/significans qua morte esset clarificaturus deum.] Libertate vtitur homo: et suis mouetur complacitis: maxime cũ sanguis ebullit tempore iuuentutis/quousq₃ obedientie christi fere sibi iugum imponit: sub qua curuat dorsum: inclinatur animus: vt vel sibi mala contra corporeum sensum/asperum sensum inferat: aut ab alijs illata volũtarie patiat: quãꝙ̃ sensus carneus patiendo reluctet. In hoc protinus om̃es quos vere afficit/traijcit christi amor: vt vel contra tenerum sensum mala inferant: aut ab alijs irrogata patiẽter sustineant: iuxta quẽ intellectum dominus Petro dicit in veritate repetita contestãs: Cũ esses iunior/cingebas te: ⁊ ambulabas vbi volebas. Cum iuuentutis etate feruens/cuz velut indomitus vitulus nondum pio iugo colla submiseris: te ad tua volita preparabas: ⁊ voluntate potius ꝙ̃ virtute/placito magis ꝙ̃ ratione mouebaris: ambulabas quo volebas/non quo virt⁹ aut ratio impellebat: ⁊ ope diuina mu-

Prouer. 22. tatum est in te scripture decretũ: Adolescens iuxta viam suam graditur: ⁊ cũ senuerit/nõ recedet ab ea: quoniam cum senueris/extendes man⁹ ad suscipienda tormẽta: ⁊ alius te preparabit/ad penam te ducẽs: quo ire sensus carnis naturaliter refugit. Sed si pena inuoluntarie toleratur: meritũ non videtur afferre. Igit si tu petre ibis quo non vis: vnde tibi meritũ erit: cũ magis ꝓueniat voluntate patiẽdi/ꝙ̃ acerbitate penarũ? Est siquidem in homine iudiciũ rationis: qua ꝓ christo iusta occasione accepta/volũtarie se prestat ĩ penam: quam semper moleste tulit tenera hoĩm caro: que nũꝙ̃ de sui natura patiẽdi penas ꝓstauit assensum: sed trahitur etiam renitens in sanctis viris aut interioris hominis per iudicium rationis: aut in alijs per maioris violentiã potestatis: cuius si voluntas exquirit/pati velle denegabit omno. Nam et aĩalia sensu rõnis carentia/ꝓ posse deuitãt asperas penas: ⁊ sepe trahunt inuite: atq₃ secundũ ipsorũ naturã vocibus penas cũ aduertunt/aut alijs renitentijs denegant: cõtra naturã corporei sensus abhorrẽtia male pati: vt etiã ad bonũ ignoratum seu nutrimentũ aut stabulum/nõ nisi per violentiã trahi possint: si a libertate a natura eis insita deriuãtur. Quo sensu petro dictũ est: et consimilib⁹ dici potest: ducet te quo tu nõ vis. Quod euangelista ioannes interꝑtat⁹ est de morte/in qua petrus amorẽ christi seruãs deũ honorificauit: vt ipsius vulgatũ martyrilogiũ manifestat. Et ne petrus moleste asperuz dictũ acciperet: semetipsum christus tradidit in exemplum/dicẽs sibi: Sequere me. Aperte ostendẽs suã voluntatem/ipsum animans ad passionẽ. Sequere me: passum voluntarie/mortuũ sponte. In quo etiã sensus carnis cum ratione certauit: pati volens mori timens. Sequere me: in quo fuit in pacto certamine spũs promptus: caro autez infirma. Sequere me iudicio rõnis: vt cum tempus tue passionis aduenerit: nõ deuites/aut effugias penas: et blandiẽs teneritudini carnis/nõ abhorreas mortẽ. Prout ex litera sonat/aliquod iter agebant: [cum surrexissent a prandio. Et sequẽs corpe petrus iesum: cõuersus a tergo vidit discipulũ illũ quẽ diligebat iesus/sequentẽ: qui ⁊ recubuit in cena supra pectus eius: ⁊ dixit ei: Dñe quis est qui tradet te?] Hec oĩa pro ioannis noticia referunt: qui se per gesta/non per proprium nomẽ explicat. [Nũc ergo cum vidisset petrus/dicit ad iesum: Dñe/hic autem quid?] Agitabat in animo petrus: ꝙ ipse solus exquisitus fuerat in amore: sibi soli de morte ad sequelã ipse singulariter inuitatus. Propterea cũ vidisset cõdiscipulũ sequentẽ: alij forte dimissi a dño iuerant viam suã/aut tacẽtes astabant: dicit de illo ad iesum: Hic aũt quid? Hac interrogatione perq̃rens: si qua morte ipse moriet: si velut ipse cinget ab alio/⁊ ducetur a quo nollet. Nõ querit petr⁹ vt inuidens: sed vt noscat si eũ in passione sicut in christi conuersatione debeat habere consortẽ. Propterea iesus talia req̃rẽti eũ reprinẽdo respõdit: [Sic eũ volo manere donec veniã. Quid ad te? Tu me sequere.] Curiose mentis est: cũ quis causam a suo domino habet impositaz/de causa socij velle requirere: quousq₃ suã plene perfecerit. Nimis ꝓsumit in dominũ seruus/ipsum exq̃rens q̃d velit ĩ ceteris. Officiũ atq₃ iuris honorũ seruorũ est exequi mãdatũ susceptum: nõ superiorũ secreta rimari/q̃d mandẽt ad reliquos. Non eñ equa in re vel pondere onera oneriferis animalib⁹ iponunt. Neq₃ om̃ibus cõmilitonib⁹ regis vna bellandi statuit acies: si vndiq₃ hostes insurgũt. Et sepe factũ est in hostilib⁹ bellis: vt pars militũ remaneat ad sarcinas dum bellatur. Et decreto dauid factũ cognoui- 1. Re. 30.
mus: ꝙ custodientium sarcinas ⁊ bellantiuz/de-

captis spolijs esset equa portio. Regis est mitte
re in acies milites / et pseruare quos velit. Nõ est
servi / de ceteris cõservis dñi exqrere voluntatẽ.
Propterea reprimit dñs petrũ: qui curiose q̃sie-
rat. Sic eũ volo manere / donec veniã. Quid ad
te ptinet scire quid velim / quid disposuerim de
cõditionib⁹ singulorum? Quid ad te de consulẽdo
quid faciã: de sciẽdo quid hic discipulus faciet?
Quid ad te de actione cõservi? Distincte sũt acti
ones: distincta sunt merita. Per seipsum vnus-
quisq; damnandus damnationem accipiet: nec
Roma. 14. levior erit pena consortio damnatorum. Unus-
quisq; per se rationez reddet coram ineffabili tri
bunali: nullius causati societate iuvabit. Justi-
cia vniuscuiusq; super eum erit: in alterum non
mutabitur. Non variabuntur merita singulorum.
Justicia vnius / merces vel peccatum non erit al
terius. Quid igitur ad te? Tu me sequere. Tu cõ
modo tuo / tu tua vtilitate me sequere: qui quo-
dolibet me sequẽtes / infallibili via dirigo in sa-
lutem. Quid ad agonistas de ceteris agonistis
agnoscere: cum propria pena vel gloria non mi
nuatur aut augeatur / accedente fine deficiẽte cõ
forte? Maxime autem ex eo retũdatur olim chri
sto militantium curiosa presumptio / investigare
de ceteris: quoniam sũmus agonum positor ita
infallibili providentia / decentia irreprehensibi-
li agones hominib⁹ ordinavit: vt semper male
sit aliter / nichil bene penitus nisi taliter prout ip se
providerit. Non ad scientiam curiosam / sed ad
sequelam iustam a domino invitamur: cũ illa ex-
clusa / ista inclusa petro dicatur: Quid ad te? Tu
me seqre: recto vestigio cordis / conformitate mo
rum. Quod vni dicitur ad sequelam / omnibus
est ad regulaz. Sed discipulorum imperitia eos fe
cit aliter q̃ dominus dixerit / hesitare: cum ex ver
bis salvatoris ioanni discipulo immortalitatez
asscriberent. Quoniam exijt sermo in-
ter fratres et cõdiscipulos: q discipu
lus ille non moritur. Quam hesitatio-
nem impertinentem ipse discipulus de quo erat
abegit: cũ ipse verba salvatoris repetendo expo
suit: q hoc quod dñs dixerat: sic eum volo ma-
nere: in discipulo immortalitatem nõ asserebat:
Et non dixit iesus / nõ moritur: sed sic
eum volo manere donec veniam.
Hoc quod salvator dixerat: sic eum volo mane-
re: similitudinem ab extra non habet expressam:
sed habet aut affirmationem in eo q predicitur:
aut internam similitudinem in eo q sic positum
est decretum: vt sicut previdi / sic facio. Sic eum
volo manere: sicut mea providentia in meipso
decrevi: donec veniam: quousq; videlicet de ipso
sicut provisum est / aliud faciam. Nec quempiam
moveat q ad eum novus aut singularis a chri-
sto determinatur adventus: cum ad electorum ani
mas egredientes de corpore ipse benignus ad-
veniat. Non eñi veniendo patitur atq; laborat:
neq; locorum spacia veniẽdo retardant. Plus eñi
fuit in carne venisse / satagisse in terris / in cruce
mori / visitasse inferos / resurrexisse a mortuis: q̃
advenire ad animas electorum / cũ a corporibus se
parantur: maxime ad illorum animas quos ab om
ni mundo ex omni carne in mundo degens / ad
se singulari electione vocavit: quos suos nomi-
navit apostolos / in oẽm destinavit orbem: pnci-
pes ecclesie: iudices constituit seculi: qui secũ in
tentationibus permanserunt / per sanguinem et
mortem de ipso testificati. Sed hoc quod de Jo
anne singulariter dixit: sic eum volo manere: cõ-
tra illud indicat quod petro dixerat: significans
quod esset corporis acerba morte moriturus: in
terrogantiq; de ioanne salvator ipse respondit:
Sic eum volo manere: non sicut te mori. Incor-
rupta carne vivet: sine pena et tormento morie-
tur: sic expectabit donec ad ipsum veniam et assu
mam. Quid ad te de pacifica morte sua? Quid
ad eum de aspera morte tua? Non ex hoc Joan-
nes dictus est immortalis: sed nõ sicut tu ipse mo
rietur / sed omnino morietur. Nec improbe me
movet plus quidam in hoc verbo alius intelle-
ctus. Predictuz erat petro / q mori crudeli mor-
te debebat: inquirenti de condiscipulo tacite / si
eodem tẽpore / eodem loco / eodemq; genere mor
tis moriturus esset: iesus ipse respondit: Sic euz
volo manere donec veniam. quasi dominus pe
tro dicat: Non eo tempore quo tu morietur: sed
sic manebit incolumis donec veniam: scilicet in
maiorem cognitionẽ hominũ et ecclesie per apo-
calypsim et evangelium eius: que sibi sum mani
festaturus: ipseq; scripturus est. Nullus eñi evã
gelistarum vt ipse / tam ab alto evãgelium tonu
it: aut tam aperte disseruit eternum dei verbum
in tempore fieri incarnatũ. Et quod ab alijs evã
gelistis prescribentibus historiam christi fuit o-
missum / ipse suppletur. Ipse apocalypsim vbi ec
clesie sunt conscripta mysteria / christo revelante
conscripsit: ex quibus iesus in maiorẽ noticiã ho
minũ venit. Nondum tempore petri evangeliuz
eius et apocalypsis scripta erant: ex quibus tanta
christi provenit noticia populo christiano. Naz
apocalypsim scripsit in pathmos sub Domicia
no. Ephesi scripsit evangelium sub Traiano.
Et petrus mortuus est anno tricesimo a domi-
ni passione: ioannes vero ampliori confectus se
nio / septuagesimosexto anno a domini passione
intrans sepulchrum / fusa oratiõe requievit. Pe
trus rome / ioannes ephesi: Petrus sub Nero-
ne / ioannes sub Traiano vltimum diem clausit.
Propterea dominus dixit: Sic eum volo mane
re / donec veniam. Tamdiu volo eum manere: do-
nec per ea que per eum scribenda sunt / in plenio
rem noticiam hominum veniam. In scripturis
enim canonicis / evangelicis et apostolicis posie
rior est scriptura ioannis: que qualem noticiam
de filio dei eterno et increato / et in tempore incar
nato: per evangelium et de suis atq; ecclesie my-
sterijs per apocalypsis noticiã dederit / dicat ipsa
ecclesia que suscepit. [Quoniã hic est disci
pulus qui testimoniũ phibet de his: et scripsit
hec.] Et scit et novit ecclesia i fidei veritate [quia
verũ est testimoniũ eius.] Scripserat au-

tem tres euãgeliste euangeliũ: scripserant petrus
iacobus/iudas canonicas suas: scripserat apls
epistolas suas: scripserat lucas aplicas actiões:
sed necdũ ioannes manũ aptauerat ad scriben-
dũ. In scribendo enĩ nouissim⁹ apostolorũ oĩm
vigilauit. Quo sensu existimo pie dictũ: sic eum
volo manere incolumẽq; viuere/donec in noti-
ciã pie credentiũ per apocalypsim et eius euange-
liũ veniã: nõ q non moriatur/ sed vt dñs per eum
sic notus veniat referiet. Promissam sepe illã
insignem apparitionẽ in galilea dñs iesus man
dauit effectui / cũ decreuit discipulos in galileã
pergere: quã antẽ apostoli et discipuli expecta-
bant. Uñ statuto tempore [vndecim discipu-
li abierunt in galileã in montẽ/ vbi cõstituerat il
lis iesus. Et videntes eũ adorauerũt: quidã aũt
eorũ dubitauerũt. Et accedẽs locutus est eis/di-
cens: Data est mihi oĩs potestas in celo et in ter
ra.] Ex voce aut ex aliquo indicio perceperunt
apostoli atq; discipuli/ q apparitionẽ festinã in
galilea sicut sepe promiserat/erat in breui dñs cõ-
pleturus: quã plusq̃ quingẽtis fratribus factã
refert apls: in mõte scz thabor/ prius constituerat
eis iesus: vt in eodẽ monte vbi facta est añ passi-
onẽ transfiguratio gloriosa/ post resurrectionẽ
fiat tam insignis apparitio: et credatur idẽ esse Je-
sus q pro nobis mortuus est/et resurrexit. Non
exprimit euangelista noĩe proprio montẽ thabor
sed ex supplementis euangelij plene suscepimus
ipm esse montẽ: quẽ ad apparitionẽ tam insignẽ
atq; solennẽ cõstituerat illis iesus: vbi adoraue-
runt maiestatem christi regressam ab inferis: et
egerũt gratias sue dispensationi propter appari-
tionẽ magnificam eius: in spiritu vere humilita
tis/ procliuio corpis/inclinatione cordis/in feruo
re fidei/in charitatis ardore: cõferẽtes in corde
verbotenus asserẽtes: qm̃ hic est magister et do-
min⁹ q eos in nouã vitã vocauit: qui eos zelauit
et docuit: qui pro eis et oĩbus passus/mortuus
est/et resurrexit. Uera enĩ et propria cuiusq; preceps
est adoratio a subiectis exhibita: cũ virtus eius
et actio virtutis in credulitate atq; preconio exhi-
betur. Nõ enĩ adorat in veritate/qui quod est nõ
credit: et quod credit/nõ profitetur: aut qui profite
tur quod nõ credit in hoĩe: aut confitetur quod in
illo non est. Apostoli vero siue discipuli adora-
uerunt eũ cum actionib⁹ gratiarũ: quod iustum
erat et actum de passione christi et resurrectione
credẽtes. Legimus nẽpe christũ ante passionẽ et
mortẽ pluries adoratũ. Post resurrectionẽ uero
similiter/sed non totiens: vt nõ maior sit resurre-
ctione factus/q̃ fuerat anteq̃ pateretur. Ab instã
ti sue incarnationis viator extitit et cõprehensor.
Nec obstat q apls ad philippenses scribit: q sit
apud semetipm et deũ patrẽ ex passione vel mor
te factus eximior. Est siquidẽ dicere q adoratio
adhibita sibi ante passionem sit pro gratia: post re
surrectionẽ vero propter gloriã sit illata. Proi-
nus iustum erat vt christi maiestas adoraretur in
mõte: qui ad montẽ eternũ/montẽ sanctum suos
fideles conatur inducere. Nam in superioribus at
tollitur mens: cum Christũ in veritate adorat:
nec i veritate dominũ adorare potest/ nisi supra
esse corporeũ ad altiora cõscendat. Premiũ ha-
bet euangelice rote cõtente in medio rote/ qui ac
cessit in galileã: q rotatio nũcupatur: si rotari vo-
luerit/vt euangelica rota rotabit. Qui vero vere
ascẽdit in cõstitutũ virtutũ montẽ / innocẽs sancie
tur: quoniam innocens manibus ascendit in mõ
tem. Qui aũt in altitudine virtutis dominũ ado-
rauit/abiecit idolatriã credulitatis et mortis: di-
uina plurima cognouit arcana: excessit seipsum
fact⁹ est sublimior/quo in adoratiõe proclinior.
In terra viuens/ angelos imitatus est. Sed nec
alibi salubriter adoratur Christus/ q̃ in monte
quẽ ipse constituit: quãq̃ didascalice cũ samari-
tane fuerit dictũ: q neq; in mõte garizin/ neq; in
tẽplo hierosolymis constituto: sed in spiritu esse
possint veri adoratores. Montẽ fidei et spiritua
lis intelligẽtie/montẽ diuini luminis et interlucẽ
tis in animo veritatis cõstituit vere fidelib⁹ Je-
sus: in quo adoratur sua venerãda maiestas: et cul-
tus iustus et latria deo patri/et filio/et spirituisan
cto: differenter et mystice/ in spe et charitate/ pro be
neficio creationis et redemptionis et introductio
nis in gloriam suam/in singulis electis et in omi
bus saluandis: cum mundi mysterium fuerit cõ-
summatũ/ab omni catholica ecclesia exhibetur.
Et huiuscemodi adoratione/ corde/et ore cõfitetur
atq; testatur: quoniam iesus est filius dei/via/veri-
tas et vita/salus et redemptio nostra/ rex regum et
dominus dominantiũ. Quidã aũt ipsorũ dubita
uerũt: non videam columne/ quas sup basem fi
dei refundauerat in multis antefactis apparitio
nibus et varijs argumentis: sed aliqui eorũ q ad-
huc ipsum non viderant: nec palpauerãt/si habe
ret carnẽ et ossa: nec aspexerãt comedẽtẽ. Nec mi
rũ si in magnis naturaliter tamen factis / a par-
uis dubitatur. Et dispẽsatiue saluator dubitari
se permittit: vt exprobrato dubio/adiectis argumẽ
tis hesitãs/solidius firmet. Et in monte adora-
tionis et latrie ab oĩbus nõ equa sorte sentitur: ne
q; parilitas est intellectib⁹ et affectib⁹ hoĩm: q̃
uis vnus sit cõsistẽtie locus. Una est ecclesia or-
thodoxa/q i huius adoratiõis mõte signata est:
et oĩbus est ipa cõis: sed oĩm in ea militãtiũ atq;
credẽtiũ nõ est vna sentiẽdi proportio. Sed acce-
dẽs iesus locut⁹ est eis: tarditatẽ animi atq; cor-
dis duritiã exprobrando/dicens: Data est mihi Mat.28.
oĩs ptãs in celo et in terra. Omnibus loquitur: fir
mis atq; nutãtibus: et auctoritatẽ prodit/ quam a
deo patre suscepit: scz q oĩm cõstitutus est dñs:
vt auferatur oĩm dubiũ/q velut omnipotens po-
tuit a monumẽto resurgere. Nihil est boni et cõ
grui: quod nõ posset efficere/cui oĩs est attributa
ptãs. Attñ preter id quod potuit semetipm reuoca
re ab inferis: et virtute propria resurgere a sepulchro
oĩs sibi donata potestas i aliud se protẽdit: vt etiã
christus hõ vnitus deo/sit oĩm dñs cõstitutus: et
heres vniuersarũ aĩarũ et corporũ/spiritualium re-
rum et corporaliũ/eternorũ et tẽporaliũ/angelorũ
et hoĩm/electorũ et reproborũ: vt q2 humiliauit se

metipsum in carne vsq ad crucis ignominiosam
⁊ asperam mortē deo patri fact⁹ obediēs. Deus
exaltauit illum: ⁊ dedit illi nomen quod est super
omne nomen: vt in nomine iesu sibi dato: pro eo
ꝙ saluator est oim: omne genu flectatur/celestiū/
terrestriū ⁊ infernorꝝ: vt nihil sit in celo et in terra
⁊ in inferno/quod non calcet atq pessundet sua
tremenda ⁊ alma potestas. Genuflectūt coram
iesu in celo angeli: ⁊ ille a corporib⁹ separate sub
stantie: cum deum ⁊ hoiem in vna ꝑsona venerā
tur: ⁊ adorāt illā eis in deitate suꝑlatā humani
tatē: et colunt latria ineffabili/amore incōprehē
sibili grās infatigate agentes: vna cū aīabus iā
introductis ad superos eterne atq beate gaudē
tes: qm̄ christus hō vniuersorꝝ atq ipsorꝝ fact⁹
est dn̄s: nō inuidētes hoībus quorꝝ accepit natu
ram: neq dolentes ꝙ nō accepit angelicā. Ge
nua flectunt et flectere iure debent hoies in ter
ra degētes: colentes eū solū q̄ ē suꝑ oīa christus
deus: abiecta omni spurcitia idolorū: et deorum
multitudine improbata spūalib⁹ ⁊ corꝑalib⁹ re
bus in ditionē suā deductis: vt ī neutris quicꝗ
ꝓter eius imperiū fiat. Et omīs terrena potestas
subdita fiat christo: cui in celo ⁊ in terra oīs est
collata potestas. Nec sibi arroget quecūq alti
tudo mortaliū in sua potestate dominiū: quoniā
suū est ab illoq dependet/cui oīs est donata po
testas. Neq reges terre ⁊ ꝓncipes populi sui ve
lint esse iuris atq virtutis: vt suis voluntatibus
viuant: suisq legibus ꝓsumant gubernare sub
iectos/adherēte repugnātia euāgelio sancto ei⁹:
quoniā oīs ꝓncipatus ⁊ potētatus in suo regi
mine sibi factus est subditus: cum oīs sibi sit in
terra potestas: ⁊ originaliter ab illo est omē iustū
dominiū/cui oīs data est potestas: ⁊ omne impe
rium sibi factū est iure subiectū: vereref atq ado
ret scabellum sanctū ei⁹ quod est ecclesia sancta
eius: in qua qui sua vice ꝓsidet in iusticia et au
toritate veritatis/oīa sceptra mūdi debet habe
re subiecta. Que vero sibi iuste presidenti et de
cernenti repugnāt: aut ab infidelitate aut a tyrā
nide/aut ab heretica prauitate/⁊ cōtumaci ino
bedientia detinenf. Genuflectunt demones/qui
credunt ⁊ cōtremiscūt: et velut eius satellites ꝑ
Mar.16. ficiūt imperiū sanctū eius. [Nouissime autē re
cumbentib⁹ illis vndecim apꝑuit illis: ⁊ expro
brauit incredulitatē illorꝝ et duriciā cordis: quia
his q̄ viderant eū resurrexisse a mortuis/non cre
diderunt.] Nouissime scꝫ die quo ab eis ꝑ ascē
sionē in celum corꝑaliter seꝑatus est: recūbenti
bus vndecim/scꝫ ī illo sacro cenaculo quod erat
in hierusalem: expectabāt in illa die discipuli dn̄i
saluatorē: qui suo modo nūc apparebat: nunc se
occultabat: et qꝛ nondū venerat/recumbebant.
Tūc apparuit illis iesus. Et mirū ꝙ ipsis a sum
mo diluculo in cōtemplatione seu oratione aut
bonorꝝ collatione vacantibus/iesus non appa
ruit. Dum vero comedebāt aduenit: vt luce cla
rius pateat nō hominū exercitatorꝝ virtute: sed
sua benignitate suā velit ꝓstare ꝓsentiā aut ali
ud inferre solamen. Oportebat oīno ꝙ hoībus
dareſ intelligi/ꝙ si q̄ sunt in eis virtutum debite
actiones/christi premia vel presentiā nō meren
tur: nisi ꝙtū et quādo vult ipse cōferre benign⁹.
Necnon ideo recubitus hora saluator aduenit:
vt veritas ascēsuri corporis mōstrareſ ex cibo.
Etenī cōuescitus est ex his que apposita sūt suꝑ
pauꝑculā apłorꝝ mensam: quibus illam accura
re cura non erat. Ecce prouidēs illis et posteris
dn̄s vult esse immunes a deceptiōe credentes: ⁊
incredulis viā obstruit detrahendi: cū ascensio
nis die in corpus suū comedendo traycit cibum:
ne ali⁹ pro alio diceref. Cura fuit diligēs christo
discipulorꝝ animos dimittere ī sua fide pacatos
⁊ ꝙ intrepide absq dubio ꝓdicarēt quod vide
rant oculis: manibusq tractauerāt: quos in vni
uersum mundum dirigit: ad doctrinā disponit:
ad vite sacramenta cōferre dat formā ianue ba
ptismatis: sine quo suscepto/vel vbi non possit
credito/nō potest esse salutī initiū. Et ad hoc co
mestione cōpleta [Jesus locutus est eis/
dicēs: Euntes in mundum vniuersum/predica
te euangeliū omni creature. Doceteq oēs gen
tes: baptizātes eos in nomine patris ⁊ filij ⁊ spi
ritussancti: docentes eos seruare omnia q̄cunq
mādaui vobis. Qui crediderit ⁊ baptizatus fue
rit/saluus erit. Qui vero non crediderit/cōdem
nabitur.] Jn vniuerso habitabili mūdo gētes ī
electis regionib⁹ habitabant: alique ꝓter leges
excepta lege nature: quā deus in cordib⁹ homi
nū scripsit: a qua tergiuersando nullus penitus
potest/si ad etatem iudiciarie rationis seu discre
tionis peruenerit/excusari. Alique legibus ho
minum agebanf. Alique triumphabant in orbe
terrarum: vt aurea roma que totum mundū suo
imꝑio subiugare certabat. Aliqua militabat sub
lege mosaica. Sed nec sub lege cōstitutis aut le
ge carētibus erat nota vel aperta via salutis: ad
quā oēm rationalē creaturam de⁹ creat: quāꝗ
oīs illā nō assequatur/occulto vel manifesto dei
iudicio iusto ꝓpedita. Euāgeliū aūt eternum cre
ditū atq ꝓuatū quod saluator edidit/trāsmitit ī
illā: ꝙ vult notū fieri hoībus ꝑ idoneos viros a
christo selectos plebeios: hūana scīa ipitos: nō
fulgentes aliqua dignitate terrena: ne asscribe
retur causa tanti mysterij alijs ꝙ diuine virtuti:
quib⁹ a christo iam debente in suꝑna cōscende
re daf plena legatio: imo iussio ineuitabilis im
ponif: vt euangeliū quod ipse in paruis hiero
solymitanis et galilaicis locis hoīb⁹ ꝓdicauit:
ipsi oībus hoībus debeāt ꝓdicare: vt nō sit ter
ra vel locus/vbi sit hoīm incolatus qui euāge
licas tubas non audiat: qm̄ fides q̄ hoīes saluat Roma.10.
est ex auditu: auditus aūt per verbum dei. Sed
nunq̄d dici pōt/vt excusabiles sint: qꝛ nō audie
rūt? Equidē in oēm terrā exiuit sonus eorū: ⁊ in Psal.18.
fines orbis terre verba eorum. Doceteq om
nes gentes. Jllas videlicet que formā humilis
discipulatus accipient. Non enim capiunt do
ctrinam eterni euangelij: nisi qui discipulatum
humilē in corde atq morib⁹ incōtradicte susci
piunt. Etenī euangeliū forma pacis/ad inquietos

fieri cōmunicabile nequit: Docete protin⁹ iesus
inquit/seruare oīa quecūq mādaui vobis. Nō
vult saluator/ꝙ vnū iota vel apex a sua euangeli
ca lege pereat: quin corde aut ope/prout lex ipa
distinguit/ i actionē veniat: vt que solū seruāda
sunt corde/seruent: que moribus/nō obmittant:
cū dicit: Docete seruare omnia quecunq mādaui vobis. Nō aūt vbū hoc ꝛ sic indistincta sentē
tia in omnibus obligat oēs ꝛ singulos: qm̄ olim
esset vna virtutū ꝓfessio. Nec esset latitudo euā
gelij: que reges ꝛ principes/ magnos et paruos/
fortes ꝛ debiles/diuites ꝛ pauperes/sapientes ꝛ
indoctos/nobiles ꝛ plebeios/castos ꝛ coniuga
tos: si credulitate ad ipm veniāt/apprehēdit: sed
ꝙ ipm seruent in corde ꝑ fidem et dilectionē: in
moribus per placitā virtutū et statuū electionē.
Nam cum precipit celibatum/matrimonū non
condemnat: ꝛ velut corporis mēbra non omnia
idem officium seruant: quāꝙ ꝓpriū attributum
ꝓ posse vnumquodq conseruet: ꝛ totam corpo
ris machinam ꝓpensius diligat: sic ꝑ fidem in
tegram vniuersa euāgelij serie custodita/ vnusꝗ
q quod ſm euangelium elegit/in morib⁹ et vir
tute conseruet. Et mandauit eis vt inciperent a
hierusalem: quia ꝑdicādo euāgelium/ quod ad
eternam pacē audientes vocat ꝛ ordinat/a pac
tēporis debebat incipere/non a pace mundi: sed
ab illa quā mente conspicitur/corde tenetur. Vi
sio eīn pacis interpretata est. Profecto ſcrū exi
tum habet/qui a pace virtut fecit initiū. Et pa
cifici facti sunt filij dei/qui attente seruant que a
christo seruari iubentur. Sed hec sunt que serua
re ſm euangelium apostoli docuerunt: alienum
fieri ab idolorum cultura: et vnumquemq cre
dentem se preseruare a vitijs: que natura/ratio/
mos/vsus/lex/gratia/ veritas reprehendit. Do
cuerunt non thesaurizare in terra / sed in celo per
mandatorum custodiam: non diligere que vidē
tur/quia temporalia sunt ꝛ caduca: sed diligere
que non vident/ virtutes sc ꝛ bona celestia: que
aut eterna et beata disponunt: aut ipsa eterna cō
sistunt. Docuerunt mūdi nouitatē ex nihilo: quē
falsa philosophoꝝ opinio putat eternū. Docue
rūt quō inuidia diaboli mors intrauit in orbem
terraꝝ: ꝛ quomodo merito ꝓtoplasti/dānationi
eterne iuste tenebamur astricti: ne qui supbirent/
ꝙ nō egerēt misericordia dei. Docuerūt quomō
aliunde humano generi non poterat esse remedi
um: nisi per verbū increatū cū fieret incarnatum:
ꝛ penas i ligno ꝓ ligno sustineret: sanguinē fun
deret: mortēq subiret pro omnib⁹ caro factum.
Docuerunt paupertatem/celibem vitam/coniu
galem castimoniā: neminē ledere/omnibus vel
le prodesse/pro iniuria iniuriā nō referre. Docue
rūt abrenūciare ꝓprijs volūtatib⁹: tollere crucē:
christū seq: nō q̄ sua sunt querere/sed q̄ iesu chri
sti. Docuerūt ꝑfunctoriā gloriā nō q̄rere: sed glo
riari tm̄ in dominica cruce. Docuerūt hoīes su
pra seipsos fieri: sacramentaliter viuere: diuina
mandata seruare: studere virtutibus. Et ꝙ nulli
debeat iniqtas: sed charitas omnib⁹ sit redden
da. Et ꝙ respublica ꝛ res principū nūq melius
q̄ in veritate/iusticia/ ꝛ charitate sub christo dei
filio cōseruat. Et ꝙ ibi miseria/vbi mūdi ꝓspe
ritas: ibi gloria/vbi miseria. Docuerūt secundū
naturā cōditā/cōtra naturaꝫ corruptā: supra hu
manū vsum/supra sensuꝫ. Docuerūt hoīes i car
ne angelice viuere: docuerūt secretos fieri a natu
ra bestiali: docuerūt gentes a genitura recedere:
in terra natos in superna posse conscendere. Et
vt breuiter ꝑstringā: docuerunt qd credendū/qd
sperandū/qd amandū/quidue tenendū/qd agen
dū. Hec siqdem dñs apostolos docuit. De his
q̄dem dicit: Docentes oēs gētes seruare/ quecū
q mādaui vobis. Et adiecit formam baptismi
qui est salutis initium: qui catechizat quos ablu
it superno charactere: quam formā preterire nō
licet: seruare omnino necessarium factuꝫ est. Ba
ptizantes eos i nomine patris ꝛ filij ꝛ spūssancti.
Precedit doctrina baptismum. Nam qui bapti
zatur/primo catechizatur: ꝗuis in paruulis qui
nascuntur ex hominibus christianis/ catechis
mus mēte impressus propter incapacitatem pe
nitus non precedat: sed in fide firma ecclesie ab
assistentibus respondetur pro ipsis: quod gratū
credimus christū suscipere acsi perfecte essent eta
tis. Spiritussanctus in hoc instruxit ecclesiaꝫ: vt
in plenitudine fidei sue oblatos a parentib⁹ par
uulos baptizaret. Sed quos baptizat paruulos
ꝛ profectos/ in virtute trinitatis intingit. Nā no
men patris ꝛ filij ꝛ spiritussancti trinitatis est vir
tus: in q̄ regenerandus immergitur: vt in virtu
te patr/qui creauit: filij/qui redemit: spiritussan
cti/qui diffusus est ꝛ animauit ad agēda creden
tes. Qui debet salu⁹ fieri abluat: cōgruū est eīn
vt a virtute ad salutē ordinet in terra: q̄ saluat⁹
perfruetur in gloria. Quanta igitur sit virtus ba
ptismi atq nobilitas/nomē ꝑsonaꝝ in quo cōfer
tur/insinuat. Et sicut absq baptismo nō ꝑmittit
salus: sic absq isto nomine nō erit baptismus.
Magna inquisitio alti mysterij nobis offert/ ꝙ
saluādos christus in vtute trinitatis voluit aqs
immergi: quā inquisitionē hic ꝑterire silētio vti
lius iudicaui: ne opus legentes ꝓlixitate fastidi
at. Nec etiā q̄ cōprehēsi fuissent exacti subito pe
nas subire ꝓ christo ꝓprij sanguinis ꝓdesset in
tinctio/nisi hoc nomen aut virtus triū persona
rum adesset. Ad nihilū oīa valent/nisi nomē hu
iusmodi per fidē inuiolabilē roborent. Et q̄ ba
ptizari dicunt a flamine: nec vtute/gratia ꝛ effe
ctu huius nois caruerunt. Cuius nois adhesis
carentia non in salutē/magis autē traiecit in pe
nas. Quō autē salus aut damnatio incunctāter
ꝑueniat/subsequēter saluator aperuit. Qui cre
diderit ꝛ baptizatus fuerit/saluus erit: qui vero
nō crediderit/ cōdemnabit. Dirigebat salua: or
apostolos predicare verbum vite verbumq sa
lutis: quod oportebat audientes per credulita
tem recipere. Proinde dicit: Qui crediderit: sc
verbum ex verbo/ verbo per verbū/ in verbo de
verbo/et abluetur ꝓpter verbum creditum/sal
uus erit. Multi siquidem in hoc verbo damna

biliter errauerūt: solū fidez ꝛ ablutionē baptismi credentes sufficere in salutē. Et in domibus acidie atq̄ negligentie hospitati sunt: dicentes ex ista sententia pro salute nihil aliud oportere: cū christus post ista duo credere ꝛ baptizari/sine interpositione verboꝝ dixerit/saluus erit:ꝛ nec apposuit aliud iugum corporaliū actionū. Sed nō aduerterūt spūssancti per iacobū expressam sen-
Iacobi. 2. tentiā. Fides sine operibus mortua ē: eis siquidem qui addere fidei opera potuerūt: sed neglexerūt/sibi de huiuscemodi sentētia improbe blādientes. Qui vero nō crediderit/condēnabitur. Fieri contumacem cum recte a rectisq̄ vocamur ad fidem/damnationē infallibilē operaē. Quod eñ creditū adijcit credenti salutē/ negatū cōtrarium parit. Negaē quod nō crediē: quia negatur esse credendū. Qui non credit/negat: dum hoim intellectus nō subdiē fidei: sed innititur rationi: quā substratā nō habet / atq̄ ostēsibilē mysteriū credendorū. Iuste igiē damnanē increduli: si in credendis est salus. Et ex hoc verbo suggillanē ora oim loquentiū iniqua: qui credūt quēpiam sine fide ꝓpria vel ecclesie potuisse saluari. Nec quisq̄ impietatē ad pietatem conuertat: vt velit corde credere: asserere vel hoc saluos esse quatuor virtutū expolitissimos tractatores: seq̄ infra illarū limites coartātes/circumfultos nobilitate morū: si tribus viuificis virtutibus nō fulserūt. Signa vero credentiū voluit saluator adnectere: vt fidelium ꝛ infidelium/etiā in hac vita esset vera distinctio. Non q̄ signū virtutē maiorem aut minorē effecerit: sed virtus optima fecit [si-
Marci. 16. gna: que illos qui crediderint/hec sequenē. In noīe meo demonia eijcient: linguis loquenē nouis: serpentes tollēt. Et si mortiferū quid biberint/non eis nocebit. Supra egros manꝰ imponent/et bene habebunt.] Iuxta quod scripta sunt hec/ habuit ecclesia primitiua: nūc vero potius ad mores hominū sunt deuoluta: vt eiectio demonū/linguarū nouitas/ablatio serpentium: innocuū existere a suscepto veneno: infirmorū cōualescētia cū tempore in ecclesia dei tropologice sint reperta. Horum vero tropos inquirere illorum est/qui scripturā sacram et euangelicā humiliter venerantur:ꝛ cautis passibus ambulant circa illam: ne tropus tropum impediat: ꝛ vnus alteri nō repugnet. Et vt horum oium velociter sermo currat: eiectio demonū fit / cum homo a seipso intromissa virtute proijcit quod deliquit: aut ab alio remouet pctm: siue virtute orationis aut suasione verborum: seu cum in noīe christi malignos a nobis orando facimus declinare.
Psal. 116. Quod dauid vtiq̄ faciebat/dicēs: Declinate a
Psal. 14. me maligni: ꝛ scrutabor mandata dei mei. Et ille requiescet in monte sancto dei: an cuius conspēctū ad nihilū deuenit malignꝰ. Nouitas linguarū ad nouitatē pertinet vite: in qua cantamꝰ dño in hymnis et psalmis/et gratiarūactionibꝰ canticū nouū: ꝓpter magna mirabilia que ostē-
Gen. 11. dit nobis. Neq̄ ad illam antē linguarū confusionem pertinent electi: nec ad aliud antiquum quod per linguā hoīes inquirebant/scꝫ huic seculo conformari. Sed in nouo hoīe nouiter lingua hoīm est vnica: querens intelligibiliter vnū verū deū/ꝛ quē deus pater misit iesum christū. Et per nouam turrim/scꝫ crucē: quā adinuicē per spicaci intellectu se cognoscentes edificant: qua secure itur in celū. Et querunt ꝛ inquirūt bonū in notitiam: non huic/sed superne patrie vita ꝛ moribus coaptari. Abstulit serpentes/qui omnes anfractus abhorruit: nec deceptiōibꝰ gaudet: sicut Gen. 3.
serpens ille antiquus humani generis matrē astute decepit. Nec gradiē sup pectus totus inclinatus ad ima: nec insidiaē calcaneo ꝑseuerātie sue: aut parat calumniam profectibus aliorum. Et serpentes qui pertinent ad cerasticū serpentem ꝛ tortuosum: qui in via mandatorum dei obliquitatē pretendit: in semita consiliorum cornua impugnationis exercet: prouidētia sancta deuitaē. Neq̄ dissipat sepē diuine legis: vt a serpēte mordeaē. Existit innocuus a veneno / qui ab auditu malo manet incorruptus: vt nec minātia verba deterreāt: nec blanda seducāt: nec ꝓmissa cōmoueant. Et humilitate subnixus/oratione fultus: veneno heretice atq̄ sensualis doctrine/q̄ uis audierit/nō est lesus. Quoniam sepe corrūpūt bonos mores colloquia praua. Credēs firmiter ab his penitus non ledeē. Fecerūt infirmos cōualescere impositione manuū: qui exēplo boneꝝ operū ad meliorē vitā alios ꝑduxerūt: aut iuxta pau- Ro. 14.
li sententiā/infirmū in fide susceperūt. Et ſm etiā sententiā ipsius in actibꝰ apostoloꝝ: oportet su- Acta. 20.
scipere infirmos. Et ipse factus est infirmus infir- 1. Co. 9.
mis: vt infirmos lucrifaceret. Et Thessalonicenses hortabatur infirmos suscipere. Et quemuis 1. Thes. 5.
corpore factum fuerit/in spiritu potius loquebatur: vt qui possint / curent infirmos in virtutibus: aut pre infirmitate seu fragilitate carnis succumbentes peccatis: quod ad galatas apostolus scribēs heri apte monstrauit/dicēs: Fratres Gala. 6.
et si preoccupatꝰ fuerit homo in aliquo delicto: vos qui spirituales estis/huiusmodi instruite in spiritu lenitatis: considerans teipsum/ ne ꝛ tu tenteris. Quid autem ſm tropum est super egros manus imponere/ vt bene se habeant: q̄ omnes adhibere opem spiritu infirmis vt recōualescāt. Quod apostolus suis verbis consonat sentētijs saluatoris. Et per ꝓphetas negligētes pastores arguit dñs: q: quod erat infirmū in grege/ nō cō- Ezech. 34.
solidauerunt. Et ne apostoli diffiderent de promissis: saluator societatē sue virtutis ꝛ potentie vsq̄ in finē seculi pollicitus est. [Et ecce vo- Mat. 28.
biscum sum vsq̄ ad cōsummationē seculi.] Vere sic est: et aliter q̄ dixerit esse nō potest. Recessit/ꝛ nobiscū est. Recessit corpe/presens est spiritu. Recessit carne/presto in virtutibꝰ est. Non recessit a suo corpore diuinū caput: neq̄ compactum corpus sibiq̄ cōnexum patiē ab ipso scissurā. Etenim vnio inseparabilis facta est. Et quod est maiꝰ / audacter affirmē: quoniā corpus christi quod est ecclesia/est in celo per vnionē ad caput: prout ipse in terris per vnionem ad corpus.

Est ipse nobiscũ p p̃sentiã sue omnipotẽtis ma-
iestatis: ptegens ⁊ erudiens omnes ⁊ singulos
quos preuouit secũ in eterna gloria fieri vnifor
mes. Prestita est nobis indubitata securitas: si
christus nobiscũ ad bella progreditur: si dux est
belli: quia ⁊ cognouit agones: neq̃ suas copias
ad anceps bellũ exposuit/ de quo nesciret puẽi
re victoriam. Fultus nobiscum incedit exerciti-
bus inuisibilium angelorũ in opus mysterij sui ⁊
in auxilium corporis sui: q̃uis seipo possit oĩa
plene tueri/ ⁊ prosternere contrarias potestates.
Sine causa dubium/ sine ratione timor in nobis
est: si est ipe nobiscum ⁊ cum singulis nostrum.
Quid trepidamus in vtroq̃ certamine/ si nobi-
scum est qui triumphauit de morte? Quare cor
nostrum fantasias patitur/ ⁊ pauet vbi deficit pa
uor: si pollicitationẽ illaz firmã tenemus/ q̃ sem
per sit ipe nobiscum: ⁊ volumus sub ipius mili-
tare vexillis? Non recedamus ab vnione castro
rum/ que ipe disposuit: quorum acies infallibili
sapientia ordinauit: vbi certatur inuisibiliter ad
uersus aereas potestates: quarũ est bellum ho-
stilius: vbi est colluctatio aduersus carnez ⁊ san
guinem: vbi hostes patimur quos dicimus esse
Mat. 10 domesticos: quia inimici hominis domestici ei-
us: vbi a pseudo christiano subdole impugna-
mur: vbi oportet sustinere dissimiliter conuiuen
tes: vbi videmus preuaricationes/ si zelum dei
habemus in animo tabescentes. Maior autez
nobis infertur aggrediendi bona facultas/ no-
biscum christo domino existente: vt nullus cau
setur de arduitate virtutum: nullus impossibili-
tatem alleget in diuinis p̃ceptis atq̃ consilijs/ si
Joan. 15 nobiscum dominus operatur. Quoniam sicut
sine ipo nihil possumus facere: ita cum ipo ni-
hil est boni quin valeamus implere. Nouerat
Phil. 4 hoc apostolus qui dicebat: Omnia possum in
eo qui me confortat. Et firmam tenens pollici-
tationem quam christus apostolis fecerat: quã
adesse in seipo cognoscens/ corinthios cõmone
2. Cor. 13 bat. An experimentũ queritis eius qui in me lo-
quitur christus? Cum christo penitus erat/ qui
in ipso loquebatur. Et interpretatio nominis
emanuel/ quod est nobiscuz deus: insinuat q̃ no
biscuz est christus. Precesserat actu/ figura/ pro
phetia hoc quod saluator dixerat adesse nobis-
cum. Nam Judith que typũ tenebat ecclesie cũ
Judith. 13 amputasset Holofernis caput ⁊ repedasset ad p
pria/ dixit: Aperite portas: quia nobiscum deus
qui fecit virtutem. Nõ illa sic de Holoferne tri
umphare potuisset: ⁊ totum exercitum eius con
uertere in stuporẽ: nisi deus cum illa fuisset. Sz
nec ecclesia ⁊ singularis aĩa de aduersarijs pos
set habere victoriam: nisi quia nobiscũ est chri-
stus. Et psalmista letanter enunciat: Dominus
virtutum nobiscũ. Ideo dñs virtutũ nobiscum:
cum in bellis prompti ad actiones virtutũ pua-
lidi ɔsistamus. Et p Hieremiã cum descẽsurus
in babylonẽ esset/ dñs repromisit dicẽs: Nolite
timere: quia vobiscũ sum vt saluem vos: ⁊ eruaz
vos de manu eius. Ecce in confusione/ bello/ in

actiõe virtutũ dñs vult esse nobiscũ: vt saluet/ vt
eruat/ vt puehat: hoc pacto duntaxat/ si velim⁹
esse cum illo. Quod Azarias filius Obed allo-
quens Aza regem iude/ apte diss. ruit. Dñs vobi
biscũ: q̃ fuistis cum eo. Nõ aliter nostro cõmo-
do christus vellet esse nobiscũ: nisi cum illo fide/
obediẽtia ⁊ charitate nos esse vellem⁹. Est ⁊ ip
se nobiscũ in oĩbus sacramẽtis: q̃ ex hoc sacra
menta vocanł/ quo in seipsis ɔtinent sctm̃ sctõ-
rum Jesum christũ dñm nostrũ. Maxime in illo
sacramẽto quo terrena ⁊ corruptibilia in carnẽ
⁊ sanguinẽ/ occulta ⁊ indubitata potestate ɔuer-
tit/ faciens corpus suũ: ⁊ omni familiaritate/ ma
nuductione atq̃ sumptione oĩbus dieb⁹ vsq̃ ad
finẽ seculi/ possit esse nobiscũ. Nõ q̃ pacto mũ
di labẽtis termino nõ sit ipe nobiscũ: sz beatiori
mõ/ ɔsummato mysterio in pfecta claritate/ intui
tione ɔspicua/ in supna patria erim⁹ nos cũ ipo
Et cũ pordinasset saluator suam eis corpalẽ ab
laturus p̃ñtiam/ cito mittere spm̃ sctm̃: discipu-
los suos in ciuitate Hierusalẽ/ illius missionem
iubẽs voluit expectare dicẽs: Et ego mittã Luce. 24
pmissum patris mei in vos: vos aũt sedete in ci
uitate donec iduamini virtute ex alto.] Quod
idem euãgelista scribens aplicas actiones/ alijs
Ṽbis expressit. Et cõuescẽs precepit eis/ Actuũ. 1
a hierosolymis ne discederẽt/ sed expectarent p
missionem patris quã audistis p os meũ. Quia
ioannes quidem baptizauit aqua: vos aũt bapti-
zabimini spiritu sancto/ non post multos hos di
es.] Promissio patris/ spũssanctus est: quam
licet pphetã extiterit: a nullo exp̃ssius ⁊ stipulati
us audierũt/ q̃ per os christi: qui solus nouerat
eternũ eterni patris arcanum. Cuius missionis
eque cum patre se ostendebat autorem. Etenim
quia spiritussanctus ab vtroq̃ pcedit/ pmise-
rat deus pater mittere spm̃ sanctum in manu p-
phetarum ⁊ christi filij sui: non recipientiũ meri
to/ sed largitate donantis. Quã pmissionẽ in ci
uitate regia/ ciuitate sacerdotij/ ciuitate ppheta
rum/ voluit adimplere. Proinde saluator iussit
illos in ciuitate manere donec adimpleretł pro-
missio: ⁊ ipsi vestirenł virtute ineffabili spiritus
sancti: quã induti/ possent intelligere omnẽ expli
cite veritatẽ. Et tuentur atq̃ illese armati fideli
audacia/ timore deposito pcederẽt ad reges ter-
re ⁊ p̃ncipes populi/ ad omnes gentes: put eis
a christo decretum positum erat: ⁊ p̃dicare que
mundus nolebat docere/ quod abhorrebat: ⁊ in
dicare crucis mysteriũ/ quod gentibus stulticia/
iudeis scandalum erat. Decebat eos donũ eter
ne pacis in pacifica ciuitate recipe: vt mores fie
rent cum eterno dono concordes. Pacifica vo
cabał ciuitas interp̃tatione nominis/ non ope-
ris actione: nam christum velut inquieta voci-
bus adiudicando illum cruci/ morti tradiderat.
Et oportebat sup aquaz ioannis aliã ablutionẽ
induere: in qua nõ corpus intingił: sz vterq̃ hõ
sanctificał. De cuius ablutionis Ṽtute atq̃ my-
sterio sermo alibi me expectat. Et edicto positõ
vt in ciuitate manerẽt: eduxit eos foras in

Luce. 24 bethaniam: deinde in montem oliueti.]
Educit eos foras: vt ꝑ obedientie viaꝫ deducat
in mōtem: vt videant in carne aut corpore chri-
sti vltimam actionem: scilicet ꝙ ferretur in celuꝫ
per mortificantem obedientiam / hominum vo-
luntates ⁊ actus improprios reprimentem. Ad
contemplationis montem suos subsequos chri
stus educit. Non enim in alta proprius / sed mor
tificatus sensus ascendit. Et in arcanis christi
mysterijs conuersari non potest mens non sub-
dita dirigēti. Et cum essent in monte omēs qui
conuenerant / cognoscentes in superna velle cō
scendere: quadam in mente suscepta de ipso fidu
cia: ⁊ ꝙ omnino ab eorum se volebat auferre cō
spectibus: ⁊ ꝙ solitum Christi ⁊ familiare collo
quium tollebatur: nec vlterius futurum erat ad
vsum in hac vita mortali quadam de ipso assum
pta fiducia: interrogauerunt eum de fine seculi /
Act. 1 ⁊ restitutione israelitici regni dicētes: Domi-
ne si in tēpore hoc restitues regnum
israel? Que interrogatio qualis fuerit / qualem
cautelam prebuerit: ne aliquando similis inter-
rogatio fiat: ex christi responsione clarescit. Nō
est vestrum nosse tempora vel momē
ta que pater posuit in sua potestate.
Postꝙ̄ in suo aduentu christus non posuerat mū
do finem: nec regnum eternum ex toto dona-
uerat: interrogant si erunt in aduentu penitus
spiritussancti / quem ex patris ⁊ filij promissione
sperabant. Interrogationi superuacue / per ne-
gationem sapientius respondetur: Et negatio-
nem prestat quesito quesitor impertinens: ⁊ inu
tiliter querenti discipulo / magister sapiens non
respōdet. Nō sciscitet miles castrēsis / quod tm̄
scire spectat regiā maiestatē. Quod est paterne
maiestatis arcanū / mortalis nō querat in suā de
uenire sciam. Quod scientie adijcitur / inutile fa-
ctum est: nescisse tutius dixerim: magis vero si
damnū intulit / aut inferre potuit ꝑscienti. Fru-
stra interrogat creatura deū: q̄ libēter docet ho
minē sciam. Plus enim nouit docere ꝙ̄ nos di-
scere valeamus: ⁊ docet vtilia etiam non rogatus
Esaie. 48 Hinc per Esaiam dicitur: Ego dominus deus
tuus docens te vtilia. Que igitur vtilitas de ꝑ-
scientia futurorꝫ? Aut faceret superbire / aut despe
rare / aut tepide viuere homines sup terrā. Qui
semetipsum hominibus reuelauit in carne: hec
quesita si nouisset vtilia fore querentibus / simi-
liter reuelasset. Etenim multa suis vatibus reue
lauit / que ꝓuidit in vtilitatē hominum vergere.
Non denegauit inuidus aut timens ꝑiudicium
in futurum: sed velut rem occultari vtilem / ma-
nifestari damnosam. Non est hominum alta se-
creta rimari: nec plus sapere ꝙ̄ oportet. Et oc-
cultatio futurorum que omnino speratur adesse
ventura / homines cautos facit atꝫ timentes.
Et cautius expectatur de necessitate venturum /
si ignoratur de tempore. De iure mens homi-
num ad futura que veniūt / suspēditur omni die
si nullum habet in certo. Nec omnimodā dene-
gationē christi responsum importare credamus:
sed illam dūtaxat que nr̄o placito / nostre ꝑcaꝫ
rētis ꝓuisioni repugnet. Quin multa deus nūc ꝗ̄si-
ta reuelabit in posterꝫ / que iustis velaminibus p̄e
senter occultat. Tēpus vero ⁊ momētū ad actiōes
que in eis fiunt / potius referuntur: vt magna ⁊ par
ua occulta s̄m ineffabilē ꝓuidentiam in sua po-
testate ꝑmaneant: seu si nō decreuit / aut si vsꝫ
decreuit in suo tempe reuelare. Paterna vero po
testas in qua secreta sunt posita / potestatem filij
aut spūssancti non excludit: sed sic vt homo curi
ose ꝗ̄rentibus hominibus respondebat. Nā ne-
qꝫ in potestate / in scientia vel opere inuenitur
in summa trinitate diuersitas. Ac ꝑ hoc si non ē
nostrum scire futura que pater posuit in sua po-
testate: nostrū tamen est ad illa ventura virtuti
bus ꝑparari. Proinde saluator adiecit: Sꝫ acci Act. 1
pietis virtutē superuenientis spūssancti in vos. Et
eritis mihi testes in hierusalē / ⁊ in oī iudea ⁊ sa
maria: ⁊ vsꝫ ad vltimū terre.] Qui mittebat de
sup spiritūsctm / quo nihil occultius futurorꝫ poterat
ꝑpalare secretū: sed hoc vtile / illud inutile fieri
hominibus ꝓuidebat. Carius fuit ꝙ gratiose cō-
cessit / ꝙ̄ ꝙ scire ab apostolis ⁊ ceteris denegauit
Plus enim est gratia seu ꝑsentia spūssancti / ꝙ̄
quelibet ꝑsciētia futurorꝫ. Hinc quoꝫ nouimus
ꝙ spūssanctus apostolos non omnia docuit / sed
que in eorꝫ ⁊ ecclesie future cesserunt vtilitatem:
quod Paulus ad Corinthios refert. Omnis 1. Cor. 12
manifestatio spiritus datur ad vtilitatem. Cu-
ius virtus quam apostoli acceperunt / fuit recte
docere / sine reꝑhensione viuere / sine mercede re
rum tempalium ꝑdicare / operari miracula / face
re signa / innouare ꝓdigia: ⁊ in sanguie atꝫ mor
te testificari pro euangelio ⁊ nomine christi. At
quia superuenturus promittebatur / aliquid de
eius gratia in apostolis extitisse denūciat. Quo
sensu ait angelus ad Mariā: Spūssanctus sup- Luce. 1
ueniet in te: quem in sanctificatione vterina iam
quodammodo recepisti. Aut superuenturus dicit̄
quia non de infimis / sed de supnis eius est gra-
tia: siue quia vere humane vel infime iterꝫ infun-
dit̄ diuina a supna natura. Et eritis mihi testes /
qꝛ vos ab initio mecum fuistis. Et quecunqꝫ au Joh. 15
diui a patre meo / nota feci vobis. In hierusalē
in qua morti fui ꝑ crucem damnatus: In sama
ria / vbi reprobatus: Et in vltimis terre / vbi non
dum agnitus. Igit̄ qui captare supna ꝯtendunt
acuitatem retundant ꝓprij intellectus. Nolite
esse vates / nec fieri scios in his que eternus pa-
ter occultat. Etenī conatus mentis in his semꝑ
frustra sudauit. Spūssancti virtutibus studeant
insigniri / verbo ⁊ opere testificari ꝓ christo / s̄m
euangelium sanctū eius: in omni tempe atꝫ lo
co / ⁊ in omni ꝯuersatione. Mortaliū talia sunt
opera militantium: vt ꝑhibeant testimoniū / quo
niam ipsorꝫ solus christus est dn̄s. Et ꝙ vere
christus est deus existēs in celis: qui tam electos
milites atꝫ testes habet in terris. Festinabat ig
sus ascensum: Unde cuꝫ hec dixisset / ele
uatis manibus suis benedixit eis. Et
factum est / dum benediceret illis / recessit ab eis ⁊

ferebatur in celum: et videntibus illis eleuatus est
et nubes suscepit eum ab oculis eorũ.] Benedi-
xit eis: quia iusti erãt: quia bñdictio dñi sup caput iu
sti. Bñdixit eis manibus eleuatis: quia destiq est bñ
dictio electorũ. Et dum benediceret eis/recessit
ab eis: auferens corpalem pñtiam: et benedicti
onem plenitudinis amoris et gratie derelinquẽs
Unum abstulit/alterum dedit: si cõtristauit in vno
letificauit in altero. Ferebat in celum: vbi quia
deus erat/nunquam quoque reliquerat. Eleuabatur
a terra: quam non relinquebat deitate: quamuis reli
quisset et corpore. Non tamen aliena/sed ppria
virtute ferebatur. Nec obstat soliditas veri cor-
poris/quin sic ferret: etenim habebat agilitatem
in dote corpus: quod p omnia gloriosissimum erat: et
etiam in ipso diuinitatis plenitudo corpaliter
habitabat. Et nubes lucida suscepit eum: non
ad vehiculum seu ad auxilium opportunũ: sed ab
oculis eorum/scz intuentiũ: vt includeret in celum:
excluderetur a mundo/qui eum non cognouit:
sed velut reũ turpiter et crudeliter crucifixit. Et
assumptus est honorifice a patre qui eum mise-
rat: exultantibus angelicis choris atque miranti-
bus/quod super eos ferebatur peregrina caro: et ele-
mentatũ corpus super substantias separatas et
simplices tollebatur: quamquam vt deus illis esset ipse
Mar.16 simplicior. Et sedet collocatus a patre a
dexteris omnipotentis dei. Ad homi-
nem porro refertur ascensio/ assumptio in celum
sessio ad dexteram: quoniam vt dei filius semp
ibi erat: et de nouo huiuscemodi accidentia non
suscepit. Nec immobiliter sedet ad dexteram/sed
in potioribus partibus empyrei celi: sic ineffa
biliter honoratus est. Cum vero apostoli auda-
ci conatu oculorum intuerentur in celum: a du-
obus angelis sibi astantibus in forma virorum
amictis stolis albis/velut diem festum agentibus
in noue solẽnio ascensiõis/tanquam ab amicis dul
citer arguuntur: ne inuanum attollant oculos:
ne desperatiõe frangantur: ne mesticia contepe
scant. Quoniã ipse idem qui nunc sic triumphã
ter ascendit/ iudicaturus veniet cum mũdi finis
aduenerit. Hec cum audissent in spiritu humili
A.c.. tatis et igne charitatis/proni animo/īclinati cor
pore adorauerunt christum deũ dominũ maie-
statis et glorie/magistrum et redemptorem: de ip
so depositis hesitationibus solitis: imprimen-
tes ora vestigijs pedum eius/vbi steterat ascen-
surus. Et latria et adoratione in monte illo ex-
hibita/regressi sunt hierusalem ad expectandum
promissum iuxta mandatum domini: recedẽtes
a monte qui vocatur oliueti: tanto spacio veniẽ-
tes/ quantũ iudeis fas esset in sabbato ambula
Act.1 re. Et introeuntes in cenaculum/ascenderũt ad
superiora: quoniam in virtutibus et moribus il-
lum imitabantur ascensum/quem in celum pau
loante christum viderant peregisse. Ubi siquidẽ
orabant vnanimiter; quoniam in oratione/opor-
tet perseuerare/supernam gratiam expectantes.
Et gaudebãt gaudio magno propter ea que vi-
derant/ et diuinum munus quod expectabant.
Et sepe ingrediebãt in tẽplũ/ laudãtes et bñdicẽ
tes deum: qui est benedictus per omnia secula
seculorum: Amen.

¶ Libri quartidecimi de Resurrectiõe domini saluatoris/finis.

¶ Liber quintusdecimus de Justicia christiana.

POst Christi doctrinam que in eius deificis moribus et supernaturali vita et gestibus nobis mõstrata ẽ p ipsm christũ/ vnigenitũ dei filiũ/dominum nostrum/ magistrũ et redemptorem: factum nobis in inferioribus via vite: qui erat et est et erit in supioribus et in inferioribus vita: diuine atque humane ipsam operantem: ad simplicem et verbalem doctrinam humili studio veniamus. Et tñ verba tractantes que manifẽste vitam moralem atque christianam informant: et expressam et imitabilem veritatem ostendunt: illa vero que altitudinem diuinorum mysteriorum/disputationum/disceptationum/delectationũ/interrogationum/ responsionum innuunt/ dumtaxat in hoc suscepto tractatu dimittentes. Que nisi aliquali violentia et extorsione ad mores nõ possent inflecti: quia nec nostrum est aliter diuinam tractare scripturam: nisi sm intentionem diuine sapiẽtie sic tradẽtis. Et quamuis multa nobis sit a spiritu sancto de diuersitate tractãdi licentia: ne istam aquam salutarem a proprio alueo ad aliqua deuia deriuemus: sub interminatione inhibetur. Sensum et intellectum oportet accipere a scriptura: non dare improprium/aut applicare impertinentem. Improprias et impertinentes expositiones et coaptationes scriptura sancta non recipit. Ue autẽ doctori qui sibi vult subijcere scripture intelligentiam: et intellectum suum non subijcit intelligẽtijs eius. Finget certa mendacia: violabit inuiolabile: violẽtabit immobile: ac etiam tãto magis reputabitur fallax/ quanto indebite tractat scripturam que summã

noscitur verax. Igitur ab his verbis nostre locutionis exordium sumamus/que protulit quã do ad Joannem primo baptizãdus aduenit. Humiliter reluctante Joanne baptista/se non domi-
Mat. 3 num/sed ipsum debere a domino baptizari: statum saluator subintulit: Sine modo: sic enim decet implere omnem iusticiam. Humilitatem primo insinuans/qua subdebatur aquis: ac etiam omnem virtutem/ cum qua pugnaturus aduersus diabolum/ visibiliter per carnem hunc mundum intrauit: quem non in altitudine potentie sue aut argumentis dolosis / sed per iusticiam sibi disponebat dare conflictum: vt ab vno iusto pro iusticia liberati/sine dubio iustificaremur per fidem in gratia ipsius / et gloriemur in spe glorie dei. Sed imitatiue verba ista discutientes/mores moribus coniungamus: vt sicut ipse decenter impleturum se dixit et fecit omnem iusticiã: ita et nos prout possumus impleamus. Omnis nanq; iusticia est vbi nihil mali admittitur: boni demitur nihil: quã in prima origine contuentes/deus est. In deriuatione vero conspicientes / alius erit sermo loquendi. Iusticia increata deus est: et sui participium tradidit primo substantijs separatis / deinde compositis. Sed nulli alteri creature ante/neq; tũc/neq; deinceps: que nam ratione carent/ipsam participare non possunt. Ipsa nempe rationalis est virtus. Sic appellata est iusticia naturalis: non q; omnis natura ipsam suscipiat in ratione: q̃uis ipsa rationabilia ordinet per rationem. Nec credendum est q; ipsa iusticia sit natura/neq; natura iusticia: nisi velimus in illud ingredi ꝓfundũ intelligentie/q; deus iustus omnia iuste fecit: et sicut quedam iusticia est ipsa creata natura ex sensu atq; intellectu: q; ius diuine potentie/sapientie atq; bonitatis statum quodammodo tenet ostensiue in ipsa natura. Etenim ex origine vocabuli appellatur iusticia status: vt sit ius quedam potentia cuiuscunq; virtutis in deo/similiter et in creaturis: ac etiam quedam decentia fiendorum: benefactorum vero excusatio tacita vel expressa. Sed isto intellectu ꝓtermisso/nõ faciliter cognoscibili/dicemus: Est iusticia naturalis rationabiliũ creaturarum obseruatio/theoria et actu/diuini statuti iuris et ordinis. Que per quandam segregatã a ceteris rationẽ nature rationali solum innotuit: quam licet in nullo temporis cursu omnes perfecte seruauerũt in celo similiter et in terra: tñ ille q̃ oĩa fecit et creaturis rõnabilib9 indidit/in celo cũ remanẽtib9 angelis remanere voluit. In originali mũdo ꝑ ꝓdicationẽ Ade primi hominũ ꝓuaricatoris/sed recõuersit ac alijs miris et occultis modis retinuit: cum ipso deleto non deleuit. Cum linguam confunderet/ipsam non confudit. Circũcisione data ipsam quodãmõ renouauit: vt credulitas abrae sibi ad istam computaretur. In Isaac et Jacob refulsit. Joseph in egypto custodiuit: prius ab ipso animo et moribus custodita. Per legem moysi non est suspensa: per christi legem et gratiam peramplius ꝯfirmata. Ipsa quidem aliqualiter ab alueo sui magnifici cursus deriuata/ꝑ riuulos ipsa manente semper in electis hominibus atq; in electo populo dei/peruenit vsq; ad gentiles: que multa in regimine reipublice ordinarũt. Peruenit vsq; ad naturales philosophos et alios sapientes: qui scriptis de ipsa multa tradiderunt: q̃uis in ipsa et alijs virtutibus exorbitauerint in intentione atq; moribus/vt longe fierent a fine proprio statuto virtutibus. Sed nõ est suscepti operis aliter tractare de ipsa iusticia/nisi prout expostulat pura religio christiana: ac per hoc sic ipsam libet edicere. Iusticia christiana ẽ inuisibilis et theorica operatio/atq; visibilis actio super naturam et leges: et diuini ordinis inuisibiliter et visibiliter in omnibus summa custodia. Proinde verba hec a posterioribus differentes/s̃m custodiã diuini ordinis in inuisibili sensu/intellectui non sane applicabimus eam: nisi hoc excepto q; ipsam et omnia que percipit/recte intelligat: tantũ in hoc iusticia christiana intellectum vt intelligatur ab ipso/vt nõ exorbitet alia intelligendo: rectitudinẽ intellectus atq; veritatem eius quandam dicimus esse iusticiam. Sed hec non est que hominem perficit. Memorie improprie traditur/nisi eo solo q; nihil q̃ obliuiscatur ipsius: siue q; non multiplicetur sed illorum tñ memoretur/que possunt expedire habenti memoriam. Quedam potest dici iusticia memorie: non multiplicari/sed tñ memorari vtilium. Affectus autem siue voluntatis iusticia/est que hominem perficit si est: si non imꝑfectis atq; malis additus sepe manet. Erit autẽ affectus et voluntatis iusticia christiana/ordinis ꝑfectio in amore/atq; in velle. Sane oĩs affect9 aliquo amore vestitur: seu aliquid vult voluntas. Nam in ipsa vniuersalis iusticia dictatur. Oĩa propriam seruant naturam: seruant vbiq; suam elementa naturam: ita et afficietur affectus ad aliquid: et amor habebit obiectũ. Accedit autem ordo et ordinat in hominibus charitatẽ. Et philocapta sponsa dicit: Ordinauit in me charita-
tem: vt maiora magis/minora minus diligam9 et indignis diligi denegemus amorẽ. Nã amor aut superfertur rei dilecte/aut subijcitur/aut equatur. Iusticia vero amoris est ipsius adequatio ad dilectum: vt nec plus diligatur aut minus/ q̃ sua dignitas exigit. Hec quidem iusticia nũq̃ ex parte nostra ꝑficietur ad deum: neq; in hoc seculo/ neq; in futuro. Nam licet in ista vita diligamus ipsum quantum possumus: in alia vero tantum q; non poterimus amplius: hic tamen nec ibi tantum diligitur quantum est dignus: vt etiam hanc iusticiam amoris nõ perficiat virgo vel angelus. Igitur nullus amor superfertur deo/nullus equatur ad deum: sed omnis subijcitur per inequalitatem deo. Sed quoniam ordo

Can.

iusticie ab aliquo inuisibiliter atq; visibiliter plus
non exigit/ꝙ iuste possit exactus ipse conferre:
iusticia christiana ꝛ ꝑfectio l amore ordinis erit/
vt hic diligamus deum quantum possumus: ibi
vero tantum diligemus ꝙ non poterimus am-
plius. Hec profecto iusticia hic ꝑfectos/in supe
ris vero facit beatos. Ac per hoc custoditus or
do iusticie in affectu deuitabit amores ceteros
atq; limosos: ꝛ ab impuritatibus purgabit amo
rem: ꝛ adequabit ad sua equalia: supponit vero
inferioribus. Et supinabit ad illud superius ꝑ
non circumuolutum aspectum: cui equalem nul
lo modo potest exhibere affectum. Representa-
bitur ab ordine intellectui: intellectus vero affe-
ctui representabit omnia dilectionis iura: simi-
liter ꝛ dilectorꝫ ꝓrogatiuas ostendet/vt amor per
iusticiam amplius inardescat. Claudet infra su-
os terminos voluntatem: vt nolit quod nolit/
quod nolle iuste sequeret. Et frena laxabit ad
volita: vt velit que omnino mandat religio chri
stiana. Hec ꝓculdubio inuisibilis christiana iu
sticia/id nolle quod religio prohibet: ꝛ id velle
quod consulit atq; iubet. Hoc enim forte quis
dicet/a iusticia naturali cōsurgit atq; mosaica:
concederim: sed super naturam ꝛ leges est volun
tas/quam iusticia christiana ordinat. Non pro
hibent natura ꝛ lex rependere malis vicem: sed ꝓ
hibet iusticia christiana. Inquit enim ipse salua
Mat.6 tor: Si non dimiseritis: nec pater vester celestis
Roma.12 dimittet vobis. Et apostolus: Nolite reddere
malum pro malo/neq; maledictum pro maledi-
cto. Non prohibet lex mosaica talionem: sed ꝓ
hibet religio christiana: ꝛ in aliquo nisi per re-
ctores reipublice non reseruat: hoc vero solum
permittit ad tuendam innocentiam/ꝛ refrenan
dam improbitatem. Non curat de interno amo
re natura/nec lex mosaica/dūmodo corpore ser
uias: sed curat iusticia christiana/vt seruetur: ni
hil sit meriti apud deum nisi diligas. Nō repro
bat natura odium/neq; mosaica lex/dummodo
non ledas: reprobat christiana/etiam si corpo-
re seruias. Et multa promittunt iusticia natura
lis atq; mosaica/que preceptis atq; consiliis iu-
sticia prohibet christiana. Iusticia christiana est
que nihil impuritatis admittit: ꝛ nullam animā
alienat a recto. Ipsa est ordinatus amor/ordina
ta affectio/recta intentio/status anime/custodia
suscepti muneris/contemplatio potioris/ inde-
formata imago atq; reformans deformata/ ser-
uata similitudo ꝛ perditam reassumēs/custodia
interioris hominis/iudicatrix atq; fugatrix ma
larum intentionum atq; actionum/sol intelligi-
biliter lucens/lux fugans peccatorum tenebras
ordinatio ꝛ regula morum/operum ꝛ actionūꝫ
iusta ꝛ honestissima mediatrix omnium relatio-
num/linea inobliquabilis ad agenda: fundamē-
tum omnium statutum/omnium personarum/ꝗ
in hoc mundo inculpate viuere querunt: inter-
emptrix vitiorum/nullum vitium diligens/nulli
applaudens/leo in ea furens: virtutum inuētrix
oculatum animal ante ꝛ retro/armatura regēs/
gladius transuerberans que reperit aduersa di-
uine atq; iustissime veritati. Ipsa est que sola ꝓ-
pter deum initiat/proficit ꝛ perficit. Ipsa est vi-
te lignum: quod qui gustat/nō moritur. Ipsa in
nocentia/que timorem non patitur. Ipsa gladi-
us flammeus ac versatilis ligni vite. Ipsa obla
tio Abel: vnde iustus extitit in duplici tempore
appellatus. Ipsa nos in conspectu domini iusti
ficat. Ipsa fabrilis qua remedii arca extitit fabri
cata. Ipsa columba que non requiescit in corpo
ribus ꝛ operibus mortuorum/ scilꝫ peccatorum
Ipsa nuncia pacis in ramo viridi oliuarum. Ip
sa Moysi virga pro terrore diabolici Pharao
nis ꝛ virtute signorū. Ipsa mare diuidit iniquo
rum atq; peccatorum: vt transeant sancti dei. Et
vt breuiter dicta ꝛ omnia dicenda perstringam:
christiana iusticia apponit super naturalem et
originalē iusticiam/ supra legē habundat: oēm
excedit/omnem aliam sibi ascifcit. Ipsa solum
est que habet/procurat atq; largitur quicquid
potest esse virtutis ꝛ gratie: ꝛ que solūꝫ tendit in
regnum superne glorie/cuius est apertior porta
Iusticia perfecta christiane mentis est nosse de-
um. Dicit enim sapientia: Nosse enim te/cōsum Sap.15
mata iusticia est: ꝛ scire iusticiam atq; virtutem
tuam/radix est immortalitatis. Iusticia est inui
sibilis oꝑatio/que retributionē suscipit. Psal-
mista enim hoc asserit. Et retribuet mihi domi Ps.17
nus ſm iusticiam meam: ꝛ ſm puritatem manu-
um mearum retribuet mihi. Iusticia meritoria
solum ꝛ primo est voluntatis: que semper ades
se potest: nam ipsam velle iusticia est. Et etiam
operis: sed per se ista non sufficit ad debitorum
solutionem: nec placat inuisibilem exactorem et
iustum: nisi prefuerit iusticia voluntatis: que suf
ficiens est de soluēdo/si per impossibilitatem nō
esset iusticia operis. Iusticia siquidem operum
est linea inobliquabilis ꝛ rectitudo imperuerti-
bilis: ꝛ ostensio resecans ab actione superfluum
atq; impertinens: ꝛ demonstratio infallibilis re
missi/quod vsq; ad tactū recte linee nō peruenit
Peritia enim cuiuslibet artis peracta linearibꝰ
instrumentis/eius quod dicitur ostensionem ad
vtrunq; oculū facit. Videmus enim ꝙ apposita
linea super ea que regulanda artificibus subia-
cent/ostendit excedens ꝛ non contingēs equali
tatē linee: vt artifex cū dolabro excedēs supfluū
ꝛ impertinens resecet: aut ei quod remittitur ap-
ponat/vt lineam tangat. Ipsa est perpendicula
ris ostensio ad recte construendum spiritualiūꝫ
operum parietem. Dimittit fabricator perpen-
diculum appositum supremo lapidi: superedifi-
cauit parietem/vt ad erectam rectitudinem co-
aptet lapides edificandos: vt totiens hincinde
commoueat/donec ꝑ perpendiculū lapis indice
tur rectus ad prepositam rectitudinem bene si-
tus. Sed quoniam in agentibus atq; agendis

velut vniuersalis virtus ipsa requiritur: liber est sensu alio diffinire. Iusticia siquidem actualis in oībus agentib⁹ recta: irrep̄hēsibilis atqȝ laudabilis actio: iusticia facti opis erit incōdēnabilis ipsius ꝯsistentia: defectu carens partium/loci/tēporis atqȝ modi: que tunc veraciter ipsa fiet: cū aliquis nō operabitur quippiā a superba voluntate commotus/extra mensuram potentie atqȝ sapientie sue: neqȝ ab eis remissius aget. Quocirca iustus iudicabitur vsqȝquaqȝ in actibus suis: et reprehensione carebit qui suas in agendis nollet excedere vires: nec prepeditas patietur habere/ aut remissas: hoc est veritate semota: quoniam male posse facere atqȝ scire/ infirmitas est ⁊ error: qui enim fecit vltra ꝙ potuit atqȝ sciuit: si modus loquendi quod dicitur patitur/ nōn fecit iusticiam. Qui non fecit atqȝ remissius fecit bona que potuit atqȝ sciuit/nō fecit iusticiā Magna etiā apparēs iusticia est/nō se ingerere in his q̄ a natura ⁊ a potētia ⁊ a peritia negant: neqȝ remissum fieri animo ⁊ opere in adeptis atqȝ concessis. Iniustum opus a iusto viro regulas sequente iusticie nunꝙ erit: quia non aggredietur impossibilitatem habens/⁊ infactibile atqȝ irregulabile. Ab iniusto iniustum igrediet negocium. Et si aliquando iustum: non de illa contracta iusticia/qua iste iustus nō est: qꝛ ipse iust⁹ non est: sed de virtute communis iusticie: p cui⁹ lineam ad alios plerunqȝ profecto agitur. Iniustus ⁊ alienorum raptor alios fures iuste suspēdit: contra naturam agens/sodomitas mandauit incendio. Adulter feminauit in similes: proditores proditorum capita trūcauerunt. Et iniustum opus est vt puniatur delinquēs atqȝ iniqu⁹ quod sepe faciet q̄ manet in seip̄o iniust⁹. Indifferenter qui p̄est ⁊ docet/docuit iusticiam ⁊ virtutem ⁊ actiones pias: reuocauit errantes: erexit lapsos: contemptores corripuit. His omnibus priuatus/immo iniustus ad seipsum existēs ⁊ corā deo cōpedit⁹ alios cōpeditos absoluit: nō ex eo ꝙ cōpedit⁹ erat: sed ex autoritate iusta/qua ipse fulgebat. Proinde non caret iusticia opus iustum: nec sibi irrogabitur macula si ab iniusto procedat: quia si facienti non cedit ad meritum/ in se tamen opus est verum. Quecūqȝ de sui natura bonitatem habent annexam/inturpabilia sunt. Ab agente non turpatur veritas: etiam si a diabolo diceretur. Non fedatur bonum nature in quocunqȝ nascente: ꝙuis de parentibus pessimis oriatur. Et si quod sanctū est/ab iniquo tactum/manet quod est: ⁊ liberare iustum non potest iniusticia/etiam si a iusto fiat. Iustum opus iniustus actor penitus non iniustat. Erit igitur iusticia facti operis/si regulis iusticie non carebit: etiam si factoris bonitas desit. Iustus dicitur a iusticia/non a natura: ꝙuis ipsa natura q̄ndam iusticiā ordinis habeat. Inuisibiliter aut visibiliter actualem esse oportet/qui vult iustus a iusticia nominari. Iusticia siquidem ⁊ latores eius si practici sunt/gladiū portabunt: ⁊ omnia instrumenta fabrilia exordientes ab eo tempore quo in noticiam venire incipit status iuris seu bonitas ordinis: qui omnem iusticiam includit Igitur proiectus in hanc miseriam per nature corrupte cannalem/aduersus seipsum gladiū et scutum protectionis assumat. Est enim domesticus hostis/ et militat impretermisse in corporibus nostris: quem repercutere difficile/protegi difficili⁹/vincere vo difficillimū iudico. Percutere igitur oportet iusticie gladio naturā corruptam/velut hereditarium inimicū ex delicto paterno: vt nostrum sustineat gladium/ qui paternum acceperit amplexum. Durum nanqȝ habet omnis in hac miseria natus/cū nouerca natura congressum: que omnem hominem conatur in foueam vitiorum ⁊ in baratrum damnationis immergere. Sed reddere conuenit suis percussionibus vicem: et primo iusticia feriat omne aduersum quod inuenit/in quo esse accepit: vt quod male admissum est in parentibus primis/ gladio iusticie feriatur in nascentibus posteris. Capiat ergo quis aliquando si potest/ in seipso corruptam naturā/sibi rationibus/virtutibus atqȝ diuini imperij emulam: ⁊ sub iudicio rationis examinet: ⁊ vnde/quid sit/quomodo perpetuetur in nobis/sub flagellati more faciat confiteri. Deinde ipsam iusticie gladio feriat/⁊ ad eius iacula protectiōis scutū apponat: que ab intellectuali homine ante tribunal rationis conuenta/ sic dicere visa est. Me in seipso protoplastus infecit: ⁊ ingressum habui/iuris ordine a voluntate ipsius propria non obseruato. Inobedientia creatoris mee pullulationis extitit germen: si quid sum inquiris/non vnica definitione me pandam: etenim nequeo: sed per opera me q̄rentibus aperiam. Ego vero sum sensualitatis pōdus ⁊ grauitas/ aggrauatio rationalis anime/depressio rationalis intellectus/obliuio memorie/inconsyderatio glorie atqȝ penarum: ⁊ inuoluntaria ignorantia/hebetudo atqȝ perplexitas mentis/suffocatio spiritus atqȝ rebellio/infirmitas atqȝ fragilitas in toto īsanabilis/delectatio visibilium/et ipsorum amor/corruptibilium appetitus/animalis atqȝ brutalis ꝓgressus recuruata intētio/somni nō necessaria nutrix/dea vētris/pigricia in bonis/tediosus in ordīe mos/ inutilis acquisitio/mortis actio/sterilis vita/lubricatio voluntaria ⁊ inuoluntaria carnis/inclinatio ad malum ⁊ promptitudo/claudicatio impertinens: diminutio boni naturalis/ non tamen ex toto destructio: impedimentum agende vite atqȝ acquirende virtutis/ retrogradatio ad gloriam/processus nisi sistatur ad penā: inobedientia in bono/plena tedio/ leticia vero plena in malo/inimica virtutum: diaboli/ vitiorū amica pariter ⁊ fomentum. Quā philosophi naturales ⁊ oēs mūdi sapiētes sic procedere atqȝ taliter esse nulla ratione viderūt: ꝙuis ipsam

in seipsis experti fuerunt atqz perpessi: et etiaz in
alijs insurgêtes ab ipa defectus agnouerût. So-
lû vero studentes in scholis fidei et mâdatorum dei
ipam in veritate potuerût oculo mêtis aspicere.
Perpetuatur vero in nobis diuina et occulta di
ctante iusticia/in primis parentib9 damnata p
pagine: cuius vt potuimus vbi tractauimus de
iusticia dei/declarauimus rationem. Arripiatur
ergo iusticie gladius: et in omnib9 gestis eius non
phibeat a percussione ipius: ipa eni iusticia videt
quoniã eã semp emulã habet. Et côtra ipsam du
plicetur atqz triplicet gladi9: vt prim9 sit gladi9
amoris dei/ secundus timoris dei / tertius verbi
dei. Quibus quis non tota interimat: tñ ita con
fundatur vt cû exurgit in prelium / a iusticia reci
piat ipa côflictû. His eni gladijs armat nostra
iusticia: nec sibi côpetût aptiores. Quod genus
armorum vtilius ad percutiendum in natura corru
pta: cum ipsa bellando prestat nobis impedimê
ta bonorum: qz amor dei qui ad omnia presto fit: et
actiuus que sunt ad beneplacitû dei. Quid apti
us ad ipsam repercutiendum cû inclinat ad ma-
lum: qz gladius timoris dei/q corp9 et aiam põt
perdere in infernuz. Quis splendidior gladius
atqz lunatior ad ipsam côfigendã: cû vires inte-
riores obnubilat / extra verba et sermones dei:
quorum declaratio mentê illuminat et intellectum
paruulis prestat. Cum vero ipsa blanditur: et in
nostro sinu quiescit: cû ruit i nostros amplexus:
et ad intra vba sua venenate dulcedinis amabili
ter stringit: cû oscula porrigit velut meretrix im-
pudica: cû sagittam pharetre sue protrahit et oc
cultis: cû allicit: cû alludit: cû remurmurat l aspe
ris: cû querit amena: scutum iusticie tunc appo-
Sap.18. ne. De quo sapientie dicit: Proferês seruitutis
sue scutum orationê. Ad ordinem iusticie penit9
spectat: vt qui sibi nequit sufficere/qz maior? que
rat auxiliuz. Nemo sufficit repugnare aduersus
naturam corruptam: nisi pro eo desuper dimice
tur: aut a superna gratia protegat: que non dat
indigentibus/nisi orationibus postuletur. Scu
tum satis idoneum erit oratio aduersus incessa-
bile bellum nature corrupte. Hoc eni scuto ad-
uersus aduersarios / vt legitur paralipomenon:
se protegebat populus dei circûclusus ab hosti
2. Parali. 20 bus/dicês: Cû ignoremus quid agere debeam9:
hoc solû habemus refugij: vt oculos nostros ad
Psal. 4. te domine dirigamus. Et Dauid: Cû inuocarez
exaudiuit: et in tribulatiõe dilatasti mihi. Et ali-
Psal. 21. bi: Cum clamarem ad eû/exaudiuit me: dedit in
Psal. 56. opprobrium conculcantes me. Et alibi: Ad ipm
Psal. 65. ore meo clamaui: et exultaui sub lingua mea. Et
Psal. 139. exaudiet dominus vocem deprecationis mee.
Porro tota plena est scriptura huiusmodi ora-
culis: qz neminem in virtute inuocantez eum de-
relinquit. Scutum aliud impenetrabile omnimo-
de secum ferat: de quo dicit apostolus ad Ephe
Ephe.6. sios: In omnibus sumentes scutum fidei. Naz
fide non tremula protegi expedit aduersus cor-
rupte nature sagittas: sine dubio autem scutum
fidei reperit inter arma iusticie: pro eo qz si salua
ri volumus / nequimus nisi prius iustificemur.
Justificatio esse non potest/nisi per fidem: et cre-
dulitas abrae reputata est sibi ad iusticiam. Pre
ter hoc ipsa iusticia monstrat: qz id quod non vi-
detur/quod rõne non capitur: qz credatur fideqz
teneatur. Sed non hec ad rem nostram confe-
runt: magis siquidem iusticia hominem iustifi-
care volens: cum suum athletam videt de seipso
diffisum: de deo vult omnino esse confisum. Et
diabolo q amic9 est nature corrupte/a christifero
apostolorum iubemur/vt resistamus in fide. Sic
etiam dictû est per prophetam: Justus ex fide vi Abacuk.2.
uit: non corporaliter/sed spiritualiter: ne interfi- Hebre.10.
ciatur a corrupta natura. Igit scutum fidei op-
ponamus ipsi nature. Ad perfectionis vero iu-
sticie cumulû assumant instrumenta in sua arte
fabrili. Profecto nouit omnis operis fabrica-
tor/quibus ad fabricam indigeat instrumêtis p
varietate operis: aliquibus ad remouendû: ali-
quibus ad poliendû: aliquibus ad dolandum:
aliquibus ad secandû: aliquibus ad quadran-
dum: aliquibus ad dirigendû: aliquibus ad eri-
gendû: aliquibus ad subtollendû: aliquibus ad
côtorquendû: et similiû que artis nouit pertinaz:
sic et ipa iusticia possidere debet instrumenta fa
brilia in opus edificij spûalis: cui9 esse noscunt
cuncte virtutes. Porro iusticia plena non erit si
virtus aliqua deerit/que possit adesse: sane autem
iusticia erit si assit: necnon et si absit virtus/que
adesse non potest. Ipsa eni iusticia inconueniê-
tia et impossibilia nõ reqrit: et virtutis est stabi-
limêtû ad impossibilia et incõuenientia nõ inni-
ti. Actualiter in hac parte p iusticia loquimur:
quia in affectu omnes possunt per dilectionem
adesse virtutes. Claret ex hoc saluatoris senten-
tia / moraliter ad nos relata p nobis: qm decet
nos implere omnê iusticiam. Ac per hoc vndiqz
oportet a iusticia circûdari. Unde Job pro suo Job.29.
vestimêto ipsam assumpserat / dicens: Justicia
indut9 sum. Ille siquidem induitur iusticia/qui
omnem sui consistentiam anime atqz corporis/
ne aliquid turpe appetat aut faciat regit. Eteni
ad velamentû turpitudinis sunt primo adhibi-
ta indumenta. Et in psalmo dicitur: Sacerdo- Psal. 131.
tes tui induantur iusticia: ne in tanta sublimita-
te constituti appetant aut faciant quod est tur-
pe. Et in libro machabeorû legitur/ qz ionathas 1. Macha.10.
sacerdos induit se stolam sanctã. Sancta quip-
pe stola est/que iniquitatem nõ recipit. Et apo-
stolus ad ephesios: Induti lorica iusticie. Lori Ephe.6.
ca nãqz multis annulis intexitur: sic iusticia mul
tis virtutibus atqz operibus virtuosis perficit.
Et in ezechiele legitur deus dedisse hierusalem Ezech.16.
vestimenta multicoloria: in designationê varie-
tatum operum iusticie. Certissimum atqz firmis
simum/ qz iusticia dei nostram iusticiam non iu-
dicabit. Judiciû namqz punitionis semp côtra
inimicos pfert iusticie. Nempe legit in libro sa
pientie: qz de9 cû iudicabit aduersos/induet pro

Esa.59. thorace iusticiã. Et in Esaia similiter/ ꝙ induet
pro lorica iusticiã: quod idẽ sonat. Igit̃ indut⁹
de⁹ iusticia/ quẽ inuenerit ipa indutũ/ nõ iudica-
bit iudicio pene/ sed discretionis pene pro colla-
Psal.33. tione glorie: iuxta scripturarũ sententiã: Nã ocu
li dñi sup iustos: ꝛ aures e⁹ in preces eoꝝ: et iusti
hereditabũt terrã/ scʒ supernã: ꝛ habitabũt in
Psal.111. seculũ seculi sup eam. Et in memoria eterna erit
iustus: ab auditu malo nõ timebit. Et dñs dili-
Prouer.11. git iustos. Et iustus de angustia liberatus est: et
tradet̃ impius pro eo: neqʒ penitus extra seipm
ex cõuersatione laudabili quis fiet ad alium: nisi
eius ordo interponat̃ in federe. Ipsius ordo ex-
quirit/ vt diligat ꝗ diligi querit: et diligatur ꝗ di
ligit. Contrariũ vero iniusticia erit. Sed nemo
existimet ꝙ iusticia i vmbrosis atqʒ limosis mo
rib⁹/ ꝗuis eque ꝗ diligit̃ diligat. Non eñ esse po
test iusticie pulchritudo/ vbi amorũ esse noscit̃
turpitudo. Uicem amoris corrupti reimpende-
re amori corrupto: nõ est iusticie aut equitatis/
sed damnate concupiscẽtie atqʒ libidinis. Quod
enim esse potest iusticia in amoribus quos veri-
tas damnat? In moribus aũt perditis atqʒ a di
uina lege damnatis/ similiter iusticia inesse non
potest: vt turpiter obsequenti atqʒ corrupte in si
mili aut in alia turpitudine rependat̃ nec fides.
Appositum aut prestitutũ iuramentum aut pro-
missam fidem in his que veritas prohibet/ iusti-
ciam non appellaueris obseruare: magis vero si
seruantur/ iniusticiam dixeris. Nõ nisi ad repen
dendum honesta honestis/ ꝛ seruandum licita li-
citis/ iusticia ipsa consentit. Aduersatur iniqui-
tati sana iusticia: ꝛ malorum deridet ꝓfessores.
Quomodo resonabit in ordine vniuersi: vt alte
ri seruiens in crimine/ exquirit ab eodẽ ꝙ sibi si-
militer in crimine seruiat̃? Qui primo alicui ser-
uiuit in crimine/ fecit vnũ opus iniquũ: si antido
tum repetit/ fecit ꝛ reliquũ: si vero reddit̃ ab ex-
pedito/ additur tertiũ. Quo iure dicetur iusticia/
vbi ꝯcurrũt vnũ aut duo seu tria peccata? Sicut
lux nõ recipit tenebras/ sed fugat: ꝛ tenebre a lu
ce fugiũt/ nõ ipsam suscipiũt: sic iusticia peccatũ
nõ recipit/ sed depellit: ꝛ peccata profecto et iu-
sticia nullo federe se cõstringũt. More lucis di-
citur purgata iusticia/ purgationẽ faciẽs nephã
dorũ: nec malorum morum est hospita/ sed neca
trix: ꝛ que a veritate aut lege diuina damnantur/
vltro aut bellice abire cõpellit: aut ad mentẽ pe
na malorũ damnat autores. Proinde luce cla-
rius patet/ cum funestis amoribus atqʒ perditis
morib⁹ iusticiã nullũ posse habere consortium.
Omnia vero hec apostoli cõfirmat vna senten-
2.Co.6. tia: cũ secũdo scriberet ad corinthios: Que par-
ticipatio iusticie cum iniquitate? Quasi expres-
sissime dicere velit/ nulla. Quippe iusticia est in
amoribus ab omniũ vitiorũ turpitudine defeca
ris: vt iusticia sit diligere similes in natura: repẽ
diata vero si affuerit culpa: et dare atqʒ reddere
similiter et repetere dilectionem alterutrer inter
eos quos super naturã altior nectit gratia. Ipsa

siquidem verba iusticia trutinat: ne velut imperi
tinentia publicum petant: aut expedientia tace-
ant. Uirtus est silentium: sed caret iusticia/ si loqʒ
necessitas aut veritas cogit. Bonũ est rectũ ver
bum/ si suo tempore proferatur. Et hoc Salo-
mon dicit: Mala aurea in lectis argenteis / qui Prouer.25.
verbum loquitur in tempore suo. Importuna lo
cutio colaphizauit sepe iusticiam. Iusticia sane
ori hominũ custodiam posuit ꝛ stateram: vt nec
taciturnitas esset/ aut verbuʒ nisi ad tempus sta-
tutum. Et ad alium exhibita conuersatio / etiam
in verbis/ expedit vt a iusticia reguletur. Naʒ re
cta iusticie regula caret delicto: ꝛ id intendit / ne
delinquatur. Unde psalmista ex iusticia delibe-
rauerat custodiam lingue/ dicens: Dixi custodiã Psal.38.
vias meas: vt non delinquam in lingua mea. Il
le non delinquit lingua / qui nec tacet dicendum
nec tacendum loquitur: ꝛ hec est lingue initiati-
ua iusticia. Ille porro non delinꝗt in lingua sua/
qui aduersus proximum non loquitur dolum/
sed veritatem: dolũ dico deceptionis et fraudis
aut incaptionis ad nefas. Ille nõ delinquit lin-
gua/ qui loquitur verba electa. Hinc Salomon
dicit: Argentum electum lingua iusti. Argentuʒ Prouer.10.
sonorum spectat ad verbum: vt sit examinatum
omnino quod dicitur. Ille nõ delinquit lingua
in locutione iusticia pretermissa/ qui loquit̃ cum
proximo veritatem: etiam si loquẽtem dãna plu-
rima subsequerentur. Nam propter vtilitatem
propriam si loqui versata conditio postulat: nõ
submittatur falsitas/ aut veritas taceatur: ad de
uitandum incõmodũ propriuʒ vel quasi propri-
um. Ille non delinquit in lingua/ sed vera iustici
am seruat: qui nunꝙ in aduersitate aut ꝓsperita
te cõtra deũ aliꝗd loquit̃. Quod vir iustus et re-
ctus ac timẽs deũ Job fecisse narrat̃: nec quicꝙ
cõtra deũ locutus est: nec in oĩbus tribulationi-
bus ipse peccauit labijs: sed natura partem iusti
cie hacten⁹ ꝓferebat/ ꝗ patientia noscit̃ esse: ipsa
enim secundũ apłm iacobũ opus perfectum ha-
bet. Dicebat eñ: Dñs dedit/ dñs abstulit: sicut Job.1.
dño placuit/ ita factũ est: sit nomẽ dñi bñdictũ.
Idcirco verba iusticie loquit̃ ꝗ diuinas ꝑcussio-
nes suscipiens/ in aliquo cõtra deũ remurmura-
re nõ nouit: sed nomẽ ei⁹ atqʒ prouidentiã in om
nibus benedicit: vt nõ solũ hoc ꝓpter deũ faci-
at: sed vt ꝓximũ nõ scandalizet per impatientie
verba: sʒ poti⁹ patiẽtie ꝓstet exẽplũ: nec in ꝓsperi-
tate verba extollentie ꝓfert: aut despicit lingua
quẽ suũ reputat in hac vita minorẽ. Est nec na-
turalis ordo iusticie inditus ꝛ religio christiana:
vt sermo ꝓlatus ad proximũ/ aut in ꝓximũ/ aut
de ꝓximo/ siue cũ ꝓximo falsitate careat: nõ insi
nuet aliquãdo omnino: iudiciũ false impositio-
nis abijciat: aut si qua possent ad iniuriam coa-
ptari: ꝛ nec despiciat̃ assistens presentia: nec ab-
sentia licentiã cõferat ad cõuitia: sed ponatur di
gitus ori: ne quispiã dicat quod abhorret audire
neqʒ taceat quod iterrogatur honestũ: aut sileat
vtile / absqʒ ꝙ verbis exigatur/ qui nouit iustũ mã

Mat.10. datum. In scriptura sacra indicit: vt quod gratis accipitur/gratis detur. Jubet etiã ipsa iusticia: vt nõ solũ in p̃sentia/sed etiã in absentia dignus dignis prehonoretur sermonibus: si hoc exquirit supposita causa. Et nemo ex iusticia potest verbis ad illa exigi/ad que nollet exactor ipse cõstringi: nõ etiã tedeat audire que dixit: et rogari pro quibus rogauit. Et si negata per eum/sibi denegantur per alium: ratio iusticie quiescere iubet. Improbus fator antidota tolerans sedabit iusticiam meditatus. Amicus iusticie ad reipublice requisitus consulta/fm insite atq3 inherẽtis virtutis quantitatem tacebit aut loquet. Et seipsum et omnem superiorem/equalem/ et inferiorem pro ipsa contemnet. Aperiet os suũ pro republica/ in singularibus neminem reueritus: etiam lacessitus iniurijs computabit ad gloriam: alapatus meritum dicet/qui dignus habitus est pro iusticia pati: nõ offendat pro republica specialem/qui offendi non meruit. Ita disponat sermones suos in iudicio: vt nõ ledat verborũ incauta/seu odiosa/aut qua multis credit placere sententia: quẽ excusat innocentia. Iniustum enim esse asseritur: vt a verbis aliorũ patiat/qui a propria iniquitate non ledit. Ad consilia interrogatus illã seruabit sententiã. Si tibi intellectus est/ responde proximo: sin autem/sit digitus tuus super os tuũ: ne forte capiaris in verbo indisciplinato et confundaris: vt iuxta mensurã sapientie atq3 intellectus/sit sermo in consilijs moderat9. In oĩb9 sane rebus vti loqui necessitas cogit. Ad limã iusticie anteq3 proferant/sunt limãdi sermones: cũ retractare non possit emittẽs. Ex eorũ eñ natura plati manent irreuocabiles: vt plerũq3 percussioni quã fecerunt/non possit esse medela/nec excusatio placans lesum. Aptitudo actualis/quã mẽbrorũ officijs exhibere oportet in aliũ atq3 suscipere/pulchra est et bona/ si iusticia pulchre facit: sin aũt/oĩus actualis aptitudo est turpis. Aptitudo nanq3 regendi/que plurib9 et nõ oĩb9 cõpetit: subiecta iusticie pulcherrimũ regimen facit: et irreprehensibile iudiciũ profert a cognitoribus veritatis: q̃uis a vulgarib9 et ab his q̃ plectunt/ multa iniusta reflectant in iudicem. Ignorat sepe vulgaritas veritatem: et ideo turba vocat: q2 p̃ter ipam facile turbat et turbat. Plebus aũt iuste nihil speculatus in gratiã christianã irrogabit dio seu verbo iusticiã decerneñti: sed nõ turpat iusticie pulchritudo: si a plebis et vulgaribus lacessitus est index: q̃ primo aptitudinẽ iudicãdi atq3 iudiciũ per verã iusticiã delimauit. Dictabit sane iusticia p̃sidẽti atq3 oĩbus in culmine regiminis constitutis: vt non parcant indigno: Et q3 iusticiã conturbans a iusticia conturbetur: dignus aũt cõsistat honore: et multa multetur pena/quẽ ad aliquod turpe excitauit iniqtas. Cõmunitas aut multitudo delinquẽs correcta/facilẽ indulgẽtiã reportabit. Neq3 op9 est iusticie: vt multitudo delinquẽs si resilit/q3 det exitio: cũ ex eo singuli singulariter puniant: vt multitudo imperturbata seruetur. Quõ ergo seruabitur/si tota plectetur? Et si contrarium habet quecunq3 iusticia: hoc proprium habet iusticia christiana: q̃ altiori locata corniculo/ non iudicabit per dicta testiũ: si contrariã certitudinẽ habebũt aspectus. Iusticia eñ sine veritate non graditur: proculdubio graderet aut non esset/si verba ventosa certissimo aspectui anteferret. Nõ accipit in iudicio aptitudo iudicãdi personam pulchre facta decore iusticie: sed ipa indigentib9 se iusticia donat. Ad hoc eñ est ab autore oĩm ordinata: et cũ ipsa sit reparatio depssorũ: similiter et ne deprimant/se obicem facit. Prouisor nãq3 super custodiam ciuitatis timẽs hostes irruere: illã primo reparabit in circũitu partẽ/q̃ faciliorẽ hostib9 p̃staret ingressũ: anteq3 turrũ altitudini aliq̃d adderet. Igit vera iusticia p̃sidẽtiũ semper ad magis indigẽtes est ipsa prodiuior. Non nouit ipa nature/gratie/carnis/amicitieq3 consortem: vt peccantes viuere permittit impune. Nã ad fixes i natura/ nõ ad dissiles extitit ordinata: Lex iusticie que multat voluntarie delinquẽtes/ his posita non est qui fm naturã nõ agunt: alioquin omnia punirent. Viuit leo de raptu: lupus et animalia multa mutuo se inuadunt et rapiunt: in quib9 non laborauerunt/similiter et volucres auesq3 rapaces. Et q2 fm naturã propriã faciunt per iusticiam impunita persistunt. Iusticia correctiua seu punitiua nõ respicit ex natura/sed ex voluntatis arbitrio peccatores: vt etiam immunes habeantur infantes/similiter et amentes: et decrepiti pueriliter senes. Non nouit iusticia suum mucronem extrahere de vagina/ neq3 sagittam de pharetra: vt feriat nature/sed male volũtatis actiuos. Proinde iusticia nõ parcit iniq̃s similibus in natura. Nam hominem vindicat: et homo hominem per iusticiã ferit: non tamen ex eo q3 homo est quẽ deus fecit/sed pro eo q3 peccator est quod ipse cõmisit: nihilomin9 nõ punit iusticia malum seu peccatum/quod priuatio boni est: sed ipsius autorem/ qui homo penitus est. Etiam propter annexam nature gratiã christianam iniquus christianis iusticia christiana non parcit: et vera regentium aptitudo iusticie decorata monilibus/ i peccatores christianos acri9 seuit. Nã ipi nature fuit lex scripta porrecta/insuper et est addita gratia christiana. Suadebit ergo naturalis ordo naturalis iusticie: vt q̃ pl9 accepit in munere cognitionis atq3 iuuaminis/puniat q amplius si delinq̃t: quod q̃uis sp nõ fiat ab hoie iudice/ab eterno tñ p̃tore nõ p̃terit. Cognitio legis noscit esse magna: iuuamen maius gr̃a christiana/in q̃ publice offendẽtes nõ relinquet inultos christiane atq3 publice honestatis iusticia. Sed nec a p̃side christiano p̃ iusticiã decernetur in delinquentẽ christianũ: q2 christian9 quod nõ natura/sed habet ex gr̃a: sed quia iniquus est/ quod habet ex concepta et appropriata malicia. Nã hec gr̃a p gr̃az p̃rogata credentib9 naturalẽ iusticie ordinẽ non arefecit: sed in hac religione gratificata peramplius virefecit: qñ benignus iniquorũ vltor et dñs vellet/si nõ aliter/saltem per

reipublice/christianitatis/ciuitatũ regnorũq; rectores esse purgatos ad superos inferendos: et cum extrema dies omni viuenti aduenerit / atq; celebrabitur generale iudicium: nollet inuenire quos haberet ferire per suam sibi iusticiã reseruatam. Carnis propinquitatẽ vera iusticia presidentium in republica nullo pacto veretur: quoniam nemo constituitur minister iusticie ex propinquitate aut ꝓpagine carnis: sed i eo ꝙ rationalis est creatura. Et si nõ nouit indulgentiam dare vinculo nature atq; gratie christiane connexis: multominus dabit coniunctis nexu aut transductione carnis: non enim magis nectitur filius patri / filia matri / frater fratri / ꝙ homo homini: nec pater filio / mater filie: et necessitudini necessitudo / ꝙ hoi hõ: nec ꝙ christian⁹ christianõ. Proinde si nõ parcit ex iusticia iniq̃s colligatis i nature federe aut grẽ christiane: sic nec dabit delinquentib⁹ venia cõiunctis ex q̃cunq; propaginis copula: nec fauebit eisdẽ perampli⁹ tribuetq; honores aut placita: si qua preter hãc copulam potior virtus nõ meruit. Ipsa siqdem iusticia / prout punit inobliquabilis est in neutrã partem: anfractuose incedere nescit: lucis natura potitur: non aque hinc et hinc diſcorsibilis inter montes: quod puniendũ est: solũ respiciẽs: et cum quo a rerũ entitate habuit ĩpacisibile bellum. Nec punit per aptitudines hominũ ipsa iusticia: que nec obliquo casu adueniẽte filium aut consanguineũ punit / sed iniquũ. Saul nãq; primus rex in dei populo non pepercisset per iusticiam filio / suum imperiũ cõtemnenti: quia gustauerat ante prefinitũ tẽpus a patre rege: nisi populus eũ de suis manib⁹ liberasset. Nec salomon pepercit fratri adonie rẽ iniustissimã postulãti: quin in eum mortis dictaret sententiã. Et idolatria populi dei per iusticiam datã in manu moysi / velut in populi duce: sic enĩ est ipso decernente multata / vt frater occideretur a fratre. Sicut enĩ iusticia non est ex trãsduce / velut caro ꝓpaginis: sic nõ parcit hominib⁹ ex carne linealiter et trãsuersaliter ꝓpagatis / etiã quãtũcũq; ꝓpinq̃s / nec eisdẽ beneficia sua donabit indignis. Et ad taliter ꝓpinquos magis ꝙ ad hoies affici / caret ratione iusticie. Maior est similitudo cõmunitatis et veritatis hoĩs ad hoĩem / ꝙ patris ad filiũ aut filij ad patrẽ. Nec est de hũanitatis iusticia / que originalem iusticiam sequitur: ꝙ fili⁹ aut in eo ꝙ sic ẽ / magis ꝙ ꝙ hõ est diligat: vt nõ puniatur delinquẽs / aut ꝓmiet: si ẽm ꝙ hõ aut ẽm veritatẽ annexã nõ meruit. Proinde iudiciũ erit alterutrũ in cõiunctis / si assit iniquitas: et minister iusticie alter fuerit cõiunctorũ. Lex nãq; persarũ atq; medorũ ad omnes immutabilis erat. Imperatorũ / senatorũ iusticia romanorũ nõ prestabat indulgentiam quãtamcũq;: si cõtra eos patrata iniquitas declinabat. Fert q̃dam senatorẽ filium habuisse legitimũ / elegantẽ atq; ab ipso dilectũ: q̃ delictũ ꝯtra augustorũ ac senatorũ decreta cõmisit: propter quod cũ ex formata iusticia oculorũ ambor cecitate puniret: dolentes cũcti ꝓ filio / magis vero pro amore atq; honore paterno procurabant aut leges suspẽdere / aut aliter a cecitate filiũ ꝓseruare: quod pater agnoscẽs / inq̃t: Et vobis assentio: cuz honore dũtaxat statute iusticie. Cum duo sunt oculi eruendi: vnus eruatur in patre: alter vero in filio reseruetur: quod et factũ est. Sic ꝓ hoc olim conditor deus magis suaz diligit creaturã: ꝙ quelibet creatura diligat aliã siue ipsam. Si nec ipse pepercit peccantibus angelis: et mundũ originalem propter peccata deleuit: et semper punit iniustos: et corrigit ꝓ iusticiaz emendandos. Cõiugalis copula nõ auertet aut euadet iusticie penã: si vnus cõiugatorũ deliquerit contra prefixã iusticie regulã: alter vero vt minister habuerit trutinare iusticiã. Et quoniã nõ expedit / ꝙ vnusquisq; sic puniendi officiũ habeat: sed determinatẽ rectorib⁹ reipublice reseruatẽ nihilomin⁹ tñ ad punitionẽ delicti ob iusticiã ꝓmissũ est in lege moysi atq; christi ꝓpter certã fornicationem: ꝙ vn⁹ cõiugũ possit alterũ dimittare: si vero ipse fornicat⁹ nõ fuerit et assuet⁹: iustã dictabit in vxorẽ sententiã / que suũ ꝯtempsit imperiũ: nec habebit amicũ solũ iusticie tenens / q̃ vere iusticie fuerit inimicus. Nulli aũt hominũ aliq̃s extra deũ / q̃ vera iusticia est / magis ꝙ iusticia charior aut amicior esse debet. Nõ corrumpetur ab amicitia iusticia: sed iusticia amicitiaz subordinabit: aut puniet / aut deuitabit iniquã. Amicus iusticie sub ipsius freno amicabit presidi: non enĩ conturbat honestos et patulos mores / vnde fatigetur animus ꝓsidentis: nec prestabit cogitandi materiã quõ se muniat ad vindictam. Amicus iusticie gubernatori reipublice ceruical quietis tradidit / nec excitauit a somno. Non propulsatur ex sua causa eius cubiculum auribus vero silentiũ fecit. Amicus ꝓsidis et iusticie / honorem vnius augmentauit ex altero. Amicus regis et non iusticie sepe per confidentiam turbauit quietũ / et dehonestauit publicum statũ. Is regi fiat iniusticia inimicus / qui nõ regi regẽti / sed in malo homini est amicus. Et non tam posuit in gloria regis / qui ex sua cõfidẽtia forefecit. Auertet vultũ a tali amicitia nobilis heros / et in speculũ iusticia sine macula speculabitur. Et tãto seuerius pena plectet delinquẽtem amicum: quãto magis debuit iusticiam in amico / et amicũ in iusticia reuereri. Amor etiam reipublice que per iusticiã gubernat / tanto debet esse vehemẽtior in regente ꝙ particularium quorũcũq; / quanto ipsa respublica est hoie quolibet particulari valentior. Ut supra fatum est: non solũ amicũ / sed etiã filiũ si dictat ꝓpter patratum scelus iusticia / tradat exitio / aut pene digne dignũ: potius ꝙ velit ex defectu iusticie rem publicã cõturbare. In nullo tantũ in aptitudine regiminis respublica inq̃etat: quantũ si propter priuatũ offenditur publicũ: aut si submittitur quod est iustũ. Sed neq; cõiũctis aut amicis a rege dabunt officiales honores iusticie: si aptitudo a bona natura non fuerit aut a studio cõquisita; magis aũt dabunt remotis a talibus

copulis/si eis ad aptitudinē aderit bonū virtu-
tis. Sane ne quis exorbitet cū amicos p̄sidenti
um noīe edixero: iusti presidis regis nullus erit
amicus/nisi verus emulator iusticie. Quód aūt
dico etiam malos esse amicos domesticos inter
dum pre ceteris/intellexerim non amicos. Hoc
enī notū ē q̄ amicus quis verus esse nō potest
sine vera iusticia. Non vēdet pro aliquo alicui re
ctor iusticiā: que diuino iure omnib⁹ in pace de-
betur. Non erit specialis: que iure naturalis or-
dinis omnibus est cōmunis. Non erit tepida ex
parte rectoris: q̄ feruet ex igne charitatis. Non
erit quā non intendit qui fecit. Inenacuabile fa-
ctum est per linguam/ꝛ inenarrabile per scriptu
ram/quod turpat iusticiam appendentes incaute
aut quod expedit ad irrep̄hensibilitatē ipsorum.
Nam cum humana natura / cui apposita est ad
viuendum iusticie regula: semper frangit iuga:
rumpit retia legis: nequit infra cancellos māda
toꝝ cōcludi: sepes incendit: transilit vallū: trans
greditur ordinis murū: nō vno mō/sed multipli
cibus et occultis. Inde p̄ preteritis malis mul-
te scripture sunt exhibentes leges: sed de nouo
semper ex hominib⁹ vena iniquitatꝭ incessanter
fluens erupit: cui semper oportebit per iustas le-
ges obsistere: ac denuo noua decreta nouare:
quod reseruatꝭ iudicio rationis/prestante causas
fluxu iniquitatis. Impossibile penit⁹ est futura/
sicut p̄terita videri ab homine solum puro. Igi-
tur quoꝝ interest gubernare rempublicam: aut p̄
dictamina siue per ministeria legū: si a deo ratio-
nis donum insitum susceperunt: aut per ocia et
studia ꝛ sudores animi quesierunt expedientē re-
gimini veritatē: cudēt semꝑ iusticie leges ad vin
dictā malefactorū/ad laudem vero bonorū. Ra-
tio enī viua hoīs p̄sidentis obuiabit malis: bo-
nisq̄ fauebit absq̄ q̄ leges sc̄ptas aspiciat. Im-
possibile omnino est omnia in mēbranulis aut
codicibus cōtineri: propter maloꝝ inundantiū
varietatē/ ꝛ nouitatē bonoꝝ: sed aspiciēdū semꝑ
erit in illā intelligibilē iusticiā /interlucentē mēti
bus hoīm/nō exaratā per calamū. Cuius regule
sunt omnino infallibiles / incedētes recte ſm or-
dinē rationis. Et modificabitꝭ quod scriptū est:
similiter et appositio fiet ſm rerum atq̄ negociorū
varios euentus: quos legum conditores dū scri
bebantur/videre nequiuerunt. Sed p̄pter p̄sidē
tium sepe defectū: qui nō aspiciūt oculo mentis
et dilectione cordis in gratiā christianā: q̄ de il-
luminat hoīem illuminari volentē plus q̄ quid
fit per aliquam scripturam. Expedit plerunq̄ fir-
mare taliter iusticie legesꝭ: vt ipaꝝ minister intrās
mutabiliter administret. Et q̄uis plura bona
ex tali firmitate sequantꝭ: nihilominus hec mala
euenire nō reuocatur in dubiū: q̄ iust⁹ sepe por-
tabit iniquitatem iniqui: ꝛ iniquus iusti premiū
nancisceꝭ. Fieret autem minime: si viua homi-
nis ratio nō obliquata per nefas posset addere/
seu pro varietate casuuz emergentiū suspendere
leges. Justius profecto mundum homo rege-
ret diuina ratione tenente dominiū/si semper cō
templaretur naturalis atq̄ intellectualis iusticie
ordinē/q̄ dictam scriptāq̄ retboricē legē. Et ni-
hil tā dignū in republica affirmauerim euenire:
q̄ si bono rege atq̄ duce/ illuminato gratia chri
stiana/ gubernandus populus regeretur. Hinc
salomon dicit: Aufer iniquitatez de vultu regis: Prouer. 25.
et firmabitur iusticia thronus e⁹. Proprie pro-
prium est gratie christiane/omnem impietatem
auferre: idolatrie/ire/ inuidie/superbie/auaritie/
philargyrie/tepiditatis/lubricitatis/ voracitatis
gastrimargie: que maculam pessimam in regum
gloria ponunt. Et inter cetera bona promissa ec
clesie q̄ nunc est/fuit iusticia presidentiū. Esaias
enim dicit: Ponam prepositos tuos iusticiam: Esa. 60.
Habet etiam ipsa gratia omnem annexam pro-
uisionis/punitionis et dispensationis virtutez.
Et nihil in republica infelicius infelicitate re-
gentium: etiam si non desit bonitas legum. Fo-
rinsece querimonie atq̄ clamores insinuāt/quā
ta subactus populus patiatur ab infelicitate re
gentium: vt sepe non possit esse remediū iusticia
legum: aduersus quos oportebit sepe constrin-
gere viuarum iudicium rationum. Ex his nāq̄
defectibus/scilicet noua varietate peccantiuz et
infelicitate regētium: imperatores iusti olim tra
diderunt licentiam nouas condendi iusticie le-
ges: vt malorum varietas legum varietate puni-
retur: et infelix autoritas ipsarum vigore frena-
retur: quod sepe fit: nisi tyrannis inualescat pe-
nitus supra legem: que iusti regiminis omnez or
dinem exterminauit. Examinabit manuductor
iusticie causarum facta pendentia: ꝛ libramento
equitatis probabit: vt nō tantum iudicet p̄pter
actū /quantū etiam propter affectū ꝛ modum.
Lenior aut acerbior inferatur ſm ordinem iusti
iuris: qui parcere aut percutere secundum ma-
gis et minus iuste cognouit. In perplexita-
tibus dominabitur animo suo: nec mouebitur
ab acuto zelo iusticie/qui sepe fertur in preceps:
cum temperato zelo erit confabulatio eius. Ze-
lus itaq̄ acutus iusticie dicitur: cum statim vel-
let punire delictum: et turpantem criminis no-
tam notabiliter indicare cum dedignatione pa-
trantis: quem ilico et protinus vellet confun-
dere iaculis suis: quia iusticie ordinem non est
reueritus in moribus suis: magis vero ipsam
quantum in se fuit/ fedauit maculis suis. Acu-
tus zelus iusticie vindicatiuus est: nec tempus ex-
pectans: sed eodem momento quo agitur culpa
vellet infligere penam: aut ip̄o instanti quo au-
dit/si malefactorem malefacientem nō vidit: sed
a tali zelo detentus / non inspicit illam intrin-
secam penā/quam malefactor pertulit dum deli
quit: cum eoipso quisq̄ punitꝭ interius/quo cō-
sentit facere aut perficit facinus: dum priuatur
lumine conscientie sue ꝛ veritatis/ tenebras pa-
titur peccatorum: inimicus virtutum efficitꝭ/di-
uortiū eterni regis p̄ferēs ꝛ sanctoꝝ. Et plerūq̄
acut⁹ iusticie zel⁹ īfligit irremouibilē penā/quā ꝑ
posteꝝ repperit nō fuisse iusticiā: q̄ sepe ille q̄ su
stinet/in eo q̄ plectitur culpa caret: et factum est

iniusticia per subitationē facinus super facinus:
quod fuit zelus acutꝰ. Sed qs rectā refundet vi
tā in mortuo homine? Quis reuocabit aīam in
cadauere? Quis recōpaginabit mēbra trūcata?
Quis repristinabit per ignem in cinere resolu-
tum? Cauebit autem pro posse ne hec fiant / zelꝰ
iusticie temperatus. Siquidē tēperatꝰ zelus iusti
cie constans erit ad vltionē / nō leuis: firmus / nō
subitꝰ: cautus / nō improuidus. Nec amabit exi
tio tradere delinquentes: et tradet / tamen dolēs
pro infelicitate eius similis in natura. Tēperatꝰ ze-
lus iusticie querit potiꝰ absoluere ꝙ damnare:
si in hūc fauorem habere innocentiā posset: nec
e regione clamaret iniquitas. Non agitabitur a
relatoribus voluntarius: vt in quēlibet reuꝫ di-
cet cito sententiā: inuestigabit relatoꝝ vitā / refe-
rendi modum / ꝛ prout poterit suauitatē animo-
rum. Scrutabiꝭ in aīo ꝟba dicentiū ꝛ gestoꝝ ap
pēdentias: studiose perquiret intentionē animi /
tēpus / ꝛ locū / ꝛ ordinē rei geste. Si odiū aliquan
do / aut amicicia / seu cōuersatio aliqua participa
tio fuit: ꝛ hoꝝ causas / nouitatē ꝛ antiquitatē tem
poris ꝛ circūstantiaꝝ penitꝰ scire tentabit. Et si
damnificatio per simile aut per dissimile fuit ali
quādo inter eos: necnō et si causa aut aliqua ra-
dix inuidie seu amaritudinis fuit: hoc in accusa-
toribus / hoc in testibus omnino inuenire cona-
bitur: audiet rumores: explorabit famā: ꝛ assue-
tudinem vite ac cōuersationis per inqsitionē ap-
plicabit ad aures. Si aduenerint intercessores / si
militer inuestigabit: oīa librabit lance iusticie:
iudiciū anteꝙ ꝓferat / appēdet pluries ī statera.
Ipsa iusticie ratio dictat: ꝙ nihil sub celo in re-
bus creatis tāta diligentia sit tractandum / ꝛ gu-
bernandum diligentius inter oīa: ꝙ homo ꝓ-
pter quē facta sunt oīa. Nec ita celeriter est tra-
dēdus exitio ad imaginē dei cōditus hō: nec subi
to mēbra debet ꝑdere homo: pro quo redimēdo
deus factus est hō. Quō mēbra subito condēna
bit zelus acutus: quem templū suum vendicauit
zelus diuinus / qui esse dicitur spūssctūs? Hinc sa-
1.Corin.6. ne dicit apostolus: An ignoratis quoniam mem
bra vestra tēplū sunt spiritussancti? Sed hec apo
stoli sentētia solū cōpetit baptizatis. Audacter af
firmem: Et sermo vester est de iusticia christia-
na: que originalem excedit atꝙ mosaicā cōsuetu-
dinem populoꝝ ꝛ gentiū ꝛ oīm nationū. Quam
obrē iusticie zelū peramplius oportet fieri tempe
ratū: sed non fluctuandū ad oēm hoīem christia
nū seu infidelē: zelus iusticie tēperamēto indiget
vt oīs ratio / veritas atꝙ ordo dictat: ꝙ omnibꝰ
hominibus iusticia / ꝛ nulli debeatur iniuria. Sed
eoipso homini ad iudiciū cōstituto irrogatur in-
iuria: si per rationem ꝛ rationalem indaginē non
exquiruntur que possunt exquiri facti penden-
tia. Subtilius autem intuetur temperatus zelus
christiane iusticie: cū suos ministros subexcitat:
ne propter sententiam celerem in non delinquen
tem inducat desperationem: ꝛ post abolitam ce-
leriter vitam eterna damnatio subsequatur: ad
quam nulla reuocatio subsequetur. Et blasphe-
mabitur dominus dominorum / propter acutū
aut intemperatum zelum iusticie ministrorum.
Quis igitur hominū ꝛ regentium populos ꝛ do
minantium / sceptra tenentium / aliquem ī euoca-
uit ab inferis: a demonibus dissociauit: reuoca-
uit ad penitentiam damnatum: aut introduxit in
superuum regnum? Non ergo iusticia debet fie-
ri in preiudicium: que prerogata est in remediū.
Non debet fieri causa damnationis: que genera
lis est virtus et causa salutis. Nec tam indiscus-
se occidendus est homo: pro quo mortuus est
deus homo. Nec improuise fundendus est san-
guis humanus: pro cuius liberatione diuinus
sanguis est fusus. Nec suspendendus est cū fu-
re in ligno: pro quo christus suspensus est in pa
tibulo. Nec inconsyderate tradendus incendijs:
pro quo eruēdo christus venerat ab eternis. Er
go merenti per iusticiam mortem / iudex indulgē
tiam dabit: parcet omnino inquietis: dimittet abi
re impune rempublicam sine ratione vexantes:
laxabit homicidis / raptoribus / latronibus / stu-
pratoribus frena? Nam tentabit sedinosos de
vrbe depellere: falsatores quarumlibet rerū non
plectentur autoritate iusticie? Pacifice viuent et
intrepide super terram / qui modis patulis et oc-
cultis nocent alijs? Secura erit malicia: que ideo
punitur / vt tuta sit innocentia: patrocinabitur ini-
quis iusticia? Nonne prestare indulgentie crimi
nosis / fecerūt plures ad prolapsionis et magno-
rum malorum contagium prouocari? Ergo fru-
stra est iusticia? Sed non sic: potius apostolū au
di. Nam principes non sunt timore boni operi / Roma.13.
sed mali. Vis autem non timere potestatem: bo-
num fac / ꝛ habebis laudem ex illa: dei enī mini-
ster est tibi in bonum. Si autem malefeceris / ti-
me: non enī sine causa gladiū portat: dei enī mi-
nister est vindex in iram ei qui male agit. Ex quo
luce clarius datur itelligi ministros iusticie a deo
esse: ꝛ non sine causa gladium punitionis habe-
re: sed ad tuendum innocentiam et refrenandum
maliciam / et puniendum delinquentem perso-
nam. Igitur nō parcet omnino temperatus ze-
lus iusticie: sed supersedebit omnia querens / taci
te secum voluens: sanis fulcietur consilijs: ne ꝓ
pter reum interficiat / nedum ledat quomodoli-
bet innocentem: et absoluat hominem / quem cer
tum est esse innocentē: sed conspecta veritate pos
sibile dictabit sententiam absoluentem aut puni
entem / s̄m zelum iusticie temperatuꝫ. Qui zelus
huius radiantis per orbem virtutis et interlucē
tis in mentibus hominū attentius respiciat ipsiꝰ
iusticie gloriam / ꝙ popularem hominum famā.
Nam si zelator minister iusticie apud se in vincu-
lis haberet detrusum quēpiam insignem / ex ge-
nere facinorum fama / non ex veritate notatum:
ex quo si traditus esset exitio / fama vulgaris in-
deliberabilis iudicante domino sequeretur: veri
tate precognita eliget potius non acquirere aut
perdere vulgarem hominū auram / ꝙ iusticie glo
riam maculare: que neminem damnat / quem cul-
pa nō maculat. Quid plerunꝙ in acuto zelo aut

intemperato contrarium euenit: vt iusticie mi-
nister gloriam iusticie vulneret ꝓpter vulgarem
hominũ famã: appetitores eñ vulgarium lau-
dum/ deuiauerunt facile a iusticia. Et in omni
causa iudicij sepe delinquit/ qui non christi sed
hominum nomen habere concertat. Plurimi
ꝑfecto sunt atqꝫ fuerũt/ q̃ letati sũt de nũero in-
terfectorꝫ: ⁊ de mutilatis mẽbris gloriã portaue
runt: seueritatem animi attribuentes iusticie/ im
ꝓuidentiam cautel/ efurorem zelo iusticie: mortẽ
ꝓpriam asserentes vtilitatem reipublice/ velut
bestiarum nihilopendentes hominũ vitã. Plu
rimi autem in peiora labuntur q̃ decernat acu-
tus: vt non sit zelus/ sed liuor: non zelus iusticie
sed auaricie/ honoris ⁊ glorie: plerunqꝫ autẽ in-
uidie aut libidinis dominãdi: cui nulla põt ades
se iusticia bene regẽdi. De tyrannis quidẽ hic
sermo tacet: apud quos nulla põt esse christia-
na iusticia/ quorũ vsurpata est potẽtia. Tota eñ
pulchritudo iusticie/ in fundamẽto et autoritate
consistit rõnalis ⁊ iuste potẽtie. De qua re lon-
gius sermo contexit/ vbi agit de equo iure do-
minandi. Sed cõtra quoscũqꝫ iniuste regẽtes sa
cra scriptura immisericorditer clamat/ nisi me-
tania fiat. Et infallibilis sapientia dicit: Audi-
Sap.6 te reges ⁊ intelligite: discite iudices finiũ terre:
prebete aures vos q̃ continetis multitudines: et
placetis vobis in turbis nationũ: qm̃ data est
a dño potestas vobis ⁊ virtus ab altissimo: qui
interrogabit opa vestra/ ⁊ cogitationes scrutabi
tur: quoniã cũ essetis ministri regni illius: nõ re
cte iudicastis/ neqꝫ custodistis legẽ iusticie/ neqꝫ
secundũ voluntatẽ dei ambulastis. Horrende ⁊
cito apparebit vobis: quoniã iudiciũ durissimũ
in his qui p̃sunt fiet. Exiguo eñ conceditur mise-
ricordia: potentes aũt potenter tormenta pati-
entur. Non enim subtrahet personam cuiusq̃
dominus/ qui dominator est omniũ: nec reuere-
bitur magnitudinẽ cuiusq̃. Quoniam pusillũ et
magnum ip̃e fecit: ⁊ equaliter est illi cura de om̃i
bus. Potestatẽ dari a deo/ verba ista declarãt:
quorꝫ sententia nullũ patitur dubiũ: sed iustam
potentiã omnis particeps rõnis intelligat/ quã
omnipotens donat: tyrannicã vero ⁊ iniustam
nemini contulit: sed aliquo iusto ⁊ occulto meri
Job.34 to vsurpari permittit. Juxta Job sententiã: Re-
gnare facit hypocritã/ ꝓpter peccata populi. Et
ipsa aut ois potestas iusta non est/ si a domino
non habet quod est: aut ꝑ illam euangelij regulã
quo iure debet om̃is homo christo deo esse sub-
iectus: ⁊ virtus ip̃a apta regimini ab oĩm crea-
tore confertur: scꝫ audiendi/ discernendi/ cernen-
di/ causas inuestigandi. Juxta Job sententiam:
Job.29 Et causam quã nesciebam/ diligentissime inuesti
gabã. Judicandi/ ꝓuidẽdi/ sauciãdi/ sup̃sedendi
Sed qui talentũ ꝯtulit/ qualiter fuerit expensũ
districtam rõnem exquirit. Propter quod dicit
Sap.6 Interrogabit opera vestra/ si coram deo ⁊ veri-
tate iusticie sunt facta. Et cogitationes scruta-
bit: vt infallibiliter teneantur intentiones om̃i
um regentium populos/ ad dei examen imper-
uertibile reseruari: vt qua intentione sceptra te-
nuerint/ iudicauerint/ aut denegauerit: ⁊ si quid
fuerit intentione regendi sinistrum/ post iustum
examen ad meritum supplicium conficiat. Sũt
tria que maxime diuina sapientia in regentibus
⁊ gubernatoribus reipublice detestatur: peruer-
sum iudicium/ contemptus iustarũ legum/ ⁊ di-
uine voluntatis auersio. Ista enim sunt contra
que supposita sententia clamat. Inquit enim:
Cum ministri essetis regni illius/ non recte iudi
castis. Ille non recte iudicat/ qui arbitriũ sequi-
tur voluntatis: cessante vero ⁊ pio iudicio rati-
onis: ⁊ non recte iudicat/ qui prestat aures men
dacijs: qui leuiter credit: qui auram hominũ seq
tur: qui opinionem tenet: qui non examinat: qui
corrumpitur ob rem: qui mouetur ob causam.
Et in Deuteronomio scriptum est post iudicũ
electionem: Non accipias personam nec mune Deut.16
ra: quia munera excecant oculos sapientũ: ⁊ mu
tant verba iustorum. Juste quod iustum est exe- Deut.16
queris. Nam recte iudicare non potest/ qui per-
sonam aut munera in iudicio respicit: ⁊ maledi-
ctioni eterne ascribitur/ qui propter munera in
iudicio percusserit innocentem. Ibidẽ scriptũ
est: Maledictus qui accipit munera/ vt ꝑcutiat Deut.27
animam sanguinis innocentis. Recte non iudi
cat iudex ⁊ princeps/ qui percutit innocẽtem ex
munere: quem innocentia tuetur a crimine. Sa
muel constituit duos filios Johel ⁊ Abia/ iudi- 1.Reg.8
ces in Bersabee: qui non ambulauerunt in vijs
paternis iustis ⁊ sanctis: sed declinauerũt post
auariciam: acceperuntqꝫ munera ⁊ ꝑuerterũt iu-
dicium. Non ergo recte iudicat/ quem auaricia
maculat. Ipse sane affectus munerum/ iudicem
peruertit in animo: ⁊ iusticiam peruertit in iu-
dicio. Et per prophetam Micheam dominus
principes non recte iudicantes arguit/ dicens:
Audite p̃ncipes Jacob/ ⁊ duces domus israel: Michee.3
Nunquid vestrum est scire iudiciũ: qui odio ha
betis bonum/ ⁊ diligitis malum: qui violenter
tollitis pelles eorum desuper eis: ⁊ carnem eorũ
desuper ossibus eorum? Qui comederũt carnẽ
populi mei: ⁊ pellem desuper eorum excoriaue-
runt: ⁊ ossa eorum confregerunt. Et paulo post
subdit: Audite p̃ncipes domus Jacob/ ⁊ iudices
domus israel: qui abominamini iudicium/ et
omnia recta peruertitis. Principes eius in mu
neribus iudicabant. Quomodo ergo rectũ iu-
dicium principum/ qui populũ expoliant/ nõ gu
bernant: bonũ oderunt/ malũ amant? Quomodo
rectũ erit iudiciũ: cũ subiectũ populũ spoliãt bo-
nis: ⁊ pro iudicio suscipiũt munera: vendũt iusti
ciã: ⁊ plura suscipiũt ꝓ causa diffiniẽda/ q̃ sit ꝓ
causa diffinita vtilitas reportata? Recte nõ iu-
dicat/ q̃ recta ꝑuertit: ⁊ q̃ sine mũerib⁹ iudicãt/ ab
alueo recto iusticiã deriuãt. Nõ recte iudicat/ q̃
declinat in partẽ: recte iudicaret si non declina-
ret. Nam illud ꝓculdubio rectũ iudiciũ dicitur:
quod nec ratione/ nec ordine/ nec veritate/ nec iu
sticia caret: vbi leges iuste/ iuste implentur ⁊ sus
penduntur atqꝫ supplentur ꝑ ratione viua iudi

cis inter aspectus veritatis et ordinis: et nihil ali-
ud respicit nisi quod iusticia exigit. Rectum iudi
cium vere nõ est, quod supradictorũ assistentijs
caret. Sed obstrictius contra ministros iusticie
malos diuina sapientia loquitur: cũ legem iusti
Sap.6 cie illos arguit non custodire. Ait enim: Neq3 cu
stodistis legem iusticie: quaz oportet ministros
iusticie custodire. Ipsa lex multiplex est: sed vni
ca sola est que omnibus in suis actionibus con
gruit. Sed quoniã hic sermo noster artatur ad
iudices: ad ipsos tm̃ expedit extẽdere de lege ser
mones. Lex nãq3 iusticie semper iudicem aut p̃n
cipem ligatũ tenet in iure catena inuisibilis amo-
ris vsq3 ad imperiũ mortis, ꝓpter ipsi9 pulchri
tudinẽ iuris. Quam legem nõ custodiũt qui pul
chritudinem intelligibilem iuris non intellexe
runt aut non dilexerũt: quam non custodiunt q̃
naturam iuris puertunt: nam si quis leuitatem
ignis, terre vellet apponere: aut igni terre adde
re grauitatẽ: iura in elementis puertere niteref.
Si quis vrsi naturã leoni vellet ascribere, et vrso
concedere leoninam: iura in animalibus nõ ser
uaret. Qui vero denegaret alicui ad quod sibi
natura in suo iure ligatur: in quibus ipsa nobi-
lis suis naturatis est debitrix: legẽ nature pfecto
non custodiret. Ille igitur protinus legem iusti
cie non custodit, qui dat cui non debetur: aut de
negat cui debetur beneficiũ iuris. Altiori sensu
in hoc ꝓfundum descendentes, presens verbuz
contra malos principes christianos eloquitur:
qui legem iusticie diuine atq3 immaculatissimi
euangelij non custodiũt neq3 sciunt: et magis fir
mant custodiam ad ipsoꝝ decreta: quis interdũ
bona, sed pluries corrupta et turpia: q̃ ad euan
gelica dicta siue mandata. Hec lex solum omnẽ
habet iusticiam, quam saluator Joanni preco-
ni suo ac baptiste se ꝑdixerat impleturum. Illud
postremo malum annexit, q̄ omis mali est cau-
sa: non tamen efficiens, sed deficiens: sc3 nõ am
bulare ſm domini voluntatẽ: pro eo quod dixit
neq3 ſm voluntatẽ dei ambulastis: que volũtas
omni tempe a mundi origine hominibus inno-
tuit per verba, per signa, p scripta, per angelos,
p demones: de qua tãto hic loquar breuius, q̃n
to loquẽdi diffusius in scriptura est ꝓrogata ma-
teria. Sed ꝓut ad ꝓpositos in republica loqui-
Rom.13 mur: etiam magis noster sermo artabitur. Sed
omis potestas a deo est: et ipse ordinauit ꝓpter
primũ cõtemptũ, homines per homines guber
nari, regi, corrigi et instrui atq3 puniri: voluntas
igitur eius ad p̃ncipes est: vt subiectum populũ
ad illũ regant finem ꝓfinitum: propter quem de-
us creauit, et p̃ncipibus sic voluit esse subiectum
Non ergo principes estiment homines eis p na
turaz esse debere subiectos: cum quibus similes
habent ortus atq3 conceptus. Et preter primũ
parẽtem qui de terra, secundũ qui de costa, et no
uum hominẽ qui ſm deum creatus est de spiri-
tusancto: omnis alius homo est ex humano se-
mine in materno vtero coagulatus: nec ab alio
aliud habuit conceptionis aut natiuitatis initi

um. Non ergo inter homines principes et homi
nes subditos, ꝓterq̃ q̄ vnus regit, alter regitur
tanta debet esse diuersitas, vbi nascendi et moriẽ
di tanta seruaf cõmunitas: quã cõmunitatẽ ad
insinuãdam et demonstrãdã regibus humilita
tem, per Salomonẽ sapiẽtia declarauit. Sum q̃ Sap.7
dem et ego mortalis homo, similis oĩbus ex ge-
nere terreno illius qui prius factus est: et in ven-
tre matris figuratus sum caro: nouem mensium
tp̃e coagulatus sum in sanguine ex semie hoĩs,
ex delectamẽto somni cõueniẽtis. Et ego natus
cõmunẽ accepi aerem: et in similiter factam deci
di terram: et p̃mã vocem similẽ oĩm emisi plo-
rans. In inuolumẽtis nutritus sum, et curis ma
gnis. Nemo enim ex regibus aliud habuit nati
uitatis initiũ. Unus ergo introitus est omnib9
ad vitam: et similis exitus. Igitur constitutus in
autoritate, non obliuiscaf cõmunitatem nature
nec supbiat animo si pferf in iudicio: et sibi sub-
ditur similis homo. Nam liberos natura fecit:
iniquitas vero seruos constituit: et peccatũ fecit
homines hominũ iudicio subiacere, non cõmu
nitas ipsa nature. Uoluntas dei est, vt in tranq̃l
litate animi et humilitate cordis, compassione
mentis hoĩes iudicentur. Et rex aut dominus p
sonam iudicandi hominis in animo suscipiat:
dum ore aut scripto diiudicat: quia similẽ culpã
aliquãdo habuit, aut habet, aut habere potu
it, aut habebit. Nec quisq̃ principum ad suam
gloriam, sed diuinã debet regere subiectũ popu
lũ. Falsus est legatus aut subdelegatus iudex,
si sibimet non primo mittenti domino gloriam
mercaref. Regi seculoꝝ omniũ in eternũ regnã-
ti, debef omnis gloria regum, principum ac re-
ctorum. Legati sunt omnes tenentes sceptra iu
sticie: ipse vero solus est legans tacite vel expsse.
Uoluntas dei est, vt disponaf temporale regnũ
propter eternũ: et fiat temporale iudiciũ, vt deui
tef eternũ ab his qui iudicantur: qui penis exa-
cti, mortisq3 vicini, se male fecisse cognoscunt: et
tpaliter plexi, eternã veniã petũt: sacramẽtis se
muniũt, eternã penã deuitare cõtẽdũt. Q3 mul
totiẽs libere puagãtes hoĩes interficiũf mutuo
rapiunf ad tartareas sedes: et in pũcto ad infer-
na eoꝝ aĩe ptrahunf: aut libera potestate gaudẽ
tes silẽte iusticia, pctã pctis adijciũt: diuinas of-
fensiones multiplicant: vt etiã mereanf pleriq3
vitam impenitẽter finire. Uolũtas dei est vt ho
mines ab eius arceanf iniuria: nõ velut a ledente
seipm̃, agent iniuriã aduersus ipm̃. Nec non cũ
penis exagunf iniqui, atq3 subiacent ineuitabili
legũ iudicio: ceteri audientes compescunf sepe
in aĩo, et opere retrahunf a malo. Uolũtas diui-
na in eo principes mũdi respicit: et ſm suam vo-
luntatem eos appetit ambulare: vt se cogno-
scant dei esse ministros: et de iusticia dei faciant
voluntatem dei, cum iusticia sit ex ipso: q̄ si ex
ipso nõ ẽ, nõ iusticia sed iniquitas est quicquid
ab ipso non est: et omne donũ dei tractãdũ ẽ ſm
volũtatẽ dei. Proinde in iudicijs nunq̃ errabit
nisi q̃ respõdi poterit, iure iusticie virgã tenẽs: si

dei ⁊ non suam aut hominũ secutus fuerit volũ-
Ps.44 tatem. Dicit Psalmista: Virga directionis vir
ga regni tui: dilexisti iusticiã ⁊ odisti iniquitatẽ.
Igitur si virga directionis est virga regni eius:
directionẽ vult fieri ꝑ mundi rectores in regnuȝ
eius: ⁊ hanc tenere vult omnes qui temporaliter
mundum regunt: cuius ipse supeternus est domi
Ps.10 nus. Iusticiam diligit: quia iust⁹ dñs iusticiã di
lexit: dilectio vero actus voluntatis. Et per sa-
Sap.1 pientiã dicitur mundi rectoribus: Diligite iusti
ciam / qui iudicatis terram. Ille iudicans terrã
iusticiam diligit / qui solum propter ipsam oĩa
facit: qui tm̃ ipsaȝ in causis diffiniẽdis / iudicijs
ꝓferendis attendit: qui etiam ideo iusticiam di
ligit / quia omniũ creatorem ipsam diligere no-
uit. Odit autem dominus iniquitatẽ: quia equi-
tatem vidit vultus eius. Odium autem ad ipsaȝ
eandem pertinet voluntatem / pro qua est supra
declaratum: neqꝫ ſm volũtatem dei ambulastis
Illi porro reges non ambulant ſm voluntateȝ
dei qui terrenũ regnũ prout possunt / nõ dirigũt
ad supernum: nec ob hanc causam gerunt in po
pulis ⁊ nationibus pfecturam: nec diligunt iusti
ciam: sed temporalem gloriam atqꝫ famam / nu-
mismata / fisca / ꝓpriam personaȝ ⁊ amiciciã ma
lam: ⁊ odiũt equos homines ⁊ equitatẽ: iniquos
vero diligũt ⁊ iniquitatẽ: ad quod preter positã
alia pena subsequit᷑: quia fortioribus fortior in
stat cruciatio. Unde ad reges ⁊ iudices decla-
Ps.2 matur in psalmo: Et nunc reges intelligite: eru-
dimini qui iudicatis terram. Ad intelligẽtiam
diuine volũtatis omnis creatura rationalis in-
Roma.12 uitatur: iuxta sententiam apostoli dicentis: In-
telligentes que sit voluntas dei bona / benepla-
cens ⁊ pfecta: ꝑmaxime illa creatura cui adest dis
pensatiõe diuina in orbe terraꝝ aliqua prefectu
ra. Erudiri primo oportet in alios ferentes iu-
dicia: ne aliter iudicent ꝙ velit qui male iudicata
iustissime reiudicabit. Durus est ⁊ terribilis ser
mo / per tempale atqꝫ funestum iudiciũ velle se di
Ps.105 uino atqꝫ clarissimo ineuitabiliter obligari. Da
uid ad exhortationẽ dicit: Beati qui custodiũt
iudiciũ: ⁊ faciũt iusticiã in omni tempe. Ille sa-
ne custodit atqꝫ custodiuit iudiciũ proferenduȝ /
qui sequitur internũ atqꝫ diuinũ. Ille vero iustici
am in omni tempore facit / qui nulli petenti de-
negat: nec ipsaȝ submittit in tempore / in loco nõ
abscondit: nec peruertit / aut turbat aut turpat ex
aliquo. Si qua vero dicta ⁊ dicenda sunt de iusti
cia regũ atqꝫ iudicũ terrenoꝝ: ad iudices ecclesi
asticos ⁊ presides sua cõueniẽtia referunt᷑: vt ſm
ipsam tanto mundius agant / quanto eos sacra
mentoꝝ altior pulchritudo pornat. Sed quoni-
am difficillimũ est vtrosqꝫ presides omnia incul
pate pagere: vera iusticia eos reuocat ad emen-
dam / que possibilitate non caret. Si autem pos
sibilitas non consentit / inuitat ad penitentiam
veram: que si cõtemnit᷑ / reseruat ad penam. Hu
ius rei Samuel iustus iudex populi atqꝫ ꝓphe
1.Reg.12 ta exemplum humile prerogat: sic concionatus
ad populũ: Dixit autem Samuel ad vniuersuȝ
israel: Ecce ego senui ⁊ incanui: itaqꝫ conuersa-
tus coram vobis ab adolescentia mea vsqꝫ ad
hanc diem: ecce presto sum. Loquimini coram
dño ⁊ corã christo eius / vtꝝ bouem cuiusꝙ tule
rim aut asinũ. Si quempiam calũniatus sum: si
oppressi aliquem: si de manu cuiusꝙ munus ac-
cepi: ⁊ contemnã illud hodie / restituamqꝫ vobis
Et dixerũt: Non est calũniatus nos / nec oppres
sisti: neqꝫ tulisti de manibus alicuius quippiam
Dixitqꝫ ad eos: Testis est mihi dñs aduersus
vos: ⁊ testis christus eius in die hac / quia nõ in
ueneritis in manu mea quippiam. Et dixerunt:
Testis. Ecce iusticia boni presidis iuste iudican-
tis: qui ab eo iudicati populi voluit subire iudi-
ciũ / si commisisset delictum: paratus ad restituti
onem si abstulisset: ⁊ ad emendã si fecisset calũ-
niam. Et ipse in se nihil conscius / volebat a po
pulo gubernato corrigi aut iustificari: ꝗ est iusti-
ficatus sine delicto inuentus. Magnũ signũ est
probate atqꝫ interne iusticie / approbatio maxi-
ma iuste sententie / ꝙ vulgi clamor non insurgit
in presidem: potius vero ꝙ prorũpit in laudem.
Job etiã contra se imꝑcabatur si deuitasset con- Job.31
uenire in iudicio cum subiectis. Si contempsi
subire iudiciũ cũ seruo meo ⁊ ancilla mea: cũ dis
ceptarent aduersum me. Quid enim faciam / cuȝ
surrexerit ad iudicandũ deus: ⁊ cũ quesierit / ꝗd
respondebo illi? Nũquid non in vtero fecit me:
Qui me ⁊ illũ operatus est: ⁊ formauit in vulua
vnus. Ecce boni presidentis iusticia humilis / et
bene regentis humilitas iusta: ꝗ non recusat iu
diciũ cũ seruo atqꝫ ancilla: ⁊ hoc faciebat sciens
diuinũ in omnes adesse iudiciũ. Et si fecisset ser-
uo ⁊ ancille calũniã: ante satisfactionẽ nescire se
dicit iustũ dare responsum. Quoniam coram al
tissimo mũdi domini atqꝫ serui pro iudicio sunt
equales: vt nec qui fecit in alios iudicium / possit
deuitare diuinũ: ꝓpterea dicit: Quid faciã cum
surrexerit ad iudicãdũ de⁹? Quasi dicat: Nõ erit
diuerticulũ fugiẽdi / neqꝫ latibulũ euadẽdi. Ter-
giuersandi ꝗꝫ nulla erit habilitas. Quid igit᷑ re
spondebo si seruo ⁊ ancille nõ seruaui iusticiam:
⁊ si post fraudem ⁊ calũniam non feci emendã?
Certũ namqꝫ est: quia non preteriet quin domi-
nũ seruũ maletractantẽ non reuidicet dñs: ꝗ do
minũ ⁊ seruũ creauit equaliter: ⁊ in ventre illos
eodem modo formauit / qui creator est vn⁹. Cre
dant homines iusta fide / omnipotentis oculum
magis esse ad populũ / ꝙ ad prepositũ. Prefert᷑
enim populi multitudo vnitati regenti: nec pro
pter regem constituit᷑ popul⁹: sed propter popu
lũ constituit᷑ domin⁹: ⁊ rex ꝗritur iustus / vt rega
tur acephalus. Nam quot reges in veteri testa-
mento diuina prouidentia sunt electi ad regnũ
populoꝝ: non populi propter reges facti sunt.
Et nunꝙ populos ꝙ nõ obedierint regibus
increpatos: sed ꝙ reges non bene rexerint / legi-
mus reprehensos. Et regum scripta ⁊ prophe-
tarũ hoc incessanter clamant scrutatoribus ve-
ritatis: cuius testimonijs si vellem quam protu-
li armarem sententiam, Expectatus cito finis pe

regrinaret a nobis: si ita serui conditionẽ in ma
nu poneret dominoꝝ ad tempus: vt rõnem pro
ipsis nõ exigat/cũ ipsorũ fulgida vita finit. Non
enim iustus exactor rationis reddende domino
rum atq; seruorũ/diuersam pensat naturam ani
marum. Una noscitur esse natura/q̃uis sit diuer
sitas voluntatũ. Nec in domino ꝓsidente aut re
ge regẽte maior anima erit atq; nobilior: ⁊ in ser
uo ⁊ regulato minor atq; despectior. Nec fluui
us diuini sanguinis fluens a potestate mittẽtis
suos riuulos magis ad dominos aut reges q̃
ad eos qui reputãtur infimi/deriuauit. Caueat
igitur qui ꝑ iusticiam tangit filium/potentiorẽ
se patrem habentem. Terreatur intime oĩs ser
uum inique pertractans/timore illius qui super
eum habet ineuitabilem potestatẽ. Creator igi
tur oĩm/equalis oĩs atq; redemptor est omniũ.
Moralis hominũ iusticia qua inuicem conuer
santur/si non regnat in intimis/vt plurimũ in
externis obliquatur: vt sicut est iniustus affect⁹
omnino facit iniustos effectus: nisi desuper ter
reat iusticie punientis actus. Nam timore iusticie
ipsius erit potens boni effectus/vbi latens est
iniquus affectus. Hec erit autem hominũ actu
alis iusticia/vt actus sint legales: non dico le
gis mosaice/sed euangelice. Unde ipsius chri
stiane iusticie pulchritudo christifera ornabit
corporis motus: ne sint subiecti ⁊ bestiales/rati
one carentes. Cultum diuinũ ordinabit ſm vo
luntatem eius qui cultum requirit. Hec vero est
colẽdi atq; seruiendi plena iusticia: vt taliter ser
uiatur ei/atq; colatur a subditis dominus/qua
liter seruiri ac coli mandauerit. Etenim gẽtiles
idolatrie alumni/sic suis diis atq; idolis seruie
rũt ⁊ coluerũt: put ab eis ꝑceperũt in deceptiuis
responsionibus. Terreni etiam proceres ſm iu
sticiã a suis seruis tales exigunt mores. Qui ve
ro christiano censent nomie/in christiana disci
plina scripta reperiunt opera diuine iusticie: que
ipsi deo per cultũ expedit reddere. Ornabit ha
bitum corpis iusticia christiana: vt nihil habe
at ꝑperam/nihil supfluum/nihil appropriabile
vanitati: sed quod decet hominũ status in desi
gnatione mysterii. Et deinde ad necessitatẽ solũ
commensuratũ faciet ⁊ corpoꝝ quantitati ſm lo
ca calida ⁊ frigida: aut regionũ ex tempe/necnõ
ex aere varias qualitates. Nec ꝑmittit ipsa iusti
cia histrionicũ habitũ christiano/aut habentẽ
schemata nouitatũ. Mandabit etiam nõ solũ
per mores/sed ꝑ habitum/ab infidelibus christi
anos esse secretos. Absonũ autem sit a iusticia
christiana/multicoloria esse vestimenta: insinu
ant enim animũ multis varietatibus subiacere:
quod non decet christianũ animũ: quem in solo
christo decet esse ꝓfixum: immo cum ipso in sola
crucis virtute confixum. Uerbum aũt necessitati ⁊
opportunitati atq; honestati cõmensurabit. In
societatem de gente insupinabit ad deum: vt ip
sum ꝯsyderet desup inspectorẽ/si hoiem nõ ha
bet sua facta inspicientẽ. Et si coram hoibus in
malo patrando iusticiã/pudorẽ atq; verecũdiã

posuit: christiana vero celestes ciues docuit re
uereri. Suadet iusticia hoiem esse bonũ ⁊ vbili
bet idem: vt qualem eum publicũ sic ⁊ priuatum
habeat: nec ab re ꝑmittat fieri ociosum. Uidet
enim iusticia in ocio sterili suorum complicum
flendum exilium: ⁊ expositum sagittis demo
num ⁊ iaculis vitiorum: quem nitebatur per se
atq; virtutum tutelam eripere: adtrahit eum
ad vtilia/minus vero implicantia mentẽ. Studi
um vero sapientie sanctarũq; scripturaꝝ non as
sero de genere actiuose. Reuocabit iusticia chri
stiana concite ad interiora/quem interdum ad
duxit in actum: vt ibi sedulus contempletur ho
mo ⁊ viuat: ⁊ memoret ⁊ intelligat atq; diligat.
Homo enim ꝓterq̃ angelus omni creature ex
cellentior factus est. Et semꝑ iusticia monefaciẽ
ibi hominẽ esse debere magis assiduum/vbi per
fidem aut quãcũq; virtutem aptius intẽdere po
test in deũ. In corpe sane vires/in animo sunt
virtutes. Iusticia christiana totũ rationale sub
iectum/ꝑ omnia christo vult esse subiectũ. Cum
autẽ ad proximũ egressus fuerit requisitus/seu
requirere actualiter ipse cogetur: mediatrix erit
iusticia christiana/charitate atq; veritate velut
supernis atq; deiferis comitibus sociata. Sta
tuit q̃dem inter requirentes ⁊ requisitos/honesta
vtilia ⁊ ad rem seruitia ꝑtinentia. Et dabit veri
tati stateram: vt omnia ponderet iusta lance: si
ue artis/siue commercii/siue ꝑsonalis obsequii
fuerit quod tractaẽ: ⁊ a falsitate omnia munda
buntur veritate librante quod geritur. Chari
tas autem virtutem lorizandi accipiet a iusticia
⁊ loro amoris frenabit ora hoim: vt nolint de
cipe quos vt seipsos oportet diligere: ⁊ transfor
mabit inuisibili dilectõis arte animos contrahẽ
tiũ quomodolibet: vt ipsis sit vna voluntas: ⁊ cõ
munis seruetur vtilitas: ⁊ animus vnus in ani
mum transferaẽ alterius: ⁊ proximi cõmodum
reputet suum: ipsius damnũ estimet propriũ: sic
etenim oẽs illese seruabũtur. Moris siquidem
iusticia nexualis/que inter personas relatiuas re
latiue oppidoq; reqriẽ/oẽs nexibiles ⁊ relatio
ne morali viuentes/iure certo ⁊ infallibili nectit.
Ipsa nempe christiana iusticia parentes ad fili
os post naturalis iusticie inclinationẽ/quodam
gratioso respectu glorie/omĩ propria despecta
vtilitate/inclinatione inclinat: filios parentibus
per gratie mores subdit ad obedientiã sanctaẽ:
vt honorẽt actu corporis/munere necessarie sub
uentionis/ad sustinendũ senectã ⁊ fatuitati ad
uenienti veniam dandã. Ipsa viros vxoribus iu
sta intentione connectit/respectu societatis ⁊ be
neficii ꝓlis: ⁊ monet ne vilipendãt/sed iuste dili
gãt: q2 eadẽ est natura: docet ne illudãt/q̃uis sit
dux magis infirmo: suadet ne decipiãt/q2 fides
est vna. Instruit ne velut equus ⁊ mulus in qui
bus non est rationalis intellectus/impetu libi
dinis rapiant: in eas quas rationales esse sciũt
⁊ feminas christianas. Caueant vxores sub viri
regimine/ne ipsos falso amore diligant: debito
reuereant honore/ne iusta ꝯtemnãt imperia ma

ꝛioꝝ. Iniustis in animo non prestent assensum:
⁊ in opere nullū effectū. Ipsa fratres fratribus
ligat vinculo gratie firmiori/ꝙ vinculo carnis.
Ipsa generis federe meliori/ꝙ federe nature cō-
federat: vt etiam interdū prestata offensio non
disiungat. Et multitudinē interdū magnā vniri
perseuerare faciet sub modico tecti culmine/quā
in spacioso lari fedus nature nō tenuit. Ipsa vi-
tricos ⁊ nouercas parētali more in gubernatiōe
atqꝫ nutritura sedulaqꝫ custodia/in ꝓuignos at-
qꝫ ꝓuignas/dum subsunt/velut ad ꝓprios na-
tos inclinat: ꝓuignos ⁊ ꝓuignas ipsis sicut parē-
tibus proprijs/ꝓcipue dum lex federis copulat ⁊
constringit/honesta ⁊ debita subiectione suppo-
nit. Ipsa parilitate quadā nō inequali amicis
cōiungit amicos/reiecta mercede/abiecto timo-
re/omni amoris turpitudine ꝓpulsa de finibus
absqꝫ chirographo inhoneste fidelitatis: patien-
tia firma/vt vnius boni respectu etiā mala plu-
rima tolerent: priscarum iniuriarū refutata me-
moria: licita ⁊ relata subiectiōe hūanoꝝ/ diuino-
rū vero clara consensione: indissolubili propter
deū vinculo charitatis. Ipsa dominos seruis
propensius facit intendere/vt eos non despici-
ant in eo ꝙ serui sunt: quia similes in natura pe-
nitus sunt: ⁊ gratiam christianam non merito/
sed omnes per gratiam susceperūt: ⁊ quos ha-
buerūt ad propria seruitia fortes ⁊ iuuenes: cū
ad illud ꝑuenerint/non abhorreant: sed foueant
debiles atqꝫ senes. Seruos autem facit suis do-
minis adherere fide firma/charitate non ficta:
non spe mercedis/sed decētia ordinis: lege libe-
ralitatis/ī seruitio debite honestatis. In omni-
bus attendentes verum ⁊ omniū dominū dū ei
seruiunt/quē cōmuni vocabulo appellāt patro-
num: ne ꝓpter tꝑalem offendant eternū. Ipsa
reges erudit in regimine populoꝝ: populos hu-
militer ⁊ honeste subdit ad regimina regū. Ipsa
homines hominibus/ ciues ciuibus/vicinos vi-
cinis/negociatores negociatoribꝰ/artifices ar-
tificibus/emptores venditoribus/iusta lege atqꝫ
honesta cōuersatione confederat: vt in eo ꝙ ho-
mines sint/primorū recordatiōe parentū inter
eos seruetur equalitas: in eo ꝙ ciues sunt/ ciuilis
cōmunitas: in eo ꝙ vicini subuentio/custodia ⁊
honestas: in eo autem ꝙ transmutationes rerū
fieri oportet propter necessitates hominū: illam
veritatem/iusticiā ⁊ equitatē/fidem operum at-
qꝫ verboꝝ vnus seruet alteri/quā alter ab altero
vellet seruari sibi. Ipsa turpia lucra nō recipit/
aut per nephas non querit/⁊ acquirere per falsi-
tatē aut mendaciū non estimat lucrū: sed graue
damnū in perditione virtutū. Lucri enim nullꝰ
est fructus vbi animi ꝑditur virtus. Ipsa lucra
reportare a turpibus renuit: lucrari ob turpia/
nullo modo consentit. Ipsa ordine iusto quorū-
libet hominū lucra ex laboribus reportanda di-
stinguit. Ipsa consyderat studia rusticoꝝ ⁊ arti-
ficum corpore desudantiū/⁊ studia sapientiū in
animo laborantiū: ⁊ sustinet ipsa iusticia inequa-
litatē atqꝫ diuersitatē ꝓmioꝝ sicut ⁊ operum: vt

nec tantū suscipiat rusticus corpore desudans ⁊
⁊ stimulo boues agitās/ dum versatur in sulcis
quantū sapiēs/ doctus aut legislator in cella se-
dens/stylo sententias scribēs: dum versatur in li-
bris atqꝫ scripturis. Nec eodem momento eque
merebitur ars fabrilis/vt peritia cause ciuilis at-
qꝫ legalis. Et ꝙꝙ iudicanti ⁊ ꝓsidenti ⁊ decernē-
ti ex iusticia inhibeat non vēdere iudiciū: ex eadē
tamen concedit extenuanti causas iuste culpato-
rum iniuste accipere premiū. Et tanto maius ex
ista ꝙ ex alia laboriosa peritia/quāto sepe in cor-
pore reseruatur membꝝ/aut effugitur inhone-
ste mortis imperium: dummodo legis iustū sit
patrocinium: ⁊ deuitātur sepe multa pericula: ⁊
in possessionem redeūt que videbant amissa: vn-
de iure ꝓueniunt maiora ꝙ ex alijs plerisqꝫ sudo-
ribus lucra: dumtaxat ꝙ leges iusticie a proprio
alueo non deriuent: neqꝫ in iudicio ꝓuertantur
lucri cupiditate atqꝫ ꝯcupiscētia glorie. Necnō
prohibet christiana iusticia omnibus iurisperi-
tis/vt causas iniustas ad tuendū non firmant: as-
sumptas renuant: offerentes cessare cōmoneant
si ante libelli porrectū litis ꝯtestū/calumnie iu-
ramento aut quolibet pūcto cognouerūt assum-
ptas causas veritate carere. Alioquin triplici cō-
tritione conterent: quia deum offendunt omni-
um inspectorem: ⁊ accipiunt a clientulo munera
⁊ ei contra quem agunt/inferūt damna: ad resti-
tuendum quibus obligat christiana iusticia/si
ampliꝰ ꝓcesserint in iniusta cognita causa. Ista
ſm mensuram etatis valitudinē corporis animi
virtutē prouehit tenere pueros ne deficiant in
via/si plus debito fecerit laborare: fortiter agi-
tat iuuenes/ne detineant ab inertia ⁊ animi vir-
tute marcescant: pacifice protrahit senes cū lu-
mine rationis ⁊ indulgentia declinantis etatis.
Ipsa feminas verecundia vehemētiori ꝙ viros
frenat: ne si equalis esset audacia/ tota turparet
pudicitia: ⁊ salutis studium obicem pateret pes-
simum: si simili audacia in viros ipse ꝓsumerent
sicut in eas ipsi viri presumunt. Ipsa iusticia co-
aptat eas ſm virtutem atqꝫ fragilitatem: vt aliq̄
viuāt in decore incorrupto nature: alique tradā-
tur coniugio ad beneficium prolis ⁊ humane so-
cietatis/ad multoꝝ conuenientiā in vnione cha-
ritatis: plerunqꝫ vero tradantur in discordanti-
um federe ad vinculum pacis. Alique solute a le-
ge viri: honeste viuentes/ viroꝝ leges non repe-
tunt. Alique iteꝝ ⁊ cetera ⁊ deinceps si expedit re-
tardantur ꝑ matrimonij leges placitis in eis ne
vrantur igne concupiscentie atqꝫ libidinis: ⁊ se-
quatur preter iusticiam turpis commixtio atqꝫ
corruptio carnis. Aliquas abscondit mūdo: ali-
quas obtexit velamine pulle. Ipsa iusticia chri-
stiana omnibus se coaptat/ sicut euangelica
doctrina: vt idem sit modus et ordo loquendi:
quod supra in hoc euāgelio diffiniuimus. Ipsa
profecto ecclesiasticos viros ⁊ omnino a mun-
do abdicari atqꝫ viduari volentes in ecclesia or-
dinat: ⁊ qualis debeat esse ipsorum vita/ decla-
rat. Ipsa prelatos ecclesiasticos subditis domi-

natione non alia/sed pia et theosebica dominati one preponit: subditos prelatis eadē pietate subnectit. Et quis nō ita per omnia fiant que mādat et ordinat christiana iusticia: nihilominus in se firma manet et vera: et quod nō fit non est culpa iusticie/sed nostre nequicie voluntatisque peruerse. Nam si omnes homines oculos clauderent ad delectabile lumen solis: non tamen sol minus suis radiaret in radijs: nec vmbram suscipit si nō conspicitur: nec clarescit peramplius si videtur. Sic eodem modo in se atque suis intelligibilibus rōnibus manet christiana iusticia: etiam si nullus esset qui faceret iusticie opera. Omnis virtus habet intelligibilē claritatē et infallibilē veritatem: que ob defectum bene actiuorum aut ob improbitatem male agentium nunquam in sua natura pallescit: immo semper euenire solet/vt virtus a contrarijs magis inclarescat: et eo splēdidior appareat/quo iuxta positū habet aduersum.

De iusticia parentum erga prolem suam. Capitulū I

Breuiloquio multa conflauimus: sed prolixiori sermone de conflatis aliqua digeramus: vt status iusticie christiane pateat oībus qui de christiana cōmuni vita sciam querunt. Necessitudinē qua relatiua prima conditio refert ad inuicē: patris ad filiū/ filij ad patrem: sic iusticia christiana declarat. Pater homo/aut homo pater/duo insinuant cū dicuntur: Unum ad seipsum/alterum ad aliud: homo ad seipsum quilibet: ad filium vero pater. Ad seipsum nullus est filius/neque pater: ad seipsum homo/ad alium non refertur: nisi consyderatione nature cōmunis et similis: vnde tota nascitur inter homines dilectio naturalis. Inter homines et animalia dilectio naturalis esse non potest quia nulla similitudo nature ratiōalis: vnde redditur et recipitur/incipitur et repeditur substantia dilectionis. Et dignius est atque nobilius hominem esse/quam patrem et filium esse: nam homo nomen est substantie: pater vero necessitudinis aut relationis. Quod homo fit/solum operatur deus cum ordine nature: quod fit pater/propagatio quod fit ex semine homo. Pater ad hoiem/homo nō refertur ad filium: pater quoque non refertur ad hominē. In eo tamen quod dicitur homo pater/duplex erit relatio: quis vna dicatur impropria: vt homo quod nomen est substantie/referatur ad hoiem cōitate nature: pater referatur ad filiū reali relatiōe. Nullus nēpe hō ē in eo quod filiū habet/sed pater: et nemo pater est in eo quod hō est/sed quia filiū habet. Et nullus hō est quia patrem habet/sed filius. In eo vero quod homo/refertur ad hominē cōmunitate illa nature. Non igitur magis ad filium/aut ad patrē erit amor seu subuentio quam ad alios hoies: nisi spēaliter esset necessitas: quod tunc nō faceret illa nature cōmunitas/sed que subintrauit specialis necessitas. In eo autem quod pater refertur ad filium/filius ad patrē/erit amoris actus et exhibitio specialior: prout in ordine propagationis humane. Itavnus vnius est filius/quod nequit esse alterius. Et natura ita in ordine suo vni commisit alendum atque fouendū/eo quod filius est specialis quam non omnibus alijs; quis sit homo nature communis: eo quod ex instinctu quodam occulto nature in experientiā ducto/hāc legē animalia terrestria et volatilia seruant. Ac per hoc homo pater/magis diligit atque diligere debet hoiem filium quia homo rationalis est/quam quod filius est: quod ipsa ratio spei qua filius nutritur a parētibus/docet. Nutriunt atque nutriri mandant parētes natum infantē/ rōnis expertē/ vagiētem/ fandi impotentem/operandi virtute priuatū: expectātes in spe/quod ad etatem veniat rationis: qui quanto labore atque studio enutritur/ipsa rei experientia magis clamat. Qui cum ad annos in quibus vigor rationis consueuit insurgere: ac etiam plus addito tempore/permittēte deo/ adhibita nutritura productus fuerit: si oīno ratione careret/quod probabiliter nosceretur: et excepta effigie/virtus illa non adesset humana: nonne infra bestias talem natū computarent parentes: nec eum diligerent potius quia filius/carentem virtute seu ratione: qua vt homo fulgere deberet? Magis vero dolerent quia sic natus: et tanto studio ad nutriendū atque fouendū desudarū est. Preferrent sibi onerifeum animal in amore in/ consyderatione vtilitatis: quem pretulissent omnibus animalibus quantūcunque vtilibus/ etiam damna inferentibus propter vsum humane rōnis. Quātus sit dolor vbi talis est ortus: vbi amentia in hominibus sequitur: vbi totaliter suffocatur rationis iudicium: vbi hec sunt/dolor quotidianus inclamitat. Et Salomon dicit: Nec pater in fatuo filio letabitur. Et iterum: Ira patris est filius stultus: et dolor matris que genuit eum. Et alibi: Dolor patris filius stultus. Et traderent tales subito aut paulatim exitio/nisi crederent hominem occidere/quod esset homicidium facere: quod penitus oportet timere. Si autem deo permittente: quod esset impossibile non permittente: vnquam in ordine suo exorbitaret intantū natura/quod humanū semen in loco coagulationis atque generationis susceptum/ad figuram carnis aut alterius speciei animal formaretur: ortūque sic existeret rationali anima carens/ animalis non mutata figura/neque substantia: certum est quod parētes filium haberēt: sed hoiem filiū nō haberēt: nec hoc aial magis diligerēt quia filius est/quam si hō fuisset. Et si haberēt aliquē verum hoiem filiū: absque dubio ratione dictante/potius amarent in illo humanitatē non consyderata filiatiōe/quam in isto animali filio filiationem/non habita humanitate. Ista vero vtrum contigerint/aut cōtingent/nō est nostrum disserere: tamen verissimū est posse contingere. Nihilominus luce clarius pandimus potius hoiem diligēdū quam filiū/quam parētē. Sed quomō se habeat ordo rei: istas duas nexiones seu relatiōes/si altera earum relatio dici potest: et hoim parētū et filiorum: ad regulā et relatiōes christiane iusticie deducamus: addētes ad haec alias christianitatē; vt in oībus sit ista cōsyderatio triplex.

Prouer. 15

Prouer. 17

Prouer. 17

pro agendis: humanitatis/ necessitudinis ⁊ christianitatis. Igitur homo pater christianus homini filio christiano humanitus/ paternaliter et christianice referat: vt magis morū ꝙ possessionum habere velit heredem: ⁊ omnimode hortabitur eum ad statutum olim beatificum finē. Studebit protinus ⁊ amplius cōseruare in filio diuinā imaginē/ ꝙ p̄mā: ex illa nāq; hoīes sum⁹: ex p̄na vero quandā similitudinē figure visibilis gerimus. Ex illa tota nostra intelligibilis pulchritudo consistit: ex silitudine nihil demitur/ si non assit. Aget sedulus pater in filio: vt ad eandē maneat imaginē/ quā vt hō esset accepit. Nec hoc pater in filio potēter potest efficere: sed hortabit verbis eū: inuitabit bonis exemplis: ⁊ in expedientia rei censuram adijciet discipline. Aspiciet pater filium elegantem/ et sapientē/ et consolabitur: quia gloria patris est filius sapiens. Videbit eū inter alios insignem/ et letabitur: sed hoc modicum dixerim/ nisi virt⁹ christiana defuerit. Male pater de filio gaudebit in tēpore/ si ob improbos mores baratrabitur in infernū/ christiana deficiente virtute. Non nutriat pater filium ad seipsum: sed ad deū/ qui patrē creauit et filiū: nec ad suū honorē asscribat ꝙ filij sui sūt: magis vero gaudeat/ ꝙ a deo creati sunt. Diligenter intendat: vt magis ante deum/ ꝙ ante seipsum maneant gloriosi. Docent mores humanos filijs patres: ⁊ ab ipsoꝝ infantia vita ⁊ moribus polire volūt: atq; verberibus sepe cogunt esse facetos: ⁊ si modicū exorbitauerit/ turbulēta facie arguunt: iracundis verbis corripiunt. Et alios aptiores per imperiū referunt in exemplum: vt in eis reaccendāt ad placitos mores zelū. Considerabunt sepe totius staturā persone: ⁊ si defuerit in eis optata in hominibus quantitas: si obliquitas affuerit oculorū: si decens non erit flauitas capilloꝝ: si omnia membra ꝓportionata non fuerint: si color ineptus: si balbutiens in lingua resonabit: si mutitas/ si surditas/ si cecitas/ si ariditas/ si claudicatio/ si sterilitas astiterit: si pauor insidebit in animo: si non erit audax ad pugnā: si tolerabit ex pusillanimitate illatam iniuriam: vtiq; contristabuntur parentes: ⁊ insurgent animo contra deū: ⁊ querimonie verba in eum sepe diffundent: maledicēt ipsi nature/ ꝓ eo ꝙ in aliqua parte defuerit. Et conabuntur intensi⁹ verbis et peritia artis/ alioꝝ exēplis/ adhibitis sepe magistris/ autorem deum vincere: et in filijs ordinē mutare nature: delaturam totius corporis sepe prospiciēt desuper/ a latere/ ante et retro: vt si placita delatura non fuerit/ tentabunt mutare per eorū audaciam immutabilia per naturam. Tradent eos ministerijs iuxta etatē atq; cōditiones/ siue militaribus/ siue scripture/ siue artis/ aut alterius negocij. Et solū inhiabunt: vt cū eis aut post eos mortuos ipsi possent in hoc mūdo vmbratico esse diuites/ et terrena felicitate felices. Sed o miseri parentes/ imo vestroꝝ filioꝝ atrocissimi perēptores. Ista odiosa mala i filijs/ nō negant esse homines/ aut filios/ aut veros christianos/ si assint: nec ista i filijs expetita bona p̄uenerunt has necessitudines/ si nō assunt. Cur enī factum est matrimonium/ nisi propter prolem? Prole igit̄ habita matrimonij cur abhorrent? Ista bona quare queruntur? Non enī iste inepte corporum qualitates assidentes in hominib⁹/ aut indisciplinationes adherētes in patrialibus moribus/ obstiterunt nō homines esse filios/ similiter ⁊ christianos. Nā homo non dicitur ex corpore/ aut ex suis quibuslibet qualitatibus/ aut ex inherentibus moribus/ aut ex acquisitis felicitatibus tēporis defecturi: nec filius ⁊ christianus. Sed homo dicitur ex anima: in qua/ non in corpore stat maiestatis imago. Et s̄m animam/ nō s̄m corpus aut qualitates eius homo factus est ad imaginem dei. Memoria siquidem ⁊ intelligētia siue ratio ⁊ libera voluntas hoīes ab alijs animalibus distinxerunt: non sensus corporis ⁊ corporum qualitates/ aut huius tēporis quesite felicitates. Sine omnibus his ad imaginē dei constituit hō: filius etiā non nascit̄ ex his/ sed ex virtute transducis. Perminime vero ex his constituitur christianitas: quā solū constituit vera ⁊ sacramentalis fides/ ⁊ ipsorū morū possibiliū veritas. Et quod magis angit audientium mētes vltimus ⁊ beatificus finis non dabitur hominibus/ aut filijs quomodolibet qualificatis/ aut quacunq; felicitate terrena suffultis: sed purissimis christianis. Quā p̄uersa igit̄ carnaliū parētum cōditio/ si eos rōnis claritas nō illuminat: p̄fecto enī melius esset cuiuslibet horrendissimi aīalis habere aut gestare figurā/ ⁊ eē vere rōnis cōpotē/ christianitatis participē: ꝙ hūanā habere formā/ formatā forinsecis qualitatib⁹/ ⁊ perfunctorijs felicitatibus fultam/ rōnis expertē et christianitatis exortē. O miserū gaudium parētum/ de bono perfunctorio filiorum. O nephanda parentū amentia: qui sepe proprijs natis causa perditionis existunt. Et sepe simul cū filijs traduntur gehennalibus flāmis. O parentes nolite pro filijs animas ponere: nolite vos obligare ad eternitatem penarū/ pro tp̄ali gloria filiorum. Ve parentibus qui filios potius subalternant ꝓprijs imperijs ꝙ diuinis. Ve qui eos nō corripiunt/ sed perperam agunt. Corripiunt parentes filios si delinquunt in morib⁹ humanis: silētio vero p̄tereunt si mores christianos atq; rationis morū peruersitate peruertunt. Ab alio igitur exordiantur principio patres: et filijs suis non terrenam/ sed regni celorū doceant vrbanitatem: ⁊ celestibus atq; christianicis moribus/ non humanis faciant insignitos: per illos nempe semp̄ deo ⁊ omnibus supernis ciuib⁹ perplacita facimus: per istos mortalibus hoībus cōplacemus: nō semp̄ omnib⁹/ sed interdū pluribus displicemus. Proinde iusticia christiana que parentes ⁊ filios artiori ⁊ sanctiori lege gratie ꝙ nature confederat: ad hoc exagitat patres/ vt filios suos cautos a malo faciant: et ad bonū reddāt peramplius aptiores. Abraā duos filios habuit: quos erudiuit i timore atq; cul

tu vnius dei: et eos ad dei preceptum circūcidit:
sed vnus reprobatus/alter acceptus est: vt non
sit culpa bonoꝝ parentū/malicia filiorū: sed bo
nitati filiorū occasionē prestat bonitas et doctri
na parentū. Isaac duos filios habuit gemellos/
quos in dei timore et cultu similiter erudiuit: et in
benedictionibus/quibus eos benedixit: ꝓter id
quod allegoricū est/ moralē dedit viuendi nor-
Gen.27 mā et conuersandi formā. Benedicens isaac ia-
cob/qui benedictionē maiori surripuit/predoct⁹
a matre dixit: Det tibi dominus de rore celi et de
pinguedine terre abundantiam frumenti/vini et
olei: et seruiant tibi populi/et adorent te tribus.
Esto dominus fratrū tuorū: et incuruentur ante
te filij matr' tue. Qui maledixerit tibi/ sit ille ma
ledictus: et qui benedixerit tibi / benedictionib⁹
repleatur. Optima est ista benedictio ex pte pa-
tris benedicentis: effectiua vero ex parte dei p-
pter merita patris: sic eñ deus faciebat/vt patri
arche sancti benedicebant. Sed in eo ꝙ optati-
ua est/ videamus quales mores pro filijs debent
desyderare: aut ad quos ipsos informare paren
tes. Ros celi inculpatā vitā signat: que celestib⁹
ciuibus placet: qui deo in supernis seruiūt incul
pate. Ros celi est inuisibilis gratia: ros celi est
contēplatio supernorū: ros est mentis et omniuz
in christiana vita laborantium intuitus celestiuz
promissorum. Ros est gratia que percipitur in
sacramentis: quia descendente manna in deserto
descēdebat pariter et ros. Pinguedo terre in tri
bus ponitur: in frumento/oleo et vino. Frumē
ti abundantiā nullus habere potest: nisi ipm fru
mentum prius mortificetur. Saluator eñ dicit:
Joan.12. Nisi granuz frumenti cadens in terrā mortuum
fuerit/ipsum solū manet. Si autez mortuū fuerit
multum fructū affert. Et agricultoribus ipsa ex
perientia docet. Abundantia igit̃ frumenti/abū-
dantiā mortificationis excedit. Igitur si abun-
dare volumus in diuitijs spiritualibus: viuam⁹
Col.3. mundo mortui. Apostolus: Mortui enim estis:
sed vita vestra abscondita est cuz christo in deo.
Et statim subdit: Mortificate membra vestra:
que sunt super terram ad aptitudinem peccato-
Rom.6. rum. Alibi etiā dicit: Et vos existimate vos esse
mortuos peccato. Verū igitur pater debet desy-
derare filiū mortuum peccatis et illecebris super
terrā: et viuentem ei qui olim emit vitam: et dat
omibus vitam. Vini abundantia est leticia de
virtutibus/non de rebus: nam vinū letificat cor
hominis. Abundantia olei multitudo est pieta
tis et misericordie in proximum. Seruitia popu
lorum et adoratio tribuum ad id refertur: ꝙ tali-
ter viuat ꝙ cuncti eum propter virtutem et pu-
ritatem vite ac innocuam conuersationem vene
rentur. Non eñ tantus patriarcha ista filio ma
le viuenti optasset. Et dominatio super fratres/
similiter dicitur propter aliquod insigne virtu-
tis. Incuruatio filiorū sue matris hoc pretende-
bat: ꝙ subiectos habeat omēs motus corrupte
nature: que olim mater est/potius vero nouerca
crudelis. Quod autē sibi maledicens maledice-
retur/et benedicens benediceretur: ad rectitudi-
nem et soliditatez vite retorsit: quasi dicere velit:
Si recta et solida vita/si maledicitur/maledicēs
maledicetur: quia eo ipso maledicens maledici-
tur/quo iustorū vite maledicit: aut si homo non
appropinquat iusto/non reportat exempla iusti-
cie atqꝫ virtutis: quod ad sue maledictionis cu-
mulum accrescit: Benedicens recte atqꝫ solide
vite / benedicit̃: quia magna est rectitudo bene
sentire de rectis. Et psalmista dicit: Generatio Psal.111.
rectorū benedicetur. Ecce illa que parentes suis
debent optare filijs. Ista sunt in quibus eos de-
bēt instruere: vt intendant suspenso animo et vi-
gili mente in celestibus: vt velut mortui mundo
et peccatis/viuant: vt solum leticiam gerant spi
ritualium et inuisibiliū bonorū: vt sint misericor
des in proximuz: vt sit innocua vita generatione
digna: vt virtute sit omnino insignis: vt dominē
tur moribus malis: vt vita sit recta /soliditatē iu
sticie habens. Si autem habuerint filium delin
quētem/in esau presignatum/redeuntē de syluis
vmbrosis et venatione syluestrium/scilicet pecca
toruz: etiam benedicendo instruant: vt sit in ce
lo conuersatio mentis eius/et virtutibus replea
tur: sed sibi addatur gladius: vt ferus pater tali
filio dixit: Viues gladio. Vt si aliquid deliquisti Gen.27.
aut cōmisisti nefandū/in te impunitum esse non
sinas: sed ꝑ te gladio puniētis iusticie/ne incur
ras gladium eterne sententie. Hec pater dicat fi
lio peccatori: nō sibi blandiat̃ in peccatis/intui-
tu peruerse dilectionis. Jacob vero benedicens
duodecim filios suos/docuit debitos mores/ar
guitqꝫ peruersos. Et moysi mādatū est / vt ꝓmul-
garet populo: vt omnes patres dicerēt filijs mi
rabilia que ꝑ eis fecit domin⁹ in egypto. Quia
sic mandat parentibus/beneficia dei et oīa opa
redēptionis nostre ad memoriā reducere filio-
rum. Hinc etiā psalmista ait: Quāta mandauit Psal.77
patribus nostris nota facere ea filijs suis/vt co-
gnoscat generatio altera: Filij qui nascent̃ et ex-
urgent et narrabūt filijs suis: vt ponant in deo
spem suam: et nec obliuiscant̃ operū dei: et man-
data eius exquirant. Tota ergo sit ad filium pa-
terna intentio in rememoratione beneficiorū et
operū dei: vt spes tota ponat̃ in omniū creato-
re: quia maledictus homo qui cōfidit in hoīe/et Hie.17.
ponit carnē brachiū suū. Et melius est sperare
in domino/ꝙ in aliquo mundi principe: vt non
obliuiscant̃ operū et beneficiorū dei: ne ob in-
gratitudinem atrociter feriant̃: quod sepe nosci
tur factū. Et exquirāt dei mandata: quia in ipsis
retributio multa: quā nullus terrenus pater pro
suis custoditis mādatis suo filio valet cōferre.
Et in deuteronomio dicit̃ ad patres: Custodite Deut.
filios vestros/vt mandata domini meditent̃: qñ
sederint in domo: quādo ambulauerint: quādo
accubuerint atqꝫ surrexerint: sint omnino erudi
tiones patrū ad filios atqꝫ mandata paterna/vt
oīno et infallibiliter obseruent̃ diuina. Māda-
tū dñi acceperunt parentes/ne filijs darent̃ vxo
res de ꝑplis reprobatis: et ne filias suas darēt fi-

liis alienis: ne seducatur filius amore vxoris: et
filia israel decipiatur ab amore mariti ad idola-
triam iam instructi. Ut postea sequantur omni-
um creatorem: prouideat pater bonam vxorem
filio/ et filie iustum virum. Per christianam ve-
ro iusticiã altius intendentes: caueat oĩs pater
ne artẽ et sciẽtiã ꝓcuret filio/ aut cuius occasione
cor eius a domino auertat: et sequat viam nõ bo
nam deducentem ad teterrimas sedes. Custodi-
at similiter filiã: ne pessimo viro tradat viuenti
preter iusticiam christianam: et ne aliquo impli-
cetur amore/ quo domũ sedet paternã: magis au
tem perdet animã suã: aut ne aliquo errore ma-
culetur/ ad quem sexus mulierũ est bonus. Un-
Eccl. 7. de per sapientiã dicitur: Filie tibi sunt: serua cor
pus illaꝝ: et non ostendas hilarem faciẽ tuam ad
illas. Trade filiam: et grande opus feceris: et ho
1. Re. 1. mini sensato da illam. Anna sterilis filiuꝫ postu
lauit a domino: et statim post ablactationẽ domi
no tradidit eum: vt ministraret in tabernaculo
eius: cui vir eius helchana in voto et facto cõsen
sit. Etenĩ aliter ipsa nequisset. Et maluerunt am
bo priuari consolatione filij postulati/ vt conse-
crarent eũ domino: ꝙ ipsuꝫ ꝯm cõmunem morẽ
parentũ affectu filiali retinere in domo. In quo
forma prerogatur parentibus: vt suos filios nõ
sibi/ sed domino debeant dedicare. Ue profecto
parentibus: qui ad seipsos/ non ad deũ ꝓprios
natos enutriunt: et erudiunt humanis/ non cele-
1. Re. 2. stibus disciplinis. Hely correctus est a domino:
quia non corripuit filios suos ofni et phinees: q
propter gulã et luxuriã populũ diuertebant a cul
tu dei: et ipse mortuꝰ est turpiter et filij eius. Iob
Iob. 1. pro suis filijs offerebat deo sacrificia orationuꝫ
et alioꝝ ad dei cultũ pertinentiũ: si forte filij eius
aliquãdo peccarent: similiter et monebat ne vn-
ꝙ offenderent: pro quibus offerebat holocausta/
si aliquãdo offendissent. Uerus affectus pater-
nalis est ad filium: ne cũ deo habeat diuortium.
Et mediator inter deum et filium pater efficitur:
vt vnus alterũ haberet acceptum: et alter alterũ
haberet omnino placatum. Nihilopendit pater
diligere filium: et olm amorem in eũ animo par-
uipendit: si a deo non diligatur/ qui creauit atq
redemit. Procurãt humani sepe parentes natis
suis regũ et terrenoꝝ ꝓceꝝ amicitias/ habituras
oĩmnode finẽ: potius vero ꝓcurare deberent be
niuolentiam regis regũ et domini dominantium
Tobie. 4. omni fine carentem. Tobias filiuꝫ erudiuit: non
ad se/ sed ad conditorem eius: et docuit eum vrba
nitatẽ regni celoꝝ/ et illoꝝ moꝝ irreprehensibiliũ
magis vero expeditiũ ad salutẽ: quam carnalis
pater conferre nõ nouit/ potuit etiam multo mi-
nus. Et licet expediat doctũ fieri/ conuersari hu
mane inter homines: non tñ placita holbꝰ conuer
satio placebit altissimo: nisi ꝟtus christifera ꝓn-
cipiet/ mediet/ apponat christiane iusticie finẽ.
Finis aũt christiane iusticie ꝓpter premiũ/ est il-
le qui propter significationem et intentionem et
opus finis est legis et prophetarum/ qui dicitur
christus omniũ redemptor et dominus. Pro-
inde tobias ait filio: Caue ne aliquando pecca- Tobie. 4.
to consentias/ et pretermittas precepta dei no-
stri. Prohibet pius pater in filio: ad quod indu
citur omnis pater: ne solũ peccatũ non faciat:
sed ne per cõsensum admittat: dissuadet in filio
actum/ qui ꝓhibet omnino consensum. Et cau-
telam indicit ne pretermittant dei ꝑcepta: quo-
niam in ipsis est vita. Monebant filios suos di
lectores reipublice/ ne precepta cõtemnerẽt au
gustorũ: et respublica nõ inquietaretur: pro eo ꝙ
ad notam ascribebat peccatũ in republica fili-
orum. Et sciebant ꝙ non peccabãt impune/ qui
contra mandata facerent augustoꝝ. Et in man-
datoꝝ custodia suoꝝ filioꝝ vitam tacite preuide
bant: ne mandatoꝝ preuaricatio fieret extinctio-
nis vite occasio. Proinde si parentes vitam di-
ligunt filioꝝ/ ad obseruantiã diuinoꝝ mandato
rum ipsos instruant et inducant: quoniã in ipsis
est vita non tẽporalis/ sed eterna. Et saluatorem
dixisse scriptura cõmemorat: Si vis ad vitaꝫ in- Matth. 19.
gredi/ serua mandata. Et iterũ interroganti: quid
boni faciã et vitã eternaꝫ possidebo? respondit:
Serua mandata. Si diligunt rẽpublicã manere
quietã: istam ne inquietent filij/ premoneant ve-
ri patres. Nam nulla respublica verior/ ꝙ quam
ordinat iusticia christiana: in qua nulla est acce-
ptio personarum/ sed virtutum et actionum iusta
rum. Si notari timent in crimine filioruꝫ/ acsi ex
eoꝝ incuria venerit/ aut ex imitatiõe que agitur
in exemplis: magis timeãt si filij ex eorum negli-
gentia diuina mandata non seruant: vbi notam
incurrunt in conspectu summi augusti et ciuium
supernorum. Et certum est/ ꝙ nullum peccatuꝫ
apud eum preterit impunitum. Et vitam eter-
nam prouideant filijs in mandatis diuinis/ quã
nanciscuntur in humanis. Plures alias moni-
tiones pius pater subiungit: vt ostendatur quid
patres et quã vrbanitatem patres debeant pro-
uidere in filijs: et quales filij manere debeant in
in seipsis dicens: Ex substantia tua fac elemosy- Tobie. 4.
nam: et noli auertere faciem tuam ab vllo pau-
pere. Ita enim fiet/ vt nec a te auertatur facies
domini. Quomõ potueris/ ita esto misericors.
Si multum tibi fuerit/ abundanter tribue. Si
exiguum fuerit tibi/ etiam exiguum libenter im-
partiri stude. Premium enim bonum tibi the-
saurizas in die necessitatis: quoniam elemosyna
ab omni peccato et a morte liberat: et non pati-
etur animas ire in tenebras. Fiducia magna
erit coram summo deo elemosyna omnibus fa-
cientibus eam. Attende tibi fili mi ab omni for-
nicatione: et preter vxorem tuam nunꝙ patiaris
crimen scire. Superbiam nunꝙ in tuo sensu aut
in verbo dominari ꝑmittas. In ipsa enim sum-
psit initium omnis perditio. Quicunq tibi ali-
quid operatus fuerit/ statim mercedem ei resti-
tue. Et merces mercennarij apud te omnino nõ
maneat. Quod ab alio oderis fieri tibi/ vide ne
alteri tu aliquando facias. Panem tuum cum
esurientibus et egenis comede: et de vestimen-
tis tuis nudos tege. Panem tuum et vinum tu-

um sup sepulturã iusti cõstitue: et noli ex eo mã-
ducare et bibere cũ peccatoribus. Consiliũ autẽ
semp a sapientibus perq̃re. In oĩni tpe benedic
deũ ꝛ pete ab eo/ vt vias tuas dirigat: et oĩa cõ-
silia tua in ipso permaneãt. Ecce vrbanitas re-
gni celoꝝ/ q̃ i terris pagit ab ista vrbanitate pdo
ctis. Ecce vrbanitas angeloꝝ. Ecce vrbanitas
veroꝝ sctõꝝ. Ecce vrbanitas christiane iusticie:
quã mũdo cecꝰ pr/ mẽta mẽtali oclo vidẽs/ ppriũ
filiũ docuit. Ecce ad quid patres cõmonere de-
bent filios suos. Sed o quorundã christianorũ
patrũ horrẽda cõditio/ et horror inexplicabilis
cõditionis inique/ mẽtalis holm cecitas. O se-
ui parẽtes in filios. O qui eos genuistis in hãc
miseriã: ꝛ vestra inariavestraq; malicia illos dis
ponit ad gehennã. O peruersa dilectio/ que filiũ
temporaliter diligit: ꝛ in eternum odit. O per-
uersus parẽtũ affectus/ q̃ taliter beat filios vt dei
faciat inimicos. Quid iuuat scire moralia/ q̃d eis
nosse rhetoricam/ quid philosophicã scire/ q̃d
prodest esse archiatrum: quid leges noscere au
gustorum: quid ciceronem apprehendisse/ aut se
necam nosse: quid homerum/ quid Varronem:
quid refert peritũ esse satyrum? Quid acceptum
fieri regibus in regulatis et comptis moribus?
Quid in pulchro et apto esse completũ: si chri-
stiana vrbanitas desit: si christiana iusticia non
Ecc.9. assit. Et Salomon dicit: Si quis cõsummatus/
id est perfectus fuerit inter filios hominuz: filij
eñ hominum sola humana sentiunt: quasi in ni
hilum reputabitur: si abfuerit ab illo sapientia
tua/ id est vrbanitas christiana. Filij agar exq̃sie
runt sapientiã que de terra erat: sed tobias filiuz
docet sapientiam/ que de celis est. Cõparemus
bonitatem ad maliciam: imo vt decentior sit lo-
cutio/ bonitatem malicie opponamus: quia nul
la est comparatio vbi ab vtraq; parte nõ est par
ticipatio qualitatis. Docent carnales patres et
humani congregare pecuniam: docent disperge
re christiani. Suadẽt illi mittere i carbonã: veri
parẽtes dispergere in elemosynã. Illi nature cõ-
munitatẽ docent filios vt propriam faciant: isti
vero docent/ vt proprietatem in cõmunitatẽ de-
ducant. Docent illi cum thesaurizãt aut thesau-
rizare docent/ bonitatem nature peruertere: isti
vero naturam sequuntur: cum non docent the-
saurizare: nec etiam hoc nouit charitas christia-
na. Non est de conditione nature/ q vultus ho-
minis auertatur a paupere. Natura nãq; paupe
res genuit: ꝛ nudos proiecit in hanc vniuersalẽ
erumnam. Et q̃uis multi nati sunt in diuitijs:
nullus tamẽ natus est delitiosus et diues. Om-
nius est ꝛ nudus ꝛ egenus ad vmbraticã vitam
introitus. Igit docet sedulus ad filiũ pater/ quẽ
diuitie accesserũt ex tẽpore aut ex acquisitiõe: q
faciem et elemosynam non auertat a paupere.
Peccatum est contra originalẽ iusticiã atq; chri
stianam: q quis propter bona fortune faciem et
beneficium auertat a bono nature: quod bonuz
seruatur in paupere. Doctrina igitur christiane
patris ad filium/ vt cõmune faciat quod est pro-
prium: de lege originalis iusticie atq; christiane
procedit. Hoc eñ agit omnis iusticia: vt indigẽ
ti/ nõ sufficiẽti prouideatur. Ideo memorat pau-
perem/ velut ope nature indigentem: sed finem
oĩm causarũ annectit/ cum dicit: Ita eñ fiet/ vt
nec a te auertatur facies domini. O sancta ꝛ ve-
ra paternalis intentio: qui ob hoc premonet et
exhortatur/ ne dei facies auertat a filio. Nil va-
let ad filium parentum carnalium facies glorio-
sa: si ante diuina non respicit. Actũ virtutis ex-
pedit cum potentia commensuratum fieri. Hoc
enim iusticia mandat: nec plus exquirit in actio-
ne/ q̃ fuerit in potestate: potentiã autem ad pos-
sibilem actum non decet esse remissam. Exactio
iusticie christiane ad id tendit: vt bonum possi-
bile fieri/ totum fiat. Alioquin ipsa iusticia in ho
mine subiecto habente aliquid agere/ pateretur
eclipsim. Proinde subiungit: Quomodo po-
tueris/ ita esto misericors. Quod si hanc miseri
cordie virtutem ad habitum mentis referimus:
exhortatur pater filium: vt quãtum potest/ exhor
tetur in animo indigentem. Si vero ad actum
referimus/ mensura et modus erogandi tapan-
tur: in eo q dulcis pater adiecit: Si multum ti-
bi fuerit/ abundanter tribue: si exiguum/ libenter
impartiri stude: vt suppleat defectum muneris
liberalitas mentis: ꝛ exiguitatem dati libens dã
tis adaugeat promptitudo. Prouideat omnis
pater quod cecus corpore parẽs/ mẽte clara lu
ce prouiderat in filio: vt in tempore necessitatis
vlla mente non egeret. Quam multi hic egẽtes atro
citer pertulerunt. Et in tempore illo nihil prode
runt thesauri ipietatis: si defuerint thesauri gra
tie atq; virtutis. Vnde amabilis pater secutus
adiunxit: Premium enim bonum tibi thesauri-
zas in die necessitatis: scilicet cum vltimus fi-
nis aduenerit. Quoniam nature seruata com-
munitas/ ꝛ iusticie christiane decretuz: vt de ipsis
bonis nature ad vsum vite concessis subueniat
egenis: siue de hereditarijs/ siue de partis: habet
largitorem a peccato/ pariter et ab eterna morte
reddere in iudicio expeditum. Nec permittat ele-
mosyna libero animo erogata in tenebras ire
animam erogantis. Non timebat pater in filio
corporis tenebras/ quas ipse portabat: sed mẽtis
tenebras/ quas ipse horrebat. Et potius voluis- Lu.
set filium corpore fieri tenebrosum/ q̃ tenebras
anime perpeti in eternuz. Hoc eñ oĩs pius de-
bet timere i filio: q̃si dicere pater velit: Fac ele
mosynã fili: qꝛ nõ patiet animã ire in tenebras.
Secundum exteriorem intellectũ etiã in morali vi
ta tria mala pater in filio pcauebit: que mala pie
tas ꝛ cõpassio ꝛ subuẽtio in pximũ sepe deuitãt:
peccare/ in peccato mori/ ꝛ tenebras ignorãtie.
Cernebat diligẽs pater diligẽter i alo oẽm ho-
minũ fiduciã esse vanã: filiũ suũ i solo deo mone-
bat habere fiduciã: cuius fiducie pmittebat et
causam/ dicẽs: Fiducia magna erit corã summo
deo elemosyna/ oĩbus facientibꝰ eã. Ad dilecti-
onem christiane iusticie spectat in omni dilecti-
onis rationabilis genere/ q diligat mũdicia in

dilectō. Et sicut turpis dilectio turpem querit dilectum: sic mundus ⁊ honestus amator mundum dilectū acquirit. Et hec est dilectionis iuste ꝓbatio atq̧ educatio/ q̄ mundicia fit in diligente ⁊ pariter in dilecto: ⁊ q̄ in mūdicia diligatur amatus. Hanc honestus pater honeste diligens filiū premonebat. Attende tibi fili ab omni fornicatione: preter vxorē tuam nunq̄ patiaris crimen scire. Docet pater honestus filiū honestatem ⁊ omnē corporis continentiā: ⁊ anteq̄ haberet vxorē: vt omnis carnalis cōcupiscētia et actio deuitetur: seruetur q̧ mūdicia hoīs vtriusq̧: dum ab omni fornicatione filius docet̄ cauere. Nec ista doctrina ⁊ sana cautelā dabat̄ filio cōiugato. Carebat tūc vxore/ quā postmodū accepit in pegre: sed ideo pater adiecit. Ut si cōiugari volueris/ ꝑter vxorem tuā nunq̄ patiaris crimen scire. Dictat filio solers fidē seruare vxori: nō adulterari / quod mandatū est: nō effluī ꝑ libidinē qui habet/ aut qui nō habet vxorē: non querere ꝓpaginē illegitimā: non esse carnis alterius furem: suā nō furari vxori / q̄ potestatē habet sui corporis. Cognouit antiquū malū inter captiuos liber/ discretus pater in aīo: quod precauebat in filio: scʒ superbie malū/ omniū malorū initiū atq̧ fomentū: quod excludit ab aīo/ excludit a verbo: ab animo/ ne deū offendat: a verbo ne offendat ⁊ proximum. Paternus amor vellet filium a causis ⁊ calumnijs liberū fieri: ne cogeretur aliquādo pro debito in iudicio sisti. Et magis fit talis doctrina patris ad filiū: ne a creditoribus oporteat auertere faciem sub pallore verecundie propter debitum: nec timeat iudiciū ciuile propter non redditum alienum. Et omnino est de iudicio iusticie christiane: vt mercennarius nō priuetur sua mercede: nec detineatur per tēpus mercēnario pro mercede/ cū sudoribꝰ proprij corporis laboranti. Nam detenta merces causat indigētiam: inuitat ad iram: generat diffidentiam: ⁊ tepiditatem affigit in animo amplius seruiendi: et forte mercennarius necessitate constringitur: necnon et plures habebit fouere/ vt similem speciem expectantēq̧ paruulā prolem. Quid etiā si creditoribus subiaceret obnoxius? Species est latrocinij detinere mercedem: et non vnius/ sed plurium maloꝝ sarcinam portat. Et in lege moysaica mandabatur: Non morabitur apud te opus mercēnarij tui vsq̧ mane: ⁊ ipsa iusticia transit in ius mercennarij ope peracto/ quod deuenit in pactum. Unde quicq̄d non dat ilico/ retinet alienum. Proinde curiosius pater de filio/ ne in iudicium venire cogatur humanum: permaxime precauens ne sisti oporteat ante infallibile dominiū eternū: pro eo q̄ detenta merces ſm iacobū/ clamat ad deū: ⁊ ne velut latro appareat ad deū detinēdo mercedē: iterato aīo ⁊ claro ꝟbo dicit ad filiū. Quicunq̧ tibi aliq̄d operatꝰ fuerit/ statim ei mercedē restitue: et merces mercēnarij tui apud te oīno nō maneat. Ue aūt innumeris parētibꝰ christianis: q̄ nōdū filios ꝑmonuerunt reddere debitā ex labore mercedē: sed docuerunt rapinā / furta/ et turpis lucri oēm scientiā malā. Et plerunq̧ priꝰ fecerunt eos falsitatis alumnos/ q̄ discipulos veritatis. Et sepe filij a doctrina paterna suscipiunt: et in paternis moribus discunt facere illa lucra / similiter ⁊ rapinas: que iusticia christiana prophanat. Et proculdubio dixerim melꝰ sepe fuisse filijs maloꝝ parentū/ qui filios consiliunt ad malū: q̄ suscepto baptismate paterno gladio ferirētur: aut quomodolibet traderētur exitio: q̄ si alii causa ipsoꝝ in criminibus adolentur/ implentur peccatis/ viuūt in eis. Et quod horrēdius/ ꝑdominā te male cōsuetudinis lege/ thesaurizata impenitētia moriuntur in illis / tradendi penis eternis. Aspiciat in naturalem atq̧ originalē et christianam iusticiā omnis pater: ⁊ quem suscepit ex semine filium: aut si quēpiam fecerit adoptiuum: in ipsa faciat insignitum/ ⁊ moꝝ claritate cōspicuum. Ipsa est que docet ⁊ facit homines inter seipsos pace bona/ quiete secura irreprehensibiliter conuersari. Docet iusticia christiana: q̄ q̄uis non omnibus debeantur oīa: tamen q̄ nemini penitꝰ fiat iniuria. Cur ergo fieri debet alicui preter causam iniuria: cum factam mandet nō vlcisci/ sed dare in veniā ipsa christiana iusticia? Et ex hoc pater ad filium ipsam iusticiā prerogat/ dicens: Quod ab alio oderis fieri tibi/ vide ne alteri tu aliquando facias. De ista iusticia omnis pater erudiat filium: ex qua non inquietatur hoīm vita: respublica clarescit in moribꝰ: inimicitie non consurgūt: onustos homines ferro incedere non oportet: patula omnia erunt: nihil firmabitur propter hostes: vbiq̧ erit secura dormitio. Erit superuacua multitudo custodū: si nullus alteri conferat damnū. Non erit latro in syluis: in insidijs non morabit̄ predo: alienarū rerū violēter ereptor nō apparebit in vijs: vt maria multitudo vnꝰ erit vbiq̧ securꝰ: ad tribunalia non erūt funesti clamores: nullꝰ ponet de offensiōe aut de aliq̄ oppssione q̄relā: vidua nō apparebit cū lachrymis: nō dehonestabit̄ vultꝰ eiꝰ īter hoīes aut opprimētes vel adiutores: vultū nō aspiciet aduocati: ⁊ defensores in causa nō ꝑstolabit̄. His abiectis impudicitie locꝰ ⁊ turpitudinis causa tollet̄: pupillus nō indigebit tutore/ q̄uis autore indigeat: nulla erit q̄rela vbi nulla fiet iniuria. Clamat hoc christꝰ/ clamat euāgeliū eiꝰ/ clamat iusticia originalis/ clamat ⁊ christiana: clamat oīs ratio/ clamat oīs non nubila ꝯscientia: Quod nō vis/ alij ne feceris. Sed q̄m hoc verbū alibi suā dissertionē longiorē habet: hic ꝑamplius nō declaramꝰ. Oīs ratio iusticie docet actꝰ ꝟtutis hūane atq̧ diuine fundamentū habere rōnis atq̧ iusticie. Liberalitas erogādi si ordinem rōnis nō seruat/ ꝓdigalitatis efficit̄ vitiū: si rōnis ordinē nouit/ manet ipsa quod est. Ratio aūt q̄ ipaʒ gubernat/ hūc habenat ad modū: scilicet nō dare indigentiam non habenti. Unde copiosis erogare illa que habent similia / est aquaʒ maris refundere super mare. Militem dare regi seruum domino / exceptis feu

Leui.19. To.4. Mat.7. Lu.6.

dotalib9/que de regali sunt federe: nulla libera
litas est. Si aūt spe retributionis a rege suscipiē
de qppiā dederat: nō liberalitatē habebat i aīo/
sed antidotū et mercedē. Si ꝓtinus mūdus erit
dantis aīum9 a mercede/ ab ipsa dandi liberali-
tate motus: porrigens dona regibus atq̄ prin-
cipibus/ indigētib9 pretermissis: nō liberalita-
tem fecit ex christiana iusticia: sed potius studu-
it adiuuare vano conamine cū facib9 lumen so-
lis. Dare indigenti vestimento anulū/ et fameli-
co vestimētū: detento insolubiliter in carcere of-
ferre palatiū/ nisi prius a cōpedibus soluatur: ꝛ
periclitanti offerre iocalia: liberalitatē humanā
elemosynā christianā nullo modo protestabor.
Justicia christiana docet vt necessaria/ nō imp-
tinentia indigentib9 ministrenť. Et ſm tempus
donātes iuste fieri expedit/ vt dentur cōuenientia
tempori pro subuētione ꝑsone. Teristrū in hie-
me dare indigentib9 foedo/ ꝛ renouet in estate
indigenti teristro: ad iura liberalitatis ꝛ elemo-
syne pertinere non noscitur. Sigillū dare militi
ꝛ ensem mulieri/ ad officium iuste donationis nō
ptinet. Et libros archiatrice artis offerre preto-
ribus et aduocatis: ꝛ Justiniani codices et dige-
sta dare archiatris: noui esse ridiculū. Honora-
re in domis tabellionem stimulo/ ꝛ agricultorem
calamo: appropriaui fabule vane. Igitur omnia
dona iustas habent decentias a iusticia ordina-
tas: quas vidit in lumine rationis corpore cec9
Tobie.4. Tobias/ cum dixit ad filium: Panem tuum cum
esurientibus et egenis comede: et de vestimētis
tuis nudos tege. Ac si dicat: Noli dare panē eru-
ctuanti. Et omne sustentamentum vite partici-
pa cum egenis. Ad hos iusticia datoris eū qui
dare potest/ inclinat. Ad hos in subuentiōibus
respicit iusticia christiana. Pro ista iusticie lar-
gitate saluator diues/ pro nobis factus egenus/
Luce.14. facientibus conuiuia dixit: Cum facis prandiū
aut cenam: noli vocare amicos tuos/ aut fratres
tuos/ neq̄ cognatos/ neq̄ vicinos diuites: ne for
te ipsi reinuitent te/ et fiat tibi retributio. Sed cū
facis conuiuium: voca pauperes/ debiles/ clau-
dos/ cecos: ꝛ beatus eris: quia non habent vnde
retribuant tibi: retribuetur enī tibi in retributio-
ne iustorum. Ecce supra pium patrem Tobiam/
docentem filium dare munera iuste/ iusticiam et
meritum dationis apposuit. Id quod dandum
est: id quod dare disposuit ille q̄ habet: ſm chri-
stianam iusticiam amicitie non debetur. Nam
dissuadet saluator vocare amicos: fraternitati
christiana iusticia non concedit: vetat vocari ad
prandia fratres. Cognationi alicui non expedit
donoꝝ largitio/ ne cognati vocentur: similiter ꝓ-
hibet: vicinitati atq̄ diuitijs iusta nequit esse do
natio/ dum necessitas in alijs ex aduerso consur-
git: quia ipsa christiana iusticia indigentiā solū
in largitionibus respicit: Et ridiculum esset ad
fatuitatis genus omnino conueniens/ hortis et
aruis sitientibus in fluminibus/ et mari aquam
refundere. In dationibus etiam christiana iusti
cia respicit deum: a quo vult expectare non tēpo
rale premiū/ sed eternū. Proinde non vult q̄ ꝓ-
pter tpale premiū quod amici/ fratres/ vicini/ co-
gnati/ et diuites possent rependere/ perdatur eter-
nū: quod solus qui eternus est/ habet iustis ple-
ne conferre. Sed vocandi sunt indigentes/ nulla
propinquitate distincta: q2 nec eos iusticia chri-
stiana excludit/ si necessitas aut indigentia eos
ꝓmit. Idcirco saluator pauperibus/ debilibus/
claudis/ cecis/ velut ab inedia expugnatis/ angu
stiatis in necessitate/ ab indigentia pressis iubet
donationis iura deberi/ magis vero largiri: vt re
tributio non sequatur in hoc mūdo/ sed in regno
superno: cū ſm christianā iusticiā fuerit facta do-
natio. Justoꝝ ꝛ peccatorū nomine atq̄ re olim
hominum vita distinguitur: q̄uis quis hoꝝ ma
ior sit numer9/ aut q̄s peccator ꝛ iust9/ ab vllo ho
mine non sciatur. Soli enī deo vtrorūq̄ est co-
gnitus numerus/ similiter peccator ꝛ iustus. Et
vterq̄ sustentātur ope diuina. Et sepe videmus
abūdare q̄ iusti peramplius peccatores. Nihil-
ominus ipsa diuina iusticia iustos prius in sub-
uentionibus respicit ex debito iuris: q̄uis mul-
ti affligant ꝛ expugnētur ab inedia iusti/ iure di
uine permissiōis/ ob aliquod insigne virtutis/ in
expectatione celestis promissiōis. Nam propter
iustos sustinet atq̄ gubernat omnipotens pluri
mos peccatores/ quos certissime nouit esse dam
nandos: q̄uis vt iusti fiant expectet ꝛ multos: et
quod est bonum est ꝛ necessarium/ ad vitam istā
expediēs/ superfluitate damnata prius ad dei ser
uos/ q̄ ad eius emulos spectat. Proinde pater
in filium amore procliuis/ hāc iusticiā tꝑm doce
at obseruare: sicut verus pater tobias tobiam fi-
lium obseruare docebat: Panem tuum et vinū Tobie.4.
tuum super sepulturam iusti constitue: et noli ex
eo manducare et bibere cum peccatoribus. Pri
mo certum sit/ q̄ iusti sepultura nō comedit neq̄
bibit. Sed iste noscitur esse sensus: Panem tuū
ꝛ vinum tuū super iustos/ aut cū iustis comede
atq̄ bibe vsq̄ ad ipsoꝝ sepulturam: scilicet vsq̄-
quo ad sepulturam tradant. Justis indigētibus
vult Christiana iusticia subuenire: q̄uis ditari
oīno prohibeat. Et ad eos veniendo pertinent
bona nature. Non enī deus mundū sic ꝛ tantis
bonis repletū tradidit peccatorib9 ad vtendū:
sed bonis iustis quos ipse creauit/ scꝫ parentib9
primis: quib9 etiam post peccatum non abstulit:
q̄q̄ multis repleuerit calamitatibus atq̄ mise-
rijs. Prius igitur nature bona in vsu bonoꝝ q̄
malorū fuisse noscunt: ex hoc volūtas hominis
libera/ q̄ mouet ad largiēdum de nature bonis
hereditarijs siue ptis: iusticiā et ei9 ordinē ꝑmo
cōspiciat: ꝛ alūnis iusticie nature bona mīstret:
Hoc enī postulat ordo ei9: vt amicis iusticie/ nō
inimicis nature bona deseruiāt. Et si seruiūt atq̄
vberiori mō ex ipsis bonis inimici iusticie fouē-
ant: hoc nō fiat de largitate atq̄ dādi liberalita
te hois: q̄uis sic ꝑmittat ꝓuidentia creatoris.
Multa enī creator ꝑmittit in vniuerso fieri ordi
ne: quib9 voluntas hominis nō debet ratione ali-
qua cōsentire. Alioquin malis innumeris q̄ deo

pmittente sint/voluntas placitũ cogeret pstare assensum: sed hoc nefas ē credere/ vt aliquis pctō debeat assentire. Et quis teneamur diligere hominē/ nō tamen tenemur diligere peccatorē. Proinde cū iustis sit pticipatio mense: iustis fiat largitio elemosyne. Ipsi a largitate hominū foueant: ipsi manu teneant ab hominū iusta liberalitate. Cū peccatoribus dei atq christiane iusticie inimicis/ si cogniti nempe fuerint/ nō sit pticipatio mēse: nulla cōmunicatio cibi: ⁊ potius deuitet sodalitas. Cōtuberniū iustoꝝ affectat pater in filio: ad quod debet intēdere si qs rōnalis est hō. Iustoꝝ cōtuberniū ē ois viatica cōsolatio pter deū. Nā iustus iusticiā loquitur: neq ab ore iustoꝝ egredit verbū malū atq dolosum/ vnde capiat dogma puersum: nec agit pperam/ vt prestet malū exemplū. Et recipere iustum ē recipere iusti premium. Ipse nāq saluator dixit: Qui recipit iustū in noīe iusti/ mercedē iusti accipiet.
Mat.10. Dederat tobias filio suo precepta christiane iusticie atq cōsilia: priusq esset nominata iusticia christiana. Volebat pater filiū cōuersari cū dilectis deo. Psalmista enim dicit: q
Psal.146. dñs diligit iustos. Nec magnipendebat puersationē filij cū dilectis a mūdo aut dilectoribus eius: qui inimici sunt habent deum dñm eius. Hoc enim omnes patres filijs suis erogēt in doctrina: vt iustis tribuant: cū iustis cōuersent: cum iustis non effuse atq auide neq maculose conuiuentur: sed in timore dei/ etiā in subuentiōe christiane iusticie. Sed quod iustoꝝ ē debitū/ nō cō
Tob.4. ueniat in conuiuiū peccatoꝝ. Infert enim: Et noli ex eo manducare ⁊ bibere cū peccatoribꝰ. Sed nō cōtemnant peccatores/ eo q homines sunt: sed deuitentur nisi resipiscāt/ q peccatores sunt. Amico dei inimicus dei amicus esse nō debet. Inimicus dei est omnis peccator: qui veri christiani nō debet esse collega: nō cōmensalis in mensa: nō comes in via: neq in cōuersatione sodalis: ne forte discant iniquitates eꝰ: aut corrumpat mens exēplis eius: ⁊ oriat īfamia ex cōuersatione/ aut participiū fiat in crimine. Nam participes videntur criminis/ qui participium habent cū criminosis. Periculosum ⁊ temerarium est sine consilio sano viuere: plerisq nāq inconsulti inexpiabilia incurrerunt: nec adepti sunt bona cupita. Nemo enim tāte noscit sapientie atq virtutis: nisi quem deus per seipm protegendū atq cōsulendū assumpsit: q ad consilia sibi p cauendis atq agēdis sufficiat. Quā obrē ait filio pius pater: Consiliū semp a sapiente perquire.
Eccl.6 Hinc ⁊ Ecclesiastici dicit: Si videris sensatū/ euigila ad illū. Et gradus ostiorum
Eccl.32. eius exterat pes tuus. Et alibi: Fili sine cōsilio nihil facias: ⁊ post factum non penitebis. Sed quoniā alibi de consilio agitur: hic siletur. Postremo pater amabilis gratiarūactionē ⁊ orationem/ ⁊ infallibilem intentionū ⁊ morū verita
Tob.4 tem filium docuit/ cū adiunxit: In omni tēpore benedic deum: ⁊ pete ab eo vt vias tuas dirigat ⁊ omnia consilia tua in ipso permaneant. In omni tempore deus ab homine benedicit: si equaliter in aduersitate atq prosperitate/ de omnibus implacitis ⁊ placitis grates domino referunt: quia in aduersitate semper erudit ⁊ probat: in psperitate ad meliora incessanter inuitat. In aduersitate ad superna ire cōpellit: in prosperitate dulciter trahit. In omni firmiter tempore benedicendus est dñs: quia si faciem suā variat mūdus: inuariabilis tamē est qui vnus ē deus: q benedicendus ē atq laudandus/ si semp inhorresceret conditus mundus. In omni tempore benedicant homīes/ vt tobias premonet filiū suū: p eo q si asperum est quod euenit/ siue amenū quod accidit: nihil tamē nisi ad profectū nostrū diuina bonitas euenire pmittit. Et nulla esset aduersus deū querela/ si hoc crederet aut aspiceret mens humana: ⁊ benediceret lingua/ pariter ⁊ vita: quia nulla est benedictio lingue/ nisi adiungat benedictio vite: magis aūt ⁊ interioris anime. Porro benedictio lingue in verbis vite/ in moribus iustis: anime dō in dilectionibus purissimis agitur. Orationē ad quā filiū pmonebat/ in omnibus necessarium est exhibere. Est enim ipsa preambulū ad oīa que iuste petunt: ⁊ que dare disposuit omniū creator et pater. Sed tātū finē in petendo apposuit: quē omniū morū dixerim esse finē. Ait enim: Et pete ab eo vt vias tuas dirigat. Orationi premisit gratiarumactionē. Expedit protinus sic fieri. Orationi addidit finē/ directionē viaꝝ innuēs. Attendant hic omnes filij ⁊ filie/ pueri ⁊ puelle/ iuuenes ⁊ senes/ ⁊ omnes rationis ⁊ fidei christiane capaces: quid docet pater filiū ab altissimo postulare. Omniū nempe bonoꝝ moraliū ⁊ eternoꝝ/ visibiliū ⁊ inuisibiliū/ expedientium ⁊ opportunoꝝ petitionē continet ista petitio i directione viarum. Omnes vie filiorū hominū/ et omnes gressus intellectuales atq morales obliqbunt: ⁊ distortionem habebūt: ⁊ inobliquate ad inferna puenient: nisi a dño dirigant. Omis enim via in christiana iusticia obliquata/ in infernū est recta. Et distorta via in moribus obliquat gressus ad superos. Proinde expedit q a dño dirigant. Hec picula Salomon clara menite conspexit/ cū ait: Est via que videt homini iu-
Pro.14 sta: nouissimū eius ducit ad mortē. Quam sepe ptingit: quod videt iustū iniusticiā fouet: ⁊ quod rectum est/ subuelat obliquum: ⁊ viarum terminus est infernus. Hieremias ad hoc asserebat:
Hie.10 Non est in homine via eius: neq viri vt ambulet ⁊ dirigat gressus suos. Unde cogimur etiaz cum gemitibus postulare: vt ipse dirigat vias nostras. Nam multa homo disponere: sed dirigere gressus non potest. Hinc Salomon dicit:
Pro.16 Cor hominis disponit viam suam: sed domini est dirigere gressus eius. Hanc directionem petebat Dauid/ dicens: Dirige domine deꝰ meꝰ
Psal.5 in conspectu tuo viam meam. Et alibi: Uias tu
Psal.24 as domine demonstra mihi: ⁊ semitas tuas doce me. Et ibidem: Dirige me in veritate tua. Et
Psal.118 alibi: Utinam dirigantur vie mee ad custodien

das iustificationes tuas. Quis diriget viam in-
tellectus atq; affectus ad custodiēdas iusticias
dei: nisi conditor deus? Quis viam morū nrorū
nisi q̄ omnes gressus nros dinumerat: ⁊ perfecte
nouit vnde homo in via sua semetipsum obli-
Psal. 142 quat? Petebat incessanter: Notam fac mihi vi
am in qua ambulē: q2 ad te leuaui animā meaȝ.
Petēda ē viaꝝ noticia: quia periculosius errat
in via moꝝ q̄ pedum. Postulanda ē viaꝝ noti-
cia: q2 non dormitat malicia diabolica / vt auer-
tat a via diuina. Et pro directione vie ad deum
Prouer. 20 leuanda ē aīa. Hinc etiā Salomon dicit: A do-
mino / nō ab angelo / nō ab homine dirigūt gres
sus viri / q̄ agunt affectibꝰ. Quis autē hoīm pōt
intelligere viam eius? Nullus: nisi cōditor oīm
deus. Sunt enī via q̄bus descendit recto trami
te in infernū. Sunt via q̄bus itur in celū. Quā
sint multiplices / q̄ varie / q̄ diuerse: quis pōt per
fecte scire? Petatur sedule a domino vt dirigat
vias affectuū nroꝝ / vias intentionū / vias moꝝ.
Quoniā si deus dirigit / curremus sine offendi-
culo / nō errabimus. Ad ipsum perueniemus: q2
omnis via quā ipse dirigit / ad ipsum perducit:
⁊ suarū directionū ipse factus ē finis. Quis re-
ctam viam gradiet virtutū? quis tenebit regiaȝ
viam: vt non declinet in dextram atq; sinistraȝ /
ꝓpter tortuosum colubrū / serpentem antiquum
iacentē in via? Hoc solū agentē vt diuertat a ve
ra via: ne redeamus ad locū certissimo tramite
a quo per appetitū obliquū ad loca tartarea de-
scendit directe. Sed que directio nobis magis
noscitur opportuna: magis expediens ad inuē-
tionē cōgrui atq; perfecti: Dauid petēdo dicit:
Psal. 118 Gressus meos dirige s̄m elo quiū tuum: vt nō
dominet mei omnis iusticia. Sane iste prophe-
ta preuidebat atq; aspiciebat colubrū tortuosū
in via: q̄ congressus nros obliquat: nobis oīs
iniusticia dominat: ⁊ a christiana iusticia auerti
mus pedes nros. Sed nec solum viarum ē pe-
tenda directio. Sed vt orans dirigat ē fiēda pe
Psal. 140 titio. Idem enim psalmista petebat: Dirigatur
domine oratio mea sicut incensum in cōspectu
tuo. Fumus tendit in altū. Incensum ṽo quod
igne comburitur: ⁊ omne quod incenditur / igne
incendit. Ignis ṽo aut per flāmā aut per fumū
ex sua natura in altū habet resurgere: ad cuiꝰ si-
militudinē dauid petebat orationē suā in alta ꝑ
directionē cōscendere. Sed vt breuiloquio di-
rectionē apiā: quā ⁊ oēs debemus expetere: quā
etiā pater filio demonstrabat: quā ostendere de
bet oīs qui filiū veraciter amat: ipsa est quam
2. Thes. 3 thessalonicēsibus exoptabat apl̄us dicēs: Do-
minus autem dirigat corda vestra ⁊ corpora in
charitate dei ⁊ patientia christi: que petitio atq;
optatio tanto est clarior / quanto ipsam clamat
omnis christiana iusticia: ⁊ in contēplandis / in-
telligendis / diligendis atq; agendis magis no
scitur opportuna: ꝓ eo q̄ optatur directio cor-
dium / videlicet omniū inuisibiliū: similiter ⁊ cor
poꝝ / omniū scilicet agendoꝝ: vt in charitate dei
⁊ christi patientia fundata sint corda: sic etiaȝ in
ipsis peragantur ⁊ opera. Omniū intentionū ⁊
morum infallibilē veritatē postposuit: cū oīa
cōsilia in deo debere permanere predocuit. Et
omnia cōsilia tua in deo permaneant. Tunc enī
omnia consilia nostra in deo permanent: cū ni-
hil fecerimus preter domini voluntatē: que vult
omnes homines saluos fieri s̄m infallibilē veri
tatē. Si quis autē pater suos filios in talibꝰ nō
erudit / si nouit: aut erudire ꝑ alios desyderat
si nō nouit: ac etiam vt erudiant operā porrigit:
sciat se filiū non diligere / sed odire: sed si dilige
re se credat / omnino diligit tanq̄ filiū in trāsdu
cis virtute: non tanq̄ hominē in ordine origina
lis iusticie: aut tanq̄ christianū in virtute chri-
stiana. Cui mitiꝰ ⁊ melius foret habere asinos
q̄ filios / equos q̄ natos: nō enim ꝓ animalibus
sed pro filijs indisciplinatis tenet pater redde-
re rationē. Nempe si quid filius deliquerit aut
cōmiserit ex paterna negligentia siue culpa: seu
paternalibus monitis facere potuit omnino ex
pediēs ⁊ opportunū bonū: ⁊ nō fecit: ad cumulū
ascribitur paternaliū delictoꝝ. Sed hec senten
tia ⁊ si qua predicta firmitatē irremote habeāt
in filijsfamilias / qui paterno subdunt imperio:
quos nō solū verbis / sed verberibus oportet ad
bona ⁊ ad meliora compellere. Unde Salomō
dicit: Qui parcit virge sue / odit filium: qui autē Pro. 13
diligit illū / instāter erudit. Ille parcit virge sue
qui filiū cautū non reddit a malo: qui ad bona ⁊
opportuna nō cōpellit: etiā ꝑ verbera / si non ꝓ-
fuerint sedula ṽba. Et odiū eē certissime nosce
ret / si cū posses boleȝ nō auerteret a fouea mor
tis: quā ignorat / aut scienter irretrouersibiliter
cadendo petit. Et bonū cognitū indigenti alte
ri nō ostensum / maliuolentie seminariū habet:
sic pater iudicaret in filio / si ꝓ posse a malo nō
auerteret pedem eius: atq; ad bonū nō conuer-
teret animū eius ⁊ mores. In filijs aūt emanci-
patis qui sui sunt iuris: qui volūtarie recesserūt
a patre: aut quos pater meliori respectu tradi-
dit libertati: ab his ligaminibus absoluitur pa-
ter: quia nec magis pater obligatur pro filio fa
cto viro / q̄ ꝓ quocūq; alio viro. Indecens enī
esset / nec patit christiana iusticia: vt ante deum
patres obligent ꝓ filijs / inter quos cadūt iura
politica. Quia q̄uis manet filiano / que fuit vir-
tute traducis: in patre tamē est ablata potestas
filio vero data libertas virtute politici iuris.
Pro filijs certe totaliter dependentibus a gu-
bernatione paterna: inter quos nō cadūt politi
ca iura: patres obligāt ante tribunal diuine iu-
sticie: si quantū in eis fuit / nō auerterūt a malis /
applicuerūt bonis. Et parentes etiam excusat
cōtumacia filioꝝ / quos dn̄s mandabat in veteri
lege lapidare: frenant patres ad filios ex chri-
stiana iusticia / ne procedāt in inuiū. Quod pau-
lus apostolus ephesijs dicit: Et vos fratres no Ephe. 6
lite ad iracundiā prouocare filios vestros. Pro
uocantur ad iracundiam a patribus filij / cū mi
sericorditer arguuntur: cum plectuntur impro-
prie: cum denegantur eis que debent iure diui-

ßo atq̃ nature: cũ ad superfluos exigũtur labores: cum preferuntur filij posterioris vxoris sua dilectione atq̃ suasione prioribus: ꝓhibet eñ oĩno in lege diuina/ne filij posterioris vxoris filijs prioris vxoris in aliquo preferant: cũ prehabentur illegittimi atq̃ serui: cum turpiter nouercantur mortua matre: cũ posterioris vxoris filij preponunt prioribus: cum equalem eis nõ ostendit amorẽ: cum inequat non inequãdã hereditatẽ: cum primogeniture a stabit omnino ceteris defraudatis: nam de christiana iusticia nullo modo primogenitura prefertur in potiori cõditione muneris: quis preferatur prioritate tẽporis. Non sunt igitur prouocandi ad iracundiã filij: sed in virtute atq̃ moribus educandi. Idcirco subiecit apostolus: Sed educate illos in disciplina/in correptione dñi. Et ad Colossenses ait: Patres nolite ad indignationẽ ꝓuocare filios vestros: ne pusillo aĩo fiant. Nec ex hoc premittit/imo intenditur odium euangelicũ/vt parentes odiant filios: in eo ꝙ ad cultũ dei necessariũ omnino nouerint esse impedimẽtum: ipso saluatore dicente: Qui filios non odit non potest meus esse discipulus. Ut ꝑfecto nullus in amore sit filius/vbi offenditur dei vnigenitus marieq̃ primogenit⁹. Ac per ista dumtaxat non dixerim/ꝙ patres sic debẽt docere ꝓprios filios: sed quia omnes filij hominũ si filij dei fieri volunt/sic tenentur viuere ꝓut obligati sũt patres eos in tali doctrina instruere: quia oĩs doctrina siue bona scientia ad hoc est vt doceatur. Ideo docetur vt audiatur: ideo auditur vt apprehendatur: ideo apprehenditur vt agatur: ideo agitur vt ad beatitudinẽ vltimã perueniatur. Quia sicut qui natus est in hac mundi miseria/incipit non esse filium: excepto protoplasto/q̃ a domino immediate mandata ⁊ erudimenta suscepit: sic nõ excludit q̃n in hac doctrina oporteat esse discipulum: expediatq̃ ꝑamplius sollicite fieri potenter actiuum.

Col. 3. (margin note beside "Colossenses")

Lu. 14 (margin note beside "ipso saluatore dicente")

¶ De iusticia filiorum erga parẽtes. Capitulum III

Postq̃ ẽm christianam iusticiam ordinauimus patrem ad filium: irreuerberato doctrine radio ad patrem filium ordinemus. Ordo naturalis iusticie filium subijcit patri/ ea lege atq̃ ratione qua pater filio antefertur. Cui adiuncta lex scripta digito dei/data in montibus altis per ministerium angelorũ in manu moysi/ꝑcepit filijs honorare parentes cum additamento/dicens: Honora patrẽ tuũ ⁊ matrem tuam: vt sis longeuus super terrã. Jura etiam gentium statuerũt ⁊ fecerunt filiũ patri subiectum: intantũ vt necessitate vrgẽte possit exponere: atq̃ venditionis titulo alteri tradere in mancipiũ. Et statuerũt seuissimas penas ⁊ exhereditatiões/si filij abs re insurgerẽt in parentes: adijcientes ad honoris ⁊ imperij paterni cumulũ in subiectione filiorum: ꝙ filij qui nascũtur filijs non emancipatis/sub paterna iurisditione constitutis nascũtur/superstitibus parentibus auis. Nam iacob morti vicinus benedicens filios in egypto/nepotes quos susceperat ex ioseph benedixit titulo filiorum. Etiam que filiusfamilias nãciscitur/sub paterno dominio redigantur. Et expelli permittit fili⁹ a patre: pater aũt nunq̃ a filio. Potest pater filiũ iudicio sistere: nequaq̃ filius patrem. Carcerandi filiũ inest patri potestas: hoc exercere in patre i quacũq̃ lege denegatur in filio: nisi ob cultum virtutis vitandiq̃ mali/causa inculpata dictante. Ut audeam dicere: si filius legũ esset minister/ delinquentem patrẽ potest a lege damnatiõis absoluere/ne ꝑ eũ decernatur: christiana ꝙo iusticia superueniens omnẽ sanctã reuerentiã patri debitam per iura nature atq̃ legis mosaice cõfirmauit. Et legis noue lator dominus iesus christ⁹ ratificauit exemplo facti/parentibus subditus factus. Sed quoniã magis intendimus nostra ponere ꝙ interserere aliena: propriam ⁊ inexcusabilem moralemq̃ relationem filij ad patrẽ dictarat edisseramus. Filius nomẽ est a greca lingua transsũptũ: ab eo ꝙ greci philos/id ẽ amorem dicũt: vt filius amor quidam sit relatiõe vera: ꝙ amor amantis sit amor: amor aũt amatus de ordine iusticie debet per vicem in amantẽ referri. Alioquin amor caderet de iusticia debita exploraturus tormenta/si amatus amandi vicẽ non rependeret in amantem: ⁊ si susceptor obsequij non rependat in obsequentez. Nam amor amorẽ exigit: ⁊ obsequiũ cum adest necessitas/simile requirit. Pater aũt deus diligit filiũ deum non aliũ/sed eundẽ ipsum. Et de dilectione sua non substantialiter/sed participatiue dedit hominibus: cum eos ad suam imaginẽ ⁊ similitudinem crearet per memoriã/intelligentiã ⁊ volũtatem: in qua virtus amoris ⁊ amor ipse ꝯsistit. Proinde dilectus a patre filius dilectionis vicem rependat in patrẽ: ⁊ sicut refert ad patrem ex virtute transducis relatiõe reali / quia filius est: ita referatur ad ipsum ex virtute dilectionis relatione morali/vt diligat: quia dilect⁹ est. Addatur ⁊ alia dilectionis causa: quia homo in natura sibi similis atq̃ cõmunis est: subdat et tertia: quia christianus ⁊ redemptus equali parte sanguine christi est. Has etiam causas supra ꝑ misimus. Igit dilectio filialis in hac trina causa fundata/etiam preter id quod in lege scripta mandat: irradiabit in hominẽ patrẽ ⁊ christianitatis consortẽ. Et primũ radiũ honoris effũdet in eo ꝙ homo est: sicut apostolus omnibus loquit: Honore inuicẽ ꝑuenientes: vt vnusquisq̃ in altero dei imaginẽ ⁊ similitudinẽ veneret. In patrem vero irradiabit honorẽ: non propter dignitatẽ aut sapientiã/aut propter aliquod insigne annexũ: sed pro eo ꝙ pater est ex mutua relatione vnius ad alterũ. Et honorabit cũ omni annexo laudabili siue vituperabili/aut in moribus vel in natura: vt si rex esset pater/diues/magnus/sapiens/probus/fortis/atq̃ formosus/ ⁊ bonis omnibus similibus circũfultus: honorabit patrem: non propter ista/magis vero ꝓpter

Exo. 20 (margin note beside "cum additamento")

Gen. 49 (margin note beside "benedicens")

Roma. 12 (margin note beside "Honore inuicẽ")

patrem ⁊ in patre ista: quia ex istis non est filiꝰ
qui sola carnis transductione dicit natus: qbꝰ
abiectis nasceret ⁊ filius. Et si pauꝑ ⁊ ignobi-
lis/ si sciolus aut indoctus/ si fatuus/ si cecus/ si
abiectus ab alijs aut pro nihilo computatus/ si
paruus/ si claudus/ si mancus/ si leprosus/ si vn
diq; malis obsitus fuerit: honorabit debito na-
ture atq; legis mosaice patrē filius. Si vero exti-
terit peccator/ ⁊ eterno patri fuerit inimicꝰ: sub
spe correctionis honorabit paternitatem/ habe
bit odio iniquitatē. Ex consyderatione vero qua
equaliter fidei characterē susceperūt/ vnde chri
stiani vocant: cum nō extinguat naturā: neq; le
gem mosaicam gratia christiana: hoc addet in
filio vt magis diligat hominē patrē: q: christia-
nus/ q̄ ꝙ homo ⁊ pater est. Et altiori respectu ⁊
amoris radio clariori q̄ naturali atq; legali fili
us radios amoris effundet in patrē/ cum actua-
li reuerentia corporis/ ⁊ omni sollicitudine at-
q; cura subuentionis: nec ob aliquod dedigna
bitur patrē: aut ipsum erubescet propter inherē-
tem defectū coram alijs confiteri. Ut si tāta vir-
tutū ꝓbitas esset in filio: ob quā culmina digni
tatum attingeret: ⁊ multos sibi videret in auto-
ritate subiectos: ⁊ sibi hominū ceruices pro re-
uerētia flecterent: si supra patrē omnimode ha-
beretur: ipse patrē in quantalibet infirmitate de-
iectum supra seipm reputet/ veneret/ ope subue
niat/ sibiq; flectat in honorē ceruicem. Nulla
enim superueniens dignitas paternie derogat di-
gnitati. Nam sicut paternitas nō excludit filiū
ab adeptiōe dignitatis/ in ordine reipublice aut
sacramētalis ministerij: sic nec adepta quelibet
dignitas filiū excludit a patre/ in exhibitiōe ho
noris siue obsequij. In eo igit ꝙ gradū dignita
tis ascendit/ publice persone gerat officiū: in eo
ꝙ filius est/ honorē vereat paternū: hoc dūtaxat
excepto/ ꝙ in ea positus excellentia quā non ha
bet a patre/ non amplius patrē vereatur q̄ aliū
diligentissimū consultorē: vt ꝓpter eum virgam
iusticie inclinet aut erigat/ intendat siue remit-
tat. Tanto aūt quicūq; filius cōmunis aut insu
latus honore atq; obsequio ꝑueniat patrē: quā-
tō ipse vellet in bona ratione animi ⁊ iusto iudi-
cio positus/ a filijs suis preueniri. Sed quoniam
omnis filius patrē habet ⁊ creationis ⁊ carnis
vt fm christianā iusticiam nullus sit alicui ꝓ
diligendo pater/ q̄ eterno patri nō erit amicus:
nullus filius subdat patri/ qui patri eterno fue-
rit inimicus. Nam filiū quē huiusmodi relatio
ligat/ absoluat omnino paterna iniquitas: nisi
sub spe correctionis toleretur/ dum tamē pater
iniquus nō amaret. Peramplius in hac parte
iusticia christiana progredit: vt etiam inter pa-
trem ⁊ filium posuerit odium atq; gladiū: vt ipse
Mat. 10 saluator dixerit: Qui patrē ⁊ matrē non oderit/
nō potest meus esse discipulus. Et alibi: Nō ve
ni pacem mittere in terrā/ sed gladiū. Odiū igit
christiāe iusticie/ nō ꝑsone siue nature/ sed iniq̄-
tati debet ⁊ impedimēto virtutis: quod consue-
uerūt ꝑstare parentes: hac in cōparatiōe quo-
dāmodo odiū est ad minus: ⁊ cōparatione me-
lioris velut odiū est ad bonū. Si igitur in quocū
q; genere cause/ qualitatis atq; ꝑsone/ creatura
ois ad christū cōparata vilescit/ ⁊ derelinq̄ expe
dit ꝓpter christū: ⁊ omē quod ꝓpter aliud dimit
titur/ aut minus aut nō diligit/ aut venit in odi-
um: minus vero aut non diligere odium dicit/ dū
melioris atq; maioris cōparatio subrogat: euā-
gelicus ꝑfecto gladius in id tendit/ vt diuidat
a nociuis ⁊ impedientibus cōiunctis atq; parē
tibus. Ex his q̄ ꝓpter deum fiūt/ iusticia chri-
stiana docet ꝙ filius non referatur ad patrē re-
latione morali: ac mādat ꝙ pietas a pietate vin
catur/ ⁊ relatio a relatione supet: ⁊ impietas con
stituitur/ vbi pater vocat eternus/ si temporalis
omnino nō relinquitur. Et quāq̄ apostolus ad
Timotheū iubeat curam haberi suoꝝ: non ta-
men inclusit filiū q̄ parentes solū reliquerit pro-
pter deum. Cum causa tota ⁊ irreꝑhensibilis sit
ꝙ ꝓpter deū dimitti pōt quecūq; cognatio: nō
tamē legimus ex naturali aut legali/ aut ex chri-
stiana iusticia/ ꝙ parētes filios inalitos possint
dimittere: vsq; quo ratio vigeat: ⁊ vitij atq; virtu
tis facta sit capax: spesq; possit esse viuendi: ab-
lata ope parentū. Ubi vero ista affuerint: bono
spiritu ducti parentes/ ad meliora vocati/ curam
dimittere possunt filioꝝ. Hec etiā mādat iusticia
christiana: vt dū ipsoꝝ sedulā curā gerūt/ ꝙ cul
tum non dimittant diuinū: ad quē ex debito aut
ex mandato ipsius iusticie obligant. Similiter
mandat ⁊ filijs: dū insistūt in debita cura parē
tum. Nam diuinū creditū nobis factumq; debi
tum quousq; soluat/ ab omni alio fm ordinē tē-
poꝝ atq; locoꝝ ⁊ agendoꝝ absoluit. Diuīa eīm
iusticia primo priora debita solui iubet. Quali
⁊ quanta relatione morali ad parētes filij refe-
rantur/ per scripturarū testimonia declaremus.
Tres filios habebat Noe/ quos scriptura cō- Gen. 9.
memorat: quoꝝ vnus nuditatem patris velut fa
tui atq; senis seu ebrij animo ⁊ vbo derisit: qui
maledictionē accepit in se/ similiter ⁊ in prole ꝑ
ipm mūdo futura. Sed sapientia dicit: Ne glo Eccl. 3
rieris in cōtumelia patris tui: non enim est tibi
gloria/ sed cōfusio. Gloria hominis ex honore
patris sui: ⁊ dedecus filij pater sine honore. Fi- Eccl. 3
li suscipe senectā patris tui: ⁊ nō cōtristes eū in
vita illius. Et si defecerit sensu/ veniam da: ⁊ ne
spernas eū in virtute tua. Suscipienda/ imo su-
stinēda est senecta patris a filio: nec aliqua cau-
sa q̄ ꝓpter deū ꝑmittit cōtristandus. Et si defe
cerit sensu ab ineūte infantia: si ꝓpter nimiā se-
nectutem aut casu quolibet superueniente inꝑter
misse aut interposite delyraret: venia ꝑstāda est
nō spernēda paternitas. Nam durante in hoīe
vita/ iure suo remanet caro paterna: ex qua so-
lum filius/ nō ex accidentibus est transductus.
Pater non est a filio: sed filius a patre carnali
generatiōe ꝓcedit. Et si nō fuisset homo q̄ ge-
nerando filium factus est pater: nō fuisset filius
cuiꝰ ipse noscitur pater: ad cuius honorem filiū
sacra scriptura sollicitat. Proinde Ecclesiasti-

ei dicit: Honora patrem tuũ: et gemitus matris tue ne obliuiscaris. Memento quoniã nisi per il los nõ fuisses: et retribue illis quomodo et illi tibi. Ob honoris debitum duo alij filij noe precogitantes/ paternam turpitudinem texerunt: dãtes patri indulgentiam/ si ex aliqua surreptione deliquisset: nec propter accidentalem defectũ dimiserunt paternũ affectum. Hinc Ecclesiastici
Eccl.3. dicitur: Qui timet deum/ honorabit parentes: et quasi dominis seruiet his qui se generauerunt vt parentum honor etiam attendatur/ cum paterni obtegantur defectus: atque rependant vices quas ipsi ad filios effuderũt. Isaac vsqꝫ adeo reueritus est patrem: vt ab illo se pro victima permitteret colligari. Filij isaac processerũt et re
Gen.22
Gen.27 dierũt ad imperiũ eius. Et iacob matris consilio acquiescens cũ esset posterior/ primogeniti benedictionem et hereditatẽ suscepit: et ambo honorãtes patrem ad eius sepulturam pariter cõuenerũt. Filij iacob singillatim atque cõiunctim
Gen.49 processerũt ad imperiũ eius. Et ruben quod non cresceret/ pro maledictione quantali cum benedictione accepit: quia maculauerat cubile paternũ/
2.Re.18 patris nõ reueritus honorem. Absalon mortuꝰ est inter celum et terram/ aduersus patrem ausu et ope factus rebellis: quia mandatũ celeste nõ tenuit de honore paterno: neque patrem est reueritus/ immo persecutus in terra: vt in eadem vasa in que pater ipse semen effunderet: ac eũ de ciuitate artaret ad fugam. Ex hoc Prouerbiorũ
Pro.30 dicit: Oculum qui subsannat patrem/ et despicit partum matris sue: effodiant eũ corui de torrẽtibus: et comedant eum filij aquile. Et quis ista sit imprecatio aduersus improbos filios: et sic euenisse non legitur: tamẽ corui et aquile ad demones referuntur: in quorum vltrices manus filiꝰ
Eccl.3 improbus est tradendus. Et sicut ecclesiastici dicitur: quod male fame est qui reliquit patrẽ: et est maledictus a deo qui exasperat matrẽ. Patrem nisi propter deũ relinquere/ animi est efferati: et indigentẽ laboribus filij dimittere mortis ẽ culpa: si valet filiꝰ indigentiã tollere/ aut facere minorem. Cogit et mandat diuina iusticia patrem in omnibus honorari cum repensione superna: quod scripturarum sanctarum confirmat autoritas: In opere et sermone et in omni patientia honora patrẽ tuũ: et superueniet tibi benedictio a deo: et benedictio illius in nouissimo manet. Uide quod in omnibus preterquam ad peccatũ aut propter deum/ sanctio diuina patri subijcit filium: cũ in omni ope et sermone/ omnique patientia boni dũtaxat: quia mali nulla ẽ iussio scripturarum. Uult patres a filijs honorari: cuius retributio non a terreno atque carnali patre proueniet: sed a deo in tales filios benedictio diffundetur. Ecce quod bonum est parentibus reddere vicem: et plus repensio quam primo impensio mereatur. Rependit nempe filius: ergo aliquid a patre suscepit. Siquidem multa vsque quo alitus est/ custoditꝰ est/ instructus est: et multa pro filijs paternis parta laboribus reseruantur. Ad equalitatem forte deuenit iusticia/ si filius patri reddidit/ quia suscepit: quis filij non possint vicem repẽdere ad parentes. Quid ergo amplius meriti filij expectabunt/ si fecerunt que debuerunt: seruauerũt iusticiam reddẽtes antidota? Sane bona susceperunt a parentibus filij: ecce precessit bonum gratuitum: Rependerunt parentibus filij: ecce meritum donũ: sed superaddit omnipotens deus vt benedicat gratificum filium: vt filiatio donum precedat parentum: et si rependerit/ sequatur diuinũ. Amor filiorũ ad patres omni debet carere mercedis intuitu: etenim receperũt cũ cõcepti/ nati/ aliti sunt: et pro eis desudatum est: et pene sunt tolerate a parturiente matre. Et honor et subuentio qui refunduntur in eos/ non expectent a parentibus retributionis aliam talionem. A deo aũt expectare possunt: nõ ex merito honoris atque subuentionis/ sed ex largitate promissionis diuine. Dignatur nempe omnipotẽs deus suis promissionibus debitor fieri eis qui sua placita seruant. Ac per hoc omnes filij qui mundi huius viderunt vmbraticã lucem: et in animo cognouerunt iusticie christiane infallibilẽ veritatem: apostoli Pauli sequantur sententiam: Fi
Ephe.6 lij obedite parentibus vestris in domino: hoc enim est iustũ. Ecce obedientia filialis: ecce obedientie terminus: ecce ante cuius oculos agitur. Obedite inquit: nõ in omnibus/ nõ de omni bꝰ: non propter homines: non propter seipsos tantum parentes: non propter mercedes: sed in domino. In domino qui hoc precepit/ et voluit esse iusticiam filiorum. In domino/ vt nõ de alio patri a filio reddatur obedientia: nisi quod manifestum est deo placere: atque certissimũ est nõ displicere. Hoc enim est iustũ: quia hoc vult originalis et diuina iusticia: hoc mosaica: hoc cõsuetudo laudabilis et antiqua: hoc ipsa christiana iusticia. Hoc idẽ ad Colossenses apostolus scribit: Fi
Col.3 lij obedite parentibus vestris per omnia: hoc enim placitũ est in domino. Cum per omnia dicit/ bona intelligantur. Non nisi de bonis et honestis et iustis obedientia esse põt. In malo alicui obedire nomen obedientie habere potest: sed obedientia nullo modo est/ sed quedã inobedientia in deũ propter humanũ placitum/ aut ex amore seu timore seu mercede patratũ. Obedientia filiorum ad patres in bonis placitũ domini est: quod nunquam sine merito retributionis manet. Proinde tota perfecta iusticia in morali relatione parentũ et filiorum: vt homo pater humano amore atque naturali et cõmuni feratur in hominem filiũ intensius quam in filiũ. Ratione vero specialis transducis magis in filium quam in aliũ: intuitu christianitatis atque characteris fidei diligentius in christianũ/ quam in hominẽ atque filiũ: atque retransitiuo et morali ordine diligendi et mutua relatione ad patrem filius referatur. Igitur iura humanitatis filiationis et christianitatis intellecta fideliter/ dilecta libenter/ exhibita rationaliter inter parentes et filios. In his relationibus est iusticia christiana: que semper amari

debet et dirigi secundum diuine placitum voluntatis: que nõ agitur inter hominem et hominem solum: nec solum inter patrem et filium: sed inter vtrunque istorum existentem christianum. Nam iusticia que inter hominem et hominem seruari debet/est naturalis et humana in cõmunitate nature: illa que inter patrem et filium/ est specialis et humana in morali relatione: sed neutra istarum excludit ab homine patrem esse vel filium: aut a patre vel filio separat esse hominem. Illa que inter christianum et christianum agitur/est naturalis et gratie: in omni intellectuali et morali virtute/colligatione fidei/spei et charitatis: cultu et religione sacramentorum/cõsensione humanorum et diuinorum respectu christi atque superne glorie.

¶ De iusticia inter cõiugatos seu matrimonij. Capitulum III

Ita christum decebat implere omnem iusticiam: quia ipse iustus in parentibus iustis: ipse iustus in filijs iustis et pijs. Duas personas insimul conuenire inuisibili lege/vita sociali/adiutorio mutuo/et vna carne/diuina iusticia ordinauit: et per legem firmauit et statuit. In tempore gratie ordinauit excellentius/prouidit tutius/honestauit peramplius: et ac preposuit matrimonio virgineum decus/dum ipse voluit fieri ex virgine incarnatus. Et talem corpore elegit matrem/qualem primam creauerat mulierem. Pretulit etiam matrimõnio cõtinentiam: que consequitur carnem corruptam. Sed quia iste status cadit sub iusticia christiana: et ab ipsa recipitur: et non cõdemnat que diuina prouidentia ordinauit: pro eo quod est vna ab eterno de iusticia: quis diuersa vocabula sit sortita/et multifaria fuerit operata. Verumtamen altiori modo ipsa iusticia hunc statum insigniuit tempore christianitatis/quam tempore naturalis iusticie/ siue tempore legis scripte: circa quem statum multi diuersimode naufragauerunt: in quo etiam multi sunt saluati. Proinde exortum in causis et progressum/ periculum ac naufragium/et iusticiam et ordinem eius naturalem atque legalem cum decore christiane iusticie pertractemus. Disposuit ab eterno diuine sapientie imperscrutabilis altitudo tales facere creaturas: que sui possent esse quadam participatione capaces: et in eternum viuere / atque in ipsa beari: quarum duas solum voluit esse species/spiritualem et mixtam. Spiritualem simul/et vt voluit/repente in esse produxit: tanta celeritate/vt voluntate diuina iubente interuallo temporis non discerneretur imperium. Mixtam vero creaturam scilicet ex spiritu et corpore/quam appellamus humanam: ex vno tanquam ex vna radice numerosissime propagari voluit: vt vnus homo nascatur ex alio/ex homo seminarie virtutis: quam humane nature deus dedit ordinatione atque dicatione transductionis: quousque compleatur numerus hominum/soli deo cognitus/nobis incognitus. Ex quo bipertitur saluandorum et damnandorum deo certissimus numerus/nobis non vsquequaque incertus: pro qua multiplicatione matrimonialis conditio habuit sui federis atque cõnexionis initium. Creasse deum hominem vnum et solum/scriptura sacra cõmemorat: quem esse solum dixit non esse bonum. Proinde adiecit: Faciamus ei adiutorium simile sibi. Ecce matrimonium vnde initiauit: non a corruptione/ non a prole/ sed a societate: quia non erat bonum hominem esse solum: fiat adiutorium simile sibi. Adiutorium nõ ad defendendum: nemo enim ledebat aut lesisset adam nisi sua culpa se sibi atque cetera fecisset inimica ri. Sed ad quid? Ad laudandum et benedicendum alio et rationabili verbo atque opere deum. Ad hoc primo elupsi quelibet rationalis creatura/et irrationabilis proprie modum. Etiam adiutorium ad colloquendum de deo/et de subiecto ei vniuerso. Hec solum rationalis creature sunt actus: nec enim rationabiliter rationabili verbo cetere benedicere/aut de ipso loqui poterant: siue de superioribus atque inferioribus hominis. Igitur expediebat simile adiutorium. Erant enim animalia cetera sociata aues/similiter et pisces: et similia similibus iungebantur. Iniuriam pertulisset adam omnium inferiorum dominus constitutus/si simili caruisset cõsorte. Adiutorium simile dabatur ade: vt se videret in alio et alium in seipso. Specula sunt homines ad inuicem se mutua visione videntes: vt se in se atque in alio se videant: et in alium in se atque in seipso conspiciant. Et adiutorium ad bene viuendum esse debebat in alio videre imaginem: quam in seipso adam primo suscepit. Erat igitur adiutorium intellectus simile ade/quod dabatur ade. Adiutorium est intellectus: si dum intelligit/et ab illo quod intelligit intelligitur. Nequibat omnino hoc esse in animalibus que rationalem intelligentiam a domino nõ acceperunt. Affectus adiuuatur/permaxime si rationabile habet obiectum: quod nequit esse ratione carens. Et crescat amor hominis/si diligitur ab eo quod diligit: et due memorie plura cõtinent quam vna sola: vt ab vna etiam altera fulciatur. In effectu aliquid accepit adam: quod oportebat efficere cum cõsorte iuuante. Primo igitur omnis creatura creata est ad deum/quam ad seipsam aut ad aliquod aliud pagendum. Adiuuat exemplum similis ad perfectum: si nõ sit vita dissimilis. Habemus igitur socialem vitam posse fieri et adiutorium in connexione duorum: absque quod carnalis copula subsequatur. Sed factum est adiutorium vnius nature/sed dissimilis sexus vt dicatur adiutorium ad procreandum prolem: quam potuisset deus de ipso sine cõsorte producere: quod voluit esse simile in natura per visibilia exterioris forme/atque inuisibilia interioris aie. Nõ enim decens erat quod rationalis homo animalibus misceretur: et quod de homine rationem habente atque animali ratione carente humana propagaretur cõditio. Proinde ad futuram prolem adiutorium simile querebatur: quod factum est de costa/nõ capite aut pede: ob equitatem viuendi et rationem diligendi. Sed hic allegoria pro christo et ecclesia magis placet quam moralitas: quam quia mores cudimus/subticemus. Adductum est ad adam adiutorium: quod ad propagandum prolem accepit/et cogno

uit vnde: quia os de ossibus meis/ et caro de car-
ne ipsius. Siliter et quare fuerit datum/ agnouit: vn-
Gen. 2 de subiunxit Adam: Quamobrem relinquet homo pa-
trem et matrem/ et adherebit vxori. Sed nullus in hac
parte differat quod pater et mater relinquendi sunt
propter vxorem: quod autem propter pietatem factum est/
causa impietatis non erit. Non enim aut impie pro-
pter vxorem relinquendi sunt parentes indigen-
tes filiorum ope: nec ipsi debent parentes propter
vxorem relinquere/ ipsorum fulcimento atque magiste-
rio indigentes. Nulla enim iusticia ista fienda con-
cedit. Sicut enim vxorum atque maritorum connexio non
aufert relationem realem inter parentes et filios:
nec moralem de iusticia debet auferre quomodo-
Gen. ii libet inter eos. Sed quamobrem relinquet? Quia erunt
duo in carne vna: vt in carne vnius filii duplex per-
sona conueniat/ pro quo relinquitur pater et mater.
Quia semper naturalis ordo contradicit: vt pa-
ter non generaret de filia/ nec de filio mater: quamuis
in Loth preter ordinem et honestatem natura-
lis iusticie contrarium sit secutum: sed aliorum duo-
rum erat fienda connexio/ vt filiorum fieret ge-
neratio. Sed hic nulla libido/ nulla corruptio
locum habet. Ordinatio facta est connexionis:
non adhuc carnalis coniunctio. In paradiso
hec facta sunt vbi post corruptionem mentis nul-
la est secuta corruptio: virginitatem enim habuit
ille locus. Expulsio ipsorum facta est: ne in paradi-
so potuissent pariter commisceri. Post eiectionem
est corruptio corporis subsecuta. Sed in paradi-
so datum est preceptum de multiplicatione fi-
liorum: cum dictum fuit a deo: Crescite et multi-
plicamini et replete terram. Quid igitur? In pa-
radiso non cepit multiplicatio: aut hominibus
repletus est locus ille/ vt etiam repleretur alius mun-
dus: aut aliter non potuit humanam propagare
naturam/ preterquam per carnem corruptam et cum
tanta libidine et concupiscentie ardore? Dico sane
quod potuit atque potest. Sed ad meipsum et ad om-
nes doctores humiliter et consulte profero ver-
bum: vt non disputemus atque inuestigemus quod
deus potuit et non fecit/ sed quod fecit et potuit.
Multos enim ista inuestigatio sine contentio in ba-
ratrum periculose obscuritatis atque tenebrarum
immersit. Hoc solum scire sufficiat/ quod iustissi-
me fecit atque decreuit. Sed hoc audacter dixerim
quod locus in eodem virginitatem habuit: corruptio-
nem aliam preterquam illius dolorose inobedientie non
nouit: verum si multiplicandum fuisset genus hu-
manum/ corruptio ante peccatum nulla fuisset: quia
post peccatum etiam esse potuit. Que si fuisset/
caruisset omnino libidine atque peccato. Quis
enim dubitat quod quamuis per seminariam virtutem du-
catur humana propago: quod originali stante iusti-
cia/ semen hominis potuisset sine corruptione mu-
lieris in ventrem eius immitti: sicut potest san-
guis ille menstruus sine virginitatis corruptio-
ne/ a virgine femina emitti? Et homo potuisset
illud semen sine corruptione sua eiicere: sicut spu-
tum aut vrinam potest ipse proiicere: et vtrumque po-
tuisset seruari sine libidine atque carnis ardore: quod

mala condita natura non habuit: sed peccatum
ob vindictam induxit. Auctionabit questionem
animus audientium: si quo modo conceptus siue
fetus sine laceratione materna potuisset educi/ quo-
modo semen potuisset immitti. Dixerim quod spectabat
ad felicitatem illius paradisi/ vbi erat immortalitas:
quod etiam adderetur ista felicitas/ quod filiorum esset edu-
ctio et maneret carnis integritas: aut si omnino
aperienda erat porta propagationis humane/ quod ta-
liter aperiretur quod in humana natura nulla iniuria
sequeretur: et non esset opprobrium quod ad tantum
reserabatur officium: velut aperiuntur oculi ad susci-
piendum beneficium lucis/ et ad emittendum radios vi-
siue virtutis: qui clausi fuerunt in ergastulo ven-
tris/ vbi nullus hominum corporaliter vidit. Et ve-
lut omnes sensus existunt in claustro ventris obtu-
si atque contracti: et beneficia nature non sentiunt
atque cognoscunt: cum autem organizata et sensifi-
cata corpora patiuntur ex quadam apertione sen-
suum/ explicationem mundi habitum recogno-
scunt: atque vsum nature sine ipsorum corruptione susci-
piunt. Aperiuntur plante in gemmas/ gemme in
flores: et flores fructus pariunt: nec in his corru-
ptionem dicimus fieri in natura: sic porta humane
nature aperta fuisset ad suscipiendum semen ge-
neratiuum: et emittendum sine derogatione pu-
ritatis conceptum. Aperitur enim os sine sua vio-
latione ad cibum suscipiendum: similiter et cum
emittit sputum. Nec aliquis arbitretur quod ibi fit
aut possit esse corruptio/ vbi nature seruatur de-
bitus ordo. Est enim debitus ordo nature id
quod deus indidit cuilibet rei. Nam si deus in-
diderit in natura humana quod sic propagaretur/ non
turparetur: nec ex tali propagatione corruptio se-
queretur: quia nature debitus ordo seruaretur.
Nullus vero intantum in sua consyderatione ima-
ginando exorbitet/ quod perderetur puritas vir-
ginitatis aut integritas carnis: vbi seruaretur or-
do nature atque voluntas fieret creatoris. Nam hec
est tota rationalis creature in anima et corpo-
re perfecta integritas: vt et voluntas secundum cuiusli-
bet rei ordinem insitum fiat. Et illud quod communi
vocabulo corruptio dicitur/ est virginitas aut in-
corruptio: si secundum creatoris voluntatem fiat/ et na-
ture ordo permaneat. Cum nihil possit aut debeat
dici integrum aut corruptum/ nisi quantum diuine sit pla-
citum voluntati: aut seruatur ordo nature: aut quantum
displicet/ et ordo nature non manet. Nec incon-
grue credere videor atque sentire: vbi me maior
non conuincat autoritas: contra hominum imagi-
nationes et philosophos naturales: sine corru-
ptione potuisse generari diuina potentia ordinem
regente nature: necnon educi fetum per portam cor-
poris clausam/ quam primo reserauit pector Adam.
Et in hoc prerogatur exemplum: vt quod depraua-
uit in omnibus homo primus/ in seipso et in ma-
tre restauraret homo christus duntaxat et solus.
Sed fortasse quis diceret: hoc fuit ratione vnite di-
uinitatis. Sed corpora glorificata possunt ingre-
di quelibet solida corpora/ quibus non est vnita diuini-
tas. Ergo erit beatitudo iam in corporibus ante-

q̄ resurrectio fiat. Nō fuisset resurrectio corpoꝝ
vbi non fuit ꝯditio mortuoꝝ: nec mors habuis-
set in homine dominatum/ si non preisset pctm̄:
nec etiam dicenda fuisset illa eterna beatitudo
hominum/ sed nascendi quedam felicitas et hu-
mane nature quedam nobilitas/ si non abstulis-
set iniquitas. Adam nãq̄ sine corruptione ali-
cuius elementi a domino esse suscepit: etiã sine
corruptione accepit ab ip̄o ꝯsistentiam suam: vt
ex omnibus hanc valeas elicere ꝑfecto senten-
tiam: vt si pctm̄ non p̄cessisset/ aut non fuisset cor
ruptio/ et fuisset hominuz generatio: aut id quod
corruptionem dicimus/ dicta fuisset integritas
et nature honestas: cum seruatus fuisset ordo na
ture atq̄ diuina voluntas. Ut audeam dicere: in
multis in veteri testamẽto/ in quibus seruata est
diuina voluntas et ordo nature/ ita placuisse cũ
illa violatione carnis coniugium: sicut in mul-
tis a christi tempe celibatum. O q̄ta nobilitate
deus humanam naturam/ quot et quibus bene-
ficiis insigniuit: in ꝓpagatione hominum glo-
rificandoꝝ/ cum angelis beatificandoꝝ a poten
tia trinitatis. Sed quia non vidimus et secuta
non sunt: difficiliter credi possunt. Et repugnãt
imaginationi hominum/ que non deuenerunt
in sensum. Sed plus est quod in humana natu-
ra fecit dominus Jesus christus: q̄ quod acce-
perit homo primus. Ac per hoc pro tanto dixe
rim: vt ad honestatem eius quod dicit matrimo
nium siue coniugium/ sm̄ christianam iusticiaz
veniamus. Ut non credat facta fuisse hominum
generatio cum aliquo pudore ac virtutis dede-
core/ siue pruriẽte libidine: que ob istam ab eter-
no causam fuerat ordinata/ vt frueretur eterna
beatitudine. Quod autem homines non simul
fecit/ sicut et angelos: sed ꝓpagationi successiue
reseruauit: neminem cõmoueat: quoniam simul
fecit totam humanam naturam/ sicut et angeli-
cam: cum tota humana natura fuerit in p̄mo ho
mine: nec est amplius augmentata ex secundo:
nec eñ humana natura magis et minus recipit
ex nascẽtibus ceteris/ que totum suum esse in ꝓ
toplasto suscepit. Nam indiuiduorũ multiplica
tio speciem non augmentat: nec minoratio aut
depaucatio decrescere facit/ si solum indiuiduũ
in esse remaneat. Uoluit tamen ad vniuersi de-
corem homines ꝓpagari successione transdu-
cis: vt ornaretur visibilis orbis tota pulchritu-
do: atq̄ naturalis pulchritudinis complemẽtũ
in his inferioribus est: vt rationalis creatura p̄
esset: et mundus innouaret noua successione ho-
minum: donec fortiretur ab eterno positum ter
minum/ nobis ignotum/ soli deo certissimuz. Et
peregrina ꝓgressione humana natura perueni
ret ad angelorum ꝯsortium merito ꝓprii labo-
ris/ magis vero gratia ꝯditoris: et paulatim de-
sc̄ẽderet ad loca terralia ex ꝓpriis malis meritis
diuina dictãte iusticia: et miris modis/ sed vsq̄
quaq̄ iustissimis/ ip̄a in suis indiuiduis glorifica
ret in celo p̄ diuinã misericordiaz: et cruciaret in
inferno ꝑ diuinã iusticiam. Ipsa siquidẽ humana
natura impartibilis est/ et imp̄miabilis atq̄ im
passibilis in sui natura: nisi per sua indiuidua.
Solum diuina natura ex seipsa est quod est: et in-
diuiduari neq̄t et deficere neq̄ pati/ ipsa a seipsa
gloriosa existens. Sed nec queram9 quare sic vo
luit: imperscrutabilis est enim ipsius diuine ra-
tio voluntatis. Sed videamus quod factuz est
potentia creatoris. Ecce succincte exortũ et cau
sam ꝑspeximus: ꝓgressum cũ macula acutius
est videre. Statim ex inobedientia est inobediẽ-
tia merito subsecuta et simul exorta libido: et hu-
mana ẽ dãnata ꝓpago. Inobediẽtia merito ẽ se
cuta/ p̄mo in ꝓprio corpe: in quo ip̄e nõ obedi-
uit autori. Nam delectatio et consensus si nõ ꝓ-
cessissent in actũ/ facillime veniã reportassent: vt
tũc non fuisset inflicta multatio actualis in cor
pore/ si corporis actu nõ fuisset culpa peracta.
Igitur inobediẽtia surrexit in membris: vt nõ
mouerent ad imperium rationis/ sed ad impul-
sum effrenate libidinis. Libido enim domina-
tur in membris velut in re sibi subdita merito p̄
uaricationis: et cõmouet sepe membra preter ar-
bitrium voluntatis. Et tota massa est infecta in
parentibus primis: vt peccatũ quod originale
dicitur/ sit in nascentibus ceteris. Sed nec pro-
pter libidinem damnatur cõiugium: nec ꝓpter
bonum coniugii aufertur libidinis malũ. Pro-
les enim que bonum est coniugii non nascit de
libidine/ sed de bono nature: in qua est semina-
ria virtus/ que agitur in transduce. Libido au-
tem non est de bono create nature: sed in bono
nature consistit/ merito inobedientie: vnde nõ
turpatur bonum prolis propter malum libidi-
nis. Quod autẽ homo nascitur cũ originali pec
cato/ merito primorum parentũ: etiam nõ dam-
nat ordinatum coniugium. Proinde ad maio-
rem horum euidentiã accipiantur duo bona/ et
tria similiter mala: bonũ nature/ bonum cõiu
gii: malũ inobedientie/ malum libidinis/ et ma-
lum peccati originalis. Bonũ nature/ bonũ est
creatum: et habet seminariam virtutem. Bonũ
coniugii/ bonum est ordinatum: et habet iusti-
cie legem et ordinem. Malum inobedientie fuit
voluntarie in parentibus primis: et inuolunta-
rie militat in membris nostris. Malum libidi-
nis insurrexit merito inobedientie in p̄mis pa-
rentibus: et insurgit eo merito in cunctis nascẽ-
tibus/ debita etate fungentibus: solum sanctifi-
catis quomodolibet exceptis. Malum pecca-
ti originalis non accedit voluntarie: neq̄ mili-
tat inuoluntarie: sed tantum contrahitur ex
quocunq̄ nascente/ vt diximus: sanctificatis in
vtero duntaxat exceptis. Omnia vero ista ma
la non sunt creata/ neq̄ ordinata: si essent crea-
ta/ non essent mala neq̄ peccata: si essent ordi-
nata/ essent quieta. Omne ordinatum quie-
tum atq̄ pacificum et irreprehensibile peni-
tus est. Proinde bonum creatum et bonum
ordinatum ista mala non protegunt/ ne mala
dicantur. Mala vero ista bonũ nature atq̄ bo-
num coniugii in aliquo non accusant: quia nec

sunt cum bono nature creata: nec sunt cum bo-
no coniugij ordinata. Sed cum homo nascit: de
malo inobediētie/libidinis ꝛ peccati originalis
nō nascit: sed nascit de bono nature ꝑ bonū cō-
iugij ordinati. Et nascit homo nō de inobediē-
tia: quia inobedientia nō habet seminariā vir-
tutem: nec concipit aut ſm naturam concipit:
sed aut accedit/aut penaliter manet: nec nascit
libido/cū nascit homo: nam libido non habet
etiam seminariā virtutē: nec ꝯcipit/neqꝫ per na
turaꝫ ꝯcipit: ꝙuis insurgat in eo qui iā ꝯceptus
atqꝫ natus est. Similiter pctm̄ originale nō na-
scit cum homo nascit: quia nec ipsum habet vir
tutem seminariam in natura: nec concipit neqꝫ
concipitur: sed contrahitur merito peccati pri-
morum parentum: vt cum de iusticia dei tracta-
uimus/declarauimus. Igitur manent bona na-
ture: manent similiter ꝛ macule: nisi fuerint per
sacramēta purgate/ꝑ virtutem refrenate. Pro-
cessit ꝯiugium in lege nature: vt fieret post pro-
toplastos inter sorores ꝛ fratres vterinos atqꝫ
geminos. Inter patrem ꝛ filiam/ꝛ matrem ꝛ fi-
lium nunꝙ ordo nature permisit. Deinde mul-
tiplicata humana generatione/subintrauit que-
dam honestas: vt contra propinquitas in con-
iūctiōe huiuscemodi vitaret. Et vsqꝫ ad Moy-
sen peruenit coniugium in lege naturali funda-
tum. Deinde aliquam regulationem accepit/
quam in lege nature non seruauit: ꝛ sic peruenit
vsqꝫ ad euangelicam legem ꝛ tempora christia-
nitatis: ſm quā iusticiam huiusmodi statum de-
creuimus pertractare. Christiana profecto iu-
sticia/ que omnem salutis statum sua linea diri-
git/hunc statum infra sua retinacula frenat: atqꝫ
sua ordinatione disponit: qui nisi teneatur aut
dirigatur/pro ipso aut paganismo siue iudais-
mo asciscitur. Pro cuius directiōe inquit apo-
1. Corin. 7. stolus ad Corinthios: Propter fornicationem
autem vnusquisqꝫ suam vxorem habeat: ꝛ vna-
queqꝫ suum virū habeat. Presupponebat apo-
stolus coniugium a deo mandatum in lege na-
ture atqꝫ in mosaica lege: sed in nouo testamen-
to seu in lege gratie nouerat in sua ordinatione
sine precepto manere. Non em̄ in christiana iu-
sticia sub ꝓcepto matrimonium cadit: alioquin
multorum ex impossibilitate aut ex voto nō nu-
bentium certa esset damnatio. Preuaricatio ꝓ-
ceptorum damnationem nanciscitur/nisi corre-
ptio ante vite terminum subsequatur: ꝛ ꝯsilium
subderetur ꝓcepto/quod de iusticia christiana ꝑ
perfectione prefertur. Dicit ergo apostolus:
1. Corin. 7. Unusquisqꝫ habeat suam vxorem propter for-
nicationem. Sed deo gratias ꝙ spiritussanctus
fuit in lingua eius: ꝙ nō dixit/ducat. Nam vxor
ad deuitandum fornicationem non est ducen-
da/ sed habenda: ducendam vero deus statuit
tantūmodo propter ꝓlem. Nec em̄ huius sta-
tus tota ꝛ principalis est causa: vt vxor ducatur
non propter deuitandam fornicationem/sed ꝓ-
pter prolem. Et inde matrimonium dicitur: vt
mater omnino velit fieri que traditur nuptui ꝛ

viuit legē coniugij. Nec ꝯsentit diuina atqꝫ chri
stiana iusticia: vt id quod expedit deuitare/sit ꝑ-
us ordīe atqꝫ dignitate illo quod expedit agere
ꝛ deuitatio fornicatiōis sit causa ꝓlis. Magis
vero ꝓles ꝑ qua suscipiēda matrimoniū agitur
sit causa qua fornicatio deuitet: nam si dūtaxat
ꝑ fornicatione vitanda vxor duceret/tūc maxi-
me fornicatio ageret: quia ibi non esset intētio
ꝓlis/sed in certo vase atqꝫ determinato ꝓposi-
tū explēde libidinis. Sed si hoc intētione ꝓfert
ꝙ ꝓles habeat: hoc permittit ꝙ fornicatio per
ꝯiugiū ꝛ vxorē ꝓpriam/aut virum ꝓprium caue
atur. Sꝫ solerti sermone apostolus vsus est: cuꝫ
dixit/suaꝫ vxorē: suam/vt excludat alienam: vxo
rem/vt excludat scortū ꝛ solutā a lege viri/ꝛ stu-
prū ꝛ omnē aliam/nisi legitimo matrimonio co-
pulatam honeste transductam. Et eadē lege mu
lier habeat virū suū. Sed ꝗd dicam de illis ꝗ tā
tum in ardore atqꝫ ꝓpter ardorem ꝯcupiscētie
fetentis luxurie ꝯiungunt: ꝗ ꝯditionibus omni-
bus pensatis/nunꝙ aliter iungerent: atqꝫ si con-
iuncti forent/libenter diuortium paterētur: nec
ꝓpter coniugium intentionem habent aliquaꝫ
filioꝝ/sed delectationū carnaliū: ꝙuis oriant or
dine nature in virtute seminis/ꝗ forte nascerētur
ex scortis. Ubi aliter me nisi compmat sanctissi-
me matris ecclesie autoritas/audacter dico: ꝙ si
matrimonia sunt in foro/scorta sunt in occulto
atqꝫ diuino iudicio. Que igit ꝯiugia sunt in chri
stiana iusticia/que facta ꝛ ꝓcurata sunt ex uariis
aspectibus ꝛ oculoꝝ nutibus: ꝛ multotiēs inter
positis nō paranymphis/sꝫ lenonibus? Que cō
iugia sunt/aut quomodo christiana ꝗ fiunt clā-
destine: vbi ꝓpter ardorem luxūrie alter decipit
ꝛ permittit omnia dū a libidine incendit: vbi ob
ruitur ratio/cecatur intellectus/alienat memo-
ria/deordinatur affectus: vbi nulla sunt sana cō
sulta: vbi omnia vadunt in ꝓceps: vbi deus eter
nus institutor coniugij offenditur: christus re-
demptor ꝓspernitur: pctm̄ cōmittitur: ꝛ vxor
non cognoscitur/nisi vt fornicaria: nec vir aliter
ꝙ fornicarius ex libidīe amplexatur? Est ne ista
christiana iusticia: vbi ordo cōfundit/honestas
nulla seruatur? Hec breuiter ꝑ christiana iusti-
cia declamabo ad emendationeꝫ ecclesie: cuius
membrum me esse ꝓfiteor. Quod si post illam
inflammatam igne funesto corporum coniūctio
nem/firmatam ꝓmissis omnibus/anulis datis
ꝯsensionibus in coniugio mutuis factis: altera
partium penitentia ducta statim aspirauerit in
celibem vitam/votoqꝫ firmauerit: nec ad fune-
stam ꝯiunctionem deinceps fecerit recidiuū/aut
ad similem: ꝙtum cūqꝫ altera renitente: illam di
xerim non teneri: vt nec magis obliget illa con-
iunctio/ad quam vocauit diabolus: ꝙ casta vita
ꝛ celibis/ad quam reuocat christus. Quid di-
cam de coniugijs in propatulo celebratis sine
respectu ꝓlis/ob affinitatem magnam/ob aua-
riciam/ ꝓpter dotem nimiam/ ꝓpter delectatio
nem carnalem/ ꝓpter pulchritudinē/ob rē peni-
tus aliā ꝙ ꝓpter ꝓlem? Quid de illis qui vxores

steriles q̄rūt? Quid de illis q̄ habēt ⁊ nō q̄sierūt?
Quid de illis q̄ ꝓpter paupertatē filios plures
nolūt: ⁊ aut vxores nō cognoscūt/aut vxoribus
abutunł? Sȝ de illis aliud ꝙ ecclesia nō dico in-
dicū: sȝ in malis intētionibus ⁊ abusibus peni-
tus nō dico deesse pctm̄. Et licet tolerenł in ma
trimonio multi actus impuri ⁊ impꝑtinētes: nū-
ꝙ tamē excusanł/si nō corrigantł pessime intētio
nes. Ad q̄d igił in matrimonio q̄runł/que de iu
re matrimonij nō esse noscunł? Ad q̄d pulchritu
do q̄rił in vxoribus: que magis est meretricib⁹
exposita ꝙ vxoribus apta? Fecūditas in vxore/
nō pulchritudo querenda est. Multis malis se
onerat/q̄ pulchram petit vxorē. Aptior esset sa-
piēti viro vxor turpis ⁊ fecūda/q̄ custodia nō ege
ret: ꝙ pulchra q̄ indiget. Ista nēqȝ a multis ap-
petił: ⁊ difficile fit custodire. Illa nō appetitur:
⁊ est a turpitudine custodita. Peccāt q̄ vxores
volunt steriles: q̄bus ꝑter carnis delectationes
matrimonij nullus est fructus. Utinam cauerēt
ꝯiuges steriles a ꝯcubitu post experientiā cer-
tam. Nā carnis delectationē habēt: fructū cōiu-
gij nō habēt: q̄bus nulla fiat adulatio/ꝙ ꝓpter
ꝓlē excusał carnis delectatio: dū possent absti-
nere ꝓpter virtutē castitatis: quos delectat con
cumbere ob delectationē carnis/ nullo respectu
habito ꝓlis. Ac ꝑ hoc iusticia christiana a ma-
trimonio velut regula fabrilis/omne impꝑtinēs/
indecēs/indecoꝝ/inhonestuȝ excludit. Omnem
causam male delectatiōis deuitat: amplexus ve
nereos/suauia turpia/omnē immundiciaȝ ꝓcul
pellit. Noscāt nēpe oēs christiani: qm̄ spūssan-
cti virtus habitat in mēbris nostris. Nō eīm est
caro nostra pecoꝝ/nō auiū/nō pisciū/non pura
hūana vt in paganis atqȝ iudeis: sed baptizata
est chrismate/signata est/celesti ornamēto insi-
gnita est. Non decēt immūdicie ⁊ nō fucamēta
immūda: vbi est mūdicia tanta in baptismate ꝓ-
rogata: ⁊ ornamēta celestia christi bonitate do-
nata. Sit intētio agētis in matrimonio cū insti-
tuēte ꝯformis: sint actus matrimonij/vt vult iu-
sticia christi. Nā q̄cūqȝ aliq̄d ꝑter id ad quod or
dinatū est/in toto vel in ꝑte ad aliā ꝑtē inflectit/
in toto vel in ꝑte delinq̄t. Cū bonū sit matrimo-
niū/sȝ sepe abusus cōmittił: bona sunt q̄cūqȝ cre
ata: sed amor sepe ꝑuertił/ex quo ꝑuersus vsus
exorił. Igił matrimoniū ꝓpter ꝓlem: ⁊ habeā-
tur vir ⁊ vxor ad deuitandā fornicationē: nō ꝙ
ducat vxorē q̄ potest cōtinere: nec q̄ coniugati
sunt necessario copulenł/si cōmuni ꝯsensu caste
viuere volūt. Fragilitatē humanam ⁊ diaboli-
cam surreptionē apostolus ꝑcauēs: debitū ma-
trimonij nō ad imperiū/sed ad indulgentiā alle
1.Corin.7 gauit dicēs: Uxori vir debitū reddat. Si sc3 ver
bo vel signo petiuerit: aut si vir aliter cognoue-
rit vxorē suā ab ipso debitū velle: quod ob vere
cundiā qua mulieres frenanł/nec ꝟbo vel signo
velint expetere: cepit nō incōgrue vt debitū red-
dat: qm̄ q̄ potior est in rōne/magis ⁊ ꝑus obliga
tur ad debita/si qua sunt reddenda. Similiter ⁊
vxor debitum reddat viro suo expetenti. Nam
vxor ꝙuis ligata lege mariti/si amatrix est casti
tatis/vir nō sollicitet ꝑ blandicias: nec curet eā
actionibus ꝑuenire ob verecundiā eius. Inuere-
cundi eīm sunt cōmuniter ꝑcipue cū vxoribus
viri. Ecce quod factū est in matrimonio quod-
dā corporis debitū/ ꝙuis matrimoniū nō sit in
christiana vita ꝑceptū: sed debitū factum est ad
euitandam fornicationē: ꝯiugiū ordinatū extitit
ꝓpter ꝓlem. Ad ꝓlem aūt nō debitum est neqȝ
ꝑceptum: si ad castitatē ꝓpter deū seruandam
mariti ⁊ vxoris fuerit concordia voluntatū. Ne
cessitatē debiti reddēdi apostolus ꝑ translatam
corpoꝝ potestatē ostendit: cū neuter sui corpo-
ris habet potestatē. Ait eīm: Mulier sui corpo- 1.Corin.7.
ris potestatē nō habet/sed vir: similiter autē vir
sui corporis potestatē nō habet/sed mulier. So
lertissima intelligētia op⁹ est: vt verboꝝ claritas
pateat. Neuter coniugatoꝝ habet sui corporis
potestatē retinēdi corpus in se ⁊ ad se ꝓpter ca-
stitatem/aut ob aliam rē: nec denegādi vbi expe
tił debitū: nec potestatē alterius tribuēdi aut cō
isigendi ob aliquod placitū. Ac per hoc non est
hic facta translatio potestatis in volūtatibus/
sed in corporibus: vt vnusquisqȝ castitatem dili-
gere: debitum vero per corpus cum expetił/red
dere teneatur. Ut si cōmuniter non queritur ca
stitas/corpoꝝ sit translata potestas: ꝙuis vnius
castitatem non velit omnino vnius partis volū
tas. Sed omnis iusticia libera potestate conce-
dit: vt vnusquisqȝ plene ratiōis capax volūtarie
nō coactus possit iuri suo abrenūciationis dare
libellum. Unde si vir castitatis amore ꝑfusus iu
ri suo renūciauerit in vxore: non petat debitum
quod renūciauit/sed reddat cuȝ expetił quod al-
tera pars nō voluit. Similił ⁊ vxor faciat in ma-
rito. Si vero ambo renunciauerint adducere q̄e
ta ⁊ deliberata concordia: nihil in matrimonio
christiano sanctius dixerim ꝙ sit castitas/⁊ cor
poꝝ tanta libertas/⁊ animarū in libertate tanta
iocūditas: ꝙuis contrariū sentiant q̄ castitatis
altitudinē nō viderūt. Qui vero illā cognoue-
rūt/oīno postposuerūt ꝓlē ⁊ corpoꝝ ꝯiūctionē.
Et sepe fit vt vna partiū ex certa culpa iura cor
poris ꝑdat in altera/ex cōmixtione ꝓpinq̄ san-
guinis: q̄ nunꝙ debitū exigat/sed cū exigił red-
dat. Si vero altera simile fecerit/⁊ ambe ꝑtes de
liq̄rint: ad idem dixerim: vt aut tacite seruet ca-
stitas/ab vtraqȝ parte ius perditum non petēte:
aut exꝑsse vtriusqȝ facinus ad inuicem notum fi-
at: ⁊ vterqȝ penitentiam agat ⁊ castitas mone-
at: vt quod nō fit ex electione voluntatis/fiat ne
cessitate perditi iuris. Quod si fornicatio inter-
fuerit ꝑterꝙ in ꝓpinquis/ altera partiū castita-
tē seruāte: aut libellus repudij penitus interue-
niat: aut reconciliatio fiat cuȝ emendatione f da
sceleris/⁊ regula honestatis. Si vero altera ꝑtiū
in malo ꝑseuerauerit: nullo modo in carnis ꝯiū-
ctione ꝯsentiat/que fidem matrimonij ⁊ castita-
tem seruauit. Nam si debitum redditur dicente
apostolo ad deuitādā fornicationē: igił si nō de-
uitał/penit⁹ nō reddał. Nec obstat quod obij-

ci posset ꝙ etiam ex parte que fornicata est/si cũ
honestate in idipsm redierit/valeret suscipi bo-
num plis: quia christiana iusticia/q̃ nihil impu-
ritatis admittit/magis respicit fidem/honestatẽ
atq̃ virtutẽ/ꝙ que posset egredi ꝓlem: nec patit
ꝙ pars casta fideq̃ seruans participiu habeat
cũ parte adultera in cõmixtione carnis: quis ꝑ
mittat in cura ⁊ obsequio rei familiaris. Adulte
ram dico partẽ/q̃ cum adultera libens in carnis
cõmixtione se sociat: nisi altera pars a malo pe-
nitus resipiscat ⁊ recõciliatio fiat. Proinde non
interueniẽte castitate in ↄiugio ex om̃i ↄcordia:
fornicatione vero ab vtraq̃ parte ꝓcul pulsa: ⁊
corpoꝝ potestate translata si reqrit debitũ/nõ fi-
at fraudatio corpoꝝ. Propter quod apostolus
1. Corin. 7. dicit: Nolite fraudari inuicem/subtrahẽdo cor
pus cum expetit debitum: nisi ad tempus vt va-
cetis orationi: hoc dumtaxat ex ↄsensu atq̃ ↄcor
dia volũtatum/scz subtrahat debitum. Sed nec
credendum ꝙ post redditũ debitum nõ sit oran
dum/nisi cõmunis interueniat ⁊ vtriusq̃ consen
sus: quia post redditum debitũ altera potest ora
tioni vacare/reliqua dissentiente. Proinde hoc
quod dicit apostolus: Non fraudari inuicem ni-
si ex ↄsensu vt vacetis orationi: sic dilucescit ha-
bentibus iusticiam christianam atq̃ intelligen
tiam sanam: ꝙ ꝓpter orationem ⁊ diuinum cul-
tum ↄtemplatiue deducẽdũ/coniuges possunt se
mutuo separare a cõiunctione corpoꝝ/⁊ vacare
diuinis: ⁊ dimittere intentionem plis: si nolint
consentire fenori libidinis: que sepe diuersimo
de sollicitat in membris per hebdomadam siue
mensem/siue quadragenam/siue semiannum/si-
ue totum/siue dum viuunt. Prefert enim cul-
tus diuinus per lectionem/orationem/medi-
tationem/ↄtemplationem generationi filioꝝ.
Beati enĩ in hac parte possent iuste cẽseri: si q̃n-
tũcũq̃ fecundi ⁊ apti propagationi filioꝝ: si ob
diuinum cultum coniuges a concũbendo cessa-
rent: ⁊ quod ꝑmittit fraudationem corpoꝝ non
reddere debitum ꝓpagationi filioꝝ: dumtaxat
ex cõmuni consensu ꝓpter diuinum cultum ⁊ ex
peditum virtutis actum: tanq̃ ꝓpter melius in
comparatione ꝓpagationis filiorum. Sed cum
vult atq̃ ꝓcipit/ꝙ fiat regressio in idipsum: non
ꝓpter ꝓlem si sic permanere possunt: sed ꝓpter
tentationem/ne deueniatur in fornicationẽ aut
in turpẽ libidinis actum: si cõtinere nõ possunt
ambe vel altera partiũ. Exceptionem nihilomi
nus patit istud apostolicum dictum: videlicet si
qui voto atq̃ ↄcordia sanxerint de castitate ser-
uanda: tũc si altera partium diabolo instigante
libidine carnis sollicitãte/peniteat atq̃ debitũ
repetat: certũ fiat ꝙ mortaliter peccat. Reaccipe
sane vult semetipsm deo de altari mũdicie: i quo
se obtulerat ⁊ mãcipauerat omnipotẽti deo. Al-
tera vero nullũ ꝓstet oĩno ↄsensum: ac si nollet ꝑ
ficere adulteriũ: quod oĩno cõmitteret si vterq̃
copularet. Quod si post carnalẽ copulã aut an-
te/cõmuni ⁊ deliberata ↄcordia se castrauerit ꝓ-
pter regna celoꝝ: iura ⁊ ptãtem corporũ mutuo
vnus in altera ꝑdiderunt: vnus non tenet alteri
quantũcũq̃ petenti debitũ reddere: neq̃ ꝓ deui-
tanda fornicatione/neq̃ ꝓ prole. Et essent adul
teri si cõiungerent in seipsis: velut si cõmiscerẽ
tur cũ alijs: ⁊ vnusquisq̃ altero ꝑmittente reac-
cepit in se potestatẽ sui corporis: nec est alteri⁹
iuris: dũtaxat seruata curã ⁊ sollicitudine rei fa-
miliaris ⁊ cõmunis habitationis: q̃ nisi regula
ri regulatione vtriusq̃ nõ auferunt. In primiti-
ua ecclesia qñ virtus christianitatis tanta corru
scatione mũdo intonuit: multa sunt facta diuor
tia matrimonij quantũ ad cõiunctionẽ corporũ
ꝓpter regnũ celoꝝ. Multi post conceptũ semẽ
nunq̃ ad inuicẽ iungebant/tantũ videlicz respe
ctum habentes ad ꝓlem. Aliqui stabant ꝑ men
sem: aliqui se castrabant: nõ abscisione membro
rũ/sed cõtinentia voluptatũ per quadragenas
⁊ annũ: ⁊ aliqui seruabant totius vite tpe celiba
tum. Pro eo vero ꝙ dicit apostolus: iterũ reuer-
timini in idipsum: causam supponit/dicens: Ne
tentet vos sathanas propter incontinentiã ve
stram. Sed nec hoc imperare se dicit: asserens
matrimoniũ in christianitatis tẽpore de prece-
pto non eẽ: neq̃ concumbere cũ vxore/cadere
sub mandato: nisi ꝓpter incontinentiã/non ꝓ
pter prolem: si vouerunt animo ⁊ moribus ca-
stitatẽ. Unde adiecit: Hoc autẽ dico s̃m indul- 1. Corin. 7.
gentiã/nõ s̃m imperiũ. Ut expresse dicere velit:
Coniugiũ nõ est sub precepto/neq̃ concubitus
sed in voluntate cõtrahẽtiũ ⁊ cõcũbentiũ. Ideo
nõ dico reuertimini in idipsm/velut imperãs: vt
vos mandato subijciam/⁊ obnoxios faciã. Sed
dico s̃m indulgentiã: vt si ↄtinere non potestis
indulgeo/concedo/permitto/parco/ꝙ ad inui-
cem coniungamini: tam respectu prolis/q̃ forni-
cationis vitande. Si vero altera pars contine-
re posset: altera v̓o omnino nollet aut nequiret
in hoc superuenit preceptum/vt reddat petenti
debitũ: cũ sit volũtatis expetere: sed debiti ⁊ ne-
cessitatis sit reddere. Asperiori aũt itellectu hec
litera intellecta turbabũt plurimi ꝓ his que di-
cturus aduenio/cũ dicit s̃m indulgentiã: nã vbi
requiritur indulgentia/manifestũ est nõ deesse
peccatum: solum indulgentia indiget quod pro
bat fore peccatum siue delictum. Igit omnino
in illa cõiunctione corpoꝝ coniugatoꝝ: in q̃ in-
tẽdit aut querit aliud/aut agitur preter intenti
onem prolis: etiam si omni desyderio queratur
beneficium prolis: peccatum saltẽ veniale non
deerit: quis diuina gratia operante deesse pos-
sit: quod si deest/cognoscere nõ est de hũano iu
dicio/sed reseruat diuino. Idcirco s̃m indulgẽ
tiam apostolus dixit: vt si aliud in cõiugio pre-
ter prolẽ ex delectatione libidinosa/in cõcũbẽ-
do aut nõ ↄcumbendo/ex cõtactu corpoꝝ que-
rit: peccatũ nullo modo vitat/quod indulgẽtia
indiget: etiã si cũ hoc desyderiũ ꝓlis viget: nec
propter hoc damnat coniugium/quod natura
le noscit bonũ propter propagationẽ filioꝝ: q̃-
uis culpabiles sint lubricitatis ⁊ cõcupiscentie i
opus deducere filioꝝ hominũ. Quod autem s̃m

indulgentiã/nõ ꝑm impiũ dixerit/adiecit: Volo aũt oẽs homĩes sicut meipsum esse. Virgo erat apostolus aĩo ⁊ corpe/cõtinens erat/castus erat: nec in nuptias aspirabat. Hic oĩno paulus nuptijs ꝓtulit virginitatẽ: nõ ꝑ impiũ/sꝫ ꝑ cõsilium: nec nuptias ꝑ imperiũ/sꝫ ꝑ ꝑmissum ad ꝑlis bñficium: vt etiam deuitet fornicale periculũ. Naꝫ si sub affirmatiuo mandato essent nuptie cõstitute: virginitas ⁊ continẽtia sub negatiuo sisterentur. Si vero virginitas ⁊ continentia affirmatiuo mandato subiacerent: nuptie negatiuo mandato ascriberent. Hec est eñ regula mandatoꝝ dei ⁊ eoꝝ omniũ que mandato tradunt: ꝙ si vnũ diligendũ/odiendũ/sciendũ/faciendũ mandato subiacet affirmatiuo: desperatũ contrariũ subijcit negatiuo. Et si vnum iubet/contrariũ ꝓhibet: ⁊ quod dicit reconuertit. Sed coniugiuꝫ ⁊ virginitas neqꝫ sub mãdato affirmatiuo aut negatiuo ꝑma electione subdunt. Virginitas vero electa votoqꝫ firmata/ꝓcepto subdit affirmatiuo/vt oĩno seruet: contrarium eius subdit ꝓcepto negatiuo/vt nulla ratione admittat. Coniugium electum/ratum ⁊ confirmatum/hoc soluꝫ habet ꝓceptum/vt reddat si expetitur debitum. Vigilãti verbo apostolus locutus est: Volo autem omnes homines sicut meipsum esse: sꝫ hoc non est humane virtutis. Proinde adiũxit: Sꝫ vnusquisqꝫ ꝓprium donum habet ex deo: alius q̃dẽ sic/alius vero sic. Sꝫ o apostole dei/sancte dei/electe dei: si omnes te imitarent/vnde filij ⁊ filie/homines ⁊ mulieres nascerent? Si omnes essent virgines: vnde nascerent ⁊ virgines? Vnde genus humanũ ꝓpageretur: si omnino ab omnibus celibaretur? Sed vtinam ab eo tempore quo christi euangeliuꝫ claruit/aut nũc sicut ista vita decreuit: omnes homines ⁊ mulieres tenuissent aut tenerent ꝑfectissime celibatuꝫ. Quod autem sic compleretur numerus electorum/⁊ finiretur ista miseria: siue aliter ꝓuideret in ꝓpagatione hominum: deo possibile est: qui simul ac repente aut etiam ex nihilo eduxit militiam angeloꝝ. O hominum magna temeritas ⁊ infrunita vesania: ꝙ imaginat dominum aliter homines educere non posse/nisi ex carnis corruptione. Vnde eduxit angelos: vnde sublimissimos celos: vnde multitudinẽ stellarũ: magnitudinẽ ipsaruꝫ vnde composuit: quatuor elemẽta vnde ꝓduxit? Vtinam facerent homines quod in eis est/⁊ implerẽt ꝑ castitatem domini volũtatem: fecit ⁊ faceret dominꝰ omnipotens quod in eo est: q̃ faciendi omnia possidet omnimodam ⁊ celerem facultatem: sicut dixit/⁊ facta sunt: sic si vellet ⁊ fieret. Que insipiẽtia/sapiẽtie infinite dare consiliũ: ⁊ ꝙ deesset creatori potẽtia vnde ꝓpagaret creatura? Quid cure sit hominibus de ꝓpagatione hominum/ dũ placeat creatori omnium? Videbat apostolus ꝑ spm̃sanctum/a quo intus illumiatus erat: ꝙ virginitas magis q̃ cõiugiuꝫ creatori placebat: ideoqꝫ dicebat: Volo autem omnes sicut meipsum esse. Non eñ hec dixisset vas electionis: si nõ cognouisset in hoc

volũtatẽ omnipotẽtis. Videbat apostolus in deo non deesse potentiã: q̃n aliter humanã naturam posset ꝓpagare. Videbat Joãnes baptista/cũ iudeis dixit: Potẽs est aũt deus de lapidibꝰ istis suscitare filios abrae: quod q̃uis multi referant ad gẽtiles: nihil penitus obstat q̃n referat ad lapides/ex q̃bus possent fieri homines supne ciuitatis heredes. Sꝫ q̃uis velit apostolus oẽs donum virginitatis habere: pariter nouit nõ oẽs habere. Idcirco dicit: Sꝫ vnusq̃sqꝫ ꝓpriũ donũ habet ex deo. Nõ ex homine donũ est castitatis. Proinde sapiẽtia dicit: Et sciui q̃m aliter nõ possuꝫ esse continẽs/nisi deus det. Magis aũt absqꝫ dubio tenẽdum est/ ꝙ hoc donum deus volẽti nemini denegat: nec eñ ad aliq̃d hortat quod vellet a nobis fieri/quod ipse ꝑsto nõ sit petẽtibus elargiri. Alioquin sua exhortatio atqꝫ volũtas magis haberet in se captionis discrimẽ/q̃ infallibilẽ largitatẽ. Sed alius quidẽ sic: quia voluit hoc donum/⁊ deus dedit. Alius vero sic: quia noluit/⁊ deus nõ dedit. Alloquit siquidẽ apostolus oẽs: ad virginitatem ⁊ castitatẽ/ꝓmpto verbo ⁊ animo compellãs. Dico aũt nõ nuptis ⁊ viduis: bonũ est illis si sic ꝑmaneant: sicut ⁊ ego vt cõiugari nolint: quia castitas ex toto in nouitate vite ꝓcellit. Judeus erat apostolus: ⁊ ex circũcisione mosaice legis ⁊ paternarũ traditionum magnus emulator: qui ante vocationem interrogatus decreuisset ꝓ cõiugio: q̃ q̃ ipse adhuc coniugio nõ catenatus: in nouam vitam quam initiauit deus inter homines factus homo/christo vocante ingressus ꝓ castitate decreuit: vt omnium corpora vellet eius sigillo muniri quo se nouerat/imo amabat eẽ munitum. Nec in eo ꝙ dicit: bonum est illis si sic ꝑmaneant: matrimonium obfuscat ad maluꝫ: sed bonum ꝓ meliori sumitur/vt castitas tanq̃ melius bono matrimonij ꝓferat. Et ne omnimode ꝓferat matrimonium castitati/sed subijciat: comparat ad pctm̃ cum adiungit: ꝙ si se nõ continẽt/nubant: melius est eñ nubere q̃ vri. Videat igit qui legit quale bonum est/quod solum ꝑmittit deuitatione peccati. Sed sunt q̃dam hoc dictũ apostoli ꝑuerse intelligẽtes: qui hoc quod dicit apostolus vri/ad tentationẽ referũt: vt melius sit nubere q̃ tentari: aut quotidie sustinere incẽdia carnis/ignẽ libidinis ⁊ ꝑpapismata multa. Quibꝰ in fide christi audacter rñdeo: ꝙ si libidinis incẽtiua ⁊ tentationes carnales/aut a demonibus imisse/nunq̃ vsqꝫ ad mortẽ in agonistis christianis cessarẽt: melius esset illa ꝑpeti cũ ꝓposito castitatis/q̃ cõiugari ꝓ talibus deuitandis. Et vltra ꝓgredior: quod forte sanꝰ silẽtio ꝑterirẽ: sꝫ nõ dicam vt inijciã laqueũ/sꝫ vt ostẽdã melius sup bonum: quod si q̃spiam firmũ habẽs castitatis ꝓpositũ ꝓpter deũ/siue voto aut non voto firmatũ/diabolo impellẽte corruerit: dixerim adhuc cõiugato ꝓferri/si in veritate resurgit. Nam si a monte virginitatis ꝑ corruptelã ⁊ meritum perditum irreuersibiliter omnino desuxit: nihilominus habet vnde se tollat in collem

Mat.3.
1.Cor.7.
Sap.8
1.Cor.7.

cōtinentie: cuius meritū ſm christianā iusticiā
excedit meritū casti coniugij: hoc dūtaxat exce
pto ꝙ in cōiugio si seruet illa castitas qua car-
nis cōsistat integritas: ⁊ corpoꝝ nō fiat lasciuus
cōtactus: huius assero ꝙ maior est fructus: quia
nomen coniugij nō admittit/ quod ꝓpter deū
seruata castitas in sua virtute sortit. Etiam si al
ter cōiugū animo firmo diligat castitatē: ⁊ nūq̄
debitū exigat: sed solū cū exigit/ reddat: ꝙ nō ꝑ-
dit meritū seu premiū sexagesimū cōtinentie: q̄r
fecit quod potuit ꝓ castitate in ordine christia-
ne iusticie. At vo quoquo modo se habeat ordo
rei: hoc quod dicit apostolus: Melius ē nube-
re q̄ vri: nō refert ad vstiuas tentationes: sȝ ad
actuales corpoꝝ ꝑlapsiones. Alioquin quō di-
ceret apostolus: Volo oēs eē sicut meipm̄. Etiā
extitit vt ipe asserit/ a carne tentatus. Multi san
cti quoꝝ suffragia petit ecclesia/ extiterūt crude
liter a carne tentati/ atq̧ a sathanā turpiter agi
tati: quoꝝ aliq̄ decennio/ aliq̄ ꝑ quindecim/ aliq̄
ꝑ viginti/ aliq̄ ꝑ triginta/ aliqua per quadragin-
ta annos: dispariter ⁊ pariter/ magis ⁊ min⁹ car
nis adustiones incessanter pertulerunt: hoc si-
bi asscribentes ad coronā: quia vincebant libi-
dinis pugnā. Et malebant magis vri sic non p̄
stando consensum/ q̄ per coniugij copulam su-
scipere refrigeriū. Hec omnia pro tanto dixi-
mus: ne matrimoniū sub p̄cepto ponamus/ ⁊ ca
stitatē ei p̄feramus: ⁊ quanta honestate agatur
ab his q̄ voluerunt in hoc mare descendere na-
uibus voluntatis. Sed ad directionē eius alio
loquendi ordine reuertamur: cū oīno hoc sit cō
sueta lege ꝙ cōiugia fiant. Talis cōiugibus ab
apostolo indicit forma viuendi: ꝙ nullū diuor-
tium fiat/ nisi ſm legem christiane iusticie: atq̧
ſm ordinē occulte vel publice honestatis: quod
non solum ab apostolo/ sed a domino prohibe-
tur: in eo quod dicit: His aūt qui in matrimo-
nio iuncti sunt/ precipio nō ego/ sed dn̄s vxorē a
viro non discedere: ꝙ si discesserit/ manere innu
ptam: aut viro reconciliari. Et vir vxorem suā
non dimittat: ⁊ quod dicitur recōuertitur: q̄r cō-
iugatorum scilicet maris ⁊ femine pro cōiugio
equalis est vna ⁊ equa conditio: que verba om̄i-
no dissuadent diuortiū in vtroq̧ atq̧ in altero
cōiugatoꝝ: nisi propter amorem castitatis vsq̧
ad terminū vite: aut pro certo tempore vt vace
tur orationi/ cū cōmuni cōsensu atq̧ concordia
voluntatis: aut causa peracte fornicationis: ita
ꝙ recesserit ab altero: q̄r fornicatus/ aut fornica
ta est: siue qui fornicationē dimiserit/ aut recon
ciliet/ aut maneat sine nuptijs ⁊ sine om̄i alio
actu alterius fornicationis/ siue damnate libidi
nis. Altius p̄rogat in cōiugibus documentū ꝓ
pter diuinū cultū atq̧ obsequiū: vt q̄ vxores ha
bent/ sint tanq̄ nō habentes: ⁊ reconuerte quod
dicit. Acsi aperte innuat: vir nō dimittat facere ꝓ
vxore quicq̄d faciendū est ꝓ salute: nec vxor di-
mittat pro viro/ quod necessario exquirit a deo:
Nec vnus in hoc alteri p̄stet obstaculū/ vt diui-
nū impediat p̄ceptū. Ac noluit vnus ab alio tātū
diligi vel timeri: aut diligat siue timeat: vt fiat
quod fieri ꝓhibet christiana iusticia: seu nō red
dat quod sapiētia querit diuina. In his nempe
q̄ ad deū ꝑtinent/ ꝓ honore sui culminis/ decore
honestatis/ necessitate salutis/ ꝓ lege christiane
iusticie/ ꝓ robore cōsuetudinis iuste in pulchri
tudine ordinis: nec vir reuereat vxorē/ nec vxor
viro in aliquo deferat: ⁊ si timeri velit/ minime
ꝑtimescat. Legim⁹ thomaidā nobilē christia-
nā sustinere maluisse trāsuerberantē mariti gla
diū/ q̄ eius iniustū imperiū. Et cōsecrata ē per
mortē in mariti gladio/ ꝓ seruando diuino p̄ce-
pto. Igit q̄ sūt diuina opportune zelātes: si ha-
bent vxores siue maritos/ penitus sint tanq̄ nō
habentes. A ratione atq̧ christiana iusticia oī-
no exorbitat: vt ordo cōiugij prepediat ordinē
diuini obsequij atq̧ precepti: cū ipe sit dn̄s ordi
nis vtriusq̧: qui licet multa fecerit/ varia siue di
uersa: nulla tamē fecit ad seipm̄ cōtraria. Nā si-
cut in rebus creatis nihil sibi creauit aduersū:
ita in reb⁹ ordinatis atq̧ cōcessis nihil sibi vult
esse cōtrariū. Et naturalis ordo iusticie omnino
suadet/ ꝙ primo latrie atq̧ iusticie cult⁹ exhibea
tur creatori: deinde inculpate teneat ordo con-
iugalis obsequij. Et cū multa ex veteri testamē-
to sub enigmatibus de ordine seu honestate cō
iugij ⁊ forma viuēdi habeant: tantūmodo apo-
stolū ſm iusticiā christianā in hoc opere prosequi
mur. Scribit ipse ad Ephesios totū esse coniu
gij/ dicens: Videte itaq̧ fratres quomodo cau Ephe. 5
te ambuletis: nō quasi insipientes/ sed vt sapien
tes redimētes tēpus: quoniā dies mali sunt. Et
cum hoc intulisset ad omniū generalē cautelam
statim ad cautelā ⁊ formā ⁊ intentionē cōiugij
declinauit. Mulieres viris suis subiecte sint si-
cut dn̄o: quoniā vir caput est mulieris/ sic chri-
stus caput est ecclesie: ipse saluator corpis eius.
Sed sicut ecclesia subiecta est christo: ita ⁊ mu-
lieres viris suis in omnibus. Viri diligite vxo
res vestras/ sicut christ⁹ dilexit ecclesiā: ⁊ semet-
ipm̄ tradidit ꝓ ea/ vt illam sanctificaret: mūdās
eā lauacro in verbo vite: vt exhiberet ipe sibi ec
clesiā gloriosam/ nō habentē maculā neq̧ rugā
aut aliq̄d huiusmodi: sed vt sit sctā ⁊ imaculata.
Ita viri debent diligere vxores suas vt corpo
ra sua: q̄r ꝑ suā vxorē diligit seipm̄. Nemo enim
carnē suā vnq̄ odio habuit: sed nutrit ⁊ fouet
eā sicut christus ecclesiā: q̄r mēbra sum⁹ corpis
eius/ de carne ⁊ ossib⁹ ei⁹. Propter hoc relinq̄t
hō patrē ⁊ matrē suam/ ⁊ adherebit vxori sue: et
erūt duo in carne vna. Sacramētū hoc magnū
est. Ego aūt dico/ in christo ⁊ in ecclesia. Verū-
tamē ⁊ vos singuli vnusq̄sq̧ suam vxorē sicut se
ipm̄ diligat. Vxor aūt timeat virū suū. Aspicite
sacramētū in matrimonio signatū: aspicite mū-
diciā: aspicite dilectionē: ⁊ qualiter sint tractan-
da matrimonia christiana/ cognoscite. Quāto
timore atq̧ honore/ quāta reuerētia/ quanta ho
nestate mēbra christiana sint tangenda/ vosipsi
ꝑpendite: nisi forte reprobi sitis: vt inter chri-
stianā carnē ⁊ iudeoꝝ ⁊ paganoꝝ ⁊ brutoꝝ non

velitis oīno distinguere. Qui vero distinguere noluerūt/sordide suis voluptatib⁹ detenti sūt: se in volutabro horrende libidinis imergētes. Ad honorē aūt muicē sentiendū atq3 tenendum ꝛ conuersationē bonā habendā: ornatus formā in mulierib⁹ omnino seruandā apostol⁹ ad Ti-
1.Tim.2. motheū scribit/dicens: Uolo orare viros in oī loco: leuantes puras man⁹ sine ira ꝛ disceptatione. Certū est ꝙ matrimoniū oratione oportet ornatū fieri: ꝛ sine ira ꝛ questione cū vxorib⁹ viros viuere decet. Ad mulieres vō dicit: Similiter ꝛ mulieres in habitu ornato cū verecūdia ꝛ sobrietate ornātes se. Nō in tortis crinib⁹ aut auro aut margaritis vel veste pciosa: s3 quod decet mulieres ꝓmittētes pietatē p opa bona. Ornatus habitus nō interdicit mulierib⁹ christianis: s3 fastus ꝛ excessus a necessitate/a statu/ab etate. Aliud est enim quod vult necessitas/aliud quod stat⁹/aliud quod etas. Necessitas refugit oē supfluū in oī genere suo. Stat⁹ eīn ꝗrit ornamentū p signo. Etas aliud puulis aliud adultis/aliud adolescētib⁹/aliud iuuenib⁹/aliud senib⁹ aliud decrepitis tradit. S3 ī oīb⁹ necessaria verecūdia. Si verecūdari mulieres oīno sāꝑit apl's īmo de⁹ atq3 natura: nunꝗ ornatus nisi de vanitate notabit. Nam vanitas verecundiā de moribus omnino ꝓpellit. Sobrietatē adesse inexcusabilit declarat apostolus: q̄ in nullo excedit ꝓfixā a vitate mensurā. Calamistrari mulierib⁹ penitus apostolus interdicit. Capilloꝝ eīn contortio contorte mētis est signū: ꝛ obliquā mentē ad deū insinuat. Aurari nō decet formam christianā/vt eius fulgore ad se alienos oculos prouocet: ne dum cōspicit aurū/hypantie fiāt mutue spectātiū oculoꝝ. Dum eīn radiat in oculis aurū/oculoꝝ nutus pforat animū. Et ex aspectibus mutuis ignis libidinis excandescit: et impudicitia in corporib⁹ nascit. Cuius occasionē prebuit radians aurū. Margarite vō min⁹ dānose proijcerent ad porcos: ꝛ vtilius ad medicinalia frāgerent/ꝙ ꝙ collo aut capiti aut apponerent vestibus mulieꝝ. Preciosa vestis ornat iudeam siue paganā: sed deturpat omnino ī moribus feminā christianā: nō enim vestis debet esse preciosa/pro q̄bus mors christi extitit preciosa: nec in precio vestimentū/p quib⁹ sanguis christi est preciū. Hinc Petr⁹ in canonica sua
1.Pe.3. dicit: Quaꝝ nō sit extrinsec⁹ capillatura aut circūdatio auri: aut indumēti vestimentoꝝ cultus. Capillatura extrinseca rete diaboli est ad aīas hoīm capiendas. Et quot flaui capilli/tot diaboli laquei. Habet hoc ꝓpriū mulier: capite discoperto intensius incitare luxuriā. Et flauitas capilloꝝ flauū ignē accendere ī funerib⁹/sepe animas induxit in funus. Nec abs re velare mulierē ꝓcipit apostolus. In primitiua enim ecclesia decreto summoꝝ pontificū firmatū erat: vt nisi capite velato mulier nō posset in cōgregatione fidelium introire. Circūdatio auri ad idē quod supradictum est/refertur: vt hoc nō addat incōgrue. Quia que possunt in necessitatibus pauperum christianoꝝ suppetere/in ornatū assumi non possunt/prohibēte christiana iusticia: q̄ vl' uno cultui cōsecrata in vsum cōuerteret egenorum/si aliunde ceperit nō adesse. Multo magis prohibet nō ornari per aurū aut per preciosum vestimentū: quod sine fraude nequit fieri egenorum. Et exterior cultus spiritus interioris generauit incuriā: vt nec ad veꝝ deum animi esset aspectus: nec ad deū debitus cultus. Necessario enim cultus cultū impedit. Sed incedant et ornent se mulieres sicut decet: q̄ promittūt pietatem per opera bona. Pietas enim theosebia est/sc3 diuinus cultus: q̄ fit p opa bona/nō per corporis vanissima ornamenta.

¶ De iusticia fratrum et propinquorum atq3 amicorum. Ca. IIII.

Fratres fratribus/ꝓpinquos propinꝗs alio vinculo nectit: atq3 ab alio more viuendi christiana informat iusticia ꝙ ꝓpinꝗtas siue natura: ꝗuis oīno bona sit naturalis siue originalis iusticia. Legim⁹ primos humani generis fratres cain ꝛ abel ex vno semi- Gē.4.
ne/in vno vtero/ex vna porta nature ad lucem et habitū huius mūdi habuisse ingressum: quorū alter creatorē/satorē/parentē/genitricē/matrem nature cōmunitatē/cōmune obscurū habitaculū/portā egredičdi equalē/creatoris cōmunem participationē nō veritus: inuidia/deinde odio cū multis malis intermedijs/cū irrogatiōe funeste mortis exarsit in fratrē. Cōquerit hic ordo naturalis iusticie: aut quotienscūꝗ simile factū legit/cōquerit ordo iusticie christiane. Un⁹ est qui creauit/vnde diuersitas? Una animarū natura: vnde diuersitas. Una in oīb⁹ est carnis natura: vnde diuersitas? Unus est pater ꝛ vna mater: vnde diuersitas? Unū semen/vnū habitaculum/vna porta: vnde diuersitas? Unus modus nascendi/ꝛ vna mors dominat in oībus: vnde diuersitas? Quodlibet hoꝝ inspectū oculo rationis/diuersitatē debuit ꝓhibere. Sed nihil hoꝝ aspexit/q̄ sic agitabat in fratrē. Quid si superaddimus ꝓpinquitatē fidei/cōmunitatē diuini ꝛ effusi sanguinis? Quid si participationem sacramēti? Quid hec addent sup ꝓpinquitatem generis siue nature: quas nexiones oīno insolubiles cōsyderatio ista ꝓspiciet: q̄b⁹ vinculis vinculabunt vinculati fratres in ordine nature: si ꝓspectabant irreuerberate in ordinem iusticie christiane: liber pterire silentio/ꝙ disserere verbo. Sed ista est iusticia christiana/q̄ vertitur seu habenda est ꝓtinus inter fratres: vt in his consyderationibus maneāt/q̄bus in eis nutrit eq̄litas/ꝛ in forma viuendi cōmunitas: ꝛ oculos erigant in actiones vt nascat charitas. Ex quo cōtinue auferet vitiosa diuersitas. Cur cain fraterna torquebat inuidia: si deus abel respiciebat ꝛ munera eius: ꝛ ipse non erat a deo respect⁹ neq3 munera eius? Potius debuit latentem siue occultam causam inquirere/ꝙ fratricidium perpetrare. Deum non esse acceptorem personarum/sed virtutum/absq3 ambiguitate seruandum in

cordibus est. Quare igitur respexit deus abel & munera eius? Pro eo ꝙ abel respexit deū recto animo/& in oīb⁹ moribus eius: deūq; honorabat sine fraude de muneribus eius. Cur aūt cain nō est respectus & munera eius? Quia peruersa agebat i animo & morib⁹ eius. Ut q̇d cain ordinem iusticie cōturbas in fratrē? Quid tibi mali fecit? In quo aduersum te ledit iura iusticie? Te ip̄m primo cōfode/q̇ ordinem iusticie aduersus deū primitus peruertisti. Quod deus ad te atq; ad tua munera nō respiciat: non fecit bonitas fraterna/sed hoc tua malicia meruit. Respexisset vtiq; si respexisses. Nā si diligentes se diligit & respicientes eū respicit. Inequalitatē irradiātis solis nō fecit lucis natura: sed corpoꝝ dispositio maior vel minor ad susceptionē ei⁹. Quod si ad beneficia diuina/insurgētia in natura/irrogata ꝑ parentes referamus: cur frater surgit in fratrē? Cur excitat̄ inuidia in tam ꝓpinquū nature cōsortem? Si videt elegantiorē/ industriorem/aptiorem: quid cause noscit̄ inuidentie aduersus huiusmodi fratrē: qui aut accepit ab omniū conditore/aut a laboribus studiosis. Si accepit ab omniū conditore/non est iusta inuidie causa. Nihil enim acceptum est vni/quod datū est alteri. Sed quare datū alteri & nō vni/ datoris nō est querenda voluntatis causa. Proinde nec ei qui nō recipit aduersum q̇ recipit/ habēda inuidia. Licet omniū regi regū pro velle retribuere: nostrū vero nō est inuidere. Excandescens inuidia in cōsortē/vt hypallage loquar: arguat deū omniū largitorē: quē nō potest iuste arguere/nō inuideat fratri: aut nō debet inuidere qui & debuit largita recipere. Sed ex proprijs sudoribus quis excessit? Arguat semetipsum excessus: quia factus est negligens: & non sit inuidus in solertē. Et si cuiq; ad bonoꝝ optatoꝝ copiam veniendi/nec deus aut natura cōcessit: tamē q̇etus maneat/q̇ hoc accipere non meruit: nec etiam quod accepit. Ubi nulla precesserunt munerum & denarioꝝ merita: nō accipientes pulsari nulla debent inuidia. Licitū est facere quod velit/q̇ esse iniquus nequit: nec si patern⁹ atq; carnalis amor in vnū filioꝝ auidiori signo q̄ in alios vt assolet sepe transfunditur: alter frater inuidia diffundit̄. Latētes causas singularitatis diligendi atq; inuestigabiles habet omnis dilectio: & emanationes infrenabiles ad obiectum. Unde qui nō aut minus diligit̄/aduersus dilectū inuidia seu odio aut offendiculo iniuste mouet̄: cū q̇ diligit̄/solūmodo diligētis placito diligat̄: ac etiā multa iniuste diligant̄: & multa iusta dilectione priuent̄: & sine ꝓcuratiōe dilecti vt plurimū sit/dilectio impendat̄. Quid nāq; cause poterat adesse oīno vt isaac plus esau/ rebecca iacob animo plus amaret: nec esau blandiebat̄ patri/nec iacob matri applaudebat: & ip̄m posteriorē priorē fecit in hereditate ꝑire? Nō ergo ex hoc debet esse inuidia inter fratres: q: in amore nō equant̄ apud parētes: cū nō videāt dilectiōis causas latentes. Nā si forte isaac ꝑamabat esau rōne venatiōis & primogeniture: rebecca iacob propter virtutis insigne: vnde remouēda est causa inuidie. Si vero esau habere videbat̄ causam iuste q̄rele/similiter & inuidie: q: iacob pacto vilis edulij eū priuauerit primogenitis: pot⁹ debuit arguere voraginē sui ventris. Si q: suā surripuit benedictionē argumēto materno: magis stare cōtentus debuit decreto paterno: q̇ post cognitā fraudulentiā & surreptionē nō mutauit benedictionē. De iure nāq; diuino scit̄ esse parentū/ꝙ ꝓ velle distribuāt/& hereditario iure relinquāt filijs ſm maius & min⁹ que proprijs sunt parta sudorib⁹ atq; studijs aggregata. Decretū nāq; paternū in donarijs/in honorib⁹ primationib⁹ atq; relictis: causam inuidie in cordibus/q̄rele in lingua debet abscidere ad inuicē filioꝝ. Et si nō aliter/saltē reuerētia decreti paterni frater in fratrē quantūcūq; in omnibus potiorē debuit reprimere inuidiā: refrenare q̄relam: nec etiā debuit in opus malū erūpere. Quid oberat fratrib⁹ ꝙ ioseph a patriarcha iacob plus ceteris amabat̄: & ipsi cū suo modulo amarent̄? Nō eīm amoris vt aque vena violēter diuertit̄: nec q̇sq; potest ad se amorē alterius plusq; velit diligens inclinare: & ipse sepe q̇ diligit/retinere nō possit: nec amoris vena quin ad placitū effluat/possit intra retrudi. In quo derogabat̄ ceteris fratrib⁹/ꝙ ioseph induebatur polymita & talari? Etenī ipsi ſm paternā ꝓuidētiam vestimenta susceperant. Et p̄ter figure mysteriū aliq̇d placiti specialis habebat pater in filio: quo se ad eū singulari signo vigebat. Unde fratrib⁹ ceteris nō causa inuidie atq; odij eē debuit ad ioseph penultimū in ordine fratrū: sed potioris amoris: q: videbant ad eū inclinatum affectū paternū. Degeneres probant̄ filij q̇ acta paterna nō amant: q̇ q̄uis nō reprehendunt patrem ex actib⁹/tamē ei⁹ inuidebāt in filiū. Magna vō derogatio est in parentē/si nō diligūt filij/quē nouerūt patrē diligere. Et q̇dam volūtaria mutatio est paterni decreti: cū fratres ex his q̇ pater agit singulari⁹ in quempiam filioꝝ/inuidia cōpluunt̄. Quid demebat̄ fratribus/ꝙ somnia videbat ioseph: in q̇b⁹ superferri q̇busdam diuinis augurijs videbat̄. Uolebat enim deus sibi & nō alijs sua mysteria reuelare. Non enim oīb⁹ sūt diuina pandenda. Forte inq̇es: Ideo inuidebant & oderant/ ꝓ eo ꝙ apud patrē accusauit eos crimine pessimo: sed nec accusauit vt inuidus/nō vt odiosus/nō machinator iniqui. Alioq̇n ex iussiōe paterna in puritate cordis ad eos requirēdos in solitudinib⁹ nō iuisset. Quia vero nihil habebat versutie/nihil timebat odij vel inuidie: sed accusauit vt iust⁹ & maloꝝ actuū detestator: cupiens fratres suos potius habere correptos/q̄ felices habere in felicitatib⁹ peccatoꝝ: quod pot⁹ amorē q̄ inuidiā & odiū merebatur. Prouidebat̄ a deo dauid in regē pplō israeli pre omnib⁹ filijs isai: vt q̇d emulatio fert̄ in fratrē: q: ipse/nō alij fuerat a deo ꝓ ministerio tanto precisus? Potius gratulari debebāt quā

erat eoꝝ caro/os eoꝝ/vterinus eoꝝ/consemina
tius eoꝝ qui assumebaꝶ ad regnū. Et vnus esse
poterat/imo vnus rex esse debebat: nō oēs re
ges esse poterant atq̄ debebant. Filij dauid ce
perūt in simul inuidia propulsari: ⁊ plurimi viuē
te patre ꝑsumpserūt. In regnū vero pater quē
voluit/vniuerso israeli ꝑfecit. Hec omnia idcir-
co dixerim: vt inter fratres vbi ex omni pte tan
ta cōmunitas geritur/ꝙ inuidia/ emulatio ma-
la/schisma/discordia/⁊ omnis actio perperā ꝑ-
pellaꝶ: vt inter eos christiana iusticia vigeat: cu
ius vigor animos dirigit atq̄ cōfortat: cui⁹ du
catus oberrare nō finit: ⁊ in superna quos ducit
inobliquato tramite subuehit. Prohibet artio
ri mandato iusticia christiana omnē inuidiam
inter fratres: ⁊ diligentiori cautela occasionem
omnis mali auertit: ne frater inuideat fratri: aut
eū inhumane impieq̄ ꝯtractet: dū equaliter oēs
subduntꝶ paterno imperio/nullis suasionib⁹ pa
trem auertat a fratre: nec ad se magis ꝙ ad reli-
quos aliqua illectione inclinare coneꝶ: etiam si
dignū se credat amore/atq̄ primationib⁹ ꝑha-
beri. Lederet enim talis rectitudinē amoris: et
cōtra ei⁹ naturā vellet obliquare rectū aspectū.
Inobliquabilis est amor cū se prefixit in placi-
to: ⁊ si diligendi dignitate careret. Lux ipa inob
liquabilis est: etiā radiat in stercoribus. Fraus
cruda oīno reprehensibilis est a fratre paternū
amorem auertere: ad se aūt inclinare peccatoris
crimē/oīs criminis notā gerens. Studebit igiꝶ
bene cognatus frater amorē paternū seruare cō
munē: ⁊ ardentiorē in fratres ꝙ in seipsum face
re. Auertet paternā iram a fratre: ꝙuis iuste fie-
ret vitio sup eū. Estimabit se posse peccare: vt
etiā fratrū intercessionib⁹ indigeret: delinquen-
tium delictū nō aggrauabit in conspectu pater-
no: magis ꝗ̄ extenuabit: ⁊ conabiꝶ paterna ful
gura cōminantia/in pluuiam misericordie face
re. Quoniam naturalis ⁊ christiana iusticia cla
mat: q̄ vultis vt faciāt vobis hoīes/facite: que
nō vultis/facere nolite. Multo magis iubet fra
tribus vni⁹ seminis ⁊ propinquis in sanguine:
christianitate subiuncta/vt eadē lege ligentur.
Nō furabiꝶ frater paterna siue materna/i fran-
dē amoris fratru: nec quomodolibet appropri-
abit sibi q̄ de iure naturalis iusticie atq̄ christi-
ane debent esse cōmunia: ⁊ parētes ad hoc nul-
lis artabit articulis. Raptoris ⁊ furis non effu-
giet nomē/magis vero rem: si quis frater a fra-
tre parentū bona defraudet. Etiam prerogati-
uas deberet renuere: licet parentes libere pos-
sint ꝓrogare. Melius enim est cū cōmunitate re
rū fratrē habere cōcordē/ꝙ rē habere priuatā: ⁊
perdere aut habere occulte turbidū fratrē. Per
suadebit frater fratri q̄ bona cognouerit: nec si
bonus est/gaudebit ꝙ amētes/stultos/mōstruo
sos aut defectu notatos habet secū natos fra-
tres: aut q̄ seipso videt inferiores/aut q̄ in he-
reditate minores. Nec enī ex his reddiꝶ maior:
magis ꝗ̄ germanoꝝ infimitate notabiꝶ: ⁊ sepe
ob ipsoꝝ causam mallet esse ignot⁹. Et si potior
in hereditate nō ꝑ equale diuisa letabiꝶ: vt suū
potius sit ex eo ꝙ ad fratrē factū est min⁹. Mise
rū ⁊ errantē dixerim fratrē/q̄ ꝑamauit sensu ac
ratione carentē magis ꝙ rōne fulgentē: ⁊ in tan
ta cōmunitate cōsortē. Prohibet iusticia chri-
stiana de ꝑpinquoꝝ infimitate letari. Et nihilo
pendit ꝑminentiā visibiliū atq̄ corruptibiliū re-
rū: ꝙuis gaudere ꝑmittat de infallibili adhesio
ne virtutū/etiā si q̄s habeat ꝑ excessum. Hec ea
dē iusticia ꝑmogeniturā seminis partus ⁊ tpis
oīno nō nouit: ꝙuis aliter fuerit in lege gentiliū
⁊ in populo iudeoꝝ/atq̄ ꝑmittaꝶ in lege regum
siue regnoꝝ. Nā diuina sapientia oīa ꝑuidit ab
eterno: ⁊ in ipso ⁊ apud ipm nullius creature ra
tionalis tēporis pensaꝶ prioritas. Sed creatura
rū omniū ꝑcellentia ꝑ corruptibile ⁊ incorrupti
bile/mortale/⁊ imortale/vegetabile ⁊ nō vegeta
bile/sensibile ⁊ insensibile/ rationale ⁊ irratio-
nale/corporeū ⁊ incorporeū/virtute fulgēs ⁊ pal
lidū/iusta cōsyderatione decerniꝶ. Unde si quis
inter fratres rōne primogeniture debeat ꝑha-
beri: siue in hereditate partoꝝ ex paternis sudo
ribus/aut in regimine regnoꝝ ⁊ ꝑncipatuū atq̄
terraꝝ/si ꝑprio ⁊ singularis virtus non mereaꝶ
ex christiana iusticia nō mereꝶ: ꝙuis ꝑ ipsam ex
longa cōsuetudine ad maiora deuitanda pericu
la toleret. Nā ipsa nō respicit ordinē atq̄ priori
tatē temporis/sed virtutis. Proinde dauid de fi
lijs suis nō prefecit antegenitū ad regimina po-
puloꝝ: sed eū quē aspexit insigniorē claritate vir
tutū: ꝙuis in posteris regib⁹ primogeniture tē-
poris sit delatū. Nec christus ꝑfecit andream/q̄
ꝑmo venit ad christi noticiā: sed petrū quē ꝑin-
signē agnouit: q̄ nō est de ordie vere iusticie: vt
magis deferaꝶ prioritati temporis/ ꝙ dignitati
virtutis: si potior esset virtus ꝙ in primogenito
aut antegenito in nascentib⁹ posteris. Sed an-
te aut primogeniti/certo iudicio preornāꝶ virtu
tibus. Dignū vsq̄quaq̄ dinosciꝶ/vt in partici-
patib⁹ ꝑferanꝶ: dūmodo iustis hereditarijs ce-
teri nō priuenꝶ: q̄ de iure nature ⁊ christiane iu-
sticie pro equali portione debenꝶ. Ubi aūt in oī-
bus esset equalitas virtutis/tūc iure ꝑferꝶ prio-
ritati temporis: q̄ citius discerniꝶ prior in tem-
pore/ꝙ potior in virtute. Quā ob causam i mul
tis regnis/etiā fere in omnib⁹ ad vitandū schis-
ma regnoꝝ ꝑferꝶ tēpore prior/etiā virtute poste
rior: ne dissidiū oriaꝶ/dū potior in virtute reqri
tur. Nec dignū esset ex quacūq̄ iusticia: vt si mul
ti essent eadē virtute pollentes: ꝙ in principatu
⁊ regno/familia ⁊ domo plures principēꝶ: q̄ eo
ipso iusticia gubernatiua cōfundiꝶ/quo ꝑ mul-
ta capita principantia ministraꝶ. Sed quia hec
tractāda alibi locū habēt/ad fraternā ⁊ propin
quoꝝ iusticiā reuertamur. Iob enī se dicit fecis-
se extraneis/quod de oībus iusta lege fieri dico
ꝑpinquis. Dicebat enī: Oculus fui ceco et pes Job.ii
claudo: vt credamus ipm aut ꝑ suos subiectos
ꝑprijs membris priuatis taliter subuenisse. Et
ꝙuis ex christiana iusticia iuuare quomodolibet
imporē/omnib⁹ sit iniunctū: tamē propinquos

inexcusabiliter plus astringit si possibilitas as-
sit. Et illos magis arctat/quos maior ꝓpinqui-
tas ligat. Nam quod ex natura iuste debet/ gra
tia christiana nō remouet/sed cōfirmat ⁊ supap-
ponit nostra iusticia. Erunt igitur fratres atq;
proximi charitate vnanimes: ⁊ sine fraude/ si-
ne dolo/sine ꝑlatione/sine fastu viuentes: sub-
uenientes in cōmunitate membrorum: vt si vnus ali-
quo membro careat/alter cū suo importunitate
subueniat: nō datiōe mēbri/quod fieri nulla iusti
cia patit: sed interuentione obsequij/quod iube-
tur. Auertent ab inuicē mala: cōmunes amiciti
as ⁊ honestas querēt: inhonestas ⁊ reprehēsibi-
les deuitabit in cōmune/similiter ⁊ pro se face-
re vnusquisq;: ne aliquando ex malis amicis ex-
periat dehonestari fratrū ⁊ ꝓpinquorum cōmuni-
tas: ⁊ offerre offensiōes illis a quibus nulla pre-
rogat iniquitas. Si quēpiā viderēt dyscolū /cona
bunt corrigere: ne ipse pereat/⁊ ipsos ad pericula
ponat. Si vero nouerint cōtumacē/a cōuersatio-
ne rescindēt. Proscribet a verbis mutuis/vt nō
habeat vt frater aut ꝓpinquus/ sed velut ciuis
iniquus: ne sua iniquitas fiat alijs detrimētum
cū participijs cū ipso seruat. Cōsueuerunt enim
tales inimicitias ꝓcurare: ⁊ cū amicis discordiā
cū bonis quandoq; habere iacturā. Nec christi
ana iusticia patit: qui in posterum crudeliter vlci-
scatur. Si tibi reputas fratrē/ reipublice corru-
ptorē/inuasorē alienorum/sine causa iniurias alijs
inferentē/cōturbatorē amicorum/⁊ inimicorū co-
piam afferentē: dei est inimicus: cui corpus est fra
ter siue ꝓpinquus/reipublice atq; omnis iusticie
inimicus. Et si taliter nō valet celebrata corre-
ctio/corrigendus ⁊ puniendus ministris iusti-
cie in republica ꝑsentet: cū amore hominis ⁊ odio
iniquitatis. Melius est asit q vnus ꝓpter suam
iniquitatem iuste pereat/aut ꝓ suo scelere certis
simas penas luat: quam multitudo fraterna siue ꝓ-
pinqua non merita mala sustineat. Quod si ad-
huc ex subortis causis non emendaret iniquus
doleatur/fleatur/oretur vt diuina potentia cor-
rigat/quē humana potentia noluit aut nequit.
Memorent fratres atq; propinqui q vnius sunt
seminis/ne supra rapiant vltra cōdignum: ma-
gis vero christiane virtutis atq; baptismatis/ vt
nihil inter se cōmittant indignū. Et amor q de-
betur fratribus siue ꝓpinquis /decoret atq; fir
met validius cōmunitate baptismatis: nec na-
tura superaddat ad gratiā/sed gratia supaddat
⁊ decoret naturā. Justicia/ veritas/charitas in
uisibilis ⁊ actualis: q seruanda est inter omnes
⁊ maiori audacia securitatis/inter ꝓpinquos ⁊
fratres: nunquam melius seruabit quam consyderatiōe
protoplastorum ⁊ ꝓpinquorum parentū: cōsyderatio
ne cōmunitatis que in nascentibus ex natura cō-
surgit: quam consyderatiōe baptismatis ⁊ effusi ꝓ
nobis sanguinis dei/naturā nostrā assumentis
⁊ ad celestia regna vocantis. Cauebunt prouidi
fratres atq; ꝓpinqui/ne prestent aures zizania
seminantibus: vt diuidant ab inuicē animo: aut
postmodū separarent in facto. Uxoribus impo-
nent silentiū: ipsarum garrietum audire vitabunt: q
semper querulant ad aures vt diuidantur factis:
amātes potius singulariter viuere in egena ꝓ-
prietate quam cū multis in diuite cōmunitate. Nū-
quam vero cōmunitas in sua veritate seruata defecit
egentibus: dūtaxat in ipsa viuentibus diues est
cōmunitas: ꝓprietas vero in regione indigentie
tentoria fixit. Jn filijs ⁊ seruis frenabūt linguas
ne proferant implacita: docebunt reuerentiam
⁊ obsequiū ad placita cuncta. Conabunt maio
res sine fraude seruare iura minorum magis quam fi-
liorum: curabunt expedientia hominis vtriusq; si
relicti fuerint absq; patre. Si prohibet patribus
ne ad iracundiā filios prouocent: multo magis
maioribus natis/ne minoribus inferāt damna
doli. Minores defuncto patre maioribus obe-
dientiā prestabūt filialē: dū in illis paternā co-
gnouerint pietatē. Et siquidē si omnino expedi
erit rerum ⁊ habitationū celebrare diuortia: dum
cōiunctim animorum nō seruat vera cōcordia/ver
ba ebulliunt/scandala surgūt: tūc erit melius di-
uortiari cū pace/quam residere cū lite. Et taliter fi-
at diuortiū rerum q vnitas maneat animorum. Nec
pro vili re velit perdere fratrē/quē amare tenet
vsq; ad mortē: pro quo sepe ponit vita/dum ab
extraneis irrogat iniuria. Abraam ⁊ loth se mu
tuo diuiserūt iurgia deuitantes: malētes corpo-
rum ⁊ rerum/quam animorum habere diuortiū. Et quia se-
pe cōtingit minorē suspicatū se decipi aduersus
maiorē querelā habere in animo/ emittere verbo
⁊ velut rerum ignarum: nec tanti potem carere auda-
cia postulandi: ꝓinde ad claritatē dilectionis/
quā nullus debet in alio maculare: ad pacis et
vnionis vinculū irruptibile ꝑseruādū maior di
uidet minori/⁊ optionē prestabit. Concedetq; tē
pus deliberate virtuti: patiet habere cōsilia: ne
ferat in preceps. Sed eligat est melius. Et ali-
ter maior fuit sibi de iure sortitus: atq; eligendi
licentiā est largitus. Quod abraā loth fecisse sa Gen. 13
cra scriptura cōmemorat. Et exinde fuit ꝓ iure
susceptum atq; firmatum: vt maior minori diui
dat/⁊ qui minor est eligat. Jllegittimos fratres
aliunde preterquam secundum matrimonij leges susceptos:
quamuis reprobat atq; priuat humana seu impera-
torum iusticia: nō tamē reprobat atq; priuat chri-
stiana iusticia. Qui quamquam nō possint ingredi seu
cōsequi paternas hereditates: nō tamē eos de-
spiciant/qui sunt legitimi fratres: nec eorum boni-
tas fuit q lege matrimonij de bona natura sūt:
nec fuit illorum iniquitas q preter regulam matri
monij sic nati fuerūt. Et licet nati sunt preter le-
gē matrimonij: nati tamē sunt de seminaria vir
tute nature: nec qui dicunt legitimi/ nascuntur
de regula ⁊ ordine matrimonij: nec cōcipiūt nec
pariunt ordo aut matrimonij regula: sed nascū
tur de bona seminaria naturaliq; virtute secundum or
dinē ⁊ regulā matrimonij. Unde vtrorumq; no
scitur seminis ⁊ nature cōmunitas: quamuis in con
cumbendo defuerit coniugalis honestas. Nec in
his q spurij ⁊ bastardi vocāt/siue naturales/ de
fuit humana figura in corpore: nec similitudo ⁊ ima-

q̄ꝺ ꝺeitatis in m̄te. Ac ꝑ hoc q̄uis honesta nō
fuerit cōcūbēdi cōditio: pulchra tamen fuit ſm
nature ordinē ipa cōceptio. Nec ex cōcubit⁹ ꝺe
honestata cōditione/turpat pulchritudo natu-
re. Porro nature bonū elucet ex oībus clarius:
q̄uis ibi nō fuerit regula nuptiaꝝ. Bono natu
re in hoc nihil est adēptū/si nō fuit iustū cōiu-
giū ꝓpter libidinis siue adulterij malū. Nec le-
gitimi ab istis aliud habuerūt cōceptionis initi
um: neq̃ nascēdi honestiorem modū. Proinde
nō ꝺespiciant cū q̄bus est omnis natura cōmu-
nitas: q̄uis ꝺefuerit nuptiaꝝ honestas. Nō ꝺe
spiciant in quibus ꝺiuina imago eque refulget:
quos ꝺeus nō ꝺespicit: quos creauit atq̃ rede-
mit: q̄bus eternam vitam si voluerint repromi-
sit: q̄ eandem sortiti sunt fidem: qui sub eisdē sa-
cramētis militāt regi regū: q̄ precedere pnt mul-
tos legitimos acquisitione virtutū: q̄bus nō ob
stat illa inhonestas ad supernū regnū: vbi nul-
la ꝺistinctio cōceptionis/sed glorie atq̃ beatitu-
dinis. Et si olim ex lege humana ꝓhibebantur
nūc vero ꝺe iusticia christiana gubernant: τ q̄-
uis vigor humanaꝝ legū vsq̃adeo ꝑdurauerit/
q̄ etiā adhuc hereditate priuent. Nō etiā repro
bat hoc ista iusticia/vt ꝑhonorent filij legitimi
ꝓpter legē matrimonij: τ auferat atq̃ refrenet
mulieꝝ audacia lasciuaꝝ: q̄ se vltro viris offer-
rēt/vt filios susciperēt: quos hereditate ꝑesse pre
scirēt. Ac multi filij ꝺarent honorib⁹/quos nū-
q̄ ex militib⁹ susceperūt. Et nulla in filijs poti-
or esset cōditio honestaꝝ matronaꝝ a cōditioni
bus ancillaꝝ: si hereditatē earū filij cōmuniter
sortirent. Et frustra ꝺarent ꝓ oneribus matri
monij: si vxorū τ cōcubinaꝝ filij equarentur. Ni
hil attulit vicarijs cōcubina: plurima solet affer
re q̄ vxor est vera. Proinde nō īmerito etiā chri
stiana iusticia repellit ab hereditate: natos sine
matrimonio. Quā iusticiā sara prenoscēs ꝺixit
ab abraam virū suū: Ejice ancillā τ filiū ei⁹: nō
enī erit heres fili⁹ ancille cū filio meo isaac. Sȝ
nec ꝑtulit filiū suū filio ancille: q: illa libera/illa
ancilla: sed q: malignitatē hismaelis agnouit: q̄
ꝑsequebat isaac ad interitionē hominis vtriusq̃
ꝺū ad idolatriā eū inuitabat: τ tanq̄ animatus
eū sibi volebat habere subiectū. Ludebat enim
cū eo: q: ludus ꝺeceptio est/si a maiore ad mino
rem infert. Sed cū abraam moleste tulisset: ac
si eū vellet parificare cū filio libere/nisi sua mali
cia ꝺemeruisset: a ꝺn̄o ꝺatū est ꝺe hac questione
ꝺecretū: vt ſm q̄ sara ꝺicebat/abraā audiret pe
nitus vocē eius. Nec te moueat q̄ filij ancillaꝝ
iacob coequalem hereditatē vxoꝝ filijs sūt sor-
titi: q: iacob patriarcha tam sanctus non acces
sit ad thorū ancillaꝝ/nisi ꝺe voluntate vxorum.
Ut q: nō habebant ex seipsis/saltē sumerent ex
ancillis: τ qui nascebant/nascebant vxoribus/
nō ancillis: nec vxores sic natos fouebāt vt ali-
enos: sed velut in earū ventre conceptos: τ ap-
pellabant ꝓprios filios. Et ipse velut ꝺominus
in ꝺei populo ꝺispēsabat: τ lex quedā erat quod
ipse mādabat. Necnō in ista christiana iusticia

pōtificū τ imperatoꝝ ꝺispēsat autoritas: vt his
legitime ꝺet hereditas. Sed quod talibus non
fit ꝺe iure testamēti paterni: fiat tamē ꝺe chari
tate supnaturalis remedij. Tenentur enim fra-
tres inexcusabiliter eos alere/fouere/non turpi-
ter pertractare: ꝺiligere ꝓ cōmunitate nature:
necnō τ pro volūtate paterna/quā sciūt ad hos
filios inclinatā: licet viderint legū autoritate fre
natā. Magis ꝟo ista suadet christiana iusticia:
que nō ꝺiscernit hoīes in ordine ad ꝺeū/nisi per
virtutes atq̃ peccata: quāq̄ in ordine hui⁹ vite
ꝑmittat fieri multa. Sed ad oēs fratres ista iu-
sticia clamat/vt nō reddant mala ꝓ malis: sed si
possibilitas assit/reddant bona ꝓ malis. Hoc
enim τ ioseph in egypto fecit fratribus suis: et Gen. 45
cū omnes potuisset impune pariter morti trade
re/si eū agitasset ira zelotica in vltionē q̄ eū ode-
runt occidere voluerunt: τ vt crudele mancipiū
exposuerūt cōmercio iustū/inocentē τ piū. Sic
armauit eū pietas humana/cōmunis natura/ꝺi-
lectio fraterna/gratia ꝺiuina: τ eos preseruauit/
aluit τ ꝺitauit. Hec eadem lex ꝑut interest/serue
tur inter sorores: siue habeant siue non habeāt
fratres. Sed inter fratres atq̃ sorores stabilia
tur iusticia: vt inter eos seruet oīmoda pudici-
tia: ne velut amon ita ꝑfixo intuitu frater sororē
aspiciat: vt eā animo libidinose cōcupiscētie con
cupiscat: q̄ agitatus a pruriente libidine concu
buit cū sorore: q̄ cōcubitorē aliū occidisset si sci
uisset. Uide igit quanta cū sororib⁹ iusticia pu-
dicicie est seruanda: vbi tantū exagitat infruni-
ta luxuria: vt omnis pellat reuerentia/oīs ꝺepri
mat verecundia necessaria. Nullus frater presu
mat sororem adultā tangere nuda carne: in eāȝ
oculū figere: nec fixū in se ꝺiligere/ꝺeuitet oēm
ictum/ꝺeuitet secretum/renuat obsequiū/vbi ta-
ctus nascit manuū: maxime si formosa/si iuue-
nis/si apta/si amabilis/si audax/si procax/si cō-
ceptioni studet. Similiter soror fratrem calami
stratū/τ egregie forme pompatice incedentem
omnino ꝺeuitet. Ubi enī securitas est ex propin
quitate/ibi ꝺiabolus infallibiliter ꝺecipulā ten
dit. Nulla superflua est cautela/vbi viget natu-
ra corrupta. Nec vir adustus ab igne libidinis
cōsyderare nouit sororē/sed mulierē: quem soror
nō cogitat fratrem/sed estimat aliū hominē. Nō
vilipendant fratres/q: sunt mulieres: sed hono
rent ꝺebitis atq̃ honestis modis: q: sunt natu-
ra similes/q̄uis sexu ꝺissimiles. Maior ꝑfecto
est nature similitudo/q̄ sexus ꝺissimilitudo. Et
se mutuo ad aliā vitā ꝺiligant atq̃ ꝺirigāt: pro
qua se norunt esse creatos. Ne sint aman fratres
quomodolibet ad sorores: pusillanimes enim
sunt/τ sepe ad sinistra ꝺeclināt. Nec ꝺetineant
ꝺiu apud semetipsos a philargyria ꝺetētī/post
q̄ ipsas viderint etate ac oīmoda volūtate nubi-
les: cōsueuerūt enim ꝺiu ꝺetente ꝺomuȝ fedare
paternā. Si ꝟo ipsas cognouerint firmo propo
sito aspirare in celibem vitā: tanto eis sint cha-
riores/quāto mūdiores: nec molestent eoꝝ con-
scientiā/si volūt firmiter pudicitiā: τ in hoc con

temnāt voces atq̧ iudicia q̄ pferunt in contra-
riū castitatis. Dignius nāq̧ gloriosiusq̧ peni-
tus esset/christū q̄ terrenū regē p sorore habere
cognatū. Sūmope caueāt sane germani: ne sus
cipiāt verba vxoꝝ ad detrimēta sororꝝ. Sepe nā
q̧ vxor omnē amorē ad virū suū estimat odiū: ꝛ
suā reputat fraudem/si vir diligat iusta lege soro
rem. Teneat vxor gradu suo: ꝛ soror ꝑmaneat or
dine suo. Nam lex matrimonij non excludit so-
rorem: lex nature atq̧ christiane iusticie non ex-
cludit vxores. Miseria ꝛ iniquitate circūfusus ē/
qui alteraꝫ ledit ex altera. Multe pfecto ex hoc
ad mala patrāda viam compendij captauerunt.
Itaq̧ stantibus his q̄ diximus/fratres sic suas
tractent sorores/sicut ipsi vellēt tractari si essent
pauide mulieres. Sed odiū euangelicuꝫ ad hūc
Lu.14. amorem iuxta ponatur. Quia qui non odit fra-
tres aut sorores: vt saluator ait/non potest chri
sti esse discipulus. Et q̄ nō est discipulus christi/
diaboli esse ipse conuincit: ipso dicente: Qui nō
Lu.11 est mecum/aduersum me est. Quod non solū de
moribus/sed de doctrina intelligit. Nam ex do
ctrina suscipiūtur mores: ꝛ moribus doctrina ꝓ
ficit. Quod odium non tendit in ꝑsonam crea-
tamq̧ naturā: sed ad id q̄ frater fratri/frater so-
rori/sororq̧ fratri ad diuina impedimenta pstа-
ret. Exagitat me sermo veteri mei: vt aduersus tē
pora funesta declamem: in q̄bus pene omnia p
cedere vident in tenebris: nā omnis crudelitas
omnium nationū ad ppinquos ꝛ fratres/ꝛ om-
nis inhonestas ad sorores in christianis noscit
reuixisse: vt retardari non possit a malo nature
cōmunitas/moꝝ honestas: nec ipsa gratia chri-
Gen.4. stiana/qua solum sperat pueh i ad supna. Reui
xit Cain: qui ob solam inuidiam peremit pdito
Gen.21 rie fratrem. Hismael/qui ꝑsequebatur Isaac ad
Gen.27 vtriusq̧ hominis mortem. Esau/qui abs re vo-
luit interficere fratrem/vt impune potuisset: isaac
Gen.37 patris pstolabatur ꝛ mortem. Inuidia/ira/im-
patientia filioꝝ Jacob aduersus iustum ioseph/
in christianis fere vbilibet locum habet: vt nec
frater fratri pacifice loqui possit: vt frater fratrē
oderit/occidere velit si possit: ac etiam pcio ven-
dat more illoꝝ fratrem: duꝫ magis amat/querit
2.Paral.21 ꝛ vult q̄ ipsum pecuniam aut hereditatem. Re-
uixit crudelitas regis Joram: qui postq̄ assum-
ptus fuit in regeꝫ/omnes fratres suos interfecit
gladio/zelo malo pcauens futurum equalē/aut
sui regni raptorem. Quotquot fuerūt in popu-
lo iudeoꝝ atq̧ gentilium vt vtriusq̧ chronica ꝛ
historica facta retexūt: qui crudelitatem ob tur-
pem damnatūq̧ respectum in fratres pegerunt
in christianis vt plurimum repullulauerunt. Ex
retroactis tempibus audiuimus nostrisq̧ tēpo-
ribus vidimus fratrē: vt tota paterna sibi ascri-
beret hereditas/interfecisse germanū aliūq̧ p-
pinquū: ꝛ vt offiū domīaut ciuitatis ageret abs-
q̧ collega/tradidisse crudeliter exicio vterinum/
pꝑter pecuniā fratri abstulisse vitā. Necnon ꝛ
similia pꝑter ista fecerūt in parētes/in quos fue
rūt crudeles: quia occiderūt ꝛ matres/quas sepe

viduauerūt. Adhuc incestuat ꝛ stuprat Thamar 2.Reg.13
lubricus frater Amō in lubricis christianis/vt
frater cū sorore libidinosa cōmixtione ꝯcūbat: ꝛ
puet pudoris lilio anteq̄ sit tradita viro. Abijcit
hodie inter ppinquos honestas: ꝛ pudicitia san
guinis iacet pulsa p foribus. Nulla pōt esse nisi
cū difficultate custodia/vbi est germana securi-
tas: vt videat absonū dicere vt inter fratres ꝛ so
rores custodia celebret/q̄ soroꝝ pmi deberēt es-
se custodes. Cui ergo custodiēda dabit mulier/
quam oportet pseruare a fratre: cui cōmittetur
pseruāda extraneo: si ne fedet/abstrahit a ppin-
quo: ad nullos pterq̄ ad ppinquos iure huma-
no hec cura debetur. Ex iure autem diuino nisi
p violentiā non potest honestis hec cura cōmit-
ti. Qui frēs sūt ꝛ pximi/mulierū debēt esse custo
des: q̄ sepe si turpant ab alijs/ł gladio sunt vltō
res. Sed prohdolor q̄ sorores atq̧ ppinq̄s ab
alijs tuerent: cū eis impune ꝑniciosa securitate
clādestine fornicant. Proinde si custos effodit
thesauꝝ/ꝛ thesaurarius asportat aurū: custodie
nullū erit remediū. Si pastor lupus efficit: inua
cuū balat ouis. Supꝫ succēsam domum a pprio
possessore/vbi de vicinarū periculo nō timet/nul
lus effundet aquā. Magis vero supꝫ occultum ꝛ
inopinatū malū nullus opponet medelā. Quā-
obrem inuisibilis hostis ibi pedicam ponit/vn-
de auferri neq̄t. Pelliceus gloriosus Herodes Mar.6.
rex adhuc mortalitate damnata regnat in chri-
stianis: vexillificat imitabiliter vt vxoreꝫ fratris
subrepticie atq̧ incognite accipiat alter frater:
contra quos etiam nūc Joannes/scꝫ christiana
iusticia ex euangelio clamat: q̄ nemo p explēda
libidine vxorem fratris accipiat: quia ipsa iusti-
cia damnat. Seruet igit christiana iusticia in-
ter fratres/ppinquos atq̧ sorores: depulsis vi-
tijs/adhibitis subuētionibus: ꝛ toleret omnino
iniuria ꝑperā retributio: neq̧ fiāt fraudes: ꝛ do
li non irruāt: omnis omnimode pudicitia reser-
uetur. Ipse autem christus in bonis fratrib9 ve
rus est frater: q̄ nobis ꝑ carneꝫ factus est frater.
Et pudicus est in fratribus ꝛ sororibus qui faci
unt in hoc ꝛ in alijs voluntatem altissimi patris
eius: ꝛ tales appellat suos frēs ꝛ sorores: in q̄b9
iusticiā quā impleturus aduenerat/ipse implet.

¶ De iusticia vitricoꝝ/nouercarū et priuignoꝝ. Capitulum V

Vitricos et nouercas atq̧ priuignos in retia sua trahit ipsa decora iusticia: vt omnis coniunctio preter eam omnino sit turpis: et penis ascribit tartareis omnem hominem ipsa carentem. Superductus ho mo a matre renupta super filios alterius homi nis ita tractet si egent/vt filios proprij seminis: quibus patre orbatis matrem abstulit: et quasi crudelis vultus super vulnus inflixit. Ad infeli citatem humanam atq̧ mundanā debuerat suf fecisse/q̄ mors pripuerat patrem: absq̧ q̄ super inductus matrem per matrimonij legem in suo dominio vēdicaret. Et q̄uis diuia lex atq̧ iusti cia christiana ad deuitādā fornicationem pmitt-

tas secūda ⁊ deinceps cōnubia: nihilominus sup-
inductus abstulit sepe filijs matrē: ꝯsensit in cru-
delē feminas / se ꝓpter libidinē filijs auferentem.
Quod si dicaꝰ nō ꝓpter libidinē nuptias iteraſ-
se: sed vt ꝓlē susciper̄ ampliorē: cōtra hāc iusti-
ciam fulminat sententiā: ꝑ eo ꝙ susceptam atq͡ꝫ
certam relinquit: ⁊ futuram ⁊ incertam expectat.
Qualis enī est amplior ista ꝓlis affectio / vt filij
querantur ⁊ filij exponantur exicio? Exposuit pe-
nitus q̄tum in se fuit / feralis anime mater ma-
millicos filios / ⁊ pupillaris etatis sua ope peni-
tus indigentes / si dimisit inalitos. Filios que-
rere / filios male relinquere: nescio que vtilitas in
vtrisq͡ꝫ. Sed nulla in affectione prolis applau-
dat / si filios alendos reliq̄t: non ꝓpter ꝓlem / sed
ꝓpter incontinentiam aut aliquam violentiam
fecit. Idcirco dixerim superinductū ad hos pri-
uignos christiana lege teneri: q͡ꝛ si deus ꝑ mor-
tem abstulit patrem / ipse per coniugium abstu-
lit matrem. Sed de ꝑ fornicationem accipienti-
bus non daꝰ hic doctrina: quia eos nō includit /
sed excludit iusticia christiana. Hec ꝑ tāto dixe-
rim: si filiaſpatres omnino gubernatore carēt: vt
ꝓbabiliter desit illa ꝓpinquitas / cui gubernan-
di matre relinquente incumbebat officiū. Nam
vitricus filiaſpatribus ꝯnexus est per eoꝝ ma-
trem quam accepit vxorem: vt si ipse cū ipsa ⁊ ip-
sa cū ipso facti sunt caro vna: ⁊ mater cū filijs su-
is similiter est caro vna. Ex quo erit filiaſpatrum
cū vitrico quadā secreta lege christiana iusticie
coniunctio magna. Filij etiam qui nascenꝰ vte-
rini / cum filiaſpatribus erūt: ⁊ ipsoꝝ erit indisso-
lubilis connexio: ⁊ in cōmuni vocabulo vocabū-
tur fratres carnis: ꝓpter vnitatem vterinaꝫ per
veram legem maternam. Et q̄uis vnitas semi-
nis desit: vnitas coagulationis in vētre vno nō
defuit. Et si nō sunt ex eodem semine patris / sed
tamen ex eisdem sanguinibus matris: ⁊ per ean-
dem portam habuerunt ingressum in mundum
hūc quē incolimus tenebrosum. Prospectabit
desuper superinductus homo: connexionē vtrā-
q͡ꝫ aspiciet: ⁊ videbit se debitorē qui eis abstulit
matrem. Ingredieturq͡ꝫ aulam christiane chari-
tatis: vt ibi se induet viscera charitatis: ⁊ orbatis
vtroq͡ꝫ parente: vno per morteꝫ / altero per hanc
legem: se constituet curatorem / autoreꝫ / tutorē.
Et filiaſpatrum non ꝑ naturam / sed per pater-
na officia se faciet dulcem patrē: ⁊ eoꝝ bona cu-
rabit / augmentabit / fouebit: quia matrem abstu-
lit que fecisset. Necnon ⁊ p̄uignos zelabit zelo
ꝓprioꝝ filioꝝ / si sibi zelādi aderit opportunitas:
nec alios zelatores habebūt quibus zeletur ho-
norabilis castitas: nec in ea aliq̄d inhonesti ten-
tabūt. Prohibet diuina iusticia turpidinem fi-
lie vxoris sue penitus reuelari: ⁊ si fieret punire-
tur: ⁊ ipse perderet iura ꝓpria in vxore. Ipsi ve-
ro in omnibus venerabuntur vitricos more pa-
trum: vbi ab eis paternam curam suscipiūt. Si
bona paterna non aderūt: ꝓuidebit ipse facul-
tatem librante iusticia: q̄bus inexcusabiliter ex
quadam diuina ⁊ occulta iusticia ꝑ tanto tene-
biꝰ / ꝑ q̄nto dāno intulit auferēdo matrē. Nam si
crudelis mater viꝝ nō inuenisset / inuenisset ama-
siū. Ego vero inquā certissime ꝙ hec cura nō erat
a deo tibi cōmissa: vt huiuscemōi matrē accipe-
res / vt fornicationē ipsa vitaret: de se solū / nō de
alio vbi occasionaliter corā deo vnusq̄sq͡ꝫ teneꝰ
reddere rationē. Si aūt filiaſpatres ex matre re-
linquēte nihil ꝑtulerūt incōmodi / liberi erūt vi-
trici: tn̄ inter eos seruabiꝰ christiana iusticia: ⁊ il-
la moꝝ honestas ⁊ obsequioꝝ exhibitio / ꝓuētio
in honoribus: ꝓut dictat ista ꝯnexio ⁊ antiq̄ cō-
suetudo: ⁊ sicut postulabit moralis fides: q̄ noui-
ter fundata ē in vnius singularitate ꝑsone / in le-
ge ꝯiugij secūdas aut deinceps nuptias ipsa re-
nēte / in lege nature matre manēte. Ad nouercas
vero eque vel amplius ista iusticia loquiꝰ: vt fili-
aſmatres vt ꝓprias filias atq͡ꝫ filios si nō habēt.
aut si haberent / vero amore / sedula cura / solerti
cautela diligāt / foueāt / atq͡ꝫ custodiāt. Cuius ge-
nere ex millesimo fere vna reperiꝰ irrep̄hensibilis
que huius infausti vocabuli nō habeaꝰ ip̄a per-
actrix. Nā nouū p̄ncipatuꝫ ipsa exercet in quos
inuenit apud viruꝫ: q̄bus melius sepe si vrsa ca-
ptis filijs aduētasset. Cōsueuerūt fere semꝑ ma-
ledicte more anteq̄ filios ex viris suscipiāt / ter-
minare ꝑ p̄uignos: ⁊ incessanter q̄rulam emitte-
re vocem: ꝙ aut despiciūtur / aut minus debite ꝓ
honoranꝰ. Ascribūt p̄uignis masculis ꝓdigali-
tatem / furta / rerū dissipationē. A feminis vero re-
mouent honestatē: ⁊ ad iram conantur inflecte-
re contra eos pium in filios patrem: nec sufficis
ꝑ illoꝝ ⁊ illarū miseria ꝙ filiaſmatres sunt / nisi
earū malicia filiaſpatres fiant. Et nescio q̄ maio-
ra damna nouerca possit inferre: q̄ a filijs patris
amorē auertere. Cū aūt filios genuerint / extollū-
tur suꝑbia: ⁊ vigore natoꝝ crudelius renouant
nouercatū. Accēdunꝰ zelo inuidie ꝑ filijs ad nō
filios: auaricia compluunꝰ ad alios: ad ꝓprios
suꝑflua largitate descēdūt: latrocinanꝰ bona cō-
munia: exercēt furta ꝑ filijs: zeras obfirmant: ꝑ
archiuis nouas seras inueniūt: vt nil pateat il-
lis / suis vero nihil lateat: Et erit ab eis matrum
vt plurimum facies squalida / suffusa lachrymis /
cesaries inculta / lacera vestis. Filioꝝ vero suo-
rum nitida cutis / splendidus vultus / caput lotū /
ꝯtorta cesaries / bisi suta ⁊ polymita vestis. Stra-
uēt ad viros verboꝝ inexpugnabile bellum / or-
natū lachrymis / suffultū suspiriis / fulcitū āplex-
ibus: ⁊ sepe suauijs vt ipsos auertāt a recordatio-
ne ꝓmortue ꝯiugis: ad hoc deuenire tentātes vt
ipse amenꝰ ardētius. Quod vbi factū cognoue-
rint: nouā ilico exordiunꝰ telā: quā imꝑterinisse
ꝯtexūt: nouitate vero magis an veritate dicā: vt
a p̄oribus filijs patris auertant amorē / ad poste-
riosq͡ꝫ conuertant. Tētat mala nouerca ordinem
mutare rōnis: cū in amore paterno filios nititur
ꝑposterare. Ordo est naturalis iusticie: vt prior
natus / p̄or sit in amore. Hoc dico vt filij sunt: nā
si posterior p̄orē ꝓbitate virtutis excesserit: q̄ in-
sta causa est amplioris dilectionis: quia tunc di-
lectio non preposteratur ad filium / sed ad probi-

tatẽ virtutũ. Nõ frenabit animus malefide nouerce: qñ in hereditate puertere velit ordinẽ legalis iusticie: cũ suos filios posteriores/petit fieri heredi tate pores: natu priores/petit esse posteriores. In hoc allegabit infantiã: allegabit puericiã/debilitatẽ mẽbrox/ineptitudinẽ ad lucrandum: et abs matribus nõ amore/sed odio: nõ animo diligẽdi/sed versutia decipiẽdi: ascribet eloquentiã/peritiã: fortitudinẽ dicit adesse mẽbrorum/lucrãdi aptitudinẽ didicisse: relevãdos esse maternis ꝯsanguineis etiã si perirent: extollit illos vt deprimat: suos infimat vt extollat: non cessabit cuz verbis/a lachrymis sepe loquet: donec adhibeat alios quos a viro noverit eẽ dilectos: donec suos filios eis quos nouercat/quomodolibet anteponat. Et si retundit verbis ꝙ absonum esset cõplere iure legali: et scãdala et scbisma ta essent inevitabiliter inter fratres: et pceptum est in lege domini ꝙ vir diligens vxorẽ secundã magis ꝙ pmam: filios dilecte potare non poterit filijs non dilecte aut minus dilecte pons: et quod dicit/eadem iusticia reconuertit: tunc nouerca eñ omni fera/crudelior omni serpente astutior se ad callida cõmenta conuertet: vt fiãt ante donationes/pecunie/progationes abs matribus inscijs: et ipsa se offert archiuum custodire: spondet oĩno secretũ: adducet charos quos habet consortes: vt si velit depositorios faciat: et res in posteruz lateat. Sed ve misero patri: si tali nouerce sic nequiter suggerenti p re petita pstabit assensum. Probaret eñ amisisse rõnabilẽ et pprium sensum: et puersor esset ordinis naturalis/iusticie legalis turpator: amoris et legis eius destructor: magis ꝯsentaneus blandienti femine/ꝙ diuine iusticie. Ipsis vero nouercis subdole sic agentibus/iusticia poculum damnationis ppinat/nisi errata corrigant. Et quicquid furto/dolo/suggestione abs matribus est ablatum/iuxta posse restituant: ac ordinatione contraria ad id redeant bona vnde sunt nequiter deriuata. Magna miseria nouerca comprimitur: vt vicinos filiox atqꝫ amicos diligat: ad ipsoruz vero fratres infaustis emulationibus agitetur. Unde plerũqꝫ filiastmatres paternam domuz dimiserunt inuite: pcesserunt in peregre: p longa exilia perierunt: asciuerũt se latronibus: cum pdonibus expoliauerũt insontes/et cũ furibus patibula pertulerũt: non valentes ferre tyrãnidem/imo fraudem incessabilem nouerce. Priuignas sine culpa inculpauerũt ad patrem: infamauerunt verbis et apud notos famam pudicitie abstulerũt: et diuersimode intendẽtes in causam/ex qua ppria sepe corpora lubricarunt. Quis ergo medebitur nouercis iniquis: quis earum expiabit delicta: ꝙs lachrymas perimere/lachrymis ꝯfodere/interimere verbis dixerim? Sepe i multis vltimum genus infortunij nouercari: cui iratus est deus/incidet in eã. Sed aspiciat in animo generosa nouerca ordinẽ nature/legis iusticiã: et nihil eox sua ordinatiõe pmutet. Seminis cõmunitatẽ oĩno ꝯsyderet: ex quo sui posteri cuz poris sunt exorti. Appellet verbo filios: opere vero pertractet vt pprio corpore natos. Que filijs optat amicos/diligat ꝯseminatos. Nã quo iure nouerca pbabit diligere virũ: si nõ diligit filiũ? Quõ diligit patrem: si eius nõ diligat filiasmatrẽ? Quomodo diligit quẽ alit in pprio vẽtre: si eius nõ amat fratrẽ cõmunẽ in semine? Adiungit his pia nouerca gratiam christianã: et filiasmatres ea lege pcuret/qua suos si ad hãc venirent miseriam/optat ab alia pcurari. Et nomen nouerce vincat materna virtute. Mater fiat ministerio/ꝗ pariẽdo non fuit. Intueat acutius alio ꝙ oculo corpali: qñ imago et similitudo dei in suis et abs matribus eque refulget/put a domino sunt creati: vno sanguine sunt redempti: vna fide signati: vnam vero vitam que vocatur eterna/pariter expectãtes. Filiasmatres vero nouercas venerent: vt matres defectibus indulgentiam dantes: et si non meret eax cõditio/deferat tamẽ honore paterno. Honestas seruetur ad eas velut ad pprias genitrices: quia improperatus est defectioni ascriptus ruben/ꝗ paternum cubile maculauit. In lege vero phibet. Absolon vero qui contra fecit/interemptus est eo merito alijsqꝫ adiunctis. Quid ergo dulcius in cõmuni habitatiõe post mortẽ patris/matrisqꝫ discessum: ꝙ ꝙ ꝗ non sunt parentes natura/fiãt parẽtes gratia: ꝗ pater non est in semine/fiat in gubernatione: que nõ genuit/fiat charissima nutrix: ꝗ cõcepti nõ sunt in feruore libidinis/fiant filij vere dilectionis: vt eo sit gloriosior et iocũdior pater/quo habet filios sine corruptiõe carnis: et mater leta ꝯgaudeat/quia filios habet/partus nõ experta dolores: et noua sit materia exultãdi: cũ habeãt filios ex corruptiõe carnis: et filij habeant filios castitatis. Sepe multi sine aliquo pcedenti ꝯnexu filios adoptarunt. Et filia pharaonis adoptare voluit sibi p filio Moysen filium ex hebreis. Uxores Jacob voluerãt habere omnino filios ex ancillis. Omnipotẽs deus nõ omnes voluit habere filios p gratiam: qui esse poteramus minime per naturã. Animalia terrestria alienos nutriunt natos: similiter ipse fecerunt et aues. O ꝙ pulchra paternitas cum castitate: ꝙ decora cũ honestate maternitas: quam laudabilis filiatio ex ꝗ pater nõ est succensus in carne: mater nõ angustiata in vẽtre/ois implet christiana iusticia. Dabit meritũ bonum bonis vitricis et nouercis/similiter et puignis: et mala malis retribuent digna dignis.

Exo. 2

Gen. 30

¶ De amicitia. Capitulum VI

Honorabile/amabile/desyderabile nomẽ amicitie diu ꝗsitũ raro vero inuẽtũ/realiter difficillime seruatũ. Christiana iusticia excedens super omnẽ iusticiã ipsam amicitiã partim cũ alijs: partim p excessuz exornat. Sz anteꝗ applicemus ad ipsam iusticiã errorez venãtes: flumẽ/riuulos/mare in quo se colligit/videamus. Cuius veritatẽ nũꝗ videre atqꝫ intelligere potuerũt sapiẽtes mũdi: neqꝫ philosophi naturales: neqꝫ ꝗ vnius dei atqꝫ creatoris fide caruerũt: sed

nõ intellexerũt legẽ datã populo manu Moysi. Ab eo aũt tempe quo altissimo placuit mundũ renouare doctrinis: ꝛ ꝑ suã corꝑalẽ ꝑsentiã ꝑ assumptã carnē in vnione diuine hũaneq; nature se hoibus exhibere: quotquot in eũ nõ crediderũt/ euangeliũ eius nõ receperũt: de amicitia neq; de aliq̃ virtute verã potuerũt ꝓferre sententiam: q2 nec virtutes dicẽde fuerũt/ nec in ꝑsenti dicẽde sunt: q̃ sub creatore ſm varietatẽ tempoꝝ sua intelligibili lege in hominũ mẽte cõsistũt: atq; sub eadẽ lege eterno fine ꝑciso/ in actus exteriores ꝓsiliunt. Et q̃uis hoc absonũ sciolis videat̃: christianis speculatiuis in christi vita ꝛ doctrina fũdatis/ luce clarius patet. Sz ve semel ꝛ iterũ qui hãc virtutẽ ꝛ reliq̃s ſm Aristotelẽ/ socratẽ/ ciceronẽ/ varronẽ/ senecã legũt: allecti stylo rhetorico/ subtilitate disserẽdi: ꝛ scire ꝯtemnũt ſm legẽ aut scripturã veteris testamẽti/ dictatam virtute spũssancti: ꝛ ſm euangeliũ eructatũ per verbũ incarnatũ: quia solum cor eius per linguam carnis eructuauit verbum bonum: ꝛ qui eius virtute similiter sunt locuti. Ceteri vero si non per ipsum ꝛ ad ipsum verbum de hac virtute deficiũt/ imo atq; ꝓfecti inanes facti sunt. Proinde ad lumen huius veritatis pandendum/ esse amicitie oportet oculo intellectus inspicere. Amicitia custodia est amici: magis vero custodia est amoris: necnon ꝛ animi animeq; dicitur esse custodia: hoc eñ est esse amicitie ꝓut sub hoc nomine fertur. Custodire oportet amiciam eo amore quo custoditur placitum: super quo mens se accidẽtali delectatione fundauit: ne aliquid irruat quo destruatur visibile inuisibiliter habitaculũ mentis. Custoditur sepe corporis habitaculũ hũana peritia: ꝛ firmat̃ diligentia quã requirit. Anime habitaculum est amicus. Sepe imo incessanter habitat anima in amico: ꝛ in absentia inuisibiliter apud eum sedule hospitat̃: ꝛ requiescit in eo velut in lecto corpus. Magis vero amoris custodiam dixerim amicitiã. Semꝑ ad vbera pendet amor quẽ semꝑ expedit lacte nutriri: nõ ꝓsilit ex fasciis: velut infans oportet ꝯstrigi: in balneo expedit interdũ immergi: etenĩ improuise plerũq; turpat̃. Nunq̃ coalescit amor: nunq̃ suis pedibus gradit̃: nunq̃ firmat̃ quin cito pateret ruinam: nisi animoꝝ ꝓut corpoꝝ certissimus esset aspectus: vt q̃ta/ que/ qualis esset amicitia vtriusq;/ posset esse animus certus. Semꝑ suspectus est amor ne minus diligat̃ q̃ diligat: aut nõ diligatur sicut diligit: ꝛ a tertia lingua ꝯcutit̃: deficiẽtibus interdũ signis estimat dissolutionem. Interdum fastidit̃ ex nimio: aliquando ex modico torpet: deficeret omnino nisi gubernet̃ a fide: aut signoꝝ ꝛ nutuũ fomenta suscipiat. Que igitur erit amoris custodia/ si ex hoc amicitia nuncupat̃. Fide omnis tenet̃ amor: quatuor ꝑo virtutibus custoditur: vt infra cancellos prudẽtie/ iusticie/ tempantie/ fortitudinis includat̃: ꝛ nulla ipsarum a plaga quã tenet/ ad campestria ꝓsiliet egressum: ꝛ velut discipulũ doceat vnaqueq; rudimẽta doctrine. Nunq̃ vero a doctrina desistant: ipse vero discere nunq̃ cessent. Non eñ doctor effici põt amor: nulla sibi nisi ad obiectũ est actio: neq; tantũ discere vt vltra nõ egeat: q2 puer siue infantulus semꝑ ē/ nunq̃ senio appropinquat: fert̃ eñ cecus ꝛ surdus/ cũ placitum habet obiectũ. Et cũ se firmũ videt in placito: fere nõ suscipit disciplinã. A seipso caret amor custodia. Expedit oĩno a virtutib9 custodiri: quaꝝ ad eũ actio aliter infra patebit. Animi ꝛ animi custos est amicitia: animoꝝ nõ corpoꝝ dicat̃ amor. Quis eñ amat cadauer: q̃s vellet ex turpi amore cõmotus/ cũ exanimato corꝑe tẽtare cõmertia? Igit̃ inter animũ ꝛ animum ꝑma effusio est amoris: postmodũ ad adiecta. Proinde oportet intendere quo iure amicitia ē animoꝝ custodia. Nã si animi nõ sunt ad inuicẽ custoditi: non erit amicitia animoꝝ custodia. Duo autem animi se mutuo diligẽtes/ duo sunt specula viua: ꝛ quod est in vno/ resultat in altero: ꝛ quod ē in altero/ resultat in vno: ꝛ iterũ resultatũ resultat/ si ad inuicem apponant̃. Vnũ vero in altero suã fracturã ostendit. Nubilũ aũt existens recipit̃ in opposito speculo: sed oppositũ ipsũ nõ recipit. Ambobus albuginẽ habẽtibus/ neutrũ resultat in altero: nec imago q̃ ante in vtroq; apparebat. Erũt igit̃ duo animi/ due insignite imagines serenitatem habentes: quaꝝ vna ꝑ amorem in altera apparebit: ꝛ alterius recipiet apparitionẽ in seipsa/ cum seipsa apparebit in alia: ꝛ erit mira ꝛ mutua reuerberatio speculoꝝ ꝛ serenaꝝ imaginum/ sic ꝛ animoꝝ. Nã animus dilectus resultat ꝑ amorẽ in animo diligente. Si vero animus diligẽs rediligit̃: resultabit in dilecto cũ ipso dilecto. Custodia porro erit ad inuicem se amantiũ animorum: nõ q᷑ animus se custodiat in seipso/ sed q᷑ se custodiat i amãte amato. Nã in amato/ nõ amãte difficillime se custodit. Sepe certe frangit̃ nõ compensatus amor: vt amabit anim9 aut reamabit. Si ꝑmo amauit: aut irrationabiliter ꝛ tũc cesset: omnino brutalis est amor/ a iusta ratione deficiens: aut rationabiliter/ ꝛ tunc omnino se custodiat in amato. Quod eñ semel rationabiliter placuit/ nunq̃ placere non debet: quod si displicet/ erumpit in crimen. Et ꝑ rationem se custodiat in eo quod ꝑ rationem sibi fuit acceptum et amanti animo gratum/ vt ꝑter rationem nõ moueat̃. Circa dilectũ animũ aũt ratio ordini se ꝯsociat: ordo vero causa est ꝑmanendi. Si vero animus reamauit: forte volebat causari superbia/ si non reamaret amatus: aut q2 generositate gratitudinis voluit insigniri/ rependẽs vicẽ ad amãtem: aut extollentiã omnino cognouit in eo qui amorẽ iniciauit. Et forte ad eundem se inferiorẽ asperit vnde dignum duxit amorem rependere: aut forte amori ab aliquo insigniri q̃rebat: ꝛ ꝑuẽtus est a nesciente q̃sito: aut iusta ratio exigit: vt non solũ reamet̃ amorẽ inicians/ sed q̃escẽs meretur vt ad eum iniciaret̃ amor. Quodlibet horũ ex lege amoris cogit: vt anim9 in amato rõnabilit̃ vt ex suppositis iustis causis se in reamato custodiat: dũ semꝑ teneat̃ moderamẽ ab animo.

ad animũ: vt sit serenus/non caliginosus amor:
castus/nõ impurus: honestus ⁊ irrephensibilis
vt libera facie/apta fronte possit ad iudiciũ rati-
onis iuste declarationis/muerecũde atq; impaui
de cõuenire. Proinde amicitia custodia est ani-
mor: Rationẽ amicitie velle inuestigare in ex-
celsis animũ tolleret: ⁊ transcendit intellectũ ne
gantiũ creationez ex nihilo/⁊ nouitatẽ animarũ
quas fides purissima ꝓfitet. Ratio amicitie to-
ta pma ⁊ summa/vltra quaz nulla/ipse deus est:
ratio exemplaris omniũ rationũ existens: q̃ ami
citiã non statuit inter irrationabilia: q̃uis q̃daz
naturalis ab eis nõ cognitus amor sit in eis: aut
ratiõe silitudinis: quia sibi simile appetit: aut ra
tione generationis. Nec inter ipsa ⁊ rationales
creaturas amicitiã copulauit/ꝓpter incapacita
tem creature irrationalis/eius quod a creatura
rationali ꝓcedit. Sed inter ratiõales creaturas
quas etiam sui diffusiui amoris statuit esse capa
ces: posuit ⁊ esse voluit amicitie dulce nomẽ. Nã
dei ꝓuidentia infallibilis ordinauit decreuitq;
mandato: vt homines ratione fulgentes inuicẽ
amicarent in terris/quibus ipse amicabat de ce
lis. De lege fertur iustissima dominor: vt om̃es
serui mutuo se diligant/qui ab vno domino pre-
amantur. Et dilectio quam ad creatorez omnis
rationalis creatura tanq̃ a deo in amore ꝑuen-
ta tenetur rependere/cogit ad consimiles amica
ri: quia tali ratione diligendus est deus/vt dili-
gatur om̃e quod diligit. Et huiusmodi ratione
amor qui agitur inter homines/secuz stet: vt cũ
dilecto diligant ab ipso dilecta. Signatio vul-
tus domini sup omnes: ⁊ imago ⁊ similitudo ei
quibus sunt homines insigniti/adducũt inexcu
sabiliter omnes inuicem amicari. Una omniũ
animarũ natura/carnisq; traduce nos ad amo-
rem inuitat: vna materia ex qua facti sum: vna
forma humanitatis in omnibus: vna nascendi
⁊ moriendi cõditio: vna terra per quã gerimur:
vnũ celũ quo tegimur: vna lux qua perfundimur
debent iure inter homines indissolubilẽ amici-
tiam copulare. Sed nunquid inter omnes equa
lem? Omnino sic dixerim/nisi virtus preter ista
in aliquo plus apponat: ad quẽ tanto intensior
sit amicatio/q̃to eũ virtus pre alijs fecerit clari-
orẽ. Attrahit secreto animos virtus ad id quod
a deo gratis collatũ noscit: ⁊ firmat quod amica
tũ inuenit: ⁊ vinculat artius mẽtes. Proinde vir
tus perfecta ratio est amandi: nihil em̃ habet re
phensibile virtus. Quod rephendi ratione nõ
potest/eadem ratione diligit: quod reprehendit
dissonat a virtute/nec meret amorem. Igit qui
nõ amat: caretq; in splendorib eius. Et virtus
est dilexisse virtutẽ. Qui ad irrephensibile nõ af-
ficit/rephensibilis constituit. Profecto cogen-
tem rõnem habet virtus annexam/vt ad posses-
sorẽ eius plurimi: magis aũt omnes differentes
ab animalibus ratione habituali ⁊ practica veri
tate amicitie copulent. Amicant sane demoni-
bus qui nõ amicant virtutis alumnis: ⁊ federa
tenẽt cum vitijs/ qui se virtute pollentibus non

ascisscunt. Aurea tuba in silentio tubat: ⁊ ad oẽs
florida loquit virtus: ⁊ ad sui amicitiã sine cla-
moribus trahit. Nam post omniũ creatorẽ ra-
tionabilior ratio amicandi dicit virtus. Nam
si virtus non habet amicũ/cui amicabitur ho-
mo? Et si homo puro homini amicat/amicitia
est nature: super quam amicitia virtutis volitat
aquilina. Multi ambulauerũt ad lumen facula
rũ/similiter ⁊ stellar. Plures ad lumẽ lune sur-
rexerũt: coniunctim agẽtes negocia. Excesserũt
hunc numer qui se in aurore rutilationib asci-
uerunt: pluriores omnib his qui se cõglobaue
rũt ad splendidissimũ lumen solis: vt de ⁊ vir-
tus sit potior ratio amicitiã inter hoĩes generã
di. Non habet tediũ conuersatio amicorũ/vbi
virtus est mediũ: nec fastidium generat/q̃ respe
ctu agitur creatoris. Idcirco dixerim deum et
virtutẽ rationes potissimas amicandi: quia si te
nemur omnibus ex suprapositis rationibus ꝓ-
pter deum amicari: amicitia in hominibus vir
tutis potest esse defectus: a quibus amorẽ auer
tit creator omniũ deus: a quib expedit vt auer-
tat ⁊ proximus. Si autẽ aderit hominibus vir-
tus: seruat ad eos qui diuinus est amor. Et nos
amorem nostrum amori diuino coniungere ol-
no iusticia cogit: vt cum ipso amor noster gra-
diatur: ⁊ cum ipo quiescat: ⁊ cum ipso quem di-
ligit/diligat. Superi nempe ciues quorũ nunq̃
hic fuerit peregrinatio corporalis/in hoc eter-
no deo maxime sũt cõformes: nõ solũ q deũ dili
gũt ꝓpter seipm: sed q diligũt ⁊ odiũt/quẽ sciũt
ipsum diligere vel odire. Palmaris siquidem
amicitia ratio est/que sumitur ex iusticia chri-
stiana: sm quam iusticiam non amicari amaris
sima mors es. Nihil amarius q̃ nõ amare chri
stiano dixerim affuisse: quia vita eius in amore
consistit. Et dulcedo anie fugit ex amore: ⁊ ami
cãdi ratio sic alte intelligẽtib patet. Post has
oẽs suadet nobis ex christiana virtute dilectio.
Omnibus indicit amicitia in carne degentib.
Etenim verbum caro factum est: vt mõstretur Ioh. i.
signo visibili quantum deus dilexerit creaturã/
pro qua voluit incarnari: ⁊ exinde omnes ami-
carentur nouo amicandi genere: quibus dei fi-
lius ab eterno amicus: nouum amoris signum
ostendit in assumpta carne. Si filij hominis ex
patre vno transducti amicantur amplius q̃ ex
diuersis parentibus geniti: permaxime amica-
bũtur ad inuicem filij dei. Dedit enim christus
hominibus potestatem filios dei fieri his q̃ cre
dunt in nomine eius: qui non ex sanguinibus/
non ex volũtate carnis aut viri/ sed ex deo nati
sunt. Effici debet ex hoc amicitia inexcusabili-
ter inter homines qui filij nouogeniti sunt per
fidem: vt quanto nobilior est pater/tãto sit stri-
ctior amicitia filior. Etenim generosa paterni-
tas iure filios in amore strictius nectit. Generã
di modus etiã impollut/segregat ab om̃i alia
serie ꝓducẽdi/supra naturã/supra rationem/su-
pra visum/supra modũ/super omnẽ hominis in-
tellectũ/in hos filios dei gratie ac adoptiõis te-

nactus vinculum amicitie ac dilectionis effudit. Necnō τ christi pmogenitura fraterna: que facta est non ex traduce humani seminis/aut ex cōmuni habitaculo vētris: sed ex incomprehēsibili potētia deitatis/in ostensione infinite benignitatis: homines iustissime in amicitia ligat
Ro. 8. a qua se penaliter quisq̈ dissoluit. Primogenitus enī est christus in multis fratribus: τ ipse nobis omnibus nobilior frat. Hereditatis etiam mortalibus oculis inuisa cōmunitas/quam omnibus volētibus per dei gratiam pmissum est posse sortiri/ad amicitiam indicibilem ligat hominum animos: vt tāto charius se ament ad inuicem/q̈to nouerint diuine hereditatis se fore psortes. Ad quid inquit apostolus ad Roma-
Ro. 8. nos: Ipse spiritus testimonium reddit spiritui nostro: quoniam filij dei sumus. Si autem filij τ heredes: heredes quidem dei/coheredes autē christi. Solēt specialius homies inuicem amicari si habēt cōmunē hereditatem omnino indiuisibilem: τ qui possessionē possidēt in eadem regione. Qui vero eadem porta egrediūtur τ ingrediūtur: qui perambulāt eādem viam: conuicini/pciues/compatriote: nisi auaricia diuidat τ scandala interponātur/aut vitium turbās euertat: quadam etiam psueuerūt amoris singularitate pstringi. Multo ardētius in supernā hereditatem anxie aspirantes/se amore singulari cōuincīēt: ad quam his omnibus schematibus peragramus/quā auaricia nulla turbat. Quod enī ibi ē vnimō minuitur ex psorte: τ vitia si qua quietem illam ineffabilem nullo interuētu perturbāt. Mandatum christi datum hominibus de amore/sicut euāgelij textus eloquitur: rationem insolubilem p amicitia pcurauit: vt non diligentibus/velut christi mandata pcōtemnētibus damnatio procuretur. Sunt τ alie infinite rationes/ex quibus amicitia sumpsit originem: Ipse quidem inuisibilus amor qui semper venatur extra seipsum placitum: vt in illo amando quiescat: ratio est amicitie initiande. Accidentalis quedam complacētia generatur ex pšcitaliter visu ab oculo corpali: que anime renunciata per ministrum sensum/qui ab extra percepit: facta est in amore sine respectu mercedis. Proprium est amoris amare: mercedem querere omnino non nouit. Questus est/non amor vbi merces exquiritur. Sufficit amanti solum pro pabulo amoris habere quod iure possit diligere: naz si non amat ex iure: non amor/sed affectus deordinatio dici debet. Necessitas sepe facit amicitias innumeras. Non enī datum est homini in sua natura per seipsum viuere: nam τ ille qui cōdidit/statim decreuit nō esse bonum hominē esse solum: τ factum est simile adiutorium: Et vt essent omnia/deus non fecit omnia equalia. Et vt essent omnes homies/nō fecit omnes equales. Aliquis plus/aliquis minus habet: τ sufficiētia naturalis vnius/nec pter habētem solum est pcessa/sed vt in alium diffundatur. Et alius inferior in vna sufficientia; in alia forte potior erit qua τ ille in sua sufficiēs erit: atq̈ in pnuersationē grata tempe quo dominatur necessitas. Grata pnuersatio τ subuētio esse nō posset: nisi amicitia interiora τ viua specula copulasset: τ vera esse potest amicitia que ex necessitate cōtrahitur: Quis de amicitia solertissimi cōtrarium dixerint tractatores: volētes amicitiam omni necessitate carere/sed a libertate pcedere voluntatis. Sed aliud est necessitas: aliud est libertas. Necessitas ē ex re: libertas est ex volūtate. Sed nec rex necessitas volūtatis libertatē ānihilat: aut in seruitutē redigit alterius voluntatis. Voluntaria porro libertas nunq̄ necessitas est: ad amicitiā faciendam pprio motu τ a seipsa mouetur. Rota enī est que non patitur ab extra violentum motorē nisi conditorem: qui sic liberam fecit a seipsa et in seipsa/vt ad aliud sua sponte moueret. Proinde necessitatem non est ponere voluntatem/sed ad aliquod remouendum molestans: aut ad perfectibile aliquid inducendum: vnde causabitur ratio τ causa: vnde amicitia contrahat: que magis declarabitur si abūdans effundat in vacuum: vacuū a pleno suscipiat: τ plenus in vno vacu⁹ in alio: refundat in alio ex eo q̄ plenus: accipiat a pleno in eo q̄ vacuus. Et erit videre decorē sub ordine amicandi: vt duo sint carnales ad personas duas appositi: vnus per quē infundatur/alter/vnde debite refundat. Creator etiā omniuz deus/qui in sua dispositione nō fallitur: ita disposuit ad vniuersi decorem/ vt in hominibus sit ex qualitatibus pfectura: vt cum sit collatio in alterutrum/generetur inter homines amicitia: que vera τ pulchra erit: que nō turbat: imo quod suū est confert ad ordinem vniuersi. Huius enī plura sunt exempla q̄ dicta. Ipse ordo viuendi ab arte suffultus amicitiam generat: aut quia nō poterat sine socio ars deduci ad actuz: vnde coget in qualibet arte peritus inuenire collegam/qui animo τ corpe sibi ad artificium educendū incōtradicte psentiat: quod esse nequibit nisi amicitia fuerit mediatrix: aut qz indigentes opibus artis oportebit cū artificibus amicari. Orbe aūt cōmertiū quandā amicitie habet causam. Ornamēta regionū que diuina pnidentia sunt nō omnia omnibus/sed singulis singula distributa: hoies a diuersis mūdi partibus ad contrahendā amicitiā fecit conuenire in vnū: τ docuit homies per marina diuortia posse alteros ad alteros trāsire per rates. Erunt aūt amicitie tantum durātes q̄tum pnuersatio durat: q̄tum q̄ necessitas τ alterius subuētio pseuerat: q̄tum cōmercij tēpus/q̄tū emptio τ asportationis ordo/q̄tūq̄ adest tēpus in placitis. Sicut τ vsq̈ ad finem vite hominū est inuenire plures qui post mortem dispari causa/dispari cultu pdurāt. Ad cuius maiorem euidentiā cū christiana iusticia ptractemus: nō derogātes veris sententijs q̄tūcūq̈ veteribus atq̈ infidelibus dictis. Primo inspiciētes cum quibus est amicitia christianice deuitāda: deinde cū quibus iubet aut pmittit copulāda; nō fm philosophos mūdi q̄ sapien-

tes: qui quãuis multa dixerint de natura: verita-
tis fontẽ et originẽ penitus ignorauerũt: nec illã
inspexerunt scripturã et legẽ/ quã spũsscũs suis
fidelib9 inspirabat. Ad quã pro eliciendis sentẽ
tijs anim9 noster intendit: in qua iacebat obuo
1.Corin.10. luta veritas et iusticia christiana. Omnia enĩ in
figura ptingebãt illis. Deuitanda nec ptrahen
da federib9 amoris et puersationis amicitia cũ
illis/ qui signant in filijs chanaan. De quibus
dñs dixit ad moysen/ vt pmulgaret ad populũ:
Exo.34. Caue ne vnq̃ cũ habitatorib9 terre illi9 scz cha
naan iũgas amicitias/ q̃ tibi sint in ruinã. Legi
mus libro genesis cham reprobatũ a patre: pro
Gen.9 eo q̃ cũ nudatũ in tabernaculo habuerat in de
risum. Ex quo exorte sunt gẽtes quas p̃ ceteris
deus odio habuit: quib9 post longa tpa terrã ab
stulit et tradidit in possessionẽ filijs israelis sub
ducatu iosue successoris moysi: cũ quib9 phibi
tũ est amicitiã copulare. Ut aũt audacter affir
mem: nemo angelorũ aut hominũ nouit a quib9
cauendũ/ cum quib9 conuersandũ/ q̃ infallibilis
et eterna veritas: nec melius ordinare hominũ
mores: sed humana hominũ sapiẽtia q̃ stulticia
est apud deũ/ pretermisit sepe diuina/ cũ asserti
Gen.10. one atq̃ ordinatione suorũ. Primogenitus vero
chanaan sidon fuit: a quo egresse sunt gentes
suo noie nominate. Sidon interpretat venatio
tristicie aut cõmotio iniquitatis. Cũ talibus hu
iusmodi nullo mõ est amicitia federãda. Est enĩ
amicitia christiana leta dilectio animorũ. Leta
dilectio esse non potest/ vbi venatio est tristicie.
Porro tristicia dicit a trina diuisione quã vena
tur: que falsitatib9 et vanis rumorib9 prestat au
ditũ: vnde intellectus cõfundit. Qui memor est
iniurie/ querit vnde tristetur: perditorũ irrecupe
rabiliũ memorator/ causam tristãdi habet p̃ fo
ribus. Qui ad aliena bona suspirat/ tristiciã se
pe nãciscitur. Qui appetit quod nequit habere
semp in cruciatibus manet. Hic nemini letus
erit amicus: q2 sibi nõ adest anim9 christianus: q̃
solũ illa intelligit/ memorat et vult: vnde in chri
stiana iusticia licitũ sit gaudere. Christiana nẽ
pe iusticia nil aliud nisi pctm̃ iudicat dignũ tri
sticia. Cõmotio iniquitatis sidon: cũ quo amici
tia nõ est ferenda. Nã aliud est ab iniquitate cõ
moueri: aliud cõmouere iniquitatẽ. Primũ se
pe atq̃ pluries sine pctõ/ et interdũ cum peccato
peragit: secundũ vero sine pctõ nunq̃. Cõmouet
quis ab iniquitate alteri9/ ppulsat/ concutitur/
agitatur: cui si patientia nõ deest/ absq̃ peccato
manet: si nõ rependit/ iustus in eo est: si vero repẽ
dit cũ inculpata tutela/ adhuc iniqu9 nõ est. Si
aũt cõmouet ab iniquitate inuisibilis hostis: si
ab iniqtate sensibilis et fragibilis carnis: si non
cõsentit: et quod anteq̃ agitaret erat/ id manet:
immo forte pmiũ est p virtute resistentie acqui
situ. Tunc vero ab iniquitate cõmoueri pctõ asci
scit: cum anim9 frangit aut male ɔsentit. Com
moueri iniquitatẽ impossibile dixerim fieri abs
q̃ pctõ. Iniquitatẽ cõmouet q̃ alteri absq̃ cau
sa iniuriã infert et damna: qui seipsum in carne
sollicitat/ seipsum demonibus obuiã facit et pue
nit nõ tentatus: agitans tamẽ a ppria volũtate
corrupta. Proinde cũ his omne participiũ ami
citie deuitet. Nõ est vera amicitia que vertitur
inter malos. Neq̃ quis palliet q̃ aliter sit bon9
q2 eoipso malus efficitur/ quo se cũ malo conso
ciat. Letis et puris animis assistit amicitia sana.
Filij alij q̃plures fuerũt cum/ quib9 preceptum
fuit populo electo dei/ ne amicitiã quoquomõ
firmarent. Quod p̃ceptũ nobis seruabat: nunc
aũt in veritate clarescit: quorũ ista sunt nomina:
Etheus/ iebuseus/ amorre9/ gergeseus/ eueus/
aratheus/ ferezeus/ aradius/ samaritheus et ama
theus. Genus igitur hominũ aliud in amicitia
deuitandũ in etheo signatur. Stupidus enĩ di
cit. Que amicitia esse potest cũ stupido: qui qua
si lapideus est et stolidus: et vxorẽ habet inertiã?
Est enĩ amicitia sensus inuisibilis potissim9 ani
morũ. Quid enĩ tanq̃ id quod amatur/ sentit in
animo. Nam si sentit in animo quod ratiõe ca
ret cũ diligit: multomagis sentit homo ratione
fulgens si amatur. Sentitur aurum/ sentitur ar
gentũ/ lapides p̃ciosi domus et predia: et anima
lia ratione carentia/ in amãtis animo sentiunt.
Sed certũ est q̃ amari seipsa nõ sentiũt: pro eo
inter hominẽ et ratione carentia quãtumcũq̃ di
ligantur ab hoie/ non tamẽ dicit amicitia: quo
niã ipsa fit ab animo ad animũ/ non ab animo
aut ad aliquod insensibile siue equum. Et aliud
est diligere/ aliud amare. Diligere quippe dicit
cũ animus ad aliquod rationale aut irrationa
le/ sensibile siue insensibile colligatur. Amare
vero siue amicitia solũ est rationabiliũ animorũ.
Proinde cũ stupido q̃ amari se nescit/ neq̃ sen
tit/ aut amare nesciuit: q̃ amoris humani ratio
nabilis atq̃ christiani penitus iura non nouit:
nulla est amicitia contrahenda: barbarus est.
Discretus amator ei cui amare nõ sapit/ nõ in
telligitur christianus amator: eo q̃ christianus
nõ nouit amorem apponere stupido. Epule ap
ponunt sepulchro: margarita preciosa pijcitur
inter porcos: honestũ canibus datur: ascẽditur
sup mortuũ equũ: quiescit cũ cadauere: locutio fit
cum muto: surdo irrogat scientia: parabola di
citur stulto. Ut quid perditio hec? Amor animi
nõ debet inanũ effundi. Prohibet alibi sapiẽ
tia cũ stulto amicitie fedus/ dicens: Fatuo non Eccli.20.
eris amicus. Vigẽt multi pulchritudine corpo
ris: eloquentiã videt habere insignẽ: pollẽt di
uitijs/ nobili psapia sunt exorti: quos si posses
introspicere/ stupidi sunt et stolidi/ rationẽ amo
ris penitus ignorãtes/ eius nõ intelligẽtes vir
tutem. Honestatẽ vero amoris/ qua ornãdus est
amor/ q̃ perseuerãdi dat causam/ exilio tradide
runt. Hi cũ inertia fouent in lecto: tẽpus irrecu
perabile exponũt pditioni: subuenire in necessi
tatibus nesciunt/ q̃ aliorũ nõ sentiũt passiones.
Compati nõ nouerũt: quorũ amicitia melior est
sepe noticia bestiarũ. Et tale noscit cũ stupidis
amicari/ quale cũ statuis velle fedus inire: q̃ mẽ
bra videt habere/ sensus virtute carentes. Ha

bet amicitia delicatissimũ sensum in aĩo amicorũ/vt alter alterũ sentiat: ꝛ affectiones similiter ꝛ passiões vni⁹ ab altero sentiant. Et ꝓuentiões ordinat fieri amicitia: ꝛ ꝓuidentiã acuit ad decentia ꝛ iure cõpetentia necessitatibus amicoꝝ. Non eñ expectat auditũ/ipsa inuestigat: nõ expectat verbũ querens: ipsa tribuendo ꝓuenit/si adest optata ꝑ amico facultas: si vero desit/gemit ꝛ cõpatitur: ꝛ magis sepe in aĩo punitur/ꝙ in corpore aut in aĩo ille qui patit. In his maxime que sunt christifere latrie/bene sentientem oportet habere amicuʒ. Et amicitia christiana nitit ad hoc copulare bene sentientes: qñqꝫ ꝟo facit si non sint insensibiles. Refugit oĩno stupidos ꝛ indociles: dociles si docti non sint/etiã qñqꝫ deuitat: si nouerit eos aliunde posse doceri: ꝛ se teneri nõ nouerit aliquo debito vel mandato inferre doctrinã. Non querit docere amicitia: impetuosa est amicitia: ꝛ statim fert in frui: frui ꝟo non potest inscio: ꝙuis aptitudinẽ habeat omnino ad scire. Docere autẽ supeminentia est. Equalitatẽ amicitia querit: ꝙuis non imprimatur doctrinaliter amori: tamẽ se nisi ad cognita nõ extendit. Oportebit igit omnino esse in vtroqꝫ cognitionem: amandoꝝ ipsoꝝ ꝛ extra ipsos positoꝝ. Amicari volens nõ vacabit sciolis imprimere/si potest inuenire ꝑfectos: inter quos statim oritur frui: et fit ilico reuerberatio animoꝝ. Ubi vero nõ inuenerit ꝑfectos scientia/charitate diffusa in cordibus hoim/que amicitia vera est: suscipit indoctos dociles/et pro posse ad ꝑfectum inducit: vt amicitia debita esse possit. Sed etheos ꝗsi stupidos/stolidos/insensibiles/inertes deuitabit oĩno. Est quoddã genus hominũ velut summa pestis ab omni amicitia remouendũ/si aderit: si aũt non aderit/nullo modo initianda. Quod mõstrat filius ali⁹ chanaan noĩe hiebuseus: qui reproba interꝑtatiõe presepe meũ dicit. Presepe locus est in quo bestie seu animalia rodũt. Sed ve qui fecit suũ pabulum bestiarũ: ꝛ vitam suã animalib⁹ assimilauit: deiect⁹ eñ est a dignitate nature/quã habebat ex similitudine ad deũ. Uita hominis non ideo dicit brutalis/quia ex his sepe fouet ex quibus aluntur ꝛ bestie: sed cum feruntur motibus volũtarijs absqꝫ decreto rõnis in placita: ꝛ aguntur ab aĩalibus more brutoꝝ/ad aliud semetipsos nõ ordinantes nisi ad corporũ vitam: ꝛ oĩs labor ipsoꝝ in ore illoꝝ vertitur/epicureã sequẽtes doctrinã: ad ipsam animã ꝛ effectum operis dantes: omne damnũ inuisibiliter accidẽs computauerũt flabilẽ auram: molestationẽ vero corporis extremũ periculũ putauerũt. Qui corporalibus placitis atqꝫ carnalibus delicijs dediti solũ his similes atqꝫ talibus dantes opem nouerunt amicos. Ueritatis ꝟo ꝛ virtutum inuisibiliũ seruatores in amicitia fugerũt: pro eo ꝙ sobria est veritas: ꝛ virtutes corporũ delicijs contradicũt. Nunꝙ virtutũ cultores ꝑter fragilem necessitatẽ corporum curauerũt: ꝛ sepe attenuauerunt corpora ꝑpter vigilẽ sensum. Nunꝙ cõpaginabit amicitia veritatis cũ delicate fouẽtibus carnẽ: quoꝝ eñ venter est deus/ null⁹ verus erit amicus. Suspirabit sedulo ad deũ suũ: ꝛ de ipso velut fidelis cultor ipsius sepe loquet: ꝛ cũ amicis queret de cultura cõsiliũ/magis ꝟo auxiliũ. Tabosa est amicitia que contrahit cũ cultoribus ventris: ꝛ eoꝝ loquela desinit in fetorẽ. Et inuisibilis amicitia ꝛ inter inuisibiles agit: ꝛ ꝑpter inuisibilia initiat atqꝫ ꝑdurat. Incorruptibilis est ꝛ incorporea: et ꝑpter hoꝝ cõtraria nunꝙ fiet. Gastrimarg⁹ deuitet: venere⁹ depellatur: qui studet calicib⁹ epotandis/ amici noĩe non est dignus. Querit amicitia plerũqꝫ secretũ nullũ autẽ secretũ vbi regnat ebrietas. Si ꝟo similis habitudinis sunt amici/nomẽ quidẽ amicitie habent: sed lupi rapaces ꝛ aues sunt cõuenientes ad escã. Peiori aũt articulo deuitandi sunt/qui ꝑsepe meũ dicũt: pro eo ꝙ est ꝑsepe hoĩ ꝑ suis aĩalibus nutriendis. Totus est mũdus in cõmune atqꝫ ꝑ cõmuni vtilitate creatus. Qui ꝟo cõmune ꝑ hoc vocabulũ meũ/ in ꝓprium reduxerũt aut reducere conati sunt: lucẽ intellectualis atqꝫ cõmunis amicitie nõ viderũt/neqꝫ cognouerũt excellentiã eius. Et nemo in amicitia tanta sollicitudine deuitãdus/ꝙ qui ꝓprietari⁹ censetur. Sine re nulla põt esse amicitia/vbi regnat ꝓprietas: ꝛ ꝓpriũ diligẽs nemini amicat. Cui amicabit qui vellet omniũ bona in propriũ vendicare dominiũ? Cui amicabit qui naturam fertilẽ odit ꝑterꝙ ad seipsum? Immo inimicus est qui oĩm bona vellet auferre. Et si nollet aliorum bona vendicare in ꝓprium: dapsilitate carens/iure nõ habet amicũ. Proprie ꝓprium est amicitie/libens dapsilitas. Et qui effundit libẽter amorẽ/quod exterius est retinere non nouit. Qui aperit animũ/aperit ꝛ thesaurũ. Relatiuũ nomen est quod dicit amicus: esse vero relationis totũ ad aliud est. Nihil igit habet ꝗ ex christiana iusticia ẽ amicus/ad seipm/sed ad amicũ: Nemo nisi ꝑ improprie ad seipsum amicus vocatur: cũ amicitia duoꝝ requirat cõsistentiã animoꝝ. Ad seipsum homo quilibet est/ ad aliũ refertur amicus. Proinde ꝓprium suo damnato iure omnẽ abiecit amicũ. Iure alio altiori ꝓprietarium ꝛ nõ dapsilem omnis amicitia maxime christiana condemnat. Etenim quia reipublice crudelior noscitur inimicus: nihil tantũ reipublice aduersatur/ꝙ in rebus aut honorib⁹ ꝛ dominationib⁹ retenta siue quesita ꝓprietas: ꝛ incõmunicabilitas eorũ que a summo ꝓueniunt: aut eoꝝ que in ordine viuendi atqꝫ gubernandi rempublicã ab hominibus conceduntur. Hoc sepe constituit tyrannos ꝛ reipublice destructores. Quo igit iure quis amicabit ei/qui reipublice aduersatur. Inimicus omniuʒ est/qui huic amicus efficit. Inter ꝓprietarios amicitia esse non potest: quia non est relatio animorũ ꝛ rerũ: que ab amicitia ipsa statim cum incipit/ generatur. Nam sicut eoipso quod est paternitas siue filiatio/est pater ꝛ fil⁹: ꝛ realis relatio inter eos sic ilico cum est amicitia/amicus est ꝛ amicus; ꝛ

ea lege qua sunt/ad inuicē referunt relatione reali ⁊ rerū iusta dapsilitate. Ac ꝑ hoc nō dixerim amicitiā visibilium ⁊ corruptibiliū rerū glutino construi: sed attestatiōe firma desanctio: vt nullus ei amicari velit q̄ amicus esse nō vult. Penitus sane amicitiā negat/q̄ sua nō cōmunicare contendit. Amicitia iubet amicos iuste inuicē releuari. Justicia christiana lucidius clamat: vt indigēs ab habēte requirat. Nā sicut largiri amicabilis est volūtatis: sic expetere ob indigentiā est iuste necessitatis. Equaliter igit̄ in amicitia si aderint/tollerentur donatio libera ⁊ expetitio iusta: vt quos delectat donare/nō pudeat expetere cuz indigentia premit: ⁊ quos iuuat expetere necessitate premente/libeat dare cū alter petit ⁊ dandi copia suppetit. Proinde qui ꝓ̄sepe meū dicunt/in speculū amicitie nō aspiciunt. Et cui⁹ ꝓprie ꝓpriū est cōmunitas/ei aduersat̄ detestāda ꝓprietas. Igit̄ cum auaris nulla sit amicitia contrahēda. Inter auarū ⁊ largum cōuersatio esse pōt: nulla amicitia vera. Et si ꝓprietarij atq̄ auari amicitiam inter se fouere vident̄/aduertat q̄ nouit: quoniā talis est ipsorum amicitia sicut latronū atq̄ ꝓ̄donū: qui vnanimiter in ꝓ̄dā insiliunt: qui cū diuidunt/gladio se ꝯfodiunt.

¶ De ira quā iusticia christiana excludit. Capitulū VII

Iusticia christiana/ que ab omni virtute seu actibus eius auertit impertinēs: omne amarū amicitia velut impertinēs resecat. Quod significat̄ in eo ꝙ cū amorreis prohibitus est dei populus amicitiam aggregare. Nihil em̄ deus ꝓhibet/ nisi quod est virtuti ac moribus eius aduersum. Amorrei amari interpretantur. Amarum vero ꝓut inoleuit in vsu/est gustui dissuaue: quod aduersus dulcedinē bellū habet. Sed accōmodato vocabulo amarū dicitur/ quod inuite sensus corporis patit̄ et nostre opponitur volūtati. Homines siquidē eo sensu dicunt̄ amari/quo eoꝝ ꝯuersatio est siue cognoscitur dissuauis: ⁊ importuna hominibus fit: aut irrogant vnde hominū animi amarescāt. Amari sunt om̄es qui nature suauitatē/humanitatis dulcedinē in seipsis inficiunt: ⁊ impossibilitate detinendi ad alios sepe transfundūt: ⁊ propter improbos mores diu tolerari nō possunt: ⁊ tolerari volunt: sed tolerare nesciunt: ⁊ multa inferre/ pati nulla nouerūt. Om̄es vitiosi ratione dictante amarissimi sunt: ⁊ priuant̄ virtutū saporibus. Necessario em̄ sic agitur: vt vbi vitiū sapit virt⁹ desipiat. Sed cū multa sint amaritudinis genera siue hominū amaroꝝ/ ad ꝯstringendū solū aliqua suscipienda tractauim⁹. Amarus est omnis homo/sup quem ira seu furia dominat̄. Ira est animi nostri absynthium: venenū vero si fuerit pertinax. Et cum infecerit quēpiam: ad sodales/aut assistentes reddit amarum: vt nihil suaue in animo habeat: nil molle in verbis eliceat: nil in moribus mite splēdeat. Amicitia em̄ est suauitas animoꝝ: et mollitiē non labefactā ꝓ̄tendit in verbis: mititatē in morib⁹ habet. Cui ergo suauis in aio/ verbo dulcigena/ moribus aptus: qui sibi amarus existit? Ire turbulēto appetitu in aio residente/ amicitia patit̄ exilium. Ira ⁊ amicitia/vt ignis ⁊ aqua ita ꝯueniūt. Sed obiectabilis ira in aliū/amicitia in amicū. Contra naturā agitur vt due cōtrarie passiones animū hois eodē momento possideāt: nec in diuersitate tēpoꝝ passionis ⁊ affectionis facta distributio excusabit: vt vno tp̄e ira in alium/ alio sit amicitia in amicū. Qui ex pristina cōsuetudine sepe ardescit in irā/obuenīti aliquo ad amicitiā non assistit. Etenim cum accendit̄/amicū nescit intueri: quod iusta ꝯtestatione clarescit. Nemo alicui magis ꝙ̄ veritas debet esse amicus. Sed tali caligine anim⁹ ex ira plerūq̄ inuoluitur: vt verū a falso/honestū a turpi/vtili a dāno sonullaratione cernat̄. Hinc ꝓ deuitatione per salomonē dicit̄: Noli esse amicus homini iracundo neq̄ ambules cum hoie furioso: ne forte discas semitas eius: ⁊ sumas scandalū anime tue. Unde satis aperte colligit̄ ꝙ nemo amicus iracundo fiat: ⁊ si ad te omnē seruaret amicitie regulā: ⁊ ꝙ ad tuam visionē ab oī ira mitesceret: in vno penitus ineuitabiliter te offendet: q: iracundus semꝑ agitat̄ ad malū quos offendit: alios si tibi amicitiā seruare volueris/ tibi faciet inimicos: Jus est infallibile i ordine amicitie: vt amicus amici tibi fiat amicus: ⁊ inimicus eius tibi pariter inimicus. Recusabit̄ omnis iracūdus ex solito/ne in amicitie gratiā veniat. Quod si venit aut toleretur/ si sperat̄ correctio ⁊ leuis ē furor: aut deuitet̄/si desperatur ⁊ est ꝑtinax. Ubi vero aduersus teipsum amici furor deseuiet: aut patientiā adhibe sine vtriusq̄ damno christiferam: aut assumpta causa/rescinde. Nec dictū salomonis semꝑ accipiat̄ in malū/cū dixit: causam querit qui vult discedere ab amico: quia querere debet/ vt discedat bonus a malo/verus a falso/pacificus ab inquieto/patiens ab iracūdo/suauis ab amaro: si correctio nō sequat̄ ad tolerantiā: ⁊ decor amicitie non resurgat/ qui improboꝝ est morum. Est quoddā aliud amaroꝝ genus/qui turpibus intendentes ad hec amicos exquirūt: ⁊ quos habēt grauare ꝓ̄sumunt. Sed diabolica nō christiana est amicitia/vbi assistitur turpitudo peccati: vbi moꝝ honestas polluit̄: vbi vera innocentia condēnatur: aut si cōturbat̄ iusticia publice honestatis. Alius amarus qui memoriā iniuriarū fixam in animo tenet: beneficioꝝ immemor factus: ⁊ calculat sepe dāna siue impēsa. In catino amaritudinis pabulat iniurie calculator: ⁊ illate malicie memor/iacet in lecto spinarū. Omniū ꝟo amarissimus est qui deū peccando reliquit: ⁊ in peccatoꝝ pace quiescit. Unde Hieremias ad hierusalē dicebat: Scito ⁊ vide ꝙ̄ malū ⁊ amarū est reliquisse te dominū deū tuū/ ⁊ non esse timorez eius apud te. Sed peius esse oīno refert̄/in pace quiescere peccatoꝝ: propter quod deus relinquitur. Hinc esaias verba ezechie regis recitās: Ecce in pace amaritudo mea amarissima. Omniū amaritudine amarior

Prouer. 22.

Hiere. 2.

Esa. 38.

penitus pacē habere in vitijs: cū quib⁹ omnino expedit habere diuortium: ꝛ aduersus stupꝛum duro ꝛ incessabili bello cōsurgere/ donec vitia depellant. Deuita omnes amaros: nec cum eis amicitias iūgas: ne ipsoꝝ consoꝛtio tuus ocul⁹ in amaritudinibus cōmoret: vt aut cogaris videre quod displicet: aut non possis videre quod placet: ꝛ si nō artaberis ad maloꝝ cōsensum/ penitus nō effugies sensum pessimū. Etenī amaritudinis gen⁹ est/ christianū christianice nō amare. Vitalis anime in virtutib⁹ radix est amoꝛ: et vitissima vita honesta dilectio: que non reperit preterꝙ in cāpis christiane iusticie. Proinde qui nō diligit christianū/ amarissime moꝛtis est vasculum: ꝛ christianū non diligere christianice christū atqꝫ christianū amarissime vite ferūt in exiliū. Et deflent dāna vsqꝫquo regrediat aīa in patriā: vbi amoꝛis plantule vigēt/ germināt/ floꝛent/ fructusqꝫ parturiūt in odoꝛez suauitatis viteqꝫ perennis.

Quod vera amicitia omnē extraneum a fide excludit. Ca. VIII

AMicitia sane omnē aduenā et in opere tediosum deuitat. Cui⁹ deuitationis edictio in alio filio chanaan/ noīe gergeseus vel gergesan designat: qui interpꝛetatur ꝓpinquans aduena/ siue eijciens colonū. Aduena ꝓpinquans est ꝙ de suo loco recedit/ ꝛ in terris moꝛat aut discurrit alienis. Colonus vero terre cultoꝛ dicit: cuius actus absqꝫ nimio laboꝛe nō geritur. Et quāuis possint interꝑtationes nominū plerūqꝫ ad bonā aut malam partē reflecti hominū vero repꝛobatoꝝ a deo nunꝙ debent noīa in sanam partē conuerti. Certum enī est vt ꝑmisimus/ deū moysi pꝛecepisse/ cū talibus amicitiam nō iungi. Qui vero cōditoꝛ omniū est atqꝫ liberatoꝛ/ non nisi malū dissuadet hominibus. Proinde penitus expedit huius noīs ꝛ similiū interpꝛetationē ad repꝛobum sensum ꝯuertere. Iustum enī est ꝛ regula pꝛefixa esse debet tractatoꝛibus sacre scripture: vt illoꝝ nominū interpꝛetationē in sanam partem nō vertant/ quoꝝ est repꝛobata persona: quia repꝛobate persone frustra interpꝛetatio nouit in bonū moꝛale conuerti: quāuis interpꝛetatio bonū sonet. Veruntamen ꝑ mysterio ꝛ in varietate tempoꝝ atqꝫ moꝝ vna ꝛ eadē interpꝛetatio diuersum habuit applicatū intellectum: sicut diuina scriptura in litera simpla manens/ sensum habet quandoqꝫ diuersum: quod sacre scripture ꝑspicacibus tractatoꝛib⁹ luce clarius patet. Idcirco ex hac interpꝛetatione ꝯcipiendū est cū amicitia cū gergesanitis seu gergeseis/ velut cum alijs ꝓhibitus est dei populus oīno contrahere: idolatra enī erat tota natio illa: ꝛ plura nefanda cōmiserat. Sed quia nos ꝙ moꝛaliter in tēpoꝛe nostro loquimur/ opoꝛtet illam interpꝛetationē in sinistram partē deflectere: vt deuitationis causam in amicitia cōtrahenda possimus facilius inuenire. Aduene ꝓpinquātes sunt omnes infideles qui nobiscū in cōuersatione ꝓpinquant: cū quibus opoꝛtet amicitiā abhoꝛrere. Infideles omnes aduene sunt/ qui nō habent ꝓpꝛium incolatū. Pꝛopꝛius incolatus est cuiuscūqꝫ hoīs/ vt id agat quod de⁹ mandat: ꝛ id teneat quod ipse cōmendat. Id enī esse debet ꝓpꝛiū rationalis anime/ ad quod inuitat accedere. Inuitat oēs: ad fidem venire renuūt. Quia ergo fideles nō sunt aduene sunt. Scribebat apostol⁹ ephesijs/ gentilibus baptizatis: vt non existimarent se aduenas/ dicens: Iam non estis hospites ꝛ aduene/ Ephe. ii. scilicet nō estis aduene a deo vel ab ecclesia: sed estis ciues sanctoꝝ ꝛ domestici dei: vt a contrario sensu firmit teneat infideles esse aduenas: ꝓpinquantes vero qui nobiscū cōuersatione aut inter nos habitatione/ vt iudei dispersi aut aliqua moꝝ similitudine. Cū his omnino amicitia precauenda. Nā omnis vera ꝛ rationalis amicitia colligatur aliquo sacrificio: quo colatur qui ab oībus creditur summus vnus ꝛ verus deus. Pagani idola colunt: nec nobiscū in vnius dei cultura ꝯueniunt: sacrificium nostrū spernunt: nos vero ipsoꝝ immolationes detestamur. Quō ergo erit amicitia/ vbi animo disparitas sentiendi: cū in amicitia paritas sentiendi de sacrificio ꝛ de vno deo penitus requirat? Dissentiūt intellectus: quia christianus aliter/ diuerse paganus intelligit. Dissentiūt affectus: nam aliter christianus/ aliter paganus afficit. Dissentiunt memoꝛie: quia christiani memoꝛia circa vnū deūm pagani vero memoꝛia plures deos meditatur. Nulla ergo erit amicitie veritas vbi animoꝛum tanta diuersitas: cū amicitia sit animoꝝ equalitas: nō solū ꝙ se diligant mutuo/ sed ꝙ omnino cōueniant in quocūqꝫ tertio. Intellectus hominū aut consentiūt/ aut dissentiunt. Si ꝯsentiunt aut in vero/ aut in falso. Si ꝯsentiūt in vero: nulla concertatio facta est amicitia intellectuū qui in veritate cōueniunt. Si vero in falso consentiunt/ oēs errant. Errantium aūt amicitia nulla vera. Qui sibi errat/ alterius nō erit rectus amicus. Si dissentiunt verū ꝛ falsum: dissensiōis adduxerunt causam: ꝙ dissensio intellectuū aliter causat ꝛ nō potest nisi ꝙ vnus verū/ alius sentit falsum. Et non solum in fide/ sed in omnibus intelligibilibus ꝛ in oībus intellectibus hec sententia locū habet. Inde scripture contrarie/ inde questionū pertinaces pugne: quia ī vero aut falso dissentiunt intellectus. Igit omnino inimici sunt fidelium ꝛ infideliuz intellectus: ꝙ aut nos verum/ ipsi vero sentiūt falsum: aut nos falsum/ ipsi vero sentiunt verū. Sed de ipsoꝝ falsitate non vertit in dubiū vera multitudo fideliū. Similiter affectus hominū aut cōsentiunt/ aut dissentiunt in amoꝛe relato. Si dissentiunt/ non est amicitia. Si cōsentiunt/ facta est amicitia in seipsis ad seipsos: quia se mutuo diligere volūt. Sed adducatur illud quod verā amicitiam ꝓbat/ si in tertio isto ꝯueniunt. Si diligimus deū illi idolum: si nos vnū deum/ illi ac plures afficiuntur: si nos vnum verum sacrificium affectu fideli peragimus/ illi ad infausta sacrificia con-

uertunt: que igit amicitia inter animos erit vbi affectuū tanta pnotatur diuersitas? Etenim nō solū i diuinis/sed etiā in humanis oportet in ter tio conuenire. Sepe nāq videmus ꝙ vnus ter tius dilectus ab vno amicorū/ ab altero exosus fomitez discordie ministrauit. Et veros seruos oportet in amore domini fidutim amicari. Et se pe dissensiones fiunt ex diuersitate affectiua pro pter dominū tertium vel amicū: multomagis in diuinis affectuū debet esse cōsensus. Sinautē/ nunꝗ ver9 erit amicus. Memoriarū vo dissen sio vel consensio eandem sententiā resonabit. Ad veritatē amicitie omnino exigit/prout fun datur in animis hominū: ꝙ cōsensio intellectuū sit in vero/affectuū in bono/ memoriarū in ho nesto. Et primo quidē expedit ꝙ harū potentia rum cōsensus fiat in summo vero/in summo bo no/in summo honesto. Nulla erit omnino ami citia veritatis: si de vno deo viuo et vero/ et eius cultu per omēs anime vires nō bene vsquaq sentitur. Judeorū vero et christianorū non erit amicitia recta: quia si de vno deo quod nos sen timus/sentiunt: si de suo cultu atq sacrificio in eorū tempore bene sentiunt: tamē de redempto re nostro christo vtiq male sentiunt et senserunt super quē inflexerūt zelum legis/vt cū morti tra derent: et veri sacrificij renouationē non credūt sed deridēt. Proinde si de domino nostro atq redemptore male sentiūt: nullo iure nobis ami cabuntur. Seruus amicus inimici domini/ini micus est domini. Christianus paganorū atq iu deorum amicus/dei ꝯstitutus est inimicus. Nā si amicitia illorū que deum non offendunt/ neq amare possunt/dei inimicitias generat: multo magis amicitia offendentiū/et de ipso indebite sentientiū. Jnde iacob9 inquit in canonica sua: Quicūq voluerit esse amicus huius seculi/ini micus dei cōstituetur. Peramplius vo qui ami cus inimicantiū fuit. Nec excusat ꝙ homo est: si male aut nō debite sentit de deo. Sed isti adue ne sunt: et sepe ppinquātes nobis in aliquo/aut quadā similitudine morum. Propinquatio ma gna fit in cōmertijs. Propinquatio iudeorū ha bitantiū inter nos: ꝯuersationes mutue. Amici tia fieri nequit/nisi eorum consensio fiat: non ꝙ qui bene sentit/cum male sentiente: sed qui male sentit/cum bene sentiente consentiat. Christia no sentiente cū pagano atq iudeo/amicitia ve ra nō gignitur: pro eo ꝙ ab vtroq de deo male sentitur. Ab eo siquidem tempore quo dei filius pro humana generatiōe dignatus fuit carnem suscipere: atq innotuit euangelium sanctū eius vera amicitia inter fideles atq infideles profe cto nō potuit reperiri. Non ergo velit qui titu lū christianitatis agnouit/cū infidelibus amica ri. Conuersationē autē nisi propter ineuitabilē causam omnino declinet pro loco/tēpore atq re bus: ne forte quodā humanitatis intuitu et mo rū aptitudine/obseqndi liberalitate cor nostrū in ipsorū amore mollescat: et cū ceperim9 amare paulisper iudicabimus deū/quare ipse sic dam

Jaco.4.

nat. Vult enī appositus amor sepe diuinum in amato mutare iudiciū: etiā si non mutatur deli ctum. Qui vo imperitiores sunt/possent audire ab illorū ore verbū: quod credentibus generaret aliquod dubiū. Qui vero habent legis christia ne peritiam/similiter cōuersationē auertere de bent: nisi compulerit iusta necessitas: magis vo cū aderit charitas/si possent quempiā infidelez ab infidelitate diuertere/ cōuerterēq ad fidem: vt primo euz dei amicū constituant: deinde ipsi efficiant amici: qr gehennali dign9 est pena/qui primo sui anteꝗ dei aliquē vellet amicū: siue qui ad suaz amicitiā dei receperit inimicū. Aduene ppinquantes etiā esse feruntur: qui nulla pceun te noticia /nulla phabita experiētia velut adue ne puenerunt. Sed cū ignotis non est amicitia copulāda: neq cū illis quorū nulla experientia pbabilis antecessit. Amicus secretorū aperiet ostium vo amico. Quō ergo nota secreta faciet ei/cuius personā ignorat? Notissima res amici tia est: mentis notos peragit. Si omnia sunt cū amico tractanda: de ipso primū oportet habere noticiā. Et anteꝗ tuum animū amico cōmittas experientia pcedat pbate virtutis. Nō emunt equi nisi pbentur: nec aialia que ad vsum que runt. Non dant precia siue arre p eo quod emi tur/aut emptio querit: nisi experientia pbabilis antecedat: si experiri cōsuetudo permittit vt ra tio ꝗrit. Nemo vult incassum inexperte pꝓcere preciū. Precium vo nullū amore preciosius est amore vo solum cōparatur amicus. Proinde nobilem thesaurū non effundas in ignotū: aut experientia nō probatū. En forte dicetur: Quē inueni omnib9 est perfectus amicus: nemo de ipso conquerit: omnē nouit amicitie regulā: quā omnibus seruare didicit verā. Adhuc vero pal pitatio restat: forte copulat tecū nouam/qui ve terem amicitiā pretermisit. Qui veterē dimittit amicū/de nouitate aut instabilitate causat. Vir vanus amicari alicui nō est dignus: aut pmortu us est suus amicus. Nolēs inamicate viuere/cū alijs fedus amicitie querit. Nec te moueat: quia quod alteri placuit/tibi forte omnino displice bit. Non eadē ratio que alteri/ tibi hominē red dit acceptū. Preter cōmunes rōnes amicandi aliquid in hoibus latet: vnde singularior amici tia redditur/ vt etiā virtutis pbitas postponat placito singulari. Propinquātes aduene/simu latores sunt qui mores morib9 nouerūt: ferunt autē in animo quod ore non proferūt. Proinde autē expedit cuz talibus derogare amicitiā aut pbare/anteꝗ corde atq morib9 pfitearis ami cū. Hinc iesus filius syrach dicit: Si possides amicū/in tentatione posside illū. Tentatio pro batio est rerum/et eorū que requirunt ad vsum/si militer et hominū. Probet homo qui ad famili arem amicitiā querit. Honestius est nō iungere ꝙ segregare coniunctā. Amicum verū probauit angustia: hoc salomon asserit: Frater in angu stijs comprobat. Virtutis amicus ob pressuraz a virtute nō decidet: qr dupliciter lederet: per

Ecci.6.

Prouer.17.

deret rem et famã: nec deuitaret q̃sq̃ pressurã. Qui amicatur homini amore virtutis: non dimittet eũ in angustijs atq̃ pressuris. Naz si periret corpore amicus/ virtus ipsa nõ perit. Qui vero ex corruptibilib⁹ initiauit amorẽ: ipsis pereuntib⁹ amicitia perit. Proinde dicit: Non cognoscetur in bonis amicus. In bonis tẽporalib⁹ atq̃ corruptibilibus oĩbus velatur amicus. Ipsis abeuntib⁹/ aperte cognoscitur quale fuerit amicitie fundamentũ. Auertunt sepe faciẽ amici corruptibiliũ ab oppresso: et quasi non fuerit/ a memoria remouetur. Ex hoc iob dicebat de amicis qui euz
Iob.6. videbant oppressum. Fratres mei me preterierunt. Sicut torrens ex repentinis et niueis fluuijs aggregatus/ cuius naturalis vena nõ extitit statim defluit: et alueus remanet inhumectatus: sic repente transit/ qui ex vena vere amicitie nõ fuit amicus. Propinquãt et adueniũt multi amici more torrentiũ ex aquarum inundantiũ multitudine: sed in angustie tẽpore/ amicitie ac amicorum alueus remanet desiccatus. Nõ emas aurũ aut argentũ ex colore: habent enĩ simile falsum: materiã/ pondus potius require et imaginẽ et superscriptionẽ: si ad cursum sunt deuoluta monete. Non respicias in homine blandã faciem: nõ mores ex arte facetos: non forinsecã dolaturã: sed que moneta metaphorice in hoĩe amicãdo
Prouer.27. perquire. Qui vero prudentes sunt/ nouerũt sepe quod in puerbijs salomonis dicitur: Quõ aquis resplendent vultus pspicientiũ: sic corda hominum manifesta sunt prudentibus.

Acidiosi excluduntur ab amicitia vera. Capitulũ IX

Omnes firmissime acidiosi sunt in amicitia reprobãdi: quod ex alia interpretatione gergesan aperte colligitur. Est enĩ eijciens colonũ. Cultor terre colonus dicitur: qui operando laborat: qui eũ eijcit/ abrenũciauit laboribus. In tentorio quiescens/ latitat in cauerna pigricie: sub vmbra dormit/ in secreto dãnate remissionis. Delicat⁹ amicus nemini gratus: querit oĩno amicitia in euentib⁹ actuosos. Amicitia delicata pp̃ter hoĩes indigentes nõ cadit: non enĩ surgit cũ indigẽtia pmit. Quod premat eos necessarium est/ qui mũdi huius habitant incolatum. Habitatio terrena misera est: et semp agitatur aduersis: labores/ dolores/ defect⁹ habet certissimos/ quietes incertas/ suauitates dubias/ pfectus instabiles: ex quib⁹ oportebit actu euigilare amicũ dei qui patitur: et studio animi aptitudine corporis subire labores: et nõ solũ rerum/ sed corporũ cõitatẽ amicitia facit: vt si pede vn⁹ deficiat/ p ipso alteri⁹ ambulet pes amici si man⁹/ alterius altera officiũ debitũ agat: si oculus eruetur aut caligabit/ qui videt oculus erit amici: auri surde audiens oĩno subueniet: elinguis factus lingua indigebit amici: pdominante infirmitate in vno/ alter p subuẽtione discurret: vno quorũlibet carceri tradito/ alter p remedio vigilabit ad ostiũ: vno sustinente iniuriã/ alter ppulsare conabitur. Hec penitus actuosum querũt amicũ. Nulla nãq̃ iusticia christiana pcedit: vt p his euẽtibus relinquatur amicus. Non enĩ relinquẽdus/ quousq̃ desierit esse homo et rationis cõposq̃ virtutis. Sola enĩ mors hoĩem soluit: que aĩam alienat a corpe. Cũ exanimato corpe nulla ẽ amicitia retinẽda: excepto q christiani ce tradatur debite sepulture. Rationẽ soluit fatuitas siue ꝯtrari⁹ error: q̃ si incurabilia sunt/ amicitia oĩno soluatur. Cuz fatuis atq̃ errãtib⁹ iusticia phibet amicari: et firmatã iubet dissolui: virtutẽ vitiũ soluit: et de finib⁹ hominis pulsat. Ab aĩo prorsus exulet amicus/ a quo exulat virtus. Si vero pro quibuscũq̃ cõiter in corpe accidentib⁹/ nõ est relinquẽdus amicus: nisi spe correptionis expectaretur interdũ: igitur ab amicitia repellatur inexceptuate oĩbus ociosus: simul in aĩo se amore foueant/ corpe vero quiescant. Duntaxat qui ponior est corpore alijs amicis siue substantijs/ minus valenti se atq̃ suos accõmodet. Colonũ eijcientes etiã sunt qui de suis laborib⁹ viuere nolũt: sed per turpia et violentias/ furta siue rapinas/ falsitates atq̃ vsuras media vite captãt. Horũ sicut mala que faciũt/ est amicitia fugienda: etiã si ad ista turpia nõ requirãt.

Feri/ crudeles excludendi sunt ab amicitia vera. Ca. X

Aliud genus hoĩm in amicitia deuitãdũ/ in alio filio eueo noĩe designatur: cuius interptatio plenitudinẽ mali portat. Euei nãq̃ interpretantur feri/ feroces/ pessimi colligẽtes lapides. Feri crudeles vsitato vocabulo et ptãte male agẽdi dicuntur. Et feruntur more ferarũ motu/ omni rõne priuato. Ferus est q̃ ab oĩbus aĩo et moribus dissidet: magis vero cõtradicit. Proinde hismael appellatus est ferus homo: q: man⁹ eius ꝯtra oẽs/ et manus oĩm contra eũ. Feri sunt oẽs hoĩes qui efferato aĩo viuunt: quib⁹ meli⁹ esset corpe fieri efferato. Multi natura sunt hoĩes/ aĩo ferali viuentes: et moribus in alio id agentes. Ferus anim⁹ indulgere nõ nouit: sepe fingit pacẽ: vt exosum incautũ infallibiliter trucidet. Ferus nõ placatur mulierib⁹: acquiescere precib⁹ nescit. Fer⁹ gaudet sanguine in certamine fuso. Ualescit/ cũ audit hoĩes in hoĩes seuiẽtes. Ferus semp noua machinatur tormenta: et nõ saturatur cruciatorum penis: et nihilopendit hoĩm vitã. Ferus semp aĩo ferit. Ferus sine causa litẽ inquirit. Ferus ferit et cõtabescit aĩo si non ferit: et nõ cruciante cruciatus est illi. Ferus soci⁹ demonis/ q̃ lapsis requiẽ nõ pcedit Ferus nunq̃ se ad pericula obicẽ/ sed preuiũ facit. Ferus dolet si ab hoĩe mala cauentur. Ferus maledixit oẽm pcutientẽ incassũ: benedixit aũt qui signãter transuerberat. Ferus expedite nisi ad malũ ꝯsulit: eius ligatur lingua in ꝯsilio bono Ferus nõ remouet irã/ sed accẽdit in passo: Ferus oẽs occidit in lingua: in animo vero tam alte pcutit atq̃ flagellat: q si decẽ miliũ hominũ vires adessent in corpore/ nõ possit tã alte ferire. Ferus benignus crudelib⁹: pijs autẽ oĩno crudelis. Fer⁹ autẽ afflictionẽ afflicto/ desolationẽ

desolato delectatur inducere: viduarum/ pupil
lorū/egenorum/ expoliatorū/ iniuste passorum
causam videre renuit: compati nescit: τ lachry-
mis placari atq; inclinari omnino negauit: vti
tur irremediabilibus armis: et cū tangit/ vellet
transfodere. Ferus nature atq; sacramento cō
temnit deferre: ferrū ferum semper portat τ in-
nouat ferus. Crudelia sunt viscera feri: ferum
animū fert semper: feritur ferus: fera verba fert
in lingua ferus: sed interdū suauia/ vt ferius fe
riat ferus: vitam ferani/ ferosos mores fert fe-
rientibus se ferus. Ferus furēs/generis ꝓpin-
quitatē abhorruit. Ferus nō subuenit: ferꝰ hor
rea tempore necessitatis claudit: ferus innocen
tiā odit: ferus vilaniat: ferus percutit: ferus ex
poliat: ferus occidit: ferus in occidēdo consen
tit: ferus cū feris demonibus sociādus erit: nū
ꝙ cū hominibꝰ amicādus. Subijcit bestijs hō
a feritate deuictus: nō natura/sed animi ꝑtina-
cia τ immanitate morū. Ferus libētius ad ma
la facienda ꝙ ad cōuiuia pergit/ad turpia ꝙ ad
escas. Sanguisuga insatiabilis est: ex sangui-
ne procul odoratur bellū. Ferus soluz sistit ab
omnipotētia: et ab impossibilitate ad mala su-
stinet morā. Huius feritatis in veteri testamen
to τ in histo᷑ijs gētiliū multa sunt exempla: sed
nulla peiora ꝙ que a christianis facta sunt tem
pore christianorū. Tyrānides/partialitates/se-
cte/latrocinia/auaricia/dominādi libido/si cir
cūspiciātur τ interrogentur: nullū feritatis ge
nus inuenitur nō actū. Noui demonū ꝓ omni
bus esse feros/feriores atq; similiores collegas
quorū amicus sciat quia demonuz est amicus.
Igitur cū feris hominibus sicut cum feris est
amicitia socianda. Quoniā amicitia initiuz est
animorū/τ mansuetorū amabilis q̄litas. Ami-
citia animi refugit feritatem: velut totiꝰ sue cō-
sistentie omnino contrariā: et sui regni atq; do
minij emulā. Amicitia nō nouit iniuriā: proin-
de nec rependere nouit. Amicitia nō hospitat
in domibus feritatis: pacatū est hospitiū eius.
Abhorret amicitia truces: nec assistit animis ef
feratis. Amicabilis in visceribus pius: τ mores
habet iure tractabiles. Pius et ferus/hostis et
hostis. Inter hostē et hostē amicitie sella sub-
uertitur. Mors tractabilis et furēs vita/ignis
et aqua. Inter ignē τ aquā que sit cōuētio/ expe
rientia loquit. Ut breui sermone perstringam:
ad ferū vera amicitia esse nō potest: imo peni-
tus esse nō debet. Feroces referuntur ad cor-
pora tm̄: vt feri sint animo semp: quandoq; ve-
ro et corpore feroces intelliguntur: sed magis
amicandū esset cum fetentibus infirmantibus
corpore/ꝙ cū ferocibus malis. In illis corpa:
in istis mores infesti penitꝰ sūt horrori. Nefan
diori per omnia interpretatiōe sunt euei/ī ami-
citia declinādi: pessimi nāq; interpretant. Pes
simus est/qui in malo nō pōt deteriorari. Pessi
mus est/ qui ascendit turrem nequitie: qui at-
tingit apicem mali. Pessimꝰ est/ qui ab ea qua-
litate bona qua deficit/ perfecit extremū: et ad
eam qua disposuit infici/totū tote se dedit. Pes
simus est/qui ꝓ posse nullū malum dimisit in-
haustum. Legitur ꝙ Sodomite pessimi erant.
Pessima res erat/ꝙ magis insaniebāt in iuue-
nes homies ꝙ in pulcherrimas mulieres. Sed
pena ostendit qualis eorū pessimitas fuit. Pes-
simus est/qui seipsum violētat ad malū. Pessi-
mus est/qui adinuentiones τ nouitates adinue
nit in peccatis. Unde populus dei cōminatio-
nē accepit a Moyse in deserto: ꝙ ꝓpter adinuē
tiones pessimas in peccatis esset perdēdus. Ad
inuētiones pessime in peccatis sunt: cū q̄s pre-
ter alueū malorū insurgentium a natura corru-
pta/ ꝑ subtiles τ sedulas adinuētiones ad ma-
lū conatur: vt plus velit facere ac inuenire sua-
sus a malicia ꝓpria/ ꝙ cōmotꝰ a fragilitate aut
corrupta natura. Pessimꝰ igit qui semp ad ex-
trema vitioꝝ accedit. Pessimus est/cui si ad ali
quod malū agendū desit aliquādo facultas: ad
nullū tamē deest iniqua volūtas. Pessimus est
in quo nō est aliquod rectū in animo siue mori
bus inuenire. Pessimus spondet faciliter fidē/
vt maiorem inferat fraudem. Horum doctrina
bat Salomon cauere amicitiā/ nequitiā eoruz
declarans: Qui relinquunt iter rectū: et ambu Prouer.2.
lant per vias tenebrosas. Qui vero letātur cū
malefecerint: τ exultant in rebus pessimis. Nā
qui exultat ī malo/malus: in peiore peior: ī pes-
simo pessimus est. Et inter septē que dominus
odit/hoc numerat: Et cor machinās cogitati- Prouer.6.
ones pessimas. Meditatur atq; machinat co-
gitationes pessimas: qui circa deum huma-
nū aliquid atq; impertinens/excepto ꝙ carnem
assumpsit machinatur: et aduersus christū hu-
mana ratione cōsurgit. Ille machinat pessimū
qui sine causa/omi dolo subuertere nitit proxi-
mū. Ille machinat pessimas cogitationes/qui
semp cogitat quō statuatur iniq̄tatis thronus: τ
virtutis soliū τ iusticie cathedra subuertat. Cū
his omnino amicitia nō est ferenda. Necesse fit
penitus vt hic aut alibi deprimant/qui ad pessi
mos amicitias copularunt. Legitur paralipo-
menon/ ꝙ Josaphat rex iuda post multa bona 2.Paral.19.
opa iniuit amicitias cū ochozia rege israel/ cuiꝰ
opera fuerūt pessima. Et particeps fuit vt face-
ret naues que irēt in tharsis: feceruntq; classes in
asyongabar. Prophetauit aūt elyeser filius do-
daym de maresa ad iosaphat dicens: Quia ha-
buisti fedus cum ochozia: percussit deus opera
tua/contriteq; naues: nec potuerūt ire ī tharsis
Ecce desup omniū inspectator demōstrat/ quā-
tū sibi displiceat cū pessimis amicari: qui nō so
lū pessimi/sed etiaz destruxit opera confederati
amici. Sed hic aliquali mora sistitur animus/
vt notus fiat pessimus. Et in quo ē penitꝰ ami-
cus pessimus ochozias/refertur. Quia secutus
est peccata paterna/similiter τ materna. Pec-
catū grāde inter cetera fecerat Achab pater eiꝰ 3.Reg.21.
qui vineam pauperis volebat auferre: et cum
aliter nequiret/cōsensit in mortē eiꝰ/atq; posse-
dit: adorauitq; idola. Mater vero eiꝰ suo tempo- 3.Reg.19.

re inuenta est pessima mulierū: persequebatur enim prophetas domini: et falsos prophetas tuebatur atq; fouebat: quorū impietatē Ochozias animo et operibus sequebatur: adorauit Baal: irritauit omniū creatorem: quod est iniquitas maxima. Sequebatur q; vestigia illi⁹ qui preuaricationē et idolatriā per autoritatē regiam et iniquā induxerat primo in populo Israel: cuius Iosaphat factus amicus/extitit punitus in nauibus nauigantibus in tharsis p auro ophir. Tharsis exploratio gaudij interpretatur. Naues studia sunt ad aliquod arduū operandum. Proinde illorum omnium studia qui pessimis amicantur/diuina vindicta franguntur: ne in explorationē veniant infallibiliū gaudiorum. Idcirco nulli vertatur in dubiū/ quin pessimus pessimabit amicū: vt eius participio prematur animus: ne figatur in regione illa vbi vera sunt gaudia. Igitur omnimode pessimorum amicitia repellatur. Optimū est in moribus amicitia. Optimū et pessimū nō habent legem glutinij. Optimū et pessimum nulla iusticia nectit. Amicitie proprium est intrinsecari ad animos amicorū: nō extra manere. Sed cōtrariorum nulla intrinsecatio/ ex substātia et qualitate manēte. Nō intrinsecatur ignis aque/nec aqua igni. Nō intrinsecatur nox diei/aut dies nocti: lux i tenebras nō ingreditur/nec tenebre in lucē: oportet q; vnum maneat/alterū abeat: et alterum depellatur ex altero. Habentia similitudinem aliquā cōmiscentur: vt aqua et vinum/ et q;plures liquores: et aliqua genera metallorū/ et horum similiū: q;uis neq; habeant similes qualitates. Contrariorum vero nulla commixtio: in talibus natura respuit: magis vero i intellectualibus virtutibus atq; bonis christianis morib⁹ diuina iusticia cōtradicit. Nā intrinsecatio cōtra nature ordinē inquietudinē sepe parit. Vapor intrinsecatus terre contra ordinem sue nature terremotū generat cū erumpit: in aere vero densitatem nubiū interclusus/ aut tonitruum aut coruscationem parit. Pessimū si includatur in optimo: si optimū includatur in pessimo: aut vnū conuertetur ad reliquū: aut parturient inquietum: quoniā hec ordo non patitur. Ubi ordo/ibi quietem est necessario adesse. Colligētes lapides eos insinuant/qui verbis duris alios dilapidant: ac animi duricia persequuntur. Colligūt lapides qui lapidare volunt. Colligūt lapides qui edificare in mūdo isto concertant. Edificatio lapidū signū est superbie: indeiectabile querit edificiū facere. Colligere ad edificium lapides/negatio est mortis. Difficile mori credit qui edificat. Colligere ad edificiū lapides/rebellionem fecit. Qui vero edificādo excessit/conturbauit rempublicā. Collectio lapidum/insensibiliū aggregatio: et ad duriciā fit aceruus. Colligit nāq; lapides/qui se materialibus atq; prementibus onerauit. Fertur in pfundum aque lapis proiectus/ne colligas submergentia mentē. Ad hec scriptura dicit: Qui (Eccl. 22.) proijcit lapidē in volatilia/deiecit illa. Collegit quisq; lapides/si quis in animo verbū durum emisit ore: in volatilia: id est in hōmines contēplatiue viuentes: qui nisi tm̄ pro esca nō declinat ad terrā: et persecutus est eos: atq; propellit de pprijs finibus. Cū his nulla sit federatio amicitie: si autem fuerit/abrogetur.

¶ Cauendi sunt in amicitia/qui solū norunt temporalia/et non eterna.

Capitulum XI

Omnis aliud fugiendū in amicitia/ filio nomine aratheo cōprehendit: qui longitudo consulēs interpretat. Est eternitas: est et lōgitudo. Eternitas in alia vita longitudo in ista cōsistit. Si eternitas cōsulit/ cōsyderet p eternis. Lōgitudo p longis tēporalibus atq; tēporibus cōsulit. Plura sunt vti q; cōsilia quomodo vita trahat in longū: q; fuit si possit protrahi in eternū. Cōsilia multa sunt/ quomodo viuatur in vita beata. Inuenitur cōsiliarius ad euadēdū temporales penas: rarus ad euadendum eternas. Inuenitur pro vxore/ nō pro virtute: pro lucro rerū/nō meritorū: pro honoribus perfunctorijs/nō pro eternis: p sanitate corporis/rarus pro sanitate mentis. Cauēdus est omnis ne ad amicitiā asciscatur/ qui solū nouit pro longitudine temporū dare consilia. Etenim auertet hominis mentē ab his/quorum penitus nō est finis. Qui solum temporaliter cōsulit: nō pro eternis/sed p temporalibus quesiuit amicum. Idcirco dixerim nullorū veram fuisse amicitiam: qui nō tradiderūt aut quesierunt eterna. Nempe iusticia christiana respectu eternorū maxime ligat amicos: ad hoc eni iubet diligere inimicos. Proinde sepe accidit inspecta lege credulitatis christiane/interueniente amore charitatis christifere: vt amicus de amici morte nō doleat/ credens ipsum in eterna deduci: et ipso in eternis pariter in domino frui. Nec nō amicus amat bonum amici: q;uis ad ipsum bonum aliquando non possit. Multotiens et procurat/et ad deū gradū puehit: ad quē non posset aut vellet attingere. Non curat amicitia graduū altitudinē/dum animorū credat equalitatem. Proinde christianus amicus nō gaudet hic amicari/ si amicitiam dei sperat eternā: nec multipendet presentiā/si premortuus illuc ingreditur/vbi erit libera in omnibus amicitia in p̄sentia creatoris. Deuitabit omnino tibi duntaxat terrenorū cōsultor: queratur omnino qui sciat et valeat ad eterna cōsulere/similiter et prestare auxiliū. Inde dicit Jesus filius syrach: Pacifici sunt tibi multi: et cōsiliarius (Eccl. 6.) sit tibi vnus de mille. Pax cū omnib⁹ est habenda: sed cōsiliarius amicus sit vnus de mille: sit vnus electus ex mille. Millenarius numerus est vltra quē nō progredit/ nisi replicetur. Sit vnus qui ad vnū deū cōsulit: qui ad eterna te dirigit: qui te possidere possit in deo: in quo nō perdit si morit amicus hō: sed rar⁹ est/singularis est/sicut vn⁹ in mille. Ista multitudo con-

sulit pro longitudine valde brevi: huiusmodi amicus qui ꝑ eternis cõsulit/ omnis boni medi
Eccl. 6 camentũ portat. Unde scriptũ legitur: Amicus fidelis/medicamentũ vite ꝛ immortalitatis. Et qui metuunt dominũ/inuenient illũ. Ecce qualis est fidelis amicus/ medicamentũ vite. Ordinat istam vitam/ officiũ assumit medici verus amicus: dietam a nociuis imponit: purgat verbis: et asper sepe videtur: dulcis in malis semꝑ amicus nõ dicitur verus: quia dum adhibet curam in moribus/etiã ad immortalitatẽ preordinat. Qui vero ꝑ tempore peritur orũ longitudinem consulit/amicus est temporis: et nõ ꝑmanebit/si nubilũ tempora paterent. Hinc di
Ibidem. citur: Est amicus ꝯm tempus suũ: et nõ permanebit in tempore tribulationis. Amicus igitur tẽporũ in hoc tẽpore deuitetur: ne forte ad eternitatem beatificam a tempore infelici perueniꝛe nõ sinat. Temporales amici ad eterna ire retardant: et multo impedimento fiunt ne celestia capiamus. Quorum vox de humo/ꝛ cor terrena insultat: nescit consulere pro eternis. Nec quis dabit alteri consilium/quod pro seipso nõ accipit. Et si verbo dicit/ contrarium ostendit operibus. Operũ autem mutatiua fit in hominibus amicitia.

Apostate veri amici esse nequeũt. Capitulum XII

Iniqua phereseorũ generatio nõ recipiatur ad amicitiã. Dominus enĩ iubet/ imo ꝓhibet q̃ nouit iniquã. Interpretant enĩ pheresei/separati siue dissemiati. Unit amicitia/ nõ separat. Separati atq; disseminati ad amicitiã nõ conueniunt. Et q̃uis possit vtrũq; in bonã partem reflecti: nos vero cogimur omnino in malam: pro eo ꝙ reprobatus est homo/ cuius nominis agit interpretatio. Separati cũ quibus amicitie nõ tractande/ sunt omnes qui a religione christiana recesserunt/ et apostatauerunt a fide: in omnibus est inutilis fact⁹. Sa
Prouer. 6. lomon dicit: Homo apostata vir inutilis/ graditur ore peruerso: annuit oculis: terit pede: digito loquitur: prauo corde machinatur malũ: ꝛ in omni tẽpore iurgia seminat. Huic extemplo veniet perditio sua: ꝛ subito cõteret: nec habebit vltra medicinã. Separatus a fide christiane religionis/nihil nobiscum debet habere cõmercij. Secessit in contrariã partẽ qui fidei abrenunciauit christifere: repudiauit et christum amicitia iterũ repudiat ipsum. Separat⁹ a christianis solus nõ mansit: ergo ad aduersos accessit. Aduersarijs amicus/nobis inimicus erit. Qui a fide catholica errauerunt/nulli seruabũt debitam fidem. Sunt separati apostate professionũ. Cũ quibus velut cũ falsarijs amicitia denegetur: quoniã ipsi deo/ hominibus/ sibimet amicitiã negauerunt: ꝛ maledictioni subiacẽt: nisi spe correctionis ꝛ cõuersionis omnino ineuitabile participiũ habẽt ad eos: vt etiam aue nõ offeratur eis. Separati sunt qui actioni scripturarum intellectu diuidũtur: finxerunt tales fectas: ꝛ fecti sunt. Separabãtur maliciosi in veteri testamento/donec adesset purgatio legalis manebantq; sepe foris domos et extra castra. Proinde quos separat omnino amicitia/recti nõ sũt: donec iusticia christiana iudicet esse purgatos/cũ quibus amicitia sit ferenda. Separati appellãtur/omnibus moribus singularib⁹ incedentes: qui nõ verentur ꝑturbare mores publicos et ꝓbatos. Qui etiã propter aliquod insigne virtutis aut scien. ie/quam habere se credunt: ab alijs recte viuentibus intẽtione/ conuersatione/morib⁹ separant: vicissitudinẽ amicabilẽ nõ merent: separati enĩ sunt. Omnes vero separati sunt ineq̃les ꝛ impares: eterẽ ab equalitate atq; paritate recesserũt. A separatis igitur omnino expedit separari: nec amicitiam fieri ad eosdem. Expertũ et probatũ est/ꝙ ꝓpter aurũ et argentũ homo ab homine ꝓpinquo vel remoto seiungit: separat sepe ꝓpter rem vilem/ etiã ꝛ turpẽ. Et magis dilexit irrationabilib⁹ ꝛ insensibilib⁹ atq; turpib⁹ assistiꝙ̃ reseruare cũ homie iustũ fedus. Multi sunt vniti sub tecto animo autẽ separati sunt. Ostenderũt pleriq; magnã vnionem verbis: intentione diuidebantur. Sed de intimis quis iudicabitur? Amicitia in credulitate peragitur. Quõ fiet amicitia/ nisi amari me credam: et alter amari se credat? Quid mihi de intimis iudicare/si separat⁹ aut vnitus? Quis introspexit hominũ viscera? Interiora quis nouit? Libet quod dicit: sed regulam infallibilẽ aduerte vniti ꝛ separati. Amicus est alter amicus: sicut quidã interrogatus: quid tibi est amicus? respondisse fertur: alter ego. Si amicus alter tuus est: nunq̃ allegabit accusationes in peritiis/in erumnis/in laboribus/in tribulationibus pariter sustinẽdis: sicut tu cõtra teipsũ nõ allegabis. Quem videris inuenire ad ista suffugia: excusationes inquirere: letãter nõ exponere corpus ꝛ res: separat⁹ est animo: amicitiã solũ verbis/amore vel opere non fouebit. Expedit omnino cũ separatis nõ amicari: ꝛ amicatũ separatũ fieri. Huius enĩ insolubilis est ratio: quia melius est nõ confidere/ꝙ̃ post confidentiã decipi. Multi sepe amici multa fecerũt/ pericula nõ timuerũt: releuari credebãt si affuisset oppressio: tẽpore vero quo amicitia ꝑ opera debuit clarescere/palluit: et indigẽti melius fuisset prouisum/si talem nõ habuissent amicũ. Uoraginem desperationis parauit/ qui amico in necessitate defecit. Diuisit domin⁹ multo miraculo ab egyptijs israelitas: pro eo ꝙ q̃uis essent in eadẽ regione: religione vero et cultu separati erant. A nequiter igit separatis recede: amicitiã nõ coniũgas: disiũge q; coniunctã. Cũ disseminatis expedit idem agere. Disseminati dispersi sunt in omnẽ vanitatẽ atq; vanam doctrinã: quorũ amicitiã oportet necessario deuitare: quoniã qui ad seipsum non colligatur/nunq̃ colligatur aut colligabitur ad amicũ. Dissemi natus ad se/conueniet nemini. Collectus ad sei onera iuste portabit amici.

¶ Mali consiliarij veri amici non sunt. Capitulum XIII

Orum vero qui signantur in aradio/
qui de numero male sobolis fuit: ab
amicitia iubemur atq3 premonemur
auerti. Aradij deponentes consiliũ/aut descen-
dentes festinanter interpretantur. Septem ho
minũ genera deponunt male consiliũ. Alij qui
audire contemnũt consiliũ: alij qui audiunt et
abijciunt: alij qui subito et improuise consu-
lunt petentibus/consilia deponunt: alij qui ob
rem consiliũ porrigunt: alij qui perperam con-
sulũt: alij qui bonũ aliorũ consiliũ paruipẽdũt/
et qui vt nõ fiat impediũt. Qui contemnũt au-
dire consiliũ/falli nõ possunt: quod solius dei
est per naturã/et confirmatorũ per gratiã: quod
solum in superis agitur: aut cum viantibus de-
us illuxit: et inuisibili luce inuisibilez perfudit
animã tanto certitudinis argumento/vt omne
dubiũ sit amotum. Quod paucissimis datũ le-
gitur: illis succedunt aliqui excellere intellectu
ali lumine: et veritatis totius splẽdere fulgori-
bus: vt nõ indigẽtes sibi solis appareant. Qui
bus vt sopore pressis euenit: qui vidẽt in somno
lumen solis/fulgentẽ meridianã lucem: et per-
ambulare multa loca tramite recto: Qui cũ eui
gilauerint: aut in ꝓfunda nocte/aut zeta obscu
rissima dormiũt. Hi sunt deponẽtes consiliuz:
qui audire penitus nolũt/sibi omnes sufficien-
tias ascribẽtes. Et sepe nõnulli reperti sunt at-
q3 reperiunt: qui se cognoscũt indigere cõsilio/
et insufficientiã autumant qua premũtur: sed q2
penitus reputari inter homines volũt: consiliũ
non petendo deponũt: ne inferiores his quos
consulũt esse videãtur: vt eo ipso aliquid esse ap
pareant/cũ aliorũ cõsilia nõ pertractãt: sapien-
tes in eo videri se credũt/quo aliorum cõsilia refu
giũt. Hi penitus ad amicitiã nõ querãtur/ qui
in ꝓpria virtute confidũt: aut aliorum consilia
spernẽdo deponũt: de quibus per Esaiã dicit:
Esa.30 Ue filij desertores ait dñs: vt faceretis consili-
um/et nõ ex me: et ordiremini tela nõ per spiri-
tum meũ: vt adderetis peccatũ super peccatũ.
Qui ambulatis vt descẽdatis in egyptũ: et os
meũ nõ interrogastis. Os enim dñi est quicunq3
nouit dei scientiã et veritatem agendorũ: et po
test et scit prestare consiliũ: a quo est anteq̃ fiat
aliquid requirendũ. In lege dei est consiliũ agẽ
dorũ et cauendorũ verius q̃ in lege hominum.
Multi vero legem dei omnino audire contem
Zacha.7. nũt. Cõtra quos zacharias clamat. Posuerũt
cor suum vt adamantẽ/ne audirent legẽ. Et per
Prouer.1. Salomonẽ sapientia dicit: Despexistis omne
consiliũ meum: et increpationes meas negle-
xistis. Ego quoq3 in interitu vestro ridebo: et
subsannabo cum vobis quod timebatis/ adue
nerit. Contemptores ergo consiliorum sibijpsis
parauerunt ruinã. Cũ ruinosis ascisci/aut ami-
citiã contrahi velle/ruere est cũ ruẽtibus. Mul-
ti audiunt consiliũ/et abijciunt. Audiuit sanum
et seniorum consiliũ Roboam rex filius Salo
monis regis: q̃ mite/dulciter et leniter respon-
deret populo alleuiari petenti. Qui eorũ cõtem
psit consiliũ/adherens peruerso et infelici cõsi-
lio iuuenũ: vñ secuta est diuisio regni sui. Que
q̃uis deberet merito paterni delicti: potuisset
sisti ordinatione sani cõsilij. Multis enim malis
obuiãt consilia sana. Et ruptis habenis incon
sulta bona nõ veniũt aut ruũt. Audiuerũt mul-
ti cõsilia prophetarũ/et deposuerũt: id solũ agẽ
tes ad quod ex volũtatis impetu ferebãtur. Ut
in Regum volumine legimus: reges Israel et 3.Reg.22
hierusalẽ cõgregati atq3 parati ad ꝓliũ: ꝓphe-
tam quendã Micheã nomine/ iustũ et sanctuz
pro ꝯsilio prophetice visionis interrogauerunt
Qui adiuratus respõdit eis/prout acceperat a
domino veritatẽ. Ipsi vero ꝓprio impetu agita
ti/aliorũ suffulti cõsilijs: cõtra prophete consi-
liũ quo decreuerãt ascẽderũt: sustinẽtes exinde
quẽ propheta ꝓdixerat ante conflictũ. Nõ igi-
tur sunt hi ad amicitiam euocandi: magis vero
sunt respuendi qui consilia sana deponũt. Ami
citia vero ipsa processus cautos inquirẽs/ semꝑ
cõsiliatiua est: et sana cõsilia querit: et ad inuicẽ
cõsiliatiuos amicos: vt vnus ab alio ꝯsilia que-
rat: vt cautior in omnibus ambulet: et alteri cõ-
sulat/si preest consulendi virtute. Si vero i ero-
gando consilio deficit: inquirat ab alio/ vt ami
co fidenter et ex amore petenti consiliuz/in fide
atq3 amore consulendo respondeat. Proinde
consiliũ deponentes/carent amicandi virtute.
Deponũt quidam consiliũ/ videlicet irrogan-
do petentibus: sed consiliũ alijs inferendo/de
ponere eo vitium est: atq3 deponẽtes vitiosi red
dunt: q̃ faciliter et improuise deponũt. Nõ enim
expedit improuise inferre cõsilia/vbi pondero-
sa res agit: maxime his qui nõ habent certã sci
entiã aut expertã negociorũ et agibiliũ. Tales
sunt qui consilia improuise cõferũt/quales ca-
nes in incertũ latrantes/aut aues ad incerta vo
lantes: siue aues nutrite iuxta humanas voces
que aliqua humana verba ex audiendi frequen-
tia didicerũt/nõ intelligentes cũ proferũt. Cõ-
sultor improuidus ruina est populi: magis ve-
ro amici/si in ipso confidit. Qui subito consulit
in re dubia/philocompus aut amẽs est. Multi
subito dederũt ad interrogata consiliũ/ ne sup-
sedẽtes haberẽtur ignari. Quos cenodoxia in
loquẽdo deludit: nunq̃ dominati sunt verbo.
Possent multi sana ꝓstare ꝯsilia si preuidissent
et subita responsio induxit errorẽ/parauit atq3
periculũ. Nõ omnibus sciẽtia: et omniũ memo-
ria suppetere cõsueuit extemplo. Quibus sapien
tius ascriberet ignorantiaz allegare aut tẽpus
prouisionis/q̃ verbũ proferre in cassum. Unde
scriptũ est: Anteq̃ loquaris disce. Et alibi: Ne Eccl.18
temere quid loquaris. Subuersio audiẽtiũ/nõ Eccl.5
deliberatum consilium. Melius enim est et ami-
citia tutior/amicum habere ignorantẽ/et digi-
tum apponentẽ ori suo super his que nõ nouit
q̃ qui importune consulit: et ab ignorãtia tem-
poranea siue a semꝑ insita detinetur. Non olim

est inferre consiliū: sed plurimū est indigere. A ta
libus taliter consilia deponētibus caueat / qui
Ecl.3 amicus querit esse securus. Merces fecit cōsi-
lia multa deponere: interdū vero nō pauciora
puertere. Mercēnari9 cōsiliarius nūq̄ erit fid9
amicus: aspicit semꝑ ad manū cupidus oculus
eius. Man9 vacua munere / vacua redibit sepe
consilio / aut reportabit impertinēs: plena vero
dabit cōsulenti materiam consulendi: ꝛ non ad
amicū consiliū / sed ad datū. Amicitia hoc pro-
priū habet: vt non solū de rebus / sed de visceri
bus velit amico seruire: quod fit dū amico con
sulendo seruitur: et hoc excepto / q̄ amicus ve-
rus nollet amicū ab aliqua idigētia premi. De
nobilibus tamen cum obsequitur / vellet habe-
re materiā obsequendi. Nulla dona nobiliora
q̄ sapientie verba siue cōsilia: que ab animi vir
tute ꝓcedūt. Que dona deturpat / qui ob rē ami
citiam consiliaq̄ deponit. Et si congruū inter
dū noscitur ab alijs quippiā expetere pro cōsilio:
nūq̄ tñ dignū geritur in amico. Honesti9 in ami-
cis rerum permutatio ad inuicē toleratur / q̄ con-
siliorū vēditio: que nunq̄ ꝑterq̄ inhoneste agi-
tur. Si a dilecta et pia matre omniū natura ꝓ-
condita insit alicui beneficiū atq̄ scientia cōsu-
lendi: omnino quesitus gratis cōsulat / ꝛ nō ven-
dat. Si vero a studio multo tēpore cōquisito ex
pensis atq̄ sudoribus: licite venditur quod est ex
pensis / laboribus atq̄ sudoribus acq̄situ: ami-
co autē nunq̄. Nam hoc lucrū est scientie atq̄ la
boris acq̄siuisse amicos: quib9 gratis se donat
generosa volūtas. Proinde qui venaliter depo
nit dando cōsilia / ab amicitia secludatur. Gratis
Mat.10. accepta gratis dare iubemur a iusticia christi-
ana: laborib9 parta gratissime gratis amicis.
Sunt quidā ꝑperā ꝯsilia deponentes: q̄ anfra-
ctuose querentibus cōsultū / serpētino more an-
fractuosis gressibus incedūt: consilia infausta
emittūt: dolū semꝑ aduersus quempiā in consi
lijs includentes. Hoc fecerūt filij iacob / volen
tes vlcisci de sichimitis: dederūt ꝯsiliū circūci-
sionis: ꝛ eis amicari ex alio videbātur: imo ꝑ nu
ptias artiora federa ꝯtractare: quo facto / irrue
rūt sup eos torquēte dolore circumcisionis: et
quos voluerūt / in ore gladij occiderūt. Contra
quos ꝛ ꝓpter quod scrūs patriarcha iacob / cū
Gen.49. filijs bn̄dicere posit9 in egypto / dixit: Symeō ꝛ
leui vasa iniquitatis bellātia: in cōsiliū eorum
nō veniat anima mea. Semꝑ eñ perperā cōsu-
lunt qui prodere volūt. Hoc persimile etiā fu-
nestū consiliū Aman dedit regi Asuero: vt om-
nes iudei vno pariter die interficerētur: ob in-
uidiam et indignationē animi / quā aduersus an
te se nō inclinātem cōceperat Mardocheum:
Quis diuina bonitas eius dissiparet cōsilium.
Sepe consiliū iniquū ꝑmit / qui ab impietate
Prouer.16. animi definetur. Unde Salomō dicit: Uir im-
pius lactat amicum suum: et ducit eū per viam
nō bonam. Infinitus est eñ impiorū numerus
qui cōsulēdo dulciter / nequiter amicum decipi-
unt: ꝛ rationibus ornāt cōsilia / vt fidelia videā
tur: a quibus difficile atq̄ raro cauetur: dū more
materni lactis in pueri ore trāsfunditur. Et ite
rum dicit: Cōsilia impiorū fraudulēta. Erum- Prouer.12.
pit in illa qui gerit in animo fraudē: ꝛ decipit
cōsulendo quem vocat amicum / qui fert animū
vipereū. Et vir iniquus decipit amicum suum.
Unde in Ecclesiastico dicitur: A cōsiliario ma Eccl.37.
lo serua animā tuā: prius scito que sit illius ne-
cessitas. Malus cōsiliarius aut infidelitati aut
ignorātie subiacet. Malus ꝯsiliari9 / humanus
diabolus: qui semꝑ dū cōsulit / venenū infundit
Interroga ꝓtoplastos / vt tibi binus annunci-
ent veritatē: sup quos fraudulento cōsilio mor
tis induxit imperiū. Consiliari9 vero malus ad
pericula exponit amicum. Consiliarius malus
in seipso lapsus / ad nullum mansit erectus: feli
citatē se dixit habere / si visibiliter atq̄ inuisibili
ter habeat infelices. Sed quis cauebit? Subiū
ge anteq̄ amicitiam copules / id quod sapientia
dicit: Prius scito que sit illi9 necessitas. Si ad
amicitiam mali hominis / aut cuiuscunq̄ noui-
ter fueris requisitus: vide prius qua causa mo-
uetur amicitiā copulare: qua ꝓcognita / cōiunge
siue deuita: si tu vero quesieris / causā ꝓstringe
tuā / ineuitabilē aut leuē. Mot9 ad aliquid ex le-
ui causa / leuē animū monstrat. Qui autē ineui-
tabiliter stringit: ꝛ quadrigā damnorū trahit a
tergo: absq̄ probatione tamē: nō amicitia / sed
quedam conuersatio ꝑ tempore permittitur. Nā
q̄ malus consiliarius est abscisendus amicus:
Proinde cōsilia perperā deponētes / in amici-
tia deuitentur vt demones.

¶ Multiplices consiliarij.

Capitulum XIIII

SUnt ꝛ nōnulli qui ꝯsilia bona prolata
in iudicio ꝑ republica siue ꝑ re priua-
ta cōtēdēdo deponūt: eisq̄ aduersan-
tur verbis / factisq̄ subuertūt: aliosq̄ ad subuer-
tēda submittūt: quoꝝ ꝯditio eo periculosior no-
scitur / quo preterq̄ ꝓpriā omnē substantiam de-
struunt: qui rempublicam pro qua et in qua cō
sulunt / nō amant: sed propriā firmare sententiā
certant. Quid periculi quidve damni eueniat
ab eis in cura nō agitur: dūmodo eorū firmetur cō
siliū / et alterū destruatur. In hoc mercantur vm-
braticam gloriā: q̄ eorum alijs sunt prelata cō-
silia: Et quo plura subuerterunt / peramplius ex-
tollūtur. Et prout si aduersarijs dedissent bel-
lo conflictum: sic infauste letātur / si bonorū ci-
uium consilia diruerunt: qui prius mouent ver
borum bella ciuilia / q̄ armis aggrediantur ad
hostes: quos ex subuersiōe ꝯsilioꝝ sup eos fece
rūt sepe victores. Et munera mala ī republica
euenisse cognoscim9: cū ab īprobis bonoꝝ ꝯsi
lia diminuūtur. Cōfunditur respublica / si ꝑ ipsa ve-
xillū veritatis inflectitur: aut ipsa veritas tremefa
cta in hominib9 ꝑregnāte nequitia / nō loquitur
aut tremula lingua balbutit. Sed peior vsq̄q̄
q̄ cōditio: cū sanum elucescit consilium / ꝛ abro
gatur potestate maloꝝ: quo abrogato / statui-
tur quod est malū. Euenit plerūq̄ vt consiliū

deponat consiliũ/et sapiens stultuʒ: vt stult⁹ sa
piens reputetur. Deposuerũt potentes inferio-
rum consilia :quibus nihil irreprehẽsibile cõpe
tebat: aut ea nihilopendẽtes: aut suffulti vere-
cundia si tenerẽt cõsilia deiectorũ: aut existimã-
tes ꝙ quibus deest facultas ⁊ apparatus exte-
rior/ꝙ etiam desit ratio interlucens: sed prius
esset examinãda/ꝙ deijcerent consilia plebeio-
rũ. Multi emulatores agitati ab ipsa rabie in-
uidendi/ conati sunt deponere eorũ ꝯsilia/ qui-
bus respublica siue ciuitas queq; tuta mãsisset
Perhorrebant em̃ tales supra se illorũ exalta-
tionẽ fieri: quorum firma tenerentur/ si felix se-
querez euentus. Qui vero alios inaniter antici
pare concertant libidine apparendi: ab ipsa de
ficientes potentia/ qua nec virtus suppetit con
sulendi: iustorũ atq; verorũ subdole nitũtur con
silia deprauare: timentes abiectiores fieri/ quo
amplius aliorũ consilia in repũblica refulgerẽt
Et aliorũ fulgor cecat oculos illorũ qui fulge-
re appetunt/et nõ possunt/seu nequiter possint.
Ex hoc em̃ in publicis cõsilijs atq; priuatis or
te sunt rixe/seditiones et secte/bella ciuilia/ ciui
tatum destructiones / exulationes ciuiũ/ plaga
reipublice insanabilis/ irremediabilisq; fractu
ra. Ubi omnes quotquot sunt/ pro placito rerũ
abijciũtur: et tanta sepe pertinacia detinenz/vt
potius velint cũ pereuntibus tolerare iacturã/
ꝙ patiantur alios anteferri. Proinde ad ami-
citiã nulla ratione perueniãt /qui aliorũ consi-
lia recte deponũt. Qui veris consilijs quomo-
dolibet aduersatur: velut pestis corrumpens in
amicitia refutetur: etiã si tibi sane ꝯsuleret: alijs
vero ꝯsilijs factus hostis. Nemo em̃ veritatis
amicus ⁊ inimicus existit: ad alterã om̃ino par
tẽ oportet affigi. Nemo veritatẽ et falsitateʒ si-
mul habebit amicas: reliquam illaꝝ expedit re
pudiare libello. Igitur in homine qui tibi bo-
nus/alijs malus existit/amicitiã nõ reqres: for-
te captato tẽpore tibi etiã pedicã ponet: et si nun
ꝙ tibi: tamen noueris amicũ esse hominis/⁊ nõ
veri. Nõ em̃ ad amicitiã colligãdus est homo/
qui tibi et nõ veri voluerit esse amicus. Quedã
alia mala hominũ natio in isto aradio designa
tur. Dicũtur aradij descendẽtes festinãter. De-
scensus vt plurimũ in scriptura vitiũ sonat: vt
recedam⁹ a sensu corporeo/qui semꝑ ad inferi-
ores gradus atq; partes attẽditur: descensũ mẽ
tis in his potius inquiramus. Descẽdere id di
xerim defectũ meliorũ ad bona/ et bonoruʒ ad
mala ꝓclmiũ. Qui vero festinanter descẽdũt a
ratione/a virtute in vitiũ festine ꝓsiliũt. Ad ma-
lũ irretardato gradu descendũt: a veritate ĩ fal-
sitatẽ faciliter incuruantur: qui ꝯtinue ĩ rumorẽ
falsũ opinione nequã descẽdũt. Qui relatorib⁹
facile atq; festine relationibus credũt/ab amici
tia fiũt omnino anathema. Caret honesta atq;
laudabilis amicitia festinatiõe ad malũ: ⁊ rela-
tiões q̃ possint illã adimere lõge pellit: nec leuit
ꝯstat aures relationib⁹ diuersoꝝ: quod est tota-
le amicitie detrimentũ atq; venenũ.

Innodati varijs vitijs/ ab amici-
tia repelluntur. Capitulu XV

Semaritheĩ significant peruersã homi-
nũ sobolẽ/ab amicitia penitus diuertẽ
dã. Interpretanz em̃ lane. Lane a lani:
ando dicte ferũtur: ꝙ a dorso seu corꝑe suꝑ quo
natura ꝓduxerat/dilaniate atq; diuulse sunt: ꝓ
pter quod necessario in partẽ malã interpretati-
onẽ reflectentes: ꝓpter reprobatuʒ hominẽ seu
populũ ab amicitia populi sancti dei eos intel-
ligimus/qui auulsi sunt a dorso condite nature
sensibiliter ac insensibiliter se ornãtes varijs co
loribus vanitatis: et inseparabili tinctorio tin-
gunz: vt nulla sit lauãdi acrimonia qua lauen-
tur. Quãuis em̃ natura corrupta suaʒ in nobis
tyrannidẽ teneat: ⁊ semꝑ nos verberet ĩ hac val
le miserie/in quã sic ꝓiecti sumus: tamẽ condi-
ta natura extincta nõ est: ex cuius bonitate peni
tus nati sumus: a qua ꝓpria voluntate nõ debe-
remus laniari/moribusq; auelli: ꝙuis in mem-
bris nostris militet natura corrupta. Sed qui-
dam atq; plurimi velut lane a corꝑe ouiũ insen
sibiliter ꝑ parte lanarũ auferũtur: sic quoq; a de
monibus atq; vitijs insensibiliter se permittũt.
Quot sunt? Innumerabilis est multitudo ho-
minũ et mulierũ/qui lane sunt hostis antiqui:
quos ipse violẽto tractu dilaniauit a dorso mi-
tis ⁊ diuine nature: et eos malo artificio lanificã
di in multã enormitatẽ distraxit. Ue omnibus
qui diabolico lanificio sunt subiecti. Tingũtur
sepe colore tetro iuidie: vt videlicet pena sit eis
aliorũ videre felicia. Tingũtur flammeo colore
iracundie: vt vsq; ad extinctionẽ in alios inarde
scant. Perfundũtur sepe sanguineo: vt etiã fe-
stinẽt effundere sanguinẽ. Immergũtur colore
celesti: vt ab importabili superbia/que falso ap
petitu homines facit esse celestes: et velut celuʒ
omnibus/ita velint mali tincti omnib⁹ superfer
ri. Albo colore albãtur: nõ ad puritatem/ sed ad
abolitionẽ omniũ gratiarũ. Uiridi colore mul
tos infecit: qui virẽt in putrida carnis actione:
cũ plus debito replẽtur/ aut lasciuiter effundũ-
tur/vt tauri super herbã male delectatiõis. Nec
nõ diuersitate colorũ rubricauerit hominũ cor-
da: vt in vestibus laneis monstrez varietas va-
ni cordis. Quẽ igitur videris vanitate atq; va-
rietate colorũ depingi/vanũ ⁊ varium ex corde
iudicare nõ dubites: perperã em̃ aguntur vesti-
menta multicoloria in corporib⁹ affectãtes. Et
hierusalẽ in typo reprehendiz: eo ꝙ sumpserit
vestimẽta multicoloria: et vestita eis fuit preter
dñi voluntatẽ. Quid tincte lane varietate infe-
liciũ colorũ ad amicitiã admittũtur? Quid ho-
mines varij/malis cõsuetudinib⁹ tincti: ad quo-
rum lauamen nulla videz valere industria: fir-
mato cõsuetudinis more/velut natura quadam
ad amicitiã requirunz? Cur si venire in amicitiã
volunt/nõ repellunz extemplo? Cur eis applau
dit leta hominũ facies? Cur cũ eis per viã con-
serta graditur manu? Cur mutua obsequia siue
cõuiuia inter eos quibus indelibiliter adhesit

tinctura maloꝝ: quib⁹ mos firmatus iniquus ꝑ
cipit vt natura. Quedam sane sunt hoīes mali:
quoꝝ morib⁹ cōuersans vt indumēto se induit.
Et palliū inhonestatis efficit socio malus ho-
mo. Propter quod cōtra eos qui ꝓpriū nature
colorē abijciunt/alijsq; colorib⁹ tingunt/oīpo-
Hiere.12. tens clamat: Nunquid auis discolor hereditas
mea mihi: nunqd auis tincta ꝑ totum? Discolor
proculdubio dicit qui ꝓprio colore mutato/aliū
impertinentē assumpsit. Unde subiecit/aut auis:
scʒ malis coloribus tincta ꝑ totū. A proprio nā
q; colore nature create atq; decentis virtutis ꝑ
mutant colores/quē a diabolo sunt sane tincte.
Proinde tu q in hoc mūdo sub timorib⁹ degis
nō ineas amicitie fedus cū his de quib⁹ cōque
ritur qui nouit oīa deus: et qui taliter tincti sūt
malis/vt oīno impermutabilis sint tinctura. In
Hiere.13. quit alibi ꝑ prophetā oīpotens: Si potest ethi-
ops mutare pellem suam: ⁊ pardus varietates: ⁊
vos poteritis benefacere cū didiceritis malum.
Sed quod impossibile sit hoībus/a diuina potē
tia nō trahamus. Oīa eī quecūq; voluit/fecit.
Sed quousq; noueris sup malis coloribus tin-
ctos ꝑ impotentiā diluendi diuinā illusisse po
tentiā: cui ad lauādū nihil resistere pōt: nō iun-
gas amicitiā: q cū malis ptinacib⁹ esse nō debet

¶ Similitudo virtutū et morū amicitia iungit: dissimilitudo econuerso. Capitulum XVI

Alij nequā signantur in amatheo filio
chanaan: in cui⁹ interꝑtatione colligi
tur popul⁹ reprobat⁹. Interꝑtant eī
amathei ppli peccantes vel indignātes rigidi.
Alij nēpe sunt pctōres/alij peccantes. Pctōres
dicunt q peccauerūt ⁊ substiterūt. Peccātes ṽo
q ad mala more fluminū semꝑ fluūt/⁊ mala mal
adijciūt: quos nō terret irremediabilis pena ge
henne: amor supne patrie nō refrenat: rationa-
bilis ordo iusticie nō deterret: nec trahunt amo
re societatis honeste: nec pudore ꝑfundūtur in
libello maloꝝ ascribi. Effluunt ⁊ defluūt ⁊ ꝑflu
unt/⁊ nō refluūt: vmbrosis reb⁹ satiari querētes
quos male agendi accedit iterū rabies. Et ꝗuis
qsq; videat adesse satietas ex quadā impotentia
plus agendi: nō tamē est correcta volūtas/q sta
tim ꝑficit malū dum resurgit in mēbris nefan-
da facultas: q ab omni amicitia sunt separādi: ⁊
si credunt amicitiā copulasse/falluntur. Ac ꝑ hoc
aliquali dissertiōe opus est: vt pateat his qui de
amicitia natura noticiā querūt: si agi pōt inter
peccantes ⁊ peccātes/si inter peccātes ⁊ iustos.
Et multi quidē hinc argute multa locuta sunt:
asserentes amicitiā esse similitudinē animoꝝ/et
vni⁹ finis intentionē. Peccantes ṽo similes sunt
his: vnde amicitia sine cunctatiōe agitur inter
eos. Sed lumē veritatis nō circūfulsit illos qui
talia dixerunt: nec diuinā atq; christianā iusticiā
inspexerunt. Quibus absentib⁹ velut ꝑsentibus
loquor: q aut necessariū est amicitiam denegare
oīno esse virtutē: vel si virtutē ipsam dicim⁹/in-
ter peccantes esse posse oīno negabimus. Uir-
tutem esse veram amicitiā nullus vere sapientiū
negauit aliqñ: q si qs negaret eē virtutē/altiori
sciencia vinceretur. Aliqui aūt opinati sunt esse
quid indifferens ad conuertibile: bonū ⁊ malū
pro voluntate illā habentium. Sed his veritas
amicitie nō eluxit: ⁊ ratiōe verissima refelluntur:
malum ṽo nullus hominū ausus fuit amicitiā
nolare. Sed omnes hos oportet refellere: no-
stramq; asserere veritatē. Bonū esse amicitiam
sua origo declarat a ꝯdita natura: non eī a cor
rupta insurgit. A ꝯdita natura nō viciata nunq
nisi bonū procedit atq; ꝓcessit. Alioquin coge-
gemur infamare creatorē ⁊ creaturā: ⁊ scriptu-
ram diuinā asseuerare mendosam. Inquit eī:
Uidit deus cūcta inuisibiliter visibiliter: ⁊ erāt Gen.1.
valde bona. Ubi laudare neq; vituperare possu-
mus materialē rerum causam. Non eī erat ma
terialis causa/quod philosophātes ꝑterijt. Nā
creauit deus omnia ex nihilo. Et bon⁹ creator
quē vt manichei negare nō possumus/nec debe
mus: bona cūcta creauit: igitur bonū est amici
tia. Et oēs cause originales quas supra ꝓtuli-
mus/ostendūt amicitiā esse bonum: sed multa
sunt bona/etiā lapides ⁊ ligna ⁊ his similia: bo
num autē amicitie supergredit corporalia ⁊ sen
sibilia bona. Est eī bonū animoꝝ ⁊ morum agi
bilium: sine quib⁹ politica vita ⁊ christiana con
iuncta nō agitur. Sed multa sunt bona inuisibi
lium animoꝝ atq; agibiliū morum: que velle nu
merare iret in longū. Sed bonū amicitie/ vt au
dacter affirmem: dicam bonum virtutis: immo
bonū que virtus est animoꝝ ⁊ agibiliū morum
eterno regi acceptū: sine quo acumulcem animi
non referūtur: ⁊ cōfundit tota moralitas: ⁊ sine
quo etiā acceptus deo nemo fieri potest. Uirt⁹
igit est amicitia vera: que nō solum inter hoīes
sed inter hoīes ⁊ deū ꝯtrahi potest. Inquit eī
Jacobus in canonica sua: Credidit abraā deo: Jaco.2.
⁊ reputatū est ei ad iusticiā: et amicus dei appel
latus est. Et iudith octauo legit: Abraam ꝓbā
tus/amicus dei factus est. Nec quis autumet
q vocabulū amicitie velim appellare virtutem
nullū eī vocabulū virtus: sed veram amicitiam
dico esse virtutē. Nam luce clarius hoībus in-
tellectu patet: deum neq; in veteri neq; in nouo
testamento ꝑcepisse nisi virtutē. Et ꝗuis crude
nostre imaginationi repugnet/absonūq; videa
tur: nihilomin⁹ tamē oēe quod precipit virtus
est/virtusq; fecisse. Ipse siquidē precepit hoīes
ad inuicē amicari/dicens: Diliges amicū tuū. Leuiti.19.
Quod preceptum amicitia facit ⁊ generat inter
duos. Cum eī dicit/diliges amicū tuū: intelli-
git q amicus iā erat factus/aut ex precepto aut
ex alio. Et qui diligere iubet amicū/amicari ne
cessario cogit. Et de ipso firmū stabit ꝑceptum
vt etiā diligatur. Igit diuinū preceptū clare in
tellectum/amicitiā saltem duoꝝ facit ⁊ generat
Et in euangelio hoc idē saluator asserit cū an-
nexo: vt diligeret etiā inimicus. Et alibi ꝯsulit:
Facite vobis amicos de māmona iniquitatis: Lu.16
Et suos apostol⁹ appellauit amicos. Proinde

nullū indifferens sub precepto diuino ↄcludiť: τ nihil a deo τ a christo filio ei⁹ nisi virtus. Per amplius autē si contrariū amicitie cōuinciť esse peccatum: erit amicitie virtus: τ pro equali trutinando fit ascensus atq₃ descensus: vt pro quāto amicitie contrariū descendit in vitiuʒ/ amicitia in virtutē assurgit: et quod diciť/reconuertitur. Amicitie autē contrariū non est indifferens/ sc₃ nō amicari/ sed odium. Odium quidē ad homicidium spectat. Canonica dicit: Qui odit fratrē suum/ homicida est. Igiť amicitia ꝑut in se agiť virtus viuifica est: quia qui nō diligit/ manet in morte. Porro si aspicimus mētis quaslibet qualitates: nō omnis qualitas virt⁹/ sed illa que diuinam perficit legē atq₃ preceptū: τ inter homines gubernať in iusticia illa moralitas: sine qua non bene viuit nostra mortalitas. Jubet sane iusticia christiana vt inter se viuāt hoīes inculpate: quod iuste fieri nequit/ nisi amicitia copulet animos moresq₃ disponat. Et si quispiā forte iusticie timore perterritus/ innocenter se gessit ad proximū: non impleuit iusticiā ex amore: quo solo/ nō timore ꝑficitur. Nam qui timet/ vellet auferre iusticiam vt lesionē possit inferre: fortasse si nō ledit timore iusticie: tamē expediētia bona amico nō contulit/ si amicitia caret que oīa expedientia confert. Et si adhuc timore solo agitatus cōferret/ sarcinā portabit inuitus. Amicitia vera in suis affectibus τ morib⁹ libera/ iusticiam christianā inter hoīes hoc duplo perficit: sc₃ vt non lederet τ iuuaret. Virtutē ergo indubitanter esse amicitiā veram credatur: que deo placet: aīos hominū moresq₃ ordinat: vt inter eos inculpata fiat iusticia christiana. Que siquidē virtus inter peccantes esse nō potest. Quoniā qui ad peccata more fluminū defluunt/ virtutem seruare nō possunt. Nec aliquos fallat ꝙ si ad alia sunt/ nequaꝙ in amicitia vera possent eē veraces: quoniā oīs virtus talis cōditionis existit/ vt ab omni inherenti vitio sustineat detrimentū. Nec fluenter peccantes possent in bono aliquo amicabiliter cōuenire: ꝙuis vtiliter sepe possint ad se vel ad alios extra se. Unde statuamus duos homines: ex quib⁹ ad plures ꝓcedat animus iniectiuus: quoꝝ vterq₃ sit plenus vitijs τ deprauata volūtate actuq₃ ꝑuerso: τ vnusquisq₃ pro posse labatur in nefas. In quo bono isti ↄuenient ſm amicitie iura? In superbia τ actib⁹ eius: in auaricia/ in acidia/ in gula τ luxuria/ τ eorū nefarijs actib⁹: in inuidia/ in ira/ in philopompia/ τ eoꝝ pessimis incentiuis. Dixeris fortasse in custodia vnius ad alterū/ in subuētionib⁹ mutuis: non inhonestis τ turpib⁹/ sed in his q̄ iure decent vitā hominū. Audeam respondere/ nemini veraciter amicari. Qui sibi crudelis existit/ quomodo in amicitia vera christiane iusticie amicabiť proximo: τ qui per iniquitatē inimicať deo? Duoꝝ certe peccantiū vnusquisq₃ inimic⁹ est ad seipsum: τ quod execrabili⁹/ vterq₃ inimicus ad deū/ custodieq₃ et subuētiones nō sunt de vena vere amicitie/ que oīno est virtus: sed de quadā ↄsuetudinaria τ retransitiua opitulatiōe aut ex emanatiōe quadā/ que vocat human⁹ instinct⁹. Ad maiorē hoꝝ euidentiā faciendā/ illam differentiā oportet inducere: per quā actus distinguitur a virtute. Unde aliud est virtus/ aliud actus eius. Actū quippe virtutis prope modū habere quilibet pōt etiā ꝙtumcūq₃ iniquus: virtutē ṽo habere nō potest volūtarie malus. Act⁹ siquidē virtutis est ex corpe/ in corpore/ de corpe/ ꝑ corpore: virtus oīno inuisibilis τ in corpore/ consistens in aīa. Proinde amicitia virt⁹ haberi nō pōt a voluntarie vitiosis. Actus aūt eius a multis habeť iniquis. Eadē igiť lege qua peccātes inter se vere amicitie federa tenere nō possunt/ ad bonos τ iustos nequiuerūt amicari: nā quod nō fecit similitudo/ ꝑcti similes sunt/ ꝙuis non semꝑ per oēm modū peccantes: nec tñ veritatē amicitie sortiūtur: τ cum dissimiles sint a bonis multominus in veritatem amicitie fiant ad eos. Similitudo pōt esse inter bonos τ bonos: τ inter malos τ malos nulla similitudo. Dissimilitudo aūt fit que non nasciť ex eo ꝙ bonus recedat a malo: sed ex eo ꝙ cū quis mal⁹ appetit fieri/ recedit a bono. Bonū quippe naturā habet positiuā atq₃ stabilē. Malum ṽo nullam naturā habet: ꝙuis in aliqua natura sistat: priuationē habet τ fluxum. A priuatione nullus pōt esse recessus neq₃ dissimilitudo: nō em̄ est natura neq₃ positio id a quo receditur: aut a quo dissimilitudo causať. Igiť dissimilitudo semꝑ iniqtatē sonat: sc₃ dissimilari a bono quod naturā habet et ꝑd est/ aut a vero bonitatē habente. Bonus nunꝙ vere diceť dissimilis a malo: sed mal⁹ dissimilis diceť a bono: q₃ esse nō pōt dissimilitudo ab eo quod nō est/ sed ab eo quod est. Quia nō est dissimilitudo inter hoīes ex bono/ ꝙ hoīes sunt: sed in hoc siles sunt: ꝙuis in figura siles non semꝑ existant: sed ex eo est ꝙ vn⁹ agit bona positionē habētia: alter ṽo in priuationē opib⁹ aut ruina tendit. Bonus ṽo a malo non ꝓprie diciť dissimilis: ꝙuis ita sepe diciť: ſ₃ veriori modo diciť liber/ siue a malo in genere aut ab hoīe malo. Dissimilitudo recessuʒ dicit a bono. Quō ergo amicabiť malus bono: qui ꝑ dissimilitudinē incessanť recedit a bono/ animi prauitate ac ꝑuersitate moꝝ? Obsequi corꝑaliter pōt: amicari nō pōt. Bonus aūt sic existēs/ ad malū amicū fieri nō tentabit: si mal⁹/ fieri refugit. Indignatores rigidi ad amicitiā nō sunt apti. Mala res est indignatio/ oīno in moribus hoīm deuitanda: sed pessima rigiditas: que vbi assistit emēdabile malū/ fit inemendabile. Indignatio est cū q̄s sensu mētis/ aut aliquo sensu corpis aliq̄d ꝑcipiēs/ aut ruga frōtis aut verbo oris/ ꝯtra illud agiť τ mouetur. Rigiditas ṽo est/ post indignationē aut irā implacabilitas animi. Difficile q̄s noscitur/ q̄ aliqñ indignatiōe quātalibet nō pulseť. Sed nisi accedat rigiditas/ facile ad mitiatē reuertiť anim⁹ indignatus: si post indignationē ipsa sequtur: firmať indignatio q̄ obrepserat: τ peramplius accēditur/ si de mititate rogať. Nam rigidi-

tas est algor mentis/duricies animi/torpor spi
ritualiũ viriũ/horror animi ⁊ sepe in vultu mõ
strat⁹: turbatis rationis etiã nimius rigor: qui
vsq3 ad intemperatũ zelum sepe peruenit. Sed
natura ⁊ insignis amicitia/indignationẽ nõ ha
bet nec indulgentiã. Amicitia vera nõ indigna-
tur amico nec indulget: q2 offensionẽ non reci-
pit/quã oporteat indulgere. Si vo recipit ⁊ indul
get: magis amicitia erit de genere recõciliatio-
nis/ꝙ de sue generositate vtutis. Nã i indulgẽ
tia vterq3 amicus cõuincit deliquisse. Primus
q2 fecit iniuria bile quippiam: alter quia recepit
iniuriã: ꝙuis cito prestiterat veniã. Male ami-
citiã nouit/qui cognouerit etiã tantillã iniuriã.
Male firmatus erat/qui huius facile suscepti-
bilis erat. Proinde quia difficile indignatio: vt
interdũ nõ accidat/pcauetur: ob quã nõ est ami
citia resecanda/si ex pristino more sumpserit fir
mitatẽ. Rigiditas ꝓpellẽda omnino a foribus
amicitie: penitus more suo eneruat amicitiã iaz
firmatã. Ubi vo amicitie nondũ sunt federa ce
lebrata: indignatores rigidi si prenoti fuerũt ex
periẽtia siue fama/caueant: post federa vero to
lerentur/nisi rigiditas cognoscat: qua cognita
per seipsam amicitia se subuertit. Nã indigna-
tio nõ decet preterꝙ ad vitia ⁊ ꝓpter vitia. Im
patiẽtia est/qua homo minus cõuincitur esse do
ctus. Et tolerantia caruisse videtur/qui ab indi
gnatione deuincit. Se singulariter reputat qui
animo indignat. Indignatio animi sepe nause
are fecit: ⁊ rugas ꝯtraxit in facie: semifactis ver
bis ⁊ tortis fecit ꝓferre sententias: ⁊ linguã bal
butire fecit pre ira. Linguã disertam ⁊ tremẽtia
labia excitauit ad verba/que a mentis dominio
non exibant: necnõ sepe improuide loqui suasit
verbũ conturbãs amicitiam/aut semp reddens
in futuro suspectã.. Exhaurit indignatio a cor-
de verbũ absconditũ aut subito generatũ: quod
alter amic⁹ nunꝙ credebat audire. Ignisq3 sepe
factus est aut extinctus/qui ante flãmabat. La
tet ignis in lapide: nec cõburit approximantes
incẽdit portat⁹ manib⁹ aut sinu: excussus ex cha
lybe scintillat ignẽ sufficientẽ ad multã materi
am succendendã: ⁊ educentẽ fumũ sanis oculis
emulum. Latent multa i corde hominũ/ ipsis ⁊
extra positis oĩno ignota/ interdũq3 nota. In-
dignatio vo excussit a cordib⁹ latentia mala/de
struentia placitos mores/ ⁊ emula oculis ratio
nis. Rigiditas vo ire atq3 indignationis est ro
bur: ⁊ stabiliuit accidentia mala: vt quod erat se
parabile per naturã/fiat inseparabile per rigidi
tatez nequã. Aspiciant igit in regulis ⁊ iuribus
amicitie christiane: si quo mõ possunt indigna-
tores rigidi ad amicitiã ꝯuenire: nempe vsus re
fugit/ratio dissuadet. Nam in ꝓuerbijs dicitur
Prouer.29. Qui ad indignãdũ facilis est/erit ad irascendũ
ꝓcliuior. Jesus vo aduersus scribas ⁊ pharise-
os loquebat: quia sibi ꝓ salutiferis opibus in-
dignabant: nam indignatio germẽ est inuidie.
Quo genere indignati sunt apostoli aduersus
Mat.26. mulierẽ magdalenã/ dicẽtes: Ut quid perditio
hec? Potuit istud vnguentũ venundari multo:
⁊ dari pauperib⁹. Que omnino virulẽte inuidie
noscit plantula: pro eo ꝙ indignatio quãdoq3
est aduersus opa bona. Fit etiã indignatio ad-
uersus alterius ꝓrogatiuã absq3 proprio detri-
mento: qua indignatione indignati sunt primi
operarij aduersus patrẽfamilias/ꝙ equa ꝓuisi-
one oibus prouidisset. In quo nemini deroga-
bat aut faciebat in aliquo detrimentũ: ꝙuis pre
honoraret aut eis equaret indignos. Decẽ vo
apostoli indignati sũt aduersus duos/ qui poti Mat.20.
ora in superis petiuerũt: sed nec eis adimebat
aliquid/ etiã si duo fuissent iuxta vota suscepti.
Frustra est indignatio aduersus aliquẽ prehono-
ratũ/vbi nihil demit indignanti. Nec iuxta
vocabuli ꝓpinquitatẽ / indignatio aliud sonat
ꝙ aliquem eo bono quod h3/reputare indignũ:
aut pena dignũ qui non deliquit: aut si deliquit/
in eũ plus debito deseuire: vel ꝓ odiũ ⁊ non per
amorẽ iusticie excandescere cõtra eũ. Rigiditas
algor vel aquilo/congelans fluxibilẽ aquã.

¶ Simulatores et negociatores ad veram amicitiã incõpossibiles sunt. Capitulum XVII

NOrum omnium filiorꝫ pater infaustus
sua interꝓtatione gen⁹ pessimũ homi-
nũ monstrat ab amicitia secretorꝫ/qui
dictus est chanaan/interꝓtatus negociator aut
emulator. Simulatores siue negociatores ad ve
ram amicitiã omnino incõpossibiles sunt. Et si
aliqñ compositi sunt/nõ vt sic existentes. Cũ vo
ad hanc notã deuenerint/propellant velut ami-
citie destructores. Negociatores omne ocium
negauerunt: hoc enĩ vocabulũ infaustũ sonat:
Sed est ocium sanctũ quo mẽtis religiositas ex
ercetur: ⁊ ꝯquirunt illa que ipsam impfectã per
ficiunt. Imperfecta est anima cui⁹ impfectionẽ
omniũ habentiũ animã experientia sana demõ
strat: illa dũtaxat excepta que ab instãti sue cre-
ationis inseparabiliter vnita fuit ad verbũ. Cõ
tinue nãq3 cum vult/suscipit virtutũ honorabi-
les qualitates: ⁊ per studiũ ignorantiã/per exer
citiuz ignauiã longe pellit: ⁊ gradu inuisibili de
tenebris festinat in lucẽ: que nisi quieta fuerit a
ꝓcellis/nõ adipiscetur veritatis splẽdores: sine
quibus semp tenebras patietur. Absq3 sapientia
nulla cõuersatio peragit viã rectam. Cõgrega-
tio est taurorꝫ qui per ociũ in aula sapientie nõ
sederunt. Et qui ꝓ curis temporalibus ociũ ne
gauerunt /nõ viderunt decorẽ atq3 consistentiã
domus eius. Negociatores ocium negãt: vt di-
stracto corpore anim⁹ distrahat: cui nulla sit re-
quies ad capiendum inuisibiles elucidationes.
Et eo esset delectabilior amicitia/quo a sapiẽtia
foueret. Tuti⁹ est amicus paup ⁊ sapiens/ꝙ di
ues indoctus: ⁊ quietus fultus scientia: ꝙ nego
ciator ignarus. Quietus omnino ad perita faci
lis. Scientia fulgẽs cito dabit consiliũ: liber a
negocijs triplicẽ respõdebit amicis. Semp idẽ
erit ad amicum demitans negociũ. Negociato-
rem amicari ad quempiam veritas contradicit.

Gerit animo aurū: mēte condit thesauros: copulat agrū agro/domū domo cōiungit. In corde ṗo eius nisi materialia nō versantur. Et aut auaricia plus habendi aut sollicitudo querēdi/ nō sinet esse amicū. Qui negocijs animū dedit/ habens pelago ratem a fluctib⁹ agitatā/terris amicū a periculis circūseptum: hunc ꝑmittit ex itio/vt liberet ex pelago nauē. Semꝑ valefecit amico/pro rebus importune negocians. Seipsum modis varijs moriēdi/ qui se tradidit negocijs varijs. Qui ꝑ seipso nō deuitat periculū ꝑacturus negocia: nec deuitabit ꝑ tpe in amico. Obmittet rōnabilē amicitiā deperire/dū timet deperire thesauros: ꝛ dū augmētū auctionat in sensibiliū atq̧ irōnabiliū/ amicitie patient̄ sustinebit eclipsim. Sȝ nec oīs negociator ab amicitia abcidend⁹ est: nā ipsa negociatio i amicitia fecit amicos: dū habita est ꝯtractio ꝛ mutua visio ꝛ frequēs locutio ꝑ reb⁹ atq̧ negocijs. Mūdus ṗo postq̄ fuit natura corrupta/indiguit vt negociatio fieret: sine qua vita hominū voluntaria ꝛ placita nō subsisteret. Verūtamen negociator importunus/ad amicitiā opportunus oīno non erit. Importune agere negocia dicit̄: qui excusabilē atq̧ iustam causam ꝛ irrephensibilē in negociando nō habet: sed sequit̄ impetū appetitus inordinati atq̧ culpabilis: qui esse cognoscitur marine receptionis: quod claudit ostia ingredientib⁹ sinuijs. Sed quāto plures ingrediunt̄/pluriores suis hiatibus suscipit. Nō potest cōuenire in lege amicitie christiane: qui solū cōgregare didicit/distribuere ṗo nō nouit. Hanc sane nouimus habere amicitiā gratiā: vt nō tribuere credat esse iacturā. Et christianoꝝ amicorum nosciť propriū: amicitiā negocijs/nō negocia fraudibus amicitijs anteferre. Si more loquēdi negociari ad auariciā scribim⁹: auarus ꝑfecto nemini erit amicus. Ex rei veritate inimica sunt nōia: quoꝝ vnū auariciā/alterū amicitiā sonat. Peramplius ṗo sine ꝯuenientia oppositū holes contrarijs studijs aīo ꝛ ope intendentes: vt vnus vrbanitatē amicitie nouerit aut velit: alter defossum habuerit animū in terrenis.

¶ Emuli ad amicitiā non admittantur. ¶ Capitulum XVIII

Emulatores autē tanto cautius in amicitia declinent̄: atq̧ si ꝯiuncta cuȝ illis fuerit/ celerius abroget̄: quanto solū ipsorum hec irremediabilis pena suoꝝ ꝑximorū videre felicia: ꝛ i hoc gaudet serenitas amicitie: cū amicos in bonis ꝯspexerit esse felices. Emulator inimicus feliciū/amicus ṗo felicez querit ꝛ optat inuenire amicū. Tristat̄ animo inuidus de felicibus: ꝛ tristat̄ verus amicus de infelicitate amici: reputat eñi suam: quia velut alteꝝ se reputauit amicū. Desperate aduersant̄ amicus ꝛ emulator/ in affectionib⁹ atq̧ passionib⁹ mentis. Gaudet amicus in ꝓsperitate amici: emulator letatur in aduersitatibus. Dolet amicus pro his que amicū mala contingūt: emulator gladiatur animo/si viderit quātalibet amenitate florere. Inuidus semꝑ in claustris amicitie claudicat: neq̧ loquendo pacificū aut rectū potest proferre sermonē. Sepe ṗo ne detegatur/ sibimet violentiā facit: ꝛ mentitur ore leticiā in contingentibus bonis: cuius cor pertulit inuidie venenatas sagittas. Ridebit interduȝ simico more: nam vere minime potest: cū non ꝓcedat ex corde leticia. Et totus simulatus incedet: ꝛ serpentinis anfractib⁹ gradietur. Pullulabit inuidia iocūda facie/ quā virib⁹ nō amore ad amici oculos hilarauit: et stabit sepe attonitus in secūdis rebus amici: ꝛ collaudabit fallaciter cūcta opa eius. Domum dicet bene dimensam/quā vellet esse subuersam. Agrū fertilem/ quē sterilem plus affectat. Filios facetos/quos isanire gauderet. Vxorē castam/ quā secū aut aliter vellet cōiugū federa dirupisse. Prefert suppellectilez verbis quā ignis incēdijs cremari libenti⁹ aspexisset. Dilectū ab oībus falso dicit aut vere sic credit quē odiosum fieri oībus plus exoptat. Et si aliquādo casus in euētibus esset: clanculo ꝛ possibiliter decipulā perditionis ꝓtenderet. Sepe aūt ostendit se dolentē de illa q̄ secreto procurauit ipse iacturā. Nihil penitus est in emulatoribus rectū: nihilq̧ sanū habēt vnde debeant in amicitia cōuenire/aut si cōuenerint retineri. Moritur animo emulator: vnde amicoꝝ est vita iocūda. Et vnde nascit̄ occasio pluris gaudēdi/ fiendi acedinē carpit. Igit̄ penitus inuidus ab amicicia resecādus/qui bona in amico suā fecit miseriam. Nec posset necessitate cogente in amici bonis intēdere: de cuius iocūdis euētibus eius simulationis ꝓprium est dolere. Si vero referre volumus emulationē ad inimicationē: sicut ad mala/ sic pōt ad bona referri: de qua nullus sermo nisi q̄ malos imitat̄ certissime mal⁹. Habes malā sobolem/diuino ꝓcepto in amicitia deuitandā: Habes patrē male sobolis genitorē: vt ex auaricia ꝛ inuidia omniū maloꝝ hominū genera in amicitia deuitanda nascant̄.

¶ Testimonia noui testamēti de amicitia. Capitulū XIX

Preter ista testimonia q̄ de veteri collegimus testamēto/contra eos cū quibus est amicitia deuitāda ꝛ disiungenda ꝯiuncta: ex nouo testamento aliqua similiter assumamus: ex quib⁹ multa peritia ministrabit̄ cum quibus amicitia deneget̄. Aliquos in euangelio saluator despectiue appellauit amicos: q̄ federa in amicitia nō seruauerūt: quoꝝ vnus appellatur amicus erroneus atq̧ molestus: alius amicus ineptus et inuerecūdus: tertius ꝓditor pertinax ꝛ domesticus. Sunt quippe aliqui homines preter rationē infesti: qui plura expetunt voluntate q̄ merito: largitatem omnē ad alios q̄ ad eos reprehendūt: ꝛ iniusticiā dicunt largitatem benignissimi porrectoris. Refert sane historia euāgelica: q̄ cū paterfamilias operarios indnxisset in vineā: aliquos ex pacto/aliquos ex iusto merito pro diuersitate tempoꝝ ꝛ horarum Cū ṗo serotina hora esset in retributione mer- Mat. 20

cedis: omnes acceperunt tantundẽ: murmuran
tibus operarijs prime hore conductis ex pacto
aduersus patrẽfamilias/ ⁊ arbitrantib⁹ plus re
cipere: paterfamilias inquit: Amice nõ facio ti
bi iniuriã. Nonne ex denario conuenisti mecũ?
Tolle quod tuum est/ ⁊ vade. Uolo huic nouis
simo dare sicut tibi. An nõ licet mihi facere q̃d
volo? An oculus tuus nequã est: quia ego bon⁹
sum? Ex patrisfamilias responsionib⁹ ostendit/
quãtus hic fuerit infestus atq; molestus amici
tia. Amice nõ facio tibi iniuriam. Hoc ꝓ tanto
saluator parabolice dixit: q2 illi primi existima
bant iniuriã domini libertatẽ atq; liberalitatẽ
⁊ alterius bonũ homines infesti atq; molesti ꝓ
priam iniuriã reputabant. Ad iniuriam etiã sibi
prouenisse cõcipiunt: si nõ supgredit pactum in
quo voluntarie cõsenserunt. Multi eñ pacto se
astringunt peracto ministerio/pl⁹ pacto iniustis
sime gliscũt. Iusticiã pacti volũt excedere: atq;
peruertere debitã equitatẽ. Non cõuenit amico
qui nõ conuenit pacto. Non nouit amicitiã/qui
pactũ iniuriã reputat. Non erit amicus qui cõ
uẽtionis federa odit. Si plus reciperet/superero
gatio est: de largitate ꝓueniens largientis. Si
ƒm conuentionẽ ⁊ pactum iusticia est: proueniẽs
de actione rectissima vtriusq; partis/eius q̃ me
ruit ⁊ qui retribuit. Si minus: aut operarius deli
quit in opere vt cõuentio frangeret: quia defe
ctus operis in pacto deducti frangit federa pa
cti: aut operarius ꝑfecit impositũ/⁊ in retributi
one defecit cõductor. Huic fuit ꝓut dictabat cõ
uentio retributũ: et indignabat velut iniuriam
passus: φ plus alijs nõ accipiebat in ꝑmio: cui
quod iustum erat/dedit domin⁹: q̃uis ex sua lar
gitate alijs voluit ꝓuidere pacto tantundẽ qui
largus est domin⁹. Proinde ad amicitiã recipi
nõ meretur/qui conuentionẽ vertit in volunta
tem: ⁊ pactum deducit in placitũ. Quis amican
di modus erit ad eũ/qui aduersus pacta seruan
tem animo ⁊ ore murmurare nõ cessat? Omnis
eñ amicitia conuentionẽ ⁊ pactum habet. Ami
citia penitus nõ esset/ nisi homines i aliquo cõ
uenirent: aut pacto moralis ⁊ diuine iusticie in
aliquo firmarẽtur. Conuentio ṽo toti⁹ vere ami
citie hec est: vt seruatis legibus iusticie atq; ho
nestatis: ⁊ animo ⁊ corpe quis fiat ad aliũ/ quo
aliũ vellet fieri ad seipsum. Pactũ vero est ipsa
pax que inter hominũ agitur mores: qui ex obse
quijs ⁊ cõuersationibus ⁊ rerũ cõmutationibus
oriuntur: interdũ verbo/interdũ scripto/inter
dum teste firmata: sepe ṽo his omnib⁹ ⁊ penis
appositis aut datis obsidibus atq; aliquãdo fi
deiussoribus: plerũq; oblatis pignorib⁹ robo
rata: etiam nõ perturbatis legibus honestatis
atq; iusticie. Qui ergo pacto nõ stetit anio quie
tus/perturbauit ⁊ pacẽ: pacis perturbator ami
citiã traxit exilio: quoniã in ipsa pace fundatur.
Peramplì⁹ arguũtur infesti/ erronei atq; mo
lesti: pro eo φ vni noie omnium dicit: tolle quod
tuum est ⁊ vade. Si quis autẽ pro tolerato labo
re supra meritũ vellet ⁊ pactum ↄcupiscere alie
num: ꝓpterea huic dicit correctiue: tolle quod
tuum est: quasi dicat: esto amicus in pacto/⁊ no
li concupiscere meũ. Si autẽ plus quis supra cõ
uentionẽ ⁊ pactum receperit de bonitate donã
tis/non erit in crimine iuste rephensionis. Nam
licitũ est supererogatũ recipere: non cõcupisce
re aut murmurare: si nõ recipit supra pacta. Ue
rũtamen supra pacta recipiens a benigna largi
tate datoris: nõ recipit velut alienũ: quod iust⁹
possessor benignusq; largitor dãdo voluit esse su
um. Non est recipienti alienũ quod benigne de
iusto possessore datur grateq; rapitur: nec quod
ex pacto seruato tribuit: sed id penitus dicit ali
enũ quod querit supra pactũ ⁊ meritũ: aut quod
inuito domino ↄtractat: quo circa huic molesto
amico dicit: tolle quod tuũ est ⁊ vade: videlicet
recede tibi pacto seruato/ab improbitate peni
tus plus petendi. Nam improb⁹ exactor ampli
oris q̃ debiti/nunq̃ stabit amicus. Uelut enim
supra suum meritũ/quod omnino est alienũ. Ui
olentator eñ alterius volũtatis ex igne cupidi
tatis: omnino fregit aut amicitiã denegauit. Si
solum tolleret vnusquisq; quod suũ est: nec a de
bitoribus negaret: nunq̃ ex rebus inter hoies
amicitia palluisset. Nemo sibi debet ad iniuriã
retorquere recipienti ex pacto meritum: si domi
nus aut quispiã absq; pacto alicui vult tribuere
suum. Uellet quippe alterius impedire volũta
tem atq; donandi dominiũ: qui murmurat aut
iniuriã putat/φ alij sibi merita ꝑferantur: q̃uis
illi ex pacto/alteri absq; pacto/et quod plus est
dicere absq; merito tribuatur: ⁊ quãta sit hec ꝑ
uersitas/ipsa ratio docet. Que hoim maior per
uersitas siue molestia/q̃ murmurare siue suã re
putare iniuriã: vbi in largitionibus non turba
tur ordo iusticie? Nã si recipit q̃s ex pacto quod
meruit: seruatur ordo iusticie ex factione impo
siti operis. Si vero quis preter pactũ eque rece
perit: etiã seruat ex largitate potestatiua dato
ris. Ex hoc ad improbationẽ murmurantis pa
terfamilias intulit: Uolo autẽ ⁊ huic nouissimo Mat. 20.
dare sicut ⁊ tibi. Quid aduersus me anio ⁊ ore
declamas? Uoluntas mea libera est/iniqua nõ
est: mei sunt iuris que possideo: tibi dedi meri
tum ex opere tuo: huic merẽti aut nõ merenti ex
mea largitate tribuo: cui de tuo non tribuo/sed
de meo: tolle quod tuũ est ⁊ vade: meum vero in
mea potestate dimitte. An non licet mihi quod
volo facere? Quãto plura verba paterfamilias
aduersus hũc multiplicat: tãto magis nequitiã
eius accusat: Omnino nõ pertinet ad amicitie
ordinẽ/qui licentiã iustam in alio rephẽdit: atq;
impedire conat siue molestat. Nequicia est rati
onis inordinate: φ quis benignitatis opera re
prehendit: ac sibi neminẽ equari vellet in bonis
Und adiungit: An oculus tuus nequã est/quia
ego bonus sum? Nequã oculus/nequã ratio est.
Oculus cuiuslibet hois est aspect⁹ interior ra
tionis. Sed eo quis nequã dicit/ quo repreben
dit irreprehensibilẽ bonitatẽ. Et qui bonũ reph
ẽdit/malus est: qui iustũ iniquus/qui sanctum

superbus: qui murmurat de benig nitate/est om
nino malignus. Cũ talib⁹ penitus amicitia non
est ferenda: ⁊ constructa funditus eruat. Alius
est inuerecũdus atq; ineptus: vt etiã in euãgelio
Mat.22, publice iterũ dixit ipse saluator: Amice quõ huc
intrasti/nõ habens vestẽ nuptialem? Inuerecũ-
dus p̃sumptionis alũnis omnia putat sibi posse
competere: locũ/tempus/hoies nõ veretur. In
eptus qui publicis bonis moribus atq; homi-
nibus nõ concordat. Hic eñ talis erat: nõ veri
tus locũ/tempus ⁊ homines/conuentũ inuitato
rum ingressus: nõ habens vestem nuptialẽ/ sc;
aptitudinẽ ad publicos mores hominũ. Secer
ni quippe a publicis/ magne ineptitudinis est ⁊
verecundie. Vestis eñ nuptialis/ de cuius carẽ
tia reprehendit qui accesserat inuitatus ad nup
tias: intellecta pro moribus/est ꝯuementia stan-
di ⁊ conuersandi cũ illis qui digni sunt in ꝯuen
tibus residere: atq; in conspectu regum ⁊ aliorũ
hominũ accepte/necnõ irreprehensibiliter viue
re norunt. Sicut eñ vestis ornamentũ est cor-
poris ⁊ tegumentũ turpitudinis ⁊ ꝓtectio frigo
ris: sic conuenientia cõuersandi ornamentũ est
vite/defectusq; operimẽtũ ⁊ defensio a nociuis.
Conuersandi eñ aptitudo multos sibi beniuo-
los fecit. Nec patietur iure discordes/ qui cum
omnib⁹ iure cõcordat: Quis etiã omnino inno-
centes sepe ledat iniquorũ improbitas. Sed in
veritate christiane iusticie ledi ab improbis abs
q; culpa/supernũ nanciscitur premiũ. Et si pa-
cate sufferat/apud homines laudis preconiũ ha
bet: ac etiã iuste i sui compassionẽ animos ⁊ lin-
guas intuentiũ vertit. Proinde decentẽ ratio-
nabiliter fieri est quedã felicitas super terram/⁊
quedam securitas ꝓdeundi. Sunt autẽ nõnulli
qui de carentia honorabiliũ morum nulla vere
cundia suffundunt: non verentur cõuentus in-
gredi discretorũ: improbe assistere sapientibus
nõ formidant: loqui presumũt vbi nulla necessi
tas poscit: tacere nesciũt cũ deposcit: ex impro-
bitate atq; audacia simulant apparentiã ⁊ a vir
tute deficiunt: inuerecũda facie se sociant virtu-
osis: aut fingẽtes se habere quod nõ habere co-
gnoscunt: aut decepti aut p̃sumentes quod non
habẽt/habere se credũt: non consyderant ꝙ ab
alijs discrepant: sed ex singularitate se reputant
notiores: ex qua certũ est fieri despectiores: naz
in nuptiarũ conuiuio ceteris acceptatis vestem
nuptialẽ non habens/sc; competentẽ conuiuio
et cõuiuis extitit reprobatus atq; regis iudicio
proiectus in penas. Impossibile omnino est ex-
cusare: quẽ iusti regis iusta condẽnat sententia.
Non eñ fuit ausus aliquis pro eo interpellare
ad regẽ sicut nolentes/immo nõ valentes iustã
regis improbare sententiã. Et velut se reputan
tes offensos/ꝙ ab eis dissimilis venerat in con-
uentũ. Ipse autẽ mente cõfusus obmutuit/deli-
ctum suũ taciturnitate cõfessus: nõ eñ iuste po
test excusationis verba ꝓferre/quẽ ꝯsciẽtia vite
torquet. Inuerecũdi sunt de numero ebriorum:
qui madefacti animo inhonesta ꝓ honestis per
ficiũt. Et per frequẽtia verba inherentẽ ebrieta
tem excusare concertant: quib⁹ tremulis plus ac
cusant. Sic ⁊ inuerecũdi ⁊ inepti polita reputãt
que perficiũt/⁊ magne peritie q̃ loquũtur. Nec
non si sociantur insignibus/ opinant insignes
posse decerni. Sed ꝙuis virtus possit esse cõmu
nis: virtus vero ꝓpria nõ transfundit in soda-
lem. Vnusquisq; eñ flos ꝓprio colore refulget.
Et si possibile foret ꝙ virtus vnius transfunde-
retur in aliũ: sed huius transfusionis nõ sunt re
ceptibiles carentes verecũdia ⁊ inepti. Inuere-
cundos appello/ quos p̃sumptio decipit in his
quib⁹ illos gratia/ingeniũ/ars/potentia/natura
priuauit. Inuerecũdi sunt quos audacia excitat
honoꝝ honorabiliũ carentia non refrenat: per-
ditionẽ virtutũ incendiũ reputant palearũ. Ex-
ultant cũ mala cõmittunt et in perditis morib⁹
gloriant: qui proprio impetu/ nõ ratione loquũ
tur atq; ferũtur: ⁊ quod nefanditer sonat: turpi-
tudines dicũt iocos: ac in infrunita turpia que
ꝗ raptant. Et in conuentu ꝓcerũ atq; sapientũ
residere nulla consyderatione desistunt: ac etiã
nihilopendũt turbare publicos mores. Sic iste
qui amicus vocat/accessit: vnde cõfusus omni-
no recessit. Inepti v͏̃o sunt qui aptis moribus
non sunt apti: nec conueniunt cũ alijs qui se iu-
stis morib⁹ aptauerunt. Etiã sunt inepti ſm tẽ-
pus siue inepti ſm locum: sunt ⁊ ſm virtutem et
actum: sunt ⁊ ſm publicos mores/⁊ ſm eos qui
licite singillatim agũtur. Primi quidẽ non con
ueniunt nec ꝯcordant cũ tempore/ quod per na
turã vicissitudines recipit: atq; sumit impressio
nes in aere ad vtilitatẽ atq; decorẽ/ plerũq; ad
incutiendũ terrorem: ⁊ ostendendã diuinã ⁊ in-
effabilem potestatẽ siue nature ordinem. Hi nõ
recipiũt tempus quod omnia habẽt/vt suis spa
cijs trãscant vniuersa sub sole: nec recipiũt pla-
cide tempus/quod varijs accidentibus in ho-
minibus variatur: sed tempus sibi/nõ se volunt
tẽpori coaptare. Mutationẽ vero temporũ que
a cũctis accidentib⁹ in hoibus prouenit/abhor
rent. Et ipsi mutationi renuit se animo et effe-
ctibus conformare: vt saltẽ ostenderent ꝓ statu
temporis affici ad amicos. Secũdi v͏̃o a primo
conditore dissentiunt: atq; cũ arte atq; hominũ
prudentia nõ concordant. Tertij habent simili
tudinẽ pecorum aut demonũ. Quarti rempub-
licam in animo vilipendũt: ⁊ sunt velut rami in
utiles/q̃ sunt a cõmuni vinea abscindẽdi. Quin
ti nemini amicant: vt nec sibi singulariter proui
deant de amico. Proinde cũ verecundia ⁊ apti
tudine amicitia foueat: nec poterit recta cõsiste
re: nisi sup his basibus fuerit situata. Si v͏̃o per
spicacius intendere volum⁹: columnã quandaz
rotundã ⁊ erectam amicitiã vtrãq; dixi: que neq;
sinistrum neq; dextrum ostẽdit. Tota ⁊ eodem
modo inuisibilis est: cui velut quedã basis sub-
sternitur verecũdia: ⁊ velut epistylium ornatus
supponitur aptitudo. Basis amicitie verecun-
dia delinquẽdi/aptitudo ad optima epistylium
eius. Hec siquidẽ sunt aliter differẽda. Sed in-

cunctaliter inerecundi atq; inepti/ pulchritudinis
et côuenientie veste carêtes: nô recipiâtur in ami
citie lorametis. Amici pditores/ptinaces et do-
mestici designantur in eo qui pdidit per pacis
osculû verû omniû regê regû. Cui rex oim dñs
et saluator ait: Amice ad quid venisti? osculo fi
liû hois tradis? Côuersabat cû saluatore iudas
et cû mûdi spûalibus senatoribus quos elege-
rat: ad quê saluator/ vt ad ceteros idez erat: sed
cum ceteris ipse non idem. Et eandê cum aliis
suscipiebat aure doctrinâ/ et i miraculis potesta
tem: cui omniû cômissa erat cura viuendi/ q spe
ctabat ad corpus: ad quem quanta benignitate
saluator descêderet/ euâgelica nô tacet historia
Qui nô solû saluatorê tradidit/ sed dispersit et
gregê: incurabiliter eni grex ledit leso pastore
Domesticus amic9 difficile deuitat/ si voluerit
inferre iacturâ. Confidit eni in eo cor eius ami
ci: et in sinu eius velut in materno quiescit. Cau
telâ nô adhibet in periculis contra amicû. Quê
credidit aduersus inimicum firmû habere cu-
stodem: quâq; potuisset cauere saluator: qr cor
eius ante pnouerat. Sed ab isto malefido et pdi
tore et pertinaci amico domestico: qui autorê vi
te tradere psumpsit: ad simule loquêdi materiaz
assumamus. Est amicus domestic9/ amic9 inter
polatus/ amicus semotus/ amic9 inuisus. Ami
cus inuisus est/ quê solum fama virtutis porta-
uit ad aures. Amor vero virtutis et boni/ sedez
amicitie parauit in corde. Amicus semotus est
qui aliquibus interuallis distat: inter quos fuit
aliquâdo visio corporalis et obsequiû/ si expostu-
lauit euentus: cuius elôgatione facta/ persone
amor remanet in pmptitudine amicitie regula-
te. Interpolatus est/ qui vices temporum et op
portunitatû/ et rerû et negociorû obseruat: et in
termittit puersationê: ne amicitie crebritate vi
lescat. Solet hoc aliquando amicitie inherere:
vt si côuersatio nimis intêdit/ amicitia fastidio
nauseat. Et si discrete itermittit/ auidi9 sepe re-
doleat. Optima res in amicitia noscit/ côuersa
tio intermissa. In hoc conuenit puerbiorû vera
Prouer.25. sentêtia: Subtrahe pedem tuû de domo primi
tui: ne forte satiat9 oderit te. Bonû igit est cau-
sam satietatis abscindere: ipsa eni satietas sepe
displicentie fomitê ministrauit. Hec omnia pli
bauimus/ vt ad amicû declarandû pditorê do-
mesticû veniremus. Omnis amicus domestic9
est inuisibiliter cordi: alis nâq; amicitia copula-
retur. Sed de inuisibili domesticitate nô inten
dimus ad presens. Amicus visibiliter domesti-
cus est aularis/ cenicus cômêsalis/ crumenicus
archanaticus/ viatic9/ et peregrinationis comes
et in lecto sepe soci9. Et nihil clausuz repperit: q
domestic9 vocat amic9. Hic si voluerit lesionê
inferre/ nemo cauebit: nisi supra humanitatem
nouerit hoim corda/ siue mala futura. Prodi-
tor est q bñdicit ore: sed maledicit aut odit i cor
de: cui lingua est aurea: cor vero ferreum manet.
Proditor laudat in psentia: i absentia ifamias
loquit. Proditor est q in amico vitia laudat: ac

eû extollit fauorib9 vt pparet ad ruinâ. Prodi-
tor ê q sub virtute palliat iniqtatê/ quam amico
suadet. Proditor est q sm amici placitû côuer-
sat/ et nô sm iusticiâ. Proditor est qui singilla-
tim moribus côcordat amici/ publicis perturba
tis: dû eni quispiâ alicui cô sentit i placito derelic
ta iustitia/ eû ordinat ad gehennâ. Et q priua-
tis morib9 alludit amici: eû reddit publicis odi
osum/ si ex priuatis turbant. Proditor multû p
mittês/ vt amic9 ui nô bona psumat: siue perfece
rit/ aut nô si qua pmissa. Proditor est q relatio
ne turpi ab amico auertit amicû. Proditor ê q
sibi soli têtat hoiem vêdicare/ ab aliis melior-
ibus aut eque bonis auertês. Proditor ê q ver
ba loquit inuoluta/ q ad vtrâq; partê psit infle
cti: vt post peracta ex verbis cepta negocia/ si
malû puenit/ verba vergat in dexterâ: si bonuz
in sinistrâ partê omnino deflectat: ac si pditor in
posterû loqueret: dextrû dedi côsiliû: sed tua i-
cautela malû pstat exortû: sinistrû tibi ostendi
vt velut improuidus deuitares: ideo tibi amice
hec bona peruenit. Proditor est/ q tacêdo ami-
cû perire permittit: post periculû vero dolere se
simulat. Proditor est/ qui têpore pferêdi côsilij
atq; remedij allegat ignorantiâ/ et impotêtiâ fin
git. Proditor est/ qui ea i absentia nô perficit/ q
in psentia perficeret p amico. Proditor est/ q
placide amici absentis vidit blasphemias sibi
ab aliis irrogatas. Proditor est/ q côtra que in
amicû fuit male cômêta/ etiâ ipso inscio nô isur
git. Proditor est/ q amico imposturâ aliquâ fa-
cit/ vt ipse inculpat9 appareat: maxime aût i his
q insimul patrauerût siue dixerût. Proditor ê/
qui cû inimicis delectat amici. Nec sumêdû est
hmôi vocabulû a pdêdo/ aut traditor a traden-
do: qmuis iudas amic9 domestic9 ideo pditor fit
appellatus/ qui christû iudeis pdidit: aut tradi
tor/ quia eû in eorû manibus tradidit. Sed pdi
tor aut traditor actione maligna dicit/ nô ptra-
cto vocabulo: vasculû existens omis maligni-
tatis ad pximû. Unde proditor aut traditor de
cipulorû censor/ pedicarû absconsor/ simulator
boni et honesti: corde côtraria diligês/ ope vero
perficiês. Proditor deceptiua figura blâd9 insi
diator et incognit9 et inuisus: pacifica verba loq-
tur/ sed in dolo. Proditor est et impi9/ cui suppe
tit causa. Proditor est et qui se côformat ei quê
ledere optat: et tamê ei9 côformib9 in patul mo-
ribus se coaptat. Pertinax est q amore/ benefi-
cio/ pce/ dono nô reuocat a malo: nec innocen-
tia eius quê disposuit ledere/ a pditione auertit:
nec eû timor penarû/ ne côceptû nefas peragat
recôpingit. His eni malis iudas pessim9 vrge-
bat: qbus patet domesticus et proditor ptinax
q amicus: qui ab imagine amabil amicitie/ ve-
lut color impertinês nô ponêd9: et velut pulchri
tudinê amicitie turpâs/ modis oîb9 abolêd9
qmuis difficillimû sit cognoscere proditorê: cuz
aliquando facile sit cognoscere pertinacez. Ad
horuz noticiâ veniendû/ prout in amicitia sunt
cauêda/ prediximus: non vt omnê proditionem

et pertinaciā satagerimus vacuare. Que quidē omnia et si qua esse possent similia/ nō recipiat vera amicitia in iusticia christiana. Quia multa mala in amicitia iniquorum atque infideliū tolerentur. Sed nec ita in amicitia detestāda supra posuimus/ quin et multa cōuenientia posuerimus. Non enim potest profecto sermone atque sententia sic contra malū incendi/ vt etiā bonū differēdo nō luceat: qua differtione malū in sua turpitudine verius condemnetur. Nūc autē ad cōpositionē amicitie velut cuiusdā pulcherrime et specularis imaginis veniamus: dumtaxat secundum iusticiam christianā: nulla enim vera fuit aliquādo/ est aut erit: nisi fundamentū in illa susceperit. Verūtamen intelligamus iusticiā christianā in pluribus hominibus veteris testamēti fuisse realiter: quis ex nouis tēporibus huiuscemodi vocabulū fuerit ipsa sortita: in quibus esse potuit amicitia vera. Imago quedā est egregie forme amicitia christiana/ aptissima mēbra possidens perfectāque iuncturā membrorū: in quā omnes bene viuere cupiētes/ delectantur aspicere. Quā vere cognoscēs in cōtuberniū duxit: quā ignorans/ nesciuit inter homines conuersari: aut māculose cōuersatus: quam preeuntē comitē subsequentē habens/ conuersationē duxit inter homines immaculatā: et irreprehēsibiliter ad domesticos ambulauit. Christiana profecto amicitia supponit eternā in initio/ medio et in fine: et quod tēporaliter agitur volūtate aut necessitate/ ad eternorū ordinat aspectū. Que si diffūgantur interdū pro moribus dissimilibus aut viciosis/ tēporibus aut spacijs: semper in animo manet eadem/ cū tedio contrariorū/ et amore animorum. Christianus nō sic dolet separatus ab amico corpore aut animo derelictus sicut dolet: quia offendens deū/ ab ipso derelictus est deus: a quo iudicio iusto desertus est amicus: vt preter id quod derelictus est deus/ maior cruciatus accedat/ quod amicus sua nequitia est derelictus a deo: quam quod ipse derelictus sit ab amico: nec tāti appēdit quod ipse ab amico si quam accepit offensam: quanti quod offendit amicitie causā/ quā sciebat esse eternā. Nā numquam vera esset in suis limitibus amicitia temporalis: nisi causa prima et eterna esset/ que ipsā copulat per eternis. Tēporalis enim pro tēporalibus et in tēpore amicitia infallibiliter et incōsolabiliter et omnino deficiet: nisi post huius mūdi egressū recompēsationē in eternis firmiter preuideret. Que nāque dulcedo esse potest amicitie/ que subiacet timoribus finis: que amenitas hāc perfunctoriā amicitiā fulcit: que gladio diuisionis terretur: vt sepe quo dulcior amicitia fuit/ diuisio amarior subsequatur: et tāto necessariū est vt fiat amarior separatio/ quāto amicitia fuit amenior. Amicitia vero christiana nullū amicū christianū/ nullū charū amittit: quia omnibus amicatur propter eternū deū: apud quē nihil deperit etiā nobis. Amicitia christiana que propter christū animos copulat: ac etiā mores facit esse cōmunes: nihil in amico pertimescit amittere nisi virtutē: que iure amicitia pollet. Amicū vero aliter posse perire nō credit/ nisi adempta virtute. Nā si spacia diuidāt presentias corporales: nihil de veritate demitur amicitie animorum manēte virtute. Corporales enim presentie vere amicitie causa esse nō possunt: turpes enim sunt si aliquando fuerunt. Vera penitus nō est amicitia/ que causas corruptibiles habet. Que enim videntur corruptibilia sunt: ex corruptibilibus autem corruptibilis amicitia generatur. Nec timenda sunt in amicitia christiana locorū diuidētia spacia: nā animus presentior fit dilecto quam corpori suo. Si separat mors amabiles presentias corporales: manet adhuc per integritatē veritatis amicitia christiana. Quid enim abstulit mors in amico/ quē priuauit vmbratica vita: an ne abstulit ipsa amicum? Sustulit amicitiā: secū reportauit amicitie causam: Ut audacter pro veritate respōdeā/ minime: priuauit nempe mors vita corruptibile corpus. Quod vt corpus neque amicitiā fecerat: neque facere honestā causam in amicitia potuisset: Quod si sic: et omnia corporalia/ sensibilia et sensu carētia/ possent in amicitiā quā verā dicimus deuenire: quod pro nefas est opinari: aias vero vita sua quia imortalis/ omnino priuare nō potest: cū qua contrahitur ab alia aia/ illa de qua loquimur amicitia christiana. Utraque nēpe aia inter quas erat amicitia: viuit illa in corpore/ illa extra corpus. Et forte tāto nobilius/ quāto eā non aggrauat corruptibile corpus. Illa vero tāto viuit miserius/ quanto eā premit corruptibilis corporis pondus. Proinde mors nō priuauit vita sua id quod amicabatur videlicet aiam imortalē: sed forte fecit illā liberius viuere/ cū suo bello exemit a corpore. Cui post corporis egressum magis amicandū/ si aut corporis mortē nō se virtute priuauerat. Ineffabilia enim sunt aie dona post hāc vitā: que ab aggrauāte corpore cū virtute recessit: que causam nō modicā porrigant remanētibus amplius amicādi. Ecce enim ex hoc sancta mater ecclesia quos credit recessisse maiore virtute clarētes: ampliores illis exoluit gratiarū debitas actiōes/ et pro eis acceptissimas deo laudes. Nō ergo abstulit mors amicū/ cuius corpus vita priuauit: aiam vero dimisit intactā. Nec priuauit aiam virtute/ quā nō potuit vita priuare. Nō enim moritur nisi quod nascitur: quis omne quod nascitur/ nō moriatur. Uirtus vero non nascitur/ sed infunditur: super quā mortis nō regnat imperiū. Et nedum quod nisi regnet/ vt ipsā virtutē possit interimere: sed nec ab ipsa potest ipsam auferre. Mors enim incorruptibilia et immortalia et inuisibilia ab inuicē separe nō potest. Incorruptibiles enim sunt aie et virtus: et nunquam marcescit sapiētia qua decoratur aia. Causam amicitie mors auferre non potuit: eterna enim erat si deus erat: aut si virtus pro eternis p̄strerat: aduersus que aculeus mortis retunditur: vt neque deo neque virtuti aut eternis bonis ipsa dominetur. Luce clarius claret quod amico christiano nihil deperit de amico: neque per interualla locorum et momēta temporum: neque per mortē que solum super corpora tenet imperiū: vt cū venerit/ adimat sensū: quo adeste

pro anima corpus velut hospitiū dimittit diu
priū. Hoc enī tñ aduniꝫ de amico/ cū mors vi-
ta priuauerit/ scꝫ presentia corpalꝫ. Sed corpus
nō est amicitie locus. Inuisibilis enī ꝛ incorru
ptibilꝫ est amicitie sedes. Ac ꝑ hoc multis ami-
camur ex fama virtutis: quoꝝ nunꝙ habita fuit
ꝑsentia corpis. Et his q̄ de hac vita pie atqꝫ fide
lr fideles recesserūt/ amicitiā seruam⁹: siue ipso
rū cognitionē habuerim⁹: siue ad aures adhuc
viuentes solū fama portauerit: aut quoquo mō
decesserint/ dū ipsos regnare credam⁹ ī superis
Fidē de his auditorib⁹ facit: qꝛ multos venera
mur obsequio: ꝛ eoꝝ auxilia ꝛ patrocinia iplora-
mus/ ꝑ quoꝝ honore missa vocib⁹ ꝛ luminib⁹ ꝛ
alijs votis plurib⁹ exolunꝫ. Toleranꝫ incōmo
da corporū ꝑ amore ipsoꝝ: construūtur tēpla: ex
sculpūtur figure atqꝫ pingūtur: ornantur monu
mēta: erigūtur altaria: margaritis ornātur: ꝛ in
aere instrumenta metallica resonant. Et quis
hec mereaꝫ dignitas: ꝑpter tñ aliquod insigne
virtutis. Hoc est quod dicere gestiebā: qꝛ si di-
gnitas collata est ꝑpter insigne virtutis: ergo
virt⁹ ī aliquo fuit: nō in corpe quod incinerādū
remāsit: sed in aīa q̄ cū imortalitate recessit: q̄ li
cet post mortē virtutū actib⁹ nō insistat: possi-
det tñ virtutē promissa trophea. Nō ergo dici-
tur anima priuari per mortē virtutib⁹: si priua
tur corpus virtutū actibus: cū ipsarū suscipit fi
nalia premia: in que virt⁹ ordinata cognosciꝫ.
Pro quibus amicādi peramplī⁹ latior causa ꝑ-
struiꝫ: qꝛ si amicabimur his quos credebam⁹ ī
aīo virtuosos: in corpe vero laudabiliter actu-
osos: q̄ etiā hec oīa subintrāte malicia poterant
perdere ac priuari causa: qua inter hoīes ami-
citia christiana diuoluiꝫ: multo magis cū exem
plis a mūdo in celo repositis: de quoꝝ gloria
ꝙ auferri aut perdi possit/ non dubitatur. Hec
oīa ꝑ tāto dixisse voluerim: vt sup ceteras extol-
lā iusticiā christianā: qua sedēte in sedibus sibi
aptis/ amico christiano nihil deperit de amico
nisi amic⁹ sibiꝑsi ꝛ amico per abiectionē virtu-
tis pereat. In hoc solū per mortē amico christi
ano tot⁹ perit amicus: si eū post mortē in tetrali
bus locis icluserit inimic⁹ antiqu⁹: q̄ nullū adul
tū potest violenter includere/ nisi priuatū virtu
tibus ꝑpria voluntate: qui merito destitutus/ si
bi traditur includēdus. Sed qui post mortem a
diabolo est inclusus: in omni vita sua siue mor
ti appropinquās a virtute fuit exclusus: ac ꝑ hoc
esse non potuit verus amic⁹ ꝑ eo tpe quo extitit
virtute priuatus. Sed cū inclusis destruiꝫ ami-
citia: ex eo ꝙ ipsius est causa sublata: nō enī pñt
recipere nec referre. Superi vero recipiūt et re-
pendūt: et pro amicis in mūdo relictis incessan
ter et infatigabiliter intercedūt. Utrū vero vir
tus veraciter inhereat in tempore: que in tēpo-
re deperit et redit: aut quē nūꝙ reditura perit?
Ut ista questio aliā generet: Utꝝ damnatus si
dū vixit/ esse potuerit verus amicus? Sed hec ꝑ-
sentis dissertionis nō sunt: quoniā ad alia nos
tractāda cōpellūt: vt ipsā christianaꝫ amicitiā

modis quib⁹ possumus declarem⁹: quā etiā fe-
re de mūdo deplorem⁹ abolitā: vt vix in paucis
et incognitis ipsa remāserit. Amicitia christia-
na est q̄dā imago virtutis/ rōnabilꝫ aīata intrin
sec⁹/ ꝛ extrīsec⁹ laudabilꝫ viuēs/ ī nullo deficiēs
quod suā exprimat ꝑfectionē. Nō velut imago
depicta parietib⁹/ vita/ rōne/ sensu ꝛ mēbris inte
riorib⁹ carēs: q̄ deficientē silitudinē exprimit/ nō
ꝑprietatē: cui⁹ cor piramidalē figurā et ꝑprieta
tē quandā semper in amore deferuet: ꝛ q̄si extin
ctionē reputat tepefieri. Cor quidē hui⁹ specio-
se imaginis/ semper amoris ignib⁹ calet: ꝛ ligna
supponit/ ne deficiat verus amor. Et nō amare
estimat seuā mortē. Propriū est ignis/ sursū fer
ri: ꝛ nunꝙ sua leuitate ad inferiora deuoluitur.
Amor a corde huius imaginis exiēs diligit ꝑ-
pter superna: nec ꝑ terrenis alicui se cōmodat.
Propriū est ignis sui natura eq̄liter calefacere
oīa eque cōburere vel purgare. Sed nō equali
ter agit ꝑpter inequalē dispositionē corpoꝝ ob-
iectorū: in quorū aliq̄bus magis/ aliq̄bus min⁹
exercet ꝑprias actiones. Sic amor christianus
oīa diligēda equaliter diligit. Sed oīa equa-
liter diligēda nō sūt. Et preter ea q̄ ī amicitiā ve
nire nō possunt: quis ab omnibus diligantur
etiā rationales inter se in amicitia ꝑferūtur: vt
solū ille in igne aut ex igne amoris reddaꝫ cali
dior/ qui potior fuerit in virtute. Neqꝫ potētie
neqꝫ sapientie/ neqꝫ preminētie/ neqꝫ eloquentie
neqꝫ alicui cōditioni vel statui sicut virtuti chri
stian⁹ debeꝫ amor: vt velut plurificaꝫ atqꝫ mul
tescit seu inclarescit virtus in homine/ amor in
tentior fit ad deū. Nā virtus mereꝫ amari/ mo-
dica modicū/ magna magne/ maior magis/ ma
xima maxime/ tota tote: q̄ sola de⁹ est. Idcirco
totius aīe/ cordis atqꝫ mentis/ oīmqꝫ viriū sibi
mādauit referri amorē: velut sūma/ ꝑfecta tota
qꝫ virtus. Feruet ī amore hui⁹ imaginis sancte
cor: vt quos inferiores recipit/ digniores ampli
us replet. Et quis ad oēs eque nō ferueat: vt
eque in oēs suū amorē diffundat: tñ ad receptio
nē cōtrarij eque feruet/ vt nullius hoīs odiū ap
propinquet. Nā aliud est equaliter oēs diligere
aliud non equaliter oēs amare: aliud equaliter
oēs odire: aliud inequaliter neminē odire: ali
ud inequaliter omnes odire. Oēs equaliter di
ligere lex est diligentis animi ex ꝑpria emanati
one. Cui licet ꝯsentiat christiana iusticia ꝑ par-
te diligentis: nō tamē cōsentit ꝑ parte suscipiē-
tis. Nā quis sol equaliter luceat: nō tñ corpora
eque sunt apta recipere ipsam lucem. Et quis
eque irradiet: nō tamē sub ipso equaliter estuat
omne corpus. In qua estuatione nō tñ atten-
ditur virtus caloris/ quantū dispositio suscipi-
tis corporis. Proinde christiana iusticia ꝑmit
tit amorē a seipso equaliter effluere: sed dignuꝫ
nō iudicat ipsum omnes eque suscipe: aut ꝑmit
tit inculpabiliter inequalitatē fieri ī plurib⁹. Si
quidē permittit preferri ordine nature parētes
et natos atqꝫ cognatos: ordine ꝯuersatiōis do
mesticos: ꝛ ampli⁹ bñfactores ordine subuētio-

nis:sed omino iubet ⁊ vult preferri omnib⁹ vir-
tuosos. Equaliter ergo nõ amare iusticia tolerat ĩ
natura:iubet in gratia. Ex hoc nẽpe claret q̃ iu
sticie nõ derogat̃/preferẽdo ĩ amore remotis p̱
pinquitatẽ siue personã propinquã:sed deroga
ret/si non prehonoraret eis in amoribus gratiã
christianam. Oẽs equaliter odire nulla iusticia
patit̃ nec cõcedit: nã odiũ nõ debet̃ nature/ sed
vitio: Neminẽ ergo odire permittit̃ in natura:
in vitio vero nec oẽs equaliter:qꝛ neq̃ sunt om
nes equaliter vitiosi. Equaliter neminem odire
approbat sana iusticia:qꝛ in criminibus dispar
conditio/dispar meretur odiũ. Proinde ineq̃-
liter diligere/in diligẽdis siue dilectis virt⁹ assi-
stens afficit inequalis. Inequaliter aũt oẽs
odire/inequalis iniquitas afficit: ⁊ iusta ratiõe
amoris et odij aliqua tolerat/aliq̃ iubet/pro in
equalitate regula christiane iusticie. Cor ĩ hõie
rationali receptaculũ est virtutũ. Sic cor istius
rational̃ imaginis earundẽ hospitiũ est:necnõ
et isti⁹ pulcherrime imaginis aĩa suas potẽtias
habet in imagine ista: solũ et bonorum et oim
que validiorẽ ad amorẽ animũ propriũ faciunt
Et memoratur tẽporis et locorũ et rerũ et op-
portunitatũ:pro quibus et ĩ q̃bus fuit facta tri
butio. Nec intermittit dulce verbũ aut iocundũ
aspectũ: etiã si preter eũ aliũ possedit aut acq̃si
uit amicũ:aut si quem habebat gratãter aliquã
do receperit preter eũ. Et altius appendit exi-
stimatio cõiũcta memorie/ quãto fuerint dona
tributa seu irrogata subsidia. Et nihil puipẽdit
in acceptis memoria: cũ omne quod in re fuerit
paruũ/magnũ reputat: ex quo fuit ex amore col
latũ. Et cũ nubilũ nunq̃ in hmõi patiatur sere
na memoria: in hoc vero eclipsim patit̃ ad p̱-
fectũ: q̃ ɔtrariorũ olm nõ recordatur: sed quod
magis est/nunq̃ tenuit in seipsa vestigiũ. Ma-
gnũ profecto esse cognoscit̃ iniuriarum atq̃ dis-
plicentiarũ obliuisci: et eo maius quo celerius.
Sed id maximũ dixerim/nunq̃ suscepisse cha-
racterẽ: quod spectat ad amicitiã christianã. Fi
pa memoria de amico ipsũ fouet in sinu mẽtis
presentẽ/corpore vero absentẽ. Inde excogitat
super eũ bona et mala: vt illis inhereat/ab illis
caueat: illa cõquirat/ista deuitet. Et spũs eius
dulcit̃ anxiat⁹ moleste tolerat tenebras noctis
expectat vt statim aspiret dies: vt eructet que ĩ
aĩo excogitauerat p̱ amico. Et morã absentiã
velut iacturã quãdã grauiter portat. Fecit hoc
in pluribus amici memoria: vt inter alios illi⁹
similitudines amoris igniculũ reinflãment: ⁊ fiãt
ad illos amabiles/in q̃bus amici aliquã simitu-
dinẽ agnouerunt morũ siue persone/ gestuũ si-
ue loquele. Fertur quidã quesiuisse inter viuen
tes similitudinẽ aliquã amici premortui: vt pos
sit illius viuã habere indaginẽ ad sui solatium
aut copulare amicitiã. Qui cũ paululũ inuenis-
set/paululam amicitiã fecit: qꝛ nõ totã similitu-
dinẽ prioris expresserat: quem ob ipsius amo-
rem de vicino periculo quod ineuitabiliter sibi
imminebat/eripuit. Vide igit̃ quãta erat in su-
perstite premortui amici memoria: vt etiam suis
similib⁹ nõ amicis/ verbis ⁊ operib⁹ deseruiret.
Amicitie memoria vbiq̃ memorat̃: in tribula-
tionibus et cõsolationib⁹ equaliter secũ portat:
sed nõ vult ipsũ illarũ equaliter esse consortem
Nã tribulationũ suarũ nollet esse participẽ: ve-
lut perhorrescens ipsarũ augmentũ/ si secũ tor
queretur amicus. Nã nõ est vera amicitia/ si si-
cut seipsum quis in penis affectaret amicũ: q̃-
uis etiã sit de amicitia vera/in tribulationibus
cũ amico velle percipere participiũ. In prospe
ris vero ita secũ inconuulsibilẽ memoriam portat:
vt etiã tedeat esse in gaudijs sine ipso: et ĩ gustu
vnius delectabilis holi velit ipsũ habere cõsor
tem. Et tunc prospera cuncta ridẽt/cũ ĩ partici
pio sit amic⁹. Et duplicabit̃ rerũ delectatio at-
q̃ iocũditas/cũ amicus amicũ p̃senter bonorũ
suorũ sciuerit esse participẽ: suis qualitatibus
oĩa vident̃ augeri / cũ ab vtroq̃ ẽ participatio
bonorũ: et pp̱rijs vident̃ priuari muneribus ea
que participant̃ ab vno/ altero nõ presente. Cõ
dimentũ superappositũ et perficiẽs est/ ĩ cõmu
nicabilibus rebus alteri⁹ amici p̃sentia. Dice-
bat quidam in amicitia vera factus: torqueor in
bona. Et cũ dicti causa q̃reretur/adiecit: qꝛ his
indiget/aut nõ habet amic⁹: est mihi plena io-
cũditas/si vbiq̃ sic his aut meliorib⁹ mea scien
tia potiret̃. Amicitie christiane memoria inconuul-
sibiliter amicũ hominẽ fixum tenet: vt etiã pro
ipso diurnis atq̃ nocturnis bonis ignitis preci
bus interpellet ad omniũ regũ regẽ. Et si a vir
tute deficit: dolet ampli⁹ pro amico q̃ regi sua
nõ fuerũt accepta p̃camina: ⁊ seipso vellet fieri
meliorẽ: vt ĩ eo amici anim⁹ securi⁹ pro optatis
omnib⁹ requiesceret: cui⁹ vt pp̱rijs vellet respõ-
dere oĩbus votis. Hec memoria tristiciã facit
et gaudiũ/pro amici cõtrarijs atq̃ suis vtilita-
tibus aptis. Et qm̃ bona ⁊ mala memoria cõti-
net / ex q̃b⁹ letat̃ aut patiat̃: id agit ne patiatur
amicus/cũ quo fact⁹ est anim⁹ vnus. Et tẽpo-
raliter nitit̃: sed maxime satagit ne ĩ eternũ pa
tiat̃: nec acriter configit̃/si corpe torquet̃: aut ĩ
rebus labentib⁹ infelicitat̃ amic⁹: si sp̃ualia sal-
ua sunt omnia: et si nõ minuũtur interne virtu
tes/que in amicitia prestauerũt maximã causã
Nec merore cõtrahitur/si tẽporaliũ plumis de
pilatur amicus: dũ sibi eterna in fidẽ chirogra
pho et virtutũ instrumẽto seruãtur. Signa ma
gna memorie de amico sunt frequẽtia somnis
⁊ allocutiões ⁊ cõfabulatiões ⁊ peregrinatio-
nes/et similia q̃ apparẽt in eis: ⁊ relatiões gesto
rũ eius / que interponunt̃ in alijs plerisq̃ cõdi
ctis: ⁊ nolatio nois ei⁹ in absentia ei⁹: etiã cum
ad alios sermo dirigit̃: vt sepe nomẽ amici no-
minet̃ in persona p̃sentis: ⁊ p̃sens ad quẽ fit v̱-
bosa locutio / amici noie proferatur absentis.
Sunt etiã signa optatiue de bonis affectiões ⁊
frequẽtia verba/et inuentiones vtiliũ: ⁊ sepissi-
me interrogatiões de ipso in denegata presen-
tia: cũ p̃sto fuerit interrogãdi materia. Fecit se-
pe hãc virtuosã memoriã ⁊ omino inconuulsibilẽ

ex virtute amicitia christiana/in his q̄ hui⁹ vti-
lia cognouerūt: ac ipsam acceperūt indiuiduam
spōsam: vt ab his q̄ prohibita fuerūt inter eos
secundū iusticie regulam/se abstinuerūt in amici
absentia ꝓpter ipsius memoriā. Et velut tribu-
nalis iudex prohibuerit vetitum fieri/ memoria
christiani amici. Necnon ꝛ plerūq; magis ve-
ritus est amicus inuisum ꝛ absentē amicū: ꝙ in-
uisum et p̄sentem in oībus deum. Et plus fecit
ad mali cautelam memoria terrēs amici amabi
lis/ꝙ penarū terror horribilis. In his etiā que
secundū altissimi et honorū atq; laudabiliū moꝝ
legem firmauerūt / honesto decreto p̄uenti sunt
sepe amici memoria plusꝙ dei: vt ab ipsoꝝ exci
tati memoria/excusserint negligētiā/promptitu-
dinem sumpserint et sollicitudinē ad agendum.
Nec huiusmodi ad defectū amicitie asscriban-
tur/sed profectū: si sepe quis magis amici porta
uerit memoriā ꝙ dei: cū deū nunquā viderit/sed
amicū: cū quo tenet amicitiā ꝓpter deū: quē etiā
in malis deuitandis agendisq; bonis reueretur
in oībus propter seipsum. Nec mirandū/si noui
tij hoīes ad amicitiam atq; virtutes/amici ho-
minis magis ꝙ dei memoria sepe tenēt. Nam
predominaꝝ incipientib⁹ sensualitas: ꝛ magis
occurrit memorie quod sensu precipiꝝ /ꝙ quod
fide apprehendiꝝ: velut discipulus nou⁹ qui nō
dū nouit dignitatē atq; virtutē scientie: magis
cōmendat memorie id quod discit timore sensi
biliū verberū et blāditijs/aut spōsione seu ostē-
sione donorū/ꝙ amore aut fide sciētie q̄ doceꝝ.
Sensualiū ꝛ nouitiorū memoria: excepta opati
one spūssancti/ q̄ in hoīm mētib⁹ operaꝝ: repē-
te impressiones nisi ꝑ sensus non recipit: ꝛ ma-
gis viue voci ꝙ ei quod diciꝝ tribuūt. Sed i his
oīa excusanꝝ/cū amicitia copulata fuerit ꝓpter
christū: ꝙuis amicus mereatur quē sensu perce
pit amicū: cū nō postponat in illa intima rōne ꝛ
deliberato secreto iudicio: verū oīm deū. Corri
gitur paulatim in proficiētibus: correctuz vero
expedit esse penitus in perfectis. Laus autē est
huius imaginis: ꝙ eius interna memoria tantū
facit vt caueat infausta: honesta ꝑficiat. Intel-
ligentia vero siue ratio huius admirāde imagi
nis est aspectus ad verū/ꝛ ab omni fucamento
amicantiū aīos liberare. Nescit eñ ratio vere
amicitie aliqd palliare aut fucare ficticijs: neq;
angulos querit ad delitescendū in defectū aut
preiudiciū amicorū. Primo porro hui⁹ proces-
sus fit ad sanctiones ꝛ decreta cōdenda: qbus
cepta perficiaꝝ/ꝛ stabiliatur ꝑfecta. Prima ꝟo
decreta siue sanctiones sunt: vt q̄ntū se proten
dit aut extēdit virt⁹ humana/et desup creata ꝑ
gratiā: ꝙ repugnātia magna siue parua christi
ana iusticie deuiteꝝ. Christiane amicitie cau-
sa est iusticia christiana: cui⁹ oīno expedit caue
re cōtraria/si diligiꝝ amicitia: nā ip̄a causa per
eo q̄ sibi aduersanꝝ/auferꝝ: vñ causata inter ho
mines amicitia necesse sit vt etiā auferatur. In
oīni etiā genere amicitie honeste atq; inhone-
ste eo quo ꝯstruiꝝ/suspēso destruiꝝ. Nec ami-
citie vere pura intelligentia negligit/ si q̄ sunt
deuitāda intelligere: ne incidat i laqueū offensi
onis: ꝛ i scopulos displicētiarū/velut nauis do
cto ꝑreta carēs impingat. Ratio aūt hoīb⁹ in-
sita discutit rōnes: ꝛ ꝓbabiliter depingit i tabu-
lis mirise dolatis: et si q̄ possunt huic imagini
cōtumeliā facere/in horū forib⁹ nō ꝓpinḡt. Dis
cernit presertim iusto iudicio nō tm̄ deuitanda
cognoscere/q̄ possent turbare amicitie imagi-
nē: quantū deuitare cōtendit quod turbare pos
set causā/maxime primā et summā. Prima ꝛ sū
ma causa oīm honorū et vere amicitie de⁹ est: q̄
ꝑ nobis in tēpore homo factus est: atq; redem
ptor appellat⁹ est christus: a quo vocabulū sum
psit ꝓpīs christianus: vnde nuncupaꝝ amicitia
christiana: q̄ optima est in morib⁹ virtus. Pro-
inde primū atq; ad primū atq; apprime christi-
anā amicitiā seruare cupiētes: pre oīb⁹ caueāt
diuinā offensaz: vt nō solū ex multis alijs subo-
rientibus causis ad peccandū mouētib⁹: ꝙuis
cause dici nō debeant que ad peccādū inclināt.
Sed si ex amico aut propter amicū subintraret
causa delicti: anteꝙ offendatur deus/ turbetur
aut dimittatur amicus. Non enim est amicus
causa dei: sed extat causa deus amici. Nec iusti-
cia christiana iudicat turbationē dici/aut quod
agiꝝ esse peccatū: si amicus ꝙuis magn⁹ offen-
diꝝ ꝓpter deū: immo nequā est iudicād⁹ amicus
si scandalū suscipit de actibus cōparis eius: dū
ipse caueat aut faciat quod iubet seu gratū reci
pit deus. Qm̄ q̄ppe iustā et veram excusationē
habet ānexā: cū amico ab altero dici pōt: Hec
oīa ꝙuis ad tuā displicētiā arrogaueris: feci ta-
men ea ipsa propter deū: sed nullā habet excu-
sationis causam/si deo diceret: te offendi pro-
pter amicū. Tegit eñ deus delictū i amico: sed
amic⁹ amici delictuz in deo penit⁹ excusare aut
operire nō potest. Si de⁹ est finis oīm: hō ami-
cus iuste relinquiꝝ propter deū. Et oīs vera
copulāda est amicitia ꝓpter ipsū: hō vero finis
hominis esse nō pōt. Nō perdiꝝ amicus/si pla-
citus remanet deus. Et si ex hoc turbatus rece
dit/nō fuit verus amicus: qꝛ se deo voluit pre-
ferri/cui debuit in oībus subiacere. Que tur-
batio eē pōt/vbi hō nō relinquiꝝ aut offendiꝝ
ꝓpter hoīes/ sed propter omniū creatorē. In
solubiliter atq; irreuocabiliter sanxiuit christi
ana iusticia: vt pater ꝛ mater/frater ꝛ soror/fili-
us ꝛ vxor/ac ipsemet hō a seipso relinquaꝝ pro-
pter omniū regū regē. Proinde si seip̄m ꝓpter
deū debet homo relinquere: nō turbetur homo
peccator ꝛ subditus/si fiunt imperatoris summi
precepta per eū qui amicus est eius. Alioquin
ipsius dei cōuinciꝝ inimicus: inimicus vero dei
nemini sit amicus. Et ex hoc clare intuetur no-
stre rationis aspect⁹ eum quē habet / si amicus
est verus. Si cōtentaꝝ contēni ab altero amico
in his q̄ precipit de⁹: aut in his in quib⁹ aperte
cognosciꝝ placitū voluntatis eius: vt in hoc sit
sūma ratio amicitie cōqsita/ꝙ amic⁹ ab amico
velit amoris vinculo p̄seruato incōturbate morē

suscipere: si deus mandaret illi ꝑ illu̅ sic trans-
uerberari: ac etiã inferri/ si quid fuerit sensuali-
tati ac volũtati aduersũ. Ab ipsa em̅ rõne chri-
stiane amicitie cogimur: vt quẽpiã amicũ super
nos si deus iusserit siue ꝑmiserit/ velut instrume̅
tũ sue infallibilis iusticie incõtur bato amico to
leremꝰ. Nã si quispiã reus sup̱ se a iusto iudice
iustã et vltricẽ sententiã ꝑ forefactis acceperit:
de satellitibus nõ conqueratur: aut de ferro secan
te aut igne vrẽte: aut de fune quo est in patibulo
suspẽdẽdus: aut de quolibet instrumẽto illatiuo
penarũ: nõ em̅ satellites autoritatibꝰ ꝓprijs trũ
cãt ferro caput: auellũt a corpibꝰ mẽbra: ligant
collo funẽ: trahunt ad patibula reũ: vstiuũ ignẽ
accendũt. Nec ista instrumẽta penarũ motibus
suis agũtur/ vt inferãt cruciatũ: sed sedentes in
tribunalibus iudices/ hec fieri iuste decernunt.
Igitur nõ de his/ sed de sententiarũ latoribus si
pñt/ rei rõnabiliter conquirantur. Cũ vero de iu-
sto iudice iustaq̃ sentẽtia/ nisi falsam et iniustã
querimoniã proferre nõ pñt: nõ ambigitur ꝙ ne-
cesse sit vt de forefactis ꝓprijs cõquerantur/ ⁊ lau
dent iudices et executores/ ac etiã instrumẽta iu

Sap. 14. sticie. Nã scriptũ est: Benedictũ lignũ ꝑ quod
fit iusticia. Idcirco hec dicta cognoscat inspe-
ctor: vt videat quo vinculo copulatur amicitia
christiana: ꝙ si amicꝰ ab altero dictante diuino
iudicio / manifesto siue occulto / sup̱ se senserit
põdera tormẽtorũ: ⁊ om̅ino incussũ seruet amõ
rẽ: nec discõpaginetur amicitia ob illatas ⁊ tolera
tas penas: vbi deꝰ est iudex/ virtꝰ manet: et ami
citie cause nõ sunt mote de sitibꝰ. Posset tñ in-
ste cõqueri/ si amicꝰ inferret iniuriã. Sed aliud
est penã/ aliud iniuriã irrogare: nõ em̅ ois infe
rens penã/ inferre dicitur iniuriã: sed ois q̇ alicui
facit iniuriã/ infert et penã. Pena naq̃ ex iusti-
cia esse põt: que nõ est reputãda iniuria/ cũ in-
fertur. Iniuria vero est/ que om̅i remota iusti-
cia/ nequiter alicui irrogatur: nec ex hoc dicat in-
iuriã passus ꝙ possit iuste reprehẽdere/ vbi rei-
publice regnat autoritas: q̇ habet de iniurijs iu
dicare: cũ nec autoritas reipublice dimittat in-
ultũ: etiã quod ab hoie fuerit vindicatũ. Maxi
me aũt nemini passo iniuriã repẽdere licet/ pre-

Deute. 32. scribẽte sibi sacrosancta sentẽtia dñi: Mihi vin

Rom. 12. dictã/ et ego retribuã. Procedat vlteriꝰ huius
imaginis intelligẽtia siue ratio: vt si q̇ fieri pñt
ad ornatũ atq̃ firmamentũ eiꝰ/ iusto et imutabi
li decreto ꝑquirat: rerũ em̅ relatio atq̃ mox in
amicitia verior q̇ꝫ nois. Nihil vero amicitiã sic
ornat et firmat/ q̇ꝫ ad primã causã totis viribus
cõdigna referre: atq̃ polinormis firmatis/ inde
fesso aio cõsũmare certamina. Et agones mul-
tos abfugere: ꝑ supernis leges factas seruare:
pro iminẽtibꝰ casibꝰ de nouo si expedit cõdere:
vt iusticia q̇ proficimꝰ: qua profectuũ nostrorũ
palmiferũ attingimꝰ culmẽ: ꝓpter quã deꝰ terre
nos aspicit nos: incõcussa ꝑmaneat. Nõ em̅ ni
si in legibꝰ iustis amicitia vera cõsistit. Iusticie
quippe lex est: vt prima causa fiet ex creditorꝫ ex
actiones primas atq̃ honores priores suscipi-
at. Deinde ꝑsoluantur credita/ siue offerantur pla-
cita: ceteris in amicitia coniugatis: ea lege vel pa
cto/ vt nihil de debito atq̃ honore cause prime
oim auferatur. Et si qd offertur eis q̇ cuꝫ amicitia
fedus habẽt: a deo nihil debet habere diuersũ.
Sicut em̅ turpis est ꝑs q̇ suo toti nõ cõuenit: sic
om̅e quod agitur/ turpitudinẽ habet annexã/ si nõ
cõuenit rerũ oim creatori. Quod ṽo aliq̃ turpi
tudine tingitur/ pulcherrime huic imagini cõue-
nire non põt. Turpitudo vero nulla deterior q̇ꝫ
q̇ summã iusticiã nõ veretur. Proinde si cõstãs
et ꝑseuerãs inter hoies amicitia queritur/ iunitã-
tur querẽtes legibꝰ iustis: iusticia ꝓrsus dat con
stãtie basim/ ⁊ perseuerãdi ministrat materiã et
fulcimẽ. Occurrit iusticia cũ patribꝰ suis in om̅i
termino amicitie gradiẽtibꝰ viã: ⁊ sua solamina
⁊ fomẽta ꝑsentat/ ne deficiant q̇ ceperũt. Nulla
penitus decipiẽdi aut deficiẽdi causa/ cũ quibꝰ
iusticia graditur: occurrit aũt his q̇ promiserunt
amicitie sacrã iusticiã: siquidẽ preminẽtiã rex fa
cit atq̃ ostẽdit: ⁊ cogit sub interminatiõe pena
li oim actionũ inuisibiliũ atq̃ visibiliũ primi-
tias meliores: atq̃ electione primũ primo red-
dere ꝑminẽti. Et sicut in deuitatiõe malorũ ad
primũ ꝑminentẽ suũ habet aspectũ: sic in factiõe
bonorũ ipsũ primo ponit an̄ suũ cõspectũ: qm̄ il
lũ oportet esse oim finẽ/ q̇ oim extitit causa prima
bonorũ. Delectatur siquidẽ ipsa ois ratio in rosa
rijs rõnis: sic ⁊ ratio huiꝰ imaginis in rõnis viri-
ditate se pascit: vt nõ solũ in ordine ad primã oim
bonorũ causã cõdecẽtia q̇rat: sed etiã ad secun-
das. Nec iste esse debet subsistẽtie gradꝰ: sed
ꝑquirat semp̱ amicitie ratio/ quod nouit esse in
moribꝰ ⁊ mẽtibꝰ veriꝰ atq̃ vtiliꝰ: vt cognitione
philosophica/ imo preeũte ꝑ duce illa solũ eli
gat q̇ secernere põt a mal. Et in plura se oino ex
tẽdat: vt a bonis eligat meliora/ ⁊ a melioribus
optima. Si malũ habet amicitia/ ergo nõ vera:
nulla em̅ veritas vbi malicia/ ꝓter illã veritatẽ
qua constat verã adesse maliciam. Nõ ergo de
malo cognito/ cũ quo ⁊ sup̱ quo amicitia nõ est
fundãda sermo ꝑsens eloquitur: multa em̅ noui-
mus esse ꝑmissa: sꝫ de malo incognito et preter
intentionẽ accidẽti. Malũ cõtingẽs est preter
intẽtionẽ adueniẽs in amicitia/ ⁊ etiaꝫ incaute-
la ⁊ improuidẽtia. Cautela q̇ppe semp̱ oculũ di
rexit ad malũ/ ad bonũ aũt nũq̇ꝫ. Nemo em̅ rõ-
ne vtẽs intẽdit bona cauere/ sed mala. Incaute-
la cuius semp̱ oculus est sopitꝰ: malis om̅ibus
quousq̃ euigilauerit/ prestauit ingressũ. Pro-
uidẽtia ad vtrũq̃ direxit aspectũ: ad malũ vt ca
ueat: ad bona vt faciat. Improuidẽtia penitꝰ ni
hil borũ fecit. Opponitur oino cautela ⁊ incau
tela/ prouidẽtia ⁊ improuidentia: ille bone/ iste
male consistũt. Ratio vero amicitie se cõiectat
in mediũ: ⁊ secernit atq̃ eligit bona pro captu
potẽtie/ mala iusto iudicio reprobatis. Accidunt
etiã sepe suspitiones assũpte/ immisse a demo-
ne: gestꝰ/ nutus/ delature/ verba/ digressiones/
auersiones facierũ ⁊ oculorũ/ itinerũ ꝓhibitio
nes/ celationes/ relatiões/ substitutiões [illegible]

obsequiorum tepiditas aut denegatio improuisa aut iracūdia sermonis/aut maiores ostensiones amoris in alium/aut inepte seu implicite reprehēsiones. Bonū oībus his oppositū est firma credulitas vtriusq₃: q̄ neuter ferat animū cōmutatū: nec ex signis mala/sed cordis bona dijudicet. Si aūt horum ignis aīo incēdiū fecerit: solū restat remediū/q̄ amicorum animi p̄ v̄ba ad seinuicē declarent: vt q̄ patit̄ suā exp̄mat τ de quo patitur passionē. Alter eñ sereno v̄bo pformi cordi declaret. Sepe nāq₃ fit/vt q̄s patiat̄ ex inculpabilis gestis aut v̄bis amici: aut ascribit̄ ad culpā q̄ innocēter fecit/aut dixit amicus: τ silētiū passi nubilā mentē tenuit: τ innocētia gesta dānauit corde: q̄mus haberēt ab amicicia obliquū aspectū: nō eñ immutabilis est hō: s₃ affectiōib⁹/passionibus τ extrinsecis accidētib⁹ variat̄. Periculosum penit⁹ est tacere: nō eñ cessat ab his ex q̄bus nō credit inferre grauamē. Cū vero passus que grauabāt patefecit amico: aut a grauaminib⁹ est cessatū: aut responsionē apologeticā is q̄ grauabat̄/accepit. Progredit̄ vlteri⁹ rō vt etiā meliora secernat a bonis: nō reprobatis bonis/s₃ potiorib⁹ electis iudicio rōnis. Melior est in ordine p̄uersandi τ p̄uersatiōib⁹ hoīm emul⁹ manifestus/q̄ fict⁹ seu duplex amic⁹. Ille cauet̄/ille difficillime declinat̄. Et melior est vicin⁹ p̄pe q̄ frater aut amic⁹ p̄cul. Quia vita nostra sepe angit̄ periculis/p̄ euētibus τ opportunitatib⁹ hoīs vtriusq₃ p̄ p̄pinquū celeri⁹ subuenit̄. Melior ē manifesta correptio q̄ amor abscōdit⁹. Amic⁹ placidus timēs fieri amico in v̄bis aut morib⁹ grauis/sepe tacēdo pire p̄mittit. S₃ tabosus ē amor abscōditus qui corrigēdi t̄pe nō p̄cedit in publicū. Frustra morat̄ in p̄clauibus etiam vehemēs amor: si amic⁹ in foueā labit̄ te tacēte scienter: τ nō cōpescit̄ v̄bo duro: aut si v̄bis correptionis nō corrigit̄/cū firmiter fecerat casū₃. Proinde meliora sunt vulnera diligētis/q̄ fraudulēta odiētis oscula. Qui diligit/vulnerat v̄bis amicū factisq₃ cū expedit/ne labat̄ in nephas. Et pon⁹ decernit ille q̄ v̄e diligit/amici p̄cutere corp⁹/q̄ p̄tis p̄cutiat̄ inuisibilis anim⁹. Qui diligit/obuiat opportune τ importune dānis amici. Qui nō corrigit/odit: τ fraudulēta oscula imp̄mit. Et odij signū est p̄termissa correptio. Vulgo sepe refert̄: Qui me odit/ad risum: q̄ me diligit/p̄uocat ad lachrymas. Vñ dicit̄: q̄ corripit hoīem/g̱ram postea inueniet apud eū magis q̄ ille q̄ p̄ lingue blādimēta decipit. Judicat τ eligit p̄s prudētie q̄ nouit eligere: τ stabilit in aīo s̄n̄iam Salomonis: Meli⁹ ē hūilari cū mitib⁹/q̄ diuidere spolia cū sup̄bis. S₃ vt breuiter edicā: meli⁹ sup̄ bonum in amicicia noscit̄ patientia in tempe quo comp̄rehēdit̄ alteratus amicus: vt post omnem ebullitionem fiat correptio eius: zelantis amici melior est patientia/q̄ tempore incongruo verba proferre. Et melior est ad amicum temperatus zelus/q̄ zelus acutus: dummodo non intermittatur qui dicitur temperatus. Temperatus enim zelus verbo aut signo monstratus/abstersit amico plagam: et induxit cataplasma tolerabile sup̄ vulnus: acutus vero iterum vulnerauit: τ rarus est inter hoīes/qui asperam velit sustinere medelam. Melius est ad amicū in omnibus temperatum fieri/q̄ ipsum impatientia zeli aut amoris importunitate cōuersandi/corrigendi/obsequendi tractare. Oīa in moderamine ad amicum τ librate fiant. Teneri enim sunt animi hominū: τ in bonis τ malis cito frangunt̄. Difficultas maxima amicū inuenire veraci: maior vero custodire inuentum. Instrumentū quoddam resonans est amicus ad amicū: ad cuius sonitum oportet choreisare amicū s̄m varietatem morum atq₃ nature: dummodo funestū se nun aut turpem non resonet cantilenam. Melius est in amicitia q̄ donationibus colligatā amici sustinere naturam: τ tractim ad bona ducere/q̄ festine: festinatio enim causam ruine sepe festinis apposuit. Ad amicitiā vero sana ratio solū illos p̄ melioribus nouit assistere quos viderit potius moribus fulgere/q̄ rebus/aut gemmis/aut q̄buslibet ornamentis. Melior est τ verior amicitia pauperum q̄ diuitum: illos enim virtus/istos rerum claritas manifestat. Diues si amicabit̄ in veritate pauperibus/nobilius est q̄ si diuiti pauper erit amicus. Ille de virtute laudabit̄: iste nō poterit de necessitate causari. Melior est τ verior superioris ad inferiorē amicitia/q̄ que in reconuersione agitur. Superior libera voluntate/inferior forte vmbra timoris constringitur. Amicitia inequaliū si vera est/a potiore nobilius nomen sortiet̄. Equalium vero omnino illam precellit. Eterne dei ad nos ab eterno amicitia ordinata/omnē dignitatē τ honorē atq₃ perfectionē ex sui parte/non ex nostra sortitur: sed equalem dari non inuenit/cui amicari possit. In hominibus autem inuenitur equalitas: vt ex vtraq₃ parte amicitia possit suum perfectum laudis sortiri preconium. Amicitia inter equales inclytos potest eque versari: τ nancisci p̄fectū. Inter equales plebeios tendit in idem. Inter sub et supra nunq̄ cadit amicitia vera. In omnibus his dictis similibusq₃ dicendis amicitiā excipim⁹ christianam: que propter annexam gratiam/conditionem/euentū/statum fortuitu acquisitum vincit: atq₃ natura christiane gratie sacramēta τ pura iusticie τ de superis a christo declarata doctrina non p̄mittunt in christiana fieri amicitia sublime vel altū/infimū vel depressum: sed omnem equalitatem constituit animorum/rerum/temporum τ locorum: in qua nihil indicatur potius/nisi potior virtus: que eo ipso est potior/quo in alta nō se tollit: τ se per humilitatē omnibus animo/vita/moribus equat. Sed vt latam loquēdi materiam coartemus/si me interrogarēt ex animo lingue nationū omniū: quid est in amicitia melius? responderem/iusticia τ veritas. Quid autem optimū? dicerem/his virtutibus fretus amor. Hec enim tria multam ministrāt materiam eloquendi. Sed hic intermittimus/vt alibi requirātur. Si aūt a me vlterius q̄rerēt: qui sunt melio-

Prouer. 16.

res amici: respōderēt: illi cū quibus meli⁹ ista ser
uant. Et si q̄rerent: q̄ sunt optimi amici: responsio
nib⁹ vtiq̄ affirmarēt: qui veritatē/iusticiā ⁊ amo
rē sup eos inuicē magis/q̄ seipsos aut ꝓpriam
vitā diligūt: vt magis velint finire crudeliter cor
poris vitā/q̄ ꝑtermittere amorē/veritatē atq̄ iu
sticiā: ⁊ tēpus breuiare quod possunt ꝓrogare in
sistentes in eis/q̄ videre longeuū terminū fine
eis. His em̄ amici/suis in omni honesto genere
amicandi nunq̄ deficiunt. Qui huiuscemodi vir
tutibus deficere nolūt: nunq̄ talium conuersatio
fertur in dubiū: quorū mentes illuminat virtus:
iusticia dirigit ⁊ fouet ⁊ nutrit sedulus amor. In
hesitanter anima/corpus ⁊ res/vxor ⁊ filij talib⁹
cōmendantur: qui sacramenta veritatis/charita
tis atq̄ iusticie iurauerūt. Fertur ⁊ in sctōꝝ li
bris legisse me memini: q̄ quidā sui peregrinan
tis amici eius precibus cōmendatā suscepit vxo
rem: quā sedula ⁊ diligētissima cura fouens/sua
pulchritudine tentabatur: qui timens vrgeri/ꝑ
ualide ab aspectu decoris eius: ⁊ suā ꝑcauēs fra
gilitatē/acuto gladio abscidit sui corporis cum
dolore verēda: notans diē ⁊ abscisionis horā/ne
amico posset etiā tentatus fidē frangere in vxo
re: necnon ⁊ murmurationē aduersus cōmenda
tā veritus/ que facile surgit in vulgo. Si accidis
set: paratus erat fidē facere reuertēti marito aut
vulgo in ventrina truncatione/q̄ ipsam serua
uerat illibatā. Pro his exponunt merito corp⁹
⁊ res: ⁊ mors intētata suscipitur. Et nihil in hac
felicius ꝑ relatiuis moribus/q̄ cū talibus viue
re inuenitur. In multa fert intelligentia sine ra
tio huius imaginis/que discurrēdo ꝑquirere de
ficit mens ⁊ manus. Volūtas huius miranda fi
gure/ad suā ꝑfectionē se obsidem facit. Et nihil
valēt que ad amicitiā possunt ordinari/virtutes
gestus aut patuli mores: nisi voluntatis aderit
ꝓmptitudo. Volūtas receptaculū est inuisibili
um impressionū. Voluntas in amicitia/executio
aptitudinū inuisibiliū est imperatrix: vt sit cōpo
sitio iusta exterius exhibita. Imperio em̄ ei⁹ mē
bra mouentur ad actus/ac etiā omnia conferen
tia conquruntur. Volūtas amicitie christiane ha
bet idem velle ⁊ nolle/sceptꝝ ⁊ dominatiōis vir
gam tenente iusticia christiana: sine qua in pre
ceps labitur queq̄ volūtas. Et in his solū agen
di firmat imperium que ipsa decernit. Hoc tñ fir
mū habet ista volūtas/vt velit penitus ſm istaꝫ
iusticiā amicari: ⁊ ad hoc se inuariabilē prestat.
Cetera vero firma non tenet: sed variat animi at
q̄ corporis motū: sicut iusticia christiana variat
modulamina ꝑceptorū. Nec enim aliter vult fie
ri ad amicū: nisi ꝓut ipsa disponit. Habet a deo
quendā actum mediante natura voluntas vt ve
lit: qui actus volendi terminatur in bonū; quod
a seipsa penitus ipsa non nouit. Nam voluntas
non influit in seipsam volitū/aut quod iure volē
dū: sed volendi actū ab alio influitionē suscipit:
vt quod volendū est/velit. Non discurrit inqui
rendo volūtas: sed repente fertur in id quod bo
nū vel tanq̄ bonū ostendit sibi a potētijs superio

ribus luminosis. Que potentie q̄uis errare pos
sunt: volūtas tñ in actu volēdi errare non potest
semp em̄ motu ꝓprio fertur in bonū: vel quasi.
Quocirca si alie potētie luminose siue supnatu
ralis luminis ⁊ īfallibilis susceptiue/vtputa ratio
intelligētia/appropinquāt fontibus iusticie chri
stiane: suisq̄ splendoribus illustrant: nunq̄ vo
lūtati renūciant/aut influūt: nisi quod certū est
⁊ infallibile bonū/seu meli⁹/aut optimū atq̄ ꝑ
fectū. Et q̄ sui causa nō errat/merito splendoris
christiane iusticie fert in debitū. Proinde volū
tas christiane amicitie in his sua volēdi agilita
te reptat/q̄ sibi a virtutib⁹ a christiana iusticia il
lustratis suū ponūt an̄ ꝯspectū. Mādat siqdem
ipsa iusticia ista velle: atq̄ ꝑmittit in ꝯcupiscētiā
ꝑuenire: q̄ diuinis ꝑsonis oīno ꝯueniant ⁊ super
no ꝯcentui: q̄ nō dormit ꝑspectans sup his que
agunt a viatoribus vite hui⁹: ⁊ q̄ omnino expe
diant ad fidē ⁊ actionē indeclinabilē coꝝ q̄ acce
pimus sacro mādato siue iusto ꝯsilio: ⁊ subseruī
ant publicis iustis moribus/quos perturbari a
quoq̄ diuina cēsura inulte nō patit. Talē ꝑordi
nat christiana iusticia in amicitia volūtatem: vt
vnā bō ꝑeuntē altera subsequat: obliquātē vero
deserat rediēs ad seipsam: vt talē velit esse amicū
nō qualis ipse ē/si bon⁹ aut malus: sed qualē esse
vult iusticia/que neminē male ordinat siue dispo
nit: nec velit in seipso īrāsitiue aut ad seipm trā
sitiue aliter fieri: ꝑter id quod licitū est ex modera
mine christiane iusticie. Ac ꝑ hoc oīs amic⁹ amī
cū ꝑus intētiōe/aīo/volūtate/fide/vita/ morib⁹/
ad iusticiā ⁊ ī iusticia/q̄ ad seipm fieri velit. Nul
lus quēpiā ad seipm ꝑusq̄ ad iusticiā fieri velit
amicū. Nō em̄ esse pōt hoi ver⁹ amic⁹/si an̄ iusti
cie amic⁹ vere nō fuerit. Habet etiā in intimis
suis hec formosa imago quādā notabilē trinita
tē. Irascitur defectibus/ꝑfectionē in ꝑfectibus
cupit. Omnia vō si recta est/sine repꝛhensione cō
ponit: habet affectiōes ꝯtra falso philosophan
tes. Gaudet de ꝑntia: dolet de absentia: sperat
sanctū terminū: timet ne fiat diuortiū: gaudet si
placet/dolet si displicet. Sperat placere: timet
displicere: gaudet de ꝓsperis/dolet de aduersis
sperat prodesse/timet ꝓdesse nō posse: gaudet si
gaudet/dolet si dolet: sperat si sperat/timet si ti
met. Et totiens ⁊ taliter he affectiones variant
in cordib⁹ amicoꝝ/quotiēs reꝝ visibiliū ⁊ inuisi
biliū variant euētus. Et eo feruētius in amicitia
christiana quo in adeptiōe seu ꝑditione rerum
spūaliū ⁊ virtutū/q̄ tēporaliū seu corporaliū re
rum christiana iusticia plus accendit. Sed nec
mirū: quoniā si animoꝝ vere amicantiū diuersa
est substātia/voluntas tñ ⁊ affectio est vna. Est
em̄ amicitia/sensus verus alterius amici. Et vbi
animorum facta est vnitas/sensus prosperi vel
aduersi factus est vnus. Et eque generantur in
animis a rebus contrarijs passiones/⁊ affectio
nes a placitis: vtrunq̄ crucient/aut perfundunt
leticia/ velut vnum. Specie sua et pulchritudi
ne sua ista imago dilecta intendit prospere: at
q̄ procedit vt regnet. Specie videlicet inuisibi

lium virtutum: pulchritudine vero irreprehensibili
mor: his velut gemmis ornata placet: patiturqȝ
omnes cū ipsa in federe coniugalitatis ascisci.
Nempe specie virtutū prospere ipsa intēdit atqȝ p
cedit: vt ipsam prudentia precat / sagaciter deui
tans contraria que amicitiā turbant / aut ex toto
confundunt: ꝛ eligit que iuste amicitie dent au-
gmentū: ꝛ ducit per semitas equitatis / vt in neu
tram partem se flectat: sed via regia gradiatur.
Comitantur a lateribus temperantia ꝛ fortitu-
do / ne procedat in nimium: ꝛ vt procul pellat / aut pa
tienter ferat aduersum. Iusticia quandoqȝ seq-
tur / qñqȝ precedit / qñqȝ collaterisat / qñqȝ subest /
qñqȝ superuolitat. Verba symbolica sūt: qui legit
intelligat. Imago que amicitia vera ē / nō est de
picta parietibus / nec metallo aut lapidibꝰ scul-
pta / siue pmittens deducta figura: sed in cordibꝰ
hoim scribitur: in moribus vero pminet: ꝛ oēm
aptitudinē cōpositionis habꝫ. Qui inuenit ami
cū dicit scriptura / inuenit thesaurū. Audeo dice-
re / amicū esse sup omnē visibilē thesaurū. Nā se
pe thesaurus furibꝰ patet / multipliciter pditur:
verus amicus non nisi p eternam mortē / nequa
ꝙ vero p temporalem aut corporalem pdit / si ppter
deum diligit qui amicat. Subuenit amicus tē-
pore indigentie: atqȝ si nouit amicitie veritatem
amicū vt se pro equali parte gubernat: ꝛ propria
commodat membra / si pdidit sua. Verus ami-
cus melior ꝙ thesaurus: nam furibus non pa-
tet neqȝ pdonibus. Amicus ignitus est carbo: ꝛ
prope positū reaccēdit extinctū. Amicus verus
magis studet amicitie ꝙ psone / cū qua disposuit
amicari. Etenim psona sepe fallit: amicitia vero
sp est eadē. Si amicꝰ aspexit in amico amicitie al
tissimā causam: nunꝙ nouit diuortiū facere / ꝙ-
uis meruerāt male acta psone: sed expectabit vt
corrigat / aut detrudat vbi male acta meruerunt.
Amicus verus lectus est in quo animus amici
alterius inuisibiliter portat ꝛ portat amicꝰ: ꝛ mi
rum est videre / ꝙ ex duobus duo portatores et
duo portati ꝯsurgūt. Nam eodē momento vter
qȝ portat ꝛ portat. Amicitia vero hoim christiana
que sola est vera / corona inclyta morum est ꝛ vi
te confidentia / ꝛ tutela ꝛ baculus sustentationis
etiam his defecerunt indubitatū refugium: ꝛ in
tra pelagus portus / redemptio de carceribus / a
seruitute libertas / diuine impdabiles domus p
tectiōis / turris securitatis / vinea leticie / ager sp
fertilis / viridariū ꝯsolationis / aromatū apothe
ca / promptuariū plenū / apiarium mellis / mamil
la ideficiēs lacte iuste dulcedinis / claritatis spe
culū / ꝛ visio intellectualis / collateralis spōsa cū
qua sumunt solatia vite: pia mater / pedissequa
obsequens / ancilla parata / stipatoriū cōmodita
tis / opportunitatis balneū / fons aquarū viuenti
um / custodia non dormitans a malis / puidētia
in bonis / lorametū vite. Que p singula velle dis-
cutere / potius deficeret tempus / ꝙ loquendi ma
teria: necnō ex his omnibus cognoscit qui ami-
cus est verus. Habebit enī pro amico supperēte
potentia / oia officia christifere amicitie. Christi-

ana iusticia fundans amicitiā christianā atqȝ p-
fectā / inimicū dissuadet oīno ꝛ inimicitias phi
bet: tm̄ ad id quod positione caret / amicitiā nō
exhiberi. Naturā ꝛ christianitatē oportet oser-
uare ab odio: ꝛ solū vitiū in odio fieri. Amicitia
christiana latissima est generalitate: ad omnes
enī inexceptuate p distinctionē extenditur: ꝛ cū
qbus non potest in via cōuiuere / in patria ma-
gis pfici sperat. Intendit etiā ipsa p scientiā cer
tā ꝛ frequētē ꝯuersationē / aut p pcellentē virtutē
Ipsa siqdem virtus est solo diuersa noie / ab illa
que virtutū est maxima / videlꝫ charitate. Chari
tas ꝛ amicitia pfecta siue christiana / solis nomi
nibus distinguunt. Virtus enī est ex qua rex re-
gū voluit noiari: ac etiam suos apostolos quos
mūdi pncipes fecerat spūales. Dicit enī scriptu
ra: Qui diligit cordis mūdiciā ppter gratiā la- Prouer.22
biorum: habet amicū regē / eternū scꝫ deū / oim re
gum regē. Amicus ab amicitia dicitur. Ecce vni
uersoꝝ dn̄s sibi amicus efficitur / qui ab amici-
tia sic vocat: ꝛ amicus relationis est nomē. Vn-
de saluator apostolis dixit: Vos amici mei estis Joan.15
si feceritis q̄ pcipio vobis. Et iterū: Nō vos dixi
seruos / ß amicos. Amicus enī est qui habꝫ ami
cos. Et amicari vult q̄ qrit amicos: nomēqȝ sor-
titur amici. Proinde est amicitia qua saluator
oim noiatur / amicos habens ꝛ querēs amicos:
ꝛ ab eo quesiti ꝛ habiti vocant amici. Virtus est
in corde hoim sedē habens: in exterioribus mo-
res. Virtus oim virtutū participiū habens / at-
qȝ ipsarū officiis digna sp manet. Nā si non esset
fides: tota in hoibus amicitia deperiret. Utili-
tas fidei qua nō visa credimus / ꝯsiliatio est ami-
citie: atqȝ vinculū quo vnita manet: ꝛ retinaculū
quo non pscinditur. Non aliter scimus nos dili
gi / nisi p fidē. Signa vero exterius mōstrata / nō
tantū conferunt ad scientiā velut fides. Opera
si qua sunt ostensa forinsecus / signa sunt amici-
tie: non amicicia que solū in cordibus hoim re-
gnat: quā solū credimus p fidem. Non enim per
reuelationē spūalē atqȝ diuinā / que sunt in cordi
bus hoim: aliter ꝙ p fidem hoibus innotescit.
Ac per hoc sepe fit vt magis dilectio expendat
ex eo ꝙ amicicia inuisa credit: ꝙ ppter munera
que largiunt / aut ppter signa que ostenduntur:
si non amicitia crederet. Et hoc maxime ppter
fidei bonū in amicitia precauetur: ne minor ꝙ fit
aut nulla credat dilectio. Nā deficiente fide / ili-
co amicitie alueꝰ in altero amicātiū siccaret: aut
in vtroqȝ / si fides in vtroqȝ deficeret. Proinde
bonū fidei stabilimētū est amicitie: sine qua esse
amicitia nequaꝙ potest: bonū vero amicitie fidei
ē pulchritudo. Cū fide / p fidē / ꝛ in fide initiat ho
minū amicitia: quā initiatā fides etiā nutrit ꝛ fo
uet. Habꝫ etiā amicitia indubitatā spem: sub cu
ius vmbraculis secure quiescit amicus. Sed ip-
sa partita est vt diuina sit ꝛ humana: humana si
quidē pro euentibus nouis / si vni amico in cōtin
gentibus opus esset. Nam frustrata spes necessi
tatis tēpore in amico in possibilibus ꝛ honestis
iure amicitiā abrogaret: quia quod credebat in

cuanuit. Diuina vero est spes vere amicitie/qua
supna siue diuina sperant: quoꝝ respectu maxi-
me culpari debet amicitia christiana: q̄ sola est
que si euulsa de cordibus fuerit/amicitia vera nō
stabit. Nō eñi amicandum est de his quoꝝ vita
desperat̄ ꝑ superis atq̄ diuinis: tales enim sunt
eterne mortis mācipia. Charitatem nempe sibi
asciscit in sociā: immo vt verius loquar/ipsa cha
ritas est: nec aliter interrogātibus responderē.
Sed qd est amicitia vera/nisi charitas christia-
na? Nam si vera vertit̄ amicitia inter deū ꝛ nos
inter hoies ꝛ angelos/inter hoies ꝛ hoies: ergo
amicitia vera est charitas. Aliter ꝙ charitatē deo
ꝛ angelis ꝛ hoib⁹ honeste hoies nō amicāt̄: ꝙ si
aliū ꝙ ꝑ charitatē: hoies hoib⁹ amicāt̄/amicitia
ꝟa nō ē. Quatuor aūt ꝟtutib⁹ qb⁹ disponūt̄ ho
minū mores/supra descripsimus ipsam fretā ꝓce
dere. Cetere siqdē virtutes/humilitas/patiētia/
obedientia/honestas/castitas/benignitas/ora
tio/silentiū/pax/ꝛ his similia se penitus coauli-
sant: reperiunt̄ eñ non semꝑ actu/sed suis tempi
bus omes: habitu vero mētis semꝑ oportet esse
paratas. Nam ꝛ supra mōstrauimus a contrario
sensu in his qui sunt in amicitia deuitādi/quot ꝛ
q̄ntis aut q̄lib⁹ ꝟtutib⁹ verā amicitiā decet eē sti
patā. Nec in ista dissertione ꝑtereūdū est/vnde
in amoris actu sit amicitia verior: qꝛ ꝓ amicitia
vera nūc noster sermo ꝯcertat. Nulla est amici-
tia vbi nullus est amor: etiā si totius mūdi dona
ꝯflarem. Nam reddunt̄ census ꝛ debita soluunt̄
pedagia/ꝛ his similia: ꝛ ꝑ cōmercia multa fiunt
vbi sepe amicitia oīno non esse dinoscit̄/si cor-
dis amor de medio tollit̄: aut si inter huiusmodi
hoies nō assistit. Erit nempe amicitia vera/si q̄s-
piam diligat̄ nō dilectus: hic amicitia est/s; nō
vera. Potest amor verus impendi absq̄ reꝑhē
sione seu amati scientia. Sed amicitia vera semꝑ
agit̄ vnitis ad aliū: que verior est ex ꝑte diligētis
ꝙ ex parte dilecti. Semꝑ eñ amicitia nō in dile-
cto/sed in diligēte ꝓ sua virtute fundat̄. Naz vt
supra fati sumus/virtus est amicitia: diligi autē
virtus nō est/sed felicitas quedā: christiane vero
diligere q̄nq̄piā/est certissima virtus: ad quā vir
tutē oēs homines totius sacre scripture robur
inuitat. Profecto verissima erit/cū fuerit rea-
matio vera per equale aut per excessum: vt semꝑ
amicitia ex eo sit verior/quo maior impenditur
aut rependit̄: nō ex eo quo suscipit̄ amor. Nedū
verior/sed certior est amicitia ex ꝑte diligētis/ꝙ
ex ꝑte dilecti. De inuisibilib⁹ certior est agens ꝙ
patiens: ꝛ is qui effundit/ꝙ sug quē effunditur
amor. S; de sensibilibus secus est diffinire: nā
aut eque dans ꝛ recipiēs/aut animo certior pati
ens est: put in donis placitis claret: ꝙ dans ꝛ re
cipiens certitudine pari pendunt̄: ꝙ ille dedit/il
le recepit. In molestijs vero patiens in certitu-
dine antefert̄: velut vulnus inflictū certius pati
ens sensit ꝙ senserit qui inflixit. Sed in dilectio
ne amicitie certior est diligēs ꝙ dilectus: effun-
dens amorē ꝙ amore alieno ꝑfusus: ille in scien
tia/iste vere manet in fide: ille scit/iste vero cre-
dit. Nec non ꝑmiū virtutis viaticū etiam patriē
quod ex diuina iusticia debet̄ vere amicitie: non
ex eo ꝙ quis diligit̄/sed eo ꝙ diligit/firme tribui
tur. Viaticū ꝑmiū cuiusl̄bet virtutis veꝝ ꝛ ꝓpri
um est tātūmodo fecisse/quod cōperit fecisse vir
tuti: amicatiue vero virtutis siue amicabilis di-
lectiōis viaticū ꝑmium est diligere/aut dilexisse:
quod solū ei qui diligit/nō ei q̄ diligit̄ adest: nā
ille impendit/ille recepit: ille fecit/ille sustinuit.
Similiter ꝛ ꝑmium patrie donat̄ non dilecto/s;
diligēti: ꝓ eo ꝙ ab illo actus intrinsecus ꝟtutis
effundit̄. Si vero amor rependit̄/his premijs re
pendens ꝑmiat̄: nō qꝛ dilectionē diligētis se sus
cepit/sed qꝛ dilectionē rependit: nam vbi erat re
cipiendi patiēs/rependendo factus est agens: ꝛ
taliter nempe agēti virtutis ꝑmiū vtrunq̄ debe-
tur/ꝛ ipse nanciscit̄. An reciprocari possit amici
tia nulla rōne vertatur in dubiū: que ꝙuis sit ad
alium/ad seipm velut ad alium esse potest: ꝛ ad
deū ꝛ ad angelos ꝛ ad hoies est. Qui ergo seip-
sum diligit/hoiem diligit: qui seipm odit/homi-
nem odit: qui seipm occidit/hoiem occidit/ꝛ ho-
micidiū ꝯtra ꝑceptū dñi facit. Sic ꝛ q̄ seipm di-
ligit/hoi amicat̄ ꝛ hoiem diligit/ꝛ ꝑceptū dñi
facit. Nā sicut q̄ diligit iniq̄tatem/odit aiam suā
sic ꝛ q̄ diligit bonitatē/amicat̄ ad aiam suam. Et
vt audacter affirmē/nisi amicitia fuerit recipro-
ca: nunꝙ in veritate ad alios esse poterit transi-
tiua. Nam ex eo ꝙ quisq̄ in veritate atq̄ virtute
se diligit/ad alios vere amicitie sacramēta cu-
stodit. Et diligit ꝺm christianā ꝛ verā amicitiaꝫ
ꝓximū/si ꝑmo dilexerit in veritate seipm: ꝛ ꝺm
interꝑtatiōes amicitie ꝑmo positas ad seipsum/
debito nature q̄lib; est amicus: debito vero gra
tie multomagis esse debet. Ois nanq̄ virt⁹ suo
modo ꝑus ad possessorē ex actu refertur. Pro-
inde vtroq̄ debito reciprocatur amicitia: ꝛ velut
inter duos in reciprocatiōe pagit̄: ꝛ ꝟitate gau-
det/ꝛ certitudine fulget: ꝛ ꝑmiū vtrūq̄ cōplectit̄
viaticū atq̄ patriū: si ꝺm iusticiā christianā ad
seipm fuerit effusa dilectio.

¶ Unde nascitur ratio diligēdi de prima vena amicitie. Capi. XX

Amicitie aūt vena est ipsa rō diligēdi si-
ue amicādi: quā in ꝑncipio hui⁹ tracta
tus multipliciter disseruim⁹: sed nunc
alio loquēdi ordine resumim⁹ disserēdā. Ratio
q̄ppe diligēdi q̄ vena est amicitie/aliq̄ñ nascit̄ ex
excellētia rei: q̄ sua bonitate atq̄ ꝑfectiōe dilecti
onē meret̄: nec ampli⁹ visa/nec inuisa min⁹: ꝑsen
tia nō addit/ꝛ in nullo absentia minuit. Hec in-
tellectus human⁹ siqdem inuestiget: q̄ in absen-
tiaꝝ atq̄ presentiaꝝ tantundē merentur amorē.
Que etiam bonitate propria nanciscunt̄/necnō
ꝛ si nihil speretur ad commodū: partitionē aut
diminutionē nō merent̄ amoris. Ratio alia dili
gendi est precepti certissima meritabilitas: ꝙꝙ
sit vsq̄q̄q̄ difficile/ꝙ amor ꝑcepto siue violētia
exigat̄ aut īpedat̄: libera ē eñ actio mētis amor
ꝛ itinera coertionis ignorat: nec ab agente dari
quit auferri ꝑt inuite. S; alius cui assat actio dig

ligendi ratione pdoctus/iustū diligit pceptorē:
τ ɔsequenter diligit quod iubet: maxime vero si
nec iussum rōne atq͡ʒ iusticia τ honestate caret.
Nā pceptor iustus iuste diligit: τ pceptū iustum
etiā si iniustus dñs est: pamplius vnū τ reliquū
si vtrunq͡ʒ pollet. Habet nempe ipsa iusticia chri
stiana amicari penitus sub precepto: quod si ne
gligitur/tendit in gehennā/ si non pficitur: si ve
ro pficit/ pgressus est ad supna. Protinus expe
dit facere de necessitate virtutē. Quod omino fa
ciet animus qui sibi nouit in salutē ɔsulere: τ de
amicitie vena potabit aquā a tali rōne coactus.
Porro nullū pceptū sub celo nobilius q̄ chri
stiani ce amicari: ad quod omnis rationalis ani
mus si sibi timet τ ɔsulit/se coaptat. Ad finē aūt
beatitudinis ordinat amicandi pceptū: etiā cū
illo bono quod amicitia in moribus hominū p
stat. Qui vero finē beatificū diligit: ex necessita
te oportet diligere illa que ordinant ad finem.
Proinde beata necessitas nos ineuitabilr ami
cari compellit. Est etiam amicitie vena nō solū
ratio diligendi/sed virtus in cordibus hoim in
sita diligendi: que vena omnino erumpit: τ eius
aqua deriuat foras: vt ex insitā vtute nature ali
ud aliquid q̄ seipm cū seipso noster animus di
ligat. Similia similibus copulare opus est na
ture: τ in animalibus dicti veritas claret: q2 oē
simile appetit suum simile. Omnis vero appeti
tus pcedentē aut sequentē amorem habet ad ali
quid ppter se: siue ad aliqd propter aliud. Si ve
ro amicitie vena pintendit aliqd aliud q̄ hone
stū/corrupta erit τ non bene dicta. Vere amici
tie vena que solū est ratio diligēdi/oīno est de ir
reph̄ensibili ratione. Virtus vero diligendi de
se irreph̄ēsibilis est: nihil eñ deus indidit repre
hēsibile rebus a se creatis: alioqn excusarent iu
stissime maleacta. Vena ipa fluit τ refluit: τ labi
lē deriuat in amnem. Preter hec de vere amici
tie vena sensu altiori tractātes/dicimus illā eter
nā atq͡ʒ ineffabilē rōnem qua deus voluit oīa rō
nabilia in vnū p amorē cordiū ɔuenire: ac etiam
dicim⁹ fontē vbertatis τ delectatiōis: circa quā
castrametant oēs q̄ ɔglobatim atq͡ʒ delectabili
ter transire volūt vitā vmbraticā huius mundi.
Vena hec approꝑatione quadā est fons ille qui
Gen. 2 scaturit in medio paradisi/ad irrigandā vniuer
sam terrā: q̄ diuidit in capita quatuor/id est in
quatuor fluuios: quoꝝ vni nomē Phison. Ipe
est qui circūit oēm terrā Euilath: vbi nascit aurū
τ auꝝ terre illius optimū. Ibiq͡ʒ inuenit bdelli
um τ lapis onychinus. Et nomē secūdi Gion:
ipse est q̄ circuit oēm terrā Ethiopie. Nomē ve
ro fluuij tertij/Tigris: ipse vadit ɔtra assyrios.
Nomē fluuij quarti ipse est Eufrates. Sʒ vt hec
clarius innotescāt/interꝑtationes fluuioꝝ atq͡ʒ
terraꝝ ad quas fluunt/intēto animo videamus.
Phison interꝑtat caterua: nā virtus quedā egre
dit de amicitie vena: que habet oēs coaceruare
seu cateruare in vnū. Qui huic fluuio appropin
quauerunt: condiderūt ciuitates/terras/villas et
castra: τ habitare insimul elegerunt: atq͡ʒ vnus

accessit ad alium/ hoc amicitie amne potatus.
Quid autem est ciuitas/terra/villa/quid castra
quid habitatio quelibet: nisi quedam amicitia
hominū cateruata seu cateruatorū hominū de
lectabilis amicitia? Unde homīes diuersi gene
ris quos nec vnit linea sanguis/ad habitādū in
simul accessissent: vnde cinxissent se muris/vnde
se firmassent ad recte viuēdū legibus τ statutis:
nisi aquā habuissent ad bibendū de flumine ami
citie: de fluuio scilʒ Phison/que caterua interꝑ
tatur: illā signanter virtutē que nouit homines
diuersaꝝ regionū/ disparium moꝝ/diuersi sangui
nis insimul cateruare. Quā virtutē non immeri
to concordiā appellaui: que nihil aliud est q̄ cō
uenientia cordiū. Nisi enim corda prius insimul cō
uenissent: nunq̄ corpa in eodē situ ad habitan
dū/ ad ɔuiuendū fundamēta iecissent: neq͡ʒ mo
dica in magna creuissent/aut aucta stetissent: ni
si concordia imperasset: nisi cateruans fluuius p
mediū ptransisset. Iste fluuius de amicitie vena
veniens/dicit pmus: q2 hoibus ad cōuiuendū et
recte viuendū necessaria est pmo cōcordia: q̄ ca
teruat hoim corda: deinde cateruat τ corpa. De
paradiso egredit fluuius iste cum alijs. Paradi
sus locus est ad orientē indie: q2 in loco poris lu
minis susceptiuo τ pleno deliciaꝝ/amicitia vera
nascit: immo eius vena exorit. Oriet nempe ve
rus oriens dei filius/his qui cōcordiā τ verā ami
citiā seruauerūt. Et absq͡ʒ dubio ipsa cōcordia si
ne amicitia lumē est: τ delicias habet vite pñtis:
pariter τ future magnalia pstolat. Hec quippe
cateruans virtus distinxit in originali mūdo fi
lios dei a filijs pditiōis: τ in subsequēti similr fe
cit. Sed multi sub hoc noie contra deum τ iusti
ciam cateruati sunt. Et plurime sunt condite ci
uitates/que dedite cultibus idoloꝝ/dei omipo
tentis iusticiā negauerūt. Virt⁹ bona/q̄ vnit τ cō
gregat. Mali vo q̄ malo fine se cōgregāt/τ pdi
tis morib⁹ viuūt. Infausto fine ad nemroth fuit
hoim facta caterua. Conabant eñ q̄uis inua
nū/edificiū tale constituere sup terrā/quo celi al
ta conscenderēt. Sed de⁹ iuste diuisit p linguas
q̄ se malis cordibus cateruauerāt: vt vocis τ lin
gue nō esset intellectus/q̄uis esset auditus: qui
bus añ fuerat intellectus ad supbiam damnatā
vnitus: τ iustam penam luit iniuste cateruata ca
terua. In omni populo τ in oñi ritu fluuius iste
discurrit: τ dispari fine bono τ malo corda ho
minū cateruauit τ corpa. Quotquot eñ sunt cō
dite ciuitates sub vnius dei cultu τ reuerentia/
aut veneratiōe idoloꝝ/aut a tpe quo christ⁹ ge
neri humano illuxit in his qui fidē eius etiā su
sceperūt/ab interꝑtatione huius fluminis sum
psere principiū. Ab vbertate fluuij huius inebri
antur qui cateruas ad iusta siue iniusta bella fe
cerūt: ad inculpatā seu culpatā tutelā/ad iustā si
ue iniustā offensam. Claret in populo hebreoꝝ
atq͡ʒ gentiliū: elucet in gente latinoꝝ atq͡ʒ greco
rum: in omni natione habitante europam/ asi
am τ africam: quoꝝ omniū intentiones perfe
cte solum de superis nouit atq͡ʒ prospexit altissi

mus: ꝛ loro ꝓuidentie sue frenauit vt voluit/ ma
las hoim facultates. Et irrephensibili modo q̄
bus ꝛ quantū voluit laxauit habenas: sepe suo
imperio nō turbato/ bonos ꝑmittēs a malis pes
sundari: malos a bonis plerūqꝫ terreri. Et iusto
fine sibi soli cognito terminauit aliqua regna: fi
niuit imperia aliqua: innouauit aliqua: ꝓroga
uit q̄ in cateruā dn̄i legū atqꝫ moꝝ viuēdi ꝯuene
rant. Et simile de innumeris ciuitatibus fecit: q̄
multitudine hoim fuerant cateruate: quaꝝ aliq̄
deuenerūt ad solū: ꝛ viꝝ apparēt modice reliq̄e:
alique in modicis ꝛ paucis ciuibus manent: ali
que bello intestino se collidunt: ꝛ edificia minant
ex omni parte ruinam: alique de nouo cōsurgūt:
alique ad sui augmentū vicinas pro posse diru
unt. He siq̄dem varietates eueniunt decurrente
a fluuio deficcato cateruante: siue ꝓcul pulsa/ si
ue magis aut min9 astāte cōcordia. Ab abundā
tia ꝛ ab vnda fluuij huius altissimi/ miris virtu
osisqꝫ modis potati sunt qui cenobia magna in
solitudinibus ꝛ nemoribus atqꝫ vrbibus ꝯstru
xerūt: cateruati sub altissima disciplina/ sub infle
xibili cēsura: mūdo mortui/ christo viuentes: in
ter se moribus optime cōuiuentes: coartātes se
mutuo ad occultas ꝛ inuisibiles luctas: ꝛ ad sen
sibiliter deuincendū carnē ꝛ sanguinē in ꝓmpti
tudine spūs ad opera sancta dei: eo ꝯtenti quo
despecti/ eo leti quo abiecti a seipsis ꝛ ab homi
nibus habebant. Hoꝝ caterua tanto constrin
gebat affectu/ ꝛ adhuc constringit ab his q̄ flu
minis huius dulcedinē gustauerūt: ꝙ vno infir
mato/ ceteri ex compassione animo infirmant.
Membra exponūt propria pro alienis langui
dis membris: vt lecto decubās/ membroꝝ vali
tudine destitut9/ vt ꝓpriis se foueat alienis. His
diebus ꝛ noctibus ad diuina officia se cateruāt
ꝛ ꝑ posse hymnos/ psalmodias ꝛ orōnes ꝛ postu
latiōes ꝛ gratiarū actiones ꝛ obsecratiōes/ aio ꝛ
ore omnipotēti deo ꝑsoluūt. Hoꝝ caterue ama
biles/ eadē hora ꝛ tempore ꝑ signū datū ad pa
stū conueniunt: ne pro cibo sumendo possit oiri
ri discordia. Conueniunt ad correptionis locum
humiliter delicta p̄sidenti pandētes/ tūdētes pe
ctora: ꝛ sepe dei ꝛ patris indulgētiā fusis lachry
mis postulātes. He caterue taliter catenate no
scunt: vt cateruati poti9 mortē eligāt/ ꝙ fieri ex
tra cateruā: quā dirimit absentia corporum/ vbi
tanta noscitur concordia inuisibiliū animorum
Ad istum fluuium realiter ꝛ mystice/ differenter
ꝛ varie accesserunt quotquot in animo ꝛ corpo
re in aliquo/ pro aliquo ꝛ ad aliquid cōuenerūt
Omnibus autem dicitur diuinitus/ velut si de
hoc lumine voꝝ egrederetur dicēs: Appropiate
indocti/ ꝛ congregamini in domum discipline.
Aquam istius fluminis p̄gustantes/ congregari
expedit ad disciplinaꝝ domum vtilium doctrina
Esa.48 rum. De quibus Esaias: Ego dn̄s deus tu9/ do
cens te vtilia. In scholis christi fiat omniū con
gregandoꝝ ingressus/ vt discamus vtilia. Utilia
enim sunt que inculpate vitam istam expediunt
et ordinant ad futurā: que solum docētur in do
mo discipline domini saluatoris. Et apphende
re omnino cogimur disciplinam/ intimante scri
ptura omnibus ratione vtentibus: Apprehendi Ps.2
te disciplinam/ ne quando irascatur dominus et
pereatis de via iusta. Nisi nos in hac vita didice
rim9 que nusq̄ discuntur: furor domini in nos
desemet: et ira eius ad inferna desanciet. Loq̄
tur in suo cursu nobis cateruatiu9 fluuius: et ad
congregationē alti p̄mij ex verbo dn̄i nos inui
tat. Ubicunqꝫ duo vel tres cōgregati fuerint in Mat.18
nomine meo/ in medio eoꝝ sum. Et exauditiōes
petitoꝝ promittit iusto animo et intentione ca
teruatis. Et vere atqꝫ inexceptuate confitet do
mino/ qui cum iustis animo et moribus se cater
uat. Inquit enī psalmista: Confitebor tibi do Ps.110
mine in toto corde meo/ in cōsilio iustoꝝ et con
gregatione. Nemo enim in toto corde atqꝫ p̄ter
exceptionē confitet dn̄o: nisi animo et moribus
bonis hominibus iustis fuerit cateruatus. Hic
siq̄dem ꝑ inditiam vadit: que nutus dilucidus in
terp̄tatur. Sane amicitia vera q̄rit lucidas volū
tates: inter opacas atqꝫ obtectas aliqua nube
amicitia vera esse non potest. Uelut lumē in lu
mine se reuerberāt vere amicantiū mētes. Nihil
gestat secretū in corde amicitia vera: omnia de
nudat/ omnia pandit amicus amico. Facit etiā
ipsa nutus dilucidos cū aduenerit: vt ex eo sint
lucide volūtates/ quo solū apperuntur honesta.
Nutus dilucidus charitas est signoꝝ: vt in ami
citia vera signa oculoꝝ et gestuū virtutibus in
clarescāt. Expedit enī ꝑlucida signa mōstrari/ si
veritas amicitie regnat in cordibus: q2 sol9 de9 ꝛ
cui miro modo concessit/ cordiū intuet arcana: q̄
foris vero parēt/ tm̄ hoies vidēt: nisi lucide nut9
appareāt/ plurimoꝝ amicitia remoueretur et a
basibus. Et maiestates splendētes et mundi po
testates/ q̄ nutus dicūtur/ sepe hic fluuius adaq̄
uit et cōuenire fecit in vnū: ꝓpter omniū domi
nū vnū. Hi vero mūdi potestates/ honore mun
dano fulgētes/ ad quos is fluuius amicitie non
ꝑuenit/ discateruati adhuc sunt: armis hostilib9
certant: q̄rētes diuidere cornu clemētoꝝ cateruā/
et vendicātes in ꝓprium: ꝓ eo ꝙ de cateruatico
fluuio aquā nō hauserūt. Ad intellectualē hau
stū et regionē circuit fluuius iste nutuū dilucido
rū scilicet p̄ceptoꝝ: nutus enim p̄cepta esse q̄sqꝫ
noscunt. Sed vnum est p̄ceptū lucidum/ et que
sub ipso iubentur. De quo psalmista dicit: Pre Ps.18
ceptū dn̄i lucidū illuminās oculos. Ut luce clari
us pateat concordiā p̄terq̄ inter dominica p̄ce
pta seruātes/ esse non posse. Nam de vena vere
amicitie fluuius egrediēs q̄ concordiā sonat: ad
eos decurrit/ qui lucida dn̄i p̄cepta custodiunt.
Uide sedulo quam terrā circuit vere amicitie p
mus amnis. Hec omnia mēti/ non sensibus cre
dita sunt. In regione quā fluuius iste circuit/ sa
cra referente scriptura/ inuenitur optimū aurū.
Aur a splēdēte aura nomē accepit. Ecce q̄m oia
veniūt in concentum: vt in lucida regione ruti
lās aurum inueniatur et optimum. Ubi omnia
lucida sunt per intentionem et mores: vbi pures

et lucida est obseruatio splēdentissi preceptoꝝ: au rum optimum inuenitur. Optimū est quod me liorari non potest: quia in comparationib⁹ non est altior gradus/cum ad id quod est optimū per uenitur. Caput sponse vt habetur in canticis/est optimum aurum. Caput sponse/scilicet toti⁹ ec clesie christus est: nihil i. creatis melius christo. Creatus est christus ex carne/increatus deitate: qui semetipsum premium fecit/ et voluit esse vir tutum. In lucidis mentibus et voluntatib⁹/ma iestatibus/potestatibus atq; preceptis inuenitur optimus christus. Necnon inuenitur gratia qua sibi placet: q̄ aurū optimū est. Inquit eñ aplus:

Hebre. 13 Optimū est gratia stabilire cor. Optima res est gratia/que ministrū regi facit acceptum: et chri sto dei filio cōparatū exhibet christianū. In hac etiā regione ad quā fluui⁹ iste decurrit/bdelliū inuenit. Bdellium est arbor in india: cui⁹ robur ꝛ folia nigra esse feruntur: cui⁹ lachryma lucida est ꝛ amara gustui/odorifera olfactui. Cōnectit amicitie christiane absq; vitio q̄dam obscuritas vt nō semp fiat albescētib⁹ morib⁹ ꝛ in claritate verborū. Detinent eñ in exterioribus homines et ad interiora ingredi plerunq; non sinunt. Nā non in conuersationibus et verbis amenis/sed domi et i penetralib⁹ solidant amicitia ꝛ amic⁹. Rugata facies ꝛ obscura pre morib⁹/animū ꝓ bauit amici. Et horridū verbū idē quādoq; fecit. Si semper in adulationibus et blanditijs albe scunt amici: nescitur quanta firmitate amicitia polleat. Nigrū hu⁹ arbor robur/firmitatē ami citie absq; humana complacentia esse ostendit: qua etiam deficiente/ amicitia firma manet. Fo liorum vero nigredo/ verborum adulationē ex cludit. Nō adulatoria/sʒ vera sunt verba charo rum: necnō firmitatem amicitie si expedit/opor tet nigrescere ad delinquentē. Dissuadet oīno iu sticia christiana: vt leta facie occurratur ei q̄ di uina mandata contempsit / aut perturbauit pu blicos bonos mores: q̄uis sit pietate parcēdū/ si perficere volet emendam: nec verboꝝ folia in id tēdant vt ad reū allocutio blanda fiat: ne no cēs sibi arroget innocentiā non repssus. Consul tus actu/verbo nigrescit ad amicū exorbitantē q̄ ad piculū leuiter foueat. Gutta vel lachryma lucida emanans/amoris est claritas. Firmitas amicitie amenitate sensuali detecta / et verboruʒ veritas lenitiōe deposita/lachrymam seu guttaʒ lucidam scaturire fecerūt: morū nēpe synceritas atq; verboruʒ/claritatē amoris eructuat. Quod nigrū sepe forinsecus noscit/interius albet. Et

Canti. 1. sponsa eterni regis dicebat in cāticis: Nigra sū sed formosa: vt nigredo exterius/albedo interi⁹ referat. Idcirco subiungit: Nolite considerare q̄ fusca sim: quia decolorauit me sol. Multa vi dent exterius horrida/abiecta/nō delectātia hu manū aspectū: q̄ interius a sole veritatis atq; iusti tie illustrant: ꝛ emittūt exterius lachrymā ꝟe sa nā. Amara est ista lachryma gustui/olfactui ꝟo grata: sepe nāq; ꝯtigit q̄ simpla res diuersimōe se obijcit sensibus; alijs ad gratitudinē/ alijs ad horrorē. Typice ꝟo multa sunt horrida morib⁹ q̄ discretioni sunt grata. Et pferendū est quod sa ne discretiōi/nō quod morib⁹ placet: nisi mores fuerint ex toto discretioni difformes. Ac per hoc quod amicitia vera scaturit/lucidū est ꝛ veꝝ: si in terdū morib⁹ dissipit ꝛ discretiōi delectat. Ama ra gustu sepe noscit potio bibenū illā: sed ratio impat gustui/ꝛ illaʒ cogit bibere pro salute. Ad discretionē spectat olfact⁹: ad mores refert gu stus. Igit quod ē simplū / sepe horret i morib⁹: et discretioni placitum fit.

De secūdo riuulo amicitie: qui lu ctatio dicitur. Capitulū. XXI

Secūdus ꟝o riuulus qui ab amicitie ve na pcedit/vocat gion: cuius interptatio est luctatio vl arena. Sed mirū q̄ ab amicitie vena luctatio pcedat: cū ipsa leticiam et quietē gignat cordibus amicatis: ꝛ causa paci fici gaudij/dolorē abiectio/cū effluxerit. Uerūta men si acute discutit: luctas ꝓprias imo congru as amicitia pfert. Et quāto verior est amicitia: certiores et eminentib⁹ possidet luctas. Atq; semp ipse nascunt de pia suspitione dilecti: ne min⁹ q̄ diligat diligat: aut ne surrepat id quod dirimere illā solet. Et pugna expedit impermisse tenere aduersus linguas dolosas: q̄ semināt inter frēs ꝛ propinquos atq; inter diutinos amicos sepe discordiam. Multos ꝛ multa cōmouit tertia lin gua: sed magnifici animi est qui nouit et potuit linguas repugnare dolosas. Supponit eñ ami citiam linguā dolosā cū discordiaʒ parat: secus eñ non psumeret ad detrahendū ꟝ba formare: nisi q̄ dilectionē solide amicitie ostēderet ad eū: quē ab aliquo vult auertere/aut ab ipo quēpiam segregare. Inqt eñ: Amicitia firma cōmotus ꝛ tua charitate cōpulsus/et p honore tuo sollicit⁹ hec tibi pandere obtētaui: ꝛ inter dulcia ꟝ba ve nenosa cōmiscet. Qui ꟝o ab hoc fluuio hauserit aquā: pmo luctabit clādestine in seipso: deinde aduersus dolosam linguā/sagittas potēter recō pungētes opponet. Dura res est ꝛ magnanimi tatē sonat luctari aduersus eū q̄ se dicat amicū: ꝛ eo⁹ zelo zelat⁹ loquit. Sed iclyti amici ē nō pre stare auditū. Nā si amic⁹ est q̄ loquit: ꝛ amic⁹ ē ille aduersus quē scismā depromit. Si ꟝o au dit cōsulentē aut quomodolibet loquentē aduer sus amicū/nō videt amic⁹. Si ꟝o aduersus ab sentē amicū loquēti faciles prebet aures: op⁹ fa ciet inimici/acsi alter non esset amicus. Sed ex pedit oīno ad vtrūq; amicitie iura seruare/ad ab sentē similr ꝛ psentē. Hec nēpe luctatio sepe con tingit: ꝛ luctatorē expedit fieri eum q̄ vult sacra mēta vere amicitie custodire. Quid ergo faciet alius inter has necessitudines constitut⁹: pbebit aures loquēti/aut fidē seruabit absenti. Non de crimine quod idifferētiā habet/sed puidētia lu ctatio muniat: vt oīa secū psēti/si cū ratiōe cōue niunt aut ab ipsa dissentiunt. Et luctator proui dus nouerit prestare audientiam/ et dare repul sam: audire verbum/ et seruare aut increpare amicum; ac in sacramentis amicitie ꝓpriū aim

cuſtodire. Alia etiam ratione luctatio in amicitiā
naſcitur: cū aduerſus inimicū amici pro varijs
euentib⁹ loco ⁊ tēpore/pſonā/verba/res et arma
expediat quādoq; mouere: quod in tēporalib⁹ et
pure humanis amicitijs fieri ſepe cōtingit: etiaȝ
in his qui non ligant̄ vinculo rationis. Secūdū
vero chriſtianā iuſticiā colligatis: multo magis
hec fieri iuſticia concedit. Nā eo ipſo pro amico
huiuſmodi iuſte mouent̄ quo iuſte amicitia col
ligatur. Et eo iuſte amici expugnat̄ inimic⁹: quo
ab ipſo iniuſte impugnabat̄ amic⁹. Nā oīs iniu-
ſticia iuſte retundit̄: ⁊ ex equo iure reprobat̄ iniq̄
tas: ⁊ mala facultas ꝑ aliā potētiā iuſtiſſime re-
frenatur. Nō tñ dicimus vt hoſtilib⁹ armis aut
cōuitijs et ꝟbis infauſtis amic⁹ tueat̄: amicum
e⁹ interpretās inimicū. Sed reſpublicā iuſticia
ſub alis e⁹ apprime protegit ⁊ gubernat. Super
flua ſunt duo auxilia leſo/ſi vnū habet ſufficiēs:
nec duo reprimētia cōpetūt ei/ qui plene ab vno
reprimit̄. Et iniuſtū eſt vt vnus idem quantūcun
q; ꝯuerſus a ſingularib⁹ ⁊ a publica iuſticia dā-
na ſuſtinuerit: ac etiā ipſi⁹ turbaret̄ penit⁹ ordo
iuſticie: ſi vbi ponit ipſa remediū/alius apponat
antidotū: ⁊ vbi ſua virga caſtigat/q; ali⁹ ſuo gla
dio laniet: ⁊ quod cōmunis ē iuris/ vindicetur a
ꝓprijs. Ubi aūt iuſticia publica quōlibet deficit
amic⁹ modis oībus ſi valet iuſte afflicto aut op
preſſo amico luctetur. Fecit hoc moyſes q̄ egy-
ptiū iniuſte opprimentē vnū de filijs iſrael occi-
Prouer. 18. dit/⁊ abſcondit arena. Et ſcriptura dicit: Frater
q̄ iuuat̄ a fratre/q̄ſi ciuitas firma. Multi luctati
ones ⁊ pugnas pro amicis horribiles aſſumpſe
runt: cuȝ expoſitione ꝓprij corporis atq; rerum:
Hoc experiētia mag⁹ clamat/q̄ diſſertio ſcriptu-
rarū. Per arenā vero intelligo innumerabilem
quandam grauedinem ſiue multiplicia pondera
que iubet amicitia tolerare. Et qui de hoc fluuio
bibit/facile tolerat omnia pro amico. Circumit
iſte fluuius ethiopie regionē: q̄ interpretat̄ cali-
go vel tenebre. Uera luctatio aduerſus caliginē
ignorātie depellēdā/aīo prōpto ſe munit. Et cō-
tra tenebras pctōꝝ de iuſte amicitie vena proce-
dit lucta firmiſſima: vt caligo auferat̄ de cordi-
bus atq; de moribus amicoꝝ. Peſſimū eſt igno
rare amicitie iura et per ignorantiam ſacramēta
ipſius obmittere nefas: et inter ſciolos aut igna
ros veritas amicitie nō ſubſiſtit. Proinde auteȝ
expedit/aut amicitiā aut poſt cōtractā caligineȝ
ignorātie ꝓcul pelli. Et vt ſepe dixim⁹ amicitiā
verā fieri non permittunt tenebre peccatoꝝ: aut
factā diuortiāt: aduerſus que velut fluuius lucta
tio cōtinuo luctare non deſinat/vt depellat. Ut
aūt alio ſenſu loquar: amicitia chriſtiana nō de-
ſpicit caligatos ſenectute aut corpore fuſcos: mē
tes approbat/non etates: corpora nō cōſyderat/
ſed virtutes: ⁊ inſidialiū rex tenebris inuolutos
nō abijcit/ſi diuinis chariſmatib⁹ fulgeāt. Sed
magna eſt om̄ino luctatio et vincere triumphus
non modicus: hominem mundum/abiectum/de
ſpectum vndiq;/foris ſqualentem corpore/ſene
ctute compreſſum/paupertate et infirmitatis te-
nebris obuolutum/ propter inherentē virtutem
non abijcere: ſed in animo placito om̄ia reſerua-
re. Lucta duriſſima eſt ⁊ occulta: et conatus lau
dabilis ſeparare in hoīe abiecto atq; plebeio: ꝓ-
cioſum a vili/animam a corpore/virtuteȝ ab hu-
mana caligine/chriſtianitateȝ a deſpecta huma-
nitate/inuiſam veritatē atq; rationem a tenebris
mundi: vt propter id quod refugit ſenſus exteri-
or/inuiſibilia bona ſenſus interior nō relinquat.
Iuxta hunc fluuium ethiopiam circumeuntem
caſtrametati ſunt omnes ſeruientes infirmis cor
poribus/leproſis/aridis atq; cecis/ aut a quacū
q; infirmitate detentis: non abijcientes paupe-
res domo carētes/nudos/inedia preſſos atq; ca
ptiuos: ſubuenientes animo/corpore/compati-
entes propter rationalem aīam intus latentem/
atq; chriſtianitatis participationē/et nature cō-
munitatem. In omnibus his eſt aſpera luctas
que inter has caligines tranſit et tenebras: ⁊ ſuo
curſu humectat ⁊ rigat. Hec ſiquidem virt⁹ ani
mi generoſitas merito appellatur.

¶ Tertius amicitie riuulus/qui feſti natio dicitur. Capitulum XXII

Tertius riuulus q̄ de amicitie vena ꝓ-
cedit/ tigris nominatur. Interpretat̄
autem velocitas ſiue velox. Uelocitas
celeritas aut feſtinatio aut agilitas in agendis
eſt. Amicitia vero facit feſtinare ad opitulandū
amicos: vt tanta celeritate vnus alteri/neceſſita-
te vrgente ſubueniat: quāta ſibi vellet in articu-
lo ſubueniri. Amicitia vero tarda molimina ne-
ſcit: procraſtinare non nouit: tempus prorogare
non patitur: citiuolis pennis occurrit: nihil un-
go pigritie ſubijcitur ibi: et in his ſolum contra
hit in neceſſitatibus atq; placitis moꝝ/cuȝ facul
tas non ſuppetit. Uellet qui amicus eſt fidus tā
celeriter placitum amici perficere: q̄ percipit au
ditus/aut intelligit animus: et tanta velocitate
parere profectibus/ſubuenire defectibus: vt nul
la eſſet diſcretio inter placitum et effectum: nul
la dilatio inter adiutorium ⁊ defectum. Aliquid
queſitus preſtare amicus: non dixit/expecta: ſed
ſtatim obtulit ſi poſſedit: perſonaliter expetitus
proſiliuit velociter: ⁊ ſepe ad queſita proceſſit in
eptus/morā facere in aptando deuitans. Req̄-
ſitus ſubito non inquiſiuit cauſam: ſed plerunq;
feſtine ad periculū acceſſit incaut⁹. Uelocitas li
bertas ē diligētis animi ⁊ ꝟe amicātis hoīs: in
cui⁹ aula nutrit̄ amic⁹. Qui de veloci flumine bi
bit aquā: nihil nouit excipere aliq̄d agere inq̄ſi-
tus/niſi turpe aut impertinens iuſticie chriſtiane.
In turpibus ⁊ iniuſticia chriſtiana dānatis tar-
dus neq; feſtinus eſt ꝓſtandus aſſenſus. Nā iob
ꝯtra ſe iprecat̄: ſi feſtinauit in dolo pes ei⁹. Qui Job. 31
enī ad turpia inq̄rit amicū/nomē nō veritatē ha
bet amici. Si amicum habes: de aq̄ huius flumi
nis bibe: ſalomoniſq; tene ſententiā: Diſcurre: fe- Prouer. 6
ſtina: ſuſcita amicū tuū: que dupliciter eluceſcit.
Feſtina et ſuſcita: ſi quōlibet cōprimit̄/q̄ veraci
ter eſt amicus. Aliaȝ citus ſuſcita: ſi q̄ſcit i fecib⁹
peccatoꝝ: aut ſi fuerit collapſa. Permodicum

hac in re a pigritia detineri /periculū indicibile
generat et inexplicabilem nodum. Suscita festi
nanter a virtute collapsum: suscita festinanter eū
quē opprimit sarcina vitiorꝫ: etiā festina suscita-
re corpore iam prostratum. Alio eñ sensu istorū
verborꝫ elucet sententia: vt si te cognoueris in ali-
quo infausto articulo/ in vtroqꝫ homine aut i al
tero detineri: amicum tuum vt te suscitet/ suscita
re festina: nullus eñ tibi ocyor ad leuamen/ ꝙ fi-
dus et christianus. Non eñ tardabit si abroga-
re poterit omne ledens: et tibi prostrato manuꝫ
porriget leuatricem. Non in omi re amicitiā cō
uenit esse velocem: sed in his remouendis ꝗ mo-
res turpant et mentem: ꝛ illis que opprimūt pe-
naliter nostrum corp⁹. Ad hec omnis mora/ dis-
crimen et iactura grauis omnis tarditas: ami-
cus piger/ pes lapsus tempore ambulandi. Qui
velociter subuenit/ erectio mortis. Ad requisita
opportune tardus amicus/ frustra fiducia: festi-
ne adueniens/ stabilimentum vite: opitulandi ꝛ
leuandi velocitas probauit amicū: tarditas ve
ro latentem detexit amicitie maculam. Nihil ve-
locius in homine/ ꝙ affectus: non eñ in sua ob-
iecta tam cito et prospere feruntur intellectus ꝛ
visus/ sicut in amicum fertur affectus: qui si om
nino est verus/ nihil habet preterꝙ impossibile
Gen. 2. tardū. Amnis iste ad assyrios fluit: qui factu-
re interpretantur domino vigilantes. Facture
dei sunt cuncta creata: sed domino non omnia
eodem modo vigilant: quis omīa sibi vigilēt.
Vigilant domino cuncta insensibilia et irratio-
nabilia nescienter: dei eñ voluntatem et ordina-
tionem perficiunt: et non sentiunt aut ignorant
quid in eis agat sublimis illa maiestas. Vigilāt
domino celum et terra/ ignis/ aer et aqua. Vigi-
lant sol et luna et cuncte stelle lucentes: ꝛ dei vo
luntatem in lege posita complent. Vigilant ani
malia/ indita in natura seruando: ꝛ cōsyderatio-
nem mentibus hominū/ et sepe aliqua corpori-
bus coram domino corporꝫ vsuꝫ prestant. Sed
ad has facturas velocem fluuium amicitie dici-
mus non decurrere. Non eñ ista recipiunt ami-
citiam: neqꝫ cognita ratione rependunt. Factu
re domino vigilantes/ boni et mali spiritus sunt
qui domino insopitis oculis vigilāt. In gloria
boni et in pena mali perdurant/ diuinum impe-
rium vigilanti animo facientes. Sed nec de ipsis
noster sermo cōtexitur. Nempe facture domino
vigilantes: ad quas sermo noster dirigitur: et ꝗs
velocitatis defluit amnis: homines sunt in hac
vita degentes: quorꝫ aliqui coram domino boni
tate/ aliqui vero vigilant prauitate. Profecto ve
locitas amicandi et subueniendi/ facturas scili-
cet homines domino vigilantes. Qui domino
non vigilant/ omnia inaniter agunt: ꝛ vigilātes
aliter dormiunt. Vigilare domino est ad ipsum
de luce veritatis tota intentione conuerti: et ad
ipsum omni fiducia erigi. Hoc eñ modo vigila
bat Dauid cum esset in deserto ydumee/ dicens:
Ps. 62. Deus deus meus/ ad te de luce vigilo. Vigilare
dño/ ē ad ipm oi desyderio ferri. Propter quod
sequit: Sitiuit in te anima mea: ꝙ multipliciter
tibi caro mea. Domino igit vigilat/ qui ad ipsuꝫ
de luce fidei atqꝫ veritatis suspirat: ꝛ ad ipm to-
ta intētione se tollit. Domino vigilat/ ꝗ omnē
aie atqꝫ corpis beatitudinē in ipso sitit habere.
Domino solū vigilat/ ꝗ ppter ipsum segregat
a mūdo: et aie similiter ꝛ corpis solitudinē que-
rit: ꝛ deuitat humana cōsortia: ne vigilia ꝑpedi
atur diuina. Hoc eñ dicebat dauid orans ora-
tione pauperis/ dū eius aia anxiaretur corā do-
mino. Vigilaui ꝛ factus sum sicut passer solita- Ps. 101.
rius in tecto. Quod siue dicatur penaliter siue
agibilit/ idē sonat. Vigilare sīqdē expedit dño
soli: solū ꝛ alienū fieri ab his ꝗ pstāt ipedimenta
vigilie. Qui dño nō vigilat/ sibi dormit: nec dñm
habet vigilē super eū. Qui dño vigilat/ suos sepe
suscepit affatus: ꝛ cum domino loqui est domi-
no vigilare. Nulla prsus locutio dignior/ ꝙ cū
domino loqui. Ad sapientiam vigilare cogitur
qui recta gradi vult via: ꝛ ꝗ sapientiam qua regi
mur et beatificamur/ desyderat inuenire. Scriptu-
ra eñ de sapientia dicit: Qui mane vigilant ad Prouer. 8.
me/ inuenient me. Mecū eñ sunt diuitie et gloria/
ꝛ opes supbe ꝛ iusticia. Et paulo post subditur:
Btūs hō qui audit me: ꝗ vigilat ad fores meas
quotidie: et obseruat ad postes ostij mei. Qui
me inuenerit/ inueniet vitam: ꝛ hauriet salutē a
dño. Ineffabilia et incorruptibilia sunt dona/
ꝗ vigilia cōtulit. Ne ꝟo incauto fine claudamur
icessabili vigilia op⁹ est/ dicēte dño: Vigilate ita Mat. 24.
qꝫ: qꝛ nescitꝭ diem neqꝫ horā. Oppido cogimur
dño vigilare: ne nos iparatos ei⁹ aduent⁹ inueni
at. Ideo alia sñia dicit: Vigilate itaqꝫ: qꝛ nescitꝭ Ibidem.
ꝗ hora dñs vester vēturus sit. Et multa excitatio
ibi agit: vt seruus dño suo vigilet: cū seru⁹ nō vi-
gilās reprobationē/ vigilās ꝟo beatitudinē eter
nā suscipiat. Idē ali⁹ euāgelista dicit: Btī serui Luce. 12.
illi quos cū venerit dñs/ inuenerit vigilātes. Ne-
scio ꝗd apti⁹ inueniri possit ad agēdū in ꝟtutib⁹
vitā et ad captandū eternā: ꝙ ꝙ facture rōnales
dño vigilēt. Nihil rephensibile habet/ sed oēm
decorem possidet talis actus: ꝙ factura factori/
creatura creatori/ seruus dño/ filius patri/ disci-
pulus magistro/ hō deo/ mortalis imortali sedu-
la mēte inuigilent. Necubi et nemini melius/ ꝙ
corā ꝓprio factore factura cōsistit. Respect⁹ fi-
unt mutui ꝛ accipiunt a deo excedētia sensū: ꝛ di
rectiōes inobliqbiles vigilāti aie a dño progan
tur. Ac p hoc amicādi velocitas ꝛ subuentio ve-
lox/ ad facturas dño vigilantes iuste decurrit.
Null⁹ i amicitia est assistēdus veloc⁹/ ꝙ ꝗ vigi
lat oīm regi regū. Amic⁹ ē regi miles eidē iuigi-
lās/ ꝛ seru⁹ dño. Amic⁹ null⁹ ocyor atqꝫ velocior
tibi occurrat/ ꝙ eterni regis amic⁹. Et velocita-
tē amicitie christiane nemo aptius recipit/ ꝙ ꝗ
christo vigilat dño dñorꝫ. Ad neminē ꝓ quopiā
expediēti ꝛ cōgruo veloci⁹ ē currēdū/ ꝙ ad factu-
rā dño vigilātē: nouit eñ ista cōsulere cauti⁹/ ꝓ
pter diuinas ꝗs suscepit in vigilia theorias. Ad
nulli⁹ cōsiliū accedit tuti⁹/ ꝙ ad ei⁹ qui vigilan-
do studet sub dño. Et vellet in piculis meli⁹ ora

tionibus q̄ rebus sensibilib⁹ subueniret quibus
etiā validius q̄ armis tueł configientē amicū.
Habet ꝓtinus talis vigil assistentes dño ange
lorū choros in amicos. Amicanł eīn ex eorū bo
nitate nature: ac etiam quia diligūt cui assistunt
et quē nouerint domino vigilare. Amici vero
ex iure amici iuuant ꝛ ꝓtegūt amicū/ aliū iuuan
tem et ꝓtegentē amicū. Uide igił q̄ sit pulchra
ꝯcordia: vt sepedicta velocitas ad facturas cur
rat domino vigilātes. Si vero aliā interpretati
onē sequi tentabimus/ in candē pulchritudinem
concordie redundabit. Interpretanł etiā assyrij
directi siue dirigētes/ dilecti siue diligentes. Di
recti quippe quoꝝ vie a domino dirigunł: a quo
Ps.5. dirigi petebat dauid dicēs: Dirige in cōspectu
tuo viam meā. Uere directus est/ cuius via corā
dño ꝛ a domino est directa. Directi sunt/ quos in
veritate sua dñs dirigit. Quod etiam psalmista
Ps.24. petebat: Dirige me in veritate tua. Inobliqua-
bilis est veritas dei: q̄ dirigunł in ipsa/ sunt om-
nino directi. Omnis profecto via tendit in obli-
quum et tenebras/ preter q̄ illa quā domin⁹ diri
git: ꝛ scp̄ture sue aut sua spēali reuelatiōe ostēdit
ꝛ oīa subiacēt falsitati: nisi q̄ veritas diuina glu
strat: q̄ ꝟo in viā dñi ꝛ in ipsi⁹ ꝟitate dirigunł/
Prouer.20. directi sane vocanł. Et in ꝓuerbijs dicił: A dño
dirigunł gressus viri: nō ab alio seu a seipso. Et
Hiere.10 Hieremias dicit: Nō est in hoīe via ei⁹: neq3 est
viri vt ambulet ꝛ dirigat gressus suos. Uiri dire
ctio etiā in altissimis ꝟtutib⁹ est: quā directionē
2.Thes.3. ꝓ suis charis optabat apl's/ dicēs: Dñs aūt diri
gat corda ꝛ corpa vestra in charitate dei ꝛ patiē
tia christi. In charitate directi ꝓcedūt directe:
q3 in supna gradiunł. Patiētes sūt ꝑfecti: q3 pa
tiētia op⁹ ꝑfectū habet. Dirigētes aūt sunt q̄ ali
os theoria et actu dirigere in oēm iusticiā atq3 in
supna nouerūt. Dilecti ꝛ diligētes hi vocanł/ q̄
a dño diligunł: ꝛ ipm̄ vt traditū est sancto man-
dato/ totis virib⁹ diligūt: ꝛ a ꝓximis ꝟm ꝟtutem
diligunł: ꝛ ipsos diligūt velut seipsos iuxta man-
datū dñi: ad quos fluui⁹ velox de paradiso ami-
citie iuste decurrit. Uirtus vero que ī hoc fluuio
presignał/ prompta libertas animi appellatur.

¶ Quart⁹ amicitie riuulus dicitur. Capitulum. XXIII

Quartus eufrates dicił q̄ crescēs vł fru-
gifer iterp̄tał: cui nulla regio attribuił
ad rigādum. Aut q3 notā habebat ꝟm
scriptores: aut vniuersalis ferł esse circuitus. Si
notā habebat/ hec siquidē erat regio chaldeoꝝ.
Si vero vniuersalis/ profundior est intellectus.
Sed notā dimittam⁹/ ad id quod ad circuitū si-
bi regio nō attribuił intendētes: videntes p̄mo
quid sit tropologice iste fluuius in seipso: Omne
quod crescit supra id quod est/ facit augmentū:
et ab eo quod est in aliud quod nondū est tēdit.
Augetur aliq̄d/ vt sensu ꝑcipim⁹/ quātitate cōti
nua vel discreta. Siliter ꝛ dolores in corpore et
amenitates/ ꝛ sensuales potētie intēdunł ꝛ remit
tuntur. Inuisibiliter aūt affectiōes animi magis
ꝛ min⁹ q̄ꝗ suscipiūt: necnō ꝛ naturales anie vi-
res augmētū ꝓcessu etatł habēt. Uirtutes vero
ꝟm grām mēsurā donatiōis christi in ampli⁹ se-
pe ꝓcedūt. Porro ꝛ apli augmentū fidei quod-
dā semel a christo dño petiuerūt/ dicētes: Adau-
ge nobis fidē. Fluui⁹ q̄ egredił de amicitie vena
q̄ crescēs interp̄tał/ est rōnabile amorł augmen-
tū. Supra eīn diximus/ q̄ de amicitie vena est ra-
tio diligēdi. Hūc ꝟo id quod in amicitia crescit/
est rōnabile amoris augmētū: rōnabiliter nanq3
addił ꝑ augmentū plus amorł: vbi pluris nosci
tur esse ꝟtutis: vt si ꝓter id quod p̄us in re dilige
batur amic⁹/ inualescit in hoīe virt⁹: sic ad eum
amor inualescat ꝑamplius. Nā quod est pura ra
tio diligendi/ si crescit erit vera ratio plus aman
di. Ac per hoc amor pr̄is ad filiū crescit: sicut eū
videt ꝑ molē corporis/ etatē tēporis/ ꝑ ꝓbitatē ali-
quā animiq3 virtutē augeri. Et dñs seruū/ magi
ster discipulū/ rex militē diligūt ꝑamplius ꝛ augmē
tāt amorē: si eos in suis decertis supra pristinum
morē viderit augustatos. Quī si ad rōnabile iu-
stum ꝛ verū cuiuspiā ꝟtutis augmētum ꝓ posse
non fieret amor vehemētior/ destrueretur ratio di-
ligendi: q3 quod est ratio simplicis/ est ꝛ magis:
quod est magis/ similiter fit ꝛ maximi. Ad id tñ
vna ꝛ inuariabilis ꝛ inuicissitudinalis fit ratio di
ligēdi ꝛ augmētabilis atq3 indeclinabilis amor:
quod in se nulla ratiōe detrimētū suscipit vel au
gmentū. Et hoc solū de⁹ est: quē sꝑ diligēdi ra-
tio manet simplex: ꝛ augmentādi amorē nulla est
ratio. Inꝑtermisse atq3 inexceptuate omniq3 iu-
re oīmq3 diligētiū/ sibi tot⁹ debeł amor. Supne
vero ꝟtutes ꝛ angelice ꝑtātes/ ꝛ celestis pr̄ie san
cti/ ciues imutabiles facti sunt ꝑ grām/ nō ꝑ natu
rā: q3 cōfirmationē a dño acceperunt. Ad eos tñ
dispariter q̄ ad deū inuariabilis est ratio diligē
di ꝛ augmētandi amorē: q̄uis vn⁹ magis q̄ alt⁹
meruerit diligi: ꝛ hic et in celesti patria honora-
ri. Hoīes vero degētes in valle miserie/ q̄ varia-
biles sunt: sicut in ꝟtutib⁹ detrimentū suscipiūt
et augmentū: sic iure ad eos remittił et intēditur
amor. Rōnalis et iusta est amoris intēsio vel re-
missio et augmētū et detrimentū: si hmōi q̄litati
bus variał ratio diligendi. Succrescunt riui sub
originalis fontis augmēto: et sub suo detrimēto
decrescūt. Sic si p̄ma variatur ratio diligēdi au-
gmentum siue detrimentū iuste suscipiēs: sic fiet
intēsio vel remissio in amore. Hec siq̄dem ratio
exceptionē nō patił: etiā si deū inuariabilē rōne
dicimus diligēdi. Frugifer est amicitie fluuius.
Multū eīn fructū affert his q̄ nouerūt christia-
nice amicari. Fructus est iocūditatis: q3 q̄ inue-
nit amicū/ inuenit thesaurū. Iocūdał eīn mēs in
ueniens p̄ciosa defossa. Nihil ꝑfecto iocūdius
in morib⁹ cōuiuendi/ q̄ similitudo diligētiū ani
marū. Gaudēt sepe homīes si vident ad eos affi
ci animalia q̄ nutriūt: auiculas q̄s ꝓprijs mani-
bus pascūt: in q̄b⁹ oīno est dissimilitudo natu-
re. Nec aloꝝ pōt similitudo cognosci/ vbi altera
pars humana rōe p̄uał. Quāto magis human⁹
sp̄us exultat/ si speculū sui habet. Hui⁹ iocūdita
tis fructū fluuius iste portat; etiā de his quorum

nulla fuit visus noticia neqꝫ mutua cõuersatio.
Multoꝝ eñ memoria vsqꝫ ĩ p̃sens v̾tutibꝰ pol-
let in sulcatis characteribꝰ aut relatiõibus anti
quoꝝ: qbꝰ amicaꝛ alius audiẽs si fuerit virtutis
amicus: ⁊ exultat in his q̃ dicta sunt sibi: qm̃ di-
gna sunt vt tradanꝛ amori: siue aboliti sint a vi-
ta: siue locoꝝ spacia diuidãt v̾tute fulgẽtes. Eo
rũ aũt cũ qbꝰ lingue diuersitas cõuersari non si-
nit, fructũ iocũditatis accipimus si quõlibet co-
gnouerimus v̾tute clarescere: atqꝫ letabiꝛ alius
in eoꝝ aspectu, etiã si moꝝ nulla ꝑticipatio fiat.
Amicaꝛ natura humana et ordinatꝛ et pulchris
⁊ his q̃ aliqua insignitate resplendẽt: ⁊ si rõne sen
suqꝫ careãt: decẽt aũt his q̃ lumine ratiõis insi-
gniti ꝓcedũt: ꝑamplius aũt si corruscãt v̾tutibꝰ
christianis: qꝛ ad hos etiam siue cõuersatiõe ab
ĩpossibilitate ꝓhibita, siue aduersitate lingue ne-
gata, fieri amicum christiana iusticia iubet, ⁊ fru
ctum iocũditatis reportare de rectis. Qui eñ de
om̃i laudabili ⁊ v̾tuoso bono nõ gaudet: nõ reci
piatur ĩ amicitia christiana, nõ ẜm christianã iu
sticiã fieri: qꝛ deceptꝰ ẽ. Nõ vsuꝫ hoim ĩ exterio-
ri sensu, sed v̾tutẽ inq̄rit christianꝰ amicꝰ. Vbe-
riorẽ v̾o ꝓfert fructũ vene benedicte atqꝫ aman
tissime fluuiꝰ: vt q̃ de seipo functẽ ĩpleuerit aiam
cursu terminato vite p̃sentis, celestia regna susci
piat: celestiũ ciuiũ ĩ superꝛ factꝰ fruitiuus amicꝰ.
Huiꝰ fluuij typo eq̃tas designaꝛ: q̃ oĩbꝰ est seruã
da: q̃ amorẽ augmẽtat ⁊ minuit, sicut ipe vocaꝛ.
Et fructũ affert p̃sentis vite pariter ⁊ future: cui
nulla specialis tribuitur regio ad rigãdũ: qꝛ ipa
oĩbꝰ est cõis: om̃ibus debeꝛ: neminẽ excludit: in
tra dignitatẽ inherentẽ magis ⁊ minus om̃ibus
se coaptat. Mare aũt vbi se colligũt amicitie flu
mina, pulchritudinẽ dicerꝛ vniuersi: non ex eo q̃
minarũ siue ꝓcellis nauigãtibꝰ minaꝛ ⁊ efficit se
pe naufragium: nec eo q̃ aliq̃d cõfert incõmodi
male cautis: terret ex eo q̃ spaciosum est, q̃ imꝑ-
scrutabile, q̃ imẽsurabile: q̃ terrã cingit, ⁊ p̃ eiꝰ
venas fluit ⁊ defluit: ⁊ ex eo ipa terra fundata di
citur: quã esse mare intelligentia et experientia et
ratio dubitare non sinunt: ex eo q̃ oĩa flumina re
cipit et remittit: sed nec augeꝛ receptu, ⁊ remittẽ
do minuiꝛ: ex eo q̃ dicitur equor ab eq̃litate, quã
fluctibꝰ et ventis quiescẽtibus ostendit. Vere in
equalitatem immo equitatem christiane iusticie
flumina vere amicitie se colligunt: et ab ipsa re-
fluunt vt decurrant: et primo exierunt vt fluerẽt.
Non sic amicitie vena, q̃ est ipsa ratio diligendi:
que vena per flumina dispartite decurrit. Ratio
aũt diligendi vera, in iusticia christiana fundaꝛ.
Et nihil ipsa iusticia equalius, imo equius inue
nitur: cuiꝰ fabrili linea oĩa coequanꝛ: aut rescin
dendo superfluũ, aut intẽdendo remissum. Ma-
re dicimus ex autoritate scripture congregatio-
Gen. 1. nem aquarum: nam in genesi legitur: Cõgrega-
tiones vero aquarum appellauit maria. Cõgre-
gationes aquarum, congregationes sunt popu
loꝝ. Unde in apocalypsi diciꝛ: Aque multe, po-
puli multi. Ac per hoc iste ꝑtinꝰ est totius chri-
stiane amicitie finis. Et in hoc mare sui amnes
defluunt: vt cõgregatio sub christiana iusticia
fiat oim ppłoꝝ etiã hoim singuloꝝ: non tm̃ cor-
poribꝰ q̃ moribꝰ: nõ tm̃ ciuitate q̃ mente: nõ tm̃
ꝯuersatione q̃ directiõe virtutis: vt sub sceptro
iusticie christiane dirigãꝛ hoim mores: sub po
tatiõe fluminũ progrediẽtiũ de amicitie vena, ⁊
ingrediẽtiũ in ꝯgregatiõe ppłoꝝ: ⁊ hoim se ami-
cantiũ in amore infallibili ꝓpter christũ: ⁊ vin-
culatoꝝ nexu insolubili ꝓpter deũ: tenentiũ intẽ
tiones ⁊ regulas et rõnes, q̃s amicitia christia-
na sub christiana iusticia tradit: vt ꝯfirmato mũ
di mysterio, ꝑegrinus in carne populus cũ spũ-
ali semper populo congregetur in regione vi-
uorum, in lucifera patria sub conditore omniũ:
atqꝫ sub eo qui nobis factus est amicus, carnem
assumens, degens in mundo, traditus volunta-
rie morti: ab inferis reportans antiquissimam
tetralium predam, penetrãs celum, residens in
supernis: a quo beatitudo est hominibus opta-
ta: quesitaqꝫ a multis, a paucis inuẽta procedit:
solũqꝫ ab illis adultis obtenta, qui christianam
amicitiam vel quasi animo et moribus tenue-
runt: seu in illa diem clauserũt extremum: seu ab
illis quos mors adhuc virtutum et vitiorum ex
animo incapaces, sub innocẽtia baptismali ab
hoc seculo in aliud tradidit: necnon et ab illis
quos ante christi aduentum suis iustissimis et
occultis modis diuina prouidentia saluos esse
decreuit: siue quos ab eterno predestinauit con
formes fieri imaginis filij eius: ⁊ saluos esse mi
sericordia sua, remotis proprijs meritis vel ad-
iunctis. Hec modica sermone inculto de amici
tia christiana conscripsimꝰ, ad veritatem amici
tie ostendendã: cui tractatui in dño finẽ damꝰ.

¶ Libri de amicitia christiana Finis.

¶ Liber de iusto iure dominij et moribus dominandi.

¶ Q̃ iusta ratio dominãdi variè mũdo diffusa, nõ est ex hominibꝰ, sed ex deo. Capitulum. XXIIII

Ipsa vt ante nostro lo-
quendi genere p̃tulimꝰ
iusticia christiana do-
minos cũ suis, seruos
cũ dominis, reges cuꝫ
populis, populos cuꝫ
regibꝰ ordinare cõsue-
uit. Sed nec veros do
minos dixerim siue re-
ges, q̃ p̃ter dñi oim voluntatẽ subiectis populis
aut hoibus singularibꝰ p̃fuerũt: nec veros subie
ctos, si p̃ter illã talibꝰ superioribꝰ paruerũt. Nã
eñ rep̃hensioni subiacet ⁊ vltrici pene tradẽdũ
est: quod in vniuerso agiꝛ in dñis atqꝫ seruis, re-
gibus atqꝫ populis, cõtra vel p̃ter voluntatẽ om
niũ regis regũ, et oim dñi dominoꝝ: q̃ mundũ a
se cõditũ, sui noviciatus tp̃e secundũ regulã ori-
ginalis iusticie regi voluit: quã miris ⁊ occultis
modis ĩ cordibꝰ hoim seruit: in ĩobediẽtibꝰ mul
tis, ĩ obediẽtibꝰ paucis. Tẽpore v̾o quo a se mũ
dus etatẽ sue pueritie atqꝫ nouiciatꝰ excusserat

deceptionibus traditus corruptiuis / quasi pe-
tulans adolescens interijt. Quia sacra teste scri-
Gen.6. ptura: Ois caro corruperat viã suã: ⁊ cũcta ho-
minis cogitatio prona erat ad malũ. Quãobrẽ
fluuius directus est: cuius adolescẽtia nõ vsq̃q̃
q̃ a diuina prouidentia derelicta. Noe octauus
iusticie preco / diuinitus cũ quodam humano ar-
tificio ad eius erudinonẽ et repropagationẽ at-
q̃ solamen reseruatus est: propter quod de⁹ in-
nouit nascentibus ceteris originalẽ iusticiam:
quã seruari voluit a suis ꝓcedentib⁹ cũctis dein-
ceps per circũcisionẽ et legẽ atq̃ euangelicã do-
ctrinam. Mundum velut hoiem etatibus varia-
tum voluit gubernari: vt nullũ tẽpus laberet ina-
ne: quo regula regiminis pro dñis subiectis pre-
sto non esset: cũ qua legitimi dñi atq̃ reges / pter
q̃ vsurpatores ⁊ tyrãni nequissimi haberent: et
eis voluntarie obsequentes culpabiles teneren-
tur. Igit iustũ ius dominandi atq̃ dominij non
est ex eo q̃ ab hominib⁹ instituit aut agit: sed ex
eo q̃ a diuina lege cõcedit aut ꝑmittit: a quo iu-
ste regentes iusti vocantur domini et irreprehen-
sibiles obsequentes.

Quod vera ratio dominij in solo deo: nõ accessorio / sed eterno iure cõsistit. Capitulum. XXV

Sed iustũ ⁊ irreprehẽsibile atq̃ principa-
le dominiũ est ĩ deo: nullo accessorio iu-
re / nisi ex eo q̃ deus est: nec sibi aliunde
cõpetit ius dominãdi reb⁹ a se creatis / nisi ex eo
q̃ creauit: neq̃ creationẽ sibi credimus attribu-
tam: neq̃ deũ esse seu id quod est. Ex eo eñi quõ
est / ⁊ creator est ⁊ dñs creatoꝝ: q̃ dũ voluit / in cre-
ationis ꝓcessisset officiũ: per ꝓphetã ꝓteritoꝝ
nõ est nisi cũ creauit hoiem / dñs appellat⁹. Naz
Gen.1. tantũ dicit: In principio creauit deus ⁊c. Et in
primo / secundo / tertio / quarto et quinto die solũ
creando ꝓdicit de⁹. Cũ aũt hoiem ad sui simili-
tudinem in esse produxit / profert dominus deus
vt dñtaxat ad hoiem sub celo positum cognitio
dominij ꝑtineret: ⁊ cognosceret ipe solũ sub celo
suũ superiorẽ / q̃ eũ de nihilo in esse ꝓduxerat: et
venerarent ⁊ adoret ⁊ coleret: atq̃ subderet ei sub
iugo iustissime atq̃ mitissime seruitutis: nec ĩ ali-
quo sibi dominiũ arrogaret / nisi prout accepis-
set ab eo qui eterno iure creaturis omnib⁹ domi-
natur: qui omnia irrationabilia ⁊ insensibilia si-
bi subiecit: ⁊ ipm omib⁹ ꝓtulit dignitate vĩ vsu.
Minor tñ fuit cõditio hois / q̃ angeli: ſ3 ceteris
omnino superior. Moyses ⁊ dauid equis tubis
Ps.8. hãc sententiã resonãt: Minorasti eũ paulominus
ab ãgelis: glĩa ⁊ honore cõronasti eũ: ⁊ ꝯstituisti
eũ sup opa manuũ tuarũ. Oia subiecisti subpedi-
b⁹ ei⁹ / oues ⁊ boues vniuersas / insup ⁊ pecora cã-
pi: volucres celi ⁊ pisces maris / qui perambulant
semitas maris. Ac ꝑ hoc adã prim⁹ hõ eductus
in esse / soli deo fact⁹ est subdit⁹ / angelis soci⁹: q̃
ꝓis natura corpis minor: ceteroꝝ vero factus est
dñs: ea scilicet dignitate qua fact⁹ est ad simili-
tudinẽ dei. Et ista irrõnabilia ⁊ insensibilia deũ
habẽt creatorẽ: hoiem ĩo dominatorẽ ⁊ vsũ: ⁊ ca-
pientẽ: vt ex hoc q̃ suo pctõ trãsiuit in similitudi-
nẽ pecoꝝ / supra se dominiũ sentiãt dei similitudi-
nẽ recte seruãtiũ: ⁊ sepe quod grauius / similiũ pec-
catorũ. Hec est vera iusticia: vt hõ dei similitudi-
nem suo peccato deformans / supra se torrentem
sentiat similiter deformatum.

Q culpa inequalitatẽ dominij et subiectõis ĩ hoib⁹ ꝓcurauit. Ca. XXVI

Nec potestatẽ accepit in sociã ⁊ cõsortez
quã de sua costa formauerat / q̃ eũ de li-
mo terre creauerat: nisi cũ ambo dñõ
peccauerũt: vt credat magis homo alteri homi-
ni supponi multatiõe pctĩ / q̃ lege originalis iu-
sticie. Sed quod ex pctõ ꝓuenit / in parẽtib⁹ pri-
mis regnãte lege peccati: factũ est iusticia in sub-
sequẽtib⁹ posteris / merito exigẽte ordinis iusti:
vt vbi regnat iniq̃tas / ibi sit in hominib⁹ inequa-
litas: ⁊ alter alteri subdat: qui amore bonitatis
noluit innocẽs ꝑmanere: ⁊ terrore legis et regis
humana frenet iniquitas: ne innocentiã ⁊ viuen-
di ordinẽ ꝑturbet ĩprobitas. Nã si subdita deo
ꝓm iuris eterni exigẽtiã humana natura mãsisset
facile obedientia pomi veti ti gustatiõe nõ fuisset
obmissa. Sic etiã si seruata fuisset ĩ nascẽtib⁹ po-
steris / vt extitit posita parentib⁹ ꝑmis: neq̃q̃ do-
minationis ⁊ subiectionis inequalitas affuisset.
Qm̃ si q̃s eterno iure dominãti ꝓncipi humiliter
subderetur / procuIdubio absolueretur a ceteris:
q̃uis ob culpam radicis ita omnis sit damnatã
propago: vt nec innocentia tueri potuerit corpo-
ra innocentũ. Quoniã saltẽ ad ꝓbationẽ virtu-
tis ipsiusq̃ augmentũ / ad ꝓmerenda premia ab
iniquis dominis dãna paterent: tñ ab ipso deo
propter virtutẽ custodita rationalis anime liber-
tate regerent. Et ĩ mortalib⁹ et trãsitorijs domi-
nationibus sepe videmus: q̃ superior obediens
minorib⁹ nõ substat obnoxius. Deus oim crea-
tor ⁊ dñs nõ ꝑmisisset hoiem hoĩ superferri ꝑ po-
testatiuis castigationib⁹ inferẽdis: si nõ ipi⁹ edi-
ctũ duceret ab hoie ĩ ꝯtẽptus: q̃uis sepe ĩ bonis
tpalia mala euenire ꝑmiserit: nõ ob meritũ ꝓprij
criminis: sed ad examen virtutis aut merito dã-
nate ꝓpaginis: quo iuste durante / nec sancti pos-
sunt excludere seuum imperiũ mortis. Nihil cã-
stigabile aut reprehensibile in moribus homi-
num foret: si in suis preceptis non sperneret om-
nipotẽs. Occasione vero accepta summi ⁊ eter-
ni ꝯtempti dominij: aut iusta siue vsurpata sunt
permissa dominia: ⁊ genitiue naturalis libertas
in seruitutem et subiectionem atq̃ punitionem
hominum traiecta est.

Q mundus originalis / nisi deuz non habuit aliã iudiciariã potestatẽ. Capitulum. XXVII

In originali siquidẽ mũdo nõ inuenimus
dominia cõstituta: excepto q̃ vir prepositus
mulieri: ⁊ ipsa sub eius posita est po-
testate. Uerũtamẽ ob quandã decentiã prime
creationis quã accepit / oĩbus preferendus fuis-
set adam: qui post peccatũ nongentis triginta
annis vitã in doloribus egit: vt nec suo tpe ...

quis vt pferet/potuisset anticipiū facere: cū ipse fuisset olim primꝰ parēs: q̄ ꝗuis peccādo in laboribꝰ/ et erūnis tulisset exiliū: sed nec eū pctm̄ alicui posterauit: nō tn̄ a deo acceperit iudiciariam ptātē/neqꝫ gladiū aniaduersionis in reprobos.
Gen. 4. Nā cū cain nequiter fratrē vterinū et cōseminē occidisset: nō ab adā/ sꝫ a deo legimꝰ improbatū imo anī pmonitū. Lamech etiā non puniuit aut
Ibidem correxit quispiā autoritate humana de pma bigamia/ aut de duplici homicidio quod patrauit: nō eni adē/aut alicui deꝰ dederat iusticiā corrigēdi et puniēdi. Rephendēdi vo atqꝫ monēdi adā habebat audaciā/similiter et docendi: quod fecit tpe vite sue: annūcians oibꝰ pctm̄ quod fecerat: et penā quā ferebat exiliȷ et laboris: necnō et experientiā mortis/ q̄ in oēs hoies pctō suo diffusa penitꝰ erat. Et suadebat oibus firmā ad deū obedientiā: quā etiā pacto pctō non pdidit: declarabat vt a deo acceperat/ dn̄i voluntatē: et quibꝰ rebus diuinū placitū agit/aut quibꝰ displicētia irrogat: aperiēs futura pmia iustis hoibꝰ post labores: et iniustis penas iustissimas post errores et penas ad q̄s descensurꝰ erat morte interueniēte nō siluit: non aliter ipse cū ceteris q̄ p verbi incarnati mysteriū liberandus. Igit dn̄m atqꝫ pncipatū sup alios p iudiciariā autoritatē timore aut necessitate pmentē in originali mun-
Gen. 6. do nō legimꝰ: cū oīs caro culpabiliter corruperit viā suam: nō ab alio q̄ a deo in generali diluuio exhibita vltione. Hoc a deo pmisso dn̄atur/ q̄ paterfamilias suis cohabitatoribꝰ dn̄abatur iure naturalis iusticie: qua erat illius mundi nouiciatus arcendus atqꝫ regēdus: quo iure dum viuebat/equissime oibus de se natis preferebatur adam: non in vltione cōmissi sceleris/ sꝫ in verbali phibitione criminis et cōmendatione virtutis. Neqꝫ cain primū conditorē terrene ciuitatis/reperimus illam firmasse legibꝰ atqꝫ statutis/ quibus respublica pficit: et remouet iniquitas / que cōfundit. Potuit tamē q̄uis nulla scriptura cōmemoret/preter legē originalis iusticie sibi placitis legibus atqꝫ cōciuibus ornare quā condiderit ciuitatē. Sed hūc eiusqꝫ sequaces ab omni iure iusto dominandi atqꝫ obediendi omnino prescribimus: qm̄ dati sunt in reprobū sensum. Nec ad dei electum populū spectauerunt: quorū omniū cainitarū generatio diluuio est deleta. In his vero qui ad dei populū ante generalem cataclysmum ptinere noscebant: gladius alius nō est ad regimen vite appositus: nisi qui iure naturalis atqꝫ generalis iusticie cudebatur quē vtrum tēpore quo superstes fuit adam iure primatus ipse tenuerit/an alius acceperit decernente dn̄o ignoramꝰ: post eius obitū cui remāsit / aut quis eduxerit etiā oino nescimꝰ: cum incūctanter ipsius postulet ordo iuris: si bene viuitur in republica vel priuata/ q̄ post lapsum in primis parētibus nondū viuat debito sub monarcha seu sub aliquo valente iudicia diffinire: saltem cognitione veri/ si nō autoritate imperiȷ. Et hoc siquidē exigebat: qm̄ in hoibꝰ erat inequalitas rōne virtutis et vitiȷ. Similiter hi q̄ virtute pollebant/non equaliter radiabant: nā alius virtute atqꝫ cognitione prehabebat: alius minusqꝫ splēdebat: vt semp quod est minus/ad id quod maius est pro indigentia versaret aspectū volūtate inferioris/superioris vero timore aut necessitate cogentis: et vt esset innocētia/omino per quempiā preualentē est arcēda malicia.

¶ Q, ab eo tpe quo noe est ingressus in arcā/iustus fuit dn̄s dominus super terram. Capitulū XXVIII

Volens iniquitatū iustissimus vltor/mūdum auertere a peccatis: q̄ velut torrēs inundauerūt sup terram: ne pcuteret p noe suū preconem eximiū: quem sup omnes viuentes in sua generatione iustum inuenerat: toti mundo dixit: Obserua etc. Malebat eni mundi habere penitentiam et cautelā: q̄ sibi ex sceleribus inferre vindictam. Vocauit ex hoc noe virum iustum et perfectū in generationibꝰ suis/ambulantēqꝫ cū deo: cui diuina iusticia decernēte primatus omniū debebat. Et dixit ei: Nō per- Gen. 6.
manebit spūs meus in hoie in eternum: qꝛ caro est. Eruntqꝫ dies illius centū viginti annorum. Et paulopost causa interiecta malicie adiūxit: Finis vniuerse carnis venit coram me: repleta est terra iniquitate a facie eorū: et eos disperdā cum terra. Deditqꝫ sibi preceptū de arca claudēda taxatis dimensionibus/pro reseruatione seminis /in repropagatiōe humani generis: et omnium animaliū in speciebus atqꝫ generationibus suis: volens post centum viginti annos humana exigente malicia/diuina discernente iusticia: ad delendā oēm alamviuam/nisi aduenisset penitentia: diluuiū inducere super terrā. Quod predicante noe verbo et facto/dum arcam tante magnitudinis fabricabat: que centesimo anno a die sui exordiȷ cōfecta est: humana malicia nō est correcta: nec per penitentiam planxit mala q̄ fecerat: nec ad futura debitā cautelam apposuit: sed intantū deteriore conditione conualuit/ vt etiam viginti anni merito demereant: quibus demptis/noe cum filiȷs et vxoribꝰ et oibus animalibꝰ/mūdis et immūdis/ binis atqꝫ septenis/ omnibus aliȷs delēdis / in arcam mandauit ingressum: post que diuina volūtate diluuio mundante vita omniū est deleta/ tm̄ illorum seruata q̄ ad arcam cōfugerant. Quibus omnibus ex cōmissione diuina noe iustissime psidebat: dominia quoqꝫ et subiectiones debite peragebant/ q̄ sibi eo tpe subdebant. Hic iustum in mūdo imperiū habuit cui deus hoies illos paucos et animalia subdidit: nec tm̄ filiȷs dominabat/ qꝛ pater/et quia socer nuribus erat et vxori maritus: sed etiā in eo q̄ homo iustus atqꝫ perfectꝰ: quē dn̄s velut suū vicariū mūdo pfecerat: vt in aliȷs hoibus nō de sua carne pgenitis dn̄atus pfecto fuisset/si potuissent a diluuio in arca illa virtutis merito et diuine volūtatis placito reseruari. Equitas oimoda est/ vt habitātes in domo domini/domꝰ dn̄o sint subiecti. Maxime hoc de-

diuinos reaccepit afflatus/alio iure atq; signa-
culo suo populo pferendus. Nā cū tota intētio
veteris testamēti figuris ⁊ enigmatib⁹ etiā car
nali generatione/ꝙuis non ex humano semine
tendat in christū/apud illos per quos recta pro
pagationis linea christ⁹ descendit: credendū est
ratio dñandi fuisse iure pollicentior aut magis
laudabilis aut minus rephensibilis rōne vnius
deiferi cultus: ꝙ in alijs quib⁹ erat abiectus aut
cōtaminate creature cōmixtus. Et vt ad abraā
recta propagine veniam⁹/ab ipso ꝓplasto ge
Ge.5 nealogia referenda est. Adam genuit seth post
mortē abel. Seth genuit enos. Enos genuit ca-
inā. Cainā genuit malalehel. Malalehel genu-
it iareth. Iareth genuit enoch. Enoch genuit
mathusalē. Mathusalē gēuit lamech. Lamech
vero genuit noe. Omnes tamē isti plures filios
⁊ filias habuerūt: sed tamē ex istis ex recta linea
erat ſm carnē mūdo christi natiuitas affutura.
Etiā omnes istos ante diluuiū fuisse sacra scri-
ptura cōmemorat. In quib⁹ que fuerit ratio do
minādi/supra pdiximus. Noe vero q ante dilu-
uiū ⁊ post diluuiū superuixit: cū multos habuis
Ge.10. set filios/ad istā lineā contexendā genuit sem.
Sem genuit arphaxat. Arphaxat genuit cainā
Cainan genuit sale. Sale genuit heber. Heber
genuit phalech tpe quo diuisum est labium atq;
terra. Phalech genuit ragau. Ragau genuit sa
ruch. Saruch genuit nachor. Nachor genuit
thare. Thare genuit abraam. Tēpore heber di-
uisa est lingua ⁊ terra: remanēte in ipso heber ⁊
successorib⁹ in generationib⁹ eius lingua pma/
⁊ suo modo iusticia prima. Isti etiā plures ali-
os filios habuerunt sub vni⁹ dei cultu ⁊ directi-
one regis iusti. A tēpore vero heber q per iusti-
ciam ⁊ rectā lineā ordinat vsq; ad abraam exor-
ta sunt regna plurima/immo latrocinia multa.
Sed tria ſm trinam mūdi diuisionē sup omnia
pl⁹ famosa: assyrior/quod tandē trāsiuit in me-
dos ⁊ istud in asia: ⁊ egyptior in africa: sycinio-
rum in europa. Et ꝙuis tēpore abrae magis cla
ruerūt: multo tamē antecedente tēpore incepe-
rūt: in quib⁹ nō fuit recta ratio dñandi: ꝙꝙ de⁹
augmentari pmiserit in meritū humane iusticie
adempto tamē pmio retributiōis eterne. Quia
reges ⁊ subditi euanuerūt in cogitationib⁹ suis
iniuste agentes bella finitima: nec ad deū vnū ⁊
verum didicerūt habere noticiā: qui regnare p-
mittit datq; regnandi potentiam: ⁊ hoc tribuit
iustis siue iniustis. Sed iustis dūtaxat dat gra-
tiam: ⁊ tpe statuto perducit ad patriā.

¶ De tempore ante diluuiū nemini magis ꝙ moysi credēdū: et de dispari tpe triplici. Ca. XXXI

Genus humanū qualiter ante diluuiū
agebatur/dubie sunt ex hoc reddite ra
tiones aut opiniones: et scripture ali-
quid ostēdentes pter id quod ꝓpheta pteritor
in sacris libris asseruit: ⁊ nemini plus ꝙ sibi ad
hibenda est fides. Nam omnia sunt deleta dilu
uio: ⁊ nihil alibi preterꝙ apud noe suosq; filios
in arca extitit reseruatū. Potuerūt tamen mul
ta sciri relatione noe atq; filior eius subsequen-
tibus posteris: que gesta sunt a prediluuijs mul
tis: nō tamē credulitatē per necessitatē habent:
cū autoritatē sacram nō habeant. Proinde tē-
pus ante diluuiū cōsyderandū est sub nube den
sissima: preterꝙ in desertis a ꝓpheta priscorū.
Tempus post diluuiū vsq; ad abraam/sub qua-
dā non depssata nimiū nec rarescente plurimū
Tempus vo ab abraam vsq; ad psens/ex oibus
mūdi partib⁹ elucescit: ⁊ ex oibus regnis ⁊ po-
pulis innotescit. Quoniā ex canone sacre scri-
pture q spectauerūt ad populū dei/tradite sunt
indubitate memorie. Que vero gesta sunt in re-
gnis ⁊ populis reprobatis: etiā ex eorū curiosis
in posterū memorijs/stylis ⁊ debitis ordinib⁹ in
posteros defluxerūt. Hec pro tanto dixerim: vt
certū differendi ordinē in his que de iusto iure
dñandi tractanda suscepim⁹: ab abraam/a cui⁹
tpe mundi perampl⁹ regna clarere ceperūt/cō
gruum exordiū faciamus: innectētes multa vti
lia pter susceptū ordinē.

¶ Qr potentia et scientia regiminis nisi deo sint subdite/equo iure condemnantur. Ca. XXXII

Sed nec pretereundū silentio: ꝙ due spe
cies/scz potētia ⁊ sapiētia: ex quib⁹ iusti
regiminis virtus tota ꝯsistit: ꝙ si altera
ipsar defuerit/omne regnū ⁊ imperiū euanescit
que pari lance a diuina ꝓuidentia trutinant in
approbatione aut reprobatiōe vtentiū vel ipsa
rū: vt olno sit execranda potētia/q sub deo lori
cante nō regit: ⁊ vana sit sapientia q deū ignorā
do nō sapit. De potētia siquidē per sapientiā di-
cit: Audite reges ⁊ intelligite/discite iudices fi- Sap.6.
nium terre: prebete aures vos q continetis multi
tudines: ⁊ placetis vobis i turbis nationū: quo
niā data est a dño potestas vobis: et virtus ab
altissimo: qui interrogabit opera vestra/ ⁊ cogi
tationes scrutabit. Si a domino data est vel p-
missa regnādi potentia: in dubiū non vertatur
ꝙ ad ipsum est in oibus referēda: nec ad inferi
ores inflectenda censet: nisi ꝓut aula summi re
gis edixerit: nulla eñ potestas ad derogationē
immo ad totū bene cautū superioris infertur.
Mūdi vsus ordinari⁹ habet: ꝙ qui accepit gra
tis ab eo pstet/ad ipsum pmo referat quod acce-
pit. Nam feudotalia q militibus donant a rege
primo regis donātis iurisdictionē aspiciūt. Et
qui accipiūt nisi crassa ingrati tudo ⁊ ignorātia
firmata deceperit/ rependūt homagia de his q
receperūt. Et plerūq; si rebelles fiunt/ exigūtur
inuiti. Nec in dominū regnis a deo cōstitutis
siue pmissis/ in singulis atq; vniuersis sub regu
lis cōcessis: ratio agit dñandi/exigendi/ arcēdi
⁊ puniendi: pter illā qua totius regni status vni
uersaliter gubernat. Nec fas est cōdere leges
in discretis receptaculis ⁊ mansionibus hoim: q
sub vni⁹ regis regimine ꝯuenerūt: nisi vniuer-
salis regni leges incorrupta vita custodiāt. Nā
vt respublica regni secura ⁊ immaculata ⁊ inof-

sensa permaneat: particularis seu specialis preminentia seu subiectio vniuersali et generali omnino subditur. Alioquin perturbabitur in vniuerso respublica/si in specie ad genus erit absonitas velut in humano corpore vno mébro corrupto: et sicut sane códito integritaté nó tenétecum cete ris tota corporis vniuersitas suscipit notá/etiá reliquis fruentibus sospitate. Igitur ois regédi potestas ad eú q dedit aut permisit/referenda est. Alioquin etiá si nó credatur iure marcescit: necnó et regédi sapiétia tránsit in nenias: nisi infallibili et inobliquabili dei sapientia dirigatur. Proinde
Sap.9 p eandé sapientiá dicitur: Et si qs cósummatus fuerit inter filios hominú/si abfuerit ab illo sapientia tua prima/in nihilú reputabitur. Et ibidé alio
Sap.13 loco dicitur: Uani sunt oés homines/in qb⁹ non subest dei scientia. Ac p hoc he velut due meretrices reprobantur: nec in populis aut regnis imaculata dominia ponút: si nó ad omnipotentem et omnisapienté in regimine referantur: et regendi autoritas cú demonibus habebit portionem: si supra se creatoré omniú dominádo et regédo nó sentit. Et omnis scientia reproba omnino censetur: si put sciri potuit atq debuit/omniú ignorauit autorem.

¶ Quod a tépore abrae vsq ad moysen preter in circúcisio: nó fuit ratio iusta dominádi. Ca. XXXIII

Nunc vero ad abraam quo tempore regna múdi claruerút: sine deo aút magis obtenebrata fuerút: dicendorum ordiné resumamus: a quo primo cepit distinctio corpalis: cui etiá in approbatione et reprobatio nem omniú gentiú dñs est locut⁹. Cucurrit humanú genus plus q tribus milibus annis sm quosdá ab adá vsq ad abraá: sm hebreos paucioribus indistinctú: vt nullo signo vel charactere a ceteris placitus dei populus nosceretur. Sed cófusi mores hominú vagabantur: hoc duntaxat excepto/q vnius dei cultus apud electos ex paternis traditionibus/et fortassis secretis inspirationibus seruabatur. Tépore vero abrae placuit diuine puidentie/cui nil mali placet: rati óe quod sibi placet/licitum est suis et miris et iustis modis populú ad se ptinenté seu ptinere volenté/sub secreto signaculo pnotare: ne cú aliis populis iá p idolatriá et dominádi libidinem depravatis/cófusionis opprobria/et turpitudinis enormia pateretur. Ná ideo ex antiquis insolitis moribus signacula reb⁹ et hominib⁹ apponuntur: ne cú ceteris cófundátur. Et cú a tpe noe vsq ad abraam deú nemini locutú scriptura referéte nouerimus: ad abraá suos renouauit affatus. Et cú eú suis directionibus hincinde ventilando/nec nó sub certis et arduis pollicitationib⁹ sibi dñs
Gen.17. loqueretur: tandé circúcisioné indixit/vt ipse cum subsequis distingueretur a ceteris: p... nq factú est huiuscemodi edictum apud finitimos abrae quod sibi fuerat imperatú: et insigni diuulgatione paulo post múdo insonuit: q se circúcideret q ad dei populú coaptare sanxisset. Omnes autem qui tale signaculú cótempsissent accipere/ad electú populú ptinere nulla ratione viderentur. Nec in circúcisione imperádi seu iusti imperii autoritas: sed signi tantúmodo erat populi ad deú ptinentis/apud qué credenda erat autoritas iusti regiminis. Nec populus incircúcisus pter circúcisionis carentiá imperandi aut iusti dominii autoritate debita puabatur: sz qz hoc signú nó capiebat/erat domino cótumax: ex quo regédi nó erat iusta potestas. Ná q ad superioré in suo edicto efficitur cótumax/ad inferioré iura pdidit imperandi: et dominádi euanuit veritas. In circúcisionis edicto ad se inuicé tot⁹ múdus erat pculdubio vniédus sub vnius dei cultu et iusticia dominádi/circúcisione suscepta: vel diuidendus in pprias actiones/cótumaci anio ipsa circúcisione cótempta. Erat eñ distinctio qua dei et diaboli populus nosceretur. Proinde si circúcisioné pcaciter cótemnentes/edicto vulgato velut reprobi erant de regno diaboli: ptinus nó erat in eis ró iusti dominii. Ex quo non erat censetur esse iusti regiminis/q antiqui peccatoris portat imaginé: et qui se auertit ab eo quod creatorem omniú pcipit. Nec ex hoc quisq moueatur/q in homine quantúcúq pessimo/in seipso nó possit esse iusta ratio et autoritas dominandi: si ad alios regendos sequitur legem dei. Et qz ipse aut est a supiori archote iuste posit⁹: aut a sibi subiectis in lege dei iuste vocat⁹: seu vt cómuniter fertur elect⁹. Ná sicut núc apud infideles (vt infra lucebit) nó pót esse ró iusti regiminis: sic a tépore abrae vsq ad moysen etiá nó poterat/ vbi nó erat signaculú circúcisionis. Erat eñ circumcisio quasi quedá lex/qua hebrei ad vnú verum et summú deú: in fide animi/et moribus vite distincti a ceteris populis ligabantur. Proinde aliud est malus p infidelitaté/aliud malus in morib⁹ fidei: aliud malus extra legé dei/aliud malus in lege dei. Primus nó potest habere apud se iusta dominia. Secúdus pót/si ad seipm etiá nequá fact⁹ ad alios nó exorbitet: dúntaxat quod ius presidenti assistat: Nullo pfecto iure infidelis ad infideles aut ad fideles potest habere dominia fidelis aút ad fideles et ad infideles iusta quádo q nanciscitur. Et apud populos perfecta et vera fide orbatos/etiá quátalibet alia virtute pollétes: curuatur virga regiminis que apud fideles populos vel hos homines etiá peccatores manet equalis. Nec habet honestaz autoritaté que diuiná non sequitur legé: et eoipso nullescit quo semetipsá ad alios vibrans/nec veritaté supra se infallibilé recognoscit. Dis quippe iusta ratio dominádi dependet a deo: sub quo aut ex iusto rege tantú/aut ex iusta lege dúntaxat/aut ex vtroq iusto consistit. Non auté iustus rex inter homines erit: si iustam nó sequitur positam/aut non posuerit legé iustam. Sed quomodo sequetur iustam/edicta diuina contémnens? Quomodo iustam ponet iniust⁹ existens? Et si alterum horú fidelis posset: infidelis omnino nequiret.
Et quia abraam credidit deo/reputatú est ei ad Gen.15.

iusticiā: nō solū vt corā deo iustus esset/ sed etiā vt apud eū τ vere subsequos iusta ratio dominādi psisteret. Nec legimus ad populos huiuscemodi oracula a deo facta fuisse/ que abraam suscepit a dno: ne crederet in illis fore dei placitū: sicut in abraā τ genere suo/ q̄ circūcisionis accepit edictū. Et dns idcirco abrae circūcisionē dedit: q2 in eo beneplacitū erat deo: τ vt distinct9 maneret etiam in futura ppagine ab omni alio populo/ in quo beneplacitū nō erat dno: ac per hanc distinctionē cognoscerent beneplacentes τ p cōsequēs iuste regnantes.

¶ Quod ratio veri regiminis eloisiua: iniusti vero anthropologica ē et nefida. Capitulū XXXIIII

De olum vero regnis longo sermōe disserere: reges sīo τ principes τ tyrānos q̄ prouincijs τ regnis τ ciuitatib9 non sm verā iusticiā pfuerūt calculare/ longissimū esset: sed in paucis sepe multoꝝ similiū veritas lucet: τ indagat animus ex vna plura cognoscit. Sed tm̄ ponēda sunt aliqua: τ rō subnectenda vnde iusticia τ iniusticia regiminis tota cōsistit. Iusticia seu vera ratio dominādi/ aut a seipsa cōsurgit/ q̄ tm̄ elogica est: aut ab ipsa effluit/ q̄ eloisiua est. De pma cōpos sane mētis nūq̄ vertit in dubiū: qn tota tote in oi quod est reprehēsiōe caret: τ sic vera τ iusta τ inuincibilis atq̄ immutabilis est: quod aliter esse neqt q̄ est: et ex oi seipsa eterna τ incusabilis est. Eloisiua sīo puidentia/ dispensatione/ pmissione vsq̄ quaq̄ cōsistit. Insopita puidentia sup cōditū orbem omnipotēs pspicit: vt sine ipsius puidentia nil agat. Maxime aūt intendit/ vt debita sit gubernatio creati hois postq̄ ipe fidus non stetit sub gubernaculo creatoris: q̄ eo tpe quo mūdus suis legib9 gaudere tentabat. Et in altiora hominū superbia tollebat: vt etiā inuitis multis audacia procaci aliqui vellent preesse mortales: populū ad se ptinere volentem: nunc cataractibus/ nunc legib9 τ cerimonijs insigniuit: vt distinctus vita τ moribus viueret inter nationes hominū: q̄ pprijs voluntatibus τ hydolatrijs regebant. Et quod maius est addidit/ vt etiam in subiecta creatura patribus sui populi loqueret: τ dirigeret p iustos mores in finē/ ad quē rationabilē hominē ipe creauerat: τ internis spirationib9 docuit sibi sane subiectos/ qualiter in externis iusta vita viuerent. Et magis successu tēporis pphetarū oraculis suū populū instruxit/ auertit τ retinauit: quousq̄ ipse mūdo incarnatum filiū dedit: q̄ tonaret in altitudine vite atq̄ doctrine/ qualiter in hac peregrinatione flebili τ penosa viuendū per oia esset/ omni excusatiōe adempta his q̄ aliter viuere decertarēt. Et adie-
Act.2 cit mittēdo spiritū sanctū interne docentē: vt nil deficere crederet ad vite agende scientiam/ vsq̄ quo mundus fine infinibili clauderet. Ac p hoc indubitanter credat/ q ab eloisiua ratione semp in meliora per prouidentiā infallibilē hominis esse prouisum: in multis dispensatū/ permissaq̄ multa cognoscim9 nostro periculo: iusticie dei ordine nō turbato. Iniusticiā siue irrationabilitas regiminis aut ex hac damnāta radice procedit: quoniā tm̄ fundat in placito eloisiua ratiōe cōtempta: q̄ dūtaxat anthropologica nominat dominādi solū cōcitata libidine: nō mora intuitu pdessendi: aut ab illa nefidia/ qua p nefidam legē a suo creatore homies auertunt: τ diabolo seruiūt/ τ idola muta colunt.

¶ De habitatiōibus hominū et prima distinctione regnorū. Ca. XXXV

Cursum siquidē labentis mūdi sm quē iusta τ iniusta regimina decurrerūt: sm catholicam calculationē annorum ex memoratis veritatē irreprehensibilem videamus. Male nemroth a multis exēplo suscepto; τ in diuersis mūdi regionibus illis primis hominib9 vendicantibus sibi sedē: q̄ simul amplius habitare nō poterāt pter lingue diuisionē: recedentes a terra sennaar/ se in loca placi- Gen.11
ta τ habitabilia cōtulerūt: maxime iuxta fōtes τ aquaꝝ riuos viuēdi cōmodo se ponētes. Hāc cōmoditatē maxime sectabant illoꝝ hominū genus: nec ceperunt in illa peregrinatione prima qua se ab inuicē homies secernebant diuisa lingua cogente: seq̄ p parte sociabant intelligentia dictante/ montiū atq̄ colliū altitudines habitare: quousq̄ pūersorū supbia id effecit/ vt ad inuicē homines vexarent libidine dānandi/ cupiditate nocēdi/ aut auaricia plus habēdi. Unde a multis circūdatis perniciosa societate hominū/ inducta sunt bella finitimis. Quāobrem multi ad tuitionē personaꝝ τ reꝝ se ad habitandū in montibus τ eleuatis collibus cōtulerunt: etiam quadā humana pace optantes viuere super terrā: quā habere nō poterāt/ si pdationes τ dāna seu incursus indefense a malis hominib9 paterent. Multi etiā nō eodē intuitu humane pacis/ sed ob audaciā incursandi atq̄ ledēdi ad securitatē refugij post illatā iacturā habitacula in montib9 cōstruxerunt. Unde humana pax et nocendi cupiditas primo fecit hoies ad montana cōscendere: illos pter tutelā/ hos pter calumniā inferendā. Quia necdū erat mala cōprimens τ puniens vera iusticia: necdū retribuebātur iuste opantib9 bona: sed sicut nondū firme locati mansionib9 incertis agebant: q̄bus nec deus destep dirigit: sicut abrae loquebat de celo sic iusticia excludebat: quoꝝ actiones solū erāt ex volito: nec etiā malis ex vera iusticia dabat debita pena: nec bonis iusta retributiōis gratiā. Plerīq̄ amenitate atq̄ sanitate aeris relicta/ i sanitatē corporis montiū habitacula quesierunt. Alij audacia mirabili τ successiua relatione memores a deo disposite prime ratis humana peritia/ per illius exemplar ratem condere pbauerunt: τ mediterraneum mare nauigare tentātes ad diuersum litus p diuersa mundi climata puenerunt: in locis aptis prope mare/ aut nō longe positis p mansiunculas habitantes: sicut antiqtas in multis horum maritimis inspecta decla-

ratifiue disrupta in paucis relicta reliquijs / siue
cōsistens: sed nō in cōstructionibus primis. Nō
enī in illa prima peregrinatiōe / qua incertis sedi
bus hoīes vagabanť / facta sunt habitacula in
ter mediterraneos montes: nec penetrata sunt
terre interiora deserta: maxime in partib⁹ occi
dētis τ austri τ aquilonis. Ab oriente nāq; ver
sus has partes primus motus hominum fuit.
Nā ab oriente venerūt in terrā sennaar / vbi re
proba turris legiť fuisse cōstructa: τ arca requie
uit in montibus armenie / oriēti ꝙ occidēti vici
nioribus: de qua egressi sunt mūdi secūdi pres:
ex q̄bus erāt p orbem terrar hoīes seminandi.
Sed castrametati sūt primo in planitijs iuxta
mare. Deinde auiditate visendi interiora terre
homies intrauerunt: educatu fluminū mare in
trantiū plurimi ad regiones incognitas ascen
derūt: cōsyderātes aeris dispositionē / amenita
tē situs / possibilē terre culturā / fertilitatē ex cul
tu reportare credentes / pascua pecoribus τ ani
malib⁹ apta: in remotā ab equore terrā societa
te habitaculi cōsederūt. Sed in oībus his aut
erat vaga libertas / aut superioris alicuius mode
ramine coercita: suberat nocendi sublimata im
punitas / aut inocētia nō defensa: in nullis tamē
vera iusticia. Quoniā eo tempore quo mūdi re
gna siue regimina ceperūt pro hominū volun
tate iniuste constitui: cepit ad deū pertinens pō
pulus iussu dñi / lingue prioritate / certo sacrificio
atq; circūcisione distingui. Nam prima distin
ctio fuit p linguā / q̄ maxima τ euidens fuit: vt il
le populus dītaxat ad deū ptinere nosceretur / ī
quo lingua remanserat originalis: multiplici ex
diuerso loquēdi genere ꝯcesso alijs ceteris: quo
facto in babylone remansit / nemroth derelict⁹
a deo: qr ipse primus per libidinē dominandi dei
Gen.11 iusticiā dereliquit. Assur ꝟo inde egressus nini
uen magnā edificauit: cui nō ex pncipio hoc vo
cabulū dedit: sed a nino beli filio ipsam suscepit
quā in moribus τ lege τ ritu viuendi diuine iu
sticie nō subiecit: vt declarauit successus regen
tiū: qr ipsor tēpore cultus exorsus est idolorū.
Nam qualis fuit primitas / sepe declarat posteri
tas. He siquidē due ciuitates magna regimina
obtinuerūt in partibus orientis: Quis tractu tē
poris vnū in alter cesserit. In neutra ꝟo fuit ve
ra iusticia: quia in illa vt nequiter ascenderet in
celū: fuit exorta siue incepta superbia: in alia di
uini honores sunt exhibiti creature / dei reueren
tia derelicta. In illa venari cepit nemroth ho
mines cōtra dñm: in ista p idoli cultū homines
sunt auersi a dño. Ibi superbia oēs cōfudit: hic
idolatria oēs infecit. In neutra ꝟo aliq̄d sancti
tum ad honorē creatoris: sed auersionem a deo
ex malis moribus ortam oīno cognoscimus.

¶ Interpositio de nominibus regionum et ciuitatum / montiū et fluminū indistincte. Ca. XXXVI

Ne autem oberreť ꝓpter ea q̄ dicturus
aduenio: in vocabulis regionū aliq̄ est
declaratio preferenda. Igitur hec scru
tatorib⁹ pateāt / ꝙ regionū aut climatū noīa nō
dedit adā: Quis ipse oīb⁹ ante se cōstitutis con
gruū dederit: τ quod ipse vocauit / hoc extitit no
men eius. Nec in originali mūdo p vocabula / p
q̄ nūc aliqua distinctio facta est orbis: hec solū
in regionib⁹ τ climatib⁹ mūdi ꝓ vsu fuisse loqn
di oriētal' plaga / occidētal' plaga / meridiōal' pla
ga / septētrional' plaga: quod vsq; ad diuisionē li
gue post diluuiū nominus obseruatū. Quo ī tē
pore cū diuisa est lingua / diuisa est terra: τ mūdi
regionib⁹ / partib⁹ τ climatib⁹ data sunt nomia:
que ante sm ꝓprietatē regionū / aut ad volunta
tē τ ex noīe ꝓcedentiū / aut ex fortuitis casibus
sunt imposita. Nec mentib⁹ hominū subrepant
tres mūdi partes: q̄bus primo distinguiť totus
orbis / europa / asia / africa: sic ante diluuium aut
post / ante lingue diuisionem / vt famose legim⁹
nominatas: sed post diuisionē lingue certis euē
tib⁹ talia nomina suscepisse. Similiter de alijs p
uincijs sub eis cōtentis / atq; de insulis τ pmon
torijs: q̄ a psidentib⁹ in eis ob humanā famam
in gloriam / aut a certis euentibus talia que pos
sident nomina susceperūt. Quāplurime aūt ex
successione presidentiū / aut euentu casuū muta
uerūt: sicut τ ciuitates q̄ nomina susceperunt a
cōditorib⁹ primis: que sepe mutata sunt a nomi
natoribus subsecutis: aut acceperūt ab euenti
bus varijs: ꝙ si quis solerti mente gestorū scri
ptores legent / q̄ dicimus comprehēdet. Nec in
mentibus hominū cogitatio sedem faciat / ꝙ sic
ab exordio nominate sunt regiones atq; puin
cie: sicut nūc egerim⁹ multa facta in illis nomini
bus expressis: sed accepisse in posterū nomen pre
ditum vel seruatū. Exempli causa multa subne
cterē / si chronicare cepissem. Quis iam lacub⁹
fluminib⁹ / fontib⁹ nomina dedit? Quis etiā ni
si ex placito aut ex nouis actib⁹ cōmutauit? Nā
si adā specieb⁹ imposuit nomina: nō tamē earū
indiuidua nomib⁹ cōsignauit: sed apposita sunt
ad placitū ab euentu rex: quod in suis filijs cla
ruit τ in multis nascentib⁹ ceteris. Huiuscemo
di veritatem si quis in scriptura sacra multorū
nascendi ordinem / natorū interpretationē / cor
poris τ vite ꝓprietatem inspexerit / apte cogno
scet: quia in multis alijs nationib⁹ erraticarum
stellar nomina hoībus tradiderūt. Hec ideo
dixerim⁹ / vt cū aliqua in regionib⁹ mūdi recoli
mus / nō credam⁹ illa nomina tūc ab exordio te
nuisse q̄ nūc habere lectitamus. Sed multa no
minamus ad declarationē nominibus in poste
rum datis: que nō habebant in suis principijs
τ in multis que referimus gestis. Multa nāq;
fuit diuersitas antiquor scriptorum: quorum vi
tio aliquorū multa sunt vsq;quaq; confusa: vt fe
re nisi opinatiue possit ipsa varietas comprehē
di. Quamobrē in rebus recitandis atq; tractan
dis cogimur addere vel minuere: τ sepe aliter ꝙ
gesta fuerint nominare. Sola quidem sacra scri
ptura hoc seruauit eximie ꝙ cōmutari non potu
it: nec intantū abradi / vt ad id ad quod facta est
plene non elucescerit. Voluerunt enigmatibus

multa variare poete: ⁊ mendacijs ⁊ appositionibus varijs velut si vellēt non fastu notari pphete: sed mentita est iniquitas sibi. Nā fides christiana ita suos tuetur illosq; refellit: vt pphete habiti sint veraces: poete vo habiti sint mēdaces. Nam pphete vera viderūt futurū prenūciantia statum veraq; dixerunt per almificū spiritum. Poete finxerunt: ⁊ eoꝝ aspernat fides christiana mendaciū. Hanc interpositionē fecimus ob cautelā: cum in hoc opere vel i alijs nostris opusculis ⁊ alioꝝ/ de huiuscemodi rebus dubitabilis sermo ɔfluxerit.

¶ Incōuincibile argumentū est: nō esse verā iusticiā a quib⁹ per deū iubetur diuortiū: ex quo sumitur et insurgit distinctio populoꝝ. Ca. XXXVII

A Tempore diluuij vsq; ad diuisionem lingue similiter ⁊ terre anni credūtur sexcenti viginti sex quoꝝ trecēti quinquaginta anni p iusto mūdi dñio spectauerunt ad noe: qui tantū diluuio superuixit: quo mortuo/ reliquū tempus vagū in quo aliqd dignū memoria virtutis ⁊ vitij factū a nullo refertur: nō tamen quin in illo tēpore fuerint scriptura sacra ꝑdente/ vnius dei cultores similiter ⁊ contēptores. Ab initio quippe mundi vsq; quo resoluat/ bonoꝝ erit mixtio cū iniqs: nec aliud sentiendū/ etiā si omnis scriptura tacuerit. Prima vero peracta distinctione populi dei per lingue diuisionē: in qua populus humanā ⁊ primā linguā retinēs creditus est deo gratus: omnis autē alius populus in nouitate lingue tanq̄ reprobus est punitus: vsq; ad abraam aliā distinctionem factā non legimus: q̄uis multiplicatis cum idolatria in populis/ populū vnū verum ⁊ summū deum colentē passim omnino credam⁹. Est eñ persecutio magna absq; flagris ⁊ ferro: cū quis cogitur intueri quod nō est licitū imitari: ⁊ cōpellit audire quod nefas est facere: ⁊ conuersari cū eis qui quotidie mala peragūt digna
Gen.11. penis. Quia ꝑsecutione perniotus thare pater abraam: cū oī progenie sua dimisit terrā natiuitatis sue/ scʒ chaldeā. Nam quia vnū deū colebat/ aut vexabat angustijs ab idolatris: aut ipse idolatriam videre nō poterat. Et cogebat eum ratio diuine iusticie/ ac etiā omnē hominē pie viuere volentē: a dissimiliter viuētibus maxime a cultoribus idoloꝝ/ ⁊ a cogētibus ad inhonestū siue nefidiū suadentib⁹/ omnino recedere. Abra
Gen.12. am vo adhuc viuente patre/ a deo ꝑceptū egressionis a terra natiuitatis ⁊ cognitionis accepit qr cogebat idolatrare per ignem: q̄uis alia causa posterioris egressionis subesset: pro eo q futurus ad magna ⁊ ardua parabat. Claretq; per alioꝝ relata veridica: q diuino iussu recesserit abraam a dissimiliter viuētibus: factus cū gente sua domino gratanter acceptus: ⁊ omnis ali
Judith.5. us populus reprobat⁹. Nam vt legitur in libro Judith cū ab holoferne dux ammonitarū achior de dei populo quereret: ab hoc quē dicimus abraam/ ⁊ ab eius tēpore cepit ordinē narrare/

dicens: Si digneris audire dñe mi/ dicā veritatem in cōspectu tuo de populo isto qui in mōtanis habitat: ⁊ nō egredietur verbū de ore meo falsum. Populus iste ex ꝓgenie chaldeoꝝ est. Hic primū in mesopotamia habitauit: quoniā noluerunt sequi deos patrum suoꝝ: qui erant in terra chaldeoꝝ. Deserētes itaq; cerimonias patrum suoꝝ que in multitudine deoꝝ erant: vnū deum celi coluerūt. Et precepit eis vt exirent inde ⁊ habitarent in tharram. Denotat iste hunc populū non a prima origine/ sicut per rectā genealogiam trāsductus est ab adam vsq; ad noe ⁊ a noe vsq; ad diuisionem lingue: sed ab illa diuisione in qua etiā diuisa est terra: ⁊ heber cum generatione duntaxat phalech filij sui: quando quidem non in oī generatione prima lingua remansit: a nemroth ⁊ ab alijs generationibus separatis/ in chaldeoꝝ terrā seu mesopotamiā ipse secessit. In qua recta successione abraā na
scitur ex thare: q̄ hoc totum recedendo ab his qui Gen.11.
nō sunt populus dei/ construit populus dei. Et magna oritur fama nois: cum deū nō relinquit qui terram reliquit. Recedere ab improbis vestigium est virtutis: ⁊ nominari digne meruit q̄ hoc fecit. Ecce iterū per alloquium diuinū distinguitur populus dei a nō populo dei. Loqui
tur dñs abrae/ quē cephas volebat ꝑficere ma Gen.12.
gne gētis: vt tale alloquium magnū secretionis sit signū q in hoc ⁊ gente sua sit deo accepta iusticia: in reliquis vero iniusticia/ dei reuerentia derelicta. Et est irconuincibile argumētum/ q ab impijs segregat dominē pium. Nunq̄ eñ in hac vita nisi respectu deserende iniquitatis aut maioris inserende virtutis/ deum legimus talia diuortia ꝑcepisse. Iniquitatē/ non aliquā iusticiā in illa gente deus esse prospexerat: a qua fidelem suū abraam tanto studio segregabat: quē poti⁹ volebat in mūdo fieri peregrinum/ q certam patriam incolere cū iniquis. Proinde audaci vo
ce holoferni loquit achior: quoniā noluerūt se Judith.5.
qui deos patrū suoꝝ. Unde colligitur etiā generationē heber q̄ non totā/ tractu temporis se ad colenda idola ɔtulisse: vt vno deo relicto/ deos multos ritu nephario adorarēt: quos deum vnū colentes colere noluerunt: ac illoꝝ colentiū cerimonias abhorrētes/ diuortiati ab eis in partē aliā secesserūt: ⁊ coluerunt deū celi. Deus celi apud hebreos tantūmō creator oīm intelligit: apud alias nationes deus celi quasi deus altissimus habebat. Nam alie nationes ꝑter hebreā q̄uis vnū summū deū crederent: non tamē fide nouerant creatorē. Semp eñ a ɔfusione lingue tnētes excessit terrena sapientiū/ ex nihilo fieri creationē primā omniū rerū. Idcirco in oībus gentib⁹/ linguis/ populis ⁊ nationibus q̄diu firma mansit noticia siue firma credulitas creditoris/ nunq̄ delatū est dijs. Qua descēdēte aut tremula manēte in cordib⁹ hoīm cultus affuit idoloꝝ: quē thare pater abraā/ ⁊ ipse abraam nōdū prole letatus a deo iussus deseruit. Quod etiā stephanus vt in actib⁹ legit in consilio respon-

Actu. 7. dēs disseruit: Viri patres et fratres audite: De
us glorie apparuit patri nostro abraam cū esset
in mesopotamia/priusq̄ moraret in charram: et
dixit ad illum: Exi de terra tua et de cognatione
tua: et veni in terrā quā monstrauero tibi. Tunc
exijt de terra chaldeorū et habitauit in charrā.
Et inde postq̄ mortuus est pater eius: trāstulit
illū in terrā istam in qua vos habitatis. Hec id
circo memorando decreuim⁹ vt sciamus in gen
tibus verā non esse iusticiā morum atq̄ regimi-
nis: a quib⁹ deus separabat aīo et corpore quos
elegit. Electio et reprobatio iusticie et iniusticie
vera sunt signa: vt intelligat iusticia ī electis: in
reprobis vero iniusticia relinquat. Magna pro-
ximus sunt testimonia scripturarū: q̄ ꝓpter ido
latriam sit popul⁹ reprobatus: a quo fidelis vni
us dei cultor exiuit diuino oraculo segregatus.
Ac per hoc neq̄ intentione/neq̄ in morib⁹ no-
scitur vera iusticia: si accept⁹ deo ab ipso segre-
gatur in voce: implacit⁹ vero tacendo relinquit.
Non legim⁹ sepe deū habuisse colloquia cū ini
quis/excepto cain quē volebat corripere: cū suis
electis vero ad dirigendū eos in viam rectam/fre
quenter allocutū cognouimus. Proinde in his
quos direxit ꝑ obseruatione iusticie/suum erat
placitū voluntatis: in his quos allocutus nō est
illis tēporib⁹ erat implacitū: q̄q̄ post illas pri-
mas eruditiones patriarchaꝝ atq̄ prophetarū
non semꝑ fuerit locutus electis: ne sequeret dā-
nata cōclusio: q̄ cui deus nō loqueretur/electus
esse nō posset.

¶ Q̄ ex allocutione diuina et circū-cisione apposita comprehenditur in abraam et sibi applicitis vera fuisse iusticia: ī alijs vero regnis iniusticia reprobata. Ca. XXXVIII

Fn posterius autē placuit oīpotenti speci
ali charactere populū suū a ceteris insi-
gnire: videlicet circūcisionis sacramen
to: vt sic data penit⁹ circūcisio agnoscat: vt om-
Gen.17. nis masculus circūcideret de semine Abrae: vt
sic characterizetur dei populus: ac etiā quicūq̄
nō fuerit de semine abrae nat⁹: si voluisset in fide
hebraica circūcidi /reputaret acsi esset de po-
pulo scō dei solo: in quo directione diuina ser-
uabat vera iusticia: in alijs popul et regnis vni⁹
dei vera iusticia derelicta. Porro iā erat regnū
babylonis initiatū a nemroth: regnū assyriorū
inchoatū ab assur: regnū sacborū inchoatum a
ragau: regnū egypti initiatū a saruth: et alia plu
ra regna q̄ numerare ꝑlixitatē ꝓter vtilitatē ge-
neraret. Maxime vero tpe abrae tria regna in or
be ꝓcellebant: assyrioꝝ in asia/egyptioꝝ in afri-
ca/sycioniorꝝ ī europa: in quib⁹ vero nulla vera
iusticia. Nam si dño placitū fuesset in eis: allo-
cutus aliquē illoꝝ regnoꝝ principē vel plebeiū
fuisset: et direxisset in omnē veritatē: sicut abrae
locutus est quē dilexit atq̄ direxit: et tanto circū
cisionis sacramēto ipsum cū oī domo sua distin
xit a ceteris: cui etiā suos angelos in mysterio
magno direxit: cui etiā futura mysteria reuela-
uit. Nunq̄ vero hoib⁹ alioꝝ regnoꝝ deū legimus
allocutū nec angelos direxisse: sed deceptiōes et
multa peruersa ꝑdenda figmēta/ demones pessi
mos in idolis et alijs modis deceptorijs iuste ꝑ
mittente dño accessisse. Bella siquidē q̄ iniuste
alijs intulerunt illoꝝ regnoꝝ arguūt prauitatē:
successiones improbe dicūt improbitatē. Nā si
bona erāt illa regna: cur idola coluerūt: Cur in
iusta bella finitimis intulerūt: Cur de illoꝝ ali
quib⁹ hoibus nō est locut⁹: Cur aliqua mādata
nō dedit: Cur angelos nō direxit aut hoies nō
ꝓuenerunt cū illis: a quib⁹ illa mala facta nō fu
erūt: et in quib⁹ diuina bona et oracula oīno mō
strata fuerūt: Ac per hoc ab eo ꝓtinus tpe quo
thare recessit a cultoribus idoloꝝ: et ab eo tpe
quo abrae locut⁹ est vsq̄ dū erat abraam: in nul
lis regnis et gentibus legim⁹ verā iusticiā: ma-
gis vero nequitiā et seuiciā reperimus. Sed deus
occulto iudicio illa regna tolerauit/ augmētari
permisit: nō ꝓprijs meritis/ sed vt dei patientia
mōstraret in eis: qui aliq̄d ad vniuersi pulchritu
dinē facit ex eis. Abraam aūt si aliqua gessit nō
est condēnandus iniustus: q: hominū iniusticiā
et violentiā improbā ꝓpulsauit: atq̄ defensauit
ꝓtinus innocentes: vt velut ad rempublicē statū
atq̄ tutelā secura esset innocētia/ improboꝝ co-
ercita malitia. Nec nō congruū erat vt alioꝝ vi-
olentus ereptor/ per aliorū violentiā iustissime
artaret. Nec iniustus aut mal⁹ ipse iudicandus
est: acsi merito non esset caput sue gentis/ q: pel
licem habuit: quā sibi sua legitima vxor suppo
suit: qua non est vsus ardore libidinis/ sed desy
derio ꝓlis: satisfaciens vxori/ nō lasciuie pruri
tū. Nec ex hoc ipse peccauit illo in tpe quod
ꝓhibitū est mosaica lege tradente. Nec iacob
quē cum plurib⁹ legimus corpus sociasse: nō li-
bidine adustum/ sed varia prole letatū:

¶ In quib⁹ fuit iusticia vel nō a mortuo abraam vsq̄ ad moysen. Capitulum XXXIX

Uiuente ipso abraā regna plura sunt ex
orta: ipsoq̄ mortuo viuētib⁹ filijs et ne
potib⁹ pluriora: dateq̄ fuissēt a phoro
neo leges in grecia: q̄ quandā humanā iusticiā
innuebāt: nō tñ quib⁹ vera bona fierēt/ sed que
mala horrida in morib⁹ hoīm ꝓhiberēt. Tamē
gratā deo iusticiā in illoꝝ moribus hoīm nō
inuenimus vsq̄ ad moysen: q: nō illis/ sed istis
locutus est dñs. Nam isaac diuinū accepit ora- Gen.25.
culum: rebecca corpore bellū gerēs in geminis
diuinū responsum: q̄ due gentes erant in vtero
suo: in quaꝝ vna bñplacitū dei futurū ex iusticia
in alia vita nequā dei iusticia nō retenta. Iacob Gen.28.
similiter visiōes altissimas habuit: et diuina su-
scepit oracula vt q̄liter diuinū placitū ageret/nō
errarret. Vendit⁹ in egypto fili⁹ ei⁹ interꝓtandi Gen.37.
somnia et visiones gratiā accepit a dño: et ab hō
mine dux et gubernator egypti cōstitut⁹ est: ita
vt saluator ex diuina sibi cōcessa ꝓuidentia me- Gen.41.
rito vocaret. Tandē inualescēte fame pater ei⁹
in egyptū cum omni sobole sua descēdere compl

pulsus est. Esau vero frater ei⁹/quãuis de circũci
sione fuisset: a vero dei cultu discedere visus est
et eo fact⁹ est iniust⁹/quo ab eo et suis seq̃cib⁹ di
uinus intermissus est cult⁹. Patru⁹ etiã sui⁹ cir
cũcisus fact⁹ est vanus: et sup ppl̃m magnũ etiã
dei iusticiã atq̃ culturã cũ suis cõplicib⁹ dereli
querat. Et restringebat modico numero ppl̃s
deũ colẽs/et verã iusticiã seruãs: et deũ ver̃ ppl̃i
derelinquẽtes/derelicti a dño videbant: vt i oi
bus his popul̃ patriarcha nõ esset neq̃ pp̃heta
q̃ diuina verba susciperet: neq̃ gẽs sup quã fie
ret sermo dei: sola dũtaxat excepta generatiõe
iacob: hoc diuina scriptura tradẽte: q̃ multipli
cata i egypto et post mortẽ Joseph ab egyptijs
oppressa/vehemẽter i alijs ppl̃is origina iusti
cia cõfundebat: nec fiebãt alloquia diuina/ ne
q̃ directões i malis deuitãdis/atq̃ i actiõe virtu
Job.1. tũ. Solũ iob legim⁹ vera iusticia p̃ditũ i alijs na
tionib⁹ incircũcisis. Si vero in sua natione aut
alijs fides aliq̃ fuerũt: scriptura sacra nõ expli
cat: quãuis esse potuisse ipossibilitas nõ excludit
Alloquia diuina si facta fuissent i alijs popul̃
ex aliq̃bus innotuisset relatiõib⁹ siue scripturis
Sed ideo nõ innotuerũt/q: nec facta fuerũt: sed
tm̃ i illo ppl̃o circũciso/ex quo debebat scd̃m car
nẽ oriri vnigenitus dei fili⁹: cui cõiũgẽdus erat
populus a peccatis omnibus circũcisus. Et si
cut in libris antiq̃tatũ mũdi legit: multa sũt ex
orta regna ritusq̃ viuẽdi/eo tp̃e quo dei popu
lus i egypto tenebat: et nisi hũc/nullũ aliũ noui
mus dei ppl̃m appellatũ. Proinde suadet ra
tio vera/ ibi iusticiã esse nõ credere vbi nõ est ti
tulus aut effect⁹ ppl̃i dei: et ibi esse noscit vere
iusticie ratio/ vbi ppl̃i dei ab ip̃o deo iudicit ap
pellatio. Nõ eñ absq̃ occultis meritis atq̃ de
meritis: cũ de⁹ acceptor psonarũ nõ sit neq̃ po
pulorũ: iste appellat⁹ est ppl̃s dei/ceteris repro
batis: in quibus lumẽ et actio vere iusticie nõ il
luxit. Et mirũ q̃n vna eadẽq̃ regione sub vno
principe habitabat populus dei/et nõ ppl̃s dei:
a quo tandẽ deus populũ suũ propter iusticiã
quã in terra peregrinus seruabat/exemit: quem
propter iniusticiã diu ppl̃s viciatus oppressit.

¶ Quo iure fuit dominium equum a moyse vsq̃ ad saul in populo dei/et non alibi. Capitulum XL

Exo.2. Tempore quo populus ab egyptijs in
debite premebat: quẽdã dei prouiden
tia p̃seruatũ a iussa morte puerorũ he
breorũ/noie Moysen: q: de aq̃s sum
ptũ: iste per figurã ex egypto i rubo de⁹ allocu
tus est: vt educeret oẽm illũ ppl̃m ex egypto/in
terrã quã eis daturus erat: nõ tm̃ ppter eorũ iu
sticias/q̃ntũ ppter iniusticiã opprimẽtiũ/et iniq̃
tatẽ terrã quã pmiserat possidẽtiũ. Quod et fa
ctũ est i multis p̃digijs atq̃ signis. Quo quidẽ
tp̃e facta ẽ maior distinctio ppl̃i dei/et data forma
viuẽdi aptior/q̃ retroactis tp̃ib⁹ facta fuerit aut
p̃stituẽda fuerit fieri in futuris. Jlla dũtaxat ex
cepta/q̃ p mediatorẽ dei et hoim facta est: qua
nulla p̃cessit potior: nulla ẽ futura posterior. Jn
q̃ nõ solũ ille rudis populus ab alijs est dictus et
assumptus in dei ppl̃m peculiarẽ: sed oib⁹ alijs
populis est prerogata norma viuẽdi: vt si sicut
moyses a dño susceperat/viuere vellẽt: essent le
gitim⁹ et peculiaris ppl̃s dei. Hec siq̃dẽ distin
ctio fuit p legẽ/quã q̃nq̃gesimo die quo egressi Exo.19.
fuerãt ex egypto: moyses vocat⁹ a deo in synai
mõte suscepit: in q̃ precepta decẽ tante autorita
tis atq̃ firmitatis et imutabilitatis apposuit: vt
q̃cũq̃ aio cõtumaci rõnis capax seruare cõtem
psit/damnaret: omni spe redẽptionis adem
pta: et dum viueret/a dei populo fieret anathe
ma: si q̃s illa inuiolata seruaret/esset absq̃ du
bio de populo dei futurus suo tẽpore in gloria
summi regni. Nõ inuenim⁹/neq̃ in credulitatẽ
veniat q̃ alia lex fuerit data i alijs ppl̃is et nati
oib⁹ mũdi/p̃ter istã quã p vniuerso mũdo non
tm̃ p illo populo dedit dñs moysi: sed iste ppl̃s
accepit merito paterni/ qui fidẽ et vni⁹ dei cul
tũ seruauerũt: et iste ppl̃s paternis dictis credẽ
do seruauit. Proinde indubitata fide tenendũ
est/lege a deo pmulgata/non esse de ppl̃o iusto
dei/non custodita fide atq̃ moribus legis dei:
nec esse posse alibi rationẽ vere iusticie/p̃terq̃ i
diuina lege. Lex eñ dei explicat volũtatẽ: et in
sinuat q̃liter est in aio/ vita moribusq̃ viuẽdũ:
Lex dei imaculata est: irreprehensibil̃ est: cõuer Psal.18.
tẽs aias hoim ad vnius dei fidẽ et cultũ: et quali
ter viuat in regula irreprehensibiliũ morũ. Lex
dei est illa iusticia qua homines recto placito
sunt ad deum: et inter seipsos sine querela irre
prehẽsibiliter cõuersant. Ac p hoc dei volũtate
manifesta p legẽ/et iusticia p eãdẽ innotuit. Ni
hil eñ iustius volũtate dei: que ad hoc p legem
dei eluxit/et hominib⁹ claruit: vt ad id ad quod
facti sunt veherent. Nec aũt querẽdũ cur sic vo
luit hoies viuere: sed hoc p veritate habẽdũ: q̃
ideo legẽ iustã humano generi posuit/et i moy
se renouauit: ne hoies p humana et corruptibi
lia defluẽtes/auerterẽt a creatore: q̃ eos ad se
ipsũ vt beatificaret/creauerat: et ne p̃uerterẽtur
ad pessimũ hostẽ/q̃ totũ humanũ gen⁹ i paradi
so et protoplasto deceperat. Amor etern⁹ fuit
q̃ de⁹ iusticie legẽ hominib⁹ posuit. Sit̃ inter
nis questionib⁹ non angustet: cur ad oẽs hoies
ista lex iusticie nõ puenit: quoniã lex diuina est
in hominũ electione anteq̃ capiat/ nõ i necessi
tate dantis siue recipiẽtis: cũ vero fuerit volũta
te suscepta/vere fit necessitas obseruãtis: nõ tñ
seruatã sequit iusticia puniẽtis. Fuit dei pp̃riũ
illã dare: hoim vero fuit illã suscipere: neq̃ da
ta fuit in cõclaui aut in occulto: sed in monte/in
igne / coruscationib⁹ et terremotibus atq̃ toni
truo. Nec ppl̃s mundo ignot⁹ illã accepit nec
numerositate paru⁹: s; ppl̃s notus mũdo decla
ratus a deo in magnis signis atq̃ portẽtis /in
miro transitu rubri maris/in columna ignis et
nubis: vt etiã in eorũ trãsitu p desertũ omnes fi
nitimi terrerent. Et quãta moysi/et i manu io
sue et iudicũ tp̃e deus huic et p isto populo fece
rit: melius sacer text⁹ eloquit. Paru⁹ numero

nec dici poterat, q̄ in sexcentis sex miliū hominū absq; pueris ꝛ mulierib⁹ egressus fuerat de egypto. Et quāq̄ tota illa multitudo mortua fuerit in deserto: in eodem ex nouiter natis fact⁹ est numerosior. Proinde alie nationes q̄ illā iusticie legē in illa pⁱma datione nō acceperūt, si voluissent potuissent accepisse in posterū. Maxime dū ille pp̄ls expulsis a deo exosis, firmat⁹ est in hierusalē: ꝛ samaria visus est: ꝛ habuit reges sicut cetere nationes. Et illud famosissimū templū ꝛ sapientia cōditoris eius ad sui visionē homīes de vniuersi mūdi partib⁹ aduocauit: ꝛ ꝓphete huius populi habiti sunt veraces: poete aliorū inuēti sunt vsq̄quaq; mēdaces. Sed voluerūt hoīes vt nati erāt gētiliter viuere cū modicis legibus hūaniter factis, iusticia dei ꝯtēpta: quā si cepissent: aut ī morib⁹ ꝛ vita iusti fuissēt: aut dūtaxat cognitiōe atq; scriptura dei iusticiā tenuissent. Nō illā dico iusticiā q̄ porte patefacte sunt celi q̄ ī mediatoris dei ꝛ hoīm edicto tm̄ vulganda seruabat̄: q̄ ab illa prima ꝛ originali q̄ fuit ante peccatū in parētibus primis: nunq̄ post peccatū fuit vsq; ad christū in nascētib⁹ ꝛ viuentibus ceteris: qm̄ illa originalis iusticia custodita, sicut iusticia mediatoris tradita p̄ euāgeliū, supnū patefecisset regnū. Nā que iusticia esse potuit, qñ p̄ legib⁹ tenebant̄ volūtates maiorū: qui a veritate discisi, ꝛ turpia ꝛ nefāda imperabant? Qui et si aliq̄d p̄ morib⁹ et subiectorū pace sanxerūt: nō tñ respectu illi⁹ boni finis, ad quē debꝫ eē intētio olm in hac vita nascētiū: neq; cōdiderūt leges tp̄ales sub moderamine legis eterne, sed libera volūtate. Erāt imutabiles leges persarū atq; medorū: sed nihil ꝓuidebāt eternū: nec oīe tp̄ale decernebāt honestū: sꝫ ī plurib⁹ impingebāt ī naturalē legē: et honestatē morū ī plurib⁹ perturbabāt. Cōdidit leges prim⁹ ī grecia Foroneꝰ: ꝛ ordinauit publicas vētilatiōes causarū. Sed nec in eis detulit oīpotēti deo: nec suis legib⁹ finē iustū apposuit. Ex fine ꝑfecto multa iusta siue iniusta iudicant̄. Dedit legē altissim⁹ vniuersi dñs ꝛ creator. Cur ante ipsā leges condite nō cesserūt in ipsā? Cur posteri conditores nō tenuerūt illā? Sed vnaq̄q; gēs voluit suo arbitratu gaudere: ꝛ mūdi principes et tyrāni voluerūt imꝑare subiectis: nō s̄m legē dei, sed s̄m arbitriū ꝓprie volūtatis. Vñ igit̄ equū ius dominādi, nisi ex vera iusticia legis diuine? Equitas dominādi esse nō potuit, in quib⁹ iusticia legis naturalis nō fuit, quousq; lex scripta mūdo inclaruit. Ab eo aūt tp̄e quo ab hoīb⁹ est lex scripta suscepta: eq̄tas dominādi esse nō potuit in alijs natiōib⁹, dei lege cōtēpta. Ac p̄ hoc postq̄ lex scripta mūdo innotuit: et moyses cū populo mādata suscepit: p̄terq̄ in ipso, ipso viuēte penitus equitas dominādi nō fuit. Ipse siquidē cōstitut⁹ a deo dux populi sui peculiaris in manu eius facta est dispositio legis: cui iosue a deo p̄ordinat⁹, ꝛ a moyse intronisat⁹ ī diuino iure successit: post quē secuta est in pp̄lo dei iudicialis autoritas eo iure dñandi quo seq̄bant̄ legē dei. Tādē ille pp̄ls voluit regē sicut cetere natiōes: quē p̄ volūtatē dei accepit ī vnctiōib⁹ Samuel. 1. Reg. 8.

In alijs vo natiōib⁹ nūq̄ a deo reges legim⁹ datos, sed in sua dispēsatione p̄missos. Leges sūt datas nō legimus: sed ipso permittente plures factas ab hominibus in historijs lectitamus.

Quod de⁹ primū regē populo suo primo dissuadēs ne veniret, dedit. Capitulum XLI

Ab omī creatore omīpotēte deo rege sup̄ suo pp̄lo cōstituto: inclaruit ipsū esse legitimū regē, quē de⁹ cū sua lege cōstituit: non illos quos ipsa tyrannis aut hominū multorū volūtas instituit: maxime q̄r taliter institutis lex diuina nō astitit: cum sepe postsint reges ab hoīb⁹ instituti: absq; q̄ deus desuper faciat manifesta voluntate decerni. Qui eo ipso veri sunt reges: naꝫ leges inducūt in hoīb⁹ mores: peragunt̄ aūt morib⁹ leges: quarū actio reciproca et relata, eq̄tatē ponit ī mysterio dominādi: et p̄stat imaculatā securitatē in officio exequendi. Sed cū suus pp̄ls petisset regē: dñs per samuelē penitus dissuasit, p̄cauere cupiens quod euenit. Sed cū insisteret pp̄ls: regē cū iure dominādi cōcessit. Et q̄q̄ primus rex in populo suo demerito extiterit reprobat⁹ a deo: tñ institut⁹ est iustus. Sed ob hoc nolebat dñs populo suo dare regē: volens vere regere in manu sacerdotū et prophetarū: quib⁹ vt bene regerētur vt Moysi prestabat et prestauisset alloquium. Reges cū culmē potētie attigisse cognoscunt: ipsū omniū cōditorē sepe contemnūt: nec refertur gratia cōditori: sed pretermittūt positā legē et sequūtur improbā voluntatē. Et deū sepe deserūt, vt ipsi a dño deserātur: quod factū est in Saul. Magna prius erat benignitas creatoris q̄ ipse volebat populū suū regere in dispositione date moysi legis: et in suis alloquijs et directionibus atq; reuelationibus adhibendis.

Quod quales debeant esse reges moysen ante instruxit. Ca. XLII

Sed p̄uiderat deus regē suū populū petiturū. Quāobrē qualis deberet esse q̄ regeret, moysen docuit. Ut exinde regib⁹ omibus atq; principibus daret̄ iusta forma viuēdi atq; regēdi: vt vera esset eq̄tas dominandi: ał's iusta nō esset potestas seu ratio imperandi. Dixit quoq; moyses populo: ꝑut ip̄e accepit a deo: Cū ingressus fueris terrā quā dñs deus tuus dabit tibi: et possederis eā habitaueris in illa, et dixeris: Constituā super me regē: sicut habēt oēs per circuitū nationes: eū cōstitues quē dominus deus elegerit de numero fratrū tuorū. Deut. 17.

Nō poteris alterius gētis hoīem regē facere, qui nō sit frater tuus. Cūq; fuerit cōstitut⁹: nō reducet populū in egyptū eq̄taris numero sublevatus: p̄sertim cū dñs preceperit vobis, vt nequāq̄ amplius per eandē viā reuertamini. Nō habebit mulieres plurimas, q̄ alliciant animū eius: neq; argēti et auri immēsa pōdera. Postq̄ autem sederit in solio regni sui; describit sibi

deuteronomiũ legis huius in volumine: accipi
ens exẽplar a sacerdotibus leuitice tribus: & ha-
bebit secu3: legetq3 illud oĩbus dieb9 vite sue: vt
discat timere dñm deũ suu3: & custodire verba &
cerimonias eius/q̃ in lege pcepta sunt: nec eleue
tur cor eius in supbiã sup fratres suos; neq3 de-
clinet in partẽ dexterã vel sinistram. Ecce quale
decretũ omnipotẽs regibus posuit: & quales esse
voluit q̃ gubernant. Sed huiuscemodi in nullo
alio populo legimus: neq3 simile in manu cuius
piam pphetarũ: vnde rationẽ dñandi & recte vi
uendi iusticiã possimus aduertere.

Quibus probatur documẽtis/ veram regendi iusticiam gentibus defuisse. Capitulum XLIII

Qualis enĩ veri & iusti regiminis apud gẽ
tiũ reges imperandi & obsequendi or-
do esse potuit: vbi reges aut facti sunt
angarijs/non virtute: fraude/ non lege: violenta
potentia/non rationabili electiõe humana: qui
adorauerũt omnem celi miliciam in excelsis: ho
norem vero non tribuerunt omnipotenti deo?
In qua gẽte vncti sunt decreto dñi reges a san
ctis viris atq3 pphetis: pterq̃ in populo subdi-
1.Reg.10. to pceptis diuinis? Nam pmus rex a dño ɔstitu
tus/vnctus est a Samuele: secũdus q̃ dauid/vn
1.Reg.16. ctus fuit ab eodẽ. Nec q̃dem autoritate Samue
lis/nec ɔstitutione illius gentis/sed mãdato do-
mini sic desuper decernentis. Uncti fuerunt eti-
am deinceps in populo dei reges: & quanq̃ om-
nia in figura ɔtigissent illis: nihilominus tamen
illo in tempe in eis vera erat ratio ɔcessa iusti do
minij atq3 regiminis. Quomõ verũ dominiũ in-
ter gentes q̃ ignorabãt deũ? Quomodo habeba
tur vera ratio dominãdi/& vera iusticia inter gẽ
tes: a q̃bus suũ peculiarem populũ cauere voluit
ne opera eo ɔuersando discerent: & si aliquãdo
mixti sunt cum eis/eo damnata opera ɔdiscen-
tes/ilico sunt puniti? Et si a lege data tanto erro
re discesserũt/cõtinuo traditi sunt ad puniendu3
in manibus exterorũ. Quanta diligentia omni-
potens studuit pcauere/cum populus suus tra-
dendus esset sub iugo gẽtilice seruitutis: ne sub-
iecti etiam eo opera sequeret: cum q̃bus voluit
suos adesse pphetas/a quibus quotidie mone-
rent. Quãta claritate verbo Hieremias incus-
sit transmigratis: ne timerent gẽtes/sub quibus
captiui tenebant/ne desererent legem dei/vt gẽ
tium idola non sequerent: declarans que sunt il
la/& illos in omnibus aspernatus: quicũq3 sacrũ
textũ legendo intellexerit/ista cognouit. Et si po
pulus dei sibi sua lege & certo cultu ligatus/in
regibus sepe deliquit atq3 subiectis: vt etiã tur-
piter & pbrosa morte in Sedechia rege ipso re-
gnũ finiret: nõ fuit culpa iuste dei legis/s3 deme-
ritũ ppe iniq̃tatis. Lex q̃dẽ iusta & mãdatũ sctm̃
erat: q̃bus male vsi sunt/q̃obrẽ deliq̃rũt: ipsam
tñ legẽ sentiẽtes in penis/quã in moribus abie-
cerũt. S3 nec iniq̃tas hoĩs verã excludit iusticiã
legis: sicut iusticia legis nõ cõicat cũ malicia ho
minis: s3 illã psequit autorẽq3 punit/aut ab ipsa
oĩno diuortiũ facit. In hoc quoq3 deliq̃rũt gẽ-
tes: quia ipsam nõ susceperunt sicut illi q̃ susce-
ptam nõ seruauerũt: illi nõ suscipiẽdo/isti nõ ob
seruãdo. Sed ampliori delicto ille qui suscepit &
credidit & postmodu3 resiliuit/q̃ is q̃ nunq̃ tali
lege subiacuit. Peccauit populus nationum p
superbiam/p eo q̃ accipe noluit: & p ignorantia3
quia nesciuit. Peccauit populus dei p supbiam
atq3 maliciã: quia seruare ɔtempsit.

Rationibus astruitur quibus possit: cum non possit in regnis esse iusticia. Capitulum XLIIII

Sed habet populus dei populus ipsius
lege pdoctus quo cõsurgat in regibus
& subiectis si aliquando deliq̃t: quia ad
ipsam legem p ipsam eandem recurrit quam cre
didit. Gentium vero eo irremediabilior est ca-
sus: quo lege carens in quo resurgat/non habet:
sed semp ad peiora relabit/nisi dei legem credẽ-
do suscipiat. Ac p hoc ab eo tempe quo ceperũt
mundi regna ɔstitui atq3 distingui: pterq̃ in his
in q̃bus facti sunt diuini affatus atq3 directio-
nes: in nullis vera ratio dominij fuit: neq3 in re
gno assyrio: neq3 in regno medo/persa/sagi-
no/sycionio/dardanio/egyptio/sytharum &
eparchamo/atheniensiũ/lacedonio/macedo
num/laurentino/latino/carthaginensium/ro-
mano/atq3 omniũ quoquo nomie censeant: p
eo q̃ ipso iusticia originẽ vere iusticie non re-
spexit: potentia dominandi/vsurpationis & libi
dinis accepit initium: & non cognouit illũ a quo
potestas regnandi vera pcedit: nec cum illi re-
gnabant/vnum verum deum/sed deos dicebant
autores. Et eoipso in obliquum cadebat poten
tia dominandi/quo cuncto non verebat auto-
rem: quoniam omnium rerum ordo q̃ p prius &
posterius ɔstituit/vnum arguit pncipium a quo
sumpsit initium: vt si quid in illa inuisibili regu-
la ordinis q̃ omnia in ordie ɔstituunt/a pncipio
discreparet: rõnẽ ordinis nõ haberet: & turparet
inuisibili turpitudie ordo: in quo fit p pus & p me
diũ cõpetẽs pgressio/vbi posterius irrephẽsibi-
liter nõ aptaret. Na3 oĩs ptãs a dño deo est: vt Ro.13
oĩbus eterno & incõmutabili iure sit ipsa supior
atq3 pot: ad quã irrephẽsibili ordine oĩs est refe-
rẽda potestas: put vna aliam vsq3 ad minimam
certa serie subalternat. Sed ceca gẽtiliũ libido
regnãdi/a rectitudine ordinis deuiauit: vt suum
pus nõ cognosceret/a quo se regẽs & a se rectum
per impietatẽ auertit. Multitudo q̃cũq3 ex suis
aggregata cõpositis/ab vnitate sumpsit exordi-
um: vt nec multiplicitas esset/nisi por vnitas ex
titisset: vt vsq3quo puenire possit ratio calculãdi
ad multitudinem faciendã: quotu3 sit in ordine
numeri/tantu3 distet ab vnitate initiali: & pcipi-
tat omnis ratio numeralis/si pmã partẽ non re-
spicit. Proinde si ratio dñandi esse in hoĩb9 no-
scit/q̃ in ipso seruat rõ multitudinis vñ pcessit:
sit necessariũ vt sciat: vñ dñandi ptãs aut ẽ in il-
la multitudine q̃ ab vna/pma & vera vnitate pro
cessit seruata ratiõe/qua in multitudine esse ɔtin-

git: aut est in alia multitudine/que illam sacro-
sanctã pmã nõ respicit: sed ab illa se auertẽs ꝓ-
pria dominãdi libidine seipsam ꝯstituit: ⁊ seque
tur ⁊ sequit male volũtatis vnũ pncipiũ malum
relinquens naturale atqꝫ eternũ vnũ pncipiũ ve
rum bonũ. Bonoꝝ omniũ quedam est inuisibi-
lis ⁊ rõnabilis ꝯnexio/ que cepit in aliquo ⁊ ab ali
quo adoriri. Porro ꝯnexa sunt bona diuina/ad
que omnia bona ⁊ in rõne bonitatis cõueniũt.
Iure igit cũ dominãte pmo cõuenient: ⁊ tanto
coniunctius/quo seatim peius agent: ⁊ quo ab
ipso pcedũt sine quo esse nõ possunt. Et hec ra
tio noscit insita entibus vt velint esse quod sunt:
nec male aut nõ esse conglisciũt. Sed quod appe
tũt omnino nõ esset: ⁊ quod refugiũt fieret: si nõ
se ad ꝯstituens ⁊ ꝯseruare valens omni rõne cõ-
necterent. Magis aũt libet intueri qd pfectum
est in rebus ⁊ qd imperfectũ/⁊ ex volũtate corru
pta repit aliqd vitiosum. Porro quod mancipa
tum est vitio/excludit ab ordie perfecti ⁊ imper-
fecti: ⁊ qm̃ omne pfectũ nequaqꝫ est vitiosuz. Per
fectũ siqdem atqꝫ imperfectũ ꝓgressiori oculo se
ꝯspiciũt: velut si vnum ab altero ꝓgrediat. Im-
perfectũ eñ dominiũ quod in hoibus a deo con
stitutum est/si non vult transire in vitiũ: respici-
et ⁊ se tenebit ad suũ perfectũ a quo traxit initiũ
⁊ fecit subiecta gubernando ꝓgressum: ⁊ illius
tenebit in animo ⁊ moribus legẽ a quo traxit ori
ginẽ: maxime vt nõ exorbitet a quo penitus ha-
buit vt sic esset. Omnia siqdem que nõ p naturam/
sed ꝑticipatiõe alicuius boni bona sunt: eo sunt
meliora quo illo bono magis ꝑticipãt: sicut cor-
pora que participãt lumen solis/ex eo habẽt plus
luminis quo ex ipso ꝓprietate sua partẽ capiũt
ampliorẽ: ⁊ que calefiunt ab alio quam ipsoꝝ natura
cõtineat/ eo magis calescunt quo ad calefaciens
habent ꝓximitatẽ: ⁊ omnia dependentia magis
sunt quam sunt/si a quo dependent iure iusto respi-
ciũt: ⁊ que minus/minus: ⁊ que nihil/id quod faciunt
habent: ⁊ eo peiora/quo se a suis ꝯstitutionibus
quomodolibet abegerũt.

¶ Eterno fine non constituto/modica si qua fuit reputatur bonitas nationum. Capitulum XLV

Non aũt negamus in aliis natiõibus
boni aliquid affuisse: ꝓ eo quod quam plures
virtutib⁹ studuerũt ad terrenũ regnũ
in ꝑturbãte tenendũ. Et vt multoꝝ improboꝝ
frenaret iniqua facultas: iusticia vsi sunt ⁊ pru-
dentia in agendis/⁊ temperãtia in cauẽdis: ⁊ ex
fortitudine anime multa firma tenuerũt: plura
qꝫ sustinuerunt ⁊ ardua sunt aggressi: sed nec ex
his facti sunt cultores eius luminosissime veri-
tatis/sed sectatores tetrissime falsitatis. Nec eti
am affirmamus in his que acceperũt legẽ dei/ pec
cata deesse: ⁊ deliquisse in lege cognoscẽtes pec-
cata per legẽ. Sed sicut illi ex aliqbus bonis hu
manisqꝫ operibus nõ habuerũt veram iusticiaz:
sic isti ex quibuscũqꝫ malis operibus dei legem nõ
fecerũt iniustã. Et vt vsqꝫ ad christũ vniuersoꝝ
legitimũ regẽ tempa ⁊ regimina ꝯnectam⁹/mo-
dica tangentes: vt ex ipsis eoꝝ cõsyderationib⁹
plura capiamus. Qui hesitant/respõdeant: sed
prius alta mente ptractent. Non legim⁹ dei po
pulũ sibi fecisse legẽ/sed accepisse a deo: fecerũt
sibi leges alie nationes: qꝛ pter datã moysi aliã
non acceperunt/istamqꝫ noluerũt: quam si acce
pissent/condendis legibus nõ vacassent. Nam
neqꝫ opus erat lege humana/iam ꝓmulgata di
uina. Nec populi dei reges leges facere alias p-
sumpserunt: sicut reges gentiũ seu paganoruz.
Sed qui fuerunt legis dei ꝯspicui zelatores/ illã
⁊ ipsius cultum iusserũt seruari a populis: sicut
illa dictabat que a deo data omni carebat erro
re. Cum schisma vero post salomonẽ in dei po-
pulo nasceret: diuise sunt tribus/diuisi sunt mo
res/destructi sunt ritus/⁊ constituti sunt reges
peregrini ⁊ improbati cultus altaria facientes:
⁊ si quid boni zeli dei ⁊ legis illorum reges ha-
bere visi sunt: in hoc maxime cõdemnatur/quod ex
celsa nõ abstulerũt: ꝯtra quos missi sũt pphete ad
improbationem regũ ⁊ populoꝝ: contra quos
missi sunt pphete ad improbationẽ regũ et po-
puloꝝ/⁊ ad cõfundendũ idolatricũ cultum. In
hierusalem vero remanserũt duo tribus ⁊ semus
in templo salomonis deũ statuto cultu colẽtes/
qui de tribu iuda regẽ habuerũt: ⁊ vnctionem in
manibus pphetaꝝ/⁊ argutionẽ maleꝝ suorum
in manibus eorundẽ. Ecce diuina sollicitudo su
per reges populi sui etiã tam diuisi: vt pphetas
ad vnctionẽ/ad pdicendũ futura/ad pdicandũ
bona/ad detestandũ ꝑuersa: quos reges ⁊ po-
puli possent de suis actionib⁹ interrogare: non
abstulit/imo dedit: ⁊ solũ ipsi vnius dei ⁊ nomi-
nis eius noticiã habuerunt. Unde psalmista di Psal. 75.
cit: Notus in iudea deus: ⁊ in israel magnũ no-
men eius: nõ in aliis nationib⁹. Que noticia in-
ra dominandi/regendi/recteqꝫ viuendi conces-
sit. Agnoscat igitur que oberrat/quantã autorita-
tẽ nõ solũ bonis/sed his qui peccauerunt noticia
vnius veri dei cõcesserit: sine qua nullus ad seipsum
iustus sit ⁊ ad alios regendos: aut cũ aliis cõui-
uendo iustus esse nõ possit. Si qui vero nequiter l-
cesserũt: nõ merito iuste legis/nõ negligentia ꝓ
phetaꝝ veroꝝ: sed demerito male voluntatis ⁊
falsoꝝ pphetaꝝ: quos secũ p placitis voluerũt.
Nõ aũt cõdiderũt nouas leges: nec mosaicã im
probauerũt vt malã: quãqꝫ sacerdotes tẽpli ali-
quas traditiões fecerũt/que diuinis mandatis re
pugnare videbãt: sicut eos dñs noster iesus de Mat. 15
honore parentũ in euãgelio reprehendit: quod Mar. 7
nõ pcessit ex decreto regũ: nec ex oraculis pro-
phetaꝝ: nõ ex cõtẽptu populoꝝ: sed ex philargy
ria pessima sacerdotũ: ꝯtra quos sepe clamauit
cognitio pphetaꝝ. Sed cetere nationes nõ re-
ceperũt legẽ mosaicã: ⁊ arbitrariã cõdiderunt: ⁊
quãqꝫ viderent cõdite ab homib⁹ leges ex mul-
tis fere cõcordes: nõ tamẽ verã iusticiã possede
rũt/nec regnãdi sup homines irreꝑhensibilẽ eq
tatem. Erratur omnino in virtutibus/si earum
nõ referunt autori: ⁊ mores omnino culpant que
vagant incerti: nec ordinantur ad illum a quo

ethica pfecta cõsistit. Supra solum posita pulchra domus: si a fundamento deficit/ modici est momẽti. Virtutũ omniũ fundamentũ cõditor est earũ. Ius subsistẽdi atq̄ crescẽdi nõ habet l arbor: si precisus est ramus: nec precissi membrũ nature in corpe iura tenet. Nõ condunt leges sub regula sub monarcha: sed ipsi sequuntur/ cũ editã nouerint atq̄ vulgatã. Sũmus monarcha potestate/ natura/ sciẽtia semp fuit conditor vniuersi: qui prout nouit expedire hominibus a se creatis/ in hac vita degẽtibus: leges tradidit cõuiuẽdi et secernẽdi eos qui sunt eius ab his qui iuris proprij esse voluerunt. Ac per hoc quoniã virtutes inuisibiles sunt: in actũ visibilẽ inducentes/ eternũ respectũ habẽt. Misera protinus esset virtutũ ipsa cõditio: si terminarentur in his que varietate temporũ peraguntur. Qui vero virtutũ directionẽ disponere cũcta videñt: eo ipso oberrãt in intẽtione/ quo virtutũ finẽ debitũ abiecerunt: nec virtutes suam possident rationẽ/ virtutẽ si dimittãt eternã. Et vt in his qui ab ipsis se credũt ad agẽda mouere defectus appareat: in illis quas credũt virtutibus male agunt: si finẽ eternũ appositũ in virtutibus nõ aduertunt. Potest tamen in eis plus vel minus informiter oberrari: si hominũ gestus exteriores et interiores virtutis finẽ perfunctorium sortiũtur. Que ipsarũ erit celebris differentia: cum omniũ rerũ respectu finis maxime comparationis distinctio attẽdat: et eo nobilior sit virtus vel actio/ quo nobiliorẽ finẽ ipsa intendit/ et agendo perstruxit. Rerum omniũ visibiliũ et inuisibiliũ cõditor/ ipse perstat cõtinuus et infallibilis et iustissimus ordinator: qui virtutibus inuisibilibus inuisibilẽ et eternũ statuit finẽ: et actiones hominũ ad eundẽ voluit retorqueri: nõ eñ inuisibilia ꝓpter visibilia/ sed visibilia propter inuisibilia sunt creata: vt etiã que visibiliter et sensibiliter et in corporibus fiunt: eterna dei lẽge ad finem referãtur eternuz: vt sicut certus manet ordo causarũ/ maneat et voluntatũ/ consistat et actionũ. Igitur modica fuit bonitas/ que nõ hunc finem intelligendo et agendo constituit: sed tantũ minor quantũ execrata malicia/ si peiora nõ fecit.

¶ Author concludit. Ca. XLVI

Nec sapientes qui exorti sunt in populis atq̄ reperti/ q̄q̄ leges condiderint et tractauerint subtilissime de physica: ethicas multas conscripserint: et normã in republica presumpserint declarare ratione syderis in terra: et mẽbranis deponere iniusticiam dominãdi excusant: et viuẽdi mores digna eqtate compalliant. Magis autẽ ipsorũ exaggeratur iniquitas: et eorũ innotescit improbitas: vt quanto sapientiores/ tanto criminosiores: si ad finẽ vere sapientie atq̄ morũ prestructo itinere nequiuerũt peruenire. Quid eñ profuit si de vera beatitudine tanq̄ de fine vltimo/ acerrimo ingenio sunt locuti: si illum qui est omnium adipiscentiũ tota beatitudo atq̄ perfectio/ non intellexerũt: neq̄ ad illũ verum inuenerunt tramitem dirigentẽ? Quid eis profuit eorũ sciẽtia? quid boni veri contulit his/ quod in eorũ mẽte conspecta dictabant/ a dei sciẽtia penitus oberrãtes? Quod aduersus eos sapiens diuinorum in clamitat: Vani sunt omnes homines in quibus non subest scientia dei. Et de his que videntur bona/ non potuerunt intelligere qui est: neq̄ opibus attendentes agnouerũt q̄s esset artifex. Sz aut ignem/ aut spm/ aut citatum aerem/ aut gyrum stellarum/ aut nimiam aquam/ aut solem et lunã/ rectores orbis terrarũ deos putauerũt: quorũ si specie delectati deos putauerũt: sciant q̄to his dñator eorũ speciosior est: speciei eñ gubernator hec omnia ꝯstituit. Aut si virtutẽ eorum et opa mirati sunt: intelligant ab ipsis: q̄m qui hec constituit/ fortior est illis. A magnitudine enim specie et creature/ agnoscibiliter potent eorũ creator videri. Sed tamen adhuc in his minor est querela: et hi eñ fortassis errant deum querentes et volentes inuenire. Etenĩ cum in opibus illius conuersentur/ inquirunt et ꝑsuasum habent quoniam bona sunt que videñt. Iterum autem nec his debet ignosci. Si eñ tantũ potuerũt scire vt possent estimare seculum: quomodo huius dñm non facilius inuenerũt? Infelices eñ sunt et inter mortuos spes illorum est: qui appellauerunt deos opera manuum hominũ: aurũ et argẽtũ: artis inuentionẽ et similitudines animalium aut lapidẽ inutilem/ opus manus antique. Aut si quis faber artifex de sylua lignũ rectum secuerit: et huius docte eradat omnẽ corticẽ: et arte sua vsus diligenter fabricet vas inutile in cõuersatione vite: reliquijs aũt eius operis ad ꝑparationem esce abutat: et reliquum horũ quod ad nullũ vsum facit/ lignum curuum et verticibus plenum sculpat diligenter ꝑ vacuitatem suã: et ꝑ sciẽtiã artis sue figuret illud: et assimilet illud imagini hominis: aut alicui ex animalibus illud comparet/ pliniens rubrica et rubicundũ faciens fuco colorem illius: et omnem maculam q̄ in illo est/ pliniẽs terra: et faciat ei dignã habitationẽ: et in pariete ponẽs illud: et cõfirmans ferro/ ne forte cadat: prospiciens illi d/ sciens eñ nõ põt se adiuuare. Imago eñ est: et est opus illi adiutoriũ: et de substãtia sua et de filijs suis et de nuptijs suis faciens votũ/ inq̄rit ab illo: nõ erubescit loqui cuz illo/ qui sine anima est: et ꝓ sanitate quidẽ infirmum deprecat: et ꝓ vita mortuum rogat: et in adiutorium inutilem inuocat: et ꝓ itinere petit ab eo qui ambulare nõ potest: et de acq̄rendo et de operando et de omni rerum euentu petit ab eo qui in omnibus est inutilis. Hoc idem psalmista cõmemorat dicens: Simulachra gentium/ opera manuum hominum. Itaq̄ verum est talia fecisse hominum nationes/ sed eorũ consilio sapientum. Quod si sapiẽtes nationũ talibus nõ ꝯsenserũt: cur ipsos nõ legimus reprehẽdisse: aut cur ab eis nõ fecere diuortiũ/ si frustra eorũ argutio laborabat: cum in tantam insipientiaz vidissent hoies fuisse ꝓcliues: cũ ipsos legamus ob alias morũ

Sap. 13.

Psal. 113.

improbitates a populorū moribus segregatos Que scientia/que mora virtutis: quis ordo virtutū esse potuit in gentibus/ que demones coluerunt? Psalmista dicit: Quoniā oēs dij gentiū demonia: dominꝰ autē celos fecit. Que virtus illorū/que ratio dominādi: qui coluerūt creaturam potius ꝙ omniū creatorē? Cōtra quos Apostolus loquit/ipsorū preintendēs cognitionem/inferens erroneū morē. Etenī ad Romanos ait: Reuelatur enī ira dei super omnē impietatē et iniusticiā hominū/ eorū qui veritatē dei et iniusticiā detinent: qꝛ quod notū est deo/ manifestū est in illis. Deus enī illis manifestauit. Inuisibilia enim ipsius a creatura mundi/ per ea que facta sunt/intellecta conspiciuntur. Sempiterna quoqꝫ eius virtꝰ ac diuinitas: vt sint inexcusabiles: quia cū cognouissent deum: nō sicut deū glorificauerūt/aut gratias egerūt: sed euanuerūt in cogitationibus suis: et obscuratū est insipiens cor eorū: dicētes enī se esse sapientes/stulti facti sunt: et mutauerunt gloriā incorruptibilis dei/in similitudinem imaginis corruptibilis hominis/et volucrū et quadrupedū ⁊ serpentiū. Que pfecto excusatio erit si cognouerūt: et si ppria depranataqꝫ voluntate eū sapientes se crederēt/stulti facti sunt? Que iusticia gentiū illarūqꝫ sapientū: si quod est dei summus cultus/creaturis corruptibilibus tribuatur? Et nullo iure status sui potest constare aut permanere iusticia/si rebꝰ insensibilibus tribuit diuini cultus honor: et inimicis inuisibilibus iniusticie tribuit ius honoris: aut quibuscūqꝫ creaturis cultura diuina cōfertur. Non pmittit deus nūc firmata christianitate vniuersalē mundi regem: ne homines quasi quid in mūdo isto perpetuū/adorent dominiū potentie secularis: ⁊ efficerentur idololatre: in eo ꝙ ex seipso ⁊ hereditario more/aut successu aut carnis ppagatione perpetuū crederent temporale dominiū: aut male credentes/ꝙ sub vno monarcha tanꝙ hereditario iure dominādi/mundū gubernari disposuerit: neqꝫ stabilita crederet spiritualis autoritas/si sibi ex toto nō subijceret aut superferretur humana potestas.

Psal. 95 · Roma. 1.

¶ Quintidecimi libri de iusticia christiana/et iusto iure dominij Finis.

SIMONIS DE CASSIA, CHRISTIANISSIMI euangelicarum ueritatum interpretis, librorum. XV. de doctrina christiana, summa uigilantia recognitorum, finis.

Canon ternionum.

a b c d e f g h i k l m n o p q r s t v x y z A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Vv Xx Yy Zz AA BB CC DD EE FF GG HH II.

Omnes terniones/preter II qui est quaternio. Et in fronte operis ternio et quaternio/ numero duntaxat signati ponuntur.

BASILEAE, Ex ædibus Adæ Petri de Langendorff Mense Martio. Anno. M. D. XVII.

REGNANTE IMP. CAES. MAXIMILIANO. P. F. AVGVSTO.

Digitized by Google